2.
XV.2.
Cam. Imp. 2
3166
P.2

Biblia cum postillia Nicolai de Syra P.II

Inc. Pol. 1044
GW 4288.

Prologus

Incipit prologus in libꝝ Esdre.

Trū difficili⁹ sit facere qđ poscitis. Iste plogus scribit in libꝝ esdre. q̄ vnicus liber ē sicut pñs, plogus manifestat. qz ap̄ hebreos esdre necnieqz ꝑmões in vno volumīe coartant; tercius. n. z q̄rt⁹ lib ab ipo hiero. inter apocrypha ꝓputat Ꝓdnus tur aūt iste liber immediate post paralypomenō sicut ait hiero. in libro de hebraicā questiōib⁹: eo q̄ idem sit finis paralypomenon et ꝓncipiū b⁹ libri hist⁹ia aūt tho bie ꝑcessit histōriā libꝝ: vñ z q̄dā thobiā ante esdrā ordinant. Illoq; aūt hiero. in isto ꝓlogo vtmone z rogatianum epos ad q̄z rogatōnē libꝝ istꝝ ꝺ hebreo trāstulit in latinū. Et ꝓmo assignat duo retrahētia ipm ne trasserat libꝝ istū. s. operis difficultatē: q̄ tāgitur in ꝓncipio ꝓlogi: z inuidorū detractionem que tangitur ibi Accedūt ad hoc ꝛc. scdo ꝓsit duo ipm mouēcia ad transferēdū. s. in stante isto ꝓpo rū petitionem: z trāslationis sue necessitatē: quia translatio antiq̄ corrupta erat z diminuta: ꝓmū notat ibi. Cercius am⁹ ꝛc. scdm ibi. Siquis aūt. lxx. nobis ꝓposuerit ꝛc. tercio inuebitur cōtra emulos: z ꝺ duplicater: ꝓmo qz impugnāt agnitā veritatē: secundo qz ꝓuocāū ingratitudinis bñficio ꝓimpugnāt auctorē: ꝓmū ibi: Quid inter ꝓtestāmēta. scdm ibi: Porro aliud ē si clausis qđ dī oculis mihi volūt maledicere. Quarto z vltimo dicit q̄ charitate ipōz ad studiū ꝓuocatus: nō omittet bonū cōe ꝓter detractionē odiū vel timorē ꝛc. ibi. Ita q̄z licz exceptra vel extbetra sibilet ꝛc. His visis ad obscuritates accedam. Ꝺ Precedū statui. i. nō ꝺū censui vel iudicaui: nā statuo statuis ꝺ censere: edificare: fabricare: ordinare: cōstruere: ponere: Mon. // ꝺ Sentētie ē. i. sententialiter fixum in corde meo: mod⁹ ē loquēdi tractus a iudicijs: vbi ratū et fixum est quod per sententiā diffinitur. Ꝛc Abnuere .i. recusare vel refutare. q. d. nō est fixum in corde meo ꝓtraire vestro impio. In modernioribus aūt bibliis legit: Mā vob aliq̄d ꝛmpantib⁹ annuere sententie ē. z sententia in idē redit. // e Sub fasce. i. sub onere: z declinat hic fascis: vñ fasciculus diminutiū. f // De hebreo trāsferā. in latinū: multi. n. translationē lxx. de greco trāstulerunt in latinū. // g Quasi nō habeat greca volumina .i. trāslationē lxx. in greco editam.

// h Et latina. volumia trāslata de trāslatōe lxx. aut q̄si. // i Non statim. postq̄ venerit ad noticia emulorꝝ. // k Illud ꝓspiendū sit. i. ab emulis ꝓtēndū. // l Quicqđ ē. i. quātecūqz vtilitatis est: // m Qđ a nob⁹ verūt. i. translatū // n Miti. i. laborare. // o Extreme. i. maxime. // p Fastidiosis. i. suphis: tedios: fastidio plenis. fastidiuz. n. dr sup bia vel tedium: a fastidio fastidis qđ est horrere: spernere: tedere. // q Supaliuz. i. suphia q̄ notat in supalio ꝑ cerollēti am oculoꝝ: vñ Ecclē. xxiij. b. Cerollētia oculoꝝ meorum ne tenderis mihi. idē. xxvj. b. Formicatio mulieꝝ in cerollētia oculoꝝ eius: z in palpebris illi⁹ agnoscet. // r Fratrum latinoꝝ. // s Distincte. vt vnū distinguat ab alio // t Et ꝓ interualla. i. ꝓ spaciū: vt sit bonū spaciū intera ea. // u Librarioruz. i. scriptoꝝ q̄ libros scribūt: z sicut dicit Ysido. i. vj. etymolo. librarij ꝺ libraꝝ fūt q̄ et noua scribebāt et vetera: antiq̄rij q̄ tm̄ō vetera: vñ z nomē sumpserūt. Ite librarij dicūt vēditores librorū: q̄ grece bibliopole dicūt: a bibliosq̄ est liber z pole est vendere: z declinatur: hic z hec bibliopola. // v Editus. i. cōpositus: ab edo dis quod multa significat: q̄ hītur per bos versus: Emitto: pario: pduco: vl māifesto: Expono: cōdo: appono: ꝓfero dico: Verba noue nūero lectoꝝ nibi ꝺnotat edo // w Nec apocryphoꝝ. q̄d sit apocryphū z q̄t mōis dicat iuxta. s. ā ꝓncipio ꝓlogi sup iosue. ꝓ aūt q̄ apocryphoꝝ sōnis dicat vel dec̄ q̄ hiero. tercij z q̄rtū libꝝ esdre nō trāstulit: vndetur antiq̄ biblie nō hīt eos: Esdre ꝓmus liber est: Et fecit iosias ꝛc. q̄ cōiter scribit i modernis bibliis: scōs incipit Liber esdre. ꝓhete ꝛc. ille beatissim⁹ est z q̄si invno folio scriptus: z forte ꝓter hoc non fecerat hiero. de eo mētionē. tercius incipit: Anno. lxx. captiuitatis erāt in babylone ꝛc. vbi enūerat visiões q̄s ꝓ somnia sibi factas. q̄rtus incipit: Ecce loq̄re in aures plebis mee sermões ꝓphetie quos miscro in os tuū ꝛc. vbi multa ꝑdicit af futura: z iste liber satis breuis est: ꝺ bis duobus vltimis fit hic mentio: ꝑ hoc autem q̄ dicit somnijs videtur nō approbare q̄ in his scribūt z que. s. sic apocrypha. // y Nō bīt ꝛc. de. xxiij. seniorib⁹. i. de. xxiij. libris q̄ fūt apud hebr. in canone scripturarum: qui signant ꝑ xxiij seniores: apoc. iij. sicut. s. dictum est in ꝓlogo galeato. // z Sunt ꝓcul abijciēda. i. repellēda z ꝑuipendēda. // a Ois nazareus. z ceteras auctoritates q̄ hic ponunt

Prologus

inueies. s. in illo plogo. s. Desideriū mei ꝛc̄ añ mediū.

b Sz vt ad cōpendiū veniā. i. vt breuiter eos frustrez. vide i opusculo de vocabulis biblie qualiter expōit cōpendiū.

c Qd illatur? sum. i. dicturus vel conclusurus: nā infert dicendo dudere.

d Equissimū est. i. iustissimū: qz nemi ni verogaf: z plene veritas indagaf. s. inq̄rēdo. Aut ego.

e Edidi. i. viri.

f Aliqd. in trāslatione mea.

g Qd nō hf i greco. sm. lxx.

h Aut aliter habef q̄a me vsus é. z si nihil mutaui.

i Quid interpretem laniant. detrahendo.

k Trāslatiōi mee si aūt aliqd addidi

l Interrogent hebreos. vtrū bene addidi: z sic inq̄sita veritate.

m Vel arrogent. i. attribuant.

n Fidē. i. credulitate ipsi lectores mee trāslatiōi: si. s. fideliter trāstuli.

o Vel verogent. i. detrahant si infideliter: ꝙ certe nō solū trāslationē vituperāt: ꝙ etiā me ipm maledict? impugnāt z hoc ꝙ sequitur:

p Pozro. i. certe

q Aliud est. in q̄ ipsi offendunt.

r Si pro quia.

s Clausis oculis qd dr. in vulgari, p uerbio. i. ñ habito respectu ad veritatē quā vouit: vl' ad bñficia q̄ eis exhibui. s. trāsferendo tot libros.

t Volūt mihi maledicere. i. mala de psona mea dic ere q̄tātū laboraui p cōi vtilitate.

u Iudeos. natōe

v Et hebionitas. secte pfessione. Hebionite q̄dē fuerūt heretici de q̄bus dicit eusebi? in. iii. li. ecclīastice hystorie Hebioneos dēm dicepit: q̄ interpretāf paupes. vere. n. paupes sūt z egeni in scia gloie xpi: q̄nquidē eū solū homine putāt: z pfectū vite ac virtutū? vi? iustū effectū: cōmuni etiā natiuitate ex viro z femia. p creatū: custodien dā vero censēt: legis obseruantiā: nec sufficere ad salutē xpi estimāt fidē ꝛc̄. Jsid. i. viii. etymol. vbi agit de hēsib? xpianoz. pōit eandē sententiā. s. in. plogo sup iosue vltra medīū inueies sat? de origene: aqla symmacho: z theodotione: vbi exponit qō b dr.

y Et p ori. laboze ꝛc̄. exceptra serpēs. q̄da ō q̄ dicit Jsid. vii. etymol. Hydra draco est multoz capitū: qlis fuit in lerna palude. puicie archadie: hec latine exectra dr: q vno cesso tria capita excrescebāt: hoc fabulosū est: nā costat hydrā locū fuisse cuomētē aqs vastātes quitatē. viamā: in q̄ vno meatu clauvob opposuerit interptes: q̄z exēplaria vana: tas ipa lacēata z euersa ꝛemōstrat nec pōt vtiqz verz asseri qō diuersum ē: mittite eoz ad euāgelia in qbo nstra ponūtur q̄si ō veteri testamēto q̄ apō septuagīta interptes nō hūtur: velut illō. a Nazare? vocabit: z ex egypto vocaui filiū meū: et videbūt in quē cōpunxerūt: multaqz alia q̄ latinoi opi refuam?: z q̄rite ab eo vbi scripta sūt. Cūqz pferre nō potuerit: vos legite ō his exēplaribz q̄ nuper a nob edita: maledicoz q̄tidie linguis pfodiūt. b Sed vt ad cōpendiū veniā: certe c qō illatur? sum? equissimū ē. c edidi. d aliqd? qō non hī in greco: b aut aliter habeē q̄ a me vsum ē. e Quid interptē laniāt? f Interogēt hebreos: z ipis auctoribus trāslatiōi mee m vel arrogēt n vl' nrogent o fidem. p Pozro q aliō ē si a clausis qō dicit oculi mihi volūt maledicere z nō imitāt grecorū studiū z beniolētiā: q̄ p septuagīta trāslatores iā rōi euāgelio cōuscāte: r iudeos s z hebionitas legī veter? interptes: aqlā vide

so mlti erūpebāt: qō hercules videns loca ipa extrusit: z sic aq̄ clausit meat?: nā hydra ab aq̄ dicta est. hydoz grece aq̄ latine: z inde dr hydra. s. serpens aquaticus. Ouidius metamo: phoseos. ir. loq̄tur de hydra vices Vlixi verb? fecūda suis erat illa: necvllū: De comitum nūero caput est impune recisum Quin gemio cecidit vir herede valētior eēt. Jdē in eodē: Nec. pfuit hydre crescere p damnū geminasq̄ resumere vires. Et nota q̄ in aliqb? libris scribit. Excedra p. o: z tūc etymologiā Jsid. z tūc dicit excetera: q̄si excelsa tria: z ista. i. tera comīnoz ē z hz mediā syllabā naturaliter: pductaq̄ z excetre aūt pat emuli suū. pter rectiōis fibili: z q̄ alijs ifūdit emu latiōis venenū.

a Synon. q̄dā fuit. pditor cui? insidijs capta fuit troia z destructa: nā cū greci p. x. āuos ciuitatē obsedissēt ea? capere nō valētes equū ligneū immisse. statuere fecerūt: z armatis militibus cū impleuerūt: synon ꝛo fingens se timore mortis ꝛegreco? castra? effugisse: affecuratus a troianis: si secreta eis pāderet vana oz: mētitus ē eis illum equū in honoze palladis fuisse factū: z q̄ iō tāte eēt magnitudinis: ne posset intꝛe pōtas ciuitatis: q̄si intrare: munīs ciuitas capi posset: cuius verbis seducti: portas fregerūt: z rita equū intro duxerūt: synon aūt illa nocte cum vomuerunt troiani: aperuit ostiola equi: z inclusi milites eiecerunt z ciuitatem ceperunt: sicut in secūdo libro virgilij eneidos plenius recitatur: z iō dicit.

b Vlicto: q̄. cui cōpat emulū suum detractionis incendiū iacētem.

b Euentulent apices. i. literas: euentilare dicitur ad ventum dispergere: pucere: exquirere: exercere: inuestigare: discutere: z in istis duabus significationibus potest accipi hic: licet in omnibus bñ posset exponi.

c Literas calumnientur: falso criminentur: calūniator enim dicitur falsi criminis accusator. cetera plana sunt.

Explicit qualiscūqz expositio istius plogi.

Primus liber esdre incipit.

Rit sacerdos sup solio suo. Zacharie. vj. Sedm q in libris p̄cedēt⁹ dictū est: de⁹ sub ratiōe absoluta subiectū est in tota sacra scriptura. sub rōnibus aūt ꝓtractis subiectū est in ptialibus libris: sicut cor⁹ mobile absolute sumptū subiectū ē in tota phia naturali: corpus⁹ mobile aūt subiectū est in libro de aia ⁊ in aliis libris sequentib⁹ ad hm: ⁊ eodem mō deus sub ratione gubernātis pplm israel: subiectū ē in libro Judicū ⁊ aliis libris hist̄ialibus sequentibus: vario tm modo fm variationē hui⁹ regiminis. deus. n. hunc populū post ingressum terre. p̄missōis triplici modo gubernauit: primo p iudices: ⁊ sic de eo agit in libro Judicū: secdo p reges: ⁊ sic tractat de eo in libris Regū et Paralyp. tertio p sacerdotes. s. a reditu captiuitat⁹ babylonice vsq; ad hm. Expeditis aūt duobus primis modis: restat de⁹ manibus habem⁹ q: liber esdre incipit a reditu captiuitatis babylonice a quo incepit regimen sacerdotū tm sub duo principali rectore: de quo regimine dī verbū assumptū: Erit sacerdos ⁊c. In quo q̄dem verbo primo tangit regentiū habilitas: cuz dī. Sacerdos. i. sacerdotes: eo mō loquēdi quo dicit Exo. viij. Venit musca grauissima. i. multitudo muscarū. Ad cui⁹ intellectū sciendū: q fm phm primo pol. illi qui sūt vigētes intellectu sūt ꝑa ⁊ prudētia: illi sūt apti ad regendū: q: sanī se ⁊ alios dirigere in finē boni. Talis aūt debet esse conditio sacerdotū, put dī Malach. ij. Labia sacerdotis custodiūt sciām: ⁊ legē requirent de ore ei⁹: q: angel⁹ dñi exercituū ē. sicut. n. angelica natura superior ē bñana ⁊ iō boies ꝑ angelos regūt: sic sacerdotes q sūt q̄si mediatores inter de⁹ ⁊ pplm: ex hoc. n. hñt aptitudinē ad regēdū. Secūdo in ybo, ꝓpōsito tangit hui⁹ regiminis auctoritas: cū dicit Sup solio suo. sedere. n. sup solium, ꝓprium est habēt⁹ auctoritatem discernēdi: iudicādi: ⁊ cētia cozingendi: Hanc aūt auctoritatē habuerunt sacerdotes a reditu captiuitatis babylonice ⁊ citra vt dictū est de qua pōt dici qđ scribit Esa. xvj. Preparabit⁹ i misericordia solium: ⁊ sedebitis sup illud in veritate. reditus aūt ꝺ ca ptiuitate babylonica fact⁹ fuit ex diuina miseric⁹dia ⁊ huit ꝓparatio ad hoc q populus p sacerdotes gubernaretur: vt ꝑz per ꝓdicta: ⁊ sic hui⁹ regimis solium fuit in misericordia preparatū: ⁊ bene subditur: Et sedebit super illud in veritate. q: a reditu captiuitatis babylonice quo tempore ꝑfuerunt sacerdotes: non legit⁹ ꝑpls israel ita declinasse a veritate fidei sicut ante: quia temporibus iudicum ⁊ regum multocies maior ps populi: imo quasi totus populus declinabat ad ydolatriam: propter quam inducta fuit captiuitas babylonica: vt patuit per predicta: sed a reditu captiuitat⁹ babylonice pauci leguntur a veritate latrie declinasse vt pote tempore machabeorum aliqui ex ambitione: ⁊ aliqui ex antiochi nobilis persecutione: ⁊ multi econtrario p veritate fidei leguntur mortem acerbissimā tolerasse ad gloriam dei: qui est benedictus in secula seculorum Amen.

Capitulu. j.

In anno primo cyri ⁊c. Liber iste a q̄ incipit regimen sacerdotum vt dictū est: cum sibi annexis poterit sic diuidi quia primo tangitur huius regimis ꝓcessus: secūdo incidens casus qui duplex est: in vno habetur exemplum constantie contra aman: in altero exemplum patientie in libris hester ⁊ iob. Libros aūt Tobie et iudith et machabeorum licet sint hist̄oriales tamen intēdo eos ad presens pertransire: quia non sunt de canone apud iudeos nec apud christianos: immo ꝺ ipsis dicit hiero. in ꝓlogo galeato qui est ꝓlogus super libros regū q auctoritas eorum non est efficax ad probandum aliquid quod in contentionem vel dubium venit: ⁊ ideo expositioni eorum non intendo insistere: donec cum dei adiutorio ⁊ vita comite super omnes libros canonicos scripserim: si autem dominus vitam mihi concesserit: super istos libros ⁊ alios qui cōmuniter ponūtur in bibliis q̄uis non sint de canone scribere potero domino concedente. Liber autem iste diuidit⁹ in tres partes: quia primo agitur de reductione populi sub iesu filio iosedech: secundo de instructione reducti p esdrā legis doctore. viij. capīlo. tercio de recedificatiōe muri per neemiam ducem ibi. Verbum neemie. ⁊ isti tres fuerunt sacerdotes vt ex sequentibus apparebit. De secundo autem libro esdre. non intendo ad presens me intromittere ratiōe dicta. s. q: nō est de canone. Circa primū primo describitur reditus populi: secundo fundatio templi: capīlo. iij. Circa primū primo describitur licentia data: scdo numeratur turba licētiata: capīlo. ij. Circa primum premittit cōfessio maiestatis: secundo subditur concessio libertat⁹ ibi. Quis ex vobis. tercio completio voluntatis: ibi. Et surrexerūt. quarto collatio pietatis: ibi. Rex quoq; cyrus. Circa primum primo ponuntur quedam preambula: secundo cōcessio ipsa: ibi. Dicit cyrus. Primū preambulum est: quia notur tempus: cum dicitur: In anno primo cyri ⁊c. Ad maiorem autem intellectum eorum que dicuntur in hoc libro ⁊ aliis de isto cyro: ⁊ maxime cuiusda dicti a me super Lucam capīlo. ij. ponenda est hic origo ⁊ primotio b⁹ cyri: fm enim q babet in scholastica hist̄oria: Astrages rex medorum ⁊ persarum vidit in somnis de ventre filie sue egredi vitem totam asiam occupantem: ⁊ cum significatum hui⁹ quereret a coniectoribus: responderunt q significaba⁹ puerū ex ea nascitur⁹: in tota asia regnaturum: et ipsum de regno expulsurum: quod timens darii consobrinum suum adoptauit in filium: quia filium nō habebat: sed filiam vnam quam dedit cuidam militi simplici: ne puer natus de ea: magnoꝝ amicoꝝ potentia vallaretur: ⁊ cum hoc ad maiorem securitatē cū dicta filia esset grauida: fecit tempus partus ipsius exploran⁹: ⁊ puerum natū ad se apportari: quē dedit cuidā de suis principibus occidendū: Ille timens ne regnū ad matrē pueri deueniret: nō fecit: sed puerum in nemore exposuit: ad quem ex diuina prouidentia q̄ solet adesse q̄n deficit humana: venit quedā canicula lactans puer⁹ ipm a feris ⁊ auibus defendendo: quem pastor regis inuenit ⁊ vroxi sue tradidit nutriendum: qui cum creuisset: ab aliis pueris factus est rex eorum: ⁊ rebelles sibi grauiter affligebat: intantum q̄ patres puerorum cōquesti sunt regi ad quem cum adduceretur constanter ⁊ intrepide dixit: hoc se fecisse tanq̄ rex eorum. Rex ergo admirans pueri cōstantiam: in eo quedam signa sui generis agnouit: ⁊ a pastore veritatem requirens: ipsum esse nepotem suum inuenit: veritatem ergo eum placatus fuit: credens q̄ sōnium suum implerum esset in regno puerorum: ⁊ eum alendum tradidit illi principi cui primus eum tradiderat occidendum: filiū autem eius clam occidi fecit: eo q̄ fuerat in obedientia oꝝ eius: quod tamen illum principem nō latuit. Postea vo per tempus magnum rex exercitum tradidit illi principi ad domandos aduersarios: et ipse immediate recessit. Ille autem puerum memor ocasionis filii sui: fugasit exercitu: ⁊ cyrum regem persarum eligeret: vocans eum cyrum id est beredem: qui paus sparaticus id est catulus vocabatur: eo q̄ canicula lactauerat eum: quod factum audiens astrages: collegit exercitus: vt pugnaret contra cyrum: ⁊ in primo congressu p ualuit: sed postea a cyro vencit⁹ fuit. Verumtamen cyrus magis se exhibuit ei nepotem q̄s victorem: nam regnum hircanorum sibi dimisit: ⁊ dario auunculo suo regnū medorum: ita q̄ post eorum mortem totum veniret ad manum suam. Postea vo cyrus ⁊ darius eius auunculus obsederunt babyloniam: qua capta ⁊ occiso Balthasar rege: darius regnauit in babylone duobus annis: quo mortuo: totum venit ad manum cyri: et sic fuit monarcha: ⁊ in primo anno huius monarchie dedit licentiam filius israel redeundi in iudeam: ⁊ edificandi templum: fm q̄ dicitur hic:

Incipit liber Esdre primus.

[a] In anno primo cyri regis psarum. i. anno primo quo monarchia translulit ad persas: q licz regnum medorum esset bono z abilius: tñ caput monarchie posuit in perside: co q ibi primo regnauerat: z q: Perse ipm sublimauerat in regnū. [b] De ople. vbū dñi ex ore hiere. Hiere. xxv. ca.

Cuq; impleti fuerint. lxx. ani visitabo sup regē babylonis. z. z similiter. xxix. Cū ceperit impleri in babylone. lxx. anni: visitabo vos z suscitabo super vos vbū meū bonū vt reducam vos ad locū istum. Sicut aūt hebrei q isti. lxx. anni fuit accipiēdi a tempe destructōis templi q nabuchodonosor z fuerūt impleti sexto año darij: in q opleti. fuit tēplum Sz hoc ē falsū: q fm oēs historiographos alios fuerūt multo plures anni. Supponit etiā q cyr[2] regnauit tm. xj. ānis: q tñ regnauit. xxx. fm historiographos persas. Joseph[3] aūt dicit q isti. lxx. anni incepert a destructiōe templi p dicta: z terminati fuert anno primo monarchie cyri. Scōm vo expositores latinos isti. lxx. āni cōiter incipiūt a destructiōe ciuitatis: z terminant in āno primo cyri: q supponūt fm chronicas: ad quā cōputationē sequt mardocheū fuisse. eclit. anno. q fuit exaltatus ab assuero rege vt declarabit in principio libri hester vbi. prie habet locū. nō intendo sequi supputationes eoz q: nō vi: possibile mardocheū tādiu vixisse: z vtato q vixisset: tamen tunc facere non potuisset illa que de eo scribūtur in libro hester: q tamen inter libros sacre scripture canonicos supponat. Ibi. n. scribit q regebat regine vtmū z regis palatiū z regni negocia disponebat. Ra. Sa. dicit q isti. lxx. anni incipiūt a trāsmigratiōe iechonie: et terminant in primo āno cyri: q tūc dedit licentiā plō iredeundi de captiuitate. d. q a trāsmigratione vsq; ad destructionē ciuitatis fuerūt. xviij. āni: z in vsq; ad primū cyri annū. lij. q sic̄i facit. lxx. annos: vt ps. Sz q tū ad primū numerū dicit manifeste ō textū. iij. li. regū: vbi dicit xxiij. ca. q sedechias immediate regnauit post iechoniam qui alio nōie dictus ē ioachin: z fuit filius ioachim: qui fuit alio nōie dict[9] fuit iechonias: vt plen[9] hī matth. j. et ibidē. f. iij. Reg. xxiij. dī q tm regnauit. xj. ānis: z sic ab ei[9] numero deficiūt septē āni: pter q vi mīs q isti. lxx. āni incipiūt ab octauo anno ioachim pris iechonie siue ioachin. tūc. n. captus fuit p nabuchodonosor: z fact sibi tributari[9]: z nobiles de hierlm obsides ducti in babylonem: inter qs daniel z socij eius fuisse dicūt: pter q3 extūc incepit trāsmigratō babylonis: licz mag[9] opleta fuerit tēpore iechonie filij ei[9]: z adhuc pfectius in captiuatōne sedechie destructa ciuitate: z terminārī i qrto anno cyri. q3 sic oñdit: q ioachim regnauit. xj. annis. iij. Reg. xxiij. z ideo incipiēdo ab eius anno octauo inclusiue ba benē de regno ei[9] quatuor āni: z de tpe sedechie vscē inte gri: nā vndecimo āno qrto mense fuit capt[9] z exoculat[9] z ductus in babyloné. iij. Reg. xxv. pter q3 ille ān[9] cōputādus est inter annos destructiōis ciuitatis: q3 maior ps ei[9] fuit sb destructiōe: aliter vn[9] ān[9] bis supputaret. f. in tpe sedechie z i tpe destructōis: z inde. lij. vsq; ad cyrū: q licz primo anno sue monarchie dedit licentiā plō redeūdi in iudeam: vt hic dicit: tñ iudei ex longa mansione in terra babylonis vxores acceperant z prolem procreauerant z ibidem possessiones acquisierant: propter quod ad dispositionem de rebus z familijs manserant in terra babylonis primo anno cyri z secundo: z tercio venerunt in hierusalem: vt dicatur in scholastica historia: z anno sequenti posuerunt fundamenta templi. j. Esdre. iij. isti anni simul iuncti fuit septuaginta: qui Danie. ix. dicunt. lxx. āni desolationis hierusalē q tunc. prie fuerūt opleti: q3 fundato templo fecerunt iudei festum magnus et gaudiū. j. Esdre iij. ck

[f] Oia regna tre dedit mihi dñs de celi: [g] ipe precepit mihi vt edificarē ei domuz i hierlm q ē i iudea. [h] Quis ē in vobis ó vniuerso plo ei[9]? Sit dñs illi[9] cū eo. [i] Ascēdat in hierlm q est in iudea: z edificet domū dñi isrl' [k] ipe ē de[9] q ē in hierlm. [l] Et oēs reliq in cūctis locis vbi cūq; habitāt [m] adiuuēt eos viri de loco suo: argento et auro et substantia et pecoribus: [n] excepto quod voluī

[a] Hec dicit cyrus. Positis predictis: [b] hic pōitur confessio veritatis.

[c] Omnia regna terre dedit mihi dominus. i. mīra diuina virtute: quia eius imperium nō se extēdit ad oia regna terre: sed tm sē bec obtinuisse diuina virtute: hoc aūt confessus fuit: q3 sibi fuit notificata Esa. prophetia. xlv. vbi dicit: Hec dicit dñs xpo meo cyro: cuius apprehendi dexteram vt subiiciam ante eum gētes z dorsa regū vertā. &c. que multo tēpore fuit pnūciata ante tpus cyri. [d] Et ipse precepit mihi vt edificarem ei domum in hierusalem. quia in eadem. prophetia subdit: Ipse edificabit ciuitatem meā z captiuita tem meā dimittet &c. [e] Quis est in vobis. Hic cōsequēter ponit concessio libertatis. s. a scriptore oibus qui voluerūt in hierlm redire: z hoc ē qd dicit: Quis ē in vobis de vniuerso plo ei[9]. plm. n. isti reputabat populum dei celi quia in illo populo fuerat verus cultus ipsius. [f] Ascendat in hierusalē. q. d. iubet de plo illo vbet hoc facere: tum ex desiderio libertatis quam oēs appetūt: etiam bruta animalia fm modum suū: vñ bestie z auicule recluse gtūcunq; habeāt splēdide ad comedendum: proponūt tñ libertatem satietati: si via pateat euadendi: tum ex voluntate cultus ipsius veritatis qui exercendus est in hierusalem: vñ subditur.

[g] Ipse est deus qui est in hierusalem. est autē vbiq; equaliter per essentiam presentiam z potentiam: sed per specialem cultum fuit in hierusalē: quia ad hoc electa fuit ciuitate illam: vt habetur. iij. Re. z. j. paralyp. z. ij.

[h] Et omnes reliqui scz de populo illo qui nolunt recedere quia aliqui fuerūt ibi retenti amore vxorum z filiorum ibidem genitorum z bonorum acquisitorum.

[i] m Adiuuent. de bonis suis ad edificationez templi per munera ad hoc oblata: z etiam redeuntes vt possint melius redire z. pspere agere. Scōm hebreos variantur hic textus z expositio: z hec est litera: Et omne reliquum saluet de iudeis qui non potest ascendere in hierusalem propter paupertatem: quia non habet expensas pro via vel debilitatem quia non potest peditare: vellet tamen ire si posset.

[k] m Adiuuent eum viri de loco suo. i. vicini eius: etiaz gētiles. puidendo de expensis z vehiculo: ita precepit cyrus. [l] n Excepto quod voluntarie offerunt templo dei &c. quia multi gentiles audientes virtutem dei israel obtulerunt multa munera ad edificandum templum in hierusalem quod fuerat destructum: exemplo

regis aiati ad hoc. p Et surrexerūt. Hic pñter vsq; dicit impletō voluntatis ipius cyri a deo inspirati: cū dī: Surrexerūt pñcipes patrū tribuū iuda z beniamin z leui fuerūt vlgo captiua te per nabuchodonosor regē babylonis: z primo reducte sūt de captiuitate: nec tātū pceperūt quātū alie q̄ captiuate fuerunt p reges assyriorū: nec ex his redierūt de captiuitate nisi ali reliquie q̄ euaserant manū regū assyriorū: z cōiunxerāt se tribus tribuū pdictis tēporibus ioſie: vt bk. ij. Paralypo. xxxiij. z fuerūt simul captiuate ip nabuchodonosor. z fil re dicrūt q̄ voluerūt redire.

q Uniuersiq; q̄ erāt i circuitu adiuuerūt ē. b dupliciter exponit: vno mō de iudeis remanentibus in babylone alio mō de gētilibus adiuuātibus? impositōes de pcepto cyri vt pdictū est.

r Rex quoq; cyrus. Hic pñr describitur collatio pietatis: qz cyrus fecit restitui vasa q̄ fuerāt asportata de templo dñi. audiēdū est ēm q̄ dñs fuerat offensus ꝫ balthasar regez babyloniis: eo q̄ ea applicauerat vsibus būanis bibēdo in eis ipe z sui milites z uxores: vt dī Dañ. v. pter qđ balthasar nocte sequēti interfect? est.

s Per manus mitridatis filij gazabar. in be. dī: Per manū mitridatis thesaurarij. erat ēm thesaurarius regis vt dicit Joseph?: z idē dicitur. ij. esdre. vi. ca.

t Et anūciauit ea. i. ꝫ certo numero z pōdere tradidit.

v Sasabasar pncipi iude. Dicit beb: rei q̄ iste fuit daniel: ꝫ litera sequēs videt ꝫtradicere: quia subdit: Uniuersa tulit sasabasar cū his q̄ ascendebāt de transmigratione babylonis in hierlm. Daniel aūt nō legit recisse de babylone in hierusalem. ꝫ magis dī sepultus in babylone: remānit. n. ad pfolationē iudeoz remanētiū: qz unit in magna potestate apud reges: vñ z tercio anno cyri facta est sibi tarie offert tēplo dei qđ est in hierlm. p Et surrexerūt pncipes patrū tribuū iuda z bēiami z sacerdotes z leuite z oīs cui⁹ fuscitauit de⁹ spiritū vt ascēderet ad edificandū tēplū dñi qđ erat i hierlm. q Uniuersiq; qui erāt in circuitu adiuuerūt manib⁹ eoz i vasis argēteis z aureis: in substātia z in mētis: in supellectili: exceptis his q̄ spōte obtulerāt. r Rex q̄q; cyr⁹ protulit vasa tēpli dñi q̄ tulerat nabuchodonosor ō hierlm: z posuerat ea in tēplo dei sui. Pro tulit aūt ea cyr⁹ rex pſar⁹ p manū mitridatis filij gazabar: s z ānūerauit ea sasabasar pncipi iude: z hic ē nūerus eoz. Phiale auree trigita: phiale argētee mille. t Cultri viginti noue. u cyphi aurei trigita: cyphi argētei secūdi q̄dringenti z decem: vasa alia mille. x Oia vasa aurea z argētea q̄nq; milia q̄dringēta. Uniuersa tulit sasabasar cū his q̄ ascēdebāt ō trāſmigrōe babylōis in hierlm.

La. ij.

H Ij sūt aūt puincie filij q̄ ascenderūt ō captiuitate quā trāſtulerat nabuchodonosor rex babylonis in babylonez: z reuersi sūt in hierlz z iudeā: b vnus q̄sq; in ciuitatē suā: q̄ venerūt cū zorobabel z iesua ne emia saraia rabelaia mardochai belsaz mesphar beguai reū baana. Nūerus viroz ppli ist. c Filij phares: duo milia cētū septuaginta duo. Filij arethi: septigenti septuagintaq̄nq;. Filij gerſephacia: trecēti septuagintaq̄nq;. Filij saphacia: trecēti septuagintaduo. Filij area: septingēti septuagintaq̄nq;. Filij phetmoab filioz ioſue: oc genti: z ioab duo milia octigēti duodecim. Filij belā: mille ducēti q̄nq̄gintaq̄tuor. Filij zethua: nongenti q̄dragintaq̄nq;. Filij zachai: septigēti septuagita. Filij bani: sexcēti q̄dragintaduo. Filij bebai: sexcenti vigiti tres. Filij azgad: mille ducēti viginti duo. Filij adonicā sexcēti septuagitasex. Filij beguai: duo milia q̄nq̄gitasex. Filij adin: q̄drigēti q̄nq̄gintaquatuor. Filij ather q̄ erāt ex ezechia: nonagintaocto. Filij besai: trecēti vigititres. Filij iora: cētū duodecim. Filij asem: ducēti vigititres. Filij gebbar: nongēti q̄nq;. Filij bethleem: centū vigintitres. Uiri nethupha: q̄nquagitasex. Uiri anathot: cētuz vigintiocto. Filij azmaueth: q̄dragintaduo. Filij cariathiari: cephira z beroth: septigēti q̄dragintatres. Filij pharaoth: sexcēti septuagintaunus. Filij ismahel: duo milia centū quinquaginta. Filij nebo: quinquagintaduo. Filij mahebel: centū quinquagintasex. Filij elam alter: mille ducēti quinquagintaquatuor. Filij zathui: nongenti quadragintaquinq;. Filij zachai: septingēti sexagita. Filij bani: sexcēti quadragintaduo. Filij bebai: sexcenti viginti tres. Filij astgad: mille ducēti viginti duo. Filij adonicā sexcēti sexagitasex. Filij beguai: duo milia septingēti sexagintasex. Filij adin: quadringēti nonagintaquatuor. Filij ater de ezechia: nonagintaocto. Filij hasum: trecēti viginti tres. Filij besai: centū duodecim. Filij araphi: centū duodecim. Filij gebbar: nonagēti quinq;. Filij bethleem: centū viginti tres. Uiri nethupha: quinquagintasex. Uiri anathot: centū viginti octo. Filij asmaueth: quadragintaduo. Filij cariathiarim: cephira z beroth: septingēti quadraginta

x Cultri viginti nouē. erāt cultelli magni ad dividendū hostias.

y Cyphi aurei. xxx. In beb: eo bi. Batini aurei. i batinis argēteis recipiebāt sanguis hostiaz: ꝫ in batinis aureis portabatur intra sctm̄ sctoz: in die expiationis.

z Oia vasa aurea z argētea q̄nq; milia. cccc. numerus aūt ptium singulaz: sil ductus: ñ ascendit tantū: qz illa que erāt pciosiora fuerūt nūerata p partes: in numero vo illo totali fuerāt inclusa multa alia: que non erāt tanti valoris.

Capi. ij.

H Ij aūt sunt puincie filij. Hic pñr nūeratur turba reuocata: z primo pmittit eoz summa: secundo describitur eoz substātia: ibi. Equi eoz. Circa p̄mū primo ponitur numerus populariū: secūdo facere dotum: ibi. Sacerdotes. tercio pscitoz siue incertorum: ibi. Et bi q̄ ascēderunt. quarto colligitur nūerus oīm ibi. Ois multitudo. Circa primū dicitur.

a Hi aūt sunt p uincie filij. i. iudee puincie: cui⁹ filij dicūt iudei: licz fuissent inde in captiuitatem ducti.

b Unusq̄sq; in ciuitatem suam. quia vnusquisq; naturaliter diligit locū sue natiuitatis.

c Qui venerunt cum zorobabel iesua neemia ē. noia istorum exprimuntur: quia fuerunt persone notabiles z pncipales. alij autem cōprehenduntur sub nominib⁹ patrum vel ciuitatū vñ fuerāt cuz subdit.

p Filij phares ē. Circa qđ sciēdū q̄ aliq̄ noia hic exprimūt de q̄b certuz est q̄ sunt nomina ciuitatum: sicut dicitur infra: Filij bethleem: z filij cariathiarim: z filij bierichō: z simlia: z aliqua de quibus certum est q̄ sunt nomina patruz

vt cū dī.j. Cātores filij asaph: ⁊ filij sellū: ⁊ nathinei: ⁊ filij sobai ⁊ cōsimilia. multa vo noia dic erp̄ssē a dō filij dicunt: ō q̄bus noibus nō bī certitudo vtr̄ sint noia patr̄ vel ciuitatū: q: nec vocatores habraicā declatini boc determinauerī. ‖ e Sacerdotes. Hic p̄ter pomē nūerus leuitar: ⁊ inchoat a sacerdotib⁹ qui erāt p̄incipales in tribu leui: cum dr. Sacdotes filij ida ia i vomo ielue. nomina fuīt patrū.

‖f Leuite filij ielue Isti iuuabāt sacerdotes eis mīstrando in oblationib⁹ sacrificior.

‖g Cantores filij asaph. Isti cantabat diuinas laudes quando offerebāt libamia sacrificiorum.

‖h Filij ianitorū q̄ custodiebāt portas atrij sacerdotū ad q̄tuor ptes orb̄

‖i Nathinei. Isti portabāt ligna ⁊ aquas ad locū diuini cultus.

‖k Filij puor salomonis. Fuī salomonis dicūt illi q̄ fuerūt deputati ad custodiā edificior tēpli: ⁊ adreparādū ea q̄ essent repāda: ⁊ isti dicunt filij eor: q: descēderūt ab ipis licet p̄ multas generationes.

‖l Et bi q̄ ascēderūt. Hic p̄ter ponitur numer⁹ pfecto: ⁊ licet pfeti, p̄prie loquendo dicāt q̄ de gentilitate cōuersi fuīr ad iudaismū: tñ h̄ large dicūt pfeliti: q̄ nō potuerūt sufficīēter indicare certitudinē sue genealogie: ⁊ ō dubium erat de aliquib⁹ eorum: vtrū essent d̄ filijs israel a p̄incipio vel nō. nō tñ fuerūt eiecti de populo isr̄l: q: fides nō negabat etiā gētilib⁹ volētib⁹ pueri: ⁊ de filijs sacerdotū illi q̄ nō poterāt inuenire certitudinē genealogie sue: ⁊ q: essent de sacerdotali genere fuerūt eiecti de sacerdotio: nō tñ de cōmuni statu fideliū: vñ ⁊ in nouo testamento nō eis q̄ recipīt ad fidē: recipiēdus ē ad ordinū p̄motionē. Et hoc etiā loco bī argumētū: q: null⁹ p̄mittend⁹ est celebrare: nīsi fidē faciat de sua ordinatione.

‖m Et dixit atherſatha. Iste ē neemias vt dicīt beb: et ⁊ h idē exp̄ssē bī. j. Neemie. viij. ca. ⁊ vocat⁹ ē atherſata q̄ fm. q̄rietatē hebraicā fmōis interp̄tat relaxat⁹ quia p̄ sapiētes hebreor: fuit sibi licitū bibere vinū gentiliū: eo q: erat p̄incerna regis gentilis: vt bī. j. Neemie. j. qđ tñ ō cōmuni cursu erat iudeis illicitū: vt dicunt hebrei: p̄ tres. Filij rama et gabaa: sercēti vigīti vn⁹. ‖n Viri machmas cētū vigīti duo. Viri bethel ⁊ chai: ducenti vigīti tres. Filij nebo: q̄nq̄gīta duo. Filij megbis: cētū q̄nq̄gīta ser. Filij belā alteri⁹: mille ducēti q̄nq̄gīta q̄tuor. Filij arim: trecenti vigīti. Filij lodadin ⁊ ono septigēti vigīti q̄nq̄. Filij hiericho: trecēti q̄dragīta q̄nq̄. Filij senaa: tria milia sercēti trigīta. ‖o Sacerdotes. Filij iadaia i domo iesue: nongēti septuagīta tres. Filij emmer: mille q̄n q̄gīta duo. Filij phessur: mille ducēti q̄dragīta sept̄. Filij arim: mille trecēz ⁊ septē. ‖p Leuite. Filij iesue ⁊ sedmihel filior odeuie: septuagīta q̄tuor. ‖q Cātores filij asaph: centū viginti octo. ‖r Filij ianitorū: filij sellum: filij ather: filij telmō: filij accub: filij attita: filij sobai: vniuersi cētum triginta nouē. ‖s Nathinei. Filij sia: filij asupha: filij Tebboath: Filij ceros: Filij Siaa: Filij Phadō: filij lebana: filij agaba: filij accub: filij agab: filij selmai: filij anā: filij gaddel: filij gaer: filij raabia: filij rasin: filij nechoda: filij gazē filij azec: filij phasea: filij Besee: filij Asemaa: filij Adunim: Filij Nephusiz: Filij Bechue: Filij Accupha: Filij Azur: Filij Besluth: Filij Maida: filij arsa: filij bercos: filij sisara: filij thema: filij nasia: filij Hathupha: filij ꝓuor salomonis: filij sothai: filij sopheret h: filij pharuda: filij iala: filij ‖t Dercō: filij geddel: filij saphata: filij athil: filij phocereth q̄ erāt de aseba baim: filij ami. ‖u Oēs nathinei ⁊ filij ‖x seruor salomōis trecēti nonagīta duo. ‖y Et bi q̄ ascēderūt ō thelmala: thelarsa: cherub: et don: et mer: ⁊ nō potuerūt indicare domū patr̄ suor ⁊ semē suum: vtr̄ ex isr̄l essent: filij dalaia: filij thobia: filij nechoda: sexcenti q̄nq̄gīta duo. ‖z Et de filijs sacerdotū: filij iobia: filij accos: filij berzellai q̄ accepit de filiab⁹ berzellai galaaditis vxorē: ⁊ vocat⁹ ē nomīe eorū. ‖a Hi q̄siert scripturaz genealogie sue: ⁊ nō inuenert: et eiecti sūt ō sacerdotiō. ‖b Et dixit at herſata eis vt nō comederēt de sctōsctōz: donec surgeret sacerdos doctus atq̄ pfect⁹. ‖c Dis multitudo quasi vn⁹ quadra

qđ daniel ⁊ socii ei⁹ noluerūt bibere de vino vñ bibebāt rex ne cōtaminarent: vt habet Dan. j. ‖d Vt non comederent de scōsctōz. i. de abis sacerdotib⁹ cōcessis: cuiusmodi erāt panes ꝓpositionis: ⁊ hostie ꝓ pctō et delicto: fm filū Osee. iij. Pecā ꝓpli mei comedent ⁊c.

‖e Donec surgēt sacerdos doct⁹ atq̄ pfectus q̄ sciret inuenire veritatē a bui⁹ genealogie tūc ig̃te, put dicīt communiter ab exposit⁹ nostris. In hebreo habetur: Donec surgeret sacerdos ad vrim thumi. qđ signat ad doctrinā ⁊ pfectionē seu veritatez ⁊ idē hebraicuz pōit exo. xxviij. Pones aūt ira tionali iudicij doctrinā ⁊ veritatez. ⁊ sicut dicēū fuit ibidem: ista doctrina ⁊ veritas erat q̄dā fulgor: p̄cedens ex lapidibus rationalis q̄ signabat deuz placatū: et sic impleri in effectu: q: sacerdos petebat vt dicit Josephus lib. antiquitatū. dicit etiā q̄ille fulgor cessauit p̄ duc̄tos annos antec̄z scriberet liburz illū quē scripsit tempe tyti ⁊ vespasiani: ⁊ fm hoc cōiter est dicendū: q: post reditū captiuitatis babylonice surrexit sacerdos doctus ⁊ pfect⁹ mō p̄dicto. s. habēs signū placationis diuine et signū acceptationis sue petitiōis in lapidib⁹ rōnalis: quia a cōsummatōe templi secundi vsq̄ ad destructionem eius p̄ tytū vespasianū fluxerunt anni. cccc. xx. fm hebreos: ⁊ multo plures fm latinos. Quo aūt tpe surrexit talis sacerdos post reditū captiuitatis babylonice: nō bī ex scriptura determinate. Ra. sa. dicit: q: doctrina ⁊ veritas rōnalis erat nomē dei tetragrāmaton inclusum sub lapidib⁹ rationalis: virtute cui⁹ manifestabatur ꝓpositas de interrogatis ipi sacerdoti q̄n cōsulebat dñm. dicit etiam q: talis manifestatio nunq̄ fuit tpe secundi tēpli: ⁊ sic post reditū captiuitatis babylōice nō surrexit sacerdos doct⁹ modo p̄dicto: ⁊ fm h cū dicitur.

‖o Donec surgeret sacerdos doct⁹ atq̄ pfectus. li donec nō importat tēp⁹ determiatū: ꝓ magis signat ideꝫ qđ nūq̄: sicut dicīt: Talis nō peniuit de peccatis suis do-

nec virit.i.nūq̄:q; post mortē nō potest penitere. Hꝰ do expositione iosephi pdictā:li donec imporat tempus finitū post qđ surrexit sacerdos doctꝰ.licz nō sit te terminate scriptum // p Ois mltitudo. Hic pñr colligit totalis numerꝰ mltitudis:cū dr:Ois mltitudo q̄si vnus.i. vnꝰ. p positi ꝛ volūtatis ad edificationez tēpli.

q Quadragintaduo mil. trecenti septuagīta:ꝛexceptis suis eorū ꝛ aallis q̄ erāt septē mīa trecēti trigīta septē:ꝰ ꝛ i ipis cātores atz cātatrices ducēti.ᵗ Equi eoꝝ sexcenti trigīta ser:muli eoꝝ ducenti q̄dragīta quinq;: cameli eoꝝ q̄drigēti trigita quinq;: asini eoꝝ ser mīa septingēti vigīti. Et ꝓncipiū patrū cū ingrederent tēpluz dñi qđ est in hierlm: spōte obtulerunt in vmū ꝛi ad extruendā eam in loco suo Scōm vires suas ꝛderūt impēsas opis: auri solidos q̄draginta mīa ꝛ mille:argēti mnas quinq; mīa:et vestes sacerdotales centū. Habitauerūt ergo sacerdotes ꝛ leuite ꝛ ꝛp'lo et cantores ꝛ ianitores et natbinnei i ỹbibꝫ suis: vniuersusq; isrl i citatibꝫ suis. ¶.iij.

IIꝛAnq; venerat mēsis septimꝰ:ꝛ erāt filij isrl in ciuitatibꝫ suis.ᵇ Congregatus est ergo pplꝰ q̄si vir vnꝰ in hirlm:ꝛ surrexit iosue filiꝰ iosedech ꝛ frēs eiꝰ sacerdotes ꝛ zorobabel filius salathiel ꝛ fratres eiꝰ:ᶜꝛ edificauerūt altare ꝛi isrl vt offerrēt i eo holocausto mata: sicut scriptū ē i lege moysi viri ꝛi. Collocauerūt autē altare ꝛi sup bases suas⁹ ꝛterrēt ibꝫ eos p circuitū pplis terrarum:ᵉꝛ obtulert sup illō holocaustum dño mane et vespere.

f Fecerūt q̄q; solēnitatē tabernaculoꝝ. que icipiebat ḡintodecio die mē sis septimi ꝛ durabat p septē dies.

g Et holoca. die bꝰ singul. ꝟm q̄ pcipit ꝟlu. xxix.

h Et post hec ho locaustus iuge. qđ nunq; intermittebaf. p alijs sacrificijs.

i Cāi kalēdis.i. neomenijs q̄ celebrāf in principijs mensium.

k Oī in vniuersis solennitatibꝰ.s. pasche:pētecostes tubaꝝ:expiatōnis ꝛ tabernaculoꝝ.

l A ꝓmo die mēsis ꝛc. qz tūc ꝓmo fuit erectuz altare holocaustoꝝ: ante cuꝰ erectōnē nō poterāt talia offerre

m Porro tēplū Hic cōsequenter agitur ꝛ templi fūdatōne:ꝛ ꝓmo ḡtuz ad materie pparationem:cū dicit:

n Dederūt aūt pecunias latomis:q̄ volabant lapides.

o Et cemētarijs q̄ cōponebāt lapides in muro cū cemento.

p Cibū q̄s potū ꝛ oleū sidonijs tyrijsq;.sicut fecerat salomon birā regi tyri ꝓ lignis habēdis ꝛ deducēdis p mare ad edificatonem ꝓzoris templi:vt habek.iij.Reg.v.

q Ad mare ioppen. Joppe.n.est portus supra mare mediterraneuz: ad quē ducebāt ligna p mare:ꝛ inde ducebāt in hierlm p terrā in vehiculis q̄ portus est .xxmquio? hierusalem. Secūdo ḡtum ad fundationem:cum dicit.

r Anno aūt secundo ꝛc.ceperunt zorobabel filiꝰ salathiel ꝛc.insistere fundationi templi.

s Et ꝓstituerūt leuitas ꝛc.tempore.n. quo portabāt tabernaculū de loco ad locum: in quo erat labor magnus: leuite ic plebat exerceri in opibus aviginti;q;q; annis ꝛ supra:ꝛ intericesimo anno instituebantur ministri qui erant ad hoc apti: ꝓut babetur ꝟlume.iij.ca.ꝛ viij.sed quia ꝓ isto tempore non habebant talia portare: acapiebātur leuite in minore etate: videlicet a.xx.anno ꝛ supra etiam ratione necessitatis::quia pauciores erant q̄ ante.

p Deterrētibꝰ eos p circuitū populis terraꝝ.i.gentilibus quos rex assyrioꝝ sennacherib miserat ad habitādū samariā ꝛ ciuitates p circuitū: qz timebāt ne filij isrl ad pspenitatē veniētes:eos eiicerēt ꝺ tra. // e Et obtulert sup illō holo. dño mane ꝛ vespere.i. iuge sacrificiū i quo offerebatur vnus agnꝰ imediate pꝰ ortū solis: ꝛ alius añ occasum.

Ca.iij.

IIAnq; aduenerat. Hic pñter describitur templi reedificatio:cuiꝰ ꝓmo describitur fundatō: secūdo opis intermissio:ca.iiij.terao eiusdē resumptio:ca.v.q̄rto ꝓsumatō:ca.vj. Circa ꝓmū ꝓmo altare sub diuo erigit:secdo tēplū fundaf:ibi. Poro templū.tercio fundationis solēnitas celebraf:ibi. Fundato igit. Circa ꝓmū dr: // a Jām aduenerat mēsis septimꝰ.q̄ apōbebreos vocaf ysari:ꝛ ptim corrūdet septembꝛis nro:ꝛ ptim octobꝛis:sicut dēm fuit plenī Gen. vij.ꝛ Exo.xij. // b Congregatꝰ ē ergo pplꝰ q̄si vir vnꝰ.i.vnꝰ volūtatis ꝛ propositi ad erectionē altaris ꝛ fundatōis templi:ideo subditur: // c Et edificauerunt altare dei.s.holocaustoꝝ qđ erat sub diuo: vt ꝓ ct ꝓcēdēt Exo.xxvij.ꝛ.iij. Re.viij.ꝛ.ij. galy.iiij.

¶ Vt vrgerēt opus dñi. stando super oparios ⁊ solicitando eos ne opus fieret negligēter. ¶ Fūdato igit̄ Hic consequenter agit̄ de solennitate ratione fundationis templi: cum dicit: Fundato igit̄ a cemētarijs tēplo ita ꝙ murus erat aliquātulū super terrā eleuatus.

¶ Stetērt sacerdotes i ornatu suo .i. in vestib⁹ sacerdotalibus.

¶ Vt laudarēt deū p manū dauid regis .i. cātātes cāticū ab ipso dauid factū ⁊ ad hoc ordiatū. Plurimi etiam de sacerdotib⁹ ⁊ leuitis ⁊ principes patrū ⁊ seniores q̄ viderāt templū priꝰ. fe̾tur ¶ Flebāt w. magna. memores gloriē tēpli qđ̄ destructū fuerat: fspectu ⁊ istud secūdū q̄si nihil erat. Sed cōtra hoc videtur eē quod dr Aggei. ij. Magna erit gloria domꝰ nouissime domꝰ magis q̄ prime. Dicēdū ꝙ nō dicit ē de pīti: sed erit ō futuro: qđ̄ fuit impletū q̄n xps sua pīntia illam ornauit q̄n ibi oblatus fuit: ⁊ q̄n ibi p̄dicauit: ⁊ ꝙ hec sit intentō. ꝙ hē: patz p hoc qđ̄ dr ibidē Adhuc vnū modicū q̄ ⁊ ē. fe̾tē: Et vt nīet de⁹ desideratꝰ cūctis gētib⁹ .i. christus implendo totum istam gloriā

ꝯ vt vrgerēt opꝰ dñi. Stetit q̄ iosue ⁊ filij eiꝰ ⁊ frēs eiꝰ cedmihel ⁊ filij eiꝰ ⁊ filij iuda q̄si vir vn⁹ vt instaurēt sup eos qui faciebāt opꝰ i templo dei: filij enadab ⁊ filij eoꝝ ⁊ fratres eoꝝ leuite. ᵉ Fūdato igit̄ a cemētarijs templo dñi: ꝯstetērt sacerdotes i ornatu suo cū tubis ⁊ leuite filij asaph i cymbalis ᶠ vt laudarent deū ꝑ manꝰ dauid regis isrl. Et cantabāt i hymnis ⁊ cōfessiōe dño q̄m bonꝰ: q̄m in etern̄ misericōdia eiꝰ sup isrl. Omis q̄ pl⁹ vociferabatur clamore magno in laudando dñm: eo ꝙ fundatū eēt templū dñi. Plurimi etiam ō sacerdotib⁹ ⁊ leuitis ⁊ principes patrum ⁊ seniores q̄ viderāt templū priꝰ cū fūdatū eēt: ⁊ hoc templū in oculis eoꝝ: ᵍ flebāt voce magn̄ ⁊ mlti vociferātes in leticia eleuabant vocem: nec poterat q̄squā agnoscere vocē clamoris letātiuꝝ: et vocē fletꝰ pli. Cōmixtum

poze eius fuit missus sacerdos ꝓdictus. ¶ Nō est nobis ⁊ vobis. s. cōmunis hec edificatō tēpli: q⁹ nolebāt habere cōsortiū ydolatrarꝝ. Sed nos ipsi soli edificabimus dño deo nostro: sicut nobis cyrus rex psarꝝ ꝑcepit. vt habet supra. j. ca. Quis ē in vobis de vniuerso populo eius: sit deus cum eo ascēdat hierusalē que est in iudea: ⁊ edificet domū dñi dei isrl. Et q̄ ꝑ ꝙ licētia cyri se extendebat ad populū isrl tm: ⁊ sic se excusauerūt bene ⁊ rationabiliter: tñ samaritani inceperūt eos impedire manifeste: qđ̄ prius intendebāt facere malicioseꝛ occulte: ió subdit.

¶ Et turbarēt eos i edificādo. facīēdo eis insultus gñ poterāt: ⁊ nō solū impediebāt ꝑ seipos ꝙ etiā per alios q̄ locū regis psarum tenebāt in terra illa cam regēdo ⁊ recipiendo tributa: quoꝛ cōrupebant samaritani pecuniā. ió subditur.

ʰ Cōduxerūt quoq; aduersus eos ꝓsiliatores ⁊c. dicit aūt iosephus: ꝙ cyr⁹ arca bella occupatus hoc impedimētū ignorabat Ra. sa. vō dicit ꝙ etiā ipso sciente factum est: quod qualiter intelligendum sit post videbitur. intermissum. n. fuit opꝰ. ¶ Vsq; ad regnū darij. in cuius anno sexto cōpleta est domus dñi: vt dr infra. vj. ¶ In regno aūt. Posita occasione accusationis. s. eo ꝙ iudei repulerūt samaritanos a templi edificatione: hic consequenter ponitur ipsa accusatio ⁊ primo agitur de accusantibus personis: secūdo subditur forma accusationis: ibi. Hoc est exemplar. Circa primum dicitur: ¶ In regno autem assueri. dicit iosephus in. xj. antiq̄tatis li. ⁊ expositores nostri cōmuniter: ꝙ iste assuerus fuit cambises filius cyri: ⁊ iste idem vocatur hic artarxerxes: ꝛpter quod subditur cōmuniter in bibliis nostris: Ipse est artarxerxes. ℞ tñ nō est in hebreo nec est de textu: ⁊ ab aliquo uocatꝛe fuit appositꝰ per modum glose ratione dicta: ⁊ postea insertum est textui per imperitiā scriptoꝝ. Scōm̄ō ra. sa. iste assuerus non fuit idem cum artarxerxes hic positus: sed ei successit: ita ꝙ ſm cū artarxerxes hic positus idem est ꝙ cyrus: ⁊ vocatus fuit cyrus nomine ꝓprie: artarxerxes vero nomine cōmuni regni persarū: sicut reges romanorum nomine regni vocabantur cesares ⁊ tamen cum hoc habebant nōmina ꝓpria sicut Iulꝰ Augustus Tyberius: ⁊ sic de aliis: tamen iste Ra. Sa. Dan. vj. inter cyrum ⁊ assueri ponitur cambisem filiū

Capitulum quartum.

Audierūt aūt. Hic ꝓnter agit̄ de opis intermissione. Circa ꝙ primo ponit edificatiū accusatio: secūdo regis rñsio: ibi. Verbū misit rex. tercio māda ti exercitō: ibi. Et abierūt. Circa primū primo describit accusatiōis occasio. secōo ipa accusatō: ibi. In regno aūt assueri. Circa primū dicit: ¶ a Audierūt aūt hostes iude ⁊ beniamin. isti erāt gētiles q̄ de assyrijs fuerāt missi ad inhabitādū samariā q̄ fuēt caput regni decē tribuū: ⁊ alias ciuitates in circuitu: ⁊ qz inhabitabāt terrā iudeis cōcessam a deo: ió erāt eis odiosi ⁊ cōtrarij.

ᵇ Quia filij captiuitatis. i. iudei q̄ de captiuitate reuersi erāt. ¶ c Et accedētes ad zorobabel. q̄ erat princeps inter illos. ¶ d Edificem⁹ vobiscū. hoc dicebāt malicioſe vt impedirēt opus: ſm q̄ dicit ra. sa. ¶ e Quia ita vt vos q̄rimus deū vestrū. iij. Reg. xvij. dr: q̄ gētiles q̄ d assyrijs venerūt ad inhabitādū samariā ⁊ alias ciuitates in circuitu: fuerūt ꝑ magna ꝑte deuastati a leonibus ⁊ fuit suggestum regi assyrioꝝ ꝙ hoc acciderat: eo ꝙ populus ille ignorabat legitima dei ꝛre illi⁹: ꝛpter qđ̄ rabioto cōsilio misit vnū de sacerdotibus captiuis vt doceret eos colē dñm: tñ cū hoc colebāt ydola: vt ibidē habet.

¶ f Ydiēb⁹ assoraddā. Iste fuit filꝰ sennacherib: q̄ interfecto ꝑe successit ei in regno: vt habet. iij. Re. xix. ⁊ tem

cyri quia videtur magis consonū scripturis: vt dicet plenius sup besther z Aggeū. z iste cambises impediuit edificationē templi. Iste aūt assuerus nō fuit filius cyri z in hoc queunt cum iosephō z aliis. s. q opus templi fuit impeditū ab illo q immediate successit cyro: differt tamē in hoc q dicitur hic q nō fuit filius cyri. Itez in hoc q dr q iste fuit assuer? q accepit besther vxorem. Josephus aūt inter cambisem z filiū cyri z assuer? q accepit besther vxorē: ponit septuo reges sibi succedentes .s. duos magos siue sapientes q per annum regnauerūt vnus post aliū defuncto cābise: z darium filium hystaspis: et xerxem eius filium: cui successit assuerus: qui accepit besther vxorem: quez noiat artaxerxem. Illi qui aūt historiographi adhuc plures ponūt inter medios. q̄d aūt circa hoc sit magis verisile: dicetur plenius sup libru besther domino precedente. Sciendū tñ q isti reges psarum in diuersis locis in bibliis z historiis inueniuntur noiati plurib⁹ et diuersis noib⁹: pter q̄d idē rex vt aliq̄n esse putures.

m Scripsit besellā. z dicūt expositores nri cōiter q ē nomē ppriū hois: hebrei aūt dicūt q ē nomē cōmune cū ppositōe adiūcta fm modū linguę hebraice z chaldaice: signat in pace: q ista epla scripta ⁊ iudeos scripta fuit silenter z occulte: ne ab ipsis peperecē z mitteretur per nuncios ad cyrū cui scribebāt: fm ra. sa. z sic effectum nō haberet epla illa. n Mitridates: thabel. nomē ē ppriū bois gētilis q̄ erat samaritanis: ⁊ cui⁹ voluntate z scitu fuit illa epla facta. o Ad artaxerxem. i. ad cyrū fm ra. sa. in hoc loco: licz aliter alibi dicere videat: vt dictū ē fm iosephū z alios ad cambisem filiū cyri q̄ artaxerxes vocat⁹ est noie regni.

p Epla aūt accusationis scripta erat syriace. i. lris syriacis. q Et legebat sermone syro. i. ydeomate syriaco. hoc aūt dr q aliq̄n dicit: q epla scripta lris syris? ydeomatis: legit sermonib⁹ alterius linguę sicut cum aliqs sententia hebraice scripture, pnūciat in latino. ista ⁊o epla eo dē ideomate scribebat? z legebat: q illi q̄b? mittebat erāt ⁊ lingua illa: Silr iudei ⁊ q̄s mittebat sciebat liguā illā q̄ diu fuerāt i regno babylonie. r Reū thel theē. expositōes nri dicūt coīt q fuit tria noia ppria trium boim scribentiū hāc epl̄az. 6 h dicūt, pcedit ex igntia syriaci siue chaldaici fm hōis. ē. n. eadē lingua chaldaica z syriaca: vt dic Hiero. i. plogo galeato: igit fm ppriet atē illi⁹ linguę pma dicto. s. r Reū ē nomē ppriū bois: alie due sequētes. s. b lethеē. sūt noia appellativa sui officij exprimiua. Beel. n. dnz signat vl mgrm theē ⁊o rōcinationē. rōcinatio ⁊o vno modo signat cōputū: alio mō significat, plocutōem verboz. Est igitur sensus q iste reum erat dns vel magister computi: q illi qui colligebant tributa z redditus p̄o rege: ei rationē reddebant: vel erat dominus seu magister in p̄o ponendo mandata regis z negocia samaritanorum populo: vel forte vtrūq; ad suum spectabat officium.

s Et samsai scriba. iste enim epistolam scripsit: z reum eam dictauit: z mitridates thabel eam fieri p̄cepit: qui erat dux trans flumen.

t Quas transtulit assenaphar. aliqui libri bñt: Salmanasar. z male: quia in hebreo habetur: Assenaphar z iste fuit assaradon filius? sennacherib: vt patet ex pncipio. ca. sicut enim supra dictū est: leones vastauerūt magnā partem populi quem salmanasar miserat ad habitandū ciuitates samarie, pter q̄d iste assaradō misit alios loco ipsorum: z cuz eis vnū de sacerdotib⁹ captiuis: qui doceret eos colere dominum.

u Trans flumē in pace. hebrei sic habent: Trans flumen z ceanez. z est ceanez nomen regionis vt dicunt.

x Hoc est exemplar. Dicit consequenter ponitur forma accusationis: cum dicatur: Artaxerxi regi rē. sequitur. Judei qui ascenderunt a te ad nos. istō concordat dicto ra. sa. videlicet q iste artaxerxes fuit cyrus vt predictum est: quia isti iudei fuerunt missi in hierusalem ab ipso cyro z non a filio eius: vt patet ex predictis ca. primo: z bene dicitur:

y Ascenderunt. quia hierusalez est in altiori situ q̄z babylonia.

z Ciuitatem rebellem z pessimam. Oz essi rebellauerit regi babylonis tempore ioachim z tempore sedechie: patet ex. iiii. Reg. xxiii. z xxv.

a Extruentes muros eius. in hoc falso eos accusabant q nō reedificabāt ciuitatē: sed tātūmodo templum.

b Tributū z vectigal rē. dicit aūt tributū a tributo tribuis: z ē illud, pprie qd debatur boib⁹ missis ex pte regis ad custodiā terre p stipendijs ipoz. Vectigal dicitur a vehо vehis: z ē, pprie pedagiū qd soluit dnis de bis que vehuntur per terrā vel fluuia vel mare. Annui reddit? sunt illa q̄ soluunt singulis annis de possessionib⁹: vt de agris z domibus.

c Nos ergo memores salis rē. i. alvz sale ꝺditoz: z p hoc insinuāt alia beneficia que a rege receperāt: a parte totū designantes quia tūc inter eos currebat talis mod? loquendi. In hebreo sic bi: Et nūc econtra destructio palatij quod destruere volumus. id est contrarium beneficijs predictis est palatium. i. domus dei que in pluribus locis veteris testamenti palatium vocatur in hebreo: et ideo ipsum destruere intendimus propter honum regis: quia tibi obligati sumus ex beneficijs receptis.

d Et quia lesiones regis. salicet subtrahendo tributa: vt dictum est: z mouendo contra eum seditiones consequenter.

e Videre nephas ducimus. quia essemus ingrati.

f Recenseas in libris hostoriarum patrū tuorum. i. re-

gñ qui p̄cesserūt te. ||g Et scies qm̄ vbs illa vbs rebellis est. vt exposituꝝ ē supra. ||b Et nocēs regibus et puincijs. q; tpe dauid ꝛ salomōis plura regna fuerūt ei subiecta: vt patet. q. ℟eg. viij. ꝛ. iij. ℟eg. iij. ||i Orobrem ꝛ ciuitas ipa destructa ē. s. ꝑpter rebellionē ꝺ regem nabuch. vt bi. iij. ℟eg. vlti.

||k Possessionem trans flu. nō. ba. s. vltra euphratē q̄ erat medi⁹ int̄ regnū pdictis ꝛ regionem iudee ꝛ.

||l Verbū misit. ℔ ꝑpter ponit̄ regis risio ꝛ patet litera er supradict̄ vsq; ibi.

||m Salutē dicēs ꝛ pacē. hebrei sic habent: Et ceteris trans fluuiū selaz ꝛ ceanez. ꝛ dicūt q; sūt noīa regionum trans fluuiū cristē tium: in q̄bus habitabāt alīq̄ ꝺ trāf missis a regib⁹ assyrioꝝ ad inhabitādum terram illam cetera patent ex p̄dictis vsq; ibi:

||n Mā ꝛ reges fō tissimi fuerūt i hierusalē. vt p; ꝛ dauid salomone iosaphat ꝛ plīb⁹ aliis.

||o Et ꝺnāti sunt ꝛē. hoc habeť. iij. ℟eg. ꝛ salomone q; ei⁹ dñium se extendebat a flumie magno euphrate vsq; ad riuū egypti.

||p Tributū q̄z ꝛē. accipiebant. ab oībus illis ꝓincijs

||q Prohibeat⁹ viros illos ꝛē. ex quo p; q; si iste artaxeres fuit cyrus nō retractauit dictū suū: quia nō tederat licentiā reedificandi ciuitatē sed solum templum: vt habetur supra. j. ca. nec istud retractauit. ||r Et abierūt festinī. ||hic ponit̄ ponit̄ opis inhibitio: cū dī. ||s Et ꝓhibuerūt ꝛē. roboze. i. cū virtute exercit⁹ cui iudei nō poterant resistere: iō subdit̄. ||t Cūe intermissiz est opus dei ꝛē. ꝛ sic patet q; plus fecerūt samaritani q̄ rex mandasset: q; ꝓhibuerūt reedificationē templi quā rex nō ꝓhibuerat: ꝛ sic verificatur dictū Josephi. s. q; ignozāte cyro tpibus suis fuit impedita edificatio tēpli: scienter tñ i bibuit reedificationē ciuitatis: vt dicit ra. sa. sub cui⁹ tpe tertio impedita fuit edificatio templi. ||v Et nō fiebat ꝛē. darij regis. ſm iosephum iste fuit darius filius hystaspis: qui fuit amicus zozobabel ꝛ fauorabilis iudeis sicut patet ex sequentibus: et hoc maxime fuit vt dicit iosephus: quia anteq̄ ꝓmoueretur ad regnum fecit votum: q; si ꝓtingeret eum ad regnum promoueri: faceret templum edificari: ꝛ ibi vasa referri. Scōm ḧo ra. sa. iste darius fuit filius assueri ꝛ bester regine: et sic fuit fauorabilis iudeis ratione matris sue que fuit iudea.

regi: f vt recēseas in libris historiaꝝ patrū tuoꝝ: ꝛ in ueies scriptū i ꝓmentariis ⁸ ꝛ scies qm̄ vbs illa vbs rebell⁹ ē⁹ ꝛ nocēs regib⁹ ꝓuincijs ꝛ bella ꝓcitāť in ea ex diebꝫ antiq̄s: ſ q̄obrem ꝛ ciuitas illa destructa ē Mūciam⁹ nos regi: qm̄ si ciuitas illa edificata fuerit et muri ipius instaurati. h pot sessionē trās fluuiū nō habebis. i Verbuz misit rex ad reū beel theē ꝛ samsai scribam ꝛ ad reliq̄s q̄ erāt i cōsilio eoꝝ habitantes samarie ꝛ ceteris trās fluuiū: m salutē dicēs ꝛ pacē. Accusatio quā misistis ad nos manifeste lecta ē coram me: ꝛ a me ꝑceptū ē: ꝛ recēserūt: inuenerūtq; qm̄ ciuitas illa a diebꝫ antiq̄s aduersuz reges rebellat: ꝛ seditiones et plia ꝓcitanť in ea. n Maz et reges fortissimi fuerūt in hierlm q̄ ꝛ dnāti fuit oī regioni q̄ trās fluuiū ē. p Tributū q̄z ꝛ vectigal ꝛ redditus accipiebāt. Nūc ergo audite sententiā: q Prohibeatis viros illos vt vbs illa nō edificet: donec si forte a me iussuz fuerit. Videte ne negligēter hoc ꝛ pleatis: ꝛ paulatim crescat malū ꝺ reges. Itaq; exemplū edicti artaxerxis regis lectū ē coram reū beel theē et samsai scriba ꝛ cōsiliarijs eoꝝ. r Et abierūt festinī in ierlm ad iudeos: s ꝛ ꝓhibuerūt eos in brachio ꝛ roboze. t Tūc intermissuz ē op⁹ dom⁹ dñi i hierlm: v ꝛ non fiebat vsq; ad ānū scōm regni darij regis ꝑsaz. ||v.

Prophetauerūt aūt aggeꝰ ꝓpheta ꝛ zacharias filiꝰ ado: x ꝓphetantes ad iudeos q̄ erāt in iuda ꝛ hierlm i noie dei isrl. Tūc surrexerūt zozobabel filiꝰ salathiel ꝛ iosue filius iosedech: ꝛ cepert̄ edificare tēplū dñi i hierlm: y ꝛ cuz eis ꝓphete dei adiuuātes eos. z In ipo aūt tpe venit ad eos thārnai q̄ erat dux trans flumē ꝛ starbuzānai ꝛ ꝓsilij eoꝝ: sicq; dixerūt eis: a Quis dedit vob ꝓsiliū: vt domū hāc edificaret⁹ ꝛ muros eiꝰ instauraret⁹? b ad q̄d

la nō edificet: donec si forte a me iussuz fuerit. Videte ne negligēter hoc ꝛ pleatis: ꝛ paulatim crescat malū ꝺ reges. Itaq; exemplū edicti artaxerxis regis lecti ē coram reū beel theē et samsai scriba ꝛ cōsiliarijs eoꝝ. r Et abierūt festinī in ierlm ad iudeos: s ꝛ ꝓhibuerūt eos in brachio ꝛ roboze. t Tūc intermissuz ē op⁹ dom⁹ dñi i hierlm: v ꝛ non fiebat vsq; ad ānū scōm regni darij regis ꝑsaz. ||v.

Prophetauerūt aūt aggeꝰ ꝓpheta ꝛ zacharias filiꝰ ado: x ꝓphetantes ad iudeos q̄ erāt in iuda ꝛ hierlm i noie dei isrl. Tūc surrexerūt zozobabel filiꝰ salathiel ꝛ iosue filius iosedech: ꝛ cepert̄ edificare tēplū dñi i hierlm: y ꝛ cuz eis ꝓphete dei adiuuātes eos. z In ipo aūt tpe venit ad eos thārnai q̄ erat dux trans flumē ꝛ starbuzānai ꝛ ꝓsilij eoꝝ: sicq; dixerūt eis: a Quis dedit vob ꝓsiliū: vt domū hāc edificaret⁹ ꝛ muros eiꝰ instauraret⁹? b ad q̄d

a Prophetauerūt aūt aggeꝰ ꝓpheta ꝛ zacharias. quoꝝ ꝓphetie habent̄ in libro. xij. ꝓpheta.

b Filius ado. sic debet scribi: p vnū d. i. nepos ado: q; fuit filius barachie filij ado: vt habetur in ꝓncipio ꝓphetie sue.

c Prophetantes ad iudeos. mō ꝓdicto: ꝛ licz inter habitātes hierlm ꝛ terram in circuitu essent alīq̄ ex tribu bēiamin et de tribu leui: ꝛ alijs tribubus: vt dictū est. ē. ij. ca. tamē omnes sūt denoiati iudei a tribu iude post reditu captiuitatis babylonice: tum quia zozobabel dux redeūtiū fuit de tribu iuda: ꝛ sic erat ꝓncipalior: tū q; illa tribꝰ fuit ad edificatiōem tēpli feruētior. ||y Et cuz eis ꝓphete dei adiuuātes eos. ex eo itaq; populū ad opus.

c In ipo aūt tpe. Hic consequēter tangit̄ op⁹ resumptū redeūtiū a duce q̄ tenebat locū regis in terra illa: cui dī

f Quis dedit vobis cōsiliū ꝛē. q. d. tantū op⁹ nouum nō deberet fieri sine licētia regis: q; tēplū edificabatur ad modum fortalicij ꝛ turris: vnde in terris subiecti s nō permittunť fortalicia ꝓstrui sine volūtate dñoꝝ.

g Ad q̄d rñdimus. ex hoc videť q; esdras q̄ scripsit librum istum tunc esset in hierusalem: quia cōnumerat se aliis: ſ postea redit ad regem: vt plures secū adduceret de iudeis: ſm q; habetur infra. vij. Poteť etiam dici q; tūc existens in babylone ꝑnūerat se illis q̄ erāt in hierusalem: sicut Paulus apostolus associat se illis qui in die iudicij reperient viui: ꝓma thessalonicen. iij. dicens: Nos qui viuimus qui relinquimur simul rapiemur cum illis in nubibus obuiam xpo in aera:

||Capitulum. v.

||q Que est ꝛē. no. hō. auctoꝝ illius edificatiōis. hoc em

q̄ fierāt duc trāns flumē ꝛ socij ei⁹: vt habeā infra: et hoc rationabiliter: q; si res esset culpabilis magis cēt puniendi p̄ncipales q̄ alij. ¶i Oculus aūt dei. i. respectus misericordie diuine ꝛ aduitorij. ¶k Fact⁹ est super senes iudeoꝝ. eos p̄fortando ꝛ roborando i edificatione.

¶l Et nō potuerūt inhibere eos q; null⁹ pōt resistere volūtati diuine: licet. n. pdicti venissent ad inhibēdū opus: tamē dīs mutauit eoꝝ volūtatem: sm q̄ scribitur in puerbi. xxj. Cor regis in manu dñi quocūq; voluerit vertet illū. ¶m Placuitq; ꝛ negociū ad regē referr̄. Circa q̄ sciēduz q̄ isti nō inhibuerūt edificatiōem: sed regi significauerūt ea vt habita ei⁹ volūtate eā inhibere ꝛ vl̄ pmitterēt vñ nō accusauerūt falso in deos sicut alij fecerāt vt dictū ē pcedēti ca. ⁊ simpliciē facū nūcauerūt ꝛ hoc ē q̄ dicit.

¶m Pla. q; vt res ad darīū referr̄. tanq; ad superiorem.

¶n Et tūc satisfacerēt aduersū accusatiōnē illā q̄ posita ē ca. pcedenti. q; si placeret regi edificatio p̄dicta: accusatio nō ēet i aliquo ⁊ istos. Cetera patent vsq; ibi: ¶o Que edificāt lapide ipolito. q; nō fiebāt ibi sculpture imaginum.

¶p Et ligna ponūt in parietib⁹. i. trabes ex trāsuerso vsq; ad tenendū vnū paretes cū alio: ꝛ ad sustentādū solariuz desup: quia parietes tēpli interi⁹ erāt operti tabulis ligneis: sicut fuerat in tēplo salomōis. ¶q Interrogauim⁹ ergo senes illos. i. p̄ncipales illius operis. ¶r Nos sum⁹ serui dei celi ꝛ terre. quia illō opus fiebat ad cultū eius ¶s Et edificam⁹ ꝛc. ante hos ānos miltos. quia. cccc. ꝛ. x. annis steterāt anteq; destrueret̄ p nabuch. vt dicunt hebrei. ¶t Qōq; rex isrl ꝛc. i. salomō vt habetur. iij. Reg. vj. qui fuit valde magnus in potentia ꝛ diuitijs.

rūdim⁹ eis ᵇq̄ cēnt noia hominū auctoꝝ edificatiōis illi⁹? ¶u Ocul⁹ aūt dei eoꝝ ᵇfact⁹ ē sup senes iudeoꝝ: ꝛ nō potuerūt inhibere eos. ᵐPlacuitq; vt res ad darium referr̄: ⁿꝛ tūc satisfacerēt aduersus accusatōes illā. Exēplar epl̄e quā misit thātānai dux regionis trās flumē ꝛ starbuzannai ꝛ p̄siliatores ei⁹ apharsathei q̄ erāt trans flumen: ad darīū regē. Sermo quē miserāt ei sic script⁹ erat: Dario regi pax ois. Notū sit regi isse nos ad iudeā p uinciā ad dom̄ū dei magni °q̄ edificat lapide ipolito ᵖꝛ ligna ponūt ī parietib⁹ opusq; illō diligēt extruit ꝛ crescit ī manib⁹ eoꝝ. ¶q Interrogauim⁹ ḡ senes illos: ꝛ ita dixim⁹ eis: Quis vedit vob⁹ ptātem vt dom̄uz hāc edificaretis: ꝛ muros hos instauaretis? Sed ꝛ noia eoꝝ q̄siuim⁹ ab eis vt nūciarem⁹ tibi: scripsimusq; noia eoꝝ viroꝝ q̄ sūt ꝑncipes ī eis. Huiuscemōi aūt ¶monē rūderūt nob dicentes: ʳNos sum⁹ fui dei celi ꝛ terre: ˢꝛ edificam⁹ tēplū q̄ erat extructū ante hos ānos miltos: ᵗq̄z rex isrl magn⁹ edificauerat: et extruxerat. ᵘPostq; aūt ad ira cū diā. p̄uocauerūt patres nr̄i dei celi: ʳtradidit eos i manꝰ nabuchodonosoꝛ rḡis babylōis chaldei

dom̄ū q̄z hāc ōstruxit: ꝛ populū ei⁹ trāstulit ī babylonē Anno aūt ꝓmo cyri regis ʸcyrus rex babylonis ᶻpropposuit edictū vt dom⁹ dei edificaret. Vaz ꝛ vasa tēpli dei aurea ꝛ argētea q̄ nabuchodonosoꝛ tulēat ō tēplo q̄ erat in hierlm: et asportauerat ea in tēpluz babylōis: ꝓtulit cyr⁹ rex de tēplo babylōis: ꝛ data sūt sasabasaro cabulo quē et ꝓncipē ꝓstituit: dixitq; ei: Hec vasa tolle ꝛ vade: ꝛ pone ea ī tēplo q̄ ē i hierlm: ꝛ dom⁹ dei edificet in loco suo. ᵃTūc itaq; sasabasar ille veniēs: ꝛ posuit fundamēta tēpli dei i hierlm: et ex eo tpe vsq; nūc edificat: ᵇꝛ necdū ꝓpletū ē. ᶜNunc ergo si videt regi bonū: recēseat ī bibliotheca regis q̄ ē in babylōe vtrū nā a cyro rege iussuz fuerit vt edificaret dom⁹ dei i hierlm: ꝛ volūtatē regis sup hac re mittat ad nos. ¶Ca. vj.

ᵀTunc darius rex p̄cepit ᶻ? recēsuerunt ī bibliotheca libroꝝ qui erant repositi in babylone: ᶜet inuentum ē in egbathanis quod est castrum ī medena puincia: volumē vnū: ᵈtalisq; script⁹ erat in eo ꝑmitari⁹. Anno ꝓmo cyri reg⁹: cyr⁹ rex decreuit vt dom⁹ dei edificaret q̄ ē i hierusalem: in loco vbi immolent hostias: ᵉet vt ponant

Posteaq; aūt ad ira. puocauerūt patres nr̄i dei. ꝛ alijs negocijs: vt habet. iij. Reg. in plurib⁹ locis. ¶x Tradidit eos in manu nabuch. ita q̄ fuerūt rebellati ꝛ destructi magꝝ diuina virtute q̄z humana ꝓpter sua peccata. ¶y Cyrus rex. a deo celi inspiratus. ¶z Proposuit edictū vt domus dei edificaret ⁊ in q̄ bi. ē. j. ca. Cetera patēt ex dictis ibidem vsq; ibi.

¶a Tūc itaq; sasabasar ille ve. ꝛ posuit. ei. ꝛ dom⁹ tēpli. ex quo patet quod dictus est supra. j. capi. q̄ iste sasabasar fuit zorobabel: q; iste fūdauit dom⁹ istā ⁊ in q̄ dē zach. iij. Manus zorobabel fundauerūt do mū istā: ꝛ man⁹ ei⁹ ꝑficiēt eam.

¶b Et necdū ꝓplet ū ē. ꝓpter hostes impedientes.

¶c Nūc ergo si videt regi bonuz ꝛc. ex hoc ꝑz q̄ isti nō habebāt volūtatē impediēdi op⁹: sed magis ꝓmouendi dū tñ placēt regi: sicut patebit per effectum ca. sequenti.

¶Ca. vj.

ᵀTunc rex darius. hic cōsequenter describitur templi cōsummatio. Circa quod primo ponitur regis cōcessio secūdo diligens executio: ibi. Igitur thantannai. Circa primū dar⁹ in sua epistola primo decretuz cyri recitat secundo recitatuz ꝓfirmat: ibi. Nūc ergo: tercio pena impedientium determinat: ibi. A me ergo. Circa primū dicitur:

¶b Recensuerunt ꝛc. in babylone. non est hic nomen ciuitatis sed prouincie vel potius totius regni sicut francia aliquando dicit totum regnum: in quo sunt multe prouicie: vnde subditur. ¶c Et inuentum est in egbathanis. ifrud castrum edificauit arphaxat rex medorum: vt habet Iudith. j. ¶d Talisq; scriptus erat in eo commētarius id est regium decretum. ¶e Et vt ponant fundamenta suportantia altitu. cubitoꝝ sexaginta.

ꝛ ſm hoc iſtud tẽplū. ſcdm nō fuit ita altū ꝛ mediocritate ſicut fuit templū ſalomōis: qđ habuit. c. ꝛ. xx. cubitos in altitudine: vt dī. ij. paralip. iij. ꝛ idē dicit ioſephus.

f Et latitudinē cubitoꝝ. lx. credo q̄ hic accipiē latitudo p̄ logitudine: vt dicaē latitudo laꝛ magis ꝓtensum. tāta. n. fuit logitudo tẽpli ſalomōis .ſ. lx. cubitoꝝ. ſi. n. acciperet hic ꝗntie latitudo: ſequeret q̄ hoc tẽplū ſecundum fuiſſet latius in triplo. q̄ tẽplū ſalomonis: cuꝫ latitudo fuit. xx. cubitoꝝ tm̄: vt habetur. iij. Re. vj. Aliqui tñ dicūt q̄ cyrus ſic p̄otulit vt littera ſonat et ex ſuo ſpiritu: q̄ ſic edificabaē templa ꝛ ſarū: tñ nō fuit ſic ſcm̄: ſ ad ſilitudiez tẽpli p̄cedis a ſalomone facti: ſ̄ nō eſt veriſimile: quia in p̄incipio bī libꝛi dī. Suſcitauit dē ſp̄m cyri regis p̄ſarū ꝛc. tñ nō eſt miſſile: q̄ ſp̄ū ꝓphetie mēſuras tẽpli diſpoſuerat ad ſilitudinē temploꝝ vocatrie: ſ̄ miſſilius eſt q̄ añ collationem habuit cū ſapientibus iudeoꝝ: ꝛ ſm eoꝝ conſiliū tẽplū fieri diſpoſuit ꝛ p̄cepit.

g Ordines de lapidib̄ ꝛpolitis tres vtruꝫ aūt iſti tres ordines eſſent ſm altitudinē muri vt ſm eū ſpiſſitudinē nō bī: videt tñ magis ſm ſpiſſitudinez ex hoc q̄ ſubditur.

h Et ſic ordines de lignis nouis. in hebreo bī: Et ordo ō lignis nouis. patrietes. n. tẽpli exterius erāt de lapidibus: ſ̄ interi⁹ erāt opti tabulis ligneis: ſicut in templo ſalomonis.

i Mūc ergo. Hic ꝓnter ponitur vtereti recitati ꝛfirmatio: ō ſubdit.

k Porocul recedite ab illi. i. nullū nocumentū inferte ſ̄ magꝫ adiutoꝛiū: vñ ſubdit: Et de archa regis. i. ō tributis q̄ dāt ō regiōe ꝛc.

l Et offerāt oblationes ꝛo celi ꝛc. ex quo patet q̄ iſte rex habebat fidē vm̄ veri dī: nec tenebaē ad legē moſaicā: cū eſſet gentilis: vt frequenter dictū ē. ſufficiebat. n. gentilib̄ ad ſalutē credere vnū deū. ꝓuidentē ſaluti hoim̄ q̄ modū ſibi cōgruū: ꝛ in h̄ articulo. ꝓuidentie ꝓtinet totū ꝓi mysteriū implicitū.

m Ame ergo. Hic ꝓnter tarat pena impedētiū edificationē templi: cū dī:

n Dis homo q̄ hāc mutauerit iuſſionē. ponēdo impedimētū.

o Tollat lignuꝫ ō ꝛo. ipſius. ad faciendum patibulum in quo ſuſpendaē

p Dom̄ aūt eī publicet. i. bōa ipſius fiſco regio applicentur.

q Deus aūt q̄ habitare fecit ꝛc. hoc dixit rex ꝛeuot⁹: rogās deū celi: vt per oipotētiaꝫ ſuā ꝛ iuſticiā puniat impedientes dictā edificationē: ſi aliq̄ tales ſurgerēt quos nō poſſet punire: eo q̄ nō eſſent ſub ſua poteſtate.

r Igit̄ thatanai. Hic ꝓnr deſcribit mandati regis executō et primo circa b̄ deſcribit ꝓſumatō tẽpli: ſcdo dedicatio cōſumati: ibi. Fuerūt aūt. Circa primū primo ponit diligētia gentiliū q̄ erāt ſui regi ſ̄: ō ſubdit.

s Scdm q̄ ꝓceperat darius rex. ꝛc. ꝛ ſic patz p̄ effectū q̄ ō dictū ē. ō. ſ. q̄ iſti nō habebāt voluntatem impediendi op⁹ dei: ſ magis p̄mouēdi: declarata circa hoc regis voluntate: ſecūdo ponit̄ executio opis p iudeos: cū dr.

t Seniores aūt iudeoꝝ edificabāt. ꝓlin inducendo ad opus.

v Iuxta ꝓphetiam aggei ꝛc. q̄ ꝓdixerat op⁹ nō impediri a ꝓlis.

x Jubēte deo iſrl. p aggeum et zacharia ꝓphetas ſuos.

y Et jubēte cyro. vt dī. ō. j. ca.

z Et dario. vt ꝓz in iſto. ca.

a Et artaxerxe Dicit aē Ra. ſa. q̄ iſte artaxerxes idē eſt quod darius ſed vocatus eſt darius nomine ꝓprio: artaxerxes noīe cōmuni ſ̄gio: quia ſm ipſum oēs reges pſaꝝ vocabaē artaxerxes: ſicut ꝛ oēs reges egypti pharaones: ꝛ romani ceſares. Joſephus ẏo dicit q̄ iſte artaxerxes fuit filius darij: vocatꝰ tñ cū xerxem: q̄ licet tpe ꝓius templū fuerit cōpletum vt habeē in hoc ca. tñ aliq̄ q̄ ptinebāt ad ornatū tẽpli ſ̄ edificari: ꝛ aliq̄ edificia circa tẽplū tpe ſuo fuerūt fcā.

b Et cōple. ro. dei iſtā vſq; ad die. iij. menſis adar. q̄ eſt. xij. menſis apud hebreos: ꝛ ꝓtim̄ coꝛrīdet marcio noſtro: ꝛ partim̄ februario: quia ꝓmus menſis cozī ſemper incipit a ꝓpinquiozi lunatione: equinoctio venerali quod eſt. xij. die marcij: ſiue ſit ante equinoctium: ſiue poſt: ſiue in ipſo equnoctio.

c Fecerūt autez. Hic conſequenter deſcribitur templi edificati dedicatio: ꝛ patet ſ̄a vſq; ibi.

tō tẽpli: ſcdo dedicatio cōſumati: ibi. Fuerūt aūt. Circa primū primo ponit diligētia gentiliū q̄ erāt ſui regi ſ̄: ō ſubdit.

s Scdm q̄ ꝓceperat darius rex. ꝛc. ꝛ ſic patz p̄ effectū q̄ ō dictū ē. ō. ſ. q̄ iſti nō habebāt voluntatem impediendi op⁹ dei: ſ magis p̄mouēdi: declarata circa hoc regis voluntate: ſecūdo ponit̄ executio opis p iudeos: cū dr.

t Seniores aūt iudeoꝝ edificabāt. ꝓlin inducendo ad opus.

v Iuxta ꝓphetiam aggei ꝛc. q̄ ꝓdixerat op⁹ nō impediri a ꝓlis.

x Jubēte deo iſrl. p aggeum et zacharia ꝓphetas ſuos.

y Et jubēte cyro. vt dī. ō. j. ca.

z Et dario. vt ꝓz in iſto. ca.

a Et artaxerxe Dicit aē Ra. ſa. q̄ iſte artaxerxes idē eſt quod darius ſed vocatus eſt darius nomine ꝓprio: artaxerxes noīe cōmuni ſ̄gio: quia ſm ipſum oēs reges pſaꝝ vocabaē artaxerxes: ſicut ꝛ oēs reges egypti pharaones: ꝛ romani ceſares. Joſephus ẏo dicit q̄ iſte artaxerxes fuit filius darij: vocatꝰ tñ cū xerxem: q̄ licet tpe ꝓius templū fuerit cōpletum vt habeē in hoc ca. tñ aliq̄ q̄ ptinebāt ad ornatū tẽpli ſ̄ edificari: ꝛ aliq̄ edificia circa tẽplū tpe ſuo fuerūt fcā.

b Et cōple. ro. dei iſtā vſq; ad die. iij. menſis adar. q̄ eſt. xij. menſis apud hebreos: ꝛ ꝓtim̄ coꝛrīdet marcio noſtro: ꝛ partim̄ februario: quia ꝓmus menſis cozī ſemper incipit a ꝓpinquiozi lunatione: equinoctio venerali quod eſt. xij. die marcij: ſiue ſit ante equinoctium: ſiue poſt: ſiue in ipſo equnoctio.

c Fecerūt autez. Hic conſequenter deſcribitur templi edificati dedicatio: ꝛ patet ſ̄a vſq; ibi.

g Sicut scriptū ē in libro moysi.hoc nō referē ad ordines sacerdotū ⁊ vices leuitaꝝ quos dauid instituit vt bi.j.palyp.§ ad officia sacerdotū ⁊ leuitaꝝ: de quibus hi Leuit.xxiij. b Fecerūt aūt filij trāsmigrationis.i.filij israel q̄ venerant de transmigratione.

d Pascha.xiiij die mēsis primi ꝓm q̄ precipitur Exo.xij.

c Quasi vn⁹.i. totaliē ꝓfecte.

e Et couerterat cor reg⁹ assur licet.n.ꝑticulariter diceret rex ꝓ saꝝ:eo q̄ ibi eāt trāslata monarchia tn dr rex assur:q⁹ rgnū assyrioꝝ erat sub eo sicut rex Frācie dr rex nauarre.

Ca.viij.

Post hec aūt superius actū est de populi reductione: hic ꝑtiēr agit de eius instructione ꝑ eccl̄ā sacerdotes:ipse em esdras ꝓmo venit ō babylone cū zorobabel et iosue § postea redijt vt aliōs de illis qui remāserāt secū adduceret ⁊ q̄s a rege impetret ꝓmo igit sub ipo describit ordinatō tēpli: secūdo ifōiatio ꝓpuli ca.iij. Circa primū ꝓmo describit ipsius esdre legatō: quia fuit missus a rege tāq̄ legatus a latere:secdo legatiōis executō ca.viij. prima in tres:q⁹ primo describit legati cōditio:secdo legatiōis forma siue explicatō: ibi. Hec aūt exēplar tercio gratiaꝝ actō: ibi. Benedict⁹ dñs Circa ꝓmū dr.

a Post hec aūt verba i regno artarexerxis sic ra.sa. q̄ iste fuit dar⁹ vt dictū ē ca.ꝓcedenti:⁊ fuit istud anno septimo regni ei⁹.s.anno immediate seq̄nti p⁹ cōsummationē tē pli q̄ facta fuit anno.vj.regni eius. Josephꝰ ꝰo dicit q̄ iste ē filius dary q̄ vocat xerxem: vt dcm ē ca.ꝓcēdēti.

b Esdras filius saraie tē.in B oñdit ꝑditō legati ejus ad gen⁹:q⁹ desc̄dit de aarō:m̄lti tn intermedij B omittunt qui ponūt.j.palyp.v. c Et ipse scriba velox in lege moysi.q⁹ legē cōbustā a chaldeis reparauit:⁊ q⁹ no uas ſras inuenit q̄ ꝺ ybra bebraica erpediti? ⁊ meli? scribūt:⁊ sic oñdit ei? cōditio ejus ad sciētiā. d Et dedit ei rex.i.petitiones suas concessit. e Secūdum manū dñi dei ei? bo.sup eum.q⁹ hoc factum est magis ex dei bonitate: q̄s esdre idoneitate.

f Et ascēderūt ō filij israel.q⁹ hierlm ē in altiori situ q̄s regio babylonis vñ recesserunt. g Esdras autē posuit cor suū.i.tota intentionē suaꝝ posuit. h Vt inuestigaret legē dñi.eā reparando. i Et faceret eam ope ⁊ adimplendo. k Et vocesset israel. Hic est vsus ꝓcessus doctoris: sicut iesus cepit facere ⁊ docere: vt dr Actu.primo. l Preceptū. q̄si ad mōralia. m Et iudiciū. q̄si ad iudicialia. dicit aūt hic ſra. sa. mgri direxit q̄ iste esdras ipse est malachias: q̄ in duodecim ꝓphetis vltim⁹ ponit⁹.

n Hoc ē aūt exemplar. hic ꝓnter describit legatōis forma: cū subdit. o Artarexerxes rex regū.q⁹ plures reges habebat ib⁹ se ⁊ in hoc apparet de legatis auctoritas p Esdre sacerdoti scribe legis dei celi vtissimo.q̄ quo apparet legati idoneitas. q Et cuicūq⁹ placuerit tē.i. nullu⁹ coegit ad redeundum:§ omnes licētiauit. r Et facie em regis id est ꝑsentia eius ⁊ ordinatione. s Et septē ꝓsiliariorum eius. scientium leges ⁊ iura maiorum: vt habetur i libro ſhester: ⁊ semp assistebant regi:ne aliquid indecens faceret ex defectu cōsilij. t In lege dei tui que est in manu tua.i.quam habes in promptu:vt patz ex ꝓdictis. v Et feras argentum ⁊ aurum. ex dono regis ⁊ ex donis principū ⁊ etiam populariū: siue sint gentiles:quoniam audita virtute dei multi gentilium miserunt munera ad templum:siue ju dei:et plures de illis noluerunt

hircos cap⁹ xij.ꝑ pcto totius israel.xij.odecim tribuū israel. Et statuerūt sacerdotes i ordinibꝰ suis et leuitas in vicibꝰ suis super opa dei i hierlm:[a] sicut scriptū ē in libro moysi.[b] Fecerūt aūt filij trāsmigrationis[b] pascha q̄rta decia die mensis ꝓmi Purificati.n. fuerāt sacerdotes ⁊ leuite [c]q̄si vn⁹:oēs mūdi ad īmolādū pascha vniuerſ filijs trāsmigratōis ⁊ fratribus suis sacerdotibꝰ ⁊ sibi. Et comederūt filij israel q̄ reuersi fuerāt de trāsmigratiōe:⁊ oēs q̄ se sepauerāt a coinq̄natione gentiū terre ad eos vt quererēt dñm deum israel. Et fecerūt solēnitatē azimoꝝ septē diebꝰ in leticia:q̄m letificauerat eos dñs:[c] ⁊ cōuerterat cor rḡis assur ad eos vt adiuuaret manus eoꝝ in ope domus dñi dei israel. Ca.vij.

[a] Post hec aūt verba i regno artarexerxis regis Ptaz.:[b] esdras filij saraie: filij azarie: filij helchie: filij sellū: filij sadoch: filij achitob: filij amarie: filij azarie: filij maraioth: filij zarie:filij ozi:filij bocci: filij abisue: filij [d]Phinees:filij eleazar filij aaron sacerdotis ab initio:ipse esdras ascēdit ō babylōe:[c] ⁊ ipe scriba velox in lege moysi quā dñs deꝰ dedit israel.[d] Et dedit ei rex [e]scom manū dñi dei ei⁹ bonā sup eū:oēs principes israel.[e] sacerdotes et leuitas.[f] cantores et ianitores.[g] et nathinneos in hierlm ānno septimo artarexerxis regis: et venerūt i hierlm mēse q̄nto:ipe est ann⁹ septim⁹ regis. Quia i ꝓmo die mēsis ꝓmi cepit ascēdere ō babylone:⁊ i ꝓmo die mēsis q̄nti venit i hierlm iuxta manū dei sui bonā sup se.[g] Esdras aūt dauit cor suū:[h] vt inuestigaret legē dñi ⁊ faceret[k] ⁊ doceret i israel[l] ꝓceptū[m] et iudiciū.[n] Hoc ē aūt exēplar eple edicti q̄ dedit rex artarexes esdre sacdoti scribe erudito i ꝓmptis dñi ⁊ ceremōijs eius i israel.[o] Artarexerxes rex regum[p] esdre sacerdoti scribe legis dei celi vtissimo salutē. A me decretū ē[q] vt cuicūq; placuerit i regno meo de populo israel ⁊ de sacerdotibus ei⁹ ⁊ de leuitis ire i hierusalē tecū vadat.[r] A facie em regis[s] ⁊ ꝓsiliatorꝝ ei⁹ missus es vt visites iudeā ⁊ hierlm in lege dei tui q̄ ē in mānu tua:[t] ⁊ vt feras argentū ⁊ aurū q̄ rex et cōsiliatores ei⁹ ꝓpte obtulerūt deo israel:cui⁹ in hierlm tabernaculū ē. Et oē argentū ⁊ aurū q̄cūq; inueneris in vniuersa ꝓuincia babylonis ⁊ ꝓ[l]s offerre voluerit ꝓ de sacerdotibꝰ q̄ sponte obtulerīt domui dei sui q̄ est i hierlm:[v] libere accipe

titionē ei⁹.[f] Et ascēderūt ō filijs israel ⁊ de filijs sacerdotū ⁊ ō filijs leuitaꝝ ⁊ de cātoribꝰ ⁊ de ianitoribꝰ ⁊ de nathinneis in hierlm ānno septimo artarexerxis regis: et venerūt i hierlm mēse q̄nto:ipe est ann⁹ septim⁹ regis. Quia i ꝓmo die mēsis ꝓmi cepit ascēdere ō babylone:⁊ i ꝓmo die mēsis q̄nti venit i hierlm iuxta manū dei sui bonā sup se.[g] Esdras aūt dauit cor suū:[h] vt inuestigaret legē dñi ⁊ faceret[k] ⁊ doceret i israel[l] ꝓceptū[m] et iudiciū.[n] Hoc ē aūt exēplar eple edicti q̄ dedit rex artarexes esdre sacdoti scribe erudito i ꝓmptis dñi ⁊ ceremōijs eius i israel.[o] Artarexerxes rex regum[p] esdre sacerdoti scribe legis dei celi vtissimo salutē. A me decretū ē[q] vt cuicūq; placuerit i regno meo de populo israel ⁊ de sacerdotibus ei⁹ ⁊ de leuitis ire i hierusalē tecū vadat.[r] A facie em regis[s] ⁊ ꝓsiliatorꝝ ei⁹ missus es vt visites iudeā ⁊ hierlm in lege dei tui q̄ ē in mānu tua:[t] ⁊ vt feras argentū ⁊ aurū q̄ rex et cōsiliatores ei⁹ ꝓpte obtulerūt deo israel:cui⁹ in hierlm tabernaculū ē. Et oē argentū ⁊ aurū q̄cūq; inueneris in vniuersa ꝓuincia babylonis ⁊ ꝓ[l]s offerre voluerit ꝓ de sacerdotibꝰ q̄ sponte obtulerīt domui dei sui q̄ est i hierlm:[v] libere accipe

recedere de babylõe: vtetĩ vtor̃ suar̃ 7 filior̃ 7 bonor̃ taliũ amore: eũ miserũt mũera. a Et sacrificia. q̃ fiebãt de ajalib⁹. b Et libamia. q̃ fiebãt d̃ liq̃dis. s. vino 7 alio. c Dabis de thesauro 7 fisco regis. i. ō pecuniã collecta 7 colligenda a populo babitãte trãs flumen et p ministros regis ad hoc statutos: q̃ bus rer̃ p̃cepit vt talia expedirent et dre sacerdotib⁹: ideo sibi: Decreui oibus custodib⁹ arc: publice tẽ.

d Et vsq; advini bathos cẽtũ. bath⁹ ẽ mesura 70 nies. l. sertarios hebraicos: sm Ysi. xvi. etymol. sũt tñ valde pui: vt dixi diffusius. iij. Reg. vij capi.

e Et vsq; ad frumẽti chozos cẽtuz chozus aũt p̃tinet xxx. modios: 7 est tercia pars oneris vni⁹ cameli.

f Sal. ỹo absq; mensura. q̃: i oi sacrificio ponebãt. g Ne forte irascatur ira regnũ regis. sciebat. n. q̃ potestas regni sui dependebat a voluntate dei.

h Et vectigal. i. censum de rebus q̃ portãt.

i Et tributũ. qđ a psonis capitane is soluitur.

k Et annonas. i. victũ q̃ custodib⁹ terre p̃bebatur.

l Nõ ha. po. imponẽdi sup eos. p sone. n. deseruientes cultui diuino 7 vacãtes studio debent esse a talibus immunes.

m Cõstitue iudices 7 p̃sides. i. si aliq̃ sint in sufficientes ad iudicãdum amoue 7 institute alios sufficientiores.

n Et ois q̃ nõ fecerit legem dei tui 7 regis ad iudeos q̃ ad ipz⁹ tenebãt.

o Et legẽ regi. i. mãdatũ ei⁹ qđ bẽ vim legẽ 7 regium ad gẽtiles 7 iudeos: g: vtriq; erãt dẽ sibiecti.

p Iudicius erit de eo. i. punitõ.

q Siue in mortẽ. l. corpale.

r Siue in exilũ. qđ ẽ mors ciuilis.

s Siue in codẽnationẽ ẽ bone ei⁹. q: sm q̃titatẽ delicti ꝛ pena mẽsurari.

t Bñdict⁹ dñs. Hic põit gr̃az actõ: 7 i aliq̃b⁹ libris p̃mittit. Et dixit esdras scriba. s nõ ẽ in hebreo necẽ de textu s subintelligit: ꝓter qđ aliq̃ vetores aptos fuerũt in et studiose eme de hac pecunia vitulos: arietes: agnos 7 sacrificia 7 libamia eor̃ 7 offer ea sup altare templi dei tui qđ est in hierusalem Sed 7 siqđ tibi 7 fratribus tuis placuerit ō reliq̃ argẽto 7 auro: vt facias iuxta volũtatẽ dei tui facite. Vasa q̃z q̃ dãtur tibi i ministeriuz dmus dei tui trade in cõspectu dei in hierlm. Sz et cetera quib⁹ opus fuerit in dmũ dei tui quãtumcũq; necesse est vt expẽdas de bis ō thesauro 7 de fisco regis 7 a me. Ego artaxerxes rex statui atq; decreui omnib⁹ custodib⁹ arce publice q̃ sunt trans flumen: vt qđcũq; petierit a vobis esdras sacerdos scriba legis dei celi: absq; mora det̃ vsq; ad argenti talẽta centuz: 7 vsq; ad frumenti chozos centum: 7 vsq; ad vini bathos cẽtũ: 7 vsq; ad bathos olei cẽtũ: sal vero absq; mensura. Oñe qđ ad ritũ dei celi ptinet tribuat diligenter i dmo dei celi: ne forte ira scat̃ ꝛ regnũ regis 7 filiorum eius. Vobis q̃z notũ facimus de vniersis sacerdotibus 7 leuitis cantorib⁹ 7 ianitorib⁹ nathinneis et ministris dm⁹ dei hui⁹ vt vectigal⁹ 7 tributũ 7 ãnonas nõ bẽatis ptãte imponendi sup eos: Tu aut̃ esdra sm sapientiam dei tui q̃ est in manu tua: pstitue iudices 7 p̃sides vt iudicẽt oi populo q̃ est trãs flumen: bis vigelitz q̃ nouerũt legem dei tui: sed et impitos docete libere. Et omis q̃ nõ fecerit legem dei tui 7 legem regis diligẽt: iudiciũ erit de eo⁹ siue i mortẽ: siue in exiliuz: siue in condemnationem substãtie ei⁹: vl̃ certe i carcerem. Et dixit esdras scriba Bñdict⁹ dñs de⁹ patrũ nostroz⁹ q̃ dedit h̃ in corde regis vt glificaret dmũ dñi q̃ ẽ in hierlm: 7 in me inclinauit misericordiam sua coram rege et cõsiliatoribus eius et vniuersis ꝓncipib⁹ regis potẽtibus. Et ego confortat⁹ manu dñi dei mei q̃ erat in me cõgregaui de isrl̃ principes q̃ ascẽderẽt mecũ.

C. viij.

Hi sunt ergo principes familiarũ et genealogia coz q̃ ascẽderũt mecũz in regno artaxerxis regis de babylone. b De filijs phinees: gerso c De filijs ithamar daniel. De filijs dauid: attus. De filijs sechenie: 7 ō filijs pharoz zacharias: 7 cuz eo numerati sunt viri centum q̃nquaginta. De filijs phoab: elioenai filius zaree et cũ eo ducenti viri. De filijs sechenie: filij ezechiel: 7 cũ eo trecenti viri. De filijs addan: nabath filius ionathan: 7 cum eo quinquaginta viri. De filijs belam: esaias filius athalie: 7 cuz eo septuagĩta viri De filijs saphatie: zebedia filius michael: et cum eo octoginta viri

libris suis p̃modũ glose: 7 postea tertiu in ſtũ fuit ꝓ impitia scriptoz: sic 7 i plib⁹ aliis locis sile factũ est.

u Qui vedit h̃ in corde regis. totũ. n. bñficiũ a ꝺ̃o ipetrũ deo attribuit tãq; ꝺ̃tus.

x Et glorificaret dmũ dñi. magistis muneribus 7 p̃miis legis p̃cessis ibidẽ ministrãtib⁹: vt ꝑz ꝓ dicta.

y Et ego confortatus ma. dmini. i. ea⁹ dirigẽti one.

z Cõgregaui de isrl̃ p̃ncipes. i. capitaneos vl̃ principales domoz̃ q̃ ascẽderẽt mecũ vt tractarent adũnicẽ de pertinẽtibus ad meũ p̃cessũ.

C. viij.

Hi sunt ꝗ ꝓncipes. Hic ꝑfr describitur legatiõis executio q̃ ꝑsistit in recessu de babylõe 7 accessu ad hierlm. Circa qđ primo ponit ꝑsõi ꝑficientis numeratio: secdo ipsa ꝓfectio: ibi. Predicaui ibi ieiunium. p̃ma i duas quia p̃mo ponit numerato ꝑficisci volentiũ generaliter: secundo leuitaz̃ specialiter: ibi. Quesiuiq; in populo Circa p̃mũ legat̃ ꝓra sicut iacz̃ excepto qđ sequit̃

b De filijs phinees dicit̃ h̃ exp̃sitões nĩ coĩt q̃ iste nõ põt intelligi phinees q̃ fuit filius eleazari filij aaron. Sil̃r cum dicitur.

c De filijs ithamar. i. descẽdẽti b⁹ ab ithamar ñ põt intelligi ithamar q̃ fuit filius aaron: q:. j. eoꝝ ca. di q̃ ō filijs leui non fuerunt aliqui inuenti in populo illo qui tunc erat cum esdra. Phinees aut̃ filius eleazari: 7 ithamar filius aaron fuerunt de tribu leui: et ideo dicunt q̃ isti fuerunt alij similium nominum: sed quicquid sit de principali victo. s. q̃ fuerint de tribu aaron: vel de alijs tribubus habentes nomina similia: ratio ꝓ tñ iducta nõ valet: imo ꝓtrariat textui qđ ꝑ se allegãt: q: ibi sic loq̃t esdras: q̃liuiq; i ꝑlo 7 sacerdotibus

de filijs leui ⁊ nō inuēi eos ⁊ ps ⁊ cū esdra erant alij populares siue laici ⁊ erāt de tribu iuda ⁊ beniamin: ⁊ ali qui sacerdotes de tribu aaron: ⁊ qs subdit: De filijs leui nō inuenit. intelligēdū ē de simplicib⁹ leuit⁹. put leui et ē aaronitas distinguūt: put docti fuit plenius Mu. lij. Leuite. n. dupliciter dicūtur Uno mō generaliter oēs illi ⁊ sē de tribu leui: et sic sacerdotes dicunt leuite alio mō specialiter: put leuite distinguūt ō sacerdotes: ⁊ sic sacerdotes dicūt aaroīte: alij aūt dicūtur simplices leuite: ⁊ de istis nō fuerūt tūc aliqui fuenti in populo q̄ tm̄ necessarij fūt i cultu dei ad ministrandū sacerdotibus.

b Quesiuiq. Hic pōit numerato simplicū leuitaꝝ specialiter q: ō istis nō fuerūt alij inuēti i illo ipsoꝝ dictū ē: ⁊ iō esdras misit nūcios ad querēdum alios de istis: vñ subdit:

e Et misi eos ad beddo rē. dicunt aūt expositores nr̄i cōiter: q̄ misit nuncios ad iudeos qui erāt vlr montes caspbios quos trāstulerat theglatphalassar ⁊ salmanasar: ⁊ ges assyriorum de regno decē tribuū vt bi. iij. regū. § hoc pōt improbari per textum .ij. paralypo. rj. vbi dr q̄ sacerdotes ⁊ leuite q̄ erāt in vniuerso regno israel dimisso hieroboā q̄ colebat vitulos aureos: venerūt ad roboā fḡ iude: ⁊ ex tūc in regno suo mānerūt vsq; ad trāsmigrationē q̄ facta ē p nabuchodo. Ex quo pz q̄ nō fuerūt captiuati cū decē tribub⁹ ⁊ iō frustra misisset illuc nūcios esdras ad q̄rēdū leuitas. Item pōt improbari p textū in b libro: q̄ ca. pcedenti dr: q̄ esdras cū plurib⁹ alijs recessit de babyloe ad eundū versus hierlm septimo āno regis artharxes sis primo die primi mēsis: ⁊ venerūt vsq; ad fluuiū q̄ decurrit ad hana: vt bi in hoc ca. ⁊ ibi mānserūt trib⁹ diebus ⁊ postea miserunt nuncios ad querendū leuitas: qbus adductis. xij. die mensis eiusdem recesserūt de fluuio hana vt babeē infra isto cap. ⁊ sic missio nuncioꝝ pro leuitis ⁊ eoꝝ pparatio vt venirēt ad esdram ⁊ aduenerūt ipsoꝝ ad eū: totū hoc fuit factū in spacio octo dierum: ⁊ ꝓpter b locus caspbie vnde fuerunt adducti nō poterat esse multum longe a flumine hana vbi erat esdras cum sua comitiua: ⁊ iō dicit dicta. sa. q̄ caspbia est nomē loci in regione babylonis: vbi multi de leuitis ⁊ nathineis manebant qui nō ascenderant cum zorobabel ⁊ iosue filio iosedech. loco vo ad que decem tribus fuerunt captiuate: multū valde distant a babylone: ꝓter quod i tamparuo tempore nuncij nō potuissent illuc ire ⁊ redire: vnde dicunt hebrei q̄ milli redierunt de illa captiuitate: § iudei qui sunt dispersi p orbem in europa et asphrica sunt de tribubus iude ⁊ beniamin ⁊ leui: exceptis paucis qui de captiuitate. p. tribuū fugiēdo euadentes ⁊ iuncterūt se regno iude: ⁊ in captiuitate babylonica fuert captiuati cū trib⁹ tribub⁹ predictis: ⁊ cuz eis redierunt qui voluerunt redire: sicut dictum est supra. j. ca. cetera patent ex dictis.

f Et pdicaui ibi. hic consequenter describitur populi numerati ꝓfectio ⁊ primo describit huius profectiōis debita dispositio: secundo executio: ibi. Promouimq; § Debita autem dispositio ad profectiōem fuit per ieiunium ⁊ orationem: vt impetraret directionem diuinam: ⁊ h est quod dicitur.

f Et pdicaui ibi ieiunium. i. solēnitatem omnibus imposui: cuius causa subdit.

g Erubui. n. petere a re. au. Sed videtur q̄ in hoc peccauerit exponendo se ⁊ comitiuam suam periculis propter erubescentiam. Ad quod dicēdū: q̄ hoc non fecit ꝓpter erubescentiam ꝓprie ꝓprie dictam: sed quia hoc reputabat in obprobriū diuine potētie: q̄ rex gentil⁹ posset credere ⁊ dicere q̄ deus iudeoꝝ nō esset potens ad eos defendendū: ⁊ iō nō peccauit esdras hoc faciendo ꝓpter honorem diuinū. scdo fuit dispositio profectiōis in hoc: q̄ pcisa q̄ portāda erāt in hierlm: fuerūt tradita sacerdotib⁹ ad defendēdū: ⁊ hoc ē q̄d dr.

b . Et sepaui ō principib⁹ sacerdotū. i. de principalib⁹ ⁊ valentioribus eoꝝ

i Appendicis eis. i. sub certo pondere ⁊ nūero tradidi.

De filijs ioab obedia filius iheihel: ⁊ cū eo ducēti decē ⁊ octo viri. De filijs selomith: filius iosphie: ⁊ cū eo cētū sexagīta viri. De filijs bebai: zacharias filius bebai: ⁊ cū eo vigīti octo viri. De filijs ezeab: iohānan filius ezethan: ⁊ cū eo cētū decem viri. De filijs adonicā q̄ erāt nouissimi: ⁊ h̄ nomina eoꝝ: heliphelech et heihel et samaias: ⁊ cum eis sexagīta viri. De filijs beggui: vthai ⁊ zachur: ⁊ cū eis septuagīta viri. Ōgregaui aūt eos ad fluuiū q̄ decurrit ad hana: ⁊ mānsim⁹ ibi tribus diebus. c Quesiuiq; ī populo ⁊ in sacerdotib⁹ de filijs leui ⁊ nō inuēi ibi. Itaq; misi heliezer ⁊ ariel ⁊ semeiam ⁊ heliathā ⁊ aribet ⁊ alterz helnathan ⁊ nathan ⁊ zachariā ⁊ mesollam principes: ⁊ ioarib ⁊ helnathan sapiētes: d ⁊ misi eos ad heddo q̄ ē prim⁹ in caspbie loco. Et posui in oreoꝝ verba q̄ loquerēt ad heddo ⁊ ad fratres eius nathinneos in loco caspbie vt adducerent nob̄ ministros domꝰ dei nostri. Et adduxerūt nobis p manū dei nr̄i bonā super nos viz vc. tissimū ō filijs mooli: filij leui: filij israel et sarabiā ⁊ filios eius ⁊ fratres eiꝰ decē ⁊ octo: ⁊ asabiam ⁊ cū eo esaiā ō filijs merari: fratresq; eiꝰ ⁊ filios eiꝰ viginti. Et de nathinneis q̄s dederat dō: ⁊ principes ad ministeria leuitaꝝ: nathineos ducētos viginti. Oēs hi suis noib⁹ vocabātur. f Et predicaui ibi ieiunū iuxta fluuiū hanavt affligeremur coram dño deo nr̄o ⁊ peteremꝰ ab eo viā rectaz nobis ⁊ filijs nr̄is vniuersoq; substātie nr̄e. g Erubui. n. petē a rege auxiliū ⁊ eq̄tes q̄ defenderēt nos ab inimico in via: q: dixeramꝰ regi dicēs. Manꝰ dei nr̄i ē sup oēs q̄ querūt eum in bonitate: ⁊ imperiū eiꝰ ⁊ fortitudo eiꝰ ⁊ furoꝝ super oēs qui derelinquūt eū. Ieiunauimus aūt ⁊ rogauimꝰ deū nr̄m ꝓ hoc: ⁊ euenit nobis ꝓspere. h Et seperaui de principib⁹ sacerdotū duodecim: sarabiā ⁊ asabiā: ⁊ cū eis de fratribus eoꝝ decem. i Appēdi eis argētū ⁊ aurū ⁊ vasa cōsecrata domꝰ dei nr̄i q̄ obtulerat rex ⁊ consiliatores eius ⁊ principes eiꝰ: vniuersusq; israel eoꝝ q̄ inuēti fuerant. Et appendi in manibus eorum argenti talēta sexcēta quinquaginta: ⁊ vasa argētea cētū: auri vo cētū talenta: ⁊ crateres aureos

Cetera patēt in lra, describit̄. pfectiōis exercitō: vbi primo tangit terminus a quo: cū dr: Promouim⁹ ergo a flumine hana. z termin⁹ ad quē ibi. Et pgerem⁹ hierlim. z modus .pficiscēdi: ibi.

l Et man⁹ dei nr̄i fuit sup nos. i. ci⁹ virtus nos dirigēs z .ptegēs.

m Et māsim⁹ ibi trib⁹ dieb⁹. vt dēte pbabilit̄ cuz maiori deliberatione traderēt pciosa q̄ erāt deportāda: io subdit̄.

n Die aūt q̄rta appēsum ē argēt̄ū dē. i. sub certo pondere z nūero traditum.

o Sz z q̄ ve. de captiui. dē. bolo. ob tulert. in q̄ apparet deuotō illoz q̄ venerunt.

p Dederūt aūt edicta regi. i. epistolā q̄ siue decretuz supza dēm: qđ erāt i fano ⁊ iudeoruz io subdit̄:

q Et clenauerūt pplin z womū dei. qz pplis isrl fuit i maiori honore q̄z añ: et ministri tēpli fuert a tributo liberati: et tēplū muneribꝰ regis honoratū: vt patet ex dictis.

r Capi. ir.

Ostq̄ aūt. Hic pōit̄ describit̄ informatio pli per esdrā sacerdotem. Circa qđ primo ponit̄ pli trāsgressio scdo ciusdē correctio ca. r. Circa primū. primo ponit̄ transgressionis manifestatō: scdo penitētie lamentatō: ibi. Cūq; audisset. Circa primū sciēdū q̄ fili isrl q̄ babylōe venerāt cū zorobabel z iosue: videtes q̄ vrores sue ⁊ populi isrl cēnt detuz pate ⁊ ofracte ex labore itineris z aliis miseriis q̄s sustinuerāt i via: cum venissent in iudea ptemptserūt eas z p magna parte abiecerūt accipietes sibi vrores alienigenas ⁊ ꝓceptum legis Deut. vii. eo q̄ erat occasio ydolatrie: q̄ salomō sapientissimus proꝛes alienigenas fuit ad ydolatriā tract⁹: z hec trāslatō fuit denūciata esdre sacerdoti q̄ illos q̄ venerāt cū eo: z hoc ē qđ dr: Accesserūt ad me principes dicētes: nō est separatus dē. z patz lra ex dictis. Sciendū tn q̄ illi q̄ de nouo venerāt cū esdra nō erāt principes trāsgressionis illi⁹: qz adhuc nō fuerāt tantū in terra israel q̄ accepissent ibi vroꝛes alienigenas et filios procreassent.

s Ptomouim⁹ ergo. Hic pōit̄ descriptio exercitus: vbi primo tangit̄ terminus a quo: cū dr: Promouim⁹ ergo a flumine hana. z termin⁹ ad quē ibi. Et pgerem⁹ hierlim. z modus .pficiscēdi: ibi.

t Et man⁹ dei nr̄i fuit sup nos. i. ci⁹ virtus nos dirigēs z .ptegēs.

u Die aūt q̄rta appēsum ē argēt̄ū dē. i. sub certo pondere z nūero traditum.

x Sz z q̄ ve. de captiui. dē. bolo. ob tulert. in q̄ apparet deuotō illoz q̄ venerunt.

y Dederūt aūt edicta regi. i. epistolā q̄ siue decretuz supza dēm: qđ erāt i fano ⁊ iudeoruz io subdit̄:

z Et clenauerūt pplin z womū dei. qz pplis isrl fuit i maiori honore q̄z añ: et ministri tēpli fuert a tributo liberati: et tēplū muneribꝰ regis honoratū: vt patet ex dictis.

a Capi. ir.

Ostq̄ aūt. Hic pōit̄ describit̄ informatio pli per esdrā sacerdotem. Circa qđ primo ponit̄ transgressionis manifestatō: scdo penitētie lamentatō: ibi. Cūq; audisset. Circa primū sciēdū q̄ fili isrl q̄ babylōe venerāt cū zorobabel z iosue: videtes q̄ vroꝛes sue ⁊ populi isrl cēnt detuz pate ⁊ ofracte ex labore itineris z aliis miseriis q̄s sustinuerāt i via: cum venissent in iudea ptemptserūt eas z p magna parte abiecerūt accipietes sibi vroꝛes alienigenas ⁊ ꝓceptum legis Deut. vii. eo q̄ erat occasio ydolatrie: q̄ salomō sapientissimus proꝛes alienigenas fuit ad ydolatriā tract⁹: z hec trāslatō fuit denūciata esdre sacerdoti q̄ illos q̄ venerāt cū eo: z hoc ē qđ dr: Accesserūt ad me principes dicētes: nō est separatus dē. z patz lra ex dictis. Sciendū tn q̄ illi q̄ de nouo venerāt cū esdra nō erāt principes trāsgressionis illi⁹: qz adhuc nō fuerāt tantū in terra israel q̄ accepissent ibi vroꝛes alienigenas et filios procreassent.

viginti q̄ habebāt solidos millenos: z vasa ere⁹ filgē tis optimi duo pulchra vt aur̄. Et dixi eis: Vos sancti dñi z vasa scā: z argēt̄ū z aur̄ qđ spōte oblatū est dño deo patrū nr̄oꝝ. Eligi late z custodite: donec appēdatis coram principib⁹ sacerdotū z leuitar̄ z ducib⁹ familiar̄ isrl in hierlim in thesaur̄ domꝰ dñi. Susceperūt aūt sacerdotes z leuite pōdus argēti z auri z vasoꝝ vt referrēt hierlim in domꝰ dei nr̄i. [k] Ptomouim⁹ ergo a flumine hana duodecima die mēsis primi: vt pgerem⁹ hierlim. [l] Et manꝰ dei nr̄i fuit sup nos: z liberauit nos de manu inimici z insidiatoris i via. Et venim⁹ hierlim: [m] z māsimus ibi trib⁹ dieb⁹. [n] Die aūt q̄rta appēsuz ē argēt̄ū z aur̄ z vasa in domo dei nr̄i p manū remoth filij urie sacerdotis: z cū eo eleazar filius phinees: cūq; eis iozaded filꝰ iosue z noadaia filius bennoni leuite: iuxta numer̄ z pōdus omniū. Descriptuz ē oē pōdus i tpe illo. [o] Sed q̄ venerāt de captiuitate filij trāsmigratiōis obtulerūt holocaustomata deo isrl: vitulos duodeciz p oi pl̄o isrl: arietes nonagita ter: agnos septuagintase ptē: hircos p peccato duodeciz: oia i holocaustū dño.

[p] Dederūt aūt edicta regi satrapis q̄ erāt ō ꝑspectu regis z ducū trās flumē: [q] z eleuauerūt pplin z domū dei.

[r] Ostq̄ aūt ⁊ Ca. ir.

Hec cpleta sūt: accesserūt ad me principes dicentes: Nō ē separatus pl̄s isrl z sacerdotes z leuite a populis terraꝝ: z ꝺ abominationibus eoꝝ: chananei ethei z pherezei et iebuzei z amonitaruz z moabitaruz et egyptioꝝ et amorreoꝝ. Tulert. n. de filiab⁹ eoꝝ sibi z filijs suis: z cōmiscuert semē scm cū populis terraꝝ. [s] Manꝰ eꝝ principū z magistratuū fuit in trāsgressione hac pma. [t] Cunq; audisse ꝑmones istū: [u] scidi palliū meuz z tunicam: [x] z euulsi capillos capitis mei z barbe: [y] z sedi merens. [z] Cōuenerūt aūt ad me oēs q̄ timebāt verbū dei isrl, ꝓ transgressione eoꝝ q̄ ꝺ captiuitate venerāt: z ego sedebā tristis vsq; ad sacrificium vesptinū: [a] z i sacrificio vesptino surrexi de afflictiōe mea: [b] z scisso pallio z tunica [c] curuaui genua mea z extēdi manus meas ad dñm deū meū z dixi: Deus me⁹ confundor z erubesco leuare faciē meā ad te: [d] qm iniq̄tates nr̄e multiplicate sūt sup caput nostrū: [e] z delicta

b Manus dē. in transgressione hac pma. Hoc dupliciter exponit̄: Uno mō q̄ li pma sit adiectiuū trāsgressionis: ita q̄ ista trāsgressio fuerit pma in q̄ plus israel peccauit p̄ reditū de captiuitate: ita q̄ minores pli primo peccauerūt in hoc: z ex ꝓsequenti maiores. Alio mō q̄ li pma sit adiectiuum b⁹ dictōis man⁹: z sic ē sensus q̄ principes z maiores primo peccauerūt i hac trāsgressione: z ꝓsequēter minores.

c Cūq; audisse ē. Hic pōit̄ describit̄ dē trāsgressiōis lamentatio: z scdo dei dēpcatio: ibi. Et i sacrificio vesptino.

d Scidi palliū meū. hic ēat mod⁹ bebreoꝝ scindere vestes supuenīte magna tristicia.

e Et euulsi capillos dē. i signū magni doloris z penitentie.

f Et sedi meres. sicut iob dē so capite sedit in terra lamentabat aūt iste peccata alioꝝ tāq; sua: q̄ erāt medium illius pli: sicut z dan. ix. c. pōtēt peccata populi isrl tanq; ipsoꝝ ptceptoꝝ: licz esset innocens.

g Cōuenerūt aūt ad me. s. ad cōsolandū quātū poterat fieri bono modo.

h Et in sacrificio. Hic pōit̄ describitur ipsius esdre deprecatō in qua primo cōfitetur peccata p̄cedentium z secūdo ꝓsentiuz ibi. Et nūc quid dicemus. Circa primum dicitur

b Et i sacrificio vesptino surrexi. ex quo patet q̄ p totam diem fuerat in gemitu z luctu.

i Et scisso pallio z tunica. in signum humiliationis.

k Curuaui ge. mea dē. in signum deuotionis.

l Deus meus ꝑfun. z erubesco. fa. meā ad te. s. dēpcandum: cuius causa subdit̄.

m Quoniam iniquitates nostre multiplicate sunt: eodem modo dicitur Luce. xviij. de publicano: qui ex confusione peccatoꝝ suoꝝ non audebat oculos suos ad celum leuare.

n Et delicta nr̄a creuerūt vsq; in celū. hyperbole est:

ad vsignādū multitudinē ⁊ magnitudinē pctōz. patrū ꝑcedentiū:ō subdit. ¶a Ad vieb⁹ patrū nr̄oz. ꝑ ut bi.iij. ¶Reg.q. tpe manasse regis iude ⁊ sedechie et plurū alioz multiplicata fuerūt pctā valde. ¶b Et in iniq̄tatib⁹ nr̄is traditi sum⁹.in manibus regis egypti ⁊ regis babylonis:⁊ assyriozū vt patet in pluribus locis .iiq. regum.

¶c In gladiū quia multi ꝛpulo fuerūt gladiati.

¶d Et in captiuitatē.quia pluries fuerūt in captiuitatez ducti

¶e Et⁹ rapinaz quia bonis suis fuerūt spoliati.

¶f Et in confusionem vultus.q. fuerūt multipliciter derisi ⁊ vituperati.

¶g Sicut ⁊ die bac.licet.n. eēnt reuersi de captiuitate:tñ sustinebāt multa obpzobria a gentibus que erant in circuitu: vt babel ifra ¶Ieemie. ij. illi etiam qui remanserāt in babylone:a gentili bus multa obpzobria sustinebant

¶h Et nunc ⁊c. ꝓcatio nostra ll̄doc exponitur dupliciter:Uno modo vt li paz referatur ad ipsos ꝓcecātes q.d. licet modicaz ꝓpecati fuerim⁹ nr̄m tamē paz vuoti:tñ eraduiuit nos i aliquo.Alio mō ad rem ꝓ qua fiebat ꝓcatio! scilicet populi liberatione que facta erat in tribus tribubus tm̄.s. iude beniamin ⁊ leui:vñ subdit. ¶i Et vimitteret nobis reliquie.ita ꝙ ꝓpls nō est totaliter delet⁹ licet ꝛemeruisset.

¶k Et daret paz illi⁹ in loco sancto eius.i. aliqua fixio ⁊ stabilitas i hierusalem. ¶l Et daret nob modicā vitā.i. paucis cōcederet vitā:q. plures fuerūt mortui ꝛ populo ꝙ residui.

¶m In seruitute nr̄a. licet.n. sacerdotes ⁊ ministri eēnt liberi a tributo regis: vt babel supza. viij. tñ ꝓpls ꝛmunis nō erat liber.

¶n Et extraheret solitudies.i. tēplū ad solitudiez ꝓpis redactū.

¶o Et daret nobis spem.accipiendi ab eo plura beneficia ex ꝓmissis collatis. Alio modo exponitur qd supza dictū est:Et nūc quasi ad paz ⁊c. ita ꝙ li paz referat ad deū:vt sit sensus:licet deus pcatis furim⁹ nr̄is in modico eraduiti sumus:nō ꝓpter defectū diuine liberalitatis:ꝙ ꝓpter impedimēta nr̄e iniq̄tatis Cetera que sequūt exponant sicut ꝓxime. ¶p Et nūc

nr̄a creuerit vsq; ad celū⁹a dieb⁹ patrū nr̄oz. Sed ⁊ nosipsi peccauim⁹ grauiter vsq; ad die hāc:ᵇ⁹ ⁊ iniq̄tatibus nr̄is traditi sum⁹ ipsi: ⁊ reges nr̄i ⁊ sacerdotes nr̄i i manū regū terrarū⁵ ⁊ in gladiū⁶ ⁊ in captiuitatē⁷ et in rapinā⁸ ⁊ i cōfusionē vultus:ᵈsic ⁊ die hac.ᵖEt nūc q̄si ad paz ⁊ mōmentū facta ē ꝛ ꝓcatio nr̄a apud dñm deū nr̄m:¹vt dimitteret nobis reliq̄e:ᵏ⁹ ⁊ daret paz illi⁹ in loco scō ei⁹:⁹ illumināret oculos nr̄os ⁊ ꝛ⁰ noster:¹ ⁊ daret nob vitā modicā i seruitute nr̄a:q. fui sum⁹:ᵉ⁽ᵐ⁾ in seruitute nr̄a ñ ꝛeliq̄t nos deus nr̄: ⁹ inclinauit sup nos misericordiā coram rege ꝑsaz vt daret nob vitā ⁊ sublimaret domū dei nr̄i:ⁿ et extraheret solitudies ei⁹:° ⁊ daret nobis spē i iuda ⁊ hierl̄m⁹ ᵖEt nūc q̄d dicem⁹ dñe deus nr̄ p⁹ hec:ᵠ ⁹Quia ꝛeliq̄m⁹ mandata tua q̄ ꝓcepisti in manu puoz tuoz ꝓphetaz dicēs:ʳTerra ad quā vos ingredimini ꝓssidetis eā:tra imūda est iustitia immūdicijs ꝑpoz cetera-rūq; terraz:abominatōibꝰ eoz q̄ repleuerit eā⁹ ab oze vsq; ad os coinq̄natione sua.ᵗNūc ergo filias ve strās ne ꝛtis filijs eoz: et filias eoz ne accipiatis filijs vr̄is⁸ ⁊ nō ꝙratis pacē eoz ⁊ ꝑsperitatez eoz vsq; in eternū vt ꝑfortemi ⁊ comedatis q̄ bōa sūt ꝛre: et hēdes hēatis filios vr̄os vsq; i seculū. Et p⁹oia que venerūt sup nos in opibus nr̄is pessimis: ⁊ in delicto nr̄o magno:ᵘq; tu ꝛ⁰ nr̄ liberasti nos ꝛ iniq̄tate nostra:ᵛ ⁊ dedisti nob salutē sicut ē hodie:vt nō ꝙuertemur ⁊ irrita facēm⁹ mādata tua:neq; mr̄imōia iūgerem⁹ cū ꝑlis abominationū istaz.ʸNūq̄d irat⁹ es nobis vsq; ad ꝑsūmatōnē: ne dimitteres nobis reliq̄as ad salutez?ᶻDñe ꝛ⁰ isr̄l⁹ iust⁹ es tu:qm̄ ꝛrelicti sum⁹ q̄ saluaremur sic die hac.ᵃEcce coram te sum⁹ i delicto nr̄o.ᵇNō.n. stari pōt coram te sup hoc.

¶La.r.

¶c Ergo orāte esdra ⁊ implorāte deū ⁊ flēte ⁊ facēte añ tēplū ꝛ⁰ collect⁹ ē ad eum ꝛ isr̄l cetus grādis nimis viroz ⁊ mulierū et pueroz.ᵈEt fleuit ꝙd dicem⁹.¶Hic ꝓnter esdras cōfitetur pctā pñtium. v. Et nūc q̄d dicem⁹ dñe.q.q.v.nō habem⁹ fronte ꝛpcādi te

¶q Quia ꝛ deliq̄m⁹ mādata tua. que ꝓcepisti in manu ꝛuoz tuoz ꝓphaz.s. moysi ⁊ aaron:quia moyses accipiebat mandata a deo:ⁿ⁹ aaron ꝓponebat ea populo: vt bi.Exo.iiij.

¶r Terra ⁊c. imūda est.ꝓpter multiplicationez ydolatrie: ⁊ alioz vicioꝝ et execrabiliū ꝓpe tratoum per gentiles ibidem habitantes.

¶s Ab oze vsq; ad os.i.abundanter nimis:sicut.iij.regū xxj.dicitur:q. manasses effudit sanguinem innoxium multum nimis: et impleuit hierusalē sanguine ꝓpter⁹ vsq; ad os.

¶t ¶Nūc ergo filias vestras ne detis filijs eoz ⁊c. ¶Istud ꝓceptū de Deutero.vij.

¶v Et nō ꝙratis pacē eoz. q. sm̄ diuinā iustitiā debebant interfici ⁊ iō filij israel non poterāt cū eis facere federa ꝓpetua licet possint dare treugas ad tēp⁹ in aliquo casu: vt dictum fuit sup libꝝ Josue.Et istō mandatū trāsgrēdi fuerāt illi q̄ rediērāt ꝛ captiuitate ꝓtrabēdo ꝓnubia cū gentilib⁹:cū quibus erat eis ꝓhibitū ⁊ illicitū p⁹ gratiaz eis factā a deo qua reduxerat eos ꝛ captiuitate:ⁿ⁹ B est q. vi: Et p⁹ oia ⁊c. ⁊ subdit.

¶r Quia tu deus noster libasti nos. ⁊ ꝛ hac ingratitudine multū aggrauabāt peccatū eoz:iō subdit: ¶y ¶Nūq̄d irat⁹ es nob vsq; ad ꝑsūmationē.i. totalem populi deletionem: quasi dicerer:hoc ꝛemeruim⁹ nisi ex tua liberalitate saluemur vñ subdit. ¶z Ecce coram te summus in delicto nostro.tibi ⁊ boibus manifesto. ʒ Nō em̄ stari pōt coram te super hoc.ad tegendum palliandū seu defendendum.

¶Capitu.x.

¶a Ergo orante esdra.¶Hic consequenter describitur predicte transgressiois correctō.Circa quam primo ponitur maioꝝ confessio: secundo populi citatio:ibi.Et missa est vox.tercio correctiōis inchoatio:ibi.Et surrexit esdras.quarto cōsūmatio:ibi. Et cō summati sunt.Circa ꝓmum dicitur:

¶a Sic ergo orante esdra salicet humiliter:ꝛnote:ⁿ⁹ ꝓseueranter.

¶b Collectus est ad eum ꝛ israel cetus grandis.esdre ꝓpatiens. ¶c Et fleuit populus.nō solū ex cōpassiōe

sed etiã pro peccati sui cognitione & cõtritiõe. (d) Et respõdit sechenias. q̃ erat de principalioribꝰ populi. (e) Et dixit esdre. noie suo & alioꝝ principaliũ. (f) Nos puaricati sumus accipiẽdo vxores alienigenas: q̃ mentes etiã sapientũ emollit & eneruãt: & tandez ad ydolatriã inclinãt: sicut patet in salomone. (g) Et nũc si penitentia est i isrl. i. q̃ penitẽtia est. (h) Percutiam⁹ fed⁹ cũ dño. stabile & absq; retractõne. (i) Et ꝓiciamus vniuersas vxores & dñi & ꝓcepti ipleam⁹: & occasionem mali a nobis ꝓscindamus. (k) Surge ad hoc exequendũz. (l) Tuũ & decernere. q̃ habes scientiam legꝭ diuine. (m) Posq; erin⁹ tecũ. qõ vereuerꝭ exequẽdo. cetera patẽt vsq; ibi. (n) Panem nõ comedit & aquã non bibit. i. nullũ obuz & potũ accepit: q̃ noie panis & aque intelligit̃ ois abus & pot⁹ in sacra scriptura: vt frequẽter dictũ ẽ. (o) Et missa ẽ vox hic ꝓiter ponit̃ populi citatio: cuz di: Missa est vox .i. ꝓmissio citatio. (p) Et ois q̃ nõ venerit & in hoc pmẽ ꝛ contumaces pene determiatio: cũ subdit. (q) Auferet vniuersa substãtia ei⁹ .i. bona exteriora. (r) Et ipe abjciet & cetu. p excõmunicationem. (s) Ipse ẽ mensis non⁹. q̃ apd hebreos correspõdet ptim nouembri: & partim decembri nro. (t) Et sedit pls in platea. h ẽ in atrio qd erat añ tẽplum. (v) Trementes p peccato. timentes ne ratione trãsgressionis predicte veniret sup eos diuina vltio grauis. (x) Et pluuijs. q̃ tempus istud frigidum est & pluuiosuz & ꝓmuni cursu: et tunc erat plus solito ꝓ peccati sui demerito. (y) Et surrexit. Hic consequnter ponitur transgressionis correctio ad monitionẽ esdre dicentis:

pls mlto fletu. (d) Et respõdit sechenias filꝰ iehiel ẽ filijs belaz: (e) & dixit esdre (f) Nos puaricati sum⁹ i tũ nr̃m: & duxim⁹ vxores alienigenas & pls terre. (g) Et nũc si ẽ penitẽtia in israel super hoc: (h) pcutiam⁹ fed⁹ cũ dño ꝛro nr̃o: (i) vt ꝓiciam⁹ vniuersas vxores & eos q̃ de his nati sũt: iurta volũtatẽ dñi: & eoꝝ q̃ tenẽt ꝓceptũ dñi ꝛri nr̃i: & m legez fiat. (k) Surge: tuũ est decernere: (m) nosq; erim⁹ tecum. Cõfortare & fac. Surrexit & esdras & adiurauit pncipes sacerdotũ & leuitaꝝ et omnẽ israel vt facerẽt & m verbũ hoc. Et iurauerũt. Et surrexit esdras ante ꝛm tũ ꝛri: & abijt ad cubiculũ iohannan filij eliasib: & ingressus ẽ illuc. (n) Panẽ ñ comedit & aquã nõ bibit. Lugebat. n. trãsgressionẽ eorum q̃ venerãt & captiuitate. (o) Et missa ẽ in iuda et in hierusalẽ oib⁹ filijs trãsmigratiõis vt cõgregarẽt in hierusalẽ: (p) & ois q̃ nõ venerit in trib⁹ diebus iurta cõsiliũ pncipũ & seniorꝭ: (q) auferetur vniuersa substãtia eius: & ipe abjciet & cetu trãsmigratõis. Cõuenert igit̃ oes viri iuda & beniamin i hierlm trib⁹ diebus: (r) ipe ẽ mẽsis non⁹ vicesima die mẽsis: & sedit ois pls in platea ꝛm⁹ ꝛri: (t) & tremẽtes ꝓ peccato & pluuijs. (y) Et surrexit esdras sacerdos et dixit ad eos: (x) Vos trãsgressi estis & duxistis vxores alienigenas (a) vt adderetis sup ꝛlictũ isrl. (b) Et nũc date confessionẽ dño ꝛro patrũ vroꝝ: & facite placitum eiꝰ: & sepamini a pls terre: (c) & ab vxoribꝰ alienigenis. (d) Er respondit vniuersa multitudo dixitq; voce magna: Iuxta verbũ tuũ ad nos sic fiat. Verumtamen q̃ pls mltꝰ ẽ & tẽpus pluuie: & nõ sustinem⁹ stare foris: & op⁹ nõ ẽ dici vnius vel duorum vehemẽter quippe peccauim⁹ i ꝑmone isto: (e) cõstituãtur pncipes i vniuersa mltitudine: & oes in ciuitatib⁹ nr̃is q̃ duxerũt vxores alienigenas veniãt in tpib⁹ statutis: & cũ his seniores p ciuitatẽ in ciuitatẽ & iudices eiꝰ: donec auertatur ira ꝛri nr̃i a nobis sup peccato hoc. Igit̃ ionathan filius asahel: et iaazia filius thecue steterũt sup (b) mosollã & sebethai leuites adiuuerũt eos. Fecerũtq; sic filij trãsmigratõnis. Et abierũt esdras sacerdos & viri pncipes familiarũ in domos patrũ suoꝝ & oẽs p noĩa sua: (g) & sederũt in die pmo mensis decimi vt quererẽt rẽ. Et cõsumati sũt oes viri q̃ duxerũt vxores alienigenas vsq; ad diẽ pmã mensis pmi. (h) Et inuẽti sũt & filijs sacerdotum q̃ duxerũt vxores alienigenas: & filijs iosue filij iosedech & fratres eiꝰ maasia & eliezer et iarib et godolia. (k) Et dederunt manus suas: vt ejicerẽt vxores suas

(z) Vos transgressi estis. hoc ẽ liquidũ & nõ põe negari. (a) Et adderetis sup ꝛlictũ vel peccatũ isrl. ꝓmissuz añ captiuitatẽ babylonicã. (b) Et nũc date confessionẽ. recognoscẽdo peccatũ verbo & facto: iõ subditur. (c) Et sepamini a pls terre. ita q̃ non hẽatis fœdus & cõsortium cum ydolatris. (d) Et ab vxoribꝰ alienigenis q̃ a deo ꝛro auertũt: vt prędictũ est. (e) Et rñdit vniuersa mltitudo. esdre consentiẽdo: rñ petũt dilationez ꝓpter ꝛportunitatẽ temporis: & negocij magnitudinem. (f) Cõstituãtur pncipes. i. homines sapientes iusti & diligẽtes q̃ vadãt de ciuitate in ciuitatez diligenter inqrẽdo de trãsgressionib⁹ & cõmigãt̃ p alienigenarũz vroꝝ electionẽ. (g) Et sederũt i die primo mensꝭ decimi tẽ. ex quo patet q̃ in disquirendo istũ ne gocij posuerũt mensez integrũ. (h) Et inuẽti sũt hic ꝓnr̃ ponit̃ descriptio illoꝝ q̃ duxerũt vxores alienigenas cum diuit. (i) De filijs iosue iosedech tẽ. iste iosue erat summꝰ sacerdos: et sic vi verum qd dictum est supra vicz q̃ hec trãsgressio incepit a maiorib⁹ populi: ad b añ aptãt alicui illud Zach. iij. Audi nunc mihi dñs iesum sacerdotem magnuz stantem coram angelo. i. esdras q̃ erat ãgelꝰ. i. nuncius missus a latere regis ad ꝑsi directionem: et sathan a dextris q̃ vera erat accusatio de peccato trãsgressionis & accipitur hic iesus ꝓ filijs eius: vt patet ex hoc loco: quia pater ꝗdã modo manet in filijs. (k) Et dederũt ma. suas. i. iuramento solemni firmauerunt: ne posset retractari. (l) Et ejicerent vxores suas scilicet alienigenas.

m Et pro delicto suo arietē d' ouibus offerrēt. q; sic aries ē dux gregis: ita sacerdotes sūt duces populi cōis. Cetera legāt vt iacet lr̄a: ⁊ licet nō dicatur hic q; eiecerūt pueros cū vxorib⁹ alienigenis: tenendū tamen est q; sic factū fuit q; sic pmiserat sechenias noie suo ⁊ aliorum principalium: vt habetur supra codez ca. Percutiam⁹ fedus cū dño deo nostro vt pijciamus vuiuersas vxores. s. alienigenas: ⁊ eos qui de his nati sunt.

Explicit postilla fratris Nicolai de lyra sup primum librum Esdre.

m et pro delicto suo arietez de ouibus offerrent. Et de filijs emmer: annani ⁊ zebedia. Et de filijs serim: maasia ⁊ helya ⁊ semeia iehihel et Ozias. Et de filijs phessur: elioenai maasia: ismael: nathanael: iozabeth ⁊ helesa. Et de filijs leuitarum: iosabeth et semei et celaia: ipse est calithaphathaia iuda et eliezer. Et de cantoribus eliasub: d̄ de ianitoribus: sellū ⁊ thelem ⁊ vri. Et ex isrl̄ de filijs pharos remeia ⁊ ezia ⁊ melchia: ⁊ miamim ⁊ eliezer ⁊ melchia banea. Et de filijs elam mathania zacharias ⁊ iehihel ⁊ abdi et rimoth ⁊ helya. Et d̄ filijs zethua: elioēai: eliasib: nathania: ⁊ hierimuth ⁊ zabeth ⁊ aziza. Et d̄ filijs bebai: iohannan anania zabbai athalai. Et de filijs beni: mosolla ⁊ melluch ⁊ adaia iasub et saal et ramoth. Et de filijs phetmoab: edna ⁊ chalaal banaias ⁊ maasias mathanias beselehel benui ⁊ manasse. Et d̄ filijs erez: eliezer iesue melchias semeias symeon bēiamin maloch samarias Et de filijs asom: mathanai mathet azabeth elpheleth iermai māasses semei. De filijs bani: maaddi amram ⁊ huel baneas ⁊ badaias cheliau bannia marimuth et eliasib mathanias mathanai ⁊ iasi et bani ⁊ benui: semei ⁊ salmias et nathan ⁊ adaias: mechnedabai sysai sarai ezrel ⁊ selemau ⁊ semeria: sellū amaria ioseph. De filijs nebui: ahihel Mathathias Zabeth zabina ieddu ⁊ iohel ⁊ banai. Oēs hi acceperāt vxōes alienigenas: ⁊ fuerūt ex eis mulieres que pepererant filios.

Explicit liber Esdre primus

Postilla sup lib̄z Neemie incipit.

Erba neemie. Postq̄ descripta ē pl̄i descriptō sub esdra: hic ꝑfiter describit reedificatō muri sub neemia: q̄ fuit missus tanq̄ dux a latere regis ad reedificationē ciuitatis. Scandū tñ q̄ bis a rege venit in hierusalem: primo ad ciuitatis reedificationem: scdo ad malozū in b absentia subortoz correctōnem: ca. xiij. In ad uētu aūt primo ad ciuitatē venit. scdo venies ipam muranit: ca. iij. c tercō muratā clausit pōtis z vectibus: ca. vij. ꝗrto ea clausa vij. mēsem festiuū celebrauit: ca. viij. ꝗnto ciuitatē populauit. ca. xj. sexto populatā dedicauit: ca. xij. Circa p̄mū ostenditur primo ꝓficiscēris volūtas: scdo legatōnis auctoritas: ca. ij. Circa primū primo describit rumoꝝ opꝑssiōis iudeorum in hierusalem scdo languoꝝ orationis ibi. Cumq̄ audisset. Circa primū notāt plona scribēs: cum dicit

a Verba neemie ab isto. n. loco scribsit que sequūt: vt dicit ra. sa. Scdo notāt tps cū dicit

b Et factū ē i mēse casleu. b ē mensis nonus apꝫ hebreos fm vnā cōputationē: vt videbit magis infra se quēti capitulo.

c Anno vicesimo. s. regni artharxersis in cui⁹ āno septimo missus fuit esdras vt dictū ē supra Esdre. vij. ad docendū pl̄m: z anno. xx. eiusdē missus fuit neemias tanq̄ dux a latere regis: ad reedificandū ciuitatez: tñ fm iosephū iste artharxerses fuit filꝰ darij hyscaspis: z vocat eū xersem dimi nutiue. fm ꝙ ra. sa. fuit filius assueri z regine hester. sicut dictū fuit esdre. vj. z. vij. d Et ego eram in susis castro. licet susa esset tūc principalis ciuitas regni: tū vocatur hic castrū: q̄ erat edificata ꝛ circa bine z inde ad modū castri e Et venit anani. aliꝰ libri hñt: Et veit ad me anani. li Ad me: non est de textu: vnde dicit iosephus: q̄ neemias vidit istos tanq̄ peregrinos intrātes ciuitatē: z audiuit eos loquētes hebraice: z tūc allocutꝰ fuit eos f Unus de fratrib⁹ meis. i. ꝯ cognatione mea

g Interrogaui eos de iudeis. q̄: primo q̄siuit de statu pl̄i sui z scdo de statu ciuitatis hierl̄m d Et dixerūt mihi. rñdendo primo de statu pl̄i: eo ordine quo fuerāt interrogati. i Qui remāserūt. tē. in ꝓuicia. s. iudee.

k In afflictione tē. q̄ gentiles in regno dēē tribuū babitātes multas molestias eis inferebāt z opꝓbria: vt plenius habet. j. iiij. ca. Scdo rñdet de ciuitate:

Incipit liber Neemie.
Capitulū j.

a Erba neemie filij Helchie. b Et factū ē in mēse casleu: c anno vicesimo b z ego erā in susis castro. c Et venit ad me anani⁹ vnus ō fratrib⁹ meis: ipe z viri iuda: d z interrogaui eos de iudeis q̄ remāserāt z superāt de captiuitate z de hierusalē. e Et dixerūt mihi: f Qui remāserūt z relicti sūt ō captiuitate ibi ī puicia: g in afflictione magna sunt z in obꝓbrio: h z murus hierl̄m dissipat⁹ est: et. porte eius ꝓbuste sūt igni. m Cūq̄ audissez ꝙa hec scemodi: sedi z fleui n z luxi diebꝰ mltis: z ieiunabam z orabā añ faciē dei celi: o et dixi. p Queso dñe d⁹ celi: fortis magne atq̄ tribilis q̄ custodis pactū z misericordiā cū his q̄ te diligūt z custodiūt mādata tua: q fiāt aures tue auscultātes z oculi tui aperti: vt audias orationē serui tui quaz ego

l Et murus hierl̄m dissipatus ē. q̄z a tpe quo nabuzardan incēdit ciuitatē z muros eius disrupit: nō fuerat data licentia reedificandi eam: ꝙ solum templū z ptinentia ad ipm ꝓ cyrū z darium: vt ꝑz ex dictis supra Esdre. v. z. vj m Cūq̄ audissem. hic ꝑfiter ponit languoꝝ oꝛonis In oratione. n. mens eleuat in deū z ꝓpōs ōdā mō abstrahitur a coꝛpore: z sic coꝛp⁹ incipit lāguere: maxie qñ oratio sit cū fletu z ieiunio: z diuturne fit: sicut dicitur hic.

n Et luxi diebus multis z ieiunabā tē. s. tribus mensib⁹: vt patebit ca. seqn̄ti o Et dixi. formādo orationem meā.

p Queso dñe. oim p gubernationem.

q Deꝰ. p creationem.

q Celi. s. empyrei: z p ꝓpōs oim que ineludūtur intra ipm.

r Ptē terribilis. peccatozes puniendo.

s Fiāt au. tue auscultātes tē. loquitur de tro moze hūano: q̄z cū hō exoratus ꝓbet aurē ad audiendū z conuertit oculos ad videndū: signuz est q̄ velit exaudire.

t Et ego z dom̄s mei peccauim⁹. licet. n. ecē innocēs: tñ conīūgit se peccatoꝛibus: inquātū erat membꝝ pl̄i peccatoꝛis. v Uanitate seducti sum⁹. i. ydola tria que vanitas est: eo q̄ ydolū nihil est fm aplm. j. Coꝛ. viij.

x Et nō cu. mādatū. ꝗtū ad meralia ꝓcepta.

y Et ceremonias. ꝗtū ad ceremonialia z Et iudicia. ꝗtum ad iudicialia. Do ista tria genera ꝓcepto rū reducūtur oia ꝓcepta legis mosaice: vt ꝑz ex tē ur su illius legis. a Memēto verbi quod mandasti moysi. i. dixisti: Deute. xxix. z. xxx d Cū transgressi fuerītis ego dispergā vos. hoc fuerat adimpletū ī captiuitate babylonica: z in captiuitate. z. tribuum.

c Et si re. ad me tē. inde cōgre. vos. hoc nō duz erat adimpletum licet fuisset in choatum per cyrū z artharxersem: vt ꝑz ex. s. dictis Esdre. j. z. viij. z iō neemias orabat. p cōpletione d Quos re. in foꝛ. tua mag. peraticendo egyptum multipliciter: z faciendo mirabilia in mari rubro: et in deserto: et in iordane fluuio.

e Dirige seruum tuum hodie. i. meiꝫ m: quia volebat ꝓponere petitionem regi de reedificatione ciuitatis: vt pl̄us dispersus possz ibi secum⁹ congregari. f Et da

ei misericordiã añ virũ hunc.i.añ arthaxerxem regẽ. g Ego em̃ erã pincerna regis. h addit ad ondendũ q̃ habebat facili accessum ad ipm. ¶ Ca.ij.

Actũ est añ. Hic p̃ter describit legatio ipi⁹ nemie: vbi p̃mo describit auctas quã meruit, secũdo facultas quã obtinuit: ibi. Et dixit regi.ca.ij. sagacitas q̃ negociũ suuz secrete tẽuit: ibi. Et audierunt.quarto volũtas quã aperuit: ibi. Et dixi eis. Circa p̃mũ p̃mittit tps cũ dicit. a Factum est autẽ in mense nisan. h est mensis p̃m⁹ apũd hebreos ꝛ festa: ꝛ incipit a ꝓpiquioꝛi lunatione equinoctiõ vernali. Neemias autẽ ceperat orare mense.ix. vt p̃dictũ ẽ.ꝛ sic ptz q̃ iste mens⁹ in q̃ ꝓrexit vinũ fuit q̃rt⁹ ab illo.ita q̃ tribus mẽsibus fuit in oꝛione ꝛ afflictione anno.xx. artharxersis. Tidet q̃ istꝛ fit falsũ.ꝛ q̃ hoc fuerit anno.xxj. q̃ q̃ istud factum fuit quarto mẽse postq̃ audiuerat rumoꝛes de oppressione p̃lii sui ꝛ erat p̃mus mensis anni.cũ igit rumoꝛes p̃dictos audierit anno.xx. artharxersis mense.ix. eiusdem: sequit q̃ quando porrexit vinũ regi incepat annus.xxj. Ad qd dicẽdũ q̃ sicut dictũ fuit Gen. vij.ꝛ exo.xij. Cõis est opio iudeoꝛ: q̃ mũd⁹ creatus fuit in mense q̃ vocatur apud eos tysari: ꝛ p̃tim corrider septẽbꝛi nfoꝛ: et p̃tim octobꝛ: et dicit ille mensis simpliciter p̃m⁹ apud hebꝛeos. ꝛ sm hũc modum ꝓputandi casleu est tercius mensis: ꝛ nisan septimus: ꝛ cadit in eodẽ anno: et isto modo fit hic ꝓputatio. Verũtñ q̃ filij isrl egressi sunt de egypto mense nisan. ideo extunc ille mensis ex hoc euẽtu vocat⁹ ẽ p̃m⁹. sm q̃ dicit Exo.xij. ꝛ hoc mõ cõputando casleu et nisan sequens nõ fuit in eodẽ anno: sed casleu est.ix. mensis anni precedentis. et nisan sequẽs ẽ p̃incipiũ anni sequentis: et hoc mõ. pcedit obiectio inducta. et ideo nõ valet: q̃ hic accipit p̃incipiũ anni ꝓut incipit a tysari: q aliq̃n accipiat̃ p̃incipiũ sm̃ ꝓut incipit a nisan

b Et leuaui vinũ.i. cypbum in q̃ erat vinũ. c Et dedi regi. q̃ hoc spectabat ad officium Neemie: cũ cẽt pincerna regis: vt dictũ est ca. precedẽti. d Et erã quasi languidus. ex facta ieiunio et oratione pcedentibus. e Quare vultus tuus tristis est: hoc dixit ne, nõ sibi compatiẽdo: sed magis ne eo suspicãdo ne meditaretur cum intoxicare: vel aliquem de sibi assistentibus: et ꝓter hoc esset in facie mutatus: ideo sequitur.

f Et timui valde. ꝓter istã suspicionẽ regis. g Rex in eternũ vive. q. d. de morte tua nõ cogito: ꝛ magis vitaz desidero. h Quare nõ mereat vultus meus ꝛc. in hoc se excusat de apparenti languoꝛe. et ideo bene subditur.

i Et ait mihi rex. ꝓ qua re postulas. q. d. paratus suz cõcedere q̃ voluntate dei animus regis mutatus fuerat sibi to de indignatione ꝓtra Neemiam ad eius beniuolentiã. sm q̃ dicit̃ puerb. xx. Coꝛ regis i manu dñi: quocũq; voluerit inclinabit illud.

k Et oraui deum eo q̃ sic puerterat regis animũ. l Et dixi ad regẽ. ex verbo eius formando petitionem.

m Si videt regi bo. ꝛ si placet. ser. suus id est sapientib⁹ sibi assistentib⁹. de q̃rum p̃silio cũcta faciebat: vt hr Esdre .j. n Dixitq; mihi rex et regina ꝛc. et sm hoc videt q̃ illud quod sequit: Usq; ad q̃ tps ꝛc sit verbũ regis ꝛ regine simil. in hebꝛeo aũt habet sic. Dixitq; mihi rex: ꝛ regina sedebat iuxta eũ: ꝛ sic est sensus q̃ q̃n rex loquebat nemie regina sedebat iuxta eum. Et illud q̃ sequit. Usq; ad q̃ tps erit iter tuũ ꝛ q̃n reuerteris. ẽ verbum soli⁹ regis: et huic cõsonat litera sequens cũ dicitur. Et placuit ante vultuz regis ꝛc. sequit. o Et dixi regi. Hic p̃ter ponitur facta quã obtinuit cũ dr. p Si regi vt bonũ ꝛc. trãs fume. s. cupbratem. ꝛ sic nõ solũ impetrauit licẽtiã eundi. sed etiã securũ ꝺductũ in via. q Et eplas ad asaph cust. saltus regis. i. nemoꝛ regis. r Et det mihi ligna gratis: vt tegere possim portas turres: domos. s. tẽpli: intra quã. s. domum templi intendebat facere turrim ad maioꝛem templi securitatez. s Et muros auitatis. i. ad tegendũ portas quas intendo facere in muro auitatis.

t Et domum quã ingressus fuero. i. domũ quã edificare intendo ꝓ inhabitatione mea. u Et dedit mihi rex iuxta manũ dei. i. directionem eius ꝓ suam gratiã. x Et audierunt. Hic ꝓsequẽter describit Neemie sagacitas: q̃ potestatem sibi cõcessam secrete tenuit vsq; ad tps debitũ nõ potuit cõclare: quin venisset ꝓ bono filioꝛ isrl cũ esset de coꝛ gente: et hoc est q̃d subdit. y Et audierunt sanaballath ꝛc. isti aũt erat aduersarij iudeoꝛ. z Et veni in hierusalem ꝛ eram ibi tribꝰ diebus. ante q̃ ostenderẽ ad quid venissez. vnde subditur. Et nõ indicaui cuiq; ꝛc. sequitur. 3 Et iumentum nõ erat mecum: nisi aial cui sedebã. Alij aũt q̃ erant cũ nemia ibant pedites dõ. ne forte iudei q̃ erant in ciuitate opinarent: q̃ vellent latenter ex-

tre de nocte: et tradere ciuitatem hostibus: et se eis iungere in equis. a Et egressus sum p portam vallis. i. que ducit ad vallem iosaphat. b Nocte. q. nolebat q alij perciperent qđ intenderet: donec possibilitate reedificandi muru ꝓsiderare: ideo subdit: c Et cõsiderabã murũ .s. qualiter posz reedificari et portas eius q̃liter possent de nouo institui.

d Et nõ erat locꝰ iumẽto cui sedebã .pter ruinas sibi existentes.

e Et reuersus veni ad portã vall' p quã egrerat: vtz ex pdictis. et sic p q̃ circuiuit totã ciuitatẽ ad videñ di ligẽter q̃liter mur posset reedificari.

f Magistratus aũt .i. gẽtiles q̃ erãt positi ex pte regis ad custodiã terre.

g Vsqz ad id loci nibil indicauerat. i. vsqz ad illud tps ita q̃ accipiãt blocus ꝓpe. tenuit cñ secretũ q̃ intenderet reedificare ciuitatẽ: donec videret quid cẽt sibi ꝓsibile ita q̃ necindeis: nec gentilibꝰ q̃ cũ ꝓdurcrãt ivia .ꝓpositi suum apetuerat. h Et dixi eis. Hic pñs̃ describitur voluntas quã eis aperuit: qz postqz viderat reedificationem muri possibilẽ licet difficilem: aperuit inde is voluntatẽ quaz habebat de restauratione muri: et gr̃iaz quam sub hoc habebat a rege. inducés eos ad opꝰ et dicens.

vallis [b] nocte: et ante fontẽ draconis: et ad portã sterco-ris: [c] et ꝓsiderabam murum hierlim dissipatũ et portas eiꝰ ꝓsumptas igni. Et trãsiui ad portã fontis: et ad aq̃ductũ regis. [d] et nõ erat locꝰ iumẽto cui sedebã vt trãsiret. Et ascẽdi p torrẽtẽ nocte: et ꝓsiderabã murũ: [e] et reuersus veni ad portã vallis et redij. [f] Magr̃at aũt nescie bãt q̃ aliquis fem. aut q̃d ego facerẽ. Vos et iudeis et sacerdotibꝰ et optimatibꝰ et magistratibꝰ et reliquis q̃ faciebãt opꝰ vsqz ad id loci nñ dicauerã. [g] et dixi eis. [h] Vos nostã afflictiõz in q̃ sumꝰ [i] q̃z hierlim deserta ẽ et porte eiꝰ ꝓsumpte sũt igni. Venite et edificemꝰ muros hierlim: et nõ simꝰ vltra obꝓbrium. [i] Et indicaui eis manuz dei mei q̃ eẽt bona mecũ et vba regis q̃ locutꝰ ẽ mihi: et aiũt. Surgamꝰ et edificemꝰ. [k] Et ꝓfortate sũt manꝰ eoz in bonũ. [l] Audierũt aũt sanaballath oronites: et thobias famꝰ amãites et gosen arabs [m] et sbãnauerũt nos: et despexerũt: dixerũtq̃ [n] Que ẽ hec res quã facitis? [o] Num q̃d ꝛ regẽ vos rebellat? [p] Et reddidi eis sermonẽ. [q] dixiq̃ ad eos. [r] Deꝰ celi ipe nos iuuat. et nos serui eiꝰ sumꝰ. Surgam [s] et edificem [t] Vobis aũt nõ est ꝑs et iusticia et memoria in hierlim.

Ca. iij.

Et surrexit eliasib sacerdos magnꝰ et frẽs eius sacerdotes. [a] et edificauerũt portã gregis. [b] Ipi sctificauerũt ea. [c] et statuerũt valuas eius: et vsq ad turrẽ. c. cubitoꝝ sctificauerũt eã vsqz ad turrẽ ananehel. [d] Et iuxta eũ edificauerũt viri hiericho. et iuxta eos edificauit zachur filius amri. [e] Portã aũt piscium edificauerũt filij asnaa: [f] ipi texerũt eã et statuerunt valuas eius et seras et vectes. [g] Et iuxta eos edificauit marimuth filius vrie. filij accus. Et iuxta eos edificauit mosollam filius barachie filij mesezebel. Et iuxta eum edificauit sadoch filius baana. [h] Et iuxta eum edificauerunt thecuenι. [i] Optimates autem eorum [k] non

Ca. iij.

Et surrexit. Adiuctũ ne-mie scripto. Ipiter describit ciuitatis reedificatio: et primo describit eius modũ edificãdi. secdo triplex supueniẽs impedimentum. iij. c. Circa primũ sciendũ: q̃ si cut dictum fuit .iij. Reg. iij. ca. et .iiij. Reg. xxi. ciuitas hierlem fuerat causa triplici muro: itra murũ interiorẽ habitabat rex et sacerdotes. itra scdm̃ ꝓbete et nobiles. intra ẽ cium fuit exteriorez ꝓplis eius et artifices. primo ḡ hic agit de reedificatione muri exteriorꝭ. secundo muri mediꝭ: ibi. Et edificauit iuxta eum alter. tercio muri interiorꝭ. ibi. Sursuz autem. Prima aũt diuidit in sex ptes: prima sex portas hierlim q̃s principales edificauerunt: et alias portiones muri interpositas: et patebũt ptes ꝓ sequẽdo. Circa primũ dicitur.

a Et surrexit eliasib sacerdos. iste fuit filius ioachim filij iosue filij iosedech. vt cõ tenet: aliq̃ tñ dicit q̃ fuit frat dicti ioachim: et successit ei in sacerdotio. b Et edificauerũt portã gregis. sic notatur: eo q̃ aialia q̃ adducebãt in templo vt immolarẽtur transibãt p eã: vocata est etiã ꝑ porta negociatoꝝ. q̃z negociatores iuxta eã ponebãt stationes mercationũ suaꝝ. c Ipi sanctificauerũt eã .i. firmauerũt seu ꝓpauerũt: vbi cñ dedicatio q̃ ꝑ ponitur equinoctiũ est ad sanctificare et ꝓpare. d Et statuerũt valuas ei⁹. i. portas. et dr̃ a volvo quia q̃ volunt et reuoluũtur in clausione et aprione. e Et vsq̃ ad turrim centũ cubitoꝝ. i. tãtũ edificauerũt in muro iuxta portã. f Et iuxta eũ edi. vi. hic. s. i muro: et sic de aliis intelligẽdo ẽ. g Portã aũt piscium. h agit de edificio alicuius porte muri ꝑ istã q̃ sic vocabãt eo q̃ pisces apportati de mari p illã ingrediebãt z inde dicebatur porta dicta eo q̃ ei oppposito mõtz syõ. q̃ vocabãt citas dd. i Spi ꝛcefert eã. structura lignea vt murꝰ desuper melꝰ fuaret. k Et iuxta eũ edi. vbi. i. de thecua vñ fuit famosꝰ ꝓpheta.

l Vos nostis afflictionem in qua sumus. quia samaritani et alij gentiles multas eis molestias inferebant. cuius cã subdit. k Quia hierusalem deserta est &c. z sic aduersarij poterant eam inuadere defacili. cuz q̃ habitatores eius erant pauci: tũ q̃ porte erant destructe: et muri in pluribus locis diruti. l Et indicaui eis manuz dei mei. i. directionẽ eiꝰ z grãm. m Et ꝓfortate sũt manꝰ eoz. q̃ pati fuerũt ponẽ manũ ad opꝰ. n Audierũt aũt sanaballath &c. iste erat princeps samaritanoꝝ et alij adiuuabãt eũ. o Et sbannauerũt nos. i. temerauerũt: z dicit subannatio a nasu rugato vel distorto: cuz aliqs in verecundo vtit talib⁹ signis. p Que est hec res quaz facitis. q. d. nõ est vobis licita: et subdit cã: q Nũqd ptra regem vos rebellatis. q. d. etiã apparet manifeste q̃ sic edificando. s. ptra eum forta licia. r Et reddidi eis sermonez. ratiõabiliter respondendo: quia nõ erat ita: cũ hoc fieret de regis licentia. s Dixiq̃ ad eos. s. repellẽdo eorum maliciam.

t Deus celi ipe nos iuuat. et iõ nõ debemꝰ vos timere.

k Optiates aūt eoꝝ.i. ꝑncipales et maiores de thecua.

l Nō supposuerūt colla sua ī opere dñi. ⁊ sic cōmendant vulgares magis q̄ supiores: et similes sunt istis maioribꝰ illi q̄ p̄sidētes alijs imponūt eis onera grauia et importabilia: ⁊ digito suo nolūt ea mouere.

m Et portaz veterem. Hec ē tercia ꝑs et nominat alibi ista porta iudiciaria: qꝛ senes i q̄bus est sapientia ibi sedebāt ad iudicanduz.

n Pro duce q̄ erat in regiōe trās flumen. qꝛ ille ex deuotiōe voluit aliq̄d in hoc opē ponere licet esset gentilis: executionez tñ huiꝰ operꝭ cōmisit iudeis.

o Et dimiserūt hierusalem .i. murū eiꝰ extēderūt.

p Et portā vallis. h̄ est quarta pars sic aūt vocabatur eo q̄ ꝑ eam erat egressus v̄sus vallem iosaphat: vt dictuz est ca. precedenti.

q Et mille cubitos ī muro. iuxta illam portā.

r Et portā sterq̄linij Hec est quinta ꝑs et vocabat sic ista porta eo q̄ immūdicie ciuitatis ꝑ illam emittebant in torrentem cedron tpe pluuiali. ciuitas enīz hierusalē sita ē in decliui montis: ⁊ ideo aque pluuiales descendentes ⁊ secum trahentes immūdicias ciuitatis habebāt cursum versus illam portā.

s Et portā fontis. Hec est sexta ꝑs: et noiat sic porta ista a fonte ꝓpinquo. et hec porta infra eodē ca. vocat porta aquaꝝ.

t Et muros piscine syloe in hortum regis. i. cuius aque fluūt v̄sus hortū regis. vel aliter q̄ edificauit muros vsq̄ ad hortū regis et vsq̄ ad

supposuerūt colla sua ī opere dñi dei sui. m Et portā veterē edificauerūt ioiada filiꝰ phasea et mosollā filius besodia: ipi texerūt eā: ⁊ statuerūt valuas eiꝰ ⁊ seras ⁊ vectes. ⁊ iux̄ eos edificauerūt melchias gabaonites et iadon Meronathites viri de gabaon: et maspha n pro duce q̄ erat in regione trās flumē. Et iux̄ eū edificauit ezi el filiꝰ araia aurifex. Et iux̄ eū edificauit: ananias filiꝰ pigmētarij: o et dimiserūt hierusalē vsq̄ ad murū platee latioris. Et iux̄ eū edificauit raphaia filiꝰ ahur princeps vici irlm. Et iux̄ eū edificauit ieiada filiꝰ aromath ꝯ domū suā. Et iux̄ eū edificauit acchus filiꝰ asebonie. Mediā ꝑtē vici edificauit melchias filius erē et asub filius phetmoab: ⁊ turrim furnoꝝ. Et iuxta eos edificauit sellū filiꝰ aloes: princeps medie ꝑtis vici hierlz ipe ⁊ filij eiꝰ. p Et portā vall edificauit ānun ⁊ habitatores zanoe: ipi edificauerūt eā: ⁊ statuerūt valuas eiꝰ ⁊ seras et vectes: q et mille cubitos ī muro vsq̄ ad portam sterq̄linij. r Et portā sterq̄linij edificauit melchias filiꝰ rechab ꝑnceps vici bethacharen. Ipe edificauit eā ⁊ statuit valuas eiꝰ ⁊ seras et vectes. s Et portā fontꝭ edificauit sellū filiꝰ colozai ꝑnceps pagi maspha. Ipe edificauit eā et texit: et statuit valuas eiꝰ et seras et vectes t et muros piscine syloe ī hōtuz regis: et vsq̄ ad gradus q̄ descēdunt de ciuitate Dauid. Post eū edificauit neemias filiꝰ azboth ꝑnceps dimidie ꝑtis vici bethsur: vsq̄ ꝯ sepulchꝝ dauid ⁊ vsz ad piscinā q̄ grandi opē cōstructa ē: v et vsq̄ ad domuz fortiū. Post eū edificauerūt leuite: reuz filiꝰ benni. Pꝰ eū edificauit asebias princeps dimidie ꝑtis vici ceile in vico suo. Post eū edificauerūt frēs eoꝝ: bechiu filius enebad ꝑnceps dimidie ꝑtis ceile. x Et edificauit iuxta eū azer filiꝰ iosue princeps maspha y mēsuraz secūdā: z ꝯ ascēsum firmissimi anguli. a Pꝰ eū ī mōte edificauit baruch filius zachai mēsurā scdam: ab angulo b vsq̄ ad portā domus eliasib sacerdotis magni. Post eum edificauit merimuth filiꝰ vrie filij acchus. mēsurā scdaz a porta domꝰ eliasib donec extenderet domꝰ eliasib. Et post eū edificauerūt sacerdotes viri de cāpestribꝰ iordanis. Pꝰ eos edificauit beniamin ⁊ asub ꝯ domū suā. Et ptꝰ eos edificauit azarias filius maasie filij ananie ꝯtra domuz suā. Post eū edificauit bennui filiꝰ ennada mensuram scdam a domo azarie vsq̄ ad flexurā ⁊ vsq̄ ad angulū phalel filiꝰ ozi ꝯ flexuraz et turrī q̄ emīet de domo regꝭ excelsa. i. in atrio carceris. Post eū phadaia filius feros. c Nathinnei aūt habitabāt in ophel: vsq̄ ꝯ portā aq̄ꝝ ad oriētē: ⁊ turrim q̄ ꝓminebat. Post eos edificauerūt thecueni mēsurā secundaz e regione. a turre magna ⁊ eminenti d vsq̄ ad murum templi. e Sursum gradus q̄ descēdūt de ciuitate dauid. A rx syon q̄ vocata fuit ciuitas dd: eāt in monte syon. ⁊ d ea ꝑ gradus descēdebat ad inferiorē ꝑtē ciuitatis.

v Et vsq̄ ad domū fortiū. q̄ vocat sic: qꝛ ibi manserūt agoniste vel forte qꝛ fortes dauid ibi habitabāt: qñ veniebant ad regem: et ꝑm h̄ li. vsq̄ ad domū fortiū intelligitur exclusiue qꝛ fortes dauid cuz alijs nobilibꝰ manebāt intra scdm muruz

x Et edificauit iuxta eū azer. h̄ agitur de reedificatōe muri medij cū subdit.

y Mensurā scdam. i. portionē suā in scdo muro.

z Contra ascēsum firmissimi anguli. in angul. n. muroꝝ solet fortior murꝰ edificari et desup turris ad defensionez vtriusq̄ lateris.

a Ptꝰ eū in monte ⁊c. mēsurā scdam. qꝛ edificauit in scda clausura muꝝ: q̄ erat ī ascēsu mōtis eo q̄ ciuitas ꝑtim erat ī monte ⁊ ꝑtim ī valle: et ꝑtim in decliui.

b Vsq̄ ad portā domꝰ ⁊c. Li vsq̄ tenet h̄ exclusiue. qꝛ domꝰ sūmi sacerdotis erat intra murum interiorem siue tercium. q̄ erat intermediꝰ inter habitationē sacerdotū ⁊ nobiliuz hitationē: q̄ claudebat muro scdo. d q̄ h̄ agit. cetera patēt ex dictis vsq̄ ibi.

c Nathinnei aūt hitabāt in ophel. Ophel ē nomē turris ꝓpinq̄ tēplo. tñ extra murū interiorē claudentē hitationē sacerdotum: et ibi habitabāt nathinnei: qui ministrabāt ligna et aq̄s in atrio sacerdotū. vt essent ꝓpinq̄ habitatiōi sacerdotuz: ꝓut poterat fieri.

d Vsq̄ ad murū templi. hic accipitur murꝰ tēpli large ꝓ muro q̄ claudebat hitatōz sacdotū qꝛ hitatō media nō poterat ꝓcedere vsq̄ ad muꝝ templi accipiēdo ꝓprie. immo atriū sacerdotū ⁊ hitacula eorum erant intermedia.

e sursum autem. Hic ꝯnter agitur

re reedificatione muri interioris seu tercii intra quã habitabant sacerdotes: in fine tñ ponit aliquid de reedificatione muri medii. Circa ꝑmũ dr. ¶ c Sursum aũt. i. in superiori parte ciuitatis in q erat templũ z habitatio sacerdotũ.

¶ f Ad portã eq̃. locus erat ad quẽ boies cũtes ad templũ poterant cẽtare. ℞ ertunc, pcedebant peditando. et ab illo loco incipiebat hitatio sacerdotũ ideo seq̃t. ¶ g Edificauerũt sacerdotes. s. muz dicẽte habitatione ispoz. ¶ b Unusq̃sq; petra domũ suã. ita q; dom⁹ eorũ ex vna parte iũgebat muro. z ex parte opposita hẽbant aspectũ versus tẽplũ. ¶ i Post eos edificauit sedro z iste non habitabat intra murũ interiorem. ℞ terra. verũ tñ dom⁹ ei⁹ ex vna parte iũgebat seu appropinquabat muro interiori. z ideo ibi edificauit partẽ suã.

¶ k Et intra cenaculum anguli in poz. gre. edifi. arti. et negociatores. nõ in muro interiori: ℞ i muro medio. cui iungebat dom⁹ coz in parte exteriori: q; habitabãt in tercia habitatione cum plo cõi: vt dictum est ℞. Mystice aũt exponendo portas Hierlm supradictas sciendũ q; hierlm in sensu anagogico signat ciuitatẽ celestem: ℞m q; dr Galath. iiij. Illa q; sursum est hierlm libera est q; est mr nra. ad illam aũt intrat̃ p obseruantiã mandatoz teste saluatore Matth. xix. Si vis ad vitã ingredi, serua mandata. Mandatoz aũt q̃dã sunt negativa a malo retrahẽtia: vt illud: Nõ occides. alia affirmativa ad bonũ inducẽtia vt illud: Honora patrem tẽ. Illa igit̃ que a malo retrahunt: z illa q; ad bonũ inducũt sunt portẽ ciuitatis hierusalẽ: ℞m illud ps. xxxvj. Declina a malo z fac bonũ. z in habita tẽ. ¶ Retrahẽtia vo a malo tria sunt specialiꝫ: vicij feroz: audicij terroz: supplicij hoz. Primũ figurat̃ p portam sterquilinij. scdm p portã iudiciarã. tcũ p portã vallis: q; supplicũ gehenne ℞m oẽs doctores est in ꝑfundis terre. Inducentia ad bonũ sunt tria silr ꝓpositũ. scz teroz: opis: dulcor federis: valoz muneris. q; opus virtuosum optantem decorat: teo federat: z eternã beatitudinẽ meret seu ꝑpat. Primũ designat̃ p portã dauid: q; interpꝛtat vultu desiderabilis. scdm p portã fontis seu aq̃ꝛ: q; aqua gratie federat deũ cũ homine: tercũ p portã negociatoꝛ. q; p opus virtutis ꝓmutant̃ ꝓ terrenis celestia: et ꝓ tpalibus eterna: ad que nos ꝓducat tẽ.

¶ Ca. iiij.

Factũ e aũt. Hic ꝓtter ponit̃ triplex impedimentũ qd̃ sequenter iudeis edificantib⁹ murz. scdm ponit̃. v. ca. tercii. vj. Primũ impedimentũ fuit ab aũt[f] ad portã equoꝛ[g] edificauerũt sacerdotes[h] vnusq̃sq; ꝓ domũ suã. [i] Post eos edificauit ſseddo filius emmer ꝓ domum suã. Et p[k] eũ edificauit semeia filius[l] secheníe custos portę orientalis. P[k] eũ edificauerũt ananias filius[l] selemie: et aaron filius[l] selosech[m] mẽsurã scdam. P[k] eos edificauit mesolla filius barachie ꝓ gazophila cium suũ. Post[n] eũ edificauit melchias filius[o] aurificis vsq; ad domũ nathinneoꝛ et scutarium dẽtiũ ꝓ portã iudicialẽ z vsq; ad cenaculum anguli[k] Et intra cenaculũ anguli i porta gregis edificauerunt artifices z negociatores.

Factũ e aũt. C. iiij. [b] cũ audisset sanaballath q; edificarem⁹ murũz: irat⁹ ẽ valde. Et motus nimis ſsannauit iudeos[p] z dixit coram fribus suis z frequntia samaritanoꝛ. [c] Quid iudei faciũt imbecilles: [t] Mũ dimittẽt eos gẽtes? [s] Mũz sacrificabũt et ꝓplebũt i vna die? [b] Mũqd edificare poterunt lapides ꝑ aceruis pulueris qui ꝓbusti sũt? Sz thobias amanites pri⁹ et⁹[k] ait: [t] Edificẽt. [m] si ascenderit vulpes trãsiliet murũ eoꝛ lapideũ. [n] Et dixit neemias [o] Audi de⁹ nr̃ q; facti sum⁹ despectui. Cõuerte obꝓbriũz sup caput eoꝛ: z da eos i despectionẽ in tra captiuitatẽ [p] Ne operias iniquitatẽ eoꝛ et pcm eoꝛ coraz facie tua nõ deleat: q; irritauerũt edificãtes. Itaq; edificauimus murũ: z iũctus[m] totus vsq; ad ptẽ dimidiã: [q] z puocatũ est coꝛ ppli ad opandũ. [r] Factũ e aũt cũ audisset sanaballath z thobias z arabes z amanite z azotij q; obducta eẽt cicatrix muri hierlz q; cepisset intrupta ꝑclusa: irati sũt nimis. [s] Et pgregati sũt oẽs pariter vt venirent z pugnarent ꝓ hierlm aduersarijs eos detrahentib⁹ z inuadentibus. et eis insidiantib⁹. z subito eis irruentibus. z idco necessitas opponit oꝛõẽ ꝓ detrahentes: scdo defensionẽ ꝓ inuadentes: tertio. ibi. factũ est cũ audisset. tercio munitionẽ ꝓ insidiantes: ibi. Et factũ est. quarto circũspectionẽ ꝓ subito irruẽtes. ibi. Et dixi. Circa primũ dr. ¶ b Cũ audisset Sanaballath. q; erat primus int̃ samaritanos. ¶ c Iratus est valde. ℞ iudeoꝛ ꝓsperitate. ¶ d Et dixit iudeos despiciẽdo. ¶ e Quid iudei im bealles faciunt q. d. nõ poterũt ꝑficere qd̃ incepũt. cũ q; sũt ibi calles vt dictũ est: tũ q; impediẽt eos gentiles. vñ subdit

¶ f Num dimittent eos gẽtes. q. d. nullo modo debent eos dimittẽ opari pacifice. ¶ g Tũ sacrifi. et pplc. i vna die. trãspositio est actuiz. et ẽ sensus. Tũ cõplebũt opus suuz z sacrificabũt deo gratias agendo ℞ opis consummatiõe q. d. non. quia ℞ est eis impossibile: vñ sequit.

¶ b Munquid edificare potuerũt lapides tẽ. q̃ñ enim nabuzardan incendit ciuitatem. vt habeẽ. iiij. Regum vlti. tanta fuit ignis vehementia: q; magna ꝑs lapidũ ita fuit adusta q; resoluebant quasi in pulueres. ℞non erant vtera vtiles ad edificandum. ¶ i Sed et thobias amanites proximus eius. quia erant cõsanguinei ꝑ affinitatẽ. ¶ k Vit. deridẽdo eos. ¶ l Edificẽt. i. nõ curemus de edificio eorũ: q; nihil eis valebit: ideo sequit

¶ m Si ascenderit vulpes transiliet murum eorum. i. ita bassus erit q; nõ erit eis ad aliquã defensionem. In hebreo habeẽ. Diffipauit murum eoruz. id est ita debilis erit. q; nõ potent sustinere aliquẽ impetum.

¶ n Et dixit neemias. hoc nõ est in hebreo: nec in textu sed subintelligitur: et ꝓpter hoc aliquis doctorũ apposuit ꝓ modum glose. que postea inserta est textui ꝓ ignoꝛantiã scriptorum. ¶ o Audi deus noster. inclinando ad nos tuam dementiam cripiendo nos de obꝓbrio: et ꝓemptores nostros obꝓbrio supponendo. ¶ p Ne operias iniquitatẽ eoruz. dissimulando vindictã. ¶ q Et puocatũ est eoꝛ populi ad opandũ tũ ꝓter obꝓbriũ iniuste illatũ: tuz q; opus ꝓsperabat in manibus eoꝛũ. ¶ r Factum est autem cũ audisset tẽ. Hic ꝓtter ponitur defensio ꝓtra inuadere volentes. vñ subdit. ¶ s Et cõgregati sunt omnes pariter. vt fortius vos inuaderent. z opus cessare faceũt.

¶ e Et orauimus deum nostrū. ꝓmo et ꝑncipaliter, cōfidendo de eius ꝓtectione: qz tm̄ nō debebāt omittere de bis q̄ poterāt fieri humana ꝓuidētia: adeo subdit. Et posuimus custodes sup murū ⁊c. ¶ y Dixit aūt Judas. i. viri de tribu Juda fracti tot⁹ aduersarioꝝ. ⁊ anpietate laboꝝ

¶ x Debilitata est fortitudo pōtantis. i. portantiꝫ onera ad opus. ¶ y Et dum⁹ nimia ē. qđ ꝯpat sic ab aliq̄b⁹: q̄ oportebat multa ferꝛ amouere: et ꝯportar: vt ꝓsentialiter fieri fundamēta. ¶ 3 Et nos non poterim⁹ edificare murꝫ. i. donec ista terra sit amota qđ ē vltra vires nr̄as. sed h̄ exp̄sitio nō vr̄ rōnabil: qz h̄ muri ciuitatis fuissent i multis locis diruti ⁊ vehemētia ignis adusti tm̄ fundamenta q̄ erant in terra remanserūt salua: ⁊ iō aliter exponunt dicēdo. Et dum⁹ nimia est. i. parcina et calx que sunt ne cessaria ad faciē dū cementū requirūt in mag̃ quātitate: ita q̄ no possum⁹ habere ꝛp ꝓpꝫ nō poterim⁹ edificare. ¶ a Et dixerūt hostes nr̄i: nesciāt ⁊ videāt ⁊ sic imminebat eis difficultas i edificādo ab initio⁹ ⁊ exterioꝝ.

¶ b Venientiḇ⁹ iudeis qui habitabāt iuxta eos .i. samaritanos in villis campestribꝰ. ¶ a Et dicentiḇ⁹ nobis

ⁿ molirēt insidias. ᵏ Et orauim⁹ deū nr̄m: ⁊ posuimus custodes sup murum die ac nocte ꝑ eos. ᵖ Dixit aūt iudas: ᵏ Debilitata ē fortitudo portātis: ⁊ dum⁹ nimia ē ⁊ nos nō poterim⁹ ædificare murū. ᵃ Et dixerūt hostes nr̄i: Nesciāt ⁊ ignorent donec veniam⁹ in medium eoꝝ: ⁊ interficiam⁹ eos: ⁊ cessare faciam⁹ op⁹. ᵇ Factū ē aūt ꝙ venientiḇ⁹ iudeis q̄ habitabāt iuxta eos ᵃ ⁊ dicētiḇ⁹ nobis ꝑ decē vices ex oīb⁹ locis q̄ bus venerāt ad nos: ᵇ statui in loco p⁹ muꝝ ꝑ circuitus: ꝑsonis ordinē cū gladiis suis et lanceis et arcubꝰ. Et ꝓspexi atq̄ surrexi: ⁊ dixi ad optimates ⁊ magistratꝰ ⁊ ad reliquā ptē vulgi: Nolite timere a facie eoꝝ. Deus magni et terribilis⁰ mem̄ etote ᵉ et pugnate ꝑ fratribꝰ vr̄is: filiis vr̄is ⁊ filiabꝰ vr̄is ⁊ uxoribꝰ vr̄is et domibꝰ vr̄is. Factuꝫ ē aūt cum audissent inimici nr̄i nunciatū ee nobis dissipauit deus cōsiliū eoꝝ. ᵗ et reuersi sum⁹ oēs ad muros vnusq̄sq̄ ad op⁹ suū. ᵍ Et factū ē a die illa: media ꝑs iuuenū eoꝝ faciebat opus ᵇ et media ꝑs parata erat ad bellū: et lancee et scuta ⁊ arc⁹ ⁊ loricæ: et principes post eos i oī domo iuda edificātiuꝫ muros: et portantiū onera

et molirēt insidias. ᵏ Et orauim⁹ deū nr̄m: ⁊ posuimus custodes sup murum die ac nocte ꝑ eos. ᵖ Dixit aūt iudas: ᵏ Debilitata ē fortitudo portātis: ⁊ dum⁹ nimia ē ⁊ nos nō poterim⁹ ædificare murū. ᵃ Et dixerūt hostes nr̄i: Nesciāt ⁊ ignorent donec veniam⁹ in medium eoꝝ: ⁊ interficiam⁹ eos: ⁊ cessare faciam⁹ op⁹. ᵇ Factū ē aūt ꝙ venientiḇ⁹ iudeis q̄ habitabāt iuxta eos ᵃ ⁊ dicētiḇ⁹ nobis ꝑ decē vices ex oīb⁹ locis q̄ bus venerāt ad nos: ᵇ statui in loco p⁹ muꝝ ꝑ circuitus: ꝑsonis in ordine cū gladiis suis et lanceis et arcubꝰ. Et ꝓspexi atq̄ surrexi: ⁊ dixi ad optimates ⁊ magistratꝰ ⁊ ad reliquā ptē vulgi: Nolite timere a facie eoꝝ. Deus magni et terribilis⁰ mem̄ etote ᵉ et pugnate ꝑ fratribꝰ vr̄is: filiis vr̄is ⁊ filiabꝰ vr̄is ⁊ uxoribꝰ vr̄is et domibꝰ vr̄is. Factuꝫ ē aūt cum audissent inimici nr̄i nunciatū ee nobis dissipauit deus cōsiliū eoꝝ. ᵗ et reuersi sum⁹ oēs ad muros vnusq̄sq̄ ad op⁹ suū. ᵍ Et factū ē a die illa: media ꝑs iuuenū eoꝝ faciebat opus ᵇ et media ꝑs parata erat ad bellū: et lancee et scuta ⁊ arc⁹ ⁊ loricæ: et principes post eos i oī domo iuda edificātiuꝫ muros: et portantiū onera

et imponentiuꝫ: vna manu sua faciebat op⁹. et alta tenebat gladiū. Edificātiuꝫ em̄ vnusq̄sq̄ gladio erat accinct⁹ renes. Et edificabāt ⁊ clāgebāt buccina iuxta me. Et dixi ad optimates et ad magistratꝰ et ad reliquā ptem vulgi: Op⁹ grande est ⁊ latū: et nos separati sum⁹ in muro procul alter⁹ ab altero. ᵒ In loco q̄cūq̄ audieritis clangorem tube: illuc ꝯcurrite ad nos. Deus nr̄ pugnabit ꝓ nobis: et nos ipi faciamus op⁹. Et media ꝑs nr̄m teneat lāceas ⁱ ab alcesu auroꝛe ⁿ donec egrediāt astra. In tempore quoq̄ illo dixi popło. Unusq̄sq̄ cum puero suo maneat i medio hierusalē: ⁿ et sint nob vices ꝑ noctē ⁊ diem ad opandū. Ego aūt et frēs mei ⁊ pueri mei ⁊ custodes q̄ erāt post me ᵒ nō ꝛponebam⁹ vestimenta nostra. ᵖ Unusquisq̄ tm̄ nudabat ad baptismū. ¶ v.

ET fcīs ē clamor ꝑpli ⁊ vxoꝝ eius⁹ magnus ad fr̄es suos iudeos. ᵇ Et erāt q̄ dicerēt: Filij nr̄i ⁊ filie nr̄e multe sūt numis. Accipiamus ꝑ ꝑcio eoꝝ frumentū: et comedam⁹ et viuam⁹. Et erant q̄ dicerēt ᵇ Agros nr̄os et vineas ⁊ domos nostras opponam⁹: et accipiam⁹ frumentū i fame. ᶜ Et alij

ideo primo describit afflictio ꝑpli in egestate. scdo. rebellio diuitū ex impietate. ibi. Et irat⁹ ⁊ tuꝫ nimis. cōtra fcā remissio ex cōi caritate. ibi. Et ego ⁊ frēs mei. ꝯtra larga nemie expēsio i hospitalitate. ibi. Et dic aūt illa. Circa ꝓmū dicit. ¶ a Et fact⁹ ē clamor ꝑpli. notabile grauati a diuitibꝰ: q̄ egestate ꝓpulsi accepant ab eis adsurā: ⁊ aliqs oblibat suis eis vendiderāt: et adhuc de residuis simile facere volebāt falsē aliq̄: iō subdit. ¶ b Et erāt q̄ dicēt. i. aliq̄ de ꝑplib⁹. Filij nr̄i ⁊c. ¶ c Et erāt q̄ dicerēt. Hoc ē scdm q̄ relatū ꝙ Ags nr̄os ⁊c. i., vendūtiōm vl impignorationi. ¶ c Et tertij dicebāt. Hec est tercia querela.

¶ d Et orauimus deum nostrū. ꝓmo et ꝑncipaliter, cōfidendo de eius ꝓtectione: qz tm̄ nō debebāt omittere de bis q̄ poterāt fieri humana ꝓuidētia: adeo subdit. Et posuimus custodes sup murū ⁊c. ¶ y Dixit aūt Judas. i. viri de tribu Juda fracti tot⁹ aduersarioꝝ. ⁊ anpietate laboꝝ

lū. totaliter intenta ad defensionē edificantiū: ipi etiā edificates erāt armati. i. leuꝫ. vt si hostes irruerent, possent aliquo mō se defendere. ¶ i Et dangebāt buccina, tanq̄ parati ad ꝓeliū. vt si hostes apropiquarēt timerēt eos inuadere audientes clangorē buccine. ¶ k Et dixi. Dicponitur circūspectio ptra subito irruentes ꝑ ꝑplm̄ione ad certū signuꝫ tube clangentis qz virtus vnita fortior est seipa diuisa. et ptz ista vsq̄ ibi.

¶ l Ab ascensu auroꝛe. ꝯcito possent videre ad operandū. ¶ m Donec egrediant astra. i. apparēt q̄ etiunc oportebat quiescere ab opere. ¶ n Et sint nobis vices ꝑ noctē ⁊ diem ad opandū. nō ē p hoc intelligēdū q̄ operent de nocte: qz h̄ nō posset beneficieri vt patz ex dictis: sed aliq̄ ꝑ vices erāt ordinati ad vigilandū de nocte, p custodia ciuitatis: q̄ irruentibus hostiḇ⁹ possent alios excitare

o Non deponebam⁹ vestimenta nostra. et quo ptz ex eis magna diligentia. ¶ p Unusq̄sq̄ tm̄ nudabat ad baptismū. i. ad purificationē fm̄ modum iudeoꝝ. q̄ tali purificatione, vt ebanē: sicut dicit de iudith. xij. ca. q̄ baptizabat se i fonte aquę. fm̄ alios aūt baptismus iste intelligit ablutio sordiū corꝑoraliū cōtractarū ex ope ac etiā sudore.

Cap. v.

ET factus ē clamor popli. Hic ponit̄ scdm impedimentū, pueniēs ex vsuris q̄bus diuites in ꝑplo iudeoꝝ grauabāt inopes:

¶ d Et orauimus deum nostrū. ꝓmo et ꝑncipaliter, cōfidendo de eius ꝓtectione: qz tm̄ nō debebāt omittere de bis q̄ poterāt fieri humana ꝓuidētia: adeo subdit. Et posuimus custodes sup murū ⁊c. ¶ y Dixit aūt Judas. i. viri de tribu Juda fracti tot⁹ aduersarioꝝ. ⁊ anpietate laboꝝ

f Mutuo sumamus pecunias .i. ad usuram. g De
musq; agros nros. vendẽdo vel impignorãdo sicut egy-
ptij tpe famis venderũt ẽras suas regi: vt bi gen. xlvij.
b Et nũc sicut car. fra. nostror: ẽ. i. sicut viuimꝰ de po-
pulo nro liberi sunt: sic et nos debem⁹ esse et filij nri: sicut
filij sui cũ sumus ꝺ
cadẽ lege. hoc indu
cit ꝑ rationẽ: q me
li⁹ erat vendere vl
impignorare ẽras
et possessiones re
gi gentili: q̃ filios
et filias subijcẽ ser-
uituti. Aliꝫ b exp
nit et melius vt vi
ua Zorobabel Es
dras z neemias vt
plures possent fe-
cũ adducere de ba-
bilone. puniebat li
bertatem z ꝓsperi
tatẽ: ideo aliq; eos
in afflictione posi
ti querelãdo dice-
bant. b Et nũc
sicut carnes fratrũ
nostrorum .i. iudeoꝝ
q̃ remanserũt i ba
bilone sunt in afflì
ctione z labore.
i Sic carnes no-
stre sunt. hic m con
simili affrictione vl
maiori. k Et si
cut filij eor. sũt ꝑ-
iecti seruituti. Ita
et filij nostri nõ sub
dicẽ. l m Ecce
nos subiugauim⁹
filios nros. ẽ. sic
non sum⁹ mchoris
ꝓditionis q̃ ipi: sz
in aliquib⁹ peiores
n Et iratus sum
nimis. Hic ponit
reprehẽsio diuitꝫ
ꝑter oppressionem
pauperũ pdicta-
cũ dr. Et irat⁹ sum
nimis. verbũ est ne
mie irati: nõ ira q̃
est p vicio: sz zelũ
o Cum audisset
clamorẽ eorũ scds
verba hec. q̃ sona-
bant displicere eis
q̃ de babilonia re-
diissent. p Co-
gitauitq; cor meuꝫ
mecũ ira q̃ ñ ipetu
ose: sz ex modestia
et deliberatiõe pcessit ad reprehensionẽ diuitũ. q Usu-
ras ne sin. a fratrib⁹ vris exigatis. q. d. hoc est manifestũ.
z cũ hoc est valde malũ z lege. phibitũ. deut. xxiij. r Et
cõgregaui aduersum eos pcionẽ magnã. vt erubescerent
retinere correctionẽ meã rõnabiliter. s Nos vt scitis
redemim⁹ fratres nros iudeos ẽ. licet eñ illi q̃ erant in
babilone redijssent sine redẽptore: tñ zorobabel esdras z
neemias aliꝰ iudeos redemerant: qui fuerant vẽditi gẽ
tilibus extra poteſtatẽ regis babilonis. t Et vos igi-
tur vendite fratres vestros: debentes: quos emistis in ser-
uos extra legẽ. v Et siluerũt. nõ habẽtes rñsionẽ rati
onabilem. x Ne exprobret nobis a gentibus. scilicet
q nõ timẽtis dñm: nec legem eius seruatis. y Et
ego. Hic ponit remissio facta pauperũ et cõ ca-
ritate z incipit Mecmias a seipso dicens. Et ego z frẽs
mei ẽ. z sequitur. z Nõ reputam⁹ in cõe istud. .i. cõ
muniter ꝓsentiam⁹ vt ista nõ reputanꝫ.

dicebãt. f Mutuo sumam⁹
pecunias i tributa regi. g ve-
musq; agros nros z vineas
b Et nũc sicut carnes fratꝝ
nrorꝫ: sic carnes nre sunt z
sicut filij eorꝫ: ita et filij nostri. m Ecce nos subiugam⁹
filios nros z filias nras i ſ-
uitutẽ z de filiab⁹ nris sẽ fa-
mule: nec hẽm⁹ vñ possit re
dimi: z agros nros et vine-
as nras alij possident. n Et
irat⁹ fuit nimis. o cũ audisset
clamorẽ eorꝫ sm vbaḃ: p co
gitauitq; cor meũ. Et ire-
paui optimates et mgrat⁹
z dixi eis, q Usuras ne singu
li a frib⁹ vris exigat. r Et cõ
gregaui aduersus eos pcionẽ magnã et dixi eis. s Nos
vt scitis redemim⁹ frẽs nos-
tros iudeos q̃ venditi fue-
rãt gentilib⁹ sm possibilita-
tẽ nrã: t Et vos igit vẽdite
frẽs vros z redimem⁹ eos.
v Et siluerũt nec inuenerũt qd
rñderent. Dixitq; ad eos.
Nõ ẽ bona res quã facitis
Quare nõ i timore dei nri
ambulatis ne exprobret no
bis a gẽtib⁹ inimicis nris?
y Et ego z frẽs mei et pueri
mei ꝓmodaui⁹ plurimis
pecunĩ z frumẽtũ. Nõ re
petam⁹ in cõe istud. Es alie
nũ ꝓcedamus qđ vbeẽ nobis. a Reddite eis hodie a-
gros suos et vineas suas et oliueta sua et vmos suas.

b Quinpotius z centesimã
pecunie frumẽti vini z olei
quaꝫ exigere soletis ab eis:
c date ꝓ illis. Et dixerunt
Reddemus: et ab eis nihil
queremus: sicq; faciem⁹ vt
loqueris. d Et vocaui sacer
dotes: z adiurauꝰ eos vt fa
cerẽt iuxta quod dixeram.
e Insuper excussi sinũ meuꝫ
et dixi. Sic excutiat dꝰ om
nẽ virũ q̃ nõ cõpleuerit ver
bũ istud de domo sua z de la
bouꝫ suis. Sic excuciaꝫ z
vacuus fiat. Et dixit vni-
uersa multitudo amen. Et
laudauerũt dñm. Fecit ergo
ppls sicut erat dictũ. f A die
aũt illa qua ꝑcepat regimi-
nis vt essem dux in terra iu
da ab anno vicesimo vsq; ad
annum tricesimũ secundum
artharxersis regis g per an-
nos duodecim: ego et fra-
tres mei h annonas i q̃ ducẽ-
bant k non comedimus
Duces autem primi q̃ fue-
runt ante me grauauerunt
pplm: z acceperũt ab eis in
pane et vino z pecunia q̃ti-
die siclos q̃draginta. Sed
et ministri eorꝫ deprimebãt
pplm. Ego aũt nõ feci ita
propter timorẽ dei. Quin
potius in opere muri edifi-
cauꝰ: et agrum non emi: et
omnes pueri mei congrega
ti ad opus erant. Judei q̃z
et magistratus cẽtũ quin-

facto in diuinis odi remissiõe. f A
die aũt illa. Hic
ꝓsequenter describit ne mie expensio in hospitalitate
q̃ ne ppls grauaret: multa pmisit ab eo petere: q̃ sibi
tanq̃ duci debebãt z illos q̃ ex parte regis venichant
recipiebat z sustentabat de ꝓpio suo. q̃ a cõitate popu
li debebant sustentari: et hoc ẽ qđ dr. vi. g Per ãnos
duodecim. qđ supple fuit dux mi⁹ sus a rege artharxer
se. h Annonas .i. victum. i Que ducib⁹ debe-
bant. a ꝓlo iudeoꝝ rõne offi-
cii. k Nõ comedim⁹
immo talia q̃tatim ne ppls m⁹ mis grauaret sicut fuerat
ꝑe aliorũ ducum. l Quinpotius i ope muri edifi-
caui. etiã manu ꝓpria: z in statu ducis vt q̃ ꝑ ppls

incitarec ad opandu3.et hec est forma boni pastoris. vt tot alijs ereplū boni opis. ¶In Juda q3 tma gistrat'centū qnquaginta viri.l.alij de iudeis qb' debebāt expēse a pplo.rone cōis status vel officij:t silit gēiles q erāt ad custodiā tre.quib' ipis debebat de expensis puidere qrū nūer' ascendebat ad centū qnquaginta viros. ¶y Et q veniebāt ad nos de.l.a samaritanis pdictis et alijs gēdibus q erāt in circuitu b.erusalē p aliquib' negocijs. ¶o In mensa mea erāt. ne populus grauaretur de expensis coz. ¶p Et ter vites decē vina diuersa.tantū em expendebāt in vno ad vinū:q in decē diēb' cuacuabant aliq volia: et oportebat ac cipe alia. q Et alia mlta tribuebā. q populs cōis debebat solucre ad eius sustentationē. ¶r Memento mei deus meus in bonū. gratie t gloze. ¶s Scōm oia que fec pplo huic. p pter amorē tuū t charitatē fraternā. ¶Ca.vj.

Factus est aūt. ¶hic pponit tercia impedimentū. pueniens circa pſonā neemie:q impedita impediret totus populus p cōsequens ab opere:et primo ponit impedimentū sibi pueniens ex pte gentiliū:scdo ex pte iudeoz.ibi. Et ingressus sum. Prima in duas:quia primo ponit impedimentum simulationis.scdo ꝓminationis.ibi et misit ad me. Primū aūt impedimētū qd querebant gentiles erat: q simulabant se velle facere ꝓfederationē cū neemia:t ſb hoc pretextu educere eū de ciuitate:et sic eum ꝓditone occidere:et sic alij iudei cessarent ab ope. et hoc est qd dicit. ¶b Miserūt sanaballath t tbobias rē.t pcutiamus fedus.l.amicicie. ¶c In vitulis .qñ em fiebat fedus amicicie:occidebāt vnū aial vel plura: in signū q illi qui penticbāt fedus adinuicem essent digni morte.si vellent ꝓtra fedus venire. In hebreo habet In cipim.t est nomē regionis extra iericho vt dicitur. Ga. ¶d In campo vno. In hebreo habet :in cāpo ono.et est nomē loci determinati in regione predicta. t credo q ista nra corrupta est p scriptores ex silitudine istarū duarū dictionū. ¶e Misi g ad eos nuncios dicens. Opus grande ego facio et nō possum descēdere: ne forte negligatur: cum venero t descendero ad vos. ¶Miserūt autez ad me scōm ꝙdem modum per quartum puerum quasita viri: ¶7 q veniebāt ad nos de gentibus q sunt circuitu nro sunt: ¶in mensa mea erāt. ¶Parabā aūt mihi per dies singlos bos vnus arietes ser electi:exceptis volatilibus: ¶et inter dies decez vina diuersa: ¶a alia mlta tribuebā. ¶Insup7 annonas ducat' mei nō quesiui. ¶Valde ei erat attenuat' pplus. ¶Memento mei de' me' in bonum ſm oia q feci pplo huic.

¶La.vj.

¶Actū est aūt cū audisset sanaballath t thobias7 gozem arabs7 ceteri inimici nri q edificassem ego murū:7 nō eēt in ipo residua intruptō:vsq ad tps aūt illud valuas nō posuerāz in portis ¶miserūt sanaballath ¶Thobias 7 gozez arabs ad me dicentes. ¶Veni et pcutiam' fed' pit in vitulis ¶in cāpo vno. ¶Ipi aūt cogitabāt vt facerent mihi malū. ¶Misi ergo ad eos nūcios dicens. ¶Opus grande ego facio et nō possum descēdere: ne forte negligatur: cuz venero 7 descendero ad vos. ¶Miserūt autez ad me scōm ꝙdem modum per quartum puerum vices: 7 rūdi eis iuxt ſmonē prez. ¶Et misit ad me sanaballath iuxta verbum primum quinta vice puerum suum: et epistolā habebat in manu sua scriptā hoc modo. ¶In gentibus auditum est:7 gozez dixit: ¶q tu 7 iudei ¶cogitetis rebellare: 7 ꝓterea edifices murū: ¶7 leuare te vel sup eos regez: ¶ꝓter quam causam 7 ꝓphetas poneris q pdicēt de te in hierusalē dicētes: Rex in iudea ē. ¶Auditur' est rex ꝙdem hec. ¶Jdcirco nunc veni ¶vt ineam7 psiliū piter. Et misi ad eos dicens. Non est factum ſm ꝙdem hec q tu loqueris. De cōde eiū tuo tu ꝓponis ¶.Omnes em hi terrebāt nos:cogitātes q cessarēt man' noīs ab opez qelcēm'. Nūc ob causaz magis cōfortaui manus meas: ¶Et ingress' suz domū samaie filij dalaie filij ¶Methabeel secreto. ¶Qui ait. ¶Tractemus nobiscum in domo dei in medio templi et claudamus portas edis.quia venturi sunt vt interficiāt te: et nocte venturi sūt ad occidēdum te. Et dixi: ¶Num quisq̄ similis tra bierlin. ¶s Vt incamus consiliū piter.q.d.volum' tibi ꝓtra picalū immues fidelit' ꝓsulere.qd tñ erat falsum qz q̄rebāt eū occidere. ¶t Et ingressus sum. Hic ꝓponit impedimētū .pueniēs ex pte iudeoz:qd erat periculosius.qz nulla pestis grauior ad nocendū q̄ familiaris inimicus.et primo circa ꝙ ponit impedimētū a falsis ꝓphetis.scdo ab alijs iudeis:ibi. Sed et in diebus illis. Circa primū sciendū:q aliqui iudei fauebant samaritanis p muneribus ab eis receptis: et sic querebāt tradere Neemiā in manibus eoz:vel saltez terrere eū suis gēdo se locuspū ꝓphico:vt sic op' impedirēt. ¶hoc est qd dr. ¶t Et ingressus suz domū samaie.credēs ipm esse amicū suum t fidelem hoc facit. ¶Si inuent' te fcō ꝓmū. ¶y Qui ait ad me frendū ¶r Tractem' nobiscū rē.intēdebat em ipse ꝙ suā mēdacia iendē neemiā intra templū tāq̄z ex noue fugiti ui:t sic pplo ab oze recedēte z pmiss negocijs intēdēte ne emias suis hostib' tradēt.vel saltē ꝙ fuga ꝙsus reddēt ¶x Et dixi repellēdo ea' ꝙsuasionē imq̄ ¶z Vir q̄sq̄ filij

mei fugit. i. ita p̃fidēs te vo: sicut et ego. q. d. nō. ‖ a Et ꝯs vt ego ingrediet rēpluz 7 viuet q. d. sic̃ tātū cōfidēs te, p̃ceptōe diuina vt ego: fugez ad rēplū tiore būano. te debēt sibi auferre vitā. ‖ b Et intellexit q te ñ misisset eu: ꝫ quasi vaticinās locut est ad me 7 thobia 87 sanaballath cō duriſſent eū. Acceptat enim p̃cium vt ſrit facerē 7 peccarē: 7 haberē malū ꝙd exprobrāret mihi. Memēto mei dñe pro thobia 7 sanaballath: iuxta opa eoz talia: ꝫ et noadie ꝓphe 7 ceteroz p̃phetaz q terrebāt me. Cōplet est autē murus vicesimo qnto die mensis elul ānqginta duob diēb. Factū est ergo cū audiſſent omēs inimici nr̃i vt timerēt vniuerse gentes q erant in circuitu nō: et cōciderēt itra semetipos: et scirēt q a dño factuz est opus hoc. Sed et in diebꝫ illis mlte optimatū iudeoz ep̃le mittebātur ad thobiā: 7 a thobia veniebāt ad eos. Multi em erant in iudea būtes iuramētum eius. qz gener erat sechenie filij Jozei: et iohannan filꝰ eius acceperat filiā mesollā filij berachie. Dz et laudabāt eum coz me: et ꝓba mea nūciabāt ei. Et thobias mittebat ep̃las vt treret me.

‖ La. vij.

Postq̃ autē edificat ē murus: et posui valuas et recēſui ianitores 7 cātores et leuitas: p̃cepi aneni frī meo 7 ananie ꝓncipi dom de hierlm. Ipse ei qsi vir verax 7 timens deū pceteris videbat. Et dixi eis: Nō aperiant portę hierlm vſq ad calozē solis. Cunqz adhuc assisterēt: clauſe portę sūt 7 opilate. Et posui custodes de habitatoꝛib hrlm singulos p vices suas: et vnūquēqz cōtra domū suā. Ciuitas aūt erat lata nimis 7 grādis: 7 pplspauus i medio ei: 7 nō erāt dom edificate. De aūt dedit in corde meo 7 cōgregaui optimates 7 mgiatus 7 vulgus vt recēſerē eos. Et inueni librū census eoz̄ q ascenderāt primū: et inuentū est scriptuz in eo iſti filij puincie qui ascenderūt de captiuitate migrantiū qs trāstulerat Nabuchodonoſoꝛ rex babylonis: et reuersi sunt in hierlm 7 i unde am vnuſqſqz i ciuitatē suā: q venerāt cū zorobabel iosue neemias Azarias raamias naamin mardocheus belsar melpharat beggoai naum baana. Numerus virorū ppli isrl. Filij pharos duo milia cētū septuagita duo. Filij saphatia: trecenti septuaginta duo. Filij area: sexcenti qnquaginta duo. Filij phet moab filioꝝ iosue et ioab: duo milia octingenti xcem 7 octo.

Filij belā mille octingenti qnquaginta quatuoꝛ. Filij zethua nōgenti q̃dragīta quinqz. Filij zachai: septingēti sexaginta. Filij bānui: sexcēti q̃dragintaocto Filij bebai: sexcenti viginti octo. Filij azgad: duo milia trecenti viginti duo. Filij adonicaz: sexcenti sexaginta septem. Filij beguai duo milia sexagīta septe Filij adin: sexcēti qnqg taqn qꝫ: Filij ather filij ezechie. nōgēti octo. Filij azez trecēti vigīti octo. Filij besai: trecēti vigiti q̃tuoꝛ. Filij areph centū. xij. Filij gabaō nonagita qnqz Filij bethlem et netupha. centū octogita octo. Viri anathoth cētū. xxviij. Viri bethāoth. xlij. Viri cariathiarim cephira et beroth: septingenti. xlij. Viri rama 7 nebo: sexcenti viginti unus. Viri machmas: centum viginti duo. Viri Bethel et chai. ducēti vigititres. Viri nebo: alteri: qnquagīta duo

Postq̃ aūt. Supi descripta cſt muri cuitatis ꝓpatio: h ꝓnter describit ei clausio: et ꝓmo describit ciuitatis clausura: scdo pli summa. ibi Dñe aūt: Circa primū ꝙ ꝓmo describit positō portarū. cū dicatur. Et posui valuas. scdo scrarū et vectiuz cū vi. ‖ b Et diti cis. nō aperiatur porte tē. ne subito irruerent aduersarij antecp̃ viri bellatōes cēnt plenarie exercitati: 7 p ordinationez custodū. cū dr. Et posui custodes tē. ‖ c Et nō erant dom edificate. vi Zriari ei qđ predicit. Vnūquēqz ꝓra domuz suam. dicendū q dom nō erāt edificate ad pmanendū: ſ iuxta muros a pte interiori facerāt quedā apēdicia 7 tuguria in quibus potē rāt manere ad tps: quibꝰcp ciuitas esset intern edificata: et ideo qđ dictū est superius de edificatōne muri exteriozis medi: et muri interioris. et domoz sacerdotaliū 7 aliōz aliozuz dicit p̃ antiçpationem. ‖ d Deus aūt. Descripta ciuitatis clausura: h ꝓnter describit ppli summa qđ fecit neemias exinspiratōne diuina. vt videret qui essent habitaturi in hierlm. 7 q̃ cē. et te habitatōb in hierlm q et qualiter deberēt edificari muros ic̃ioze

z tomos ad habitandū: et ista numeratio ppli habeē ē. Esdre ij. ca. ita q̄ hic z ibi est idē numerus toti⁹ multitudinis: licet in aliquib⁹ varieē ꝑm ptes z ꝑz nomina numeratoꝝ. qđ factū est q̄ plures coruꝫ erat bigomi: et hic noiaīē vno noie: et alio ibi: et ideo exponatur ſra ſicut ibi fuit expoſita. vſq; ibi. ¶ Mōnulli aūt te pcipibus. vbi ergo nūē munera q̄ dederūt ꝑncipes in templo dni. q̄ esdre. ij. ponūt ēm in generali: hic autē ponūtur magis in ſpeciali. et pter litera.

Ca. viij.

Tvenerat mensis septim⁹. Postq̄ deſcripta est ciuitatis muratio z murate clauſio. Hic cōſequēter deſcribit ppli cōgregatio ad legendus dīm ne ꝑpt peccata populi ciuitas iterum vaſtaretur Circa qđ primo deſcribitur feſtiua celebratio. ſecundo trangreſſionis ꝓfeſſio. iij. ca. tercio correctionis firma ꝓmiſſio ca. x. Circa primū deſcribit ꝓmo celebratō feſti tubaꝝ. ſcdo tabernaculoꝝ. ibi. in die ſcdo. Circa primā celebrationē ꝓmo deſcribit legis lectio: ſcdo ciuſdē interpretatio: ibi. Dixit autē neemias. Circa primū dicit.

a Et venerat mēſis ſeptim⁹. q̄ apud hebreos erat quaſtus feſtiu⁹. q̄ pria die eāt feſtū tubaꝝ in memoriā liberationis yſaac ab immolatione: z. y. die feſtū expiatiōis in memoriā diuic placatōis de fabricatione vituli aurei in deſerto: z. xv. die feſtum tabernaculorū in memoriā q̄ filij iſrl poſt exitū de egypto habitauerit in tabernaculis in deſerto et iſtud feſtū celebrauerūt filij iſrl qui de captiuitate redierāt nō tm ꝓma die menſis ſeptimi. ſ. i. die. vt videbit infra ſeḡnti ca. Scenopbegie ſub eſdra z neemia. hoc nō eſt hebreo: nec ē de textu nec ſubintelligitur q̄ ſcenophegia idē est q̄ feſtū tabernaculoꝝ: qđ non fiebat tunc. ſ. ꝓria die menſis ſeptimi. ſed p⁹. ſ. xv. die: q̄ ſic cōcipit leuit. xxiij.

Tirī belā alteri⁹: mille nouem centi q̄nq̄ginta q̄tuor. Filij arem. trecēti vigīti. Filij hiericho. trecēti ſq̄dragita quiq̄. Filij lodadin z Ono ſeptingēti vigintiun⁹. Filij ſenaa: tria milia nōgēti trigīta. Sacerdotes. Filij ida ia in domo ieſua: nōgentiſe ptagitatres. Filij emmer mille quinquaginta duo. Filij phesſur: mille ducenti quadraginta ſeptem. Filij arem mille ꝛcem et ſeptem Leuite. Filij ioſue et zedmihel filiorum oduie: ſeptuagintaquatuor. Cantores. Filij aſaph centuz quadragintaocto. Janitores. Filij ſellū filij ather: filij thelmon. filij accub. Filij athita: filij ſobai: centum trigintaocto. Nathinei. Filij ſoa filij aſupha: filij thebaoth: filij ceros: filij ſiaa: filij ſadon: filij lebana: filij agaba filij ſelmon: filij anan: filij geddel: filij gaer: filij Raahia: filij raſin: filij nechoda: filij tezem: filij aza: filij phaſea: filij beſai: filij muni filij nephuſim: filij bechue filij acupha: filij azur: filij beſſuth: filij maida: filij arſa: filij berchos: filij ziſara: filij thema: filij naſia: filij athupha: filij ſeruorum ſalomonis: filij ſothai: filij ſopherech: filij pheruda: filij iahala: filij ꝛcon: filij gedel: filij ſaphata: filij achil filij phocereth: qui erat ozitus ex aſbaim filio ammon Omnes nathinnei: et filij ſeruorum ſalomonis: trecēti nonagintaduo. Hi sunt autem qui aſcenderunt de thelmala thelarſa cherubadon et emmer et nō potuerunt indicare domum patrꝫ ſuoruꝫ z ſemen ſuuꝫ: vtrū ex iſrahel eſſent. Filij dalaia: filij tobia: filij nechoda: ſexcenti quadragintaduo. Et de ſacerdotib⁹: filij iobia: filij accos: filij berzellai q̄ accepit de filiabꝫ berzellai galaaditidis vocē: et vocat⁹ est nomine eoꝝ. Hi quesierūt ſcripturā ſuam in cenſu et non inuenerunt: et eiecti ſunt de ſacerdotio. Dixitq; atherſatha eis vt nō manducarēt de ſanctiſſanctoꝝ: donec ſtaret ſacerdos doct⁹ et eruditus. Omnis multitudo quaſi vir vnus: quadragintaduo milia ſexcēti ſexaginta: abſq; ſeruis z ancillis eorum qui erāt ſeptē milia trecēti trigintaſeptez: et inter eos cātores z cātatrices ducēte. Equi eorum ſexcenti trigintaſeptem: muli eorum ducēti q̄dragintaquiq̄: cameli eorū quadringenti trigintaq̄nq̄: aſini ſex milia ſeptingenti viginti. Hucuſq; referē qđ in cōmētario ſcriptū fuerit: ceſſē ne emie hiſtoria texē. Mōnulli aūt de ꝓncipib⁹ familiaꝝ dederūt in opꝰ. Atherſatha dedit in thezaurū: auri dragmas mille: phialas quinq̄ginta: tunicas ſacerdotales quingētas triginta. Et de principib⁹ familiarū dederunt i theſauruz opis: auri dragmas viginti milia: z argenti minas duo milia ducēntas. Et quod dedit reliquꝰ populꝰ auri dragmas vigīti milia: z argēti minas duo milia: z tunicas ſacerdotales ſexaginta ſeptē. Habitauerūt aūt ſacerdotes z leuite z ianitores et cātores z reliquū vulgus et nathinnei z omnis iſrl in ciuitatibus ſuis.

Ca. viij.

a Tvenerat mensis ſeptimus. Filij aūt iſrl erāt in ciuitatib⁹ ſuis. b Cōgregatusq; omnis ppls q̄ſi vir vnus ad platea que est ante portam aquarū: c dixerunt eſdre ſcribe vt afferret librū legis moyſi: quam ꝑceperat dominus iſrahel. Attulit g̃ Eſdras ſacerdos

d Et dixerunt eſdre ſcribe vt afferret librum legis Moyſi. quaz repauerat. vt dictum est ſupra eſdre. viij. z ideo cā melius vocē poſſat.

b Cōgregatusq; est oīs ppls q̄ſi vir vnus. i. totaliter et pfecte. vel vno aio et voluntate ad feſtum celebranduz.

c Ad platea que est ante portā aquaz iſta porta noiaē porta fontis ſ. iij. cap. z in oppoſito illius porte nō tm immediate erat atriū vbi hoies orabāt z audiebant verbū diuinū: z hoc atriū vocaē hic platea. d Et dixerunt eſdre ſcribe vt afferret librum legis Moyſi. quaz repauerat. vt dictum est ſupra eſdre. viij. z ideo cā melius vocē poſſat.

//f Et legit in eo aperte.i.intelligibiliter declarando[1] ea q̄ videbant obscura. //e In die primo mensis septimi.i q̄ est festū tubarū:vt p̄cepit leuit.xxiij. //g De mane vsq; ad meridiē viem.in q̄ apparet eius solliciturdo pl̄m tri cendo:et deuotio ppli ita diu ꝛ attente audiendo.io ſbdit //b Et aures ꝛc.erecte ad libꝝ.i.ad audiendū ea quele gebant in libro:et aures mentis erāt attēte ad intelligēdū. //i Steteꝛ sup gradū ligneū. vi aūt de salomone q̄ steterit sup basimeneā ad loquēdum pl̄o:vt hab.q.palip. vj. Sed illā basim et alia metalla portauerūt sedecz chaldei.q̄n incēterūt tēplū ꝛ ciuitatē:vt dicit.Reguz.vlti. Esdras aūt non erat ita diues sicut salomon:ꝛ ideo p gradu enco fecit gradū ligneū ad loquēdū //k Et benedixit esdras dño deo magno.ostēdēs q̄ in pncipio p̄dicationis ad impetrandū grām dei debet fieri oīo nō solū a p̄dicante:ſ cti am a toto pl̄o. ideo ſbdit. Et rndit omis pl̄is ꝛc. //l Populus aūt stabat i gradu suo.i.inferi⁹ q̄ esdras:q̄ supemi nebat pl̄o:vt p̄dicti ctū ē. //m Dixit aūt necmias. Hic p̄ñs describit lectionis inēptatio cuz di. Dixit aūt Necmias ipe ē athersata. sic em alio nomine dicit ecclr̄ō fuit ē. dicta esdre. ij. ca. //n Et esdras sacdos ꝛ scriba ꝛc. Nō ē p ē intelligēdū q̄ isti offis sil loquerēt:q; esset magis ꝑfusio intellectus audientium q̄ instructio:nisi fō sitan in diuersis locis ꝛ diuersis ptib⁹ pli sic loquerent: q̄ vn⁹ nō impediret alīū:qđ tñ nō v̄ verum:q; in principio bn⁹ capli dicit. Congregatus est omis pl̄s. q̄si virunus ad plateā q̄ est ante portā aquarum. Et q̄ vr q̄ totus erat ꝓgregatus in loco vno. solus igitur esdras legēs legebat:et obscura declarabat:sed alij in hoc ipz iuuabāt quia sibi assistentes faciebant silentium in populo ipsum reprimentes a luctu et gemitu:quia nō erat dies luctus ſ spiritualis letiae. //o Flebat em̄ omis pl̄s ꝛc. q; percipiebat se legem transgressum fuisse in multis. //p Comedite pinguia ꝛ bibite mulsum. id est vinum melle dulcoratum. ex hoc pt̄z q; in die festiuis p̄ñt fideles ꝛ debēt

legem coꝝ ā multitudine viroꝝ ꝛ mulieꝝ:cū ctisq; q̄ poterāt intelligere:[k] in die prima mēsis septimi.[l] Et legit i eo aperte i platea q̄ erat añ portā aq̄ꝝ.[m] de mane vsq; ad mediā die:in ꝓspectu virorū et mulieꝝ et sapientium.[n] Et aures oīs ppli erāt ecte ad libꝝ. [i] Steterit aūt esdras scriba sup gradū ligneum quē fecerat ad loq̄ndū: et steterūt iuxta eū mathathia ꝛ senia ꝛ ania ꝛ vria et elchia ꝛ maasia ad dexteraz ei⁹:et ad sinistraz phadaia: misahel et melchia ꝛ asum ꝛ Alephoana zacharia et mosollā. Et aperit esdras li bꝝ coram oī pplo. Sup vniuersuz q̄ppe pplm eminebat Et cū aperisset eū:stetit oīs ppls:[k] Et benedixit esdras dño deo voce magna. Et respondit ois pl̄s: amen amē: eleuās manꝰ suas. Et incuruati sunt:et adorauerūt deum pni i terrā. [o] Jozo Jesue et baani ꝛ serabi iamin: accub septhai odia maasia celita azarias iozabed anani phalaia leuite silentium faciebāt in pplo ad audiēdā legem. [l] Populus aūt stabat in gradu suo. Et legerūt in libro legis dei distincte ꝛ apte ad intelligēdū ꝛ intellexerunt cū legeret[m] Dixit aūt necmias:ipe ē athersata[n] et Esdras sacerdos et scriba ꝛ leuite interp̄tātes vniuerso pplo. Dies scifica tus est dño deo nro. Nolite lugere et nolite flere. [o] Flebat em̄ oīs ppls cū audiret ꝟba legis. Et dixit eis[p] Jte comedite pinguia et bibite mulsuz:[q] ꝛ mittite ptes[r] eis q̄ nō ꝓparauerūt sibi q; scūs dies dñi ē: [q] ꝛ nolite ẓtristari. [r] Gaudiū etem dñi ē fortitudo nra. Leuite aūt silētiuz faciebāt in oī pplo dicētes: Tacete: q; dies sctus est: et nolite wlere. Abijt itaq; oīs pplus vt comederēt ꝛ biberet ꝛ mitteret ptes ꝛ faceret leticiā magnam q; intellexerāt ꝟba que wcuerat eos. [s] Et i die scdo ꝓgregati sūt principes familiaruz vniuersi pplī sacerdotes et leuite ad esdrā scribā vt interp̄tareť eis ꝟba legis[t] Et inuenerūt scptū i lege[u] ꝑcepisse dñm̄ in manu moysi vt hitent filij isrl in tabernaculis[a] in die solēni mēse septio: ꝛ vt p̄dicēt ꝛ diuulgēt voce[b] i vniuersis vr̄bib⁹ suis ꝛ i hierusalē dicētes: Egredimini mōtē:et afferte frondes olive:ꝛ frondes ligni pulcerrimi frondes myrti ꝛ ramos palmaꝝ[c] ꝛ frondes ligni nemorosi: vt fiant tabernacula: sicut scriptum est.[c] Et egressus est omnis populus ꝛ attulerunt. [o] Fecerūtq; sibi tabernacula vnusquisq; lauti⁹ viuere cū moderamie tñ. //q Et mittite partes.i.crenia. //r Eis q̄ nō ꝓparauerūt sibi.i.paupib⁹ q̄ nō habuerūt vn̄ posset sibi sufficienter puidere. //s Et nolite ẓtristari.cui⁹ rō subdit. //t Gaudiū etem dñi ꝛc.i.gaudiū spūale q̄ debetis i dño gaudē in hac solennitate est cōsolatō nra nos fortificās ad dnū. ceca patent et dictis. //v Et in die scdo. Idic cōsequenť agit de celebratione festi tabernaculoꝝ:cuius officio p̄mittit cū dicit. //r Et inuenerūt scriptū i lege. leuit. xxiij. //y Dz cepisse dñm̄ in manu moysi. i. ꝑ ipm moysen. //z Ueba. filij isrl in taber. factis de ramis arboꝝ viridiū⁹ et floridū⁹: B em festū celebrabatur in memoriā bñficy diuini: q̄ fecit habitare filios isrl. xl. ānis in tabernaculis in deserto ꝛ absq; notabili defectu:sm q̄ habetur deut. ij. Houit dñs iter tuū habitās tecum .xl. annis:et nihil tibi defuit: ꝛ ad ẓsignādum q̄ de deserto eos reduces introduxit in frā fertilē ꝛ delectabilem. //a In die solenni mēse septimo. die em̄ xv. septimi mensis incipiebat festū istō et durabat septez dieb⁹. i. vsq; ad .xxj. die mensis inclusiue. //b Et frondes ligni nemorosi. i. ramis ꝛ foliis copiosi. Consequēter posuit executio huius solemnitatis cum dicitur. //c Et egressus est populus ꝛc. istud non refertur ad illud quod p̄dicitur. In die secūdo. q; die secundo mensis septimi audierunt p̄ceptū legis de festo tabernaculoꝝ. ꝛ appropinquante die. xv. mensis exierūt ad acapiendum ramos et fecerunt tabernacula sm legis mandatum: ideo sequitur. //d Fecerunt q; sibi tabernacula vnusquisq; in domate suo. i. in tecto domus sue: domus enim in terra illa habent tecta plana:et ideo fecerunt sibi tabernacula:que debebant esse sub diuo vnde et in terra illa quando faciunt hoc festum:in domo sua que nō

que nō habent tecta plana remouent cooperturā vom⁹ supra tabernaculū: vt sic sit sub diuo. //c Et habitauerūt in taberna, alij. s. septē dieb⁹ ꝑm ꝓceptū legis leuit. xxiij. //f Nō em̄ fecerāt ꝛc. talia filij isrl. nō est intelligendū q̄ ista solēnitas fuerit simplr maior: q̄s aliqua q̄ fuerit inmedio tēpe ꝓdicto: q̄ tpibus quib⁹ floruit regnū. s. tempe dauid ⁊ salomōis fuerunt pluries facta tabernaculoꝝ festa: solēnizata ꝙ istud: sed ista ꝓparatio accipit ꝑm q̄d et ꝓpriōnabilit: q̄ tpe interm̄edio ꝓdicto nō legit populꝰ sic fuisse generalit ꝓgregatus i hierusale: quasi vir vnus vt dicitur in principio huius capli: nec q̄ ipis fuerit sic attentus ad audiendū legē. Itez ꝑm q̄dā ꝓprionē maius fuit illis qui de captiuitate redierant facere tale festū: q̄s regib⁹ potentibus ꝓpulo existēti in statu potissimo facere festa multa maiora simplicit: sicut maius ē puero portare quatuor q̄s viro robusto decem vel viginti. //g Et in die octaua collectam. ꝑ emendis necessarijs in vsum templi.

//b Iuxta ritum. q̄ dr leuit. xxiij. //Ca. ix.

In die aūt vigesimaquarta. Hic pōt describi populi ꝓfessio: et ꝑmo ꝓfessio trāsgressionis: secundo ꝓfessio diuine laudis: ibi. Surrexerūt aūt. Circa primū ꝑmittit tpus ci⁹ dr. //a In die aūt vigesimoquarto mensis huius. sicut em̄ dictū ē caplo ꝓcedēti singulis diebꝰ festi tabernaculoꝝ audierūt legē: ⁊ sic peccerūt se cā transgressos fuisse iungendo matrimonia cū alienigenis: et ideo transacta die collecte q̄ fuit. xxij. dies mensis septimi in crastino sepauerūt semen filiorū isrl ab alienigenis. et. xxiij. die iciunauerunt induti saccis: ⁊ aspsi capita puluere in signū vere penitētie et humiliationis: put dr. Conuenerūt filij isrl in ieiunio ꝛc. //b Et sepatum est semen filioꝝ isrl ꝛc. hoc iam erat factū die ꝓcedenti. iō dr. Et sepatū est ꝛc ꝑterito. //c Et steterunt. sepati ab alienigenis die vicesimoqrto. //d Et ꝓfitebant ꝓcta sua. facto vbo et signo. //e Quater in die ⁊ quat in nocte ꝓfitebant. in quo apparet veritas ꝓnie: q̄ subtrahebāt sibi q̄tez noctis ꝙ magna ꝑte. //f Surrexerūt aūt. Hic ꝓsequenter describit cōfessio diuine laudis ad quā ꝑmittitur exhortatio leuitarū cū dr. Surrexerūt autem. vt melius ꝙlin excitarent ad diuinā laudem: vñ subdit. //g Et dixerunt leuite. ꝙlin exhortādo. //h Surgite et benedicite dnō deo nostro. coāde et ore.

//i Et benedicant. Hic consequēter ponitur laudis dīne confessio: et secundo diuine misericordie implo-

ratio: ibi. Nunc ita⁊ dñe. Circa ꝑmum ponitur dicta confessio leuitis ꝓclamantibus: ⁊ aliis audientibus: ⁊ tacite deum laudantibus: in qua quidem ꝓfessione ꝑmo cognoscitur diuinum beneficiū: q̄s est generale respectu oīm: et scdo multiplex beneficium spāle collatū ꝓlo israel ibi. Tuipse dñe. ꝑmum beneficiū duplex est: Vnū ē creationis: q̄s notat cū dicit. //k Tu ipe dñe solus. s. es creator: ꝑmittit ēt in aliquibus libris //l Et dixit esdras. sed nō est in hebreo nec est de textu: q̄a nō est verbū solius esdre: sed etiā aliorum confitentium deū creatoꝛē omnium celestiū et terrestriū: ideo subdit. //m Tu fecisti celum. s. hydereū //n Et celum celorum. i. celuz empyreum quod est supremū. //o Et omnē exercitum eoꝝ. i. stellas et luminaria que dicunt exercitꝰ celi hyderei: et angelos qui sunt exercitꝰ celi empyrei. //p Et terrā que ē infimum elementū. et ꝙ hoc intelligit creatio eoꝝ ꝑ medium inter terraz et celum. Scōm hoc fuit gubernationis quod notatur cum dicit. //q Et tu viuificas omnia hec quia omnes creature ꝑ diuinā gubernationem ad actus suos mouentur. qui motus etiam in creaturis inanimatis dicitur quedam vita: vt habetur octauo ꝓbilicoꝝ. //r Et exercitus celi te adorat. q̄a angeli q̄ sunt exercitus celi empyrei adorant deuz adoratione, q̄rie dicta: similiter exercitus celi hyderei. i. stelle et luminaria eum adorant adoratione large dicta: inquantum in eoꝝ illuminationib⁹ relucet dei bonitas et sapientia: et ex hoc mouent creature rōnales ad adorandum eū adoratione, q̄rie dicta. Ex hoc aūt loco surrexit quidā error: indeorum dicentium deum esse corporeuz: et esse in loco determinato. s. in occidente: eo ꝙ stelle mouētur ab oriente versus occidentē. quasi adorando deum ibidem existentem: sed hec ratio friuola est: quia eadem ratione dicerētur esse in oriente: quia stelle mouentur ab occidente in orientem in hemisperio nobis opposito. Est etiam dictꝰ error manifeste ꝓtra dictum hieremie. xxiij. Celum et terram ego impleo dicit dominus. dictum tamen hoc ita est absurdum: q̄ non indiget alia ꝓbatione. ideo breuit ꝓtranseo.

//s Tuipse domine. Hic consequenter ponitur confessio multiplicis beneficij filijs israhel specialiter collati. et ex primendo beneficiorum multitudinem et magnitudinē. interponit populi ingratitudinem: vt opposita iuxta se posita magis elucescant: vt magis apparebit ꝙsequendo. Primo ergo ponitur beneficium electionis: quo deus populum israhel sibi tanq̄ peculiarem elegit in Abraam: cum dicitur:

//t Tuipse domine deus qui elegisti abraaz: ⁊ eduxisti ꝛc

in vmate suo ⁊ in atrijs suis ⁊ in atrijs dom⁹ dei: ⁊ in platea porte aq̄e: et in platea porte ephraim. Fecit q̄ vniuersa ecclia eoꝝ q̄ redierant de captiuitate tabernacula: et habitauerūt in tabernaculis. Nō em̄ fecerāt a diebꝰ iosue filij Nun talia filij isrl vsq̄ ad die illū. Et fuit leticia magnimis. Legit aūt in libro legis dei ꝑ dies singulos a die ꝑmo vsq̄ ad die nouissimū: ⁊ fecerūt solennitatē septē diebꝰ: et in die octauo collectaz iuxta ritum. //Ca. ix.

In die aūt vicesimo q̄rto mēsis hui⁹ congregati sunt filij isrl in ieiunio ⁊ in saccis: et humꝰ super eos. Et sepatū est semē filioꝝ isrl ab omni filio alienigena. ⁊ steterunt et ꝓfitebant peccata sua ⁊ iniq̄tates ꝑm suoꝝ. Et cōsurrexerūt ad standum: ⁊ legerūt in volumine legis dñi dei sui q̄tuor in die: et q̄tuor in nocte cōfitebātur ⁊ adorabāt dñm deū suum. Surrexerūt aūt sup gradū leuitarū iosue ⁊ bani et cedmihel remni sabnia abani sarebi as bani ⁊ thanani: ⁊ clamauerunt voce magna ad dominū deū suū. Et dixerunt leuite: iosue et cedmihel bōni asebia serebia arebia odoia sebna fataia. Surgite benedicite dño deo nro: ab eterno vsq̄ in eternum. Et benedicāt nomi gloriose tue excelso i oīi bñdictiōe: et laude. Et dixit Esdras Tuipse domine solus tu fecisti celum: et celum celoꝝ ⁊ oēm exercitū eoꝝ terram et vniuersa que i ea sūt: maria et oīa que i eis sūt: Et tu viuificas oīa hec: ⁊ exercitꝰ celi te adorat. Tuipse dñe deus q̄ elegisti abraaz

f Et legit in eo aperte. i. intelligẽdiliter declarando. ea q̃ videbant obscura. e In die primo mensis septimi. i. q̃ est festũ tubarũ: vt p̃cepit leuit. xxiii. g De mane vsq; ad medi̇ã diem. in q̃ apparet eius solliciti̇tudo ꝓlixe docendo: et deuotio ppli ita diu ꝛ attente audiendo. ꝛo sb̃dit

b Et aures ꝛc. erecte ad lib. ꝛ. i. ad audiendũ ea que legebant in libro: et aures mentis erãt attẽte ad intelligẽdũ. i Stetit ꝛc supra gradũ ligneum. vi. aut̃ de salomone q̃ stetit sup basim eneã ad loquendum ꝓlo: vt hab. ꝛ. paralip. vi. Sed illã basim et alia metalla portauerũt secum chaldei. q̃n incẽderũt tẽplũ ꝛ ciuitatẽ: vt habi. iiij. Regum. vlti. Esdras aut̃ non erat ita diues sicut salomon: ideo ꝓ gradu cuico fecit gradũ ligneũ ad loquẽdũ

k Et benedixit esdras dño deo. ostẽdẽs q̃ in p̃incipio p̃dicationis ad impetrandũ grãm dei debet fieri oio nõ solũ a p̃decãte: sed etiam a toto ꝓlo. ideo sb̃dit. Et rndit omis ꝓlis ꝛc. l Populus aũt stabat i gradu suo. i. inferi⁹ q̃ esdras: q̃ supemi nebat ꝓlo: vt predicti ẽ. m Dixit aũt nehemias. hic p̃ne describit lectionis intẽtatio cuius di. Dixit aũt Nehemias ipe ẽ atheresata. sic em̃ alio nomine dicit⁹ eum. rõ fuit ẽ. dicta esdre. ꝛ. ca. n Et esdras sacdos ꝛ scriba ꝛc. Nõ ẽ ꝓ b intelligẽdũ q̃ isti omis sil loquerẽt: q; esset magis ꝓfusio intellectus audientium q̃ instructio: nisi fõsitan in diuersis locis ꝛ diuersis ptib⁹ ꝓli. sic loquerent: q̃ vi⁹ nõ impediret aliũ: qđ tñ nõ vr̃ verum: q; in principio bu⁹ capli dicit. Congregatus est omis ꝓlis. q̃si virunus ad plateã q̃ est ante portã aquarum. Ex q̃ vr̃ q; totus erat ꝓgregatus in loco vno. solus igitur esdras legez legebat: et obscura declarabat: sed aliq; in hoc ipꝰ iuuabãt quia sibi assistentes faciebant silentium in populo ipsum reprimentes a luctu et gemitu: quia nõ erat dies luctus ꝛ spiritualis letie. o Flebat em̃ omis ꝓlis ꝛc. q; percipiebat se legem transgressum fuisse in multis. p Comedite pinguia ꝛ bibite mulsum. id est vinum inelle dulcoratum. ex hoc ptz q; in diebꝰ festiuis pñt fideles ꝛ debẽt

legem coꝝ ã multitudine viroꝝ ꝛ muliez: cũctisq; q̃ poterãt intelligere: in die prima mẽsis septimi. Et legit i eo aperte i platea q̃ erat añ portã aq̃. ꝛ mane vsq; ad mediã diẽ: in ꝓspectu viroꝝ et mulieꝝ et sapientium ꝓ Et aures oĩs ꝓpli erãt erecte ad libꝝ. q Stetit aũt esdras scriba sup gradũ ligneum quẽ fecerat ad loqndũ: et steterũt iuxta eũ mathathia ꝛ senia ꝛ ania ꝛ uria et elchia ꝛ maasia ad ꝛ dexteraz eꝰ: et ad sinistraz phadaia: misahel et melchia ꝛ asum ꝛ Alsephoana zacharia et mosollã. r Et aperit esdras libꝝ coram oĩ ꝓplo. Sup vniuersuz q̃ppe ꝓplm emiebat Et cũ aperiret eũ: stetit oĩs ꝓplis. s Et benedixit esdras dño deo magno. Et respondit ois ꝓplis: amen amẽ: eleuãs manꝰ suas. Et incuruati sunt: et adorauerũt ꝛ um. pni i terrã. t Porro Jesue et baani ꝛ serabi iamin: accub septhai odia maasia celita azarias iozabed anani phalaia leuite silentium faciebãt in ꝓplo ad audiẽdã legem. u Populus aũt stabat in gradu suo. Et legerũt in libro legis ꝛ distincte ꝛ apte ad intelligẽdũ ꝛ intellexerunt cũ legeret m Dixit aũt neemias: ipe ẽ atheresata n et Esdras sacerdos et scriba ꝛ leuite interꝓtates vniuerso ꝓplo. Dies scĩfica tus est dño deo nr̃o. Nolite lugere et nolite flere. o Flebat em̃ oĩs ꝓpls cũ audiret ꝙba legis. Et dixit eis p Jte comedite pinguia et bibite mulsuz: q̃ mittite ꝓtes r eis q̃ nõ ꝓparauerũt sibi q; scũs dies dñi ẽ: ꝛ nolite ꝛtristari. s Gaudiũ etem̃ dñi ẽ fortitudo nr̃a. Leuite aũt silẽtiuz faciebãt in oĩ ꝓplo dicẽtes: Tacete: q; dies sctus est: et nolite mœre. Abiit itaq; oĩs ꝓplus vt comederẽt ꝛ biberet ꝛ mitteret ꝓtes ꝛ faceret leticiã magnam q; intellexerãt ꝙba que ꝛcuerat eos. t Et i die scõo ꝓgregati sũt ꝓncipes familiaruz vniuersi ꝓpli sacerdotes et leuite ad esdrã scribã vt interꝓtaret eis ꝙba legis u Et inuenerũt scptũ i lege p̃cepit se dñm i manu moysi vt habitent filij isrl in tabernaculis in die solẽni mẽse septio: ꝛ vt pdicẽt ꝛ diuulgẽt vocẽ i vniuersis vrbibus suis ꝛ i hierusalẽ dicẽtes: Egredimini mõtẽ: et afferte frõdes oliue: ꝛ frondes ligni pulcerrimi frondes myrti ꝛ ramos palmaꝝ ꝛ frondes ligni nemorosi: vt fiant tabernacula: sicut scriptum est. x Et egressus est omnis populus ꝛ attulerunt. y Fecerũtq; sibi tabernacula vnusquisq; scriba ꝛ leuite interꝓtates vniuerso ꝓplo. Dies scĩfica tus est dño deo nr̃o. Nolite lugere et nolite flere. Flebat em̃ omis ꝓpls cũ audiret ꝙba legis. Et dixit eis Jte comedite pinguia et bibite mulsuz: q̃ mittite ꝓtes eis q̃ nõ ꝓparauerũt sibi q; scũs dies dñi ẽ: ꝛ nolite ꝛtristari. Gaudiũ etem̃ dñi ẽ fortitudo nr̃a. Leuite aũt silẽtiuz faciebãt in oĩ ꝓplo dicẽtes: Tacete: q; dies sctus est: et nolite mœre. Abiit itaq; oĩs ꝓplus vt comederẽt ꝛ biberet ꝛ mitteret ꝓtes ꝛ faceret leticiã magnam q; intellexerãt ꝙba que ꝛcuerat eos. Et i die scõo ꝓgregati sũt ꝓncipes familiaruz vniuersi ꝓpli sacerdotes et leuite ad esdrã scribã vt interꝓtaret eis ꝙba legis Et inuenerũt scptũ i lege p̃cepit se dñm i manu moysi vt habitent filij isrl in tabernaculis in die solẽni mẽse septio: ꝛ vt pdicẽt ꝛ diuulgẽt vocẽ i vniuersis vrbibus suis ꝛ i hierusalẽ dicẽtes: Egredimini mõtẽ: et afferte frõdes oliue: ꝛ frondes ligni pulcerrimi frondes myrti ꝛ ramos palmaꝝ ꝛ frondes ligni nemorosi: vt fiant tabernacula: sicut scriptum est. Et egressus est omnis populus ꝛ attulerunt. Fecerũtq; sibi tabernacula vnusquisq; tio huius solemitatis cum dicitur. c Et egressus est populus ꝛc. istud non refertur ad illud quod ꝓdicitur. In die secũdo. q; die secundo mensis septimi audierunt ꝓceptũ legis ꝛ festo tabernaculoꝝ. ꝛ appropinquante die. xv. mensis exierũt ad accipiendum ramos et fecerunt tabernacula ꝛm legis mandatum: ideo sequitur. d Fecerunt q; sibi tabernacula vnusquisq; in domate suo. i. in tecto domus sue: domus enim in terra illa habent tecta plana: et ideo fecerunt sibi tabernacula: que debebant esse sub diuo vnde et in terra illa quando faciunt hoc festum: in domo sua que nõ

Et mittite partes. i. ecenia. r Eis q̃ nõ ꝓparauerũt sibi. i. pauperib⁹ q̃ nõ habuerũt. vñ possent sibi sufficienter ꝓuidere. s Et nolite ꝛtristari. cui⁹ rõ subdit. t Gaudiũ etem̃ dñi ꝛc. i. gaudiũ spuale q̃ debetis i dño gaudẽ in hac solennitate est cõsolatõ nr̃a nos fortificãs ad bonũ. certa patent et dictis. v Et in die secõo. Hic cõsequenter agit de celebratione festi tabernaculoꝝ: cuius occasio p̃mittit cũ dicit. x Et inuenerũt scriptũ i lege. leuit. xxiii. y Prꝛcepisse dñm in manu moysi. i. ꝙ ipm moysen. z Ubba. filij isrl in taber. factis ex ramis arboꝝ viridiũ et floꝝ: Bẽ em̃ festũ celebrabatur in memoriã bñficij diuini: q̃ fecit habitare filios isrl. xl. ãnis in tabernaculis in deserto ꝛ absq; notabili defectu: sm q̃ habetur deut. q. Noluit dñs iter tuũ habitãs tecum. xl. annis: et nihil ibi defuit: ꝛ ad designãdum q; de deserto eos reduces introduxit in trã fertilẽ ꝛ delectabilem. a In die solenni mẽse septimo. die em̃ xv. septimi mensis incipiebat festũ istud et durabat septez diebꝰ. s. vsq; ad xxi. diẽ mensis inclusiue. b Et frondes ligni nemorosi. i. ramis ꝛ foliis copiosi. Consequenter ponit exercitia

que nō habent tecta plana remouent cooperturā vmb̄ supra tabernaculū: vt sic sit sub diuo. //c Et habitauerūt in taberna|culis. s. lepte dieb⁹ p̄m p̄ceptū legis leuit. xxiij. //f Nō em̄ fecerāt ⁊c. talia filij isr̄l. nō est intelligendū q̄ in qua q̄ fuerit int|medio cēpe p̄e dicto: q̄ tpibus quib⁹ floruit regnū. s. tempe|ra|uid ⁊ salomōis fuerunt plures facta tabernacu|lo⁊ festa solēni|oza q̄ istud: sed ista p̄paratio ac q̄pit̄ p̄m q̄d et p̄o: cionabilit̄: q: tpe interme|dio p̄decito nō legit̄ populꝰ sic fuisse generalit̄ congregatus i hie|rusale: quasi vir vnus vt dicitur in p̄ncipio huius capli: nec q̄ plis fuerit sic at|tentus ad audi|endū legē. Itez p̄m q̄nd̄ p̄porcionē maius fu|it illis qui de ca|ptiuitate redie|rant facere tale festū: q̄ regibꝰ potentibus ⁊ po|pulo existēti in statu potissimo facere festa mul|ta maioza simpliciter: sicut maius ē puero por|tare quatuoz q̄ viro robusto decem vel viginti. //g Et in die octaua collectam. p emendis necessarijs in vsum templi.

//b Iuxta ritum. q̄ dr̄ leuit. xxiij. //a. Esr.

In die aūt vigesimaquarta. Hic p̄mit describ̄ populi p̄fessio: et p̄mo p̄fessio trāsgressionis: secundo p̄fessio diuine laudis: ibi. Surrexerūt aūt. Circa primū p̄mittit tpus cū dr̄. //a In die aūt vigesimoquarto mensis huius. sicut em̄ dictū ē caplo p̄cedēti singulis diebꝰ festi tabernaculoꝝ audierūt legē: ⁊ sic p̄ceperūt se eā transgressos fuisse iungendo matrimonia cū alienigenis: et ideo transacta die collecte q̄ fuit. xxij. dies mensis septimi in crastino sepauerūt semen filiorū isr̄l ab alienigenis. et. xxiij. die iciunauerunt in duti saccis: ⁊ aspli capita puluere in signū vere penitētie et humiliationis: put dr̄. Conuenerūt filij isr̄l in ie|iunio ⁊c. //b Et sepatum est semen filioꝝ isr̄l ⁊c. hoc iam erat factū die p̄cedenti. ideo dr̄. Et sepatū est de p̄terito. //c Et steterunt. sepati ab alienigenis die vi|cesimoqrto. //d Et p̄fitebant̄ p̄cta sua. facto ꝑdo et signo. //e Quater in die ⁊ quat̄ in nocte p̄fitebant̄. in quo apparet veritas p̄nie: q: subtrahebāt sibi q̄dtez noctis. p magna pte. //f Surrexerūt aūt. Hic sequenter describit cōfessio diuine laudis ad quā p̄mittitur exhortatio leuitarū cū dr̄. Surrexerūt autem. vt melius q̄plin exciterent ad diuinā laudem: vñ subdit. //g Et dixerunt leuite. q̄plin et exhortādo. //b Surgite et benedicite domino deo nostro. coⁿde et oze.

//i Et benedicant. Hic consequēter ponitur laudis di|uine confessio: et secundo diuine misericordie implo|ratio: ibi. Nunc itaq; domine. Circa p̄mum ponitur dicta confessio leuitis p̄cinentibus: ⁊ aliis audentibus: ⁊ tacite deum laudantibus: in qua quidem p̄fessione p̄mo cognoscatur diuinum beneficiū: qō est generale respectu oīm: et sc̄do multiplex beneficium spāle collatū ꝓlo israel ibi. Tuīpe dñe. p̄mum beneficiū duplex est: Vnū ē creationis: qō notat cū dicit. //k Tu ipe dñe solus. s. es creator: p̄mittit cū in aliquibus libris //l Et dixit esdras. sed nō est in textu nec est de textu: q̄a nō est verbū solius esdre: sed etiā aliorum confitentium deū creatoꝛ omnium celestiū et terrestriū: ideo subditur. //m Tu fecisti celum. s. sydereū //n Et celum celorum. i. celuz empyreum quod est supremū. //o Et omnē exercitum eoꝝ. i. stellas et luminaria que dicunt exercitꝰ celi sydereꝰ: et angelos qui sunt exercitꝰ celi empyrei. //p Et terrā que ē infimum elementū. et p hoc intelligit̄ creatio eoꝝ p medio|rum inter terraz et celum. Scdm hoc beneficiū est gubernationis quod notatur cum dicit. //q Et tu viuificas omnia hec quia omnes creature p diuinā gubernationem ad actus suos mouentur. qui motus etiam in creaturis inanimatis p̄dictis quedam vita: vt habetur octauo phisicoꝝ. //r Et exercitus celi te adorat. q̄a angeli q̄ sunt exercitus celi empyrei adorant deuz adoratione. q̄rie dicta: similiter exercitus celi sydereꝰ. i. stelle et luminaria eum adorant adoratione large dicta inquantum in eoꝝ illuminationib⁹ relucet dei bonitas et sapientia: et ex hoc mouent̄ creature rōnales ad adorandum eū adoratione. q̄rie dicta. Et hoc aūt loco surrexit quidā error: iudeoꝝ dicentium deum esse corporeum: et esse in loco determinato. s. in occidente: eo q̄ stelle mouēt̄ ab oriente versus occidentē. quasi adorando deum ibidem existentem: sed hec ratio friuola est: quia eadem ratione dicere|tur esse in oriente: quia stelle mouentur ab occidente in oriētem in hemisperio nobis opposito. Est etiam dictꝰ error: manifeste ꝓtra dictum bicremie. xxiij. Celum et terram ego impleo dicit dominus. dictum tamen hoc ita est absurdum: q̄ non indiget alia improbatione. ideo breuit̄ ptranseo.

//s Tuipse domine. Hic consequenter ponitur confessio multiplicis beneficij filijs israbel specialiter collati. et ex primendo beneficiorum multitudinem et magnitudinē. interponit populi ingratitudinem: vt opposita iuxta se posita magis elucescant: vt magis appareb̄it ꝓsequendo. Primo ergo ponitur beneficium electionis: quo deus populum israbel sibi tanq̄ peculiarem elegit in Abraam: cum dicatur:

//t Tuipse domine deus qui elegisti abraaz: ⁊ eduxisti eū

in domate suo ⁊ in atrijs suis ⁊ in atrijs dom⁹ dei: et in platea porte aq̄rū: et in platea porte ephraim. Fecit q̄ vniuersa ecclia eoꝝ q̄ redierant de captiuitate tabernacula: //e et habitauerūt in tabernaculis //f Nō em̄ fecerāt a diebꝰ iosue filij Nun talia filij isr̄l vsq̄ ad diē illū. //g Et fuit leticia mag̃ nimis. Legit aūt in libro legis dei p̄ dies singulos a die p̄mo vsq̄ ad diē nouissimū: ⁊ fecerūt solennitatē septē diebꝰ: //h ⁊ i die octauo collectas p̄ iuxta ritum. //a. Esr. ix.

Die aūt vicesimo q̄rto mēsis hui⁹ congregati filij isr̄l in ieiunio ⁊ in saccis: et humꝰ sup eos //b Et sepatū est semē filioꝝ isr̄l ab omni filio alienigena. //c ⁊ steterūt //d et p̄fitebant̄ peccata sua ⁊ iniq̄tates p̄m suoꝝ. Et cōsurrexerūt ad standum: ⁊ legerūt in volumine legis dñi dei sui //e ḡter in die: et ḡter in nocte cōfitebātur ⁊ adorabāt dñm deū suum. //f Surrexerūt aūt sup gradū leuitarū Iosue ⁊ bani et cedmihel remni sabnia abani sarebi as bani ⁊ thanani: ⁊ clamauerunt voce magna ad dominū deū suū. //g Et dixerūt leuite: Iosue et cedmihel bōni sebia serebia arebia odoia sebna fataia. //h Surgite benedicite dño deo nr̄o: ab eterno vsq̄ in eternum. //i Et benedicāt nomi gloriē tue excelso i oīi bñdictiōe: et laude. //k Et dixit Esdras //l Tuīpe domine solus //m tu fecisti celum: //n et celum celoꝝ //o ⁊ oīem exercitū eoꝝ //p terram et vniuersa que i ea sūt: maria et oīa que i eis sūt: //q Et tu viuificas oia hec: //r ⁊ exercitꝰ celi te adorat //s Tuipse dñe dꝰ q̄ elegisti abraaz

sic eñ vocabaf qñ dñs ipm elegit et vocauit. vt bñ gene. xij. //a Et eduxisti eū de igne chaldeoꝝ. q; fm hebreos picetus fuit in igne de pcepto nemroth ꝓter fidē vnius veri dei: et inde diuinitus saluatus. ꝗut dictus fuit pleu⁹ gene. xj. //b Et posuisti nomē eius abraā. i. prem multitudinis fidelium: sicut bñ gene. xvij.

//c Et inuenisti coꝝ ei⁹ fidele. q; ꝑ amore tuo paratus fuit etiā filiū suum dilectissimum immolare: vt bñ gene. xxij. //d Et pcussisti cuꝫ eo fedus de. vt habet gene. xv. //e Et implesti vba tua. ideo ꝙ̄ter exmiā beneficiū liberationis isrl de egypto cuꝫ dicaf. Implesti vba tua. q; tpe famis fecit populū isrl ꝛecedē in egyptū: vt bi gene. xlvj. ꝛ ibi saluarcf ad tpus ꝓ ipm Joseph. //f Et vidisti afflictionem pa⁹. in egypto. quia mortuo ioseph populꝰ isrl fuit ibi multiplicitet afflictus. vt bñ Exod. j. ꝛ cā. seqntibus vsq; ad xij. //g Clamore q; coꝝ audisti supꝛ mare rubꝝ. egypti os submergens: et filios isrl saluās vt bñ exo. xiiij. //h Et vdisti sig. mare diuidendo. //i Atq; portenta. pharaonē ꝛe⁹ ꝛ ercitū submergēdo //k Cognouisti eñ q; fupbe egerāt. iniuste filios isrl oppmēdo. //l Et in columna nubis ductor eoꝝ fuisti ꝛc. vt bñ exo. xiiij. //m Ad montē q; synai. hic ꝙ̄ter vescendi bñficiū dationis legꝭ: cū vr. //Ad montem q; synai descendisti in signo visibili. exodi. xix.

//n Et locut⁹ es cū eis de celo. exod. xx. //o Et vdisti eis iudicia recta. q̄tū ad ꝓcepta iudicialia. //p Et legē veritatis. q̄tū ad moralia. //q Ceremonias. q̄tum ad ceremonialia. //r Et ꝓcepta bona. q̄tuꝫ ad cetera mādata q; ad ꝑdicta reducūt. //s Panē q; de celo. Hic ꝙ̄ter posuit bñficiū nutritionis i vestro: q; vdit eis mānā de celo. vt bñ exo dī. xvj. //t Et aquā de petra eduxisti. vt bñ exod. xvij. et numeri. xx. //y Et dixisti eis. vt ingrederent ꝛ possiderēt trā. vt hī numeri. xiij. //r Sup quā leuasti manum tuā iurando abrae q; semē suū possideret illam terrā: genes. xxvj. vbi dī. Per memetipm iurauī dicit dominus ꝛc.

[a] ꝛ eduxisti eū de igne chaldeoꝝ: [b]et posuisti nomē ei⁹ abraā: [c]ꝛ inuenisti cor eius fidele coꝝ te: [d]ꝛ pcussisti cū eo fedus vt dares ei terraꝫ chananei ethei euei ꝛ amorrei et pherezei et iebusei et gergesei: vt dares semi ei⁹. [e]Et implesti vba tua qm iust⁹ es. [f]Et vidisti afflictiones patꝝ nrōꝝ in egypto: [g]clamoremq; eoꝝ audisti sup mare rubrū: [h]et vdisti signa ꝛ atq; portēta [i]pharaone ꝛ i vniuersis seruis eius: ꝛ i oī pplo terre illi⁹. [k]Cognouisti eñ q; fupbe egerāt ꝑ eos: ꝛ feci sti tibi nomē sicꝛ hac die.

Et mare diuisisti añ eos: ꝛ trāsierūt ꝑ mediuꝫ maris i sicco. Persecutores aūt eorum pieciisti i pfundaꝫ qua si lapidē i aq̄s validas: [l]et i colūna nubis ductor eoꝝ fuisti ꝑ die: et i columna ignis ꝑ noctem: vt apparerꝫ eis via ꝑ quam ingrediebā tur. [m]Ad mōtē q; synai descēdisti: [n]ꝛ locut⁹ es cū eis ō celo: [o]et vdisti eis iudicia recta: [p]ꝛ legē veritatis: [q]ceremonias: [r]et ꝓcepta bona.

Et sabbatū sctificatū tuꝫ oñdisti eis: et mādata et ceremonias ꝛ legē ꝓcepisti eis i manu moysi serui tui. [s]Panem q; de celo vdisti eis i fame eoꝝ: [t]et aquam de petra eduxisti eis sitiētibꝫ.

[y]Et dixisti eis vt ingredēnt ꝛ possiderēt trā: [r]sup quam leuasti manū tuā vt traderes eis. [y]Ipsi vo ꝛ pres nri [z]supbe egerūt [a]ꝛ īduraueꝛt ceruices suas: et nō audierūt mādata tua: ꝛ noluerꝫ audire: [b]et nō sūt recordati mirabiliū tuoꝝ que feceras eis. Et īduraueꝛt ceruices suas: ꝛ vederūt caput vt cō uertereñt ad fuitutē suam quasi per ꝓtentionem. [c]Tu aūt deus ꝓpicius clemes et misericors longanimis: ꝛ multe miseratōnis. nō te reliqsti eos. [d]Et quidē cuꝫ fecissent sibi vitulū cōflati lem et dixissent: Iste est de⁹ tu⁹ qui eduxit te ō egypto [e]fecerꝫq; blasphemias magnas: tu aūt i misericordijs tuis mlt⁹ [f]nō dimisisti eos i deserto. [g]Columna nubis ñ recessit ab eis ꝑ diez: vt duceret eos in viā: et columna ignis ꝑ noctē vt oñderet eis iter ꝑ quod ingrederentur et spiritu tuū bonū vdisti que woeret eos: [h]et manna tuū nō phibuisti ab ore eorum: [i]et aquam vdisti eis i siti. Quadragīta ānis pauisti eos i deserto: nihilq; eis defuit. [k]Vestimēta eoꝝ nō ueterauerūt: ꝛ pedes eoꝝ nō sūt attriti. Et vdisti eis regna ꝛ pplos. ꝛ ꝓtio⁹ es eis sortes. [l]Et possedēt trā seō dulcoꝝando. et. xvij. aq̄s de petra educēdo. //k Vestimēta ꝛc. et pedes coꝝ nō sūt attriti. i. desi vel lassati ꝛ itinē. Sacēdū tñ q; istud bñficiū nō ꝓt intelligi de oibus ḡnaliter: q; scribit nūeri. xj. Inēca oratū ē murmur ꝑpli q; si dolētiū ꝑ laboꝛe. i. itinere: ꝓpē qđ dicēdū: q; sicut māna erat alb⁹ valde sapid⁹ bōis: fm dī sapie. xvj. Panē patū vdisti eis oē delectamētū i se bñtē ꝛc. ꝛ tñ erat insipid⁹ mal⁹: fm q; dicebāt nūeri. xj. Alia nra arida ē nihil aliud despiciūt oculi nri nisi man. ita dicēdū ē hic: q; vestimēta bono ꝛo nō sūt vetustate ꝛ supta: nec pedes coꝝ i itinere lassati: s tñ malo ꝛ. //a Et possedērūt trā.

Hic cõsequẽter recolitur beneficiũ introductionis in terrã bonã ꝛ fertilẽ:et ꝓmo ꝗtũ ad terrã ꝙ erat vltra iordanẽ:in ꝙ habitaueruñt due tribus ꝛ dimidia cũ ꝑle. a Et posuerunt terram ꝛc.vt dr̃ Numeri.xxj. scdo ꝗtũ ad terrã citra iordanẽ:ꝙ ꝓpe dr̃ terra ꝓmissionis eis dr̃. b Et adduxisti eos ad ter. te ꝙ dix-pa.coꝝ.i.abrae ysaac ꝛ Jacob. c Et bñdixisti corã eis ba.ter. immittẽdo eis tantũ terrorem ꝙ nõ poterãt se defendere.vt dr̃ iosue.ij. d Et reges coꝝ.i.triginta unũ ꝗs te bellauit Josue. vt dr̃ Josue.xij. cetera patẽt in litera. e Et comederũt. Hic iterũ interponitur ingratitudo ꝑpli isrl̃ te beneficijs accepti.ꝛ comederũt ꝛ saturati sunt ꝛc.ꝛ secũt. f Pro uocauerũt autẽ te ad iracũdiaꝫ. multipliciter te offenderũt dẽdo. g Et recesserũt a te. p ydolatriã. h Et ꝑphetas tuos occiderũt. sicut ps.xuj. Regũ in pluribꝫ locis:ispalitet.xxj. vbi dr̃ te manasse:ꝙ sanguines innocuos fudit multum nimis. i Et tradisti eos in manu hostiũ suoꝝ:et afflixerũt eos. k Et in tpe tribulatiõis sue clamauerũt ad te: et tu te celo audisti:ꝛ ꝑm miserationes tuas mltas dedisti eis saluatores:ꝙ saluarent eos te manu hostiũ suoꝝ. l Cumq; requieuissent reuersi sunt vt facerẽt malũ ĩ ꝓspectu tuo: ꝛ relinquisti eos i manu inimicoꝝ suoꝝ ꝛ possederũt eos. m Cõuersiq; st:et clamauerũt ad te. Tu aũ te celo exaudisti et liberasti eos:ĩ miserationibꝰ tuis mltis tpib:. et ꝓtestat⁹ es eos vt reuerterẽtur ad legẽ tuã. n Jpi ño supbe egerũt. ne audierũt mandata tua: ꝛ in iudicijs tuis peccauerũt:ꝙ faciet hõ ꝛ viuet i eis. o Et dederũt hũerũ recedẽtẽ:ꝛ ceruicẽ suã ĩdurauerũt:nec audierũt. p Et ꝓtraxisti ĩ eos ãnos mltos: ꝛ ꝓtestat⁹ es eos ĩ ꝓphetis tuis ꝑ manũ ꝓphaꝝ tuoꝝ ꝛ nõ audierũt. q ꝛ tradidisti eos in manu ꝑploꝝ terraꝝ. Tu aũ te celo exaudisti et liberasti eos:ĩ miserationibꝰ tuis mltis tpib:. et ꝓtestat⁹ es eos vt reuerterẽtur ad legẽ tuã. r Jpi ño supbe egerũt. ne audierũt mandata tua: ꝛ in iudicijs tuis peccauerũt:ꝙ faciet hõ ꝛ viuet i eis. s Et dederũt hũerũ recedẽtẽ:ꝛ ceruicẽ suã ĩdurauerũt:nec audierũt. t Et ꝓtraxisti sup eos ãnos mltos. differẽdo penã inflictionem. u Et cõtestatus es eos. vt nõ excusarent se ꝓ ignorãtiaꝫ. x Et nõ audierũt obstinati ꝑ suam malicia. y Et tradidisti eos ĩ manu ꝑploꝝ terraꝝ. z Et tradidisti eos ĩ manu ꝑploꝝ terraꝝ. aa Et reges isrl̃ fuit traditi in manib⁹ regum assyrioꝝ. bb Et cõgregauerũt ꝓphalasar:et salmanasar. vt habet ꝙ rto regũ.xvj.ꝛ.xvij. cc Et regnũ iuda in manu regis babilonis: vt dr̃.iiij. Regũ. dd In mĩsericordijs autẽ tuis plus. nõ fecisti eos in ꝓsumptiõe ꝙ mlti de regno iude remanserũt viui:ꝗrũ aliq̃ fuerũt ducti in babilonez ꝛ aliq̃ remanserunt in terra iuda ꝑ godolia. vt dr̃.iiij. regũ vltimo: et ꝙ illi qui erant in babilone captiui a cyro rege babuerũt licentiã redeũdi: vt habetur ē.esdre. j. et a rege artarxerxe Esdre.vij.

Et ꝓm miserationes tuas ꝗtuis eẽnt indigni. ee Dedisti eis saluatores.i.iudices qui liberabant eos te manibus hostiũ vt patet ex decursu libri iudicum. vnde dicit Judicum.ij. Cumq; dominus iudices suscitaret in diebus eorum flectebat se misericordia:et audiebat afflictor̃ gemit⁹ ꝛ liberabat eos te cede vastãtiũ. ff In Cumq; requieuisset. ab afflictiõe hostiũ. gg Reuersi sunt vt facerẽt malũ. mortuo iudice ꝑ Et dereliquisti eos in manib⁹ inimicoꝝ suoꝝ donec liberarẽt ꝑ aliũ iudicẽ succedẽtẽ. sicut ꝑz ex decursu libri iudicũ. hh Cõuersi sunt ꝛ clamauerũt. ad te.tempore samuelis. ii Et liberasti eos. te manibus philistinoꝝ ꝑ samuele ꝑ eis oranteꝫ. vt dr̃.j. Regũ. vij. kk Et ꝓtestatus es eos. vt reuer. ad legẽ tuã. ꝑ samuelez dauid ꝛ alios ꝓphetas. ll Jpi ño supbe egerunt. qz regnũ isrl̃ a tempore hieroboã recessit a cultu dei colendo vitulos aureos. vt habet̃. iij. Reg.xij. mm Et dederũt humerũ recedentẽ. qz post regnũ isrl̃ regnũ iuda dereliquit ad idolatriã. nn Et ꝓtraxisti sup eos annos multos. differẽdo penã inflictionem. oo Et cõtestatus es eos. vt nõ excusarent se ꝓ ignorãtiaꝫ. pp Et nõ audierũt obstinati ꝑ suam malicia. qq Et tradidisti eos ĩ manu ꝑploꝝ terraꝝ. rr Et reges isrl̃ fuit traditi in manib⁹ regum assyrioꝝ. ſ. Teglat phalasar:et salmanasar. vt habet̃ ꝙ rto regũ.xvj.ꝛ.xvij. ss Et regnũ iuda in manu regis babilonis: vt dr̃.iiij. Regũ. tt In misericordijs autẽ tuis plus. nõ fecisti eos in ꝓsumptiõe ꝙ mlti de regno iude remanserũt viui:ꝗrũ aliq̃ fuerũt ducti in babilonez ꝛ aliq̃ remanserunt in terra iuda ꝑ godolia. vt dr̃.iiij. regũ vltimo: et ꝙ illi qui erant in babilone captiui a cyro rege babuerũt licentiã redeũdi: vt habetur ē.esdre. j. et a rege artarxerxe Esdre.vij.

uu Hic ītaq; Hic vltimo ponitur diuine misericordie implorationis maxime ꝗtum ad illos qui redierant de captiuitate eam dicũt. Hinc itaq; nomine per generalez omnium gubernationem. vv Deus. per creationem. ww Pr̃. ꝑ cultũ spāle. xx Magne ꝑ infinitatẽ. yy Fort̃. per oipotẽtiã. zz Custodies pa. ꝑ viratẽ. aaa Et miaꝫ ꝑ pietatẽ. bbb Me auer. a fa.t. te. vt. ꝑ laboze pcedat nob ꝙ dcẽ ꝛ ꝑ fuitute libitatẽ. ccc Ejus die. re. as. qz reges assyrioꝝ ꝑ captiuitatẽ ꝓ tribuũ cepẽt molestare ĩ gnũ iuda ꝛ tpe senacherib

vt babeč .iiij. Reg. xviij. ⁊ tandem captiuatꝰ fuit regnuꝫ iuda ꝑ nabucho. regē babilonis. cuiꝰ captiuitatis adhuc remanebat effectus fuituris. vñ sequit postea. (m) Ecce nos ipsi hodie serui sumus. qꝫ liez sacerdotes essent a tributo liberi ⁊ ministri templi. vt bi⁹ cōstare. vij. nō tri alu (n) Et fruges eius multiplicatur regib⁹: qꝫ ō eis reddebat certa summa regi. (o) Et corpib⁹ nr̄is dominanē ⁊ iumentis nr̄is sm̄ voluntatē suā: et in tribulatiōe magna sum⁹.

(a) Super oīb⁹ ḡ bis. hic incipit capitulum sm̄ signationē biēnium ⁊ breuiū: vbi describit firma coꝛrectōnis pmissio. Circa qō mod⁹ pmittendi pmittit: sc̄do declarat qd pmittit ibi: Sacerdotes. Circa primū dicā. (a) Sup oīb⁹ ḡ bis s. pctis pdict⁹ simpliciter vitādis. (b) Nos ipi pcutimꝰ fedus scribim⁹: et signāt⁹ principes nr̄i: leuite nostri ⁊ sacerdotes nr̄i. Signatores aūt fuerūt: nee mias athersata filiꝰ achelai: ⁊ sedechias saraia ⁊ azarias hieremias phessur amarias melchias acc⁹ sebenia melluc marem merimuth Obdias: daniel genton baruch mosollaz abia miamin mazia belga semeia: hi sacerdotes. Porro leuite: iosue filiꝰ azarie: bennui ⁊ filijs enadad: cedmihel ⁊ frēs eoꝝ sechenia odouia celita phalaia anan micha roob asebia zachur serebia sabania odia bani baninu: Capita populi: feros Phebmoab elam zetu bani bonni Azgad bebai adonaia beggoai adin ether ezechia azur odouia asuz besai areth anathot Nebai Mechphia mosallā azir mezisabel (b) sūt a studijs suis pessimis. (m) Ecce nos ipi hodie sum⁹: ⁊ terra quā ꝛ̄disti pri⁹ nostris vt comedēt panē ei⁹ ⁊ q̄ bona sūt ei⁹: ⁊ nos ipi sum⁹ in ea. (n) Et fruges ei⁹ multiplicāt regib⁹: qs posuisti sup nos ꝓpter peccata nostra: ⁊ corpib⁹ nr̄is dñanē ⁊ iumentis nr̄is sm̄ voluntatē suā: et in tribulatiōe magna sum⁹. (c.r.)

(c) Super oīb⁹ ḡ bis⁹ nos ipi pcutimus fedus et scribim⁹: et signāt⁹ principes nr̄i: leuite nostri ⁊ sacerdotes nr̄i. Signatores aūt fuerūt: nee mias athersata filiꝰ achelai: ⁊ sedechias saraia ⁊ azarias hieremias phessur amarias melchias acc⁹ sebenia melluc marem merimuth Obdias: daniel genton baruch mosollaz abia miamin mazia belga semeia: hi sacerdotes. Porro leuite: iosue filiꝰ azarie: bennui ⁊ filijs enadad: cedmihel ⁊ frēs eoꝝ sechenia odouia celitapha laia anan micha roob asebia zachur serebia sabania odia bani baninu: Capita populi: feros Phebmoab elam zetu bani bonni Azgad bebai adonaia beggoai adin ether ezechia azur odouia asuz besai areth anathot Nebai Mechphia mosallā azir mezisabel (c) Sacerdotes. Dicit ꝓsequenter oīa dixit qd sacerdotes et principales ꝓmiserūt obsuatiōz legis gratie. ideo subdit. (d) Et ambularēt in lege dei ꝛ̄. ⁊ sequit. (f) Et custodirent vniuersa mādata. q̄tū ad moralia. (g) Et iudicia ei⁹. q̄tuz ad ꝑcepta iudicialia. (h) Et ceremonias. q̄tuz ad ceremonialia. et sic ritus scribi⁹ ꝓtinent oia legis ꝑcepta. vt oīs uz fuit exor̄. n. sc̄do oīa dixit qd ꝓmisert spaliter. s. ꝓfessatione ad mitriōe cū gētilib⁹ a qb⁹ se sepauerēt: vt dictū ē s. ⁊ hec notat cū vi. Et vt nō daremus filias nostras ꝛ̄. sc (d) doch i ed dua felthia anan ani ꝙ osee anania asub aloes phaleam sobech Reum asebna madsia et baia hanan anan melluch arez baana et reliqui ꝛ̄ populo. (e) Sacerdotes leuite ianitores ⁊ cātores nathinnei et oīs q̄ se sepauerūt ꝛ̄ populis terraruꝫ ad legez dei vxores eoꝝ filij eoꝝ ⁊ filie eoꝝ omnes qui poterāt sapere sponsentes ꝓ fribus suis: optimates eoꝝ ⁊ q̄ venieb̄at ad pollicendū et irādū vt ambularent in lege wmūi quam ꝛ̄derat i manu moysi serui sui vt facerent: (f) et custodirent vniuersa mādata dñi dei nr̄i⁹ ⁊ iudicia ei⁹ (g) ⁊ ceremōias ei⁹ (h) ⁊ vt nō daremꝰ filias nr̄as ppl'o terre ⁊ filias eoꝝ (i) non accipem⁹ filijs nr̄is. Populi q̄ tre q̄ importāt venalia ⁊ omnia ad vsum per diem sabbati vt vendāt: nō accipiem⁹ ab eis in sabbato ⁊ i die sc̄ificato. (k) Et dimittem⁹ annū septimū ⁊ et eracti onē vniuersem an⁹ (l) Et statuem⁹ sup nos ꝑcepta vt ꝛ̄ m⁹ tertiā ptē sicli p annum ad op⁹ dom⁹ dei nr̄i (o) ad panes ꝓpositionis (p) ⁊ ad sacrificiuz sempitnū (q) et in holocaustū sēpitnū i sabbotis i kl'n disi (r) solēnitatib⁹ ⁊ i sc̄ificatī ꝓ pctoꝝ et oze. ꝓ isr̄l ⁊ in oēm vsuz dom⁹ dei nr̄i. (i) Nō accipiem⁹ ab eis in sabbato ⁊ i die sc̄ificato. Populi q̄ tre ꝛ̄ importāt venalia ⁊ omnia ad vsum per diem sabbati vt vendāt: nō accipiem⁹ ab eis in sabbato ⁊ i die sc̄ificato. (k) Et dimittem⁹ annū septimū et eracti onē vniuersem an⁹ (l) Et statuem⁹ sup nos ꝑcepta vt ꝛ̄ m⁹ tertiā ptē sicli p annum ad op⁹ dom⁹ dei nr̄i (o) ad panes ꝓpositionis (p) ⁊ ad sacrificiuz sempitnū (q) et in holocaustū sēpitnū i sabbotis i kl'n disi (r) solēnitatib⁹ ⁊ i sc̄ificatī ꝓ pctoꝝ et oze. ꝓ isr̄l ⁊ in oēm vsuz dom⁹ dei nr̄i. (k) Et dimittemus annum septimum fine cultura ⁊ remissione: ⁊ etiam fine collectione: qꝫ vñi camporum non poterāt habere ꝛ̄cepti aliquid quasi ꝓpium: vt habetur leuit. xxv. s illud qꝫ ex vendēdibus gratis ꝛ̄cedebat ꝛ̄ dono dei erat cōe dominis pauperibus et bestijs. (l) Et exactionē vniuerse manus. vt habetur leuit. xxv. qꝫ septimo anno debāt debita remittere pauperibus iudeis: q̄ non poterāt solucre. et suos breues: vt hab eč ventro. xv. Tercio. pmiserunt specialiter cule⁹ debiti continuatiōem: quod notatur cū dicitur (m) Et statuemus sup nos ꝑcepta vt demus s. singuli capitanei terciam partem sicli ꝑ annū id ē quolibz anno. (n) Ad opus domus dei nostri. et q̄d sit illud opus ostenditur cū dicitur (o) Ad panes ꝓpositōis. qui ponebanē noui quolibet sabbato. (p) Et ad sacrificium sempiternum. i. iuge sacrificium quod fiebat omni die mane et vespere. (q) Et in holocaustum sempiternū in sabbatis: quia ratione solemnitatis diei fiebant sacrificia specialia. (r) In kalendis. i. in nouilunijs. (s) In solemnitatib⁹. lege statutis. s. pascbate pēntecostes ⁊ silib⁹. (t) Et in sanctificatis. s. in diebus qui nō erāt statuti ex lege. s ex aliquo diuino beneficio postea facto: sicut solemnitas sortium quam beāter ⁊ mardocheus statuerūt: vt habeč beāter vltimo: ⁊ q̄ ad cultū templi requirebat ordo debit⁹ ministroꝝ. ideo subditur:

a Sortes ḡ misimus sup oblationē lignoꝝ. qb⁹ nutriebāt ignis ptinue in altari holocaustorū: ⁊ nutritō ptinebat ad sacerdotū officiū. vt dr leuit. vj. Apportatio lignoꝝ ad officiū natbinneoꝝ. vt di Josue. ix. ⁊ soluto ptinebit ad pplm. io dr. b Inter sacerdotes ⁊ leuitas. sub quibus intelliguntur natbinnei.

c Et pplm. q p sortes fuit ordinatum q̄liter sacerdotes p bdomadas ⁊ dies nutrirent. ille ignes p vices sibi succederēt: et similiter de oficio leuitarū et natbinneoꝝ: et eodē mō de solutione p pplm.

d Sicut scriptū est i lege moysi. leuitica. vj.

e Et vt afferremus pmogenita treuie ⁊ p̄mitiua. pmogenita ,pric dicebantur pmo nata de aialibus et et bobus q̄ fuerunt deo obligata a tpe q̄ pcussit pmogenita egyptioꝝ. Primitiua aūt ,ppe dicebāt illa q̄ d aialibus ⁊ terre naicentibus sacerdotib⁹ debebant. ſſl. ps. tñ magꝭ deuoti ad dentes dabant xl. minus deuoti vo subtrahentes dabāt sexagesimā. aliqui tñ accipiunt pmogenita p primitiis seu primit⁹is sicut b. f Primogenita terre nre tc. ⁊ similer primitiua p primogenitis cū subditur.

g Et primitiua filioꝝ nroꝝ. q̄ redimebant. v. sicl⁹.

h Et pecoꝝ nroꝝ. de q̄bus pmogenita aialiuꝝ immolaticioꝝ immolabāt dño. Pmogenita vo aialiū nō immolaticioꝝ redimebant excepto ptiogenito asini q̄ mutabāt oue loco eius imolanda: ⁊ primogenito canis q̄ interficiebāt: put dictū fuit diffusius exodi. xiij. i Afferem⁹ sa. ad gazo. dri nri. i. ad locū vbi talia reponebant ,p victu sacerdotū. k Et decimā ptem terre nre. i. fructū terre nostre. l Leuitis ad coꝝ sustentationē. tñ ish leuite de istis decimis a ꝓlo receptis dabāt ptem decimā summo sacerdoti. io sb dit. Et leuite offerrent decimā ptez decime. m Et ibi erūt vasa dñi sanctificata. i. ad ministeriū templi necessaria. n Et sacerdotes tc. i. ministri debiti. o Et nō dimittemus domū dei nri. sine debito cultu.

Caplin. xj.

Habitauerūt aūe. Postq̄ descripta ē ciuitas⁹ mutato. ⁊ murate clausio. hic ꝑtr describit qⁿ⁹ populatio. q: ciuitas magna erat respectu populi ibi habitare volentis. io necrum fuit ordinare q̄ habitaret in hierlim: ⁊ qui in ciuitatib⁹ alijs. Circa qō primo describit ḧ ordinatio in ḡnali. secdo magis in spāli. ibi. De filijs iuda. Circa primū sciendū: q: gentiles q̄ habitabāt circa urlim inuidia moti inferebāt habitatoꝝ ei⁹ minas molestias. vt ꝛ ꝛc pcedēt⁹: io pauci volebāt ibi remanere. ꝓpter qō oportuit te ḧ p sortes ordinare: et hoc i tribub⁹ iuda beniamin ⁊ leui: de istis essi tribu⁹ tenebant ibi aliqui habitare ad defensionē eius ne ab hostib⁹ muri iterū destruēt: q: ciuitas hierlim erat ptim i sorte iude: ⁊ ptim i sorte beniamin. vt dictū fuit iosue. xv et. xviij. ⁊ q: templū erat ibi cui debebat ministrare trib⁹ leui. de istis ḡ tribub⁹ fuerūt alīq fortes et magnanimi: q̄ spōte se obtulerunt ad habitādū in hierlim: ⁊ hoc est qō dr. a Habitauerūt aūt pn̄. tc. i. priapales in fortitudine et magnanimitate qō ab iudic. Optimates ablīq sorte: medio pplī habitabāt. ñ ē in hebreo necē de textu: ſ p modum glose fuit appositū: ⁊ postea p unpitiā scriptoꝝ textui inſtum. inē reliqs vo de trib⁹ tribub⁹ pdictis: q nō obtulerūt se sponte ad habitandū in hierlim. ordinatū fuit p sortes: q decima ps regni inde in hierlim habitaret. nouem aūt partes in reliqs ciuitatib⁹ ⁊ hoc est qō dicit.

Habitauerūt aūt principes pplī in hierusalem. b Reliq vo plebs misit sortē. vt tolleret vnā parte de decē q̄ habitaret essent in hierlim ciuitate sancta: nouem vo ptes in ciuitatib⁹. c Benedixit aūt pplo viris oib⁹ q̄ sponte obtulerāt se. impcando eis bona eo q̄ sponte se offerebāt periculis ꝓ ciuitate sctā. d Habitauit aūt vnusquisq⁹ in possessione sua in vrbib⁹ isrl. q: illi qui erāt de regno isrl: qui captiuatis aliis ꝓ salmanassar euaserāt et tñ postea cū regno iude captiuati fuerant ꝓ nabucho. ⁊ cū eis redierāt de lictia cyri: put dictū fuit eſdre. j. nō sunt coacti ꝓ sortes bitare in hierlim: sed dimissi. sūt ire ad possessiones suas ꝓ sua voluntate: tñ q: erant pauci. tñ q: nō sic tenebant ad custodiā ciuitatis hierlim sicut illi de tribub⁹ pdictis: vt ꝑ cr pdictis. e Sacerdotes leuite tc. q̄ descenderāt de gētib⁹. vt dcm fuit ē. eſdre. ij. de oibus istis illi q̄ nō erāt necessarij ꝓ misterio templi ⁊ custodia ciuitatis: fuerūt dimissi in vrbib⁹ alijs. f De filijs iuda. Hic describit ordinatio predicta magis in spāli: et ꝓmo ḡtum ad habitātes hierlim. secdo ḡtum ad habitantes in alijs ciuitatibus: ibi. Et reliqui ex isrl. Circa primū ponuntur nomina principaliū: et summa omnium: tamen per partes. Et primo ḡtum ad illos de tribu iuda: cum dicitur. De filijs Juda Athaias tc. et patet litera.

b Reliqua vo plebs misit sortē. qō aūt sequit: Decima ps po. cli. vt bitet in hierlim: q: verbs vacua erat. nō est in hebreo: ſ apositū fuit p modū glose: et postea in text⁹ est tertiū sicut et de alio pdictū ē. c Benedixit aūt pplo viris oib⁹ q̄ sponte obtulerāt tc. impcando eis bona eo q̄ sponte se offerebāt periculis ꝓ ciuitate sctā. d Habitauit aūt vnusquisq⁹ in possessione sua in vrbib⁹ isrl. q: illi qui erāt de regno isrl: qui captiuatis aliis ꝓ salmanassar euaserāt et tñ postea cū regno iude captiuati fuerant ꝓ nabucho. ⁊ cū eis redierāt de lictia cyri: put dictū fuit eſdre. j. nō sunt coacti ꝓ sortes bitare in hierlim: sed dimissi. sūt ire ad possessiones suas ꝓ sua voluntate: tñ q: erant pauci. tñ q: nō sic tenebant ad custodiā ciuitatis hierlim sicut illi de tribub⁹ pdictis: vt ꝑ cr pdictis. e Sacerdotes leuite tc. q̄ descenderāt de gētib⁹. vt dcm fuit ē. eſdre. ij. de oibus istis illi q̄ nō erāt necessarij ꝓ misterio templi ⁊ custodia ciuitatis: fuerūt dimissi in vrbib⁹ alijs. f De filijs iuda. Hic describit ordinatio predicta magis in spāli: et ꝓmo ḡtum ad habitātes hierlim. secdo ḡtum ad habitantes in alijs ciuitatibus: ibi. Et reliqui ex isrl. Circa primū ponuntur nomina principaliū: et summa omnium: tamen per partes. Et primo ḡtum ad illos de tribu iuda: cum dicitur. De filijs Juda Athaias tc. et patet litera.

scdo ḡtuꝫ ad illos ō tribu beiamī cuꝫ dī. Hi sūt aūt filij beniamin ⁊c. ⁊ ptꝫ lra vsq; ibi. ¶ g Sēnua sup ciuitatē scōs. s. ab illo q̄ erat pncipalis in ciuitate. ⁊ eo ḡtuꝫ ad illos de tribu leui cū dī. Et ō sacerdotibus idaia filꝰ ioarib ⁊c. et pꝫ litera vsq; ibi. ¶ b Et pcepositus eoꝝ .i. pncipal sup eos ⁊ ordinator. ¶ i Zabdiel filꝰ potētū. in hebreo hꝫ magnoꝝ. qz erat de pparentib⁹ potentib⁹ ⁊ magnis. ¶ k Et ō leuitas. simpliciꝫ. q̄ ministrabāt sacerdotibus. Sebenia ⁊c. sequitur. ¶ l Et Jozabeth. sup oīa opa que erāt fo. in templo. dei. ḡa de his q̄ erāt intra templū intromittebāt se. sacerdotes. ¶ m A principib⁹ leuitaꝝ fuit supple iste iozabeth ad p̄dicta de sthinatus. ¶ n Et mathania ⁊c. princeps ad laudandū qz erat pceptor. ¶ o Et reliqui erāt isti. Hic describit p̄dicta ordinatio i speciali ḡtū ad habitantes cī bierlin. ⁊ ptꝫ lia vsq; ibi. ¶ p Qui habitabant in ophel. nō ē nomē turris q̄ ppriū erat templo. vt dictuꝫ ē s. ca. iij. sed ē nomē ville extra bierusalez. sicut cīn de sacerdotibus ⁊ leuitis aliq̄ habitabāt in bierlin ⁊ aliq̄ ēē. sic et de nathinneis. ¶ q Et cēs leuitaꝝ in bierlin azi filꝰ banni. ihebreo hꝫ et prepositus leuitarū ⁊c. qz soli sacerdotes erāt pontifices seu epi. ꝓpter loquēdo. habetes tñ sup se vnum tm̄ summū pontificez ⁊ ideo q̄ iste azi dī hic episcopus leuitaruꝫ hoc est extēso nomine ad ēpm̄ eis pōerat tanq̄ prepositus. episcopus enim dicitur ab epi quod est sup ra: et scopon intentio: q̄si alijs superintendens.

athaia filꝰ asiā filij zacharie filij amarie filij iaphatie filij malalehel. De filijs phaēs ūmaasia filꝰ baruch filꝰ coloza filꝰ azia filꝰ addaia filꝰ ioarib filꝰ zacharie filꝰ silonites. Oīs filij phares q̄ habitauerūt ierlin q̄ringenti sexaginta nouē viri fortes. Hi sūt aūt filij bē iamin. Sellū filꝰ mosollaz filꝰ ioed filꝰ phadaia filꝰ colaia filꝰ masia filꝰ ethel filꝰ israia. Et post eū gebbai sellai nongēti viginti octo. Et iobel filꝰ zechri ꝓpositꝰ eoꝝ ⁊ iudas filꝰ ⁹ senua sup ciuitatē scōs. Et ō sacerdotes: idaia filꝰ ioarib iachin saraia filius helchie filꝰ mosollā filius sadoch filꝰ meraioth filꝰ ahitob pncipes dōm̄ dei ⁊ frēs eoꝝ faciētes opa tēpli octingēti viginti duo. Et adaia filꝰ ieroā filꝰ phaleleia filꝰ amsi filꝰ zacharie filꝰ phessur filꝰ melchie ⁊ frēs eius pncipes pm̄ ducēti q̄dragīta duo. Et amasai filius azrihel filꝰ azi filius mosollamoth filius emmer ⁊ fratres eoꝝ potētes nimis centū viginti octo: ⁰ et ꝓpositꝰ eorū ¹ zabdihel filꝰ potentiū. ⁿ Et de leuitis: sebenia filꝰ asob filꝰ azaricā filꝰ asabia filꝰ boni ⁊ sabathai ⁊ iozabeth sup oīa opa q̄ erāt foris eēus i domo dei ᵐ a pncipibus leuitaꝝ" Et mathania filꝰ micha filꝰ zebedei filꝰ asaph pceps: ad laudandū ⁊ ad ꝓfitēdū in orōne et becbecias scōs de fratribus eius: et abda filius samua filius galal filius iditthun. Oīes leuite in ciuitate sancta: ducenti octoginta quatuor. Et ianitores Accub telmon ⁊ fratres eoꝝ qui custodiebant hostia: centū septuaginta duo. ° Et reliqui de israhel sacerdotes et leuite in vniuersis ciuitatibus iuda vnusquisq; in possessione sua et nathinnei q̄ habitabāt in ophel: et siaha ⁊ gaspha de nathinneis. ᵖ Et episcopus leuitarum i bierusalem azi filius baani filius azabie filius mathanie filius Miche. ʳ De filijs asaph: cantores in ministerio domus dei. ˢ Preceptum quippe regis ᵗ sup eos erat: et ordo in cantoribus p̄ dies singulos et thataia filꝰ meshezebel de filijs zara filij iuda in manu regis iuxta omne verbū populi: ᵘ et i omnibus p̄ omnes regiones eoꝝ. ˣ De filijs iuda habitauerūt in cariatharbe et in filiab⁹ ei⁹: et in dibon ⁊ in filiabus eius ⁊ in capseel et in viculis eius ⁊ in iesue et in molada et in bethphaleth ʸ et in asersual et in bersabee et in filiabus eius et in sicelech: et in mochona ⁊ in filiabus eius: et in remmon ᶻ in saraa ⁊ in ierimuth zonoa odollā ⁊ i villis eaꝝ: lachis ⁊ in regionib⁹ ei⁹ ᵃ azeca ⁊ in filiab⁹ ei⁹. ᵇ Et manserunt i bersabee vsq; ad vallem ennon ᶜ Filij aūt beniamin a gebamechmas ⁊ hai ⁊ bethel ⁊ filiab⁹ ei⁹ anathoth nob ananna asor rama gethei madid seboim neballath⁹ et Ono valle artificum: ᵈ et de leuitis: portiones iude et beniamin.

omne verbū ꝓpuli ⁊c. qz plus dispositum erat per sortes q̄ bitaret in bierusalē. ⁊ q̄ ēē. Rab. Sa. exponit hoc de rege dario q̄ ordinauerat vt dicat q̄ nccia administrarēt p̄ singulos dies cātoribus de sumptu suo. et p quē deberꝫ hoc fieri ībungit cī dī. Et phataia filꝰ meshezebel de filijs zara .i. zari. Filij iuda. qz genuit phares et zaran de thamar Mat. j. In manu regis .i. p̄m ordinationē3 darij regis. Scōm omne verbū pli. .i. p̄m omne rez exhibendā ꝓpo ad hoc em̄ erat ordinat⁹ iste meshezabel. vt quicquid de sumptu regis erat administrandū templo p manū ei⁹ fieret: et videtur melio: ista expositio.

¶ q Et cēs leuitaꝝ in bierlin azi filꝰ bani. ihebreo hꝫ et prepositus leuitarū ⁊c. qz soli sacerdotes erāt pontifices seu epi. ꝓpter loquēdo. habetes tñ sup se vnum tm̄ summū pontificez ⁊ ideo q̄ iste azi dī hic episcopus leuitaruꝫ hoc est extēso nomine ad ēpm̄ eis pōerat tanq̄ prepositus. episcopus enim dicitur ab epi quod est sup ra: et scopon intentio: q̄si alijs superintendens.

¶ r De filijs asaph cātores ⁊c. preceptum quippe regis. s. dauid. ¶ s Super eos erat. quia ordinauerat cātores de filijs asaph. vt habetur primo paralipo. xxv. ca. Juxta dās. ¶ r Filij aūt beniamin. Hic agit de locis extra bierlin habitatis a filijs beniamin. et pꝫ lra vsq; ibi. ¶ y Et ono valle artificū. sic noiata fuit. eo q̄ a principio manebāt ibi artifices. ¶ z Et de le. por. iu. ⁊ beniamin. i. de tribu leui aliqui manebant extra bierlin in extraq; sorte. Iude ⁊ in sorte beniamin. qz nō habebāt sortem sibi ꝓpriam assignatam.

Hi sunt aũt. Postq̃ relecta ē ciuitas ℔.xij. hierlim ꝓlatio: h ꝑtes euoluio describit cuius dicatio. Circa quã ꝓio ponũt q̃dã ꝑambula. scdo dedicatio ipa. ibi. In dedicatione aũt. tertio q̃dã ad ipã scẽntia. ibi. Recesserũt q̃. Circa primũ sciendũ: q̃ ista dedicatio erat ꝓncipaliter agẽda ꝑ sacerdotes et leuitas ꝛ ideo describit hoc a ꝓncipio redit⁹ captiuitatis babilonice vsq; ad tp̃s hui⁹ dedicatois ꝛ etiã vltra: et ꝓmo ponũtur illi q̃ fuerũt tpe Jesue q̃ cum zorobabel ascenderunt de babilone cũ dr̃. ℔ b

Josue saraia hieremias Esdras ꝛ. iste Esdras fuit ille q̃ scripsit libz Esdre: q; ꝓmo venit hierlim cũ zorobabel ℔ postea redit ad regem: vt ꝑmitteret iudeos sibi addu cẽt: ꝛ a rege ampliores gras impetrarẽt.

Hec Isti ꝓncipes sacerdotuz .i. ꝓcipales io expresse ſiũt nominati. ℔ d Et frẽs eoz. Isti erant minus ꝓncipales sacerdotes: ideo sub nomine cõi exp̃munt. Et codẽ modo dicendũ est de leuitis et

Cap'lm.xij.

Hi sunt aũt sacerdotes ꝛ leuite qui ascẽderunt cũ zorobabel filio salathiel: [b] Josue saraia hieremias esdras amaria melluch accus sechenias reum mẽimuth addo gẽthoi abia miamin madia belga semeia ꝛ ioarib ꝛ idaia sellus amoch elceia Adaia. [c] Isti principes sacerdotũ⁹ frẽs eoz in diebꝫ iosue. Põro leuite: iesua bẽnui cedmihel sazabia iuda mathanias super hymnos ipi et frẽs eoz et bechecia atq; ethanni: ꝛ frẽs eoz vnusq;q; i officio suo. [c] Josue aũt genuit ioachim: [g] ꝛ ioachim genuit eliasib: [b] et eliasib genuit ioiada: [i] et ioiada genuit ionathã: [k] et ionathã genuit iedda. [l] In diebꝫ aũt ioachim erãt [m] sacerdotes et ꝓncipes familiaꝝ saraie maarie hieremie ananie esdre mosollã amarie iohannã milico ionathan sebenie ioseph aran edna maraioth elci a daie zacharie gẽthon mosollã abie zechri miamin ꝛ moadie felti belge samua semeie ioathan Joarib mathanai iodaie Azzi sellaie celaia mochober elchie asebie idaie nathanahel. [n] Leuite in diebꝫ eliasib et ioiada ꝛ ionan[o] et iedboa [p] scripti principes familiaꝝ ꝛ sacerdotes [q] in regno darij perse. [r] Filij leui [s] ꝓncipes familiarũ scripti in libzo ỽbozũ dier. [t] ꝛ vsq; ad dies ionathan filij eliasib. [v] Et ꝓncipes leuitaꝝ: [x] asebia serebia ꝛ iesue filij [y] cedmihel: ꝛ frẽs eoz uz ꝓ vices suas vt laudarẽt ꝛ ꝑfiterẽtur iuxta ꝓceptũ dauid viri dei: [z] et obseruarent eqs per ordinem. Mathania et bechecia et obedia mosollam thelmon accub custodes portarum et vestibulorum ante portas. Di in diebus Joachim: filij Josue: filij Josedech: et in diebus Neemie ducis: et Esdre sacerdotis scribeq; [y] In dedicatione autem muri de eq̃ faciens sibi reuerentiã: et tũc ꝓncipes alexãdri mirati sunt credẽtes mentẽ eius iudicitarã. ꝓter qõ parmenio alexandro familiaris q̃siuit ab eo cur hoc feciſſet. et rñdit q; cum essem adhuc in macedonia: et cogitarẽ quõ ali am mihi subiugarem: apparuit mihi deus in tali effigie et dixit: q; secure tantum negociũ acciperẽ. ꝛ q; ipo duce cõpleres: ꝓter qõ deũ q̃ mihi apparuerat in homine vulnerat⁹ ſum: teneris firmiter qõ sicut incepit: ita ꝓmiſſum adimpleuit. ℔ l In diebꝫ aũt Joachim. Hic ꝑtes agitur de sacerdotib⁹ qui fuerunt tempore ioachi filij Jo sue. cum dr̃. ℔ m Sacerdotes ꝛ ꝓncipes familiarũ. s. sacerdotaliuz sara ia maaria ꝛ. in aliquib⁹ libris ponũtur ista noia in genitiuo casu: ꝛ hic cõstruunt cũ eo qõ ꝓponit: et ꝓncipes familiarum: quaꝛ supple. s. saraie ꝛa maarje: et sic de aliis. ℔ n Leuite. Hic agit de his q̃ fuerũt sub aliis ſũmis sacerdotib⁹ sequẽntibus ꝓdecessoꝝ ioachim: et hoc est qõ dr̃: Leuite in diebus eliasib et ioiada et ionan. iste. s. nomiatus est ionathan. ℔ o Et iedboa. iste supra nominatus est iedda q̃ noia hebraica frequenter variantur in ꝓncipio vl in fine. vel in vtroq; sicut et latina: vt frequenter dictuz ē supra. ℔ p Scripti ꝓncipes familiarũ. ꝓ nomina sua in libris genealogiarũ suarũ. Iz nõ sint hic exꝑssa. ℔ q In regno darij pse. i. dario regnante. qui est de genere perſarũ. sub quo ꝑsummatũ fuit tẽplũ. vt bi ē. esdre. vj. ℔ r Filij leui. Hic reuertit scriptura ad describendũ leuitas q̃ fuerũt tpe ioachim q; s. describerat sacerdotes sui tẽpis. dicit g̃: Filij leui supple q̃ sequunt: ℔ s Ꝓncipes fa. scripti in li. ỽ. dierũ. s. j. palip. xxv. non q; illi q̃ secuntur fuerũt ibi scripti in ꝓprijs ꝑsonis. s. in patribus suis: et quia ordines leuitarũ ibi sunt descripti ad quos isti restituti sunt tẽpoꝛib⁹ illis p⁹ reditũ captiuitatis. ℔ t Et vsq; ad dies ionathan filij eliasib. q; ultra fuit aliq̃ eoz vixerit vsq; ad tp̃s q̃ ionathan fuit summus sacerdos: ꝛ dr̃ filius eliasib. i. nepos q; fuit filius ioiade filij eliasib: vt ꝑz ex dictis supra codẽ ca. ℔ v Et ꝓncipes leuitarũ. i. ꝓncipales inter eos sunt isti. ℔ x Asebia serebia ꝛ. vt laudarent ꝛ ꝑfiterenẽ iuxta ꝓceptũ regis iuda. vt bi. j. palip. xxv.

℔ y Et obseruarent eque per ordinẽ. id est sibi succedẽtes ꝑ vices ſm ordinationem dauid cetera patent ex dictis. ℔ z In dedicatione autez. Preambulo descripto: hic ꝑsequenter describit ciuitatis edificatio. Circa quam primo ponitur ꝓparatio populi. secundo dedicatio muri. ibi.

Ascendere abit feci. tercio oblatio sacrificii. ibi. Steterūtq;. Circa primū dr. ¶a Requisierūt leuitas de oīb⁹ locis suis. vt solēn⁹ fieret dedicatio. et ptz ira vsq; ibi. ¶b Et mūdati sunt sacerdotes ⁊ leuite primo: ¶c Et mundauerūt pplm. Secdo: sicut scriptū est ecclx xxiiij. Ab immūdo quis mūdabit. ¶a debitus ordo ē. vt mūdās aliū p⁹ mūdet seipm: ista aūt mūdatio sacerdotū fiebat p iciunia ⁊ p orationē ab vrbibus: ⁊ aspsionē aque lustrationis. Emūdatio vo pplī p aspsionem aq lustrationis tm. leuitaꝝ aūt medio mō q; leuite faciōi ritu mundanē q; sacerdotes: vt dr. ij. paliꝑ. xxiij. et ppls q; leuite. ¶d Et portas et murum. l. mūdauerūt imūdicias amouēdo ⁊ aquā lustrationis aspergendo. ¶e Ascendere autē feci. Hic ꝑfitet descriptio dedicatio muri ⁊ p ꝑs ciuitatis q; muro claudebatur Et ascēdere feci. ibi sunt Neemie.

¶g Et statuit duos choros laudātium magnos. Sicut aliqui exp̄ositores. q; isti duo chori sic diuidebanē: q; vnus ibat sup murū circūeundo ciuitatez alius sup terrā iuxta murū exterius sed hoc nō vr verū q; infra de secdo choro dr: q; media ps pplī erat sup ꝛa murum. et p hoc intelligēdū est: q; vter q; chor⁹ laudantiū q; erat de sacerdoti b⁹ ⁊ leuitis ibat supra murꝝ: et vna ps populi erat cuꝝ eis sup murꝝ ⁊ alia sup terrā: sic igit p mo loquit de primo choro cū dr. ¶b hierlm ⁿ reqsierūt leuitas de oīb⁹ locis suis: vt adducerēt eos in hierlm: et facerēt dedicationē ⁊ leticiā in actione grāꝝ: ⁊ cātico ⁊ in cymbalis: psalteriis ⁊ citharis. Cōgregati sunt aūt filii cātoꝝ ⁊ de cāpestribꝰ circa hierlm: ⁊ de villis netuphati: et ō de domo galgal: ⁊ de regionibus geba et asmaueth. qm̄ villas edificauerūt sibi cātores in circuitu hierusalez. ᵇEt mūdati sūt sacerdotes ⁊ leuite: ᶜet mūdauerūt pplz ᵈ⁊ portas ⁊ murꝝ. ᵉAscēdere autē feci p̄ncipes iuda sup murū: ᵍet statui duos choros laudātiū magꝝ. ʰEt ierūt ad dexterā sup murꝝ ad portā sterquilinij. ⁱEt iuit p⁹ eos osaias: ᵏ⁊ media ps p̄ncipū iuda ⁊ azarias esdra ⁊ mosollā iuda ⁊ beniamin ⁊ semeia ⁊ hieremia ˡEt de filijs sacerdotū in tubis: zacharias filⁱ⁹ ionathā: filⁱ⁹ semeie: filⁱ⁹ mathanie: filⁱ⁹ michaie: filⁱ⁹ zechur: filⁱ⁹ asaph: et frēs ei⁹ semeia: et asarel malalai galalai maai nathanahel ⁊ iuda ⁊ anani ᵐin vasis cāticī dauid viri dei: ⁊ esdra scriba añ eos in porta fontis. Et ꝛta eos ascenderunt in gradibꝰ ciuitatis dauid i ascēsu muri sup domuꝝ Dauid. ⁿ ⁊ vsq; ad portā aq̄ arū ad orientē. °Et ex aduerso scōs grās referentiuꝝ ibat ex aduerso: ⁊ ego post eū: ᵖet media ps pplī super murꝝ ᵍet sup turrim furnorꝝ ʳet vsq; ad murū latissimū: ˢet sup portā ephraim: et sup portā antiquā: et sup portā piscium: et turri ananehel et turri emath: ᵗet vsq; ad portā gregis: ᵘet steterūt in porta custodie: ᵛ Steterūtq; duo chori laudātiū i domo dei: et ego et dimidia pars magistratuū mecū ˣEt sacerdotes eliachim: maasia miamī michea elioenai zacharia: et anania i tubis: ⁊ maasia et semeia ⁊ eleazar et azi ⁊ iohānā ⁊ melchia et elam ⁊ azer. Et clare cecinerūt cātores: ⁊ iezraia ꝓposit⁹ ʸ Et immolauerūt in die illa victimas magnas: ⁊ letati sūt. Deᵒ enī letificauerat eos leticia magna. Sed ⁊ vxores eorꝝ ⁊ liberi gauisi sunt ⁊ audita est leticia illa hierusalem ꝓcul ᵃ Recessuerūt aūt in die illa ᵇ viros ᶜ sup gazophilatia thesaurī: ᵈad libamīa: ᵉ⁊ ad primitias: ᶠ⁊ ad decias ᵍ vt intro ferrēt ꝑ eos p̄ncipes ciuitatis i decrē grāꝝactiōes ʰ sacerdotes ⁊ leuitas: ⁱqz letificatus ē iuda i sacerdotib⁹ ⁊ leuitis astantib⁹. Et custodierūt obſuationem dei sui: in ingressu tēpli. ¶q Et media ps pplī sup murꝝ. ꝛa medietas p̄ncipū fuit ibi. q; erat pplo. ⁊ cuꝫ vna ps pplī erat cū eis. ⁊ alia ps gradiebat sup trā mō supradcto. ¶r Et sup turrim furnorꝝ. sic vocatā. qz ibi erāt furni. ¶s Et vsq; ad murū latissimū. qz ibi machine ab extra possent facilius poni et tere ⁊ ideo ibi fuit factus murꝰ spissi or. ¶t Et sup portā ephraim. ista ē vna de sex portis ō. noiatis ca. iij. vocatur sic qz habebat aspectū ad sortez ephraim ille ciuis ser porte vel sal tem plures eaꝝ plib⁹ noib⁹ nominant: vt ibidē dictū fuit. ¶v Et vsq; ad por. gre. sup. venerūt: illa enim erat ꝑ quā ꝑ tēplum sic noiata. qz aīalia imolanda in tēplo q illaꝝ adducebant. ¶x Et stete. in porta cus. q; erat iuxta atriū templi ¶y Steterūtq; Hic ꝑfitet ꝓmittur imolatō sacrificij. in q; erat ꝓsummatio dedicatōis: in q; q; dem immolatione aliq; ō sacerdotib⁹ et leuitis cātabāt: qd notat cum dr. ¶y Steterūtq; duo chori. lau. i domo dei ꝛc. ¶z Et sacerdotes eliachim ꝛc. iste ē q; ō. noiat ē ioachim: et alij intendebāt imolationi: vñ subditur. ¶z Et imolauerūt in die illa ꝛc de⁹ enī letificauerat eos leticia magꝝ eo q; mulier esset edificatus ⁊ dedicat⁹ ad seruitatē pplī ⁊ restitutionem cultꝰ diuini. ¶a Recessuerūt q̄s. hic ponūtur sequētia ad dedicationē vicz ordinatio de victu sacerdotū et leuitarū q̄tū ad eius collectionē et ꝓseruationē: vt possent intendē diuino cultui: et de his q; essent deo offerēda: et hēst qd dr. ¶a Recessuerūt q̄s in die illa. i. ꝑpleta dedicatōe. ¶b Viros fideles. ¶c Sup gazophilacia. i. repositoria. ¶d Ad libamina. q; erāt de liq̄dis deo offerenda: vt vino et oleo: ¶e Et ad primitias. que sacerdotibus debebātur. ¶f Et ad decimas. q; leuitis soluebanē. ¶g Vt introferrēt. i. in domū dñi. ¶h Sacerdotes ⁊ leuitas vt ibi possent manere et viuere. ¶i Quia le. i. iuda in sacer. et leuitis. eo q; bñ et diligēter officia sua fecerā:

Et ierūt ad dexteram suam ꝑ murū. i. illi de primo choro. ¶i Et iuit post eū osaias. q; erat ꝓncipalior. ¶k Et media ps p̄ncipū iuda. et alia medietas fuit cuꝫ secdo choro. ¶l Et de filijs sacerdotū in tubis canentes: qz hoc spectabat ad eoꝝ officiū. sequit. ¶m In vasis cāticī dauid. i. in instrumentis musicis: hm q; ordinauerat dauid. j. paliꝑ. xxv. Instrumenta enī cuiuslibet sortis vocāt vasa in bebreo. ¶n Et vsq; ad portā aquarꝝ ad orientē. i. ad portam orientalem tempti. qz in illa parte erat ingressus ad templū: et cius gtrium q̄ intendebāt intrare ad sacrificia imolanda. ¶o Et chorus scōs grās referentiū. ipsi deo de reedificatione muri. ¶p Ibat ex aduerso. i. ꝓpositā gte muri circūeūdo quousq; venirēt obviam alijs

¶k Et obseruationē expiationis.emūdando scipsos: pplin:portas ⁊ murū: vt ps ex ē. dictis.cetera ptēt vsq ibi. ¶l Et sciebāt leuitas.s.plares. leuitis decimas soluēdo. ¶m Et leuite sciebāt filios aarō. de decimis sibi datis:decimas eis soluēdo: q̄ cū soluit decimas alteri: in hoc designat se impfectū ⁊ alterū pfectū retinēs sibi nouem ptes. et dando decimā alteri q̄ signat pfectōnē eo q̄ denarius ē numa⁹ pfectus ꝓpē qđ et mūeri sēquētes sunt replicationes denarij ⁊ a⁹ptiuz: sicut.j.sē.x. et vnuz:ita.xj.sūt .x.⁊.ij. ⁊ sic ōnē vt dr.iij.ꝓbicorum. et ꝓter ꝗ apls ad hēbr:cos ōndit melchisedech fuisse mazē ipso abrahā q̄ decimas dedit Melchisedech Gen.xiiij.

.xiij.

In die aūt illo.Hec est scda pars principal⁹ libi:in qua agit de scdo aductu neemie in hierlim:q̄ cōpleto ducatu suo xij.annoz:in q̄ b⁹ intendit murationi ciuitat⁹ et edificatiōni: ⁊ restitutiōni diuini cultus:et alioruz que erāt ad bonū plīs sui redūt ad regez artharxersem. xxxij.anno regni eius a quo missus fuerat primo in hierusalē anno.xx.regni sui. vt dr ē.c.ij.q̄ rex sibi ꝓstituerat tps redeūdi: vt ibidē dr: ē postea circa finē vite sue rogauit regē: vt rediret hierlim ad corrigēdū aliq̄ mala q̄ pullulauerāt in absentia sua. ⁊ vt ibi cū suis patribus sepeliret. Pullauerāt aūt i sua absentia q̄uoz mala spālit. ꝓmū ē admissio illiciti. scōm destructio cult⁹ diuini qđ ponit ibi. Et itelleri malū. tcāū violatio sabbati:ibi. In die⁹ illis vidi ⁊c. tertiū ꝓmixtio semis ⁊ extranei:ibi. Et in die⁹ ill. primū malū fuit. eo q̄ eliasib sūm⁹ facdos ꝓmisit vasa thobie amanit⁹ i qb⁹ erat thezaur⁹ su⁹ reponi gazophilatō dom⁹ dei qđ erat deputatū reb⁹ sacris: ⁊ b malū fecit eo q̄ erat affinitate ꝓiunct⁹ thobie ꝓ nepotē suū: ⁊ io i ꝓncipio bu⁹ capli fit mētio de ꝓmixtōe tal⁹ mīmonij q̄ fit illicita cū dr. ¶a In die aūt illo scm ē.h ñ referr ad tps immediate sēquēs sed ad pcedētia:qz ista septio erat fcā. vt dr ē.c.x. ¶b Et inuētū ē scptū.s. deut.xxiij. q̄ nō debeāt itroire ām monites ⁊ moabites in eccliaz dr:qđ triplr fuit ibi expositū. vno mō q̄ ammonites ⁊ moabites nō possent ingredi atriū: vbi ador:abāt boies mūdi. Alio mō vt q̄ uis essent puerli ad iudaismū. nō tñ possent ꝓmoueri ad dignitates que respiciunt regimē plīs: vt q̄ essent decani centuriones et hmōi. tertio mō q̄ iudei cū istis plīs nō possent ptrahere matrimonia: vt ibidē diffusius fuit declaratū: et isto tertio mō hic accipit: ideo ibidē. ¶c Factū est ⁊c. sequa. oēm alie. ab isrl. qđ fuit factū vt dictū ē. ¶d Et repetit ꝓter causū q̄ subdit. ¶e Et sup hoc erat Eliasib sacerdos.s. culpabilis:ideo subditur: ¶f Et primus thobie.i. amicus p matrimoniū nepotis sui q̄ erat gener sanaballath vt habeē infra eodem ca. ⁊ sic p sequens erat am.c⁹ thobie: cui sanaballath erat magna familiaritate coiunctus: vt dictū est ē iij.cap. ad qđ sequitur est malū qđ ibi dicitur. ¶g Fecat ē sibi gazophilacum grande.s.in domo dei. ¶h Et ibi erāt ante eū repo. mu. et thus ⁊c. .i. illa que erant cōsecrata ad diuinuz cultū. que fuerant inde amora: vt ibi vasa thobie ponerent: cuius cā subdit. ¶i Et oīm⁹ aūt his nō fui in hierusalē. verbū est neemie: q̄ si fuisset ꝓs hoc nō ꝓmisisset. ꝓter qđ sequit. ¶j Et ꝓieci vasa ⁊c. de gazophilatio: vbi reponebātur duo sacrata.

¶k Precepiq̄ et emundauerūt gazophilatiū. quod erat contaminatū ex repositōe vasoruz bois gentilis ⁊ aduersarij iudeoz: vt ps ex ē. dictis. ¶l Et retuli ibi vasa domus dei. q̄ inde fuerāt ablata: in q̄bus reponebanē duo sacrata. ¶m Et cognoui. Dicit cōsequēter describit coīrectio scōi mali: vicz destitutio cultꝰ diuini. eo q̄ ministris templi nō dabantur necessaria. sed subtrahebantur: et hoc est quod dicitur. Et cognoui quoniam partes leuitaz. sibi debite ꝓ ministerio templi. ¶n Non fuissent eis date: quia eliasib summus sacerdos partim motus ex thobie gentilis monitione: partim ꝓpter cupiditatē talia sibi retinebat. ¶o Et fugiss⁹ vnusquisq̄ quercns sibi victum extra hierusalem. ¶p Et cōgregauī causam aduersus magistratus.i. summū sacerdotem et alios principales sibi assistentes. ¶q Et dixi. quare derelicimus domum dei. affodiaunt se illius in crimine. q̄uis esset innocēs: vt melius inclinaret eos ad correctionem. ¶r Et cōgregaui eos. scilicet leuitas et ministros qui recesserant. ¶s Et feci eos stare in statōibus suis. id est in officijs templi. ¶t Et omnis iuda apportauit decimam. ad sustentationem eozum. ¶v Et cōstituimus super horrea sclemia ⁊c. id est homies fideles ad custodiendum talia: et ad ministrandū ministris templi.

a Memẽto mei dñe ꝓ hoc. hoc uirtute
mmas: qꝛ tũa fa
ciebat ñ ꝓpter fauo
rẽbũanũ ꝑ ꝓpter bo
norẽ diuinũ. b
In diebꝰ illis. Hic
ꝑuit poſt correctõ
tercij mali uicꝫ vi
olatõnis ſabbati: i
ꝙ iudei faciebãt o
peꝛa ſeruilia: qõ no
tãꝫ cũ uẽ. c Ui
di in iuda calcãtes
toꝛcularia in ſab
bato ꝛc. ꝛ quia cuꝫ
gentilibus facie
bãt ẽmptiõis
et uenditionis: qõ
notatꝫ cũ uẽ. d
Et tyri. ꝙ crãt gẽti
les. Hi itaq; uerit in ea
inferẽtes piſces ꝛc
e Et obiurgaui
optimates iuda. ꝙ
plin regebãt: eo ꝙ
talia ꝑmittebãt.
f Numq̃d nõ hec
fecerũt ꝓres nr̃i. q.
d. ſic: et ꝓpter ꝑ fu
erũt in captiuitatẽ
ducti ꝛ cuitas iſta
deſtructa ẽ, ꝓpter
necmas appoſui:
remediũ: iõ ſcꝫtur
g Fcm̃ ẽ aũt cuꝫ
ꝙuiſſent portæ. in
hebꝛeo bñ. et factũ
eſt cuꝫ umbraſſent
portæ. i. qꝛ dies ad
uelꝑaſceb t: ꝛ tũc
icapit ſabbatũ: ꝛ in
ide redit: qꝛ tũc ꝑ
te debẽt ꝙeſcer ab
ingreſſu mercãtũ
ideo ſeꝗtur:
Et dixi. ſ. claudite
ianuas: ita ꝙ mer
catoꝛes nõ poſſint
intrare ciuitatẽ ad
exercẽdũ talẽ mer
cationẽ in die ſab
bati: tñ nõ fuerunt
oino coꝛrecti ꝓ hoc
ideo ſ3ditur.
i Et mãſerũt nego
ciatoꝛes ꝛ uen. ꝛc.
ad ꝗs cribãt iudei
emẽtes ab eis.
k Et ꝓteſtaꝫ ſũ eos
eis ꝙmmãdo: nõ fe
ãt. k Si ꝑ feceri
tis manũ mittã in uos. ad incarcerãdũ ꝛ flagellandũ. cete
ra patẽt. l Et ꝛ in dieꝰ illis. Hic ponit coꝛrectõ ꝗrti
mali ꝙ erat ꝓmixti ſemis extranei ꝑ ꝑceptũ legis: deut.
vii. et. xxiii. et hoc eſt ꝙd dñ. m Vidi iudeos du. vroꝛ.
azotidas. iſte erãt de filiabꝰ philiſtinoꝝ. n Et filij eoꝝ
et media ꝑte loquebãtur azotice. ſicut matres eos docẽbant. o Et neſciebãt loq̃ iudaice. miſi ualde coꝛrupte
qꝛ mꝛes plꝰ loquũt cũ ꝓueris ſuis ꝙ ꝑres. p Et ob
iurgaui eos. ſ. ꝓies eos acriter redarguẽdo. q Et ma
ledixi. malũ eis imꝑcãdo: miſi talia coꝛrigerẽt. r Et ce
cidi. flagellãdo aliꝙs ꝓt coꝝ obſtinationẽ. s Et de
et ſadoch ſcribã: ꝛ ſadaiã ō
leuit: ꝛ iuꝝ eos a nã filiũ za
chur filiũ mathãie: qm̃ fi
les ꝓbati ſt: ꝛ ipſis credi
te ſup ꝓtes fratꝝ ſuoꝝ. a De
mẽto mei dñe ꝛ me. ꝓ ꝑ: ꝛ ne
deleas miſerationes meas
ꝗs feci in dmo dei mei ꝛ in
cerimoniꝭ ei. b Jn diebꝰ il
lis vidi ī iuda calcãtes
toꝛcularia ī ſabbo: portãtes a
ceruos: ꝛ onerantes ſup aſi
nos vinũ ꝛ uuas ꝛ fic ꝰ oẽ
onꝰ: et iferẽtes ī hierl̃m die
ſabbati. Et ꝓteſtaꝫ ſuꝝ eos
ut ī die ꝙ vẽdẽ licẽt vẽderẽt
c Et tyri habitaueri ea iferẽ
tes piſces ꝛ oĩa venalia. Et
vẽdebãt ī ſabbat filijs iu
da ꝛ ierl̃m. d Et obiurgaui
optimates iuda: ꝛ dixi eis:
Que ẽ ꝛes mala quã vos
facitis ꝛ ꝙ hanatis die ſab
bati? e Nũq̃d nõ ſ fecerũt
ꝓres nr̃i: et adduxit dñe nr̃ꝰ
ſup nos oẽ malũ ſ: ꝛ ſup ci
uitatẽ hãc? Et vos additis
iracũdiaꝫ ſup iſrl̃: violãdo
ſabbatũ. f Factũ eſt aũt cuꝫ
ꝙeuiſſent portæ hierl̃m die
ſabbati dixi: g clauſerẽt ia
nuas: ꝛ ꝑcepi vt ñ aperẽt eas
uſq; ꝓ ſabbatũ. Et de pue
ris meis ꝓſtitui ſup portas
vt nullꝰ iferret onus die ſab
bati. h Et mãſerũt negociato
res ꝛ vẽdẽtes vniuerſa vẽa
lia forꝭ ierl̃m: ſemel ꝛ bis i et
ꝓteſtaꝫ ſuꝝ eos: ꝛ dixi eis.
Quare manetis ex aduerſo
muri? k Si ſcõ ſ fecerit ma
nũ mittam ī vos. Jtaq; ex
tpe illo ñ venerũt in ſabbo
Dixiq; leuit vt mũdarẽt:
ꝛ venirẽt ad cuſtodiendas
portas: ꝛ ſcificãdã die ſab
bati. Et ꝓ ẽ memẽto mei
dñe: ꝛ ꝑce mihi ſm mltitudi
nẽ miſeratiõũ tuaꝝ. l Sz ꝛ
ī diebꝰ illꝭ vidi iudeos ducẽ
tes vxoꝛes azotidas am
monitidas ꝛ moabitidas.
m Et filij eoꝝ ex media ꝑte
loq̃bãt azotice ꝛ neſciebãt
loq̃ iudaice: ꝛ loq̃bãt iuxta lin
guã ꝓpli et ꝓpli. n Et obiur
gaui eos ꝛ maledixi. Et ce
cidi ex eis viros: ꝛ cecaluaui eos: ꝛ adiurauit eos vt
nõ darent filias suas filijs
eoꝝ: et ñ accipent de filiabꝰ
eoꝝ filijs suis: et sibimet ip
sis dicẽs: o Nũq̃d ñ ihuius
cemodi re peccauit salomõ
rex iſrl̃? p Et certe in gẽtibꝰ
mltis ñ erat rex ſimilis ei: q ꝛ di
lectus deo suo erat: r et po
suit eũ dñe rex ſup oẽm iſrl̃
s Et ipm̃ gẽ duxerũt ad pec
catuꝫ mulieres alienigene.
t Nũq̃d ꝛ nos inobedientes
faciem dñi oẽ malũ grãde hoc
vt ꝑuaricemur in deo nr̃o et
ducamus vxoꝛes ꝓpegrinas.
u De filijs aũt ioiade filij eli
aſib ſacerdotis magni: gen
er erat sanaballath oroni
tis quẽ fugaui a me. x Re
cordare dñe deus meus ad
uerſum eos ꝙ polluũt ſacer
dotiũ: iuſtiq; ſacerdotale ꝛ le
uitici. y Jgit mundaui eos
ab oĩbus alienigenis: z ꝛ ſtitui ordines ſacerdotũ ꝛ leui
taꝫ vnuquemq; ī miſterio
ſuo: a et in oblatiõe lignoꝝ
in tpib ꝓſtitutis et in pri
mitijs. b Memẽto mei deus
meus in bonum amen.

Explicit liber Neemie.

caluaui eos. ꝑ
capillos trahẽ
do: vſq; fecit ra
di capita eoꝝ ꝛ
barbas: qõ tũc
tempis magna
erat ꝓfuſio. t
Et adiurauit eos
deo: vt non da
rẽt ſc. i. feci eos
iurare cuius cã
ſubdit. u
Numq̃d non in
huiuſcemõi re
peccauit Salo
mon. ꝙ erat ſa
pientiſſimus.
x Certe i gen.
mlt. nõ erat rex
ſilis ei. in ſapia.
diuitijs et glia:
vt bĩ. in. Regũ
iñ. y Et di
lectꝰ deo ſuo e
rat. qõ ꝑtz et ꝗ
ſibi apparuit
i gabaon: vt bñ
iñ. Reg. iñ. z
Et poſuit eũ de
us regẽ. qꝛ non
debebatur ei regni
rõne ꝓmogenite
ture. ſed ex
diuina ordina
tiõe. vt bĩ. j. ꝑa
lip. xxviii.
a Et ipſ̃ gẽ duxꝛ.
ad pcc. mu. ali
enigene. vt ba
bet. in. Reg. xi.
b Numq̃d et
nos inobe. fac.
ꝛc. q. d. manifeſ
ſtũ ẽ ꝙ ſic. ſi du
cerimus mulie
res alienigenas
cũ multũ deficia
mus a ſapien
tia ſalomonis ꝛ
eius ꝑfectione.
c De filijs aũt
ioia. ꝙs aũt fue
rit ille filꝰ ioia
de nõ exꝑmit ꝑ
d Que fugaui a me. ꝓt ma
licã ſuam.
e Recordare do
mine deꝰ meus
aduerſum eos.
enormiter ꝛ ꝙ
iuriter puniendo
a ꝑterroꝛẽ alioꝝ. f Jgit mũdaui eos ab oĩbus ali
enigenis. ſ. mulieribꝰ ſcpando.
g Et cõſtitui ſacer
dotes oꝛ. ꝛ leuitaꝫ. ſicut diſpoſuit rex dauid. j. ꝑa.xxiii. ꝛ. xxv.
h Et in oblatiõe lignoꝝ. i. in ꝓpoſito
ne lignoꝝ ad nutriendũ ignẽ. iugiter in altari holocau
ſtorũ ꝙ debebat fieri a ſacerdotibꝰ ꝑ vices ſibi ſuccedendo.
i Memento mei deus. pꝰoia opa bona ꝑ
dicta fideliter ꝛ deuote ſe ſuo creatori recommendat.
Cui eſt honoꝛ ꝛ glia in ſecula ſeculoꝝ Amen.

Explicit poſtilla Nicolai de lyra ſup lib ꝛ Neemie.

Secūdus liber Esdre incipit. Capi.j.

Et fecit iosias. Liber iste qui dicit Esdre secūdus videt magis ab alio uocato ne scio q̄ cōscriptus: z ex plurib⁹ collectus. Mā hic describunt plura q̄ in primo esdre

valde sufficienter describta. Mō est aūt uerisimile q̄ ipe tot scripserit z alio libro sine necessitate: imo etiā cum nulla aut parua utilitate. Hec argumentum contra hoc de libro paral'. in q̄ multa scribunt q̄ habent in libris regum. Hec similiter de ij. macha. i quo reperunt multa que sunt in primo scripta. nāz alius scripsit libū paral: z alius libros regū: et idem fecū fuit de .j.et.ij. Macha. sicut fatet ibidē: z ideo liber iste dicit a doctorib⁹ apocryphus: vt ps in prima pte summe sancti tho. 3 aā. q.x. arti. vj. circa primū argumentū. pter qd liber iste inter alios nō canonicos q̄ ponit in biblia minoris videt auctoritatis: z ideo ad ipm exponendus vltimo misi manū: tamē de illis que alibi scribūtur z hic reperiunt intendo breuiter trāsire: et ad loca remittere vbi a me diffusius exponūtur. Igitur liber iste in tres ptes diuidit. nā auctor primo quedā alibi scripta repetit. secūdo q̄dā ppria sunt buius libri subiūgit: ca.iij. tercio ad repetendū scripta alibi redit: ca.v. ibi: Instāte aūt. prima adhuc in tres: naz primo repetit quedā captiuitate babylonicā precedentia. secūdo quedā ipam cōmitantia: ibi. Qui vsq; ad iracundiā. tercio quedā subsequētia. ca.ij. prima adhuc in tres: z primo ptē iosie describit pascha-lis celebratio. secūdo iosie mors et tumulatio: ibi. Et post omnē actū. tercio filioū eius successio: ibi. Et assumentes. Prima adhuc in duas: quia primo ponit debita pparatio. secūdo phase celebratio: ibi. Et cū hec fierent. Sententia prime partis patet ex dictis. ij. paralyp. xxxv. exceptis que sequūtur:

Jncipit liber Esdre secūdus. Capi.j.

a Et fecit iosias pascha in hierosolymis dño in mense primo: et immolauit phase die quartadecima luna primi mēsis: statuēs sacerdotes p vices suas in templo dñi. Et dixit leuitis sacris seruientibus israhel: vt sanctificarēt se dño in positiōe sancte arche dñi in templo quod edificauit salomon filius dauid rex. Non erit vobis tollere sup humeros eam. Et nūc seruite dño vestro: z curā agite gentis tuē israel⁹ ex parte fm pagos et tribus vras fm scripturaz dauid regis israhel: et fm magnificētiā salomonis filij eius: omnes in templo: et fm particulā principatus paternā vestraz eorū q̄ stant in cōspectu fratruz filiorū isral'. Immolate pascha: z sanctificia patefratribus vestris: z facite fm ppe ptū dñi qd datū est moysi. Et donauit iosias i plebe q̄ inuenta est: ouiū: agnorū: z hedorū: et caprarū triginta milia: vitulos tria milia. b Hec de regalib⁹ data sunt fm promissionē ppli z sacerdotib⁹ in pascha: c oues numero duo milia ac vituli cētū. d Et iechonias z semeias et nathanael fatres: z asabias z oziel z cozaba in phase: oues quīgq; milia: vitulos q̄ngentos. e Et hec cū fierēt elegāt: steterūt sacerdotes z leuite hītes azima p tribus Et fm ptes principatus patrū in cōspectu ppli offerebant dño: fm ea que i libro moysi scripta sunt. Et assauerūt phase igni put oportebat: z hostias coxerūt in emolis et in ollis cum beni uolētia. Et attulerūt oīa qui erāt ex plebe: z post hec parauerūt sibi z sacerdotib⁹ Sacerdotes eī offerebāt adipes vsq; duz finita esset hora: et leuite parauerūt sibi z fratrib⁹ suis filijs aaron. et sacrificatores filij asaph erāt p ordinē fm preceptū dauid. Et asaph z zacharias z ieddim⁹ qui erat a rege z ostiarij p singulas ianuas ita vt non quaricaret vnusq̄sq; suam. Fratres eī illoz parauerūt illis. Et p̄summata sunt q̄ prinebāt ad sacrificiū dñi. In illa die egerūt phase: f et offerebāt hostias super dñi sacrificiū fm preceptū regis iosie. Et egerūt filij isral' qui inuenti sunt i tpe illo phase: et die festi azimorum p dies septē. Et nō est celebratū phase tale in isral' a tpibus samuel ꝓphete et oīes reges isral' nō celebrauerūt tale pascha: q̄le egit

b Hec de regalib⁹ data sunt. Istud non refert ad uīm iosie vt ifra videtur ꝓtendere: sed intelligit de uomo ducum regis. sed qd exprimit .ij. paly. xxxv. Duces quoq; eius sponte quod uouerant obtulerūt tam populo q̄ sacerdotibus z leuit⁹ et nō exprimit ibi quid vel quātū tulerunt. hic autem exprimit cū dicit:

b Hec. supp. que sequūtur. De regalibus data suo id est de bonis ducum regalīū fm promissionē dei facta ꝓpter quod dicit libro paly. Quod uouerāt obtulerūt z uotū est promissio facta deo.

c Oues duo milia ac vituli centū. qd nō erat in libro paly. expressum.

d Iechonias. issē. ij. paly. xxxv. uocat chonenias: z est idem nomen in hebreo sicut i latino Nicolaus et Colaus: Colin⁹ et Coletus. Sciēdū autem q̄ hic in sequētibus que reperiunt de aliis libris nomia psonaz variant: et plura vel pauciora hic et ibi ponūtur: et numeri psonarū vl' animaliū maiores vel minores hic q̄ ibi et econuerso: que omnia et silia breuiter sic soluūtur. primo de nomibus nam multi erāt binomij vl' trinomij vt supra patuit in pluribus locis veteris z noui testamēti. z sic ideo bono frequēter scribitur sub vno nomine in vno libro: et sub alio nomine in altero. Similiē de pluralitate psonarum: qz quādo plures cōcurrunt ad vnū actū aliqui tacent in vno libro qui in alio exprimūtur z econuerso: Similiē de numeris dicendū: q̄ minor numer⁹ includit maiorē: ꝓter qd q̄n minor numer⁹ scribit in vno loco aliē q̄ in alio nō est aliq falsitas: nisi minor scriberet cū passione maioris: z relat⁹ ad idem simpliciter qd nō est in ꝓposito: z sic ps q̄ dicte variatōes nō arguūt aliquā in scriptura falsitatē.

e Et hec cū fierēt. Hic cō sequēter describit pascha celebratio: et ps finis et dicē. ij. paly. xxxv. exceptis q̄ sequūt:

f In emolis. i. ollis eneis.

g Et offerebant hostias. s. pacificas ad q̄s nō tenebant.

b Sup dñi sacrificiū. qd erat ꝓtectū fieri.

¶ Et directa sunt opa iosie. ¶Doc nō ē in paral'. ¶ Si inmediate isdicē bellū pharaonis ptra ipm.

¶ In cor. pleno metuētia. i. tri metū idicātia. ¶ De eis q̄ peccauerūt ⁊c. Iste potissim̄ fuerūt amō pr̄ iosie: ⁊ manasses au⁹ eius sicut p3. iiij. Reg. ⁊ ij. paral'. m Et p⁹ oēm actū. Hic describit iosie mors ⁊ e⁹ tumulatio: et p3 snia ex dictis. ij. palyp. xxxv. i fi. ca. Excepto. ¶ In Nō attēdēs vbū ꝑphe ex ore dñi. ex hoc loco videt q̄ pharao misit ad iosiā vnū ex ꝑphetis dñi qō nō dr i libro paralyp. vel ipe pharao dicit hic. ꝑphā: nā malis alq̄n ꝓcedit act⁹ ꝑphetandi: sicut p3 de balaam. ¶Iiu. xxiij. ¶ o Et assumētes. Hic cōqueter describit filios iosie successio ⁊ p3 snia ex dict'. ij. palyp. xxxvj. ⁊. iiij. Reg. xxiij. et. xxiij ⁊. xxv. in q̄b⁹ B mā diffuse tractat exceptis bis q̄ sequūt.

¶ o Et assumētes q̄ erāt ex gente iechonie ⁊c. iste vocat ioachaz. iiij. Reg. xxiij. ⁊. ij. gal. xxxvj ad qō pōt dici q̄ erat ibi binomius.

¶ q Cōstituerūt regē. p iosia pie suo cū eēt ānoꝝ. xxxiij iiij. Re. ⁊. ij. Paral' dicit q̄ erat ānoꝝ xxiij. vñ videt hic numer⁹ falsificat⁹ p septuor. vnū ꝑ vel venarii addētes. vel oportet dicē q̄ ibi tacenē decē anni q̄ hic exp̄mūtur ⁊ sic vtrūq; eēt vr̄ū: q: minor numerus includit in maiori sicut p̄dictū ē.

¶ r Et alligauit magistratus ioachim fratres p̄dicti ioachaz: nō in vinculis sed iuramēto: vt fidelit̄ redderet tributū regi egypti: q̄ cōstituit eū regē iude. p ioachaz suo fratre: vt patet iiij. Re. ⁊. ij. paralyp. ideo subdit de regno eius: Anno: um erat xxv. ioachim cū regnare cepisset ⁊c. ¶ s Et ligauit de fratre eo⁹ Et bathē i alicui⁹ bibliis. Et zacharia fratrē suum. i. ipm ioachaz q̄ nominat hic zacharias. ¶ t Apprehendens reduxit in egyptum. ad terminis ligatis sicut patz. ij. paralyp. xxxvj. et iiij. Reg. xxiij.

¶ v Post hunc autem ⁊c. quia fugiebat exercitus chaldeoꝝ quātū poterat.

¶ x Et alligauit eū in areolo vinculo ⁊c. est autē area spacius: in quo teruntur blade: ⁊ inde dicit areola diminutiuū: et est quid spacium in quo aliquis ligatus cū catheni⁹ ꝑt ꝓcedere et non vltra: et illa catena dicit areolū vinculū. sic autē fuit de isto dispositū vt ad huc in babylonem duceretur sed in via mutato ꝓsilio remissus fuit in hierusalē: et ibi interfectus: et cadauer eius. pietatem extra portas ciuitat': sic ꝑdixerat Dicē. xxij. ¶ y Hā de inmūdicia illi⁹ et irreligiositate. i. ydolatra: sicut q̄ oppositum latria dicit religio vel religiositas.

¶ 3 Et regnauit ioachin. sic dr iste scribi p n i fine.

¶ a Et misit dñs patr⁹ ipoz p angelū suū. i. bietemiā q̄ vr̄ bic angel⁹. i. dei nūc⁹: et sil⁹ alij ꝑphē: iō subdit: Subsānabāt i ange-

iosias ⁊ sacerdotes ⁊ leuite ⁊ iudei et omnis israel: qui inuēti sunt in cōmoratione hierosolymis. Decimooctauo anno regnāte iosia celebratum est phase. [t] Et directa sunt opa iosie in cōspectu dmini sui[R] in corde pleno metuētia: et q̄ cetera illū quidē cōscripta sunt i pristinis tpibus[s] ⁊c eis q̄ peccauerūt: quicq; irreligiosi fuerūt in dñm p omni gēte: ⁊ q̄ nō quesierūt verba dñi sup israel. [u] Et post omnē actū hūc iosie: ascendit pharao rex egypti veniēs i charcamis ab⁹cere sup[o] euphratē et exijt⁹ obuiā illius iosias. Et misit rex egypti ad iosiā: dicēs: Quid mihi et tibi ē rex iude? Nō sum missus a dño vt pugnē ptra te. Sup euphratē em̄ bellum meū est. Festinā ascende Et non est reuersus iosias super currū: sed expugnare eū conabat: [n] non attendēs verbū ꝑphete ex ore dmini: sed cōstituit ad eū bellū in campo mageddo. Et descenderūt pncipes ad regē iosiam. Et dixit rex pueris suis: Amouete me a prelio. Infirmat⁹ sum em̄ valde. Et statim amouerūt eū pueri ipius de acie. Et ascēdit sup currū secūdariū suum: et quenies hierosolymā vita functa[p] est: et sepultus est in paterno sepulchro. Et in tota iudea lugebāt iosiā: et qui psidebant cū vroribus lamentabāt eū vsq; in hūc diem. Et datū est hoc fieri semp in omne gen⁹ israhel. Hec aūt pscripta sunt in libro historiarū regū iude: et singula gesta actus iosie: et eius gloria: ⁊ intellect⁹ eius in lege dñi: quecq; gesta sunt ab eo ⁊ que nō: scripta sunt in libro regū isr'l ⁊ iude. [o] Et assumētes q̄ erant ex gente iechoniā filiū iosie: [q] cōstituerūt regem p iosia patre suo cū esset annoꝝ triginta triū: ⁊ regnauit sup israhel mensibus tribus. Et amouit eum rex egypti ne regnaret in hierosolymis: ⁊ multauit gentē: argenti talēta centū: et auri talentū vnū. Et cōstituit rex egypti ioachim fratrē ipsius regem iude ⁊ hierlim: [r] et alligauit magistratus ioachim: [s] ⁊ zarahelem fratrē suū [t] apprehendens reduxit i egyptū. Annoꝝ erat ioachim viginti q̄nq; cū regnare cepisset in terra iuda ⁊ hierlim: et fecit malū in ꝑspectu dñi. [v] Post hūc aūt ascendit nabuchodonosor rex babylonis: [x] et alligans eum in areolo vinculo ꝓduxit in babyloniā: ⁊ sacra vasa domini accepit nabuchodonosor et tulit ⁊ cōsecrauit in templo suo in babylonia. [y] Maz ⁊c inmūdicia illius et irreligiositate scriptū est i libro temporum regū. [z] Et regnauit ioachim filius e⁹ pro eo. Cū aut̄ cōstitutus esset erat annoꝝ octo. Regnauit autez mēses tres et dies decem in hierlim: ⁊ fecit malū in ꝑspectu dñi. Et post annū mittēs nabuchodonosor trāsmigrauit eu⁹ in babyloniā sumul cū sacris vasis dñi: et ꝑstituit sedechiā regē iuda et hierlim cū esset annoꝝ viginti[u]. Regnauit aut̄ez ānis vndecim. Et fecit malū in cōspectu dñi: et nō est veritus a verbis que dicta sunt ab hieremia ꝑphete ex ore dñi: [3] ⁊ adiurat⁹ a rege nabuchodonosor p iurans discessit: et indurata ceruice sua et corde suo: trāsgressus est legitima dñi dei isr'l. Et duces populi dñi mlta iniq̄ egesserunt: et impie egerunt super omnes immūdicias gentiū: et polluerūt tēplū dmini qō sanctū erat i hierosolymis. [a] Et misit d⁹ patrum ipsorum per ange-

lis suis ⁊ cetera
b Qui vsq; ad iracundiam. Hic psequent actor reptit cõmitantia captiuitatem: et patet sententia et dicis .iii. Regũ xxv. ct. ij. paral'. xxvj. exceptis que sequũtur.
c Et precepit ascẽdere reges chaldeoꝝ ⁊c. hoc potest dupliciter exponi: vno mõ referẽdo ad iudeos: ⁊ sic est sensus: q; p sua peccata meruerũt q; deus ꝑmitteret chaldeos ascẽdere ad destructionẽ ciuitatis et populi. Occeperũt. id est ꝑcipi meruerunt. Alio mõ vt referatur ad deũ de quo premittit. Qui vsq; ad iracundiaz in singulari ad designandũ vnitate essentie: et subdit: Preceperunt in plurali: ad denotandũ in deo pluralitatẽ personarũ: sicut Gen. j. Faciamus hominẽ ad imaginẽ ⁊ similitudinẽ nr̃az ⁊c.
d Et cõsumauerũt omia id est exterminauerũt.
e Et reliquos a gladio i babyloné. id est illos q; gladiũ euaserãt: in babyloné duxerunt.

Capitulũ. ij.

Egnãte cyro rege ꝑsarũ.
b Vsequẽter actor reptit facta captiuitatem cõsequẽtia ⁊ diuidit in duas ꝑtes: q; ꝑmo ponit ꝑsentias ꝺ captiuitate redeũntiz. secũdo aduersitas ipsorũ edificantiuz: ibi. In artaxerxis. Sententia ꝑme ptis patet ex dictis. j. Esdre

lũ suuz reuocare eos: ꝓpter qꝺ parceret illis ⁊ tabernaculo suo. Ipi vo subsannabãt in angulis suis: et q; die locutus est dns erãt illudẽtes ꝓphetis ei⁹. b Qui vsq; ad iracundiã cõcitat⁹ est sup gentẽ suã ꝓpter irreligiositatẽ suã: c et ꝑcepit ascẽdere reges chaldeoꝝ. Hi occiderũt iuuenes eoꝝ in gladio i circuitu sancti templi eoꝝ et non pepercerũt iuueni et seni et virgini et adolescẽti sed oĩes traditi sunt i manus ipsorum: et omnia sacra vasa dñi: et regales apothecas resumentes tulerunt in babyloniã ⁊ incẽderunt dmũ dñi: et demolierũt muros hierusalẽ ⁊ turres ei⁹ incẽderũt igne. d Et ꝑsummauerũt oĩa honorifica eius ⁊ ad nihilũ redegerũt: e et reliquos a gladio duxerũt i babyloné. Et erãt serui illi⁹ vsqꝺ regnarent perse in repletõne vbi dñi i ore hieremie: qũsq; beneplacite ageret terra sabbata sua. Omi tpe desertiõis sue sabbatizauit in applicatiõe annoꝝ septuagintaseptẽ.

Capitulũ. ij.

Egnãte cyro rege ꝑsarũ in ꝑsummatiõe vbi dñi in ore hieremie suscitauit dns spm̃ cyri regis ꝑsarũ: ⁊ ꝓdicauit i toto regno suo simul ꝑ scripturam dicẽs: Hec dicit cyrus rex ꝑsarũ. a Deꝑstituit regẽ ozbi terraz⁹ dns israhel dns excelsus: ⁊ significauit mihi edificare dmũ sibi i hierusalem que est i iudea. Siqs est ex genere vestro: dns ipi⁹ ascẽdat cũ eo in hierusalẽ. Quotqt ergo circa loca habitãt adiuuẽt eos q; sunt in loco ipo in auro ⁊ argento i datiõibꝰ cũ equis ⁊ iumẽtis cũq; alijs que fm vota apponũtur in edem dñi que ẽ in hierusalẽ. Et stãtes ꝑncipes tribuũ paganoꝝ ⁊ iudee ex tribu beniamin: ⁊ sacerdotes et leuite q̃s excitauit dns ascẽdere ⁊ edificare dmũ dñi que est in hierusalem: ⁊ qui erãt i circuitu eorum adiuuerunt in omi auroet argẽto eius ⁊ iumentis et votis q̃pluribꝰ: mltꝝ quoruz sensus excitatus est. Et cyrus rex ꝓtulit vasa sacra dmini que trãstulit nabuchodonosoz rex babylonis ex hierusalẽ ⁊ cõsecrauit ea ydolo suo. Et ꝑferens ea cyrus rex ꝑsarum tradidit mitridato qui erat super thezauros ipius. Per hũc aũt tradita sunt b salmanasaro ꝑsidi iudee. Hoc aũt dicit numerus. Libatoria argentea duo milia q̃dringẽta: c athische argẽtee trigita phiale auree triginta: iterũ argentee duo milia q̃dringẽte: ⁊ alia vasa mille. Omia autẽ vasa aurea ⁊ argẽtea quinq; milia octingenta sexaginta. d Et enumerata sunt salmanasaro simul cum his qui ex captiuitate babylonie venerãt in hierosolymã. e In artaxerxis aũt regis ꝑsarũ tẽpozibꝰ scripserũt et re his q̃ inhabitabãt in iudea ⁊ hierusalẽ: balsam⁹ ⁊ mitridat⁹ et sabellius et rathum⁹ balthemus samel⁹ scriba: ⁊ reliqui inhabitãtes in samaria ⁊ ceteris locis subiectaz epistolã regi artaxerxi. Dñe pueri tui f rathumus ab accidentibꝰ s sabelli⁹ scriba et reliqui curie tue iudices in celesyriã ⁊ phenicẽ. Et nũc notũ sit domino regi: qm̃ iudei qui ascenderũt a vobis ad nos veniẽtes in hierusalem ciuitatẽ refugã ⁊ pessimã: edificãt furnos eius: et staturũt muros et templum suscitãt. Nõ si ciuitas ista ⁊ muri ꝑsummati fuerit: nõ tm̃ tributa nõ sustiebũt pẽdere: sed etiã regibꝰ resistẽt. Et qz id agit̃ circa templũ: recte haberi arbitrati sum⁹

.j. exceptis que sequũtur:
b Salmanasaro ꝑsidi iudee. i. 3020 babel aliter sic nomiato: qui fuit ꝓnceps redeuntium de captiuitate.
c Athische argentee triginta. id est ꝰpbi argentei.
d Et enumerata sunt salmanasaro. id ẽ sibi tradita vel expedita.
e In artaxerxis. Hic cõsequẽter ponitur aduersitas edificatiõis: redeũtes enim de captiuitate cepit reedificare templum: sed fuerunt impediti per samaritanos: ⁊ patz sententia ꝓtis hui⁹ et dictis. j. Esdre. iiij. ca. exceptis que sequũtur:
e In artaxerxis autem regis persarum ⁊c. Iste fuit cambises filius cyri: qui vocabatur cambyses nomine ꝓꝓio: ⁊ artaxerxes nomine regio: sicut imperatores romãi cesares ⁊ cũ hoc nomine ꝓꝓio: vt Julius Cyberius ⁊ b⁹mõi.
f Rathumus ab accidentibus. scribebat enim chronicas in quibus continebanꝰ cõtingẽtia sui temporꝝ.
g Et sabelli⁹ scriba. iste scribebat acta curie.

h Et inuenies in admonitionibus scripta de his.i.in libris in quib⁹ scribūtur memorialia p tempore futuro.
i Nūc ergo pcepi phi.bo.illos edi. ciuitatē.i.cōuocare ipsim ad eius edificationē. k Et q cū his ɔstituti erāt iūgentes.i.curr⁹ pparātes ad iter agendū. vel: Iūgentes se adinuicē: l Et vacabāt ad edificationē templi. videt hec littera corrupta p scriptores que deberet esse talis: Vacabant ab edificatiōe templi Vel sic fiet cōstructio. Vacabāt etc. illi q pus erāt intēti ad edificationē templi vacabāt ab ope illo vsq ad annū secūdū darij.

Capitulū.iij.

R Ex dari⁹ etc. Repetitis eis que sūt alibi scripta. Hic ɔsequēter ponunt que sunt hui⁹ libri ppria: q ɔsistūt circa solutionē vni⁹ qstionis: cui⁹ pmo ponit occasio. secūdo eius ppositio et triplex opinio: ibi. Tūc scribētes. tercio opinionū examinatio: ibi. Et mittēs. quarto vnius approbatio et remuneratio: ibi. Et oēs populi. Circa primū dr: a Rex darius. fz latinos et grecos iste fuit filius hystaspis. fz hebreos vo ipe fuit filius assueri et hester regine: fm q dixi plenius in principio libri hester: et .l Esdre.iiij. et Dan. ix. vbi secut⁹ sum i hoc dictū hebreorū tanq veri⁹ iudicio meo. b Omnibus vnaculis suis id est seruiētib⁹ in domo sua. c Et omnib⁹ magratib⁹ medie et persidis. istis reddebat ratio de tributis et obuētionibus regni. d Et omib⁹ purpuratis.i.nobilib⁹ genere quib⁹ licitū erat purpura vestiri p sua nobilitate.

nō despicere hoc ipm: sed notū facere dño regi vt si videbit rex: qrat in libris patrū tuoꝝ: b et inuenies i admonitionib⁹ scripta de his: scies qm ciuitas ista fuit refuga: et reges et ciuitates cōcutiēs et iudei refuge et plia ɔmittētes in ea ab eterno: ob quā cām ciuitas ista deserta est. i Nunc ergo notum facim⁹ domie rex qm si ciuitas hec edificata fuerit et hui⁹ muri erecti fuerint: descēsus tibi nō erit i celesyriā et phenicem. Tūc scripsit rex rathimo q scribebat accidētia et balthimo et sabellio scribe et ceteris ɔstitutis et inhabitanb⁹ in syria et phenice ea q subiecta sunt: Legi epistolam quā misistis mihi. Precepi ergo inquiri: et inuentū est qm ciuitas illa est ab euo regib⁹ resistēs: et homines refuge: et prelia in ea efficiētes: et reges fortissimi erāt in hierlm dñantes et tributa exigētes a celesyria et phenice. j Nunc ergo pcepi phibere homies illos edificare ciuitatē: et phibere ne qd vltra hec fiat: sed nec pcedant i plurimū: ex q sunt malicie: ita vt regib⁹ molestia importet. Tūc recitata his q a rege artaxerxe scripta fuerāt rathim⁹ et sabelli⁹ scriba: k et qui cū his cōstituti erāt iūgētes festināter venerūt in hierlm cū equitatu et turba et agmine: ceperuntq edificātes phibere.

l Et vacabāt ab edificatiōe tēpli in hierlm vsq secūdo āno regni darij regis psaꝝ.

R Ex dari⁹ fecit a cenā magnā b omnib⁹ vernaculis suis: c et oībus magratib⁹ medie et psidis: d et oibus purpuratis: e et ptorib⁹: f et ɔsulib⁹: g et pfectis sub illo h ab india vsq ethiopiam: centū viginti septē puincijs. Et cū māducassent et bibissent et satiati reuertērent: tūc dari⁹ rex ascēdit in cubiculo suo: i et dormiuit: k et expergefact⁹ est. Tūc illi tres iuuenes corpis custodes q custodiebāt corp⁹ regis: dixerūt alter alteri. l Dicam⁹ vnusqsq nostꝝ sermonem m qui pcellat: et cuiuscūq apparuerit sermo sapientior alteri⁹: dabit illi rex darius dona magna n purpura coopiri: o et i auro bibere: p et sup aurū dormire: q et currū aureo freno: r et cydarī byssinam: s et torquē circa collum: t et secūdo loco v sedebit a dario pp ter sapiētiā suā: et cognatus darij vocabit. x Tūc scribētes singuli suū vbū y significauerūt: z et posuerūt subt⁹ ceruical darij regis. et dixerūt: Cūq surrexerit rex dabim⁹ illi scripta nrā: et qdcūq iudicauerit rex e trib⁹ et magratus persidis qm verbū eius sapienti⁹ est a ipsi dabit victoria sic scriptū est. Vn⁹ scripsit. Forte ē vinū. Ali⁹ scripsit: Fortior ē rex. Terci⁹ scripsit: Forti-

e Et ptorib⁹.q causas iudicabāt i palatio. f Et ɔsulib⁹. q erāt de stricto regis cōsilio. g Et pfectis.i.balliuis et ppositis in regni ptib⁹ diuersis. h Ab india etc. ex hoc videt q iste fuit fili⁹ assueri vt dicūt iudei. nā assuerus in principio libri hester dicitur regnasse ab india vsq ad ethiopiā super.cxxvij. puincias. et isto modo dimisit regnū filio suo. Cetera patent vsq ibi: i Et dormiuit scz modicū. k Et expgefactus est. ita q volebat vigilare: et ex hoc custodes corpis sui habuerūt occasionem pponendi inter se questionē ad faciendū regi solaciū: et ex hoc patet prudentia regis: q magis volebat trāsire temp⁹ in aliquo vtili q i ludis inhonestis aut nulli⁹ vtilitatis. l Dicam⁹ vnusqsq nostꝝ sermonē de eadē qstione vt patz ex seqntib⁹. m Qui pcellat.i. prout melius sciuerit: nā dictū cuiusli bet triū nō poterat esse excellēs simpliciter: sed vni⁹ tm. Cetera patent vsq ibi: n Purpura coopiri.i. vestiri o Et in auro bibere.i. in cypho aureo. p Et sup aurū dormire.i. super lectū panno aurifrigiato ornatū. q Et currum aureo freno.i.freno deaurato. r Et cydari byssinā id est mitrā vel cucufam d bysso q est spēs lini candidissimi. s Et torquē. talibus.n. vtebant tm excellētes viri ratione generis vel sapientie seu alteri⁹ excellentie. t Et secundo loco.i.in secunda mensa. v Sedebit a dario. et hoc cōcessit rex p scriptum: vt pz circa mediū.iiij.c. x Tūc scribētes. Hic ɔseqnter ponitur qstionis ppositio et circa eam triplex opio. Fuit autē questio de fortitudine: qd inter alia sit fortius: vt patz ex sequētib⁹. Sic ergo dicitur: x Tūc scribētes singuli verbū suum in singulis cedulis. y Signauerūt. sigillis proprijs ne fieret ibi aliqua mutatio: et vt manifeste appareret cui⁹ eēt qlibet cedula. z Et posuerūt subt⁹ ceruical darij regis. qn post vigiliā rediit ad dormiēdū. cetera patet, vsq ibi: a Ipi dabit victoria.i. victorie pmia in

pte p̃cedẽti exp̃ssa. cetera patẽt. [l]b Et mittẽs. Hic p̃sequẽter ponit dictaꝝ opinionũ examinatio. ꝑ primo examinatores wcanꝫ: ꝫ patꝫ vsq; ibi: //c Judicate nobis de his q̃ scripta sunt. i. rõnes dictoꝝ vtroꝝ: nam scripserãt trib̃ modo cõclusiões sicut scripte sunt. Secũdo rõnes cuiuslibet opinionis explicant: ꝫ primo ꝑme: cum dicit: Et cepit pot. secũdo sc̃de in p̃incipio capli iii. tercio tercie ibi. Tercius vẽ Circa p̃mũ dr: //d Viri q̃ pualet vinum. q. d. valde multũ ꝛ subdit: //e Hibus homib? qui bibũt illud. qõ ꝓbatur ꝑ id qõ subdit: //f Se ducat mentes. si em̃ poteẽ vltra mẽsurã: aufert rõnis vsum q̃ẽ supra. ꝛ vis hominis: ꝫ cõsequens p̃cualet omnibus inferioribus aliis.

//g Jtẽq; regis ꝫ ozphani facit mentẽ vanam. .i. facit cogitare maioza satis q̃ homo possit: et sic iactare se inaniter et vane.

//h Jtẽ serui ac liberi. ꝛc. hoc ad dicẽ vt null? status hoim̃ credulas. //i Conuertit in securitatẽ ꝫ iocũditatem. homies em̃ bene potati non timẽt aliquẽ ad uersariũ: et bibent coꝛ iocũdũ quia dant obliuioni omnẽ tristiciẽ causam: ideo subditur:

//k Et non meminit. id est obliuisci facit. //l Omnẽ tristiciã ꝫ debitũ. quo quis est obligatus. //m Et omnia p̃cordia facit honesta. q. facit de seipso opinari magna. //n Et nõ meminit regem nec magr̃atũ. q. tunc nõ timet eoꝝ potentiã.

//o Et omnia p talenta facit loqui. sicut aliq̃n bene potatus dicit: Ego nõ darem hoc ꝓ mille libris. qõ nõ valet aliq̃n vnã. vel: Ego magis vellem ꝑdere mille libras q̃ hoc vel illud: qõ tñ nõ habet aliq̃n valorem. xx. solidoꝝ. //p Et nõ me. cũ bi. amicitiã. p̃stinam.

//q Nec fraternitatẽ. i. cõsanguinitatẽ vel affinitatem //r Sed nõ multũ post. i. ex parua occasiõe. //s Sumũt gladios. cõtra se inuicẽ. //t Et cũ a vino emerserint. cbrietate soluta. //v Nõ meminerũt q̃ gesserũt. ꝓter ligationẽ memorie: et si recordent: hoc tamẽ est imꝑfecte. //x O viri num p̃cellit vinũ. q. d. invo

ozes sunt mulieres: sup oĩa aũt vincit veritas. Et cum surrexisset rex: accepert scripta sua: ꝫ tulerũt illi: ꝫ legit

[a]Et mittẽs vocauit omnes magr̃at? p̃sarũ: ꝫ medos: et purpuratos: ꝫ p̃tores: et p̃fectos: ꝫ sederũt in cõcilio: ꝫ lecta sũt scripta coꝝã ipis. Et dixit: Locate adolescẽtes: ꝫ ipi iudicabũt ỽba sua Et vocati sunt ꝫ introierũt Et dixit illis: [c]Judicate nobis de his q̃ scripta sunt. Et cepit ꝑ q̃ dixerat de fortitudine vini: ꝫ dixit: [d]Viri q̃ ꝑualet vinũ [e]omib̃ hominib̃ q̃ bibũt illud. [f]Seducit mẽtẽ. [g]Jtẽq; regis et ozphani facit mentẽ vanã. [h]Jtẽ serui ac liberi ꝑ pupis ac diuitẽ ꝫ omnẽ mentẽ ꝑuertit in securitatẽ et iocunditatẽ: [k]et nõ meminit [l]omnẽ tristiciã et ꝛebitũ: [m]ꝫ oĩa p̃cordia facit honesta: [n]ꝫ non meminit regẽ nec magr̃atuz: [o]et oĩa p talẽta loqui facit. [p]Et non meminerũt cũ biberit amicitiã [q]nec fraternitatẽ: [r]ꝫ nõ multũ post [s]sumũt gladios [t]et cũ a vino merserint ꝫ surrexerint: [v]nõ meminerũt q̃ gesserunt. [x]O viri num p̃cellit vinũ? [y]Quis sic cogitat facere? Et tacuit ꝑ dicto.

p̃cellit. //y Quis sic cogitat facere. i. sic facit cogitare: et ẽ hypallage: sic istud: Perstauit fistula buccas. //Ca. iiij.

[a]Et inchoauit. Hic explicant motiua secũde opinionis: cũ dicit: //b O viri num p̃cellit homies. ceteris creaturis in terra ꝫ mari existẽtib?. q. d. sic vnde Gẽn. j. dicit de homie: Et p̃sit piscib? maris ꝫ volatilib? celi ꝫ bestijs ẽre vniuersaq; creature. //d Rex aũt sup oĩa p̃cellit. qz dominat ỽib? ꝫ p cõsequẽs aliis q̃ sunt homib? subiecta. //e Et si miserit illos ad bellatores. i. ad p̃incipes belli. //f Traducunt. cũ eis ad pericula mortis.

//g Et demoliunt mõtes. i. castra in mõtibus sita. muros suffodiendo ꝫ deiciendo. cetera patent vsq; ibi:

//h Et ipe vn? solus. qui dñaꝫ omibus tam bellatoribus q̃ agricolis.

//i Si dixerit. bellatoribus? //k Occidite. deuictos. cetera patẽt vsq; ibi:

//l Dixerit edificate. fabris lapidum et ligniorum.

//m Dixerit plantate. agricolis.

//n Et omis plebs q̃tuz ad minores homines. //o Et virtutes. q̃tuz ad maiores. //p Eũ obaudiũt: cius exequẽdo mãdata.

//q Et sup hoc ipse recumbit et bibit. splẽdide. //r Et vomit pacifice et quiete: sicut. iij. Regũ. xx. dicit: q benadab rex syrie bibebat in vmbraculo suo: creatus suo ad prelium misso.

//s Hi aut cũ custodiũt in circuitu eũ. ne aliq̃s accedẽ possit ad ibi nocendũ: ꝫ nõ p̃sit ire singuli ad loca sua sine regis licẽtia. //t Sed i dicto obaudiẽtes sunt ei. i. obedientes qõ dixit exequẽdo. //y Viri q̃ nõ p̃cellit rex q̃ sic diffamaꝫ. i. cui? fama in poteẽtate dignitate ꝫ p̃silib? sic diffudit: sicut ꝛ dicit Math. ix. Diffamauerũt eũ p totã illã terrã. //x Tera?. Hic ponunt motiua tercie opinionis: q̃ hz duas ptes. ꝫ primo cõfirmat ꝑma. secũdo sc̃da ibi. Et inchoauit. Prima hz ꝓ ꝓ dupliciter. ꝑ firmat. ꝑma rõnib?. secũdo explicat ibi. Et nũc credite mihi. Circa p̃mũ primo ponit nomẽ illi? q̃ tenuit tercia opinionẽ. cui dr: //x Tera? q̃ dixe. de mulieribus ꝫ veritate. Bene ꝛ ozobabel. licet. n. iudeꝰ eẽt natiõe: tñ erat vn? de custodiẽtib? cozp? regis qui erat gentilis: ꝫ sic dicunt hebrei: hoc fecit ester bus regis mater que erat iudea natiõe: vt ꝑ Hester. ij.

ideo ꝓmouit iudeos quātū potuit: vt patz ꝙ mardochro
z idem vicit ꝙ zorobabel z incemia qui fuit regis pincerna. Latini vo dicit ꝙ fuit familiaris ifti dario antecē. ꝓmouere ad regnū: qui nec erat de semine regio: et ideo ꝓmotus in regē fecit cū corpis sui custodē. ℣ Cepit loqui. ꝓ sue opinionis cōfirmatiōe. z primo remouet alioꝝ sententiā dicens:

ℨ Cliri nō magn⁹ rex et multi reies. i. est nō ꝑcellit rex ratione sui nec rationē populi sibi subiecti: sicut diceratꝰ ℣ a Nec vinuz ꝑcellit. sicut diceratꝰ primus.

℣ b Quis est ergo Hic ꝓiter. ꝓsequit suū. ꝓositū. dicēs: Quis est ḡ qui vominat coz. s. reg: ꝑsi: z vinū: z nō dicet

c Mone muli. gere. z omnē populū cē. q. d. manifeste patet ꝙ sic: z sic ꝑcellit: q: causa ꝓtio: est suo effectu: licz aūt mulieri generatiōne, plis baberat rōnem passiui ministrādo materiā: tñ in alio se habet rone actiui. scz materiā ꝑparādo et cōceptū fetū fouendo z nutrēdo ante partū et post: z sic repellit dictū secūdi. ℣ b Et ipe educauerunt. mō dicto. ℣ c Eos q̄ plātauerūt vineas et ḡb⁹ vinū fit: z sic repellit dictū ꝓmi: q: gō ꝑcellit maioꝝ: ꝑcellit z maioꝝ. sic ē i ꝓposito: nā educādo vineaz plātatores: mulieres sī maiores: z eadē rone plātatores vineaꝝ ipo vino ℣ f Et ipe faciūt stolas oim hoim cē. id ē vestes et ornameta in quib⁹ homies gloriant. mulieres essn in terra illa faciūt talia artificia. ℣ g Et nō possunt homies separi a mulieribus. s. cōdelicz aliqñ separent coꝛpis inclinatio nāe naturalis est in viro ad amoꝛem mulieris: que nō pōt totaliter abolerī: qō declarat ꝑ effectū. di.

℣ h Si cōgregauerint aurū z argentū cē. q. nata sūt animū homis allicere. ℣ i Et vi. inul. vnā bo. ba. z bo. specie id est bonestā z pulchrā. ℣ k Omnia hec relin. in eā intendūt. i. eam attente respiciūt. ℣ l Et apto oze. ℣ capti eius pulchritudine: ℣ m Cōspiciūt. tanḡ attoniti z mirātes ei⁹ pulchritudinē. ℣ n Et eā alliciūt. Hoc dupliciter pōt exponi: vno mō ꝙ sit ibi hypalage. i. eos allicit ipa mulier: z sic qō sequit: ℣ o Magis q̄ auz. est noiatiui casus. alio mō sine tali figura. ℣ n Et eam alliciūt. i. nitūtur ad se trahere: z sic qō sequit: ℣ o Magis q̄ aurū cē. est accusatiui casus: z hoc ꝓbatꝰ ꝑ hoc qō sequit: Et omnē rem ꝓciosam. ℣ p Homo patrē. Hic ꝓsequēter declarat ꝓpositū ꝑ parētes q̄ sunt maxime diligēdi: et per terrā nativam ad quā quilibet naturaliter afficitur: z tñ istis vꝝ dilectio ꝓponit: et patet vsq; ibi: ℣ q Et ad mulierem se cōiungit. scz seipsum per matrimonium

℣ r Et cum muliere remittit animā suam. aliunde ipsam retrahendo: et in vꝝ rem totaliter pōnendo per dilectionē et quo cōducit. ℣ s Et hinc oportet vos scire quomā mulieres dominant vestri. z per ꝓsequēs multo magis hominū alioꝝ: loquebaꝰ eīm regi z magnatibus suis. ℣ t Nonne voletis. quod potest exponi duplicit: vno mō negatiue. quasi diceret non: q voluntarie eis seruit. Allio mō affirmatiue q̄si diceret eis estis subiecti malis gratibus vestr⁹?

℣ y Et accipit. Hic ꝓsequēter declarat intentum ex magnis piculis quibus homo se exponit ꝓ amoꝛe vꝝ ris: cū dicit: Et accipit bō gladiū suū. i. arma sua. ℣ r Et vadit in vīa. ad dēpdandū erāseū tes: cui imminet piculū mortis a viatoꝛib⁹ se defendēdus: z a publica iusticia

℣ y Et mare nauigare. vbi est mortis piculuz a fluctibus maris: et ab aduersarijs. ℣ z Et leonē vidit. per qué intelligunt̄ crias alie bestie terribiles.

℣ a Et i tenebr⁹ ingredit. vbi lubricū et casum piculosum patitur. ℣ b Et cū furtū fecerit cē. amabili sue. i. vꝝ sue omnibus rebus predilecte.

℣ c Affert. q. d. omnia pcula predicta subit vt satisfaciat vꝝ et eius gratiā habeat. ℣ d Et iterū diligit cē. repetitio est ex⁹ qō supra dictū est: ad maioꝛē exprssionē. ℣ e Et multi demētes facti sunt. ꝓter suas vꝝ res. et amoꝛe nimis excessiuo: vnde et salomon sapiētissim⁹ sic fuit infatuat⁹. ꝙ hoc aūt repellit illud qō dicit primus de vino ꝙ seducit mentē: quia obiectas aufert vsum ratiōis tñ ad bonā. amētia vo ꝑ longū tēpus: et aliquādo vsq; ad mortē. iij. Reg. xj. ℣ f Et serui facti sunt. ꝓter illas. quia pugnātes ꝓ defensiōe vꝝ capti sunt i bello: et sic subditi seruituti. ℣ g Et multi ꝑ. et iugulati sunt. vnde abraā timuit interfici. ꝑ sara: Gen. xij. et similiē Jsaac: Gen. xxvj. ℣ h Et ꝛc. ꝓpter mulieres. sicut patet de adam: dauid: et salomone qui fuerunt maximi. Et nūc. Hic ꝓsequēter declarat ꝓpositū ꝑ exemplū: et patet littera vsq; ibi:

ℨ i Sedentem iuxta regem ad dexteram. id est in nobiliozi loco: quia dextera pars est melioꝛ: et fortioꝛ.

ℨ k Et auferētē dyadema cē. et imponētē sibi. ꝑ hoc insinuantem sc̄ rege dignioꝛem. ℣ l Et palmis cedebat regem. tanḡ sibi subditum et seruū. ℣ m Et super hoc aperto oze intuebaꝰ eam. sicut homo stupid⁹: et sic eius amoꝛe captus: vt non auderet sibi in aliquo cōtradicē. ꝓter qō adhuc subdit⁹. ℣ n Et si arrisent

[a] O viri cur non sunt fortiores mulieres: [m] Magna est terra: et excelsum è celū: q̄ ista agūt. [n] Et tūc rex et purpurati in tuebanē i alterutrū. [o] Et inchoauit loq̄ de veritate: [p] O viri nōne fortes sūt mlieres: [q] Magna est terra et excelsū est celū: et velox cursus solis [r] puertit i gyro celū i locū suū i vna die. [s] Nōne magnificꝰ est qui hec fecit: [t] Et vitas magna et fortior p̄ omib. Omis terra veritatē invocat: [u] celū etiam ipm̄ benedicit: [x] omia opa [y] mouent et tremūt eā: [z] nō est cū ea quicq̄ iniquū. Ch nū iniquū: iniquꝰ rex: iniq̄ mulieres: iniqui omes filij hoim: [a] iniqua illoꝝ omia opa: et nō est in ipis veritas. [b] Et in sua iniq̄tate pibūt:

[a] O viri cur non sunt fortiores mulieres: [m] Magna est terra: et excelsum è celū: q̄ ista agūt. [n] Et tūc rex et purpurati in tuebanē i alterutrū. [o] Et inchoauit loq̄ de veritate: [p] O viri nōne fortes sūt mlieres: [q] Magna est terra et excelsū est celū: et velox cursus solis [r] puertit i gyro celū i locū suū i vna die. [s] Nōne magnificꝰ est qui hec fecit: [t] Et vitas magna et fortior p̄ omib. Omis terra veritatē invocat: [u] celū etiam ipm̄ benedicit: [x] omia opa [y] mouent et tremūt eā: [z] nō est cū ea quicq̄ iniquū. Ch nū iniquū: iniquꝰ rex: iniq̄ mulieres: iniqui omes filij hoim: [a] iniqua illoꝝ omia opa: et nō est in ipis veritas. [b] Et in sua iniq̄tate pibūt: [c] et iniqua illoꝝ omnia opa. iuquātū sunt ab ipis fiūt: nam q̄ recēdit est tēmitatis in opibus humanis tēo est attribuendū: quicquid aūt est ibi defectus: p̄cedit ex defectibilitate liberi arbitrij: S sec. ysi. Percutio tua et te iūst. ex me fiūmodo auxilium tuū: adeo subditur: [d] Et veritas manet et ualescit in et egnū: [e] et viuit: et obtinet in scla sclorꝝ. [f] Nec est apud eā accipe psonas nec̄ differētias: [g] sed q̄ iusta sūt facit omib: iniustis ac malignis [h] et oēs benignanē in opib⁹ eoꝝ. Et nō est in iudicio eoꝝ iniquū: [i] Ꝟ fortitudo et regnū [k] et potestas [l] et maiestas oīm euoꝝ. [m] Bñdict⁹ tꝰ veritatis. Et desijt loquēdo. [n] Et oēs ppli clamauerūt et dixerūt. Magna ē vitas et p̄ualet. [o] Tunc rex ait illi: [p] Pete siqd vis ampli⁹ q̄ q̄ scripta sūt et dabo tibi fm q̄ inuēt⁹ es sapiētior p̄mis: et p̄m⁹ mihi sedebis: et cognat⁹ me⁹ vocaberi. [q] Tūc ait regi: [r] Memor esto voti tui q̄ vouisti edificare bierusalē in die q̄ regnū acce-

[c] et iniqua illoꝝ omnia opa. iuquātū sunt ab ipis fiūt: nam q̄ recēdit est tēmitatis in opibus humanis tēo est attribuendū: quicquid aūt est ibi defectus: p̄cedit ex defectibilitate liberi arbitrij: S sec. ysi. Percutio tua et te iūst. ex me fiūmodo auxilium tuū: adeo subditur: [d] In sua iniquitate pibunt. sez illi qui peribūt. [e] Et veritas manet et ualescit. nō est intelligendū q̄ veritas p̄ma in scialescat. p̄ficiēdo: naz in seminui nō potest nec augeri: sed tm̄ in effectib⁹ suis. [f] Et viuit. nam est vita p essentiā. [g] Nec est apud eā accipe psonas. nā iniustitia nō habet locuz in ea. [h] Sed q̄ iusta sunt facit oibus tē. ipos iuste puniēdo: et multo fortius iustis: eos p̄miādo. [i] Et omnes benignanē id est benigne tractantur. [k] In opibus suis. q̄ iusti p̄meiant vltra meritum: et iniusti puniūtur citra cōdignū. [l] Sed fortitudo sta. et regnum dñatiōis. [m] Et potestas. cui nō potest resisti in effectibus suis. [n] Et maiestas omniū euoꝝ. id est quarūlibet durationum: et sic per maiestatē intelligi videt eternitas q̄ in vno simplici numero cōtinet virtualiter omnē durationē: et cōcludit: [o] Bñdict⁹ tꝰ veritas. i. deus q̄ est ipa veritas: sicut dicit deus maiestatis vel bonitatis: q̄ ipe est ipa maiestas et bonitas. [p] Et omnes populi. Hic consequēter ponit tercie opinionis approbatio: cum dicit: Et omnes populi clamauerūt et dixerūt tē. p hoc nō repbauerūt eius dictū de fortitudine mulieri: sed magis approbauerūt: q̄ dixerat veritatē mulieri fortitudini p̄ualere. [q] Tūc rex. Hic p̄sequēter ponit ipius approbatio remuneratio. Circa q̄ p̄mo describit regis liberalitas: cum dicit: [r] Pete siquid vis ampli⁹ tē. sez p̄eter p̄missa supius expssa. iij. ca. et ex hoc loco p̄z q̄ nō solum fuerūt p̄missa verbo: sed etiā scripto. cetera patent ex dictis. [s] Tūc ait. Hic secūdo ponit zorobabel fidelitas qui nō solum petijt id q̄ p̄cipiebat ad diuini cultus augmētū. Circa q̄ sic p̄cedit: quia p̄mo ponit zorobabel petitio. secūdo petiōis cōcessio. ibi. Tūc surgens. tercio cōcessionis execution. ibi. Et cū p̄cessisset. Circa p̄mū dicitur: [t] Tūc ait regi. ipe zorobabel. [u] Memor esto voti tui q̄ vouisti edificare bierusalē tē. et hoc videt q̄ non solum vouerat reedificare templū: sed etiā cum hoc agere ad reedificationē ciuitatis circa templū. [x] In die qua regnū accepisti. post patrē fm opinionē tēo: eorum: nam q̄n aliquis sic de nouo cozonat cōsuetum est q̄ gratias faciat maxime ad bonoz tēi: et bñ⁹ voti cōsaius erat zorobabel qui erat de vmo regia per reginam terer vt supza dictum est. fm alios vō iste darius erat vnus de septem magnis qui babebant p̄uidere de rege: et videtes p̄uidere de sapis magis cē de alijs: cōdixerūt adinuicem q̄ ille cui⁹ equus p̄mo hinniret cum in crastino cōuenirent ad electiōis locum: regnaret: quod cōtigit de equo:

ri videt tē. ita q̄ ad mutationē vult⁹ mlieris mutabit vult⁹ et animꝰ regis: sicut seruꝰ letat: q̄n dñs suus sibi ostēdit vultū tonū: et tristat q̄n ptendit sibi durū: ppe q̄d p̄cludit. [a] O viri cur nō sunt fortiores mulieres. q. d. p̄z q̄ sic. q. si verū est hoc de rege: multo fortius de alijs hoīb⁹ sibi subiectis cō muniter loquēdo. [m] Magna est terra et excelsum è celū que ista agunt. sez q̄ sunt in potētia materie q̄ materia. p ma iori parte è terra: naz corpora mixta sunt a elemīo et terra: hoc aūt interserit bic zorobabel quasi q̄dam principiū ad p̄bandū secūdam ptē sue opinionis. s. de veritate cui ad hoc incipit vt videbit in. [n] Et tunc rex et purpurati in tuebanē i alterutrū. mirantes eius sapientiā et eloquētiā et etiā ostantiā: ostendendo subiectionem regis et magnatoꝝ: respectu suarū vroꝝ coram eis: p̄babile tñ est q̄ ille rex ꝺ quo loquit bic zorobabel nō erat ille darꝰ: sed alꝰ qui p̄cesserat eū. naz inter cyrū et darū fuerūt alij reges. [o] Et inchoauit. Hic p̄sequēter zorobabel declarat secūdā ptem sue sentētie: et p̄mo p̄tinuat se ad p̄cedēria. ꝺ. [p] O viri nōne fortes sunt mulieres. q. d. patz ex dictis q̄ sic. & adhuc veritas ē fortior: ad cui⁹ oñsionē dicit: [q] Magna est terra et excelsum est celū. sicut patz ad sensum [r] Et velox cursus solis. cui⁹ ꝑbatio subdit: cū dicit: [s] Cōuertit in gyro tē. vna die. s. naturali: in qua per motū p̄im⁹ mobilis reuoluit sol a p̄ncto orientis ad eundē p̄nctū: et sic est bic hypallage: q. d. sol non reuoluit celū: sed cōuersio: sicut. Perstauit fistula buccas. [t] Nōne magnificus est. i. magne potēric. [y] Qui hec facit. q. d. manifeste p̄z q̄ sic: hoc tñ facit intelligentia moues orbē: cui⁹ virtute in infinitū excedit virtus p̄me veritatis: que est ipe deus: ideo subdit: [x] Et veritas tē. omnis terra veritatē invocat. i. omnes homines habitātes in terra: dubia et obscura querūt manifestari p infallibilem veritatē: quā omnes homines ex quodā instinctu naturali ponūt in deo: licz diuersi diuersis attribuerint deitatē. [y] Celū etiā ipam hanc dicit. i. angeli qui sunt ciues celestes ipam laudant. [z] Et oia opa. i. oia creata. [a] Mouent et tremūt eam. i. sibi obediūt. [b] Et nō est in ea quicq̄ iniquū nā est p̄ma regula cōtatis. [c] Iniqui rex tē. multi ēm reges: mlieres et vxores fecerūt iniq̄tates: accipiēdo iniq̄tates p crimie enorme: sic ē hyperbole: sicut cū dr Omnes de ciuitate vadūt ad tale spectaculū. i. multi. si aūt accipiat iniquitas p peccato quocūq̄: sic generaliter omnes dicūtur iniqui: excepto homie christo et beata virgine: de quibus nō loquebat zorobabel.

darij: z sic regnauit. ¶y Et oia vasa. ad vsi cultū ptinētia. z ¶Que accepta sunt ex hierlim. a nabuch. rege babylonis. ¶a Remittere. ad locū suū. ¶b Que sepauit cyrus. ab alia pda. ¶c Qñ mactauit babylonia. i. interfecit balthasar regē: z bitatores babylonis p magna pte. ¶d Et voluit remittere ea ibi. primo anno regni sui: z alia qua tūc remisit: vt habetur. j. esdre. j. z residua pistū darij fuerūt remissa: sicut z plurib⁹ vicibus fuerūt de hierusalē exportata: z p partes primo per oachim filij iosie: vt bis Dañ. j. secūdo per ioachim filij a⁹. iiii. reg. xxiiij. tercio per sedechie iiij. Regū. xxv. e ¶Et tu w. edi. tē. qd icē. idumei. iiij. reg. dicit: q nabusardā et chaldei hoc fecerūt. dicendum q idumei erant in illo exercitu: z qñ odiebāt iudeos sicut esau p̄ eorum odio erat iacob patrē iudeorū: ideo incitauerūt nabusardan ad hoc faciendū: pter qd dicantur hic hoc fecisse. ¶f Et qd pro hoc est maiestas a te. i. signū tue maiestatis. Vel aliter: z iungat̄ ista sic: Et qd pro te z pro te hoc est maiestas. i. honor tuus: ideo subditur Postulo vt facias votū. tc. g ¶Tūc surgēs. ¶Hic p̄ter ponit̄ ptitidis cōcessio: cū dr: Tunc surgēs darius rex oscular⁹ est illū. in signū amicitie z cōcessiōis ptitor⁹: ideo subdit: ¶h Et scripsit eplas ad oēs vispēlatores. regalium negociorū. i ¶Et vt reducerēt eū tc. s. secure p oia loca intermedia vsq; in hierlim. ¶k Et omib⁹ pfectis tē. nā p loca ista reducēda erāt ligna cedrina in hierlim parti p mare: et parti p terrā. l ¶Et scripsit oib⁹ iudeis tc. p libertate. a seruitute: ita q a p̄nis nō impedirēt in iudea ireideo subditur ¶m Omnē ptātez tē. nō supue. ad ia. ipor. ponendo aliqd impedimētū. n ¶Et omnē regionē quā obtinuerāt. iudei venientes i iudeā a tpe syri. ¶o Esse immune. a tributo. p ¶Et idumei relin. ca. q ob. iudeor. nā iudeis i babylonē ductis: idumei occupauerūt castra iudee: que erāt p̄ quinq idumee. Cetera patēt vsq; ibi: ¶q Et sup sacrariū alis sanctuariū. f. holocaustor. r ¶Holocaustomata hostilare. i. offerre: z dicit ab hostia et imolo las: vbi alij habēt vstilare. ¶s Quotidie sicut hūt p̄ceptū. fcs i lege moysi: in q̄ p̄cipit Exo. xxix: quotidie vnū agnū mane z alterū vsp̄e in holocaustū offerri. t ¶Taleta tecē. f. ad hoc faciēdū. cetera patēt vsq; ibi: ¶v Et oib⁹ q̄ p̄cedūt. i. p̄cedere debēt alios i honore. r ¶Scripsit eūt z quātitatē. dicit z pcunie: vt ad litterā regis expedite

pisti:ʸ et oia vasa ᶻ que accepta sunt ex hierlim ᵃ remittē ᵇ que sepauit cyr ᶜ qñ mactauit babylonia: ᵈ z voluit remittere ea ibi. ᵉ Et tu voluisti edificare tēplū qō incēderūt idumei qñ ex tmīata ē iudea a chaldeis. Et nūc ß ē qō postulo dñe: ᶠ z qō peto ß est maiestas a te: postulo vt facias votū qō vouisti regi celi ex ore tuo ᵍ Tūc surgēs dar⁹ rex oscular⁹ ē illū: ʰ z scripsit epl'am ad oēs vispēlatores z pfectos z purpuratos: ⁱ vt reducerēt eū: z eos q̄ cū illo erāt oēs ascēdētes edificare hierlim ᵏ Et oib⁹ pfectis q erāt i syria et phenice z libano scpsit epistolas vt traherēt ligna cedrina a libano i hierlim: vt edificarēt cū eis ciuitatem. ˡ Et scpsit oib⁹ iudeis q ascēdebāt a regno in iudeā, p libertate: ᵐ oēm potētē z magistratū z pfectū nō supuenire ad ianuas ipor. ⁿ oēm regiōez quā obtinuerāt ᵒ eē imunē eis: ᵖ z idumei relinquāt castella q̄ obtinēt iudeor: et in structurā tēpli

soluerēt. ¶y Et sacrā stolā. scripsit assignari sacerdotib⁹. z ¶Que deseruirēt. ad diuinū cultū. s. dicat pecunia z stola: sicut dicit de cypho q in mēsa deseruit vino. ¶a Et leuit scripsit dare p̄cepta. s. instādi opibus tēpli z ciuitatis vsq; ad p̄summationez. b ¶Et omib⁹ custodi. ciuitatē. hierlim ab hostib⁹ irruētib⁹. ¶c Scripsit dare eis sortes. i. loca determinata ad habitandū. ¶d Et stipendia. ad victū z vestitū. cetera patēt ex dictis. ¶e Et cū p̄cessisset. Hic p̄ter describit cōcessiōis executio: et primo q̄tum ad 3orobabel. secūdo q̄tum ad eius comitiuam ca. v. Circa primū dr Et cū, p̄cessisset 3orobabel recedēs a rege⁹ terra persidis. f ¶Ille adolescens. tamē fm veritatē 3orobabel fil⁹? salathiel de quo videt hic scriptura: loqui fm minorē cōputationem tebat tūc. xl. annos z amplius nā a primo anno cyri fuit duxeōrum qui de babylone reduct in iudeā: vt patet. j. esdre. ij. c. fm vo minorez cōputationem cyrus post monarchiam accepta regnauit q̄tuor annis: z p cū filius eius cābises octo: z post illū assuer⁹ q̄tuordecim: cui succedit iste dar⁹: z 3orobabel anno primo cyri videt fuisse annoꝝ. xx. vel circiter: qñ cyr⁹ dedit licētiā redeūdi: qui simul iūcti iuncti sunt anni. xlvj. pter qd z plura alia iste liber sicut dixi a principio videtur esse multū apocryphus. g Eleuās facie in hierlim. id est versus hierlim: sic em 3orobabel iudei extra hierlim posiū: sicut patz de danicle. vj. ca. b ¶Benedixit regem celi. agendo gras sibi. ¶i Abs te. i. a te. k ¶Est victoria. quā habui de aliis duob⁹ socijs meis. ¶l Et abs te sapiētia. quā dixi de mulieribꝰ? z veritate. m ¶Et claritas. i. honor quo darius honorauit me. ¶n Et ego seruus tu⁹ sum. paratus ad tuū obsequiū. o ¶Et acce. eplas regis p̄dictas. que erāt de quatuor. primo de securo trāsitu p terras vsq; in hierlim. secūdo de ligniis hūdis de libano. p tēpli: z ciuitatis edificio. videt tñ q̄ ista gra ꝙtum ad edificiū ciuitatis fuit posita in effectu p necemiā: ¶Neemie. j. tercio de libertate cōcessa iudeis a seruitute: z tributo. quarto de pcunijs a rege ꝓcessis, p edificatiōe tēpli: z sacrificijs: vt p3 ex p̄dictis ¶p Et p̄fectus est. de plide. q ¶In babylonia. i. in

babylonie regionē in q̄ remāserant multi iudei qñ zorobabel 7 ci' socij ꝑmo venerūt in iudeā tpe cyri: vt dictū fuit.j.esdre.j. ‖r Et venit 7 nūciauit fratribus suis.i.iudeis cōmoratib⁹ i regiōe babylonis. ‖s Et bñdixerūt eis patrū suoꝝ.ꝑ gratijs zorobabel ꝑceptis ‖t Qñ vectigalis remissiones. a seruitute. ‖v Et refrigerium.a tributo. ‖x Vt ascēderēt et edificarēt hierusalē 7 tem plū.de q̄ hēbant magnū desiderīū. gra.n. ꝑmo facta ꝑ cābisem ci⁹ filiuꝝ: fuerat revocata: sicut ꝓz satis ꝑ ꝑmū esdre ca.iij.,ꝑt qō inde⁹ aliqui remāserant in regno babylonie 7 ꝑsidis i iudeā venire nō potērāt sine nouo ꝑuilegio.

Capitulū.v.

Ost hec aūt. hic describit̄ ꝓcessus zorobabel ēptum ad ci⁹ comitiuā: 7 ꝑmo in generali: cum dicitur: ‖a Post hec āt lecti sunt.i. collecti siue cōgregati. Legere eſſ in vna significatione idē est qđ colligere: vnde versus. Fur aurū: virgo flores mare nautas: libros Clericus eāuoce singula quisq; legit. ‖b Tūc ascēderēt ꝓcipes pagoꝝ.i. ꝓuinciarū siue villarū. ‖c Et dar⁹ rex mi. vna cuꝫ eis eātes mille. vt possent accedere secure. ‖d Et cuꝫ musicis ꝛc. ex gaudio libertatis 7 ꝑ alleuiatiōe labꝝis in itinere. ‖e Et hec sunt nomia. Hic ꝑnter describit̄ comitiua zorobabel in spāli: 7 ꝑmo ēptū ad ꝑsonā hominū. secūdo. ēptū ad numerū ialiuāsbi. Cameli. ꝑma adhuc duas: q: ꝑmo ponit̄ hoim numeratio. secūdo aliquoꝝ distinctio: ibi. Hi sunt filij. ꝑma adhuc tres: q: ꝑio ponunt̄ comitiue duces. secūdo vulgares: ibi. Sūt aūt hi. tercio sacerdotes: ibi. Filij sacerdotū. Circa ꝑmū sciēdū q̄ sicut dicit iosephꝰ. xj. li. antiq̄tatū: zorobabel cyrꝰ in iudea audita coronatiōe darij iuſ ad eū vt imperaret ꝑfidia tem plū: cui⁹ ꝓstructio fuerat imprēdita ꝑ cābisem cyri filiū: vt babt̄. j. esdre. iiij. 7 infra repetit̄ codē ca. 7 fact⁹ fuit cozis sui custos ꝑ modū. ē. dictū: 7 secūdo anno darij imperauit intentū ꝑ modū ꝑdictuꝫ. duxit aūt secū filiū suū ꝛc q̄ hic fit mētio: iesum filiū iosedech sacerdotem magnū: q̄ negociū hēbat cozdi sic 7 zorobabel: et isti tres adduxerūt tūc ꝓlin i hoc ca. numeratū ꝑter illos ꝗs añ ad duxerāt tpe cyri: 7 sic ꝓz sinia ꝑme ꝑt hoc exceꝑto. ‖f Mēse nisan ꝑmo.i. q̄ ꝑim⁹ est i mēsib⁹ anie: xo. xij. ℔ hoc ē intelligēdū ēptum ad solenitates q̄ fiūt apud hebreos ꝑ circulū anni: ℔ ēptum ad alia negocia ꝑim⁹ mēsis anni dr̄ tysari apud eos: q̄ cozrespōdet septēbri nostro: sicut dixi plenius: Heñ. vij. et exo. xij. ‖g Sūt aūt. Hic ꝑnter ponit̄ numeratō vulgariū: 7 ꝓz sentētia q: solū ponūtur ꝟ nomia hoim 7 numer⁹ cozꝝ: excepto paucis q̄ exponēt. ‖b Quos trāsmigrauit nabuch.i. filios eozꝝ ꝗs transmigrauit. nā vltio ducti in babylonē fuerunt captiuati cū sedechia rege: a quo tpe vsq; ad secūdū annū darij q̄ vedit hāc licentia redeūdi in iudeaꝫ fluxerūt. lxx. anni ſm minozē ꝓputationē: 7 adhuc plures ſm illā quā secutus sum iudicio meo tanq; verioze Hestre.j. 7 Dañ. ix 7 sic pauci aut nulli de trāsmigratis remanserunt viui: vñ 7 zorobabel dux istoꝝ fuit nat⁹ i babylonia: 7 ꝑter ꝟ sic noiat⁹ zorobabel.i. semē babylonis. ‖i Et reuer sus ē ꝛc. iūgat sic ſra: Et reuersus ē in hierlm. ad faciēduꝫ vo oblatioēs. ‖l Vnusq̄sq; i ciuitate sua. ſ. de hierlm oblatiōe sua facta. ‖k Et reliq̄t ꝓtm iudee. f. illā in q̄ nō erat hereditas ꝑtrū suoꝝ. Alij sic bñt. Et requisiuit partē iudee. 7 tūc exponēt affirmatiue: videlicet illā i qua erat hereditas ꝑtrū suoꝝ: 7 ꝓtinuetur littera: Vnusq̄sq; auitatē suā: vt. ē. Qui venerūt. sequit̄: ‖m Et numer⁹ eoꝝ. sepatus. ‖n A gentibus. babyloniam habitantibus. ‖o Et ꝓpositis eoꝝ. i. fact⁹ est ꝓpositos iudeoꝝ.

[r] Et venit 7 nūciauit fratribus suis omib⁹ qui fuerūt in babylonia: [s] et benedixerūt eū patrū suoꝝ: [t] quoniā vedit illis remissionē⁹ 7 refrigeriū: [v] vt ascenderēt 7 edificarēt hierlm: 7 tēpluꝫ vbi nomiatū est nomē eius in ipso: et exultauerūt cum musicis et leticia diebus septem.

Capitulū.v.

[a] Ost hec aūt lecti st: [b] vt ascēderent ꝑncipes pagoꝝ ꝑ tribus suas: 7 vxores illoꝝ 7 filij 7 filie eoꝝ 7 serui 7 ancille ꝑ tot⁹: 7 pecora illoꝝ. [c] Et darius rex misit vna cū eis eātes mille: vt nec reducerēt eos i hierlm cū pace [d] et cū musicis 7 cuꝫ tympanis 7 tibijs: 7 oēs fratres erant ludētes: 7 fecit eos ascendē sil cū eis. [e] Et hec st noia virozū q̄ ascenderūt ꝑ pagos suos in tribu 7 in ꝓtem ꝓncipatus ſpoꝝ. Sacerdotes: filij phinees: filij aarō: iesus filij iosedech: ioachim filij⁹ zorobabel filij salathiel de tribu dauid: ex pgenie phares: tribu aūt iuda: qui locutus ē sub dario rege ꝑsarum sermones miriticos in secūdo anno regni ipi⁹ [f] mēse nisan ꝑmo. [g] Sūt aūt hi q̄ ascēderūt ex iudea de captiuitate trāsmigratiōis: [h] ꝗs trāsmigrauit nabucho donoſoz rex babylonie i babylonē: [i] reuersus ē in hierusalem. [k] Et reliquit partem iudee [l] vnusquisq; in ciuitatem suā qui venerūt cuꝫ zorobabel 7 iesu: neemias: azarioz: elimeo: emmanio: mardocheo: beelsuro: mechparocho: rolioꝛo: emonia: vn⁹ de ꝓncipibus eozū: [m] 7 numerus [n] a gentilib⁹ eozū [o] ex ꝑpositis eozum. Filij pharez: duo milia centū septuagintaduo. Filij ares: tria milia quinquagintaseptē. Filij femo: centum quadraginta duo. Jn filijs iesu et ioabes: mille trecentiduo. Filij amu: duo milia quadringēti septuaginta. Filij chozaba: ducēti q̄nq;. Filij banica: centū sexagintaocto Filij bebech: q̄dringētitres Filij archad: q̄dringēti vigintiseptē: Filij chan: trigītaseptem. Filij zorioar: duo milia sexagintaseptez. Filij admu: q̄dringēti sexaginta vn⁹. Filij aderectis: centū octo. Filij ciaſo 7 zelas: centum septē. Filij azoꝛo: quadringēti trigitaquouē. Filij iedarbone: cētū trigīta duo Filij ananie: cētū triginta. Filij asoni: nonagīta. Filij marsar: q̄dringenti vigintiduo. Filij zabar⁹: nonagintaq̄nq;. Filij sepolemon: cētum vigintitres. Filij nepopass: q̄nquagīta q̄nq;. Filij bechanatus: centū q̄nq;ginta octo. Filij cebethamus: ceſtū trigitaduo. Filij crehec sacerdotem magnū: q̄ negociū hēbat cozdi sic 7 zorobabel: et isti tres adduxerūt tūc ꝓlin i hoc ca. numeratū ꝑter illos ꝗs añ ad duxerāt tpe cyri: 7 sic ꝓz sinia ꝑme ꝑt hoc exceꝑto.

[f] Mēse nisan ꝑmo.i. q̄ ꝑim⁹ est i mēsib⁹ anie: xo. xij. ℔ hoc ē intelligēdū ēptum ad solenitates q̄ fiūt apud hebreos ꝑ circulū anni: ℔ ēptum ad alia negocia ꝑim⁹ mēsis anni dr̄ tysari apud eos: q̄ cozrespōdet septēbri nostro: sicut dixi plenius: Heñ. vij. et exo. xij. ‖g Sūt aūt. Hic ꝑnter ponit̄ numeratō vulgariū: 7 ꝓz sentētia q: solū ponūtur ꝟ nomia hoim 7 numer⁹ cozꝝ: excepto paucis q̄ exponēt. ‖b Quos trāsmigrauit nabuch.i. filios eozꝝ ꝗs transmigrauit. nā vltio ducti in babylonē fuerunt captiuati cū sedechia rege: a quo tpe vsq; ad secūdū annū darij q̄ vedit hāc licentia redeūdi in iudeaꝫ fluxerūt. lxx. anni ſm minozē ꝓputationē: 7 adhuc plures ſm illā quā secutus sum iudicio meo tanq; verioze Hestre.j. 7 Dañ. ix 7 sic pauci aut nulli de trāsmigratis remanserunt viui: vñ 7 zorobabel dux istoꝝ fuit nat⁹ i babylonia: 7 ꝑter ꝟ sic noiat⁹ zorobabel.i. semē babylonis. ‖i Et reuersus ē ꝛc. iūgat sic ſra: Et reuersus ē in hierlm. ad faciēduꝫ vo oblatioēs. ‖l Vnusq̄sq; i ciuitate sua. ſ. de hierlm oblatiōe sua facta. ‖k Et reliq̄t ꝓtm iudee. f. illā in q̄ nō erat hereditas ꝑtrū suoꝝ. Alij sic bñt. Et requisiuit partē iudee. 7 tūc exponēt affirmatiue: videlicet illā i qua erat hereditas ꝑtrū suoꝝ: 7 ꝓtinuetur littera: Vnusq̄sq; auitatē suā: vt. ē. Qui venerūt. sequit̄: ‖m Et numer⁹ eoꝝ. sepatus. ‖n A gentibus. babyloniam habitantibus. ‖o Et ꝓpositis eoꝝ. i. fact⁹ est ꝓpositos iudeoꝝ.

arpatros: qui enocadies et modie: quadringẽti viginti tres. Qui ex gramas et gabea: centũ vigintiun⁹. Qui ex besselon et ceagge: sexaginta quinq. Qui ex bastaro centũ viginti duo. Qui ex bechenobes: quinquaginta q̃nq. Filij lipria: centuz quinquaginta q̃nq. Filij labonni: trecẽti quinquaginta septẽ. Filij sychẽ: trecẽti septuagita. Filij suadon et eliomus: trecẽti septuagintaocto. Filij eric⁹: duo milia centũ quadragita q̃nq. Filij anaas: trecenti septuagita. Sacerdotes. Filij iedus: filij euther: filij eliasib trecenti septuagintaduo. Filij emerus: ducenti quinquagintaduo. Filij fasurij trecenti quinquagintaseptẽ. Filij caree: ducenti viginti septẽ. Leuite. Filij iesu i cadubel ⁊ bamis ⁊ cerebias ⁊ edias: septuagintaquatuor. Dis numer⁹ a duodecimo anno: triginta milia q̃dringenti sexagintaduo. Filij ⁊ filie ⁊ vxores:[8] omnis cõputatio: quadragita milia ducenti q̃dragintaduo.[9] Filij sacerdotũ qui psallebãt in templo: filij asaph centum viginti octo. Ostiarij. Vo filij esmenni: filij azer: filij amon: filij accuba: topa: filij tobi: omnes centũ triginta nouẽ. Sacerdotes. Fuiẽtes i tẽplo. Filij sel: filij gaspha filij tobloch: filij carie: filij su: filij bellu: filij labana: filij armacha: filij accub: filij ytha: filij cetha: filij aggab filij obai filij anani: filij cãna: filij geddu: filij an: filij radin: filij nsanon: filij nechoba: filij caseba: filij gaze filij ozni: filij smone: filij atre: filij hastẽ: filij asiana: filij manei: filij nasisim: filij accufu: filij agista: filij azur filij fauon: filij fasalon: filij meedda: filij fusa: filij caree filij barcus: filij saree: filij coesi: filij nasith: filij agisti filij pedon: salomon filij ei⁹ filij asophot: filij phazida: filij celi: filij tsedon: filij gad dabel: filij sephegi: filij aggia: filij sachareth: filij sabathen: filij caroneth: filij malsith: filij ame: filij sasus filij add⁹: filij suba: filij eura: filij rahotis: filij phasphat: filij malmon.[10] Oẽs sacro seruientes et pueri salomonis: quadringenti octoginta duo.[11] Hi sunt filij qui ascẽderũt a chermel ⁊ thersa: principes eoruz: carmellam et careth: et non poterant edicere ciuitates suas et progenies quẽadmoduz sunt ex israbel: filij dalari: filij tubal: filij nechodaica.[12] Et sacerdotibus qui fungebãtur sacerdotio et non sunt inuenti: filij obia: filij achisos: filij addin qui accepit vxorem ex filiabus phargeleu: ⁊ vocati sunt nomie ei⁹.[13] Et hozũ quesita est generis scriptura inpedatura et non est inuenta: et prohibiti sunt sacerdotio fungi.[14] Et dixit illis neemias ⁊ aththaras ne pticipẽt sancta:[15] donec exurgat pontifex vrc⁹ in ostẽsionẽ ⁊ veritatẽ.[16] Dis autẽ israel erat: exceptis seruis et ancillis:[17] quadragintaduo milia trecẽti q̃dragita. Serui hoz et ancille: septẽ milia trecẽti trigintaseptẽ: cãtores ⁊ cantatrices: ducenti sexaginta q̃nq. Cameli: q̃drigẽti trigita q̃nq. Equi: septẽ milia trigita ser. Muli: ducenta milia quadragintaquinq. Subiugalia: quinq milia vigintiq̃nq. Et de ppositis ipis per pagos:[18] dum venirent in templum dei quod erat i hieru salem: innouare et suscitare templũ in loco suo ſm suaz virtutem et dare in templũ thesaurum operum sacrum auri mnas duodecim milia: ⁊ mnas argenti quinq. inuenire genealogiã suã: nec ppiequeũ ostendere q̃ essent ẽ sacerdotali genere: ⁊ sic, phibiti sunt comedere panes ,ppositionis quib⁹ licitũ erat viris sacerdotib⁹: et patet sententia ex dictis: exceptis q̃ sequũtur

t Et hoz q̃sita ẽ generis scripta ipedatura. id est inuestigatio genealogie: ⁊ diuĩa a peda pde: quod signat idẽ qđ vestigiũ.

v Donec exurgat pontifex doctus. qui sciat sup hoc veritatez dicere per scripturã vl spiritũ ꝓphetie.

x Omnis aũt israbel erat. xij. milia exceptis seruis ⁊c. li. xij. milia nõ est de textu: sed est insertum p imperitiã scriptoz: qz cõtradicit ei qđ sb dit:

y Quadragitaduo milia ⁊c. cccl. cameli. Hic ponitur numer⁹ animaliũ: ⁊ ps: bis exceptis.

z Subiugalia. p que intelligunt asini ⁊ boues hic non expressi. ⁊ sunt iugo ꝛonerib⁹ deputãdi

a Dũ veniret in templũ dei. i. in locũ vbi fuerat templũ: qz nõdum erat reedificatum: sed postea anno sexto darij fuit cõsummatũ: vt habet ꝓmo esdre. vj.

p Omnis cõputatio quadraginta milia ducẽti q̃dragintaduo. hoc addit: qz in hoc numero aliq̃ mĩ duunt quoz nomia ⁊ numerus partialis nõ exꝓmunt cũ ꝓdictis.

g Filij sacerdotũ. Hic cõsequẽter ponitur numeratio ẽ̃tum ad sacerdotes ⁊ leuitas in diuersis officiis ministrãtes: ⁊ patz littera vsq; ibi:

r Omnes sacro seruientes. i. i sacro ministerio.

s Hi sunt filij. Hic ponit quoꝝdaz ab aliis distinctio. ⁊ ꝓmo vulgarium qui nesciebant ostẽdere radicem generis sui: ꝓter quod ignotuz fuit vtrũ essent de genere israbel vel nõ: iuncti sunt tñ populo israbel sicut ⁊ gẽtiles qui cõuertebant ad iudaismũ secũdo sacerdotũ qui nõ potuerunt

b Instāte aūt vij. mēse. Postq̄ posita sūt bu ius libri q̄stia: h reuertit actor ad repetendum q̄ sunt alibi scripta. et primo q̄ contigerūt sub zorobabel duce secūdo sb esdra sacerdote: capi. viij. prima i tres: q̄ prio repetit fundatiois templi inchoatio. secūdo impedimēti. p curatio: ibi. Et audierūt. tercio opis resumptio: ca. vj. Circa primū primo ponit altaris holocausti erectio. 2 pz snia ex dict .j. esdre. iij. exceptis q̄ sequunt.

b Instāte aūt septimo mense ⁊c. hoc nō refert ad illud qđ dictū est in pte p̄cedenti: qđ fuit tpe darij: sed refert ad tempus cyri: q̄n indei primo redeūtes ō babylone venerūt in hierusalē vt patebit i ifra sequēti.

c In atrium qđ erat ante ianuā orientalē. id est q̄ pus fuerat: quia nō duz erat reedificata

d Et cōuenerūt sibi ex alijs natiōibus ⁊re. q̄ plures de iudeis qui eu aferāt chaldeos in destructiōe hierusalē ⁊ fugerāt in egyptū et in alijs locis circa iudeam: audito reditu illoz q̄ venerant de babylone: venerūt ad eos.

e Et erexerunt sacra riū. i. altare holocausti.

f Omnes gētes ⁊re. i. ut dei q̄ redierūt de mlte gentibus.

g Et egerunt scenophegia. i. festū taberna culoz qđ celebra mūlia: et stolas sacerdotales centū. Et inhabitauerūt sacerdotes ⁊ leuite ⁊ qui erāt de plebe in hierlm et in regione: et sacri cantores ⁊ ostiarij ⁊ oīs isrl in regiōib suis. h Instāte aūt septimo mense: cūq̄ essent filij israel vnusquisq̄ in suis reb: cōuenerūt vnanimes in atriū qđ erat ante ianuā onētale. Et stantes iesus filius iosedech: et fratres eius sacerdotes: ⁊ zorobabel filius salathiel et bui fratres: parauerūt altare vt offerēt sup illō holocaustomata fm q̄ in libro moysi hominis dei scripta sunt. i Et q̄uenerūt sibi ex alijs nationib terre et erexerūt sacraria in loco suo omnes gentes terre: et offerebant hostias et holocaustomata dño matutina. k Et egerūt scenophegiā et diē solennē sicut p̄ceptū est in lege: ⁊ sacrificia quotidie sicut oportebat: ⁊ post hec oblationes institutas et hostias sabbatoz et neomeniarū et dierū solenniū oīm sanctificatoz. Et quotquot vouebāt dño a neomenia septimi mēsis ceperūt hostias offerre dño: l et templū dñi nōdum erat edificatū. Et tradērunt pecuniā lapidarijs ⁊ fabris et potum et pabula cū gaudio. m Et tradērunt carra sidonijs et tyrijs vt transueherēt illis de libano trabes cedrinas: n et facerēt rates in ioppe portū: fm tenorem qđ scriptū erat eis a cyro rege persaz. Et in secūdo anno venientes in templū dei in hierusalem: mense secūdo inchoauit zorobabel filius salathiel: ⁊ iesus filius iosedech: et fratres ipoz et sacerdotes et leuite ⁊ oēs qui venerant de captiuitate in hierusalem: o et funda uerunt templū dei: nouilunio secūdi mensis secūdi anni cum peniissent in iudeam et hierusalē. Et statuerūt leuitas a viginti annis sup opera dñi. Et stetit iesus et filius eius p et fratres omnes leuite cōspirantes ⁊ executores legis: facientes operaz in dño dñi. Et steterunt sacerdotes habētes stolas cum tubis: et leuite filij asaph habētes cymbala: collaudantes dñm q et benedicentes fm dauid regem isrl. Et cantabāt canticuz dño quoniam dulcedo eius et honor in seculā super omnē israel. Et omnis populus tuba ceciderunt: et proclamauerunt voce magna collaudantes dñm super fundatione domus domini. Et venerunt ex sacerdotibus et leuitis ⁊ p̄sidentibus fm pagos seniorib qui viderant pristinam domū: et ad huius edificationē cum clamore ⁊ planctu magno et multi cū tubis et gaudio magno: intantū vt populus nō audiret tubas ppter plāctū populi. Turba eñ erat tubis canēs magnifice: ita vt lōge audiret. Et audierūt inimici tribus iude ⁊ beniamin ⁊ venerūt scire q̄ cēt voces tubarū. Et cognouerūt qm̄ q̄ erāt ex captiuitate edificāt templū dño deo isrl. Et accedentes ad zorobabel et ie sum et pp̄ositos pagoz̄: dixerūt eis: Edificabim⁹ vna vobiscū. Sic⁹ eñ audiuim⁹ dñm nostrum: ⁊ ipi pariter incedim⁹ r a diebus abasaret regis assyrioz̄: q̄ trās migrauit nos huc. Et dixit illis zorobabel ⁊ iesus ⁊ p̄cipes pagoz̄ israel. Nō est nobis ⁊ vobis edificare dñm dño nostri. Nos enim soli edificabimus dño deo isrl fm ea que p̄cepit nobis cyrus rex persarum. s Gentes autem terre incubantes bis qui sunt in iudea tur septimo mēse.

b Et repleuz. Hic repetit repli fundatio: ⁊ pz ira ex dict .j. esdre. iij. bis exceptis.

i Et vecture rūt carra. i. currus ad trahendū ligna vsq̄ ad mare.

k Et facerent rates. ligna sunt cōiecta adinuicē fortiter q̄ ducunt per mare sicut naues.

l Scām veretū ⁊c. Et hoc pz qđ dictū est. s. q̄ hec referunt ad tpus cyri.

m Et fundauerūt templū dei nouilunio. i. in principio secūdi mēsis. nā bebrei faciūt menses fm lunationes:

n Et fratres oēs leuite cōspirātes. id est vno spū ⁊ voluntate ad op̄ dei aspirātes.

o Et iudicentes fm dauid regē. i. fm psalmos ab eo cōpositos. Et audierūt. Hic p̄rer. ponit opis impedimētuz ⁊ patz sententia ex dictis .j. esdre. iij. exceptis q̄ sequūt

p Et dieb⁹ abasareth. j. esdre vocat assaradō.

q Gētes aūt terre incubantes. i. vigilāter insidiātes ad op⁹ impediendū.

r Et aggressuras exercētes. i. insule⁹ ⁊ dicit ab aggredi oz.

s Et peraerūt strues. p biennuz vsq̄ ad darij regnū. istud nō potest sic intelligi: q̄ a tpe dui⁹ impedimenti fuerit tm̄ biennio vsq̄ ad darij regnū. nam fm minorē computationē fuerūt ibi viginti duo anni: et ideo istud biennio intelligit de impedimēto opis p insultus samaritanoz̄: ita q̄ iudei paz poterāt operari: et interi parabāt samaritani ad mādatū regis op⁹ et alit ipedirī: qđ ē factū i fine illi⁹ biēnij: ⁊ duraut vsq̄ ad secūdum annū darij.

dea et leuãtes opus edificationis: et insidias et populos adducẽtes: ꝓhibebant eos edificare: [r] et aggressuras exercentes impedierũt: ne ꝯsummareť edificiũ omĩ tpe vite cyri regis: [s] et protraxerunt structurã ꝑ bienniũ vsq; ad darij regnũ.

Capitulũ. vj.

In secũdo autẽ anno regni darij ꝓphetauit agge[9b] ⁊ zacharias filius addin ꝓphete apd̃ iudeã ⁊ hierusalẽ in nomĩe dei isrl' sup eos. Tũc stans zorobabel filius salathiel: et iesus filius iosedech: inchoauerũt edificare domũ dñi q̃ est in hierusalẽ: cũ adessent eis ꝓphete dñi ⁊ adiuuarẽt eos. In ipo tpe venit ad illos sysennes subregulus syrie et phenicis ⁊ satrabuzanes et sodales eius et dixerunt eis: Quo ꝑcipiente vobis domũ hanc edificatis ⁊ tectũ istud et alia omnia ꝑficitis? Et qui sunt structores qui hec edificãt? Et habuerũt gratiã visitatiõe facta sup eos qui erant ex captiuitate a dño seniores iudeoꝝ: et sunt impediti edificare: donec significareť dario de omĩbus istis: et respõsum acciperet. Exemplum epistole quã miserũt dario Sysennes subregul' syrie ⁊ phenicis ⁊ satrabuzanes et sodales eius: in syria et phenice presides regi dario salutem. Omnia nota sunt domino regi q̃ cũ aduenissemus in regionẽ iudee ⁊ introissemus in hierl'm: inuenimus edificãtes domũ dei magnã et templũ ex lapidibus politis et magnis ⁊ ꝑciosis materijs in parietibꝫ: ⁊ opa illa instant fieri ⁊ suffragare ⁊ ꝓsperare in manibus eorũ: et in omni gloria q̃ diligentissime ꝑfici. Tũc interrogauim' seniores dicẽtes: Quo ꝑmittẽte vobis edificatis domũ istã: et opa hec fundat? Ideo aũt interrogauim': vt notũ faceremus tibi homĩes et ꝑpositos: et nominũ scripturã ꝑpositoꝝ postulauim' illos. At illi respõderũt nobis dicentes: Nos sum' serui dñi q̃ fecit celũ ⁊ terrã: ⁊ edificabať hec dom' ante annos istos multos a rege isrl' magno ⁊ fortissimo: et cõsummata est. Et qm̃ patres nr̃i exacerbãtes erant ⁊ peccauerũt in deum isrl': tradidit eos in man' nabuchodonosor regꝫ babylõie: regꝫ chaldeorũ: ⁊ domũ istã demoliẽtes incenderũt: ⁊ ppl'm captiuũ duxerũt in babylonẽ In ꝑmo anno regnãte cyro rege babylonie: scripsit cyrus rex domũ hãc edifcare: ⁊ illa sacra vasa aurea et argentea que extulerat nabuchodonosor d̃ domo que est in hierl'm et ꝯsecrauerat ea in suo templo: rursus ꝓtulit ea cyrus rex de templo q̃d erat in babylonia: ⁊ tradita sũt zorobabel ⁊ salmanasaro subregulo. Et preceptũ est eis vt offerrẽt hec vasa: et reponerẽt ĩ templo q̃d erat in hierusalẽ: et ipm templũ dei edificare in loco suo. Tunc salmanasar' subiecit fundamenta dom' domini que est in hierusalẽ: et exinde vsq; nũc edificať: et nõ accepit ꝯsummationẽ Nunc ergo si iudicať a teo rex: ꝑquirať in regalibꝫ bibliothecis cyri regis q̃ sunt in babylonia: et si inuentũ fuerit consilio cyri regis ceptã esse structurã dom' dñi que est in hierusalẽ. ⁊ iudicať a dño rege nostro: scribat de his nobis. [d] Tũc darius rex ꝑcepit inquiri ĩ bibliothecis: et inuẽtus est in egbathanis oppido quod est in media regione locus vn' in quo scripta erãt ista: Anno ꝑmo regnante cyro

Capitulũ. vj.

In secũdo. Hic consequẽter describit operis resũptio. et secũdo resumptiõis ꝯfirmatio: ibi. In ipo tpe Prima ꝑs patet ex dictis. j. Esdre. v. hoc excepto.

b Zacharias filius addin. j. esdre v. dicit: Filius addo. ⁊ est idem nomen variatum in fine: sicut frequenter fit in nominib' ꝓprijs in gallico et latino. c In ipo tempe. Hic consequẽter ponit resũptionis ꝯfirmatio Circa quaꝫ primo ponit edificantiũ interrogatio et responsio. secũdo responsionis ad regẽ relatio: ibi. Exemplũ epistole. tercio regis responsio: ibi Tunc rex darius. Sentẽtia prime ⁊ secũde partꝫ patet ex dictꝫ. j. esdre. v.

d Tũc rex darius. Hic ponit regis responsio cõfirmãs opis resumptionẽ et inducẽs ad cõsummationem Circa quã primo ponit regis responsio. secũdo diligẽs executio: capi. vij. Sentẽtia ꝑme partis patet ex dictꝫ. j. esdre. vj exceptis que sequũtur. e Lapidibus politis tribus. i. tribus ordinib' lapidũ

f Et meniano ligneo. i. ordine vno ligneo. sic em̃ fuit in templo salomonis: q̃ parietes erãt exteri' de lapidibus: ⁊ interi' de tabulis cedrinis. dicit autẽ meniamũ a menia pluralis numeri: que ꝓprie signãt clausurã ciuitatis: s̃ tractuꝫ est hoc nomen ad signandum quãcunq; clausurã: et eodem modo meniamum.

g ¶ Et meniano vno nouo. expositio est lre precedentis: sic: Et pro.i. Meniano vno nouo.i.facto de lignis que nō fuerūt als in ope. Nō autē dicit dicō lapidibus politis: videtur contradicere ei qđ dicit.j.esdre vj. Q: dicit de lapidib⁹ impolitis tres. ad qđ pōt dici q lapides isti dicūtur bic politi eo q erant polati: ibi vō dicūtur impoliti: eo q nō erāt opti lamīis aureis in q̄bus erāt figure cherubin ⁊ palmarū sicut erāt tabule q̄ opiebant interiorez partē panetuz templi.

h Que extulit nabuchy.i. exit bierlm tulit in babylonem.

i ¶ Et precepit. ipe cyrus vt pz ex littera p̄cedenti ⁊ sequēti.

k Curā agere lysenne subregulum syrie tc. vtrum autē isti sint idē homines numero q̄ tpe cyri et darij fuerunt in isto officio dubiū est. q̄ autē fuerint idē videt per hoc: q bic tpe cyri. ⁊ eodē ca. et.j. in pnapio sequētis ca. pro tepore darij ponit eadem ipoz nomina: nec videtur impossibilitas ex longitudine tpis. nam a tēpe cyri vsq ad secūdū annū darij fm vnam coputationem fluxerūt trin. xxiij. anni p totū vō temp⁹ bene contingit aliqn eosdem homines pmanere in eodē officio. q̄ ät fuerit diuersi bo

rex cyrus p̄cepit womū dñi q̄ ē in bierlm edificare: vbi incendebāt igni assi duo cubitus altitudo sit cubitoz tricem: et latitudo cubitoruz sexaginta: quadratū ᵉ lapidibus politis tribus: ᶠ⁊ meniano ligneo eiusdem regionis: ᵍ et meniano vno nouo: ⁊ impēdia dari de womo cyri regis et sacra vasa womus womini tā aurea q̄ argētea ʰ que extulit nabucho donosoz i womū dñi que est in bierlm vbi erant posita: vt ponāturillic. ⁱ Et p̄cepit ᵏ curā agere lysennē subregulū syrie ⁊ phenicis et satrabuzanā et sodales eius ⁊ qui ordinati erant in syria ⁊ phenice presides vt abstinerent se ab eodem loco. Et ego quoq̄ p̄cepi in totū edificare: et psperi vt adiuuēt eos qui sunt ex captiuitate indeozū donec cōsummaret templū edis womini: ⁊ a vexatiōe tributoruz celeusyrie et phenicis: diligenter quātitatē dari his hominibus ad sacrificiū dñi zorobabel pfecto ad tauros et arietes et agnos: similit aūt et frumentū ⁊ sal et vinū et oleū instanter p singulos annos put sacerdotes qui sunt in hierusalē dictauerint cōsumi quotidie sine vlla dilatiōe: vt offerant libatōnes summo deo p rege ⁊ pueris eius: ⁊ orēt p ipoz vita. Et venerit: vt quecūq̄ transgressi fuerint aliq̄d ex his q̄ scripta sunt: aut pterierint accipiat lignum de suis p prijs et suspēdant: et bona ipsoruz regi ascribant. Propterea ⁊ dñs cui⁹ nomē inuocatum est ibi: exterminet omnē regem et gentē q̄ manū suā extenderit p̄hibere aut male tractare womū womini illā que est in bierlm. Ego darius rex decreui q̄ diligentissime fm hec fieri.

¶ Capitulū. vij.

Tunc lysennes subregulus celeusyrie ⁊ phenicē ⁊ satrabuzanes et sodales obsecuti his que a dario rege erāt decreta: insistebant sacrosanctis opibus diligentissime ᵇ cooperantes cū seniorib⁹ iudeoruz principib⁹ syrie: ⁊ psperata sunt sacrosancta opera pphetārū aggeo et zacharia pphetis. Et cōsummauerunt oia p p̄ceptū dñi dei isrl: ᶜ et ex cōsilio cyri et darij et artarexerxis regis pser. Et cōsummata est womus nīa vsq̄ ad terciā et vicesimā diem mēsis adar: sexto anno darij regis. Et fecerūt filij isrl' ⁊ sacerdotes ⁊ leuite et ceteri qui erāt ex captiuitate qui appositi sūt: sm ea que scripta sunt in libro moysi. Et obtulerūt in dicatione tēpli dñi: tauros centum: arietes ducentos: agnos quadringētos: ⁊ hedos p peccat⁊ vniuersi isrl' duodecim: fm numerū tribuū isrl'. Et steterūt sacerdotes ⁊ leuite amicti stolis p tribu sup opa dñi dei isrl: fm librū moysi: ⁊ ostiarij p singulas ianuas. ⁿ Et egerūt filij isrl' cū his q̄ erāt ex captiuitate illud phase q̄rta decima luna mēsis pimi: q̄n sanctificati sunt sacerdotes et leuite. Oēs filij captiuitatis nō sunt simul sanctificati: q: leuite omnes simul sanctificati sunt. Et immolauerūt phase ynuersi filij captiuitatis ⁊ fratrib⁹ suis sacerdotib⁹ ⁊ sibimetipis. Et manducauerūt filij isrl' qui erāt ex captiuitate omnes ᵒ qui remāserant ab omnib⁹ execratiōibus ᵖ gentiū terre querētes womīnū: ⁊ celebrauerūt diem festū azimorum septē diebus epulātes in cō spectu dñi: q̄m cōuertit cōciliuz regis assyriozū in eos cōfortare manꝰ eoz ad opa womini dei israhel.

mines: videl et mutatiōe regū: ad q̄z mat atiōz solēt offīciales mutari. darⁱ⁹ aūt fuit q̄rt⁹ rex p̄sarum a cyro fm hebreos. Fm alios vō multo plures fuere inter cyrū ⁊ darū: nec est impossibile q̄ diuersi hoies eiusdē nois sint i eisdē officijs regalibus diuersis tpibus ⁊ subdiuersis regib⁹.

Capitulū. vij.

Tunc hysennes subregul⁹ tc. hic pōit regie pcessionis executio ⁊ pz sma ex dictis. j. esdre. vj. p⁹ medius ca. exceptis q̄ sequūt: b Cooperantes cuz se. ubi. syrie. i. iudee q̄ ē in syria: ⁊ isti pnces erāt zorobabel dux ppli iudeoz: et iesus filⁱ⁹ iosedech pnceps sacerdotū. Q: aūt iudea sit q̄dā regio syrie p⁹ p hoc descriptio ppli facta tpe nativitatis xpi i iudea: fcā fuit a pside syrie cyrino: vt habet luc. ij. c ¶ Et ex cōsilio cyri ⁊ darij ⁊ artaxerxis. Fm hebr. darⁱ⁹ ⁊ artaxerxes fuerūt idē hō naiat darⁱ⁹ noie. p⁹ior: et artaxerxes nomie cōi regio: sicut dr: tyberⁱ⁹ cesar et augustⁱ⁹ cesar: q: regel romani noie cōi cesares appellanē. Fs vō latinos et grecos ⁊ etiā scpz b⁹ scōi libri qui nō recipiūt hebraei fuerūt reges diuersi. d Et egerunt filij isrl' tc. dicūt aūt b filij isrl' illi q̄ redierūt de trāsmigrat⁊ añ destructiōz ciuitatis cū rege ⁊ cohnia: dicūt aūt ex captiuitate illi q̄ redierūt de captiuitatis cū sedechia rege de structa ciuitate. e Qui remā. ex oi b⁹ execratiōnib⁹ .i. idolatrijs. ¶ f Gētium terre. a quib⁹ erāt separati per reditum in iudeam.

Capitulū. viij. ¶ Et post hūc dic ꝑnter regnum ꝑ fa cra sub esdra sacer dote alibi scripta: et primo describit eius de babylonia recessus. secūdo in hierlm aduentus: ibi. Et cū fact⁹ fu isset. Circa primuz primo describit sta tus esdre. secūdo gratia sibi facta a rege: ibi. Rex artaxerxes. Sententia ꝑme ptis patet ex dictis. ¶. esdre. vij. his exceptis. ¶ a Et post hūc. scz darium. ¶ b Regnante artaxerxe. ex hoc patz qđ dictū est. f. q ꝑm auctorē hui⁹ libri darius et artaxerxes fuerūt reges diuersi. ꝑm opinionē vo trā: eoz qui dicūt esse eundez: ꝓtest dici q li post hunc nō notat ꝓsonarū diuersitatē. ¶ eiusdem mutatiōis no tabilē renouatōez sicut de saule dicit primo Reg. x. Mutatus in virū aliū Darius aūt in gra tia facta ꝓlō iudeoꝝ tpe esdre sacer dotis: fuit notabiliter renouat⁹ ad bonū iudeoꝝ: ¶ sic scribit hic q̄si ali⁹: et isto mō loquēdi vtitur frequēter li ber Alpoca. sicut ibi dem dixi in pluribus locis. ¶ c Et dedit ei rex gloriā. id est bonorē coꝝ multis. est eīm gl̄ia bono: exhibit⁹ ali cui in ꝑsentia multorum. ¶ d Rex artaxerxes. hic ꝓnitur gra regis esdre facta: ¶ diuiditur i duas ptes: qz primo ponit huius gre descriptio. secūdo ipi⁹ esdre grāratio: ibi. Et dixit esdras. Sunt autē ꝑme ptis p̄z ex dictis. ¶. Esdre. vij. hoc excepto. ¶ e Nullū tributuz neq; vlla alia indictio. i. exactio vel grauedo: ceptum.

Et post hūc. vij. b regnante artaxerxe ꝑsarum rege: accessit esdras filiꝰ azarie: filij helchie: filij solōe: filij sadoch: filij achitob: filij ameri: filij azahei: filij bocci: filij abiſue: filij phinees: filij eleazari: filij aaron: primi sacerdotis. hic esdras ascendit ō babylonia cum esset scriba et ingeniosus in lege moysi que data est a dnō dño israhel: ꝑcere et facere. c Et dedit ei rex gloriā q̄ inueniſſz gratiam in omni dignitate et ꝑsiderio in cōſpectu eiꝰ. Et ascenderūt simul cum ipso ex filijs israhel ¶ sacerdotibus et leuitis et sacris cantoribus templi et ostiarijs et seruis templi in hierusalez. Anno septimo regnāte artaxerxe in quinto mense: hic annus septimus est regni: ereūtes de babylonia nouilunio quinti mēſis venerūt hierosolymam iuxta ꝑceptum illius: ꝑm ꝓsperitatē itineris a dnō ipoz datā eis. In his enim esdras magnā disciplinam obtinebat: ne ꝑtermitteret quicq̄ eoꝝ que essent ex lege dñi ¶ ꝑceptis: et vecendo vniuersum isral̄ omnē iusticiam ¶ iudiciū. Accedētes aūt q̄ scribebāt scripta artaxerxis regis: tradiderūt scriptū qđ obtenerat ab artaxerxe rege ad esdrā sacerdotē ¶ lectorē legis dñi: cuius exemplū subiectuz est.

d Rex artaxerxes esdre sacerdoti ¶ lectori legis dñi salutē. Humanior ego iudicās in bñficijs: ꝑcepi eis q̄ ꝑsiderant ex gente iudeoꝝ sua ſpōte: ¶ ex sacerdotibꝫ ¶ leuitis q̄ sunt in regno meo: comitari tecū in hierlm. Sicq̄ ergo cupiūt ire tecū cōuenit: ¶ pficiscant sic placuit mihi ¶ septem amicis meis cōſiliarys vt visitēt ea que agunt ꝑm iudeā et hierlm: obseruātēs sicut habes lege dñi: et ferāt munera dño isral̄ q̄ voui ego et amici hierusalē: ¶ omne aurū ¶ argentū q̄ inuentū fuerit i regione babylonie: dño in hierusalē cum illo qđ est vnatū ꝓ ipa gente in templū dñi eoꝝ quod est in hierusalē: vt colligat hoc aurū ¶ argentū ad tauros et arietes ¶ agnos ¶ hedos: et que his sunt cōgruentia: vt offerant hostias dño sup altare dñi ipsoꝝ qđ est in hierlm. Et oia que cūq̄ voluerī cū fratribꝫ tuis facere auro et argento: pfice ꝓ: volūtate tua ꝑm ꝑceptū dñi dei tui: ¶ sacrosancta vasa q̄ data sūt tibi ad opa dom⁹ dñi dei tui q̄ est in hierlm: ¶ cetera que cūq̄ tibi ꝰuenerint ad opa templi dei tui: dabis ō regali gazophylatio cū voluerī cū fratribꝫ tuis facē auro ¶ argēto pfice ꝑm voluntatē dñi. Et ego quidē rex artaxerxes ꝑcepi custodibꝫ thesaroꝝ syrie ¶ phenicis: vt quecūq̄ scripserit esdras sacerdos ¶ lector legis dom⁹ mi: diligent dē ei vsq; ad argenti talenta centū: siliē et auri: et vsq; ad frumēti modios centū: et vini amphoras centū: ¶ alia q̄cūq; abūdant sine taxatiōe. Sit ꝑm legē dei fiant deo altissimo: ne forte exurgat ira i regno regis ¶ filij filioꝝ eius. Ꝙ his autē dicit vt oibꝫ sacerdotibꝫ ¶ leuitis ¶ sacris cantoribus et seruis templi et scribis tēpli huius: nullū tributū neq; vlla alia indictio irrogeī: nec habeat quisq̄ potestatē obijcē eis quicq̄. Tu aūt esdras ꝑm sapiētiā dei cōſtitute iudices ¶ arbitros in tota syria ¶ phenice et omnes qui legem dei tui non nouerūt doce: vt quotquot trāſgressi fuerint legē diligenter plectantur: siue morte: siue cruciatu: siue

f Et dixit esdras. Hic consequēter ponit ipius esdre gratiarū actio: 7 cōsequēter populi cum esdra redeūtis in hierusalez enumeratio.abi. Et bi sūt ꝓpositi 7c. 7 paret ex dictis sententia.). Esdre. viij. ca. excepti que sequūtur:

g Et cōgregavi eos ad fluuiū qui dicit thia. ꝑmo esdre dicitur abuua. erat enim binom⁹.

h Et metati illic fuimus. id est tentoria posuimus.

etiā pecunie mulctatiōe vl' abductōe. ⁱ Et dixit esdras scriba. Bñdictus dñs deus patrū nostrorū q̄ dedit hāc voluntatē in cor regis clarificare domū suam que est in hierusalē: et me honorificauit in cōspectu regis et cōsiliariorꝫ et amicorū eius et purpuratorꝫ eius: et ego cōfortans animo factus sum sm̄ opitulationem dñi dei mei. Et cōgregaui ex israhel viros vt simul ascēderēt mecum. Et hi sunt ꝓpositi sm̄ suas patrias 7 principatus portionales eorū qui mecū ascenderūt de babylonia in regno artaxerxis. Ex filijs phares: gersomul. Ex filijs thamarith: amenus. Filiorꝫ dauid: accus filius sceclie. Ex filijs phares: zacharias et cū eo reuersi sunt viri centū quinquaginta. Ex filijs ductoris maobilionis zarai: et cū ipso viri ducēti quinquaginta. Ex filijs zacues: iechonias zechoeli: et cum ipō viri ducēti quinquagīta. Ex filijs sala: maasias gotholie: et cū ipō viri septuagīta. Ex filijs saphatie: zarias micheli: 7 cum ipō viri octogīta. Ex filijs iob: abdias iehieli: et cum ipō viri ducēti duodecim. Ex filijs banie: salimoth filius iosaphie: et cum ipso viri centū sexaginta. Ex filijs beer: zacharias bebei: et cū ipō viri ducēti octo. Ex filijs ezead iohānes azechan: et cū ipō viri centū decem. Ex filijs adonicā ipsis postremis: et hec sunt nomina eorum: eliaphalam filius gebel et semeias: et cum ipso viri septuaginta. ᵏ Et cōgregaui eos ad fluuiū qui dicit thia ˡ et metati illic fuimus triduo: 7 recognoui eos. Et ex filijs sacerdotū et leuitarū non inueni illic. Et misi ad eleazarum 7 eccelom 7 masman et maloban 7 enastha et samea et iozabū nathan enuagan zachariam et mosollamū ipsos ductores et peritos. Et dixi eis vt venirent ad iuddeum qui erat apud locum gazophylacij. Et mandaui eis vt dicerēt iuddeo et fratribus eius et illis qui erant in gazophylacio: vt mitterent nob eos qui sacerdotio fungerētur in domo domini dei nostri. Et adduxerunt nobis sm̄ manū validā dñi dei nostri viros peritos: ex filijs mooli: filij leui: filij israhel: sebebian et filios et fratres qui erant decez et octo: asbiam et amin: ᵐ ex filijs filiorꝫ chananei et filij eorum viri viginti. Et ex bis qui in templo seruiebant quos dedit dauid: et ipsi principes ad operationē leuitis templo seruientiū: ducenti viginti Omnia nomia significata sunt in scripturis. Et vouī illic ieiunū iuuenibus i cōspectu domini: vt quereremus ab eo bonum iter nobis et qui nobiscū erant et filijs 7 pecoribus ꝓpter insidias. Erubui enim petere a rege pedites et equites in comitatu tutele gratia contra aduersarios nostros. Dixi mus enim regi: quoniā virtus domini erit cum eis qui inquirūt eū in omi affectu Et iterꝫ dēpcati sum⁹ dñm deum nostrū sm̄ hec: quē et ꝓpiciū habuim⁹ et cōpotes facti sum⁹ de nostro. Et separaui ex plebis ꝓpositis et sacerdotibus templi viros duodecim: et sedebian et asannan: et cum eis ex fratribus eorū viros decem. Et appendi eis aurum et argētum: 7 vasa sacerdotalia domus dei nostri: que donauerat rex et consiliarij eius et principes et omnis israhel. Et cum appendissem: tradidi argēti talēta centū q̄n quaginta: et vasa argentea

i Ex filijs filio: cū chananei. ꝓpium nomē est cauisda 7 indeclinata 7 non est adiectiuū 7 cōmune quo denomiant illi qui erant de tribu chanaam filij noe.

k Et vos sancti estis dño .i. deputati ad seruiēdū dño 7 hoc etiaz mō res inaiate q̄ applicāt diuino cultui dicūtur sancte. l In pastoforio vmus dei nostri. Est autē pastoforiū thalamus deputat⁹ ad comedendū extra atriū sacerdotū: et dicit q̄si foris positum. in talib⁹ em̄ thalamis comedebant coram dño illi qui offerebāt hostias pacificas: q̄z vna ps cedebat in vsum eorum.

m Et cuz factus fuisz. Hic p̄sequēter describit q̄d factū est in hierusalē in aduētu esdre: et diuidit i duas partes: qz primo describit oblationū regū 7 principū 7 aliorū traditio. secūdo alienigenarū sepatio ibi. Et cōsummat. Sententia p̄me partis patet ex dictis. j. esdre. viij. hoc excepto. n Et cū ipo erat eleazar filius phinees. iste ñ est phinees filius heli qui mortuus fuit lōge ante. j. Reiij. o Et consummatis. Hic consequēter describit populi isrl ab alienigenis sepatio. Circa quā sic p̄cedit: qz primo ponit cōmixtōis denūciatōem scdo esdre lamētatio: ibi. Et mox vt audiui. tercio dicta sc̄ōstratio: ibi. Et cum adorādo. Sententia p̄me partis patet ex dictis. j. esdre. ix. His exceptis. p Accesserūt ad me p̄positi. s. filioz isrl.

q Immūdicias suas ꝛc. qz mulieres alienigene docebant filios suos ydolatrare: et ad hoc etiā inducebant maritos suos.

r Ab initio ipi⁹ regni. hoc ē dictū: q̄ istud malū incepit a potētioribus populi p̄m q̄ vī.

talentoz cētū: 7 auri talēta centū: 7 vasoz aureoz septies viginti: 7 vasa erea de bono eramēto splendentia duodecim: auri speciez reddētia. Et dixit eis: k Et vos sancti estis dño: et vasa sunt sancta: et aurum et argentū votum est dño deo patrū nostroz. Vigilate 7 custodite donec tradatis ex plebis p̄positis 7 sacerdotib⁹ et leuitis 7 p̄ncipibus cuiratū israhel in hierusalē: l in pastoforio dei nostri. Et hi qui suscepерūt sacerdotes et leuite aurum 7 argentū 7 vasa: intulerūt in hierusalē in templū dñi. Et p̄mouimus a fluuio thia die duodecima mensis p̄imi: vsq̄ quo introiuim⁹ in hierusalem. m Et cuz factus fuisset tercio dies: quarta autē die ponderatū aurū 7 argentū traditū est in manu dñi dei nr̄i: marimoth filio uria sacerdoti: n 7 cū ipo erat eleazar filius phinees: et erāt cū ipis iosadus filius ieſu 7 medias: 7 banni filius leuite: ad numerū et ad pondus vniuersa. Et scriptū est pondus ipoz eadē hora. Qui autē venerūt ex captiuitate: obtulerūt sacrificiū deo israhel: tauros duodecim p oī israhel: arietes octoginta ser: agnos septuaginta duos: hircos p peccato duodecim: 7 p salute vaccas duodecim: omnia in sacrificiuz dñi. Et relegerūt p̄cepta regis regalib⁹ dispēsatoribus et sbregulis celesyrie et phenicis: 7 honorificauerūt gentē 7 tēplū dñi. o Et p̄summatis his p accesserūt ad me p̄positi dicētes: Nō segregauerūt gen⁹ israhel 7 p̄ncipes 7 sacerdotes et leuite et alienigene gentes et natiōes terre eōrū dicias suas a chananeis et etheis et pherezeis et iebuseis et

moabitis et egyptijs 7 idumeis. Cōiuncti em̄ sunt filiabus eoz 7 ipi et filij eorum: et mixtū est semē sanctū alienigenis gentib⁹ terre et p̄ticipes erāt p̄positi 7 magistratus iniquitatis eius s ab initio ipius regni. t Et mox vt audiui ista cōscidi vestimenta et sacrā tunicā: 7 lacerans capillos capitis et barbam: sedi mōlens et mestus. Et cōuenerūt quotq̄t tūc mouebant in verbo dñi dei isrl ad me lugentē sup iniquitatē istā et sedebā tristis vsq̄ ad vespertinū sacrificiū. Et surgens a ieiunio cōcissa hijs vestimēta et sacrā tunicā: v ingeniculans: et extendēs manus ad dñm dicebā: Dñe cōfusus sum 7 reuerit⁹ sum ante faciem tuā. Peccata em̄ nostra multiplicata sunt sup capita nostra: 7 iniquitates nostre exaltate sunt vsq̄ ad celū: q̄m a tpibus patrū nostroz sum⁹ in magno peccato vsq̄ ad diē hunc. x Et p̄pter p̄cta nr̄a et patrū nr̄oz sum⁹ traditi cū fratribus nostris et cū sacerdotib⁹ nr̄is regib⁹ terre in gladiū 7 captiuitatē 7 vastationē cū confusiōe vsq̄ in hodiernū diē. y Et nūc q̄si tū est q̄ cōtigit nobis misericordia abs te dñe deus: 7 reliquū nobis radicē 7 nomē in loco sanctificatiōis tue: vt regere lumiare nr̄m in domo dñi dei nr̄i: dare nob cibū in omi tpe seruitutis nostre. Et cū seruirem⁹ nō fuimus vrelicti a deo nostro: sed p̄stituit nos in gratia ponens nobis reges p̄sarū dare cibū: 7 clarificare templū dñi dei nr̄i: 7 edificare dserta syon: dare nob stabilitatē in iudea 7 hierlm. Et nūc quid dicim⁹ dñe habētes hec? Trāsgressi. n. sum⁹ p̄cepta tua que vedisti in manus puerorum tuorum

Esdre. ix. Mar. p̄ncipū 7 magistratuuz fuit i trāsgressiōe hac prima. illa enim que sunt in hoc libro q̄ apocryphus est dubia declarāda sunt p illa que sunt i p̄mo Esdre qui liber est vr canone. s Et mox. Hic cōsequēter ponitur ipi⁹ esdre lamētatio p ppli peccato: 7 patz sententia ex dictis p̄imo esdre. ix. exceptis que sequūt. t Et sacrā tunicaz. s. sacerdotalem q̄ dicitur sacra: q̄z fuit diuino cultui deputata.

v Ingeniculās. id est genua mea flectens.

x Et nūc quā tum est ꝛc. j. esdre. ix. dicit: Et nūc ad parū ꝛc. exponatur hoc sicut illud.

prophetarū dicens: Quoniaz terra in qua introistis possidere hereditatez eius terra polluta est coinquinationibus alienigenarū terre: et immūdicie illorum repleuerūt eam totam immūdicia sua. Et nūc filias vestras non coniungetis filijs eorum: et filias eorum non accipietis filijs vestris: ⁊ nō inquiretis pacē habere cuz illis omni tempore vt inualescentes manducetis optima terre: et hereditatez distribuatis filijs vestris [a] vsqz in euū. Et que contingunt nobis omnia fiunt propter opera nostra maligna ⁊ magna peccata nostra. Et dedisti nobis talem radicem: [b] et rursum reuersi sum⁹ trāsgredi legitima tua. vti commisceremur immūdicie alienigenarū gentium terre huius. Nonne irasceris nobis perdere nos: quoadusqz nō relinquat̄ radix ⁊ nomē nostrum? Domine deus israhel verax es. Derelicta ē em̄ radix vsqz in hodiernū diē. Ecce nunc sumus in cōspectu tuo in iniquitatib⁹ nostris. Non est em̄ adhuc stare ante te ī his. [c] Et cū adorando cōfiteret̄ esdras flēs humi prostratus ante templū cōgregati sunt ante euz ex hierusalez turba magna valde: viri ⁊ mulieres et iuuenes et iuuencule. Fletus em̄ erat magnus ī ipsa multitudine. [d] Et cuz clamasset iechonias ieheli ex filijs isrl' [e] dixit Esdre: Nos in dominū peccauim⁹ q̄ collocauimus nobis in matrimoniū mulieres alienigenas ex gētibus terre. [f] Et nūc est sup omnē israhel. In his ergo sit iusiurādum a domino: expellere omnes vxores nr̄as que ex alienigenis sunt cuz filijs earū. Sicut tibi decretum est a maiorib⁹ fm legē domini exurgēs explica: ad te em̄ spectat negociū: ⁊ nos tecū sumus. Viriliter fac. Et exurgēs esdras: [g] adiurauit p̄ncipes sacerdotū et leuitas ⁊ omnē isrl' facere fm hec: et iurauerūt.

a Vsqz in euū id est in seculū: vt habet̄.j. Esdre.ix. b Et rursum reuersi sumus. hoc non habet̄.j. Esdre ix. vbi sic habet̄: Et dedisti nob̄ salutez sicut est hodie vt nō reuertemur ⁊c̄.s. ad p̄stina vicia sed quia popul⁹ reuertens fecit contrariū: ideo hoc exprimit̄ h̄: cum dicitur: Et rursum reuersi sumus trāsgredi ⁊c̄. ⁊ pz littera ex dict⁹.j. esdre.ix. c Et cum adorando Hic ꝯsequēter ponit̄ israhel ab alienigenis seq̄stratio. Circa qd̄ primo describitur populi cōsensus. secūdo sep̄ationis act⁹ ix.ca.ibi. Et cōsederūt. Prima in duas: q2 primo ponit̄ cōsensus p̄ncipuz: secūdo vulgariū in principio noni capli. Sentētia p̄me ptis pz ex dictis.j. Esdre. x. exceptis que sequūtur: d Et cum clamasset iechonias. ad faciendū silentiū vt melius audiret̄. e Dixit esdre hec est vera lr̄a: vt patz ex.j. esdre.ix. ꝓpter qd̄ aliqui libri male habent hic esdras. f Et nūc est sup oēm israhel.s. peccatum hic ⁊ penitentia de peccato: vt habet̄.j. Esdre.ix. g Adiurauit principes sacerdotuz ⁊ leuitas et omnē israhel istud: Et omnē israhel ponit̄ p anticipationez: nam hoc factuz fuit p⁹ ea: vt patebit capl'o sequenti.

Capitulū.ix.

a Et exurgēs Hic ꝯseq̄nter ponitur cōsensus popularū: et patet sentētia ex dictis.j. Esdre.x. except⁹ que sequūtur: b Et facta est p̄dicatio.i. publica denūciatio. c Vsqzquo soluant iram.i. pacificent per debitā satisfactionem.

Cp

d Et cōsederūt. Hic cōsequēter describit̄ sequestrationis actus: et diuiditur in duas partes: quia primo describitur hec sequestratio. secūdo populi segregati ⁊ purificati legalis instructio: ibi. Et inhabitauerūt. Sententia p̄me partis patet ex dictis .j. Esdre .x. post medium capituli vsq; in finē: exceptis q̄ sequūtur: e Et inierunt man⁹ ⁊c. id est iunxerūt eas adinuicem ad cōfirmationē prepositi. f Et ad litandū .i. sacrificandū. g In exoratione. tempore nāq; sacrificij cantabant leuite pro ignorātia sua diu nāq; fuerūt in captiuitate inter gētiles: vbi nō erant exercitati in lege: et sic multi simplices ignorabant illicitum esse sibi cū mulieribus alienigenis mr̄monium contrahere sibi.

thecham susceperunt s̄m hec: et bosoramus et leuis ⁊ sabbathe⁹ simul cooperati sunt cum illis. Et steterunt s̄m hec omnia vniuersi qui erant ex captiuitate. Et elegit sibi viros esdras sacerdos principes magnos de patribus eorum s̄m nomina: [b]et consederūt nouilunio mensis decimi examinare negociū istud. Et determinatū est de viris qui habebant vxores alienigenas vsq; ad neomenia primi mēsis: et inuenti sunt ex sacerdotibus permixti qui habebāt alienigenas vxores. Ex filijs iesu filij Josedech et fratribus eius: maseas ⁊ eliezerus et loribus ⁊ ioadeus [c]et inierunt manus vt expellerent vxores suas: [f]et ad litandum [g]in exorationē arietem pro ignorantia sua. Et ex filijs semmeri: maseas et esses et ieelech azarias. Et ex filijs fosere lisomasias hismaenis et nathanae iussio reddus et talsas. Et ex leuit⁊: iorabd⁹ ⁊ semeis ⁊ colnis ⁊ calitas ⁊ facteas et coluas ⁊ elionas Et ex sacr⁊ cātoribꝰ: eliasib zaccar⁹ Et ex ostiarijs: sallumus: ⁊ tolbanes. Et ex israhel: ex filijs foroosi ⁊ remias ⁊ geddias ⁊ melchias et michelus ⁊ eleazarus ⁊ iemmebias ⁊ bannas. Et ex filijs iolamam: chamas et zacharias iezrelus et ioddius ⁊ emmoth ⁊ helias. Et ex filijs zathoim eliadas et liasumus: zochias et larimoth et zabdis et tebedias. Et ex filijs zebes iohannes et amanias ⁊ zabdias et emens. Et ex filijs banni: olamus et malluch⁹ et ieddeus et iasub et asabus et ierimoth. Et ex filijs addin: naathus et moosias et caleus et raanas maaseas mathathias ⁊ beseel ⁊ bōnus et manasses. Et ex filijs nuae noneas et afeas et melchias ⁊ sameas ⁊ symō beniamin et malch⁹ ⁊ marras. Et ex filijs asom: carianeus mathathias et bann⁹ ⁊ eliphalach ⁊ manasses et semei. Et ex filijs banni: Hieremias et moodias et abramus et iohel et baneas et pelias et ionas et marimoth et eliasib et mathaneus et eliasis et orisas et dielus et semedius et sambris iosephus. Et ex filijs nobei: idelus ⁊ mathathias ⁊ sabad⁹ ⁊ zeheda sedmi et iessei baneas. Om̄es isti cōiunxerūt sibi vxores alienigenas ⁊ dimiserunt eas cum filijs. [h]Et inhabitauerunt sacerdotes et leuite ⁊ qui erant ex israhel in hierusalē et in tota vno regione: nouilunio mensis septimi. Et erant filij israhel in cōmorationibus suis. Et cōgregata est omnis multitudo simul in aream que ē [i]ab oriente porte sacre. Et dixerunt esdre pontifici et lectori vt afferret legē moysi que tradita est a domino deo israhel. Et attulit esdras pontifex legem omni multitudini eorum a viro vsq; ad mulierem et omnibus sacerdotib⁹ audire legem nouilunio mēsis septimi. Et legebat in area que est ante sacram portā templi: a prima luce vsq; ad vesperā coram viris et mulieribus. Et dederunt omnes sensum ad legem. Et stetit esdras sacerdos et lector legis super ligneuz tribunal quod fabricatū erat. Et steterunt ad euz mathathias et samus ananias azarias vrias ezechias et balsamus ad dexterā: et ad sinistram faldeus misael malachias abusthas sabus nabadias et zacharias. Et assumpsit esdras librum coram omni multitudine: p̄sidebat em̄ in gloria in ꝯspectu omniū

h Et inhabitauerūt. Hic cōsequēter ponit̄ populi israel ab alienigenis mulieribus sepati instructio: et pz sentētia ex dict̄ Neem̄. viij. exceptis que sequūtur: i Ab oriente porte sacre. Neem̄. viij. vocatur porta aquarum ⁊ porta fontis. iij. ca. hic autē dicitur porta sacra: q; p eam patebat ingressus ad atriū sacerdotum et templū: que dicebant̄ loca sacra.

k Et cũ absoluisset legẽ.i. aperuisset librũ leg̃ vt ptz. Neemie viij. l Et in multitudine legebant legẽ domini.i. interp̃tabant̃ vulgarizãdo simplicibus vt patet Neemie.viij.

m Dies hic sanctus est a domino. id est deputat⁹ ad diuinas laudes et obsequia: Cui ẽ honor et gloria in secula seclorũ Amen.

Postilla venerabilis fratris Nicolai de lyra sup̃ secũdum librũ Esdre finit.

k Et cum absoluisset legem omnes recti steterũt: et benedixit esdras dominũ deũ altissimuz: deum sabbaoth omnipotentẽ. Et respõdit omnis ꝑplus amẽ. Et eleuatis sursum manibꝰ: ꝓcidentes ĩ terrã adorauerũt dñm iesus ⁊ banaeus et sarebias et iadimus ⁊ accubus ⁊ sabbatheus ⁊ calithes ⁊ azarias et ioradus et ananias et philias leuite: qui docebãt legez dñi: l et in multitudine legebãt legẽ domini: ⁊ p̃ferebant singuli eos qui intelligebant lectionẽ. Et dixit atharathes esdre põtifici ⁊ lectori et leuitis q̃ docebãt multitudinẽ dicens: m Dies hic sanctus est domino. Et omnes flebãt cũ audissent legem. Et dixit esdras: Digressi ergo manducate pinguissima q̃qꝫ: et bibite dulcissima queqꝫ: ⁊ mittite munera his q̃ nõ habẽt. Sanctus eniz est hic dies dñi: et nolite mesti esse. Dñs enim clarificabit vos. Et leuite denũciabãt in publico oĩbꝰ dicentes: Dies hic sanctus est. Nolite mesti eẽ. Et abierũt omnes manducare et bibere ⁊ epulari: ⁊ dare munera his q̃ nõ habebant vt epulẽtur. Magnifice enim sunt exaltati verbis quibꝰ edocti sunt. Et congregati sunt vniuersi in hierusalem celebrare leticiam s̃m testamentũ dñi dei israhel.

Explicit liber Esdre scd̃s.

Prologus

Incipit plogus in libꝝ Thobie.

Hromacio ⁊ heliodoro ꝛc. Iste plogꝰ tres habet ptes ꝓncipales. s. inchoationē. ꝓgressionē. ⁊ conclusionē. Inchoatio ꝓtinet deuotā salutationē. ⁊ illa ps p se ps. Progressio cōtinet narrationē. q̄ habet tres particulas. in quarū ꝑma ponitur admiratō Hiero. de instātia petitōnis chromacij ⁊ heliodori: cuꝫ dicit: // b Mirari non desino ꝛc. ⁊ subdit ibidē ratio duplex admirationis. ꝓma est: q̄ liber iste scriptus erat chaldaico sermone: cui⁹ adhuc modicā habebat noticiam: vnde dicit: Vt libꝝ chaldeo sermone scriptum ꝛc. secūda admirationis rō est: q̄ liber iste apud hebreos nō est de canone: ⁊ ita si trāsferret incurreret eoꝝ malivolentiā: vñ dicit: Quē hebrei de cathalogo ꝛc. In secūda ꝑte narratōnis dicit se trāstulisse libꝝ ad petitionē ip⁹ꝝ. vñ dicit: Feci satis desiderio vro ꝛc. In tercia ꝑte dicit: q̄ ex hoc incurrit indignationē hebreorū. vñ dicit: Arguūt em̄ nos ꝛc. Cōclusio ondit finalē Hiero. intentionē. q̄ est ep⁹ꝝ facere ⁊ hr placitū: qđ notat ibi: Sed mel⁹ esse iudicās. nec hoc facit negligenter sed cū diligētia: qđ notat ibi: Et q̄ viciana est. vbi dicit q̄ pitissimū q̄siuit interpētē. vltem⁹ dicit q̄ ozomb⁹ eoꝝ attribuendū est q̄d q̄si sequēt ꝛc trāslatiōe sua. vñ dicit: Et ozomb⁹ vñis ꝛc. his dictis ire inistam⁹. // c Exactionis. i. petitiōis. vide in opusculo de vocabulis biblie vbi exponit exactor. // f Secātes. i. separātes et repellentes. // d De cathalogo. i. de numero. // e Diuinaꝝ scripturarū. vñ. S. dixit in plogo galeato: q̄ sapientia quę vulgo salomonis inscribit: et Jesu filij sirach liber: et iudith: et tobias ⁊ hester nō sunt in canone. Catalogus dicit a cata qđ est breuis: ⁊ logos qđ est sermo: q̄si sermo multa breuiter ꝓbendēs: vt Omnes sancti orate ꝓ nobis. ⁊ in ꝓsito. xxij. libꝝ ꝛc. testa. de cathalogo dicunt vt patebit Cathalogus sm̄ bugutionē dicit enumeratio: ordo: series: vel breuis descriptio: vel iustoꝝ numer⁹. // g Agiographa memorāt. i. dicūt: vel nominant. alia littera. q̄d sit agiographia iuenies. ē. in plogo sup iosuē ꝓncipio. Glo. quedā scribit sup istū locū: q̄ talis est: Potius ⁊ verū dixisset: Inter apocrypha: vel large accipit agiographa: q̄si sanctoꝝ scripta: ⁊ ita nō est de numero illoꝝ nouē q̄ꝑtie dicūtur agiographa. qui sunt de cathalogo hoc est de numero. xxij. libꝝ ꝛc biblie. cōsistit em̄ cathalog⁹ in ꝓtateuch: et. v. ꝓphetis: ⁊ ix. agiographis. // b Macꝑparūt id est dederūt vel adiecerūt. mācipare dicit mācipū facē: in seruitutē redigere: manu captū adducere: tradere: vel dare: vel vendere: ⁊ simpliciter ponit ꝓ dare vel vendere. inuenit etiā neutrū ꝓ seruire. // i Ilo tū meo studio. i. nō meo labore suppl. solū: q̄ alt⁹ mecū laborauit. s. chaldaicē ineꝑtes q̄ mihi exposuit hebraice: et ego feci scribi latine. vel meo studio: sit datiui casus: vt sit sensus. non satisfeci studio meo. q̄ ex hoc suscitata est ⁊ me emulorꝝ indignatio qui mihi detrahūt. // k Em̄. ꝓ certe vel q̄: Arguūt nos ꝛc. // l Et imputāt. i. imꝓperāt. // m Contra suū canonē. i. ꝓtra suā bibliā q̄ recte canō dicit. nā canon grece regula dicit latine. vñ biblia dr canō. i. regula: eo q̄ recte ducit: nec aliq̄n alio: sum trahit. vel dicit regula: eo q̄ regat: ⁊ q̄ normā recte viuēdi ꝓbeat: vl distoꝝ ꝓ unoꝝ ad modū regule coꝛrigat. Et q̄ fecim⁹ hic mentionē de canone: nō fm̄ Jsid. in. vj. ethym. q̄ sunt canones euāgeliorꝝ: ⁊ sunt canones cōciliorꝝ. Canones iij. euangeliorꝝ Ammonij alexandrie ꝓmi⁹ excogitauit: quez postea eusebius cesariens⁹ secut⁹ eos plen⁹ cōposuit: qui ideo facti sūt: vt p eos inuenire t scire possim⁹ qui reliquoꝝ euāgelistarum filia aut ꝓpria dixerunt. Sūt aūt numero decē. q̄ꝛ ꝓmꝰ cōtinet numeros in q̄bus q̄tuor eadē dixerunt: Matheꝰ marcꝰ. lucas. et iohannes. secūdus in q̄⁹ tres matheꝰ. marcꝰ. lucas. tercꝰ in quib⁹ silē tres sc⁹ matheꝰ. lucas. ⁊ iohānes. quartꝰ in quo ite⁹ tres: matheꝰ. marcus. iohānes. quintꝰ in quibus duo: lucas. matheus. sextus in quibus duo: matheꝰ. marcus. septim⁹ i quibus duo: matheꝰ. iohānes. octauus in quibus duo: lucas. ⁊ marcꝰ. nonꝰ in quib⁹ duo: lucas. ⁊ iohānes. decimus in quib⁹ singuli eoꝝ ꝓpria quedā dixerūt. quoꝝ expositio hec est: ꝓ singulos em̄ euāgelistas numer⁹ q̄dam caplis affixus adiacet: cui numero ꝑdita est eraquedā ex minio notata q̄ indicat in q̄ canone positus sit numer⁹ cui subiecta ē era: vbi gra. si ex ꝓma in ꝓmo canone: si secūda in secūdo: si tercia i tercio: ⁊ sic p ordinē vsq; ad decimū ꝓximos. Si igit̄ apto q̄libet euāgelio placuerit scare q̄ reliquoꝝ euāgelistaꝝ filia diuerūt assumēs adiacentē numerū capli: t reꝛes ipm̄ numerū in suo canone quē indicat: ubiq; inuenies ꝺt et q̄ dixerūt ꝛc. Canones generaliū cōciliorꝝ a tpib⁹ Cōstantini cepert. In ꝓcedētib⁹ nāq; annis p̄cautiōe seruēte vocedarū plebium minime dabatur facultas ꝛc. // n Phariseoꝝ. vide in opusculo de vocabulis biblie vbi exponit phariseꝰ. hic tū phariseꝰ cōiter dici ꝓssūt iudeꝰ: a phares qđ est diuisio: q̄: sunt a vera fide diuisi. // o Jnstitu. trāslationi faciēde insto as dicit ꝓstare insistere. inuigilare. insudare. ⁊ in trib⁹ vltimis significationib⁹ ponit b. // p Vicina. i. ꝓinis ⁊ ꝓximis: sicut habet in ꝓncipio. plogi galeati. // s Repiens quedā loquacē. i. loq̄ scientē chaldaice ⁊ hebraice. ⁊ nō soluz loquacē vl loquētē: sed // r Peritissimū. i. doctissimū // q Utruscz lingue. ⁊ ita bene poterat interꝑtari. // t Unꝰ dici labꝛē. h dicit q̄ liber breuis est ⁊ breuis labꝛ. q̄si vm̄. dici fuit i ei⁹ translatiōe. // v Acito. i. aduocato. // x Ilōio. q̄ scribebat latinis liꝝ sic ego dictabā. // y Ozomb⁹ vñis recō. i. attribuā vl ꝓsoluā. recōpēsare. ꝓpe vī reddē: ꝓsoluē remunerare: etez trutinare. cęre. // z Mercedē. i. ꝓmiū ⁊ pañ. ſ. oēm vtilitatē. // 5 Huꝰ opis. ad cuꝰ ꝓpletionē me vestris ozombꝰ adiuuistī. Cū didicero. alioꝝ relatiōe. Gratū esse vobis me cōplesse. opus illud qđ vos. Dignati estis iubē. q. d. cū intellexero vos gaudē. eo q̄ cōplerim qđ iussistis: aio ozombꝰ vñis attribuā: sīq; ex hoc vtilitas ꝙsequat: q: ozā do. ꝓ me tamē efficacit̄ me iuuistis.

Explicit qualiscūq; expositio ist⁹ ꝓlogi.

Incipit plogꝰ beati hieronymi ꝓbri i libꝝ thobie.

Chromacio ⁊ heliodoro epis: Hieronymus ꝓbr in dño salutē. Admirari nō desino eractiōis vie instātiā. Exigit̄. n. vt librū chaldeo sermone ꝑscriptū: ad latinū stilū trahā: libꝝ vtiqz thobie quē hebrei de cathalogo diuiaꝝ scripturarū secātes his q̄ agiographa memorāt mācꝑarūt. Feci satis desiderio vro: nō tamē meo studio. Arguūt ei nos hebreoꝝ studia: ⁊ imputāt nob⁹ m⁹ suū canonez latinis auribꝰ ista trāsferre. Sz meli⁹ ee iudicās pharisęoꝝ displicere iudicio: ⁊ epoꝝ iussionibꝰ deꝑuire: insistri vt potui. Et q̄ vicina ē chaldeorū lingua ꝓnoni hebraico: utriuscz ligue' pitissimū loquacē repiēs: vni dici laborē arripui: ⁊ q̄d ille mihi hebraicē ꝙbis exꝑsit hoc ego accito nōnio ꝓnolui latinis exposui. Ozōib⁹ vñis mercedē hui⁹ opis ꝓpensabo: cū gratū vob⁹ didicero: me qđ iubere estis dignati cōplesse. Explicit plogꝰ.

Postilla super librum Thobie incipit.

Hec oportuit facere: & illa nō omittere eos Mat. xxiij. Postq̄ auxiliante deo scripsi sup libros sacre scripture canonicos inciendo a principio gene. & pcedēdo vsq; ad finē apoca. de eiusdē cōfisus auxilio sup alios intendo scribere qui non sūt d canone. s. liber sapiē. ecclīasticus: iudith: tobias: et libri macha. Fm q̄ hiero. in plogo galeato q̄ p̄mittit libris regum: & idem dicit de libro Baruth: in eius plogo: et de scdo esdre in plogo sup eidram: pter q̄d assumpsi verbum positum: Hec oportuit &. in q̄ duo pñt notari. Primum est necessitas opis pcedentis: ibi. Hec oportuit facere. Scdm est vtilitas opis subsequētis: ibi. Et illa nō omittere. Circa primū sciendū q̄ libri sacre scripture q̄ canonici nūcupant tante sunt auctoritatis: q̄ quicq̄d ibi pntetur verum tenet & indubitanter credit: & p pñs illud q̄d ex hoc p̄ducitur manifeste. nam sicut in scripturis phicis veritas cognoscit p reductōnē ad prima principia q̄ se notātie in scripturis a catholicis doctoribus traditis: veritas cognoscit ētum ad ea q̄ sunt fidei tenenda p reductōs ad scripturas sacre scripture canonicas: q̄ sunt habite reductione diuina: cui nullo mō falsum pōt subesse. pter q̄d intellectus ea⁹ necessarius ē eccle: & ideo de expositōne ea⁹ pōt dici illō q̄d scribit eccl. xxiiij. Hec oīa liber vite. i. oīs libri expositi ope pcedēti ptinēt ī libro vite. i. libro reuelate veritatis a deo q̄ ē ipa vita. sic cū diuia pdestinatio d liber vite sic hec scriptura diuinitus reuelata liber vite dr: tum q̄a vita p essentiā pcedit: vt dictū est: tum q̄a ad vitam btām pducit. Circa scdm p̄siderandum: q̄ libri q̄ nō sunt de canone: recepti sunt ab eccla: vt ad morū informatōes in ea legant. tamen eoꝝ auctoritas ad p bandum ea q̄ in pcedentem veniūt minus ydonea reputantur: vt dicit hiero. in plogo super librum iudith et in plogo sup parabolas salomonis: pter q̄s ī minoris efficacie q̄z libri canonici: et ideo possumus dicere vno a q̄ est omne bonū illud q̄d scribitur iudith. viij. Illa post illa cogitasti. licet cū in actu cogitandi diuino nō sit prius & posterius cū sit vnic⁹ & simplicissim⁹: tñ in effectibus ab eo pcogitatis est ordo. tpis et dignitatis: et sic veritas scripta in libris canonicis prior est tempe ētum ad plura: & dignitate ētum ad omnia q̄ sūt illa que scribunt in non canonicis: vtilis tñ est ad directionē in via moꝝ: vt dictum est p quam pueniatur ad regnum celoꝝ: quod nobis pcedat &.

Incipit liber thobie.

Capitul⁹. j.

[a] Hobias ex tribu & ciuitate neptalim [b] q̄ est in tercio reuertit auctor ad describendū quasdā tonem eius virtuosam in tra captiuitatis: ibi. Igit cū p captiuitatez Circa primū describit primo genꝰ & locus ipsius cū dicit.

a Thobias ex tribu & ciuitate neptalim &. est. n. neptalim nomē equiuocū ad significandū vnā tribū de duodecim tribub⁹ isrl: denominatā a neptalim filio Jacob: et ad significandum quandā galilee ciuitatē sic noiatam de q̄ fuit Thobias oriundus ppē q̄d dr. Ex tribu & ciuitate neptali. et est simil mod⁹ loq̄ndi: sicut dicit. b. gregoꝝ de btō bñdicto. Fuit

supiorib⁹ galilee [c] supꝰ naasō [d] p viā q̄ ducit ad occidētez [e] in sinistro hūs ciuitatē sepher [f] cui⁹ capt⁹ eēt in diebꝰ salmanasar regis assyrioꝝ [g] i captiuitate tñ posit⁹ viā ve

vir venerabilis gratia bñdictus & noīe. b Que est in supiorib⁹ galilee. B dr: q̄ duplex ē galilea: vna est supioꝝ: altera inferioꝝ: ciuitas vo neptalim de qua Thobias fuit oriundus: erat in galilea supioꝝ. c Supra naason. nomen est ciuitatis: q̄ respectu neptalī declinat ad mare mediterraneū: vt p3 in descriptōne terre sctē: & sic ciuitas neptalim ē in loco supioꝝ. Alibi vo naason ē nomē ꝑtium pncipis tribus iude. Mne. vij. d Post viā que ducit ad occidentē. in q̄ pte est mare mediterraneū respectu neptalim: & maris galilee q̄d est ad orientē respectu ciuitatis neptalim. erat aut queda via cois p quaz res portabātur de vno mari ad aliud tranſiēs intra neptalim: et sic dr esse post illā viā respectu situs irlm. e In sinistro hūs ciuitatem sepher. Fm phm vertrū mundi est oriens vñ incipit motus celi: & occidēs sinistrū: Fm vero cōem modū loquendi quē magis sequit scriptura sacra: sinistrū mundi est illud q̄d est ad sinistrā boīs versa facie ad orientē: & sic ps aq̄lonaris ē sinistra ps mūdi. ciuitas vo sepher ē in aq̄lonari pte respectu neptalim: vtz in descriptōne terre sctē ista vero de tribu iuda & ciuitate thobie dicunt B ad cōfirmationē veritatis historie. f Cū capt⁹ eēt in dieb⁹ salmanasar. et B p3 q̄ nō fuit captiuat⁹ in prima captiuatione filioꝝ isrl: quam fecit teglatphalasar rex assyrioꝝ: de q̄ br. iij. Reg. xv. & in scda qua fecit salmanasar. vj. anno ezechie regis iuda: vt br. iij. Reg. xviij. & sic p3 q̄ B historia incepit a sexto ano ezechie regis iuda: vt dictū & supra & q̄ terminata fuerit. dicūt alīq̄: q̄ B fuit p⁹ destructionez ciuitatis irlm factam p nabuch. eo q̄ dicat thobias infra xiij. ca. Jerlm ciuitas dei castigauit te dns &. & B starc nō pōt: q̄ in fine bui⁹ libri dr: q̄ coplctis ānis. cij. sepult⁹ fuit thobias: plures aūt anni fluxerūt a sexto ano ezechie vsq̄ ad dictā destructōez. nam ezechias regnauit. xxix. annis. thobias aūt fuit captiuat⁹ ano ei⁹ sexto: & sic de annis ezechie remanēt. xxiij. post captiuitatē thobie p⁹ ezechiā regnauit manasses filius eius ānis. lv. iij. Reg. xxj. et post cū iosias filius eius ānis. xxxj. post quē regnauit ioachaz filius eius tribus mēsibus q̄ pputant in ānis pris: post eum regnauit frat eius eliachim. xj. ānis. iij. Reg. xxiij. post cuz regnauit ioachim filius ei⁹ tribus mēsibus q̄ pputanē in annis pris: post quē regnauit sedechias duob⁹ ānis ante destructōez ciuitatis. iij. Regū. xxiij. q̄ anni simul iuncti faciunt annos. cxxxj. et ad hos adiungendi sunt anni q⁹ habuit thobias anteq̄ captiuaretur: quia ia⁹ erat etatis tantē q̄ habebat vxorem et filium: vt habetur infra codē capi. quod autem allegatur in contrarium. Hieronimus ciuitas dei te castigauit dominus &. nō valet quia p̄opheta fuit de futuro: vt videbitur ibidem domino concedente. g In captiuitate tamen positus viam veritatis nō deseruit. ad ydolatriam declinando: cum tamen inter ydolatras habitaret: et sic fideliter se habuit erga deum & etiam misericorditer erga p̄ximum: ideo subditur.

b Ita vt omnia que habere pot. erat quotidie &. & subditur.

b Cumq; esset iunio⁹ &. Hic consequenter describitur virtuosa eius quersatio in terra nativitatis: et primo re-

Capitulum primū.

Thobias ex tribu & ciuitate neptalim &. exponendo libros q̄ nō sunt de canone intēdo tenere tpis ordine q̄ scripti sunt: vel q̄ in eis ptēta p̄ngerūt: exceptis libris sapie & ecclīastici q̄ morales sunt: & p⁹ historiales ponent: vltimo vo scdo. Esdre q̄ minoris auctoritatis merito reputatur. Sic igit incipio a libro thobie cui⁹ historia primo ptingit. s. anno sexto ezechie regis iude: q̄z captiuatus fuit thobias per salmanasar regez assyrioꝝ: vt patet infra eodem capitulo. q̄ regnum decem tribuum captiuauit anno. vj. ezechie: vt habet. iij. Regū. xviij. Liber igitur iste in duas ptes diuidit: q̄z primo describitur thobie quersatio virtuosa: scdo dei pplatio gratiosa. iij. ca. prima in duas. s. in ptem pncipalē et incidentalem q̄ incipit: ibi. Eadem itaq; die. prima adhuc in tres: q̄z primo describit eius virtuosa quersatio in terra captiuitatis: scdo in terra nativitatis: ibi. Cumq; eēt iuuenis

spectu ꝙnĕ pſone: ſcḋo reſpectu domus ſue: ibi. Cum ẏo factus fuiſſet vir ⁊c. Circa primum dicitur.

b Cumq; eſſet iunior oĩbus ⁊c. ſ. pſonis notabilibus q; ſimpliciter loquendo multi erant iuniores eo in tribu ne ptalim.

k Geſſit in opere. nam in oĩb⁹ matuĕ ſe gerebat ⁊ honeſte.

l Deniq; cũ irĕt oĩs advitulos aureos ⁊c. ſicut dicĭt iij. Reg. xij. hieroboam inſtituꝰ rex ſup ꝺecĕ tribus iſrl timens ne ꝓpls rediret ad. regnũ iuda: ⁊ ſic cũ interficeret: ſi ꝓpls iret adorare ꝺeũ in hieruſalez. fecit duos vitulos aureos: ꝓponens eos in duob⁹ locĭ regni ſui: ⁊ ꝺicẽs pit ꝓpter ibi adorarent in ſolennitatĩb⁹ dñi: cũ illi qui erant fideles ⁊ devoti hoc non faciebant: ꝙ latenĕ ibãt in ĩrlm ꝺe quib⁹ fuit iſte Thobias: ideo ſubditur.

m Hic ſol⁹ fugiebat. hoc ꝺicĭt. quia pauci ꝺecĭnabant a dictis vitulis. per talem modũ loquẽdi dicĭt ꝙ rex ſolus in tomo qñ habet paucos ſecũ

n Et ꝓgebat ad ĩrlm. ſcḋm ꝓceptũ dñi.

o Et ibi adorabat dñm: ⁊ nõ vitulos aureos.

p Oĩa primitĩa ſua. i. primitias fructuũ ⁊ aliaũ qui cedebãt in ſuſtentationem ſacerdotum.

q Et ꝺecimas ſuas. que ꝺue erant. vna q̃ue fiebat ſingulis annis. ꝙ ſuſtentatõne leuitaꝝ: alia que fiebat a tercio anno in tercium ꝓo ſuſtentatõne pauperũ: ꝺe vtraq; habeĕ ꝺeu. xiij. vtranq; ſoluebat thobias fideliter: ideo ſubdĭt.

r Ita vt in tercio anno ⁊c. ꝙ non ſoluz iſta bona: ſed multa alia faciebat etiam a tempore iuuentutis ſue: ideo ſubdĭt.

s Hec ⁊ his ſimilia ⁊c. ⁊ ponĭt ꝺ puerulus. ꝙ iuuene: nam talia facere nõ potuit anteq; habẽret vſum ratõnis.

t Cum vero. Hic ꝓcĕter deſcribitur virtus thobie reſpectu domus ſue: cum dicĭt. Cum vero factus fuiſſet vir. i. potẽs generare: ⁊ ſciens regere domũ ſuam: ꝙ matrimoniũm non ꝓtraxit motus libidinoſ⁹ intentõne ꝓlis ad ꝺei cultum ꝓoreande.

v Accepit annã vxorem ſuã de tribu ſua. Hoc enim fuit preceptum Pue. vltimo. maxime quando multer ſuccedebat in hereditate paterna: ne ſi ꝓtraheret cũ viro alterius tribus. hereditas ſua ad tribum aliam tranſiret: ⁊ ſic ſortes ꝓfunderentur.

x Genuitq; ex ea filium. valde ſibi ſimilem in corꝓore. vt habetur infra. viij. ca. ⁊ etiã nomine: ideo ſubditur. Nomen ſuum inponens ei. ⁊ etiam mente: ideo ſubditur.

z Quem ab infantia timere ꝺeũ ꝺocuit. ꝓter qõ in virtute firmior fuit: ꝓm illud ꝓuerb. xxij. Adoleſcens iuxta viã ſuam: ⁊ cũ ſenuerit nõ recedet ab ea: ⁊ ſic reꝑpũtabat pſonã patris ꝙ oĩa.

b Ygĭt. Hic reuertĭt actor ad deſcribendũ virtutẽ thobie in terra captiuitatis: ⁊ primo ẽctum ad exercitiũ pietatis: ſcḋo patie in aduerſ⁹: ibi. Pⁱ multũ. Circa ꝓmum dicitur.

b Ygĭt cũ per captĩ. ꝺeue. cum vxo. ſua et filio. er q̃ patet qõ ꝺicẽs eſt ſupza ipſum fuiſſe tante etatis qñ fuit captiuatus q; vxorem ⁊ filium habebat.

o Et cũ oõs. i. multi valde ꝺ iudeis captiuatis: ⁊ eſt byphole.

e Ederĕt ꝺe cibis gentiliũ. iudeis in lege ꝓhibitis: ſicut ſunt carnes porcine et hmõi.

f Iſte cuſtodiuit aiam ſuam. ab eis abſtinendo ꝓm legem.

g Dedit illi deus gr̃am ⁊c. ꝓpter iuſticiã ſuã ſicut Joſeph in ꝓſpectu pharaonis Gene. xlj. et Danich ſocĭſq; eius in ꝓſpectu regis babilonis Dañ. j.

h Et ꝺedit illi ptãtem ⁊c. ſicut nabuſardan fecit hieremie ꝺe ꝓcepto regĭ babilonis ĩdicre. xl.

i Pergebat enim ꝙ omnes ⁊c. magis volens habitare in terra aliena ad ꝓfirmãdum captiuos in bono: q̃ redire ad ꝓpria: ⁊ maxime q: tũc regnuz tocem tribuũ erat occupatũ a gentilibus ydolatris q̃s illicc transtulerat ſalmanaſar: vt ꝺĭ. iiij. Reg. xvij.

k Cũ aũt puenĭſſet in rages ciuitatẽ medoꝝ. circuĭbat cĩ ciuitates in q̃bus erãt iudei captiui: vt eos cõſolaretur.

l Et ex bis q̃bus honoratus fuerat ⁊c. rex eĩ nõ ſolũ honorauit eũ vno libertatis ꝺ etiaz pecunie.

m Babelum egentez videret. plus ceteris ꝺtribulibus ſuis.

n Sub cyrographo ꝺedit illi. id eſt ſub ꝺcitõne reſtituendi: ſi poſſibilitas afforet.

o Poſt multum. Hic ꝓſequenter deſcribitur virtus thobie q̃tum ad exercitiũ patientie: ⁊ primo ab extraneis: ſcḋo a ꝓpinquis. ca. ij. Circa primũ ꝓmittĭt occaſio ꝓſecutionis thobie cum dicitur.

p Mortuo ſalmanaſar rege. qui habebat eum in honore.

q Cum regnaret ſennacherib. qui regnuz iuda multipliciter imaſit. iiij. Reg. xviij.

r Et fi. iſrl erosos ba. in conſpectu ſuo. id eſt illos qui captiui erãt in regno ſuo: quos thobias conſolabatur non ſolũ verbis: ſed etiam muneribus et aliis modis: ideo ſubdĭt. Thobias quotidie pergebat ⁊c. et ſubditur cauſa odĳ ſennacherib contra filios iſrahel cum dicitur.

t Deniq3 ⁊c. fugiēs a iudea plagā ⁊c. nam angelus dñi vna nocte pcussit in exercitu suo. clxxxv. milia bellatoꝝ: ⁊ sic ꝯpulsus fuit fugē cū paucꝭ ad terraȝ suā: vt hr̃. iiij. reg. xix. y Propt̃ blasphemiā suā ꝯ deū multiplicē: vt ibidē hr̃. x Thobias sepeliebat corpa eorum cū piculo ñ solū reꝝ: ſ etiā psōe sue: ex q̄ factum ꝯ apparet magis ꝯmēdabile: ⁊ seq̄tur exercitū sue patiecum dĩ.

y At vbi nunciatū est regi. factū thobie circa sepulturā mortuoꝝ. Iussit eū occidi ⁊c.

z Thobias ⁊c̃ fugiens nudus id est oibꝰ bonis spoliatus.

⁊ Latuit. ⁊ subdit̃ cā cum dicitur. Quia multi diligebāt eū: ppter qd̓ ipm celabāt in tali cāu ⁊ qm̃ deꝰ in temptatōne facit puentū ideo subdit̃ regis occisio: de q hr̃. iiij. Reg. xix. ⁊ thobie liberatio: cū dĩ. Et reuersus est thobias ⁊c̃.

Capitulū. ij.

s Post hec vo. Pꝰq̄ actor descripsit Thobie patiaȝ ab extraneis: h ꝯñter idē facit a ppinquis q̄ thobiam de bono ope increpabāt: ⁊ diuiditur in duas ptes: nam primo fit hoc a sua cognatōne: scd̓o a ppria vxore: ibi Anna vo. Prima adhuc in duas ẜm duplicem casum: q̄ cognati sui eū iniuste increpabāt: scd̓a ponit̃ ibi. Cōtigit aūt. Prima adhuc in duas: q2 primo ponit̃ opatio thobie sancta: scd̓o cognatoꝝ suoꝝ increpatio iniusta: ibi. Arguebāt aūt. Circa primū dĩ. a Post hec vo cū essȝ dies festus ⁊c̃. ex hoc ptȝ q̄ in diebꝰ festiuis licitū ē viuere lautiꝰ et magis delicate ppter reuerentiā festi: nō tñ ppter gulam: ẜm q̄ dr̃ neemie. viij. Ite et comedite pinguia: et bibite mulsū: et mittite ptes eis q̄ nō ppa rauerūt sibi: q2 dies sanctꝰ dñi est. b Dixit fi. suo. vt exerceret̃ in pietatis officio. c Uade et adduc aliq̄s. eos curialr̃ inuitādo: vt sic tollat̃ ab eis verecūdia petēdi. d De tri. nr̃a. q2 magis tenemur ppinq̄s dū tñ sint boni: iō subdit̃. Timētes deū ⁊c̃. subditur e Nūciauit ⁊c̃. in platea iacere. tanq̄ cadauer vile.

ᵗDeniq3 cū reuersus eēt rex sennacherib fugiēs a iudea plagā quā circa euȝ fecerat deusᵛ ppter blasphemiā suam ⁊ iratꝰ multos occidēt ex filijs isrl̓: ˣthobias sepeliebat corpa eoꝝ. ʸAt vbi nūciatū ē regi: iussit eū occidi ⁊ tulit oēm sbam eiꝰ. ᶻThobias vo cū filio suo ⁊ cū vxore fugiēs nudus ⁊latuit q2 multi diligebāt eum. Post dies vo q̄dragītaq̄nq3 occiderunt regē filij ipiꝰ. Et reuersus ē thobias i domū suam: oīsq3 facultas eiꝰ restituta est ei.

Capitu. ij.

ᵃPost hec vo cū essȝ dies festus dñi: ⁊ factuȝ esset prādiū bonū in domo thobie: ᵇdixit filio suo. ᶜUade et adduc aliq̄sᵈ de tribu nr̃a timētes deū vt epulentur nobiscuȝ. Cūq3 abijssȝ reuersusᵉnunciauit ei vnū ex filijs isrl̓ iugulatuȝ iacē i platea. ᶠStatiq3 exiliēs de accubitu suo: relinq̄ns prādiuȝ ieiunꝰ puenit ad corpꝰ ᵍtollensq3 illud portauit ad domū suā occulte: vt dum sol occubuisset caute sepeliret eum. Cunq3 occultassȝ corpꝰ ʰmāducauit panē cū luctu ⁱ⁊ tremore: ᵏmemorās illū sermonē quē dixit dñs p amos pphām. Dies festi vestri cōuertent̃ i lamētationē ⁊ luctū. Cuȝ vo sol occubuisset: abijt et sepeliuit eū. ˡArguebāt aūt eū oms pxῑmi eiꝰ: dicentes. Iā hꝰ rei cā interfici iussus es. ᵐ⁊ vix effugisti mortis impiū et iterum sepelis mortuos? ⁿSȝ thobias plus timēs deumᵒ q̄ regem: ᵖrapiebat corpa occisoꝝ et occultabat in domo sua: ⁊ medijs noctibꝫ sepeliebat ea. ᵠCōtigit aūt vt q̄daȝ die fatigatꝰ a sepultura veniens domū iactasset se iuxta parietē ⁊ obdormisset: et ex nido hirūdinū dormienti illi: calida stercora inciderēt sup oculos eiꝰ ʳfieretq3 cecus. ˢHāc aūt temptatōem iō pmisit dñs euenire illi: vt posteris daret̃ exemplum patiē eiꝰ sicut et sancti iob. Nam cuȝ ab infantia sua sp deuȝ timuerit ⁊ mandata eiꝰ custodierit: ᵗnō est ꝯtristatꝰ ꝯtra deū q̄ plaga cecitatis euenerit ei: ſ immobilr̃ in dei timore pmāsit: agēs grãs deo omībꝫ diebꝫ vite sue. ᵛNam sicut btō iob insultabant reges: ˣita isti parentes ⁊ cognati eiꝰ irridebant vitam eiꝰ ʸdicentes. Ubi est spes tua p qua elemosynas ⁊ sepulturas faciebas? Thobias vo

f Statiq3 exiliēs ⁊c̃. ex q̄ ptȝ feruor thobie circa pietatis opa. g Tollēsq3 illō por. ad do. su. occlte ⁊c̃. vt sic opꝰ pietatꝭ impendēt: ⁊ offēsaȝ regis euadēt. h Mādūcauit panē cū luctu. ex iniusta ppinq̄ morte. i Et tremore. ne forte fcm̄ suū sciscitaret̃ a regeꝭ. k Memorās illū sermonē quē dixit dñs p amos pphaȝ. viij. ca. Dies festiuū cōuertēt̃ i luctū ⁊ lamētatōeȝ. dies em̄ festꝰ aliqñ rōnabilr̃ fit dies luctꝰ ppter casū supueniētē. pphauit aūt amos tpe ozie regis iuda: vtȝ in pñcipio sue pphie thobias vo captiuatꝰ fuit. vj. āno ezech. vt dictū ē ca. pcedēti. q̄ fuit q̄rtꝰ rex ab ozia rege: ⁊ sic thobias pphiaȝ amos scire potuit ⁊ rmēmorari. l Arguebāt. Hic ꝯñter ponit̃ amicoꝝ thobie increpatō iniusta cum dr̃. Arguebant aūt eū oēs pximi sui. ⁊ dĩ omēs q2 pximi eiꝰ tā cognatōe q̄ vicinitate eū arguebant.

m Et vix effugisti mortis impium id est mortē sup te imparaȝ vt dictuȝ est supra.

n Sed thobias plus timēs deuȝ. q̄ corpꝰ ⁊ aiaȝ pt mittere in gehennam.

o Q̄ regem. qui sup corpꝰ tm̄ hȝ potestatem.

p Rapiebat corpa occisoꝝ. exercens pietatis opa.

q Contigit autē. Hic ponitur cā increpatōnis scd̓a: ⁊ scd̓o increpatō ipa ibi. Nā sic. b. iob. Circa primū sciendum q̄ cā huiꝰ increpatōnis fuit cecitas supueniens thobie: quam eiꝰ cognati attribuebāt eiꝰ dementis falso: sic ergo dicitur.

q Contigit aūt ⁊c̃. ⁊ ptȝ lr̃a vsq3 ibi. r Fieretq3 cecus hoc nō vr̃ fuisse ex naturali stercoris virtute: maxie cū nō ceciderit sup eiꝰ oculos apertos ſ clausos: ſ ex ordinatōe di q̄ actor est mali pene, vt sic thobias posteris eēt exemplar patie: ideo subdit̃. s Hāc aūt temptatōneȝ. q̄ fuit ad thobie pbatōȝ: ideo subdit̃ postea. t Nō est ꝯtristatꝰ ꝯ dñm ⁊c̃. ⁊ ptȝ lr̃a. v Nā sicut ⁊c̃. Hic ꝯñter describitur increpatio iniusta cū dr̃. Nā sicut. b. iob. insultabant reges. i. eius amici q̄ erant potētes: ppter qd̓ h reges dicūtur ⁊ forte reges fuerūt: ad lr̃am: nam antiq̄tus in q̄libet ciuitate erat vnꝰ rex: vtȝ iosue. xij. x Ita isti parentes et cognati eiꝰ irridebāt vitā eius. p quod innuit̃: q̄ irride

bant eū quasi singulis diebus. y Dicentes: vbi ē spes tua ꝛc. et q vr: q isti remunerationem boni ⁊ mali crederēt esse tm̄ inuita pñti: sicut ⁊ amici iob: vt ibi dē fuit diffuse declaratū: ⁊q: hoc ē errōneū: iō thobias increpabat eos dicens. z Nolite ita loq̄. in verbis em̄ erroneis nulli dz deferri. a Dm̄ filij scō⁹ iuꝫ sum⁹. i. abraaꝫ ysaac ⁊ iacob: q̄ p fidē exp̄ctabant in futuro eternā remunerationē: sm q vedarat aplūs hebre. xi. diffuse: iō subdit.

b Et vitā illā exp̄ectam⁹ ꝛc. l. p fidē sicut ⁊ patres nr̄i.

c Anna vo. Hic p̄ter increpat thobias a ꝓpria vxore sua: qo tanto grauius ēquāto vxor ē viro magis iuncta. ⁊ etiā subiecta ⁊ pmo arca ꝑ pmitur increpatōis occasio cum dicitur.

c Anna vo vxor eius ad textrinū opus ꝛc. extra tomū suā: nā ꝓpter cecitatē viri ei⁹: et elymas p̄cedentes: nō bēbat facultatē vñ posset dare materiā ad hoc opus exercendū in ꝓpria domo: cetera patēt vsq; ibi.

d Videte ne furtiuus sit. vī q male fecerit hoc ḡredo: q cū anna diu fuerat ⁊ ei⁹ fidelitatem multiplicit̄ ꝓbauerat: ꝓter quod nō debuit habere suspitionem de ipsa nec ꝓ dñs dicere talia verba. Ad d dicendū est q dñ locutus ē: q: pauꝑ erat: vt dictū ē ꝓter qđ obaria delicata nō ꝓsueuerat dare in domo sua: manebat etiaꝫ inter fideles ꝓnos ad furta: ꝓter q̄ rōnabiliter timuit ne fur aliq̄s vendidisset vxori ꝓ pcio minori: et illa ducta pauꝑtate ⁊ indiscretōne mulieb̄ri nō inq̄siuisset diligentia sufficienti vñ vendito: habuisset: iō dixit vxori vt diligentiꝰ inq̄reret ⁊ dñ sonāt ei⁹ verba cū dicit.

d Videte ne forte furtiu⁹ sit ꝛc. i. diligenti⁹ inq̄rite: vxor aūt eius sic accepit ac si dubitaret de sua fidelitate: iō seqūtur increpatio viri iniusta cum dr. e Ad hec vxor ei⁹ irata: irrōnabiliter: vt⁊ p dicta. f Rndit. iniuriose.

g Manifeste vana facta ē spes tua. vite future: q: nō solum p dicisti lumē cordis: sed etiā mentis ⁊ pscie bone.

d Et elyne tue mō apparuerūt. l. ficte ⁊ vane tanq̄ ex hy pocrisi facte: ⁊q: pluribus modis alijs eū molestabat: iō subditur. Atq; his et alijs verbis ꝛc.

Capitulum. iii.

Tunc thobias. Postq̄ descriptum est circa thobiā patientie exercitium: hic cōsequenter describit ei⁹ remedium. l. in recursu ad deum ꝑ orationes tuotam: ideo subditur.

a Tūc thobias ingemuit. nō ex impatientia: sed vxoris malicia: quā boruerat vt ꝓpriam: cum vir ⁊ vxor sint vna ꝑsona. b Et cepit orare. feruenter et deuote: ideo subditur. c Cum lachrymis. l. mentis et cordis in oratione sua. et vt sit magis exaudibilis: primo diuinā iusticiaꝫ

increpabat eos dicēs.[3] Nolite ita loqui:[a] qm̄ filij scōr̄ sum⁹[b] ⁊ vitam illā ꝓspectamus: quā dab⁹ dat⁹ est his q̄ fidē suaꝫ nunq̄ mutāt ab eo.[c] Anna vo vxor ei⁹ ibat ad op⁹ textrinū q̄tidie: ⁊ victuꝫ quez ꝑsequi potuiſſ ꝓferebat. Dm̄ fām est: vt hedum caperarum accipiens: detuliſſ domi. Cuius cauꝫ vocē balantis vir ei⁹ audiſſ dixit.[b] Videte ne forte furtiuus sit. Reddite eū dñis suis: q: non licet nobis aut edere ex furto aliquid aut contingē. Ad h vxor ei⁹ irata[f] rndit.[g] Manifeste vana facta est spes tua: [b] ⁊ elyne tue mō apparuerunt. Atq; his ⁊ alijs hmōi verbis exp:orabrabat ei. Capi. iij.

[a] Tunc thobias ingemuit[b] ⁊ cepit orare[c] cū lachrymis dicēs. [c] Justus es dñe: [c] ⁊ oīa iudicia tua ꝓfitebunt. d Justus es dñe. nam regla ē veritat[is]. e Et oīa iudicia tua. penas inferēdo. f Justa: alis vera sunt, ꝓter peccati temerita. g Et omnes vie tue misericordia ⁊ veritas. i. in oīb⁹ opib⁹ tuis reluxit misericordia ⁊ iusticia: nā oīe bonū a deo collatū, p̄cedit

[f] iusta sit:[g] ⁊ oīs vie tue misericordia ⁊ veritas ⁊ iudiciū Et nunc domine mēor̄ esto mei: et ne vindictaꝫ sumas de pctis meis neq; remiscaris delicta mea vel parentum meorum.[i] Qm̄ nō obediuimus preceptis tuis:[h] iō traditi sum⁹[l] in direptōnez [m] ⁊ captiuitates[n] ⁊ mortem [o] ⁊ in fabulā.[p] ⁊ in improperiū oīb⁹ nat̄ōib⁹ in q̄b⁹ dispersisti nos.[q] Et nunc dñe magna iudicia tua[r] q: nō egimus sm̄ p̄cepta tua: [s] ⁊ non ambulauim⁹ sinceriter coram te.[t] Et nūc dñe sm̄ voluntatem tuam fac mecum ⁊ p̄cipe in pace recipi spūm meū.[v] Expedit. n. mihi mori magis q̄ viuere.[x] Eadez itaq; die ꝓtigit[y] vt Sara filia raguelis in rages ciuitate medoꝝ:[z] ipsa audiret im properiuꝫ ab vna ex ancillis patris sui. quoniaꝫ[a] traditꝰ fuerat septem viris:

ꝓ iusticiam

i Dm̄ nō obediuim⁹ mandatis tuis. ea trāsgrediendo.

k Ideo tradi ti sumus iuste.

l In direptōz ꝗtum ad bona tempalia.

m Et captiuitatem. ꝗtum ad corpora ꝓpria.

n Et mortez. q: multi de filijs isr̄l iugulabant: vt dictū est supra.

o Et in fabulaz. q: gentiles int̄ quos erāt captiui: frequent int̄ se ꝓfabulā de filijs isr̄l mīdia ⁊ captiuitate.

p Et improperiū. q: milta pui cia eis inferebant. q̄r repetit b̄ cām attribuēdo deo iusticiam

q Et nūc dñe magna iudicia tua. q: nulls pōt ea arguere.

r Quia nō egimus sm̄ p̄cepta tua. Iz aūt ipse innocēs esset: tm̄ p̄ualebat se pctōrib⁹: eo q: erat de eorum ꝓle ⁊ natōne.

s Et nō ambulauimus sinceri ter corā te. q. d. etsi in aliq̄b⁹ impleuim⁹ mādata tua ꝗtum ad sbam opis nō fuit recta intentōne.

t Et nūc dñe sm̄ voluntatē tuā ꝛc. Iz. n. velit ea ⁊ moꝝ ne exp̄ircetur amplius cognatoꝝ suoꝝ ⁊ vxoris sue maliciam: et ꝓli isr̄l afflictiones: tm̄ sapiēter ⁊ discrete ꝓponit in oīb⁹ diuinā volūtate.

v Expedit. n. mihi mori magis q̄ viuē. h nō dixit tedio accidit: sed tedio infirmitatis humane: qđ si ē pctm̄: nō ē nisi veniale: ⁊ b dñ ꝓtigit ꝑ viros pfect⁹. puer. xxiij. Septies in die cadit iustus: ⁊ resurget.

x Eadē itaq; die. Hec ē ps in adētal: in q̄ ꝓponitur incidēs narratio: sc̄do narratōis rōabi. In illo tpe. ꝓpria in duas: nā in adēs fuit exercitiū patiēs are filie raguelis: cui⁹ pmo ꝓmit iniustū improperiuꝫ: sc̄do sc̄m refugiū ibi. Ad hāc vocē. Circa primū dicitur.

y Eadē itaq; die. l. oīonis thobie.

z Et fa. fi. ra. q̄ erat d̄ iudeis captiuatis: in alia tm̄ ciuitate q̄m thobias

a Et ipa audiu. ip:o. qđ ip:ꝓpiū tanto erat gr̄u⁹ q̄nto fiebat a ꝑsona subiecta ⁊ vili.

fuerat septē virīs: in pugnū. [b] Et demoniū nomie
basmodi occiderat eos: tum qz erāt infideles z ydola
tre: vt dicūt alīi: vel si erāt de filiis isrl: nō tñ de cogna
tione sare: z ad eā accedebāt moti sola voluptatis libi
dine: vt hr. j. vj. ppt qđ nō recebat eos puellā tāte scti
tatis polluere:
z qz reseruabat
virgo filio thobie.

[b] z demoniū noīe asmodeus
occidēat eos: mox vt ingressi fuissent ad eā. Ergo cū p
culpa sua in creparz puellaz
rīdit ei dicēs. [c] Amplꝰ ex te
nō videam filiū aut filiam
sup terrā: infectrix virorū
tuoꝝ. [d] Nunqd z occidē me
vis sicē etiā occidisti. vij. viros? [e] Ad hāc vocez' prexit i
supius cubiculū vbi mus sue
[b] z tribꝰ diebꝰ z tribꝰ noctibꝰ
nō manducauit neqz bibit:
ß in oīone pfūdēs cū lachzy
mis rpcabat rēum: vt ab
isto imp2opio liberaret eā.
[f] Factū est aūt die tercia duz
copleret oīonem: bñdicens
dñm dixit. [g] Benedictū est
nomē tuū rus patz nrox
[h] q cū irat? fuerī: [i] misericor
facies: [k] z in tpe tribulatōis
pctā dimittis his q inuo
cāt te. [l] Ad te dñe faciē me
am puerto: [m] ad te oculos me
os erigo. [n] Peto dñe vt ō vi
culo imp2operij hui? absol
uas me: [o] aut certe rsup ter
rā eripias me. [p] Tu scis dñe
qz nūqz pcupiui virz [q] z mun
dam fuaui aiam meā ab oī
pcupia [r] Nunqz cum luden
tibꝰ miscui me: neqz cū his
q in leuitate ambulāt par
ticipē me phui. Tuz aūt cuz
timore tuo [s] nō cuz libidine
mea [t] sēli? suscipe. [u] Et aut
ego indigna fui ill: [v] aut illi
forsitā mihi nō fuert digni
[w] qz forsitā viro alīq pfuasti
me. [x] Non ē ei in bois ptāte
psiliū tuū. [y] Hoc aūt p certo
hz oīs q colit te: [z] qz vita ei?
si in prodatōne fuerit [aa] coro
nabit: si aūt in tribulatōe fu
erit liberabit: [bb] et sii cozru
ptōe fuerit: [cc] ad miaz tuaz
venire licebit. [dd] Mō ei dilectā
ris i pditoib nris: [ee] qz p te
pestatē [ff] trāquillū facꝫ [gg] z p
lachzymatōez z fletū. [hh] gau
diū z exultatōez infundis.
[ii] Sit nomē tuū dñe sit bñdi
ctū in scla. [kk] In illo tpe ex
audite sunt pces ambox in
pspectu glie sūmi tri: z miss
us ē angelus dñi scs Ra
phael vt curaret eos ābos
quox vno tpe est oīones in
pspectu dñi recitate.

[c] Amplius ex
te nō videam? fi
lium z? duo tuz
pia sibi falso im
poperabat. scz
licet obp2obriū
sterilitat?: quod
tunc erat valde
magnū z occisi
one suox mari
tox: z tercio oc
casionis sue resi
denū: id sbāk.
[d] Nunquid
z occidē me vis
rē. q. d. q? sic.
[e] Ad hāc vocē
Hoc pōter poni
tur dupliciter sine
mediū. s. p oīo
nis studiū. cum
dr. Ad hāc vocē
absqz dura risi
one.
[f] Perrexit ad
supius cubicu
lū qđ erat oīoni
pgruū rōne soli
tudinis et eleua
tionis.
[g] Et trib? no.
rē. nō mādu. rē
nihil oīno sumē
do vt dicūt alīq
qz feruor oratio
nis: z eius plixi
tas inducūt ob
liuionē potus z
cibi: ideo subdi
tur. Sed in ora
tione psistens. aliter etiā exponit: qz modicū interru
pit oīonem z in illa interruptōne modicā sumpsit re
fectionē: z sic dr hic non omedisse: z in oīone pstitisse:
qz qđ modicū ē quasi nihil reputaē: vt di. u. phys. Ali
z de hoc modicū comedēte dr: q nihil comedit vulga
ri sermone. [i] Factū est rē. dū pple. oionez. melior
est cū finis oīonis q̄ pncipiū Eccl. vij. ppt qđ assur
rexit eius anim? ad laudandū rum dices. [k] Bñ
dictū est no. tu. deus pa. nrox. q es verus dr: nō sic ât
dū gentilū. [l] Qui cū irat? fueris. pmiendo.
[m] Misereāris facies. p solando. [n] Et in tpe tri
bulatōis pctā dimittis. qz pene sunt quedā pctox
medicine. [o] Ad te dñe faciē meā puerto. i. sil' ver
to: p qđ intelligit hec puersio de duplici facie. s. mētis
z corpis. iudei em in captiuitatez ducti ozabant versa
facie corpis versus irlm. vbi spāliter habitabat dr: qz
adhuc stabat templū vbi colebaē: vt dictū est ē. j. cap.
Dan. etiā. vj. dr qz in cenaculo vbi? sue ozabat aptis
fenestris ptra irlm. [p] Ad te oculos. mentis z corpo
ris. [q] Ergo. cū obtinendi fiducia. [r] Peto
to. vt tē vin. imp2o. bui? absol. me. naz erat valde grā
uc. [s] Aut certe rsup terrā eripias me. hoc dupli
citer exponit vno mō: qz loquit ex infirmitate huma
na: sicut dictū est de thobia. Alio modo qz sic loquitur ti
mens ne si ista sibi frequenter irrogarent: p impatiam fran
gerē: z meli? esset sibi mortē p occupari: q̄ ab innocentia
mutari: sicut sapie. iij. dr. Justus si p occupat? morte fue
rit: in refrigerio erit. raptus est. ne malicia mutaret ani
mā ei?. [t] Tu
scis dñe: qz nunqz
pcupiui virū inor
dinate.
[u] Et mūdā fua
ui aiam. B nō dicit
factanter: s magis
gratāter: scies boc
te habuisse ex diui
no munere: z sic in
sti legūtur bōa sua
cozā deo būiliter re
coluisse: sicut dicit
ezechias. iij. Reg.
xx. Dñe memento
quō ambulaueam
in veritate cozā te
rē. [x] Nunqz
cū ludentibꝰ. dissolu
te z inhoneste.
[y] Miscui me.
me ingeredo. Tuz
aūt cū timore tuo.
i. amoē plis ad cul
tum tuū educāde.
[z] Mō cū libidie
mea. i. libidine mo
ta. [aa] Consensi.
parentib? meis B
volentibus.
[bb] Suscape. in cō
iugiū. [cc] Et aut
ego idigna fui illis
p peccatis occult?
meis. [dd] Aut il
li forsitā rē. B dicit
qz de indignitate a
lio? nolebat temē
iudicare.
[ee] Quia forsitā vi
ro alīq pfuasti me.
in mea virginitate
[ff] Mō est. n. ibo
po. psi. tuū. q. d. de
causa br rei cognita tibi soli nō possum? certitudinaliter ali
quid scire. [gg] Hoc aūt p certo hz. fidei certitudine.
[hh] Qis q colit te. pure z deuote. [ii] Quia vita ei? si in p
batōe fuerit. in camino tribulatōis: sicut aur? i fornace vbi
purgaē z meliorāē. [kk] Coronabit. corona celestis glie.
[ll] Et sii corruptōe fuerit. peccās. ergā: antia vel infirmi
tate. [mm] Ad misericdiam tuā licebit venire. pctā em hmōi
magis sē remissibilia: q̄ illa q̄ pcedūt ex certa malicia.
[nn] Mō em delectaris in pditoib nris. ß in emēdatōibus
nris p flagellatiō subdit. [oo] Quia p tēpestatē. tribulatio
nū. [pp] Trāquillū facis. p rēdo pacē vnū. [qq] Et
p lachzymatōez z fletū pīus misericors. [rr] Gaudium z
exultatōez infūdis. p vnū gre z glie. [ss] Sit nomē tu
um dñi? bñdictū. i. in oib? z ab oib? bñdicat [tt] In scla
. i. vsqz in eternū: nā eternitas q̄ est tota sil: nō pōt a nobis
p2ehendi: nisi p pparatōez ad tps infinitū. [uu] In illo tpe. Hoc pōter poni dicte narratōnis rō. f. post factus
thobie cuz oratio et fare babuerūt simili tudinē ex pte cāe
z ex modo rēpcandi: ex pz p dicta: fuerūt etiā coetanī tē
pore cozā deo recitate: z ab eo exaudite. pter qđ missus ē
idem nunci?. f. raphael angel? ad crequendū circa eos ef
fectum bonitatis diuine: z hoc est qđ dr. In illo tpe exau
dite sunt preces eoz m rē. et patet littera.

causa [bb] rei cognita tibi soli nō possum? certitudinaliter ali
quid scire. [cc] Hoc aūt p certo hz. fidei certitudine.
[dd] Qis q colit te. pure z deuote. [ee] Quia vita ei? si in p
batōe fuerit. in camino tribulatōis: sicut aur? i fornace vbi
purgaē z meliorāē. [ff] Coronabit. corona celestis glie.
[gg] Et sii corruptōe fuerit. peccās. ergā: antia vel infirmi
tate. [hh] Ad misericdiam tuā licebit venire. pctā em hmōi
magis sē remissibilia: q̄ illa q̄ pcedūt ex certa malicia.
[ii] Mō em delectaris in pditoib nris. ß in emēdatōibus
nris p flagellatiō subdit. [kk] Quia p tēpestatē. tribulatio
nū. [ll] Trāquillū facis. p rēdo pacē vnū. [mm] Et
p lachzymatōez z fletū pīus misericors. [nn] Gaudium z
exultatōez infūdis. p vnū gre z glie. [oo] Sit nomē tu
um dñi? bñdictū. i. in oib? z ab oib? bñdicat [pp] In scla
. i. vsqz in eternū: nā eternitas q̄ est tota sil: nō pōt a nobis
p2ehendi: nisi p pparatōez ad tps infinitū. [qq] In illo tpe. Hoc pōter poni dicte narratōnis rō. f. post factus
thobie cuz oratio et fare babuerūt simili tudinē ex pte cāe
z ex modo rēpcandi: ex pz p dicta: fuerūt etiā coetanī tē
pore cozā deo recitate: z ab eo exaudite. pter qđ missus ē
idem nunci?. f. raphael angel? ad crequendū circa eos ef
fectum bonitatis diuine: z hoc est qđ dr. In illo tpe exau
dite sunt preces eoz m rē. et patet littera.

Itur cū thobias .c. Descripta ... Ca.iiij. puersatione thobie virtuosa: h ꝑ̄ter describit a° ꝓsolato grosa: quā quidē fecit d° ꝓpanglin filij sui ductor. in terrā medor.: q̄ reuertēs attulit diuitias ad releuandū parētū suor. paupertatē: t medicinā ad curandus ꝑ̄nis sui cecitatem: sic ꝙ. pcedit: q: primo ponit filij missio: scdo eiusdē reuersio. r. ca. prima in duas: q: primo thobias mittit filium suū: scdo filius ꝓficiscitur ꝑ̄ris imperiū. ca. v. prima ad duc in duas q: primo ꝑ filiū instruit: scdo legationez ei iniūgit: ibi. Iubeo etiaz tibi. Circa filij instructōem primo excitat eius attentiōes dicens.

[a] Iubet cū thobias .iiij. annos putaret se ꝓximū suū eraudiri vt mori potuisset: vocauit ad se thobiā filiuz suum: dixitq; ei. [b] Audi fili mi ✠ba oris mei: [c] t ea i corde tuo ꝙsi fundamentū cōstrue. [d] Cuz accepit d° aiaz meā: [e] corp° meuz sepeli: [f] et honorē hēbis mr̄i tue: oib° diebꝫ vite e°. Memor em̄ eē debes: q: et quanta pericla passa sit ꝓter te in vtero suo. Cum aūt et ipa cōpleuerit tp̄us vite sue: sepelies eā circa me. [g] Omnib° autez diebꝫ vite tue in mente habeto deū: t caue ne aliquādo pctō pferias: [h] t ptermittas ꝑcepta dei nr̄i. [i] Et sba tua fac elemosynā: [m] t noli auertere faciē tuaz ab vllo paupe. [n] Ita fiet: vt neca te auertat facies dn̄i. [o] quō potueris: ita esto misericors. Si multū tibi fuerit: abundanter tribue: si exiguuz tibi fuerit: ꝑ etiā exiguuz libēter imptiri stude. [q] Premiū ei bonū tibi thesaurizas [r] in die necessitatis: [s] qm̄ elyna ab omni pcto t a morte liberat: et no patiet aiaz ire in tenebras. Fiducia magna erit coraz summo deo elyna omnibus facientib⁹ eā. [t] Attende tibi fili mi ab omi fornicatione: et ꝑter vroꝛē tuā nunq̄ patiaris crimen scire. [u] Superbiam nunq̄ in tuo sensu aut in uerbo dominari ꝑmittas. [x] In ipa em̄ initiū sumpsit omnis pditio. [y] Quicūq; tibi aliq̄d opat fuerit: stati ei mercedē restitue. t merces mercenarij tui apud te omno nō remaneat. [z] Od ab alio oderis fieri tibi: vide ne tu aliq̄n alti facias. [a] Pane tuū cū esurientib⁹ t egētibus comede: t de vestimentis tuis nudos tege. [b] Panē tuum t vinū tuū sup sepulturaz iusti ꝑstitue: t noli ex eo fuerit. [p] Cum accepit deus aiam meā. mortē em̄ suaz putabat quaq̄ vt dictū est. [c] Corp° meū sepeli. ꝑm enim fidem nr̄am corp̄a fideliū resurgent ad vitā immortalē. [d] Et bona. [e] Et bonore babebis mr̄i tue. nō solū: eam reuerendo ꝙ etiā necessaria ministrādo in vita t in morte in qua indiget sepultura: ideo subdit. Cum aūt ipa cōpleuerit tē. subdit. [f] Omnibus. Hic ꝑ̄ter instruit eū de obedientia ad deū dicens. Oibus aūt diebus vite tue in mente habeto deū. p verā fidem t dilectionē. [g] Et caue ne q̄n̄ peccato ꝓsentias. licet em̄ ꝑm augustinū nō sit in ptāte nr̄a quibus visis tangamur: tn̄ est in ptāte nr̄a ea respuere vel acceptare. [h] Et ptermittas ꝑcepta dei nr̄i. ea transgrediendo. [i] Et sba tua. Hic tercio ipm instruit de misericordia ad primū dicens. Et substantia tua fac elemosynam. t nō te alieno. [m] Et noli auertere faciē tuam ab vllo paupe. q. d. si nō potes exhibere manū: exhibe as tñ aiam t ꝓpassionis signū: nam de hmōi impossibilitate null⁹ se pōt excusare. [n] Ita em̄ fiet vt neca te auertatur facies dn̄i. ꝑter qđ dicit saluator: Luc. vj. Date et dabit vobis. t q̄m elyna est discrete faciendā. s. ꝑm possibilitatez faciētis: ō subdit. [o] Quō potueris ita esto misericors. t̄. quia sicnō est elemosyna faciendā: vt recipientibus sit remissio p abundantiā vel sufficientiam: facientibus aūt tribulatio per indigentiā: vt habeāt scūdā coīnth. viij. nisi q̄n̄ ꝑter ꝑm vult esse pauper: vt cuz q̄s religionem ingreditur: vt sic pauper ꝑm pauperem perfectius sequatur. [p] Etiam exiguū libēter imptiri stude. nā in h̄ magis ꝓnsit affect° q̄ in sensus: ꝑter qđ saluator ꝓputauit duo minuta a paupe vidua oblata: q̄ diuitū munera magna. Mar. xij. t subdit rō faciendi elymā cū dr̄. [q] Premiū em̄ bonū tibi thesauriza tibi, quidem do. [r] In die necessitatis. id ē mortis: q: sicut dicit aug°. Sola misericordia comes est defuncto: t in die iudicij generalis: q: tūc iudex dicet. Venite bñdicti patris mei capite paratū vobis regnū: et subdit. Esurini em̄ t dedist⁹ mihi māducare. t Matbe. xxv. ō subdit.

[s] Omn̄ ele. ab omi pe. t a morte. scz gehenne. [t] Liberat. est em̄ inter alia misericordie opera valde sacrificatoria. Daniel. iiij. Peccata tua de misericordiis redime cetera patent. [u] Attende tibi. Hic ꝙrto instruit filiū de innocentia de seipso dicens. Attende tibi fili mi ab omi fornicatione. s. corporali t spūali: que est ydolatria. t subdit. [x] Superbia nunq̄ in tuo sensu. i. in tuo corde. [y] Aut in verbo tuo. i. in exteriori signo vel opere. [z] Omnari ꝑmittas. nō dicit euenire: q: impossibile est ꝺn̄m insurgāt clatōes aliq̄: ꝙ tūc ꝺnantur: q̄n̄ q̄s impetum earz sequens ꝑm eas opat: qđ pōt ab hoie cauer. [a] In ipa em̄ initiū sumpsit omnis pditio. nā primū peccatū angeli fuit superbia: ex q̄ secutū est pctm̄ bois ꝙ tentationē demonis. Gene. iij. [b] Omnibus. Hic ꝑ̄ter instruit filiū de iustitia ad opariuz dicēs. Quicunq; tibi opa. fue. ali. sta. mer. ei restitue. q: tales vt coiter sunt pauper de laboze suo q̄tidianū victū acquirentes t ideo lex q̄ ferenda e ꝑm id qđ accidit vt in pluribus ꝓcipit. Leui. xix. q: merces taliū nō retineat vsq; in mane diei sequentis. [c] Od ab alio odis fieri tibi tē. hoc. n. est de iure naturali. [d] Pane tuū cū esurientibus tē. bñficia em̄ collata talib⁹ q̄ nō ꝑfit retribuere sunt apud deū meritoria. [e] Pane tuū. Hic sexto instruit filiū de pietate ad defunctos dicēs. Pane tu. et vi. tu. super sepul. iusti cōstitue. et hoc aliqui accipientes occasionem errandi solebant super sepulchra parentum defunctoꝝ cibaria ponere: quasi mortui ibis corp̄alib⁹ indigerēt quod improbatur augustinus in sermone de cathedra sancti petri. Alij ꝙ magna festa in morte parentū faciebāt ad ostentatōem: t inde depau

perabant: hoc nō intelligit b thobias: & q mortē iusto rū pascēdi sē pauper p aiab⁹ eoꝝ. & ad ꝛcludendū infideles subdit. Et noli ei ea māducare ꝛc. sequitur.

g Consiliū. Hic septimo filiū instruit de prudētia cōsiliū in dubijs requirendo. d. Cōsiliū sp a sapiente. in illa re de qua cōsiliuꝝ queritur.

b Perquire .i. pfecte require & nō superficialiē tm: nam cuilibet expto in sua scientia credendū est: & qz cōsilium bonis nō est oīno solidū: ideo uocet recurrere ad diuinū. d.

i Omne tpe. f. prosperitatis et aduersitatis.

k Benedic deū. ipm laudando.

l Et pete ab eo vt vias tuas dirigat. in agendis. m Et omnia filia tua in ipso pmaneant. qz nō dz bō ꝛrere pfiliū nisi de bonis agendis: & malis fugiendis: et oīa tale cōsiliū est pm deū. n In dico etiam tibi. Postq̄ thobias filiū suū de mozibus instruxit: b ꝓiter p debito repetēdo sibi legatione imūgit d. Indico etiaꝝ tibi fili mi. Erat em necessitas indicādi eo q̄ credebat mortē suam appropiquare vt pdictū est: vt sic debitū ante mortē eius redderet: & qz filius illō debitū ignorabat: ideo subdit. o Dedisse me ꝛc. infantulus cēs. i. non bñs adhuc vsum debitum rōnis.

p Habeo in rages ciuitate medoꝝ. sicut dictū est supra. iii. ca. q Et cyrographū ei⁹. i. fram obligaturā de restitutōne. r Apud me habeo. p quā debitū potent reuocari. cetera patēt vsq; ibi. s Noli timere fili mi. laboꝝ itineris & pauperiē: & subdit rōnē dicēs.

t Pauperē quidē vitā gerim⁹. in pñti seculo.

v Sed multa bona habebim⁹. in futuro. x Si timuerim⁹ deū. timoꝝ & filiali. y Et recesserim⁹ ab oi peccato. mortali: nam oīe veniale nō possum⁹ oīnino vitare. z Et fecerimus bene. iste sunt due ptes iusticie. f. declinare a malo et facere bonum.

Capitulum. v.

a Tunc rīdit thobias. Postq̄ pr instruxit filium hic ꝓiter exequitur filij pris imperiuꝝ: et diuidit i tres ptes: qz pmo describit itinerꝝ appar: secdo ponit iuuenis recessus: ibi. Tūc patris oīb⁹. tercio vic pgressus in pncipio ca. vj. Circa primū primo ductoꝝ itineris in gri pcipit: secdo assit⁹ inuenit: ibi. Tūc egressus. tercio inuctus examinat: ibi. Dixit itaq̄. Circa primum primo ponit obedientis filij rūsio dicentis.

b Oīnia ꝛc. faciā pr cū diligētia: ꝓiter petit edoceri de via dicens. c Quō aūt ꝛc. inquirā ignoro. nā debitorez & etiā viā ignorat: ideo subdit. Ille me nescit ꝛc. & ibi datur instructio pris de vtroq;. f. de mō repetendi: & de vias p ductoꝛē quiētem & primo de signo dando debitori cum dicatur.

d Cyrographuꝝ quidē. q̄ est signū manifestuꝝ debiti.

e Nō dū illi ōnderis statim restituet: de fidelitate ei gabeli ꝓfidebat: & si negare vellet per cyrographū artari poterat. secdo instruit cū de modo cundi p viā. f. p ductoꝛes fidele cū subditur. Sz pge nūc ꝛc. & pz littera.

f Tunc egressus hic ꝓiter ductoꝛ q̄situs inuenit cuꝝ dicatur.

g Inuenit iuuenem. i. anglū i specie iuuenis apparentem. h Splendidū. i. in facie valde pulcrum.

i Stantem pānctum ꝛc. apparitiones eius angelicas: eoꝝ bus assumptis fuit ꝑm ꝓrietates legationis ad quas angeli mittūtur: & q̄ ite mittebat a deo ad ducēdum filiū thobie p viam: id eo apparebat tanq̄ dispositꝰ ad itinerandum.

k Dñs tecum sit⁹ bone inuentis. i. de qua gente es tu: qz nolebat habere ductoꝛē gentilē: sed israhelitam.

l Et ille rīdit. ex filius isrl. verū dicit q̄nis non esset bō: nam illa q̄ ab angelis int boies fiūt sē figuratiua: sicut cōmestio eoꝝ fruitoēm gloꝛie signat: vñ. j. xp. ca. dixit anglis ifrcē eēm vobiscū p voluntatē dei videbar quidez vobiscum māducare & bibere: sed ego cibo inuisibili & potu, qui ab hoibus videri nō pōt vtoꝛ: & de mō locutio eius: ja dicit se esse ex filijs isrl signat ꝓiunctiōes cantatis: qz sacri angeli ꝓiuncti sē fidelib⁹ deuotis: cetera patēt vsq; ibi.

m Et oia itinera ei⁹ frequēter ambulauit. p b designatur eius ꝓmptitudo ad crequendū mādata dei circa boies ad dei gloriā: & dectoꝛ salutē. Sm q̄ dr hebre. j. Oīs administratoꝛij sunt spūs in ministeriū missi: ꝓter eos qui capiūt hereditatē salutis. n Et manſit apud gabelum nam angeli sancti libēter morant cū istis. cetera patēt vsq; ibi. o Sup quo admiratꝰ pr. q̄ ita cito inuctus fuisset ductoꝛ aptus. p Ingressus itaq;. Hic ꝓiter ductoꝛ inuentus examinat: ꝑmittitur tm salutatio senioris thobie & eius responsio cū dicit. q Quale gaudium mibi erit ꝛc. hoc nō dixit ex impatientia suꝛ cecitatis: & ptēnens gaudium presentis vite: & sperans gaudiuꝝ futuꝝ.

r Forti animo esto. in patientia ꝓseuerando.

māducare & bibere cū peccatoꝛibus. s Cōsiliū sp a sapiēte. p qre. t Omi tpe bñdic deū: et pete ab eo vt vias tuas dirigat: m & oīa ꝓsilia tua in ipo ꝑmaneant. n Indico etiaꝝ tibi fili mi q̄ deceſſeme ꝛcē talēta argēti dū infantul⁹ eēs gabelo i rages ciuitate medoꝝ: q & cyrogꝑhum ei⁹ apud me habeo. Et tō pquire quō ad eū puenias & recipias ab eo supza memoratū pond⁹ argēti: & restituas ei cyrogꝑhum suū: o Noli timere fili mi: pauperē q̄dem vitaꝝ gerim⁹. p multa bona habebim⁹ si timuerim⁹ deū: q & recesserim⁹ ab omni pctō: r & fecerimus bene. Capi. v.

Tunc rīdit Thobias pri suo dixit. b Oīa q̄cūq; pcepisti mihi: faciā pr. c Quō aūt pecuniā hāc inq̄ram ignoro. Ille me nescit: et ego eū ignoro. Nō signum dabo ei: Sed negz viaꝝ per quā pgat illuc: aliq̄n ꝓgnoui. Tūc pr su⁹ rīdit illi & dixit. d Cyrogꝑhum quidē illius apō me habeo: e q̄ cū illi ōnderis: statim restituet. Sz pge nūc et inq̄re tibi aliquē fidelē virū: q̄ eat tecū salua mercede sua: dum adhuc viuo vt recipias eā. f Tūc egressus thobias inuenit iuuenē splēdidū stātē pincturi: & q̄si patū ad ambulandū. Et ignorās q̄ angel⁹ dei eēt: salutauit eum: & dixit. h Dñs te bēm bone iuuenis: i At ille rīdit. Ex filijs isrl. Et thobias dixit ei Nosti viā q̄ ducit regiōes medoꝝ: k Cui rīdit. Noui: m & oīa itinera ei⁹ frequēter ambulaui: n & māsi apud gabelum frēm nrm q̄ morat in rages ciuitate medoꝝ q̄ posita est in mōte egbatanis Cui thobias ait. Sustine me obsecro: donec decipsa nuncie pū meo. Tūc ingressus thobias indicauit vniuersa b pri suo. o Sup quo admirat⁹ pr rogauit vt introiret ad eū. p Ingressus itaq; salutauit eū & dixit. Gaudium tibi sit sp. Et ait tobias q Quale gaudiū mihi erit:

s Jn primo est vt a deo cureris. ad q̃ cũ erãt missus a deo: ꝛ ido certitudinaliꝫ scḃat hoc esse futurũ. cetera patent vsq; ibi. t Ego du. ꝛ redu. eũ ad te. hoc cñ futurũ esse scḃat et diuina reuelatõe. v Jndica mihi de qua tribu. ac. in vna cñ tribu iſrl erant plures dom⁹ decẽ etiã tribus erãt capitanate: iõ thobias q̃rit de vtraq; s. tribu ꝛ domo.

x Gen⁹ q̃ris mercenarij ꝛc. q. d. nõ est tibi curandũ de genere illi⁹: q̃ tñ filiũ tuũ ducere p̃ mercede: ꝛ de eius aptitudine ꝛ fidelitate que p̃dictões sunt in me.

y Sz ne forte solicitꝰ te reddã. i. dubiũ. z Ego sum azaz. ãn. mag. filꝰ vero dixit angelus. q̃ sicut dictum est: locutio ei⁹ erat figuratiua. Azarias at interp̃tat adiutor dei angeli ꝺo sunt adiutores dei: inq̃tum p eos misteriũ electi dirigunt in salutẽ: ꝛ ꝺ modo dicit apls. s. corin. iij. de se ꝛ aliis p̃dicatorib⁹ dei. Adiutores sum⁹ ananias ꝺo interp̃tatur gr̃a dei: cui⁹ filiꝰ fuit angeli eo mõ quo dicunt filiꝰ gloriæ: q̃ est gr̃a glorificata nõ tñ sic intellexit thobias: sed q̃ esset bõ filius ac iusdaz viri notabil⁹ de tribu⁹ iſrl: q̃ sic vocarẽt: nec i boc anglus cũ decepit: q̃ thobias melius habuit intentũ suum. s. filiũ sui ducto rem bonũ: q̃ si cẽt domo de genẽ quãtumcuq; magno cetera parẽt in litera.

a Tñc paratis. Hic p̃ter describit ꝺs thobie iuniorꝭ recessus cũ ꝺ.

q̃ in tenebris sed eo: ꝛ lumẽ celi nõ video? Cui dixit iuuenis. r Forti aĩo esto: s in brio ẽ vt a deo cureris. Dixit ita q; illi thobias. Nunq̃d poteris p̃ducere filiũ meũ ad gabelũ i rages ciuitatẽ medoꝝ? Et cũ redieris: restituam tibi mercedẽ tuã. Et dixit ei angl⁹. t Ego ducã ꝛ reducã eũ ad te. Cui thobias rñdit. Rogo te. u Jndica mihi ꝛ q̃ domo: aut ꝛ q̃ tribu es tu? Cui Raphael angl⁹ dixit. x Gen⁹ q̃ris mercenariũ: an ipm mercenariũ q̃ cũ filio tuo eat? y Sed ne forte solicitũ te reddã. z ego sũ azarias: ananie magni filiꝰ. Et thobias rñdit. Et magẽ genẽ es tu. Sz peto ne ira scaris q̃ volueri cognoscere genꝰ tuũ. Dixit autez illi angl⁹. Ego sanũ ducaz: ꝛ sanũ tibi reducã filiũ tuũ Rñdens autẽ thobias ait. Bñ ambulet⁹: ꝛ sit dñs in itinẽ vr̃o: ꝛ angl⁹ ei⁹ comitetur vobiscũ. a Tũc paratis ꝺs q̃ erãt in via portanda b fecit thobias vale p̃ri suo ꝛ mr̃i sue: ꝛ ambulauerũt ambo simul. Cunq; p̃fecti essent: cepit mr̃ ei⁹ flere ꝛ ꝺicẽ c Baculũ senectut⁹ nr̃e tulisti: ꝛ trãsmisisti a nob. d Mũ q̃ fuisset ipa pecunia p̃ qua misisti eũ. Sufficiebat nob pauptas nr̃a: e vt diuitias ꝓputarem⁹ hoc q̃ vidẽbã⁹ filiũ nr̃m. Dixitq; ei thobias. Noli flere. f Saluꝰ pueniet filiꝰ nr̃: ꝛ saluꝰ reuertet ad nos: et oculi tui videbũt illũ. Credo eñ q̃ angl⁹ tr̃i bonus comitet ei: et bñ disponet oia q̃ circa eũ gerunt: ita vt cũ gaudio reuertat ad nos. Ad hanc vocez cessauit mr̃ ei⁹ flere ꝛ tacuit

Capitulũ. vj.

Profect⁹ est aũt thobias ꝛ canis secut⁹ ẽ eũ. g et mãsit p̃ia mãsione⁹ in̊ fluuiũ tigrĩ. h Et exiuit vt lauaret pedes suos: i ꝛ ecce piscis immanis⁶ exiuit ad deuorandũ eũ. Quẽ exp̃auescẽs thobias clamauit voce magna dicẽs. Bñe: iuadit me. Et dixit ei anglus. Apphende b ꝛachiã ei⁹: ꝛ trahe eum ad te. Qõ cũ fecisset attraxit eũ i siccũ: ꝛ palpitare cepit aĩ pedes ei⁹. k Tũc dixit ei angelus. Exẽtera huc piscẽ: ꝛ cor ei⁹ ꝛ fel ꝛ iecor reponet⁹ tibi. Sunt. n. bñ necessaria ad medicamẽta vtilia. Qõ cũ fecisset l assauit carnes eius ꝛ secũ sustulerũt in via. m Cetera saluerũt q̃ sufficerẽt eis: q̃sq; deuenirẽt i rages ciuitate medoꝝ. Tũc interrogauit thobias anglm: et dixit ei. Obsecro te azaria fr̃: vt dicas mihi q̃ remediũ habebũt ista q̃ ꝛ pisce fuare iussisti. Et rñdens anglus dixit ei. n Cordis ei⁹ p̃ticulaz

Capitulum. vj.

Profect⁹ est autez thobias de cspto recessu iuniorꝭ thobie: hic p̃ter describit p̃cessus sue vie ꝛ primo ponit illo quod circa eũ factus ẽ in via: scḃo i termino vie. vij. c. Circa primũ describit duplex beneficium thobie exhibiti: q̃ primo a deuozatõe pisces cepit: secũdo de ducẽda vroze instruitur ibi. Et dixit ei. Prima adhuc ꝺuas: q̃ primo ponit capiendi mod⁹: scḃo ereptõis fructus ibi. Tunc dixit. Circa primũ dr̃

a Profect⁹ est aũt thobias: vt p̃fis imperium adimpleret.

b Et canis secutus est eum si cut coiter accidere solet: istud tñ ponit hic ad maiorem exp̃ssionẽ veritatis hist̃orice.

c Et mãsit p̃ma mãsione. id ẽ prima dieta ꝛ hospitatõe.

d Juxta fluuium tigris. q̃ est vn⁹ de quatuoꝛ fluminib⁹ paradisi. Gen. ij.

e Et exiuit ꝛc. vt lauaret pedes suos. ad recreãdum ꝓpria laborem itineris.

f Et ecce piscis immanis. i. magnus diuina p̃uidentia missus.

g Exiuit ad deuorandũ eũ. sic cñ ei videbat. eo q̃ apto ꝺo veniebat ꝓpria cũ. h Apprehende brãchium ei⁹. i. pẽnulã q̃ est inter caput ꝛ coꝛp⁹: gd ꝛ fecit obediens suo ꝺoctoꝛi q̃uis bonũ videret sibi. i Tũc dixit. Hic consequenter describitur fructus q̃ duplex est. scilicet p̃uisio cibi: et etiam medicine: ꝛ patet litera vsq; ibi. k Assauit carnes eius nõ totas sed illas que poterant comedi recentes. l Cetera salierũt. ꝓ residuo itineris. cetera patent vsq; ibi.

m Cordis eius particulam si super carbones ponas

fumus eius extricat.i.expellit. n Ofne genꝰ demoniozꝫ. Circa qđ sciendū: q si dēones bient corpa sibi naturalꝫ vnita: sicut dixit appuleiꝰ: q dēones sūt aialia corpe aerea: tpe eterna: aio passiua: nō cēt impossibile q res corpales in eis facerēt impssionē rōne corporꝫ: ꝑ q; ꝑm fidem nraz z etiā phoꝝ doctrinā: sunt substantie simplr intellectuales: nō nulla corpalis creatura pōt eis facere aliquā impssionem ꝓpter qđ fumꝰ iste nō expulit dēones: ꝑ figurauit eius expulsionē. q; sicut dicū est fcā angeli circa thobiam fuerunt in multis figuralia et ideo fumꝰ ille ex igne ꝓcedēs significauit virtutē oziōis thobie in nouis z ꝑ eius merito angelus raphael expulit dēonem a sara: vnđ nō dr. j. viij. ca. q fumꝰ ille dēones expulerit: ꝑ q; angls raphael ipm apprehendit et religauit i supiozibus egypti. Qz autē aliq̄ dēones ab obsessis corpoꝝ sibus recedūt ad corporationem aliquoꝝ lapidū z herbaꝝ z pronunciatōez carminum z huiusmodi nō fit virtute talium: sed dēones hoc fingunt voluntarie: vt teneant hoies in errore tm res sensibiles possunt aliquā dispositōem facere in corpe humano: ꝓpter quā est minus dispositus ad patiendū a dēone: sicut dictū fuit plenius. j. Reg. xvj. de recessu dēonis a saule ipso dauid citharizāte.

o Et fel valet ad vngendū oculos in quibus fuerit albugo: nō em est incōueniens: q vna res corpalis habeat effectuz sup aliā corpalē: sicut sensibiliter videmꝰ

p Et dixit ei. Hic ꝓfiter thobias instruit de ducēda vxore. vbi primo ponit angeli monitio cum dicitur.

q Est hic raguel noīe. i. nomināt in diuitijs z ꝓtute.

r Tibi debēt ois substantia eiꝰ. p acceptatōnez filie sue quā solā habet heredē: scdo ponit thobie executio z hec duplex: vna rōne periculi mortis sibi imminētis. alia rōne tristicie supuenientis parentibus sponsꝰ si hoc ptingeret: quā parentū tristician videbat magis formidare: tā; ꝓpriā morte dicens.

s Deponā sepulturā illorum cum tristicia ad inferos. timebat enim ne si post patris celitatem ptigeret in ceipso deperire parentum posteritatem: quod omnibus parentibꝰ est sūme tristabile: eius parentes tantam incurrerent tristiciam: q per impatientiam frangerent z sic nō solum corporaliter sed etiam spūaliter morerēnt.

t Tūc angelus. Hic ꝓfiter ponitur angeli rūsio ꝑ quam primo assecurat thobias de acceptatōe vxoris cum dr.

y Audi me. diligēter z attēte. r Et osū. ti. q̄ se q. pua. ꝑt demoniū. ꝓpē suū vemeritū.

y Hi nāq; q̄ sup. ita fusc. vt deū a se z a sua mēte excludūt. tē. q; nō ꝑbut mrionii amore plis educāde ad cultū dei: ꝑ vt satisfaciāt sue libidi: secūdo docet de mō accedēdi ad vxorē cū dr. Tu āt cū eā accepis. pōba ō pūti in vxorem.

a Ingressus cubiculū p tres dies tē. q; cōcubit? carnal? et ꝓlugal? impedit seruoz tefficaciaz oziōnis. vnde dicit aplus. j. coz. vij. de reddat oz debita cōiugal. Volute frandari inuicē: nisi forte ex pfessu ad tps vt vacet oziōi. delectatō em venerea absordet vsū rois.

b Ipsa āt nocte. i. pria nocte q intrabis cubiculum.

c Incēso iecore pisc fugabit demonium. p modū supi dm. Sacādū tñ q ō. dicit: cordis cā q ticulā tē. ex q etiaz ꝑz qđ dem ē. i. q in cenio ista nō babebat vtutē fugandi demoniē q̄ntu est ꝺ se.

d Scōa pōnocte tē. admittet. i. pcedet nbi copulatio cū vxore: sicut scīs ꝓarbis: non tñ ptic carnale copulā exercebis sed pitā: erat em casus ispius ꝓpter quē isse fuit ꝓhibit? a tali copula p tres noctes. f. vt p studium oziōis cū vxore mererentur liberari a dēonis potestate.

e Tercia aūt nocte bñdictionē ꝓsequeris. i. merberis multiplicatōez sāne plis.

f Transacta aūt tercia nocte. i. quarta.

g Accipies virginem. nr̄i monii ꝓsummando.

h Cum timore dñi. qđ exponitur cū subdit.

i Amore filioꝝ. ad cultum dei procreandoꝝ.

Capitulum. viij.

a Ingressi sunt aūt. Hic ꝓfiter describit bñficiū thobie collatuz in termino vie: z primo ḡtum ad terminū vie. ꝓprie: scdo angelice ca. ix. nō em thobias ꝓcessit vltra dōmū raguelis: ꝑ angelꝰ ꝓcessit vsq; ad gabelum. Circa primū describit primo mrimonij ꝓtractus: secundo ad vxorē accessus. ca. viij. Prima diuidit in ḡtuoz ptes: quia primo describit mutua recognitio: scdo vxoꝝ petitio: ibi. Cumq; horta esset. tercio filie concessio: ibi. Cumq; dixit raguel. quarto ratificatio: ibi. Et ap; ebēdens. Circa primū dicit.

a Ingressi sunt aūt ad r. guelē. ꝑ petendo hospitio.

b Et suscepit eos raguel cuz gaudio. nam antiqui ad hospitalitatis gram erant ꝓni: vt patz de abraam z loth Gene. xviij. z. xix.

c Qz similis ē inuenis iste ꝓsobrino meo. i. thobie senioꝝ: an filꝰ erat valde similis corpe z mēte: z etiā noie: vt dictuz est ꝺ. capi. j.

o Et tribu neptalim sum⁹. te qua etiã erat raguel.
c Et captiuitate niniue. q: iudei capti ui erãt p diuersas ciuitates dispsi. ceã patẽt vsq3 ibi.
f Et misit se raguel. ad ãplexãdũ ꝛ osculãdũ thobiã ex amore: ꝛ lachrymãdũ ex pietate: eo q erat te q⁹ cognatõe.
g Quia boni ꝛ opimi viri filij⁹ es. q. d. tegnẽ cares nisi bonus eẽs: ꝛ bñdictione dign⁹.
h Et anna vxor ei⁹ ꝛ sara filia ipsorum lachrymate sẽ. nõ dr̃ h q amplexate vel osculate fuerint ipz: q: nõ sic decet mulieres facẽ sicut viros.
i Postq̃ aũt. hic pũr describit vrois petitio: z p3 fra vsq3 ibi.
k Hic ego hodie nõ mãducabo. te. sic enim erat edoct⁹ ab anglo: Iz nõ sit supra scriptum: vt an cibũ ꝛ potũ fierẽt mirionũ. vt sicmeli⁹ ꝛ sanct⁹ contrahereẽt.

l Et cum nutaret. i. dubitaret te rũsione danda: q: grauẽ erat ei denegare eo q esset filius optimi viri: vt dcm est: ꝛ etiã precedere. ppẽ casus precedentes.
m Dixit ei angelus. ipm assecurando de pcessione.
n Sm̃ huic timẽtibus deũ. vbẽ. ꝑiunx filia tua. ex ordinatione diuina.
o Propterea aliꝰ nõ potuit hẽre illã. nã ordinatõ dei nõ pot frustrari.
p Tũc dixit raguel: Hic pñr describit filie cõcessio: et primo ponit pcessionis rõ cum dr̃.

q Nõ dubito. i. firmiter credo.

estis iuuenes frẽs nr̃i? At illi dixerũt. r Ex tribu neptalim sum⁹. et captiuitate niniue. Dixitq̃ ill raguel. Nostis thobiã frẽm meũ? Qui dixerũt. Nouim⁹. Cũq̃ multa bona loqueret de eo: dixit ãgls ad raguelẽ. Thobias te q̃ interrogas pr̃isti⁹ ẽ. s Et misit se raguel: ꝛ cũ lachrymis osculat⁹ ẽ eũ: ꝛ ploratus sup collũ eius dixit. Bñdictio sit tibi fili mi: q: bonus ꝛ optimus vir filij⁹ es. t Et anna vxor ei⁹: ꝛ sara ipsorũ filia lachrymate sẽ. u Postq̃ aũt locuti sũt: pcepit raguel occidi arietẽ: et pari conuiuiũ. Cũq̃ hortaret eos discumbẽ ad prãdiũ: thobias dixit. x Hic ego hodie nõ mãducabo. neq; bibaz: nisi pus⁹ petitõez meã ꝑfirmes ꝛ pmittas mihi dare sarã filiam tuã. Quo audito ẏbo raguel expauit: sciẽs q̃d euenerit ill. vij. viris: q ingressi sunt ad eaz: et timere cepit: ne forte ꝛ huic filr̃ ꝑtigeret. y Et cũ nutaret ꝛ nõ daret petẽti vllũ rũsuz: z dixit ei ãgelus. Noli timẽ dare eã isti: quẽ huic timẽti debz ꝛ debeꝛ ꝑiunx filia tua. a Propterea aliꝰ nõ potuit hẽre illã. b Tũc dixit raguel. c Nõ dubito q

r Et cum nutaret. i. dubitaret te rũsione danda: q: grauẽ erat ei denegare eo q esset filius optimi viri: vt dcm est: ꝛ etiã precedere. ppẽ casus precedentes.
s Dixit ei angelus. ipm assecurando de pcessione.
t Sm̃ huic timẽtibus deũ. vbẽ. ꝑiunx filia tua. ex ordinatione diuina.
u Propterea aliꝰ nõ potuit hẽre illã. nã ordinatõ dei nõ pot frustrari.
x Tũc dixit raguel: Hic pñr describit filie cõcessio: et primo ponit pcessionis rõ cum dr̃.

y Nõ dubito. i. firmiter credo.

tanq̃ in vroꝛez q: mutuꝰ ꝓscissus in matrimonio requirit. cetera patẽt. Scdo ponit ratificatio p scriptũ cum dr̃.
z Et accepta charta fecerũt ꝓscriptionem ꝑiugii. hic erat mos antiquus q in una pte charte scribebaẽ vos ꝛ in alia pte charte vxorum. ꝑter nuptias: et inẽ duas scripas fiebãt signa. p quoz medũ scindebaẽ illa charta: ꝛ dabatur vna psoro: ꝛ altera mulieri.

aa Et postꝙ epulati sunt benedicentes deum in ꝓncipio ꝓmissionis ꝛ in fine sicut facere solẽt psone deuote.
bb Et precepit ei vt ꝓpararet alterũ cubiculũ. scilz a suo ꝛ a cubiculo septẽ viroꝝ qui mortui fuerãt. post q̃ mortẽ sara iacebat in cubiculo parentũ in altero tũ lecto.
cc Et lachrymata est. ex pietate et timore: ne sicut ceteris ꝓiungeret Thobie.
dd Fozti aimo esto. ꝓfidens de domino.
ee Dñs celi ꝛ terꝛ tibi gaudiuz de viro isto.
ff Pro tedio qꝺ ꝑpessa es. ex morte aliorum.

Capitu. viij.

Postq̃ ẏo cenauerunt introduxerũt iuuenem ad eã. Recordat⁹ itaq; thobias sermonũ angeli: ꝓtulit de cassidili suo pterm iecoris: posuitq; eaz sup carbones viuos. Tũc raphael angls apprehendit demoniũ: ꝛ religauit illũ i deserto superioris egypti. Tunc hortatus est virginem thobi

r Et orauerunt pces te admiserit. i. exaudicrit: nam pces sp exaudiunt. qñ fiũt pie pseueranter ac. p se: ꝛ filr̃ si fiant pro alio: si nõ sit impedimentũ in eo: sic ãt erat in ꝓposito: naz odio raguelis erat pia et pseuerãs. p filia sua q̃ sctã erat et deuota.
s Et credo qm̃ ideo vos fecit ad me venire. q̃ disposuit eã suauiter Sap. viij.
t Et tristia ꝓiugere cognationi te. Ysie. xxxvj. vbi papiẽ q filie salphaad nõ possẽt ꝓtrahere mirionũ nisi cũ viris sue cognationis: eo q succedebant in hereditate pris: ꝛ sic fuit de ista sara q̃ fuit heres raguelis: vt ẽ. dictũ est. ca. vj. q nulla aliam habebat ꝑtem: ꝛ subdit ꝓcessio petitionis cũ dr̃. Et nũc noli dubium gerere te. sequit.
v Et apprehendẽs. Hic pñr describitur ꝓcessionis ratificatio: et primo p mirionũ cõtractum cũ dicit. Et apprehendẽs dextrã filie sue. te ꝓsensu eius.
x Dextrã thobie tradidit. filr̃ ꝓsentientis in eã

r te⁹ pces ꝛ lachrymas meas in conspectu suo admiserit.
s Et credo qm̃ ideo fecit vos venire ad me: t vt ista ꝓiugere. ꝓgnatõi sue fm̃ legẽ moysi. Et nũc noli dubiũ gerere: q: tibi eã tradã. u Et apphẽdẽs dexterã filie sue. x te dexte thobie tradidit dicẽs. Deꝰ abrahã ꝛ te⁹ ysaac et te⁹ iacob vobiscũ sit: ꝛ ipe ꝓiũgat vos impleatq; benedictõnez suã in vob. y Et accepta charta fecerũt cõscriptionẽ cõiugij. z Et postꝙ epulati sũt: benedicẽtes deũ. Vocauit q; raguel ad se annã vroꝛez suã: ꝛ ꝓcepit ei vt ꝑpararz alterũ cubiculũ. Et introduxit illuc sarã filiã suã: a ꝛ lachrymata est. Dixitq; ei:
b Fozti aimo esto filia mea.
c Dñs celi ꝛ terꝛ tibi gaudium
d pro tedio quod ꝑpessa es.

Capi. viij.

Postq̃ ẏo cenauerunt introduxerũt iuuenem ad eã. Recordat⁹ itaq; thobias sermonũ angeli: e ptulit de cassidili suo f ptem iecoris: posuitq; eaz sup carbones viuos. g Tũc raphael angls apprehendit demoniũ: h ꝛ religauit illũ i deserto superioris egypti. Tunc hortatus est virginem thobi

mum est demonis expulsio cum dr̃.
b Protulit de cassidili suo. i. pcra aa modũ rbetis facta q̃ pastores et aucupes solent vti: ꝛ di a cassa. i. rbete vñ poeta. Decidit in casses ꝑda petita meos.
c Partẽ iecoris. supra vo. vj. c. dixit angls. Cordis ei⁹ ꝓtinus: si sup carbones ponas. te. ex q vr̃ q thobias posuit sup carbones ptem cordis: ꝛ ptem iecoris: ꝛ vna pr̃ exp̃mebat vicz. vj. ca. altera vo h exprimit incensio cui illa figuratiua fuit oblatio: vt dictũ est supra. vj. ca. cũ oblatione ro thobie ascendit odo sare: ꝛ sic p duas ptículas figura banr̃. Tũc raphael angls apprehẽdit demoniũ. ne thobie posset inferre impedimentũ.
d Et reliqui. in dcr̃. sup egypti. vbi nõ habitabãt dominũ. q qꝺ pz q demones tenuerũt aliqñ p sctos angelos arcentur ab impugnatõe boim. ꝛ subdit odo ꝓiugii: q fuit dcẽ expulsionis meritoria cum dicatur.

f Sara eturge ꝛc. vt veuotius possim⁹ deū eroꝛare. g Quia bis tribus noctibus teo iungimur.i.iūgi debemus p deuotões ꝛ orationem: anteqū pcedam⁹ ad actū pugalē. b Tercia ãt trāslatio. in nr̄o crim⁹ pugio ipm ꝓmmãdo. i Filij quippe sanctoꝝ sum⁹.i. coheredes. k Et nō possumus.i. debem⁹. l Jta jungi sicut gētes.ydolatre. m Orabant ambo simul vt sanitas daretur eis.p totales expulsionē demonis. n Dixitq; thobias. orando denote. o Dñe d⁹ patrū nr̄oꝝ.qui ver⁹ es d⁹ et non dū gentilium. p Benedicãt te celi ꝛ terre.ꝛ per hoc intelliguñt creature medie q Et omnis creatura q̄ in eis est tam intellectuales cuiusmodi sūt angeli et homines: quibus ꝓprie ꝓpetit deum laudare: q̄ intellectu carētes: q̄ dicuñt benedicere deū: eo q̄ intellectu valid⁹ creaturis sunt materia laudandi deum. r Tu fecisti adā de limo terre Gene.j. s Deuteri q̄ ei adiutoriū simile sibi. ad ꝓles procreationem: ad quā recte nr̄is actibus mascꝺo: ꝛ passiua in femia. cetera patent. t Et factum est Hec est ps scda in qua ponit tumuli pparatio ad ponēdū thobiaz secretesti ei sicut aliꝰ contigisset: ꝛ patz ifra vsq; ibi. v Et illa misit vnam ex ancill' suis. ad sciēdum statū filie sue et thobie. x Reperiteos saluos ꝛ incolumes. p signa vite manifesta. y Secum piter vomentes. post laborem oꝛionis. z Et benedixerūt. Hic pōter describit ragueli ꝛ anne gratiarū actio cū dr. a Benedicimus te dñe d⁹ isrl. q̄ eni⁹ fm veritatē esset d⁹ oim: erat tñ deus isrl bias: dixitq; ei: f Sara exurge ꝛ ꝛpcemur deum hodie ꝛ cras ꝛ scdm cras: g q̄a bis trib⁹ noctib⁹ teo iūgumur: h tercia aũt trāslacta nocte in nr̄o crim⁹ pugio. i Filij q̄ppe scī sum⁹: k ꝛ no possumus ita pugi sicut gentes q̄ ignorant deū. Surgetes aũt piter instant m ozabant ãbo sil': vt sanitas daret eis. n Benedixitq; thobias. o Dñe d⁹ patrū nr̄oꝝ. p benedicãt te celi ꝛ terre. q et oēs creature tue q̄ in eis sūt. r Tu fecisti q̄ adaz de limo terre: s dedisti q̄ ei adiutoriū simile sibi. Et nunc dñe tu scis q̄ nō luxurie cā accipio sororē meā ꝓpugē: h̄ sola posteritat' dilectōr in q̄ benedicat nomē tuū in scla scloꝝ. Dixit itaq; sara. Miserere nobis dñe: miserere nob: ꝛ consenescam⁹ ambo piter sani. t Et factū est circa pullorū cātuz accersiri iussit raguel suos suos ꝛ abierunt cū eo piter vt foderēt sepulchruz. Dicebat.n. ne sibi mō eueniret ei: q̄ ceteris alijs septez viris q̄ sunt ingressi ad eā. Cūq; passet fossaz: fuer suos raguel ad vxorē suā dixit ei Mitte vnā ex ancillis tuis ꝛ videat si mortu⁹ ē vt sepeliā eū añq̄ illucescat. v At illa misit vnā ex ancillis suis. Que ingressa cubiculū rep perit eos saluos et incolumes: x secū piter vomitēres Et reuersa nūciauit bonū nūciū. z Et benedixerūt vomitū. raguel vicz ꝛ anna vxor eius. Et dixerunt. a Benedicimus te dñe deus isrl q̄ ñ ꝓtigit nob⁹ q̄ēadmodū putabamus. Fecisti eiñ nobiscū misericordiam tuā: b ꝛ exclusisti a nob⁹ inimicū p̄sequentē nos. c Miserat⁹ es aũt duobus vnicis. d Faceos dñe pleius benedicere te: e ꝛ sacrificiū laudis tue et sue sanitatis offerre f vt cognoscat vniuersitas gētiū: g q̄ tu es d⁹ sol⁹ vniuersa tra. Statiq; ꝑcepit seruis suis raguel vt replerēt tra fossam quā fecerāt ꝓsq; eluciscēt. h Uroꝛi aũt sue dixit vt instruerez cōiuiū: ꝛ ꝓpareꝰ oia q̄ ei bos erāt iter agētib⁹ necessaria. Duas q̄ pingues vaccas: et q̄tuor arietes occidi fecit: ꝛ parari epulas omnibus vicinis suis: cunctisq; amicis. k Et adiurauit raguel thobiā: l vt duas ebdomadas mozaretur apud eum De oilo aũt q̄ possidebat raguel dimidiā ptē vedit thobie: ꝛ fecit hāc scripturam: vt ps dimidia q̄ superat: post obitū eoꝝ thobie dominio reuerteret.

Capi. ix.

a Tunc vocauit thobias angelum ad se: quem quidem hominem existimabat: dixitq; ei. Azaria frat: peto vt auscultes vbamea. b Si meip̄ sum tradam tibi seruū: nō ero ꝓdign⁹ p. uidētie tue. c Tñ obsecro te vt assumas tibi aiālia siue fuitia: d ꝛ vadas ad gabelū i rages ciuitatē medoꝝ red dasq; ei cyrographum suum: ab eo nouū bñficiū. e Tñ obsecro te vt assumas tibi aiālia siue fuitia .i. seruos ad eundū tecū apt̄os. f Et vadas ad gabelum in ra. cui. medoꝝ: sed hoc videt ꝓtradicere supra dictis. iij. capi: vbi dr. q̄ sara filia raguelis in rages ciuitate medoꝝ audiuit improperium ab vna ex ancillis ꝑis: spālr plegē ab eo receptā: ꝛ spālem cultū. g Quia nō ꝓtigit no. quēad. putabam⁹.i. timebam⁹. h Et exclusisti a nobis inimicū p̄sequentē nos.i viris filiis ne. i Miseratus es aũt duob⁹ vnic⁹.erat enī eis sara vnica: ꝛ silr thobias vnic⁹ pentib⁹ suis: vt ex p̄dictis. k Faceos dñe plenū benedicē te. p augmentum vtutis et gre. l Et sacrificiū laudis tue ꝛc Alia vo sacrificia nō poterāt ei irlm offerre. m Et cognoscat vniuersitas gentiuz.iuē qs erāt filij isrl captiuati. n Quia tu es d⁹ sol⁹.i. ver⁹ cetera patent. o Uroꝛi aũt sue. Hec est quarta ps b⁹. capli in q̄ ponit nuptiaꝝ celebratō eiꝰ. Uroꝛi aũt sue dix. vt instrueret cōiuiū. p familiā suam ꝓpaziēt disponēte. ꝛ p̄z ifra vsq; ibi p Et adiurauit raguel thobiam.i. adiurādū induxit. q Et duas ebdomadas mozaretur apud eū. vt sic i aspectu filie et viri sui gauderet et de regimine suo eos doceret. cetera patent.

Capitulum.ix.

a Tunc vocauit: Postq̄ descriptū ē illud qđ actū ē circa thobiā in termino vie sue. Hic cōsequenter describitur qđ actū ē p eo i termino vie angelice nāvltra: ꝓcessit ad recuperandū debitū a gabelo. ꝛ duplicē in tres pres: q̄ primo circa b ponit̄ huius thobie ꝛpcatio: scdo angeli ꝓdescēsio ibi. Cūq; raphael: tercio fraterna ꝓgratulatio: ibi. Cūq; ingressus eēt. circa primū dr b Si meip̄ tradā tibi seruum ꝛc. humiliter loq̄t ꝛ grate: vt impetret

ꝛ sic vt ꝙ ragu̾l ꝛ gabelus manerẽt in eadẽ ciuitate: ꝑt qđ nõ optebat anglin assumere seruos et ancillas vt ꝛet ad gabelũ. q. ad multũ distantẽ locum. Ad qđ pot dici ꝙ due crãt ciuitates distãtes in regno medoꝝ eodẽ noie noiate sicut in regno frãcie sũt plures ville distãtes q̃ tñ eodẽ nomine noiant: et in vna manebat ragu̾el: ꝛ in alia gabelus: vel aliter ꝑt dici: ꝙ ꝑ nomen ciuitatis rages nõ solum intelligit ipsa ciuitas: ꝫ etiã totũ territoriũ illi subiacẽs ciuitati qđ est aliqñ satis magnũ sicut ꝑs de ẽritorio ianuen: ꝛ in ciuitate manebat ragu̾el in loco vero territorij satis distante gabelus: et subdit rõ petitõis.

[e] Scis em̃ ipse q̃m̃ nũerat ꝑ me? dies. in q̃bus ꝓficꝑ pot iter nostrum.

[f] Et sitar. vna die plus ꝛistabit aia a?. timẽs de morte mea vel infirmitate. Et subdit alia rõ sumpta ex parte ragu̾elis cũ sbdit.

[g] Et certe vides ꝛc. ꝛ ꝑs littera.

[h] Tũc raphael. Hic ꝓfter describitur angeli ꝺescensio ad vi. Tuncꝛa phael assumens q̃tuor ex seruis Raguelis. vt iret honestius in specie hominis apparens.

[i] Et duos camelos. vnũ ꝑ se aliuꝫ ꝑ gabelo secuꝫ ad ducẽdo. ceꝛa patet.

[k] Cunqꝫ ingressus esset. Hic ꝓfter describit fratina ꝙrtul atõ cũ dr. Cunqꝫ ingressus esset domũ raguelis. s. gabelus veniens cum angelo.

[l] Inuenit thobiã discũbente. in cuiuscꝫ nuptiaꝝ suaꝝ.

[m] Et exiliens. s. thobias. [n] Osculati sunt seinuicez in signum amicicie. [o] Et fleuit gabelus. ex pietate.

[p] Benedixitqꝫ dñm. de bonis collatis thobie.

[q] Et dixit: benedicat te de?. i. multiplicet te in bonis spũalibus ꝛ tpalibus. [r] Quia filios optimi viri. q̃tũ ad scipm. [s] Et iusti. erga primũ. [t] Et timentis deũ eius offensam cauendo. [y] Et clynas facientis. miseriam pauperũ releuãdo. [x] Et dicat benedictio sup vxorem tuã. ꝓpter fecũditatẽ ei? in ea ꝛ mox honestatem.

[y] Et sup parentes vxoꝝ. ꝓpter bonitatẽ viam: dr enim coiter de bonis filios ꝛ filiabus: benedicat ꝑ q̃ genuit: ꝛ mater q̃ portauit. [z] Et videatis filios vsq; ad ꝛc. desiderat enim parẽtes videre multiplicatoꝛes sui seminis i longum quũ. [a] Et sit semẽ vr̃m benedictũ a deo isr̃l. ipm multiplicando in spũalibus bonis ꝛ tẽpalibus. [b] Cunqꝫ ista dixisset amen. optando buꝰ ꝛionis implectionem.

[c] Accesserunt ad qui. nuptiale. [d] Sz ꝛ cum timore dñi. ꝛ nõ cum dissolutionibus ꝛ ebrietatibus: q̃ a multis in talibus solent fieri indecenter.

[a] Cum vo moꝛas faceret. Descripto supꝰituꝛ? thobie. ꝓgressu: hic ꝓfter agit de ipsi? regressu: cui? primo describit ordinatio: scdo ordinati ꝓsecutio. xj. ca. tercio diuini secreti reuelatio. xij. ca. prima in duas: qꝛ primo ponit regressus thobie motiua rõ: scdo ciusdez debita dispositio: ibi. Cũqꝫ verbis Motiua rõ regressus thobie in duorꝫ ordinatꝫ erat tristicia parentuꝫ de moꝛa a?: q̃ mo ꝛedarat: ecũdo allegatur: ibi. Et vo raguel. Circa primũ ponitur querulatio ꝓprie cum dicit.

[b] Cũ vo moꝛas faceret ibi. s. in domo raguelis ꝓ nuptiis.

[b] Solicitus erat ꝑ? moꝛe. cãm ignorans.

[c] Putas q̃re moꝛat filꝰ me? ꝛc. nomini eius solicito et ignoꝛãti cãm rei d q̃ solicitat: occurrũt multe cogitationes de variis causis ꝓpter bilibus: q̃ tñ in plurib? nõ sunt vere.

[d] Aut quare detenꝰ? ibi. Timebat ne forte aliq̃d mali fecisset vñ detentus fuisset: vel infirmitatẽ incurrisset: vel q̃ gabelꝰ moꝛtuus fuisset ꝛ sic ceꝛt negocium impeditum.

[e] Et cepe. am. simul flere: eo q̃ die statuo ꝛc. ꝓputauerat ei dictas itineꝛ cũdo ꝛ redeũdo: ꝛ sic diꝛerat tali die poteriꝫ ꝑ reuerti. qđ tñ ñ fuit fm̃ ꝓt celebratõem nuptiaꝝ. [f] Flebat. Hic ꝓfter describit in spãli lamẽtatio matris: ꝛ patet ira vsq; ibi. [g] Lumen oculoꝝ nr̃oꝝ. qꝛ ꝑ iam erat cecus: ꝛ mater ex fletu ꝛ senectute ꝓponebat ad cecitatẽ. [b] Baculũ senectutis nr̃e nam sicut infirmus baculo sustentat: sic parentes i senectute debent a filijs sustentari. [i] Solatium vite nr̃e. multum enim consolantur parentes ex bonoꝝ ꝓsentia filioꝝ.

[k] Spem posteritatis nr̃e. erant em̃ senes: et thobias erat eis vnic?: vt s. dictũ ẽ: ꝛ ideo nullã posteritatis spẽz habebat nisi ꝑ ipm: ideo ꝛcludit. [l] Omnia simul in te vno bñtes. i. cuꝫ oia illa nõ habeam?: nisi ꝑ tuã ꝓsonã. [m] Teno debuim? dimittẽre a nobis: qꝛ maius bonum non est exponendum periculo ꝓ recuperatõe minoris boni cuiusmodi erat debitus gabeli. [n] Cui dicebat thobias ipsam consolando: in quo apꝑet eius magna perfectio qui positus in afflictione ꝓ filio: ꝓ eo cecitate: ꝓ senectute: ꝛ etiã paupertate: nihilominus tamen consolatur eam.

o Satis fidelis est vir ille. ℞ cũ firmiter tenebat: ꝓpter verba q̃ ab angelo in specie viri apparente audierat. cetera patẽt. p At vo. Hic ꝓfiter pomẽ dicte rõnis allegatõ: ꝛ ℞ ꝓpter vba raguelis ipm ampliꝰ retinere volentis: ꝛ ꝑ lra vsq; ibi. q Ego noui q; pi me⁹ ꝛc. hoc enĩ sciebat ꝓ teneritudine affectus parentũ ad se ipsum: quã experientiam multiplici certitudine cõgnerat.

r Cunq; verbis. Hic ꝓfiter describit recessus debita dispositio: ꝓ hoc q̃ raguel edidit thobie filiã suã secũ ducendã: ꝛ ꝓtẽs bonoꝝ suoꝝ. ꝓtunc thobie contingentẽ: ꝛ patz lra vsq; ibi.

s In pueris: in puellis. i. i seruis ꝛ ancillis: q̃ sic i scriptura sacra frequẽt nominant.

t Dimisit eũ a se. vt recederẽ libere: dicens.

v Angel⁹ ꝑñi fan. ℞ in itinere vio. q̃ dirigit vias ꝛ actus iusto rum.

x Et ap; rebẽdẽtes pentes filiam suaz ꝛc. vt verba que recedens ab eis audirent: deide ipi us arn⁹ impssa remanerent.

y Monentes eã bonoꝛare soceros. nam vir ꝛ vxoꝛ sũt quasi vna ꝑsona: et iõ sicut vir tenetur bonoꝛare parẽtes ꝓprios: ita ꝛ eius vxoꝛ.

z Diligẽ maritum. tãq; vna ꝑsonã.

a Regere familiam. nam in domo aliq; sunt agenda: q̃ magis decẽt fieri ꝑ mulieres q̃ ꝑ viros: ꝛ etiã quia viri circa exteriores occupatões sunt magis intenti: et circa mercatões agriculturam ꝛ dmõi. b Et seipsam: irreprehensibilẽ exhibere. ꝓ castitatẽ pudicã: ꝛ ꝓ prudẽtem ꝛ honestã conuersatione. Capitu. xj.

Q Unq; reuerterẽtur. Describitur dispositõe ad regressũ: ℞ ꝓfiter describit ipe regressus: ꝛ primo q̃tum ad duos ꝑcedẽtes: scdo q̃tũ ad alios subsequentes: ibi. Ingressa ẽ etaz. Prima adducitur ad modũ reliq̃sti ꝑiem tuũ. b Si placet ita q; tibi ꝑcedamus: ꝛ lento gradu inseq̃nr iter nũm familie sic cũ ꝑtige tua ꝛ cuz aĩalibꝫ cunq; ℞ placuisset vt irent: dixit raphael ad thobiã. Tollete cum ex felle piscis: erit ei necessariũ. Tulit itaq; thobias ex felle illo ꝛ abierũt. anna aũt sedebat secus viam quotidie i supcilio montis: vñ respicẽ poterat ꝛe longi quo. Et dũ ex eodẽ loco specularet aduentũ ei⁹: vidit alonge: ꝛ ilico ꝓgnouit veniẽtẽ filiũ suũ: currensq; nũciauit viro suo dicẽs. Ecce venit filiꝰ tuus. Dixitq; raphael ad thobiã. c At vbi i troiem⁹ wmũ tuã stati adora dñm deũ tuum. ꝛ gratias agẽs ei: accede ad ꝑez tuũ. ꝛ osculare euz. Statiq; linisup oculos eius ex felle isto piscis: q̃ poꝛtas tecũ. Scias eũ q̃m⁹ moꝛ aperiẽt oculi ei⁹. ꝛ videbit ꝑ tu⁹ lumen celi: ꝛ in alpectu tuo gaudebit. d Tunc ꝑcurrit canis q̃ sil⁹ fuerat i via: ꝛ q̃si nunci⁹ blandimẽto sue caudegaudebat. e Et exurgẽs ccc⁹ ꝑ cepit offendẽs ꝑ dilꝫ currẽ⁹ ꝛ data mãu puero: occurrit in obuiam filio suo. Et suscipiens osculatus est eũ cum vxoꝛe sua: et ceperunt flere pre gaudio. f Cunq; adoꝛassent deum: et gratias egissent: m consederunt.

Hic ꝓfiter subdit parentũ obuiatio cũ dĩ. h Cepit offen. pedi. currere. naz ꝑ gaudio festinabat occurrere filio suo. k Et data ma. puero. dirigentꝫ gressus eius.

l Cunq; adoꝛassent deũ gras agendo de ꝓseruatõe filij in via.

m Consederũt. ad querẽdũ de suo statu ꝛ de ꝓgressu ei⁹ ꝛ regressu: ficut cũ redeũtes d negociatõe aut pegrinatõe ꝑ debẽt deũ adoꝛare q̃ rumoꝛes referat: vt dẽm e sic ami ci suos suscipiẽtes dñt ꝑ do gras agẽ. q̃ d tlib⁹ intꝛogare

tres: q: ꝓmo describitur raphaelis ꝛ thobie reuersio: scdo ponit ꝑcuꝛꝛ obuiatio: ibi. Exurgẽs. Scio bñficij collatio: ibi. Tũc sumẽs. Circa primũ sciendũ: q oẽs te comitiua thobie iunioꝛis sil⁹ oẽs receꝑrũt te domo raguelis: ℞ non omnes venerit simul ad thobiã seniozẽ: nã raphael ꝛ thobias in via dimiserẽt alios: vt citi⁹ venirent ad thobiã seniozẽ ex rationabili cã vt videbit ifraz exponendo: q̃ ls sit in plurib⁹ plana: a liq; tñ exponentur breuit discutiẽdo.

b Undecio die. ℞ non ꝑt intelligi a ꝓncipio itineris: nã thobias fuit ꝑ duas ebdomadas in domo raguelis: vt dictuz est supra viij. ca. ꝓpter q̃ intelligit a recessu a domo raguelis.

c Scis quemad. reli. pa. cuũ. i. pauperẽ ꝛ cecũ: ꝛ ignominiosum ñ decet q; i tali statu ab vxoꝛe tua ꝛ familia d domo diuite ꝛ honoꝛabili venientibus sic inueniaꝛ.

d Si placet ita q; tibi ꝑcedamus. ad amouẽdũ istos defect⁹. ex ℞ ꝑ q̃ honũ ẽ honestatẽ sui stat⁹ ꝛ generis cõseruare aliter ãgelus ℞ nõ dixisset. ceꝛa patẽt ꝛfz ibi.

e Et vbi introiꝛis domuz ꝛc. ex ℞ loco dꝫ exemplum q̃ debes de negociatõib⁹ seu pegrinationib⁹ reuertẽtes pñ⁹ debẽt gratias agere de diuia ꝓtectõe q̃s se ponant ad narrandum rumoꝛes ꝛ trufas.

f Mox apientur oculi ei⁹. i. cito scz post q̃si ꝑ dimidiã hoꝛã: vt dꝫ infra.

g Tunc ꝑcurrit canis gaudens q̃ reuertebat ad locum vbi fuerat nutritus.

h Et exur. cecus

i Cepit offen. pedi. currere. naz ꝑ gaudio festinabat occurrere filio suo.

k Et data ma. puero. dirigentꝫ gressus eius.

l Cunq; adoꝛassent deũ gras agendo de ꝓseruatõe filij in via.

m Consederũt. ad querẽdũ de suo statu ꝛ de ꝓgressu ei⁹ ꝛ regressu: ficut cũ redeũtes d negociatõe aut pegrinatõe ꝑ debẽt deũ adoꝛare q̃ rumoꝛes referat: vt dẽm e sic amici suos suscipiẽtes dñt ꝑ do gras agẽ. q̃ d tlib⁹ intꝛogare

a Tūc sumēs. Hic ꝑnter describit bñficij collatio. s. thobie senioris illūinatio cū dr. b Et cepit albugo et oculis e⁹ q̄si membrana. i. pellicula. c Qui egredi. et p3 q̄ ei⁹ cecitas nō erat et corruptōne oculoꝝ: s et opimento membranaꝝ: nec ē incōueniēs q̄ hec curatio fuerit ex virtute felle: cū illa macula fuerit res coprialis: vt dictū ē supra vj. ca. Et sciēs gratiaciōe: p3io coiterē cū dr. Et glorificabant deū. ꝛc. scdo spāliter cū subdit. d Dicebat q̄ thobias bñdico te. id est laudo toto corde. e Quia tu castigasti me. sicut filium dilectū. p3ouer. iij. Quem enī diligit dñs corripit. et quasi pater in filio. ꝙplacet sibi. f Ingressa est. Hic ꝑnter describitur aduen⁹ sequētiū. s. vxoris familie. i. ancillū cū dr. g Post septē dies. ab ingressu thobie in nniorēs ad patrem suū: et p3 sra. h Venerūtq̄ ad hoc. et nabath. vbi describit ꝙgratulatō amicoꝝ. cetera patent vsq3 ibi. i Et p septem dies epulātes. nō in comessatōnibus et ebrietatib⁹: ꝫ in diuinis. et gratiarū actione de bonis exhibitis thobie.

Capitulum .xij.

Tunc vocauit. Postq̄ descripta ē circa thobiam bonoꝝ collatio. h cōsequēter describitur secretoꝝ rei reuelatio: et p3io respectu ꝑteritoꝝ: scdo respectu futuroꝝ. ca. xij. Prima in duas: q̄ primo ponit hui⁹ reuelatōis occasio: scdo ipsa reuelatio: ibi. Tunc dixit eis. Occasio ꝙo hui⁹ reuelatōis fuit retributio mercedis: quā pater et fili⁹ⁿ⁹ angelo facere voluerūt: credentes ipm hoiem ē. Circa quā retributiōez primo ponitur ꝑfis et filij adiunctē collatio cū dr. a Tūc vocauit ad se thobias filiū suū. ad ꝙcrendū de mercede sui ductoris b Pater quā mercedē dabim⁹ ei. q. d. nō dabem⁹ aliq̄d sufficiens ad retribuendū sibi: et ad hoc allegat octo beneficia p ductoꝝ suū ei collata dicens. c Me dixit tc. et p3 ex ꝑdictis lra: scdo subdit b⁹ rogatio: cū dr. d Sz peto te pi: vt ro. eū si for. digna. med. tc. Medicinas enim alia erat eis ꝙ victu et vestitu suo et familie necessaria.

[a] Tūc sumēs thobias ꝺ felle piscis: liniuit oculos ꝑris suo. Et sustinuit q̄ dimidiam fere horā: [b] et cepit albugo ex oculis e⁹ q̄si membrana [c] oui egredi. Quā apprehendēs thobias traxit ab oculis e⁹: stariq̄ vsū recepit. Et glificabant deū ipe vicz et vxor e⁹: et oēs q̄ scebant eū. [d] Dicebat q̄ thobias. Bñdico te dñe d⁹ isrl: [e] q⁹ tu castigasti me: et tu saluasti me. Et ecce ego video thobiā filiū meū. [f] Ingressa ē et [g] ꝑ septē dies sara vxor filij e⁹: et oēs familia et pecora sana: et cameli et pecunia multa vxoris: ꝫ ꝛilla pecunia quam recepat a gabelo Et narrauit patrentib⁹ suis oia bñficia dei: q̄ fecisset circa eū ꝑ hoiem q̄ eū duxerat. [h] Venerūtq̄ achior et nabath ꝑsobrini thobie: gaudētes ad thobiā: et ꝑgratulātes ei de oib⁹ bōis q̄ circa illū oñderat d⁹. [i] Et p. vij. dies epulātes oēs cū gaudio magno gaudij sē. .xij.

[a] Tūc vocauit ad se thobias filiū suū. Dixitq̄ ei. Quid possum⁹ dare viro isti sctō qui venit tecū? Ñ dens thobias: dixit ꝑri suo [b] Pater quā mercedē dabimus ei: aut q̄d dignū poterit eē bñficijs ei⁹? [c] Me duxit et reduxit sanū: pecuniā a gabelo ipe recepit: vxorez ipse me hre fecit: et demonium ab ea ipe ꝑpulit. gaudiū parentib⁹ ei⁹ fecit: meip3 a feu oratōne piscis eripuit: te q̄z videre fecit lumē celi: et bonis oib⁹ ꝑ euz repleti sum⁹. Quid illi ad h̄ poterimus dignū dare: [d] Sed peto te ꝑr mi: vt roges eum si forte dignabit mediet atē de oib⁹ q̄ allata sunt sibi assumere. Et vocātes eū: patrē suū⁹: tulerūt in ptez: et rogare ceperūt vt dignaretur dimidiā ꝑtem oīm q̄ attulerāt: q̄ acceptā hre. [e] Tūc dixit eis⁹ occulte. [f] Benedicite deū celi: [g] et corā oib⁹ viuentib⁹ ꝑfitemini ei: q⁹ fec vobiscū misericordiā suā: [h] Et ei sacrm [i] regis [k] abscōdere bonum est: [l] opa aūt dei reuelare et ꝑfiteri honorificū est. [m] Bona ē oīo cū ieiunio et elemosyna: magis q̄ thesauros auri recondere: q̄m elemosyna a morte liberat: et ipsa est que purgat peccata: et facit inuenire vitam eternā. Qui aūt faciunt peccatū et iniquitatem: hostes sūt anime sue. [n] Manifesto ergo vobis veritatē: et non abscondā a vobis occultū sermonē. [o] Ñ cū orabas cū lachrymis et sepeliebas mortuos: et delinquebas ꝓdiū tuū et mortuos absconebas ꝑ diez in domo tua et nocte sepeliebas eos: [p] ego obtuli

[e] Tūc dixit. Hic ꝑnter describit reuelatio veritatis ignote. Circa quā anglis ꝑmittit quandā ꝑfatōez. secūdo subdit sūā reuelatōez: ibi. Manifesto. circa primū dr. [c] Tūc dixit eis. s. angl'is. [f] Occulte. q⁹ tractare rant eū ad ptez: vt deū ē. [g] Bñdicite deū celi. licz eñ sit dē totius creature. dr tamen spāliter deus celi nam ibi relucz gla sua mō specali. [h] Et cora oñibus viuentib⁹ cōfitemini ei. tanq̄ de bñficijs ei⁹ grati. [i] Etern sacrm. i. secretū. [k] Regis. s. terreni. [l] Abscondere bonū est. nō ems posset bñ regere regnū suū: si reuelaret coiter secretū suum. [m] Opa autē dei reuel. et ꝑfi. bo. ēq̄ cedit ad bonorē dei: q̄ bonum illoꝝ q̄ reuelant et ad laudandū deū alios inuitēt. ꝓter q̄ vbi nō apparet dei laudatio ꝫ magꝫ derisio: h nō est agendū sicut in inficiebus obstinatis: ꝓter q̄ dic salvator Mat. vij. Nolite scīa dare canibus nec margaritas vestras ponat⁹ ante porcos tc. [n] Bona oratio cum ieiunio: naz p ieiunū sanant pestes corporis: p elemosynā purgant peccata. [o] Et elemosyna magꝫ tc. naz ipa ē satisfactoria. ꝑ petis vt dei ē ꝺ. et ꝑ ꝑis introductoria ad regnū glie celestis. thesauri vero cū valent nisi ad ꝓfessionē vite ꝑfectis: quā citā frequēter abbreuiāt: nam multi iugulantur pro thesauris suis. cetera patent ex dictis. [p] Manifesto ergo. Hic ꝑnter angelus abscondita q̄ aperit veritatez: z primo ꝛctum ad beneficia que fecit thobie et sare. Secundo ꝛctum ad ea que gessit in humana effigie ibi. Dixitq̄ eis. Circa primum primo recitat thobie meritum dicens.

[q] Quando orabas cum lachrymis. et sepeliebas et cetera. et patet ex dictis supra primo et secundo capitulis. [r] Ego obtuli orationem tuam domino

nam angeli sunt administratorij: in ministeriū missi ꝓpē eos q̄ capiūt hereditatē salutis Hebre.j. Sciendū tñ q̄ angeli nō offerūt orationes iustorū coram dño ad aliq̄d sibi manifestādū: nā oia sunt nuda ⁊ apta oculis eius: etiā antequā fiāt: ꝑ ad ꝓsulendū sup ꝑ diuinū ꝓsiliū: q̄d ꝓpter ꝑ fit agendū circa iustos: vñ ⁊ ꝓpter ꝑ fuit missus a deo ad illuminādum thobiam: vt postea subdit.

a Necesse fuit vt tēptarer ꝓbarer tc.i. fuit vtile tibi ꝓ meritū. et alijs ꝓ exemplum: ⁊ sic ꝓ principio ponit hic rij. q̄ fit necessariū grisero.i. vtile.

b Et nunc misit me dñs deus ꝓpter tuū ⁊ fare meritū: vt dcīm est ꝑ.iij.ca.

c Ego cū fuz raphael angel⁹. noiant cū angeli in scriptura ꝑm ꝓuenientiaz ad officia: ꝓpter q̄ mittunt: vnū Ysaie. vj. Ange⁹ missus ad purgandum labia ysaie vocatur seraph: q̄uis non esset ꝑ ordine seraphico: ⁊ sic angel⁹ iste vocat raphael.i. medicus vel medicina dei: q̄ missus fuit ad sanandū thobiam.

d Un⁹ ex septē q̄ astam⁹ añ dñm. nō accipit ꝑ astare ꝓut distinguit angelos assistētes a ministrātib⁹: nam raphael nō erat ex suprioribus ordinibus. q̄ nō mittūt ad tres inferiores: ꝓpter q̄ nō dicunt assistētes deo: ꝑ de inferioribus q̄ mittunt ꝓpter q̄ ministrātes dicunt: raphael añ fuit missus ad curādū thobiā: ⁊ liberādū sarā: sed accipit ꝑ astare ꝓ ee ꝓtez deo ꝓ aptaz visione ⁊ fruitione: ⁊ ꝑ ducunt angel⁹ oīb⁹ sctis: q̄ sp̄ vident ꝑem q̄ in celis ē. q̄ añ dē dic. d Un⁹ ex septē. accipit numerus determiat⁹ ꝓ indeterminato. s.ꝓ vniuersitate angelorū: nā sicut dicit greg. omel. xxv. Ām oēs tps septem dieb⁹ ꝓhendit: recte septenarius nūer⁹ vniuersitas designat: q̄ i anglis ē valde magna. Dan. vij. Milia miliū ministrabāt ei: ⁊ decies cētena milia assistebāt ei.

e Cūq; ꝑ audissent turbati sē. i. admirati sē et stupefacti ex diuina ꝓdescēsione circa ipos. f Et trementes ceciderūt. nā stupor ⁊ admiratio reddūt boies tremētē: ⁊ stare nō potentē. g Dixitq; eis angelus. Hic ꝓfter reuelat veritatē occultā de bis q̄ fecerat in humana effigie: primo tñ ꝓlocat eos dicens.

h Pax vobis nolite timere ⁊c. q.d. nō veni ꝓpē malum vim: ꝑ bonū. i Eteñ cū essem vobiscū. omnia cuncta vt dō. k Per voluntatē dei. erā cū ab eo miss⁹ ad hoc: ꝓpter q̄d sunt illi gē ꝓncipaliē agendē: ideo subdit. Ipm benedicite ⁊c. l Videbar quidem vobis. ⁊ in comestione cū ⁊ potatione primo est abi ⁊ potus sumptio: scdo abi sumpti et potus in ventrem traiectio et ista fiūt ꝑ motū localem: ꝓpter q̄d ꝑ fieri ab angelis in corpore assumpto: quia natura corporalis obedit angelis q̄tum ad localem motum. tertio in comestione ⁊ potatione est abi attracti ꝑ uersio per virtutem nutritiuam: q̄d nō potest esse in angelis: q⁹ nō habēt corpora sibi naturaliter vnita: nec ꝑ ꝓsequens nutribilia. ideo subdit. l Sed ego cibo inuisibili ⁊c. vt. s. refici et bucabū inuisibile et potum vocat dei daram visionem ⁊ fruitionē ad quā inuitat.

Ōzonem tuā dño: Et q̄ acceptꝰ eras deo necesse fuit vt tēptarēt ꝓbaret te. Et nūc misit me dñs vt curarez te: ⁊ sarā vxorē filij tui a tēmonio liberarē. Ego eī suz raphael angelus: vnus ex septez q̄ astam⁹ añ dñm. Cūq; hec audissent turbati sē: ⁊ trementes ceciderūt sup terram in faciez suā. Dixitq; eis angelus. Pax vobis. Nolite timē. Eteñ cū eēm vobiscū ꝓ voluntatem dei: videbar quidez vobiscum manducare ⁊ bibere: ꝑ ego cibo inuisibili ⁊ potu q̄ ab hominib⁹ videri nō potest vtor. Tūs est ergo vt reuertar ad eum q̄ me misit: vos aūt benedicite deum: ⁊ narrate oīa mirabilia ei⁹ ipsum bñdicite ⁊ cantate ei Et cū hec dixisset ab aspectu eoꝝ ablatus est: ⁊ vltra eum videre non potuerūt. Tūc ꝓstrati ꝓ horas tres i facie: bñdixerūt deū. Et exurgētes: narrauerūt oīa mirabilia eius. Cap. xij.

Aperiēs aūt thobias semorem os suum: bñdixit dñm: et dixit. Magnus es dñe in eternū: ⁊ oīa scla regnū tuū: qm̄ tu flagellas ⁊ saluas: deducis ad inferos ⁊ reducis: ⁊ nō ē qui effugiat manū tuaz. Confitemi dño filij isrl: et ī ꝓspectu gētiuz laudate eū: qm̄ ideo dispersit vos inter gētes q̄ ignorāt eū: vt vos enarretis mirabilia ei⁹ ⁊ faciat scire eos: q.d nō ē alius deus potēs ꝓter eū. Ipse castigauit nos ꝑ iniquitates nras. ⁊ ipse saluabit nos ꝓpter miam suam. Aspicite ergo que fecit nobiscum:

m Tūs est ⁊c. q̄ misit me. ꝓfecta mea legatōne: non est ꝓ hoc intelligendum q⁹ angeli a deo missi a deo recedāt quia sp̄ intra deum currūt. cū sit vbiq; pñs: s̄ banc reuersionē vocat disparitionē: ad eo sequitur.

n Et cū hec dix. ab aspec. eoꝝ ablatus est. q̄ ꝓfecerat sua legationē.

o Tūc ꝓstrati ꝓ horas tres. ꝓpter tria bñficia. s. illuminationis thobie. et directōnis sui filij: ⁊ liberatiōis sare a demonio.

p Et exurgētes a gratiarū actōne.

q Narrauerunt oīa mirabilia ei⁹ ad manifestandū dei bonitatez: sicut eis dixerat angl⁹.

Capitulum. xij.

Aperiens aūt thobias. Hic ꝓfter describit reuelatio diuini secreti q̄tum ad futura ꝓ totus ꝓphetie datum thobie: ad q̄d ꝓponit eleuatio mentis ꝓ orationem ꝓpter quod primo ponit thobie oratio: scdo futuri releuatio ibi. Hierlm ciuitas dei. Circa primū dicit. a Aperiens aūt thobias semorem os suum. ad deum manifestē laudandum: ⁊ primo confitetur eius potestatē et eternitatem dicens. Magnus es domine ⁊c.

b Quoniam tu flagellas et saluas. qm̄ pene a deo iustis inflicte sunt quedaz medicine. c Deducis ad inferos id est ad penam per tuam iusticiam. d Et reducis per tuam misericordiam. e Et non est qui effugiat manū tuam. nam exiens de manu sue misericordie incidit in manum sue iustitie. ꝓfter inducit alios ad dei laudez dicēs. f Confitemini dño filij israel. q.d corde credit ad iusticiā ore aūt fit ꝓfessio ad salutem Ro.x. g Et in ꝓspectu gentiū laudate eum. vt nō timeatis neq; erubescat laudem eius coram infidelibus: ⁊ subdit ratio. h Ām ideo dispersit nos inter gentes ⁊c. licet cū de filios isrl ꝓpter pctā sua disperserit inter gentes: vt sic non remaneret dedecor culpe sine decore iustitie: tñ ex hoc eliciunt aliū bonum. s.q̄ iudei in cultu dei firmi narrabant mirabilia que fecit deus populo israel in exitu de egypto: in transitu maris rubri: ⁊ etiam in deserto: ⁊ ꝓsimilibus: quibus audītis multi gēles relicta ydolatria ꝓcurrebant ad vnum verū deum. i Ipse castigauit nos puniendo. k Et ipse saluauit nos ꝓpter misericordiā suam. inter gentes nos custodiendo: ām q̄ dicitur Treno: um. iij. capi. In vmbra tua viuemus in gentibus.

l Aspicite ergo. diligenter cōsiderando.

m Que fecit vobiscū. per suam iusticiā ⁊ misericordiā.

a Et cū timore. cordis. b Et tremore. dr̄pis. q; fortis mor̄ aie redūdat ad corp̄. c Confitemi illi. q̄ sit misericors. z iust⁹. d Regēq; scl̄oz exaltate in opib⁹ vr̄is. oia i ei⁹ gl̄a faciēdo: cetera patēt vsq; ibi. e Ego aūt. f̄m boēz interiorē. f Et aia mea. f̄m sensualitatē: z accipitur b aia. p pte sēnsitiua: sicut Gen. j. Facr̄ bō in aiaz viuentē. g In eo letabimur. q; motus rōnis interior q̄ est bō redundat in pt̄es sensitiuam quā mouet sicut intelligēcia sper̄ā: tercio de aia. h Hierusalē. Sione premissa. q̄ dilpoit ad ꝓphiaz: h ꝓ̄r ponitur vnū. ꝓphie cōcessuz thobie: p; qō primo. ꝓbetat ō hierusalē dicit⁹ a: secundo de mystica: ibi. Alia mea. Circa primuz dicatur.

b Hierlm ciuitas dei. i. ad ei⁹ cultum electa. u. palip. vj.

i Castigauit te dñs. loq̄tur de futuro p modum p̄terit. ꝓpt certitudinē. q. phie. nō cēm fuit hierlm destructa Thobia viuēte: vt oñsum est ō. j. c.

k In opib⁹ manuū tuaz. i. ꝓpter opa tua mala.

l Confitere dño i bonis tuis. iuste viuendo. m Et bñdic deus tuus deuote dēcando.

n Et reedificet in te tabnaculū suum. i. templum qō fuit inchoatuz tpe cyri: vtz. j. esdre. iij z ꝓsūmatū tpe darij. j. esdre. vj.

o Et reuocet ad te omēs captiuos qō fuit tūc ipletū: q; oēs captiuati de hierlm habuerūt rede eundi licentiā: vtz. j. esdre. j. p Luce splendida fulgebis. hoc fuit pncipaliter impletū q̄n xp̄c q̄ est lux mūdi: fuit ibidē oblat⁹: ꝓpt q̄ sanct⁹ symeon tūc exclamauit: lucem. Lumē ad reuelatiōez gen. ꝛc. q Et oēs fines terre adorabūt te. q; et oibus mōdi ꝓnibus venichat aliq̄ adorare in hierlm in diebus solēnib⁹: vt bñ act. ij. r Et terram tuā. in sanctificatōez bēbunt: vñ terra illa vocat̄ ēra sctā.

s Maledicti erūt q̄ ꝓtemplerūt te: sicut p; de antiocho q̄ posuit ydolū in templo hierosolimitano: vt bñ. j. mach. j. Bñdicti; erūt q̄ edificauerūt te. sicut p; de zorobabel z ihu filio iosedech: z aliis edificatoribus templi: z Misericordia z socijs eius ciuitatem reedificantibus. cetera patēt ex dictis. t Anima mea. Hic ꝓfiter ꝓbetat de hierlm mystica: q̄ est trūphans ecclia: sicut Esaie. xiij. ꝓbeta loquens de rege babilonis transit ad loquendū de tyrpho z cieccōne demonis: vt ibidē fuit oñsum: dicit igitur.

"z cū timore[b] z tremore[c] ꝓfitemini illi:[c] regemq; scl̄oz exaltate in opib⁹ vr̄is. [c]ego aūt i terra captiuitat̄ mee ꝓfitebor illi: q̄m oñdit maiestatē suā i gētē peccatrices. Cōuertimi itaq; pctōres: z facite iusticiā coz̄ deo: credētes q̄ faciat vobiscū miam suā. Ego autē [f]z aia mea[g] in eo letabimur Bñdicite dño oēs electi ei⁹ agite dies letic̄e: z cōfitemi illi. [h] Hierlm ciuitas dei[i] castigauit te dñs[k] in opib⁹ manuz tuaz. [l]Confitere dño in bonis tuis: [m] z bñdic deū scl̄oz: [n]vt reedificet in te tabernaculū suū: [o]z reuocz ad te omēs captiuos z gaudeas in oīa scla scl̄oz. [p] Luce splēdida fulgebis: [q]z oēs fines terre adorabūt te. Maledicti erūt [s] oēs q̄ blasphemauerūt te bñdictiq; erūt q̄ edificauerint te. [t]Tu aūt letaberis in filijs tuis: q̄m oēs bñdicentur: z cōgregabunt ad dñz.

Beati oīes q̄ diligunt te: z qui gaudēt super pace tua. [t]Alia mea bñdic dñm: [v] q̄m liberauit hierlm ciuitatē suā a cūctis tribulatōnib⁹ eius dñs deus noster. [x] Beat⁹ ero si fuerit reliquie semis mei ad videndā claritatē hierlm. [y] Porte hierlm ex sapphyro et smaragdo edificabuntur: z ex lapide ꝑcioso oīes circuitus muroz ei⁹. Ex lapide candido z mūdo oīes platee ei⁹ sternent: [z] et ꝓ vicos ei⁹ alleluia cantabit. Bñdictus dñs q̄ exaltauit eaz vt sit regnū ei⁹ in scla scl̄oz sup eam amen. La. xiij.

Et [a]ꝓsūmati sunt f̄mo nes thobie. Et postq̄ illuminat⁹ ē thobias vixit ānis q̄draginta duob⁹: z vidit filios nepotū suoz. Cōpletis itaq; ānis centū duo bus: sepult⁹ ē honorifice in niniue. Quiquaginta nāq; z ser annoz lumen oculorum amisit: seragenarī⁹ vo recepit. [b] Reliquū vo vite sue i gaudio fuit: [c]et cū bono ꝓfectu tioris ōr̄ ꝓcessit i pace [d]In hō aūt mort̄ sue vocauit ad se thobiā filiū suū: et vij. iuuenes filios suos nepotes: [e]dixitq; eis. [f]Prope erit

[t] Anima mea bñdic dñm. ꝓpter tātū beneficiū.

[v] Qm̄ liberauit hierlm ciuitatē suam. a cūctis tribulationibus ei⁹: hoc nō pōt intelligi de hierlm terrena: q̄ ad huc est in manib⁹ infidelium nec de hierlm mystica: put accipit ꝓ militātē ecclia: q̄ erit in tribulatoib⁹ vsq; ad mūdi terminuz z ideo intelligit de hierlm superna: vbi nulla tribulatio bz locum: ideo subditur.

[x] Beatus ero si fuerint reliq̄e cē. q; nō tm̄ deriderabat ꝓpriaz beatitudinē: ꝙ etiā seminis sui.

[y] Porte hierlm ex sapphyro et smaragdo. ꝓ bō edificiū ex lapidibus ꝑciosis intelligunt meritaviritutū q̄bus electi habebunt ingressum ad dignitas mansiones eccl̄ie: de hierusalem f̄m distinctiones meritoz.

[z] Et ꝓ vicos eius alleluia cantabitur. i. laudatio dei: f̄m illud psalm̄. lxxvij. Beti qui habitāt i domo tua dñe in scla scaloz laudabunt te.

Capitu. xiij.

[a] Cōsumati sūt. Hic ꝓsequēter ponitur ꝓbenda thobie tempore mortis sue: z diuiditur in tres ptes: q̄a primo circa decursum vite tibi senioris ponitur breuis epilogatio: secūdo ꝓbetalis exhortatio: ibi. In hora aūt. tercio filialis obtempatio: ibi. Factum est aūt prima ps patet vsq; ibi.

[b] Reliquum vo vite sue in gaudio fuit. scilicet spirituali in deum ordinato. [c] Et cum bono ꝓfectu timoris. i. filialis: qui habēt caritatem annexam. quia sicut ꝓcedebat in etate: sic ꝓficiebat in caritatate: ideo subditur. [d] Pcessit in pace. i. ad lymbū patrum sanctoz aduentum xp̄i expectantium.

[e] In hora aūt. Hic ꝓsequenter describitur ꝓphetalis exhortatio cum dicitur. In hora autem mortis sue vocauit cē. vt verba que de ꝓsenti vita recedens diceret: in ordibus filij sui: ac nepotum artius impressa remanerent.

[f] Dixitq; eis. ꝓphetice.

[g] Prope erit interit⁹ niniue. Jonas cū ꝓbeta prius denūciauerat niniue subuersionē: sed cū ad verbū eius egerunt penitentiā: ideo subuersio illa fuit dilata

postea vo niniuite reuersi fuerūt ad vicia cōsueta: ꝓpē qō destructōez eius itez dixit dñs p naum ꝓpha3: que destructio facta est p chaldeos: z hāc destructōis aptio pinquatōes pdixit ꝑ thobias: postea vo tebdlat3 chaldeis p cyrū regē ꝑsaꝝ filiū a3 cambises q̄ z nabuchodonosoz dict9 ē: vi uente adhuc patre cepit regnare sup regnū assyrioꝝ in ciuitate niniue: vt hr iudith. j. ex quo p3 q̄ hec ciuitas fuerat interi re edificata.

b Non.n. excidit verbū dñi. sez qñ est ꝓphia p̄destinatōis: q̄ semp implet: qz denūciat futurū ꝓut est in dispositōne diuina q̄ est immutabilis z talis fuit ꝓphetia nauim et thobie de subuersione niniue. Ois vo est ꝓphia cōminatōnis q̄ denūciat aliq̄ futurū ꝓut est in causis secundis sez in meritis et demeritis hoim nō semp impletur: eo q̄ merita z demerita hoīm mutanē z talis fuit ꝓphetia ione q̄ dixit. Adhuc quadraginta dies z niniue ꝛc. hoc em̄ etigebāt niniuite ꝓ peccata. quibus penitentibus illa subuersio tūc nō fuit subsecuta.

i Et fratres nostri ꝛc. reuertent. q: omnes q̄ captiuati fuerūt in babilone habuerūt redeūdi licentiam: z multi de regno israel q̄ adhuc erāt in regno medoꝝ et ꝑsarum redierūt: de illis vero qui erant vltra montes caspios: dicūt iudei q̄ nulli redierunt. k Omnis autem deserta terra eius replebit̄ boibus z animalibus

l Et domus dñi ꝛc. reedificabitur. p3 ozo babel z alios de captiuitate babilonica redeuntes. m Ibiq̄ reuertent̄ oēs timentes deum. illi em̄ qui noluerunt

interi9 niniue. b Non.n. excidit verbū dñi: 1 frēs nr̄i q̄ dispersi sūt a terra israel: reuertēt ad eā. 8 Dis ār ꝑfecta terra ei9 replebit̄: 1 wm9 rei q̄ in ea incēsa est iteruz reedificabit̄: m ibiq̄ reuertētur oēs timētes deuz: n z relinquēt gētes ydola sua: 1 veient in irlm: z inhabitabūt in ea: o 1 gaudebūt in ea oēs gentes terre adorantes deum israel. Audite ḡ filij mei ꝑcem vim. Deuite dño in veritate: z inquirite vt faciatis q̄ placita sūt illi. Et filijs vr̄is mandate: vt faciant iusticias et elymas: vt sint memores dei z bñdicāt deum in oi tpe in veritate z in tota virtute sua. Huc ergo filij audite me: z nolite manē hic. Sz quacunq̄ die sepelieritis mez vram circa me in vno sepulchro: ex eo dirigite gressus vros

reuerti de babilone ibi fuerunt retenti: filioz quos genuerant z possessiōnū q̄s acquisierāt amore: sicut dictuz fuit esdre primo. j n Et relinquēt gentes ydola sua. q: plures de gentilibus relictis ydolis suis venerūt in irlm: cuz redeuntib9 de babilonc ista tñ ꝓphia ꝑ

vt creatis hinc. Ulideo em̄ q: iniq̄tas eius finez habit ei. p Factū est aūt9 p9 obituz mr̄is sue: thobias abscessit ex niniue cum vroze sua z filijs z filioz filijs: z reuers9 est ad socios suos. Jnuenitq̄ eos incolumes: in senectute bona: 1 curā eoꝝ gessit. s Et ipe clausit oculos eoz: z omnē hēditatē tmus rageli sipe ꝑcepit: vidit̄q̄ quintā generatōz filioz filiorum suoz. Et ꝑpletis annis nonaginta et nouem in timore dmini: t cuz gaudio sepelierūt eū. Ois aūt cognatio ei9. z omis generatio e9 in bona vita z in sancta puersatōne pmāsit: u ita vt accepti eēnt taz deo q̄ hoibus: z cunctis habitantibus terram.

Explicit liber Thobie.

ꝑ dicatōnez aplōz multo pfectius fuit impleta: z de hac videt thobias ꝓpicaliter loqui: iō subditur.

o Et gaudebunt in ea omnes reges terre. q: multi reges gaudent in ecclesia lugo xpi submittētes colla sua et plenius implebitur in fine mundi q̄n post pscutiōez antixpi oīs generaliter cōuertitur ad xpm: qui est rex omniū fideliū nomine israelis designatoz. cetera patent ex dictis.

p Factū est autē hic ꝓpter describurtur filialis obtemperatio eiꝰ vr̄.

q Post obitum mr̄is sue Thobias abscessit ex niniue ꝛc. sicut ꝓceperat ei pater. cetera patent vsq̄ ibi.

r Et curā eoꝝ gessit. nam crāt parentes sui ratione vroris sue: que cuz eo erat: vna caro.

s Et ipse clausit oculos eoz. mod9 em̄ tūc erat: et adhuc est in plurib9 terris: q: oculi mortuorum claudunt̄ p amicos ꝓpinquos: p hoc significātes q: obdormiant in dño. cetera patent vsq̄ ibi. t Cū gaudio sepelierūt eum. ꝓpter finē eius optimū. cetera patent vsq̄ ibi

u Et acceptū essent tam deo q̄ hominibus. sicut dicit̄ ꝺ beato Sebastiano. Dicebat em̄ vt quē deus tanta pfuderat gratia ab omnib9 amarec. z hoc cedit ad honorez dei qui dat gratiā et gloriā psal. lxxxiij. Cui est honor z gloria in secula seculoꝝ Amen.

Explicit postilla Nicolai de lyra super librum Thobie.

Prologus

¶ Incipit prologus in librum Judith.

Apud hebreos tē. Ad cuiusmodi istius plogi nota q dicit mgr in historijs: q bāc historiaz transtulit hieronym⁹ ad petitionez Paule et Eustochij de chaldeo in latinū: dic liber apud chaldeos inter hystorias cōputat: z apud hebreos inter apocripha: qđ dicit hiero. in plogo galeato. sic incipiat. Eligunt z duas literas tē. si g in plogo sup iudith alicubi legit inter agiographa: vicia scriptoris ē tē. hucusq; sunt verba magistri. Iste plogus hz quatuor preciales: in quaz prima duplicit ostendit tur: q liber iste nō est autenticus: primo q apud hebreos ē apocriph⁹ qđ notat in principio sco q apud chaldeos erat corruptus: chaldeo enim sermone erat scriptus sicut dr infra: cui⁹ corruptio insen⁹ exprimitur cū dr. Multorum codicū varietatez vicios̄issimam tē. In sco a pte dicit: q nicena synodus hunc auctenticauit: rideo ad petitionē paule z eustochij transtulit: vñ dicit. Hz q hunc librū synodus nicena tē. In tercia pte transferendi diligentia subūgit vnde dicit. Et semotis occupatōnibus tē. vltimo iudith multiplicē emendat: z in ea emendatōne plogū terminat: vnde ps incipit rbi. Accipite iudith viduā castitatis exemplu tē. Idis visis lre insistam⁹: qđ sit apocriphi: z qđ agiographi. inuenies supra in pncipio plogi sup iosue. In plogo galeato scribit sic. Hic plogus scripturaz. q. galeatū pncipiū oīm duū libroz qs de hebreo vertim⁹ in latinū poterit inuenire pōt: vt scire valeam⁹ qđ qd extra h est: inter apocripha esse ponendus: igit sapia q vulgo salomonis inscribit. ecclesiasticus filij sirach liber z iudith z thobias z pastor: ñ sē i canōe

h Inter hystorias. i. inter hystoriales libros.

c Synodus nicena. sicut ait ysido. in. vj. ety. inter cetera qlia quatuor scim⁹ esse venerabiles synodos: q totaz pncipaliter fidez complectunt. q. quatuor euāgelia: vel totidem padisi fluminā. Haz prima nicena synod⁹. ccc. xviij epoz: pstantino augusto imperatore impante pacta est: in qua arriane pfidie pdemnat blasphemia qua de inequalitate scētissimatis idem arrius asserebat: q filius substantialē deo patri deifilii cadē sancta synodus p symbolū diffinuit. Scda synodus cl. pm sub Theodosio seniore pstantinopolim congregata est: q macedonius spūsc̄m deus esse negante pdemnans substantialē pri z filio spūm sanctū demonstrauit: dans symboli formā quam totagreco: z latinorum eccl̄ia pfitetur z pdicat. Tercia synodus ephesina cc. epoz sub iunio: re theodosio augusto edita: q nestoriuz duas psonas in xpo asserentez iusto anathemate pdemnauit: oīdens manere in duabus naturis vnam dñi nr̄i ihu xpi psonaz. Quarta synodus chalcedonensis. dcxxx. sacerdotū sub marciano vel maximiano principe habita est: in qua eutichiū pstantinopolitanū abbatē verbi dei z carnis vnam naturam pnunciantem z damnatū: z de scōz quondam alexandrie episcopō: et ipsum rursus nestoriū cū reliq̄s hereticis vna pia sententia pdemnauit. Quicanq; cadē synodus rpm dñm sic natū de virgine vt in eo sham diuine z humane pfiteamur nature. Synod⁹ aūt ex greco interpretat comitat⁹ vel cetus: hucusq; sba sūt ysidoz. a syn qđ est con z odos qđ est materia dicitur synod⁹. i. cōuent⁹ cetus pcomitat⁹ congregatio z pprie senū vel pbyteroz: quā soleāt facere epi. Qz autez dr synod⁹. q. sine nodo. pot⁹ē ethymol. cū veritatē. Nicena dr a nicena ciuitate: sicut pstantinopolitana a cōstantinopoli: ephesina ab epheso: chalcedonensis a chalcedone

Incipit plogus in librum Judith.

Apud hebreos lib iudith inter agiographa legitur: cui⁹ auctoritas ad roborandā illa que in pretēdez veniunt min⁹ idonea iudicat. Chaldeo tamen sermone cōscriptus: inter hystorias pputat. Hz q hūc libz synod⁹ nicena: in nūero scāz scripturaz legit pputasse: acq; eui postulatoiviē: imo exactōni: z sepolitis occupationibz qbz vehemēter artabar: huic vnā lucubratiūculā dedi: magis sensuz e sensu q⁹ ex vbo vbū trāsferēs Adultoz codicū varietatez vicios̄issimā amputaui: sola ea q intelligētia integra in verbis chaldeis inueire potui: latinis exp̄ssi. Accipite iudith viduā: castitatis exēplū: z triūphali laude petuis eaz preconijs declarate. Hāc cū nō solū femis sed et viris imitabilem vidit: q castitatis et remunerator: vtute ei tale tribuit: vt inuictū olōrum hoīm vinceret z insuperabile superaret.

¶ Explicit prologus.

¶ Incipit liber iudith.

Capitul. j.

Rphaxat itaq; rex medoz⁹ subiugauerat multas gētes imperio suo:

¶ d Acquiescui postulationi vestre paula z eustochium: de his satis inuenies super iosue versus finem.

c Exactōni. i. instanti petitōni. Nota hoīaz inē postulatoez z exactionē. Postulatio cū est cum q̄s petit simplr. Exactio aūt ē: cū q̄s petit importune z instanter.

f Et sepolitis. i. dimissis z a me separatis. q. sepositum ponitis: a sepone: seponis: qđ est separe vel seorsuz ponere. ¶ g Vnā lucubratiūculā. i. vnā modicā vigiliam vni⁹ noctis. Nota q̄ lucubr dr modicū lumē vel modicū ignis: sicut fit ex cruciabolo vel q̄cūq; alio: et fit in vmbra: vñ dr lucubr eo q lucet in vmbra: z dr lucubrare idē: vñ lucubro lucubras dr vigilare: z pprie lucubrare ē vigilare ad lucubrum. i. ad lucernā in nocte. Item lucubrare dr parū lucere: vñ bec lucubratio a q̄ bec lucubratiūcula diminutiū. ¶ h Qz ex verbo verbum. pter vicios̄os codices: pter varias z corruptas editōnes. ¶ i Intelligentia integra. i. incorrupta.

k Et inuictū oibus hoīb⁹ vinceret. i. bolofernem per quē designat dyabol⁹: bolofernes. n. ethymologizatur oibus ferens necē: ab olon qđ est totū: z fero fers z necis necem a nece.

¶ Explicit qlificiq; expositio ist⁹ plogi.

Postilla super Judith incipit.

¶ Capitu. j.

Rphaxat itaq; post historias susanne bel z draconis: q ptigēt captiuitat⁹ tpe vt s. dcm ē: sequtur historia libri iudith q ptigit tpe cābisis filij cyri fm historiographos z doctores nr̄os: re q̄ pstat q regnauit p⁹ piez: et p ons p⁹ captiuitat⁹ babilonice relaratōez: nam cyrus dedit liaz hebreis redeūdi. In h igit li. describit liberatō ist⁹ a psecutione bolofernis: z diuidit i tres ptes: nā prio describit h⁹ psecutōis occasio: scdo ipa psecutō. c. v. scio pli libato. c. viij. Pria adhuc i duas: q: prio pdit occasio psecutōnis mitaz gētiū generalr: scdo filioz ist⁹ spāliter. iij cap.

Circa primū ponit duplex occasio: scda ibi. Tūc exaltatū est. Circa primū sciendū q regnū assyrioꝝ incepit ab antiq belo: cui⁹ fili⁹ nin⁹ ꝯdidit niniuē ciuitatē magnā ex noie suo appellās eā: ⁊ hoc impiū durauit vsq ad sardinapalū inclusiue: quē interfecit arbat⁹ pfect⁹ medoꝝ ⁊ regnauit p eo: ⁊ transtulit regnū: ad medos: ⁊ sic pmansit vsq ad astragem: ex cui⁹ filia ortus fuit cyrus rex psaꝝ: qui iuuante dario auunculo suo vicit balthasar regem babilonis. Dañ. v. ⁊ mortuo dario tenuit monarchiam: cui successit cābises fili⁹ eius: q alio noie dictus est nabucho. secundus: qꝛ sicut primus templū destruxit: sic iste reedificationez eius impediuit: vt dictuz ē. j. esdre. iiij. hic autē cambises adhuc viuente pre regnauit sup assyrios in niniue: post mortem vero pris voluit monarchiaz tenere: s ecōtra q̄dam medus arphaxat noie voluit apud medos regnare ꝓpter qd inter ipm et cambisem dissensio fuit orta: que fuit sequentiū occasio prima. Circa quā primo ponitur hui⁹ arphaxat eleuatio: scdo eius debellatio: ibi. Anno igit. xij. Circa primuz dicit. a Arphaxat itaq rex medoꝝ. volēs regnare p violentiā. b Subiugauerat multas gētes. p bellatores sibi adherentes. c Et ipse edificauit ciuitatē potentissimā. ad munimentū sui ꝯtra cābisem. d Quā appellauit egbathanis. qd nomen interptat solēne mandatū: eo q ad eius edificiū gentes sibi subiectas ꝯpulit p solenne mandatū: ⁊ qꝛ fecit eā metropolim: ⁊ sic ex ea deriuabāt mādata regl ad alia loca. e Ex lapidibus quadratis. ad ciuitatis fortitudinē. f Et sectis. ad eius pulcritudinē. g In altitudine cubitoꝝ septuaginta ⁊c. in q apparz fortitudo ciuitatis maxima. h Turres vo eius. q erant disposite p murū. i Posuit in altitudine cubitoꝝ. c. ⁊ sic excedebāt altitudinē muroꝝ triginta cubitis. k Per quadrum vero eaꝝ latus vtrūq ⁊c. erant aūt iste turres q̄drate ad angulos equales et vltra murum ciuitatis ꝓtendebant extra p spacium. xx. pedū: ⁊ tantū ex opposito intra murū. l Posuitq portas eius. i. ciuitatis. m In altitudine turrium id ē iuxta turriū altitudinē. ex vtraq em parte cuiuslibet porte erant turres edificate altiores ceteris turribus ad facilius ꝓhibendū accessum ad portas. n Et gloriabat quasi potens. singulariter. o In potētia exercitus sui. i. bellatoꝝ suorum. p Et in gloria quadrigaꝝ suaꝝ. i. curruuz suoꝝ. nam antiquitus in curribus pugnabant: vt habet in libris iosue: iudicū ⁊ etiā regū. q Anno igit. Hic ꝯnr describitur huius arphaxat debellatio: cuz dr. Anno igit xij. regni sui nabucho. ⁊c. Hic annus. xij. nō refert ad tempus regni arphaxat: s ad tempus regni cambisis: q dicit hic nabucho. rōne supradicta: sicut patebit infra in principio cap. scdi. Sed ꝯtra hoc vr: qꝛ cambises regnauit tm octo annis: sicut dixi supra in epla hieremie: ⁊ in daniele: ⁊ plib⁹ alijs locis. Dicendū q ibi numerant tm āni q̄bus regnauit post mortē pris: hic aūt incipit nūeratio a tēpe suo q cepit regnare sup assyrios in niniue viuente adhuc patre. r Pugnauit contra arphaxat ⁊ obtinuit euz. i. totalit debellauit. s In cāpo mag. et sic erat loc⁹ apt⁹ ad capiendū tantos exercitus. t Circa euphraten. i. iuxta sic thobie. vlt. dr. Sz q̄cūq die sepelieritis mrez vraz circa me id est iuxta. t In cāpo erioth regl elicoꝝ erat aūt iste q̄daz regul⁹ i c⁹ tra ꝯuenerūt duo rges magni ad pugnandū. t Tūc exaltatū. Hic ꝯnr ponit gnālis psecutōis occasio scda ⁊ scdo sbdit psecutō ipa. c. ij. Circa primum dicitur.

[c] ⁊ ipe edificauit ciuitatē potentissimā [d] quā appellauit egbathaīs. [e] Ex lapidibꝫ q̄dratis [f] ⁊ sectis fecit muros ei⁹: [g] ī altitudine cubitoruz septuagīta ⁊ ī latitudine cubitorum. xxx. [h] turres vo ei⁹ [i] posuit ī altitudīe cubitoꝝ centū. [k] Per q̄drū vo earū: lat⁹ vtrūq vicenoꝝ peduz spacio tendebat: [l] posuitq portas ei⁹ [m] in altitudīe turriū. [n] Et gl'iabat q̄si potēs [o] ī potētia exercit⁹ sui: [p] ⁊ in gl'a q̄drigarū suaꝝ. [q] Anno igit duodecimo regni sui: nabuchodonosor rex assyriorū q regnabat in Niniue ciuitate magna: [r] pugnauit ꝯ arphaxat: [s] ⁊ obtinuit euz [t] in campo magno q appellatur ragau [t] circa euphratē et tigrin ⁊ iadason in cāpo erioth regis elicoruz. [t] Tūc exaltatum est regnum Nabuchodonosor: [v] ⁊ cor eius eleuatū ē. [x] Et misit ad oēs q habitabāt ī cilicia et damasco [y] ⁊ libano: ⁊ ad gentes q̄ st in carmelo ⁊ cedar ⁊ inhabitātes galileā: in cāpo magno esdrelon: et ad oēs q erāt ī samaria ⁊ trās flumē iordanē vsq ierlm ⁊ oēm terrā iesse: [z] q̄usq pueniatur ad montes ethiopie Ad hos oēs misit nuncios nabucho. rex assyrioꝝ: [a] qui oēs vno aīo ꝯtradixerunt: [b] ⁊ remiserūt eos vacuos: ac sine honore abierūt. [c] Tunc indignatus nabuch. rex ad omnē terrā illaz: [d] iurauit p thronum ⁊ regnum suū [e] q defenderet se de omībꝫ regionibus his. Capi. ij.

t Tūc exaltatū est regnum nabucho. ex illa notabili victoria. v Et cor ei⁹ eleuatū est in supbiā: ꝓpter qd voluit dilatare suā potentiā: ideo subdit. x Et misit. ⁊c. in cilicia et damasco. q est metropolis syrie: esaie. vij. Caput syrie damascus. y Et libano. qui est in ꝯfinio terre sctē ⁊c. z Quousq pueniat ad mōtes ethiopie. q sunt in occidentali pte: volebat em dilatare suā monarchiā ab oriente vsz in occidentē: ad hos oēs misit nūcios nabucho. vt se subijcerent illi voluntarie. a Qui oms vno aīo ꝯtradixerunt. nolentes ei subijci: s ꝯtra h vr qd habet. j. esdre. iiij. s. q habitātes in samaria erāt nati de regno assyrioꝝ: ⁊ obediētes illi regi: h aūt int ciuitates rebellātes ponit samaria: ꝓpter h et multa alia q nō videntur scripturis canonicis bn ꝯsonare: liber iste apud hebreos habet tanq oīno apocriphus. pōt tam ad hoc dici: q samaria aliqn accipitur stricte p ciuitate illa q fuit metropolis in regno decem tribuū: ⁊ locis ei propinquis: in quibus habitabant gentiles dicti. aliquando magis large pro toto regno decem tribuum. eo q illa ciuitas erat metropolis: et sic accipitur hic: quia in partibus a ciuitate remotis redierunt aliqui fugitiui de israel ibidem habitantes. s. in samaria extenso nomine dicta. b Et remiserūt eos vacuos. muneribus ⁊ tributis. c Tunc indignatus nabuchodonosor. quia pre supbia putabat omnes gentes illas eius obedire mandatis sine contradictione. d Iurauit p thronum ⁊ regnum suum. ad maiorem assertionem. e Qꝛ defenderet se de omnibus regionib⁹ his. minus dicendo plus signat. Qꝛ defenderet se. i. inuaderet omnes regiones illas: ⁊ est quedaz figura que lipto te vocatur. Capitulum. ij.

Anno tercio decimo. Posit[a] occasionibus pfecto[n]is gentiu multa[rum]: b ꝑ[ter] describit pfectio ipa[rum]: 7 diuidit in duas ptes: q[uarum] primo ponit B pfectio scdo multo[rum] humiliato. ca. iij. prima adhuc in duas: quia primo ponit dispo exerat[us] scdo ipse[m] pgressus: ibi. Et pfectus e. prima adhuc in duas: q[uarum] primo ponit ꝓceptu[m] regis: scdo obedie[n]tia ducis: ibi. Cūc bolofernes. Circa primu notatur tēpus cuj[us] dr. Anno xiij. nabucho. ex B ꝑ[ter] uerū q[uo] predictum est. k. q[uo] anno xij. erat regni Nabucho. naz ano duodecimo buit victoriam ex qua elevatus multū nunc os ad dilatandu[m] sua potentia quibus repulsis ꝑsuit se anno. xvij. ad B obtinendū ꝙ violet tiam.

Anno tercio decimo nabuch. regis [b] vicesimo 7 scda die mensis primi. [c] factū est verbū i uino nabuchodo. regis assyriorū: [d] vt defenderet se. [e] Vocauitq[ue] omes maiores natu: omesq[ue] duces bellato[rum] suos: [f] 7 habuit cū eis mysteriū [g] cōsiliū sui. Dixitq[ue] cogitat sez sua in eo esse: vt oem terraz suo ꝑsubiugaret in pio. [h] Qō dctm cū placuisset oib[us] [i] vocauit nabucho. rex holofernē ꝑn cipem militie sue: 7 dixit ei: [k] Egredere aduersus omē regnum occidentis: [l] 7 os eos ꝑcipue qui cōtempserūt imperiuz meum. Non parcet oculꝰ tuus vlli regno: oēmq[ue] vbē munitaz ꝑsubigabis mihi. [m] Tunc holofernes vocauit duces 7 mgīatus virtutis assyriorū: [n] 7 dinumerauit viros in ꝓpeditione sicut ꝑcepit ei rex [o] centū viginti milia peditū pugnatoꝝ: [p] 7 equites sagittarios duodecim milia. [q] Hēmq[ue] expeditionē suā fecit preire i multitudine innumerabilium camelorū: [r] cuj[us] bis que exercitib[us] sufficerēt copiose: boum q[ue] armēta gregesq[ue] ouiū: quorū nō erat nūerus. [s] Frumentū ex oi syria [t] Aurū 9o 7 argentū ꝛc w mo regis assumpsit multū nimis. [u] Et pfect[us] est ipe et oīs exercit[us] cū q[uadrigis] 7 eq[uit]ib[us] 7 sagittarijs: [x] q[uo] cooperunt facie terre sicut locuste. [y] Cūq[ue] ptransisset fines assyriorū: venit ad magnos montes ange qui sunt a sinistro cilicie: [z] ai cēdit q[ue] omia castella eoꝝ 7 obtinuit oēz munitiōez. [a] Effregit aūt ciuitatē opinatissimā melothi: ꝑdauitq[ue] omnes filios tharsis: [b] 7 filios ysmahel q[ui] erāt ꝑ facē deserti: 7 ad austrū terre celeō. [c] Et trāsiuit euphratē: 7 veit in mesopotamiā: 7 fregit oēs ciuitates excelsas q[ue] erāt ibi a torrente mābre[e] vsq[ue] q[uo] puenitur ad mare: 7 occupauit ē minos ei[us] a cilicia vsq[ue] ad fines iaphet: q[ui] sūt ad austrū. [d] Adduxitq[ue] oēs filios madiā: 7 ꝑdauit oēz lo cupletationē eoꝝ: oēsq[ue] resistentes sibi occidit i ore gladij. [e] Et post hoc descēdit in cāpos damasci i diebꝰ messis 7 succendit oia sata: omesq[ue] arbores 7 vineas fecit incidi: [f] et cecidit timo: illi[us] super omes inhabitantes terrā.

Capt'm. iij.

Factū est ꝑbuz id est diuulgatum.

Et defenderet se. exponatur vt supra.

Vocauitq[ue] ad se omnes maiores natu ꝛc. vt melius ficret. ꝓcautio negotij inchoati ꝑ eorum ꝓsensu.

Et habuit cum eis mysteriū. id est secretum.

Consiliū sui. tractādo cū eis de hoc q[uo]d cogitauerat. contra patent vsq[ue] ibi.

Vocauit nabucho. rex holofernē ꝛc. vt rex ad custodiā regni remanēt. et holofernes ad ei[us] dilatationē ꝓcederet.

Egredere aduersus omne regnum occidentis. omes cīs terre supradicte erant ad plagā occidentalē respectu regni assyrioꝝ.

Et contra eos papue ꝛc. Iz omes renuissent dare tributū: aliquā tñ fecerāt spālem ptemptū cyciendo nūcios nabuc. sine bono: et ꝑdictum est. l. cū virtutio. q[ui] minus dicendo plus signat.

Cūc bolofernes. Hic ꝓsequitur ponitur obedientia ducis cum dicitur. Cunc bolofernes vocauit duces ꝛc. i. illos qui essent necessarij ad regimē exercitus sub eo.

Et dinumerauit viros. ꝓ tanto negocio necessarios.

Centū. xx. milia peditum pugnatoꝝ. naz in peditibus ꝑsistit robur exercitus: vt dicit vegetius lib. de re militari.

Et equites sagittarios. xij. milia equites cīs tūc pugnabāt sagittādo: 7 in ꝓsecutione aggressu belli: sic modo faciūt tartari habitantes in ꝓbus illis.

Omnēq[ue] expeditionez suam preire fecit. i. illos qui putabant necessaria exercitui: ideo subdit.

Cū bis q[uo] exercitibus sufficerēt copiose. nam in castris magī timēda est fames q[ue] gladius vt dicit vegeti[us] libro de re militari.

Frumentuz ex oīm syria. id est ex locis syne magis abundātibus.

In transitu suo parari cōstituit. i. deduci ad loca p[er] que debebat transire.

Aurū 9o et argentuz ꝛc. ad soluendū bellatorum ꝛhpēdia.

Et ꝓfectus est. Descripto exercitu apparatu dic ꝑ describitur q[uo]d. ꝑgressus cū dicit. Et ꝓfectus est ipe ꝛo oīs exercit[us] cū q[uadrigis]. portantibus tentoria machinas 7 alia exercatui necessaria.

Qui coop. fa: ter. sicut locutus bybole ē ad exprimendū magnam ꝓli multitudinem.

Cumq[ue] pertransisset fines assyriorum vbi erat inuadēdū.

Ascenditq[ue] oia castella eorum. ita q[uo]d fortitudo situs non poterat eos defendere contra eum.

Effregit aūt ciuitatē opinatissimā. i. famosissimaz noie melothi: ad quā ꝓuenichant mercatores de diuersis ꝓuinc[iis] orbis: 7 sic eius famā deportabāt ad ꝓtes remotas. aliqui libri hñt. Opinatissimā. i. optimā: et redit in candē iniaz: ex boc cīs q[uo]d erat optima frequentabaf a mercatoribus diuersis.

Et filios isrl q[ui] erant ꝑtra faciez deserti antiq[ui] libri hñt: Et filios ysmabel ꝛc. ē vero: Israēla agareni descendētes ab ysmaele habitabāt tūc in deꝑtis.

Et trāsiuit euphratē. q[ui] est vn[us] de quatuor fluminibus paradisi: genc. ij.

Usq[ue] quo puenitur ad mare. s. mediterraneū.

Adduxitq[ue] omnes filios madiā. i. hoies mediantas ad augmētū sui exercitus

Et ꝑdidit descēdit in cā. da. i die messis: vt magī posset dilatoꝝ nocciō subdit. Et succēdit oia sata ꝛc.

Et cecidit timo: illi[us] sup omēs ꝛc. ꝓter crebras illi victorias 7 crudelitates magnas.

Capt'm. iiij

Tunc miserũt. Hic ꝓnter descendit multax gẽtiũ humiliatio: ⁊ scdo subdit holofernis dura dnatio: ibi. Tũc descendit. Circa primũ dicit.

a Tũc miserunt legatos tc. ad euadendum maiora mala. ⁊ ideo sequit.

b Melꝰ est. n. i. minus malũ.

TUnc[a] miserũt legatos suos vniuersax vrbiũ acpuiciarũ reges ac ꝓcipes syrie. s. ⁊ mesopotamie. ⁊ syrie sobal ⁊ lybie atq; cilitie q̃ venientes ad holofernẽ dixerũt. Desinat in dignatio tua circa nos[b] a deliuis ẽ eni[c] vt viuentes seruiamus nabuchodonosor regi magno. ⁊ subditi simus tibi q̃q; morientes cũ interitu nr̃o ipi seruitutẽ nr̃e dãna patiamur. Dis[d] enim nr̃a: oisq; possessio: oes mõtes ⁊ colles ⁊ cãpi ⁊ armenta boum gregesq; ouiũ et capraꝝ: equorũq; et camelorꝝ et vniuerse facultates nr̃e atq; familie i ꝓspectu tuo sunt. Sint oia iuxta legem tuam. Nos etiã et filij nr̃i fuit tui sumus. Veni nob pacifice[e] dñe et vtere seruitio nr̃o sicut placuerit tibi. [f] Tũc descendit de mõtibꝫ cũ eq̃tibꝫ i vrbe magꝫ et obtinuit oẽm cãpestrẽ: et oẽm inhabitãtẽ trã. De vniuersis aũt vrbibꝫ assũpsit sibi auxiliarios viros fortes ⁊ electos ad bellũ. Tãtusq; mer[g] ꝓuincias illi incubuit: vt vniuersax vrbiũ habitatores ꝓnres eẽ tumme sui et dederãtus dispse fuerant ad capiendum ⁊ spoliandũ pua loca ⁊ fortalicia: in quib[h] nõ erat necesse: totum exercitũ cõgruere.

a Tunc audientes. Postq̃ descripta est occasio pse cautis gentiũ pluriũ generaliter: hic ꝓnter ponitur occasio specialis filios isrl[i] spãliter: que fuit quia filij isrl[k] rabel: sicut certi eraꝝ nõ receperunt: sed magis ad resistendum se ꝓparauerũt. Et diuidit in duas ptes: q; primo ponitur buꝰ resistentie cã: scdo summi sacerdotis circa hoc diligentia: ibi. Sacerdos etiã. Circa primum dicitur.

a Tũc audientes. filij isrl bec. s. ferocitates holofernis.

b Qui habitabant terrã iuda. illi eẽ qui redierant de captiuitate babilonica habitabant i irlm tc.

c Timuerũt valde a facie eius. ꝓpter magnitudinẽ ⁊ fortitudinẽ sui exercitꝰ

d Ihe boc facerꝫ irlm ⁊ templo dñi. plus eẽ timebant de destructõne dñi ni cultus: q̃ de ꝓpriis corporibus. Videnẽ tamen ea que dicunt hic esse falsa: quia cambises qui dicitur hic nabucho. vt predictum est: mãdauit opus templi inchoatuꝫ dimitti: vt habetur. j. Esdre. iij. ita q; templum nõ fuit edificatum nisi vsq; ad appodationes domus ꝑ terraꝫ vsq; ad secundũ annum darij in quo fuit opus resumptum: vt habetur. j. Esdre. v. ⁊ aggei. j. q̃ fuit postea per. xl. annos ⁊ amplius. Silr ciuitas Hierusalem non fuit reedificata vsq; ad aduentum neemie quod fuit etiã postea: ⁊ ideo non videtur hoc verũ quod dicitur de templo ⁊ ciuitate ierlm. Similiter. j. Esdre. iij. dicitur q̃ filij israbel ad mandatũ regis dimisit fuit edificia templi: ꝓpter quod nõ videtur probabile: q; audierent eius exercitui resistere: ꝓpter quod hebrei non recipiunt hunc librum: nec habetur apud eos. Potest tamen ad hoc dici: q̃ licet templum non esset reedificatum nec etiam ciuitas hierusalem: tamẽ iudei de captiuitate babilonica reuertentes erexerunt: ibi altare holocausti ad immolandum dño mane ⁊ vespere: fundauerunt etiam templum ⁊ erexerũt murũ sup terram vsq; ad appodationem: vt habetur. j. Esdre. iij. et hoc vocatur ꝫ templum nomini: eo q̃ fiebant ibi oblatões deo celi: silr licet muri ciuitatis hierusalem non essent reedificati: nec etiã edificia interius: coiter tamẽ erãt ibi facta aliq̃ habitacula ꝓ sacerdotꝫ et ministris ⁊ aliis volentibꝫ ibi habitare ex deuotõne: ⁊ hoc vocatur irlm: ⁊ licet ꝓpis reuer-

cipes ⁊ honorati silr cũ ꝓpris [s] exirẽt ⁊ obuiã venirẽt: [t] ex cipietes eũ cũ coronis ⁊ lãpadibꝫ [k] ducẽtes choros i tympanis ⁊ tybijs. [l] Nec ista tñ facientes [m] ferocitatẽ eoꝝ pectoris mitigare potuerunt. [n] Mã ⁊ ciuitates eoꝝ destruxit: [o] et lucos eorum excidit. [p] Precepat. n. illi Nabuch. rex: vt oĩs deos terre exterminaret: viz vt ipe solꝰ diceretur deus ab his natõibꝫ que potuissent holofernis potẽtia subiugari. [q] Pertransiens aũt syriã sobal ⁊ oẽm apamiã: oẽmq; mesopotamiaꝫ: veit ad idumeos in tra gabaa accepitq; ciuitates eoꝝ: [r] et sedit ibi [s] p. xxx. dies in quibus diebꝰ adunari precepit vniuersũ exercitũ vtut sue.

a Tunc audientes .iiij. filij isrl[t] q̃ habitabãt terrã iuda: timuerũt valde a facie eꝰ. Tremor et horror iuasit eos: [u] ne hoc facerẽt irlm ⁊ templo dñi: qõ fecerat ceteris ciuitatibꝰ ⁊ tẽplis eax. [v] Et miserũt hoẽs samariã ꝑ circuitũ vsq; hiericho: [w] ꝓoccupauerũt oẽs vtices mõtiũ. [x] Et murꝫ circũ

[l] Et lãpadibꝰ. i. luminaribꝰ. [k] Ducentes choros in signum leticie: q̃uis eẽt magis ficta q̃ vera.

[m] Nec tamen ista facientes. ad impetrandum eꝰ benivolentiam. [n] Ferocitatem pectoris eius mitigare nõ potuerũt. ad plenum. [o] Iam ⁊ ciuitates eorũ destruxerunt. interzumpendo postq̃ fuerat receptus pacifice. [p] Et lucos eorum excidit. in quibus vacabant idolatrie: ⁊ subditur ratio cum dicitur.

[p] Preceperat. n. illi nabucho. rex tc. Volebat enim sibi diuinum honorem arripere nimia elevatus superbia: ꝓpter quod vt iudicio iusto perderet regnum ꝓ se et posteritate sua. Ille enim qui sibi successit fm latinos fuit darius filius hystaspis alienus a genere regio: fm hebreos vo fuit assuerus: qui similiter fm eos non fuit de stirpe regia: quod dictum in superioribus fuit secutus.

[q] Pertransiens autem syriam sobal. erat enim syria in pluribus dominis diuisa.

[r] Et sedit ibi. i. mansit: sicut deus. j. Sedistis in cades tpe multo. i. mãsistis.

[s] Per. xxx. dies tc. plu-

ſus de babilonie ceſſaſſet edificare templū ad cambiſis regis mandatū ñ magis voluit ſe mortis exponere piculo q̄ p̄ deſtrueret diuinū cultū ab eis reſumptus. Et ſile legit in libris machabeoꝝ de mathathia ⁊ filijs ei⁹ q̄ licuellet ſeruire antiocho regi: ñ ſibi reſtiterūt eo q̄ volebat deſtruere cultū dei: ⁊ ſilicet iosephus libro de iudaico bello ffert q̄ ꝑ ipſis habitans in iudea magī elegit mori q̄ ꝑ ipſis templo poneretur ſtatua i patrois Can.

e Et miſerūt in oēm ſamariā. Dicit ñ accipitur ſamaria ꝑ ciuitate metropoli ⁊ locis ſibi ꝓpinquis. in quib⁹ habitabāt gētiles de regno aſſyriorū: ſ ꝑ ꝓuinc⁹ remot⁹ de cem tribuū: in q̄b⁹ habitabāt aliq̄ iudei: ſicut dictū fuit ſupra. j. cap. f Et ꝑ occup. omes ſti. montiuz. vt facili⁹ impedirēt ædificiū aduerſariorum.

g Et muris circūde. vi. ſuos. i. loca immunita.

h Et ꝑgregauerunt frumenta. ⁊c. vt de ipſis viuē poſſent in obſidiōe. nō cñ habebant exercitum q̄ ꝑtra aduerſarios exire poſſet in campum.

i Sacerdos etiā Hic ꝓnter deſcribitur circa reſiſtentiam hāc ſummi ſacerdotis, diligētia: ⁊ ꝓmo ſcripto. ſecundo, verbo: ibi. Tunc eliachi. Circa primū dicitur.

Et ædificauerūt vicos illos: b ⁊ ꝓgregauerunt frumenta i ꝓparationē pugne. Sacerdos etiam eliachim ſcḗ ſit R ad vniuerſos q̄ erāt ꝑtra eſdrelon q̄ ē ꝑtra facē cāpi magni in ꝑta ſtraūm: et vniuerſ⁹ p q̄s vie trāſit⁹ cē poſſet: vt obtinerēt aſcēſus mōtium p quos via eē poſſet ad hūlm: ⁊ illic cuſtodirēt vbi anguſtū iter eē poſſet int mōtes. Et fecerūt filij iſrl ſm q̄ ꝓſtituerat eis ſacdos dñi eliachi. Et clamauit oīs ꝑplus ad dñz in ſtātia magna: m ⁊ hūliauerūt aias ſuas i ieiunijs ⁊ oīonib⁹ ipi ⁊ mlieres eoꝝ. Et iduerſt ſe ſacerdotes alicuiꝰ: n infātes ꝓſtrauerī ꝑ facē tēpli dñi: ⁊ altare dñi operīt alicuiꝰ. Et clamauerī ad dñm ſtū iſrl vnanimiſ: ne daret i ꝑdaz infātes eoꝝ: o ⁊ vxores eoꝝ in diuiſionē: ⁊ ciuitates eoꝝ i exterminiū: p ⁊ ſcā eoꝝ in ꝑpollutōnem. q Tūc Elia chim ſacerdos dñi magnus r circuiuit oēz iſrl: alloquutuſq̄ ē eos dicēs. s Dicite mihi q̄s ſit ꝑplus iſte: q̄ mōtana obſidet: aut q̄ ⁊ q̄les ⁊ q̄nte ſunt

manētes ꝑmāſeritis i ieiunijs ⁊ oīonib⁹ i ſpectu dñi. t Adhēxores eſtote moyſi ſerui dñi: q̄ amalech ꝓfidentē in virtute ſua ⁊ in potētia ſua ⁊ i exercitu ſuo ⁊ i clypeis ſuis et in curribꝰ ſuis et in eq̄tib⁹ ſuis: nō ferzo pugnando ſed precib⁹ ſcis orando vincit. Dicē ſert vniuerſi hoſtes iſrl ſi p̄ſeueraueritis in hoc op̄e q̄ cepiſti. Ad hanc igit̄ exhortatōez et⁹ adp̄cātes dñm ꝑmanebāt in ꝓſpcu dñi: ita vt ēt hi q̄ offerebāt dño holocauſta: p̄cepti alicuiꝰ offerrent ſacrificia dño ⁊ erat cinis ſup capita eoꝝ: Et ex toto corde ſuo oēs orabāt dñm vt viſitaret ꝑplm ſuū iſrl.

u Vnciatūq̄z ē holoferni ꝓncipi militie aſſyrioꝝ q̄ filij iſrl ꝑparent ſe ad reſiſtendū: ac montiū itinera occluſiſſent: et furore nimio b exarſit in ira cundia magna. Vocauitq̄z oēs ꝓncipes moab: ⁊ duces ammon ⁊ dixit eis. c Dicite mihi q̄s ſit ꝑplus iſte: q̄ mōtana obſidet: aut q̄ ⁊ q̄les ⁊ q̄nte ſunt

Vnciatumq̄z eſt holoferni. per exploratores ſuos ad quos miſſos. d Exarſit in ira cundiam. magna ſuperbia credebat q̄ nullus auderet mouere ad reſiſtendum ſibi. e Vocauitq̄z omnes principes moab et duces ammon. iſti enim habitabant ꝓpe iudeam: ꝓpter quod de ſtatu iudeoꝝ melius dicere poterant veritatem. f Dicite mihi quis ſit populus iſte. q̄

ſicut dicitur Eccl. xxxv. Oratio humiliantis ſe nubes penetrabit. n Infantes. ꝑtra. ꝑtra faciem templi dñi. vt reſpiceret ad eoꝝ innocentiam.

o Et altare dñi operuerūt cilicio. ſicut aliquādo oſtium eccleſie obſtruit ſpinis in ſignum afflictōnis.

p Et vxores eoꝝ in diuiſiōez ꝓ raptoꝝ violētiam. q Et ſancta eoꝝ. i. loca diuini cult⁹.

r In pollutionem. exercendo ibi per gentiles ydolatriā: ſicut factum fuit tempore antiochi illuſtris.

s Tūc eliachi Hic ꝓnter ponitur b⁹ eliachim diligētia verbo et facto cum dī.

t Circuiuit omnem iſrael. vt ex ꝑtia ſua ⁊ rōne ꝑprio magis exciteret ꝑplm ꝙ ſolo ſcripto.

v Sactote q̄niā dñs erau. p̄ces vrās ſi manſeritis. nam oratio que eſt pia ꝓ ſe: ⁊ p̄ſeueras ſemper exaudit̄.

x Memores eſtote moyſi. ⁊c. B hiſtoria habetur Exodi. xvij. vbi dicit. Cūq̄z leuaret manus vincebat iſrael. ſi autem paululū remiſiſſet ſuperabat Amalech. ⁊ ſubditur ibid. Et factū ē vt nō laſſarent manus ei⁹: vſq̄z ad occaſum ſolis: fugauitq̄z ioſue amalech ⁊ populus eius in ore gladij. cetera patent vſq̄z ibi.

y Offe. tomino bolo. precanti alicuiꝰ. ⁊ hoc exteri⁹ i ſignum afflictōnis ⁊ humiliatōnis. Sacrificiū autem eccleſie quod eſt euchariſtia non eſt licitum offerre niſi in debitis veſtimentis ꝓpter reuerentiā ſacramenti ſacrificij. ⁊ ño vtens legis q̄ erat cñ figurale nō erat tanta reuerentia. cetera patent.

Capitulum. v.

Vnciatumq̄z eſt. Poſtq̄z deſcripta eſt perſecutionis filioꝝ iſrael ſpecialis occaſio: dicit conſequenter deſcribitur ipſā perſecutio. Circa quā primo ponitur holofernis inquiſitio: ſecūdo achioꝝ reſponſio ibi. Tūc achior. tercio aſſyrioꝝ indignatio. ibi. Et factum eſt. Circa primum dicitur.

a Vnciatumq̄z eſt holoferni. per exploratores ſuos ad quos miſſos. b Exarſit in ira cundiam. magna ſuperbia credebat q̄ nullus auderet mouere ad reſiſtendum ſibi. c Vocauitq̄z omnes principes moab et duces ammon. iſti enim habitabant ꝓpe iudeam: ꝓpter quod de ſtatu iudeoꝝ melius dicere poterant veritatem. d Dicite mihi quis ſit populus iſte. q̄

tum ad eius originem. ¶e Et quales ⁊ quante sint ciuitates eoꝝ: vt audeant considere de defensione earum. ¶f Que etiam sit virtus eorum in corpalibus ⁊ audacia in mentibus. ¶g Aut que sit multitudo eorum. i. quanta et qualiter armata.

¶h Tel qs rex militie eoꝝ. i. ꝙ̄p: ouid⁹ ⁊ bellicosus.

¶i Et quare ꝓ omnib⁹ ⁊c. id est si nō ꝓficiunt in predictis: q̄ pōt tunc esse cā sue rebellionis.

¶k Qui habitant in oriente. Hoc videtur esse contra illud qđ dicitur supra. ij. ca. Egredē aduersus ossa regnū occidentis. Dicendum q̄ licet omnes terre supra noiate: inquas est hierlm et iudea sint in pte occidentali respectu regni assyriorum: tamē respectu totius terre habitabilis iudea et alie terre quas subiugauerat holofernes magis erant orienti ꝙ̄ que ꝙ̄ occideti. nec obstat q̄ hierusalem dicitur esse in medio terre habitabil: nā h̄ dicitur eo q̄ ē in quarto clima te quod est mediū: climata ẏo nō distinguūtur fm distantiam ab oriente in occidentem: ꝙ̄ fm distantiā a meridie in aquilonem. ¶l Tunc achior. Hic ꝓsequenter ponit̄ ip̄ius achioris risio: qui primo dat suā risionem: secundo infert intentā ꝓclusionē: ibi. Hūc ḡ. prima in tres: nam in risione achior primo describit hebreoꝝ gen⁹. secdo eoꝝ ꝓgressus: ibi. Cumq̄ operuisset. tercio ipoꝝ virtus: ibi. Ubicūq̄ ingressi sunt. sicut petierat holofernes. Circa primū q̄r. ¶j Tūc achior dux oim fi. ām on respōdens aut ⁊c. Erat. n. principalis int̄ āmonitas: q̄ descenderant de loth nepote abrae: ꝓter qđ sciebat historiā heb reoꝝ: ex qua genere descendebāt: nō obtulit se ad rndendū. ¶m Pplus iste ex ꝓgenie chaldeoꝝ vt habetur Gen. xj. Tulit itaq; thare abrā filium suum et loth filiū araꝫ filij sui: et sarai nurū suam: et eduxit eos de ur chaldeoꝝ ⁊c. ¶n Hic primum in mesopotamia habitauit. post exitū de chaldea: vt h̄ Gen. xj.

¶o Cūm noluerint seq̄ eos patrū suoꝝ. ydola colēdo.

¶p Et habitarēt in charaꝫ sic. n. noiat̄ h̄ ciuitas. act. vij. Gen. xj. noiatur aram. Ciuitatum cūm noia fm diuersitatem temporꝝ ⁊ linguaꝝ varie ꝓnunciant̄.

¶q Cūq; oppugnasset. Hic ꝓsequenter describit ipli ꝓgressus: ⁊ ꝓmo ꝙ̄tum ad descensū in egyptū: cū dr.

¶q Cūq; operui oēm terr. fa. descen. in egyptū. vt h̄ Gen. xlvij.

¶r Illicq; per quadringentos annos. q̄ incipiendi sunt a nativitate ysaac: ⁊ terminādi in exitu de egypto: vt declaratū fuit Gen. xv.

¶s Sic multiplicati sunt ⁊c. vt habetur Exo. j.

¶t Cumq; grauasset eos rex egypti ⁊c. de isto grauamine ⁊ egypti pcussione plagis multis habet̄ in principio Exod. vsq; ad. nūm. ca. ¶v Cūq; eiecissent eos. Hic secundo describitur hebreoꝝ ꝓgressus ꝙ̄tum ad mirabilem exitum de egypto: cum dicitur.

¶v Cumq; eiecissent eos egyptij. ti more moꝝ compulsi: Exod. xij.

¶x Et iterū vellet eos capere: ⁊ ad sum seruitiuꝫ reuocare Exo. xiiij.

¶y Fugiēnt⁹ bis dⁿ̄ celi mare aperuit ⁊c. ⁊ hoc totū habetur Exo. xiiij.

¶z Egressus etiaꝫ ma. ru. descr. fy na mon. occurrit cōtrariū videl Exo. xv. vbi dicit. Tulit aūt moyses isrl de mari rubro ⁊ egressi sunt in desertum sur. vicendū q̄ hic breuiter reperitur exitus filioꝝ isrl de egypto: ꝓter qđ ni expauimus hic oia loca: sed soluꝫ notabilia inter q̄ est mōs synai. ad quē

ciuitates eoꝝ: [r]q̄ etiā sit virtus eoꝝ: [s]aut q̄ sit multitudo eoꝝ: [t]vel qs rex militie illoꝝ [t]et q̄re ꝓ oib⁹ [k]q̄ habitant i orīē te isti ꝓtempsert nos: et non exierūt in obuiā nob: vt suscaperēt nos cū pace. [m]Tūc achior dux omniū filiorum ammō rndēs ait. Si dignetis audire dñe dicā veritatē i spectu tuo ō pplus isto q̄ in mōtanis hītat: ⁊ nō egredietur ẏbuꝫ falsum ex ore meo. [n]Pplus iste ex ꝓgenie chaldeoꝝ ē. [o]Hic primū i mesopotamia hītauit: [p]qm̄ noluerūt seq̄ deos patrū suoꝝ q̄ erāt in terra chaldeoꝝ. Deserētes itaq; ceremōias patrū suoꝝ q̄ i multitudine deoꝝ erāt: vnū deū celi colu erūt: q̄ ⁊ ꝓcepit eis vt exirēt inde: [q] ⁊ hītarent in charā. [q]Cūq; oppugnasset oēz terraꝫ fames: descēderūt in egyptuꝫ illicq; [r]p q̄dringentos āños [s]sic multiplicati sūt: vt diuīnerari eoꝝ nō posset exercitus [t]Cumq; euasset eos rex egypti atq; in edificatōm⁹ vrbi um suarū i luto ⁊ latē sbiugasset eos: clamauerunt ad dñm suū: ⁊ pcussit totā terraꝫ egypti plagis variis. [u]Cūq; eiecissent eos egyptū a se: et cessasset plaga ab eis: [t]ꝛ itꝛ eos vellēt capere ⁊ ad suū sui tiū reuocare: [x]fugiētibꝫ his dⁿ̄ celi mare aperuit: ita vt hi cinde aq̄ q̄ murꝫ solidarē tur: et ilti pede sicco funduꝫ maris pambulādo trāsirēt Jn q̄ loco dū immūerabilē exercit⁹ egyptioꝝ eos ꝓsequer̄et ita aq̄s coopt⁹ est: vt nō remaneret vl vn⁹ q̄ retrō posteris nūciaret. [z]Egressus ēt mare rubꝝ: ⁊ serta syna mōtis occurrerunt: [a]in q̄bꝫ nunq̄ hō habitare potuit: vt filⁱ⁹ hoīs reḡnt. [b]Illic fōtes amari obdulcati sūt eis ad bibēduꝫ [c]⁊ p̄ anos q̄draginta ānoꝝ nā ō celo ꝓsecuti sūt. [d]Ubicūq; ingressi sūt sñ arcu ⁊ sagitta et absq; scuto ⁊ gladio: dⁿ̄ eorum pugnauit ꝓ eis ⁊ vicit: Et nō fuit q̄ insultaret ꝓpō isti: nisi qñ recessit a cultu dñi sui. [e]Quotiēscūq; aūt ꝓter ipm̄ deū suū altꝝ coluerūt: vati sūt in pdam ⁊ in gladiū ⁊ in obꝓbriū. Quotiēscūq; autē penituerūt se recessisse a cultura dñi sui: dedit eis dⁿ̄ celi vtutē r̄sistēdi [f]Deniq; chananeū regem ⁊ iebuseū ⁊ pherezeū ⁊ etheū

populus tendebat.

¶a Jn quib⁹ nunq̄ homo habitare potuit. ꝓter locoꝝ sterilitatem: ⁊ loquit̄ hic de habitatōne in ciuitate vel villa: pastores cūm aliqui poterant ibi gregeꝫ pascere legitur de moyse Exo. iij. ¶b Illic fontes amari obdulcorati sunt eis Exo. xv. ¶c Et ꝑ anos. xl. annoꝝ ō cepse. sunt Exo. xvj. ¶d Ubicūq; Hic ꝓsequenter describitur hebreoꝝ virtus quē nō erat ex hominib⁹ sed ex ꝓtectōne diuina: ꝓpter quod dicitur. Ubicunq; ingressi sunt sine arcu et sagitta ⁊c. licet enim pugnauerint cum amalechitis armis: ⁊ cum aliis septem gentibus quas expulerunt de terra ꝓmissionis: tamen nō habuerūt victoriā per arma sed virtute diuina vnde et amalech ꝑabus moysi sunt debellatus: vt dictum est ca. ꝓcce. ⁊ in pugna iosue ꝑtra reges chanaan lapides grandines interfecerunt aduersarios: ⁊ sol stetit immobilis spacio vn⁹ diei Josue. x.

¶e Quotiēscūq; aūt ꝓter ipm̄ deus ⁊c. ista patet ex decursu libr̄ Jud. ⁊ iij. Reḡ. ¶f Deniq; chana. re. ⁊ iebuseū ⁊c.

vt p3 Iosue. xxi. g Iam vñ dos annos ñ. s. tempe transmigrationis ioacim 7 captiuitatis facte sub sedecdia experimentate plus p reges assyrioꝝ 7 egypti: vt patet. iii. Reg. 7 plimi eoꝝ captiui adducti sꝰ: primo p theglathphalasar. iii. Reg. xv. secdo p salmanasar. iii. Reg. xvi. et hoc ñtum ad regnum isrl. Qrtum vo ad regnū iuda: per regem babilonis. primo tempe ioacim filij iosie: secdo tẽpore ioachim filij eius. iii. Re. xxiii. tercio tpe sedecdie iii. Reg. xxv.

b Rup aũt fuersi ad dñm ñ. s. tpe cyri q̃ dedit plo licentiã redeundi.

i Et ascenderũt montana. i. iudee q̃ est montuosa.

k Hũc g̃. Narrata iudeoꝝ historia: hic ꝓnter actiorꝫ ꝓcdit intentũ.

l Hũc g̃ dñe mi ñ. ad doc. n. pdicta narrauerat: vt holofernes scirẽt se nõ posse filios isrl capere: nisi p offensã dei sui: 7 p3 ira.

i Et factum est. Positq̃ posita est actiorꝫ rnsio: b consequenter ponitur assyrioꝝ indignatio. 7 primo q̃tũ ad duces exercit9: secundo q̃tũ ad ꝑncipem c9sequnt. ca. Circa primũ dicit Et factũ est cũ cessasꝰ loq̃ ñ. irati sũt omẽs magnates holofernis. et fine narratõis in qua ꝓcluserat eos non posse ꝓria virtute iudeos rebellare: 7 p3 finia vsq̃ ibi.

m Vt g̃ agnoscat actiorꝫ q̃m fallit nos. i. falsis verbis deꝑerẽt nos intendit. n Vt sciat omẽs gens q̃m nabuchodo. 9 terre est. nõ dicũt 9 celi: g̃ terre: videntur esse illi9 errores suis sen: q̃ dicebãt diuinã ꝓuidentiã ad celestia se tm extẽdere: sm q̃ dicitur Iob. xxii. Circa cardines celi pabulatur: nec nostra ꝓsiderat. hoc aũt nomen deus impositum fuit ab vidẽtia rerum et gubernatõe: et ideo deum terre dicebãt cu9 regnum ad plura terrena se extendit: intentio vero regis nabucho. et sui exercitus erat omnẽ terram suo subiugare dominio: vt dictum est supra ca. ij. propter q̃d a suis denomina batur deus terre.

7 eueũ 7 amoreũ: et õẽs potentes in esebõ ꝓstrauerat et terras eoꝝ et ciuitates eorũ ipsi possederũt: 7 vsq̃dũ nõ peccarent in ꝓspectu dei sui erant cũ illis bona. Deꝰ em̃ illoꝝ odit iniq̃tatem. o Mã et aũ hos annos cũ recessissent a via quã dederat illis deus vt ambularẽt i ea: exterminati sũt ꝓlius a multis natõibꝰ et plurimi eoꝝ captiui adducti sũt in terrã nõ suam. p Rup aũt fuersi ad dñm deũ suũ ex dispsione q̃ dispsi fuerãt adunati sũt: 7 ascenderũt montana h ꝏa: 7 iterũ possiderẽt ierlm: vbi sũt scã sanctuar. q Hũc g̃ mi dñe ꝓq̃ re si est aliq̃ iniq̃tas eoꝝ i cõspectu dei coꝝ: ascendamus ad illos: q̃m tradens tradet illos 9 eoꝝ: ũ tibi: 7 subiugati erũt sub iugo potẽtie tue Si vo non est offensio ꝑ li but9 coꝝ ꝙ deo suo nõ poterimus resistere illis: q̃m deus eoꝝ defendet illos: 7 erim9 obꝓbriũ vniuerse terre. r Et factũ ẽ cũ cessasset loq̃ achior ꝙ ba h. irati sũt omẽs magẽtes holofernis: 7 cogitabãt interficere eũ: dicẽtes ad alterutrum. Quis ẽ iste q̃ filios isrl posse dicat resistere regi Nabuch. 7 exercitui eius: hoies inermes 7 sine vtute 7 sũ pitia arti pugne. s Et g̃ agnoscat achior: q̃m fallit nos: ascendim9 in mõtana: et cũ capti fuerit potentes eorum tũc cuꝫ eisdẽ gladio

A Factum est autem. Hic ꝓsequenter describit indignatio holofernis: et primo verbis iniuriosis: secundo factis: ibi. Tunc holofernes. Circa primum patet littera vsq̃ ibi.

b Tunc9 gladius militie mee. Et quo videtur q̃ intendebat eũ interficere pluribus plagis 7 cruciatibus: vt ꝓmitur infra cõdẽna. tunc 7 istum achior ꝓ diuersis iubebat supplicijs interire: dono dicat milites sed militie: quia intendebat cuꝫ militũ ludibrio exponere.

transiuerbabit. t vt sciat oẽs gens q̃m nabuch. 9 tre ẽ: 7 ꝑter ipm alt9 nõ ẽ. .vj.

E Actũ est ãt cuꝫ cessassent loq̃: indignat9 holofernes vehementer dixit ad achior. Q̃m ꝓphasti nobis dicẽs q̃ gens isrl defendat a deo suo: vt oñdaz tibi q̃m nõ est deus nisi nabuch. cum ꝓcussimus eos oẽs sicut boiem vnũ: tũc et ipse cuꝫ illis assyrioꝝ gladio interibis: et oẽs isrl tecũ ꝑdiciõe dispariet: et ꝓbab q̃m nabuchod. dñs sit vniuerse terre. b Tunc9 gladi9 militie mee trãsiet ꝑ latera tua 7 ꝓfix9 cades int vulneratos isrl: et nõ respirab vltra w nec eximier cũ illis. c Porro aũt si ꝓphiaz tuã verã existimas nõ ꝙdat vult9 ruus 7 pallor q̃ faciẽ tuã obtiet abscedat a te: si ẽba mea ꝑ putas implẽ nõ posse. Et aũt noueris: q: sil cuꝫ illis ꝑ experis: ecce ex hac hora illorũ ꝓlo sociaberis: vt dum dignas mei gladij penas exceperit: ape sil vltroni subiaceas. d Tũc holofernes ꝓcepit suis suis: vt ꝓhẽderẽt achior: 7 ducerẽt eũ i bethulia 7 traderẽt eũ i manꝰ filioꝝ isrl. Et accipiẽtes eũ serui holofernis ꝓfecti sꝰ p cãpestria: q̃ cũ ꝙpinq̃sset ad montana e exierũt ꝙ eos fũdibularij. f Illi aũt diuertẽtes a latẽ mõtis ligauerũt achior ad arborẽ manibus

c Porro. Hic consequenter describitur traditi dispositio cum subditur. d In medium populi illuz statuentes ꝙ cuncti sunt ñ. mirabantur enim de tali

e Exierũt cõtra eos fundibularij. et dicuntur a funda et bale grece qõ est ꝓiectio. q: cum funda ꝓiciunt lapides: quoꝝ ictus graues sunt: maxime q̃n descẽdũt a supiori ꝓte.

f Illi aũt diuertẽtes ñ. vo. ẽtes se expedire de achior cũ tali tamẽ securitate q̃ non posset manus debere: uꝝ effugere.

g Porro. Hic consequenter describitur traditi disquisitio cum subditur. h In medium populi illuz statuentes ꝙ cuncti sunt ñ. mirabantur enim de tali

Capitulum sextum.

legatõne ipsi⁹ tanq̃ de re insolita. [a] In diebus illis erãt illic principes ozias &c. Bi interpoſit: qz cozã eis principaliter adducit⁹ fuit achioz: z ſubdit achioz filiũ eoz dicit. Dixit achioz oia &c. z ps lra vſq; ibi. [b] Propter hoc qđ dixiſſet de⁹ celi defenſor eoz eſt. nõ. n. credebãt dñi celi protegere eos: ſed ſperabãt ſe ad inferiora ſe extendere: vt ꝓdictus eſt: nec p ꝓphetã defenſionem.

[c] Cũq; achioz vniuerſa. Hic cõſequenter deſcribit interrogati vel diſquiſiti cõſolatio: z primo q ozionez de uota cum dicit.

[d] Dis ſplis cecidit in faciez humiliter et deuote deprecantes vt de⁹ liberaret eos cũ ipo achioz de manib⁹ holofernis.

[e] Reſpice ad nram humilitatem. q nõ confidimus de nris meritis vel ſtute: ſed de tua bonitate. [f] Et fac eis ſcõz tuozũ attende. ſ. abraam: yſaac: et iacob: z alioz ſanctoz patrum vt eoz merits liberentur.

[g] Ozatõe populoz cõpleta: conſo. ſt achioz in fine ozonis diuinitus cõfortati. nam medioz finis ozonis q̃ principiũ. Eccls. vij. [h] Q dei patrum nroz cui⁹ virtutez tu predicaſti. aſſyrijs nunciando

[i] Ipſe. remuneratoz.

[k] Tibi hanc dabit victiſſitudinem &c. hoc dixerunt confidentes de diuino auxilio.

z pedilo z ſic victũ de reſtilo diuiſerũt eum: z reuerſi ſũt ad dñm ſuuz. [a] Porro filij iſrael deſcendẽtes ꝺ bethulia venerũt ad eum. Que ſoluentes duxerũt ad bethuliam: atq; [b] in mediũ ppli illiꝰ ſtatuẽtes p contrati ſt: qđ rex eſſz q̃ illuz victuz aſſyriũ reliq̃ſſent. [c] In die vb illi erãt illic principes: ozias filiꝰ micha ꝺ tribu ſymeõ: z chabri q̃ z gotholiel. In medio itaq; ſenioz z ſpectu oĩm achioz dixit oĩa q̃ locutꝰ fuerat ab holoferne interrogatus z q̃liter ppls holofernis voluiſſ. propter ꝺ vbum interficere: eoz z quẽadmodũ ipe holofernes irat⁹ iuſſerit eum iſrlitz hac de cã tradi: vt dum vinceret filios iſrl: tunc z ipm achioz diuerſis inbeat iterire ſupplicijs. [d] Propter hoc q̃ dixiſſz de⁹ celi defenſor eoz ẽ. [e] Cũq; achioz vniuerſa ꝺ expoſuiſſet: [f] ois ppls cecidit i faciez adorãtes dñm: z cõ lamentatõe z fletu vnanimes preces ſuas dño effudert: dicentes. Dñe de⁹ celi z tre intuere ſup bias eoz. [g] z reſpice ad nram humilitatẽ: [h] z faciez ſcõrum tuoz attende: z oſtẽde q̃m nõ derelinq̃s ꝑſumẽtes de te: z ꝑſumentes de ſe z de ſua ſtute gloriãtes huilias ſimito ſtaq; fletu z p totam die⁹ ozone pploz ꝑpleta: cõſolati ſt achioz dicẽtes. [i] Deus pr̃m noſtroz cui⁹ tu ſtu

tem ꝓdicaſti: [k] ipe tibi hanc dabit victiſſitudinez: vt eoz magnitu iteritũ videas. [l] Cũ vo dñs de⁹ nr̃ dederit hãc libertatẽ fuis ſuis: [m] ſit z tecũ de⁹ in medio nr̃i vt ſit placuerit tibi: ita cũ tuis oib⁹ ꝑſeueris nobiſcũ. [n] Tũc ozias ſinito ꝓſilio⁷ ſuſcepit eũ in tmũ ſuã: z fecit cenã magnã. [o] Et vocatis oib⁹ ꝓſbyteris ſil expleto ieiunio [p] refecerunt. [q] Poſtea vo ꝑuocat⁹ ois populꝰ p totã nocte⁹ inẽ ecclia ozauerũt petentes auxiliũ a deo iſrl.

Capi. vij.

[a] Holofernes aũt altera die⁹ ꝓcepit exercitibus ſuis: vt aſcẽderẽt ꝺ bethuliam. Erãt aũt pedites bellatoꝛ centũ vigiti milia: z eqtes vigintiduo milia: ꝑter patões viroꝛ illoꝛ q̃s occupauerat captiuitas: z adducti fuerãt de puicijs z vbiby vniuerſe tribꝰ tus. Oẽs pauerũt ſe piter ad pugnã ꝺ filios iſrl. [b] z venerũt p crepidinẽ mõtis vſq; ad apicẽ q̃ reſpicit ſup wthaim a loco q̃ dr belma vſq; ad chelmon q̃ ẽ ꝑtra eſdrelon. [c] Filij aũt iſrl vt viderũt multitudinẽ illoꝝ: [d] ſtrauerũt ſe ſup trã mitẽtes cinerẽ ſup capita ſua vnanimes orãtes vt de⁹ iſrl miſcẽdat ſuã oñdẽt ſt pplm ſuũ. [e] Et aſſumẽtes arma ſua bellica: ſederũt p loca q̃ anguſti itinerꝭ timtez dirigũt inẽ montuoſa: z erant quſto

[l] Cum vo. Hic ſecundo conſolãtur achioz: ei cui ipſis habitationem liberam offerendo dicentes. Cum vo dominus deus noſter dederit hanc libertatez fuis ſuis. i. nos liberauerit de manibus holofernis.

[m] Sit et tecum deus in medio noſtri: vt ſicut placuerit tibi &c. id eſt accipias ritum legem noſtram: vel nõ accipias: non enim gentiles tenebantur ad legem mo ſaicam: ſed ſufficiebat eis ad ſalutem credere vnum de um remunerat⁹em bonoꝝ: ꝑm conſilium voluntatis ſue ꝑm q̃d dicitur Hebreoꝝ. hꝭ. Accedentem ad deũ oportet credere quia eſt: z inquirentibus ſe remunerator ſit. et in hoc articuli fidei implicite continentur: talis aũt erat achior cui⁹ eſſet gentilis: vt ſatis patet ex dictis.

[n] Tunc ozias. Hic tertio conſolatur achioz cenaz ei honorabilem faciendo cum dicit. Tũc ozias qui princeps erat populi vt predictum eſt.

[o] Suſcepit eũ in tomum ſuam. que erat honorabilioꝛ ceteris.

[p] Et vocatis oibus ꝓſbyteris. vt cena eſſet magꝭ honorabilis.

[q] Refecerunt. ſ. achioz: z ſeipos ad nature ſuſtentationem.

[r] Poſtea vo cõuocatus omis populus. a ſacerdotibus. [s] Intra eccleſiaz ozauerũt. licet enim eſſent cum templuz i hieruſalem in quo licitum erat offerri ſacrificium: tamẽ in ſingulis ciuitatib⁹ erant ſynagoge: in quibus conueniebat populꝰ ad orãdum et audiendũ dei verbum.

Capi. vij. Holofernes aũt. Hic conſequenter deſcribitur holofernis indignatio populz iſrabel crudelit ꝓſequendo vbi primo ponitur ſuperba oppugnatio vrbis: ſecundo dura coarctatio ſitis: ibi. Porro holofernes tertio pauida obſtirgatio plebis: ibi Tunc ad Oziam. quarto indiſcreta conuentio ducis: ibi. Et cum fatigati. Circa primũ dicitur

[a] Holofernes autem altera die. id eſt in craſtino traditionis achioz: vt citius impleret crudelitatẽ quã dixerat.

[b] Precepit exercitibus ſuis. vt oſtenderet magnitudinem ſue potẽtatis cetera patent vſq; ibi.

[c] Et venerunt ꝑ crepidinem montis. id eſt montuositatem ipſius ꝯapitem.

[d] Filij aũt iſrabel. vt viderũt multitudinẽ. tantã z ſic armatoz.

[e] Proſtrauerunt ſe ſuper tã. humiliẽ z deuote petẽtes diuinũ auxiliũ.

[f] Et aſſu

mentes arma sua bellica ⁊c. ne obmittentes quo facere properarent humana via deū reptare videretur. ¶ g Porro holofernes. Hic ꝓpter ponit dura coartatio sitis cū dicitur. Porro holofernes ⁊c. aqueductū illoz. i. extinctus in bethulia. b ¶ Si parte australi extra ciuitatē dirigeret. scz cursum suum. Erat enim fons ille extra ciuitatē et quo per aqueductum fluebat aqua intra ciuitatem.

i Et incidi ꝓcepit aqueductus vt aq̄ vehiculo alibi. k ¶ Et quibus furtim videbāt̄ haurire. ꝓpter timorez assyriorū existentiū in obsidione.

l Si filij ammō ⁊ moab. dixi. n. odiebāt iudeos: vt ꝓz et libris iudicū ⁊ Regū. ideo dederat ꝑtra eos ꝓsilium. m ¶ Filij isrl̄ nō milan. nec in sa. ꝯsiderunt. q. d. non bñt arma nec exercitū pliandi: ꝓpter qđ nō venient ꝑtra nos i campū. ⁊ ideo si ponant custodes fontium moriem̄ sit: vel ad se reddēdū erunt compulsi.

n Et placuerunt hec verba coz̄ holoferne. qz videbāt̄ sibi vtilia eē. cetera patent vsq̄ ibi o ¶ Ita vt ⁊c. satiarent̄ vel vna die. ñ quilibet biberet ꝓ sua voluptate. veruntamen poterāt aque sufficere per quinq̄ dies ꝓuisi in arta necessitate. ꝓpter quod tal̄ terminus fuit ꝓpositus: vt habeā infra eodem capi.

p Tunc ad oziā. Hic ꝓpter ponit q̄ rulosa murmuratio plebis dicant̄ ad oziam ꝓnapez ciuitatis.

q ¶ Iudicet dominus inter nos ⁊ te ⁊c. multitudo cuz afflicta sitiret odebat q̄ ciuitas reddere

dientes ea tota die et nocte. r Porro holofernes duz circuit ꝓ gyrū: reppit q̄ fons q̄ influebat aq̄ductuz illoz. a ꝑte australi extra ciuitatē dirigeret: ⁊ incidi ꝓcepit aq̄ductuz illoz. Erāt tñ nō lōge a muris fōtes t et quib furti videbāt̄ haurire aquā ad refocillandū portū q̄ ad potandū. Dz filij ām̄on et moab aceesserāt ad holofernē dicētes. m Filij isrl̄ ñ in lācea: nec in sagitta ꝓfidunt: ḟ mōtes ⁊ fēdunt illos. ⁊ munīūt illos colles in ꝑcipitio ꝓstituti. v Et q̄ sine ꝓgressione pugne possis supare eos: pone custodes fontium vt nō hauriāt ex eis: ⁊ sine gladio interficies eos vel certe fatigati: tradent ciuitatē suam quaz putāt inēxpugnabilē ꝓpter aquā nō posse. n Et placuerunt ỹba h coraz holoferne ⁊ coraz satellitibz ei⁹: ⁊ ꝓstituit ꝓ gyrum centenarios ꝓ singlos fontes. Cunq̄z ista custodia ꝓ dies. xx. fuisset expleta: defecerāt cisterne ⁊ collectōes aq̄rum oīb inhabitantib bethulie: o ita vt nō essz intra ciuitatē vñ satiarēt: vel vna die: qm̄ ad mēsuraz dabāt̄ ꝓlis aq̄ q̄tidie. p Tūc ad oziā ꝓgregati oēs viri femineq̄ iuuenes et puuli: oēs sil̄ vna voce dixerūt. q Iudicz d⁹ int̄ nos ⁊ te: qm̄ fecisti i nos mala nolēs loq̄ pacifice cū assyriis: r et ꝓter h⁹ vendidit nos d⁹ in manib coz̄. Et iō ñ ē q̄ adiuuet:

cum ꝓsternamur añ oculos eoz̄ in siti ⁊ in ꝓditōe magna. Et nunc ꝓgregate vniuersos q̄ in ciuitate est: vt sponte tradam⁹ nos oēs pplo holofernis. s Melius⁹ est. n. vt capti⁹ bñdicam⁹ dñm viuentes: q̄ moriamur ⁊ sim⁹ obprobriū oī carni: aut videā⁹ vxores nr̄as et infantes nostros mori añ oculos nostros. t Cōtestamur hodie celū et terraz ⁊ deū patrē nr̄oz̄ q̄ vlciscāt nos ſm ꝑcā nr̄a: vt taz tradatis ciuitatē in manuz militie holofernis vt sit finis nr̄ brevis in ore gladij: q̄ lōgior efficit̄ i ariditate sitis. Et cū h dixisset: fact⁹ ē fletus et vlulat⁹ magn⁹ i eccl̄ia oīb ⁊ ꝓ multas horas vna voce clamauerūt ad deū dicentes. Peccauim⁹ cū ꝓib⁹ nostris: iuste egim⁹: iniq̄tatez fecim⁹. u Tu q̄ pi⁹ es miserē nr̄i: et i tuo flagello vindica iniq̄tates nr̄as: ⁊ noli tradē ꝓfitētes te pl̄o q̄ igrat teyt nō dicant int̄ gētes vbi ē deus eoz̄. x Et cū fatigati his clamoribz: ⁊ his fletibz lassati sil̄uissēt: ecurgēs ozias in tulus lachrymis dixit. Eq̄ aio estote frēs: et hos q̄nq̄ dies expectem⁹ a dño miszi. Forsitā. n. indignatiōz suaz absc̄idet: et dabit gl̄iam noi suo. Si āt trāsactis. v. diebz nō venerit adiutoriuz: faciemus h verba que locuti estis.

Capi. viij.

a ¶ Tfactū est eoz̄ audisset h verba iudith vi-

uersos ⁊c. et subditur huius traditionis ratio: ctin dicitur. t ¶ Melius est enim ⁊c. id. est minus malum quod ꝓparatum ad maius habet rationem boni. v ¶ Contestamur hodie celum ⁊ terram ⁊c. id est ꝑtrate et sacerdotes adducimus in testimonium: q̄ inquagit̄ nisi tradatis ciuitatē cum sit minus malū

r Qui vlciscāt nos. i. puniāt ſm peccata nostra: ecca patene vlcz ibi.

v ¶ Tu quia pius es ⁊c. vindica iniq̄tates nostras. i. flagella nos quantuz tibi placuerit: dū tamen non tradamur in manibus infidelium: et simili modo dauid ꝓcegit a deo flagellari. q̄z ab hominibus. ij. Reg. vlti. istud vltimo dictū videtur ꝓcessisse a sacerdotibus ⁊ ab aliquibus ex filis magis timētibus destructionem diuini cultus q̄z ꝓpriis eoz̄ ꝓpositis.

x Et cum fatigati. Hic vltimo ponit indiscreta conuentio duciis qui ꝓmisit ciuitatez reddere: nisi infra q̄nq̄ dies veniret eis auxilium: et patet littera ex dictis. Saēdus tamen q̄ ex iste Ozias bene fecerit differendo traditionem ciuitatis: et inducendo ad expectationē diuine misericordie: tamen ꝓfigēdo terminum quinq̄ dierum male fecit: ꝓpē qđ de hoc repetendo dicitur capitulo se-

¶ Capitu. viij.

Z Factū ē. Post h̄ descꝑta ē filioz isrl̄ ꝑsecutio. Hic ꝓpter describit eoz̄ liberatō: q̄ facta est. ꝓ manū iudith q̄ interfecit holofernē: ⁊ ideo sic procedit̄: quia primo ponitur ipius iudith multiplex virtus: scdo holofernis casus. ca. xiij. Cuq̄z ita fecisset. scdo fuga sui exercit⁹. c. xiiij. ꝓza dimidi-

in tres: q2 primo iudith inducit ꝓphn ad spez diuine ministrationis: scdo se munit armis oionis ca. ix. tercio se exponit periculo mortis ca. x. ꝓma in duas: q2 ꝓio describitur ca. ꝑsecutio stuosa: scdo ca. locutio gratiosa: ibi Hec itaq; cū audisset. Circa primum ꝑm ponit ea. lineam genealis: cuius ds

b Que erat filia Merari filij idor. ꝛc. qđ facit ad ꝓmendatiõs iudith: nam isti fuerunt nobiles generis et moribus nobiliores a quibus iudith nõ degenerauit: ⁊ in melius ꝓfecit: scdo subdit ꝓpter ꝙ ꝓingalis cū ds. Et vir ea fuit manasses. tercio status vidualis cum ds.

c Erat aũt iudith reli. vi. ei iam annis trib⁹ ⁊ mensibus ser. ex quo ꝑs ea cõtinentia: q2 cum adhuc essẽ satis iuuenis transire tñ noluit ad scda vota.

d Et in supio. ds. sue fecit sibi se. cubi. ꝛc. vt sic aspectus boim ⁊ colloquia melius declinaret: ⁊ liberius oioni vacaret.

e Et ba. super lum. su. cli. ieiunabat ꝛc. ad repressionẽ cõcupiscentie carnalis: potas enim victus: ⁊ asperitas vestiꝰ sunt custodes castitatis.

f Erat aũt ele. aspe. nimis cui vir suus reli. diui. multas. ex ꝙ ꝑs virtus sue castitatis: q2 nec pulcritudo corꝑis: nec copia diuitiarũ: q̃ sunt fomenta libidinis: ꝓtraxerũt ea ad scdas nuptias. ecta patent.

g Hec itaq; Hic ꝓñr ponit eius locutio gr̃osa: ⁊ primo ponit ꝙ locutoris ac. scdo ipsius effectus: ibi. Et dixerũt illi. Circa primũ ꝙ duo suo redarguit ur dicta ꝓuentio: q̃ primo repetit eum dr̃. Hec itaq; cū audisset qm̃ ozias ꝓmisisset ꝛc. scdo ꝓ sacerdotib⁹ mittit eum dicit. Misit ad ꝑsos ꝛc. q̃ aũt nõ init ad eos nõ fuit ex defectu hũilitatis: ⁊ ex zelo castitatis et honestatis vidualis: q̃ refugiebat ꝓximos discurrere: ⁊ in palatia coꝛa boib⁹ apparere.

h Nõ est ꝙ verbum in quo ꝑsensit ozias ꝛc. Ex ꝙ videt q̃ nõ erat ibi: quia loquit de eo q̃si de absente: verũtñ supuenit anteq; inde recederẽt sacerdotes: vt ꝑs infra eo. ca. pot etã dici q̃ a principio fuit ibi: verũtñ iudith direxit ser monem ad sacerdotes: quasi magis culpabiles: nam ex illo cõsensu sequebaẽ destructio diuini cult⁹: vt statim dicẽt: ꝓ quo sacerdotes debebant zelare plus q̃ principes.

i Et qui estis vos qui temptatis dñm ꝛc. Ad intellectum hui⁹ sciendum q̃ ex captõne illius ciuitatis patebat via ad irlm: ⁊ ꝓ ꝑñs destructio diuini cultus: ꝓter qđ debebãt ciuitatẽ illã q̃diu possent defendere ꝛc. et in maxima afflictõne nisi sup ꝙ haberent mandatũ dñi ꝙ verbum ꝓphe: sicut hieremias ꝓphetabat sedecie reddit̃ozi ciuitatis regi babilonis: sic aũt nõ erat in ꝓposito: ꝓter quod peccauerũt ꝓhgentes reddit̃onis terminũ. Si aũt dicatur q̃ xp̃iani aliqñ sine peccato sic ꝓhgunt terminũ reddit̃onis alicui⁹ ca. strꝛi saracenis. Dicendũ q̃ nõ. est silẽ nam ex ꝙ nõ sequitur generalis cessatio sacrificij ecclie: qđ offerri pot vbiq; sacrificiũ ꝙ veteris legis offerri nõ poterat extra irlm nisi ex speciali dispensatione diuina sicut legit̃ helyas i monte carmeli sacrificasse. iij. Regũ xviij. ꝓter quod i ꝓcessione ꝓdicta erat quedam temptatio diuina in q̃tum volebãt per ꝙ experiri effectũ auxilij diuini: ꝛō subditur. Non est iste sermo qui misericordiã ꝓuocet ꝛc.

k Sed quia patiens est. Hic secũdo verbum iudith inducit ad penitentiam salutatem allegãdo primo dictum patientiam: cum dicitur. Sed quia patiens dominus ꝛc. non enim quasi domo sic deus cõminabitur. quod enꝫ

bomo cõminatur statim implere cõnatur inquantum potest: deus autem aliquando cõminatur: quod inferre non intendit: sicut Jonic. iij. dicitur. Adhuc xl. dies et Ninive subuertetur. quod tamen deus non intendebat facere: q2 prenidebat penitentiã ninivitarum ex qua parceret eis et hoc est quia tales cõminationes ꝓferuntur non fm ordinem diuine prescientie que immutabilis est: sed fm exigentiam demeritoꝝ: que est mutabilis: et sic fuit in ninivitis.

l Et ideo humiliemus illi animas nostras. et non tm coꝛpora.

m Vt fm voluntatẽ suam sic faciat nobiscum. ꝓfidebat eñ iudith q̃ ex humiliatõe populi negocium verteretur in oppositum: sicut dictum est de liberatõne ninivitarum et huius confidentie causa subditur. cum dicatur.

n Quoniam non secuti sumus peccata patrum nostrorum qui dereliquerunt deum. per multiplicem ydolatriã: vt patet. iij. Regum. ⁊. ij. Parali. a recitu vero captiuitatis babilonice non legitur populus israhel ydolatrasse: ni si aliqui pauci tempoꝛe antiochi epiphanis: et ad hoc inducti timoꝛe mortis.

o Et nũc fratres. Hic ꝓñr iudith inducit ꝓphn ad confidentiam: ⁊ hoc ꝓ sacerdotes qui erant populi doctores:

ideo dicit. q Et vobis pendet anima mea. q tum ad firmitatem in bono. r Corda eor erigite. ad sideandum de diuina virtute. s Et mecores sint q: ten. sunt patres nri vt pbarent. vt cor patientia declaratur ad meritū ipsor: et ex emplum aliorum: inducit ad b exemplum abraam: qui tempt⁹ fuit i filij immolatõe: z ysaac qui ad eandem immolatõez se obtulit volitaric: vt declaratū fuit gen. xxij. z iacob qui fugiens pfecutionez esau iuit in mesopotamiam syrie.

t Illi aũt q̃ tẽptationes nõ fuscepũt tẽ. extermiati sunt ab extermi natore. Hume. xj. vbi dicitur q̃ ignis deuorauit extremã ptem castrorũ propter murmur ppli ptra dñm.

v Et a serpentibus perierũt. Hume. xxj. z nos non vlciscamur nos retorquendo penas quas sustinem⁹ in deum murmurando ptra ipm b etiã dicit: q: forsitan in plo erãt alicq taz mali: q̃ ex impatiẽtia ptra deũ volebant traditõez ciuitatis bethulie vt sic q̃ ipõs destruerẽtur diuinus cultus in irlm: qñ in vltionem ptra deũ de pnis q̃s pmittebat pplo iudaico infernũ.

x Sed repu. pec. no. beapsa sup. mi noza cẽ flagella vmini. q. d. reputare debemus. q: petã nostra maiozes exigunt penã: z p consequens q̃ sũt nobis inflicta ad tempus vt p hoc castigati euadamus penaz eternã: ideo subditur. Quasi serui dñi q̃ corripimur ad emẽdaroz tẽ. sequit. y Et videtis Hic ponit locutionis iudith grose effectus. nam ci silentiũ prin cipes z pplyteri tanq̃ manifestę veritatis dicto dicitur. y Et dixerũt illi ozias tẽ. nunc ergo oza p nobis ex verbis. n. q̃ sanctis pceperũt grã dei in ea esse: z eius oionem acceptabilem deo forte ideo rndit iudith.

z Sicut q̃ potui loqui dei esse cognoscitis. i. pcedẽ ex q̃ bonitate. a Ita q̃ facere disposui, pbatio pro acceptõe experimenti alicuius statim cognoscendi: quia postea sequitur. Volo vt scrutemini actum meum. sed accipitur hic, pbatio pro expectatõne effectus futuri. q. d. si sequatur effect⁹ ad libe rationez populi q̃ hoc videbitis q̃ illud quod cogitaui fa

cere ex deo est: ideo subdit. b Et vsq̃dum renunciem vobis effectum. i. c Nihil aliud fiat nisi oio pro me. vt deus velit me dirigere. d Vade in pace. qsi dicerent q̃ cogitasti facias: nolumus plus inquirere.

e Et reuertentes abierũt. ad vmos proprios.

Epi. ix.

a Quis ab scedenti b?. Hic pñr iudith munit se armis oationis: z q̃ñ oratio est potior dcentiũ a deo ido ad petendũ se disponit. cũ di.

b Ingressa est oratoriũ suum. q̃ erat in supioribus dom⁹ sue: vt dictũ est cap. prece.

c Et induens se cilicio. licz essẽt semp alicuiz ad carnem haberz interius: vt dictum est ca. pcedentem etiaz tũc induit se cilicio exterius.

d Posuit cineres sup caput suum. z vtrũq; fecit ad humiliationem sui sciens q̃ oratio humiliatis se nubes penetrat: Eccliast. xxxv.

e Domine deus. Hic secũdo suam petitõem proponit: i qua primo petit superbos hostes humiliari: secũdo, pstantiam sibi dari: ibi. Da mihi in aio constantiam. Circa primum ad obtinendum quod petit: tria propponit ex dei iusticia facta. Primũ est occisio sychimitarũ ꝓpter vindictam iacob violatoẽm. Gen. xxxiiij. z hoc est quod dicitur. f Dñe deꝰ pñs mei symeon. pñarche Sz ptra hoc videt q̃ in principio ca. pceden. genealogia iudith reducat ad ruben: ꝓpter quod dicunt aliqui q̃ ex pte pñs fuit de tribu rubẽ: vt ibi dr: ex pte vo matris de tribu symeon: vt dr: 9 melius videt dicendum q̃ simplr fuerit de tribu symeõ ex pte patris z matris: q: mulieres nõ debebãt ꝺuũgi viris alterius tribꝰ Ihu. xxxvj. nec ille rubẽ ad quẽ reducit genealogia iudith. ea. pce. videt fuisse rubẽ pñarcha nam ibi dr: filij symeõ: filij rubẽ: Gen. xlvj. z. j. pal. v. vbi nũcrant filij rubẽ: nõ potit ibi aliqs q̃ vocet symeõ. Itẽ q: plures generatiões videt fuisse inter rubẽ z iudith: q̃ ponant

ta. Fce.nã a natiuitate ysaac vsq; ad exitum de egypto fluxerũt anni q̃dringẽti: vt dictũ fuit Gẽ. xv. Itez ab exitu de egypto vsq; ad fundatõez templi p salomonẽ fluxerũt anni q̃dringẽti octoginta. iij. Reg. vj. et inde vsq; ad o[rtu] destructõez p nabucho. fluxerũt anni q̃dringenti decẽ fm te
breos ⁊ possĩ p
bari p tempa re
gum q̃ regnaue
runt a tpe salo
monis vsq; ad.
xj. annum sedechie cui q̃ fuit tẽ
plum destructũ
sed ꝓter pliꝛi
tate omitto ⁊ in
de vsq; ad q̃rtũ
annũ cyri i quo fundatũ fuit se
cundũ templum fuerũt. lxx. anni fm minoꝛez cõ
putationẽ: ⁊ inde octo vsq; ad
cambisem: ꝑ q̃
cõtigit bistoꝛia
iudith: vt dictũ
est supꝛa in pn
cipio buj⁹ libri.
Anni vo ꝑdicti
simul iuncti fũt
mille. cccl xviij.
a quib⁹ oꝛ sbtra
bere annos .c.
et. viij. q̃ fuxerũt a natiuitate ysa
ac vsq; ad nati
uitatem ruben.

res extiterũt i coinq̃natiõe
sua: et venudauerũt femur ẏ
ginis in ꝑfusionez. ⁊ vcdisti
mulieres illoꝛ in ꝑdã: ⁊ fili
os illoꝛ i captiuitatẽ: ⁊ oẽz
ꝑdaz in diuisionẽ fuis tuis
[b] qui zelauerũt zelus tuum.
subuenι qso te dñe te[us] meus
mihi vidue. [b] Tu. n. fecisti ꝓ
oza: [et] illa post illa cogita
sti: ⁊ [b] fcm est qo ipe voluisti
Omn̄a. n. vie tue parate sũt:
et tua iudicia i tua ꝓuiden
tia posuisti. [k] Respice [l] ca
stra assyrioꝛ nũc: [m] sic tunc
castra egyptioꝛ videbit⁹
eo. qñ post seruos tuos ar
mati currebãt: ꝑ fidẽtes in
q̃drigis et i eqtatu suo ⁊ in
multitudine bellatoꝛũ. Sz
aspexisti sup castra eoꝝ: [n] ⁊
tenebꝛe fatigauerũt eos. [o] te
nuit pedes eoꝝ abyssus: et
aq̃ operuerũt eos. Sic fiãt ⁊
isti dñe q̃ ꝑfidũt in mltitu
dine sua: ⁊ i curribꝰ suis: [p] et
in cont[ẽ]ptu suis ⁊ i lã
ceis gl'ãt: [q] ⁊ nesciũt q: tu
ipse es te[us] nr̄ q̃ ꝓteris bella
ab initio: ⁊ dñs nomẽ ẽ tibi. [r] Erige brachiũ tuuz [s] sic
ut ab initio: [t] ⁊ allide ⁊tutẽ
eoꝝ i ⁊tute tua. Cadat ⁊t⁹
eoꝝ in ꝛacundia tua: [v] q̃ p
mittũt se violare scã tua: ⁊
polluẽ tabnacln̄ nois tui.
⁊ tẽdẽ gladio suo comu al
tar[e] tui. [x] Fac dñe vt gladio
ꝓꝛio ei⁹ supbia amputeꝝ.
[y] Capiaꝫ laqueo oculoꝝ
suoꝝ in me: ⁊ ꝑcuties eũ
ex labꝫs charitatis mee.

[a] Tu eñ fecisti
ꝓiora in creatõe
mundi.

[b] Et illa post illa
cogitasti. no sic in
telligendo q̃ sit ꝓ
ius et poster⁹ in co
gitatõe tm: q̃ mẽ
surat nũc eternita
tis: sed in rebus fa
ctis: quaꝝ alie sũt
posteꝛioꝛes alijs.

[k] Respice castra
Hic allegat scõm
ex vltõe diuia fa
ctum qõ est sbmer
sio egyptioꝝ: cum
dicit. Respice oc
lo tuo iusticie.

[l] Castra assyrio
rum nũc. ꝑsa puni
endo.

[m] Sicut tũc ca
stra egyptioꝝ vidẽ
dignatus es ⁊c. Exo. xiiij. Respiciens dñs sup castra egy
ptioꝝ ꝑ colũnam ignis ⁊ nubis interfecit exercitũ eoꝝ ⁊c.

[n] Et tenebre fatigauerũt eos. Exo. xiij. Erat nubes tenebro
sa et ꝓ egyptioꝝ: ⁊ illuminãs noctẽ ex ꝓte hebreoꝝ: am
pediens egyptios ne possent accedere ad hebreos.

[o] Tenuit pedes eoꝝ abyssus. i. maris sũm⁹ in eoꝝ
submersione. [p] Et in cont[ẽ]. i. fuit⁹ ad pugnandum
dispositus. [q] Et nesciũt q: ⁊c. ꝓteris bella ab initio. i.
ab antiqꝫ tpib⁹: sicut ꝑz de amalech ꝑ filios isr̄ pugnãte.
Exo. xvij. ⁊ de og rege basan ⁊ seon rege amoꝛreoꝝ: Nu.
xxj. ⁊ de regib⁹ ꝓtra iosue pugnãtib⁹ Iosue. x. ⁊ in plurib⁹
alijs locis. [r] Erige brachiũ. Hic ponit teraũ a iudith
allegatũ. s. destructio diuini cultus: cuius obseruatio erat
ꝓuenies deoꝛ: ideo dicit. Erige brachiũ tuũ. i. potentiam
tuã. [s] Sicut ab initio. i. ab exitu filioꝝ isr̄l de egypto
vt ꝓdictum é. [t] Et allide virtutẽ eoꝝ. i. ꝓterne.

[u] Qui ꝓmittũt se violare sancta tua. hic cñ ꝓmiserant
nabuch. regi: vt ipse solus noiarẽt de⁹ in terra: vt dictus ẽ
supꝛa. c. iij. [x] Fac vt. vt gla. tu. ꝓꝛio ei⁹ amputeꝝ. i. ca
put holofernis: te cñ ptãte creauꝛ gliabãt: ⁊ videt h̄ ꝓ
phetice loq̃: q̃ sic factũ fuit postea: vt videbit. xiij. capi.

[y] Capiaꝫ laqueo ocu. suoꝝ. i me. i. sic capiaꝫ in aspectu
mee pulcritudinis: q̃ fiam ei sic familiaris: ꝙ possim eũ
iugulare. [z] Et ꝑcuties eũ ex la. cha. mee. i. ex verbis
meis dulcib⁹ ⁊ amoꝛem ꝓtendentib⁹. Ad intellectũ buj⁹
⁊ etiam sequentium sciendũ q̃ dicunt aliqui q̃ in iudith
duo fuerũt. s. affectio magna ad liberandũ ꝓpin̄ de manu
holofernis: ⁊ istud fuit licitũ et sanctũ: aliud qõ ex hac affectõe secutũ est. s. executio buj⁹ affectiõis in qua petuit
⁊ fecit ⁊ dixit aliqua illicita: et sic petuit ardoꝛe libidinis
exactari in holoferne: et ad hoc oꝛnauit se: ⁊ plura menda
cia dixit in sequentib⁹ holoferni ⁊ suis satellitib⁹. ꝓpter
primũ tñ ꝓmendaꝫ in scriptura: ⁊ oꝛio ei⁹ fuit exaudita: et
pulcritudo eꝝ diuin⁹ augmẽtata: sicut Exo. j. obstetrices
ꝓmẽdant de bona affectõe quã habuerũt ad seruandũ

[g] Qui zelauerũt zelum tuuz. hoc videt falsum: nam
Jacob reꝓhendit illud factum tanq̃ malũ: Genelis
xxxiij. ⁊ filij Gẽ. xlix. dicens. Symeon ⁊ leui frẽs ꝛa-

pueros beb:rodū:nō aūt dr mēdacio qđ ꝓfiter ad hoc dixerit se excusando. Alij vo dicūt q nō peccauit in oēne ꝓdictā: nec in sui ꝓpositō: nec etiā in rbis q videnť mendacia in sequētib⁹: dicūt. n. q iudith aliud intēdebat: aliud ꝓuidebat: intēdebat. n. se sic fieri grata boloferni vt cū eo posset esse familiariter ad oꝝ interitū ꝓpetrandū: quod erat licitū z bonū cū esset dei aduersarius: vt ꝑ ex ꝓcedentibus: ℔ ꝓuidebat amo:ē illicitus boloferni:s circa se nō tñ vtebatur. qđ ℔ bonum ꝓdictus dimittere sicut nec deus dimittit ꝑcōrem punire: ℔ prouideat ipm ex hoc vteriozari: sicut patet dr ꝑ Pharaone quem ꝓuidebat ex flagellis indurari. Sed ℔ nō videtur hō dictū: nā eadez est intentio finis z eozū q sunt ad finē qñ apprehenditur vt ad finē ordinata: sicut mobile eodem motu mouetť in medijs et terminum. Judith aute intendebat mortē boloferni:s tāq finem intentum: ad quē tendebat ptin gere ꝑ priuatā familiaritatē cū ipso et banc familiaritatē adipisci ꝑ pudorem ℋcupiebat boloferni:s in ipam: vñ videbat. Capiat laqueo oculoꝝ suoꝝ in me. ꝓter qđ sup ℔ cadebat intentio iudith cū esset de medijs ad finē intentū ordinanda: z iō ꝓcupia boloferni:s fuit ꝓfin vt ipsi dicūt. z ꝑ ꝓfin mortale: z cū sit tale ō gerere os ꝓfiter ꝓcedere q petitio iudith ꝙtum ad ℔ z eius ornatus fuerit mortale ꝓfin: ℔ minus graue ꝙ ꝓfin boloferni:s ꝓpter affectōez adiunctā dr ipsi liberatōe. Sed q: hoc nullo mō ꝓfonat ei qđ infra dr ca. seqn. q oꝝ ꝓpositio nō ex libidine ℔ ex virtute pēdebat: z iō ℔ bāc illa pulcritudinē amplianit. Jdeo p aliā viā pōt dici: q non fuit intentio iudith boloferni allicere ad aliqđ ꝓfin: sed intendebat sic apparere grosa cozā ipso q vellet eā vxore bre: qđ nō erat licitum boloferni:s q̄uis iudith nullo modo vellet sibi in ꝛingiū copulari: ℔ p hoc intendebat cuz ipso talem familiaritatē bre q̄ posset ipm interficere: nec talis interfectio insidiosa ꝓfin erat: nam in bello iusto licitum est insidijs uti: sicut ꝑ Josue. viij. vbi dr ꝓcepto dñi Josue posuit insidias pꝝ vrbe bay. bellū aūt hlioꝝ iust cōtra boloferne erat iustissimum: q: intendebat totaliť destrucre cultū diuinū: vt ꝑ ex supra dictis. dr rbis iudith vtrū debeat ereusari a mēdacio vide ad in loco suo. ¶a Da mihi. Hic ꝓfiter iudith petit ꝓstantiā sibi dari: nā inuadere tātū tyrannuz z ꝓ muliere videbat valde magnū: iō dicit

¶a Da mihi dr. vt ꝓtenam illum dr. i. vt nō timeam nec timeam occidere illuz. ¶b Erit. n. hoc memo. nois tui dr. cū hoc nō poterit imputari virtuti hūane: ℔ diuine.

¶c Non. n. in multi. est virꝰ tua dñe dr. q: solo nutu potes subuertere oia. ¶d Hic supbi placuerūt tibi ab initio. nam angelos supbientes dixerit de celo.

¶e Deus celoꝝ creato: aquaz. ꝑ hec intelligunť oēs alie creature. ¶f Eraudi me miserā. afflictōez. n. z miseriam sui populi reputabat suam.

¶g Et de tua misericordia ꝓsumentem. i. ꝓfidentem vltra modum muliebrem. ¶h Memento dñe et famen ti tui. i. si ꝓ nobis non parcis: saltē parcaz ꝓ tuo cultu qui viget in nobis. ¶i Et oēs gentes agnoscant q tu es dr. ꝑ fēm sic mirabile: qđ nō pōt fieri nisi tua virtute.

Capitulū. x.

¶f Actū est aūt. Ꝑ. q̄ iudith se munuit armis o ornis: hic ꝓfr offert se periculo mortis: et primo se ꝓparat ornamento: scō sibi ꝓuidet de alimento ibi. Ꝓposuit itaq. ℔ eo se tradit Joshū cuneo ibi. Factum est aūt. Circa ꝓmū dicitur.

¶a Factū ē aūt cuz cessasset clamor ad dñm oratiōe sua ꝓfecta.

¶b Surrexit ꝺ dei adiutorio cōfisa.

¶c Vocauitq abram suā. i. ancillā libertaz: et vi ab hac ꝓpositione ab et arabre: nam antiq tus iuxta aram libertas fuis do nabat. ¶d Et descendēs in domū suā. de loco o ozois suc q erat in supiozib⁹ dom⁹ vt dictū est supra. viij. ca.

¶e Abstulit a se alicia dr. i. vestimenta lugubria.

¶f Et lauit. coꝝ suū. vt melius recipet vnguentū: iō subdit. ¶g Et vnxit se myrro. i. vngueto et myrrha ꝑ magna ꝑte ꝓposito. ¶h Et imposuit mitrā. i. cucullam ad sui capitis ornamentū. ¶i Et induit se vestib. iocūn. suc. i. qb⁹ vtebať cū iocūditate viro suo viuēte. ¶k Induitq; sandalia. pe. suis. i. calciameta ectualia cozū de sup nō bñtia. ¶l Assumpsitq; vestrariola. i. ornamenta vestre ptis. ¶m Et lilia. ornamenta sunt a capite dependentia ad modū lilij facta.

¶n Et inaures. i. ornamenta aurea quib⁹ vtunť mulieres ouētales matrone. ¶o Et anulos. qui sunt ornamenta digitoꝝ. ¶p Et ofmibus ornamentis suis oꝝ nauit se. hoc dicit ad ostendendū q nihil omisit de cōtingentib⁹ ad decentē ornatum. ¶q Cui etiam domi nus ꝓtulit splendoꝛ augendo eius pulcritudinem.

¶r Quoniam omnis ista compositio non ex libidine sed ex virtute pendebat. per modum ꝓcedenti capitu. dictum. ¶s Imposuit itaq. Hic ꝓfiter sibi ꝓuidet de alimento. Imposuit itaq; abre sue alcopam. ad est. vtrē. et est nomen grecum. alcopa enim grece vter est latine. ¶t Et vas olei ꝑ odimento potagij.

¶y Et polentam. i. cibū de farina factum. ¶x Et lapates. i. ficus siccas sm bug. de talibus. n. cibis sibi ꝓuidit: quia nolebat vti cibis gentiliū lege mosaica ꝓhibitis. ¶y Cumq; puenissent ad poz. castra. inuenerunt exꝑectantes oziam z ꝓphyteros. sicut dixerat eis iudith supra in fine ca. viij. ¶z Nihil tamen interrogantes eam dixerat enim eis q no scrutarenť suū cōsilium: cetera patent. ¶a Factum est autem. Hic ꝓsequenter se tradit manibus hostium: cum dicitur.

¶b Da mihi i aio ꝓstantia vt ꝓtenam illū: z virtutē: vt euertā illū. ¶c Erit ei ℔ meo riale nois tui: cū mano⁹ fecie vtecerit eū. ¶d Nō. n. i mlti tudine ē virt⁹ tua dñe: neq; in equoꝝ viribꝰ volūtas tua. ¶e Nec supbi ab initio placuerť tibi: ℔ hūilium z mansuetoꝝ sp tibi placuit ꝛpcatio. ¶f De celoꝝ: creato:a q̄z: z dñs toti⁹ create: ¶g audi me miserā ꝛpcantē⁹ z te tua mia ꝓsumentē. ¶h Memēto dñe testū tui: et da ꝛbū i ore meo et i corde meo ꝓsiliū cozroborā vt w mus tua i sctificatōe ꝓmaneat: ¶i oēs gentes agnoscāt: q: tu es dr: z nō ē alꝰ preter te.

Capi. x.

Actū ē aūt cū cessasset clamare ad dñm: ¶k surrexit ꝺ loco in q iacuerat ꝓstrata ad dñm. ¶l Vocauitq; abrā suā: ¶m descendens i domū suā ¶n abstulit a se cilicia: z exuit se vestimētis viduitatis sue. ¶o Et lauit coꝝ ꝓ suū: ¶p unxit se myrro optio z discrimisuit crines capitis sui: ¶q ipposuit mitrā sꝛ caput suū: z induit se ve stimētis iocūditatis sue. ¶r Induitq; sādalia pedib⁹ suis ¶s assūpsitq; vestriola: ¶t z lilia ¶u z inaures ¶x et anulos ¶y z oib⁹ ornamētis suis ornauit se. ¶z Cui et dñs cōtulit splēdoꝛe: qñ oīs ista ꝓpositio nō ex libidie: ℔ ex virtute pēdebat. Et iō dñs hāc in illa pulcritudinē ꝓplianit vt incompabili decore oīm ocīs appareret. ¶a Imposuit itaq; abre sue alcopā vini:

Factum est aūt cū descenderet mollitem. s. bethulie. Circa ortū dici. vt videret fugere populo ciuitatis ignorante: nam illa bona vigiles vadūt ad vrbem indum. a Occurrerūt ei exploratores assyriorum qui erant in circuitu ciuitatis: ne aliquis eriēs posset effugere manus eorum.

b Jōo ego fugi a facie eorz: qm̄ futurū aḡui rē. Hec aūt verba iudith et sequentia mitunt aliqui verificare duplici via. Una est p cōditionales subintellectam: vt sit sēsus: q̄ hebrei sint in tali dispositione posiū q tradant holofernī a deo exercituī nisi cito veiat ei auxilium a deo. Alia est vt eius ōba mystice seu ꝓphetice intelligantur de spoliatione z destructione iudeorum que futura erat tempore tyti q exercituz romanorum. sed pria via nō videt cōuenies: nam sequenti capi. iudith affirmat diuinū auxiliū habebreis sublatū z q̄ p diuinā pui dentiam missa erat ad hoc nūciandū. Similiter nec secunda nam iudith nō videt loqui ꝓphetice de tempore tam longinquo: sed magis historiace loqui de casu hebreorum imminenti de ꝓpinquo. Item q̄ ꝓter sensum mysticū z figuratiuū oportet habere aliquem sensum literalem verū: q̄ q̄ nihil est n̄ potest aliquid figurare nec holofernes turpiter delectus ab hebreis pōt puenienter dici figura tyti victorioste iudeos debellantis z captiuantis: nam figura z figuratum in q̄tuz buiusmodi conrident: ꝓter q̄ saluo meliori iudicio videtur mihi q̄ hec verba iudith z sequentia saltē in pluribus sunt mendacia conficta ad liberationem populi veum colentis: et ad uiectionem superbi cultum diuinum detruere intendentis: et tale mendacium ē officiosum: et per consequens non est mortale peccatuz sed venale tm̄ a quo non oportet excusare iudith: quia nec apostoli longe perfectiores: et maxime post receptionem spiritussancti: non dicuntur immunes a peccato venali. j. Jo. j. ca. Si dixerimus quia peccatum non habemus nosipsos seducimus et veritas in nobis non est. z Gal. q. dicit Paulus de petro: q̄ erat vre reprehensibilis. s. in modo obseruandi legalia.

c Et ostendā illi quo aditu rē. hoc verificari non pōt ad litteram: nec verificatio videtur ꝓuenies in sensu mystico vt predictum est.

d Et eris gratissima in corde eius. sciebant enim q̄ erat luxuriosus. e Cumq̄ intrasset. Postq̄ descripta ē superius hebreorum ꝓsecutio: hic consequenter ponit ꝓsequentis detectō: et primo q̄tuz ad eius mentem: secundo q̄tum ad ei vitaz corporalem in medio ca. xij. Et tatis est quarto die. primus in duas: ibi Jōo ego fugi a facie eorum. secundo recapit in eius affatu. xj. ca. Circa primū dicitur.

e Cumq̄ intrassz sc̄z iudith.

f Ante faciem eius sc̄z holofernis.

g Statim capit est in oculis suis. i. accensus immoderata ꝓcupiscentia eius: vtrum tm̄ sic concupierit eam ꝓ habitu fornicatiōne: vel ꝓ uxori sm̄ intentionem Judith, vt dictū est supra ca. ix. nō babetur clare: nam litera sequens aliquādo ꝓo vno sensu: aliquādo ꝓo altero videt sonare: p ut in sequentibus apparebit. q̄quid tamen fuerit ex ꝓte holofernis intētio iudith in orando z se ornando fuit bona: vt dictū est supra excusando eam a pcō mortali: in mendacijs. Jō sequentib nō oportet eam excusare a peccato veniali sicut si aliqs querit placere mulieri ꝓter bonum: si illa exardescat in eius ꝓcupiam nō ꝓter hoc eius bona intentio deterioraf: ꝓ quibus tm̄ non cōmendaf in scriptura: sed ꝓ affectōne bona ad ꝓli sui liberatōez: z ad uersariū diuini cultus uiectōnem: multuz in scriptura cōmendatur: sicut dictum est supra de obstetricibus hebree. ca. ix. h Et non ꝓ bis. habendis ad libitum.

i Merito ꝓtra eos pugnare debeamus. nam pulcritudo mulieris magis allicit q̄ aurum et argentum.

k Videns itaq̄ iudith holo. sedentem in conopeo. i. in cathedra supra qua appensum erat conopeū ad magnificētiam sedis z decorē. e aūt conopeū cortina insen rotūda z tendēs supius in acutū: nō dr conopeū a cono in q̄ terminaf. sm̄ alios ꝓo dr a conopo egypti oppido in q̄ primo fuit inuentum. l Adorauit eū. adoratōne dulie ꝓpter reuerentiā magnitudinis z ptātis sue que a deo erat q̄tuis holofernes abuteref: sicut boies mali coiter abutūtur gratijs a deo sibi datis.

Capitulū. xj.

ſ vas olei ſ polētā ſ lapades ꝛ pānes ꝛ caseū: ꝛ ꝓfecta ē. ſ Lūqz veiſſet ad portas ciuitatis: iuenerſt expectātē oziā: ꝛ ꝑſ bios ciuitatis Qui cū vidiſſēt eā: ſtupētes miratiſt nimis pulcritudinē ei. h Nihil tū introgātes eaz: dimiſert trāſire dicētes. Deꝰ patꝛ nioꝝ det tibi gratiam: ꝛ oē ꝓſilium tui cordis sua ſtut te corroboret: et gleꝛ ſup te. irſm ꝛ ſit nomen tuum in nūero scōꝝ ꝛ iuſtoꝝ. Et dixerūt hi q̄ ūlic erāt oēs vna voce: fiat fiat. Judith vo orās dñm trāſiuit ꝓ portas ipa ꝛ abra ei. i Factū est aūt cū descenderet mōtez circa ortū diei occurreit ei exploratores assyrioꝝ: ꝛ tenuerūt eā: dicētes. Cū veis aut quo vadis? Que ñdit. Filia sum hebreoꝝ. Jōo ego fugi a facie eoꝝ: qm̄ futuruz aḡui q̄ tenē vob in depdatōem ꝓ eo q̄ ꝓtenentes vos noluerūt tradere seipos: vt iuenirēt miscōiaz in cōſpectu vō. Hac de cā cogitaui mecū dicēs. Vadā ad faciem ꝓncipis holofernis vt indicē illi secreta illoꝝ: ꝛ ostēdā illi quo aditu possit obtinere eos: ita vt nō cadat virvn ō exercitu ei. Et cū audiſſēt viri illi ꝛba ei: cōſiderabāt faciē ei: ꝛ erat i oculis eoꝝ stupoz: qm̄ pulcritudinē ei mirabāt nimis: Et dixerūt ad eā. Cōſeruasti aiaz tuā eo q̄ tale reperisti cōſiliū vt descēdēs ad dñm nim. Hoc aūt scias: qm̄ cū steteris i cōſpectu ei bñ tibi faciet: o ꝛ eris ḡtissima i corde ei. Dixērūtq̄z illam ad tabnaculū holofernis nunciātes eā. Lūqz ītrasset aū faciē ei: stati captꝰ ē i suis oculis holofernes. Dixerūtq̄z ad eū satellites ei. Quis ꝓtēnat ppm̄ hebreoꝝ q̄ tādecoras mlieres hñt vt nō ꝓ his merito pugne ꝰ eos vbeamus? Videns itaq̄z iudith holofernē sedētez i conopeo q̄ erat ex purpura et auro: et smaragdo ꝛ lapidibꝰ pciosis ītextū ꝛ cū in faciē ei intendisset adoraut eū. ꝓsternēs se ſ terrā: ꝛ eleuauerūt eaz serui holofernis iubente dmīo suo.

Tunc holofernes. Hic ꝑnter holofernes recipitur iudith affatu: quaꝫ prio ꝓlocat. o. //b Equo aio esto. ꝛ subdit rō. //c Ostī ego nunc̄ꝫ no cui viruꝫ ꝛc. ipe dicebat falsum: qꝫ sicut dr supra. iij. ca. quā tūcunqꝫ boies sibi subiecti erāt: tñ ferocitatē pectoris ei⁹ mitigare nō poterant ꝯn eis inferret multa mala: secundo iudith interrogat cum dicatur Nunc aūt dic mihi ꝛc. et patet.

Tunc holofernes dixit ei. [b]Eq̄ aimo esto ꝛ noli pauē in corde tuo. [c]qm̄ ego nunc̄ꝫ nocui viruꝫ q̄ voluit seruire nabucho. regi. Populus aūt tuus sinō cōtēpsiſſet me: nō alleuassem lanceā meā sup euꝫ. Nunc aūt dic mihi q̄ ex cā recessisti ab illis. ꝛ placuit tibi vt venires ad nos? Et dixit illi iudith. [d]Iume ꝟba ancille tue. [e]qm̄ si secut⁹ fueris ꝟba ancille tue: [f]pfectā rez faciet dñs tecū. [g]Viuit. n. nabucho. rex terre: ꝛ viuit ꝟtus ei⁹ q̄ē in te ad correptionem oīm aiaruꝫ errātiuꝫ qm̄ nō solūꝫ boies fuient illi p te: ß et bestie agri obtēperant illi. [h]Nunc. aūt. n. aī tui industria vniuerſ gētibꝫ. [i]ꝛ indicatum ē oī seculo [k]qm̄ tu solus bon⁹ ꝛ potens es in oīm regno ei⁹. [l]ꝛ disciplina tua [m]oibꝫ puincijs p̄dicatur. [n]Nec hoc latet qđ locut⁹ est achior. nec illō ignoratur qđ ei iusseris euenire Constat. n. vnū nīm sic pctis offensuꝫ. [o]vt mādauerit p ꝓphas suos ad ꝑlum q̄ rdat cū ꝓpctis suis. Et qm̄ sciunt se offendisse rēū suū filij isrl: tremor tu⁹ sup ipos ē. [p]Insup etiā fames inualit cos. ꝛ ab ariditate aq̄ iā int̄ mortuos ꝑputāt [q]Deniq; b orditi sunt. vt inferi ciāt pecora sua ꝛ bibāt sanguinē eoꝝ. [r]et scā vñi sui q̄ ꝑcepit rē⁹ ñ cōtingi. i. frumto vino ꝛ oleo b cogitauerūt impendē. ꝛ volūt cōsumere q̄ nec manib⁹ tꝛherēt cōtingē. Ergo qm̄ h faciūt certū est q⁹ in ꝑditōnez dabant. [s]Ō ego ancilla tua cōſcens fugi ab illis. [t]ꝛ misit me dñs hec ꝑa nunciare tibi. Ego. n. ancilla tua rēū colo etiā nunc apō te. ꝛ exiet ancilla tua ꝛ orabo rēū. ꝛ dicꝫ mihi. qñ eis reddat pctm̄ suū. ꝛ venīes nūciabo tibi. ita vt ego adducaꝫ te ꝑ mediū isrl. Et hē bis oēm ꝑplm̄ isrl sic oues quib⁹ nō est pastor: ꝛ nō latrabit vel vnus canis ꝛ te. qm̄ hec mihi dicta sūt ꝑ prudentiā di. Et qm̄ irat⁹ ē ill⁹. hec ꝑa missa sū nunciare tibi. [u]Placuerūt aūt oīa ꝟba h coram holoferne et corā pueris ei⁹. ꝛ mirabāt

Iume ꝟba. Hic ꝓnter rñdet ad interrogata: vbi ꝑmo ponit ea⁹ rñsio: ſcdo rñsionis approbatio: ibi. Placuerunt aūt. Circa primū iudith vt fallat fallaces: ꝛ illudat illuse: ē: primo magnificat ea⁹ potentia: ſcdo approbat eius sniaꝫ: ibi. Nec hoc latet. tercio allegat diuinaꝫ ꝓuidētiā: ibi. Ō ego ancilla. Circa primū dicit.

Iume ꝟba ancille tue. nō solum aure corꝓis: sed et mentis.

Ostī si secutus fueris verba ancille tue. eis assentiēdo ꝛ fm ea faciendo.

Perfectaꝫ rem faciet dñs tecuꝫ. i. te facit ꝓtingē ad intentum.

Viuit cñ. Nabucho. rex. ꝛc. i. sicut verū est q⁹ Nabucho. viuit: ꝛ tu si militer ita vera sūt que sequunt: nec ē hoc iuramentū vt dicunt aliq̄: qꝫ nō excusaretur iudith a iuramento falso: qđ est peccatū mortale: ß est simplex assertio falsi ad fallendū fallaccm: vt dictū est. //b Nunciatur cñi animi tui industria. i. prudentia bellica: que bñ est in malis boibus: ꝛ in b dicit verū: naꝫ holofernes erat famosus in armis. //j Et indicatū est oi scdo. i. multi⁹ valde: ꝛ est b ybybole. //k Ostī tu solus. bo. ꝛ po. es in regno ei⁹. i. valde excellēs in regis militib⁹: et b bonitas ē aliqñ in malis boibus: naꝫ sicut dr ꝯnto met ꝓphice bonū ad mala transferim⁹. sicut dr bon⁹ latro: qꝫ vias accōmodas admouit ad faciendū latrocinia. //l Et disciplina tua subiecisti multas gentes nabuch. regi. //m Ostibus puincijs p̄dicat. i. multis puincijs. //n Nec hoc latet. Hic ꝓnter approbat holofernis sniam de achior: ḋtū ad hoc q⁹ debeat occidi cuꝫ filijs isrl. ꝑter offensam dei ꝛ cos: ꝛ p ira vsqꝫ ibi. //o Et mādaret ꝑ ꝓphas suos ꝛc b apparet esse falsum ad fram: nam sic iudith ꝑta mādatum dei sciens fecisset impediendo tradit̄oēz ciuitatis holoferni supra. vij. ca. //p Insup etiā fames ꝛc. b erant vera saltē in qđ magna. //q Deniq; b orditi sunt ꝛc. hic ficandū dño: seu oblatōnes ꝛ sacrificia: vt dicunt aliq̄ nam talia nō erant nec fiebāt extra irlm: sed sctā dicitur hic primitie ꝛ decime: q̄ debebant sacerdotib⁹ ꝛ leuitis: in necessitate tñ poterant comedi ab alijs: sicut dauid ꝛ viri eius comederūt panes ꝓpositionis: ꝛ dño luntate sumpti sacerdotis: vt habetur. i. Reg. xxi. ꝛio iudith videtur hic simpliciter falsum dixisse cum subditur. Et volunt ꝓsumere quod nec manibus tꝛherēt ꝓtingere. et si sctā intelligant hic vasa sacra: similiter falsum dicit: qꝫ non erāt in b tabulia. //s Ō ego. Hic ꝓnter ad ſuum ꝓpositum allegat diuinam ꝓuidentiā dicens. //t Et misit me dñs ꝛc. q̄ cñ veniret ad liberationē ꝑli suī a dño: ß q̄ ad hoc dixit mendacia nō fuit ab eo: sed a mulierbri malicia: non cñ indiget dño mēdacijs boim ad ꝓficiendū opera sua. //v Placuerunt aūt. Hic ꝓnter ponitur resꝑsionis iudith approbatio: ꝛ primo verbo: ſcdo facto. c. xij. Circa primū dr.

Placuerūt aūt omnia verba hec ꝛc. quia ꝓtendebant holoferni et eius exercitui ꝓsperā.

ta q̄ nō sequit hic vt videtur qđ dicit: qꝫ ꝑ sanguinē ꝛ sanctoꝝ pollutōnez intellexit ciuitatis traditionez quā ꝓceperāt prioꝛi die ꝓpluisse: ꝛ sic quantum in eis erat sanguinē bibissent occisoꝝ: ꝛ sctā poluissent: quia iam ꝑpluissent crapulati: q̄ velit in ꝓpiciar: cui ois actō eius exꝑtutē pē debat: q̄ non dicit falsum vl facit: ſvirtualiter oculos falsoꝝ ꝟbis: ꝛ ꝓbis: ꝛ ꝓ sniam veritatis intrinsecam claudit ꝛ cruit ne veritatem consideret. Et sic videt hic metaꝑh. vel retbocice loq̄: qđ patet: quō enim posset bō sāguinez bibere quia si crudū sumerꝫ mozeret: et adhuc nō vī posse extiguere sitim: si decoquerꝫ nō valeret potatōi ß aduersarij idō vt dixi in mysterio verboꝝ fuerūt decepti: eo q⁹ non ꝓsiderabant bui⁹ rei impossibilitatē ꝛc. ꝛ supioza q̄ velle ꝓsiderare fore te, inueniret: q⁹ nullū viaū quātumcūꝫ minimum fecisꝫ: vl in aliq̄ defectuosa posset iudicari: hoc videt etiam esse falsum: qꝫ bibere sāguinez erat eis maxime ꝓhibituꝫ.

Et sācta dñi sui. nō vocāt bic sctā vasa cōsecrata ad sacri

x Et dicebat alter ad alterū. mirantes eius pulcritudinē z sapiam. y Mō est talis mulier sup terrā tē. ex q̄ videbant innuere: q̄ esset aptissima ad ꝯiugi suo principi vinculo matrimonij z hoc idem videbāt sonare verba holofernis q̄ sequunt. z Si fecerit mihi deus tuus hoc: erit deus meus. p q̄ ēm q̄ consentiebat colere deū iudith: videt q̄ eam cogitabat accipere in ꝯiugem vnde z subditur.

a Et tu in tuo mo nabuch. magna eris. sicut holofernes erat maior: p̄ regem Capi. xij.

a Tunc misit. Holofernes approbabat risum iudith p factū: nā holofernes iussit eam introire ad locum vbi erant sui thesauri tanq̄ charissimam sibi: z cōfidens de ea tanq̄ de ꝯiuge propria: ideo subdit

b Et cōstituit vt va. il. de cōui. suo. solicitus de ea sicut ō corpe proprio.

c Ne cū po. manducare. q. d. excusataz me habeas quo tē pore.

d Ne veniat sup me offensio Erāt ēm ibi aliqua cibaria lege prohibita.

e Si deferint tibi ista tē. Et hac. n. solicitudine circa victū iudith apparet a mor incēsus ad eam.

f Viuit aīma tua dñe. i. sicut verum est: q̄ tu vivis: ita verus est q̄ ego nō cōsumaz hec cibaria: antequā fecerit deus q̄ cogitaui: z in ꝟ verū dixit: naz p̄ interfect⁹ fuit holofernes p eaz: qđ facere cogitabat: holofernes aūt intellexit de traditione ciuitatis in manu sua referens dictū iudith ad ea⁹ verba superiora. g Et petijt dū introiret. i. dū ire in apet adhuc pñs cozā holoferne. h Et dareť ei copia tē. vt exiret ad deū suū z cozā ret extra infidelū castra. i Et baptizabat se in fon

ad sapiaz ei⁹: k et dicebāt alt ad alterz. l Nō ē tal mlier sr terrā in aspectu: i pulcritudine z in sensu vbor. Et dixit ad illā holofernes. Bñ fecit tē⁹ q̄ misit te añ pplm vt tes illū tu ī manibꝰ nr̄is. Et q̄m bona ē promissio tua si fecerit mihi ꝟ deus tuus erit z tē⁹ me⁹: et tu in domo nabucho. magna eris z nomen tuum z noiaꝺ in vniuersa terra. Capi. xij.

a Tunc iussit eā introire vbi repositi erāt thesauri ei⁹: et iussit illic manē eā. b z pstituit q̄d dareť illi ō ꝯuiuio suo. Cui rndit Judith: et dixit. c Nū cī poss māducare et bis q̄ mihi p̄cipis ebui. d ne veiat sup me offensio. Et bis āt q̄ mihi erāt uli māducabo. e Cui holofernes ait. f Si dfecerit tibi ista q̄ tecū ōtulisti: q̄d faciem⁹ tibi? Et dixit iudith g Viuit aīa tua dñe me⁹ q̄m nō exp̄dēt oia ꝟ ācilla tua nec faciat deus in manu mea ꝟ q̄ cogitaui. Et induxerunt illā fuī ei⁹ in tabernaculum q̄ p̄cepat: h et petijt duz introiret i vt dareť ei copia nocte z añ lucez egrediēti foras ad oīonez z exp̄candi dñm. Et p̄cepit cubiculariis suis vt sic placeret illi exiret et introiret ad adozāduz deū suuz p triduz. Et erat noctib⁹ in vallem bethulie: z baptizabat se i fōte aq̄. Et vt ascēdebat: oza bat dñm deū isrl

vt dirigeret viā ei⁹ ad liberatoz ꝑpli sui. k Et introiēs mōa manebat i tabernaculo: l vsq̄dum acciꝑet escam suā i vesperū. m Et factuz ē q̄rto die n holofernes fecit cenam suis suis: z dixit ad vagao eunuchū. o Vade et suade hebreā illā vt spōte ꝑsentiat hitare mecū. p Ire dū ē. n. apō assyrios q si feia irrideat vir̄ agēdo: vt immunis ab eo trāseat. Tūc ītroinit vagao ad iudith z dixit. r Nō vereať bōa puella introire ad dñm meū: vt honorificet añ facie ei⁹ z māducet cum eo z bibat vinū i tocūditate. Cui iudith rndit. s Quis ego sum vt ꝺicā dño meo? Oē q̄d erit añ oculos ei⁹ bonum et optimū faciā. Quicq̄d āt illi placuerit: t bꝰ mihi erit optimuz oīb⁹ diebus vite mee. v Et surrexit et oranit se vestimēt⁹ suis: z ingressa stetit añ facie ei⁹. x Coz āt holofernis ꝑcussum est: erat. n. ardēs i ꝑcupia eius Et dixit ad eā holofernes y Bibe nūc z accūbe i tocūditate: q̄m inueniſti gra zoz cozā me. Et dixit iudith. z Bibaz dñe: q̄m magnificata ē aīa mea hodie ꝑ oīb⁹ diebꝰ meis. Et accepit z māducauit z bibit cozā ipo: ea q̄ paurat illi ācilla ei⁹. a Et locuta⁹ fact⁹ ē holofernes ad eā bibit q̄z b vinū m l tuz nimis q̄ntū nunq̄ biberat in vita sua. La. xij.

k Et introiēs mūda manebat a ꝑsortio gentis.

l Vsq̄dū acciꝑet escā suā. in vesperū. Ex q̄ p̄z q̄ ieiunabat: vt ea⁹ ozio esset magis ꝰ audibilis a deo. m In Et scribit casus ei⁹ q̄rtum ad vitā corpalem. Circa q̄ ꝑmo ponit ꝑia dispositio: scdo holofernis iugulatō capi. xiij. Dispositio ꝑo ad mortez holofernis fuit ardoz libidinis z ex eo sequens soporebrietatis: ex q̄ notat cum dicit.

m Et factū ē q̄rto die ab egressu iudith de quitate bethulie. n Holofernes se. ce. seruis suis. q̄si ꝑ nuptijs inditb: cui intendebat sequenti nocte copulari. ideo subditur.

o Vade z suade beb. illā vt sponte ꝑsen. habi. mecum ꝑ pcubitū carnalē.

p Fedū est ēm. i. ꝑfosum.

q Si femia irrideat virum tē. i. q̄ fuerit ꝑ aliq̄d tpus in sua ptāte absq̄ carnali copula.

r Nō vereať bona puella intrare ad dñm meū tē. intrat eā ꝑio ad cubum z potū: vt inde ꝺducať ad carnalem ꝑcubitum.

s Que ego sum vt ꝑtradicam dño meo. q̄si dicat non tecet q̄ ego ꝑtradicam illo modo.

t Hoc mihi erit optimum tē. videbat. n. ꝑ hoc approprinq̄re tps oportunū ad interficēdum ipsum.

u Et sur. z ornase. vest. suis. sicut sponsa cozaz spon so.

x Coz aūt holoꝑcuss. est. i. nimio ardoze libidinis cōtm mouebať ad hoc amoze. plus: sed ardoze libidinis.

y Bibe nūc z accū. in iocū. q̄m inue. graz cozaz me. et ꝰ vt q̄ reputabat eā tanq̄ spōsaz sibi gratissimā. z Vera libatōis ppli sui. a Et iocū. fa. ē ꝰ. ad eā. credēs q̄ fruī spleriꝰ b Bibit q̄z vi. anl. nimis. ex ardoze nāq̄ libidis

tam timuerat discretiõẽ cuncti sibi ab excessu vini. xiii.

a VT aũt sero fcm̃ est. Premissa dispositõe ad interfectiõẽ holofernis: hic ponit describit ei⁹ iugulatio: scdo iugulatõis manifestatio: ibi. Et dixit. Circa primũ dicit. //b Festinauerũt serui illi⁹ ad hospitia sua. id est tentoria: vt ibi requiescerẽt et vomirent: nã oẽs a vino fatigati erant: vt subdit postea.

c Et cõclusit vagao ostia cubiculi holoferne in lecto suo posito z vomiãte.

//d Dixitq; iudith puelle sue vt staret foris. ne forte aliquis supueniẽs: et icrat. n. modicũ de cubiculo holofernis ad diceduz b ancille sue: naz ante erat sola in cubiculo: vt dr in ira

e Confirma me dñe de⁹ isrl'. nam in tali facto solet cor et maxime mlicris extpauescere.

//f Vt sicut pmisisti irlz ciuitatẽ tuã erigas. sicut p prophetas pdixit eam. ppter pctã testrnẽ dã: ita etiã pmisit p eos post penitẽriam pli reedificadam: vt pz in cls. hiermia: zacharia z plurib⁹ alijs p phetis.

g Et pugionẽ ei⁹ id est ensem: z dicitur a pungendo.

//h Et pcussit bis i ceruice ei⁹. i. in collum ad amputandum ceruicẽ.

i Et voluit corpus eius trunc um id. e te lecto voluit ad terrã: vt habetur isra. xiii. vt cũ quis intraret stati videret eũ decapitatum.

Vt aũt sero fcm̃ ẽ: a festi nauerunt serui illi⁹ ad hospitia sua: b z pclusit vagao ostia cubiculi et abijt. Erãt aũt oẽs fatigati a vino Eratq; iudith sola i cubiculo. Porro holofernes iacebat i lecto nimia ebrietate sopit⁹. c Dixitq; iudith puelle sue vt staret foris añ cubiculũ z obseruaz. Stetitq; iudith añ lectũ oãs cũ lachrymis z labioz motu i silentio dicẽs. d Cõfirma me dñe de⁹ isrl': et respice in hac hora ad opa manuũ meaz: e vt sic. pmisisti irlm ciuitatem tuã erigas: et b q̃ credẽs p te posse fieri cogitaui pficiã. Et cũ b dixisset: accessit ad colũnam q̃ erat ad caput lecti ei⁹. f z pugionẽ ei⁹ q̃ i ea ligat⁹ pẽdebat exoluit. Cũq; euaginasset illuz apphẽdit comã capit⁹ ei⁹ et ait. Cõfirma me dñe deus i hac hora: z pcussit bis in ceruicẽ ei⁹: z abscidit caput ei⁹ z abstulit conopeũ ei⁹ a colũnis: z euoluit corp⁹ e⁹ trũcum. Et p⁹ pusillũ exiuit et tradidit caput holofernis ãcille sue: z iussit vt mitt̃et illo i peraz suã. h Et exierũt due fm̃ psuetudinẽ suã. q. ad oratiõnem. z ppter b vigiles assyrioz nõ fecerũt circa eas aliquã persecutiõz fm̃ mandatũ holofernis: qui dederat eis banc libertatem. vt habeẽ ca. precc. //j Et transierunt castra assyrioz libere ppter victam causam.

k Et exierũt due fm̃ psuetudinẽ suã. q. ad oratiõnem. z ppter b vigiles assyrioz nõ fecerũt circa eas aliquã persecutiõz fm̃ mandatũ holofernis: qui dederat eis banc libertatem. vt habeẽ ca. precc. //j Et transierunt castra assyrioz libere ppter victam causam.

l Et dixit iudith alonge custodibus muroz. iam. n. sic erat elongata ab assyrijs q̃ ñ poterat audiri ab eis. //o Aperite poz. qm̃ no. ẽ de⁹ qui fc. vir. magnã: p hoc aũt insinuauit morte holoferis. //p Vocauerũt pbyteros ciuitatis. vt bonoz ficentius iudith reciperẽt.

m Et girates vallẽ. vt venirẽt ad portã betbulie a castris assyrioz remotioẽ. //n Et dixit iudith. Hic ostẽdit quẽter ponit mortis holofernis manifestatio: z primo populo fidei: scdo achioz gentilibi. Porro achioz. pma in duas. nã prio poit dicta manifestatõ: scdo iudith bñdictõ ibi. Omnes. prima adhuc in duas: nam primo fit manifestatio muroz custodiũ: scdo alijs ciuib⁹: ibi. Illa aũt.

Circa primũ dicit. //k Et dixit iudith alonge custodibus muroz. iam. n. sic erat elongata ab assyrijs q̃ ñ poterat audiri ab eis. //o Aperite poz. qm̃ no. ẽ de⁹ qui fc. vir. magnã: p hoc aũt insinuauit morte holoferis. //p Vocauerũt pbyteros ciuitatis. vt bonoz ficentius iudith reciperẽt.

q Qm̃ speraũerũt eam spes ppie nõ est mũs de bono: b aũt accipit de malo z ideo accipitur valde impropẽ scz. p timore valde probabili de morte eius violenta atq; ipsi⁹ retentõne.

//r Congyrauerunt circa eam: nam et oẽs pte sibi intebantur appropinquare.

s Illa autem hic ponit manifestatu: mors holofernis ciuibus: cũ dr. Illa aũt ascendens i eminentioẽ locuz. vt possz ab oẽib⁹ videri.

t Iussit fieri silentiuz. vt meli⁹ posset audiri: et incepit a diuinis laudibus loqui dicens.

u Laudate dominũ de. no. q̃ ñ desc. spe. in sc. i. nos positos i tãta necessitate.

x Et in me. id est p me instrumentaliter:

y Adimplenit misericordiam suam quaz pmisit ẽ. pmisit. n. p prophetas: sicut pz in plurib⁹ locis: p⁹ im isrl' ab hostibus liberare: si tñ coleret euz vere.

//z Et pferens de pera caput holofernis. ad declaratõz veritatis: z ne aliqua suspitio oriretur q̃ holofernes seu aliquis alius tetigisset eam inhoneste. ideo subdit.

a Dixit aũt ipse dñs deus noster. i. sicut verum est q̃ ipse est vita p essentiam ita verum est quod sequitur.

//b Qm̃ custodiuit me angelus ei⁹ ẽ. z pz isra: z finaliter. p tantis bñficijs inuitat oẽs ad pfessionem diuine laudis dicẽs. //c Confitemi illi oes ẽ. vniuersi aũt. Hic ponit ponitur ipsius iudith bñdictio seu ꝑmedatio: z primo a plebe cũ dr. //d Vniuersi aũt adorantes dñm. fm̃ ipi⁹ iudith verbũ. //e Dixerũt ad eam benedixit te dñs 4. bñdicendaz fe reddidit ab omnib⁹

a ¶ Quia ꝓte ad nihilū redegit inimicos nr̄os. mox tuo nanq; principe reputabāt exercitus ei⁹ iam periisse: secundo bñdicāt seu ꝓmendāt a principe cū dr.

b Porro ozias &c. ps. ¶ c Benedictus dr. q̄ creauit celum et terrā. et ꝓ hoc intelliguntē alia corpa media et creature in eis exīstentes. d ¶ Qui te direxit. sua bonitate.

e ¶ In vulnera capitis. qđ ē supra constantiaz mulieris.

f ¶ Ut non recedat laus tua de ore hoim. qđ videm⁹ adimpletum: naz ad ei⁹ laudē ꝓ vniuersalem ecclesiam recolitur hoc factum.

g ¶ Non pepercisti aie tue eam periculis exponendo.

h Porro achior. Hic ꝓsequēter vltimo manifestāt mozs holofernis achior gentili: cum dicit. Porro achior vocat⁹ venit. nō em̄ filiū hebreoꝝ in audebat ingredi: nisi spāliter vocaret⁹: quia ñ erat adhuc incorpatus illi ꝓlo.

i ¶ Deus israel cui tu testimonium bdisti. et. vbi supra ca. v. cetera patēt ex dictis.

k ¶ Videns aūt achior ca. bolo. angu. ꝓ pauore. i. ꝓe nimia admiratōe de tanto facto ꝓ manū femine.

l ¶ Cecidit in faciem suaz super terram. Passiones em̄ vehemētes et subite faciunt magnam transmutatiōez in corpe: et hic frequēter facūt cadere.

m Et estuauit anima ei⁹. i. passa fuit exinanitōnem.

n ¶ Postea bo cū resumpto spiritu recreatus est trāseunte dicta passione.

o Procidit ad pedes eius. ei reuerentia exhibendo.

p ¶ Benedicta tu deo tuo in omni tabernaculo iacob. i. ab omnib⁹ habitantibus in tabernaculis behreoꝝ: et a iacob descendentium.

Capitulum. xiiij.

Orsit aūt iudith. Posiq̄ descripsit⁹ est holofernis occubit⁹: hic ꝓcer describit fuga sui exercitus et diuidit in tres ptes: nam ꝓmo ponit fugiendi rōz secdo fugientiū deuastatio. c. xv. tercio diuisa laudatio. xvi ca. Circa primū iudith ꝓmo ꝓplin instruit: secdo ꝓpli ei obedit ibi. Mox aūt. tercio exercit⁹ ad holofernē recurrit ibi. Qđ videtes. Circa ꝓmū ꝓmo ponit instructio dicta: secdo interponit ipi⁹ achioz ꝓuersio et uota: ibi. Tūc achior. Circa primū dicit iudith.

a ¶ Capi. xiiij.

Orsit aūt iudith ad oēz ꝓplm. Audite me frēs. b Suspendite caput hoc sup muros nr̄os: et erit cū exierit sol: c accipiat vnusq̄sq; arma sua: et exite cū impetu: d nō vt descēdat ꝓ muros ꝑ ḡ impetū faciētes. e Tūc exploratores necē erit vt fugiant ad ꝓncipē suū exercitū ad pugnā. Cūq; duces eoz ꝓcurrerint ad tabernaculū holofernis: et inuenerit eaz trucidabūt in sanguine suo voluntatum: tradet sup eos timor. Cunq; cōgregueritis fugē eos ite pt⁹ illos securi: qm̄ dñs ꝓteret eos sub pedib⁹ vris.

f Tūc achior: videns ꝙ tute quā fec⁹ israel: g fiducto gēti litatis ritu credidit deo. h et circūcidit carnē ꝓputij sui et appositus ē ad ꝓplm israel: et ois successio generis eius vsq; in hodiernū diez. i Mox aūt vt ortus ē dies k suspendert sup muros caput holofernis: accepitq; vnusq̄sq; vir arma sua: et egressi sūt cū grādi strepitu et vlulatu. l Qđ videtes exploratores: ad tabernaculū holofernis cucurrerūt. Porro hi q̄ ī tabernaculo erāt inuenientes et añ ingressū cubiculi perstrepentes excitandi gīa ingentudinē artemoliebanē: vt non ab excitantibus: sed a sonantib⁹ holofernes euigilaret. m Nullus enim audebat cubiculū aperire tute sua: n qz ꝓte ad nihilū redegit inimicos nostros.

o Porro Ozias ꝓnceps ppli israel dixit ed eā: Bñdicta es tu filia a dño deo excelso: ꝓ oīb⁹ mulieribus sup trā. p Bñdict⁹ dñs q̄ creauit celum et terraz: q q̄ te direxit ī vulnera capitis ꝓncipis inimicoz nr̄oz: r qz hodie nomē tuum ita magnificauit: vt ñ recedat laus tua de ore hoim q̄ memores fuerit ꝙtutis dñi in eternū ꝓ quib⁹ t nō pepercisti aie tue ꝓ angustias et tribulatione generis tui: ß subuenisti ruine añ ꝓspectū dei nr̄i. Et dixit ois ppls: fiat fiat.

u Porro achior vocat⁹ venit et dixit ei Judith. v De⁹ israel cui tu testimoniū dedisti q̄ vlciscar se ō inimicis suis. ipe caput oīm incredulox incidit i hac nocte ī manu mea. Et vt pbes q̄ ita ē. ecce caput holofernis q̄ in ꝓncipatu sup bie sue tūc israel ꝓcipitit. et tibi interitū minabat dicēs cū capt⁹ fuerit ppls israel gladio ꝓfozari ꝓpiam latera tua. w Videns aūt achior caput holofernis: angustiat⁹ ꝑ pauore cecidit i faciē suaz sup terrā. x et estuauit aīa ei⁹ y Postea vo ꝓ resumpto spū recreat⁹ est. z procidit ad pedes ei⁹. et adorauit eaz. et dixit. a Bñdicta tu a deo tuo ī oī tabernaculo Jacob. qm̄ in oi gente q̄ audierit nomē tuuz magnificabit sup te de⁹ israel.

b ¶ Suspendite caput hoc super muros. in signū exultatōnis et victorie iam habite partim in repartim in spe. c ¶ Et exit cuz exierit sol. i. in primo ortu suo. d ¶ Accipiat vnusq̄sq; arma sua: confidentes de victoria plena dei adiutorio habenda.

e ¶ Et exi. cum impetu. q. iam certi de ꝓsecutōne victorie

f ¶ Non vt descendatis. s. paulatim et timide.

g ¶ Tūc exploratores necesse erit vt fu. ad ꝓn. suū. sine an⁹ volūtate exercitus nō dz bellus ꝓmittere: naz sicut dr in li. de iudaico bello. ¶ Non solum bellare ꝑ etiaz vincere sine duce apō romanos erat vituperabile.

h Cunq; diu. cozqui ꝓsunt distincte acicibus.

i ¶ Cū currerit &c. deci. su. eos timoz. et casu ꝓncipis inopinato: tenā immissus a deo vñ vt hec falte ḡtum ad alia q̄ ꝓbetice loq

k Tunc achior. Hic ꝓcer interponit achioz ꝓuersio et uota: cum dr. ¶ Videns virtutez quā fecerat: de⁹ israel. id est effectū virtutis ꝓ manum mulieris.

l ¶ Relicto gētilitatis ritu credidit deo. legē ei⁹ suscipiendo.

m ¶ Et circūcidit. i. circūcidi fecit.

n ¶ Et estuauit anima ei⁹. i. passa fuit exinanitōnem. ¶ Postea bo ꝓ resumpto spiritu recreatus est trāseunte dicta passione.

o Procidit ad pedes eius. ei reuerentia exhibendo.

p ¶ Benedicta tu deo tuo in omni tabernaculo iacob. i. ab omnib⁹ habitantibus in tabernaculis behreoꝝ: et a iacob descendentium.

Capitulum. xiiij.

Orsit aūt iudith. Posiq̄ descripsit⁹ est holofernis occubit⁹: hic ꝓcer describit fuga sui exercitus et diuidit in tres ptes: nam ꝓmo ponit fugiendi rōz secdo fugientiū deuastatio. c. xv. tercio diuisa laudatio. xvi ca. Circa primū iudith ꝓmo ꝓplin instruit: secdo ꝓpli ei obedit ibi. Mox aūt. tercio exercit⁹ ad holofernē recurrit ibi. Qđ videtes. Circa ꝓmū ꝓmo ponit instructio dicta: secdo interponit ipi⁹ achioz ꝓuersio et uota: ibi. Tūc achior. Circa primū dicit iudith.

a ¶ Capi. xiiij.

Orsit aūt iudith ad oēz ꝓplm. Audite me frēs. b Suspendite caput hoc sup muros nr̄os: et erit cū exierit sol: c accipiat vnusq̄sq; arma sua: et exite cū impetu: d nō vt descēdat ꝓ muros ꝑ ḡ impetū faciētes. e Tūc exploratores necē erit vt fugiant ad ꝓncipē suū exercitū ad pugnā. Cūq; duces eoz ꝓcurrerint ad tabernaculū holofernis: et inuenerit eaz trucidabūt in sanguine suo voluntatum: tradet sup eos timor. Cunq; cōgregueritis fugē eos ite pt⁹ illos securi: qm̄ dñs ꝓteret eos sub pedib⁹ vris.

f Tūc achior: videns ꝙ tute quā fec⁹ israel: g fiducto gēti litatis ritu credidit deo. h et circūcidit carnē ꝓputij sui et appositus ē ad ꝓplm israel: et ois successio generis eius vsq; in hodiernū diez. i Mox aūt vt ortus ē dies k suspendert sup muros caput holofernis: accepitq; vnusq̄sq; vir arma sua: et egressi sūt cū grādi strepitu et vlulatu. l Qđ videtes exploratores: ad tabernaculū holofernis cucurrerūt. Porro hi q̄ ī tabernaculo erāt inuenientes et añ ingressū cubiculi perstrepentes excitandi gīa ingentudinē artemoliebanē: vt non ab excitantibus: sed a sonantib⁹ holofernes euigilaret. m Nullus enim audebat cubiculū aperire

n ¶ Et circūcidit. i. circūcidi fecit.

o Mox aūt ꝓuersione achioz interposita et hic ponitur obedientia ꝓpuli ad iudith verba eius dicatur.

p ¶ Suspenderūt ea ꝑ muros caput holofernis. in signum victorie et cois exultatōis.

q Et egressi sūt cū grandi strepitu et vlulatu. ad aduersarios detrendū. r Qđ videtes. Hic ꝓcer ꝓcedit ad holofernē recursus: et secdo declarat ei⁹ intentū ibi. Tūc ingressus. Circa primū ꝓ. sra vsq; ibi.

s ¶ Nullus enim audebat cubiculum virtutis assyrioꝝ. et. i. principis militie

in quo virtualiter cōsistit robur exercitus: sicut virtꝰ corporis naturalis in corde: ꝓpter qđ dicit vegecꝰ in libro de re militari: q sicut cor est in medio corpis: sic pncipes dꝫ i medio exercitꝰ collocari. ¶a Dꝫ cū venissent ad duces ꝓsidentes acieꝫ ¶b Ac tribuni. q in vna acie presunt mille bellatorib⁹.

¶c Diterunt cubicularius. q familiarius possunt ingredi cubicla magnatum. ¶d Quoniā egressi mures. modus est cuz superbozum de aliis ꝓemptibiliter loqui. ¶e Tunc ingressus. Hic consequenter ꝺclarat holofernis intentꝰ et patet littera vsq; ibi.

¶f Exclamauit voce magna cuz fletu. ꝓ dñi sui interitu.

¶g Et exiluit foras. ad populū expectantez holofernis mandatum.

¶h Et dixit: vna mulier hebrea fecit ꝓfusionem. inficiendo militie ꝑnapem. vnde et ibi medela vulneratꝰ a muliere fecat se inficiꝫ p armigerū suum ne diceretur in eius obꝓbrium: q mulier interfecat sed cum Judi. ix.

¶i Baderunt omnes vestimēta sua in signū doloris.

¶k Et turbati sūt animi eorum valō. ꝓter quod non ꝓuiderūt sibi de aliqua defensiōe. naz turbati minus ꝓuident: vt dicatur i decretis.

C Capi. xv.

¶a Unqz ois exercitus.

¶e Postqz descripta est fugiēdi ratio. Hic ꝓsequēter ponit fugientiū destructio: et secundo iudith benedictio: ibi. Joachi autem. prima i duas: quia primo ponitur fugientiū ꝓsecutio in ꝓsonis: secūdo in rebus possessis: ibi. Reliqui autem. Circa primū patet littera vsq; ibi ¶b Ita vt nullus loq. cum proximo suo de aliqua defensione seu ꝓsidio. ¶c Dz inclinato capite. cum magna ꝓfusione ¶d Relictis omnib⁹. que poterant impedire fugā eorum: vt fugerent expeditius.

¶e Per vias campoꝝ et montiū. fugientes. n. de prelio p diuersas vias fugiūt. ¶f Dicētes itaqz fi. isrl. fugiamus a facie israel. quia dñs pugnat pro eis contra nos. sicut locutus est ad patres nostros: et ipse faciet hodie in nobis. ¶g Clangentesqz tubis. tanqz victores. ¶h Et vulātes ꝑ tipos ad insecutionem mutuo se exhortantes. ¶i Milites ozie. quas nūcios p oēs ciuitates et regiones isrl. p quas poterant transire fugientes ¶k Et ꝓsecuti sunt eos. ad extremitatē finiū suoꝝ. transire ei vltra nō erat ꝓsecutū. ¶l Reliqui aūt. Hic cōsequēter ponitur ꝓsecutio assyriorū in rebꝰ possessis: et dꝫ littera vsq; ibi.

¶m Omia que erant illoz. id est assyriozum.

¶n Absteruitq; nam illi q remanserant in bethulia non abstulerant oia. ꝑ pauca respectu. naz vir. p. xxx. dies fuerūt oia collecta: vt dꝫ infra eodem ca.

¶o Joachi aūt Hic cōsequēter ponitur iudith benedictio. et primo spūalis: secundo tēpalis: ibi. Per dies aūt. Circa primū dꝫ

¶o Joachi aūt summus pontifex iste supra. iii. ca. vocatur eliachim: et forte est idē nomē nam sicut nomina latina variant alqñ in fine guillelmus et guillerꝰ sunt vnu nomē variatū in fine. aliqñ so in pncipio sicut nicolaꝰ colinus et coletus variatus in principio. videt videt de eliachi et ioachim: quid aūt mihi videatur de hꝰ pontifice dixi supra ca. iii. ¶p Ut videret iudith. ꝓpter famam iuc virtutis.

virtutis assyriozꝫ pulsanꝫ aut intrādo aprise: ¶a Dz cuz vidissent ¶e duces ¶b ac tribuni et vniuersi maiores exercitꝰ assyriozꝫ: ¶c dixerūt ad cubicularios: Intrate et excitate illū: qm egressi mures de cauernis suis ausi sūt ꝓuocare nos ad ꝓlium. ¶c Tunc ingressus vagao cubiculuz et ꝑstrit ante cortinā: et plausū fecit malo suis: suspicabāt. n. illū cū iudith vanire. Dz cū nullū motū iacētis sensu auriū capet: accessit ꝓximās ad cortinā: et elevās eā: vidēsqz cadauer absqz capite holofernis i suo sanguīe tabefactū iacere sup trā: ¶f exclamauit voce magna cuz fletu: et scidit vestimēta sua. ¶g Egressꝰ tabernaculū iudith nō inuenit eaz. ¶h Et exiluit foras ad ꝓlium: ¶i et dixit. Una mulier hebrea fecit ꝓfusionez i domo regis nabuch. Ecce ei holofernes iacet i tra et caput eius nō est in illo. ¶j Qđ cuz audissent ꝓncipes virtutis assyriozum: ¶k scidērūt omnes vestimēta sua in signū doloris. ¶k Et turbati sūt animi eorum valō. ꝓter quod non ꝓuiderūt sibi de aliqua defensiōe. naz turbati minus ꝓuident: vt dicatur i decretis.

¶a Unqz ois exercitus. ¶e Postqz descripta est fugiēdi ratio. Hic ꝓsequēter ponit fugientiū destructio: et secundo iudith benedictio: ibi. Joachi autem. prima i duas: quia primo ponitur fugientiū ꝓsecutio in ꝓsonis: secūdo in rebus possessis: ibi. Reliqui autem. Circa primū patet littera vsq; ibi ¶b Ita vt nullus loq. cum proximo suo de aliqua defensione seu ꝓsidio. ¶c Dz inclinato capite. cum magna ꝓfusione ¶d Relictis omnib⁹. que poterant impedire fugā eorum: vt fugerent expeditius.

¶e Per vias campoꝝ et montiū. fugientes. n. de prelio p diuersas vias fugiūt. ¶f Dicētes itaqz fi. isrl. fugiamus a facie israel. quia dñs pugnat pro eis contra nos. sicut locutus est ad patres nostros: et ipse faciet hodie in nobis. ¶g Clangentesqz tubis. tanqz victores. ¶h Et vulātes ꝑ tipos ad insecutionem mutuo se exhortantes. ¶i Milites ozie. quas nūcios p oēs ciuitates et regiones isrl. p quas poterant transire fugientes ¶k Et ꝓsecuti sunt eos. ad extremitatē finiū suoꝝ. transire ei vltra nō erat ꝓsecutū. ¶l Reliqui aūt. Hic cōsequēter ponitur ꝓsecutio assyriorū in rebꝰ possessis: et dꝫ littera vsq; ibi.

¶m Omia que erant illoz. id est assyriozum.

¶n Absteruitq; nam illi q remanserant in bethulia non abstulerant oia. ꝑ pauca respectu. naz vir. p. xxx. dies fuerūt oia collecta: vt dꝫ infra eodem ca.

¶o Joachi aūt Hic cōsequēter ponitur iudith benedictio. et primo spūalis: secundo tēpalis: ibi. Per dies aūt. Circa primū dꝫ

¶o Joachi aūt summus pontifex iste supra. iii. ca. vocatur eliachim: et forte est idē nomē nam sicut nomina latina variant alqñ in fine guillelmus et guillerꝰ sunt vnu nomē variatū in fine. aliqñ so in pncipio sicut nicolaꝰ colinus et coletus variatus in principio. videt videt de eliachi et ioachim: quid aūt mihi videatur de hꝰ pontifice dixi supra ca. iii. ¶p Ut videret iudith. ꝓpter famam iuc virtutis.

¶q Benedixerunt illā. imprecātes sibi bona spiritualia. p virtutis sue fama: dicto subditur.

¶r Tu gloria hierlm. nam diuinum cultum qui erat in hierlm de q summe gliabant iudei ꝓseruauerat interficiendo holofernē q ipm destruere intendebat: vt dꝫ in supradictis. iii. ca. v. iiii. ¶s Tu letitia isrl. effectiue.

¶t Tu honorificētia ꝓpli nri filii naz interficiēdo holofernem vidērat populo isrl bonoꝝ et letitie materiam:

y Ideo z manus dñi p̄fortauit te. ꝓpter virtutē castitatis z mūdicie. r Et iō eris bñdicta ineternum bñdictōne glie. y Et dixit ois pl̄s fiat fiat. ad p̄firmatōes dicte bndictōis. z Per dies aūt. Dic cōsequenter pomit bñdictio iudith tgalis: q̄ in scriptura frequenter accipitur p multiplicatone bonorum temporaliū. vñ Genes. xxx. dixit iacob ad labā. Modicū habuisti antec̄ venirem ad te: z nunc dines effectus es: bñdixitq; tibi dñs ad introitū meum. et hoc modo p̄lius iudith bñdixit: nā oēs diuitias holofernis sibi dedit z patet littera.

a Capi. xvj.

Tunc cātauit. Ad uersariū te lectione et fidelis pl̄i liberatōne descripta: dic ꝓpter pomit ratōe p̄dictoꝝ laudatio diuia. Et diuidit̄ in tres ptes: q̄z p̄mo ꝓponitur ipi⁹ iudith decantatō: scdo pl̄i z ipsi⁹ oblatio. ibi. Et factū est p⁹ hec. tercio iudith felix consummatio: ibi. Erat autē festis diebꝰ. Canticū ꝰo iudith in duas ptes diuidit̄ nam primo ponitur excitatio mentis: scdo rō laudis ibi. Venit assur. Circa primū dicit iudith excitās se z alios ad diuinā laudē.

b Incipite dño in tympanis. vana nanq; instrumēta musicalia z etiā armonie mentē excitāt ad diuersa. aliquē. armonie excitant ad audaciā: quibus vtunt̄ hoies in bellis: et alique ad lasciuiā: quib⁹ vtunt̄ i choreis: z alique ad deuotionem: quibus vtunt̄ in officijs ecclesiasticis: z hoc modo dicit iudith.

b Incipite dño in tympanis. est aūt tympanus quo mulieres vtebant̄: et b mō maria sozo: Moysi sumpsit tympanum ad excitandū se et alias mulieres ad deū laudandum: dicendo Cantem⁹ dño glioſe ꝛc. Exo. xv.

c Modulamini illi psalmū nouū. ꝓpter nouā materiam laudandi deum. d Exultate. cozde. e Et inuocate nomen eius. oze. f Dñs cōterens bella. ꝓpter suū pl̄m excitata: vt p̄z in pharaone Exo. xiiij. et in amalech Exo. xvij. z in regib⁹ chananeoꝝ libro Josue quasi per totum.

g Posuit castra sua. i. angelos custodiā. vñ Genes. xxxij. dixit iacob de angelis sibi obuiantib⁹. Castra dei sunt hec. h Venit assur. Dic ꝓpter pomit ratō laudis: z primo ex aduersarioꝝ dilectōne eiꝰ dicitur. Elenit assur. i. princeps militie z exercitus assyrioꝝ.

i In multitudine fortitudinis sue. totaliter p̄fidens.

k Cuius multitudo obturauit torrentes. i. siccauit ex potu aialium z boim. l Dixit se incensurum fines meos id est cremā iudee. m Et iuuenes meos. i. pl̄i mei.

n Occisurū gladio. de hoc enim z alijs malis holofernis se iactauit: s̄ non adimpleu it: ideo subditur.

o Domin⁹ aut. z omnipotēs. cui nullus pōt resistere.

p Nocuit eū. occidendo eum p manum femine: quod fuit valde p̄fusibile: vt dictū ē supra ca. xiij.

q Dō. n. cecidit potens eoꝝ. i. holofernes.

r Z iuuenibus. qui solent facere p dilectes.

s Nec filij titan. i. gigantis: z ponit hic singulare. p plurali. i. p gigantum sicut Exo. viij. Venit musca grauissima. i. multitudo muscarum.

t Sed iudith filia merari ꝛc. dissoluit eum. per ardorem concupiscentie in eam per modum superius dictum. ix. ca. z. r.

u Exuit. n. se ꝛc. sicut dictū ē supra in principio ca. r.

x Et induit se vestimento leticie. id est quo vtebat̄ marito suo viuente.

y In exultatōne filiorum isrl. quasi diceret nō fecit hoc ad dissolutionē: sed ad populi sui liberationem. z Unxit faciē suā vnguento. i. lachryma ex boris aromatice: q̄ facit ad decorem vult⁹: z suauē odorē.

a Colligauit cancinos suos. i. capillos suos: z floccellos ad recipiendū illum: non q̄ intenderet inducere eum ad mortale peccatum: sed q̄ desideraret eam habere ex eorem z per hoc iudith haberet ad eum familiarem accessum: p quem eum occidere posset: vt dictum est supra ca. ix. et. r.

b Sandalia eius rapuerunt oculos eius: quia per aspectum intrauit concupiscentia ad animum. cetera patēt ex supra dictis. c Horruerunt perse constantiam eius. quia nullus erat in eis qui auderet se sibi opponere ad certamen singulare. d Tunc vlulauerūt. Hic secūdo resumitur ratio diuine laudis ex filiorum israel exultatōne cum dicitur. Tunc vlulauerunt castra assyriorum. vt habetur supra in fine ca. xiij.

e Dñi apparuerūt humiles mei. venientes super assyrios armati. f Peterūt in filio a facie dñi dei mei. q. d. hec victoria soli deo est attribuenda. g Hymnum cantemus. Dic ꝛco sumit rō diuine laudis ex eiꝰ virtute z magnificentia: cuꝰ dr. h Adonai dñe. vno sunt nois

v Dō z manus dñi p̄fortauit te: f z iō eris bñdicta ineternū f z dixit omis pl̄s: fiat fiat. 3 Per dies aūt. xxx. vix collecta sē spolia assyrioꝝ a pl̄o isrl. Pozro āt vniuersa q̄ holofernis pecularia fuisse. p̄bata sunt: tederūt iudith i auro et argēto et vestib⁹ et gēmis et oi suppellectili et tradita sē oia illi a pl̄o. Et oēs pp̄li gaudebāt cū muliebꝰ et ꝗginib⁹ et iuuenib⁹ i organis et citharis.

La. xvj.

a Tunc cātauit cāticuz hoc dño iudith dicēs b Incipite dño i tympanis: cātate dño in cymbal: c modulamini illi psalmū nouū d exultate e z inuocate nomē eiꝰ. f Dñs cōterēs bella: dñs nomen est illi. g Qui posuit castra sua in medio pl̄i sui: vt eriperet nos de mānu oīm inimicoꝝ nr̄oꝝ. h Venit assur ex mōtib⁹ ab aq̄lone in multitudine fortitudis sue: i cuius multitudo obturauit torrētes z eq̄ eoꝝ cooperuerūt valles. k Dixit se incensurū fines meos m z iuuenes meos n occisurū gladio: infātes meos dare in p̄dam: z virgines in captiuitatē. o Dñs autē oī potens p nocuit eum: z tradidit eū in manus femīe: z cōfudit euz. q Non em̄ cecidit potēs eoꝝ a iuuenib⁹ nec filij titā p̄cusserūt euz: s nec excelsi gigātes impositū sē illi sed iudith filia merari in spē facie sue dissoluit eum. t Exuit. n. se vestimēto viduitat: u z induit se vestimēto leticie x i exultatiōe filioꝝ isrl. y Unxit faciē suā vnguento: a colligauit cicinos suos mitra ad recipiēduz illum. b Sandalia eiꝰ rapuerūt oculos eiꝰ: pulcritudo eiꝰ captiuā fecit aiaz eiꝰ: z āputauit pugiōe ceruicē eiꝰ. c Horruerūt pse p̄stātiā eiꝰ: z medi audaciā eiꝰ. d Tūc vlulauerūt castra assyrioꝝ e q̄n apparuerūt. humiles mei: are sētes in siti filij puellaꝝ ꝓpunxerūt eos et ceperunt eos sicut pueros fugientes oc ciderunt eos: f perierūt in p̄lio a facie dñi dei mei. Hymnum cantemus dño: g hymnum nouū cantemus dño nostro. h Adonai dñe

idem significantia: primū hebraicum: secundū latinum: ⁊ fit hec duplicatio ad maiorē expressionē diuine dominationis. a Et p̄clarus in virtute tua. q̄r lucem habitat inaccessibilem. j. Timo. vj. b Montes a fundamentis mouebunt. imminente aduentu tuo ad iudicium.

c Petre sicut cera liquescēt. p̄ ignē ꝯflagratōnis p̄cedentem aduentuz iudicis.

d Qui autem timent te magni erūt ⁊c. quia tecū erunt in gloria.

e Ue genti insurgenti sup̄ genꝰ meum iniuste.

f Dominus enim omnipotens vindicabit in eis. inferēdo penam eternam: ideo subdit.

g Ut vrant ⁊ viuant ⁊c. sicut prophetauit esaias in fine libri sui.

h Et factum est. Hic ꝯnter describitur ipsius iudith ⁊ ppli oblatio: et primo ppli cū dicitur.

i Omnis ppl̄us post vict. ve. ado. dn̄m in hierusalez. reddendo sibi gratias de tanto beneficio.

k Obtulerūt oēs holocaustomata. i. sacrificia totaliter incensa ad honorē diuinum. secundo ponitur oblatio: iudith cum dicitur.

l Porro iudith vniuersa ⁊c. obtulit in anathe. obli. s. sacerdotibus: vt decetero nullus vteret eis: ꝫ seruarentur in loco cultus diuini ad memoriā beneficij diuini.

magnꝰ es tu: [a] ⁊ p̄clarꝰ in virtute: ⁊ quē supare nemo potest. Tibi ꝯuiat oīs creatura tua: q̄r dixisti ⁊ fcā st: misisti spm̄ tuū ⁊ creata st: ⁊ nō ē q̄ resistat voci tue. [b] Mōtes a fūdam̄tis mouebūt cū aq̄s [c] petre sic cera liq̄scent an̄ faciez tuā. [d] Qui aūt timēt te magni erūt apud te p̄ om̄ia. [e] Ue gēti insurgēti sup̄ genꝰ meū. [f] Dn̄s. n. oīpotēs vindicabit in eis: ī die iudicij visitabit illos. Dabit. n. ignem ⁊ v̄mes in carnes eorum: [g] vt vrant ⁊ sentiāt vsq̄z ī sempiternū. Et fcm̄ est ptꝰ h̄ [h] oīs ppl̄s pꝰ victoriā venit ī hierusalē adorare dn̄m: [i] ⁊ mox vt purificati sūt: [k] obtulerūt oēs holocausta ⁊ vota ⁊ repromissiones suas. [l] Porro iudith vniuersa vasa bellica holofernis q̄ dedit illi ppl̄s ⁊ conopeum q̄d ipa sustulerat obtulit ī anathema obliuiōis. [m] Erat āt ppl̄s iocūdus ꝯm faciē scōꝝ: et p̄ tres mēses gaudiū hꝰ victorie celebratuz est cū iudith. Post dies aūt illos vnusq̄sq̄z redijt in sua: [n] et Judith mag̃ facta ē in bethulia: [o] et p̄clarior erat [p] vniuerse terre isrl̄ [q] Erat ēt v̄tuti [r] castitas adiūcta: ita vt n̄ cog̃sceret virū oīb̄ diebꝰ vite sue: ex q̄ defūctꝰ ē manasses vir eꝰ. [s] Erat aūt diebꝰ festis p̄cedēs cum mag̃ gl̄ia. Mā sit aūt in domo viri sui annos centū q̄nq̄z: et dimisit abraz suā liberam. et defūcta ē ac sepulta cū viro suo in bethulia: luxitq̄z illā oīs ppl̄s diebꝰ septez. [t] In oī aūt spacio vite eiꝰ n̄ fuit q̄ pturbaret isrl̄. et pꝰ mortez eiꝰ annis multis. [v] Dies aūt victorie hꝰ festiuitatis: ab hebreis ī numero sanctoꝝ dierum accipit. et colitur a iudeis ex illo tempore vsq̄z in p̄ntem diem:

Explicit liber Judith.

m Erat aūt vniuersus ppl̄s iocundus ꝯm faciē sanctorum. hoc additur ad ostendendum q̄ hec iocunditas non erat dissolutionis: sed magis deuotōis. cetera patent. n Et iudith. Hec est vltima pars huius libri: in qua ponitur ipsius iudith felix ꝯsummatio: cuz dicitur.

n Et Judith magna facta est al̄s magnificata. in bonis spiritualibus et tēporalibus.

o Et p̄clarior erat. in vita ⁊ fama.

p Uniuer. t̄re scilicet mulieribus.

q Erat etiā v̄tuti. i. cōstantie qua deiecerat holofernem.

r Castitas adiuncta. s. vidualis ideo subdit. Ita vt nō cog̃sceret virū ⁊c.

s Erat autez festis die. proce. cum ma. gl̄ia. id est in decēti apparatu ⁊ bonorum comitiua. cetera patēt vsq̄z ibi.

t In om̄i aūt spa. vi. eiꝰ nō fuit q̄ ꝯtur. isrl̄. h̄ addit ad ostendendū q̄ bonuz pacis in ppl̄o redūdauit p̄ lōgū tp̄us ex meritis ipsius.

v Dies aūt victo. ⁊c. colit. ad laudem dei: cuiꝰ v̄tute facta fuit hec victoria: cui est honor et gloria in secula seculorum Amen.

Postilla fratr̄ nicolai d̄ lyra sup̄ libꝝ iudith Explicit.

Prologus in li. Hester

Incipit prologus in librum Hester.

Librum hester ꝛc. Sicut scribit in historia libꝝ hester transtulit hiero. ad petitiõ paule ꝛ custodiã de hebreo in latinũ. ꝛ quia in greco corruptus erat p varias editiões relevauit eum de archiuis hebreoꝝ: et diligenter trãstulit ꝺ verbo ad verbũ: ꝑmittit aũt plogũ quatuo: ꝑticulas cõtinentem. qꝛ. s. liber iste a diuersis diuersimod corruptus erat qui multa supaddiderant hebraice veritati vñ dicit Librũ hester varijs translatoribus vel translationiꝫ cõstat ee viciatuz. Jn secunda pte exãtat paule et custodiã attentionem vt diligẽtius ꝓsideret ꝙ fideliter transtulit librum istũ: vñ dicit. Vos autẽ o paula ꝛ custodium ꝛc. ne ãt iactando se dicẽ credereꝫ q̃ bũc librum fideliter transtulisse: tercio loco humiliter se excusat dicens. Nec affectam laudes hoim ꝛc. vltio dicit q̃ secutus hebraicã veritatẽ ꝓfusum in translatioez lxx. ordinẽ designauit p quarundã litterarũ oppositioez vñ dicit. Rursum in libro hester. Jdis visis litteꝛe instamus.

Incipit plogꝰ in libꝝ hesterꝛ

Liber hester variis trãslatoribꝰ stat ee viciatũ quẽ egoᵇ de archiuisᶜ hebre. ᵈreuelãs vbũ e vboᵉ expõsius trãstuli. Quez librũ ᶠeditio vulgataᵍ lacinosisʰ hincãde vbozⁱ finib trahit: ᵏaddẽs ea q̃ ex tpe dicta poterãt: ꝛ audiri. ˡsicut solitũ ẽ scolaribꝰ disciplinisᵐ sumpto themate excogitare: quibꝰ vbis vti potuit qui iniurijs passus ẽ: vel ille q̃ iniurijs fecit. Vos autẽᵒ o paula ꝛ custodiam ᵖquoniã ꝛ bibliothecas hebreoꝝ studuistis intrare: ꝛ interpretum certamina cõprobastis: tenentesʳ hester hebraicũ librũ p singula vba nr̃am translatiõem aspicite: vt possit agnoscere me: nihil etiã augmẽtasse addẽdo: ꝫ fideli testimonio simplicit: sicut in hebreo hz historiã hebraicã latine ligue tradidisse. ᵛ Nec affectam laudes hoim: nec vituperãtes expauescam: teo. n. placere curantes: minas hoim penitꝰ nõ timem: qm̃ dꝰ dissipat ossa eoꝝ q̃ hominꝫ placere ꝛesiderãt: ˣ ꝛ ꝺm aplm q̃ eiusmõi sunt: fui christi esse non possunt. ʸ Rursus in libro hesterᶻ alphabetũ ex minioᵃ vsq; ad theca litterã: fecim quᵇ diuersis ĩ locis: ᶜvolens Symbus. ꝺm omniozem litteram: nam sinus gremium vel collectio vetꝰ dicit: ꝛ sic pueniuntioꝝ modo venit ad terminatõz eius qꝺ est lacinosis: vt sic similibus laciniosis ex transumptõne. p ꝓfusa discõtinuataq; verboꝝ ꝛ sententiarum ꝑgerie ponatur: ꝛ redit in idem cum expositione poꝝ: vbi finꝫ legẽ. Cetera q̃ supra sunt expositanon mutãtur.

k Addens ea hebraica veritati.

l Que ex tempore dicta poterant. i. videri dicta fuisse.

m Sicut solitus est scho. disciplinis id est sicut plueuerunt scolares facere ei cauſis suis: vbi multa fingunt de suo.

n Sumpto themate modo loquẽdi. vbus. Dico genus sthema: ꝫ materiã voco thema. Stigmaq; tozturaz signat scema figuram. Et simul onatus dicas per scema notatum.

o O paula ꝛ custodiũ. o bis inuenies supra in prologo super iosue vbus finem.

p Quoniam ꝛ bibliothecas hebreoꝝ studuistis intrare. id est quoniam hebraicum idioma didicistis: vt possitis studere in libris hebraicis.

q Et interpretum certamina comprobastis. i. nouistis que editio vicinior: sit hebraice veritati de omnibus interpretationibus que appellant interpretum certamina: eo q̃ a seinuicem discrepant ꝛ in pluribus locis sibi ꝓtrariatur.

r Hebraicum librum. i. iuxta hebraicam veritatem a nobis translatam.

s Fidei testimonio. i. fidei assertõne hebraice veritatis.

t Simplr. i. sine additõne ꝛ subtractõe.

v Nec affectam laudes hoim ꝛc. vñ. ꝫ. Reg. xiij. dicebat mlier thecuites ad regẽ ꝺd. Sicut angelus ꝺñi sic est ꝺñs meꝰ rex: vt nec ꝺñatõ ẽ nec maledictione moueaẽ.

x Et ꝺm aplm. ad gal. j. Si adhuc hoib placerẽ xpi seruus nõ essem.

y Rursum in libro hester. in translatione. lxx. nos legim.

z Alphabetũ ex minio. i. ex colore rubeo.

a Usq; ad thecam q̃ est octaua lra greca alphabeti: ꝫ nona in numeris: qz pꝰ epsilon ponit epistolã q̃ est nota tiis numeri: sic enim scribit grecum alphabetũ: alpha vitha gãma delta epsilon epistolã zyta itha theca: figure litterarum sunt hec volens q̃ dicto. offendere qualitatis hebraice veritatis ordinẽ studuerit apponit lras has p quas oñdit ordinẽ capitulozꝝ ꝺm. lxx. Jam sicut Jhiron. j. Ethymol. dicit. Omis lra apud greecos vba ꝑponunt ꝛ numeros faciunt: nam alpha littera apud eos vocatur in numeris ynum: vbi autem scribit vitha vel betha vocatur duo ꝛc. Apponit autem vitha vel betha grece figure: que apud eos duo in numeris facit correspondens apud latinos litteram b. habi. Jn dictus assueri ꝛc. capitulo j. a. Item gamma grece figure apud eos nota ternarij: cui apud latinos correspondet g. littera apponitur ibi. Sigma epistolarum hec sunt. m. capitulo. g. Item epistimon grece figure cum sit apud eos nota cẽ numeri: vt pote ternarij nõ dñs cozrũdentiã sre alic? apud nos apponitur ibi.

Quid vis besterregina ꝛc.v.ca.b. Item ith̄ grece figure in numer⁹ notat octo: cui apō latinos coꝛrīdet e longa apposuit: ibi. Sūmaq; epl̄e hec fuit. viij. c.f. Item thubhavl tecba grece figure i nūeris noue facit: cui apō latinos coꝛrīdet th apposuit: ibi. Dixitq; mardocheꝰ ꝛc.x.ca.c. Item alpha grece figure nota vnitatis apō eos: cui apō latios. coꝛrīdet a apposuit: ibi. Anno secundo regnāte artarxerse ꝛc. xj. cap. b. Item delthā grece figure nota quatuor⁹ apud eos: cui apud nos coꝛrīdet. d. apposuit ibi. Epistole aūt h̄ec eremplar fuit ꝛc. xj. ca. g. Item epsilō grece figure nota ūnarij apud eos: cui apud latinos coꝛrīdet e breuis apposuit: ibi. Mardocheus rep̄cat⁹ dñs ꝛc. ca. xij. c. Item zitha grece figure nota septenarij apō eos cui apud nos coꝛrīdet z apposuit: ibi. Exemplar epl̄e ꝛc. xv. ca. g. ipter qō dicit dicro. Fecimus alphabetū ꝛc.

tes. s. septuaginta interptū ordinē p hoc insinuare[b] studioso lectori. [a]Nos. n. iuxta morē hebraicū ordinē[c] plectā in septuaginta editōne [d]maluim⁹. ¶Explicit prologus.

¶Incipit liber hester.

¶Capitulū primum.

[a]In diebꝰ assueri q̄ regnauit ab Indiaꝰq; ethiopiaꝫ sup

qui fuerunt ad mīnus. x. vel circiter: z. xj. anni quibus regnauit sedechias z annos quib⁹ regnauit assuer⁹ ante exaltatōes mardochi q̄ fuerūt. xij. nō ē aūt verisimile q̄ tātū viuerit: qz iam aī p multos ānos dixerat dauid. Si aūt i potentatib⁹ octoginta anni et amplⁱ⁹ eoꝝ labor z volor: et dato q̄ tātū viuisset: nō tñ cēt tunc tante fortitudinis q̄ possꝫ facere illa que infra scribunt de ipso: vicꝫ q̄ ita magnifice ederet p ciuitatem: et domuꝫ hester regeret: ac etiaꝫ negocia regni cū essꝫ scōs a rege vt habet infra. x. c. fm iosephū nō libro. xj. antiquitatis iudaice iste assuer⁹ fuit quart⁹ rex persarum a cyro: di

cxxvij. puincias: [b]qñ sedit i solio regni sui: [c]susa ciuitas regni eius ero: diuꝫ fuit. [d]Et cio igitur anno impij sui fecerat grande conuiuiū cūctis pncipib⁹: et pueris suis fortissimis psaꝫ et medorū inclytis z pfectis prouinciaꝫ coram se: vt ostenderet diuitias glorie regni sui ac magnitudinē atꝫ iactantiā potentie sue multo tpe [e]centuz

missis tñ duobus magis vt pdictum est: et vocat cum artarxerxem et fm hoc Mardocheus in principio regni assueri fuit. c. z. lvj. annoꝝ: vt patet p predicta: qz supponitur q̄ ad minus habuit. x. annos ante cēs captuarctur: z. lxx. tpe captuitatis. z. xij. tpe cyri: z. viij. tē poze cambisis: z. xxxvj. de tempe darij hystalpis. z. xx. de tēpe xerxis filij darij: q̄ simul iuncti faciunt annos. dvj. et sic adhuc nō est verisile q̄ tantū viuerit: et dato q̄ viuerit nō est verisile q̄ fuerit tūc tante fortitudis q̄ facere potuerit ea q̄ predicta sunt de eo: maxime cū nō fuerint facta in pncipio regni assueri: ꝑ p magnū tpus postea: qz. iij. anno regni sui abiecit vasthi: vt habet infra eo. ca. z. vij. āno regni sui accepit hester: vt patebit infra. ij. c. z adhuc postea facta fuerūt ea q̄ dicta sunt d̄ mardocheo: z ideo saluo meliori iudicio videt q̄ Rasa. xerxis filius dicat. s. q̄ iste assuerus immediate succesit cyro in regnum: qñs nō effet de semine regio: vt dictum est supra Esdre. iij. et fm hoc mardocheus in pncipio regni huius assueri fuit nonaginta duoꝝ annoꝝ: vt pꝫ p pdicta: ꝑ iste Rasa. dañ. xj. inter cyrum z assuerum ponit cambisen filium cyri regnasse: z cogitur ad hoc vt ibidē dicit: adhuc tres reges stabunt in pside z quartus pditabit opib⁹ nimijs: z iste fm ipsum z alios hebreos: fuit dari⁹ filius assueri et hester: cum igit fm ipsum z oēs alios expositores cyrus sit pmus: ꝺ: q̄ inter cyrū z assuerū ponit vnus alius: aliꝰ nō ēnt q̄tuor: ꝑ tres tñ: z sic cū cābise regnauit octo ānis mardocheus in pncipio regni assueri fuit. c. anno: vel forte min⁹: qz in pncipio vel in fine alⁱ⁹ regis ymidi⁹ annꝰ z aliq̄ minus. p vno āno ꝓuarat: z h̄ yltio dictū verisimilius mihi videt: z fm hoc ille q̄ edificabat templi impediuit nō fuit cyrus: ꝑ cābises filius ei⁹ an. etate vo centū annoꝝ boies hñ pplexionati z sobrij pñt adhuc multa agere z pati. Sc̄dm pambulū est de loco vbi fuit factū istud regale ꝓuiuium: quod notat cum dicitur

¶a In diebus assueri. de hoc autem assuero varie loquūtur expositores. dicunt enim expositores nostri communiter: q̄ iste assuerus fuit octauus rex persarum post cyrum: omissis tamen duobus magis qui post cambisem dicunt regnasse septem mensibus tñ: sed istud non videtur verum: quia cyrus post monarchiam adeptam regnauit. xij. annis fm minores computatōnem. Cambises filius ei⁹ octo: darius hystalpis. xxxvj. xerxes filius darij. xx. artarxerxes. xl. xerxes secundus duobus mensibus sagdianus mensibus septem: Darius nothus. xix. cui successit iste assuerus vt dicunt. si autem isti anni predicti simul coniungantur faciunt annos. cxxv. quibus si adiungantur. lxx. anni captiuitatis babilonice habentur. cc. et. v. anni. igitur cum Mardocheus captiuatus fuerit cum Jechonia rege iuda: vt habetur infra capi. ij. oporter ꝓsequenter dicere fm istam viam: q̄ Mardocheus primo anno regni assueri fuerit. ccv. annorum ad minus: z cum hoc oporteat addere annos q̄s babebat q̄n fuit in captiuitatē ductus:

¶b Qñ sedit in solio regni sui. i. qñ fuit ꝓfirmatus i regno. ¶c Susa ciuitas regni eius ero: fuit. qz fecit cā metropolim totius impij sui. Tercio pambulus est de tempe hui⁹ ꝓuiuij: qō notat cum dī. ¶d Tercio igit an. impij sui fe. gran. ꝓuiuiū pn. ꝛc. vt tenet cosi amore et in subiectione: cum viderent eius magnificentiaꝫ et potentiam ideo subditur. Et ostenderet diuitias glorie regni sui ꝛc.

¶e Centum vicꝫ et octoginta diebus. aliqui dicūt hic q̄ tātuꝫ duraūt primū ꝓuiuiū: qō fuit in q̄dā mirabili domo habente colinas argenteas: z testudinē ad silitudinē celi: gēmis lucentib⁹ ornatā: vt dicatur in scola-

stica historia. scd'm aut̃ cõuiuiũ fuit in vestibulo horti quod durauit septẽ dieb⁹. ꝭ nõ est verisimile ꝙ hõies notabiles vacarẽt tãto tpe: ꝛ maxie multũ remoti a terris quas debebãt custodire. ꝛ iõ vr̃ ꝓbabili⁹ ꝙ cẽtũ et octaginta dies referant̃ ad tp̃s ꝑparatiõis: q2 apparatus tanti ꝯuiuij durãtis septem dieb⁹: ꝛ ꝑ tanta multitudine hominũ nõ potuit cẽ ꝑuo tpe ꝛ ꝯm hoc nõ fuit nisi vnũ festũ ipsius regis. quod fuit in vestibulo horti. f Cũqꝫ implerent̃. Posit᷑ ꝑambulis ad cõuiuiũ: h̃ ꝯñr ponitur eius executio. cũ dr̃. Cũqꝫ implerent̃ dies conuiuij. i. venissent dies in q̃b⁹ debebat cẽ cõuiuiũ: ꝯm ꝯo opiniõez illã q̃ dicit duo fuisse ꝯuiuia sic exponit̃.
f Cũqꝫ iplerẽt̃ dies conuiuij. i. trãsissent centũ octoginta dies primi conuiuij: qd̃ fecerat principib⁹ ꝛ nobilib⁹.
g Inuitauit oẽm populũ ad scd'm ꝯuiuiũ. qd̃ fuit septẽ dieꝝ tm̃. ꝭ ꝑma expositio vr̃ melior. s. ꝙ fuerit tm̃ vnũ ꝯuiuiũ. i quo fuerũt ꝑncipes et nobiles et etiã ciues de ciuitate susis. licet essent distincte situati ꝯm decẽtiã statuũ suoꝝ. vñ. ĩ. dr̃ ꝙ die septimo conuiuij rex mandauit ꝑ vasthi regina: vt oñderet cũctis populis et principib⁹ illius pulchritudinẽ. Cõsequenter oñdit̃ huius conuiuij magnificentia ex mult᷑ cũ dr̃. g A maximo vsqꝫ ad minimũ in quo p3 magnificẽtia huius ꝯuiuij q̃tũ ad inuitatoꝝ multitudinẽ.
h Et iussit. Hic ꝯñr oñditur celebritas ꝯuiuij ex apparatu ꝛ nobilitate loci: cũ dr̃. Et iussit septẽ dieb⁹ ꝛc. i vestibulo horti et nemoris. i. loci nemorosi. q2 erant ibi mĺte arbores virides et ramose folijs et floꝛib⁹ decorate.
i Qd̃ regio cultu. i. ꝑut decet magnificentiã regiã.
k Et manu. i. opc. l Consitũ erat. s. arborib⁹ fructiferis ꝛ aromatic᷑. dr̃ in scholastica historia: ꝙ ibi erat vitis cui⁹ stipites erãt argentei: palmites vero aurei ꝛ botri et gẽmis auro insert᷑. accepta aũt vr̃ ista historia de historia alexandri magni. vbi sunt mĺta parũ hñtia de apparentia veritatis: m Et pendebãt ex omi parte tentoria. vt ibi comederent inuitati ꝯm modũ illius regni. n Aerei coloris. i. albi. o Et carbasini. i. aurei. p Achyacithini. q̃ est color similis colori celesti. q Sustentata. i. extẽsa. r Funib⁹ byssinis i. de bysso factis. que est species lini candidissimi.
s Qui eburneis circulis. in hebreo hr̃: Rot᷑ argẽteis nõ eñi videt̃ ꝙ de ebore possent rote vel circuli fieri. q̃ essent tante magnitudinis: ꝙ tẽtoria illa possent desup extendi: cũ ebur sit de dente elephãtis. accipiunt̃ tañ hic rote et circuli ꝑ circuli mediate: q2 illa sup q̃ extendebant̃ tẽtoria hẽbant figurã semicirculi. t Et columnis marmoreis fulciebãt̃. s. illi semicirculi ex vtraqꝫ parte. v Lectuli quoqꝫ. i. sedilia ꝑ conuiuantib⁹ ad modũ lectuloꝝ facta. x Aurei ꝛ argẽtei. q2 erãt coopta pannis aurifrigiatis ꝛ huiusmodi. y Super pauimentũ. nõ est intelligendũ ꝙ istud pauimentũ esset in horto vbi erant arbores plantate. sed in lateribus horti vbi erant vestibula facta que gallice dicuntur galeries. z Smaragdino et pario stratũ lapide: due sunt species marmoris diuersoꝝ coloꝝ ad decorẽ pauimenti sicut palatium regis parisius d' albo ꝛ nigro marmore paratum est.

videlicet et octoginta dieb⁹ [f]Cumqꝫ implerentur dies cõuiuij [g]inuitauit omnẽ populum q̃ inuentus est in susis [g]a maximo vsqꝫ ad minimũ: [h]ꝛ iussit septem dieb⁹ conuiuiũ ꝑparari in vestibulo horti ꝛ nemoris [i]quod regio cultu [k]ꝛ manu [l]consitũ erat. [m]Et pẽdebant ex omni parte tentoria [n]aerei coloris [o]ꝛ carbasini [p]ac hyacinthini: [q]sustentata [r]funib⁹ byssinis atqꝫ purpureis: [s]q̃ eburneis circulis insti erãt: [t]et colũnis marmoreis fulciebãtur. [v]Lectuli q̃3 [x]aurei et argentei: [y]sup pauimentũ [z]smaradino et pario stratũ lapide dispositi erant quod mira varietate pictura decorabat. [a]Bibebant autem q̃ inuitati erant: aureis poculis: [b]ꝛ alijs atqꝫ alijs vasis cibi iferebãtur. [c]Uinũ q̃qꝫ vt magnificẽtia regia dignum erat [d]abũdãs et precipuũ ponebatur. [e]Nec erat q̃ nolẽtes cogeret ad bibẽdũ s3 sicut rex statuerat ꝑponẽs mẽsis singulos de principib⁹ suis: vt sumeret vnusq̃sqꝫ qđ vellet. [f]Uasthi quoqꝫ regina fecit cõuiuiũ feminaꝝ ĩ palatio vbi rex assuerus manere cõsueuerat. [g]Itaqꝫ die septimo [h]cũ rex esset hilarior: ꝛ p⁹ nimiã potionẽ ĩcaluisset mero: [i]ꝑcepit mauman et bazatha et arbona et bagatha et abgatha ꝛ zarath ꝛ carchas [k]septem eunuchis qui in cõspectu eius ministrabãt: [l]vt

a Bibebãt aũt. hic ꝯñr oñdit̃ magnificẽtia cõuiuij ex modo seruiendi valde sumptuoso et abundãti cu3 dicit̃. Bib. autem qui inuitati erant aureis pocul'. i. cyphis ad poculũ ordinat᷑: ita ꝙ ponit̃ contentũ ꝑ ꝯtinẽte. b Et alijs atqꝫ alijs vasis cibi inferebant̃: q2 ꝯm varietatẽ ferculorũ vasa mutabãt̃.
c Uinũ quoqꝫ. sine quo nõ põt esse ꝯuiuiũ solẽne.
d Abundãs ꝛ ꝑcipuum ponebat̃: in quo ostenditur bonitas et abũdãtia vini. e Nec erat q̃ nolentes cogẽret ad bibendu3 q2 nolebat rex ꝙ i aula sua aliq̃s vteretur modo incomposito ꝛ irrationabili aliquorum barbarorum: qui ꝯuiuates nimis importune inducebãt homines ad bibendũ: vnde talis modus venit in normaniã que est pars gallie a barbaris habitãtib⁹ ꝑpe polũ articũ: qui terram illã accipientes eam populauerunt. f Uasthi quoqꝫ. Hic quarto describit̃ magnificentia conuiuij ex mõ ordinandi. quia mulieres comedebant segregate a viris: et hoc rationabiliter. primõ q2 mulieres sunt debilioris complexionis q̃3 viri. sunt etiam minoris pot⁹ et cibi: ꝛ iõ ordinatius comedebãt ꝑ se q̃3 cũ vir᷑. scd'o q2 ꝯsuetudo erat apud ꝑsas: ꝙ coniuges maxime nobiliu3 non dabant se aspectib⁹ alioꝝ viroꝝ: et iõ talis segregatio mulieꝝ a viris in prandio faciebat ad nature ordinationem: et ad moꝝ honestatẽ. g Itaqꝫ die septimo. hic consequenter describitur regine inobedientia. et scd'o cõtra eam snia: ibi. Uñ iratus rex. Circa primum dicit̃. die septimo. dicũt hic aliq̃ hebrei. ꝙ erat dies sabbati. q̃ vocatur septim⁹: ꝛ ꝙ iusto dei iudicio ꝑmissa est vasthi illo die regem offendere: vt sic puniret̃ de hoc ꝙ dieb⁹ sabbatoꝝ faciebat mulieres hebreas ꝯtra legẽ laborare. ꝭ hoc de nulla scriptura auctentica auctoritatẽ h3: nec iosephus dicit: et iõ melius exponitur. g Die septimo. s. conuiuij.
h Cum rex esset hila. et post nimiã potio. incaluiss3 mero: translatio ista videtur in hoc notare regẽ de ebrietate quod nõ est hñ verisimile. q2 q̃tũ ad oẽs alios ordinauerat de potus sobrietate: vt patet ex dictis. s. ꝙ nullus cogeretur ad bibendũ: ꝛ ꝑp hoc in hebreo sic habet̃. In die septimo cũ esset melius cor regis ex vino. i. iocundius
i Precepit maumã ꝛc. ita ꝙ ibi ñ notat̃ rex d' excessiuo potu: quia vinũ etiã sobrie potatũ bene letificat cor:
k Septẽ eunuchis. i. ministris mense sue assistentib⁹. qui dicuntur eunuchi nõ ꝑ abscisionem genitaliũ. ꝭ continentiam castitatis et honestatẽ morum. l Ut introducerent reginã vasthi. vt sic magnificentiã suã oñderet nõ solũ in ꝑpria ꝑsona. ꝭ et in sibi ꝑ matrimoniũ coniuncta.

f 1

nō solū in ꝓpria ꝑsona. & ēt in sibi ꝙ īmīmonīū cōmuneta.

(m Que rēnuit ꝛc. 7 ficsita trāslatio notat reginā de cōtēptu. q̄ est grauis culpa. dicat aūt iosephꝰ li.xj. antiqtatis iudaice q̄ nō fecit hoc ex cōtēptu. & ꝓp tñ estā ꝑsuetudinem ꝑsaꝝ qua cōiuges maxime nobiliū nō se vabāt aspectibꝰ aliorꝝ virorꝝ: 7 ita hebraica nō notat eā de aliquo ꝓtēptu. vbi sic habet 7 nō plꝰ. Et rēnuit regia vasthi venire ꝑm sbū regis in manu eunuchorꝝ. i. q eunuchi

(n Un irat⁹ rex. Dic ꝓr ꝓmīt sententia ꝙ regina: de qua primo queriē et scdo rūdeē ibi. Rūditq;. Circa q̄ tnū dz. (n Und irat⁹ rex: 7 nimio furore succēsus nō tñ ꝓp fām ēt⁹ ꝓp ꝓnāres et ꝓles assistēres. q. ēcēs regia ex verecūdia 7 honestate mulieb⁹ fuisz mota. tñ ꝓcipes 7 ꝓli assistentes possent stati cogitare ꝙ ex cōtēptu fecissz. q. sbū regis in hoc cāu debebat ꝑsuetudi ꝑualere.

(o Interrogauit sapiētes. vt nō ꝓcipi tāter aliqd ageret de capite suo. (p Qui ex more regio sp ei aderāt. vt nūc ēt sine vno et magno ꝓsilio. cetera patēt vsq; ibi.

(q Qui videbant faciez regis. q. cōtra ei aderāt vt dictū est. (r Et ꝓmi⁹ eū reside ꝑ soliti erāt i cōsiliis 7 i mēsis 7 in alijs locis tyno⁹ficis. (s Rūditq; mamucha. Dic ꝓmīt rñsio vbi ꝓmo tāgit regine culpa. (t Non solū re. licet regina vasthi ex fcō suo. s. suspicione ꝓtēpt⁹ regis ꝓncipib⁹ 7 ꝓlis ingrēdo. (v Si 7 oēs ꝓncipes 7 ꝓles. regi subiect⁹ os. q. occone hꝰ fci qd vbiq; diuulgabit: multo magis ꝓtēnent alie mulieres viros suos. scdo ex ꝓmīt snia ꝙ modū tñ ꝓsilij ei dz. Si tibi placz ꝛc. (r Ut nequaq; vltra regina vasthi ingrediat ad regē. & sit simplicit repudiata cetera patēt in ira.

(x In ꝓncipio capli. j. hester vbi dz in ꝓtil. In diebus assueri. Postq; descript⁹ é. ꝓgressus ꝓli. (y Additio.

EX posito vocꝝ nrorꝝ dicēdū. q. assueri iste fuerit octauꝰ rex ꝑsaꝝ pꝰ cyrū obmissis duob⁹ regib⁹ q tñ septē mēsib⁹ regnauerūt. posset hīs sustineri: tāq; vera nō obstāte ipugnatione ꝓtillatozis eꝰ fundamētū in bloco ē inalidū. Fūdat. n. ipugnatio sua in ꝙ mardochꝰ captiuat⁹ fuerat cū iechonia rege iuda. 7 hoc dicit ꝓbare ꝙ illō q̄ dz. j. ij. c. Erat vir iude⁹ i susis ciuitate vocabulo mardochꝰ filꝰ iair: filij semei: filij cis de stirpe gemini q̄ trāslat⁹ fuerat de bierlim eo tpe q̄ iechonias rex iuda trāstulerat nabuchodonosor: ꝛc. ꝙ supponit cīm q̄ illud relatum q̄ cōtētū in hoc dicto. Qui trāslat⁹ fuerat. necessario introducerēt reginā vasthi cozā rege: posito sup caput eiꝰ diademate: vt ondez cūctis ppl'is 7 ꝓncipib⁹ eiꝰ pulchritudiez. Erat. n. pulcra valde. (m Que rēnuit 7 ad regis iperiū quod ꝙ eunuchos mādauerat: venire cōtēpsit

(n Un irat⁹ rex: 7 nimio furore succēsus: (o interrogauit sapientes ꝙ ex more regio sp ei aderant: et illoꝝ faciebat cūcta ꝓsilio: sciēt iūs leges ac iura maioꝝ: erant aūt ꝓmi 7 ꝓximi charsena 7 sethar et admetha et tharsis 7 mares 7 marsana 7 mamuchat septez duces ꝑsarū atq; mediꝝ: (q qui videbant faciem regis⁴ 7 primi post eū resīde re soliti erāt: cui sñe vasthi regina subiacerz q̄ assueri regis imperiū: quod ꝙ eunuchos mādauerat facere noluisset. (r Respōditq; mamucha audiente rege atq; ꝓncipib⁹. (s Nō solū regez leſit regina vasthi: (t sed 7 oīs ꝓncipes 7 ꝓpl'os qui sūt in cūctꝛ prouincijs regis assueri. egredi cēt⁹ fmo regine ad omnes mulieres vt cōtemnant viros suos et dicant. Rex assuer⁹ iussit vt regina vasthi intraret ad eū: et illa noluit: atq; hoc exemplo oīs ꝓncipū cōiuges ꝑsarū atq; medoꝝ parui pendēt iperia maritoꝝ. (u In regis iusta est indignatio: Si tibi placz egre diaē edictū a facie tua: 7 scribatur iurta legē persaꝝ atq; medoꝝ quaz ꝓteriri illicitū est: (v vt nequaq̄ vltra vasthi ingrediat ad regē: ℌ regnuz illꝰ alta q̄ melior ē illa accipiat: et hoc in omne q̄ latissimū est prouinciaꝝ tuaꝝ diuulgēt imperiū: 7 cūcte vxores taz maioꝝ q̄ minoꝝ tē ferant maritis suis honorem. Placuit ꝑsilij eiꝰ regi 7 ꝓncipib⁹: fecitq; iurta ꝓsilium mamucha: et misit epl'as ad vniuersas prouincias regni sui: vt quecq; gens audire et legere poterat diuersis linguis 7 lr̄is: cē viros ꝓncipes ac maiozes in domib⁹ suis: 7 hoc ꝙ cūctos populos diuul

Hgari (z Cap. ij

Hs itaq; gest. (a p⁹ q̄ refert: ē ad mardocheū: 7 sic reduceit q̄ mardochꝰ fuisset ducēt⁹ ānoꝝ 7 pl⁹ i primo ānno regni assuer: qđ est inconuenies. & recte attēdēti. Iraz ꝓsupposit⁹ suū nō vz let nā ꝓdictū relatiuū posset referri plane ad eas pauit mardochet: nō aūt ad mardocheū. et fm istū intellectū ꝓcēditur q̄ eas duct⁹ fuit in trāsmigratione cū iechonia: ñ aūt mardochꝰ ꝓpe pos suus. 7 sic ñ oz cōcedere fm istā expositione q̄ mardocheus cēt tot annoꝝ qū fuisset exaltat⁹ ꝓ assuerū. vt postillator: intendit q̄ fortē p magnū temp⁹ post trasmigratione mardochꝰ fuit natus i susis: vt alibi: q. aūt relatiuum ꝑdictum posset referri ad eas pauum mardochet: ꝓz per exemplū. nā si q̄s diceret q̄ ōō fuit filius iesse filij obed: filij booz q̄ ꝓcreat cū ruth: moabites: talis narratio nō ēet reputāda falsa: cū illud relatiuū cōtentū i illo dicto q̄ ꝓcreat posset referri ad suum immediatū añcedēs. s. booz: nō au tez ad ōō nec ad alios. 7 si militer pōt intelligi relatū illa in ꝓposito. ex q̄b⁹ ſeqūt. q. opio eōs expositoꝝ nrorū nō ē respuenda: pp inconuenictia quam allegat postillator: de etate mardochei ꝛc.

(z Capitulū. ij.

Hs itaq; gestis. Postq; descripta ē regie vasthi deiectio. hic consequenter ponit ipsius hesterexaltatio. et hoc in quatuor sibi gradatim succedentibus. q: primo alijs virginib⁹ regis sociatur. secundo modus mulieb⁹ ei acceleratur: ibi. Que placuit ei. tercio regi desponsat: ibi. Ducta est itaq; quarto in amore regis firmatur: ibi. Cumq; et secundo quererentur. Circa primum ponitur primo consultatio generalis. secūdo circa hesterem executō specialis: ibi. Erat vir iude⁹. Circa primū sciendum: q̄ sicut dicit iosephꝰ li. xj. antiquitatis iudaice sedata passione ire et turbationis in assuero de facto predicto vasthi regie: cepit recolere eius pulchritudinem et amorē quam habuerant ad invicem et volere de hoc q̄ abiecerat eam. maxime. q: eā reuocare nō poterat pp edictū irreuocabile. qđ sup ℌ tenerat. et q totū regnū suū publicauerat pp quod amici sui videntes cū continuc anxiari suasserūt ei: vt virgines pulcherrimas faceret ad se adduci: et illā q̄ int eas magis sibi placeret vxorē assumēt. 7 sic amor: seqnt̄ volozē mitigarz ꝓcēdētis. 7 hoc est qđ dz.

regis assueri indignatio ꝺferbuerat: [c]recordat[q] est vasthi [a]que fecissꝫ vl̃ que passa essꝫ [b]dixerũtqꝫ pueri regis ac ministri ei[q]. [d]Querant regi puelle ỽgines ac speciose: et mittant q̃ cõsiderent p vniuersas puincias puellas speciosas & ỽgines: & adducãt eas ad ciuitatez susan: et tradãt in domũ feiaꝫ sub mãu egei eunuchi q̃ est ꝓpositus & custos mulieꝝ regiaꝝ[e] & accipiant mũdũ muliebrez & cetera ad vsus necessaria. [f]& cui q̃ inꝺ oñs' oculis regis placuerit: [g]ipsa regnet ꝓ vasthi.[l] [h]Placuit ꝑmo regi: [m]& ita vt suggesserãt iussit fieri. [n]Erat vir iude[i] i susis ciuitate: vocabulo mardoche[o] filij[p] iair filij semei: filij cis: [q]de stirpe gemini: [r]q̃ trãslat[s] fuerat de hierlm: eo tpe q̃ iechoniam regem iuda nabuchodonosor rex babilõis trãstulerat q̃ fuit nutritius filie fratris sui: ediſſe que altero noie vocabat hester: et vtrũqꝫ parẽtez amiserat: pulchra nimis & ꝺecora facie. Mortuisqꝫ patre et[t] ac matre: mardocheus sibi eam adoptauit in filiam. Cũqꝫ percrebuissꝫ regis imperium. et iuxta mandatũ illi[u] multe pulchre virgines adducerenꝰ susan: et egeo traderẽt eunucho: [v]hester q̃ꝫ inꝰ ceteras puellas ei tradita[w] est: vt fuareꝰ in numero feminarꝫ. [x]Que placuit ei[y] & inuenit gratiã in conspectu illius vt acceleraret mundũ muliebrem: [z]& traderet ei ꝑtes suas: & septem puellas speciosissimas ꝺ domo regis: & tã ipam q̃ pediſſeq̃s eius ornaret atq; excoleret. [a]Que noluit indicare ei ꝓpulũ et pãtiam suã. Mardoche[b] cñ ꝓcepat ei vt de hac re oĩa reticeret: [c]q̃ rambulabat q̃tidie ante vestibulũ dom[ꝰ] in q̃ electe ỽgines seruabãt: curã agẽs salutis hester: & scire volẽs quid ei accideret. Cũ ãt veniſſet tps singulaꝝ p ordinẽ puellarũ vt irrarent ad regẽ: expletis oĩb q̃ ad cultũ muliebrẽ pertinebãt: [d]mensis duodecim[o] ỽtebaꝰ: ita dũtaxat vt[e] sex mensibꝫ oleo ungerenꝰ myrrino: [f]& alijs sex[g] q̃busdã pigmẽtis & aromatibꝫ vterentur. Ingredientesqꝫ ad regẽ q̃cq̃d postulassent ad ornatũ ꝑtinens accipiebãt: & vt eis placuerat cõpositi: ꝺ triclinio feiaꝫ ad regẽ cubiculũ trãsibant. [h]Et q̃ intrauerat vespere egrediebaꝰ mane. atq; inꝺe i secꝺas edes ꝺducebanꝰ que sub manu sagazi eunuchi erant: [i]qui concubinis regis ꝑsidebat: nec

[a] Posthec regis assueri indignatio referbuerat. i. passio ire & turbatiõis trãsierat: q; aliter iudicat dñs passione posit[a] & extra passionẽ. [b] Recordat[a] ẽ vasthi. sic est in hebreo & in libris correctis. q; ꝺerata passiõe assuer[i] recordat[a] fuit pulchritudis ipi[us] vasthi. & amoris q̃ fuerat inter ipos. [c] Que fecisset vel que passa esset. cõferendo pnã quã ei inflixerat & factũ qõ ipa fecerat: & videbaꝰ sibi qõ culpã pena excessisset rõnib[us] supra dictꝫ q; fecerat bone state et verecundia mulieb[ri]: ppqõ anteiebaꝰ eaz reuocare nõ audens. ne ꝓincipes regni ꝺ se ꝓuocarẽt: et fractione edicti irrevocabilis. et ne a toto ꝓlõ per vnã mulierẽ reputaretur mutabilis tanq̃ effeminatus et mollis & ꝓsequens regno ꝓiuaret: maxime cũ nõ esset de semine regio. Ihm ocñ ra. Sa. c. precedẽti [d] Dixerunt[q] pueri regis. i. familares et intrinseci volentes occurrere eius desolationi. [e] Querant regi puelle virgines &c. et ꝓ lia vsq; ibi. [f] Et cui q̃ꝫ inꝰ oĩs. i. sup oĩs. [g] Ipsa regnet. ꝓ vasthi. vt sic voluit ꝑcedens ꝺ obliuioni. [h] Placuit ꝑmo regi. q; videbaꝰ sibi hoc eẽ ad suã ꝑsolationẽ. [i] Et ita vt suggesserãt iussit fieri mãdando stati et executioni. [k] Erat vir iude[i]. Hic ꝓnr ponit̃ ꝓlis executio circa hester: cũ ꝺ: Erat vir iude[i] i susis ciuitate. ꝺicit ioseph[us] q̃ hic manebat babylonia. sed ꝺducta hester ad susan: illuc se transtulit amore hester. quã ꝺligebat vt filiam: & sic scripturaloquitur hic ꝓ tpe quo se transtulerat apud susan. [l] De stirpe gemini: et sic patet q̃ fuit ꝺ stirpe saul ꝓpter regis iſrl. [m] Qui translatus fuerat: de qua translatõe br. iiij. reg. xxiij. cetera patent vsq; ibi. [n] Hester q̃s inter ceteras puellas ei tradita est. s. egeo eunucho. [o] Que placuit ei. Hic ꝓnr describit ꝓmotio hester q̃ ad acceleratiõẽ ornatus mulieb[ris]: cũ dicit. [p] Et inuenit gratiã in conspectu illi[us]. et hoc factũ est ex diuina ordinatiõe vt cito ꝓmoueret ad regiaz dignitatem. et sic liberaret populũ israel a periculo sibi imminente & ꝓpinquo. [q] Et traderet et ꝑtes suas. i. illa q̃ ad victũ vestitum: & ornatũ ꝑtinebãt [r] Que noluit ei indicare populuz et patriam suam: de precepto mardochei. quia indeitũ erãt captiui et serui: & si hoc scireꝰ forsitã posset tãq; ignobilis repudiari. cñ[us] ſm veritatem esset ꝺ genere regali: vt dictũ est [s] Et inuenit gratiã in conspectu illi[us]. et hoc factũ est ex diuina ordinatiõe vt cito ꝓmoueret ad regiaz dignitatem. et sic liberaret populũ israel a periculo sibi imminente & ꝓpinquo. [t] Et traderet et ꝑtes suas. i. illa q̃ ad victũ vestitum: & ornatũ ꝑtinebãt [u] Que noluit ei indicare populuz et patriam suam: de precepto mardochei. quia indeitũ erãt captiui et serui: & si hoc scireꝰ forsitã posset tãq; ignobilis repudiari. cñ[us] ſm veritatem esset ꝺ genere regali: vt dictũ est [v] Qui rambulabat quotidie: solicitus inquirere de bono ipius hester [w] Mensis. xij. ỽtebatur. s. añ; aliqua de virginibus adductis ad regis cubiculũ duceret. quia ꝓmis. [x] Ser mensibus ungebantur oleo myrtino. i. lachryma fluente de tali arbore que habebat virtutem mundificandi carnẽ. [y] Et alijs sex ser mensibus. [z] Quibusdã pigmentis & aromatibus vterẽtur. q̃ tacitũ carnẽ mulieris suauẽ & redoletẽ ad reprimẽdũ fetores: qui in mulieribus solẽt eẽ: oia ista ficbat ꝺ consilio medicor[um] reg[is]: vt sic maior ẽ delectatões in ueniꝛ i eis vł̃ falte i aliq̃ ea: & sic maior delectatio supueniẽs volor ẽ abunderet ꝓcedẽte. [a] Et q̃ intra. vesperegre. mane &c. vt sic ꝺ ꝑtib[us] vna tãq; delectabilior & amabilior eligeret: & tãq; regina coronaret. [b] Qui cũ ꝺubis regi[s] ꝑsidebat de victu & vestitu ꝓuenienti eis. ꝓuidẽdo. cñ verisimile ẽ. q; iste q̃ admisse fuerãt ad cubiculũ regis. erãt ei[us] ꝓxores: ꝺicebãt cñ concubine: q̃. s. nõ erãt ꝓncipales q̃ ꝓxores sicut & de abraã legit. q; sara ꝺ ppa & ꝓncipal' ei[us] ꝓxor alie aũt ꝺicũt̃ ꝓcubine. vt ꝺ gen. xxv. oĩs cñ erãt eius

vtoꝛes. ¶e Instabat dies q̄ hester vt̄. tebebat intrare ad regis cubiculū ſm modū et oꝛdinē ſupius poſitus. ¶f Que nō q̄ſiuit muliebrē cultū. ſicut alie ponēs ſe totaliter q̄tū ad hoc in eunuchi diſpoſitione. ¶g Qm̄ oculi gratioſa et amabilis videbat. oꝛe eī coꝛpis oꝛo: gratie z virtutis mirabiliter augmētabat.

¶b Ducta eſt ita. ꝛc. Hic ꝓ̄r agit ſ̄ deſpōſatōe ejꝰ coꝛonatōne heſter: z pꝛ̄ſa vſq; ibi. ¶i Et bdit reqez vniuerſis puincijs: quod duplicat exponitur vno mō q̄ mādauit vniuerſis puincijs vt durātibus nuptijs heſter ceſſaret ab opib⁹ ſeruilibus: alio mō q̄ bdit eis requm a ſolutiōe tributi ꝓ illo āno: vel ſaltē ꝓ parte anni: z hoc ē magis probabile. q̄ ceſſatio ab opibus tāto tpe nō eſſet populo gratioſa. ſ magis dānabilis et onerioſa. ¶k Hic vona largit⁹ ē. p̄incipibus ſuis: ſicut ſolet fieri in tra lib⁹ feſtis. ¶l

Cūq; ſcdo: hic cōſequēt agit de cōfirmatiōe amoꝛis ipi⁹ regis ad heſter reginą: q̄ fuit ex h̄ q̄ conieruauit ſibi vitā ſuā veniēcando iſidias q̄ ſibi parabāt: z hoc a deo factū ē me gra quā de ſter apud regē inuenerat minuereꝰ eo ꝙ patriā ſuaz z populū noluerat i dicare: et hoc ē q̄d dr. ¶l Cūq; ſcdo q̄reuꝰ ꝛgies: videz ꝙ coꝛonatōez heſter: ſimulando q̄ rex aliā ſibi ꝓponere velz eo ꝙ patriā et̄ gen⁹ odere nō vellet. et ſic moueret ad indicādū. ió ſubdit. ¶m Hecdū pdiderat vt̄ iuxta mādatū ei⁹. ſ. mardochei ⁊ mādatū ꝓ nulla re volebat ꝓterire: ¶n Eo igit tpe q̄ virgines ſic adducebanꝰ: et q̄ mardocheꝰ ſolicitꝰ ꝓ heſter ad portā regis morabat ¶o Ibrati ſt bagathan z tharesꝰ: occulte tñ machiantes in eꝰ mozte: cā tñ bꝰ machinatiōis nō ex primiſ hic nec in alią gloſa hebraica vel latina quā viderim. ſ freqenter inuentū ē. ꝙ ſerui regū machinanꝰ in mozte eoꝝ. ¶p Qui iam. erant z i pmo pa. li. reſidebāt. ꝓ tota iſta hſa nō ē plꝰ i hebꝛo. Cuſtodes ſupellectil. z rō huiꝰ diuerſitatis ē q̄: dictio hebꝛaica q̄ hic ponit cū quoca eſt ad lumē et ſupellectilē: trāſlatio tñ nra ſeq̄tur primā ſignificatiōez hebꝛei aūt ſequūt aliā cui magꝛ ꝛcordat hſra ſeqns cū dr. ¶q Voluerūtq; i regē iſurgere et occidere eū. Janitoꝛes eīm palacij nō ſunt tante ptātis: q̄ p arma regē poſſint occidere: cū bēat cuſtodes coꝛpis ſui: nec ſic intrāt familiariē ad interioꝛa. q̄ poſſint ſibi venenū ꝓparare. ¶ſi q̄ ſut

hēbat ptātē ad regem vltra redeūdi niſi voluiſſet rex: et eā venire iuſſiſſet ex nomie. Euoluto aūt tpe ꝑ oꝛdinez instabat dies quo heſter filia abiahil frīs mardochei: quā ſibi adoptauerat i filiā tebēt intrare ad regē. Que nō q̄ſiuit muliebrē cultū: ſz q̄cūq; voluit egeꝰ eunuchus cuſtos ꝗginū: hec ei ad oꝛnatū tedit. Erat eīm formoſa valde: z incredibilis pulcritudine oīm oculi gratioſa: z amabil videbat. Ducta eſt itaq; ad cubiculū regis aſſueri meſe tecimo q̄ vocat thebeth: ſeptimo anno regni ei⁹: z adamauit eā rex ꝓ oēs mulieres habuitq; gr̄az z miſericordiā coꝝ eo ſup omēs mulieres z poſuit diadema regni in capite ei⁹: fecitq; eā regnare i loco vaſthi. Et iuſſit cōuiuiū ꝑparari pmagnifici cūctis ꝓncipib⁹ z ſeruis ſuis: ꝓ cōiūctiōe z nuptijs heſter: z tedit reqez vniuerſis puincijs. ac vona largit⁹ ē iuxta magnificētiā ꝓncipalē. Cūq; ſcdo quereꝛēt ꝗgines z cōgregarent̄ mardocheus manebat ad ianuam regis. necdum prodiderat

heſter patriam z populū ſuum iuxta mandatum eius. Quicquid enim ille ꝓcipiebat obſeruabat heſter: z ita cuncta faciebat vt eo tempoꝛe ſolita erat quo eaz parentulā nutriebat. Eo igit tēpoꝛe q̄ mardocheꝰ ad regia nuā morabat: irati ſt bagathan z tharesꝰ duo eunuchi regis: q̄ ianitoꝛes erāt: z in ꝓtio palatij limie reſidebāt: voluerūtq; inſurgere i regē z occidere eū. Quod mardocheū nō latuit. Stratimq; nunciauit regie heſter: z illa regi ex noīe mardochei q̄ ad ſe rē detulerat. Quesitū ē z inuentū: z appēſus ē vterq; eoꝝ in patibulo. et iuſſit rex vt in libꝛo memoriali ſcribeꝛetur: vt ꝓ vita ſua aliq̄d repēſaret ei: Mandatūq; ē hiſtoꝛijs z annalib⁹ traditū coꝝ rege. ¶Ca. iij.

Post hec rex aſſuerꝰ exaltauit aman filium amadathi q̄ erat de ſtirpe agag: et poſuit ſoliū eius ſuper omnes ꝓncipes quos habebat. Cunctiq; ſerui regis q̄ in foꝛtio palatij, verſabāt flectebāt genua: z adoꝛabāt aman. Dic. n. ꝓcepat

cuſtodes ſupellectilis aureē et argētee i q̄ ſeruit rēgi pñt faciliter h facere cuiuſmōi erāt iſti: vt dicit hebꝛei. ¶r Nō mardocheū nō latuit: dicat āt ioſeph⁹ q̄ ꝗ ſcuit ꝙ quēdā bdzeū q̄ erat famul⁹ valde familiar⁹ vnius illoꝝ eunuchoꝝ. Ra. Ba. ió dicit q̄ hoc ſciuit: q̄a coꝝ marmocteo in idiomate thā ſenū de regis intoꝛicatione loq̄bant: credentes q̄ mardocheus illud idioma penitus ignoꝛaret ¶s Queſitū eſt z inuentū: q̄ ita erat ſm ꝙitatez. ¶t Mādatū q̄ eſt hi. z an. trad. coꝝ rege. q̄ ꝓter hiſtoꝛias cōmunes vbi ſcribebant facta notabilia: quilz rex ꝓ tpe ſuo faciebat ſcribere vnū libꝝ. in q̄ fcā ſuę tpis ponebāt. z hoc ad memoꝛiam futuꝛoꝝ. q̄a ex factis ꝓteritꝝ diriguntꝰ hoies in agēdis ō futuro. ¶Cap. iij.

Post hec deſcripta ipius heſter ꝓmotio ē. Hic ꝓ̄r agit de ipius liberatōe et ꝓmo ponit ō populū iuiq; machinatio: ſcdo mira ipi⁹ liberatio. iij. ca. Circa primū primo ꝓponitur machinatiōis occaſio. ſecundo ipa machinatio ibi: q̄ cū audiſſet. tcio machinationis exꝑcutio: ibi. Dixitq; aman regi: Occaſio autem machinationis contra iudeos fuit: eo q̄ mardocheus nolebat adoꝛare aman. ſicut et ceteri: et hoc eſt q̄d dr. ¶a Poſt hec rex aſſuerus exaltauit aman: ſuper oēs ꝓncipes regni ſui faciens eum a ſe ſecundum. ¶b Qui erat de ſtirpe agagiſte fuit rex amalech: vt habetur. j. Reg. xv. q̄ē ſamuel occidit: vt ibidem dicitur et ideo iſte aman habebat exoſos iudeos. quia ſaul rex iſrahel vaſtauit regnum agag interficiens amalechitas viros z mulieres et paruulos: vt habetur. j. Reg. xv. ſ. ꝛ hoc videtur q̄d dr. j. xv. Aman filius amadathi aio et gēte macedo. Ad quod dicunt aliqui q̄ ideꝰ eſt ꝙd amalechita: z macedonū: ſed hoc nō videt verū q̄ macedonia eſt quedaz regio in grecia ſm oēs hiſtoꝛiagraphos: terra vero amalechitaruꝫ eſt inter egyptū z terrā ꝓmiſſionis: z ꝙ de terrā eoꝝ. ꝓmo eīm occurrūt filius iſrl ad pugnādū ꝛ eos in deſerto: vt habetur Exo. xvij. z iſte terre ſunt valde diſtantes: z ió aliꝰ dr: z melius q̄ aman dicitur animo et gente macedo per

similitudinē. q3 mãcedones iã rebellabãt ꝑperio ꝓsan et alexander macedo ab eis abstulit monarchiã eam transferens ad grecos: vt bñ. j. mach. j. // c Sol⁹ autem mardo. nõ flec. ge. neq3 ado. eũ q3 ex superbia sua volebat sibi arripere honorẽ diuinũ faciens se adorari tã q3 reũ: vt dicit h glosa hebraica: et hoc erat sibi illicitũ. // d Qõ cũ audisset: Dicꝑnr ponitur ipsa machinatio: z nõ solũ ꝓ mãdochęum: sed occasione eius cõtra totũ populũ iudaicũ maric. q3 eus iã habebat odio sum ꝓter interfectionẽ agag: õ cui⁹ stirpe erat: vt ꝓdictũ ẽ. et destructionẽ amalechitarũ per ius tos tpe saulis regis. z ꝓz ira ex dictis vsq3 ibi.

// e Mense primo c⁹ vocabulũ ẽ nisan apud hebreos et correspondet partim martio et partiz aprili. q3 incipit a propiquiori lunatione equinoctio vernali: siue añ equinoctiuz siue ꝓ⁹: sicut plenius dictuz fuit Exo. xij.

// f Anno. xij. regni assueri. ex quo patet quod dictuz est supra in principio huius libri. s. q3 mãdochęus in principio regni assueri nõ fuit eleuatus: nec fecit ea que sequunt. s3 per magnũ tempus post. s. p. xij annos ad min⁹.

// g Missa est sors in vnam. iste. n. aman sortilegus erat. z ideo ꝓ modũ superstitiosum posuit sortes ad videndũ quo mense machinatio sua de interfectione iudeorum ꝛeteret habere effectum.

// h Et exiit mensis duodecimus q3 vocatur adar. i. cecidit sors super. xij. mensem qui apud hebreos adar vocatur: et correspondet ꝑtim martio et partim februario. Postea misit sortem quo die illius mensis deberet hoc fieri. et cecidit sors super. xiij. diem. z his dictis patet littera hoc excepto. // g Missa est sors in vnam. i. in vas ad hoc ꝛeputatum sm illius sortilegi modum: sed quis fuerit ille modus magis in particulari nõ habetur ex textu. nec ex glosa: nec est necessariũ ad veritatem historie. // b Que. s. sors. // i Hebraice dicitur pbur. non est ꝓ hoc intelligendũ: q3 pbur sit nomen hebraicũ sed est ꝓprie. vñ in hebreo habet pbur. i. goral, ita q3 goral est nomen hebraicũ: et signat sortem: z ponit ꝓ exꝓsitione nominis persici. Ut ergo dicitur hic. quod hebraice dicitur pbur. intelligendum ẽ in libro hebraico sic scribitur. cuius sit ꝓprium. sed tñ statim ibidem phoc nomen goral. quod est hebraicum exponitur. // l Dixit q3 aman regi. Hic scribit machiationis executio. q3 ꝓ⁹ sortilegium statim aman incepit ꝓcurare erga regẽ occasionẽ iudeoꝝ di. // m Est populꝰ q3 dispersus omnes ꝓuincias regni tui. licet aliqui cum zorobabel z esdra reduxissent in hierusalem tñ multi remanserant dispersi q3 regnũ amore horum quas acceperant: et filiorum q3 in terra illa genuerant: z possessionũ quas acquisierant vt dictũ fuit. esdre primo. // n Nouis vtens legibus q3 colebant vnum deum: cũ tñ antea legem datã et etiam ante abrã gentes communiter colerent pluralitatem deorum: gõ adhuc fiebat cõmuniter in regno assueri. // o Insuper et regis scita. i. edicta. // p Contẽs: q3si dicat. sic potest ẽ ozio rebellionis z cõtemptionis in regno tuo. // q Et optime nosti. hoc dixit adulando regi. vt magis inclinaret ad credendum sibi. // r Ut nõ expediat regno tuo vnus bonũ in pace oino cõsistat. // s Ut insolescat. i. in malicia crescat. // s Per licentiã. i. ꝓ regi⁹ dissimulationẽ. // t Si tibi placet ꝛeverne vt ꝛeat. q. d. si hoc sit regno tuo vtile: tñ ꝛeprendet ex tua voluntate: // v Et ꝛecẽ milia talentoꝝ ãpẽdã archariis gaze tue. i. thesaurariis tuis ꝓ tributo q3 redditur tibi. ne ꝓ morte eoꝝ diminuatur aliquo ꝓuentus regni tui. // x Tulit ergo rex anulum quo vtebatur. ãtiquitus em anulis potentum signabatur littere eoꝝ. et ad hoc erat ibi signũ expressum: ad hoc ergo tradidit sibi vt scriberet litteras z sigillaret ꝓout sibi placeret de interfectione iudeoꝝ. z patet littera ex dictis vsq3 ibi. // y Summa aũt epistolarũ. i. sententia in breui. // z Ut omnes ꝓuincie scirent et ꝓpararent se. armis: z talib⁹ ad interfectionẽ iudeoꝝ. q3 oib⁹ dabat licẽtia hoc faciẽdi et bona eoꝝ diripiendi: ad q3 multi erãt inclinati. // a Statiq3 i susis pepẽdit edictũ: q3 scit aman ne rex mutaret consilium.

eis ĩperatoꝝ. c Solus mardocheus non flectebat genu: neq3 odorabat eum. Cui dixerunt pueri regis q3 ad foras palacij residebãt: Cur ꝓter ceteros nõ obtemperas mãdatũ regis? Cũq3 hoc crebrius dicerẽt: z ille nollz audire: nũciauerũt aman scire cupientes vtrũ ꝑseueraret in sententia: Dixerat enim eis se esse iudeum. d Quod cũ audisset aman: z experimento ꝓbasset q3 mardocheus non sibi flecteret genu nec se adoraret: iratus ẽ valde. z p nichilo duxit in vnũ mardocheum mittere manus suas: audierat enim q3 esset gentis iudee: magisq3 voluit oẽm iudeoꝝ q3 erãt in regno assueri ꝑdere nationẽ. e Mense primo c⁹ vocabulũ ẽ nisan anno duodecimo regni assueri: f missa est sors in vrnã: g q3 hebraice dicit pbur coram aman: q3 die z q3 mense gẽs iudeoꝝ debẽt interfici. z exiit mẽsis duodecimus q3 vocat adar. h Dixitq3 amã regi assuero i. Est populus ꝑ oẽs ꝓuincias regni tui dispersus z a se mutuo separatus: k nouis vtens legibꝫ et ceremoniis: l insuꝑ z regis scita ꝓtẽnens. m Et optime nosti q3 n nõ expediat regno tuo: vt o insolescat ꝓ licentia p Si tibi placz ꝛecerne vt ꝛeat: q et ꝛecem milia talentorum appendaz archarijs gaze tue. r Tulit ergo rex anulum quo vtebatur de manu sua: et dedit eum aman filio amadathi de progenie agag hostis iudeoꝝ: diritq3 ad eum. Argentum q3 tu polliceris: tuũ sit: d populo age q3 tibi placz. Vocatiq3 sũt scribe regis mẽse ꝓmo nisan tercia decima die eiusdẽ mẽsis: et scriptuz est vt iusserat aman ad omnes satrapas regis: z iudices ꝓuinciaruz diuersarũq3 gentiũ: vt quelibet gens legere poterat z audire ꝓ varietate linguaꝝ et nomie regis assueri: z lre signate ipsius anulo misse sunt ꝑ cursores regis ad vniuersas ꝓuincias vt occiderẽt atq3 deterent omnes iudeos a puero vsq3 ad senem paruulos: et mulieres vno die hoc est terciodecimo mensis duodecimi qui vocatur adar: et bona eoꝝ diriperent. s Sũma autem ẽplarum hec fuit t vt omnes ꝓuincie scirent et pararent se ad ꝓdictam diem: festinabant cursores q3 missi erant regis ĩpij ꝛplere. u Statiq3 i susis pepẽdit edictũ: q3 scit aman ne rex mutaret consilium.

Rege et aman celebrante ꝓuiuiū. ꝛſi ꝑ regno fuiſſet ordinatum optimū negociū: ꝛc Cuncti iudeis qui in vrbe erant flentib⁹. ſm qđ dī Io. xvj. Plorabitis ⁊ flebitis vos: mundus aūt gaudebit. Ad maiora intellectus huius ca. ⁊ aliquo⁹ ſequētiū queriť hic vtrū adoratio q̄ eſt ꝑ genuū flectionē ſit ſoli deo exhibēda: Et arguit ꝓio q̄ ſic. ꝑ hoc q̄ mardocheus noluit Ⓑ mō adorare aman c̄ cā in ꝑſona eius bť. j. xiij. c. vbi dicitur. Libentē eū ꝓ ſalute iſrahel etiaz veſtigia pedū eius deoſculari parat⁹ eſſem. ℔ tñ nil ne honorē mei trāſferrē ad hoiem ⁊ quē dit edictū⁹ rege ⁊ aman cele brāte ꝓuiuiū: ⁊ cūcti iudeī q̄ in vrbe erant flentibus.

q̄ adorare exceꝑo deo meo: nec in hoc mardocheus reꝓbat: ℔ magis a ſcriptura ſacra ⁊ doctoribꝰ cōmendat Itē apoc. xxij. dicit beat⁹ iohā. Cūq; audiſſem et vidiſſem cecidi vt adorare añ pedes angeli: q̄ mihi oſtendebat hec et dixit mihi: Vide ne feceris: ⁊ ſequit. Deum adora: ec q̄ videtur q̄ adoratio ꝑ genuflectionem ſit ſoli deo exhibēda. in ℑrū vī ꝑ illud qđ bť. j. Reg. xxv. vbi dī: q̄ abigail adorauit dauid ve q̄ ibidē dī. Et procidit coram dō ſup faciē ſuā et adorauit ſup terrā: ⁊ cecidit ad pedes eius: qđ non potuit fieri ſine genuū flexione: ergo nō exhibet hoc excellēti illicite. q: alīs dō ſcūs hoc nō ſuſtinuiſſet ſibi fieri. nec abigail hoc feciſſet q̄ ſcā erat: ⁊ tenetur communiter a doctoribꝰ i ſpū ꝓphetico tūc cū dauid locuta fuiſſe. Ad q̄nē iſtā dicendū: q̄ adoratio manifeſte ordinatur ad reuerētiam illius qui adoratur: referentia aūt referenda eſt alicui ꝓp excellentiā ſue virtutis. et iō vbi ē ſingularis excellentia: ibi debetur ſingularis adoratio. talis aūt eſt excellētia diuina: q̄ eſt infinita: et ideo debet ſibi ſingularis adoratio q̄ a doctoribꝰ vocat adoratō latrie ſoli deo debite ⁊ exhibende. Verūtñ q: excellentia dīna cōicat excellētib⁹ creaturis nō tñ vniuoce. ℔ ꝓportiue ⁊ diminutiue. imō eſt q̄ aliqua adoratio deberi creaturis excellentib⁹ ſicut angelis ſanctis ⁊ ꝑſonis in dignitatibus cōſtitutis: q̄ vocatur adoratio dulie. De primo vero adoratione eſt hic q̄ō. Circa qđ ſciendū q̄ licet adoratio principaliť ꝓſistat in actu interiori ꝛ mētis deum reuerentis: habet tñ ex conſequēti aliquē actū ſeu aliquod obſequiū exteriꝰ: qđ eſt ſignum actus interioris. ſicut actus fidei primo et principaliter conſiſtit in actu interiori ꝛ mētis prime virtutis pp aſſentientis. ſecūdario tñ conſiſtit in actu exteriori confeſſionis: q̄ ex in caſu ēnecceſſarius ad ſalutē ſm q̄ dī Roma. x. Corde cōſ creditur ad iuſticiā: ore aūt fit cōfeſſio ad ſalutē. Etiā in hoc voco ore hō rei et latini cōuenīt: q̄ licet aliqua reuerentia ſeu fuitus exteriꝰ vna vel plures ſoli deo exhibenda ſeu exhibende. ℔ precēdēo vltenus in partī cular q̄ ſit illa vel ille varie dī. Dixerunt cōſ rebaei q̄ genuum flexio vnius vel duoꝝ eſt huiuſmodi: hoc accipientes ex dicto mardocheī. in ꝓllegato ca. et in hoc in preſcuti ſe cos aliq; ꝛpiani: dicentes q̄ licet coram ꝑſonis excellētib⁹ licite poſſit vnū genu flecti: tñ coram ſolo deo duo ge nua ſunt flectenda: ſed ℔ dictū vī nimis onꝛ. q: nō ſoluꝫ gentiles: ſed etiam ꝛpiam reuerēdo ꝑſonas excellentes vtuntur genuflexione non ſolum vnius ſed ambꝝ. ⁊ ideo hoc cēſ ꝓdēnare ꝛpianos ſaltem in magna parte.

Item hoc videtur eſſe contra ſcripturā ſacrā: vt tactum eſt in arguendo de abigail ⁊ dauid. Itē. iij. Reg. j. ex⁹ eſt ſius bť de abdia: q̄ fuit ſanctus et ꝓbeta de q̄ dicit: Qui cū veniſſ⁹ curauit genua ō belya: et precat⁹ eſt eū. qđ ſi feciſſet nec belyas prohibuiſſet: ſi flexio vnius genu vl ambꝝ eſſet ꝓhibita: tūc dicendum: q̄ nō eſt illicita rōe ꝓdicta vel rōnīb⁹ ꝓdictis: et maxime quia eccleſia ſcīs vbiq; talem adorādi modū nō ꝓdicat ℑrū. ℔ ſemp tacet quaſi concedens hoc eē licitū. Ad cuius plenioꝛem intellectū conſideꝛandū: q̄ aliqua de diuinis bonoꝛibus tractata ſunt ad creaturas excellentes. ꝓtꝫ timoꝛe: ⁊ ꝓtim adulatione: ⁊ partim nimia humilitate: nō tñ ſunt eis exhibita tāq; deo. ℔ ſicut creaturis eius excellentiā partic⁹ pātib⁹ rōe ſcītat⁹ ſeu dignitat⁹ ſeu alter⁹ excellētie. de q̄b⁹ ē genuū flectio: ⁊ hmōi ꝓio fuerit ex malo motiuo: vſſ altē minꝰ bono itroducta: tñ ex q̄ conſuetudo iuſtituit exhibentur licite creaturis excellētib⁹: dū tñ nō ſit intētio exhibētis talia deb⁹ illis ſicut deo exhibere. nec recipiētis hoc mō recipe: ⁊ ſic ꝑ intētionē exhibentis ⁊ recipientis tollit ꝓprietas actus ſteriꝰ is latrie: ꝑ conſuetudinē deo introducta act⁹ exteriꝰ: obſeruat: remanet tñ aliqua ſeruitus ſoli deo exhibenda. q̄ eſt actus exteriꝰ latrie et ſignū actus interioꝛis. ſ. oblatio ſacrificij: que in nulla lege exhibet alicui: niſi ei qui, ꝓ deo bť et hoc videt ſnia Aug⁹. de ciuitate dei. x. li. iij. c. vbi dicit ſic. Multa veniꝫ de cultu diuino vſurpata ſunt: q̄ honoꝛibus deferūt humanis ſiue humilitate nimia: ſiue adulatione peſtifera: ita tñ vt quib⁹ ea deferunt hominēs baberentur. qui dicunt colendi et veneraṅdi: ſi aūt eis multū addituꝛ adoꝛādo et cēa ⁊ ſequit: ꝛjs deo ſacrificandū cenſuit niſi ei q̄ deū aut ſciuit aut putauit aut finxit. q. d. nullus. Ad argumēta dicēdū. Ad ꝑmū dicit aliq; q̄ mardocheus nō renuit flectere genua coꝛā aman. eo q̄ illicitū eſſet abſolute: ℔ pp abuſū ipſius aman: qui ex hoc in ſuperbiā eleuabať. ℔ hoc nō vi detur valere. q: tūcs mali q̄diu toleranť a deo i ſtatu excelléti ſunt honoꝛandi: vnde a dauid ſanctus ſaulem poſſimū ipm ꝑſequētē adoꝛauit. vt bť. j. Reg. xxiij. Similiter Iudith q̄ inter mulieres ſanctas oputať adorauit holofernē poſſimū genuū flexiōe. ſm q̄ bť Iudith x. Adoꝛauit eū, pſternēs ſe ſup terrā: et leuauerūt eam ſerui holofernis iubente dño ſuo pp quod apls petꝰ prima petri. ij. dicit. Serui ſubditi eſtote in omni timoꝛe dñis nō tñ bonis et modeſtis: ℔ etiā diſcolis. hec ē eīa gꝛa. aman ſo erat in poteſtate conſtitut⁹. ſa rege ſcōs vt. ō. dcīm ēpp quod rōne ſtatus et officij erat adoꝛandus: ꝓter quod alīs dicendū eſt: q̄ aliq̄d de ſe licitū rōne alicuius creaťe fit illicitū ſicut dare elemoſynā mulieri paupeꝛe licitū eſt ⁊ meritoꝛiū: ſi tñ fiat intentione ꝓtrahendi eā ad luxuriā illicitū ē. ſic in ꝓpoſito licet adoratio ꝑ genuflexionē licite impēdatur excellentibus creaturis: tñ redditur illicita ꝑ malā intentionē exhibentis: ſi hanc exhibeat quaſi deo: vel ex parte recipientis ſi cogat iſto mō ſicut legitur ō nabuchodonoſoꝛ rege aſſyrioꝛ. Judith. iij. q̄ ꝓcepit holoferni: vt oēs deos terre exterminaret: vt ipſe ſolus deus diceretur: ⁊ hoc mō ꝛebat adoꝛari aman. vt dicunt hebraei: ⁊ habitū ē. c. ꝓcedenti. q: per tales excellentias machinabatur obtinere regnū. vt bť. j. xvj. Ad ſcām dicendū q̄ argumentū ē magis ad q̄poſitū. q: te apoſtolis tꝫ eccleſia q̄ pⁿ ꝓfirmationē ſpūſancti in die pentecoſtes nō peccauerūt mortaliter: ꝓter quod ioh̄anes tūc nō peccauit: et maxime. q: eleuatus erat in cōtēplatiōe ad videndū ſecreta celeſtia: peccaſſet aūt mortaliter ſi honoꝛē ſoli deo exhibendū angelo exhibuiſſet: nec pōt dici q̄ deū ſolū in angelo ſibi apparente loquēte adoꝛauerit. q: hoc angelus nō ꝓhibuiſſet: ꝓhibitio ergo angeli nō fuit ad oſtēdendū illā adoratiōnē eſſe illicitā: ſ ad oſtendendum excellentiam quā natura humana cōſequta ē ꝑ filium dei eā ſibi in vnitate ſuppoſiti aſſumētē ſm q̄ exponit beatus Gregoꝛ. homel⁹ quinta euāgelioꝛū

In capitulo. iij. vbi dicitur in poſtilla. Quia ex ſuperbia ſua volebat ſibi accipere honoꝛē diuinū faciens ſe adoꝛare tanq̄ deum.

Additio prima.

Oicere q̄ aman faciebat ſe adoꝛari tanq̄ deum vt dicit gloſa hebraica: videtur irrationabiliter dictum. nam hoc eſſet contra regium honoꝛem communē enim eſt apud omnes etiam idolatras eſtimare deum verum ſeu quem putant vel fingunt deum eſſe ſuper omnes homines etiam reges vel principes vnde ſi aman honoꝛem diuinum vſurpaſſet ſequeretur ex hoc q̄ honoꝛē maioꝛem q̄ regiū ſibi vendicaret q̄ ex timoꝛe regis hoc non auderet attēptare: etiam ſi

diuinū am oz̄ē: posiqm erēt: nō p̄dictā glo. nō teneē. vt auctentica ab hēbreis: sed ad reddendū causam quare mardocheus nō flectebat genua coz̄ aman sicut alij fuū regis: sē apō eos due opiones: vna ē q̄ aman putabat ad collū q̄dā idolū ꝛ ex hoc mardoche⁹ rēnuebat adozare aman. ne videreē idolū adozare. alia opinio est q̄ cū mardocheus esset de stirpe saul p̄mi regis isr̄l: vt hī. ē. in postil. c. ij. q̄ quidē saul vastauit amalecbitas: et cepit regē agag quē occidit samuel. vt dr̄. j. Re. xv. qua ratione. vt dr̄ i postil. supra Aman habebat exosos iudeos: ideo pari ratiōe intelligēdū est q̄ mardocheus habebat exosū aman tanq̄ descendentem ab agag ꝛ amalech cuius inimiciciae dr̄e memoriam ista vt non tradere nt obliuioni p̄ cepit deus filijs israbel. deuē. xxv vnde mardocheus tanq̄ verax nedū volebat adozare ipz aman. ℣ nec etiā offendere sibi signa alicuius amicicie ad illum: esset em̄ ꝑ illud quod in coꝛde gerebat ex mandato dei: et hec opinio vr magis consona rē: legit em̄. j. c. v. de mardochreo q̄ non solū nō assurgebat ante ipm aman: ℣ nec mouebatur de loco sessionis sue. cō stat aūt q̄ surgere coz̄ aliquo vel moueri de loco p̄t̄ reuerentiā alicuius nō est adozatio que nō debet hominib⁹ fieri: ex quo patet quod ex alia cā mardocheus hoc cauebat. Dō aūt habeē. j. xiij. c. vbi dī. Me bonoꝛe dei mei trāsferrem ad hominē ꝛc. nō est tenendū tanq̄ auctēticū et in scriptura canonica cōtentū: nō em̄ habetur ab hebreis de isto libro nisi tm̄ vsq̄ ad. x. ca. inclusiue ꝛc.

¶ In codē capi. iij. vbi dr̄ in postil. Nouis vtēs legib⁹

¶ Additio scōa.

Non solū pp culturā vnius dei dicebant iudei vti nouis legib⁹. ℣ pp circūcisionē et obseruantiā sabbati et abstinentiā a cibis immundis ꝛ mlt̄a huiusmodi quibus gentiles non vtebantur ꝛc.

In codē capi. iij. vbi dicit in postil. Cū ergo p̄sue tudo inualuit exhibenē licite creaturis excellentibus.

¶ Additio tercia

Quis uetudo adozādi creaturas p genuflexionē aut nō vr aliquid facere ad ꝓpositū qōnis mote p postillatoꝛē. nam aliq̄s aliqua consuetudo ne ꝑ esset: talis adozatō aut erat licita aut illicita ꝑ iure diuino aut nō: si aūt erat licita sic talis consuetudo ad hec nihil operaretur. si aūt erat illicita p cōsuetudinē nihil nō fieret licita. nulla em̄ consuetudo vim obtinere posset ꝑ leges diuinā: vt in prima scē. q. xcvij. articulo. iij. in responsione ad primum argumentum. Unde circa hoc videtur aliq̄ dicēdū. s. q̄ adozatō exterioꝛ ē signū significās interioꝛē adozationē: nō naturaliter sed ad placitum sicut locutiones significāt ꝓcepte interioꝛes ad placitū institutū. ℣ nō est inconueniens q̄ in diuersis tpib⁹ seu in vāriis regionib⁹ diuersa sint signa adozationis interioꝛis tālatrie q̄ dulie: sicut ꝛ diuersē locutiones. vñ ℣ apō antiq̄s ve. te. solucre calciamēta ꝑ se ptinebat ad reuerētiā loci scī: vt dr̄ Exo. iij. ꝛ Josue. v. tm̄ apō nos talē reuerētia nō dr̄: vt ꝑz ꝙ coem vsū eccl̄ie: ꝛ silr̄ pōt dici de adoratōne coꝛporali.

¶ Capitulum. iij.

Quē cū audisset mardoche⁹. s. scidit vestimenta sua: et indut⁹ est sacco sparsēs cinerē capiti: et i platea medie ciuitatis voce magna clamabat ostendēs amaritudinem animi sui: et hoc ciuitatu vsq̄ ad fores palatij gradiens: Non em̄ erat licitū indutū sacco aulā regis intrare. In omnib⁹ quoq̄ prouinciis oppidis ac locis ad que crudele regis ꝙma peruenerat: planct⁹ ingens erat apud iudeos: et iciunium: exemplar quoq̄ edicti q̄ pendebat in susis: dedit ei vt regine ostenderet et moneret eā vt intraret ad regē: et ꝛpetaretur eius ꝓ diens consternata est: ꝛ ve stem misit vt ablato sacco indueret eā. Quā accipere noluit: Accitoq̄ athach eunucho quem rex ministrum ei dederat: precepit vt iret ad mardocheum et disceret ab eo cur hoc faceret: Egressus q̄ athach iuit ad mardocheum: et inueniens stantem in platea ciuitatis añ ostiū palatij: Qui indicauit ei oia q̄ occiderant: quomodo amā ꝓmisisset vt in thesauros regis ꝓ iudeoꝝ nece inferrē argentū: exemplar quoq̄ edicti q̄ pendebat in susis: dedit ei vt regine ostenderet et moneret eā vt intraret ad regē: et ꝛpetaretur eius ꝓ latria dulia vel hyperdulia: quo em̄ ad genuflexionē: dulia vr hīc potiores modos ꝑ latria: nā plerūq̄ coz̄ papa regib⁹ ꝛ pncipib⁹ flectūt genua: vbi coz̄ sacro eucharistie vir sit idolatria: nemo tñ vt puto estimabit aliquē ex eis creatoꝛē et nō potius creaturā et dulia eis exhibēdā.

¶ Capitulum. iiij.

Quē cū audisset: Postq̄ descripta est ꝑ ptm̄ iudaicū aman machinatio. hic ꝑ̄r describit eiusdē ꝓpuli liberatio. q̄ facta ē ꝓ petitionē regine hester. circa quod hic. ꝓcedit. q: primo ponit petitionis dispositio ꝓuia ꝛ secō petitio ipsa. ca. v. Circa ꝑmū ꝑmo ponitur mardochei lamentatio secōo regine monitio: ibi: Egressus q̄ athach. tercio cōis oratio: ibi. Rursumq̄. Circa ꝑmū dr̄.

¶ a Que cū audisset mardoche⁹. s. p̄dēnationē indeoꝝ p̄edictā p edicti publicationē: vt p̄dictū ē.

¶ b Scidit vestimenta sua. in signū dolozis.

¶ c Et indut⁹ est sacco. in signū humiliationis:

¶ d Uocē ma. clama. pp immocētū p̄dēnationē

¶ e Usq̄ ad fo. palatij gradiens. q: nō poterat aulā ingredi i habitu tāuli q̄d erat statutū ad magnificētiā regalē.

¶ f Ad que cru. re. veg. pue nerat. i. fuit vel edicti: ut ℣

¶ g Plāct⁹ ingens erat. ad ondēdū ai amaritudinē.

¶ h Jeiunii. ad carnis affrictionē.

¶ i Ululat⁹ et flet⁹ ꝛc. ad ipetrādū dei ꝙpiationē.

¶ k Ingresse sūt aūt puel. hester et eunuchi. s. ad ipāz hester. q̄ habitabat in cōclauī: nec ita erat ad rumoꝛes audiēdos sicut vomicelle ei⁹ ꝛ mīstri

¶ l Quod audiēs ꝑturbata est. ex insolite rei auditu.

¶ m Et vestē misit ꝛc. vt mardocheus vnesth⁹ incederet: ꝛ aulā regiā ingredi posset.

¶ n Quā accipere noluit. q: adhuc nō veneraret ꝑfectionis: pp quod hester misit mīstrū sibi familiarē ad mardocheū: vt sciret cām̄ sue desolationis.

¶ o Egressus q̄ Hīc cōsequēr ponitur regine monitio ꝑma. ꝛ posita ibi. Qō cū audisset: Circa ꝑmū ponit cōmonitio regis: vt oꝛaret ꝑ ꝓlīo suo in piculo posito: et ꝑz lra vsq̄ ibi.

¶ p Exemplar quoq̄ edicti. i. copiā. q: exemplar ꝓprie est ꝑmū originale. secō hic ponē hester executio: cū dicit:

¶ Replica.

Argēsis et circa terciū ca. satis cō petēē ponit additiones: ℣ hīc vr dubiū q̄ dicit amā de scendisse ab amalech. q: j. c. vlti. dr̄ amā alio ꝛ gēte magedo nō igit amalecbites. q: macedonia regniū ē grecie: ꝛ fuit ꝑmū et ꝓpriū regniū alterā dr̄ magni vñ dicūtur saxones trāxisse origine: vñ scribit quidē saxo velut credo patria fuit añ macedo ccēa q̄ notat burg. ō genuflexione nō sūt magni pōderis: in huiusmodi. n. reuerentie signis intētio facientis distinguit an ꝓtiēat ad latriā dulią vel hyperdulią: quo em̄ ad genuflexionē: dulia vr hīc potiores modos ꝑ latria: nā plerūq̄ coz̄ papa regib⁹ ꝛ pncipib⁹ flectūt genua: vbi coz̄ sacro eucharistie vir sit idolatria: nemo tñ vt puto estimabit aliquē ex eis creatoꝛē et nō potius creaturā et dulią eis exhibēdā.

¶ Capitulum. iiij.

Quē cū audisset: Postq̄ descripta est ꝑ ptm̄ iudaicū aman machinatio. hic ꝑ̄r describit eiusdē ꝓpuli liberatio. q̄ facta ē ꝓ petitionē regine hester. circa quod hic. ꝓcedit. q: primo ponit petitionis dispositio ꝓuia ꝛ secō petitio ipsa. ca. v. Circa ꝑmū ꝑmo ponitur mardochei lamentatio secōo regine monitio: ibi: Egressus q̄ athach. tercio cōis oratio: ibi. Rursumq̄. Circa ꝑmū dr̄.

¶ a Que cū audisset mardoche⁹. s. p̄dēnationē indeoꝝ p̄edictā p edicti publicationē: vt p̄dictū ē.

¶ b Scidit vestimenta sua. in signū dolozis.

¶ c Et indut⁹ est sacco. in signū humiliationis:

¶ d Uocē ma. clama. pp immocētū p̄dēnationē

¶ e Usq̄ ad fo. palatij gradiens. q: nō poterat aulā ingredi i habitu tāuli q̄d erat statutū ad magnificētiā regalē.

¶ f Ad que cru. re. veg. pue nerat. i. fuit vel edicti: ut ℣

¶ g Plāct⁹ ingens erat. ad ondēdū ai amaritudinē.

¶ h Jeiunii. ad carnis affrictionē.

¶ i Ululat⁹ et flet⁹ ꝛc. ad ipetrādū dei ꝙpiationē.

¶ k Ingresse sūt aūt puel. hester et eunuchi. s. ad ipāz hester. q̄ habitabat in cōclauī: nec ita erat ad rumoꝛes audiēdos sicut vomicelle ei⁹ ꝛ mīstri

¶ l Quod audiēs ꝑturbata est. ex insolite rei auditu.

¶ m Et vestē misit ꝛc. vt mardocheus vnesth⁹ incederet: ꝛ aulā regiā ingredi posset.

¶ n Quā accipere noluit. q: adhuc nō veneraret ꝑfectionis: pp quod hester misit mīstrū sibi familiarē ad mardocheū: vt sciret cām̄ sue desolationis.

¶ o Egressus q̄ Hīc cōsequēr ponitur regine monitio ꝑma. ꝛ posita ibi. Qō cū audisset: Circa ꝑmū ponit cōmonitio regis: vt oꝛaret ꝑ ꝓlīo suo in piculo posito: et ꝑz lra vsq̄ ibi.

¶ p Exemplar quoq̄ edicti. i. copiā. q: exemplar ꝓprie est ꝑmū originale. secō hic ponē hester executio: cū dicit:

Que rñdit ei ac:7 sequit. ¶q Qz siue vir ac. absq; vlla cōsultatione.i. mora. ¶r Interficiat: Istud edictū de consilio aman fuerat positū ne machinato ei de morte ei⁹ reuocare⁊ p aliquē ifortūatē regē ad frūd. ¶s Que xxx. iā dieb⁹ nō fu⁊ vocad cū. bēbat. n. rex plures alias ⁊ pro res. vt dictū est. ñ. ca. ⁊ forte in illo tē pore alias vtebat: tū ad reddendum eis debitū. cū q; alternis vti delectabile ē. vt dr. ñ. machab. xv. sola tam hester erat regina. sicut filia pharaonis inter vxores salomonis. ¶t Qđ cū audisset. hic ponitur scda monitō cū dr. ¶v Reputes q; aiam tuam tm̄ libris: a sua cōtra iudeos data: p hoc q; tu es regina r. ¶ Si em̄ nūc siluer is. . deuita tua tm̄ cogitās. ¶y Per aliā occasionē liberabunt iudei q; deus bz multos mōs suos suos liberandi. ¶z Et tu et vo. patris tui pibitis. dina iustitia: eo q; plm tuū negleret. ¶a Et quis no. vtz ac. vt in tali tpe pararet i. in afflictione populi tui vt p te liberaret. q. di. a principio tue. p motionis nullus hoc cognouit: ñ mō p effectū ps. q: a deo facta est tua. p motio ad regnū. vt liberes plm tuum.

b ¶ Rursumq; hester. Dic p̄ir ponitur oratio cōis. q; hester obediēs mādato deo voluit se piculo exponere pro pplo suo tm̄ petiit vt. p ipa ⁊ negocio fieret cōis in oratione: vt sic securi⁹ pcederet in facto suo. ¶c Mō comedetis. ⁊c. libe. trib⁹ dict⁹ ⁊ trib⁹ nocib⁹: nō ē intelligēdū q; tanto tpe abstinuerit ab oi cibo ⁊ potu: q; talis abstinētia cēt indiscreta. ñ q; semel in die naturali tm̄ cōederūt ⁊ modicū. s. ad sustentatiōnē nāe tm̄. illud aūt q; ē modicū q̄si nihil reputat. vt dr. ij. physi. ¶d Et cū ingrediar ad regē p̄ter ordinē. ¶e Cōtra legē faciēs inuocata. i. nō vocata. ¶f Tradens me mortī. i. expones me periculo mortis. q; nō erat certa ⁊ euentu futuro q̄uis p̄sideret ⁊ diuino auxilio. ¶ Capitulū. v.

Die aūt tercio. Prepōsita debita dispositione: hic p̄ir agitur de petitionis p̄positione q; duplex ē. Prima petitio est ad regis aiam inclinādū. scda ad populū iudaicū liberandū. c. vo. Prima in tres. q: p̄mo ponitur hester postulatō. scdo subdit amā machinatio. ibi. egressus est itaq; tercio machinationis frustratio. sequenti capi. Circa p̄mū dr. ¶a Die aut̄ tcio. ⁊. p⁹ pluctas orōnes ticumia. ¶b Induta ē hester regia. vsti. de pp. vste lugubri. q; fuerat vsa tpe orōnis ticumi. ¶c Et stetit atrio p̄sidēs ⁊ dei subsidio. ¶d Cōtra basilica. i. aulā regiam: ⁊ dr a basileos: qđ est rex in greco. ¶e Placuit oculis ei⁹: tuz q: esset oim oculis amabil⁹ ⁊ gratiosa. vt dr. ñ. ca. magis tñ in oculi⁹ regi cui erat matrimoniū aliter p̄iuncta. tuz quia gratiositas ei⁹ augmentata fuit tūc ex speciali gra dei sicut dr in dict⁹. ꝛ. ca. f ¶ Extēdit contra ea virgā auream. in signū benignitat⁹ ⁊ amicicie. ¶g Que accedēs. liberata a periculo. ¶h Osculata est summitatē virge ei⁹. i. sceptri regis in signū reuerēcie. ¶i Que ē petitō tua. q. d. parat⁹ sum eam implere quod ondit se quens hra. Et si dimidiaz ptem ac. ¶k Obsecro vt venias ad me hodie et aman tecum ad conuiuiū quod parau. Statimq; rex vocate inquit cito aman vt hester obediat voluntati. Venerunt itaq; rex ⁊ aman ad conuiuium quod eis regina pauerat. Dixitq; ei rex: postq̄ vinū biberat abūdāter. Quid petis vt detur tibi. Et p̄o qua re postulas? Etiam si dimidiā ptē regni sue ⁊ dabit tibi. ¶l Et aman tecum. diat Rab. Sz. q; iō solū aman cū rege initauit ad hoc q; alij p̄cipes magi⁹ mouerentur inuidia et odio ip̄ius videntes q; sicut bēbat erga regē gras singularem ita crederēt cū regine familiarē. ⁊ sic postea p eo nō starēt. ñ magis vt ei⁹ electione gauderent: ⁊ licet in hoc forsitā nō bñ fecerit. tamen cōmendatur de facti intentione. quia faciebat hoc ad electionem superbi⁊ libratione innocētis ppli. sicut et iudith de menyacus que dixit holofernī nō cōmendatur: sed de intētione librationis populi sui: per hoc enim bone magnatum ⁊ alioz qui p̄o desse p̄nt bono zelo ad populi sui aliquando mouetur ad aliquid illicitum. vt pat⁹ in exemplis p̄dictis. et patet littera vsq; ibi. ¶m Veni at rex et aman ad conuiuiuz qđ parau eis ⁊ cras apiā regi ac. inuitauit em̄ eos ad conuiuium simul rōnibus iā dictis. s. vt rex magis ad petitionem ei⁹ inclinaretur et aman magis odiosus p̄ncipibus ciu⁊ redderet⁊ pplo suo. Regressus ath ach nunciauit hester oīa q; marwche⁹ dixerat: Que respondit ei ⁊ iussit vt dicēt mardocheo. Oēs fui regis ⁊ cūcte q; sub ditione ei⁹ sunt nouūt quincte⁹ q; siue vir siue mulier nō vocat⁹: interius atriuz regis ir⁊ aut̄ absq; vlla cūctatione statūr' interficiat: nisi forte rex aureā virgā ad eū tetenderit. p signo clemētie: atq; ita possit viuere. ego igitur quomodo ad regez intrare potero: que trigita iā dieb⁹ nō sum vocata ad eum Quod cū audisset mardocheus: rursum mādauit hester dicens: Ne putes q; aiam tuā tm̄ liberes: q: in vmo regis es p̄ cunctis iudeis Si em̄ nūc siluer is p aliaz occasionē liberabunt iudei: et tu ⁊ dom⁹ patris tui peribitis. Et q̄s nouit vtz ic circo ad regnū veneris: vt in tali tpe pareris: Rursūq; hester hec marwcheo ꝛda mādauit. Vade et congrega oēs iudeos quos i suis reppereris et orate p̄o me. Non comedetis ⁊ nō bibetis tribus diebus ⁊ tribus nocti⁊: ⁊ ego cū ancillis meis sīr iciuna bo: et tūc ingrediar ad regē p̄ter legē faciens inuocata: tra

cium est etiã hoc diuina dispositiõe vt interiz mardocheus eleuari ⁊ aman cadere in peret. vt p3.c.sequẽ.

n Egressus. Hic ponit pñr machinato aman q̃ orta fuit ex electione aman ex regine imitatione: ⁊ hoc notatur cũ d̃r. Egressus est itaq; illa die amã ⁊c tomo regine letus ⁊ alacer de ostensa sibi regine amicicia ⁊ familiaritate. o Cumq; vidisset mardocheum. sequitur Indignatus est valde. q̃ p3 phi losophũ. g. rhetorice puipelio est cã ire reputauit autez se parauipensum vltra modum eo q̃ vidit mardocheum nõ solũ ipm nõ adorasse: ẽ nec etiã sibi assurrexisse. q Et dissimulata ira. q: nõ poterat eũ punire sine regĩ licentia. r Cõuocauit ad se amicos. ad tractãdum ⁊ pumitiõe mardochei quã summe õsiderabat. q̃ p3 ex hoc q̃ diuitias. plez numerosam bonores sibi impẽsos a rege et regina. p nihilo cõputabat: q̃diu mardochꝰ. viuebat ⁊ p3 ira ꝯ ibi. s Iube parari excelsam trabem: vt magis appareat vindicta de ipso habita. t Et dic mane regi. q̃ si dicat statiz cõcedet tibi.

v Et sic ibis cũ rege ⁊c. ad quiuim: quia passiones ire licz incipiant a tristicia terminant tñ in delectatiõe habita vidicta. vt p3 p phũm. g. rhetorice ⁊ iiij. Eth

mei petieris ipetrabis. Cui rñdit hester. Petitio mea et ꝑces sunt iste: Si inueni i cõspectu regĩ gr̃az et si regi placet vt det mihi q̃ postulo ⁊ meã ỹmpleat petitionẽ: m venit rex ⁊ aman ad cõuiuiũ q̃ parui eis: ⁊ cras aperiã regi volũtatẽ meã. n Egressus est itaq; illo die aman letus ⁊ alacer. o Cũq; vidisset mardocheũ sedẽtẽ añ̃ fores palatij: ⁊ nõ solũ nõ assurrexisse sibi: sed nec motũ quidem ỏ loco sessionis sue: indignat est valde: p et dissimulata ira reuersus in domũ suã: r cõuocauit ad se amicos suos ⁊ zares vxorẽ suam: ⁊ exposuit illis magnitudinem diuitiaꝝ suaꝝ filiozũq; turbã: ⁊ quanta eũ gl̃ia sup oẽs ꝓncipes ⁊ seruos suos rex eleuasset. Et pꝰ hec ait. Regina q̃z hester nullũ alium vocauit ad conuiuium cum rege preter me: apud quam etiam cras cum rege pransurus sum: Et cuz hec omnia habeaz nihil me hẽre puto q̃diu videro mardocheum iudeum sedentem ante fores regias: Respõderunt q; ei zares vxor eius ⁊ ceteri amici. s Iube parari excelsam trabẽ habentẽ altitudinis quin quaginta cubitos t et dic mane regi vt appẽdatur super eã mardocheus v ⁊ sic ibis cũ rege letus ad conuiuium. x Placuitq; ei consilium: et iussit excelsam ꝑparam se legi facta preterita regni sui: q: memoria ꝑteritoruz dirigit in agẽdis respectu futuoz. z Ce Vetũ ẽ aã illũ locũ. quod o: dinatiõe diuina factũ ẽ vt mardocheꝰ iustus remuneraret: aman aũt supbꝰ ꝓfundaret. cet a patent vsq; ibi. a Nihil omnino mercedis accepit. q: licet rex sciasset euz cõmoz: am in palatio suo a re pe illo q̃ nũciauit sibi paratas ifidias: hoc tñ erat q̃si mercedez expectãdo. b e Statimq; rex. hic pñr ponit facti executio. Circa q̃ primo ponit ꝓsultatõ. scdo madochei exaltatio. Dicitq; ei rex. Circa primũ dr. Statiq; rex q̃s ẽ mãt in atrio. prꝰ cuiz q̃sierat a minist ris suis: q̃ hora esset tpis: vt diceret iosephꝰ. ⁊ rñdentibꝰ seruis suis q: iã dies illuscescebat q̃si ut q̃s de suis ꝓsiliatiis veneraꝝ: vt de pmio mardochei ꝓferret. q: cũ p: c miare desiderabat

Narrauit crucẽ. La. vj. a Octez illã duxit rex insomnẽ: b iussitq; sibi afferri hist orias et annales priorum tempoꝝ. Que cuz illo presente legerent: c ventuz ẽ ad illũ locum vbi scriptum erat quomõ nũciassz mardocheus insidias bagathan et tharesi eunuchoꝝ: regẽ assuerum iugulare cupientiũ: qõ cum audisset rex ait. Quid pro hac fide honoris ac premij mardocheus cõsecutꝰ ẽ Dixerunt ei serui illiꝰ ac ministri: d nihil omnino mercedis accepit. e Statimq; rex: quis est in atrio. Aman quippe interius atriũ domꝰ regie ingrediebat. vt suggereret ei: et iuberet mardocheuz affigi patibulo quod ei fuerat ꝓparatuz. f Rñderũt pueri. g Aman stat in atrio. Dixitq; rex ingrediat. Cũq; esset ingressus ait illi. Quid te debet fieri viro quẽ rex honorare vt̃ sideraꝝ: h Cogitãs autẽ in corde suo aman: ⁊ reputãs q: nullũ alium rex nisi se vellz honorare. Rñdit. i Homo quẽ rex honorare cupit: dz indui vestibꝰ regijs: k ⁊ imponi sup equũ q̃ ỏ sella regĩ est. l et accipe regiũ diadema sup caput suũ: et primus de regijs principibꝰ ac tyrannis teneat equũ eius: ⁊ p plateã ciuitatis incedẽs clamet ⁊ dicat. Sic honorabit quem cunq; rex voluerit honorare

r Placuit ei ⁊ filiũ. q: erat iuxta suũ desideriũ. a Ca. vj. Octẽ illã. Hic ponit describitur frustratio dicte machinationis. ⁊ primo ponitur b frustrationis occasio. scdo facti executio: ibi. Statimq; rex: Circa primũ dr. a Octẽ illã duxit rex insomnem: q̃ a deo factũ ẽ: vt mors mardochei disposita i crastino impediretur. b Iussitq; sibi afferri historias ⁊c q: sicut dicit iosephꝰ vigiliã illã nolebat trãsire i ocio: ỹ expenderet in aliquo vtili p: regno suo: ⁊ iõ fecit co

f Respõderũtq; pueri. i. regĩ ministri. g Aman stat in atrio. q: valde mane venerat: vt appensionẽ mardochei impetraret ỹ cõmuni dr. q: surrectio matutina nõ cõdz fortuna: q̃ ꝓtigit in ꝓposito. h Cogitãs aman in corde suo ⁊c. quia modus supbi est estimare q: semper ipe debeat honorari. i Homo quez rex honorare cupit debet indui vestimentis regis. i. quibꝰ nulli licet vti nisi regi. k Et imponi super equum qui de sella regis est. i. quẽ nullus equitauit nisi rex. l Et accipere regium diadema ⁊c. et quibus satis patz q̃ aspirabat ad regnũ

Dm Dixitq; ei rex. Hic ꝓnr ponit ipe mãdo docti exaltatio: z ꝓpõs aman cõfutatio cum dicit. n Festina. absq; aliqua retardatione: o Et sumpta stola et equo. i. veste regia z equo regio. te diademate ât regio tacuit: qz nõ videbatur sibi quenient dem: q alius a rege portaret diadema regium: qđ aũt. j. viij. c. dr q mardoche por tabat' corona auream. illa tñ nõ erat talis cotone regie.

p Fac vt locut es mardochẽo iudeo: qz tu es ꝓm inter principes regni mei vt sic patz exaltatio mardochei: z ꝓ cõsequẽs confutatio aman: iõ sequit. q Et aman festi. ire i vestibulum. z coopto capite: sicut solent vies ꝓfusi incedẽ.

r Si te semie iudeoꝝ ẽ mardoche. cit dicit hic glo. hebraica: q sapientes illi q erãt de ꝓsilio aman viderant libros legis moysi. qz aliqui iudei captiui iam trãstulerãt eos in liguam ꝑsicã: z ibi viderãt q hebrei compantur stellis celi: z terre pulueri. vt dr Gen. xxij. et. xv. et iõ dixerũt qñ incipiũt cadere vãquitur ad nihilũ q si puluis: et qñ incipiũt ꝓualere ascendũt sic celi stelle: z iõ subdit. s Nõ poteris ei resistere. tc. et ps lxx.

t In .c. vj. vbi dr in ꝓsthl. z accipere eũ diadema.

Additio.

Per ꝟ qđ dr hic. Et accipere regiũ diadema. nõ intelligitur q hõ ille quẽ rex volebat honorare bateret accipe regiũ diadema: & q equus ille q de sella regis erat cẽt de illis q̃ solebant portare regiũ diadema: qñ rex in eo equitabat: vñ et hoc non dr q aman asprasset ad regnũ tc.

Capitulum. viij.

a Ntrauit itaq; rex. Hic ꝓnr ponit secda petitio hester regine ad ꝓli sui liberationẽ: Circa quã ꝓmo ponit aduersary cõdemnatio: secdo ꝓli liberatõ i ꝑn. viij. c. ꝓma in duas. qz ꝓmo ponit ipe hester iusta petitio: secdo ipius amã iusta ꝓdemnatio: ibi. Rex ât. Circa ꝓmum dr.

b Dixitq; ei rex. i. regine hester.

c Postq; vio incaluerat. i. alacrior facta fuerat.

d Que est petitio tua hester. ex voluntate adimplendi voluit ei petitoem ꝓuenire.

e Dona mihi aiaz meã. i. vitã meã: qz interfecto ꝓlo iudaico ꝓ amã machinatione ẽ vt dr. s. iij. c. Reputabat statim se moriturã: cũ cẽt de eodẽ ꝓlo

f Et

m Dixitq; ei rex. festina et sumpta stola et equo fac vt locut es mardocheo iudeo q̃ sedet añ foras palatij. Laue ne quicq; de his que locut es ꝓtermittas. Tulit itaq; aman stolam z equum indutumq; mardocheũ i platea ciuitatis: et imp̃ositum eq̃ ꝓcedebat atq; clamabat Hoc honore condign ẽ quẽ cũq; rex voluerit honorare. Reuersusq; est mardoche ad ianuã palatij: q et amã festinauit ire in domum suam luges z operto capite: narrauitq; zares vxori sue z amicis omnia q̃ euenissent sibi Cui respondebant sapientes q̃s hẽbat in ꝓsilio et vxor eius. Si de semine iudeoꝝ ẽ mardocheus añ quẽ cadere cepisti: nõ poteris ei resistere. ꝟ cades in cõspectu eius. Adhuc illis loquẽtib venerũt eunuchi regis. z cito eũ ad cõuiuiũ quod regina paurat: pgere cõpulerũt.

viij.

In Ntrauit itaq; rex z aman vt biberẽt cũ regia. b Dixitq; ei rex etiã secda die postq; vino incaluerat. c Que ẽ petitio tua hester vt detur tibi: z qđ vis fieri: etiã si dimidiũ ptẽ regni mei petieris ꝑficiet. d Ad quẽ hester respondens ait. Si inueni gratiã in oculis tuis o rex: et si placet tibi mihi animã meam ꝓ qua rogo z populũ meum ꝓ quo obsecro. Tradi diti enim sumus ego z ꝓpls meus vt cõteramur iugulemur et pereamus. Atq; vtinã i seruos et famulas vẽderemur esset tolerabile malum: f z gemens tacerẽ: g nũc aũt hostis nr est cui crudelitas redundat in regem. h Respondẽsq; rex assuerus ait. Quis est iste z cuius potẽtie: vt hec audeat facere. Dixitq; hester: Hostis z inimicus nr pessimus iste ẽ aman. i Dõ ille audiẽs illico obstupuit. k vultũ regẽ ac regine ferre nõ sustinẽs l rex aũt iratus surrexit: z ꝺ loco cõuiuij intrauit in hortũ arboribus ꝓsitũ. Aman q̃s surrexit vt rogaret hester reginam ꝓ aia sua intellexit. n. a rege sibi patũ malũ. Qui cũ reuersus esset ꝺ horto nemorũbus cõsito: z intrasset conuiuij locũ m repit amã sup lectũ corruisse i quo iacebat hest et ait. n Etiam reginã vult opprimere me presente in domo mea: Necdum verbũ de ore regis exierat: o et statim operuerunt faciem eius. Dixitq; arbona vnus ꝺ eunuchis

quẽ illa rñdit: Si inueni gratiaz in oculis tuis o rex: et si placet tibi mihi animã meam ꝓ qua rogo z populũ meum ꝓ quo obsecro. Tradiditi enim sumus ego z ꝓpls meus vt cõteramur iugulemur et pereamus. Atq; vtinã i seruos et famulas vẽderemur esset tolerabile malum: f z gemens tacerẽ: g nũc aũt hostis nr est cui crudelitas redundat in regez. h Respondẽsq; rex assuerus ait. Quis est iste z cuius potẽtie: vt hec audeat facere. Dixitq; hester: Hostis z inimicus nr pessimus iste ẽ aman. i Dõ ille audiẽs illico obstupuit. k vultũ regis ac regine ferre nõ sustinẽs l rex aũt iratus surrexit: z ꝺ loco cõuiuij intrauit in hortũ arboribus ꝓsitũ. Aman q̃s surrexit vt rogaret hester reginaz ꝓ aia sua intellexit. n. a rege sibi patũ malũ. Qui cũ reuersus esset ꝺ horto nemorũbus cõsito: z intrasset conuiuij locũ m repit amã sup lectũ corruisse i quo iacebat hest et ait. n Etiam reginã vult opprimere me presente in domo mea: Necdum verbũ de ore regis exierat: o et statim operuerunt faciem eius. Dixitq; arbona vnus ꝺ eunuchis gemẽs tacerẽ: si de honore regio deberẽ trãsferri ad statũ ãllarẽ: z in ꝺ indicauit ꝓli sui ꝺ q. s. tacuerat vsq; ad tempꝰ oportunũ. g Nũc aũt hostis tc. qz nobis interfectis in fidiabit vite eius: vñ i ꝑsona regis dr j. xvj. de ipo amã: Hã mãdocheũ ꝰ fide z bñficijs viuimus z cõseruatez regni nñi hester cũ omi gẽte sua nouit qbusdã leuibꝰ atq; mauditis machinis expetiuit in mortẽ. hoc cogitans vt illis interfectis liberaret nos tre solitudi tc. Ra. sa. aliter exponit hoc. cuius crudelitas redundat in regẽ. i. in dãnũ regis. qz si ꝓsiluisset vẽdẽ in deos in seruitutẽ populo alteri regni: rex i debuisset ma gnã penã in debitam. z ꝺfaut suis reponendã quã nõ posset bene ꝺcauere ꝰ. mortuꝰ vel si cõsiluisset iudeos occupare in opibꝰ ꝓuilibus regis: bene rex ide magnã vtilitatem. licut rex egypti de seruitute iudeoꝝ ciuitates et castra regis edificatiũ vt dr Exod. j. z sic ꝑz q̃ consiliũ amã n fuit vtile regi: s dãnosũ. ꝓma tñ expositio vr rõnabilior.

b Respõdens q̃ rex. Hic cõsequẽter ponitur ipsius aman cõdemnatio: z ꝑz littera vsq; ibi.

i Quod ille aperat operire. f Vultum regis ac regine ferre non sustinens ꝓ nimia confusione. l Rex autem surrexit iratus. nolens q̃ sententiam ꝺ nec aliquantulum transiret commotio ire. m Repperit aman super lectum hester corruisse. dicit hic Rabi. Salo. q̃ angelus impulit eum vt sic rex rediens magis moueretur contra eum. Potest tamẽ dici q̃ ex nimia stupefactione et timore non poterat se sustinere: et sic corruit. n Etiam reginam vult oppr̃mere. i. strangulare. o Et statim operuerunt faciẽ eius. tanq; condemnati ad mortẽ: qz tunc erat talis modus: et adhuc est in aliquib regnis: q ꝓ aliquibus criminibus condemnatis ad mortem velãtur oculi quodã bendello.

p En lignũ qđ parauerat mardocheo. iste. n. eunuchus fuerat de illis qui iuerant ad vcandũ ipm aman

ad regine cōuiuiū. vt dr̄. j. in fine. c. p̄cedentis ⁊ tūc vidit illud lignū in atrio aman fab⁹ efactū. //q Appendite eū in cor: sic sup eū reuersa est sua machinatō ꝓz q̄ scribit̄ puer. xxvj. Qui fodit fouēā incidet in eā.

//r Et regis ira q̄uit: quia fcā vindicta ira quiescit: cū sit appetitus vindicte.

In ca. vij. vbi dicit in postilla. Dona mihi ani mam meā.

//s Additio

Illud q̄ dicat hester. Dona mihi aiaz meam ⁊c. indicauit se esse de ꝓlo inimicoz ꝑ quo tacuerat. vnde statim sequit. Quia venundati sum⁹ ego et populus meus. q. d. Ille hostis nō solum voluit emere in nos: ⁊ et me q̄ sum de cadē gente cū tota gētē different emerit. Ite vbi nos bene⁹. nūc aūt hostis nr̄ ē⁹ crudelitas redūdat in regē. i hebreo dr̄ Pro. n. hostis valz in vānū regis: et est sensus: q⁹ hostis ille. s. amā ꝑ q̄ intēdebat: nō erat tāti valor⁹ sicut damnū q̄ regi inferebat destruendo totā illā gētē sibi subiectā sine cū regina: q⁹ aūt dicatur q⁹ aman insidiabatur regi interfectis iudeis ad q̄ allegaf illud quod dr̄. j. xvj. c. nō hz auctoritatem in scriptura nā quod i hoc libro continet: p⁹ p. caplin nō ē de libris canonicis nec recipiē ab hebreis. Ca. viij

O Ze illo. Postq̄ descripta ē ipius aman cōdēnatio. b ꝓsr describit innocentis ꝑsōe liberatio Circa quā sic p̄cedit̄. q. primo ꝓmitt̄ correctio p̄cogitate malicie. scdo vindicatio effrenate audacie. c. ix. tercio remuneratio ꝓpetrate iusticie. c. x. Circa ꝓmū ꝓmittit mardochei exaltatō: scdo malicie hostis correctō: ibi. Mec bis ꝓtēta. tcio q⁹ ꝑ surgēs nouā exultatō ibi. Mardoche⁹

qui stabāt in misterio regis. //t En lignū q̄ ꝑauerat mardocheo q̄ locut⁹ est ꝓ rege stat in vmbo aman: hūs altitudis quiquagīta cubitos. Cui dixit rex. //u Appēdite eū ei eo. Suspēsus est itaq; amā i patibulo q̄ ꝑauerat mardocheo: et regis ira q̄uit.

Capitulum. viij.

//a Ze illo⁹ ꝯdit rex assuer⁹ hester regie⁹ mū amā aduersarij iudeoz ⁊ mardoche⁹ ingress⁹ est añ faciē regis: Confessa ē eī ei hester q⁹ esset patruus suus: //b Tulitq; rex anulū quē ab aman recꝑi iusserat et tradidit mardocheo. Hester āt ꝓstituit mardocheū sup⁹ mū suam. //c Mec his contenta procidit ad pedes regis: fleuitq; et locuta ad eū orauit vt malicia aman agagite et machinationes ei⁹ pessimas quas excogitauerat ꝯ iudeos: iuberet irritas fieri: At ille ex more sceptrū aureum ꝓtēdit manu: quo signū clemētie mōstrabat. Illaq; cōsurgens stetit añ eū ⁊ ait. Si placz regi ⁊ si inueni gratiam in oculis eius: ⁊ ꝓpcatio mea nō ei videtur eē contraria obsecro vt nouis epistolis: veteres aman lre insidiatoris et hostis iudeoz quib⁹ eos in cūctis regis ꝓuincijs perire ꝑceperat corrigantur. Quō enīz potero sustinere necz ⁊ interfectionem populi mei. //d Respōdit q⁹ rex assuerus hester regine et mardocheo iudeo. Bonum aman concessi hester regine et ipsum iussi affigi cruci: quia ausus est manuz mittere in iudeos: //e Scribite ergo iudeis sicut vob placet ex regis nomine: signantes litteras anulo meo. Nec enim ꝓsuetudo erat vt ꝑ his que ex regis nomine mittebant: ⁊ illius anulo signate erant: nemo auderet contradicere. //f Accitisq; scribis ⁊ libr̄ijs regis: //g erat autē tēpus tercij mensis qui appellatur siban: vicesima et octaua illius die scripte sunt epīe vt mardoche⁹ voluerat ad iudeos et ad principes: procuratoresq; et iudices. qui centum vigintiseptem prouincijs ab india vsq; ethiopiā ꝓsidebant: prouincie atq; prouincie: populo ⁊ populo: //h iuxta linguas et litteras suas: ⁊ iudeis: put legere poterāt ⁊ audire. Ipseq; epīe q̄ ex regis noīe mittebantur: anulo illius obsignate sunt ⁊ misse ꝑ veredarios qui ꝑ omnes ꝓuincias discurrēbāt: veteres litteras nouis nuncijs preuenirent: Quibus imperauit rex: vt ꝓuenirēt iudeos ꝑ singulas ciuitates: ⁊ in vnū ꝑcipient congregari: vt starēt ꝓ aiab⁹ suis: ⁊ oēs inimicos suos cū ꝓuxorib⁹ ac liber̄: ⁊ vniuersis armis interficerēt atq; vexarent. //i Et ꝓstituta ē ꝑ oēs prouincias vna vltionis dies: id est terciadecima die mēsis duodecimi adar. //k Sūmaq; epistole hec fuit. vt in oibus terris ac populis qui aūt. Circa ꝓmū dr̄. //l Dedit rex assuer⁹ hester re. to. aman. i. oēs ipi⁹ facultates. //m Et mardoche⁹ ingress⁹ ē añ faciē regis. tāq; sibi familiaris ⁊ amabil. tū q⁹ vitam ei⁹ suauerat vt ꝓz ex ꝓcedēt⁹. tū q⁹ regine patruus erat.

//n Tulitq; rex anulū quē ab aman recꝑi iusserat. cuius dignitate pristina degradādo. q⁹ tūc magni hoies in dignitatib⁹ ꝓstituēbant anul⁹ vtebāt.

//o Et tradidit mā mocheo ipz loco⁹ ꝓmouēdo.

//p Mec bis ꝓtēta. hic consequēt describitur correctio malicie ex cogitate p amā ꝯ iudeos. Circa quā primo ponitur humilis regine petitio cū dr̄. Prosequit ad pedes regis ⁊ pia eī dr̄. Fleuit q̄ret rōnabilis cū subdit̄. Orauit vt malicia amā agagite ⁊ vt ꝓz ira.

//q Ridituq; rex. Hic ꝓsr ponit regis cōcessio: cui subditur.

//r Scribite q̄ iudeis sicut vob placet ꝓ eoz salute.

//s Signātes litteras anulo meo: vt nullus audeat ꝯdicere.

//t Accitisq; scribis. Hic continēt describit dicte ꝓcessionis accelerata executio. q⁹ piculū erat i mora ⁊ b ē q⁹ dr̄.

//u Accitisq; scrib⁹ q̄ habebāt dictā cōdi officiū

//v Et librarijs. i. scriptorib⁹.

//w Erat autē tps eē mēsis: ⁊ sic duo mēses fluxerāt a tpe q̄ lre ꝯ iudeos ipetrate ꝑ amā missē fuerāt: q⁹ primo mense ꝓsuit aman sortē q̄ mēse ⁊ q̄ die inoī debēbat interfici: ⁊ statim ille lre fuerūt ipetrate ⁊ misse. vt dr̄. s. iij. c.

//x Justa Jin. ⁊ lras: ipius eīm assueri ita erat diffusū q⁹ in diuersis puincijs nō solū erant idiomata diuersa ⁊ et in alīq⁹ locis varijs literis vtebantur.

//y Et cōstituta ē ꝑ omnes prouincias vna vltionis dies ⁊c. ⁊ sic patet q⁹ eadē dies que ꝑ sortē ipsius aman erat deputata ad interfectionē iudeoz ꝑ diuinā ꝓuidentiam ordinata ē ad contrariū. s. ad interfectionem suoz inimicoz.

//z Sūmaq; epistole fuit. j. sentētia in breui cū grosso.

qz pcessus ⁊ ba lre regal bic nō ponunt. ℌ inser⁹. xvj. c. ℌm opinionē alią.

a Egressiqz sūt veredarij. i. nūcij sic dicti a velo vehis. qz portat nūcū vel mandatum.

b Et edictū regis. ℌ correctōe malicie aman. c De pēdit i susis. vbi tūc erat sedes regis: vt p3 p pdicta. j. c.

d Mardochęus āt dic ꝑ hr scribit er pdictis orta leticia. qz scribit puer bio. xxix. in multiplicatione iustoꝝ letabitur vulgꝰ: cū āt impij sumpserit pincipatuz gemet popul⁹ ⁊ iō sicut ex altatio aman ipy fuit bonis cā tristi cie ita exaltatō mā dochei p quam fuit multiplicat⁹ in bonis ꝓpriis ⁊ bono re: fuit cā letitie: ⁊ hoc ē quod dicit.

d Mardochęus āt de pa. ⁊ de ipse. regi egredies ad statuz ciuitatis disponen dū. c Fulgebat vestib⁹ regijs in signū ptātis sibi date: et dignitatis.

f Ipsa ciuitas exultauit. ꝓfessio ne impijs: et exaltatione iusti. g Judeis āt noua lux oriri visa ē: ꝗa pr⁹ erāt i tenebris tristicie. h Bau diū bono: de rege ꝓmotōe ꝗ erat de eoz genere.

i Et tripudiū. i. gestus exterior: ꝗs ꝓcedens ex interioꝝ letitia intātum vt plures alterius gentis ⁊ secte eoz religioni ⁊ ceremonijs iūgerent: ꝗ: erentes q̄ haberēt deū celi. puisorē. ꝗ tā subito ⁊ mirabili mō hostē eoz de iecerat. et eos sublcuauerat. Ca. ix.

a Sit duode cimi meus. hic describit vindicatio effrenate audacie. qz multi ꝓ diuersas ptes orbis videntes vel audientes ſras ꝗs aman miserat ex noie regis ꝓdirent se ad nimicē ꝗ iudeos interficerent ⁊ bona eoz diriperent. ℌ ſras reuocatoras ꝓ mar dochęū ꝓpetratas mādatū ē ꝓ totū iperiū. q iudei de suis aduersarijs victā acciperent ⁊ q iudices duces ⁊ ꝓfecti prouiciarū in hoc eis assisterēt: sic ꝗ pcedit. qz ꝑmo ponit hmōi vindicatio. ſcdo ergo deū gratz actiobus. Dies aut tertius decim⁹. Circa ꝑmū ꝑtō ponit vindicatio generalis ſcdo spālis ibi. Quid vltra postulas. Circa ꝑmū ꝑmo ponitur vindicatio generalis ꝓ totū ipiū assueri: ⁊ ꝓz ista ex ꝓdictis viq; ibi. b Fama ꝗs noīs ei⁹ crescebat bis ꝗtidie. s. ꝓter regimis benitatē ⁊ iperij ꝓsperitatem a tpe quo fuerat mardochęus positus loco aman. c Extra decē filios aman. i. ꝓ: eter ipsos.

d Quoruz ista sunt nomia pharsan dathā tē. isti specialiē nominantur qz erant principales aduersarij iudeoꝝ: vnd dicit hic glo. hebraica: ꝗ isti filij aman hic nomiati fuerunt cuz illis samaritanis qui scripserunt accusatione contra filios trāsmigrationis ad impediendum templi edificationē: imponentes eis falso ꝗ sub prextu templi edificabant ciuitatem. vt dictū fuit. Esdre. iij. et hoc fuit tpe cyri ſm hebreos. et iterū renouatū tempore assueri: qz dicta inhibitio iterū fuit renouata tpe assueri. quē dicūt hebrei fuisse filiuz cyri: ⁊ isto impedimentuz fuit factū de consilio filioꝝ aman pre eoꝝ hoc pauranter: ⁊ accipit ista glosa de quodaz libro hebraico ꝗ intitulat cedar colā. i. ordo sedū

e Predas de substantijs eoz agere nolucrūt: sed ostendēdū ꝗ nō erāt moti cupiditate auaricie: sed zelo iustitie: et ne regem offenderent. ꝗa bona taliū sic ex dispositione regis interfectoꝝ fisco regio applicari debebant.

f Quid vltra postulas: hic ponitur vindicatio specialiter ſcz in vrbe susis tm. quia ibi fuerat facta machinatio aman contra iudeos: et ideo facta est ibi maior vindicatio scz duobus diebus. et hoc est quod dr.

f Quid vltra postulas quasi di. paratus sum facere. ⁊ ideo regina magis fuit ausa vltra petere dicēs. Detur ꝓ. iudeis tē. g Et decem filij aman in patibulis suspendātur. qui fuerant occisi in die pretenta

vt sic iusticia vniformis fieret in pre & filijs. & patz lra vsq; ibi. //a Sz & oes puincias ce. istud referr ad vidicatione dici pcedetis. qz in ciuitate susa cm habue rūt iudei licetiam interficiendi aduersarios duobus dieb⁹. s. die terciadecima & qrtadecima duodecimi mē sis: & in alijs aūt ciuitatibus zvil lisvno die tm. s. terciadecia die eiusdem mēsis.

//b Dies autez terciusdecimus. Hic ponit erga deū graruz actio. in hoc q dies qrtadecima q iudei q erāt extra ciuitatem susis quieuerūt ab interfectione ad uersarioz: & dies quintadecia eiusdē mēsis i q iudei qui erāt in susis quieuerūt ab huiusmōi occisione: constituti sunt solennes apd iudeos vniuersos vt essent memores bñficij diuini bis diebus cis nam: & p mo ponit baruz dierū solemnizatio. & scdo b⁹ solemnizatiōis firmatio ibi. Scripsit itaqz mardocheus: sinia p me partis patet in dictis.

//c Scripsit itaqz. Hic ponitur dicte solēnizationis cōfirmatō: & b⁹ dupliciter: primo per mardochei litteras a iudeis receptas. scdo per lras bester & mardochei sum̄ scriptas: ibi. Scripserūtqz bester. Circa pm. dr //c Scripsit itaqz mardoche⁹ hec oia in hoc libro cōscripta q̄libz scripsit mardocheus.

//d Misit ad iudeos &c. vt offis clarius cognoscerent diuinuz beneficiū eis collatum. vel potꝰ diuina beneficia, put continet in serie b⁹ libri: vt quartam decimā & .xv. die p festis suscipērēt: tāq̄m dictis bñficijs grati. cetera patēt ex dictis vsqz ibi: //e Aman essi filius amadathi. Hic in brevibus ponit sentēcia et filij aman suspēsi sūt. Cōgregatis iudeis qrtadecima die mēsis adar: interfecti sūt i susis trecēti viri: nec eoz ab illis direpta substātia ē: sed & p oēs pouincias q̄ dirūōi regis subiacebant pro animabus suis steterūt iudei: interfectis hostibz ac psecutoribz suis: intm vt septuagintaquinqz milia occisoz implerent: & nullus de substātijs eoz quicq̄ ptigeret. b Dies aūt terciusdecim⁹ mēsis adar: vn⁹ apd oēs interfectionis fuit: et qrtadecima die cedē ntserunt. Que pstituerūt ee solēnem vt i eo oi tpe vinceps vacarēt epulis gaudio atqz puiuijs. Alt hi q i vrbe susis cedē exercuerāt cedo decio & qrtodecio die eiusdē mēsis i ce de vsati sūt: qntodecio aūt die pcutere ntserūt. Et iccirco eūdem diē pstituerūt solenne epulaz atqz leticie. Hijo iudei q i oppidis nō murat̄ ac villis morabāt: quartū decimū diē mēsis adar puiuio rū & gaudij decreuerūt: ita vt exultent in eo & mittant sibi mutuo ptes epulaz & caboz. c Scripsit itaqz mardoche⁹ oia hec et lras pphensa misit d ad iudeos q in oib⁹ regis puincijs morabāt tā i vicino positis q̄ procul: vt qrtadecimā et qntadecimā diē mēsis adar p̄o festis suscipent: & reuertēte sp anno solēni celebrarent honore. qz in ipsis diebz se vlti sunt iudei de inimicis suis et luct⁹ atqz tristicia in hilaritatem gaudium qz conuersi sunt: essetqz dies processus totius huius libri. scilicet de aman machinatione: & de eius frustratione & reginam bester. a q̄ aūt iste processus in breui sit dicē⁹. dicendū q a mardocheo q̄ hūc librū scripsit & p modū cuiusdā recapitulationis p dictoz hoc inseruit: vel ab Esdra qui hūc librū cū alijs reparauit. Dubium est aūt apud alios videtur tm̄ pbabilius q a mardocheo vñ subdit̄ exclusio.

//f Atqz ex illo tēpore dicī isti appellati sunt phurim. i. sortiū ñ ab alio facto iudeoz q̄ mense et quo die debēret eē. s ipsi⁹ amā. q̄ misit sorte de interfectione iudeoz: & sic fuerunt ibi due sortes: pria de mēse: et scda d die: vt hr. s. iij. capi. & propter hoc appellati sunt dies sortium i plurali: & ex facto diuine prouidētie que sortē illā ordinatā ad malū in bonū puertit i tymū ipoz. //g Que cūqz sustinuerunt i psecutiōe amaa.

//h Et & vinceps imutata sūt. p procuratione bester & mardochei. //i Susceperūt sup se iudei & semē suum q: parētes pnt obligare filios etiā futuros ad ea q̄ spectāt ad cōe bonuz. //k Et sup cūctos q̄ reli. cox. vo. coplāri. i. ad iudaismū & uerti. cetera patēt ex dict̄. //l Scripserūtqz bester re gina. Hic ponit cōfirmatio dicte solemnizatōis scōs ad mādatū bester & mardochei sil. Sciēdum tm̄ q istud mandatum differt a prio. qz vt dicūt hic debuit bester et mardoche⁹ petiuert q liber iste a sapiētib⁹ iudeoz recipet

in nūero librō sacrō: ꝓmiserūt tñ huic petitioni obtu
tionē dicte solēnizationis eā iterando ad maiorē asser
tionē: et boc ē quod dicitur. //m Et oi studio dies ista
solēnis sanciret i posterꝝ. i. ꝑfirmaret. //n Et bñnt pa
cē. i. pacifice bitaret inter gētiles: nec insolescēret ꝓtēn
tes de potentia be
ster et mardochei
//o Et suscipereꝫ
ritatē. s. hꝫ libri in
ter sacros codices
//p | Obseruātes
dies sortiū. hic re
petitur solēnitas
istoꝝ dieꝝ ad ma
iorem assertionez.
//q Jeunia atq;
clamores ꝛc. id est
q; tūc baberēt me
moriā quō de affli
ctionibꝰ paratis si
bi ab aman fuerāt
bis dieb⁹ liberati:
ꝛ vlterius repetit:
de receptione bu
ius libri cum dicit
r Et oia q̄ huius
libri ꝛc. ꝑstruatur
sic littera. Et oia q̄
in bistoria hꝰ libri
continent: ſupple
inter libros sacros
recipēt. //s Qui
vocatur bester. i. q̄
liber ab ipa bester
intitulat. licz mar
dochēꝰ ipm scripse
rit.

//Jn ca. ix. vbi dr
in postil. Jeunia
et clamores.

Additio.

Hoc q̄d di
citur. Jeu
nia et cla
mores exponitur
ab hebreis: q; ex or
dinatiōe bester et
mardochei sic obſ
uādi crāt dies sor
tiū ad notitiā solē
nē vt victū est. ita
obſuarent ieiunia
ꝛ clamores: sic sc̄z
q; ab illā solēnita
tē iciunarēt ꝛ se af
fligerent in memo
riā teiūioꝝ bester ꝛ
iudeoꝝ. q̄ illo tpe
fuerūt facta: q̄ qui
de ieiunia obſuat vsq; in pñtē diez: sicut ꝛ solēnitates ꝑ
dictas ꝛc. Capitulū. x.

Rex ſo assue. hic vltio ponit remuneratō. ꝑ opē iu
sticie quā fecerat assuer⁹ aman ꝛ eiꝰ filios suspen
dēdo ꝛ mardocheū exaltādo. q; ꝑp̄ hꝰ dr⁹ eiꝰ dita
tauit ip̄eriū: qđ notat cū dr. //b Oēm trā ꝛc. locutio ē
hyperbolica: q; multe terre et insule nō fuerūt sibi subiecte: si
cut dicit tota ciuitas vadit ad tale spectaculū. Is magna
ps vl maior nō vadat. //c Cuiꝰ sortitudo ꝑ hostes: //d
Et ip̄eriū ḡtiū ad eiues. //e Et dignitas. s. ip̄erialē et re
gia. //f Atq; sublimitas. q; multos reges bñt sub di
tione sua. //g Qua exaltauit mardocheū. q; ꝑ ꝑdi
ctā sublimitatē potuit hꝰ facere. //h Scripta sūt in li
bris medoꝝ. in q̄bꝰ acta assuer⁹ diligēt⁹ ꝑscripta sunt
q̄ in hoc libro. //i Et quō mardocheꝰ ꝛc. vt sit mēo
ria bonitatis eiꝰ nō solū apud iudeos. sed etiā apud gē
tiles futuris tē
poribꝰ remane
ret. Cēta autez
que sequūt̄ non
intendo expone
re. tum q; satis
apparz eoꝝ sma
ex ꝑdictis: tū q;
nō sūt in hebreo
nec de scriptura
canonica. § ma
gis vident̄ a ioſepho ꝛ alijs scri
ptoribꝰ cōficta:
et postea editōi
vulgate inserta
ſz q; dicat hiero.
in ꝓlogo hꝰ libri
vicēs. Addēt ea
que ex tpe dici
poterant et au
diri: sicut solituz
est scholaribꝰ dā
sciplinis sūpto
thematę. i. mate
ria aliqua vel ca
su breui excogi
tare: q̄bꝰ verbis
vti potuit qui in
iuriā passus est:
querimoniā mo
uendo: vel ille q̄
iniuriā fecit. ſe
defendendo: et
hoc mō videt̄ fe
cisse ioſephꝰ. q;
vidit i hoc libro
sua in breui litte
raꝝ missarum
ab aman cōtra
iudeos: ꝛ sūmā
reuocatiōis ꝑ
bester impetra
te vt habetur. ſ.
ca. iij. ꝛ. viij. ꝛ iō
excogitauit ſi
cut dō litteraꝝ
ꝛ eloquēs quali
ter aman potuit
decenter descri
bere machinatō
nē suā colorādo
appeti bōitate
et qūo mardo
cheus reuocato
rias litteras po
tuit decenē dictare bono re⁹ ꝛ seruato: ita q̄ ñ notare
tur ō irrationabili mutabilitate: quod ꝑz ex hoc q; forma
litteraꝝ aman q̄ habeꝫ. j. xiij. ca. et forma litteraꝝ
reuocatoriaꝝ que habeꝫ. j. xvj. ca. accepte sunt ō verbo
ad verbū de ioſepho libro antiquitatū. xj. in quo descri
bit bistoriā bester: ꝛ idē ꝓbabiliter videtur de alijs hic
sequētibꝰ. q; fuerunt ꝓdicto modo excogitata et scri
pta: et postea editione vulgate inserta. Ad dei laudez:
cuius est bono: et gloria in secula seculoꝝ Amen.

Explicit postilla fratris Nicolai de lyra sup Bester.

Anno scdo r egnãte artaxerxe ma xj. rimo: pma die mẽsis nisan: vidit somniũ mardoche⁹ filꝰ iaheti: filij semei: filij cis de tribu beniamĩ: hõ iude⁹ q̃ habitabat i vrbe susis: ỽ magn⁹ ⁊ int̃ pmos aule regie. Erat aũt ỽ eo numero captiuoꝝ q̃s transtulerat nabuchodonosor rex babilõis de hierlm cũ iechonia rege iuda: ⁊ hoc est sõniũ fuit. Appuerũt voces et tumult⁹: tonitrua et tremot⁹ ⁊ cõturbatõ sup tẽrã: et ecce duo dracões magni patiq̃ cõtra se in plũ: ad q̃ cũ clamorẽ cũcte cõcitate st nationes: vt pugnarẽt cõtra gẽtẽ iustoꝝ. Fuitq̃ dies illa tenebrarũ et discrimis: et tribulatois ⁊ angustie ⁊ ingẽs formido sup trã. Cõturbata q̃ ẽ gẽs iustoꝝ timentiũ mala sua: ⁊ pparata ad mortẽ clamauerũtq̃ ad dñm: ⁊ ill⁹ vocifer ãtibꝰ: fons puꝰ creuit i fluuiũ maximũ: ⁊ in aq̃s plimas redũdauit. Lux ⁊ sol ort⁹ ẽ: ⁊ hũiles exaltati sũt: ⁊ vnoꝝauerũt iclytos. Quod cũ vidiss set mardoche⁹ ⁊ surrexisq̃ ỽ stratu: cogitabat qd ꝛ facer vellꝫ: ⁊ firũ bẽbat i aĩa: scire cupiens quid significaret somniũ. La. xij.

Morabat aũt eo tpe i aula regĩ. cũ bagatha et thara eunuchis regĩ: q̃ iamitoꝛs erãt palatij. Cũq̃ itellexissꝫ cogitatiões eoꝝ ⁊ curas diligẽti⁹ q̃uidissꝫ: didicit q̃ conarẽt i regẽ artaxerxes man⁹ mittẽ: ⁊ nũciauit sup eo regi. q̃ ỽ vtroq̃ hĩta q̃ꝛ pfessos iussit duci ad mortẽ Rex aũt q̃ gestũ erat scripsit in ꝓmentariꝭ. ſꝫ ⁊ mardoche⁹ rei mẽoriã tris tradidit. Precepitq̃ ei rex vt i aula palatij morareꝛ: dat⁹ ei ꝓ ꝛlatiõe muneribꝰ: Aman ỽ filꝰ amadath i buge⁹ erat gl̃iosissim⁹ coꝝ rege. et voluit nocẽ mardocheo ⁊ pplo ei⁹ ꝓ duobꝰ eunuchis regĩ q̃ fuerãt int̃fecti. Nuciauitq̃ phemiũ. q̃ sequũt i eo loco posita erãt vbi scriptũ ẽ in volumĩe: ⁊ diripuerẽt bõa vt subst̃tias coꝝ. q̃ in sola vulgata editõe repim⁹. Eplẽ aũt hoc exẽplar fuit

Rex maxim⁹ artaxerxes ab india vs(q) xiij q̃ ethiopiã cẽtũ vigĩti septẽ puinciaruꝫ pncipibꝰ ⁊ ducibꝰ q̃ eⁱ⁹ imperio subiecti sũt: salutẽ. Cũ plimis gẽtibꝰ iparẽ ⁊ vniũsũ ozbẽ mee ditiõi subingassẽ: volui neq̃q̃ abuti potẽtie magnitudie. ſꝫ clemẽtia ⁊ lenitate gubnare subiectos: vt absq̃ vllo troze vitã silẽtio trãsigẽtes optata cũct̃ mortalibꝰ pace fruerẽt. q̃rẽte aũt me a pciliarijs meis qũo possꝫ hoc ipleri: vn⁹ q̃ sapia ⁊ firꝰ ceteꝛs pcellabat: ⁊ erat p⁹ regẽ sco⁹ aman noie idicauit mĩ i toto ozbe trarꝫ pplꝫ eẽ diſpsũ q̃ nouis vtereꝛ legibꝰ: ⁊ ꝺ oim gẽtiũ cõsuetudiez faciẽs: regũ iussa ꝓneneret ⁊ vniuersaꝫ pcordiã natõnũ sua diffẽtiõe violarꝫ. Qõ cũ didicissem⁹: videres vnã gẽtẽ rebellẽ aduersꝰ oẽ hoiz gen⁹ pũsis vti legibꝰ. nr̃isq̃ iussiõibꝰ ꝓire ⁊ turbare subiectaꝫ nobꝭ puinciaꝫ pacez atq̃ ꝓcordiã iussim⁹ vt q̃scũq̃ a man q̃ oibꝰ p uicijs ꝓpositꝰ ẽ: ⁊ scdus a rege: ⁊ quẽ pius locꝰ colum⁹ mõstrauerit: cũ pueris ac liberis vleãt ab inimicis suis nllusq̃ eoꝝ miſereaꝛ. xiij. die duodecimi mẽsis adar ãi pũris: vt nepharij hoies vno die ad iferos descẽdentes reddãt im pio nr̃o pacẽ quã habuerãt. Ducisq̃ exẽplar eplẽ. Que sequũt p⁹ cũ locũ scripta repi: vbi legit̃: pgensq̃ mardoche⁹ fec oia q̃ ei mãdauerat hester: nec tñ hõt̃ i hebraico ⁊ apud nullũ penit⁹ ferũt int̃ptũ. Mardoche⁹ aũt vidicat⁹ ẽ dñm mẽoꝛ oim opũ ei⁹ ⁊ dixit. Dñe dñe rex oĩ potẽs i ditione. n. tua cũcta st posita: ⁊ nõ ẽ q̃ possit me resistere volũtati si voluerit ẽ saluare isrl. Tu fecisti celũ ⁊ trã: ⁊ q̃cq̃d celi ãbitu p̃tinet: dñs oim es: nec ẽ q̃ resistat maiestati tue. Cũcta nosti ⁊ scis. q̃ nõ p superbia ⁊ cõtumelia ⁊ aliq̃ gl̃e cupiditate feceri hoc: vt nõ adorarez aman iupbissimũ: libẽt. n. p salure isrl̃ et vestigia pedũ ei⁹ osculari pat⁹ eẽz: ſ timui ne honoꝛe dñi mei trãsferẽ ad hoiez: ⁊ ne quẽq̃ adorarẽ: excepto dõ meo. ⁊ nẽ dñe rex ds abrahã miserere pplõ tui: q̃ volũt nos inimici nr̃i pdere ⁊ hereditatẽ tuã trahere: Ne trapias pt̃e tuaz quã redemisti te egypto. Exaudi tpcatiõez meã: ⁊ ꝑti⁹ esto sorti ⁊ funiculo tuo: ⁊ uerte luctũ nrm i gaudiũ vt viuẽtes laudem⁹ nomẽ tuũ dñe ⁊ ne claudas oza te cancẽtiũ. Dis q̃s israel pacifice ⁊ obliscẽtes declamauit ad dñz

Heo q̃ eis certa moꝛs ipẽderet. La. xiiij

Ester q̃z regia cõfugit ad dñm pauẽs periculũ q̃ imminebat: Cũq̃ ꝓposuissꝫ vestes regias: fletibꝰ ⁊ luctui apta idumita suscepit: ⁊ pro vnguẽt̃ varijs cinẽr ⁊ sterco re ipleuit caput ⁊ corp⁹ suũ humiliauit iciunijs: oiaq̃ loca in q̃bꝰ ãa letari ꝓsueuerat: crinũ laceratõe ꝓplenit ⁊ tẽpcabat dñz tũ isrl̃ dicẽs. Dñe mi q̃ rex nr̃ es sol⁹ adiuua me solitariã. ⁊ cꝰ ꝑter te null⁹ ẽ auxiliatoꝛ alt⁹. Periculũ meũ i manib⁹ meis est. Audiui a pte meo q̃ tu dñe tulisses isrl̃ te cũctis gentibꝰ ⁊ pres nros ex oibꝰ retro maioribꝰ suis vt possideres hereditatẽ sempit̃nã: fecistiq̃ eis sic locut⁹ es. Peccauim⁹ i ꝓspectu tuo ⁊ idcirco tradidisti nos i man⁹ inimicoꝝ nr̃oꝝ. Coluim⁹ ei⁹ deos coꝝ. Just⁹ es dñe. Et nũc nõ eis sufficit q̃ duriss̃ima nos oppꝛimũt seruitute. sed robur manuum suaꝝ idolorum potentie ꝛputantes volunt tua mutare ꝓmissa. ⁊ delere hereditatez tuã: ⁊ claudere oza laudãtiũ te: atq̃ extinguere gloriã templi ⁊ altaris tui: vt aperiant oza gentiũ et laudent idolorum fortitudinem et pdicent carnalẽ regez in sempiternũ. Ne tradas dñe sceptꝛ tuũ his q̃ nõ sunt: ne rideãt ad ruinã nr̃am. sed cõuerte consiliũ eoꝝ super eos. et eum qui in nos cepit seuire disperde. Memento dñe et ostende te nobis in tpe tribulatiõis nostre: ⁊ da mihi

fiduciã dñe ret ꝛoꝛ ꝛ vniuerse ptãris: tribue
fmonẽ ꝓpositũ i oꝛe meo i ꝓspectu leõis ꝛ trãſ
fer coꝛ illi⁹ i odiũ hoſtiũ nr̃i: vt ꝛ ipe peat: ꝛ ceti
q ei cõſentiũt. Nos aũt libera i manu tua: et
a diuua me nllus aliõ auxiliũ hñe nisi te dñe:
q hẽs oim sciaz. ꝛ nosti qz oderi glam iniquo
rũ ꝛ ꝛtester cubile icircũcisoꝛ ꝛ ois alienige
ne. tu scis necessitatẽ meã q⁹ abominꝛ signũ
supbie et glie mee qõ ẽ sup caput meũ i die⁹
ostẽtatõis mee: ꝛ ꝛtester illud q̃i pãnũ men
struate: ꝛ nõ portẽ i diebꝰ silẽtij mei: ꝛ q⁹ nõ co
mederi i mensa aman: nec mihi placuerit pui
uium regis ꝛ nõ biberi vinũ libaminũ: ꝛ nũq̃
letata sit ancilla tua: exquo huc trãslata sum
vsq; in pñtẽ die: nisi in te dñe ⁹ abraã. Deus
fortis sup oẽs: exaudi vocẽ eoꝛ q nulla aliam
spẽ hñt: ꝛ libera nos ꝛ manu iniquoꝛ ꝛ erue
me a timoꝛe meo.

¶ Hec quoq; addita reperi in additione vulgata.

ET mãdauit ei: haud dubiũ q̃n xv.
hester mardoche⁹: vt ingrederet ad re
gez: ꝛ rogaret ꝑ ꝓle suo ꝛ ꝑ pria sua.
Meoꝛare in q̃t diez hũilitat̃ tue: quo nutrita
sis in mãu mea. qz aman scõs a rege locut⁹
est ꝛ nos in moꝛte ꝛ tu inuoca dñm ꝛ loq̃re regi
ꝑ nob. libera nos ꝛ morte. Die aũt tcio ꝛpo
suit vestimta ornat⁹ sui: ꝛ circũdata ẽ glia sua
Lũq; regio fulgẽt hitu inocasꝫ oim rectoꝛez
ꝛ saluatoꝛẽ ꝛtũ assũpsit duas famulas: ꝛ sup
vnã q̃dẽ innitebat q̃ ꝑ ꝛlitas et nimia teneri
tudinẽ coꝛp⁹ suũ ferre ñ sustinẽs: alta aũt famu
la seq̃bat dñam: ꝛfluẽtia i humũ idumẽta
suitẽtas. Ipa aũt roseo coloꝛe vultũ pfusa: et
gratis ac nitẽtib⁹ ocul̃ tristẽ celabat aim: ꝛ ni
mio timoꝛe ꝑctũ. Ingressa igit̃ cuncta ꝑ oꝛdi
nẽ ostia: stetit cõtra regẽ: vbi ille residebat su
per solũ regni sui: idut⁹ vestib⁹ regijs: auro
q; fulgẽs: ꝛ pciosis lapidib⁹: eratq; tribꝰ aspe
ctu. Lũq; eleuasset faciẽ ꝛ ardẽtib⁹ ocul̃ furo
rẽ pector̃ idicasset: regia coꝛruit ꝛ pallorem
coloꝛe mutato: lassuq; sup ãcillã reclinauit ca
put. Cõuertitq; ⁹ ispm regi ꝛ imãsuetudiez ꝛ
festin⁹ ac metues exiliuit ꝛ solio ꝛ sustẽtãs eã
vlnis suis dõec rediret ad se: hys ꝛbis blãdie
bat: Quid hẽs hester? Ego sũ fr̃ tu⁹: noli me
tuere. nõ moꝛiez. Nõ. n. ꝑ te: ꝫ ꝑ oib⁹ hec lex
ꝓstituta ẽ. Accedẽ igit̃ ꝛ tãge ceptꝝ. Lũq; illa
reticez: tulit aureã ẏgã. ꝛ posuit sup collũ ei⁹
ꝛ osculat⁹ ẽ eã ꝛ ait. Cur mihi ñ loq̃ris. Que
rndit. Vidi te dñe q̃i angelũ ⁹i ꝛ ꝑturbatũ ẽ
coꝛ meũ ꝑ rioze glie tue. Ualde. n. mirabil̃ es
dñe: ꝛ facies tua plẽa ẽ gr̃az. Lũq; loq̃reꝛ rur
sus coꝛruit: ꝛ pene exanimata ẽ. Rex aũt turbabat̃
ꝛ oẽs ministri ei⁹ cõsolabãt eum.

Exẽplar epl̃e regi artaxerxis quã ꝑ iudeis ad
totas regni sui ꝓuincias misit: qd ꝛ ipm i he
braico volumine nõ habetur. Cap. xvj

RExt magn⁹ artaxerxes: ab india vsq;
ethiopiã centũ. xxvij. puinciaz ꝛ duab⁹
ac ꝓncipibꝰ q̃ nr̃e iussioi obediũt: salu
te dic̃. Multi bonitate ꝓncipũ ꝛ honoze q̃ i eoꝝ
collat⁹ ẽ: abusi sũt i supbiã: ꝛ nõ solũ subiectos
regib⁹ nitũr̃ oppmere: ꝫ data sibi glaz nõ fe
rẽtes: i ipos q̃ ꝛtulerũt molirũr̃ insidias Mec cõ
tẽti sũt gr̃as ñ agere bñficijs: et hũanitatis i se
iura violare: ꝫ ꝛi q̃z cũcta cernẽtis: arbitrãt̃
se posse fugere ſniaz. ꝛ intm̃ velanie ꝓruperũt
vt eos q̃ credita sibi officia diligent obſuãt: ꝛ
ita cũcta agũt vt oim laude digni sint: mẽda
cioꝝ cunicul̃ conẽt̃ subuertere: dũ aures ꝓnci
pũ simplicez ex sua nã alios estimãtes callida
fraude ꝛcipiũt. Que res et ex ꝛteritis ꝓbat̃
historijs: ꝛ ex his q̃ gerũt q̃tidie: quo malis q̃
rũdã suggestoꝛib⁹ regũ studia ꝛprauẽt̃. Visũ ꝑ
uidẽdũ ẽ paci oim puinciaz. nec putare ꝛbet̃
si diusa iubeam⁹ ex ai nr̃i venire leuitate. ꝫ ꝑ
q̃litate ꝛ necessitate tpum: vt reipublice po
sit vtilitas ferre ſniam: Et vt manifesti⁹ qõ
dicim⁹: itelligatis. Amã filiꝰ amadathi: ꝛ aio
et gẽte macedo: alienusq; a pſaꝝ sãguine ꝛ pie
tatẽ nr̃am sua crudelitate cõmaculãs: pegri
n⁹ a nob suscept⁹ ẽ: ꝛ tãtã i se expert⁹ hũanita
tẽ vt ꝑ nr̃ vocaret̃: ꝛ adozaret̃ ab oib⁹ ꝑ⁹ regẽ
scõs q̃ intm̃ arrogãtie tumoꝛe sublat⁹ ẽ: vt re
gno ꝑuare nos niteret̃ ꝛ spũ. Mã mardocheũ
cui⁹ fide ꝛ bñficijs viuim⁹ ꝛ cõsortẽ regni nr̃i
hester cũ oi gẽte sua nouis q̃busdã atq; inau
ditis machinis expetiuit i moꝛtẽ hoc cogitãs
vt ill̃ inꝛfectis insidiaret̃ nr̃e solitudi ꝛ regnũ
ꝑaz trãsferret i macedõas. nos aũt a pessimo
moꝛtaliũ iudcos neci ꝛstiatos i nlla penitus
culpa repim⁹: ꝫ eoꝝ iustis vtẽtes legib⁹: ꝛ fi
lios altissimi et maxim̃i sempiꝝ viuẽtis ꝛri c⁹
bñficio et ꝑũb nr̃is et nob regnũ est traditũ:
et vsq; hodie custodit̃. vñ eas ẽas q̃s sub noie
nio ille direꝛat sciatis eẽ irritas. Ꝓo q̃ sce
lere añ portas h⁹ vꝛb. i. susts. ꝛ ipe q̃ machiat⁹
ẽ et ois cognatio ei⁹ pendẽs i patibul̃: ñ nob ꝫ
do reddẽte ei q̃ meruit. hoc aũt edictũ q̃ nũc
mittim⁹ i cũctis vrbib⁹ ꝓponat̃: vt ꝫ iudis vti
legib⁹ suis. Quib⁹ ꝛbetis esse admicto vt eos
q̃ ead necez eoꝝ ꝑuerãt: possint inꝛficeꝛ ter
ciadecia die mensis duodecimi q̃ vocat̃ adar
Hãc eiñ diez ⁹ oipotens merozis et luct⁹ eis
vertit i gaudiũ. Vnde et vos inter ceteros fe
stos dies: hãc hitoꝛe diez: et celebrate eam cũ
omni letitia: vt et in poster̃ cognoscat̃: oñs q̃
fideliter ꝑsis obediũt dignã ꝓ⁹ fide recipere
mercedez: q̃ aũt insidiant̃ regno eoꝝ: pire ꝓ⁹
scelere. Dis aũt ꝓuincia et ciuitas q̃ noluerit
solennitatis h⁹ esse ꝓceps: gladio et igne pe
at et sic ꝛleat̃ vt nõ solũ hominib⁹. sed etiã in
via bestijs sit in sempiternũ: ꝓ⁹ exemplo con
tempt⁹ et inobedietie. ¶ Explicit liber hester

Prologus in li. Job

Incipit primus plogus in libꝝ Job.

Jaut fiscellā iunco texerem ꝛc. s. cut Jsidorus ait in libro etymo. libꝝ iob quida moy sen scripsisse arbitrant: alij vnuꝫ exꝓbis: nōnulli vo eundē iob post plagā sue passionis scriptorez fuisse existimāt arbitrantes: vt qui certamina spūal pugne sustinuit: ipe narraret qs victoria sit expetiit ꝛc Et nota q hieronym⁹ bis trā stulit libꝝ istū: primo ō greco in latinū co rrigendo trāslationez lxx. interptum: scdo de hebreo i latinū nullū fequēdo interpretē. sine translationi prepositi hūc plogū: vñ duri eum primitus exponendū habet aūt quatuor principalas. In prima dicit hiero. q emuli eum reprehendebant: q spūalibus intēdebat et error correctōi: qui tamē nunq̄ cū reprehenderent: si vacaret tpalibus et carnalitatē corruptioni: vnde dicit: Si aut fiscellā ꝛc. In secūda repbēdit eos qui non curāt de codicum vicio dūmodo sit i eis exterior pulchritudo: ibi. Tāta est. n. vetustatis cōsuetudo ꝛc. In tercia inuitat benuolos suos in libꝝ iob �𝔣m. lxx. diminutū primit⁹ et corruptū: iam �𝔣m trāslationē suā vt integrū recipiant et correctū: ibi. Quapropter o frēs dilectissimi ꝛc. In quarta pte excitat lectoris attentionē: vt diligenter cōsideret qualiter in ista trāslatione supleuit diminuta amouit superflua: dilucidauit obscura: ibi. Igit z vos z vnūquēq; lectorē ꝛc. Dis visis sra exponāt: Fiscella vas est vimineū vel de iuncis marinis cōtextū: de quo legit: Exo. xj. a. Sumpsit fiscellā scirpeā ꝛc // b Aut palmarū. i. arbor. // c Folia cōplicarez. p spōtulis faciendis. // d In sudore vultus. ꝑm q dicit Genē. f. In sudore vultꝰ tui ꝛc. // e Et ventris opus ꝛc. id est fiscellas aut spōtulas ad vendendū facerē. et de earū pcio laute comedere et bibere. // f Nullus morderet. occulte terrabēdo. // g Nemo repbenderet. argues in aperto. // h Cūm qui nō perit. Job. vj. c. Oparmini dñō qui nō perit i. bonū opus quo aia reficit. Job. xij. c. Meus abus ē vt faciā voluntatē eius qui me misit: vt pficiā opus eius. Aliqui libri habent: Cibum qui non putrit. quod mihi est: cum non dicat putrio tris: sed putreo putres. // i Sentibus virgul tisq̄. i. maioriꝫ errorib⁹: hec sentis: huius sentis: sicut ait buguicio dicitur spina rarbor: spinosa: queet sentir sentidis dicitur: z dicitur a sentio: quia grauiter sentit cum pungit. per sentes itaq; que grauius offendūt intelliguntur maiores errores. per virgulta per que plane incedimus intelliguntur minores. // k Error mihi geminꝰ iungitur. i. simul imponit: quia // l Corrector viarū fallacius vocor. ecce primus error. // m Et errores non auferre sed serere. id est seminare: ecce secūdus error. Ut autez dicit quida // l Geminus. id ē naturalis: a genio qui dē⁹ nature: in nulla bibliā inuenitur potius est adinuentio q̄ ista. // o Tāta est enim vetustatis cōsuetudo. id ē tanta vim habz cōsuetudo vetusta. J. Thessal. iij. d. Rogamus vos fratres vt abūdetis magis et operā detis vt q̄etā sitis ꝛc. glo. Difficile ē dimittere cōsuetudinem. vnde Diet. xxj. f. Si mutare potest ethiops pellem suā aut pardus varietates suas: et vos poteritis benefacere cum didiceritis malum. puer. xxj. a. Zdolescens iuxta viaꝫ suam etiā cum senuerit non recedet ab ea. // p Ulcera placcāt. q̄uis cōsentiāt illa esse peccata z mala: tamē placēt. // q O frātres dilectissimi. Jo quid ad heliodorū z paulinuꝫ quibus scribebat: vel generaliter ad oēs beninolos z amicos. // r Pro flabello. flabelluꝫ dicit instrumentū quo expellunt muscas: qō alio nomie cinuscatoriū dicit: z dicit a flo flas: qz flatū facit cum mouet in aere. // s Calathis dicit calatbus corb⁹ vel panerū: et dicit a calō qō ē lignū: qz fit ō lignis. spōtula dr parū corbus diminutiū a spōta qō est vas vimineū vel unceū: z dicit a spōto furnices: vnde in quibusdā locis texit: vel dicit spōta ab aspōtando. quia ibi necessaria deportant. Quia vo monachi antiqui⁹ flabella z calathos z spōtulas faciebant: z amicis suis ea pro munere erogabāt: ripe hiero. erat monachus: ideo explicat de his. q. d. p hui⁹modi munusculis mitto vobis vona spiritualia in pportuum per māsura. // t Beatū iob. i. libz beati iob. // y Qui ad huc apud lati. ia. in stercore. alludit ei qō dicit Job. ij. c. Qui testa sumiem radebat sedēs in sterquilinio. // z Et vermibus scatebat. i. ebulliebat vermibus erroꝝ. scatere ꝓpie est aquarū: qñ ebulliūt et erūpunt de cataractis suis vnd hec scatebra dicitur huiusmodi ebullitio vel eruptio vel ortus aquarum. // y Gaudete. id est cum gaudio sis scipite. // 3 Integrum. id est sine defectu et errore. // a Duplicia ei ꝛc. illud sumit de vltimo iob. // b Feci cum. id est librum suum. // c Habere que amiserat. i. q̄ subtracta erāt in alijs translationib⁹. // d Igit et vos o heliodore et pauline. // e Et vbicūq; in ista prima editiōe mea. // f Viderit⁹ gulas. i. obelos. // g Imago stelle. i. asteric⁹. dā sit asteric⁹: dā obel⁹: z qō officia exant

Incipit primus plogus in Job ꝑm hebraicum

Jaut fiscellā iunco texerem: [b]aut palmarum [c]folia cōplicarem: vt in [d]sudore vultus mei comederem panē: [e]z ventris op⁹ solicita mente ptractarē: [f]null⁹ morderet: [g]nemo repbendere. Nūc aūt q̄ iuxta sentētiaz saluatoris volo opari [h]cibum qui nō perit z antiquā diuinoꝝ voluminū uiā [i]sentibus vgultisq; purgare: [k]error mihi [l]geminus iungitur: [m]corrector viarū fallacius vocor: [n]et errores nō auferre sed serere. [o]Tāta est. n. vetustatis ꝓsuetudo: vt etiā confessa plerisq; [p]vicia placeāt: dū magis pulchros hīe volunt codices q̄ emendatos. Quapropt⁹ [q]o frēs dilectissimi vnicū nobilitatis z būlitatis exemplar: [r]p flabello [s]calathis sportellisq; munusculis mōnachoꝝ: spiritalia hec et māsura vona suscipite ac [t]beatum iob [y]qui adhuc apud latinos iacebat in stercore: [z]et vermibus scatebat erroꝝ integrū imaculatūq; [3]gaudete. Nūo. n. post pbationē atq; victoriā [a]duplicia sunt ei vniuersa reddita ita ego i lingua nostra vt audacter loquar [b]feci euꝫ [c]habere q̄ amiserat: [d]Igitur z vos et vnūquēq; lectorē solita pīa tiōe cōmoneo: z in pncipijs librorꝝ ea dē semp annectēs rogo: [e]vt vbicūq; semp pcedentes vgulas⁹ videritis: sciatis ea q̄ subiecta sūt: in hebraicis voluminib⁹ non hāi. Porro vbi stelle[g] imago pretulerit: et hebreo in sermone nr̄o addita sunt. Necnō et illa q̄ haberi videbātur et ita corrupta erāt: vt sensum legentibus tollerēt: ozātib⁹ vobis magno labore correxi: [h]magis vtile quid ex odio

inuenies. s. ante meduz illius plogi. s. Desiderij mei.

Rat⁹. i. existimas. Quid. i. aliud.

Magis vtile venturū. i. puenturū.

Ecclesiis xpi ex odio meo. i. ex trāslatiōe mea: q̄ me reddit plurib⁹ odiosum: vel pter quā incurro odium multoz.

Im Oz ex alioz negocio meo ecclesijs xpi venturum ratus: q̄ ex alioz negocio.

Incipit prologus in iob fm trāslationē septuaginta

QOgoz p singulos scripture diuie libros aduersantiz ndere maledicti: q̄ interpatiōz meā reprehensionē septuagīta interptum criminant: q̄si nō 7 apō grecos aq̄la symmach⁹ 7 theodotion vel vbū e vbo: vl̄ sensum e sensu: vel ex vtroq̄ cō mixtū et medie tēperatū ge⁹ trāslationis exp̄sserint: et oia vet̄is instrūti volumia origenes obel' astericisq̄ distinxerit: q̄s vel additos: vl' de theodotiōe sūptos translatōni anteq̄ inseruit: pbas esse q̄ addituz est. Discāt igit obtrectatores mei recipe in toto q̄ in partib⁹ susceperūt: aut interpatiōz meā cū astericis suis radere Neq̄. n. fieri pōt: vt q̄s plura intermisisse susceperint: nō eosdē etiā i q̄busdam erasse fateant: papue in iob: cui si ea q̄ sub astericis addita sūt subtraxeris: ps maxima truncabit: et hoc dumtaxat apud grecos. Ceterū apud latinos añ eam trāslationez quam sub astericis et obelis

natur. i. crimiose mihi imponūt: q̄ interp̄tationē istaz fecerim in reprehensionē. lxx. 7 tñ alioz trāslatiōes recipiūt: vnō sequit: Quasi nō apud grecos aquila symmachus 7 theodotion ꝛc. Et tangit Hiero. triplex genus trāslationis: primū est q̄n verbū ex verbo de lingua vna trāsfertur in aliā. secūduz ē: q̄n sensus ex sensu. tertiū ex vtroq̄ ꝓponit vel tempat. Ira plana ē. Nota q̄ post ascēsioz dñi annis cētū triū. aq̄la ꝑin⁹ interp̄tes ex hebreo i grecū floruit: deinde post annos. liij. theodocion: deinde post ānos. xxx. symmachus. de his plen⁹ inuenies in opusculo de vocabulis biblie: vbi exponit interpres. Isti dicēt hiero. isti trāstulerunt de hebreo i grecū sicut ego in latinū. 7 tñ inq̄ reprehendunt ab eis ꝓterea reprehēdūt me: eo q̄ trāslationē. lxx. de greco in latinū trāstuli 7 correxi cū astericis 7 obelis: q̄si nō sile fecerit origenes q̄ falsuz ē: vñ dicit: Et q̄si nō origenes distinxerit oia volumia vetens instrūti. i. veteris testamēti: p q̄ instruimur. Distinxerit inq̄. Astericis 7 obelis quos vl' additos auctoritate sua de hebraica veritate. Vel ō theodocione sumptos. i. de trāslatōne theodociōis: q̄ similiter cū illis figuris trāstulerat de hebreo in grecum. Inseruit trāslationi antique. quā de hebreo trāstulit i grecū. addendo que. lxx. omiserūt: 7 supflua iugulando supra in illo prologo. Desiderij mei ꝛc. ante me diū inuenies plenius de ista materia: 7 quid significēt asterici et obeli. Discāt igit ꝛc. etq̄ receperūt trāslationes alioz q̄ min⁹ sunt ꝓplete. Discāt igit obtrectatores mei recipe in toto. i. complete in trāslatiōe mea vetus testū. Q̄d susceperūt in pbus. i. in cōplete in alioz trāslatiōibus: et si vōlūt istā recipe nō vtiane illa trāslatione quā cū astericis 7 obelis cozreri. lxx. scz q̄ multo melioz 7 cōpletior: ē ista q̄ illa. Dicit ē: Discant ista⁹ que completior est recipe. Aut. debēt Radere. i. destruere Interpationē meā cū astericis suis. q̄bus manifestātur ea que deficiunt in trāslatione. lxx. Oz si nolūt eam destruere: patet q̄ sentiunt. lxx. diminutos fuisse: vñ dicit: Nō em̄ fieri pōt vt nō fateant. immo necesse est q̄ fateātur Eosdē. i. lxx. In quibuscā errasse 7 peccasse in Job vt quos ꝓsperarunt. alia ira In termississe plura. de hebraica veritate. Si igit recipiūt correctionē illam in qua omissa a. lxx. annotātur: multo magis debent trāslationē istam recipere in qua intra hebraicā veritatem plenius describūtur. Cui. s. libro iob. Si subtraxeris ea que sub astericis addita sunt. ab origene et alijs. Et hoc. i. huiusmodi detruncatio. Dumtaxat. i. tm̄mō. Apud grecos: est: non apud hebreos: nā apud latinos q̄ de greco trāstulerūt eadem detruncatio habebatur ante illaz trāslationē quā fecit hiero. auz astericas et obelis: et hoc est quod dicit: Ceterū. ꝓ. sed. Apud latinos. dcc. aut. dccc. versus ferme. i. fere desunt. Inte cā trāslationē quā sub astericis 7 obelis nup edidim⁹. i. cōposuim⁹ trāsferentes de

Explicit expositio ih⁹ prologi.

Incipit secūd⁹ prologus i librum Job.

CQOgoz p singulos ꝛc. Iste plogus ꝓponit illi translatiōi qua beat⁹ Hiero. libz iob ō hebreo transtulit in latinū: vñ dicit ipe in. ij. libro ꝓtra Rufinū: Trāslato ad libz iob quē post. lxx. interp̄tum editionē quā origenes obelis astericisq̄ distinxit ante annos plurimos latino sermoni datū: cum rursum iuxta ipm hebraicū verterē: sic locutus sum. Cogoz p singulos ꝛc. Habet añ iste plogus septē ptes principales. In prima muebit contra emulos recipientes alioz trāslationes. s. post. lxx. interptes: sua añt quasi supstuant: 7 in. lxx. interptum reprehensionē editā refutantes: vñ dicit: Cogoz p singulos ꝛc. In secūda arguit a minoz: q̄ ex quo receperūt alioz translationes que crāt incōplete: multo magis debuant istā que ꝓplete est recipe 7 que inmediate emanat a fonte li veritate p3 cum subdit: Hec añt translatio ꝛc. Quia vo iste liber apud hebreos est dubi⁹ 7 obscurus: sicut ipe test̄at. d. Obliqu⁹ em̄ apud hebreos totus liber ferē et lubricus. ideo in tercia pte notat transferendi diligentiā et solicitudinē. cuz dicit: Memini. n. me ꝛc. In quarta pte dicit: q̄ apud hebreos liber iste variū habeat stilum apud quos 7 metra esse. pbat: ne forte alicui videat incredulū: 7 hec ps incipit ibi. Q̄ principio itaq̄ vuminis ꝛc. In q̄rta eliminās emuloz suspitionē: translatiōis sue ostendit necessitatē: et se ad transferendū habilem. ibi. Iudicāt q̄pter canes mei ꝛc. In septa multipliciter innuit translationē suam alioz esse trāslationibus pferendā: tum. s. ratiōe fidei: q̄ ipe catholicus est ipi hereticī: tum q̄ ists cōpleta est: 7 alie diminute: ista verax: et alie sunt corrupte. omnia ista manifesta sunt litterā intuēti: et incipit ista ps ibi: Oz si apō grecos ꝛc. In septima ostēdit q̄ veracitas codicū p̄poneda est pulchitudini: quā de duab⁹ trāslationibus suis vt eligat lectoris deserens voluntati: et ista ps incipit: ibi. Habeāt qui volunt veteres libros ꝛc. Idis visis lr̄e insistam⁹. Maledictis. i. vituperijs 7 detractionibus. Aduersario 7. i. emuloz q̄ mihi aduersant. Crimi

greco in latinū. Decurtatus.i.abbreuiat⁹ ꝓpter tert⁹ diminutionē. Lacerat⁹ ꝓpter sententiarū diſcontinuationē. Corroſus ꝓpter intelligentie incōpletoēz

Feditatez.i.turpitudinē. vel Fluditatē. alia littera.i. apertū defectū. Hec aūt translatio mea.ſ.ſcōa trāſlatio Nullū de veritatē ſequit interpretē. ſicut ꝓma translatio ē greco in latinū in qua ſecut⁹ ſū translationem. lxx. cū aſtericis et obelis.i.ſuppliendo diminuta.z reſcindēdo ſuperflua. Sz ex ipō hebraico arabicoq; ſmōe. et interāū ſyro. Iſte tres ligue ammes ſunt.

Nūc ūba tē.q. d.hec noua trāſlatio nō ſemper exprimit verbū ex verbo:vel ſenſuz ex ſenſu. ſed qnq; ſicqnq; aliter:et qnq; vtrūq;. Quare aūt hoc fecerit ſubiungit dicēs.ga

Lot⁹ liber iſte Ferē.i. dicitur Obliquus.i.obliquē z obſcure loquēs.q: aliud prētendit:z aliud intendit.z iō accipienda ſunt verba nō in ſenſu quē faciūt.§ in ſenſu quo fiunt. vt eſt illud Job.ij. Benedic deo et morere.i.maledic. Et lubric⁹ in quo quis de facili poſſet labi ꝓ errorē male.ſ.intelligendo. Lubricū eñ eſt in quo ḡs de facili labit. ſicut ē glacies vel ēra argilloſa:lubricū dr̄ q; elabit nō tenet ſicut anguilla:q; quāto fortius ꝓmit:tāto citius labit':z dr̄ ſic liber iſte lubricus:q: qui te verbo ad verbū tranſferret:z oia ūba interpretaret ſm q; videntur ſonare:totū puerteret:z totū amitteret:z huic expoſitioni ꝑcordat exēplū de anguilla.j.poſitū. Retho:res.i. oratores:a rhetis quod eſt locutio:q: rhetorū⁹ neceſſaria eſt facūdia et copia locutionis. Schematiſmenos.i. defect⁹ modi loquendi ſchema eñ dr̄ imago vel figura z modus loqndi:ſicut dicit huguitio:mene defectus mōi cōmunis loquendi. Itē ſchema dr̄ ornatus vl figura. vñ ſm Donatū et Greciſmū huius due ſūt ſpecies.ſ.ſchema lexeos et ſchema dianoeos.i. figure dictionis:z ſententie:ſicut eñ homo varijs veſtimtis te coraī. ita oīō latinitatis tā ſoluta q; ligata ſchematibus adornatur et ſic dr̄. Schematiſmenos.i. defectus ornatus z figure:qui fit et carētia debite intelligentie:ſignificatio eñ dictionis eſt quaſi ornatus z figura eius:vñ qñ ſecūda ꝓpria ſignificatione:eſt ibi defect⁹ ornatus z figure.i. forme dictionis q; eſt ſignificatō. Dūq; aliud loq̄tur i.in locutione ꝓtendit. Aliud agit.i.alium ſenſū facit:z iō dr̄ lubricus.q: quāto quis verbo ad verbuz libri uſtū cꝛpſius tranſferret:tāto obſcurio:rē faceret.et quaſi totū ꝑderet.q: nō poſſet intelligi.cū aliud ſonēt verba:aliud intelligentia vera. Murenulā.i.lampredā.piſcis eſt ſimil anguille:z dr̄ murena a murina gre ce quod eſt murena latine:hāc femminini tm̄ ſexus ē tradunt z ꝓpere a ſerpente. ob id a piſcatorib⁹ tanq; a ſerpente fibilo euocatur z capitur:ictu autem fuſtis difficile uterumit:ferulam aūt ꝓtinus animam bre

nup edidūn⁹:ſeptingenti ferme aut octingenti verſus te ſūt. vt tecurtat⁹ et lacerat⁹ corroſuſq; liber ſeditatez ſui publice legentibus prebeat. Hec aūt trāſlatio nullum te veteriꝫ ſequit interprētē. ſed ex ipſo hebraico arabicoq; ſermone et interdū ſyro:nūc ūba:nūc ſenſus: nunc ſimul vtrūq; reſonabit. Obliqu⁹ eñ etiā apud hebreos totus liber ferē z lubric⁹:z q; greci rhetoreſ vocāt ſchematiſmenos:dū qui aliud loquit:aliud agit. Et ſi velis anguillā vel murenulam ſtrictis tenere manibus: quanto fortius preſſeris tāto cit⁹ elabit. Admiſi me eo intelligentiā huius voluminis lidiū quendā ꝓceptorez:qui apud hebreos ꝓtū⁹ hñ putabāt:ñ pariuis redemiſſe nummis: cui⁹ doctrina an aliquid profecerim neſcio. Hoc vnū ſcio:nō potuiſſe me interpretari niſi qđ ante intellexeram. A principio itaq; voluminis vſq; ad verba iob apud hebreos p̄ſa oratio eſt. Porro a verbis iob in quibus ait. Pereat dies in qua natus ſum: et nox in qua dictum eſt: cōceptus eſt homo vſq; ad eum locuz vbi añ finem voluminis ſcriptum ē. Iccirco ipe me reprehendo et ago penitentiaz in faulla et cinere. hexametri verſus ſūt. dactylo ſpondeo q; currētes z ꝓpē ligue idioma crebro recipiētes. z alios

Reddimiſſe.i.comparaſſe. redimere aūt nō dicit emere q: ſa craz doctrinā nō lz emere: Matthei.x.b. Grat⁹ accepiſtis gratis date. Itē Act. viij.c. Pecunia tua tecū ſit in ꝑditionē:qm donū dei exiſtimaſti pecunia poſſidere:ſi labores ſuos z expenſas ſuas licz redimere ab iniuſtis de tentoriꝫ. q; veritatem dei in iniuſticia detinent ſicut dr̄ ad Ro.j.c. et puer.xvij.c. Veritatē eme.i. redime et noli vendere ſapientiaz z doctrinam z intelligentiā Sapiē.vj.g. Non abſconda a vobis ſacra dei tē. Aliquid profecerim doc dicit. q: ita dñi intelligebat librum iob:ſicut ille magr̄ in hoc confundit eoz ſuphiā q; nolūt interrogare ea q; dubitāt:ꝫ ḡs dr̄ Eccl.ij.f. Ap̄ropinquate ad me indocti z congregate vos in domum diſcipline:quid adhuc retardatis? Interpretari.i.tranſferre de hebreo in latinū:interpretatio eni fit in diuerſis linguis:vt cinos grece:canis latine etymologia aūt fit in eadem lingua. vt cum dicitur lapis quaſi ledens pedem: Vſq; ad verba iob in quibus introducit iob loquens de ſepſo.iij.ca.a. Pereat dies in qua natus ſuz tē. Proſa.i. proſaica. Oratio eſt.i. proſaice ſcriptus eſt liber. proſa eſt producta oratio. z a lege metri ſoluta. ꝓnciam anti qui ꝓducturn dicebant et rectum. vñ que nō eſt flecta numero:§ recta proſa:oratio dicitur in rectū producenda. Alij proſam aiunt dictā ab eo q; ſpacioſius proruat et excurrat:nullo ſibi termino ꝓfinito:ita dicit Iſidorus etymol.j. Iccirco ipe me reprehēdo tē. Job.xlj. Verſus.a vertēdo dicunt:vñ Iſido.etymol.j. Verſus dicti ſunt ab eo q; pedibus in ordine ſuo diſpoſitis certo fine moderanē per articulos qui ceſa et membra nominātur:qui ne longius ꝓvoluerenē q; iudicū poſſet ſuſtinere:modum ſtatuit ratio. vñ reuerterētur:z ab eo dicitur verſus:q; vertitur. Hexametri.i. ſex pedū:ab hexa quod eſt ſex:z metrū quod ē accidēs pedis.i. diſcretio.p uenies in pede ex certo numero tēporum. Aliter dr̄ metrum vox conſtans ex certo numero ꝑdum: ſm q; octo metrorum genera diſtinguūtur:de quibus nihil ad ꝓſs.

Dactylo. illo pede qui conſtat ex vna longa ſyllaba z duabus breuibus:z dicitur a dactylon quod eſt digitus quia ad modū digiti a longiore nodo incboati in duas deſinit breues. Spondeo. illo pede q; conſtat ex duabus ſyllabis productis:vñ ſic dr̄. quia tractim ſonat. nā ſpondeus tractus q̄dam dicitur.i. ſonus q; fundebatur circa aures ſacrificantiū. vnde et bi qui tubis canebant in ſacris gentiliū ſpōdeales nomina habātur. In primo etymol. inuenies ſatis ō pedibus iſtis et alijs. Idioma.i. ꝓprietatem loquendi:ab idios quod eſt ꝓprium: et hemum

tem/ q̄ est sermo vel modulatio.idioma.i.ꝓprietas loqn di in qualibet lingua. Alios pedes nō earundem syllabarum/ sed eorundē temporū. vt siquis poneret p celeumaticum qui constat ex quatuor: breuibus pro dactylo: vnū Virgilius enei.x.q. Frictat in portas et duras obice portes. Aries dī que dam machina bellica et inde arietas.i.cū arietem impingere. vel impugnare. Ité rōe eq̄pollentie temporū spondeus ponitur pro dactylo: vnde Ouidius in primo metamor. nec brachia lōgo: margine terrarū porrexerat amphitrites.i.m are. ab amphi quod est circū z tero teris. q. circumcirca terit terram: sic igitur patz q̄ rōne equipollētie tēporū licet nō sit earundem syllabarū/ pes pro alio. Pedes autez dicūtur eo q̄ p eos metra ambulāt: sicut nos pedib⁹ ambulam⁹. Syllaba grece latine conceptio vl apprehensio dicitur a ꝓceptione literarū vñ vere illa est syllaba que ex pluribus nascitur litteris: nā vna vocalis p syllaba abuliue nō ꝓprie dī. io aūt syllabe lōge breuesq̄ dicūtur eo q̄ p varias vocū moras aut duplā aut simplā spaciā tpis bñ vident. ita dicat Ysido. in. j. etymol. z satis ꝓcordat cū priscriano vbi agit de syllaba. Rhythm⁹ dī. psa plosa nantias vbi ꝓpriores in fine clausularū. z dī a rhythmos grece q̄ est numerus latine. de q̄ Ysido. etymol. j. Rhythmus est qui nō est certo fine moderat⁹. et tñ rōnabiliter ordinat/ pedib⁹ earum. q̄ nihil aliud q̄ numer⁹ dī. Tinnulus. i. tinnicus vl pulsat sonās. z dī a tinnio tinnis q̄ est leue z purum et lucide sonare. z. ꝓprie dī de metallo et cuius sono dicit metallū. n. pcussus reddat hunc sonū tinnit. z inde dicatur tinnio. Prisianus in maiori volumine vbi agit de ꝓsonis verbi dicit q̄ tinnit: pluit: tonat: fulminat et consimilia q̄ ad homines nō ptinēt ꝓpriae inueniunt in tercia ꝓsona: impersonalia aūt ex ꝓpria figurā in prima z secūda.

Fertur numerus pedum solutus.i. libratus: nec artatus lege metri quod certis pedū mēsuris atq; spacijs terminatur: nec vltra dimensionē temporū ꝓstitutam. pcedit. Rhythm⁹ aūt hz nō determinatū numerū pedū: sed ꝓ voluntate conditoris ꝓtendit. Metrica. q̄ noueruntarte metrorū. Simpler. q̄ nō habet metrorū peritiā. Et sic predicto itaq; versu. s. Ieo reo me reprehendo. vñ. Ouid. vl.

Paruū coma. i. oro dicta vel pua diffinctio. coma interpretatur articul⁹. z dī in rhetorica pūctata platio aliquius oratiōis p multos ornatus dictiōes: vt Oratoris: oculi pudē mētis adesse: Eloquio: forma: nobilitate carēs. In prologo sup Esaiā plenius inuenies de comate colo et prodo.

Prosa. i. prosaica. S. in eode prologo exponitur q̄ sit psalmi. i. latini. Flacci. i. horatij. Graccus pindar⁹ et alceꝰ greci poete fuerūt. vide in epla ad paulinū. Sopphonē fuit puella q̄ metrice scripsit. vñ et sapphicū dr metrū ab ea inuentū. Psalteriū dr quo dicit orator. Psalteriū lyrici cōpositum pedes. S. in epla ad paulinū inuenies satis de psalterio et lamentationib⁹ hieremie. Fermē. i. fere. Cōprehendi. i. primi. Philonē. q̄ scripsit libros Philo iudeus natione alexandrin⁹ de genere sacerdotū fuit z posteā enumerat. xxx. libros quos philo cōposuit: et subdit. Sūt et alia eius monumenta ingenij q̄ in nostras manus nō pueneruṅ. Josephū q̄ quo dicit hiero. in li. illustriū virorum Josephus mathie filius ex hierosolimis sacerdos. a vespasiano captus cū tyto filio ei⁹ reliquis est: hiero. mā veniens. vij libros iudaice captiuitatis imperatoribus patri filioq; obtulit. q̄ z bibliothece publice traditi sūt. et ob ingenij gloriā statuā quoq; meruit rome. Scripsit aūt et alios. xxiij. antiquitatuz libros ab exordio mundi vsq; ad. xij. annum domitiani cesaris. vbi in. xij. antiquitatū libro scripsit: de dño ihesu christo in hñc modū. Godē tpe fuit ihesus vir sapiens: si tñ virum eum nominari phas ē. erat enī mirabilium effector operum. et doctor eorum qui libenter que vera sunt suscipiunt: plurimos quoq; tā de iudeis q̄ de gentibus sui habuit sectatores. et credebatur eē xp̄us eius. iniudicia nostrorū principū cruci eū pilatus affixisset: nihil ominus q̄ eum primo dilexerant pseuerarunt in fide: apparuit enī eis tertia die viuens ꝛc. Augenem. de hoc satis inuenies. S. in prologo sup Josue. Eusebium cesarien. qui scripsit ecclesiasticā historiam: de quo scribitur sic in libro illustriū viroꝝ: Eusebius cesaree palestine epūs in scripturis diuinis studiosissimus edidit infinita volumina ꝛc. dicitur aūt ecclesiasticus ad differentiā alterius eusebij q̄ fuit natione sardus z vercellensis epūs. Canes mei. i. detractores qui equaliter contra bonos z malos latrant. et omnes indifferenter laccrant quos nō amant. ad Phil. iij. Videte canes: videte malos operarios. videte concisionez Apoca. vlti. Foris canes z venefici z impudici et homicide et ydolis seruientes ꝛc. Interpretatione antiquā. xxx. que fuit omniū prima. Ex parte tpamentū est contra suptos. qui si forte alicuius lingue teneū et incompletam noticiam habeant quasi totam nouerit se dilatāt. Rhetorices: media correptā. a rhetis quod est locutio. q. facūdia necessaria ē rhetorib⁹. Ysido. i. j. etymo. Rhetorica ꝑpter nitorem et copiam eloquntie fue maxime in ciuilibus questionibus necessaria crebris matur. Detriti pp vehementiā studij. studium cū ē vehemēs applicatio animi cū magna voluntate ad aliquid ꝓficiendum. Aquila. qui post ascensionez dñi annis. cxxiij. ꝑm⁹ interpres et hebreo in grecū florut tēp⁹ p⁹ annos. lxij. theodotion. tempe post annos. xxx. symmach⁹. Heretici. s. ebionite q̄ pauper intēpt. q̄ pauper erāt in intelligētia. ō q̄b⁹ dicat Ysido. in. viij. etym. Idi semiudei sunt: z ita tenēt euangeliū: vt legē carnalit seruēt. z pp hoc dicunt hic. Judaizātes in nobis i carnali obseruatiōe legaliū imitātes. S. i. prologo

me vez dicere comprobabit Audiāt q̄propt canes met: iccirco me in hoc volumine labozasse nō vt interprationes antiquam reprehenderem: sed vt ea q̄ in illa aut obscura sunt aut omissa aut certe scriptorum vicio depravata manifestiora nostra interpratiōe fierēt: et hebreū ꝺmonem ex pte didicim⁹: et in latino pene ab ipis cunabulis inter grammaticos et rhetores et phos ētriti sumus. Nō si apud grecos post septuaginta editionē: iā christi euāgelio chorusčante iudeus aquila z symmach⁹ ac theodotion iudaizātes: heretica sunt recepti: qui in lta

pedes: nō earundez syllabarum: sed eorundem tꝑporū. Interdum quoq; rhythm⁹ ipse dulcis z tinnulus certis numeris pedum solutis: q̄ metrica magis q̄ simpler lector intelligunt. Ad supradicto autez versu vsq; ad finez libri: paruum coma quod remanet: prosa oratione ꝓtexitur. Quod sicut videt increpulū metra. s. eē apud hebreos et in more nr̄i flacci gracchiq; pindari et alcei et lappho: vel psalteriū: vel lamētationes hieremie vel omnia ferme scripturaṙ cantica cōprehēdi: legat q̄ philonē: iosephum: origenē: eusebiū: et eoruz testimonio

sup esdrā satis de ebionitis. Subdola interp̄tatione celarūt. qr dolose omiserūt in interp̄tationibus suis q̄ sibi cōtraria videbant. Subdolus la lum dicit latenē dolosus: astutus: versipellis: vanus. Mysteria. i. sacramēta vel secreta: a mystis vl mysticen grece qd est mysterium latine.

Hexaplis. vide expositionē supra positam i prologo sup iosue ante mediū

Vexillū crucis chrismate in baptismo impressū

Repetere. i. recitare: ⁊ i trāslatione ista recolligere omissa ab aliis translatoribus. Deprauata. a scriptoribus. Puro. sine additione: Fideli. sine subtractione vl immutatiōe. Fastidio sis. i. fastidio plenis: vel tedio affectis: q̄ scz multa viderunt ⁊ quasi satiati meliora fastidiūt sicut iudei fastidiebāt manna: Nu. xj. Nihil aliud respiciūt oculi nostri nisi man. tñ māna erat omne delectamentuz in se habens et omnis saporis suauitatem: sicut legitur. xvj. Sapi. Itē prouer. vij. Aia saturata calcabit fauū. In mēbranis. i. in pellibus. hec mēbrana dicitur pergamenū: quia de mēbris animaliū detrahit: vnde Persius. Jaz liber ⁊ bicolor positis mēbrana capillis. Inq̄ manus charte nodosaq̄ venit harūdo. Purpureus. i. colore purpureo picturatis. purpura autē habet sanguineuz colorem. Initialibus. i. capitalibus. i. grossis litteris sicut solēt fieri in initijs libroꝝ: ⁊ ideo ꝓpter grossitiē lr̄e potiꝰ hñt onera q̄ codices. Vel vncialibꝰ. i. vnciam auri vel alteriꝰ p̄ciosi coloris appēdentibꝰ: vl ad scribēdum tanto constātibus. Onera. ꝓpter sumptuositatem vel ꝓpter pōderositatē. Codices. Nota q̄ dicit Isid in. vj. ety. Codex multoꝝ libroꝝ est. liber vniꝰ voluminis ⁊ dicit codex p trāslationē a corticibꝰ arboꝝ: seu viciū q̄si caudex: q̄ in se multitudinē libroꝝ quasi ramoꝝ ꝓtineat.

Pauperes scedulas. i. scripta modici p̄cij tam in littera q̄ in mēbrana necduz in libros redacta. Nō q̄ sm Isi. in. vj. ety. sceda est p̄ma charta i qua notarius scribit ex ore magistri: ⁊ dicit a scindendo: et scribit sine aspiratione. sm alios scribit scheda cū aspiratiōe: ⁊ tunc dicit ex greco scheym vl schisse qd est scindere vl scissio: ⁊ inde hec scedula diminutiuū. i. chartula vel scriptū qd nōdum in librū redactū est. Septuagita iuxta grecos id est editio. lxx. ab hebreo in grecum translata: quā postea d greco trāstuli in latinū cū astericis ⁊ obelis. Et mea iuxta hebreos. i. ista q̄ vere mea ē qr nullū in ea seq̄r interp̄tem: sed immediate de hebreo trāstuli in latinuz. Quod vult. s. aut illā quā sz septuaginta de greco trāstuli in latinū cum astericis et obelis: aut illam que sine illis figuris imediate sumitur ab hebreis. Et probet. p effectū Se. esse: Magis studiosum. vtranq̄ editionē recipiēdo. Qr maliuoluz. vtrāq̄ vel alterā repellendo. Aliqui libri habent. Me. et est sensus. Probet. i. experiatur. in vtraq̄ studēdo. vel Probet. i. cōfirmet aduersarios cōfutando. Probet inquā: Me magis esse studiosum. id est magis amore veritatis in translationum studio laborasse. Qr maliuolum. vt. s. ex inuidia vellem. lxx. interpretes condemnare.

mysteria saluatoris subdola interp̄tatione celarunt: et tñ in hexaplis habent apud ecclesias: et explanant ab ecclesiasticis viris: quāto magis ego christianꝰ et de parētibꝰ christianis natus: et vexillum crucis in mea fronte portans: cuius studium fuit omissa repetere: deprauata corrigere: et sacramēta ecclesie puro ⁊ fideli aperire sermone: vel a fastidiosis vel a malignis lectoribus non debeo reprobari. Habeāt qui volunt veteres libros vel in mēbranis purpureis auro argētoq̄ descriptos: vel vncialibus: vt vulgo aiūt: litteris onera magis exarata q̄ codices: dūmodo mihi meisq̄ pmittant pauperes habere scedulas: et nō tam pulchros codices: q̄ emendatos. Vtraq̄ autē editio et septuaginta iuxta grecos et mea iuxta hebreos in latinū meo labore trāslata est. Eligat vnusquisq̄ quod vult: ⁊ studiosum me magis q̄ maliuolum probet.

Incipit argumentū in librum Job.

In terra q̄dez habitasse iob vsitidi ī finibus idumee ⁊ arabie: ⁊ erat ei añ nomē iobab. Et accepit vxorē arabissam: ⁊ genuit filiū quē vocauit ennō. Erat autē ipe filiꝰ quidē zareth de esau filijs filius: d matre vobosra: ita vt sit quintus ab abraam. Et hi sunt reges q̄ regnauerūt in edom: in qua et ipe regnauit: sed p̄mus in ea regnauit balach filiꝰ beor: ⁊ nomen eiusdē ciuitatis nachaba. Post hunc autem balach. Post eū iobab: qui vocat iob. Post iob autem cusram: qui erat dux ex themanorū regione. Et post illū regnauit adar filiꝰ beath qui excidit madian in cāpo moab: et nomē ciuitatis eiꝰ chetheauith.

Explicit argumentū.

Explicit qualiscūq̄ expositio istius prologi.

Prologus

Postilla Nicolai de lyra sup Job incipit.

Scientiā habe in me & omnia reddam tibi Matth. xviij. Cuius verbū, positū sit verbus ferui ad dñm: tñ pōt accipi ecōuerso: vt sit vōbū dei ad sanctū iob seruū suū: q̄ pter cōuersionē fideliuz ad deum tangz mēbroz ad caput suū: qđ dicit de vno pōt intelligi de altero & econuerso: sicut act. ix. dñs dixit Saule saule qđ me psequeris. ita ꝑ psecutionē fideliū dixit suā: et ecōuerso paulus aplūs ad Gal. ij. dixit: Christo ꝑfixus sum cruci. passionē sui capitis suā dicens p passionē & imitationē. Sic igit verbū passum ptum cōuenienter potest accipi: vt sit verbū dei ad sanctum iob sibi p fidē incorpatū. in quo quidē verbo duo notanē in quibus pcessus bui? libri & materia ptinent: primū est sancti iob stabilitas in aduersis: cū dicit: Patientiā habe. secūdū est dei liberalitas in pmiis reddendis: cū dicit: Et oia reddā tibi. vnde dicit. j. vlti. ca. Dñs aūt bñdixit nouissimis iob magis q̄ principio eius. & de vtroq; istoz pōtest accipi illud eccli. j. ca. Usq; in tēpus sustinebit patiens & postea redditio iocūditatis. temp? aūt sustinēdi patiēter est vsq; ad terminū diuini bñplaciti: qđ scit iob: vt patebit de vecursu libri: et secuta est redditio iocūditatis: q̄ deus sibi duplicauit in pśenti bona terrena: & in futuro sibi seruauit celestia. de pmo aūt. s. de patiētia iob in aduersus agit in hoc libro a pncipio vsq; ad vltimū ca. exclusiue. de secūdo. s. de diuia remuneratiōe agit vlti. ca. sicut magis videbit inferi? in libri diuisione duo pcedēte. Ne rūtn anecq; descendam? ad litterā exponendā: duo sunt pmittenda. primū est vtrū illud qđ in hoc libro ētractatum fuit pabola vl res gesta. Qđ qđ dixerūt aliqui iudei q̄ est pabola: & q̄ moyses scripsit librū istū vt habeē in libro qui apud hebreos dicit babahabatha. & ad declarādū cōditione virtutis patientie & eius remunerationē finxit hoīnē nomie iob multipliciter flagellatu: et amicos eius qui ad cōsolandū eū venerāt mutatos ad oppositū. s. ad ostendendū eū iniquū & pro peccatis pteritis a deo inferto flagellatū. ipm quoq; iob respondentē tandē obiectionibus eoz̄ subiunxit: sicut auctor libelli qui incipit: Ethiopū terras ⁊c. ad declarandū antiquitatē sacre scripture et eī? veritatē respectu fictionū poetarū: finxit vnā virginē nomie alath quod nomē in greco veritatem signat in latino: et quēdā pastorē cui? nomē pscudis. i. falsus vel falsitas in greco: adinuicē disputātes de sacre scripture historijs & poetarū fabulis. Sed hoc dictū non videē sacre scripture cōsonū. primo q̄: in pncipio huius libri exprimit? eius pria: mortes: possessiones: et proles tangz de regesta exprimēs cōditiones: & infra in fine amicis iob. Itē Ezech. xiij. dr ex pśona dei: Si fuerint tres viri isti in medio eius noe: danel: et iob. isti iustitia sua liberabūt animas suas. certū est aūt noe & danielē fuisse homines veros in rerū natura. Et quo cōcludit idem fuisse de iob a deo eis cōnumerato. Itē Ja. v. Ecce beatificam? eos qui sustinuerūt: sufferentiā iob audistis: & finē domini vidistis ⁊c. et quo credendū est iob fuisse verū hoīnē in rerū natura: sicut & christus verus homo passus & in nā humana. secūdū aūt pmittendū est de intentōe bui? autoris: q̄ ex hoc dependet intellect? bui? libri. Qđ qđ plen? intelligendū: sciendū & aliqui antiqui phi dei, prudentiaz negauerūt: sicut dem⁹ crit? & epicuri dicentes mūduz esse factū a casu. alij vo iz dixerunt incorruptibilia et supioza regi diuina, prudentia: ab hoc tñ excluserūt inferioza corruptibilia: et quoz̄ pśona dicit. j. xxij. Nubes latibulum eius: & circa cardines celi pambulat: nec nostra cōsideratalij vo corruptibilia q̄ cursu nature pagunt. dixerūt regi diuina, prudentia: tñ ab hoc exceperūt actus humanos et libez arbitriu, pcedātes: de quibus dicit trullī? fuisse: & bi inter alia mouebanē ad hoc q̄ nō videbāt qualit̄ infallibilitas diuine, prudentie staret cū libera arbitrij vertibilitate. Itē q̄ videbāt vt frequēter malos homines, psperari: & bonos tribulari: qđ nō videbāt cōuenire, prudentie dein quoz̄ pśona dicit Boeti?. j. de pso latōne: loquens ad dñm: Si a certo fine gubernas: dum solos respuis act?. Sed hoc dictū est fidei & moīb? cōtrariū: q̄ tollit pnas & pmia a deo, p demeritis & meritis reddēda: et p pśequēs timorē dei pnē & amorē. pter qđ dicit hic sanctus tho. de aquino q̄ hunc libz̄ exposuit elegāter & studiū sanctoz̄ doctoz̄ q̄ scientia habuerūt & infusionē vel acq̄sitionē fuit huic erroē a cordib? hominū remouere inter quos de pmis fuit sanctus iob: et in hūc dicit: sed vlter? dicit & intētio sancti iob in hoc libro fuit: suppositō q̄ res nāles reganē diuina, prudentia: declarare vlter? etiā actus hūanos diuina, prudētia regi: sed saluo meliori iudicio: nō videē fuisse eius hec intētio: q̄ tot? liber? ste, pcedit p modū cuiusdam disputatiōis inē iob et vna pte & amicos eius et altera. intentio vo disputātis pra aliquos nō est declarare vel, pbare illud in q̄ cū eo puenit: & eo suppositō tāq̄ vero & pcesso: pcedere vlter? ad, pbādū vel ip̄obāndū illud in q̄ dissentiūt. Manifestū est aūt ex, pcessu hūjus libri q̄ amici iob in hoc cōueniebāt cū eo: q̄ act? humani regunē diuina, prudentia: q̄ nitebanē, pbare cū a deo iuste punitū, p peccatis suis pteritis: et quo sequit necessario q̄ supponebāt, p certo diuinā, prudentiā ordinare & actib? hūanis. Hoc etiā pz manifeste p illud qđ habet. j. xxij. qđ idurit eliphaz themanites & tenētes oppositū: sicut allegatū est. s. Circa cardines celi pambulat nec nra pśiderat. vñ sb̄dit postea: Quoz̄ scientia lōge sit a me. & idē posset oñdi ex vbis aliox̄ amicoz̄ iob: & pter plixitatē omitto: maxime q̄ pdictus doctor hoc cōcedit in pcessu suo: & ideo pter videē dicēdū: q̄ intētio iob in hūc libro nō fuit declarare act? hūanos regi diuina, prudētia: & hoc supposito tangz ab aduersarijs cōcesso pcedē ad declarādum illud in quo dissentiebāt ab eo. qđ ait sic illud nō solū pz ex, pcessu libri: & etiā ex, pcessione doctoris pdicti: videlz q̄ amici iob teneret act? hūanos regi diuina, prudētia: tamē tenebāt q̄ aduersitates h? mūdi nō inferūē alicui nisi pter mala pterita: & pśentes non eueniūt alicui nisi pter pcedētia merita qđ est erroneū: pē qđ sanct? iob intēdit hoc libro declarare ꝑniū. s. q̄ aliq̄n in pnti malis eueniūt bona & iustis aduersa: ꝑm ordinē diuine, prudentie: ad quā ptinet punire mala & pmiare bona: & nō solū in vita pnti: sed etiā in futura: et q̄ hoc sit intētio sancti iob in hoc libro magis patebit, psequēdo tomino cōcedente.

¶ Sup prologū Job vbi dicit i postilla. Sed vlteri? dicit q̄ intētio sancti iob in hoc loco ⁊c. ¶ Additio.

Postillator videē impugnare positionē sancti tho. circa intentionē libri iob irronabiliter. Qđ qđ sit cndū: q̄ licz aduersarij iob cōcederent q̄ actus humani regerent diuina, prouidētia. sic tñ ponebant modū regendi: q̄ nō cōpetebat deo: & hoc in quātum dicebant q̄ deus pmiabat iustos & punieb at iniustos solum in bonis & malis tpalibus bui? vite: prout pz in, processu etiā fm postill. qui quidē mod? regendi nō opetit diuine iustitie. nā virtutū pmia etiā fm phm in hac vita dari nō pōt. vnde in. j. etbi. dicit: q̄ homines accipiūt honorē ab homib? loco pmij: ūsi nō habundē aliq̄d magis ad vandū. et quo patz q̄ pmiū virtutis cedit: ossē illud qđ tpaliter posset dari: & ideo tale pmiū nō est nisi vera felicitas: vñ si deus pmiaret iustos solū i, pśpitatib? bui? vite: esset ipi? pmiatio incōgrua: similiter cū aliqua peccata inducāt reatū pene eīne: vt in pma scde. q. lxxvij. arti. v. in corpe qōnis. si deꝰ talia peccata eternaliter nō puniret. derogaret diuine iustitie. Et q̄ sequit q̄ amici iob q̄ ponebāt q̄ deꝰ solū p tpalia bona bui? vite pmiabat iustos: et solū per tpalia mala huiusmodi puniebat iniustos. prouidētia dei circa humanos actus impliciter negabāt: ponēres cā eo modo quo deo nō posset ꝓpter reliq̄s prouidētia dei pcederet in cōfuso: sicut si aliqs pcederet deū esse creatorez celi & terre: & tñ cū hoc poneret diuina essentia eē corpreatalis impliciter negaret q̄ deus esset creator celi & terre nā vire? corporea nō pōt eē infinita: & tñ creatio reānit

Liber Job

infinitatē ꝓtētie: Itē attendēdū ē circa hoc q aliud ē locꝰ de intētiōe iob disputātis cū amicis. ꝛ aliud ꝺ intētione totalis libri iob. Intentio eīm iob in sua disputatione principaliter erat iustificare seipm. ſ. declarare q nō erat punitus ꝓp culpā suā: ꝙ oppositū amici sui intendebant ꝓbare. Sed intētio totalis libri iob principaliter versat circa hoc vt oñ datur res humanas a diuina prouidētia regi. ꝛ de hac intentione sanctꝰ tho. loquitur. vt ꝑz itueti bñ etꝰ ꝥba tc. Replica

Incipit liber iob. Cap. j.

VIr erat in terra bus[b] nomine iob.[c] Et erat vir ille [d]simplex[e] et rectus[f] ac timens deū: [g] et recedens [h]malo.[i] Natiq; sūt ei [k]septē filij ꝛ tres filie: [l]Et fuit possessio eius septem milia ouiū: et tria milia camelorū [m]quingēta quoq; iuga boū:

Circa libri iob principiū cū postill. ꝙnēdassē scīm tho. vt egregie huic libꝝ exponentē: ꝛ oñdisset intentionē iob in ℍ libro ñ. cē vt ꝓbet actꝰ būanos regi diuina prudentia: sicut sanctꝰ tho. dixit: burgē. dicit hāc reꝓbensiōem eē irrōnabilē. ꝛ tñ ipe burgen. nō soluit adducta postill. rōnem. arguit eīm sic. Irrōnabile est inter disputātes diligere ꝓbatiōis intētōez ad id qđ ab vtraq; ꝑte ꝓsupponit: et hoc eīm aristo. ꝓ bat in analeticis et alijs locꝭ ꝓncipia nō tenere ꝓbari. ℍ conclusiones: q principia tāq; cuncti[n] nota ꝓsupponūtur. q se ipſe sicut ianua ī domo quā nemo nisi cecus ignorat. iō dixit aristo. iij. metaph. In foribus q̄s delinqt. q. d. nullus. Cū igit iob ꝛ amici eꝰ ꝓsupponebāt actus būanos regi diuina prouidētia: ꝛ habebāt illud ꝓ suo disputatiōis principio stultū igit ꝛ irratiōnabile fuisset iob terre intētōem suā ad ꝓbādū illud qđ expresse ꝓsupponebāt aduersary. nec sufficit q̄ bur. vult q̄ negauerāt illud principiū ipliciter: q̄uis ꝓcesserūt gnāliter. naz q̄ negat deū eē iustū negat deū esse. q. nō ē aliud deū eē nisi deū eē iustū. ꝛ iō si q̄s ipliciā negatiōem itētio iob fuisset, ꝓbare deū eē, puisoz actuū būanoꝝ debebat ꝓmo ꝓbare deū eē. quod sic ipliciē negassent: Intentio igit totalis ipius iob ē, ꝓbare velle q̄ stāte illo tāq; a ꝓtibus ꝓsupposito. puta actꝰ būanos a diuina prudētia regi. adhuc iuste i hac vita malis bona: ꝛ bonis mala, puniūt. q. ℍ fuit multis dubiū specialiē amicī iob disputātib⁹ ad ℍ. nā i toto ꝓcessu ex pena inflicta nituntꝰ ꝓbare iob peccasse: vt illa mala iuste infligerēt: ſuponēs ꝙ deꝰ bonis ꝛ iustis nō ꝑferret nisi bona in ꝓtī: qđ horror. et hūc intēdit iob reꝓbare. vt dicēt. ℍ Ca. j.

VIr erat in terra bus tc. Sicut dictum est intentio sancti iob i hoc libro ē declarare q̄ ex diuina prudētia aliqñ malis bona cōcedūtur: et iustis aduersa inferuntur: qđ potissime declarat ꝓ sua flagellatiōne absq; culpa ꝓcedēte: eo ꝓ melioꝝ faciente. Et iō liber iste diuidit in tres ꝑtes. q. ꝓmo describitur ipi⁹ iob multiplex flagellatio. scđo ex hoc ostenditur disputatio. c. iij. ℞cio subdit dei determinatio. xxxviij ca. ꝓma in duas. q. ꝓmo circa hoc iob describit ꝓsperitatis ſtatꝰ. scđo aduersitatꝭ ꝓdꝰ ibi. Quadā at dicit ꝓma in tres. q. ꝓmo describit ipius iob ꝓsperitas ex ꝓsone sue ꝓditione. scđo ex bonoꝝ exteriorū multiplicatione ibi: Et ibāt. ꝓma adhuc in duas. q. ꝓmo describit ipsius iob ꝓria ꝛ genus. scđo ipius multiplex vt⁹ ibi. Et erat. Circa ꝓmū dz. ℍ a Vir erat i terra bus. Gen. xxij. bꝝ q melcha ꝓpit ipi nachor bus ꝓmogenitum ꝛ buz. scđm vbi dicit ra. ſa. q̄ ab isto bus denoiata ē tra ista de qua fuit iob: ꝛ ex hoc ꝓñ dicunt alij hebrei q̄ Job descendit de nachor fratre abraam. ꝛ hoc idem dicit hiero. in lib. ō hebra. qđ̄ꝰ sup Gen. tc. q̄ libro certū ē q̄ sit hiero. vt ipemet dicit in li. illustriū virorū. licz de hebraicis qđ̄ꝰ sup alios libros dubiū sit a q̄ sint facte. sicut alis dixi. Hūc et ꝙ ꝓcordat qđ bꝝ. j. xxvj. q

helius buzites venit cū amicis iob ad ipm cōsolādū. q̄ dicꝰ ē buzites: eo q descendit de buz scđo filio nachor. vt dicit hiero. li. de hebꝝ. qđ̄ꝰ. ꝛ sic cū beliu ꝛ iob fuerūt de eadē cognitiōe. sequit q iob descēdit de nachor. ℍ b Plomine iob. dicit aūt aug⁹. ꝛ ambro. sup epīam ad roma. q̄ iste vocat iobab. Gen. xxxvj. ꝛ ꝓpñs descēdit de abraam ꝙ esau. fuerūt āt multi ad hoc vicendū et similitudine non minū. scz iob ꝛ iobab. ꝛ huic dicto ꝙ cordat qđ ī alijs bibliis in fi. li. iob ꝛ in alijs ꝓ ꝓmio ꝓlogū hiero. sup li buz istū addit. fertur āt iob i ꝥra habitasse aū stide i finib⁹ ydumee ꝛ arabie et erat ei ante nomē iobab. erat āt ipe quidē sare ꝛ esau filij filius tc. Sed in hoc videtur meliꝰ credendū hieronimo et hebraeis dicētibus eū descendisse ꝺ nachor. vt dictū est. q. fuerūt magis triti in talibus historijs ꝛ genealogijs. Nec motiuū alioꝝ valet. q. frequēter cōtingit q duo homines valde ꝛ dispari patria ꝛ genere nō solū ſili noie nominant⁹. ſ. etiā eodē penitus noie. Supponit etiā falſū. ſ. q̄ dicta noia sint valde similia: cū tñ sm veritatē sint multū dissimilia. ſ. in fi. vt ꝓz in ꝓm. q. hoc nomē iob in hebraeo incipit ꝓ aleph: iobab ꝺ ꝓ iotꝺ. Similiter additio q allegata ē nō valet. q. sicut dicit hiero. li. de hebꝝ. qđ̄ꝰ nō est in hebraeo. et tō nō est ei adhereūdū sm ipm. vbi q̄ inueniatur aliqñ in fine libꝝ Job: et ēt ꝓbatet q si ponatur in fine ꝓlogi hiero. nō est hoc de intentione sua. ℍ hec additio et consimiles ab aliquibus minꝰ expertis in historijs et genealogijs hebraeoꝝ apposite sūt popter qđ de ipis nō est curandū. Ex dictis ꝓz in ꝑte quo ꝛpe fuit iob. q. sm hiero. li. de hebꝝ. qđ̄ꝰ. Helius buzites ꝺ q̄ dictꝰ est ꝙ fuit cōꝑaneus ipi iob. Iz iunioꝝ ipo fuit balaam. de q̄ hꝝ. Mu. xxiij. ꝛ xxiiij. q fuit circa finem vite moysi. et sic iob ꝛ moyses fuerunt contemporanei.

ℍ c Et erat. ℍ hic ꝓñ describitur ipsius iob multiplex virtus cū dicitur. ℍ d Simplex. i. sine plica tolositatis et falsitatis. accipit eīm hic simplicitas nō ꝓut opponitur intellectus ꝓpria citati. sed ꝓout opponit tolositati: sm ꝙbum apli ℞o. xvj. Dolo vos et sapientes in ꝛno ꝛ simplices in malo. ℍ e Et rectus. i. ꝓ linea iusticie, ꝓcēdens in suis actibus. rectū eīm dicitur cui medium nō cedit ab extremis. extrema vero actuum humanoꝝ sūt ꝓima ꝓncipia operabiliū. ſ. hoc facias alij quod tibi vis fieri. et non facias alij quod tibi nō vis fieri. ꝛ vltimus finis. ſ. beatitudo q̄ est finis virtutis. dē ergo iob rectꝰ. q. in opib⁹ suis processit a ꝓncipijs operabiliū absq; declinitate recte tendens in finē vltimū. qui est beatitudo et retributio nſa ꝛ ꝓmiū. ꝓ hoc ostendit q iob bene se habuit erga ꝓximū. ℍ f Timens deū. ſ. timoze filialis reuerentie. et sic bene se habuit erga deū. ℍ g Et recedens a malo. nō formidine pene: sicut aliquādo facit⁹ mali. ℍ virtutis amoze. quod est ꝓpriū bono. rum. ꝛ sic patet ꝙ bene se habuit erga seipsum.

ℍ b Natiq; ℍ ꝓñ describit ꝓsperitas iob q̄tū ad bona exteriora. inter q̄ maiora sunt filij ꝛ filie in q̄bus manēt parentes quodāmō sm illud Eccli. xxx. Mortuꝰ ē pater eoꝝ ꝛ quasi nō ē mortuꝰ. relict eīm similē ꝑ se. ſ. filiū. ꝓnit aūt maioꝝ numeꝰ filioꝝ q̄ filiarū cū dr. ℍ i Septē filij et tres filie. quod facit ad cumulū ꝓsperitatis sue. q. filij cōiter magis diligunt: tū q. ꝓpter magis ī bonis ꝓmis succedere. tū q. ꝓpter in regendis parentū bonis meli⁹ ad iuuare. Consequenter ponit alia bona exteriora. ſ. diuitie quibus sustentatur vita parentum et filiorum. diuitie autem antiquoꝝ fuerūt ꝓncipaliter aialia: inter que ꝓ ꝛro ponunt illa q̄ deseruiūt boi ad victū et vestitū. cū dz.

ℍ k Et fuit poſ. eius septē milia ouiū. de quaꝝ lana bonis vestiunt ꝛ carnib⁹ nutriunt. scđo ponūtur aialia bonum deseruientia ad laborem relevandum cum dicitur.

[n] et quingente asine: [o] ac familia multa nimis: [p] Eratq3 vir ille magnus inter omnes orientales. [q] Et ibant filij eius [r] et faciebāt cōuiuia p domos [s] vnusq̄sq3 in die suo [t] Et mittentes vocabāt tres sorores suas vt comederent et biberent cum eis. [v] Cūq3 in orbē transisset dies cōuiuij: [x] mittebat ad eos iob: [y] ⁊ sanctificabat illos: [z] consurgensq3 diluculo [a] offerebat holocausta p singulos. [b] Dicebat.n. [c] Ne forte peccauerint filij mei: [d] et benedixerint deo [e] in cordibus suis [f] Sic faciebat iob cunctis diebus. [g] Quadam autem die [h] cum venissent filij dei: [i] vt assisterent corā domino: [k] affuit inter eos etiā sathan. [l] Cui dixit dn̄s [m] Vn venis? [o] Qui rn̄dēs ait. [p] Circuiui terrā: ⁊ pambulaui eā Dixitq3 domin⁹ ad eū. [q] Nūquid cōsiderasti seruum meum iob q [r] nō sit ei similis in terra: [s] homo simplex ⁊ rect⁹ ac timens deū et recedens a malo? [t] Cui rn̄dēs sathā ait [v] Nūquid frustra iob timet deum? [x] Nonne tu vallasti:

l Et tria milia camelorū: q̄ maxime deseruiunt homini in oneribus portandis de loco ad locū. tercio ponuntur ea q̄ deseruiunt homini in agricultura: cū dr̄. m Quingenta quoq3 iuga boū. quarto ea q̄ deseruiūt homi ad vecturā: cū dr̄. n Et quīgēte asine. ex qb⁹ generant mu li s̄uientes hoibus in equitatione.

o Ac fa. multa nimis: q̄ erat necessaria p tot et tātis administrandis.

p Eratq3 vir ille magnus. i. valdē famosus. ꝓpter bonitatem suā et virtutē in quo etiā apparet ꝓsperitas eius cū nomē bonū3 sit diligibilius q̄3 aurū et argētū. q Et ibāt. hic consequēter describit ꝓsperitas iob ex filiorum mutua dilectione. abūdantia eīm diuitiarū solet esse cā discordiarū ꝑt qd̄ dr̄ geñ. xiij. q loth et abraam nō poterāt simul habitare pacifice pp magnitudinē diuitiarū ⁊ familie: ⁊ iō magna ꝓsperitas fuit ipi iob: q filij ei⁹ q̄uis eēnt plures et valde diuites: adhuc erāt adinuicē valde cōcordes: et hoc ē qd̄ dr̄.

q Et ibāt filij eius. s. amicabiliter associādo r Et faciebāt cōuiuia p domos: nō ad gulā seu carnalitatē sed ad amiciciā nutriēdā. s Vnusquisq3 in die suo. id est vna die hebdomade sicut erant septem filij ⁊ sic in hebdomada sc̄da reiciiepbat circul⁹. t Et mit. vo. tres so. suas. ne viderēt eas cōtemnere tanq̄3 sexu fragiles. sed magis eas diligere et honorare. y Cūq3 in orbē trā. dies conuiuij. i. in fine hebdomade vt dictum est.

x Mittebat ad eos iob. ex quo p3 q nō erat cū eis in talibus cōuiuijs. s3 stans in loco suo s̄m maturitatē sue etatis: ꝑmittebat filijs suis talia. q2 iuuenib⁹ bene s̄t aliq̄ permittenda rōne sue etatis. q̄ tn̄ nō decēt maturitatē senectutis. y Et sanctifica. illos. q2 in talib⁹ cōuiuijs solēt hoies relaxari ad aliquā ineptā leticiā seu eloquij inordinationē. z Consur. diluculo. prima die hebdomade seq̄ntis anq̄3 inciperēt sc̄dm circulū cōuiuiorū. a Offerebat holo. p sin. i. sacrificia ad honorē diuinū totalit incēsa. b Dicebat eīm. i. cogitabat. c Ne for. pec. filij mei. ex quo p3 q si certitudinaliter sciuisset eos talib⁹ abuti conuiuijs: nō eis ꝑmisisset. d Et benedixerit deo. i. maledixerint. tāt⁹ est horror blasphemie diuini nomis q in sacra scriptura frequent exponit ꝑ verbū oppositū3 sc3 benedictionis. e In cordib⁹ suis. q̄uis eīm eēt certus q nō prupisset in v̄ba ad inhonorationē dei ptinētia tn̄ timebat ne circa hoc habuissēt aliquā cordis cōmotionem. f Sic fa. iob cunctis diebus. s. circulo p̄dictorū cōuiuiorū ꝑ hebdomadā cōpleto. in quo apparet deuotionis sue ꝯtinuatio. qd̄ ē valdē laudabile: q2 multi freq̄nt incipiūt ⁊ cito tepescūt. g Quadā aūt die. hic ꝯn̄r p⁹ statū ꝓsperatōis ipsius iob describit tēp⁹ aduersitatis: q̄ duplex fuit. vna ex bonorū amissione alia ex ꝓprij corpis percussione: q̄ ponit ca. ij. vtraq3 vero fuit ꝑ demonē ꝓcurata. et iō circa primā primo ponit hui⁹ aduersitatis ꝓcuratio. sc̄do eiusdē executio: ibi. Egressusq3 est. prima i duas q2 primo ponit ꝓcurationis occasio. sc̄do ipa ꝓcuratō: ibi Cui rn̄dit sathā. Occō aūt ista fuit. q2 dyabol⁹ sc̄itati iob inuidēs: audiēs a dn̄o eius cōmēdationē: inuidia motus querere voluit eius subuersionem. verūtn̄. q2 in hac parte magna s̄nia sub breuib⁹ v̄bis ponit. iō aliq̄ de sc̄is angel' ⁊ malis ad itellectū hui⁹ ꝑtis ꝑmittūt. Sciend̄ igit q oēs angeli creati sūt boni. s3 aliq̄ in sua ꝯditione ꝑsistentes ad laudē sui cōditoris cōuersi facti sūt gloriosi ⁊ vocant filij dei. alij v̄o a sua cōditione cadētes ꝑ supbiā depravati vocati sūt demones siue sathā. Alteri⁹ sciendū q assistere angelorū corā dn̄o dicitur vno mō proprie: ⁊ sic angeli supiores qui nō mittūt ad exteriora ministeria dicūt deo assistē alij v̄o q̄ mittūt dicūtur ministrare: s3 q dr̄ Dan̄ vij. Milia milium ministrabāt ei ⁊ dcies milies cētena milia assistebant ei. Alio mō large: et sic oēs angeli sc̄i et ministrantes dicunt deo assistē: inq̄ntū vidēt deum clare. tercio mō largissime ⁊ sic etiā demōes dicūt deo assistē iq̄ntū ipi ⁊ act⁹ eorū patēt dīno ꝯspectui: sicut et sanctorū angelorū. Alteri⁹ ꝯsiderādū q sicut sc̄i angeli in misteriū missi salutē hoim ꝓmouēt ⁊ ꝓcurāt: ita ⁊ demōes salutē eorū impediūt ⁊ ꝑturbāt. His igit p̄missis descendam⁹ ad lrā3

g Quadā aūt die: nō ē intelligendū q aliq̄ successio tpis sit i deo vl' actib⁹ ei⁹ intrīsecis q̄ mēsurāt eternitate s3 tm̄ in subiectis creaturis. h Cū ve. filij dei. i. sc̄i angeli ministri ad p̄ntādū corā deo merita hoim: s̄m q dixit raphael āgelus Tob. xij. Qn̄ orabas cū lachrymis ⁊ sepeliebas mortuos ⁊ derelinq̄bas prādiū ⁊ mortuos ꝑ diē abscōdebas in domo tua et nocte sepeliebas: ego obtuli orōnē tuā dn̄o. i Vt assisterēt corā dn̄o assistētia ꝓprie dicta q̄tū ad āgelos supiores ⁊ assistentia large dcā q̄tū ad iferiores: ⁊ assistētia largissime dicta q̄tū ad oēs angelos sc̄os. ⁊ ēt demōes: ⁊ in hoc sensu vltimo subdit. k Affuit int eos et sathā. q2 act⁹ demonis malū hūani generis ꝓcurātis patēt dīno ꝯspectui ⁊ adducūt ei⁹ examini. l Cui dixit dn̄s. hoc dicere nō ē ꝑ vocē sensibilē. sicut aliq̄n̄ fiebat ꝓphis: vt p3 j. Reg. d̄ samuele cū demō sit nāe sp̄ualis. s3 ꝑ māifestatione alicuius intelligibilis. n Vnde venis. nō petit ex ignorātia. s3 vt ex eius responsione conuenienti⁹ procedat ad commendandū sancti iob merita. o Qui respondens ait. per hoc nō est intelligendū q aliquid deo ignotū manifestauerit: sed quod ei⁹ malignitas deo nota: alijs sic manifestetur. p Circuiui terrā. i. homies terrenos. q2 hoim discutit curas ⁊ cōsuetudies: vt inueniat vias ⁊ modos nocēdi pp q di. beatus petr⁹: Aduersari⁹ vr̄ dyabol⁹ tāq̄3 leo rugiēs circuit q̄rēs quē deuoret. q Nūq̄d ꝯsi. s̄uū meū iob. q. d. satis inuestigasti. s3 nō inuenisti i eo occasionē mali. iō subdit. r Q2 nō sit ei sim̄is. p hoc nō ē intelligēdum q iob eēt sanctior moyse vel abraā ⁊ forte aliq̄b⁹ alijs eiusdē tpis. s3 s̄m q in quolib3 sc̄o ē aliq̄ ꝓrogatiua specialis, ꝓpter qd̄ de q̄libet dr̄. Nō ē inuēt⁹ silis illi ⁊c.

s Homo simplex et rect⁹ ⁊c. ista sūt supra exposita.

t Cui rn̄dēs sathā: Data occōne de sancti iob cōmēdatiōe quā demō inuid⁹ nō poterat sustinē: nitit eā diminuere. d. v Nūq̄d frustra iob timet deū. q̄si di. nō: q2 s̄uit sibi intuitu tpaliū. q̄ tu abundāter ministrasti ei: ⁊ iō h3 cām s̄uiēdi tibi. pp qd̄ subdit. x Nonne tu vallasti. eū ⁊c. i. sic ⁊ sua ita vallasti tua ꝓtectōe q nō

possum eū tēptare: ideo ꝓfiter ꝓcedit ad eius flagellationem inpetrādā. d Ly Sed extēde pau. ma. tuā. q. dēmon nihil pōt nocere hominī: nisi fm diuinā permissionē. e Et trāge cūcta q̄ possidet. i. oia bona eī exteriora supius enumerata. dādo mihi licētiā exterminandi ea.

f Nisi in faciez benedixerit tibi. i. maledixerit tibi manifeste. supaccidat ei male. Credebat. n. sathan subtractis omib⁹ bonis exteriorib⁹ ipī iob ipsum impellere ad impatientiā: ꝓmittendo vlterius ibi aspte miā. aliē. n. non petiisset eū tēptatiōnibus aggredi: q̄ cum sit supbissim⁹: horrescat a viro fanctis sibi resistentibus supari.

g Dixit ē dñs ad sathan cōcedēdo ei suā petitionem.

h Tñ in eum ne extēdas manū tuā. ipm in ꝓpria psona flagellando.

i Egressusq̄ ē. Hic ꝓfiter ponitur impetrate flagellatiōis executio: 7 ꝓmo iob multipliciter flagellatur: secūdo eius victoria p patientiā declaratur: ibi. Tūc surrexit iob. Circa ꝑmū dicit: k Egressusq̄ ē sathan. ad exercendū licentiā sibi datā. l Et percussit iob vulnere pessimo a planta pedis eius usq̄ ad verticē eius. Ex hoc patet q̄ sathan ad exercendū licentiā sibi datā. m Et tulit sibi testā vt rādet. i. mundet. sanet. vel rādat. i. scindat. ꝑ medium. vel rādat. i. scalpat. vel rādat. i. radat. n. Et sedebat in medio cinerum. Ex hoc patet q̄ iob ꝓpter vlcera sua. in signū tristicie: 7 notabile dicit. o Dixit autē illi vxor sua. Hic vltimo ponitur ꝓlis amissio que grauior erat ꝓcedentib⁹ cū dicit. p Adhuc tu tenes simplicitatem tuam. Ex hoc patet q̄ iob ꝓpter vlcera sua. in signū tristicie: 7 notabile dicit. q Adhuc loquebatur ille. Hic vltimo ponitur ꝓlis amissio que grauior erat ꝓcedentib⁹ cū dicit. r Filius tuus et filiab⁹. i. hoc ostēdebat q̄ tota ples sua erat ibi congregata.

s Tēscentib⁹ et bibē. vinū. i. occupatis in potationibus 7 ineptis lasciuis fm intentionē istius nūciātis licz aliter esset in re.

t Repente ventus veh. irruit. q. d. ex diuina vidicta videt esse factū: q̄ vent⁹ tāte vehemētie nō ꝓsueuit surgere vt tute nāe. u Que corruēs oppressit li. tu. 7 mor. st. q. d. nō manet tibi amplꝰ spes de futura posteritate q̄ō occasio desolatiōis magnet q̄ homies q̄ nō pōt semp viuere nāliter: desiderāt in suis posteris remanere: vt dr. ꝑ. de aia. cū aūt flagellatio iob a demone fuerit executue facta: ꝓ q̄ pōt ignis de celo accendi inferi⁹ mitti 7 ventos turbinis ꝓmouere tū q̄ mā corpalis substātius spūalib⁹ obedit q̄tus ad motū localē: 7 isti demones ꝓprie virtuti dimissi: pōt facere ea q̄ causari pōt ex motu locali. ignis aūt aliq̄n generat ex forti collisione corpor: et siliter ventus vehemēs ex forti motiōe multare rationis: quas demon cōgregare pōt 7 mouere. tū etiā q̄ pōt ꝓpria actiua. ꝓpria passiuis applicare: 7 sic ignem et multa alia causare: ad q̄ tñ alīs sua virtꝰ nālis nō se extēdit.

v Tūc surrexit iob. Hic ꝓfiter patientia ipī⁹ iob declarat. Circa q̄ sciēdū q̄ stoici dixerūt bona exteriora nō ee aliq̄ bona ipī⁹ homis: cui nō sunt i ipo: 7 io ꝓfiter dixerūt: q̄ ꝓ amissiōe taliū in sapiēte nō poterat tristicia ineſſe. pari⁹ petitio dixerūt q̄ sunt bona homis nō tñ ꝓncipalia: sed q̄si instrumētaliter ad principale bonū homis q̄ ē bonis mētis ordinata: 7 ꝓt hoc sapiēte de amissiōe taliū moderate tristari procedebant: ita tñ q̄ p hoc nō a sua rectitudine nō declinaret: 7 hec sntia vera: ē. est 7 catholice doctrine magis ꝑsona: fm q̄ dicit Aug⁹. de ci. dei li. ix. ca. iiij. Hāc igit sententiā iob secut⁹: tristiciā de amissiōe dictor⁹ demōstrauit sic moderate: vt esset subiecta rōni: et hoc est q̄ dicit

w Tūc surrexit iob et scidit vestimēta sua. in signū tristicie: 7 notabile dicit: Tūc. s. post mortē filior⁹ audita: vt de eis magis q̄ de rerū amissione videret voluisse. de amicis. n. mortuis nō volere duri 7 insensibilis cordis videre esse: sed virtuosi maxime spem resurrectiōis habētes hunc voluerē nō habere immoderatū: sicut gentiles spem huiusmodi nō habētes: ꝓpter q̄d dicit aplus. j. ad Thessa. iiij. Nolumꝰ vos ignorare d̄ dormiēt̄b⁹ i. de amicis mortuis⁹ vt

ēū ac vxōrū eius: vniuersāq̄ substantiā eius p circuitū? Opibus manuū eī⁹ benedixisti: et possessio eī⁹ creuit i terra. n Sz extēde paululū manum tuā: 7 tange cūcta que possidet: nisi in faciez benedixerit tibi. o Dixit ergo dñs ad sathā: Ecce vniuersa que hz in manu tua sunt: tm in eum ne extendas manū tuā. Egressusq̄ ē sathan a facie dñi. p Cū aūt quadā die filij 7 filie eius comederēt 7 biberēt vinū in domo fratris sui ꝓmogeniti: q nūcꝰ venit ad iob q̄ diceret: r Boues arabāt: 7 asine pascebant iuxta eos: 7 irruerūt sabei: tulerūt q̄s oīa 7 pueros ꝑcusserūt gladio: 7 euasi ego solus vt nūciarē tibi. s Cūq̄ adhuc ille loqueret: venit alter: 7 dixit t Ignis dei cecidit e celo: et tactas oues pueros q̄s cōsumpsit. 7 effugi ego solus vt nūciarez tibi. u Sed adhuc illo loquēte: venit alius et dixit: v Chaldei fecerūt tres turmas 7 inuaserūt camelos 7 tulerūt eos: necnō et pueros ꝑ cusserunt gladio: et ego fugi solus vt nunciarē tibi. w Adhuc loq̄bat ille: et ecce alius intrauit: 7 dixit: x Filijs tuis 7 filiab⁹ vescentib⁹ 7 bibētibus vinū in domo fratrꝰ sui ꝓmogeniti: repente ventus vehemēs irruit a regiōe deserti: et ꝓcussit q̄tuor angulos domꝰ: q̄ corruēs oppressit liberos tuos: et mortui sūt: et effugi ego solus vt nūciarem tibi. y Tūc surrexit iob: et ꝓcuratiōe dēmonis factum est: vt inter istos nūcios nō esset interualli⁹ tp⁹ in quo iob posset ad cor recurrere et ꝓ aduersa futura ꝑ patientiā se armare. z In dei. i. a deo missus. q. d. ex diuina iustitia factū est q̄ tu es sic in oībus tuis 7 pueris punitus: iste tñ ignis descēdens de celo. i. ꝓcuratiōe dēmonis: vt. j. magis videbit. a Sed adhuc illo loquēte exponat sicut. s.

b Chaldei fecerūt tres turmas. q̄ si di. tātū bīt exercitū q̄ nullo modo posset recuperare damnū tuū? de camelis ꝓdictis 7 pueris occisis.

c Adhuc loquebatur ille. Hic vltimo ponitur ꝓlis amissio que grauior erat ꝓcedentib⁹ cū dicit: d Filius tuus et filiab⁹. i. hoc ostēdebat q̄ tota ples sua erat ibi congregata.

e Tescentib⁹ et bibē. vinū. i. occupatis in potationibus 7 ineptis lasciuis fm intentionē istius nūciātis licz aliter esset in re.

f Repente ventus veh. irruit. q. d. ex diuina vidicta videt esse factū: q̄ vent⁹ tāte vehemētie nō ꝓsueuit surgere vt tute nāe. g Que corruēs oppressit li. tu. 7 mor. st. q. d. nō manet tibi amplꝰ spes de futura posteritate q̄ō occasio desolatiōis magnet q̄ homies q̄ nō pōt semp viuere nāliter: desiderāt in suis posteris remanere: vt dr. ꝑ. de aia. cū aūt flagellatio iob a demone fuerit executue facta: ꝓ q̄ pōt ignis de celo accendi inferi⁹ mitti 7 ventos turbinis ꝓmouere tū q̄ mā corpalis substātius spūalib⁹ obedit q̄tus ad motū localē: 7 isti demones ꝓprie virtuti dimissi: pōt facere ea q̄ causari pōt ex motu locali. ignis aūt aliq̄n generat ex forti collisione corpor: et siliter ventus vehemēs ex forti motiōe multare rationis: quas demon cōgregare pōt 7 mouere. tū etiā q̄ pōt ꝓpria actiua. ꝓpria passiuis applicare: 7 sic ignem et multa alia causare: ad q̄ tñ alīs sua virtꝰ nālis nō se extēdit.

h Tūc surrexit iob. Hic ꝓfiter patientia ipī⁹ iob declarat. Circa q̄ sciēdū q̄ stoici dixerūt bona exteriora nō ee aliq̄ bona ipī⁹ homis: cui nō sunt i ipo: 7 io ꝓfiter dixerūt: q̄ ꝓ amissiōe taliū in sapiēte nō poterat tristicia ineſſe. pari⁹ petitio dixerūt q̄ sunt bona homis nō tñ ꝓncipalia: sed q̄si instrumētaliter ad principale bonū homis q̄ ē bonis mētis ordinata: 7 ꝓt hoc sapiēte de amissiōe taliū moderate tristari procedebant: ita tñ q̄ p hoc nō a sua rectitudine nō declinaret: 7 hec sntia vera: ē. est 7 catholice doctrine magis ꝑsona: fm q̄ dicit Aug⁹. de ci. dei li. ix. ca. iiij. Hāc igit sententiā iob secut⁹: tristiciā de amissiōe dictor⁹ demōstrauit sic moderate: vt esset subiecta rōni: et hoc est q̄ dicit

i Tūc surrexit iob et scidit vestimēta sua. in signū tristicie: 7 notabile dicit: Tūc. s. post mortē filior⁹ audita: vt de eis magis q̄ de rerū amissione videret voluisse. de amicis. n. mortuis nō volere duri 7 insensibilis cordis videt esse: sed virtuosi maxime spem resurrectiōis habētes hunc voluerē nō habere immoderatū: sicut gentiles spem huiusmodi nō habētes: ꝓpter q̄d dicit aplus. j. ad Thessa. iiij. Nolumꝰ vos ignorare d̄ dormiēt̄b⁹ i. de amicis mortuis⁹ vt

nō cōtristemini. s. īmmoderatē sicut ⁊ ceteri qui spem nō habent. s. gētiles statū vite pītis cīmodo attēdētes. Iam et⁹ aūt iob fidē ⁊ spem resurrectiōis habuit: vt p3 ex vbis suis. s. Scio q⁹ redēpt⁹ meus viuit ⁊ nouissimo die de terra surrecturus sum ⁊c, ⁊ ideo de morte p̄olis suē trīstitiā habuit moderatā cuz rōne et hoc ostēdit per signa exteriora cū dicit: ¶ r Tūc surrexit iob. surgere enim ē signum animi erecti: sicut ecōtrario pstermi vl̄ cadere signū ē animi a suo statu tricti. ¶y Et scidit vestimēta sua. amouēs ornamentū extrinsecū. p morte filiorum suoz: ⁊ etiā intrinsecū: nō subdit: ¶z Et tōso capite. capilli enim ad decorem sunt dati. ¶a Corruēs in trā adorauit. s. deuz: ex quo p3 q̄ ista p̄stratio post erectiōē p̄cedentē non fuit ex tristicia animū tegentē: sed magis ex deu otiōe: ⁊ dixit ostēdens duplicatione q̄ ex multiplicatione bonoz ⁊ paluum nō debet homo nimis elevari: nec q̄ ex oz amissiōe imoderate turbari: ⁊ accipit p̄ma rō ex tribus p̄dictis ecū vī: ¶b Nudus egressus sum. i. carēs omīb⁹ bonis tpalib⁹. ¶c Nudus reuertar illuc. nō est intelligendū q̄ hoc q̄ deus vertat iterato matris vterū introiret: sed est sensus: q̄ sicut hō egrediēs de vtero matr̄ ingrediē nūdū istū nud⁹ omīb⁹: sic inde egrediē: ex quo p3 q̄ bona tpalia nō sunt homini naturalia: sed magis extrinsec⁹ aduenīcia: et ideo de eoꝝ adeptiōe nō est īmoderate gaudendū: nec de amissione tristandū. secūda rō accipit ex diuina liberalitate: p quā homo p̄sequit̄ bona tpalia: quod notāt cū dicitur. ¶d Dominꝰ dedit. qui pōt ea cōcedere ad tempꝰ longū vel breue: ⁊ p̄ ōnis ablatiōnem aūt sibi placet auferre: ideo subdit: Dñs abstulit: ⁊ subdit: ¶e Sit nomē dñi benedictū. regratiādo dño de cōcessiōe bonoz ad tempꝰ pteritū: ⁊ q̄ tenebat iob q̄ ista subtractio ordinabat a deo ad suū meritū: ⁊ sic oclusit innocētia iob. ¶f In omnibus his. i. flagellatiōibus p̄dictis. ¶g Non peccauit iob labīs suis. ⁊ p̄ ōnis magis cauit sibi a peccato in factis: q̄ facius est cōmere a peccato in ope q̄m in ore. ¶h Nec⁊ stultū quid cōtra deum locutus est. blasphemādo aut etiā murmurando.

¶In p̄mo ca. vbi dicit̄ in postilla. Et tenebat iob q̄ ista subtractio ordinabat a deo ad suum meritū.

¶Additio.

Si iob tenuisset anteq̄ p deum fuisset declaratū q̄ flagellatio sua ordinabat ad suū meritū: multa q̄ infra sequūtur nō haberēt locū: vtpote cum a deo desiderabat q̄rere cām sue flagellatiōis: vnde dicit: Indica mihi cur me ita iudices. ⁊ in alīs: vñ magis videtur cōsonū fre: q̄ iob ignorabat cām sue flagellatiōis: licz eā credēt a deo esse: donec de hoc fuit a deo crudit⁹: vt patebit in suis locis.

¶Replica.

In p̄mo ca. vbi postillato: exponit illud verbū iob Sit nomē dñi bñdictū. dicit: q̄ iob tenebat q̄ subtractio bonoz tpaliū a deo ordinabat ad suū meritū. Burg. sc̄ exponit. d. iob illō ignorasse quousq; a deo fuisset sibi declaratū. Sed istud videt leuiē dictū: cum. n. cāte virtut̄ fuerit vt a deo cōmendaret q̄si nō fuerit ei similis i cra. ⁊ nūs⁹ q̄ ad effectū. rect⁹ q̄ ad intellectū: quo putādus ē illa diffinitiua ignorasse: cōmis flagellat⁹ flagellat⁹ aut q̄ reus aut q̄ innocēs. p̄mū de se negauit. Nō precauit igit̄ secūdū p̄cessit. Ē aūt verus nō pōt esse nisi ad bonū. s. p̄batiōz ⁊ meritū. Cōfirmat: q̄ in Ē luctamen assumpsit p̄ amicos suos illud ignorātes. frustra. n. disputādo intēderet bonis mala, puenire: nisi sciusset illud ad eoz meritū tendē posse incepit aūt hāc disputatiōz ang̃ fuisset instructus in loco per burg. allegato.

¶Caplm. u.

Facti est aūt. Descripta flagellatiōe iob in exteriorib⁹ bonis. Ē inter p̄mit flagellatio i afflictōe sui corp̄is: ⁊ p̄mo ponit ista flagellatio. scdo flagellati p̄uocatio ibi. Dixit aūt. tercio p̄uocati visitatio: ibi. Ingīt audiēce. p̄ma i duas: q̄ p̄mo ponit flagellatiōis īmpetratio. ⁊ secūdo ei⁹dē executio: ibi. Egressus igit̄. Circa p̄mū sciendū q̄ sicut bona exteriora sē. p̄ corp⁹ homis: ita corp⁹ q̄ aiam: ⁊ io sicut corp⁹ ē magis dilgēdū q̄ bona exteriora: ita plus aia q̄ corp⁹: quāmuis ꝓpter q̄ si aliq̄s ordinet bona aie p̄ cipalit̄ ad bonū corp̄is: cit amittat corp⁹ ordo puersus: vtpote suis seruiret deo i opib⁹ bonis ad h̄ q̄ aliē q̄ tuerētur vita vl̄ sanitas sui corp̄is: p̄ cedentia vo satis erat declaratū q̄ iob nō seruiebat deo intuitu bonoz tpaliū: q̄ valde patienē sustinuerat subtractionē corp⁹ ⁊ io sathā vltro allegauit q̄ iob seruiebat dño i bonis opibus q̄ p̄ seruationē sui corp̄is p̄ncipaliter: q̄si cōscius ne q̄ p̄ peccata sua occulta esset a deo in corp̄e flagellād⁹: ⁊ io demō petiuit a deo hāc flagellationē: vt cū impelleret ad impatiēcia ⁊ blasphemia: subtracta corp̄is sanitate: ⁊ hoc ē q̄d dicit: ¶a Factū est aūt. ⁊ p3 finis ex dictis in p̄ce. ca. vsq; ibi: ¶b Et adhuc reti. innocentia. s. post p̄dictā flagellationē. in hoc aūt nō fuit a deo. ō. p̄medat⁹ ipse iob: q̄ adhuc ē fuerat flagellat⁹. ¶c Tu aūt p̄mo. me aduersus cū. nō est ꝓ ē intelligendū q̄ deꝰ ab aliquo alio moueāt ad aliq̄d volēdū de nouo: cia volūtas ei⁹ est immutabilis ⁊ eterna: sed sicut volūtate eterna. p̄duxit aliq̄ in tpe: ita ab eterno voluit modū. p̄ducēdi: ⁊ sic sicut ipse ab eterno disposuit flagellare iob ad eius meritū: ⁊ vt p hoc daret aliis patiēcie exemplū: sic etiam ab eterno disposuit hoc fieri per ipius sathan executionē et post eius petitionē. ⁊ q̄ tuz ad hoc dicit: ¶c Tu aūt p̄mo. me. ablq; hoc q̄ sit aliqua mutatio in diuina volūtate. ¶d Et affligere eū frustra. ij. ph̄ysi. dicit: q̄ frustra fit aliq̄d q̄n nō sequit finis intentus: sicut potio medicine: q̄n nō sequit sanitas: ⁊ hoc modo iob fuit afflictus frustra q̄tum ad intentionē demonis: qui p̄ flagellationē intēdebat eum impellere ad impatiēcia: ⁊ hoc mō loquit̄ hic scriptura nō tamē fuit frustra q̄tum ad intentionē diuinā: q̄ erat declaratio patiēcie sancti iob q̄ secuta est p̄ hāc afflictionē. ¶e Cui rādens sathan. volens impetrare corp̄is iob flagellationē. ¶f Pelle p̄o pelle. i. vitam corp̄oralē alterius p vita sua corp̄ali tuenda p̄emittet ⁊ multo fort⁹ bona possessa. q. d. equanimē portauit iob mortē plus sue ⁊ amissionē bonoz: q̄ adhuc remanet sibi vita ⁊ sanitas corp̄oralis. ꝓpter que seruit tibi. ¶g Alioq̄n mitte manū tuā. q̄ādo mihi sup eoz malo

rem potestatē. b Ettāge os eius ⁊ carnē. i. pmitte a me tāgi affligēdo nō tm̄ exter̄n? sed etiā inter̄n?: qđ p tactū ossis signat. i Et tūc videbis. i. videre facies alios: sicut Gen. xxv. ISTūc cognoui. i. cognoscere feci ō abzaam. k Qz i facie bñdicat tibi. i. manifeste maledicat blaspte mando subtracta sanitate corpis p2o ō fuit tibi in opib? bonis te genere: ē nō ex intentiōe

num tu ã: b ⁊ tange os eius et carnē: ⁊ tūc videbis k ⁊ i facie bñdicat tibi. l Dixit ergo dñs ad sathan: Ecce in manu tua est: m verūtñ aiaz illi? serua. n Egressus igit̄ sathan a facie dñi: o percussit iob vlcere pessimo. p a planta pedis vsq; ad vticē ei?. q Qui r testa saniē radebat: ⁊ sedēs i ſ cr̄q; linio. s Dixit aũt illi vx?or sua t Adhuc tu pmanes i simplicitate tua: v Benedic deo ⁊ more. Qui ait ad illã a Quasi vna de stultis mulieribus locuta es. b Si bona suscepimus ō manu dñi: c mala q̄re nō sustineam? ⁊ ° In omib? his non peccauit iob labijs suis. Igitur audiētes tres amici iob oīe malū qđ accidisset ei: venerunt singuli de loco suo: eliphaz themanites: et baldath suites: et sophar naamathites. l Condixerāt. n. s vt pit̄ venientes visitarēt eū t et cōsolarent. l Cūq; eleuassent p;oculos suos id est in tali distantia positi: q; aliquis pōt cognosci: non cognouerūt eū pre nimia mutatiōe et deformatiōe status sui et persone.

k Et exclamātes p vloze. l Plorauerūt. et cōpassione. m Scissis; vestibus. in signum mestitie.

n sparserūt pulueꝛē sup caput. in signū bullitationis

o In celū. ad impetrandū remediū diuine miseratiōis

p Et sederūt cū eo in terra. oīndentes se quasi rectos in amici sui rectitiōe. q Septē diebus ⁊ septē noctibus. non q̄ essent ibi cōtinue: qz op̄ortebat eos aliq̄n reficī et quiescere: sed qz tanto tpe sederūt ibi vnus. s. q̄uenientibus: ⁊ istud est vnū ō remedijs p̄tra vloze homis afflicti: q̄n videt sibi remāsisse amicos fideles qui iter maiora bona homis ꝑputant: ⁊ q̄n videt eos sibi vere cōpati vt habet. q. r hetoꝛice. qz sicut trabs p̄derosa facilius poꝛtat ab homie q̄n habet aliquos secū cōportātes: sic tristabile ⁊ volozosum facili? sustinet ab homie q̄n videt aliqs sibi cōpatiētes q̄si partem voloꝛis sui secum poꝛtātes.

r Et nemo loquebat ei verbū. causa huj? subdit: Videbant enī voloꝛē esse vehementē. credebāt enī iob ita tristicia ⁊ impatientia p̄ter magnitudinē miserie oppressum q̄ nō esset dispositꝰ ad recipiendū verba coꝛ. licz aliter esset iere: vt pz ex p̄dictis: ⁊ ideo ꝑm suam estimationē expectabant hora q̄ passio tristicie ⁊ impatiētie ipius iob trāsisset saltez in parte ita q̄ vellet coꝛ verba recipe. Et hoc habemus documentū q̄ homies in passiōe positi nō sunt p;otūc coꝛripiēdi: qz nō sunt coꝛrectiōis receptiui. sed expectandū est quousq; passio trāseat: vt sic coꝛrectionē valeāt recipiāt: et ci acquiescant. t In capi. q. vbi dicit in postilla. Uerūtñ aiam illi? serua. Additio.

Hoc qđ dr. Aiaz illi? ꝑua. nō recte intelligāt ō vita coꝛpali tm̄: put postil. videt velle: nec etiaz de vsu rōis tm̄: put Ra. sa. expōit. nā si oia alia ad nāz ipi? iob q̄ tinētia de? pmisisset in ptāte sathā ꝑter vitā coꝛpalē?: ⁊ etiā ꝑter vsum rōnis: seqꝛet q̄ bñet sathā potestatē subpandi eū: put em̄ hō adhuc in vita sua coꝛpali exīs ⁊ vsuz rōnis etiā bñs: a dyabolo pōt supari quā potestatē de? nō p;ecedebat dyabolo. si em̄ talē ptātes de? dyabolo p;cessiſſz sine dubio iob esset a dyabolo supat?: vñ in iob. xlj. ca. de dyabolo dr: Non est ꝑās in tra q̄ ꝑareē ei. Sed q; ꝑm aplm ad Coꝛ. x. Fidelis de? qui nō patiet vos tēptari sup illud qđ potestis sustinere. id circo deus reseruauit in hac pmissiōe potestatē supandi iobem. s. dyabol? eū finaliter suparet: qđ p̄ncipaliter fit p adiutoriū diuinū: vn de glo. in hoc loco sic dicit: Uerūtñ aiaz illi? ꝑua. nō q̄ nō tēptes

tio: cum dicit: Igit̄ audiētes tres amici iob. q̄ publicā fama: que cito volat de talibus infoꝛtunijs magnoꝛ. licet aũt iob plures haberet amicos: tñ isti tres erāt p̄ncipaliores. f Cōdixerant em̄ tanq̄ amici fideles. g Ut pariter̄ venientes visitarēt eū. in pauptate et afflictiōe positū: q̄n amici ficti solent se elōgare.

h Et cōsolarent̄ ista fuit ꝑma coꝛ. intētio: sed. q̄uārte sathan mutatū fuit p̄medit̄amētū q; cōuersi sunt postea ad eū increpādum cōtemnēdum vt insen? patebit.

i Cūq; eleuassēt p;ocul oculos suos id est in tali distantia positi: q; aliquis pōt cognosci: non cognouerūt eū p̄ta nimia mutatiōe et deformatiōe status sui et persone.

k Et exclamātes p vloze. l Plorauerūt. et cōpassione. m Scissis; vestibus. in signum mestitie.

n sparserūt pulueꝛē sup caput. in signū bullitationis

o In celū. ad impetrandū remediū diuine miseratiōis

p Et sederūt cū eo in terra. oīndentes se quasi rectos in amici sui rectitiōe. q Septē diebus ⁊ septē noctibus. non q̄ essent ibi cōtinue: qz op̄ortebat eos aliq̄n reficī et quiescere: sed qz tanto tpe sederūt ibi vnus. s. q̄uenientibus: ⁊ istud est vnū ō remedijs p̄tra vloze homis afflicti: q̄n videt sibi remāsisse amicos fideles qui iter maiora bona homis ꝑputant: ⁊ q̄n videt eos sibi vere cōpati vt habet. q. r hetoꝛice. qz sicut trabs p̄derosa facilius poꝛtat ab homie q̄n habet aliquos secū cōportātes: sic tristabile ⁊ volozosum facili? sustinet ab homie q̄n videt aliqs sibi cōpatiētes q̄si partem voloꝛis sui secum poꝛtātes.

r Et nemo loquebat ei verbū. causa huj? subdit: Videbant enī voloꝛē esse vehementē. credebāt enī iob ita tristicia ⁊ impatientia p̄ter magnitudinē miserie oppressum q̄ nō esset dispositꝰ ad recipiendū verba coꝛ. licz aliter esset iere: vt pz ex p̄dictis: ⁊ ideo ꝑm suam estimationē expectabant hora q̄ passio tristicie ⁊ impatiētie ipius iob trāsisset saltez in parte ita q̄ vellet coꝛ verba recipe. Et hoc habemus documentū q̄ homies in passiōe positi nō sunt p;otūc coꝛripiēdi: qz nō sunt coꝛrectiōis receptiui. sed expectandū est quousq; passio trāseat: vt sic coꝛrectionē valeāt recipiāt: et ci acquiescant. t In capi. q. vbi dicit in postilla. Uerūtñ aiam illi? serua. Additio.

Hoc qđ dr. Aiaz illi? ꝑua. nō recte intelligāt ō vita coꝛpali tm̄: put postil. videt velle: nec etiaz de vsu rōis tm̄: put Ra. sa. expōit. nā si oia alia ad nāz ipi? iob q̄ tinētia de? pmisisset in ptāte sathā ꝑter vitā coꝛpalē?: ⁊ etiā ꝑter vsum rōnis: seqꝛet q̄ bñet sathā potestatē subpandi eū: put em̄ hō adhuc in vita sua coꝛpali exīs ⁊ vsuz rōnis etiā bñs: a dyabolo pōt supari quā potestatē de? nō p;ecedebat dyabolo. si em̄ talē ptātes de? dyabolo p;cessiſſz sine dubio iob esset a dyabolo supat?: vñ in iob. xlj. ca. de dyabolo dr: Non est ꝑās in tra q̄ ꝑareē ei. Sed q; ꝑm aplm ad Coꝛ. x. Fidelis de? qui nō patiet vos tēptari sup illud qđ potestis sustinere. id circo deus reseruauit in hac pmissiōe potestatē supandi iobem. s. dyabol? eū finaliter suparet: qđ p̄ncipaliter fit p adiutoriū diuinū: vn de glo. in hoc loco sic dicit: Uerūtñ aiaz illi? ꝑua. nō q̄ nō tēptes

sed q̄ nō supterēs. Hoc idem Grego. in. iij. moꝝ. vbi sic dicit: Ita aduersarius animā seruare dicit: cū banc tēptādo supare prohibet. hec ille.

Replica.

In capi. ij. vbi postillator exponens illud: Verūtn animā illi⁹ serua. de vita corporali: vel sm Ra. sa. de vsu rōnis Burg. vtrūq; sine rōe abiicies: ꝓpterea q̄ p hoc dyabolus prohibit? est iob supare. Sed illa burg. expositio plane est ꝯtra beatū Augu. vbi. sup Gen. ꝯtra tem ibi exemplū de iob dicentē: Dyabolus timet a tēpta to supari: ita cū supbus est q̄ nullo mō tēptare ꝑsumeret quē supare nō posse putaret. si p hoc q̄ dicit: Animā illi⁹ serua: dyabol⁹ prohibit? fuisset ne supare et iob: nullo modo ad tēptandū cū exteriſſet: sed ideo exterſit: q̄ eum supare posse ꝑsumpſit: si aūt exīsse prohibit? fuisset supare: frustra supare ꝑsumeret: sciens q̄ nisi ꝑmissus non posset: vt dicit ibidem beatus Aug⁹. Nec facit p:o Burg. allegata glosa que mystica est et allegorica: vt pz in ipa glosa: ido dicit ad beatū Greg. vnde q̄uis verū sit q̄ deus dyabolo potestatē tēptandi cōcesserat nō supandi: hoc tn verū esse nō potest: q̄ ad supandū sit exīsse prohibit? p hoc q̄ dr: Animā illius serua, ꝓter ea que supra ad intentionē tra ti Augu. dicta sunt.

Capitulū. iij.

Post hec aperuit ⁊c. Postq̄ descripta est sancti iob flagellatio. Hic incipit exhoc ordine disputatō. Circa quā primo ponit ꝓpositio ipius iob grūlosa. secūdo amicoꝝ eius obiectio calūniosa. iiij. ca. Circa intellectuz buꝰ capituli varie diuerunt doctores. Sanct⁹ Greg. iij. moꝝ aliū dicit q̄ verba ipius iob in hoc ca. quib⁹ maledicit ꝓncipio vite sue ⁊ eius cōtinuatōi nō possunt ad lraz intelligi. Primo q̄ verba eius videnť oino esse verba hominis nō solū impatiētis: sed etiā desperātis. oportet aūt dicere q̄ iob nō cecidit a virtute patiētie: tum q̄ post vltimā flagellationē vroꝛe sua prouocāte eum ad impatientiā: eam corripuit vt debuit: ⁊ de patiētia admonuit: vt pz ca. ꝓcedenti. tum q̄ inferius vlti. ca. dns loquens ad eliphaz tēmanitē: dixit. Iratus est furoꝛ meus in te ⁊ in duos amicos tuos: q̄m nō estis locuti coꝛa me rectum sicut seruus meus iob. Secūdo: q̄ si verba sancti iob accipiāť ad litterā: cōtinent impossibilia ⁊ irrōnabilia: dicēdo. Periat dies in q̄ natus sum. q̄ dies illa ꝑterierat nec redire poterat: et ideo ei maledicere videť omino irrōnabile: et q̄ subdit infra: Dies ille vertať i tenebras. erat oino impossibile ⁊ ideo q̄ iob sanct⁹ ⁊ patiēs hoc intelligeret ad litterā: nō videť cōuenienter esse dictū: ꝓter q̄ ⁊ ꝑ similia dicit q̄ beatus Job loquebat enigmatice seu gabolice: ꝓter q̄ mystice exponiť totū istud capl̄m. Thomas aūt de aquino bis nō obstātib⁹ exponit ad lram. Ad cui⁹ intellectū sciendū q̄ aliq̄d est aliq̄n tristabile ⁊ odiosuz sm se acceptuz: q̄ tn est acceptabile ad finem relatum: sicut potio amara vt sic est bona: relata tn ad ꝓsecutionē sanitatis est valde accepta: vnde dicit poeta: Tetr corpus redimas ferrū patiēris ⁊ignes. sensitiue ḃo ptis nō est aliquid ad finem referre sed solius rōnis: et ideo si aliq̄s de potione amara loqueret sm dispositionē sensitiue partis diceret eam amarā. si aūt sm dispositionē rōnis eam ad sanitatē referret: diceret eā esse bonā. licz aūt esse et viuē sm se sit delectabile: si tn sit subiecta malis miseriis ⁊ tristiciis: efficāť tristabilie ⁊ odiosum: intātuz ꝙ aliqui ꝓter hoc se interimūt q̄uis erronee. Beatus igit iob volens simpliciter cnīciare dispositionē sensitiue ptis miserias in quibus erat abhorrescētis: male edixit principio vite sue ⁊ eius cōtinuationi: q̄uis sm rōnem p virtutē patientie illas miserias acceptaret: ꝓter cōsecutionē finis vite future: sicut ⁊ saluato⁹ noster Matth. xxvj. dixit: Tristis ē anima mea vsq; ad mortē. ⁊ ibidem: Trāseat a me calix iste. exprimēs dispositionē sensitiue ptis passionē imminentem horꝛescētis: ad declarandū in se veritatē humane nature passibilis: qui tn passionē illam ꝓ rōnem acceptabat et ꝓ hoc patet ad dicta Gregorii. videlicz ꝙ verba iob nō erāt impatiētis hominis ⁊ blasphemi: sicut nec verba xpi erāt verba hominis ꝙ tristiciā a culmine virtutis i aliquo inclinati. similiter nō erant irrōnabilia: vt patebit infra. Licet aūt hoc sit subtiliter ⁊ gratiose dictū: tn occurrit vnū dubiū: q̄ amici iob cuz essent sapiētes ⁊ viri lrati: nunq̄ ꝓtraxissent iob hoc mō loquēti: cū saepe passiones tristabiles esse simpliciter sensitiue ptis: et iō sm hoc dictū tota eoꝛ disputatio ꝓtracta iob ꝓcedit in eq̄uoco cū nitanť ostendere iob ex impatiētia maledictuz ⁊ blasphemum: tanq̄ loquētem ex erronea rōne: que tn disputatio protrahiť vsq; ad. xxxij. ca. exclusiue: vbi incipit beliu disputare: de cui⁹ disputatione dicet tunc qualiter differt a ꝓcedēti. Oꝛ aūt tres viri sapiētes ita diu disputarēt ꝓ nihilo: q̄ in equiuoco: non videť: ⁊ siliter q̄ iob sapiēs ⁊ sanct⁹ ita diu tenuisset eos in verbis ad ꝓpositū nō spectātibus: quin aperuisset eis intentionē suam: vt sic tacerēt: vel ad ꝓpositū arguerent absurdationi videť. Propter q̄ saluo meliori iudicio: videtur mihi q̄ aliter pōt dici. ad cui⁹ intellectū sciendū: q̄ disputans ꝯtra aliquem seu aliquos frequēter arguit aut aliquid dicit, ꝓcedens ex ꝓcessis ab eis ad aliquid cōtra eos cōcludendū. amici aūt iob licz cōuincret eū eo in hoc q̄ actus humani regitur diuina prouidētia vt dictū est: tamē diffentibant in hoc q̄ punitionē peccatoꝝ ⁊ remunerationē bonoꝝ in futura vita negabāt ad hoc aūt sequiť: q̄ homini existēti in multis et magnis miseriis de quibus nō apparet liberatio via hūana possibilis: vita sua talib⁹ miseriis subiecta sit ei odibilis et onerosa: si de tolerationē talium nulla ꝑmissio in futurū est expectanda: et ꝑ ꝑs illa ꝑ que venit ad istas miserias sunt ei odiosa. s. conceptio: natiuitas: et educatio. in tali vo statu erat iob vt patz ex ꝓdictis: et ideo ex sentētia erronea amicoꝝ suoꝝ quā nouerat: cōcludit vitaz suā sibi odibilem et onerosam: et ꝑ ꝑs suam cōceptionem: natiuitatē: ⁊ educationē: ducēdo eos ad incōueniens. eo q̄ istud habebant ꝓ inconuenienti: quia tenebant omnia bona remunerando tm in vita ꝑsenti: et ideo dicebāt: vlterius quasi iob resp̄ondendo: q̄ si homo vere penitet et ad deum cōuertatur a miseriis sibi inflictis ꝓpter culpam suam quanta cunq; sit a deo liberatur: et ad floridum statum in victoria maioris ꝓsperitatis reducitur: quod dictum iob destruit per hoc q̄ iniusti frequēter in hac vita fruuntur ꝓsperitate vsq; ad horam mortis sue: et similiter aliqui iusti affligūtur miseriis vsq; ad horaꝫ mortis sue: et sic concludit Job q̄ eoꝝm tolerantia remuneranda est in alia vita: et ista patebunt ex decursu libri sui. Et sic patet q̄ disputatio iob cum amicis suis non ꝓcedit in equiuoco: quia directe intendit destruere: quod illi intendunt astruere. Similiter patet q̄ sm hunc modum dicendi iob non potest de impatientia seu blasphemia notari: quia dicta in hoc capitulo et consimilia in sequētibus non ꝓfert ex sua sententia: sed magis tanq̄ ex erroꝛe amicoꝝ suoꝝm deducta sicut nec paulus apostolus potest notari de infidelitate. j. ad Corinth. xv. ex eo q̄ ex erroꝛe negantium resurrectionem sic deducit. Si resurrectio mortuoꝝm non est nec christus resurrexit. si autem christus non resurrexit: inanis est ergo et fides nostra.

His igitur ꝑmissis ꝓcedens capitulū in duas partes diuiditur: quia primo Job vite sue detestatur inchoationem. secundo eiusdem cōtinuationem: ibi. Quare misero. Prima in duas: quia primo maledicit tempꝰ inchoationis vite sue. secundo ipius inchoationi: ibi. Quare nō in vulua. Pma adhuc in duas: q̄ primo maledicit dicto tempꝛi in generali. secūdo i spāli: ibi. Dies ille. Circa pmū dicit: a Post hec. i. post septē dies i q̄b⁹ amici sui cū eo resederat lugētes. b Aperuit iob os suū. ad dicendū q̄ sequitť. et q̄ patz q̄ nō locut⁹ fuit

et impetu passionis. q; statim a principio in verba sequentia prupisset. § magis ex deliberatione crōnis. // c Et maledixit diei suo. p modū q̄ sequit. // d Pereat dies in q̄ nat' sum: nō est p hoc intelligēdū q̄ optaret diem p̄teritū redire et sic postea perire: qđ ē impossibile et irrōnabile vt arguit beatus gregor'. § loq̄t de p̄terito q̄ modū futuri ad modū volentis de aliq̄ p̄terito: vt sit sensus. Pereat dies. i. vtinā dies natiuitatis mee nunq̄ fuisset. si possibile esset vt sic nō fuissem natus: t eodem modo exponendū est quod subdit.

// c Et nox r̄c. Dies ille r̄c. hic maledicit victo epi in speciali: t primo diei. scdo nocti: ibi. nocte illā. Circa p̄mū dr. // f Dies ille vtat in tenebras: quod p̄t fieri plurib' causis concurrētib': vna est ex eclipsi solis: sicut fuit in passione xp̄i: et de hac tangitur ibi. Dies ille vertatur r̄c. p̄ter quod subditur:

// g Non requrat eum deus desup. i. nō instituat eū celebrem. sicut instituit de die sabbati p̄ter beneficiū creationis. Et nō sit in recordatione: hoc nō est in debitos nec in libris correctis: sed immediate subdit: // h Nec illustretur lumine: t referatur ad eclipsiz solis p̄dictam in cuius horaz dies obscuretur: tñ satis cito ad lucem pristinā reuertit. t hoc excludit. d. // i Nec illustretur lumine et est sensus: vtinā dicta eclipsis duraret p totā diem mee natiuitatis. // i Obscurent eū tenebre. Dic tangitur alia causa obscurationis diei. s. quā do nubes obscure simul concurrūt cū eclipsi et hoc tangitur cū dicitur. // i Obscurent eū tenebre. i. vtinaz cū eclipsi solis occurrissent nubes obscure. // m Et umbra mortis. i. q̄ tanta fuisset obscuritas dicta q̄ boies p horaz re timuissent sibi de morte. // l Occupet eaz caligo. i. vtinā cū obscuritate nubiū in celo aereo fuisset nebula circa terrā. que p̄tie caligo dr ad maiorem dicte diei horaz em. // m Et umbral. amaritudie. i. vtinaz die illa fuisset boies generaliter sine gaudio t amaritudie occupati: oia aūt p̄dicta dixit iob de die sue natiuitatis. p hoc designans vt horaz exterior: tpis signū fuisset mali q̄ sibi accidit: eo q̄ p natiuitate peccatosus et acr caliginosus. quod notatur cum dr // n Nocte illā teneb'os' turbo possideat. i. vtinā sic fuiss' horribil' vt fuisset signū correndes meis miseriis. // o Nō computet̄ in dieb' āni. i. nō sit i recordatiōe aliq̄ laudabili // p Sit nox illa solitaria. i. vtinam sic fuisset horribilis vt boies nō possent congregari in aliq̄bus festis seu cōmunis. // q Nec laude digna. ita q̄ nihil laudabile fact̄ fuisset in ea. // r Maledi. ci q̄ ma. dici q̄ pati sūt sus. leuiathan. Hoc tbo. exponit dupliciter. vno mō q̄ p leuiathan intelligit piscis magn' q̄ alio noie vocatur cetus. quē pp sui magnitudinē piscatores nō audent inuadere de die: vt dicit: sed de nocte tñ: et iō q̄n intendunt eius captioni: si supueniat dies: maledicunt ei: t sic suscitare leuiathā ē eis inuadere. Alio mō vt p leuiathā intelligat dyabolus: quez suscitare bñt mali boies ei obedientes: t isti odiunt lucē dei. sm qđ dr Job. xl. Dis q̄ male agit: odit lucē. Sed p̄dicta exp̄o nō vr vera. q; audiui ab illis qui nouerunt captionē illi' pisc' dicentib' q̄ nunq̄ inuadit de nocte: s magī in clara die: ita q̄ piscatores a longe possint ꝑ cuz tela directe, piscē. q; si approp̄inquaret essent in periculo sūmersionis ex motu illi' piscis mare notabiliter p̄turbantis. Scias vō exp̄o vt mystica: t iō ponō alias lr̄alē quā ponūt hebrei. di. q̄ hec ē vā lra. Male dicāt ille q̄ maledicūt dici expectantes ordari de societate sua: tales autē sunt homines tāris miseriis oppōsiti. q̄ vita sua sit atte diati: t sic p mortē

maledixit diei suo: et locut' est. ° Pereat dies in qua natus sum: t nox in qua dictū est conceptus est homo: ' Dies ille vertatur in tenebras. ° Non requirat eum de desuper: ° nec illustretur lumie. ' Obscurēt eū tenebre: ' t vmbra mortis: ' Occupet eū caligo: ' t involuatur amaritudine. ° Noctē illā teneb'os' turbo possideat: ° Nō cōputet̄ in diebus anni: nec numeretur i mēsibus: ° Sit nox illa solitaria: ° nec laude digna: ' Maledicāt ei q̄ maledicunt diei qui parati sunt suscitare leuiathan. ° Obtenebrentur stelle caligine eius: ' Expectet lucem et non videat: nec ortum surgētis auroze. ° Quia non conclusit ostia ventris: qui portauit me: ' nec abstulit mala ob oculis meis: ' q̄re non in vulua mortuus sum: ' egressus ex vtero non statiz perij: ' Quare exceptus genibus: cur lacratus vberibus. ° Nunc enim dormiens silerem: ' et somno meo requiescerem ' cū regibus et consulibus terre. ° qui edificāt sibi

expectāt a societate sua separari. i. ab vroub' suis vsq̄ cōmuni societate hominū. // s Obtenebrent̄ stelle caligine eius. i. vtinā fuisset tā obscura q̄ nō apparuisset aliq̄ stella: // t Expectet lucem. i. vtinā fuisset talis q̄ boies p horaze illius desiderassent lucē diei: nec eā videre: ab eis: nec etiā signū auroze surgentis q̄ p̄cedit lucē solis. rōnē sūt p̄dicte maledictionis subdit. d. // v Quia nō clusit ostia ventris q̄ portauit me. ita q̄ nō potuissem exire de vtero. // x Nec abstu. mala ab ocu. meis. i. q; nō liberauit me a p̄nūbus miseriis quas patior. qđ fecisset: si ostia ventris matris mee clausisset: ita q̄ natus nō fuissem. Sciendu; aūt q̄ ea q̄ predicta sunt de maledictione diei natiuitatis iob et nocris sue conceptionis: dicta sūt referenda ad illū diem vel illam noctem numero. in qb' fuit conceptus et natus. t sic iob loquit̄ de p̄terito per modū futuri: vt. s. dictū est: Possunt aliter exponi referēdo ad identitatē diei t noctis: nō numeralē sed sm annī reuolutionem: sicut dies natiuitatis xp̄i dr quolibet anno reuerti: t sm hoc verba iob sunt accipienda de futuro: sicut exp̄imit̄ p modū futuri. t tunc est sensus: q̄ vtinam illa nox et illa dies in reuolutione anni in quib' iob fuit conceptus t natus: essent de cetero sic horribiles: q̄ essent signū remembratiuū misericiob p̄cedentis: et exponatur sicut p̄ius: nisi q̄ modus loquendi mutetur de p̄terito ad futurum. // y Quare nō i vulua. Hic sēr iob detestatur vite sue indoationem que est q̄ natiuitates impeditur aūt natiuitas dupliciter vno mō. quia fetus mortē post animationē: alio modo aūt: t primo p̄sequitur primū modū: scdo scdm. ibi. Aut sic abortiuū. Circa p̄mū dicit. // y Quare nō in vulua mortu' sum. s. ante natiuitatē t post animationē. q; null' moritur nisi bñs vitaz // z Egressus ex vtero nō statim perij. i. vtinā saltē p' natiuitatē p̄ssem ita q̄ nec fuissem receptus sup genua nutricis: nec lacte eius alit': t subdit cām. d. // a Huc. n. dr miles silere. dormitionē eis vocat mortē pp spē resurrectionis: t B mō freqnt loq̄t scriptura silētiū. aut vocat hec̄ te a plactu miseriarū h' vite. // b Et sono meo requiescere liberat' a miseriis ꝑ hūc patior. // c Cū regib' t cōsulib' ere. s. defunct' fact' eis eqlis. q; p' morte nō remanēt dignitates iste. // d Qui edificāt sibi solitudines. sm ꝓprietatē hebraicā sm onis. nō accipit h solitudo pur; ꝑ tat domū solitariā. sicut exp̄it tbo: di. q̄ hoc intelligit ē

edificia solitaria ad delicias regũ facta. ℣ magis solitudo hic accipitur, put signat edificia destructa: vt ciuitates et castra. q̃ reges ⁊ magnates aliq̃ reedificãt maiora ⁊ fortiora q̃ ante vt in futurũ ipi habeant in memoria. ⁊ sic ordinant ad bonũ honorabile. ℣a Aut cũ principib⁹ qui possident auru. i. cũ illis qui in pñti vita magis studuerunt ad bonũ vtile. ℣b Aut sicut abortiuũ. Hic p̃o sequitur ꝺcõm modum impeditur natiuitas salz aĩ animationẽ q̃n sic perit fet ⁊ tũc dicit abortiuũ. vñ subditur.

℣c Mõ subsisterẽ. defuncti. n. tm̃ subsistunt in aima rõnali remanente. et ideo abortiuũ i nullo subsistit.

℣d Vel q̃ ꝺcepti nõ viderunt lucem i. mortui post aiationẽ. tamen ante natiuitatẽ et cnon viderũt lucẽ huius vite. et in hoc iob reuertitur ad modũ ꝓcedentem: ℣e Ibi impũ cessauerunt a tumultu. i. a calumnijs q̃bus hoies molestabãt in vita pñti. ℣f Et ibi requieuerunt fessi robore. i. hoies bellicosi, qui bellando freq̃nter fatigant. ibi quiescũt a talibus. ℣g Et quondam vincti. s. a bellatoribus dictis.

℣h Pariter sine molestia. supp̃. sunt ibi cũ illis q̃ eos vincerant. ℣i Mõ audierũt vocẽ exactoris, talis. n. ibi ñ ꝺnt locũ. ℣k Paruꝰ et magnus ibi sũt. s. cõles. q: paruitas et magnitudo distinguũtur fm̃ ꝓsperitates et aduersitates huius vite. q̃bus p̃ morte subtractis remanẽt hoies cõles: ⁊ iõ subditur. ℣l Et seruus liber a dño suo. q: p̃ mortẽ soluit talis subiectio. ℣m Quare misero. Hic p̃mittit iob lamentatur vite sue cõtinuationẽ. ⁊ p̃mo facit hoc generaliter respectu oĩm miseroꝝ. scõo specialiẽ applicat ad seipm̃ ibi. Q̃ñ q̃ comedã. Circa primũ dr. ℣n Quare misero. i. hoi aduersitatib⁹ afflicto. ℣o Et vita. i. vite p̃tinuatio. q. d. p nihilo. ℣p Qui expectãt mortem cum ꝺsiderio vt sint librati a miseriis in q̃bus sunt.

℣q Et nõ venit fm̃ eoꝝ ꝺsiderii. Iz finaliter veniat cũ sint mortales. ℣r Quasi effodientes thesauꝝ. i. sicut effodientes thesauꝝ expectãt cũ ꝺsiderio eius inuentionem: ita isti mortẽ. iõ subdit. ℣s Gaudẽtq̃ vehementer cũ inuenerint sepulchrũ. i. cũ veniũt ad talẽ statum q̃ sũt certi de sepultura sua p̃pũ. Aliter etiã exponit dicendo q̃ antiquitus in sepulchris magnoꝝ reponebant aliqua pretiosa ⁊ absc̃ondebant in terra. ⁊ sic hoies volentes illa rapere effodiebant terrã. et sic gaudebãt q̃n sepulchrũ inuenebãt pp ea q̃ crãt ibi repposita. prima tn̄ exp̃o magis cõcordat lre. ℣t Viro cuius absc̃ondita é via. supp̃. quare data est lux et vita: ⁊ talis est q̃ in pñti vita oppꝛeſſ⁹ est miseria: q: nescit q̃ ibit de loco pñtis miserie: eo q̃ nescit hõ vtr̃ odio vel amore dignus sit vt ꝺr. Eccles. ix. iõ subdit

℣u Et circũdedit eũ deus tenebris. s. ignorãtie, respectu futuroꝝ. ℣v Q̃ñ comedã. hic iob ꝺdicta applicat ad seipsum. ꝺ. Q̃ñ comedã suspiro. p̃ angustijs quas sustinco. ⁊ nõ suspiro leuit̃ p̃ angustia nimia. ideo subdit.

℣x Et quasi inundãtis aque que facit magnũ tumultũ.

℣y Si cogitus meus. q̃ est signũ magni doloris: cui⁹ cã subditur. ℣z Quia timor quẽ timebã euenit mihi. hõ cũ sapiens in ꝓsperitate cris timet de futura aduersitate fortune. et sic timuit iob tpe. ꝓsperitatis sue. ⁊ in hoc notat magnitudinem sui ãmi. ℣a Et quod verebar accidit. verecundia est timor inglorationis. et in hoc oñdit iob magnitudinẽ vrtiectionis a statu sui honoris et q: posset alijs dicẽ ipi iob q̃ merito h̃ patiebat pp̃ peccata sua preterita sicut sentiebant ei⁹ amici. iõ hoc remouet. dr. ℣a Mõe dissimulaui. s. iniurias mihi factas ab alijs ñ vidicãdo. ℣b Mõe silui. obprobria. q. d. obprobrijs ñ rñdẽdo.

℣c Mõe quieui. alios nõ molestando. q. d. sic ℣d Et venit super me indignatio. i. miseria a deo inflicta: q̃ ẽ signum sue indignationis cũ tã essem innocens vt patz ex supra dictis.

℣e In ca. in. vbi dr in posti. thomas autẽ de aq̃no dicit. Dis ñ obstantibus.

℣ Additio.

Expositio sancti thome in hoc loco vr rationabilis. nõ obstãtibus bis q̃ ꝺ cõ postillato: obiicit. quod sic p̃z. nã iob et amici eius. vt dictum est in prima additione: disputabãt principaliter circa h̃: q̃ iob dicebat se esse flagellatũ sine culpa: amici vo asserebãt ipm̃ eẽ flagellatũ in penã sue culpe et suoꝝ: vt p̃z manifeste in toto ꝓcessu huius disputationis. et sic patet q̃ eoꝝ disputatio nõ erat in equinocovt postilla dr. sed de directo sibi inuicẽ ꝺdicebant. Alia aũt que in hac disputatione interuenerũt: vtpote q̃ iob tenebat q̃ in alia vita finaliter puniẽbãtur iniusti et iusti p̃miabant. qd̃ cñ negabatur ab aduersarijs. nõ erat d̃ principaliter intentis in disputatione. ℣ de secũdario supueniẽtib⁹. vñ. j. iob. xxvij. c. quãdo cessauit disputatio triũ amicoꝝ dicit sic. Omiserunt aũt tres viri isti rñdere iob eo q̃ iustus sibi videreẽ. i. q̃ nõ poterãt ipsum cõuincẽ de iniustitia sua. ex quo patet q̃ hec erat principalis mã disputationis. s. vtrũ iob fuisset iustus tpe sue flagellationis vel nõ. Et iõ quia iob exprimẽs vitã suã esse odibilẽ fm̃ partẽ sensitiuã, put scũs thoponit interposuit q̃dã in hoc ca. in quo primo dr̃ disputãtis p̃sistit. q̃bus videbat iob asserere se cẽiustũ ⁊ sine cã vel culpa flagellatũ. iõ aduersarij ꝺ hoc principaliter se oposuerunt: nõ curantes vtrum fm̃ sensitiuã ptem loquereẽ vel alis: ℣ solũ iustitiaz sua impugnãtes. et ex hoc approbãtes punitõe sua. et sic manifestũ est q̃ nõ disputabãt in equinocijs: nec iob eos detinuit in verbis ad ꝓpositũ nõ spectãtibus. ℣ iob principaliter asserebat se esse iustũ: aduersarij vero hoc sem̃ ꝺcebãt: et circa hoc principaliter versabãt vtriusq̃ ptis intentio. Q̃ aũt postillato: dicat q̃ iob i hoc ca. ex sniа erronea amicoꝝ suoꝝ quã nouerat: ꝺcludit vitã suã sibi odibilẽ et onerosam et p̃ q̃ñs suã cõceptionem natiuitatẽ: et educationẽ: ꝺcendo eos ad inconueniẽs ⁊c. put in postilla vr̃ irrationabiliter dictum quia quando hoc capitulum ꝓpositum est: nihil legitur audiuisse ab amicis. vt patet manifeste. nam ipse fuit primus loquens de hac materia: nec debuisset eis imponere q̃ aliquod erroneuz credidissent: ex quo nõ habebat de hoc certam noticiam. tum quia si hoc modo loqueretur. s. ex aliorum positione. vt eos ducceret ad inconueniens vt postillato: dicit debuisset interponere aliquã dictionem q̃ significaret q̃ hoc loquebat

et alio⁹ positõe: nõ ex sua: sicut aplus in illa auctorita te quã allegat postillato⁹ ꝓma Cor. xv. non fuit locut⁹ simpliciter sed condicionaliter dicens: Si resurrectio mortuo⁹ nõ est: ergo nec xp̃s resurrexit. vbi manifeste ostendit se nõ loqui simpliciter sed cõditionaliter: sm eos qui resurrectionẽ negabant qõ iob in hoc loco non fecit sed simpliciter loquit tangẽ ex sua ꝓpia opinione; put sanctus thomas in sua expositiõe dicit. Sz vlterꝰ circa hoc videtur querendũ qua rõne iob tam ꝑticulariter maledixit diem natiuitatis sue: ac noctes cõceptionis: similiter et stellas. ¶ Huꝰ modi. suffecisset cũ ostẽdere suam tristiciã ⁊ dolorem simpliciter: sicut ch̃s dixit: Tristis est anima mea vsq; ad mortem Matth. xxvj. ca. vel saltẽ sicut dauid. ij. Reg. j. similiter maledixit. d. Montes gelbue nec ros nec pluuia veniant sup vos. in quo satis ostẽdebat ꝙ illa que contigerũt in illis mõtibus erant valde infortunia. Hieremias etiã qui ꝑpter veritatẽ quã ex parte dei populo denũciabat: fuit multipliciter afflictus: intantũ etiã ꝙ optẽdebat se malluisse nunq̃ fuisse natũ: vnde maledicebat virũ qui patri suo denũciauerat natiuitatẽ sua: tangẽ illuꝫ qui mala noua denũciabat vt habet Hiere. xx. nũq̃ tamẽ ad tanta ⁊ trãsmutabilia descendebat in maledicẽdo vt patꝫ ibidem. vñ iob omnes modos ꝓsuetos in sacra scriptura circa talia videt trãscendisse: de quo ratio videt querẽda. Ad qd̃ dicẽdũ: ꝙ sanct⁹ thomas in hoc loco sic dicit: Considerandum est autem ꝙ sicut Hieron⁹. dicit in ꝓlogo a verbis iob in quibus ait: Pereat dies. vsq; ad illũ locũ vbi scriptum est. Idcirco me rep̃hendo. hexametri versus sunt dactylo ispõdeo; curretes: ⁊ sic ꝑs ꝙ liber iste per modũ poematis cõscriptus est: vnde per totũ hũc librũ figuris ⁊ coloribus vtit quibus poete vti ꝓsueuerũt. soleut autẽ poete vt vehemẽtius moueãt ad eandẽ sententiã diuersa inducere: vnde ⁊ hic iob ad maledicendũ dicit sue hũc modũ obseruauit: inducẽs ea quibus aliqua dies solet esse odiosa. hec ille. ex quo ratio tante ꝑticularitatis in hoc loco ⁊ in aliis buꝰ libꝫ patꝫ. Sed adhuc circa modũ loquẽdi ist⁹ libꝫ est vlterius attendendũ ꝙ inter cetera que in sacra scriptura traduntur per modum carminũ seu canticoꝝ in quibus multa figuratiue et pabolice traduntur: iste liber est obscurior. eo ꝙ sunt ibi multa vocabula ignota ⁊ incõsueta in agis ꝙ in aliis libꝫ: nec etiã in eo regule grãmaticales hebraice communiter seruant̃ cuꝰ causa potest esse duplex. Una. s. ꝙ sm quosdam hebreoꝝ expositores liber iste fuit ab alia lingua in hebreo translatus: qõ minime cõtingit in aliis libris sacre scripture: ex quo dicũt. puenisse ꝓdicta. s. ꝙ aliqua vocabula illius lingue nobis ignota remãserunt in ꝓma. ꝓpia forma: sicut cõtingit in libris ꝓbicis seu mathematicis: quia greco in latinũ fuerũt translata: in quibus aliqua vocabula remanent greca: sicut ile sumit̃. ꝑ materia ꝓma in naturalibus: ⁊ est dictio greca: similiter ⁊ cenit capitis: qõ sumit̃. ꝑ altiora pũcto celi sup̃a emisperiũ in astronomia: que quidem dictio cenit non est dictio latina: et sic pluries cõtingit in hoc libro in quo ponũtur alique dictiones que non sunt hebraice: sed sunt illius lingue a qua liber iste fuit trãslatus que nobis est ignota: ꝓout forte in aliquibꝰ locis infra videbit̃. Alia causa etiã ꝓtest esse ꝙ liber iste ꝓcedit per modũ tragedie: que dicit esse apud grãmaticos cantus hircin⁹: eo ꝙ de rebus crudelissimis ⁊ horridis tractat. scz de casu filii dilectissimo ⁊ crudelissimo sancti ⁊ pijssimi viri sicut iob: vt patꝫ in toto ꝓcessu libꝫ: et ideo modus loquẽdi difficilis et obscurior: cõsueuit esse in scripturis: sicut ꝑs de libro Treno⁹: qui etiã de destructione hierusalẽ tragedice ꝓcedit: cuius stilus multũ cõformat̃ stilo buꝰ libꝫ: in hebreo: licꝫ modus loquẽdi in isto libro obscurior sit modo loquendi in libro Treno⁹. vnde translatio nostra magis ⁊ frequentius deuiat ab hebreo in hoc libro ꝙ in aliis sacre scripture libris: quã varietatem quia i multis locis et frequẽter in hoc libro inuenitur: causa ꝓbabilis tangere omittã: nisi forte vbi ꝓpter hoc sententia videtur nimis variari ꝛc.

¶ In eodem capi. vbi dicit in postil. Hec thomas exponit dupliciter: vno modo ꝙ per leuiathan intelligit̃ piscis.

¶ Additio secũda.

VTraq; expositio sancti thome videt̃ habere locũ De ꝓma em̃ sic patꝫ. nam dato ꝙ ille piscis magnus nõ possit capi nisi de clara die; put postillato⁹ dicit sibi fuisse narratũ a piscatoribus: tũc ipsi stringeret ꝙ aliqua dies in qua ipi intenderẽt captioni illius piscis finiret̃ ante eius captionẽ: male dicerẽt illi diei: eo ꝙ non fuit ꝓtẽsa vsq; ad finẽ sui opis: et de talibus intelligit̃ illud: Qui maledicũt diei qui pati sunt suscitare leuiathã. Sm ꝓpiũ motiuũ sancti thome licꝫ muteꝰ rpus cõgruum ad captionẽ vtrũ nox vel dies: q: hoc cõsistat in facto: tũ nõ variat motiuũ expositõnis. Secũda vo expositio non debet censeri mystica sed lr̃alis. nam vt dictũ fuit in additione ꝓcedenti: in hoc libro ꝓcedit̃ per modũ poeticum seu tragedicũ: in quo figuris et coloribus vti est cõsuetũ ⁊ ideo accipe leuiathan ꝓo dyabolo ad lr̃alem sensum ꝑtinet. qui quidem sensus lr̃alis in locutionib⁹ figuratiuis seu pabolicis figuratus tendit ad litterã potius q̃ ad figurã: vt in questiõe de sensu lr̃ali sup̃a in ꝓlogo sup. gesposita: vnde et infra. xl. ca. vbi de leuiathan agit̃ per extẽsum: cõmuniter exponit̃ ad lr̃am de dyabolo: etiã ab ipso postillatore: vt patꝫ ibidem. Scdm vo quosdã hebreoꝝ expositores lr̃a talis est. Maledicũt ei qui maledicũt diei qui parati sunt suscitare societatẽ suã. boc em̃ nomen leuiathan equiuocũ est in hebreo: vno modo signat illum magnũ piscem: ⁊ alio modo signat idem qõ societatẽ suã seu coꝝ: vnde secũdo mõ acceptũ dicit̃ ꝙ ꝓ qõ hoc dicit̃: Qui maledicũt diei. intelligunt̃ lamentatores seu lamẽtatrices: quoꝝ officiũ est plangere sup mortuos: et ꝓ hac sua suscitare societatẽ suam ad lamentationẽ et fictus: de quibus Hiere. viij. dicit̃: Vocate lamẽtatrices ꝛc.

¶ In eodem capitulo. iij. vbi dicit in postilla. Qui edificant sibi solitudines. ¶ Additio tercia.

SCõm ꝓpietatem hebraici sermonis vtrũq; significat solitudo. s. vesertũ locuꝫ ⁊ solitariũ: et ideo vtrũq; potest intelligi indifferenter: nõ tamen a ꝓpietate sermonis hebraici ꝛc.

¶ In eodem capi. iij. vbi dicit in postilla. Viro cui⁹ abscondita est via ꝛc. sup̃. quare data est lux:

¶ Additio quarta.

VIro cui⁹ absc̃dita est via. hoc ꝓprie intelligit̃ de ipso iob: eo ꝙ ipe se incedere credebat ꝙ viam iustitie; put erat verũ: ⁊ tamen cõtingebant illi miserie magne: sicut impijs sepe cõtingunt: ⁊ sic eius via erat absc̃dita ꝓpter buꝰ modi perplexitatẽ: ex qua circũdatus erat ignorantia: de quo subdit: Circũdedit eum deus tenebras scz ignorãtie respectu buꝰ modi vie q̃ sibi erat absc̃dita.

¶ In eodem capi. iij. vbi dicit i postilla. Quia timor quẽ timebam euenit mihi. ¶ Additio quita

EX hoc ꝙ iob dicit se ante timuisse aduersitates q̃ postea ei contigerũt: videt̃ remouere quãdã obiectionẽ que ex ꝓdictis ꝙ ipm posset obuiare contra eum. Si. n. tẽpore sue ꝓsperitatis crederet se securum ab buꝰ modi timoribꝰ: sequeret̃ ꝙ ꝙ per magna tẽpa fuerat in ꝓsperitate tam ab extra q̃ ab intra: sic non rõnabiliter diffisset: Quare nõ in vultu mortu⁹ sum: et egressus ex vtero nõ statim perij. ⁊ buꝰ modi. Dicerẽt em̃ sibi ꝙ sua nauitas ⁊ educatio satis ꝓcederat sibi: saltẽ ꝙ toto illo tpe i quo fuit in ꝓsperitate. Ad qd̃ re mouẽdũ dicit: Quia timor quẽ timebã euenit mihi. q. d. nõ credat aliqs ꝙ vita mea aliqñ fuit ꝓspera et quieta: quia licꝫ ab extrinseco affi aduersitates videbar trãquillus: semp tñ patiebar i mẽte timorẽ eoꝝ q̃ euenerũt mihi: et sic nunq̃ fui in vera ꝓsperitate: quia ad talem ꝓsperitatem requirit̃ securitas seu tranquillitas mentis: quam ipse assert se nunq̃ habuisse. Et vt hoc quod dicat offendat̃ esse verum: subdit: Mõne dissimulaui. Circa qd̃ sciendũ: ꝙ in hebreo nõ batꝫ in hoc loco aduerbiũ interrogatiuũ. s. nonne: sed quãdaꝫ simpleꝫ negatiꝫ: saliczꝫ sic: Nõ dissimulauiꝫ: non silui:

nō quicui ꝛc. ꝛ eſt ſenſus: Timore quē inde dico me habuiſſe nō diſſimulaui: q2 vt dictū fuit. ſ. ca. j. Job timens ne forte peccarent filij ſui in ſuis cōuiuijs: in fine tedomadarū offerebat p ſingulos hō locauſta: et ſic p3 q timebat eoꝝ ſpecialem ruinā: et per ſequens eoꝝ punitionem q3 tamē nō diſſimulabat: cum hoc patenter oſtenderet per hoc auſtoꝝ oblationē cōtinuatam. Dicit enim: Nō ſilui. q2 vt ibidem dicit ſanctificabat illos ſcz filios et familiā: in qua ſanctificatiōe pſumendum eſt: q eos etiā rabaē ꝛ monebat: ne quo dicat: Nō ſilui. ſ. timore: quē habebam ex pdictis: ꝛ ſic patz q ipe intrinſecus erat ꝓtinue timore inquietat: de quo dicit: Non quieui: ꝛ q2 huic turbationi ſue intrinſece fuit ſubſecuta aduerſitas extrinſeca: ideo dicit: Et venit ſup me indignatio. que quidē ſententia hoīs verſuū rationabiliter videt: tum q2 conſona hebraice veritati vt dictū eſt: tum q2 indecēs videt viro iuſto vt ſe laudet: vnde puer. xxvij. ca. Laudet te os alienum et nō tuū. neceſſitate tamē imminente: ꝛ cuꝫ aliqui falſe intendūt viciare iuſtū: tūc eſt cōueniens vt iuſtus excuſet ſeſe etiā veraciter iuſtificādo: vnde iob poſtē ab amicis fuit falſe repḥenſus: rōnabiliter ſe defendit: vt patz in pceſſu. ſed in hac ſua prima poſitione cum nō dum audiuerit aliquē cū cōdemnante: ſolū intendebat ſuā miſeriā plangere nō iam dicto: ſine hoc q3 innocētia ſua aliquā tangeret.

Replico. Ca. iij. vbi poſtillato: expoſitionē verboꝝ iob q̄ ſonāt quaſi maledictionē ptractans: ꝛ ꝑcipue expoſitionē ſancti thome ꝑ alios cōmendās: contra tandem obiectionē facit Burgēſ. quaſi crimē leſe maieſtatis pactum longa digreſſione reprehendit: volēs ſanctū ſcz thomā defendere plus iuoluit. Et q2 tedioſus eſt totū tractatū ſuum recitare: reſoluo cum ad certa pūcta: quibus ptractatis: aperiet quid rei et rationis habeat. Eſt igit in hac ſua digreſſione primus pūctus iſte: q tota materia ꝛ principalis diſputatiōis iob fuit q flagellaret ſine cauſa. ſecūdus pūctus: q rō mouens ꝑticulariter iob ad primū dictū eſt: q iob aſſeruit ſe iuſtū: et p cōſequēs ſine cauſa flagellatū. tertiū dictū q amici iob ſolū impugnabant iuſticiā: quā iob ꝓtendebat: alia aūt dicit acceſſoria in illa diſputatiōe. Sed primū dictū videt ſimpliciē falſum imo erroneū. tā cōmendabili ꝛ adeo cōmendato viro nō eſſe imponendū. naz vna omniū phoꝝ voce repꝛobat. ſolius eīm naturalis luminis ductu Ariſtoteles videt nihil fieri ſine cauſa: ꝛ plato ſub celo nihil fieri credidit: cui⁹? legitima cauſa in tpe nō ꝑceſſit: ꝛ ſic de aliis ꝑhibeo ſimul ꝛ theologicis: qui cōſantance dicunt multa fieri ſine culpa: nulla tn ſine cauſa. Et ſecūdū dictū ſimiliē falſum eſt q iob ſe aſſeruit fore iuſtū. nam hoc facīdo foret iniuſtus: vt phat. ix. hui⁹. vere. n. iuſtus q̄d ſibi deſit pmū nō quid aſſit agnoſcit. Si eīm diceriṁ? in q̄t iobes i canonica ſua pma cap. j. Quia peccatū nō hēm? ipi nos ſeducimus: et veritas in nobis nō eſt. quapꝛopt illa vba que ad mentē intelligi vel iuſticiā ipſius iob trahere videnť: nō aliter accipienda ſunt: niſi ſicut verba xpi de ceco nato: Job. ix. Neq; hic peccauit neq; parētes eius ꝛc. quia iob nō dixit ſimpliciter ſe nō peccaſſe: ſed dixit ſe nō peccaſſe vt flagellaret: volens q̄ hoc amicis erratū? cōcludere: q̄ ſiqui flagellant: nō ſequit neceſſario: nisi ꝓpter peccata: qui fuit error ꝑncipalis ꝛ formalis amicoꝝ vt patz in pceſſu libri. Hec tertiū dictū Burgēſ. ſtare poteſt: quia amici iob nō intendebāt cum ꝓbare iniuſtū. ſed habebant hoc tanq̄ euidens ex flagellis: iuxta errorē eoꝝ quo neminē diceṙt flagellari ſine culpa: ad q̄ cōcludendū tendit eoꝝ diſputatio: adcirco ex verbis iob accipientes occaſionē ſcandali: putabant eū ex blaſphemato rem ꝛ impatientē: ꝛ hoc nō diſputauerūt: ſed ipm iob tanq̄ talem obiurgabant: vt patz in pceſſu. Sic materia ſ. diſputatiōis fuit: in pūi nemineṁ puniri niſi ꝓ ꝑceccatis ꝛ ecōtra. iob aūt vtriq; errorē ſe oppoſuit: et nō ꝓ ſua iuſticia: ſ iniuria deo ꝓ derogatione facta diſputauit: in cuius ſignū infra vltimo ca. deus illos tres amicos increpans: nō dicit eos cōtra iob locutos: ſ cōtra deū ꝛ dei iuſticiam ideo dicit ibi: Iratus eſt furor meus in te ꝛ in duos amicos tuos q2 nō eſtis locuti coꝝ me rectū. i. dogma veꝝ ſm gloſam. ſi eīm ſolū locuti fuiſſent cōtra iuſticiā iob: vt ſonat tertiū dictū Burgēſ. nō poſſent reprehendi q̄ſi nō rectū locuti fuiſſent: cū et iob reprehēſibilis erat ꝛ deū reprehenſus: vt p3 infra. xxxviij. Et quibus patꝛ Burgēſ. cum huiuſmodi falſis dictis ſancti thome potius inuoluit q̄ defendit. Et iſdem Burgēſ. et debilibus motiuis inuehit cōtra poſtillatorē. d. q̄ iob ex ſententia ſuoꝝ amicoꝝ erronea quā nouerat eos dogmatizare: conduxit querelā ſue natiuitatis: cōceptionis ꝛc. ſibi fuiſſe odioſam: cōtra quod dictū Burg. arguēdo aſſumit cum widcffitis ꝛ buſſitis: non legit iob ab amicis ſuis audiſſe errorem: igitur ſi impugnauit. impugnauit ſibi incognitum. Ad q̄ dico q̄ quia viri inſignes fuerunt vt patet ex eoꝝ argumētis. ideo fama ꝓdente potuit Job ſcire eoꝝ opiniones ꝛ doctrinas: et forſan ſi tempe ꝑſperitatis ſe contulit cum eis: ſic q̄ eoꝝ errores nō latebant ipſum: q̄n etiam fundabant errores eoꝝ ſup lamentatiōe digna. ſ. q̄ nō eſſet vita poſt hanc: vt dicēt infra. ſtantibus eīm illis erroribus: lamentabilis eſſet vita iuſti: ꝑ ſertim flagellati: q2 ſic eius iuſticie in futuro nihil ꝓmiꝫ coꝝreſponderet: et in ꝑſenti non niſi tribulatio: ꝛ ſic expoſitio poſtil. locum habet: ſimiliter ꝛ obiectio cōtra ſanctū thomā. Per idē reſpondeť ad ſecūdū argumētū Burgē. quia ex fama ꝛ mutua collatiōe ante flagellatiōē habitis ſciuit iob amicos ſuos bis erroribus inuolutos. Ratio huiꝰ? eſt quia doctrina iob nō latuit amicos: eo q̄ infra. iij. ca. dixit eliphaz ꝓmꝫ amicus. Ecce doctiſti plurimos ꝛc. rōnabile igit videť q̄ et ipſe iob ſciuerit doctrinas ꝛ opiniones amicoꝝ ſuoꝝ. idcirco inter flagella veritatis amatoꝝ voluit errores amicoꝝ obiurgare: vñ hoc intelligentes: ſe ei importunius opponebant. Per idem ad ter cū argumentū: quia ſatis dedit intelligere quādo maledixit dici ꝛc. cum eſſet voce omnium laudatus vt iuſtus ꝛ rectus: creature dei abſolute maledicere non potuit: cum ſit omnis valde bona. Beneꝫ ꝓmo. ſed recte maledixit eis ex ſuppoſitione erroꝝ: cum quos fama docente ſciuit amicos ſuos tenuiſſe. Et q̄ bus patet Burgēſ. etiam ad argumētum poſtillatoris non bene reſpondere: quādo a ſimili allegat apoſtolum etiam ex ſuppoſitione errantium et negantiū reſurrectionē: ſic arguentem. Si reſurrectio non eſt: nec chriſtus reſurrexit: inanis eſt ergo fides infra. vbi Burgēſ. dicit q̄ apoſtolus loquit cōditionaliter: ita dico et ego q̄ iob ſimiliter loquitur: ſupplendo ſic litteram. Si verum eſt in futuro nullam eſſe remunerationem ꝓ tribulationibus ſponte aſſumptis: vel ſine culpa inflictis: maledicta eſt dies natiuitatis et nox conceptionis talis hominis qui in hac vita ſine culpa flagellatur: et ſic illa conditionalis equiualet conſequentie bone et legali: cuius non formali: ſicut et conditionalis apoſtoli per poſtillatorem allegata cōcludit fidem noſtram eſſe inanem. immo idem apoſtolus. j. Corinth. xv. ſimilem conduxit maledictionē dicens: Ergo qui dormierunt in chriſto perierūt. Si inquit omnibus hominibus ꝛc. vide ibi in glo. Hec videtur factum Burgēſ. valere quod adducat ad reddendum rationē de rebus ꝑticulariter maledicat nocte diem ſtellas ꝛc. q2 dicit allegando ſanctū thomam q̄ iſte paſſus littere eſt metricus: igitur poeticus. poete autem ſolent modos loquēdi multipliciter variare eoꝝ que ponūt: ſed nō videtur mihi cōuenire ſacram ſcripturam poematibus et poetis compare: cum multa mentiri ſolent poete canentes: vt dicit. j. metaphyſice. vnde ꝛ beat⁹ hieronim? ſenſus ſacre ſcripture qui videtur falſe ſonare ironice compat huiuſmodi poeticis fictionib? ꝛ at de narum ludicris: vt patet ſup ꝛa. iij. Regum. j. nec bene infert burgēſ. cum ſancto ꝛ. ho. ex dicto beati hieronimi. paſſus iſte eſt metricus ergo poetic⁹. q2 multa ſunt poetica. pſalica: multaq; metra nō poetica. Hec verum eſt q̄ iob maledixit ſicut⁹ vel q̄uicūq; alius ꝓter die et

noctem quibus maledicēs dicat indignū q̄ sol luceat illi dicit ꝛc.p hoc magis solē ꝛ stellas magnificat q̄ maledicat ad modū loquendi de solenni viro.indignū est eū⁹ pſidere vili cōtra ti.immo ꝛ hieremias ca.xx.plus pticulariter maledicit q̄ iob.qui nō solū maledicit tēpori ort⁹ sui.sed etiā nuncio ꝛ entibus.vt ibi patet. ē igit burg. in hac pte inuolute: sententiarum: expositionem magistralē sancti tho.nō p̄mouēt.§ potius cōrūpens. Postillator aūt fatet̄ solut obiectionē factā ꝑ sācū Thomam.nam circa.xx.ca.Ieremie. exponēs maledictiones factas: hic et ibi. posset dupliciter sensum ꝑm vnuꝫ sic maledicentes loquunt̄ ex parte hominis sensitiue ꝛ affectione cōmodi nō ex pte boni rational' et affectione iusti: ꝛ sic stat bene expositio sancti thome sic etiā vr sanctus tho. sentire ꝑm aliū sensum. sic maledicentes loquūtur ex opinione ꝓsequentiū aduersā nū: ꝛ erronee sentientiū: non simpliciter: et sic stat expositō postillatoris. In eodē ca. vbi dr: Maledicant ei si erit q̄ maledicit̄ dies: qui pati sunt fusciatare leuiathan. ibi postillator: adducit duas expositiones sancti Tho. quaꝝ prima tāq̄ falsam abiicit. sed ꝫ vero mystica dicat. Prima aūt expō est q̄ leuiathan est ad ſram magnus piscis: quē ꝓpter sui magnitudinē piscatores nō audent in die inuadere: sed tm in nocte.in qua laborātes et ꝓpter celeritatē diei orientis capere nō poterēs maledicūt diei qz ali impedimento sui profectus. Sz postillator hoc dicit esse falsum q̄ in nocte ille pisces capi possit. sed soluꝫ in die clara: put dicit se didicisse a piscatoribꝰ in captione talis pisces exptis. Burgen. ait hāc expositionē q̄uis fabulosam defendere volēs cōcedit q̄ tm in die capi pōt ꝛ addit: si dies terminet añ captionē. tūc maledicit diei qz nimis accelerauit ad finē añ piscis captionē. Sed illud nō vr rationabile. qz potius maledicerēt nocti q̄ nimis cito aduenit: q̄ diei q̄ nimis cito transiit. qz ſpecificatio fit a termino ad quem: nō a quo. Etiā si vult dicere q̄ñr ad dictū sancti thome: potius deberent dici cito transeuntis benedicere q̄ maledicere: qz die terminato gauderent q̄ nox venisset in qua capere possent: sed qua res fabulosa ē trāseat. De eo aūt ꝙ postillator: dicat sc̄az expositiōez forze mysticaz. burg. dicit eam litteralē. quod et si verū esset ꝑm allegoricū sensum. nō tñ est verū ꝑm primam terminoꝝ significationem. nihil absurditatis būtem put exponitur iste passus ꝑm hr̄ modos: postil. et et bur.

Item in eodē ca. vbi dicit. Viro cuius abscondita est via cur data est lex. hoc verbū cū bene exposuisset postillator: burg. aliē exponēdo si vez diceret nō veniret reprobādus. quia eiusdem passus possunt esse plures expositiones vere. sed in expositione bur. illud nō videtur verū q̄ iob ignorauit iustū a deo iuste flagellari: quia bene nouit. et ꝓbare ꝙ amicos suos in hoc errantes: vt ꝓz in ꝓcessu libri. et .s. oñm est. j. Cor. j.

Item in eodē ca. sup verbo. Timor q̄ nō timebaz eucnit mihi vsq; ad finē capi. burg. est cum postil. sed in fine vbi postillator: dicit iob tetigisse materiā sue mōcentie. burg. opponit dicens. vtro iusto indecens se commendare absolute absq; aduersario. ꝛ falsa impugnatione. qualiter in hoc ab amicis iob contra eū adbuc nihil actū dicatur. sed burg. falsus intellectus ostē sus est dare supra in primo correctorio huius tē.

Capitulum. iiij.

Respondēs aūt eliphaz themanites dixit: [b]Si ceperimus loqui tibi: forsitan moleste accipies: [c]Sed conceptū sermonē tenere quis poterit? [d]Ecce docuisti multos: [e]z manus lassas roborasti. [f]Vacillātes cōfortauit sermones tui: [g]z genua tremētia confortasti. [h]Nunc autem venit super te plaga: et defecisti: [k]tetigit te: z cōturbat⁹ es. [l]Vbi timor tuus? [m]fortitudo tua: [n]z patientia tua: [o]et ꝓfectio viaꝝ tuarum: [p]Recordare obsecro te quis vnq̄ innocens periit? aut quando recti disperditi sunt? [q]Vidi ego eos qui operantur iniquitatem: et metunt eam: [r]flante deo perire: et ad nichilum redigi: [s]Fortitudo leonis: et vox leonum: et dentes catulorum leonum: [t]contriti sunt. [u]Leena periit: quia non habuit escas: et catuli leenarum dissipati sunt. [x]Ad me autem dictus est occultus: et quasi latibulum eius furtiue hausit auris mea. [y]In horrore visionis nocturne: quando solet sopor occupare homines: [z]Pauor me obtinuit: et tremor: et terrere fecit omnia ossa mea. [aa]Et cum spiritus ante faciem meam transiret: horripilauerunt pili carnis meę. [bb]Stetit contra oculos meos: cuius non agnoui vultum: imago coram oculis meis: et audiui vocem leuis: et tenuis. [cc]Numquid iustificari homo potest coram deo? aut factor suus purior erit viro? [dd]Ecce qui seruis eius non credit: et in angelis suis reperit prauitatem. [ee]Quanto magis qui habitant domos luteas: quarum fundamentum in terra est: et consumentur quasi a tinea. [ff]Vacillātes confortauit sermones tui: [gg]z genua tremētia confortasti. [hh]Nunc autem venit super te plaga: et defecisti: [kk]tetigit te: z cōturbat⁹ es. [ll]Vbi timor tuus? [mm]fortitudo tua: [nn]z patientia tua: [oo]et ꝓfectio viaꝝ tuarum: [pp]Recordare obsecro te quis vnq̄ innocens periit?

Respondens aūt: Postq̄ descripta est ipsius iob ꝓpositio querulosa: dicit ꝙñr ponit amicoꝝ eius obiectio calummiosa. ꝛ primo ponunt obiectiones trīū amicoꝝ eius principaliū. et secūdo ipius reliqui cum eis venerat ad iob consolandum. ca. xxxij. Prima in duas. q̄ primo ponūtur dicte obiectiones: et secundo cōtra replicationes. ca. xv. Prima in tres: ꝙz tres amicos Job. quia primo ponūtur obiectiones paimi: secūdo scdi. ca. xiij. tcio tci ca. xj. Prima adhuc in duas. quia primo ponitur ipius eliphaz obiectō scdo iob respōdet. c. vj. Prima in duas. qz primo eliphaz ponit suam obiectionē: secundo inducit iob ad eius intentionē. ca. v. Prima adhuc in duas. qz primo obiectio ponitur. secundo dei reuelatio ad hoc inducitur ibi Porro. Circa primū sciendū q̄ eliphaz recte accepit verba iob: ꝙtum ad illud in quo videbat dabat ab eo. s. q̄ aliqui absq; culpa afflīguntur in ꝑsenti vita et hoc accepit et verb iob in fine capituli precedentis. vt patet ex dictis ibidē: sed ex' modo loquendi credidit eum esse impatientem: et ꝛ argumentū cū ꝙ impatētia. scdo ꝙ erronea sua ibi. Recordare obsecro. Circa primū dr. [a] Respondens aūt eliphaz licet obiceret tñ dr hic respondens. quia postꝝ iob loquitur. et qz obiciendo respondet quodāmodo dicit̄ ca. [b] Si ceperimus loqui tibi. modus est hominis impatientis non expectare finē verbi quod sibi dr. et in hoc notat iob ꝛ impatientia. [c] Sed conceptum sermonez tenere quis potest. Iz cū iniurias ꝓximis dissimulare sit virtuosum. iniurias tñ diuinas vitiosum est. videbantur aūt ipi eliphaz vba iob predicta sonare in dei iniuriam. ꝓpter qđ dicat sēnō posse tacere ꝑm rectā cōscientiam. [d] Ecce docuisti multos. Turpe est doctorem culpā redarguī ipm. ꝓpter qđ vr oñdat impatientiā iob: vt credebat esse turpiorem. primo inducit ꝓcedentem eius doctrinā. Circa quā sciendū q̄ aliqui sunt impatientes ex sola ignorantia bone patientie. ꝛ ꝙtū ad tales dicit: Ecce docuisti tc. Sunt etiā aliqui impatientes non ex ignorantia bone patentie. sed ex animi debilitate: ꝛ ꝙtū ad istos dicat. [e] Et manus lassas roborasti. opa patiēte rel̄ata ex debilitate animi. Sūt etiā aliqui impatientes ex diuturnitate aduersitatis. qui impatiēt dubitare an talia eueniant eis ex iudicio diuine ꝓmidentie. ꝛ ꝙtū ad tales dicat. [f] Vacillātes confortasti. Imo. tui. Sunt eñ aliq̄ q̄ aduersa parua et mediocra sustinent. § superuenientibus grauibꝰ incipiūt frangi et ꝙtum ad tales dicat [g] Et genua tremētia. confortasti. boni enim portāti graue ponꝰ genua ꝛ incipiūt tremere. ꝛ ꝓ hoc designat magne aduersitatis podus sub q̄ aliq̄ incipiūt deficē. Premissa igit iob patiētia inuehitur contra ipm de defectu patientie. d. [h] Nunc autem venit super te plaga. i. amissio bonoꝝ exteriorum. [k] Et defecisti ꝓ impatientia. [l] Et turbatus es. prūpendo in blasphemiā. dixit. n. iob in fine ꝑce. capti se ꝓcussū a deo ꝙmus erat innocās. et hoc eliphaz reputabat blasphemiā. vt magis patebit. j. et io ꝓcludit. [m] Vbi timor tuus? respectu dei. [n] Fortitudo tua. respectu mali sufferendi. in cū difficultate. [o] Patientia tua: absq; tali difficultate vt sic talis dr̄ia sit inter fortitudinē et patientiā: sicut ꝓbus ponit. vij. ethi. aut ꝓnētiā ꝛ trantiā. [p] Et ꝓfectio viaꝝ tuaꝝ quā ꝓus simulabas. q. d. ex effectu ꝓz q̄ ista fuerē ficta ꝛ nō vā. [q] Recordare. ꝙñr eliphaz ꝛ arguit iob ꝛ erronea sua. qz di. memorē a deo pūri. d. Recordare. tc. reducēdo ad memoriā facta ꝑtenta. [r] Quis vnq̄ i. pe-

quasi dicat: nõ posses oĩdere. nec q̃ sequens credendũ est tibi de te. ‖a Aut qñ recti deleti fuit. p amissionẽ substantie: et plis fue. sicut tu deletus es. ‖b Quinpotꝰ vidi. p experientiã cui credendũ est. ‖c Eos q̃ oparẽ iniq̃tatẽ. manifeste inimicando. ‖d Et seminant dolores occulte insidiãdo. ‖e Et metũt eos: ad finẽ reducendo: ‖f Flant de vo perisse. in p̃pria persona.

‖g Et spũ ire eius esse cõsumptos. in tonis suis et prole sua. z in hoc notat iob hoc mõ confitẽtum. pter peccata p̃tenta iõ sequitur. ‖h Rugit leonis. i. ipsius iob quẽ leoni comparat pp crudelitatẽ et rapacitatẽ quã ei imponit.

‖i Et vor leene. i. vrozis sue q̃ ipsius iob ad p̃dicta mala p̃ sua verba inciteuerat. vt iste dicat.

‖k Et dẽtes catuloz leonũ. i. raparitas filioz iob ipsum imitantium.

‖l Cõtriti fuit. supple. diuino iudicio. et q: posset ei dici q̃ vroz iob pcussa nõ fuerat. ideo hoc nõ remouet. v.

‖m Tigris periit. quã pꝰ leene cõparauerat. hic nigridem vocat pp velocitatem eius ad malũ: sicut tigris ẽ animal velocissimum: dicit igit. Tigris periit eo q̃ nõ bẽret p̃dã. q. d. ly vroz iob nõ fuerit mortua sicut filij et filie. nec sicut iob pcussa vlcere: tñ in hoc pcussa est: q̃ nõ pot bona alioz rape p se nec p maritũ. nec etiã p filios. iõ subditur. Catuli leonis dissipati sunt. ‖n Porro. Hic consequenter eliphaz ad suũ p̃positũ iducit diuinã reuelationẽ. vtrũ aũt fuerit vã reuelatio vl̃ ficta ab eo: thomas dubio relinquit. vr tñ q̃ fuerit cõficta. q: in fine libri dñs dicit ad eum. Iratus est furoꝛ meus contra te z contra duos amicos tuos: q: nõ estis locuti coram me rectũ. Ite quia hoc iducit ad falsum intellectũ. s. q̃ nulꝰ a deo punit in p̃senti absq; culpa p̃cedenti: falsũ aũt nõ pot a deo reuelari. In hac igit prima reuelatione ẽm o fingit reuelationis modꝰ. scdo reuelatiõis sensus. ibi. Numq̃ bõ Circa primũ dr: ‖o Porro ad me dictũ est vbũ absconditũ. q: q̃ reuelanꝫ alicui sunt aliqs absconditaz: z iõ subditur. ‖p Et quasi furtiue. i. occulte. ‖q Suscepit auris mea venas susurrij eius. quia talia reuelanꝫ secrete. nec capiunꝫ p̃fecte: et subditur tempus. ‖r In horrore visionis noctur ne. tpus cñ nocturnũ. p̃ter eius q̃titatẽ dicit magis ẽ aptũ ad p̃cipiendũ ea que reuelãt q̃ diurnũ. qñ in q̃tatur tumultibus actionũ humanaz. ‖s Qñ solet hoꝛe. i. grauis somnus. ‖t Pauoꝛ tenuit me. tũ ex tpe nocturno. tũ ex insolita visione. ‖v Et cũ spũs. i. angelꝰ. ‖x Me p̃ter transiret. i. ad me accederet. ‖y In horruerunt pili carnis mee. q: p̃ritam angelice vtutis fragilitas humana videret se tẽtat: ẽm qõ dr̃ Dan. x. Vidi visionẽ hãc grandẽ z nõ remãsit in me fortitudo. ‖z Stetit q̃dã. q. d. ista visio ñ fuit in raptu vel trãsitoria. ẽ magis stabilis et fixa. ad dr: notandũ maioꝛem eius certitudinẽ. ‖a Cuius nõ cognoscebã vultũ ad tenotãdũ q̃ excederet humanũ modũ: cuiusmodi est angelus. ‖b Imago coã oculis me

[a] aut qñ recti deleti sũt? [b] Qui potius vidit eos q̃ opanꝫ iniq̃tatẽ? [c] et seminãt dolores: [c] z metũt eos: [d] flãte deo perisse: [e] z spũ ire eius esse cõsumptos [f] Rugit leonis z vox leene: [g] et dẽtes catuloz leonũ cõtriti sunt. [h] Tigris periit eo q̃ non hẽret p̃dã: z catuli leonis dissipati sũt. [i] Porro ad me dictum est verbus absconditũ: [k] et quasi furtiue suscepit aurꝭ mea vbã susurrij eius. [l] In horrore visionis nocturne quando solet sopor occupare homines: [m] pauor tenuit me z tremoꝛ z oĩa ossa mea p̃territa sũt. [n] Et cũ spũs me p̃sente trãsiret: [o] horruerũt pili carnis mee. [p] Stetit q̃dã [q] cuius nõ agnoscebaz vultũ [r] imago coã oculis meis: [s] et vocẽ quasi aure lenis audiui. [t] Numq̃d hõ tri cõparatiõe iustificabit: aut factore suo purioꝛ erit vir? [v] Ecce qui seruiunt ei nõ sunt stabiles. et i angelis suis reperit p̃uitatem. [x] Quanto magis hi qui habitant domos luteas qui terrenum habent fundamẽtum consumentur velut a tinea: de mane vsq; ad vesperam succidẽtur: [y] et quia nullus intelligit: [z] in eternũ peribunt. [a] Qui aũt reliqui fuerint. [b] auferenꝫ et eis: [c] moriẽtur et non in sapientia.

Numq̃d hõ. de scripto reuelationis mõ. hic p̃mittit ipa ponitur reuelatio in qua duplicaz oñdit sibi reuelatũ. nullũ innocentẽ a deo punitũ. z primo ad hoc iducit rõ et cõparatione hominis ad deũ q̃ talis est. Nullus hõ pot ee iustior aut punior a peccato ipo deo qui est regula iustitie et in supremo puritatis et mũdicie. ẽ si deꝰ puniret aliquez innocentẽ inuenireꝫ aliqs homo iustior ipso. quia inueniunꝫ aliq̃ homines ita iusti. q̃ nullo mõ punirẽt: innocentem ergo ꝛc. hec rõ tangitur cuz dr̃. ‖d Numq̃d homo dei cõparatione iustificabitur. i. iustior ipso innocentior. q. d. nõ: Ista vero rõ nõ valet. q: deus punitionem innocẽtis ordinat ad magnitudinẽ p̃cmij consequẽdã sicut tormenta martyrũ ad gloꝛe triumphum z iõ iuste facit. homo aũt punitionẽ innocentis non sic potest ordinare. et iõ nõ est simile. Scdo vo rõ accipit ex cõparatione dei ad angelũ. q̃ est substantia pure spiritualis. et iõ de se nullũ dr̃s inclinatuũ ad peccandũ bõ vero cõpositus ex spũ et coꝛpe coꝛruptibili ex fomite dr̃s inclinationẽ ad peccatũ. ẽm illũ Sapie. ix. Corpus qđ coꝛrumpit aggrauat aiam ꝛc. et gen. viij. Sensus et cogitatio hois p̃na sunt ad malũ ab adolescẽtia sua igitur cũ natura angelica nõ immunis sit a peccato. q: aliq̃ coꝛ ceciderũt: p̃ ons nullus bõ dr̃s iudicari immunis a p̃cto. et sic nullus immocẽs punit a deo. ista rõ tangit cũ dr̃. ‖e Ecce qui seruiũt ei. i. angeli. qui creati sũt i ministeriũ dei: ẽm illud Dan. vij. Milia milliũ ministrabant ei ꝛc. ‖f Nõ sunt stabiles. q: aliqui ceciderũt a statu sue p̃ditionis. ‖g Quãto mag bi q̃ habitant in domibus luteis. i. hoies q̃ corpa sunt terrena inhabitant. ‖h Qui terre. hnt fundamentũ. hoc addit ne aliqs crederet q̃ et anima et coꝛpe nõ fieret vnũ p se: sicut nec ex domo z tecẽ inhabitãte. q: sicut fũdamẽtũ est ps domꝰ. sic terrenũ coꝛpus ẽ ps hois. nisi q̃ hõ ẽ q̃dã p̃positũ substantiale: domꝰ aũt artificiale. ‖i Columẽ vel ut a tinea. i. deficiẽt z p fomitẽ inãdẽt in petã. q: sicut tinea nascitur ex veste z eã coꝛrodit: sic fomes nascens ex hominẽ: ẽm ad coꝛruptionẽ petĩ iducit. ‖k De mane vsq; ad vesperam. i. q̃ntunc in petã labunt. ‖l Et q: nullꝰ intelligit. i. pauci valde intelligunt. p̃pria peccata. ẽm illud ps. xviij. Delicta quis intelligit ꝛc. ‖m In eternũ pibũt. i. absq; reuelatiõe a culpa et miseria i p̃ti vita. ‖n Qui aũt reliq̃ fuerint. i. filij hoim pctoꝛ. morietur p eos remanẽtes et scelera coꝛ imitates. ‖o Auferẽt ex eis. ly. ex eis ẽ ibi bene. nec est de textu. z iõ lra ẽ plana cũ dr̃. auferẽt. s. de p̃ti vita pꝰ p̃ces suos. iõ subditur. ‖p Moriẽt

t nō in sapiētia. q2 omnis peccato2 a caritate sapientie cadit in tenebras ignoratie. Ratio aūt inducta de angelis nō valet: q2 peccatū angeli ē irremediabile. peccatū aūt homis originale t actuale remediabile ē. t ideo hō peccato2 pōt recuperare innocentiā: t sic absq; culpa a deo flagellari ad sue tranquillitatis future augmentatōnem sicut p̄dictum est.

In capitulo quarto vbi dicit in postilla: Uerū autē fuerit vera reuelatio vel ficta.

Additio pma.

Et hec q dicit infra amicis iob: Nō estis locuti coram me recte. non intelligit q omnia q dicebant isti aduersarii iob fuissent non recta: q2 multa direcūt vera: vt cū dicit in hac rōne eliphaz: de eo q i angelis suis reperit prauitatē. Qui dilapidat cogitatōes malignoz. Beatus hō qui corripit a dño t multa silia q manifeste ostinent veritatē. et etiā in dictis sanctoz talia reperiunt: sed hoc qd dicit: Nō sunt locuti coza me recte. intelligit in cōclusione principali circa quā coz intētio versabat. s. de dēmnatione iob Diuine reuelatiōes etiā aliqñ fiūt malis: sicut patz de balaam mago. Nu. xxiij. ca. t ideo hec reuelatio potuit esse nō ficta sed vera: licz eam induxisset eliphaz ad falsum intellectū: sicut auctoritates sacre scripture aliqñ hereticis inducūt ad falsum p̄bandum: t tunc auctoritas est vera licz inductio sit falsa: t sic potuit esse in p̄posito. s. q reuelatio fuerit vera et nō ficta: t tū fuit ab eliphaz inducta ad falsum p̄obandum: vnde sanctus Tho. rōnabiliter sub diuisione relinq̄t hanc reuelationē ab eliphaz cōfictā fuisse: vel verā: nec; ex hoc fozmaūt quēstionē arguens ad aliquaz partē: q2 nihil refert in, p̄posito an hec reuelatio fuerit vera vel ficta.

In eodem capi. quarto vbi dicit i postilla. Numq̄d homo descripto reuelatōis modo.

Additio secūda.

Ex positio postillatoris sup hoc verbuz: Nūquid homo dei cōparatione iusticabit. non videt rationabilis: cōtingit. n. q̄ñq; q aliqui homines iusti causa maioris eruditiōis aliquē flagellant sine culpa: vt cū pater filiū suum causa maioris eruditiōis seu disciplinę flagellat seu verberat: de quo. puer. xiij. ca. Qui autē diligit filiū suū instanter erudit eum. vnde mel? videt dicendū fm Grego. in. ij. moz. vbi sic dicit: Dū quis de passione murmurat: quid aliud q̄z iusticiā ferientis accusat: puto: ē se ego virum factoze suo esse matis: cōtra flagellū querelā parat: eū q; sibi, pauldio postponit: cui? iudiciū de sua afflictione redarguit: vt ergo homo rēpiendere iudicem culpe nō audeat: būc humiliter cogitet actoē nature: q2 qui mire ex nihilo hominē fecit: factū impie non afligit. hec ille. que quidē expositio satis p̄pia t non mystica est: sed literalis. Sanct? tho. in expositiōe sup iob dicit sic. Si cū homo absq; culpa punit a deo: sequit q hō sit iustior deo. cuz em opus iusticie sit reddere vnicuiq; qd suuz est: si de homini innocēti cui nō debet pena inferat penā: nō illi rēddit qd suū est: homo aūt q a deo sic patit penā non facit iniustitiā: nā iniustū pati nō est iniustuz fm p̄bm in ethy. que quidē expositio satis rationabilit videt ꝛc.

Replica.

In capitulo quarto vbi postillator dicit eliphaz primū amicū induxisse fictam reuelationē: p̄to eo q2 deus non reuelat falsa: qualia sunt q dicit sibi reuelata ꝛc. Burgen. se opponit dicens eaz fuisse verā: cuius ipse eam adduxerit ad falsum intellectū. sed nō respondet p hec ad postillatoris rōnem: etiaz beati Gregorii. ij. moz. ca. xxxvij. qui dicit in hoc typū significari heretico2: qui q̄uis multa vera direxerit t ex scientia acōfita: que q̄nq; fuigūt sibi reuelata: vt licenti? introducāt falsa: nec hoc solū finxit reuelationē vt eaz introduceret ad falsum intellectuz: sed quater? p eam fictā in tanta credulitate asseret falsum. nā illud qd dicit sibi reuelatū est fo maliter falsuz: videlicz q nullus iustus flagellat apud iustuz hominē: minus igitur apud deum iustissimū: cuius iusticia hominis iusticie compari non potest: sicigit patet ficto. Preterea si vera fuit vt dicit Burgen. nō potuit inferre falsum: q2 ex vero nō nisi verū: sed ipe ex ea intulit falsum vt patet in literali: nō igit vera sed ficta. Hec valet dicere vt Burgen. q2 sanctus thomas ñ mouet questionem de hac p̄positiōne: igit nō reliq̄t eā dubiā imo qualibet nō exponēs expositione necessariū ipm duobuz sub opinione relinq̄t. de hac aūt reuelatiōe necessarium est videre an sit vera vel falsa: quia q̄uis multa vera dicat: allegata tñ sibi facta reuelatiōe falsa: mittit auctoz ad arguendum. spiritus aūt dei qui describit reuelationē fecisse: nō auctoz ad falsuz est igit ficta reuelatio. nam vera que dicit auctoritate nō indigent: quia verū a quocūq; dicat: a spiritu sancto est. Si igit deus per reuelationē falsa p eum dicta auctoriza: et: frustra cum t alios duos redarguisset de nō recta locutione: vt patet infra vltimo ca. Item in eodem capitulo vbi postillato: primū argumentū eliphaz reducit ad formā silogistica sic: Omnis parcens iniocēti est iustus: flagellanti iniocenti: sed aliquis homo iustus parcit innocenti. deus aūt fm dicta iob flagellat iniocentē: quia sine culpa: igit aliquis homo ē iustior deo. Im possibilitatē illius cōclusionis ostendit eliphaz in littera. d. Nūquid homo dei compatione iusticabitur ꝛc. Si concluso est impossibilis: ergo aliqua p̄missaruz: non maior: ergo minor p̄to illa parte q deus flagellat iniocentē sicut vult iob t postillato2. Rēspōdeo ad maiorē: q illa est falsa in cōparatione dei et hominis: q2 deus penas iniocentū ordinat ad magnitudinē premioruz sicut tormenta martyrum ad triumphū: homo aūt sic non potest. Hunc magistralem processum Burgen. dicit irrationabiles ex debili motiuo: quia vt dicit cōtingit aliqñ q iustus homo flagellat iniocentem ad maiorem eius p̄fectum: et ad id allegat illud puer. xiij. Qui diligit filium suū instanter erudit eum: qui parcit virge odit eum. sed illud allegatum loquit de filio rēpiensibili fm glo. ideo de innocente nō est ad, p̄positum dato tamē q verū sit de aliquibus: non arguit dictum postillatoris irrōnabile. quia due partes subcōtrarie rōnabiliter stant simul in veritate. maxime in materia p̄tingenti: vt est in, p̄posito. Stat etiam quēlibet iustum leui pena plectere in nocētem ad sui profectū: sed graui pena et destructiua qualis est de qua agit: non puto possibile nec; iustum. sic cū nullo modo tenderet abrahā ad immolandum innocentē filiū: nisi interuenisset dominicū mādatū: quo interueniente adhuc valde apud eum penituisset. dicit enim a domino. Quia fecisti rem hāc ꝛc. Gen. xxij. Nec e contra postillatoz ē qd Burgen. de beato Grego. adducit nam beat? Grego. vult q cōtra flagellū dei non est murmurādum sed aliter, p culpis iusticiis: si tñ sine culpa quaeliter eliphaz nō intellexit: tūc etiā murmurādum non est sed opifex nature recognoscēdus: t sic iob facit. q̄uis eliphaz nō intellexerit errore cecus.

Capitulū. v.

Voca q̄. Hic p̄mitter eliphaz exaltat iob ad finē huius attentionē: t primo ponit eius excitatio: secūdo ipi? iob increpatio: ibi. Uirū stultū. t tercio ei? monitio ibi. Beatus hō. Circa primū dicit: /a Voca q̄. q. d. si nō intellegis verba mea: voca dñm vt aperiat tibi intellectū /b Et ad aliquē sanctoz q̄uertere. i. si non p̄sidis de tuis meritis de quibus non videt q debeas cōfidere de propter malicia tuā: rēpicare vnū de sanctis angelis: vt intercedat p te. /c Uirū stultū. Hic p̄mitter eliphaz increpat ipsuz iob: t primo cōuertit se ad eū increpandū: secūdo ad suū p̄positum p̄bandū: ibi. Nūquid in ira. Circa primū dī: Uirū stultū. sic dēt fa correcta. /d Interficit iracūdia. ille. n. ē vere stult? q a virtute patientie cadit. pt adueritatē pōd?.

[g] Et parvulū occidit invidia. invidia. n. ē tristicia de bono alieno: inquātū estimatur ꝓxi boni diminutiuū: z sic oīs invidus in sua estimatiōe est diminut⁹ z parvul⁹: talē aūt esse sanctū iob credebat eliphaz: z ideo increpat ipm: ideo subdit: [f] Ego vidi stultū firma radice. i. ipm iob i pseveris existentē: et in talibus cōfirmatū ꝟm suā opinionē. [g] Et maledixi pulchritudini eius. i. eius pspritatē dixi malā. i. aliis nociuā: vnde ꝑcedenti ca. vocauit iob aliorum oppressorem. d. Rugitus leonis ⁊c. vt ibi fuit expositum.

[b] Longe fiēt filij eius a salute. q. oppressionē ab alienis.

[i] Et cōterent in porta. per ordinationes in iudicio a potentibus suis. iudices. n. antichristus sedebit in portis: vt in pmptu habeāt ab inimicis. p hoc notat eliphaz: q talia mala eueniēt ipsi iob. [k] Cuius messem. i. diuitias congregatas.

[l] Famelicus comedet. i. rapiet: q̄ desiderat bona aliorum rapere.

[m] Et ipm rapiet armatus. qm̄ non solū pariet in bonis exterioribus: sed etiā in psona propria

[n] Nihil in terra. Hic pter nihil ybarc suū. ꝓpositum. s. q̄ deus nō punit aliquem in vita pnti: nisi pter peccata sua ꝑterita. d. [n] Nihil in tra sine causa fit. q: licet aliq̄ effectus sint fortuiti z casuales respectu secundarū causarū: tm̄ respectu prime cause que deus est nihil ē fortuitū: et nihil casuale. [o] Et de humo non egredietur pulvis. i. adversitas nō ꝓtingit alicui sine causa: q̄ essz si q̄s puniret absq; peccato ꝑterito: z inducit ad hoc sile. d. [p] Homo ad labē et auis ad volatum. eo essz ipo q̄ natura dedit aui plumas z alas: per hoc ostendit q̄ nascat: vt q̄ volatum querat sibi victū: q: res naturales sunt pter suas operationes z codē mō eo q̄ hō nascat nudus tegumēto z armis: quia natura nō dat sibi vestes nec arma ad se vestiendū et se defendēdū: sicut dat aui plumas ad coopimentū: rostrū et vngues ad se defendendū: ostendit q̄ homo nascat: vt q̄ labore manuū suarū faciat sibi vestes et fabricet arma. Ex hoc igit̄ ꝛdicit eliphaz: q̄ nihil sit sine causa determinata: q: omnia quātūcūq; minima cadūt sub prudentia divina: ideo subdit: [q] Quod odiem ꝑcabo: dñm. vt dirigat me in agendis. [r] Qui facit magna. in creaturis supioribus. [s] Et inscrutabilia. in inferioribus: vt patz de folio arboris: cui⁹ omnes rōnes in ꝑticulari nullus hō posset ad plenū scrutari: vt ꝓpte quare sic ē figuratum vel vnde habeat virtutē ad talem infirmitatē sanandam.

[t] Qui dat pluviā sup fa. terre. cōuertendo vapores in aquam. [v] Qui ponit humiles. i. homines sua peccata humiliter cognoscentes et emendātes. [x] In sublime id est in maiori pspēritate q̄ ante. [y] Qui dissipat cogitationes. i. cogitantium male facere inimicorum.

[5] Nec possint implere manus eorum. i. effectū. [a] Quod ceperāt. tractare in mentis cogitatu. [b] Qui apprehendit sapientes. i. astutos seu cautelosos. [c] In astutia eorum cōuertēdo sup eos malū q̄ alijs insidiose parabāt inferre sicut in libro Hester de aman dicit: q̄ suspensus fuit i ligno q̄ parauerat mardochęo. [d] Per diem incurrent tenebras. i. in die pspēritatis subito incurrēt tenebras aduersitatis. [e] Et q̄si nocte sic palpabunt in meridie. i. dū credēt esse firmati i pfectissimo statu. in brevi cruēt i pessimo. [f] Pauperem saluum faciet egenum. p egestatē a delict⁹ suis emendatum.

[g] Et gladio oris eorum. i. ab increpationib⁹ et medacijs: detractionib⁹ ꝺdēnati omnib⁹ i iudicijs

[h] Et erit egeno spes. i. certa expectatio future ꝓsperitatis in pñti vita: dū an̄ fuerit emendat⁹. [i] Iniquitas aūt cōtrahet os suum ita q̄ non poterit loqui. i. ipi⁹ sic in peccato ꝑseueras. Sacerdū aūt q̄ ratio eliphaz supra inducta nō valeat q: licz deus affligat innocentē: hoc tm̄ nō ē sine cā: q: hoc fit ad exercitiū sue patiētie i vita pñti: et augmentū glorie in vita futura: q̄ ille eliphaz nō intelligebat. [k] Beatus hō. Hic ꝓsequēter eliphaz post ipius iob increpationē cōuertit se ad eius monitionē. d. Beat⁹ hō qui corripit a dño. i. qui ex correctione patiēter reapit se emēdando: q: per hoc ꝑuertit ad maiorē pspēritatem q̄ ante in vita pśenti ꝟm opinionē eliphaz: q̄ tm̄ non est semp verū: z ideo concludit: [l] Increpationē q̄ omnis. qua te iuste flagellauit. [m] Ne reprobes. p impatientiā in blasphemias, ꝓrumpēdo. [n] Quia ipe vulnerat. peccatores pumēdo. [o] Et medetur emendatos cōsolando magis q̄ añ. [p] In sex tribulationibus ⁊c. ꝟm grego. homel. xxv. q: septē diebus omne tempus cōprehendit: ratione septenarij numero vniuersitas figurat̄: z ideo eliphaz septē tribulationes enumerat: a quibus asserit iob forę securū: si fuerit emēdatus: per hoc insinuans q̄ in vita pñti ꝑtent maiorē pspēritatē recuperare: z ablatę tūnore aduersitatis viuere: prima ponitur ibi. [q] In fame eruet te de morte. id est alijs fame morientibus pre defectu bonorū tu babebis ad sufficientiā: fecūda ibi: [r] Et in bello de ma. gladii. i. alijs gladio aduersariorū infectis. dñs te saluabit. tercia ibi: [s] A flagello lingue abscondēris. i. a detractionibus z increpationib⁹ malignātiū eris quasi absconsus: q: nō audebūt vel nō cūt memorare ad murmurandū z detrahendum de te. quarta ibi:

[t] Et nō timebis calamitatē. i. luctū ꝟmunē ex pestilētia seu corruptione aeris supuenientē: q: de⁹ saluabit te. quinta z sexta ibi ponūtur. [v] In vastitate et fame ridebis. accipit hic vastitas ꝓ destructione terre ab hostibus: z similiter fames ex hoc sequens: tum quia bona terre ab hostibus sunt ablata: tum q: ligna fructifera sunt absīsa: z ideo ista tribulatio famis differt a precēdēti

que ejusabaꝫ et sterilitate ẽre. ista ẽ ex hostili vastatõe. ¶ r Ridebis. i. iste tribulatiões aliis supueniẽtes nõ diminuẽt statũ tuę pſperitatis. ¶ y Et bestias terre. q̃ in ẽra deuastata ſolẽt multiplicari ⁊ crescere.

z Nõ formidabis. qz nõ nocebũt tibi in ꝑsona tua: nec familie tue nec gregib⁹ tuis. ¶ a Sz cũ lapidibus. Descripta liberatione a tribulationib⁹ pmittit ei abũdantiaz bonoꝝ: als insolitã. v. Sed cum lapidibus regionũ pactũ tuuꝫ id est terre lapidose q̃ nõ solet aliis fructificare: tibi afferent fructũ multũ: quasi ex pacto tibi seruiẽtes. ¶ b Et bestie terre erũt pacifice tibi. quẽ grunt valde molestę alijs in ꝑsona ⁊ in gregib⁹ suis. ¶ c Et scies q̃ pacẽ habeat tabernaculũ tuũ. i. tota familia manẽs i domo tua: qđ cedit ad magnã ꝑsperitatem patrisfamilias.

d Et visitans speciẽ tuam. i. ꝑsiderans ꝑsperitatem tuã. ¶ e Nõ peccabis. qz nõ eleuabens in superbiã: ſ magis deũ laudabis. ¶ f Et scies qſñ multiplex erit semẽ tuũ. i. videbis filios tuos ⁊ nepotes i magno numero fortes ⁊ diuites ad succedendũ tibi. ꝑspere: qđ cedit ad magnã cõſolationẽ homis: q: moꝛiẽs remanet quodãmodo in filijs ⁊ nepotib⁹ suis. ¶ g Ingrediens i abũdantia sepulchrũ. i. ista ꝑsperitas durabit tibi vſq; i finẽ vite tue. ¶ h Sicut inferẽ accerꝰ tritici in tpe suo. ſ. maturitatis tẽpoꝛis: ꝑ hoc insinuat q̃ vita sua debeat ꝑ filiorũ agnatiõe ꝓlongari quãtũ ꝓtest via nature: ita q̃ moꝛs eius sit naturalis: ⁊ non anticipata. ¶ i Ecce hoc vt inuestigauimus. ꝑ scripturas et ꝓpientias.

k Ita est. fm veritatẽ. ¶ l Qđ auditũ mente ꝓtracta. deꝓhita impatiẽtie tue tristicia: que impedit veritatis cõsideratiõẽ: cõturbati cũ minus ꝓuident fm philosophũ scdo Elenco. ꝝm.

¶ In capi. quito vbi dicit in postilla. Voca ergo.

¶ Additio. j.

Hoc q̃d dicit: Voca ergo: si est q̃ tibi rndeat. nõ videt referẽdũ ad defectũ intellect⁹ ipius iob: ita q̃ moneat cũ eliphaz: vt oꝛet deũ vt aperiret sibi intellectuz verboꝝ eliphaz cũ ipẽ net potuisset apire sibi intellectũ ꝓdictoꝝ vboꝝ: vñ mels videt dicẽdũ fm sanctũ tho. qui sic dicit: Voca ergo si est q̃ respondeat. q. d. si mihi hoc reuelatũ nõ credis: tuipẽ uoca deum si forte ipe tibi ad hãc dubitatiõẽ rndere voluerit: ⁊ si ꝑ merita ꝓpia hoc obtinere a deo nõ putas: ad aliquẽ sanctoꝝ cõuertere: vt eo mediante dubi rei veritatẽ a deo cognoscere possis: hec ille ꝛc.

¶ In eodem caplo quito vbi dicit in postilla. Sz cũ lapidibus regionũ pactũ tuũ.

¶ Additio. ij.

Hi trãslatio nr̃a habz: Cũ lapidib⁹ regionis pactũ tuũ. in hebreo hr̃: Sed cũ lapidib⁹ agri pactũ tuũ. ⁊ ẽ sensus q̃ de⁹ liberaret eũ ab offensione lapidũ: eo mõ quo dr̃ in psalmo de illo: Qui habitat i adiutorio altissimi: ne forte offendas ad lapidẽ pedẽ tuũ et sic hec verba nõ ꝑtinẽt ad abũdantiã bonoꝝ: ſ ꝑtinẽt ad liberatiõẽ a tribulatiõnib⁹ sicut immediatę ꝓcedentia: vbi dicit: Et bestias ẽre nõ formidabis. Silr immediate sequẽtia: vbi dicit: Et bestie terre pacifice erunt tibi.

¶ Replica.

In capitulo quito vbi postilla toꝛ passum istum Voca ergo siquis est qui respondeat tibi. exponit de arrogantia eliphaz: qua putauit se adeo subtiliter loquꝰ: vt iob non intelligeret: ideo suadet: si non potest habere hominẽ docentẽ se: saltẽ ad aliquẽ sanctoꝝ: ut debeat habere recursus. huic ꝓpositiõi cõtradicit burgẽ. volens cuz sancto thoma q̃ velit psuadere: si ab homine non potest certificari q̃ reuelatio vera ei sit facta: q̃rat ab aliquo sanctoꝝ: ⁊ arguit ꝯ expositiõnẽ postillatoris: ex eo q̃ eliphaz de suis verbis ꝑ se potuit instruẽ iob nõ igitur oportuit cum remittere ad alios ꝓ intellectu suoꝝ verboꝝ ꝓta ar guo cõtra burgẽ. qz nõ debebat cum remittere ꝑ acquirẽda fide reuelationis sibi facte: sed ipe tenebat ꝑ bare vel per scripturã de se dicta vel ꝑ signa sicut moyses non fuit ausus sibi reuelationẽ factã publicare: nec se missum dicere: nisi a dño obtinuisset virtutem faciẽdi signa: qua posset ꝓbare: vt late dicit exo. iij. Et chrisſ⁹ ꝓmo voles ꝓbare se missum: direxit ad scripturam iudeos incredulos dicens: Scrutamini scripturas Joh. v. Sed nolẽtes attendere scripturas dixerũt ab signa dicens: Opa que facio testimoniũ ꝓbibent de me. Ibidẽ: Si essẽ opa no fecissem que nemo alꝰ fecit peccatũ nõ haberẽt. Ecce christus suę missionis ⁊ reuelationis duplicem ponit ꝓbationem. Eliphaz aũt nullam: ⁊ tamẽ burgẽ. exponit q̃ remiserit iob ad acqrendũ fidem suę missionis nulla ꝓbatiõe precedente. Simlir ꝛps banc ꝓbationẽ spũs dei suis apiis adiunxit: qz dicit: Illi autẽ ꝓfecti ꝓdicauerũt vbiq; dño coopante ⁊ sermonẽ cõfirmãte sequẽtib⁹ signis. Ex quibus patz q̃ eliphaz tenebaꝫ reuelationẽ sibi factã ꝓbare ⁊ nõ sic iob ad diu vel sanctoꝝ merita remittere. put exponit burgẽ. cũ scõ thoma.

¶ In eodem capi. vbi postil. illud verbũ: Et cũ lapidib⁹ regionũ erit pactũ tuũ. exponit de abundantia incõsueta. ſ. q̃ agri lapidosi fructificarẽt ꝑter cõsuetũ: vt viderenẽ seruire q̃si ex pacto: ſ burgẽ. exponit de offensiõe pedũ ad lapides: put de ꝛpo dixit dyatol⁹. Ille forte offendas ad lapidẽ pedẽ tuũ. ſ modicũ est qđ burg. hic significat ꝓ pactũ cũ lapidib⁹. naz inẽ mima incõmoda cstimat offensio pedis ad lapidẽ in quo sensu dyatol⁹ allegauit illud qđ burg. Ille forte offendas. arguens a minoꝛi. q. d. tãta ẽ cura angeloꝝ circa te: vt nõ possis offendere. igit nullũ incõmodũ incurrẽ potis mittẽdo te deo: sũ: vt q̃ circa te cauẽt mimã: etiã ccã oia. Sile est argumẽtũ apli: deo ẽ cura de bob⁹? agit ⁊ de bob⁹. si essẽ illud qđ min⁹ videt messe ineſt: ⁊ illud qđ magis: ꝓ pactũ igit cũ lapidib⁹ agri nõ significat illud modicũ. ſ. nõ offẽdere pedẽ: q: magis ꝓprie dicẽdũ foꝛet de lapidib⁹ platearũ ad quos sepe trãseũdo offendim⁹: sed aliq̃d magnũ significat: vt ꝓ: sicut bestie seruiũt immoderẽti ad nutũ: ita lapides agri fructũ nõ impedictes videnẽt seruire ad pactũ ⁊ põt accipi illa fructificatio ꝓ abũdantia a minoꝛi: si lapides seruiũt ad nutũ q̃ sunt insensibiles: multo ampliꝰ ois vitiẽtia que in ira enumerant.

¶ Capi. vj.

a Elpodens aũt iob. Posita ipius eliphaz obiectõe

Hic ꝓsequẽter ponit ip⁹ iob rnsio: in q̃ primo destruit illa eliphaz obiectiõnẽ: secũdo astruit suaz pncipalẽ intẽtionẽ. c. vij. Circa primũ sciendũ: q̃ eliphaz obiecerat contra iob arguens cum primo de impatiẽtia: secũdo de falsa fnia: vt dictum est capitulo ꝑcedenti: ⁊ ideo iob in sua rnsione primo destruit primũ qđ videbat grauꝫ ⁊ secũdo scdm: ibi. Unde ⁊ verba mea. Circa primu sciđũ est: q̃ eliphaz ipone bat iob falsam ⁊ erroneã sentẽtiã eo q̃ ditserat se in ocẽtẽ a deo flagellatũ: ⁊ ex ꝓsideratiõne fragilitatis humane conat⁹ fuerat ostẽdere oẽm hoiem peccatoꝛẽ: ⁊ ꝓinde punire a deo: ꝑ hoc vlterius cõcludẽs suũ ꝓpositũ. ſ. q̃ nullus puniret in vita ꝓsenti: nisi ꝓ peccato ꝓterito: ⁊ nõ ꝑ expectatõe ꝑmij futuri: et q̃ dictij

eliphaz ¶tum ad aliquid erat verū. s. nullus hō est oīno
immunis a peccato saltem a veniali: sm illud puerb. xxiiij.
Septies in die cadit iustus z resurget. ido iob rñdendo
pcedit se esse in aliq peccato re: ꝙ diat peccata sua ee leuia
respectu pene a deo inflicte sibi: et hoc satis erat euidēs ex
bonitate vite sue: z
hoc est qđ dicitur:
b Utinā appēde
rent peccata mea.
z pęs ex dictis fra:
p hoc aūt infrigit
ipius eliphaz argu
mentū: q: si deꝑ pu
niret twicm in pñti
p peccato pterito
tim: nō. p exꝑtatā
one pmū z ex exer
citio patiētie: seq
ret q pena inflicta
sm quādā equalita
tem correspon
deret delicto: ita q
maiores culpe gra
uius puniretur et
minores min⁹ cuz
deus sit iust⁹. vide
m⁹ aūt sceleratissi
mos homes in vita
pñti puniri modi
cuz: z aliqn iustos
multū afflīgi: qlis
erat iob: ex quo cō
cludit: q punitio
vltima nō est in vi
ta pñti: nec afflictio iustoꝝ p peccato pterito solū: sed ma
gis p pmio recipiēdo in futurū sm patientie meritum.

c Ūn et verba mea rē. Hic pōter iob excludit obiectōēs
eliphaz de vicio impatiētie: ostēdens se rōnabiliter cō
questū qn supra dixerat: Pereat dies. primo ostēdit iob
ꝓpositū ex magnitudie mali sibi inflicti: secūdo ex subtra
ctiōe subsidii: ibi. Ecce nō est auxilium. Prima in tres: q:
primo oñdit iob suā querimoniā fuisse rōnabilē: z secūdo
remouet quādā obiectionē irrōnabilē: ibi. Nūqd rugiet
tercio reuertit ad suam materiā: ibi. Quis det rē. Circa
primū cōcludit iob se rōnabiliter ploꝛasse natiuitatē suā
z vitā ex dictis eliphaz: q: dixerat ex afflictione in ꝑsenti
vita nulla remuneratione esse exꝑtandā in alia: z ideo
cū sua pena excederet culpā ꝓteritā: nec apparet ei libera
tio possibilis humana via: ido merito deploꝛauerat vitā
suā: quasi desperās libram a pena p mortē. et hoc qđ dicit
c Unde z verba mea. supra posita. iij. ca. d Dolore
sunt plena. rōnabiliter et nō sine causa. e Quia sagit
te tonitui. i. eius afflictiones. f In me sunt. vsq; ad in
tima penetrantes. g Quarum indignatio. i. vi olēta
z magnitudo. h Ebibit spm meū. i. interēdit: als in
terapit anhelitū meū. i Et terrores dei. s. ꝓtinua
tione bui⁹ mali in futuro. k Militāt ꝓtra me. q: bis
nō possuz resistere. l Nūqd rugiet rē. Hic remouet
obiectione irrōnabilē: q: posset dicere eliphaz aliq pas?
sum nō tm ꝓcorrupi in tale querimoniā: qđ remouet iob: p
hoc q si aliqđ passus est: nō tamē fuit tāti ponderis: q eū
deiceret a statu terrene ꝑsperitatis: z sic nō habuit mate
riā querulādi: z hoc est qđ dicit ꝑ quādā metaphoram.

l Nūquid rugiet onager. ostendendo suum dolorem.
m Cum habuerit herbā. i. pastum ad sufficientiā. q. d.
nō: z per hoc intelligit: q homo rōnalis multo minus de
bet cōqueri stans in statu ꝑsperitatis. n Aut potest
comedi insulsum. i. abus insipidus. o Aut potest ali
quis gustare. s. abuz egrotatiuū qui ꝓtest inducere mo
tem. q. d. homines abūdantes in delitys talia nullo mō co
mederēt: verūtn homines anxiati ꝓe magnitudine famis
talia non abhorrerent comedere: sm q dicit ꝑuer. xxvij.
Alia aūt esuries etiā amaz. p dulci sumet: et hoc est quod
dicit: b Utinam appēderent
peccata mea qbus ira meru:
z calamitas quā patior: i sta
tera: q̄si harena maris hec
grauior apparet. c Ūn z verba
mea d uolore sunt plena e quia
sagitte dei in me sunt f q̄rū
indignatio g ebibit spm meū:
h z terrores dei k militāt ꝓtra
me. l Nunqd rugiet onager
m cū habuerit herbā: aut mugi
et bos cuz ante ꝑsepe plenū
steterit? n Aut potest come
di insulsū: qđ nō est sale ꝑdi
tū? o Aut pōt aliqs gustare:
qđ gustatū affert mortem?
Alie em esurieti etiā amara
dulcia ee videnť. p Que ꝓs
dicit iob de seipō. p Que ꝓs. i. tempore ꝑsperita
tis mee. q Nolebat tangere ania mea. i. gustare meus p
horroꝛe. r Nunc pre angustia. famis et inopie.
s Cibi mei sunt. i. mihi accepti. t Quis det rē.
Dicit iob reuertit ad peccatē materiā. s. q vita sua sub
iecta tot miseriis debeat sibi
esse detestabilis
sm errorem eli
phaz dicētis ex
talib⁹ miseriis
nullā remune
rationē expecta
ri i futuro: ipin
ad incōueniēs
ducēdo: qđ ha
bebat eliphaz p
incōueniens.
u Quis det vt
veniat petitio mea
id est in effectū
ipleat. v Et
qđ expecto. cuz
magno deside
rio. Tribuat mi
deus. z qđ sit il
lud ostēdit. v.
x Qui cepit.
me flagellare:
sc⁹ deꝰ? y Ipe
me cōterat per
mortē. z Solu
at manū suā.
dicit man⁹ vo
minus ligata: qn nō inducit effectū aliquē: soluta vo qn
inducit. a Et succidat me. a pñti vita. b Et hec
mihi sit cōso. vt affli. me volore nō parcat. s. a mo
te.

c Nec ꝓtradicā sermonibus sancti. i. volūtati z ꝓ
ceptis ipius dei qui est sanctus sanctoꝝ. viri em sancti
qn nō sunt in bono cōfirmati cuiusmodi erat iob: vetēt
timere ne oppꝛessi tribulatōnis pondere ruāt in despe
rationē z blasphemiā: quib⁹ moꝛs est peligēda z ꝓe
optāda: ido subdit: d Que est em fortitudo mea
q. d. nō est in tātā cōfirmata in bono: quin vereā time
re de casu. e Aut quis finis meus vt patiēter agā.
hoc expōne dicit ꝑtra errorē eliphaz qui negabat ad
uersitates bui⁹ vite ordinari ad finē vite bate in futu
roꝛe: et q̄ cōsideratio bui⁹ finis facit patienter tolerare
aduersa bui⁹ vite: vt patet in martyrib⁹: z ido ḃreuno
to sm errorē eliphaz nō remanet rō patienter sustinē
di: sed magis moꝛtes optandi: vt miseriis finis impo
natur. f Hec fortitudo lapidū fortitudo mea: Fo
titudo lapidū est fine sensu: et ideo nō volent si conte
rātur vel scindant. z simile est de ere: fortitudo autez
humana et caro sunt in natura sensitiua: que de necessi
tate ꝓcipit lesionē z voletemsi miraculo impediat ꝑ
potentiā diuinā. g Ecce nō est auxiliū. Hic pōter
iob ostendit suam querimoniā fuisse rōnabilem. ꝓter
defectū remedij cōtra malū sibi a deo inflictum: z pri
mo iob ostendit ꝓpositū: secundo rīndet quibusdam obie
ctionib⁹. Cōsiderate. tercio remouet quoddā dubiū
ibi. Uerūtn. Circa ꝓmū sciendū: q ꝓtra malū illatum
homo habet remediū: vno mō ꝑ se. s. q̄n habet diuitias
vl filios potētes seu robur corꝑis p q̄ pōt malū illatū
repellē: s oia ista erāt ipi iob subtracta: vt dictū ē. s. j. c.
et. ij. z ido dicit: Ecce nō est auxiliū mihi in me: secūdo
bz remediū p amicos bonos si sibi remāserit: q: multa
p amicos possum⁹? quoꝝ nos ipsos non possum⁹? talia
aūt erant subtracta ipi iob ꝑ ꝓcurationem ipius sa
than: vt dictum est supra. ij. ca. z hoc est quod dicit
b Necessarij ds mei. i. amici charissimi. i Recessē
serūt a me. de mea aduersitate nō curātes: quia tamē
istud est culpabile: amicis adeo subdit: k Qui tol-

lit ab amico suo miserĕcordiã. subtrahendo sibi auxilium tpe necessitatis. ¶ Timorẽ dñi vereliquit scz filialẽ. qz vtũ offendit. ¶m Fics mei. i. ꝓsanguinei mei. ¶n Preterierũt me. nõ curantes ꝺ mea reuelatione. et qz hoc est culpabile. iõ subditur. ¶o Qui timent pruinã irruet sup eos nix. i. q̃pter timorem minoris periculi dimittit subuenire amico suo in necessitate posito. s. ne q̃ tale adiutorũ eius facultates diminuãtur icurrz maioꝛi periculõ. s. frẽa a deo sibi ifligẽda ¶p Tempore quo fuerint dissipati ꝑ mortez ¶q Perbũt. qz iudicũ sine miatione ci q̃ nõ miseretur Jacobi. ij ¶r Et vt incaluerint soluent̃ de loco suo. loquit̃ de eis fm metaphoꝛam pruina q̃ statim dissoluitur: cũ tangitur a sole. sic ad tactuz diuini iudicij soluent̃ a ꝑ speritate ꝓsentis vite. ¶s Involute sũt semite gressuũ eoꝝ. fraudulentus et astutus. ¶t Ambulabunt in vacuũ. qz nõ venient ad determinũ vebitũ. qui est beatitudo futura: sicut medicina ꝺr in vacuũ ꝙinata q̃ nõ inducit sanitatem. ¶v Considerate semitas tc. Hic ꝓnter respondet cuidam obiectiõi. que posset sibi fieri: eo ꝙ dixerat amicos suos ab eo declinasse. qz tres amici sui. s dicti venerant ad eum consolandum'. vt habetur. s. ij. ca. tamen ꝑ ipm sathan fuerunt inducti ad ipm iob increpandũ: et sic aduentus eoꝝ non fuit ei consolabilis: nec in aliquod auxiliũ. ideo subdit. ¶3 Cõfusi sunt. qz speraui. i. qz erã in statu miserie: in quo veberem auxilium ab eis sperare confusi sunt. quia nõ babebant voluntatem adiuuandi ꝑ ipm sathan a bono ꝓposito immutati. ¶a Venerunt quoq; vsq; ad me: et pudoꝛe cooꝑti sunt. q̃ homo in tanta miseria constituꝫ reputarẽt eoꝝ amicꝰ. et iõ ꝑuertendo sermonẽ ad eos dicit. ¶b Et mõ videntes plagã meã timetis ne aliquid ꝓ subleuatione mea repetã a vobis.

¶c Numquid dixi' afferte mihi. q. d. iste timoꝛ in vobis est frustra. ¶d Docete me. si bẽtis maioꝛẽ sciam.

¶e Et ego tacebo: vt audiam. t ꝑ hoc innuit contrariũ. qz ꝓ iõ cõsolationẽ? dixerunt sibi vba pugnitiua t detractoꝛia. iõ sequit. ¶f Quare detrahitis sermonib? veritatis quib? iob dixerat: flagella ꝓsentis vite in scis hominꝫ? ordinari ad cõsolationẽ vite future:

¶g Ad increpãdum tñ eloq̃a cõminatis. i. curiose cõponit': vt videanꝫ magis bona. ¶h Et in ventuz vba ꝓferris. i. ad oñtationẽ vram. ¶i Sup pupillũ irruitis. vocat aũt iob se pupillũ qm̃ ois? bonis ꝑ alibus venudatũ. ¶k Et subuertere nitimi amicũ vm conantes cũ oñdere erroneũ ꝛ blaspemũ: vt patz ex ꝓdictis. ¶l Verũtñ tc. Hic dñr iob removet dubiuz. q: ex eius verbis immediate ꝓcedentibus posset aliqs credere q̃ refozmidaret cũ clipbaz et eius socijs disputare de supꝛa posita q̃stione. iõ hoc removet dicens. ¶l Verũtñ qõ cepistis erpiete arguendo ꝺ me. et qz arguens ꝺz etiam audire. iõ subditur. Prebete aurem tc. et vebituz modũ disputãdi tãgit. ꝺ. ¶n Respondete obsecro absq; contentione qz litigiosi i disputationibus magis volunt obtinere in iuriosis clamozibꝰ q̃ veris rationib?. et iõ subditur.

¶o Loquẽtes id quod iustũ est iudicate. i. ꝓnat̃ tñ vera et recipiatis:

¶p Et nõ inuenietis i lingua mea iniquitatem. i. aliq̃d ꝺ iustitiam q̃ vebetur ꝓximo:

¶q Nec i fauc?? meis stulticia ꝓsonabit. i. aliquid cõtra sapientiaz quaꝛ recte de deo sentit intendebat cuim defendere et ꝓ: bare veritatẽ circa humana et diuina

Jn capi. vj. vbi ꝺr in postilla. Circa primũ sciendũ: q̃ clipbaz imponebat iob falsã et erroneã fniam.

Additio. j.

Si loc q̃ dicit iob. Utinã appenderentur peccata mea. trãslatio infa multum deuiat ab hebꝛaica veritate. in hebꝛeo eĩm sic hꝫ: Utinaz appenderẽt ira mea et calamitas quã patioꝛ simul i statera. qm̃ barena maris ꝛe grauioꝛes apparet: vñ t vba mea absꝋpta sunt Ad quoꝛũ intelligentiam attendendũ est: q̃ hic iob incipit disputare ꝺ amicos seu aduersarios. In prima enĩz ꝓpositione q̃. s. c. iij. ꝓtinet: nubil ꝺ eos dixerat cuz nõdũ mentẽ eoꝝ habuisset. s solã tristiciam suã tragedice ꝓfuerat. vt ꝺcm est: s modo postq̃ audiuit clipbaz imponerẽ sibi totaz flagelloꝝ suoꝝ culpã. vt ꝑz in dict? suis puocatus est ad irã: eo q̃ videbatur paruipendi seu vilipendi seu cõtẽni ab ipo clipbaz. Parumpensio eĩm seu cõtẽptus ꝓtie causat iram fm pbum in scdo rethoꝛice. Jra aũt impedit rõem. vñ greg?. in moralib?. Jra intelligẽtie lucem subtrahit: et mentem puocando ꝛfundit. tristicia etiam aggrauat aim intantum. q̃ si omnẽ spẽ euasiõis excludat. ipm absoꝛbet: vt in ꝓma secunde. q. xxxvij. arti. q. in rñsione ad tercũ articulũ. vnde videꝛis iob in scipo passionẽ ire et dictis clipbaz causatã sumlit̃ et tristiciam magnã ex suis calamitatibus: timens ne forte in diẽdiꝫ ꝑ ipm aliquid inconueniẽt diceret ex peturbatione ꝓ dictaꝝ passionũ. icirco in ꝓmoꝛdio sue disputationis ꝓfuit q̃ sua ira t calamitas erãt grauioꝛes barenis. t ꝙ cũ dicit Utinã ap̃penderet ira mea. s. quã dicta clipbaz in me causarunt. Et calamitas quã patioꝛ. s. i aliꝰ afflictionibus meis. Simul in statera. ita q̃ ira t calamitas i vna statera ponerent̃: et barena maris in alia: et dicit q̃ iste due passiones essent grauioꝛes barena maris. et q̃ cõcludit. vñ et verba mea sunt absoꝛpta: eo q̃ iudiciũ rõis et vehemẽtia taliũ passionũ ꝙcunt absoꝛbi. t ꝑ oñs verba ꝓlata talib? iceꝛtẽtib? passionib?. t isti duo vsus sunt q̃dam ꝑmbulũ notabilit excusans ipm iob a mlt̃ q̃ ꝑ ips

in processu disputationis minus caute fuerunt dicta vt in sequentibus pz. quia quidē excusationem iob qui locutus rīdentis in huiusmodi altercationib⁹ principaliter tenuit. in pzio posuit loco. scz in sue disputationis primordio in quo rīdentes consueuerunt huiusmodi excusationes seu ptestationes ponere. si aūt dicaē quō iob q̄ virtuosus et patiens erat irasceretur ō eliphaz et alios et nō totius diffimulasset seu patienē tolerassetaurta illō psalmi. Ego aūt tanq̄s surdus nō audiebā. z sicut mut⁹ nō aperiēs os suū. Dicendū q̄ iob pōt excusari ab impatientia in ꝫ multiplicāt tū q̄ ira qua dicit se dīe: itelligēda ē fm vires inferiores tm: sicut dictū est de sua tristicia: vñ notanē dicit. Verba mea absorpta sūt. q. d. ꝫ intellecta⁹ mē⁹ vel ratio non sit absorpta: verba tamen exteriora sunt absorpta. tamen quia hoc faciebat propter bonum eorum: qui ex stumelias inferebāt vt de cetero talia non attēpta rēt: iurta illō. puer. xxvj. Ride stulto iuxta stulticiā suaz ne sibi sapiens videaē. tū etiā pter bonū multoz⁹ quozū pfectus impedīē p stumelias iustis illatas. vñ greg⁹. sup Ezech. homel. xx. ldi q̄z vita exemplo imitationis ē posita dñt si pñt retrabētur sibi verba ꝑpefcere. te.

¶ In codē ca. vj. vbi dr̄ in postil. nō sequīē. Quare tetra tristis sermonibus veritatis.

¶ Additio. ij.

Cōm sanctum thomaz in sua expositione hoc q̄ dicit iob. Quare tetra tristis sermonib⁹ veritatis: nō est referendū ad hoc q̄ iob dixerat. flagella presentis vite in sanctis hominib⁹ ordinari ad ꝓsolationem future vite: cū iob nō diceratadhuc. ls hoc postea dicat. ꝫ referendū est ad afflictionem quā patiebatur ex dictis eliphaz dicēs. q̄ mala q̄ ipi iob ꝛtigerāt. pcedebāt ex sua culpa. in qua tetractione seu stumelia ipe eliphaz ledebat ipm iob in sua fama q̄ est maximū bonis bonū inter bona exteriora. et quia hoc faciebat eliphaz sine hoc q̄ haberet rōnem ad talē tetractionē faciendā. iō dicit. Quare tetra tristis sermonib⁹ veritatis. et vt hec tractio oīdat inexcusabilis. excludit oia illa quib⁹ aliqs reprehenso⁹ posset a tetractione excusari. Quoz primū est. cū q̄s maior⁹ auctoritatis aliū reprehendit. z hoc excludit dicēs. Cū ex vbis nullus sit qui posset me arguere. scīm cā aliqs vba dura ꝫ aliquē. pfert ad eius vtilitatē. nō ad exacerbādū ipm. et hoc remouet dicens. Ad increpandū tm. s. z nō ad vtilitatē eloquia coninnatis. i. studiose. ꝑponitis. vt nō videant leuiē esse dicta. tertiū est cū aliqs verba q̄. pfert ꝫ aliquē efficacib⁹ rōnibus munit. quod remouet dicēs. Et in vētū vba pferūt. q. d. vba vra inania sunt nullū robur rationis hntia. quartū est cū aliqs aliquē reprehendit eo tpe z statu in quo ꝑsumi pōt. et nō inde ex terioz⁹. ꝫ melioz fiat. vñ tpe quo aliqs ē vehemēter contristat⁹. et ad ira dispositꝰ nō est reprehendēdus. q: sic nō vī q̄ reprehēdor velit correctionē. sed pti⁹ subuersionē eius. sō dicit. Super pupillū irruitis: et subuertere mitimini amici vrm. se ipm pupillū nominat. q: in tristicia omniū auxilio destitutus erat.

¶ Replica

Ca. vj. vbi dr̄. Vtinā appenderēt te. Burg. corrigendo lram nram aliqua supponit. z aliq̄ infert Supponit primo q̄ iob vsq; ad illū locū ignorauerit errores amicoz⁹ suoz⁹. ideo vsq; huc nihil ꝫ eos dixit. hoc aūt suppositū foze falsum oñsum est supra in correctorio ꝑmo tertij capli. Supponit scdo q̄ iob fuit ꝑ eliphaz ꝑuocatus ad ira pp eius ꝓpensionē et cōceptū. Illud suppositū etiā vr falsū. q: talis ira multipli⁹ culpabilis fuisset i tāsancto viro. nec in aliq̄ auctētica scriptura repit simile huic suppositō de iob. immo ipemet in fine buⁱ ca. ꝓtestatur se rationabiliter dixisse. et dicere velle q̄d nō ē irati sic descripti p burgē. cui⁹ rō ꝑfusa est et absorpta. Et etiā dñs reprehendēs iob infra. xxxviij. caplō nō repudiauit eū de huiusmodi ira ꝫ amicos supta. sed solū de incauta locutione ꝫ deū. vt patet ibidē. tertio supponit q̄ hare ne maris debeant ꝑponi ꝑpondere ꝫ ira et calamitatē ipsius iob. quod suppositū extranee sonat. nā i scripturis harena ñ accipitur cōmuniter. p continuo ꝫ discreto. vt nō significet magnū ꝫ multū. vt patz Gene. xxij. z xxvij. et io sue. xj. et alijs locis plurimis. Ponit hic igitur. p multitudine passionū. nō. p magnitudine. p ꝓsequēs nec. p pōdere in statera appendēdo. Post illa sic suppositainfert burg. primo q̄ ex talibus passionibus ire vba iob fuerunt absorpta ex defectu iudicij rōis. quod nō vī vero recto huic ascribendū. Infert scdo burg. q̄ allegatio huiusmodi passionum excusat iob in multis in cauteditis et sic tenet modum. p testationis i schō fieri ꝓiucte q̄ excusatio etiā modici ponderis ē:

Malitia est vita hominis super terram et sicut dies mercenarij dies

nā apud amicos nō fuit excusatus: q̄ verba sua egre ferentes et erronea reprobauerunt. nec apud deū. q: ipsum de incauta dictis corripiebat. vt patet. xxxviij. buius. Ideo q: beb raicam lram p burgen. confictā z sup talibus falsis suppositis z illatis fundatam nō os attēdere. ꝑsertim cum sanctus gregorius et alij oēs in tractatione rōnabiliter exposita sunt contenta. vt peccata iob et eius calamitas ponderent: z q̄ calamitas vitetur grauioz peccatis quasi harena maris. i. multipli⁹: vt ꝓstillato: exponit.

¶ In codē caplo vbi postillato: exponit illud. Quare tetractib⁹ sermonib⁹ vitat. ō sniz ipi⁹ iob. s. q̄ afflictio in ꝑsti nō sp est punitio pcōz. ꝫ tentatio aliqñ ob cumulū meritoz. et ꝑmioz. burg. cū sancto tho. sc opponit exponens de eliphaz q̄ tetraxit fame ipsius iob dicens cum sic flagellatum ꝓpter peccata sua excessiua: sed quia tetractio fame consistit in facto et non in sermone. ideo ꝓpria videtur expositio cum in lra nō dicatur. tetractū facto fame. ꝫ sermonibus veritatis. Qui autem sint sermones veritatis quibus hic iob conqueritur tractū requirendum est. non cīm sermones eliphaz contra iob. quia illi non sunt sermones veritatis sed erroneiet siqua dixit intermiscendo veraillis veris nō tetraxit. sed potius ꝓposuit. Restat igitur q̄ fuerunt sermones iob quibus obiurgabat errorem amicorum ab olim sibi notos ꝓout capitulo tercio dictū est in correctorio ꝑmo. et ad illū sensum tenditur modi loquendi in hoc capitulo cum dicitur. Quis det vt veniat petitio mea. et tribuat mihi deus quod expecto et qui cepit ipse me conterat: et resit mihi consolatio. vt affligens me dolore non parcat. Di enīz sermones sunt sermones veritatis ex supradictis sermonibus ca. ij. ostū habentes et respectū. vbi dr̄. Quare nō in vulua mortuus sum te. sicut ibi postillato: exponit. vnde sermones huius capli nisi ad futurā sanctorum in hac vita afflictoz⁹. remunerationē ꝓtinēāt. nō sermones vitatis ꝫ fatuitatis sunt⁹. Quis enim nisi despiens ꝓtēt afflictionē finalē superaddi sine respectu et spe ꝑmij. nisi velit incidere in errorē amicoz⁹ iob in huiusmodi afflictione desperantiū de vita futura.

¶ Capitulū. vij.

Malitia. Postq̄ iob destruxit ipi⁹ eliphaz obiectionem. hic consequenter astruit principalem intentionem. videlicz q̄ felicitas hominis non est in presenti vita sicut eliphaz sentiebat. ꝓter quod ipi iob ꝓmittebat felicitatez in presenti vita post flagella si se emendaret. vt patuit in fine capli ꝑcedēt. Primo igit iob ostendit q̄ talis expectatio felicitat⁹ ē frustrala. scdo. q̄ sit expectatio veraibi. Parce mihi. ꝑma i duas. q: primo ostendit ꝓpositum rationibus ostensiuis secundo ducentib⁹ ad impossibilecibi. Quaꝓpter et ego. Primo ostendit ꝓpositum ratiōe generali ꝫtuz ad oem vitem. scdo rōe speciali. ꝫtū ad seipuz. ibi. In duta est. Circa primum. primo ꝓponit intentum dicens. ¶ a Militia est vita hominis super terram te. militia enim ordinatur ad finem alium scilicet pacem per laborem militie consequendum. vnde ꝑm ꝑhum quarto ethicorum. Bellamus vt pacem habeam⁹? similiter intentio mercenarij est merces recipienda. p q̄

seruit. ꝑ̄ hoc igit̄ ꝓponit iob ꝙ tene ꝙ in vita p̄senti nō est vltim⁹ finis seu felicitas hominis: sed magis in quiete habēda ꝙ mercede recipienda post hanc vitā: et statim ꝑhat assumptū: cū dicit: ¶b Sicut ceru⁹ ⁊c. ⁊ est rōnalis. Cōsecuto fine vltimo homis: appetit⁹ ei⁹ quiesc̄it: aliꝫ nō esset finis vltimus: ℟ quilibet homo expiturꝰ seipꝰ ꝙ quocūq; bono in vita p̄senti obtēto: appetit⁹ ea⁹ nō quiesc̄it: sed ad aliꝫ obtinēdū tēdit. ergo vltim⁹ finis seu felicitas homis nō habet in vita p̄senti. b⁹ rōnis ponit minorē. d⁹ ¶b Sicut ceru⁹ desiderat vmbras. vt ibi quiesc̄at post labor. ¶c Et sicut mercenarius ꝑstolat finē suū opis sui. vt recipiat mercedē. ¶d Sic ⁊ ego. nō solū loquit̄ ꝙ se: sed ꝙ toto genere humano ¶e Ita hui⁹ mensis vacuos. i. carētes ꝓsecutiōe finis vltimi. qđ patꝫ ꝙ tendentia siue sitim humani desideriꝰ i aliꝫ ¶f Et noctes laboriosas enumerauī mihi. q. laboriosū ē practicare bonū desideratū: ꝑm illū puer. xiij. Spes q̄ differt̄ affligit animā. ⁊ ad hoc plen⁹ exp̄imēdū subdit: ¶g Si vomero dicam. post cuigilationem.

¶b Cū cōsurgā ⁊c. expit̄ cū homo ꝙ semp̄ desideret aduentū futuri tp̄is: qđ nō est nisi ꝙter aliqđ bonū nō habitū cōsequēdū. ¶i Induta est. ¶Pic ondit ꝓpositum rōne speciali sumpta ex pte sui. expectatio cū felicitatis i p̄senti vita friuola est duplici de causa potissime Una est q. pcussus est infirmabili languore ꝑm viā humanā: ꝓpter qđ nō est sibi dilectabilis ꝓlongatio vitę. ⁊ hoc allegat iob. d. ¶i Induta est caro mea putredine. i. circūdata vndiqꝫ sicut homo circūdat̄ vestimēto. ¶k Et sordibus pulueris. q. sedebat in sterquilinio. ¶l Cutis mea aruit ⁊ contracta est. ex defectu cū virtutis naturalis caro intēꝫ cōsumit̄: ⁊ sic cutis exterius siccat̄ ⁊ rugat̄. Secūda vo causa ē qñ etas hominis ꝑ maiorē pte trāsiuit: ⁊ modicū remanet: ⁊ sic parū apparet̄ qđ pōt haberi in vita p̄senti: q. qđ modicū est quasi nihil reputat̄: vt habet̄. ij. phy sicorꝫ. ⁊ hoc tāgitur cū dicit: ¶m Dies mei velo. trāsierūt ꝙ a tex. tela succidit. cōpat cū vita humana tele: q. sicut texitur addendo fila filis: sic hūana vita ꝓducit̄ addendo dies diebus: ⁊ sicut pfecta tela succidit̄ a texētre sic hūana vita a deo de vita p̄senti: ideo subdit̄: ¶n Et ꝓsumpti sunt absq; vlla spe. ſ. felicitatis i hac vita expectāde ¶o Memēto. ¶Dic ꝓsequēter rndet cuidā rōni erronee: que posset sibi fieri: q. diuerunt aliqui ꝑhi ꝙ post transitū magni anni: qui cōplet̄ in. cccvj. milibus annorū. effectus inferiorꝫ reuertent̄ idem numero: vt pote ꝙ plato leget athenis. ⁊ in eisdem scholis ⁊ eisdē scholaribus sicut ab ante qñ viuerat: ⁊ sic posset aliqs dicere ipi iob: ꝗuis nō expectes felicitatē tēpalē ꝓ isto tēpe: tamē debes expectare in dicta anno⁹ reuolutiōe: hoc remouet diuigens sermonē ad deum dicēs

o Memento q. ventus est vita mea. ventus enim transiens deficit: ⁊ non reuertitur idem numero.

eius. b Sicut ceru⁹ desiderat vmbrā: c et sicut mercenarꝰ ꝑstolat finem opis sui: b sic et ego habui mēses vacuos: f ⁊ noctes laboriosas enumerauī mihi. g Si dormiero dicam quādo consurgā: et rursum expectabo vesperā et replebor vsq; doloribus vsq; ad tenebras. l Induta est caro mea putredine et sordibus pulueris: l cutis mea aruit ⁊ cōtracta ē. m Dies mei veloces trānsierūt ꝙ a texētre tela succidit: n et ꝓsumpti sunt absq; vlla spe. o Memēto q. vent⁹ est vita mea: p et nō reuertet̄ oculus meus vt videat bonā: q nec aspiciet me visus hominis. r Oculi tui in me: ⁊ nō subsistā. s Sicut ꝓsumit nubes et pterāsit: v sic qui descēdit ad inferos x non ascendet y nec reuertet̄ vltra in domū suā: z nec cognoscet eū amplius locus eius. a Quapropt ⁊ ego nō parcam ori meo: b loquar in tribulatiōe spiritus mei: cōfabulabor cū amaritudine aie mee. c Numquid mare ego sum aut cet⁹: q. circundedisti me carcere: d Si dixero cōsolabit̄ me lectul⁹ me⁹: e et releuabor f loquens mecū in stratu meo: g terrebis me p sōnia: h ⁊ p visiōes horrore. p Et nō reuertet̄ oculus me⁹ vt videat bona. q. vite p̄sentis in carnali vita. ¶q Nec aspiciet me visus hominis. i tali statu sicut nūc: q. sicut nō reuertar idē numero i tali reuolutiōe anno⁹: sic nec alij homines. ¶r Oculi tui in me. q. etiā mortui patet diuino ꝓspectui.

¶s Et nō subsistā in tali vita mortali sicut imaginant̄ p̄dicti. ¶t Sicut ꝓsumit nubes et pterāsit. q. nō reuertit eadē numero.

¶v Sic q. descēdit ad inferos. i. ad sepulchꝝ infra terrā in q. dicit̄ esse inferni. ¶x Nō ascēdet. ad statꝫ vite mortalis ¶y Nec reuertet̄ vltra i domū suā. ad viuendum sicut modo.

¶z Nec cognoscet eum amplius locus eius. i. p̄sentis vite status. ꝙ talez eīm modū loquēdi dicitur talis tenet magnū locū in ciuitate. hec autē sentētia sancti iob nō solū cōcordat fidei: q talē reditum dānat p⁹ reuolutionē tot annorū: ℟ etiā sniē pbi. ij. de generatiōe q̄ dicit ex̄ps̄se q. ea que sunt incorruptibilia redeūt eadē numero ꝙ motū: vt sol luna ⁊ stelle sed generabilia ⁊ corruptibilia nō redeūt eadē numero: ℟ spē. hoc etiā dictū nō ꝓtrariat articulo resurrectiōis future. tum q. illa resurrectio nō fiet ꝑ motū vel mutationez: sed ꝑ diuinā virtutē: q̄ potest agere sine motu ⁊ trāsmutatiōe. tū q. homies nō resurget ad vitā mortalē ⁊ aialēs sicut nūc: vt ꝓdict̄ error⁹ dicit: ¶a Quapropter ⁊c. ¶Dic ꝓpter iob affruit suū ꝓpositū dilectādo ad incōueniens suū aduersariū: videlicet q. hō in miseria posit⁹ debet ꝓsiderare finem vite sue: vt imponat finis sue miserie: ex quo felicitas tpalis nō erat ꝓ termino expectāda vt viſus est: et felicitas futura in alia vita ab aduersario negabat̄: ⁊ hoc ē qđ dicit̄: ¶a Quapropt nō parcā ori meo. q̄n cōgrat de vita p̄senti: sicut a principio dixi: Pereat dies in q̄ natus sum. ¶b Loquar in tribulatiōe spūs mei. mod⁹ est eīm afflictor de sua afflictione loqui ꝓ modū querele: inquirendo causam afflictionis sue: vnde subdit̄: ¶c Numquid mare sum ego aut ce. q. circū. me carcere. i. insanabili languore: vnde sic afflicti dicūt̄ esse in carcere ꝑm cōez modū loquēdi. Querit ꝙ iob vtrū cā bui⁹ fuerit nec noceret alijs: si cēt potēs⁹ sanꝫ: sicut mare inter ripas suas artat̄ a tex: ne effluat ⁊ submergat habitātes in arida: z cet⁹ q̄ ē pisc⁹ marinꝰ inter occeanū detinet̄: ne veniat ad maria mediterranea q̄b⁹ vtiles cōi⁹ nauigātibꝰ sit boib⁹ nimis nociu⁹. q. d. iob: hec nō ē causa: q. existēs i p̄spitate nō fuerā aliꝫ nociu⁹: ℟ magis bñficus vt magis patebit infra: et patuit ex dictis. ℟. j. ca. Sciendū ē etiā: q. ad relecutionē doloꝝ duo faciūt. ſ. corꝓalis somn⁹: ⁊ meditatio speculatiua in vigilia. ⁊ vtrūq; dicit sibi esse subtractū cum dicit:

¶d Si dix. ꝓso. me lectul⁹ me⁹. ꝓ somnū in q̄ ē q̄es sensuū

¶e Et releuabor. a magnitudie afflictiōis mee. ¶f Loquēs mecū. i. meditās scā ⁊ honesta. ¶g Terrebis me ꝙ somnia. i. ꝓmittes frem: q. sathan a deo ꝓmissus mouēdo fantasiā ipi⁹ iob imittebat sibi ſoma terribilia ⁊ afflictiua. ¶h Et ꝙ visiōes horroꝝ cōcutiēs. q. etiā in vigilia demōn formabat ante eum ſpecies horribiles: ideo concludit: ꝙ talis vita tantis afflictiōibus expolita est odiosa: si ꝑm dictū dei ꝓhibz nō expectaꝫ ex hoc ꝓmiatio in vita

futura: ⁊ sic ducit eliphaz ad inconueniēs q̄ ponebat felicitatē bonis i p̄nti vita: ⁊ sic p̄m eū nō poterat esse odibilis dixit igit: ¶ g Vobrem. i. ꝓter miserias q̄s sentio a q̄ bus in p̄nti nō apparet releuatio. ¶ h Elegit suspēdiū. id est mortē quātūcūq; vilē. cui⁹ causa subdit: ¶ i Desperaui. ſ. a felicitate tpali quā p̄mittit mihi eliphaz p⁹ flagella. tū q⁹ modicus vite mee remanet. tum q⁹ talis felicitas nō apparz ꝓbabiliter mihi ventura. ¶ k Melius vltra iaz viuaz. i. post reuolutiones annoꝝ nō fuerat ad vitā aialē: quā ponebāt aliā p̄bi: vt dictum est.

¶ l Parce mihi. Postq̄s oñdit iob q̄ expectatio sibi p̄missa ab eliphaz erat frīuola: hic cōsequēter ostēdit q̄ sit: ⁊ vnō. ſ. expectatio vera. ſ. q⁹ a deo tollat̄ de p̄senti miseria: vt fruat̄ quiete in alia vita. Primo igit petit iob dictā quietationē: secūdo impedimenti retardationē: ibi. Peccaui. Prima i duas q⁹ primo ꝓponit ꝓpositus: secūdo ꝓbat suppositū: ibi. Quid est homo. Circa primū dicit: ¶ m Parce mihi. ſ. subtrahendo me de p̄nti miseria. ¶ n Nihil em̄ sunt dies mei id est pauci dies remanēt mihi p̄ senectute: ⁊ ideo quasi p̄ nihilo debent ꝓputari: p̄m q̄ dicit. ij. physicoꝝ. Qd modicū distat: quasi nihil ꝓputat̄: quasi dicat iob: Tempus est vt corp⁹ meū tradat̄ sepulture: ⁊ aia mea sit in quiete cū sanctis patrib⁹ in sinu abrahe: ¶ o Quid est homo. Hic ꝓbat suū positū. ſ. q⁹ homo ad beatitudinē supnaturaliter ordinat̄: q̄ in p̄nti vita nō habet: ⁊ hoc ꝓbat ex dignitate bonis sup alias creaturas corpales: ⁊ ex speciali prouidentia rei circa hoiem: q̄ sufficienter ostēdit ipm ordinari ad aliū finē: et hoc est qd dicit: ¶ p Quid est homo. q. d. nō sicut aialia bruta sed aliquid maⁱ: ideo subdit:

¶ q Quia magnificas eū. q. dando ei rationē ⁊ intellectum quibus p̄est creaturis inferioribus: ⁊ est capax sui ꝑditoris p cognitionē ⁊ amoꝝ. ¶ r Aut quid apponis ergā eum cor tuū. p speciale curā ⁊ diligentia: p̄m tale modum loquēdi dicit aplus p̄ma corinth. xi: Nūquid est cura deo de bobus. ¶ s Visitas eum diluculo. dando ei a principio natiuitatis angelū custodē. ¶ t Et subito ꝓbas illū flagellis ⁊ tribulationibus ne in superbiā eleuet̄: sed q̄si aurū in fornace p̄bet̄: et ista ostēdunt hoiem ordinari ad finē beatitudinis in alia vita: ideo subdit: ¶ u Usq̄quo nō parcis mihi. auferēdo me de miseria p̄nti. ¶ x Nec dimittis me: vt glutiā saliua mea. saliua deglutit̄: q̄ aliq̄d dulce in ore sentit̄: p hoc ergo ꝓpetit saliuā suaz glutire petit quiete ⁊ dulcedinē vite future: loquēs metaphorice sicut cōtra fit in hoc loco. licet em̄ sancti post mortē non statim admitterent̄ ad gloriā ante christi passionē: tamē recipiebant̄ ad magnā requiē ⁊ p̄solationē in limbo sanctoꝝ patrū: ⁊ erant certi de futura visione ⁊ fruitione dei.

¶ y Peccaui. Hic ꝓpter iob petit remotionē impedimenti. illud aūt q⁹ maxime impedit a ꝑdictis est peccatuz a quo nullus quātūcūq; sanctus in p̄nti vita debet se reputare omino immunē ꝓpter peccati occultationē: vnde dicit aplus p̄ma corinth. iiij. Nihil em̄ mihi cōscius sum: sed nō in hoc iustificatus sum. ꝓpter q⁹ sanctus iob dicit: ¶ z Peccaui: q̄d faciā tibi o custos hoim. q. d. nō possum aliq̄d tibi facere ex me: p quod liberer a peccato nisi ex tua gratia.

¶ a Quare posuisti me cōtrariū tibi. dimittendo me i peccato

¶ b Et factꝰ sū mihimetipi grauis. q⁹ peccatū e quoddā pondus aggrauans animā.

¶ c Cur non tollis peccatū meū. qui solus hoc potes: ⁊ dicit̄ peccatū: q⁹ cōmittit̄ in deū. iniq̄tas aūt q⁹ ꝓmittit̄ in ꝓximū. ꝓ hec autē dicta nō insinuat aliud nisi desideriuz ipius iob: vt per deū a peccato liberet̄: si aliq⁹ habuerit: vt sic a vita futura nō retardet̄: vnde subdit: ¶ d Ecce nūc in pulvere dormiā. ſ. p sepulturaz. q. d. imminet tēpus mortis mee: et ideo nisi me cito liberaueris a peccato: nō cito liberari non poterō: q⁹ talis liberatio p⁹ mortē nō habz locū

¶ e Et si mane me quesieris ſ nō subsistaz. i. non habeo certū tēpus vitaē: vsq; ad crastinū dies: ⁊ ideo festina me a peccato liberare.

¶ In capitulo septimo vbi dicit in postilla. Hic ꝓpter petit remotionē impedimēti.

¶ Additio.

Ad hoc q⁹ dicit hic. Peccaui q̄d faciā tibi o custos hoiuz ꝛc. p̄m sanctū thomā i sua expositōe iob ponit tres rōnes sumptas ex hūana infirmitate: quib⁹ videt q⁹ posito q⁹ ꝓpter peccata meruiss flagellari: debuisset tñ de⁹ ei parcere. q̄rū prima ratio sumit̄ ex impotētia satisfaciēdi: homo em̄ nihil dignū potest facere ꝓ culpis suis virtutib⁹ ad recōpēsandā offensaz ꝑtra deū p̄missa de q̄ dicit: Quid faciā tibi o custos hominū. q. d. si tanta solicitudine de homib⁹ habes vt q̄i custos eoꝝ de singulis actib⁹ rōnem reḡas nō sufficiunt vires mee ad satisfaciendū ꝓpter peccata mea remittēda: vnde si hoc spectaz nunq̄ mihi parces: et iō hoc nō obstāte debes parcē. secūda ratio sumit̄ ex impotētia pscuerādi. bō em̄ pseuerare nō potest in bono sine gra dei. vnde in scriptura ꝓuerbiū est dicit⁹ q⁹ deus aliq̄ndo indurat ex bō q⁹ gratiā ei nō largit̄ ꝓ quā emolliaī: p̄m quez modū iob dicit: Quare posuisti me ꝛnū mihi ut est q⁹re mihi gratiā nō dedisti ꝓ quā in bono pseuerarem ꝑtra? tibi nō essem ꝓ peccatū. ⁊ q⁹ ꝓ peccatum quedā pugna fit bonis ad seipm. aurta illud psal. Nō est par in ossibus meis a facie peccatoꝝ meoꝝ: ⁊ sic cū bō ꝑtra? sit sibi ꝓ peccatū fit etiā sibi ꝓ grauis de q̄ dicit: Factus sum mihimetipi grauis. in quo apparet q⁹ peccatū statim suam penā habet vnde post hanc penam facilius videt bomini parcendū esse. Tercia rō sumit̄ ex impotētia bomis ad purgandū peccatū. bō em̄ seipm in peccatū labit: sed soli⁹ dei est peccatū dimittere: ⁊ ideo querit iob. Si mea pena cessare nō debet q̄diu peccatū maneat: ⁊ tu sol⁹ peccatū auferre potes ꝛc. Cur nō tollis peccatū meū ꝛc. Et circa ꝓdicta attendēdū est q⁹ in ꝓdictis rōnibus nō est intelligēdū q⁹ iob loquat̄ tanq̄ scrutator: diuinoꝝ officioꝝ. hoc ei esset temerariū: vnde infra. xl. ca. quis poterit dicere ei Cur ita facis. sed loquit̄ implorādo diuinam misericordia ex p̄sideratione humane fragilitatis ⁊ impotentie: vt patz ex dictis.

Capitulū. viij.

Respōdens aūt baldath. Hic ponit̄ ꝓpm iob baldath obiectio: vbi primo ponit obiectiōis deductio. secūdo inferit intēta ꝓclusio: ibi. Deꝰ ñ ꝓiicit. Prima duas: q⁹ primo baldath ꝓponit suū ꝓpositū secūdo ꝓbat p exemplū: ibi. Interroga ꝛc. Circa primū primo arguit eū de mō disputandi dicēs. ¶ b Usq̄quo loq̄ris talia. reputabat em̄ ipm loq; ex impetu passionis et sic multiplicare verba frīuola sine ordine rationis.

Consequenter arguit cū ō dictis. v. ℣c Numq̄d deus ꝛc. Circa q̄ sciendū: q̄ sanctus iob respondēs ipsi eliphaz. ē. vj. ca. dixerat. Vtinā appenderent peccā mea: q̄b' ira merui ꝛc. oñdēs q̄ maior esset pena sua q̄ pec catū: ō baldath dicat ℣ ipm. ℣c Numq̄d deꝰ supplantat iudiciū ꝛc. q. d. hoc ē impossibile cū sit regla prima iusticie: ꝛ tu h̄ se q̄ ē ex dicto tuo. q̄ p te punit peccatū vlt̄ra cōdignū. hoc autē rō ꝓducere: si ꝑa ēet opinio ipius baldath i q̄ ꝑsuebat cum eliphaz. ſ. q̄ pene tales infligeret deus tantū mō. p peccō ꝑmisso. ℣ h̄ n ē ver. sicut frequē supi ē oñsū. scdo sanctus iob rñdens eliphaz p̄mittit sibi p' flagella felicitatē tales dixerat. Despe raui. reputās il lā ꝑmissionē frivolā q̄ dictum videbat hꝰ apparentiā potissime ex hoc q̄ filij iob erāt mortui: q̄ etiā sin eliphaz nō poterāt sibi restitui. eo q̄ negabat aliā vitā post ista. ℣ hoc dicit baldath. ℣d Etiā si filij tui peccauerint ei. accipit bicꝰ p q̄: q̄a reputabat eos dño peccasse. ꝛ ꝑter hoc perisse. ℣e Tu si diluculo ꝓsurrexeris. ad deū p cōversionē tempestiuam ℣f Et si potērē fuer' vepcat'. p̄ uersionē exrā. ꝛ fictā ℣g Si mundus et rectus incesseris. diligenter cauēdo a peccati recidivo: istis tribus cōcurrentib' q̄ reqruntur ad vēritā cōversionē ad deū. ℣h Statim cuigilabit ad te liberā ꝛ reō affrictione. ℣f em deꝰ p quādā similitudinē vocat̄ amicū. cū ipm nō adiuuat: cuigilare ꝛo q̄ in capit eū adiuuare. ℣i Et pacatū reddꝫ habitaculū iusticie tue: ita q̄ sicut dom' tua fuit perturbata afflictionibus ꝑter peccata tua: ita pp cōversionē tuā ad deū p iusticiam replebitur pace ꝛ cōsolatione ℣k Intātū vt si ꝑua tua fuerit ꝛc. h̄ addidit baldath ad rñdendū dicto iob. q̄. ſ. diceret parū remanere de tpe vite sue. quasi dicat. q̄ deficiet tibi in longitudine tpis supplebit' copia bonoꝝ que tibi reddent respectu ꝑioꝝ. ℣l Interroga. Hic ꝑter baldath ꝑbat suū ꝓpositū. et primo exprimento ꝓcedētis. scdo similitudine rez naturaliū: ibi. Numquid viuere pōt. Circa ꝑmū dicit. Interroga. n. generationē ꝑistinā. q̄tū ad actꝰ patꝝ antiq̄ꝝ. ℣m Et diligenter inuestiga ꝑm meoriā q̄tū ad actꝰ ꝓcedētiū magꝝ de ꝑmis q̄ de q̄b' bri pōt me moria. vt sic ex pluribꝰ habeat maior certitudo. q̄ ex pluribꝰ memoriis fit vnū exprimentū. vt bi primo me thaphysice. ℣n Hesterni quippe sumus ꝛ ignorām q. d. ex vita nostra q̄ breuis est pauca videmus ꝛ expti sumus. ꝛō parū aut nihil scire possumus: nisi recurrēte ad patrū ꝓteritoꝝ actus. ℣o Ipi docebunt te. p scripturas quas dimiserunt. ℣p Et de corde suo ꝓferent eloquia. quia nihil scripserūt nisi quod eis certum erat et supplendum est quod intendebat baldath s. q̄ p actus patrum ꝓteritoꝝ non inuenirent aliq̄ flagellati nisi. p peccatis ꝓteritis coꝝ. ꝛ si sic aliq̄ fuissi et p flagella emendati. fuerant etiam tunc reducti ad statum temporalis felicitatis q̄d tñ nō est verū in omnib'. quia multi iusti mortui sunt in miseriis: ꝑter maius meritum respectu future beatitudinis. ℣q Numquid virere pōt. Hic baldath initiē declarare suū ꝓpositum p exēplum in rebus naturalibus. et primo ponit exēplū. scdo applicat ad ꝓpositū. ibi. Sic vie omnium. Circa ꝑmū dicit. Numquid virere pōt scirpus. i. iuncus.

℣r Absq̄ humore in terra latente. ℣s Aut crescē cespitū sine aqua. i. sine humore exteri apparēte. q. d. nō: est aūt carectū locus in quo crescit herba q̄ vocat carex lōga ꝛ lata. nec pōt crescere nisi in aqua. ideo dr a careo cares. q. caret virtute subsistēdi in vigore: misi bibat aq̄ saltē in pede. vnde hic accapitur locus. p locato cū dr carectū. et cō sequenter ꝑbat sup positū q̄ talis herba nō possit crescere sine aqua cū subditur. ℣t Cum adhuc sit i flore. nec herba. n. duplicit desiccat. Uno mō p defectū natural' virtutis ex trāsitu tēporis. Alio mō p euulsionez a terra. et ytrūq; remouet a carice dicens. Cuz adhuc sit in flore. i. in virtute sua naturali. ℣v Nec carpat manu. i. euellat nihilominꝰ si deficiat sibi aqua. ℣x Ante oēs herbas arescit. i. citius q̄ alie herba. ꝛ sic ꝑbatū est ꝓpositum

℣y Sic vie. Hic ꝑter applicat exemplū ad ꝓpositū. Circa q̄d sciendū q̄ baldath virorem iunci et caricis assimilat ꝓsperitati temporali. humore aūt terre et aque a detentioni diuinitus q̄ sicut humor terreus aut aqueus est causa virorum iunci ꝛ caricis. ita adhesio ad deū p iusticiaz est omnibus causa. pꝰ ꝑritatis temporalis: qua putabat remunerationē bonoꝝ opez ꝛ felicitatē humanā ꝛ p ois hoies a deo recedētes ꝑ iniusticiā cadere a felicitate tali in calamitatem et hoc est quod dicit. ℣y Sic vie omnium q̄ obliuiscunt deū. isti sunt manifeste mali quasi oblīti mandatoꝝ dei. ℣z Et spes hypocrite. qui ē malus occulte. ℣a Perbit. quia cadet a tali felicitate. p qua agebat bona de genere. ℣b Non ei placebit vecordia sua. dicit dic greg. Nulla maior vecordia est q̄ diuinis p̄ceptis fortiter inistere. p humana retributione. et talis vecordia displiz hypocrite q̄n cadit a tali bono seu humana laude. ℣c Et sicut tela aranee ꝛc. que modico flatu dissipatur. ℣d Fiducia ei. q. d. facili frustratur: ℣c Innitetur sup domum suam: confidens de diuitiis ꝛ familijs. ℣f Et non ꝛstabit. quia deus vno flatu totaz dissipabit. ℣g Fulciet eam querendo quedam mumenta ꝑ futura pericula. ℣h Et nō ꝓsurget. i. ꝓsperabitur. ꝓsequēter resumit parabolā de scripo p quē designat hypocrita vt dictū ē. et ponit duo ex quib' bri spes et duratione scirpi. Primū ē viroꝝ ipius q̄ aliq̄n stat post defectum humoris. licet ad modicū tempus. ꝛ h̄ est q̄d dicit. ℣i Humectus vr. ſ. scirpus q̄ subintelligit bic. Iz nō sit de tertio. ℣k Anteq̄ veniat sol. et hoc ꝑter viroꝝ que retinet. ē oꝛtu caloꝛ solis statiz viroꝝ marcescit: ℣l Et in oꝛtu suo germen eꝰ egredietꝰ. i. oꝛtu solis pdit virtutem germinis: ꝛ sic est ō hypocrita qui videbat bonꝰ. sed

adueniente eius tribulationis apparet malicia eius.
¶m Super aceruū. Hic ponit scdm p qō sperat de duratione scripti: videlicet qñ multi alij scripti fuit sibi adiuncti ꝛ qñ crescat in loco lapidoso tñ aqueo. ita q̄ pp lapides ñ pōt de facili euelli. et hoc est qō dr. ¶m Sup aceruū petraꝝ. i magno numero valde.
¶n Radices eius densabunt. ad faciendū multitudiez scripturarum.
¶o Et inter lapides cōmorabitur. qñ inter lapides crescit mō pdicto.
¶p Si absorbuerit eū de loco suo: alicui⁹ eū cuellens.
¶p Negabit eū. s. locus suus. ¶q Et dicet: nō noui te: p hoc intelligit similitudinarie. q̄ locus vnde scripti euellit nihil opat ad hoc q̄ iterū inseratur vel plantetur: cui? cā subdit.
¶r Hec est em̄ letitia vie eius. i. naturalis processus et appetitus.
¶s Ut rursum de terra alij. i. scripti. ¶t Germinent. ꝛ nō ille q̄ aufert est. q̄ fm̄ poēsi⁹ nature corrupta nō reuertunt eadē numero. ¶ spēre tm̄: vt bñ scdo de generatione ꝛ sic est de hypocrita. q. ¶3 q̄ multitudine amicoꝝ. fuerit virens et germinās radices ad p̄manendū et cōmoretur inē lapides. i. in societate fortiū: vtpote i cuitate fortiū vel regno. si tñ cuulsus fuerit p mortē societatis sue dat cū obliuione; nec querit eius reditū. ¶ gaudet q̄ aliꝝ q̄ ci succedunt. ¶v Deus nō p̄iacet. Hic ponit intenta cōclusio ab ipō baldath. s. q̄ ꝑsperitas tpalis semp adest bonis et aduersitas malis. ꝛ hoc est qō dr. Deꝰ nō p̄iacet. elongando a se tpali ꝑsperitate. ¶x Simplicē. s. corde vero et nō ficto ei seruientem. ¶y Hec pozriget manū malignis. ad pādū eis felicitatē ꝑsperitatis tpalis. ¶z Do nec impleat risu os tuū. q. d. ipi iob: si simplicit ac fēcte deo seruieris hoc in te expiciis. q̄: ꝛ dabit tibi prosperitatē talē. q̄ non poteris continere a risu ꝛ a iubilo p nimio cordis gaudio. ¶a Qui oderūt te induent confusione. i. circūdabūtur sicut vestimento: ¶b Et tabernaculū ipiorum nō subsistet. pozcutales aūt ꝑli antiquitus in tabernaculis habitabāt: etiō p tabernaculis hic intelliguntē filij familie et etiā diuitie. q̄ omia in tabernaculis reponebant: quod aūt dicit baldath: Deus nō p̄iacet simplicē: semp bz veritatē in spiritualibus bonis q̄ nō auferētur a iustis. ¶ in tpalib⁹ bonis nō est semp verū. q̄ multis simpliciḃ⁹ ꝛ iustis subtrahit bona tpalia referuādo eis spūalia et eterna.

Capitulū. ix.

Ertndēs iob. Posita obiectione ipi⁹ baldath. Hic pñr ponit ipius iob responsio. ꝛ qz baldath in opponendo direrat. Nunquid deus supplātat iudiciū. ꝛc. imponēs ipi iob q̄ ꝛdiceret diuine iustitie. ió ipe; iob rñdendo oñdit primo se nolle diuinā iusticiā impugnare. scdo declarat te quibus intendit cū aduersariis disputare. ibi. Unū est. Circa primū primo ponit intētum. scdo. pbat assumptū ibi. Qui trāstulit. Circa primū iob tangit rōnabilitē disputās cocedit quod verū est in dictis aduersarioꝝ. d. ¶b Vere scio q̄ ita sit. s. q̄ deꝰ non supplantat iudiciū: nec subuertit q̄ iustū est: sicut dixerat baldath ¶c Et q̄ nō iustificet hō cōpositus deo. i. cum paratus deo q̄ dixerat. cliphaz. ¶ in. ca. ¶ iob illud primo omiserat. ió hic resumpsit. Qz aūt ponit hic ꝓpositū ꝑ cōparatū. H̄. ē. q̄ in ꝓparatiōe vnius ponit iuxta aliud ꝛ sic eibi q̄dā cōpositio. i. simul positio. cōcessio igit hoc q̄ erat ꝛrz iob ponit intentū. d. ¶d Et voluerit cōtendere cū eo. i. si aliquis voluerit cōtendere de diuina iustitia ꝛz insanus reputari. cā subdit. ¶e Nō potent rīdere vnū p mille. i. nihil poterit rōnabiliter dicere: ꝓ nil hic numer? determinat? ꝑ determinato. et rōnem huius assignat. d. ¶f Sapiens cōrde et fortis robore iusticia em̄ dei exigit in eo sapiam dirigēte et poteāa exequente: ꝛ q̄libꝫ est infinita cū sit idē q̄ diuina essentia. Finitaūt ad infinitū nulla est ꝓportio ꝛ iō nulli ꝓ diuinā iusticiaꝫ pōt ꝓtendēi. iō subdit

Ertndēs iob ait: Vere scio q̄ ita sit. et q̄ nō iustificet hō cōpositus deo. si voluerit cōtendere cum eo. nō poterit rīdere ei vnū p mille. Sapiēs corde ē: ꝛ fortis robore. Quis restitit ei ꝛ pacē habuit? Qui trāstulit mōtes ꝛ nescierunt hi q̄s subuertit in furore suo: Qui cōmouet terrā de loco suo: ꝛ columne eius cōcutiuntur: Qui precipit soli: et nō oritur: et stellas claudit quasi

¶g Quis restitit ei. disputando per sapiam: vel repugnādo per fortitudinē. ¶h Et pacē habuit. q. d. nullus. q. licet cum aliquo minoris potentie vel cuius aliquis posset pr resistentiā disputando vel pugnando pacem acq̄rere. tñ cū eo q̄ est sapiē et potētie infinite: nō pōt pacē acq̄rere nisi se ei subiiciēdo ¶i Qui trāstulit. Hic cōsequēter declarat assūptū. s. q̄ diuina sapia ꝛ potētia excedit oēm aliā in infinitū. ꝛ primo oñdit ꝓpositū scdo excludit intētū. ibi. Quante. Propositū aūt declarat per effectꝰ mirabiles. ꝛ primo in rebus naturalibꝰ. scdo i humanis actibꝰ. ibi. Si venerit ad me. Circa primū primo declarat ꝓpositū in rebus naturalibꝰ inferioribus. scdo in superioribꝰ. ibi: Qui ꝑcipit soli. Circa primū sciendū q̄ in inferioribus creaturis terra vt firmior et stabilior. q̄ est centrū mūdi. et in his q̄ sūt super terrā: mōtes videnē magis stabiles: ꝛ tñ deꝰ interremotu ipam terrā mouet: ꝛ mōtes aliq̄n subuertit per suā potētiā: ꝛ hoc est quod dr. ¶i Qui trāstulit mōtes ꝛ nescierunt hi quos subuertit. i. hoies hitātes iuxta illos montes: in quo declarat magnitudo dine potētie q̄ ita subito facit rātū effectū: vt homines non possint prouidere: nec sibi cauere. ¶k In furore suo. hoc addidit iob: q̄ deus aliq̄n talia facit in vindictā peccatorū fm̄ ordinē sapie sue. ¶l Qui cōmouet terrā de loco suo. nō fm̄ se totā cū sit centrū mūdi. ¶ fm̄ aliquas eius ptes. ¶m Et colūne eius cōcutiunt. dicit aūt colūne terre partes ei⁹: itē ordines sustētātes exteriores q̄ cōcutiūt i terremotu: q̄ cāt ex vapore incluso i viscerib⁹ ꝛre: q̄ per motū suū cōcutit terre interiora ꝛ sic exteriora mouent. ¶n Qui ꝑcipit soli. ħ cōsequēter ostēdit magnitudinē dine sapie ꝛ potentie in cōparib⁹ superioribꝰ dicēs. Qui ꝑcipit soli ꝛ nō oritur. i. pōt precipere vt iō oriat: licut em̄ tēporis ordinē fecit cū stare i medio celi: vt nō p̄cederet ad occasū spacio vni⁹ diei: vt bñ iosue. x. cap. ita posset precipere q̄ staret ante ortū ita q̄ nō procederet ad ortū per aliquod tēporis spaciū fm̄ ordinē voluntatis sue et sapiētie. Pōt etiā hoc poni fm̄ cursū nature. in quantū tegit solem nubibus ante ortum ita q̄ non videtur oriri fm̄ nostrum aspectum. ¶o Et stellas claudit sub signaculo. quod fit duplicit. Uno modo per presentiam maioris lucis sicut ō die nō apparēt stelle: quasi sub signaculo clause ꝛ hoc ꝓter p̄sentiam solis in tēmi sperio nr̄o. Alio

modo de nocte qñ tegit̃ nubiñ caligine. ¶p Qui extẽdit celos sol̃s. i. dãs eis tantã quãtitatẽ fm ordinem sue sapientie mẽsuratã. cuius nõ pót homo inuestigare rõnem. s. quare celũ sit tante quantitatis 7 nõ maioris nec minoris. ¶q Et graditur sup fluct̃ maris. subuacendo eos ordini sue sapientie. Iz videãtur maxime mutabiles. q3 mouẽtur continue ¶r Qui facit arcturũ: ꝺdã ꝓstellatio est que vocat̃ vrsa maior. et vocatur arcturus ꝺa cõtinue volui circa polũ articũ seu septentrionalem. ¶s Et oriones. ꝺdam constellatio est ꝺra 7 nota que partiẽ dr esse in signo tauri et partim in signo geminoꝝ et eius ortus signat tẽpestates; ꝓpter qõ ꝺicit pbs scꝺo libro metheoroꝝ. Qz orion est indiscretus et difficilis. ¶t Et hyadas ꝺdã ꝓstellatio est in fronte tauri: et in ortu suo signat pluuias. ¶v Et interiora austri. i. antarticũ polũ seu australes et stellas que mouent̃ circa ipm. q3 quãtũ polus articus eleuatur sup terrã in hemisperio nro et regione nostra pp qd ẽ nobis semp manifestus: tãtũ polus antarticus sub orizonte nro ꝺpremit̃. 7 ideo est nobis spꝺ occultus: et pars celi ipe ipm existens. ¶x Qui facit magna 7 inscrutabilia: nobis vt patz ex ꝺdictis. ¶y Et mirabilia quoꝝ nõ est numerus. q3 numerare nõ posumus oia: tã quã sunt ꝓpehensa a deo et mensurata: eo q facit oia in pꝺere numero 7 mensura: vt hz sapie. xj. ¶z Si venerit ad me. Hic ꝓnter oñdit magnitudinez sapie 7 potẽtie dei in humanis. et primo in exhibitione beneficioꝝ sue gre. ꝺ. Si venerit ad me per suam gram. ¶a Non videbo eũ. hũc aꝺuersũ papiendo. ¶b Si abierit. retrahendo suã graz: ¶c Non intelligã. buiusmodi subtractionẽ. q3 nesciat hõ vtz amoze vl odio dignus sit. Eccles. ix. secũdo in examinatiõe subtili factoꝝ nostroꝝ ꝺicens. ¶ꝺ Si repente interroget. me reducendo ad considerationem conscientie. p prie. qõ facit aliquando per flagella aliqñ p beneficia. ¶e Quis respondebit ei. s. sufficienter. q. ꝺ. null̃? i hoc enim respondet sufficienter homo ꝺo quando secure potest ꝺicere se esse purum a peccato: quod nullus potest ꝺicere fm illud prouerbioꝝ xx. Quis potest ꝺicere: mundum est cor meum: purus sum a peccato. ¶f Vel quis ꝺicere ei potest. scz. ¶g Cur ita facis. quasi ipsum castigando: aliꝰ corrigendo vel coꝛripiendo: certe nullus: cum in nullo ꝺficere possit. terꝺo oñ ꝺitur ꝓfunditas ꝺuine sapientie in peccatoꝝ punitione. q3 quocunq; se vertit homo nulla astutia: nulla potentia: potest dei vindictã ꝺclinare. fm illud ps. Quo ibo a spiritu tuo: et quo a facie tua fugiaz. et hoc est quod ꝺicitur. ¶h Deus cui? ire resistere. potest. vindictam eius cuadendo. ¶i Sub quo curuantur qui portant orbem. i. angeli qui administrant omnem creaturam coꝛporalez et tñ ꝺicuntur incuruari ad dei reuerentiam: fm illud psal. Adoꝛate eum omnes angeli eius. licet autem effectus ꝓꝺicti sint finiti. tamẽ ꝺclarant infinitatem sapientie et potentie ꝺuine. ꝺa reꝺucuntur in deũ tanq̃ in cãm effectiuã simpliat. primam. 7 p consequens actum purum et ãlum in actum. q3 actus non limitatur nisi per aliquam potentiam. vnde 7 forme magis materiales sunt magis restricte cuiusmodi sunt forme elementares. ¶k Quantus ergo ꝛc. hic ꝓnter ꝓꝺictus iob conꝺuꝺit suũ ꝓpositũ. s. q3 nõ intendit ꝺ deũ contendere quia hoc esset frustratoriũ 7 insanũ et primo hoc ꝓclꝺit ex sui puritate. scꝺo ex dei maiestate ibi. Si fortitudo. Circa primum ꝺicat. Quãtus ergo ego sum. q. ꝺ. nullius momenti. ¶l Et respondeã ei. q3 est sapientie 7 potentie infinite. ¶m Et loq̃r verbis meis cũ eo. q3 iudicia discutiendo: cõtingit aũt aliqñ q3 aliquis puus hõ. s. dignitate et potestate ꝓfideꝰ s iuste iustica ꝓstanꝫ loq̃tur coꝛa iudice terreno. ¶n Si nõ pót ti ẽri coꝛa iudice deo. 7 hoc est quod ꝺr. ¶o Qui etiã ꝛc. non rõꝺebo ꝓtendo iustica. ¶o Sed meũ iudicẽ deprecabor. petẽdo misericoꝺiam 7 dñi ꝺicit. Si habuero quippiã iustum sub conꝺitione ꝓpter incertitudinẽ ꝓprie iustice: quia nescit homo vtrũ amoze vl odio dignus sit: Eccles. ix. ¶p Et cum invocanteꝫ exaꝺierit me. s. ad ꝓfectũ ¶q Non credo q3 audierit vocem meam. quia videlicet non exaꝺiuit me ad votũ contingit eniz q3 aliquis exaꝺiatur aliquando ad profectum suum. 7 nõ tamen ad votum sicut febriciatans cuiz petit potuz a medico qui negat exaꝺdit eiñ ille eum ad ꝓfectum suum. s. ad sanitatem. p curandam: non tamen ad votum suum: eodem mo homini petenteꝫ liberari a flagellis ꝓsentis vite deus aliqñ nõ exaꝺdit ad votũ: exaꝺdit tñ ad ꝓfectũ ordinãs buiusmodi flagella ad meritũ vite eẽne. 7 q3 hõ flagellatus hoc nõ videt iõ exaꝺdit? nõ credit se exaꝺditũ. iõ sequit. ¶r In turbine. n. ꝓteret me. i. in obscuritate q3 nescio cuiz siue ꝺispositionis aꝺuertere. ¶s Et multiplicabit vulnera mea etiã sine cã. s. nota mihi: cuius sit nota sibi. vnꝺ subꝺitur. ¶t Nõ ꝓcedit requiescere ispm meũ. si. n. hõ sciret afflictionẽ suã oꝺinari ad votũ suũ simplr. Iz affligeretur carne ꝺficeret tñ mẽte: sicut scies pfessionẽ membra sui putriꝺi valere ad ꝓfectionẽ coꝛpis. Iz affligeretur carne. ꝺficeret tñ mẽte illã pfessionẽ acceptãꝺo. hõ aũt a deo flagellat̃ in pñti nõ pót certitudinaliꝫ scire q hoc sibi cedat ad meritũ vite brẽ: nisi sibi fuerit a ꝺo reuelatũ. 7 ideo ꝺicat. Nõ ꝓcedit requiescere ispm meũ. ¶y Et implet me amaritudinib9. carnis et mẽtis. Pót etiã ꝺici q hoc ꝓcludit q3 quo ꝺdã inconueniens ꝺ amicos iob. q3 pñtẽ afflictionẽ negabat ordinari ad ꝓfectionẽ in alia vita futura. ¶z Si fortitudo. Hic ꝓnter oñdit iob se nolle cõtendere cũ deo rõne sue maiestatis. q3. n. iuꝺet terrenus ẽ parue fortitudinis ita q3 nõ pót coercere peccatum: securo contendit ꝺ iudicẽ. sed hoc nõ potest ꝺici de deo. cuius fortitudo est infinita: adeo ꝺficitur. Si fortitudo quereꝝ iudice. ¶y Robustissimus ẽ ad coercẽdum quẽcũq. Secundo audet aliquis contendere petra iudicem. quando potest manifeste ostendere suã iusticiam per testimonium aliorum vel per sapiam. Primum est impossibile respectu dei: q3 sol? cognoscit occulta cordium hominum. 7 ideo nullus de bonitate proximi potest ferre testimonium contra sententiam dei: et hoc est quod ꝺicitur. ¶z Si equitas iudicij. Queritur ut

iudice ad ost ẽdendũ alicuius innocentiã. ¶ q Nemo audet, p me testimoniũ dicere: coz̃a deo cũ ignoret secreta. ꝓb mee soli deo nota. sil' scdz est impossibile. ¶ b Si iustificare me voluero: p testimoniũ meũ ꝺ̃ deus iudicaũ. ¶ c Os meũ ꝓdẽnabit me. s. de blasphemia ꝺ̃ ipz. ¶ d Si innocentẽ dsteti. pro. me compbabit. pctm meũ nõ solũ alios ꝟ etiã mihi occultũ reuelãdo. fm illd psal. delicta quis intelligit. ¶ e Etiã si simpler fuero. i. sin̄ plica vo lositat' ꝛ falsitatis. ¶ f Hoc ꝑm ignorabit aia mea, ꝓpter varietatem motõnũ et afflictionum als affectionũ aie quia sicut deus est. nesciẽs hõ vtr odio vl' amore dign' sit. ¶ g Et tedebit me vite mee: ex hoc enim q hõ nõ pot ee sciens? de statu suo in vita p̄sn̄: cõsurgit q̃dãmõ tediũ vite vi. ¶ h Unũ est ẽ possq̃ iob oñdit se nolle cũ deo ꝓtẽdere. hoc consequent oſtendit de quo intendit cũ suis aduersarijs disputare. et primo ꝓbat ꝓpositum p rõnem. scdo p exemplum: ibi. Dies mei. illud autẽ quod intẽdit oñdere est: q flagella huius vite nõ solũ infliguntur a deo ꝓp peccatũ. quod fuit primapale ꝓpositus. et hoc est qõ dicit. Unum est q locutus sum. ꝛ volo sustinere. ¶ i Innocẽtem ꝛ tm̃ piũ ipe consumit. i. morte afliget: vt ꝑz ad sensum. Cũ igitur mors sit ꝺ̃dã pena imo maxima in p̄sn̄ vita. ꝛ tm indifferenter inferat iustis ꝛ innocentib⁹. vr sequi q innocens a deo punit in p̄sn̄. ¶ q̃a statim pot ad hoc dici q nullus est innocẽs a peccato originali. pp quod est debitor mortis. iõ p hoc innocẽs ñ punit: pp hoc arguit vltra. ¶ k Si flagellat occidat semel. q. d. ex hoc dr. q deus differet innocentẽ tm̃ semel affligere. s. in morte. et nõ in vita. cui? ptrarũ videmus in multis innocentibus a deo afflictis in p̄sn̄ vita quasi delectetur in eoz penis ꝓpter se: et hoc est quod dicit. ¶ l Et nõ de penis innocentũ rideat. hõ. n. solet ridere de his q̃ placent ꝓpter se. ¶ quia hoc est impossibile q deus delectetur p se in penis innocentũ. iõ oportet dare aliã cãm istarum pnarũ. iõ subdit. ¶ m Terra data est in manus impij. q. d. iob. si tu dicas respõdendo: q ipe satban est cã. quia hz ptatem in terra. ꝛ sic inducit potentes bui? modi ad affligendũ innocẽtes inigue: vñ subdit. ¶ n Vultũ iudicũ eius operit. i. intellectũ iudicũ terre operit muneribꝰ: fauore et alijs huiusmodi ne videant equitatez innocẽtes ꝺdemnando ꝛ affligendo. hanc rõnem destruit iob. q̃ satban nihil pot nisi ꝑmissus a deo. ꝛ ideo istas penas in nocentũ oz reducere in aliã cãm. scz ꝺ̃ deus ꝑmittentem ꝛ in p̄missionis cãm. et hoc ẽ quod dr. ¶ o Qz si nõ ille ẽ. s. satban cã prima dicta ꝛ penarum. ¶ p Quis ergo est. q. d. ipe deus ꝑmittens. s. talem afflictionem ad bonum innocentum in alia vita. quod aduersarij iob negabant. ¶ q Dies mei. Hic declarat ꝓpositũ p exemplũ sui: ostendens se esse punitũ a deo nõ ꝓp peccata ꝓcedentia: ꝛ scdo inquirit causam punitionis sue. p. ca. Circa primũ ostendit primo se innocentẽ punitũ: scdo remouet dicta sui falsitatis intellectum: ibi. Si lotus fuero. Circa primũ ꝑmittit afflictionem suam. d. ¶ q Dies mei. s. ꝓsperitatis mee. ¶ r Velociores fuerũt curso: cq̃ absq̃ statione tendit ad terminũ. et ꝓ hoc oñdit iob. q ꝓsperitas sua talis nõ habuerit aliquã fitionẽ. ¶ trãsit statiz ad miseriã: ido subdit. ¶ s Fugerunt et nõ viderũt bonũ. s. stabile. ¶ best valde miserabile. q̃n hõ in miseria posit' recolit tẽpus suũ, ꝓsperũ sic ato transisse: ꝛ ad id ẽ exprimẽdũ ponit aliud exẽplum de naui velociter transeũte ad portũ. ꝛ de aquila famelica volante ad cibum eius: ¶ t Pertransierũt quasi naues poportantes: q̃rum naute festinant nõ solũ ꝓpter desiderium portꝰ. sed etiam ne poma ꝓpe mozam in mari putrefiant. ¶ u Cũ dicto negq̃s ita loq̃r. cõq̃rendo de mea afflictione. et miseria. ¶ v Commuto faciẽ meã ꝛ doloze torqoz i. augetur dolor meus interior. ꝛ ꝓ p̄sn̄ in facie cõmutor. dolor. nr. celatus in corde intẽditur. quasi intus violenter retentus ꝛ inclusus ¶ q̃n aperit exterius ꝓfluit. s. seu querulatione minuitur quasi ꝓ quãdã euaporatione. Posita afflictiõe sua declarat innocentiã suã dicens. ¶ x Declarabat omnia opa mea. ne esset ibi aliquid iniustũ: modꝰ cñs bois diligenter suã innocentiam custodientis est semp timere ne aliq̃d iniustũ faciat. ¶ y Sciẽs q nõ parceres delinquenti. q. d deus nõ ꝓpter dimittere deberes culpe fine debore iusticie. ¶ z Si autẽ sic impius sum. vt meruerim tãtũ flagellũ. ¶ a Quare frustra labozaui ad custoꝺiẽdũ innocentiam tã diligenter. q. d. hoc nõ ẽ verisimile: ꝛ sic ꝺduditur. q̃ sua flagellatio nõ fuerit ꝓ peccato ꝓcedente. ¶ ꝓ alia cã. s. ad creatiũ sue patrie ꝓ merito vite future. quod intendit iob ꝺ̃ aduersarios ꝺducere. vt ꝺ̃n fuit a principio. ¶ b Si lotus fuero. hic ꝓsr iob remouet falsũ intellectũ sui dicti. ꝓ hoc cñs q̃ dixit se innocentẽ a deo punitum. ꝑsset ab aliquo intelligi: q̃ diceret se iustũ in cõparatione ad deũ cuius ꝺ̃nũ asserunt in principio huius capli. iõ oſtẽdit q̃ nullus quãtũcũq; iustus a deo pot dici, q̃rie pur⁹: pallidũ cñs comparatum ad albũ dr nigrũ. ꝛ impfectũ ad pfectũ dr defectuũ. et hoc modo omnis creatura quãtũcũq; lucida dicitur tenebrosa comparata ad deũ. codẽ modo humana innocentia ꝓpata ad puritatẽ diuinã dr immũdicia fm illud Esa. lxiiii. Omnes iustitiae nostre quasi pannus menstruate. ꝛ hoc est quod dr. Si lotus fuero. a peccato ꝑmisse ꝓ penitentiã. ¶ c Et fulserint velut mundissime manus mee. seruando innocẽtiam. ¶ d Tũ sordibus intinges me. i. videbor sordidus iuxta me. ¶ e Et abominabunt me vestimenta mea. i. opa. q̃ immundicia operũ ꝓcedit ab immundicia operantis. q̃ aũt ꝓ vestimẽta designẽt opa exteriora ꝑz Matth. vii. Attendite a falsis ꝓphetis q̃ veniũt ad vos in vestimentis ouiũ ꝛc. Consequent subdit cãz quare hõ ꝓparat' deo videat sordidus et iniustus. d. ¶ f Nec q̃ cñs viro q̃ similis mei est rñdebo. s. in tali cõpatione. vir cñs iusta vir ꝓpot appere iust⁹. ¶ nõ iusta deũ. cui? iusticia exceꝺit in infinitũ: et sic intelligit q̃ subdit. ¶ g Nec q̃ mecũ iudiciũ ex eq̃ possit audiri

"nemo audet pro me testimonium dicere. [b] Si iustificare me voluero: [c] os meum condemnabit me. [d] Si innocentem ostendero: prauum me comprobabit. [e] Etiam si simplex fuero: [f] hoc ipsum ignorabit anima mea: [g] & tedebit me vite mee. [h] Unum est quod locutus sum: [i] et innocentem et impiũ ipse consumit. [k] Si flagellat: occidat semel: [l] et non de penis innocentium rideat. [m] Terra data est in manus impij. [n] vultum iudicij eius operit. [o] Nõ si non ille ẽ quis ergo est? [p] Dies mei velociores fuerunt cursore: [q] fugerunt et non viderunt bonum. [r] Pertransierunt quasi naues poma portantes: sicut aquila volans ad escam. [s] Cum dixero nequaq̃ ita loquar: [t] commuto faciem meam: et doloze torqueor. [u] Verebar omnia opera mea: [v] sciens q̃ non parceres delinquenti. [x] Si autem et sic impius sum: [y] quare frustra laborauj. [z] Si lotus fuero quasi aquis niuis: [a] et fulserint velut mundissime manꝰ mee [b] tamen sordibꝰ intinges me [c] & abominabũt me vestimẽta mea. [d] Nec ẽm viro q̃ simil' mei ẽ rñdebo: [e] nec q̃ mecũ in

qz deus a nullo pōt iudicari:iō subdit. ¶a Mō est q̄ vtrūqz valeat arguere: qz deus a nullo potest argui.
¶b Et ponere manū suam i ambobus.i. cobercere sua potestate me z teū: qz de⁹ a nllo potest cobercri: p ista oīa insinuat iob infinitatē quo ad iusticiā diuie excellētie: rōne cuius hō qu ātūcunqz iustus non pōt dici purus: nec p cōsequēs pōt de diuinis iudicijs cōtendere: vnde subditur.
¶c Auferat a me virgā suā: et pauor eius non me terreat. Loquar: et nō timebo cū. Neqz enī possum me tuens respōdere. ¶Ta.r.

iudicio et equo possit audiri
[a]Mō est q̄ vtrūqz valeat arguere: [b]et ponē manū suā in ambobꝰ. [c]Auferat a me virgā suā: et pauor eius non me terreat. Loquar: et nō timebo cū. Neqz enī possum me tuens respōdere. ¶Ta.r.

[a]Edet aiam meā vite mee: [b]dimittā aduersum me eloquiū meū. Loquar i amaritudie aīe mee: [c]dicā deo: noli me cōdemnare. [d]Indica mihi: cur me ita iudices? [e]Nūqd bonū tibi videtur si calūnieris me: [f]et oppīmas me: [g]opꝰ manuū tuaꝝ: [h]et ꝓsiliū impioꝝ

¶c Dicam deo: noli me cōdemnare. et hoc patz q̄ iob nō loquebat ex desperatione: sed magis ex suppositione aduersariorū suoꝝ futura vitaz negantiū: ad qd sequif beniuolo vite iob optāda: vt sic terminaret sua pna: vt frequēter dictum est supra.
¶d Indica mihi cur me ita iudices. ostēdēdo mihi cāz quare sic grauiter me punis innocentez. ¶e Nūquid bonū tibi vi. si calū. me. per assutiam.
¶f Et oppīmas me per violentiam.
¶g Opus manuū tuaꝝ. i. cū sim creatura tua. ¶h Et ꝓsiliuz ipiorꝝ adiuues. quoꝝ studiuz veritatē ad dēpsionem innocentum ista ꝓsilia iob inērogatiue. q. d. ista nullo mō possunt deo esse: sic excludit a deo ꝑma causa punitionis sue: q̄ est malicia puniēs.
¶i Numqd oculi. Dicit remouet fecūda causa q̄ē ignorātia veritatis: sicut iudex aliq̄n punit innocentē ctiā sīm ordinez iustitie: vt pote quādo suspectus est de crimine licet falso: z sic per totā mēta seu questiones punit innocentē: vt p hec ext oz q̄at veritatē. ista aūt causa punīdi innocentē nō potest esse i deo: cui nihil pōt esse occultuz. Sic igit̄ procedit iob primo quasi inquirēdo vtrū ꝑter talē ignorātia punat a deo. z secūdo oñdit q̄ nō sit manus tue. Circa primū dicit loquens deo.
¶j Numquid oculi carnei tibi sunt. ita q̄ accipias cognitionem intelligibilem a sensibus: inter quos in hoc ꝓncipalior est visus: qz plures differētias rerum nobis demōstrat vt habet primo metaphysice.
¶k Nūquid sicut dies hominis dies tui z. ita q̄ per pcessum tēporis augeatur in te cognitio veritatis sicut accipitur cognitio in hominibus: et ꝑter talem modum cognoscēdi: aliqua veritas te lateat.
¶l Et queras iniquitatē meā z peccatū meū scruteris. p tormēta mihi inflicta: sicut iudices humani inquirunt de cognotis. Cm Et scias quia nihil impiū fecerim. p talem disquisitiones: sicut iudices terrēni per hoc cognoscunt questionati innocentiam.
¶n Cum sit nemo qui de manu tua possit eruere. illū quē tu voluerīs ꝑdicto modo questionare. ¶o Manꝰ tue. Hic ꝓsequēter ostendit iob talia non habere locuz in deo: cum cognoscat hominē ꝑfectissime intus z extra: z hēc q̄ dicit: Manꝰ tue. i. potētia operatiua tua.
¶p Fecerī me q̄si ad aiaz q̄ sit a deo p creatiōz.
¶q Et plasmauerūt me totū in circuitu. q̄si ad corꝑ q̄ aia circūdat sicut estimēto quodāmō.
¶r Et sic repēte ꝓpitas me. p flagella q̄si dicat: mirabile ē q̄ cū tanta diligētia fecerīs me: z statim p flagella velis me destruere. Sūt pomē 3 errotē amicoꝝ iob: q̄ post mortē negabāt aiaz remanere: q̄si sequēs ad dicta eoꝝ q̄ ꝑma facie incōuenīs videtur.
¶s Mēmēto q̄so q̄ sicut lu. fe. me. hoc dī ad alludēdū ei q̄ dī i genesi hoiez formatū de limo terre: Gen. j. z redigēdo i pulueꝝ. Gen. iij.
¶t Plōne si. lac mul. me. Incipit describē formatiōez hois a ꝓncipio seminis: qd ē de superfluo alimēti dealbato ad modū lactis.
¶v Et sicut caseū me coagulasti. in formatione cm̄ pueri semē viri in q̄ est vis actiua se habet ad materiā mistratā a mre. in formatōe corꝑis pueri sicut coagulū ad laci formatōe caseī
¶x Pelle z car. vest. me. qz mēbra vitalia vt cor z cpar z

operiũtur carnibus: ⁊ pelle quasi quibusdam vestimẽtis.
a Ossib⁹ ⁊ ner. cõpegisti me. ad robur cõpis: descripta ergo cõpis organizatione: procedit ad aiationẽ dicens:
b Vitã ⁊ misericordiã tribuisti mihi. tuus cũ infundẽdo aiã dat vitã: ⁊ etiã virtutes i quodã seminario: inter qs

carnibꝫ vestisti me: [a]ossibꝫ et neruis cõpegisti me. [b]Vitaꝫ ⁊ miſericordiã tribuisti mihi: [c]et visitatio tua custodiuit spiũ meũ. [d]Licet hec celes in corde tuo: [e]scio tñ qꝫ vniuersoꝝ memineris. [f]Si peccaui

in ipso iob reluce-bat miseratio: sm qꝫ ipse dicit. j. xxxj. Ab infantia mea creuit mecuꝫ miseratio. c Et visi. tua cust. spirituꝫ meũ. p vite ꝓtinuationẽ exhibuisti tua bñficia: tũc cũ dicit de⁹ boiem visitare qñ dat ei bñficia spualia ⁊ corporalia: omnia ista autẽ exꝑssit iob ad ostẽdendũ qꝫ deus cognoscit perfecte oia que sunt i boie quãtũcũqꝫ intima ideo subdit:

d Licet hec celes in corde tuo. dicit autẽ deus celare in corde suo ea que ꝓtinent ad hominẽ: qñ nõ ostẽdit ergã cum bñficia exteriora: inmittẽdo cuꝫ in afflictiõe magna. e Scio tñ qꝫ vniuersoꝝ memineris. ⁊ tic cꝛ ignoꝛãtia exꝑte tua nõ procedit q̃ me affligis

f Si peccaui ⁊c. Hic ꝓiter iquirit iob causam afflictõnis sue absq; suppositiõe sue iniquitatis. d. Si peccaui. id est dato qꝫ peccauerim in iuuẽtute mea. g Et ad horam pepaſti mihi. s. statim nõ puniẽdo: qꝛ iob a iuuẽtute nõ fuit afflictus a deo. h Cur ab iniquitate mea mũdus me esse nõ pateris. q. d. si pepaſti mihi in iuuẽtute et fortitudine mea: videt qꝫ magis velleres hoc facere in mea senectute: in qua non possum sic sustinere relaxãdo saltẽ mihi culpã ex tua pietate. i Et si impꝰ fuero. tempe ꝓtento. k Ve mihi est. i. suꝫ ⁊ tui in tanta tribulatiõe qꝫ debeꝛet tibi ꝓpo pena sufficere. l Et si iustus. supple fui ⁊ sum. m Nõ leuabo caput. ad defendẽdũ iustitiã meam. n Saturatus. i. totaliter repletus: afflictiõe et miseria. Et si leuauero caput: rancẽ tibi renitens ꝓter superbiam. o Quasi leenã capies me. irretiendo me maioꝛibus supplicijs: ideo subdit: p Reuertisqꝫ mirabiliter me crucias. qꝫ pus me crucãsti ꝙ subtractionẽ oim bonoꝝ: ⁊ nũc ꝓsecutionẽ amicoꝝ meoꝝ. qõ̃ e grauissimũ sustinere. i. ꝓsecutionẽ ab illis qui deberent ferre auriliuꝫ. q Instauras testes tuos ꝛtra me. i. amicos meos qui videnẽ esse testes tui inquãtũ ꝙ iustitiã tuaꝫ ⁊ impatientiã meã nituntẽ me cõdemnare. r Et multipli

cas irã tuã. i. effectũ ire tue: qꝫ nec ira nec alie passiões cadunt in deo. s Et pene militant in me. i. tenẽt me ita subiectũ: qꝫ nullo modo possum resistere. Consideranduꝫ autẽ qꝫ licet fathã amicos iob exeꝛtauerit cõtra eũ: hoc tñ hic deo attribuit: qꝫ hoc fecit a deo ꝓmissus. Sciendũ etiã qꝫ iob ad hoc causas punitiõis immocentiũ tã diffuse quesiuit vt ꝓ illas qs remouit tanqꝫ incõgruas: intelligatur vera causa. que é exercitiũ patiẽtie ipoꝝ afflictoꝝ: vt ꝑ h deueniant ad ꝓmium vite future eis a domino ꝓparatũ.

t Quare de vulua. Hic vltimo iob ex ꝓdictis aduersarioꝝ sequi ꝛtradictionẽ ꝛcludit: vt cm̃ ꝓz ex ꝓcedentibꝰ ipi ponebãt felicitatẽ bois in ꝓsperitate ꝛpali: ex quo sequitur qꝫ vita miseriis subiecta a quibus non apparet relevabilis qualis erat vita iob: sit sibi odibilis et dolorẽda. Itẽ qꝫ ponebãt post mortẽ mbil remanere ꝺ homie vitã aliã oino negãtes: sequit qꝫ mors sit ꝓparatio oim bonoꝝ sm̃pliciter. ⁊ ꝓ sequẽs sumẽ dolorẽda: ⁊ sic vita ei⁹ opposita appetenda etiaꝫ in statu miserioꝝ in q̃ nõ ꝓuat omne bonũ: ⁊ sic sequitur ꝺdictoria ad dicta ipoꝝ: buꝫ aũt ꝛtradictiõis iob ꝓmo deducit ꝓmã ptẽ. d. u Quare de vulua eduxisti me. i. fecisti me nasci: subdit cauꝫ. d.

u Qui vtinã cõsumꝑt esseꝛ. id est mortuus ante natiuitatẽ

x Ne oculus me videret. in vita tã misera existentem.

y Fuissem q̃si non essem. i. ita parũ ꝓticipasse de ee q̃ nihil esset: ꝓputãduꝫ Colequiter ꝓmit aliã ptẽ contradictionis. d.

z Nũquid nõ pauca. dic. meoꝝ finiet breui. q. d. sic: ꝓ enim afflictiõe ⁊ sene cute. a Dimitte ergo me vt plangã paulũ. meũ. in vita ꝓsenti: quia adhuc moꝛs videtur horribilioꝝ

tiõ sequẽt. b Tñq; vadã. ꝓ mortẽ. c Et nõ reuertar. ꝓ resurrectiõe sm̃ aduersarioꝝ errorẽ: q̃ negabãt aliã vitã. d Ad terrã tenebroſũ. i. sepeliar in terã q̃ de natura sua est opaca. e Et optã mortis caligie. qꝫ viuẽtes quãtũcũqꝫ misere fruũntur luce q̃ est super terrã: ꝺ ꝓ morte ⁊ sepultura ea ꝓuãtur. f Terrã miserie ⁊ tenebraꝝ. quia ꝓ morte ⁊ sepultura tollitur ois delectatio sensibilis ⁊ cognitio ꝛtellectualis sm̃ dicta amicoꝝ iob. g Vbi vmbra mortis. qꝛ sm̃ eos nihil põt ibi imaginari msi horriduꝫ. h Et nullꝰ ordo q̃diu cm̃ boies sunt in vita ꝓsti se in aliq̃ ordine instituti: quia sunt diuersi status hominũ: ⁊ in quolibet statu sunt gradus varij: sed post mortẽ nõ remanet aliq̃ talis distinctio: maxime sm̃ amicos iob: vt patz ex ꝓdictis. i Sed sempiternꝰ horoꝝ inhabitans. q. d. nihil poterit ibi imaginari msi horriduꝫ: et ad semꝑ: qꝫ amici iob reputabãt resurrectionẽ impossibilẽ: nec aliquid ipius bonis remanere post mortẽ: quare talis horoꝛ esset oino inmutabilis ⁊ perpetuus.

In capitulo. x. vbi dicitur in posthilla. Tedet animã meã vite mee.

Additio prima.

Cõm sanctũ thomã signãter dr: Dimitta aduersum me eloquiũ meũ. et nõ dicit mitta seu ꝓfer. nã multoties bõ aliquos motus i corꝑe patẽ ꝓter aliquã passionẽ: sed tñ ita ꝓrationem motus ipsos reꝓmit qꝫ ad verbũ exterꝰ nõ ꝓcedunt sed qñ ratio ostendere voluit q̃d interius patiaꝫ: occultos motꝰ i verba ꝓducit: tũc eloquiũ dimittere dicit quasi qõ̃ pus retentũ fuerat: ꝙter boc subdit: Loqr i amaritudine aie mee. q. d. verba q̃ exterꝰ ꝓferã iterũ in amaritudine ostẽdit vt det intelligẽ se in ꝑsona bois amaricati loq̃: ꝺ vt verꝰ intelligat q̃ ista eloquij dimissio sit ꝙ boc qꝫ a tristicia rõ supaꝫ subiũgit: Dicam deo noli me ꝺdemnare ⁊c. cũ em̃ vniuaꝫ ꝺ deũ remurmurat: sed si inter tribulatiões bonis recta rõ manet se deo subdit ꝛ ipius remediũ ꝓstulat: et ideo dicit: Dicã deo: noli me ꝺdemnare. Dec tbo.

In codẽ ca. x. vbi dr in posthil. Quare de vulua. Hic vltio iob ex dictis aduersarioꝝ ⁊c.

Additio. q.

EX hoc q iob dicit. Quare ꝺ vulua eduxisti me ꝛc. nō vr q inferat ex dictis aduersarioꝝ sequi aliquaꝫ ꝺdictionem. nec plannus sensus littere hoc tolerat. primū patet: nam ponentes felicitatē bominis in prosperitate tpali nō ꝓcedūt q vita miserie sbiecta sit simpliciter odibilis cū adhuc remaneat in ipsa vita ipm viuere. quod est quid appetibile. et hoc satꝭ patet p experientiā. ꝯplurimi enim miseriis magnis subiecti videnť adhuc vitā appetere. etiam si aliā vitā nō credunt sicut sunt infideles. scōm patet. nam planus sensus lre testat q iob loquit nō ꝺdictoria ꝑdūdēdo. ꝙ quasi vnā et eandē sniam continuando. vñ melius vr dicendum: q iob bic loquit ranq̄ ondens interioꝝ amaritudinis passione vt. ꝙ. dixerat. Loquar in amaritudine anime mee. sm quā passionem boies sic i magna positi afflictione eligūt nūq̄ ee in bom aspectu. ne obꝓbrium sue miserie bominꝫ inoteseret: ꝛ te hoc dicit. Quare te vulua eduxisti me. deo loquens quez consitet cām esse sue ꝺductionis et natiuitatis. Qui vtiq̄ ꝙumptus cēm. ſ. in vtero. Nec oculus me vidēret. sic miserū. Fuissez quasi nō essem. i. nō opto in hoc totalē pnationem essendi. q: hoc nō vr eligibile. ꝙ saltem ꝓ breui aliqualem essendi modū: ꝛ sic declarat appetitū precedentē ex amaritudine passionis sue: ꝙ quia hoc iā transiuerat in preteritū: et per consequens erat impossibile. vnde. vj. ethicoꝝ. hoc solo priuat ꝺs facta iam nō fuisse. ideo reuertitur ad ptenduz a deo aliqua ꝙsibilia. ſ. cessationem aliquātulā suaꝝ afflictionum: ꝛe quo dicit. Nunquid nō paucitas diez meoꝝ finietur breui. q. ꝺ. ergo nō placuit tibi vt faceres me ecū tātaz miam vt fuissem quasi non essem mō ꝺdicto saltem in paucitate diez meoꝝ q̄ in breui finietur. Dimitte me vt plangam ꝛc. et ponant. put in postilla ꝛc.

Replica.

IN capitulo x. circa illū passū. Quare ꝺ vulua eduxisti me ꝛc. cū postilla. dixisset iob ex dictis aduersarioꝝ concludere ꝺdictoria: videlicet q vita subiecta miseriis incusabilibus sit simpliciť odiosa: et eade sit aliquo modo appetenda: Burgen. se opponit dicēs duo minus ꝓbabilia. Primū est q in casu vita miseriis subiecta maximis nō est simpliciť odibil apter viuere quod est bonum: et per consequens appetibile; ꝓbat hoc p experientiā. sed illa experiēta nō est multis nota. nā eligibilius est nō ee q̄ miserū esse sine speuasionis: ō christus Matthei. xxvj. loquēs ō iuda dixit ipm nō esse: et natū nō fuisse bonū. et p consequēs eligibile: ee ergo miserū dixit malū: p consequens odibilissimo dixit. Melius illi erat. vbi glosa ordinaria vsitate vr et simpliciť vt nō possit inferri: igiť male ee bonū est. volēs ondere q grāmatica sil; loica q dicit compatibi positiuū dia de vtroq extremoꝝ in ꝓposito non babeat locū: miser esm etsi. apter viuere quod eligibile est apetat esse ꝓout burgen. p experientiam exemplificat: hoc est apter spem aliquādo euadendi miseriam. vbi aūt nō est spes euadendi casus burgen. nō est ad ꝓpositū. quia ꝺ dictū christi supra allegatum. vnde et si sm impetum nature miseri. apter decoꝛ vniuersi velint esse: mallent tn non esse ex voluntatis deliberatione. ꝛ hoc dictū coincidit cū eo quod scotus dicit circa tertiū de affectione iusti et cōmodi. et tūc nō sequit sor. vult a sm impulsionez nature. igiť vult a: q: arguitur a sm quid ad simpliciter. sicut in simili non sequit christus voluit auferri calicem ergo affectum sensitiuū: igitur voluit. Et mercatoꝝ vult tpe naufragij proꝛicere merces igiť vult: et sic de aliis multis. vñ ꝓ3 prima pars conditionalis vbi nō est spes releuationis a miseria ibi vita est simpliciter odibilis et borrenda: etiam apud eos qui felicitatem suā ponunt in ꝓsperitate vite ꝓntis: nā si ꝓsperitas est cōtinua. est vera felicitas ideo simpliciter appetenda: per consequens eius oppositū. ſ. continua miseria est odibilis et borrenda. Et per idem medium et littera postil. bene deducit sc ꝺ3 partem contradictionis contra quam burg. nibil facit. Loquit igitur et suppositiōibus amicoꝝ eos deducēdo ad ꝺdictionē. Scōm aūt burg. dictū q̄ videliz ipse ex sancto thoma ipsi iob frequenter impnit q̄ locutus sit ex multitudine passionum rationem vincentiū ad irā. p vocantiū supra improbatum est in principio. iij. capituli

¶ Cap. xj.

RESpondes autem ꝛc. Hic ponit obiectio ipsius sophar contra ipsuz iob ꝛ secō ponitur iob responsio seqūti ca. Circa primū sophar primo arguit iob de stultilo quio: ꝛ secundo ostenditur cum ostende re iuste punitum ꝛ citra condignuz ꝑ pctō suo: ibi. Atq̄ vtinam. tertio admonet eum de remedio: ibi. Si iniquitatem. Circa ꝓmum dicitur.

¶ a Nunquid qui multa loquitur. reputabat ēm iob ex impetu passiōis superflua et irrationabilia loqui.

¶ b Nunquid audiet. q. d. tu es ita loquax ꝙ sp vis loq̄ ꝛ mibi audire: ꝛ cām buiꝰ loquacitatis subiūgit.

¶ c Mō audiet. q. d. Tu vis ita loquax ꝙ sp vis loq̄ ꝛ mibi audire: ꝛ cām buiꝰ loquacitatis subiūgit.

¶ d Aut vir verbosꝰ iustificabit. q. d. ꝙ loquacitatē vis falso ꝓtendere iustitiā tuā sicut in disputatiōib⁹ litigiosi et loquaces volūt obtinere clamoribus:

¶ e Tibi soli tacebunt boiez. q. d. nō ērōnabile cū nō sis tāte autoritatis nec sapie.

¶ f Et cū cetos irriseris. qz. ſ. dixerat. Quare dereliquisti me inimb⁹ vitatis ꝛc

¶ g A nullo ꝓfutaberis. q. ꝺ. imo ego ondā stultitiā tuā.

¶ h Dixisti ēm pur⁹ ē mo me⁹. hoc accepit ex hoc qđ supra serto ca. dixerat iob. Et nō inuenies iniquitatē meā inq̄sitate ꝛc.

¶ i Atq̄ vtinā. Hactenus arguit iob ꝓp pctā sua puniti. ꝙ ꝓnūs cozā deo inūdū. Add cui⁹ intellectū sciendū q pctūz ē trāsgressio legis diuine: ꝛ cel stiū inobedētia mādatoꝝ. vt dicit aug⁹. Lex aūt diuina differt a lege būana: qa lex būana tm ē vniuersalis applicatio aūt in factis particularib⁹ cōmittit iudicib⁹ in bis q̄ sunt tant bnem ꝛ primū et aliis bnib⁹ in bis q̄ sunt ad scipm: ꝛ boc ē. qz legislator non potuit ꝓsiderare oēs particulares casus ꝛ circūstātias de⁹ aūt certitudinaliť ꝓsiderat oia opa būana. etiā quantū ad minima. ꝛ iō lex eius ꝓout est in mente ipius se extendit ad oia etiam particularia: et inde est q in legibus humanis aliquis aliquando peccat in causa particulari et tn non facit contra legem bumanam: vniuersalia enim non se extendunt ad illud particulare: sed peccans qualitercunq̄ facit contra legem diuinam: ꝓout accipitur ꝓdicto modo. Verumtamen quia homo non babet cognitionem buius legis in omnibus particularibus: frequenter ontingit q̄ facit contra legē diuinam: et nō aduertit. ꝛ et hoc concludit sophar q̄ nullus potest se securc iustificare secundū q̄ dicit apostolus primo Corinthioꝝ. iiij. Nibil mibi conscius sum. sed non in hoc iustificaꝰ sum. In hac autem deductione sic procedit sophar. quia primo ostendit ꝓfunditatem diuine sapientie: et multiplicatem sue legis ad omnia se extendentis ꝓter quod ē ab homine incōprehensibilis. Secundo ostendit q̄ deus facta hominum vsq̄ ad minima considerat: et sic iuste condemnat: q̄uis hominum condemnatio non videat. Secundum prosequitur ibi. Ipse enim. Circa primum dicit sophar.

¶ i Utinam deus loqueretur ꝛcum. ibi se q̄reta sua reuelādo.

¶ a Et q̄ multiplex esset lex eius.

ad oia q̄ntū cūq; mīna se ertēdēdo: //b Et intelligeres y istā rcuclationē. //c Qr multo minora exigaris .i. minus puniaris debito. //d Forsitā vestigia dei ꝓbēdes hoc dicit negatiue: vestigia aūt dei sunt creature et quarū additionib⁹ inuestigant ꝓditiones creatoꝝ: z iste creaturē ñ ꝑuit ad plenū comprehēdi ab hoīne ꝑ illud eccl. j. Cuncte res difficiles: nec ꝑt hō ea explicare sermone sicut ꝑ modico folio arbor⁹ ꝺ quo non ꝑ uit ad plenū inuestigari omnes ꝓprietates. vt quare sit tante quātitatis: vel talis figure: aut virtutis: et dato q̄ possent totaliter comphēdi ab homine: tamē ꝓ hoc non cognosceretur creatoꝝ perfecte. q̄ nullus effectus dei: nec etiaꝫ oēs sīl adequāt v̄tutem dei infinitā et ideo subdit.

[a] z intelligeres[c] q̄ multo minora exigaris ab eo q̄ mere tur iniquitas tua. [b] Forsitan vestigia dei comprehendes: [c] z vsq; ad pfectuz omnipotē tem reperies? [d] Excelsior celo est z quid facies? [e] Profundior inferno: z vnde cognosces [f] Longior terra mensura eius z latior mari. [g] Si subuerterit oia [h] vel i vnū coartauerit [i] q̄s ẓdicet ei: [k] vl quis dicere ei potest: cur ita facis? [l] Ipse em nouit hoīm vanitatē: [m] z videns iniquitatē nōne consi derat? [n] Vir vanus [o] in supbiam erigit: [p] z tanq; pullū onagri se liberū natū putat [q] Tu autem firmasti cor tuum [r] et expandisti ad eum manus tuas. [s] Si iniquitatem que

[a] Et intelligeres ꝑ istā rcuclationē. [b] Forsitā vestigia dei ꝓbēdes hoc dicit negatiue: vestigia aūt dei sunt creature et quarū additionib⁹ inuestigant ꝓditiones creatoꝝ: z iste creaturē ñ ꝑuit ad plenū comprehēdi ab hoīne ꝑ illud eccl. j. Cuncte res difficiles: nec ꝑt hō ea explicare sermone sicut ꝑ modico folio arbor⁹ ꝺ quo non ꝑ uit ad plenū inuestigari omnes ꝓprietates. vt quare sit tante quātitatis: vel talis figurā: aut virtutis: et dato q̄ possent totaliter comphēdi ab homine: tamē ꝓ hoc non cognosceretur creatoꝝ perfecte. q̄ nullus effectus dei: nec etiaꝫ oēs sīl adequāt v̄tutem dei infinitā et ideo subdit.

//e Et vsq; ad pfectum omnipotētez reperies. q. d. hoc manifeste ē impossibile. //f Excelsior celo ē z ꝺ facies ꝛc. nō est per ista intelligendum q̄ aliqua dimensio quantitatiua sit in deo. sed q̄ virtꝰ ei⁹ incompabiliter excedit ista q̄ inter rcoꝛpalia videnꝫ maxima significās ꝓ hoc q̄ nō possit attingere ad sapiam z virtutē dei cognoscendā. multi valde modicā et alongē similiter nec eius potētiā. iō subdit //g Si subuerterit oia in nihilū redigendo: sicut de nihilo fecit. //h Q̄n vnū coartauerit rediges ad vnā ꝺfusiōz: sicut ab aliq̄ꝺ ꝺ. q̄ oia corꝛpalia a principio fuerūt creata sub vna forma coꝛporeitatē ideterminata ad aliquā ſpēm determinatā. //i Quis ẓdicet ei. q. d. nullꝰ. //j Qd q̄s dicere ei pōt: cur ita facis coꝛrigendo facta eius. //k Ipse em nouit. hic ꝓñr ondit q̄ deus vsq; ad minima cognoscit hoīm pecca ta: etiam eis in cogmita z sic iuste punit. z hoc est qꝺ dicit Ipse em nouit hoīm vanitatē. ꝓ quā auertūt a stabilitate virtutis. //m Et videns iniqtatē nōne ꝓsiderat punire. q. d. sic: ꝺf. n. iudex nō ꝓsiderare malefacta. q̄n ñ punit z aduertere seu ꝓsiderare q̄n punit. //n Vir vanꝰ. qui declinat a stabilitate v̄tutis. //o In supbiā erigit. q. d. primo peccat p ignorantiā seu passionem: tū ex ꝓsuetudine peccandi punit ad hoc q̄ peccat p certā scientiā z malicia q̄ est manifesta superbia ꝺ deū. //p Et tanq; pullū onagri se liberū natum putat a iugo et onere legis diuine. Onager em̄ est asin⁹ siluestꝛ. q̄ nascit̄ cāpo z sic ñ nascit opi⁹ alīs oneriꝰ portādis: ille aūt q̄ nascit i domo ꝓuidentias ad hoc nascit. vt ei⁹ opi⁹ applicet. z qꝺ dixerat ad iob applicat dicēs. //q Tu aūt firmasti cor tuū i malicia pseuerando. et eā defendendo. //r Et expandisti ad eum manus tuas. q. d. hoc est frustra. q. efficatiā oꝛōnis impedit malicia tua. //s Si iniquitatē. Hic cōsequenter admonet iob de remedio. scdo rndet cuidā ei⁹ dicto: ibi. Et babebis. remediū ostendit dicēs. Si iniquitatez q̄ in manu tua est abstuleris te pfecte et veraciter corrigendo.

//t Et nō manserit in tabernaculo. i. in familia tua quam dēs regere. //v Iniusticia. q̄ tibi esset imputāda. ꝓ defectu tui regiminis. //x Tūc leuare poteris faciē tuā. ipsꝰ

[c] Obliuisceris. ꝓter abundātiam ꝓsperitatis supue

est in manu tua abstuleris a te: [d] et non manserit in tabernaculo tuo [e] iniusticia: [f] tunc leuare poteris faciem tuam [g] absq; macula: [h] et eris stabilis: [i] et non timebis. [k] Miseriē quoq; obliuisceris: z quasi aquaruz que preterierunt non recordaberis: [l] et quasi meridianus fulgor consurgz tibi ad vesperam. [m] Et cum te consumptum putaueris: [n] orieris vt lucifer: [o] habebis fiduciam [p] ꝓposita tibi spe: [q] et defossus [r] securus dormies. [s] Requiescez: et non erit qui te exterreat. [t] Et deprecabuntur faciem tuam plurimi. [v] Oculi aūt impioꝝ tefician̄t z effugiū pibit ab eis [o] z spes illoꝝ abominatio aie:

entis ꝓ talem modū loq̄t saluato: Job̄annis xvj. Mulier cū parit tristiciā hz cū aūt pepērit puerum iā nō memmit pssure ꝓpter gaudium.

//c Obliuisceris. ꝓter abundātiam ꝓsperitatis supue mentis ꝓ talem modū loq̄t saluato: Job̄annis xvj. Mulier cū parit tristiciā hz cū aūt pepērit puerum iā nō memmit pssure ꝓpter gaudium. //d Et quasi meridianus fulgor cōsurget tibi ad vesp̄az. H̄ dicit ꝓ illud: qō iob supra dixerat quasi nūbi reputās ꝓsperitatem tēporaleꝫ sibi necessario affuturam: eo q̄ cēt senex et ꝓpe mortē. q. d. Is fuerī i vespa senectutis: tñ tāta ꝓsperitas aduenīet tibi: q̄ reputabis te ee meridie. i. i potissimo statu vite tue: ō sequit: //e Et te ꝓsumptū putaueris. per afflictionē z senectutem //f Orieris vt lucifer ꝓ ꝓsperitatis abundātiā. q. d. qō nbi te ꝓsperitate subtrahet ex bcuitate tpis supplebit et mītione et sup abundantia ꝓsperitatis. //g Et habebis ꝛc. Hic rndet dicto iob. q supra dixerat nullū bonū sibi remanere post mortē ꝓm amicoꝝ suoꝝ errorē: ondēs q̄ immo. s. memoria bona remaneat inter hoies et veneratio. et hoc ē qō dicit. //g Et habebis fiduciā. de futuro bono post mortē. //b Proposita tibi spe. et certa expectatione illius bni. et q̄d sit illud bonū subdit.

//i Et defossus. i. sepultus et tumulatus. //l Securus dormies. q. nullꝰ murmurabit aut detrabet ō tua vita ꝑcrita. //k Requiesces et nō erit q̄ te exterret at q. nullus audebit sepulturā tuā frangere seu vituperare vel imaginem te repꝛesentātē sicut fiebat antiq̄tus valēt⁹ ꝑsonis. vt ꝑ mortē venerarēt in imaginibus suis: z ꝓpē talē gliam ꝓ mortē habēdā multi gētiles exposuerūt se ꝓ republica mori: z ꝓiculis iō subditur. //l Et deprecabunt faciem tuā plurimi. de m se pultura vel imagine tua venerando. Consequenter ostēdit ꝓriū euenire malis boīb⁹ in sua malicia ꝑmanēt⁹. di. //m Oculi aūt impioꝝ. veficiēt. q. nō obtinebūt bonū qō assequi intendebant. //n Et effugiū pibit ab eis. q. non potuerunt liberari de malo eis supuemēte. //o Et spes illoꝝ abominatio anime. q. post mortem non habebunt bonorem quem sperabant. sed omnes abominabuntur vitam coꝛ ꝑcrita sepulturam z memoriam. Qr autem aliquando vocaui disputantes ꝺ iob cius amicos: aliquando aduersarios: nulla ē repugnātia. quia sicut dictum fuit supra. q. c. Venerunt ad ip̄z vt amici ad eū ꝓsolandū. ſ. ꝑ procuratōnē sathā conuersi sunt vt inimici ad increpandū.

Jn ca. xj. vbi ozin postil. Et q̄ multiplex sit lex ꝺ. ꝛc.

Hi trāslatio nra hz. Et q̄ multi- plex lex eius sit: hebraica ira habz. Et ideo q̄ duplex sit lex eius. Que quidem littera nō potest

Additio

tenē et ponit ex hoc q̄ lex diuina ad oīa quātūcūq; mīna se extēdit: nā pter h nō diceret lex dupler: vnō ad veritatē fīe hēbraice pprie exponēdā: aliū videt dicēdū Pro quo sciēdū: q̄ lex diuina apud iob et socios eī nō est accipiēda p lege mosaica: q̄ apud eos non erat diulgata: nec ēt p lege euāgelica: q̄ nōdū erat ⁊ apud eos pōt lex diuina dupliciter accipi. Uno mō, p lege eterna q̄ fm augu. de li. ar. est summa rō: cui sp obtēperandū est: cui? quidē eterne legis rō fm eūdē augu. ibidem nobis impressa est: nam licet fm sanctū thomā pma scde. q. xciij. arti. ij. rndendo ad questionē. null? legez eternā cognoscit fm q̄ in scipa est: nisi solū beati: qui ipam dei essentiam vident. ois tn creatura rōnabilis ipam cognoscit fm aliquaz irradiationē ⁊ pticipatiōz legis eterne: que est veritas incōmutabilis. Imp̄imit ētiā rōnali creature lex eterna inquātū inest ei naturalis inclinatio ad id q̄ dē cōsonū legi eterne. Unde. q. etbi. Sum? inclinati ad bn tendū virtutē: que quidē impressio i malis est corrupta inquātū in ipis naturalis cognitio bōm p passiones ⁊ vicia obtenebrat. similit ⁊ inclinatio coz naturalis ad virtutē deperuat p habitū vicios um. secūdo modo accipit lex diuina p lege naturali fm augu. li. pfes. scripta est in cordibus hoīm: sic q̄ eam nulla delet iniquitas: qō intelligit q̄tum ad principia pma ⁊ cōia legis naturalis: vñ de illis duab? legibus pprie potest intelligi illud verbū. s. q̄ dupler sit lex eius: quarū legū pma scz eterna ē altissima ⁊ ablcōdita a nobis: ideo de ipsa dicit sophar: Ut oñderet tibi secreta sapiētie. ⁊ sequit q̄ dupler sit lex eius. q. d. nō solū lex naturalis que cōmuniter est bōi? nota quo ad pria principia ei? et ē lex dei ⁊ ētiā eterna lex: q̄ est secreta sapia dei: fm quā ex cōuenientissimis rōnib? nobis ignotis punit ⁊ p̄remiat: ⁊ ideo fm illā legē ignotā si nbi reuelaret intelligeres q̄ multo minoza exigerent ab eo q̄ mereā iniq̄tas tua. Cōsequēter oñdit q̄ iudicia dei fm b? mōi legis eterne cōsideratione sunt nobis incōprehēsibilia vnō subdit: Forsitā vestigia dei cōp. ehēdes. Consequēter dicit q̄ b? sapia dei ablcōdita q̄ est lex dei eterna ē altissima ⁊ profundissima ⁊ longissima ⁊ latissima. de primo dicit: Excelsior ē celo. de secūdo. Profundior inferno. de tercio: Longior terra. de quarto: Latior mari. q̄ oia ponit ad designandū ipī? legis eterne incōprehēsibilitatē. Et quib? cōdudit: q̄ quicq̄d dē agat fm b? mōi legē eternā: sicut nō potest impedīri de quo dicit: Si subuerterit oia tc. q̄s p̄tradicet ei. sic nec reph̄dī: de quo dicit: Quis ei dicere potest: cur ita facis. q̄d ad gubernatiōz bomis applicat dicēs: apē ēm nouit hoīm vanitatē. q. d. si fm iudiciū sue legis eterne: hominē subuertit vel verberēter punit: q̄s ei dicere potest cur ita facis. ipse ēm nouit hominū vanitatem.

Replica.

In vndecimo capl'o vbi translatio nra habz ō multiplica lege. Burgensis forte sse. put cōsuetuit fieri q̄ in hebreo batratur dupler: vbi nos multipler habem?: qō dico ad boc fictiū: q̄ id qō applicat modicū pōderis ētenā nō opoztuit eū facere tantā vim de vno termino: cū ētiā lra hebraica quā ptendit cū translatione nostra conciāit. Cum ēm fm omnes vnū ⁊ multa opponūtur: ⁊ binarius non est vnitas: est igit pluralitas. si igit dualitas est multitudo: dupler potest dici multipler: et sic est coincidentia. Sed ad rē de distinctionē burgensis quā ponit de lege eterna ⁊ naturali. illa distinctio non videt ad positum littere: nam lra psequit de eterna lege hominū incōprehēsibili: et patz per totum pcessum capituli bui? qualiter nō est de lege nature cui? pncipia sunt cordib? hoīm indelibiliter inserta: ⁊ fm iudiciū recte rationis ad pticularia applicata: q̄ nō possunt dici incomprehēsibilia: fm que ētiā potest hī dici cur ita facis tc. pro ut in lra: sed nō est sic de lege eterna q̄ dupler. ēimo multipler quo ad effectus vna tm in se sicut spūs multiformis: ramē vn? in se diuidens singulis sua put vult: et videt

bit eum: et exaudiet eum. [l]Deridetur ēm iusti simplicitas [k]lampas contēpta apud cogitatiōes diuitū: [l]parata ad tēpus statutū [m]Abūdāt tabernacula p̄donū: [n]et audacter p̄uocāt deū: [o]cū ipse tulerit oia in manus eorum

burgen. intrare id pelagus in quo sito volēs cū beato aug. de doctrina cbristiana li. j. q̄ illa lex eterna quā beat? aug?. vocat lucē: sit intellectui creato ratio cognoscendi veritates incōmutabiles: in quo tm beatus aug?. cōmuniter nō tenetur a modernis.

Capitulū. xij.

Respondēs autē. Hic pseqūter post obiectionē sophar ponit ipius iob responsiō. Circa quā sciēdum q̄ sophar ⁊ socij eius ad duo tendebāt vt patz ex pdictis. Primū est dicere aliqua magnifica de dei potentia ⁊ sapientia ⁊ b? mōi: vt p hoc videret ipo iob sapientiozes ⁊ sententie eozum contra iob verioz. Sciendū est ex dictis de deo aliqua falsa cōcludere cōtra iob: pter q̄ sanctus iob in sua rñsione primo remouet primū: secūdo scdm: ca. sequēti. Circa primū primo ostendit iob q̄ ea q̄ dixerāt de deo nō erant sibi ignota: secūdo q̄ ētiā aliis bomīb? erāt vel poterāt eē coīter nota: ⁊ p hoc excludit ab eis excellentia respectu alioz ⁊ cōfutat coz iactātia: scda ibi. Illumū interroga. Circa primū dicit iob ex dictis eorū iactatoriis cōcludendo. [b] Ergo vos estis soli homines. q: bō differt ab aialibus p intellectū: ⁊ ideo ex hoc q̄ ptenditis vos tm habere intellectū de diuinis: videt q̄ alios homines quasi bruta animalia reputetis: ⁊ per cōsequēs. [c] Mobiscū morietur sapientia. si tm est i vobis: sed hoc est falsum. vnde subditur: [d] Et mbi est coz sicut ⁊ vobis. i. intellectus: qui per coz i sacra scriptura designat: fm illud psal. xxxvj. Lex dei eius in corde ipsius. [e] Nec inferio: vestri sum. in noticia vel scientia diuinorum de qua vos iactatis: ⁊ ne hoc dictū imputet iactātie ipius iob subdit: [f] Quis ēm hec que nobis ignoz. q. d. nō est p̄sumptuosus q̄ dico me scire illa: que possunt ab aliis cōmuniter sciri: et ideo q̄ mihi imponitis voz ignoziantiā est magna tersio: pter q̄ sequit. [g] Qui deridetur ab amico suo. a quo deberet honorari propter quod grauioz est tersio. [h] Inuocabit deum ⁊ exaudiet eum. quia p̄ium eius est subuenire: vbi subtrabitur humanū subsidiū: q̄a talis tersio vt frequēter se extēdit ad alios sanctos: nō sequit: [i] Deridet ēm iusti simplicitas. i. via cozū sine plica volositatis deridet ab boib? mūdanis: q̄ pstituit finē suū in tpalib? bonis: q̄ vt frequēter acq̄runt fraudib? ⁊ mēdacijs: nō reputāt iustos talia fugientes fatuos ⁊ ignoziātes: ió dicit: [k] Lāpas cōtēpta apd cogitatōes diuitū. i. illoz q̄ finē pstituūt in b? mōi diuitijs: apud tales ēm ptēnit vita iustoz. licz sit lāpas ptēnua lucis sapiētie: ⁊ ardoris charitatis: ideo subdit: [l] Parata ad tempꝰ statutū. i. ad tranquilitatē futurā per vite meritū: ⁊ q: boies mali nō solum derident iustos sed etiam prumpūt vsq; ad cōtemptum. vnde subditur: [m] Abūdant tabernacula p̄donū: quia bona iniquorum per pbas et nephas indifferenter rapiunt sibi. [n] Et audacter prouocant deū. id est sine tim oze. [o] Cum ipse tulerit oia in manibus eozum. quia potestas q̄ male

faciunt inteſt eis a vo: licet ea abutant tanq̃ vo integrati.
a Numiru. Hic ꝓfiter oñdit iob ea de q̃ru noticia amici sui se iactabãt: etiã alijs boib⁹ esse nota: et ꝓmo b. ꝓponit: secũdo declarat modũ p quẽ boies deuenit in cognitoẽz diuinoz: ibi. Mõne auris. Circa ꝓmũ dicit: b Intro-

ga iumẽta. interro gare creaturas est ea naturas ꝓsidera re: ꝛ risio earũ ẽ in hoc q̃ est tali cõsideratiõe hõ assurgit ad cognitionez dei: q̃ est prima causa oim: ido subdit:

c Quis ignorat q̃ omia hec manꝰ dñi fecerit. q. d. nullus aut pauci: quia oẽs ꝓfitent deũ eẽ primã cãm omniũ in cuiꝰ manu ẽ aia ois viuẽtis. s. irrationabilis cui⁹ moi sunt aialia pisces ꝛ aues. d Et spiritus vniuerse carnis homis, i. aia rationalis. e Mõne auris ꝛc. Hic cõsequent oñdit modũ deueniẽdi i cognitionẽ dei: secũdo oñdit q̃ p talẽ modũ cognoscunt ꝓprietates diuine: ibi. Apud ipm. Circa primũ sciendũ: q̃ ois cognitio hũana q̃ modo naturali acquirit: de qua hic agit: a sensib⁹ oriť: sensus aũt audit⁹ magis valet ad noticiã q̃ acq̃rit ꝓ doctrinã: ꝛ ꝑtuz ad hoc dicit: f Mõne auris verba diiudicat. experientia vo magis valet ad cognitionẽ q̃ est ꝓ inuitionẽ: vt habet ꝓmo metaphysice. talis aũt experientia designat cũ dicit: f Et fauces comedẽtis saporẽ. licet cũ sensus visus plus faciat ad acciendũ experientiã q̃s gust⁹: tñ q. gustus ẽ quidã tactus et homo in certitudine tactus excedit oia aialia: nõ autez in alijs sensibus: ideo p gustũ certitudo experientie designat: q̃ etiã in alijs sensibus inuenit: ꝛ ex duob⁹ modis acq̃rendi scientiã ꝓdictus subdit: g In antiq̃s est sapietia. q. d longitudine tpis potuerũt plura audire et experiri circa speculabilia: ꝛ etiã circa agibilia: ideo subdit: Et i multo tpe prudẽtia. h Apud ipm ꝛc. Hic ꝓfiter oñdit qualiter modis ꝓdictis habeť noticia de diuinis. ꝛ primo ꝓponit positum: ꝛ secũdo declarat: ibi. Si destruxerit. Circa primũ ꝓponit quatuor de deo. circa q̃ sciendũ est: q̃ in cognitione infa primi est noticia principioꝝ: que sunt naturaliter nota tam in speculabilib⁹ q̃m in agibilib⁹: et hoc designat hic ꝑ intelligentiã: vñ ꝛ habitus principioꝝ vocať intellectus. secũdi aũt est noticia cõclusionũ que ex principijs deducũtur: et hoc designať ꝑ cõsiliuz largo modo accepti: put importat quãdã inuestigationẽ ꝛ discursuz a principijs ad cõclusiones in speculabilibus ꝛ agibilibus q̃ntuz ꝓtinet loquẽdo cõsilium tñ sit in agibilibus. tertii ẽ certũ iudiciũ de cõclusionib⁹ inuẽtis: ꝛ hoc vocať hic sapientia. quartũ aũt sequiť ap ista. s. potẽtia ereq̃s: et hoc vocať hic fortitudo: quicq̃d aũt ꝓfectois est in creaturis excellẽtius est in deo: rideo ista q̃tuoꝛ dicunť hic in deo eẽ q̃tuz ad id q̃d habent ꝓfectois remota omni imꝑfectione. licz enim de⁹ cognoscat principia ꝛ cõclusiones quod ẽ ꝓfectois: nõ tñ acq̃rit noticiã cõclusionũ ꝓ noticiã principioꝝ: q̃ talis acq̃sitio ꝓcursuz imꝑfectionẽ indudit Sciendũ etiã q̃ licz ista q̃tuoꝛ realit distinguanť i nobis in deo tñ distinguũtur sola rõne: q̃ ꝓfectiões q̃ fr in creaturis diuisim: ꝛ in distincte in deo sunt vnite. i Si destruxerit. Hic ꝓfiter oñdit q̃ q̃tuoꝛ ꝓdicta apareť in deo ex effectib⁹ suis boib⁹ notis: ꝛ primo h oñdit de virtutibus. s. de fortitudine sapia ꝛ ꝓsilio: secũdo de intelligẽtia: ibi. Qui

[a] Numirũ [b] introgajumenta ꝛ volatilia celi: et indicabũt tibi. Loquere terre ꝛ rndebit tibi: ꝛ narrabũt pisces mar. [c] Quis ignorat q̃ oia hec manꝰ dñi fecerit? [d] In cuius manu aia ois viuẽtis: [e] ꝛ spũs vniuerse carnis homis? [f] Mõne auris verba diiudicat: [g] et fauces comedẽti saporẽ? [h] In antiq̃s est sapia: ꝛ in multo tpe prudẽtia. [i] Apud ipm est sapia ꝛ fortitudo: ꝛ ipe hz ꝓsilium ꝛ intelligentiã. [k] Si destruxerit: nemo est qui edificet: [l] si

[m] incluserit hoiem: null⁹ est q̃ apiat. [n] Si ꝓtinuerit aq̃s: [o] oia siccabũtur: [p] si emiserit eas: [q] subuertẽt terrã. Apud ipm est fortitudo ꝛ sapietia. [r] Jpe nouit ꝛ decipiẽtẽ: ꝛ cũ qui decipit. [s] Adducit cõsiliarios i stultũ finẽ: ꝛ iudices in stupoꝛẽ. [t] Baltheũ regum [u] dissoluit: [v] et ꝑcinxit funes renes eoꝝ. [x] Ducit sacerdotes ingloꝛios: [y] ꝛ optimates supplantat. [z] Commutans labium veraciũ: [a] et doctrinaz senũ auferens. [b] Effundit dispectionem super principes:

imutat. Primũ aũt oñdit dupliciter: primo in quodã generali: secũdo applicando ad stat⁹ boim in speciali: ibi. Baltheũ regũ. Circa primũ dicit: i Si destruxerit. regna vel ciuitates vel boꝰ mõi. k Nemo est q̃ edificet. ꝓtra eã volũtatẽ. l Si incluserit boiez. materiali carcẽ vel infirmitate.

m Null⁹ est q̃ apiat. ipm liberãdo: ꝛ sic ꝑs ꝓ in eo est fortitudo maxia: q. nullus pot ei resistere. hoc etiam ꝓdidit ex effectib⁹ magis generalib⁹ dicens

n Si cõtinuerit aquas. ita q̃ nõ descẽdat de celo pluuia: sicut fecit ad ꝓces belye. 19. regũ. o Oia siccabũnť. in superficie terre.

p Si emiserit eas. i nimia abũdantia: sicut fecit tempe noe.

q Subuertẽt terrã. i. habitãtes in ea: q. tñc solũ remãserũt octo ꝑsone: ꝛ q. ista oñdit infinitatẽ divine potẽtie ꝓdidit Apud ipm est fortitudo. ꝓsequẽter idẽ oñdit de sapientia. d. Et sapientia. q̃d declarat. d.

r Jpe no. et deci. ꝛc. ꝓfecte essi sapietis est ꝛeꝑ hendere astutias decipiẽtiũ ꝛ simplicitates ab eis ꝛceptoꝝ: consequẽter idẽ oñdit de ꝓsilio. d.

s Adducit cõsiliarios in stultũ finẽ. q̃n subtrahendo gras suas obnubilať eoꝝ intellectus: qui cõsueruit dare certa ꝓsilia ꝛ cõgrua ad finẽ intentũ: et tũc dant incõgrua: ꝛ sic ꝙeniunt ad finem oꝑ positũ: sicut dicať Esaie. xix. Sapientes ꝓsiliarij pharaonis dederũt cõsiliũ insipiens.

t Et iudices in stupoꝛem. hic accipiũtur iudices qui solent bene iudicare de agibilibus: ꝛ ideo quãdo cõtrarium iudicij sui accidit stupent ꝛ admirãtur.

v Baltheuz regum. Hic ostendit ꝓdicta applicando in speciali ad status hominũ: qui videntur potioꝛes. d. Baltheum regum. id est virtutẽ eoꝝ militarem. s. exercitum.

x Dissoluit. quãdo cõtra spem humanã debellatur.

y Precingit funes renes eoꝝ. quãdo sic reuicti ligatiñ captiuitatem ducuntur.

z Ducit sacerdotes ingloꝛios. quãdo simul ducũtur in captiuitatẽ cum regibus: sicut sacerdos summus fuit ductus in captiuitatẽ ci Sedechia rege: ꝛ dñs dicit ingloꝛios: q. sacerdotes solẽt in ꝓlo ꝓ ceteris bonoꝛib⁹: ꝛ sic ꝓ oꝑ positũ ostẽdit calamitatẽ eoꝝ: ꝛ sic ꝑs ꝓ in eo ẽ fortitudo: ꝛ ideꝝ ostendit de consilio dicens:

a Et optimates supplantat. dicitur autem optimates optimi consiliarij: quos supplantat involuendo eos in astutijs suis: ꝛ sic dant inutile consilium vel no cauum loco boni: consequenter do cidem ostendit de sapientia dicens:

b Cõmutans labium veracium. id est eoꝝ qui solent vera loqui: sicut philosophi. quibus aliquãdo ꝓpter eoꝝ elationem subtrahitur lumen cognitõis vere: et sic falsa loquũtur: hm q̃ dicitur: ad Roma. i. dicentes se esse sapientes stulti facti sunt et cetera:

c Et doctrinam senum auferẽs. eos infatuando predicto modo: nõ q̃ aliquãdo falsuz a deo imittať intellectibus eoꝝ: sed q. ex demeritis eoꝝ subtrahit illustrationẽ suã: ꝛ sic cadunt a veritate ꝓ ꝓpriũ defectũ.

d Effundit dispectionẽ sup ꝓnipes. q̃n aufert eos a statu bonoꝛ: ꝛ subiugat eos illi q̃ ꝓpus fugiãt eis ꝛbiecti

e Et eos q̄ oppⁱssi fuerāt.p violentiam principum.
f Relevata subiectiõe eoꝝ. g Qui reuelat pfūda & tenebris:auferendo incarceratos ɜ̄ limis carceris & tenebrosis. h Et ducit i lucē vmbrā mortis.i.bitātes q̄si in vmbra mortis si sunt incarcerati q̄ timēt quotidie interfici cū ɜ̄ isti pducūt i lucem q̄n cr insperato liberāt:sicut fuit de ioachim rege iude quē euil merodach cēit de carcer ponēs eū inē prios regni sui. i Qui multiplicat gētes sicut fuit an diluuiuꝫ: vt dr̄ gen. vj. k Et pdit eas. sicut fuit in diluuio. l Et subuer.i integrꝫ restituit:sicut fuit post diluuiuꝫ per Hoc et posteritatem eius Dia ista idurit iob:quia declarant magnitudinem diuine potentie et prouisionis et certitudinem consiliꝫ. quia nunq̄ defiat a fine intento.

[e] et eos q̄ oppⁱssi fuerant[f] relevat. [g]Qui reuelat ꝓfūda de tenebris:[h] et ꝓducit in lucez vmbrā mortis.[i] Qui multiplicat gentes:[k] et pdit eas:[l] ɜ̄ subuersas in integꝫ restituit[m] Qui imutat coꝝ principuꝫ ppli tre:[n] ɜ̄ decipit eos:[o] vt frustra incedāt p inuiū. Palpabūt q̄si i tenebris: ɜ̄ nō i luce [p] ɜ̄ errare eos faciet q̄si ebrios.

Eos. Ca. xiij.

[a] Ece oia hec[b] vidit oculus meus[c] ɜ̄ audiuit auris mea ɜ̄ intellexit singla[d] Scōm scientiam vestram : ɜ̄ ego noui:nec inferioꝫ vestri sū. [e]Sz tñ ad omnipotētē loquar:[f] ɜ̄ disputare cū deo cupio:[g] prius vos oñdēs fabricatores mēdaciꝫ et cultores puersoꝝ

dogmatum.[b] Atq; vtinā taceretis:[i] vt putaremini eē sapientes.[k] Audite ergo coꝛre ctiones meas et iudicium labioꝛuꝫ meoꝝ attēdite.[l] Nūquid deus indigꝫ vſo mēdacio:vt pro illo loquamini dolos:[m] Nunquid faciē eius accipitis et pro deo iudicare nitimini:[n] Aut placebit ei quē celare nihil pōt:[o] aut decipietur vt homo vſis fraudulētijs[p] Jſte vos arguet[q] quoniam in abscondito faciē eius accipitis.[r] Statiꝫ vt se commouerit:[s] turbabit vos.[t] et terror eius irruet sup vos.[v] Memoria vestra comparabitur cineri:[x] et redigetur in lutum ceruices vestre.[y] Tacete paulisper vt loquar:qō

fra:añq̄ incipereꝫ disputare cū deo:oñdit eos fabricatores mēdacii:sed disputādo cū deo oñdit eos cultoꝛes peruersoꝝ dogmatū sil̄ rēpoꝛe.sed prius voce ɜ̄ intētione.intendebat.n.declarare coꝝ falsā fiam per illā disputationem:ɜ̄ sic factū est finaliter:vt dr̄.j. vlti.c.qñ deminō qōnem dixit ipi clipbaz: Iratus est furoꝛ meus in te:ɜ̄ in duos amicos tuos.qñ nō estis locuti coꝛā me rectū sicut seruus meus iob:nō subditur.

[b] Atq; vtinā taceretis.ab imuritis et falsis fnijs. [i] Et putaremini eē sapientes fm illo ꝓuer.xvij. Stult? si tacuerit sapiens reputabit. [k] Audite ergo. Poſto psita eoꝝm falsitatem doctrina. hic oñdit eā a deo puniendā d. Audite ergo correctiões meas.cessando a ꝓdictis ad cuitandū pēnā diuine vltionis: ɜ̄ ꝓ in ꝓdictis peccauerint.oñdit.d.

[l] Nūq̄d indigꝫ vſo mēdacio ɜc.illa.n.q̄ dixerāt oñderant se dixisse ad defendēdā diuā iusticiā.qđ nō est necesse cum alīq̄ posset defendi. [l] Nūquid faciē ei? accipitis quasi iudicātes ꝓ eius parte? iusticiā ꝓr falsa defendendo. [m] Aut placebit ei.q.d.istud nō placz ei fz displicet solet aūt alicui boi placere defensio cause suę ꝓpter ignoꝛantiā.qz credit eam esse iustā:sed hoc est in deo impossibile.qz nihil pōt eū latere. [n] Aut decipiet vt hō vſis fraudulentijs:homo.n.aliq̄n decept? fraudulentijs aduocatoꝝ vult defensionē cause sue:qđ tñ a prima pio nolebat.sed hoc nō pōt cē in deo.q̄ nō pōt decipi ab aliquo iō subdit. [o] Jſte vos arguet:tanq̄s malos.

[p] Qñ in abscōdito faciē eiꝰ accipitis.alle.n.in abscōdito facie alicui? accipit i iudicio:q̄ peo loq̄t ꝑ ꝓfaz.sicsa cichāt isti:qz scām vitā iob nouerāt et eius innocētiā: et tñ cū ꝓdemnābāt quasi ad approbandū diuinā iusticiam.

[q] Statiꝫ vt se ꝓmouerit:loq̄t de deo ad modū bois:qui qñ cōmouet ira punit:tñ talis motio ire nō ē in deo. sed sibi attribuit filitudinarie:ꝓpē effectū puntōis:iō subdit

[r] Turbabit vos per pna inflictā [s] Et terror eius irruet sup vos.memoria vestra comparabitur cineri. qui cito per ventum dispergitur et non apparet. hoc dicit iob contra dictum sophar.qui supra dixerat bonum hominis remanere post mortē inēctum manet in bona memoria hominum.q.d.istud quod reputatis bonum: non erit vobis post mortem: [t] Et redigentur in lutum ceruices vestre.qua similiq̄ere cruſtis contra me.

[y] Tacete paulisper.Hic cōsequenter ostendit iob amicoꝝ suoꝝm falsitatez: et primo oñdit eos fabricatoꝛes mendacij.et secundo cultoꝛes peruerse doctrine.ibi. Audite sermonem.Circa primum sciendum q̄ ipsi falso arguebāt iob ꝛ impatientia vltra modum. et ꝛ defectū:eo q̄ a principio dixerat.Periat dies in qua nat? sum. et vtrūq; iob oñdit falsū.primo iducēs eos ad audiendū. [y] Tacete paulisper vt loquar.licet enim aduersario sit graue diu audire tñ modicū nō dz sibi esse graue.

¶z Quodcūq; mihi meus suggesserit.q.d.non retinebo tempus in opponendo verba ornata fallitatem colorātia: sed statim proferam qđ habeo in corde sm veritatem.cō sequenter oñdit eos falsū dixisse imponentes ei impatiē tiā caninā.d. ¶a Quare lacero carnes meas.q.d.q̄ē cā: q̄ eripatientia videor lacerare carnes meas sicut ws mihi imponitis.

¶b Et animā meā porto in manī. me is.i.vitā meā ñ curo amittere ꝑ despe rationē sic illō qđ portatur in manibus videtur exponi raptoribus: sm illud greg. homel. xxxvij. Depiedari desiderant:qui the saurū in via publice portāt.q.d. ista q̄ mihi iponitis falsa sunt.io subdit.

¶c Etiā si occiderit me qđ ē vltimū terribile ¶d In ipso spabo ꝑ summo bono q ipm in futura vita ꝑsequēdo.sed quia spes line meritis non est spes sed ꝓsumptio ideo subdit. ¶e Uerūtñ vias meas.i.opa mea. ¶f In cōspectu eius arguā.veracit corrigendo:si est ibi aliquid culpabile. ¶g Et ipse erit saluator meus.q: est saluator si deliī et nō fictor ideo: ¶h Nō cñ veniet in ꝑspectu ei? recipiens ab ab eo salutē. ¶i Ois hypocrita.q̄ falso ꝓtendit externus sanctitatē. ¶k Audite. Consequēt oñdit eos cultores puersoꝝ tēgmatū.qz negabant vitam futurā:z ex hoc ꝑ ir dicebant opa vtutū in ꝑsenti vita ꝓsperitate tempoꝝ ali ꝑmiari.et pcā afflictionibus puniri et sic vlterius dicebant ipm iob a deo ꝓ peccatis flagellatū. Fallitate añt eor oñdit iob ꝓ modū cuiusdā disputationis cū deo.eo mō quo diximus supra. Disputare cū deo cupio.et iō primo mod? but? disputationis tāgit.et scdo disputationē aggreditur: ibi. Quantas habeo . Circa ꝓmū inducit amicos suos ad attentionē.d. ¶k Audite ꝓ monē meū:tanq̄ vez. ¶l Et enigmata.i.obscura z difficilia itellectu ¶m Peracipite aurib? vestris.ista cñ duo inducunt ad attentionem dicendo:.s.veritas eo ꝓ ad reprobādū falsitatē et obscuritas siue difficultas ad exercitandum intellectum ¶n Si fue.iudica.scio q̄ iustus inueniar.i.si de doctrina quam sustineo tanq̄ vrā tetur iudicū:scio q̄ approbabit tanq̄ vram:et sic dabitur ꝓ me sntia:qđ ostendit in fine libri:vbi dicit oñs ad culpatores ꝑ iob:nō estis locuti rectū coram me sicut seruꝰ meꝰ iob.

¶o Quis est q̄ iudicet mecū.volens sustinere ptē oppositam ¶p Uenia.t.ad diuinū iudicū. ¶q Quare tacens ꝓsumor qñ cñ bō afflictus tacēdo celat afflictionē sua interius:magꝝ affligitur q̄ si exterius appareat loqn do:z vt bēat constantiā loquēdi subdit loquēs ad ꝑm.

¶r Duo tñ tē.a facie tua non abscondar.i.accipiā ꝑstātiam loquendi:et q̄ sunt illa ostendit. ¶s Manum tuam longe faca me. cessando a ꝑsenti afflictione. ¶t Et formido tua nō me terreat.te futura pena infligēda:ista cñ duo solent hominē impedire a constanti locutione.s.dolor de ꝑsenti malo:z timor de futuro. ¶v Voca me et ego rñ.tibi.q.d.duob? pdictis amotis paratus sū disputare tenendo partem opponentis vel respondentis. qualiter añt ista disputatio sit licita dictū fuit in ꝓlio.hui?.c. ¶x Quantas habeo tē.Hic consequenter aggredit iob disputatōnem.et ꝓmo oñdit ꝓpositū in se singularit. scdo i alijs hoib? cōit se.c.ꝓma i duas. q: ꝓmo oñdit se flagellatū a deo nō ꝓter culpā:scdo iuenit vrā cās ibi posuisti.Circa ꝓmū facit tale rōnē.si flagellatio is/vi ꝑsenti cēt tm̄,ꝓ culpa ꝑtenta:sequeret q̄ deberz cor rndere petō:et nō credere: aliter videret iniusticia esse in deo iob añ erat.ꝑsa? sue innocentie: z ꝓ ons sciebat afflictionē suaz culpā ꝑtentam excedere:iō ad excludendū falsam cām sue puniciōis dicebat deo per modū humilis inquisitionis ¶r Quātas habeo iniq̄tates.i.pcā contra ꝓmū. q̄ tiunt contra equitatē iusticie. ¶s Et peccata i me ꝓmissa sicut sunt peccata gule z luxurie:z huiusmodi. ¶t Scelera mea. ꝑ deū cōmissa: vt blasphemia : et huiusmodi. ¶a Atq̄ delicta.i.pcā ꝑ ꝓcepta affirmativa per omissionē.z iō dicunt delicta quasi derelicta:z ad ista quatuor reducūt oia alia pcā ¶b Oñ de mihi.i.si ostenderes manifeste appareret omib? q̄ non sum a te flagellat? tm̄,ꝓter culpa sed ꝓ alia cām scs sapiet tue dispositionē.qz non ꝑesserāt in iob talia z tā grauia pcā.iō subdit. ¶c Cur faciē tuā absc̄ondis.me non exaudiendo. ¶d Et arbi.me inimi.tuū i.ab alijs arbitrari facis. q̄ ignorāt ꝓuidētie tue ꝓfiliū q: modus humanꝰ ē grauare aduersariū suū.z q: ꝓsecet dia flagellat te. vt in te oñdat potentiā suā:hoc remouet.d. ¶e Contra folium quod vento rapit.a. ꝑ me qui sum nullius momenti z virtutis ¶f Oñdis potentiam tuam.q.d.hoc non decet magnificentiam tuam.sicut non decz hominē robustissimū experiri vires suas ꝑ puerū. ¶g Scribis cñ ꝑ me amaritudines.per tuas flagellationes.z per hoc qđ dicat. Scribis.oñdit talia fieri nō a casu.sed ex ordie divie sapie. ¶h Et cōsumere me vis pec.adole.mee.q.d.ꝑ adolescētiā meā non trāsierim absq̄ peccatis.tm̄ rōne iuuentutis illa magis ꝑ tm̄ tuā misericordiā cōdonāda: q̄ tā grauit punienda.et sic immittjob q̄ cās sue flagellationis a deo nō fuit tm̄ culpa ꝑtenta. ¶i Posuisti.Hic innuit que sit vera cā:z bā intēnt ex spāli cura dei circa sc.d.Posuisti in nervo pedem meū.nerꝰ iste intelligitur ler diuine iusticie:qua mens iob tenebatur ligata.ne diuerteret a deo per petā. ¶k Observasti oēs semitas meas.i.oēs actus meos vsq̄ ad minimū considerādo. ¶l Et vestigia pedū meoꝝ cōsiderasti.i.oēs arcūstantias actuū ponderasti.q.d. nō esset nisi in me esset aliquid notabile z stabile:qđ sapientem non pertinet habere tantam curā z diligentiam dere vili et instabili cuiusmodi sum a parte corporis.ideo subdit. ¶m Qui quasi putredo ꝓmendus sū per mortē. ¶n Et quasi vestis.qđ comedit a tinea.qz ex mes nascunt de carne mortua cā corrodentes:sicut tinea de veste quā corrodit.z ex hac sequitur q: ibi de ꝑet corꝓus est aliquid notabile z stabile. s.intellectual aia:rōne cuꝰ dō bz spāle curā de boibus

puidendo eis in futuro ꝑmia ꝑ meritis: et suplicia ꝑ peccatis: et hec est vera causa flagellationis sancti iob: vt ꝑ patientie meritū acquireret sibi glorie augmētū.

¶ In .c.xiij. vbi dicit in postil. Nōcūqs mens suggesserit. q. d. nō tetinuit tempus in cōponendo verba.

¶ Additio.

Quam iob in multis passibus loquatur sic vt ꝑma facie videatur ipm nō ꝑnere spem bois i alia vita: vt cū dicit. xiij. c. Nōne cū mortuus fuerit nudabit atqs ꝑsumpt⁹: vbi q so ē: et ibidē ꝑ pauca: Homo cū dormierit nō resurget ꝛc. ex quib⁹ et aliis similib⁹ q nō fm ꝓpriā opinionē sed alioꝝ dicebat: quidam bebreoꝝ asserūt ipm beretici fuisse: quoꝝ falsitas in bocloco retegit: cum spem suā manifestissime ponat in deū post hāc vitā. d. Etiā si occident me in ipso sperabo: q verba ꝓtinuant cū precedentib⁹ sic. Postq̄ eīm aduersarios repbendebat de hoc q mitebanē excusare deū ab iniusticia per sua mēdacia: de quo dixerat supra: Illiquid deus indiget vestro mēdacio: vt pillo loquamini dolos ꝛc. dixit q potius deo displicebant: a merchanē a deo punirī: de q dicit: Aut placebit ei: cui celari nibil pōt ꝛc. ipe vos arguet ꝛc. Cōsequēter etiā ostēdit: q illud in quo aduersarij ponebāt spem post hāc vitā. s. in memoria boim: erat quid vanū de quo dixit: Et memoria vestra cōparabitur cineri ꝛc. q. d. memoriā quā dicitis esse spectādā post hāc vitā nulla est. Cōsequēter vult apire mentez suā dare: a vt redderet eos attentos ꝓmittit. d. Tacete paulisper vt loquar ꝛne locutionē suaz in bocloco estimaret forte fictā seu verbꝝ apparatu mirtā: subdit Nōcūqs mibi meus suggesserit. q. d. in bocloquar vobis veritatē quā i mēte babeo: subiato quocūqs figmēto: q quidē veritas q in mēte sua vsabat circa materiā de q agebat est ista. s. q omnes afflictiones quas patiebat a deo q acerrime erāt: etiā si attigerēt vsqs ad mortē ꝑ sua tormēta violēter inflicta patienter tolerabat et precādo a deo post mortē suā remunerationē: et boc sonāt verba eius cū dicit interrogatiue: Quare lacero carnes meas dentibus meis. i. q est causa finalis in mē te mea mee lacerationis: fm quā aiam meā porto i manibus meis. i. q: et vi afflictionuz aia erat ꝓpe exitum: ac sic esset in manib⁹ iam quodāmodo extra corpus: ad quā interrogationē rndit: Etiā si occident me i ipo sperabo. q. d. spes mea ē in ipso deo me affligente quem expecto remunerato: ē etiā si ipe me occidat ꝑ ista tormenta. Sed q: posset dici ei ab aduersarijs: si tu tantā spem in deo babes: cur repbendis eī? indicia ꝓtra te q querulosas locutiones vt ꝑ supra et infra multipliciter. Ad boc rndet declarādo mentē suā, put dixerat Nōcūqs mibi meus suggesserit dicā ꝛc. verūtn vias meas in ꝑspectu eius arguā: cui⁹ sensus est. In omib⁹ q damatanib⁹ meis non arguo vias mi: q omnes sunt iusticia et veritas: sed vias meas arguo: vt sciā si forte per aliquā viā meā deū offendi. a notanter dicit in cōspectu eius. q. d. nō in ꝑspectu vioꝝ: qui nō recte iudicatis: nec interiora cōspicitis: sed in conspectu eius: qui intuetur cor: et recte iudicat: de quo post pauca dicit: Non enim venit in conspectu eius omnis hypocrita. quid autem sit illud quod ꝓferam in deo post mortem seu occasionē statim subiungit: Ipse erit saluator me⁹ scz post mortem seu occasionem in futuro per eternam salutem.

¶ Capi. xiij.

Homo natus. Hic ꝓnter sanctus iob qđ i se declarauerat spāliter: declarat in aliis hominibus generaliter: a ꝓmo declarat ꝓpositum. secūdo cuacuat dictū oppositū: ibi. Mons cadens. Circa ꝓmū ostēdit q i bomie aliq̄d sit post mortē remanens. s. rationalis anima: secūdo q ꝓ mortē ē ꝓmiato reddēda ibi. Breues. tercio oñdit q ex boc resurrectio bomis ē expectāda: ibi. Si quis babet spē. q̄rto q quē modū sit fiēda: ibi. Quō si recedāt. Primū aūt declarat in homie generaliter eo modo quo declarauerat de iob spāliter. s. p vilitatē a ꝑ instabilitatez bomis ex parte corꝝ ois: tamen sub aliis verbis. iste enim liber rbetoricus est: vt dictum est supra: cuius modus est ad eandem sententiā plures adducere similitudines: et idem replicare per alia verba ad maiorē exaggerationē seu declarationē: dicit igit: a Homo nat⁹ de muliere. tanqz de re fragili. ¶ b Breui viues tpe. q. d aliqua animalia a aues naturali cursu diutius viuūt. ¶ c Repleī multis miseriis. s. calore: frigore: fame: sitī: infirmitatibus: et buiusmodi, ꝓpter peccatū primi parēnis. ¶ d Qui quasi flos egredit in iuuentute. ¶ e Et conteritī. in senectute vel infirmitate supueniente. ¶ f Et fugit velut vmbra. q. d ato transit etiā cōtinue eius vita. ¶ g Et nunq̄ i eodem statu ꝑmanet. non est ꝑ boc intelligendū: q sit in cōtinua mutatione sicut ponebat eraclitus: vt babetur. iiij. metaphy. sed q bomo nō est viu in eadem dispositione fm corpus: q modo est sanus: modo infirm⁹: a sic alias dispositionibus: nec etiā fm animā: q: modo gaudet mō tristatur. ¶ b Et dignum ducis. i. reputas dignum.

¶ i Super huiusmodi. i. sup rem tam fragilē tinstabilē.

¶ k Aperire oculos tuos. ad eius directionē ꝑ, ꝓhibitiones a ꝓcepta: vt a malis retrabat: a in bonis dirigat.

¶ l Et adducere eum tecū in iudiciū. i. punire eum, ꝑ malis: a ꝑmiare ꝑ bonis. q. d. ꝑ tuā ꝓuidentiā nō sic facas alios creaturis carentib⁹ rōnis: ex quo cōducit in homine esse aliquid spūale et imortale rōne cui⁹ deus habet tantā diligentiā o bomie: et q: illud a ꝓncipio cōceptionis inficit originali peccato: deo subdit. ¶ m Quis ꝓtest facere mūdū de imundo cōceptū semie. q. d homo originale peccatū trahit per boc. q ab adā fm rationē semialem descendit. ¶ n Nōne tu qui solus es. q. d. non solū babuisti diligentiā de humana natura in sua cōditone dādo ei aiaz imortalē: sed etiā i emūdatiōe ei⁹ ab originali peccato: ad cui⁹ emūdationē de⁹ sp tedit remediū a ꝓncipio casus ꝑmi bois. ¶ o Breues dies. Hic ꝓnter oñdit q rōne aie imortalis remanet vita ꝑ mortez: et ꝑmiato meritoꝝ: et ꝑmo repetit de brevitate hui⁹ vite. a ꝑtz ista vsqz ibi: ¶ p Cōstituisti termios ei⁹ q ꝑteri nō ꝓterūt. Ista ꝓstitutio dupliciter pōt intelligi. vno mō, put est in divina ordinatōne: et sic termini vite bois ꝑteri nō ꝑt anticipādo vel differendo: q: ei⁹ ꝓuidentia ē infallibilis. Alio mō vt est in effectu exteriori: inquātū er nālib⁹ causis est aliqs periodus certus vite bois: a aliquib⁹ maior a minor: fm varietatē ꝓplexionis: a fm boc termini vite humane ꝑnt anticipari ꝑ malū regimē: gladū: vel alia occasionē. ¶ q Recede paululū ab eo vitalē motū vspiritū nō influēdo als ꝓferēdo. sicut. n. sol ꝑ ꝑsentia est causa luminis in aere radios influendo: sic deus ē causa vite vitalē spiritū ꝓferendo: a ideo sicut recessus solis ē causa noctis: sic talis recessus dei suo mō est cā mortis: a ideo dicit: ¶ q Recede paululū ab eo vt qescat. q. d. ex quo vita būana est tāb⁹ eius a instabilis et subiecta miseriis: mcli⁹ est sibi vt quiescat q mortē nō ad semper: quia

mors p se nō est appetibilis: sed rōne pmū sequētis: iō sequit: ℣r Donec optata veniat. i. merces p se appetēda ideo subdit: ℣s Et sicut mercēnarij dies ei⁹. Dies cū mercēnarij nō sūt appetibiles rōne labōris: sed rōne mercedis post labōrē recipiēde: z ideo dies optata mercēnarij ē dies expectata. p pmio b̄ atēdo z eo dē mō tpus vite pñtis nō est tps optatū a viris sanctis: ℣s tpus vite future: qđ ē tempus recipiendē mercedis: z q: pfecta retributiō nō est i aia sine corpe ad qđ i formādū b3 naturā inclinationē: ideo pñter agit de futura resurrectione.

℣t Lignū b3 spem hic pñter ostendit resurrectionē bōis futurā: et facit talē rōnē: bō cū sit nobilissima creatura in inferioribⁿ non ē veterioris cōditionis ligno qđ habet tm̄ vitā vegetabilē esset aūt veterioris cōditōis si negaret omō resurrectō: q: si lignū fuerit pōsū iterū. pducit ramos si p defectū nature fuerit putrefactū ex rōne seminali in eadē materia existē rerurſus germinat lignū: de corpe aūt bomis pcūl a vita pñti p mortē violentā vel p mortē naturalē: putrefactio nihil tale pullulat: sed in terrā seu puluerē reuertit: z ideo ne bō sit peioris cōditionis ligno: cōcludit q⁹ in bomie sit aliquid imortale. s. aia: rōne cui⁹ expectat resurrectio: et hoc est qđ dicit: ℣t Lignū b3 spē. z p3 ſra ex dictis vsq; ibi: ℣v Et faciet comā. i. ramos z folia. ℣x Homo vo cū mor. fue. morte violenta seu naturali. ℣y Et nudatus. bonis tpalib⁹ q̄ nō portat secū. ℣z Et⁹ psumptus. p corpis dissolutione. ℣7 Vbi quelo est. q. d. nihil apparet germinās vel reuertēs. q. d. ex hoc cōcluditur aia bomis esse imortalis: q̄ a resurrectio expectat. Scendū aūt q⁹ iste rōnes z pfiles quas ponit iob de imortalitate aie et resurrectiōe: q̄uis nō sint demōstrative: sunt tamē pbabiles pbabiles: qđ sufficit in tpposito: aste. n. liter rbetorice, pcedit: vt frequēter dictum est: sicut aūt ad geometrā pūnct⁹ demōstrare cita ad rhetorē pbabiles: vt habet. j. Ethi. ℣a Quō. Hic pñter oñdit modū resurrectiōis future. et primo excludit⁹ modus falsus. secūdo ponit⁹ vr⁹ ibi. Quis mihi. Circa pmū sciendū q⁹ aliqui posuer⁹ rediturū bomis ad vitā p naturā: videlicet q⁹ post magnū circuitū anno⁹ redeūtibus omib⁹ corpib⁹ celestibus ad eundē situ: redeāt ide effect⁹ numero: vt q⁹ idem plato legere. at bomis in eisdē scholis et eisdē scholarib⁹ et eandē lectionē: sed hoc nō solū est ↄtra fidē: sed etiā cōtra phi doctrinā. n. de generatiōe: vbi dicit q⁹ ea que corrūpunt nō redeunt eadē numero p motū z mutationes hunc igit modū resurgendi excludit iob. d. ℣a Quō si recedat aque de mari. videlicet q⁹ p evaporatiōes cōuertunt⁹ in aerē z nō redeūt eedē numero p naturā: vt dictū est. ℣b Sic hō cū dormierit. p morte. ℣c Non resurget. per modū naturalē. ℣d Donec atterat celū. z est sensus: q⁹ sicut celū qđ est incorruptibile p naturā impossibile ē atteri p corruptionē nālē: sic nec hō resurgere pōt a morte p nāz. ℣e Quis mihi. Hic pñter ostendit vr⁹ modū resurrectiōis: q̄ fit vi tute dei reuniētis aiaz corpi. et quia ista resurrectio est appetēda: ideo p modū vehemētis dicit: Quis mihi b̄ tri. vt infer. pte. me. in limbo sanctoꝝ patrū sub tua protectiōe: eo q⁹ ibi existētes securi erāt de sua futura felicitate. ℣f Et absc̄odas me a malis bui⁹ vite. ℣g Donec pterāsſeat furor tuus. i. flagella pñtis vite q̄ ex ira tua vident⁹ pcedere: tm̄ ira nō ē in deo nisi similitudinarie: vt dictū est. s. ℣b Et cōstituas mihi tpus in q̄ recordar. mei qđ ē tps resurrectiōis in q̄ videbitur⁹ deus mortuoꝝ recordari: quoꝝ corpora qsi oblit⁹ dimiserat tamdiu in terra: et q⁹ sit hec intētio sua ostendit dicēs: ℣i Putasne mortuus hō rursuz viuet q. d. tenēdū firmiter q⁹ sic: iō subdit: ℣k Cūctis diebⁿ quib⁹ nūc militō. i. in vita pñti sto. qđ dixit ē militiā supra cap. vij. ℣l Expecto. cuz desiderio. ℣m Donec veniat immutatio mea id est resurrectio ad pdītionē bonoꝝ: dicit cūm apostolus pma cor. xv. Omnes quidē resurgemus: sed non omnes immutabimur: quia boni et mali resurgent. sed boni tm̄ immutabūtur resurgendo ad meliorem statum ℣n Vocabis me. quia ad vocem dei resurgent mortui ſm q⁹ dicatur Job. v. Qui in monumētis sunt audient vocem filij dei ꝛc. ℣o Et ego respōdebo tibi. q. d. per hoc fiet resurrectio: quia creatura obediet creatori. ℣p Operi manuū tuaꝝ. id est mibi q̄ sum opus tuum. ℣q Portiges verterām. quia sanctus iob sperabat se cū electis ad vitā pertē quis eius collocandū. ℣r Tu quidem gressus meos dinumerasti. i. opa mea bona et mala. ℣s Sed parce peccatis meis. quia ad beatitudinem nullus transit nisi totaliter purgat⁹ a peccatis: et eandem sententiaz repetit per aliam similitudinem. ℣t Signasti quasi in sacculo delicta mea. illa enim sic solēt esse signata ab hominibus que sunt certitudinaliter enumerata. ℣v Sed curasti iniquitatē meam. id est curabis vt transeam ad felicitatem. ℣x Mons cadens. Postq̄ sanctus iob de vera felicitate bominis ad quā aspirat suum, positum: hic cōsequēter excludit oppositum: sicut patz ex supradictis. amici Job dicebant felicitatem bominis aliquo modo remanere post mortem. vno modo inquātum remanet ipius bona memoria: qđ excludit iob p tria q̄ vident⁹ esse multum stabilia: quoꝝ tm̄ perit memoria. ℣x Mons cadens. p terremotū vel per aliū modum ℣y Defluit. a montibus bōim. ℣z Et saxum transfert de loco suo. i. de lapidicina: nec remanet ibi eⁱ⁹ memoria. ℣a Lapides excauāt aq̄. quis sint durissimi. ℣b Et alluuiōe terra psumit. quis sit stabilita q⁹ nō remanet memoria de b̄ qđ psumptū ē. ℣c Et bomines q̄ silr pdes. s. a memoria bōim post mortē ipoꝝ cū sint mun⁹ stabiles. ℣d Roborasti eū paululū. fortitudine et diuitijs in vita pñti q̄ est valde breuis. ℣e Et in eternū transibit. a vita pñti ad mortē absq; reditu:

matime ſm opinionē amicoꝝ iob: ꝙ ꝗs arguebat. ꝙa negabant aliquid ꝺ hoc remanere. ¶f Immutabis faciē eī ꝛ emittes eum. ¶g Et emittes eū. a vita preſenti et memoria hoim. q. ꝺ. iſta memoria eſt ita parui momenti: ꝙ nullo mō facit ad tranſitudinē hominis alio mō dicebāt amici iob ad felicitatē hois ꝓ morte eius peruenire ꝙ filij eius ſint in poſſeſſione ꝛ honore in ꝗbus manet ꝓ mortuus quodāmō: ꝛ hoc excludit iob ꝺi. ¶h Siue nobiles fuerint filij eī: ꝓ ſtatē et dignitatē ſeculare. ¶i Si ne ignobiles: ꝓ iſtoꝝ carentiā.

[a] Immutabis faciem eius ꝛ emittes eum [b] Siue nobiles fuerint filij eius ſiue ignobiles: [c] non intelliget. [d] Attamē caro eius dum viuet dolebit [m] ꝛ anima illius ſuper ſemetipſo lugebit.

Cap. xv.

[e] Reſpondēs autē eliphaz themānites dixit: [f] Mūquid ſapiens reſpondebit ꝙ ſi in ventum loquens: [g] et implebit ardore ſtomachū ſuū [h] Arguis verbis eoꝝ qui nō ē equalis tibi et loqueris qō tibi nō expedit [i] Quantū in te eſt euacuaſti timorē: [k] tu liſti preces coram ꝺo. [l] Docuit enī iniquitas tua os tuū: ꝛ imitaris linguā blaſphemātiuꝝ [n] Condemnabit te os tuū: ꝛ nō ego. [o] et labia tua reſpōdebunt tibi. [p] Munquid primus homo tu natus es: [q] ꝛ ante omnes colles formatus? [r] Munqd conſiliū ꝺei audiſti [s] et inferior? ꝛ te erit eius ſapiētia? [t] Quid noſti [u] quod ignorem? ꝛ [v] quid intelligis [w] quod ne ſciam? [x] Et ſenes ꝛ antiq̄ ſunt in nobis: multo vetuſtiores q̄ patres tui. [y] Munquid grande eſt vt cōſoletur te deus. [z] Sed verba tua prauа hoc prohibent. [a] Quid te eleuat cor tuum: [b] et quaſi magna cogitans attonitos habes oculos [c] Quid tumet cōtra ꝺeum ſpūs tuus: vt proferas de ore tuo huiuſcemodi ſermones: [d] Quid eſt hō vt bō tu nat⁹ es. i. creatus. q. ꝓim⁹ hō fuit ꝙ creationem: et extunc habuit a ꝺeo oēm ſciam quę pōt hīr ꝓ naturā. quā nō habuit iob. ¶n Et an oēs colles formatus. q. ꝺi. es tu ne ſapientior ꝓimo homine vel ꝓimo angelo qui creatus fuit cum mundo ſenſibili. ¶o Munquid conſilium ꝺei audiſti. i. intima ſue ſapiētię. ¶p Et inferior te erit eius ſapientia. quia prouocaſti eum ad diſputandū. quaſi potens redarguere eum et confutare. q. ꝺ. ex iſtis apparet magna preſumptio tua de ſapientia tua: que tamen modica eſt aut nulla: ideo ſubdit. ¶q Quid noſti. per alium doctrinam. ¶r Quod ignoremus. qui tamen homines fragiles ꝛ parue ſcientie ſumus. ¶s Quid intelligis. per te inueniendo. ¶t Quod neſciamus. q. ꝺ. nihil: imo econuerſo plura ignoramus q̄ nos ſcimus. vñ ſubdit. ¶v Et ſenes et antiqui ſunt in nobis. q. ꝺi. ab illis potuimus plura et maiora audire. et ex illis alia inuenire q̄ tu poteris ſcire a doctoribus tuis per eorum doctrinā vel per tuaꝝ inuentionē. ¶r Munquid grande eſt. Hic adducit rationem ad increpandum verba iob quibus ꝺixerat. Si fuero iudicatus ſcio q̄ iuſtus inueniar. per hoc innuens q̄ non erat flagellatus ꝓ culpa. ꝺi. Munquid grande eſt vt conſoletur te deus: reſpondēdo a miſeria ꝛ afflictione. quaſi ꝺi. no. ſed ē ei valde facile. ¶y Sed verba tua prauа blaſphematoria et ſuperba. ¶z Hoc ꝓbabitur. que te manifeſte oſtendunt iniuſtum: ¶a Quid te eleuat cor tuum. ſuperbia interior. ¶b Et quaſi magna cogitans attonitos habes oculos. oſtendens ſuperbiam tuam in ſigno exteriori: mens enī hominis magna cogitans abſtrahitur ab exterioribus: et ſic oculi corporales remanent quaſi attoniti. ex hoc igitur eliphaz notat ipſum iob q̄ talia ſigna faceret exterius et ſuperbia quaſi inſinuans q̄ cogitaret profunda et alijs incognita. ¶c Quid tumet cōtra ꝺeum ſpiritus tuus ꝛc. ꝛ in hoc notat eū ꝺe ſuperbia. in verbo et contra ꝺeum quę è maxima vltimus oſtendit verba iob falſa qui ſe iuſtificabat ꝺicēs ¶d Quid eſt hō vt immaculatus ſit: q. ꝛ vita humana nō poteſt tranſire ſine culpa. ad cuius ꝓbationem ſubdit.

ꝺicere iō ꝺicit. ¶f Arguis verbis eū ꝙ nō ē equalis tibi q. ꝺ. ſapia ſua intantū ſupeminet q̄ ñ eſt licitū alicui ꝺicere ei. q. opa ei⁹ ꝙ nobis videnť irrationabilia ſūt in ſe rōnabiliſſimaꝝ ſſdit. ¶g Quātū i te ē euacuaſti timorē ꝙ temerarie auſus es prouocare eū ad diſputationem

¶h Et tuliſti preces coram ꝺeo. i. abſtuliſti ꝓ malicia tuam ne preces tue ſint accepte coram ꝺo: ¶i Docuit enī iniquitas tua os tuū. et abundantia eſt cordis os loquit. et ideo ex iniquitate cordis procedit iniquitas oris. ¶k Condēnabit te os tuum. oſtendendo malicia quā habes in corde abſconditam. ¶l Et labia tua reſpondebunt tibi. i. verba de labiis tuis plata oſtendunt tibi illud qō ḡris. ſ. cām tuę flagellationis: q̄ è iniquitas tua. ¶m Munquid primus Hic ꝓr̄ adducit eliphaz rōnes ad ꝓdicta et primo q̄ blaſphemauerat querens diſputare cū ꝺeo. ꝺ. Munqd ꝓm⁹ hō tu nat⁹ es. i. creatus. q. ꝓim⁹ hō fuit ꝙ creationem: et extunc habuit a ꝺeo oēm ſciam quę pōt hīr ꝓ naturā. quā nō habuit iob. ¶n Et an oēs colles formatus. q. ꝺi. es tu ne ſapientior ꝓimo homine vel ꝓimo angelo qui creatus fuit cum mundo ſenſibili. ¶o Munquid conſilium ꝺei audiſti. i. intima ſue ſapiētię. ¶p Et inferior te erit eius ſapientia. quia prouocaſti eum ad diſputandū. quaſi potens redarguere eum et confutare. q. ꝺ. ex iſtis apparet magna preſumptio tua de ſapientia tua: que tamen modica eſt aut nulla: ideo ſubdit. ¶q Quid noſti. per alium doctrinam. ¶r Quod ignoremus. qui tamen homines fragiles ꝛ parue ſcientie ſumus. ¶s Quid intelligis. per te inueniendo. ¶t Quod neſciamus. q. ꝺ. nihil: imo econuerſo plura ignoramus q̄ nos ſcimus. vñ ſubdit. ¶v Et ſenes et antiqui ſunt in nobis. q. ꝺi. ab illis potuimus plura et maiora audire. et ex illis alia inuenire q̄ tu poteris ſcire a doctoribus tuis per eorum doctrinā vel per tuaꝝ inuentionē. ¶r Munquid grande eſt. Hic adducit rationem ad increpandum verba iob quibus ꝺixerat. Si fuero iudicatus ſcio q̄ iuſtus inueniar. per hoc innuens q̄ non erat flagellatus ꝓ culpa. ꝺi. Munquid grande eſt vt conſoletur te deus: reſpondēdo a miſeria ꝛ afflictione. quaſi ꝺi. no. ſed ē ei valde facile. ¶y Sed verba tua prauа blaſphematoria et ſuperba. ¶z Hoc ꝓbabitur. que te manifeſte oſtendunt iniuſtum: ¶a Quid te eleuat cor tuum. ſuperbia interior. ¶b Et quaſi magna cogitans attonitos habes oculos. oſtendens ſuperbiam tuam in ſigno exteriori: mens enī hominis magna cogitans abſtrahitur ab exterioribus: et ſic oculi corporales remanent quaſi attoniti. ex hoc igitur eliphaz notat ipſum iob q̄ talia ſigna faceret exterius et ſuperbia quaſi inſinuans q̄ cogitaret profunda et alijs incognita. ¶c Quid tumet cōtra ꝺeum ſpiritus tuus ꝛc. ꝛ in hoc notat eū ꝺe ſuperbia. in verbo et contra ꝺeum quę è maxima vltimus oſtendit verba iob falſa qui ſe iuſtificabat ꝺicēs ¶d Quid eſt hō vt immaculatus ſit: q. ꝛ vita humana nō poteſt tranſire ſine culpa. ad cuius ꝓbationem ſubdit.

Reſpondēs ait. Poſtq̄ deſcripte ſūt obiectiones amicoꝝ iob ꝓ ipm ꝛ eī⁹ rñſiones: ꝺ ꝓpr̄ ponit replicationes ꝓ ipm: et eoꝝ ordie q̄ fuerit obiectiones ꝓſite. et primo ponit replicationes eliphaz. ſcdo ip ſi? baldath. xviij. c. ſcio ipi⁹ ſopharar. xx. c. Circa ꝓmum ſciendū: ꝙ iob in rñſione ſua dixerat aliqua difficilia: ꝛ ꝓfunda de imortalitate aie et futura reſurrectione: vt ꝺcm ē. c. ꝓce. q̄ eliphaz nō intellexit. vel ꝓ ea obiecere neſcuit: ſi illa omittēs: ꝙ tñ debis eēt principale. ꝓpoſitū ad modū litigioſi cepit verba iob arguere: ꝛ primo verba q̄ ꝓtulerat an diſputationē cū ꝺeo. ſcdo ea q̄ ꝓtulerat diſputādo cū ipſo: bi. Oſtēdā tibi. ꝓma ſi duas: q: primo verba iob arguit. ſcdo ad hoc rōes iducit ibi. Huiuſcd ꝓm⁹. Circa ꝓmū primo arguit iob ꝺ verbis ex iactātia ꝓlatis: q: dixerat. Nec inferior: vñ ego tuꝝ q̄ſi inſinuās q̄ eſſ⁹ maior. vt iſte ei ꝓmit. ꝺ. ¶b Munquid ſapiēs q̄ſi tu te facis. ¶c Rñdebit q̄ſi in vētū loquēs. i. vane ꝛ iactanť. q. ꝺ. nō. ſcdo arguit eū ꝛ verbis plat⁹ ex ira cundia: q: obſurgās dixerat. pr⁹ nos oñdes fabricatores mēdacij vt eliphaz ipſmit ſibi. ꝛ hoc eſt q̄ dicat.

¶d Et eliphait ardore ſtomachū ſuū. q. ꝺ. nō: et dicit.

¶e Ardore: q: ira eſt accēſio ſanguinis circa cor. ſcio arguit eū ꝺ verbis blaſphematoriis eo ꝙ dixerat. Diſputare cū ꝺeo cupio. diſputare. n. cū alio vt ſcribit ꝓbus

¶e Ecce inter scōs. i. angelos bonos. ¶f Nemo immutabilis a bono in malū. ⁊ hoc p nām: huiꝰ angeli sanctificati sunt in bono p grām: et qō dr. Nemo. nō signat idē qō null⁹ bō. q: angeli nō sūt boies. sed accipiē hic nemo. p nullus gn̄aliē sicut Mat. xj. Nemo novit filiū nisi pater

¶g Et celi nō sunt mūd in ꝓspectu ei⁹. q: cōpa. celestia habēt aliq̄d potentionalitatis admixtū s. ad situ ⁊ illuminationē recipiēdū. q: luna et stelle recipiunt lumē a sole: et ex hoc cōcludit immundicia iob ⁊ inquitatē. d. ¶h b Quāto magis abominabilis. p pctā ꝓ missionis. ¶i Et inutil⁹ pctā omissionis ¶k Bō. i. ipe iob. quē ex abominatione non nominat. ꝓ reuoie.

¶l Qui bibit quasi aquā iniq̄tatē. i. cōmittit peccata absq; freno timoris: ille ēm q̄ bibit vinū: q: timet inebriari: bibit temperate: ſ bibēs aquā hoc nō timet. pp hoc nō curat de tali tpa mēto et sic insinuat q̄ iob tpa sūtū timoris dei postp̄ fuerat: et sic oī iniq̄tati sine freno se exponebat. Et ex sup̄adictis satis p3: q̄ verba et argumenta eliphaz nō ibāt ad intēt̄ionē iob. q: nō ḡsierat disputare cū deo p cōtēt̄ionē quasi equalis ei vel sup̄io: sed p humilē veritatis inḡsitionē a summo deo: te tāq; inferio: sicut dicere. ty. dr. Justus q̄dē tu es ꝑnē: si disputem tecū. verūtn iusta loquar ad te. ¶m Ondā tibi. h ꝑnr eliphaz arguit hoc iob q̄ dixerat disputādo: dixerat em quasi cōquerēdo se vivere in angustia p: o malo ꝓsenti ⁊ tumore. p futuro. d. Manū tuā loge faca me et formido tua nō me terreat. et iō eliphaz mitit ondere sibi cām timendi et anxiandi etiā aīāq; esset deiect⁹ a ꝓsperitate tē porali. sc̄do p⁹ suā direct̄ionē ibi bitauit. Circa p̄mū exercitat ipius attēt̄ionē dicēs. ¶n Audi me qō vidi. p. quā experiētiā. ¶o Narrabo tibi. et nō solū vidi sed a sapiētibus audiui: et hoc est quod subditur. ¶p Sapientes cōfi. et nō absc̄d. p. a. suos. i. doctrinā eoꝝ. sed eos manifestant tpe et loco. ¶q Quibus solis data ē terra. i. tota terrena q̄bus vtiq; ad vtilitatē suā: mali aūt abutunt̄ ad suā dānationē. ¶r Et nō trāsibit alien⁹ p eos. deiciēs eos a sua ꝓsperitate. sicut dr de rege terrā aliquā devastāte: q: trāsit p eā ad libitū devastādo eā: eliphaz cōfonebat felicitatē in ꝓsperitate tpali: et iō ꝑnr dicebat bonos et vtuosos ab ea nō deiā. ¶s Cūctis dieb⁹. Postq̄m ex citauit iob ad attentionē: hic ꝑnr ponit suā intentionē. s. q̄ iob adhuc in ptāte tpali exīs habuit cām anxietatis: ⁊ timoꝛ. q̄ mala q̄ fecerat alios. pp q̄ sp timebat sibi in sidiari gladio ⁊ veneno ⁊ aliis mōis: sicut ē de tyrānis: vñ ig. de ꝓsolatione. ps. q̄nta dr de dyonisio tyranno. Exp⁹ soritis sue picalo: tyrann⁹ regni metus pēdētis sup̄ vtice gladū terro: e simulauit. qō exponēs cōmētato: dicit: q: cū dyonisius tyrānus ernis in ptāte sua: q̄reret a quodā amico suo quid sibi videret de ipo rndit ipm esse felicem tic dyonisius fecat eū sedere in regali solio vestib⁹ regnis o: natū et apponi optima cibaria añ eū. verūtn sup caput eius fecerat appendi gladiū acutissimū. cū filo tenui: que cū vidisset dictus amicus p anxietatē nō poterat comedē

ummaculat⁹ sit. ⁊ vbiust⁹ apparebat nat⁹ a muliere: ᶜ Ecce inter scōs ei⁹ ᶠ nemo immutabilis: ᵍ ⁊ celi nō sūt mūdi in conspectu ei⁹. ʰ q̄to magis abominabilis ⁱ ⁊ inutilis ᵏ homo ˡ q̄ bibit quasi aquā iniq̄tatē ᵐ Ostendā tibi audi me: qō vidi ⁿ narrabo tibi. ᵖ Sapientes cōfitent̄: ⁊ nō absc̄ondūt patres suos. ᵠ Quibus solis data est terra ʳ ⁊ non transibit alienus per eos. ˢ cunctis diebus suis impius ꝓsperabit et numer⁹ annoꝝ incert⁹ est tyrānidis ei⁹. ᵗ Sonitus terroris ꝑ in auribus illi⁹: ᵘ ⁊ cū pax sit ille ꝑ insidias suspicat⁹. ˣ nō credit q̄ reuerti possit de tenebris ad lucē: arcū

ſpectās vndiq; gladiū. ᵃ Cū se movent ad q̄rendū panē: ᵇ novit ᶜ q̄ parat⁹ sit in manu eius tenebrarū dies. ᵈ Terrebit eū tribulatō: ᵉ ⁊ angustia vallabit eū sicut regē q̄ paⁿ ad plūi. ᶠ Tetēdit. n. aduersꝰ deū manū suā: ⁊ ꝑ omnipotētē roboratꝰ est: ᵍ cucurrit ad eum erecto collo: ʰ ⁊ pingui cervice armat⁹ ē. ⁱ Oppl. it faciem eius ᵏ crassitudo: ˡ et de lateribus eius aruina dependet. ᵐ Habitauit in civitatibus desolatis: ⁊ in domibus desertis que in cumulos sūt redacte. Nō vitabit nec perseverabit substātia eius: ⁿ nec mittet in terrā radicē suam. ᵒ Nō recedet ō tenebris

ē timebat ⁊ pallebat ꝑ timore gladū ne ālibz mossito caderet sup ipm: tūc dyonisi⁹ tyrānus dixit: ꝛ sum ipe testatē regia ꝓstitutus: tn sum ꝓtinue in tali anxietate q̄li tu es mō. qp̄ mala q̄ alijs feci. timens quoꝛ mossito insidias mihi parari et veneno vel gladio interfeci: ⁊ hoc est qō dr.

¶s Cūctis diebus ipi⁹. i. in peccato obstinatus ¶t Supbit. sm q̄ dr in psalmo. Supbia eoꝝ q̄ te oderūt ascendit semp: et numer⁹ annoꝝ incertus est tyrannidis eius. quia sp timet ptātem suā amittere iō subdit. ¶v Sonitus ter. semp in au. ejus. i. audiet aliquem fremitū: victor sibi q̄ sit ipe? ad uersariꝰ veniens sup eū. ¶x Et cuꝫ par sit. i. cū nihil tale terribile appareat.

¶y Sp̄insi. suspicat: vic. machinationes occultas fieri ꝑ ipsum. ¶z Nō credit. q̄ reuer. pos. ō tenebris. i. de tali anxietate mētis q̄ obnubilat aiam. ¶a Circūspec. vndiq; gladiuꝫ: qz ꝓter mala q̄ fecit suspicatur ꝑ se odiū ex oi parte. et nō solū ab extra. ⁊ etiam ab intra. iō subditur. ¶b Cū semo. ad querē. panē. i. cū voluerit accipe cor: pis refectionē ¶c Et pinguicervice armatus. q. d. sicut rex paratus ad p̄lium vallat militib⁹: sic iste angustijs et terroꝛibus. q: quia istud ꝓ o cedit ex iusto dei iudicio: subdit ꝓ o causa. ¶d Tetendit enim ad uersus deum manum suam. abutens potestate sibi a deo ꝓcessa. ¶e Cucurrit aduersus eum erecto collo per superbiā. ¶f Et pingui cervice armatus est. qz talis superbia ꝓ o cedit ex pinguedine diuitiarum ⁊ tē ꝓ o alis potestatis. et quia superbia excecat: ideo subditur. ¶g Operuit faciem eius. i. notitiam intellect⁹. ¶h Crassitudo. i. superbia ꝓcedēs ex tempoꝛali abundantia. ¶i Et de lateribus eius aruina dependet: hoc signat q̄ ministri eius et collaterales et eoꝛem motu malicie eius obtemperabant eam imitantes. talem autem fuisse iob signabat iste eliphaz: dum adhuc esset in potestate constitutus.

¶m Habitauit in civitatibus. Hic consequenter describit antrietatem iuste inflictam iob: quando fuit a potestate deiectus dicens. Habitauit in civitatibus desolatis. p. ima enim est pena deiect⁹ q̄ fit fugitivus: de loco ꝓ o ꝓ o: et habitet in locis ruinosis et occultis. secūda est p̄uatio sue substantie. et quantum ad hoc dicitur. Non dubitabitur et cetā.

¶n Nec mittet in terram radicem suam. i. est non habebit stabilem et securam mansionem. ¶o Non recedet de tenebris. i. non relevabitur a suis miseriis ꝓter malū sue obstinationis. alia pena ē q̄n p̄uat. ple sua: quod ipsi iob contigerat: et q̄tum ad hoc dicitur:

p Ramos eius .i. filios et filias. q Arefaciet flamma .i. interficiet omnia iusticia: p hoc insinuans q̄ puer iob iuste, p peccatis suis fuerat occisi. r Nō credat ꝛc. redimēdus sit .i. liberād̄ a miseria aliquo auxilio: q: ē indign⁹. s Antecē dies ei⁹ imple. pibit. q̄ mo: s ei⁹ accelerabit añ cursus nature. t Et man⁹ eius arescēt .i. oia ei⁹ opera deficient.

x Ledet q̄si vinea i primo flore botr⁹ ei⁹ y q̄si oliua pjcies florē suū. et sic amittit fructū suū futurū. y Cōgregatō cēm hypocrite .i. ipius iob quem dicebat hypocritā ptendēdo falso exten⁹ sanctitatē. z Sterilis. q: oia bona q̄ cōgregauerat iob fuerūt ei subtracta.

a Et ignis deuora. taber. eoꝝ qui mu.li. accipiūt. in hoc notat iob q̄ vū esset in potestate fuerat acceptor munerū ad puert̄endus iudicātū: et ex hoc fuisse punitū pna ignis oues suas ꝛ pueros ꝑsumentis: vt habet .ē. j. ca. Ignis dei cecidit de celo: et tactas oues pueros q̄ ꝑsumplsit. ꝛ ideo dicāt hic: Et ignis deuorabit tabernacula eoꝝ. q: custodes solēt in tabernaculis habitare. b Cōcepit dolorē .i. pcogitauit malū alijs facere. c Et exprit iniquitatē. deducēs ad effectū cogitationē suā iniquā. sū esset in potestate tempor: ali d Et vertus eius ꝑpat dolos .i. post directionē suam nō mutauit mentē: q: si posset habere t adhuc nocendi volūtatem.

In capi. xv. vbi dicāt in postil. Locuit. n. iniquitas tua os tuū. et abundantia cēm coꝛdis os loquit.

Additio.

Littera hebraica in hoc loco videtur sonare sic: Condemnet te os tuū: ꝛ nō ego: ꝛ labia mea testant in te. ꝛ est sensus: ex quo iniquitas tua ꝛaꝛ manifestata est p os tuuꝫ: q: dictū est. Locuit iniquitas tua os tuū ꝛc. decetero melꝰ ē vt condemnet te os tuū: vt re. .f. hitearis esse condēnandū: q: min⁹ agit cōtra ꝓfitentē peccatū suū q̄ ꝓtra illū q̄ peccata sua etiaꝫ manifesta nititur defendere: et idē intelligit ex hoc qđ dicit. Et labia tua testent in te. sub alijs tñ verbis.

a Elꝑodēs aūt iob. Dic ponit ipius iob xvi. rnsio. Circa qđ sciendū q̄ sicut ꝓꝫ ex prēdictis clipbaꝫ nō replicauerat aliqđ ꝑ iob te ꝑpalī posito .s. de imortalitate aie ꝛ futura resurrectōne: ē ex vbis iob conat⁹ fuerat ꝓdūcere ipm. ꝑmo ostēdēs eū ꝑsumptuosuꝫ ꝛ blasphemū: et secūdo ꝓpter inq̄tes suas esse afflictū: agit iob in sua rnsiōe ꝑmo euacuat ipius clipbaꝫ increpationē: et secūdo declarat ꝑna palē ꝓpositum .i. futurā remunerationē. capi. xvi. ꝓia in duas: q: ꝑmo excludit increpationē clipbaꝫ inḡtū nitebaꝫ ondere iob ꝑsumptuosū ꝛ blasphemū: secundo ḡtū ad B q̄ dicebat eū ꝑ peccatꝫ afflictū: ibi. Mūc aūt Circa ꝑmū dicit: b Audiui frequēter talia. .f. vba pungitiua ꝛ increpativa ab clipbaꝫ et socijs eius: ideo subdit: c Cōsolatores onerosi omnes vos estis. q: licꝫ venissent ad ꝓsolandū iob: tñ puersi erant ad ipm increpandū ꝛ molestandū. d Numqđ ba. fi. verba vētosa. id ē iactationia ꝛ soliditate veritatꝫ carēnia. e Aut aliquid tibi molestū ē si loqr̄is? Poterā et ego sīlia vīi loq. Atq; vtinā cēt aīa vīa ꝓ aīa mea. Cōsolarer ꝛ ego vos sermonibꝫ: et movere caput meū sup vos. Roborarē vos ore meo: et moverem labia mea q̄si parcēs vobis. Sed q̄d agā? Si loquutus fuero: nō q̄escit dolor meus: ꝑ si tacuero nō recedet a me. Nūq̄d aūt oppressit me dolor meus: et in nihilū redacti sūt oēs art⁹ mei: Fuge mee testimoniū dicunt ꝛ me: et suscitat falsiloqu⁹ ad versus faciē meā ꝓtradicēs mihi. Collegit furor suū i me: ꝛ cōminās mihi: infremuit.

e Aut aliq̄d tibi molestū ē si loqr̄is? Poterā et ego sīlia vīi loq. Atq; vtinā cēt aīa vīa ꝓ aīa mea. Cōsolarer ꝛ ego vos sermonibꝫ: et movere caput meū sup vos. Roborarē vos ore meo: et moverem labia mea q̄si parcēs vobis. Sed q̄d agā? Si loquutus fuero: nō q̄escit dolor meus: ꝑ si tacuero nō recedet a me. Nūq̄d aūt oppressit me dolor meus: et in nihilū redacti sūt oēs art⁹ mei: Fuge mee testimoniū dicunt ꝛ me: et suscitat falsiloqu⁹ ad versus faciē meā ꝓtradicēs mihi. Collegit furor suū i me: ꝛ cōminās mihi: infremuit. in te est. q. d. non: ꝛ tñ deberet tibi esse molestus increpationibus affligere amicum tuum.

f Poterā et ego similia vīi loqui .i. vos pūgere si esset? in loco mei: sed hoc nō facerē: vnō subdit: g Atq; vtinā esset aia vīa ꝓ aīa mea .i. in afflictione et tristicia i q̄ sum: et ego esset liberat⁹. hoc nō dixit iob aīpetitu vindicte: sed ꝛ zelo iustitie: ꝛ vt ipi in afflictiōe positi erpiāt̄ veritatē amicie sue. adeo subdit

h Consolarer et ego vos sermonibꝫ vīis ꝛ dulabus et non pungitiuis.

i Et movere caput meuꝫ sup vos. in signū intrinsece compassionis.

k Roborarem vos ore meo. inducendo vos ad patientiam. l Et movere labia quasi parcēs vobis. .f. ad mitigationē doloris vestri nō ad augmētationē. m Sz quid agam. ad dolorꝭ mei reuelationē. q. d. nō habeo. iō subdit: n Si loquutus fuero. quasi ad aliquā lē mei cōsolationē. o Nō quiescit dolor meus. q: est intrinsece radicatus. p Et si tacuero non recedet a me: quia q̄n dolor celatur quasi clausus interius magis intenditur: q̄ si per verba apiatur exterius. q Nūquid autem ꝛc. Dic cōsequēter excludit verba clipbaꝫ. ꝓut esteēdebant ipm ꝓ peccatis afflictū. et primo ostendit sue afflictionis gravitatem: et secūdo sue innocēcie puritatē. ibi. Nec passus sum. et tercio cōsolationis sibi ꝓmisse vanitatē. ibi. Verbosi amici mei. ꝓma in tres: quia primo exponit suaꝫ afflictionē: secūdo remouet quādam dubitationē. ibi. Conclusit me: tercio respondet ad quādam obiectionem. ibi. Saccū. Circa ꝓmū sciendū q̄ sanctus iob fuerat afflict⁹ a dyabolo imediate ḡtum ad ablationē subtātie sue: et filioꝝ: ꝛ corꝑis sui percussionē: ꝛ etiam mediate inquātū amicos excitauerat ad eius increpationē: et ideo loquendo de affligente ipsum aliquādo loquit in singulari notando ipsum demonem: aliquādo in plurali notando cum ipso amicos suos per eum excitatos. dicit igitur:

q Nūquid autem oppressit me dolor meus. .f. ḡtum ad corpus: q: anima non fuit oppressa tanḡ a stabilitate virtutis dejecta. r Et in nihilum redacti sunt omnes artus mei. quia passus erat vlcere pessimo a planta pedis vsq; ad verticē. s Fuge mee testimoniū dicunt contra me. humor enim interior deseccatus erat: et sic vltra cutis exteriorꝭ rugas contrahebat: et sic erant testimonia percussionis eius. t Et suscitatur falsiloquus. id est dyabolus qui est mendax: et pater eius. scilicꝫ mendaciꝰ vt habetur Joban. viij. v Contradicens mihi. per amicos meos quos contra me excitauit. x Collegit furorem suū in me. id est apposuit totuꝫ conatum ad mihi nocendū. y Et cōminans mihi infremuit. loquit de demone ad modū crudelis bestie: q̄ frendens dentibus cōminat ei quē vult deuorare: ꝛ ad idē ptinet qđ subdit:

Hostis meus terri. oculis ꝛc. q; fera volés aliquē de uozare terribilit aspicit cū. a Apuerūt sup me oza sua ꝛ exprobrātes. ſ. demō ꝛ amici mei p eum eratant: demō coza deo me insamādo: vt habeā. ſ. c. et amici mei falso me cōdamnādo. b Percusserūt maxillā meā. i. cōtē muit ꝫ me tentib; ſuis. [3] Hostis me[o] tribulib; oculi me intuit[o] est. [a]Apuerūt sup me oza sua: ꝛ exprobrātes[b] p cussērūt maxillā meā [c]satiati sūt [d]penis meis. [e]Conclusit me de[o] apud iniquū: [f]et manib; ipioꝝ me tradidit. [g]Ego ille quōdā opulēt[b] repēte ptritus suꝫ: [h]renuit cernicē meā. Cōfregit me: [k]ꝛ posuit me sibi q̄si in signū. [l]Circūdedit me lāceis suis: cōuulnerauit lūbos meos [m]Nō pepcit: ꝛ effudit in terra viscera mea. [n]Cōcidit me vulnē sup vulnus: [p]irruit in me q̄si gigas. [q]Saccū cōsui sup cutē meā ꝛ opui cinere carnē meā. [r]Facies mea intumuit a fletu [s]ꝛ palpebre mee caligauerunt. [t]Nec passus sum abſq; iniq̄tate manus mee: [v]cū habere mūdas ad tū ꝓces. [x]Terra ne opias sanguinē meū: neq; inueniat in te locū latēdi clamor me[o]. [y]Ecce. n. in celo testis me[o]: ꝛ cōſa[o] me[o] i excelsis. [a]Verbosi amici mei: [b]ad tū stillat oculus meus [c]Atq; vtinā sic iudicaret vir cū deo quō iudicat filꝰ hois cū collega suo. [d]Ecce. n. bre ues anni trāseūt: [e]ꝛ semitā p qua non reuertar ambulo: [f]

ſcerūt me manifeſte sicut ꝓdēnē ille q̄ pcutit in facie.

c Satiati sunt. i. lerati. d Penis meis. q; demon le tat de afflictiōe innocētū. Amici em̄ iob letabant̄ iquātū reputabāt eum iuſte pati: fm q; dicit in psal. Letabit iustus cū viderit vindictā. ipi aūt reputabant se iustos: et ideo ost̄ debāt se applaudē diuine iustitie.

e Cōclusit me ꝛc. Hic ꝓiter remouet quādā dubitationē: er h. n. q; dixit se afflictuꝫ a deo: posset aliōs credere q; illa afflictio nō pcessisset ex ordine diuie sapie: iō hoc remouet dicēs: e Cōclusit me de[o] apud iniquū. id est dyabolū: aut ex ordine suc sapie cōcessit pot̄ estāte afligēdi me. f Et manib; impioꝝ me tradidit. in ētuꝫ ab eis psequi me ꝓmisit: et q̄liter h̄ sit: ondit. d. g Ego ille quōdā opulētus. i. diues ꝛ famosus. h Repente cōtritus suꝫ. qđ nō solet cōiter accidere: sed a magno statu hō vt dicit paulatim: iob aūt repētine vocāt a tempali pſperitate: de mone hoc, q; curāte: ꝛ eo ꝓmittente: qđ fuit satis graue. q̄ si paulatim eccidisset: ꝛ signū diuine ꝓmissionis in spāli: eo q; nō sic ꝓsecuti fuerī. i Renuit cernicē meā. loquit̄ ad modū bonis debilis: cuius caput tenet a fortissimo cū ꝓ sua volūtate cōterēte. k Et posuit me sibi quasi in signū. ad cui⁹ pcussionē multe sagitte mittūt̄ ꝛ p hoc innuit iob multiplices pcussiōes suas: et idē signat p multitudinez lancea. z. d. l Circūdedit me lāceis suis: cōuul. lū. meos. p hoc designat interfectionē filioꝝ q; de lūbis eius egressi fuerāt. m Nō pepcit. mihi: etiā patiendo me in spāo co: pe: ideo subdit: n Et effudit in terrā viscera mea. p hoc designās q; volo: eius sensibilis nō tm̄ erat in superficie co: poris: sed etiā penetrabat vsq; ad intima. o Cōcidit me vulnere sup vulnus. q; postq̄ vulnerat⁹ fuerat de filioꝝ morte: fuit vulneratꝰ in ꝓprio co: pe. p Irruit in me quasi gigas. i. in tāta fortitudine: q; q̄si mbil virtutis remāsit in me. q Saccū ſuī. Hic rñdet ad quādā obiectionē quā eliphaz sibi supra fecerat. c. 5pce. d. Nūquid grāde est vt cōsoleť te deus: & verba tua ꝓnua hoc, pbitur: quid te eleuat coz tuuꝫ: in quo significauit eliphaz ipm̄ iob remanere in afflictiōe, ꝓter superbiā suā: eo q; nō fuerat būiliat⁹ diuina percussioe. qđ ostēdit iob falsuꝫ. d. q Saccū cōsui sup cutē meā. qđ faciebāt homines tūc tpis in signū būiliationis: ꝛ similiter capita sua cinere aspergebāt. r Facies mea intumuit a fletu. q; fletus est signū cōtritionis ꝛ būiliationis. et bene dicit: Facies mea intumuit a fletu. q; p magnū fletū multa humiditas resoluť a cerebro: descēdens versus oculos ꝛ faciē: ꝛ sic inflať. s Et palpebre mee caligauerunt. i. oculi intra palpebras ocult: q; ex magno ꝛ ꝓtinuo fletu visus obscurat̄. t Nec passus suꝫ. Postq̄ iob ostēdit suā passionē multiplicē. hic ꝓiter ondit suā innocētiaꝫ. d. Nec passus suꝫ absq; iniq̄tate manꝰ mee. i. opis mei: qđ p manū designať que est organū organoꝝ: vt babeť. iij. c anima. hoc aūt dixit iob nō ad sui iactantiā: & ad veritatis declarationē ꝛ amicoꝝ suoꝝ cōfutationē: qui nō poterāt ostēdere ex opibus iob ꝓteritis: q; veneruiſſ ꝛ ꝓcuti tot ꝛ tātis plagis: et q; possent dicē: licꝫ nō possimus ondere opa tua mala ꝓmissaꝝ illud qđ omisisti deū colere et tanq̄ ingratus de ei⁹ bñficijs hec temeruit: iō iob dicit ercludens hanc obiectōez

h Cū haberes mūdas ad deuꝫ ꝓces. ipm̄ debite venerando.

x Terra ne opias sanguinez meū. terrā aūt appellat amicos suos: qui felicitatē suam ponebant in terrena ꝓsperitate illo mō loq̄ndi q; dicit augu. Si aūt vilipis auriſ es. ipi aūt mitebant̄ opire sanguinez iob. i. afflictionē dicētes q; ex ꝓpria culpa: et sic nō habebat iustum titulum cōquerēdi de hoc coz tuo ad declarationē sue innocentie: et quia posset dici iob: tu de teipso testimoniū phibes: testimoniū tuū non est verū: ideo innocat diuinū testimoniū. d. y Ecce em̄ in celo est testis me[o]. qui est testis coz: dū: ideo subditur: z Et cōscius meus. quia sat secreta conscientie: licꝫ autē nullus per se posset scire se carere mortali peccato: tamē hoc aliquādo viris sanctis concedit̄ ex diuina revelatiōe: ꝛ sic videť esse de iob: ꝓter quod sic cōfidens inducebat cū testem nō ad sui iactantiā: sed ad gloriā dei ꝛ veritatis declarationez. a Verbosi. Hic ꝓsequit̄er iob ostendit consolationis sibi ꝓmisse vanitatē. vt em̄ patz ex supradictis amici iob, ꝓmittebant ei reditum ad felicitatem terrenę ꝓsperitatis si se em̄ederet: quā ꝓmissionē iob, ꝓ nihilo habebat. d.

a Verbosi amici mei. in hoc supple qđ ꝓmittit mihi. b Ad deū stillat oculus meus. ab eo expectando remunerationē in futuro. c Atq; vtinā sic iudicaret vir cū deo. sic aūt iudicat hō cū cōpari suo: q; causa vtriusq; ꝓmi manifeste: per hoc q̄ dicit iob se ꝛsiderare: q; causa quare sic deus ordinauerat eū affligi esset manifesta sicut afflictio sua: vt per hoc: o: do diuine sapientie apparet̄ et flagellando iustos in pñti ad augmentū felicitatis eoz in futuri: ac per hoc amici iob qui hoc negabāt ab errore suo resilirent: qui felicitatē bonis in hac vita ponebāt: qđ etiā vlterius remouet. d. d Ecce em̄ bremes anni trāseunt. ſ. vite humane que est valde breuis. q. d. in re taminstabili et parui momēti non potest esse vera felicitas bonis. e Et semitā per quam non reuertar ambulo: q; homo a puericia per iuuentutez ꝛ alias etates transit ad senium: sed inde non reuertitur ad etates ꝓteritas.

f In capi. xvj. vbi dicitur in postil. Aut aliquid tibi molestum est ꝛc.

Additio. j.

Hoc qđ dicit: Aut aliquid tibi molestū est: fm̄ loquentis fm̄ sanctum tbo. aliter exponitur sic. ſ. vt in hoc ondere tur iob q; nō erat paritas i vtraq; pte in hac disputatiōe nā aia iob absq; molestia loquebat in suā calūniā: ꝛ hoc dicit: Aliquid aliquid molestum

ubi est filoquaris.q.d.si tibi ecē mole stuꝫ sicut mihi q̄ patior calūniā.nō tātū te extēderes in locutione. Cōsequenē vbi dr. Vtinā aia vestra ecēt.p aia mea.attēdē dū est q̄ in hebraico ponit q̄dā dictio q̄ vno mō bꝫ significatiōe optatiua:et sic idē significat qđ i trāslatōe nra.s. Vtinā esset aia vra.p aia mea: et exponit pur in postilla alio mō significat simplicē cōditionē.d. Si esset ania vestra.p anima mea. fm q̄ intelligitur q̄ iob ñ apeteret afflictionē amicorum aliq̄ mō: sed solū dicit q̄ si pungeret eos esse in tali afflictione:solarentur eos libenter:

// In eodē ca. xvj. vbi dr in postilla. Terra ne operias sanguinē meū ꝛc.

quā non reuertar ambulo. Capi.xvj.

a Spiritus me⁹ attenuabitur: dies mei breuiabunt⁹ ⁊ solū mihi sup est sepulchrū. c Nō peccaui: ⁹ et in amaritudib⁹ morꝫ morꝫ oculus meus. e Libera me⁹ et pone me iuxta te ⁹ ⁊ cuiusuis man⁹ pugnet ꝓ me. b Cor eo rū lōge fecisti a disciplina ⁱ ꝓ pterea nō exaltabunt. k Predam pollicetur socijs: ⁱ ⁊ oculi filiorum eius ᵐ deficient. ⁿ Posuit me quasi in prouerbium vulgi:et exemplū sum coram eis. ᵒ caligauit ad indignationem oculus meus: ᵖ et membra mea quasi in nihilū redacta sunt. ᵠ Stupebūt iusti sup hoc ʳ:et innocens cōtra hypocritā suscitabit. ˢ et tenebit iust⁹ viā suā: ᵗ et mūdis manib⁹ addet fortitudinem.

// Additio.ij.

QUm sanguis innocēt effun dit. fm modū loquendi sacre scripture:illi dicuntur operire sāguinē eius:qui culpā occidētiū occultāt: ficut dicebat iudas fatrib⁹ suis. Geñ. xxxvij.c. Quid.prest si occiderimus ffrem nfm:⁊ celauerimus sanguinē ei? i. occultemus culpā nfam.et iō iob in hoc qō dr. Terra ne opias sāguinē meū. videt petere q̄ afflicto sua nō opiatur:ꝫ declaretur si.p culpa sua fuerit. Cōsequēter in hoc q̄ dicit. Nec inueniat in te locū latendi clamor meus.intelligit petere nō q̄ ista conquestio sua: que significat ꝓ hoc qđ dr. Clamor meus nō inueniat in terra locū latēdi. s. vt exterrene fragilitat⁹ ostione nō videat iniuste cōqueri.q̄si.p culpa punit⁹. vñ genē. iiij. Ecce vox sanguinis fratris tui clamat ad me de terra.nā cum alicuius sanguis absq̄ culpa fundit eius iustia q̄relа quasi clamat de terra ꝛc. In eodē.c.xvj.

// Additio.iij.

Vbi dr i postil. Verbosi mei mei. Bi translatio nra hz: Verbosi.hebraica ibra hz quidā dictionē:q̄ ꝓprie significat inꝑfectos: eatem em dictio ponit dic.⁊ genē.xlij. vbi dr q̄ interpres erat inꝑfect et fratres:et est sensus. q: iob vocabat aduersarios suos q̄s dicebat amicos ꝑ antiphrasim interpretes suos eo q̄ interꝑtabant verba sua nō vere. sed ad siniſtram ptē.ex hoc em q̄ iob promittebat amicorum tales ad nihilū reputabat:interpretabant eum diuias ꝑsolationes spernere. vñ in ꝑcedeti .c. dicebat sibi cliphaz fm verā ſram. Nunq̄d parū tibi ē si consolatur te dñs.sed q: talis interpretatio erat falsa:ideo subdit Ad deū stillat oculus meus:qui mentes meā respicit: de q̄ statim.s. diterat. Ecce in celo testis meus.

// xvij

SPiritus meus. Postq̄ sanct⁹ iob ꝺba cliphaz increpatoria exclusrat. Hic ꝓꝑ ꝓincipale ꝓ positū dedarat. s. de futura iust⁹ remuneratione. et primo ostendit propositū.scdo cōcludit intentū ibi: Igitur. Circa primum ponitur primo expectatō future remunerationis:secundo ponit circa amicos iob defectus huius cognitionis ibi. Cor eorum. primū autem ostenditur ꝑ breuitatem vite humane et calamitatem:cui subditur:ex quibus sequit felicitatem bominis in futuro expectandaz:sicut et frequenter supra dictum est. Iste enim liber rhetoricus est et ideo eadē ſnia sub diuersis verbis ⁊ similitudinibus frequenter replicatur. Item procedit per modū disputatiōis.in eadem aūt disputatione frequenter multiplicanē argumenta per varia verba. licet argumentoꝝ nō sit vis diuersa.sic in posito iob ꝓ breuitatem et miseriam vite humane frequenter probat expectationē felicitatis future. et hoc est quod dicit. // a Spiritus meus attenuabitur vita cōs humana continuatur per vitales spūs egredientes a corde:q̄ in senectute debilitanē ⁊ tandem deficiūt et sic vita terminatur.ideo subditur.

// b Et tolū mihi superest sepulchrum q.d. intantū sensus: et debilitatus sum q̄ nō habeo expectare ꝓsperitatez ꝓsentis vite.sed tm sepulturā.ideo subditur.

// c Non peccaui.ly em ꝑtem vitā nō transisset absq̄ aliquibus peccat⁹ tamē.nō erāt tāti pōderis. q̄ ꝓter ipsa infligeretur sibi pena tam grauis de qua subditur. // d Et in amaritudib⁹ morꝫ morꝫ oculus meus:et magis facit mentionē de oculo q̄ de alia parte. q: alia afflictio interior mentis magis appareret in oculo. q̄ in partibus alijs. // e Libera me a ꝑcenti afflictione. Oꝛ in aliquibus libris ponitur Domine. nō est de textu sed subintelligitur. q: verbum iob ad deū dirigitur et ne credatur q̄ petat liberari ꝑ restitutiones ad ꝓsperitatem terrenam.ideo subditur. // f Et pone me iuxta te.i. in limbo sanctoꝝ patrum. vbi defuncti erant de sua beatitudine futura securi. // g Et cuiusuis manus pugnet cōtra me.q.d. ibi nō detro timere de insultu cuiuscunq̄ hominis vel demonis. // h Cor eorū. Hic ostēdit ignorātiā amicorū suoꝝ circa vitā futurā quā negabat. ⁊ primo ostendit eorum ignorantiā.scdo suā displicētiā ibi: Caligauit: Circa primū ostendit ignorantiā eoꝝ.di.

// h Cor eorū longe fecisti a disciplina.s. veritatis ꝑdicte: elongat aūt deus vies a cognitōe veritatis indirecte inquantum ex eorum demerito retrahit influxū illustrationis sue. // i Propterea nō exaltabuntur in remunerationem future vite:q: Ignorās ignorabitur. vt dr. j. cor. xiij. // k Predam pollicetur socijs.i. ꝑ cliphaz q̄ felicitatem hominis ponebat in ꝓsperitate terrena.et sic ea ꝓmittebat ꝓ premio illis q̄ erant sue, opinionis:q̄ ꝑ ꝑdam designatur. // l Et oculi filiorum eius:qui sunt imbuti ab eo suo errore // r Deficiēt.a vere beatitudis ꝑsecutione. // n Posuit me quasi in ꝓuerbiū vulgi.ex dicti em cliphaz qui dicebat iob punitū ꝑ suis peccatis sēcbat q̄ iob inter vulgares in ꝓuerbiū ponereтur. vt quādo aliquis malus a ꝓsperitate deijceretur. cōiter diceretur accidit isti sicut et iob:et ad idem pertinet qđ sequitur. Et exemplum sum coram eis. // o Caligauit. Postq̄ iob ostendit amicorum ignorantiam. hic consequenter ex hoc ostendit suam displicentiam. quia plus debz displicere defectus amici in sapientia q̄s in pecunia. ⁊ iō dicit.

// o Caligauit ad indignatiōem oculus meus:tristicia. n. ⁊ ira que est ꝑ zelū q̄rus nō excedit animū. fm ipz turbat fm gregō. // p Et membra mea quasi in nihilum redacta sunt. q: ira et tristicia que sunt in mēte redūdāt i corꝑe. // q Stupebūt iusti super hoc. videlicz ꝙ vies tā litterāti sicut erāt amica iob:tāto errore essent decepti.

// r Et innocens ꝺ hypocritā suscitabit. q: ira que ē ꝓ zelum veritatis excitat innocētes ad insurgendū ꝺ fictionē falsitatis. // s Et tenebit iustus viā suā. q: ꝓter errorē magnoꝝ illi q̄ sunt firmi et stabiles in virtute.non dimittūt viā iusticie.sed magis excitantur ad opa perfectiōis maioꝝ.et dicit. // t Et mundis manib⁹ addz fortitudi.

igit hic ex ꝓdictis iob ꝙducit intētū: intēdebat autē iob

duo: vnū erat q̄ amici sui ab errore reuocarent. z̄ ꝑfectus ad hoc dicit. ℣x Igitur oēs vos conuertimini et venite. retrocedēdo ab errore: et veniēdo ad veritatē. ℣y Et nō inuenia in vob vllū sapientē ꝗ̄tū ad illū q̄ te felicitate humana tenetis. s. q̄ sit in terrena ꝓsperitate. q̄d est a vera sapia deuiare. ℣z Dies mei trāsierūt. q. d. i hac vita nō est mihi felicitas expectanda. ℣a Cogitationes mee dissipate sunt i. impedite a cōtemplatiōis diuine dulcedine pp acerbitatē afflictōis mee. ℣b Torquētes cor mei. i. retrorsum tantes ipm a ꝓtemplatione prime veritatis ad pensiderandum magnitudinē mee calamitatis. ℣c Noctē verterūt in diez. auferentes mihi somnū et indulgentes vigilia. sicut solet fieri de die in subditur. ℣d Et rursum post tenebras spero lucem. i. cū desiderio expecto. z̄ quia amici iob dicebāt ipm reuerti ad terrenam ꝓsperitatē. et specialiter si sustineret patienter. ideo ꝓcludit. d. ℣e Si sustinuero predicta patienē. ℣f Infernꝰ domus mea est. i. sepultura intra terrā. q. nō expecto vltra felicitatē terrenā: z̄ pp illud qd hic dicit de inferno et aliis locis huius libri. scē dū q̄ in hoc loco et in aliis locis huius libri communē ꝓ inferno ponitur scol in hebraeo. qd apud hebraeos frequenter accipitur. p fossa vel sepulchro: z̄ ideo subdit. ℣g Et tenebris stravi lectulū meū. ille. n. q̄ sepelit: qñ i stratu sb terra ponit q̄ est tenebrosa. ℣h Putredi. dixi. q. post mortē resolvit in putredinē. et inde vermes oriunt. et sic būt quādā affinitatē z̄ propinquitatē ad hominē mortuū. sicut pueri būt ꝓpinquitatem cū parentib⁹ et econuerso: z̄ etiā inter se. ℣i Ubi est ergo nunc ꝓstolatio mea. i. expectatio felicitatis quā mihi ꝓmittūt amici in hac vita. q. d. nulla est. et p ꝑ̄s est in futuro expectanda a deo. vnde subdit. ℣k Et patientiam meam quis considerat. scz ad remunerandū. q. d. nullus fm opinionē amicoꝝ meo rū felicitatē futurā negantiū. et ex hoc sequit q̄ deus nō hz̄ ꝓuidentiā de humanis actib⁹ q̄d est inconueniens. et fm amicos iob. et ideo dicendo eos ad hoc inconueniēs ꝓcludit felicitatem hoc in futuro expectandā a deo. et q̄ amici iob dicebāt felicitatem aliquo mō inesse homini p̄ mortē in ꝑtē remanet in memoria hominū. vt ꝑs ex sup dictis. ideo iob excludit hoc. d. ℣l In profundissimū iferni descendēt oia mea. i. quicquid ad me ꝓtinet ponet in terra p sepulturā. fm errorē amicoꝝ iob negantiū aie im mortalitatē. ℣m Putasne saltē erit ibi requies mihi. i. aliquid ꝓtinens ad felicitatē meā. q. d. hoc dicere est valde ridiculosum: cū corpus mortuū nullū habeat sensum: nec patiat aliquid de his que fiunt vel dicunt extra ptinentia ad laudē hoīs mortui vl̄ vituperiū. z̄ ideo ꝑbs. j. etb. reprobat opinionē dicentiū hoiem vere dici felicem post mortem eo modo quo dicebant amici iob.

℣n. c. xvij. vbi dr̄ in ꝓsthil. Nō peccaui. z̄. ℣o Additio. In hoc loco vbi dr̄ in trāslatione nr̄a. Nō peccaui et in amaritudinē? morat̄ oculus meus: hebraica ſra multū distat: dicit enī sic. Si nō mendaces mecū et in amaricādo me mozak oculus. et est sensus q̄ iob in his verbis conquerebat de amicis suis qui secūcrant de quibus dicit. Si nō mendaces mecū. qui per mendacia ipm improbantes in amaritudinē ducebāt eum intantum q̄ oculus eius mozabatur continue in afflictione de quo dicit. Et in amaritudinibus mozak oculus me⁹: z̄ vt ab ista pscutōe amicoꝝ euaderet subdit peremptorie. Donec me in trate z̄ cuiusuis manus pugnet ō me. q. dic. sic possuz ab impugnatione seu insultu continuo istoꝝ euadere. z̄ vt oīdat impugnationē istoꝝ contra eū esse inuistam subiungit. Cor cor. longe fecisti a disciplina. z̄. Replica In capi. xvij. vbi dr̄. Non peccaui z̄ amaritudinē? mozak oculꝰ me⁹. hāc nr̄am translationē ꝓcediter exponunt doctores z̄ sāncti et alii. sed burg. fuit puto fm hebraicā ſram q̄ debeat sic stare: si non mendaces mecū et in amaricādo me mozatur oculus meus. qd exponēdo non bene cōtinuat sensum littere. z̄ non est verisimile q̄ postillator in lingua peritus tantā varietatē dissimulauerit z̄ nō vident. nec est verisimile q̄ beatus Hiero. tantam orationē transferendo variauerit: contingit enim aliquā do ꝓter equiuocationem vel alias ꝓter dictionum similitudinem variare verbū. ꝓout sepe postillator⁹ notauit in ope suo de differentia translationis nostre et hebraice veritatis. vbi in hoc loco nullā ponit differentiam. Judicet igitur de illo qui vult.

Capi. xvij.

℣a Respondens autem. Hic ꝑ̄r ponitur cōtra iob ipsius baldath replicatio. z̄ scdo ipsius iob responsio ca. xix. prima in duas. q̄ ꝓio baldath de stultiloquio iob reprehendit. et scdo ad principale. ꝓpositum arguit ibi. Nunquid ꝓpter te. Circa primū dicit ℣b Usq; ad quem finem verba iactabis: q. d. tenes tempus in verbis superfluis et superbis. ℣c Intellige prius. q. d. non intelligis que dicis. ℣d Quare reputati sumus vt iumenta z̄. dicerat ei iob. Non inuenian in vobis vllum sapientem. bō aūt carens sapia reputatur q̄si bestia. ℣e Et sordidamus coram te. tanq̄ ignorantes et viles ꝑsone. ℣f Quid pdis aiam tuā in furore tuo. q. d. talia dixisti ex impetu furoris tui. q̄ aiam a sapientia z̄ virtute deij et sic eā destruit et perdit. ℣g Nunquid. Hic consequenter arguit ad ꝓpositum vidlicet q̄ aduersitates ꝑsentis vite non sunt nisi pene pctoꝝ: z̄ hāc opinionē prius astruit p sapientiā sniam. et scdo p experientiā ibi. Nonne lux impij. Circa primū scēdū: q̄ terra inter elementa est maxime stabilis. cū sit centrū mūdi z̄ rupes valde solidus per hoc ergo vult̄ firmitatem z̄ soliditatem suę opinionis tanq̄ a sapientib⁹ approbatā. z̄ hoc est q̄d dicit. ℣g Nūquid pp te derelinquet terra z̄. i. firmitas et soliditas nr̄e sniepp verba tua irrationabilia. q. d. nō. ℣h Hōne lux. b astruit ꝓpositū per expientiā. z̄ primo ꝓpositū declarat. z̄ scdo epilogat ibi. Hec ē. ꝑma i tres. q̄ primo astruit ꝓpositū q̄ aduersitates q̄ ꝓpingūt i vita ꝑnti. z̄ scdo ꝓ illas q̄ cōtingūt in mortē ibi Quellat. tertio ꝓ eas que ꝓpingūt

1 In profundissimum inferni descendent oia mea. n Putasne saltem ibi erit requies mihi?

Capi. xvij.

a Respōdēs ait baldath suites dixit. b Usq; ad quem finē verba iactabis? Intellige prius et sic loquamur. c Quare reputati sumus vt iumenta: et sordidum⁹ cora te? d Quid pdis aiam tuā in furore tuo? e Nūquid pp te derelinquetur terra z̄ trāsferent rupes ō loco suo. f Nō

p̄ mortē: ibi. Memoria illius. p̄ma adhuc in duas: quia p̄mo declarat positū p aduersitates p̄ingētes extrinsecus. scdo p̄ ingētes intrinsec⁹ ibi. Attenuetur. Circa p̄mū dr. ℣b Nōne lux ip̄ij extinguet. i. p̄sperit⁹ ei⁹ temporalis. ℣i Nec splēdebit flam ma ignis eius. i. eius desiderium non veniet ad effectū qđ ē maxima pena hominis superbi.

ne lux ip̄ij extinguetur[l] nec splendebit flamma ignis ei⁹ [k] lux obtenebrescet in tabernaculo illius: [l]⁊ lucerna que super eum est extinguetur: [m]Artabūtur gressus virtutis eius" et precipitabit eum consiliū suum. [o]Immisit enī in rete pedes suos: [p] et in maculis eius ambulat. [q]Tenebitur planta illius laqueo: [r] et crarescet contra eu sitis [s]Abscondita est in terra pedica eius: et decipula illi⁹ super semitam. [t]Undiq; terrebunt eum formidines: [v] et in uoluent pedes eius. [x]Attenuetur fame robur eius: [y] et in media inuadat costas illius [z]Deuoret pulchritudinē cutis ei⁹: ⁊ cōsummat brachia illius [a] p̄mogenita mors. [b]

℣k Lux obtenebrescet in tabernaculo illi⁹. i. tēporalis p̄sperit⁹ q̄ sunt de domo et familia ei⁹ decider ad maiorē penā ip̄ius. ℣l Et lucerna q̄ sup eū est extinguēt. i. deus qui a supiori dederat sibi p̄sperit⁹ retrahet manū suam et sic extinguēt: hec lucerna: nō in se. sed in effectu q̄tū ad ip̄m impiū ista inducit baldath. q. d p experientiā vidimus cōtingere talia mala impijs et etiā illa q̄ sequuntur. vnd subditur.

℣m Artabūtur gressus virtutis eius. i. diffusio sue potētie. q. nō potērit ea q̄ cogitauerat p̄ficere. ℣n Et p̄cipitabit eū cō siliū suū. q. p̄siliū qd cogitabat sibi forte ad commodū erit sibi nociuū. et cām p̄dictor subdit. ℣o Immisit in rete pedes suos. i. voluntarie se implicauit peccō. ℣p Et in maculis eius ambulat. cadendo ō peccato in peccatum. ℣q Tenebitur planta illius laqueo id ē consuetudine peccandi. q. est laqueus retinens in peccato p̄m qō dicit ans̄ selm⁹ li. de similitudinib⁹. ℣r Et crarescet ē eū sitis. i. ardor et desiderium peccandi ℣ sūt derelicta remurmurātem ei p̄ualens. p̄ter cōsuetudinem. ℣s Abscondita est in terra pedica ei⁹ ⁊c. quia peccator p̄siderat tantum bonū extra apparēs: et non videt malū intra latens. ℣t Undiq; terrebunt eum formidines. q. homo malus p̄ter inimicos quos acquisiuit semp est timidus. ℣v Et inuoluēt pedes eius. q. capietur ab aduersarijs sibi insidiantibus.

℣x Attenuet ⁊c. Hic p̄nr ostendit p̄positū p aduersitates intrinsecus contingentes. et quia iustus letatur in vindicta peccator. p̄ter diuine iusticie zelum. nō baldath qui se iustū reputabat mala que sequunt̄ exp̄imit per modum desiderantis et deprecātis vt supueniat impijs. d. ℣y Attenuetur robur fame ei⁹. i. impij: p defectum enim nutrimenti corpus attenuat. et robur debilitatur. ℣y Et media inuadat costas illius. i. p̄m vsq; ad vltima debilitando. ℣z Deuor⁹ pulchritudinē cutis eius. i. iuuentutem eius in qua crate magis relucet pulchritudo. Et p̄sumat brachia illius. i. fortitudinē eius que p brachia designatur.

℣a Primogenita mors. i. anticipata p̄uenies mortem naturalē. ℣b Euellatur. Hic astruit p̄positū p aduersitates in morte contingentes. quarū p̄ria ē electio de loco. p̄prio tanq̄ quid horribile et tendū. et hoc tāgit cū dr. ℣b Euellatur ō tabernaculo suo. q. antiqui in tabernaculis habitabāt. ℣c Fiducia eius. ō q̄ ibi amplius nō reuertetur. ℣d Et calcet sup eū q̄si rex intentus. i. p morte reducatur ī cinerem. sicut terra q̄ calcatur in puluerem redigitur. ℣e Habitent in taber. illius socij eius qui non est. i. socij defuncti: q̄ iā nō ē cū viuē tibus: cuius tabernaculum est sepulchrū vbi nō h̄z societatē ni si vmi.

[b]Euellaf ō tabernaculo suo [c] fiducia eius: [b]⁊ calcēt super eum quasi rex interit⁹. [c]Habitent in tabernaculo illius socij eius qui non est: [f]aspgatur in tabernaculo eius sulphur. [g]Deorsum radices ei⁹ siccentur: [h]sursum aūt arrearatur messis eius. [i]Memoria illius pereat de terra: et non celebretur nomen ei⁹ in plateis. Expellet eū de luce in tenebras: [k] et de orbe transferet eum: Non erit semen eius neq; progenies in populo suo: nec vlle reliquie in regionibus ei⁹: [l]In die eius stupebūt nouissimi: [m]⁊ primos" inuadet horror. [o]Hec sunt ergo tabernacula iniqui: [p] ⁊ iste locus eius qui ignorat deum.

℣f Aspergatur in tabernaculo eius sulphur. i. in domo in qua succedunt ei a mica. q. antiqt⁹ in signū tristicie de amici morte aspergēbāt aliqua fetida i domo defuncti. sicut ⁊ modo aliqui accipiunt vestes nigras. sed hec expositio non videt cōuenire. q. amici defuncti habitēt in domo eius. ⁊ et in morte eius fiant signa tristicie. nō p̄tinet ad aduersitates defuncti. sed magis ad p̄sperit⁹ sed modo quo possunt dici. q. cedunt ad eius honorem. hic autem ponuntur aduersitates que contingunt in morte. vt dictum est. ⁊ ideo p̄ma expositio melior videtur.

℣g Deorsum radices eius siccentur. i. illa que plantauerat admodiciter sine fructu. ℣h Sursum autem arreatur messis eius. i. tempestate desuper veniēte. quasi domnia opera eius dissipentur. ⁊ q̄s in detestationē vite eius p̄terite. ℣i Memoria. Hic astruit propositū per aduersitates post mortem contingentes: amici enī iob ad p̄sperit⁹ hominis post mortem dicebant p tinere ipsius bonam memoriam. ⁊ eius cōtrarium ad aduersitatem. ideo dicitur. Memoria illius pereat de terra ⁊c. et patet ira vsq; ibi. ℣k Et de orbe transferet eū ita q̄ nullo modo remanebit in memoria hominum. nec etiam remanebit aliqualiter in sua potestate. ideo subditur. Non erit semen eius ⁊c. ℣l In die eius stupebūt nouissimi. i. minores de populo admirabunt̄ de tempore sue p̄sperit⁹ ita subito deiecte ad nihilum.

℣m Et primos. i. maiores i populo. ℣n Inuadet horor ne simile ei⁹ p̄ingat. ℣o Hec sunt ergo ⁊c. Post⁹ baldath conat⁹ fuerat ostendere q. aduersitates hui⁹ vite sunt pene p̄cedentiū peccator⁹: ℞ epilogando subdit Hec ergo sunt tabernacula iniq. i. p̄cessus ḡtū ad aduersitates h⁹ vite in qua hoies sic viatores q̄ tabernacul vsūt p ℣p Et iste locus ei⁹ q̄ ignorat deus. ḡtū ad aduersitates p⁹ ista vitā q̄n ipsi sc̄ et via. ⁊ q̄i termino. ⁊ sic p̄z ex p̄dict⁹ q. p̄cess⁹ baldath nō ē efficax ad p̄bādū p̄positū. q. aduersitates p̄dcē nō solū p̄cigūt ipsis. ℣s Et freḡnt ist⁹ q̄ nō solū i vita ⁊ i morte affligūt. ℣s Et p⁹ morte int̄ hoies dinumerāt. sic p̄z de martinb⁹ quoz corpa p̄hibebant sepeliri: ⁊ retinḡbāt feris ⁊ auibus deuorāda. licz aliquando hoc impedīre tur diuina p̄uidentia.

¶ In.ca.xviii. vbi dr in postil. Circa primū scīendū q terra inf elemēta est mathematice stabilis. ¶ Additio. Hoc qđ dr: Mundū pter te dereliquet terra aliter exponendū. p quo sciendū est q sicut iob i amicoz suoz opinione felicitatem futurā negātiū intēdebat eos ducere ad hoc inconueniens. s. q deus nō bñret prouidentiā de humanis actibus: et circa finem precedentis .c. postillator allegat. sic econuerso socij ei⁹ ex hoc q iob asserebat: q aduersitates huius vite ñ dabant i penā peccatoz: volebāt ducere ipz iob ad hoc inconueniens. s. q deus nō bñret prouidentiā de actib⁹ humanis: cuius rō est ñā ppositā eoz opinione erroneā. scz q in alia vita ñ esset spectādū primus nec pena si i hac vita saltē peccatores nō bērent punitionē. manifeste tolleretur diuina prouidentia ab actib⁹ humanis: ex quo secuereť q deus derelinqueret terrā: eo mō q dr Ezech. xi. ca. Dixerunt enī. Dereliquit dñs terrā. et dñs nō videt. i. nō puidet: et hoc ē q baldath intendebat. d. Mundū pter te. q. d. Munquid pter opinionem tuā erroneā supradictā q mali. pperantur in hac vita: derelinquet terra. s. a dei prouidentia: vt dictū est. et q: si dr terrā derelinqueret. sequeretur q nulla firmitas nec stabilitas cēt etiam in rebus solidissimis sicut sūt rupes: ō dicit. Et transferuntur rupes de loco suo et vt ondat baldath opinionē suā esse notā p experientiā: subdit. Nonne lux impij extinguet. q. d. p experientiā ē notū q impij in hac vita punitur hoc enī assumebant amici iob tanq notū. s. q nullus innocens in hac vita puniebat. nec impius i presenti remanebat impunitus. vñ eliphaz in sua prima rñsione. s. ca. xv. dicebat. Recordare obsecro te quis vnq̄ innocēs perijt. ¶ xix.

Respondēs aūt iob. Hic ostendit qđ ipius iob rñsio. et primo excludit verba baldath et aliorum amicoz suoz. et secō accedit ad principale positum: ibi. Saltē nunc. Circa primū dr. ¶ b Vsq̄q affligitis animam meā. iniuriosis verbis obiurgando. ¶ c Et atteritis me sermonib⁹. i. tediosis me affligitis vbis et nō rōnibus. ¶ d En decies cōfunditis me. iob cū quibusdā locutus fuerat incipiendo ab illo loco. Pereat dies i qua natus sum. ꝛc. et amici sui quinquies cū locuti fuerant obijciendo et replicando: vt pz et supradictis: et ō dicit.

¶ e En decies confunditis me. i. nitimini me cōfundere: q: nitebant iob cōfundere tā ex vbis suis. q. ipz. q. ex verbis de ore iob prolatis. vt frequenter patuit in pdictis. et q: baldath notauerat iob de ignorantia. s. in princ. precc. c.

¶ d. Intelligē primo. ō quasi ad hoc rñdens iob dicat.

c Nempe et si ignorauī mecū erit ignorātia mea. i. mihi vobis nocebit: et ō debetis tacere de ipa. ¶ f Et vos cō me erigimini vbis psumptuosis. ¶ g Et arguit⁊ me ob probris. i. vbis iniuriosis. ¶ h Saltē nūc. Hic cōcēditer iob accedit ad principale ipositū: et primo ondit se nō pter peccatū afflictū qđ baldath conatus fuerat ondere secō remouet qđdā dubiū: ibi: quis mihi tribuat. Circa primū primo ponit intentū. d. ¶ h Saltē nūc intelligite. q. d. primo noluisti intelligere. quia deus nō equo iudicio afflixerit me: hoc nō dixit iob ex ꝓpria intentione sed tanq̄ ꝛcludēs ex dictis aduersarioꝝ. q̄ dicebāt oēs aduersitates b⁹ vite inferri a deo in penā peccatoꝝ ꝓteritoꝝ tm: er q̄ sequit iudiciū dei nō cē equū circa iob. cuius afflictio excedebat culpā. ¶ i Ecce clamato. Hic consequenter procedit ad declarandū. p essuz afflictiōis sue respectu culpe. et primo ondit magnitudinē sue afflictionis: et secōo immoratatem sue transgressionis: ibi. Misereminī mei. p. mū ondit dupliciter. primo per afflictiones ab extrinseco. secōo ab intrinseco: ibi. Pelli mee: prima in duas. q. primo ostendit ꝓpositū p defectū remediū. secō p excessuz afflictiui: ibi: Spoliauit me: Circa primū sciendū q afflictiō pōt bñre remediuz dupliciē vno mō p aliuz: alio mō p seipm. per aliū vō bz remediū q̄ aliqs ei cōpatiēs eripit ipm. alio mō per recursum ad iudicē q̄ liberat ipm. Et vtrūq; aūt erat excluſu a iob. ideo dicit. ¶ j Ecce clamabo viz patiēs et nemo et audiet p ꝓpassione aurium. ¶ k Vociferabor. faciens ad iudicem querimoniā. ¶ l Et nō est qui iudicet. quia deus nō habet iudicem superiorez qui de penis ab eo inflictis ipi iob possit iudicare. Deseipsum autem habet homo remediuz dupliciter. vno modo per suam potentiam se liberando: alio modo per suam patientiam euadendo. et vtrunq; excludit cū dr

¶ m Semitam meaz circumseptit et transire nō possū i. processui meo tot impedimenta posuit. q non possuz amouere. ¶ n Et in calle meo tenebras posuit. ita q non possum videre quid mihi expediat: tristicia enī obnubilat intellectum. ¶ o Spoliauit. Hic ostendit ꝓpositum p magnitudinem afflictiui. et primo facit qđ dictū est. secōo. pbat quoddā suppositū ibi: Frat⁹. Circa primū sciendum q inter bona extrinseca maxia sūt honor et dignitas. et ō iactura istoꝝ est maxie afflictiua et ḡtum ad primū dicit. ¶ o Spoliauit me gl̄a mea i. honore excellenti qui fiebat mihi. Finis enim cōmentatoꝝ. s. Ethi. Honor est reuerentia que fit alicui in testimoniuz sue virtutis: si fiat in secreto vel cozā paucis. sed si fiat in palā et cozam multis tunc dicit gloria. Est enim gloria longe patens ꝓcomiū et sic pz q gl̄ia et honor sūt excellentia. ḡtiū vero ad secundum dicit.

¶ p Et abstulit coronā de capite meo. a statu dignitatis me deiciendo: post honum autez honorabile est bonum vtile q̄ sustentatur vita. et ō eius subtractio ē afflictiua. qđ notat iob. d. ¶ q Destruxit me vndiq; oia bona intenora subtrahendo: vt patuit supra. i. cap

¶ r Et pereo. pter defectū boni exterioris. ō subditur. ¶ s Et quasi cuulse arbori abstulit spē meaz q̄ diu enim arbor adheret terre p radices: si abscindat remanet spes pullulationis. sed si euellatur nō remanet talis spes: sic ergo deficeret. q p hoc designat iob q̄ non habebat spem reuertēdi ad ꝓsperitatē temporalē. tū. q. in hoc nō habebat spem suā: sicut in futura remuneratione. tū q. nō apparebat possibilitas ꝓ humanā viaz. ¶ t Iratus est. Hic ondit pbat q̄ de recuperatione ꝓsperalis felicitas speranda non debebat. q: si hoc cēt. vel cēt a deo vel ab homine: primo excludit primū. et secō secundo ibi. Fratres meos: ad probationē aūt primi dicit. ¶ t Iratus est contra me. mihi afflictiones inferendo. et hoc sequitur ex dictis amicoz̄um. qui dicebant talia inferri ꝓpter peccatum: ab irato autem contra se nulli⁹ sperat

auxiliū: ꝛ mꝫie qñ ira vidēt indurata: qđ videbaꝫ in ꝓposito ex cōtinuatione afflictionū: ideo subdit: Et sic me habuit qsi hostē suū. ¶a Simul venerūt latrones eius. i. demones vel pdatores q̄ bona iob abstulerāt: ꝛ dicunt isti ꝛ illi latrones dei: q: ex ꝑmissiōe eius ipi iob mala intulerūt. ¶b Et obsederūt i gyro tab. meuz. q: demões adhuc q̄rebāt nocē ipi iob si possent.

¶c Fres meos ꝛc. Hic ꝓsequēter ondit se desperare de adiutorio humano: q: si hēsset mꝫime spare posset de ꝑsonis q̄ tenenē eū auxiliari: qđ remouet. d. ¶c Fratres meos i. cōsanguineos meos: ¶d Loge fecit a me. non curātes de mea afflictione.

¶e Et noti mei et quadā familiaritate ꝛ foedatate speciali.

¶e Recesserūt a me. nolentes me auxiliari.

¶f Derelinque rūt me ꝙnqui mei. i. vicinitate cōiuncti. ¶g Et qui me nouerāt. ex cōcatiōe in vita. ¶b Obliti sunt mei. q: nullū fine diū apponit circa me. ¶i Inq̄lini ꝛc. Hic ꝓnter remouet auxiliū ꝓsonaꝝ domesticaꝝ. d. Inq̄lini domus mee ꝛc. i. ꝓsone q̄ tenebant mihi seruire. ¶k Sicut alienū habuerūt me. miseriā meā nō attendētes ꝛ ad maiorē ꝓfectum subdit: ¶l Seruū meū vocaui. ad meū auxiliū. ¶m Et nō respondit. ex ꝓfectu: cuz tū sine vocatiōe ꝛ ꝓfectiōe veteret se ingerē. ¶n Halitū meū exhor. vxor mea. q̄ mihi debuerat maxime esse in tima: eo q̄ vir ꝛ vxor sunt duo in carne vna: ꝛ tū horret a ꝓximo ꝛe mihi ꝓpter fetorē de meis vlceribꝰ exalante. ¶o Et orabā filios vteri mei. q: ex obligatōe naturali deberēt mīstrare mihi: ꝛ vocant bicilij iob ne potes ipōs: q̄ saltem ꝓtum ad plures eoꝝ nō fuerūt in illo cōiuio vbi filij iob fuerūt oppīsi. ¶p Stulti quoq; ꝛc. Hic ad maiorē aggrauationē ondit senon solum ab amicis derelictū: ꝙ etiā ab omib? insipientib? dꝛspectū: qđ notat ibi: Stulti quoq; ꝛc. ꝛ ꝓsapientibus: cū dicit: Cōsiliarij mei. ꝛ etiā ab his q̄ ante eū dilexerāt ibi: Et qđ maxime diligebam. sequit: ¶q Pelli mee. Hic ꝓnter ostēdit grauitatē sue afflictionis ab intrinseco: q: caro eꝰ que ē media int cutē ꝛ ossa ex vlceribus ꝛ doloribus ꝓsumpta erat: ꝛ sic pellis ossib? adhesserat. ¶r Et derelicta sunt tm̄mō labia circa dentes meos. ꝓ hoc innuit q̄ officijs alioꝝ membroꝝ cessantibus officiū locutionis tm̄mō sibi remanserat.

¶s Miserimini. Hic ꝓnter ostēdit iob trāsgressiōis culpe suę minoratē: qñ eñ aliquis punit vltra cōdignū: iustū est ei misereri: ꝛ maxime ab amicis: ꝛ ꝓpter hoc dicit: Miserimini mei. qđ verbū duplicat ad maiorē assertionē sue innocētie: q: talib? afflictis magis ē cōpatiendum. ¶t Saltem vos amici mei. q: cognouistis vitam meā ꝓteritam. ꝛ ꝓ ꝓsequēs debetis advertere me nō tanta flagella demeruisse. ¶v Quia manus domini ꝛetigit me. ſ. totum intra et extra affligēs me. ¶x Quare ꝓsequimini me sicut deus. q. d. non est causa: quia ipe ꝓtest mihi retribuere in futuro ꝓ meritis patientie mee: vos autem non sic. ¶a Et carnibus meis saturamini. ꝛ trahendo mihi: asserentes me ꝓ peccatis iuste punitū ꝛ tractatores essi vitiis carnibus saturarē. ¶b Quis mihi tribuat. Hic cōsequēter iob remouet quoddam dubium: dixerat. n. sup: a deo quasi cuulse arbor ablatulit spem meam ꝛ ꝓpter hoc possent amici eius credere q̄ de deo totaliter desperaret: ideo hoc remouet ꝓmo insinuans q̄ velit aliquid valde notabile dicere: dicens.

¶b Quis mihi tribuat vt scribant sermones mei: ¶c Quis mihi det vt exarent in libro stilo ferreo et plūbi lamia vel certe sculpant in silice: ¶d Scio enī q̄ redēptor meus viuit ꝛ et in nouissimo die de terra surrecturus sum. ¶e Et rursus circūdabor pelle mea: ¶f et in carne mea videbo deū. ¶g Quem visurus sum ego ipse: ꝛ oculi mei cōspecturi: ¶h et nō alius auersant. ¶i me. ¶k Pelli mee cōsūptis carnib? adhesit os meū: ꝛ derelicta sū tm̄mō labia circa dentes meos. ¶l Miseremini mei: miseremini mei ¶m saltē vos amici mei: ¶n quia manus dei tetigit me. ¶o Quare ꝑsequimini me sicut ¶p: ¶q et carnib? meis saturami: ¶r Quis mihi tribuat vt scribant? sermones mei: ¶s Quis mihi det vt exarent in libro ¶t stilo ferreo et plūbi lamia ¶u vel certe sculpant in silice: ¶v Scio enī ¶w q̄ redēptor meus viuit ¶x et in nouissimo die de terra surrecturus sum. ¶a Et rursus circūdabor pelle mea: ¶b et in carne mea videbo deū. ¶c Quem visurus sum ego ipse: ꝛ oculi mei cōspecturi sū: ¶d et nō alius.

¶b Stilo ferreo ꝛ plūbi lamina. i. cū stilo ferreo scribant in plūbo: ꝛ si lamia plūbi nō sufficiat ꝓpē mollitiē. ¶c Vel certe sculpant in silice. omnia ista dicit iob ad designādū q̄ ea q̄ dictur? erat erāt notabilia: et post longū tempus futura: cuiusmodi est resurrectio mortuoꝝ in fine mūdi.

¶f Scio enī. Hic ondit q̄d sit illud quod desiderabat sic scribi ꝛ retineri: videlicz q̄ nō despabat de deo: sed magis sperabat obtinere ab eo fiducialiter: nō transito nā et temporalē: sed magis eternā ꝛ integrā in corpe et aīa ꝓ futurā resurrectione. ꝛ hoc est qđ dicit: ¶f Scio. i. certa fide teneo. ¶g Q̄ redēptor me? viuit. redēptor. ē iuꝰ dicit dei filiꝰ incarnandū q̄ ab eterno in deitate viuit: hm qđ dicatur ad hebr. vlti. Jesus ꝛps heri et hodie ꝛ in secula.

¶h Et in nouiss. die de terra surrectur? sum. nō q̄ naturā: sed ꝓ redēptoris mei virtutē. ꝛ ideo dicit: In nouissimo die. ꝓtra illos q̄ dixerūt ꝓt revolutione mille annoꝝ eo sē homines numero futuros ee: ꝛ an etiā fuisse ponētes mūdū ꝛ eternū: ꝛ hm hoc nō fuisset ꝓtm? dies: nec futur? esset vltim?. ¶i Et rursus circūdabor pelle mea. cōtra illos q̄ ponūt resurrectionē futurā nō in corpe ex elementis ꝓpotos: sed magis in corpe de natura celesti. ¶k Et ex carnea vide. dñm. hoc dicit ꝓtra errorē illoꝝ q̄ dicūt resurrectionē futurā i carne corꝓali cibis indigētē: q: talis caro aggrauat aīmā: ꝛ nō potest videre sic diuinā essentiā. in resurrectiōe aūt ex gloria aie ad corpus redundāte fiet caro incorruptibilis in nullo aggrauans aīmā: nec impediens a diuina visione. ¶l Quem visurus sum ego ipse hoc dixit ad excludendum errorem porphirij dicentis: q̄ sola anima esset beatificabilis: ꝛ corpus esset omnino fugiendum: ꝛ sic non idem ipse homo qui compositus est ex anima et corpore. ¶m Et non alius. hoc dicit ꝓtra dictū Jnisto. q. de generatiōe. qui dicat ea que corrumpuntur redire non eadē numero: sed tm̄ specie. declarata igit veritate resurrectionis future dicit: ¶a Reposita ē hec spes mea: q̄si diceret: non de deo despero: sed maxime spero

b In sinu meo.i.in corde meo:z loquif ꝺ ista spe: tanꝯ de re charissima:q̃ in sinu absꝯdif ꝑdaf c Quare ergo. Hic ex pdictis repellit vba amicoꝝ suoꝝ:q̃ dicebat eũ desperatũ.ꝺ.Quare ergo nũc diatis pseq̃amur eum. tanꝯ de reo nõ sperantẽ necipm timentẽ: d Et radicẽ vbi inueniam⁹. Opera cũ ad impro bandũ dicta eius ꝺ deꝰ,quidenter in futurũ iustis z peccatoribus premia z supplicia: qꝺ erit i futuro iudicio: ideo subdit:

e Fugite ergo a fa.gladij. i.a sententia extremi iudicij f Qm̃ vltor iniq̃tatũ. g Gladi⁹ est. scz sententia extremi iudicij:ideo subdit h Et scatote esse iudiciũ.non solum i hac vita:sed etiaz post hãc vitã in resurrectione bonoꝝ z malorũ: quia tũc erit omnũ generale iudiciuz:et oia q̃ nũc videnf imo:di

[a] Reposita ẽ hec spes mea [b] i sinu meo. [c] Quare ergo nũc dicit[ur] pleq̃mur eũ: [b] z radicẽ vbi inueniam[9] 3 eũ: [c] fugite ergo a facie gladij [f] q̃m vltor iniq̃tatũ [g] gladi[9] est: [h] et scatote esse iudiciũ.

¶ Capi.xx.

[a] Respondens aũt Sophar naamathites dixit: [b] Idcirco [c] cogitationes mee varie succedunt sibi: [b] 9 mẽs in diuersa rapit. [c] Doctrinaz q̃ me arguis audiã: [i] 7 spus intelligẽtie mee rñdebit mihi. [e] Hoc scio [b] a pncipio ex q̃ ẽ posit[9] hõ sup terrã: [i] q̃ laus ipiorꝝ [k] breuis sit

[i] 7 gaudiũ hypocrite[m] ad instar pũcti[n] Si ascẽderit vsq̃ ad celũ superbia ei[9] 7 caput ei[9] nubes tetigerit: [c] q̃si sterq̃liniũ i fine ꝺdeꝯ: [l] 7 q̃ cũ viderãt [b] dicẽt: [i] vbi ẽ: [e] velut sõniũ aualõs ñ inueniet: trãsiet sic visio nocturna. [c] Oculus q̃ eum viderat [b] non videbit [i] neq̃ vltra intuebit[ur] euz locꝰ suus. [i] Filij ei[9] atterent egestate: [i] 7 man[9] illi[9] [a] reddẽt ei dolorẽ suũ. [b] Ossa ei[9] [c] implebũt virtus adolescẽtie ei[9]: [b] 7 cũ eo i puluere dormiẽt ꝯ Cũ ei dulce fuerit i ore ei[9] malũ [b] ab scõdit illud sub lingua sua.

sequif: [b] A pncipio ex quo positus ẽ hõ sup terrã hoc est a pncipio mũdi expertũ est 7 scriptis redactũ [k] Qz laus impiorꝝ.id est celebritas fame ipsorum. [k] Breuis sit. quia statim succedit diffamatio eoꝝ. [l] Et gladiũ hypocrite. qui gaudet de apparẽti sanctitate. [m] Ad instar puncti.id est nullius duratiõis seu momenti. [n] Si ascenderit vsq̃ in celum.id est ad altissimũ statum. [o] Quasi sterquilinũ in fine perdet. quia subito tanꝯ quid vile z fetidum conculcabit. [p] Et qui eũ viderãt.in alto statu. [q] Dicent.p admiratiõe. [r] Ubi est.q.d.ad nihilũ redactus est:ideo subdit: [s] Velut sommũ auolans ꝛc qꝺ velociter transit sine vestigio z memoria. [t] Oculus qui eum viderat.in vita pseti. [v] Non videbit eum:quia auferent[ur] morte cõtemptibili. [x] Neq̃ vltra intuebit eum locus eius. quia de morte nõ reuertitur aliquis ad statũ psentis vite. [y] Filij ei[9]. Hic pseq̃untur ostenditur tribulatione impy in psonis coniunctis.ꝺ. Filij eius atterent egestate. post mortẽ patris in penam sue iniquitatis. [z] Et manus illius. id est opera eius iniqua. [a] Reddent ei volo:ꝺ suũ non solũ in se:sed etiã in filijs suis. [b] Ossa eius.i. sui satellites ei robur pstabunt. put exponit hic Ra. Sa. [c] Implebunt virtus adolescentie sue.i. erũt vitiosi sicut ipse:ꝺm illud Eccle.x. Scõm iudicem populi sic ministri eius. [d] Et cum eo in puluere dormient.id est cum eo subito morientur similes ei in pena sicut et in culpa. [e] Cum enim. Hic cõsequenter reddit causaz dicte tribulationis:que est delectatio in peccato:et primo ponit istam causam:secundo describit eoꝝ respondẽtiam pene ad culpam:ibi. Iuxta multitudinem.Circa primũ dicit: [f] Cum enim dulce fuerit in ore eius malum.id est delectabile qꝺ cõtingit illis q̃ peccant ex habitu z ex certa malicia:ꝺm illud p. uerb.j. Qui letantur cum malefecerint:et exultant in rebus pessimis et cetera. talibus debet maior pena:cui illis qui peccant ex passione vel ignorantia. [f] Abscondit illud sub lingua sua.loquitur de peccatore delectante se in peccato ad modum bonmis habentis aliquid dulce in ore:qꝺ non statim transglutit:sed diu tenet sub lingua:vt diutius delectetur:ideo subdit:

mo pr̃osequif ꝯtum ad hoc illud in quo dissentiebat a iob:secũdo illud in quo cõsentiebat:ibi. Fugiet arma. contra illud in quo dissentiebat a iob maxime videtur esse q̃ impius z peccatorꝰ frequẽter cõtingunt pr̃osperitates huius vite:qꝺ nõ esset si semp essent pmationes actuũ virtutis:qui nõ fuit in impijs: ideo hoc nititur sophar ex dudere dicens: q̃ sunt ita breues q̃ q̃ p nihilo debent cõputari:et maxime: q̃ facũt ad augmẽtũ volatus subito sequẽtis: et primo describit [b] mõi ipij tribulatoez z secũdo affligẽt cãmabi. Cũ.n. dulce.pma i duas: q̃ primo ostẽdit dictã tribulationẽ i psonis impiorꝝ:secũdo in psonis aliorꝝ sibi adhereniũ: ibi Filij ei[9]. Circa primum dicit

Hoc scio.scz qꝺ

[a] Parcet illi. q nō statim trāsglutit. [b] Et nō
relinquet illud. cito descendet in ventrē. [c] Et ce-
labit in gutture suo vt diuti⁹ delectet sicut dicit phs.
ij. Etbi. q. quidā pultiuoraz desiderabat bñe longū col
lū ad modū gruis. vt diuti⁹ in gustu sapidi pulmēti dele
ctaret: p hoc isti
quat sopbar q
peccās et certa
malicia q̄rit om
nes vias remā
nendi z delectā
di i peccato suo.
[d] Panis eius
i. petim q̄ dilecta
bat et reficieba
tur. [e] Ver-
tet i fel aspidiuz
pp amaritudiez
pene seq̄ntis si
cut ab⁹ veneno
sus iducit ama-
ritudinē mortis
[f] Diuitias q̄s
deuorauit. i. ab
alijs rapuit.
[g] Euomet. i.
cū abominatiōe
et dolore p̄det.
[h] Et de ventre
ei⁹ extrahet eas.
de⁹. i. de loco vbi
repsuerat eas i
thesauro. [i] Ca
put aspidiū sur-
get. i. dyabol⁹ vel
aliq̄s potēs sur-
get ad iuadēdū
eū sic caput as-
pidis eleuat ad
mordēdū: sic ex-
ponit thomas et
aliq̄ alij. Sybec
exp̄sitio non vf
cōueniens. q. in hebreo et i libris correctis bñ. Suget:
sed tñc nō vr bñ concordare cū eo qđ p̄mittit: Caput
aspidū. ꝓpter q̄ sciēdū q̄ in hebreo vbi habem⁹ caput
ponit hec dictio hebraica rbos q̄ ē equiuoca ad signā-
dū caput et fel. et si accipiat in scā significatiōne pla
na est lra sic dicendo: Fel aspidū suget. q. sicut puer de
lectat fugendo lac a mamilla: sic peccator in opatione
peccati suget tñ cū hoc fel amaritudinis ipius pene se-
quētis. [k] Et occidet eū lingua vipe. i. detractoris
seu accusatoris. [l] Nō videat riuulos. i. abūdātiā
[m] Mellis et butyri. p mel q̄ sine labore bouum per
apes efficit: z per butyrum q̄ labore bouano de lacte ex
trahit: intelligit oē bonū delectabile q̄ bñ absq; labo
re bois. et etiā cū labore: z p hoc immūt q̄ peccō sit priuā
dus oi bono. [n] Luct q̄ fecit oia. i. oia pcā sua p
penā sequētē. [o] Nec tñ ꝓsumet. q. adhuc pena si-
bi i futuro refnaē. In hebreo bñ. Reddēs labozē z nō
gluniet. qđ exponit Ra. Sa. sic: Reddēs labozē. i. sub-
stātiā alioꝝ labore acq̄sitā quā abstulerat. ß cogit red
dere p penā i vidictā d⁹ inflictā. [p] Iurta multitu
dinē. hic ꝓnr onđit cozrñdētiā pene ad culpā. d. iurta
multitudiem ad iuētionū suaz. i. malicia z̄ q̄s cogitauit
[q] Sic et sustinebit. penā cozrñdētē: vñ subdit.
[r] Oñ ꝓfringēs. p violentiā. [s] Rludauit paupe
ris domū. p rapinā. [t] Et nō edificabit. eā. q. nō resti-
tuit ablata et dānū illatum. [v] Nec est saciatus vē
ter eius. q. plus vellet rapere si posset: et sc̄ptur pena
rñdēs. [x] Et cū bñerit q̄d cupierat. amplē desiderā-
do. [y] Possidēn poterit. q. violēt auferet ab eo z
Nō remāsit d cibo ei⁹. i. de bōis suis alijs nō distribuit

[a] Propterea nihil remanebit. sed totum auferet.
[b] Cum satiatus fuerit. i. plenus bonis ab alijs raptis.
[c] Artabit. loquitur ad similitudinem illius q̄ nimis co
medit. et sic artatur intra pellem ventris que nō pōt vl-
tra extendi: inde tūc causant torsiones z volozes: et sic tz
les rapine vertunt in dolorē raptoris
iudicio dei punien-
tis. [d] subdit.
[d] Etiā implea
tur venter ei⁹. i. vti
nam veniat ad ter
minū in q̄ de⁹ irre-
pabilit punitat euz
iō subdit: [e] Et
pluat sup illū belli
sui emittēs sup eū
penā inabundan-
tia sicut de celo ca-
det pluuia. [f]
Fugiet arma. Hic
ꝓfr ponit sopbar
illud i q̄ puenichat
euz iob de punitiōe
impij⁹ morte. di.
Fugiat arma fer-
rea. i. penalitates p
sentis vite q̄ feriūt
visibilit z ō prope.
[g] Et irruet in ar
cū ereū. i. in penas
geherme q̄ feriūt in
visibiliter z alōge:
q. impius in p̄sēti
tas nō ꝓsiderat
futuras p diuinaz
sententiam.
[h] Educt⁹ et egre
diens. loquit de di-
uina sententia ad
modū z arcus: qui
q̄diu ē i foculo ab-
scōdit⁹ ñ pauit: sz
solū q̄n educit: sic diua sua q̄ ē mō q̄si absc̄ódita: a futuro
iudicio manifestabit⁹ p effect⁹: iō subdit. [i] Et fulgu-
rās in amaritudine sua. i. i amaritudic pene p eā inflicta.
[k] Uadet z veniet sup eū horribiles. i. demones q̄z ptāi
tradet [l] Oēs tenebe absco. sc̄ i occulta⁹: q. tenebe in tio
res z extiozes q̄ crāt i inferno: mō ñ ꝓsiderāt ab ipio. [m]
Deuozabit eū ignis q̄ nō succēdit. i. ignis gehenne. vt di
cit hō glo. hebraica: [n] Qui ñ succēdit. huano studio. ß
diuo ꝓm illud Esa. xxx. Ptat⁹ hī sicut torrēs sulphuris
succēdes eā. [o] Affliget relic. in tabz. suo. i. loco iser
ni sibi reputato a q̄ nulla ē redēptiō: iō dic: Affliget re
lictus. absq; spe liberatiōis. [p] Reuelabūt celi iniqui-
eius. q. in iudicio futuro vtute dei oia pcā reuelabunt.
[q] Et terra ꝓsur. aduer. eū. ℣ q̄ dr Sap. v. Pugnabit p
eo orb terraz ℣ insēsatos [r] Aptū erit germē dom⁹ illi⁹
i. dānatio filioꝝ suoꝝ pctm ei⁹ imitāciū ad, ꝓpte dānatio
nis augmētū q̄ reformidās diues epulo in inferno posi
tus desiderabat ne fres sui illuc venirēt post ipz. vt habē
Luce. xvi. Ulti. cōdudit sopbar. d. [s] Hec ē ps bis
impij. i. eius dānatio. [t] Et hereditas vbozꝝ ei⁹. quaz
acquisiuit sibi p̄z opibus et sermonibus.

[xxj.

[a] Respondēs aūt iob. Hic consequenter ponitur ip
sius iob rēsponsio. Circa quā pcm primo alioꝝ
attētionē. et sc̄do p̄sequitur suam intentionez:
ibi. Quare ergo: Circa primū dicit. [b] Audite queso
videbatur em ia sopbar in parte conuersum. ideo pete
bat audientiam vt perficeretur eius conuersio ad. verū a
tem. et etiam alioꝝ iudeo subditur. [c] Et agite pen
tentiam sustinctc me vt et ego loquar. quasi di. ñ vba sue

rationabilia recipit: et si irrationabilia videtur: qđ non fecerāt amici iob. vñ subdit. ¶ d Nūqđ ō boiem disputatio mea est. q. d. nō: prium em̄ bois ē vtr̄one. t p ons in disputādo rōnabiliter loq̄t: et rōe assentire. quod nō fecerāt amici iob. q: ꝑba eius rōnabilia nō receperāt. et ꝑ bis iniuriosis magis q̄s roīb⁹ cū impetuerāt: ō subdit ¶ e Et nō meri. de bea⁹ tristari. q. d. i mo merito contristor: de mō ẋo disputādi. ¶ f Attendite me rōnabiliter t pacifice.

¶ g Et obstupescite. hoc dicit: q: i fin dictur? erat ō futuro iudicio: q⁹ dz esse oib⁹? cā stupor? t timor? et iust?: vñ sb dit. ¶ h Ego quā to recordar? fuero ptimesco: no in me lateat aliqđ tñ c pu nicndū. ¶ i Et cō cutit carnē meam trem or. q: passiones et mor? mētis redūdāt? corp⁹? et tenius. ¶ k Quare ergo ꝛc. Postq̄ iob ꝓmiūt attento nē hic ꝓ̄r. ꝓsequitur suā intentiōez t scdo et dictis infert triplicē ꝯclusiōnē ibi. Certe nouit. Circa ꝓmū declarat intētū: ꝓmo p. ꝓsperitatēs malorū. scdo sil⁹ aduersa et. ꝓspera eoz ibi. Quotiēs lucerna. ꝓmo in duas. q: ꝓmo declarat intentionē suam. scdo remouet duplicē obiectionē ibi: Qui dixerūt. Circa ꝓmū sciendū: q⁹ sopbar ō iob arguendo dixerat q⁹ ꝓsperitates impior⁹ i ꝓsenti sunt ita breues: q⁹ sunt nulle? mometā: q⁹ excludit p expictiā. di. ¶ k Quare g̃ impij viuūt. l. diu fim̄ cursū siue complexionis. ¶ l Subleuati sunt. ad statū honoris. ¶ m Cōfortatiq̄ diuitijs. ita q⁹ pp diuitias suas nō timent ab bono: ꝛc nec: t. q: nō solū ꝓsperanť in ꝓpria ꝑsona. sed etiā in sibi ꝓiūctis subdit. ¶ n Semen eoz ꝓmanet. l. multo tpe. ¶ o Coꝛā eis. i. ipis viuētib⁹? videlicet? t gaudentib⁹? ¶ p Dom⁹? eo. secy. sūt ab eē. p Et pacate. ab itra. q: nō est ibi discordia. ¶ q Et ñ est virga dei. i. afflictio eis imissa desup a deo. ꝓ̄r. ꝓsequit. ꝓspe ritatē eoz magis in spāli. ¶ r Bos eoz. ꝓcipit. diuitie em̄ antiq̄. p maiorē parte erāt i animalib⁹?. inter que bues multū reputabāť pp carnes t pelles. t agriculturā. quorū describit hic multiplicationē. d. /// r Bos eoz. ꝓcipit. vacca. q: bos ē cōis generis: et p hoc excludit sterilitatē. ¶ s Et nō abortit. añ ꝓū sicut aliq̄ ꝓtingit. ¶ t Vacca ꝓpit. facilē absq; periculo fet? et mñs. ¶ v Et nō est ꝓuata fetu suo. q̄ p nutritionē reducāť ad debitū robur et augmētū. et sic tollit dicte multiplicatōis impedimētū: t q⁹ dem̄ ē ex bonis? itelligēdū ē dono alijs animalib⁹? t q: ad ꝓsperitatē tpalē nō sufficiūt diuitie nisi assit vita iocunda i se. t i amici?: ō subdit. /// r Egrediūt. l. ad spaciandū Quasi greges pueri eoz. ō subdit. ¶ y Et ifates eoz exul. lusib⁹?. t sicut pueri ducūt vitā iocūdā: sic t ꝑes t adultri: ō subdit ¶ a Tenēt tympanū ꝛc. t ñ solū bicm̄ tpe ¶ logo: t ō subdit. ¶ b Ducūt in bonis dies suos. i. totū decursū vite sue. ō subdit. ¶ c In ꝑcto ad infernā descendūt. i. ad sepulchra. ita q⁹ mē ꝓsperitatē t sepulchra eoz manentia inducunt eis aliq̄ aduersitates. ista ät p expictiā videtur aliq̄ ꝓtigē ipis. t p hoc excludit dem̄ sopbar. l. q⁹ ꝓsperitas malo. ī pñti ē bremis: t cito tollit. ꝓ aduersitatez supueniēte ēt i pñti vita: ꝓbat et declarat. ꝓ positū iob. l. q⁹ ꝓsperitas b⁹ vite ñ ē ꝓmiū vtut?. nec aduersitas sp est pena pcti ꝓcedēt?: ¶ d Qui dixerūt. Hic remouet duplicē obiectionē. q: posset aduersari? dicē. ꝓsperitas talij ꝓp hoc duravit vsq; ad mortē. q: in. ꝓsperitate sua ꝑuersi sūt ad deū: ō excludit. d. /// Qui dixerūt deo recede a nobis. reprehensiones ei⁹ p viros scōs vel p inspirationes interiores a se repellēdo: et et deū vbis t factis ꝓtēdēdo: ō subdit ¶ e Quis ē oipotens ꝛc. q. d nō. ꝓdest si ora. cū b⁹ ꝓprie dictū ō ipus negātib⁹ deū bñe. pui dētiā ō fact⁹ bumāis. q: sic orationes ad deum directe nō valerēt. /// f Derūtñ. Hic remouz scdam obiectionē. q: dicere et aliquis. ercq̄ ꝓsperitas ita cōtingit malis. sicut t bonis fm te nō vñ aliq̄ rō. quar bō debeat declinar a malo: hoc remouet. d. Derūtñ q: nō sunt in manu eoz bona sua. bona em̄ tpalia q̄ habent impij dicūť nō ee in manu sua. i. in ptāte. q: ꝓnt ab eis auferri violenter. sed bona spūalia q̄ sunt in vtuosis: nō ꝓnt ab eis auferri p violētiaz: t iō ꝓprie sūt in ptāte sua. t iō dicit iob. q: bona q̄ ḡrūt ipi sūt tm̄ tpalia q̄ sē auferibilia. ¶ g Cōsiliū impior⁹ alis fnia lon. sit a me. p quā volūt a deo recedere: et p b excludit obiectio p dicta. q: bona spūalia nō eqlit bñt ab impijs? iust?: t q: sunt vere t pfecte bona iō recedādū est a pcto ne p dātur. ¶ b Quotiēs. hic ꝓ̄r iob declarat ꝓpositū p aduersitates t ꝓsperitates sil⁹ impior⁹: t facit tales rōnes. mali in hoc mūdo aliq̄ñ ꝓsperanť in tota vita sua. t aliq̄ñ tribulant? igit talis diuersitat circa istos impios p ꝓsperitatē: t illos p aduersitatē ostendit manifeste q⁹ ꝓsperitates huius mundi non sint ꝓmia virtutuz et aduersitates pene peccatorum. Hec pōtest dici q⁹ hec diuersitas contingat ex ignorantia ipius dei. cuz omnia cognoscat perfectissime. ex quo sequitur q⁹ omnia talia que videntur inordinata: reducentur ad ordinem debitum: fm dispositionem sue sapiētie: quod declarabitur in futuro iudicio. quia talis reductio non apparet in ꝓsenti: huius reductionis. ꝓmo ostēdit flagellationem aliquorum impiorum in ꝓsenti vita quia satis diffuse ostenderat ꝓsperitatem aliquorū impiorum per predicta. secundo ostendit dei scientiaz attingere ad omia abi. Illunquid deus. terao p modū cuiusdam replicationis breuis resumit quozūdā impior⁹ ꝓsperitatē et alio⁹ aduersitatē: ubi. Iste monet. Circa ꝓmū dicit. ¶ b Quotiēs lucerna impior⁹ extinguet. q. d. multotiēs ꝓtigit q⁹ eoz ꝓsperitas destruit ¶ i Et supueniet eis inundatio. i. forte t ꝓtuosa tribulatio ad modū aq̄ inūdātis. ¶ k Et volores diuidet. i. distribuet ipius? t eoz filijs. ō q̄b⁹ dicta. ¶ l Erūt sicut palee. i. tribulationi nullo mō poterunt resistere.

pniam: Sustinet me vt et ego loq̄r: et post mea si videbitur verba ridete. ¶ m Nūqđ ꝓtra hominē disputatō mea est: vt merito nō debeā contristari: Attendite me et obstupescite et supponite digitum oꝛi vestro. ¶ n Et ego quā to recordar fuero ꝓtimesco et concutit carnem meā tremor. ¶ o Quare ergo impij viuunt: subleuati sunt: ¶ p fortatiq̄ diuitijs. ¶ q Semē eoz ꝓmanet coꝛā eis: ꝓpinquoz turba et nepotum in conspectu eoz um: ¶ r Domus eoz secure sunt: ¶ s et pacate: ¶ t nō est virga dei sup illos. ¶ u Bos eoz cōcepit. ¶ v nō abortiuit: ¶ x vacca pepit. ¶ y nō est ꝓuata fetu suo. ¶ z Egrediūtur quasi greges paruli eoꝛum: ¶ a et infantes eoꝛum exultant lusibus. ¶ b Tenent tympanum et cithara et gaudent ad sonitum oꝛgani. ¶ c Ducunt in bonis dies suos: ¶ d et in puncto ad infernā descendūt. ¶ e Qui dixerunt deo: recede a nobis: et scientiam viarum tuaruz nolumus. ¶ f Quis est omnipotens vt seruiamus ei: ¶ g Et quid nobis prodest si oraverimus illum: ¶ h Verūtñ quia nō sunt in manu eoꝛ bona sua ¶ i consilium impioꝛ longe sit a me. ¶ k Quotiēs lucerna impioꝛ extinguetur: ¶ l et superueniet eis inundatio: ¶ m et dolores diuidet ira sua. ¶ n Erūt sicut palee añ facie vēti: et sicut pagina quā tbo dispgit.

[a] Deus seruabit filios illi⁹ vlo rē p̄ris: [b] et cū reddiderit tūc sciet: [c] videbūt oculi ei⁹ intfe ctionē suā: ⁊ he furore oip̄otēs bibet. [c] Quid.n. ad eū pti net de domo sua post se: ⁊ [f] Et si numer⁹ mēsiuz ei⁹ di midiet. [g] Nūqd deū docebit q̄spiā sciaz [b] qui excelsos iudi cat: [i] Iste morit robustus ⁊ san⁹ diues ⁊ felix [k] viscera ei⁹ plena sūt adipe: [l] ⁊ medullis ossa illi⁹ irriganť. [m] Alt⁹ vo [n] morit i amaritudie aie sue [o] absq; vllis opib⁹: [p] ⁊ trī simł i puluere dormiēt: ⁊ vermes op̄ient eos. [q] Certe noui co gitatiōes vias: [r] ⁊ sñias īme iniās. [s] Dicit.n. Vbi est d⁹ m⁹ pncipis: [t] et vbi tabernacula ip̄ioz. [v] Interrogate quēlibet de viatoribus: [x] et hec eade[m] illū itelligere cognoscet. [a] Quia in die pditionis [b] ducit malus: et ad die furoris ducet. [c] Quis arguet coraz eo vias eius: [d] et q̄ fecit q̄s reddet illi: [e] Ipse ad sepulchra ducet: ⁊ in cōgerie mortuoz vigilabit. [f] Dulcis fuit glaries cocyti: [g] ⁊ p⁹ se oēm hoiez tra het: [h] ⁊ ante se inumerabiles [i] Quō igit̄ p̄solamini me fru stra [k] cū risio vīa repugnare

[a] Deus seruabit filios illi⁹ vlo rē p̄ris. i. puniēdo ei⁹ filios facit dolere patrē: ⁊ sic videbit ei dolo: ē non solū mō in se sed in p̄sonis cōiunctis. [b] Et cū reddiderit. hāc pnā, p culpa. [c] Tūc sciet. q̄ filij sui puniūtur, p peccato suo: q̄ pena tp̄alis bñ ⁊ iuste iligit filius p peccato patr̄. [d] Videbunt oculi ei⁹ interfectōez suā. sicut filij sedechie regis fuerūt infecti in oculis ei⁹ vt babet. .iij. regum. xv. ad aggrauādū suū dolorē. [e] Quid enī ad eū pti. de. sua post se. i. post morte suaz q. d. si filij eius fuissent afflicti post mortē eius ex hoc nō aggrauaret dolor ei⁹: q̄ nō sentiret. [f] Et si numerus mensiū ei⁹ dimidiet. a. si vita eius breuiet post mortē eius non sentit: ꝙ tñ sensit cum esset viuēs ⁊ morere tur: hoc sequit matīe et dictis amicoz iob q̄ dicebant nihil de homie remanere post mortez. [g] Nūquid deū. Hic ondit q̄ diuersitas p̄dicta circa ip̄ios. d. nō puenit ex dei ignorātia: ita q̄ cognoscat impietatē alicuius: et sic eā aduersitatib⁹ in p̄nti puniat: alioz autē ignoret: ⁊ sic eos in, p̄speritatib⁹ dimittat: q̄ oia nuda ⁊ apta sunt oculis eius: ⁊ hoc ē qđ dicit. [g] Nūqd deū quispiā docebit scientiā. q. d. nō: q̄ eius scia sit infinita: ⁊ p̄ ꝑñs se extendit ad oīa. [h] Qui excelsos iudicat. ita q̄ nulli⁹ quātūcūq; potēs pōt subtertrudere iudiciū eius. [i] Iste morit. Hic ostenit reprobos diuersitatē, p̄speritatis ⁊ aduersitat̄ circa ip̄os. d. Iste. q̄uis sit impi⁹. [k] Morit robustus ⁊ san⁹ diues ⁊ felix. i. pmanens in potestate et sanitate et diuitijs ⁊ iocūditate vsq; ad terminū vite sue. [l] Viscera eius plena sunt adipe. adeps generat̄ ex abūdantia nutrimēti. ⁊ p hoc designat metaphorice: q̄ iste nō solū habuit diuitias ad sufficientiā: sed etiā ad superabūdantiā. [m] Et medullis ossa illi⁹ irriganť. p ossa intelligit fortitudo ⁊ p hoc designat q̄ iste fuit roborat⁹ et suffultus autūlio multoz. [n] Alius vo. in impietate similis p̄dicto. [o] Morit i amaritudine anime sue. q̄ nō potuit ad hoc qđ desiderabat ptingere: vel i dolorib⁹ ex infirmitate, puenientib⁹. [p] Absq; vllis opibus. ita q̄ aduersitatem sustinet ab intrinseco: [q] Et tamen simul in puluere dormi. ita q̄ ętum ad corpus inter eos nulla erit differētia: ⁊ ex hoc colligit q̄ ista diuersitas p̄ diuinā sapientiā in futuro ad ordinē reducēt. [r] Certe noui. Hic ex p̄dictis iob concludit triplicē cōclusionē. prima est de sua innocentia quā amici impugnabant: p hoc q̄ erat a deo afflictus tanq̄ impi⁹: q̄ iob manifeste declarauerat: q̄ ꝑspicacitees dei⁹ viter nō sunt p̄mia ⁊ virtutū nec aduersitates pene peccatoz: ⁊ ideo cōcludit. [s] Certe noui cogitationes vestras. quib⁹ indicastis in cordibus vestris me ꝓpter impietatē afflictū. [t] Et sententias contra me iniquas. hoc idem exten⁹ p modū sententie, p̄ferendo ideo subditur: [u] Dicitis enim vbi est domus principis. id est iob qui in principatu sedebat. [x] Et vbi tabernacula impioz. id est filioz iob. q. d. ista sūt, ꝓter peccatū iob annihilata. [y] Interrogate. hec ē specialis cōclusio que fit de futuro iudicio: q̄ sicut declaratū ē alicui impu vsq; mortē naturalē durāte in, p̄speritate tempali: ⁊ ideo cū dedecus culpe non remaneat sine decore iusticie: sequit: q̄ in futuro puniant: et hoc ē qđ dicit. [y] Interrogate quēlibet de viatoribus. i. de illis qui nō ponūt finē suum in bonis tēp̄oralib⁹: sed per viā bui⁹ vite transeūt ad terminū felicitatis future. [x] Et hec eadem. q̄ dixi de futuro iudicio. [y] Illuz intelligere cognoscet. ⁊ talib⁹ ē credendū: qui p̄auis affectiōibus ⁊ actibus nō bñt intellectū obscuratū. vñ subdit: [z] Quia in die p̄ditionis. i. in tp̄us futuri iudicij ⁊ supplicij. [a] Seruat malus. i. reseruat̄ fm ordinē diuine iusticie: q̄ nō abutit̄ tp̄ali, p̄speritate. [b] Quis arguet coraz eo vias ei⁹. q. d. ita fuit obstinatus in malo dū viueret: q̄ nullus audebat eū arguere de ꝑuersis ⁊ eius correctiōe. [c] Et que fecit q̄s reddet illi. q. d. deus solus. f. qui pōt punire eū post mortez de malis q̄ fecit in vita p̄nti: ideo subdit: [d] Ipse ad sepulchra ducet. i. ęternā cozpus mortuū sepeliat: tñ aia que mortalis est vigilabit: ⁊ in illa punietur: ⁊ post resurrectiōz in aia et corpe simul: ⁊ q̄ in inferno nō solū punit̄ homo p̄ peccatis, p̄priis: sed etiā alioz quib⁹ in malis cōsilium vel auxilium p̄stitit: ideo sequit: [e] Dulcis fuit glaries cocyti. fm dicta poetaz: cocytus fingit̄ infernalis fluuius: in quo cruciant̄ aie impioz. ꝙo interpret̄ luctus: glaree autez fm aliquos sunt lapilli qui trahunt̄ a flumine: fm alios sunt immundicie que trahunt̄ in fluminis supficiem: et fm vtrāq; significatiōnē glarie cocyti dicunt homines impy: qui ad pnā inferni videnť p̄ensile. ⁊ tpe iob currebat istud p̄o puerbio. Homines impy vocabant glarie cocyti sicut mō tales vocies dicūt stipule inferni. est igit̄ sensus. [f] Dulcis fuit glaries cocyti. i. ipius dū viueret fuit amicabilis ⁊ fauorabilis hominib⁹ impijs. [g] Et post se oēm hominē trahit. i. post mortē eius de oni statu hominū aliqui descendūt ad infernū. [h] Et ante se inumerabiles id est ante mortē eius multi valde iam descenderant. hoc autez dicit̄ ad augmentū pene eius: q̄ sicut felicitas cuiusliber beati auget̄ ex soiectate alioz beatoz: sic ꝑna cuiuslibet damnati ex soiectate alioz: et maxime qñ fuit fuit̄ ipsoz. [i] Quō igit̄. hec est tercia cōclusio p quā euacuat amicoz iob. p̄missio: qui p̄mittebant ei tēp̄oralē felicitatē si se emendaret dicit igit̄: Quō igit̄ cōsolamini me frustra. de felicitate tēp̄orali mihi affutura. [k] Cū respōsa vestra repugnare ostēā sunt veritati. q. iob sufficieter ostenderat q̄ talis felicitas non est p̄mium virtut⁹ vt iste fu; ponebant.

In capi. xxj. vbi dicit in postil. Jdeo subdit: Et agite penitentiā. suffinete me. Addatio. j.

Hi in translatione nostra dicit: Et agite penitentiā. in hebreo habetur sic. Audite quelo sermones meos: ⁊ sic hec cōsolatio vestra: cui? sensus est: nā ci iob qui spectabat ab amicis cōsolari: inuenebat tamē oppositū in verbis eoz: ideo petebat ab eis vt audirēt sermones suos: quā audientia reputaret ad suam consolationem.

z hoc ē qđ dicit: Et sit hec ꝓsolatio vestra. q. d. et quo me nō ꝓsolamini in verbis vris: saltē ꝓsolamini me audiēdo verba mea de quo subdit: Sustinete me vt ego loquar. et si forte diceret sibi q ꝗ qđ ꝑt ebat erat incōueniēs. posset ēm loq multa irrōnabilia seu absurda: q̄ merito nō erāt sustinēda: iō subdit: Et post vba mea si videbit ridete ꝛc.

In eodem. c. vbi dicitur in posth. Bos eoꝝ concept.

Additio. ij.

VBi in translatiōe nr̄a dicit: Bos eoꝝ cōcepit et nō abortiuit. in hebreo habet: Bos eoꝝ ipregnat z nō excludit z est sensus: nā fecunditas aialiū per coitū generāndi porest imp̄diri ex ꝑte maris: qñ semē nō ꝓgnat in vtero: ad qđ remouendū dicit: Bos eoꝝ impregnat z nō excludit. l. semē extra vterū sillter impedit fecūditas ex ꝑte femie p abortum z hoc remouet. d. Et vacca ꝓpit. l. sine abortu: z sic nō est priuata fetu suo: z fm h accipit ꝓprie bos ꝑ mare: sicut vacca ꝓpr femia ꝛc.

In eodem. c. xxj. vbi dicit in posth. Interrogate. hec est secūda cōdulio.

Addition. ij.

Cūm q posthllato exponit istū versum. l. Interrogate quelibz de viatoribꝫ. Job intēdebat mouere socios vt interrogarēt illos qui ꝓ via bui? vite trāsiūt ad terminū future felicitatis: vt ab eis cognosceret veritatē de futuro iudicio: quib? viatoribꝫ dicit cē credendū eo q nō habēt intellectū obscuratū ꝓ rauis actib? z affectiōibus que quidē exꝓsitio nō videt cōsona rōi nam aut viatores isti quos dicit interrogādos sunt ia in alia vita: z sic nō ꝑtinent interrogari a nobis. Magnū. n. cbaos firmatū ēt inter nos et illos. teste vitate: Luce. xvj. c. vñ d cursu cōi nec ipi ꝑtinent nos auisare: nec nos illos interrogare: z sic frustra diceret iob. Interrogate quelibz de viatoribus. si aūt isti viatores de quib? loquit sunt adhuc i statu bui? vite: tūc tales de lege cōi nesciūt vtz trāsituri sunt ad terminū felicitatis vel nō: silr nec nos scim? de ipis an sunt trāsituri ad felicitatē nec ciā tales ꝓ naturalē rōnez seu ꝓ experientiā sciūt die iudicij de quo hic agit esse futurū cū hoc nō habeat nisi ex diuina reuelatiōe: vñ incōueniēter diceret: Interrogate quelibz de viatoribus. hodie ēm iam fide xpi ꝓ orbē ꝑdicata z diuulgata nō quilibz viator sat seu credit die iudicij generalis fore: vt ꝑz de multitudine paganoꝝ z hereticoꝝ hoc negantiū. Quidā aūt dicūt q ꝗ qđ dicit: Viatores. intelligēdi sunt illi qui hac vita vtunt nō vt termino: fm vt via: z sic ꝓ tales viatores intelligitur iusti viri: fm nec hoc videt sufficere ad intellectū bti dicti. Tū q tales homies nō sunt nobis cōiter noti q tales sint cū visus sit actꝰ ꝓprie volūtatis. vñ augu. ꝛ. d trini. Vti est assumere alicui. d. in facultatez volūtatis: et ideo ꝓ opatiōes exteriores alicui? homis q cadūt sub sensu nro no deueniūt ad verā cognitionē interiorius motꝰ volūtatis ipi? homis: in q̄ m otu interiori visus cōsistit. Tū q: tales etiā si cognoscerent nō sufficisset ad certificandū socios ipius iob de quesito: idem ēm iudicius esset de talibus apud aduersarios: sicut ō ipo iob: cum tā illi q̄ ille essent vni? opionis seu secte apud eos: z sic nulla certificatiōez adderent in hoc sup dictū ipi? iob. Unde ad verū intellectū bui? dicti babendū quod pōderare videt in hac disputatione: vt post patebit: ad hebrayce līe veritatē recurrendū ē vbi sic habet. Jnterrogate viatores. z sig eoꝝ nō ignoretis. cui? sinia ad ꝓpositū tale cē videt. nam viatores hic vocat istlites: qui exēites ab egypto z ad terram ꝓmissionis ꝓgentes legem diuinā in via susceperūt. quaz viam longo tpe cōtinuantes in deserto viatores ꝑtinent dicti tanq̄ non bnites quietam mansionē. qui quidē viatores multa signa z portēta in eadē via a deo habuerūt. silr diuinas reuelatiōes ad diuinā prouidentiam. de bonis actib? pertinētes: vñ talibus merito de hac materia ē credendū. nam isti de supnaturalib? fuer ūt illūinati. quoꝝ doctrina ꝓ signa ꝑdicta fuit cōfirmata. vñ iob in veritatē sue fidei de die iudicij seu d remuneratiōe futura assigna bat testimoniū viatoꝝ ꝑdictoꝝ in quoꝝ ꝓpheticis scripturis multa de hoc tradunt: z ideo dicebat. Jnterrogate viatores. q. d. q̄ ista non ꝑtinent cognoscī ꝓ rōnez nāle nec ꝓ experientiā in hac vita acquisita. idcirco interrogādi sūt illi viatores q̄ reuelatiōes supnāles de talib? z signa ꝓfirmātia suā doctrinā a deo būerūt: z fm hanc suaz tolli pōt quedā obiectio: q̄ in hac disputatiōe iob cū amicꝭ aim pulsat. l. quō amici iob tāq̄ heretici seu infideles reputant: et ꝗ remuneratione futurā vident negare. vita. n. futura: silr resurrectō mortuoꝝ de articulis fidei sīt: q̄ notitia nō pōt bū ꝓ inq̄sitiōez nālis rōnis nec ꝓ experientiā in hac vita: nisi solū ꝓ diuinā reuelationē: ipi tñ nō legunt būisse ꝓpheticas reuelatiōnes: nec int̄ ꝓbas fuisse: vñ excusabiles vident de hoc ꝙ talia nō crederēt: vñ aplūs ad Ro. x. Quō credēt ei quez nō audierūt: quō audiēt sine ꝑdicante ꝛc. Quapropꝛ iob aduersarios remittebat ad ꝑdictos viatores: qui ōtalibus erāt supnāliter eruditi: quoꝝ doctrina ꝓ signa q̄ nō nisi diuinit? fieri possunt erat ꝓfirmata: z hoc est qđ dicit: Interrogate viatores et signa eoꝝ nō ignoretis ꝙ qđ patz ꝙ aduersarij hanc ꝓbationē nō admittētes excusabiles nō erāt ex quo poterāt hic eruditionē illā a ꝑdictis viatoribꝫ ꝑcipere cū in locis nō valde remotis cōmorarent: q̄z bus ēra iob erat de quicunis aram q̄ est mesopotamia in qua terra habitau erūt abrahā z nachor frater eius: cui? ꝓmogenit? erat bus: vt ꝑz gen. xxij. de qua terra erat iob: vt patz in ꝓncipio bui? libri similiter et bus erat secūd? genitus nachor: vt ꝑz ibidē a quo. l. bus descēdebat heliu: z ideo dicit bustites. balaam etiā qui multū ꝓbauit de statu populi israheliticī vt ꝑz Nume. xxiij. erat de mesopotamia ex quo ꝓcessu mendū est: q̄ isti multa poterant scire de gestis populi israhelitici: z de reuelatiōnib? z signis q̄ illis fuerūt facta. gesta. n. moysi z etiā iosue multū erāt famosa: vt i multis locis sacre scripture habet. Si aūt dicat q etiā filij israel transcūtes ꝑ desertū de quibus fm hanc expositionē hic fit mentio ista nō credebant saltem explicite: imo ꝑ ꝓphetales ꝓmissiones z cōminationes ad obseruantiaz legis ducebant: vt ꝑz deut. xxviij. z in multis aliis locis: dicendū est: q hoc erat tantū quātū ad simplices z vulgares: qui cōpant puero sub ꝑdagogo existēti: vt ad gall. iiij. nō aūt ꝑfectum ad ꝓbas et viros ꝑfectos de quibus hic intendit. l. ꝑ quos signa fiebāt de quibus dicit: Et signa eoꝝ nō ignoretis. z ideo i hebraico nō dicit. Jnterrogate quelibz de viatoribꝫ: sed interrogate viatores: vt non referat hec interrogatio ad omnes viatores illos: quoꝝ maior pars erāt simplices z vulgares: fm tantū ad illos viatores ꝑ qs signa fiebant: vel ꝙ hoc dicit: Et signa eoꝝ. intelligitur figure sub quibus in lege mosaica veritates inuisibiliuz tradebātur. vnde ꝓma coꝝ. x. ca. Omnia contingebāt eis in figura. vnde in hoc ꝙ dicit: Signa eoꝝ nō ignoretis. innuit ꝙ intelligebāt figuras traditas in scripturis illoꝝm viatoꝝ: in quibus ꝓmia et punitiones future vite significabant ꝛc.

Replica.

IN ca. xxj. vbi dicit: Interrogate quelibz de viatoribus. qđ exponēs posth. l. vocat viatores qui ad terminū felicitatis referunt viaz et cursum suū recta rōne: z hos dixit iob interrogandos ꝛc. hoc autem dictum burgēn. dicit rationi non consonare ex motuis invalidis z fundamento ruinoso cui innitit: aliter hunc passum exponendo. ꝓmū patet: nam arguit contra posth. et disiunctiua dicens: illi viatores aut sunt in ꝓsenti vita aut in alia: si in alia: sic inquit ab eis nihil possumus scire sicut certum est de cōmuni cursu: immo apud doctos moꝛtui non dicūtur viatores: nam illi soli viatores dicūtur qui sunt in via z statu merendi respectu beatitudinis essentialis qualiter sunt non defuncti: z ꝗuis illa secūda pars disiunctiue cōmuniter nō concedāt: tamē ipse burgēn. circa eius falsitatem labo: at vsq̄ ad assertionē erroꝝ inclusiue: dicit ēm ō illis i alia vita positis: q̄ ipi nō possunt nos iuuare: nec nos illos. ꝓmū est ꝓtra fidē z vsum ecclie cat holice q̄ fm augu. z alios sanctos doctores: ideo celebrat sanctoꝝ festiuitates: quia credunt sc ipsoꝝ intercessionibus adiuuari. secūdū similiter est ꝓ patrim

ecclesie sacrosancte: q̃ idcirco orat p defunctis quatenus indulgẽtiã pijs supplicationib⁹ 2sequant. De resurrectione. cũ cũ amicis iob videant̃ errone⁹ sentire q̃ putãt cũ burg. defunctos a nob iuuari nõ posse: ita cũ arguit .ij. Mach. xij. Nisi cũ eos q̃ ceciderãt resurrecturos speraret supfluũ vtq̃ et vanum orare pro mortuis ꝛc. cũ postilla. igit̃ 2cedo aliã partẽ diuisionis videlicet q̃ viatores hic intelligunt recta rõne precedẽtes q̃ viã huius vite ad terminum: dicens. n. viator: ꝟ rectã rõnẽ sequẽs viã rectã ꝛ terminum felicitatis future actib⁹ virtutũ cozrñdẽtẽ: põt certificare amicos iob in hoc errore receptos: quasi p̃miũ virtutũ et penã pcõ. tñ i hac vita putẽt: et nõ in futuro sint expectãda. Dicit igit̃ errates remittũt ab ipso iob ad tales viatores recta rõne vtẽtes q̃ interrogati oẽs rñdebũt q̃ cursus b⁹ vite est pp finẽ gra cui⁹ oia fiunt. ſ3 opa virtutũ nõ fiũt gra tpalis remissi in relatione ad aliq̃ melius. qõ etiã sm purũ pbm in hac vita van nõ pot vt pbat burg. ſ. in pri ma additiõe b⁹ libri. Quo ad scõz q̃ videl3 fundamẽtũ crpsitiõis burg. ruinosũ sit. p3: q2 fundat se suplitera hebraica que h3 vt dicit: Interrogate viatores: ꝟ signa eoꝝ nõ ignorẽt. d. filios isrl̃ dimisino di viatores p desertũ. q. xl. annis trãsierunt p desertũ: ꝛ multa signa a deo acceperũt. Sed hoc fundamentũ vt dixi ruinosum est. primo q2 filij israhel p desertũ fuerũt pcti? vagabundi duratores q̃s viatores in q̃ nõ solũ simplices sed et eoꝝ pncipes oberrabãt. vt p3 ad aq̃s Ꝺdictiõis in quibus errores penã etiã inoyses terrã promissionis intrare nõ est promissus. vt p3 deut. xiij. exod. xxiij. ꝛ alijs murmurationib⁹. et i fabricatione vituli. vñ ꝗuis alĩ quãdo erãt viatores versus terrã promissã: ad cui⁹ figurã et tẽdẽtes ad terrã viuentiũ deuius error adducit: et sic sm modũ loq̃ndi dicti: nõ recta rõne incedẽtes pcti? dicẽdi sunt deuiãtes q̃ viatores. pr̃ie loquẽdo: Hec illi. sed ite tã⁹ viatores interrogãdi sc. pter signa eius fcã. q2 vt dicat bur. ſra hebraica h3. Et signa eoꝝ nõ ignorẽt. ſtãte. n. ſra hebraica sic p signa acapiũtur rõnes viatoꝝ. ſ. descripto⁹ sm postil. q2 oẽ signũ ẽ ad aliq̃d signãdũ instituti: vt dicit b⁹ aug⁹. j. de doc. xp̃iana. ⁊ oes igit̃ taliũ viatoꝝ sc signa q̃ annis iob ignorare nõ debuerũt. ſcdo et fundamẽtũ burg. ruinosũ est. q2 fundatũ sup opione in q̃ etiã facti vectores non pcodãt. ſ. q̃ tpe fuerit iob: q̃busda dicentibus q̃ fuerit tpe iacob: ꝛ post flagella duxerit dina filiã iacob in vroꝛe: de qua genuit filiã pulcherrimã q̃s duxit pbutipbar de qua venit asseneth quã duxit ioseph vroꝛe in egypto. vñ hebrei ercusant ioseph de matrimonio alie nigene. q2 ex pte matris eius fuit de sua gente. alijs dicentib⁹ q̃ fuerit tercia generatione p⁹ iacob: et sic fuisset tpe pssure filioꝝ israel in egypto: ꝛ hãc opionẽ recitat beatus aug⁹. xviij. de ciui. dei. c. xlvij. ꝛ sm vtranq̃ opionẽ fuisset añ trãsitũ filioꝝ isrl̃ p desertũ. quo igit̃ vera erat iob remisisse amicos suos ad id qõ nõdũ fuit ñ p modũ. pphie. q̃ modica tũc fidẽ amic⁹ suis fecisset. primo illã: alijs aũt dicẽb⁹ q̃ fuerit tpe iudicũ. et illius opinionis videt esse btus gre. in pin. moralib. sm quã opinionẽ factũ burg. bereat colorẽ. ſ3 ruinosũ est expositionẽ vera sacre scripture fundare super re sic opinabili ꝛ contemnere rationabilem postilla. expositionẽ cuius etiam rationes eius contra postilla. sunt inualide

Respondes aũt eliphaz themanites dicẽs. [b]Nũqd deo pot cõparari hõ: [c]etiã cũ perfecte fuerit sãe. [d]Quid prodest deo si iustꝰ fueris: aut q̃d ei cõfers si immaculata fuerit vita tua. [e]Nũquid timẽs arguet te? ꝛ veniet tecũ in iudiciũ: [f]et nõ oñsa sit veritati. Ca. xxij.

[a]Respondẽs aũt eliphaz themanites dixit. [b]Nũqd deo pot cõparari hõ: [c]etiã cũ perfecte fuerit sãe. [d]Quid prodest deo si iustꝰ fueris: aut q̃d ei cõfers si immaculata fuerit vita tua. [e]Nũquid timẽs arguet te? ꝛ veniet tecũ in iudiciũ: [f]et nõ ppter maliciã tuã plurimaꝝ ⁊ infinitas iniq̃tates tuas: [g]Abstulisti enĩ pignus fratꝝ tuoꝝ sine cã. [h]et nudos spoliasti vestib⁹. [i]Aquã lasso nõ dedisti: [k]et esurienti subtraxisti panẽ. Jn fortitudine brachij tui possidebas terram: ⁊ potentissim⁹ obtinebas eã. [l]Viduas dimisisti vacuas:

Non ens sequit̃ siquis nescit an sit transiturus ad ẽminẽ q̃ igit̃ nescit ẽminẽ. Nec scit̃ nos nõ scim⁹ sortẽ transitus ad terminũ: igitur a sortẽ nõ possum⁹ interrogare et instrui de termino. q2 ꝗuis verus viator: supra descriptus ignoꝛ an transeat ad terminũ filicitat̃: sat̃ ct recta rõne q̃ talis terminꝰ sit. pter quẽ verus viatoꝛ currit: i quo se nondũ esse cognoscat: ita cũ vulgo. que dscribit viatorẽ cũ p̃terenvitã viã. sibi cẽ non patriã attendit q̃ i delectationibus p̃ tercũtis seculi cor figere despicat ſ3 cẽ na pẽit: nõ dicit q̃ pueint. Nunq̃d solij filij isrl̃ p desertũ rl. annis. ppter peccata vagabũdi: tales viatores sũt cẽsendi. put burg. exponit: certe puri pbi ducti lumie recte rationis tales viatores exñtes: interrogati an p̃miũ virtutum solum expectẽt in p̃senti vita et non futura. sicut amici iob errãtes sensẽrũt: rñderent vtiq̃ sicut iob. bene cũ pensando dicta pboꝛ. ꝛ dicta coꝛ. compando: videre possumus et eis resurrectione futurã. put beatus augus. xxij. de ciui. dei. c. xxvij. oñdit et dictis platonis et poꝛphirij. ad tales igit̃ ꝛ quẽlibet aliuꝫ viatorẽ iob amicos suos et eoꝝ errores sequentes remittit et non solum ad iudeos.

¶ xxij.

Respondens aũt. Dic ponũtur .ij. replicationes amicoꝝ iob: ꝛ primo ponitur replicatio eliphaz. secdo ipsius baldath. xxv. sophar aũt contẽtus fuit rñsione iob vltimo posita. et io ꝺ ipm non replicat vltra. Circa primum primo ponitur ipsius eliphaz replicatio. secdo ipꝰ iob rñsio. c. xxiij. prima in duas. quia prio arguit iob de stultiloquio. secundo de multiplicia vicio: ibi. Abstulisti. Circa primum sciendum q̃ iob superius respondens eliphaz. xvj. c. dixerat. Etiã sic iudicat̃ vir cui⁹ deo q̃ modo iudicatur filius hominis cũ collega suo. Jrẽ ibidẽ dixerat Dec passus sum absq̃ iniquitate manus mee: ꝛ ꝺ his verbis arguit eum. d. ¶b Nunquid deo pot compari hõ: vt adducatur ad iudiciũ cum ipso de pari. sicut tu petisti. ¶c Etiã cum pfecte fuerit sc. h3 quãticunq̃ fuerit pfecta sciẽtia humana distat tñ in infinitũ a diuina: et ideo fatuum est: immo infanum. puocare cũ ad iudiciũ ¶d Quid prodest deo si iustus fueris. q2 nihil accedit ei de bonis humanis. ¶e Nũquid timens arguet te. accusans apud aliquẽ iudicẽ: ꝛ sic veniet tecũ ad iudiciũ vt petisti. quasi dicat non. ¶f Et non. ppter maliciã tuaꝫ plurimã. quasi di. q̃ factum est tibi meruisti: et non es ita innocens sicut dixisti. g Abstulisti. Dic consequenter arguit iob de multiplicia vicio: et primo ponit suam repꝛhensionem: secundo consultoꝛiam monitionem: ibi. Acquiesce ergo: Prima in duas. quia primo arguit iob de multiplicia vicio contra proximum. secundo contra deum ibi. An cogitas. primo igitur arguit iob de rapacitate dicens. ¶g Abstulisti enim pignus fratrum tuoꝝ quibus debebas magis compati. ¶h Et nudos spoliasti vestibus. id est parum indutos. qui dicunt̃ quo dammodo nudi. quia quod modicum est quasi nihil reputatur sm philosophum. ij. phy. quasi di. spoliasti illos modicis vestibus quas habebant. secundo arguit eum de defectu pietatis et in casu necessitatis. di.

¶i Aquam lasso non dedisti. ad eius refocillationem.

¶k Et esurienti subtraxisti panem. q2 non darc in tali casu est subtrahere. propter q̃ dicat augu. Pasce fame morientẽ: si nõ pauisti occidisti. ſco arguit cui⁹ de tyrãnide dicẽs. Jn fortitudine brachij tui ꝛc. ¶l Viduas dimi. vꝫ.

repellendo cām eaz. ¶a Et lacertos pupillo3 comminuisti auferendo eis ꝺ tuē se defendendi: et sic co3 iudicium puertisti. ¶b Propterea circūdat9 es laq̃is. i. ꝑ̃ mala ꝑdicta illaq̃at9 es angustijs. de quibus nō potes exire. ¶c Et conturbat te formido subita. de malis futuris. ¶d Et putabas q̃n eras in potestate. ¶e Tenebras nō viſurū. i. aduersitates q̃ tenebras dei gnant. ¶f Et impetu aquaz inundantiū. i. magnarū tribulationū. ¶g Nō oppreſſi ira. i. nō fore oppimendū. ¶h An cogitas. h̄ ꝓ̃ter arguit iob ꝺ peccato ꝓ̃ deū. ſ. de infidelitate. z ꝓ̃mo arguit cū de infidelitate. ſcdo de eius effectu ibi. Nūqd ſcientiā. Circa ꝓ̃mū ſciendū q̃ aliqui dicerunt deū hēre noticiā determinatā de ſubſtātijs incorruptibilibus z ſupioribus. nō aūt de inferioribus q̃ ſubiacent corruptioni de q̃bus ſm eos nō habet cognitionē niſi in vniuerſali dicētes: q̄ intellect9 a9 vile ſcēt. ſi talia determinate et in ꝑticulari cognoſceret: ad hoc aūt ſeq̃t q̄ ea9 puidētia nō ſe extendat ad determinate ad iſta ꝑticularia et corruptibilia. hoc aūt dictū nō ſolū eſt ꝓ ſacrā ſcripturam q̃ dicit deū oia ſare in ꝑticulari et determinate. ſz etiam ꝓ dcīs ꝑbs ꝓmo ꝺ aia q̃ bz ꝓ inconuenienti q̃ de9 aliquid ignoret q̄ nos cognoſcamus: nos aūt cognoſcamus: nō ꝑticularia corruptibilia. Nec valz ſi dicat: deus cognoſcit illa in vniuerſali. q̄z talis cognitio q̃ eſt tm̄ in vniuerſali: eſt cōfuſa z imꝑfecta. vt bt. ſ. ꝑbico. in deo aūt nihil imperfectionis ponendū eſt. ſili9 valet q̄ dicūt intellectū diuinū vile ſcere et taliū cognitionē. q̄: nō cognoſcat recipiendo aliquid ab eis: ſed ꝑ ētiā ſuā: q̃ ꝑfecte oia repreſentat et iō eliphaz hoc dcm merito reputabat erroneū in quē errorē dicebat iob incidiſſe. ꝺ ¶b An cogitas q̄ deus ſit excelſior celo. tc. hoc eſt q̄ excelſior celo eſt: tu gredis q̄ te celeſtibus hēat tm̄ determinatā cognitionē. iō ſubdit. ¶i Et dicis. i. co3 de tuo. ¶k Quid em̄ nouit deus. ſ. de iſtis inferioribꝰ? nihil. vel ſm̄ dicū. ideo ſequitur. ¶l Et quaſi ꝑ caligīē iudicat. q̄ cognitio q̃ eſt tm̄ in vniuerſali eſt obſcura. ¶m Nubes latibuli eius. i. infra nubes non ſe extendit q̄ cognitio ad inferiora: vnō ſubdit. Nec conſiderat. ¶n Nūqd. Dic ꝓ̃ter arguit cum de effectu dicti erroris: q̄ remota dei puidentia ab opib9 humanis ſequit̄ q̄ bō ſine freno timor dei ſe exꝑdat vo luptatib9 z peccatis. et hoc ē qđ dicit. ¶p Nūquid ſemitā ſeculoz. i. vitā boim ſeculariter z diſſolute viuentiū. ¶o Cuſtodire cupis. exꝑmendo te vicijs. q. d. vī q̄ ſic. ¶p Quā calcauerūt. i. frequent ambulauerūt: ¶q Viri imq̄. vicijs exꝑſiti et aſſueti. ¶r Qui ſublati ſūt. de ꝑnis vita iuſto dei iudicio. ¶s Ān tps ſuū. i. ante tpus mortis naturalis. ¶t Et fluuius. i. impetus tribulationū ſupuenientiū. ¶y Subuertit fundamen. co3. i. ꝓtēm et diuitias in quibus ꝓfidebant. ¶x Qui dicebāt deo recede a nobis. m̄ętum dicebant eius puidentiā ad

[a] Lacertos pupillorū cōminuisti [b] Propterea circūdat9 es laqueis: [c] z cōturbat te formido subita: [d] et putabas [e] te tenebras nō viſurū [f] et impetu aquaꝝ inundantium [g] nō oppreſſū ira. [h] An cogitas q̄ de9 excelſior celo ſit. et ſup ſtellaruz vertice ſublimet? [i] Et dicis: [k] Quid n. nouit de9. [l] Et q̃ſi ꝑ caliginē iudicat. [m] Nubes latibulum eius: nec ſpā conſiderat: et circa cardines celi pambulat. [n] Nūquid ſemitā ſeculoruz [o] cuſtodire cupis [p] quā calcauerūt [q] viri iniq̄ q̄ ſublati ſūt [r] añ tēpus ſuum. [s] et fluuius [t] ſubuertit fundamētū eoz: [u] q̄ dicebāt deo recede a nobis: [x] et quaſi nihil poſſit facere oīpotēs: [y] eſtimabant eoz: [z] cū ille ipleſſet vmos eoz bonis. [a] Quoruz ſnia ꝓcul ſit a me: [b] Quoz ſnia ꝓcul ſit a me. q̄ teneo diuiam. ꝑ quā deū a me ſe ꝓtēdēt. [c] Ecce Ui debunt iuſti [d] et letabunt: [e] et innocēs ſubſānabit eos [f] Nōne ſuccīſa eſt erectio eoz: [g] z reliquias eoz deuorauit ignis: [h] Ac quieſce igitur [i] z habeto pacem [k] z per hec habebis fructus optimos: [l] Suſcipe ex oze illius legē: et pone ſermones eius i corde tuo. [m] Si reuerſus fueris ad omnipotētem edificaberis: [n] et lōge facies iniq̄tatē a tabernaculo tuo. [o] Dabit ꝑ terra ſiliceꝝ: et ꝑ ſilice torrētes aureos. [p] erit q̄ omipotēs ꝓ hoſtes tuos: [q] et argentū coacerabit tibi [r] Tūc ſup oīpotentē delicijs affluēs [s] et eleuabis ad deum faciē tuā. [t] Rogabis eum [v] et exaudiet te: [x] et vota tua reddes. [y] Decernes rem: [z] et veniet tibi: [a] et in vijs tuis ſplēde

act9 humanos determinate ſe nō extendere. ¶y Et quaſi nihil poſſit facere oīpotens circa actus hūanos puniēdos. ¶z Eſtimabat cū. q̄ nō plus ſe extendit eius potentia q̄ ſcia. ¶a Cū ille impleſſz vmos eorum bonis. i. temꝑalibus q̄ a deo conceſſerat. ¶b Quoz ſnia ꝓcul ſit a me. q̄ teneo diuiam. ꝑ quā deū a me ſe ꝓtēdēt. ¶c Ecce Uidebunt iuſti et letabunt: et innocēs ſubſānabit eos: errorem eorum deſpiciendo. ¶f Nonne ſuccīſa eſt erectio eorum. i. excreſcentia ꝓſperitatis temꝑalis. ¶g Et reliquias eoz deuorabit ignis. ſi enim de arboze ſuccīſa remaneat trūc in ꝛa adhuc pullulat. ſz quādo truncus q̄ remanet euellitur et comburitur ſpes et poſſibilitas talis pullulationis tollitur. et per hoc intelligit q̄ ſic totaliter ꝓſperitas ab ire dulis tollet. ¶b Acceſce ergo. Poſtq̄ eliphaz arguit iob de vicijs. hic admonet eū de virtutibus ad recuperandū ꝓſperitatē tpalem quā amiſerat. d. Acquieſce q̄ ci. i. ipſi deo cui repugnare nō potes. ¶i Et habeto pacē. ſuſtinendo patienter eius caſtigationem: ¶k Et per hec habebis fructus optimos. i. temꝑalem ꝓſperitatem valde magnam. ¶l Suſcipe ex oze illius legem confitendo ozi et tenendo co3de eius ꝓpuidentiam ad omnia ſe extendere. ¶m Si reuerſus fueris ad omnipotentem edificaberis. ſicut de ſtructus es ꝑ auerſitatem ab eo ¶n Et lōge facies iniquitatē a tabernaculo tuo. i. ſi elongaueris iniquitatē non ſolum a te: ſed etiam ab illis qui ſunt in cura tua. ¶o Dabit ꝓ terra ſilicem. i. multo meliora q̄ añ habuiſti. ſicut ſilex ꝓualet terre ſimplici. et aurum adhuc amplius ſilici. ¶p Erit q̄ omps contra hoſtes tuos ita q̄ non ꝓterunt amplius tibi nocere. ¶q Et argentum coacerabitur tibi id eſt diuitie generaliter que nomine argenti deſignantur: et non ſolum ꝓmittit ei eliphaz ꝓſperitatem in bonis co3poralibus. ſed etiam in ſpiritualibus que ſe tenēt ex parte anime: et talia non ꝓmiſerat ante. dicit igitur. ¶r Tunc ſuper omnipotentem delicijs affluēs. exꝑiendo interius diuinas conſolationes. ¶s Et eleuabis ad deū faciem tuam. cum quiete et delectabiliter contemplando. intelligit tamen de conſolationib9 et contemplationibus que poſſunt habi in vita preſenti. quia futuram negabat. ¶t Rogabis eum cōfidenter. ¶v Et exaudiet te velociter. ¶r Et vota tua reddes. mod9 eſt cuiz bois exauditi a deo reddē vota que ei ꝓmiſerat. ¶y Decernes rez. ſm diſpoſitoz z voluntatē tuā. ¶z Et veniet tibi abſq̄ defectu:

cui⁹ causa subdit: ſg Et in vijs tuis splendebit lumen. i. deus illustrabit te ad dispondendū de futuro qđ est tibi vtile: et qđ vult tibi dare. ſh b Qui cū humiliare. deo se fidditer subijcēdo: ſi c Erit in gloria. i. in pfectate tēporali ēt⁹ ad cor⁹ ꝛ animā mō pdicto. ſk d Et qui indignauerit oculos suos. ad pſiderandū humilitatē suos defectus. ſl e Ipse saluabit. a tribulationibus sup impios obstinatos veniētibus: ido subdit: f Saluabit innocēs. scilicet corde: ſm g Saluabit autem mūdicia ma. suarū. q. d. ad pfectā salutem requiritur mūdicia cordis et opis: p manū enim opera dēsignātur.

¶ Ca. xxiij.

a Respondēs autē iob. Nic ponitur ipse iob respōdere: notandū erat aūt eum eliphaz de duob⁹. s. q⁹ erat flagellatus ꝓpter peccata sua: ꝛ q⁹ male sentiebat de diuina prouidentia: ideo primo excludit primū: et secūdo secūm ca. sequē. Circa primū iob primo se iniuriatū cōqueritur: secūdo, ꝓponit se requiri: tibi. Quis mihi tribuat. Circa primum dicit: ſb b Quōd quoq; in amaritudine est sermo meꝰ. cui⁹ ratione subdit: ſc c Et manꝰ plage mee. i. potestas seu grauitas flagellationis quā sustinui. ſd c Aggrauata est. p iniuria mihi irrogatā: eo q̄ imponit mihi ꝓter culpā meā fuisse ellatā. ſe d Sup gemitū. q. d. primus habui causas gemēdi sileter: sed modo habeo causam cōqueréndi pateter. ſf e Quis mihi. Hic psequit intentū suū declarans se ꝓpter peccata nō fuisse flagellatum: et hoc duplicit: primo p diuinū iudicū cui nihil ē occultū: secūdo p euidentiā operū suoꝝ: tibi. Vestigia eius. prima in duas: q̄ primo ostēdit ꝓpositū: secūdo declarat quoddā dictū suum: ibi. Si ad orientē. Circa primū innocādo diuinū iudicū dicit: ſg Quis mihi tribuat vt cognoscā. deū iudicē meū ad sciendum causam afflictionis mee. ſh f Et veniā vsq; ad solium eius. s. vt possim audire ab eo qđ quero. ſi g Ponā coꝛa eo iudicaū. nō dicit ⁊tra eum sicut ⁊tra partē aduersam: sed coꝛa eo sicut coꝛa iudice: cui obtēpare wolo: et sic excludit verbū eliphaz imponētis sibi q̄ vellet cū deo ⁊tendere de pari. ſk b Os meū replebo increpatiōibus. in hebreo habet Argumētatiōibus. secūdo discipulus coꝛa magistro aliq̄n multiplicat argumēta nō ad intentionēs ad veritatis inuestigationē quā desiderat audire a magistro: ꝛ b ostēdit sra sequēs cū dicit: ſj a Et sciā verba. hoc etiā ostēdit p hoc qđ subditur: ſk b Molo mul. fortitu. ⁊tendat mecū. i. in tanta sublimitate mecū loquat: q̄ nō possim capere: sed magꝭ cōtēperet se capacitati intellectus mei. ſl j Ponat ergo ēt⁹ ad me. i. declaret p effectū reuelatiōis vel manifestatiōis sue grauitatē pene mee et culpe. ſm k Et p̄ueniet ad victoriā iudicij meū. i. iudicet pro me: ita q̄ appareat victoria mea sustinendo veritatē cōtra amicos meos pugnātes ipsam: et sic postea factum fuit: vt habetur in fine huius libri: vbi dñs dicit: Non estis

bit lumē. b Qui cū hūiliat fuerit: c erit in gloria. d Et q̄ inclinauerit oculos suos: e ipse saluabit. f Saluabit innocēs: g saluabit autē mūdicia manuū suaꝝ.

¶ La. xxiij.

h Respondēs aut iob ait: i Mūc q̄z i amaritudine ē sermo meꝰ: ⁊ manꝰ plage mee aggrauata ē sup gemitū meū. k Quis mihi tribuat vt cognoscā: ⁊ inueniā illū: ⁊ veniā vsq; ad solū eius: l Ponā coꝛa eo iudicium: m os meū replebo increpatiōibus: n vt sciā verba q̄ mihi respondeat: ⁊ intelligā q̄d loq̄t mihi: o Nolo mltā fortitudīe ꝓtēdat mecū: nec magnitudinis sue mole me ꝑmat. p Ponat eq̄tatez ō me ⁊ p̄ueniet ad victoriā iudiciū meū. q Si ad orientē iero nō apparet: r si ad occidētē: s nō intelligā eum: t si ad sinistrā: u q̄d agā: x Nō apprehendā eum. y Si me vertā ad dexterā: z non videbo illum. a Ipse vo scit viā meā ⁊ pbabit me q̄si aurū q̄ p ignē trānsit. b Vestigia eius secutꝰ ē pes meꝰ: viā eius custodiui: ⁊ nō declinaui ab ea. c A mādatū labiorū eius nō recessi: ⁊ i sinu meo abscondi verba oris eius. d Ipse eni solꝰ ē: e ⁊ nemo auertē pōt

locuti coꝛam me rectum: sicut seruus meꝰ iob. ſn n Si ad orientem ⁊c. Hic declarat quoddā dictū suum. Dixerat enim ⁊ ꝓo: Quis mihi tribuat vt cognoscā ⁊ inueniā illum. per ō insinuans manifeste q̄ virtute naturali non potest ad perfectam dei cognitionē pingere: ideo hoc declarat dicēs. Si ad orientē ⁊c. Ad cuius intellectū sciēdum: q̄ homo ad cognitionē dei ascendit ex creaturis vi sibilibus: ſm q̄ dicit Sap. xiij. Si magnitudie speciei creature potuit cognoscibilis creator: horum videriant: creaturas aūt visibles firmamentū tenet primū locū: cuius motus incipit ab oriente tendēs versus occidentez: et ꝗtum ad hoc dicit: ſo n Si ad orientē iero. motū firmamenti pſiderādo: ſp o Nō apparet. scīpe deus p hoc pfecte cognit⁹: q: lies firmamentum sit creatura valde nobilis: ⁊ in infinitū deficiat a pfectione creatoris. secūdū vo locū tenet ꝓximus motus planetarum: qui incipit ab occidente tendens versus orientē: et ꝗtum ad hoc dicit: ſq p Si ad occidentem. me conuertero: planetas ⁊ eoꝛ motus pſiderādo. ſr q Non intelligam eū. s. pfecte: eadē rōne qua de firmāmēto dictū est. ſs r Si ad sinistrā. i. ad aquilonē pſiderādo stabilitatē polī artici ⁊ stellaꝝ q̄ mouent ꝓ eum. ſt s Quid agā. q. d. nō habeo sufficiens medium ad cognoscendū pfecte deū. ſu t Si me vertā ad dexterā. i. ad meridiē: vnō ē fons intuido luminis. ſv y Nō videbo illū. q. illud lumē est tm coꝛporale ⁊ in infinitū deficiens a diuino lumine: et q̄ eadem ē distantia dei ad creaturas: et creaturaꝝ ad ipm: sicut est eadē via a thebis ad athenas ⁊ econuerso: posset aliq̄s credere q̄ sicut nō cognoscim⁹ deū nisi valde imꝑfecte, ꝓter distantiā ipi⁹ a nobis: sic econuerso nō cognosceret nos pfecte rōne dei⁹ distātie: ad ō excludit. d. ſw x Ipse vo scit viā meā. i. oia opa mea vsq; ad minima. ſx y Et pbabit me q̄si aurū. ignis aūt pbans aurū nō dat ei veritatē auri: sed eam pcistentē declarat: ita dicit iob q̄ ignis tribulatiōis nō dedit sibi inocētiā: s illā declarauit pcā⁹ patientiā: ⁊ sic deꝰ ei⁹ pbauit nō ad cognoscēdū eū, ꝓ inocētiā sibi incognitā: s vt alijs manifestaret: sicut ⁊ ꝓtēpauit abrahā Gen. xxij. vt ei⁹ obedientia alijs notificaret. ſy z Vestigia eius. Hic ꝓnter oñdit ꝓpositū testimoniū suoꝝ operū q̄ fuerāt homib⁹ nota. d. Vestigia ei⁹ secutꝰ ē pes meꝰ ⁊c. i. dictamē recte rōnis secut⁹ fuꝛ in oib⁹ opib⁹ meis: nō ē ergo ꝗ̄si q̄dā vestigiū impressum a deo meriti⁹ bonis. ſz a Mādatis labiorū eius nō recessi. i. ab illis que p diuinā reuelationē habui vltra naturalē cognitionē: q̄uis n. gentiles nō habuerūt legem a deo reuelatā: q̄ data fuit iudeis in mōte synai: tū illis gentilib⁹ q̄ viuēdo sm dictamē recte rōnis ꝓuertebant se ad deū tēpcandum: reuelabāt ea que erāt ad salutē necessaria: a deo imediate ꝑ mediū aliq̄b⁹ aliq̄b⁹ excellēt⁹ cuiusmōi fuit iob: q̄ būit reuelatiōz valde clarā de resurrectiōe futura: vt patuit. ō. xix. ⁊ ꝗtū ad dicta reuelata dicit: Mādatis labiorū eius. veritū q: ipe deus in se nec p cognitionē naturalē: nec p reuelationē cōprehēdit: ideo sequit: ſb b Ipse eni solus est. s. infinite scie.

ſc c Et nemo auertere potest cogitationē eius. i. eius cōsilia

cõpõbendere: est etiã infinite ptãtis: ido subdit: ¶d Et anima eius. i. volũtas. ¶e Quodcũq; voluit hoc feat. nullo potente sibi resistere. ¶f Cũq; cple. in me volũ. suam: me flagellando tanq; creaturã suã. ¶g Et alia multa silia. s. flagella. ¶h Presto sunt ei. q; imbi 7 alijs poterũt infligere de facili. ¶i Et id circo a fa. eius tur. sum. turbatiõe tristicie de pñti malo

¶k Et cõsideratis eũ. q; põt multa si milia iterũ facere.

¶l Timore solicitor. de futuro malo. Sciendũ tñ q; ista tristicia et iste timor ipso iob nõ erãt absq; rectes ratiõne neq; vtilicentes a vtute: sed sequẽtes naturã sensitiuã nãli necessitate. ¶m Deus mollíuit cor meũ. liçfaciẽs a firmitate tpali. ¶n Et oppressus turbauit me. mõ iaz pdicto 7 q; b nõ sustinuerit pro peccato suo oñdit. d. ¶o Nõ esse pri. i. afflictiones passus sum.

¶p Propẽ iminẽtes tenebras. i. pro pter peccata patẽtia. ¶q Nec faciẽ meã opuit caligo. i. pter peccata latẽtia que faciem aie obnubilãt interius: licz nõ appareant exterius.

cogitationẽ eius: [s] 7 aĩa eius [t] quodcũq; voluit hoc feat. [u] Cũq; erpleuerit in me volũtatẽ suã: [v] et alia m̃lta silia [w] psto sũt ei. [x] Et idcirco a facie ei⁹ turbar⁹ sum: [y] 7 ysiderãs eus tioze solicitor. [z] Deº mollíuit cor meũ: [a] 7 oppressus turbauit me. [b] Mõ. n. perij [c] pter ũminentes tenebras: [d] nec faciẽ meã opuit caligo.

[e] A Boipotẽte Trinũ nõ sit absc̃õdita tpa: [f] q; aũt nouerũt eus: [g] ignorãt dies illi⁹. [h] Alij tmi nos trãstulerũt: [i] diripuerũt greges [k] 7 pauerũt eos. [l] Asinũ pupillor abegerũt [m] 7 abstulerũt p pignore bouẽ viduę. [n] Subuerterũt paupes viã [o] 7 oppẽssert parit mãsuetos tre. [p] Alij qsi onagri i deserto egrediunt ad opus suũ vigilãtes q; ad pdam pparãt panẽ liberis. Agr nõ suum metũt: [q] 7 vineã eius quẽvi oppẽssert vindemiant. [r] Nudos dimittũt homies indumenta tollẽtes: [s] q; buesnõ est opimentũ in frigore: [t] quos ymbres mõtiũ rigãt: [u] et non hñtes velamẽ [v] aplerãt lapides. [w] Alij fecerũt de pdatores pupillos: 7 vulgũ pauperes spoliauerũt. [x] Nudis 7 icedẽ tibus absq; vestitu [y] et esurientibus tulerũt spicas. [z] Int̃ acervos eor meridiati sẽt [a] q; calcatis torcularibus sitiũt. [b] De ciuitatibus fecerũt viros gemere: et aĩa vulnerator clamauit: [c] et deus inultũ abire nõ patit. [d] Ipi fuerũt rebelles lumini. [e] Nescerunt vias eius: [f] nec reuersi sẽt p semitas illi⁹. [g] Mane primo surgit homicida: [h] interficit egenũ 7 pauperẽ: [i] p noctẽ vo erit quasi fur [k] Oculus adulteri obseruat caliginẽ [l] dicẽs: [m] non me videbit oculus: [n] 7 opiet vultũ suũ. [o] Perfodiũt i tenebris domos: [p] sicut i die cõdixerãt sibi: et ignorauerunt lucem. [q] Si subito apparuerit aurora arbitrant ymbrã mortis iusticiã eor. p munere. ¶k Et oppẽsserũt parit mãsuetos tre. de quib⁹ credebãt q; nõ defenderet se: et tñ psonas pdictas esset cõpatiẽdũ ppt pditionẽ eor. Consequẽt addit de manifeste latrocinib⁹ 7 raptorib⁹ dicẽs

¶l Alij qsi onagri i deserto. supple mozant ad latrocinia et pdas exercendũ 7 patz p lram sequẽtẽ q; plana est vsq; ibi: ¶m Quos ymbres mõtiũ rigant. homies enim spoliati fugiũt ad loca cauernosa mõtiũ: 7 añq; illuc possint ingredi rigant ymobrib⁹ q; generatur in mõtib⁹ ¶n Et nõ hñtes velamen. vestis nec eoꝝ? ymbrẽ. ¶o Amplexant lapides ponẽdo se itra cauernas acceptãdo loca illa p aliq; li remedio.

¶p Cum fecerit despdantes pupillos. q; bus deberent parce: eo q; carẽt nutrit̃ndis. ¶q Et esurientib⁹ tulerũt spicas. i. paupib⁹ nõ habentib⁹ messes: 8 tñ alijs spicas p⁹ metentes colligũt collectas illas etiã abstulerũt q; est vile 7 crudele.

¶r Inter acervos eor meridiati sẽt. i. in meridie occultati. ¶s Qui calcatis torcularib⁹ sitiũt. id est q; videmia pfecta ita modicũ bñt de vino: q; nõ sufficit ad eorũ necessitatẽ: p oia ista intẽdit exprimẽ. q; tales raptores p nimia cupiditate nõ pcũt pauperib⁹.

¶t De ciuitate fecerũt viros gemẽ. q; ppt illos q; spoliauerũt vl occiderũt i agro illi de ciuitate gemũt eis cõpatientes ¶u Et ꝛ⁹ inul. abire nõ patit. ¶v Dispositores sue sapie reducẽs ad ordinẽ iusticie. ¶x Ipi fuer. rebellumi. sciẽter agẽt ꝛ dictamẽ recte rõnis: qõ pcedit ex lumine nãli intellect⁹. ¶y Nescierũt vias ei⁹. p ignorãtiã affectatã. ¶z Nec reuersi sẽt p se. illi⁹. q. n penituerũt de malis suis qõ explificat. d. ¶a Mane primo surgit. homicida. ad insinuãdũ diis q; surgũt añ claritatẽ lucẽ.

¶b Interficit egẽ. 7 pauperẽ. q; necessitate opulsus potuit se i via antecẽ alij surgãt. ¶c Per noctẽ vo erit qsi fur. intrãs domũ occulte ad inferiendũ 7 rapiendũ

¶d Oculꝰ adulti. Hic pñter exprimit pctã ex cupiscarnis. pcedẽtia. d. Oculꝰ adulti obseruat caliginẽ. i. ex pectat noctẽ ad ꝓmittẽdũ adulteriũ. ¶e Dicẽs. i. cogitãs ¶f Mõ me vi. oculꝰ. 7 sic pficiã adulteriũ secuꝰ

¶g Et opiet vul. suũ. ad maiorẽ suam securitatẽ ne cognoscat ab aliquo obuiãte seu per fenestrã spectante

¶h Perfodiũt i tenebris domos. s. adulẽ 7 adultra occultũ introitũ admunẽdo. ¶i Sicut i die. pdi. sibi p nũcium significãdo seu plras admunẽ missas. ¶k Si

¶Ca. xxiiij.

Aboipotente. Postq; ostẽdit iob se nõ fuisse pumitus ꝓpter peccata sua. Hic psequẽter ondit se nõ male sensisse de diuina puidẽtia. et primo declarat ꝓpositũ: secũdo cõcludit intentiũ: ibi. Nõ si nõ ita est. pria in duas: q; primo oñdit ꝓpositũ in generali. d. ¶a Aboipotente nõ sunt absc̃õdita tpa. q. d. intuitus sue scientie ferẽ sup oia tpa. ita q; pfecte cognoscit pterita pntia 7 futura. ¶b Qui aũt nouerũt eum. p inuestigationẽ rationis vel etiã vltes? p reuelationẽ: ¶c Ignorant dies illius. i. modũ sue eternitatis nõ comprendũt: 7 sic ostẽdit se iob bene sentire de diuina prouidentia in generali.

¶d Alij terminos. Hic psequẽter ostendit idem in speciali: et hoc p diuersos peccatores sine freno timoris dei peccantes: ac si eoꝝ facta nõ pspicerent: cui? tñ ꝓrarij ostẽdit p hoc q; eos manifeste puniuit et punit. primo igitur describit eoꝝ multiplicẽ culpã. secũdo penã a deo inflictã ibi. Maledicta sit ps eius. prima in duas: q; primo exprimit peccata ex cõcupiscẽtia oculoꝝ oriunctia: 7 secũdo ex carnis concupiscẽtia: ibi. Oculꝰ adulteri. Circa primũ dicit

¶d Alij terminos trãstulerũt. de falcãres de eoꝝ hereditate. ¶e Diripuerũt greges. q; tũ ad bona mobilia ¶f Et pauerũt eos. ac si essent sui ꝓpij. ¶g Asinuꝝ pupillorũ abegerũt. minãdo ad domũ suã. ¶h Et abstulerũt ꝓ pignore bouẽ vidue. i. titulo pignoris sub colore iusticie licz falso. ¶i Subuerterũt paupeꝝ viã. i. subuerterũt

subito apparuerit auroza aīe. ꝙ pleuerint libidinē suā.

¶l Arbitrātur vmbrā mortis. qz fruſtranē in toto vl in pte vsiderata electatiōe sua. ¶m Et sic in tene. quasi in lu. ambulāt. i. sicut bene agentes ambulāt in luce: sic isti in tenebris: ꝓpter qđ dicit saluator Joh. iij. Qui male agit odit lucē. z non venit ad lucē vt nō arguant opera eius. qui aut facit veritatem venit ad lucē. ¶n Leuis est super facies aque. supficies essi aq impulsū cuiuslibet venti sequitur. z similē adulter impetū sue passionis ¶o

[m] et sic in tenebris quasi in luce ābulāt. [n] Leuis ē sup faciē aq. [o] Maledicta sit ps ei⁹ in terra. [p] nec ābulet p viā vinea rū. [q] Ad nimiū caloꝛe trāsiet ab aquis niuiū: z vsqz ad inferos petrū illi⁹. [r] Obliuiscat eius mia. Dulcedo illi⁹ vermes. [s] Nō sit i recordatiōe: [t] sz cōteraī sicut lignū infructuosū. [u] Pauit. n. sterilē et q̄ non parit. [v] z vidue bene non fecit

[5] Detraxit fortes i fortitudine sua: [a] et cū steterit [b] nō credet vite sue. [c] Dedit ei de locum pnie: [d] z ille abutit eo i superbia. [e] Oculi aūt ei⁹ sūt i vijs illius. [f] Elevati sūt ad modicū: [g] et nō subsistent: [h] et hūliabunt sicut oia z auferent. [i] z sicut sūmitates spicarū ꝺterent. [k] Quod si nō ē ita: [l] quis me pōt arguere eē mētitum et ponere aīa meū verba mea

[a] Detraxit fortes. a suo statu p violentiam ¶q Et cū steterit. i magno statu: [b] Non credet vite sue: qz tales ꝓpter mala que fecerunt semp timent interfici gladio vel veneno: sicut dicit fuit supra. xv. c. de dyonisio tyranno: [c] Dedit ei deus locum penitentie. penam debitam differendo ¶d Et ille abutit eo in superbiam: augendo

cōtēptum per multiplicationem peccatorum: quasi deus non videat ipsum. quod est falsum: ió sequitur. ¶e Oculi autem eius. s. dei ¶f Sunt in vijs illius. cōsiderando omnia peccata eius. ¶g Elevati sūt ad modicum. i. ad aliqua ptā terrenam caducam. ió subditur [h] Et non subsistent. quia venient ad inferni penam. ¶i Et humiliabuntur sicut oia et auferent. i. sicut oia terrena scentia: q̄ non colliguntur donec tempus messis aduenerit. et sic peccatores ꝑmittūtur a deo stare: donec veniat tps punitionis ꝑm ordinem sue iustitie: ꝑm q̄ dicit Gen. xv. Pōdū sunt implete iniquitates amoꝛreoꝝ. z ió sequitur ¶k Et sicut summitates spicaꝝ conterent. vi delicet impleto tempoꝛe maturitatis sue. ¶l Qđ si nō ita est. Dicit iob et ꝑdictis concludit intētū. s. se. ꝓpter peccata punitum non fuisse me de dei puidentia male sensisse. d. ¶l Quod si non est ita. sicut dixi. s. q̄ afflictio mea non cozrūdet peccatis: sed excedit: z q̄ diuina puidentia se extendens ad oia differt aliqñ punitionem peccatoꝝ in ꝑsti reseruās eos pene gehenne ꝑm ordinē sapientie ¶m Quis me pōt arguere esse mētū. q. d. arguat secure. ¶n Et ponere aīa meū verba mea. tangit irreuerenē seu blasphematoꝛie plata. q. d. null⁹ vestrū hoc potenit.

¶ In capitulo. xxiiij. vbi dicitur in postilla. Nec ambulet p viā vinearum.

¶ Additio. j.

Hoc qđ dicit. Nec ambulet p viā vineaꝝ. ꝑm sanctho. exponitur de peccatoꝛe qui in rebus terrenis quas in sua parte elegit vltimum finem constituit. ꝑm illud sapie. ij. Nec est pars nra cui bona huius mūdi quibus male vtiē vertuntur in malū. et hoc manifestat ibidē. nec ābulet p viā vineaꝝ. Solet. n. vie vinearum ꝓpose eē. z p consequens tpate. et et veterniate p sepes seu macerias et vtraqz pte positas: vñ impi⁹ p viā vineaꝝ ñ ambulat. qz reb⁹ huius mūdi moderate nō vtitur. sed qñqz declinat ad vnū extremū: qñqz ad aliud: et ꝗtum ad hoc subdit. Ad nimiū caloꝛe trāseat ab aquis niuiū: quasi a contrario vicio in contrariū trāseat. qz in medio vtutis nō manet. cui⁹ pena finalē ondit dicēs. Et vsqz ad inferos peccatum illi⁹. q. d. nō solū in terra pars eius male dicitur: vt dictū fuit antea. sed etiaꝫ penas in inferno postea patietur.

¶ In eodē capi. vbi dicitur in postilla: Et ponere ante deum verba mea.

¶ Additio. ij.

Ubi dicitur trāsiatiōe nra. Et ponere aīa deū verba mea. Debeꝛeo dicit. Et ponere ad nihilū verba mea. et est sensus q̄ nō solū se dicat innunē a mēdacio. qđ est ꝫ mentes

loqui: sed etiã a locutione vana q̃ ad nihilũ reputat. ꝛ̃ hoc dicit: Et ponere ad nihilũ verba mea. ¶ Replica

¶ Capi. xxiii. vbi dr. Nec ábulet p viã vineæ ꝛc. hoc q̃ é maledictio exponit postilla. ꝺ pena repiobꝛum. burgen. aũt ꝛ scũs thꝺ. exponũt hoc ꝛ q̃ sc̃ḗ de pctis ipio rus. Sed prima ex positio plusq̃ scã fram et eius veritatẽ ꝛ ptinuat. xxv

Rª Espondẽs ãt Dic ponitur ipi? baldath replicatio. et scdo ipi? iob rñdio. c. se. Circa primũ sciendũ q̃ baldath vbis iob a sſentiens: q̃tũ ad hoc q̃ dixerat de dei puidẽtia q̃ aliq̃n differt punitiones peccato? ꝛ hoc noluit arguẽ sed illud q̃ dixerat se nõ punitũ p peccatis q̃si oio se asserẽret imo cẽtẽ hoc arguit de diuina sublimitate ꝛ humana fragilitate. Et q̃ꝺ vr q̃ nil

¶ Capi. xxv.

Rª Espondẽs aũt baldath suites dixit: [b]potestas ꝛ terꝛ? apud eu? est [c]qui facit ꝺcordiã in sublimibus suis. [f]Nũquid est numer? militũ ei? ꝛ? [g]Et sup quẽ n surget lumẽ illi? ꝛ? [h]Nũquid iustificari põt hõ cõparatus deo: aut apparere mundus [k]natus de muliere? [l]Ecce luna etiã nõ splendet: [m]ꝛ stelle nõ sunt munde i ꝓspectu ei? [n]quãtomagis hõ putredo: et filꝰ hominis vermes.

lus possit se apud deũ imo cẽtẽ asserere sm dictũ apli. ſ. Cozin. iij. Mihi ẽũ mihi ꝓsa? sũ: sed nõ in hoc iustificat? sum. Premittit igit de dei sublimitate. et scdo subdit humanã fragilitatẽ ibi Nunquid. Circa primũ dr. ¶ b Potestas. ſ. absq; mensura. ¶ c Terror. q: coꝛa deo dz treme re oĩs creatura. ¶ d Apud eũ est. ſ. deũ. ¶ e Qui facit ꝺcordiã in sublimibus suis. i. in corpib? celestib? quã ꝺcordiam exponũt hebrei dicentes: q̃ corpa celestia sũt de igne ꝛ aqua ãta q̃ corpus celi ẽt de aqua: stelle de igne: et tñ n corrumpũt se inuicem ex diuina ptãte ea ꝺcordãte. Ista ãt dictũ ip? obaẽ a pho li. de celo ꝛ mũdo, ꝓbante multiplici ter: q: corpa celestia nõ sunt de natura elementari. sed q̃ hanc imꝓbationẽ pauci iudei intelligũt: ideo alia põt adduci. de gen. j. vbi dicit. Fecit deus firmamentum in medio aquaꝝ: et diuisit aquas q̃ erãt sup firmamentũ ꝛc. ñ aũt diuiderẽt inter aquas et aquas si eẽt de natura aq̃. ꝛ ideo hãc ꝺcordiã aliꝫ exponũt doctores catholici. q: in regione elementari vbi est mutua corruptio et generatio est pugna ptinua: sed in corporibus celestibus cum non sit talis corruptio: consequens est vt sit ibi ꝺcordia. ꝓ̃ oĩdit eminentiã dei in angelica nã dices. ¶ f Nũq̃d ẽ numer? militũ eꝰ. dicit ãt celestes ſpũs dei milites. q: obsequũt diuino nutui: sic milites duci vel ꝑator. ¶ g Et sup quẽ n surget lumẽ illi? q: illuminatiõe s diuine pie o ptingit ad angelos supioꝛes: ꝛ inde ad medios ꝛ inferioꝛes: ꝛ inde ꝓiter ad boies. ¶ h Nũq̃d. Hic ꝓiter ponit humanã fragilitatẽ et ea arguẽs impunitatẽ. ꝺ. Nunq̃d iustificari ꝑt hõ ꝓpt? deo. q. ꝺ. ñ: ꝑt q̃ dicit Ela. Oẽs iustitiæ nr̃e tã q̃ pannꝰ mẽstruate. ¶ i Aut appere mũdꝰ. coꝛa deo. ¶ k Natꝰ de muliere. g. ꝺ. ñ: q: hõ eo q̃ ẽpagat? et tali origine et semnũ ꝓmixtione ꝺbit inclinationẽ ad malũ: ꝛ difficultatẽ ad bonũ sm illud Gen. viij. Sensus ꝛ cogitatio coꝛdis hũani pna sũt ad malũ ab adolescẽtia sua: et hoc oĩdit ꝓ loco a maioꝛi. ꝺ. ¶ l Ecce luna ẽt nõ splẽdet. q: nõ dz lumẽ a se sz a sole. ¶ m Et stelle nõ sũt mũ. in ꝓſpectu ei? q: oĩs creatura ad deũ ꝓpata ẽ q̃si tenebꝛa ꝛ ipuritatẽ ba ẽs. ¶ n Quãto magis hõ putredo ꝛ. i. imũdus ꝛ vilis si deo ꝓpet. Ex dictis ꝑz q̃ iste eliphaz nõ cõe udebat ꝺ iob: q: nõ se asserueret iustũ ꝑ omnẽ modũ: nec in cõparatõe ad deũ: sed solũ q̃ nõ bẽbat tãta pctã quãta erat pena sibi a deo inflicta: quare sm ordinẽ diuine sapie sese remunerandũ in futuro sperabat ꝓ meritis sue pacientie.

¶ In capi. xxv. vbi dr i postilla. Hãc ꝺcordiã aliꝫ exponũt doctores catholici. ¶ Additio.

Hoc q̃ dr: Qui facit ꝺcordiã i sublimib? suis nõ solũ intelligẽdũ ẽ de corpoꝛib? celestib?. sed etiã ꝺ supioꝛib? subtãtijs ite lectualib? q̃ i summa ꝺcordia viuunt in ꝑticipatione pfectissima diuine bonitatis existunt: vñ ꝺ illis ꝓincipalit dr. In sublimib? suis. i. in magis sibi ꝓximis: de q̃bus stati subdit. Nũquid est numer? militum eius

¶ Capi. xxvi.

ª Espondẽs aũt iob dixit: [b]Cui? adiutores: nũquid idecillis. ꝛ sustẽtas brãchiũ ei? q̃ nõ est fortis. [c]Cui? tu dixisti cõsiliũ. Forsitan illi qui nõ hz sapiaz: et prudentiã tuã oñdisti plurimam. [f]Quẽ vocere voluisti: [g]Nõne eũ q̃ fecit spiritamen tũ: [h]ecce gigãtes gemũt sub aquis: [k]et qui habitãt cum eis? Nudus ẽ infern? coꝛã illo: et nullũ est operimentũ ꝓ ditioni. [l]Qui extẽdit aquilonem ꝺ vacuũ: et suspendit terrã ꝺ nihilum.

Rª Espondẽs aũtẽ iob. Hic cõsequẽ ponit ipius iob rspõsio: ꝛ q: sicut deꝰ ẽ dicta baldath ꝺ iob nihil efficaci ter ꝺcludebãt. ideo in sua rñsione ꝓmo ex? dicta euacuat scdo principale ꝓpositũ declarat. c. se. sicut patuit ex ꝓdictis: baldath conatus fuerat de eminentia ptãtis et sapie diuine q̃dã magnifica dicere: et ex hoc iob inuitus ꝺcluderet: ideo eius dicta euacuat tanq̃s impertinẽtia ad ꝓpositũ. sed ad ei? iactãtiã tñ. Circa q̃ primo intẽtũ ꝓponit: et scdo oñdit: ibi. Ecce gigantes. Circa primũ sciendũ q̃ baldath dicendo ꝺ deo magnifica. vt ꝺ iob ꝺcluderet: vi debãt in hoc ipi deo fauere eius ptãtem et sapiam ꝺfendendo. et ideo iob ꝺ ipm inuehẽdo dicat. ¶ b Cuius adiutores nunquid ibecillis. q. ꝺ. ñ cũ sit infinite ꝺrutis tuo auxilio nõ indigentis. ¶ c Cui tu dixisti ꝓsiliũ. q̃? sapia allegãdo ac si esset insufficiens eꝰ. scia. cũ tñ sit infinita. ¶ d Et ꝓpter tua ostẽ. plurimã. q. ꝺ. dicta tua nõ valent ad ꝓpositi ostẽsionẽ ſ tñ ad tuã oñtationẽ. ¶ e Quẽ vocere voluisti: ꝓ eo allegando: ac si nesciret allegare. ¶ f Nõne eũ qui fecit spiritamentũ. i. animã humanã q̃ intelligit ꝙ intellectiuã ptẽ: ꝛ corpoꝛi administrat ꝙ alias vires vitã animalẽ ꝺdo: q̃ stat ẽdiu durat respirando. ¶ g Ecce gigãtes. Hic cõsequẽter oñdit ꝓpositũ. ſ. q̃ ꝺ baldath erãt ad vanã gloriã ꝙ hoc q̃ maioꝛa satis dicit de vi potentia et sapia: et tñ oñdit illa nulla? cẽ momenti: ꝓpter qõ baldath nõ debebat de cognitione minoꝛũ gloriari. primo igit ur illa maioꝛa exponit: et secundo, ꝓpositũ cõcludit ibi. Ecce hec ex parte. Circa ꝓmũ primo exponit aliqua magna dicta sua terra. ꝺ. Ecce gigãtes ꝛc. Gen. vj. dr: q̃ gigãtes erãt i terra diebus illis. ſ. ante diluuiũ: qui in diluuio fuerũt sub merſi: et cũ eis oĩs alij excepto noe et q̃ cũ eo erãt in archa: et hoc factũ fuit ex ptãte diuia sm ordinẽ sue sapientie et iustitie ad puniendũ illius temporis peccata. vt dr Gen. vj. ꝛ hoc est qõd dr. ¶ g Ecce gigantes gemunt sub aquis i. gigãtes q̃ tñc fuerũt in aquis submersi: mõ gemũt i ꝑnis iferni: q̃ ẽ iferni? ẽ sub aq̃s. qz ẽ i ptib? ẽrc ifimis. ¶ h Et q̃ habitãt cũ eis. i. alij dãnati q̃ cũ eis fuerũt submersi. ¶ i Nudus ẽ infern? coꝛã illo. q: ꝺ quo sit in ẽre, ꝑfuꝺ: ꝑz tñ ꝓspectu ꝺi no: ꝛ oia q̃ fiũt ibi. vltra, pcedit ad exprimẽdũ aliꝫ magna q̃ fiunt a deo super tꝛã. ꝺ. ¶ k Qui extẽdit aq̃. super vacuũ. celũ aũt sup terrã videt extensũ ad modũ tẽtorij

in hemisperio nostro: qđ hemisperiū p aq̃lonē intelligitur: eo q̃ polus aquilonaris stat semp eleuatus sup hemisperiū nostrū: unē celū autē ⁊ terrā non videmus nisi aerem: qui a vulgaribus vocat vacuus: sicut dicat olla vacua q̃uis sit aere plena. dicit ḡ: ℔ Qui ex

lonē[l] sup vacuū: [m]⁊ appēdit terra sup nihili. [n]Qui ligat aq̃s i nubib9 suis: [o]vt n̄ erūpāt pit̄ tot9 suz. [p]Qui tenet vultū solij sui: ⁊ expādit sup illud nebulā suā. [q]Terminū circūdedit aq̃s: [r]usq; dū fiant lux et tenebre. [s]Colūne celi [t]tremiscūt: et pauēt ad nutū ei9. [v]In fortitudine illi9 repēte maria ꝓgregata sūt [x]et prudētia ei9 percussit superbū. [y]Spūs eius ornauit celos [z]⁊ obstetricāte manu ei9 [a]educt9 [b]est coluber tortuosus. [c]Ecce hec ex pte dicta sūt viā eius. [d]Et cū vix puā stillā sermonis eius audierimus:

[c]q̃s potentē tonitruū magnitudinis illius intueri?

℣ Capi. xxvij.

[A]Ddidit q̃z iob assumēs parabolā suā ⁊ dixit [b]Viuit deus [c]q̃ abstulit iudiciū meū: [d]et omnipotens qui ad amaritudinē adduxit aiam meā: [e]q̃ donec superest halitus in me: [f]⁊ spūs dei in naribus meis: [g]nō loquētur labia mea iniquitatē: nec lingua mea meditabit mendaciū. [h]Absit a me: vt iustos vos esse iudicem. [i]Donec deficiā: [k]non recedā ab innocētia mea. Justificatiōz meā quā cepi tenere nō

tem: et de hac separatione loquit̄ per modū obstetricatiōis quia obstetrix fetum mortuū studet educere de vtero matris tanq̃ quid putridum et corruptiuū: et sic mali angeli de societate bonorū per manū dei: omnia ista ꝑdicta expressit iob ad ostendendū q̃ illa que dixerat baldath de potestate ⁊ sapientia dei nō latebant ipm cū multo maiora sciret ⁊ hoc ad reprimēdū ipius baldath obstratione.

℣ Ecce. Dicit cōcludit intentū. Ecce hec ex pte dicta sunt via eius. id est effectuū diuine potestatis et sapientie: qui sūt quedam vie ad cognoscendū deū: nec sūt dicta a me nisi imperfecte: nec eius potentiā et sapientiā adequāt: q̃ cognitione ei9 impfecte ducūt: ideo subdit

℣ Et cū vix parua stil. scr. ei9 audierimus. i. per ista modicū de pfectōe potestatis ⁊ sapiēte divine cognouerim9.

℣ Quis pote. toni. magni. illi9 intueri. i. ad cognitionē perfectaz eoz peruenire. q. d. nullus: quia minor est cōparatio vocis minime que sileuē instillaē auribus ad sonū maximi tonitrui: q̃s ꝓdictorum effectuū ad magnitudinē sapientie ⁊ potestatis diuine: ⁊ per hoc excludit q̃ baldath nō debebat gloriari de sua scientia cum adhuc attingeret ad multo maiora

℣ Capi. xxvij.

[A]Ddidit quoq; iob. Repulso dicto baldath. hic accedit ad principale ꝓpositum declarandū. s. q̃ ex dei prudentia mali aliquādo in vita ꝓsenti ꝓsperātur et boni tribulant: ⁊ primo ostendit hoc i generali: secūdo in seipo in speciali. xxix. ca. et in hoc tali fassacit amicis suis: q̃ de ipso erat mota questio: et in speciali fassacit ipi baldath: qui ex magnitudine diuine sapientie volebat ipsum inuitū ꝺcludere: eo q̃ a deo p̄cussus erat flagellis ꝓsentis vite. Primū aūt ꝓbat dupliciter: primo ratione accepta ex paruitate boni qđ mali in hoc mūdo pcipiunt: secūdo ex magnitudine boni qđ iusti in hoc ctiā mundo a deo recipiunt. c. sequē. Primo em̄ ad ꝓbandum ꝓpositum acceperat rationes ex imoralitate aie ⁊ iudicio futuro q̃ expiunt̄ post hanc vitam: vt patuit in ꝑcedentibus. Circa primū aūt iob ostendit sue sententie firmitatem: secūdo declarat cā: ibi. Quis est em̄ spes hypocrite. Circa primū dicit:

℣ Viuit dē. ꝑmittit iuramentū ad maiorē assertionē dicendo.

℣ Qui abstulit iudiciū meū. hoc dicit iob ꝺcludēs ex dictis amicoz: qui dicebāt penas hui9 vite infernū em̄ ꝓ peccato fm ordinē diuine iustitie: et ad hoc sequebat iudiciū iob sublatum: qui sentiebat se innocentē respectu tātoz malorū q̃ sustinebat.

℣ Et omnipotens. q̃ ad amaritudinē addu. aiaz meā. ista amaritudo nō erat tanta eius a virtute ostātie: fm quēs flagella ꝓpter sensitiua ne cessitate nāe: ⁊ redūdabat i ꝓpē intellectiua nāe corpis cōsequēte.

℣ Quia donec superest halitus in me. i. vita ꝓns data q̃ ꝓpue ē in naribus: q̃ fm ꝓphm li. de histozijs aialiū respirato q̃ ē ꝓ nares cōuenientioz nāe: q̃s illa q̃ ē pos.

℣ Nō loquēt la. mea. imo. dicēdo q̃ soli mali tribulāt in hac vita: sicut vos tenet: nō subdit

℣ Absit a me vt iu. vos eē iudi. hūc errorē tenēdo: cui cā subdit:

℣ Donec

uerſatā. ¶k Mō recedā ab īnocētia mea. a qua recederem: ſi vbis in predicto erroꝛe aſſentirem.
¶l Neqꝫ eīm reꝑhendit me coꝛ meuꝫ. q tales errores vel cōſimiles tenuerim. ¶m In omni vita mea. ꝛideo cō cludit oꝑoſitum de ꝛeritate? ¶n Sicut impꝰ inimicꝰ meꝰ. amicos ſuos vocat inimicos inquātū aduerſabātur ei i ꝛeritate ꝛocꝛiſtē fidei et moꝛū. ¶o Que eſt eīm ꝛē. Hic accedit ad declarandū ꝛeritatē ſue īnic. ſ. q ex dei prouidentia mali aliq̄n. n. bic ꝑ ſperant rōne acceꝑta ex puritate boīm qō bic recipiūt: ꝛideo nō ꝛeraciat diuine ſapie talia eis ꝛccedere ꝛ iuſtꝫ meliora reſeruare Et circa boc ſic ꝑcedit: q ꝑmo exꝑimit bui? tꝑni breuitatē: ſecūdo i futuro ſequēte calamitatē: ibi. Diues cū ꝛomierit. Circa ꝑimum dicit:

¶o Que eſt ſpes hypocrite. magꝭ ꝑ mit exꝑlū de hypocrita q̄ de apto ꝑcatore: q? ꝑz bicro. Similata ſcitas duplex eſt iniquitas.

¶p Si auare rapiat. bona bꝰ vite coaceruādo. ¶q Et nō liberet deꝰ aiaꝫ eiꝰ. de ꝑcato ſuo. q. d. talis nullū bonū pōt ſperare i futuro: nec i pñti niſi bonū trāſitoꝛiū et caduc cū: qō eſt mo dicū. ¶r Nūquid deꝰ au. cla. eiꝰ cū venerit ſup illū angustia. ſ. mortis. q. d. nō: iſtud dicit cōtra illos q̄ ꝑcata ꝑmuāt: cogitātes in fine ad deū ꝑ ꝑnitētiā clamare: ſi iſta ſpe ꝑmuāt: q? tūc nō ꝑnitēt: ſm q dicit Augu. Hec animi auerſiōe ꝑnitē ꝑccatoꝛ vt moꝛtis obliui ſcat ſui: q̄ vū viueret oblit? ē ei: vel ſi ꝑnitēt hoc ē timore pene: et nō diſplicētia culpe. ¶s Aut ꝓ.in oiꝑ. delectari. in beatitudine futura. ¶t Et inuocare deū in oi tpe. q? ibi eſt laus ꝑtinua. q. d. nō: ꝛ hoc ſpaliter dicit ꝓ ꝑccatoꝛes de beatitudine futura ſeꝑos aſſecurātes: dicendo deꝰ nō ꝑcat nos ad damnādū: ſed ad ſaluandū: q? hoc nō eſt verū: niſi ex ſuppoſitiōe meritoꝝ. ¶v Docebꝫ vos ꝑ manū dei. de illis q̄ a deo accepi. ¶x Ecce ws oēs noſtꝫ id eſt vbꝛetis idē cognoſcere: ꝛ ꝑ ꝑnas ꝺ erroꝛ: eꝛo deſendendo tacere eiꝺo ſubdit: ¶y Et q̄d ſine cauſa ꝛē. quid aūt ſit illud qō ille vult dicere ſubdit: ¶z Hec eſt pars hominis impij apud deū. i. illud qō recipiet a deo patre ꝑ ꝓpte ꝛ hereditate. ſ. bonū pñtis vite qō eſt bꝛeue. vñ i ꝑ ꝓnia taliū dicit: Sap. ij. Fruamur bonis q̄ ſunt ꝛē. et ſubditur ibidem: Et hec ſit ꝑs noſtra ꝛ ſors noſtra. ꝛ q? iſtud bonū eſt bꝛeue: nō tranſit ad filios: ideo ſubdit: ¶a Si multiplicati fue. filij eius. qui rñ reputanꝫ inter maioꝛa bona: ¶b In gladio erūt. i. occadent. ¶c Et nepotes eius nō ſaturabunt panem. i. moꝛient fame: minus n. dicit et plus ſignat. ¶d Qui reliqui fuerint ex eo. i. alij amici nō ita ꝑpinqui. ¶e Sepelient in interitu. i. ſepultura aſini cui? cadauer ꝺimittit in campo ſ̄ſumi: ideo ſubdit:
¶f Et vidue illi? nō ploꝛabūt. in ſepultura funeris: ſicut ſolet fieri. ¶g Si coꝑoꝛtauerit. in vomo ſua cōgregādo
¶h Quaſi terram argentum. id eſt in magna q̄titate valde. ¶i Et ſicut lutum ꝑparauerit veſtimēta. i. i magno numeꝛo: et ad magna tempoꝛa. ¶k Juſtus veſtietur illis. quia talia aliḡn cōcedunt iuſtis. ¶l Edificauit ſicut tinea domū ſuaꝫ. Tinea enim rodendo veſtem facit ibi domūculam ſuaꝫ: ſed cum veſtis exutit tinea de domo ſua ex̄tur: ſic talis ejicitur de domibus ſuis quas edificauit cum magno labore et expenſis.

¶m Et ſicut cuſtos fecit vmbraculū. ad habitandum tempus modicum. ſcilicet tempoꝛe maturationis fructuum.

¶n Diues. hic ꝓſequēt deſcribit calamitatez impij poſt breuitatem huius vite ſequēte. ꝺ. ¶n Diues cuꝫ dormierit. ꝑ moꝛtē. ¶o Nihil ſecum auferet. de bonis ꝑſentis vite ad poꝛtandum ſecum ¶p Aperiet oculos ſuos. in pena qui pu? erāt clauſi in culpa. ¶q Et nihil inueniet. de bonis ꝑſentis vite nec etiā future: ideo ſubdit ¶r Aſſꝑhendet eū q̄ſi aqua inopia. i. defect? auiu ſubꝫ

fuerint ex eo ſepelient i interitu: ſ ꝛ vidue illi? non ploꝛabunt. ¶s Si cōꝑoꝛtauerit ᵇq̄ſi ꝛra argentū: ᶜet ſicut lutū ꝑparauerit veſtimēta: ᵖparabit quidē: ᵏiuſtꝰ veſtiet illis: et argētū innocēs diuidet. ¹Edificauit ſicut tinea domū ſuā: ᵐ ꝛ ſicut cuſtos fecit vmbraculū. ⁿDiues cum ꝛomierit ᵒnihil ſecū auferet ᵖaperiet oculos ſuos: ᵍ ꝛ nihil inueniet ʳAſſꝑhēdet eū q̄ſi aq̄ inopia: ˢnocte oꝑimet eum tempeſtas ᵗTollet eū vent? ᵛurēs et auferet ꝛ velut turbo rapiet eū de loco ſuo. ˣEt mittet ſup eū: ꝛ nō parcet: ʸde manu ei? fugiēs fugiet ᶻStringet ſup eū manus ſuas: ᵃet ſibilabit ſuper illū ᵇintuēs locuꝫ eius.

bonū: et ſentiet affliction̄ ſummi mali: ideo ſubditur:
¶s Nocte oꝑimet eū tempeſtas. i. violentia pene infernalis: q̄ dicit in nocte: eo q̄ ēin tenebꝛis. ¶t Tollet euꝫ ventus vꝛens. i. dyabolus: qui ſemper ardet ad ꝑiudicate nocēdi. ¶y Et mittet ſuper eum. ſ. flagella.
¶x De manu eius fugiēs fugiet. i. fugere deſiderabit ſi poſſet: ſed q? boc eſt impoſſibile: ſubdit: ¶y Stringet ſup eum manꝰ ſuas. loquit de dyabolo ad moduꝫ accipitris: qui tenens auiculam captaꝫ: et ſentiens q̄ velit euadere: magis ſtringit eam vnguibus ſuis.
¶z Et ſibilabit ſup eum. ipm deridēdo: q̄ē in vita decꝑerat blandiendo: ¶a Intuens locum eius. id eſt infernū locū ſue punitionī ꝓputatū. vel aliter: Locum eius. q̄ē tenuit in ſeculo: a quo eſt totaliter deiectus.
¶ In ca. xxvij. vbi dicit in poſtilla. Circa ꝑimū dicit: Que eſt. n. ſpes hypocrite.

¶ Additio.

Hoc qō dicit bic Que eſt. n. ſpes hypocrite videt exponēdū ad ꝓpriationē ad ꝓdicta ꝛ etiā ad ſequēta ſicnā iob intēdebat in hoc loco cer tificare ſocios de ꝛeritate ex̄tē in mēte ſua circa ea de quib? altercabāt. ſ. de innocētia vite ſue ꝛ de punitōne malo? ꝛ ꝑmiatōe bono?: ꝓpter qō ꝑmisit iuramentū d. Eliut deꝰ. ꝓ qō iuramentū firmauit q̄ dū eſſet in vita pñti nō loqueꝛet iniquitatē nec recederet ab innocentia ſua: ꝛ q: aduerſarij imponebāt ei vicia hypocriſis: vt patz. ō. in dict? diphaz. c. xv. et i aliis locis. hypocrita vo cū ſit duplex: vnus hz in coꝛde: ꝛ aliud in oꝛe: ꝛ ſic licz nō loquat iniquitatē ꝛ labia: tenet tamē eam in coꝛde. ſiḡ licz nō recedat ab innocētia in actibus exteꝛioꝛibus: recedit tñ in mente. qui ſaluator: docet multipliciter Matth. xvij. c. Et quo ſequeꝛet q? ſocij non crederent dictis ſuis: idcirco ad amouendum ab eis iſtam ſuſpitionē dicit: Que eſt enim ſpecies hypocrite ꝛē. Nūqd clamoꝛē illius exaudiet deus? ꝛē. Aut potent oipotentē delectari. nō vꝺ mihi iponi peccatū

hypocrisis cū ego sim in magna angustia cōstitut⁹: t in digeo marie vt de⁹ liberet aiam meā: et vt audiet damozē meū: et sic nullo mō debetis dubitare de iuramēto meo. hoc intelligit ad modū alicui⁹ existis i matris tribulationib⁹ seu tormentis: q̄ ad firmādū dicta sua seu iuramēta dicat Videtis q̄ sū in tot tribulatōnib⁹ a q̄bus nisi dīno auxilio nō possum liberari vñ in hoc passu mihi credere debetis q̄ illa q̄ dico nō sunt ficta. vñ subdit. Docebo vos p manū dei. t q̄ soci⁹ virtā sua pstinā cognoscebāt. t etiā tribulatōes in q̄b⁹ erat. et q̄bus deberent moueri ad assentiendū sibi in pdictis iō subdit. ecce vos oēs nosatis. scz pdicta. t q̄ sine cā vana loquamini imponendo mihi fictionē seu hypocrisim.

¶ Capi. xxviii.

¶ Abet argētū venarū suaꝝ pnapia: [b] et auro loc⁹ ē i q̄ pflat: [c] ferrū de terra tollit: [d] et lapis solutus calore in eis vertit: [e] Tēpus posuit tenebris: [f] et vniuersoꝝ finē ipse considerat: [g] Lapidē quoq; caliginis [h] et vmbram mortis [i] diuidit torrēs a populo pegrināte: eos quos oblitus est pes egentis hois: et iuios. [k] Terra ō qua oriebatur panis: [l] in loco suo igni subuersa est. [m] Locus saphiri lapides eius: [n] et glebe illius aur̄. [o] Semitā ignorauit auis: nec intuitus est eaz oculus vulturis. [p] Nō calcauerunt eam filij institorum [q] nec pertrāsiuit per eam leena. [r] Ad silicem extendit manū suā [s] subuertit a radicib⁹ mōtes. [t] In petris riuos excidit: [v] et omne preciosū⁹ vidit oculꝰ ei⁹. [y] Profunda quoq; fluuiorum scrutatus est: [z] et abscondita produxit in lucē

¶ Replica. spes hypocrite. burgen. facit ptinuationem dicōtinuā: ptinuat. n. hic dicta dicis i. xv. ca. medīās ptermissis: q̄liē nō facit pōtil. qui ptinuat singula singulis: an hac sua discōtinuatione burgen. sicut sepe repetitis vicib⁹ facit ipmet dtō viro iob q̄ principaliē velit se ondere imo cetē et instū. sed hoc. s. in prin. ca. iij. correctum est.

¶ Capi. xxviii.

Abet argentū. Postq̄ ondit iob nō esse indecens diuine puidentie: imo decens q̄ impij alicui⁹ temporaliē pspereāt. t hoc rōne accepta ex puritate boni qđ a deo pcedit: hic pōsequit: hic pōnit hoc idē ondit ex magnitudine boni quod iusti accipiūt a deo: etiā in vita pnti. qđ ē donū spūale: qđ tantū excedit tpale. sicut scitis tenan⁹ nūer⁹ puo numero ppē⁹ q̄ do. hiero. exponēs illud Matthei. xix. Cētuplū accipiet ꝛc. t io ibi iusti bonis tpalibus puati indicent⁹ miseri ab illis q̄ solum tpalia bona pseuerāt. tñ sm veritatē sunt in maiori pspēritate cōstituti: ppter bona spūalia in q̄bus abundāt: t hoc diffuse ondit hoc⁹ li. quarto de pfolatione ppter qđ nō est indecēs diuine puidentie. q̄ aliq̄n permittat ipios tpalē abūdare. q̄bus nō vult bona spūalia q̄ maiora sint pcedē. sicut t pī sapiēs bonis filijs cōcedit meliora: malis aūt dimittēs aliqua minora: eo q̄ sūt ei⁹ filij: sic i pposito. qz impij q̄uis nō sint de filij p adoptionis graz: sūt tñ ei⁹ filij in quātū sūt ad ei⁹ imaginē facti p nām intellectualē. Circa pcessū aūt buius capituli ꝓsiderādū. q̄ lz tā bona tpalia q̄ spūalia sint dei dona: aliē tñ t aliē: qz tpalia dat mediate: dādo. s. bonū mi robur corpis: et industriā mentis. t ꝓsilia p q̄ pōt illa acq̄rere: sed bona spūalia cuiusmodi sūt gra t virtutes infuse: p seip̄m dat imediate. et hoc ppter bonoz istoz magnitudinē. primo igit ondit primū. t scdo scdm ibi. Sapia vo. inē illa bona corpalia q̄ reputātur pcosa sunt metalla auri t argenti: t lapides pciosi. primo igit ondit ꝓpositū in metallis. t scdo i lapidib⁹ pciosis ibi. Terra. Circa primū dī. ¶ a Abet argētū venarū suaꝝ principis. i. mineras: et q̄bus tāq̄ ex q̄busdā principijs materialibus efficit argētū: et ifte minere sunt in aliquibus determinatis venis terre. q̄ labozē et bumanū studiū reperiūt. licet cū difficultate.

¶ b Et auro locus est in quo conflatur. i. generatur: cuius generatio vocatur cōflatio: eo q̄ materia auri magis est digesta virtute calidi q̄ aliozum metallozum: propter quod est ductilius et purius. ¶ c Ferrum de terra tollitur. i. materia minere de qua fit ferrum. ¶ d Et lapis solutus calore in eis vertitur. i. minera eris que vocatur lapis: eo q̄ ppter sui duritiam habet similitudinē cū lapide ¶ e Tempꝰ posuit tenebris. id est ipse deus qui ordinauit successionem diei t noctis. ¶ f Et vniuer. fi. ipse considerat. boc interponitur ad ostendu⁹ q̄ quis minere predicte sint in terra occulte: et cum difficultate et labore magno inueniantur ab hominibus: tamen ipi deo nihil est occultum: et quia minere metallozū pdicte frequenter in montibus quasi inaccessibilibus repiūtur: iō de ipis mōtib⁹ subditur. ¶ g Lapidē quoq; caliginis. ētum ad summitatē mōtis. ¶ h Et vmbrā mortis. q̄tū ad profunditatem vallis. ¶ i Diuidit torz. a ꝓlo pegri. eos quos oblitus est ꝛc. Et talibus etiam montibus descendunt aliquā do torrētes iuxta quos est via inter montes. et ex altera parte torrētium habitant aliq̄n aliqui pauci homines: inter quoz⁹ habitationem t viā pdictā diuidunt torrentes, pbibentes accessum ad habitatores mōtiū: et hoc quod dicitur. Torrens diuidit a ꝓlo pegrinate. i. pambulante p viā predictam. Eos quos oblitus est pes hominis egentis id est habitatores predictos montiu⁹ ad quos nō est accessus etiam pauperum: qui solent circuire loca etiā difficilia ad mendicandum. ¶ k Terra ꝛc. Hic ostendit ppositum in lapidibus preciosis. d. Terra de qua oriebatur panis id est bladum de quo panis efficitur.

¶ l In loco suo igni subuersa est. quia aliquando contingit q̄ sub terra habitabili t arabili sunt vene sulphuree: ex quibus accenditur aliquando ignis per modum vaporis intra terram inclusi: et fit terremotus subuertens terram illam reddendo eam inhabitabilem. tamen sūt ibi aliquando lapides preciosi ratione caloris et sulphuris vnde in. iij. Methco. sm translationem antiquam dicitur q̄ alchimiste qui nituntur metalla et lapides sophisticare maxime vtuntur sulphure: ideo subditur. ¶ m Locus saphiri la. eius. quia inter lapillos illius terre generatur saphirus. ¶ n Et glebe illius aurum: id est minera auri. ¶ o Semitam igno. auis id est pillam terrā sic subuersam. ibi aues non volitant. quia non est apta ad nidificandum. nec ad querendum pastum earum. ¶ p Non calcauerunt eam filij institorum. ad vendendum mercimonia sua. ¶ q Nec ptran. per eam leena. q̄ omnia ista dat intelligere q̄ talis terra non est apta habitationi hominum animaliumq̄ seu auium: tamē est deo nota vsq̄ ad minima. ideo subditur. ¶ r Ad silicē extēdit manū suā. i. potestatē suā quod. pbat p effectum. dicēs ¶ s Subuertit a radi. montes quoz⁹ radices sūt silices. ¶ t In pe. riuos excidit. q̄ p tremotū aliq̄n apparet riuus transiens int̄ lapides. qui pus erat opt⁹. ¶ v Et oēpciosū ētūcūq̄ occultū. ¶ x Vidit ocu. ei⁹. q̄ nihil latet ipz: iō subdit. ¶ y Profunda q̄z flu. scru. é. q̄ ea que sūt ibi occulta sibi sunt nota. ¶ z Et abscō. pdu. in lucez. i

ad hoīm manifestationē. ¶a Sapia xo. Postq̄ oñdit q̄ illa q̄ reputant̄ pciosa in coꝛpalib⁹ iꝫ sint occulta: tñ la boꝛe ꝛ studio hoim pñt inuenire q̄uis cū difficultate hic oñdit q̄ hoc est impossibile de bono spūali. cuiusmōi sunt gr̄a et vtutes infuse: q̄ hic intelligūt noie sapie. Est enim sapia sapida scia. ꝛ iō includit cognitōnē dei et amoꝛē: et p ꝓnās gr̄am ꝛ oēm vtutē infusam. qz sicut virtutes morales acquisite sūt ꝑncipe ipi prudētie sine q̄ nō pñt esse: nec econuerso. vt habēt. vj. Etbi. sic vtutes infuse ꝑncipe sunt cū gr̄a et charitate. primo igit oñdit q̄ huiusmodi sapia includens ꝓdicta non dr̄ vtute humana. secū do ostendit a quo habetur et quib⁹ dar̄ ibi. Deus intelligit viā eius. primū autez oñditur ex sublimitate ipi⁹ scie cū dr̄. ¶a Sapia vꝛo vbi inuenit. q. d. nō est in loco terꝛemiato: vt sic ab hominibus inueniat sicut ꝓdicta.

"Sapia xo vbi inuenit: ꝛ q̄s ē loc⁹ intelligētie? ᵛ Nescit hō ꝓciū ei⁹ nec inuenit i tꝛa suauit viuentiū. ʷ Abyssus dicit: nō est in me: ˣ et mare loquit nō est mecū. ʸ Nō dabit aur̄z obꝛizū ꝓ eo nec appendet argentū in cōmutatione ei⁹ ᶻ Nō cōferet tinctis idie coloꝛibus: nec lapidi sardonico ꝓciosissimo: vl saphiro. ᵃ Nō adequabitur ei aur̄i vel vitꝛū: nec cōmutabunt ꝓ ea vasa auri excelsa ꝛ eminētia: nō cōmemoꝛabūtur cōparatione ei⁹. ᵇ Trahit aūt sapia de occultis. ᶜ Nō adeq̄bit ei topazi⁹ de ethiopia ᵈ nec tincture mundissime cōponent̄

"Tñ ergo sapia venit: ꝛ q̄s ē locus intelligentie? ᵉ Abscōdita est ab oculis oim viuēti um: ᶠ volucres quoq̄ celi latz ᵍ Perditio et moꝛs dixerūt: ʰ aurib⁹ nr̄is audiuim⁹ famā ei⁹. ᵉ Deꝰ intelligit viā eius: ᵏ et ipe nouit locū illi⁹. ˡ Ipe em̄ fines mūdi intuet: et oia q̄ sub celo sūt respicit. ᵏ q̄ fecit vētis pōd⁹ et aquas appēdit i mēsura. ᵐ Qñ ponebat pluuijs legē: ⁿ et viā procellis sonantibus: ᵒ tunc vidit illam: ᵖ et enarrauit. ᵖ et ꝓparauit et inuestigauit: ᵍ et dixit homini. Ecce timoꝛ dn̄i ipsa ē sapientia: ʳ et recedere a malo intelligentia.

¶b Nescit hō ꝓciū eius. q̄ nō pōt comparāri aliquo bono coꝛporeo seu temꝓrali. ¶c Nec inuenit i tꝛa suauit viuentiū. q̄ hominēs delectationibus carnalibus intenti ad diuinas illuminationes et consolationes nō sūt apti. ¶d Abyssus dicit. i. facto ostendit: et dr̄ hic abyssus, pfundū occeani: vbi habitāt pisces sapie ñ capaces ¶e Et mare loquit. i. nauigantes ꝑ mare. q̄ quis ꝓ hoc possint bona tꝛalia acquirere. nō tñ ꝓdicta sapientiam. ¶f Nō dabit aurū obꝛizū. i. valde purū et dr̄ ab ob et tꝛadio as: co q̄ habet colozem optimū. ¶g Nō ꝓferet tinctis indie coloꝛibus. i. lapidibus ꝓciosis et optimi coloꝛis: qui in tꝛie in idia reperiunt ¶h Nō adequabit ei aur̄z. in ꝓciositate. ¶i Vel vitꝛū. in ꝓspicuitate. quia dara est ꝛ nūq̄ marcescit sapia: vt dr̄ Sap. vj. ¶k Trahit aūt sapia de occultis: sapia em̄ ꝓdicto videtz mō dicta ita occulte concedit: q̄ latz etiā eos q̄b⁹ dar̄: fm q̄ dicit Eccles. ix. Nescit hō vtū amoze vel odio dign⁹ sit.

¶l Nō adequabit ei topazi⁹ ō ethiopia. lapis. n. b⁹ spēcies melioz inuenit in ethiopia q̄z alibi. ¶m Nec tincture mūdissime cōponent. i. sil ponent̄ in ꝓcio. ꝛ weak hic tinctura mūdissima panni sericei ꝓciosissime tincti. et omnia ista dicta sunt ad oñendū q̄ oia coꝛpalia quātūcūq̄ ꝓciosa nō pñt sapie cōpari. iō subdit. ¶n Unde ergo sapientia venit. q. d. nō pōt bri ꝑ industriā hoim iō subdit.

¶o Abscondita est ab oculis oium viuentiū: nec etiā per angelos pōt cōferri: iō subdit. ¶p Volucres q̄z celi latet. i. angelos q̄ q̄b⁹ ꝛ qualit sit dāda nescīūt: nisi habuerint ex reuelatione diuina. ¶q Perditio et moꝛs dixerūt. i. dyabolus ꝛ infern⁹. ¶r Aurib⁹ no. audi. famā ei⁹ Demones. n. ꝛ boies dānati ō ista sapia bñ loq̄ audiert. iꝫ nō ꝑsecuti sē. ꝛ iō bñ dr̄. Famā ei⁹ audiuim⁹. sed ñ ꝑsētiā ei⁹ peꝓim⁹: ¶s. Deꝰ intelligit. Hic ꝓnter oñdit a q̄ ꝛ a q̄bus ista sapia dar̄ cū dr̄. Deꝰ intelligit viā eius. i. q̄ liter vehrat vari. ¶t Et ipe no. locū illi⁹. i. quibus vebat conferri: fm̄ diſpositionē siue ꝓdestinationis. q̄s ꝓbat cū dr̄. ¶v Ipe em̄ fines mūdi intuetur. i. oia tpa ꝛ loca et oia q̄ fient in eis ꝛ sūt fcā. ¶x Qui fecit vn. pōd⁹. dā

to eis inclinationē sui motus. Inclinatōes em̄ reruꝫ sunt pondera eaꝛ. Un̄ dicit aug. Amoꝛ meꝰ pondus meū eo feroꝛ quocūq̄ feroꝛ. ¶y Et aquas appēdit i mensura. ꝓtinens eas infra limites occeanine effundant se sup aridā. ¶z Qñ ponebat pluuijs legez. vt certis tēꝓribus descenderent: ꝛ certis modis sez guttatim. et nō totū simꝫ ꝓout expedit terrenascentibus.

¶a Et viā procellis sonantib⁹. i. vndis maris sonitū ex sua ꝓcussione generantibus. ¶b Tūc vidit illā. in seipso in quo oia cōtinentur. et iꝫ ista intuitio sit ab eterno: tñ dr̄. spāli mō vidisse: quādo ex sapientia sua eterna mundus ꝓcessit i esse actu in tꝛe et eius ꝓductōe loquit: vt pz ex dictis. et q̄ nō solū sapiam i seipso vidit. sed etiā eaz cōicauit angelis et hoibus q̄ sūt capaces ipi⁹. iō subdit. ¶c Et enarrauit. angelis cā cōicādo oibus ẽm illos q̄ dicunt eos fuisse creatos in gr̄a vel bonis tñ fm alios. q̄ hic est sermo de sapientia: put dz anneꝛa gr̄az: vt pz per ꝓdicta. ¶d Et ꝓparauit: dā do eā hoib⁹: q̄ vatio dr̄ q̄dā ꝓparatō inq̄n tū pr⁹: salte ordine nature creauit aiam humanā capacem gr̄e tāq̄ ꝓparās locū sapie. ¶e Et inuestigauit. i. inuestigari fecit. q̄s est q̄n ex ꝓuma gr̄a diuinitus data, ꝓcedit per meritū ad gr̄e augmentū: sicut in speculabilibus inuestigatio est, ꝓcessus a ꝓncipijs ad conclusiones ¶f Et dixit homi. i. ipi ade ꝛ alijs scis q̄bus inspiraut q̄s subditur. Ecce timoꝛ dei ipe est sapia.

¶g Et recedere a malo intelligentia. sicut ītellect⁹ q̄ ē habitus ꝓncipioꝝ ꝛ ꝓncipii sue q̄ ē bit⁹ cōclusionum sic ītelligētia suo mō ē ꝓncipii sapie de q̄ hic ē fmo ītelligētia aūt ista est recedere a malo. q̄ bic recessus ē ꝑ capiū accēdi ad deū ꝑ hoc q̄ aia ipi deo totaliē subdit vt instinctū et volūtatē dei totaliē sequat. ꝛ ista subiectio includit gr̄az et vtutes infusas. fm q̄ dr̄ Ro. viij. Qui spū dei aguntur hi filij dei sunt. et talis subiectio ad deū ꝓprie dr̄ timoꝛ: qui est spūs sancti donū. cui anne cumꝫ gr̄e et vtutes infuse: ꝛ sic patet q̄ timoꝛ dei bene dicitur sapientia de qua hic est fmo. Et recedere a malo intelligentia. et sic etiam patet magnitudo boni q̄s consertur isthis etiam in ꝓsenti: ꝓpter quod vere dicunt felices iꝫ bonis tē pozalib⁹ careāt: et impij vere sunt miseri iꝫ bonis tꝛalibus abundent.

¶ In capitulo. xxviij. vbi dicitur in postilla: Habet argentum venarum suarum ꝓncipia.

Addition.

Circa illa q̄ cōtinent in hoc capi. ꝓter ea q̄ in postilla tradūtur videnda tria notāda. ꝓmus est q̄ iob intendit instruere socios quibus i precedenti capi. dixerat. Docebo vos ꝑ manū dei. vt cū ꝓ inuenīdo seu acq̄rendo bona tꝛalia ꝓciosa vt aurū ꝛ argentuꝫ ꝛ ꝓciosos lapides diligenter homines

labozent: vt patz ex loco z mō inuentiōis cozz: de quibus b agit: pamph̄ z diligētius debēt laborare p bonis spūalibus q̄ p sapiētia intelliguntˢ acq̄rendis: cuz sint inestimabilie melioza: q; vt dicit: Nō est bō gēs eius ꝛc. Nec adequabit ei aurū: p quē modū sapiēs exhortatur filiū p disciplinā suaz: puer. ij. dicens Si quesieris ea sc̄z sapientia de qua hic loquit q̄si pecuniā z q̄si thezauros effoderis illā tūc intelliges timorem dn̄i et sciaz dei inuenies: secūdū ē q̄ iob intendit socios p dictos deducē p cipua bona temporalia vt metalla et p̄ciosi lapides de quib⁹ hic facit mentionē habent sue emanatiōis principia subtus terrā z in profundis fluuioz sunt abscondita: vt in hoc ca. tradit̄r. Ex quo pz q̄ nō sunt excellentis nature seu cōditōnis: sm eñ ordinē nature diuine? insti tute: alia que altioz ē locum tenēt: alnoz is dignitatis sunt: vt patz de regione empyrea respectu etherec: et ethereā respectu elemētaris. Sapiētia vō de qua hic agit ēnā si intelligaē de sapiētia creata q̄ grātā z virtutes infusas imp̄tat: habet emanationē imediatā a summo rerū principio. vnde cōcludit: Deus intelligit viā eius ꝛc. Ex quo sequit q̄ huiusmōi sapiētia a deo p̄cedens inestimabiliter excedit bona alia ab inferioꝛib⁹ emanātia: in quo conformat iob sapiēti qui puer. in. ij. c. ō. dicto postq̄ discipulū suū eruditendo dixerat: Si quesieris sapientiā q̄si pecuniā z quasi thezauros effoderis illā. subiūgit: Q; dn̄s dat sapiētiā: z ex ore eius scia. q. d. eminētioz est sapientia q̄ a summo deo p̄cedit q̄ thezauri q̄s fodiendo in terra inuenis. terrā est q̄ iob in hoc ca. et in p̄ceden. voluit informare socios de illis virtutib⁹ de quib⁹ deus ip̄m iob cōmēdauerat. Fuerat. n. iob commēdatus a deo et quatoꝛ virtutib⁹: de quibus dicit in principio libri. Job erat vir rectus z simpler: timens deū: z recedens a malo. vñ de simplicitate q̄ est quedā inocentia dixit in p̄cedenti. c. Donec defaciā nō recedam ab innocētia mea. de rectitudine aūt deo que cōsistit quodāmodo in p̄seuerando in bono. posito inde claruit iob incedendo dixit ibidem: Justificationē meā quā cepi tenere nō deseraz. de timoꝛe aūt deo z recessu a malo p̄dictum est in hoc ca. finaliter. d. Ecce timoꝛ dn̄i ipe est sapientia z recedere a malo intelligētia. q. d. socius ista sunt que a deo habui: z ideo nō abscondā a vobis: sicut eis p̄misit. d. Docebo vos p manū dei que omnipotens habet. q. d. in me nō abscondā ꝛc.

¶ In codē ca. xxviij. vbi dicit in postilla. Tunc vidit illam in scipo.

¶ Additio. ij.

Hoc q̄ dicit: Tunc vidit illam. in glo. interli. de sa. incar. sic exponit: Tunc vidit illā. i. vidēn feciteˢ enarrauit p oza p̄dicantiuz: z p̄parauit in coꝛdibus auditoꝛiū: z inuestigauit o occulta ꝛc.

¶ Replica.

Ps. c. xxviij. vbi postillato. ullū passum: Tūc vidit illā. exponit o sapiētia creaturis cōicata per modū gr̄e infuse: burgēn. dicit glo. interli. exponere de sapia incarnata ad lram: sed burgēn. falsē allegat glo. interli. q; nec illa nec quecunq; alia sic exponit p allegoriā: aut. n. incarnata sapiētia: Tūc vidit. i. vidēri feciteˢ: Manifestū est aūt p. p̄cessum lr̄e: q; hic ad lram nō dicit de xp̄o: quia litteraliter fit cōparatio bonoꝛum spiritualiū ad tranſitoꝛia, put in postil.

Capi. xxix.

[a] Addidit quoq; iob. Postq̄ sanct⁹ iob oñdit in generali q; iusti aliq̄n flagellant in p̄ti: hic inter hoc idē ostēdit in spāli applicādo ad scip̄m: primo circa hoc enumerat felicitatē in q̄ fuit: secūdo calamitatē in quā incidit. c. sequē. tercio innocētiā quā semp tenuit. c. xxxj.

Circa primū p̄mo declarat modū siue p̄spritatis: secūdo circa hoc p̄fidentia siue securitatis: ibi. Dicebāq. p̄ma in duas: q; primo declarat suā p̄speritatez in tribus spūalibus secūdo i tribus: ibi. Q̄n lauabam. Circa primū dicit a Addidit q̄s iob ꝛc. et i hoc designat ali⁹ mod⁹ declarādi suū p̄positū. f. per similitudines exemplū.

[b] Quis mihi tribuat. in cipiēdo declarare p̄speritatem suā incipit a spūalib⁹ bonis: et ideo hoc exprimit p modū optantis: quia spūalia bona quibus nullus male vtit̄ sūt simpliciter optanda: // c Et sim iuxta meles p̄stinos id est in p̄stina p̄speritate. // d Scōm dies quib⁹ deus custodiebat me. in aia z corpe. // e Q̄n splendebat lu. ei⁹ sup ca. meū. i. diuina illustratio p̄cedens a supioꝛi de sua gr̄a speciali vltra naturalem illustrationē me illustrabat:

// f Et ad lumē eius ambulabā in tenebris. i. in dubijs recte p̄cedebā per eius spālem directionē. // g Sicut fui i diebus adolescētie mee: q; exunc fuit sancte vite z deuote: vnde subdit̄r: // h Q̄n se. deus erat in tabernaculo meo. i. q̄n in secreto loco tabernaculi mei p̄paratio ad actū oīs adi deus mihi aderat: quia in actu oīonis hō loquit cū deo z deus cuz homine ip̄m illustrādo z cōsolando. // i Q̄n erat oipotēs mecū. p̄ specialē gratiā z p̄tectionē. // k Et circuitu meo pueri mei. quos nutriebaz in amoꝛe dei. Et dictis videt alicui q; iob ecciderit a sapiētia que includit gratiā dei: q; dicit: Quis mihi tribuat vt sim iuxta meles p̄stinos ꝛc. cui? tamē p̄trariū dictum est frequēter. s. q; aduersitas nō treciat eū a virtute. Dicendū q; licz aduersitas nō treciat eū ab habitu sapiētie: nec ab actu eū aduersitates sustinuerit patienter: qō est, p̄priz sapiētis. s. fortunas aduersas equanimiter ferre: vt habet. j. Ethic. tamē aduersitas supueniens sublimitatē actus sapiētie: qui in cōtēplatiōe sumi veri: z amoꝛe summi boni p̄sistit: in aliquo impedit: inquātū attentiōnē aie retrahit ne in summuz verū et bonū tota intentiōe ferat̄ p̄ volꝛe sensitiue p̄tis: cui naturaliter compatit̄ retracta in aliquo: nisi hoc diuina virtute impediat̄: sicut fuit in ꝓpo in q̄ volꝛ passionis nō impediebat supioꝛē aie p̄tē a sublimitate cōtemplatiōis: z hoc impediméū ex p̄te sensitiue p̄tis, p̄uenies desiderabat sanct⁹ iob amoueri. d. Quis mihi tribuat ꝛc.

// l Q̄n lauabā. Hic inter declarat p̄speritatē suā i tribus bonis. z p̄mo q̄tū ad diuitias. secūdo q̄tū ad honoꝛes: ibi. Q̄n p̄cedebā. Circa p̄mū sciēdū q; diuitie antiq̄tus p̄cipuū erāt i pecudib⁹: z inde dicta ē pecunia. illud aūt q̄d est p̄cipuū inter illa que pecudib⁹ retrahunt est butyꝝ quod est pinguedo lactis: et ideo per abundantiā ipi⁹ intelligit abundantia in alijs bonis que de animalib⁹ p̄uenīnt cum dicitur: // l Quādo lauabam pedes meos butyro. i. tantā abundantiā habebam butyri: q; poterant ibi pedes lauari: sicut quādo habetur magna copia vini: ad illaz exp̄imēdam dicitur: q; abundat vsq; ad lotionē pedum: q̄uis ibi non lauentur. // m Et petra. ad est terra petrosa ad fructificandū inepta. // n Fundebat mihi riuos oli. i. p̄ferebat oleū in abūdātia: z p̄ hoc intelligit abundātia in alijs terrenis cōtentibus inter que oleū est de p̄cipuis. // o Quādo. p̄cedebam. Hic inter declarat in bonoꝛibus suam. p̄speritatem: secūdo subdit̄ buj⁹ bonoꝛis causaz ibi. Auris audiēs. Circa p̄m̄ dicit: // o Q̄n

procedebã ad portam ciuitatis. vbi erat locus iudicij.
¶p Et in platea.i. in manifesto 7 patẽti loco. ¶q Parabãt cathedrã mihi. tanq̃ omnibus supiori. ¶r Videbãt me iuuenes.i. insolẽtes. ¶s Et absc̃debant. timore iustitie mee. ¶t Et senes assurgẽtes stabãt. ad faciẽ

portã ciuitat[¶p] 7 ī platea[¶q] parabant cathedrã mihi. [¶r]Videbãt me iuuenes: [¶s]7 abscõdebant: [¶t]et senes assurgẽtes stabãt. [¶u]Principes cessabant loq̃: [¶v]et digitũ supponebant oi suo. [¶w]Vocẽ suaz cohibẽbãt duces: [¶x]7 lingua eoꝝ gutturi suo adherebat. [¶y]Auris audiẽs beatificabat me: [¶z]et oculꝰ vidẽs testimoniũ reddebat mihi: [¶A]eo q liberassez pauperẽ vocaferãtẽ 7 pupillũ cui nõ erat adiutor. [¶B]Benedictio pituri[¶C] sup me veniebat: [¶D]7 coꝝ vidue cõsolatꝰ fũ. [¶E]Justicia indutꝰ fuz: et vestiũ me sicẽ vestimẽto 7 diade mate iudicio meo. [¶F]Oculus fui ceco: [¶G]7 pes claudo. [¶H]Pater erã pauperꝝ: [¶I]et cãm quã nesciebã diligẽtissime inuestigabã. [¶K]Cõterebã molas iniqui: [¶L]7 de dentibꝰ illiꝰ auferebã p̃daz. [¶M]Dicebãz: [¶N]In nidulo meo moriar: [¶O]et sic palmaꝰ multiplicabo dies. [¶P]Radix mea aperta est secꝰ aq̃s. [¶Q]et ros morabit in messiõe mea [¶R]Gloria mea sp innouabit: [¶S]7 arcus meꝰ ī manu mea instaurabit. [¶T]Qui me audiebant: [¶U]expectabant sniaz: [¶V]7 intẽti tacebãt ad psiliũ meũ [¶W]verbis meis addere nihil audebãt: [¶X]et sup illos stillabat eloquiũ meũ. [¶Y]Expectabãt me sicẽ pluuiam: [¶Z]os suũ apiebãt q̃si ad ymbrẽ serotinam. [¶A]Si q̃ ridebaz ad eos [¶B]nõ credebant: [¶C]et lux vultꝰ meꝰ non cadebat in tra [¶D]Si voluissem ire ad eos [¶E]sedebã pmꝰ. [¶F]Tunc̃ sederẽ q̃si rex circũstante exercitu: [¶G]eram tamẽ merẽtium cõsolator.

¶p Et in platea.i. in manifesto 7 patẽti loco. ¶q Parabãt cathedrã mihi. tanq̃ omnibus supiori. ¶r Videbãt me iuuenes.i. insolẽtes. ¶s Et absc̃debant. timore iustitie mee. ¶t Et senes assurgẽtes stabãt. ad faciẽ ¶u Principes cessabant loq̃.i. pncipales in insidus pꝰ me tacebãt me supueniẽte. ¶v Et digitũ supponebãt oi suo. q̃ nullus p̃ sumebat vbũ meũ interrumpere. ¶w Vocẽ suã cohibebãt duces. l. militũ. ¶ inf alios sunt audaciores: 7 tamẽ nõ audebãt sententie mee cõtradicẽ. ¶x Et lingua eoꝝ gutturi suo adherebat.i. silebãt ac si facti fuissent muti nescientes aliq̃d retradicere. diuitias autẽ 7 honores p̃dictos dicit iob p tinere ad suã felicitatẽ tpaleꝝ: q̃ talia sicut impedimẽta sũt reprobis: ita p̃bis sunt adiumẽta virtutꝫ: vt dicit beat⁹ Aug̃. sup lucã: qualis erat ipe iob qui ad opa virtutuz talibus vsus fuerat: vt patebit ex sequẽtibus. ¶a Auris audiẽs. Hic ꝑnter ꝓmit pdicti honoris sui cãm. honor. n. referẽdus ẽ alicui in testimoniũ siue virtutis: et ideo ꝑnter ostẽdit quõ iob potẽtia et honoribus vtuose vtebat: cũ subdit: ¶a Auris audiens. sententiã meã. ¶b Beatificabãt me. ꝓpter eius equitatẽ. ¶c Et oculus vi. te. red. mihi. de veritate mea 7 iustitia. ¶d Eo q̃ liby. pau. vocaferamtẽ. i. querimoniã coꝝ me facientẽ de iniusta opꝓssiõe. ¶e Et pupillus cui nõ erat adiutor. ꝓter qõ erã eius defensor. ¶f Benedictio pituri. i. illius qui timebat statum pire. ¶g Sup me veniebat. eo q̃ saluabã eum. ¶h Et coꝝ vidue cõsolatus fum. i. efficaciter 7 nõ vane. ¶i Justicia indutus sum. i. ex omi pte studebã iusticiã facere. ¶k Oculꝰ fui ceco. ignoranti dirigẽdo. ¶l Et pes claudo. impotentẽ adiuuãdo. ¶m Pater erã pauperꝝ: p affectũ 7 effectũ: 7 ne crederet q̃ faueret eis nimis in p̃iudiciũ iusticie. sub ditur: ¶n Et causam quã nesciebã diligentissime inuestigabaz. i. cãm pauperi ne forte motu pietatis indiscrete cõdescenderẽ ei in p̃iudiciũ iusticie. ¶o Cõterebã molas iniqui. i. eius pręcias 7 violentias. ¶p Et de dentibus illius auferebã p̃dã. q̃ ablata restituere cogebam 7 de iniurijs facere ei menda. ¶q Dicebãz ꝛc. Hic cõsequẽter describit cõfidẽtia sue securitatis: q̃ honores et diuitie que habent annexũ timorẽ perdendi quasi ꝓtinue sunt magis causa tristicie ꝙ delectatiõis: vt ideo b ec securitas opinata a beato iob ꝓmo describit: secũdo quodda supius dictũ plenꝫ exprimit: ibi. Qui me audiebãt. Circa ꝓmũ dicitur: ¶q Dicebãz. in corde meo tenendo ¶r In nidulo meo moriar. i. in ꝓsperitate mea spũali et temꝑali. ¶r Et sicut palma. que multo viuit tempe. ¶s Multiplicabo dies. ducendo cursum vite mee in dicta ꝓsperitate. ¶t Radix mea aperta est. Radix mea aperta est secus aquas. Arbor enim bateris radicos in humido multiplicat surculꝫ fructum: ita iob ex humore gratie in quo coꝝ eius erat fixum: faciebat fructũ multiplicẽ bonoꝝ operum.
¶u Et ros morabitur in messione mea ꝛc. Contingit autẽ q̃ fructus multiplicatus in arbore ꝓpter estuz nimiũ rescicaẽt et perit: sed talis estus tempoꝛaẽ q̃ descensum roris: et similiẽ fructꝰ boni operis aliq̃n rescicaẽt et p̃ditur. ꝓter aduentũ clatiõis; sed hoc nõ fuit i iob: q̃ deus faciebat cũ tẽptatione. puentum roꝛe sue benedictionis 7 gratie ¶x Gloria mea semper innouabitur. hoc dicebat. ꝓter multa bona opa q̃ multiplicare intendebat. ¶y Et arcus meus in manu mea instaurabit. i. fortitudo mea 7 defensio mea ꝓtra insultus tẽptationũ. ¶z Qui me audiebant. Hic reuertitur ad expiméduz aliũ p̃dicta darius q̃ pertinẽt ad suã iusticiaz 7 sapientiã. ¶A Qui me audiebant loquentẽ in iudicijs. ¶B Expectabant sententiã meaz. tanq̃ veritatis lineam. ¶C Et intenti tacebant ad cõsiliũ meum. nihil vltra querentes. ¶D Verbis meis addere nihil audebant. reputantes q̃ nihil rationabile posset addi. ¶E Et super illos stillabat eloquiũ meũ reputantes magnũ q̃ de verbis meis aliquid intelligebant. ¶F Expectabãt me sicut pluuiã. i. desiderabãt audire verbũ meũ sicut terra sitiens pluuiaz. ¶G Si quã do ridebam ad eos. ostendendo vultus leticiam. ¶H Non credebant. ꝓpter maturitatẽ meaz ꝓcedentem. ¶I Et lux vultus mei. i. leticia faciei mee. ¶K Non cadebat in terra. tanq̃ ꝓfusa. ꝓter leticie ineptitudinem: per hoc vult intelligere q̃ leticia non erat dissolutus: nec mestitia cõfusus: sed tenebat virtutis medium. ¶L Si voluissem ire ad eos. cõsolandum. ¶M Sedebãm ꝓmꝰ. i. principalis inter eos: ꝛõ subdit ¶N Cũq̃ sederez quasi rex circũstante exercitu quasi de nullo timens. ¶O Eram tamẽ merentiũ. cõsolator. tanq̃ eis ex veritate cõpassiõis cõdescendens: et sic patz q̃ sanctus iob ꝓsperitate temꝑali vsus fuerat virtuosẽ: 7 ꝓsequẽs peruenit ad eius felicitatẽ: que est in operibus virtutum.

Capi. xxx.

¶a Nunc autem. Postq̃ iob descripserat magnitudinem ꝓsperitatis in qua fuerat. Hic conseq̃ter describit magnitudinez aduersitatis in quam inciderat: et primo describit eam ex multiplicatione mali: secũdo ex subtractione remedij: ibi. Clamo ad te. Primum autem ostendit per oppositum ad bona que ꝓsperitate sua habuerat 7 vt cõtinuet se ad vltimo dicta cap. ꝓceden. ideo primo ostendit se turpiter vilipensum contra precedentes honores 7 excellẽtias: secũdo omiꝫ bonis spoliatũ ꝓtra abũdãtes di-

uitias:ubi. Pharetrā tercio grauiē afflictū ꝓtra spūales delicias ubi. Utinā aūt. Circa primū sciēdus q fm phm secdo rhetorice puipensio iniusta ē causa ire: tāto aūt est iniustior quāto ꝑsona vilipendēs est vilior: z p ons ad sustinendū grauio ꝛpter qđ sanct⁹ iob ostēdit se vilipēsuz etiā a vilib⁹ ꝑsonis. ꝓmo ꝓpter defectū etatis dicēs. Nunc aūt rident me iuniores tpe. secūdo ꝓpter defectū generis. d.

Capi.xxx.

Nunc aūt rident me iuniores tpe[a] q̄z nō dignabar patres ponere cū canib⁹ gregꝫ mei.

[b] Quoꝫ non digna.pa. ponē cū canib⁹ gregꝫ mei. i. ad custodiā canū: tercio ꝓpter defectum virtutis dicēs:

[c] Quoꝫ virtus manuū mihi erat ꝑ nihilo: quarto ꝓpter defectū victus z vestit⁹. d. Qui rodebāt i solitudine squalētes calamitate z miseria et mādebāt herbas et arboꝛ coꝛtices: et radix iuniperoꝛ erat cibꝫ coꝛ.

[d] Et vita ipa putabant indigni. tanq̄ pestiferi et maligni. quito ꝓpter defectū victus z vestit⁹. d. Qui rodebāt i solitudine squalētes calamitate ꝛc.

[e] De cōuallibus ista rapiēt. q. d. de ibis taz vilib⁹ adhuc ad sufficientiam nō habebāt. sexto ꝓpter defectum habitatōnis. d.

[f] In desertis habitabant ꝛc. ꝓpter defectū vomoꝛ.

[g] Et esse sub sentibus .i. sub fruticetis paruis z vilib⁹: ꝓtecti ab eis cōtra intemperiē aeris.

[h] De ciuitas ꝓputabāt. q: melius refugiū nō habebāt: et vilitatem originis repetit. d.

[i] Filij stul. z ignoꝫ. z in ter. pe. nō parētes. i. nullius apparētie aut reputatōis.

[k] Nūc in coꝛ canticū ꝛsus sum q: cantabāt cantilenas de aduersitatib⁹ iob factas.

[l] Et factus sum eis in puerbiū. q: loquēdo de miseriis quibuscūq; ponūt me in exemplū.

[m] Abominant̄ me z, ꝓter fetoꝛ ē vlceꝛū meoꝛ.

[n] Et faciē meā cōspuere nō verent. in maximū ꝓtemptū: ad hoc enī induxerat eos dyabolus: vt ꝓter ꝓcussiōes ipsius iob reputarēt eum hominē a deo maledictū: et ꝓter hoc ab homib⁹ ꝓtemnendū.

[o] Pharetra ꝛc. Hic ꝓnter ostēdit se omib⁹ bonis ꝑ talibus denudatiū ꝑ ꝑcedētes diuitias. d. Pharetrā. n. suā aput. tūc. n. dicit⁹ de⁹ pharetra suā ꝓtra iob aput isse: qn̄ dedit dyabolo licentiam penetiēdi cū in bonis exteriob⁹: z i ꝑs. q. d. ubūsdā sagittis de pharetra dispositōis diuine extractī.

[p] Frenū po. in os meū. q: ex dictis ꝓcussiōib⁹ nō est erruare locut⁹: vt habet. ō. q. ca. In omib⁹ his nō peccauit iob labijs suis. vel potest referri ad augmētum sue calamitatis: eo q̄ sanct⁹ iob nō habebat libertatem respondendi maledicis suis: ꝓtima autez ꝓcussio dyaboli in bonis iob fuit ꝑ latrones tollentes boues z asinos: vt habet supra .j. ca. qui fuerāt habitabant versus meridiē respectu ipsius iob: qui habitabat versus orientem: vt habet supra .j. ca. Eratq; vir ille magnus inꝰ oēs orientales. et hoc est qđ dicitur:

[q] Ad dexterā. id est versus meridiē que est dextera pars nostre habitationis: vt dictū est supra. xxiij.

[r] Orientis calamitates mee quia inde surrexit principiū ꝓcussiōis sue: vt dictum est

[s] Pedes meos subuerterūt. id est ꝓcessum ꝓsperitat⁹ mee. secūdo vo ꝓcussio fuit ab igne a celo descendente oues suas et pueros cōsumente: et hoc notat cū dicit

[t] Oppserūt q̄si fluctib⁹ semitis suis. q: ignis de celo descēdens ꝓcuratiōe demoniū flammis operuit oues z pueros ad modū fluctuū. tercia ꝓcussio fuit i raptu camelorum a chaldeis: z q̄tū ad hoc dicit:

[v] Dissipauerūt itinera mea. q: cameli per vias portant onera.

[x] Insidiati sunt mihi. q: chaldei secerūt tres turmas vnā ad rapiēdū camelos: alias duas ad insidiandū et ꝑseruandū ne aliqs posset impedire ꝑdam eoꝝ. quarto ꝓcussio fuit i ꝑs ꝛo percussio fuit i pueris iob i domo ꝓiogenitj oppressis qđ notat cū dicit:

[y] Quasi rupto muro ꝛc. q: sathā ꝑ ventū vehemētes percussit q̄tuoꝛ angulos domoꝝ: z oppressit filios z filias ipius iob: ido subdit:

[z] Redact⁹ suz i nihilū. q: nō apparebat vltra spes reliq̄e diēi post se filium.

[a] Dissipauit q̄si ven. desi. meū. nāle em desiderū hominū est relinquere post se ꝓlē. in qua quodāmodo manēt: vt habet .ij. de aia. ct .ij. Reg. vij.

[b] Et velut nubes ꝓtā. sal⁹ mea. i. stat⁹ ꝓsperitatis mee tā in bonis exteriob⁹ q̄z in ꝑs.

[c] Nūc aūt. Hic ꝓnter iob ostēdit se grauiter afflictū in coꝛpoꝛe ex tra telitias contēplationis diuine: quas ꝑfecer⁹ habuerat in quiete ꝓsperitatis sue: z hoc est qđ dicit:

[d] Nūc aūt in memetipo mar. aia mea. doloꝛe ptis sentitur a ꝓtēplatiōis vulcedie ipedita: sicut dictū ē ca. ꝓce.

[e] Nocte os me. ꝑfo. doloꝛib⁹. Doloꝛes. n. coꝛpis de nocte aggrauāt: z iō dicit q: i eo aggḡuabant: sic q̄ ꝓtingebāt vsq; ad ossa.

[f] Et qui me come. s. vmes q̄ vlcerib⁹ meis oriētes.

[g] In mḷ. eo. ꝑsu. ve. meū id est i tanta mḷtitudine sunt q̄ nō solū ꝑsumūt: carnē: sed etiā vestē meaz.

[h] Et q̄si capi. tu. siccinx. me. capitiū dicit supio: pars vestis ꝑ quā caput ītrat: nō sic noiat a capite. Est igit sensus q̄ vmes ꝑ illā ꝑte exībāt i tāta multitudine: q̄ capitiū erat eis coopertū i circuitu ad modū cuculle.

[i] Cōpa. fū luto. i. ita vil⁹ reputat⁹ apō bwies: sicut lutū.

[k] Et assi. sum fauille. q̄ quasi nihil reputaꝛ.

[a] Clamo ad te. Hic ꝓnē ondit magnitudinē sue aduersitat⁹ ex defectu remediū q̄ aggrauaꝛ: gn̄ remediū nō spaꝛ: ꝓmo ꝗ tollit remediū ex ꝑte diuina: secdo ex ꝑte hūana: ibi. Flebam. Circa primū dicitur:

[a] Clamo ad te. oādo

¶b Et non exaudis me liberando. ¶c Sto. in oõne p̃ seuerãdo. ¶d Et nõ respicis me. remediũ adhibendo. ¶e Mutat⁹ es mihi in crudelẽ. licz em̃ dñs sit immutabilis tamẽ mutabilia opant̃: et quid? varie nomiat̃: et sic dicit̃ pius gñ dat pspera: durꝰ gñ infert aduersa: fm̃ cõmunez modũ loquẽdi dominũ: quẽ iob seqũtur licz firmiẽ teneret deũ oia pie et iuste opari. ¶f Eleuasti me et q̃si super ventũ ponẽs. id est i alto statu tñ instabili: sicut ẽ ventus: ideo subditur:

¶g Elisisti me valide. q. casus de loco excelso est grauior.

¶h Scio q. morti trades me. finaliẽ post flagella: et vnũ iciat subdit:

¶i Ubi cõstituta ẽ dom⁹ oi viuẽti. sepulchrũ. n. est vltima dom⁹ cuiuslꝫ hominis. ¶k Uerũtñ nõ ad pstumptionem eoꝝ emittis manũ tuam. q. d. si alios a me affligis in pñti vita: habet tñ aliqꝫ remediuꝫ ideo subditur:

¶l Et si corruerit in aduersitates.

¶m Ipse saluabis. si ad te cõuersi clamauerint: ego aũt clamo ad te q̃si cõtinue: et tñ non exaudis me literãdo me ab afflictionib⁹ pñtis vite: spabat tñ ipse iob a deo p̃sequi salutẽ in futuro melioꝛẽ: vt patuit et supra dictus. xix. c. q: credebat resurrectionẽ futurã: § loquit̃ de cõa amicis suis q̃ nõ credebãt ipꝫ. ¶n Flebã tẽ. Hic pñter remouẽt remediũ ex pte hoim̃. Circa qđ pzio oñdit iob: q̃ boies debẽt sibi ppan. d. ¶n Flebã quodã. qñ i ipsitate erã. ¶o Sup eo q̃ afflict⁹ erat. ei ppatiẽdo nõ licte § veraciter ex corde: eis subdit: ¶p Et cõpatiebat aia mea pauperi. q. d. ex hoc debẽrẽt homines mihi cõpati: § cõtrariũ accidit mihi. ¶q Expectabaꝫ bona. i. cõsolationes alias. ¶r Et venerũt mihi mala. i. punitiones et versiones. ¶s Interiora mea efferbuerunt. a calore vlcerũ vlteri⁹ penetrãte. ¶t Merens incedebã. i. tristis, pter dolorẽ me affligentẽ: q: tñ ista tristicia nõ absorbebat rõnem vtẽtem cam̃ a virtute: ideo subditur:

¶v Sine furore cõsurr. in turba clamabã. exponẽdo cum modo ramine miseriã meã: per qđ deberẽt homines moueri ad cõpassionẽ. cui? tamen ptrariũ accidit: ideo subdit:

¶x Frater fui draconũ. q. illi qui deberẽt me diligere sicut fratres: monstrauerũt me suis punctionibus et tractionibus: sicut draco. ¶y Et socꝰ struthionũ. quia illi qui erant mihi familiares et socii: obliti sunt mei: sicut struthio obliuiscit fetus sui. ¶z Cutis mea denigrata est super me. ex humoꝛis exteriozis corruptiõe. ¶a Et ossa mea aruerũt p̃ caumate. i. caloꝛ vlceꝛ meoꝝ intantũ ẽ exsiccatus: q: in pte desiccant medullas ossiũ meoꝝ. ¶b Uersa est in luctum cithara mea tẽ. id est, pspera q̃ sque erat mihi causa leticie versa est in aduersitatẽ: que ẽ mihi causa tristicie moderata tam̃ ratione.

¶c Capi. xxxi.

¶a Epigi fed⁹ cũ oculꝭ meis: ¶b vt ne cogitarem quidẽ de virgine. ¶c Quã. n. pte hẽret in me de sup: 7 hereditatẽ oipotes de excelsis? ¶d Nũq̃d nõ pditio ẽst iniq̃: 7 alienatio ¶e opanti bꝰ iniustitiã? ¶f Nõne ipe cõsiderat vias meas: et cũctos gressꝰ meos dinumerat? ¶g Si ãbulaui i vanitate: ¶h et festinauit i dolo pes meꝰ: ¶i appẽdat me i statera iusta: et sciat dꝰ ¶k mꝭ tiplicitatẽ meã. ¶l Si declinauit gressus meꝰ de via: ¶m et si secutꝰ ẽ oculus meꝰ cor meũ: ¶n et maꝰ meis adhesit macula: ¶o seꝛã 7 alꝰ comedat 7 pgenies mea eradicet̃. ¶p Si deceptũ ẽ cor meũ sup mꝭiere: ¶q si ad ostiũ amici mei insidiatꝰ sum̃ ¶r scoꝛtũ alterꝰ sit vxor mea: ¶s 7 sup illaꝫ incuruẽtur alij. ¶t Hoc em̃ nephas

Epigi fedus. Postq̃ iob ostẽderat pfectitatem in qua fuerat: 7 aduersitate in qua inciderat: hic tercio ostendit innocentiã quã semper tenuerat: et diuidit pfens ca. in. x. partes: fm̃. x. vicia a quibus ostendit se immunem: ptes patebunt, psequẽdo in pma igit̃ pte ostendit se immunem a peccato luxurie: 7 pmo a peccato fornicationis. d.

¶a Pepigi fedus cuꝫ oculis meis. i. firmiter statui: sicut firmat̃ pactũ q̃ vitare omnẽ aspectũ impudicuꝫ

¶b Ne cogitarẽ quidẽ de virgine. i. ne p aspectuꝫ inciderẽ in delectationẽ vl cõsensuꝫ alicuꝰ puelle etiã pulcherrime cuius cãm subdit. d.

¶c Quã. n. ptẽ haberet in me tẽ. q. d. nullã. pars aũt 7 hereditas dꝰ dicit̃ homo i quo deus habitat p gr̃az: ipe autẽ nõ habitat i fedatis per luxuriaꝫ: imo elongat se ab eis: ideo subdit: ¶d Nunquid nõ pditio. scilicz inferni.

¶e Est iniquo. reputata a deo.

¶f Et alienatio. s. dei. ¶g Opantibꝰ iniq̃tatẽ. p luxuriã. q. d. sic: q: videt oia quãtũcũq; occulta: iõ subdit:

¶h Nõne ꝓsiderat vi. meas. 7 ideo ex testimonio diuine allegat suã ꝓnũciã. d. ¶i Si ambulaui i vanitate. ꝓtris me aspectibꝰ iuuenculaꝝ. ¶k Et festinauit in dolo pes meus. querẽs locum ad eas decipiendum.

¶l Ꝑpendat me in statera iusta: et sciat deus. i. faciat alios scire. ¶m Simplicitatẽ meam. id est puritatem meã quam ipe nouit. ¶n Si declinauit gressus meus. de via. s. mundicie. ¶o Et si secutus est oculꝰ meus cor meũ. cogitationes enim surrepticie nõ possũt ab homine euitari: quia sicut dicit Augu. Nõ est in potestate nostra quibus visis tangamur tamẽ in potestate nostra est ea respuere vel acceptare, p̃sequi vel fugere. est igit̃ sensus: Si cor meum. i. cogitationes lubrice carnis surrepticias: Secutꝰ est oculꝰ me? ipudice cõspicẽdo. ¶p Et manibꝰ meis adhesit macula inmunde tangẽdo. ¶q Seꝛã 7 alꝰ co. 7 pgenies mea eradicet̃ id est puniar a deo nõ solũ in bonis mobilibꝰ: sed etiã i ple ma. q. d. si talia cõmisissem merito ꝓuar? fuissem bonis meis et filijs. ¶r Si deceptũ tẽ. Hic ostẽdit se immunem a peccato adulterij. d. Si deceptum est cor meũ sup mulierẽ. alteri cõiunctaꝫ in matrimonio: vel affidatam: sicut sonat dictio hebraica. ¶s Et si ad ostium amici mei insidiatus sum. querẽs abuti vxore illius. ¶t Scoꝛtũ alterꝰ sit vxor mea. in pena buius

¶u Et sup illã icur. alij. turpit̃ 7 cõmuniter se exponat

¶x Hoc. n. nephas ẽ. s. adulteriũ: q: ẽ ꝺ̃ peccatũ diuinũ

est[a] ⁊ iniq̃tas maxima ignis
[b]vsq̃ ad ꝑditionẽ deuorans
[c]et oĩa eradicans genimina:
[d]Si ꝯtẽpsi subire iudiciũ cũ
seruo meo et ancilla mea [e]cũ
disceptarent aduersum me[f]
Quid.n.faciã cũ surrexerit
ad iudicãdũ de⁹:et cũ quesie
rit q̃d rñdebo illi:[g] Nunq̃d
nõ in vtero fecit me q̃ ⁊ illuz
opatus est:[h] ⁊ formauit me ĩ
vulua vn⁹[i] Si negaui quod
volebãt pauꝑibus:[l] ⁊ oc̃los
vidue expectare feci[m] Si co
medi bucellã meã sol⁹:⁊ non
cõedit pupill⁹ ex ea.[n] Quia
ab ĩfantia mea creuit mecuz
miseratio:et d̃ vtero matris
mee egressa est mecũ.[o] Si de
spexi ꝑtereũtẽ eo q̃ ñ habue
rit indumentũ:et absq̃ opi
mento pauperẽ.[p] Si nõ be
nedixerunt mihi latera eius
[q]et de vellerib⁹ ouiũ mearuz
[r]calefactus ẽ.[s] Si leuaui sup
pupillũ manũ meã:[t]ẽt cũ vi
derẽ me in porta superiorem
[v]humer⁹ me⁹ a iunctura sua
cadat et brachiũ meũ cũ su
is ossib⁹ ꝯfringat̃.[x] Semper
em̃ q̃si tumẽtes super me flu
ct⁹ timui deũ:⁊ põd⁹ ei⁹ ferr̃
nõ potui.[y] si putaui aur̃ ro
bur meũ:[z] et obrizo dixi fidu
cia mea.[a] Si letat⁹ suz super
mltis[b] diuitijs meis:⁊ q̃ pl̃i
ma reperit man⁹ mea.[c] si vi
di solẽ cũ fulgeret lunã ince
dentẽ clare:⁊ letatũ est in ab
scondito cor meũ:[d] et oscula
t⁹ suz manũ meã ore meo:[e] q̃
est iniquitas maxĩa:[f] et nega
tio cõtra deũ altissimũ.[g] Si
gauisus suz ad ruinã ei⁹ qui
me oderat:⁊ exultaui q̃ inue
nisset eũ maluz. Nõ em̃ dedi
ad peccandũ guttur meũ:vt
expeterẽ maledicẽs aĩaz eius
[h]Si nõ dixerũt viri taberna
culi mei:[i] quis det de carnib⁹
eius:vt saturemur.[k] Foris ñ
mãsit peregrin⁹:[l] ostiũ meuz
viatori patuit.[m] Si abscõdi
q̃si hõ[n] pctm̃ meũ:[o] ⁊ celaui in
sinu meo[p] iniquitatem meaz
[q]Si expaui ad multitudinez

a Et iniq̃tas maxĩa in peccatis ꝯ ꝓximũ.q̃ ꝑ hoc fit ei iniuria ĩ re maxie sibi dilecta. b Ignis est vsq̃ ad ꝯsumptionẽ deuorãs.s.corꝑis et aĩe.q̃ talis nõ solũ in aĩaz.sed in corpus peccat. c Et oĩa eradicãs genimia.q̃ aufert certitudiez debite ꝓlis:⁊ supponũt̃ heredes illegitimi. d Si cõtempsi. Hec est scd̃a ꝑs ꝑncipalis hui⁹ ca.ĩ qua oñdit se imunez a pctõ iniusticie di. Si ꝯtẽpsi sb̃ire iudiciũ cum ſuo meo ⁊ ancilla.⁊ multo min⁹ ꝯtẽpsit subir̃ iudiciũ cũ persona equali vl̃ maiori e Cũ disceptarẽt aduersuz me i.vellent in iudicio disceptar̃ c⁹ cãm reddit.di. f Quid.n.faciã ⁊c.q.d.si nollẽ iudicari cum seruo meo quomõ possem rñdere in iudicio diuino.q.d.nullo mõ.iõ subditur g Nũq̃d nõ in vtero fecit me ⁊c. q.d.licet sit inferior me rõne seruitutis:tñ in specie humana est mihi equal̃. h Et forma.me in vlua vn⁹.i.vn⁹ de⁹ me ⁊ ipm̃ formauit. i Si negaui ⁊c. Hec est tercia ꝑs in q̃ oñdit se imunez a pctõ imiſicordie.d. Si negaui quod volebant pauperibus.duz tamen eorum voluntas esset rationabilis l Et ocu. vi.expectare feci.nimis ꝓtrahẽdo ꝯsolationẽ debitã. m Si comedi buccellã meã sol⁹.ꝑ buccellã intelligũtur alia cibaria:q̃ iob liberaliter cõicabat ⁊ miaxe pauperib⁹.vñ subdit. n Quia ab ĩfantia mea.diuersi.n. homines.ex ꝯplexiõe nãli hñt varias inclinatiões ad act⁹ v̄tutũ.q̃ aliq̃ sũt ꝓni ad liberalitatẽ:aliq̃ ad castitatẽ.et sic de alijs:et talis inclinatio crescit ꝑ exercitiũ Scũs v̄o iob ex ꝯplexione ad misericordiã ꝓnus erat et hec iclinatio ꝑ cõtinuũ exercitiũ creuerat. o Si despexi ⁊c. Hec est quarta ꝑs in q̃ oñdit se immunem a pctõ suꝑbie.q̃ solz oriri aliqñ ex alioꝝ impotẽtia vl̃ defectu.⁊ hoc excludit a se.d. Si despexi ꝑtereũtẽ eo q̃ nõ habuit indumentũ.reputãs eũ ex hoc vilez ⁊ bonorũ suoꝝ dissipatorẽ:sed econtra exhibui me ei misericordẽ:iõ subditur. p Si nõ bñdixerũt mihi la.ei⁹ que discooperta erãt:et ego operui:⁊ sic fui occasio.vt bñdiceret mihi. q Et de vellerib⁹ ouiũ meaꝝ.i.de pannis factis d̃ velleribus eaꝝ. r Calefact⁹ est.i. munitus ꝯ frigus. s Si leuaui sup pupillũ manũ meã.i.ꝑtãtẽ meam iniuste. t Et etiaz cũ viderem me in porta supiorem.i.in loco iudicij vbi poteram facere voluntatem meam. v Humerus meus a iũctura sua cadat ⁊c.i.sic enormiter puniar a deo et cãm immunitatis a predictis vicijs subdit. x Semp eniz quasi tumẽ.sup me fluctus ⁊c.i.sicut illi qui sunt in mari nauigantes.videntes fluctus intumescentes quolibet momento timent submergi.ita semper super me timui iudicium dei venire:si aliquid agerem contra eum pauperes ⁊ impotentes despiciendo.secundo oritur superbia ex proprio fastu ex potestate ⁊ diuitijs surgente:⁊ hoc excludit a se.d. y Si putaui aurum robur meum. ex hoc excludens a me timorẽ diuinũ z Et obrizo dixi fiducia mea.ponẽdo in ipso finez meum. a Si letatus sum.inepte et suꝑbe. b Diuitijs meis ⁊c.q.dic. veniat super me vi dicta diuina. c Si vidi solem. Hec est quinta ꝑs in qua ostendit se imunem a pctõ idolatrie.d. Si vidi solem.i.diligenter attẽdi vt cultũ latrie sibi attribuerem:sicut cõmuniter faciebant gentiles illius temporis adorantes corpora celestia tanq̃ deos. d Et osculat⁹ sũ manum meam.in signũ reuerẽtie eis exhibite e Que est iniquitas maxima.s.ipẽdere creature q̃d attribuendũ ẽ soli creatori. f Et negatio contra deũ altissimũ.quia cultus dei falsi est negatio dei veri in facto. g Si gauisus sum. Hec est sexta pars in qua ostendit se immunẽ a peccato rancoris et inuidie.d. Si gauis⁹ sum de malo alieno:etiã de malo inimici mei sup̃. deus puniat me.et in hoc ꝑ oppositum ostenditur charitas perfecta in ipso iob:q̃ se extẽdebat ẽt ad inimicos ſm monitionez saluatoris Mathei.v.c. Diligite inimicos vestros ⁊c. h Si non dixerunt. Hec est septima pars in qua ostendit se immunem a vicio inhumanitatis.et prio circa domesticos.d. Si nõ dixerunt viri taberna culi mei.id ẽ domestici mei. i Quis det de carnib⁹.ei⁹ vt saturemur id est quis det vt sit corporaliter p̃sens nobiscum semper.vt de eius societate reficiamur.secundo q̃tum ad extraneos dicit. k Foris non mansit peregrinus.sed humane collegi eum in hospicio. l Ostium meum viatori patuit.vt libere posset ibi accipere refectionẽ suã. m Si abscõdi. Hec ẽ octaua ꝑs in qua ostendit se immunẽ a vicio hypocrisis.d. Si abscondi quasi homo.i.sicut solent multi homines facere. n Peccatũ meũ.illud indebite negãdo vl̃ falso excusãdo. o Et cela.in sinu meo.i.i corde meo. p Iniq̃tatẽ meã:ꝑ falsã exteri⁹ scitatis oñsionẽ. q Si expaui Hec ẽ nona ꝑs i q̃ oñdit se mdm̃ a vicio pusillanitatis.et 2ª circa suã inocẽtiã optat testioniũ diuie v̄itatis:ibi q̃s mihi. Circa ꝓmũ dicit. q Si expaui ad multi. nimiã.

timore multoꝝ a iusticia deuiando. b Et despectio ꝓpriquoꝝ terruit me ita ꝙ a veritate deuiare timens ne offenderem ꝓpinquos meos cõtrarii volentes.

c Et non magis tacui. q. d. nõ feci ꝓdicta sed magis tacui audiens increpationes ꝓpriquoꝝ meoꝝ: eo ꝙ nolebam eis acquiescere. d Nec egressus sum ostium ad agendũ aliquid iniquũ propter eos.

e Quis mihi det ꝙ ꝑdicta querit testimoniũ diuine veritatis. d. Quis mihi tribuat auditorem. s. querimonie mee: vt mecũ interpellat apud deũ ꝙ me. ꝛõ subditur.

f Ut desiderium meũ audiat oip⁹ otens cribrum scribat suum ꝓ me ꝓferendo: et ꝓ tale modũ loquit̃ eo ꝙ sententia iudicis solet fieri in scripto. hãc aũt sententiaꝫ tulit deus in fine libri. d. amicis iobnõ estis locuti coram me recte sicut seruus meus iob. g Ut humero meo portẽ illũ. tanq̃ victorie mee vexillũ. h Per singulos gradus meos. i. per oẽs processus meos. i Pronunciabo illũ. ad dei gl̃am. ꝛõ subditur. k Et quasi ꝓncipi offerã eum. quia de omnibus bonis humanis gl̃a deo est attribuenda. l Si aduersũ me. Hec est decima ꝑs in qua ostendit se immunẽ a peccato cupiditatis: qõ apparet ex eo ꝙ nõ de terra vult extrahere fructus excessiuos quod fit duplicit̃. vno mõ q̃n nimis continue colit̃ et nõ permittitur quiescere: et hoc excludit a se. d. l Si aduersum me ter. mea clamat. i. ex opere oñdit quasi sic affligẽs de nimia cultura. Alio mõ q̃n subtrahitur merces debita agricolis. et ꝯtum ad hoc dicit. Si fructus ei⁹ comedi absq; pecunia. et subditur conueniens pena. Pro frumento oriatur mihi tribulus ꝛc.

l In capi. xxxj. vbi dr̃ in postilla. Si nõ dixerint viri tabernaculi mei. i. domestici mei. l Additio. j.

Valde improprie dicit vr̃ q illi qui desiderant societatem alicuius dicũtur desiderare refici de carnib⁹ eius: sed hoc dictũ aliter videt exponẽdum. sc; ꝙ iob sic erat amator: ꝛ recollector pegrinoꝝ: ꝙ oẽs recolligebat in domo nec ꝓmittebat q aliqs peregrinus maneret extra. de quo dicit: Foris nõ mansit pegrinus. sili⁹ nec volebat ꝙ viatores haberent aliqd impedimentũ ne intrarent in domũ suã. de quo dicit: Ostiũ meũ viatori patuit. in quo tãtũ excedebat ꝙ domestici et seruitores sui fatigati a frequenti seruitio peregrinorũ et extraneoꝝ: videntes ꝙ magis curabat de recollectione ꝛ refectione extraneoꝝ q̃ d̃ domestico: um quiete et refrigerio quare habebãt cũ in odiũ desiderantes ab eo vindicari. vñ dicebant. Quis det de carnib⁹ eius. vt saturemur: sicut cõsueuit esse multo ciens. q̃n pater familias videtur excedere in beneficiendo alienis: domestici ꝓpter hoc murmurant: quasi ꝑ illũ modũ quo legitur Matthei. xx. cap. de operarijs ꝙ patrefamilias murmurantibus: eo ꝙ pares fecerat eos qui minus laborauerãt his qui portauerunt pondus diei et estus. vnde in ꝓposito familiares domesticis eramplius excitabantur in odium patrisfamilias cũ extraneos tãtũ foue⁹ et vt ꝓpriꝫ fatigarent. et ꝑm hãc exꝑ positionem cũ dixisset. Si non dixerint viri tabernaculi mei: quis det de carnibus ei⁹ vt saturemur. quasi reddẽs causam immediate subdit: Foris nõ mansit peregrin⁹.

l In codẽ capi. xxxj. vbi dr̃ in postilla. Circa primuꝫ dicit. Si exꝑaui ad multitudinẽ nimiã. l Additio. ij.

Vbi dr̃. Si exꝑaui ad multitudinẽ nimiã ꝛc. in hoc habetur: Si exꝑauescere feci multitudinem nimiã et despectio cogitationũ terruit me. et nõ magis tacui. Cui⁹ sensus est ꝙ iob in hoc loco excusabat se ab acceptione ꝑsonaꝝ intãtũ ꝙ multitudinẽ nimiã aq̃ solẽt q̃nq; iudices terreri. cũ iusticia ꝑ suaderet ex pauescere faciebat. et tñ cũ cõtigisset q aliquis despectus cognationũ. s. q magis cõtemptibilis erat in cognatione aliqd iustum ꝙ sallegaret: terrebat eũ ꝛõ quo dicit. Despectio cognatõnũ terruit me in tãtũ ꝙ tacebat: assentiẽdo iustitie. de quo dicit: Et nõ magis tacui: neq; audebat contra eum ꝓcedere: de quo dicit. Nec egressus sum ostiũ ꝛc

meos pnunciabo illũ: ꝛ q̃si ꝓncipi offerã eũ. Si aduersũ me terra mea clamat: ꝛ cũ ipa sulci ei⁹ deflẽt. Si fruct⁹ eius comedi absq; pecunia: et aiam agricolaꝝ eius afflixi: ꝓ frumento oriatur mihi tribulus: ꝛ ꝓ ordeo spina.

l Replica.

In capi. xxxj. vbi postillator distinguit decẽ partes fin̄ decẽ vicia a q̃bus iob se excusat in ea parte q̃ dr̃. Si nõ dixerint viri tabernaculi mei q̃s det de carnibus ei⁹ vt saturemur. se excusat a vicio inhũanitatis. q. d. ita fui human⁹ domesticis vt etiã carnis. i. corporis mei iuge affectarẽt ꝑsentiã ꝙ sui refectione. i. ꝓsolatione. Burgen. aũt hãc expositionem dicit improprijã: volens ꝙ hec ꝛba dixerit famuli sui ex odio in vim vidicte. sed certe magis est improꝑria vindicta per burficta ꝙ quis ex odio velit carnes humanas deuoꝛare: tum etiam q ꝛba illa non sonãt in excusationẽ iob: sicut patet per totũ cap̃. sed potius in accusationẽ quasi suis fuerit adeo inhuman⁹: put burgen. exponit: vt ex odio affectarent eius carnes manducare. nec est vsimile q sanctus vir operepietatis fouẽ ꝙ peregrinos ꝛ aduenas: vsq; ad tanta domesticoꝝ fatigã, ꝓcesserit: vt carnes eius ex odio affectarẽt: cuꝫ q: vt dr̃. s. c. j. erat ipi iob familia multa nimis ꝛ ꝑ cõ sequens nõ sic faciliter fatigabilis: vbi vna familia ꝑ aliã potuit sublenari: tũ q ita heroicus fuit vir iste vt etiã a deo meruerit sic singularit̃ commendari: vt patet. c. j. nõ est verisimile, ꝓpter cõnexionẽ virtutũ vicijs inhumanitatis tante in eo fuisse. cũ sm philosophum bonũ tm̃ vnomodo fiat. i. cũ assistentia omniũ ꝛtutũ moraliũ et circumstatiaꝝ: earundẽ: ꝛ in fine huius capituli dicit se nõ fuisse onerosum terre in nimia ei⁹ cultura dicẽs. Si aduersus me clamat terra ꝛc. Qui igit̃ terre insensibili ꝛm illũ sensus onerosus nõ extitit contra sequẽs ẽ ꝙ rõnabili familie molestus nõ fuerit. sed ei quadã humanitate pepercit: nec est verisimile sanctũ iob scient sustinuisse in ꝙ familiã: que ex odio suam expetet et carnem deuoꝛandam: qui enim erat omniuꝫ consolator: vt dicitur in littera: quomodo familie sue vsq; ad odiũ sui fuisset ꝓfessor. nec opinabile est familiã suã tantum posse concipere contra eum odium q: vt dicitur in hoc capi. cum seruo non ꝓtempsit subire iudicium. Et bis omnibus patet burgẽ. deliramẽmentum.

l Capi. xxxij.

Miserunt aũt. Terminata disputatione triũ amicoꝝ iob ꝑ ipm̃ hic ponit̃ ponitur disputatio quarti. s. helii. Circa quã primo ponitur quedam ꝓfatio. secundo subditur ista disputatio. c. sequẽ. primaꝫ duas. q: primo ponit̃ hui⁹ disputatõis occasio. et ꝛcio disputantis exclusatio: ibi iuniorꝫ sum. Occasio aũt hꝰ disputatõis fuit: eo ꝙ tres amici iob ꝑ. positi auditis verbis iob quib⁹ innocentiã suã multiplicit̃ declarauerat ꝛeputauerũt eũ cẽ iustũ: ꝛ cõ mento tacuerũt: q: cũ eo disputare ceperãt: eo ꝙ aũ ꝑ iũ te nebãt. s. ipm̃ a deo fuisse ꝓpter suã iusticiã flagellatuꝫ: helius autem adibus idem tenebat: ꝛ iusticiã quam iob ꝓ se declarauerat simulatam ꝛ non ꝛram credebat

Jtem ipe iob in disputādo quedā verba dixerat: q̄ vi
debant ipi heliu blasphemato⁹ia: ꝓpter q̄ erat arguend⁹
etiā si alis fuisset iustus: ꝓpter qđ irat⁹ fuit ꝫ iob se iusti
ficauit: z ꝓtra tres viros p̄dictos: eo q̄ nō poterant ꝑ
ut ipe estimabat defendere veritatē: z hoc est qđ dicit:

(a) Omiserunt autē. et patz lra
hoc ex ceptio:

(b) Sed tm̄mo ꝺđēnassent iob
.i. conati fuisset
ipm ondere in
iustū magis ser
monib⁹ q̄ rōnibus.

(c) Jumor ꝛc. hic ꝓpter
ponit ipius di
sputantis excu
satio: z ꝓmo ex
cusat suā tarditatem: secundo
ostēdit qđ̄ di
n necessitatez:
ibi. Sed vt vi
deo. Causā aūt
quare tādiu ta
cuerat alios lo
quētibus ondit
rōnabilem. ꝺ.

(c) Junior suz
tpe. ꝛō tēdebam
antiquioꝝib⁹ lo
cum dare: ideo
subditur.

(d) Sperabaz
cm̄ q̄ etas plior
or loqueret .s.
rōnabilit̄ z effi
caciter: eo q̄ ꝑ
longitudinē tē
poris multa vi
dent̄ ꝑ experiē
tiā que dirigūt
ad loquēdū ef
ficaciter. Frā
gūtur etiā pa
siones que impe
diūt ad loquen
dū rōnabiliter.

(e) Sed vt vi
deo ꝛc. Hic cō
sequēter ondit sue locutiōis necessitatē: q̄n. n. aliquis
estimat veritatē pire ꝓpter defectū defensiōis: z credit
se sufficiēt̄ ad eius defensionē: tūc iminet sibi neces
sitas loquēdi: ne peat veritas ꝓpter ei⁹ taciturnitatez:
sic aūt estimabat heliu: vt ꝑz ex dictis: et ideo ꝓmo
ondit ꝺictor⁹ viror⁹ insufficientiā ad defensionē veri
tatis: secūdo suā sufficientiā: ibi. Plen⁹ sum sermoni
bus. Circa ꝓmū dicit:

(f) Et inspiratio oīpo. dat intelligentiaz. de his q̄ sunt
supra rōnez: ita iuuenib⁹ sicut z antiq̄s: vñ dicit dauid
Sup̄ senes intellexi: ideo subdit:

(g) Mō sunt longi
gerui sapientes. in speculabilib⁹.

(h) Nec senes intelli
gūt iudicia. i. q̄d sit ꝺa gabilib⁹ recte agendu: z istū du
plicē defectū notat in trib⁹ viris ꝺictis: ideo subditur

(i) Ideo dicā. ne veritas ꝓreat ꝓpter eor⁹ defectū: mo
uebat etiā ex ꝓsumptiōe sue scie quā ꝑsumpt⁹ de si vir
aut nunq̄ possunt occultare. ideo subdit: Ostendaz
vobis etiam ego sciētiā meā. cetera patent ex dictis
vsq̄ ibi:

(l) Ne forte dicatis inuenim⁹ sapientiā. i. di
ximus cōtra iob quicq̄d potest cōtra eū dici: et q̄d sit
illud subdit.

(m) Deus proiecit eum non homo. in
hoc breuiter tangitur virtus omniū rationū quas adduxerāt cōtra iob. s. q̄ deus flagellauerat eum qui non potest recipi nec recipere: sicut homo frequēter recipit z recipit: etiā ipe est regula iustitie: z ex hoc ꝺcludebant ipm iob iniustū esse z fuisse.

(n) Nihil locut⁹ est mihi. q. d. illa que dicā nō dicam eo q̄ ꝓuocauerit me ad iram quia cōtra me nō est locutus.

(o) Et ego nō sm ser. vt. rnde. illi. iste em̄ heliu in aliquo cōueniebat cū iob sc̄z in hoc q̄ ponebat aliquā maloꝝ punitionē z mitigationē bonoꝝ post mortem: discordabat tam̄ ab eo sicut et alij: q: dicebat aduersitates ꝑsentis vite ꝑ peccato inflige: licet nō sint semper tota pena ꝑ eo debita: z sic vltr̄ius ꝓbabat iob iniustū: z ꝑ peccatū punitū. In eo igit in quo conueniebat iob discordabat ab alijs: et sic nō ꝓcessit sm̄ sermones eoꝝ. In illis etiā in quib⁹ cōueniebat cū eis alijs rōnes efficaciores adduxit: et plibus alijs motiuis vsus est vt patebit in ꝓsequēdo.

(p) Plen⁹. n. sum dic ꝓpter ostēdit suā sufficiētiam ad veritat⁹ defensiōez put estimabat. ꝺ. Plen⁹ sū sermonibus. i. rōnib⁹ efficacib⁹ contra iob.

(q) Et coartat me spūs vteri mei. id est mentis mee in q̄ ꝓcipiunt ea que sunt ꝓponēda: sicut fetus in vtero: z dicit: Coartat me. q. d. zelus defendēde veritatis me coartat ad loquēdū.

(r) En venter me⁹. i. mens mea: vt dictū est.

(s) Quasi mustū absq̄ spiraculo. qđ̄ ꝓpter multitudinē caloris causat rarefactionē et ex cōsequēti volu fractionē nisi habeat respiraculū: ꝓpter hoc innuit q̄ sibi imminet ꝑiculū conscientie nisi loq̄retur: ideo subditur:

(t) Loquar et respirabo paululū. et sic consolabor: et euadam conscientie ꝑiculum.

(v) Non accipiam ꝑsonam viri. id est ipsius Job: referendo ei in ꝓiudicium veritatis: quia sanctum est ꝓ bono rare veritatem: vt habetur ꝓmo Ethicorum.

(x) Et deum homini non coequabo. videbatur enim sibi q̄ si deferret ipsi Job in boc casu: qui locutus fuerat contra diuinam reuerentiam: vt sibi videbatur: q̄ equaret eum ipsi deo: non audens ei contradicere: sicut nec deo et causam huius subdit.

(y) Nescio enim q̄diu subsistam. in ꝑsenti vita: quia nihil incertius est hora mortis.

(z) Et si post modicum tollat me factor meus. adducens suam examinationem et iudicium: et tunc condemnaret me ꝓ ista taciturnitate: si omittera veritatem defendere q̄diu habeo spacium vite.

Et hoc patz q̄ iste beliu credebat punitionem peccatoꝝ post vitā istā: aliter nō timuissz diuinū iudiciū post mortē zea dērōne ponebat p̄miationē vnoꝝ post mortē.

¶ In ca. xxxiij. vbi dicit in postilla: Mihi locut' es mihi: quāsi diceret illa que dicam. (Additio.).

Ject iob ꝑ beliu nō legatur aliq̄d fuisse locut' in p̄ticulari. videt tn aliq̄d fuisse contra eū locut' in genera li. Dixerat cīm iob ꝯ. xxx. c. Mīc autē verident me iuniores tpe. Et quo pz q̄ sentiebat se inimis afflictū et vilipēsione seu tensione inniorꝝ tpe: qui ꝓtra eū talia ꝓmittebant de quoꝝ numero verisimiliter videt fuisse ipe beliu vt pz ꝑ effectuz Ipe cīm nō solū in crepauit eū: ꝫ etiā vilipendit: vt patebit infra in multis suis dictis: vñ z in principio sue locutionis in hoc ca. dixit: Iuniores sum tpe. q. d. licz sim de iunioribus: sicut iob dixerat ambilomin' tn ostendā vbis z ego meā sciaz: vt. ꝯ. codē capi. Confirmat aūt hec scia ex hoc q̄ iob nec tres amici sui non legunt genealogizari in hoc libro: sed soluz cognominant a regionib' suis: vt iob de ēra bus: eliphaz: de themanites: baldath: suites: z sophar naamathites: ꝫ beliu nō solū cognominat a regione cū dicitur: Buzites etiā ponit ibi nomē patr' cū dicit: Beliu filius barachel. silr et nomē cognationis: cum dicitur: De cognatione ram. Ram aūt interpretat altū. q. d. beliu. Licz ego sim de iuniorib' increpatibus seu vilipendentibus iob nō tn patres mei erant tales de quib' iob potuisset dicē quoꝝ non dignabar patrē cū canib' gregis mei ponere: Patro. n. patrē z cognationē notā seu notabile. Et quo etiā videt q̄ iste beliu p arrogantiā z vanā gloriā. pcessit vñ et vtrāq; parte disputantium vane gloriе motu reprehendit. vnde glo. sup illud: Iratus est beliu. vane. n. glie sectatores cū hominib' sē pferunt: alios de fatuis sensibus: alios indignis meritis reprehendit: hec in glo. q̄ꝫ pie verificat de beliu qui ipm iob de fatuitate z blasphemia et socios de ignorantia reprehendit: put in dictis suis patz ꝛc.

¶ In codē ca. xxxij. vbi dicit in postilla: Et si post modicum tollat me factor meus. (Additio. ij.

Hoc q̄d dicit: Et si post modicuꝫ tollat me factor meus: potest intelligi q̄ timebat beliu ne ꝑter eo faciturmitatē in ꝑiudiciū veritatis ꝑ odiū mariet eum ad mortē tēpalem tollendo eū a ꝑsenti vita ante temp' sibi debitū fm naturā. Lin etate iuuenili i qua erat vt patz in principio capituli: z sic ex hoc dicto sic intellecto non babeē q̄ beliu crederet punitionē peccatoꝝ post hanc vitam ꝛc. (Capi. xxxiij.

Adi igit. Premissa igitur ꝓfatione: hic ꝓsequēter ponit disputatio: et primo beliu repetit verba iob ꝓtra que disputare intēdit: secūdo disputare incipit. c. sequē. ꝓma i duas: q: primo facit suā repetitiōz secūdo quibusdā dictis iob dat respōsionē: ibi. Rūdebo tibi. Circa primū primo erat at ipius iob attentionez. d. Audi igitur ꝛc. subdit etiam sue exc itationis rationem. d.

b Simplici corde meo seruo. ma. ſ. ad defensionē veritatis: z non ad calūmiandū. c Et sententiā labia mea puram loquāt ur. i. verā absq; admixtione falsitatis: z talia debent attente audiri. z quia posset sibi dici: tu es iuuenis nō est sic attendendum tibi: ideo hoc remouet. d.

d Spirit' dei fecit me. et ideo q; sum factura sua: potest mihi dare sciem̄az et eloquētiam: ideo subditur:

e Et spiraculū oipotentis viuificauit me. mouens me ad opera vite: que sunt intelligere z loqui.

[1]et eloquētia mea nō sit tibi grauis. [m]Dixisti ergo in auribꝰ meis z vocē verboꝝ tuoꝝ rū audiui. [n]Mundꝰ suꝫ ego: [o]et absq; delicto: [p]immaculatꝰ [q]et nō ē iniq̄tas i me. [r]Quia q̄relas i me repperit: iō arbitratꝰ ē me inimicū sibi. [s]Posuit in nervo pedes meos: custodiuit oēs semitas meas. [t]Hoc ē ergo in quo nō es iustificatus. [u]Respondebo tibi. [x]quia maior sit deus homine. [y]Aduersus eum cōtendis: [z]q̄ nō ad oīa verba respōderit tibi. [a]Semel loq̄t deꝰ

f Si potes rūde mihi. q. d. non dētes cōtemnere iuuentutē meā ꝓpter qđ subdit

g Ecce et me sicut et te fecit deus. anima rationalē dando.

h Et de eodē luto ego quoq; formatus sum. q. d. nec ex parte anime nec ex parte corpis bēs aliquā ꝓgatiuā ante mei natural' ib': nec ēt in supernāli cognitiōe: ꝫ magē conuersor. ideo subdit

i Ne territame miraculū meū. i. scientia mihi diuinitus data.

k Nō te terreat. vt nō audeas respōdere.

l Et eloquētia mea non sit tibi grauis. tibi incutiens stupefactionez

m Dixisti. Hic cōsequēter facit suam reprehensionez. d. Dixisti ergo in auribus meis. ita q; tu non potes negare te dixisse:

n Mundus sum. a vicijs carnis.

o Et absq; delicto. i. peccato omissionis.

p Immaculatus. ſ. a grauibus culpis que sunt contra deum vt idolatria z huiusmodi.

q Et non est iniquitas in me. i. peccatū cōtra ꝓximū: hec accepit ex verbis iob quibus immo ꝯcientia suā multiplicat z diffuse ostenderat. ꝯ. xxxj. c.

r Ut quereelas in me reperit: ideo arbitratus est me inimicū sibi. hoc aūt accepit beliu ex hoc qđ iob dixerat. ꝯ. xiij. c. interrogative. Cur faciem tuā absconditis z arbitraris me inimicū tuum:

s Posuit in nervo pedes meos. hoc dixerat iob supra xiij. c.

t Hoc est ergo in quo nō es iustificat'. hoc dictū ex ipsis verbis tuis cōcludā te iniustū: si nō esset aliud ꝓtra te dicendū.

u Rūdebo tibi. Dicantecēs incipiat. ꝓbare iob iniustū: primo rūdet ad quedā dicta sua que videbant impedire disputatiōis pcessum q; dixerat. ꝯ. iob. Disputare cū deo cupio. q. d. nō cum homine: ideo ꝓmo ostēdit beliu q; ista petitio sit irrōnabilis: q; deus sufficiēter rūderat. primo igit ꝓponit intētum. d.

x Rūdebo tibi. disputare cū deo cupiēti:

y Aduersus eum cōtendis. i. vis cōtendere de pari:

z Ut nō ad oia verba rūde. tibi. sicut homo homi qui suo cōpari: hoc aūt ñ decet maiestatē deitā ꝓ alios modos sufficiēter respōdit tibi.

a Semel loquit. Hic ꝓsequēter declarat q; deus sufficiēter ei respondent: circa quod ponit duplicē modū diuine respōsionis: et secūdo infert ꝓpositum ꝓ modū cōclusionis: ibi. Ecce hec oia. primus aūt modus est per hoc q; deus dedit homini naturale lumen intellectus quod est quasi quedā impressio luminis diuini: per qđ potest videre quid sit bonū z malum: quid agendum: qđ fugiendū: z ꝓpter hoc dicitur psal. iij. Multi dicunt quis ostendit nobis bona. z subdit ꝓpheta per modum responsionis. Signatū ē sup nos lumē vultus tui dñe. q. d. ad eoꝝ questionē rūdisti ꝓ hoc q̄ lumē intellect' in quo pñt videre bonuꝫ et malum eis dedisti: z fm hoc posset ipsi iob dici. Quod queris intus habes: z hoc est qđ dicitur:

b Semel

loquitur dē: vādo hoī naturale lumen intellect: qđ ē in quolibet hoie. ¶b Et scdo idipm nō repetit. quia aia intellectiua ē imortalis: et sic nō indiget repetitōe nec per ꝑñs lum ē ei naturale. ¶c Per somniū ꝛc Hic ponit scds mod diuine locutionis cū homine seu rīsionis. s. p reuelationē diuinā: q vt frequētius fit in somnis: eo q ętatis sensibus a tumultibus exterioꝛib aia est magis apta ad capiendū diuinas reuelationes. et hoc ē q dr. Per somniū ꝛc sequitur.

¶d Et dormiūt in lectulo. quietne cū sunt somnia mīa dicit. ¶e Tūc aperit aures viroꝛ. i. potentias eoꝝ cognitiuas ad capiendum diuinā instructionez: vñ et frequēter intellect per auditū signatur sicut frequēter dicimus alicui audis tu. i. intelligis

¶f Et erudiens eos instruit disciplina. accipitur hic disciplina nō p cognitione speculabili. sed agibili. vñ subdit. ¶g Vt auertat homine ab his que facit qđ aliqñ fit p reuelationē ipi factam: qñq; aūt p reuelationē factā alteri qui mittitur a deo ad eius instructionē sicut petrus missus fuit ad docendū corneliū centurionē Act. x. ca. ¶b Et liberet eū a superbia. i. a peto: q; i oi pctō mortali includit dei cōtemptus. ¶i Eruens animā eius a corruptione scz culpe. ¶k Et vitā illius. a corruptiōe pene. iō subdit

¶l Vt nō trāseat in gladiū. et ꝑm hūc modum loqndi poterat dici iob: q deus rīderat sibi terrendo eum per somnia vt penitēret de malicia sua. q; ipemet iob dixerat. s. vii. terrebis me p somnia ꝛc. ¶m Increpat quoq; Hic ponit tercius modus diuine locutionis seu rīsionis. s. p infirmitatē carnis a deo imissam: q; vexatio dat intellectū: z facit reuerti ad deum vñ dr psal. xv. Multiplicate sunt infirmitates eoꝝ postea accelerauerūt. et tūc angelus bonis custos ꝑsentans coꝛā deo eius penitentiā impetrat sibi gr̄az. z hoc est quod dr. ¶n Increpat ꝛc. s. deus ipsū peccatorem. ¶n Per doloꝛē in lectulo. i. p infirmitatē doloꝛosam: q facit eū iacere in lectulo. ¶o Et omnia ossa eius marcescere facit. robur coꝛpis debilitando.

¶p Abominabilis ei fit in vita sua panis. i. omnis cibus: etiā ille qui ante erat sibi delectabilis. et hoc ꝑ casum a petitus. ¶q Tabescet caro eius. q; hoc fiēt ut qđ abominatione nutrimēti. ¶r Et ossa q tecta fuerāt: carne. ¶s Nudabuntur id est apparebūt cōsumpta carne. ¶t Appropinquabit coꝛruptioni aia eius. i. vita q ꝑ aiam designat: eo q vinificat coꝛpus

¶v Et vita illius mortiferis. i. causis mortē inducētibus: et ꝑm hoc poterat dici ipi iob: q deus respōderat ei: carnem eius multiplicat affligēdo. ¶x Si fuerit ꝓ eo. i. pro eo sic afflicto: penitente tamen.

¶y Angelus loquēs. i. penitentiā ei deo ꝓponens.

¶z Unus de milibus. ꝑm illud Dan. vii. Milia milliū ministrabant ei ꝛc. ¶a Misereditur eius: et dicet libe. eum vt sit executoꝛ diuine mie. cuius erat allegator.

¶b Reuertatur ad dies adolescētie. i. ad pristinā sanitatem et ꝓsperitatem. ¶c Deprecabitur deum. ꝓ remissione sui peccati. ¶d Et placabilis ei erit. pando ei effectū desideratū. ¶e Et videbit facē eius i iubilo. i. in mirabili gaudio q quidem visio incipit hic per fidem: ꝛ consummabit i futuro p aperz visionem. ¶f Respiciet homines z dicet peccaui. i. nō verebitur cōfiteri peccatum suum: etiaz in conspectu hominum: et isto mō poterat dici iob: quod erat sibi rīsū a deo qui sibi dederat angelum custodē ꝓparatum ei impetrare gr̄am. si emēdatus fuisset post coꝛporis sui flagellationem. ¶g Ecce hec omnia. hic applicat heliu ꝓdicta ad ꝓpositum et scdo monet iob ad intelligendum ibi attende iob.

Circa primum dr.

¶g Ecce hec oīa. i. reuocationes a ꝓdictis peccatis et rīsiones te agendis. ¶b Operat deus tribus vicibꝰ: p singulos. s. peccatores. in hoc loco dicit Ra. Sa. q. tribus vicibus ēm recipit deus peccatoꝛem ad pniaz: sed si quarto recaduet nō recipitur amplꝰ. sed reuertat ad gehennam. et ad hoc inducit verbū amos ꝓphete. q. ca. Super tribus sceleribus israhel: et sup quatuoꝛ nō ꝑcutam q. d. dñs si quarto recaduet: ad misericoꝛdiā cum non recipiam: sed illud dictum est cryptcum. quia est cōtra dicta omniū sanctoꝝ: um et contra scripturā nouī ac veteris testamenti. Dicit ēm saluatoꝛ Luce. vi. Estote misericordes sicut pater vester ꝛc. et petro querenti quoticies peccatum sit dimittendum fratri Matthei. xviii. dicit. Non dico tibi vsq; septies: sed vsq; septuagchel septies. i. toties quoties: vt exponit Augustinus: ergo et pater celestis dimittit peccatū peccatoꝛi totiens quotiens vere penitet. Item contra scripturam vetens testamenti. qđ). Regū legitur de dauid in morte sacerdotū nobe. vnde peccatum suū recognoscens et penitens dixit.). Regum xxii. Ego sum reus omnium animaꝝ patris tui. sicut ibidē exponit. Itē adulterio cū bersabee z homicidio vrie de quo etiam penituit et veniā obtinuit: ꝓpter quod dicit a nathan. ii. Regū. xii. Dominus quoq; transtulit peccatum tuum: tercio in fractione iuramenti quod fecerat ionathe de fedre conseruādo ad ipm et semen suum. et ita men bereditatis medietatem mipbiboseth filij ionathe reddit sibe pessimo detractoꝛi: etiam postq; sciuit immo etiam mipbiboseth et maliciam sibe. vt babetur. ii. Regū xix. et de hoc similiter penituit et veniā babuit. licet non sit expresse scriptū. q; postea scē vixit. quarto peccauit in numeratiōe pli z veniā obtinuit: vt dr. ii. Reg. viii. Ex q ꝑs manifeste falsū dictū. Ra. Sa. s. q. p terciꝰ recidiuus venia nō dr. vñ ad hoc etiā facit dictū dñi p Ezec. xxxiii dicitur. Morte moꝛieris ꝛc. subdit

postea. omniū peccatoꝝ eius non recoꝛdabor. Ex quo patet q ꝗtūcūq; recidiuando quis peccauerit vere tamen penitendo veniam obtinebit. Itē est contra rōnem q; si post terciū recidiuū nō dr venia: hoc ē ꝓpter aggrauatōez pcti et recidiuo

det eum vt sit executoꝛ diuine mie. cuius erat allegator.

¶b Reuertatur ad dies adolescētie. i. ad pristinā sanitatem et ꝓsperitatem. ¶c Deprecabitur deum. ꝓ remissione sui peccati. ¶d Et placabilis ei erit. pando ei effectū desideratū. ¶e Et videbit facē eius i iubilo. i. in mirabili gaudio q quidem visio incipit hic per fidem: ꝛ consummabit i futuro p aperz visionem. ¶f Respiciet homines z dicet peccaui. i. nō verebitur cōfiteri peccatum suum: etiaz in conspectu hominum: et isto mō poterat dici iob: quod erat sibi rīsū a deo qui sibi dederat angelum custodē ꝓparatum ei impetrare gr̄am. si emēdatus fuisset post coꝛporis sui flagellationem. ¶g Ecce hec omnia. hic applicat heliu ꝓdicta ad ꝓpositum et scdo monet iob ad intelligendum ibi attende iob.

Circa primum dr.

¶g Ecce hec oīa. i. reuocationes a ꝓdictis peccatis et rīsiones te agendis. ¶b Operat deus tribus vicibꝰ: p singulos. s. peccatores. in hoc loco dicit Ra. Sa. q. tribus vicibus ēm recipit deus peccatoꝛem ad pniaz: sed si quarto recaduet nō recipitur amplꝰ. sed reuertat ad gehennam. et ad hoc inducit verbū amos ꝓphete. q. ca. Super tribus sceleribus israhel: et sup quatuoꝛ nō ꝑcutam q. d. dñs si quarto recaduet: ad misericoꝛdiā cum non recipiam: sed illud dictum est cryptcum. quia est cōtra dicta omniū sanctoꝝ: um et contra scripturā nouī ac veteris testamenti. Dicit ēm saluatoꝛ Luce. vi. Estote misericordes sicut pater vester ꝛc. et petro querenti quoticies peccatum sit dimittendum fratri Matthei. xviii. dicit. Non dico tibi vsq; septies: sed vsq; septuagchel septies. i. toties quoties: vt exponit Augustinus: ergo et pater celestis dimittit peccatū peccatoꝛi totiens quotiens vere penitet. Item contra scripturam vetens testamenti. qđ). Regū legitur de dauid in morte sacerdotū nobe. vnde peccatum suū recognoscens et penitens dixit.). Regum xxii. Ego sum reus omnium animaꝝ patris tui. sicut ibidē exponit. Itē adulterio cū bersabee z homicidio vrie de quo etiam penituit et veniā obtinuit: ꝓpter quod dicit a nathan. ii. Regū. xii. Dominus quoq; transtulit peccatum tuum: tercio in fractione iuramenti quod fecerat ionathe de fedre conseruādo ad ipm et semen suum. et ita men bereditatis medietatem mipbiboseth filij ionathe reddit sibe pessimo detractoꝛi: etiam postq; sciuit immo etiam mipbiboseth et maliciam sibe. vt babetur. ii. Regū xix. et de hoc similiter penituit et veniā babuit. licet non sit expresse scriptū. q; postea scē vixit. quarto peccauit in numeratiōe pli z veniā obtinuit: vt dr. ii. Reg. viii. Ex q ꝑs manifeste falsū dictū. Ra. Sa. s. q. p terciꝰ recidiuus venia nō dr. vñ ad hoc etiā facit dictū dñi p Ezec. xxxiii dicitur. Morte moꝛieris ꝛc. subdit

postea. omniū peccatoꝝ eius non recoꝛdabor. Ex quo patet q ꝗtūcūq; recidiuando quis peccauerit vere tamen penitendo veniam obtinebit. Itē est contra rōnem q; si post terciū recidiuū nō dr venia: hoc ē ꝓpter aggrauatōez pcti et recidiuo

si autem ponatur aliquis peccare tanto tempore absq; interruptione peccati per penitentiam non est dubium quin eius peccatum grauius est q̃ si fuisset interruptū frequēter per penitentiam: et tamen de isto sic continuante peccatum si finaliter penitebit: deus sm Ra. Sa. concedere q̃ venia obtinet: ea q̃ non solum semel: sed etiam ter recipitur ad penitentiaz sm eum ergo multo fortius ille q̃ frequenter peccatum interrupit per penitentiam: et recidiuauit p culpā q̃tū cūq; recidiua aucrit: dum tamen finaliter vere penituerit: veniam obtinebit. Dictum etiā amos allegatum non valet: quia non inducit verum ipsius iteī lectum: pter qđ aliter exponitur text⁹ supra positus: Hec omnia operatur deus tribus viabus. i. motibus peccatorem ad penitentiam totiens quotiens iudicat expedire: vtitur tamen beliu numero ternario humanis iudicijs alludendo: in quibus sententiam precedit trina monitō

7 illuminet luce viuentium
i Attende iob. et audi me: et tace dum ego loquor. si autē habes quid loq̃ris: rñde mihi. Loquere. k Golo. n. te apparere iustū. l Quod si non habes audi me: tace et docebo te sapientiam.

i Attende iob. Hic p̃mittit beliu iterum excitat iob ad attentionem quasi magna dicturus. et patz littera vsq; ibi k Golo eñ te apparere iustum. q. d. vellem q̃ tu posses vere hoc ostendere. l Qđ si non habes. i. q̃a non bñ reputabat enim eum certitudinaliter iniustum. vt patet ex supradictis: et ex sequentibus apparebit. Si autem cōsideretur p̃dicta beliu rñsio ad dicta iob non videtur valere. Job enim non querebat disputare cum deo presumptuose z ꝺ pari sicut beliu im̃ponit sibi: vt fuit supra declaratum. xiij. Item petebat iob declarationez veritatis sue imo certitudinaliter per diuinaz sententiā. nō tm̃ pro se q̃tuz pro aliis. vt recederent ab errore quo credebant nullum flagellari in p̃senti nisi p peccatis suis. sicut z dominus fecit in fine libri. d. Illos eñs locuti coram me rectuz: sicut seruus meus iob. et iō petitio iob non fuit frustra aut superflua vt asserit beliu: sicut nec vomini finalis sua.

¶ In capi. xxxiij. vbi dicitur in postilla. Si potes respondere mihi: quasi diceret non dēs contemnere iuuentutem meam ꝛc. ¶ Additio. j.

Hoc qđ dicit. Si potes rñde mihi ꝛc. nō videtur exponendū sic q̃ beliu in his verbis z sequētib⁹ intendebat monere ipsum iob ne p̃tēneret beliu. pter iuuentutem suā: p̃ce eñ beliu erat ita arrogās q̃ p̃sumebat ꝺ se q̃ esset dignior et sapiētior ipo iob. vñ in fine b⁹ ca. dicebat ei. Audi: tace et vocebo te sapiaz. ſ. ista verba videntur potius referenda ad hoc qđ sup̃ dixerat iob. ca. ix. Auferat a me vgā suā z pauor ei⁹ nō me terreat: loquar z nō timebo eum: cum q̃ sm̃ psū metues rñdere: de q̃b⁹ verbis videt. q. iob ly q̃nq; videbatur se velle desiderare disputare cū deo. tm̃ cū hoc deliberabat q̃ posſz talē disputationē facere sine terrore nec metū sua responsio ipedirēt. iō beliu dicebat ipi iob imediate ad verba p̃dicta. Si potes rñde mihi aduersus faciē meā. q. d. si potes. i. nō dēs te excusare a rñsione mea. q̃t timore seu terrore quē ꝺ me habeas. cuius rōnē subdit. d. Ecce z me sicut z te fecit deus i. ambo sum⁹ pure creature: qua rōne nō dēs timere. z de eodē luto ego q̃z format⁹ sū. q. d. nō bēo p̃rogatiuā sup te i naturalib⁹: pter quā dēas me timere et excusare te vt rñspondeas. ſ. q. ipe beliu p̃sumebat ꝺ se q̃ bēbat magnā sciam sibi diuinit⁹ data: sil⁹ et altā eloquētiā. iō subditur. Terrūtamē miraculū meū te nō terreat ꝛc. q. d. ly i bonis naturalib⁹ nō exceda: te. q̃t q̃ tu excas me tim̃e excedo tm̃ te i scia z eloquētia mihi diuinit⁹ data: et ista rogo ne terreāt te. vt pter hoc dimittas rñsionē. et ista dicebat allicies eum ad rñsionē. sicut infra in fine huius capli dicit. si autez bēs quid loq̃ris: rñde mihi: volo eñ te apparere iustum. et p̃dicta expositio pz: dat cū glosa q̃ sup illud verbum. Terrūtamē miraculū meū ꝛc. sic dicit. Paul⁹ b̃uilit sua alta: vbū solacij vocat: loquēs text: cū: iste suā minimā

scientiā et eloquētiā miraculū vocat ꝛc.

¶ In eodē capi. xxxiij. vbi dicitur in postilla. Circa p̃mū dr: Ecce hec oia. i. reuocationes a peccatis ꝛc. ¶ Additio. ij.

Leet dictū Ra. Sa. in hoc q̃ asserit q̃ tribus viabus tm̃ recipit de⁹ peccatores ad penitentiā et nō ampli⁹? sit manifeste erroneum: put postillator sufficienter ostēdit: nō tm̃ est inconueniēs dicere q̃ beliu dicit. Ecce hec oia operat⁹ de⁹ trib⁹ viabus p singulos. hoc itēdebat sicut Ra. Sa. exposuit put etiā vba magis sonāt. Beliu eñ nō credit fuisse p̃ph̃a: vt stat̃ sit dictus ip̃e: potuit eñ in hoc errare sicut etiā errauit in p̃dēnatione iob: Quod aūt inducit postillator de dauid q̃ peccauit in morte sacerdotum nob: imp: obatum fuit in additione sup. ij. Reg. xv. nihilominus tñ ex hystoria dauid pōt induci: q̃ de⁹ recipit peccatores ad penitentiam et p⁹ tertiā recidiuatōnē. Peccauit. n. dauid p̃mo i adultio ter habe. ſcō in homicidio vxie. tertio i fractione iuramēti facti ionathe quarto i numeratione ꝑpli. put postillator deducit: z tm̃ dauid finaliter penituit z p̃numerat⁹ inter ſctos: cū de⁹ p⁹ mor⁹ te ip̃e⁹ dauid scpr vocat eū fuū i scripturis sacris: ꝑ quē et posteritatis fue multa bñficia p̃cessit: et patet Esa. xxxvij. Et p̃tegā ciuitatē istā vt saluē eā p̃pter me: p pter dē fuū meū. z i eod Esa. lv. Feriā vobiscū pactū sempiternū misericordias dē fidelis et i multis aliis locis Esa.

¶ Replica.

In cap. xxxij. vbi postillator exponit vba beliu. d. Si potes rñde mihi. q. d. nō dēs p̃tenere iuuentutez meā. ſ. burg⁹ aliter volens verba beliu interp̃tari: an voluit ipm̃ i p̃dictoz⁹ quib⁹ vt puto ipe beliu inuolui noluisset. p̃mo burg⁹ dicit eū fuisse arrogantez sic q̃ p̃sumebat se dignioꝛ ipo iob: et magis sapientē. secūdo burg. dicit beliu sentire q̃ nulla p̃rogatiuā habe ret vltra iob in naturalib⁹? ſ. quo q̃so stat illa in figura q̃ arrogās se p̃sumeret dignioꝛ. z diceret se nulla habere p̃rogatiuā in naturalib⁹? vere. n. arrogās natura lia sani bois nō equiparat naturalibus leprosi: z extreme infirmi cuiusmodi fuit iob: nec se illa vba arroganē ſz humiliē sentientis: cū dr. Me sicut te dē eos luto fecit de⁹. nec valz qđ burg. adducit. de. ix. ca. q̃ q̃ iob allegauit se timere deū: iō metuebat deo rñdere: q̃ iō beliu eū iauit iob timere sil⁹ sese. z sic metuere rñdere: Job eñ scis timēs deū rōnabiliē boiem timere ñ debuit: z q̃ z amicos seniores disputādo z errores eoꝝ obiurgādo zuicerat: verisimiliē iuuenē beliu nō timuit nec eū rñdere recusauit. z sic patz q̃ burg. timoꝛē iob erga deū ad beliu male trāstulit et compauit. Item vbi postillator repr̃obat errorē. Ra. Sa. circa expositionē illā⁹ dicti beliu. Hec oia operatur deus tribus viabus ꝛc. z verius exponit Burgen. notat postilla in duobus. primo q̃ exponit dictum beliu sm̃ modū faciendi humanū. sed burg. dicit q̃ beliu erravit: sicut Ra. Sa. qui eū erronee exposuit. in hoc aūt bur. videtur deficere. nam non est verisimile q̃. ſ. iob tā magnū errorem. ſ. q̃ deus tm̃ tribus viabus parceret peccāti reliquisset intactum. cum etiam minores amicoꝛuz errores obiurgabat. ſcō burgen. notat postilla. in exemplo posito de dauid circa necez sacerdotū: huius correctionem vide. ij. Reg. xv.

Capitulū. xxxiij.

a Ronūaās quoq̃. Premissa beliu repetitiōe z rñsione ei⁹ ad dicta iob. hic incipit arguere ꝺ ip̃z: vterat aūt iob duo ꝺ q̃ arguere intendebat. Vnū erat q̃ videbat sibi q̃ iob ꝺ ip̃onēt iustitiā

secundo q̄ libi falso attribueret iusticiā: z ideo primo arguit 2tra primū: secundo 2tra scōm. c. sequē. tercio 2tra vtrūq; sil' quasi disputatione a principio resumē do. c. xxxvj. prima in tres q: p̄mo audientiā petit: secūdo ad p̄positū arguit: ibi. Absit a deo ipiectas. tercio ipi iob locū loquē di tribuit: ibi. Quid ē locut⁹ suz ad deū. Circa p̄mū sciēduz q̄ beliu reputabat ipz iob passionib⁹ ire z tristicie mēte turbatum: z p ois ad capiēdū verba eius minus aptus: propter q̄ petit audiēti sapientiā. d.

[a] hec locut⁹ est: [b] Audite sapientes verba mea: z eruditi auscultate me. [c] Auris enī verba probat: z guttur escas gustu diiudicat. [d] Judicium eligam⁹ nob: [e] et inē nos videam⁹ q̄d sit melⁱ. [f] Quia dixit iob iust⁹ sum: [g] z d⁹ subuertit iudiciū meū. [h] In iudicādo. n. me mēdaciū est: [i] violēta sagitta mea absq; vllo peccato. [k] Quis est vir vt est iob q̄ bibit subsānatiōz [l] q̄si aquā q̄ gradit cū opantib⁹ iniq̄tate: et ambulat cū viris impijs Dixit enī: Non placebit vir deo: etiam si cucurrerit cum eo. [m] Jdeo viri cordati audite me. [n] Absit a deo impietas et ab omipotēte iniquitas. Opus. n. hois reddet ei et iuxta vias singulor⁹ restituet eis. Vere. n. d⁹ nō cōdenabit frustra: nec oīpotens subuertet iudiciū. [o] Quē cōstituit aliū sup trāz: aut quē posuit sup orbē quē fabricat⁹ est: [p] Si direxerit ad eū cor suū [q] spiritū illi⁹ z flatū ad se trahet. Deficiet oīs caro simul et hō in cinerē reuertet. [r] Si habes ergo intellectū [s] audi q̄ dicit: z ausculta vocē eloquij mei. [t] Nūq̄d q̄ nō amat iudiciū [u] sanari pōt: Et quō tu eū q̄ iust⁹ ē intātū ꝺdemnas: [x] Qui dicit regi [y] apostata: [z] q̄ vocat duces [ꝛ] impios. Qui nō accepit p̄sonas p̄ncipū: [a] nec cognouit tyrānuz cum disceptaret ꝫ pauperē. Opus. n. manuū ei⁹ sūt vniuersi. [b] Subito morient: [c] et in media nocte turbabunt⁹ populi: [d] z pertransibūt: [e] et auferēt violentū [f] absq; manu.

[a] Auris. n. verba probat tē. q. d. sicut sensus exteriores de propijs sensibilibus recte iudicāt: sic z sapientes de intelligibilibus: ideo ſ̄ dit: [b] Judiciū eligam⁹ nobis. de dict⁹ iob z de illis que dicturus sum.

[c] Et inē nos videam⁹ q̄d sit melius. i. verius dictū. s. suum aut meū. ꝑ̄ter repetit in breui dicta iob 2tra q̄ intēdit disputare. [d] Quia dixit iob iustus sum. hoc accepit ex eo q̄d. s. dixerat Job. xxvij. c. Justificationē meā quā cepi tenere nō deseram. et in hoc satis bene reptiuit dictū iob. [e] Et d⁹ subuertit iudi. meū. hoc accepit iob ex eo q̄ ibidē iob p̄miserat. Dicit deus q̄ abstulit iudiciū meū. in hoc male repetiuit: q: hoc nō dixerat iob ex p̄pria sua sed quasi concludens ex dictis aduersarioꝝ: sicut ibidem dictum fuit. Dato. n. q̄ iob ex p̄pria sentētia h̄ dixisset: adhuc male repetiuisset: aliud. n. est iudiciū subuertere: z aliud auferre. Subuertere. n. iudiciū semp est malū: nec potest bene fieri: ꝑter q̄d nō potest deo competere: auferre sno iudiciū nō est aliud nisi nō vti iudicio quod potest bñ fieri in casu in quo iudex vtit misericordia z nō rigore et h̄ marie pōt fieri in iudice qui h̄z plenitudinē potestatis: et qui nulli astringit: cuiusmodi ē ipse deus. et ex hoc p̄z q̄ quicūq; beliu in hoc ca. cōcludit 2tra iob ipsum ei q̄ dixisset deū iniustū: vel iniusticie subuersore: nō concludit 2tra eū. [f] Jn iudicādo enī me mendaciū est. i. falsitas iudicij. [g] Violēta sagitta mea. i. aduersitas q̄ sum p̄cussus ē mḥ diuulcta p violentiā dei: z nō p iusticiā. Jsta iponit iob falso: et patz ex p̄missis: p̄sequēter increpat iob. d. [h] Quis ē vir vt ē iob. i. ita pessim⁹ sicut ipe. [i] Qui bibit subsānationē. i. diuini iudicij derisionē. [k] Quasi aquā. id est sine freno z mēsura diuinū iudiciū derideat. vñ postea subdit. [l] Dixit. n. non placebit tē. erit eis ꝺ eo. hoc autem imponit ipi iob: eo q̄ dixerat. ō. xxiij. Vestigia eius secutus est pes meus. z postea. xxx. c. Mutat⁹ es mihi in crudelem tē. et ideo ex hoc credidit iste beliu q̄ iob sentiret se deo displicere: cuius cum secut⁹ fuisset quod est falsum: q: iob p̄dicta v̄ba retulerat ad exteriorē sui flagellationē: nō autē ad interiorē reprobationē: et q: beliu ex turbatiōe mētis ipm iob reputabat verba sua nō capere: vt p̄dictū: ideo redit ad p̄tendū attentionez aliorum. d. [m] Jdeo viri cordati. i. intelligētes p cor eīm frequēter intellectus i sacra scriptura designatur.

[n] Absit a deo. h̄ sequēter beliu cōtra iob arguit ꝑ̄m estimationē suam ostendens q̄ i deo nō sit iniusticia: qō iob nunq̄ negauerat: et p̄positum intentum. d. [o] Quē constituit tē. Hic ad p̄bandū p̄positum accedit. Circa q̄ sciendum q̄ tripliciter dicit iniusticia ꝯ deum. aliquādo ꝑter impotētiā aliquādo ꝑter timorē: aliquādo p̄pter ignorantiam: aliquādo ꝑter fauorē. ista aūt quatuor a deo excludit z sic deū esse iustū cōcludere intēdit: primo igit excludit. d. [p] Quē cōstituit aliū super trā. q. d. tāta ē ei⁹ potētia q̄ directe et imediate se extendit ad oia a sūmitate celi vsq; ad imū terre: q: sicut oia fecit de nihilo ita potest oia ānihilare ꝯ subdit: [q] Si direxerit ad eū cor suū. i. voluntatē suaz ad quecūq; destruendum. [r] Spiritū illius z flatum ad se trahet. et sic totaliter deficiet: siue fuerit angel⁹ siue homo: z sic patet q̄ nō declinat a iusticia ꝑter defectū potestatis: ꝑter q̄d dicit: [s] Si habes ergo intellectū. diuine potestatis. [t] Nūquid qui non amat iudiciū. s. diuinū. [v] Sanari potest. q. d. propter hoc non potes sanari a plagis tuis: q: tu non amas iudicia dei: sed magis ea reprobas: et ideo subditur: Et quō tē. [x] Qui dicit tē. Hic excludit a deo secūdū videliz declinare a iusticia ꝑter timorem: quia nullus timet: sed absq; timore omnes increpat q̄tūcunq; magnos: et q̄s vult annihilat: z hoc est q̄d dicit: [y] Qui dicit regi. qui tamē precellēs est in dignitatibus. [z] Apostata. q̄s nō cōseruat iusticiā z bonū cōmune: q̄d est a suo statu apostatare. [ꝛ] Qui vocat duces. s. militie: qui iter alios sunt audaciores: [a] Impios. q̄s crudeliter vtunē data sibi potestate. [b] Nec cognouit tyrannū. cognitiōe approbatiōis: nec magⁿ reprobatiōis: nō subdit. [c] Subito morient. q̄s d⁹ voluerit: q̄d fit duplicit: Uno mō percussione diuina immediate: et hoc tangitur cum dicitur: Subito morient. Alio modo seditione populi cōtra tyrannum vel p̄ncipem mota: et hoc tangitur cum dicitur: [d] Et in media nocte turbabūtur populi. cōmoti ad rebellionem: que solet fieri in canculo et de nocte. [e] Et pertransibunt. in furore multitudinis commote. [f] Et auferēt violentū. i. tyrānū: q̄ violēta regebat z nō iusticia. [g] Absq; manu. i. absq; potestate aduersarioꝝ tyrāni q̄ se ab extra. [a] Oculi. n. tē. Hic excludit terciū

scz vt diuinarē a iustitia ꝓter ignoratiā: q̄ sicut dicit ꝑuer. xv. Oculi dñi multo luce clariores sole in omni loco ꝓtemplant bonos z malos: z ideo non pōt ꝓficere ꝓ ignoratiā: z hoc est qđ dicit: ¶a Oculi em̄ ei⁹ ꝛc. z patz littera vsq; ibi: ¶b Meq; vltra in hoc. po. est: vt veniat ad dñm in iudiciū. i. postq̄ fuerit a deo diffinitiua sentētia cōdemnatus. ¶c Cōteret ꝛc. Hic excludit a deo quartū. s. declinare a iustitia ꝓter fauorē: solet aūt aliqs maxie fauere multitudini. vñ z omnib⁹ ꝓter deceꝫ iustos velle parcere q̄nq; ciuitatib⁹ in fauorem multitudinis: vt habetur Gen. xviii. et tñ nō parcit in ꝑticulari iustitie: ꝓter qđ dicit: ¶c Cōteret mul. z inu. et stare faci. alios ꝓ eis. sicut habitatores terre chanaan ꝓ illis bitare eaz fecit. ¶d Mouit em̄ opa eoꝝ. pessima. ¶e Idcirco inducet noctem. i. mortē repentinam ¶f Quasi impios. id est a pietate sancte recedentes: ¶g Peruasit eos in loco videntiū. i. in pñti vita: in qua poterāt videre ꝓ rōnem naturalē qđ agendū z qđ fugiendum: qui eā videre noluerūt: ideo subdit: Qui q̄si de industria recesserūt ab eo ꝛc. ¶h Vt quemire faceret ad eum clamo. egeni ꝛc. sicut clamor filioꝝ isrl̄ ꝓtra egyptios venit ad deū ꝓter nimiā oꝑ. essionez eoꝝ: vt habet Exo. iii. ¶i Ipse em̄ precedente pace. iniuste oꝑ. essis: ¶k Quis est q̄ cōdemnet. q. d. nullꝰ: q: nullꝰ pōt impedire ordinatiōz eius. ¶l Et quo absc̄o. vultū suū. ab impijs ꝓter iniquitatē ipsoꝝ. ¶l Quis est q̄ ꝓtegat eū. i. possit in eo cōsolatione inuenire: q̄si pulchritudine ei⁹ ꝓtegendo. ¶m Et sup gentē z sup omnes hoies. hz ꝓtestatē talia faciēdi: et si q̄eraꝫ quare ergo ꝑmittit regnare malos: et ꝑsequi: rñdet ꝓter peccata ꝑpl̄i: vt sic ab impio diuinante oꝑimāt z de peccatis puniant. ¶n Qz ergo. Postq̄ deus Iob arguit. Hic ꝓiter locū rñdendi retribuit. d. Qz ergo ego locut⁹ sum ad deū. i. ꝗtum ad illa q̄ spectāt ad honorē diuinū. ¶o Te quoq; nō ꝓhibeo. q̄n possis loqui z respondere: et q̄z credebat deus Iob turbatū de his que dixerat ꝑ eum: ostendit q̄ nō detrahat sibi displicendo: et hoc triplici ratiōe. prima est q̄z si deus deficeret in loquēdo aīt defect⁹ non erat adeo repetēdus ab ipso Iob. z hoc est quod dicit ¶p Numquid a te deus exp̄etit eā. i. iniquitatē si eā loquēdo incurri. secūda est: q̄z Iob crederat occasionē dicēs a ꝑncipio. Pereat dies in q̄ nat⁹ sum ꝛc. ex hoc verbo occasionē habuit tota disputatio: z hoc notat eū dicit: Tu. n. cepisti loqui. tercia est q̄z ipi Iob dabat locus rñdendi: ideo dicit: Qz si q̄d mecū nosti ꝛc. ¶q reputabat Iob insufficientez ad sibi rñdendū: ideo subdit: ¶q Viri intelli. lo. mihi. i. disputēt mecū obiciēdo. ¶r Et vir sapiens audiat me. mihi respondēdo: z q̄z Iob non est talis: ideo dicit: Job aūt stulte locut⁹ est ꝛc. et q̄z reputabat Iob in sua malicia obstinatū ideo ꝑdertit sed ad deū. ¶s Pater mi. ꝙ creationē. ¶t Protexit Iob. hoc est, ꝓtexit ipsis veritas ꝓ flagella tua q̄z nō recepit rōnem: z ꝓtra tales vtendū e magis flagellis q̄z verbis: ¶v Usq; ad finē. i. vsq; ad mortē q̄ est finis vite. ¶a Me desinas ab homine iniquitat. i. obstinato in iniq̄tate: z ideo nō desistas ab a⁹ flagellatione. ¶b Qui addidit sup pcc̄ata sua. q̄ fecerat aīt flagella. ¶c Blasphemiā. ꝙponendo tibi iniustiaz. ¶d Inter nos. id est in pñti vita: ¶e Interim cōstringat. penis ate inflictis: q̄z talis indiget pena: ¶f Et tūc. i. ꝑ vitā pñtem ad iudiciuz eterne ꝙdemnatiōis: ¶g Prouocet sermonib⁹ suis deū. i. vbis suis blasphematorijs. ¶h In ca. xxxiiij vbi dicit in postilla. Jō cōuertit se ad deū dicēs. Pater mi. Additio.

"Quia ergo ego locut⁹ sum ad deū: "te quoq; nō ꝓhibeo Si errauit tu vcce me. Si iniquitatez locutus sum vltra nō addaz. "Numquid a te deꝰ exp̄etit eā: q̄: displicuit tibi: Tu. n. cepisti loq̄ et nō ego. Qđ siq̄d nosti meli⁹: loquere: "Viri itelligētes loquāt mihi: "et vir sapiens audiat me. Job aūt stulte locut⁹ ē: z ꝛba illi⁹ nō sonāt disciplinā. "Pat mi: "pbet Iob" vsq; ad finē. "Me desinas ab homine iniq̄tat⁹: "q̄ addidit sup pctā sua "blasphemiā. "Inter nos "interi ꝑstringat" z tūc ad iudiciuz "ꝓuocet sermonib⁹ suis deū.

Capi. xxxv.

"Siē heliu hec rursuz locut⁹ ē: "Numq̄d eq̄ vt tibi tua cogitatio vt diceres iustior deo sū: "Dixisti ei: nō tibi placet qđ rectū est: "vel singulare paternitatē dicēs: Pater mi. nō ad modicā ꝑtiē arrogantiā. vnde Augustī. in oratiōe dñica dicit: Noli tibi aliquid specialiter vendicare solius christi specialiter est pater nobis vō omib⁹ pater est in cōi q̄ illū solum genuit: nos aūt creauit: ideo dicit: Pater noster ꝛc.

Capi. xxxv.

Igitur heliu. Postq̄ heliu improbauit dictum iob inquātū ꝑm suam estimationē deum reputabat iniustum: Hic ꝓsequēter eum reprobat inquātū dicebat se esse iustum. Circa quod primo ꝓponit intentum. et secūdo ꝓsequitur: ibi. Ita q̄z ego respōdebo. Circa ꝑmū dicitur: ¶a Igitur heliu hec rursus locutus est. videtur eē locum loquēdi ipi Iob: sed quia non respondit: disputationem suam reliquit. ¶b Numquid equa tibi videtur tua cogitatio. vt diceres iustior deo sum. hoc autez non inuenit dixisse Iob: tamē hoc sequebat ad dicta eius ꝑm intellectum heliu: ideo sequitur: ¶c Dixisti em̄ non tibi placet quod rectum est. hoc autem accepit heliu ex hoc qđ Iob supra dixerat. x. ca. Si iustus fuero non leuabo caput. solent aūt homines caput leuare coram ꝑncipe ꝛc hoc quod sciunt sibi placere: z ex hoc intellexit heliu vbi Iob quasi diceret q̄ iustitia ipsius deo non placeret. ¶d Vel quid tibi ꝓderit si ego peccauero. hoc accepit heliu ex hoc q̄ Iob ibidem ꝑmiserat. Quare mūdum me esse non pateris. quod intelligit heliu: ac si Iob itelligeret q̄ aliqua vtilitas deo accresceret ex hoc q̄ i peccato seu pena peti detinebat. Et crisſ duobus si essent vera: sequebat q̄ Iob iustiorē deo se diceret: q̄ supra frequēter dixerat q̄ sibi placebāt bona: z displi

cebant mala: sed ꝓdicta verba iob ad aliuꝫ referunt intellectuꝫ: sicut supra. x. ca. fuit expositū. et quo patꝫ q̄ heliu procedit in hoc ca. ex falso intellectu verboꝝ ipsius iob. ¶ e Itaq. Hic cōsequenter heliu ꝓsequitur intētū q̄tū ad duo dicta iob ꝑtin intellectū ipsius heliu. Et primo improbat secūdū: scdo primuꝫ ibi. Et nō dixit. Scdꝫ dictū iob vt heliu intelligebat fuit. q̄ ali quid deo accrescit ex culpa seu pena hoim: qđ improbat p̄ diuinam excellētiam: que tanta est q̄ malū hois seu eius bonū nō potest ei valere seu nocere et ꝫ est quod dicit.

¶ f Suspice celum quod est ꝑ sedes tuas: ꝑm illud ysa. lxvj. Celū mihi sedes ē

¶ g Et intuere oculis corporalibus. ¶ h Et cōtemplare. oculis mētalibus.

¶ i Quia altior tuus est. i. ipse deus in cōparatione tui.

¶ k Si peccaueris. peccatis i deuz. ¶ l Quid ei nocebis: nihil. ¶ m Et si multiplicate fuerint iniquitates tue. i. peccata tua in primū: q̄ dicuntur iniquitates: eo q̄ sunt cōtra equitatē iustitie. ¶ n Porro si iuste egeris quid tribuis ei: q. d. nihil. q̄ cū sit infinite perfectionis nihil ei accrescit ex operib⁹ nostris. ¶ o Homini tē. nocebit impietas tua. i. poterit nocere. si p̄ malitiaꝫ cū calūniaueris aut p̄ violentiam oppresseris. ¶ p Et si. bo. ad iu. iusti. tua. si cū eo iuste aut misericorditer egeris: qđ declarat consequenter dicēs. ¶ q Propter multi. calū. clamabūt. s. oppressi. querentes auxiliū nō solū a deo: sed ab hoibus a quibus adiuuanē aliq̄s in talibus.

¶ r Et non dixit tē. Hic improbat primū dictum iob ꝑtin intellectū suū. s. q̄ deo non placet iō q̄ rectū ē: qđ improbat p̄ hoc q̄ deus ē actor oīm. et speciali mō boꝝ minū. qui ad imaginē dei facti sunt. opa autē dei bona sunt. vñ dicit gen. j. Vidit deus cūcta que fecerat: et erant valde bona. cuilibet aūt actoꝝ placent opa sua et iō dicere q̄ deo non placet hois iustitia: est dicere q̄ deus nō sit actor ipsius: et hoc ē qđ dicit heliu: odudens contra iob. ¶ r Et nō dixit. s. iob. ¶ s Ubi est deus qui fecit me. q̄ p̄ dictū suū quasi negat deuz actorē suū. ¶ t Qui dedit carmina in nocte. i. reuelationes ad instructōem hoim: que dicunt carmina eo q̄ tales reuelatōes scripte sunt frequenter p̄ modū carminū et dicunt dari in nocte: q̄ frequētius tunc dantur q̄ de die: q̄ aia nō ē impedita exterioꝝ tumultibus. ¶ v Qui docet nos sup iumenta terre. dando nobis intellectū: quo carent bruta aialia. ¶ x Et super volucres celi erudiet nos. hoc dicit ad remouendum errorem illoꝝ: qui dixerūt hoies doceri p̄ garritum et volatum auiū de aliquibus futuris. ¶ y Ibi clamabūt. s. hoies mali, ꝑter maliciam suā flagella-

quid tibi ꝓderit si ego peccauero. c Itaq. ego respondebo sermonibꝫ tuis: et amicis tuis tecū. f Suspice celuꝫ s et intuere. b et cōtemplare etherа q̄ altior te sit. h Si peccaueris quid ei nocebis: m Et si multiplicate fuerint iniq̄tates tue. q̄d faciꝫ cōtra euꝫ: n Porro si iuste egeris: quid vnabis ei aut q̄d de manu tua accipiet? o Homini qui similis tui ē nocebit impietas tua. p et filiū hois adiuuabit iusticia tua. q Propter multitudinem calūniatoꝝ clamabūt: et eiulabunt ꝓpter vim brachij tyrānoꝝ. t Et nō dixit: vbi est deus q̄ fecit me qui dedit carmina in nocte. v Qui docet nos sup iumenta terre: et sup volucres celi erudit nos. y Ibi clamabunt s et non exaudiet ꝓpter superbiaꝫ malorū. a Non ergo frustra audiet deus: nec omnipotens causas singulorū intuebit. b Etiam cuꝫ dixeris: nō cōsiderabit iudicare coraꝫ illo: et expecta eū. c Mūc em non infert furorem suum nec vlciscit scelus valde. s Ergo iob frustra aperit os suum et absq̄ scientia verba multiplicat. ¶ La. xxxvj.

a Addens quoq̄ heliu hec locutus ē. b Iustitie me paululū: et adhuc habeo tibi. Adhuc ei hēo qđ ꝓ deo loquar. Repetaꝫ sciam meā a principio. et operatoreꝫ meū ꝑbabo iustū. Vere. n. absq̄ mendacio sermones mei: et perfecta scientia ꝓbabitur tibi. s Deus potentes non abiicit cum et ipse

ti. ¶ z Et non exaudiet. s. deus ꝓpter superbiā malorū q̄ non penitet eos vere de malis suis: hoc aūt nō esset si deo placeret iniquitas. et displicereꝫ iustitia qđ imponebat heliu iob hoc sentire. vnde adhuc subdit. ¶ a Non ergo frustra audiet deus. q. d. frustra audiret clamantē nisi videret eū vere penitētē: et q̄ talia nō possunt eū latere. iō subdit: Et omnipotens causas sin. in tue. ¶ b Etiā cū dixeris. i. in corde tuo tenueris.

¶ c Non cōsiderabit. s. facta boꝝ eo q̄ videt aliq̄n malū regnare: iō subdit: ¶ d Judicare coram illo. i. ꝓpara te ad eius iudiciū futurū expectandū: et tunc videbis oia pure. sm rectū iudiciū: cuius causas subdit. o.

¶ e Mūc. cōi. i. pēti vita. ¶ f Non infert furorē suuꝫ i. totā penam debitam ꝑ peccatis: q̄ pene pūtis vite sē quedas medicine ad correctōem: et iō frequēter obstinatꝫ apud quos nō valet correctō parcit a pena vite ꝓsentis saltē i parte reseruans eis maiorē penā in futuro. et in hoc cōueniebat iste heliu cū ipo iob: q̄ tñ in pluribus aliis discordabat: ideo inuehit cōtra ipm dicens.

¶ g Ergo iob frustra apit os suū. reputabat em eū irrationabilit multiplicasse vba. ¶

a Addens ait: Postq̄m heliu disputauerat cōtra iob de hoc q̄ diceret deū iniustū: ꝛ seipsuꝫ iustū singulariter de vtroq: hic iterū de vtroq disputat contra ipm q̄ rēlumens disputatōem addens que sequitur: et primo excitat attentionem dicens: ¶ b Sustine me paululum tē. et subdit rationeꝫ dicens. ¶ c Adhuc em habeo quod ꝓ deo loquaꝫ. i. adhuc habeo alias rationes ad declarationē diuine iusticie. ¶ d Repetam scientiam meam a principio. de duobus de quibus contra te disputauī iterū disputando: ideo subdit.

¶ e Et operatorem meū. i. ipm deum. ¶ f Probabo iustū. te puniendo: et ꝓsequens te iniustū. ¶ g Deus potentes tē. Hic ꝓsequit intentuꝫ. Et primo probat iob esse iniustuꝫ: et scdo deū iustū: ibi. Ecce deus. Prima in quatuor: q̄ ꝓio ponit suā rōnez: scdo ex hoc elicit quandam aliaꝫ ꝓclusionē. ibi. Si audierint. tcio reuouet quandaꝫ obiectionez: ibi. Simulatoꝛes. qrto ponit q̄ndā monitōez ibi. Ysaī. Circa primū sciendū. q̄ similitudo ꝑ se est causa dilectionis: sm illud Eccl. xiij. Omne aial diligit sibi simile tē. per accidens tamen est aliquando causa odij inquātum estimat impeditiua ꝓprij boni. vnde et figuli rixantur adinuicem inquātū vnus impedit lucrum alterius: sm q̄ dicit philosophus scdo rhetorice: hoc autem non habet locum in deo cui opera nostra bōa vel mala non possunt ei valere aut nocere: sicut dictū est

capitulo p̄cedenti. Facit ergo beliu talem rationē. Deū sit potens potētes diligit. et sic eos a potentia nō deiicit: nisi ꝓpter eoꝝ culpā: et ex hoc conducit iob esse iniustus: qꝛ a potentia sua p̄ quā electus ē. z hoc est qđ dicat Deus potētes non abiciat. a statu sue potestatis.

h Sed non soluat. i. damnat.

i Impios ꝓpter suam nequitiam.

k Et iudiciū pauperibus tribuit. faciendo vindictam de oppressione eoꝝ p̄ potentiam.

l Nō aufert a iusto oculos suos. & cuꝫ respicit oculis sue misericordie.

m Et reges in solio collocat imperpetuū si debeāt stāt sua ptāte. n Et si fuerint in cathenis. dicit a suis aduersarijs. p̄ peccata que incurrerūt

o Indicabit eis opera eoꝝ: qꝛ vera tio dat intellectū.

p Reuelabit ꝙ aurem eoꝝ p̄ speciales instinct. reuocando ad bonū

q Si audierit. Hic elicit quādaꝫ cōclusionē ex dictis quia ex quo diligit potentes: vt dictū est: nec reiiciat eos nisi ꝓpter peccata: ex hoc cōcludit reliu q remotis peccatis p̄ penitentiā reducet eos ad pristinam gloriā: et hoc est quod dicit: Si audierint. scz de

r Et obseruauerint opere:

s Cōplebūt dies suos in bono ꝛc. sicut legit factū de manasse rege iuda. ii. Parali

t Si aūt nō audierint. obstinati in malo:

v Trāsibūt p gladiū. i. educent de carcere vt interficiāt

r Et consument in stultitia. i. ꝓpter stulticiā suā.

y Simulatores. Hic ꝓsequēter remouet quādaꝫ obiectionē que posset sibi fieri: qꝛ diceret q̄ deus potentes non abiicit a sua potestate: nisi ꝓpter culpam. posset obiici q̄ aliquādo potentes et iusti deiūgūtur sicut dicebat iob de scipo: hoc remouet dicens: Oꝛ talis iustitia nō fuit vera: sed fūt simulata: et p cōsequens ire dei puocatiua: quia simulata sanctitas duplex est iniquitas ſm hieronimū: et hoc est quod dicit: Simulatoꝛes. i. sanctitatis.

z Et callidi. p hoc malicioſe credētes obtinere duratione sue potestatis.

a Prouocāt irā dei. eos deiicientem.

b Neq; clamabūt. ad deū recognoscētes culpā suam:

b Cuꝫ vincti fuerint. id est deiecti ab aduersarijs et incarcerati.

c Morietur in tempestate aia eoꝝ. qꝛ nō sīn punitur hic in corpore: sed etiā in aia post mortē: quā punitionē ponebat beliu: vt patz ex supra dictis.

d Et vita eorum inter effeminatos. i. inē illos qui non possunt se defendere a malis irruentib⁹

e Igitur. Hic ꝓsequēter beliu monet ipm iob: quia diceratq̄ deiecta a potestate p culpam si peniteant reducūtur ad pristinam gloriā: ideo monet Job q̄ si peniteat qđ erat in sua potestate: q̄ iuste viuat decetero: vt sic maneat in gloria sibi restituta: et hoc est qđ dicitur: Igit saluabit te. si penitteas.

f De ore angusto latissime. id est de tribulatione que est quod dam foramen angustū p quod homo intrat quādaꝫ latitudinē diuersaꝫ miseriaꝝ: quia abyssus abyssuꝫ inuocat

sit potens: d sed nō saluat. impios: e z iudicium pauperib⁹ tribuit. f Nō auferet a iusto oculos suos: g et reges in solio collocat imperpetuū: et illic erigunt. h Et si fuerint in cathenis et vinciant funib⁹ paupertatis: i indicabit eis opera eoꝝ et scelera eorum: qꝛ violenti fuerūt. k Reuelabit quoq; aurem eorum vt corripiat: et loquet vt reuertant ab iniq̄tate. l Si audierint et obseruauerint m pplebūt dies suos i bono: et annos suos i gloria. n Si autem nō audierint: o transibūt per gladiū: p et ꝓsumment i stulticia. q Simulatores et callidi puocant irā dei: r neq; clamabūt cum vincti fuerint. s Morietur in tempestate anima eoꝝ: t z vita eoꝝ inē effeminatos. Eripiet u angustia

fundamentum. s. in quo possit q̄escere: qꝛ semp sic potest procedere de malo in malum vsq; ad mortē: et sic incidit in penaz q̄ nō habet ꝓsummatioz.

i Requies aūt mēse tue erit plena pīguedine. k Causa tua quasi impij iudicata est. i. causa quare pcussus es diuino iudicio est impietas quam cōmisisti: nō autem potentia in qua fuisti: z ideo subdit:

l Causaz iudiciūq; recipies. i. potestatem z auctoritatem iudicādi sicut prius habebis: dū tū fuerī emēdatus: z qꝛ hec emendatio erat in sua potestate: ideo vocet eū ꝙliter velit vti restituta sibi pāte dicēs:

m Nō q̄ super ira vt aliquē oppumas. puertēs iudiciū ex passiōe.

n Nec multitudo onoꝝ inclinet te. ad puertendum iudiciū ex cupiditate.

o Depone magnitudinē tuā. id est superbiā.

p Absq; tribulatiōe. i. ne madas iteruz in tribulationez.

q Et omnes ro. fortitudine depone. s. p sententia ab oppressione pauperz.

r Me proztrabas noctem. i. tempus ad vandum hanc sententiā.

s Ut ascēdāt populi ꝓ eis: quasi dicerēt in tali p tractiōe possent robusti multitudinē sibi aggregare: p quā non posset iustitiam exercere.

t Caue ne declines ad iniquitatem quāciūq; in ꝓximū vel in deū.

v Hanc enim cepi. sequi post miseriā. estimabat cū beliu ipsum Job se falso iustificare z ex flagellatiōib⁹ suis iniustitiā deo attribuere.

r Ecce deus. Hic cōsequēter ipz probat ipsum Job in hoc q̄ videbat deū dicere iniustum: et primo ponit suam probationem: secūdo inducit Job ad attēptationem: ibi. Auscultabo hec Job. Prima in duas: quia primo probat positus: secūdo declarat quo dđā suppositū: ibi. Memēto. Circa primū facit tale rationē. Ille qui ꝓpter suā excellētiaz nullis legibus est subiectus nec possunt ad plenū cognosci opera eius: nō potest ab aliquo dici iniustus q̄: iustitia p̄cedit ex transgressione alicui? legis: et cognoscit ex cōditōe sui opis: deus ē h⁹mōi ē ꝛc. huius rōnis ponit mino: ē q̄tū ad duplicē sui ptē: z ꝓio q̄tū ad primā. v. Ecce deus excel. sup oja: hunc cū cogitant oēs deū esse: qui omīb⁹ ꝓcellit.

y Et nul. ei si. i lagista. qꝛ oēs sunt subiecti alicui legi saltem diuine: ipse aūt nulli: secūdo declarat mino: ē q̄tū ad secūdā ptē. v.

z Quis poterit scrutari. id est perfecte inuestigare.

a Vias eius. i. opera q̄ sunt quasi quedaz vie ad deū

vel aliter:

g Latissime. i. de artitudine tribulatiōis eruet te ad latitudinē ꝓspitatis: z qō sequit:

h Nō habente fundamentū. refert ad angustiā tribulatiōis que nisi ꝓ penitentiā eua dāt ducit ad penā gehenne: q̄ est sine fundamēto. id est sine fine. vel Non habente

cognoscendū.q.d. nullus: et ideo cōdudit intentū dicens: [b] Aut quis audet ei dicere: operat⁹ es iniq̄tatem. ei imponēdo iniustitiā.q.d. nullus. [c] Memento ꝛc. Hic declarat quoddā suppositū. s. q̄ nullus potest scrutari opera dei. aliud autē erat satis notum. s. q̄ deus nullis legibus est subiectus: sed q̄ eius opa sint inscrutabilia: non est sic clarū: eo q̄ ignoramus opa dei. [d] aut q̄s audet ei dicere: operat⁹ es iniq̄tatē. [c] Memento q̄ ignores opa dei. [d] de quo canerūt viri. [f] Omnes homines vident eū: [g] unusq̄sq; intuet⁹ procul. [h] Ecce deus magn⁹ vincens scias nostrā. [k] Numer⁹ annorū ei⁹ inestimabil⁹. [l] Qui aufert stillas pluuie [m] 7 effudit imbres ad instar gurgitū: q̄ de nubibus fluunt: que preterūt cūcta desuper. [n] Si voluerit extendere nubes quasi tentoriū sui: [o] et fulgurare lumine suo desuper: [p] cardines quoq; maris operiet. [q] Per hec enī iudicat populos: [r] et dat escas multis mortalib⁹. [s] In manib⁹ abscōdit lucem et precipit ei vt rursus adueniat. [t] Annūciat de ea amico suo q̄ possessio eius sit: [v] ad eam possit ascendere.

La. xxxvij.

clarat: positum in spiritualibus: et secūdo reducitur ad sensibilia capitulo sequēti: ibi. Post eum rugiet sonitus. et iste processus est rationabilis: quia sicut ex sensibilib⁹ manuducimur ad spiritualia: sic vtraq; manu imprecte cognoscam⁹: ita cognitē vtriusq; spiritualibus que sunt maxima intelligibilia: non minus intelligim⁹ sensibilia posteaquā magis. in hoc enī differt intellect⁹ a sensu: q̄ sensus post excellētia sensibilia nō potest cognoscere minora: vtpote post aspectū solis oculus nō potest immediate discernē minima sēsibilia. Circa primū dicitur:

[s] In manib⁹ abscondit lucē. i. per eā virtutē 7 dispositiones lux gratie 7 glorie aliquibus absconditur: vtpote reprobis: et aliquib⁹ concedit: vtpote electis: et q̄ de luce spirituali intelligat: patz per hoc q̄ subdit: [t] Annūciat de ea amico suo. i. electis: q̄ charitas diuidit inter filios regni et perditionis: [v] Q̄t possessio eius sit. non autē ipsi reprobi. lux aūt corporalis visibilis est 7 cōmunis est tam bonis q̄ malis: vnde dicit saluator Matth. v. Solem suū oriri facit super bonos et malos. [x] Et ad cuz possit ascendere. s. ad lucē glorie ad quā cum dei adiutorio p opera meritoria potest homo pruenire.

[f] In capitulo. xxxvj. vbi dicit in postilla. Circa primum dicit: In manib⁹ abscondit lucē.

Addition.

Super hoc q̄ dicit: In manib⁹ abscondit lucē ꝛc. sanctus thomas in sua expositiōe sic dicit: Inter omnes sensibiles effectus spūales est lux. vnde efficatior est ad prouocandū intelligibilia cognitionum inquātū. s. visus cui⁹ cognitio p lucem perficitur plurimum iuuat intellectuale cognitionē: q̄ igit ista lux sensibilis ex potestate dei hominibus occultat 7 cōmunicat: dat per hoc intelligi q̄ apud ipm est quedā excellētior lux. s. spiritualis quā deus in primis virtutis reseruat: vnde subdit: Annūciat de ea. i. de luce spirituali p corporalē figurata. Amico suo. i. virtuoso quez deus amat: Q̄t possessio eius sit. i. q̄ illa lux spūalis sit thezaurus quē dē amicis suis reseruat in premiū: 7 ad eam possit ascēdere p opera virtutis ipaz premerando: et ad eā possidendā se pparādo: quibus hoc etiā posset exponi de luce corporali: Posuerunt enī platonici q̄ animecommūi deriuabant ab animabus stellaz: vnde q̄n anime humane suam dignitatē seruant sm rationē viuēdo reuertunt ad claritatē stellaz: vñ de Ihesu refertur: dō in somno sapiōis legit: q̄ ciuitatū rectores 7 seruatores impfecti. s. a celo bucreuertunt. in q̄ etiā dat intelligi q̄ bellū nō ponebat vltimā remunerationē virtutis i tempore alib⁹ bonis sed in bonis spūalib⁹ post hanc vitā. Hoc aūt est inē oia marie admirādū: q̄ dō terrena 7 corporibilis ad spūaliū vel celestiū possessionē pueniatiō subdit Sup hoc. s. q̄ dō posset accedere ad hāc lucē possidēdaz Exp auit cor meuz timore. s. admirationis 7 stuporis: Et amotū ē a loco suo vt. s. nō solū videret 7 capisset que vident ei ꝑnalia sm sensibilē vitā: 7 ad spūalia celestia trāsferat: be cille. Circa q̄d attendendū q̄ licet predicta sint vera 7 propriissime dicta tñ secūda expositio pdicta quam sanctus thomas ponit videtur magis consona. p posito: nam bellū licet magis videatur esse cruditus circa spiritualia q̄ amica Job non tamen attingebat ad veritatem eorum que de hac materia per fidem cognoscuntur: vt patebit in primo capio. xxxviij. ca.

Replica.

IN capitulo .xxxvj. vbi dicit: Inmanib⁹ abscõdit lumen. posthillator: cũ beato grego. xx. viij. moral'. ca. xiij. de paruis. et .ix. de magnis. z glosa ordinaria exponit de luce veritatis que occultat inanib⁹. vocat aũt inanes q̃ se in latis cogitatiõibus extollũt: z sic inanibus vna dictio ẽ a nomiatiuo inanis veriuata ꝑ burgen. cũ sancto thoma ly i inanib⁹ exponẽdo dicit esse ablatiuũ illi⁹ nomi natui man⁹ recetũ a ꝓpositiõe in: quia exponunt illud dicũ de luce cor. ali qui inanib⁹ dei est q. d. ꝓtestate cõmunicat z occultatur: et q. recedũt a sancto gregorio et glosa ordinaria in voce: recedũt enim in vocis significatiõe: sed tñ sine ratiõe. hoc aũt qõ sequit annunciat de ea anneo suo: Exponit vno mõ de luce cor. ꝓprie: similiter p quedã q̃ dicit burgen. vera et ꝓprissime dicta q̃ tñ ꝑ fidẽ nostrã mihi videnť falsa z erronea. adducat cñs opinionẽ platonicor. dicentiũ: q. aie veruanť a natura stellar. et que suã dignitatẽ seruãt vinẽdo ꝑ rectã rõnem reuertunť ad claritatẽ stellar. vt defluxerũt: z cetera q̃ de somno sapiens allegat q̃ ad error. eorigenis in suo pyarchon reduci possiunt: q̃ et eis similia fides catholica verider q̃ tamẽ ista senex burgẽ. ꝓ sacre scripture expositiõe adducere nõ verecũ. Fides cñs vera docet alas infundẽdo creans z creãdo infundi: damnat aũt eas a natura stellar. veruari z reliqua: que quia manifesta sunt apud omnes catholicos doctores nõ indigent amplior. ꝓtractatiõe.

¶ Ca. xxxvij.

SUper hoc expauit cor meũ. Iste pauor est admiratiõis. s. q̃n homo terrenus efficit cuius celestis. vel potest exponi q. sit pauor timoris videlicet q. belli timeret ꝓiuari. hac luce suis dementiis: q. nescit hostrũ amorẽ vel odio dign⁹ sit: vnde subdit: ¶b Audiet auditionẽ in terror. e vocis eius. q. luxꝰ ꝑdicta nõ est ꝓparata omnibus: s. solũ dilectis: vt dictũ est: annũciat deo amico suo: et ideo debet quilibet timere ne forte non sit de numero dilector. ꝓpter defectũ bonor. operũ: qui nõ latet deũ: vnde subdit: ¶c Subter omnes celos ipse cõsiderat: q. nõ solum supiora determinate cognoscat: vt decebat aliquã errone: vt habet supra. xxij. Circa cardines celi pambulat necnõ ꝑsiderat. imo etiaz inferiora quãtũcũq; minima determinate cognoscat: ¶d Post eum. Hic reuertit ad effectus dei sensibiles. et primo tãgit aliquos effectus generatos in nubibus: z secũdo ipas nubes: ibi. Frumentũ. Circa primũ incipit a tonitruo: q̃ causat in nubibus tempe calido dicẽs: Post eum rugiet sonitus. scz tonitrui. et ꝓcat. Post eum. quia effectus posterior est sua causa. ¶e Tonabit voce magnitudinis sue. dicat aũt vor tonitrui vor magnitudinis dei: quia est quidã effectus ipsi⁹. Causa cñs prima primus influit in causatum q̃ alie cause. secũde: vt habet prima ꝓpositione de causis. ¶f Et nõ inuestigabit. s. ab homie in particulari et ꝑfecte. licz cñs philosophi aliqua dixerũt de natura tonitrui et aliar. impssionũ que generanť in nubibus: hoc tamẽ fuit in generali tñ et valde imꝑfecte: vt habetur ꝑ philosophũ in principio libri metheor. ideo subditur:

¶g Qui facit magna z inscrutabilia. Consequẽter tãgit de niue q̃ generať in nubibus tempe frigido dicens:

¶b Qui ꝓcipit niui vt descendat. q. ꝑm dei ordinationem fit descensus niuium z pluuiar. z quia ꝑdicta veritas tempor. ꝑm calor. et frigus et diuersarũ impssionũ deseruit vtilitati hominũ: ideo subdit: ¶i Qui manu omnium hoim sigt. i. potẽtie hoim opatiue que per manus designať: q̃ est organũ organorum assignat varietates temporũ. ¶k Vt nouerint singuli opa sua. i. vt attendant opibus suis tempora apta: aliq⁹ dus cñs opibus magis est aptũ tẽpus pluuiosum aliquib⁹ vo sicũ: aliquib⁹ caliduz aliquib⁹ frigidũ z sic o aliꝰ z hec enã varietas ꝑsequit ad animalia vt vario modo sebatrãtor ꝑ hoc dicit sue. ¹Qui in manu oĩm hominũ signat: ᵏvt nouerit singuli opa sua. ˡIngredietˢ bestia latibulũ suũ: ᵐet in antro suo morabit. ⁿAb interioribus egredietˢ tẽpestas: ᵒet ab arcturo frig⁹. ᵖflãte deo cõcrescit gelu ᵍ z rursũ latissime fundunť aq̃. ʳFrumẽtũ ꝑsiderat nubes: et nubes spargũt lumẽ suũ. ˢQue lustrãt cuncta p circuitũ quocunq; eas voluntas gubernantis ᵗ duxerit ad omne quod ꝓceperit illis super faciez orbis terraz: ᵘsiue in vna tribu siue in terra sua: siue in quocũq;

¶l Ingredietˢ bestia latibulum suum. propter intemperiem aeris.

¶m Et in antro suo morabitur. tempore conuenienti ad quiescendũ ꝑm nature sue modũ: Consequẽter tãgit de origine ventorũ principaliũ: qui sunt auster et boreas dicens: ¶n Ab interioribus egredietur tempus. per interiora intelligẽ polus antarticus qui semper est nobis occultus: a parte autẽ illa flant venti australes: qui inter ventos sunt magis impetuosi: nõ est tamen per hoc intelligẽdus q. auster incipiat flare a polo antartico: sed magis incipit a tropico estiuali: vt habetur scdo metheorũ. dicitur autem auster egredi a polo antartico: quia tropicus estiualis: vnde flare incipit est a parte illa respectu nostre habitationis.

¶o Et ab arcturo frigus. arcturus est quedam cõstellatiõ que alio nomine dicit vrsa: et voluitur circa polũ articum: vnde flant venti boreales qui sunt magis frigidi: et ideo et illa parte dicit frigus venire. ¶p Flante deo concrescit gelu. quia flantibus ventis borealib⁹ gelu augmentať. ¶q Et rursum latissime fundunť aque. quia cum ab opposito scilicz ab austro incipiunt venti flare fiunt pluuie. ¶r Frumẽtum ꝛc. Hic cõsequẽter tangit de nubibus in quibus fiunt impressiones predicte dicens: Frumẽtum ꝑsiderant nubes: et hoc duplici ratione: Una est quia quãdo est nimis calor aduritur frumẽtum in campo crescens: et per nubes tunc tempoꝛatur calor: vt non arescat: sed magis crescat. Alia est quia per nubes fundũtur aque ad terre humectationem: et frumenti nutritionẽ: et sic frumentum ꝓpiatur ꝑsiderare nubes: quia quelibet res naturaliter ꝑsiderat suam perfectionem: et hoc modo dicit. i. ꝓpꝫ sic ortus: q. materia appetit formã: sicut turpe bonum. ¶s Que cuncta lustrant per circuitũ quia nubes non semper stant in eodem loco: sed mouentur circa hemisperium nostrum. ¶t Quocũq; eas voluntas gubernantis. scilicz dei. ¶v Duxerit. quia ꝑm eius dispositionem mouentur. ¶r Siue in vno tribu: siue in terra sua. z quia aliquando cõtingit q. in eadem regione vapores eleuantur: et in nubes condensanť: et in pluuias conuertuntur. Aliquãdo autem contingit q. mouentur ad aliam regionem anteq̃ conuertantur in pluuiam. ¶y In quocũq;

loco misericordie sue eas iusserit inueniri. reputatur eñ effectus diuine misericordie qñ in locis calidis ⁊ siccis fiūt pluuie. ¶ 3 Ausculta hec iob. Hic cõsequenter inducit iob ad predictorum attentionem: quasi dominem pretristicia absorptum ab intellectu rationabilium: ⁊ tamẽ circa idem primo nititur ostendere ipsi? iob ignorantiam: Secundo fuertitur ad declarandum ea quibusdam effectibus dei sapiẽtiam: ibi. Subito aer. Circa primum dicit: Auscultа hec iob diligẽter. ¶ ⁊ Sta ⁊ considera. nõ transitorie ⁊ cũ magna deliberatõne ¶ a Mirabilia dei: alsmiracula. i. opa eius que nõ pñt ad plenum perscrutari: vt sic te meraric non prebendas iudicia dei: Et consequenter resumit aliqua de predictis: vt aliqd addat dicens: ¶ b Ⅱnquid scis: quasi diceret nõ. immo totaliter ignoras: ¶ c Qñ precepit deꝰ pluuijs. i. disposuerit: ⁊ tpe pluuioso ¶ d Vt ostẽderet lucem nubiũ esse. qđ maxime fit in apparitione iridis qui apparet tpe pluuioso: ⁊ tamẽ philosophi quãtumcũq; sapientes pauca valde ⁊ generalit̃ ⁊ imperfecte cognouerũt de natura iridis. ¶ e Numqd nosti semitas nubiũ eius magnas. quia mouent per aerem magnum ⁊ spacõsum. ¶ f Et perfectas scientias. dicit autem scientias in plurali: quia impressiones aeris de quibus dictũ est: ⁊ adhuc dicẽt in nubibus generãtur: ⁊ ideo noticia earꝫ tẽpẽt ex noticia nubiũ ¶ g Nonne vestimenta tua calida sunt ⁊c. Quasi em̃ dat a regione calida: vt predictum est: ⁊ ideo calefacit aerem ⁊ hominum vestimenta ⁊ corpora. omnia ista posuit deus ad designandum q̃ erant ignota ipsi iob: et ideo derisorie subdit. ¶ b Tu forsitan cum eo fabricatus es celos. qui facti sunt a deo per creationem: in qua nulla persona deo cooperatur. ¶ i Qui solidissimi quasi ere fusi sunt. dicuntur autẽ solidi. eo q̃ nõ sunt diuisibiles sicut aer ⁊ aqua que diuiduntur ⁊ rumpũtur. Soliditas enim ꝓprie ⁊ alie qualitates elemẽtares non sunt in celis qui sunt alterius nature ¶ k Ostende nobis quid dicamus ⁊c. q. d. tu solus es sapiens: ⁊ nos omnes sumus involuti tenebris ignorãtie: qđ dicit derisorie ẽtsum ad ipm iob. tñ fm veritatez boies sapiẽtes ⁊ babẽt de diuinis opib? aliquã noticiã: tñ plura ignorãt q̃s sciũt a deo subditur. ¶ l Quis narrabit ei q̃ loq̃r. q. d. nullus: qz illa q̃ꝑ maiorꝑ parte ignorantur non enarrantur nisi valde defective. vnde subditur. ¶ m Etiam si locutus fuerit homo deo⁊ abitur. s. eius verbũ a magnitudine materie sicut modicus fluuius a mari. Aliter ꝓctatur ab aliquibus sic. Etiã si locutus fuerit. s. deus. ¶ n Homo deo⁊ abitur. i. non poterit sustinere. vnde Exodi. xx. Filij israhel et locutõe domini pauore concussi dixerũt moysi. Loquere tu nobis ⁊ audiemus: ⁊ nõ loquatur nobis dñs: ne forte moriamur. ¶ o Subito aer. Ostẽsa ipsius iob ignorantia reuertit̃ ad tangendum quosdã effectus dei mirabiles ad ꝓcludendũ defectũ humane sapientie respectu diuine excellentie dicẽs. Subito aer cogetur. i. condensabitur in nubes. hoc enim videmus accidẽ ꝙ aliquando aer ẽ tristente valde puro ꝙ subito cõdensatur in nubes. ¶ p Et ventus trãsiens fugabit eas. qz si ventus aquilonaris qui dissipat pluuias. vt habet̃ Exo. xxv. incipiat fortiter flare: dissipabit illas nubes. vel trãsferret ad aliã regionem: ⁊ tales mutationes subite sunt nobis mirabiles. ¶ q Ab aquilõe auꝝ venit. quia sunt ibi alique minere auri. vnde libro d̃ ꝓsperitatibus rex dicit: ꝙ in mõtib? saxonie q̃ sunt versus aquilonem omnia metalla fere fodiũtur ꝓter stannum ⁊ hoc est etiam mirabile: qz regiões aquilonares sunt valde frigide. Auꝝ autẽ generatur in visceribus terre a calore solis ibidem terram penetrante et materiam digerente: que magis ẽ digesta in auro q̃ in aliis metallis. oia tamen ista mirabilia ⁊ maiora procedũt ex divina sapiẽtia. ideo subditur. ¶ r Et a deo formidolosa laudabit. ex divina enim excellentia procedit ꝙ homines quantũcũq; sapientes laudant eum cum formidine: eo ꝙ non pñt sufficienter laudare. fm illud Eccl. xliij. Benedicentes magnificate deum quantũ potestis. maior est enim omni laude. Illa aũt opa solẽt boies cum formidine facere. q̃ nesciũt sufficiẽter agere. ideo subdit. ¶ s Nigne eũ inuenire nõ possum?. ⁊ hoc ꝓpter suã excellẽtiã ad quã se habet intellectus noster sicut oculus noctue ad lucez solis. nõ subditur. ¶ t Magnus fortitudine in rege ꝓductione ¶ u Et iudicio ⁊ iustitia. in ea⁊ gubernatõe: qz omnia disponit in pondere ⁊ mẽsura. vt dr Sap. xj. ¶ x Et enarrari nõ pot. sufficienter a nobis: sicut nec intelligi. ꝓpe qđ dicit gregoꝛ? balbutiẽdo. Pro vt possum? excelsa dei resonam?. ⁊ ꝓpositõne sexta de causis dr. Causa prima superior est omni narratõne. ⁊ ideo deficiũt lingue a narratõne eius nisi ꝓpter narratõnẽ esse ipsi?. Et ex dictis colligit intentũ dicẽs. ¶ y Ideo timebũt eũ viri. quãtũcũq; fortes sint ⁊ audaces. ¶ 3 Et nõ audebũt cõtemplari. quasi pfectam eius noticiam assecuti vel assecuturi. ¶ z Omnes q̃ sibi videt̃ ẽ sapientes. i. illi qui plura sciũt de effectib? diuinis: quia quãto sunt sapiẽtiores ⁊ ꝓfundiores ꝓcipiunt defectũ sue noticie: maxime circa diuina. vnde ⁊ sapiẽs socrates dicebat. Hoc tm̃ scio qđ nescio. fm q̃ refert Hieronim? in epla ad paulinũ de oib? sacre scripture libris. Et ꝓdictis aũt patet ꝙ beliu i aliquibus eũ ipo iob cõcordabat. in alijs aũt intellectum ipsius iob nõ bene capiebat. ⁊ frequẽter obꝓbria ꝓtra iob immiscebat: ꝓpter quod noluit sibi respondere: sed magis tacere: volẽs sua ꝓtentionibus fm dictum apli segregare. ¶ In capo. xxxvij. vbi dicit in postilla: Et ꝓdictis patz ꝙ beliu in aliquibus eũ ipo iob cõcordabat. ¶ Additio.

Quod aũt iob nolebat respondere beliu sicut facit aliis socijs sibi ꝓtradicentibus: posset esse duplex ratio. Prima sicilz ꝙ beliu sicut dictũ fuit loquebatur ex arrogantia intendẽdo principaliter vilipẽdere ipm iob: vnde dicebat illi supra. xxxiij. capo. Tace ⁊ vocebo te sapiẽtiam. ⁊ in. xxxiij. dicit: Job aũt stulte locutus est: ⁊ verba illi? nõ sonãt disciplinã. ⁊ sic in aliis locis: et ideo iob ipsi beliu non curauit respondere videns ꝙ intentio sua versabatur circa vanam gloriaz: vt vitaret ne forte incideret in hoc vicio disputãdo: in quo secutus est

sapiens consilium dicēs puerbio⁹ .xxvj. Me respōdeas stulto iuxta stulticiā suam: ne efficiaris ei simil': sed alius qui non sic arroganter videbantur loqui: sed solum arguendo seu increpando iob respondit vt ipsorum errores patefieret: iuxta illud puerbio⁹ capitulo supradicto: Rīde stulto iuxta stulticiam suā⁹ ne sibi sapiens esse videat. Scōa quia beliu intātū p̄ superbiam elatus est: q⁹ nec correctionem iob desiderabat ⁊ potius eius maiorem ruinam appetebat: qđ ē ibumanū vl saltē inconsonū videatur perfectis: qđ patet ex finē .xxxiij. capi⁹ dicebat beliu. Pater mi probeē iob vsq; ad finē in quib⁹ verbis p̄nt cōmuniter exponūtur ⁊ in postilla: beliu petebat a deo q⁹ nō desisteret a flagellatōne ipsi⁹ iob in p̄nti vita: ⁊ etiā in alia vita duceret ad eternā damnationē: vñ glosa ibidē dicit: Quia asperitas supbo⁹ vsq; ad maledicendum se extendit: cōtra eum iob deū deprecatur. hec in glosa. vñ talia loquēti nō videt dignū respondere p̄sertim cum talia etiā ex excessu ire videēt procedere sicut in p̄posito. nā beliu p̄ ira⁹ fuit primo ⁊ principaliter puocat⁹: vnde supra .xxxij. ca. Ira⁹ ē fuor⁹ beliu filij barachiel: qua ratiōe laudabiliter iob abstinuit sc̄a responsiōe intēdēs ire locū dare iuxta illud Ecclesiastici. viij. Non litiges cū homine linguato: ⁊ nō strues in ignē illi⁹ ligna ⁊c.

Respondens autem dominus. ¶ Ca. .xxxviij. Finita disputatione iob et amicorum eius: hic ponitur ipsius domini determinatio in qua primo arguit beliu de p̄sumptiōe: secundo reprehendit ipm iob de indiscreta locutiōe: ibi. Accinge sicut vir. tercio tres amicos iob de falsi assertione ca. .xlij. ibi. Postq̄ autem. ⁊ sic determinat questionē p̄dictam ipso iob ad conclusionem intentā: licet ipsum increpet de modo loquendi indiscreto. Circa primū dicit: Respondens autē dominus iob. i. p̄ ipso iob qui tacebat: vt dictum est.

b De turbine. quia fm aliquos virtute diuina vel ministerio angelico formata fuit vox quasi procedens de nubis tenuitate sicut in monte synai vt habet. Exodi. xx. fm alios vero non fuit ibi talis formatio vocis: sed dns loquebatur ipsi iob p̄ inspiratiōē que quidē locutio per turbinē designatur: eo q⁹ habet obscuritatem annexam.

c Quis est iste. beliu cui⁹ acceperat quasi vices determinantis questionē de diuina prouidentia: ad cui⁹ determinationem solus deus est sufficiens: ⁊ ideo arguit ei⁹ p̄sumptionem dicens: Quis est iste. q. d. non est tantus nec talis q⁹ debeat se de hoc intromittere propter suā insufficientiā: ideo subditur.

d Involuens sententias sermonibus imperitis. licet enim plura de dei potestate et sapientia vera dixisset: tamē intricate dixerat: ⁊ multa verba cōtumeliosa p̄tra iob inmiscuerat.

e Accinge. Hic consequenter arguit iob de indiscreta locutōne specialiter in duobus: primo quia dixerat supra .xiij. Disputare cum deo cupio: quod dixerat non p̄sumptuose: sed sicut humilis discipul⁹ disputat cum magistro q̄rens amplⁱ docerī ab eo: sicut ibidē fuit expositū: tñ eo modo loquendi potest ⁊ aliter iudicari ab assistentibus: sicut ⁊ iudicatus fuit: vt patet ex sup̄adictis: q⁹ .s. dixerat hoc p̄sumptuose: ⁊ voles cū deo de pari disputare. scōo quia inmemor eo⁹ quando suam iusticiam: ex modo loquendi videbaē assistentibus: q⁹ diceret aliqua in diuine iusticie derogationē: ⁊ iō vtrūq; dictū licet fuerit verū: sicut patet ex sup̄adictis: tamen habuit speciē mali: ⁊ fuit generatiū scādali: ideo dns primo reprehēdit primū: ⁊ scdo secundum capitulo .xl. prima in tres: quia primo excitatur ipsius iob attentio: et secundo subditur eius reprehensio: ibi. Ubi eras. ⁊ tercio eiusdē confutatio capitulo. xxxix. versus finem: ibi. Nec adiecit dominus.

Circa primum dicitur:

Respōdēs autē dominus iob de turbine dixit: quis ē iste inuoluens sententias sermonibus imperitis? Accinge sicut vir lūbos tuos: interrogabo te: ⁊ responde mihi.

f Accinge sicut vir lumbos tuos. homo cui preparando se ad opus corporale solet lumbos suos accingere et iō te hoc designatur metaphorice p̄ paratio ipsius ad attendendū verba domini ostenditur. ¶ f In terrogabo te et responde: als ostende mihi. supra enim .xiij. capitulo. iob querens cum deo disputare obtulerat ei optionem partis opponentis vel respondentis: et ideo dominus hic se determinat ad partem opponentis.

g Ubi eras. Hic consequenter ponitur arguti⁹ iob de hoc q⁹ indiscrete dixerat se cū deo velle disputare quod fit per hoc q⁹ hic declarat incomprehensibilitas diuine sapientie: ⁊ ideo fatuus est cum eo contendere non solum in facto: sed etiam in signo: sicut verba iob p̄lata videbantur designare. immensitas ergo diuine sapientie et potentie ostenditur primo in partibus mundi principalibus: secundo in animalibus: ibi. Quis posuit in visceribus hominis ⁊c. Principales autem mundi partes sunt corpora celestia et elementa: et ideo primo ostenditur p̄positum in elementis: que sunt nobis magis sensibilia: Secundo in celis: ibi. Nunquid coniungere ⁊c. vt sic sit processus ordinatus a magis notis ad minus nota. Prima adhuc in duas: quia primo ostenditur p̄propositum in corporibus elementorum: Secundo in dispositionibus eorum: ibi. Nunquid tenuisti. Prima in tres: quia primo ostenditur propositum in elemento terre: secundo in elemēto aque: ibi. Quis conclusit. tercio in aere: ibi. Nunquid post⁹ orum ⁊c. De elemento autem ignis mentionem nō facit: quia nō videt habere spera p̄priā distinctā a spera aeris: semper enim videtur in aliqua materia in corporibus mixtis: et in aere sursum videtur in exaltationibus siccis que igniuntur per motum aeris: sicut patet in stella comata: ⁊ a sub ascendente et descendente et similibus. Circa primum de productione terre loquitur ad modum edificij cuius artifex primo dispōnit modum fundamenti: quod notatur cum dicitur.

Ubi eras quando ponebam fundamenta terre? Indica mihi si habes intelligentiā:

h Ubi eras quando ponebam fundamenta terre. quasi dicceret nondum eras natus: et ideo non potes hoc scire: Secundo artifex dispōnit de quantitate edificij fundamento superponendi: quod fit per extensionem linee: et quantum ad hoc dicitur:

i Quis posuit mensuras eius si nosti ⁊c. quasi diceret non nosti. quantitas cum terre non est determinata ex natura sua: sed posset esse maior: et minor: et ideo eius mensura dependet ex sola dei voluntate. Tercio cogitat artifex q⁹ edificium bene possit stabiliri: et quantum ad hoc dicitur:

k Super quo bases illius soliditate sunt. basis autem terre est centrum mundi. Quarto artifex ponit lapidem angularem in fundamento: cui alij lapides possint ex diuersis partibus coniungi: et ytum ad hoc additur:

l Quis demisit lapidem angularem. lapis iste intelligitur pars terre p̄pinquio⁹ centro cui alie ptes p̄ circuitū annectūt. ¶ l Cū melaudarēt simul astra matutina. i. angeli q̄m in scriptura dicūt filij dei: vt habetur in p̄ncipio huius libri: ⁊ etiā astra

matutina: q̄ a p̄ncipio simul creati fuerūt cum celo empyreo ante distinctionē elementoꝝ: et hoc inducit hic ad ostendendū q̄ p̄ductio terre non fuit necessaria ad manifestationē diuine sapiētie et gloze: cū iā ab angelis laudaret. (m) Quis conclusit. Hic ꝓsequit ostendit imensitas diuine sapientie in elemēto aque q̄ ꝑm cōditionē nature suę a p̄ncipio terrā circūdedit: sed et diuina dispositione factū est vt aque congregarent̄ i locū vnū vt sic appareret arida ad habitationē hoim et aialiū: vt habet Gen. j. ⁊ hoc est quod dicitur:

(m) Quis conclusit ostus. id ē certo terminis

(m) Mare. in q̄ scz congregant aque: (o) Ōn erum. quasi de vulua p̄cedēs. id est ex occulto diuine dispositionis. Describit aūt p̄ductionē aque p̄ modū pueri nascētis eo q̄ aqua ē materie formabilis in res viuas vnde ⁊ semina hoim et aialium ceteroꝝ sunt humida

(p) Cum ponerē nubē vestimentū eius. nubes ēsi generant̄ ex exalatiōibus humidis q̄ materie cleuant̄ a mari et sic nubes et caligo fiunt sup mare. (q) Circūdedi illud terminis meis. i. terminis a me dispositis: (r) Et posui verē et ostia. i. clausurā p ripas altas et solidas ideo subdit̄: (s) Et hic ꝓfringes tumētes fluctus tuos: q̄ fluctus maris cōfringunt̄ ad rupes in litore existētes. (t) Nūquid. Hic ꝓsequit ostendit imēsitas diuine sapie et potestat̄ in aere: cū dicit: (t) Nūqd p̄ oꝛtū tuū p̄cepisti diluculo vt appareret sic ordinate i aere ꝑ dispositiōz tuā (v) Et ostēdisti auroꝛe locū suū vt sic appareat i diuersis locꝭ ꝑ varijs oꝛtū solis i estate et hyeme et tēpoꝛib⁹ medijs: dicitur aūt diluculū p̄incipiū diei q̄n primo incipit lux solis apparere. auroꝛa vo quādo lux solis p̄cedens irradiat vapozes existentes in aere in oriētali parte: oia ista ꝑmissa sunt ad ostendēdū insufficientiā ipsi⁹ iob ad ꝓtensionē diuinoꝝ operū: et p ꝓsequēs q̄ non sit idoneus ad disputandū cum deo. (x) Nūquid tenuisti. Hic cōsequēter ostendit imensitas diuine sapiētie ⁊ potestat̄ in quibusdā effectibus diuinis in elementis: et primo in terra dicēs: Nūquid tenuisti cōcutiēs extrema terre. i. faciens terremotū tua virtute in quo cōcutiūtur exteriozes ptes terre. (y) Et excussisti impios ex ea q̄ aliq̄n terremoꝝ fit a deo ad punitionez impioꝝ.

(z) Restituet vt lutū signa. lutū ēm diuisum cito reunit: sicsi aliq̄n p terremotū fit aliqua fissura cessante terremotu redudit: (a) Et stabit sicut vestimētum q̄ stat in integritate sua postq̄ est excussum: sic ⁊ terra post talē cōcussionē post terremotū. (b) Auferet ab impijs lux sua. quia aliq̄ādo pereunt in terremotu: vt predictum est. (c) Et brachium excelsum con

astra matutina: et iubilarēt omnes filij dei? (m) Quis cōclusit ostus (n) mare (o) quando erūpebat quasi de vulua p̄cedens: (p) cum ponerēt nubē vestimētum eius: et caligine illud q̄si pannis infantie ob uoluerē? (q) Circūdedi illud terminis meis: (r) et posui verē et ostia: et dixi: Usq; huc venies: et non p̄cedes ampli⁹. (s) et hic cōfringes tumētes fluct⁹ tuos. (t) Nūqd post oꝛtū tuū p̄cepisti diluculo: (v) et ostēdisti auroꝛe locū suū? (x) Nūqd tenuisti cōcutiens extrema terre: (y) et ex cussisti impios ex ea? (z) Restituet vt lutum signaculū: (a) et stabit sicut vestimētū. (b) Auferetur ab impijs lux sua: et brachiū excelsum ꝓfringet̄.

(c) Nūqd ingressus es ꝑfundum maris? (d) ⁊ in nouissimis abyssi deambulasti? (e) Nūqd aperte sunt tibi porte mortis? (f) et ostia tenebrosa vidisti? (g) Nūqd cōsideraſti latitudinē terre? (h) Indica mihi si nosti oia (i) in qua via lux habitet: et tenebrarū q̄s locus sit vt ducas vnūquodq; ad terminos suos: et intelligas semitas domus eius. (k) Sciebas tūc q̄ nasciturus esses: (l) et numeꝝ dierū tuorum noueras? (m) Nūquid ingressus es thesauros niuis aut thesauros grandinis aspexisti: (n) que ꝑparaui in tempus hostis: in die pugne et belli? (o) Per quam viaz ſpartitur lux: (p) diuiditur lux super terram? (q) Quis dedit vehementissimo ymbri cursuz (r) et viam sonantis tonitrui:

fringetur. id est potestas superboꝝ qui aliquando in terremotu oꝑimūtur. (d) Nunquid ⁊c. Hic ostenditur ꝓpositum in effectibus in aquis cum dicitur: Nunquid ingressus es profundum maris. ad videndum ea que ibi latitant. (e) Et in nouissimis abyssi deambulasti. id est i remotissimis; partibus occeani vbi null⁹ vnq; nauigauit. (f) Nunqd aperte sunt tibi porte remotis. i. infernī qui a sanct⁹ describūtur esse sub aqis in inferioꝛib⁹ terre

(g) Et ostia tenebrosa vidisti. idem notat̄ per tenebrosa ostia quod p portas mortis. (h) Nō quid ꝓsideraſti latitudinem terre. q̄ ꝑm astrologos accipitur ab austro i aquilonez: nullus vnq; hominum potuit trāsire ab vno termino in alium: quia zona torrida intermedia est impertrāsibilis ꝓter excessum caloꝛis.

(i) Indica mihi. Hic ostenditur ꝓpositum in effectibus qui fiūt i aere inter quos primū locum tenet diffusio lucis de die ⁊ tenebraruz de nocte ⁊ quatū ad hoc dicitur: (i) Indica mihi si nosti omia. quasi diceret: tu videris hoc sentire in eo q̄ voluisti cum deo disputare.

(k) In qua via lux habitet. ad est naturam et processum ipsius. (l) Ut ducas vnumquodq; ad terminos suos. omnia enim inferiora per effectum lucis solis et stellarū generātur: et per subtractionem eius quod fit in tenebris eoꝝ putūr: et sic ad suos terminos reducuntur.

(m) Sciebas tunc q̄ nasciturus esses: quasi diceret non: quia cognoscere ꝓsupponit esse. (n) Et numeruz dierum tuoꝝ noueras. qui non potest sciri determinate ab aliquo homine: nisi et diuina reuelatione: cum nihil incertius sit mortis tempoze. Consequēt̄ ꝑcedit ad effectus qui sunt in medio interstitio aeris dicēs: (o) Nūquid ingressus es thesauros niuis. thesauri niuis dicuntur cavlationes humide: et quarum congregatione generantur nives et etiam grandines: quādo congelantur frigoze. (p) Que ꝓparaui in tempus hostis: id est ad punitionem hostium in bellis hoc modo fuit rebellatus Israa cum exercitu suo: vt habetur Judicum quarto ca. et philistei oranteSamuele: vt habetur primo regum. vij. ca. et quia post tempestatem sequitur serenitas: adeo subdit̄: (q) Per quā viam spargitur lux: quātum ad sui claritatem in aere. (r) Dividitur estus super terram. quia ad diffusionem lucis sequitur intentio caloris. Cōsequēter procedit ad actus ventoꝝ quibus impellunt nubes et pluuie dicens: (s) Quis dedit vehementissimo ymbri cursum suum. hoc habet ex impetu venti cum ꝓpellentis: sed impetus venti vlterius reducitur in dispositionem diuinam: que non est ad plenum inuestigabilis a nobis. (t) Et viā sonantis tonitrui. ⁊ dicit viā: quia sonitus tonitrui non est sicut rei permanentis i vno loco: sed transeuntis de loco ad locum: cuius causa finalis subditur cum dicitur: (v) Ut pluceret. quia pluuia

cōmuniter sequitur tonitruū. ¶x Super terram absq; homie.i. que non colit ab aliquo homie: vt sic ajalia silue-stria haberēt verbā ad comedendū:ideo subdit: ¶y Et pduceret herbas virētes et q; fecerat mentionē de vtilita-te pluuie:ideo subditur de causa effectiua ipsius dicens.

¶5 Quis ē pluuie pater: vel quis ge-nuit stillas rozis. ros autē et pluuia differūt tm̄ ꝑ pau citatē ꝛ multitudi-nē materie: et ꝑ cō sequēs cadēcst cā effectiua differens fm̄ mai⁹ et minus

a De cui⁹ vtero egressa est glacies. id est q̄ est cā mate rialis ipi⁹: ꝛ loquit ad silitudinē ajaliū in quoz̄ gener atōne vterus femine ꝓparat materiam:

b Et gelu de celo quis genuit. i. que ē causa ipi⁹ effectiua: q; influxus coꝛ-poꝛū celestiū est cā effectiua omniū istoꝛ: vt habet. j. metheoꝛoꝛ. vbi dicitur q; tota elemētaris regio cōtinua ē lationi astroꝛ: vt oīno virtus eius gubernet inde. oia aūt ꝓdicta hic posita sunt ad ostēdendū q; nō sunt inuestigabilia ad plenū naturali rōne: licz̄ cīm philosophi de causa istoꝛ aliq; dixerūt in ge-nerali: tū hoc fuit obscure ꝛ imꝑfecte: vt frequēter dictuz est supra: ideo subdit: ¶c In similitudinē lapidis aque duranť. nec vnq̄ fuit dictū ꝑfecte a quocūq; homīci spe-ciali ꝛ determinate: quō res tāmollis et fluida possit in tātū solidari: et si aliqs esset qui nō vidisset nullo mō crederet dicēn: sicut de motu ferri ad magnetē ꝓtra naturā suam: et ideo q; causa talium ordinata ignorať: dicit q; habent hoc a tota specie. i. a ꝓprietate ꝓsequente speciē: sed que sit illa, ꝓpriet as determinate nullus dicit: ¶d Et supficies abyssi. id est occeani. ¶e Constringē. q; in partib⁹ aq-lonarib⁹ que sunt valde frigide supficies eius sup ripas aliq̄n cōgelatur. ¶f Nūquid cōiungere. Hic cōsequēter ostēdit imensitas diuine sapientie ꝛ potētie in coꝛ-poꝛibus celestib⁹: in quibus vnū est mirabile: q; stelle fixe ba-bent sitē ita determinatū: et notū q; numq̄ ap ꝓpinquāt sibi adinuicē magis vno tēꝑoꝛe q̄m in alio et q̄tum ad hoc dicit: ¶ff Nūquid cōiungere valebis micantes stellas pliades. septē sunt stelle adinuicē valde ꝓpinque: ꝛ a vul-garibus hominibus vocanť gallina cum pullis suis: ꝛ q̄uis sint multū ꝓpinque in situ: nunq̄ tm̄ cōiunguntur: ꝛ adhuc minus possunt comungi alie stelle que magis distant ab inuicem. ¶g Aut gyrū arcturi poteris dissipare. arctu-rus est quēdā cōstellatio que voluit circa polum articum et vocať maioꝛ vrsa cui? orant? non potest impediri nisi a solo deo. Illud aūt mirabile in celo: est in motib⁹ planeta-rū: et maxime in motu veneris: q; aliqñ oritur ante solē quasi deserta a sole: velocioꝛe motū versus orientē habēte: et fm̄ hoc vocať vesperus siue stella matutina siue lucifer: aliquādo autem oritur post solis occasum quasi deserens ipm̄ velociꝰ mota versus orientē ꝛ sic dicitur vesperus: et quātū ad hoc dicit: ¶h Nūquid ꝑduces lucerū. i. fa-ces oꝛiū stellā veneris. ¶i In tpe suo. i. ante ortū solis tempoꝛe determinato. ¶k Et vesperū. i. candē stellam.

¶l Sup filios terre cōsurgere faces post solis occasum quasi diceret non: ratio cīm huius varietatis in ortu eius et similiter aliarū varietatum circa planetas ab homine non cōprehenditur: licz̄ enim ad saluādum talia apparen-tia astrologi ꝓsuerint in arcuatione motuū planetarū eccentricos et epicyclos tamē non habēt ex hoc certitudi-naliter: q; ista ab eis posita sint cause talium varietatum:

vt pluerer[k] sup terraz absq; homie in ꝛeserto vbi nullus moꝛtaliū cōmorať vt imple ret inuiā ꝛ desolatā: [l]et ꝑdu ceret herbas virēteſ: [m]Quis est pluuie pater: vel quis ge-nuit stillas rozis? [a]De cui⁹ vtero egressa est glacies: [b]et gelu de celo q̄s genuit? [c]In similitudinem lapidis aque duranť: [b]et supficies abyssi [e]cōstringitur. [f]Nūquid cō-iūgere valebis micantes stel las pliades: [g]aut gyrum ar-cturi poteriſ dissipare? [b]Nū quid ꝑducis lucifer[i] in tpe suo: [k]et vesperū sup fines ter re ꝓsurgere faces. [l]Nunq̄d nosti oꝛdinē celi: ꝛ pones ra tionē ei⁹ i terra. [m]Nūq̄d ele uabis in nebula vocē tuā: et [n]impet⁹a q̄ opiet te. [o]Nū q̄d mittes fulgura ꝛ ibunt ꝛ reuertētia dicēt tibi: assum⁹ [p]Quis posuit i viscerib⁹ ho mis [q]sapiaz: vel [r]q̄s dedit gal lo intelligētiā. [s]Quis enar rabit[e] celoꝝ rōnez: [t]et con-

quia fo:sitan per alīm modū ꝑdicta apparentia æque bene vel melius possent saluari. Illud mirabile est: q; ex motu coꝛꝑoꝛum celestium sequit varietas effectuū in elementis: quoꝝ rationes in celo ꝑsistentes non possunt ab hominibus plene compꝛehendi: nec ad effec-tus determina tos plene aꝑlicari: et ideo di-citur: Nunquid nosti oꝛdinē ce-li ꝛc. et q: in opi mione vulga to nitrua et fulgu ra que fiunt in aere ex coꝛꝑoꝛe celestis influxu sunt magis mi rabilia quia ter ribiloꝛ: ꝛaō sub-ditur: fm̄ Nūquid deuabis i nebula vocem tuam. id est cau sabis vocem to nitrui qui in nu be generatur.

¶n Impetus aquarū operi-

cturi poteriſ dissipare? [b]Nū quid ꝑducis lucifer[i] in tpe suo: [k]et vesperū sup fines ter re ꝓsurgere faces. [l]Nunq̄d nosti oꝛdinē celi: ꝛ pones ra tionē ei⁹ i terra. [m]Nūq̄d ele uabis in nebula vocē tuā: et [n]impet⁹a q̄ opiet te. [o]Nū q̄d mittes fulgura ꝛ ibunt ꝛ reuertētia dicēt tibi: assum⁹ [p]Quis posuit i viscerib⁹ ho mis [q]sapiaz: vel [r]q̄s dedit gal lo intelligētiā. [s]Quis enar rabit[e] celoꝝ rōnez: [t]et con-

et te. quia ad tonitruū solet sequi magnitudo pluuia-rum: que operit celum ne videať a nobis. ¶o Nūquid mittes fulgura. id est dispones de eis ad volūta-tem tuaz: quasi essent in obedientia tua: omnia ꝑdicta posita sunt ad ostendendum q; iob indiscrete locutus fuerat. d. Disputare cum deo cupio. eo q; diuina sapi-entia ab homie non possit ꝑscrutari: et patet in effecti-bus ꝑdictis. ¶p Quis posuit ꝛc. Postq̄ ostensa est imensitas diuine sapiētie ꝛ potentie in ꝑtib⁹ mundi ꝓncipalibus: Hic conseq̄ter ostendit idem in ani-malibus: et primo q̄tus ad ea que ꝓtinent ad cogni-tionez: secūdo in ꝓtinentibus ad nutritionē ibi. Nun-quid capies. tercio q̄tuz ad generatōnez: in ꝓncipio xxxix. ca. quarto q̄tuz ad aliquoꝝ ajaliū ꝛ auiū mira-bilem cōditionē ibi. Quis dimisit onagrū. inter ajalia aut̄ homo tenet ꝓncipatū. et ideo ab eius cognitio-ne incipit dicens: ¶p Quis posuit in viscer ibus ho-minis. i. in mente eius que latet interius sicut ꝛ visce-ra. ¶q Sapientiā. q. d. solus deus: qui dedit sibi lu-men naturale intellectus: ꝓ qō potest acquirere sciam eoꝝ que possunt sciri ꝛ inuestigari per rationē: ꝛ ali-quādo illustrat ꝑ speciale revelatione quātū ad ea q̄ ex cedūt naturalē cognitionē. deinde ostēdit cīm aliquē ꝓ-dentie ad ajalia bruta: ꝛ aues ad aliq̄ opa determinata sicut aranee ad faciendū telā: et auibus ad faciēdū ni-dos: ꝛ sic de aliis: hoc tm̄ specialit ostendit in gallo: q; est auis nota et comestica cū dicit: ¶r Quis dedit gal-lo intelligentiā. qui sic hoꝛis i nocte determinatis cātat: ac si intelligeret hoꝛaz noctis distinctionē: vocať aut̄ talis estimatio naturalis in gallo intelligēta eo q; ꝓ-cedit ab intellectu diuino: et hoc etiā modo opus na-ture dicit opus intelligentie: vnde subdit: ¶s Quis enarrabit. i. gallo. ¶t Celoꝝ rationez. id est mo-tuū celestium ordinem: vt sic determinatis hoꝛis cātet in nocte. q. d. null⁹. homo cīm habet intellectū ad talia addiscendū: tamē in eo apparet opa ex intellectu diui-no qui est actꝰ nature. ꝓcedentia: sicut et hyologia q̄ cognitiōe carēt: tamē determinatis hoꝛis sonāt ad hoc dispositā per intellectū homis. Consideradū etiā est q; vigiles de nocte solēt determinatis hoꝛis cum aliq̄ in-strumēto sonare: et intermediis tēꝑoꝛibus silere: vt ꝑ hoc faciāt hoꝛas noctis ab alijs cognosci: qō nō pōt di-ci de gallo: ideo subdit: ¶v Et cōcentus celi q̄s do-mire facit. medius tpibus inť principia hoꝛarū vt ꝑ hoc ꝑsaciat cognoscere gallū hoꝛas noctis ad cantandū

q.d. nullus: q2 nūq̄ cessat ꝯcentus. Cōsiderādū autē q̄ pitagorici dixerūt ex ꝓportione motuū celestiū sonum armoniacū causari. Sed hoc improbat ꝑbus scdo celi ⁊ mūdi; ꝑbans q̄ ex illis motibus nō causat aliqs son⁹. ⁊ iō per concentū celi nō intelligit hic aliud q̄ ꝓuenientia motuū celestiū ⁊ qz ista cōuenientia est a principio mūdi iō subdit: ℣ Quādo fundabatur puluis in terra. a principio ꝓducebat a deo: ⁊ dicit hic puluis: q2 in aliqbus partib⁹ ē discontinuata ad modū pulueris. s. i locis sabulosis ⁊ in aliqb⁹ partib⁹ est ꝓacta exhumiditate eam ꝓtinuante. ⁊ q̄tū ad hoc subdit: Et glebe ꝓpingebantur ℣ Nūquid. Hic ꝓsequēter ondit immēsitas diuine sapientie ⁊ potētie in ptinētib⁹ ad nutritiōez: ⁊ primo ponitur exemplū leene nutrētis catulos: qui cū sint vora ces: mirabile est q̄ sibi ⁊ catulis possit capere ꝑdā ad nutritiōez cōz sufficiētē: ⁊ q̄tū ad hoc dicitur: ℣ Nūqd capies leene ꝓdā. sibi ⁊ catulis sufficiēte Scdo ponit exemplū de pullis cōz: quibus cōz non querit abū septē dieb⁹. ℣ Donec vidcat cos nigrescere: ⁊ suos eē cognoscerit ex nigredie: ⁊ interi nutrimūt diuina puisio: ꝑm q̄ dicit ꝑs. cxlvj. Qui dat iumētis escā ipsoz: ⁊ pullis corui⁹ inuocātib⁹ eu⁹. et q̄tū ad hoc dicit: (a) Quis ꝑparat corui⁹. i. ꝓ ipso corui⁹. ℣ (b) Escam suā. i. nutritionē quā aues naturali instinctu mistrant pullis suis &c. (c) Ūn pulli eius s. corui deserti ab ipso vt alicui. ℣ (d) Clamāt ad deū non est ꝓ hoc intelligēdū q̄ ipse clamor; ꝑcedat ex cognitione dei q̄ sit in pullis: sed quia quelibet res naturalis eo ipso q̄ naturali desiderio ꝑpetit aliqd bonuz q̄dāmodo clamat ad deū a q̄ reapitur ois⁹ bonum.

℣ In caplō. xxxviij. vbi dicit in postilla: Quis ē iste. beliu eni acceperat quasi vices determinātis questionem &c. (Additio ꝑma.

Quod añt beliu in hac questione accepisset vices quasi determinātis nō ꝑsonat litteree: ꝑ potius patet ꝓ ſram q̄ ipse tenuit locū opponētis sicut ⁊ alij socij: nisi q2 voluit supplere defectū eoz: i opponēdo. Dicebat eni beliu supra. xxxij. ca. Quomaz igit spectauit: ⁊ nō fuit locutꝰ nec rndervr vltra: respōdeto ⁊ ego ptē mcā. Ex quo patz q̄ nō intendebat se ingerere ꝓ modū determinātis: ꝑ opponēt⁹ sicut ⁊ alij sufficietius tū, put ēstimabat. Idē patz i caplo. xxxiij. vbi beliu dicebat iob: Si potes rndere mihi &c. Ecce ⁊ me sicut ⁊te fecit deus: ⁊ te eodē luto ego quoq; formatus sum. ex quo patz q̄ ipse q̄rebat disputare cum iob de pari: nō añt questionem determinate. Ūn ad declaratiōem hui⁹ q̄ dicitur ꝫ beliu: Quis ē iste involuens sententias. attendendū est q̄ beliu in hac questione in multis defeccrat. Primo eni q: cū ipse quiēbat cū iob i hoc q̄ ꝑmia virtutū ⁊ pene vicioꝝ erāt in vita futura: nō debuisset eū ꝑdēnare seu iudicare in iustū, ꝑter flagella q̄ patiebat in hac vita. Credētes em ꝑmia ⁊ punitiones in futuro seculo: nō debēt cōdemnare patientes tribulatiōes in hac vita: q2 vt dr Eccles. ix. ca. Uniuersa eque veniunt iusto ⁊ impio. vnde ex ℌ ꝓpie dicit beliu involuēs sentētias: eo q̄ affirmās sentētia ipsi⁹ iob asserentis in alia vita esse vera ꝓmia ⁊ punitiones: involuebat cū sententia amicoꝝ ipm iob ꝑdēnatiū: que quidē sentētie nō consonāt ad inuicē vt dictū est: ⁊ ideo involuere tales sententias iudicāt hic a deo esse erroneū cū dicit. Quis est iste involuēs sententias. Item bas sentētias sicut uolutas miscuit beliu cū sermonibus impijs: ꝓmo q2 multa erronea asseruerat: sicut cū dixerat supra. xxxij. c. Ecce bec oia operat deus tribus vicibus ꝓ singulos: qō ꝓprie intelligit ꝑm expositionē ℟a. ſa. scz ꝙ trib⁹ vicib⁹ tm recipit deus peccatores ad pniaz: ⁊ nō ampli⁹: qō tm est falsum ⁊ erroneū: put postilla. ꝛ. ibidē deducit. Item et serie illi⁹ capitulī videt beliu asserere q̄ tribus modis tm deus loquitur homini: primo scz dando ei lumē naturalis intellect⁹: scdo ꝙ reuelationē in sono factaz. Tercio ꝙ infirmitatem carnis a deo imissam: qō tm est falsū: q2 reste aplo ad hebre. j. Multiphariē multisq; modis de⁹ loquēs ꝑribus in ꝓphis. Item sermones sui fuerūt imperti: quia ꝓ magnaz arrogantiā ⁊ supbiam ꝓcessit, put in additione immediate ꝑcedenti fuit dictū ꝛc.

℣ In codē caplo. xxxviij. vbi dicit in postilla: Ubi eras hic consequēter ponit arguitio ipi⁹ iob. (Additio. ij.

Secundū postillatorē oia ista que in hoc loco ⁊ sequēti traduntur ad immensitatē diuine sapietie ⁊ potētie ptinēcia dicūtur ad oñendū q̄ in discrete seu fatue se habuerat iob in cupiēdo diffutare seu ꝓtēdere cū deo: qō nō videt ꝙuenienter dictū: nam iob manifeste confitebat immēsitatē diuine sapiētie ⁊ potentie vt patet supra. xxvj. vbi post narrauit multa de mirabilibus nature a deo facte specialiter circa partes mūdi ꝑcipales nō solū visibiles sed etiā inuisibiles: vt cū dicit ibi: Spiritus eius ornauit celos. qō exponitur de glorificatione angelorꝝ beatorꝝ: similiter ⁊ de eiectiōe demonis dixit: Obstetricāte manu eius eductus est coluber tortuosus q̄ ꝓtinent ad magnalia dei ⁊ inuisibilia: quia illa q̄ ibi narrauit sentiebat esse pauca seu exigua respectu diuinotiū effectuū: acarco ibide subdit: Ecce bec ex parte dicā sunt viaz⁹ eoꝝ: ⁊ cū vix puā stillam sermonis eius audierimus: q̄s poterit tonitruū magnitudinis illi⁹ intueri. Ex quibus manifeste patet ꝙ iob ꝑfitebatur immēsitatē ⁊ incōꝑhēsibilitatē diuine sapiētie ⁊ potētie: q̄ in diuinis effectib⁹ apparet: nō ergo oportebat de⁹ hoc sibi aliquid vlterius ꝓbare. illa ei que vnus disputantiū ꝑ se concedit: nō requiritur vt ꝑ alterū sibi ꝓbent. Itē q̄ iob cupet se disputare cū deo: nō est de essentia questionis de qua principaliter agitur. s. de diuina puidētia circa act⁹ humanos: ⁊ est quoddā inadēs q̄ cr indiscreta locutione iob videtur contigisse. in cuniēter igitur videt q̄ tetali incidēte duo capla ponerentur in determinatione hui⁹ questionis nihil tangendo de his q̄ questiones determinādā principalit respiciūt. Ūn circa hoc aliter videt dicendū. Pro q̄ cōsiderādū ē: q̄ iob i suis ꝓclamationib⁹ q̄rulosis instāt petebat: vt de⁹ reuelaret sibi cām sue flagellationis cū ipse credidisset se esse iustū: vnde supra iob. x. ca. do dicebat: Iudica mihi: cur me ita iudices ad quā interrogationē in multis aliis locis videt tēdere quā tñ interrogationē seu inquisitionē de⁹ in boc caplo et in sequēti ostendit esse irrationabilē ꝑ hūc modū. nā cōstat ꝙ diuina puidētia disposuit oia creata. puidēdo ea ꝑm mensurā ⁊ modū debite correspondentē cuiuslibet rei existētie ⁊ duratōi: qō exēplificat ꝓmo de terra q̄ habitationi bois cui loḡbat ē deputata: de q̄ dicit. Ubi eras qñ ponebā fūdamēta terre. ꝛc. q. d. illa q̄ ptinēt ad existētiam terre ⁊ eā⁹ stabilitatē fuerūt ꝙ mea. puidētia fundata ⁊ mensurata ⁊ solidata ⁊c nō existēte: nec etiā nūc borū rōnē ad plenū ꝓpehendente. Eodē modo intelligēdū ē q̄ sequit: Cū me laudarent simul ꝛc. q. d. ꝑ meaz puidētā disp̄ositū ē vt a ꝓncipio creatiōis me laudaret astra matutina: ⁊ filij dei iubilarent: cui⁹ puidētie rōnem tu plene nō scis similiter hoc modo sequitur: Quis conclusit ostijs mare ꝛc. ⁊ omnes alie interrogatiōes quas

centū celi quis dormire faciet? ℣ Quando fūdabatur puluis in terra: et glebe conpingebantur? ℣ Nūquid capies leene predaz: et animas catulorum eius implebis: quādo cubant in antris: ⁊ in specubus insidiantur? ℣ Quis ꝑparat corui⁹ escam suam quando pulli eius clamāt ad deū vagientes eo q̄ non habent cibos?

deus ipsi iob facit in his duobus capitulis tam de partibus mundi principalibus q̄ de certis conditionibus aliquorum animalium q̄ hunc modum sunt intelligende. s. q̄ omnia illa p̄ diuinam prouidentiam fiunt: talitet q̄ in suo esse naturali continue perseurant: de quibus per singula fragilitas humana non sufficeret reddere rationez nisi solum q̄ omnia predicta ⁊ quecūq; similia per diuinam prouidentiam fiunt modo et ordine debitis: iuxta illud sapientie. viij. Attingit a fine vsq; ad finem fortiter: ⁊ disponit omnia suauiter. et quo sequitur q̄ inscrutabilis est scia insanuz: vt homo querat a deo rationem sue prouidentie circa singulares personas humanas: quis iob petebat de seipso. Cur me ita iudicez. Sed firmiter tenendum est q̄ sicut sapia seu prouidentia diuina omnia suauiter disponit: licz a nobis ipsius rationes sint incomprehensibiles: sic ipsius prouidentia intelligenda est esse iusta et rationabilis circa actus humanos: quibus a nobis nō omnino rationes comprehendantur: iuxta illud apli ad Romanos. xj. Quincomprehensibilia sunt iudicia ei⁹: et inuestigabiles vie eius. Et sicō bis duobus capitulis cōcluditur: q̄ de prouidētia diuina circa actus humanos non est causa querenda eo modo quo iob videbatur petere: et hoc est quoddam proprium et principale circa materiam propositę questionis. Considerandum tamē q̄ iz iob de indiscreta locutione esset reprehensibilis petendo predicta: nō tñ sm ipsius rationem deliberatam hoc petebat. Dixerat enim supra. xiij. capō mentem suaz locutis scueliando. Etiam si occidat me in ipsum sperabo. et quo patz q̄ non murmurabat circa diuinam prouidentiam seu iusticiam ex corde intimo: seō sm inferiorez rationem et instantiā socioꝝ: vnde in his capīs potius reprehendebātur aduersarij qui negando vitam futuram occasionem prebebant ipsi iob vt instanter peteret causam sue flagellationis q̄ ipe iob: ⁊ ideo finaliter concluditur in vltimo capō contra eos: q̄ non fuerant locuti recta coram me sicut iob. De hoc autem q̄ iob indiscrete dicebat se cum deo velle disputare. fuit reprehensus a deo in fine. xxxix. capituli. vbi dictū fuit sibi: Numquid qui contendit cuz deo tam facile conquiescit ꝛc. nō ait antea ꝛc.

¶ In codē capō. xxxviij. vbi dicit in postilla: Cum me laudarent simul astra matutina. i. angeli ꝛc.

¶ Additio tercia.

Hoc q̄ dicitur. Cum me laudarēt astra matutina potest intelligi q̄dle de syderibꝰ coꝛporalibꝰ: q̄ dicūtur matutina: q̄z tunc erant de nouo condita: sicut apud nos astra matutina dicuntur que a principio dici solent apparere. Dicūtur aūt astra matutina deū laudare inquātū. s. propter sui claritatem et nobilitatem sūt materia diuine laudis. vñ et illis attribuit laudem eo modo quo dr in ps. cxlviij. Laudate euz oēs stelle et lumē. filius vero dei q̄ sunt angeli attribuit iubilationē: q̄ excellentiā quā dā laudis importat: inquātū non solū materialiter sz etiā formaliter deū laudāt. Cōsiderādū etiā q̄ rō quare inducit hoc q̄ dr. Cū me laudarēt. pōt esse talis: quia deus volebat ondere ipi iob fragilitatē hūane scientiꝰ vt cū repūmeret ab inquisitiōe alteioꝝ ⁊ sublimiū ad diuinā prudentiā ptinētiā: vt dictū est: et ō exaltabat cū ad attendēdū differentiam inter substantias celestes ⁊ a principio creationis mundi deū laudabāt et iubilabāt modo predicto: et humanā naturā que post multas reuelationes elementoꝝ et mixtoꝝ fuit pducta: vt bēret in visceribus scientiā. s. scintillā rōnis: vt circa finem bonis capīs dicit quasi. d. O iob agnosce fragilitatem cognitionis tue respectu supioꝝ substantiaꝝ. alia enim cū terra fundaretur et aīq̄ esset discoopata ad hoc vt ex ea fuisses formatꝰ: laudabāt me laudabāt ⁊ iubilabant. vñ et tu infimus et creaturaꝝ vltimus nō debes alta inquirere.

¶ In eodem capitulo. xxxviij. vbi dicitur in postilla: Nūquid considerasti latitudines terre: que sm astrologos accipitur ab austro in aquilone ꝛc.

¶ Additio quarta.

Cōm astronomos constat q̄ locus terre cuius zenith capitis est polus arcticus et per consequens ipsius orizon est circulus equinoctij habēt diem durantem per sex menses: quia sole gradiente per signa septentrionalia. s. a capite arietis vsq; ad finem virginis continue lux eius fertur super terram. et per cōsequens est ibi vna dies lucens per sex menses cōtinuos sine aliqua nocte. et i orizonte opposito seu antipedali. s. illius loci cuius zenith capitis est polus antarticus: per predictos sex menses eriit tenebre continue cuius contrarium contingit sole gradiente per signa meridionalia. Que quidem consideratio est applicabilis huic q̄ dicit hic. Numquid considerasti latitudines terre. s. a loco suppōsito ꝛe directo polo arctico usq; ad locum suppositum ꝛe directo polo antartico: inter que duo loca tanta latitudo terre comprehenditur: et sequitur: Indica mihi si nosti in qua via habitat lux: et tenebrarum quis locus sit. q. d. si tu latitudinem terre predicte consideraſti posses scire i qua via habitet lux. s. per durationem continuam sex mensium: et quis sit locus tenebrarum. s. locus oppositus vbi nox durat totidem mensibus. et quia inter ista loca sunt alia intermedia in quibus sm distantiā a polis predictis magis et minus durat latio solis super terram: quod difficile et forte impossibile est per singula exquisite q̄rere fragilitatem humane cognitionis inuestigare: ō subdit: Ut ducas vnūq̄q̄. s. hemisperium intermedio: um ad terminos suos. s. proprios. ⁊ intelligas semitas domus eius scz lucis solis qui cum in meridie circa summum celi mouetur: tunc quasi p̄ ambulat semitas domus sue: et quia per motum celestium coꝛpoꝝ tempoꝛa generationis et durationis coꝛpoꝝ inferioꝝ naturaliter mensurantur sm dyonisium in quarto de diuinis nominibus. ideo subdit. Scibas tūc q̄ nasciturus esses: et numerū dieruz tuoꝝ numeras. quasi diceret si tu motus predictos infallibiliter cognouisses a principio: naturaliter posses scire tempus natiuitatis tue similiter et duratō nis: q̄ tamen est tibi impossibile: vt dictū est: et etiam quia non posses aliquid scire aīq̄ esses ꝛc.

¶ Replica.

In capitulo. xxxviij. Circa expositionem huius littere qua dicit: Ubi eras. burgēlis falsum imponit postillatori: q̄ videlicet dicat iob fatue se habuisse in prouocando deum ad disputandum cū eo. nam postillator in toto processu semper excusat iob sic: si dicit aliqua que prima facie videbātur passionata: q̄ illa non dixit nisi ex suppositione qua amici sui erabant et sic deducendo eos ad inconuenientia opinioni eoꝝ: intuenti postillatoꝛe apparere potest dare: q̄ reprehensio qua deus reprehendit iob: non tendit ad aliud nisi q̄ ex eiꝰ locutione amici sui scandalizati sunt: quibus iob non intendebat eos scandalizare: et iō reprehensio directius est contra scandalizatos q̄s contra iob sicut contra pharisęos scandalizatos non contra christum: cuius figuram iob in multis gessit: Burgensis etiaz hic sic finaliter resoluit q̄ ea que videntur reprehensibilia iob nō dixit ex ratione deliberatiua. sz ex ratione inferiori ad impugnationem aduersariorum. et sic finaliter concedit quod sepe in processu improbauit. Cetera in quibus circa librum iob burgensis notat postillatoꝛem non sunt digna pertractione: quia ad claram littere expositionē modice deseruiūt.

Capitulum. xxxix.

Nunquid nosti. Hic consequenter ostenditur immensitas diuine sapientie in pertinēnbus ad generationem: faciendo mentionem ibidē et earuarum in quibus est aliquid hominibus ignotum: eoq̄ ibices habitant in rupibus: vbi nō est hominum accessus et ibi pariūt. similiter cerue habitant i magnis nemoribus inter densitatem arbustoꝝ et ibi pariūt:

et hoc est qđ dr. ¶a Munquid nosti tempus q̃ ibi cum. que sunt capte silvestres. ¶b In petris. i. in rupibus petrosis et cauernosis. vbi lupi nō possunt accedere. ¶c Vel pturientes ceruas obseruasti. loquit de eis ad modū mulieris: que in partu indiget obseruatiōe obstetricum: sed diuina puidentia in animalibus marie silvestribus supplet istud officium vñ subditur

¶d Dinumerasti menses tc. q. di. non: obstetrices enim inquirunt de tpe ꝑcepto mulierum numerando mēses: vt melius ꝑ nosticent dō tēpe partus ea.

¶e Incuruant ad fetū ꝛ pariūt ca teo ꝓuidē te facilius pariunt animalia q̃ mulieres: nō tñ sine aliqua difficultate. ió subditur ¶f Et ruptus emittunt. in signum afflictionis.

¶g Sepanē filij ea: latis cito a ꝓsortio matris

¶h Et pergunt ad pastum: ad querendum sibi victū: ō subditur.

¶i Egrediuntur et nō reuertuntur ad eas. quasi absoluti et emancipati a cura parentum: nō sic aūt est in hominibus: sed multo tempore oꝑtet pueros esse cum parentibus ꝓ victu et vestitu habendo et doctrina: que nō possunt habere a seipsis. ¶k Quis dimisit. Hic consequenter ondit̃ diuina puidentia et potētia in conditionibus aliquor animalium in specali. ꝛ primo in onagro. qui est asinus silvestris: in quo ē ista mirabile. quod nō est bene domesticabile animal: cuz tñ asinus domesticus nō videtur posse diu viuere absq; cura bois: cū tñ videat eiusdē speciei: et hoc est qđ dicitur ¶k Quis dimisit onagrū liberū. a seruitute dominū. ¶l Et vincula eius quis soluit: q. d. asinus domesticus capistro ligatur: et onager talibus nō tenetur. ¶m Cui dedi in solitudine domū. q: magis eligit habitare in deserto q̃ in optima ciuitate. ¶n Et tabernacula eius. i. habitatio eius. ¶o In terra salsuginis. i. in terra solis ardoribus exusta: ꝓter quā adustionē vr cōuerti in salis amaritudinē. sal em̄ ex adustione terre causat̃: vt bētur in li. methcozoīū.

¶p Cōtēnit multitudinem ciuitatis. magis appetens in deserto bitare. ¶q Clamorē exactoris nō audit. i. illius qui vellet ab eo exigere laborē in portādis oneribus qō oino respuit. ¶r Circūspicat montes pascue. i. magis eligit de herbis campestū viuere: ꝙ de annona sibi ab hoibus ministrata. ¶s Munquid tc. Hic ꝓiter ponit exēplū ō rhinocerōte: qō ē aial habēs vnū cornu i fronte: et alio noie vocat vnicorn?: et ē aial valde forte nec pōt domesticari. ꝛ ad laborē ꝓ hoibus applicari: imo si aliq̃n capiat̃ et indignatōe cito moritur: ita ꝙ nō pōt hoibus deseruire: ꝛ hoc ē qđ dicit.

¶s Munquid volet rhinoceros seruire tibi. sicut aial ad mensticā. ¶t Aut mozabitur ad ꝓsepe tuū. ad habendum ibi papulū bou. q. d. nō: q: magis eligit viuere in solitudine. ¶v Munquid alligabis rhinocerota. i. aial quod in nominatiuo dicat̃ rhinoceros vel rhinoceron: ꝓ ut dicitur rhinoceron facit rhinocerontē in accusatiuo rhinoceros ꝛ facit rhinocerota ¶r Ad aratrū loro tuo. i. cathena tua sicut ligantur boues in aratro. ¶y Aut confringet glebas vallū. cū vomere aratri. ¶z Poste. i. sequēs te sicut ductorez suū. Alio modo exponit hoc vltimū de quodaz instrumēto ligneo et rotundo qđ trahitur supra terraz aratā ad cōminuendum glebas nimis grossas: vt sic terra melius fructificet. ¶3 Munquid fidu. ba. in ma. fortitudine eius. vt ꝓ eā custodias posſessiones tuas: ió subditur.

¶a Et derelinques ei labores tuos. id est fructus a te elaboratos ad custodiendū. sicut aliqñ dimittūt canes cū aliquo famulo ad custodiā taliū.

¶b Munquid crēdes ei qñ ꝛ red. se. tibi et frugibus sic ꝓ seruatis. ¶c Et are. tu. cōgre. sicut cū boue vel asino fruges congregantur in area et oia ista sunt negatiue dicta. ¶d Penna strutionis. Hic ponitur exemplum in strutione que est auis in pluribus mirabilis: in corpore q̃tum ad grauitatem assimilatur animalibus: quia per alas suas non erigitur in altum: sed solum iuuatur ad fortius currendum super duos pedes suos: et hoc est quod dicitur. ¶d Penna strutionis similis est pennis herodij: qui alio noie dr gelfodius. ¶e Et accipitris: gallice ostour: et vtraq; auis optime et celeriter volat. et ꝓ mirabile est ꝙ penne strutionis que sunt simules non deseruiunt ei ad volatum. Aliud autem mirabile in strutione ē ꝙ ouа sua abscondit in fabulo vt ibi per virtutem solis calefiant et pullificent: cum tamen alie aues naturaliter sint solicite fouere ouа et pullos nutrire. et hoc est quod dicitur. ¶f Que derelinquit in terra. s. ꝛabulosa. Ouа sua vt dictum est. ¶g Cu foxitan in puluere calefacies ea. q. d. non: sed virtute solis hoc fit et diuina puidentia. ¶h Obliuiscatur q̃ pes. s. hominis trāseuntis. ¶i Conculcet ea. q: videt se habere ad modū obliuiscentis: eo ꝙ nō reuertitur ad fouendum ouа sua. ¶k Duratur ad filios. quia sicut vr negligens i fouēdo ouа: ita in nutriēdo pullos natos. Illꝫ vero dicit̃: q quādo fracta testa ouī vel ouoruz apparent pulli: tunc eos recognoscit et nutrit: sed ꝓ tanto dicitur dura ad filios. quia non fouet ouа: vt inde enascantur: sed prima expositio magis concordat littere sequenti: cum dicitur.

¶l Frustra laborauit in ꝓpiciendo: eo ꝙ non curat de natiuitate pullorum et nutritione: sed dimittit.

¶m Pullo timore cogente. Alie enim aues diligenter custodiunt ouа et pullos: et si aliquando dimittant: hoc est ex timore alicuius superuenientis: qui vult matrem cū ouis vel pullis capere: sed struco dimittit absq; tali timore. ¶n Priuauit enim eam deus sapientia id est naturali industria ad fotum ouorū et pullorum: que est. omnibus aliis auibus. ¶o Nec dedit illi intelligentiā

.s. talem industriã q̃ habeãt intelligẽtiã: eo q̃ p̃cedit ab intellectu diuino: sicut p̃cedẽti capitulo dictũ ẽ de gallo.

¶a Cũ tempus fuerit. fugiẽdi insequẽtes. ¶b In altũ alas erigit. ad curredũ velocẽ? ¶c Deridet equũ. quia velocẽ? currit. ¶d Et ascensorẽ eius. q̃ nõ pot cẽ attingere. aliter istud ẽt ponẽ: q̃ libro de. p̃ceptis? aialium dicit q̃ structio naturalit odit equũ et q̃n videt eũ venientẽ z erigit alas cõtra ipm: z cũ terrens facit fugere.

¶e Numquid phebis. Hic ponit exẽplũ de eq̃ q̃ int alia aialia ẽ mirabil' i militia. Dico i fortitudine cũ dr. ¶e Numquid phebis equo fortitudinẽ. q̃ on erat? armis ferreis cum toc faciliter portat militẽ armatũ. z ẽ mirabil' i libidine: q̃ tuba colli erexit eũ ad libidinẽ: z si fuerit tõsa minuit libidinẽ: z tũ ad hoc dicit. ¶f Aut circũdabis collo eius hinnitum. q̃ exerit hinnitũ. ¶g Gloria narũ eius. terror. odorãdo cẽ p nares sentit imminẽs bellũ: z in hoc velocit cũ tñ bellũ sit aliis terribile. ¶h Terrã ungula fodit. p hoc ondẽdo q̃ desiderat ad bellũ currere. io subdit: Exultat audacter ẽ

¶i Nec credit gladio. imo ẽ gladios cuaginatos currit.

¶j,k Super ipm sonabit pharetra. militis plena sagittis ¶l Vibrabit hasta z clipeus. ppter ista ex motione eq̃ faciũt sonitũ terribilẽ: tñ equus talibus nõ terret: sed magis ad audaciã. puocat. io subditur. ¶m Feruens. ex impetu. ¶n Et fremens. i. hinniens. ¶o Sorbet terrã. i. videt cã sorbere pedib? fodiendo. ¶p Nec reputat tube sonare dãgor. ẽ: qui est signũ congressus bellinec ab equo reputatur terribilis: sed magis delectabilis. io subdit. ¶q Vbi audierit buccinã. ad bellũ hortatẽ. ¶r Dicet vah. i. fac et signũ exultatois. vah cũ est interiectio exultatis: vñ Esaie. xliii. Vah calefact? sũ: vidi focũ. ¶s Procul odorat bellũ. i. odoratu p̃cipit. ¶t Exhortatiõem ducũ q̃ acies suas dirigũt z exhortant ad bellãdum. ¶v Et vlulatũ exercitus. q̃ vnus exercit? i p̃cipio p̃gressus cõtra aliũ clamat fortit ad aduersarios terrendũ. Omnia ista p̃cipit equus naturali industria sibi a deo data a q̃ factus est in adiutoriũ hois: nõ solũ ad subuersionẽ: ẽ etiã ad iustic et reipublice defensionẽ. ¶x Numq̃d ꝛc. Hic ponitur exẽplũ de accipitre q̃ habet mirabile industriã in sui renouatõe: q̃ flante austro q̃ est vẽt? calid? extẽdit alas suas contra calorem solis: vt sic aperiantur pori: et veteres penne et plume decidant: et noue supernascant: cum quibus agilius volet: et hoc est quod dicitur. ¶z

Numquid per sapientiã tuã z plumescit accipiter. q.d. non: sed p diuinam sapientiã ipsũ p̃dicto modo dirigentem. ¶y Numquid ad p̃ceptũ ꝛc. Hic vltio ponitur exemplum de aquila que mirabilis est in multis. primo in volatu: quia altius volat ceteris: et ideo dicitur. ¶y

Numquid ad p̃ceptum tuum z. i. scõm dispositionem tuam. q. dicat non. sed fm dispositionẽ diuinam: hoc cũ facit aquila ex industria naturali a deo sibi data. Cursus autem naturalis rerum est quedam motio creature ad p̃ceptũ diuinum scõm illud psal. cxlviii. Ignis grando nix glacies spũs procellarum que faciunt verbum eius. ¶3 Et si arduus ponet nidum suum. Jn petris manet: in pruptis silicibus cõmorat atq; inaccessis rupibus. Jnõ contemplatur escam: et de longe oculi eius prospiciunt. Pulli eius lambũt sanguinem et vbicunq; cadauer fuerit: statim adest. Et adiecit dominus: et locutus ẽ ad iob: Numquid qui contendit cũ deo: facile conq̃escat? Vltiq; qui arguit deum debet et respondere ei. Respondẽs aũt iob dño dixit: Quid leuiter locut? sum? respondere quid possum? Manum meam ponam super os meũ. Vnũ locut? sum: q̃õ vtrinã non dixissem: et alterum quibus vltra non addã.

ad austrum? Numquid ad p̃ceptum tuũ eleuabit aq̃la: et in arduis ponet nidum suum? Jn petris manet: in pruptis silicibus cõmorat atq; inaccessis rupibus. Jnõ contemplatur escam: et de longe oculi eius prospiciunt. Pulli eius lambũt sanguinem et vbicunq; cadauer fuerit: statim adest. Et adiecit dominus: et locutus ẽ ad iob: Numquid qui contendit cũ deo: facile conq̃escat? Vltiq; qui arguit deum debet et respondere ei. Respondẽs aũt iob dño dixit: Quid leuiter locut? sum? respondere quid possum? Manum meam ponam super os meũ. Vnũ locut? sum: q̃õ vtrinã non dixissem: et alterum quibus vltra non addã.

det. io subdit. ¶a Inde cõtemplatur escã. i. pdam ad sui et pullorum nutritionem: et quia communiter accipit predam viuam: ideo subditur. ¶q Pulli eius lambunt sanguinem. s. de preda ab ea occisa currentes. q̃ quia aliquando maxime tẽpore famis nutritur mortuis: vel et mortuis iõ subdit. ¶c Et vbicunq; cadauer fuerit statim adest. in q̃ notatur velocitas sui volatus. ¶d Et adiecit. Hic consequenter ponitur ipsius iob confutatio in quantum ostenditur ipsum nescire nec posse respondere: et hoc est quod dicitur. ¶e Et adiecit dominus. Auditis enim predictis mirabilibus iob obstupẽs tacuit. et ideo dominus super predicta adiecit quod sequitur cum dicit.

¶e Numquid qui contendit cum deo. i. vult cum eo cõtendere disputando: sicut tu videbaris velle: dicẽdo: Cum deo disputare cupio. ¶f Tam facile conquescit. tacens et nesciens respondere. ¶g Vltiq; qui arguit deum debet facit argumentationes contra deum. ¶h Debet et respondere ei. hoc autem iob dicerat deo: Aut tu loquere et ego respondebo tibi. et subditur humilis responsio iob confitendo delictum suum. ¶i Qui leuiter locutus sum. i. indiscrete et stulte. quia licet verum dixisset: excessit tamen in modo loquendi vt supra dictum est: ¶k Respondere quid possum. q. d. nihil nisi confitendo stultitiã meã: ideo subditur. ¶l Manũ meã ponã super os meũ vt nõ aperiatur amplius ad sic loquendum. ¶m Vnũ locutus sum quod vtinam nõ dixissem. illud fuit quod dixit: Disputare cum deo cupio. ¶n Et alterum. illud fuit q̃ et commemorando iusticiam suã videbat vero gare diuine iusticie. ¶o Quib? vltra nõ addã diligenter ꝛc etero ab his et cõsimilib? p̃cauendo

¶ In capitulo .xxxix. vbi dicit in postilla. Nūquid nosti tempus partꝰ ibicis ꝛc. ¶ Additio.

Secūdū quosdā expositores hebreoꝝ ratio quare hic fit mentio de partu ibicis magis q̄ alioꝝ animaliū est: q̄ ibices sunt ficaliſſime coplexionis: et habēt viscera stricta: similiter et meatus: ꝛ ideo partus earū in q̄ dilatatio viscerum et meatuū maxime requirit: est in eis valde difficilis ꝑ earū naturam: vnde et indigerent maxime alicuius artificij seu iuuamenti: q̄ tamē nō habent: quia nullus obseruat tempora partitionis earum et tamē diuina puidentia supplet dans eis instinctum naturalē qua seipsas adaptant ad partus: de quo dicit: Incurūantur ad fetum et pariūt. Eadem ēm rōne. s. ꝑter sicaitatem coplexionis ibicum filij earū z atius graduātur super terrā ꝛ separantur a matribus co ꝙ carent humiditatū supfluitatib⁹: que impedit motum progressiuū: vnde dicit: Separāt filij earum: et pergūt ad pastū ꝛc. vnde ex prouidētia diuina circa tales ꝓcedit ꝙ tamato de pastu sibi posſunt puidere. ¶ Ca. xl.

Respondens aūt. Postq̄ dñs increpauerat iob de hoc ꝙ dixerat: Disputare cū deo cupio: hic cōsequēter increpat eum de altero. s. ꝙ rogare diuine iusticie videbat fuam iusticiā nimis cōmemorando. Et primo ponit ipsius iob increpatio: secūdo ipsius humilis respōsio. xlij. ca. Prima in duas quia primo dñs ꝓponit ꝓpositum. secūdo ꝓsequit intentū: ibi. Si habes brachiū. Circa primū primo excitat iob ad attentionē: ꝛ patz littera ex dictis supra in principio. xxx viij. ca. et cōsequēter ꝓpositum intentū dicens: ¶ b Nūquid irritū facies iudiciū meū et cōdemnabis me vt iusti ficeris. id est debes tu cōmemorari iusticiā tuam per talem modū: q̄ iudiciū meus per hoc videat hominibus irritum. i. falsum: et per ꝓsequēs videar cōdemnabilis. q. d. non: ꝛ tamē tu hoc fecisti: q̄ ꝑ verba tua quib⁹ iusticiā tuam exprimisti: amici tui sic intellexerūt ꝙ tu argueres iudiciū meū ꝛ cāq̄s iniustū

¶ c Si habes brachium. Hic cōsequēter ꝓpositus probat: q̄ iob sit increpabilis ex verbo ꝓdicto: hoc aūt probat ꝙ excellentiā diuine sapiētie ꝛ potēne que tātū excellit potentiā et sapiētiā humanā: q̄ nullus hō debet se iusti ficare per talē modū: quo aliquis possit opinari ꝙ talis iusti ficatio cedat aliquo modo in derogationē diuine iusticie. Excellentia autem diuine virtutis maxime relucet in mūdi creatione et gubernatiōe: ꝛ ꝙtū ad hoc ꝓcīat: ¶ c Si habes brachium. i. virtutē que p brachiū designat. ¶ d Sicut deus. qui sua virtute mūdū de nihilo ꝓduxit et ꝑseuerata ꝙ subtracta in nutentia ipi⁹ omnia redigerent in nihilum: ¶ e Et voce simili tonas. i. si vox tua sit tante virtutis sicut vox dei ꝙ quā omnia facta sunt de nihilo: sicut dicitur ps. cxlvij. Quia ipe dixit. et facta sunt. ¶ f Circūda tibi decorē. i. fac tibi mūdū totū sphericū: ꝙ sit tibi ad decorem: sicut vniuersitas creaturarū ipi deo: q̄ ꝑ pulchritudinē ordinis in creaturis: apparet deo: ꝛ diuine sapientie et virtutis. ¶ g Et in sublime erigere. quasi ꝑsidens omni creature: q̄ est ꝓtū dei. secūdo apparet excellentia diuina in ꝑmiatione beatoꝝ ꝛ ꝗtum ad hoc subdit: ¶ h Esto gloriosus. i. dare a sanctis angelis cognitus: et reuerenter laudatus: gloria eīs est clara notitia cū laude. ¶ i Et speciosis induere vestibus. i. sociata te sanctoꝝ angeloꝝ adornatis. sicut eīs vestes ꝓiosę ad ornatū faciūt hois: sic societas angelorū ad ornatū beatitudinis quātū ad decorē sue sanctitatis ꝛ glorie maxime reluceret in eis

¶ k Disperge. Hic cōsequēter ostēdit excellentiā diuine virtutis que tercio modo apparet in punitiōe malorū ꝛ hoc oſtēdit primo in malis hominibus. secūdo in demonibus: ibi. Ecce behemoth. Circa ꝑmus dicit: ¶ k Disperge ſuperbos. i. peccatores si habes brachium sicut deus.

¶ l Et respiciens omnē arrogantē humilia. i. solo nutu vel respectu vilipendet a sua potētia. dicit aūt arrogās quicūq̄ mira ꝑsumit ꝛ attēptat ꝗ facultas sua et tēcitia se extēdat.

¶ m Respice cunctos superbos. non oculo clementie parcentis: sed oculo iusticie punientis: adeo subditur:

¶ n Et confunde eos. reddens eis confusionem ꝓpter eorum superbiam et gloriationem. ¶ o Et contere impios in loco suo. idest vbi et quādo magis securi non verebātur suam impietatē operari. ¶ p Absconde eos in puluere simul. corpora eorum per mortē redigēdo i pulueren. ¶ q Et facies eorum. id est animas que per facies designātur: eo ꝙ in facie relucent omnes sensus: et in anima sunt omnes nostre intellectiue. ¶ r Demerge in foueam. id est in profundum infernī. ¶ s Et ego confitebor. si possis facere predicta: ¶ t Qz saluare te possit dextera tua. id est ꝙ nō indigeas alicuius auxilio: quod est ꝓprium ipsius dei. ¶ u Ecce behemoth. Hic cōsequēter ostenditur excellentia diuine virtutis in punitōe demonis: Et primo sub similitudine animalis terrestris. secūdo sub similitudine piscis: ibi. Ān extrahere. Circa ꝑmū sciēdū q̄ iudei dicūt hic ꝙ behemoth ē nomē cuiusdā animalis incredibilis magnitudinis: intantū ꝙ in vna die depascit herbas mille montiū: ꝛ in crastino renascit herba in tanta magnitudine sicut erat in precedenti die. Et sup hoc dicit Rab. sa. sup iſtū locū auctoritatē ps. xlix. in quo vbi habem⁹: Jumenta in montibus et boues. hebrei dicunt: Hēo emoth in mōtibus mille. ꝛ trāslatio hieronymi sumpta immediate de hebraeo habet: Pecudes in montib⁹ milliū. dicūt ēm hebrei ꝙ behemoth est nomē equinū: et vno modo significat idem ꝙ animalia. ꝛ hic est nomē cōmunis generis ēt plurale. Alio modo significat predictum animal immense magnitudinis: et hic est nomen ſpeciei et singulare. Dicunt etiam hebrei ꝙ in resurrectione deus interficiet illud: et iusti carnib⁹ eius vescentur: et sic patet ꝙ iudei inciderunt in errorem saracenorum dicentes: ꝙ resurrectio fiat ad vitam animalem abis indigentē: quod improbauit Genesis primo capitulo per scripturam nouī ac veteris testamenti. Habet etiam dictum eorum de magnitudine illius animalis multa que statim videntur inconuenientia in pastu illi⁹: Propter quod expositores catholici exponunt hoc de demone sub similitudine elephantis et ceti quod est idem ꝙ leuiathan. vnde positis ꝓprietatibus elephantis dicit in littera: Ipse est principium viarum dei: quia tota natura angelica a principio fuit creata in celo empyreo. Similiter positis ꝓprietatibus leuiathan dicitur. Ipse est rex super omnes filios superbie. ex quib⁹ dictis satis patet:

q̄ deus sub ſimilitudine illoꝝ aialium loquit̄ de demone: qui licz ante q̄s caderet p peccatū eſſet ſupioꝛ homīe: de p̄uautus tamē p peccatū fact⁹ eſt inferioꝛ: z cecidit quo d̄ āmodo in beſtialē monſtruoſitatē: vnde z in animalib⁹ mōſtruoſis ſolet apparere: inter aialia aūt terreſtria elephas ē valde mō ſtruoſus: et cetus iter marina: z ideo p ipſa hic intelligit dyabolus. Ratio aūt quare hic elephas vocat̄ behemoth q̄s nomē i hebꝛeo ſignificat aialia ī plurali: eſt: q̄ propter magnitudinē habet excellentiā ſup oia animalia: ita q̄ coꝛpora plurīū aialiū ſil̄ ūicta nō adequāt eⁱ⁹ quātitatē: Igit̄ exponat̄ ſꝛa de demone ſub nomīe elephātis deſigna tꝛ: q̄ in pabla ſen ſus ſꝛalis eſt: nō ille qui īmediate p voces ſignificat: ſ p res ſignificatas: ſicut iudicū. ix. dicit̄: Iēr̄t ligna ad rānū. ſenſus ſꝛalis eſt de viris ſicheu ſignificatis p ligna et abimelech qui p rānū ſignificatur: ſic in poſito ſenſus ſꝛalis eſt de demone q̄ pabolice p elephāte deſignat̄: cuꝛ dicit̄: ℣a Ecce behemoth quē feci tecum. ſi referat̄ ad elephāte ſic exponit̄ q̄ elephas factus fuit ſexta die cū aliis aialibus greſſibilibus: et eodem die fact⁹ fuit homo et ſic iob hic accipit̄ p ipō adā in quo ctiā factus fuit iob quodāmodo. ſ. tanq̄s in pincipio totⁱ⁹ nature humane. ſi aūt referat̄ ad demonē qui p behemoth intelligit̄ ſic exponit̄: ℣b Quē feci tecū. i. ſicut et te feci: et hoc dicit̄ ad excludendū erꝛoꝛem eoꝝ q̄ malicīā demonis p̄ſiderā tes negauerūt ipſum eſſe creaturam boni dei: vel aliter:

℣b Quē feci tecum .i. habentē tecū ſimilitudinē in natura intellectuali: in qua ctiā elephas per quē demon intelligit̄ habet quādam cōuenientiā cū homīe. Dicitur eñ viij. de aialibus: q̄ omniū aialiū ſilueſtriū maxime domeſticabile eſt elephas. in multis eñ erudit̄ et intelligat et vocē adozare regē q̄s nō eſt intelligendū q̄ habeat intellectū: ſed ꝑter hoc hoc tatē eſtimatiue habet intellectui aliquid ſile. ℣c Fenū quaſi bos comedet. nō eñ veſcit̄ carnibus ſicut et lupus et leo: ſed herbis gramis et terre naſcentibus ſicut et bos: et p hoc intelligit̄ q̄ demon qui p elephāte ſignificat̄ delectat̄ et paſcit̄ in homibus multiplicatis terrenis cupiditatib⁹. Conſequēter agit̄ d̄ virtute elephantis generatiua cum dicit̄: ℣d Fortitudo illius in lumbis eius. ſemē eñ in aialibus maſculinis deſſuit a renibus ad membꝛa genitalia. ℣e Et virtus illi⁹ in vmbilico ventris eius. in coitu eñ ſuppoñit vmbilicus tꝛiſo femelle: et ideo habet ibi fortitudinē; nerui tꝛiūe ledāt̄ ex concuſſione coꝛpoꝛis tāmagnoꝛ. ℣f Stringit caudā ſuaꝫ ſicut cedrū. q̄ in aialibus p̄dicto modo coeūtibus maſculus ſtringit caudā ſuam inter tibias poſteꝛioꝛes. ℣g Iſterui tecticuloꝝ eius ꝓplexi ſunt: q̄ tecticuli aialiū generātiū habent quaſdā reuolutiones neruoꝝ: vt habet̄ viij. de aialibus. p iſta intelligit̄ q̄ demon i peccato luxurie maxime delectat̄: non q̄ delectionē in coitu ꝑpter ſe habeat: licz aliq̄n demones ſint incubi et ſuccubi: ſed q̄ illos quos in peccato luxurie plus ḡ̄i aliis peccatꝛ irretit ita fortiter tenet q̄ non poſſunt manū eius facilter euadere: et ſic q̄s dicit̄: ℣d Fortitudo illius in lumbis eius. refertur ad luxuriam viroꝝ q̄ magis viget in renibus. ℣e Et virt⁹ eius in vmbilico ventris ei⁹ ad luxuriā mulieri. ℣f Stringit caudā ſuā ḡ̄ſi cedrū. q̄: quos in boc peccatū trāſcit aſſuefactione ligatos tenet. ℣g Iſterui teſticuloꝝ ei⁹ ꝓplexi ſunt. q̄ illos q̄ hoc vicīū relinquere

dquē feci tecum: rfenū quaſi bos comedet. d fortitudo ei⁹ in lumbis eius: ſet virtus illius in vmbilico ventris ei⁹. fStringit caudam ſuam q̄ſi cedrum: gnerui teſticuloꝝ eius ꝓplexi ſunt. hOſſa eius velut fiſtule eris: cartilago illi⁹ quaſi lamie ferree. iIpſe eſt principium viarum dei. kQui fecit eum: lapplicabit gladiū eius: mhuic montes herbas ferunt. nOmnes beſtie agri ludent ibi: oſub vmbra dormit in ſecreto calami in locis humentibus. pPro tegunt vmbre vmbram eius qcircundabunt eum ſalices torrenti⁹. rEcce abſorbebit fluuium: et non mirabit̄: et habet fiduciā q̄ influat ioꝛdanis in os eius. sIn oculis ei⁹ quaſi hamo capiet eū: tet in ſudib⁹ ꝓforabit nares ei⁹

volūt diuerſis occaſiōibus impedit et retinet: Conſequēter agit de fortitudine elephātis. d. ℣b Oſſa ei⁹ velut fiſtule eris ꝛc. q̄ hoc intelligit̄ fortitudo oſſiū ei⁹ z tibiaꝝ ad ſuſtinēdū coꝛpus pond⁹: iō dicit̄ inflexibiles ad modū eris z ferri: et p hoc demone intelligit̄ obſtinatio i pecca to: q: liberū ei⁹ arbitriū nō eſt flexibile ad bonū. ℣i Ipſe ē pncipiū viaruꝫ dei. h inponit ad intelligēdū q̄ ea q̄ dicūt̄ h de demone intelligunt̄ ſb̄ metapho:a elephantis. eſt ei demo pncipiū viarū dei: q: int̄ creaturas angelicas pria: z int̄ angelos ille qui fuit pnⁱ⁹? ſimpliciē peccauit p ſuperbiaꝫ z fuit alijs cadētibus occaſio peccandi. ℣k Qui fecit eum. ſcz deus: ℣l Applicabit gladiū eius. ſ. poteſtatē nocēdi q̄ineſt ei a deo q̄uis voluntatē nocendi habeat a ſeipſo: nō tamē pōt eā exequi niſi deo pmittēte: ſicut patet in pncipio huⁱ⁹ libri: Conſequēter deſcribit cōuerſatio elephantis cū dicit: ℣m Huic mōtes herbas ferūt q: ſicut dictū eſt ſupra veſcit̄ terrena ſcentib⁹. per hoc q̄ fit hic mentio de mōtibus: intelligit̄ q̄ poteſtas demonis maxime eſt in ſuꝑbis boīb⁹. ℣n Oēs beſtie agri ludēt illi. ſicut dictū eſt ſupra elephas non viuit ō ꝓeda alioꝝ aialiū ſicut leo: et ideo alie beſtie nō formidant habitare cū eo: et p hoc deſignat̄ q̄ homines beſtialit̄ viuētes ſūt ipſi demoni familiares. ℣o Sub vmbra dormit in ſecreto calami. eſt enim elephas aial calidū: et in regionib⁹ calidis naſcit̄: z ideo cōtra calorem coꝛpis z tēporis libenter requieſcat iuxta fluuios vbi in locis paludoſis creſcunt calami: vt habet̄. v. de animalib⁹. ℣p Protegūt vmbre vmbrā eius. q: q̄nt loca iuxta calamos vbi ſunt arboꝛes magne: quaꝝ vmbre cadūt ſuper vmbras calamoꝝ: ideo ſubditur ℣q Circūdabunt eum ſalices torrentis. que ſunt altioꝛes calamis: et ſic cadūt vmbrā denſioꝛē. ℣r Abſoꝛbebit fluuiū ꝛc. elephas eñ ꝑter magnitudinē coꝛporis et caliditatē cōpleꝛionis cōſueuit multum bibere vnde. vij. de animalib⁹ dicit̄ q̄ quidam elephas bibit metretas macedonicas. xiij. in mane: et iterum alias viij. in ſero. et ideo hic eſt hypbolica locutio cū dicit ℣r Abſoꝛbebit fluuiū. ſicut de homīe multū potāte dicitur q̄ ſi ſecaua vel alius fluuius tranſiret̄ p os ei⁹ nō eſſet ſatiatus. p iſta deſignat̄ q̄ dyabolus quieſcit z habitat in homibus o cio deditis: tanq̄ in locis vmbroſis que ſunt apta quieſcētibus et ocioſis: et q̄ cōſidit̄ facili ſibi incoꝛporare quaſi potando omnes homines inſtabiles: qui p fluuiū deſignant̄: verūtn q̄ nō ſupat omnes: ℣s a ſanctis homib⁹ ſupat̄ z maxime a ꝓpriō ſubdit̄: ℣s In oculis eius quaſi hamo capiet eum. in quo exprimit̄ vn⁹ modus capiēdi elephantē p hoc q̄ deſubtus cauatur terra: et ſupra illam cauationem ponitur pabulum: quod videns illuc accedit et terra frangitur et ꝓndere: et ſic cadit in foueam: et ſic capitur ſicut piſces hamo capiuntur: quia venatoꝛ ſuperueniens cum pungit lancea: ideo ſubditur:

℣t Et in ſudibus. id eſt in acutis gladus: ℣v Perforabit nares eius. que ſunt partes magis ſenſibiles. per hoc autem deſignatur q̄ Chriſtus ſuperauit dyabolum oſtendēs ei infirmitatem humane nature: quā credens ſicut eſcā deuorare fuit captus. Sudes aute

eius nares pforantes possunt intelligi apostoli ⁊ alij sancti: quibus pphetit sup demones potestatem.

a An extrahere ⁊c. Hic ponit agitur de demõe sub similitudine cet: q̃ ẽ maximũ aial mariñ. dicit enim plinius q̃ tãñ spaciũ occupat quantũ q̃tuor iugera terre: mediã aũ tem ptez iugeri par boum i die arare cõsueuit: vt habetur. j. regũ. xiij. Et ad designãdũ magnitudinez cet vocat hic leuiathan: quod in hebreo soat addit amẽtũ eozũ q: notabilit excedit quãtitatẽ oĩm alioz aialiũ terrestriũ ⁊ marinoz: igit sub similitudie animalis tãm onstruosi: pmo oñdit ipe demon ab hoie insuperabilis: ⁊ secõ oibus creaturis terribil: caplo se quẽti. pma in duas. q: pmo oñdit ⁊ insuperabil ab homine: secõ sup abilis a deo ibi. Memẽto belli. Circa pmũ dicit:

An extrahere poteris leuiathan hamo: ⁊ fune legabis linguã eius? Munquid pones circulũ in naribus eius: aut armilla perforabis maxillã ei? Nũqd multiplicabit ad te pces: aut loquit tibi mollia? Nũqd feriet tecũ pactũ: ⁊ accipies eũ tuus sẽpiternũ? Munqd illudes ei q̃si aui? aut ligab eũ ancillis tuis? Cõcidet eũ amici: dividen illũ negociatores. Nũqd ipleb sagenas pelle ei? ⁊ gurgustiũ pisciũ capite illi? Pones sup eũ manum tuã. Memẽto belli: nec vltra addas loqui. Ecce spes ei frustrabit eũ: ⁊ videtib cũctis pcipitabit. xlj.

a An extrahere poteris leuiathan hamo: ⁊ fune legabis linguã eius: Munquid pones circulũ in naribus eius: aut armilla perforabis maxillã ei: Nũqd multiplicabit ad te pces: aut loquit tibi mollia: Nũqd feriet tecũ pactũ: ⁊ accipies eũ tuus sẽpiternũ: Munqd illudes ei q̃si aui: aut ligab eũ ancillis tuis: Cõcidet eũ amici: dividen illũ negociatores. Nũqd ipleb sagenas pelle eius: ⁊ gurgustiũ pisciũ capite illi: Pones sup eũ manum tuã. Memẽto belli: nec vltra addas loqui. Ecce spes eius frustrabit eũ: ⁊ videtib cũctis pcipitabit. xlj.

b Leuiathan hamo. q. d. nõ: q: non pot sic capi sicut pisces alij: ⁊ dato q sic caperet: tñ nõ posset sic extrahi, ppter pondus sui corpis.

c Et fune ligabis linguã eius. q. d. nõ: ham? cñ in q̃ capit piscis appẽditur in fune: ⁊ sic lingua piscis capti ligatur ei illo fune:

d Nunqd multiplicabit ad te pces. vt ei parcas ⁊ nõ capias eũ: quasi dicat nõ: q: nõ habet te timere:

e Nũqd feriet tecũ pactũ. vt seruiat tibi sicut dño suo:

f Nũqd illudes ei quasi aui. capiendo eũ in vecipula sicut capit auicula:

g Aut ligabis eũ ancillis tuis. sicut ligat auicula capta: vt pueri q̃ custodiũt ab ancillis ludant in ea. Per ista pdicta intelligit q: tãta est ptãs demonis: q: nulla virtute hois carnalib verbis lapidib characteribꝫ ⁊ similib pot astrigi seu artari ad aliqd agendũ: licet aliqñ hoc fingat vt hoies talibus intẽtos in errorẽ detineat.

h Cõcidet eũ amici: dividet illũ negociatores. interrogatiue legat. q. d. nõ: alia ẽm aialia terrestria ⁊ aquatica alqñ capiũt virtute humana: ⁊ sic carnes eoz cõicãt aliis p liberalẽ distributionẽ inter amicos: vel per vẽditionẽ inter negociatores.

i Nũqd implebis sagenas pelle eius. i. capies eũ cũ sagena: q: pellis piscẽ capti in sagena inuoluit intra ipsaz. q. d. nõ: q: nõ potest sic capi:

k Et gurgustiũ capite illi? ẽ aut gurgustiũ instrumẽtũ de fumine factũ: sic noiatũ a gurgite fluuij in quo ponit ad capiendũ pisces: q: qñ intrat illuc nõ pot exire. Caput autẽ ceti ẽ tante magnitudinis q̃ nõ posset ingredi talia instrumenta.

l Pones sup eũ manũ tuã. i. virtutẽ tuã ad faciendũ de eo volũtatẽ tuã. q. d. nõ: cũ sit omnino virtute humana insuperabilis: misereũ impingit ad terrã vt non possit se mouere vt dicẽt pte sequenti: vel quando ex impetuoso vulnerat ex insidiantibus sibi vt dictũ fuit supra ca. ij.

m Memento belli. Hic ponit ostẽditur q̃ tuus demon sit insuperabilis ab hoie: sup abilis tñ est a deo adeo subdit: Memẽto belli. quod demon habuit ptra te: vt habeat in pncipio bui? libri perdendo substantiã tuã ⁊ plam ⁊ pcutiendo carnẽ tuaz: ⁊ in nullo potuisti resistere.

n Nec vltra addas loqui aliqd quod sonat in derogationẽ iustitie ⁊ sapiẽtie mee: cuz possum ipm demonem solo nutu dẽcere: deo subdit.

o Ecce spes eius frustrabit. in quo tangitur deiectõ demonis sub similitudine cet: cetus enim speras deuorare pisces insequit eos fugientes ad littora maris vbi aqua non est ita profunda q: cet possit ibi natare: ⁊ sic impingit ad terrã de qua non potest se retrahere: qđ videntes homines accurrunt vndiq ⁊ interficiunt ipm: quia nõ potest se mouere: ꝑ hoc designat q: demõ sperãs sibi incorpare sanctos a sua spe frustrabitur: quia ab eis superabitur: ⁊ videntibus cũctis pcipitabitur: q: in extremo iudicio cũ dãnatis in infernum deiciet:

p Videtib? oĩbus. qui tũc erũt in iudicio congregati.

q In capĩo. xl. vbi dicitur in posilla: Si babes brachiũ Hic cõsequẽt probat. positũ: q: iob sit inexpugnabilis.

Additio pma.

Hoc qđ dicitur: Si brachiũ habes sicut deus. Notãdum est ẽm sanctũ thomã q: cũ fuerit duo equales si apparet alteri culpã imponi sibi non est rep: rehensibile si alter cozũ se a culpa expurget. q̃uis alter culpabilis in dominũ opinione remaneat: quia homo naturaliter plus se q̃ aliũ diligit: sed vbi est tanta distantia quanta est deo ⁊ hois: potꝫ debet hõ pati culpaz iniuste in se referri q̃ iniuste in deũ referat ⁊c. ideo dñs ad arguendũ iob ponit excellentiã dei super homines. Sz mirandũ est đ hoc q̃ dicit: Si habes brachiũ sicut deus: ⁊ si voci simili tonas ⁊c. nã iob licz de sua iustitia videat aliqualiter presumpsisse: seu incaute eam pmendasse in tantum q: iudicium diuinum per hoc videretur hominibus irritum ꝓout sonãt verba. supra posita cum dicitur: Condemnabis me vt iustificeris. nũq̃ tamen legitur ipsum iob se iactare de potentia, qz ia: presertim vt eam diuine potẽtie equiparareꝫ: ꝓout hec verba videtur sonare cũ dicitur Si habes brachiũ sicut deus ⁊c. sed potius supra. ca. xl. manifeste profitet diuinam potentiam esse insuperabilez seu incomprehensibilem. dicat enim ibidem: Apud ipsum. i. ipsum deum sapientia ⁊ fortitudo. ⁊ sequitur. Si destruxerit nullus ẽ qui edificat: si induserit hominez nullus est qui aperiet. in q̃ loco multa alia ad diuinã oipotentiã singulariter ptinẽtia clare profitet: vñ nõ videt rationabile q: ei imponeret illud credere seu asserere cui? oppositũ ipsemet iob fatebat. Ad qđ videt dicẽdũ q: dñs in his locutonibꝫ cum iob, pcedit quasi permodũ opponẽtis q̃ intendit cõdocere suũ aduersariũ de aliquo quesito. ꝓtingit enim in talibus q: opponens ꝓponit aduersario aliquã diuisionẽ sufficientem circa idem q̃stiõ: cui? diuisionis licz altera ꝑtem nõ admitteret aduersari? tñ vtraq̃ vult opponẽs destruere: vt aduersarius remaneat totaliter victꝰ: vnde in posito q: iob videbatur irritũ facere diuinũ iudiciuz ex incauta pmendatione q̃uis iusticie. Oz aũt aliqs audeat irritare iudiciũ alterꝰ? ꝓtingit dupliciter: vel q: ex excellẽtia scie ẽm quã pot manifestare iusticiaz alterꝰ: vel ex excellẽtia potẽtie ẽm quã eua cuat alterꝰ iudiciuz. Et q: dñs in precedẽtib capitis iam ostenderat defectũ scie tie ipsius iob interrogando eũ de miltis ad scientiã ptinẽtibꝫ: vt cũ dicat: Quis posuit fudamẽta terre si nosti. nũquid nosti hec vel illa. Circa quas interrogatiões ad scientiã ptinẽtia duo capla pcedẽtia versant ꝓut cõdo ipm iob de scie defectu. In pcedẽti aũt caplo intẽdit ꝓuincere q: de defectu potẽtie dicẽs: Si bẽs brachiũ sicut deꝰ. nõ q: iob ista loquẽdo asseruisset: sed vt vtriq; mẽte pdcẽ distinctiõis ad ꝓuicendũ iob totaliter destrueret: vt dictũ est. In eodẽ ca. xl. vbi dicit i posilla: Ecce beh emoth Hic aũt oñdit excellẽtia diuine virtutꝫ.

Additio. ij.

Hoc qđ dicit: Ecce beh emoth ⁊c. continuatur ad precedẽtia notabiliter vt in glosa sic: Quia autez ꝓmissis vb dñs potẽtiã sue mgnitudinis intulit:

nunc in sequētib⁹ nequitiā antiqui hostis ostendit: vt bonus famulus dñi erudiat⁹ prius virtutibus sciret quantū eu3 diligeret: ⁊ cognita post calliditate dyaboli disceret quantū timeret: hec in glosa.

¶ In eodē capō. xl i dr̄ in postilla. Ipse ē pncipiū viarū dei. Additō. iij. vb

LIcz sathā de q̄ sub figura behemoth hic pncipaliter intendit: sicut inter pumas creaturas dei: nō ex hoc pprie dicerēt pncipiū viarū dei: vñ ⁊ aliter ⁊ pueniētius hec ỹba exponi vident a sancto tho. in expositiōe sua sicut p̄ vias dī intelligant opera puidentie ei⁹. Circa quod cōsiderandū q̄ deo solū vnū opus ē ipsiꝰ ⁊ sue bonitati pueniēs: scz bñfacere ⁊ misereri. sed q̄ deus puniat vel aduersitates iudicat: hoc stingit pter malicias creature ratōnalis: que primo in dyabolo fuit inuēta ⁊ p ei⁹ suggestionē ad hoiez deriuata: iō signāt dicit: q̄ ipse est pncipiū viarū dei. i. q̄ deus diuersis vijs vtitur. l. bñfaciendo ⁊ puniendo: ⁊ ne credatur sic esse pncipiū viarū dei: q̄ p seipm sit potens ad noccendū: ideo subdit: Qui fecit eū applicauit gladiū eius. ¶ Ca. xl.

DIcit quasi crudelis. Postq̄ ostendit demonē ab homine insuperabilē: hic consequēter ostendit eū crudelē terribilē. Circa q̄ primo remouet dubiū: ⁊ secōdo p̄sequit̄ pposituꝫ: ibi. Quis reuelabit. Circa primū sciendū q̄ ex cōditiōib⁹ ipsius demonis p̄dictis ac etiā dicendis sub similitudine ceti posset aliq̄s credere deū esse crudelem erga creaturas dando demoni tantā potēstatem: ⁊ hoc remouet dicēs: Nō q̄si crudel⁹ fusi⁹ adeo eū. cui⁹ rōez subdit: ¶ b Quis eni pōt resistere vultui meo. i. volūtati ⁊ pcepto meo: q̄si dicer̄et nullus: ⁊ iō q̄uis ptās demonis sit magna tñ nō pōt ea vti nisi quātū placz mihi: ⁊ ic posſū ea restrigere ⁊ pmittere put expedit saluti electorū. sed a etiā cā ibdit eū dicit: ¶ c Et cā añ reddit mihi ⁊c q. d. nō sum obligat⁹ alicui nec possum obligari: ⁊ iō nulli facio iniuriā seu crudelitatē p̄cedendo demoni ptāte. Tercia cui causa subdit eū dicit: ¶ d Nō parcā ei verbis potēnd⁹. i. pter verba eius pminatoria nec etiā pp̄ verba eius humilia: ideo subdit: ¶ e Et ad decp̄candum p̄positis. sed puniā eum de malo vsu sue ptātis fm tenorem iustic̄ie ⁊ equitatis: que punitio cedet ad bonorem meū: ⁊ gloriā electoꝝ. ¶ f Quis reuelabit ⁊c. Hic p̄sequenter excquitur p̄positū ondens sub specie demonē terribilē: primo ex⁹ ex dispositione: scdo ex ea⁹ opatiōe: ibi. Sternutatio ei⁹. Circa primū dicit. ¶ f Quis reuelabit faciē indumēti eius. cetus eni in fronte dicit⁹ habere multas plicas magnas ad modū falcis dispositas ad quarū releuationē vel reuelationem null⁹ audet appropinquare ex terrore: ⁊ p hoc designat q̄ astutias demonis ⁊ eius fraudulētias null⁹ homo posset explicare.

¶ g Et in medio oris ei⁹ quis intrabit. os aut cetī ē ita terribile: q̄ quelibet creatura vltra modū horreret intrare: ⁊ per hoc signāt q̄ adhuc debet esse magis horridus incoparari demoni per peccati mortalis ofsn̄ suā. ¶ h Portas vultus eius quis aperiet. portę vultus cetī dicuntur eius duo mandibule superior ⁊ inferior: que ad modum portarum aperiuntur ⁊ daudūtur per quas intelligāt in demone violentia ⁊ astutia quibus quasi quibusdā portis peccatores absorbet. ¶ i Per gyrum dentium eius formido. per dentes cetī terribiles intelligāt mali homines: qui sua potestate alios ad malū inducunt vt sic demoni per hos quasi quibusdam dentibus incorporentur. ¶ k Corpus illius quasi scuta fusilia. i. de creatiuis: q̄ sunt fortissima: ¶ k Compactuz squamis sete prementib⁹ ⁊ complectentibus: squame eni cetī magne sunt ad modū scuti: per hoc aut̄ designatur multitudo malorum hominū qui sūt q̄si quedā squame dyaboli: ⁊ cōgregatio eoꝝ ad malē agendū: iō subdit: Una vni coniūgitur. ¶ l Et ne spiraculū. i. aer incedit per cas. squame eni cetī sunt ita cōiuncte q̄ vix aer potest inter eas ingredi: ⁊ p hoc intelligitur pactum squamis se prementibus. Una vni coniungāt: et ne spiraculum quidez incedit p eas. Una alteri adherebit: ⁊ tenētes se nequaq̄ sepabuntur. ¶ m Sternutatio ei⁹ splēdor ignis: ¶ n et oculi ei⁹ vt palpebre diluculi. ¶ o De ore ei⁹ lāpades. p̄cedūt sicut tede ignis accēse. ¶ p De naribus eius procedit fum⁹ sicut⁹ olle succēse atq̄ feruētes. ¶ q Halit⁹ ei⁹ prunas ardere facit: ¶ r et flama de ore ei⁹ egredit̄.

¶ m Sternutatio eius. Hic p̄sequenter ondit demon terribilis sub similitudine ceti ex ea⁹ opatione. ⁊ primo describit ei⁹ terribilis opatio: ⁊ scdo eius mirabilis impugnatio: ibi. Mittet ira eū. Circa primū sciendū q̄ sicut in describēdo dispositiōez ipi⁹ ceti incipit a capite ita silr̄ incipit describēdo ea⁹ opatiōnes: pncipalioꝝ aiāt ps ē cerebr⁹: ex cui⁹ primo tōne causatur sternutatio: iō dicit. ¶ m Sternutatio ei⁹ splendor ignis. q̄n enim homo fortiter sternutat ex primotiōe cerebri primouēt ocnli: ⁊ sic ab eis videtur q̄si quedam scintille egredi: et hoc tanto magis fit in sternutatione ceti quanto caput ei⁹ ⁊ cerebrū sunt maiora. Iudiciū a quodā experto in mari ⁊ hoie veridico: q̄ in ripa maris iuxta portigaliam fuerit inuentus cetus: de cui⁹ lingua pareticulatim vesa fuerit onerati. xviij. muli. ex quo satis apparet magnitudo capitis ⁊ cerebri ⁊ oculoꝝ. iō subdit: ¶ n Et oculi ei⁹ vt palpebre diluculi. oculi eni ꝓpter lenitatē habent quandā claritatē: ⁊ iō oculi ceti ꝓpter magnitudinē videntur alōge p̄ modū cuiusdā claritatis diffuse similis auroꝛ seu diluculo. p sternutationem aut̄ ceti intelligitur temptatio dyaboli: ex qua p̄cedit ignis ire ⁊ cōcupiscentie: ⁊ per claritatem oculoꝝ. p̄sperita⁹ temporaliū: quā dyabolus peccatoribus repromittit: cōsequēter describitur effectus ois cū dicit: ¶ o De ore ei⁹ lampades. p̄cedūt sicut tede ignis accense. est aut̄ teda genus ligni luminarib⁹ apti ⁊ dicitur a tedet p antiphrasim. cetus enim habz maximū calorem interius: qui necessarius est ad mouendum tantā molē corporis. est enim animal respirans sicut delphin: ⁊ ideo de ore eius egreditur aer multū calefactus propter quod ignis ꝓcreatur: quia nō solū respirat per os ⁊ etiam per nares: ideo subditur:

¶ p De naribus eius procedit fumus. i. aer calefactus ⁊ adustus: ¶ q Sicut olle fuc. atq̄ feruentes. sicut eni aqua in olla calefit per hoc q̄ ignis apponit olle: ita aer respiratus in pulmone per calorem cordis ppe existentē. ¶ r Halitus eius prunas. ar. fa. i. ita magnus est ⁊ calidus q̄ possit accendere prunas: ⁊ loquitur de certo ad modū sufflatoꝝ magni: quo succendit ignis in magno fornace. ¶ s Et flā. de ore eius egre. i. aer tam adustus ⁊ calidus q̄ merito flame comparatur. Per ista autem predicta intelligitur q̄ p̄ temptationes

dyabolꝰ: feruores ire inuidie ac superbie succendunt: Consequẽter describit fortitudinẽ colli qđ immediate cõiungit capiti. ¶a In collo eius morabit fortitudo. in libro. ij. de animalibus dicit: q nullus piscis habet collum nisi generãs: cuiusmodi est cetus: in cui collo requirit fortitudo ad portãdũ pondus tãti capitis sicut pdictũ est: t ad cõiungendũ ipsum reliquo corpore. Per collũ ceti designant mali homines p quos dyabolus suam maliciã ad alios deriuat. ¶b Et faciem eius precedet egestas. i. ceto ẽm ppe magnitudinẽ corporis requirit multũ de nutrimento: et iõ qñ vertit faciẽ ad querendũ cibũ euacuat illã partem ventris sibi

[a] In collo eius morabit fortitudo: [b] et faciez eius precedet egestas. [c] Membra carnium eius coherentia sibi. [d] Mittet cõtra eũ fulmina: [e] et ad locũ aliũ nõ ferent. [f] Cor eius indurabit tanq̃ lapis: et stringetur quasi malleator incꝰ: [g] Cũ sublatus fuerit: timebũt angeli: [h] et territi purgabunt. [i] Cũ apphenderit eũ gladi[j] subsistere non poterit neq; hasta neq; thorax. [k] Reputabit ẽm quasi paleas ferrũ et quasi lignũ putridũ es. Non fugabit eũ vir sagittarius: [l] in stipullam versi sũt ei lapides funde. [m] Quasi stipulã estimabit malleũ: et ridebit vibrantem hastam. [n] Sub ipso erũt radij solis: et sternet sibi auzũ quasi lutũ [o] Feruescere faciet quasi ollã pfundũ maris: et ponet q̃si cũ vnguẽta bulliunt. [p] Post eũ lucebit semita: estimabit abyssũ q̃si senescẽte. [q] Nõ est super terrã ptãs q̃ apparet ei:

pinquã piscibus eos deuorãdo: et p hoc designat q egestas et carẽtia virtutũ et suggestione demonis causatur: Consequẽter describit fortitudinẽ aliaꝝ partiũ corporis ceti dicens: ¶c Membra carnũ eius coherentia sibi, pter spissitudinẽ membrorũ et carnũ et p hoc designat q homines iniqui qui sunt membra dyaboli ad malefaciendũ adinuicẽ sunt colligati. ¶d Mittet cõtra eũ. Hic cõsequẽter describit impugnatio demonis sub metaphora ceti: t primo a deo qui eũ repellat secũdo a creatura quã respicat: ibi. Cum cõprehenderit. Circa primũ dicit: ¶e Mittet cõtra eum fulmina scz deus a quo fulmina tanq̃ sagitte mittuntur. fulmina aũt frequẽter cadũt in mari et naues obruũt: et eodẽ modo cetũ frequẽti[j] perfiaũt q̃ alios pisces propter magnitudinẽ sui corporis. ¶e Et ad locũ alium nõ ferent. per quod designat certitudo diuine prudentie sicut de sapiente sagittatore dicitur: q eius sagitta nõ ferẽ ad aliũ locũ nisi intentũ sic. p hec fulmina intelligitur sententia diuina damnationis demonis: que nõ ferẽ alibi: q; cedit ad dei gloriã t sanctorũ: t tantũmodo nocet demoni et malis hominibus qui sunt membra eius: t p hoc q demone specialiter intelligat p hoc ꝑz qđ subditur: ¶f Cor eius indurabit quasi lapis. in quo designat obstinatio demonis qui non flectitur ad bonũ ex aliqua pcussione diuine vltionis. ¶g Cum sublatus fuerit timebũt angeli. iste timor nõ est aliud q̃ admiratio angelorũ sanctorũ de diuina virtute et iustitia in deiectione t punitione demonis: que partim facta est a principio sui casus: t ꝑsumabit in futuro iudicio: qñ cũ peccatorũ damnatis detrudẽt in infernũ: nec poterit talis admiratio angelorũ intelligi de pcussione seu interfectione ceti a deo: q; eius res corpalis parua t modice reputatiõis est et quasi nulla respectu angeli: pter qđ in eo non cadit admiratio de iectione rei corpalis t maxime intellectu carẽtis: cuiusmodi est cetus. ¶h Et territi purgabunt. sm q dicit dionysius: licꝫ in angelis nõ sit purgatio ab immundicia: tñ est ibi purgatio a nescia in quãtũ per illuminationes diuinas seu effectus eius mirabiles immediate ab deo procedentes angeli sancti aliqua cognoscũt: que prius nesciebant: et hoc modo angeli in deiectõne demonis de celo empyreo fuerunt purgati a quadam nescia videntes diuinã virtutem et iustitiã in effectu: quam prius non viderant. idem eodem modo erit in detrusione demonis in inferno cũ damnatis in extremo iudicio. Fuerũt etiã sancti angeli in casu demonũ purgati ab coꝝ societate: t in extremo iudicio q totalẽ separationem plenius purgabunt: ¶i Cum apprehenderit. Hic consequẽter describitur impugnatio dyaboli sub nomine ceti: et hoc ab homine quem despiciat: et hẽ est quod dicit: Cũ apprehenderit eũ gladius ꝛc. in quo ostendit q non timet inuasionẽ de pximo: q; quãticũq; hõ sit armatꝰ ad inuadendũ vt gladio et basta: et ad sustinendũ toracem vel ꝓsimilꝫ: tamẽ nullo modo potent stare coram eo si auertatꝰ ido subditur: ¶k Reputabit enim vt paleas ferrum. q; ferrum gladij vel ligna lancee non potuerũt ei nocere: sicut nec palee ꝓiecte cõtra hominẽ nocẽt sibi: t sic cetus nõ timet inuasionẽ de pinquiori: ta nec etiã de longinquiori deo subdit: ¶l Nõ fugabit eũ vir sagittarius. timor sagittarũ pter eũ peccatorũ. Sciendũ tamẽ q licz talia nõ timeat: tñ ex picctione speculoꝝ de longinquo q̃ non aduertit: nec p ꝓsequẽs timet: vulnerat: t tãdem mouet: t sic mortꝰ ad litus maris ꝓicit: sicut dictũ est. s. ca. ij. ¶m In stipulã versi sunt ei lapides. hꝫ essentiã pinguedinẽ exterꝰ, et cutis punitiõnẽ: q lapides sic ꝓiecti nõ nocẽrẽt ei. ¶n Quasi stipulã estimabit malleum. non cõ pot aliqs tantũ apprehendere sibi q̃ cũ malleo l cũ hasta possit eũ pcutere: nisi qñ ipinges ad terrã nõ pot se mouere: vt dictũ est ca. pcedẽti. p dicta intelligat q dyabol qui p cetum intelligit: nõ timet inuasionẽ hois de pinquo vel de lõginquo: q; nulla res corpalis pot ei nocere nisi inquãtũ est instrumẽtũ diuine iusticie: sicut ẽ ignis infernalꝭ q̃ corpoꝝ: t tñ ipm affligit. sicut aũt cetus virtute diuina nõ pot superari: vt pdictũ est: sic nec etiã aliquis ꝓ speciosis allicit vt se subiciat ei: ideo subdit: ¶o Sub ipso erũt radij solis. i. res quãtũcũq; pulchre nihil reputabũt ab eo nec etiã quãtũcũq; ꝓ ciosicio subdit: ¶p Sternet sibi auzũ quasi lutũ. i. nihil reputabit: p hoc designat q dyabolus nullis rebꝰ sensibilibꝰ quãtũcũq; ꝓ ciosis vel pulchris allicit vt subiaciat se hõibꝰ aliqñ ẽ fingat: vt sibi hoiez alliciat in culpa: t tandẽ pena ppetua. ¶q Feruescere faciet quasi ollã. q; p magnitudinẽ corpis cet facit magnã cõmotionẽ maris ex qua ꝑmotiõe generat magna spuma in superficiẽ subdit: ¶r Ponet q̃si cũ vnguẽta bulliunt. q bulliẽdo spumã supra facit ex aere inclusꝰ. p hoc aũt intelligit q dyabolus cõcitat turbationes in hoc mundo. ¶s Post eum lucebit semita. sicut cum naues trãseuntes dimittũt vestigiũ sui trãsitꝰ p aliqđ tpus: sic etiã cet ꝓpter magnitudinẽ sui corpis dimittit pꝰ se magnũ t longũ vestigiũ trãsitꝰ sui: p qđ designat q turbationes a dyabolo cõcitate in hoc mundo nõ cito cedant: s bnt aliqñ magnũ tpis tractũ. ¶t Estimabit abyssum. i. mare occeanũ. ¶u Quasi senescẽte. i. impotẽte ad ipm absorbendũ: qđ ẽm antiquat t senescit ꝓpter iteritũ ẽ vt dicit Ieb. viij. t p ons ebdul dicitur: p hoc intelligit demoꝰ q̃ ꝓpe damnatiõ sua nõ diminuit nisi ꝓ tra deũ: q̃si sua pena cet terminãda. ¶x Nõ est super terra. q̃ ꝓpa. ci. aialia aũt marina maiora se satis q̃ freti[j] a vt dicit plinꝰ. cui cãm assignat bũiditatis abundantiã: q membra corpoꝝ extendit: vñ in regiõibꝰ bũidis sunt homines maiores q̃ in siccis: et iõ si in mari nulla est creatura que equiparet ceto in fortitudine: multorũ inuentꝫ i terra:

et p hoc designaꝫ q potestas demonis maior est q̃ potestas cuiuslibet corporalis creature: ideo subdit: // y Qui factus est vt nullū timeret. habet em demon ex cōditōe nature sue q̃ in eo remānsit integra: q sit supior omni corporali creatura: z sic nō timeat eā: vn subdit: // z Omne sublime videt. quia pre superbia sp nititꝫ aggredi maiora: propter qđ subditur: // a Ipse est rex super omnes filios superbie. ad ē excedit omnes alios in superbia: et p hoc patet q ea que dicta sunt de ceto intelligūtur principaliter de demone: qui est principium superbie.

// y qui factꝰ est vt nullū timeret. // z Omne sublime videt: a ipe est rex sup vniuersos filios superbie. Ca. xli.

Respondēs aūt iob dño dixit: b Scio q oīa potes: c z nulla te latet cogitatio. d Quis est iste e qui celat consiliuz f absq; scientia? g Ideo insipienter locutus sum: h et que vltra modum excedunt scientiam meam:

// In capitulo. xli. vbi dr in postilla: Nō quasi crudelis. Postꝫ ondit demonē ab hoie insuperabilē. Additio. j.

Quod dicit hic: Nō quasi crudelis excitato eū: vt dcē alludere ad id qđ supra Job. xxx. ca. ad deum clamās dicebat: Mutatus es mihi in crudelem. ad cui? de laratiōnē z ptinuationē ad pcedēcia z sequētia cōsiderandū est: q licet deus in pcedentibus ostenderat ipsi Job q̃ de puidētia diuina circa actus humanos non erat causa ab homine oino queréda: put dictuz fuit supra. xxxviij. ca. in additiōe: nihilomin? in cōdescēdens fragilitate ipsi? iob: qui vehemēter desiderabat scire rationes seu causas medias siue flagellatiōis: vt patet supra in plurib? locis: voluit mouere sibi in hoc loco q̃ pcessus siue flagellatiōis incepit ab ipo sathan: vt patz supra. ij. c. qui p detrimoth et leuiathan in hoc loco figuraf: et q: de hoc videret q̃ iob posset magis miserabiliter p clamare: eo q deus posset eum affligere alijs modis p̃ter crudelitatem ipsi? sathan: ideo deus satisfecit sibi p hoc q in cōflictu seu bello qđ habuit cū ipso sathan: deo adiuuāte si fuerat ipe iob victor?: cū tū pfas sathā inco: pabilē excedat potestatē ipsi? iob: put. j. codē ca. Nō ē potestas supra q̃ ppē ei: z b dr. Memēto belli nec vltra addas loq. q. d. Bellū qđ habuisti cū behemoth seu leuiathā sp debes habere in memoria: eo q nō potuisses ab eo euadē ptia potestate: nisi solū diuina: vnde nec vltra addas loqui. s. locutiōes grulosas. z q̃ forte iob ex memoria talis belli ptenti incideret in timorē magnū: ne forte iterꝫ cuz afflugeret: ideo p̃nunciat ei securitatē dicēs: Ecce spes ei? scz sathan: qui sperabat subuertere iob ad hoc: vt faceret eum in facie dñi blasphemare. ē. ij. ca. Frustrabit. q: nō ē cōsecutus intentū: et videntib? cūctis p̃apitabit: qui p? cōfolatiōnē iob videntib? cūctis fratrib? z cognatis: hui? modi spes sathā frustrata fuit seu p̃apitata. Sed q̃ ad huc posset ḡs dicere: q afflictio iob p̃ta ferocissima creatura videret ad crudelitatē ptinere: eo modo q iob dicebat vbi supra: Mutatus es mihi in crudelē. ideo subdit: Non quasi crudelis. s. vt tu dicebas: suscitato eū. q. d. cuius ratio est: nā deus nō p̃misit sathan tēptare seu affligere ipm iob quātū posset seu vellet. hoc em cēt crudelitas sed dē limitauit potentiā suaz dicēs: Elerūtamē animā eius serua. in quo dē reseruauit in p̃missione afflictōis ipsi? iob potestatē supandi ipm: vt ibidē in additōne fuit expositum. z q̃ ista reseruatio nō poterat frangi ab ipso sathan: ideo subdit: Quis em resistere potest vultui meo Ratio aūt quare nullus possit resistere subdit: Et ḡs ante tedit mihi: vt reddā ei. q. d. potestas sua nō est a seipo sed a me: z ideo subdit: Omnia q̃ sub celo sunt mea sunt. et q: forte diceret quis q̃ non esset danda talis potestas creature tam crudeli: q: postꝫ habuerat talē potestatē per ꝺba cōminatoria seu tēpcatoria posset vti potestate sua ad libitum: sicut ꝓsueuit fieri inter homines qui postꝫ recipiūt potestatem a superioribus: eam retinēt p̃dictis modis etiā superior: e nolente ideo subdit: Non parcā ei verbis potentibus: et ad tepccandū cōpositis. s. vt pmittaz eum vti potestate sua vt velle: et eo quiē more humano seu poetico. put in hoc libro frequēter tales locutiones occurrūt: deo em nō ptinent talia. p̃ie loquēdo. et sequit: Quis reuelabit faciem indumenti eius. in quo prosequiē. q positum de cōditionibus demonis ibi spē ceti. Et expoꝫ totuz vt in postilla vsq; ibi Cum sublatus fuerit z cetera.

// In eodez capitulo. xli. vbi dicitur in postilla Cum sublatus fuerit timebunt angeli. // Additio. ij.

Vbi translatio nostra habet: Cum trāslat? fuerit timebūt angeli. in hebreo habet: Et sublatiōe sua timebūt diij qđ intelligit de viris iustis de quibus in ps. lxxx. Ego dixi diij estis. cuius sensus est: nam q̃ statim supra dixerat: q dyabolus est sic obstinatus i malo q̃ nullo modo flectit ad bonū: de quo dicit: Cor eius indurabit quasi lapis. Potest ḡs querere que vtilitas fuit in p̃ductione talis creature cui? opera et mēbra oino sunt mala: nec ipse ad bonum est flexibilis. Ad huiu modi tacitā questiōnē videt dominus respondere sic: q casus dyaboli seu eius sublatō ē valde vtilis. generat em sui auget in viris iustis timorem dei. videntes em q̃ creatura rationalis in tanta puritate creata p abusum libertatis arbitrij lapsa ē in tam magnā ruinā non imerito quātūcūq; sint pfecti augetur in eis timor: ne timeant eo modo quo supra ca. xij. dicit: In angelis suis inuenit prauitatē quātomagis habitātes domos luteas. ꝛc. de hoc dicit: Et sublatōne sua timebunt diij. s. iusti viri: qui quidem timor dei intelligendus est filialis: de quo Gregō in. j. moza. Qui timet deus nihil negligit. timere deum est nulla q̃ facienda sunt bona p̃terire: qui quidem iusti temptati onibus demonū territi sepe purgabūtur ab immūdicia: vnde Aug? super ps. xliij. Tota nostra in hac pegrinatōne nō potest esse sine peccato nec p̃ficere sine temptatiōe: quia, pfectus noster per temptationē nostrā fit: nec sibi quisq; innotescat nisi temptat?: nec potest coronari nisi vicerit: nec potest vincere nisi certauerit: nec potest certare nisi inimicum z tēptationes habuerit: hēc ille. et isto modo iusti tēptationib? demonuz territi z in bono pfistentes, ꝓpie dicūtur purgari. et quo patz q̃ ruina dyaboli fuit valde vtilis iustis diligentibus deum vt inde discerēt quātū timerent. put dicitur in glosa allegata in precedenti cap. additione secūda: et etiam vt a piaculis purgarent: et boc est qđ apostolus dicit: Diligentibus deum omnia cooperāt in bonum. Ca. xlij.

Respondēs autē Job. Postꝫ descripta est ipi? Job increpatio eo q̃ nimis extulerat suam iusticiam: hic ꝓsequenter ponitur eius humilis responsio confitendo ꝓpriam culpaz dicens dño mino: // b Scio quia omnia potes. quecūq; sunt possibilia fieri: // c Et nulla te latet cogitatio. erat enim iste iob consciꝰ q̃ cōmemorando suam iusticiā passus fuerat aliquē leuem motum elationis: qui in talibus solet oriri de facili etiam in hominibus perfectis: et talis motus quātūcunq; sit omnibus alijs occultus tamē deo est notus: ideo subditur: // d Quis est iste id est quicūq; quātūcūq; astutus: // e Qui celat cōsiliū. i. vult co: dis sui celare secretū ipi deo: // f Absq; scientia. quasi dicret talis est nescius diuine virtutis ꝓpter qđ iob recognoscat culpā suā dicēs: // g Ideo insipienter locutus sum. in caute iusticiam meā cōmemorando. // h Et que vltra modum excedunt scientiā meā. rōnes diuinoꝝ iudicioꝝ nimis inuestigando

de istis cũ vobis fuerat increpatus a vmino: vt pz per ꝓdicta. ¶i Audi et ego loquar. cõfitendo insipientiã meã. ¶k Interrogabo te. humiliter sicut discipul⁹. ¶l Et rñde mihi. me instruẽdo. ¶m Auditu auris audiui te. q. d. ante flagella babui te cognitionẽ aliquã sed tamẽ impfectã. ¶n Nunc aũt oculꝰ meus videt te. qz nũc habeo te re cognitionẽ perfectiorẽ sicut visa plenius cognoscitur q̃ solum audita. fuerat eñ iob plenius instructꝰ de diuina virtute p flagellatiõnẽ: qz veratio dat intellectũ: et p reuelationẽ et allocutionẽ diuinã sibi factã: vt pz ex ꝓdictis. et qz ad cognitionem plenioꝛ sequit pfectio: penitẽtia de cõmissis: ideo subdit iob

¶o Idcirco ipse me repetendo culpam meã pfectius pfitẽdo et qz eã pfessiõe ozis vdet eẽ satisfactio operi: ideo subditur:

¶p Et ago penitentiã in fauilla et cinere. i. in austeritate et humilitate. ¶q Postq̃ aũt rẽ. Posita increpatione dei in a vmino de ꝓsumptiõe et ipsi⁹ iob de incauta locutiõe: hic consequẽter ponit increpatio aliorum trium amicoꝝ iob de falsitatis assertiõe. et primo ponit dicta increpatio: secundo increpatoꝝ emendatio: ibi. Abierũt ergo. tertio ipsi⁹ iob plena reuelatio: ibi. Addidit quoq;. Circa primũ dicit:

¶r Dixit ad eliphaz themanitẽ. iste erat principalis inter istos tres: et iõ vmin⁹ ad ipm dirigit sermonẽ dicẽs:

¶s Iratus est furoꝛ meus in te et in duos amicos tuos. non dicit in deiu vel in iob: quia peccare et ꝓsumptione et incauta locutiõe sicut peccauerãt deiu et iob nõ est ita graue sicut peccare in falsitatis assertiõe: quod cõtigerat istis tribus: vt pz ꝑ supradicta: et gravitas hui⁹ facti notat̃ per hoc qđ dicit: Furoꝛ vomini irascitur cõtra eos. qđ non solet dici in scriptura nisi ꝑ grauiꝰ culpis

¶t Quoniã nõ estis lo. cozã me recti. i. dogma veri:

¶u Sicut seruꝰ meus iob. qui vera locutus est: tamẽ incaute ꝗtum ad aliqua: et qz graues culpe antiquit⁹ sacrificijs expiabant. ideo subdit:

¶x Sumite ergo vobis septẽ thauros. ad designandũ pfectionẽ penitẽtie ꝑ septenariũ numerũ quo pfectio designat.

¶y Et ite ad seruũ meũ iob. vt iustus offerat sacrificiũ pro iustis. ¶z Faciem eius suscipiã. qz leuiter cñ peccaurat: et cuꝫ hoc pfecte te hoc penituerat.

¶a Ut non vobis imputet̃. ad penam eternã. ¶b Stulticia. falsam doctrinã asserẽdo: ideo subdit: Nec̃ enim locuti estis cozã me rectum.

¶c Abierũt ergo. Hic pseqũter ponitur increpatoꝝ emendatio: qz obedierũt ꝓmpte diuino mãdato. et patz littera vsq; ibi:

¶d Et suscepit vminꝰ faciem iob. i. gratũ habuit sacrificium ꝑ eum oblatũ: cõfitendo et insipientiã meã.

¶e Dominꝰ quoq; conuersus est patz ire.

¶f Et addidit. Hic pseqũter ponit ipsius iob reuelatio nõ solum ad pfitinã: sed etiam ad maioꝛẽ: qđ ostẽdit ꝓpter in generali cuꝫ dr. Addidit quoq; omia ꝛc. qđ patebit infra. et secũdo ostẽdit hoc speciali: et qz inter bona exteriora bominis amici sunt ꝓcipua: ideo subdit:

¶g Venerũt aũt ad eum oẽs fratres sui et vniuerse sorores sue. i. viri et mulieres de sua cognatiõe: qui nominibus fratrũ et sororũ exprimũntur i scriptura: vñ et abrahams vocauit loth nepotem suum fratrem: Gen. xiij.

¶h Et ciciri q̃ nouerãt eũ id est illi qui habuerãt familiaritatem cũ eo ex alijs cauꝫ ante flagella: qz ꝓ sticta ab eo se elõgauerãt reputantes eũ a deo flagellatũ ꝓpter eius peccatꝫ occulta.

¶i Et comederũt cuꝫ eo panẽ. qz fecerũt cũ eo solẽne ꝓandiũ ꝓpter eiꝰ relevatiõnem nomie eñ panis et aque eius ab⁹ et potus intelligit i scripta. vñ. iiij. re. vij. dixit belise⁹ filiꝰ regis syrie samarie duci. Apponite eis panẽ et aquã. et subdit ibidẽ: Apposita ẽ eis mag⁹ abꝰ ꝓpatio. et q̃ ꝓ q ꝓpatiõẽ et aquã, ipha intelligebat solẽne ꝓandiũ: nõ cñ ẽ verisile qz rex fecerit nisi fm intellectũ, ꝑbe.

¶k Et mouerũt sup eũ caput. recognoscẽtes se receptos fuisse: reputãtes flagella ꝓpt iniq̃tatẽ suã ei ꝓgisse: iõ subdit:

¶l Et cõsolati sunt eũ sup omni malo, ꝓtestates q̃ hoc fecerat dñs ad ipsi⁹ iob, ꝑbationẽ et maioꝛẽ remuneratiõꝫ.

¶m Et tulerũt ei ẽ. magis ad congaudendũ q̃ ad releuandũ: qz vna bꝰ mõi ad hoc parũ fecisset: qz subdit:

¶n Vnusq; ouẽ vnaz. in debꝛeo habeẽ: Obulũ vnũ. et dicunt hebꝛei moderni: Releuatio aũt fortune iob facta est a vmino: iõ subdit:

¶o Dñs aũt benedixit nouissimis iob multiplicãdo bona ei⁹ ꝗtalia et ꝑsonalia.

¶p Et facta sũt ei. xiij. milia ouiũ ꝛc. añ flagella bũt tm. vij. milia ouiũz et tria milia camelorũ: et quigenta iuga boum: et quingẽtas asinas: vt habeẽ. ẽ. j. ca. que oia hic exprimũntur duplicia

¶q Et fuerũt ei. vij. filij et tres filie. Et sic videẽ q̃ pleꝭ qꝫ nõ fuit duplicata: qz tot habuerat añ: vt habeẽ. j. c. Ad hꝰ dicunt aliqui q̃ hoc factũ est ad meliorẽ ipi⁹ fortunã: qz ꝑ pleꝭ eius fuisset duplicata: bona eiꝰ fuissent nimis diuisa: et sic q̃lubet reporaret minoꝛẽ portiõẽ. Sed hꝰ videt parũ valere: qz in felicitate ꝑlis magis attẽdit bonitas moꝝ q̃ abũdantia temporaliũ bonoꝝ: et ideo aliter dicit̃ q̃ pueri iob fuerũt mortui in statu salutis: vt satis pz ex dictis supra primo capitulo. tales autem non dicuntur ꝓprie mortui: sed magꝭ viui: sed q̃ dicit saluator Matthei. xx. allegans verbum domini: quod habetur: Exodi. tercio. Ego sum deus abrahaam: et deus ysaac: et deꝰ iacob

ideo subdit saluator: Non est deus mortuor sed viuentiū et ideo qz pueri iob reseruabant in lymbo scōz patrum cū ipo victuri in eternū. sic intelligit. ples eius duplicata sicut et alia. ¶a Et vōuit nomē ymᵒ die. pt speciosita tis eius claritatē. ¶b es aromatica. et b ꝓpter mulieris suauitatez. ¶c Et nomen tercie cognustibij. e aūt stibium vnguentum q̄ mulieres depingūt faciem: vt appareant pulchriores. fz illud .iij. Reg. ir. Depinxit iezabel oculos suos stibio ꝛc. hoc aūt stibium in comu seruatur sic ꝑ vocauit iob filiam suaz: p hoc te signans q̄ habebat maiorem pulchritudinē ēꝫ possit haberi in alijs mulieribus p talē picturā: ideo te filiaz iob pulchritudie subdit. ¶d Nō se aūt inuēte. p ꝫ designat q̄ nō solū excedebant alias mulieres in pulchritudie corporis: sed etiā in pulchritudine morum. ¶e Dedit q̄z eis pater suus hereditatē inter fratres earum. et per hoc designat ꝓuenientia virtutis et amoris in vtrisq; z quia iob fuit flagellatus in ꝓrio corpore. ideo post flagella ad ꝓsperitatis eius augmentum addit longitudo dierum: cs dicit. ¶f Vixit aūt iob post flagella. s. que predicta sunt. ¶g Centū quadraginta annis. et q̄ in toto ꝫ tēpore viuerit in ꝓsperitate ostendit. p hoc qd subdit. Et vidit filios suos ꝛc. et sequit. ¶h Et mortuꝰ est senex qd pertinet ad vite diuturnitatē. ¶i Et plenꝰ dierū qd pertinet ad vite ꝓsperitatē: vnde supra. vij. ad designandum suam aduersitatē dixit. Sic et ego habui mēses vanos ꝓpter quod p oppositū plenitudo dierū designat ieo abūdantiaz bonoz fortune quil? vsus est ad virtutem. et bonoz gratie quibus productus est ad futuram gloriaz que ꝑdurat in secula seculoz.

¶ In ca. xlij. vbi dī in postilla. Ipe ē rex sup omnes filios suphie. i. excedit oēs alios in suphia. ¶ Additio pria.

Vi trāslatio nostra habet. Ipe est rex super omnes filios suphie. in hebreo hr. Ipe ē rex sup omnes filios saphac. Saphac vo est vocabulū obscurū qd non significat suphiā: nec aliqd certū hz significatum ꝑm expositores hebreoz: eo q̄ vocabulū istud nō hz simile in facta scriptura ꝑm eos: vnde dicūt q̄ debet exponi. put congruit loco in quo ponit: et q̄i hoc loco plane agit de ceto leuiathan qō est maximū animal et potentissimū inter marina cōmuniter: ideo dicūt: q̄ interpretatio huius dictionis et piscis. est sic ꝑm eos dicā: Ipe ē rex super omnes filios piscū: sed hec exposition ē falsa: z etiam vt credo ficta. Primū pater: nam aliud vocabulū simile repit ysa. xxxvij. vbi dicit. Comedebo hoc anno que sponte nascunt: et i anno scdo pomis vescere. Et vbi translatio nra habet pomis in hebreo habet saphac seu saphic que est similis dicto huic q̄ hic ponit. z est sentencia ꝑm hebreos. q̄ deus p ysaiam ꝓphām ꝓnosticabat ezechie regi. q̄ post q̄ senacherib recessisset a iudea quā dimiserat penit? deuastaz. totus ꝓplus ezechie in primo anno miraculose viueret ex his que nascerētur ex granis contritis ab exercitu assyrioz sine cultura hominis et in āno scdo viueret et miraculose de fructibus arboz q̄s ꝓcciderant assyrij z sic ptz q̄ saphac significat rem ꝑcisaz a sua radice. que quidē significatio cōuenit ꝓprie ptinet ad dyabol ū p leuiathan in hoc loco: vt sit sensus. Ipe est rex sup omnes filios saphac. id est super omnes filios ꝑcisionis seu excisionis: quod ꝓprie ptinet ad dyabol ū p leuiathan in hoc loco figuratum qui excedit omnes a deo ꝑcisos in auersione a deo: que ē ꝓpria ꝑcisio. et q̄ hec ꝑcisio primo et principalit fuit p superbiā. ideo translatio nra cōpetenter se habuit interpretando hoc nomē saphac p superbiaz et sic ptz primū. scōm vo. pbabilit apparet nā ipi hebrei omnia ista que hic tradunt de leuiathan intelligūt de ipo ceto nō de dyabolo: de quo. s. ceto multa tradūt fabulosa et penitus incredibilia. put postillator: poit. s. tl. ca. et in alijs locis. et vt talia quo dāmodo ofirmēt euacuando veram sniaz nram de leuiathan spūali. iō finxerunt q̄ saphac significat pisces modo ꝑdicto. et finxerūt q̄ filis dictio in sacra scriptura nō inueniatur.

In cōdē ca. vbi dī in postilla. Ideo te pulchritudine filiaz iob subdit: Nō se inuente ꝛc. Additio scda.

Per pulchritudinē corporalē nō designat pulchritudo moz. vñ puer. xj. ca. Circulus aureus in naribus suis mulier pulchra et fatua. z ibidē ca. vltio. Fallax gra et vana ē pulchritudo. mulier timens deū ipa laudabit sed p pulchritudine filiaz iob potius innuit: q̄ illa que tradunt in gestis iob magis sunt referenda ad sensuz spūalē q̄ dē beatus Greg. nō tabilicet et large exponit q̄ ad lrālē. modicum em cederet in veram laudem iob vtrū pulcherrimas filias haberet: quarum siles nō inuenirent in vniuersa terra. prout littera bene testatur. an q̄ essent medio cnē pulchre.

¶ Explicit postilla Nicolai de lyra cum additionibus brienē et replicis magistri math. sup iob feliciter.

[a] Et vocauit nomē ymᵒ die: [b] et nomē scōe cassiam: [c] et nomē tercie cornustibij. [d] Non sūt aūt inuēte mulieres speciose sicut filie iob in vniuersa terra. Dedit q̄z eis pater suus hereditatē inter frēs earum. [f] Vixit autem iob post flagella hec. [g] centū quadraginta annis: z vidit filios suos et filios filiorum suorum vsq; ad quartam generationem: z [h] mortuus est senex. [i] z plenus dierū.

¶ Explicit liber iob.

Postilla venerabilis fr̃is Nicolai de Lyra sup̃ psalterium feliciter incipit.

Ropheta magnus surrexit in nobis Luce. vij. Quis liber psalmoꝝ apud hebreos inter agiographa cõputetur: tamẽ apud latinos inter libros prophet̃icos reputatur nec imerito: quia dauid qui fecit psalmos saltem p̃ maiori parte non solũ dicitur ꝓpheta ꝫ etiã eximius ꝓphetarũ: vt dicitur in principio glose super librũ psalmoꝝ; ꝓter qd̃ cõuenienter dicit̃ de eo verbũ ꝓpositum; ꝓpheta magnus ꝛc. In quo quidẽ verbo possunt notari quatuor cause huius libri. s. efficiens: materialis formalis: ꝛ finalis. Causa aũt efficiens duplex est. scz principalis ꝛ instrumẽtalis. principalis aũt est ipse dei reuelãs mysteria in hoc libro descripta: Instrumẽtalis aũt est ipse dauid cui sm̃ Aug. oia cõtenta in hoc libro fuerũt reuelata ꝛ ab eo descripta. Scõm̃ ꝺo hiero. et bilariũ ꝛ oẽs doctores hebraicos dauid non fecit oẽs psalmos sed maiorẽ partez. Plures autẽ alij aliquos psalmos scripserũt vt moyses salomon et aliqui alij: vt magis patebit infra p̃sequẽdo per titulos psalmorũ. Psalmi tñ facti a dauid ꝛ alijs collecti fuerũt ꝛ in vno libro congregati: qui dicit liber psalmoꝝ ꝛ hoc per Esdrã scribã ꝛ ꝓpheta vel ꝑ alium ꝓphetam sanctum quicũq; fuerit vt dicit hiero. in ꝓlogo sup̃ librũ istũ qui in modernis bibliis cõiter non habet. Tenetur tñ cõiter a doctoribus nostris ꝙ esdras qui legẽ cõbustã a chaldeis reparauit psalmos a diuersis factos i ꝺ volumine cõgregauit: nõ tamẽ dicit̃ auctor: libri seu causa efficiens instrumẽtalis sed magis ipse dauid: q̃ maiorẽ partẽ psalmorũ fecit. Totũ ẽm a maiori parte denominat̃. Hec autẽ causa efficiens duplex. s. principalis ꝛ instrumẽtalis tangit̃ cum dicit̃ ꝓpheta. Ad actuz ẽm ꝓphetandi ꝑcurrit deus mentẽ prophete tangens seu eleuans ad supnaturalẽ cognitionẽ: ꝛ mens ꝓphete hoc modo tacta seu illuminata. oportet ẽm q̃ simul sint mouens actu ꝛ res mota: ꝓter qd̃ dicit dominus numeri. xj. Si quis inter vos ꝓpheta dñi fuerit in visione apparebo ei: aut per somnũ loquar. In quo verbo tangũtur duo modi ꝓphetandi: ad quos omnes modi ꝓphetie ꝓxie dicte reducũtur ꝓout infra magis videbitur. Unus est in vigilia qui notat cum dicitur in visione apparebo ei. Alius est in somno: qui notat cũ dicitur: aut ꝑ somnũ loquar. In vtroq; tñ mo concurrit deus vt agens principale: ꝛ mens ꝓphete vt agens instrumentale: qd̃ patet ꝑ hoc quod dicit in visione apparebo ei. s. in vigilia veritatẽ supnaturalez ei ostendens. Aut ꝑ somnũ loquar occulta sibi reuelans. Et sic patet primũ. scz causa effectiua: Secũdo tangit̃ cã materialis siue subiectiua cum dicit̃ magnus. Ad cui intellectũ sciendum ꝙ ꝓpheta aliquis dicit̃ magn ꝛ ꝓphetia eius magna ꝺupliciter. Uno mo intensiue ꝛ hoc tanto magis contingit quãto clarior est cognitio ipsius prophete: et sm̃ hoc dauid dicitur ꝓpheta magnus. vnde ꝛ in ꝓncipio glose super librũ istum dicit̃ Alij ꝓpheta ꝑ quasdã rerum imagines atq; verboꝝ tegumenta ꝓphetauerunt: dauid autẽ solius spiritus sancti instinctu sine omni exterioꝝ admiculo suam edidit ꝓphetiam. Et hic modus est excellentioꝝ ꝓphetie: vt infra magis videbitur cum agetur de gradibus ꝓphetie. Sed hic modus magnitudinis ꝓphetie magis pertinet ad causam formalem: que consistit in modo tractandi q̃ ad subiectiuaz. Illo modo accipitur magnitudo prophete seu ꝓphetie extensiue. scilicet quãto ad plura se extendit: et hoc pertinet ad causam subiectiuã seu materialem. Et hoc modo ꝓphetia in hoc libro contenta dicitur magna: quia quodãmodo se extendit ad omnia que in sacra scriptura continẽt Scõm enim Cassiodoꝝ super librũ istum totus ch̃ristus q̃tum ad caput ꝛ membra est subiectũ in tota sacra scriptura accipiendo subiectũ ꝓo materia. Et similiter sm̃ eum totus ch̃ristus est materia huius libri differenti tñ modo a tota scriptura sacra: quia hic est subiectũ seu materia ꝑ modũ laudis; ꝓter quod dicitur liber psalmoꝝ id est laudũ diuinarũ: ꝓpter quod etiã ab alijs doctoribus cõmuniter dicitur ꝙ cõtinet totaz sacram scripturã ꝑ modũ diuine laudis: Et idem de magnitudine materie huius libri potest dici illud Exo. iij. Uadam ꝛ videbo visionem banc magnã: quod est verbuz moysi qui interpretatur extractus de aquis: quia nullus est aptus ad cõsiderationẽ veritatis in hoc libro contẽte: nisi fuerit extractus ab aquis voluptatuz p̃sentis vite. Unde dicit̃ Esa. xxviij. Quẽ intelligere faciet auditũ. s. uomin̄. Et respondet ꝓphet: Ablactatos a lacte auulsos ab vberibus. i. a cozꝓtis voluptatibus. Tercio in verbo ꝓpositio tangit̃ causa formalis: cum dicit̃ surrexit. Circa qd̃ sciendum ꝙ ꝺupler est forma. scz forma tractandi et forma tractatus Forma tractatus est diuisio libri: de qua dicetur post in libri ꝓsecutione. Forma ꝺo tractandi est modus agendi: qui in ꝓposito est modus ꝛcum laudandi: vt ꝓdictum est quicquid cñ in hoc libro cõtinetur: ꝑ modũ diuine laudis ponitur: laus ꝺo diuina oratio est seu species oratiõis Oratio autẽ sm̃ damas. est ascensus mẽtis in ꝛcum: qui quidem ascensus notat̃ cum dicit̃ surrexit; ꝓter qd̃ dicitur in psalmo. lvj. Exurge gloria mea exurge psalte. ꝛc. Gloria est clara noticia cum laude. Cognito autẽ ipius dauid in hoc libro contenta fuit valde clara quãtũ se extendit cognitio ꝓphetica: vt iam in parte tactum est: et postea plenius tangẽ. Est etiaz descripta ꝑ modũ diuine laudis vt dictum est: ꝛ ideo bene vocat̃ gloria: ꝓter qd̃ dicit dauid: Exurge gloria mea: ꝛ addit: Exurge psalterium ꝛ cythara: quia aliqui psalmi ab eo descripti cantabantur in musico instrumẽto: qd̃ vocatur psalterũ: ꝛ aliqui in cythara: vt videbitur in ꝓsequẽdo: sicut ꝛ mõ aliqui cantus siue note magis ꝓprie cantãtur in viola: ꝛ alij in alijs instrumẽtis. Quarto tangit̃ causa finalis cum dicitur in nobis. i. ad vtilitatẽ ꝛ salutem nostrã. homo ẽm eo ꝙ est capax dei ꝑ cognitionẽ ꝛ amorẽ est ordinat̃ ad quẽdam finem supnaturalem sm̃ illud Esa. lxiij. ꝙ oculus non vidit nec auris audiuit: ꝛ in cor hominis non ascendit que ꝑparauit deus diligẽtibus se. Et quia ad finez totaliter incognitũ nullus potest se dirigere: ideo necessariũ fuit aliqua diuinitus hominibus reuelari: ꝑ que dirigerẽt in finem supnaturalẽ huiusmodi autẽ est sacra scriptura reuelata; ꝓter qd̃ de ea dicit aplus romanoꝝ. xv. c. Quecũq; scripta sunt ad nostrã doctrinã scripta sunt: vt ꝑ pa. ꝛ consol. scripturarũ spẽ habeam̄: que spes est expectatio certa future beatitudinis. Liber autẽ psalmoꝝ continet totam sacram scripturã ꝑ modũ laudis: ideo est toti ecclesie valde vtilis ad spẽ ꝛ ad consecutionẽ future beatitudinis: De quo possumus dicere illud Luc. j. Erexit cornu salutis nobis in domo dauid pueri sui. Deus ẽm sanctus et benedictus erexit nobis cornu salutis. id est scripturã sacram efficacem ad consequẽdam salutez que est scriptura libri psalmoꝝ: vt dictum est in domo dauid pueri sui: quia dauid ꝓo maiori parte fuit auctor hui⁹ libri per quem si cozde tenebatur: ꝛ opere impleat: in ꝑsenti ꝺabatebitur: ꝛ gloria in futuro. Qd̃ nobis concedat qui est benedictus in secula ꝛc.

Ad evidentiã maiorem huius libri ꝛ aliozũ librorum prophetaliuz quorum expositioni intendo insistere post istum. Antecz descendam ad tertiũ huius libri quer̃tur vtrum dauid fuerit eximius ꝓphetarũ. Et arguit̃ primo ꝙ non: quia Deutero. vltꝺ. dicit̃: Non surrexit vltra ꝓpheta in israel sicut moyses ꝛc. ergo videtur ꝙ moyses fuerit excellentioꝝ prophet̃a q̃ dauid Item Matth. xj. dicit̃: Inter natos mulierũ non surrexit maioꝝ iohãne baptista: qui fuit ꝓpheta: ergo dauid non fuit eo excellentioꝝ. In contrariũ arguit̃ per glosam psalmi supra allegataz: que dicit ꝙ dauid fuit eximꝰ

ꝓphetarū. Rēsponsio. Quoniā ista questio mota est p̄pter intellectū ꝓphetarum generaliter: ideo quatuor hic sunt videnda. Primū est de quibus sit reuelatio ꝓphetica secūdum de gradibus ꝓphetie. tertiū de vario tactu spiritussancti circa mentē ꝓphete. quartus de cōparatiōe ipi⁹ dauid ad alios ꝓphetas. Circa primū sciendū q̄ ꝓpheta ꝑm nomis interptationē dicitur quasi procul fans: quia remōciat ea que procul sunt seu remota a naturali cognitione humana: & ideo de talibus est ꝓphetia. Huiusmodi ⁊o sunt in triplici gradu: quia queda sunt sic remota. ꝙ̄ cognitionē rei cognoscende: & aliqua ex cognoscentis cōditione: & aliqua ꝑter modum cognoscendi. Primū ad hoc est in triplici gradu: Primus est ꝓpter rei cognoscende eminētiam: cuiusmodi sunt diuina materie circa ꝑsonarū ꝓpriaideo de talibus facte sunt reuelationes ꝓphetice: Esa. vj. per seraphin ter sanctus clamantia: et dan⁹ est i nouo testamēto: vt. j. Joh. v. Tres sunt q̄ testimoniū dant in celo: pater: verbum: & spiritussanctus: & bi tres vnum sunt. Secūdus gradus est ꝓpter rei cognoscende latentia: cuiusmodi sunt cordium secreta soli deo cognita. Unde et cogitatio symonis magi p̄ reuelationē fuit cognita petro: Act. viij. Unde dixit ei: Jn felle amaritudinis & obligatione iniquitatis video te esse. Cogitabat enim gratia spiritussancti vendere. Tercius gradus est ꝓpter rei cognoscende distantia: que distantia vno modo accipitur ex parte loci: & hoc modo heliseus p̄ spiritum ꝓpheticum distans per magnū spacium vidit Giezi accipientē munera a naaman syro: vt habetur. iij. Regū v. Alio modo accipitur distantia ex ꝑte temporis. s. preteriti vel futuri. Presens cū tempus nō distat a nobis. Ge distantibus ⁊o ex ꝑte preteritum facta fuit reuelatio moysi quādo ꝓphetauit de creatione mūdi: vt dicit Grego. sup ezech. Ge distantibus ⁊o ex ꝑte futurū fiunt cōmuniter reuelationes ꝓphetice. vt patz intuenti sacrā scripturam: ꝓpter quod ꝓphetia diffinit a cassiodoro sic: Prophetia est diuina inspiratio rerum euentus imobili veritate denūcians. Secundo aliqua sunt remota a cognitione humana ꝓpter cognitionē cognoscētis: & hoc ꝑt aliquē cognoscētis defectū: ꝙ̄ supplet ꝑ spiritū ꝓpheticū. Et hoc modo Abias silonites cognouit vxorem hieroboas vxorū suā ingredientem: cū esset cecus esset: vt habetur. iij. Reg. xiij. Tercio modo aliqua sunt remota a cognitione humana ꝓpter cognoscendi modū: sicut salomon habuit noticiam animaliū & plantarū: vt habetur. iij. Reg. iij. non ꝑ exercitium studij sed ꝑ inspirationem spiritussancti.

Circa secūdū notandū q̄ ad ꝓphetiam ꝓprie dictā requiritur cognitio intellectiua ꝑm q̄ habetur Dan. x. Intelligentia opus est in visione: & ideo si alicui sancto communicet aliquid ad ꝓphetiā ꝑtinens: absq; tali intelligētia non dicitur ꝓphetā: nisi forsitan valde large & impꝛopꝛie: qō cōtingit tripliciter. Uno modo sicut in visione: sicut pharao vidit spicas: Gen. xli. Et balthasar manum scribentem in pariete: Dan. v. ille vomiens: aste vigilans neuter tamē eoꝝ fuit ꝓpheta: q̄ visionē non intellexit. sed Joseph & daniel qui visiones intellexerūt. Secūdo hoc cōtingit in locutiōe sicut Cayphas Joh. xj. dixit qd ꝓpheticum. d. Expedit vbis vt vnus moriat⁹ homo ꝓ⁹ populo: et non tota gens pereat. Intendebat cū solum dare consiliū de morte christi q̄ esset expediens: q̄uis eēt innocens: ne occasione ipius venirent romani & tollerēt locum & gentē: sed a spiritusancto factū est q̄ hoc cōsiliū sic protulit: q̄ mors christi futura foret ꝓ salute spūali totius mūdi ipo caypha hoc ignorāte: & propter hoc non fuit prophet⁹ ꝓprie loquēdo: sicut nec alina balaam fuit animal rationale: q̄uis ꝑ liguā eius fuerit ꝓlatū verbū rationale angelo liguā illius mouente absq; tamē cognitione asine: sicut plenius dixi supꝛ Joh. Tercio modo cōtingit hoc in operatiōe. scz q̄n spiritussanct⁹ impellit aliquē ad aliquid agendum: qō habet pspꝛū euentū: q̄uis homo sic motus hoc ignoret: sicut iudicū. xj. dicit⁹ de iepte q̄ irruit in eū spirit⁹ dñi. s. ad pugnandū ꝓtra filios ammon: tamē non fuit sibi reuelata victoria futura: & ꝓpter hoc nō dicitur ꝓphet⁹: sed talis motus vocat spūssancti instinctus: qui ē casus ꝓphetie ꝑm dōctores. s. aliquid ꝛeficies a rōne ꝓphetie: & talis motus est simlis motui ipius bñ fortunati: qui mouet ad aliq̄d bene agendum sine tñ rōne & cognitiōe ꝓuia: vt habet in libro de bona fortuna: differt tñ: q̄ mot⁹ bne fortunati est a causa naturali. s. ab influētia orbis vel intelligētie motricis: vt dicit aliqui vel ab vtraq; simul: vt dicit alij. Motus aūt iepte & cōsimiliū est a causa supnaturali scz ex motiōe spūs diuini. Iste tñ instinct⁹ magꝭ appꝛopinquat ad rōnem ꝓphetie vt videt ꝙ̄ duo alij modi p̄dicti. Igitur q̄ ad rationē ꝓphetie vere requirit intelligentia: vt dictū est: ideo ꝑm varietatē intelligētie accipiūtur gradus prophetie: q̄ille gradus est excellentior vbi ceteris paribus est intelligentia clarior: dū tamē ꝓphetie limites nō trāscendat: vt magis videbitur infra. Primꝰ igit⁹ gradus est q̄n cum visione alicui cōmunicata dat⁹ visionis intelligētia sicut bicre. vidit ollā succensam: & facies eꝰ a facie aquilonis: vt habet Hiere. j. & intellexit p̄ hoc signari exercitū regis babylonis venturū ad ꝓburrendā ciuitatē hierlm Secūdus gradus est q̄n non fit talis visio seu apparitio: sed audit⁹ vr instruens & aliquo supnaturali: sic j. Reg. iij. samuel audiuit vocē dñi sibi loquentis: nec tñ vidit aliquā effigiem sibi apparentē: qō ꝑz ex hoc q̄ credidit esse vocem dei & ipm vocantis: vt habet ibidē & iste gradus ꝓphetie est excellentior: ꝓdicto: q̄ voces sunt signa magis expꝛssiua veritatis q̄ figure predicte Tercius aūt gradus est q̄n non solū audit⁹ vr instruens: sed etiā cum hoc apparet ꝑsona aliqua loquēs: ꝓpter qō iste gradus est excellentior ꝓdictis. Iste tamē gradus variat tripliciter: q̄ ꝑsona instruens seu apparens in aliqua effigie aliqn est homo sanctus: sicut. ij. Mach. xv. habet: q̄ onias iam defunct⁹ apparuit iude machabeo dicēs ei de hieremia ꝓpheta similiꝰ apparēte: hic est q̄ multū orat ꝓ⁹ plo & vniuersa sancta ciuitate hierlm &c. Aliqn est angelus: de quo non opꝛtet exemplū ponere: q̄ reuelatiōes ve. ac no. testa. vt cōmuniꝰ leguntꝰ sic facte. Aliqn aūt est effigies repꝛsentans ipm trū: sicut Esa. vj. dicit: Vidi dñm sedentem supꝛ soliū excelsum &c. Et sequit ibidē: Et audiui vocez dñi dicētis mihi quē mittā &c. Et iste tert⁹ grad⁹ ꝓphetie est excellentior secūdo: & secūdus ꝑmo: sicut de⁹ est excellētior angelo: & angel⁹ homie. Cōsideranduꝫ aūt q̄ omnes isti gradus ꝓphetie vere ꝓdicti variātur dupliciter: q̄ tales apparitiones aliqn fiūt in somno: et tūc vocant reuelationes ꝙ somnia: aliqn aūt in vigilia: & ꝓprie vocant visiones. Et iste secūdus modus qui vocat visio est excellētior altero: q̄ maior illustratio mētis requirit ad hoc q̄ ipa distracta ꝓ opatiōes sensuū exteriorꝰ in vigilia capiat intelligibilē veritatez de supnaturalib⁹ q̄ in somno in quo sensibus exterioꝛib⁹ quietatis aia magis disponit ad capiendū huiusmodi veritatē. Ecōtrario aūt⁹ est in cognitiōe accepta via naturali q̄ accipit ꝓ via sensus memorie & experimenti: vt dicit ꝑmo metaphy. & ideo talis cognitio non pōt accipi in somno. Ad illū aūt modū ꝓphetie qui fit in somno reducit ille qui fit in raptu vel extasi: q̄ ꝑtinere non est visus sensuum exteriorum sicut nec in somno.

Quartus aūt gradus ꝓphetie ꝓprie dicte est q̄n sine apparitiōe alicui⁹ figure vel signi sensibilis capit⁹ veritas intelligibilis de occultis ꝑ diuinā reuelationē: et hoc mō facte sunt reuelatiōes ipi dauid: vt dicit i ꝓncipio glose supꝛ psalmū vt supius est allegatū. Et iste gradus ꝓphetie est excellētior ceteris ꝓdictis. sicut. n. ille diceret⁹ melioris ingenij & clarioris q̄ capet veritatē ꝑdiuisionū geometricaliū sine descriptōe figuraꝝ sensibiliū q̄ ille q̄ capet nō posset absq; tali descriptiōe sic in cognitiōe ꝓphetica illa mens videt excellentius diuinā illustrata: q̄ veritatē intelligibilem capit absq; sensibilib⁹ signis: cuiusmōi sunt figure & voces supꝛadicte: q̄ illa q̄ capit sub talib⁹ signis sensibilib⁹? & sic ꝑz secūdū ꝓncipale videlz varietas graduū ꝓphetie. Circa tercium sciendum q̄ spiritussanctus aliqn tangit

mentē ꝓbete de pñti tm̄ z nō de futuro nec de ꝓterito sicut Act. x. de nūcijs cornelij dixit spiritussanct⁹ petro Ecce viri tres querūt te. Et sic tūc facta est ei revelatio de pñti. nō tamē de ꝓterita visione cornelij qua vidit angelū sibi dicentē: mitte viros in ioppen z accersi symonē ⁊c. quā visionē petr⁹ postea cognouit ꝑ relationem cornelij: sicut ibidē patet. similiē nec de ꝑscensu spūssancti futuro sup cornelīū z eius amicos verbum petri audituros: ꝓpter qđ petrus hoc videns fuit valde admirat⁹: qđ nō fuisset si ꝓcognouisset. Illiḡ vō spiritussanct⁹ tangit mentem, ꝓbete tm̄ de ꝓterito: sicut moysi facta fuit revelatio creationis mūdi cum dixit: In ꝓncipio creauit ⁊c. Illiḡ vō tangit tm̄ de futuro: sicut Gen. xxvij. Ysaac benedicens filio suo iacob cognouit ea que circa eum erāt futura: tamē ipm pñtes non cognouit: q⁹ dicebat ipm esse esau: nec cōsilium retrexe ꝓteritū qđ vtderat iacob ꝑ petitionē benedicti omis paterne. Illiḡ aūt tangit de pñti z futuro simul sicut Gen. xlviij. iacob qui ꝑ senectute videre nō poterat manassen z ephraim pñtes per spm̄, ꝓbeticum cognouit; ꝓpter qđ cancellatis manib⁹ dextrā sup iunioꝛē posuit: et quid esset futurū vtriq; fratri ꝑdixit. Illiḡ vō tangit de pñsenti ꝓterito z futuro: sicut Luc. j. dicit q⁹ elisabeth ad salutationē marie replera est spiritusancto: et exclamauit voce magna: et dixit: Benedicta tu inter mulieres: z benedictus fructus ventris tui. Et ꝙ patet q⁹ cognouit ꝙ spiritū cam habere in vtero ꝓcialiter dei filium. Sequit ibidem. Et beata que credidisti. f. angelo nūcianti tibi cōceptionē christi. Et quo patz q⁹ fuit illustrata de modo cōceptiōis ꝓterito. silr fuit tacta de futuro: vnde subditur: Perficient⁹ ea que dicta sunt tibi a domino. Spūssanctus em̄ operat in mētibus hominū ꝓout vult: z ideo non solum modus ꝑdictis: sed etiam alijs potest eas tangere: tamē ille tactus qui est de pñti ꝓterito z futuro est ꝑfectior: q̄ ille qui est de duobus tm̄: et ille qui est de duob⁹ q̄ de vno solo: z inter illos qui sunt de vno solo: ille qui est de futuris cōtingentibus videt ꝑfectior: quia futura sunt magis remota a cognitiōe nr̄a q̄ ꝓsentia vel ꝓterita: que possunt etiā via naturali cognosci: licz non illo mō quo spiritu ꝓbetico cognoscunt. ¶ Dis ꝑdictis descendendū est ad quartū ꝓncipale: qđ est de cōparatione dauid ad alios ꝓbetas. Circa qđ sciendū q⁹ dauid potest cōpari ad ꝓbetas nouitestamēti: cuiusmōdi fuerūt apli: z sic dauid nō fuit excellentior ꝓbeta: q: apli fuerunt de secretis diuis magis illuminati: z imaio: plenitudine receperūt gratiā spūssancti: vt patet ī. ad Cor. iij. si autē cōparet ad ꝓbetas veteris testa. sic adhuc nō fuit excellētior ꝓbeta: vt dicit sanctus Tho. de aḡno sc̄da sc̄de: sed moyses fuit eo excellētior cui⁹ rōnem ꝓncipalez assignat: eo q⁹ fuit ei cōcessum videre diuinā essentiā in ꝓsenti vita cristeni: fm q⁹ dicit Aug. ad paulinū de videndo deū. Dictū est aūt supra q⁹ gradus ꝓbetie excellētior est vbi est cognitio darior: z sic dicit q⁹ moyses fuit excellētior: simpliciter: tamē dauid fm ōd fuit excellētior: q: plura christi mysteria magis exꝑssit. Ad hoc etiā inducit rōnem sc̄dam ex ꝑte denūciationis: quia moyses ꝓbetia suā denūciauit toti ꝓpl̄o iudeoꝛ: nō sic aūt dauid nec alij ꝓbete. Tercia rōnem ad hoc adducit ex ꝑte certificationis ꝓbetie nunciate: q⁹ est ꝑ miracula: maioꝛa em̄ signa fecit moyses in egypto in mari rubro z in deserto q̄ dauid z alij ꝓbete. Sed quicūq; sit de cōclusione: rōnes tm̄ inducte nō videtur valere ad ꝓpositum: q: claritas cognitiōis actū ꝓbetādi excludens nō pōt cōstituere excellentioꝛē gradū ꝓbeticū: q: idē ꝙstituer et z excluderet vt vult. visio aūt diuine essentie excludit actū ꝓbetādi sicut z actū fidei: q: vter⁹ actus est necessario enigmatic⁹: z ideo visio diuine essentie nō pōt constituere excellentioꝛē gradū ꝓbetie: licz faciat darioꝛē cognitionē seu aliquē clariꝰ cognoscentē: ꝓpter hoc supius dixi q⁹ claritas cognitiōis maioꝛ cōstituit excellentioꝛē gradū ꝓbetie: dum tm̄ talis claritas limites cognitionis ꝓphetie non transcēdat. Preterea si ꝑdicta ratio valeret seqūtur q⁹ moyses fuit excellentioꝛ omibus aplis ꝓter paulū: quibus nō fuit cōcessum videre diuinā essentiā in vita ꝓsenti: qđ tamē ꝑe negat ibidem dicens q⁹ apli fuerūt excellentioꝛes moyse: ergo ex tali visiōe nō pōt dici vt videt⁹ q⁹ moyses fuit excellētioꝛ ꝓbeta ipso dauid. Similiē ratio secūda nō videt⁹ valere: eq: denūciatio ꝓphetie est aliq̄d sequēs cognitionē ꝓphetica: z ideo nō videt⁹ variare gradū ꝓphetic⁹: ex hoc ꝙ plurib⁹ vel paucioꝛibus denūciat. Silr tercia nō valet eadem ratōne: q: cōfirmatio ꝓ signū sequit ꝓphetiā. vnde z iohannes baptista nullū signū fecit: vt dicit Joh. x. z tñ a dicto tocto re cōcedit maioꝛ ꝓpheta ipo moyse. Similit̄ nec ex gradibus ꝓphetie sup: apl̄os pōt moyses dici excellentioꝛ dauid: q: excellētio gradus ē capē veritatē supnaturalē absq; quibuscūq; figuris et signis sensibilib⁹: qui gradus fuit in dauid: vt dictū est ꝙ glosam psalmi ꝑallegatā z. Et idem videt⁹ ꝑ illud qđ patet. ij. Reg. xxiij. Sicut lux auroꝛe oriente sole mane absq; nubibus rutilat: qđ dicit de dauid. Illiones em̄ imaginarie z signa sensibilia quecūq; sunt quasi quedā nubes darietatē solis excedentē virtutez visus nr̄i nobis ꝓcēperātes. ille em̄ acutioris z fortioris visus est qui darit⁹ solis potest⁹ bñ nude intueri q̄ ille qui nō pōt absq; cōtēperamēto tali: et ideo dauid qui absq; signis sensibilibus capiebat radiū diuine lucis habuit excellētissimū gradū ꝓphetice cognitōis. Et ꝛ moyses eundē gradū habuerit: fm q⁹ dicit numeri. xij. de ipo palā z nō ꝓ enigmata dei videt. i. absq; figuris z sensibilib⁹ signis: vt ibidē tuit expōsitū: tñ nō habuit totiēs nec ita cōiter tales illustratiōes sicut dauid. Ite⁹ fm q⁹ dicit vocaꝛ ꝑdict⁹ dauid plen⁹ z clar⁹ exꝑssit mysteria christi q̄ moyses: lr autē vetus z ꝓphete oꝛdinabant ad christū sicut ad finē. vnde dicit⁹ apl̄us Gal. iij. ler pedagogus noster fuit in christo: et Act. x. dicit de christo: Huic omnes ꝓphete testimoniū ꝓhibēt. Et rabi moyses dicit i libro de rectiōis ꝓplerozq; omnes ꝓphete nō sunt locuti nisi ad dies messie: ideo cum finis sit nobilior bis que ad finem: ꝓphetia dauid videt⁹ fortiꝰ quandā excellentiā: z hoc ex hoc q⁹ christi mysteria sic exꝑssit: z ideo ꝓbabiliꝰ videt⁹ posse dici excellētioꝛ ꝓpheta ipo moyse: cuius moyses excellentioꝛ fuerit alijs ꝑdictis q̄, ꝓphetiam trāscendit vel eam ꝓsequūtur. Beatus etiā greg. exꝑsse dicit q⁹ dauid clarioꝛē cognitionē ḡ moyses habuerit: tomel. iij. super finē ezechiel. Ad primū dicēdū q⁹ illud ē verbū iosue scriptū de moyse z tpe iosue nō fuit⁹ erat, ꝓpha maioꝛ moyse: tñ nō est ꝓtra illud dictū q⁹ postea maioꝛ fuit⁹ erit: et oportz hoc dicere saltē de ꝓphetis noui testa. vt ꝑdictū est. Ad secūdū dicendū q⁹ iohānes baptista ꝓtinet ad nouū testa. vñ dicit saluator: math. xj. Lex et ꝓphete vsq; ad iohannē. f. excluſiue. vñ z ꝓphetia iohānis in nouo scripit testamēto: z ideo excellētioꝛ dicit⁹ ꝓphetis veris testa.

Ad maioꝛē aūt euidentiā dicendoꝛ sciendū q⁹ beatus hiero. ter transtulit psalteriū. ꝓmo fm. lxx. interptes: qđ psalteriū romanū dicit⁹: eo q⁹ eccl̄ia beati petri illo vtitur. Secundo fecit aliam translationē non multū distantē a ꝓma: z tamē magis apꝛopinquātē hebraico: z vocaꝛ psalterium gallicanū: eo q⁹ damasus papa ad rogatū hiero. illud fecit cantari in eccl̄esijs gallicanis: ꝓpter hoc dicit⁹ in regula fratrū minoꝛ: clerici faciunt diuinum officium fm ordinem romane eccl̄ie excepto psalterio: q: fratres vtuntur psalterio gallicano. Tercio ad pces sopponij qui frequeter disputabat cum iudeis: qui solum recipiūt illud quod est in hebraeo fecit translationē immediate acceptam ab hebraeo: ꝓpter quod vocaꝛ psalteriū hiebro. iuxta hebraicā veritatem. media aūt translatio est cōmunioꝛ inter latinos: z ideo in expōne huj⁹ libri intendo eam ꝓsequi: z ybi notabiliter discrepat ab hebraeo vel a translatione hiebro. iuxta hebraicam veritatem tangā illud fm gratiam a domino deo mihi datam.

Ite⁹ notandū q⁹ fm q⁹ dicit hiero. in ꝓlogo sup libꝝ psalmozū. xvij. sunt psalmi sine titulo: alij aūt sunt intitulati: et hoc idem patet in hebraeo. qui autem sunt intitulati et qualiter et qui non videbit⁹ in ꝓsecutiōe libri.

De titulis aūt istis est cōis opinio latinoꝝ ꝙ appositi fuerūt ab esdra psalmos in hoc volumine colligente ꝛ cōgregante: vt supra dictū est: tñ apud hebreos sunt autentici sicut ꝛ psalmi ceteri: sicut ꝛ pzim⁹ psal. ab esdra ꝑ modū prologi cōposit⁹ siue appositus inter psalmos cōputatur vt infra dicet. Sed cōtra hoc videt illud qđ dicit Hiero. in epl'a ad paulinū in descriptiōe viri iusti: cū eum dauid arbori q̄ est in padiso cōpararet inter ceteras virtutes: hꝰ etiā intulit: In lege dñi volūtas eius: ꝛ in lege ei⁹ meditabit die ac nocte. hoc aūt assumptū est de pzimo ps̄. ergo dauid fecit eū ꝛ non esdras. Dicendū ꝙ hoc nomē dauid aliqñ accipit pro libro psalmoꝝ: ꝛ sic dicit Hiero. in prologo galeato qui pmittit libris regū ꝙ inter agiographa pzim⁹ liber est iob: ꝛ secūdus dauid ꝛ sic cōnter: ꝛ hoc mō accipit Hiero. in pposito cū dicit: cum eum dauid ligno paradisi cōpararet ꝛc. i. liber psalmoꝝ. vnde cōnter in eadē epl'a enumerat libros ve. ac no. testa. Et ē similis modus loquēdi cū dicit: Dauid cōparat: sicut cū dicit: euangeliū hoc dicit. i. liber euāgelioꝝ: ꝛ ideo nō valet argumētum: q: dauid nō est hic nomē actoris libri psalmoꝝ: q̄rū fuerūt multi actores: vt dicet in expositiōe pmi psalmi.

¶ Sequūtur additiōes dñi pauli burgēsis ad postillā venerabilis fratris Nicolai de lyra sup psalteriū. Et pmo circa prologū eiusdē: dehinc singule additiones burgēn. singulis psalmoꝝ postillis subnectūtur cū replicis defensiuis postille eiusdē fratris Nicolai de lyra editis a venerabili ꝛ religioso pr̄e fratre mathia doringk puinciali ministro saxonie ꝛ thuringie ordinis minoꝝ.

¶ In prologo vbi dicit in postilla: tamē apud latinos inter libros pphēticos reputatur.

¶ Additio.

Oppositū videt sentire beat⁹ hiero. qui in prologo galeato tripharie distinguēs sacrā scripturā ait: Terci⁹ ordo agiographa possidet: ꝛ pzim⁹ liber incipit a iob. secūd⁹ a dauid ꝛc. que quidē distinctio hiero. tripartita tenēda videt. Nā vt actor postille in pncipio primi ps̄. ait hiero. diligētius studuit circa textū sacre scripture: pp̄ter qđ in h⁹mōi magis est sibi assentiendū ꝛc. p̄sertim cum sua opinio in hoc auctoritate euangelica firmetur. Nam luc. xxiiij. legit: Necesse est impleri omnia q̄ scripta sunt in lege moysi ꝛ pphetis et psalmis: vbi satis patet ꝙ psalmi terciū ordine tenent in sacris scripturis distinctū a lege ꝛ prophetis.

¶ In eodem prologo vbi dicit in postilla: sed quicquid sit de cōclusione.

¶ Additio.

Obiectiones ɔtra rōnes sancti Tho. p postillatorē facte nō vident habere vigorē: qđ de pma obiectione patꝫ sic: Nā visio clara diuine essentie licꝫ in beatis in termino exñtibus pphetiā seu actū pphetandi excludat nō tamē in viatorib⁹: alis eñ seq̄ret ꝙ christ⁹ qui a primo instāti sue cōceptionis habuit clarā diuine essentie visionē nō fuisset ppheta: qđ est ɔtra vtriusqꝫ testamēti auctoritatē. legit eñ Deut. xviij. pphām suscitabo eis de medio fratrū suoꝝ: qđ intelligit ad litterā pncipaliter de christo, put ibidem cōiter exponit. Similiter luc. xxiiij Duo discipuli de christo adinuicem cōferētes dicebant: Fuit vir ppheta potens in ope ꝛ sermone: ꝛ sic in alijs locis. Cum igit christus verus viator ꝛ verus ppheta fuerit: oportet cōcedere ꝙ claritas visiōis diuine essentie limites cognitiōis pphetice in vero viatore nō trāscendat: etsi hoc est cōcedendū de xp̄o: q̄ licꝫ verus fuisset viator nō tñ purus: a fortiori de puris viatorib⁹ vt de moyse ꝛ paulo. Ratio aūt quare in statu vie claritas cognitiōis diuine essentie nō excludit pphetiā sicut in statu termini est ista: Nam viatores clare deū videntes licꝫ ex pte ipsius cognitiōis nō sint q̄si pcul exñtes: cum talis visio non sit enigmatica: ex pte tñ cognoscentiū qui i statu vie nō totaliter in vltima sui pfectōne existūt: pcul existere dicūtur. vnde. ij. Coꝛ. v. Qz diu in corpore sumus: a domino peregrinamur. Potest etiā alia rō assignari quare visio clara diuine essentie excludit actū fidei: nō aūt excludit actum pphetie. Nā fides est eoꝝ q̄ nō vident ab ip̄o credēte: sed pphetia est eoꝝ q̄ sunt pcul a cōmuni hoīm cognitione cū q̄bus ppheta couersat ꝛ cōicat in statu vie: licꝫ ppheta eadē clare videat. Ex q̄bus seq̄tur ꝙ act⁹ pphetādi nō semp est enigmaticus sicut actus fidei. Et iō visio clara diuine essentie i viatore ɔstituere debet excellentiorē gradū pphetie pp̄ter clariorē cognitionē: qđ satis ostendit Numeri. xij. vbi ip̄e deus distinguēs inter pphetias moysi ꝛ alioꝝ sic dicit: Siq̄s fuerit inter vos ppheta dñi: in visione apparebo ei vel p somnū ꝛc. Et seq̄tur: Et nō talis seruus meus moyses. ore enim ad os loquor ei et palam ꝛ nō p enigmata. Ex quibus verbis duo manifeste habent. pzimū ꝙ actus pphetādi nō sp est enigmatic⁹: qđ pꝫ in moyse. secūdū ꝙ pphetia nō enigmatica excellētiorē gradū pphetie ɔstituit vt pꝫ recte intuenti verba p̄dicta. Itē secūda obiectio postillatoris nō videt valere. s. illa in q̄ dicit ꝙ ex p̄dicta rōne sancti Tho: sequeret moysen excellentiorem fuisse omnib⁹ apl'is p̄ter paulū ꝛc. Nā inter ministros noui testamēti ꝛ veteris est tālata distātia ꝙ ministri noui testa. p̄ferēdi sunt semp antiquis etiā ipsi moysi: que quidē p̄eminentia quo ad donū pphetie de q̄ agit potest cōsiderari ex duob⁹. pmo q: pphete antiq̄ put cōiter tenet ꝛ modus loquēdi scripturaꝝ testat: ip̄m donū habuerūt tm̄modo in actu seu dispositōne nō tñ in habitu: ꝛ ideo in illis cōsuetū est dicere: locutus est dñs ad pphetā talē: loq̄re talia ꝛ h⁹mōi. Sil'r factuꝫ ē verbū dñi sup talē seu man⁹ dñi ꝛ h⁹mōi: qui quidem modus loquēdi manifeste denotat ꝙ mētes taliū prophetarū indigebāt de sigulis noua reuelatiōe: qđ non cōtingeret si in habitu pphetiā habuissent. Habitus eñ est q̄ q̄s vtit cū voluerit: vt dicit cōmentator i tercio de aīa. Apl'is vo donū pphetie videt fuisse hitualit collatū: nō. n. indigebāt noua illustratione de singulis qui ex copiosa effusione spūssancti fuerūt de oib⁹ etiā supnaturalib⁹ ad doctrinā ptinētibus salutis repente edocti testāte veritate: Joh. xiiij. ca. Ip̄se docebit vos oīa ꝛc. Similit Luc. xxi. c. Dabo vobis os ꝛ sapiētiam cui nō poterūt resistere omnes aduersarij ꝛc. que ꝛ similia manifeste denotāt apl'os habuisse in h⁹mōi supnaturalib⁹ q̄si habitualē illustrationē ꝑ modū forme pmanētis: qua cum volebāt vtebant: nō aūt antiqui. Potest etiā hoc deduci ex gestis vtroꝛūqꝫ. Helise⁹. n. qui i illo statu magnus fuit ppheta turbat⁹ aliqualiter ex intuitu regis isrl' psalteriū fecit applicari: vt p laudem psalmodie spiritū pphetie attingeret. iiij. Regū iij. ca. Apl'i vo ꝛ alij q̄plurimi eccl'ie pmitiue non solū gaudētes cōtumelias patiēdo: sed in medio tormētorū acerrime cruciati spiritū pphēticū retinebāt: q̄ magnalia dei ꝛ supnaturalia que ad pphetiā ptinēt sepe referabant: qđ maximū signū est ip̄os habere pphetiā habitualē atqꝫ imobilē. Cōstat aūt ꝙ ille q̄ habet aliquā pfectionē in habitu sicut scientiā vel h⁹mōi: simplicit precellit in eadem pfectione seu scientia illū qui tm̄ in actu seu dispositioni eādem habet pfectionem seu scientiam. et sic moyses qui in actu seu dispositione tm̄ donū pphetie habuit: nō potest dici excellentior in prophetia apl'is qui habitualiter eam modo p̄dicto habuerūt: non obstante ꝙ aliquādo clariorē cognitionē ip̄e moyses habuit: qua excellentior omibus pphetis antiquoꝝ dici debet. Et nota ꝙ licꝫ sanctus Tho. in secūda secūde. q. clxxi. articulo secūdo in deci. q. cōcludit ꝙ pphetia non est habitus: hoc tamē intelligenduꝫ est de pphetia f'm suam pp̄riam rōnem. Ad hoc enim ꝙ aliquis dicatur ppheta non requirit ꝙ insit anime sue aliq̄s habitus pphētic⁹ per modū forme: vt pꝫ de antiquis qui fuerūt pphete sine tali habitu: licet ex hoc non excludatur ꝙ quis posset habere donū pphetie habitualiter: prout dictū est de apostolis. Unde notāter cōcludit sanctus Tho. ibidem ꝙ pphetia pp̄rie loquēdo non est habitus. i. ꝙ de pp̄ria sui rōne nō est ꝙ sit habitus. Secūdo p̄eminētia pphetie aplo̅ꝝ respectu antiquoꝝ posset ɔsiderari ex hoc ꝙ donū pphetie cōiter acceptuꝫ put in antiq̄s fuit est gr̄a gratis data tm̄: vt

patet Matth. vii. vbi dicit: Nunq̄ noui vos. bis qui dixerūt in nomine tuo, pphetauim⁹. vii Piero. super illud verbū dicit: Prophetare z virtutes facē interdū nō est ei⁹ meriti q̄ opāt. Sed in aplis omnz, pphetie sunt gra gratū faciēs vel ex ea imobiliter veriatū. Et ipa enz repletiōe spūs sancti qua in gratia gratū faciēte fuerit cōfirmati omniū charismatū dona; put cōiter tenetur habuerūt: inter q̄ donū pphetie ponumerat: vt patz. J. Coz. xij. Et sic manifestū est donuz pphetie in eis fuisse gratiā gratū faciente vel insepabiliter se bns ad eam: z p̄ sequēs donū pphetici in eis excellentⁱ⁹ fuit q̄si an tiquis: sicut gra gratū faciens excellētioz est q̄ gratis data. Ad supradicta videt facere illud. ij. Coz. iij. vbi aplus de se z aliis ponitur ecclie dicebat: Nos vo oēs reuelata facie gloriā dñi speculātes tc. put dño cōcedente ibidem declarabit. ¶ Tē obiectio posthillato⁹ ptra secūdā rōnem sancti Tho. vbi dicat q̄ cū denūciatio pphetie est aliq̄d sequēs pphetica cognitionē: eiden non tenet variare gradū pphetie tc. non videt valere. Dignitas em seu excellētia cuz que sunt ad finem ex maiori aptitudine quatiōe seu adeptiōe finis: sumi debz etiā si talis finis nō sit de essentia rei sed eā aliq̄n consequat. Homo em q̄ maioris gratiaz habet secundū virtuosus est excellentioz: est alio hoc nō habente: licet gratia z virtutes non sint de essentia hominis: sed etiam q̄ntz consequūtur. Cum igit finis pphetie est vtilitas ecclesie. J. Coz. xiii. Qui pphetiat hominibus loquitur ad edificationē et hortationē z consolationē: sequit q̄ qui plurib⁹ pphetiā suā denūciat excellētioz est illo qui paucioribus ceteris paribus. Nonū em fm phm quato vniuersali⁹ tāto diuin⁹. vii denūciatio pphetica pluribus facta excellētioz pphetia facit: z sic altioz cōstituit gradū pphetie: pcipue cuz toti plo cultui diuino māpato suas denūciat pphetias: vt moyses. Ihesus obiectio ptra tertiā rōnem sancti Tho. in qua dicit q̄ cōfirmatio p signa sequit pphetiā tc. non videt valere put ex dictis ptra secūdā obiectionē satisq̄t ad tertiā patz. Cōfirmatio em p signa licz non sit de essentia pphetie ptinet tñ ad eius finē certi⁹ seu efficatius prequēdū. Ad hoc q̄ pphetia credat dant miracula: z ideo turba videns christū adolescentē resuscitare: qđ est de magnis mirabilis: magnū pphetā ipm iudicabāt: Luc. vii. Prophetā magnus surrexit in nobis. Unde z cōfirmatio apostolice doctrine signis a deo factis attribuit: iuxta illd Marci vlti. Dño cooperante z sermonē cōfirmāte sequentibus signis. Oz aūt dicit de Jobe baptista q̄ nul lū signū fecit: vt habet Joh. x. z tamen fuit pphetā et plus q̄ pheta. Ad hoc possunt dari rones. Prima: q: eius vita fuit tam p̄clara q̄ non indigebat cōfirmatione miraculoz. Secūda q: videbant dicta ei⁹ impleri euidenter in christo cui tanq̄ principali⁹ miracula reseruabat: put ibidem cōmuniter dicit. Et potest ad hoc reduci illd verbū christi de Jobe. s. q̄ est plus q̄ pheta. Mā ceteri confirmatiōe miraculoz indigebāt: ipe vo non: licz hoc verbū alis nō habeat expositiōes. Ad illud qđ subiūgit de gradib⁹ pphetie tc. Ex dictis p̄z q̄ tam david q̄ moyses habuerūt pphetica illustratioz absq̄ signis sensibilib⁹: qđ est valde excellēs in gradibus pphetie nō tamē est summ⁹ grad⁹. Nam visio clara divine essentie in statu vie quā moyses habuit: vt dictū est excellentioē gradū pphetice cognitionis cōstituit.

¶ Item qđ addit posthil. moysen nō habuisse totiens: nec ita cōmuniter illustratiōes pheticas sicut david: nō videt habere aliqđ fundamentuz in sacra scriptura: ne ipemet aliquā allegat auctoritatē ad hoc faciētem et ideo nō requirit aliqua solutio. p̄certim cum oppositum ex sacra scriptura rōnabiliter posset reduci. Si em numerent psalmi a david edit: et pphetie singule ipius moysi in pentateucho pcēte in dubitāter, pphetie excedunt psalmos: z p ipis si in q̄libet psalmo reperit nova illustratio: pari rōne z i qualibz, pphetia mosaica. Nec em verisile videt q̄ ille q̄ tam familiariter cuz deo se habebat: vt de illo legeret. Loquebat deus moysi facie ad faciem: sicut homo solet loqui cum amico suo: Exod. xxxiij. haberet pauciores illustrationes q̄s ipe david: et q̄ nibil tale legit: sed potius aliud qđ est satis ad oppositum legit em deus misisse pheta suū nathan ad david: vt ei re uelaret aliqua de voluntate diuina erga eum. ij. Reg. vij. z xij. Similiter. J. Reg. xxij. et. ij. Reg. vlti. legit gad, pha missus a deo ad ipm david vt eidem denūciaret quedam futura. Et quid⁹ satis demōstrat david nō habuisse tam frequētes illustratiōnes sicut moyses: qui nunq̄ legit instructus nisi a deo vel angelo. Et notandū q̄ gad, pheta intitulat caplo alle. videns david. i. pheta ipius david. Qui em pheta dicit hodie: vocabat olim videns. J. Reg. ix. Et quid⁹ p̄z q̄ gad, pheta frequēter denūciabat ipi david aliqua, pphetica: qđ de moyse silē nunq̄ legit. Ité ad hoc q̄ posthillato⁹ ait, pphetiā david sonari quādā excellētia: ex eo q̄ christi mysteria magis expressit: cū finis totius legis est christus tc. Dicendū q̄ licz talis excellētia sit vera rō: nō tñ cōcludit excellentia simpliciter sed fm q̄d. Et excellētia em, pphetie moysi ex omib⁹ q̄ ad, pphetiā efficacē cōiter requirūtur p̄surgit: vñ excellētioz debet dici simpliciter. Excellētia tñ, pphetie david ex maiori expressione mysteriorū xpi tñ p̄sideraē: que quidē p̄sideratio est fm quid. Nec etiā fm hāc p̄sideratione excellentioz ceteris posset dici, pphetis. Mā de Esa. ait hiero. in codē prologo q̄ ita vniuersa xpi i eccliesi mysteria ad liquidū p̄secutus est: vt non eum putes de futuro vaticinari sed de p̄teritis historiā texere. Incidit. Cōstat ergo q̄ maioz excellentia ē vniuersa mysteria christi z ecclie in liquidū redigere q̄si illud qđ doctores tradūt d̄ david: de quo nō vniuersaliter dicunt sed indefinite mysteria xpi exprimere: z tñ nec oēs hoc Esa. dicat exim⁹, pheta z: z fortioz nec david sic dicit. Circa qđ etiā attendendū q̄ moyses omnia xpi mysteria implicite tradidit seu figuraliter. Ezechiel. J. Tanq̄ rota in medio rote. Cum igit moyses fuit p̄cipu⁹ ve. testa. quasi de nouo legē ponens: ad cui⁹ legis observationē alii, pphete plin inducebāt: sequit q̄ moyses omia mysteria christi tradidit. Nec ex hoc eius excellētia diminuit: q: nō expresse tradidit sed implicite. Mā hoc ex defectu ppli cōtingebat: qui rudis erat: vt doctores dicūt: z ideo nō expediebat talia ralib⁹ exprimere sicut z christus aplis dicebat: Multa habeo vobis dicere sed nō potestis portare mō. Joh. xvj. ca. Conclusio igit sancti Tho. nō obstātib⁹ pdictis obiectiōibus firmissime videt tenēda tanq̄ vera z in sano sensu in plano intellectu sacre scripture fundata. illa em verba Deut. vlti. Non surrexit pphetā maior moyse nō debent intelligi vt posthillato⁹ dicat vsq̄ ad tpus iosue tm: quia si sic pot⁹ dixisse: Nō surrexit vsq̄ in hodiernū diem; put in fine, alib⁹ solet dici: s cum dicit: Nō surrexit vltra. tenotat exclusionē respectu futuri tpis: nec ex hoc excludūtur ministri nouū testa. quia stat⁹ antiquoz in scripturis sub quodā seculo q̄si p̄certo sepe nominant: vt numeri. xviij. c. Legitimū sempiternum erit vobis: qđ non se extendit ad tpus nouē legis: vt ptz intuenti tc. Auctoritas igit tran Gregō. dicentis q̄ david clariorem cognitionē de christo habuit q̄ moyses: exponēda est vt intelligat sic: q̄ david dan⁹ expresse mysteria christi mō et rōne. Similiter z q̄ glo. ponit david fuisse eximiū, pphetarū intelligendū est agiographa. vñ. ij. Reg. xxij. vbi tota excellētia illustratiōis ipius david habet. d. Spūs domini locut⁹ est i me tc. ibidē intitulat egregia⁹ psalmista israel: vbi notandū q̄ nō dixit egregi⁹, pha sed egregi⁹ psalmista: in quo ppositū satis innuit tc.

Quarta psalterū burgēsis ampli⁹ q̄ cēt. ¶ Replica. ta aliū aliquē libz̄ū laborauit addēdo. In additionibus autez illis q̄ibus nōnulla videant absurda: manebunt tamē a me intacta ea que directe nō sunt contra posthillam in hoc opere nō est intentionis mee burgmaledicta replendere: sed solum posthillā bñ dicta defensare ptra burgēsem inualida machinamēta. Tñ cū in aggressu posthillato⁹ dixerat q̄ liber psalmoz apud latinos reputatur inter pheticales: q̄ius apud hebreos cōputet inter agiographa: Burg. Idicit ex facto beati Hiero. q̄ latin⁹

fuit q̄ in prologo galeato ꝓmit psalmos inter agiographa. Hic dico ꝙ bñ respicieti prologū galeatū q̄ est prologus in libros regū statim clare patebit ꝙ illā distinctiōes tripitā nō asserit trat⁹ hiero. nili vt oñdat libros ab hebraeis recepros distingui ꝑ apocriphos: ipe aūt nō asserit illā trbrieorū distinctionē: ꝑ allegat eor⁹ opinionē. cōstat ergo agiographa sicut t ꝓphetica multiplicit dici. Fm em̄ vocū ꝓprietatē agiographa dicūtur oēs sacre scripture: sic accipiendo trat⁹ dyo. c. j. ecclīastice hierarchie dic̄: Generātissima eloquia dicūtur esse q̄ in agiographis tradita sūt t. Secūdo dicunt agiographa: vt abulu nomis ꝙ hebraeos ꝑ ꝓphetica t legalia distincta: t bene trbrieī hoc nomie abutūtur: q⁹ agiographū dicit ab agios qđ est sanct⁹: et graphos scriptura: q̄si sancta scriptura vel a sanctis descripta: qđ nomē cū sit cōmune legalib⁹ ꝓphetalib⁹ t alijs: per quā dā anthonomasiā hebraei fortassis spāliter dauid et daniel' iob t aliorū scriptis reputarūt. Sil'r ꝓpheticus liber fm̄ bugonē de sancto victore duplicit dicit: vel quia scriptus stilo ꝓphetico. i. de futuris vel naturalit ignotis: vel q⁹ scriptus a ꝓpheta. In ꝓma acceptione t dauid t daniel' et iob libri ꝓphetales dici possunt: q⁹ altissimas ꝓphetias stilo ꝓphetico texerūt. Secūdo mō loquēdo ꝓpheta tripliciter considerat: vt videlicz sit ꝓpheta officio missiōe vel grā: q̄uis igit dauid daniel iob spiritu et gratia fuerint ꝓpheta nō tñ officio vel missiōe: ideo libri eor⁹ inter ꝓphetales non cōputant̄: t q⁹ int̄ legales etiā ꝓpriē cōputari nō ꝓterāt hebraei nomīa agiographa eis imponēbāt. Illū igit modū hebraeor⁹ trat⁹ hiero. nō asserit nec laudat ꝙ allegat: vt ꝑs studiose respiciēti prologū ei⁹. Hec valet qđ burgeñ. ꝓo ꝑmatiōe sue intentiōis adducit: Lu. xxiij. oportet impleri oia q̄ scripta sunt in lege ꝓphetis t psalmis de me. Nā rpc nō intēdit ꝑ illa verba distinguere libros ꝙ materias libror⁹. Non em̄ liber psalmor⁹ excludit a libris ꝓpheticis: cū in eo oia rpi t ecclie mysteria sunt stilo ꝓphetico scripta. Hec auctor: libri excludit a ꝓphetis: cuj⁹ sit crimi⁹ ꝓphetarū: q̄uis nō legat missus ad ꝓphetandū tanq̄ ex officio. Sed quo ad materias libror⁹ distinguūtur psalmi ꝓphetie t lex: q⁹ tria in eodē repiunt libro. Lex em̄ est mā de agēdis: ꝓphetia de futuris euentibus: psalm⁹ de diuinis laudibus cātandis. Illic aūt in libris moysi repit lex dirigēs actus hūanos: i eisdem repitur ꝓphetia pnūcians eucnt⁹ futuros: reperiūtur etiā in ipis cātica ad psallēdū t laudandū deū: et illa quadaꝫ ꝑcellētia dicunt agiographa: q̄ tres materie etiā reperiūtur in psalterio t quasi in singulis libris sacre scripture. rpc igit per sua verba distinguere vl uult libros materias nō libros: vt dictū est. ‖ Ire in eodē aggressu posthl. mouit questionē: an dauid fuit ꝓpheta examinus. Et dicit ꝙ sanct⁹ Tho. vult q⁹ nō sed moyses. Ad quam questionē sanctus Tho. aliquas rōnes adducit. Posthl. nō facies vim de illa questione ꝙ tractat rōnes adductas ostendēs eas nō valere. Sed burgeñ. assumit hic certamē ꝓ: o sancto tho. putās soluere t cū acuare rōnes posthl. cōtra sanctū tho. factas. Sed ꝓh⁹ videt eum involuere q̄s defensare. Ad qđ videndū tanḡa fm̄ ordinē rōnes sancti tho. sigillatim t obiectiōes posthl. t factū burgeñ. ꝓtractabo. Est igit ꝓma rō sancti Tho. q⁹ moyses vidit clare essentiā diuinā: dauid nō: igit moyses ē excellētio⁹ ꝓpheta q̄ dauid. Contra effectū hui⁹ argumēti arguit posthl. ꝓmo sic: et eo nemo pōt dici excellētio⁹ ꝓpheta qđ rōnem t actū ꝓphetandi excludit: sed clara visio essentie diuine est h⁹modi: ergo t. Burgeñ. aūt dicit hāc obiectionē nō valere: q⁹ si valeret inārt rpc nō posset dici ꝓpheta: q⁹ sem per clare vidit diuinā essentiā. Sed huic burgeñ. obiectioni rñdet sanct⁹ tho. scda scde. q. clxxiij. arti. v. in rñsione ad tertiū argumētū. d. rpc fuit ꝓphens⁹ t viator: inquātū ꝓphetāb⁹ nō cōpetit sibi rō ꝓphetie sed solū inquātus viator. Hec ille. Unde apparet ꝙ sanct⁹ tho. sic ꝙ burgeñ. nō velit defendi. Clar⁹ etiā dicit idē ibidē. q. clxxvj. arti. vlti. in solutiōe tertij argumēti. vñ sicut clara visio excludit rōnem ꝓphetie a christo fm̄ sanctū tho. sic cadē clara visio excludit rōnem ꝓphetie a moyse t paulo durāte vi sione: ꝙ ꝑfecta clara visio nullū gradū dicit ptinentē ad rationē ꝓphetie: qđ est ꝓpositū posthl. Ex aūt q̄ burgeñ. dicit de moyse arguit eū fuisse ꝓphetā sui tpis excellētiōr nō rōne visionis clare sed magis familiaris locutiōis dei ad ipm: t hoc signat cuj⁹ dicit: Ore ad os loquor ei palā t nō ꝙ enigmata: q⁹ ꝑcepta t leges loquebat⁹ deus sine enigmatib⁹. Posthl. etiā suā obiectionē ꝓtra ꝓmā rōnem sancti tho. cōfirmat ꝙ hoc ꝙ si clara visio arguit excellētiorē gradū ꝓphetie: igit moyses fuit excellētio⁹ ꝓpheta ꝙ oēs apli ꝑter paulū: qđ sanct⁹ tho. negat. Hanc cōfirmationē burgeñ. volens aliq̄ acuare ꝓmit duas differētias int̄ hāc spiritū ꝓphetie. Primo dicit ꝙ antiqui ipm babuerūt in quadā dispositiōe t solo actu. apli aūt bitu. Ideo apli habuerunt donū ꝓphetie excellētī ꝙ moyses. Secūda differentia: q⁹ antiq̄ habuerūt hoc donū vt gratiā gratis datā: apli aūt vt gratiā gratū faciētē: ideo apli erāt excellentiores ꝓphete. Sed vtrūq; mēbrū illi⁹ distinctiōis est ꝓtra sanctū tho. Nā oppositū ꝓme differētie ostendit t cōcludit sanct⁹ tho. vbi supra. q. clxxj. arti. ij. ꝙ totus oñdens ꝙ lumē ꝓphetici se hab ꝙ modū passiōis t impassiōis nō ꝙ modū bitus. Inde dicit. q. clxviij. arti. iij. in rñsione ad secūdū argu. et. q. clxxj. ar. vlti. in rñsione ad tertiū argumētū. Sed qđ addāt burgeñ. ꝙ apli ꝓterāt in actū ꝓphetādi qñ volebāt: qđ est signū bitus hoc falsum videt. Nā aplis dictū ē: sū steteritis ante reges t pses: nolite cogitare quō aut quid loquamini. dabit em̄ vobis in illa hora qđ loquamini: nō em̄ vos estis q̄ loquimini: ꝙ spūs pāis vestri qui loquit in vobis. Ad exponens beatus grego. dicit: Eos verba edit⁹: ꝙ ego sum qui loquor: q⁹ frustra essent apli⁹ ꝓmissa ꝙ certo tpe: si id facere rōne bitus esset semp in eor⁹ potestate. Oppositū etiā secūde differētie burgeñ. disputat t cōcludit isdem sanct⁹ tho. vbi supra a questione. clxxj. vsq; ad questionē. clxxix. in oibus questiōib⁹ t articul' ostendens ꝓphetiā esse gratiā gratis datā. Hec est dicto⁹ nobilis tractās id apli ꝓmc Cor. xij. vbi enumerat inter alias grās ꝓphetiā: q̄ exponat illā passum de gratijs gratuitis. Ponit em̄ differētias inter grās q⁹ gratia gratis facies solū vtilis est bñti: gratia autem gratis data etiā nō habenti: q⁹ ecclesie t bis quib⁹ directiōe opus ē. Unde puerile argu. facit burgē. arguens: q⁹ apli ex repletiōe spūs sancti habuerūt charismatū vonā: igit illa vona oia erāt gratū faciētia vl insepabiliter se bñtia ad illa. nā fm̄ app. j. Cor. xiij. illa cessabūt in beatitudine: gratuita aūt nō: sed ꝑficient: quia gloria dicit grā ꝑfummata: igit nec inseꝑabiliter erāt in aplis ꝓiucta. Fateor ꝙ post missionē spūs sancti illa vona fuerūt cōiuncta grē gratuite: sed ex hoc nō seqt: igit illa vona facta sunt gratuita vel inseꝑabilit ꝓiucta sicut nō sequit: albedo t dulcedo cōiungunt in lacte: igit albedo sit dulcedo. nec ē verisile aī missionē spūs sancti aplos vona gratis data nō būisse: q⁹ regressi cū gaudio eo ꝙ spūs eis in nomie dñi subiicerent: audierunt dñm dicentē: in hoc nolite gaudere: q⁹ spūs vobis subiciūtur: sed gaudete: q⁹ nomia vestra scripta sūt in celis. Nec verisile est illa vona post missionē spūs sancti facta fuisse alterius rōnis: manserūt igit gratis data: q̄uis ꝑfectiōr grē cōiuncta. Et quia oia q̄ burgeñ. hic ad saluandū dicta sancti tho. ꝓtra obiectionē ꝓmā posthl. adducit sunt ꝓtra sanctū tho. ideo q̄rit salvare rē ea vñ sanct⁹ tho. ea saluari nō vult. Male igit ꝙ rest sus ē certamē ꝙ eo: q⁹ cōtra eū sentiēs secū nō est t.

Hūc sequit secūda rō sancti tho. arguit sic: moyses ꝓphetiā suā denūciauit toti ꝓlo: nō sic dauid nec alicjs alior⁹: igit moyses fuit ꝓpheta excellētio⁹. Cōtra illā rōnem arguit posthl. sic: Denūciatio t publicatio ēa cidēs sequēs ꝓphetica cognitionē ido nō variat gradū ꝓphetie. Burgeñs aūt dicit hāc obiectionē non valere dās instantiā de homie bñte magnā grāz t virtutē: q̄m ille est excellētio⁹ homie tanā grana nō bantē: l⁹ grā t virt⁹ nō sit de essentia hois: sic q⁹ cā q̄nq; ꝑsequit effectū. Sz illud nō ēs cholastice dictū: nā bōs grāz nō ē ꝙ se t intrinsece excellētio⁹ hoie nō bñte:

Incipit prologus beati hiero. ꝓbi in psalteriū.

Psalteriuz rome dudum positus emēdaram: ⁊ iuxta septuaginta interpretes: licet cursim: magna tamē ex pte correxeram. Qđ quia rursum videtis o paula ⁊ eusto chiū scriptozū vicio ⁊pturbatū: pluscz antiquū errorem ꝙ nouā emendationez valere: me cogitis vt veluti quoddā nouali: scissum iā aruū exercerā: ⁊ obliqs sulcis renascentes spinas eradicem: equum esse dicētes: vt qđ crebzo male pullulat crebzius succidaꝫ. Qui consueta ꝓfatiōe cōmoneo taz vos quibus forte labor iste ꝛsudat ꝙ eos ꝙ exemplaria ılliusmodi dīe voluerit vt que diligēter emēdauit: cū cura et diligētia trāscribanꝫ. Notet sibi vnusqsq; vel iacentē lineā vel radientia signa. i. obelos vel astericos: et vbicunqz viderit virgulam p̄cedentem ab ea vsqz ad duo pūcta q̄ p̄xessimus: sciat i septuagita trāslatozib plus dīi. vbi aūt p̄sperexit stelle sim ilitudinē ⁊ hebreis volumīb additus nouerit eque vsqz ad duo pūcta iuxta theodotionis dūtaxat editionē: qui simplicitate ꝓmōis a septuaginta interptib nō discordat. Hec ergo ⁊ vobis ⁊ studioso cuiqz feciſſe me sciēs nō ambigo multos foze: ꝙ vel inuidia vel supalio malint cōtēnere videri ꝓclara ꝙ discere: ⁊ turbulēto magis riuo ꝙ ⁊ purissimo fonte potare.

Explicit prologus.

Ē bñ ꝼm denoiationē dtut? ⁊ grē: q̄ extrisec? aduenīt: sed hoc nihil ad positū: nā gradus rei ē ipi rei modus intrinsec?: q̄ nihil extrinsec? pōt variari. albus cū hō nō est magis hō q̄ niger: q̄uis sit alius vel alter. ois. n. q̄litas aduenīēs variat: si intrinsec? intrinsecꝛ: et si extrinsecus extrinsece. Hūc autez denūciatio ꝓhetie vni vel pluribus nō solū est accidēs extrisecū ē accidēs per accidēs rationi ꝓphetie: nō nihil taliū variat: gradū ei? intrisecū q̄ grad? etiā ꝼz sanctū thō. attē dit penes maiorē ⁊ pfectiorem illustrationē luminis ꝓphetici nō ex maiori pfectione ꝓphete saltem gratiali. Vñ stat aliquē ꝓphetā esse i gratia pfectiorez q̄ nō est pfectior ꝓpheta vtputa hieremias sanctificat? i vtero nec grauit legiꝫ peccasse: z p veritate multa fuisse nuisse dicit: ido ille ꝓpheta dicit pfectior q̄ vō: cū q̄ stat ꝙ dauid fuit perfectior ꝓpheta: qz perfecti? illustrat?: vt etiam tenet burgen. Pro ꝓsolatiōe burgen. qui hic putauit perfectionē accipi a fine: dico ꝙ stat moysen ꝓpter denūciationē fuisse ꝓphetā vtiliorem: sed dauid ꝓpter illustratōnes mētales excellentiorē. Exemplū familiare: sint duo doctores: vn? excellētissime lraturē: alē solū ꝓpterea ⁊ ꝓpter lraturē bñ ꝓdicat: alē balbutiēs nō pōt ꝓdicare: nūquid ꝓdicans nō ꝓdicanti debet cēseri doctor excellētior: certe nō: ⁊ bñ cōcedit vtilior: sic i ꝓposito. Tandē sequit tercia rō sancti thō. Arguit. n. sic: Moyses cōfirmauit ꝓphetiam suā pluribus miraculis q̄ dauid vel quicūqz aliusꝛ igitur fuit ꝓpheta excellentior. Cōtra illā rōnem arguit postil. sicut ꝺ secūdā q: talis cōfirmatio ꝓ miracula est accidēs. Sed burg. minus erudite dicit rīndendo ad illā obiectionē sicut ad ꝓmā. Nam facere miracula cū sit accidēs extrinsecū non sequēs de necessitate spīm ꝓphetic?: plura vel pauciora facere miracula non variat rōnem nec gradum intrinsecū spūs ꝓphetic. Cōfirmat ꝙ spūs faciendi virtutes ⁊ miracula ⁊ spūs ꝓphetie sūt dona gratis data ⁊ essentialiter distincta: ideo vnū non specificat gradū alterius. Stat igit excellentior ꝓphetam: vtputa iohannē baptistā pauciora vel nulla facere miracula ⁊ minorē ꝓphetam facere plura: imo stat aliquē facē miracula q̄ nūq̄ fuit ꝓpha: ⁊ econuerso esse ꝓphetā q̄ nūq̄ fecit miraculū. Burgen. aūt inē alia duas assignat rōnes inualidas q̄re iohānes baptista cū eēt pl? ꝙ ꝓpheta nullum legitur fecisse miraculū ad colorem dum suum errorem. Prima est: quia vita eius fuit taz predara q̄ non indigebat cōfirmatōne miraculoꝝ: um Patet autem ꝙ vita ch̄isti fuit multo preclarior: cuꝰ tota vita ⁊ omnis actio nostra est instructio. Si igitur rō burgen. valet: ch̄istus minus ꝙ iohannes debuit facere miracula: cuius oppositum docuit dicens: opera que ego facio testimoniū ꝓhibent de me. Secunda ratio burgen. ad idem est: q̄ iohannes operationē miraculoꝝ ch̄isto tanq̄ principali reseruabat. Nec illa valet: qz ea ch̄isto reseruare ad ipsuz non ptinebat sicut nec ad eum pertinebat facere nisi instrumētaliter ⁊ ministerialiter: sicut nec ad quemcūqz sanctū alium ꝓpter dictū est in correctiōe ꝓme additiōis circa octauū capitulum Exodi. Hec valet burge. obiectio cōtra postilla. dicentem ꝙ moyses nō habuit totiens nec ita cōmuniter illustrationes ꝓpheticas sicut dauid specialiter intellectuales? Contra qđ burge. arguit ꝙ qz in scripturis plures reperiūtur ꝓpretie moysi q̄ psalmi q̄s fecit dauid: ⁊ cum quelibet ꝓpheta requirit specialē illustrationē sequitur moysen frequēt? illustratū q̄ dauid Etiaz qz dauid fuit instructus ab hominibus ⁊ aliis ꝓphetis sicut per nathan et gad: qđ non legitur de moyse igitur amplius a deo illustratus. Ad hec dicendū ꝙ ꝓsito sed non cōcesso ꝙ moyses habuisset plures illustrationes q̄ dauid alla tamen habuit cōmuniter per sensibilia signa visui vel auditui ꝓsentata: nō sic dauid qui semper habuit intellectuales illustrationes sine hꝰ moi sensibiliū specierū ꝓsentatōne: igit dauid habuit frequētius illū excellentissimū gradū ꝓphetic q̄ moyses. Raro eñ legit moyses illustrat?: nisi interuenerit aliqđ sensibile visus vel auditum p̄ ministeriū angelorū ꝓsentatū. Nec obstat si dauid aliqđ fuit informatus ab aliis ꝓphetis in agibilibus vel alīs: hoc eñ fiebat illis tpibus qñ dauid non fuit capax ꝓphetalīū illustrationū: vtputa in fuga a facie saul de qua. i. Reg. xxii. vel in cura et sollicitudine qñ cogitauit de domo dñi cōstruenda: de qua. ii. Reg. vii. vel in peccato: de quo. ii. Reg. xi. et vlti. In talibus eñ dispositiōibus nō est mēs apta ad ꝓpheticas illustratōnes maxime intellectuales: qz in his operibꝫ animū esse a sensibilū occupatiōibus absolutū. Sed ⁊ moyses hꝰmōi instructiones in agendis recepit ab homine. s. Iethro: vt patz Exod. xviii. Nec valet q̄ burgen. reſpondet ad rōnem ꝓxīl. acceptā ex dictis. s. thō. Nam excellētia dauid nō est ꝼm q̄d et extrinsecuz sed simpliciter ⁊ intrinsecum: quia ꝼm propriam rationem: quia sicut ꝼm sanctū Thō. dauid plura mysteria ch̄isti plenius et clarius expressit: ita etiam plenius et clarius vidit: qui modi videndi constituūt eum esse ꝓphete excellentiorem simpliciter ꝼm ꝓpriam rōnem ꝓphete: qui olim ad hoc videntes dicebātur. Et quod arguit burgen. de Esaia non vrget: qz etsi Esaias ꝓnuntiat tratus hiero. ratiōe pluralitatis mysteriorū de christo

etpr̃esso-rũ fuit magnus ꝓpheta: ipe tamẽ illum gradum illustrationis intellectualis sicut dauid cõmuniter nõ habuit ꝙ p imagines visas vel auditas. sicut moyses cõmunic̃ ꝓphetiã texuit. Male igit̃ ꝯcludit burgen̄. propinq́e sancti tñ. qz ꝙ dicta a sancto tñ. negata: vt patuit supra.

¶ Psalm⁹ primus

Beat⁹ vir Qui⁹ de atus augu. dicat ipsum dauid fuisse actorẽ omniũ psalmorum: tñ biero. qui diligẽtius studuit circa textum sacre scripture: propterq́ in hoc est magis sibi assentiendũ: dicit otrariũ: in prologo cñ sup psalterũ nomiat vocẽs actores psalmoru fcs dauid: moysen: salomon: tres filios chore: asaph: ethã z hemã z Idithũ. Preter etiã istos dicat ꝙ plures psal. facti sunt ab aliis sanctis ꝓphetis: q̃rũ noia ignorant. vñ et aliq̃ psalmi sũt sine titulo: z aliq̃ habẽtes titulũ nõ exprimũt nomina actorum: vt videbit. j. pseqũdo. Silr Ra. sa. super ꝓncipiũ libri psal. nomiat vocẽ actores ipsorũ. s. melchisedech: abraã: moysen: dauid: salomonẽ z asaph: tres filios chore: z Idithũ: z sic i aliquo differt a biero. qui ponit abraã z melchisedech inẽ actores psalmorum: z omittit hemã z ethan. Quid tñ videat vern⁹ videbit in locis suis prosequẽdo. Videret̃ ꝑ fortuitã alicui ꝙ ꝑm actores psal. liber iste posset diuidi: sed hoc nõ pot conuenient fieri: qz psalmi vni⁹ actoris nõ ponũt segregatim ad vnã ptem: qz inẽ pos. dauid ponũt̃ plures de psal. aliorum: z inẽ psal. aliorũ a dauid ponunt aliqui psal. ipius dauid: vt videbitur. Item post psal. lxxj. in cui⁹ fine ponit in hebreo: explicãt psal. dauid filii ysai ponunt plures psalmi ab ipo dauid intitulati tã ab actore. Ro añt hui⁹ ek: qz ꝑm ꝙ dicit biero. in prologo sup psalteriũ psalmi a diuersis actoribus apposit: postea ꝓlongi tpus fuerũt i vno libro collecti: et sic inuenicbant sic scribebant: ꝓpter qd aliq̃ psal. ꝑus facti posterius sunt scripti: qz tardius fuerũt inuẽti. Et codẽ mõ de actoribus qz omnes psal. vni⁹ actoris nõ fuerũt sil̃ inuẽti: nec immediate vni⁹ post aliũ: ꝙ i medio fuerũt inuẽti aliq̃ psal. aliorum doctorum: ꝓpter qd liber iste non pot diuidi ꝑm ordinẽ actorum nec etiã tpoꝝ: vt ps ex dictis: nec etiã mãꝝ: qz i diuersis ps z diuersorum actorũ z distãt scripti: eadẽ mã frequẽter tãgit: z ecõuerso aliqñ i eodẽ psal. õ diuersis materijs agit: ꝓpter qd nõ video bñ q̃lit artificiose posset diuidi liber iste nisi i q̃dã generali: qz ꝑmo ponit̃ ꝓfatio: z secũdo executio: z tercio ꝓncipalit intenta ꝯclusio. secũda ps incipit in ꝓncipio secũdi psal. tercia i ꝓncipio cẽtesimiq́dragesimiqñti: Lauda aia mea dñm. Huius. n. libri intẽtio est diuina laudatio. Circa primũ sciendũ ꝙ hic ps est sine titulo i hebreo: z hoc idẽ dicat biero. in ꝓlogo sup psal. ꝓpter qd si i aliquib⁹ libris inueniat scriptũ: ps dauid non videt esse verũ: sed magis ab aliquo nescio q̃ ꝑ sua voluntate appositũ: ꝙ magis videt iste ps esse cõpositꝰ ab illo q̃ psal. collegit z in hoc libro redegit: q̃ ꝑm communẽ opinionem z magis verisile; credit fuisse Esdras: vt supra dictus est: z sue collectioni hũc psal. ꝑposuit ꝙ modũ enumerãdi ꝓgignit tñ vere dicit ps aliqs ꝓpagnatus: ꝑm ꝙ habet Eccl. xiij. vbi dicit sicut scriptũ est psal. ij. Filius meus es tu: ego hodie genui te. qd habet psal. sequẽti: q̃ nõ posset vere secũdꝰ dici nisi iste esset ꝑmus: z merito inẽ psal. cõputat: qz Esdras spiritu ꝓphetici habuit: z quis liber inter scripturas canonicas ponit. Igit̃ in hoc psal. qui ꝓ modũ ꝓfationis ponitur: Esdras inducit ad studiũ sacre scripture q̃ in hoc libro cõtinet ꝙ modũ laudis diuine: z hoc facit dupliciter primo excludendo a fidelibus doctrinã quersam. secũdo cõcludendo in eis doctrinã catholicã et sanam: ibi sed in lege. Circa primũ sciendũ ꝙ in doctrina puersa hic est ꝓcessus: qz primo ad eã audiendã aliquis ab infidelibus inducit: z hoc excludit dicẽs: ℣ a Beatus vir ꝛc. i. infidelium. sicut cñ pietas ꝑtie respicit cultũ legis diuine: ita impietas per oppositũ studiũ doctrine puerse. ille ãt ꝙ se elongat ab audit: beat⁹ beatitudie celestiũ i re ꝑ in spe: sicut dicebatur. j. etdico. ꝙ pueros beatificam⁹: ꝙius ñ sint adhuc capaces felicitat̃ ꝙ litice: ꝑ qz ad b sunt dispositi ꝙ cõditionẽ indolis bone. Secũdo in doctrina peruersa aliquis ꝑ frequẽtem auditum habituatur: z hoc excludit cũ dicit: ℣ b Et in via ꝛc. Per stationẽ enim que imobilitatẽ importat bitus doctrine puerse significat: qz habit⁹ ẽ te difficili mobilis. Tercio habituat⁹ in doctrina puersa doctor alioꝝ efficit ad sui et aliorũ casum miserii: z hoc excludit cũ dicit ℣ c Et in cathedra ꝛc. in hebreo habet: z in cathedra derisorum ñ sedit. puerse enim doctrine doctores ꝑm veritatẽ sunt derisores: qz errores docent sub specie veritatis. ℣ d Sz in lege. Hic ꝓter excludit ꝙ in fidelib⁹ debet esse exercitiũ sacre scripture: z ꝙmo ostẽdit b⁹ moi exercitiũ. et secũdo exercitij premiũ. ibi. Et foliũ eius nõ defluet. Circa primũ sciendũ ꝙ sicut in ꝓgressu puerse doctrine triplex ẽ gradus: vt ꝓdictũ est: sic est in ꝓgressu sane doctrine. Primꝰ ẽ intenta auditio et deuota: qđ notat cũ dicit ℣ d Sed in lege ꝛc. Secũdus ẽ habituatio firma: ideo subdit: ℣ e Et in lege ꝛc. ꝙ frequẽtẽ eñ meditationẽ habitus scientie generatur et firmatur. Tercius est aliorũ instructio ꝓficua et habitu procedẽs: z hoc notat cũ subdit ℣ f Et erit ꝛc. discipulus eñ audiẽs deuote z intẽte accipit fructũ sacre scripture a doctore: sed qñ habituatus incipit docere: tũc datur b⁹ moi fructũ alijs ꝑ te sue doctrine. Cõparat̃ ãt merito talis doctor ligno secus decursus aquarum plãtato: qz fidelibus doctorib⁹ ecclesie affunt fluenta diuine gre z tãdez glorie: ꝑm ꝙ dicit Eccli. xxiij. Qui elucidant me: vita eterna habebũt. Sancti em doctores sunt sacre scripture que vera sapiẽtia est elucidatores.

¶ g Et foliũ. Hic ꝓter ponit ꝓdicti exercitij premiũ. z ꝙmo ondit̃ q̃liter fidelib⁹ ꝓcedit. secũdo q̃liter pueris doctorib⁹ denegat̃: ibi. Nõ sic impij. Circa primum dicit ℣ g Et foliũ ꝛc. flurus cñ foliorũ ẽ signũ mortificatiõis arborũ: sed viror ꝙm anetia cozũ est signum quidẽs vite ipsorum. vita ãt spualis in ꝑsonis bñ ꝑ gratiam vsq; ad finẽ cõtinuata: et ꝗtũ ad hoc dr: ℣ g Et foliũ ꝛc. i. doctor: fidelis a gra z charitate non decidet: qz in premiũ sui habitus cõcedit̃ ei in ꝑsona cõtinuatio gratie z adeptio glorie in futuro: ideo subdit: ℣ b Et omnia ꝛc. qz ꝙ opa sua ad beatitudinẽ sempiternã deducet: Ro. viij. Diligẽtibus deũ oia cooperant in bonũ ꝛc. ℣ i Nõ sic impij. Hic ꝓter dicturus ꝓmiũ a puersis doctoribus excludit: z secũdo ratio hui⁹ redditur ibi. Qm̃ nouit. Circa primũ dicit: ℣ i Non sic impij qz peruersis doctoribus primo denegat vita gratie: et secũdo vita glorie: ideo replicat. ℣ k Nõ sic ꝛc. comparatur ãt doctor puersus pulueri per ventũ deiecto: quia docto: peruersus ad fingendũ errores z periculosas nouitates ꝙ ventum superbie et inanis gloie impellitur: et sic primo deiicit in foueã culpe: et postremo in foueam gehenne: ꝓpter qđ subdit: ℣ l Ideo non

¶ Psalm⁹ primus

Beatus vir qui non abiit in consilio impiorum: et in via peccatorum non stetit: et in cathedra pestilentie non sedit. Sed in lege domini voluntas eius: et in lege eius meditabitur die ac nocte. Et erit tanq̃ lignum quod plantatum est secus decursus aquarum: quod fructum suum dabit in tempore suo Et folium eius non defluet: et omnia quecunq; faciet prosperabunt. Non sic impii non sic: sed tanq̃ pulvis quem proicit ventus a facie terre. Ideo non resurgunt impii in iudicio

¶ Incipit liber hieronymi vel soliloquiorum. Psalm⁹. j.

rẽ.liẽ ẽm in extremo iudicio oẽs generaliẽ resurgant tamẽ doctores puersi ꝛ eoꝝ sequaces nõ resurgent ad suã exaltationẽ: ꝛ ad maiorẽ sui depssionẽ: qꝛ tũc teiciẽt in foueã gehenne i aia sil' ꝛ corpe. Et ꝗ nõ solũ dã nabunt puersi doctores ꝛ etiã doctrine ipoꝝ imitatores p mala opa ideo subditur

n Neqꝫ cꝛ. sic ẽm debet scribi cõcilio: qꝛ in hebreo ꝛ i translatiõe dicto. accepta immediater ab hebraica veritate habet i cõgregatiõe iustoꝝ. ista ãt cõgregatio est in tractitudine celestis: ꝑm qꝫ dr pl. xlvj. Pannapes ipsoꝝ congregati sunt cum deo abraam.

m Qm nouit. Hic ꝑter ratio ꝓdictoꝝ reddit. s. qꝛ gra ꝛ glia puersus doctoꝝ dr negare: ꝛ tonis cõcedit cũ dicit: *n Qm nouit cꝛ. i. pcessum eoꝝ p viã pñtis vite nouit noticia approbationis: viã ãt puersoꝝ nouit noticia reprobationis: ideo subdit:* *o Et iter impioꝝ peribit. qꝛ iter eoꝝ p viã pñtis vite i moꝛte terminat ad damnationẽ aie: ꝛ in futuro iudicio ad damnationẽ aie sil' ꝛ corpis termiabit: ꝛ sic omo peribũt puersi absq; aliq; spe redeũdi.*

p Qm psalmo primo beatus vir vbi dicitur in postilla: Qnis beatus Aug. *q Additio.*

Quod autẽ dauid sit auctor oim psal. put Aug⁹. ponit, põt trib⁹ rõnib⁹ cõprobari. Prima ẽ ꝗa cõiter tenẽt ꝙ dauid dicat ꝙdã anthonomatice seu ꝑ excellentiã: sicut etiã paul⁹ dr aplus cod̃ mõ put in glo. psalteriũ in plogo habet. Et rõ hui⁹ est: qꝛ dauid respectu alioꝝ ꝓphetaꝝ in cõi in duob⁹ excellebat. Primo qꝛ sine apparitõne alicuius figure vel signi sensibilis veritatẽ intelligibilẽ de occultis capiebat p diuinã reuelationẽ: ꝗ nõ: sic est de aliis ꝓphetis cõiter dictis excepto moyse ꝙ p quasdã similitudines rerũ capiebant diuina: ꝗꝛta illud Ozee. xij. In manu ꝓphetarũ assimilatus. Secũdo qꝛ alij ꝓphete obscure ꝛ quasi p enigmata de xpo ꝓphetauerũt. Unde sup illud psal. xvij. Tenebrosa aqua in nubibus aeris. glo. Obscura doctrina in dictis ꝓphetarũ. Dauid ãt ꝓut dicit i glosa in plogo psalteriũ de incarnatiõe: de passiõe: de etna gemitura xpi euidentissime disseruit. Sed constat qꝛ te due excellentie ꝓphetãdi inueniũtur in psal. qui nõ in titulan' ipi dauid sicut in ipis ꝙ dauid intitulan'. In psalmo. n. secũdo. s. Quare fremuerũt gentes: ꝙ psal. nõ intitulat ipi dauid: exꝓsse fit mẽtio de generatiõe eterna xpi cuꝝ dicit: Filius meꝰ es tu: ego hodie genui te. Similiẽ de regno xpi a deo constituto cũ dicit: Ego ãt cõstitutꝰ sum rex. Sil' etiã de plurib⁹ aliis dicit⁹ mysteriis: vt latius patebit in sequẽti psal. tam i pñti la ꝗ in additiõe: ꝛ hoc sine apparitiõe alicui⁹ figure vel signi sensibilis: sicut in aliis pñs. ipsi dauid intitulatis. Hoc idẽ patz in ẽplurimis pñs. intitulatis filius chore ꝛ asaph ꝛ aliꝰ: put est manifestũ discurrẽti p singulos. Pari igit rõne asaph ꝛ filij chore ꝛ hmõdi deberẽt dici ꝓphete p excellentiã ꝛ egregij psalmiste isti sicut ꝛ dauid: qꝛ est in cõueniẽs ꝛ ptra omnes de hac mã loquẽtes tã hebreos ꝙ catholicos. Secũda rõ est. Nã si psalmue certũ nõ hꝫ titulũ nõ debet ipi dauid attribui: put supponũt opinantes in hac pte ꝫ beatus Aug. Pari rõne omnes ꝙ sine titulo reputãtur: nõ sunt dauid attribuẽdi: ꝗ hoc ẽ manifeste falsũ. Nam pñs. xiij. qui incipit Cõfitemini dño ꝛ invocate nomẽ eꝰ. ꝛ pñs. xcv. qui incipit: Cãtate dño ois terra. sunt i psalterio ꝑm hebraica veritatẽ sine titulo: ꝛ tñ manifestũ ẽ ꝙ co⁹ auctoꝛ fuit dauid: vt ꝑz. j. palyp. xvj. ca. vbi isti duo psalmi cõiunctim attribuũtur ipi dauid: put etiã postil. ibidem dicit: ꝛ pari rõne etiã dicendũ est de aliis pñs. intitulatis nõ hꝫ tribus ꝙ sunt ipi dauid attribuẽdi. Tercia ratio est. Nã si psalm⁹ ꝙ alteri ꝑter dauid intitulat non debet attribui ipi dauid: put supponũt opinãtes in hac pte ꝫta beatũ Augu. pari rõne oẽs psal. aliꝰs a dauid intitulatis hoc ẽ falsũ. Nã psal. lxxj. ꝙ incipit: Deꝰ iudiciũ tuũ cꝛ. intitulat salomoni et non dauid: et tñ actoꝛ ipius psal. fuit ipse dauid: qꝛ ꝑz ex hoc nã in fine ipius psal. dr: Cõplete sunt oꝝones dauid filij Jsai: ex quo ẽ manifestũ ꝙ dauid fecit hũc psal. ꝛ nõ salomon. Ridiculosum ẽm esset apponere in fine euãgelij ꝑm math. cõpletũ est euãgeliũ ꝑm marcũ. Sunt etiã quedã alia ad hoc ptinẽtia: de ꝗbus. j. videbit in additiõe iup psal. xlj. ꝙ incipit: Qnẽadmodũ desiderat ceruꝰ cꝛ.

dominus viam iustoꝝ: et iter impioꝝ peribit.

r In eodem psalmo primo vbi dicit in postilla: Cõparatur autem doctoꝛi peruersus. *s Additio.*

Apud dyaleticos regulariter dr: sicut ꝓpositũ de ꝓposito ꝛ oppositũ de opposito. Ẽm cũ doctoꝛ catholicꝰ ligno secus decursus aqꝝ plãtato a psalmista cõparat̃ amento eius oppositũ. s. doctoꝛ puersus nõ pulueri sed aliquo ligno in deserto seu siccitate bñti cõpari debuisset. vñ ꝛ dicere. xvij. cũ vir ꝑfidens in dño ligno sup aqꝝ trãsplãtato cõparat̃: ibidẽ bñ ꝑfidens i dñe ꝙsi myrice in deserto cꝛ. assimilat̃. Sed rõ differẽtie inẽ vtrãqꝫ auctoritatẽ ex pte materie de qua ꝓdicte auctoritates tractant fuisse posset. Cõfidẽs enim in dñe nõ est ꝛ se malꝰ: nisi inquãtũ ꝑncipaliter nõ ꝑfidat i dño: vñ ibidẽ subiũgit Et a dño recedit coꝛ eius cꝛ. Et ido ligno aiato in siccitate vegeti assimilat̃: qõ aduenieñte dũore i vita pseuerat. Sed doctoꝛ puersus seu heretic⁹ etiã si doctrine sue pniciose aliquãtulum vera miscerat: penitus est periculosus et erecrandus: vnde nõ ligno aliqualẽ vitaz habenti cõpari debꝫ: sed pulueri ꝑ ventũ deiecto: qui penitꝰ infructuosus est ꝛ inanimat⁹.

t Replica.

Qrca psal. ꝑmũ postil. dicit beatũ Hiero. sentire nõ oẽs ps̃ factos a dauid: cui⁹ oppositũ beatus Aug. sentire videt. xvij. de ci. dei. ca. xiij. In hac pte tenet postil. opinionẽ beati hiero. burgen. aũt beati Aug. in diuersis locis: vnusquisq; ꝑ⁹ opinione rationes plures adducit: dicit tñ vteꝝ postil. circa psalmũ: Dñs regnauit exultet populi. Et burgen. circa psalmũ: Dñe deus saluti⁹: ꝙ de titulis nõ est multũ curandũ: veritatẽ studiosis tonestꝫ est sanctoꝝ opiniones quãtuꝫ possibile est cõcordare ex argumẽtis inuolueris circa ꝙ qualicunqꝫ sanctoꝝ cõcordãtia pono quedã verisimilia dicta. Quorum ꝑmũ est istud: ꝙ auctoꝛ alicuius rei esse contingit dupliciter. Aut eñ est auctoꝛ vt architectus: aut vt manufactoꝛ. Illam distinctionẽ ponit Aristo. ꝑmo metaphy. c. ste̅dens circa eandẽrem. Ilum isto digniorẽ auctorem. Auctoꝛ eñ ꝑncipalis ꝛ digniorꝰ ꝛ edificatiõe vñs est architectus: apud quẽ intellectũ est rei fiendẽ ratio et ideа: ad quã aspiciens mãdat vñs fieri: cui⁹ mãdati executoꝛ est ipe manufactoꝛ: qui more irrationabiliũ: vt inquit Aristo. non ad aspectũ idee: sed ad mandatũ et directionẽ habẽtis ideam operat̃. Est igitur vteꝝ auctoꝛ edificij ꝙnis diuersimode: ille vt digniorꝰ qui admistrat formã ꝛ spẽm: iste vt minꝰ dignus qꝛ disponit materiam. Sine illo fieret res irrõnabiliter: vt vult beat⁹ Aug. lxxiij. q. sine isto nõ fieret effectualiter. Est igit vteꝝ rei auctoꝛ pducit eñ ille vnũ intra. iste vnũ extra in effectu. Secũdum dicti est: Officiũ ꝙ due cause ptiales cõcurrũt ad eũdẽ effectũ: ex diuersimode: effect⁹ ille vere dr̃ pcedere ex veriꝰ efficacia ꝛ auctoritate. Ido ples vere pduct ab vtroq; parẽte: qꝛ mr admistrat maꝫ: pat formã: vt ꝗbusdam placꝫ: vel sicut aliꝰ videt. si mr aliq̃d facit ad formã min⁹ tñ ꝑncipaliter ꝑte. Illo etiã mõ ꝛ virgil⁹ ꝛ guido ambo sunt auctoꝛes bistorie de bello troiano: ꝗuis ille describit eã metro. iste ꝓsa. Tercũ dictũ: Qnis ꝑncipalioꝝ auctoꝛ effect⁹ ẽ admistratoꝛ: forme ꝗ materie: hoc tam intelligendũ ẽ de forma intrinseca ꝛ substãtiali nõ extrinseca ꝛ artificiali: qꝛ alis manufactoꝛ esset potioꝛ architectoꝛ:

qđ est ꝓtra primū dictū ⁊ Aristo. Quartū dictū: Utilio et visiois intelligentia reuelate diuinitus sunt ꝛe intrinseca ⁊ formali rone ꝓphetie: patz hoc dictū ex ꝑcedente coꝛrectione. ꝓterea cū ꝓphete dicti sunt videꝛes: ⁊ quāto gradus visionis ē excellentioꝛ: tāto ꝓphta ⁊ ꝓphetia dignioꝛ ⁊ vt dicit Daniel. x. Intelligētia opus est i visione. Hinc nabuchodonosoꝛ balthasar ⁊ cayphas qꝛ visionis reuelate intelligentiā nō habebāt: ꝓphe dici nō merenť. Per hec dicta potest sumi talis cōcoꝛdātia doctoꝛ sanctoꝛ. Nam cum hrat? Aug. omniū psal. auctoritatē dauid attribuit: titulos a saph ⁊ alijs ascriptos exponit ad hoc significandum: videlꝫ qđ illi intelligebanť illoꝛ psal. cantoꝛes vel cōpositoꝛes fm materiā a dauid ministratā. Hui? rei verisimilitudo potest a capi ex verbo dauid infra cū dixit: Ossa nō cogniti hrāturā ꝛc. dauid cū ab incūte puentia pīis sui pascebat oues: a pastu ouiū assumptus ad militiaꝫ: et cito post inunctť in regē: ōnter odiū saul ⁊ ꝑsecutionē fugiens studio vacare nō potuit: post mortē saul statim vnctionē regiā assecutus: bellis extra philistiim occupať: et alias gentes i circuitu a studio hrarū fuit impedit?. Hēs tamē psalmi vt vult beatus hiero. in hebreo sunt metrice ⁊ ornate cōpositi: quē stilū illitteratť? fm cōmunē cursum seruare nō cōsueuit: misi qđs dicat dauid bꝰ mōi scientias literales habuisse infusas: qđ auctoritate caret. nā si sacrā scripturā legamus quibuslā infusam q̄ ad salutē ꝑtinet: nō tamē legim? artes infusas que vt plurimū seruiūt ad vanitatē. Cum igit dauid litteraturā nō habens ignoauerit colores rhetoricos ⁊ artificiales o:nat?: verisimile videtur qđ dauid receptas ⁊ intellectas prophetias illustratiōes tederit filijs chore ⁊ alijs. put illos vl alios apōse habebat materiā dictamis: qui tangē in bꝰ mōi artibus periti er materia sic ministrata cōposuerūt carmē ⁊ hymnū ⁊ psalmū. Sicqꝫ dauid, ꝓter administrationē materie et reuelatiōibus diuinis sibi factis post spiritū sanctū est auctoꝛ omniū psal. ꝓnapalis: ⁊ sic puto opinionē hrati Aug. fore verā. Et inde dauid dictus est egregius psalmista et eximi?, ꝓhetaꝫ: put ꝓcedit ꝓima ratio burgē. Cum hoc stat qđ asaph ⁊ filij chore ꝛc. sint auctoꝛes aliqꝝ rum psal. qꝛ de mandato dauid ex misstrata materia psal. illos cōposuerūt: ⁊ metus o:nauerūt ⁊ decātauerūt: ⁊ sic fm opinionē hrati hiero. illi in titulis nomiati possunt dici illoꝛ psal. auctoꝛes: qꝛ cōpositoꝛes mō ꝓdicto: ⁊ ita dauid est auctoꝛ omniū psal. fm materiā, popinione beati Aug. et alij sunt auctoꝛes aliquoꝝ psal. ⁊ fortassis omniū fm formā ꝓo opinione hrati hiero. Et sic̄s obiceret qđ tūc illi cōpositoꝛes essent potioꝛes auctoꝛes psalmoꝝ q̄ dauid: sicut ꝑncipalioꝛ est ille qui admistrat formā q̄ qui materiā: vt ꝑz ex tercio dicto supꝛaposito. Huic obiectioni respondeꝛ ꝑ idem dictū: qꝛ forma quā illi cōpositoꝛes tederūt fuit solū artificialis ⁊ extrinseca: materia autem quā dauid administrat ⁊ si fuit informis quo ad illā formā extrinsecā: fuit tn formata forma intrinseca ꝑtinente ad naturā ꝓhetie puta intelligētia: ⁊ hec forma dicit intrinseca: qua opus est in visiōe. put dictū est i quarto dicto supꝛapsito. Dauid autē habuit vt ꝓpha intelligentiā materie, ꝓpositeꝫ: igit dignioꝛ formaꝫ materie, ꝓposuit q̄ illi cōpositoꝛes: qui fortasse psal. quos cōposuerūt ex misstrata materia nō intellexerūt fm eoꝝ mysteria: sed solū grāmaticaliter ⁊ in superficie fm formā artificialē: quā materie tederūt: intelligētes si fuit metrū spōdaicū iambicū salicēs vel alter? generis: ⁊ sic fuerūt ꝑte mānufactoꝛes: dō aūt architectus. Patet aūt ex ꝓmo dicto supꝛapsito illū illis foꝛe potioꝛē: qꝛ ille tractabat materiā fm intelligentiā vt ꝓpha: isti fm artis actū ⁊ ꝓsuetudinē. p ꝓis non vt ꝓphe. Quib? sic stātibus remanet dubiū: cū dauid vt dictū est nō fuerit hrātus: ⁊ psalmi ꝓpositi sint ab alijs ad ei? instructionē quo ad materiā sibi reuelataꝫ: quare aliqui attribuunť illis cōpositoꝛib?: ⁊ aliqui ipi dauid immediate vt patz in titulis psalmoꝝ fm hebraicā veritatē. Secūdo remanet dubiū de psalmo. lxxx vij. intitulato moysi famulo dei. Simile dubiū de psalmo. cxlv. intitulato, aggeo et zacharie. Ad primū pot dici q̄ aliqñ dauid ad cōpositionē psalmoꝝ sumpsit paucos: vt filios asaph: ⁊ cetera bꝰ modi: aliqñ multos. Primo mō ascripsit ⁊ ascribi fecit cōpositoꝛibus: secūdo mō non: qꝛ in enumerando plures tituli fuissent facti immoderati ⁊ tediosi: igit illos psal. cōpositoꝛes ipse dauid tangē ꝓncipali ascripserūt vtrobiqꝫ fm exigentiā materie psalmo. Ad secūdus poteſt q̄ moysi vel alijs ꝓphetis aliqui psal. ascripti sūt ideo nō q̄ ipi eos fecerūt: sed qꝛ materia eoꝝ simulis ē materie que in libris ꝓphetarū illoꝝ continet. Cui hic modus cōcoꝛdandi sanctos doctoꝛes non placuerit: videat de modis potioꝛibus. Si quis aūt sequi voluerit opinionē hrati hiero. sanctitate beati Aug. semꝑr salua, put facit posthl. ad argumēta burgē. poterit faciliter rndere. Cum ēm burgenſ. arguit qꝛ si filij chore fuissent auctoꝛes. x. psal. eis intitularetuꝝ: asaph. xij. moyses. xvj. eman vnius: ethan vni?: sequit dauid nō esse illius plus egregij psalmistā. Respondet qꝛ nō sequit qꝛ omnes residuos cōposuit dauid q̄ sunt numero et mysterio plures omnibus ⁊ distributiue ⁊ collective. Et qꝛ excellētioꝛi mō visionis vidit materias psalmoꝝ q̄ alij. Sed qđ burgē. arguit de psalmis sine titulo: ad hoc potest dici q̄ illi debent attribui auctoꝛi ꝓximi psal. ꝑcedentis. Et ideo psalmi. lxxxvij. et. xcviij. q̄ nō habent titulus attribuunť moysi: qui fm hrātū hiero. est auctoꝛ psalmi. lxxxvij. Secūdus psal. qui ē sine titulo attribuitur dauid, ꝓter auctoritates scripture: Act. iij. vbi tanq̄ psalm? dauid allegať. Per idem respondeť faciliter ad alias rones per burgē. in plerisq̄ locis factas ꝑ eum contra beatū hiero. Et hec sunt dicta melioꝛi iudicio saluo.

¶ Psalmus. ij.

QUare fremuerūt gētes. Hic ōnter incipit ꝓcessio hui? libꝛi seu narratio. Et potest diuidi in duas ꝑtes: qꝛ primo agitur de rpi regno: secundo de eius sacerdotio. est. n. rps rex ⁊ sacerdos: vt declarat aplus ad hebꝛe. Secūda incipit psal. civ. Unde in illo psal. dicitur de rpo: tu es sacerdos in eternū ꝛc. Ista tn diuisio nō est pcisa: qꝛ in prima ꝑte etiā aliqñ agit de rpi sacerdotio: ⁊ in secūda de eius regno. non ēm in hoc libꝛo apparet mihi artificialis diuisio, ꝓter supꝛadicta: tamē prima ps potest diuidi in septe partes fm septem eius distinctiones. Secunda incipit in quinto psalmo secūdi nocturni: tercia in principio tercij: et sic de alijs. Circa primā ꝑtē non video aliā diuisionē rōnabilē: misi q̄ quilibet pō ꝑ se exponať: ⁊ matime qꝛ intendo quātū potero sensum inquirere ſ fralem. Scicndū igit q̄ iste pō in hebꝛeo ⁊ in trāslatiōe hiero. que est iuxta hebꝛaicā veritatē est oino sine titulo: et ideo si in aliquibus libris inueniať aliquis titulus vt psalmus dauid: vel aliqđ bꝰ mōi nō est de textu: sed ē apositus ab aliquo exꝓsitoꝛe sicut et in multis alijs psal. ꝓter qđ de titulis psalmoꝝ, put cōtet scribūť i bibliis parū est curandū: sed solū, put scribunť in hebꝛeo et i translatione hiero. iuxta hebꝛeū. Igitur qꝛ iste pō non habet titulū: ex titulo nō apparet qđs fuerit auctoꝛ huius psal. dicūt aūt hebꝛei moderni qđ dauid fecit hūc psal. laudando deū de victoria habita de philisteis: qui ascēderūt ad pugnandū ꝓtra eū: qñ audierūt eū fuisse inunctū publice super totū israel: vt habeť. ij. Reg. v. licꝫ em ꝓmo fuisset inunctus i domo patris sui ꝑ samuelē: vt habeť. j. Reg. xvj. H tn fuit secrete: ⁊ postea sup tribū iuda solaꝫ: vt habeť. ij. Reg. ij. tn postea fuit inunctus publice super totū populū israel: quo audito philisteiascenderūt vt destrueret regnū eius: ⁊ fm istum intellectū exponūt hebꝛei moderni psal. istū dicentes Quare fremuerūt gētes. i. philisteī: qꝛ oēs q̄ non erāt de gēte iudeoꝝ vocabāt gētes siue gētiles: vt bñ in no. et ve. testa. in plurib? locis. Et ꝑ li. diuersarū. l. cuncta tū in terra philisteoꝝ existentiū. Meditati sunt inania. intendebāt em destruere regnū dauid: sed frustrati fuerūt ab intentiōe sua. Astiterūt reges terre. i. quinq; philistinoꝝ satrapes. Et ꝓncipes. qui sub eis regebant populū terre. Conuenerūt in vnum aduersus dominū. qꝛ venerūt ꝓtra dauid: qui erat inunctus in regē ex ordi-

natione diuina: ꝛ sic dicebaꝫ christus omini. i. vncti? et ordinatiõe diuina: ꝛ sic venerũt ꝓtra dñm. ſ. ad ꝛstruendũ eius ordinationẽ. Dirũpamus vincula eoꝝ ſm hunc intellectũ verba ſunt philiſtinoꝝ ſeipſos exhortantiũ ad bellandũ ꝓtra dauid: ne regnum eius in nalesceret: ꝛ sic subijceret sibi philisteos: quib? filij iſrl paus erãt subiecti: ꝛ hoc modo loquebanꝫ. j. Reg. iiij. Confortamini ꝛ estote viri philiſthim: ꝛ ne ſeruiatis ebreis sicut illi ſeruierũt vobis: confortamini ꝛ bellate. Et sic loquebãt in ꝓposito: ne essent alligati iugo seruitutis sub hebreis dicẽtes: Dirũpamus ꝛc. Qui habitat in celis. verbũ est ipius dauid oñdentis q̃ virtute diuina fuerũt frustrati ab intentiõe sua: quia eius virtute fuerunt rebellati: vt habeť. ij. Reg. v. ꝛ sic fuerũt ab eo victi. Tunc loquet ad eos in ira sua. i. vindicta que fuit locutio dñi per factũ. Unde subdit: Ego aũt cõstitutus sum ꝛc. in hebreo habeť: Ego autẽ ꝓstitui regem meũ: ꝛ in translatiõe hiero. iuxta hebraicã veritatem: Ego autẽ ordinatus sum regem meũ. et ſm hoc ẽ verbũ omini: loquẽtis de dauid inuncto in regem de ordinatiõe dñi: quasi diceret dñs philisteis: frustra nitimini ꝓtra regẽ dauid quem inſtituit: q̃ non poteſtis resistere mee ordinationi. Super ſyon monte sanctus eius. quia hierusalem erat metropolis in regno iſrael ꝛ in monte ſyon erat forta liciũ illius ciuitatis ꝛ dñi regis: ibi fuit templum edificatum diuino cultui deputatum. Predicans ꝓceptũ eius. in hebreo habetur: Narrabo dei ꝓceptũ vel ſtatutũ. ꝛ est principiũ versus ſequẽtis. ꝛ ſimiliter est in translatione hiero. iuxta hebraicum: quod exponit sic Rabi ſalomon: vt ſit verbum ipsius dauid dicentis: Dominus ꝓcepit mihi vt cnarrem aliis illud quod ſequitur: Dominus dixit ad me. per reuelationẽ. Filius meus es tu. id est amicabilis sicut filius. Ego hodie genui te. quod exponit Rab. Joſeph sic. id est magnificaui te conſtituens te principem ſuper populũ iſrael: qui dicitur primogenitus filius meus: ꝛ per cõſequens tu ſpeciali modo es filius meus. Poſtula a me. quãdo vebebis contra gentiles pugnare: ꝛ dabo tibi victoriam: ideo subditur: Et dabo tibi gentes ꝛc. Reges eos in virga ferrea. id est subijcies in gladio. Et tanq̃ vas figuli cõfringes eos dicit Rabi ſalomon q̃ hoc ſpecialit fuit impletũ quãdo dauid ſuper filios Amon vebellatos circumcegit ferrata carpenta: diuiſitq; cultris: ꝛ transduxit eos in typo laterũ: vt habetur. ij. Reg. xij. lateres autẽ fiunt de luto sicut vaſa figuli. Et nunc reges intelligite. Hic cõuertit dauid verbũ ſuum ad vos: randum reges et iudices ꝛ potentes terre: vt attendant ſcbabere deum regem et iudicem ſuper ſe: cui vebent ſeruire in reuerentia ꝛ timore: ne veniant a via veritatis et iuſtitie: et patet ſatis littera ſm iſtum intellectum. Licet autẽ intellectui ꝓdicto in multis cõſonet littera: tamẽ non videtur mihi ad ꝓſens tenenda: primo quia littera in pluribus diſcordat: vt videbitur. ſecũdo quia apoſtolus ad hebreos. j. per illud quod dicit in hoc ꝓſal. probat chriſtũ eſſe maiorem angelis dicens: ad quem eſt aliquãdo dixit angelorum. Filius meus es tu: ego hodie genui te. probatio autẽ non valet ex ſenſu myſtico ſed tm̃ ex litterali: ſm q̃ dicit Auguſt. contra vincentium donatiſtã. Et ideo ſm apoſtolũ qui ſciuit vetus teſtamentũ per eruditionẽ gamalicliis: ꝛ perfectius per illuminationẽ ſpiritus ſancti: opoꝛtet dicere q̃ iſte pſ̃ intelligitur ad litterã de chriſto. Item Aug. iij. apoſtoli poſt receptionem ſpiritus ſancti hunc ꝓſal. allegauerunt tanq̃ de chriſto dictũ: vt patebit infra. Item Ra. ſalomon in principio gloſe huius ꝓſal. dicit ſic: Magiſtri noſtri expoſuerunt hunc ꝓſal. de rege meſſia. per quez intelligitur chriſtus in lege et ꝓphetis promiſſus vnde ſubdit: ſed ad intellectum ꝓſalmi planum. id est litteralem: et ꝓpter reſponſionem ad hereticos expoſite de dauid. Et hoc dicto Rabi ſalomonis tria habemus. Unum est q̃ doctores hebreoꝝ antiqui intellexerunt hunc ꝓſalmũ de chriſto ad litterã. Secũdum est q̃ ꝓpter reſponſionẽ ad hereticos Ra. ſalomon et alij poſteriores doctores expoſuerũt hunc ꝓſal. de dauid. vocat autẽ hereticos conuerſos de iudaiſmo ad fidem catholicam: qui contra alio ꝓmanentes in perfidia iudaica arguebãt de hoc ꝓſalmo: non poteſt autẽ argumentũ fieri niſi ex ſenſu litterali: vt ſupra dictũ est. et sic patet ſm omnes litteratos de iudaiſmo ouerſos q̃ ꝓſal. iſte intelligitur ō chriſto ad literã: ſic igitur duo predicta i verbo Ra. ſalomonis inclusa vera ſunt. Sed terciuz quod ibi includitur videtur omnino conficiũ. ſcz q̃ pſ̃. iſte ad litterã exponẽdus ſit de dauid: tum quia confitebť q̃ antiqui doctores hebreoꝝ hunc ꝓſal. expoſuerunt de chriſto: qui tm̃ ſequebãtur iſram ſeu ſenſum litteralem. item quia cõfitetur q̃ expoſitio huius ꝓſal. de dauid eſt, ꝓpter reſponſionem ad cõuerſos: ex quo videtur confecta ad euadendum apparenter cõuerſorum argumenta. Ego igitur volens ſequi doctrinã apoſtolorũ ꝛ dicta doctorum hebraicorum antiquoꝝ exponam hunc ꝓſal. de chriſto ad iſram ꝛ moderno: ꝛ hebreoꝝ: cõuenio tamẽ cum ipſis in hoc q̃ ipſe ꝓſal. ſit factus a dauid: q̃ licꝫ hoc non appareat ex titulo: cum nullus ſit ibi: vt ꝓdictum est: nec ex proceſſu ꝓſal. qui de chriſto intelligẽdus eſt. tamẽ hoc apparet manifeſte ex alia ſcriptura canonica: q̃ Act. iij. c. apoſtoli ſpiritu ſancto repleti dixerunt: Domine tu qui feciſti celum ꝛ terrã ꝛ omnia que in eis ſunt: qui ſpiritu ſancto per os patris noſtri dauid dixiſti: Quare fremuerũt gẽtes ꝛc et quo patet q̃ iſte pſ̃ a dauid deſcriptus eſt in quo deſcribitur regnũ chriſti. Et diuidit iſte pſ̃ in tres partes: quia primo deſcribitur regni chriſti inſtitutio. ſecũdo inſtituti dilatatio: ibi. Poſtula a me. tercio dilatati veneratio: ibi. Et nũc reges. Circa primũ primo ponit remotio impedimẽti. ſecũdo ſtabilitio regni: ibi. Ego autẽ conſtitutus. Circa primũ ſciendũ q̃ regnũ chriſti impedire voluerunt ꝓſequẽtes chriſtũ in ꝓſona ꝓpria ꝛ etiam in membris ſuis. ꝓſequẽtes aũt eum in ꝓſona ꝓpria fuerunt principes iudeoꝝ: herodes et pontius pylatus qui facti ſũt amici in ꝓſecutiõe chriſti: Luc. xxiij. Iſto autẽ aliqui fuerũt gentiles. ſcz pontius pylatus ꝛ ſui milites ꝛpm crucifigentes: iudei autẽ fuerunt herodes ꝛ principes sacerdotum ipſum accuſantes ꝛ mortem eius nequiter procurantes: ꝛ hoc modo expoꝛnitur littera iſta: Act. iij. vnde poſt illud verbum ſupra allegatum: Quare fremuerunt gentes: ꝛ populi meditati ſunt inania. Aſtiterunt reges terre: ꝛ principes conuenerunt in vnum aduerſus dominum: ꝛ aduerſus chriſtum eius. ſubditur immediate ꝓpria expoſitione. conuenerũt enim vere in ciuitate ista aduerſus ſanctum puerum tuum ieſum quem vnxiſti: herodes et pontius pylatus cum gentibus et populis iſrabel ꝛc. Primo igitur in hoc ꝓſalmo ponitur perſecutio chriſti a gentibus in general: cum dicitur:

Psalmꝰ dauid. ij. Quare fremuerunt gentes: ᵇet populi ᶜmeditati ſũt inania. ᵈAſtiterũt reges tre: ᵉ ꝛ principes

a Quare fremuerunt gentes. id est gentiles: et est verbum ipſius dauid admirantis malicam perſecutorum chriſti quam ꝓuidebat in ſpiritu. ſecundo a iudeis i generali cum dicitur:

b Et populi. ſcilicet iſrael.

c Meditati ſunt inania. cogitantes per mortem chriſti deſtruere regnũ eiꝰ. cũ tñ ꝓ hoc fuerit exaltatũ ꝛ dilatatum. vnde poſt reſurrectionem ſuam dixit: Matth. vlti. data est mihi omnis poteſtas i celo ꝛ i terra. Tercio deſcribit perſecutio chriſti a iudeis ꝛ gentilib? magis i ſpeciali: cuz dicitur:

d Aſtiterunt reges terre. i. herodes qui vocatur rex galilee: Marc. vj. et Matth. xiiij. ꝛ pontius pylatus qui tenebat ꝓtunc in iudea locũ imperatoris. vnde et centurio ſub eo conſtitutus vocatur regulus: Joh. iij.

e Et ꝓncipes. ſ. iudeoꝝ vel ſacerdotũ

¶ e Coneuerūt in vnū. ad tractandū de morte xpi: vt ex
pōse dicit q̄uo: euāgeliste: nō subdit ¶ g Aduersus tē
er vocauit q; vt hic aduersus xpm ei⁹ absolute apparet q;
nō intelligit de dauid ꝑ de xpo i lege et ꝓphetis. pmisso: q;
vbicunq; in veteri pcta. fit sermo de xpo dñi: intelligit de
christo i lege: ꝓ xpo
phetis. pmisso: qui
antednomatice dē
xpe nisi ꝑ fraz pce
dentē vel subsequē
tē manifeste appa
reat q; sermo sit de
alio q̄ dicit xpe pe
noiatiue: sicut .ij.
Reg. j. dicit dauid
de saule: Quo au
sus fuisti mittē ma
nū tuā in xpm dñi
Dixerat enim ille
adolescēs se saulē
interfecisse: similiter
Esa. xlv. Hec dic
ro cu⁹ ap̄rehendi
terrā tē. Sed in
hoc loco non ap̄a
ret q; dauid de hac ꝑdēcione: nec ex titulo psalmi: vt iā visū
est: q; nō habet: nec ex ꝓcessu psalmi: vt iā visum est: z am
plius videbit: z ideo de xpo ad litterā intelligit. ¶ h Di
rūpamus tē. verbū est ipōis dauid ꝓuidētis in spūsancto
de: q; z ponti⁹ pylat⁹ i vindictā mortis xpi fuit ꝓ impato
rem romanū i exiliū missus: et similiter hrodes tetrachus
et in exilium relegatus: et principes iudeoꝝ et totus po
pulus ꝑ Tytū z vespasianū occisus z captiuat⁹: sm q; ex
ꝓsse narrat iosep⁹ z scholastica hist⁹ria: addeo subditur:
¶ i Qui habitat tē. q; machinati fuerūt i mo: tem xpi: ne
ꝑderent locū z gentē: vt habet Job. xj. z vt impedirēt re
gnū xpi: cōtigit eis ꝓ tram: q; ꝓ hoc ꝑdiderūt locum et
gentē: z regnū xpi fuit exaltatū z dilatatū. Und; z ad hoc
subdit: ¶ k Tūc loquet⁹ ira z furo: i deo nō būt locum
ꝓprie: sed significāt acerbitatē vindicte: quā fecit deus de
ꝓsequētib⁹ xpm: vt dictū ē: z sic deus ad modū irati vel fu
rētis se habuit. ¶ l Ego aūt. Descripta remotiōe impe
dimēti regni xpi: hic ꝓnter ponit stabilitio eiusdē regni:
cū dicit: ¶ l Ego aūt tē. z ꝑm trāslationē q̄ vocat ꝓsal
teriū gallicanū est verbū xpi hominis: quē deus pater cōsti
tuit regē sup omnē creaturā: sm q; dicit ad hebr. j. Quē
cōstituit heredē vniuersoꝝ. ¶ m Sup syon tē. Signū
aūt cuidēs glorificatiōis xpi z stabilitiōis in regno cele
sti fuit missio spūssancti in signo visibili: ꝑz q; dicit Joh.
vij. q. circa finē. c. Modum erat spūs datus: q; nōdū erat
iesus glorificat⁹. Hec aūt missio in signo visibili facta fu
it ad litterā in mōte syon sup centūmginti credentiū no
mina: sm q; dicit hiero. in epla ad paulinū: z satis habet
Act. j. et. ij. ¶ n Predicās ꝓceptū eius. in mōte etenim
syon fuit templū in q̄ xpe pluries ꝓnaliter ꝑdicauit: vt
testant q̄uo: euāgeliste: et ibi ꝑdicauit ꝓcepta moralia
vetera illo etiā loco erierūt apli ad ꝑdicādū ꝑ orbē verbū
dei: sicut ꝑdictū fuerat: Esa. ij. De syon exibit lex et verbū
dñi de hierlm. Sciēn autē translationē hieronymi iuxta
hebraicā veritatē q̄ sic habet: Narrabo dei ꝓceptū. z ē ꝑn
cipium versus sequētis: et sequit in eodē versu. Ego aūt
ordinatus sum. i. feci vel statui. Regem meū. verbum est xpi
ostēdentis ex voluntate seu ꝓcepto dei patris: q̄o deus
pater instituit eum regē sup omnia. ¶ o Dominꝰ dixit
tē. Sm veritatē trāslationē z apli sententiā: hebr. j. istud est
verbū xpi declarāt⁹ suā eternā generationē a ꝑe cū dicit
ꝑsona ꝑis. ¶ p Ego hodie genui te. i. eternaliter in eternita
te cui nihil trāsit i ꝓteritū nec expectat i futurū: et iō eterna
generatio filij a ꝑe q̄uenienter exꝓmit⁹ ꝑsens tps cū dī
hodie. generatio aūt ipsius dauid iam trāsierat in ꝓterē
ritum: z similiter sua ꝓmotio ad regnū: et ideo hoc ver
bum nō ꝓtest intelligi de dauid: vt videt: maxime cū
apostolus dicat ad hebr. j. Ad quez enim dixit aliqñ
angelorum filius meus es tu: ego hodie genui te. quasi
diceret: ad nullū. z multo minus ꝓtest dici de dauid:
q; angeli sancti sunt magis filij dei per adoptionē gra
tie q̄ dauid et
magis magnifi
cati: ꝑm q; dicit
Matth. xj. Qui
aūt minor est in
regno celorum
maior est illo.
Unde z dicunt
filij dei: Job. j.
Cūq; assisterēt
filij dei tē. et tñ
filiatio hec ex
ꝓssa nō ꝓtest
intelligi de aliq
angelorꝝ quātū
cūq; magno ꝑz
apli⁹: et multo
minus ō dauid
Et quo sequit
q; hec filiatio ꝓ
expressa intelli
git de filiatiōe naturali ipius xpi qua ꝓcedit eternaliter a patre. ¶ q Postula a me. Hic ꝓnter describit regni xpi dilatatio q̄ facta est ꝑ hoc q; ꝓncipes terre z ꝓpuli ꝓ magna parte suppositi sunt colla sua iugo christi ꝑ fidē ei obediēdo: z ꝓfecit⁹ sufficienter circa finē mūdi z ꝓfectissime in extremo iudicio: q̄n oia ꝓfecte erūt sbiecta xpo: vt dicit apl⁹ ad hebr. ij. z hoc est gō dicit:
¶ q Postula a me. verbū ē tri ꝓprie ad filiū: quē filij? frequēter ozauit ꝓ salute fidelīū q̄ ē ꝑ fidē xpi. ¶ r Et dabo tē. in veteri cū testamēto iudei dicebant hereditas z ps tri: sed q; ad ꝓdicationē xpi z aploꝝ remāserunt obstinati in infidelitate: z gētiles receperūt fidē christi tm vote: vt patz ex discursu libri actuū apl⁹oꝝ ideo gentiles hic mento dicunt hereditas xpi. ¶ s Et ꝓssiones tē. q; a tempore apl⁹oꝝ fides xpi diuulgata ē per orbem vniuersum: sm q; dicit infra psal. xviij. In omnē terrā exiuit sonus eoꝝ. Per hoc etiā patz q; hic psal. nō potest exponi de dauid ad litterā vt videt: q; regnū eius non se extēdit vsq; ad terminos terre: sed fuit satis strictum. Nec valet si dicat q; scriptura hic loq̄tur de terminis terre israel. Tum q; illos termios nō obtinuit dauid: q; nō fuerunt integraliter obtenti vsq; ad tempus salomonis filij sui. Tum q; indefinite videt equipollere vniuersali. ¶ t Reges eos tē. p hoc designat potestas christi insuperabilis et eterna: sm q; dictum fuerat Daniel. vij. Aspiciebā in visione noctis: z ecce cum nubibus celi quasi filius hominis veniebat: z vsq; ad antiquū dierꝝ peruenit: et in cōspectu eius obtulerūt eum: z dedit ei potestatē z honorē z regnū: z subdit: Potestas eius potestas eterna quenon auferetur: z regnū quod nō corrumpet: vel per virgaz ferreā potest intelligi gladius materialis principum christianoꝝ: qui rebelles christo tanq̄ eius ministri debellauerūt: sicut ꝑz tpe Karoli magni et aliorꝝ ꝓncipū fideliū q̄ xpo infideles victorioſissime se habuerunt
¶ v Et nūc reges. Hic ꝓnter describit regni xpi debita veneratio: q; cum sit rex regū z dñs dñantiū: vt habetur apoc. xvij. omnes reges potētes z omnes debent ipm debite venerari ideo dicitur: ¶ v Et nūc reges intelligite. ipius xpi regiā maiestatē. ¶ r Erudimini tē. i. scitote vos hīe superioze iudicē omnia clare intuentem: sm q; dicit Hebr. iij. Omnia nuda z apta sunt oculis eius. ¶ y Seruite tē. s. filiali. ¶ z Et exultate ci. p. cordis deuotionē z elevationē in deū. vnde dicitur exultatio quasi extra saltatio. ¶ a Cū tremore hoc addit: ne dicta exultatio i dissolutionē vertat: sic faciūt dissolute cantātes in ecclesia: cū tñ ois cantus

ecclesiasticus ad excitandũ deuotionẽ fidelium ordinet.

[a] Apprehendite disciplinã. i. subijcite vos bumilit disciplinę christi. In trãslatione xo hiero. iuxta hebraicũ habet: Adorate pure. s. deum adoratione latrie sine fictiõe. antiqui heb aici dicũt hic: Osculamini filiũ. i. facite rpo debitũ bomagiũ: de cuius filiatiõe eterna agitur in hoc põ. vt dictũ ẽ. z bñ di: Osculamini: q. faciẽtes bomagiũ fidelitatis alicui ipm osculant: et de isto osculo dicit canti. j. Osculet me osculo oris sui ꝛc. Ratio autẽ dicte diuersitatis in hac lra est: qz in hebraico sunt ibi due dictiones eẽ quoce. prima est verbũ: z sonat sic nasqn: et signat apprehendite: z adorate z osculamini: trñ frequentꝫ accipit pro osculamini. alia dictio sic sonat bar: z signat disciplinã z puritatẽ z filiũ: trñ frequẽtꝫ accipit ꝓ filio: vnde dr Math. xvj. Beatus es symon bar iona. i. filius iona littera aũt sequẽs satis cõuenienter põt cõiungi triplici lre pdicte cũ dicat:

[b] Nequãdo irascat dñs et pereatis de via iusta

[b] Nequãdo irascat dñs: vel si nõ adoret: cuz pure: vel si nõ osculemini filiũ faciẽtes ei debitũ bomagiũ z p cõsequẽs.

[c] Pereatis de via iusta. a via veritat' declinãdo. Et qz ad talẽ declinatiõẽ sequit diuina punitõ z frequẽter in psti: qõ est signũ diuine clemẽtie i illis qui sustinẽt pacienter: ideo subdit:

[b] Cũ crarserit in breui ira eius. inferendo vindictã in psti: z bene dr in breui: qz breuis ẽ omnis pena psẽs vite respectu future.

[c] Beati omnes q̃ sperãt in eoz in afflictiõe positi nõ franguntꝫ in impatiẽtia seu despatione: sed fiducialiter expectãt remuneratiõẽ vite future.

In psalmo. ij. Quare fremuerũt gentes.

Additio.

Quia materiã buius psalmi licz ad eruditiõẽ fidelium sufficiãt auctoritates apl̃oz in postilla allegate. s. ad hebre. j. z Act. iiij. ꝯbus manifeste asserit hũc psal. de xpo filio dei intelligi: trñ hoc nõ sufficeret ad cõuincẽdã hebraicã infidelitatẽ: q̃ auctoritates nouũ testa. minime recipit. Et iõ ex necessitate lre assumẽda est rõ ꝗre hic ps nõ de dauid nec de aliq̃ puro homie posset intelligi vt allegatiões apl̃oz i pdict' locis sint valide ꝓtra hebreos quos cõcludere intendebant tangẽdo a sensu lrali accepte. Nec ad hoc sufficit ratio postil. sumpta ex illo aduerbio hodie: cum dicit: hodie genui te. Hã licz eterna generatio quemcũtꝫ ius significet ꝑ psens tpus: qõ nõ transit in ꝓteritum: nec specrat futurũ ꝯ ꝑ alia tẽpa: adhuc possent aduersarij dicere q̃ li hodie non sumit in hoc in hoc loco. ꝑ eternitate sed ꝓ tpe ꝓpinquo tpi psti: ꝓout frequẽtius et cõmuniꝫ accipit in tota sacra scriptura. Et qõ addit postil. dicens: q̃ cũ generatio ipius dauid z eius promotio ad regnum iam trãsierat in ꝓteritũ: ideo de ipo dauid nõ poterat verificari li hodie ꝛc. nõ videt valere Nam sepe in scripturis sacris hodie accipit ꝑ tempore ꝓterito: vel per modũ recapitulatiõis: vel in similãdo q̃ nõ a lõgissimis tpibus ꝓteritis illud de quo agit trãsierat: vñ Deut. vij. ca. Hodie te elegit dñs in populũ peculiarẽ ꝛc. qõ refert ad tpus patiõis legis: qõ iam trãsierat per. xl. annos fere in ꝓteritu: z sic de multis alijs. Unde nõ obstante rõne pdicta possent aduersarij intelligere illud: hodie genui te. de ꝑmotõne dauid ad regnũ: q̃ licz sit ꝓterita: nõ tamẽ tamagnũ trãsierat tempus. Et ideo ad oñendũ q̃ hic pꝫ. ex necessitate littere te christo intelligat: z p̃ sequẽs q̃ allegationes apostoloz ꝓtra aduersarios de hoc psal. sint efficaces: aliter viderur dicendũ. Ad cuꝰ declarationem attendendũ q̃ deus multipliciter dicat: pater i sacris scripturis respectu creaturaruz: similit z generare ꝑm q̃ diuersimode repsentionẽ seu similitudinez suã in creaturis ꝓducit: quia aut ꝑ solam creationẽ ꝑm quam eius vestigiũ in creaturis repsentat: et sic intelligit illud Job xxxviij. Quis est pluuie pater: aut quis genuit stillas roris: Aut ꝑm similitudinẽ imaginis vt in creatura rõali: Deut. xxxij. Ipse ẽ pater tuus. Et infra: Deum qui te genuit dereliquisti Aut ꝑm filiationẽ adoptiuã ꝑ gratiã: vt ad Ro. viij Quorum filij dei et heredes. Aut ꝑm terecreditatẽꝫ gloriẽ iam possessam: vt ibi: Glorianur in spe filiorũ dei: ad Ro. v. Circa qõ cõsiderandum q̃ in nullo pdictorum modorũ tota sacra doctrina deus dicit pater alicuius creature in singulari nec aliquã creaturã puraz singulariter generat sed trñ in vniuersali respectu alicuꝰ termini cõis spẽie significantis: vt in supradictis seu alicuius multitudinis collective: vt Exo. iiij. ca. Filius me⁹ primogenitus israel. qõ refertur ad totum populũ. Ratio buiꝰ est: vt amoueatur animus legentis ab errore: ne forte quis crederet deum generare seu habere filiũ in puris creaturis ꝑ generationẽ nature ꝑm quã filius est de substantia patris. vnde Aug. super oratiõẽ dominicã: Soli ozare dicẽdo: pater mi: solius christi singularis est pater: nobis vo omnibus in cõmuni: illum trñ solum genuit: nos autem creauit. Dec Aug. Patet ergo q̃ apostolus efficacissime ex necessitate littere arguebat ad hebre. j. dicens: Cui cuz aliq̃ angeloz dixit: Filius meus es tu: ego hodie genui te. q. d. Scrutamini scripturas in quibus nũq̃ inuenitur deum alicui pure creature in singulari dixisse: Filius meus es tu ꝛc. qz necessitas ipis angelis qui licz filij dei dicãtur in cõi: vt Job. j. c. nunq̃ tamẽ singulariter alicui eozũ dixit: Filius meus es tu: ꝑtrim cum hac additione genui te. que exprimit modũ filiationis esse p generationem. Nec obstat illud qõ legit. ij. Reg. vij. ca. Ipse erit mihi in filium ꝛc. que verba ad litteram de salomone intelliguntꝫ licz de christo ꝓncipaliusHã dicendo. Erit mihi in filiũ. manifeste denotat filiationẽ illã esse adoptiuã. Adoptio. ij. est acceptio extranee psone in filium: qõ non cõuenit filio naturali qui est de substantia patris inquãtũ naturalis est: licz posset ei cõpetere ꝑ gratiã super additã substantie. Similit z illud ps. Ipe inuocabit me pater meus es tu ꝛc. oportet intelligi de christo. Muliꝫ cũ legit de dauid nec de aliquo alio puro homie vcaisse deum in singulari patrẽ ꝛc. Ex quibus satis ꝑz q̃ necessitas intelligendi filiationẽ christi in hoc psal. contentã ꝑm generationẽ eternã non sumitur ex illo aduerbio hodie: qõ ꝑm ꝓpriam significationẽ temporaliter posset intelligi sed sumit ex significatiõe verboz: quibus antecedenter z ꝓnter additur. i. ex hoc q̃ dixit: Filiꝰ me⁹ es tu i singulari: z ex ꝟ q̃ subditur: genui te. Intelligẽtia cũ vocatꝫ ꝑm bilarii ex causis ẽ sumẽda dicẽdi. Et iõ aptius ad hebre. j. totũ versũ sumit ad ꝓpositũ suũ ostẽdendũ dicẽs. Cui. n. aliq̃ angeloz ꝛc. Silr z magr in ꝓmo dis. ij. vbi etern generationẽ filij ꝑ auctoritatẽ⁹ psal. demõstrare seqndo apli vestigia non trñ allegauit li hodie genui te sed totum ꝛsum: qõ debet intelligi modo ꝓdicto. Circa materiã b⁹ psal. notandu⁹ q̃ decem mysteria christi in eo ꝓ ordinem exprimũtur. Primũ est: q̃ regnum christi nullo suffragio humano ꝟ potꝰ regibus z principib⁹ gentib⁹ z pplis toto suo posse aduersantib⁹ cõualuit. Vñ dicit: Quare fremuerũt gentes ꝛc. ysa ibi: Aduersus dñm z aduersus xpm ei⁹, put declarat i postilla. Secũdũ est q̃ b⁹ mõi aduersarij dei z xpi eius duo ꝓncipaliter intẽdebãt seu intẽdunt dirupe vincula in ꝗbus fides catholica ꝓcipue fundat. s. vnitatẽ essẽtialẽ ꝑsõ z filij z vnionẽ ꝑsonalẽ duaz naturaz i xpo. Ista. n. nedũ a pharisęis z infidelib⁹ negant: q̃ doctrinã xpi mime recipiebãt: ꝟ etiã ab hereticꝭ euãgeliũ recipiẽtib⁹ quertunt: vt ꝑz de ario z silib⁹: in qrũ ꝑsona psal. dicebat: Dirupam⁹ vincula eozũ. s. nomini et christi

eius. Metus em̄ atq; vnio spūalis ab apostolo vinculum dicit: ad Ephe. iiij. Solicite seruate vnitatē spūs i vinculo pacis. Ite b̄ moi aduersarij intēdebāt obedientiā dei ⁊ christi ei⁹ a se ⁊ toto vniuerso subtrahere q̄ fuit cōis intentio psequētiū xpi ⁊ suoꝝ. vñ ⁊ in pson eoꝝ psalmista ait: Et pciam⁹ a nobis iugū ipoꝝ. Iugū em̄ lex euāgelica posset dici a iūgo gis. eſt. n. lex amoris q̄ adinuicē fideles iūgit: vnde Math. xj. Tollite iugū meū sup vos. vñ et b̄ moi aduersarij sicut vinculū vnitatis essentialis in diuinis psonis ⁊ vnionis psonalis i naturis xpi dirum pre p subuersionē fidei conabant: sic etiā vnitatē euangelicā a se pcere nitebant: in quib⁹ oēs psecutiones q̄ aduersus dñm ⁊ aduersus xp̄m ei⁹ insurgūt virtualit̄ includi possunt: vt ps intuēti. Sed q; hec intentio inanis est et vacua: ideo subdit: Qui habitat in cel ⁊c. vt in postilla declarat. Tertiū est q; regnū xpi cōstitutum est a solo deo: cui⁹ ordinationi nemo pōt resistere. vñ dicit in pson dei iuxta hebraicā veritatē: Ego aut̄ cōstitui rege meū super syon montē sanctū meū. Quartū est q; xp̄c rex annūciaturus erat pceptū dñi cum dicit iuxta hebraicā veritatē. Narrabo dei pceptū: put in postilla declarat. Quintū est q; xp̄c rex est filius dei p̄us fm generationē eternā: et hoc cum dicit: Dñs dixit ad me ⁊c. put expositus est. Sextū est q; regnū christi p̄tensurū est etiā tpaliā: vñ dicit: Postula a me: et dabo tibi gētes hereditatē tuā: put in postilla declarat. Septimū est q; regnū christi potē cōsistit i spūalibus: et hoc cum dicit: Et nūc reges intelligite ⁊c. q. dicat intus legite regnū xpi non sufficiente⁹ meditādo: nā in interioribus⁹ seu spūalibus maxime cōsistit. Octauū q; b̄ regni. f. dei et christi recognitio in cultu interiori consistit potius q̄ in exteriori: Iuxta illud Luc. xx. c. Que sunt ce saris date cesari ⁊c. Unde dicit: Seruite deo cū timore: ⁊ exultate ei cū tremore. Cultus em̄ latrie p quē deus a nobis pncipaliter colit in fide et spe ⁊ charitate fm Aug. cōsistit: quib⁹ timor sanctus filialis ⁊ exultatio deuotionis cū cōtritionis tremore semp associant. Nonū: ad pticipationez regni christi obtinendū necessaria est inco;poratio mystica cū ipo christo: qō notat cum dicit: Apphendite disciplinā: vbi in hebraica veritate apte legit: Osculami filiū. i. inco;pamini filio. p osculū em̄ vt dicit glo. sup illō canti. Osculet me ⁊c. diuersa co;poza cōiunguntur: q̄ designat vnionē co;pis xpi mysticā: iuxta illud apli. Cor. xij. Omnes vnū co;p⁹ sumus. Et sic simplicit̄ ⁊ pprie filius dr̄ xp̄s fm fideles osculant̄. p osculū em̄ homagij de quo loquit postillator: nō dicit q̄s simpliciter aliqz osculari fm quid. f. osculari pedē eius vel manū. Decimū q; pena co;p⁹ qui filiū. f. christū p inco;porationē nō osculant̄ e duplex. Prima in hac vita q; carentia gr̄e q̄ est pena ;tracta ⁊ toc cā dicit: Pereatis de via iusta. Tales em̄ fin filio separati pereūt a xp̄o qui est vera via in pnti. Secūda vo co;poris pena est in fticta. f. in futuro: ⁊ specialit̄ cum in finali iudicio tradunt̄ in ignē eternū: vt ibi. Ite maledicti ⁊c. Math. xxv. qō notabiliter innuit cū dicit: Cum exarserit in breui ira eius. i. filij cui noluerūt vnirī: qui vemēs ad iudiciū in forma serui gloriosa terribilis impius apparebit fm Aug. sup Job. Et pprie dicit in breui. Nam iudiciū finale etsi maximū sit ⁊ innumerabiliū suppositoꝝ ⁊ causaꝝ diffiniti tiū: brecissimū tñ est in determinatione ⁊ executione sentētie: iuxta illud apli: In momēto ⁊ in ictu oculi ⁊c. ad Cor. xv.

Replica.

In psalmo secūdo postillator arguit cōtra iudeos ex circūstantijs lr̄e generationē hic expssā de david vel creatura alia non posse intelligi. Burgen. aūt illā rōnē quipendēs q̄si iudeis nō concludat. p̄mittit aliā rōnem: q̄ vt ipe dicit ex necessitate lr̄e debeat cōcludere iudeis. Hic p̄mo videndū est quō burgē. irrōnabiliter moueat xtra rōnem postil. Secūdo ostendendū est q; ratio burgen. quā p̄mittit etiā nec puro pbo min⁹ pertinaci iudeo cōcludit. Quo ad p̄imū burgen. dicit rōnē postil. nō valere q̄n ex dicto b̄ psal. Ego hodie genui te. pbat eternitatē generatiōis: q̄ dauid conuenire nō potest Et put at q; postil. arguat eēnitatē et solo aduērbio hodie et noluit aduertere q; arguit eternitatē ex cōiunctiōe verbi p̄teriti tpis. f. genui et hodie: qō est temporis p̄sentis: que cōiunctio nulli creature cōuenire pōt: put ostēsum est circa tertiū caplm: Ero. ⁊. in correctorio illius dicti: Ero qui ero. vbi dictus est q; omne coexistens omnī⁹ differētijs tempoꝝ. ⁊ simul eas cōplectens est necessario eternū: ⁊ deus solus coexistit omi differētie tempoꝝ: ⁊ est simul cōplectēs omnē huiusmodi tempoꝝ differētiā: igit̄ solus deus est eternus. puto infidelē non posse negare maiorē. minor autem probat circa tertiū caplm: Ero di allegatū p litterā sacre scripture ⁊ sanctos doctores ibi vide. Ita vult postil. hic arguere nō ex solo aduerbio hodie sed ex aduerbio tpis p̄nis ⁊ verbo adiuncto p̄teriti tpis. Cum igit̄ illa tempora in nulla creatura concurrāt: ⁊ nulla creatura simul illis differentijs tempoꝝ coexistat: constat q; solus deus est talis de quo vtrunq; simul verificari poterit: igitur illa generatio in hoc psalmo descripta p hodie genuit⁹ e nulli creature conuenire pōt: per sequēs nec ipi dauid: quē est cōclusio quā intendit postil. Est igitur ratio sua sufficiens ꝑtra iudeos: ⁊ ita de solo deo potest exponi illud Deut. per burgen. allegatum: dōminus te elegit: vt vere, pter coexistentiā eternitatis respectu omnīū tempoꝝ deus potenit dicere vere p;pprie ⁊ simul hodie elegi te non creatura quecunq;: sed vere ⁊ p;pprie et simul oportet dicere creaturā: hodie eligo te. Irrōnabiliter igitur burgen. motus est cōtra bonā rōnem postil. Quo ad secundū videndum est quātum ad ludit ratio burgen. quā multū magnificat ponens vim rōnis sue in eo q̄ dicit: Filius meus es tu. quod vt dicit nulli creature respectu dei cōuenire potest: igit̄ nec ipsi dauid: q̄ sic declarat. Nam si reperiatur in scripturis q; deus dicatur pater creature vel generare creaturā vel creatura filius dei: hoc solus intelligendum est in quodam generali non in singulari. pbatur hoc per dictū Aug. dicētis q; nemo debz dicere deo: pater mi: q; hoc dicere solū christi est: sed hominēs debent dicere in cōmuni: pater noster ⁊c. Sed q̄uis h̄ dictū sit satis catholicum: tamē nō cōuincit p̄tinacem iudeū. Tum q; non fundat̄ in lre bui⁹ necessitate: p;o ut burgen. p̄mīsit cōcludere ex necessitate littere. Tū quia vis sue rōnis est tcatus Aug. cui⁹ dictum nō grā dependit iudeus. Tum quia ex necessitate bui⁹ littere non habet q; scripture sonantes deū patrē creature et creaturā filium dei solum debeant intelligi in vniuersali nō in singulari: ⁊ q; deus generauit creaturā soluz in vniuersali respectu alicuius termini ;munis specie significantis: seu respectu alicuius multitudinis collectiue. Illud inquā dictū non cōuincit purū phylosophū: multo minus p̄tinacem iudeum: cū non sit dictū artificiose. Nam fm p̄incipia ⁊hrologis et phylosophis potest persuaderi o;positum. Omniz enim vna vor est q; actus sunt suppositoꝝ: ita et passiones. cū igitur generare et generari sint actus ⁊ passio: erūt suppositorum: supposita autem sunt singularia et individua: igitur generans omne generat individuū. Sed deus generat creaturas fm scripturas: Job. xxxviij. Deuteronomij. xxxij. ad Ro. viij. et multis alijs locis igitur generat eam fm rationem individualem ⁊ nō fm speciem: quia species sunt eterne ingenerabiles et incorruptibiles. Hec est schola peripatetico;. Item omne generans multitudinē filio;um generat quodlibet singulare illius multitudinis: sed deus est pater totius multitudinis filio;um israel: et genuit eam totam: vt patet Deuteronomij. xxxij. igit̄ genuit quodlibet suppositum eiusdem multitudinis: talis generatio non terminatur ad aliquod in cōmuni: quemadmodum somniat Burgensis sed potius ad per se singulare ⁊ p;io. Nec video cur de virtute sermonis q̄libet hō a deo generat⁹ nō possit dicī deo: Pat̄ mi: sic creat⁹ pōt ve dicī: creato; mi: nisi q; generare dei respectu

creature accipiē trāsumptiue ꝓ facere q̄liter freq̄ēt in sacra scriptura terminozū fit trāsūptio. sicut igit̄ q̄liter a deo fact⁹ pōt dicere ꝓprie deū suū factorē sicut redemptorē ita ipropie ⁊ trāsumptiue pōt dicē deū suū patrē. Nec hoc est ꝺ beatū aug. cū fm ipm trāsūptiue ꝓpositiones non sunt vere essentialiter ſ nūcupatiue ita ⁊ grāmaticus dicit ꝺ masculinis posuisset multas acceptiones illi⁹ nois pat dicens: Est pat hic cura: pater est ali⁹ genitura. concludit finalit̄: Ac sum mū reges vocat ipa creatio patrē: q̄si velit dicē Deus nō ē pat creature ꝓprie: sed dicit pater q̄ad modū ⁊ christo dicit: ouis leo petra ⁊c. q̄ fm Aug. super Joh. magis sunt vera fm similitudinē q̄ fm ꝓprietatē. Et ista multiplici acceptiōe patris stāte nemo etiam modici intellect⁹ errare poterit qui intelligat ꝙ deꝰ est pater christi rōne generatiōis: ⁊ hoc ꝓprie: sed ē pat creature rōne factiōis sed trāsumptiue. Hoc igit̄ qd aplus ad hebr. j. de hoc psalmo allegauit: cui aliq̄n angelo⁹ dixit deus: filꝰ meus es tu: ego hodie genui te: vt patz ex dictis nō cōclusisset iudeis fm motiuū vocale burgē. sed cōduxit fm motiuū reale postil. Nec magister sententiaz hāc auctoritatē allegat i sensu vocali quē pretendit burgen. sed i sensu reali postil. Et hunc sensum iuuat littera q̄ sequit̄ in aplo: ego ero illi in patrē ⁊c. vt significet in diuina generatiōe coexistere non solū ꝑsonā vt hodie ⁊ ꝑteritū vt genui ſ et futurū: q: ero illi in patrē. Hic aūt cōcursus omniū differētiaz tpis nō est possibilis in generatiōe dauid: igit̄ de dauid nō pōt iste pⁿs exponi q̄d ē ꝓpositū aplī ⁊ postil.

¶ Psal. iij.

Omine q̄d multiplicati sunt. Iste est ꝑm⁹ pⁿs int̄ hites titulos: vt pz in hebraico ⁊ in trāslatiōe Hiero. iuxta hebraicū. Et est titulus ci⁹ talis: Psal. dauid cū fugeret a facie absalon filij sui. In quo titulo apparet actor: pⁿs. f. dauid et materia ei⁹: q: in illa fuga dauid cozā dño se būiliauit ſles opto capite et nudis pedib⁹ incedēs: vt patet. ij. Reg. xv. ⁊ iniurias sibi illatas semel verbis ⁊ factis patienter sustinēs vt patet ibidē. xv. ⁊ o auxit dñm: vt respiceret afflictionem suā: ⁊ intellexit a dño se exauditū. Et te istis scait hunc psal. ⁊ plures alios: vt patebit infra. Jgit̄ diuidit pⁿs ist̄ in tres ptes: q: primo describit multitudo psequētiū. secūdo dei assistētis adiutoriū vel psidium: ibi. Tu aūt dñe. Tercio aduersariozū exterminiū: ibi. Oēs tu percussisti. Circa primū dicit: ¶a Dñe q̄d multi plicati sunt ⁊c. q: sicut dicit. ij. Reg. xv. Facta ē cōiuratio valida. f. ꝓtra dauid: ꝓlusq; cōcurrens augebat cū absalō. Et subdit ibidē: Venit ergo nūc⁹ ad dauid dicēs: Z toto corde vniuersus ꝓlus isr̄l sequit̄ absalō. b Multi dicunt ⁊c. i. de aia mea. ¶c Nō est ⁊c. ad cui⁹ intellectū sciendū q̄ hersabee vxor vrie fuit neptꝭ achitophel: ⁊ ꝓter hoc fuit ꝑncipalis cōsiliarius absalon in rebellione cōtra dauid patrē suū: ⁊ ad inducendum populū ad ipius dauid ꝑsecutionē dicebat q̄ dauid erat ipi deo odiosus ꝓter adulteriū cū hersabee et homicidiū viri sui vrizidō populus isr̄ael cepit vulgariter dicere de dauid: Ei qui furatus est ouem ⁊ interfecit pastorē poterit esse saluatio: q̄si diceret nō. Quē aūt vocabant hersabee: q: sic vocatur in parabola nathan ꝓphete. ij. Reg. xij. Pastorē aūt vocabāt vxiā: qui ipaz nutrierat: vt in eadē parabola dicit: ⁊ fm hoc dicebat dauid Multi dicūt aie mee: non est salus ipi in deo eius. Sed quia dauid per reuelatiōnē intellexit deum respexisse humiliationē suaz et audisse eius oꝛonē ideo subdit:

audiuit me ⁿ de mōte sancto suo. ¹Ego dormiui et sopo, ratus sum ᵏ ⁊ exurrexi ¹ quia dñs suscepit me. ᵐ Non timebo milia ꝑpl̄ ⁿ circūdantis me: ᵒ exurge dñe saluum me fac deus meus. ᵖ Quoniā tu percussisti oēs aduersantes mihi sine causa: ᵍ dētes peccatozum cōtriuisti. ʳ Dñi est salus: ˢ et super populū tuū būdictio tua.

¶ b Tu aūt dmie ⁊c. vbi incipit secūda ps i qua describitur assistentia diuini adiutorij cum dicit: ¶ d Tu aūt dñe ⁊c. protegens mei ꝑsecutiōe absalon. ¶e Gl̄ia mea ⁊c. q: vidit se recuperaturū ad gloriā regni sui ⁊ exaltationē suam: vnde erat fugitiuus: ideo subdit: ¶ f Voce mea. f. cordis et oris. ¶ g Ad dominū clamaui ⁊c. in ꝑsecutione absalon: ⁊ exaudiuit me. i. de mōte syon in quo erat tabernaculum ad qd̄ archa dñi fuerat reportata de ꝑcepto dauid per sadoch ⁊ abiathar sacerdotes: vt habet. ij. Reg. xv. et ibi fiebant sacrificia ⁊ oꝛones ꝙ ipo dauid. Vel aliter: ¶ h De mōte sancto suo. i. de celo: habitaculo. ad hoc. n. fiebāt oꝛones ⁊ sacrificia in mōte syon vt exaudirent in celo: sicut habet. iij. Reg. in oratiōe salomonis: tu exaudies in celo ⁊c. ¶i Ego dormiui ⁊c. sopoꝛ aūt in sacra scriptura accipit ꝓ o magna tristicia. vñ Gen. xlv. dicit de iacob q̄ fuerat nimis tristis: ⁊ cōtinue ꝺ ioseph quē credebat mortuū nūciauerūt ei dicētes: Joseph filius tuus viuit: ⁊ dñat in tota terra egypti: quo audito iacob q̄si de graui somno cuigilās ⁊c. ⁊ locꝙit dauid: Ego dormiui et sopoꝛatus sum. quasi absoꝛptus ꝓe tristicia de afflictiōe sua ⁊ ꝙli occasione sui ⁊ malicia absalon filij sui. ¶k Et exurrexi a tali tristicia. ¶l Quia dominꝰ ⁊c. in sua ꝓtectiōe. ad o subdit: ¶m Nō timebo ⁊c. tristētis eū absalon. ¶n Circūdantis me. intrinseco. n. erat absalon et ꝙli qui cum eo erat sic obsidere dauid i aliqua ciuitate: q: nō posset aliqualit̄ euadere. vñ. ij. Reg. xvij. cum dixisset chusi ⁊ dauid q: si vrbem aliquā fuerit ingressus: circūdabit omnis populus isr̄ael ciuitati illi funes: et trahem⁹ eam in torrente: vt non reperiat nec calculus quidem ex ea. Subdit: Dixitq; absalon ⁊ omnes viri isr̄ael: melius est consiliū chusi ⁊c. ¶o Exurge dñe ⁊c victoria cui⁹ quā habuit de absalon fuit magis virtute diuina q̄ humana. ¶p Oēs tu percussisti. Hec est tercia pars in qua describitur aduersariozum exterminiū cum dicitur: Quoniā tu percussisti ⁊c. absalon enim: populus qui erat cum eo ꝑsequti fuerunt dauid sine causa iusta et ꝓte sua: sed mori fuerunt ꝓpria malicia. ¶q Dentes ⁊c. f. achitophel ⁊ aliozū qui detractionibus suis mordebant dauid dicētes: ei qui rapuit ouem ⁊ interfecit pastorem poterit esse saluatio: quasi dicerent nos: sicut supra allegatum est. dentes aūt istozū fuerūt contriti: q: achitophel se suspendit: vt habet. ij. Reg. xvij. et magna pars populi in bello cecidit: et alia pars debellata et contrita fugit: vt habetur. iij. Regum. xviij. ¶r Domini est salus. hoc dicitur contra illud quod dicebat populus: ei qui rapuit ouem et percussit ⁊c. quia sibi dictum fuerat a tomino per nathan ꝓphetam de peccato illo: tominus trāstulit peccatū tuum. ij. Reg. xij. vel quia magis virtute diuina q̄ humana fuerat dauid saluatus a ꝑsecutione absalon et populus qui erat cum dauid: ꝛ ideo subditur:

¶s Et super populum ⁊c. vel hoc dixit dauid in fine huius psalmi imprecando populo suo multiplicationem bonozum spiritualium et temporalium: que frequenter in

sacra scriptura p̄ benedictionē designanē. ¶ Mystice p̄ absalon patrē psecutorē intelligit q̄libet tyrannū apostatās a fide: psequens christū pcm̄ suū in membris suis: qlis fuit Julian⁹ apostata: ꝙ quātūcūq; talis ptāte z multitudine sibi adhereāt fuliciat: tñ finaliter deficit: z frequēter in pnti sicut Julian⁹ apostata fuit occisus a sancto mercurio ad hoc p̄ gloriosam virginē missus: z semp in futuro nisi pniteat ante mortē: z ad hanc sententiā potest faciliter hui⁹ psalmi littera applicari.

¶ In psalmo tercio: Dñe quid multiplicati sunt.

¶ Additio.

PSalm⁹ iste duplici sensu ḹali debet exponi: iuxta regulā beati Ysidori in p̄mo de sūmo bono: prout exponit a magistro hui⁹ postille in plogo secundo sup Gen̄. in secūda glo. videlz. Nam cū sensus accipiēdus est ex ipso titulo: z sic tractat de his q̄ptigerūt ipsi dauid cū fugeret ab absalon filio suo reddēs gras deo ꝺ sua liberatiōe. Ad qō satis reducit littera salt⁹ p̄ maiorī parte: put in postilla declarat. Sed q̄ in eodē psalmo cōtinent aliqua q̄ nullo mō recte applicanē ipi dauid in illa fuga exīti: sed potī⁹ christo cui oia in hoc psal. ptēta p̄pue z iuxta p̄maria significationē ḹe applicanē: idcirco alius sensus ḹalis hui⁹ psalmi resultat p̄fectior: p̄mo sensu et ad litterā, p̄ior. Cōtinet cū in hoc psal. Ego dormiui et sopor⁹atus sum ꝛc. qd de dauid in illo statu minime ptest intelligi: Nā sopor⁹ z somn⁹ apō grāmaticos distinguūt fm supius z infer⁹. In quocūq; cū est sopor in eodē⁹ est somn⁹: sed nō ecōtra. Nā sopor addit ad vormitionē somni suauitatē z ḡtudinē: qd dauid in illa fuga nō legit habuisse: sed potī⁹ oppositū. Legit cū. ij. Reg. xvij. Nunc g̃ mittite cito z annūciate dauid dicētes: ne morem̄ in ista nocte in campestribus deserti sed absq; dilatiōe trāsgredimini ne forte absorbeat⁹ rex z ois plus q̄ cū eo est: z infra Surrexit ergo dauid z ois plus qui cū eo erat z transierūt iordanē vsq; ne vnus quidē defuit. Nullo ergo modo sustineri posset q̄ in illa fuga q̄uisset z sopor⁹at⁹ esset. Q̄ aūt dicit magist⁹ postille q̄ sopor in scriptura accipit p̄ magna tristicia potī⁹ habeat oppositū. Nā sup illud Job. xxx iij. q̄ irruit sopor sup homines ꝛc. glo. cū cessant ab exteriori actiōe inde fit quies mētis: nō g̃ quies mentis p̄patiē secū magnā tristiciā. nec etiā facit ad p̄positū q̄ allegat postillator: de illo verbo Gen̄. xlv. de Jacob quasi de graui somno euigilās ꝛc. Non cū dicit de sopor de sono sed inter sopor z somnū est differētia vt dictus est. Nec valet dicere q̄ in alia trāslatiōe legitur: Et somnū cepi. Nam hebraica veritas testat⁹ p̄ nostra trāslatiōe: verba cū vino filia ponūtur: z in hoc psalmo: vbi dicit sopor⁹at⁹ sum z in sequēti vbi dicit: z requiescam. vñ oportet dicere q̄ vormitio in hoc psalmo ptenta fuit in trāquillitate z quiete: qd nō potest ipi dauid applicari in statu illi⁹ fuge: vt ostēsum est. Secūd⁹ q̄ sensus hui⁹ psalmi ḹalis est: vt intelligat de christo in passione: de morte: sepultura: resurrectiōe: z psequētiū punitione: z iustorū remuneratione. dicit enī: Dñe q̄d multiplicati sunt ꝛc. adeo enī multiplicati sunt psequētes christū: vt etiā eor numero adiūctus sit infelix discipul⁹. Cōsequētur dicit: Multi dicūt anie mee ꝛc. Nā multi psequētiū dicebāt: Si filī⁹ dei est descēdat nūc de cruce z credim⁹ ei: Math. xxvij. ca. Cōsequēter: Tu aūt dñe suscept⁹ me⁹. b̄uenitatis es. Natura cūm̄ diuina humanaz suscepit. Et glia mea. Principal⁹ cūm̄ gratia christi sm q̄ vnus est tota trinitas. Et exaltās caput meū. i. mentē meā q̄ tanta psecutiōe nō deprimit. Sequit⁹: Voce mea ad dñm damaui. clamās enī christ⁹ in cruce voce magna emisit spiritū: Luc. xxiij. Sequit⁹: Et exaudiuit me de mōte sancto suo. Nā apl⁹us p̄ memorās clamorē validū christ⁹ dicit: Exaudit⁹ est p̄ro sua reuerētia: ad hēb. v. ca. Que exauditio intelligit quo ad resurrectionē z efficaciaz passionis. Sequit⁹: Ego dormiui. in cruce p̄ mortē. sepe cūm̄ in scripturis accipit dormire p̄ mori: vt ibi dormiuit dauid cū patrib⁹ suis. iij. Reg. ij. ca. Et de stephano: obdormiuit in dño Act. vij. z sic de multis alijs. Et sopor⁹at⁹ sum. In sepultura in qua p̄mo recūbuit a psecutoribus z obprobrijs. Sicut cūm̄ in morte xp̄i que fuit abiectissima z ignominiosa cōsiderat magnitudo patientie ipius z p̄stantie: sic eius sepultura fuit honor⁹atissima: et ore p̄hetico talis p̄nūciat⁹. vñ Esa. xj. erit sepulchr⁹ eius gloriosum. Ad tenotandū virtutē magnā morientis q̄ contra intentionē occidentiuz etiā mort⁹ honorifice sepelit. Sequit⁹: Et resurrexi ꝛc. q̄ tercia die resurrexit. Sequit⁹: Nō timebo milia populi ꝛc. f. custodes sepulchri: q̄ auctoritate plurimorū p̄m circūdabāt nec valuerūt resurrectionē xp̄i impedire. Exurge dñe. i. fac me exurgere tua diuina potētia Saluū me fac deus meus a corruptōe: iuxta illud: Et nō dimittes sanctū tuū videre corruptionē. Sequit⁹: Qm̄ tu percussisti ꝛc. nā omnes psequētes xp̄m in passione p̄ter pnitētes fuerūt grauiter punit⁹: vt lati⁹ p̄z in histo: vñs. vnde: Dñi ē sal⁹. cui⁹ effect⁹ est: Et sup populū tuū benedictio tua. effectus em̄ passionis xp̄i est gr̄az pnti: z gloria in futuro: q̄ est summa benedictio.

¶ Replica.

IN tercio psal. Dñe q̄d multiplicati. vbi postilla rōne tituli p̄mū exponit psal. istū de dauid inquātū fuit figura xp̄i: de q̄ pncipaliter exponit: vt vult idē postil. in suo reportorio moraliz. burgen. mouet difficultatē vocale z grāmaticale de li sopor⁹at⁹: dicens sopor de dauid nō posse exponi: q⁹ sopor significat trāquillā vel sapidā quietē: qualē dauid nō habuit in fuga a facie absalon. Huic tñ vocali difficultati pōtsatisfieri p̄ sid qd ponit burgen. Gen̄. xv. vbi nā trāslatio cōiter h̄z: sopor irruit in abraam: z horror magn⁹ z tenebros⁹ invasit eū: vbi burgen. dicit trāslationē nostrā se. p̄prie hēre ad hebraicā ver⁹. Tñ ps sopor nō sp accipi p̄ mētis sapida trāquillitate: put se burgen. in hoc loco restringit.

¶ Psalm⁹. iij.

QUm inuocarē. Huic psalmo p̄mittit titul⁹ talis fm hebr̄e. Ad victoriā i organis p̄s dauid. Dicit aūt Ra. sa. q̄ p hoc q̄ dr ad victoriā intelligit q̄ p̄s iste cātabat a leuit⁹ cū q̄dā conatu vni⁹ chori ad supandū alterū: z ecōuerso: sicut i ecclia i cantu alicui⁹ p̄ose vn⁹ chor⁹ mitit alterū supare. Per hoc aūt q̄ subdit: In organis: intelligit q̄ cant⁹ b⁹ psal. magis erat aptus ꝛcantari in instrumento musico q̄ vocalē organa q̄ in alijs musicis instrumētis. sicut vna nota magis apt⁹ p̄priatur vielle q̄ alio musico instro. Per hoc aūt q̄ dr ps dauid. ondit q̄ fuit auct⁹ hui⁹ psal. Ad intellectū ꝺ p̄dictus reducit titul⁹ b⁹ psal. q̄ ponit in trāslatiōe hebraica. iuxt hebraz. q̄ talis e: Victori i psalmis canticū dauid. Et q̄ dicit. Victori. subintelligit chori leuitar⁹: q⁹ vn⁹ chorus nitebat aliū vincere mō p̄dicto: z cū subdit: In psalmis. accipit cant⁹ p̄ro instro in q̄ cantat. f. p organis: sicut ecōuerso aliqn p̄ instrm musici. p cantu q̄ in eo cantat: sic dicit cōiter viella facit bicem tripudiare: q⁹ son⁹ vielle facit hoc q̄ dicit: Canticū dauid idē potest significari sic ps dauid q̄ expositū est. Ad eūdem intellectū reducit titulus q̄ cōiter ponit in bibliis q̄ talis est. In finē psal. canticū dauid. Finis em̄ habet rōnē vltimi z optimi. ij. physi. Leuite aūt i cantu hui⁹ psal. faciebāt vltimū de potentia: vt p̄z p̄dicta: z hoc erat etiā optimū in genē diuinar⁹ laudū. cetera b⁹ tituli patēt ex dictis. Igit ex p̄dictis titulis apparet manifeste auctor b⁹ psal. f. dauid sed mā nō apparet: p̄ter q̄ apud hebreos: z ſlr apud latinos varie exponit etiā i sensu ḹali q̄d⁹ put potero intēdo p̄sequi. z p̄pter breuitatē sectandaz omissis varijs expositionibus: vnā accipio q̄ mihi videt magis p̄uenire ḹe z etiā rōni. f. q̄ iste ps sit grāruiactio ipius dauid p eius liberatiōe q̄n saul z ei⁹ exercit⁹ cingebāt dauid z viros ei⁹ i modū corone: z dauid despabat se posse euadere: z tūc venit nūcius ad saul dicens: festina z veni q̄m inuaserūt se philistiim super terrā: z tunc fuit compulsus dimittere dauid z viros eius: vt habet. j. Reg. xxiij. nō est cūm̄ verisile q̄n dauid ederit psalmū specialem reddendo deo gratias de ista liberatione nec inuenit alius psalmus ad hoc apt⁹ priatus: licet i aliquibus alijs psal. fiat mentio de hoc beneficio eius

aliquib⁹ alijs: q: idẽ bificiuz i plurib⁹ psalmis recolit: vt p3 ꝺ eductione pli isrl de egypto: ꝓter qꝺ b pꝺ. huic intellectui videt satis rõnabiliter applicari. Igit f3 hũc sensum psalm⁹ iste diuidit in tres ptes. q2 primo pmit grãrũacto de dicta liberatiõe. secũdo subdit aduersa nonũ allocutio p iniqua psecutione: ibi. Filij hoim. tercio resumit diuia laudatio in psalmi ꝓsummatione: ibi: Dedisti leticiã. sicut frequẽter fit in cãtelenis q ab eodez incipiunt et ad idẽ terminant. Circa primũ ꝺauid grãs agens dixit: //a Cũ inuocarẽ. deus

//b Eraudiuit me ꝺ manu saul liberando.

//c Deus iustice mee. i. iustic mee auctor iustificat: z remunerator: inquãtũ p: o opibus iustitie mee remunerat: adeo subdit: //ꝺ In tribulatiõe. eo q erã circũdat⁹ a saule z exercitu eius.

//e Dilatasti mihi. faciẽdo eum recedere: et sic habui spaciũ dilatatũ ad eũdum fm ꝓpositũ voluntatis mee

//f Miserere mei zc. in futuro sicut fecisti in ptenito. beneficiũ eñ obtentũ ꝓstat fiduciã: ad aliud obtinẽdũ

//g Filij hominũ. Hic ꝓnter ꝺauid aduersarios suos illoquit ꝓ: o iniqua psecutiõe. z primo arguit eos ꝺ peccatis iam pretratis. secũdo inducit eos ad desistendum ab inchoatis: ibi. Irascimini. tercio ad exercẽdum opa equitatis: ibi. Sacrificate. Circa primũ dicit sic:

//g Filij hominũ. i. rõnabiliter z iuste viuentiũ: quales fuerũt abrahã ysaac et iacob: ex q̃bus descenderũt saul z viri eius.

//h Vsqquo graui corde. i. aggrauati ex peccati consuetudine.

//i Diligitis vanitatem. i. tãto affectu anhelat⁹ ad me vane psequẽdũ. sicut eñ medicina dicitur vana q̃ frustrat sine intento. s. salutare: vt habet ex secũdo physicoꝝ: ita psecutio saulis contra ꝺauid dicit vana: q: frustrabat intẽtio psequentiũ intendentiũ capere ꝺauid z occidere ꝺauid.

//k Et quiritis mendaciũ. In hoc tangit ꝺauid causam sue psecutiõis in pte: q: aliq̃ adulatores z detractores pessimi adinuẽiebãt mẽdacia ꝺ ꝺauid dicẽtes sauli: q⁹ ꝺauid q̃rebat eũ occidẽ: ꝓt qꝺ ꝺo dixit sauli de spelũca exeũti. j. Reg. xxiiij. quare audis verba hoim loquẽtiũ ꝺauid querit malũ aduersum te: ecce hodie viderũt oculi tui q⁹ tradiderit te ꝺns in manu mea in spelunca zc. Translatio vo hiero. iuxta hebraicũ habet. Filij viri vsqquo inclyti ignominiose diligitis vanitatẽ querẽtes mẽdaciũ semp. z ad eũdem intellectũ reducit: cuz eñ dicit: Filij viri. i. hominũ virtuosoꝝ: abrahã ysaac z iacob. Et ponit hic singulare ꝓ plurali. s. viri, ꝓ viroꝝ. sicut Exo. viij. dicit venit musca grauissima. i. multitudo muscaꝝ. Vsqquo inclyti. i. vos qui ꝓterez eẽ inclyti mozib⁹ fiet eis inclyti ex paretiũ⁹. Ignominiose diligitis vanitatẽ. i. affectat⁹ me psequi vane: vt supra expositũ est: qꝺ ẽ vobis ignominiosum. vnꝺ dixit ꝺũs sauli. j. Re. xxiiij. quẽ psequeris rex isrl: quẽ psequis canem mortuũ psequis z pulicẽ vnũ. q. ꝺ. hoc est tibi valde ignominiosuz. Querẽtes mẽdaciuz. exponit sicut supra.

//l Scitote qm̃ ꝺns mirificauit. i. mirabilem fecit.

//m Sanctũ suum. i. meip̃m quem fecit mirabilem vocãdo de gregibus ad regni iura per samuelem vngendo me in rẽgem: z me liberando frequẽter mirabiliter modo de saule et exercitu suo. vocat aũt se ꝺauid sanctuz non iactanter: sed gratãter hoc attribuens deo qui sanctificauit ipm. In translatione Hiero. iuxta hebr. habetur Misericordiam suum. q2 virtus misericordie pollebat in ꝺauid: q sauli manibus eius tradito pluries pepercit: vt pat⁹. j. Reg. xxiiij. et. xxvj.

//n Eraudiet me zc. In psalmis futuris sicut i ꝓtenti

//o Irascimini. h cõsequẽter ꝺauid inducit aduersarios suos ad desistẽdum a peccatis in choatis. Circa qꝺ sciendũ q peccatũ inchoat in cogitatione z manifestat i locutiõe: z ꝑsumitur in opatione. ꝺicit igit aduersarijs suis: //o Irascimini z nolite peccare. i. iram quã contra me accepistis nolite in ope ꝑsummare.

//p Que ꝺicitis in cordibus vestris. cogitando me psequi.

//q Et in cubilibus vtis id est in tentoriis z locis solitarijs contra me tractatis.

//r Cõpungimini. p cõtritione z cõpunctione a psecutione taliũ desistatis. In translatione Hiero. iuxta hebraicum habet: Loquimini in cordib⁹ vestris sup cubilia vra z tacete: et in eundẽ sensum reducit. q. ꝺ. qui cogitatus ꝺ me solitarijs: non solum desistat⁹ ab ope: sed etiã a manifestatiõe p locutionẽ cũ alijs.

//l Sacrificate. Hic cõsequẽter inducit aduersarios ad opa iustitie: cui⁹ sunt ꝺue ptes. s. declinare a malo. ad qꝺ inducit ꝓte precedẽti: et facere bonũ: ad qꝺ inducit in hac ꝓte dicens:

//s Sacrificate sacrificiũ iustitie. i. exercete opa iustitie iuste viuẽdo cum primo qꝺ est sacrificium acceptũ deo.

//t Et sperate in ꝺomino. te recipiendo ꝓ: o talibus primũ: sed quia posset aliquis querere q̃ sunt ista bona opera iuste: ideo ꝑsona talium subdit dicens:

//v Multi dicunt zc. et hic est principiũ versus in hebreo z translatione Hiero. iuxta hebraicum. q: aut̃ ista questio nulla sit: z q⁹ ꝓ signo rantiã iustitie ꝓdicte nulli⁹ excuset a peccato oñdit dicẽs:

//x Signatum est zc. lumẽ eñ naturale intellectus hũani qꝺ est quedam impssio diuini luminis eo ꝙ homo fm partẽ intellectiuã est ad imaginẽ dei: sufficienter ostẽdit que sunt opa iustitie: q: sicut ꝓma ꝓncipia speculabilia sẽ ꝙ se notanta z opabilia ex quib⁹ ꝓssunt reduci ꝓclusiones in lumie naturalis rõnis: ꝓter qꝺ dicit Apo. ro. ij. gẽtes que legẽ nõ habent naturaliter ea que legis sunt faciunt: ipi sibi sunt lex qui oñdũt opus legis scriptum in cordib⁹ suis.

//y Dedisti leticiã. hic incipit versus sequẽs i heb. z trãslatione Hiero. iuxta heb. vbi ꝺauid resumit confessionem laudis ꝺiuine in psalmi ꝓsummatione dicens deo.

//y Dedisti leticiã in corde meo. non solum de liberatiõe mea de manu saul: sed etiã de liberatiõe populi isrl ab infestatione philistinoꝝ: qui venerãt ad occidendũ z depredandum populũ z vastandũ bona eoꝝ: ꝙbus ꝓ saule rebellatis z fugatis popul⁹ israel collegit pacifice fructẽ terre sue: eo ꝺo subdit:

//z A fructu frumẽti zc. et ꝓ ista tria intelliguñ alia terrena scẽtia: tñ in hebre. non est oleum nec in trãslatiõe hiero. iuxta hebre.

//a In pace zc. hoc ꝺicit ꝺauid i ꝑsona sua: q: ad tps fuit a psecutiõe saul securus: et sic potuit ꝺormire z quiescere secure. similiter hoc ꝺicit i ꝑsona populi q̃ liberat⁹ ab infestatiõe philistinoꝝ potuit securꝫ quiescere z ꝺormire.

//b Quoniã tu ꝺne zc. hoc ꝺicit ꝺauid, ꝓ ꝑsona ꝓpria: quia fuit certificatus

ꝺicto in psalmis cantici ꝺauid.

Quã inuocarẽ erauꝺiuit me ꝺe iustitie mee: in tribulatiõe ꝺilatasti mihi. Miserẽ mei z exaudi oꝝonẽ meaz. Filij hoim vsqquo graui corde vt qꝺ diligitis vanitatẽ: z querit⁹ mẽdaciũ. Scitote qm̃ mirificauit ꝺns sanctum ꝺns exaudiet me cũ clamavero ad eũ. Irascimini z nolite peccare: que ꝺicitis in cordib⁹ vestris: et in cubilibus vestris: ꝓpungimini. Sacrificate sacrificiuz iustitie et sperate in ꝺnio multi ꝺicunt qs ostendit nobis bona. Signatuz est sup nos lumẽ vultus tui ꝺne: ꝺedisti leticiã in corde meo. A fructu frumẽti vini et olei sui multiplicati sunt. In pace in idipsum ꝺormiã z requiescã. Quoniã tu ꝺne singulariter in spe constituisti me.

per diuinā reuelationē de consecutione regni tpalis post mōrē saulis: ⁊ finaliter de psecutiōe regni eterni: tamen p mortē christi ad qđ nos ꝓducat ⁊c. // Mozalie exponendo psalmū istū per saulem qui abutens interpretat de mon portest intelligi: qui bonis naturalib⁹ a deo sibi datis que remanserūt in eo cōtinue abuntur. p dauid: qui interpretat manu fortis intelligit̄ quilibet fidelis: qui cum dei adiutorio eius insultib⁹ resistere nititr: Fm illud ꝑma petri v. Aduersarius vester diabolus tanq̄ leo rugiēs circuit querēs quē deuoret: cui resistite fortes in fide. Et cum per internā cōsolationem seu diuinā reuelationē se intelligit eruditū: ostra demonē inuehit eius virtutē cōtemnēdo ⁊ per deuotionē in deū crigit̄ gratias agendo.

In psalmo quarto. Cum invocarem.

Additio.

Nec expositio postillatoris non videt̄ rōni cōsona nec littere. nā primo dauid psalmū. egit speciales sup māz hist̄orie. I. Reg. xxij. quā postillator assignat ꝑ materia hui⁹ psalmi: qui quidē psalm⁹ est. liij. cuius titulus est talis. Ad victoriaz in organis eruditio dauid cū venerūt ziphei: ⁊ dixerūt saul: nōne dauid absc̄ditus est apud nos: Constat aūt q̄ hist̄oria pdicta ꝑ batur. I. Regū. xxiij. que agit de saul ⁊ de exercitu eius: qui dauid angebāt in modū corone ⁊c. tota sumit ratione⁹ seu occasionē in illis ziphis: vt satis ꝑz hist̄oriā illā intuenti. Si igit̄ dauid istū psalmū de illa mā ediderit: ronabile videret hoc inseruisse in titulo hui⁹ psal. sicut in alio: sed q̄ hoc nō fecit videt̄ q̄ materia hui⁹ psal. nō est eadez Preterea ifra b⁹ psal. non ꝑmittit i multis locis vt pdicte hist̄orie ꝓprie applicet̄. Mā illud qđ dicit: Et ḡtias mēdacium nō cōuenit hist̄orie. ziphei em̄ qui fuerūt ꝓncipales in motores illi⁹ psecutiōis: nullū mendaciū legunt̄ ꝓtulisse ipi saul sed tm̄ veritatē ei de absconsione dauid apud eos vere reuelasse licz malicios⁹. imp⁹ꝓprie em̄ vel etiā sic eis dicere⁹: ḡtias mēdacio. Itez illud qđ dicit: Mirificauit dñs sanctū suū. nō videt̄ ꝓprie cōuenire dauid in hac vita exām: qui ꝑ sanct⁹ ꝑ innocētiā seu gratiā dici ꝑsseret: nō tñ mirificat⁹ in cadez sanctitate. Nec etiā saluatio dauid de qua agit in pdicta hist̄oria mira dr̄et dici. solet em̄ sepe cōtingere q̄ reges vel ꝓncipes castra obsidentes ex aliq̄ occasiōe a tali obsidione recedāt: etiā si nihil admiratiōe dignū supueniat. ꝓterea q̄ dicit: Irascimini ⁊ nolite peccare ⁊c. Et sacrificate sacrificiū iusticie ⁊c. nō cōueniunt materie pdicte hist̄orie. Mā dauid in alio ꝑs. pdicto ꝑtra aduersarios illos q̄ ipm̄ p modū corone pengebant impcabat deū ꝑ vltione dicens: Auerte mala inimicis meis ⁊c. qđ minime videt̄ ꝓsonare cū hac exhortatiōe seu inuitatiōe e. s. sacrificate ⁊c. Sunt etiā in hoc psal. alia ymptinētia pdicte expositiōi q̄ ꝑssunt patē intuenti: q̄ causa breuitatis omitto ⁊c. Tñ sequēdo glosam ordinariā ⁊ alios q̄ hūc psal. alit̄ intellexerūt videt dicendum q̄ dauid in eo ꝓncipaliter intendit cōtra idolatras. Fuit em̄ magn⁹ zelato: diuini honoris ꝑtra illos ꝓout satis patz ex hoc q̄ i primo: dūs fuc inuētutis se mortis periculo exposuit non potēs tolerare q̄ goliath: licz gigas terribilis exprobraret deū agmini israel: vt habet̄. I. Reg. xvij. vnde in ꝑ psal. ꝑtra idolatras intendere videt ꝓmo eos improbando. Ad cui⁹ intellectū sciendū q̄ idola in sacris eloquijs dicūtur surda: iuxta illud ps. cij. Aures hn̄t ⁊ nō audiunt. Et iō eoz cultores illudebat helyas. iij. Reg. xviij. ca. dicens: Clamate voce magna ⁊c. q. d. Inuanus invocatis eos q̄ minime audiūt. Dauid ergo ꝑ tales dicit: Cū invocarē exaudiuit me ⁊c. hoc est dicere: ego colo deū vnū ⁊ verū: quē cū invoco me exaudit: ⁊ in tribulatione mihi dilatat nō sicut vos: q̄ mortua ⁊ falsa invocatis. Et hoc notandū. Deus iusticie mee: q. d. ad hoc vt invocās deū exaudiat requirit q̄ ois sit iusta. s. q̄ sit debite circūstationata: ⁊ tlis semp audit: ⁊ q. d. ozās no⁹ iniq̄ ꝓtis meriti⁹ ⁊ potē⁹ diuine misericordie: subiūgit: Miserere mei et exaudi oꝛōnē meā: iuxta illud Dan. ix. c. Nō i iusticijs nr̄is ꝓsternim⁹ pces nr̄as coram te: ⁊ i miserationib⁹ tuis. Cōsequēter dicit: Filij hoim. vsq̄ quo graui corde: ut quid diligitis vanitatē: ⁊ queritis mendaciū. Ad qđ sciendū q̄ ratio seu mens humana volūtate ⁊ intellectu ꝑficit. volūtatis aūt bonū est finis seu cōsecutio finis: malū aūt ei⁹ est finis intenti carentia. bonū etiam intellectus est verū: malū aūt ei⁹ est falsum: vt ex physicis ꝓbatur. Et ideo idolorum cultores diligunt vanitatē: similiter quer̄unt mendaciū. vocantes deū illud qđ non est deus: ⁊ sic tali cultura incurrit duplicē malū rationis. s. intellect⁹ ⁊ volūtatis: que quidē duo mala Hieremias explicat contra idolatras: Dicite. xvj. ca. di. Sic ad te gentes venient ab extremis terre: ⁊ dicent: falsum hereditauerunt patres nr̄i ⁊ vanū absq̄ vtilitate. Cōsequēter facta exprobratione talium ipōs ad latriam inuitat quasi ꝓbetice per cognitionē christi cui⁹ doctrina ponit̄ime idola destruxit: iuxta illud Esa. ij. Et idola penitus cōterent: qđ ꝓprie intelligit̄ fiendū virtute christi. Silr ⁊ veritas testat: Joh. xij. Princeps hui⁹ mūdi ejic̄t foras. Et prima em̄ etate visq̄ ad sextam exclusiue in q̄ christus venit: ⁊ doctrina euāgelica ꝓr orbem fuit diulgata idolatria ꝓ vniuersum mūdum publice vigut ꝓter ꝑ in paucissimis. Isra beluticis qui cultui diuino māpabant licz non omnes nec semꝑ: vt patz i sacris hist̄oriis. Notā ter ergo dicit: Scitote q̄m mirificauit dom⁹ sanctū suū. Christus em̄ qui sanctus sanctor⁹ ē Dan. ix. c. mirificat⁹ fuit a patre nō solum in ipius incarnatiōe resurrectiōe ⁊ huiusmodi: sed etiā in tremotiōe expulsione in tantū q̄ primū signū eoz̄ q̄ christum ꝓ fidem recipiebāt in primitiua ecclesia erat tremotio eoz̄ expulsio: Marci vlti. c. Signa eos qui crediderint: hec sequēt̄. In nomie meo demonia ejic̄t. qui quidē demones ꝓncipales sunt in idolatria. Hēs em̄ diu gentiū demonia. Et q̄ finaliter intendit a quo cuiq̄ cultor⁹ exaudiatur ab eo quem colit: adeo ꝑ inuitando idolatras eis denūciat q̄ sanctus ꝓcitatus intantū est mirificatus ꝙ tus exaudit illos qui ad ipsum sanctum clamant. vnde subdit: Dominus exaudiet me cum clamavero ad eum. id est ad illum sanctum sic mirificatum: iuxta illud Joh. xvj. ca. Si quid petieritis patrem in nomine meo ⁊c. Consequēter dicit Irascimini et nolite peccare. qui versus multum varie ab expositoribus declaratur: videtur tamē consonum littere et rationi q̄ gentiles philosophi q̄bus dauid in hoc psalmo loquebatur cognitionem dei habebant: iuxta illud Ro. j. capi. Qui cum deum cognouissent ⁊c. Fm quam cognitionem merito debuissent irasci contra eos qui idola vane colebant: quia fm philosophū in secundo rhetorice: homines irascūtur ꝓcipue contra eos: qui despiciunt ea circa que ipsi maxime student. Idcirco huiusmodi philosophos psalmista hortatur dicens: Irascimini. id est cōtra idolatras simplices seu vulgares qui veram philosophia per quā verus deus cognoscitur in qua maxime studeūs despiciunt: de⁹ tis irasci ⁊ non eis in tali crimine participare. Unde sequitur: et nolite peccare: et qua tales philosophi in cordibus seu in secretis cubilibus vanitatem idolorum fatebantur: exterius tamen vulgari consuetudini consentientes: ideo dauid dicit ait: Qui dicitis in cordibus vestris et in cubilibus vestris compungimini: hoc est dicere compunctionem debetis habere: et eo q̄ circa diuinum

cultū aliū babetis in cozdib⁹ ⁊ i secretis: aliud i exteriozibus ostenditis. Cōsequēter ꝓsulit eis q̄d agendu⁹ sit iuxta dictamē nālis rōnis. vñ dicit: Sacrificate sacrificiū iusticie. sacrificare em̄ deo ptinet ad ius naturale vt in secūda secūde. q. lxxxv. licet em̄ determinationes sacrificioz instituōe diuinaꝝ humana fiāt: ꝺ lege tn̄ cōmuni naturali sacrificia soli summo deo q̄ soli summo seu supmo enti sunt offerenda: vt in ꝓdicta q̄stione satis dictū est. ⁊ talia ꝓprie possent dici in cōi sacrificia iusticie eo q̄ nālis iusticia hoc dictat. Et q̄ dr̄one actus humani est vt ordinet in finē. Finis autē vltimus ⁊ ꝑcipuus hoīs est vltima ⁊ tanta felicitas: q̄ a solo deo expectari debet: ideo subdit: et sperate in dño. q. d. sicut oblatio sacrificioz soli deo cōuenit: ita ipius vera remuneratio ab eo dē est spectāda non a vanis idolis: Cōsequēter q̄: multi varia circa felicitatē seu beatitudinē opinati sunt: vt ꝑ⁹ narrat in. j. ethi. idcirco ꝓdicit: Multi dicūt. q̄s ostēdit nobis bona. vera em̄ beatitudo fm̄ hoc tm̄ est status oīm bonoꝝ aggregatiōe perfectus. Sm̄ notāter dixit bona i plurali. q. d. q̄s ostēdit nobis bona: hoc ē q̄ sunt illa bona q̄ aggregant in vera felicitate: quib⁹? sic ꝛrentib⁹ rñdit. Signatū ē sup nos lumē vultus tui dñe: hoc est dicere sup nos. i. in supiori pte nostri intellect⁹: que ē ratio lumen intellectuale naturalit̄ ē signatū seu impressum: q̄ quidē lumen q̄ a deo deriuat: vultus dei posset dici: ꝓ q̄ lumē ꝑma ꝓncipia tā speculabilia q̄ operabilia cognoscim⁹: a quibus cetera a nobis nāliter cognoscibilia reducūtur: et sic illud lumē sufficies est ad ostēdendu⁹ nobis q̄ sunt illa bona in vera beatitudine aggregata q̄ntū nālit̄ a nobis possunt cognosci: ⁊ sic exponit̄ cōiter iste versus⁹. Sed q̄: vltima ⁊ vera beatitudo sup nāliter nobis est nec naturali rōne sufficienē cognoscib⁹: idcirco hic passus aliter videt exponēdus. s. q̄ rō nr̄a naturalit̄ illustrata vult⁹ dei dicat. Sicut em̄ ꝙ vultū homo homini assimilat: sic assimilamur deo ꝓ rōnez fm̄ quā ad imaginē dei sum⁹: vt in ꝓmo di. iij. lumē autē sup additum huic vultui est gratia ꝓ quā cognoscim⁹ ea q̄ ad salutem nr̄ā sunt necessaria. vñ ꝑalmista notāter dixit Signatū est sup nos: q: tale lumē nō est sup infideles seu idolatras signatū. Si em̄ de lumie naturalis rationis intellexisset: querēb⁹ q̄s oēs nobis bona ꝓ⁹ prius rñdisset: Signatū ē sup nos. Si aūt dicat q̄ hec rñsio nō sufficit idolatris lumie gr̄e carēnib⁹: dicendū q̄ sic. Mā ꝓ liberū arbitriū q̄libet se posset ꝓparare ad gratiā. vñ ꝑuer. xvj. Hominis ē ꝓparare animū: licz in hoc requirat motio diuina. Sequit̄ in alio versu fm̄ hebraicā veritatē: Dedisti leticiā in corde meo: a fructu frumenti ⁊ vini multiplicati sunt. In quo ceteris expositiōibus omissis videt dicendū q̄ ꝑsalmista in hoc loco ad litterā loquit̄ de sacrificio altaris: q̄ de summū ⁊ vltimū sacrificiū sub spē⁹ frumēti ⁊ vini ꝙ xꝑm sacerdotē fm̄ ordinē melchisedech cōsecratū: qui quidem sensus ꝓprie applicat̄ xpō. Mā cū ꝑsalmista inuitasset idolatras ad sacrificandū deo in generali: in hac ꝑticula reuertit̄ ad cōmēdandū fructū bu⁹ summi sacrificij in spāli deo regratiādo⁹ alloquēdo sic: Dedisti leticiā i corde meo: cū ꝙ spūs video. ex infidelibus seu idolatris: qui mō sacrificare deo refugiūt fideles multiplicari de fructu frumēti ⁊ vini cōsecrati. tūc em̄ incipit fidelium multiplicatio: cū hoc sacramētū diuulgari incepit: vt ꝑ⁹ Aug⁹. vnde hic vtendū est quarta regula beati Isidori ꝛ speciē ⁊ genere circa expositionē sacre scripture: vide supra in ꝓlogo sup Gen̄. Mā cuz de sacrificio i generali ꝑmo tractasset trāsit ad vltimū ⁊ summū speciē sacrificij. Et q: ħ sacrificiū ē vnionis ⁊ vnitatis: in quo fideles i pace xꝑi ⁊ ecclesie requiescūt ideo subdit: In pace in idipsum dormiā ⁊ requiescā. q. d. ⁊ si corꝑ⁹ aliē nō attingā hoc sacramētū. In pace. i. in vnione. In idipsum. ꝙ fidē. Obdormiam. in ꝑtī ⁊ in futuro. Requiescā. firmiter spectādo diuina arca hoc ꝑmissa q̄ sibi singulariē fuerūt reuelata. vñ subdit: Sm̄ tu dñe singulariter in spe cōstituisti me.

Victori sup hereditatib⁹ canticum dauid.

Psal. v.

Verba mea auribus ꝑcipe dñe: intellige clamorem meum.

Replica. In expositione ꝑalmi quarti quā facit ꝑsal. vt gratiactionē ipi⁹ dauid ꝓ⁹ beneficio liberationis: q̄n litter⁹ ē de obsidiōe saul circūdante eu⁹ ⁊ viros eius in modū corone: vt dr̄. j. Reg. xxiij. Burg. dicit eam nec rōni nec life ꝓsonā. Pauū ondit sic q: non videtur rōnabile dauid fecisse duos pō. de eade mā: ꝙ. liij. pō est de illa materia: vt dicit ꝑ⁹ illa rone sentire. Irrōnabiliter igit̄ hāc materiā huic pō assignat. Sed burgē. non videt a tē dixisse q̄ tractat⁹ de causa ⁊ occasiōe nō hz eandem materiā cū tractatu de effectu ⁊ cr̄eantiōe. Illaz nō ē eadē materia ꝑmi libri sm̄ ⁊ secūdi: cū tn̄ ꝑim⁹ sit de cā secūdus de effectu ⁊ creatura: sic ē in ꝓhito q̄ mā ꝑsal. liij. est de nūcio zipheo: um: quo saul inortuit dauid apud ipos ziphros latitare. Illoz igit̄ ziphęoz ingratitudinē ibi redarguit: et patz: et q̄ denūciatiōe saul tanq̄ ex causa motiua se trāstulit: ⁊ dauid ad modū cozone circūdedit: a deo q̄ ō euasiōe dauid quātū ō huano ingenio nō erat spes: ⁊ tn̄ diuina dispositiōe id faciēte euasit. cccc effectus ꝓ⁹ quo i hoc ꝑs gras agit. Hō est igit̄ irrōnabile duos pō fore de sic distincta mā quā burgen. vnā ⁊ indistinctā putat: ⁊ sic ꝓ⁹ cedit ex falso fundamēto false applicatōnes life: q̄s is dē burgē. facit quo ad quartū q̄ obijcit.

Psal. v.

Verba mea. Huic ꝑsalmo ꝓmittit̄ titulus talis fm̄ hebr̄e. Ad victoriaz sup hanebilot pō dauid. Ad cui⁹ intellectū sciendū q̄ in hac dictiōe hanebilot liba non est de substantia vocabuli: sed ē articulare accidentiū casus in hebreo: sicut cum dicitur in latino o imagister li o nō est de substātia dictiōis: sed ē articulare vocatiui casus. Nebilot autē dictio hebraica est equiuoca ad significandum quoddā instrumētum musicū: ⁊ sic est nomen singulare: ⁊ fm̄ hoc sensus huius tituli est: pō dauid super nebilot. id est aptus ad cantandum in tali musico instrumēto. Ad victoriam. id est cum conatu leuitarū siue cantoꝝ ꝓ⁹ out exponit̄ sup in titulo ꝑsalmi ꝓcedentis. Et ad significandum hereditates in plurali: quia est plurale hui⁹ nomis nebila: qđ significat hereditatem. Simile habetur frequēter in latino. pila em̄ est instrumentū terendi est singulare: ⁊ ꝓ⁹ signat iacula est nomē plurale. vnde versus: Pila terit pulres: sed pila gerūtur in hostes. Et fm̄ hoc sensus ꝓdicti tituli fm̄ aliquos hebraeos est: pō dauid sup hereditates. i. ꝓ⁹ cōseruatione hereditatum duodecim tribuū israel. dicit em̄ rabi salomō q̄ pō iste factus est a dauid ad hoc q̄ sacerdotes ⁊ leuite decantaret iēm ad impetrandū diuinū auxiliū ꝓtra hostes israel irruentes in terrā suam: ⁊ sic ista dictio nebilot fm̄ vtranq̄ significatōz ꝓmit̄ in ħ titulo: q: deno rat mās ꝑsalmi ⁊ instrumētū in q̄ cātabat: q: leuite cātabāt ꝑsalmos vel hūanis ⁊ instrumēt⁹ musicis. Ad victoriā. i. cū conatu cāto⁹ vt supra exꝓsitū est. Jn idē redit titul⁹ ꝓsit? i trāslatiōe hieronymi iuxta hebr̄e. q̄ talis est: Victori sup hereditatib⁹ canticū dauid. hoc aūt qđ dr̄ victori vel ad victoriā fm̄ hebr̄e. pōt referri ad modū cantādi leuitaz: q̄ erat cū quodē conatu vincēdi: vt dictū est ꝑsal. ꝓcedenti. vel pōt referri ad iēm vel cui dirigebat h⁹ mōi cant⁹: vt esset victor hostiū. Jgit̄ fm̄ sensum istū pō iste diuidit i duas ꝑtes: q: ꝑmo describit cantādi mod⁹. ⁊ secūdo effect⁹: ibi. Manc exaudies. Circa ꝓmū dr̄ ꝑsona cuiusłibz cātoꝝ reputati ad recitatiōz h⁹ ꝑsal. a Verba ꝛc. exaudiēdo ea i effectu. b Jntelligez ⁊. i. intēdoz affect⁹. vñ i hebr̄. hoc dicit cogitatiōz mēa: q: oīo debet esse vocalis ⁊ mētalis.

¶c Intende voci orationis mee. replicatio est eiusdē sententie: sicut frequēter fit in his que p ronūciantur ex magno affectu. ¶d Rex meus ⁊ deus meus. i. rex meus ⁊ spāle p ronuidētiā ⁊ ptectionē. licz ēm sit rex oim p ptētiā ⁊ generale regimē: tn dicebat spāle rex ⁊ deus eoz ⁊ spāles cura ⁊ ptectionez q̄ tenuit illi populo quem eduxerat de egypto p multa signa ⁊ prigia i mōte synai legē diuinā ⁊m q̄ dicit ps. cxlvij. ¶ō fecit taliter omi nationi: et iudicia sua nō manifestauit eis.

¶e Et deus meus. licz ēm sit de oim p creationē: tn dicebat de iudeozū specialiē p electū cultū ⁊ fidē gentibus aliis ad idolatriaz tenditis. ¶f Ōm ad te orabo. ⁊ non ad idola: sicut gētiles faciebant: ⁊ sic apparet mod⁹ cantandi tenotus.

¶g Dñe mane exaudies. ¶Hic incipit versus in hebreo ⁊ in trāslatiōe hieronymi iuxta hebreos vbi pomit ōnis siue psal. effectus: q̄ est duplex. s. directio hostiū ⁊ ptectio ciuiū. secūdus pomit ibi: Et letentur. Prima ⁊ tres: q̄ primo petit hostiū directō. secūdo adducit subditur de petēdi modo ibi: Ego aūt in multitudine. Tercio resumit ipa petitio: ibi. Dñe deduc me. Circa primū dicitur: ¶h Mane exaudies. i. exaudias. hebrei ēm non habēt modum optatiuū: sed pro eo vtūtur futuro indicatiuo. ¶i Et oblectem meā. faciēdo de hostib⁹ vindictā. ⁊ dicit mane duplicata ratōne. Prima est quia illa hora in scriptura dicit apta ad faciendū vindictā de peccatoribus ⁊m q̄ dicitur infra pō. c. In matutino interfiebam omnes peccatores terre. vnde et illa hora fecit vomin⁹ vindictā de egyptijs sub mergendo eos in mari rubro: ⁊m q̄ habetur Exod. xiiij. Dauid aduenerat vigilia matutina: et ecce respiciēs dñs super castra egyptioꝝ per columnā ignis ⁊ nubis interfecit exercitum eoꝝm: ⁊ subuertit rotas curruū: ferebant eos in profundū. Secūda ratio est quia illa hora surgebat sacerdotes ⁊ leuite: ⁊ disponebāt se ad offerendum sacrificium matutinū: q̄ cum diuinis laudibus offerebatur: ideo subdit: ¶k Mane astabo tibi. paratus ad tuum obsequiū. ¶l Et videbo. de iectione hostiū p ⁊ cuius causa subditur. ¶m Ōm non deus ⁊c. sicut demones q̄ a gentilibus p⁹ deus colebātur: ideo subdit: ¶n Neq; habitabit iuxta te malign⁹. i. idolatra malo igne ignitus. licz ēm de⁹ sit vbiq; p essentiā pñtiā ⁊ potētiā tn dicebat specialiter habitare in hierlm: p⁹ q̄ dicitur. ij. palyp. vj. Elegi hierusalē vt sit nomen meū in ea. Et hoc rōne templi suo cultui reputati: ⁊ ideo iuxta eum dicebātur habitare iudei in regno iudee cuius metropolis erat hierlm: ⁊ ideo non erat dignus q̄ gentiles habitarēt in terra illa q̄ crāt deuiti idolatrie. ¶o Neq; p manebūt insti. id est hostes nostri inuadētes nos iniuste. ¶p Ante oculos tuos. p approbationē: sed magis tuycies eos p reprobationem.

¶q Odisti omnes qui operātur iniquitatē. i. aduersarios nostros iniquos nos psequētes. ¶r Perdes oēs qui ⁊c. quia multi de gentibus circa iudeos existentibus fraudulenter simulabant eum iudeis amicitiā: cū tamen quererēt eoꝝm subuersionē: ⁊m q̄ habetur Jeremie. vj.

¶s Virū sanguinū. i. effusoꝝ sanguinis innocentis.

¶t Et dolosum. amicitiā vt decipiat simulante qualeꝝ erant hostes iudeoꝝ. ¶v Abominabit dñs. eum a se reiciēdo. ¶x Ego aūt. ¶Hic ōnter adhuc sub dit de psallēdi seu oratiōi modo cum dicit in p⁹na cuiuslibet cantoris ps⁹ psal: Ego aūt. ⁊ incipit hic versus in hebreo et in trāslatiōe hieron. iuxta hebreos. ¶y Introibo ⁊c. id est tēplū tuo nomi dedicatuz ¶z Adorabo ad templū sanctuz tuū. quia indicit extra hierusalē ⁊ntes versa facie vius hierusalem adorabāt vt habet. ij. palyp. vj. dan. vj. ¶a In timore tuo. i. reuerēdo modo. ¶b Dñe. hic cōsequēt resumit petitio de subiectiōe hostiū cū dicit in p⁹na ꝑpli iudaici. ¶b Dñe deduc ⁊c. i. deduc me in ꝑfectiōe tua vt sim instrumētum iustitie tue ad destruendū hostes me iniuste psequētes. ¶c Dirige ⁊c. faciēdo eam ꝓsperam: ⁊ ad hoc allegat aduersariorū malicia tanq̄ causam. d. ¶d Ōm non ⁊c. q̄ post simulationē amicitie inimicitias exercebāt: vt supra dictū est. ¶e Corozon ⁊c. nihil hūs amicitie stabilis.

¶f Sepulchrū patēs ⁊c. q. d. vellent nos si possent deglutire. ¶g Dolose ⁊c. ꝓus amicitiam simulando.

¶h Judica ⁊c. cōdemnādo eos ad pēnā ⁊ intentum vnde in trāslatiōe hiero. iuxta hebre. habet cōdemna eos de⁹. ¶i Decidāt ⁊c. quib⁹ cogitāt nos p decrā: et hereditates nostras possidere. ¶k Scōm multitudinē ⁊c. Multiplicatio ēm peccatoꝝ meret exterminiū gentis. ¶l Ōm irritauerūt ⁊c. attribuēdo veritatē tuā idolis ⁊ demonib⁹: ⁊m q̄ dr ps. xv. O mes dij gentiū demonia ⁊c. ¶m Et letentur ⁊c. ¶Hic ōnter pmittēd⁹ effect⁹ q̄ est ciuiū ptectio cū dicit: Et letentur ⁊c. hic victoria de aduersarijs ex q̄ causat leticia.

¶n In eternū ⁊c. i. exultent: q̄ sicut dixi hebrei ꝑ mō optatiuo vtunt futuro indicatiui. ⁊ dicit: in eternū: vel in pñti i dño gaudeāt ipm laudādo: ⁊ ꝓtegā⁹ i futuro

¶o Et habitabis i eis. in pñti ꝑ gra: ⁊ i futuro ꝑ gloriaz: ideo subdit: ¶p Et gliabūt ⁊c. ⁊ subdit cā. ¶q Ōm tu ⁊c. i bonis ⁊ palib⁹ ⁊ spūalib⁹ multiplicādo. ⁊ subdit ꝑ victoria de aduersarijs gr̄aruacto cū dr in fi. psal.

¶r Dñe ⁊c. i. q̄ tua bona voluntate nō ꝑ nras iustitias vel fortitudinē. ¶s Scuto. s. tue ꝓtectiōis ⁊ dilectiōis

¶t Corozasti nos. dādo victoriā de aduersarijs nris: q̄ ꝑ corozationē designat. eo q̄ corona victoriab⁹ antiq̄tus donabat. Scōm aūt sensū allegoricū iste ps. est oīo ecclie ō infideles ⁊raz fidelitū inuadētes. Scōm vo sensuz moralē est oīo ecclie ō demones: fideles suis tētatiōib⁹ ꝓsequentes: ⁊ q̄rentes eos deuicē a ꝓsecutiōe hēditatis eine. ¶istos sensus nō intendo ꝓsequi exponēdo totaliter: tū q⁹ tota eli a glibet intelligēte pōt ad hoc applicari. ¶ra b⁹ psalmi. tū q⁹ alij doctores et expositores valde sufficienter ꝓsecuti sunt istas expositiones.

Omine ne in furore. Huic psalmo ꝓponit tal' titulus in hebreo: Ad victoriā in organis sup octauam ps dauid. Et ſm hebreos octaua eſt hic nom̃ inſtrumenti muſici eo q octo cordas habeat: ſic noiati: ſicut monocordа: que eſt in ſtrumentū muſicum ab vnitate corde noiatur: ſm hoc igit̃ ſenſus hui⁹ tituli ē: ps dauid ſuper octauā i. aptus ꝗ cantari i inſtro tali: Ad victoriam in organis. id eſt in cātibus eo mō quo cantores conabantur in cātic⁹ vn⁹ chorus aliū ſuperare: ſicut ſupra expoſitū ē in titulo ps .iiij. t ſic organis nō eſt hic nom̃ inſtrumēti ſed cāt⁹. Et ꝓpt̃ b hiero. in translatione iuxta hebraicum ꝓ organis tranſtulit hic in pſalmis. d. Victori i pſalmis ps dō ſuper octauā: et ps expoſitio et bis dictis et in titulo ps. quarti. Et ſimiliter. Et ps expoſitio tituli q̃ cōiter ponitur in bibliis qui talis eſt: In finez ps dauid .p octaua q: per finem hic intelligit vltimū de potētia in conatu cantorū ſicut dictum fuit ꝫ. titulo .iiij. pſalmi: Igit̃ et ꝑ dictis apparet q dauid actor fuerit hui⁹ pſalmi. ſed materia ſeu de quo fecerit non apparet: ꝓpter qđ varie t multipliciter exponit apud hebreos et latinos. t ꝓpter breuitatem ſectande ymā expoſitionē accipio q̃ mihi videt lr rationabilius applicari. ſ. q dauid fecerit iſtum pſalmū petens miſcōiam ſup offenſam diuinam: qua iactanter et contra legem iuſſit populū numerari abſq; datione argenti qđ in tali numeratiōe ꝑcipit dari. Exo. xxx. ca. ꝓpter qđ Gad .pbeta de mandato dñi dixit ei. Triū tibi dat optio ꝛc. vt bē. ij. Reg. xxiiij. et ibidem ſubdit: Dixit aūt dauid ad Gad: coartor vndiq; nimis ꝛc. dauid videbat ſeq̃ penam horribilem ſuper ſe et populū occaſione ſui. Et ſm hoc iſte pſalmus: q: in duas partes diuidit: quia primo ponit ipſius dauid mirabiliter afflicti deuota petitio: ſecundo ipſius dei exauditio: ibi. Diſcedite a me. Circa primus dauid primo implorat diuinā miſcōiam. ſcdo ad ipaz obtinendā allegat ſuam penitentiam: ibi. Laboraui. Circa primū dicit ſic// a Dñe ꝛc. i. ne punias me ſm rigorem iuſticie tue: ſ magis ſz dulcore tue miſcōie. t dicit in furore tuo alludendo ei qđ ſcribit. ij. Regum xxiiij. de populi numeratōne. Et addidit furor dñi iraſci cōtra iſrl cōmouit q̃ dō dicentē ad Ioab: vade nūera iſrl et iudam.

b Miſerere ꝛc. ex viſiōe ei angeli penitentis ꝓpulū pro numeratōne ꝑdicta dauid fuit ita territus q̃ decetero fuit quaſi languidus intātū q non caleſiebat veſtibus: vt bē. ij. Reg. j. Et buius languide frigiditatis vna cauſa fuit iſte terror: vt dicit doctores ſicut expoſui. iij. Reg. j.// c Et anima mea ꝛc. videns eñ angelum cedentem populum occaſione ſui ita fuit turbat⁹ q̃ dixit ad dñm: Ego ſum qui peccaui: ego ſum qui iniq̃ egi: iſti qui oues ſunt quid fecerūt: vertat obſecro ira tua contra me et contra domū ꝓris mei: vt habeat ij. Reg. vltimo.

d Sed tu dñe vſq; quo. ſubintelligitur ſuſtinebis populi paſſionē et meā afflictionē: Et eſt modus loquēdi decurtatus ſicut homo anxiatus et territ⁹ ñ profert intentōnem ſuam complete ſ trūcat.

e Conuertere. de rigore iuſticie ad dulcorem miſericordie.

f Et eripe animā meā. de iſto timore et afflictōne.

g Saluū me fac ꝓpter miſcōiaz tuā. ñ ꝓpē iuſticiaz meam. cuz inique egerim: Et ad allegationem diuine miſericordie: ſubdit per modū cauſe.

Tictori in pſalmis ps dauid ſup octauam. ℣. vj.

Omine ne in furore tuo arguas me: neq; i ira tua coripias me. b Miſerere mei ꝙmine quoniaz infirm⁹ ſum: ſana me ꝙmine: qm̃ cōturbata ſunt oſſa mea. c Et aia mea turbata ē valde. d ſ tu dñe vſq; q̃. e Cōuertere ꝙmine et eripe animā meā g ſaluū me fac ꝓpter miſcōiam tuā. h Quoniam nō eſt in morte qui memor ſit tui: i in inferno aūt quis ꝓfitebit tibi. k Laboraui in gemitu meo: l lauabo ꝙ ſin gulas noctes lectum meu lachrimis meis ſtratū meū rigabo. m Turbat⁹ ē a furore oculus meꝰ: n inueteraui ꝓinter oēs inimicos meos. o Diſcedite a me oēs q̃ opamini iniq̃tatē: p qm̃ exaudiuit dñs vocē flet⁹ mei. q Exaudiuit dñs ꝛc̃preatōez meam: dñs oꝛoz meā ſuſcepit. r Erubeſcāt et cōturbentur

Omn̄ non eſt in morte. i. ꝙ mortē ꝛc̃.

h Qui me. ſit tui. memōia fructuoſa q̃tū ad eos q̃ decēdūt in pcō mortali: iō ſubditur.

k In inferno aūt ꝺns ꝛc̃. ſ. confeſſione laudis diuine. q̃. d. nullus: eo q̃ i inferno nulla ē redemptio: timebat eiōd ne magna ps populi q̃ moriebatur ſubito in illa pe ſtilentia triū dierū decederet in peccato mortali: et ſic damnaretur: quod erat ei valde lugubre: ſicut et mors filij ſui abſalon: cuius ipm ꝑſequeret: eo q̃ ꝓbabiliter credebat ipm in peccato mortali deceſſiſſe: ſicut dcm fuit. ij. Reg. xviij.

l Laboraui. Dic ꝓiter dauid ꝙ impetratōne diuie miſericordie allegat penitentiam ſuam de peccato cōmiſſo dicens. l Laboraui in gemitu meo. ꝙ anxietate cordis non potens cōtinere a gemitu etiā cora hominibus de die i diem qđ eſt durū t laborioſum maieſtati regie.// m Lauabo ꝙ ſinglas noctes ꝛc̃. q: de nocte i ſecreto cubiculi magis erumpebat in ſignis pnie ꝙ. pluuiū lachrimarū ꝓpter peccatū cōmiſſum. n Turbatus eſt a furore oculus meus. i. a dolore cordis: vñ in hebreo et in translatōe hieron⁹. iuꝛ hebꝛe. ꝙ furore babeꝰ amaritudine: et qua profluebant lachryme in tanta abundātia q̃ viſus acies caligabat.

o Inueteraui. i. ad interitū cognoſcis et aie ꝙinquauit: ſm illud hebꝛ. viij. qđ antiquat et ſeneſcit ꝙe interitum eſt.

p Inter inimicos meos. ſ. ſathan t ſatellites ſuos q̃ me ꝓuocant ad peccatum nūeratōnis ꝓpli: ſm q bē. j. pali. xxj. Conſurrexit aūt ſathan ℨ iſrl et incitauit dō vt numeraret iſrl.// q Diſcedite a me. Hec ē ſcda ps principal huius pſalmi: i q̃ ponit diuina erauditio de q̃ certificatus fuit dō per verbum Gad .ꝙ ꝛete dicentis ſibi de mandato dñi q̃ edificaret altare in area ornā iebuzei et ſibi ſacrificaret: deus aūt non ꝑcipit ſibi offerri ſacrificiuz ab homine niſi placatus erga eū. ſcdo hoc intellexit ꝑ deſcenſū ignis de celo ſup holocauſtum ſuū: vt bē. j. pali. xxj. qui deſcenſus eſt ſignū diuine placatōnis et acceptatōis: ſicut dictū fuit Gen. iiij. de oblatōne abel. t. iij. Reg. xviij. de oblatōne Helye: Non eſt aē verisile q̃ dauid tātū beneficiū tranſigrit ſine ſpāli gr̄arum actōne: nec inuenit aliūs ps dō ad ꝺ applicatus: ꝓpter hoc dixi in principio huius pſalmi: q̃ ad iſtam ſniam rōnabiliter applicat. dicit igit̃ dauid.

q Diſcedite a me oēs ꝛc̃. i. tu ſathan et ſatellites tui qui me cōcitaſtis ad nūeratōnem ꝑpli.

r Qm̃ exaudiuit dñs vocem fletus mei. ſicut eñ demones ingerūt ſe peccatorib⁹ vt faciant eos ruere in peccato in peccatū ſic refugiūt qm̃ vidēt peccatorē a teo erauditu⁹ et liberatū: q: cū ſupbiſſimi ſint a bbo ꝛc̃ ab hoib⁹ deuici ꝛc̃.// s Exaudiuit dominus ꝛꝛeprecatōnem meaz ꝛc̃. replicatio eſt eiuſdem ſententie ad oſtendendū maiorem gratitudinē diuine gr̄e ſibi facte.// t Erubeſcant et conſtur. ꝛc̃. reuertit̃ ad exꝑmendū t erubeſcētia t turbatōez

demonū qñ videnꝫ petōrē resurgēr deū sibi placatum ꝓpter cām dictā. ¶ y Conuertantur. nō cōuersione pnie que non cadit in demonibus: ꝫ conuersione erubescentie retrocedendo a me a deo eraudito ꝑm multitudinez sue miscdie iō subdit. ¶ 3 Et erubescant valde velociter: qz diuina gra i instātī infundit ꝛ ꝓ ꝫ dya bolica instātia cōfusa cito repellit.

vehementer omēs inimici mei:[y] cōuertantur[3] et erubescant valde velociter.

¶ Pro ignorātia dauid qñ cecinit dño su ꝑ verba ethiopis filij gemini. C.vij.

O[a] Omine[b] deus[c] me[d] in te speraui: saluum me facer oibus ꝓsequentibus me[f] ꝛ libera me. [g] Neqñ rapiat vt leo[h] aiaz meā: [i] dum non est qui redimat: neqz ꝙ saluum faciat. [k] Domine deus meus[l] si feci istud: [m] si est iniquitas in manibus meis. [n] Si reddidi retribuenti bus mihi mala: [o] recidā merito ab inimicis meis inanis. [q] Persequat inimicus aiam meā: [q] ꝛ comprehēdat

¶ Conuertantur. nō cōuersione pnie que non cadit in demonibus: ꝫ conuersione erubescentie retrocedendo a me a deo eraudito ꝑm multitudinez sue miscdie iō subdit. ¶ 3 Et erubescant valde velociter: qz diuina gra i instātī infundit ꝛ ꝓ ꝫ dya bolica instātia cōfusa cito repellit.

¶ Pro ignorātia dauid qñ cecinit dño su ꝑ verba ethiopis filij gemini. C.vij.

O[a] Omine[b] deus[c] me[d] in te speraui: saluum me facer oibus ꝓsequentibus me[f] ꝛ libera me. [g] Neqñ rapiat vt leo[h] aiaz meā: [i] dum non est qui redimat: neqz ꝙ saluum faciat. [k] Domine deus meus[l] si feci istud: [m] si est iniquitas in manibus meis. [n] Si reddidi retribuenti bus mihi mala: [o] recidā merito ab inimicis meis inanis. [q] Persequat inimicus aiam meā: [q] ꝛ comprehēdat

j. Regū. xxvij. Dauid culpam suam recognoscens dixit ad abiathar: ego sum reus oim aiaz ꝓris tui: ꝛ cām bō assignans dixit: sciebam eū. i. scire poterā et vebebā in illa die ꝙ cum ibi esset voech idumeus ꝓuldubio annūciaret sauli: ꝛ iō dō fecit hūc ꝑalmū: orādo dñm vt remitteret sibi dictū i ignorātie peccatuz: ita ꝙ ꝓter hoc non traderetur i manus saulis ꝛ aliorū ipm ꝑsequentium: ꝛ ꝑm hoc sensus huius ti. est: Ignorantia dō. i. culpa ignorantie dō ꝓdicta: quā cecinit dño. i. ꝓ quaz remittendā cecinit dño hunc ꝑalmū sup verba ethiopis. id est ꝓter verba saulis denigrati in fama ꝛ morib⁹. Filij gemini: qz saul fuit de stirpe gemini: vt bř. j. Reg. ix. Per verba aūt ista saulis intelligitur ꝓceptum eī quo ꝓcepit voech idumeo interficere sacerdotes dñi: et ciuitatem eoz peatere in ore gladi: viros et mulieres: puulos et lactantes: vt bř. j. Reg. xxij. Ad istū aūt intellectū vadit titul⁹ biero. in translatōne iuř bebr. Et patet et dicti: Alīū etiā ꝑalmū fecit dauid ꝑ malicā ipius voech: vt videbit. j. Dñe deus me⁹ ꝛc. Igit ꝑm iniam ꝓdictam quam tenent hebrei et biro. idem videtur sentire et titulo ꝑalmi. Psalmus iste in duas partes diuiditur: qz ꝑmo dauid petit suā liberatōne: ibi. Dñe deus: scdo ad hoc allegat multiplicē rationē: ibi. Dñe deus me⁹. Circa primū dicit sic.

¶ a Dñe. ꝑ oim generalē gubernatōem. ¶ b Deus. ꝑ creatōnem. ¶ c Meus. ꝑ spālem cultum et deuotōnem. ¶ d In te speraui. i. te tua pietate ꝓfidens ꝓꝫ de mea equitate. ¶ e Saluū me fac ꝛc. a Saule et suis ꝓpliabus me ꝓsequentibus ꝓtegendo. ¶ f Et libera me. ab ipis assecurando. ¶ g Neqñ rapiat. vt leo crudelissimus. ¶ h Aiam meam. per ocalionē a corpe sepando. ¶ i Dū non est ꝛc. et horrenda eniz occasione sacerdotū, ꝓter qō dō ipe scebat ꝙ si cadet i manu saulis nullo ꝓcio posset redimi nec per būanā potentiam saluari: eo ꝙ saul tenebat potentiaz regni.

¶ k Dñe deꝰ. Hic ꝓter dauid ꝓ sua liberatōne allegat triplicem rōnem: prima accipit ex sua innocentia. scda ex diuina iustitia ibi. Exurge dñe. tercia et ꝑsequentiū nequitia: ibi. Consumet nequitia peccatoꝝ. Circa primū dō allegat suam innocentiam impcando si bi malū si in ipo sit cōtrariū. d. ¶ k Dñe deus meus. exponaī sicut ꝓius. ¶ l Si feci istud. de ꝓterito. scz ꝙ quelierim mortem saulis ꝓut sibi ab eo et retractoribus imponebaī. vñ dixit ei dauid. j. Regū. xxiiij. qre audis verba hoim loquentiū dauid querit maluz aduersum te ꝛc. ¶ m Si est iniquitas ꝛc. querens facē de futuro qō mihi imponit vt deū ē.

¶ n Si reddidi ꝛc. hoc est si ꝑsequentibus me reddidi malū ꝓ malo: qō patet et hoc ꝙ saul ꝑsequendo Dauid bis cecidit in man⁹ eius: ita ꝙ potuit eū occidere: vt habeī. j. regū. xxvj. ꝛ. xxiiij. ꝛ tn dauid ei pepcit.

¶ o Recidam. i. sine stute: ita ꝙ nō possim me ab eis aliqualiter tendere: et ꝑm hanc ſam dauid impcaī sibi malum pene nisi fuerit innocens a ꝓdictis. In bzeo aūt et in translatōe biero. iuř bebr. sic bř: Si reddidi retribuentib⁹ mihi malū: ꝛ dimisi hostes meos vacuos. spoliando saulem ꝛ boies suos bonis suis: imo bastam saulis ꝛ cyphū aq̄ accepat in tētorio saulis i certū signū ꝙ poterat eū occidē resistuit: vt bř. j. Reg. xxvj. ꝛ ꝑm ista ſam q̄ prior videt in fine h⁹ versus: Si

reddidi ꝛc. dō nō impeaē sibi malū ꝑ allegat innocētiaꝫ suā: ℟ i principio versus seqntis incipit hoc ꝛcari. d. ℣p Persequaē ꝛc. i. meip̄m nisi fuerim innocēs a p̄dictis. ℣q Et comp̄hendat. ita q̄ non possum effugere. ℣r Et deiculcet ꝛc. me occidēdo ita q̄ cadauer meū conculcetur ab boibus et bestijs. ℣s Et glām meam. i. gloriaꝫ regni israel mihi a deo p̄missam p samuelē/ℓ Jn pulue. dē. p cadaueri mei iactu ratōes. ℣v Exurge dñe. b p̄ allegat rōne sue libeatōis ex pte diuine iusticie. d. ℣w Exurge dñe in ira tua. id ē in effectu iusticie tue p vindictā. ℣x Et exaltare ꝛc. tuā iusticiaꝫ oñendo. ℣y Exurge dñe de⁹ meus ꝛc. i. sic tu mādasti iudicibus facere vindictā de malis: ita facias tu vindictā de meis p secutorib⁹: q̄ nō bēo iudicez in terra ad quē possim recurrere: eo q̄ me p̄sequit̄ rex terre. ℣z Et synagoga ꝛc. ℟ic incipit versus: ⁊ est sensus: cōgregatio pplo⁊ circūdabit te. s. circa templuꝫ in quo ē habitatio tua orādo. p vindicta iusticie fienda ℥ gētiles eos p̄sequētes: iō subdit. ℣a Et. ꝓpter hanc ꝛc. i. ꝓpter iusticiā faciendam et oñendā de supnis. p̄cede. dicit enī deus quodāmō. p̄cedere in altū q̄n effectum sue potētie oñdit qui prius nō apparebat. ℣b Dñs iudicat pplos. dicunt aūt hic ppli iudeorū aduersarij: de ḡbus fuerūt viri frequēter vindicati diuinitus. ꝓter ꝛationem eoꝝ deuotā: sicut p⁹ in libris regu⁊: ⁊ in libris Josue ⁊ Judicū: ⁊ iō dō consilr̄ petit vindicari non zelo vindicte ℨ amore iusticie. d. ℣c Judica me ꝛc. et p⁹ sinia ex dictis. ℣d Cōsumeē. ℟dic ꝓnter. ꝓter suā liberatōem allegat p̄sequentiū malicias. d. Consumeē neḡcia. in translatione hiero. inīē hebr̄os bī. Consumeē: et in idē redit. i. termineē. et in hebr̄eo habeē: finiatur. ℣e Peccatoꝝ. i. saul ⁊ suoꝝ satellitum me nequiter occidere ḡrentium: ⁊ ista neḡcia fuit terminata ḡtum ad effectū q̄n Dauid timens inadere in manu Saulis fugit ad terrā philistinoꝝ: p̄m q̄ dr̄. j. Regum xxvij. Et nunciatū est saul q̄ fugisset dauid in geth: Et ñ addidit vlr̄ vt q̄r̄et despans se posse capere eū. ℣f Et diriges iustū. i. me p̄uū tuū. ℣g Scrutās cor. ⁊ renes de⁹. i. tu deus facies p̄dicta q̄ es. ℣g Scrutās corda. i. clare vidēs cogitatōes. ℣h Et renes. i. delectatōnes q̄ p renes designant. eo q̄ delectatōnes venereoꝝ q̄ sunt magis vehementes vigēt in renib⁹ viroꝝ: p̄m q̄ dicit Grego. homel. xxxij. q⁹ virīs luxuria in lumbis sit femīnis in vmbilico: testat̄ dñs q̄ de diabolo ad bēm Job loquit̄ dicens: virtus eius in lumbis eⁱ⁹: et fortitudo illi⁹ in vmbilico vēt̄ris eⁱ⁹: videbat enī de⁹ dare cogitatōes iniquas saulis ḡrentis occidere innocentem. ⁊ delectatōnes eⁱ⁹ malas: eo q̄ assuetus malis delectabat̄ in eis: p̄m q̄ dr̄. puer. ij. de talib⁹. Qui letant cū male fecerint: et exultant in rebus pessimis. Et cogitatōnes dauid rectas et eⁱ⁹ delectatōnes bonas. ꝓter quod dignū erat vt a deo dirigerē et adiuuaret̄ ideo subditur.

℣h Justū adiutoriū ꝛc. et p⁹ l̄ra ex dictis. ℣k Deus iudex iustus: reddens iustis ⁊ iniq̄s p̄m suā iusticiā ⁊ iniquitatem ꝓpetratam. ℣l Fortis. q⁹ nullus p̄t impedire eⁱ⁹ voluntatem. ℣m Et patiēs: q⁹ non statim punit iniq̄tatem ꝓpetratam ℨ expectat dans tp̄us pnie: iō subdit.

℣n Numq̄d ꝛc. id ē nunq̄ infert vindictā statim cū aliq̄s cōmittit ℨ eum offensam. q. d. non ℨ expectat tp̄us debitum dans pnie locum: sed q⁹ q̄n pectatores hac die patientia abutiū̄: graiius puniunt̄: ideo subdit.

℣o Nisi cōuersi fueritis: tu saul et satellites tui a malis vestris.

℣p Gladiū suū vibrauit. ad ws p̄ꝓrandū: q̄d fuit impletū in mōte Gelboe: vbi saul irruit sup̄ gladium suū q̄ dr̄: hic gladius dñi: et hoc q̄ illud fc̄m fuit et ordine diuine iusticie in ḡtum fuit penale.

℣q Arcum suū tetendit ꝛc. q⁹ ibidem saul fuit vulneratꝰ a sagittarijs: vt bñ p̄mo ℟eg. vlti. quoꝝ arcus dicit̄ arcꝰ dñi: eo q̄ ordine sue iusticie fuit sic vulneratus: ⁊ nō soluꝫ saul fuit sic mortuus sed etiā cōplices eius.

℣r Et in eo ꝛc. i. instrumēta mortifera: q⁹ in hebr̄eo istrumenta cuiusl̄bet artis dicūtur vasa: ⁊ iō oñdens que sunt ista vasa subdit.

℣s Sagittas ꝛc. sagitte em̄ ille quaꝫ ferra ignūtur añ̄s p̄ugant grauī⁹ nocent: ꝓter q̄d talib⁹ sagittis aliquādo vtunt̄ in bellis maxime contra obsessos. sagitte aut̄ pbilistinoꝝ q̄ dicūtur sagitte dei rōne p̄dicta fuerūt valde graues sauli et suis cōplicib⁹: ⁊ iō sagittis ardentib⁹ comparatur. cā aūt bu⁹ nocumēti subdit: cū dr̄. ℣t Ecce parturit ꝛc. ℟dic est ordo p̄posterus: q⁹ conceptio p̄cedit ꝑturitionem. saul aūt p̄mo concepit doloꝛ et inuidia cōtra dō dolens q⁹ plus p̄bitas dauid laudaret̄ cū cantaret̄ in choꝛ percussit saul mille ⁊ dauid decem milia: vt bñ p̄mo regu⁊ xviij. Parturijt aūt iniusticiam q̄n doloꝛe inuidie imualescente qui similis est̄ doloꝛi mulieris ꝑturientis filiaꝫ suaꝫ dedit ipi dauid vt eū faceret ruere gladio philistinoꝝ: ita q⁹ sub simulatōne amicitie ḡrebat eū interficere: p̄m q⁹ bñ p̄mo regum. xvij. Peperit aūt iniquitatem q̄n apte ⁊ manifeste voluit eū interficere: vt bñ p̄mo reg. xix. tūc em̄ manifeste apparuit malicia sua que prius latebat in ip̄i⁹ corde: sicut in partu apparet fetus q⁹ prius latebat in ventre. ℣v Lacū apuit ꝛc. q⁹ saul quelibet occlusionē dauid p philistheos: vt dictū est ipe incidit in hoc malū: quia abeis fuit occlusus: iō subdit. ℣x Conceꝛtet doloꝛ eⁱ⁹. i. malum q⁹ ex doloꝛe inuidie concepit contra me conuertet sup eū: ⁊ p⁹ l̄ra ex dictis: ⁊ patz etiam ex dictis q⁹ dō p. ꝓpbetando p̄dixit mortē saulis ⁊ modū ⁊ eⁱ⁹ cām.

℣y Cōfitebor dño. ℟dic vltimo in fine p̄salmi cōuertit se dō ad laudē dei de sua liberatione a p̄secutione saulis ℨ ordinem diuine iusticie: ⁊ p⁹ l̄ra. Moraliter aūt posset et ꝓponi p̄salmus iste: vt sit oratio cuiusl̄bet positi in afflictōne corpali ex p̄secutione iniusta: vel in afflictione sp̄uali et tētatione demonū maligna: petētis diuinitus l̄terari allegādo suā innocentiā ⁊ p̄secutoꝝ malicia ⁊ ptrāseo: tū q⁹ aliq̄s poterit lr̄a de facili applicari ℨ p̄dicta: tū q⁹ sicut p̄dixi intendo insistere sensui l̄rali.

W250

¶ In psalmo. vij: Dñe deus in te spaui. ¶ Additio.

Titulus illius psalmi nō bene exponit in postilla: nec p cōsequens recte assignat principalis materia ei⁹. Ad qd sciendū q̄ ly̆ hoc nomen dñs ap pellatiue hic sumat̄ put significat ethiopē ſm translatiō̃ biero. ⁊ etiā ethiops in hoc loco intelligat̄ p aliquo homine denigrato in fama et morib⁹: non tn̄ debet intelligi de saul. Nam manifestū ē q̄ tāta fuit humilitas dō q̄ nūq̄ legit̄ voasse saul nisi noie ꝓprio vel noie regio: vel ꝑm dñi tā in absentia q̄ i pnīa. nō solū in vita: vt p̄ illis plurimis loc⁹. j. reg. 8 et p⁹ morte vocauit eū ꝑ̄ dñi: vt p̄ i. ij. reg. j. c. Sil⁹ in ceteris titul⁹ psalmo⁹ in q̄bus fit mētio de saul sp vocat eū noie ꝓprio sine aliq̄ ignominiosa appellatione: vt p̄z in psalmo q̄ incipit: Diligā te dñe: et in psalmo: Miserere mei deus miserere mei. ⁊ in psalmo: Eripe me de inimicis meis de⁹ me⁹. ⁊ in aliis: vt. j. suis locis patebit. In quo⁹ ꝓprius titul⁹ fit exp̄ssa mētio de saul sub ꝓprio noie sine tali cognoiatōne. Postillator etiā dixit infra psalmo. xvj. supra illd verbū: Et nō loquaē os meum opa hoim. q̄ dō nō relatauit os suū irreuerēter de saul loquendo sed magis reuerēter. Non ergo vidi rōnabiliter dcm̄ q̄ hic singularit̄ noiasset eū sic vituperose: Preterea dicere q̄ dauid fuit culpabilis ꝓ ignorātiā crassam i morte sacerdotū non videt rōnabile: Cum q⁹ ipemet postillator excusat dauid ab hmōi peccato. vt. j. Reg. xxij. Cum q⁹ nullo mō dō nec aliqs alius bone mētis debuisset p̄sumere q̄ saul tantā crudelitatē exercuisset in sacerdotes: q̄ penitus ignorabant inimicitias intrinsecus: q̄ erant inter saul ⁊ dauid: ⁊ cū hoc sciebāt illa eē vera q̄ achimelech dixit sauli. ſ. Quis in oibus seruis tuis sicut dauid fidelis et gener regis ⁊ gl̄iosus in domo tua ⁊c. put in ꝓdicto cap. Cum q⁹ nō legit̄ in libris regū nec paralip. q̄ dō petiuisset veniam ab hoc peccato sicut consueuit petere ab aliis p̄z̄ ꝓmissis. Nec aliqs ꝓba ex pte dī legit ipm̄ argue⁹ hoc peccato sicut de aliis. Nec etiā in hoc psal. fecit mētionem de petēdo hmōi veniā. Nō aūe allegat postillator. v. q̄ dauid cognouit culpā suā dicēs ad abiathar: Ego sum reus aia⁹ oim patris tui ⁊c. ñ valet: tū q⁹ dicit greg. in. c. Ad eius. v. dis. q̄ bona⁹ mentiū ē ibi timere culpam: vbi culpa mīme reputur: Cum quia talia verba dō intelligi debent dicta eē ad cōsolatōem ⁊ maiorē securitatē abiathar vt firmiter dauid crederē eē sibi magē obligatū. Preterea posito q̄ dauid esset culpabilis in occasione sacerdotū: ⁊ q̄ circa hoc mā psalmi vsaret: tn̄ ira ñ videt recte appropriari isti casui. Dicit ēn dauid in prima allegatōne quā ꝓ sua liberatōne facit in hoc psalmo: Dñe deus me⁹ si feci istud si est iniquitas in manibus meis ⁊c. Sed constat. q̄ ꝑm postillatorē ipse dauid nō erat innocēs in hoc peccātō potius culpabilis: quō g̃ imprecabatur maledictionem si eēt culpabilis dicēs: ꝑsequat inimicus aiam meam ⁊c. Et quibus verbis manifeste apparet q̄ ipe erat inimicus ab hoc ꝓ sibi ab aduersario in hoc loco imponebat quod non potest conuenire predicto casui ꝓ ut ponitur a postillatore. Et ideo circa titulum hui⁹ psalmi: sequndo trāsiit oné dicto. tāq̄ verā: aliē videt dicēdū. ſ. q̄ ethiops iste est semei filius gemini ⁊ de cognatōne saul: q̄ fugiente dō ab absalon egressū s ē ad maledicendū dō ⁊ mittēdū lapides ꝑ eū dicēs: Egredere vir sanguinū ⁊ vir belial: reddidit ti bi dñs vniuersū sanguinē dom⁹ saul: ꝑ q̄m invasisti regnū ꝓ eo: vt bſ. ij. regū. xvj. ca. vñ patet q̄ Semei ille volebat imponere dauid q̄ fuisset culpabilis in sanguine saul: eo q̄ successisset sibi in regnū: ex q̄ dauid sentit se valde afflictum: vñ circūstantibus dicebat. Si forte respiciat dominus afflictōnem meā: put in codē ca. Et ne tāta sua iniuria necessima impunita remaneret dauid ꝓcepit salomōi ꝓpe mort̄ sue vt interficeret semei: vt bſ. iij. Reg. ij. capi. vbi sic dr. Habes q̄ apō te semei filiū gemini q̄ maledixit ñi maledictōne pessima q̄ ibā ad castra ⁊c. ⁊ sequit. Deducesq⁹ canos eī⁹ cū sanguine ad infernū: Huic igit̄ hystorie ꝓaie requit̄ sensus lr̄alis titli b⁹ ps. ſ. sic. Pro ignorantia dauid. ſ. est ꝓ culpa q̄ imponebat dauid de morte saul cuius culpe nullo modo erat sibi consciis: et sic eam penitus ignorabat eo mō quo intelligit̄ illud ps. xxxiij. q̄ ignorabā interrogabant me: qd exponit̄ ad literā. ꝓponebant contra me mala quo⁹ non erant mihi conscius: vt postillator exponit ibidem infra. ⁊ sequitur in titulo: quā cecinit dño offerendo sibi innocentiā suā: vt ꝑ hoc deus cōuerteret maledictōnē semei in benedictionē: vt. ij. Reg. ca. allegato: Forte respiciet dñs afflictionem meā ⁊ reddet mihi bonum ꝓ maledictione hac hodierna. Et sequit̄ in titulo sup verba ethiopis. i. semei qui sic erat denigratus in vita et non esset dign⁹ noie ꝓprio vocari: vñ abisai in ꝓdicto ca. canē vocabat eum dicens: Quare maledicit canis iste domino meo regi ⁊c. vñ notanter dicitur in titulo super verba ethiopis non sup facta: nam ly̆ predictus semei mittebat lapides ꝑ dauid et ꝑa seruos eius: ⁊ sparsebat terram aduersus eū in magnā ꝑturneliā: vt bſ. ij. reg. c. sup. dicto: dauid tanq̄ magnanim⁹ tn̄ non curabat de ꝺcis suis ꝑ potius de infamia quā sibi pessime imponebat: ⁊ nō sup verba ethiopis cecinit dño: et sic mā principal⁹ hui⁹ psalmi supradicta verba illi⁹ ethiopis. ſ. semei fudar: ly̆ cū ea de aliis ad eam q̄dammō pertinētibus tractet. Circa quā mām vide facit. Primo enim dō petit suam liberatōem tam ab absalon a quo ꝑtic fugiebat q̄ etiam a semei et a ꝑsanguinitate saul is quā et ꝑtic rōnabiliter timebat et subito incurſu ipsi⁹ semei: vnde dicit. Saluū me fac ex oibus ꝑsequētib⁹ me: sub signo vlt vt comphendat ꝑsecutores ex pte absalon ⁊ ex pte saul. Et q⁹ iste due ꝑsecutōnes irruerent sup dō subito ⁊ q̄ ex improuiso: icirco dicebat: Vleq̄ rapiat vt leo animā meā ⁊c. q̄ diceret. isti ꝑsequentes insidiose ⁊ repete vt leo me rape sine spe redēptōnis intendūt: fecit do allegat suā innocentiam de culpa ꝓdicta sibi maliciose imposita dicens: Dñe deus me⁹ si feci istud qd ñ imponit iste ethiops. ſ. q̄ ꝓuassem mortē saulis: si ē iniq̄tas in manib⁹ meis: vt ꝑter illa mihi imposita aliquādo malū eius ꝓuassem: Si reddidi retribuentibus mihi mala vecidam merito ab inimicis meis inanis. totū istud exponat̄ sicut in postilla vsq̄ ibi: in pulueē reducat. Tercio petit vindictā ex diuina iusticia dicens. Exurge dñe in ira tua ⁊c. Quarto q⁹ ethiops ille. ſ. semei volebat ꝑtendere q⁹ dō inuasisset regnū q̄si tyranice vel intruliue dicēdo: q̄m invasisti regnū pro vt s. allegatū ē: icirco petit stabilitatē regni sui quod time habuerat: tum ex institutōne diuina ꝑ samuelē vñ dicit: Exurge dñe in ꝑcepto q⁹ mādasti: hoc ei cōfirmatōne regni mei q⁹ ex ꝑcepto tuo habui: tū quia regnū habuit etiā ex electōne seu constitutione bñana ꝓformādo se diuine institutōni: vñ dicit: et synagoga ꝑplo⁹ circūdabit te: q̄ ꝑpli cōgregati. ſ. in hebrō et in irlm̄ sequndo mandati dei ipm̄ dō receperūt in regem vt in. ij. Reg. v. c. Quinto petit q⁹ hmōi iusticia ꝑ aduersarios suos notabilius fieret ꝑter hanc infamiā sibi maliciose impositā: vñ dī: Et ꝑter hāc in altū regredere. i. ꝑter hāc maledictiōem ñi maliciose in tpe mee ꝑsecutionis impositam in altū regredē: ꝑ altius oñdeo ꝓtēnā iusticie tue iudicādo ꝑplos aduersātiū. vñ dicit. Dñs iudicat ꝑplos: ⁊ liberādo ipm dō iustu⁹ ⁊ innocentē: vñ dicit: Iudica me dñe ſm iusticiā meā ⁊ ſm innocentiā meā sup me: vbi iusticia allegat q̄tū ad vtq̄ ius q̄ habuit in regno vt dictū est: innocentia⁹ vo q̄tū ad eī⁹ immunitatē a peto ꝓdicto sibi false impositō. Sexto q⁹ dauid p⁹ morte saul ⁊ sibi ꝑ maiori pte adherentiū crediderat se iā eē liberatū ab illa ꝑsecutōne: ⁊ mō videbat ex ea pte adhuc insurgere contra eu⁹ tribulatōnes ⁊ ꝑturnelias: icirco petebat a deo q̄ illa ꝑsecutio nequissima ia⁹ ex toto terminaret: vñ dicebat: Consumet. i. terminet seu finiat: nequicia peccatō⁹. i. saul ⁊ suoꝝ satellitū q̄ sic ātea manu armata eū grebāt occidē: sic ⁊ mō iniuriādo seu blasphemādo ipm ꝑsequēbatur: q̄ nequicia sic terminata de⁹ q̄ scrutās corda ⁊ renes dirigeret iustū. i. ꝑm dō: vñ ⁊ dicit. Et diriges iustum scrutās corda ⁊ renes de⁹. q̄ q̄dem directio sibi debebatur ex diuina iusticia ꝓpter rectitudinē cordis quā bēbat circa ꝓdcā: vñ subdit: Iustū adiutoriū meū a dño

q̄ saluos facit rectos corde. i. adiutoriū meū qđ peto a dño est iustū inquantū est ab eo ad quez ptinet saluare rectos corde. Septimo q: posset q̄s querere: si deus est iusticia saluauerat dauid de manu saulis ꝑter rectitudinem cordis sui: z saul ꝓ oppositū ꝓdēnauerat er ei malicia: quo tanto tpe dz tolerauit maliciā ipius saulis permittendo afflictiōem dauid ab eo? Ad qđ rñdet q̄ hoc nō est ex iniusticia dei nec impotentia: q: dz? est iudex iust? z fortis: ⁊ hoc ꝓuenit ex diuina patientia seu misericordia ꝑ quam nō statim punit: sed dat tp̄us penitētie. vñ dicit: Fortis z patiēs nunq̄d irascet ꝑ singulos dies. i. nūquid statim punit cū aliquis offensā committit. q. d. non: sed qñq; dissimulat peccata ꝑter penitentiam: vt Sapie. rj. ca. Octaua ethortat semei et alios seqces saul sicut siba fili? bothri: q̄ et erat gemini z ei illa ꝑte conatus est turbare regnū dauid: vt bř. ij. Reg. xvj. ca. vt cōuerteremt ab impugnatōne ipi? dō: ne eis contingeret sicut cōtigerat ipi saul in quo dz? exercuerat vindictam sue iusticie: vnde dicit: Nisi conuersi fueritis vos. s. consanguinei seu sequaces saul a ꝑsecutione mea. Gladiū suū vibrabit arcū suū tetēdit z. vsq; ibi. Sagittas suas ardentibus effecit. q̄ oia acciderant ipi saul tpe sue mortis et ordinatōne diuine iusticie, ꝑ ut in ꝓsilla latius declarat. q. d. dauid supradict? aduersarijs: Cōuertimini ab impugnatōne mea ne vobis contingat iusticia diuina coopante ea q̄ contigerit saulī ꝓdecessori vro. s. ea que in lra continent: que dauid i hoc psalmo narrat nō ꝓbetando de futuro: put ꝓsilator dicit: ſ potius narratiue cōminādo. Mono declarat cām tante vltionis diuine circa saul vt ondatur q̄ malicia saulis ꝓpria fuit cā hui? vindicte diuine: nō at dauid ꝓcurante: ſ potius iniusticiam ab ipo saul patiente: vñ dicit. Ecce parturit iniusticiam z. ſ. ipe saul. z exponatur totū sicut in ꝓsilla vsq; ibi. Et in vertices ipius iniquitas eius descendet. Decimo finaliter conuertit se ad reddēdas grāru actones dz excusans se ab infamia ꝓdicta sibi imposita: eo q̄ punitiones saul et suoꝝ attribuēde sunt iusticie diuine vt dictū est: nō añt ad culpā ipius dauid: vñ dicit: Cōfitebor dño ſm iusticiam eius z.

Replica.

IN expositiōe psalmi q̄ incipit: Dñe deus meus in te speraui. Burgen. notat ꝓsil. ex trib?. primo q: ꝓsillator dicit q̄ per nomen ethiopis quod ponitur in titulo huius psalmi intelligitur saul. Contra quod arguit Bur. sic: Dauid fuit a deo humilis q̄ nunq̄: legitur de saul irreuerent er locutus. igit non vocauit hic saul ethiopem: Hic rñdeo ꝑ aliqua dicta. Primū: non est op? humilitatis te ꝓprio dñ loqui: q: iustum est ꝓprio? mala cōmemorare: Iustricia aūt z humilitas sunt virtutes cōuertenō est igit virtus ſ cuiusdam crudelitatis opus: qđ de saul non legit irreuerēter locut?: Secūm dcm: Dauid honeste loq̄ns de saul dz? tauato nō habuit respectum ad personam ꝓpriam ſ publicā: nec habuit respectum ad aliquaz eius virtutē: ſ ad dei tolerantiā: Tercio dicit: Dauid vel quicunq; alius dicens veritatem non inquisitor reuerēter: quia verum a quocunq; dict a ꝓphāto ē: cuius instinctus et generalis et ſpecialis irreuerentia rōnabiliter dici non pōt: Quartū dicit: Nomē ethiopis de se non est nomen irreuerentiale: q: est nomē famosē gentis: Quintū dicit: Nomen ethiopis ꝑter aliquā verā filitudinē ad saul tnslatuz n est irreuerētiale: q: vere dictū ad ſam: vel transumptiue non est irreuerenter dictum: Et quibus patet solutio argumēti p̄ burg. facti q̄ ad h: Et mirz ē te burg. q̄ exponit illū versum hui? psalmi. Consumetur nequicia peccatoruz de saul z suis complicibus: qđo non arguit ibi dō os suū irreuerēter ꝛ saul relataſſe: q: maior irreuerētia e ipz dicere neḡz z peccatoꝝ ḡz ethiopē: q: illa e irreuerētia ad ſam: ista ꝓpulchra transumptōnem: neutra trā. est vere irreuerētia: q: vtrūq; vez iuxta intellectum ēcā dicti supra positi. Ad laudē eiꝰ dei cōmemorare peccata prauoꝝ z penas correspondētes nō e irreuerētiale: sicut dicere iudam mercatorem pessimū z. Sedo Burgensis notat ꝓsillatorē dicq: dicit dauid peccasse q̄ ignoranti am crassam in nece sacerdotum quos occidit saul: de quo ſ. Reg. xxij. quod dictū dicit Burgen. irrōnabile ex eo. Primo q: vt dicit ꝓsillator in loco allegato excusat dauid a peccato in illo facto. Sedo et eo q: non legit dauid de illo peccato penituisse. Rñdeo hic q̄ Burg. falsuz impoit ꝓsillatori. q: in loco allegato ꝓsilla. nōn excusat dauid a peccato: Et si in aliq̄ alio loco ipsuz videatur excusare: ſ intelligendū est de tanto non de toto. quasi nō peccauerit in hoc facto ex malicia: ſ ignorantia crassa: vt hic dicit. ſ qua modo vide in correctione. ij. Reg. xv. Hēc sequitur: si dauid non legat penituisse de hmōi pcō: q̄ igitur n̄ peccauit cum sit pctm venia dignū. q: non ex malicia factuz: imo videt penitentiam suā de hoc peccato dauid deseruisse. j. Reg. xxij. vbi dicit ad abiathar. Ego sum re? oim aiaz ꝑis tui z. Tercio Burgen. notat hic ꝓsillatorem q̄si implicet exponēdo illum versum. Domine deus si feci istud z. decidam merito ab inimicis meis inanis. vbi dauid imprecat sibi malū nisi sit innocēs: sed ſm ꝓsillatorem dauid nō fuit innocens imo reus in nece sacerdotum igit imprecatur sibi malū vt videl3 deiciatur: a q̄ tn malo se petit liberari. z sic est implicatio. Hic respondeo q̄ dauid in hoc psalmo habuit duplicem respectum: vnū ad peccatū ignorantie quo ad necem sacerdotuz: de qua sermo: timens ne ꝑter hmōi peccatū ꝓmitteretur a deo persecutio ipius dauid: vñ se petit liberari: z sic illeuer sus pōt continuari q̄ dicat dauid. Dñe deus si feci istud: videl3 ex malicia: decidam ab inimicis meis inanis z. ſ. tu scis q̄ ꝓ ignorantiam: igit veniam merear: put petiui i ꝓncipio huius psalmi. o. Saluū me fac ex omnibus. Aliuz respectū habuit dauid ad peccatum infidelitatis: quo dei aduersarij eius z adulatores Saul imponebant: suggerētes q̄ dauid semp tenderet ad malum saul z regnū ipius conaretur sibi vsurpare: z ob illū respectū petit liberari a saulis iniusta ꝑsecutōne: quia nihil eorum fecit que ei sic imponebant: iō dixit. Dñe deus si feci istud z. Et ſm illū duplicē respectū multū conuenienter applicat titulus et mā huius psalmi.

Psal. viij.

OMine dñs noster. Huic psalmo ꝓponit talis titulus in hebreo. Advictoriā sup baguitt ps dauid Ad cuius intellectū sciendū q̄ hec syllaba ha q̄ ꝓponitur huic vocabulo guitit ē articulare accusatiui casus i hebreo sicut in gallico dicim? lemestre: ſ syllaba la e ē artitulare accusatiui casus et noiatiui: ſ in latino non ponit talis articulatio. qz casus distinguūtur z cognoscunt ꝑ variatōem vocabuli in fine cum dř. magister mgri mgro mgrm nisi i vocatiuo casu vbi dř aligi o magister: ita q̄ li o ē articula re vocatiui casus: igit si supradictus titul? h? psalmi hebreo ponat in latino ds sic dici. Ad victoriā vel victoriū ꝑ guitit psalmus dauid: ita q̄ hec ꝓpositō sup sufficienē exprimit accusatiuū casum in hoc vocabulo guitit quod ē nomē hebraicū equiuocū vt dicūt hebrei: qz vno modo est nomen cuiusdam instri musici sic vocati hebraice: eo q̄ ꝓmo factum fuit in geth ciuitate philistinoꝝ. z sic exponit ra. sa. ꝓdictum titu. Psal. dauid est iste. supple sup guitit .i. aptus decantari in tali instrumento musico: eo q̄ diuez si cantus diuersis instrumentis appropriant. Ab victori am siue victori. i. in quodā conatu leuitarū: quoz vn? chorus conabat in cantādo supare alterū: sicut plenius fuit dictū supra in titulo psal. iij. Aliq̄ ḥo hebrei antiqui dicūt q̄ guitit ḥ accipit in alia significatione: videl3 put significat torcular dicētes q̄ ꝓ hoc intelligit eodm siue ea? qui dī torcular. Esa. lxiij. vbi dī: Quis ē iste q̄ venit de edom tinctis vestib? de bosra: Et seqnit. Quare rubrū est indumentū tuū et vestimenta tua sicut calcantiū in torculari: Et rñdet. Torcular calcaui solus: Dicūt enim q̄ hec scriptura loquitur de messia: in cuius aduētu expectāt regnū romanum per regnum eodm designatum calcandum et subiciendum iudeis per regem messiam: sicut torcular calcaf. Et intelligūt regnū romanuz ꝓut aliq̄ continuit

sub se oia regna terre q̄ expectant sibi subiūcenda p̄ regez messiam ⁊ maxime populū catholicū romane eccle sub iecti. Et sic exponūt titulus p̄dicti: Victori sup torcular .i. regi messie denicturo edom p̄dicto mō. Psal. dauid. id. est dicat aū laudez ei⁹ psalmus factus ab ipo da uid cum dr: Dne dns nr̄ ⁊c. Jgr patet q̄ fs hebze. antiqs iste ps̄ ē de victoria fcā p̄ rpm q̄ verum ē. qz hoc exp̄sse salua tor dicit matb. xxj allegans aliqd dictū in hoc psalmo scriptū de ipo q̄ cū pueri in templo ad ei⁹ laudē clamarēt Osāna filio dauid pncipes sacerdotū indignati dixerunt ei: Audis quid isti dicūt. q. d. non debe res sustinere talem falsum applausum. ⁊ rndit eis. Nūq̄d nō legistis: quia ex ore infantiū et lactentiū p̄fecisti laudē. i. vos q̄ legistis scripturas debueretis intelligere q̄ hoc scriptū est de me. Idoc etiā patet p aplm in epla ad hebzeos. ij. vbi magnā partem huius psalmi induxit tanq̄ dictā de rpo: ⁊ p̄ ons totū ps̄. q. d. sic. Quid est bō q̄ memor es ei⁹ ⁊c. vsq; ibi. Oia subiecisti sub pedibus eius. Et postea subdit exponēdo de rpo dicens. Eū aūt q̄ modico q̄ angeli minoratus est videa mus ihm p passionem mortis glia ⁊ honore coronatum. Nec potest dici q̄ iste expositiones fuerint mystice: ⁊ sic lra les: qz rps loquebat legisperitis: ⁊ aplis hebzeis q̄ non attendebant nisi ad sensum lralem: pter qđ hebzei antiqui bene diceriūt dicendo q̄ iste psal. est de rpo intelligendus ad lram. ⁊ q̄ romanū impium erat ei subiicendū: sicut vi dem⁹ impletū i capite a p̄stantini tpe: alie ec̄ ptes orb rpo subiecient ante finē mūdi: vt ē p̄betatū p Damelem. vij. Dis ppls tribus ⁊ lingue seruient ei: ⁊ istud qđ iudei exp̄ctant. f. futuz messiam ē falsum: Accipiendo igr illud qđ ē veritatis falsitatē dimittēdo pōt exponi titulus hebraicus supra positus. ⁊ titulus hiero. in trālatōne iuxt hebraicum. q̄ ē oino silis nisi q̄ ponit plurale p singulare. dicēs sic. Victori p torcularibus psal. dauid. i. regi rpo victori Pro torcularibus .i. p meritis suaz passionū: q̄ torcularia dicunt si accipiant ptes passionis: siue torcular: si accipiatur tota passio simlr: eo q̄ sanguis ei⁹ ibi fuit expressus sicut sanguis vue in torcularibus: seu torcular: vt hoc in spinee corone impositōne: flagellatōne: ⁊ pedū ⁊ manuū cōfictione: ⁊ lateris trāsfixiōe: p quebabuit plena victoria et glorie coronā ⁊ exaltationem sup oia creata Psal. dō. i. iste psalm⁹ factus ē a dauid ad eius glām ⁊ honorē: Ad diuisionē igr buius psalmi s̄m sniam tituli p̄dictam cōsiderandū q̄ ix triūphus rpi fuerit meritorius rone bnāitatis patientis: rone cui⁹ est sup oia exaltat⁹: s̄m q̄ dicit aplus phil. q. Humiliauit semetipm factus obediens vsq; ad mortē: mortē aūt crucis: pter qđ ⁊ deus exaltauit illū ⁊ donauit illi nomē qđ ē sup oē nomē: tñ fuit effectiue: stute diuinitatis: vt patz auctoritate apli inducta: tiō psal. dō p̄tinet in rpo p̄tē diuinitatis: ⁊ scdo p̄ditōnem bnāitatis: ibi. Quid est homo: Circa primū dicit:

¶a Dne. oim p generalem gubernationem. ¶b Dns nr̄. p spālem cultū t̄ridem: ⁊ qz ex semie dauid assumpsit carnē. ¶c Qz admirabile. i. valde admirabile. ¶d Est nomen ⁊c. pter qđ dicit aplis post verba p̄missa: Exaltauit illū ⁊ dedit illi nomē qđ est sup oē nomē: Illa aūt q̄ su pere excellentia sunt incōprehensibilia sunt a nobis: ⁊ per conseqūs sunt admirabilia. ¶e Qm̄ eleuata ⁊c. ipse rps q̄ rone deitatis dr dei sapia ⁊ virtus: s̄m q̄ dicit aplis .I. ad Cor̄. j. Predicam⁹ rpm dei v̄tutē ⁊ dei sapientiaz. In isto aūt duobus consistit magnificentia: eo q̄ per ista duo fiūt magna facta circa que p̄xie est magnificētia: vt habet .iij. etbi. ⁊ nomen magnificentie h⁹ ostendit.

¶f Sup celos. i. sup oēm creaturā celestē et angelicā sicut dicit aplis hebz. j. tantomelior angelis effectus⁹ quanto differentius p illis nomē hereditauit ⁊c.

stellas q̄ tu fūdasti. ¶g Quid ē hō q̄ memor es ei⁹: aut filius hois q̄m visitas eum. Minuisti eū paulomi⁹ ab angelis: gl̄ia ⁊ honore coronasti eū: et p̄stituisti eū sup opa manuū tuaz. Oia subiecisti sub pedibus ei⁹: oues ⁊ boues vniuersas: insuper ⁊ pecora campi. Volucres celi ⁊ pisces maris: qui perambulant semitas maris.

¶g Ex ore infantium ⁊c. diuinitas aūt rpi fuit confessa ab āgelis cōfessiōe laudis ab hora natiuitatis: prout bi luce. ij. Et subito fca est cum angelo multitudo militie celestis exercit⁹ laudantiū deuz ⁊c. Sz laus ista fuit p̄fecta q̄n puer in templo dabat confitētes diuinitatez rpi dicētes osanna. id. ē obsecro salua i excelsis. Salutē ei celestē null⁹ dat nisi dr: s̄m q̄ dr in psal. Grām et gloriam dabit dns. Pueri autem isti non erant boies frati q̄ ex scia legis et scriptarum possent cognoscere diuinitatem rpi ⁊ sic confiteri: p̄ qđ ista laus videt̄ p̄cessisse a spūsco linguas eorū mouente: sicut locutio asine balaam nō fuit ab ea nisi passiue tm̄: s̄ effective fuit ab angelo linguā eius mouēte: ⁊ sic ista laus pueroz videt̄ p̄fectior fuisse q̄m angelorū istū ad hoc q̄ efficiebat hoc modo immediate a spūsancto: qui precellit omēs angelos in infinitum.

¶h Propter inimicos. p̄futādos: qz p istam laudez ⁊ scripturē interpretatōnem a rpo factā principes sacerdotū rpo inimicātes fuerūt confusi. ¶i Ut destruas ⁊c. i. pplm iudaicū rpm p̄sequentē q̄ fuit ei⁹ inimicus: ⁊ etiā vltor in ip̄m sub titulo vltōnis iniurie leḡ mosaice eū p̄sequebātur imponētes sibi transgressionē legis in violatione sabbati et q̄busdam alijs. et iste pplus vltor et inimicus p̄ter hoc p̄stea fuit destruct⁹ per romanos rpo eos ad hoc incitāte et ordine sue iusticie.

¶k Qm̄ videbo. Hic ps̄ exp̄mit in rpo p̄ditōes bnāitatis: q̄tū ad hūiliatōes ei⁹ ⁊ exaltatōem dicens.

¶k Qm̄ videbo ⁊c. i. celū sydereū in quo sunt stelle. et empyreū in quo sunt angeli eminētia eoz. p̄siderando respectu nature bnāne in se considerate: tiō subditur.

¶l Quid est bō. i. nā bnāna respectu angelice. q. d. mo dicum quid: ⁊ tñ: ¶m Memor es ei⁹. eaz a pcō liberando: videt̄ ei⁹ deus q̄dammō oblitus fuisse bnāne nature q̄diu dimisit eā sub malo culp̄ ⁊ pene: ⁊ recordatus ipius q̄ venit liberare eaz: sicut peredat dō Deus ad liberandū nos ⁊c. boc aūt nature angelice nō fecit cuius peccatum non remediauit. ¶n Aut filius hois. i. filius virginis. qz homo est generis cōis. q. d. nā bnāna rpi in se cōsiderata minor est angelica: ⁊ tñ.

¶o Visitas eū. assumendo illam naturā in supposito verbi vt sic esset⁹ vnus filius virginis ⁊ dei: boc aūt nō fecit deus nature angelice: qz nusq̄ angelos apphēdit s semen abrae: vt dicit hebze. ij. ¶p Minuisti ⁊c. in sua passiōe: qz angeli non sunt boc modo passibiles. f. passiōe corporali. ¶q Gl̄ia ⁊c. qz p meritū sue passionis resurrexit ⁊ ascendit in celū et coronatus super angelos sedet ad dexteraz dei patris: s̄m q̄ dr Marci vltimo. Et dominus quidem ihesus postq̄ locutus est eis assumptus est in celum et sedet a dextris dei.

¶r Et constituisti eum ⁊c. propter quod dominus post resurrectionem suam Matbei vlti. Dixit. Data est mihi omnis potestas in celo et in terra: ⁊ ideo subdit.

¶s Oia subiecisti ⁊c: quia etiam angeli supremi se bomini rpo subiecti.

Sit Oues ꝛc.istud addiꝛ ad remouendū errorem illorum qui dixerunt.q diuina ꝓuidentia non se extendit ad ista inferiora:ꝫ tm̄ ad supiora:in quoꝝ ꝑsona dicit̄ iob.xxi.Circa cardines celi pambulat nec ista cōsiderat. ¶ v Dñe dñs noster ꝛc.Hic in fine psalmi resumit dauid ꝑmū versum sicut in cantilenis fieri solet:q in fine reiterat̄ principiū:ꝛ ita ꝯpōnatur sicut prius.

¶ Dñe dñs nr̄ : q̄ admirabile ē nomē tuū ī vniuersa ẽra.

¶ Moralit̄ aꝑ posset exponi ꝑs iste q̄ est de rpo capite:vt visum est de quolibet fideli qui est membꝝ rpi: q̄ p virtutem bōilitatis ꝛ patientie p diuinā virtutē sublimat̄ ad coronā glie:ad quā ꝛ nos ꝑducat. ¶ In psalmo.viii.Dñe dñs noster. ¶ Additio.

Hic psalmus satis bñ exponit̄ in postilla ercptis paucis:in ḡbus videtur aliq̄ vlteri⁹ addēdum: Primū est:q cū dicit:Admirabile est nomen tuū in vniuersa terra.innuit nobis q nomē rpi de quo agit̄ nō in iudea tm̄ erat publicandū admirabile sicut nomē dei tpe vet.testa.de q̄ in psal. Notus in iudea deus:ꝛ in isrl magnū nomē eius:sed etiam ī vniuersa terra:qđ factum fuit p aplos q̄b⁹ miunctū fuit act. j.ca.Eritis mihi testes in iudea ꝛ samaria : vsq; ad extremū terre:quod ꝛ fecerunt:q in omnē terram exiuit sonus eoꝝ. Secūdū est q: cū dicit:Eleuata ē magnificentia tua ꝛc.intelligit magnificētia ꝓprie de bōnitate rpi:nam ꝑm ꝑbm in.iii.ethicoꝝ ꝓinet ad magnificum ꝑparare cōueniēt̄ bitatōnem.Constat aut̄ ꝑ ut dicat̄ ad colecē.ij.ca.q in rpo habitat ois plenitudo diuinitatis:ꝛ hoc est quod dicit glo.in hoc loco.Magnificētia tua.i.filij⁹ tuus deus bō.Eleuata ē.ō terrena bōilitate.Sup celos.ꝛ sic magnificentia dei in hoc loco est ipe rps. Teraū ē q̄ cū dicit̄ :Ex ore infantium ꝛ lactentiū ꝑfecisti laudē.Iz in hoc q̄ dicitis Ex ore infantium intelligātur pueri in tẽplo:vt ipse allegat math. xxi.tamen hoc qđ dicat lactentiū non ꝓprie applicatur ipis pueris q̄ iam trāscenderāt etatē lactentiū vt de se patet:ꝫ hꝫ intelligi ꝛ simplicibus fidē catholicam tpe aplo⁹ recipiēnb⁹:de q̄bus.j.pe.ii.Quasi modo geniti infantes lac concupiscite.ꝛ.j.Corꝛ.iii. Lac potꝫ vedi vobis.non escam.vñ sicut in pueris seu in infantibus laus dei videt̄ ꝓcessisse a spūsancto linguas eorū mouente:ꝑ qđ dicit̄ in postilla :sic in lactēnbus ꝛ ī vsum rōnis bntes:non tm̄ altā vocrinā ꝛpter simplicitatem sinā cape possent:laus dei seu cōfessio fidei vī ꝓcedere a spūsancto mentes eoꝝ illūinante:ꝛ sic er ore vtroq; ꝗs laus ꝑfiat in corde.ſ.ꝛ in ore.q: cōde credit̄ ad iusticiā:oris aut̄ cōfessio fit ad salutē: ad Ro.x.capitulo.

Quarti ē:q: cū dicit:Celos tuos opa digitoꝝ tuoꝝ. intelligēndus est de empyreo:quod ē celum spūale:Et ideo dr̄.Opa digitoꝝ tuoꝝ:qđ denotat opis subtilitatē: celi aut̄ sydera q corporei sint nō dicunt̄ opa digitoꝝ: ꝫ potius opa manuū:iuxt̄ illd:Opa manuū tuaꝝ sūt celi. Quintū querendū est cū psal.dicit:Lunā ꝛ stellas q̄ tu fundasti.cur ꝑtermisit facere mentōnem de sole q̄ maxime ꝑncipalior ē inf sydera:vñ et in scripturis sacris sp eis ꝑfert̄:ꝛ de eo fit principalis mentio vt in ꝑ. Sole in ptātem diei:ꝛ lunā et stellas in potestātē noctis:ꝛ sic de multis alijs.Ad qđ dicendū q̄ in hoc loco psal.loq̄tur de celo empyreo:vt dictuꝫ est. in quo p lunam deligit̄ vllis ecclesia:.put in glo.et sic per stellas debent intelligi singule bearoꝝ ꝑsone tam angelice q̄ hūane:ꝑm quā cōsideratōem rps deligniari debet per solem:qui est verus sol iusticie:iuxt̄ illud Malachie vi. ca.Orieꝛ vobis timentibus nomē meū sol iusticie ꝛc.q̄ ꝙdem sol ē magnificētia dei sup celos:vt dī in.j.vsu bꝑ.iccirco vt sole nō faciat dic cū luna ꝛ stellis mentiōem q̄ tm̄ celo empyreo sūt nō supra celos sicut sol qui est magnificētia dei:vñ ꝛ rōnabiliter admiraꝛ videṫ excelētiā bmōi lune ꝛ stellaꝝ: Quid est hō q̄ memor es eius.

Sertū aduertendū ē q̄ hic psal.notabiliter ꝛ ꝓprie coꝛrespondet auctoritati apli:ad phlip.ij.q̄ postūl.allegate. .ſ. Propter qđ ꝛ deus exaltauit illuꝫ ꝛc. primo q: sicut ibi hꝫ p meritū bōilitatis passiōis rpi ei⁹ būanitas fuit exaltata intātū q̄ dedit ei nom̄ qđ ē super oīe nomen ꝛc.pari forma psal.cum ꝑmittit in ti. Victori sup torcularibus qđ passionē denotat subdit.Q̄ admirabile est nomē tuū ꝛc. Hoc est qđ dicat apls: Propt̄ qđ ꝛ deꝰ exaltauit illū:coꝛrespōdet psalmista dicēs:Exaltata ē magnificētia tua ꝛc. Silr̄ huic qđ dicat apls: Dedit illi nomē qđ ē sup oē nom̄ corrīdet psalmista dicēs. Q̄ admirabile ē nome tuū. Huic etiā qđ dicit apls: In noie ihu oīe genu flectat̄ celestium:coꝛrespōdet psal.dicēs. Oues ꝛ boues ꝛc. Huic aut̄ qđ dicit Infernoꝝ:coꝛrīdet psal.d. Pisces marꝭ q̄ pambulāt semitas maris.Iz ēm terra sit infimus elementū ꝑ m modū loquēdi sacre scripture maria dicunt̄ ee subtus terrā: eo q̄ flumina fluunt̄ cōiter versus mare: vñ legitur Quia ipe sup maria fundauit eā. Huic aut̄ qđ dicit apls: Et ois lingua confiteat̄ ꝛc.coꝛrīdet psal.dicēs. Ex ore infantiū ꝛ lactentiū ꝛc. in quo compēdit oēm linguā.scz corpalē ꝛ mentalē mō supradict̄. Septimū psal.in vltimo versu resumit ꝑmū versum:ꝑtermittēdo tm̄ id qđ ꝛerat: Eleuata ē sup me magnificētia:ꝛ sic pōt itelligi nomen dei in hoc vltimo versu sumptū ꝛ diuinitate tm̄ .p ut in glo.ad ꝑbl.ij.nā nomē diuinitatis cepit cognosci in vniuersa ẽra ꝑ exaltatōem rpi:sicut ī infirmitate passiōis dī ee exinanita. ¶ In eodē psal.viii.vbi dī in postilla ꝗ syllaba ba q̄ ꝯponitur huic vocabulo guitit. ¶ Additio.

Hec syllaba ba iuxt̄ verā ꝛ cōem hebraice lingue grāmaticā nec est articulare accusatiui nec alicui⁹ alterius casus:qz indifferēter ꝯponitur cuilibet casui:qđ sic patꝫ.nā vbi hēmus Gen̄.j. Terra autē erat inanis et vacua:in q̄ loco terra est manifeste noiatiui casus.ubi ꝯponitur ꝗ syllaba ba:vt ibidē pꝫ:silr̄ in eodē ca.vbi dī. Congregationesq; aq̄ꝝ appellauit maria:ī q̄ loco ꝗ aq̄ꝝ est genitī casus:ibi et ꝯponit huic dictioni aquaꝝ ꝗ syllaba ba: silr̄ Gen̄.ij.ca.vbi translatio nr̄a hꝫ: Precepitq; ei dicēs:i hebraico habet̄: Precepitq; hoi dicēs:qđ idē est in sua cuꝫ ibidē de hoie loquit̄:in q̄ loco huic dictioni hoi q̄ est maīse ste datiui casus ꝯponit ꝗ syllaba ba:silr̄ Gen̄.j.vbi dicit. Diuisitq; aq̄s que erāt sub firmameto:huic dictioni aq̄s q̄ est manifeste accusatiui casus ꝯponit hec syllaba ba:vt ibidē pꝫ:silr̄ Deu.xxvii.vbi dī: Audite celi q̄ loquar:i quo loco li celi ē vocatiui casus vt est manifestū eidē ꝯponitur ꝗ syllaba ba.silr̄ Gen̄.ij.vbi dī:Cōpleuitq; deꝰ die septimo:vbi li septimo manifeste ē ablatiui casus : ꝯponit ei ꝗ syllaba ba:ꝛ sic in aliꝭ ꝙplurimis ꝛ innumerabilib⁹ loc̄: Et ḡbus ꝑꝛ q̄ ꝗ syllaba ba nō ē in hebraeo articlare accusatiui casꝰ nec alicui⁹ alteriꝰ casus vt deīm ē: vñ apparet q̄ hoc būit postillator ab aliq̄ min⁹ ꝛfficienter voctō i grammatica hebraice lingue. Sꝫ videndū ē qđ significet ꝗ syllaba ba in hebraica lingua : cū alicui dictōni ꝯponat̄. Ad qđ sciendū q̄ cū noia cōia seu appellatiua in ,ꝓsitōnib⁹ ,ponūtur sine signo vlī intelliguntur indifferēter ,p q̄cūq; vno qđ illo noie posset appellari: vt cū dī:mḡr̄ veit intelligitur indifferēter de q̄cūq; q̄ mḡr̄ dī: ꝛ ad verificandū talē ,ꝓsitōnem sufficit q̄ vn⁹ mḡr̄ venit q̄cunq; sit ille: ꝛ ꝛtingit sepe q̄ inf̄ multos mḡros q̄ ꝙeniūt in aliq̄ societate seu collegio sit aliq̄s mḡr̄ notior:vꝛputa de q̄ frequēter fit sermo in tali societate vel collegio q̄ de ceteris mḡris: ,pter aliquā ꝑeminentiā officij :vel alicui⁹ singularitatis ad mḡrm ꝑtinentis:in q̄ casu in hebraica lingua cū dī magister venit sine additōne:intelligit̄ de quocūq; indifferenter sicut i lingua latina fit cōiter:ꝫ cum additur i hebreo ꝗ syllaba ba huic dictōni mḡr̄:tūc nō verificatur nisi de illo mḡro notiori mō ꝑdicto vt deīm ẽata q̄ exititb⁹ milꝭ magistris in eodē collegio q̄ꝛ vnus eē notior rōne ꝑdcā fallsum eē dicē:mḡr̄ venit:cū additōne b⁹ syllabe ba:nisi ille mḡr̄ q̄ singlariē mō ꝑdcō det̄minaē veisset̄.ꝛ ide ē q̄dā regula grāmaticalis in lingua hebraica q̄ nūq; noi ,prio fit additio illi⁹ syllabe ba:Iꝫ ꝛ ,pria noia varietur per casus

cuius rō patet et dictis: qz illud quod significat noie proprio non exigit aliqd signū p quod distinguat ab aliis cū nihil significet p nomē ppriū nisi aliqd singulare: nisi forte sumat eq̄uoce quod ē alteri⁹ rōnis. Contingit tñ q̄nq; q̄ ponitur hec syllaba ba supflue sine hac ꝓpria significatione sicut tūn ꝓbetiis locutionibus q̄nq; ponūtur plura verba vbi pauca sufficerēt ꝑ modum communem humanū tūsta diligēte: sunt attēdenda in expositōe mlt orū passiū sacre scripture ad hōdum verum sensum lr̄alem: sicut Esa. vij. ca. vbi dr. Eccevirgo concipiet: in hebraico addit huic dictōni ygo hec syllaba ba: qđ non modice attētionis ē: vt ibidem teo dante videbit. Mis vitis B nomen guitit in hebraico ꝑm suā planam z veram acceptōnem non significat torcular. Tñ Ra. abenbazra: q̄ inter ceteros expositores hebraicos ꝓprius lr̄am sequit: ad ridiculū reputat dicere q̄ hic sequit guitit ꝓ torcularі seu torcularibus. hoc ei magis ptinet ad etymologiā seu allegoriam q̄z ad sensum lr̄alem: vñ ꝑm illū z alios nō mediocr̄ auctoritatis hoc nomē guitit significat instr̄m musicū sic dictū: eo q̄ fuit datū ad decantādum obeth edon getheo: qui fuit lenita: z sic guitit ē nomē adiectiuū: ac si diceretur in latino: instr̄m getheum. vel iō forte ꝑm alios istō instr̄m musicum fuit intitulatū a geth: eo q̄ dauid inuenit eum: cum habuit victoriā de golia: qui cognoiabat de geth. vñ .j. Reg. xvij. Apparuit vir ille ꝓprius ascendens goliath noie philistheus de geth. maximus em̄ robur philistinoz: q̄ ifracte aduersabatur residebat in geth. quapropt dauid i lamētationem saulis z ionathe cū diuisset: Quo ceciderūt fortes: subdit: nolite nūciare in geth. ij. Reg. j. q. d. illi robusti de geth hoc audiētes tendent de fortibus isr̄l. vn de i memoriā illi⁹ martime victorię quā dō habuit auxilio diuino de illo robustissimo philistheo de geth impsuit hoc nomen alicui notabili instr̄o musico cum q̄ laudes deo decātarent in recognitōem tāte victorie: et ꝑm hec addit ista syllaba ba istī dictioni guitit ad denotandū q̄ illū instr̄m guitit erat notius inter alia instr̄a taliamusicalia aliarum speciez: vel forte qz aliqd singulare instr̄m guitit noie eāt notius z excellentius respectu aliorum in sua specie: z in tali cantabātur hmōi psalmi.

¶ Psalmus .ix.

Confitebor tibi dñe. Huic psalmo ꝓponitur talis in hebreo. Ad victoriā almut laben ps dauid. Ad cuius intellectū sciendū q̄ B dictio almut ab aliqbus in duas ptes diuidit. z sic est sensus. Sup mortez laben importat filiationem: z hoc mō accepit hiero. in trāslatōne iuxta hebraicū dicēs sic. Victori sup mortē filū psal. dauid. z ꝑm hoc aliqui expositores nr̄i dixerūt q̄ dō fecit hunc psal. ꝓ morte filij sui absalon: Sz bēdictus Aug. hoc reprobat z merito: vt videt. qz dauid in morte absalon nō decinit carmen leticie: ꝑ magis carmē lugubre. d. Fili mi absalon quis mihi tribuat vt ego moriar ꝓ te z̄c. ij. Reg. xviij. In hoc aūt psalmo exprimit carmē leticie: quia in secūdo versu dr: Letabor z exultabo in te z̄c. z circa medium psalmi: Exultabo in salutari tuo. Illi dixerūt q̄ dō fecit hūc psalmū: gr̄as agens de morte ꝓmogenitoz egypti In exitu isr̄l de egypto: vt dr̄ Exo. xij. z sic ē ꝓdicti ti. sens⁹ Ad victoriā sup mortē filij z̄c. filioz accipiēdo singulare ꝓ plurali: sicut Exo. viij. venit musca grauissima. i. multitudo muscarū: Sz ista expositio nō bz magnā apparentiam: qz in toto psal. isto nō fit mētio apta de ista ꝑcussione ꝓmogeitoꝝ egypti. nec de exitu filioz isr̄l de egypto. Itē hec expositio ꝛ predicta impugnabant ꝓ hoc q̄ ꝓdicta dicto hebraica almut in oibus biblijs hebraicis quas ego vidi scribitur ꝓ vna dictione: z sic non potest signare post mortem: Accipiendo igitur almut ꝓout est vna dictio adhuc ꝑm hebraeos bz triplicem significationē: qz vno mō est nomen instr̄i musici: in quo cantabatur iste ps. vel dicunt aliqui hebraei. Sed hanc expositōem vt incōuenientez dimittit Ra. sal. Alio modo signat iuuentutē: sicut alma in hebraeo signat iuuencula. z hāc sequit Ra. sal. q. d. dauid in spūsancto ꝓuidit iuuenes fortes de isr̄l captiuādos ꝓ romanos z postea per maximū temp⁹ releuādos lz nō in eisdez numero: ꝓ regē messyam: qui in aduētu suo dicit subiectus orbē terrarum iudeis: z sic est sensus tituli predicti. Super inuentutē filij. i. filiorum z̄c. Sed hec expositio supponit falsum et erroneum. lcz ꝑm esse venturum: z io totaliter est vitanda. Tercio almut signat occultationem z ꝑm hoc potest titulus huius psalmi cōiter in bibliis nr̄is. In finem ꝓ occultis filij ps dauid. quaz significationem sequūtur Aug. z cassiodorus ꝓpter qđ intendo eā sequi. Ad cuius intellectum sciendū q̄ dupler ē iudiciū diuinū: vnum ē iudiciū discretionis quo discernuntur fideles ab infidelibus: et hoc potissime incepit a predicatione xpi apl̄oz: qz iusto dei iudicio lz occlto nobis aliqui cōuersi sunt ad fidem: z alij in infidelitate indurati: cuius rō est nobis valde occulta: vñ cū apostolus diuisset Ro. ix. Cuius vult miseretur: z quē vult indurat. Et postea. xj. Tide ergo bonitatē z seueritatē dei: in eos quidem qui non credunt seueritatez: in te aūt bonitatem dei: si permāseris. Postea subdit. O altitudo diuitiarū sapientie z scientie dei. q̄m cōprehēsibilia sunt iudicia eius. Et ps. xxxv. Iudicia tua abyssus mlta. Aliud autem est iudicium dei: quod dicitur iudiciū discussiōis: qđ erit in fine mūdi: lz illud iudiciū futurū sit valde clarū: qz manifestabitur etiā occulta cordiū: tñ est nobis mō valde occultū ꝑm q̄ dicit saluator matheī. xxiij. De die aūt illa z hora nemo scit: neq; angeli in celo: nisi solus pater. Utrūq; aūt iudiciū datur ēē ipsi xpo: ꝑm q̄ ipe dicit Joh. v. Pater omne iudiciū dedit filio. Et de isto iudicio duplici sibi dato quod ꝓuidit dauid i spūsctō fecit hūc ps. et sic ē sensus ti. predicti. In finem pro occultis z̄c. iste ps factus est a dauid ꝓ occultis filij. i. pro duplici iudicio predicto dato filio. In finem. i. dirigens nos ad considerationem finis mundi z beatitudinis: que tunc retribuetur iustis tanq̄ vltimus finis. Et sic iste ps ē de iudiciaria ptāte xpi: sicut precedens ps de sua exaltatōne ētum ad sensum litteralem: Ilson em̄ ois expositio psalmorū de xpo ē mystica: sicut supra onsum est ps. ij. z. viij. Et idem dicendū est de illo: Plura enim et expressius ppbetauit dauid de xpo q̄z alij ppbe. ꝓpter quod dicit ecclesiastes ppbetarum: sicut dcm̄ fuit in ꝓncipio huius libri: Jgr ꝑm hoc iste ps diuidit i duas ptes: qz ꝑmo dauid se cātare ꝓdicit: secdo mām sui cantus subiūgit: ibi. In conuertēdo.

Circa primū dicit sic.

a Confitebor tibi domine. f. confessione laudis.

b In toto corde meo. intellectu z affectu.

c Narrabo oia z̄c. i. excellentia mirabilia tua q̄ sunt i duob⁹ iudicijs tuis nobis valde occultis. z ē hybpholica locutio: sicut ꝑ: Tota ciuitas currit ad tale spectaculū: ad denotandū multitudinē euntiū: q̄nis multi ñ vadant: sic sunt multa dei mirabilia que non narrātur in hoc ps. tñ dr: oia mirabilia: ad denotandū magnitudinem horū mirabiliū.

d Letabor. interius.

e Et exultabo. exterī⁹. dr em̄ exultatio q̄si extra saltatō. vñ .j. ꝑ. lxxiij. Cor meū z caro mea exultauerunt in deum viuū: qz ꝑm q̄ dicit btūs Grego. homel. j. q̄nis iudicium futurū terribile sit iniustis: tamen iustis erit materia exultatōnis: propter quod dicit saluator de illo iudicio apostolus Luce. xxj. Mis aūt fieri incipiētib⁹? respicite et leuate capita vra. i. exhylarate corda: put exꝑit greg. c⁹ rō ē: qm̄ appropinq̄t redēptio vra.

f Psallam noi z̄c. In futuro enī iudicio apparebit

xpi sublimitas: cui? i p aductu oñsa ē hūilitas. ¶f In couertēdo. Hic ostēdit dd erpmit mām sui cantus: q ē duplex iudiciū pdictū. z primo erpmit iudiciū discretionis: z scdo iudiciū discussiōis: ibi. Couertāt ꝛc. primo dicit: ¶f In couertēdo ꝛc. q. d. ꝓpter hoc letabor z exultabo in te: q̄a inimicus meus s. dyabol⁹ q̄ ictauit dd ad numerandū populū: vt bf. ij. regū xxiij. z. j. paral. xxj. z etiā inimicus hūani generis: in eu⁹ etiaz persona loḡbat dauid: z non solū in sua pte cōuertēt.

¶g Retrorsuz: q̄ a tpe pdicationis xpi z aplorum frequēter demones fuerūt erpulsi z fugati vt ps i euāgelio Joha. xij. Nūc iudiciū ē mūdi nūc pceps mūdi ejicietur foras: et in actib⁹ aplorum in pluribus locis.

¶h Infirmabūtur: q̄ ptās demonū fuit debilitata ne posset tātū nocē hoīb⁹ q̄ntū ante: ió subdit. ¶i Et perībūt ꝛc. reputabāt eīm i ḃ q̄dammō se perire q̄ arcebantur a nocumēto hoīm: vt dz Mar. j. Quid nobis z tibi ihu nazarene: venisti añ tpus pderenos. ¶k Qm̄ q̄ fecisti ꝛc. i. facies tpe xpi a me delcēturi ym carnē: z loquit de futuro p modū p̄teriti: ꝓpter certitudinē ꝓphetie: quo modo loq̄ndi freq̄enter vtuntur ꝓphe. ¶l Sedisti sup thronū ꝛc. per hoc designat ptās iudiciaria xpi q̄tum ad iudiciū discretiōis quo fideles credētes ab obstinatis infidelib⁹ sunt sepati: ió subdit. ¶m Increpasti gentes. p pdicatōnem aplōz de idolatria cui erant subdite.

¶n Et periit impius. i. dyabolus: q̄ gentes pdicatōez aplōz recipientes ꝓfregerūt idola in quibus demones colebantur. ¶o Nomē eorum delesti: quia qui pius weabantur pagani modo vocantur christiani: Et noia idoloz perierūt de terra: sicut pdictum fuit Zach. xiij. In illa die dicit dñs: pdam noia idoloz de terra: z non memorabūtur vltra. ¶p Inimici defecerūt framee. i. gladij dyaboli: ꝑbus quasi innumerabilē faucibant genus hūanū. ¶q Defecerūt: q̄. d magna pte eoz ptās diminuta ē p xpm z aplos: vt pdictū est.

¶r Et ciuitates ꝛc. milte eīm ff ciuitates cultui demonū dedite p principes catholicos sunt destructe: vt p Rabolum magnū et alios ꝓncipes xpianos. ¶s Periit ꝛc. i. idolatra z idoloruz. ¶t Cū sonitu. i. p sonitū pdicatōnis aplōz z aliōz pdicatoz: vt pdictū est s. vel aliter. ¶t Cum sonitu. s. armoz et tubaz qui solet fieri in bellis: ḡtuz ad illos q̄ perierāt ꝓianoz armis

¶v Et dñs ꝛc. q̄ regnū dñi nostri ihu xpi stabile est in eternū. ¶x Parauit ꝛc. p hoc notat xpi ptās iudiciaria ḡtum ad iudiciū discretionis: vt dictū est s. Et est repentio eiusdē fnie: sicut frequēter fit in cāticis.

¶y Et factus ꝛc. i. pplo catholico: q̄ fuit valde paup z abiectus in principio. ¶z Adiutor in opportunitatibus. i. in tpe opportuno: qd est tribulationis tpus. ido subdit. ¶z In tribulatione. s. martyz tpe q̄ruz fuit adiutor: vt tormēta non solū sustinerent patienter: sz etiam gaudent. Act. v. Ibant apli gaudentes a cōspectu consilij: qm̄ digni habiti sunt ꝓ noie ihu ꝓtumeliaz pati: ió subdit. ¶a Et sperent ꝛc. p verā fidē. ¶b Qm̄ nō derelicsti. abscp solatione. ¶c Querentes te: morib⁹ z fide: z ió pro tātis bñficiis subdit

[a] In quertēdo inimicū meū retrorsū: [b] infirmabūt z perībunt a facie tua. [c] Quoniā fecisti iudicium meū z causam meam: [d] sediste sup thronuz qui iudicas iusticiam. [e] Increpasti gentes z periit impius: [f] nomen eoz delesti in eternū z in scīm scli. [g] Inimici defecerūt framee in finē: [h] z ciuitates eoz destruxisti. [i] Periit memoria eoz [k] cū sonitu: [l] z dñs in eternū ꝓmanz [m] Parauit in iudicio thronū suū: et ipe iudicabit orbem terre in equitate: iudicabit pplos in iusticia. [n] Et fact⁹ ē dñs refugiū pauperi: [o] adiutor in oportunitatib⁹ in tribulatione. [p] Et sperent in te qui nouerūt nomen tuū: [q] qm̄ nō derelicsti [r] querētes te dñe. [s] Psallite dño [t] qui habitat in syon: [u] annūciate inter gētes studia ei⁹. [v] Quoniā requirēs sanguinē eoz recordat⁹ est: non est oblit⁹ clamoz pauperz. [w] Miserē mei dñe: [x] vide hūilitatē meaz ō ūimicis meis. [y] Qui exaltas me ō portz [mortz]: vt annunciez oēs laudatōes tuas in portz [filie syō]. [z] Exultabo in salutari tuo: [a] infixe sūt gentes in interitu quē fecerūt. [b] In laqo isto quē abscōderunt: ꝓprehensus ē pes eoz. [c] Cognoscet dñs iudiciū faciēs:

¶d Psallite dño. Glas agendo. ¶e Qui habitat in syon. i. in ciuitate celesti ḃ expssa per syon q̄ specula intēptat: q̄a ibi facie ad faciem deus videt z ió ls sit vbiq; per ēntiam z ꝓtentiam: tamē in celo spālē habitat ꝓ aptā visionē.

¶f Annūciate ꝛc. id ē lege euangelicam quaz studiose vouit verbo et facto: vt dī Act. ꝓio Cepit ihs facere et docē. Hec autē annūciatio euangelij fuit inuincta discipulis christi iudeis ipam repellentib⁹: ꝓpter qō paulus z barnabas dixerūt Act. xiij. Vob oportebat primū loqui verbū dei: sed qm̄ repulistis illud: z indignos vos iudicat⁹ eterne vite. Ecce cōuertimur ad gentes: sic eīm ꝑcepit nobis dō. ¶g Qm̄ requirēs ꝛc. cōstruat sic. nō ē oblit⁹. s. ipe dñs: clamoz pauperz. i. martyz. Qm̄ recordatus est s. clamor [ip]oz. reḡrens sanguinē eoz: de manu tyrānorū: aliqn ꝓ pena tpales: aliqn ꝓ eterna: z aliqn vtroq; mō.

¶h Miserere mei dñe: loquit in ꝑsona ecclie.

¶i Vide hūilitatē meam ꝛc. i. afflictionez m̄ illatam a tyrannis.

¶k Qui exaltas ꝛc. sicut in ꝓmitiua ecclia iobānes euangelista añ portā latinā in feruentis olei doliū missus tanq̄ fortis athleta exijt victus nō adust⁹: z paul⁹ in damasco z urbe de ianuis mortis fuit diuinit⁹ saluatus: vt habetur Act. xi. z. xxj. et multi alij xpi discipuli fuerūt sic saluati. ¶l Et annūciem oēs laudatōes tuas ꝛc. i. in ecclia militāte q̄ est filia triūphantis. Ad hoc eīm fuit iohannes pdicto mō saluatus: vt annūciaret pdicationes xpi i grecia: z apocalypsim scribēt septē ecclesijs q̄ ē in asia: Silr paulus vt pdicaret euangeliū gentib⁹: vt dī Act. xi. Glas electōnis m̄ est iste vt portet nomē meū corā gentibus et regibus: Et ex eadez cā mors imminēs multis sanctis fuit diuinitus retardata. vt ꝑs in eoz actibus: Propter qō et tanto beneficio a dauid ꝓuiso subdit.

¶m Exultabo ꝛc. q̄ sic saluabis electos tuos. ¶n Infixe ꝛc. q̄ multi tyranni in gentilitate obstinati in pfecutōne martyz subito mortui sunt et in inferno dimersi: sicut Egeas in pfecutōne andree a demone suffocatus interijt z Quintianus sancta agatha interfecta: dei iudicio in flumine interijt: z similiter de multis alijs accidit: vt ꝑs in legendis scōz.

¶o In laqo ꝛc. q̄ plures tyrāni laqeū mortis parantes xpianis: occupati sūt morte diuio iudicio: z sic frustrati sunt ab intentione: sicut Julianus apostata in bello persaz occisus est a beato Mercurio iam añ defuncto ad pces sci Basilij z ꝓpli sui: eo q̄ ciuitatē et ꝓplm diu pfecutē destruere in suo reditu ō illo bello: z sic comphensus ē pes ei⁹ in laqum mortis q̄ alijs ꝓparauerat. Et ex b z ꝓdictis effectib⁹ ꝓducit dd. ¶p Cognoscet ꝛc. q̄ p effectus iusticie apparet ptās iudiciaria xpi ḡtū ad iudiciuz

discretionis. ¶q Cōuertant. Hic ꝓnter agit dauid de iudicio discussionis: qđ erit in fine mūdi. et primo describit hmōi iudicium: scđo tps antichristi puin: ibi. Et quia dñe. Circa primū dicit. ¶g Cōuertant ꝛc. qđ erit gñ ꝑ sniam iudicis xpi vesanient in ifernū ꝑfundū: ꝛ cuiusmōi sint isti peccatores subdit dicēs.

¶r Oēs gētes ꝛc. s. i fine vite morientes sine remedio pnie. Et q: sicut mali pumēt: ita boni premiabūt: iō subdit.

¶s Qm ꝛc. hoc est in finali iudicio.

¶t Obliuio ꝛc. videt eē pauper obliuisci in pñti: non liberans eos ꝺ malis pñtis vite cū tñ possit: ⁊ tunc recordabit qñ eoꝝ patientia remunerabitur: iō subdit.

¶u Patientia ꝛc. q: sicut ꝑ sniam finalis iudicij iniusti ibūt in supplicium eternū: ita iusti ivitam eternā: vt hr Matth. xxv. Et ꝺa hoc est desiderabile iustis: iō penit ꝺa nid.

¶x Erurge ꝛc. ꝑ protestatē iudiciaria sup alios homines: q: talis protestas auferet in finali iudicio: iō subditur.

¶y Iudicētur gentes. generaliter sine exceptōne. ¶z In conspectu tuo. ⁊ q: ptās iudiciaria data eīpi xpo: vt supra dcm est: iō subdit. ¶a Constitue ꝛc. s. xpm legislatorē evāgelice ad iudicandū eos: sm q dr Act. x. Ipe est qui constitutus est iudex vivoꝝ ⁊ mortuoꝝ. ¶b Sciant gentes ꝛc. puri excepto xpo q̄ est deus ⁊ hō: qui in iudicio apparebit in forma hūana: in qua iudicatus fuit corā pylato: iudicabit tñ auctoritative ꝑ formā veritatis. ¶c Ut quid dñe. Hic conseqnter dauid describit tps antichristi: qđ erit in finali iudicio puium: vbi primo ponit antichristi psecutio: et secundo eius viectio: ibi. Erurge dñe. Circa primū sciendum q: tāta a est futura psecutio ecclie tpe antichristi vt videatur deus eam deseruisse si posset fieri: quam dō prouidens in ꝑsō dicit. ¶c Ut quid dñe ꝛc. i. recedes tpe antichristi loquens de futuro per modū ꝑteriti rōne pdicta. videt eīm deus recedere ꝙdammō a fidelibus qñ non liberat eos cū possit a tantis persecutōnibus. ¶d Despicis ꝛc. Illos enim videtur deus despicere. tanq̄ rem nullius pciī. qs non liberat tpe opportuno qđ est tps tribulationis. ¶e Dū supbit impius. i. antichristus: ⁊ loquit ꝺ futuro ꝑ modū pñtis. ꝓpter certitudinē ꝓphetie. ¶f Incendit paup. i. ppls xpianus sibi inobediens cruciat oīm genere cruciatus: qđ per incendiū designat in scriptura: ⁊ aliqs ad ſram incendet. ¶g Comphendunt. i. comprehendent. vñ in translatōne biero. iuꝫ hebraicū dr: Capiātur. s. antichristus et satellites eī: q̄ sm dicta vocatō antiquoꝝ in monte oliueti fulminabit: ⁊ magna ps adherētium sibi. de quo dicit aplus. ii. ad Thessa. ii. Tunc revelabit ille iniquus: quez dñs noster ihs interficiet spū oris sui. ¶h In psilijs ꝛc. qua sicut cogitabūt cruciare xpianos: sic a deo cruciabunt. ¶i Qm laudat peccator. id ē antixps a sibi adulātib?: q̄ dr hō peccati: et iniquus: scđa ad thessa. ii.

in opibꝫ manuū suaꝝ ꝓpre hēsus ē pctōr. ⁹Cōuertāt pctōres in infernū: oēs gētes q̄ obliuiscūt deū. ⁹Qm ñ i fine obliuio erit pauperis: ⁹patiētia pauperū ñ peribit i finez. ᶠErurge dñe ñ ꝓforteᵗ hō: ᶠiudicēt gētes i ꝑspcu tuo. ᵍConstitue dñe legislatorē sup eos: ʰvt sciant gētes qm hoies sūt: ⁱUt qđ dñe recessisti lōge: ᵏrespicis i opportunitatibꝫ i tribulatōne. ˡDū supbit impius ᵐincēdit paup: ⁿꝑphēdūt i consilijs qbꝫ cogitāt. ᵒQm laudat pctōr i vsuriſ aie sue: ⁊ iniquꝰ bñdicit. ᵏEracerbauit dñm pctōr: ᵖfz mꝭtitudinem ire sue ᵐ ñ q̄ret. ᵍNō ē deꝰ i ꝑspcu eꝰ: ʳinq̄nate sꝭvie illiꝰ i oi rpe. ˢAuferūt iudicia tua a facie eꝰ: ᵗoim ūmicoꝝ suoꝝ dñabit

ʳDixit eī corde suo: nō movebor a generatōne i generatōneᵖ sine malo. ˢCuꝰ maledictōne os plenū ē ⁊ amaritudine ᵗ ⁊ dolo: ᵘsub lingua eiꝰ labor ⁊ dolor. ˣSedet in insidijs cū diuitibꝫ i occultis: ʸut inficiat innocentes. ᶻOculi eꝰ i pauperē respiciunt: ᵃinsidiatur i abscōdito qsi leo i spelūca sua. Insidiatur vt rapiat pauperē: ᵇrapere pauperez dū attrahit eum. ᶜIn laqo suo hūiliabit eum: ᵈinclinabit seꝰ ⁊ cadet ᵉcū dñatus fuerit pauper. ᶠDixit eīm in corde suo obliꝭtus est deus: ᵍauertit faciez suā ne videat in finē. ʰErurge dñe deus ᵐ ⁊ exaltet manus tua: ne obliviscar ⁱpauperuz: ᵏpropter quo ꝺ irritauit impius deum: ˡdixit enim in corde suo nō requiꝛ.

¶k Eracerbauit ꝛc. et nimia adulatōne adherentiꝰ sibi eleuabit in tantam supbiaꝫ q̄ blasphemabit dñm puocans iram dei. ¶l Scđm multitudinē ire sue. i. ire dei contra sc puocate. ¶m Non queret. s. penitētiam: ⁊ morietꝰ in obstinatōne: iō subdit. ¶n Pō est deus ꝛc. i. nullius reputatōnis corā sc: q: ꝺ ipo dicit. ii. ad thes. ii. Qui aduersatur ⁊ extollitur supra oē qđ dicit deus: aut qđ colit ita vt i templo dei sedeat: ꝓdens se etāē ipe sit deus.

¶o Inq̄nate se ꝛc. q: sep occupabit in peccatorū pollutōne.

¶p Auferunt ꝛc. q: in nullo timebit diuina iudicia supra sev̄e tura ꝑ elatione et obstinatione nimia.

¶q Qm inimicoꝝ ꝛc. potēcia ⁊ seductione populos sibi subiiciens.

¶r Dixit eīm ꝛc. q: ex nimia elatione reputabit dñium suū stabile. ¶s Sine malo. i. ex ꝑsumpta securitate dicet: Ero sine malo cuiuscunq̄ pene. ¶t Cuius maledictōne ꝛc. blasphemando xpm. ¶u Et amaritudine precipiēs inobedictes sibi ad amaritudinē vite pduci. ¶x Et dolo: quia verbis dolosis multos decipiet.

¶y Sub lingua ꝛc. q: ꝑ quiē inferre laborē: ⁊ dolorez sanctis. ¶z Sedet in insidijs. meditādo imponere insidias sanctis. ¶a Cū diuitib?. b? scili ꝺ quibꝫ adherētib?. ¶a Ut interfi. imo. i. pplm fidelē sibi non obedientē. ¶b Oculi eiꝰ ꝛc. i. in pplm xpianū tūc trepauperandū: considerans qualiter possit totaliꝫ destruere ipm: ideo subdit. ¶c Insidiat ꝛc. et patet lia ex dictis. ¶d Rapere ꝛc. q: quos tormentis flectere nō poterit verbis dolosis ad se trahere studebit: ⁊ q: aliquos dolositate decipiet: ideo subdit. ¶e In laqueo ꝛc. s. q: ꝑter hoc finalitē deficiet: iō subditur. ¶f Inclinabit se. non volūtarie: sed diuina virtute. ¶g Et cadet sc. a dño suo. ¶h Cum dñatus ꝛc. s. xpianoꝝ suo tēpore subiectoꝝ: ⁊ cā eius viectionis subdit cū dr.

¶i Dixit eīm ꝛc. non bñs noticiā factoꝝ meoꝝ:

¶k Auertit faciē suā ꝛc. Et q̄ vi ꝙ antixps futur? fautor huius erroris sit: ꝙ diuina ꝓuidentia nō se extēdat ad ista inferiora. ¶l Erurge dñe. Hic ꝓsequit describi ipi? antixpi finalis viectio q̄ fiet ꝺ tute diuina ad preces scoꝝ: qđ ꝓuidēs dō ꝺ hīs silr oās dirit. ¶l Erurge domine deꝰ. videbit eīm q̄i dormire antixpi tpe: eo q̄ tanta mala ꝓmittat eū agere: ⁊ ꝑ qñs videbit surgere qñ incipiet eū deficere. ¶m Et exaltet ꝛc. i. ptās tua ad eū vencendū ⁊ ꝓcutiendū. ¶n Pe obliuiscaris pauperꝫ: ꝓmittēdo eos in antixpi persecutōne et suoruꝫ. ¶o Propter qđ ꝛc. i. antixpus suis blasphemijs ꝺ eū. ¶p Dixit eīm ꝛc. facta mea ꝺ puniendū tanq̄ nescies ea: vt ꝑdictū ei: vl impotēs ad me restringendū: ⁊ tñ nō est ita: ⁊ iō subdit.

h Tides.tu deus cuius oculis oia sūt nuda z opta.
r Sm tu dē. quos infliget scis tuis antixpis.
s Cōsideras.diligēter ad puniendū. t Ut tradas eos.s.antichristū z satellites suos. v In manus tuas.s.iusticie tue. r Tibi derelictus ē pauper.
i.pplis xpianus
y Orphano
.i.pplo xpiano: q̄ antichristi tē pore videbitur quasi sine pfe.p tegēte: z matre cōpatiente.
z Tu eris adiutor:accipiens eos i manꝰ tue miscdie.

[a]Tides[r] qm̄ tu laborē z [s]dolorē[a] cōsideras: [t]vt tradas eos [v]in manus tuas.[r] Tibi derelictus ē pauper: [y]orphano [z]tu eris adiutor: [a]Cōtere brachiū[b] peccatoris z mali gni: [c]q̄rēt pctm̄ illi[d]9 z nō inuenīet. [e]Dñs regnabit in eternum et in seculum secli: peribitis gentes de terra illius. Desideriū pauperum exaudiuit dñs: pparatiōem cordis eorum audiuit auris tua. [f]Judicare pupillo z humili: [g]vt nō apponat vltra magnificare se hō sup̄ terꝝ.

a Cōtere brachiū. i. ptātem.
b Peccatoꝛ et maligni. i. antixpi: q̄ dr̄ homo pcti z filius pditionis ij. thessa. ij. c Queret pctm̄ illi9. i. diligenter discutiet nec ꝺ̄ca ipi? an sit amplꝰ vtilis ad purgationē de ctorū. d Et nō inuenīet: ad hoc vltra vtilis: eo q̄ sufficienter erūt purgati: z sic antichristus cū suis veniet in ignē inferni: sicut pī. pucit virgam in ignē post debitā filii castigatōem. Et q̄ tunc apparebit manifesta ptās. z dñium xpi: ido subdit. e Dñs regnabit in eternū: q̄ ptās eius ptās eterna: q̄ nō auferet: et regnū eꝰ q̄s n cozūpet: vt dī Dan. vij. Peribitis gētes. ido ē tu antichriste et tui cōplices: z q̄ hoc erit ad petiti onem sanctoꝝ: nō subdit. Desideriū pauperū exaudiuit dñs dē. Et finaliter cōcludit dauid. f Judicare pupillo z humili. p pplo catholico z fideli. q̄ erit in extremo iudicio. g Vt nō apponat dē. i. antichristꝰ: q̄ erit hō purus lꝫ p malicia a dēmone obsessus: ꝑter quod ondit se tanq̄ sit deus: vt dī. ij. ad Thessa. ij. ca.
h In psalmo. ix. Confitebor tibi dñe: vbi dr̄ in postilla: Ad cuius intellectū sciendum q̄ hec dictio almuth.

¶ Additio.

Titulus huius psalmi non exponitur sm hebraicam veritatem: nec etiā sra huius psalmi ꝑpe applicat huic sensui s.ꝑ occultis filij: put dr̄ i postilla. Nō primi est: nam sm veritatem hebraice linguę hec dictio almuth non significat occultatōem: nisi ꝑponat ei hec lra. vel h. ita q̄ dicat nalmuth vl̄ dalmuth: vñ impropie vel nō vere iste titulus interpretat dicēdo: pro occultis. Jtē filij? in hoc titulo hebraice positus non ē genitiui casus sed dativi: cum dr̄ haben: vt ptz scienti veritatē huius linguę: z sic ps primū. s. q̄ titulus hui? psal. nō exponit in postil. sm hebraicā veritatē. Secōm ps. nam lꝫ lia psal. saltē ꝑ magna sui ptē sit applicabil duplici iudicio filij dī put postil. dicit: n tñ psalmista i hꝫ ps̄ tractat dē hmōi iudicio q̄tū ad eꝰ occultationēs: ꝫ poti q̄tū ad eius iusticiā et potentiā atq; manifestatōnem. vt ps. diligenter intuēnti: vñ impropꝛie dr̄: Pro occultis filij: Potius em̄ debuisset dicere: Pro iudiciis filij. vñ melius vi titulus exponend9. s. vt intelligat hec dictio almuth. scdo mō. s. put significat iuuētutem seu adolescentiam: sm q̄ in multis locis sacre scripture accipit alma ꝑ adolescentula: z elem. ꝑ adolescente: vñ in ti. psal. xlv. dictio eiusdem significatiōis ponit. s. alamoth: z exponit ibidem pro iuuētute: sm hiero: quam sniam ibidē sequitur postilla: ido sm hoc sensus predicti tituli erit talis. Victor in iuuētute seu in adolescentia filio psal. dauid. quā significatiōem sequendo psalmꝰ iste diuidit in duas partes. sm q̄ duplicem mām videt habere. vnam. s. mꝰ ordialem et figuratiuam: z aliam principalem et figuratam: secūda ibi. Parauit in iudicio. Prima pars que ē primordialiter tractat de victoria dauid: quam habuit contra goliam vt dī. j. Reg. xvij. cui materie ꝓprie applicatur titulus .s. sic. Victori filio in adolescentia. hoc est dicere: Iste psalmus attribuitur filio: qui fuit victor in adolescentia sua. s. dauid: vnde verba huius tituli ꝓprissime adaptantur huic hystorie: non solū realiter sed etiam verbaliter: legitur enim ibi: q̄ cum saul vidisset dauid egredientem cōtra philisteū z dixit ad abner: cuius filius est iste puer: vbi i hebreo dr̄: iste ē: quibus verbis predictus titulus ꝓprie correspondet. vocat em̄ victorē victor iste. s. dauid filius: z elem. s. puer. Circa igit istam materiam primo dialem primo dauid reddit gratiarum actōnes deo ꝺ̄ ista victoria dicēs. Confitebor tibi domine dē. letabor et exultabo in te. consequēter exprimit beneficium: quod a deo habuit in eadem victoria dicens. In conuertendo inimicum meū retrorsum. scilicz Goliam: et etiam in rebellatione seu fuga suorum: cum dicit. Infirmabuntur et peribunt a facie tua scz philistīm: Et quia hec victoria deo est attribuenda: ideo dicit. Quoniam fecisti iudicium meum et causam meam. Quod quidem iudicium: quia ex mera iusticia diuina ꝓcessit: eo ꝑ spurius ille. scz Golias blasphemabat populū dei dicens. Ego exprobrauī agminibus israhel hodie: vt in predicto capitulo: ideo sequitur. Sedisti super thronum qui iudicas iusticiam. Et quia in hoc conflictu exercitus aduersariorum non equaliter fuit rebellatus: gentes enim pro maiori parte fuerunt in fugam conuerse. et per consequens confuse: sed caput eorum et totū perditum: ideo dicit. Increpasti gentes. id est philistinos Et periit impius. id est Golias. Et quia fama z gloria omnium eorum ex hoc actu fuit tecetero denigrata: ido dicit Nomen eorum delesti in eternum dē. Ratio enim huius deletionis: quia Philistini precipue confidebant de fortitudine sua et capitis sui: et excellentia haste et gladij z aliorum armorum que habebant: cum autem ꝑ eorum seu inuenem inermem fuerunt deuicti: tunc fuit totum predictum nomen eorum: Unde dauid dicebat. Et nouerit ecclesia hec: quia non in gladio nec i hasta saluet dominus dē. Jccirco dicit: Inimici defecerunt frameę in finem. id est framee inimici defecerunt in finem: seu a fine intento. Et sequitur: Et ciuitates eorum destruxisti. id est tu deus qui iudicas iusticiam destruxisti ciuitates Philistinorum. scz a gloria sua: eo q̄ israhel persequēdo Philisteos venerant vsq; ad portas Acharon: que est principalis ciuitas: ex quo memoria audacie seu fortitudinis philistinorum delebatur. Unde sequitur: Periit memoria eorum cum sonitu. scz tubarum seu exercitus populi israhel. Et vt ostenderet ꝙ victio diuina ꝺ̄ eos adhuc non erat consummata: sequitur. Et dominus in eternum permanet. id est paratus vlteriora facere contra aduersarios popli sui. Parauit in iudicio dē. Uel incipit secūda pars huius psalmi scz principalis et figurata: in qua psalmista tractat de iudicio seu ꝺ̄ iudiciaria potestate christi. Ad quod sciendū q̄ hec hystoria scilicet victorie dauid: tam contra philisteum ꝙ̄ contra leonem: et vrsum: de quibus in predicto capitulo primi Regum fit mentio

¶ Figuratiua est multiplicis victorie christi: vnde glosa in predicto capitulo sic ait. Pugna philistinorum contra israhel pugna dēmonum contra ecclesiā accipi potest. Goliath ꝺ̄ dyaboli superbiam significat: quam Dauid id est christus singulari certamine, prostrauit: et populum dei eripuit: qui leonem et vrsum necauit. id est dyabolum scz et antichristum: alterum nunc latenter insidiantē: alterum postea manifeste seuientem. Hec in glosa. Et ideo postq̄ psalmista regratiatus deo: hystoriam figuralem narrauit: consequenter in hac parte rem figuratam denunciat: Que consistit in duplici iudicio christi: scilicet

discretõnis ⁊ discussiõis:ꝑm q̃ tã dyabol⁹ ꝺantirꝓus:et eoꝝ mẽbra penitus prostrauit: vñ hec ꝑs diuidenda est ⁊ exponẽda ꝓut in posilla: excepto q̃ ꝑm hanc expositio nẽ q̃dam versus exponũtur meli⁹ ꝑm figurã: sicut ꝯ dicit: Infixe sunt gẽtes in interitu quẽ fecerũt: ⁊ in laqo isto quem absconderũt ⁊c. qđ magis ꝓprie exponit de philistinis q̃ credentes laqueũ parare ꝓlo dei ꝑ goliam i ipso compbensus ẽ pes eoꝝ: Sili⁹ cognoscet dñs iudicia faciens ⁊c. nam ex hꝭ q̃ in opibus manuum suaꝝ compbensus est golias di iudiciũ cognoscit: vt sic. scz de re ad figuram vel econtra transeat locutio in eodem contextu: nazꝫ ꝑm Jsidorum de summo bono. xx. ca. ꝓter connexionez capitis dyaboli ad sua membra iniqua: scriptura loquẽs de vno in eodem contextu transit ad loquendũ de altero: sicut Esa. xiij. loquens ꝺ rege babylonis: q̃ erat dyaboli membꝝ transit ad loquendũ de ꝓncipe demonũ cũ subditur ibidem: qũo ceciditi de celo lucifer. Si aũt cõtra ꝓdictam expositionem quis obijciat dicens qũo ꝑs iste fuit intitulatus de victoria dauid adolescentis: cũ in eodẽ ꝑs. tractetur de iudicijs dei que maiora sunt: cum tñ demoniatio fieri debeat sp ꝑm pbm a digniori. Ad hoc dicendum: q̃ moris est ꝓbetaꝝ in similibus cum de dyabolo tractatur et de aliquo eius membro notabili intitulare ꝓbetiã de membro: ⁊ deinde introducere tractatũ de capite. sicut Ezech. xxviij. intitulat̃ prophetia de ꝓncipe tyri: ⁊ ibidem transit ad loquendum de dyabolo dicens: tu signaculum similitudinis ⁊c. et eadem rõne sub titulo victorie ꝺ̃ ꝺ goliam tractatur de victoria ꝛpi contra dyabolum ⁊ anti-ꝛpm: quidez processus est nobis cõnaturalis ꝑm philosophũ in. j. physicoꝝ. ſ. a magis notis ad min⁹ nota.

Replica.

In psalmo: Confitebor tibi domine. Burgen. improbat titulum quem ponit beatus Hiero. iuxt̃ hebreũ: et quem expoit beatus Aug. Cassi. Haymo. ⁊ magister in glo. eos sequitur et postillator. in quo min⁹ bene se habet Bur. Primo q̃ improbat sctõs doctores: cum tñ eividetur crimen lese maiestat⁹ si q̃ꝭ postillator dicit at dicta sancti Thome ex magna rõne. Puta enim oẽs ante eũ ꝓnciatem ideomatis hebrei ignorasse: inde ausus fuit se cunctis opponere et debili rõne Arguit enim sic ꝺ titulũ qui est ꝑ occultus filij ⁊c. Utrũq; inquit iudicium ꝛpi. f. discretõnis ⁊ discussionis: de quo hic tractat ꝑs. non est occultũ: igit̃ non est applicabile titulo qui ꝓponitur huic psalmo. ꝑ occultus filius: Hic videt dicendũ q̃ ꝓ utrũq; iudiciũ erit manifestum in fine seculi: est tamẽ nobis immo toti ecclesie occultũ. ꝑ statu presenti: et sic ꝺ eo tractat psal. in hoc psalmo. ꝓut declarat et bene applicat postillator et magister in glo. Burgen. aũt fingit aliuꝫ titulũ talem. Victori in iuuentute filio ꝑs ꝺ: ꝓnẽs iuuentutem: vbi btus Hiero. et sancti ponũt occultationem. ꝑ reuera titulus non videt ad ꝓpositũ huius ꝑs. Nam dato ꝑ non concesso q̃ quinq; primi versus huius psalmi exponi possent de victoria dauid ꝺ Goliath q̃ ipi in iuuentute ꝓtingebat: sicut Burg. vult: totũ tñ residuũ bꝰ. plus psal. ad hmõi iuuentutẽ ñ est applicabile iudicio ꝛpi: qđ cõtingit mũdo inueterato: nec respicit ad ꝛpi iuuentutez: quis cñs ome iudiciũ pater dedit filio vt ꝑ Jobã. v. Ad iuuentutem tñ nullũ habet respectũ: nec ẽ verisile. q̃ titul⁹ psal. debeat respicere tñ ꝓtem, ꝓtemialem. ⁊ ad ꝓtem executiuam nullam habere explicatõnem: ⁊ solum pertinere ad figuram: vt vult Burgen. et nibil pertinere ad rem figuratam: sed et ecce si quis voluerit sequi Burgen. in expositione ꝓme partis hui⁹ psal. de victoria ꝺ̃ ꝺ goliath nõ cogitur ꝓpter hoc recedere a sanctis doctorib⁹ mutando titulũ: nam titulus ꝓ occultus filij seruit bene eidẽ expositioni: nã illa victoria ⁊ si facto manifesta: tñ quo ad ꝓtutem qua facta fuit ipa victoria fuit inopinabilis et occultissima: q̃ diuino iudicio facta qđ est occultus filij: Huius vt dñi est manifestandũ.

Victori dauid ꝑs. x.

In dño ꝓfido quo dicit/ aie mee: trãsmigra in mõtez sicut passer. Nim ecce peccatores intenderũt arcum: parauerunt sagittas suas in pharetra: vt sagittent in obscuro rectos corde. Quoniam que perfecisti destruerunt: iust⁹ autem quid fecit? Dominus in templo sancto suo: dominus in celo sedes eius. Ocli eꝰ in pauperẽ rispiciũt:

Dsal. r.

In dño confido ⁊c. bene psal. ꝓponit talitu. in hebr. Ad victoriã ꝺ̃ ꝺ In trãslatione ꝛo hiero. intra hebꝛcũ ꝺ̃. Victori ꝺ̃: ⁊ eadẽ finia: ex ponit aũ dupl⁹. Uno mõ q̃ ꝺ̃ fecit hunc psal. ad laudem dei victoris: vel q̃ tedit ꝺ̃ victoriam de inimicis. Alio mõ q̃ dauid fecit hũc psalmum tecantandũ a leuitis: cũ conatu quo vnus chorus nitebatur alium superare: vt dictũ est ꝑ. ꝑs. iij. De materia aũt hui⁹ psalmi dicit Ra. sal. q̃ dauid fecit hũc ꝑs. qñ fugiens ꝑsecutionem saulis dixit illud qđ habetur j. reg. xxvj. Maledicti sunt in conspectu dñi q̃ eiecerit me hodie: vt nõ inhabitẽ i hereditate dñi dicẽtes. Uade serui dijs alienis. Et ꝓstea subdit. qñ fugit ad regem geth: sed litera psal. nõ videt cõcordare cũ ꝺ̃: In dño confido qũo dicitis aie mee transmigra in montem sicut passer fugies saul ꝑsecutõnem. Ista lia magis videtur sonare q̃ remanserit in terra ex diuina cõfidentia Et eodem mõ improbat opinio: que dicit q̃ dauid fecerit hunc psalmũ: eo q̃ ꝺ̃ ad instantiam viroꝝ suoꝝ fugit ad loca montuosa: que erant tutiora: vt habetur j. regũ in pluribus locis: non tñ ꝓhibebat in montibus illis ꝑ in dño. Ita enim huius psal. magis videt sonare q̃ detestatus fuerit fugam. Et iõ videt in salmo meliori iudicio q̃ iste psal. sit exponẽdus ꝺ reuersione dauid in terrã iuda ex diuina confidentia: vt bꝛ. j. Reg. xxij. vbi ꝺ̃ q̃ dauid fugit ad regem moab: cui Gad ꝓpheta dixit ex ꝓpe ꝺ̃i. Noli manere in ꝓsidio: ꝑ ꝓfic iscere et vade ad terrã iuda. quod et fecit confidens ꝺ̃ ꝓtectõne diuina: Igitur ꝑm hoc psalmus iste diuidit i duas partes: quia primo ponit confidentia ꝺ̃ in ꝓsecutõe. ſcdo assistentia dei eius in ꝓtectione: ibi. Dñs in templo. Circa ꝓmũ dicit sic.

a In dño cõfido. i. in eius ꝓtectõne assecuratus ex verbis Gad, ꝓtte.

b Quo ⁊c. i. fuge extra terrã israel a facie saulis.

c Sicut passer: cuolans a facie sagittantis: et dirigit dauid verbum illud ad viros qui cum eo erant qui dictam fugam sibi consuluerant eo q̃ multi eorum ẽnt amaro animo: et oppressi ere alieno: vt habetur ꝓmo Reg. xxij.

d Quoniã ecce pec. intẽderũt. hoc allegabãt viri ꝺ̃. d. Fuge sicut passer terrã isrl': q: saul ⁊ cõplices eius oibus modis querũt te interficere. e Et sagittent in obscuro. i. insidione. f Rectos corde. id ẽ ꝺ̃ et fratres eius. g Ꝺm. Hic dirigit dauid sermonem ad deum. d. g Ꝺm quẽ ꝑsecuti. i. achimelech sacerdotem qui in statu perfecto fecisti. h Destruxerũt. ſ. saul ⁊ Doech: ⁊ alij cõplices eius cũ aliis sacerdotibus: vt bꝛ. j. Reg. xxij. in odiũ dauid: iõ dicit. i Justus aũt ⁊c. q. d. achimelech iustus nibil fecerat dignus morte: vl. i Justus. i. ꝺ̃ q̃ nibil fecerat. ꝓt qđ tãta strages ꝓt eũ tedret fieri. k Dñs. Hic oñt describi diuina assistẽtia in ꝺ̃ ꝓtectõne cũ ꝺ̃ ꝛ k Dñs in templo ⁊c. vbi a scis angel videbit clare: ⁊ sic ẽ ibi mõ spãli: non cñs põt intelligi ꝺ̃ templo mãli. qđ nondum erat factũ a salomone. l Oculi eius in pauperem respiciunt. i. in dauid et populum eius depauperatũ: qa cum eo erant multi debitis multis obligati: vt dcm est supra: respiciebãt aũt oculi dei ipm ꝺ̃ ipm ꝓtegẽdo.

¶m Palpebre ei⁹ ꝛc.i.scrutãtur act⁹ ꝛ cogitatões eoꝝ
¶n Dñs interro. iustũ.ad remunerãdũ. ¶o Et im-
pium.ad puniendũ epũ⁹ tñ vbitis. ¶p Qui aũt ꝛc.
q: p hoc ducẽ ad gehennam. In trãslatõne hierony.
iuxta hebraicum dr sic: Dñs iustũ ꝓbat.i.appprobat.
impium aũt ꝛ di
ligẽtez iniquita-
tez odit anima
ei⁹.s.dei: prepa
rans ei penaz ꝓ
suis iniquitati-
bus:iõ subdit.

¶q Pluet sup
ꝛc.q: freqnẽ ibi
to et imp:qui
se moriũtur qñ
capti laqueo.
¶r Ignis et ꝛc.
q: in gehẽna est
tanta pena q: ꝺ
bis nõ põt bene
exprimi.
¶s Qñ iustus
ꝛc. sicut oẽ aũt
diligit sile sibi.
¶t Equitatem
ꝛc.ad remune
rãdũ,sicut videt
iniquitatem ad
puniendũ:vt di
ctum est.

ᵐpalpebre ei⁹ inꝛogãt filiꝝ
os hoim: ⁿDñs inꝛogat iu
stũ ° ꝛ impiũ: ᵖq̃ aũt diligit
iniquitatem odit aiam suã
ᵍPluet sup pctores laqos:
ʳignis ꝛ sulphur ꝛ spũs pcel
larꝝ ps calicis eoꝝ. ˢQm iu
stus dñs ꝛ iustĩcias dilexit:
ᵗeq̃tatem vidit vultus eius

¶ Ad victoriã sup octa
uam cãticũ dõ: ¶ ps.xl.

ᵃAluũ me fac dñe ᵇq̃m
reuerẽ scũs:qñ diminu
te sunt veritates ᶜa filiꝝ ho
minũ. ᵈVana locuti sũt vn⁹
q̃q; ad primũ suuꝝ: ᵉlabia
dolosa ẽt corde et corde locu
ti sũt. ᶠDisꝑdat dñs vniuer
sa labia dolosa: ᵍet linguaꝝ
magniloquaꝝ. ʰQui dixerũt
ⁱlinguã nostraꝝ magnifica-
bimꝰ: ᵏlabia nr̃a a nobis sũt
ˡq̃s nr̃ dñs ẽt. ᵐPropt̃ miseri-
ã inopũ: ꝛ gemitũ pauperum: ⁿnunc exurgã dicit dominus. ᵖPonam in salutari ᵍ: fiducialiter agam in eo.
ʳEloquia dñi ˢeloquia casta: ᵗargentum igne examinatum: ᵛpbatum ter purgatũ septuplũ. ˣTu dñe seruabis nos: ʸet custodies nos:a generatõne hac ᶻin eternuꝝ. ᵃIn circuitu impij ãbulãt: ᵇm altitudinẽ tuã ᶜmultiplicasti filios hoim.

¶ Psal.xl.

Aluum me fac dñe ꝛc.Huic psalmo ꝓponit̃ titulus in hebreo: De victoria sup octauã canti cũ david.Et hic accipitur octaua ꝓ instro octocordarũ in quo cãtabat illud canticũ:sicut dcm fuit ꝺ. ps.vj. Istuꝝ aũt psal.dauid fecit qñ fugiens ꝺ ceila saluatus fuit cũ viris suis ꝛ ꝓditõne habitatorũ ceile: q̃ tractauerãt ꝛ ꝓditione eius in manu saulis:vt habe rent fauorẽ ei⁹:reddentes ipi dauid et viris eius malum pro bono : q: saluauerat eos ꝛ ꝓbilitcis : vt habetur.i.Reg.xxiij.Dicit igit. ¶a Saluũ me fac dñe ꝛc.ꝛ ciuitate ceile. ¶b Quoniã ꝛc.operum et verborum.

¶c A filiꝝ hoim.i.ab habitatoribus ceile q̃ dicamꝰ hic filiꝝ hoim ꝛ nõ dei:ꝛ iõ dr. ¶d Vana ꝛc.mutuo se exhortãtes ꝛ occulte ad ꝓdendũ dõ in fauorẽ regis saulis.
¶e Labia dolosa.supple habẽt viri ceile. ¶f In corde ꝛc.q: in verbis suis ꝓtendebant ipsi dauid fidelitatem: ꝛ inter se ꝺziuꝝ tractabant. ¶g Disꝑdat ꝛc.id est labia ceilẽtaꝝ. ¶b Et linguaꝝ magniloquaꝝ ꝛc. q: erant ꝓtendẽtes verbis ipi dõ q̃ fecerat magna ꝓ eo:vel. ¶b Linguã magniloquã:q: ciues ceile dicebant se facere magnũ ꝓ rege saule:vt sic hẽrent eiꝰ gratiꝝ: si traderẽt ei dauid:vñ subditur. ¶i Qui dixerũt.i.intẽ: se tractauerũt. ¶k Linguã ꝛc.q: ꝓdendo dauid magna ꝓ saule faciemus:ꝛ sic habebimus oportunitatẽ magna petẽdi ab eo. ¶l Labia ꝛc.i.vba q̃ tractamus ꝺ dõ ꝓcedũt a nobis:ꝛ nõ ex alioꝝ suggestione:ꝛ sic erũt magis placita corã rege:ꝛ q̃ ẽnt illa verba subdit.
¶m Quis nr̃ dns ẽt:sic eñ dicebant: Quis dubitat q̃n saul sit dñs nr̃:ꝛ nõ dõ:ꝛ iõ vtbem⁹ei fauere:ꝛ rõ non valet:q: rõ erat ꝺ deũ ꝛ iustĩcia. ¶n Propter miseriam:Hic ꝙnter ponit ipi⁹ dei,ꝓtectio circa dõ: eũ dr i ꝓsona eius.
¶n Propter ꝛc.l.dõ ꝛ viroꝝ eius : q̃ multas miserias sustinebant tanq̃ fugitiui ꝛ depauperati.
¶o Nũc exurgã.ad eos ꝓtegendũ a dcã ꝓditõne.
¶p Ponã in salutari.i.in ephot:vbi dñs dedit rñsum salutis ipi dõ petẽti.j.re.g.xxiij. Si tradẽt me viri ceile:ꝛ eos q̃ mecum sunt in manu saulis:ꝛ dixit dñs:tradent:ꝛ subdit. Nũciatũ est saul q̃ fugeret dauid ꝛ de ci

¶q Fiducialr ꝛc.i.in dauid.ad hoc ei saluauit deus dauid:vt ꝑplis ꝙ eũ ꝓtegeret:ꝛ fiducialiter ageret.
¶r Eloquia dñi.que locutus est ad abiathar reuelãdo ꝓditionem habitatoꝝ ceile. ¶s Eloquia casta.sine macula falsitatis.
¶t Argentum ꝛc. hoc additur ad expiendũ certitudiez veritatis in verbis diuinis:iõ subdit dauid.
¶v Tu vmie ꝛc. scz ꝓtegendo contra pcãm ꝓditionem. ¶x Et custodies ꝛc.i.hitatoribꝰ ceile ꝛ a saule.
¶a In eternuꝝ:q̃a non permittes nos cadere i manibus eoꝝ. ¶b In circuitu ꝛc.i. hitatores ceile:ꝛ ipe saul qui querebant dauid ꝛ viros eiꝰ deceptionibus inuoluere.
¶c Scõm altitudinem tuã.i.fm altitudinez consilij tui q̃ est incõprehensibile.

¶b Mltiplicasti filios hoim.i.saul doech:ꝛ alios eoꝝ cõplices:ꝛ ceile habitatores in mea ꝓsecutõne ad exercitiuꝝ patientie mee ꝛ meritum vite future. Posset aũt iste ꝓponi moraliter quolibet viro iusto in ꝓsecutionib⁹ ꝓposito contra quẽ parãtur machinatões fieri: Deus tñ totũ cõuertit ad meritũ sue patientie:ꝛ ipe ẽ sperans ab oibus liberari auxilio diuie gre: ꝙ tñ seo:q: defacili põt ista ad hanc ſniam applicari.
¶In psal.xl. Saluũ me fac:vbi dr in postilla. Huic psal. ꝓponitur tal titulus.

¶Additio.

Littera huius psalmi non ꝓprie adaptatur hystorie dauid fugientis de ceila: put postil. exponit: tñ quia in titulo de hoc non fit mẽtio sicut in aliis ps. vbi de casibus singularibus: qui ipsi dauid contigerẽt tractaf: sicut in psal.xij. vbi ꝓmittitur in ti. psalmi: ps dõ cuꝝ fugeret ab absalon filio suo. similiter in psal.hoc in cui⁹ti. ponitur:ad victoriã ps dauid qñ venit doech idumeus:et nũciauit sauli ꝛc.ꝛ in psal.cxl.in cuius ti.ponitur crudiõ dauid cum eẽt in spelunca:et sic de multis aliis:tum quia verba psalmi manifeste videtur loqui generaliter quasi ꝺ toto mundo.vel saltem de generatione contemporanea: cum qua ipse dauid conuersabatur. in qua tꝫ forte essent multi probi viri et veraces:quia tamen pro maiori parte deficiebãt:ꝛ denoiatões fm ꝓbm fiunt a maiori: icirco dicebat. Diminute sũt veritates a filiꝝ hoim. ꝛ hmõi. vñ meli⁹ vi dicendũ ꝑs glo. ¶ in ℞ loco sic dicit.videꝝ scũs viz multiplicatã vanitatẽ hꝰ scli:ex damat.ꝓ magnitudie ꝑriculi ꝛ ait. Saluũ me fac deus. ꝛ.j. Quoniam defecit scũs. .i.non inuenitur sanctus in hoc mũdo vbi tot mali sunt ꝛ hec opinio fuit in helya quãdo dixit. Dñe relictus sũ ego solus. Hec in glo. fm quam glo. bipertitus est psalm⁹.nã in prima ꝑte psalmista petit a ꝙrsitate scli saluari.in secunda ondit qño contra huiusmodi mala seculi oportebat deũ exurgere ad remediandũ:scda ibi. Propter miseriam inopũ ꝛc. Prima ps faciliter ẽ applicabil⁹ ad ꝓpositũ eo mõ q̃ exponit in postilla hoc mutato scz ꝙ illa q̃ referũtur ad viros tñ ceile:referãtur qñ in vniuerso mõ ꝓdicto

Simulit̃ cum dr̃ in fine bui⁹ ptis: Quis noster dñs ē: ñ referaꝛ ad saul ,put i postilla: si itelligaꝛ sic ꝙ mẽdaces vi ri de facundie sue loquacitate confidẽtes iactabãt se ō potestate ,ppria labioꝝ qsi a dō nō sint. vñ dicebãt. Quis nr̃ dñs est. i. qis ē cuius regule nos subiaciamur. q. d. nullus: Scda ps vo vlteriorẽ requirit in dagi nem: Pro cui⁹ declaratõe sciẽdũ. ꝙ q: psal. ꝓncipaliter tractabat mala mõi ad defectũ veritatis in filijs hoim: icarco q: ꝑia ꝓfis curant ,ppheticedicit ꝙ ad tollẽdũ hmõi falsitatis maliciaꝫ vẽtur⁹ erat ille cui⁹ eloquia fuit marie vera: sicut dcã ipio rũ summe falsa: vñ sequitur. Propter miseriam inopũ ꝛ gemitũ pauperꝫ. scz iustorũ ꝙ de malis gemunt ꝛ ꝙ peccatis ꝓterunt: ꝛsupple tollendã: Nunc exurgã dicit dns. i. apparebo. Ponã i salutari. i. in ihu consolatione pauperꝫ: Et fiducialiter agaꝫ in eo. i. potẽtialiter: qz nihil ei resistit: Consequenter dicit. Eloqa dñi. oñdens ꝙ eloquia huius saluationis sunt cõtraria ꝓdictis vt dictũ est: sunt eñ quasi argentũ igne examinatũ purgatũ septuplũ. i. ꝙ septiformem spñm purificata atq; rutilatia. Quia tñ aduentũ hmõi actoꝝ veritatis non ita de ꝓpinq; p falsitatis ꝓfitebat: ideirco petebat a generatione falsiloquia sibi contẽpanea custodiri ꝛ seruari. Unde dicit: Tu dñe seruabis nos a generatõe hac ꝛ vt magis ostenderet se indigere tali custodia subdit: In circuitu impij ambulãt. ad denotandũ iustũ eo motu quo .i. Pe. v. ca. dr̃. Aduersarius vester dyabolus circuit querens quẽ devoret: ꝛ sequtur. Secdm altitudinẽ tuã. i. fm incomprehensibilitatẽ consilij tui. Multiplicasti filios hoim .i. impios de quibus in pria pte dicebat: Diminute sũt veritates a filijs hoim. q. d. ex duobus maxime indigemus custodia tua. vnuꝫ est: qz aduersarij sunt astuti ꝛ solliciti ꝛ nos: vñ in circuitu ambulant. Secdm ē: qz sũt multi numero: vñ et si non esset ita sollicita adhuc ceñt valde timẽdi, ꝙ ter eorũ multitudinẽ. ¶ Replica.

¶ In psalmo Saluũ me fac modica ē diuersitas: qz ex ꝓpositio postilla. est de singulari casu. Burgens⁹ aũt generalit̃ exposita. ¶ Psal. xij.

Usq; quo dñe. Huic psal. ꝓponit talis ti. in hebreo Ad victoriã dauid. vel fm biero. Victori dõ. quod in idẽ redit. Et exponit dupl̃r. Uno mõ vt sit sensus ꝙ suppletiõem. Iste psal. factus a dauid decantãdus ad victoriã. i. cũ quoda conatu leuitarũ vt frequẽter ō. est exposit̃. Alio mo vt sit sensus. Iste ps̃ fact⁹ ē a dõ ad laudem dei victoris sup oia vel qui pstat victoriã. De materia aũt b⁹ psal. dicit Ra. sal. ꝙ factus ē de qtuor regnis ꝓ q̃ affligẽdi ecãt filij isr̃l. Primũ ē regnũ babylonioꝝ quod destruxit ciuitatem irlm ꝛ templũ ꝛ captiuauit ꝑplm sub nabuchodonosor rege: vt dr̃. iij. Reg. vlt. Secdm ē regnũ persarũ sub q̃ fuit ꝓhibita reedificatio tẽpli: vt bi. j. esdre. iij. capi. Tercij ē regnũ grecoꝝ ꝙ qd fuit positũ idolũ abominatõis in tẽplo ꝛ ꝑplus occasus et cõpulsus ad idolatriã sub antiocho rege: vt bi ꝑ Macha. j. capit. ij. et. iij. Quartum ē regnũ romanoꝝ ꝙ qd fuit itez tẽpli destructũ ꝛ ciuitas ꝛ ꝑplis captiuat⁹ sub Tyto ꝛ vespasiano imperatorib⁹. ꝛa prima afflictione fuerũt liberati filij isr̃l ꝑ cyrũ q remisit captiuitatẽ dãs licentiã reedificãdi tẽplum fm ꝙ bi. j. Esdre. j. Ad secunda ꝙ variũ sub quo consummatum est templũ secundũ: vt bi. j. Esdre. vj. Ad tercia ꝙ machabeos: vt ps. j. ꝛ. ij. Macha. Ad quarta ex pectant liberari ꝙ regẽ messiã: Sz istud dictũ deficit in duobus: Unus ē qz supponit falsum. f. ꝛpm vẽturuz. ꝛ ꝙ debeat terminari ista captiuitas iudeorũ que vsq; ad finem mũdi durabit: fm ꝙ dr̃ Amos. ij. Sup tribus sceleribꝫ iuda ꝛ sup quartum non conuertã: quod sic exponit: vno mõ ꝙ ls sceleratria ,ꝓter que incurrerũt tres primas afflictões fuerũt eis remissa q̃tum ad hoc ꝙ liberarẽtur: ñ tamẽ quartũ scelus: quod fuit venditio ꝛ occisio xpi propter que sunt in hac captiuitate: remittetur eis: sic ꝙ ab ista captiuitate liberentur. Secundum est ꝙ dicit populũ isr̃l graviter afflictuz a regno persaruz quod non est verum: quia illud regnum remisit captiuitatẽ babylonie vt dictũ ē: et permisit filios habitare i terra sua pacifice et vti legibus suis: nec illd impedimentum reedificationis templi fuit a regibus persarum: vt dicit Rab. sa. sup primũ Esdre: ñ a samaritanis quibus fuit cõcessum ꝙ nõ permitterent ciuitatis reedificationem et sub hoc pretextu prohibuerunt reedificatiõem templi plus facientes q̃ eis mandatum fuerat a rege: Uñ ꝛ postea ꝓsumatũ ē tẽplum sub Dario rege persarũ. Et ex vecursu primi Esdre ꝛ Neemie apparet ꝙ regnũ illud tractauit iudeos satis humane ,ꝓter quod dr̃ Esechiel. j. ꝙ illud regnũ designat ꝙ faciem hois: qz illud regnũ satis bñane filios isr̃l tractauit: Sequẽtr igit̃ dcm Ra. sa. in pte dimittẽdũ ē regnũ romanoꝝ et regnũ persarũ rõnibus ꝓdictis: ꝛ loco ipoꝝ ē accipiendũ regnũ assyrioꝝ: qz captiuauit regnũ isr̃l tpe osee: vt dr̃. iij. Reg. xvij. Et regnũ egyptioruz quod affligit regnũ iuda tpe ioathã quem ꝑaraon Necchao vinctũ misit in egyptũ imponẽs terre tributũ magnũ: vt dr̃. iij. Reg. xxiij. Et sic tercũ regnũ ē babyloniorũ: ꝛ quartũ grecoꝝ: zigꝫ fm istã sniam dõ ꝓuidẽs qtuor afflictões ꝓdictas sibi succedẽtes facit qtuor ꝑtitiones petẽs ꝛ desiderãs eas terminari. d. in ꝑsona ꝓpli isr̃l.

a Usq; ꝙ. ꝛ. in ꝑplũ meo mihi successuro ꝓmittẽdo eũ affligi ab assyrijs. b In fine. i. tãdiu. vt cñi afflicto ꝙ nunq; debeat terminari sua afflictio. c Usq; quo auer. tẽ. tãdiu dimittẽdo ꝑplm meũ i egyptiorum fuitute. d Ut diu tẽ. tractãs ꝛ ꝓsiderãs quo ꝓssim liber an a captiuitate babylonica: ꝛ loquitur dõ in ꝑsona ieiu filij iosedech ꝛ zorobabel filij salathiel: q̃ freqẽter meditabant ꝛ dei depcabant de captiuitatis b⁹ reditu ꝛ dñs exaudiuit eos: qz fact⁹ ē sub eoꝝ ducatu: vt br̃. j. Esdre. e Dolore tẽ. i. oi die. qz de destructione ciuitatis irlm ꝛ tẽpli dolebat q̃ ꝓtinue. f Usq; q̃ tẽ. i. antioch⁹ q̃ ꝓ superbiã ita fuit eleuatus vt videret sibi ꝙ haberet pelagus ad iter agẽdũ ꝛ terrã ad nauigãdũ ,ꝓter metus elatõnem: vt di. ij. Macha. vl. g Sup me: qz ꝑplm isr̃l afflixit ꝛ nimis suppeditauit: ꝛio ,ꝓpter ta subdit. h Respice. oculo tue misericordie. i Et exau. me. liberãdo a tãta ẽbulatõne. k Dñe. ꝓ oim gubernatõnem. l Dẽ⁹. ꝓ creatõnem. m Me⁹. ꝓ vtr̃ cultũ ꝛ fidẽ. n Illumina tẽ. lũne ꝓlatõis tue. o Ne vnq; obvor. tẽ. morte mortal culpe. ꝛ ꝓ oñs i morte gehẽne fract⁹ in patiẽtia ꝛ desperatiõe sub tãta tribulatiõe. p Neq; tẽ. i. dyabol⁹. q Dreualui tẽ. qđ ꝓtigit q̃ aliquẽ tyrant a morte culpe in morte gehẽne. r Qui ẽbulãt tẽ. ad ꝟ. ei semacherib ꝛ pharao ꝛ nabuchodonosor ẽbulauerũt filios israel: vt ens̃terrẽt eos ō ẽra sua: vñ semacherib ens̃tulit filios isr̃l in assyrios: nabuchodonosor tres tribus i babylonẽ: ꝛ pharao ioathã in egyptũ: vt supra dcm ē: sil̃ter antioch⁹ tribulauit iudeos: vt faceret eos transire ad ritũ gentiles.

s Ego autem in miseri. tua. non in iustitia mea.

t Speraui. ab istis tribulationibꝫ liberari. ō subdit.

¶ Et Exultabit cor meū. leticia interiori. ¶ Ꝙ Cātabo dño. leticia exterior: ſm ꝙ dicit. j. psal. lxxxiij. Cor meum ⁊ caro mea exultauerūt in deū viuū.

¶ In psal. xij. vſqꝙ quo dñe: vbi dr in postilla. De mā ait hui⁹ psal. dicit Ra. ſa. Additio.

Expositio Ra. ſa. in hoc psal. nō est lr̄alis. Ex hoc em̄ ꝙ ꝓbeta quater repetit petitiões seu quæſtiões ſue tribulatōnis petēs ⁊ desideras eas terminari: non ſequitur ꝙ totidem ſint tribulationes ſeparate a q̄bus liberari petit. Contingit enī ſepe in ſcriptur̄ ſacris repetitio vnius ⁊ eiusdē ad maiorem fir mitatem ſeu expreſſionem cōceptus mentis: put infra: Attollite portas ⁊c. ⁊ itꝝ attollite portas ⁊c. ⁊ ideo hec expositio ēt inter hebreos nō reputat̄ lr̄alis ſ quaſi myſtica: vñ et abenhazra, ⁊ alij expositores qui magis ꝓprie lr̄am ſequūtur nō referūt quatuor q̄ueſtiones ꝑdictas ad q̄tuor tribulationes abinuicē ſeparatas: ſed in vna et eadem tribulatione dicūt exprimi nouos ſenſus q̄uerēdos: vñ cum dr: Vſqꝙ dñe obliuiſceris me ⁊c. pſalmiſta conḡit ex hoc ꝙ de⁹ tādiu reliquerat eū in tribulatione: quod videt iam quaſi obliuiſceret eī. Cū ait dicit ſcdo Vſqꝙuo auertas faciem tuā a me. cōquerit de B ꝙ ñ ſolū de⁹ ſe oſtendit q̄ſi obliuiſcēs quoq; contingit in humanis ex ſola obliuione q̄ ꝓuenit ex labilitate memorie: ſed etiā deus ſe oīdebat vt volēs obliuiſci et certa deliberatiõe: qđ ꝓprie ſignificat cū dicit. Auertis faciē tuā a me. Dñs ei q̄ auertit faciē ſuā a ſuo homine manifeſte oīdit ꝙ vult eū obliuiſci et non ei ꝓuidere: qđ eſt ſignū maioris indignatōnis: put deu. xxxij. cap. ⁊ ait: Abſcondam faciem meā ab eis: q̄ oia ad deū intelligenda ſunt metaphorice: Cum ait̄ tercio conḡritur dicēs. Qđiu ponā conſilia in aia mea: ꝓbeta oſtēdit ſe eſſe valde anxiatū in ſaia ⁊ doloroſum in corde ex vehemētia timoris: q̄ eſt de malo futuro: nam ſm ꝓbm i ñ. retho rice. Timor conſolatiuos facit. Cum autē ꝙrto ꝙqueri⁹ dicēs: Vſqꝙ exaltabit̄ inimicus ſuper me: oñdit ſe afflictum et exaltatõe inimici: q̄ inter ceteras ꝑſuras eſt valde horribilis: vñ dauid dicebat. ii. regū xxiij. In cidamus in manus dñi ⁊ non in manꝰ hoim: Unde meli⁹ vi dicendū ad lr̄am ſm glo. ſ. ꝙ ꝓbeta in B pſal. in ꝑſona antiquoꝝ patrū quaſi ō dilatione aduentus xpi ꝙ quem futurā redemptōem exꝑctabāt cōquerit: vel in ꝑſona ſctoꝝ modernoꝝ ſecū dū chriſti aduentū deſiderantiū. iuxta illō philip. j. Cupio diſſolui et eē cum xpo: vel potius ſm vtrūq; reddendo ſingula ſingulis. Cū ait dicit: Reſpice ⁊ exaudi me: petit illuminari ne cedat fraudibus inimici confidens in miſericordiā dei ꝙ exultabit in ſalutari ſuo ⁊c. ¶ Replica.

Similiter in pſalmo: Vſqꝙ. poſtillatoris expoſitio eſt de tribulationibus iſrahel ad litteram: Burgen. de tribulationibus fideliū ꝑ allegoriā Liberatio em̄ populi iſrael a tribulationibus corporalibus ⁊ ꝑalibus ē figura liberationis fideliū a tribulatōnibus ſpūalibus. ¶ Pſal. xiij.

Dixit inſipiens in corde ſuo. Huic pſal. ꝓponit̄ talis titu. in hebreo: Ad victoriā dī. Et exponatur ſicut ſupra pſalmo ꝓcedenti. De mā ait̄ huius pſalmi dicūt aliqui ꝙ eſt de ſennacherib qui per nūcios et lras blaſphemauit deū iſrael: vt dr. iij. Reg. xviij. ⁊ xix. d. ꝙ non poſſet eruere ezechiam de manibus ſuis: ⁊ ſic negabat diuinam potentiā: ⁊ ꝙ ñs deum: q: eſt idem cum ſua potētia. Et lra huius pſalmi ſatis ꝓt ad B applicari ꝓpter vſu vltimo qui videt diſcordare q̄ facit mentionez de reditu captiuitatis plebis iudaice. ſennacherib aūt nō captiuauit ezechiam ⁊ pplm eius: ⁊ l̄z captiuauerit oſee regem iſrl̄ z eius populū: illa tñ captiuitas non ē reducta: nec reduceē ſm ſententiam iudeorum, ꝓter qđ Rab. ſal. exponit hūc pſal. de nabuchodonoſor q̄ blaſphemauit deum iſrl̄ verbo ⁊ fcō qñ iuſſit incendi templū ꝑ nabuzardan: qđ non feciſſ

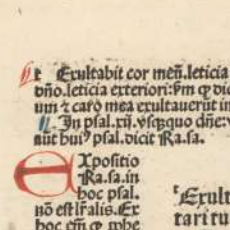

t Exultabit cor meū i ſalutari ruo: p cātabo dño q̄ bona t̄buit mihi: ⁊ pſallaz noī dñi altiſſimi: ¶ Advictori

Dixit ¶ am dō. ps. xiij. inſipiēs i corde ſuo: n ē de. Corrupti ſūt ⁊ abominabiles fcti ſūt i ſtudijs ſuis: nō ē q̄ faciat bonū: nō eſt vſqꝙ ad vnū. Dñs de celo ꝓſperit ſup filios hoim: vt vi deat ſi ē intelligēs: aut rēqrens deū: Oēs declinaue

rūt ſimł inutiles fcī ſt: nō ē q̄ faciat bonū: nō eſt vſqꝙ ad vnū. Sepulcr̄ patēs ē guttur eoꝝ: linguis ſuis doloſe agebant: venenū aſpidū ſub labijs eoꝝ: Quoꝝ os maledictiõe ⁊ amaritudine plenū eſt: veloces pedes eoꝝ ad effūdēdū ſāguinez. Contritō et infelicitas in vijs eorum: et viam pacis non cognouerūt: ñ ē timor dei ante oculos eorū.

ſi reputaſſet eum verū deū: Et ſm hoc dīcit iſte pſal. in quatuor partes: q: primo deſcribitur nabuchodonoſor ⁊ populi ſui malicia: ſcdo circa hoc examinatio diuina: ibi. Dñs de celo. tercio debita pena: ibi. Nonne cognoſcent. quarto liberatio ꝑpli iſrl̄ ⁊ dī miſeōia: ibi. Quis dabit. circa primū dr. ¶ a Dixit inſipiens. ſ. nabuchodonoſor et eius exercitus: ¶ b Non eſt deus. non negabat generaliē deum: q: colebat deū ſuū: vt dr Dan. j. ſ negabat deuz iſrl̄ eſſe verū deum potentiſſimū qđ eſt falſum et erroneum

¶ c Corrupti ſunt. luxuria: q: babylonij erāt luxuriosi.

¶ d Et abominabiles. idolatria q̄ eſt deo abominabilis: vñ ⁊ frequenter in ſacra ſcriptura nominatur abominatio.

¶ e In ſtudijs ſuis. q: talia ſtudioſe ⁊ ꝓpoſito exercebāt.

¶ f Non eſt qui ⁊c. ſ. meritorij ꝙ aliq̄n faceret aliquod bonum de genere. ¶ g Non eſt vſqꝙ ad vnū: hoc non eſt in hebreo: nec in tranſlatione biero. iuxta hebreum: ſ infra ponitur vbi exponeē.

¶ h Dñs de celo. Hic cõſequenter ponitur dicte malicie examinatio cū dī.

¶ h Dñs de celo. ꝓſperit ⁊c. q: nihil penitus poteſt latere ipm.

¶ i Ut videat ſi ē ⁊c. ꝓ verā cognitōnem.

¶ k Aut requirens deū. ꝑ bonā ogatōnem. Et quales prēdictos inuenerit oſtendit. ¶ l Omnes declinauerunt. a rectitudine iuſticie. ¶ m Simul inutiles ⁊c. dicit autez res inutilis que non valet ad finem intentū: ſicut medicina que non valet ad ſanitatem: Homo autez ordinat̄ ad felicitatem ad quā iſti erāt inepti.

¶ n Nō ē q̄ ⁊c. ſ. meritorij: qđ ñ pōt eē ſine fide ⁊ charitate

¶ o Non eſt vſqꝙ ad vnū: hīta q̄ nec vnus talis reꝑitur in eis: q: ſine fide impoſſibile eſt placere deo: vt dī ad hebre. xj. Aliter exponit.

¶ o Nō ē vſqꝙ ad vnū. exceptiue. i. in oibus ꝑplis nō ē niſi vnus populus iudaicus q̄ de deo habeat legem veram ⁊ cultum: Lex em̄ data in mōte ſynai ſolū fuit data ꝑplo iudaico. ¶ p Sepulchr̄ patēs ⁊c. q: nitebantur deglutire populū iudaicum. ¶ q Linguis ⁊c. quia malum qđ inferre nō poterāt ꝓte: inferre q̄rebant fraudulētijs ⁊ doloſitate. ¶ r Quoꝝ os ⁊c. i. blaſphemijs ꝑ deū. ¶ s Et amaritudine ⁊c. ꝑ dī ꝑplm quē videbāt ineffici. ⁊ ad amaritudinē deduci mortis. nō ſubdit. Veloces pedes eorum ⁊c.

¶ t Cōtritio ⁊c. Ad B ei diſcurrebāt ꝙ erā iſrl̄ vt ꝑplis iudaicō tōliter ꝓterēt ⁊ ad miſeriā deducēt. ¶ v Viā pacis ⁊c. ſ. tenere nolueūt: ⁊ cā hui⁹ ſubdit cū dī. ¶ x Nō ē ⁊c. ſcptū eſt ꝑuer. xv. ꝓ timorē dñi declinat ois a malo: ⁊ iō ſubtracto hui⁹ timoris retinaculo currūt homies ad malū ſine freno

¶z Mõne tc. Hic ponit obiectiõ dictoꝝ petõꝝ pena cum dr: Monne cognoscent oẽs qui operãt iniq̃tatem. s. di iusticiam, q. d. sic quã cognoscent p pne sibi inflicte expientiam. ¶a Qui tc. qz delectant in ocalione sicut in sapidi cibi comestione: fm illud, puer. j. Letent cũ malefecẽrint t exultant i rebus pessimis.

¶b Dñm nõ inuocauerũt. in afflictione positi. qz non crediderũt i eũ gpe qõ dr Ro. r. quo inuocabũt in quez non crediderunt:

[5]Mõne cognoscẽt oẽs qui operãt iniq̃tatẽ: [a]q̃ deuorãt plebem meam sicut escã panis: [b]Dñm non inuocauẽrt

[c]Illic trepidauerunt timore vbi nõ erat timor: [d]Qm dñs

¶c Illic trepidauerũt tc. fm q dr p uerbi. rxviij. Fugit impius nemine psequente. Dicit aũt Rab. sal. q hoc fuit impletũ i baltbasar nepote nabuchodonosor quiuidens manũ scribentem in pariete fuit ita territus q compages renũ eius soluebãtur et genua eius ad inuicem colliderãtur ex nimio tremore: vt dr Dan. v. et tũ manus illa eũ nõ tãgebat nec sciebat quid significabat. ¶d Qm dñs i tc. In heb: eo non est principii versus: sed finis versus est pcedentis. vbi reddit cã dicti timoris: eo essi q dñs est in generatõne iusta. s. in ꝓgregatõne iustoꝝ imitrit ab eo tales timor aliqñ malis hoibus. ¶e Consiliũ. Hic ꝓprie principii vsus: t est sensus. ¶e Consilium inopis. i. ppli isrl' trepauperati. ¶f Cõfudistis. tu nabuchodonosor t exercitus tu⁹. i. cõfusibile t obprobriosum dixisti. t qõ sit illõ psilium subdit. ¶g Qm dñs spes tc. Improperabant em filiꝰ isrl' babylonij in captiuitatem ducẽs q sperabãt in deo q sic ꝓmiserat eos captiuari. ¶h Quis dabit er. Hic vltimo ponit liberatio ppli isrl' ex dei misedia cum dr p modum optantis. ¶h Quis dabit ex syon. i. ex celo a syon designato: eo q ibi fuit templũ dñi: vel aliter.

¶b Quis dabit ex syon. p modũ negantis. ¶i Salutare isrl'. q. d. nullus: qz in captiuitate babylonica destructũ fuit templũ: vt br. iiij. Reg. vlti. t sicnõ poterat ibi offerri sacrificiũ. p salute isrl': et sic liberatio ab illa captiuitate ex sola dei liberalitate erat expectanda: ꝓter qõ subdit.

¶k Cũ auerterit tc. reducendo eã de babylone. ¶l Exultabit iacob tc. qz redierũt cũ magna leticia t exultatiõe

Moralie aũt posset exponi pñs ite de quolibet peccatore in malis suis obstinato: q̃ lz verbis cõfiteat deũ tamen negat facto: fm illud ad Tyt. j. Cõfitẽt verbis se nosse deũ: factis aũt negant. Cuius malicia deus examinat t punit: t innocentẽ de manu ei⁹ eripit. Et fm ꝓdicta ad banc sẽtiã põt de facili lia applicari.

¶Jn psal. xiij. Dixit insipiẽs. ¶Additio.

Psalmus iste apud catholicos melius t magis ꝓprie põt exponi ad lram de iudeo ꝓtẽptore psonã rpi q̃s de sennacherib vel nabuch. primo qz sennacherib t nabuch. non negabãt generaliter deũ: qz colebãt deos suos: vt ps. iij. Reg. rviij. t Dan. j. sed negabãt deũ isrl' eẽ vez deũ potentissimũ. Judeus aũt rpm contendens deum negat gñaliter: cui⁹ rõ est: nam ipse oẽs deos ceteras nationũ negat. d. Oẽs dij gentiũ demonia tc. t cũ hoc negando rpm ꝓprie negat deũ isrl': t q dñs talis generalit negat deũ. vnde de ipsis dr q deum non habent: ꝓprie igr iudeus negans rpm eẽ deuz est insipiens qui in corde suo dicit: non est de⁹: qz lz in ore suo vnũ deũ ꝓfiteatur hic. s. creatorem celi t terre t bmõi: t etiã q̃q; iplicite pharisei ꝓfitebãtur eẽ rpm deũ: vt cum tentãtes dicebant. Scim⁹ q̃m verax es t viam dei in veritate docs: vt br math. xxij. ca. ex quo sequebãt rpm eẽ deũ cum in doctrina sua b pluries contineat. nihilominus tñ in corde deum verum negat contemnens christum qui est verus de⁹: Sc̃o q̃ b quod dicitur. Illic trepidauerunt timore vbi non fuit timor: non potest sane intelligi de Balthasar, put Ra. saldicit: baltbasar em lz nesciret in particulari quid manus illa significabat scribens Dan. v. tne tñ pcipiebat illõ eẽ

magnum monstrum t alicuius significatiuũ cõtra statum regni sui cum in tam magna solemnitate sue festiuitat' hoc apparebat: vñ optime fm glo. ꝓbeta i hoc psa. agit ꝑ iudeos ꝓtẽptores rpi t negantes veram dei tatem eⁱ⁹. Circa qõ tria facit. Primo em ipos increpat. d. Corrupti sũt tc. vsq; ibi: Mõ est timor dei aĩ oculos eorum: t circa hoc eos dicit a deo examinatos. d. Domin⁹ de celo pspexit tc. si ẽ intelligens. s. corde credendo deum eẽ hominez aut regẽs deũ. s. sequendo mandata eius: quod non inuenit: sed oẽs declinauerunt simul: Scdo eis minatur iudicium cuz dicit: Monne cognoscent omnes qui operãtur iniquitatem: hoc est dicere: nũquid hi q̃ rerum deum negãt et deuorant plebem meã sicut escam panis. s. ꝓ discipulos psequendo: nec de his timent: sed potius trepidant vbi non est timor: qz timuerũt perdere regnuz trenũ: Job. xj. Si relinq̃mus eum sic venient romani et tollent locum nostrũ tc. Plus q̃d nõ cognoscẽt p experientiam supplicioꝝ: Qm dñs in generatõne iusta est. q. d. sic cognoscent: Jurta eos dies pditõnis eoz. Deu. xxxij. vnde lra ibidem ptis sic cõtenẽ. Monne cognoscent oẽs qui operantur iniquitatem tc. qm dñs in generatõne iusta est: t nõ in ea generatõne prava q̃ deum vez rpm. s. sibi ꝓmissum negat. q. d. vtiqz: et qz pcipua eã qua iudei contempserũt rpm fuit ipius humilitas t abiectio credentes talia ex impotẽtia eẽ t nõ voluntarie sumpta: vnde dicebant Math. xxvij. Si filiꝰ dei est descendat nũc de cruce tc. Jecirco cõfutat eos psalmista. d. Consilium inopis cõfudistis. i. humilem rpm cõtempsistis. iõ quos vocabat eis consulebat i deo solo spem ponere nõ in diuitijs seu transitorijs seculi: vñ dicebat Math. xix. ca. Si vis perfectus eẽ vende oia q̃ habes t da paupib⁹ tc. Jecirco aduersus eos in uehit dicens admiratiue. Consiliũ inopis confudistis qm dñs spes eius ẽ. q. d. ex hoc vbereris eũ magis reuereri: Tercio eisdem ꝓdicit aliq̃ ꝓlatoria ad ꝓpositũ ꝓnetia. s. q̃ in fine mũdi cũ plenitudo gentiũ intrauerit fm Apo. ad Ro. xj. reliquie iudeoꝝ saluabuntur p eundẽ deũ saluatorẽ qui negauerũt vt dcm ẽ: iccirco eis ysten⁹ alloq̃tur. d. sic. Quis dabit ex syon salutare isrl': ẽ dicẽ: Vos psilio rpi cõfudistis: ẽ q̃s ẽ ali⁹ qui syõ. s. de iudeis procedẽs dabit salutare israbel: supple nisi ille quez humiliauerũt spreuistis: vnde sequitur: Cũ auerterit dñs captiuitatẽ pleb sue tc. i. cũ ille dñs qui dixistis nõ esse deũ redimet pplm suũ finaliter a captiuitate dyaboli: Exultabit iacob tc. ista expositio q̃ extrahit ꝑ maiori pte a glosa ordinaria, ꝓprius applicat hic q̃s illa pestillatoris fundata supra opinionẽ Ra. sal. vt ptz diligenter intuẽti: Et nota q̃ in hoc psal. fm translatõnẽ nr̃am ponunt tres vsus q̃ in bibliis hebraicis minime inueniũt. s. Sepulchꝝ patẽs e guttur eoꝝ. Quoꝝ os maledictõne tc. Cõtritio t infelicitas tc. t iste tres vsus nõ legũt in ps. lx. et in trãslatõne nr̃a: q̃ de psal. fere i toto assimilat huic.

¶Replica.

Sed circa psalmũ: Dixit insipiẽs: burg. facit argumẽtũ inualidũ ꝑ postil. exponẽtẽ ipm de infidelibus et gentilibus ꝑ qd̃ arguit sic: Gentiles etiã negabant deum israbel eẽ veũ deũ: non tamen generaliter negabant deum esse: quia colebant deos suos: Exponit igr ꝺ iudeis negãtib⁹ rpm eẽ veũ: Sz reuera si argumẽtum burgen. valet cõtra postillatorẽ: valet etiã contra se: quia si iudei negabãt rpm eẽ deum: non tñ negabãt generaliter deũ esse: quia deũ verum colebãt ꝑm leges

vñ bene stant simul: iudei negabāt ꝓm eē deū: ℣ nō negabant deū eē. Stant eē simul: deū negabāt ꝛ non negabāt deū. Prima ps ꝑ ꝓ syllogismū expositorij: qꝛ illū negabāt ꝛ ille ē deus: igit deum negabāt demōstrando ꝓm ꝑ li illū. ꝛ illa scda ps etiā manifesta ē ꝑ generalē ꝓfessionē ꝛ cultū oim iudeoꝝ. Intellectū igit huius psalmi vide in anstel. contra insipientē et doctorē subtilē: .q.j.ij.di.li.ꝑmi

Psalmus dauid. xiiij.

Domine quis habitabit tabnaculo tuo: aut qs requiescet i mōte sancto tuo? Qui ingredit sine macula: et opat iusticiam. Qui loquit veritatē i corde suo: q nō egit ꝙlū i lingua sua. Nec fecit proximo suo malū: ꝛ opprobriū non accepit aduersus primos suos. Ad nihilū deductus est in conspectu eius malignus: timentes autem dominum glorificat. Qui iurat primo suo ꝛ nō decipit: qui pecuniā suā nō dedit ad usurā: et mūera sup innocētē nō accepit. Qui facit hec: non mouebit in eternum.

Psal. xiiij. Domine qs habitabit ꝛc. Huic psalmo ꝑmittit talit. in hebr. Psal. dō. Et q apparz auctoꝛ psalmi. De materia aūt hui dicit aliq dauid fecit hūc psalmuz ad oñendū qs eēt dign habitare in terra issr in securitate ꝛ absqꝫ trāsmigratōne: s. ille q habet cōditiones in hoc psalmo descriptas cū dī: Qui ingredit sine macula ꝛc. vsqꝫ in finē psalmi. Promisit em dns illi ꝛ ēre habitatōem qdiu coleret eū ꝛ facerent iusticiā ꝛ eos de terra expellere qñ facerēt. Sꝛium: vt ps deu. xj. in pluribus locis vte. te. Et cū dī. a Dñe ꝛc. ꝑ tabernaculū ꝛ montē intelligit ciuitas issrlm cui ꝓpria ps erat i mōte ꝛ in illa fuit templū. Et ꝑ issrlm q erat metropolis in iudea intelligit tota terra illa. ꝛ ad hoc pōt satis applicari ira hui psalmi. Videt tñ mihi q dō fecit hūc psalmū ꝑ sacerdotib ꝛ leuitis in tēplo ministrāndus dño ꝛ iō tenebant ad maiorē pfectōnem qs cōis pplis: sicut ecclie ministri qs laici. Et ꝑm hoc iste psalmus diuidit in tres ptes: qꝛ primo dauid circa hoc mouet qōnem. scdo ponit solutōnem qōnis: ibi. Qui ingredit. tercio pclusionē: ibi. Qui facit hec. Circa primū dicit.

a Dñe qs ꝛc. i. qs est dignus tibi seruire in loco sctō vbi ē archa testamenti. ꝛ dicit in tabernaculo: qꝛ tēpore dauid archa fuit in tabernaculo qō ei tetēdit: vt bñ. j. palip. xvj. b Aut qs req. ꝛc. hoc ē in qete meritis ꝛ corpis tibi seruiet. c In mōte scō tuo. i. in monte Moria quē elegit dns vt ibi fūdaret tēplū suo noi dedicandū: d Qui ingredit. Hic ꝑnter ponit dō ꝛnsio nem describēdo pfectōnem q in ministris oñi reqreba tur cū dī.

e Qui ingredit ꝛc. i. corpis ꝛ mentis. Capit em Leuiti. xxj. q homo de semine aaron bñs maculā corpalē revellat a sacerdotio: ꝛ pleni dclarat fuit ibidem: ꝛ multomagis ē indign ministrare deo bñs maculā mortalis culpe. f Et opat iusticiā: qꝛ non sufficit dclinare a malo nisi etiā opet bonū. g Qui loquit ꝛc. i. put existit in corde suo: et hoc facit q dam ētus que a pho. iij. etbicos veritas noiat: ꝑ qua bō talem in verbis et factis se oñdit exteri qual est interi? h Non egit ꝛc, aliū verbis rapiēdo.. i Mec fecit pri ꝛc. in facto.

k Et ob probriū ꝛc. i. defectus eoꝝ ꝓteritos improperando vel ad eoꝝ infamiā aliis ꝓpalando. l Ad nihilū ꝛc. qꝛ ꝑm veritatē nō est aliq bonore dignus: eo q bonor referendus ē alicui in testimoniū sue virtutiꝫ: vt bñ. iij. li. etbi. m Timētes aūt dñm. i. vere ētuosos. n Glorificat. eos manifeste ꝛ publice bonorādo: reuerentia em delata alicui in testimoniū sue virtutis etiam in secreto vel corā paucis dī bonor: Si aūt boc fiat publice ꝛ coram multis dicit gla quasi quedam claria g mutata in c. a claritate dcā.

n Qui iurat ꝛc. qꝛ facit inramētū bonū et tenet ipm. In ēstatōne biero. iuē hebraicū habetur sic. Juravit et non mutat iuramētū seruando: Tñ ibi ponit iuramentū voto qꝛ vtrūqꝫ est obligatoriū. o Qui pecuniā suā ꝛc. etiaz gētili vt dicit hic glo. hebraica. Et per hoc vī q iste ps ꝑtinet ad pfectione sacerdotū ꝛ nō cōis ppli intelligat: vt dictuz est: quia lex moysi permittebat cōmuni populo tradere ad vsuram alieno qui non erat de gente iudeoꝝ: vt dī deu. xxiij. ℣ hoc nō permittebat sacerdotibus: qui debebāt eē maioris pfectōnis.

p Et munera su. ꝛc. ad accelerandū ei iusticie iudicium. Cū em aliqs casus dubius accidebat i aliqua ciuitate erit irlm debebat reduci ad iudiciū sacerdotū in hierusalez: vt dī deu. xvij. Et ꝑ determinatione illius iudicij non erat licitum eis aliquid accipere ꝑ mercede.

q Qui facit hec. Hic consequēter dauid infert pclusiōz dicens.

q Qui facit hec. q dcā sunt in hoc psal. r Nō mouebit. i. nō amouebit tanq indign a suo misterio. s In eternū. i. in vita ꝑnī: nec etiam a ꝑmio in vita futura. Cōtraria vō faciēs amouebit: ꝑm q dī esa. xxij. cap. Unde et ingredere ad tēū qui bitat in tabernaculo ad sobnā ꝓpositū templi, ꝓpter malicia suā dicens ei. Quid tu hic: aut q si qs hic: ꝛ subdit. Ecce te faciet dns asportari sicut asportat gallis gallinaq ꝛc. Moraliter aūt posset exponi psalmus iste de pfectōne ministroꝝ ecclie. et posset textus applicari de facili: ℣ ꝓtranseo intendens sensui lrali.

In psalmo. xiiij. Dñe qs habitabit. vbi dī in postilla: videt tñ mihi q dō fecit hūc psalmū.

Additio.

Et q in hoc psal. ponit ad veritē ꝓbētia nō videntur ꝓtinere ad ministros ecclie tñ, put postillator dicit seq potius ad oēm pplm tangit ea q cōiter requirunt de necessitate salutis: nam cū dicit: Qui ingredit sine macula: intelligit de macula mentis tm que ē per culpā mortalis peccati eo modo q dī ps. xviij. capi. Absqꝫ macula eris corā dño deo tuo. vbi loquit toti pplo ꝛ nō sacerdotibus tm: vt ibidē ꝑz: Silr in ꝓhibitōue vsuraꝝ. nō legitur in ve. te. aliqua dīa inter sacerdotes ꝛ populares: ℣ indistincte etiā ꝓmittebant eis ḡtiā ad alienigenas deut. xxiij. Similiter cū dicit: Et munera sup innocentē nō accepit. intelligit plane ℣ eū q accipit munera ꝑ condēnatione innocentis: qd ꝓhibet cōiter deut. xvj. ca. Unde et ℣ ꝛ aliis in hoc psalmo contētis nō sequitur q iste psalmus intelligatur de perfectōne sacerdotū et non communis populi: sicut postillator ait: sed potius omnia in eo cōtenta vident eē de necessitate salutis. Et iō melius videt dicendū cū glo. q in hoc loco distinguit tabernaculū a mōte sancto: intelligendo tabernaculū ꝑ ꝑnī ecclia in qua ē continua militia: iux illud Job. vij. ca. Militia ē vita hominis super terram: ꝓpriū enim est belli atq militanti um in tabernaculis habitare: Unde et contabernales milites dicuntur tangit simul habentes tabernacla: Ad quē sensum facit hebraica veritas in qua vbi dī: Quis habitabit ꝛc. habetur: quis peregrinabitur in tabernaculo tuo: qꝛ dī in scda cor. v. cap. q dñs in ℣ corpe sum? a tēo peregrinamur: ꝓpē ꝑ mōte scō intelligēda ē ecclia supior in q ē vera requies: vñ dicit: Quis requiescet in mōte scō tuo: qꝛ nullus in agone cōtēdet vbi ē visio pfecte pacē. Prophetaꝝ igit qꝛ in ꝑnī ecclia ꝓter corpalē cohabitatōez tonoꝝ

cū malis q̄dam lz indigni iactāt se/eē de ecclesia cū tamen vere non sint: ḡrens a deo diat: dñe q̄s habitabit seu q̄s peregrinabit in tabernaculo tuo. i. in p̄ncipio ecclia se sic habeat: vt in monte sancto tuo. s. in futura beatitudine sit dignus reāscere. Ad qđ subdit rñsio dei. Qui ingredit sine macula ꝛc. vbi ponūt decē vtutes seu decem effect⁹ vtutuz notabiliꝰ: vt habeē in glo. vide ibi. Et finaliē concludit q̄ facit hec nō cōmouebit ineternū: q̄a non solū reāscet: qđ q̄nq; q̄dammō in hac vita saltē impfecte contingit: sz talē stabilitatez attinget: de qua pssz dici: non mouebitur ineternuz. qđ n̄ pōt dici nisi de reāscente in superiori ecclia: de qua legit in ps. :deus in medio eius non commouebitur.

Hūilis et simplic⁹ps dō.

[a]Onserua me ℣.xv. dñe: [b]qm̄ sperauī i te: [c]dixi domino deus meus es tu: [b]qm̄ bonoruz meorū nō eges. [d]Sanctis q̄ sunt i terra ei⁹: [f]mirificauit oēs voluntates meas in eis. [g]Multiplicate sūt infirmitates eorū: [b]postea accelerauerunt. [i]Nō congregabo q̄uenticula eorū [k]de sanguinibz: [l]nec memor ero nom̄ eoruz p labia mea. [m]Dñs ps hereditatis mee: [n]et calicis mei: [o]tu es q̄ restitues hereditatem meā mihi. [p]Funes ceciderūt mihi in p̄claris: [q]etem̄ hēditas mea p̄clara ē mihi. [r]Benedicā dñm [s]qui tribuit mihi itellectū: [t]insup̄ vsq; ad noctē [v]icrepuerūt me renes mei

Replica.

Psalmū: dñe q̄s habitabit in taber. postillator: exponit specifice de heroicis. Burgen. aūt generaliē de eccl̄ia: ispes aūt generi non p̄dicit. ꝛ talis varietas inter postillatoꝛ ē ꝛ Burg. sepe occurrit: de qua decetero non fit mētio: q̄ vtraq; ps stare pōt in veritate.

Onserua me dñe ꝛc. Huic psalmo ℣ Psal. xv. p̄ponit talis titulus in heb: eo: Humil ꝛ simplicis ps dō. qđ exponit aliō de psona ipius dō simplicis ꝛ hūilis: vt pz ex decursu. j. Reg. x. n. petētis a deo conseruari in psecutionib⁹ saulis ꝛ absalon filij sui: Sed hoc nō vī verū: q̄ Petrus apls ad intelligendū scpturas diuinitus illustratus dicit hūc psalmū intelligendū eē de xp̄o: et non de dō: Act. ij. vbi sic dicit de xp̄o. Quē deus suscitauit solutis doloribꝰ inferni: aūt qđ impossibile erat teneri illū ab eo: qđ p̄obat p̄ psam huius ps. d. Dauid em̄ dicit in eū. i. in xp̄m vel in pplm xp̄ianū. Prouidebā dñm coraz me semp ꝛc. vsq; ibi. Notas mihi fecisti vias vite: replebis me leticia cū facie tua: allegans ista ps. p̄m. xx. resurrectionē q̄ tunc erat autētica: ꝛ subdit eam ei p̄nūcio. Tristes licet audenter dicere ad ws de p̄sona dō. qm̄ defunctus ē ꝛ sepult⁹: ꝛ sepulchꝝ ei⁹ ē apd nos vsq; in hodiernū diē. q. d. B scptura non intelligit de eo: ñ de xp̄o: cui resurrectionem p̄uidit in spūsancto. ideo subdit ibidē: Prouidēs locutus ē de resurrectione xp̄i: q̄ nec derelictus ē i inferno. nec caro ei⁹ vidit corruptionem. Et q̄ patz manifeste q̄ intētio beati Petri ē hūc psalmū vbere intelligi nō de psona dō: ñ de resurrectōne xp̄i. et ideo ārere hic aliū sensum ista ps videt q̄dammō iudaizare. Jgi ꝑm istā sniaz exponit titu. p̄dict⁹: Humilis ꝛ simplicis dō. i. iste p̄s factus ē a dō ad laudē hūilis ꝛ simplicis. s. xp̄i. q̄ de seipo dicit Matth. xi. Discite a me q̄ mitis sum ꝛ humilis corde. Et ꝑm hoc iste ps diuidit in duas ptes: q̄ ꝑmo describit hois xp̄i actio vtuosa: scdo ei⁹ resurrectio gloſa: ibi. Propter ħ letatū ē ꝛc. Circa ꝑmū describit ꝑmo actio xp̄i vtuosa erga deū: scdo erga p̄ximū: ibi. Sanctis q̄ in terra sc. tercio iterꝝ erga deū: ibi. Iudicam dñm. Circa ꝑmū dicit dō in p̄sona xp̄i hois. ℣a Cōserua me dē. p talē modū loquebat xp̄s hō dō p̄i: Trāseat a me calix iste. matth. xxvj. ℣b Qm̄ spaui in te: sz aūt in xp̄o nō fuerūt spes: put ē vē theologica eo q̄ ab instāti cōceptiōis sue fruebat fruitione btā et sic erat ibi tentio q̄ non stat cū spe q̄ ē vt theologica hūis. deus non habitū. p obiecto: sū in xp̄o fuit spes glie corpis aī resurrectōnem quā a deo experabat.

℣c Dixi dño ꝛc. sic loq̄batur deo p̄i posit⁹ in passione: Ideli beli lama sabatani: q̄d interp̄at: deus me⁹ dē⁹ meus: vt qđ derelicsti me: Matth. xxvij. ℣d Qm̄ bono⁹ ꝛc. dē aūt pater nullo creato bono eget: ꝛ iō non eget bonis ipi⁹ xp̄i: vt bois. ℣e Sanctis. Hic p̄ius describitur actio xp̄i erga ꝓximū. ꝛ primo q̄tū ad aplos dicens. ℣e Sanctis ꝛc. i. aplis aliisq; discipul⁹ xp̄i. ℣f Mirificauit ꝛc. i. mirabiles fecit in eis illustrando eos scia ad p̄dicandum ꝛ confirmādo miracul⁹ p̄dicationes coruz. Iste tñ actiones xp̄i ei ꝓpetebāt rōne deitatis: ꝛ q̄ per p̄dicationes aplorꝝ uerse sūt gētes ad fidē: q̄ p̄ius erāt ido latrie dedite: iō subdit.

℣g Multiplicate ꝛc. i. infirmitates idolatrie gētiliuz: qđ pz ex translatione biero. in xta heb: e. vbi dī. Multiplicabunt idola eoꝝ.

℣b Postea accelerauerūt: q. d. dimissis idolis ad fidem xp̄i velociter cucurrerūt iudei: remanētib⁹ in infidelitate ꝑ maiorē partē. ℣i Nō congregabo ꝛc. i. dedubz vbi cōueniebāt ad colēdū idola. ℣k De sanguinib⁹. q. d. fiebat sacrificium idolis de sanguinibus aialiū: ꝛ aliquādo de sanguinibus hoim: ꝛ talia cōuenticula xp̄us p aplos nō congregauit: ħ magis dissipauit.

℣l Nec memor ero nom̄ eoꝝ ꝛc. Et vcat h xp̄us labia sua labia gentiliū cōuersa ꝛ: qui sunt membra xp̄i. Sacra em̄ scptura frequēter sub vno ꝑtem ꝑ le loquēdo de xp̄o capite trāsit ad ei⁹ membra ꝛ ecōtrario ꝑm q̄ dicit Ysido. li. de summo bono: put plenius declarauī in ꝓncipio Gen̄. Gentiles aūt cōuersi ad fidē catholicam iuramēta per idola. ꝛ talia verba que faciebāt ad coīū reuerentiam taliter dimiserunt tanq̄ oblita: cui⁹ rō subdit ℣m Dñs ps ꝛc. i. ps mea hēditaria. dñm em̄ ihm xp̄m elegerunt q̄uersi ad fidē. ꝑ pte sua hereditaria. ℣n Et calicis mee. i. passiōis mee q̄ p calicem designat in scriptura. Em̄ saluator de sua passione dicit Matth. xxvj. Si non pōt hic calix transire nisi bibā illum ꝛc. Multi aūt gentiles aī conuersionem p̄ sequētes amore xp̄i postea ad passionē se ꝓmpte ꝛ letantes obtulerūt. ꝛ hoc ꝑter spem hereditatis eterne consequende: iō subdit. ℣o Tu es q̄ restitues ꝛc.

℣p Funes ceciderūt mihi in p̄claris. i. in aplis q̄ p̄ ceteris fuerūt illūinati a spūsancto. ꝛ ipi p sortes missi fuerūt ad p̄dicandum: q̄ sortes aplorꝝ p funes intelligūtur. Unde in li. Josue: sortes decem tribuz hereditauerūt ibi nominantur funes et funiculi. Et loquitur hic scriptura in persona xp̄i trāseundo ad membra eius q̄ caput.

℣q Etenim hereditas ꝛc. i. eccl̄a fidelium: q̄ vcat hēditas xp̄i: sicut scribit i p̄sona dñi biere. lj. Qui fecit oia ipe ē ꝛ isti sceptra hereditatis ei⁹: dñs exercituū nomē eius.

℣r Benedicam. Hic reuertitur scriptura ad actōnem xp̄i hominis erga deū cum dī in p̄sona eius.

℣r Benedicam dñm: gratias agendo deo patri: sicut habetur Joh. xj. Pater gratias ago tibi quoniam exaudisti me ꝛc. ℣s Qui tribuit mihi intellectuz. quia anima christi ab instanti creationis sue fuit repleta sciētijs. ℣t Insup̄ ꝛ vsq; ad noctē. i. vsq; ad mortem q̄ in scptura nor vcat. ℣v Increpuerūt me re. mei. i. iudei de cōsanguinitate mea nati. Xp̄s em̄ fm carnē natus fuit de iudeis. Parentela autem eius designat per renes: eo q̄ ibi viget virtus generatiua in sexu virili. Judei autem increpuerunt christum in vita dicentes ei. Demoniū habes: Joh. viij. Et dicētes christo:

Ecce homo vorax et potator vini ⁊ peccatoz ⁊ publicanorum amicus: Matth.xj. Et in passione dicebant. Vach qui destruis templum dei ⁊c. Matth.xxvij.

¶v Prouidebā ⁊c.q3 aia xpi ab instanti creatōnis habuit plenā claritatē diuine visionis. ¶r Quoniam ⁊c. humanitas aē xpi est organus diuinitatis cōiūctum: ⁊ iō nō potest moueri ad aliq̄d: nisi ex voluntate diuinitatis: ꝓpter qđ in xpo non potuit ee aliqs motus inordinat⁹ insurgens ex pdictis inuritis vel et quibuscunq; causis alijs.

¶y Propē boc ⁊c. Hic pñe describit⁹ ipius xpi gloſa ſ surrectio cum dr.

¶y Propē boc .i. ꝓpter resurrectiōē meā: q̄. ponit: que erat causa lenitatis ordinate ipi xpo: Certitudo eſſ boni expectati est cā delectamenti: q3 ꝓpter certitudinem obtinendi bonū futurū iam apprehenditur q̄ pñs: et sic ē cā delectatiōis que est dbo nō appdensio in pñti. ¶z Insup ⁊c. ſ. resurrectionis future.

¶a Dm ⁊c. i. in lymbo sanctoz patrū. vbi aia xpi fuit p. xxxij. horas tm. ſ. ab hora nona ferie sexte in qua fuit separata a corpe vsq; ad diluculū diei dnice q̄n fuit corpori reiuncta nō subdit. ¶b Hec habis ⁊c. i. corpus meū totaliter impollutū. ¶c Videre corruptōem. i. incineratōnem vel putrefactōem. Fuit tñ ibi corruptō accipiēdo ꝓ morte: q3 corpus xpi fuit vere mortuū ꝙ separatōnem aie. ¶d Notas ⁊c. accelerādo tps resurrectionis mee. ¶e Adimplebis ⁊c. q3 tūc gla aie xpi quam habuit a principio: ⁊ q̄ cōsistit in videdo deū facie ad faciem fuit deriuata ad corpus in sua resurrectiōne: q3 extunc habuit corp⁹ gloſum. ¶f Delectationes ⁊c. q3 xps assumptus est ad dexterā ꝑris ſm q̄ dr Marci vlti. Et dns quidē postq̄ locut⁹ est eis assumptus est in celū: et sedet ad dexterā dei. ¶g Usq; in finem. i. vsq; in eternū: quia dignitas sessionis sue merit xpo boi sempiterne duratōnis. Moraliter autē posset exponi psalmus iste de quolibet fideli qui ē membū xpi expectans resurrectionem futurā ⁊ positōnes sui ad dexterā cum aliis electis.

¶In psalmo .xv. Conserua me dne: vbi dr in postilla. Huic psalmo ꝑponit talis titulus. ¶Additio.

Dctio hebraica que in titulo huius psalmi ponit ſm suā ꝓriam significatiōnem non significat idem qđ humilis et simplicis ꝑut in postilla: nisi forte ſm etymologiā: sed ꝓria significatio illi⁹ dictōnis deriuat⁹ ab vna dictōne q̄ ꝓrie significat aurum optimū: vnde canti. v. ca. vbi dr: caput eius aurū optimū. ponit in hebraico bec dictio tatē: a qua dictōne deriuat in hebraico bec dictio mitā: que ponitur in hoc titulo: ⁊ significat aliqđ cōpositum seu ornatum auro optimo: vnde sensus istius tituli ſm Hebraicam veritatem talis est. Aurum optimum ipsi dauid. Dauid enim in hoc titulo ē patiū casus: vnde quia in hoc psalmo agitur de passione xpi ⁊ eius resurrectōne: q̄z prima inter actōnes virtuosas christi est optima: similiter et secunda ꝯtum ad ea que ad ipsius premiū pertinent: icarco ibi ytracq; simul bene dr: Auz optimus ipsi dauid. i. xpo.

Exaudi domine ⁊c. Huic psalmo ¶Psal. .xvj. preponitur talis titulus in hebreo ⁊ in trālatōne hieronymi: Oratō dauid: Ex quo ꝓz auctor huius psalmi accipiendo large pō. pro oratōne. quia accipiēdo pō. propue vt dicat a psallendo publice: vel cum instrumento musico sic nō est psalmus: sed oratio dauid in secreto facta apud deum ꝓ liberatōne sua a persecutione Saulis: propter quod ⁊ multas alias fecit orationes. Et dividitur in duas partes. Et prio vt sua oratio exaudiatur allegat dauid suā innocentiam: secūdo Saulis et suoz satellitum malicā. Ista eſſ duo faciunt orationem alicuius exaudibilem: sed ā ibi. Ꝛ resistentibus: Circa primū dicit sic.

¶a Exaudi domine ⁊c. i. me⁹m ꝓpter iusticiam meā ꝙm tenui erga Saul ⁊ domum suam: ꝓ o quibus dauid multipliciter et fideliter laborauit: vt patet ex vcursu. j. regū ⁊. ij. ¶b Auribus ⁊c. loquitur de deo ꝑ modū būanum: q3 in deo nō sunt liniamēta corpis.

¶c Non ⁊c. i. oratōem percipe factam a me veraciter ex corde ⁊ non labijs tm: sicut oratio eorum de quibus dicit Esa. xxix. Hic populus labijs me honorat: cor autē eoz longe est a me.

¶d De vultu ⁊c. q. d. paratus sum ſs. tinere quicq̄d decreueris: vnde dicebat sauli. j. Reg. xvj. Si dns incitat te adversum me odoꝛē sacrificiū. ¶e Sauli tui ⁊c. inter me et saulem.

¶f Probasti cor meum: q3 hō videt ea q̄ patēt: deus autē intuet cor: vt dr. j. Reg. vſ. ¶g Et visitasti nocte. cognoscendo ⁊ eraminādo cogitationes meas nocturnas. que magis latent: diurne eſſ aliqn ꝑ aliqua indicia homibus patent.

¶h Igne ⁊c. ſ. igne tribulatōnis me purificātis ab aliquibus meis insolentijs: sine q̄bus non trāsit vita būana: ſm q̄ di eccle. ij. In igne pbat aurū: et in camino argētū: ⁊ homines receptibiles i camino tribulatōnis. ¶i Et nō ⁊c. nō intēdit dē ꝑ hoc se dicere immunē ab oi pcō: ſ q3 nō fecerat aliqđ iniquū erga saul vñ deberet ei pcā: ſ magis peperat ei a morte eā posset eā occidere: vt p3 primo Reg. xxiij. ⁊. xxvj. ¶k Ut nō ⁊c. q3 non solū ō saul eū. pcm tē non extēdit manū suā ꝓtinēdo eū ei posset vt dictū est ſ nec etiā relaxauit os suū irreuerēter de ipso loquendo: ſ magis reuerēter: vt dixit ꝓmo Reg. xxvj. Mūc ḡ oro dne mi rex verba serui tui ⁊c. ¶l Propter ⁊c. que diuisti Leuiti. xix. Non queras vltōnem: nec memor eris iniurie ciuiū tuoz. ¶m Ego ⁊c. quia ꝓpter verba tua pdicta ego pepci sauli non grens vltōnem: et sic oportuit me eē ꝓfugum in montibus ⁊ rupibus in quibus sunt vie dure: q̄ si interfecissem nō oportuisset me per tales vias ambulare.

¶n Perfice gressus meos ⁊c. vt non declinem a via veritatis. ¶o Ut nō ⁊c. a rectitudine iusticie. ¶p Ego clamaui ⁊c. ex hoc q̄ iam als saluasti me habeo spem iterum exaudiri: ꝓpter qđ iterꝫ clamaui ⁊c. dicendo dicens.

q Inclina aurē tuā mihi ꝛc. loquit̄ de deo more humano qui inclinat aurem suā alicui qñ vult eū exaudire.
r Mirifica miscdias tuas. i. fac eas mirabiles: me pauperem liberādo a rege tam potēte et iniquo. s A resistentibus. Hic optat dauid p exauditione sue orōnis allegat nequitiā saulis. d. s A resistētibus dextrē tue. manus q̄ē organū organorū designat opus diuinū ita q̄ opus miscdie dicit̄ man⁹ dextera: op⁹ sue iustic̄ie significa. Et q̄ dr̄ math. xxv. Statuet oues a dextris: hedos autē a sinistris. Dñs autē posuit dexterā suā sup dr̄ eū suā misericordia: vngendo eū in regē p samuelē: cui dextre Saul et sui pplices resistebāt.
t Custodi me vt pupillā oculi. i. ita diligenter q̄ nō ꝑsit nocere mihi.
v Sub vmbra alaꝝ tuarū ptege me. i. ad modū galline follicite ptegētis pullos suos sub alis ne miluus ꝑsit eos rapere.
r A facie impioꝝ. i. saulis ꝛ fratelli tum suoꝝ. v Qui me afflixerūt persequēdo ad mortē de loco ad locum.
z Inimici ꝛc. q̄s saul et viri ei⁹ cingebant dr̄ et viros ei⁹ in modū corone: ita q̄ dr̄ despabat se posse euadē. j. regū xxiij. a Adipē suū cōcluserūt. psequēdo me obstinate absq⁹ vlla miscdia. p talem modū loquit̄ Job. j. canonica iij. Qui viderit fratrē suū necessitatē hre et clauserit viscera sua ab eo ꝛc. b Os eoꝝ locutū est superbiam. dicentes se me occidere ꝫ diuinā ordinationem q̄ disposuit me regnare post saulem. c Proiicientes me. i. suis psecutionibus me eiicientes a cōi boim societate. d Circūdederūt me. mihi tendētes insidias circūquaq; e Oculos suos ꝛc. intuitu enim regni terreni persequebat dauid ad mortē ne regnū saulis trāsiret ad eū ꝛ ad domū suam.
f Susceperūt me sicut leo patus ad p̄dam. i. aperte me psequētes cū maxima crudelitate. g Et sicut ꝛc. quia eū hoc etiam ḡrebant capere dauid occultis insidiis. ꝛ iō erd amauit dr̄. d. b Exurge dñe ꝓueni eū: ꝛ loq̄t̄ de ꝓterito per modū futuri: q̄ erat iam liber atus de inimicis suis vt dictum est: ꝫ facit ꝫ ad exprimendū statū i quo fuerat positus in persecutōne. dicit igit̄. b Exurge domine ne ꝓueni eū. dando ei impedimentū ne ꝓueniat ad intētū: sicut dictū est. j. regū. xxiij. q̄n cingebat dr̄ in modū corone ne posset euadere: ꝛ ex ordinatōne diuina venit subito nūcius dicēs ad eū. Festina et veni q̄n insuderūt se philistei sup terram: ꝛ sic ꝓtunc dimisit persequi dauid. i Et supplāta eum: q̄ factum ē q̄n saul persequēs dr̄ ad mortē cecidit in man⁹ eius: ita q̄ dauid poterat eū occidere: vt bi. j. regū. xxiiij. ꝛ xxvj. k Eripe aiam meā ab impio. i. a saule. l Framea tua. i. me qui sum gladius tu? ad destructōnem infidelium: aliter nō potuisset interfecisse goliath gigantē nec totiens debellasset philisteos nisi diuina virtute pugnasset. m Ab inimicis man⁹ tue. i. a saule et suis compliabus q̄ inimicant tuis o pibus in me.
n Dñe a paucis. i. a me et viris meis q̄ pauci sumus respectu saulis et exercitus eius. o Diuide eos in vita eoꝝ. ita q̄dā viuent nō possunt nos cōtigere nec cape. p De absconditis tuis. i. dōnis tuis talibus q̄ diuino iudicio ꝛ nobis occulto frequēter concedun tur bonis malis. q Impletus est venter eorū. s. saulis ꝛ amicoꝝ ei⁹ qui erāt pleni talib⁹ bonis, ꝓter potentiam regni tpal
r Saturati sūt filijs: q. mali homines aliquando dispensatōe dei occulta non solū abūdāt bonis tēporalib⁹: ꝫ etiā in multitudine prolis.
s Et dimisēre ꝛc. q. etiaꝫ post mortē suā abūdant filij eoꝝ: vel aliter q. eoꝝ saule mortui sē in mōte gelboe illi qui erāt fortes et robusti: ꝛ sic relicta sē bona eoꝝ puul⁹ suis remanētib⁹?: ꝛ qui respcū īfecoꝝ erāt nullius momēti: ꝫ q. dauid nō cōfidebat in talib⁹ bonis tpalibus et terrenis ꝫ in spiritualibus et eternis: iō subdit.
t Ego aūt in iustic̄ia. s. legali que continet oēs virtutes.
v Apparebo in ꝓspectu tuo. in pñti p gram: et i futuro per glam: et iō subdit. r Satiabor ꝛc. q. satiat appetitum hūanū eo q̄ ibi ꝓsequit bonū infinitum. Moraliter pōt exponi ps. iste de quolibet fideli posito in magna tribulatōne corpis et anime petēti inde misericordiā: diter diuinitus liberari: et ꝫm p̄dicta lia pōt faciliter applicari.

Psal. xvij.

Diligam te domine fortitudo mea ꝛc. Huic psalmo ꝓponit̄ talis titu. in bebreo: De victoria seruo dñi Dauid q̄ locutus ē ꝓba carmis hui⁹?: in die qua liberauit eum dñs de manu oim inimicoꝝ eius ꝛ de manu saul et dixit: Diligā te ꝛc. In hoc aūt titulo apparet auctor psalmi hui⁹?. s. dauid: et materia ei⁹?: ꝫa sicut p̄cedens ps. ē oīo dauid vt liberaret a psecutiōibus inimicoꝝ suoꝝ: ita iste ps. est grārumactio p̄ liberatione ab inimicis iam adepta: per hoc aūt quod in fine dr̄ tituli. de manu oim inimicoꝝ eius: in qua generalitate includit̄ etiam saul: et nihilominꝰ addit ꝛ de manu saul intelligit̄ p psecutio saulis ponderabat supra omnes alias psecutōes ꝫm q̄ dicit h̄ Rab. sal. Diuiditur aūt iste ps in duas partes: q. primo ponit̄ liberationis dauid narratio. scdo intenta conclusio: ibi. Viuit dñs. Prima in tres: quia primo ponit̄ dei liberantis efficacia. scdo liberatōnis materia: ibi. Laudās invocabo: tercio liberatōnis forma: ibi. Misit de sūmo. Circa primū dicit dauid:
a Diligā te dñe: charitatiua dilectōne. b Fortitudo mea. i. qui vtilis mihi fortitudinem ꝫ insultos aduersarioꝝ.
c Dñs firmamentū meū. i. dans mi firmitatem ꝫ patie et tolerātiā aduersarioꝝ. o Et refu. me. i magnitudie

imminentiũ piculoꝝ. ¶e Et liberator meus. de manu ꝑualentiũ inimicoꝝ. ¶f Deus meꝰ adiutor meꝰ. sine cuius adiutorio iã nõ potuissem euasisse aduersarios. ¶g Et sperabo in eũ. de ꝑmio vite future. ¶h Protector meus. ꝫ insurgẽtes bostes. ¶i Et cornu

[e] et liberator meus. [f]Deus meus adiutor meus. [g]et sperabo in eũ. [h]Protector meus ꝫ cornu salutis mee: [k]et susceptor meus. [l]Laudãs inuocabo dñm: [m]et ab inimicis meis saluus ero. [n]Circũdederunt me dolores mortis: [o]et torrentes iniq̃tatis conturbauerunt me. [p]Dolores inferi circũdederũt me: ꝓ occupauerũt me laq̃i mortis. [q]In tribulatõe mea inuocaui dñm: ꝫ ad ꝺ̃m meum clamaui. [r]Et exaudiuit de templo sancto suo voce mea: [s]et clamor meus in conspectu eius introiuit in aures eius. [t]Cõmota est ꝫ cõtremuit terra: fundamẽta mõtiũ ꝓturbata sunt ꝫ cõmota sunt: [v]quoniã iratus est eis. [x]Ascendit fumus in ira eꝰ: [y]et ignis a facie eius exarsit

salutis mee. repellens ꝫ ꝓcuti ens inimicos ꝫ aduersarios fortes. ¶k Et susceptor meus. cũ tedinaui bostes me fortiores.

¶l Laudans. ꝑ ꝓiter ponit liberationis materia: et ꝓio ponit liberatõnes sui: scdo liberationẽ ifrl de ẽra egypti: ibi commota est: cuius rõ. ſ. dicẽs. Circa ꝓmũ ponit materiã fue liberationis. scz mala illata sibi ab aduersarijs suis ꝫ spualia: ꝫ cor ꝑalia: ꝫ ꝺ̃ cũ ad hoc dicit.

¶l Laudãs inuocabo dñm. ꝓ cuasione malorum: ꝫ sequunt cũ dicẽs. ¶m Et ab inimicis ꝛc. i. sicut dñs me saluauit ab inimicis meis corꝑalib⁹. ſ. saule ꝫ absalon. et

carbones succesi sũt ab eo. [a]Inclinauit celos ꝫ descendit: [b]et caligo sub pedibus eius. [c]Et ascendit sup cherubin et volauit: volauit sup pennas vẽtoꝝ. [d]Et posuit tenebras latibulũ suũ i circuitu eius tabernaculũ eius [e]tenebrosa aq̃ in nubibus aeris. [f]Pre fulgore in ꝓspectu eius [g]nubes trãsierunt: grãdo ꝫ carbões ignis. [h]Et intonuit ꝺ celo dñs: ꝫ altissimus [i]dedit vocẽ suã: grãdo ꝫ carbones ignis. [k]Et misit sagittas suas et dissipauit eos: fulgura multiplicauit [l]et cõturbauit eos. [m]Et apparuerũt fontes aq̃ꝝ: [n]et reuelata ſt fũdamẽta orbis trũ. [o]Ab increpatõe tua dñe ab inspiratiõe spũs ire tue [p]Adisit ꝺ summo [q]et accepit [r]me: [s]et assũpsit me te aqs

[x] Oñ iratus est eis. talia. n. erant ꝺtra egyptios diuine iracundie signa. ¶y Ascẽdit fumꝰ ꝛc. loquitur de deo ad modũ hominis irati de cuius ore ꝫ naribus exit fumus. ¶z Et ignis ꝛc. qz ignis et grando mixta pariter ferebantur ad punitionẽ egyptiorum: vt habeẽ Exo. ix. Et iste ignis ꝺ̃ a facie dei exarsisse qz ꝓcessit ꝺ eꝰ ꝓcepto ꝫ voluntate

¶a Inclinauit ꝛc. nõ ꝓ loci mutationẽ: q̃ deo est impossibilis: sꝰ ꝓ effectus exhibitionẽ egyptios in terra puniendos: et debitos libraturo. ¶b Et caligo ꝛc. qz fecit tenebras palpabiles tribus diebus in egypto: vt ꝺ̃ Exo. x.

¶c Et ascendit ꝛc. ꝓhoc essi dẽ signat velocitas diuini ꝏsilij ad liberatiõẽ ꝓpli de egypto: quia ossis filios ifrl eadie duxit simul cuz tñ essent in mario numero: vt habeẽ Exo. xij. ¶o Et posuit tenebras ꝛc. hoc intelligit de nube exiẽte inter ceteritum egyptios et filios ifrl sup mare rubꝝ: q̃ erat obscurissima ꝫ dẽsissima et ꝑte egyptiꝝ: ita q̃ñ ꝓpant accedẽ ad filios ifrl: ꝫ i nubẽ illa erat angelꝰ ꝓ sonam dñi repsentans: vt habetur Exo. xiiij. ideo dicit hic. Latibulũ suuz ꝫ tabernaculum. ¶e Tenebrosa aq̃ ꝛc. qz ex nubis densitate fluebãt pluuie grosse ad maius impedimentũ egyptiorũ: verũtamẽ qz nubes illa ex ꝑte filioꝝ ifrl illuminabat noctem: vt ibidẽ dr. ꝛo ſubditur: ¶f Pre fulgore ꝛc. qz ex illa nube circa vigiliã matutinam facta sunt tonitrua ꝫ fulgura rotas currũ subuertẽtia: ideo ꝺicẽ. ¶g Nubes trãsierũt ꝛc. Et q̃ ꝓ sinia ꝓsq̃ ibi: ¶h Et misit sagittas suas. i. fulgura q̃ a deo mittebant sicut sagitte sup egyptios: iõ subdit. ¶i Et ꝓturbauit eos. ita cñ fuerunt egyptij ꝓturbati: q̃ volentes fugere aquas maris currebãt ꝫ eos: ꝺm q̃ bi Exo. xiiij. Fugientib⁹ egyptijs occurrerunt aque ꝛc. ¶k Et apparuerũt ꝛc. in fundo cñ maris sunt fontes aquarũ in aliq̃b⁹ locis q̃ nõ apparẽt: nisi venudetur fundus maris: qõ cũ fuit factũ: vt filij ifrl transirẽt ꝓ mare aluceũdeo subdit. ¶l Et reuelata ꝛc. i. ꝓtes ẽrẽ exiẽtes sub aquis maris: q̃ hic dicuntur fundamẽta orbis ad silitudinem fundamenti domꝰ artificial: in q̃ fundamẽtũ est ꝓs inferior: qz sup ẽrã fuit alia elemẽta et supꝝ corpa celestia. ¶m Ab increpatione ꝛc. ꝓ ꝺ̃ oñdit a q̃ ꝓcessit talis punitõ ꝫ egyptios. i. a deo vindicta ꝫ eos. ¶n Misit de summo. Hic ꝑiter describit forma liberatonis ipꝰ dauid: q̃ facta est diuina vtute: et ꝓmo describit forma liberationis eiꝰ ꝓ modũ cuasionis de manu aduersariorũ. secũdo ꝓ modum infectionis ꝫ destructiõis eoꝝ. ibi. Oñ in te eripiar: Prima in duas: in ꝓ principale ꝫ incidentale: scda ibi: Cũ sancto sanctus eris. Circa ꝓmũ dicit dauid. ¶o Misit de summo. i. de celo vñ venit auxilius mihi. ¶p Et accepit. ſ. deus. ¶q Me. liberando sua gratia ꝫ virtute. ¶r Et assũpsit me ꝛc. i. de tribulati-

ombus multis saule et absalone me psequentib⁹. Qz aũt
p aquas tribulatiões intelligaꝫ ꝑ Esa. viij. vbi dicitur:
Adducet dñs sup eos aq̃s fluminis fortes ⁊ multas regẽ as-
syrioꝝ ⁊ oẽm gloriã eius. ¶ i Exercitus ei⁹. ¶ r Eripuit me
tẽ. ⁊ a saule et absalõe. ¶ s Et ab his q̃ oderũt me. i. Siba filio

multis. ¶ Eripuit me tẽ ini
micis meis fortissimis: ° et
ab his q̃ oderũt me: ᵗ quoni
am ꝓfortati sunt super me.
° Preuenerũt me⁹. ¶ Et eduxit me
latitudinẽ: saluũ me fecit q̃
mihi voluit me. ¶ Et retribu-
et mihi dñs ꝟm iustitiã mea-
am: ⁊ ꝟm puritatẽ manuũ
mearum retribuet mihi.
ª Quia custodiui vias dñi:
ᵇ nec impie gessi a deo meo.
ᶜ Quoniã oia iudicia ei⁹ in
conspectu meo: ᵈ ⁊ iustitias
ei⁹ nõ repuli a me. ᵉ Et ero
immaculat⁹ cũ eo: ᵍ ⁊ obser-
uabo me ab iniq̃tate mea.
ᵇ Et retribuet mihi dñs ꝟ iustitiã meã: ⁊ ꝟm puritatẽ
manuum mearũ in cõspectu
oculoꝝ eius. ¶ Cũ scõ ᵏ sanct⁹
eris: ⁊ cũ viro innocẽte ᵐ in
nocens eris. ⁿ Et cũ electo
ᵒ electus eris: ⁊ cũ puerso p-

uerteris. ᵖ Qm̃ tu pplm̃ hũi
lem saluũ facies: et oculos
sup borũ hũiliabis. ᵠ Quo-
niã tu illuminas lucernã
meam dñe: ʳ deus meus illu-
mĩa tenebras meas. ˢ Qm̃
in te eripiar a tẽptatiõe: ᵗ et
in ẽo meo ᵘ trãsgrediar mu
rũ. ᵛ Deus meus impolluta
via eius ʷ eloq̃a dñi igne exa
minata: ˣ ꝓtector est oũm spe
rantiũ in se. ª Qm̃ q̃s ᵘ ꝑ
ter dñm: aut q̃s deus ꝓter
nr̃m. ᵇ Deꝰ q̃ ꝓcinxit me
virtute: ᶜ et posuit immacula
tã viã meã. ᵈ Qui ꝓfecit pe
des meos tanq̃ ceruorum:
ᵉ et sup excelsa statuẽs me.
ᶠ Qui docet manꝰ meas ad
ꝓliũ: ᵍ et posuisti ut arcum
ereũ brachia mea. ʰ Et tedi
sti mihi, ꝓtectionem salutis
tue: et dextera tua suscepit
me. ⁱ Et disciplina tua cor-
rexit me in finem: ᵏ et disci-
plina tua ipsa me docebit.

¶ q Qm̃ tu illuminas tẽ. lucerna est lumẽ in testa: ⁊ lõ
lumẽ naturale intellectus humani positi in corpe ter
reo hũ dñe lucerna: hãc deus lucernã illumiat: qñ lumi
ni nature addit lumen gr̃e q̃ gr̃a ꝓficit natur̃a. ¶ r
Deꝰ meꝰ tẽ. Lumẽ. n. naturale ꝑpatũ ad tẽ tenebras ẽ
sicut ⁊ q̃libz creaturaz: tiõ dr̃ ꝑtit ipm illũinari gr̃a divina. vl
aliter. Tenebre dicũt hic opera meritoria ꝑ pec
catũ mõtale extincta: q̃ recupe
rata gr̃a viuifi
canꝫ ⁊ illumĩã
tur. ¶ s Qm̃
in te eripiar. hic
cõfẽtur deseri-
bit liberatõ dr̃
ꝑ modũ insecu-
tionis aduersa-
rioꝝ cũ dr̃: Qm̃
in te eripiar. i. ꝑ
te eripiar a tem
ptatiõe. Tẽpta
tus. n. fuit dr̃
occidere nabal
cũ oib⁹ ꝺ domo
sua a q̃ tẽptatõ
ne fuit ereptus
ꝑ verbũ abiga-
il a deo ad ꝺ di
rẽtor: qꝫ q̃ di
xit ci dr̃. Bñdi
ctus dñs deus
isr̃l q̃ misit te ho
die in occursuꝫ
mecũ tẽ. vt bẽ. j.
Reg. xxv. ¶ t
Et in deo meo.
i. in virtute dei
mei. ¶ v Trãs
grediar murũ.

¶ x Et factꝰ ẽ tẽ. qz
et ordinatione divina saul ꝓfluus
fuit insecutorẽ dr̃
dimittẽdo q̃ ꝑbilt
stũm infuderãt se
sup terrã isr̃l: vt bẽ
. j. Reg. xxiij. ⁊ mu
tu dei ꝓfiliũ achito
phel fuit dissipatũ:
vt bẽ. ij. Reg. xvij.
et caput fuit sibi amputatum tẽ cõsilio mulieris sapiẽtis
⁊ hoc dr̃o fauẽte: vt bẽ. ij. Reg. xx. ¶ y Et eduxit me tẽ.
. i. regni isr̃l. ꝑdictis tribulationib⁹ terminatis. ¶ z Et
retribuet tẽ. er hoc cuiꝫ q̃ dedit mihi bona tpalia spero
ab eo ꝓfecꝫ eterna. ¶ a Ꝟm puritatẽ tẽ. i. operũ que p
manus designãtur: eo q̃ manib⁹ operamur. ¶ a Quia cu
stodiui tẽ. ꝑtum ad ꝑcepta moralia affirmativa. ¶ b
Nec impie gessi tẽ. agẽdo ꝑtra negativa. ¶ c Qm̃ oia
tẽ. exequendo ꝑcepta eius iudicialia. ¶ d Et iustitias
eius. i. ceremonias eius. ¶ e Non repuli a me. eas di-
mittẽdo. ¶ f Et ero immaculatus tẽ. q̃ nõ patiẽ ꝓfecti
um immaculatorũ: cũ sit sanctus sanctor. ¶ g Et obs
uabo me tẽ. i. cauebo a recidiuo adulterij et homicidij in
facto vric ⁊ ꝓsimilib⁹. ¶ h Et retribuet tẽ. exponit iste
vsus sicut ꝺ. ¶ i Cum scõ scũs eris. Hec est ps inciden
talis in qua dauid incidentaliter odit dei nuncios ⁊ beni
gnitate generaliter erga bonos: eo q̃ ꝑticulariter locutꝰ
fuerat de bonitate dei erga se, ꝓter suã innocentiã. ꝺ. Cum
scõ tẽ. verbũ est dauid ad tũ. q. ꝺ. sanctus te sanctũ ꝓfi-
tebit a q̃ sua sanctitas veniat. vel aliter. ¶ i Cũ scõ. q̃
. s. sancte viuit. ¶ k Scũs eris. suã scitatẽ augmẽtando
¶ l Et cũ viro innocẽte. i. q̃ malũ alijs nõ facit. ¶ m Inno
cẽs eris. malũ ei nõ inferẽdo: nisi forsitã malũ ꝑtal pe
ne ad purgatiõnẽ culpe ꝑterite vel ad exercitiũ sue patie
nd̃ cedit ei ad bonũ vite eterne. ¶ n Et cũ electo. ad vi
tam eternã ꝑ ꝓdestinationẽ. ¶ o Electus eris. q̃ elegit
te omissis alijs. ¶ p Qm̃ tu pplm̃ tẽ. ꝟm q̃ dr̃ Jac. viij.
Deus superbis resistit: humilib⁹ aũt dat grãm.

¶ k Et disciplina tua ipa me docebi.

quia ꝛecratio a ꝛeo inflicta dat intellectuꝫ. // l Dilatasti gressus ꝛc. in hebreo bꝫ passus meos: q3 gñ pedes sunt ꝓnunci homo disp̃situs est ad cadendū: & quando sunt quemcunq; modo elongati tūc est disp̃situs ad firmitatem standū: ꝛ p hoc intelligit firmitas in statu regio: q̃ inerat ipsi Dauid a ꝛeo. // m Persequar inimicos ꝛc. q3 nō poterūt manuꝫ meā effugere.

// n Et nō ꝓnertar. ab eoꝝ insecutione.

// o Confringaꝫ illos. qđ ꝓtigit in filiꝫ ammō: quos capta ciuitate regia trucidauit: et trāsire fecit sup eos ferrata carpenta transducens eos in typo late rū: vt habet̄. ij. Re. xij. // p Et ꝓmisisti ꝛc. cōtra Goliath getheum ꝛ contra alios philistheos; quos diuina virtute hequenter vetrilauit. // q Et supplantasti ꝛc. .s. philistheos et alios populos infideles quos dauid redegit sub tributo. vt habet̄. ij. Regum. viij.

// r Et inimicos meos ꝛc. cōuertēdo eos in fugam coram me. // s Et odientes me disp̃didisti. .s. saulē ꝛ absalon et Sibam filiū bochri cū adherentiꝫ sibi. // t Clamauerūt ꝛc. deficiente eis auxilio humano.

// v Ad dñm clamauerūt ꝛc. q3 erāt indigni auxilio diuino. // x Et comminuā eos ꝛc. tanq̃ destitutos ab omni auxilio humano et diuino: vt dictū est.

// y Eripies me. i. eripuisti. // z De ꝓtradictionibus populi. .s. quando sub Absalon et sub siba filio bochri ꝓplus israel rebellans contradixit mihi. // a Constitues me. i. constituisti. // b In caput gentiū. conseruans mihi stabilitatē regni. Et q3 dñium dauid se extendebat etiā ad alias gentes in circuitu que erāt ydolatre vt philistei et ammonite et ceteri: ideo subdit.

// c Populus quē nō cognoui. noticia approbationis ꝓter eoꝝ ydolatriā. // d Seruiuit mihi. obediēdo et tributū reddendo. ecq3 non solū obediebant dauid in ꝓpria ꝑsona sed etiā nuncios ab eo missis: ideo subdit. // e In auditu auris obedi uit mihi. Verumtamen q̃ iste gentes recesserūt ab obedientia regni dauid tpe Roboam regis nepotis sui et alioꝝ sequentiū ideo subdit. // f Filij alieni ꝛc. q3 iurauerāt ei seruire ꝛ successoribus suis. // g Filij alieni inueterati sū. Licet. n. in principio bene obedierint: tamen ipso ꝛcedente ab obedientia ꝛeo inaucrūt: ideo subditur. // h Et claudicauerunt a semitis suis. In hebreo habetur Et timebūt in clausuris suis. ꝛ in translatione hiero. iuxta hab: euꝫ habet̄: Et ꝛbenē in angustijs suis: et in eandem sniam reuertit̄. q3 boies rebellare volētes recludunt se et sua in ciuitatibus et locis muratis timētes inuadi ab illis ꝓtra quos rebellant. Istam autez rebellionē futurā dauid ꝓuidit in spiritu. // i Viuit dñs. hic ponit̄ bꝫ ꝑsl. intenta ꝓdnsio: vicz diuini nominis magnificatio ꝓ beneficijs ꝓdictis; cum dr: Viuit dñs. q3 est vita ꝓ essentiā: ꝛ oia viuūt in eo: ꝑm q̃ dr Job. j. Q̃d factū ē in ipo: vita erat. q3 creatura vt est in ꝛeo est ipa creatiꝛ essentia: q̃ ēidē qđ intelligere diuinū. Intelligere aūt est supmus gradus vite: et q3 intelligere diuinū ē optimū: eo q̃ vnico actu intelligit ꝓfecte se ꝛ omnia alia: ꝛeo dicit ꝓbs. xij. metaꝓbi. q̃ deꝰ viuit vita nobilissima ꝛ sempiterna et optima.

// k Et benedictꝰ deꝰ meus. ex beneficijs mihi collatis. // l Exaltet̄ deus salutis mee. nō in se: cū sit magnitudinis infinite ꝛ in creaturā ipm laudantibus.

// m Deus qui das vindictas mihi. et patet sniа ex dictis vsq; ibi. // n Propterea ꝓfitebor tibi. confessione laudis tue. // o In nationibus. q3 ꝓfacti a Dauid veriati sunt ad offēsiones in chaldeo credentes. // p Magnificans salutes regis eius. id est salutes meas q̃ sum rex ab eo institutus. // q Et faciens ꝛc. id ē vencto in regem ꝛe eiꝰ mādato ꝓ samuelē: vt habet̄ ꝛ. j. Reg. xvj

// r Et semini eius vsq; in seculū. q3 deus dedit regnuꝫ ipsi dauid. ꝓ se ꝛ successoribꝰ suis: vt hꝫ. ij. Reg. vij.

¶ In psal. xvij. Diligam te dñe. vbi dicit in postilla: Et posuit immaculatā viā meā.

¶ Additio.

Miracule aduleruꝫ ꝛ domicidij fuerūt ablate ab anima ipsius dauid ꝓ suam cōtritionem et dei misericordiam etiā anteq̃ ꝓsecutionē absalon patienter tolerāret: hꝫ verū sit q̃ sublata macula adhuc remansit reatus pene satisfactoꝛie: vt satis habetur in textu ꝓ postilla eoꝝdem allegatū. .s. ij. Reg. xij. vbi postq̃ dauid dixit ad nathan: Peccaui dño. statim ei rñdit: Dñs quoq; trāstulit petiñ tuū intelligitur q̃tum ad culpam: put etiā postillatoꝛ ibidem exponit. vnde remissa culpa manifestum est q̃ nō remanet macula: reatus tñ pene satisfactoꝛie remāsit. vnde sequit̄ in litera. Verūtñ q3 blasphemare fecisti inimicos nomen dñi: filius qui natus est tibi morte moziet̄: et ista bñ tractanē in ꝑma scde. q. lxxxvij. vide ibi.

¶ In eodē ꝑs. xvij. vbi dicit in postilla: Et semini eius vsq; in seculum.

¶ Additio.

Propꝛius et verius exponit̄ hoc qđ dr: Et semini eius. ꝛ ꝓ q̃ factus est ex semine dauid ꝑm carnē ad Roma. j. Cuius regnum est vsq; in seculuꝫ: q3 regnū eius non coꝛrumpetur: Dañ. vij. ca. Et regni eius non erit finis ꝛc. Luce. j. capi.

¶ Psalmus. xviij.

Celi enarrāt gloriā ꝛei. Huic ꝑs. ꝓponit̄ talis titulus in hebꝛeo. Ad victoriā ꝑs dauid. et in trāslatoꝛe hiero. iuxta hebꝛeū: Victoꝛi cāticū dō. vt ē ꝛ. et positꝰ in suo sili ꝑs. xij. Dicūt aūt hebꝛei q̃ iste ꝑs. factus est a dauid ꝓ gratiarūactione ꝛe datōne legis: qđ fuit magnū beneficiū et specialiter datuꝫ filijs isrl: vt habetur. j. ꝑs. cxl vij. Qui annunciat verbum suū iacob iustitias ꝛc. nō fecit taliter omni nationi ꝛc. Et ꝑm istum intellectum ꝑs. iste diuidit in duas ꝑtes: q3 primo dauid ostēdit magnitudinez diuine sapientie generaliter ex excellentibus

creaturis p quas venerit in cognitionem creatoris: scdo spāliter ex dātōne legis: ibi. Lex dñi immaculata. Circa pmū sciendū q dauid ad declarationē divine sapie non est vsus creaturis spālib⁹: cuiusmōi sūt angēli: qz nō sūt visibiles ⁊ corpib⁹ cdēstib⁹ q̄ sunt manifesta oib⁹ z. ¶ a Celi. i. ores planctarum. ¶ b Enarrāt gloriā dei. i. patēter ondūt magnitudinē siue potētie et ordinē sue sapie. ¶ c Et opa manuū eius. i. magnitudinem siue virtutis. ¶ d Annunciat firmamentū. in q̄ sūt stelle fixe. Ex his ei creaturis excellentib⁹ declarat ordo divine virtutis et sapie: sm q̄ dī sapient. xvij. A magnitudine speciei ⁊ creature potest cognoscibiliter creator horum videri. ¶ e Dies diei eructat verbū: ⁊ nox nocti nē. variatio. n. dierū sm longitudinē et brevitatē caliditatē ⁊ frigiditatem ⁊ alias variatōnes q̄ per motū celi causantur: ⁊ sm certas periodos ordinate reiterant: oñdunt potentiaz et sapiaz inventoris sui. i. dei. Et q̄si ista sūt oib⁹ nota vel pñt cē: ideo subdit. ¶ f Nō sunt loq̄le nē. hoc est gētes tā diuersarū linguarū. ¶ g Quoz nō audiant nē. q. omnes habitātes in terra p p̄dicta pñt edoceri de divina sapia et potentia: ac si vocē ceruntur p sonū vocis humane. ¶ h In sole posuit tabernaculū suū. in heb. eo ⁊ in translatōne hiero. iuxta hebreū habet sic: Soli posuit tabernaculū in eis. et est finis versus p̄cedentis: et sic exponit: q̄a sol in medio planetarū ponit: hz. n. tres supra se marte iouē et saturnum: et tres infra se venerē mercurū ⁊ lunā: et sic in orbibus planetarū q̄ celi dicāt: hz bita culū. et sit spālis intentio de sole magis q̄ de aliis stellis: q. p ipm et eius effect⁹ magis in nocet scit ordo divine sapie hominibus. ¶ i Et ipe tanq̄ sponsus. qz in ortu suo egredit de emisperio nobis occulto ornatus suis radijs: sicut sponsus egreditur de thalamo suo cōpositus ornamentis. ¶ k Exultauit vt gigas nē. i. ad agendū cursum suū velociē. sm q̄ dr. ij. Esdre. xiij. Ele lor cursus solis convertit in gyro celum in locum suum in vna die. quia vna die naturali circuit totū celum: nō ē ita magnū: q̄ terra nō est nisi quasi punctulus respectu eius. Et q̄ apparet primi motoris virtus sapia ⁊ ingens potētia. ¶ l A summo celo. i. ab oriēte: que ē p̄ncipalior pars celi. ¶ m Egressio eius. vsq̄ ad occidentē. ¶ n Et occursus eius. nē. de nocte. ¶ o Vsq̄ ad summū eius. reuertendo in orientē: sm q̄ dī Eccl. j. Oritur sol et occidit: et ad locum suū reuertit nē. ¶ p Nec est q̄ nē. q. nē dic causat calorē in hemispio nr̄o: et de nocte in hemisperio opposito. ¶ q Lex dñi. Hic p̄miter oñdit ordo divine sapie spāliter et legis dātione: que disponebat ad rpm de sapiaz et virtute: vt dicit apo. Gal. iij. Lex pedagogus nr̄ fuit in xpo Et primo describitur legis date ꝓditio. scdo eius observatio: ibi. Desiderabilia. Circa primū dr. ¶ q Lex dñi. q̄a dñs vocē cā in mōte Synai. ¶ r Immaculata. qz nō p̄cedit aliq̄d immundū tāq̄ licitū ⁊ z mittat aliq̄d mūdū ad mal⁹ malū cuitādū: vt dcm ē p̄s. p̄cederi. ¶ s Cōuertēs aias. ad ipm dei. ⁊ loq̄t b de. v. libris moysi: q̄ p̄prie dicunt lex apud hebreos. ¶ t Testimoniū dñi fide. niū dñi fidele⁹ sapiaz p̄stās pusilis. ¶ Justicie dñi recte letificantes corda: ¶ p̄ceptū dñi lucidū illuminās oculos ¶ Timor dñi sanctus pmanens in seculū seculi: ¶ iudicia dñi vera iustificata i semetipa. ¶ Desiderabilia⁹ super aurū ⁊ lapidē p̄ciosum multū: ⁊ dulciora⁹ sup mel et fauū. ¶ Etenī seru⁹ tu⁹ custodit ea: ¶ in custodiēdis illis retributio multa. ¶ Delicta q̄s intelligit: ¶ ab occultis meis munda me: ¶ ⁊ ab alienis p̄ce seruo tuo. ¶ Si mei nō fuerint dñati: ¶ tūc immaculat⁹ ero: ¶ et emundabor a delicto maximo. Et erūt quedam conclusiones immediate elicite a iure nature li: vt dcm fuit. Ero. xx. io sunt lucide ⁊ clare. ¶ a Timor dñi scūs. qz ꝑls audiēdo vocē dñi dāt̄ p̄cepta decalogi fuit valde terrib⁹: vt dr. ero. xx. cui⁹ timoris dz ee memoria ꝓpetua io dr: Permanet in sēm secli. Alia p̄cepta fuerūt iudicialia: ⁊ ꝓtū ad hoc dr. ¶ b Judicia dñi vera nē. qz ꝓmēt ⁊ manifestāt iustitiā: sicut apparet de lege talionis et de multis aliis: Exod. xxj. ⁊ xxij. ¶ c Desiderabilia. Hic describit p̄sequenter legis obseruatio: q̄ ꝑtz debet esse in corde. io ꝑmo dr. ¶ c Desiderabilia supple sunt p̄cepta diuia. ¶ Sup aurū nē. in ꝑtem spāliaz corporaliū p̄ferunt. ¶ c Et dulciora gustu mentis mee. ¶ f Sup mel ⁊ fauū. i. magis q̄ sit mel ⁊ fauū gustui corpis rōne iā dicta. Scdo debent conseruari in opere. ideo subdit. ¶ g Etenim seruus tuus. qui vere seruit tibi. ¶ h Custodit ea nē. opē adimplēdo. ¶ i In custodiendis illis nē. habitudo futura. Sed q̄riam in lege sunt multa p̄cepta. cclxxvij. sm beb. eos: ideo difficile est ob seruare ea absq̄ delicto: io subdit. ¶ k Delicta q̄s intelligit. q. d. nullus ꝑfecte: ideo subdit dauid. ¶ l Ab occultis me. eis munda me. dulcedine misericē tue. ¶ m Et ab alienis nē. delictum. n. alterius trāsit ad aliquē, ꝓter suā negligentiaz: q̄n negligit eos corrigere loco et tpe q̄s dz: et hoc correctione fraterna q̄tuz ad omnes vel correctione coactiua q̄tum ad ꝓlatos et p̄incipes de quibus erat dauid: et ideo merito dicit. ¶ n Ab alienis p̄ce seruo tuo. quia impossibile est vel saltem difficile pertransire sine defectu in tali correctione. ¶ o Si mei nē. defectus ꝓpri vel alieni modo dicto. ¶ p Tunc immaculatus ero. in scientia propria. ¶ q Et emundabor nē. q. q̄ cauet minora peccata: cauet etiam maiora. Aliter exponitur ab aliquibus abiolo loco. Ab alienis. hoc est ab infidelibus: qui sunt alieni a fide. Parce seruo tuo. ita q̄ non habeant potestatē super me: per quā inducant me ad peccata infidelitatis sue: sicut antioch⁹ cogebat iudeos trāsire ad ritū gentilem ⁊ ydolatre: vt dr. ij. machabeoz. vj. ideo

ēctum ad libros p̄hales: q̄z dicta fideliter implenē. ¶ v Sapiaz p̄st. punc. ētū ad alios libros ve. tes. q̄ dicūt agiographa inter q̄s p̄mēē libri sapiales ad eruditionē populoz: vt dr. pucr. j. Parabole salomonis nē. et sbdit: Et tēē paruulis astutia ⁊ adolescēti scia ⁊ intellect⁹. ¶ x Justicie dñi recte. reuertit magis ad describēdū in spāli conditōem legis mosaice: in q̄ erant tria p̄ceptoruz gña. s. cerimonialia p̄cepta que in ve. lege iustificationes vocātur: ⁊ ꝓtū ad hoc dr. ¶ x Justicie dñi recte. q̄a ad cultū divinū erant instituta. ¶ y Letificātes corda. q. leuite cantabāt in sacrificiorū oblatione. Alia erāt p̄cepta moralia inter q̄ paucissima sunt p̄cepta decalogi: ⁊ ꝓtum ad hoc dr. ¶ z Preceptuz dñi nē. q. p̄cepta decalogi sūt q̄s

subditur: Si mei nō fuerūt dominati. infideles. Tūc immaculatus ero. ab eozū culpa. Et emundabo a delicto maximo. i. ab ydolatria. ad quā me non cogent: t sic mancebo mundus ab ea. ℣ q Et erunt vt ꝓplacent eloquia oris mei. q. eloq̄a et corde mundo .pcedētia sunt vro placita. ℣ r Et meditatio cordis mei tc. ad te cognoscēdus t amandum veraciter. ℣ s Domine adiutor meus. in tribulationibus supueniētibus. ℣ t Et redemptor me⁹. de egypti seruitute: in qua dicit se dauid redemptus in suis patribus. Licet aūt ista expositio satis pcordet litere: tn non videt ꝓueniens vt dicatur expositio ifralis. primo q. paulus aplūs in lege et ꝓphetis edoctus ꝑ eruditionem humanā t diuina allegat ifram hui⁹ ps. dictā de publicatione euangelij ꝑ aplos et discipulos xpi: Ro. x. concludens. Ergo fides ex auditu: auditus aūt ꝑ verbum xpi. Sed dico. Nunq̄d non audierūt: q. d. sic q̄d ꝓbatur ꝑ ifram hui⁹ ps. d. Et quidē in omnē terrā exiuit sonus eoz: t in fines orbis terre verba eoz. Iterū in fine hui⁹ ps. dr: Dñe adiutor meus t redemptor meus. ꝑ hoc. n. q. dr: Redemptor meus. absolute intelligit ille q̄ est redemptor anthonomasice: sicut cū dr ꝓphs absolute intelligit aresto tiles. Redemptor autē anthonomasice dictus in scriptura est ipe christus. Redemptō. n. a captiuitate egypti fuit particularis vnius populi. Redemptio autē facta ꝑ xpm est generalis totius mundi. Quā redemptionem ꝓuidit in spū ꝓpheticō ipe dō. q. dar⁹ et diffusius scripsit mysteria xpi q̄s alij: vt dictū est in primo hui⁹ libri: et de hoc scat hunc ps. Igit ifm istū intellectū pō iste in trēs ptes diuidit. q. primo describitur euangelij publicatio: scdo publicati conditio: ibi. Lex dñi. tercio eiusdem obseruatio: ibi. Desiderabilia. Circa primū dicit: Celi. i. aplī qui dicuntur hic celi metaphorice: quia fuerunt excellenter illuminati et in deus eleuati. Tali modo loquendi vsus est esaias. j. ca. Audite celi et auribus ꝑcipe terra. Non erā alloḡbāt corpora celestia. t terrā que est clementū: q. nō habēt sensum et intellectū: sed sub nomine celoꝝ alloquebatur maiores in ꝓlo: et sub nomine terre minores: sicut Judicū. ix. sub noie rammi intelligit abimelech ifm sensus literalem: et sic in ꝓposito aplī nominant celi cū dicit Celi enarrāt gloriā dei. quā xps habuit in miraculis t gloriā sue resurrectionis t ascensionis: hoc narrauerūt verbo siue predicationis. Et opa manuū eius nunciat firmamentū. ꝑ firmamētū in quo sunt stelle fixe intelligit ecclesia q̄tum ad doctores sanctos: vt dr Danielis. xij. Qui aūt docti fuerint: fulgebunt quasi splendor firmamēti: et q̄ ad iusticiā eruditi plurimos quasi stelle in ꝑpetuas eternitates. Dies die eructat verbū ꝑ diē intelligit nos. te. in quo est veritas reuelata: ꝑ noctem vō vc. te. in quo veritas erat sub figuris et velaminibus obumbrata. sic. n. loq̄t aplūs ad Ro. xiij. Mox ꝑcessit dies aūt appropinquāt. loq̄ns de tpe vete. test. et noui. Est igit sensus. Dies diei eructat ver bū. i. nouum testa. ab euāgelistis t aplis descriptū ꝓlo xpiano Eructat verbū. i. annūciat verbū incarnatum. Et nox nocti indicat sciam. q. vetus te. iudeis annūciauit xpi mysteriū licet magis occulte: sicut ps Esa. ix. Parvulus natus est nobis: et filius datus est nobis: et vocabit nomē eius admirabilis: cōsiliarius. deus fortis tc. in q̄ ostēdit humanitas xpi et diuinitas eius. Et in multis aliis locis sacre scripture ve. te. descripta sunt mysteria xpi: licet minus clare q̄m tpe veritatis reuelate. Non sūt loquele nec̄ ser. quia aplis aliisq̄ discipulis cū eis existētibus in die pentecostes data est gra linguarū: vt posset ꝑdicare euāgeliū xpi linguis omnium gentiū: vt habet Act. ij. quia spūs sanctus in linguis ignis ecci-

ꝙ vt cōplaceant eloq̄a oris mei: r t meditatō cōdis mei ín ꝓspectu tuo sp. ᵘ Dñe adiutor me⁹: ˣ t redēptor me⁹.

dit super aplos t alios xpi discipulos: de q̄b⁹ dī ibidē. j. c. Erat aūt turba hoīm fere. cxx. In omnē terrā exiuit son⁹ eoz. q. viuente bto Petro fides xpi ꝓdicata est vsq̄ in franciā: q̄ est in vltimo dymare versus occidentē. vñ t se nonis fūdata ē eccia i noie bti petri vini: qui ipo viuēte cōsecrata est. Cū igit aplī alijq̄ discipuli xpi exierunt de hierusalez ad publicādū euāgeliū p orbē sm q̄ habet Act. j. Eritis mihi testes in hierusalem et in omni iudea et samaria vsq̄ ad vltimū terre. Hierlm aūt ista est in medio dymare: et ideo sicut euāgeliū publicatū est vsq̄ ad vltimū dymare versus occidentē. ita intelligendū est de sus alias ptes mundi. In sole posuit tabernaculum suum. i. in beata virgine que nominat sol. ꝓter plenitudinez gre. q. in ipa habitauit xps sicut in tabernaculo: ꝓter q̄ in persona eius dr Eccli. xxiij. Qui creauit me requieuit in tabernaculo meo. Et ipe tanq̄ sponsus ꝓcedēs de thalamo. i. de virginali vtero ad desponsandā sibi ecclesiā. exultauit vt gigas. ꝓter magnitudinē virtutis. Ad currēdā viā. vite ꝑpetis. Scōz vō ifram hebraicā et hiero. translationē in quibus sic habet: Soli posuit tabernaculū suū in eis. exponendū est de xpo q̄ est sol iusticie: cui⁹ tabernaculū est humanitas q̄ est tabernaculum diuinitatis. Et hoc tabernaculū posuit deus pater in eis. i. in aliis apostolis aliisq̄ discipulis cū ibus familiariter habitauit: sm q̄ dicit Joh. j. Verbū caro factū est: et habitauit in nobis tc. Et ipe tanq̄ sponsus ꝓcedens de thalamo suo. hoc est de virginali vtero: sicut ꝑtus exponatur vsq̄ ibi: A summo celo egressio eius. in incarnatione in qua visitauit nos oriens ex alto. Et occursus eius vsq̄ ad summū eius. in sua benedicta ascensione in qua ascendit ad dexteraz patris: vt dr Math. vlti mo. Nec est q̄ se abscondat a calore eī. Nec est ardor charitatis ipius q̄ se extendit ad omnes quantum est de se: vt dicit Lucas. xij. Ignē veni mittere in terrā: t q̄d volo nisi vt accendat. Lex dñi. Nic ꝓfiter describit euangelij publicati ꝓditio cū dicitur: Lex dñi. q. immediate tradita ē a dño incarnato: vt patet math. v. Aperiens os suum docebat eos dicens: Beati paupes tc. Lex aūt mosaica licet sit a deo: nō tn sint data immediate ab ipso sed mediante angelo qui in ꝑsona dñi loquebatur ei: ꝓter quod in exo. aliquando angelus aliquando dñs noiatur: sm q̄ dicit beatus greg. et beatus stephanus act. vij. dicit de moyse: Hic est qui fuit in ecclesia in solitudine cum angelo q̄ loq̄batur ei in monte synai cum patribus nostris. Et. j. eodē ca. arguens indeos dixit: Qui accepistis legem in dispositione angelorum t nō custodistis. Conuertens animas .i. ordinans motus interiores aie: lex aūt mosaica ordinabat actus exteriores: de motibus aūt interioꝝ parū se intromisit. ꝓter quod dr in glo. Philip. iij. q. lex vetus ꝓhibebat manū nō animū. Et Math. v. dicitur. Audistis q̄ dictū est antiquis: Non occides: qui aūt occiderit: reꝰ erit iudicio. Ego autem dico vobis: q. omnis q̄ irascit fratri suo: reus erit iudicio. Testimoniū dñi. i. euangeliū. Fidele. q. adimplet q̄d ꝓmittit inducens obseruatores ad vitam beatam: quod nō faciebat lex vetus: sm q̄ dicit ebre. vij. Nihil ad perfectum adduxit lex. Sapientis ps̄tās puulis. i. aplis aliisq̄ xpi discipulis qui erant simplices t humiles. sm q̄ dicit saluator Matheī. xj. Confitebor tibi pater dñe celi et terre q̄ abscondisti hec a sapientib⁹ t prudentibus t reuelasti ea paulis. Justicie dñi recte. i. consilia euangelica eōem iusticiam excedentia: sm q̄ dicitur. j. Justicia tua sicut montes dei. et ista ꝓsilia iustificāt t rectificant t dirigūt hoiem ad vite ꝑfectionem. Letificātes corda. et cōsolatione diuina: ꝓter q̄d de ipis dicit saluator Math. xiij. Simile est regnū celoꝝ thesauro abscōdito in agro: quem cum inuenit homo abscondit: et pre gaudio illius vadit t vendit omnia que habet: et emit agrum illum. Quod exponens Gregorius dicit: Thesaurus ab-

sconditus est celeste deliderium. ager vo in q thezaur⁹ absconditꝰ ē disciplina studij celestis que pistit in obseruantia pceptoꝝ. Preceptū dñi lucidū. qz clare z lucide tradituꝝ est cuāgelīū in q veritas est reuelata. Timor dñi sanctus. .i. timor filialis obedientie ac reuerentie. Permanet in seculū scli. qz pmanz etiā in beitudine. z hic timor dñi pertinet ad nouū testamentū. Timor autem pene magis pertinebat ad vet⁹: qa terroze penarum a peccatis rebebat ꝓpter qđ in terroribus fuit datum: vt habetur Exod. xx. Judicia dñi vera. qz iudicium dñi extremū: in quo xps iudicabit erit verissimum. Justificata in semetipa. qz cuilibet manifeste patebit equitas illi⁹ iudicij: et vocatur hic iudicia pluraliter: eo q erit omniuz generaliter. Aliter potest exponi: Judicia domini ꝛc. id ē sniē a domino date in textu euangelij que sunt vere et iuste: et hec expositio magis ꝓcordat litere sequenti. Desiderabilia. Hic ꝓfiter describitur euāgelij publicati obseruatio: que primo debet esse in affectu: et ēptum ad hoc dicit. Desiderabilia super aurum ꝛc. non solum quantum spiritualia coꝛporalibus pferunt: sed etiam quantū euangelium lege mosaica excellentius z pfectius inuenit: vt ptz ex predictis. Scdo in effectu: et q ptum ad hoc dr: Etenim seruus tuus. i. bonus xpianus z maxime in statu pfectionis positus qui nō solū tenet ad pcepta sed etiam ad consilia. Custodit ea. i. custodiet ope adimplendo. Retributō multa. qz fm mensuram meriti maius z minus premiuz habeē. Et q sicut dictū est: lex euangelica nō solum ordinat motus exteriores sed etiā interiores: z nō solū dat pcepta ꝙ etiā ꝓsilia: in quib⁹ homo pōt ze facili deficere absq; hoc q auertat: ideo subdit: Delicta q̄s intelligit. q. d. nullus pfecte: iō subdit: Ab occultis meis munda me vomine. talia remittendo. Et ab alienis parce seruo tuo. q̄ possunt ei imputari ratōe negligentie correctionis fraterne ēptum ad omnes: vel correctionis coactiue ēptum ad ꝓlatos z ꝓncipes: vt ꝓdictū est. Si mei nō fuerint dominati. defect⁹ ꝓdicti. Tūc immaculatus ero. in presentis vite termino. Et emundabor a delicto maximo. i. in morte inueniar mund⁹ a q̄libet pctō mortali: qđ etsi tunc nō sit maximū ex genere: tm̄ est maximū ex tpis ꝯditione: eo q̄ extunc nō est remediabile: sicut nec peccatū demonū. qa sicut dicit damas. qđ ē hoib⁹ mors ꝙ est angelis casus. Et erūt vt ꝓplacent eloq̄a oris mei. i. oōnes mee vocales Et meditatō cordis mei. i. mentales. In cōspectu tuo sp. .i. tibi placentes. Illud. n. qđ est placitū alicui libenter re spicit ab eodē fm q dr genc. iij. Respexit dñs ad abel et ad munera eius: ad cayn vo z ad munera eius ñ respexit Dñs adiutoꝛ meꝰ. in tribulationib⁹ z pssuris. Et redemptoꝛ meus. ꝓcio tui sanguinis: fm illud. j. petri. j. Nō em̄ auro vel argēto redēpti estis de vana vra ꝙuersatiōe patrum traditiōis: ꝙ sciolo sanguie q̄si agni incōtaminati z immaculati ihu xpi dñi nostri. ¶ In ps. cxviij. Celi enar. vbi dr in postilla: Ex aūt ista expositio ꝛc. ¶ Additio.

Expositio behrez non ꝓcordat litere ꝙ specialiē in illo versu vbi dr: Et ipe tanq̄ sponsus ꝛc. que est q̄dammodo principalioꝛ ꝓticula b⁹ ps. sicut sol coꝛpoꝛalis est principalioꝛ ps celoꝛ z firmamenti sūt dici et noctis te quibus agit. Cōstat autē q sol coꝛpoꝛalis nō vere dicit ꝓcedere tanq̄ sponsus: cum nullam habeat sponsam. similiter nec verificatur de eo q̄ ꝓcedat de thalamo suo: cū ei⁹ motus sit tm̄ fm̄ situm quo motu non ꝓcedit de vno loco ad aliū locum. similiter nec vere dr de sole coꝛpoꝛali q exultat vt gigas: cū sit inanimatū. put cōmiter tenet: et sic nō cadit in eo exultatio: q̄ dia ꝓprie dicunt de xpo. Est n. xps verus sponsus: cui sponsam bz. silicet vere ꝓcessit de thalamo virginali egrediēdo ab ipo thalamo in sua benedicta natiuitate ꝙ verum motuz localē. sumsit ter exultauit qz nō inuitus ꝙ leanter cum gaudio charitatis etiuit ad currendū laboreꝛ vie pñtis vite ꝛc. ¶ In eode ps. .xviij. vbi dr in postilla. Et ipse tanq̄ sponsus ꝛc.

¶ Additio.

In thalamo. s. in vtero virginali deū humanē natu vt sponsus spōse copulatus est: vt habetur expresse in glosa sup hūc locum. vnde consensus virginis loco totius humane nature expectabatur tempe annunciationis in spirituali matrimonio inter filiū dei z humanā naturam celebrato. vein. iij. pte. q. xxix. Tho. in coꝛpo. q. antepositionem ad argumenta. nō. n. ꝓuenit eoꝛ virtuti q̄ xps ꝓcessit de virginali vtero ad ꝓsponsandaz sibi ecclesiam vt in postilla: sed potius ꝓcessit de thalamo virginali: sicut spōsus ꝓcedit de thalamo facta ꝓspōsatione: vt verba psalmiste sonant.

¶ Psalmus. xix.

Exaudiat te dñs ꝛc. huic ps. ꝓponit talis ti. i. beo: Ad victoriā dō psal. q̄ pōt vno modo exponi sicut supra. ps. xx. Alio modo qz sicut dicit ꝛa. ꝛa. iste pō. factus fuit a dauid: postq̄ viri q⁹ iuraueruīt dicētes: Jā nō egredieris nobiscū in bellū: ne extinguas lucernā in isrl: vt dr. ij. Reg. xxi. plus. n. poterat nuare exītes in ꝓlio suis oꝛonib⁹ absens ꝙ pugnando coꝛpis viribus pñs: sicut z moyses fortius dimicauit ꝙabus ꝓra amalech q̄ exercitus ab eo missus armis instructus: vt habet Exo. xvij. vnde ibidez dr: Cumq; eleuaret moyses manus suas veuote oꝛando vincebat isrl: si aūt paululū remisisset: ꝙsabat amalech. Est igitur sensus ꝓdicti tit. ps. dauid. i. factus ab ipo dauid. Ad victoriam. s. impetrandam ꝙ exercitu suo: et hoc est qđ dicit: ¶ a Exaudiet te dñs ꝛc. dando victoriā de aduersarijs. ¶ b Protegat te. qui ex celsitudine sua ꝓtegit exercitus isrl. ¶ c Nomen dei iacob. i. virtus nomis dei ꝙ te inuocata. ¶ d Mittat tibi auxilium de sancto. id est de celo ꝙ angelos sanctos tibi assistentes in bello. ¶ e Et de syon tueatur te. id est merito orationum z sacrificioꝛ que fiebant in monte syon: eo q erat ibi archa testamenti in tabernaculo qđ tetendit ei dō: vt bf. j. paralyp. xvj. z tibi faciebat sacrificia fieri ꝙ populo suo ꝓcedenti ad bellū: ad subdit: ¶ f Memor sit omnis sacrificij tui. i. sacrificij ꝙ te oblati. ¶ g Et holocaustū tuū pingue fiat. i. ꝛeo acceptū. ¶ h Tribuat tibi ꝛc. i. victoriā de aduersarijs: ad doc. n. tendit cor omnium existentium in ꝓelijs. ¶ i Et omne ꝓsilium ꝛc. scribit. n. eccl'astes. ix. Melioꝛ est sapiētia q̄ arma bellica. et iō in bellis maxime valent ꝓsilia bona. q̄ cōfirmanē qñ victoria obtinet: ad quaz victoriā sequit victoꝛ letitia: fm q dicit Esa. ix. Letabunt coꝛā te sicut q̄ letant in messe: sicut exultant victoꝛes capta ꝓda ꝛc. iō subdit. ¶ k Letabimur i salutari tuo ꝛc. cui⁹ virtute sup aduersarios exaltemur. ¶ l Impleat dñs ꝛc. de ꝓtectione eius bñda et victoria obtinenda: q̄b⁹ bitis infert. ¶ m Nunc cognoui. ꝙ experientia bñficij diuini. ¶ n Qm̄ saluū fecit ꝛc. i. dauid de mandato. q⁹ inunctū. q̄ dicit saluatus in salute sui exercitus. ¶ o Exaudiet ꝛc. auxilium tribuendo. ¶ p In potēratib⁹

Ad victoriā ps dō. xix.

Exaudiet te dñs i die tribulatiōis: ꝓtegat te nomē dei iacob. Mittat tibi auxiliū de scto. et de syon tueat te. Memoz sit oīs sacrificij tui: et holocaustum tuū pingue fiat. Tribuat tibi fm coz tuum: et omne ꝓsiliū tuū confirmet. Letabimur i salutari tuo z in noīe dei nr̄i magnificabimur. Impleat dñs oīa petitiōes tuas: nunc cognoui quoniaz saluū fecit dñs xpm suū. Exaudiet illū de celo scto suo: in potētatibus salus dextere eius.

salus vertere eius. i. p angelos sanctos potẽtes q̃ sũt ad vertẽdũ eius. ℣ q Hi in curribus ⁊c. supple phibunt. s. aduersarij nr̃i. ℣ r Nos aũt in noie dei ⁊c. speramus victoriã ꝑ hanc virtute eius. ℣ s Ipi obligati sũt. i. ob superbiã suã ligati catbenis ⁊ ppedibus tanq̃ victi. ℣ t Nos aũt surrexim⁹. eis ꝓualendo ñ nostra sed tua virtute: ideo subdit

℣ y Et erecti sum⁹. auxilio manus tue. ℣ x Dñe saluũ fac regem. i. m eiꝰ saluando exercitũ meũ: cuius salus redũdat i me. ℣ y Et audi nos i die ⁊c. i. in die belli in qua solent homines inuocare dñm fortius ratione imminentis periculi.

Moraliter potest exponi psalm⁹ iste vt sit oro ecclesie. p exercitu. ꝓcedente ad bellũ ꝛ inimicos fidei vel iustitie. p: oratio defensione regni. cetera patent.

℣ In psal. xix. Exaudiat te dominus ⁊c. ℣ Additio

Illa videt ratio q̃re dauid cum ꝓsonalit̃ egeret ad bella nõ indigebat oblationibus sacerdotũ ⁊ sacrificijs. p victoria sua: ⁊ sic iste psal. magis. ꝓprie ad lr̃am exponeretur a dauid factus: vt ipm cantarent sacerdotes. p ipso dauid ad bellũ ereũte ad impetrandã sibi victoriã a deo: put propue sonãt verba psalmi. p magna pte spãliter vltimi versus: vbi dicitur de rege tanq̃ in tercia ꝓsona: Domine saluũ fac regem ⁊c. et in ꝓsona sacerdotũ: Exaudi nos in die q̃ invocauerim⁹ ⁊c. Unde restringere ꝓpe in quo fact⁹ fuit iste psal. ad illud tps tm̃: q̃n dauid nõ egrediebatur ad bellũ: nullũ dz in lr̃a fundamẽtũ: vt satis patet ⁊c.

Omine in virtute tua ⁊c. ℣ Ps. xx.

Huic psal. ꝑmittit̃ talis ti. in hebreo: Ad victoriã ps. dauid. et in translatione hiero. iuxta hebreũ: Victori canticũ dauid. et ptz expositio ex dictis s. psal. x. Et quo patet auctor psalmi. s. dauid. De materia aũt eius dicit ra. sa. Magistri nostri exposuerũt hunc psal. de rege messia. i. xpo. Et ibidẽ subdit. q̃ ad hoc induxerũt ꝓcordantiã que habet Dan. vij. de xpo vbi dicit sic: Ecce cũ nubibus celi quasi filius hois veniebat: et vsq; ad antiquũ dierum puenit: et in conspectu eius obtulerunt eum: et dedit ei potestatẽ ⁊ honorẽ et regnũ: et omes populi trib⁹ et lingue seruiẽt ipsi: potestas ei⁹ potestas eterna: que nõ auferet̃: et regnũ quod nõ corrumpet̃. Per mgros aũt suos intelligit rabi sa. doctores hebreoꝝ antiquos. Dicit tm̃ q̃ iste psal. cõuenienter exponit̃ de rege dauid. ꝓpter responsionem ad hereticos: p q̃s intelligũt quosdã hebreoꝝm q̃ ex lr̃a b⁹ psal. et expositione eius sm̃ antiquos cõtra iudeos fuit ꝓpis arguebant. Ex q̃b⁹ ptz q̃ iste psal. ad litẽrã de xpo est intelligendus sm̃ antiq̃s hebreos: ⁊ nõ aliam expositionem literalẽ sequi vel querere: vtpote de rege dauid vel alio q̃cũq; est magis iudaizare q̃ iudaizabant hebrei antiqui et dare occasionem modernis iudeis defendendi suum errorẽ. ꝓter quod expositio de rege dauid videt̃ esse quicta vt patet ꝓ dicta Psal. igit̃ iste ad lr̃am exponend⁹ est de magnificentia regni xpi: que ꝓsistit in eius exaltatione et aduersariorum exꝓssione. que ponit̃ ibi. Inueniat̃ man⁹ tua ⁊c.

[a] Hi in curribꝫ ⁊ hi in equis: [r] nos aũt in noie dei nr̃i inuocabim⁹. [s] Ipi obligati sunt ⁊ ceciderũt: [t] nos aũt surrexim⁹: [v] ⁊ erecti sum⁹: [x] Dñe saluum fac regem: [y] et exaudi nos i die q̃ inuocauerim⁹ te.

Victori cãticũ dauid. xx.

[a] Omine [b] in virtute tua letabit̃ rex: [c] ⁊ sup salutare tuũ [d] exultabit vehemẽter. [e] Desideriũ cordis eius tribuisti ei: [f] ⁊ voluntate labioꝝ eius [g] non fraudasti eum. [b] Quoniã ꝓuenisti eũ

Igit̃ circa primũ dauid in spũsancto ꝓuidẽs xpi hois regniũ ad qd̃ fuit exaltatus in hũanitate dei ꝓis virtute: sm̃ q̃ dr̃ act. ij. Dextera igit̃ dei exaltatus ⁊c. dicit sic. ℣ a Dñe. i. o tu dñe de⁹ pr̃. ℣ b In virtu. tua leta. rex. s. xpus rex regum et dñs dñantiũ. q̃ incꝫtũ bõ letabit̃ de virtute

[i] benedictiõib⁹ dulcedinis: [j] posuisti in capite ei⁹ coronã de lapide ꝓcioso. [k] Vitã petijt a te ⁊ tribuisti ei: [m] lõgitudinem dierꝫ in seculũ et in sculũ seculi. [n] Magna est gloria ei⁹ in salutari tuo: [o] gloriam ⁊ magnũ decorẽ impones sup eũ. [p] Oñ dabis eũ in benedictionẽ in sculũ seculi: [q] letificabis eũ in gaudio cum vultu tuo. [r] Quoniã rex spat in dño: [s] et in misericordia altissimi nõ ꝑmouebit̃. [t] Inueniat̃ man⁹ tua

divia in q̃ faciebat miracula: et mẽtes simpliciũ illustrabat sapia: sm̃ q̃ dicitur Luce. xiij. In ipsa hora exultauit in spũsancto ⁊ dixit: Confiteor tibi pr̃ celi ⁊ terre q̃ abscõdisti hec a sapientibus ⁊ prudentib⁹: ⁊ reuelasti ea pusillis.

℣ c Et sup salutare tuũ. i. q̃ disposuisti saluare hom̃ ꝑ ipsũ

℣ d Exultauit vehementer. i. valde: q̃ excessus non dz in christo locum.

℣ e Desideriũ cordis tribu. ei. de sui corporis glorificatione ⁊ credentiũ vocatione: que mltum desiderauit et

rationabiliter. ℣ f Et voluntate ⁊c. i. oratiõibus suis. voluntatẽ interiorẽ exꝓmentib⁹ labijs. ℣ g Nõ fraudasti eũ. q̃ fuit exauditus in oib⁹ orõibus suis que ꝓcedebant ex voluntati deliberatiua que sp erat conformis voluntati diuine: que semp implebatur. ℣ b Quoniã ꝓuenisti eũ ⁊c. ista ꝓuentio fuit a tpe abrae. cui dictum fuit a dño: Gen. xxij. Et benedicent̃ in semine tuo omnes gentes terre: qd̃ semen est xps. Et in sancta elizabeth dicente virgini marie: Luce. j. Et benedictus fructus ventris tui. Alit̃ exponit̃: Ꝓuenisti eũ in benedictionib⁹. i. in donis spũsancti ⁊ charismatibus quib⁹ aia xpi fuit repleta ab instanti creationis et sic puenta. ℣ i Posuisti in capite ⁊c. dando ei dignitatẽ regiã sup oẽm creaturã: ⁊ b auctoritatiue a ꝓncipio vnionis cuꝫ verbate: et cuitue au tẽ in sua resurrectiõe. ꝓter qd̃ tũc dixit aplis Math. vlti mo. Data est mihi oẽis potestas in celo et in terra. ℣ k Vitam petijt a te. s. gloriosam q̃tũ ad corpus quaꝫ obtinuit in sua resurrectione: ideo subdit. ℣ l Et tribuisti ei Et quia xps resurgens ex mortuis iam nõ mouit̃ mortis illi vltra nõ dñabit̃. sm̃ q̃ dicit aplus Ro. vj. ideo subditur.

℣ m Longitudinẽ dierum in seculum seculi. i. eternaliter

℣ n Magna est ⁊c. i. in xpo cuius magna fuit gloria i sua ascensione. ℣ o Gloria et magnũ ⁊c. qd̃ impletum fuit q̃n christus in humanitate ascẽdens positus iest ad dexteram patris: vt dr̃ Mar. vlti. ℣ q Oñ dabis eũ ⁊c. omnes oẽs benedictiones eccl̃e fiunt in nomine xpi: sicut ꝓdictum fuit ab abrae vt dr̃ s. ℣ q Letificabis eũ ⁊c. q; quanto humanitas xpi ceteris creaturis intellectualib⁹ ꝑpinquior et ꝑiunctior est veritati: tanto dan⁹ videt̃ eam: et ea fruit delectabilius. ℣ r Oñ rex ⁊c. licꝫ. n. in xpo nõ fuerit spes que est virtus theologica: tm̃ fuit in eo spes q̃ est certa expectatio futurure glorie: quam ante passionẽ non habuit q̃tum ad corpus: s eã sperauit. ℣ s Et in misericordia ⁊c. q; humanitas xpi a verbo misceb̃ assumpta nunq̃ fuit ab eo sepata nec sepabit̃: q; etiã in triduo mortis corpus existens in sepulchro fuit vnitũ verbo ⁊ aia: q̃ erat in lymbo. ℣ t Inueniat̃. Descripta magnificentia regni xpi in eius exaltatione: hic ꝓter describit̃ eiusdem magnificentia in aduersarioꝝ exꝓssione: cum dicitur.

℣ t Inueniat̃ manus tua ⁊c. Circa quod sciendũ q̃ vtraq; dr̃ manus dei. i. opatiua virtus: aliq̃n que accipit in bono: et tũc manus eius dextera respicit bona eterna. et sinistra eius bona tẽporalia. sm̃ q̃ dr̃. puer. iij. Longitudo

dictum in vtera eius: t in sinistra illius diuitie et gloria: Aliquando autem respicit malum penę quod a deo inflictum est: t sm hoc dr hebre. x. Horrendū ē incidere in manꝰ dei viuētis. Et tunc p sinistrā intelligit mino: punitio: t p dexteram q̄ fortius pcutit grauio: Et sm hoc dicitur. ℣t Inueniatur mānꝰ tua. puniēs pctā. v Omnibus inimicis tuis. Actum ad penaz cōem. ℣x Dextera tua grauius puniens ex spāli causa. ℣y Inuēiat tē. Sicut. n. diligere deum est actꝰ pcipuus: ita odire eū est actus pessimus eo q̄ odium dei directe opponit̄ charitati. ℣z Pōes eos vt diba. ignis. inuoluēdo eos igne gehenne. ℣a In tempore vultus tui. i. iudicij tui quando pones faciem tuā ad eos ꝯdemnandū. ℣b Dñs in ira sua. i. in vindicta sua. ℣c Conturbabit eos. pferēs pena eos sententiā. ℣d Et deuorabit eos ignis. s. gehenne non pfumendo sed eternaliter affligendo. ℣e Fructum eorum tē. id est bona tēpalia totaliter ab eo auferes: quibus fruebant. ℣f Et semen eorū. i. imitatores. ℣g A filijs hoim. i. a societate sanctoꝝ. Posset etiā litera ab illo loco: Inueniat tē. exponi de pūitione iudeorum p morte xpi: pter quam auitatem hierusalem t tēplum incenderunt romani: t pdin prim occiderunt: t ptim captiuum per mundū dispersorum: et ꝯtum ad hoc subdit Oēs declinauerūt in temala. s. pene xpm occidentes t affigentes. Cogitauerūt cōsilia q̄ non potuerunt stabilire. dicit. n. Io. xj. q̄ habuerūt pfiliū interficiendi eum: ne occasione eius venirent romani: et tollerēt locum t gentem. Et hoc pfilium nō fuit stabilitū: s magis accidit ptrarium: q̄. pter mortē xpi romani destruxerunt locū t gentem: vt dictū est. Oēs pones eos vt sum. i. terga vertentes coram aduersarijs. Et in reliquijs tuis. hoc est psequentibus paucis. Preparabis vultū eoꝝ. omi pfusioni q̄ magis apparet in vultu q̄ in ceteris ptibus corpis. Prosequendo eo expositionē de finali punitōne vt sup: adictuz est resumenda est ab illo loco. ℣b Oēs declinauerunt. ponitur causa finalis punitionis: que est penitentia finalis: q̄ nō tāē cū di. Oēs declina. in te. i. ptrate. ℣i Mala. i. pcā: que sunt ꝓ deū: et dñ dr: Declinauerūt. q̄ sup tedimatio in grammatica ē de casu in casum: sic declinatō a iusticia est ruendo de peccato in pctm. quia sicut dicit gregoꝝ pecca tū quod per penitentiam non diluitur: mox suo pondere ad aliud trahit: t tandem ad profundum ꝑceptus t obstinationis reducit: sm q̄ dr puer. xviij. Impius cū in pfundum pctoꝝ venerit: ꝓtemnit. ℣k Cogitauerunt tē. a repentine tolluntur de felicitate temporali: in q̄ cogitabant ꝑmanere. ℣l Oēs pones eos vt sum. a facie tua eos venciendo in infernū: sm q̄ dr matth. xxv. Discedite a me maledicti in ignez eternū. ℣m In reliquijs tuis. i. in temonibus q̄ sunt a te totaliter relicti: tanq̄ irreuersibiles ad bonum. ℣n Preparabis vultuz eoꝝ. mittēdo eos ad societatem eoꝝ. vnde Matth. xxv. dr. Discedite a me tē. t subdit: qui ꝑparatus est dyabolo t angelis eius. In fine concludit psalmista v. ℣o Exaltare dñe tē. q̄ maxime apparebit in finali iudicio. ℣p Cantabim⁹ tē. q̄ electi in patria cōtinue cantabunt laudes diuinas: sm illud psalmi. xxxiij. Beati qui habitant in domo tua dñe in secula seculoꝝ laudabunt te. Moraliter potest exponi psal. iste de quolibet iusto regnum suum bene regente. Salicet ꝯtum ad vires interiores t sensus et actus exteriores cum dei adiutorio: ꝑter quod coronabitur finaliter in celo: t eius inimici. s. tem ones punīuntur in inferno.

℣ Deus deꝰ meꝰ respice tē. antiq̄ hebrei hunc psal. exposuerūt de tribulatione iudeos p Aman exaltata: in qua aduersarij eorū ad certā diē se ꝑparabant ad occidēdū eos t spolianduz tractantes inter se de mō occidēdi t affligendi p pfrixionem manuuz t pedum in ligni cruce sicut aman ꝑparauerat Mardocheo: vt habetur hester. vij. et vestes t spolia eorum inter se diuidebant p verba. t litera hui⁹ psal. satis possz ad hanc sniam applicari. Dicerit igitur q̄ eū dicit in tit. hui⁹ psal. qui talis ē in hebreo: eo. Ad vincendū p certa matutina psal. dauid. Cerua matutina dicit hester regina: que de liberatione ppli sui valde fuit puigil et sollicita. Rabi sa. dicit: q̄ p cerua matutina hic intelligit ꝓgregatio ppli isrl: que cerua vocat: vt di. puer. v. Cerua charissima t gratissim⁹ binnulus: que fuit valde afflicta p nabuchodonosor ipam spoliāte et ptim occidentem et ptim captiuantem: sed p orationes sanctorum hui⁹ ꝓgregationis in orationib⁹ vigilantiū fuit liberata tempe cyri. Et q̄uis possit ad hoc lra applicari tñ iste expositiones t psiles nō possunt esse vere si dicatur lr ales: primo q̄ christus Matth. xxvij. ꝑtulit ꝑincipium huius psal. tanq̄ dictum de psona ꝓpria dicēs in cruce: Heli heli lama zabathani. q̄d est interꝓtatū Deus meꝰ deꝰ meꝰ vt quid dereliquisti me. sic. n. iste ps. incipit in hebreo t in translatione hiero. iuxta hebreū q̄ autem in translatione communi interponit: Respice in me. non est in hebreo nec in translatione hieronymi dicta: sed fuit additū a. lxx. interꝓtibus. Et patz sic sm sniam saluatoris p̄incipiū huius ps. et p ꝑnōe totꝰ psalmꝰ ad lram de ipso est intelligendus. Item matth. xxvij. dr q̄ illud quod infra scribitur in ℔ psal. diuisert sibi vestimenta mea tē. impletū fuit in christo. Et idē dr Joh. xix. Item paul⁹ apls qui sciuit legē p excercitū studiū: et postea plenius p instructionē spūs sancti aliegat lram hui⁹ psal. de christo dictam: Hebre. ij. dicēs ꝛ crgalcitudus in christo. Nō pōssidit eos frēs vocare. s. xps dicens in psalmo: Annūciabo nomē tuuz fratrib⁹ meis: in medio ecclie laudabo te. Propter q̄ merito quidam nomine theodozus qui exposuit hunc psal. ad literam de dauid posito in persecutione Saulis: a qua tamē diuinitus fuit liberatus: ꝑpter hec t quedaz alia fuit condemnatus in synodo toletana. Igitur sequendo matth. ioban. et pauli sniam t determinationē ecclesie iste psal. exponendus est ad lram de christi passione a qua fuit diuinitus liberat⁹ in sua gloriosa resurrectione. Scōm hec igit̄ in titulo hui⁹ psal. sup: apposito p cerua matutinan intelligitur humanitas christi. quia sicut cerua tē nocte latitat in cubili suo a q̄ mane pfilit: apparēs in manifesto: sic humanitas christi tempore noctis. i. in triduo sue mortis latuit quasi in cubili corpus in sepulchro: et alia in sanctorum lymbo: sed in mane tercia die resurgens apparuit Marie magdalene et postea discipulis in manifesto. Hec mirandum si humanitas christi metaphorice dicit̄ cerua: quia tali modo loquendi frequenter vtitur scriptura: sicut Gen. xlix. dicit̄. Ꝓceptalim ceruꝰ emissus dās eloquia pulcritudinis. ℣a Deus deus meꝰ. Psal. iste dimidit̄ in duas partes: quia ꝓmo describitur passio christi ex carnis infirmitate. secundo eius resurrectio ex veritatis virtute: ibi. Tu autem dñe. Prima ꝑs

tres:qꝫ tractat christū passuꝫ: primo circa passionē ꝓpi describit eius derelictio a ꝑfecto ei? densio a iudeorum gentib⁹: ibi. Ego aūt sum vermis. tercio eius affluentia in passione: ibi. Sm̄ tu es. Circa primū dauid ꝓphetes in ꝑsona christi passionē in ꝑsona eius dicit. ℣ g Deus deus meus. id ē o tu pater deus meus rone būnitatis a te create. ℣ b Respice in me. positum in affectione: tū hoc non est in hebreo: vt predictū est.

℣ c Quare dereliqsti me. in manibus iudeoꝝ: me ꝓsequentiū traditi⁹ coꝝ voluntati. ℣ d Lōge a sa. meis ꝙ corporalia: qꝫ nō fuit ꝑseruatus a morte.

℣ e Verba delictoꝝ meoꝝ. delicta ꝓpuli sui dicit. tum ꝓpter membroꝝ ꝫ capitis affinitatem: tum qꝫ fecit ea sua q̄ dāmodo sustinendo. ꝓ eis petām. In hebreo aūt ꝫ in translatione dicꝝ. iurta hebraicū bñ sic. Verba rugitus mei vl clamoris mei. qꝫ christus clamauit in cruce voce magna dicens. Heli heli ꝫ. Matth. xxvij. ℣ f Deus meus clamabo p die. quia circa horam nonaꝫ dicit clamauit in cruce: Heli heli: vt dr Matth. xxvij ℣ h Et nocte. ꝑcedente similiter clamauit ad ꝑtem ꝓ sua liberatiōe. d. Pater mi si possibile est transeat a me calix iste. ℣ g Et non exaudies. qꝫ nō fuit exauditꝰ in ista oīne. non em̄ ꝑcedebat ex voluntate deliberativa ꝑ ex rone affectionis ꝫ motuū sensitiue partis ad oīendā in christo veritatē humane nature de cui⁹ infirmitate, ē pars sensitiva. ℣ i Et non ad insipientiā mihi. supple hoc ꝓtigit q̄ nō sum exauditus: intra in hoc apparuit ma prima eius sapiēcia ꝫ q̄tum ad diuinitatem ꝫ q̄tuꝫ ad humanitatē. quia iste modus liberatiōis humane nature fuit conueniētissimus: vt sic homo penam solueret qui debebat: et deus redimeret qui poterat. ℣ k Tu aūt ꝫ. i. omnia sancte facis ꝫ ordinate: licꝫ aliquādo aliter ignorantibus videaꝫ. ℣ l In te sperauerūt ꝫ. de seruitute egypti: de captiuitate babyloīs: ꝑ q̄ liberationes fuerūt q̄dā figure bui⁹ liberationis ꝓnotes meā facte. ℣ m Ego aūt. Hic ꝓpter describit ipsius xpi derisiō: cū dicit in ꝑsona eius. Ego aūt sum vmis. id ē vilis ꝫ abominabilis in conspectu iudeorum. vnde ꝓperunt in faciem eius: et colaphis eum ceciderūt tanq̄ contemptibilem. vt habet Matth. xxvj. ℣ n Et nō homo. i. nō vtes rone ꝑ magis demonis agitati one. vnde dicebant ei Joh. vij. Demoniū habes. ℣ o Obprobrium hoim. i. maioriū. s. sacerdotū pharisеoꝝ ℣ p Et abiectio plebis. s. ꝓpli cōis. lꝫ. n. ꝓpls primo eū bonoraueriꝫ: postea tamē receptus a sacerdotibus cū totem̄plit matth. xxvij. Pretereuntes aūt blasphemabant: iudeo subdit: ℣ q Oēs videntes ꝫ. s. tā maiores q̄ minores: vt dictū est. ℣ r Locuti sunt labijs. me vituperando et blasphemādo. ℣ s Et mouerunt caput. me sicut falsum ꝓphetam notando quid autem dicerent sacerdotes eum blasphemantes: subdit ℣ t Sperauit in dño eripiat eum saluuꝫ ꝫ. Unde scribitur matth. xxvij. Principes sacerdotū illudētes euꝫ senioribꝰ ꝫ scribis dicebant: Alios saluos fecit seipm̄ non pōt saluū facere. subdit: Cōfidit in deū: liberet eū nūc si vult

℣ y Sm̄ tu es. Hic ꝓpr describit passionis afflictio: in q̄ verus bō recurrit ad diuinū auxiliū di. ℣ v Sm̄ tu es ꝫ. i. sup naturā nasci me fecisti de virgine. ℣ x Spes mea ꝫ. qꝫ sicut s. dictū ē: in ꝓpo erat spes in christum in eo erat certa expectatio future gloꝛie q̄ ad corpus. ℣ y In te ꝓiectus sum ex vtero. i. ibi i sup posito verbi vnie⁹ a conceptionis ꝓncipio. ℣ z De vētre ꝫ. i. deum meū te cognoui qꝫ anima xpi ab instanti conceptionis fuit ꝓpleta virtutib⁹ et sciētijs. ℣ a Ne discesseris a me. subtrahendo auxiliuꝫ tuū: cuius cā subdit tur. ℣ b Sm̄ tribulatio ꝫ. i. acerbitas materia mee passionis. ℣ c Sm̄ nō est ꝫ. eripiēdo de manibus iudeorum: sicut supra dictū est. hec petitio ex ꝓsilēs erant rationis nō ꝓ se s veritatē nature passibilis oīdentis. ℣ d Circūdederūt me ꝫ. i. iudei qui ꝓpter insolentiā ꝫ carnis petulantiā vocant vituli. ℣ e Tauri pingues ꝫ. qꝫ indei erant auari ꝫ diuitijs impinguati. ℣ f Aperuerunt ꝫ. desiderantes me deuorare. ℣ g Sicut leo rapiens et rugiēs. ex crudelitatis magnitudine. ℣ h Sicut aq̄ ꝫ aqua. n. ꝑfectius effundit de vase ē⁹ alijs liq̄ribus: qꝫ de alijs liquoꝛibus effusis remanet sapoꝛ ꝫ odoꝛ: ꝓ hoc intelligit q̄ iudei ita intendebant eū annihilare. vt de eo nulla memoria remaneret. ℣ i Et dispersa ꝫ. i. discipuli q̄ debebant esse alijs robustioꝛes: tamen imminēte passione euꝫ relinquētes fugerunt dispsi: ꝓpter qō ꝓdixit eis xps Joh. xvj. Venit hoꝛa: vt dispgamini vnusq̄sq̄ in ꝓpria. ꝫ me solum relinquatis. Sed aliter ꝫ magis iurta literam. ℣ h Sicut aqua ꝫ. i. debilitatus vigoꝛe in parte sensitiua ꝓpter passionis hoꝛoꝛem imminentis. ℣ i Et dispersa ꝫ. i. a iunctuꝛis dissoluta. Tali modo dr gen. xl. Domine in visione tua dissolute sunt ꝓpages mee: et nihil remansit in me viriū. ℣ k Factum est ꝫ. sicut. n. cera a calore ignis resoluit: sic coꝛ humanū in q̄tū est sensitiue ptis organū hoꝛroꝛe terribilis imminentis passionis: et hoc fuit in christo: nō tñ fuit in eo aliq̄d deoꝛdinatū. Sed cui? plenioꝛem intellectū sciendū q̄ ratio deliberativa aliq̄ mitigat seu minuit voloꝛem interioꝛē anime: ꝫ aliter voloꝛē exterioꝛē sensibilem in carne: quia ꝓmum voloꝛem mitigat in q̄tū ibi ponit modum virtutis: ita q̄ non transgredit limites recte rationis. et hoc maxime fuit in ꝓpo: scim aūt voloꝛē nō mitigat seu diminuit directe: qꝫ nō obediuit ꝑti intellectiue: diminuit tñ indirecte: qꝫ obedit per quandā redundantiam virtutis anime ad corpus: et hoc non fuit in ꝓpo: quia sicut dicit Damas. ordinatiōe diuina factuꝫ ē vt quelibet ꝑs faceret id quod erat sibi ꝓpriū: et sic voloꝛ sensibilis in ꝓpo esset maxim⁹ ꝫ maxime meritoꝛius. inq̄tum a rone deliberativa erat maxime acceptus ꝓpter salutem būani generis: et ad exꝑmendū magnitudinē bui⁹ voloꝛis sensibilis dicta sunt ista de ꝓpo. Effusus sum sicut aq̄. ℣ l Aruit tanq̄ ꝫ. qꝫ humoꝛ existēs in corpore xpi fuit quasi exhaustus per sudoꝛem sanguineum: de quo

babeē Luce.xxii. ꝛ ꝑ extractionē sanguis in flagellatione
coronatione: manuū ꝛ pedū ꝓfixiōe ꝛ lateris aptiōe: in q̄
signū post sanguinē exijt aqua: vt dr̄ Jo.xix. ad ꝙndendū q̄ corp⁹ remāsit q̄si exangue post sanguinē arefactum
Et ossa mea ꝙturbata sunt. q̄ deficiente sanguine defecit virtus ossium.

m Et lingua mea. tē. ꝑ defectu humoris. n Et in pulueré mortis deduxisti me. o Quōniā circūdederūt me canes multi: p consiliū malignātiū obsedit me: q foderūt manꝰ meas et pedes meos: r dinumerauerūt ossa mea. s Ipi vo considerauerūt ꝛ inspexerunt me: t diuiserunt sibi vestimenta mea: v et sup vestem meam miserūt sortez. x Tu aūt dñe ne elongaueris auxiliū tuū a me: ad defensionem meam conspice. y Erue a framea deus aiam meā: z et de manu canis vnicā meam. a Salua me ex ore leonis: b et a cornibꝰ vnicornīū humilitatē meā. c Narrabo nomē tuū frībꝰ meis: d in medio ecclesie laudabo te. e Qui timetis dñm laudate eū: f vniuersū semē iacob glorificate eū. g Timeat eū oē semē isrl: h qm̄ nō spreuit neq; dspexit deprecationē pauperis. i Nec auertit faciem suā a me: ꝛ cū clamarē ad eū exaudiuit me. k Apō te laus mea ī eccl̄ia magna vota mea reddā in cōspectu timentium euz. l Edēt pauperes et saturabunt. m ꝛ laudabūt dñm: q̄ requirūt euz viuent corda eorū in seculum secli. n Reminiscent ꝛ cōuertentur ad dominū vniuersi fines tre. o Et adorabunt in dspectu ei⁹ vniuersi filiuis dei erat: vt dr̄ mar.xv. p Et de manu tē. i. de potestate inferni. q̄ deuorat auide sicut canis. a Salua me tē. i. iudaici ppli q̄ vocat leonē ꝓpter crudelitatē. b Et a cornibꝰ vnicornīū. i. a pcelsumptione ꝛ superbia militū. q̄ me putabāt custodire intra sepulchrum. c Narrabo nomē tuū. i. aplis aliisq; discipulis q̄bus manifestauit suam resurrectionem scās vtute dei patris sm q̄ exprimit aplis hebreo. ij. vt dictus est ꝑ. d In medio tē. i. medio cōgregationis fidelium: in qua post resurrectionez annunciauit virtutez dei patris ad laudē et gloriā sui nominis. Vel aliter. d In medio tē. i. facia te laudari p aplos alios q̄s credentes. q̄ in die pentecostes receptā gratia spiritus sancti loq̄bant̄ varijs linguis magnalia dei: act.ij. e Qui timētis dñm. Hic ꝓpter ex tanto beneficio incitat alios ad laudandū deū. d. e Qui timetis dñm timorē filiali. f Laudate eū. corde ꝛ ore. g Uniuersum semen iacob. i. vniuersi imitatores fidei eius et op̄z. h Glorificate eū. coram omnib⁹ absq; timore ꝛ verecundia honorantes eum: q̄ gloria est bonor exhibitus alicui cōz multitudine in testimonium sue virtutis vt dicit ꝓmētator super ꝑmū etbi. coz. i Timeat eū tē. non carnaliter ꝛ spiritualiter. sm q̄ distinguit aplis Ro. ij. isrl sm carnem et sm spm. k Quoniā nō tē. i. christi q̄ in pauptate fuit natus conuersatus et mortuus: q̄ nudus crucifixus: et in alieno sepulcro sepultus. l Nec auertit faciem suā a me tē. q̄ christus in omni oratione sua pcedente ex voluntate deliberatiua fuit exauditus. vt dictum est supra psal.xx. m Apud te tē. verbum est christi ad patrem directum: q̄ rps in nomīe ꝑris laudatur in eccl̄ia p orbē terrarū diffusa. n Vota mea. i. corpus meum ꝛ sanguinē meū voluntarie a me oblata in cruce. o Reddam. conuertendo substantiam panis ꝛ vini in corpus meū ꝛ sanguinē in sacramēto eucharistie. Ipse est enim sacerdos summ⁹ q̄ hāc cōsecratione efficit virtute diuinitatis. Sacerdos autez ecclīasticus est minister ꝓferens verba consecrationis in noie ei⁹. p In dspectu tē. i. fideliū cōz q̄b⁹ ecclesia cōficit hoc sacrm. q Edent pauperes. i. vere humiles. r Et saturabunt. q̄. ꝓficit eis hoc sacramentū. s Et laudabūt dñm. q̄ cū diuinis laudib⁹ ꝛ grāriū actionibus dz accipi hoc sacrm. t Viuent corda tē. q̄ vinificat spūalit̄ et eternaliter: ioh.vj. Si q̄s māducauerit ex hoc pane viuet ineternū tē. u Remunisset tē. hū ei⁹ dauid ꝓuidētis ꝓgressione. oim gentiū ad fidē xpi añ finē mōdi. ro subdit. x Et adorabunt. adoratione latrie. y Uniuerse tē. sicut supra dictum est Dañ. vij. Omnis ppls trib⁹ et lingue seruient ei. z Quoniam domini est regnū. g̃naliter

¶a Et ipe.s.christus qui idem est cum patre veritatis ratione. ¶b Manducauerũt ꝛc.i.repleti diuitijs ꝛ honorib⁹:cuiusmodi sũt primates xpiani q̃ deuote mãducant corpus xpi.Et bñ dr:Manducauerũt ꝛ adorauerũt.q̃ nullꝰ dz corp⁹ xpi sumere:nisi adoret. ¶c In ospectu ei⁹ cad ẽt. ex latrie reuerentia: qđ patet ex eo qđ dicit in hebreo ꝛ in translatõe biero.iuxta hebreũ:Et curuabunt genu.qđ ẽ ꝓprie latrie signum:put diffusius declarauit:hester.iij.

uerse familie gentiũ. [3]Qm̃ dñi est regnũ:[a]et ipe dñabitur gentiũ. [b]Manducauerũt ꝛ adorauerũt oms̃ pingues terre:[c]i ospectu ei⁹ cadent[b] oms̃ q̃ descendunt in

¶d Omnes q̃ ꝛc.i.omnes mortales hoies. ¶e Et aia ꝛc.q̃ dr būt fidem xpi venturi. ¶f Et semẽ ꝛc. .i.imitatores mee fidei. In hebreo aũt bf. Et aiam suam non viuificauit.cui ꝓcedat transla.hiero.iuxta hebreũ q̃ sic by:Et aia eius nõ viuet.ꝛ est k.nis vsus ꝓcedentis:ꝛ fm hoc reddit cã eius qđ supradictũ est. Et adorabunt ꝛc.Et hoc.n.q̃ rps humiliter ꝛ charitative exposuit se mori ꝓ humano genere metuit taliꝫ honorem:fm q̃ dicit philip.ij.Humiliauit semetipm factus obediens vsq; ad mortem:mortem aũt crucis:ꝓpter quod ꝛ deus exaltauit illũ: et donauit illi nomen quod est super omne nomen: vt in nomine ihesu omne genu flectat ꝛc. ¶f Et semen ꝛc.i. fideles q̃ sunt semen xpi. ¶g Annunciabit dño ꝛc.i. populi xpiani: q̃ regenerant in christo aqua et spũsancto: q̃ tẽpe danid adhuc erat ventura ꝓ orbem diuulganda. ¶h Et annunciabunt celi iusticiã eius.i.ipsi apli aliq̃s discipuli xpi qui nominati sunt celi ꝑ s.ps.xviij. ¶i Iusticiam eius.i.xpi et nõ iusticiã ex operibus legis:ex q̃ bus nõ iustificabãt ad plenũ homo:vt dr Ro.iij. ¶k Populo q̃ nascet.id ẽ populo christiano ex aqua ꝛ spũ ritusancto nascituro. ¶l Quẽ fecit dñs. spãli ꝛ nouo genere factionis.de q̃ dr:nos fecit vt essemus iusti in conspectu eius.vbi dicit glo.prima factio fuit de nihilo:sed a de sanguine ꝓprio:et ideo magis est attẽdenda ꝛ ꝓsideranda q̃ prima. Mozaliter aũt potest exponi psal.iste de quolibet fideli:q̃ est membrũ christi q̃ in afflictione mentis vel corpis positus petit a deo liberari:a quibus cũ dei adiutorio resurgit saltẽ spũaliter: ꝛ fi nõ corporaliter.q̃ deus ꝑmittit aliq̃s fideles suos in afflictionib⁹ corporalibus mori. vt per merituꝫ pacientie perueniant ad maius premiũ celestis glorie.

¶m Jn psal.xxj.Deus deus meus.vbi dr in postil.Antiqui hebrei hunc ps.exposuerunt.

Additio.

QUirca expositionem huius psal.bus videnẽ ꝑn cipaliter addenda:primũ.s.circa expositionem ti.scõm circa ea ad que posset ifra hui⁹ psal.recte applicari.Circa primũ spãliter cũ in ti.dr:fm hebraicam veritatẽ:Pro cerua matutina.attendendũ est ꝙ in illis verbis preter illa que a doctoribus communiter declarantur potest notabiliter intelligi tempus ꝓpriũ ad quod referenda sunt ea que in hoc psalmo cõtinentur. quod quidem tempus incipit a tempe quo passio christi imminebat ꝛ terminat in tps quo sua resurrectio fuit manifestata. Jd aũ declarationẽ sciendũ q̃ dies artificialis ꝓput cõiter accipit est latio solis sup terrã. Unde inter quelibet die ꝛ nocte immediate ꝑcedentẽ est qđaz tps qđ dicit crepusculũ matutinũ qđ incipit ab imtio splendoris qui apparet in aere ante ortũ solis:et terminat in ipso solis ortu:quod quidẽ tps.s.huiusmodi crepusculũ põt dici cerua matutina: eo q̃ nunciat ortum solis ꝓpinquũ: quod est quoddã desiderabile ꝛ iocundũ:Eccs.xj.ca.Suauis est lux Cerulus aũt in scripturis vlox nuncius pulcritudinis est:iurta illud Gen.tlir.in postilla allegatũ. cũ aũt tempꝰ ve.testa.nor dicit sicut et tps noui dies appellatur:iurta illud Roma.xiij. Mor ꝑcessit dies aũt appropinquabit. cõsequens est vt inter die nouitestã.et nocte veteris ꝑcedentis aliquod tps intercipiat:qđ se habeat vt crepusculum inter ꝑdictam noctem et diez:qđ quidẽ crepusculuz in hac similitudine ꝓprie incipit a tẽpe q̃ passio christi imminebat in q̃ splendor redemptionis incipiebat oriri:ls .n.de tpe passionis dicit abacuc vlti.

ẽrã. [c]Et aia mea illi viuet: [f]ꝛ semen meum seruiet ipsi. [5]Annunciabit dño generatio ventura: [b]et annunciabũt celi[l] iusticiam ei⁹:[k]ꝓpl'o q̃ nascet:[l]quẽ fecit dñs⁹.

Jbi abscondita est fortitudo ei⁹. ibidẽ tñ de eadẽ dicit:Splendor eius vt lux erit. Terminat autem hoc crepusculũ in manifestatione resurrectionis xpi: in qua ꝓprie ortus est sol iusticie:et dies euangelica manifeste claruit.vnde in manifestatione resurrectionis legit Marci.xvj.ca.Et valde mane veniunt ad monumentuz orto iam sole ꝛc. Psal.igit iste q̃ tractare incipit a tempe passionis:et terminat in manifestatiõ resurrectionis ꝓprie comprehendit crepusculum interceptũ inter noctez testamenti veteris et diem nouũ: qđ tps cerua matutina appellari debet ratione prędicta. Circa secundum ꝯ.scz ad quẽ litera huius psal.applicari posset:attendenduz est q̃ dicere ꝓput postil.dicit:q̃ ifra hui⁹ psal.satis posset applicari ad tribulationẽ ꝓxa iudeos ꝑ aman excitatas: vt in libro hester:vel ad tribulationẽ coz ꝑ Nabuchodonosoz:vt ra.sa.dicit ꝛ bmõi:nõ solũ est a mente sanctoz ꝛ totoz penitus alienũ ꝫ etiã veritati litere manifeste ꝓxarium.ꝓmũ ꝑz ex allegatione apli ad hebre.ij. de illo versu Marrabo nomen tuũ fratrib⁹ meis.qđ allegat in postilla nõ.n.aplis ꝛduceret txbreos si sinia huius psal.ad ifraz applicabilis esset ad aliquã histoziã ꝑter q̃ ad materiã passionis et resurrectionis:immo aplis penitus inutiliꝫ allegasset.Euacuarent.n.hebrei suã allegationẽ afferendo bun psl.nõ te xpo ꝫ de aliis posse intelligi ad ifraz ꝓput postil.fatet:licet minus recte.vñ nõ soluz ꝺdemnandus est exponens būc ps.de dauid ad ifram vel ppl̃o israelitico ꝛ buiusmodi preterq̃ de christo:put in synodo toletana ꝑ postil.allegat:sed etiam afferens q̃ ifra hui⁹ psal.talibus ẽ satis applicabilis:est a mente sanctorum alienus: immo expresse vt ꝓtra auctem xpi in cruce damãtis:Deli deli lamasabathani:in quo manifeste ofidit hec verba de ipo vt debere intelligi et ꝑ ꝓsequens illa que in psal.sequũt. Un ꝛ glo.ordinaria i ꝫ loco sic dicit:Jste ps.sufficẽt in testimoniũ dñice passionis:neq; sit alicui ex causatio:neq; sit ambiguitas. Hec in glo.et sic ꝑz primũ. Scõm ꝑz. Illa li a ps.plane loquit ꝙsi de vna ꝑsona singulari in maxima afflictiõe exĩt:que quidẽ ꝑsona loquit vt ꝑ se distincta nõ solum a ꝓsequentib⁹ ꝫ etiam a fratrib⁹ ꝛ complicibus. vnde ꝑsona illa tribulatissima expresse dicebat:Marrabo nomẽ tuum fratribus meis.similiter et: In medio ecclesie laudabo te.tanq̃ ab his fratribus ꝛ illa ꝯgregatione ꝓtuc distincta. Ex quo patet q̃ ifra psal.non põt intelligi de ꝯgregatione fideliũ in ꝓsecutiõe aman et nabuchodonosor ꝛ similium:in quibus ꝓsecutionibus fidelium congregatio communiter affligebat. Que attendentes quidam hebreoz expositoꝛes de dauid in ꝓsecutione saulis posito et ab illa diuinitus liberato hunc psal.exposuerunt:vt posset intelligi quasi in ꝑsona singulari ꝛ nõ de collectõne seu populi multitudine:eq; hoc est manifeste ꝓxa totam formã psalmi:vt victum est. Sed nec hoc stare põt.obstãt enim plures versus qui hoc nullo modo patiunt:sicut cũ dicitur: Foderunt manus meas ꝛ pedes meos ꝛc.quod nunq̃ de dauid legitur:nec etiam q̃ fuisset in persecutõne saulis qualitercunq; vulneratus:nec ossa sua dinumerata:similiter neq; vestimenta sua ꝑ aduersarios diuisa: nec super vestem suam singularem aduersarij sortẽ miserunt:vt est

manifestum in sua hystoria. Nec etiam dici posset q̄ ℞ cēt de mente aduersarioꝝ. Iz illud non potuisset effectualiter adimplere. nam cum dauid in sua pscuratōe pauprime viuebat et mendicatiue: nulla ratio patitur q̄ saul et sui cōcupiscerent vestimenta ipsius dauid habere et multo minus super eam sortes mittere: cum verisimiliter essent viliissimi p̄cij. milites autem qui hoc fecerunt circa vestimenta christi moti fuerūt ex alia ratōne: put dixi in hoc passu in additione super Johannem. xix. que quidem ratio in dauid non habet locum. vt patet eandem rationem consideranti ibidem. Similiter sunt et alij versus circa finez psalmi: qui ſm hebraicam veritatem. q̄prissime intelligēdi sunt de christo ⁊ de nullo alio: vt infra patebit ⁊c.

¶ In eodem psal. xxj. vbi dicitur in postilla: Et sic volor sensibilis in christo esset maximus.

¶ Additio.

Non solum volor sensibilis in christo qui causatur ex corporali nociuo fuit maximus inter volores p̄ sentis vite: sed etiaz volor interior qui causatur ex apprehensione alicuius nocui qui trifticia dicit: fuit etiā maximus inter similes volores: vt sanctus Tho. sufficienter declarat in tercia parte. q. xlvj. Nec est dicendū q̄ volor interior in christo fuit mitigatus p rationem deliberatiuam: in q̄ntum ponit ibi modum seu medū virtutis: p̄ut videtur postilla. sentire. Nam ſm dictamen recte rationis christus habuit volorem p̄ omnibus peccatis humani generis. p̄ quibus satisfaciebat: et quasi sibi attribuebat dicens: Verba delictoꝝ meoꝝ. Similiter habuit volorem naturaliter iuxta dictamen recte ratōnis. p̄ amissi oneyite corporalis: q̄ amissio tanto est magis volenda rōna bilis: quāto viuens q̄ cā amittit est magis virtuosus ſm pℏm in libro ethicoꝝ. Et quib⁹ p̄sideratiōib⁹ volor christi interior etiam cū moderamine rationis p̄sideraī⁹ manifeste fuit maximus. Ad nullum enim purum viatorem ptinuit volere seu tristari p̄ omnibus peccatis humani generis p̄ modum satisfactionis. similiter nec alios pur⁹ viatoꝝ animā tamquirtuosam dimisit: et sic patet q̄ volor interior christi ſm rationem moderatus fuit maxim⁹ in suo genere. Unde christus de volore corporali non legit conqueri: licet fuerit maximus in suo genere: de volore tamen interiori que est trifticia legitur dixisse: Tristis ē anima mea vsq̄ ad mortem: Marci. xiiij. ca. Unde ad exprimendam magnitudinē hui⁹ volōis interioris: q̄ in corde p̄incipaliter p̄sistit dr̄: Factum est cor meum tanq̄ cera liquescens ⁊c. ex vehementia. n. trifticie q̄ maxime p̄trahitur roborī cordis cor dicit liquefieri: ⁊ quasi dissolui. Similiter q̄ dicit: Aruit tanq̄ testa virtus mea. referendū est ad volorem interiorem. s. ad trifticiā. que est valde eticatiua. Ult̄. psuerb. xvij. ca. Spūs tristis exiccat ossa. Alia aūt vt cum dicit: Dispersa sunt omnia ossa mea. similiter et Foderunt manus meas ⁊ pedes meos ⁊ dmōi. referēda sē ad exp̄ssionē acerbitatis volōis sensibilis ⁊ exterioris.

¶ In eodem psal. vbi dicitur: Foderunt manus meas ⁊ pedes meos.

¶ Additio.

Hebrei tantū timuerunt concludi ex isto passu. s. cū dicit: Foderunt manus meas et pedes meos. q̄ nulli alteri de p̄dictis in sacra scriptura nisi christo in cruce manibus ⁊ pedib⁹ pforato applicari posset q̄ eorum peruersitas literā antiquā corrupit. vñ vbi dicit Foderunt. finxerunt ibi aliā dictionē quasi sillē platōis sic. q̄ vbi hra habebat caru: q̄ idē significat q̄ foderunt posuerūt caari: quod significat idem quasi leo: quoꝝ nec̄ etiam sensus lre tetat: cū manifeste appareat inconsonus et defectuosus. Est enim sensus p̄dicte littere sic corrupte talis: Consilium malignātiū obsedit me quasi leo manus meas et pedes meos. nulla. n. pcientia rationabilis videt ad ℞: vt leo obsideat specialiter man⁹ ⁊ pedes.

¶ In eodem psal. vbi dicitur in postilla: Erue a framea deus animam meam.

¶ Additio.

Causa ex qua mors xp̄i de directo subsecuta est: fuerunt p̄secutores ⁊ occisores ipius q̄ sufficientem cām mortis ei intulerunt cum intentione occidēdi ipm in effectu subsēcute. Sz xp̄s fuit cā sue mortis indirecte. s. q̄ non impediuit: cū impedire potuisset: vel aduersarios reprimēdo: sic vt nō vellent aut nō possent eum occidere: vel p̄seruando naturam carnis sue ne a quocūq; lesiuo opōmerēt: q̄ impedimentū anime christi ingtuz vnita verbo dei poterat facere ſm aug. in. iiij. de trini. § q̄ hoc nō fecit: dr̄ sua aiam posuisse: put sanctus tho. lat⁹ in tercia pte. q. xlvij. ar. j. in cor. declarat. ¶ In eodem psal. vbi dr̄ in postill. Edent pauperes ⁊ saturabunt.

¶ Additio.

Notāda vr̄ dr̄ītia inē hoc qd̄ dicit: Edēt pauperes et saturabunt ⁊c. Et qd̄. j. sequitur: Mandu cauerūt ⁊ adorauerūt oēs pingues terre. Mālicz vtrobiq; loqtur de māducatiōe corpis xp̄i: vt cōit tenēt: nō pauperes spū q̄ sunt, vere būles ⁊ imitatores xp̄i dicēs: Discite a me q: mitis sum ⁊ humilis corde Matb. xj. cū edunt ℞ sacrm saturant: q: in mente refi ciunt. Similer et laudant deū p̄ ℞ sacrificiū laudis. similiter et viuent corda eoꝝ in seculū seculi: iuxta illud Johan. vj. ca. Qui manducat hunc panē viuet in eternuz. Sed pingues terre. s. q̄ terrenis sunt im pinguati. licet manducent sacraliter: ⁊ adorēt corporaliter: tñ nō saturant: q: mentalie nō reficiuntur: nec viuent p̄ hoc in seculum § potius in ꝑspectu eius cadent: et descendunt in terrā. Mā qui indigne manducat: iudiciū sibi manducat. j. Cor. xj. Unde notanter dicit: In ꝑspectu ei⁹ q: solus deus videt quō cadāt: et discernit q̄ sumūt ad vitam: et qui ad mortē. Hec expositio istoꝝ versuum accipiē a glo. ordinaria: et videt magis ꝓpria rei ⁊ litē q̄ expositio postillatoris.

¶ In eodem psal. vbi dr̄ in postilla. Et anima mea illi viuet.

¶ Additio.

Sciendum q̄ ab illo loco vbi dr̄ in translatione nr̄a: Et aia mea illi viuet ⁊c. vsq; in finem psalmi: hebraica veritas sic hz: Et aiam suam non viuificabit: et est finis p̄cedentis versus: put postillatoꝝ dicit. Et sequitur in alio versu: Venient ⁊ annunciabūt iusticiam eius ppō q̄ nascet quem fecit dominꝰ. Ha āp̄ versuū planū intellectū p̄sideradū ē. q̄ cū psalmista in hoc psal. declarasset xp̄i angustias et obp̄obria et tormenta et huiusmodi passiones siliter: et cuz hoc ostendisset instantiā oratōis christi. p̄ sua liberatione: vt cū dicit: Me discesseris a me: salua me ex ore leonis et bmōi. Et ꝑsequenter exp̄essit ipm fuisse exauditum: cū dicit: Nec auertit faciē suaz a me: et cum clamarem ad eum exaudiuit me. Consequenter etiam declarasset sublimationē ⁊ vniuersalitatē regni ei⁹ dicendo: Conuertentur ad dominū vniuerse familie gētium: quoniam dominī est regnū ⁊c. manducauerūt et adorauerunt. Et istis simul p̄sideratis quoddaz ambiguuz posset oriri specialiter apud antiquos: q̄ ℞ habebant tñ ex gpbetico vaticinio: quod quidem ambiguum seu dubium posset esse tale. s. qualiter xp̄s ex tāta afflictione fuisset liberatus: et trueniisset ad tantum dominū ⁊ honorē: vtrum. s. per oppressionem inimicorū superando eos corporaliter p̄ se vel p̄ alios. put cōtigerat ipsi dauid: ⁊ fuerat xp̄i figura: vel alio mō. Ad quod declarandū dicit: Et anima suā nō vinificauit: ℞ est dicere q̄ victoria sua fuit p̄ mortē. q̄riam: in q̄nō verbis denotat mortem christi esse voluntariam: non tamen ab ipso de directo causatam: vt dictum est. dicēdo enim: Animam suam non viuificauit. subintelligit cum hoc facere posset: et sic fuit voluntaria: quia tamē nō dixit: Animā suam mortificauit. videt innuere q̄ non fuit causa sue mortis de directo § p̄ indirectum: scilicet non remouendo causas mortificantes. Consequenter restabat declarandum quomodo post mortez christi qui sine successione seu p̄teritate carnali dicesserat: fides sua fuisset p̄ ordem diuulgata: ad quod declarandum subiungit: semen seruiens ipsi annunciabitur domino in generatione. hoc est dicere q̄ licet christus non habuerit semen carnale: quod ei succederet in fide: tñ at Abraam: habuit tamen semen spirituale: scilicet apostolos ⁊ discipulos seruientes ipsi: ⁊

reputantur apud deum in generatione. s. spirituali: q̄ quidem apli ⁊ alii discipuli annunciaturi erant instici am xpi ꝑ plo fidei: q̄ nasciturus erat ꝑ m spm: q̄ ꝺem ꝑ plis a ꝺño a q̄ fides ⁊ charitas infunꝺunt factus est: ⁊ hoc est qꝺ ꝺicit. Diuent. s. apli ⁊ bmõi: ⁊ annunciabũt iusticiã eius ꝑ plo q̄ nasceť: quem fecit ꝺñs. Et sic patꝫ manifeste q̄ materia huius psal. incipit a tpe quo pas sio xpi imminebat: et terminať in tps in quo sua resur rectio incipiebat manifeste ꝺiuulgari: qꝺ tpius ꝓgue cerna matutina nunc apať rõne prius ꝺicta ⁊c.

¶ In codẽ psal. xxj. vbi ꝺr in postilla. Moꝛaliter aũt posset exponi psal. iste ⁊c. ¶ Additio.

Officile esset immo ⁊ verius impossibile istum ps. veracem exponere ꝺe quolibet fiꝺeli in afflictione mentis seu corporis posito ⁊c. ꝓut postillato: ꝺicit. Deinꝺe. n. buꝰ psal. ꝑ maiori ꝓte sic ꝺicuntꝫ de xpo ꝓprie q̄ de nullo alio verificanť. vñ recte tenendũ est cũ glo. ꝓallegata: q̄ ps. iste est ꝓprie testimoniꝫ ꝓpheticũ ꝺominice passionis.

¶ Replica.

In psal. Deus meꝰ resp. in me ⁊c. burg. oñdit se ꝑ sensũ ꝺelyrare. Nam imponit postillatori ex positionem: quã tñ ex intentione repꝛobat: et ꝺe xpo expositionem psecťe ꝓtra iuꝺeos q̄ rotũ. Jn q̄ expositione notat postillato. q̄ rõ ꝺeliberatiua aliter mitigat vꝛoꝛem interioꝛ ẽ anime ⁊ aliter vꝛoꝛem exte rioꝛem in sensu ⁊ in carne. prio mõ mitigat ꝺirecte ponendo ibi modũ vtutis: que mitigatio habuit locum in christo. secundo modo non mitigat nisi inꝺirecte per modũ reꝺuc̃tie vtutꝫ in carnẽ: ⁊ hec in xpo nõ fuit: ꝙ suspenꝺebať a ꝺiuinitate. Fuit igiť vꝛoꝛ ille maxi mus. Huic mõ ꝺicẽꝺi Burg. valꝺe molestꝰ audacter sine ꝺistinctione ꝓtraꝺicit: volens q̄ etiã xpi vꝛoꝛ fuit maximus cum moꝺeramine ꝺeliberatiue et recte rati onis ꝑsideratus: nõ ꝑpenꝺens quantis ꝺistinctõibꝰ vtať ꝺicto: ꝺubtilis libro. iij. ꝺist. xv. tam ꝓtinentibus aꝺ ꝺistinctionẽ portionũ q̄ affectionum. Cũ cñ ostet xpi passionẽ ꝓuisam a ꝺeo vt ꝓbať in vltimo tractatu ꝓmi libri sniarũ: constat etiã sic ꝓcuisam ex summa charitate erꝺibitã: q̄ maioꝛẽ charitaẽ nemo bꝫ: q̄ vt animã suã ponat quis ꝓ amicis suis: q̄ sunt mitigatiua ꝓut aꝺ rõnem ꝓtinet ꝺeliberatiuam. Quo aꝺ ꝓuisionem ꝺicit beaꝰ Grego. Jacula minus ferunt q̄ ꝓcuꝺenť. vnꝺe mala tolerabilius suscipiũť ꝓcuisa. De charitatiua erꝺibitione ꝺicit. ꝺ. Bern. Seua ñm mania ꝺelectabilia facit amor: charitas. n. nomẽ ꝺifficultatis erubescit: ꝺupple acciꝺente plena ꝺeliberatiõe Vnꝺe etsi affectione cõmoꝺi anima christi tristabať ratione ꝺiunctionis aꝺ appetitũ sensitiuũ: affectiõe tñ iusti talis tristicia mitigata fuit rõne ꝺeliberatiua ꝓiũcta fini ꝑfecto ⁊ ex summa charitate erꝺibito. Nec valꝫ qꝺ burgẽ. aꝺꝺucit: q̄ ideo vꝛoꝛ ille esset rõne ꝺeliberatiua moꝺeratus ꝺebuit esse maximus: q̄ ꝑ omniꝰ peccatis satisfactoꝛius. nam si ꝓcuisum fuisset minimus vꝛoꝛ immo nullus sufficeret. sicut enim solo verbo ꝺei cuncta sunt creata: ita solo ipsius nutu poterãt sufficienter recreari collapsa. vñ sancti ꝺoctoꝛes et magister sniarũ ꝛꝫ ꝺe vꝛoꝛe aie xpi moꝺestius loquuntur q̄ Burgẽ. nõ auꝺent in ea conceꝺere vꝛoꝛem passionis sed solum ꝓpassionis. Dñ etiã glosanť ꝺicta ꝺea. bill. ꝺe a burg. intentionem extreme loquentis ꝺe xpi passione aꝺ instar celi acre ꝑꝺurantis ⁊c. Jꝺ etiã quoꝺ burg. secꝺo aꝺꝺucit nõ plus ꝓbat nisi q̄ vꝛoꝛ aie christi vt ꝺiuncte appetitui sensitiue et affectione commoꝺi fuit maximus: q̄ ex ratione ꝺeliberatiua coniuncta fini ⁊ inniꝛa affectioni iusti fuit mitigat. Primo mo ꝺo respeꝛit volita: secꝺo modo acceꝑta. Et est q̄ ꝺamoꝺo simile ꝺe proꝛiciente merces tempoꝛe pericu lorum. Unꝺe pensanꝺo in hac materia ꝓfatꝰ ꝺocto ꝛis subtilis appet burg. temere locutũ ⁊ aꝺ pauca respiciẽꝺ ⁊ ꝺelyrãꝺo se in ꝓtraꝺictoꝛiũs involuentem. Dicit nanq̄ in fine huius coꝛruptionis q̄ christꝰ non legitur conquestus ꝺe vꝛoꝛe coꝛꝑoꝛali: et statim post concluꝺit q̄ ea que ꝺicit hic conquerenꝺo: ꝺispsa sunt omnia ossa mea. et similiter foꝺerunt manus meas ⁊ pedes meos aꝺ vꝛoꝛem coꝛꝑoꝛalem ꝺebeant referri: que ẽ manifesta ꝓtraꝺictio. Alterius q̄ꝫ ꝺelyrando circa illũ passũ Manꝺucaueriũt ⁊ aꝺoꝛauerũt ꝛ omnes pingues terre: caꝺẽt omnes qui ꝺescenꝺunt in terram. ꝺimittit hebꝛaicã veritatem: et inmittit ꝓtra ꝑsum moꝛem nostre translationi: ⁊ exponit i. caꝺent in mala significationem: cum tñ ꝺe. hie rony. ex hebꝛaica translatione exponat in bono: ponẽs. p li caꝺent: curuabunt genu. quoꝺ est signũ latrie aꝺoꝛatio nis requisite aꝺ ꝺignam sacre cuchariſtie cõmunionem. Et cum postill. cum beato hiero. exponat ñm allegataꝫ p cum hebꝛaicam veritatem: burgen. tamen cum quemaꝺ modum ꝑsueuit nequaq̄ ꝛeprehenꝺit. Et cuꝫ ꝺicat postillato: hunc ps. moꝛaliter posse exponi ꝺe quoliber fiꝺeli in tribulatione posito ⁊c. Burgñ. ꝺicat hoc fore impossibile et sophistica ratione: quia ꝛ inquit sic ꝓpꝛie ꝺicitur in hoc psal. contenta ꝺe christo q̄ ꝺe nullo alio pñt verificari: si vult ꝺicere ꝓprie verum est: sed nõ ꝓtra postill. q̄ñ ꝺicit ꝓprie sed moꝛaliter et transumptiue: cũ. n. christus tribulatus ꝺixit aꝺ literam ꝓꝛꝓrie: foꝺerunt manꝰ meas et pedes meos. quare sic fiꝺelis nõ ꝑt ꝺicere transumptiue manus suas. id est opera sua foꝺi. aꝺ est calumniari. et sic ꝺe aliis. vnꝺe patet Burgensem ꝺicit aliꝺi vel inuiꝺũ vel ꝺelyrum: quia sine ratione lyre inconsonuꝫ.

¶ Psalmus. xxij.

Ominus regit me ⁊c. Huic psal. premittitur talis titulus in hebꝛeo: Psal. ꝺauid. Et in translatione ꝺiero. iuxta hebꝛaicum: Canticum ꝺauid. et iꝺem est: quia cantus et psalmus iꝺem signant. Et patet expositio ex supraꝺictis: nisi q̄ ꝺicit hic Rabi sa. q̄ aliquanꝺo spiritussanctus ꝓius tangebat mentem ꝺauid: ⁊ postea canebat psalmum: et tunc in titulo talis psalmi ꝓponitur canticum nomini ipsius ꝺauid. Aliquanꝺo autẽ econtrario ꝺauid incipiebat cantare cum instrumento aꝺ excitanꝺum ꝺeuotionem suam: sicut legitur. iiij. Reg. ij. ꝺe Eliseo. Cumq̄ caneret psaltes: factus est in eum spiritus ꝺomini ⁊c. Et postꝺauid senticbat tactũ spũssancti. Et in titulo psal. sic facti ꝓponitur vel ꝓmittitur nomen ꝺauid cãtico. Dñs regit me. ꝺicunt aliqui q̄ ꝺauid fecit hũc psal. ꝓcuiꝺens in spiritu captiuitatis babylonice reꝺitũ: in cuius ꝑsona ꝺicit: Dñs regit me. q̄: reꝺijt in terrã israhel ꝺiuina gubernatione. Et nihil mihi ꝺeerit. quia in via ꝺefectum notabilez nõ habuit. Jn loco pascue ibi me collocauit. iꝺ est in terra israel: que est fertilis. Sed istuꝺ non bene consonat ei quoꝺ ꝺicitur Neemie. v. vbi ꝺicit q̄ populus qui reꝺierat ꝺe captiuitate erat in tanta paupertate: q̄ aliqui ꝺisponebant venꝺere filios suos et filias in seruitutem: et alii ꝑssessiones suas: vt ꝑssent habere alimẽta aꝺ viuenꝺum: ꝓpter quoꝺ Rabi salomon aliter exponit: scilicet ꝺe ꝑsona ipsius ꝺauid: qui timore saulis cum viris suis aꝺ regem Moab fugit: vt habetur ꝓmo Regum. xxij. Sed quia cum ꝺauid fuerũt homines fugitiui: et ꝺebitis obligati: et ꝑ consequens aꝺ ꝺolatriam ⁊ alia mala ꝓcli: Saꝺ salomon: q̄ ꝺiuina virtute factus est ille locus abunꝺans fructibus et animalibus et irriguus fontibus: vt ꝺauid et viri eius ꝑssent sustentari ibi: ⁊ nõ habꝛent occasionem ꝺolatrandi remanentes in terra moab: que erat ꝺolatrie ꝺeꝺita. Potest etiam ꝺici absq̄ tali miraculo: q̄ ille saltus erat fertilis: et abunꝺans victualibus: et q̄ fuerit ille status ꝺe quo ꝺicitur primo Regum. xiij. Omneq̄ terre vulgus venit in saltum in quo erat mel ꝑ super faciem agri. s. fluẽs ꝺe arboꝛibus: in quibꝰ apes mellificabant in magna abunꝺantia. Et ꝺe eaꝺem materia est psalmus ꝛeamus ꝓpositus. Differt tamen in hoc q̄ ille est gratuactio ꝺe ꝓtectione ꝛ inualiꝺes saulis: iste vo ꝺe prouisione ꝺei in victualibus. Sc̃ñ igitur hunc sensum ꝺicit ꝺauid.

¶a Dominus regit me ⁊c. hoc dicebat de viris suis timẽtibus redire in terrã iuda ꝓ inopia: eo q̃ erant debitis obligati: vt bñ. ¶. Reg. xxv. ⁊ est sensus. ¶g Dñs regit me. ꝓ ꝓbam suũ in terrã iuda me reuocãdo. ¶b Et nihil mihi deerit. q̃ñ. n. me in terraz suo cultui dedicatã reuocauit teneo firmiter: q̃ deuictu ꝓuentum mihi et societati mee ꝓuidebit. ¶c In loco pascue. id est bone sufficiẽtie vel bene sufficientis ad viuendum. ¶d Ibi me collocauit. q̃ in saltu areth erat locus sufficiens ad viuendũ: vt ꝓdictũ est: ꝛ ꝓpter sententia eius quod subdit. ¶e Super aquam ⁊c. q̃ ꝓ timore saulis volebã manere in terra gentilium: mõ volo ꝓ terraz.

Canticum dauid. xxiij.

Dominus regit me[a] et nihil mihi deerit:[c] ilo co pascue ibi[d] me collocauit.[e] Sup aquã refectionis educauit me: aiam meã cõuertit.[f] Deduxit me sup semitas iustitie: [g] ꝓpter nom suũ. [b] Nã etsi ambulauero in medio vmbre mortis nõ timebo mala:[k] quoniaz tu mecũ es.[l] Virga tua et baculꝰ tuꝰ: ipa me cõsolata sũt.[m] Parasti in cõspectu meo mensaz:[n] aduersus eos q̃ tribulãt me. [o] Impinguasti i oleo caput meũ: [p] ⁊ calix meus inebrians q̃ preclarus ẽ. [q] Et miscꝛia tua subsequetur me: omnib̃ diebus vite mee.[r] Et vt habitẽ i domo dñi:[s] in longitudine dierũ.

¶f Deduxit me ⁊c. i. reduxit me in locuz sue culture. q̃ est iusticia ꝓfecta. ¶g Propter nomen suũ. i. ne ego vel vir mei aliquid agerem[r] ꝓtra bonoz̃ nois fuit: vt ꝓdictũ est

¶b Nã etsi ⁊c. i. in piculo mortis ex persecutiõe saulis in tra regnum suum. ¶i Nõ timebo mala. ab eo excogitata. ¶k Quoniã tu mecũ es. tanq̃ defensoꝛ fortis. Et in hoc dirigit dauid verbũ suũ ad ipm deũ. ¶l Virga tua et baculus tuus ⁊c. i. defensiones tue ⁊ que designant nominibus baculi et virge. ¶m Parasti ⁊c. i. victũ sufficiẽtẽ. ¶n Aduersus eos ⁊c. i. saul ⁊ eius ꝑplices. ¶o Impinguasti ⁊c. q. d. non solũ ꝓuidisti mihi de cibo ꝙ etiã de potu conuenienti ꝙ condimento: quod nomine olei designatur. ¶p Et calix meus ⁊c. i. nõ solũ mihi ꝓuidisti de cibo: sed etiam de potu ꝓuenienti. ¶q Et miscꝛia ⁊c. ꝓuidendo mihi sufficienter succedenti tempore. ¶r Et vt inhabitẽ in domo dñi. i. in terra vbi viget cult⁹ dei. ¶s In longitudine dierum. Moraliter põt exponi ꝑsal. iste de hoc deuoto fugiẽte a seculo tanq̃ a loco piculoso: et intrante locum religionis maxime medicantis ꝓfidẽ de diuina ꝓuisione, ⁊ defensione ab aduersarijs nõ solum corꝓoris ꝙ etiã mentis.

¶ Additio.

¶ In ꝑs. xxiij. Dñs regit me.

Abulatio Ra. fa. in hoc loco nullũ hz fundamẽtũ in sacra scriptura: imo ꝓtrariũ hꝰ. q̃ asserit hẽc in ꝑsal. xxj. q̃ ꝑsal. factus fuit in deserto iude: cum ibi eẽt fugitiuꝰ: ꝑ ut in illius titulo ꝓtinet: et ibidem expꝛesse dr q̃ Dauid erat in terra deserta inuia ⁊ inaquosa: vñ apparet falsitas fictionis Ra. fa. dicentis q̃ ille locus abundabat fructibus ⁊ diuinis? et bñ: quæ quidem fictio maliciose fabricata est ad euacuandũ verũ sensum hꝰ ꝑsal. in quo regimen ecclie sub christo pastore ꝓnotat immediate excellentiã huius regiminis respectu antiq̃. Ad cuius declarationem sciendũ q̃ cuz psalmista in fine precedẽtis ꝑsal. ditisset sentẽtionaliter q̃ ꝓpls erat nascitur?: quẽ fecit dñs nouaſ. factione ꝙ regeneratiõẽ in ꝓnõ igit ꝑsal. banc materiam ꝓsequitur declarando effectum seu fructum huius noue factionis seu regenerationis. Iz. n. continuatio materie nõ sit necessaria in omnib? ꝑsal. ꝓm hiero. in ꝓlogo: nõ est inconueniens: et aliq̃ duo ꝑsal. cõtinui inuicẽ in materia cõtinuentur: imo ꝓm glo. in ꝓlogo ꝑsalterij talis cõtinuatio. ſ. duoz̃ ꝑsal. adinuicem sepe contingit: q̃ quidẽ effect? seu fructus principalis huius noue factionis est illuz nouũ populum dirigere seu deducere ad vitã eternã: qõ notatur cũ dicit in fine ꝑsi. Et inhabitem in domo dñi in longitudine dierum. Unde ꝑls iste nouus deo regratiando narrat quõ ad vitam eternã deducit ꝑ christũ pastorem excellentioꝛi modo q̃ ꝑplus antiquus deducebat. Et primo hoc ostendit in generali dicens. Dñs regit me: ⁊ nihil mihi deerit. hoc est dicere: suz sub regimine talis pastoris: qõ notabile ẽ: vt nihil mihi deficiat: cuius oppositũ in antiquo populo legit. Nihil. n. ad pfectum deduxit lex: ad hebꝛ. vij. ca. Scdo defecit ad pticularia declarando imitiũ bui? regiminis dicẽs: In loco pascue ibi me collocauit. ꝙ loco pascue intelligende sunt diuine scripture: in quibus fideles pascunt: prout fuerat ꝓmissum Hieremie quarto capitu. Et pascet vos scientia et doctrina. quod impletũ fuit ꝑ xꝑm: ymo de Lu. xxiij. Tũc aperuit illis sensum vt intelligerent scripturas. cui? oppositũ de antiquo ꝓpło legitur: Esa. viij. ca. Liga testimoniũ: signa legẽ. Consequenter dicit. Sup aquam refectionis educauit me. ⁊c. q̃ ꝓ fidẽ instruit ⁊ fide in loco pascue: ꝓsequenter deducit sup aquã refectionis. ſ. baptismi in q̃ reficiuntur: q̃ vires ꝙ pctm amiserant: a sic aia cõuertit ad statum iusticie. q̃ quidẽ aqua in antiquo ꝓpło nõ legitur nisi ꝑm ꝓmissionem: vt ibi Ezech. xxxvj. Effundam sup vos aquas mundas: et mundabimini. Consequenter quarto dicit: Deduxit me super semitas iustitie ⁊c. vnde post baptismũ requirit ambulare super semitas iusticie. ſ. ꝓcepctoꝛ dei: q̃ ꝑm augustinum in via dñi nõ ꝓgredi: regredi est. Precepta aũt dei i euangelio contenta semita iustitie debent dici eo q̃ artiora sint q̃ ꝓcepta veteris legis: cum nõ solum manum: sed etiam animũ ꝓhibent: iuxta illud Matb. v. Nisi abundauerit iusticia vestra pluſq̃ scribarum et pharisęorum ⁊c. Consequenter dicit: Etsi ambulauero i medio vmbre mortis. ſ. in vmbra seculi qõ caligine pctoꝛum obscuratur: et ad mortẽ ducit. Nõ timebo mala qm̃ tu mecum es. ſ. ꝙ disciplinam q̃ denotat ꝙ virgaz: iuxta illud ꝓuer. xiij. Qui parcit virge odit filiũ suũ. Et ꝙ dulcẽ gubernationẽ seu sustentationẽ q̃ significatur ꝙ baculuz: iuxta illud Thob. v. ⁊ ꝓ. Baculus senectutis nostre. In quibus. ſ. virga ⁊ baculo sacramentum penitentie intelligi potest. quod est ꝓprii remedium ꝓtra vmbrã mortis: quod quidẽ sacramẽtũ pnie ꝙ qõ fit remissio pctoꝛ ꝓprie animã peccatricẽ cõsolatur. Unde Esa. xl. ca. cum dixisset: Consolamini consolamini ꝑpli mi ⁊c. infra subiungit: Loquimini ad cor hierusalem. que quidem ꝓsolatio in antiquis nõ fuit: vnde hiere. ij. Elongauit a me ꝓsolatorem ⁊c. Consequenter certo dicit: Parasti in cõspectu meo mensam. scz cõmunionem coꝛporis christi. Aduersus eos qui tribulant me. quia indigne sumentibus obest. Qui enz mandu cat indigne iudicium sibi mãducat. ¶. Coꝛ. xj. Quo quidem sacramẽto debite sumpto caput. ſ. mẽs sument? oleo letitie. ſ. gr̃e spũali impinguat: vñ seqũ. Impinguasti in oleo caput meũ. ꝓm illud ecclesiastes. ix. ca. Oleum de capite tuo non deficiat. que quidẽ mensa in antiquis nõ habuit locũ nisi figuratiue. Exo. xxv ca. vbi legit de mensa posita in tabernaculo sup quaz erãt panes ꝓpositionis. Et seqũ septimo: Et calix meus inebrians q̃ ꝓclarus ẽ. i. calix sanguinis xꝑi: q̃ sic inebriat recte sumentẽ ꝙ dat obliuionẽ trenaꝝ cogitationũ ⁊ sic q̃ ꝓclarus est. Distinguit tñ mẽsaz ⁊ calicẽ: nõ q̃a diuersa sacꝛa sũ q̃ sub diuersis spẽb? sũpta. ⁊ inde ea interponit: Impinguasti i oleo ca. me. q̃: ipinguatõ mẽ et debite sumptũ oleo spũal̃ letitie cõis effect? ẽ ꝙ ſ.

Consequenter octauo dicit: Misericordia tua subsequetur me. q. ad bñdi grāru p̄cedentiū reseruationē recipiēmia subsequens ad custodiā: sicut in collecta dī. Gr̄a tua dñe sup nos fiat 7 sequtur. q. dē gr̄a subsequēns nō fuit in antiq̄ ꝓpl: cuius testiū fuit q̄dāmodo factus irritum. Hiere. xxxi. c. Feriam cū domo israel et cū domo iuda pactū nouū nō sicut pactū q̄ pepegi cum patribus eoꝝ q̄ irritum feci. Consequenter nono dicit: Ut inhabitem in domo dñi in longitudine dierū. s. in domo dñi non manufacta sicut in antiquis: sed in illa in qua eternaliter viuit. Ūñ dicat p̄laudendo omniū predictoꝝ finem. Ut inhabitez in domo dñi in longitudine dierū. Hec expositio p̄ maiori pte accipit et glo. ordinaria: et potest dici sensus ꝓprius literalis huius p̄s̄ q̄ est ꝓphetice et vaticinatiue de futuro sicut et p̄cedens ꝛc

Lanticum dauid. C. xxiij.

a Omini est terra 7 plenitudo eius: b orbis terrarum et vniuersi qui habitant in eo. c Quia ipe super maria fundauit eum: 7 super flumina p̄parauit eū

d Quis ascēdet i montē dñi:

¶ Replica.

In p̄s. Dñs regit me. burgn. laborat circa sensus cū mystici israelꝫ oino dissimulando motꝫ et debili ratione faciliter solubili imo reducibili ꝓtra se. Cū. n. postil. exponit eū de dauid reuocato q̄ ꝓbetam gad de terra moab: et rediret in terrā iudā. 7 veniſſet in saltū areth: vbi p̄fidentia diuini p̄sidij dixit: Dñs regit me ꝛc. historia p̄s. j. Reg. xxij. huic expositiom burgen. se opponit motus ex litera p̄s. huius: q̄ vt inquit dauid in hoc statu nō erat in loco pascue in quo mbil ei deffuit: cū saltus areth describat desertus in. huius et in aquosus: vtꝫ expositionem sup p̄s. Deꝰ deus meus ad te de luce ꝛc. Ad hec dico duplicit. Primo q̄ verisile est vallē areth fm aliquā eius partē fuisse sterilē: vt describit p̄s. s. allegato 7 fm aliquā aꝰ ptē fuisse deliciosam. Huius verisilitudinis ratio est: quia cū abiathar nunciaret dauid existenti in eodem saltu areth interfectionem patris sui vomus et ciuitatis sue per saul: dixit ei dauid: mane mecum ne timeas ꝛc. vt patet. j. Reg. xxij. Sed nō est verisile q̄ dauid sic afflictum ad maiorē sui afflictionē voluit ad tamborū locum inuitare: aut describitur. Est igit verisimile p̄ tē eū fuisse deliciosū. Et fortasse ps illa vall' erat loꝰ de quo dr. j. Reg. xiij. Omne vulgus venit in saltum in quo erat mel sup faciem terre. s. fluens de arboribꝰ. Hico scdo q̄ etsi totus locus fuerit in suis in aquosus ꝛc. tamen dauid vocat eum hic locum pascue ꝛc. ꝓpter diuinarum illuminationum ibi receptarū consolationes: et hoc videtur dauid innuere in psalmo supra allegato: in quo post allegatas miserias corpales subiungit. p̄ delicijs spūalibus dicēs sic: In sancto apparui tibi ꝛc. 7 fm illud dictū argumētū burg. potest reduci ꝓtra suā expositionē. Nam ecclesia primitiua nō fuit collocata in loco pascue in q̄ mbil sibi deerat cōsolatiōis corpalis: q̄ apls ad hebr. xj. Cōsolationes tē porales primitiue eccle describens ait: Circuierūt in mēlotis in pellibus caprinis egentes angustiati ꝛc. put etiā burgen. j. p̄s. Uoce mea: exponit. Et que necessitudo in primitiua ecclesia fuerit: apostolus ꝓ totuz scribit: et vita sanctoꝝ docet. In sensu igitur isral de abundantia corpalium sicut iste psal. nō potest verificari de dauid sic nec de ecclesia. Sicut igit Burgn. applicat ad ecclesiam spūalem abundantiam: quod verū ē p allegoriam ita pōt eadem abundantia applicari ad dauid in dicta fuga ad iram. Burgen. etiā in sua applicatione dicit p̄cepta euangelica semitam dici: quia artiora q̄ p̄cepta legis: cum non solum manum sed etiā animū cohibeant: de quo vide supra prima correctiōe Gen. iij. Magis proprie precepta noue legis dicerentur semite ratione compendij q̄ artationis: cum ratione forme plusq̄ veteris legis videant extensa etiā vsq̄ ad hostes: ut dī. Matth. v. q̄ debeant abūdare. i. plus extendi q̄ p̄cepta veteris legis. Unde ibi quō burgen. male allegat ad suū ꝓpositū.

¶ Psalmus. xxiij.

Omini est terra ꝛc. Huic p̄s. p̄eponit talis tit. in hebreo 7 in translatione biero. aut hebreū: Canticū dī. Et patet expositio et victis precedentis psal. Dicūt aūt alij q̄ Dauid i hoc psal. describit generale dominiū dei sup omnes creaturam: et principium psal. satis ꝛsonat cū dr: Dñi est terra ꝛc. Is fims psalmi videat ad aliud in spāli tendere: cū dī attollite portas principes vestras ꝛc. ꝓpter quod ra. sa. aliter exponit dicens: q̄ ꝓstructo templo per Salomonem cum archa portaretur a sacerdotibus: vt poneretur in templo intra sancta sanctoꝝ: portę clauserunt semet fuerunt apte donec sacerdotes canerent psalmum. xxiij. Memento dñe dauid. Et cum venerunt ad locū illum psalmi: Propter dauid seruum tuum non auertas faciem christi tui. i. Salomonis in regno tuo inuncti: sicut plenius dicit. ij. Paralypo. vj. et. iij. Reg. viij. Et tunc porte fuerunt aperte: 7 archa fuit introducta in locum suum. Dauid igitur hec prēuidens in spiritu sancto fecit hunc psal. et p̄s. xxiij. Hec obstat q̄ isti duo psalmi in hoc loco sunt ita distāter ab inuicem situati: q̄ sicut dicit biero. in ꝓlogo bnā libri psalmi fuerunt scripti in hoc libro nō fm ordinē quo erant facti: sed fm ordinē quo fuerunt reperti. Contigit aūt in aliquibus q̄ illi qui erant primo facti fuerunt vltimo vel de vltimis repti: sicut pz de p̄s. cxliij. Benedictus dñs deꝰ meus qui docet manꝰ meas ad p̄lium. q̄ fm biero. fecit dauid de victoria habita ꝛ goliath philisteū. Et sic fuit fimꝰ vel saltem de primis factis a dauid. Et econtra terciꝰ psalmus q̄ fecit dauid fugiendo a facie filij sui absalon fuit de vltimo factis. s. circa finem vite dauid. Et sic dicendus de istis duobꝰ psal. Is fuerint de ꝓpinq̄ facti: tū fuerūt distanter reperti: et sic in hoc volumine scripti. Igit fm sensum istum psalmus iste diuiditur in duas ptes: q̄ primo describitur circa templum salomonis debitus cultus: secundo archę ingressus. ibi. Attollite portas. Circa ꝓmū dauid primo ꝓbat dei cultū: scdo ꝓ modū questionis declarat colendi modum ibi. Quis ascendet. Circa ꝓmū facit talem rōnem: Ille qui est deus omniū per creationē et dñs ꝓ generalem gubernationem est summe colendꝰ: sic est de deo israel. cuius cultui deputatū fuit templum: ergo ꝛc. Huius rationis ponitur tm minor: cū dicit. // a Dñi est terra ꝛc. per plenitudinem intelliguntur animalia et terrena scentia. // b Orbis terrarum ꝛc. per hoc tollitur error manicheoꝝ qui dixit ista inferiora corruptibilia non esse a deo bono sed a malo: quia posuit duo principia vnum boni et alterum mali. // c Quia ipe super ꝛc. non est per hoc intelligendum: q̄ maria sint simplicit inferius terra: cum terra sit infimum elementoꝝ 7 grauissimum: sed solum fm aliquas partes terre. scz ripas maris que supereminent aque: et per talem modum loquendi dicimus q̄ normandia est supra mare occeanum: et terra tamen sis super mare mediterraneum 7 similiter de fluminibus q̄ parisius est super secanam: et Aurelianis super ligerim: et sic de alijs. Sed hoc enim sunt terre situate sup maria et flumina: vt deseruiāt vtilitati dominū in nauigationibus et piscationibus et alijs vtilitatibus.

// d Quis ascendet. Hic consequenter declarat colendi modum per modum questionis dicens. // d Quis ascēdet. quasi diceret. Exquo est ita excellēter colendus: quis erit ad istum cultum dignus: et ideo dicit. // d Quis ascender in montem domini. id est in montem moria in q̄ fuit fundatum templum 7 domino dedicatum, vt habet secundo Paralyp. iij.

(e) Aut q̃s stabit tē. stabiliter ibi ministrando .p vite sue merito: et rñdet .p̃ba dicens: (f) Innocens manib⁹. i. opibus q̃ p manus tēsignant. eo q̃ man⁹ē organū o:ganor:: vt dr. iij. de aīa. (g) Et mundo corde. q̃ nō sufficit mūdicia exterior: nisi etiā sit interior. (h) Qui nō accepit in vano tē. applicando cā totaliter bonis terrenis: que vana sunt: p̃m q̃ dicit Ecclīastes j. Vanitas vanitatū tē. sed magis applicat cā bonis spiritualibus et etiā cum ipā sit creatura spūalis .t. imortalis. (i) Nec iurauit in dolo proximo suo. ipm fallaciter tēpiendo: sed magis cum ee veritate custodiendo.

(k) Hic accipiet benedictionē a dñō. i. multiplicationem in bonis temporalibus .t. spūalib⁹ (l) Et miam tē. q̃ si ex fraglitate humana aliq̃ peccaue rit penitens miscōdiaꝫ a deo obtinebit.

(m) Hec est generatio querentiū eū. q̃ a talib⁹ bene q̃rit et inuenit. (n) Attollite portas principes. ve. Hic p̃ir describit archē ingressus q̃ factus fuit miraculose tpe salomonis: et p̃dictū ēt dr. Attollite portas. i. separate vnam ab altera. (o) Principes. i. o vos angelice vtutes ad loci sancti custodia deputate: pter q̄ Gen. xxviij. Jacob vidit scalam: cuius summitas tangebat celū .t. pes terram .s. in monte moria: vbi fuit templū fundatū postea: .t. vidit angelos descendentes ad reuerentiā loci et custodiam sicut dictum fuit ibidē. Similiter iosephus de iudaico bello dicit q̃ ante templi destructionē p̃ tytum .t. vespasianū p̃cesserūt multa signa destructionis templi: inter q̃ ponit illud. s. in festo pentecostes cuꝫ sacerdotes de nocte intrarent templū ad agendū res diuinas p̃mo senserunt quedā strepitū et motū: .t. postea ibidē audierūt vocē dicētē: Migremus hinc. q̃ fuit vox angelor⁹ deserentiū locū. pter maliciā inhabitantiū. Clausio vo portaꝫ tēpli ꝫ sacerdotes portantes archam dñi .t. earuꝫ aptio fuerunt facte ministerio angelico. pter q̄d dr: Attollite portas principes vras. i. apite eas. In hebraeo .t. in translatione. iuxta hebraeū habē: Leuate porte capita vra. i. separate ptes vestras supiores virtute diuina: .t. p̃ dñs partes inferiores. et in idem redit: quia angeli sunt executores mandati diuini.

(p) Et eleuamini. id est separamini ad magnificentiam dei. (q) Porte eternales. quia dominus .p̃miserat ponere nomen suum in templo illo in sempiternū. i. absq̃ tempor⁹ determinatione: dū tñ ibi fideliter ei seruiret: p̃m q̃ dicit iij. Reg. ix. Sanctificaui domū hanc q̃ edificasti: vt ponerem nomen meū ibi in sempiternū tē. (r) Et introibit rex glorie. i. archa testamenti sup quam erat sedes dei in .p̃ciatorio: sicut melius fuit expositū Exo. xxv. (s) Quis est iste rex glorie: ām̃iratiue dicit: q̃ et cellēta gloria eius .t. bonoꝝ⁹ oīm est creature admirabilis: pter q̄d respondetur: (t) Dñs fortis et potens. cōtra oēs potestates terrenas: q̃ nihil sunt in ꝓspectu ei⁹. (v) Attollite portas. exponat sicut pus: q̃ repetitō ē ciusdē ad maiorē confirmationem vsq̃ ibi. (x) Dñs virtutū. i. angelicarum potestatum: p boc oñditur: q̃ nō solū p̃est creaturis inferioribus s̄ etiam supioribus. (y) Ipe est rex glorie. i. sup oia glorios⁹ .t. benedictus in scā scō⁹. Qui aūt vult tenere p̃mā expositionem: vicꝫ q̃ in hoc p̃s. describat solum generale dominium dei: latis patet expositio ex p̃dictis vsq̃ ad locum illum: Attollite portas tē. vbi loquitur de deo more humano: quia homini excedentis magnitudinis requirit altior introitus: et p̃ hoc insinuat .p̃ba q̃ altitudo dei excedit oēm mēsurā creatā. Cetera possunt de facili huic sententie applicari.

(z) In ps. xxiij. Dñi est tra. vbi dr in postilla: .p̃cē q̃d tra. sa. exponit.

(a) Additio.

Sta fabulatio Ra. sa. de clausura portaꝫ qñ fuit pōtata archa in templo salomonis et earuꝫ apertione mirabilosa nō video qua auctoritate credat: p̃sertim cuꝫ hoc miraculum tā notabile verisimile: scriptura nō p̃termisisset: s̄ potius expressisset sicut expōsit. iij. Reg. viij. q̃ cuꝫ exissent sacerdotes de sanctuario: nebula implebat domū dñi ita vt ministrare: que quidem nebula erat signum diuine p̃sentie. frequēter enim legit dñs apparuisse moysi in nube. Similiter. ij. Paralip. vij. legitur: q̃ cum complesset salomon p̃ces suas descendit de celo: .t. maiestas dñi implebat domū. Sed de clausura vel aptione portarū vtrobiq̃ nihil legit. Preterea hec narratio est expresse cōtra literam dicentē q̃ dñs rex glorie .t. dñs fortis et potens tē erat ingressurus q̃ illas portas q̃ denominationes nullo modo p̃nent ad archā testamēti: ꝫ sup eaꝫ esset sedes dei in .p̃ciatorio: put postil. dicit: sedes. n. dei nō est de⁹: et maxime quia eā dicit: Dñs virtutuꝫ dñs fortis. ponitur vtrobiq̃ nomen dñi tetragrammaton: quod non est communicabile creature. Unde melius videtur dicendum q̃ in hoc psal. principaliter tractatur de ingressu xp̃i: q̃ verus de⁹ est .t. hō in tēplo .t. in ciuitatem sanctā hierlim in die rami palmarū: qui quidē ingressus .p̃benzatus fuit Zacha. ix. ca. Ecce rex tuus venit tibi tē. in quo ingressu xp̃us fuit inominatus rex israel cum gloria inexcelsis: Matth. xxj. ca. Unde .t. ecclesia istos versus. s. Attollite portas tē. cōsuerunt solēniter cantare in illa dominica qñ solemnizat memoria huius ingressus. Circa q̄d psalmista p̃uidens in spiritu introitū xp̃i in sua ciuitate .t. tēplo publice sub ti. regali .t. dñio: primo p̃eponit generale dñium dei in toto orbe dicens: Dñi est terra. et q̃ sedo quasi mouēdo homines ad reuerentiam tanti dñi infert q̃ ille qui ad cultum eius adheret: vt esse virtutibus tam interi⁹ q̃ exterius ornatus. Unde dicit: Quis ascēdet in montem dñi tē. exponatur totū sicut in postilla vsq̃ ibi exclusiue: Hec est generatio querentiū dñm: querentiū faciē dei iacob. Ubi tercio p̃nunciat q̃ generatio illa q̃ debat exire obuiam christo: et eū deote ac reuerenter reciperet: sicut fuerunt turbe .p̃tne occurrentes christo .t. signa deuotionis .t. humilitatis et ga eū oñdētes erat generatio bona .t. laudabilis: q̃ ḡebāt deū .t. faciem dei iacob. i. p̃tiam dei incarnati de Jacob et aliis p̃iarchis descendentis p̃m carnē. Cōsequēter q̃rto ibunt git p̃m veritatē hebraicā: Leuate porte capita vestra tē. q. alloq̃ns portas hierlem .t. templi more būano dicat: O porte attendite: q̃ ille dñs cui⁹ ē terra et plenitudo eius tē. cuius ministri debent eē innocētes .t. mundi tē. introire debet p vos. Leuare igit debetis capita vestra tē. q̃ quem totus nō capit orbis per vos ingressurus est. Consequēter .n. .p̃bete quasi paruipēdere domos edificatas ad habitationē dei ex respectu excellentie sue magnitudis. Unde Esa. lxvj. Hec dicit dñs. Celū sedes mea: .t. terra scabellū pedū meoꝝ. q̃ ē ista dom⁹ quā edificabitis mihi. Et isto mō psalmista

reputabat portas hierusalez ⁊ tēpli nō sufficere ad altitudinē tanti dñi recipiendā. Consequnter ānto sequit: Quis est iste rex glie ⁊c. cui⁹ sensus est. nā in pdicto ingressu pueri hebreoz. inspiratōe diuina clamantes eū nominabant expresse regem israel ⁊ implicate ipsū ⁊ regem gloriē: vez Math. xxi. ca. Ex quo clamore et aliis solemnitatibus insolitis occurrenti b⁹ tota ciuitas commota est: ⁊ quasi admiratione querebāt: qs est hic qui venit ibi babetur: et hoc est qđ dicit in psona pdicte ciuitatis: Quis est iste rex glorie. Ad quod ibidem rndetur: Dñs fortis ⁊ potens dñs fortis in prelio. Alterius vo intendebat pscā gloriosa resurrectione: fm quā in scā responsiōe dr: Dñs virtutum ipse est rex glorie. Hec expositio vr satis pbona lic ⁊ sufficienter in euāgelica narratione fundata. Pōt etiam ista applicari ad introitū xpi in vtero vrginali. vñ et ecclesia cantat istos versus in officio annunciatiōis: sed hoc nō est fm sensum literalem § potius spiritalē. qz nō fuerūt apte porte corpales in illo ingressu § tm porte mentales recipientes filiū dei in magna latitudine charitatis et devotionis: iuxta illud cant. v. cap. Surrexi ego ad aperiendum dilecto meo. ¶ Replica.

Semp dauid. Cps. xxiiij:

Ad te dñe leuaui aiaz meā: [b] ⁊ me⁹ in te confido nō erubescā. [c] Neq⁹ irrideāt me inimici mei: [d] etenim vniuersi q̄ sustinēt te nō cōfundent. [f] Confūdāt omnes iniqua agentes [g] supuacue. [b] Elias tuas domine demonstra mihi: [i] et semitas tuas edoce me. [k] Dirige me in veritate tua ⁊ doce me: [l] quia tu es saluator me⁹: [m] ⁊ te sustinui tota die.

Ad te dñe leuaui ⁊c. Iste est primus ps. alphabeticus: qz versus incipiūt ordinate a literis alphabeti hebraici. Primus vsus ab alepb: secūs a beth: et sic ꝯsequenter hoc excepto q̄ bic omittuntur due litere. s. vau et coph: quia nullus versus per eas incipit. Sunt tñ in hoc ps. xxij. versus: sicut sunt et. xxij. lre hebraice: qz quatuor vsus p duas literas incipiūt. s. xxiij ⁊. xx. p lram res: et xvj. et. xxij. p lram phe. Dicunt aliqui q̄ste litere sic ponunt in principijs versuum ad significandū aliquod mysticū. Sed hebrei de hoc nihil dicunt in aliq̄ scriptura quā viderim. Et ideo alij dicunt: q̄ factus fuit ad quendā modum specialem dictādi: qui tūc currebat sicut in illo hymno: Ad solis ortus cardine. versus incipiunt p literas alphabeti latini: primus ab a. secūs a b. et sic ꝯsequenter ad g. inclusiue: vt patet intuenti. Ad te dñe leuaui ⁊c. Huic psalmo ꝓponit talis ti. in hebreo: Dauid: et non plus: nisi q̄ premittit lrā lamech ad designandū q̄ dauid est hic datiui casus ac si diceret ipsi dauid. In translatione autē hiero. iuxta hebreum addit hec dictio semp in titulo sic: Semper dauid. § saluo meliori iudicio nō vr hāc addita ti. qz li semp est vltima dictio ps. precedentis in bibliis hebraicis qs vidi: ⁊ sic nō ptinet ad ti. huius ps. Per hoc aūt q̄ ut hoc ti. nō ponit canticū nec ps. sicut in aliis. ꝛmunit: ondit q̄ nō est ps. q̄rie dictus a psallendo: § est simpler oro quā facit dauid. p liberatione sua a psecutōe saulis: q̄ quā multas ozōes fecit: sicut dictū fuit ē. ps. xvj. Sed hoc q̄ dixit hec oratio in quatuor: qz primo dauid petit in venio huius vite diuinam directionē: scdo impedimenti remotionē. tbi. Reminiscere miserationum tuarum. tercio termini cognitionē: tbi. Quis est homo. quarto a ps. suris liberationē. ꝛpter quietiorem ꝓtemplationem: tbi. Oculi mei. Circa primū ꝓmittit modū sue petitionis. di. //a Ad te dñe leuaui ⁊c. qz oratio est ascensus vel deuatio mentis in deū fm Damas. //b Deus meus in te confido. i. in tua bonitate nō mea cōfitate: vñ. j. petit remissionem sue culpe. //c Neq⁹ irrideāt me. i. saul et complices sui me tenendo ⁊ morte turpi afflīgēdo: qđ etiā timebat saul sibi inferri a philistheis: vt hr. j. reg. xxi. ꝛpter qđ petijt ab armigero suo interfici ab eo dicēs. Euagina gladium tuum: ⁊ interfice me: ne forte veniant increpantes me isti: et interficiant me illudentes mihi. //d Etenim vniuersi ⁊c. i. q̄ sustinent pscutiones ꝛpter te: sicut ego sustineo. //e Non cōfundent. finaliter seu eternaliter: Ex ꝯsequenter ostēdit qui sunt digni cōfundi eternaliter. v. //f Cōfundantur ossa ⁊c. ydolatre ⁊ inuocātū pscutores. //g Supuacue. i. inutiliter ⁊ infructuose sine multū dānose. Cōsequenter formal petitionē suā di. //b Elias tuas ⁊c. ducendo p̄ via recta iusticie inter venia bn⁹ vite: q̄ null⁹ absq⁹ tuo auxilio pōt sufficiēter euitare. //i Et semitas tuas edoce me. Semita strictior est et rectior via cōi: et p hoc dauid petit nō solū dirigi in iusticia communi necessaria ad salutē: sed cū hoc iniustitia excedente: q̄ tendit ad p fectionem: //k Dirige me ⁊c. que. l. nō ꝓtest haberi humana inuestigatione. //l Quia tu es dē saluator meus. ad qđ saluteū dirigi nō possum nisi p tuā illustrationē: homo cīm diuinitus ordinat ad finē excedentē cognitionē naturalem: fm q̄ dr Esa. lxiiij. Oculus nō vidit nec auris audiuit: et in cor hominis nō ascendit q̄ preparasti diligentibus te. Ad finē aūt incognitū totaliter null⁹ pōt se dirigere et iō oportuit hoicem ejlocēri a deo ad pfectiōz salutis cīne. //m Et te sustinui ⁊c. q̄ te sustinui pscutiōs saulis cōtinue: ꝛpter qđ vocēs ē vt me ꝓsequ⁹ q̄ tuas illustratiōes

//m Reminiscere. Postq̃ dauid petijt diuinã directionẽ inter tenia huius vitebic ꝓiter petit offendiculi remotionẽ: qꝫ in via recta põt impedire: boc aũt ẽ pctm impedi ens a recto pcessu. ad bãc aũt remotionẽ impetrandã allegat primo diuinã miscdiaz dicens. //n Reminiscere tẽ. Miscdia ꝓprie loq̃ndo est actꝰ intentio: miscrantis, miscratõis effectꝰ exterior: ↄ vtrunq; allegat dauid. scilz actuz diuine misericordie q̃ est ideꝫ qõ ipe deus: et effectũ eius. qui recipitur in eo cuius miserek. //o Que a seculo sunt. i. a mũdi principio. In oibus ẽm opibus diuinis relucet effectꝰ diuie miserationis. Cõsequẽter dauid petit peccati remissionẽz. ↄ //p Delicta iuuentutis me. i. peccata et passione ꝓmissa. quia passiões magis ꝛminant tpe iuuentutis. //q Et ignorãtias meas. i. peccata que sunt per ignorãtiam ꝓmissa. //r Me memineris. ad me punidum. De peccatis ꝓpetratis ex certa malicia nõ loquitur quia peccata que fecit ex certa scientia fuerunt facta post mortem saulis: vt homicidiũ vrie et bis filia. banc̃ ↄ ratione fecit eꝛ̃is in psecutione saulis vt predictũ est. //s Scdm misericdiam tuam. ↄ nõ ꝓm iusticia mea. //t Memento mei tu. remittendo culpã et dando grãm. //y Propter bonitatez tuã dñe. de natura. n. boni ẽ vt sit sui diffusiuũ. et ideo bonitati tue infinite ꝓdecẽs ẽ: vt diffundat se ꝛga ꝓmittentes remittẽdo eis culpã ↄ ꝓferẽdo gr̃ã. //x Dulcis et rectus dñs. i. misericors ↄ iustus. qa dulcedo miscdie sine rectitudine iusticie nõ est mia: ꝫ pusillanimitas et iusticia sine miscdia ẽ crudelitas: ꝓter qꝺ dicit grego. in pastorali libro. i. Inesse bonis rectoribus ꝺz iuste ꝓsulens miscdia ↄ pie semes disciplina ne iusticia sit aspera: et pietas sit remissa. Sit g̃ amor: ꝫ nõ emolliet: sit zelus: sed nõ exasperãs: sit pietas: sed nõ plus q̃ expedit peens. //y Propter boc tẽ. q̃ lex est: vt si vere peniteant: miscdiam ꝓsequant: sinautem eternaliter puniant tanq̃ sua miscdia abutentes. //z In via. i. ꝓtis vite: quia post mortẽ non est locus penitentie.

//a Diriget mãsuetos. i. tractabiles ↄ benignos: qz mansuetudo est quedam mentis tractabilitas. //b In iudicio. i. in ꝓceptis iudicialibus seruandis: ꝓ q̃ homo bene se habet ad. primũ. //c Docebit mites vias suas. qtuz ad cerimonialia ꝓcepta diuini cultꝰ: ꝓ q̃ homo bene se habz ad deũ. //d Vniuerse vie dñi. i. opa eius q̃ sunt quedaz vie veniendi in cognitionẽ ipius. //e Miscdia ↄ veritas. i. iusticia: qz hz in aliqꝺ eius opiꝺ magis appareat eius miscdia: vt in ꝓmiatione scoꝝ: tamẽ ibi est etiã iusticia inquantũ deus ordinauit: ꝙ ꝓ talibus operiꝺ redderetur ꝓmiũ eternũ: ꝓter qꝺ dicit apls. ij. ad timoth. iiij Bonũ certamen certaui: cursum ꝓsummaui: fidem seruaui. ideo reposita est mihi corona iusticie quam reddet mihi dñs in illo die iustus iudex. Et siliter licet in aliquibus opibus magis iustica appareat: vt in damnatione malorum: tñ ibi est misericordia in ꝫtum punit citra ꝺdignũ quia tanta est offensa quantus ille qui offendit: et ideo in ꝺlibet mortali peccato incurritur de rigore iusticie pena infinita etiam intensiue: si posset esse. //f Requirentiꝺ testamentũ eius. id est legem a deo datam. //g Et testimonia eius. ꝙ oracula ꝓphetarum. Illis. n. qui scrutantur talia apparet ꝙ vniuerse vie dñi sunt miscdia ↄ veritas. Vel aliter. //g Requirentibus. i. custodientib⁹ legem ↄ ꝓphetarũ monita. apparet ꝓ experientiã diuinorum beneficiorũz ꝙ vniuerse vie domini sunt miscdia et veritas: et boc magis ꝓsonat litere Hiero. iuxta bebreum: q̃ sic habet: Dis qui custodiũt pactum eius ↄ testificationẽ eius. Alterius cõcludit dauid petitionẽ suã de remissione pctoꝝ dicẽs

"Reminiscere miserationũ tuarꝝ dñe et miscdiarꝝ tuarꝝ q̃ a seculo sunt. [p] Delicta iuuentutis mee: [q] ignorãtias meas ne memineris. [r] Secũdũ miam tuam memẽto mei tu [s] ꝓpter bonitatẽ tuã dñe. [t] Dulcis ↄ rectꝰ dñs: [u] ꝓpter hoc legẽ dabit delinq̃ntib⁹ in via. [a] Diriget mansuetos in iudicio. [b] docebit mites vias suas. [c] Vniuerse vie dñi miscdia ↄ veritas [d] requirentibus testamentũ eius et testimonia eius. [e] Propter nomẽ tuũ dñe [f] ꝓpiciaberis pctõ meo. [g] multũ est enim. [h] Quis ẽ homo qui timet dñm: [i] legem statuit ei in via quaz elegit. [k] Alia ei in bonis demorabit: [l] et semen eius hereditabit terrã. [m] Firmamẽtũ ẽ dñs timentib⁹ eum: [n] et testamentum ipsius vt manifestetur illis. [o] Oculi mei semper ad dominum: [p] quoniam ipse euellet de laqueo pedes meos. [q] Respice in me et miserere mei: [r] quia vnicus et pauper sum ego.

//b Propẽ nomen tuũ dñe. id est ꝓter declarationẽ bonitatis tue. //i Propiciaberis pctõ meo. ipm remittendo. //k Multũ est enim. i. excedẽs facultatem virtutis mee ad satisfaciendũz: qz de nullo peccato potest bõ satisfacere: nisi ex dei dono. nullum enim opus est satisfactoriuz absq̃ diuina gratia factum. //l Quis est homo. Hic ꝓsequẽter dauid petit vite future degustationem dicens. //l Quis est homo tẽ. timore filiali et per ꝓsequens cõsolationes eius sentiens. quasi dicere et ipsum est summuz desiderandum: cuius causa subditur cum dicit:

//m Legem statuit ei in via. s. legem diuinam et legez nature: que diriguntur in viaz iusticie: q̃ est ꝓpe omnib⁹ diligenda. //n Anima eius tẽ. scilicet in bonis diuie gratie et consolationis: a quibus ꝓ peccatum mortale nõ amouebitur. //o Et semen eius hereditabit terram. hoc exponitur ab aliquibus de terra israel: quam habitauit ille populus ꝙdiu deo debite seruiuit. Et inde fuit eiectus: qñ ad ydolatriã declinauit: vt ptz. iiij. Reg. Sed melius exponitur de terra viuentium. premium enim est finis meriti: et per ꝓsequens meliꝰ ipo quia finis est melio: bis que sunt ad finẽ. opera autem meritoria sunt maioza bona q̃ hereditas terrena. ↄ non potest habere rationem finis respectu operis meritorij: propter quod vbicunq; in sacra scriptura ꝓ operibus virtutum promittuntur bona terrena quasi premium: intelliguntur bona spiritualia et eterna tã q̃ principaliter intẽta.

//p Firmamentũ est dñs tẽ. quia stabilit tales in bono. In hebreo habetur. Consilium domini timentib⁹ eũ. et in translatione hieronymi iuxta hebraicum habetur: Secretum domini tẽ. Et in idem reuertitur: qa dans aliquibus bonũ consilium ipsos firmat et stabilit. Et litera bec vltima magis cõsonat sequenti.

//q Et testamentum tẽ. q̃ occulta legis diuine reuelãtur talibus. //r Oculi mei. Hic cõsequenter dauid petit sibi liberatiõem a tribulat. omnibus: vt quieti⁹ possit vacare cõtemplationi et diuinis cõsolationib⁹. ↄ.

//r Oculi mei ſp ad dñm: de cuius virtute confidõ: iõ subdit //s Quoniã ipe euellet tẽ. ab insidijs mihi ꝙ Saulem ꝓparatis. //t Respice in me. tu dñe pietatis affectu: et miserere mei in effectu.

//v Quia vnicus. respectu multitudinis saulem seqntis: per talem modum dicitur communiter: Rex est solus quando habet paucam gentem secum respective.

//x Et pauper sum ego. respectu saulis: quia ego sum fugitiuus: et ipse est rex in potestate constitutus.

hy Tribulationes cordis ꝛc̄.q; in fauorē saulis multi psequebant dō: sicut ps.j. Reg. ꝛc orpheis ꝛ bitatoribus ceile. ‖a De necessitatib⁹ ꝛc̄.i. tribulationib⁹ imminentib⁹ p q̄s necesse habeo transire. ‖b Vide būlitatē meā. in corde. ‖c Et laborē meū. in corde.

ho Et dimitte vniuersa ꝛc̄. acceptādo ista p satisfactiōe. ‖e Respice inimicos meos. ad eos rep̄mendū.

hf Qm̄ multiplicati sūt. et iō nō possūt euadere nisi p tuuz adiutoriū. ‖g Et odio iniquo oderunt me. scz eo q; tua sācta voluntate ordinasti me regnare. Et q; persequunt̄ me, p bono ope q̄s feci cū saul ꝛ populo eius, p eis exponēdo me periculis: vt ps.j. Reg. in pluribꝫ locis: ꝛ hic redūt mihi mala p bonis.

hb Custodi aiam meā. i. vitā meā: q; anima viuificat ‖i Et erue me. ō piculis mihi p̄parat̄is. ‖k Nō erubescam. captus ab aduersarijs. ‖l Qm̄ speraui in te. q; tu es ꝓtector in te sperantiū. ‖m Innocētes et recti ꝛc̄. ꝛ aūt in p̄incipio fuge dauid aliq̄ oppīsi de bitis adhesissent ei: vt bn. j. Regū. xxy. cū postea multi boni ꝛ iusti cōsiderātes ipius saul malicā ꝛ dauid innocentiā de diuersis tribub⁹ isrl' venerūt ad dauid adherentes ei: vt bn. j. ꝓalyp. xij. ‖n Quia sustinui te. i. ꝓpter vt iniquā saulis ꝓsecutionem: et q; ad bonum p̄incipē p̄tinet nō solū bonū ꝓpriū optare s; etiā cōe: iō subdit dauid rep̄cando. ‖o Libera deus isrl. ī tribus de ꝓlo isrl. ‖p Et ex omnib⁹ tribulatiob⁹. i. a cozporalib⁹ ꝛ spūalib⁹. Mozaliter posset exponi ps. istē quoliber fideli exīte in afflictione spūali a deo petente liberari q; dz facere eaſdem petitiones cū ipo dauid.

Cps. xxv.

IUdica me dñe qm̄ ꝛc̄. Huic ps. p̄mittit̄ talis titu. in hebreo: Dauid: nisi q; p̄mittit̄ lia lamech ad designandum q; dauid est patiui casus. In tzan statiōe Hiero. in xta hebraicū nihil p̄ponit. Patz aūt sniab⁹ ti. ex ps. p̄cedenti. Dicit aūt aliq; q; dauid fecit hunc ps. fugiens ꝓsecutionē saulis ꝛ p̄rēs ab eo liberari: vt. j. dr: Ille pdas cū impijs dō aiaz meā ꝛ cū viris sanguinū vitā meam. De materia tñ huius psalmi tē̄minata nō inuenī aliq̄d notabile dñm: ꝓpt q̄ saluo meliori iudicio vr̄ mihi q; iste ps. sit exponend⁹ de statu dauid q̄n post mortē saulis de rnsō dñi intrauit regnū manens in hebron cū adherentibus sibi: vt br. ij. Reg. ij. Et q; sola dom⁹ iuda sec̄bat ipm dauid: Reliquus aūt ppls erat cū isboseth filio saul: iō dauid dixit: vt status suus ꝓsperar̄et. Igit̄ hm hoc ps iste diuidit̄ in duas ptes: q; primo dauid petit se ꝓsperari in bonis: scdo ꝓseruari a malis: ibi. Ne pdas cū impijs. Prima in duas: q; primo petit ꝓspitatem in statu regni: scdo in cultu dei: ibi laudabo. Circa primuz dicit sic dauid ‖a Judica me dñe. i. cām regni termina pro me. ‖b Qm̄ ego ꝛc̄. i. absq; p̄sumptione ꝛ ambitione. ‖c Ingressus sum. regnum q; tuum responsum.

hd Et in dño sperans ꝛc̄. hm q; dī. ij. Reg. iij. dauid ꝓficiens se ipō robustio: vomus aūt saulis decrescens quotidie. Et q; innocētia dauid de ingressu regni nō erat oibus nota: ideo petit eam manifestari. v. ‖c Proba me ꝛc̄. pbatio aūt ꝛ tēptatio ad hoc ordinant̄: vt aliq̄d signum manifesterur ipi temptanti: ꝛ sic homo tēptat aliū: deo aūt nihil est ign̄tum: et iō nō tēptat vt sibi aliquid manifestet: s; alijs sicut gen. xxy. dicitur: Temptauit deus abraā ꝛc̄. q; per hoc q; ad p̄ceptuz dei patus fuit filiū immolare: notum fuit alijs bonū ee dictie sue hz q; plenius dictū fuit ibidem. Et hoc mō pt̄et dauid se ꝓpt̄ri a domino deo: vt eius innocentia ficret alijs manifesta: vt sic libentius se ei subiicer̄et. Et sic factum fuit: q; p hoc q; dauid imot̄ abner fleuit ꝛ iunauit: cognouit ꝓpulus eius ꝛ isrl' vniuersus q; nō fuisset interfectus de scitu eius: hm q; ba. bec. ij. Reg. iij. Et cognouit oīe vulgus ꝛ vniuersus isrl' in die illa qm̄ nō actū fuisset a rege vt occidēt abner. Similiter p hoc q; non fuit ieratus de morte isboseth regis: sed magis interfectores eius morte puniuit: vt ba. bec. ij. Reg. iij. notum fuit omnibus q; non ex ambitione vel p̄sumptione quer̄ebat regnum: sed ex diuina ordinatione. ꝓpter qō statim subditur ca. v. Quoniā vniuerse tribus israbel venerunt ad eū in hebron: vt vngerent eum regez Et quia ad ꝓfectam innocentiam requirit mundicia cordis ꝛ corpis: ideo subditur. ‖f Ure renes meos. ꝓeser uando me a peccatis carnalib⁹. ‖g Et cor meū. ꝓseruando me a peccatis spiritualibus. ‖h Qm̄ misericordia tc. ipam iugiter meditando. ‖i Et cōplacui tc. in ipa delectando: ideo supple. ‖k Nō sedi tc. i. cū hominib⁹ ꝓsumptuose incedere volentib⁹ ꝛ rens ab eis consilium tc modo intrandi regnum. ‖l Et cū iniqua tc. id ē cum ioab ꝛ abisai et eoz complicibus. q; inique interfecerunt abner. ‖m Odiui ecclesiam malignantiū. s. Rechab ꝛ baana: qui erant p̄incipes latronū: et insidiose occiderunt dñm suum isboseth. ij. Reg. iij. ‖n Et cū impijs tc. q; talibus nō fauit. sed magis eos interfici iussit.

ho Laudabo. Hic ꝓpter petit ꝓsperitatē in cultu dei di. Laudabo tc. i. vtinā laue. bedzei eīm nō bñt modū optatiū: sed vtuntur. p eo futuro indicatiui. Per manus autem designant̄ opera: eo q; manus est organū organoz vt dicit. iij. de anima. per hoc aūt petit dauid sanctitatem vite: que requiritur in cultu dei: ideo subditur. ‖p Et circumdabo altare tuum domine. id veniam ad offerendas oblationes et sacrificia: tamen per sacerdotes ad q; officium spectat talia offerre. ‖q Et audiam vocem laudis. quia in talibus oblationibus leuite cantores cantabant diuinas laudes. ‖r Et enarrem vniuersa mirabilia tua. id est faciam enarrari per leuitas: quia dauid fecit cantica a leuitis decantanda. vt babetur ꝓmo Regum. xvj. et primo esdre. iij.

hs Domine dilexi decorem domus tue. ꝓpter hoc eīm adduxit archam testamenti hierusalem intra domum regiam vt haberet cultum dei ꝓ se. Et fecit eaz introduci

Psalmus. xxv.

Judica me dñe: quoniam in innocētia mea ingressus sū: et in dño sperans nō infirmabor. Proba me dñe ꝛ tempta me: ure renes meos et cor meū. Qm̄ misericordia tua añ oculos meos ē: ꝛ placui i veritate tua. Nō sedi cū cōcilio vanitatis: ꝛ cū iniq̄ gerētibus nō introibo. Odiui ecclām malignantiū: ex cū impijs nō sedebo. Lauabo inter innocētes manus meas: ꝛ circūdabo altare tuū dñe. Et audiā vocē laudis. ꝛ enarrē vniuersa mirabilia tua. Dñe dilexi decorē domus tue.

intra tabernaculum quod ei tetenderat ⁊ ꝓpauerat magnifice: vt bñ. j. paly. xxv. Et voluit ei etiã edificare domũ cedrinã: vt bñ. j. palyp. xvij. ¶ dñs fecit hoc edificiũ retardari vsq; ad tps salomonis filij sui. Dauid tñ ꝓparauit impensas. vt babeñ. ij. palyp. xix. Et tradit salomoni descriptiones tẽpli ⁊ omniũ edificioꝝ ⁊ vtẽ silij. ¶ t Et locũ habitatõis glie tue. i. locũ q̃ vocat̃ sanctum sanctoꝝ. in q̃ erat archa testamẽti et ꝙiciatoriũ: qđ erat q̃ sedes dei: ñ̃ pleni? exposui Exo. xxv. ¶ v Me pdas. Hic consequenter dauid petit preseruari a malis dicens. Me pdas. i. q di ꝑmittas. ¶ x Cũ impijs. i. cũ male se habẽtibus erga deũ. pietas eñ ẽ diuinus cultus: et cõ impietas diuino cultui opponit. ¶ y Et cũ viris sanguinũ. i. cũ boib̃ male se habẽtibus ad ꝓximũ: sicut sunt homicide ⁊ raptores: qui dicunt̃ viri sanguinũ. i. multi sanguinis effusores: cuiusmodi sunt raptores de alieno labore ⁊ sanguine viuentes. ¶ z In quoꝝ mamb? ꝛc. q; sꝑati sunt inique agere. ¶ a Et dextera ꝛc. i. ꝙ quib? innocentes ꝺdemnauerũt seu veexauerũt seu interfecerunt

[a] et locũ habitatõis glorie tue
[b] Ne pdas [c] cũ impijs vt? aiaz meã ⁊ cũ viris sanguinum vitã meã. [d] In quoꝝ manib? iniq̃tates sũt: [e] dextera eorũ repleta est muneribus.
[b] Ego aũt i innocẽtia mea ingressus sũ: [f] redime me et miserere mei. [g] Pes eñ meus [h] stetit in directo: [i] in ecclesiis benedicam te dñe.

[j] In finẽ ps dauid ꝓpheta. [k] qñ lumineꝫ. ¶ xxvj. [l] Omin? illuminatio mea [b] et salus mea: [m] quez timebo? [n] Dñs protector vite mee: [m] a quo trepidabo? [o] Dum appropiãt super me nocentes: [b] vt edãt [b] carnes meas. [p] Qui tribulãt me in imici mei: [q] ipi infirmati sũt: et ceciderũt. [r] Si ꝓsistãt adversũ me castra: [s] nõ tiebit cor meum. [t] Si exurgat adversus me prelium: in hoc ego sperabo. [u] Vnã [b] petij a domino [v] hãc requã: [w] vt inhabitẽ in domo dñi: oib? diebꝫ vite mee. [x] Vt videã [y] voluptatẽ dñi: [z] & visitẽ tẽplũ ei? [aa] Qñ absc̃ondit me i tabernaculo suo [bb] in die malorum:

[c] Pes eñ meus [d] stetit in directo. alpetens recitudinẽ iusticie.
[e] In ecclesijs bñdicã ꝛc. de bñficijs mihi collatis a te.
Moraliter posset exponi ps. iste de q̃libet fideli q̃ venies ad etatẽ adultã ꝺz regnũ suũ ingredi bñ regẽdo mot? interiores ⁊ act? exteriores. Et q; ꝓter ꝓpitatẽ sensuũ ad malij patiẽ difficultatẽ circa regni bui? statũtiõ ꝺz deũ follicite vsq; ad mala ꝑ deum cari: vt ꝓsperet̃ stat? sui regni ad laudẽ & cultũ nois diuini. Et pot ad hec lra de fauli applicari. ¶ Ps. xxvj.

[f] redime me et miserere mei.
[g] Pes eñ meus [h] stetit in directo: [i] in ecclesiis benedicam te dñe.

[j] In finẽ ps dauid ꝓpheta. [k] qñ lumineꝫ. ¶ xxvj. [l] Omin? illuminatio mea [b] et salus mea: [m] quez timebo? [n] Dñs protector vite mee: [m] a quo trepidabo? [o] Dum appropiãt super me nocentes: [b] vt edãt [b] carnes meas. [p] Qui tribulãt me in imici mei: [q] ipi infirmati sũt: et ceciderũt. [r] Si ꝓsistãt adversũ me castra: [s] nõ tiebit cor meum. [t] Si exurgat adversus me prelium: in hoc ego sperabo. [u] Vnã [b] petij a domino [v] hãc requã: [w] vt inhabitẽ in domo dñi: oib? diebꝫ vite mee. [x] Vt videã [y] voluptatẽ dñi: [z] & visitẽ tẽplũ ei? [aa] Qñ absc̃ondit me i tabernaculo suo [bb] in die malorum:

Ominus illuminatio mea ꝛc. Huic ps. ꝑmittit talis ti. in hebreo: Dauid: ꝓpoñit tñ ira lamech ad designãdũ q; ẽ patiuꝫ casus. In trãslatione bro. nihil ꝓponit: & absolute dr: Dauid. et p hoc apparet auctor psalmi. l. dd. De mã aũt b? psal. et tpe q̃ fact? fuit dicit hiero. in plogo b? libri: q; dauid fecit hũc psal. p? mortẽ saul' añis vngeret̃ in regẽ: ⁊ fm hoc nõ pot intelligi de vnctione qua inunct? fuit a samuele sicut habeñ. j. Reg. xvj. q: illa inunctio fuit longe añ mortem saulis: p? mortẽ vo saulis bis fuit inunct?: primo sup tribũ iuda: vt bñ. ij. Reg. ij. ca. secõ sup totũ isrl. vt bñ. ij. Reg. v. De qua tñ istaꝝ duarum vnctionũ factus fuerit hic ps. hiero. nõ dicit: vr tñ q; factus fuerit. ꝓ secũda: q; prima fuit particularis ⁊ fm quid ista aũt generalis ⁊ simpliciter. Dicit aũt hebrei et ẽ satis verisile: q; quando deus ꝓmouet aliquẽ ad aliquam dignitatem datur sibi gratia ꝑ quã cõuenienter possit exerci illam: et hoc nisi ꝓmotus ponat sibi obicem: ꝓter qđ david ad illam vnctionem deuote se ꝓparauit: ⁊ hunc psalm. fecit. Et diuidit in tres partes fm tria petita a deo necessaria ad exequendũ debite regie dignitatis officium. Primum est contra aduersarios cõstantia: scõm est circa diuinũ cultum diligentia. quia ꝑ ipsum reges regnãt. tertium est in bonis perseverantia: sine qua alia sunt inutilia.

scõm petitur ibi: Vnaz petij a domino. tertiũ ibi: Adiutor meus esto. Circa primũ dicit dauid. ¶ a Dñs illuminatio mea. in cognitione agendorum que maxime requiritur in rege. ¶ b Et salus mea. in periculis bellorum. ¶ c Quem timebo. timore filiali is reuerẽtie. ¶ d Dominus ꝓtector? ꝛc. ꝓtra hostes ¶ e A quo trepidabo. quando enim hostes venient contra aliquem regẽ: debet formidare ne hos dñs permiserit ꝓpter suam culpaz: ideo subdit. ¶ f Dum appropiant ꝛc. i. mihi et populo meo nocẽ volentes. ¶ g Vt edant. i. edi faciant a feris et auib?.

¶ b Carnes meas. id est populi mei interficiendi. Et q; Dauid ex contritione aduersariorum suorum diuina virtute iam facta confidebat de futura: ideo dicit:
¶ i Qui tribulant ꝛc. i. tribulauerunt de preterito: quia in libro psalmorum qui compositus est metrice: ratione metri frequenter ponitur tempus vnum ꝓ alio: et q; loquentes et magno affectu frequenter mutant modum loquendi de preterito in futurum et econtra. Hic autem liber factus est ꝑ modum orationis seu divine laudis: in quibus requiritur affectus deuotionis
¶ k Ipi infirmati ꝛc. scz Saul' Doech et Isboseth et complices eorum. ¶ l Si consistant ꝛc. de futuro.
¶ m Non timebit cor meũ. confidens ex diuino adiutorio sicut iuuit de preterito: ideo subdit: ¶ n Si exurgat ꝛc. sicut factum est post inunctionem predictaz. vt babetur. ij. Reg. v. Audierunt philistiim q; unctus sent dauid in regem sup israel: ⁊ ascenderunt vniuersi: vt quererent dauid. Et sequitur ibidem: Et consuluit dauid dominum dicens: Si ascendam ad philistiim: ⁊ si dabis eos in manu mea. Et dominus dixit ad dauid Ascende q; tradens tradã tibi philistiim in manu tua
¶ o Vnã petij. Hic ꝓsequenter dauid petit circa diuinũ cultũ diligẽtia dicens: Vnã. s. Rem. ¶ p Petij a domino. ꝓ ceteris. ¶ q Hanc requaz. deprecando dominum pseueranter ꝓ obtentu ipius: quia ad hoc q; petitio sit exaudibilis a deo non solus requiritur q; sit pia et ꝓ se sicut ista: sed etiam q; sit pseuerans: et que sit dicta petitio dicit: ¶ r Vt inhabitẽ ꝛc. i. q; domus habitationis mee sit. ꝓ locum cultus diuini.
¶ s Vt videam. id est sciam. ¶ t Voluntatẽ domini. quia ibi dabantur diuina responsa.
¶ v Et visitem templum eius. ad adorandẽ ibidẽ frequenter et offerendum. Et dicit templum: quia habuit propositum edificandi ipsum: vt est dictum psalmo precedenti: Et vna causa huius ꝓpositi subditur.
¶ x Quoniam absc̃ondit me in tabernaculo. ꝛc. id est in sui cultus loco. scilicet quando fugiens saulem ipsum interficere volentem venit in nobe ad abimelech sacerdotem: et ibi accepit panem et gladium: vt dicitur primo Regum. xxj. capitulo. ¶ y In die malorum. In hebreo babetur: In die pessima. eo q; illa die ibi erat Doech idumeꝰ: qui retulit sauli hoc factũ: et q; secuta

est occisio facerdotū. ſ. Reg. xxii. ¶ 3 In petra exaltauit me. i. in loco sic vocato: gñ saul tristi eius cingebant dō: 7 viros eius in modū corone ita q̄ dō despērabat se posse euadere: 7 a deo factū fuit q̄ nūcius venit ad Saul. d. Festina 7 veni: qm̄ inuaserunt se philistiim sup terra 3 Reuersus è ergo saul desistēs persequi dō: Et subdit ibi. Propter hoc vocauerunt locū illū petrā diuisionis. ſ. Reg. xxiii.

¶a Et nūc exaltauit caput meum. coronando me corōa regni israel pacifice et quiete.

¶b Circuiui fremētādo locū diuini cultus.

¶c Et immolaui 7c. p sacerdotū manus.

¶d Hostiā vociferatōis. q. d. by die offerebant cū vociferatōe diuine laudis p cantores. ¶e Cātabo 7c. q. ipemet dauid cātabat coīa arcba: sm q̄ habet. ij. Reg. vj.

¶f Exaudi dñe 7c. i. orōnem. ¶g Qua clamaui ad te. orando ex magno affectu p bono regni statu: 7 tuo cultu: vt pz p p̄dicta. ¶b Tibi dixit cor meū. q. nō solū orabat voce: s. 7 mente. ¶i Exquisiui te 7c. i. facies corpis exterior: 7 facies mētis interior. ¶k Faciē tuā dñe requirā. i. grām tuā. Et loquit de deo more humano: q. d. gñ petens è sibi gratiosus vertit faciē ad eū: gñ aūt displicet auertit: vt sub dit. ¶l Ne auertas 7c. mihi tuā grām denegando. ¶m Ne declines 7c. Talis. n. declinatio faciei apud boies signū è bois irati. ¶n Adiutor meus. Hic pñr dauid petit pseuerantiā in bonis dicens. Adiutor meus esto dñe. q. d. Sine tuo adiutorio nullū è opus bonū. ¶o Ne derelinquas me. q. d. tunc non posſem in bono stare.

¶p Neq; despicias me 7c. Illa. n. que sic relinquunt despici vident: Et subdit cām necessitatis p̄dicti adiutorij. d. ¶q Qm̄ pater meus 7c. i. adam 7 eua derelicti querunt me exposituū miserias pñtis vite: q. p eo 7 trāsgressione deriuat ad omēs boies originale pcm̄: p q̄ dñr. pnitaē ad malū: 7 difficultaē ad bonū. ¶r Dñs aūt assumpsit me. q. d recurrentibus ad eū no denegat suū auxilium 3 difficultatē ad bonū: 7 pronitatem ad malū: vt subdit. ¶s Legē pone 7c. Lex dr a ligādo: dicitur. Legē pōe mihi 7c. q. d. ita liga me lege naturali 7 diuina: vt non declinē a via regia mandatorum tuorū. ¶t Et dirige me 7c. p semita que è artior: 7 recto intelligitur p̄fectio maior: que è supererogatōnis: quam dauid desiderabat. ¶v Ne tradideris me 7c. i. in voluntates maligno: spirituum mihi aduersantiū ¶x Quoniam insurrexerunt 7c. Demones. n. de iusto tū innocentia requisiti falsum rndent: 7 otra eos allegant: sicut patet iob. ſ. q̄ sathan requisitus a dño de innocentia sancti iob: falsum rndit: 7 otra eū falsum allegauit. d. Munq̄ frustra tunc et iob deū 7c. ¶y Et semētita è 7c. q. sathan mendax dr: 7 pater eius. i. inuentor mendacij: vt dr Jo. viii. Alter exponit ab aliquibus ab illo loco. Legem pone mihi dñe 7c. quod è petitio dauid petentis: vt a deo sic dirigat q̄ a saule 7 eius cōpliabus non capiat: Et q̄ subdit. Qm̄ insurrexerūt in me testes iniqui. s. illi qui erga saul falso diffamabāt dauid: sm q̄ ipe dicat. ſ. Reg. xxiii. Quare audis verba boim loquentium: dauid querit malū a deus 7c. Sz prima expositio magis cōsonat lre precedenti 7 subsequēti que loquit de pseuerantia dauid in bonis post mortē saulis. pter q̄ dr tali pseuerantia: quā a deo obtinere sperabat: conclusit in fine psalmi. ¶z Credo videre bona domini. electis repromissa.

¶a In terra viuētiū. i. in vita beata: q̄ est eterna. Spes em̄ est certa expectatio future beatitudinis ex gratia 7 meritis pueniens. Propter q̄ dō exhortatur seipm̄ loquens ad seipm̄ q̄ ad aliū dicens.

¶b Expecta dñm. i. p virtutē spei bene attitudinem ab ipo expectando.

¶c Viriliter age. d bono in melius p̄ficiendo.

¶d Et cōfortetur cor tuū. virtute diuine gratie: que stabilit cor. ppē q̄ dr hebreo. xvii. Optimū è gratia stabilire cor. ¶e Et sustine dñm. patienter ferendo eius disciplinā flagellū: quia ipse vulnerat 7 medet: percutit 7 manus eius sanabunt: Job. v. Moraliter aūt pōt exponi pō. iste vt sit ordo cuiusdibet sapientis ad vtēdum regiā: seu pontificalem se deuote p̄parantis: q. primo debet petere cōstantiam otra insultus maligno: spiritū: secundo diligentiā circa diuinū cultū: tercio pseuerantiam in bonis: vt ptingat ad finalem premiū: q. qui pseuerauerit vsq; in finē bic saluus erit: Matth. x.

¶ In psal. xxvj. Dñs illuminatio mea. vbi dr in postilla: Exquisiui te facies mea.

¶ Additio.

In bis verbis cū dicit psalmista: Exquisiui te faciem meā faciē tuam domine requirā. vi. q̄dē petere visionem facialem diuinā: in qua vltima beatitudo consistit. De illa. n. dicit Apos. j. cor. xiij. cap. Tunc autem facie ad faciem: qd notanter innuitur in p̄missis verbis. sed quia talis visio facialis nō habet de cōlege in statu vie: ideirco p verbum futuri tēpis subiunxit. Faciem tuā dñe requiram. i. pseueranter instabo vt inueniam: 7 sic in p̄dictis verbis magis videt petere psalmista gratiam q̄ summatā: que est in gloria: q̄ gratiam enigmaticam que pertinet ad viam: cui tñ subdit: Ne auertas faciem tuam a me. pōt intelligi de gratia. q̄t in postilla. q. p eam deueniretur ad facialem visionē: quā principaliter petiuit.

¶ In eodē psal. xxvj. vbi dr in postilla: Qm̄ pater meus 7 adam.

¶ Additio.

Quum psalmista dicit: Pater meus 7 mater mea dereliquerunt me. ad literam potest intelligi. q̄d d Dauid. qui cum esset minimus fratrum contemptus fuit a parentibus: vnde nolebant eū p̄sentare famuli ad vnctōem: quasi contemptiue eum relinquētes: a dño tū p samuelem fuit assumptus: vt patz. ſ. Reg. xvj. ca. hec in glosa: 7 ptinet ad sensum ystalem: q. ad propriaz historiā ipius dauid. Quod autem subdit: Legem pone mihi domine 7c. continuat. q̄d cum p̄dictis: sm bāc expositionem sic. Nam q. ad regem ptinet regere populū: sm legem diuinā: ideirco regi p̄cipiebat: Deutero. xvii. ca. vt scriberet sibi librum legis diuine: 7 assidue in eo legeret. 7 boc è qd dicatur: Legem pone 7c.

¶ Replica.

In psal. Dñs illuminatio. pauca ponit Burgen§ que ponit magis tendunt ad lr̃e discõtinuatoꝛ§ exposiõem ꝑtim circa illũ passum. Oñ̃ pat meus ⁊ mater mea ⁊c. Quẽ sic exponit q parẽtes dauid. ꝓtemnendo eũ ⁊ abhiãdo: noluerũt eũ samuelis pñtare ad vnctõem: quasi cõtemptiue eum dereliquẽdo. Illo aũt nõ videt verũ q pentes vo illud fecerãt ex cõtẽptu: § q: nõ ꝑsumebãt de iunioꝛe: nec o illa prima vnctione facta ꝑ samuelem factus ẽ psal. iste: q: factus ẽ pⁿ moꝛtem saul: vt dic beatus biero. Illa aũt vnctio longe ante moꝛtẽ saul facta ẽ: vt ꝑz. j. Reg. xvj. etiã hoc videt: q a tpe prime vnctõis dauid nihil habuit aduersi qđ timeret: put bi allegat d. Si surgat aduersum me plium. castra ⁊c. immo stati post primã vnctõz factus est amicissimus ipi saul eius psaltes armiger ⁊ gener: que oia patẽt j. Reg. ꝑ totũ. q̃uis post factus sit saul eius psecutoꝛ: o ꝙ hunc psal. non fecit, put beatus biero. sentit: ⁊ supra allegatũ est.

Psal. xxvij.

Ad te dñe clamabo ⁊c. Huic psal. ꝑmittit tal'i. in hebꝛeoꝛ: ⁊ in trãslatõne biero. sicut psal. ꝓcedẽti: ꝑpter qđ ex dictis patet expositio. De materia aũt huius psal. ⁊ tpe quo factus fuerit videt mihi saluo meliozi iudicio q dauid fecit hunc psal. in psecutõe absalon ꝓtra ipm q̃ dauid fugiens ⁊c hierlim tunoze absalon ascẽdebat diuum oliuaꝝ nudis pedibus incedẽs flens: ⁊ opto capite: ⁊ sadoch ⁊ abiathar apportauerũt archã dei vocantes ipm cõcomitari: ⁊ ascendit abiathar ad cõsulẽdum dñm. vt habẽt. ij. Reg. xv. Sed tunc nõ bñit rñsu: ꝑter qđ dauid reputauit eũ sibi nõ eẽ adhuc placatũ: ꝓpter qđ iussit archam reportari in ciuitatẽ ad locum suum sua comitiua reputãs se indignũ. Et tunc ascendẽs q̃mtatẽ montis: vende tabernaculũ dñi clare videbat: et illo loco oꝛauit versa facie ad locũ sanctũ: sicut solitus erat facere q̃ veniebat ad locũ illũ: sicut ⁊ nunc fideles a loco vnde põt videri eccia alicuius sancti ibi adoꝛãt: ⁊ tunc verisile est q tunc fecerit psalmũ istũ, ꝑ sua liberatõe ab illa psecutõe: ⁊ ꝑ spũm intellexit se exauditũ. Et ꝑm hoc diuidit iste psalmus: q: primo ponit ipius dauid deuota petitio: secundo eius exauditio: ibi Benedictus dominꝰ. Circa primũ dicit sic. ℣ a Ad te dñe clamabo. i. ex magno affectu oꝛabo: ⁊ que sit oꝛõ subdit cũ dr. ℣ b Deus meus ne sileas a me. tenegando mihi rñsum ꝑ spũm tuũ: sicut negasti mihi ꝑenti ꝑ abiathar sacerdotẽ. ℣ c Neqñ taceas a me. repetitio ẽ eiusdem ad maioꝛẽ affectus expssionez. ℣ d Et assimilabo: ⁊c. i. reputabo me moꝛtuum: si nõ des mihi rñsum. ℣ e Exaudi dñe ⁊c. i. ne differas longe me exaudire. ℣ f Dum exaltor ⁊c. quia versa facie oꝛabat ad locũ vbi erat tabernaculũ: i quo loco ꝑ spũm sciebat fundãdũ eẽ templũ. ℣ g Ne simul tradas ⁊c. qui sunt digni moꝛte ꝑali. ℣ h Et cũ opantibus iniquitatẽ ⁊c. perditione gehenne. Et qui sunt illi ostendit dicẽs. ℣ i Qui loquuntur pacẽ cum primo ⁊c. i. mecũ ⁊ de talibus erat achitophel: q̃ fuerat ꝓsiliarius dauid. Et simlr absalon qui in verbis ⁊ signis fingebat se diligere dõ vt patrẽ suum: ⁊ tñ machinabat cõtra dauid in malũ: quia absalon de cõsilio achitophel ꝓsiruit ꝓtra patrem vt habeꝛet. ij. Reg. xv. ℣ k Da illis ⁊c. eos ꝑm demerita puniendo: qđ dixit dauid nõ zelo vindictę: sed iustitię. ℣ l Et ꝑm nequitiã ⁊c. i. ꝑm nequitiã ab eis studiose inuentam: q: de cõsilio Achitophel sub specie deuotionis unit absalon ad locũ cõspiratõis ſien de cõtra patrez ij. Reg. xv.

Psal. xxviij.

Ad te dñe clamabo[a] ⁊c ne sileas a me: ne[b] negñ taceas a me[c] ⁊ assimilabor ⁊cẽdẽtibꝰ in lacuz. Exaudi dñe vocez oꝛõnis mee dum oꝛo ad te: dũ extollo manꝰ meas ad tẽplũ scũm tuũ. Ne[e] simul tradas me cũ pctoꝛibꝰ: ⁊ cũ opantibꝰ iniq̃tatẽ ne ꝑdas me qui loquũt pacẽ cũ primo suo: mala aũt in coꝛdibꝰ eoꝝ. Da illis ꝑm opa eoꝝ ⁊ ꝑm neq̃tiã adinuentionũ ipoꝝ. Scõm opa manuũ eoꝝ tribue illis: red de retributõem eoꝝ ipis. Oñ̃ nõ intellexerũt opa dñi: in opa manuũ ei destruez illos ⁊ nõ edificabis eos. Bñdictꝰ dñs: q̃m exaudiuit vocẽ ꝛpcatõis mee. Dñs ad iutoꝛ meꝰ ⁊ ꝓtectoꝛ meus: ⁊ in ipo sperauit coꝛ meuꝝ ⁊ adiutꝰ sũ. Et reflоruit caro mea: ⁊ ex voluntate mea confiteboꝛ ei. Dominus fortitudo plebis sue: ꝓtectoꝛ saluationum christi sui est. Saluum fac populum tuũ ⁊ benedic hereditati tue: ⁊ rege eos: ⁊ extolle illos vsq̃ in eternũ

m Scõm opa manuũ eoꝝ ⁊c. Repetitio ẽ eiusdẽ ad maioꝛem expssionez. n Quoniã nõ ⁊c. i. opa a dño nõ ꝓcepta: que sunt sancta ⁊ bona: talia non intellexerunt practice: ꝙ̃uis achitophel qui erat valde sapiẽs intellexerit specla tiue. o Et i opa ⁊c. q: absalõ sine filio ꝛnoꝛ tuus ⁊ interfectus ẽ. vt habeꝛ ij. Regũ. xvij. et Achitophel suspendio interiit. ij. Reg. xvj. Et vtrumq; ꝓpter iudicio diuino. p Benedictus dñs. Hic cõsequenter describit petitionis dauid exauditio: quam in spũ ꝓuidit in generali non tñ ꝙtum ad omnes conditões particulares. dicit igit. p Benedictus dñs. tangit gratus de diuino beneficio. q Oñ̃ exauduit ⁊c. i. exaudiendã reuelauit. r Dñs adiutoꝛ meus. in facti arduis. s Et ꝓtectoꝛ meus. in periculis.

t Et in ipo sperauit coꝛ meũ. ⁊ non lingua tñ.

v Et adiutus sum. eo q̃ sperauì vere coꝛde ⁊ oze.

r Et reflоruit caro mea. quia ex leticia coꝛdis interioꝛis sit quedã refluentia in carne exterioꝛ: ꝑm q̃ dicitur Prouer. xvij. Animus gaudens etatem floridã facit: ispũs aũt tristis exiccat ossa. y Et ex voluntate mea. i. motu ꝓprie deuotõis. z Cõfiteboꝛ ei. cõfessione laudis: Et quid cõfiteatur subdit dicẽs.

a Dominꝰ fortitudo plebis sue. quasi d. Ego ⁊ plebs mea cum simus pauci nõ possemus resistere: nisi virtute diuina. b Et ꝓtectoꝛ ⁊c. i. mei qui sum ꝛpc ei quia ꝑ eum in regem unctus. Et quia ad bonũ principez ꝓtinet desiderare bonũ populi sui: ideo subdit dauid. d. c Saluũ fac ⁊c. in periculis. d Et benedic hereditati tue. multiplicando populum tuũ in bonis tpalibus ⁊ spũalibus. e Et rege eos. ne deuient a via iustitie. f Et extolle illos. ꝓducendo eos ad celsitudinem celestis gloie. g Usq; in eternum. i. sine fine. Moꝛaliter aũt potest exponi psal. iste de quolibet fideli posito in afflictõne corꝑali vel mentali: ⁊ ideo deuote se petit liberari diuinitus: ⁊ sentiens se a dño exauditum studet ei deuote regratiari. Cetera patent

Psal. xxviij.

Afferte dño filij dei ⁊c. Huic psal. ꝑmittitur talis ti. in hebꝛeo. Psalmus dauid. In trãslatõe vo biero. dicitur: Canticum dauid. ⁊ in idez refert: ⁊ patet expositio ex dictis supra psal. xxix. ⁊ xxiij. De materia aũt huius psalmi dicit biero. in ꝓlogo bꝰ libri q dauid fecit hunc psal. in cõsumatione tabernaculi: quod fecit ad reponendum archam dñi. vt habetur. j. Paralyp. xvj. quo consũmato erat ibi deo deuote offerendum ⁊ seruiendum: ⁊ ꝑm hoc iste psal. dicitur in duas ꝑtes: quia ꝓmo dauid inuitat ad offe-

rendum deo deuote: secundo declarat q̄ seruiendū est ei bymniliter ⁊ ꝓmpte: ibi. Dor dñi. Circa primū dic sic. ℣a Afferte dño filij dei. i. vos filij isrl qui estis filij dei tanq̄ ab eo sdecialiter electi ⁊ dilecti: sm q̄ ipse dicit Exo. iiij. Filius meus primogenitus isrl. Sel aliter. ℣b Filij dei. i. vos sacerdotes ⁊ ministri qui inter filios isrl estis speciali ter electi ad cultum dei.

℣c Afferte filios arietū. b dicitur ꝓpter iuge sacrificiū in q̄ offerebāt quotidie duo agni immaculati: vnus in mane: ⁊ alius i vespe: ⁊ p hoc intelligūt alie oblatões ⁊ sacrificia: que offerebant medio tpe: quia ante sacrificiū matutinuz nō poterat fieri aliqua oblatio seu sacrificium: silr nec p iuge sacrificium vespertinū. ℣d Afferte dño ꝛc. omnia opera vestra bona ad eius gloziam dirigendo: sm q̄ dicit aplꝰ prima coꝛinth. x. Omnia in gloziam dei facite. Hoc aūt facit fides opans p dilectōem in quibus consistit cultus dei interior: ꝓter q̄ dicit augustinus in encheridion. Fide spe ⁊ charitate diligit deus seu colitur. ℣e Afferte gloziam nomini eius. i. nomini eius terragrāmaton: q̄ habebaī in tanta reuerentia apud hebꝛeos q̄ non noiabatur in publico: ꝑ tm i tēplo in benedictōibus sacerdotū sup plin. ℣f Adorate dñm ꝛc. i. in atrio sacerdotum vbi fiebant sacrificia: q̄ erat sanctius alio atrio in quo erant alij vulgares ad adozandū ⁊ audiendū verbū dñi. ℣g Dor dñi. Hic ꝓꝛ dauid declarat q̄ deo sit obediē dum ꝓmpte: ⁊ hoc p multa exempla virtutis diuie cui nullus pōt resistere. Primū ē exemplū de transitu maris rubꝛi cum dz. ℣g Dor dñi ꝛc. q̄ sicut dictuz fuit Exo. xiij. de nube intermedia inter castra israel et egyptioꝝ diuino iussu, pcesserunt comitiua ⁊ fulgura subuertentia rotas currruz egyptioꝝ: ⁊ aque reuerse sunt sup egyptios: ꝛō subdit. ℣h Dñs super aquas multas. Secundum exemplū ē in datōe legis que facta est in terꝛoibus diuine virtutis: sm q̄ dz Exo. xix. Jam aduenerat dies tercius ⁊ mane inclaruerat: ⁊ ecce ceperunt audiri tonitrua: ⁊ micare fulgura: ⁊ nubes densissima operuit montē: clangoꝝq̄ buccine vehemētius ꝑstrepebat: ⁊ q̄tū ad hoc dz. ℣i Dor dñi in virtute. postea locutus est dñs dicens: Ego sum domin? deus tuus: qui eduxi te de terra egypti. ⁊ ꝓꝛter ponuntur ꝛecē ꝑcepta decalogi: ⁊ q̄tū ad hoc dz. ℣k Dor dñi in magnificentia. Loquebaī. n. sicut rex magnificus imponens ꝑcepta. Et quia filij israel fuerunt valde ꝓterriti: sm q̄ dī ibi: Et ꝓterriti ac pauoze concussi steterunt, pcul dicētes moysi. Loquere tu nobis ⁊ audiemus. non loquaī nobis dñs ne forte moꝛiamur: et q̄tū ad hoc dz.

℣l Dor domini confringentis cedros. i. maiozes illi? populi: qui confracti timoze sic loquebaī moysi.

℣m Et confringet dñs cedros libani. hoc addit ad notandum magnitudinem ꝓncipū illi populi: q̄ erāt capita tribuū. In mōte. n. libani creſcant maiozes cedri q̄ alibi.

℣n Et cōminuet eos ꝛc. i. sicut vitulū pascentem in libano: qui ex modico sonitu ⁊ fragoze terreī ⁊ tremit sic isti fuerunt mirabiliter territi: vt ꝓdictum est: ⁊ quasi cōminuti in mente: cōsiderantes diuinā maiestatez:

Psalmus.

Lanticū dauid. Exxviij.

Afferte dño filij dei: afferte dñe filios arietum. Afferte dño gl̄iaz ⁊ honoꝛē: afferte dño gl̄iam noī eius: adozate dñm in atrio sancto eius. Dor w mini sup aquas: deus maiestatis intonuit: dñs super aq̄s mlt̄as. Dor wmini i virtute: vox wmini in magnificentia. Dor dñi confringentis cedros: ⁊ confringet wminus cedros libani. Et cōminuet eas tā q̄ vitulu libani: ⁊ dilect⁹ q̄ sicut filius rinocerontis. Dor dñi incidēt flam̄ ignis: vox dñi concutiētis deſtū: ⁊ ꝛmouebit dñs deſtū cades. Dor dñi ꝓparantis ceruos ⁊ reuelabit

z suā fragilitatē reputauerūt se quasi nihil: ⁊ sicut res cōminuta: q̄ tñ moyses nō fuit in aliquo territus: vñ dixit ad ꝑlm: Nolite timere ꝛc. Et subdit: Moyses aūt accessit ad caliginem in qua erat dñs: ꝛō subdit. ℣o Et dilectus. s. moyses qui fuit deo dilectus: ⁊ boibus: vt habetur Ecci. xlv.

℣p Quemadmodū filius rinocerontis. i. securus ⁊ imꝑterritus sicut vnicornis. In translatione autez biero. iuxta hebꝛeum sic habet. Et dispget eas qsi vitulum libani: ⁊ sarion q̄si filius rinocerontis. Et eadez est sententia: quia multū territi dispgunt: vnde ꝛeliqui israel dz: vbi supra ꝓterriti ac pauoze cōcussi steterūt ꝓcul. Et sarion. i. filius p quem intelligitur moyses a deo ꝓdilectus. Sicut filius. q̄i filius rinocerontis. i. ita impauidus: sicut rinoceros: q̄ idem signat q̄ vnicornis. Tercium exemplum ē de vindicta dñi facta in deserto de chore ⁊ cōplicibus eius vt habeī Nume. xvj. ex qua aliqui fuerunt combusti per ignem a deo immissum: ⁊ aliqui a terra absoꝛpti: ⁊ q̄tum ad hoc dicitur. ℣q Dor dñi interecidentis ꝛc. q̄ aaron ꝑ illa plaga sedāda obtulit thymiama: ⁊ sic cessauit incendiuz: sm q̄ dz Nume. xvj. Obtulit thymiama: ⁊ stās inter mortuos ⁊ vivos ꝓ populo deꝛecatus est: ⁊ plaga cessauit. ℣r Dor dñi concutientis deſtum: q̄ tunc fuit terremotus: ⁊ terra aperuit os suum ⁊ deglutiuit chore Dathan ⁊ abyron: ⁊ tabernacula coꝛ. ℣s Et cōmouebit ꝛc. hoc additur: q̄ hoc factum accidit in deserto cades: vbi manserunt filij israel longo tpe: vt habetur Deutero. j. Quartum exemplū ponitur cum dz.

℣t Dor dñi ꝓparantis ceruos. Dicunt hebꝛei: Dor dñi occidentis ceruas. Hiero. in translatōe iuxta hebꝛaicum dicit. Dor obstetricans ceruas. ⁊ sm hoc litera ista multipliciter exponitur. Ra. Sa. exponit ō tpe messie in quo vt dicit: iudei abundabunt omnibus delicijs ac bonis: et sic ad voluntatē coꝛ. q̄ dñs interficiet ceruos: ⁊ alia anima lia siluestria: que sunt comestibilia. Sed hoc dcm̄ fundaī sup errozem coꝛ. quo dicit vitam futuram foze animalē cibis indigentem: sicut dixi plenius sup Gen. j. cap. Et in hoc errore conueniūt cum tartaris ⁊ saracenis. Dictio aūt hebꝛaica hic posita equiuoca est ad ꝛesignandū occasionē obstetricatōem ⁊ ꝓparatōem. Scōm aūt trāslatōem bier. iuxta hebꝛaicum ponitur de virtute dei dantis ceruis virtutem pariendi: ⁊ etiā nutriēdi fetus: ita q̄ supplet ibi vicem obstetricis. Scōm autem lꝛam cōem pōt exponi ō terra neptalim sm q̄ scribit Gen. xlix. Neptalim ceruus emissus dans eloquia pulcꝛitudinis. q̄ exponit a doctoꝛibus hebꝛeis ⁊ latinis: eo q̄ in sorte neptalim erat terra primitiua ante alias sortes, ꝑcrens fructus suos: sicut ceruus velocius currit alijs animalibus: ⁊ ꝓter hoc dicit illis fiebant sacrificia in solemnitate paschali de granis nouis: ⁊ tunc leuite cantabant diuinas laudes: que sunt eloquia pulcꝛitudinis. Scōm hoc igit̄ p ceruos hic intelliguntur fructus de terra neptalim veloces ad matureſcēdum ꝑ alios: sicut ceruus velociꝛ: est in cursu alijs animalibus: que quidem velocitas fiebat diuina virtute. omnia ꝓducente: ⁊ sm hoc dicitur. Dor wmini ꝓparantis ceruos. Et quia de illis fructibus fiebat oblatio in solennitate paschali: vt dictum est: ꝛō subdit.

℣y Et reuelabit condensa. i. atrium sacerdotū ⁊ templū: q̄ tunc aperiebant ad solennius celebꝛandū diuina: ⁊ ꝛō

℣z Condensa. co q̄ vulg⁹ nō habebat illuc accessū libere.

¶y Et in templo eius ꝛc. qz tunc diuine laudes forte cantabant̃ p leuitas ⁊ sacerdotes. C̃ hic accipit templum .p tabernaculo: qđ pparauit arche dñi: ⁊ frequenter accipit vnū.p alio in veteri testa. ¶z Dñs diluuiū ꝛc. Hic p̃r ponit̃ quintū exemplū de diluuio: qđ tpe noe fuit inductuz diuina virtute super terrā ad puniendū boim malicia: vt habetur Gen. vii. ⁊ pctū adb dr. ¶3 Dñs diluuium. i. terrā diffusa p diluuium.

¶a Inhabitare facit. p multiplicatōnē boim ⁊ animaliū: que in arcba reseruauit.

¶b Et sedebit dñs rex in eternū. Sm illud Esaie. ir. Multiplicabit eū simpium: ⁊ regni eius non erit finis. Ultimo dauid impetrat̃ plō suo. ex. ¶y

¶c Dabit plō suo. i. dei. Hebrei. n. ñ hñt modū optatiuū sed pro eo vtunt futuro indicatiui modi. ¶f Dñs benedicet. i. benedicat. ¶g Populo suo. eū in bonis tpalibus ⁊ spūalibus multiplicādo. ¶b In pace. Quia sicut dicit pustianus. Si querat̃ quid ē summū bonū in vita: hū rndet pax. Mystice posset exponi psal. iste de materiali ecclia in qua quotidie offertur agnus immaculatus hiesꝰ xpc ad honorē dei patris seu totius trinitatis: cui seruiendū est: ⁊ prompte obediendū. pter mirabilia: que facit in celo ⁊ in terris. Primo mirabili cōrespondet sacramentū baptisimi: sm illud Corinth. x. Oēs in moyse baptizati sunt in nube ⁊ in mari. Secundo vō exemplo cōrespōdet publicatio euangelij: p quā cōfracti sunt cedri libani .i. principes sedi submittētes būiliter colla iugo fidei. Tercio exemplo cōrespondet repssio ignis iussu dei cōburendi virtutē amittētis in multis martyrib⁹: sicut pz ex eoz legendis: ⁊ terremotus opprimens tyrānos ⁊ eorū ministros: ⁊ cōruere faciens templo ydoloz: sicut pz in legendis plurū martyrū. Quartū vō exemplum repetat primitiue eccie statū: qz tunc sicut terra primitiua pro tulit multos fideles gaudenter ⁊ prompte currentes ad martyriū: qđ fuit materia exultatōis cuiū celebrū in tempo glorie deū ingiter laudantiū. Quintū exemplū figurauit statū mundi ante incarnatōem xpi: in quo deo pmittente suo iusto iudicio inundauit diluuiū vicioz: & p xpm ⁊ aplos tangit̃ p alterū noe ⁊ filios eius babitata est terra ex multiplicatōe fidelium.

¶f In psal. xxviii. Afferte dño. vbi dr in postilla. Vox dñi obstetricans ceruas. ¶Additio.

APud hebreos duplex ē vita futura. Prima ē in tēpore messie p eos adhuc expectata: in qua vitā animalē gerendo: cibis ⁊ potibus indigebunt: sicut ⁊ mō: nisi q̄ abundantius ⁊ supra modū: ⁊ delectabili? credunt se talia habituros. Secūda ē in alio seculo in qua sm principaliores ⁊ magis autenticos nō credūt habere vitā corpalem: & spūalem tm: vñ non conueniunt in hoc cum xpc ⁊ cum saracenis ꝛc. ¶ Psal. xxix.

EXaltabo te dñe ꝛc. Huic psal. p̃mittit̃ talis ti. i. hebreo: ⁊ in translatōe biero. iuxta hebraicū: Psalmus cantici. p dedicatōe domus dauid. Circa qđ sciendum q̄ ista dedicatio nō fuit domus dauid in qua habitauit: licet aliqui hoc dicant ⁊ male: qz non legit̃ illius domus aliqua dedicatio: sed templi edificati p salomonem: qđ hic dr domus dauid: qz voluit templū edificare: vt habet̃ ij. Reg. vii. & de mandato dñi edificiū fuit retardatū vsq; ad tps salomonis filij sui. Dauid tñ tradidit ei descriptōz templi ⁊ edificiorum in circuitu ⁊ vtensiliū: ⁊ pparauit impensas saltē. p magna pte: vt dr. j. Paralip. xxviii. pter qđ hic dr domus dauid. Dicunt aūt hebrei ⁊ sanis verisimr: put plenius declaratū fuit. iij. Reg. viii. et ij. Paralip. vj. q̄ in dedicatōe templi: cū sacerdotes portātes archā vel lent eam transferre de tabernaculo dō in quo fuerat ⁊ introducere in̄ sanctasanctorū: porte tēpli clauserūt̃ se: nec fuerunt reserate donec leuite cātātes psal. cxxxj. venirent ad locū illū. Propter dauid seruuz tuū ne auertas faciē xpi tui .i. salomonis in regē inuncti. Et tūc porte fuerūt reserate. Qō videntes oēs populi cognouerunt q̄ petīm dauid ꝺ adulterio bersabee ⁊ homicidio vxie erat totaliter a deo remissum: ⁊ vsq; ad tps illud plurēs de populo tenebant̃ penitentiā. Igit dauid hoc p̃uidens in spū fecit hunc psal. in quo deteri bit p̃dicti peccati cōmissionē ex sua fragilitate: ⁊ ciusdem remissionez ex dei misericordia ⁊ benignitate. Et sm hoc iste psal. diuiditur in duas ptes: qz primo dauid cōfitetur diuinā benignitatē vel bonitatē: secūdo .p. iam fragilitatem ibi: Ego aūt dixi. Circa primum dauid primo dei bonitatē confitet̃: secundo alios ad idem hortat̃ ibi: Psallite dño. Circa primū dicit sic.

¶a Exaltabo te dñe. nomen tuū publice collaudādo.

¶b Qm̃ suscepisti me. in tua gratia: post tāta flagitia a me ꝑpetrata. sc. in adulterio Bersabee ⁊ homicidio vrie. ¶c Nec delectasti ꝛc. sc. achitophel ⁊ absalon: qui inducebant plūs ad me psequendū: allegātes contra me p̃dictū flagitium: tū finalr nō fuerunt delectati: qz achitophel se suspendit: ⁊ absolon in bello interiit: et magna ps populi sequentis ipm. ¶d Dñe dr mi? ꝛc. cord. 2 ore. ¶e Et sanasti me. a p̃dicti peccati vulnere. ¶f Dñe eduristi ab inferno aiam meam ꝛc. qz pter dicta flagitia eram dignus gehenna: sed tu saluasti me tua misericordia. ¶g Psallite dño ꝛc. Hic p̃r alios hortatur ad laudandū deū de misericordia sibi facta. d. ¶h Psallite dño ꝛc. i. vos sacerdotes diuino cultui deputati ⁊ sanctificati. ¶b Et cōfitemini ꝛc. confessione laudis: ad quoz confessionē cum diceret: Memento dñe dauid: apte fuerunt porte tēpli: vt deū ē psal. precedenti. ⁊ sic omnibus apparuit peccatū dauid a deo dimissum. ¶i Qm̃ ira ꝛc. cito transiens: vñ in hebreo. ⁊ in translatōe biero. iurta hebraicū habet̃: Qm̃ ad momentū ira eius ⁊ vita in voluntate ei⁹. qz ñ vult deus mortē peccatoris: & magis vt quer tatur ⁊ viuat Ezechiel. xviij. Oma eius misericordia superaltat iudiciū Jaco. ij. ¶k Ad vesperum ꝛc. q. d. si in vespere inducat fletum peccatores puniendo cito transibit: ⁊ in mane dabit letitiā cōsolando.

¶l Ego aūt dixi. Hic p̃r dauid confitetur ꝓpriā fragilitatē. Et circa hoc primo declarat suam miseriā: ⁊ secundo dei clementiam: ibi Audiuit dñs. Circa primū dicit. ¶l Ego aūt dixi ꝛc. i. in principio regni mei qñ abundaui bonis tēporalibus ⁊ spūalibus.

¶m Non mouebor in eternū. a via veritatis iusticie. Ex hoc. n. q̄ in peccatōe saulis positus diu innocentiam seruauerat: vt pz ex vocibus primi Reg. decetero eandē innocentiam se tenere p̃dicebat: iō dicebat.

¶n Dñe in voluntate ꝛc. fuit. n. vocibus coepe: vt bñ

ſ. Reg. xvſ. z magis mente virtutis vecoꝛe. Verũtamẽ qz in hoc nimis cõfidebat: vꝰ ad hoꝛã cũ dimiſit: et ſic grauiter peccando fragilitatẽ ſuã cognouit. z hoc ẽ qꝺ addit. ¶o Auertiſti faciẽ tuã a me. ad hoꝛaz me relinquendo fragilitati mee. ¶p Et factus ſum cõturbatus. qz per ſathanã in flagitia grauia vie-ctus.

nũ[n] Dñe in voluntate tua: ꝓſtiſti vꝺecoꝛi meo vꝛtutẽ[o] Auẽ tiſti faciẽ tuã a me[p] z fẽs ſũ ꝓturbat[q]. Ad te dñe clamabo:[r] z ad ꝺm̃ meũ meꝓcaboꝛ.

¶q Ad te ꝛc. coꝛ de z oze.

¶r Et ad ꝺeum meũ ꝺeꝓcaboꝛ. ꝓ victoꝛ peccatoꝛ remiſſiõe aliegãdo quod ſequitur.

¶s Que vtilitas ꝛc. i. in pctõ meo et q̃ merui q̃ ſanguis meꝰ effunderet.

[e] Quẽ vtilitas in ſanguine meo:[t] ũ deſcẽdo in coꝛruptõez.[v] Munqꝺ ꝓfitebit[x] tibi pulus: aut annũciabit vꝛtatẽ tuã z.[y] Audiuit dñs

¶t Dum deſcẽꝺo ꝛc. i. ſi ꝓter eaz incurrã moꝛtem coꝛpis z gehenne q. ꝺ. nulla: vnde ſequitur. ¶v Numquid confitebit tibi pulus. f. coꝛpoꝛis mei incinerati. q. ꝺ. non; z ideo melius eſt vt mihi remittas culpam z penam eternaz eam cõmutando in penam tpalem. ¶x Audiuit ꝺo minus. ¶ꝺic conſequenter confitetur diuinam clemẽtiam. ꝺ. ¶y Audiuit dñs. ꝺeꝓcationem meã ereꝛauꝺiendo. ¶z Et miſertus eſt mei. meũ flagitiũ remittendo. ¶ꝛ Dñs factus ꝛc. inſultus ſathane a me repellendo. ¶a Conuertiſti planctum meũ. ꝺe peccati cõmiſſione. ¶b In gauꝺiũ mihi. ꝺe eius remiſſiõe

¶c Conꝯiciſti ſaccum meum. veſtem lugubꝛem ꝺepoꝛnendo. ¶ꝺ Et circũꝺediſti me leticia. interius cõſolando. ¶e Hoc aũt factũ fuit qñ poſt peccatũ perſabee et vꝛie cõmiſſũ icunauit ꝺ̃ꝛ fleuit iacens ſup terrã infirmato puulo ꝺe perſabee nato. vt habetur. ñ. Reg. xij. Poſtea moꝛtuo puero ſurrexit ꝺe luctu: z mutata veſte lugubꝛi lotus z vnctus eſt in ſignũ exultatõis. Cognouit. n. peccatum ſuũ ꝺimiſſum ẽ tum ad culpaz: z pene ptem ꝓter luctũ ſuum z pueri moꝛtẽ. ¶e Ut cantet tibi gloꝛia mea. laude publica z clara. ¶f Et non cõpungar. remoꝛſu cõſcientie mee ex peccati cõmiſſione: qꝺ cognoui eſſe ꝺimiſſum ẽ tum ad reatum culpe. ¶g Dñe ꝺeus meus ꝛc. quia in patria erit cõfeſſio laudis ꝺiuine ꝓfecta. pſal. lxxxiij. Beati qui habitant in ꝺomo tua ꝺomine in ſecula ſeculoꝝ laudabũt te. Moꝛaliter poſſet exponi pſal. iſte ꝺe quolꝺet fideli: qui reuelatione ꝺiuina ſeu ꝓbabili cõiectura cognoſcꝫ aliqꝺ graue peccatũ a ꝺeo ſibi ꝺimiſſum: ꝓter qꝺ gratias agit collaꝺando ꝺei bonitatẽ: z recognoſcendo ſuam fragilitatem.

¶ In pſal. xxix. Exaltabo te. vbi ꝺꝛ in poſtilla: Dicũt autem hebꝛei.

¶ Additio.

Hoc dictũ hebꝛeoꝝ nulla videt habere verſimilitudine ſicut dictũ e ſupꝛa in additõe ſup pſal. xxiij. nec etiã oẽs expoſitoꝛes hebꝛei hoc dicũt nam rabi abenbazꝛa: qui magis ſequitur ſenſum Iſrahelem hunc pſal. exponit ꝺe ꝺedicatõe ꝺomus ꝺauid: ꝺ̃ q licet non legatur facta aliqua ſolemnitas: cuz illa non erat ꝓſtructa ad ſacra ſeu ſacrificia miniſtranda: verſimile tñ e vt aliqua iocunditas in ſua ꝺedicatõne fieret: cũ illa fuit prima ꝺomus ad honoꝛẽ regie ꝺignitatis i populo iſraelitico ꝓſtructa. Addit et abenbazꝛa q ꝺauid p aliquod tempus ante pꝺictã ꝺedicatõnem egrotauit z conualuit: z ſic ꝺ̃ vtroq; gratias agens hũc pſal. cõpoſuit: ſm quã poſitõem ſatis ẽ litera applicabilis: que quidem expoſitio magis videt admittenda q̃ expoſitio Ra. ſa. Tũ qz illa ꝓſupponit miraculũ de q̃ debuiſſet fieri mẽtio. Iſta aũt nõ ꝓſupponit aliqꝺ ꝓtercurſum naturalẽ. Tũ qz de remiſſione aduleriũ z homicidij ſunt alij pſalmi, ꝓter vñ non ẽ neceſſarium: vt circa ꝺ pſalmus iſte verſetur ꝛc.

(r Replica.

¶ In expoſitõe pſalmi. Exultabo ꝛc. Burgẽſ. ꝓfert rabi abenbazꝛa rabi ſalomon. Et ſm illum expoꝛnit iſtum pſal. ꝺ̃ ꝺe ꝺicatõe ꝺomus ꝺauid addens q ꝺauid ante illã ꝺeꝺicatiõem egrotauit z conualuit: z ſic ꝺ̃ vtroq; gras agens hunc pſal. ꝓpoſuit Sed hec expoſitio ea facilitate cõtemnitur qua ꝓbat. Nulli. n. auctoꝛitati ſcripture innitit quod ẽ argumentũ apud Burgeñ. valde commune. Nec eſt verſimile ꝺauid ꝺomũ ſuã ꝺe ꝺicaſſe: cum ante z poſt locus fuerit ꝓbanus in quo actꝰ cultus ꝺiuini publice fieri non conſueuerunt: nec ꝺe egrotatione z conualeſcentia ꝺauid ſcripturam allegat. Fiũ ꝺatur igitur illa expoſitio ſup ſola voluntate z imaginatõne. etiam non eſt verſimile q̃ ꝺauid fecit pſalmuz ſingularem hunc ꝺe his que contigerunt ſolum ſcom curſum naturalem: qualia ſunt illa ꝺe quib[o] ꝺicit Abenbazꝛa ꝓout vult Burg. Et cum poſtillatoꝛ exponit hũc pſalmũ ꝺe gratiarũactione ꝺauid ꝓ remiſſione peccati aduleꝛij z homicidij valde eleganter Burg. inſtat ꝺicens q ꝺ illa materia ſunt alij pſalmi facti. Vbi reſpoꝺeo q non eſt inconueniens ꝺ̃ vna materia plures eſſe pſalmos a ꝺ̃ factos: vt ꝓꝛ diſcurrẽti ꝓ libꝝm pſalmoꝝ.

¶ Pſal. xxx.

In te ꝺomine ſperaui ꝛc. Huic pſal. ꝓmittit talis titulus in hebꝛeo. Ad victoꝛiam pſalmus ꝺauid. Et in tranſlatõne hieronymi iuxta hebꝛaicũ: Victoꝛi pſalmus ꝺauid. Et ꝓꝛ expoſitio ex ꝺictis ſupa pſalmo. i. z. iij. In aliquibus autem libꝝis additur. Pro extra ſi. ſed non eſt in hebꝛeo: nec in tꝛãſlatõe hieronymi iuxta hebꝛaicum: z ideo videtur ab aliquo ꝺoctoꝛe apoſitum: forſan ꝓ eo quod infra ꝺicitur: Ego autem ꝺixi in exceſſu mentis mee ꝛc. Exceſſus enim mentis z extaſis ꝺem ſignant. Et titulo autem apparet auctoꝛ pſalmi ſcilicet ꝺauid: ſed materia non apparet: ꝓter quod varie exponit. Dicunt enim aliqui q̃ ꝺauid fecit hunc pſalmum loquẽs in ꝑſona populi ꝺe captiuitate babylonica liberati preuidens in ſpũ hanc liberatiõem. Aliqui autem ꝺicunt q̃ fecit hunc pſalmum loquens in perſona populi iſrael liberati ꝺe ſeruitute philiſthinoꝝ ꝑ ipm ꝺauid. Sed iſta huꝰ pſalmi non videtur bene concoꝛꝺare: ꝓpter quod Rabi ſalomon ꝺicit q̃ fecit hunc pſalmum exiſtens in perſecutõne ſaulis: ꝓ qua multos pſalmos fecit: quia longo tempoꝛe ꝺurauit: z fecit hunc pſalmum gratias agendo: ea q̃ multa pericula preterita iam euaſerat: z ꝺeando ꝓ cuaſione preſentiũ z futuroꝝ: que formiꝺabat. Igitur ſm hanc ſententiam que videtur mihi litere magis ꝓna pſalmus iſte ꝺiuiꝺitur i ꝺuas ptes: quia ꝓmo ꝺauid oſtenꝺit perſecutõnis ſue acerbitatem: ſecuꝺo ꝺiuie retributõnis equitatem: ibi. Erubeſcant impi. Prima in ꝺuas: quia ꝓmo oſtenꝺitur confiꝺẽtie ꝺauid inabilitas z ſecuꝺo perſecutõnis atrocitas: ibi. Miſerere mei. Circa ꝓmũ ꝺicit ſic ꝺauid.

¶a In te ꝺñe ſperaui. ſicut in ptectoꝛe ſoꝛti.

¶b Non confuꝺar in eternum. Iꝫ confuꝺar ad temꝓ: quia erat exul z fugitiuus: z tanꝫ leſoꝛ regie maieſtatis.

¶c In iuſticia tua ꝛc. quia confiꝺo ꝺe ea nõ ꝺe mea.

¶ꝺ Inclina ꝛc. loquit ꝺe ꝺeo moꝛe humano: cuius ẽ auꝛem ſuã inclinare ad illuꝺ qꝺ vult auꝺire: vel exaꝺire.

¶e Accelera ꝛc. ne ꝺeficiã in pſecutõe. ¶f Eſto mihi ꝛc.

ti pñtibus piculis. ¶g Et in dñm refugiū ꝑ futuris. ¶b Oñs fortitudo ⁊c. homines. n. etiam illi q̄ erant ꝺ tribu iuda ⁊ dauid: non audebant eū recipe timore saulis regis: immo etiā cum eo erant in psecutōe dauid: ſm q̄ dr. j. Reg. xxiij. q̄ ſi in terra ſe absconderit psecutabor eū in cūctis milib⁹ iuda.

¶i Et ꝓpter nomē ⁊c. ꝓ talem viā q̄ saul nō poterit me eape. ¶k Et enutries me. ſ. in deſertis locis vbi ñ poſſum ab hominib⁹ victualia habere.

¶l Educes me ⁊c. i. de occultis inſidijs zipheorū: ⁊ cōſimilib⁹ quas faciebant ꝺtra dauid in fauorē saulis: vt dr. j. Reg. xxiij.

¶m In manus tuas ⁊c. q̄: nō habeo ꝓtectōem ſeu defenſionē ex pte hominū. ¶n Redemiſti me ⁊c. q̄a dō de ſeruitute egypti redemptus fuerat in patribus antiq̄s.

¶o Odiſti obſeruātes vanitates. i. ſōnia auguria ⁊ oſilla q̄ quoꝝ obſeruatōnes aliqui ſperant eu adere periculū.

¶p Supuacue. q̄ talis obſeruatio inutilis ē: immo nociua: q̄ ē ſuperſtitioſa. ¶q Ego autē ⁊c. nō in talib⁹ ſomnijs vanis.

ſperauī nō ꝓfundar i eternū: i iuſticia tua libera me. [d] Inclina ad me aurē tuaz: [c] accelera vt eruas me. [e] Eſto mihi i deū ꝓtectorē ⁊ in domū refugij: vt ſaluū me facias. [b] Oñs fortitudo mea ⁊ refugiū meū es tu: ⁊ ꝓpter nomē tuū ꝺduces me: [k] et enutries me. [e] Educes me ꝺ laqueo hoc quē abſcōderūt mihi: q̄m tu es ꝓtector meus. [m] In manꝰ tuas cōmendo ſpm meū: [n] redemiſti me deus veritatis. [o] Odiſti obſeruātes vanitates [p] ſupuacue. [q] Ego āt in dño ſperaui: [r] exultabo ⁊ letabor in miſericordia tua. [k] Qm̄ reſpexiſti humilitatē meā: [s] ſaluaſti de neceſſitatibꝰ aīaz meā. [m] Nec cluſiſti me i manib⁹ inimici: [o] ſtatuiſti i loco ſpacioſo pedes meos. [p] Miſerē mei dñe q̄m tribulor: [q] ꝓturbat⁹ ē i ira oculꝰ me⁹: [r] aīa mea ⁊ venter me⁹. [s] Qm̄ defecē i dolore vita mea: ⁊ anī mei in gemitib⁹. [t] Infirmata ē in paupertate virt⁹ mea: ⁊ oſſa mea ꝰturbata ſūt. [f] Super oēs inimicos meos factus ſum opꝓbriū vicinis meis valde: [y] ⁊ timor noꝝ meis. [z] Qui videbāt me foras [a] fugerūt a me: [b] obliuioni datus ſum tanq̄ mortuꝰ a corde. [c] Factus ſum tanq̄s vas pditū: [d] q̄m audiui vituperatōem multoꝝ cōmorātiū in circuitu. [e] In eo dū cōgregarēt ſil' aduerſum me: [g] accipere aīam meā conſiliati ſūt. [h] Ego autem in te ſperaui dñe: [i] dixi deꝰ meꝰ es tu: [k] in manib⁹ tuis ſortes mee. [l] Eripe me de manu inimicoꝝ meoꝝ: [m] ⁊ a ꝑſequentib⁹ me. [n] Illuſtra faciē tuā ſup ſeruū tuū: ſaluū me fac in miſia tua: [p] dñe ñ cōfundar q̄m [q] inuocauit⁹ [r] erubeſcāt impij

¶q Conturbatus eſt ⁊c. ira erat ꝓ zelum non ꝓ vicio tñ: ex ea ꝺ. oculus corꝑis turbatur: q̄ paſſio ire maxime apparet in facie ⁊ in oculis potiſſime. ¶r Anima mea. q̄: ira ꝓ zelum oculum mentis turbat: ſ. ira: que ē ꝓ vicio illū excecat. ¶s Et venter meus. q̄a paſſio ire immutat totū corpus. ¶t Qm̄ defecit ⁊c. i. ad defectiōem fuit diſpoſita ex doloribus ⁊ angustijs: vnde ⁊ ipſe ꝺ. xij. Reg. j. Et rex dauid ſenuerat: habebatq̄ etatis plurimos dies cumq̄ operiretur veſtibus non calefiebat: ⁊ tūc nō habebat niſi. lxxx. annos: q̄. xx. annoꝝ erat cū regnare cepiſſet. ⁊. xl. annis tm̄ regnauit: vt habet. ij. Reg. v. Dr. n. ita cito venit ad ſenium ⁊ mortē: vna cauſa fuit. ſ. ꝓpter dolores ⁊ angustias quas in psecutōe saulis ſuſtinuit.

¶v Infirmata ē ⁊c. in illa. n. psecutōne multas ꝓpter tes ſuſtinuit tanq̄s fugitiuꝰ: vñ ⁊ ab abimelech panes eſuriens petijt: vt habet. j. Reg. xxj. ⁊ ab nabal ſubſidium victus: vt habetur. j. Reg. xxv. ex defectu aūt victus ꝺbilitatur corꝑis virtus. ¶x Super oēs ⁊c. q̄a ꝓ opꝓbrio ꝺcebat q̄ erant amici ꝓditoris regis licet falſo.

¶y Et timor noſtis meis. quia ti more ſaulis nō audebant eū recipe: ⁊ timebāt occaſione ei⁹ dā nificari a rege.

¶z Qui videbant me foras. hoc ē in deſertis vbi erā fugitiuꝰ

¶a Fugerūt a me. timetes ne imponeret eis q̄ cōt ꝺ mea gēte. ¶b Obliuioni datus ē. ſcilicet amicoꝝ meoꝝ.

¶c Tanq̄s mortuus. de quo dicitur vulgariter Mortuus non ꝺz amici.

¶d Factus ſuz ⁊c. de quo nulli ſperat recuperatōem.

¶e Qm̄ audiui vituperatōnem multoꝝ ⁊c. vnde ⁊ nabal cuꝰ manſio erat in carmelo in quo dauid ⁊ viri ei⁹ ſepe latitabant vituperauit dō

¶f In eo dum cōuenirent ⁊c. ſ. saul ⁊ exercitus eius.

¶g Accipe aīmā ⁊c. quia de morte mea tractabant.

¶h Ego aūt in te ⁊c. tanq̄s in meo ꝓtectore.

¶i Dixi deus meus es tu. ꝓ vera fide ⁊ cultum.

¶k In manibus tuis ⁊c. i. ſortes tam vite q̄m mortis mee ſunt i tua diſpoſitōe. In hebreo habet: In manibus tuis tpa mea. i. ad viuendū quātū tibi placuerit ⁊ non plus. ¶l Eripe me ⁊c. ſ. saulis ⁊ ſuoꝝ cōpliciū. ¶m Et a ꝑſequentibus me. quacunq̄ alia occaſione. ¶n Illuſtra faciē ⁊c. i. ſup me ntiqm̄ me tua gratia illuſtrando. ¶o Saluum me fac ⁊c. nō i mea iuſticia. ¶p Dñe nō cōfundar. ab aduerſarijs capꝰ ſcu acerbitate pſecutōis in patientia fractus.

¶q Qm̄ inuocaui ⁊c. q̄: potens es me exaudire.

¶r Erubeſcāt. Deſcripta acerbitate pſecutōis: ꝺ ꝓphete ſci diſcipulis equitas diuine retributōis: ⁊ ꝓio cētū ad ꝑſequentes: ſecundo cētum ad pſecutōem ſuſtinentes: ibi. Qz magna. Circa primum ꝺcit.

¶r Erubeſcant impij. non potentes aſſequi ſuū intentū in pſecutōe iuſtorū: ſicut tyranni intendentes p tormenta auertere martyres a fide: ⁊ non valentes erubeſcebant ⁊ cōfundebant de eoꝝ tolerantia: ſicut patz de Gatiano ⁊ ſancto vincentio: ⁊ de Paſchaſio ⁊ ſancta lucia. ⁊ multis alijs: ⁊ ſaul pſequens dauid eum capere nō valens reuertebatur in domū ſuā confuſus. j. Reg. xxiij. ⁊ xxiiij

¶s Et ꝺducantur in infernū. ꝓ vita iſta ſi in ſua ma-

licia pseuerent. Hoc aũt dicebat dauid nõ zelo vindicte: sz zelo diuine iustitie: cui ẽ applaudẽdũ: fm b psal. lvij. Letabit̃ iustus cũ viderit vindictã ẽ. ¶ t Muta fiant ẽ. i. saulis qui aliquãdo vocabat dauid filiuz sicut babeẽ. j. Reg. xxiij. vbi dr: Dixit saul. Nunquid hec vox tua ẽ fili mi dauid: et leuauit saul vocẽ suam z fleuit qi ei cõpatiens ad horã: tñ postea quesiuit eu3 ad mortẽ. Et labia habitatoꝝ ceile z zipheoꝝ q̃ pretendebant amicitiã ad dauid i verbis: z tñ que rebant eum tradere in mãu saulis: vt ps. j. Re. xxiij. z xxvj.

¶ v Queloquũtur aduersus iustũ. i. memetipz q̃ etiaz nihil eis nocui: ẽ bñfeci.

[a] z reducãt in infernũ: [b] mutafiãt labia dolosa. [c] Que loquũt aduersus iustũ [d] iniq̃tate: [e] in superbia z in abusione.

[f] Magna [g] multitudo dulcedis tue dñe: quã abscõdisti timẽtibus te. [h] Perfecisti [i] eis q̃ sperãt in te: [k] in cõspectu filioꝝ hoim. [l] Abscondes eos in absc̃dito facies tue: [m] a cõturbatõe hoim. [n] Protteges eos in tabernaculo tuo: [o] a ẽdictõe linguarũz.

¶ x Iniquitatẽ. de me dicentes q̃ quererez malũ sauli regi: fm q̃ bi. j. Reg. xxiij. ¶ y In suphia z in abusione. q. aliqui de dauid loquebant̃ supbe iactantes se vt caperẽt regis inimicũ: z aliqui in abusione mendaciter detrahentes ipi dauid: vt haberent grãm saulis.

¶ z Magna multitudo. Hic ꝑtr describit equitas diuine retributõis ẽ tum ad sustinentes patienter pscutõem ꝓter deũ. Et primo facit dr qd deꝰ ẽ. secundo et hoc inuitat fideles ad patienter sustinẽdum: ibi. Diligite dñm. Circa primũ dicit. ¶ z Magna. i. valde magna. ¶ a Multitudo dulcedinis ẽ. in futura beatitudine: quia oculus non vidit nec auris audiuit que ꝓparasti diligentibus te: vt bi Esa. lxiij.

¶ b Perfecisti. i. pfectã rẽ fecisti z ꝓparasti. ¶ c Eis q̃ sperant̃ in te. spe vebita: que ẽ ex gratia z ex meritis pueniens. ¶ d In cõspectu filioꝝ hoim. qui non timent nec erubescunt suam spem ondere coꝝ hominibus eos psequentibus. ¶ e Abscondes eos in absc̃dito facies tue. i. cozã facie tua: que hoibus huius mũdi est absc̃dita. ¶ f A cõturbatõe hoim. q. visi sẽ oculis inspientiũ mortalli autẽ sunt in pace: vt babeẽ sap. iij. Et q. non solũ ꝓtegit eos in futuro seculo: sed etiã aliqñ in pñti: ideo subditur. ¶ g Protteges eos ẽ. spaliter eos ꝓtegens in pñti seculo. ¶ h A detractõe linguarũ. s. ab illis qui linguis suis tractabant d morte coꝝ: z q. istud contigit ipi dauid ab habitatoribus ceile: qui tractabant inter seipm tradere in manibus saulis. vt bi. j. Reguz. xxiij. ideo grãs agendo subdit. d. ¶ i Benedictus dñs qñ mirificauit ẽ. me liberando mirabiliter.

¶ k In ciuitate munita. i. in ceila in qua credidit eum saul capere: eo q̃ erat ciuitas fortis z clausa: fm q̃ bi. j. Reg. xxiij. Nunciatũ ẽ aũt saul q̃ venisset dr in ceila: z ait saul. Z radidit eum dñs in manus meas: concluſus est ingressus vrbem in qua portz z sere sunt.

¶ l Ego aũt dixi ẽ. In translatõe hiero. iuxta hebreoz habeẽ. Ego aũt dixi in stupore meo. stupoz. n. ẽ quidã excessus mentis. Dauid aũt tunc fuit positus in magno stupore: qñ audiuit q̃ saul veniebat ad obsidendum cum: z q̃ viri ceile traderent eum in manu saul: z tunc dixit dauid dño. ¶ m Proiectus sum ẽ. q. d. videtur q̃ ego sim positus extra custodiã tuã.

¶ n Ideo exaudisti ẽ. me mirabiliter liberando.

¶ o Cum clamarẽ ad te. coꝝde z oze positus in tanta anxietate. ¶ p Diligite dñm. Hic cõsequenter inuitat fideles ad patienter tolerãdũ. d. ¶ p Diligite dominũ omnes sancti eius. ita q̃ nõ recedatis ab amore ei⁹ positi in tribulatõne. ¶ q Qm veritatez ẽ. bene remunerando vos ꝓ vris angustijs: z laboribus. ¶ r Et retribuet abundanter ẽ. i. vestris pscutoribus eos vebite puniendo: ideo subdit. ¶ s Viriliter agite. in bonis pseuerando z psperando.

[l] Benedictus dominus qñ mirificauit misericordiam suã mihi [k] in ciuitate munita. Ego ãt dixi in excessu mẽtis mee: [m] proiect⁹ sum a facie oculoꝝ tuoꝝ. [n] Ideo nõ exaudisti vocẽ oratiõis mee: [o] dum clamarẽ ad te. Diligite dñm omes sci ei⁹. [p] qñ vitatẽ reddet dñs: z retribuet abũdanter facientib⁹ superbiã. [r] Viriliter agite z ꝓforteꝰ cor vrm: [s] oes qui sperat̃is in dño

¶ t Et confortetur cor vrm tribulatões sufferendo.

¶ v Omnes q̃ sperat̃is in dño. spevebita: que est certa expectatõ future beatitudinis ex gratia z meritis ꝓ uenientes. Expositio aũt huius psalmi z sequẽtis z cõsimiles: licz sint bistoriales seu literales respectu ipsius dauid: sunt tñ morales respectu nostri. s. inquantũ dr dedit nobis exempla virtutis.

¶ In psalmo. xxx. In te dñe sperani. vbi dr in postilla. Igitur fm hanc sententiam.

¶ Additio.

Littera huius psalmi non pot rõnabiliter videri cõsona sententie Ra. sa. quam sequitur postillator: nam iste versus: In manus tuas cõmendo spiritum meum. qui est ꝓpe principium psalmi necesse ẽ vt exponatur de christo qui clamans in cruce eadem verba foꝛmaliter ꝓ se ꝓtulit: vt ptz luce. xxiij. ca. z ideo sicut ps. ille qui incipit bely bely lamasabatbani. hoc est: deus deus meus vt quid dereliquisti me: que fuerunt verba in cruce clamãtis: ergo nõ iuxta ad literam de ꝓpõ: sic z pari rõne iste ps. vbi ponunt̃ b verba a ꝓpõ etiam in cruce plata. s. In manus tuas cõmendo ẽ. exponendus est pancipaliter de christo: sic tñ vt quandoq; ꝓpõ de se loquit fm naturã assumptam: qñq; de membris suis: que sunt coꝛpus eius mysticum. s. ecclesia: vñ fm glo. in hoc loco. Qm enim dignatus est ꝓ nobis homo fieri: non dedignatur nos transfigurare in se. vnde in hoc psalmo vtenda est regula Jsidoꝛi que ponitur in ꝓlogo super Geñ. In hoc igitur psalmo christus primũ fm q̃ homo oꝛat. In te domine speraui. que verba vsq; ibi. Educes me de laqueo quem abscondẽrũt mihi. inclusiue faciliter possunt applicari ꝓpõ in agone passionis existenti ẽ. secundo cũ dicit: In manus tuas domine cõmendo spiritum meum. sunt ꝓpria verba ab ipo christo prope suam sanctam expiratiõem ꝓlata: vt dictum est: in quibus verbis spiritum. i. animam a coꝛpore in ꝓximo separandam deo cõmendat. Consequenter christ⁹ tercio in persona coꝛpis sui mystici ꝓ huiusmodi passione redempti gratias agens dicit: Redemisti me domine deus veritatis. vbi christus qui est veritas: deus veritatis vocatur quia fecit quod promisit: z quia hmõi redemptionis christi non sunt participes illi: qui finem suum in vanitatibus seculi ponunt: sed tñ illi qui huiusmodi vanitatibus dimissis in domino sperant: z in ipius misericordia letantur: ideo sequitur. Odisti obseruantes vanitates supuacue. Ego autem in domino speraui exultabo z letabor in misericordia tua. vbi ostenditur redemptio huiusmodi misericordie diuine attribuenda potius q̃ meritis: vnde ꝛolterius dicit: Qm respexisti humilitatem meam. i. infirmitatem. s. q̃ non poteram ꝓpꝛijs actibus seu meritis redimi: z ideo: Saluasti de necessitat⁹ animam meam. hoc est de necessitate mortis spiritualis in qua multe misericordie includuntur: z ideo pluraliter de necessitatibus dicit: Consequẽter christus quarto fm naturã assumptã dic. Iecz cõclusisti me in manu inimi-

ci. quia in sepulchro positus: ⁊ ab inimicis custoditus nō fuit in manibus eoꝝ conclusus: sed potius de illa clausura exiuit in spaciosum locum. s. in statu gloriose libertatis: vnde: Statuisti in loco spacioso pedes meos. ⁊ possunt hec verba spāliter referri ad hoc q xp̃c post resurrectōem iuit in galylcam in montem quem discipulis suis statuerat: vbi ⁊ pedes eꝰ gloriosos tenuerūt: Matth. xxviii. ca. ⁊ q: statim post resurrectōem gloriosam xpi eius corpus mysticum fuit i maximis tribulatōibus ⁊ pcutōib⁹ tā iudeoꝝ q̃ romanoꝝ. vt pz in actibus apl̄oꝝ: ⁊ in aliis gestis discipuloꝝ christi. Iccirco ꝯr xp̃c quinto in psona corpis sui mystici dicit orando: miserere mei dñe. qm̃ tribulor. tc. que omnia faciliter applicant ecclie primitue in his tribulatōibus constitute: vsq; ibi. Super omnes inimicos meos. tc. Circa quod sciendum q ecclia post christi resurrectione non solum fuit afflicta seu tribulata ab inimicis. s. iudeis ⁊ paganis: qui de directo eā psecuebāt sed etiā a falsis xpianis: ⁊ pseudo apl̄is. de quibus. ij. Corinth. xj. Periculis er genere: picalis er genibus: picalis in falsis fratribus. Falsi. n. xpiani male viuentes: similit ⁊ pseudo apl̄i falsa dogmatizantes obprobriū ⁊ etiam timorem subuersionis in religione xpiana quantum in se erat causabant: pro quibus omnibus xp̃c in persona ecclesie dicebat. Super omnes inimicos meos factus sum obprobrium vicinis meis valde ⁊ timor notis meis: vt p inimicos intelligantur iudei seu pagani: p vicinos pseudo apostoli: qui magis videbant appropinquare ad sequelam xpi: licet falsc. per notos ꝺo falsi xpiani vulgares: ⁊ sic cum dicit. Vicinis meis ⁊ notis meis. intelligendus ē sub sensu ablatiui casus non dativi: ex quoꝝ puersitate sequebatur tanta diffamatio in vita ⁊ doctrina eccie q̃ simplices in fidele ea via salutis inquirere ab ipa doctrina ecclesie discebant: ideo sequitur: Qui viderunt me foras fugebant a me tc. mors xpi salutifera tradita erat fere obliuioni. Unde sequitur sexto in persona xpi: Oblitioni factus sum tanq̃ mortuus a corde: ⁊ factus sum quasi vas perditum. quia p talem falsam doctrinam ⁊ infamiā quodāmodo crux xpi videbatur euacuari. j. Corinth. j. Cetera autem que sequuntur faciliter sunt applicabilia ad diuersas ⁊ varias tribulatōes: pcutōes: obprobria: ⁊ comina tōes eccie primitue post resurrectōem xpi vsq; ibi: In manibus tuis sortes mee. vbi in hebraico habetur: In manibus tuis tempora mea. cuius sensus est: quia ecclia in hoc seculo constituta tanq̃ nauis in medio maris quā doq; fluctibus seculi agitatur: quandoq; ꝺo pcellis in aura contrarijs aliquali leratur tranquillitate: vt habetur infra psal. cxj. ⁊ in euangelio: ⁊ hec sunt tempora q̃ in manibus dei pfitetur esse eccia. ꝺ. In manibus tuis tempora mea. q. ꝺ. tam in tempe fluctuatōis q̃m in tempe serenitatis in te sperauit: quia deus meꝰ es tu: iuxta illꝺ ad Ro. xiij. Siue viuimus siue morimur dei sumus: Cōsequenter christus in psona corpis sui mystici. s. eccie orat q̃ ꝺicte tribulatōnes non cedant in confusionem eccie finalē ꝺ. Non cōfundar qm̃ inuocaui te: sed potius in confusionem y̆ maliant aduersariorum specialiter eorum qui nomē christi blasphemant: vnde dicit. Erubescant impij tc. mu ea fiant labia dolosa que loquuntur aduersus iustū. i. christum. Iniquitatem in superbia ⁊ i abusione. In superbia cōm humane sapientie se extollentes quidam philosophi loquuntur aduersus christum: sed iudei in abusione. s. scripturis abutendo. Consequenter dicit octauo: Qm magna multitudo dulcedinis tue. vbi ꝓphetice christ⁹ dederat q̃ omnia predicta aduersa cedent in bonū inuisibile iustoꝝ quoꝝ ineffabilis suauitas ē: ⁊ iō dicit: Qm magnitudo tc. qō ꝺē bonū inuisibile ⁊ absconditū ē: vñ dic. Quā abscondisti timentibus te. similiter ⁊ bonum perfectum est: vnde dicit. Perfecisti eis. quod quidem bonum licet modo sit occultum: sperat tamen in futuro iudicio maxime publicari: vnde dicit: Perfecisti eis qui sperant in te i cōspectu filioꝝ hoim. in quo statu. s. cū erunt iusti intra absconditū faciei diuine eum. s. videntes per speciem: tunc erunt omnino absconditi. i. separati a conturbatōne hominum: ⁊ similiter ptecti a contradictōne linguarū: ⁊ hoc est qꝺ dicit. Abscōdes eos in absconditō faciei tue ⁊ sic pteges eos tc. Consequenter nono: quia ecclesia ꝺ in hoc seculo nondum in abscondito faciei diuine tranquilla existens: sed in contradictōe hoim ⁊ in contradictione linguarum adhuc fluctuans: cum hoc tamen mirifice misericordia diuina protegitur: iccirco in psona ipius eccie dicit. Benedictus dominus quoniam misericordiam suam mirificauit mihi in ciuitate munitn. i. in hoc mundo que ciuitas munita dicitur sm glo. eo q̃ sapientia carnis ⁊ philosophica traditōe cōtra deum armata est: que quidem ptectio sic est mirificata q̃ rōnem humanā excedit: ideo sequit: Ego autem dixi in excessu mentis mee. i. in pauore meo: cum contra me horribiliter insurgerent gentes. Proiectus sum a facie oculoꝝ tuoꝝ. hoc est quia per viam humanam non possem euadere: sed solum diuina misera tōne fidelium preces acceptante: vnde sequitur: Exaudisti vocem orōnis mee. Consequenter dicimo ecclesia seu populus fidelis predictas contradictōnes atq; angustias huiusmodi expertus: ⁊ et his mirifica misericordia liberatus iam alios hortatur dicens. Diligite dominū omnes sancti eius. hoc est dicere: et his tribulatōnibus non debetis desistere a via veritatis: sed viriliter agē: quia qui abundanter superbiunt punientur: ⁊ iusti sperantes premiabuntur: vnde dicitur Diligite dominum tc. ⁊ viriliter agite tc. Et nota q̃ in hac vltia conclusione exhortatoria tangit psalmista tres virtutes quibus virliter est agendum ad vltimi finis consecutionem: quas non tangit ordine nature: sed dignitatis: vnde primo tangit charitatem tanq̃ ceteris dignorem: ⁊ hoc cum dicit: Diligite dominū omnes sancti eius. secundo tangit fidem: que virtutum ē fundamentum: ⁊ hoc cum dicit: Quoniam veritatem requiret dominus. tercio spem cum dicit: Qui speratis in domino.

Replica.

In te domine speraui. Hunc psalmum exponit postillator ad literam de dauid sm̃ historiam. Burgen. autem putat illam expositionem irrationabilem maxime quia quedam sunt verba que christus in cruce protulit: que non possunt proprie de alio exponi: puta: In manus tuas commendo spiritum meum. sed clarum est argumentum illud modicum valere: quia sancti doctores dicunt illum versum et nonnulla alia verba christi esse doctrinalia plus q̃ formalia: ⁊ q̃ christus ea dixerit plus gratia exemplis q̃ personalis subsidij. Et quia sm̃ sanctos doctores dauid sepe et multum figurat christum: et gerit eius typum specialiter in persecutione: non mirum q̃ multi psalmi de dauid per historiam exponendi christum dominum principaliter et eius passionem describunt: sic q̃ quis sint de dauid ad literam facti: sunt tamē p spiritum sanctum de christo principaliter intenti. Et per illum modum dicendi tolluntur multe diuersitates inter postillatorem et Burgen. circa psalterium.

Beati quoꝝ remisse sunt ꝛc. Psal. xxxj. Huic psal. ꝓmittit talis ti. in hebꝛeo: Dauid eruditio. ⁊ ꝓponit lꝛa lamech ad designandu ꝙ dauid ẽ passiui casus. In trãslatõe lxx iero. iuxta hebꝛeũ ponit sic: Eruditio dõ. tñ nõ mutat sensus: ꝙ hoc ẽñ qõ ponit hic Eruditio. datur itelligi ꝙ aliqđ ꝓfundũ fuit ipi dauid reuelatũ sed quid. sit illud nõ apꝛaret i speciali ex litera tituli: ꝓpter quod varie circa hoc dicit ab hebꝛeis doctoꝛibus et latinis: ⁊ omissis aliis accipio vnũ modũ dicẽdi: qui videt mihi magis ꝓbabilis: ⁊ magis cõsonus lr̃e: ⁊ ipꝛ ꝓsequit Ra. sa. hebꝛeus vicꝫ ꝙ dõ fecerit hunc psalmũ qñ sibi fuit reuelatum a deo dimissum sibi peccatũ adulterij cum berſabee: ⁊ homicidiũ v. ie: qõ non pt̃ scirı ab aliquo nisi ꝑ spãlem dei reuelatõnem. alioquin posset scire aliꝯ certitudinaliter se habere gratiam sine qua nõ remittit culpa: qõ ẽ ꝓtra illud Eccl. ix. Nemo scit vtrum amoꝛe an odio dignus sit. Sciẽdum igitur ꝙ circa dimissionẽ dicti peccati fuerũt plures reuelatões diuine. Prima fuit facta ipi nathan, ꝓphete cui fuit reuelata dimissio dicti peccati: ꝗtuꝫ ad ptem pene ipõ dauid peccatum suum humiliter recognoscẽte: vt habeť. ij. Reg. xij. Et dixit dõ ad nathan: Peccaui domino. Dixitq; nathan ad dauid: Dominꝰ quoq; transtulit peccatũ tuũ non moꝛieris ꝛc. Moꝛs eñ coꝛpalis quam dauid meruerat: ꝓpter humilẽ cõfessionem suã translata fuit ad puerum ꝺ berſabee natum: tñ cum hoc ꝑdixit sibi nathan ꝙ eẽt affligendus tpaliter: ⁊ ꝙ dñs suscitaret ꝓtra eũ malũ de domo sua vt ibidẽ habetur. ⁊ reuelatões non fuerunt facte ipsi dauid immediate: quia tunc non erat dignus: posteaq; tñ ꝑ penitentiã ⁊ oꝛões deuotas meruit: vt sibi reuelaretur dimissio peccati ꝑdicti ꝗtum ad culpam: et de hoc fecit hunc psal. In quo primo grãs agit de peccati dimissione: secundo ꝓmittit se ꝑseructur a recidiuatõe sibi. Pro hac oꝛabit. Prima in duas: q; primo deſcribit remissionis culpe fructum: secundo remittẽdi modũ: ibi. Qñ tacui. Circa primũ dicit. a Beati quoꝝ ꝛc. ꝗtum ad culpã. Iſti. n. sunt beati in ſpe: ⁊ si nõ adhuc in re. Remissio. n. culpe non fit nisi ꝑ grãm: q̃ ẽ quedam arra glorie. b Et quoꝝ ꝛc. ſ. ipi deo: non quia possit ei aliquid celari aut tegi. sed quia nõ ꝛepiꝛat ad vltcrius punienda saltem pena eterna: ⁊ ꝓpter hoc subdit. c Beatus vir cui nõ ꝛc. ad eternaliter puniendũ. d Nec ẽ in ſpũ ꝛc. q; vere penitet mentẽ sicut exterius oꝛe. e Qñ tacui. Hic ꝓñr ostendit remissionis modus: ⁊ quia oꝑposita iuxta se posita magis eluceſcunt: ideo deſcribit primo remissionis impedimentũ: secũdo eiusdẽ factiuũ: ibi. Delictũ meũ Circa primũ sciendũ ꝙ impedimentũ remissionis culpe est eius celatio sub sanctitatis ſpecie, ꝓpter qđ dicitur Prouerb. xxviij. Qui abſcondit sceleꝛa sua nõ diriget. dauid autem peccatũ cũ berſabee celauit: ⁊ ꝓpter eius maioꝛẽ celatõem vnaꝫ occidi feciť: ⁊ sic ꝺ ꝛecato in peccatũ miſerabiliter ruit: deo iuſte ꝓmittente ⁊ dyabolo operante ⁊ hoc ẽ qđ dicit dauid.

Eruditio dauid. c. xxxj.

Beati quoꝝ remisse ſt iniq̃tates: b ⁊ quoꝝ tecta ſt pcta. c Beat⁹ vir cui ñ iputauit dñs pctm̃: d nec est i ſpũ eⁱ dol⁹. e Qñ tacui f in ueteraueruñt ossa mea: g dum clamarẽ tota die. h Qm̃ die ac nocte g̃uata est sup me manꝰ tua: i uerſ⁹ sũ i ꝛna mea dũ ꝓfigit spina. k Delictũ meũ ꝓgnitũ tibi feci: et iuſticiã meã ñ abſcõdi. Dixi l ꝓfitebor aduerſũ me iuſticiã meã dño: m ⁊ tu remisisti n ipietatẽ pcti mei. o Pro hac oꝛabit ad te oĩs sanct⁹ p i tpe opportuno. q Uerũtñ i diluuio aq̃ꝝ mlt̃aꝝ: r ad eũ nõ approximabũt. s Tu es ſrugiũ meũ a tribulatione q̃ circũdedit me: t exultatio mea u erue me a circũdãtib me. a Intellectũ tibi dabo. ⁊ b instruã te i via hac q̃ gradieris c firmabo sup te oculos meos

Beati quoꝝ remisse sunt ꝛc. Hic psal. ꝓmittit talis ti. in hebꝛeo: Dauid eruditio. ⁊ ꝓponit lꝛa lamech ad designandu ꝙ dauid ẽ passiui casus. In trãslatõe lxx iero. iuxta hebꝛeũ ponit sic: Eruditio dõ. tñ nõ mutat sensus: ꝙ hoc ẽñ qõ ponit hic Eruditio. datur itelligi ꝙ aliqđ ꝓfundũ fuit ipi dauid reuelatũ sed quid. sit illud nõ apꝛaret i speciali ex litera tituli: ꝓpter quod varie circa hoc dicit ab hebꝛeis doctoꝛibus et latinis: ⁊ omissis aliis accipio vnũ modũ dicẽdi: qui videt mihi magis ꝓbabilis: ⁊ magis cõsonus lr̃e: ⁊ ipꝛ ꝓsequit Ra. sa. hebꝛeus vicꝫ ꝙ dõ fecerit hunc psalmũ qñ sibi fuit reuelatum a deo dimissum sibi peccatũ adulterij cum berſabee: ⁊ homicidiũ v. ie: qõ non pt̃ scirı ab aliquo nisi ꝑ spãlem dei reuelatõnem. alioquin posset scire aliꝯ certitudinaliter se habere gratiam sine qua nõ remittit culpa: qõ ẽ ꝓtra illud Eccl. ix. Nemo scit vtrum amoꝛe an odio dignus sit. Sciẽdum igitur ꝙ circa dimissionẽ dicti peccati fuerũt plures reuelatões diuine. Prima fuit facta ipi nathan, ꝓphete cui fuit reuelata dimissio dicti peccati: ꝗtuꝫ ad ptem pene ipõ dauid peccatum suum humiliter recognoscẽte: vt habeť. ij. Reg. xij. Et dixit dõ ad nathan: Peccaui domino. Dixitq; nathan ad dauid: Dominꝰ quoq; transtulit peccatũ tuũ non moꝛieris ꝛc. Moꝛs eñ coꝛpalis quam dauid meruerat: ꝓpter humilẽ cõfessionem suã translata fuit ad puerum ꝺ berſabee natum: tñ cum hoc ꝑdixit sibi nathan ꝙ eẽt affligendus tpaliter: ⁊ ꝙ dñs suscitaret ꝓtra eũ malũ de domo sua vt ibidẽ habetur. ⁊ reuelatões non fuerunt facte ipsi dauid immediate: quia tunc non erat dignus: posteaq; tñ ꝑ penitentiã ⁊ oꝛões deuotas meruit: vt sibi reuelaretur dimissio peccati ꝑdicti ꝗtum ad culpam: et de hoc fecit hunc psal. In quo primo grãs agit de peccati dimissione: secundo ꝓmittit se ꝑseructur a recidiuatõe sibi. Pro hac oꝛabit. Prima in duas: q; primo deſcribit remissionis culpe fructum: secundo remittẽdi modũ: ibi. Qñ tacui. Circa primũ dicit. a Beati quoꝝ ꝛc. ꝗtum ad culpã. Iſti. n. sunt beati in ſpe: ⁊ si nõ adhuc in re. Remissio. n. culpe non fit nisi ꝑ grãm: q̃ ẽ quedam arra glorie. b Et quoꝝ ꝛc. ſ. ipi deo: non quia possit ei aliquid celari aut tegi. sed quia nõ ꝛepiꝛat ad vltcrius punienda saltem pena eterna: ⁊ ꝓpter hoc subdit. c Beatus vir cui nõ ꝛc. ad eternaliter puniendũ. d Nec ẽ in ſpũ ꝛc. q; vere penitet mentẽ sicut exterius oꝛe. e Qñ tacui. Hic ꝓñr ostendit remissionis modus: ⁊ quia oꝑposita iuxta se posita magis eluceſcunt: ideo deſcribit primo remissionis impedimentũ: secũdo eiusdẽ factiuũ: ibi. Delictũ meũ Circa primũ sciendũ ꝙ impedimentũ remissionis culpe est eius celatio sub sanctitatis ſpecie, ꝓpter qđ dicitur Prouerb. xxviij. Qui abſcondit sceleꝛa sua nõ diriget. dauid autem peccatũ cũ berſabee celauit: ⁊ ꝓpter eius maioꝛẽ celatõem vnaꝫ occidi feciť: ⁊ sic ꝺ ꝛecato in peccatũ miſerabiliter ruit: deo iuſte ꝓmittente ⁊ dyabolo operante ⁊ hoc ẽ qđ dicit dauid.

Dixi ꝓfitebor aduerſũ me iuſticiã meã dño: ⁊ tu remisisti ipietatẽ pcti mei. Pro hac oꝛabit ad te oĩs sanct⁹ i tpe opportuno. Uerũtñ i diluuio aq̃ꝝ mlt̃aꝝ: ad eũ nõ approximabũt. Tu es ſrugiũ meũ a tribulatione q̃ circũdedit me: exultatio mea erue me a circũdãtib me. Intellectũ tibi dabo ⁊ instruã te i via hac q̃ gradieris firmabo sup te oculos meos

conuersus sum in erumna ꝛc. ſ. cõtritionis. Ad verbũ. n. nathan ꝓphete fuit contrit⁹ ⁊ confessus peccata verecundia ꝓposita: vt habetur. ij. Reg. xij.

g Qm̃ tacui. scelus meũ abſcondendo.

h Inueteraverunt ossa mea. i. vires aie ex pctõ ꝙ cõtractõe que ꝙ ossa designant in quibus cõsistit robur coꝛporis: sicut in viribus aie robur mentis maxime in virib⁹ intellectiuis.

i ꝛ Dũ clamarẽ tota die. iſte clamoꝛ non erat confessionis peccatoꝝ: sed anxietas timoꝛis: ne super eum appareret diuinũ iudicium in aliqua manifesta punitione. Et vereꝛcundia. n. non aperiebat peccata sua faciendo, ꝓ eis debita sacrificia in lege ꝓcepta: que, ꝓ variis peccatis varie im ponuntur: ⁊ sic mẽito formidabat ne sup eum veniret vindicta diuia apta. et est hoc quod dicit.

k Delictum meum ꝛc. ꝓ veram cõfessionẽ ⁊ satisfactõem ⁊ sacrificioꝝ oblatõem.

l Et iniuſticiã meã non abſcondi. post natham rephensionẽ.

m Dixi. i. firmiter, ꝓposui ⁊ ope impleui.

n Tu remisisti. ꝙ grãm tuã.

o Impietatẽ peccati mei. ꝗtum ad culpã.

p Pro hac oꝛabit. Hic ꝓñr dauid oꝛat vt ꝑseruet a recidiuo: ⁊ primo facit quod dictum est: secundo ponit monitõem erga alios: ibi. Molite fieri. Circa primũ dicit sic.

q Pro hac. ſ. re que postea subditur. vnde ⁊ in trãslatõe iero. habeť: Pro hac oꝛat ꝛc.

r Oꝛabit ad te omnis sanctus. i. a culpa ꝓpetata ꝙ te emẽdatus.

s In tpe oꝑportuno. qđ ẽ tempus remissionis culpe: tunc. n. sunt ꝑces exaudibiles: q; in gratia facte: ꝙ quo tunc sit oꝛandum subdit cũ dicit.

t Uerũtamẽ in diluuio aquaꝝ multarũ. i. tentatiõnum vehementium.

u Ad eum nõ approximabunt. ſ. peccata ꝙ recidiuũ: te hoc debet oꝛare deũ omnis emendatus a peccato: ⁊ sic oꝛabat dõ: nõ subdit.

v Tu es refugiũ meũ ꝛc. in adulterij ⁊ homicidij ꝓpetratõne.

w Exultatio mea. relaxando culpam: q; sicut cõmissio culpe ẽ penitentibus cã tristicie. ita ẽ remissio cã letitie.

x Erue me ꝛc. i. a demonibus querentibus me impellere ad recidiuum: ſm q oꝛ ſ. Pe. v. Aduersarius vr dyabolus tanq̃ leo rugiens circuit quereꝫ quem deuoꝛet.

y Intellectũ tibi dabo. ſm hebꝛeos. hoc allegat dauid, ꝓ cã q̃ debebat eum ꝑseruare a culpa: ⁊ coniungitur sic ſre ꝓceden ti. Erue me a circundantibus me. i. a demonibus me tem ptantibus: quia dixiſti mihi.

z Intellectũ tibi dabo. ad cognoscendum agenda.

a Et instruam te. ad vitã dum vitanda.

b Firmabo sup te oculos meos. sicut sup rem quam volo custodire cum diligentia. qui. n. vult diligenter custodire rem aliquaꝫ hꝫ attentos oculos sup ipam. Et si quẽritur vbi dixit ista dñs dauid: pot rñderi ꝙ hec dixit. ij. Reg. xx. vbi oꝛ sic: Ego te tuli ꝺ pascuis ꝛc. ⁊ subdit: Et fui tecũ in omnibus vbicũq; ambulasti. r. j. Paralip. xvij. vbi eadẽ dicit.

c Molite fieri. Hic cõsequenter dõ circa alios facit mõitõez: vt caueant a peccatis: q; boni principis ẽ nõ solũ cogitare de se: sed etã de sua gente. ⁊ primo facit suã monitõez: secũdo subdit retributõem: ibi. Multa. Circa primũ dicit.

d Molite fieri sicut equus ⁊ mulus. i. sequẽtes appetitũ

sensitiuum viuentes vita brutali. ℣e Quibus nō ē intellectus.q.d.bocn̄ ull[a] culpa ē in brutis animalibus: cū non sīt intellectū ē possint refrenare appetitū sensitiuū:sed in boibus [o] qu[m] habentibus est hoc valde culpabile:quia p rōne[rōne] t appetitū sensitiuū refrenare. Et ideo ō hominibus[m] pñ appetitū sensitiuuz sequētibus dauid dep̄cat dēū.d.

℣f In chamo t fr̄eno maxillas eoz[uz] ꝛc.i.eos qui nolūt obedire tibi sicut equus indomitus penis t laboribus eos affligeꝛita q̄ pna dante eis intellectum obediāt tibi ad nutū:sicut frequēter legit in libro iudicum:q̄ filij israel dō recalcitrantes p ydolatriā trabeant in manus affligentium eos: t sic reuertebant ad verum dei cultum. ℣g Multa flagella. Hic p̄r ponit sue monitōis retributōem.d.Multa flagella peccatoris.i.multe pene peccatoribus obstinatis in inferno sunt reseruate:sm illud Deutero.xxxii. vbi enumeratis multis flagellis dicit. Monne hec condita sunt apud me t signata in thesauris meis:Mea est vltio:et ego retribuā eis i tp̄e ꝛc. ℣h Sperantē aūt in dño. spe vbita:que est certa expectatio future beatitudinis ex gratia t meritis p̄uenientis. ℣i Misericordia circūdabit.in futura beatitudine:in qua ex dei misericordia circūquaq; habebit materiā leticie supra se in visione diuina:infra se videndo infernū t tormēta que euasit ex dei gratia circa se ex sanctorū t angelorū societate grata:t ideo in fine psalmi excitat iustos ad laudem dei.d. ℣k Letamini in dño. gaudio interiori. ℣l Et exultate.gaudio exteriori:que exultatiō dr quasi extra saltatiō:inquantū gaudiū mentis prumpit exterius in vocibus diuine laudis. ℣m Et gloriamini oēs recti corde.qz sm q̄ dicit ap̄lis Corinth.j. Gloria nr̄a hec ē testimoniū cōscientie nr̄e. Hec.n.ē recta gloriatio: q̄n cōscientia nō remordet de graui peccato.

¶ In psal.xxxj. Beati quoz. vbi dr i postil. Accipio vnū modū dicendi:q̄ videt mihi magis ꝓbabilis.

¶ Additio.

ISte modus dicēdi q̄ē inuenit Ra. sa.nō videt rōnabilis:tum qz si dauid in hoc psal. tractaret de casu qui sibi occurrerat:rōnabiliter videret q̄ hoc exp̄ssisset in ti.sicut in q̄plurimis aliis psalmis de se tractantibus hoc facit:et patet discurrenti p̄ titulos:tum qz litera huius psal. bene posset applicari cōi statui penitētiū t p̄itentiū sm vniu[er]sal[em] ꝓsideratōnem:t sic materia psalmi est dignior q̄z ſſ ꝑticulariter de dauid loquerē.bonū.n.sm phm in.j.ethy.quanto vniuersalius tanto diuinius:tū qz dō certificatus fuit de dimissione peccati adulterij t homicidij p nathan ꝓpham q̄ ex pte dei sibi dixit: Dñs quoq; peccatū tuū transtulit ꝛc.ij.Reg.xij.qō verbum intelligendū ē de dimissione culpe quō dō cōfitebat dicens sibi. Peccaui dño. de necessitate.n.incumbit cuilibet credere ꝓbe dñi.vt Deutero.xviij.t sic fundamentū Ra.sa.non valet:vnde in hoc psal. p̄incipaliꝰ videtur dauid intendere ad cōmendatōnem cōtritōnis t confessionis:silr t satisfactōnis:que sunt ptes integrales penitentie:vñ t hic psal.merito vnus de penitentialib⁹ noīat. Circa qō primo oñdit indigentiā remissiōis peccatoꝝ respectu oim in cōi.d. Beati quoz remisse sunt ꝛc. Mō.n. dixit: Beati in quibus nō inuenit peccatū:nā in omnib⁹ de cōi lege inuenit:oz.j. Jo.j. Si dixerimus: q̄m peccatū non habemus nosipos seducimus.sed dicit: Beati quibus remittunt:t sic apparet necessitas penitētie q̄ ad homines in cōi.hoc etiā oñdit cū dicit:Et quoz tecta sē peccata. Mon.n.dixit:Quoz nulla sunt peccata. qz tales cō muniter minime reperiuntur ℔ dicit: Quoz tecta sunt.i. peccata:q̄ in eis fuerunt sunt tecta ac si nō videant. Silr cum dicit:Beatus vir cui nō imputauit dñs peccatū.idē ostendit.q.d.ls habuit nō tm̄ ei imputatur a deo. Et in his tribus modis psal.loquit̄ moze būano. Hō.n.q̄n q̄z parat simplr remittendo offensam quaz sibi fit cē illatā nulla recōpensatōe vel vindicta intercuniente: t de hoc dicit: Quoꝝ remisse sunt iniquitates.q̄n q̄z aūt qz offensa illata alicui ē occulta:licirco nō punit:qz ea que nō apparēt ideo ē ac si nō essent sm̄ iurispitos:t de ℔ dicit: Quoꝝ tecta sē peccata. Q̄n q̄z vo bō offensam sibi factā dimittit:qz non curat de ea in modico eā reputans:qz quod modicū ē q̄i nihil esse videt:sm phm.t hoc dic.Cui nō imputauit dñs peccatū. Sed qz de istis tribus modis p̄mus nō cōpetit deo: qz ect cōtra eius iusticiam immensam:sm quā nullū malū debet ē impunitum. secundus modus etiā sibi non cōpetit:qz ē contra eius infinitam scientiam: sm quā oia sunt nuda t apta añ oculos eius. Iccirco de tercio mō tm̄ ē agendū sm quē q̄n q̄z deus non imputat peccata boi ea reputās minima:t hoc rōne penitētie: sm quā homo vere penitēs t se accusans eius peccatuz minime reputatur a deo. Juxta illud de publicano q̄ se accusans descendit iustificatus in domū suā:Luc.xviij.ca. Et hoc ē qō sequitur immediate. Nec ē in spū eius dolus. vbi glo. querit:Cui non imputauit dñs peccatū. t rndit illi.s. In quo nō ē dolus.qz se accusat cuz sit peccator:corde tenet qō oze fatet:hec in glo. Cōsequenter secūdo ostendit q̄ non sufficit peccatoi non habere dolū in spiritu sic q̄ in spū accuset se: sed requirit oūs confessio sine qua non fit dimissio peccati cōmissi:℔ potius augmentatur culpa:si confessio oūs indebite differat. vnd dicit: Sm̄ tacui inueteraueruntossa mea. hoc est quia tacui p̄fessionē inueteraueruīt ossa mea.i.interiora fortitudo mentis:que ossa q̄n̄q; dicit in scriptura:vt i ps. Mon ē pax ossibus meis a facie pctōr meoꝝ:Cui taciturnitati p̄nicio|se plerūq; associat clamor puerilis: t hoc ē cū peccato:non solū nō cōfitetur se peccatorē ℔ potius clamat tactando se de iusticia: vnd sequitur. Dum clamarē tota die.vbi glo. Tacuit.n.quedam.t quedā nō tacuit.tacuit cōfessionē:t clamat p̄sumptionem:sicut ille qui sana mēbra medico oñdebat t vulnerata tegebat:t ideo nō fuit curatus:sed inueteratus: sicut pharisei qui dicebat. Mō suz sicut ceteri hoies ꝛc.Luc.xviij.ca.Cōsequenter tercio oñdit quō ad cōtritōem t p̄fessionē puenit dicens: Quoniā die ac nocte grauata ē sup me manus tua.ꝛc.Cuius sensus est: nam peccatores hmōi.f.qui peccata tacent dū clamāt falsam iusticiā vt plurimū non ueniūt ad contritōz t confessionē penitentialem.nisi p̄ius būilientur per aliquā afflictōem:iuxta illud Esa.xxviij.ca.tātūmodo sola veratio dat intellectū auditui. Ideo psal.in p̄sona talis peccatoris ad deū dicit:Sm̄ die ac nocte grauata est sup me manus tua.ad būiliandū me supbum ideo cōuersus sum.i.contritus: In erūna mea.i.in atietate mea. Dū cōfigit spina.i.dū cōpuncta ē cōscientia:cuius p̄scientie remotius spine interius fracte seu fixe assimilatur:tunc.n.sensi dolorem pritōis: t inuenio mea infirmitatē:t sic Delicta mea cognita tibi feci. Ꝺ ē dicere:sic p̄uersus sum in erumna:vt in oppositō cōscientie irem de vno oppositō ad aliud:vt qui p̄ius tacebam delicta mea nunc cognita tibi feci. Et iniusticia mea.i.merita mea falsa que clamabā. Mon:abscondi.i.non opui sed apui p̄ veram p̄fessionē:vñ sequit̄. Dixi p̄fitebor aduersum me ꝛc.in quo versu notanda sunt aliqua verba:p̄mo cū dicit:Cōfitebor aduersus me iniusticiā meā.sunt.n.aliqui qui ꝓfitētur iniquitatē suā:

ℭ Molite fieri sic[ut] equ[us] t mulus: quibus nō ē intellectus
ℭ In chamo t freno maxillas eoz constringe qui nō approximant ad te.
ℭ Multa flagella peccatoris: ℭ sperantē aūt in dño misericordia circūdabit ℭ Letamini in dño t exultate iusti: ℭ et gloriamini oēs recti corde.

ꝯ nō aduersus eos: ꝯ quandoq; aduersus deū dicētes deus voluit hoc fieri: qñq; aduersus cōstellatōes syderū dicentes: Stelle mihi fecerūt: vel dyabolus me decepit ⁊ himōi: iuxta illud. Ad accusandas eroisatōes i peccatis: que oia excludit psal. d. Cōfitebor aduersuꝫ me iniusticiā meā. q. d. ego sum qui peccaui: nō fatuꝫ: nō fortuna: nō dyabolus me coegit: sed ego psuadēti ꝓsensi. hec in glo. Secūdo notādū ē cū dicit: Tu remisisti impietatē peccati mei. qō videt referendū ad culpā. In peccato. n. ꝓsideraē culpa que ē impietas peccati: quasi rō formalis ipius ꝓsideratur etiā pena debita: que peccatū qñq; dr: vt. n. Corinth. v. ca. in fine. vñ dicit: Remisisti impietatē peccati. quia in vera penitētia culpa que ē impietas peccati totalr remittit: nō ātē pena peccati remittit ex toto. Cōsequēter quarto vt oñderet hanc remissionē eē ex cōi lege necessariā etiaꝫ sanctis qui i ēra sunt: cū dixisset: Et tu remisisti impietatē ꝛc. subdit: Pro hac. s. remissione peccati: Orabit ad te ois sanctus. vñ glo. Inde. n. est sanctus qz dimisisti: qz aliter non eēt sanctus nec oraret: qz omnes sūt peccatores: ⁊ egent gratia dei. hec in glo. que intelligi debet de cōi lege: que quidē oīo vt digna sit exaudiri facienda ē: In tpe opportuno. s. in statu gratie: cū qua q̄ tem oīone ad hoc q̄ sit efficax requirit vigilantia: per quā etiā sanctus dū in hac vita extitit abstineat se ab influentia carnaliū: ꝓm illud saluatoris Matth. xxvj. Vigilate ⁊ orate. vñ sequit: Veruntamen in diluuio aquaꝝ multaꝝ ad eū nō approximabūt. q. d. Iꝫ sanctus oret: Iꝫ tps sit opportunū: tñ diluuiū aquaꝝ. s. concupiscentiaꝝ ad eū. i. ad sanctū non debēt approximari: ꝓm imitatōem seu indebitā adhesionē: ⁊ qualis sit oratio sancti ad ꝓpositum ptinens declarat cū subdit: Tu es refugiū meū a tribulatōne. que circūdedit me ꝛc. hoc ē dicere: tu qui solus es refugiū meuꝫ: erue me ab impugnatōnibus carnaliū voluptatū ⁊ errorꝫ que in hac vita cōiter circūdāt. Cōsequenter quinto deus respōdet penitenti ⁊ oranti. d. Intellectū tibi dabo ⁊ instruam te in via hac qua gradieris. q. d. Iꝫ ego sum refugiū tuū: tū oportet q̄ vtaris intellectu tibi dato naturaliter silr instructōe diuine legis tibi tradita: ⁊ sic. Firmabo sup te oculos meos. i. dabo tibi gr̄aꝫ ꝓcuerātie: p quā bō firmat in bono. Et ad declarandū quō vti debeat naturali intellectu subdit: Nolite fieri sicut equꝰ ⁊ mulus quibus nō ē intellectus. i. alia. n. bruta sp̄ sequuntur passiones carnales sine aliqua moderatiōe rōnis: qō in boibus ē maxime vicioſum: vñ etiā philosophi tales increpant ꝛanꝫ vitam pecudū eligētes: vt in. j. ethy. Silr ad inueniendū q̄ homo debet instrui in hac via qua gradiē instructōe diuine legis subdit. In chamo ⁊ freno maxillas eoꝝ cōstringe. Precepta. n. diuina ad moderatōem būanoꝝ actuū bene cōpant chamo ⁊ freno respectu brutoꝝ: qz dirigunt actus humanos, pbibendo ꝓcipiendo: sicut sessor dirigit equū ivia recta p chamū ⁊ frenū vnde bene subdit: Qui non approximant ad te. hoc ē dicere: quia ꝓcepta diuina cōstringentia actus būanos sunt necessaria iniustis. nō aūt iustis quibus lex nō ē imposita: vt. j. ad Thi. j. ca. vñ dicit: Qui nō approximāt ad te. i. ad sanctū oratē in tpe opportuno: cui dr̄ sic alloquit. vñ sequit: Multa flagella peccatoris. qz sunt multi sic a recta via deuiantes: quibus non sufficit chamus ⁊ frenū ꝓceptoꝝ sed reꝙrunt sup hoc flagella correctōis vel finalis punitōis. Sperantē aūt in dño misericordia circūdabit. scz sperantes spe formata. Misericordia. hoc est gratia gratificās: que misericorditer datur ⁊ vndiq; tuet. Cōsequenter textor eoꝝ ꝓicta deo attribuāt nō meritis: finaliter ꝛcludit: Letamini in dño. s. attribuēdo deo iustificatōi viam potꝰ q̄ꝫ ꝓprijs meritꝭ. ¶ Replica

Beati quoꝝ. quē psal. postil. exponit ad ifram de dō puniā p peccatis adulterij ⁊ homicidiū: ⁊ sic dō in .b. psal. dat exēplū vere penitere volētib⁹. Burg. q̄ in ꝓncipio sui corruptoris ꝓmisit velle, ꝓsequi sensū ifrale ab eo longe recedit in motus rebelliē: ꝓmū qz dicat ti. hu⁹ psal. expositōi postil. nō cōsonare: secūdo qz dicit cū ps. te cōfitare penitentiū ñ ꝙ solo dō exponi debere ex eo motiuo: qz bonū ē quāto cōius ⁊ tāto diuini⁹: ꝙsi cōitas peccōz sit aliq̄d magis bonuꝫ q̄ꝫ vn⁹ peccōr: Tercio qz dicit dō certificatū ꝑ natbā ꝓpham de remissiōe peccōruꝫ ꝓdictoꝝ: qi ꝑ .b. volens innuere q̄ iō dō in .b. psal. se formā penitētib⁹ dare nō debuerit vel potuerit. Pro aūt illa duo vltima fore irratōnabilia: qz et si ꝑ natbā fuerit sibi denūciata remissio q̄ ad reatū culpe tñ ñ pene: quinimo ex isdē natbā ꝓdixit pena reseruata. vt ꝓz. ij. Reg. xij. nūq̄d igit debuit se ꝑbere formā ⁊ exēplū penitentib⁹ ꝑmū grās agēdo ꝓ dimissiōe culpe: deinde se būliādo ꝓ relaxatōe pene debite quēadmodū facit vt clare ifra b⁹ ps. oñdit: Irronabile q̄ꝫ ē dicere plēs peccātes vno peccatore existere qō diuin⁹: vel expositōz d plurib⁹ magis eē diuinā: maxime q̄n expositio de vno exēplarit applicat ad alios. Ꝓmū aūt motiuū Bur. ē ois falluꝫ: nā ti. b⁹ psal. ab hiero. ex hebraica veritate trāslat⁹ ē ille: Eruditio dō. ⁊ ꝑm glo. mgrālem intellect⁹ dō: vt ex ti. dē intelligi q̄d dō i .b. ps. velit oñdere se eruditū in modis vere pñie: ⁊ i modis eisdē alios erudire. Eruditō. n. actōz ⁊ passionē signat sicut alia nota verbalia. Pro igitur Burg. irrōnabiliter postillatoꝛi irratōnabilitatē imposuisse. ¶ Exultate iusti in dño. ⁊c. Hoc psal. nō ꝓmittit ti. aliq̄s in hebreo: ꝓt q̄d dixerit aliq̄ q̄ ñ ē psal. difficil⁹ a pceden: ⁊ occasiō ch⁹ dicti respexi tres biblias hebraicas: ⁊ tres libꝛos hebraicos editos sup libꝛū psalmoꝝ: ⁊ oib⁹ inuenī hūc psal. distinctū a pcedēti: nō solū in signatōe ꝙ spaciū vacuū inē duos ps. ſ. cē i ōtatōe: qz iste ps⁹ apd hebreos ōtaē. xxxij. pcedēs at. xxx. ⁊ eodē mō i trāslatōe hiero. iuxta hebreū distinguit a pcedēti ꝙ sras magnā capitalē i ꝓncipio ꝛp ōtatōz: qz b⁹ ps. ab eo ōtaē. xxxij. ꝛpcedēs. xxxj. Ite hiero. in ꝓlogo libri psalmoꝝ facit mētōez d ps. ꝓiūctis apd hebreos: q̄ tñ sunt distincti apud nos: ⁊ etiā ecōtra de ꝓiūctis apd nos distictis tñ apd hebreos: nec tñ facit ibi mētiōem de ꝓiūctōne istoꝝ duoꝝ psal. Et quo ptz ꝙ sunt psal. distincti apd hebreos: sicut ⁊ apd latinos saltē a tpe beati hieronymi qd diuyaldē ē q̄ floruit scz tpe vatiani ⁊ valentiniani imperatoꝝ: q̄ ceperunt imperare anno dñi. cccl xxj. Hoc aūt opus fuit scriptū anno domini. M. ccc xxv. Motiuū etiā alioꝝ nō valet: quia multi sunt psal. sine ti. ⁊ distincti ab aliis vicꝫ. xvij. vt dicit beatus hiero. in ꝓlogo libri psalmoꝝ. Et iā habuim⁹ de tribus. s. de ꝓio ⁊ secūdo. ⁊ isto ⁊ de aliis videbit inferius ꝙ sequēdo: igr ex ti. nō pōt videri q̄s fuerit auctor: b⁹ psal. qz ti. nō hꝫ: nec inueni hoc dare ꝛterminatū nisi ꝑm intētōz aug. q̄ dicit oēs psal. factos a dō: ꝑ hāc intētōz nō intēdo sed sicut dixi a ꝓncipio huius libri. Tenendū tri ē q̄ hic psal. sicut ⁊ alij factus fuerit ab aliquo sancto ꝙpha quicū q̄ fuerit ille. s. dauid: vel alius. ⁊ ex circūstantia lre vi factus ad hoc q̄ ꝑ leuitas cātarēt in templo: ꝛpter qō satis ꝓbabile ē q̄ dauid eū fecerit qui diuinas laudes ꝑ leuitas in templo ꝛcantandas ꝓ magna pte cōposuit: vt habet .j. Paralip. ⁊ .j. Esdre. iij. Igitur iste psal. in duas partes diuiditur: quia ꝓmo auctor huius psal. inducit fideles ad dei ꝓconium: ⁊ secūdo oñdit huius ꝓconij ꝓmiū: ibi. Beata gens. Ꝓma in duas: quia ꝓmo inducit ad dei laudatōz: secūdo ad hoc inducit triplicē rōem: ibi. Quia rectus ē. Circa ꝓmū dicit. ¶ a Exultate iusti in dño. i. cē vos in deū saltare ꝓ deuotōem. ¶ b Rectos decz collaudatio. ⁊ hoc duplici rōne: vna accipit ex pte laudantis. decens. n. ē vt laudet deum de rectitudine sua: quā hr̄e nō pōt nisi ex diuina gratia: q̄ subiicit ptē aie supiōrē ipi deo: ⁊ vires inferiores rōni: ⁊ in .b. ꝓsistit bois rectitudo. Alia rō accipit ex pte rei: q̄ ei eius bonitas ⁊ maiestas sint in finite ꝑfes peccatoꝝ eozam eo ſt indigne: ꝓm illud Eccs. xv. Non est speciosa laus in ore peccatoris: sed decenter

laudaĉ a iustis. [c] Cōfitemini dño. ꝓfessione laudis.
[d] In citbara in psalterio ꝛc. Exꝑmūt aūt hic ista musica instrumenta: qz diuine laudes cantabāt in tēplo p leuitas: nō solū vocabus būanis: sed etiā musicis instrumētis vt ptz. iij. Reg. x. ij. Paralip. in plurib⁹ locis: dz aūt hic In psalterio xecz cordaz. illud. n. in strumēntū fuit factū in veneratōem .x. decalogi ꝑceptorū: [e] Cātate ei canticuz nouū. Si em amor carnalis z lasciuus sp facit inuenire cātilenas z nouos cantandi modos: multomagis amor diuinus sp facit adinuenire nouos modos deuotiōis z laudis diuine.

[f] Quia rectū est. Hic ꝓsr ad pbandū suū ꝓpositū inducit triplicē ratōnez: secūda ponit ibi: Verbo dñi. tercia ibi: Dñs dissipat Prima vo rō accipit ex rei fidelitate: qz fidelitas ē in omnibus laudanda: z maxime fidelitas diuina: que ē excellētissima. z hoc ē qđ dz. [f] Quia rectū ē verbū dñi ꝛc. q. d. Bene vbetis laudare deū: qz verbū dñi rectū.

[g] Et opa opa eius in fide. i. in fidelitate. Rectuz. n. dicāt cuius mediū nō cxit ab extremis: verbū aūt mediū ē inter intentōem loquētis: z eius effectū: z iō tunc ē verbū rectū qñ nō declinat ab intentōe loquentis: z eius ope: z sic ē in teo qz eius verbū, pducit effectū: put egredit ab eius intentōne. Fidelitas aūt dī ꝓfitit in sua iusticia misericordia tpata a deo subdit. [h] Diligit misericordiā z iudicium. Judiciū. n. est effectus iusticie: sed qz misericordia superaltat iudiciū: vt habet Jac. ij. cō sequit. [i] Misericordia dñi plena ē terra. [k] Verbo dñi. Hic ponitur secunda rō diuine laudis: que accipit ex infinita dei ptāte z primo ponitur ipa rō: secūdo ex hoc sequēs vtilis monitio. dbi. Timeat dñm. Circa primū primo declarat infinitas ptātis diuine in corpibus celestibus cū dz.

[k] Verbo dñi celi firmati sunt. q. d. rōnabile ē vt deū laudetis: qui est tante ptātis q solo eius verbo celi firmati sūt. i. stabiles z incorruptibiles facti: qz nō sunt susceptiui pegrinaz impōssionū: etiā sm pbm. [l] Et spū oris ei⁹. hoc ē verbo ipius: z loquit de tno būano modo: qz verbum pgredit de ore bois formaī ex aere respirato ab aia: sm q̄ habet. ij. de anima. Aer aūt vocaī frequenter spūs in scriptura. [m] Dis virtus eoz. In translatōne bicro. iuxta hebrēū habet: Omnis ornatus eoz. p quē intelligūtur stelle: z in idem redit: qz in varijs stellis sunt varie virtutes z influentie. Consequenter ostendit ptās diuina in corpibus inferioribus cuz dz. [n] Congregans sicut in vtrem aquas maris. Ex hoc dicunt aliqui q aque maris in occano sunt extra naturā suā tetente ita q si sibi dimitterent fluerent sup terras: quia sunt altiores terra: vt dicunt in medio occeani: Sed hoc nō videt verū: qz omnia grauia fluida tendunt ad centrū vndiq; sm angulū rectū z ideo sicut aque occeani sunt dimissiores terra iuxta ripam ita in medio: quia equaliter tendunt vndiq; ad centrum: vnde ꝺicit Aug. sup Gen. q. deus sic res quas condidit administrat: vt eas ꝓpios motus agere sinat: qđ nō cēt si aque occeani plus distarent ent a centro mundi in eius medio q̄m in litoz: Igitur cōgregatio aquaz in vnū locū vt habet Gen. j. facta fuit p hoc q ante terā dic aque p modū euaporatōis elcuate erant sup terram: z p acrē dissuse: sed tercia die dedit eis deus densitatē debitā: z sic occupauerunt minoz locū: fecit etiam concauitates z cauernositates in terra: que ꝑter suā soliditatē bene potest

[c] Cōfitemini dño dño in citbara: in psalterio xecē cordarū psallite illi. [d] Cantate ei cāticū nouū: bñ psallite ei in vociferatōne. [e] Quia rectū ē verbū dñi: [f] z opa eius in fide. [g] Diligit misericordiā z iudiciū: [h] mia dñi plena ē tra. [i] Verbo dñi celi firmati st: [k] z spū oris ei⁹ oīs virt⁹ eoz. [l] Cōgregās sicut in vtre aquas maris:

[m] ponēs ī thesauris abyssos [n] Timeat dñm oīs tra: [o] ab eo aūt cōmoueant oēs inhabitātes orbē. [p] Qm ipse dixit z facta sunt: ipe mandauit z creata sunt. [q] Dñs dissipat consilia gentiū: [r] reprobat aūt cogitatōes pl̄orū: [s] z reprobat consilia pncipū. [t] Cōsiliū aūt dñi in eternū manet: cogitatōes cordis ei⁹ i gnatōe z gnatōem.

babere aliquas suas ptes a centro mundi: magis distantes alijs: vt pater in altis montibus. in quib⁹ cōcauitatibus congregarentur aque z appareret arida ad habitatōnem hominum z animaliū: sicut dcm fuit plenius Gen. j. Aque tm stant in occano tanq in natura li loco. Et sic dicunt ibi congregate sicut aque in vtre. qz ꝓius erant alibi diffuse vt dcm ē.

[o] Ponens in thesauris abissos. i. iferiores aqs maris: que sunt hominib⁹ occulte: sicut illa que reponūt in thesauris. Qz aūt aque maris nominēt abyssi vt abyssi⁹: ꝓz Gen. j. vbi z tenebre erant sup faciez abyssi z spūs domini ferebat sup aquas. Ibi. n. signatur noie abyssi z aquarum idem: vt dictū fuit plenius ibidē.

[p] Timeat dñm ꝛc. Hic ꝓsr ex dictis ponitur vtilis monitio cum dz: Timeat dñm oīs terra. i. habitantes in terra: qz terra ē elemētū insensibile in quo non cadit timor. [q] Ab eo aūt cōmoueant. cōmotione timoris z ē repetitio eiusdē sententie ad maiozē expssionez Et rōnem huius timoris subdit dicens. [r] Qm ipe dixit z facta sunt. sicut. n. simplici voluntate oia creauit de nibilo ita pōt in nibilū redigere: ideo merito debet cum creatura rationalis timere: z hoc timoze filialī. [s] Dñs dissipat. Hic ponit tercia rō diuine laudis: que accipitur ex gubernatiōis seu dominij generalitate: qz pōt omnia sm q sibi placet. pmouere z impedire. z hoc est qđ dicitur. [s] Dñs dissipat ꝛc. Hoc apparet ex eo qđ habetur Gen. xj. in filijs noe: qui habuerunt inter se ꝓsilium edificandi turrim cuius cacumen ptingeret ad celum: sed dñs reprobauit ꝓsiliū eorū ita confundens eoz labium: vt non intelligeret vir suū, primū: z sic destituit ab ope suo inchoato.

[t] Reprobat aūt ꝛc. hoc apparuit in egyptijs cogitātibus filios israel capere inter desertū z mare rubrū: m sed dñs eos submersit z filios isrl liberauit: vt bi Exodi. [v] Et reprobat consilia pncipū. sicut patz in libro Iosue: quia multi reges conuenerunt inuicem vt interficerent Iosue z filios isrl sed fuerunt debellati z occisi. Aliter autem pōt exponi iste versus de machinatōibus contra dauid a deo dissipatis cum dicit.

[s] Dñs dissipat ꝛc. i. saulis z suoz satellitū: qui ꝑsequebantur dauid more gentilium infidelium: sed ipi non obtinuerunt intentum. [t] Reprobat aūt ꝛc. i. ꝓbistino z: quia audientes dauid inuunctum super israel venerunt cū exercitu magno ad dissipandum eius regnum: sed ipsi virtute diuina magis q̄ humana debellati fuerunt ab eo z subiugati: vt bi. ij. Reg. v.

[v] Et reprobat consilia pncipum. i. absalon z achitophel: z eorum qui erant pncipales in tribubus israel contra dauid consurgentium: sed ꝑ magna parte fuerunt occisi: z reliqui fugati: vt habetur ꝑcipio Regum xv. cim octauo. Et quia hec facta sunt diuina virtute z prouidentia: que in sua dispositione non fallit: ideo subdit.

[x] Cōsiliū aūt dñi internū manet. qz ꝑ diuia sententia aliq̄ mutat: vt ꝓz de niniuitis Jone. iij. tñ eius cōsilium nō mutat. Cōsiliū. n. dei, ꝓprie accipit sm diuinā ordinationem: put est in scipo. Sententia aūt aliq̄ accipit sm merita boim z demerita: q̄ sunt variabilia

Psalmorũ.

a Beata gens. Hic pñr describitur diuie laudatõis siue cultus pmiũ: z primo ponit ipm premiũ. secdo bꝰ pmũ cã siue principiũ: ibi. De celo respexit dñs. Circa pmũ sciendũ fm q dicit Boetius de psol. li. iij. Beati tudo ẽ status oim bonoꝝ congregatõe pfectꝰ: qm re habebit in patria i fruitiõe dei: cuꝰ bonitas est infinita. Ad hanc añt beatitudinẽ q uenit pverũ dei cultus fm q dicit saluator Jo. xij. Ubi ego fuz illic z minister meus erit. z sic habek in spe in via p verũ z debitũ dei cultum z boc ẽ qđ dr.

a Beata gẽs cuius ẽ dñs de⁹ eius. p verã fidẽ z debitũ cultũ. b Populus quem elegit

[a] Beata gẽs cuius ẽ dñs de⁹ eius: [b] pl's quẽ elegit i hereditatẽ sibi. [c] De celo respexit dñs: [d] vidit oẽs filios hominũ. [e] De pparato habitaculo suo: respexit sup oẽs q̃ habitãt terrã. [f] Qui finxit sigillatim corda eoꝝ: q̃ intelligit oĩa opa eoꝝ. [g] Nõ saluabit rex p mltã virtutẽ: [h] gigas nõ saluabit i mltitudie virtutis sue. [i] Fallax equꝰ ad salutẽ i abũdãtia ãt virtutis sue nõ saluabit. [k] Ecce oculi dñi sup metuẽtes eũ: [l] z in eis q̃ sperãt sup mia eius. [m] Et eruat a morte aĩas eorũ: [n] z alat eos i fame. [o] Ania nr̃a sustinet dñm: [p] q̃m adiutor z protector nr̃ ẽ. [q] Quia in eo letabit cor nr̃m: et in noie sãcto eius sperauim⁹. [r] Fiat mia tua dñe sup nos quẽadmodũ sperauim⁹ in te

electõne pdestinatõis: que infallibiliter cõsequit effectum: iõ subdit. c In hereditatem sibi. quia pdestinati immobiliter adherebunt deo in patria celesti: ita q̃ erunt hereditas dei: z deus erit hereditas ipsorũ: quia illos quos sic predestinauit ab eterno vocat temporaliter ad fidem suam: z iustificat per gratiam finalem. z sic consequenter eos magnificat p gloriam: fm q dicit aplꝰ Ro. viij. Quos predestinauit: hos z vocauit: z quos vocauit hos z iustificauit: z quos iustificauit hos z magnificauit. z sic qui prius fuerãt beati i spe facti sunt beati in re. d De celo. Hic psequenter ostendit huius premiatõis principium: z primo ostẽdit ꝓpositum: secundo declarat p exemplum: ibi. Nõ saluatur rex. Circa primũ sciendus q̃ opera meritoria non sunt prima causa ꝓpter quã aliqui pmiãt in vita beata: fm q̃ declarat aplꝰ Ro. iv. de Jacob z esau dicens: Cũ nõdũ nati fuissent aut aliquid boni aut mali egissent dictum ẽ q̃ maior seruiet minori: sicut scriptum est: Jacob dilexi: Esau aũt odio habui. Nec etiam meritorum futurorꝝ premisio. immo pparatio gratie in tpe pcedit ex eterna pdestinatõe: vt pdictum est z boc ẽ qđ dr. e De celo pspexit dñs. z accipit hic celũ summe trinitatis: qđ idẽ ẽ qđ dꝰ: q: ab eterno oĩa puidit in seipo: iõ subdit. f Dicit oẽs filios hominũ. scz equales in naturalibus: sed aliquos elegit ex speciali gratia ad participationem beatitudinis supnaturalis: ad quã non pũt hõ attingere ex naturalibus.

f De pparato z. repetitio ẽ eiusdem ad maiorẽ affirmatõem. Et quos sic elegit ex sua mera voluntate z gratuitos dispposuit iustificare in tpe p grãm finalez aliis dimissis: ideo subdit. g Qui finxit sigillatim corda eoꝝ. i. animas quas creauit eiusdem nature in specie: distinctas in diuiduali: z ꝓpter boc bic dr: Sigillatim. In translatõe 80 hiero. iuxta babek: Fingens piter cor eoꝝ. i. corda: q: ponit bic singulare p plurali: sicut Exod. viij. Venit musca grauissima. Nõ aũt dicit hiero. bic pariter referẽdũ ẽ ad vnitatẽ specificam animarũ. Nõ aũt diuersitatis huius ratio ẽ q̃ dicto hebraica bic posita. s. iabat aliqñ accipitur p singularitate: aliqñ p simulatate. lxx. aũt interptes acceperunt vnã significatõem. Hiero. aũt in trãslatõne iuxta hebraeũ accepit aliã. Et credo q̃ in boc loco. lxx. interpretes melius acceperũt: z in anime sunt eiusdẽ speciei: cũ variant in opatõibus cõiuncte corporibus: q: aliqñ declinant ad bonũ verũ: z aliqñ ad bonũ apparens tm: z fm hoc diuersificantur status bonoꝝ z malorꝝ: z hec omnia sunt 80 clarissime notanda ideo subdit. Qui intelligit oĩa opa eoꝝ. h Nõ saluabit rex. Hic declarat ꝓpositum ꝓ exemplum. s. q̃ diuina puidentia ẽ primũ principium salutis hoim. tam in corporalibus q̃ in spũalibus: et poralibus z eternis. z primo ponit exemplũ in reprobatis: secũdo in electis: ibi. Ecce oculi dñi. Circa primũ dicit sic.

h Nõ saluabit rex p multã virtutem. scz sui exercitus nisi cũ boc habeat diuinã. ptectõem hoc apparet Ma. xij. d seon rege: qui cum exercitu fortissimo egressus est obuiaz filijs isrl: ꝙ statiz occidit in ꝑlio.

i Et gigas nõ saluabit z. hoc apparet ibidem de ogre gebasan: qui solus remanserat de stirpe gigantiũ: vt dicitur Deutero. iij. et tñ statim cozam filijs isrl: similr in goliath gigãte quẽ dauid adhuc adolescens ictu lapidis interfecit. k Fallax equus ad salutẽ. hoc apparet in pharaone z exercitu eiusdẽ: de quo scribit Exo. xv. Ingressꝰ est eques pharao cum curribus z equitibus eius in mare z reduxit sup eos dominꝰ aquas maris. Ista autez dicta sunt ad ondendũ q̃ si non potuerunt saluari corporaliter et tẽpaliter virtute humana: multominus poterunt conseq̃ salutem spiritualem z eternam absq̃ dei gratia spãli.

l Ecce oculi dominꝰ. Hic pñter ponitur exemplũ ꝙtum ad bonos cum dicitur: Ecce oculi dñi sup metuentes eum vt eos diligenter custodiat: sicut bõ figit oculos sup rem quã vult diligenter custodire: z si aliqñ pmittat eos tribulari tpaliter: hoc tñ ẽ ad bonũ ipsorum: vt p patientie meritum habeant maius pmiũ: iõ subdit. m Et in eis q̃ sperant. z. p. i. in eis qui sperant. n Sup misericordia eius. z in quo sp̃gent subditur cum dr. o Ut eruat a morte. s. culpe. p Et alat eos in fame. s. pane celesti dãnatis esurientibus: fm q̃ dr: Esa. lxv. Hec dicit dñs deus Ecce serui mei comedent z vos esurietis ꝛc. Et quia dñs aliqñ liberat sperantes in se non solum in futuro: sed etiam in pñti iõ põt aliter exponi: Ut eruat a morte: sicut belyam eruit de manu iezabel cuz occidere volẽtis: z pauit eũ tpe famis p coruos z mulierem viduaz: vt bi. iij. Reg. xvij. Et eodẽ mõ fuit de ꝓbetis ds absc̃dit abdias ne interficerent p iezabel: z pauit eos pane z aqua: vt babek ij. Reg. xviij. ꝓter qđ subdit auctor huius psal.

q Anima nostra sustinet dñm. i. patiẽter expectat eius beneplacitũ. r Qm adiutor ꝛc. in futuro z aliqñ in ꝑsenti. p suo beneplacito vt deũ ẽ. s Qm in eo ꝛc. q. d. si tribulemur ceterius: tñ consolamur ab eo interius: z q: ista consolatio ꝓcedit ex spe tribulationis future: iõ subdit: Et in nomine sancto eius sperabimus. Propter qđ finaliter orando cõcludit. t Fiat misericordia tua super nos quẽadmodũ sperauimus in te. z hoc spe debita: q̃ est certa expectatio future beatitudinis ex gratia z meritis pcedentis.

Jn psal. xxxij. Exultate iusti. vbi dr in postilla sed bãc opinionez non intendo ꝓsequi.

Additio.

OPinio aug. ẽ ꝓbabilio: vt dictũ ẽ in additõne sup ꝓncipiũ buꝰ libri: vñ bic psal. sicut z oẽs alij dr sẽ attribuendi.

Jn eodẽ psal. vbi dr in postilla. Fidelitas aũt dei cõsistit in sua iustitia.

Additio.

QUeri rõ quare fidelitas ꝓtineat ad tpamentum iustitie z misericordie: vñ melius videtur dicẽduz

cū glo. vbi sic: Fidelis ds: deus. ℣ aliter deus: alię bō fidel' ds. fidelis. n. ē deus dās homini gd̄ pmisit. fidel' ē bō credens pmittenti deo. Hec in glo. q magis ꝓsonare videtur rōni fidelitatis vel fidei ꝛc. In eode psal. vbi ds in postilla: Circa primū primo declarat infinitas ptās.

¶ Additio.

In expositōne huius versus. scz Verbo dni celi firmati sunt ꝛc. mlt̄ vt deuiare postillatos a cōi sententia catholicoꝝ. qui in hoc loco distinctōes ꝓsonaꝝ in diuinis insinuari dicūt: vt ptz ꝑ Ambro. in. vj. de trini. vñ primo sentētiaꝝ dist. q. inter ceteras testimoniales auctoritates de distinctōe diuinaꝝ ꝓsonaꝝ hoc inducitur. Tenendū est igit in hoc loco cum glo. dicente: Verbo dñi. i. filio patris. Et spū oris ei⁹. i. spūsancto: q̄ procedit a filio: q̄ ē os ꝑris. Hec in glo. Dicere aūt ꝙ hic loquit̄ psalmista de vno mose bñano ē nimis iudaizare. ¶ In eode psal. xxxij. vbi ds in postilla: Cōgregans sicut in vtre aquas maris.

¶ Psalmus dauid quando cōmutauit os suum coram abimelech ꝛ eiecit eum ꝛ abijt.

¶ Additio.

Opinio postillatoris in hoc loco circa cōgregatōes aquaꝝ vt discordare ab illo qd ipsemet videt opinarij in hac eadē materia in Prouer. c. xxx. q̄d tñ in hoc ꝓbabilius videatur: Gen. j. est magis ꝓprie tractandum ꝛc.

¶ Replica.

In psalmo: Exultate iusti. Burg. notat postillatorem. primo q̄ exponendo versum istū. Opa dei in fide dicit. i. in fidelitate: Fidelitas aūt dei consistit in tempamento iusticie ꝛ misericordie. Burg. putat hoc sine rōne dictum dicens q̄ fidelitas dei consistit in hoc: q̄ dat homini qd̄ promisit: sed vt Burg. incidere in id qd̄ redarguit. Deus. n. dans qd̄ promisit fidelis ē: ℣ Burgēi. sed cuncta que pmittit ꝛ dat consonant tpamento iusticie ꝛ misericordie: q̄ in omni ope dei cōcurrit: quēadmodū dū circa quartū sententiaꝝ declarari ꝙsuenit dist. xliij. vbi Scotum. Stat igitur fidelitas dei in dicto tempamento: qd̄ Burg. calumniari nitebat. Secūdo Burg. notat postillatorem in expositōne illius versus: Verbo dñi celi firmati sunt. dicentem: ꝛ ꝓba loquit̄ de verbo ꝛ spū dei more humano. In hoc dicit Burgē. postillatorem nimis iudaizare: ꝑ eo q̄ sancti doctores ꝛ magister sniarum et hoc loco arguūt trinitatē ꝓsonarū. Ad id rndeo q̄ sancti doctores credentibus ꝓuasionē facere possunt de mysterio trinitatis benedicte ex isto loco ꝛ aliys ℣ sensum lr̄alem: quem auct⁹ sacre scripture spūssanctus efflagitat: s nō ē ℣ sensum lr̄alem: put voces ꝓmarie significant sine absurditate: s. n. in aliquo sacre scripture vocū significatio ꝓmaria falsum alię d̄ inducit: vt Judi. ix. Jerūt ligna ad ꝓsulendū sup electōe regis: q̄d q̄ falsum ē. ꝑ sensu literali baberi non debet: tunc. n. sensus pabolicus ꝛ mysticus locum hz ꝑ sensu literali. Jn ꝓposito aūt non est sic q̄ cum nihil absurditatis sit in expositōe postil. eius expositio ē primo literalis: ex qua sumi pōt argumētū validus etiā apud infideles: cū hoc stat eiusdē passus ee lalē sensum principalioꝝ: q̄uis nō cōioꝝ ꝛ prioꝝ: put Burgē. intendit: a quo tñ apud infidelem argumentū validū sumi non potest. Si. n. quis velit arguere iudeo vel pagano transsumendo terminos lr̄e: vt accipiendo celos ꝑ aplis: verbum dñi ꝑ filio in diuinis: argumētū, pcederet in equi uocis: ꝑ sequens inualidū. Jnfidelis etiā ex bnōi argumento sentiret pluralitatem deoꝝ ex ꝓpositione plurium ꝓsonaꝝ: quo posito non posset ei ex hoc loco ꝓsuaderi dei omnipotentia. Mā positis pluribus dijs nullus eoꝝ esset omnipotēs: q̄ alter alterū faceret nullipotentē: sicut arguit doctor subtilis: ꝛ an ei Ouidius de vetula. Ad euadendū bnōi infidelium errores ꝛ derisionē. lxx. interptes mysteriū trinitatis occultauerunt in sua translatōe: vt dicunt doctores sancti circa illū locū: Esa. ix. vbi loco illius dicti. Et vocabit nomen eius admirabilis deus fortis ꝛc. transtulerunt magni consilij angelus. Et q̄ ipe Burg. in vltimo articulo plogi sui in hoc opus: dicit postillam magistri nicolai fore adeo vniuersalem q̄ sepe etiā infideles ad eam habeant recursum: iccirco placuit: immo decuit postillatorē huius passus oīdere expositōes ℣m significatōem terminoꝝ eius cōem sine absurditate expositōes fidelibus ſpūalem non reꝛciēdo: immo ea vtitur in disputatōne de tpe messie contra iudeos. frustra igr Burgē. laborat caliūniando. Tercio Burg. notat postillatorē circa illū passum. Congregans sicut in vtre aquas ꝛc. asserēs q̄ postil. Prouer. ix. discordat ab eo qd̄ hic opinatur: s falsum imponit ei: nam idē qd̄ hic dicit: dixit ex intentōe beati augustini. de quo in secundo cō rectorio Gen. j. supra vide ibi.

¶ Psal. xxxij.

Benedicam dñm in omni tpe ꝛc. Hic ē secundus psal. alphabeticus: quia incipiunt versus ordinate ꝑ literas alphabeti hebraici. hoc excepto q̄ obmittit hic litera scra. s. vau: q̄ nullus vsus ꝑ eaꝫ incipit: tamen sunt hic. xxij. versus: sicut sunt. xxij. litere hebraice: quia sunt hic duo versus incipientes ꝑ literā phe. s. xvj. ꝛ xvij. Ad quid aūt ponite sunt iste lr̄e i principijs versuū dēm fuit supra psal. xxiij. Hunc aūt psal. pmittit talis ti. in hebreo. Dauid q̄n cōmutauit rōnem suā coram abimelech ꝛ fugauit eū ꝛ abijt. huic tñ nomini dauid ꝓmittit lamech ꝛa ad designandū q̄ ē datiui casus. ꝛ ē sensus: Jpse dauid fuit h psal. ꝑ gratiarūactione: q̄n cōmutauit rōem suā. i. verbū suū. ꝛ similis ti. ponit in trāslatōe biero. iuxta hebraeus vbi sic habet: Dauid q̄n cōmutauit os suū. ꝛ accipit os ꝓ verbo plato ore. Coram abimelech ꝛ eiecit eū ꝛ abijt. Ad q̄ intellectū sciēdū q̄ ista duo noīa abimelech ꝛ achimelech bñt magnā ꝓuientiā: ꝓter qd̄ dixerit aliq̄ q̄ signant eandē ꝓsonā dicentes q̄ dauid fecit hunc psal. q̄n fugiēs saulē venit in nobe ad achimelech sacerdotē: vt habet. j. Reg. xxj. Et tunc mutauit os suū coram eo: q̄ nō dixit se fugitiuū: ꝑ ꝓ negocijs regentib⁹ a rege missus. Sz huic dicto ꝛrariā q̄ sequit in ꝑdicto. Et fugauit eū vel eiecit. q̄: achimelech non fugauit dauid: s magis eū amicabiliter ꝛ bono affice suscepit ꝓbens ei panes ꝛ gladiū: vt habet ibidē, ꝓter qd̄ aliter exponit cōiter a doctoribus hebraeis ꝛ latinis de fuga dauid ad achis regem geth ad qd̄ fugit recedens ab achimelech. Erat. n. binomius q̄ vocabat abimelech noie regni: ꝛ achis noie ꝓsone: ℣m q̄ dicit Ra. sa. sicut imꝑatores romani dicebant cesares noie imperij: et tñ hebant ꝓnūi nomē ꝓsonale. s. iulius augustus tyberius: ꝛ sic ō alijs. Et hoc dictū ꝓsonat ei qd̄ dr̄: Gen. xx. ꝛ. xxvj. q̄ abraā iuit ad pegrinādū in gerara vbi regnauit abimelech. ꝛ silr̄ postea ꝑ magnū tps ysaac. Jlla ātē ciuitas que antiquitus dicebat gerara postea yo cata fuit geth. De gerara. n. dr̄: q̄ erat in palestina: q̄ ē ra philistinoꝝ: ꝛ idē dr̄: de geth. ꝛ quilibet rex vocabatur abimelech noie regni. Ob aūt dauid fugit in geth fuit cognit⁹ a philisteis: vñ dixrūt. Nūq̄d iste ē dō rex tre: q. d. bonū cēt eū interficere ne veniat ad regnū et inualescat ℨ nos: ꝓt qd̄ adduxerūt eū ad achis vt interficeret: ꝓt qd̄ dō in tali piculo posit⁹ simulauit se insanū: ℣m illd̄ poeticū: Stulticiā simulare loco ꝓudētia summa ē. Et iō achis tāq̄ insanientē eū eiecit: ꝛ sic dō de pdicto libat⁹ abijt: ꝛ ꝑ grāriā actōe huic ps. ꝓpsuit. Jgr ℣m h iste ps. i duas ptes diuidit: q̄ ꝑ dō⁹ sua liberatō ne dño regrat. scdo alios ab bonū hortat: ibi. Accedite ad eū. Prīa i duas. q̄: ꝑ ponit grāriā actio: ꝛ secūdo eiusdē augmētatō: ibi. Magnificate dñm mecū. Circa ꝓmū dic dō: // a Jnfidicā dñm. ci regratiādo.

b Jn oi tpe. i. ꝓsperitat ꝛ aduersitat ℨ multos q̄ bñ

dicũt deũ tãrũmodo tpe, pspitatis: fm illud Zach. xij. Benedictus dñs deus qm diuites facti sumus: sed maledicũt tẽpe aduersitatis: vñ vro iob dicebat ei in aduersitate posito: Benedic deo tuo z mozere. i. maledic. vt ibidez fuit expositũ Job. ij. ¶c Semp laus ei⁹ in oze meo. li sp nõ importat hic cõtinuitatẽ. Non em̃ põt hõ mortalis cõtinuare diuinã laudem: qz oportz q aliq̃n iterrũpat ex fragilitate carnis saltem tẽpe vomitõis: sic importat frequentiam sicut de homine eccãm frequentãte dicit̃ q sp est in eccla Iz aliquibus tpib⁹ sit extra.

¶d Jn dño laudabit̃ ania mea .i. si in me sit aliquid laudabile totũ attribuat deo a quo illud habeo. Vel aliter.

¶d Jn dño laudabitur ania mea. q. d. de laudib⁹ hoim non curo: q; frequenter laudãt: qđ ẽ vitupabile: z ecõtra: sed laudari a deo desidero: cuius laus ẽ vera. Laudat aũt deus hoiem q̃n p aliquem effectum vel signuz p̃bet ei virtutis testimoniũ. Et hoc mõ loquit̃ apls. ij. Corũth. x. Qui gloriat̃ in dño gloriet̃. nõ. n. qui seipm cõmendat ille, pbatus est. i. approbatus: sed quez dñs cõmendat. Hoc. n. mõ deus pluries vocabulo cõmendauit

¶e Audiant mansueti z letent̃. Mansuetudo est virtus ire repssiua: que inter alias virtutes maxime ei data inuenit̃ apparuit: q; saul eũ psequens ad mortẽ bis in manus eius cecidit: z tn nõ solum ei pepcit: sed etiam viros suos ab eius interfectõe repssit: vt habet̃. j. Reg. xxiiij. z. xxvj. Et ꝓter hanc mansuetudinẽ specialiter deus ipm in bonis tpalibus z spualibus multiplicauit: fm q ipe dicit. ij. Reg. xij. Mansuetudo mea multiplicauit me: ꝓter qđ dicit̃ dauid hic.

¶e Audiant mansueti. bona mihi a deo collata, p mansuetudinẽ mea

¶f Et letent̃. scientes q̃ ita fiet eis.

¶g Magnificate. Hic ponitur grãrũ actionis augmentatio. Reputabat. n. dauid diuinũ beneficiuz erga se ita magnũ q nõ sufficiebat ad regratiandũ: z iõ inuitat alios ad adiuuandũ ipm. d.

¶g Magnificate vobiscum mecum tẽ. de beneficio mihi collato: ꝓter qđ subdit̃.

¶h Exquisiui dñm z exaudiuit me tẽ. z ptz ista.

¶i Accedite. Hic ponit dauid alios ad bonũ hortatur: primo ad bonũ vite contemplatiue p quã bõ ordinat̃ ad deum: secundo ad bonũ actiue vite p quã ordinat̃ ad primũ: ibi. Venite. Prima in duas: q; primo ponit exhortatiõem: secundo inducit ad hoc rõnem: ibi. Jste paup. Circa primũ dicit.

¶i Accedite ad eum. i. ad deũ ad quẽ accedit̃ non passibus corporis: ꝑ affectib⁹ mentis ꝑ veracognitiõem z amorẽ: ideo subdit̃.

¶k Et illuminamini. Deus. n. est lux: vt habet̃ Joh. j. Et ideo sicut accedens ad lumen vel lucem corpaliter illuminat̃: sic accedens ad deum p bonuz mentis affectũ spualiter illustratur.

¶l Et facies ve stre non confundent̃. i. non patieminiꝝ repulsam in orationibus vris. Illius. n. facies confundit̃ cuius petitio repellitur.

¶m Jste paup. Hic adducit ad suũ ꝓpositum rõnem: z primo exemplo sui.

¶n Jste paup clamauit. i. ego qui sum exul paup z fugitiuus.

¶n Et dñs exaudiuit eũ. liberando a philistheis inõ supradicto.

¶o Et ex omnibus tribulatõibus ex. q: nõ solũ fuit mõ saluatus a philistheis: sed etiã de manibus saulis qui conatus fuerat occidere eũ: vt habet̃ primo Reg. in plurib⁹ locis. q. d. Si ego qui sum paup z fugitiuus inueni grãm apud deum: fili⁹ illi qui vero corde accedunt ad deũ. secundo inducit rõnem ex pte spũs angelici dicens. Jmmittit. s. influxum sue virtutis.

¶p Angelus domini ex. hoc patet in plurib⁹ locis sacre scripture: vnde z angelus liberauit loth a sodomis Gen. xix. z tres pueros de camino ignis Dan. iij. vbi dicit̃: q angelus dñi descendit cũ azaria z sociis eius in fornace: z excussit flamã ignis de fornace: et sic liberauit danielẽ de lacu leonuz: Dan. vj. Hoc allegat dd ad ostendũ cõdescensionem angelo; ergaeos qui cordevero; z puro accedunt ad deum. tercio addu cit rõnem ex pte ipius dei dicens.

¶q Gustate z videte q. d. ex primento potestis ꝓbare.

¶r Qm suauis ẽ dominus. z loquitur ad modum boni dulcedinem vini ꝓbantium: quia primo modicũ degustant: z ex hoc cognita ei⁹ dulcedine alliciunt̃ ad amplius gustandum: sic homines deuoti primo percipientes aliquid de dulcedine dei amplius alliciuntur ad amplius sentiendũ. Sed aduertendum q, ꝓbantes dulcedinem vini illud modicũ quod ꝓgustant super linguam diu retinent. sic sentientes diuinã bonitatem debent eam ꝗdiu possunt retinere: q; hoc est qđdam pludium beatitudinis future: ꝓter qđ sequit.

¶s Beatus vir tẽ. Talis. n. ꝓgustatio diuine dulcedinis auget spem future beatitudinis. Licet aũt aliqñ apd homines nimia familiaritas pariat contemptũ. talis tn familiaritas dei ad hoiem qua ei cõmunicat in pñti vita suam dulcedinem magis auget reuerentiã filialẽ hominis ad deum: ideo subditur.

¶t Timete dñm omes sancti tẽ. Ex hoc. n. q̃ sentiunt in se diuinam pñtiam hõis timent qđcto sufficit eis p omni bono: immo alia bona eis desipiũt: nisi quãtũ necessitas exigit. Ecõtrario aũt ẽ de cupidis hmõi quibus omnia deficiunt: ꝓter quod subditur.

¶y Diuites egerunt. q; fm q dicit hiero. in epistola ad paulinum: Antiquitus dcm est: Auro deest tam qđ habz q̃ qđ non habet: iõ subdit̃.

¶x Et esurierunt. quia non audent frui bonis habitis: sed ea relinquunt alijs.

¶y Jnquirentes autem dñm. fide z devotione.

¶z Non minuent omni bono. q. abundant in bonis spiritualibus. Tempoalia vo quantũcunq; modica eis sufficiunt: immo ꝑ diuitijs cõputant̃. vnde dicit apls prima Thimo. vj. Habentes alimenta z quibus tegamur: his contenti simus. Et hiero. in epla ad paulinũ: Dictus z vestitus diuitie sunt xpianoz.

¶a Venite filij. Hic consequenter hortatur ad bonum vite actiue que cõsistit in vitatione peccati: z opatione boni ad primũ. Timor autez domini facit vitare peccatũ: fm illud Prouerb. xv. Per timorem domini recedit omis a malo: ideo dicit.

¶a Venite filij. ꝑ videtis disciplinẽ.

¶b Timorez domini tẽ. qui est initium sapientie iusto.

¶c Quis ẽ homo qui vult vitã. i. beatã in qua nullus moritur.

¶d Diligit dies tẽ. in beatitudine celesti: vbi dies nõ interrumpent̃ noctibus: faciat supple qđ sequtur.

¶e Prohibe linguã tuã, vbi docet vitatio peccati ozis: z primo respectu dei cũ dz.

¶f Amalo. f. blasphemie z diuini ꝓceptus z similiũ: secũdo respectu ꝓximi cum dicitur.

g Et labia tua ne loquant dolū. s. receptōes falsitates z bndi ō primū. h b Diuerte a malo. vitādo peccatum opis. i Et facbonū. Iste. n. sc due ptes iusticie. Pōt etiā alie exponi. k b Diuerte a malo. i. obserua pcepta negatiua: que malū, phibent: sicut nō occides. l Et fac bonū. i. obserua māda ta affirmatiua q̄ inducunt ad bonū sicut: Memēto vt die sabbatū sancti fices: z bonora patrem tuū z matrez talis. n. obseruatio ducit ad vitā beatā. Math. xix. Si vis ad vitā ingredi serua mandata. Et sic nōdet dauid ad illud: qō supra quesierat: Quis ē hō qui vult vitam ꝛc. m k Inquire pace. que ē summus bonū.

n l Et psequere eā .i. pfecte segre: qō fit qn̄ p bona opera homo ad pacez eternā ptingit.

o m Oculi domini Posth dauid indurit alios ad bonū. Hic ost̄endit fructū z q̄ opposita iurta se posita magis elucescunt: iō mittim agit de fructu bonoꝝ operū z maloꝝ. v. p n Oculi dn̄i sup iustos. tanq̄ sup specialiter dilectos. Oculus. n. dirigit ad id qō spaliter diligit. q u Et aures eius ad pces eoꝝ. tāq̄ pate ad eraudiēdū. r o Vultus aūt dn̄i. i. ire z turbatois. s p Sup facientes mala. vñ in hebreo sic habetur: Ire dn̄i sup facientes mala. ad puniendū: iō subdit.

t q Ut perdat de terra ꝛc. i. de terra viuentiū in qua n̄ ba bebunt locū: z aliqn̄ etiā pdit memoriā eoꝝ de terra pñt vite: que ē mortientiū: q̄ post eoꝝ vitā nō remanet fama: s infamia: Pm qō dr Prouer. x. Memoria iusti cū laudibus: z nomen impioꝝ putrescet. u r Clamauerūt iusti vt uote orando. v s Et dn̄s eraudiuit eos. pmouendo eos in bonis. w t Et ex omnibus tribulatōibus ꝛc. ptegendo eos a malis spūalibus: z etiā aliqn̄ a corpalibus. sicut liberauit danielem de lacu leonū: z tres pueros ō camino ignis: pfecte tn̄ liberat eos qn̄ ducit eos ad requiez transferendo de malis vite pñtis. x y Iurta e dn̄s ꝛc. q̄ sp paratus ē eos adiuuare eos liberando: vel virtutez patientie tribuendo ad maius meritū ipoꝝ. y r Et bumiles spū saluabit. Pm q̄ dr Prouer. xxix. Humilē spiritu suscipiet gloria. z y Multe tribulationes iustoꝝ. q̄ aliqn̄ dn̄s pmittit: vt p patientie meritū pueniant ad maius premiū: ideo subdit. a z Et de omnibus bis ꝛc. q̄ trāslati ad requiem liberāt ab oibus pñis vite penalitatib⁹.

b a Custodit dn̄s oia ossa eoꝝ p ossa in quibus cōsistit robur corporis intelligūt virtutes in quibus cōsistit robur mentis: quas dominus custodit illecias finaliter in electis suis. c b Mors pctoꝝ pessima. Mors. n. naturē mala est. q̄ ē priuatio corpalis vite: mors aūt culpe peioꝝ: quia est priuatio spūalis vite: sed tn̄ nō ē pessima: s q̄diu peccatoꝝ est in pñti vita pōt redire ad vitam spūalem p penitentiā: s mors gehenne est pessima a qua non ē reuersio possibilis: z hec ē mors peccatoꝝ in mortali peccato dece dentiū. d c Et qui oderunt ꝛc. q̄ odiū fratri est occasio multoꝝ malo. sicut econtrario amoꝝ primi ē cā bonoꝝ q̄ qui diligit primū legem impleuit: Ro. xiii. In hebreo z in translatōe biero. iurta hebreū habet. Interficiet impios malicia z odientes iusticiā. quia malicia bois ē sp cā mortis eius spūalis: z aliqn̄ etiaz corporalis: sicut malicia achitophel fuit occasio sue suspensionis: vt habetur. ij. Reg. xvii. e d Redimet dn̄s ꝛc. hoc fuit adimpletū in xpo: qui nos redemit suo sanguine pciosō. f e Et nō delinquent. finaliter. g f Oēs qui sperant in eo. spe formata charitate: q̄ pueit ex gratia z meritis: z hoc intelligenduz ē de predestinatis.

Psal. xxxiiii.

Iudica dñe nocētes me ꝛc. Hunc psal. p̄mittit talis ti. in hebreo z in trāslatiōe biero. iuxta hebreū. Dauid dn̄i in hebreo ponit litera lamech ad ōsignādum q̄ dauid ē vatiū casus: z ē sensus: Dicp̄. appropriatus ē ipi dauid tanq̄ eius auctori: et sic appet auctor hui⁹ psal. Materia aūt eius n̄ sic apparet. Expositores tn̄ hebrei z latini dicunt cōiter q̄ dauid fecit hunc psal. ptra pscutōem saulis petens diuinū auxilium: in qua pscutōe multos psal. fecit: q̄ diu durauit. Et diuiditur i duas ptes: q̄ primo dauid postulat auxiliū diuine defensionis: secundo declarat piculum sue pscutōis: ibi Surgentes testes. Prima in tres: q̄ primo petit auxilium diuinum: secundo ꝓsequitur ꝓdicit vtecetōnem hostium: ibi. Confundantur. tercio exprimit sue ultra tionis gaudium: ibi. Anima autem mea exultabit in domino. Circa primum dicit. a Iudica domine nocentes me. iudicio condemnatōnis in hoc facto: quia iniuste pscuunt me: sicut patet manifeste ex decursu primi Reg. quia dauid nibil fecerat contra saul aut populo suo: sed fecerat eis multa bona: p quibus reddebant ei mala: ꝓter qō subdit Dauid. b Expugna impugnantes me. quia non possum eos expugnare.

c Apprehende arma. loquitur de deo more humano: quia aliquis volens auxilium ꝓstare alicui mittit se armis: z hoc duplicibus. s. armis ad sustinendum ictus: z ictum ad hoc dicit: Scutum. z armis ictum ad inuadendum: z ictum ad hoc subditur. d e Effunde framea. i. euagina gladium. e f Et conclude aduersus ꝛc. ita q̄ non possint amplius me persequi.

f g Dic anime mee. p̄ reuelatōem interiorem.

g h Salus tua ego sum. p effectū exteriorē. h i Confundant. Hic ponit dauid ꝓbetice ꝓdicit vtecetōem hostium. s. saulis vocb z consimiliū. v. Confundant ꝛc. hoc fuit implctum quando saul confusibiliter de ꝓlio fugiens seipsum interfecit: z filr vocb armiger eius et magna ps populi fugiendo interiit: z isti pluries que fierant dauid ad mortem.

i k Fiant ꝛc. quia sicut puluis non pōt resistere ventoꝝ impulsui: sic nec saul z viri eius philistinoꝝ inuasioni. l Et angelus ꝛc. non enim Saul z exercitus eius fuissent sic debellati a philisteis: nisi angelus domini iusto dei iudicio fuisset contrarius eius ꝓpter peccatis suis: Pm q̄ dicitur Deutero. xxxii. de filiis isrl̄ q̄n pſequebat vnus mille: z duo fugarent decē milia: nōne iō quia deus suus vendidit illos: z nō ꝙdusit illos

[m] Fiant vie ꝛc. vt nō videant nociua ad cuitādū.
[n] Et lubricū: vt nō possint stare. [o] Et angel⁹ dñi hoc torū ꝓdixit dauid ꝓphetice: ꝛ motus zelo diuie iusticie: ꝛ cām dicte punitois subiungit qñ dicit.
[p] Qm̄ gratis. i. sine cā. [q] Abscōderūt mihi ꝛc. q: saul ꝛ cōplices sui ponebāt insidias occultas cōtra dauid vt bꝫ. j. Regum xxiij. [r] Superuacue exp̄obrauerunt ꝛc. dicētes vituperia de me mendaciter: vt supra expositū ē frequēter.
[s] Veniat illi ꝛc. in hoc p̄dicit ꝓphetice mors dū morte ipius saulis: qui voluit dauid malicio se occidē ꝓ manus philistinoꝝ vt habeꝫ. j. Reg. xviij. ꝛ ipse saul ab ipis philistеis fuit vulneratus: ꝛ timēs ab eis turpiter occidi seipm̄ interfecit. vt habeꝫ. j. Reg. xxj. ꝛ sic cecidit in laqueum quē parauerat ipi dō: qđ a principio iḡrauit. o.

[m] Fiāt vie illoꝝ tenebre et lubricū: ° ꝛ āgel⁹ dñi ꝓsequens eos. [p] Qm̄ gratis [q] abscōderūt mihi interitū laqui sui [r] supuacue exp̄obrauerūt aīam meā. [s] Veniat illi laqueus quē iḡrat: ꝛ captio quā abscōdit ap̄prehēdat eū: ꝛ in laqueū cadat in id ipm̄. [t] Alia aūt mea exultabit i dño: ° ꝛ ꝛlectabit sup salutari suo. [x] Oia ossa mea dicēt: [y] dñe quis sīlis tibi: [a] Eripiens inopē de manu fortioꝝ ei⁹: ° egenū ꝛ pauperē a diripiētibꝫ eū. [c] Surgētes testes iniq. [d] que ignoraba⁹ interrogabāt me. [e] Retribuebant mihi malap bonis [f] sterilitatē aīe mee. [g] Ego aūt cū mihi molesti eēnt: induebar cilicio. [h] Humiliabā ieiunio aīam meā: [i] ꝛ oō mea in sinu meo conuertetur. [k] Quasi ꝓximū ꝛ q̄si fratrē nr̄m sic cōplacebā: [l] q̄si luges ꝛ ꝛtristat⁹ sic hūiliabar. [m] Et aduersū me letati sūt ꝛ q̄uenert: [n] congregata sūt sup me flagella ꝛ iḡraui. [o] Dissipati sūt nec cōpūcti: [p] tētauerūt me: [q] subsānauerūt me sīb sānatōe: [r] frenduerūt super me dētib⁹ suis. [s] Dñe qñ respicies: [t] restitue aīam meā a malignitate eoꝝ: [u] a leonibus vnicam meam. [x] Cōfitebor tibi in ecclīa magna

[f] sterilitatē aīe mee. [g] Ego aūt cū mihi molesti eēnt: induebar cilicio. [h] Humiliabā ieiunio aīam meā: [i] oō mea in sinu meo conuertetur. [k] Quasi ꝓximū ꝛ q̄i fratrē nr̄m sic cōplacebā: [l] q̄si luges ꝛ ꝛtristat⁹ sic hūiliabar. [m] Et aduersū me letati sūt ꝛ q̄uenert: [n] congregata sūt sup me flagella ꝛ iḡraui. [o] Dissipati sūt nec cōpūcti: [p] tētauerūt me: [q] subsānauerūt me sīb sānatōe: [r] frenduerūt super me dētib⁹ suis. [s] Dñe qñ respicies: [t] restitue aīam meā a malignitate eoꝝ: [u] a leonibus vnicam meam. [x] Cōfitebor tibi in ecclīa magna

[s] sterilitatē aīe mee. [g] Ego aūt cū mihi molesti eēnt: induebar cilicio. [h] Humiliabā ieiunio aīam meā: [i] oō mea in sinu meo conuertetur. [k] Quasi ꝓximū ꝛ q̄i fratrē nr̄m sic cōplacebā: [l] q̄si luges ꝛ ꝛtristat⁹ sic hūiliabar. [m] Et aduersū me letati sūt ꝛ q̄uenert: [n] congregata sūt sup me flagella ꝛ iḡraui. [o] Dissipati sūt nec cōpūcti: [p] tētauerūt me: [q] subsānauerūt me sīb sānatōe: [r] frenduerūt super me dētib⁹ suis. [s] Dñe qñ respicies: [t] restitue aīam meā a malignitate eoꝝ: [u] a leonibus vnicam meam. [x] Cōfitebor tibi in ecclīa magna

[t] Et lubricū: vt nō possint stare. [o] Et angel⁹ dñi hoc torū ꝓdixit dauid ꝓphetice: ꝛ motus zelo diuie iusticie: ꝛ cām dicte punitois subiungit qñ dicit.
[p] Qm̄ gratis. i. sine cā. [q] Abscōderūt mihi ꝛc. q: saul ꝛ cōplices sui ponebāt insidias occultas cōtra dauid vt bꝫ. j. Regum xxiij. [r] Superuacue exp̄obrauerunt ꝛc. dicētes vituperia de me mendaciter: vt supra expositū ē frequēter.
[s] Veniat illi ꝛc. in hoc p̄dicit ꝓphetice mors dū morte ipius saulis: qui voluit dauid malicio se occidē ꝓ manus philistinoꝝ vt habeꝫ. j. Reg. xviij. ꝛ ipse saul ab ipis philistеis fuit vulneratus: ꝛ timēs ab eis turpiter occidi seipm̄ interfecit. vt habeꝫ. j. Reg. xxj. ꝛ sic cecidit in laqueum quē parauerat ipi dō: qđ a principio iḡrauit. o.
[t] Alia aūt mea. Hic ꝓn expr̄imit gaudium de sua liberatōe futura de manu saulis: ꝛ oīm aduersariorū suoꝝ.
[x] Anima aūt mea ꝛc. sibi gratias tacite reddendo.
[y] Et ꝛlectabitur ꝛc. i. de b̄ salute habit me ꝓ sue voluntatis beneplacito: nō dico morte saulis ꝛ ꝛcruciatus eius: de qua voluit ꝛ luxit: vt habeꝫ. ij. Reg. j. Sed gaudere de ꝓpria salute ꝓtinet ad charitatē quā bꝫ homo ad seipm̄.
[z] Omnia ossa mea dicēt. magna. ij. leticia ꝛ admiratio mentis redūdat ad vires coꝝpis: nō. d.
[a] Oīa ossa mea dicēt. i. manifestabunt gestibus exultatōis gratitudinē mibi ꝓstite saluatōis.
[b] Qñe quis sīlis tui. q. d. nulⁱ.
[c] Eripiens inopē. i. meipm̄ ꝛ ꝓpīm mihi adherentē. Erat. n. dauid a facie saulis fugitiuus: ꝛ ꝓ ꝓīs bonis suis spoliatus: cōueneruntur etiā ad ipm̄ boies ꝛpaupērati: ꝛ debitis obligati: vt habeꝫ. j. Reg. xxj. ꝛ factus ē eoꝝ ꝓinceps.
[d] De manu fortioꝝ eius. s. saulis ꝛ sui exercitus.
[e] Egenū ꝛ pauperē ꝛc. bona. n. mobilia ꝛ immobilia fugitiuoꝝ fisco regio applicant: ꝛ sic bona dauid ꝛ eoꝝ qui cum ipo erant diripuerūt latrōlites saulis.
[f] Surgentes. Postq̄ dauid postulauerat auxilium diuine defensionis: dic ꝓīr allegat piculū sue ꝓsecutōis: ꝛ primo ꝓpositum declarat: secundo ꝓ se ꝛ sibi cōpatiētibus orat: ibi. Exultent. Prima ī tres: q: primo oñdit ꝓpositum ex ꝓpositōe falsi: secundo ex ꝓpiratōne cōi: ibi. Et aduersū me. tercio ex adiunctōe voluntbi. Qm̄ mihi. Circa primū sciendū q: mlti de populo israel ad habendū grām saulis imponebant dauid multa falsa quibus applaudebant saul: q: ꝓ hoc ꝓsecutio quam faciebat contra dauid videbat cē iusta: ꝛ ex hoc aggrauabatur persecutio contra dō: ꝛ hoc est quod dicit.
[g] Surgentes testes iniqui. quia aliqui de ꝓdictis proponebant falsa cōtra dauid coram saule: ꝛ alij attestabant ad maiorem assertōem
[h] Que ignorabam. i. non eram mihi conscius illoꝝ malorum.
[i] Interrogabant me, idest proponebant ꝓtra me ac si deberet respondere: loquitur de se quasi de reo: qui habꝫ respondere parti aduerse.
[k] Retribuebant mihi mala ꝓ bonis. quia multa bona fecerat dauid sauli ꝛ populo eius pugnando ꝓo eis cōtra philistеos. vt ptz. j. Reg. in pluribus locis.
[l] Sterilitatem anime mee. ꝙa ex ꝓsecutōe saulis cogebatur vitam auferam ducere ī desertis: ꝛ sterilib⁹ locis.
[m] Ego aūt cū mihi molesti eēnt induebar cilicio. ob īsignū humiliatōnis ꝛ mortificatōnis ad impetrādū beneficium diuine consolatōis.
[n] Humiliabam in ieiunio animam meam. i. vitā meā animalem.
[o] Et oratio mea ī sinu meo conuertetur. i. ad bonū meū ordinabitur: ꝛ ꝙ dauid ex persecutōne saulis a charitate fraterna nō recidit: qđ maxime patet ex hoc quia idē in manu sua tradito bis a morte pepcit: vt habeꝫ. j. Regum. xxiij. ꝛ. xxvj.
[p] Quasi ꝓximum. ideo dicitur. Et quasi fratrem nostrū sup. reputans saulem ꝛ eius ꝓpīm.
[q] Sic cōplacebā. in ꝓsperitate eoꝝ contra philistеos: vt dictum ē supra cō. iij.
[r] Quasi lugens ꝛc. de eoꝝ malo aduersitate: vnde luxit ꝛ planxit ō saulis ꝛ sui exercitus morte: vt habetur. ij. Reg. j.
[s] Et aduersum me. Hic consequenter ostendit gravitatem sue persecutōis ex conspiratione cōmuni contra eum: quia etiam illi qui erant de tribu dauid cum saule aspirabant ad mortem ipius Dauid: vt patet de Siphеis. j. Reg. xxiij. Et ibidem habetur ꝙ saul dixit de dauid ꝙ si terrā ingressus fuerit ꝓcurabo: eū in mlib⁹ iuda de q tribu erat dō: ꝛ multo magis illi q̄ erant de alijs tribub⁹ erāt cum saul in persequēdo dauid: ꝛ hoc ē quod dicit.
[t] Et aduersum me ꝛc. quia veniens cum saule ad querendum dauid ꝓtendebant hilarem faciem ad captādaꝝ gratiam regis.
[u] Congregata sunt ꝛc. quia non semp ꝓuidebat periculā sibi ꝓparata: vt patet ex hoc qđ habetur. j. Reg. xxiij. vbi dicitur ꝙ saul ꝛ viri eius cingebant dauid ꝛ viros ei⁹ in modum cozone ita ꝙ desperabat se posse euadere. Nō esīt potuisset sc in tali loco: vbi sic cinḡi potuisset: si paratum sibi piculum ꝓcauisset.
[x] Dissipati sunt. a cōtentione charitatis fraterne erga me.
[y] Nec cōpuncti. ō sua iniquitate.
[z] Tentauerunt me. s. capere.
[a] Subsannauerunt me ꝛc. i. derisiōe dicta a naso ruga to. Dicebant enim adulatores ꝛ detractores vituperia ō dauid in ꝓntia saulis eius benivolentiā captantes.
[b] Frenduerunt super me ꝛc. ꝓtendebant enim coraꝝ saule ꝙ vellent si possent eum deuorare: ꝛ nō ꝓtra talia cōcurrit se ad deum dep̄candū dicens.
[c] Domine quando respicies me. oculo tue ꝓpitiatis et misericordie.
[d] Restitue animam meam ꝛc. idest pone me in securitate ab coꝝ persecutione: ita ꝙ sim restitutus in ꝓstina pace.
[e] Ē leonibus. i. ab hominibus crudelibus modo leonum.
[f] Unicam meam. i. vitaꝝ meā solā. ij. n. plures essent cū dauid: tñ ipm̄ solū q̄rebat saul ꝛ complices eius interficere.
[g] Cōfitebor tibi ꝛc. i. vtinā ꝓfitear tibi confessione laudis in loco cultus tui

Hebrei.n.non hñt optatiuũ modũ: ꝫ vtunt futuro indicatiui modi loco optatiui. ¶ v In pl̃o grauiꝰ. moꝛꝫ ꝛ etate: cuiusmodi sũt sacerdotes ꝛ leuite. ¶ Laudabo te.i. vtinã laudẽ. vna.n.cã quare dauid affligebat in psecutõe saul erat ꝓter hoc q̃ accedere ñ audebat ad locuꝫ diuini cultus: vl̃ pt̃ aliter exponi: vt sit ꝓphetia de futuro cũ dr: Cõfitebor tibi ꝛc. quia psalmi a dõ facti cãtabãt a cultoribus dei in veteri testamento: ꝛ etiã mõ cantãt i nouo. ¶ f Non supgaudeãt mihi. capiendo me ꝛ tenendo ad suaꝫ volũtatẽ. ¶ g Qui aduersantur ꝛc. s. saul ꝛ cõplices eiꝰ: vt ptz ex ꝓcedẽtibꝰ. ¶ b Qui oderũt me gratis. i. sine causa me odientes in cordibꝰ suis. ¶ i Et annuũt oculis. passiones enim odij ꝛ ire maxime apparent in facie ꝛ in oculis potissime ¶ k Qm̃ mihi. Idcirco ñ ondit grauitatem sue psecutiõis ex aduersitate volũtate: qui maxime aggrauat psecutõem: qz tunc nescit positus i psecutõe in quibus debeat ꝓfidere: ꝓter qõ apl̃s. d. secũda ad corinth. vj. enumeratis piculis in quibus fuerat vltimo loco dicit pericula in falsis fratribus: qz illud fuerat maius ꝫm hoc igit̃ dicit dõ. ¶ k Qm̃ mihi ꝛc. ꝓtendentes mihi amiciciã. ¶ l Et in ira cumdia ꝛc. i. ꝫm modum hoim terreno. ꝝ. q̃ aliud hñt in corde: ꝛ aliud in ore.

¶ m Dolos cogitabant. s. cõ me: vt ꝓ te habitatoꝛibꝰ ceilet zipheis. j. Reg. xxiij. ¶ n Et dilatauerũt ꝛc. loquentes supbe. ¶ o Dixerunt euge euge. interiectio ẽ gaudẽtis. ¶ p Viderũt oculi nñi. fugã ꝛ extiuũ iſtius hois. ¶ q Elidisti dñe. Hanc iniquitatẽ cõtra me. ¶ r Ne fileas. hoc ẽ ne dissimules ꝛ transeas absq; debita punitõe. hoc idebat dõ nõ zelo vindicte: sed diuine iustitie. ¶ s Ne discedas a me. subtrahendo brachiũ defensionis tue. qz ñ possem tot laqueos euadere. ¶ t Exurge ꝛ intende ꝛc. eos ꝓdemnando. ¶ v Deus meus ꝛc. qz nõ habeo iudicẽ ad quẽ possim recurrere nisi ad te: qz ps aduersa eãt rex terre. ¶ x Judica me ꝫm iusticiã tuã: q̃ nõ ꝓdenat innocẽtes ⁊ impios. ¶ y Et nõ supgaudeãt mihi. capiendo me ꝛ tenẽdo ꝫm suã voluntatẽ. ¶ z Nõ dicãt ꝛc. gaudẽtes te mea captõe: sicut philistei gaudebant de captõe sansonis: Judi. xvj. ¶ a Nec dicant vnoꝛabimus eũ. q. d. si tenerẽt me statim tractarent me interficere crudeli moꝛte. ¶ b Erubescãt. impii. ¶ c Et reuereanꝫ sil̃ tãq; frustrati sua intẽtõe. ¶ d Qui gratulãꝫ mal̃ meis. i. querũt gratulari. s. saul ꝛ cius viri. ¶ e Jnduanꝫ confusione ꝛ reuerẽtia. i. timoꝛe. q. d. talibus circũdẽt vndiq; sicut vestimentuꝫ circũdat hoiem ex oi ꝓte. ¶ g Qui maligna ꝛc. loquẽtes de me falsa cõa saule. ¶ h Exultẽt. Hec ẽ vltima ps huꝰ psal. in qua dõ ostendit ꝓ se ꝛ ꝓ tientibus sibi. d. Exultent ꝛc. i. approbant. ¶ i Justiciã meã ꝛc. deũ laudãdo de mea liberatõe a piculis graviboꝰ iõ sequit. ¶ k Qui volũt pacẽ serui eius. i. mei q̃ suꝫ ser uus dominꝰ. ¶ l Et lingua mea ꝛc. i. oꝛe ꝛ corde ea cõfitebit. ¶ m Tota die laudẽ tuã. i. singulꝛ die. ꝰ. Mystice ãt exponit psal. iste de xp̃o cuius dõ fuit figura sicut dcm fuit supra psal. iij. ꝛ. iiij. qui passus ẽ in se ꝛ in membris suis a pl̃o iudaico ꝛ tyrãnis: ꝛ iõ in hoc psal. ꝫm bñanitatẽ loquens ꝓio petit a patre seu tota trinitate auxiliũ ꝓtectiõis: ꝛ secũdo exꝑimit grauitatẽ sue psecutiõis: ibi. Insurgentes. Quã grauitatẽ explicat ꝓio ex impositõe falsi: qz sibi fuit impositũ q̃ eẽt falsus ꝓpheta: ꝛ membris suis q̃ essent magi ꝛ receptores. Secũdo ex cõspiratõne cõi: ibi. Et aduersuꝫ me. qz cõtra eũ conuenerunt herodes ꝛ pontius pilatꝰ cũ principibꝰ sacerdotũ: vt supra expositũ fuit. ij. psal. Tercio ex adiunctõne voli: ibi. Qm̃ mihi quidẽ pacifice loquebãt: qz multos dolos cogitauerũt cõtra ꝛpm: vt ptz ex textu euãgelii: ꝛ ꝓtra membra eius vt patz ex actibus apl̃oꝝ: ꝛ epistol̃ pauli. ¶ Residui aũt huius expositiõis omitto: tuꝫ ꝓter breuitatẽ sectandã: tũ qz satis diffuse tradit in glo. sup psal. tum qz cõsideratis illis que sunt exposita ꝺ dauid in hoc psal. põt de facili applicari litera huius psal. xpõ partiꝫ ꝓ membris suis in quibus se dicit psecutõnem pati. Scruuꝫ. ir. Saule saule quid me psequeris.

¶ Psal. xxxv.

Dixit iniustus vt delinquat ꝛc. Hunc psal. ꝑmittitur talis ti. in translatõe biero. iuxta hebꝛeuꝫ. Ꝓio victoꝛia seruo dñi ꝺ dauid. qõ exponunt sic aliqui: q̃ dauid fecit hunc psal. ꝓ victoꝛia ꝑpl̃i ist̃ gloriose exeuntis de seruitute egypti ad seruiendũ dño libere: ꝫm q̃ fuit dictũ pharaoni: Ero. v. Hec dicit dominus deus hebꝛeoꝝ. Dimitte populum meũ vt sacrificet mihi in deserto. Et ꝛ litera huius psal. posset ad hoc applicari: saluo tñ meliꝰ iudicio mihi videt̃ melius q̃ dauid fecit hunc psal. de seipo a psecutõe saulis pluries diuinitus liberatoꝛ: qõ videt̃ ex ti. psal. qui talis est in hebꝛeo: Ad victoꝛiã seruo dñi dauid. Et huic nomini dauid ꝓponitur litera lameth: ad ostendendum q̃ est datiui casus: ꝛ sic li seruo dñi non refert̃ ad populum israel: sed ad ipm̃ dauid. Jgitur ꝫm hũc sensum psal. iste diuiditur in duas partes. Et primo agitur de malignitate saulis dauid psequentis: secundo de benignitate domini ipm̃ liberantis: ibi. Dñe in celo misericordia tua. Circa ꝓmũ dicit sic. ¶ a Dixit iniustus ꝛc. i. saul firmit̃ disposuit ꝛ deliberauit de interficiendo dauid: ꝛ iniuste: de qua deliberatõe habetur. j. Reg. xx. Et intellexit ionathas ꝙ diffinitũ eẽt a patre suo vt interficeretur dauid. ¶ b Nõ ẽ timoꝛ ꝛc. q. d. Si ante oculos mentis eius timoꝛ domini ponereꝰ a tanto malo retraheretur: ꝫm q̃ dicitur Prouer. xv. Per timoꝛem domini declinat omnis a malo.

¶ c Qm̃ dolose egit. s. cũ dauid faciens eũ generũ suum: vt sic occideret gladio philistiꝺ: ꝛ. put hꝛ. j. Reg. xviij. ¶ d In cõspectu eius. s. dei: qz nulla dolositas latet eũ. ¶ e Vt inueniat ꝛc. cum. n. saul nõ potuit occidere dauid latenter ac dolose gladio philistinoꝝ ꝓcurauit eũ: patẽter manifestans odium: qõ ꝑcepit ꝛa ipm

¶ f Verba oris ꝛc.qñ suasit ionathe ꝺ quo con ſcḋebat ꝺō sicut ꝺe seipo q̄ adduceret ꝺō vt mozeret.j.Reg. xx. ¶ g Voluit intelligere ꝛc.q; cū ionathas innocētiam dauid allegaret:saul intelligere noluit: ⁊ magis indignans ionatham lancea petere voluit:vt ibidez dicitur.

¶ b Jniq̄tatez ꝛc.q; ꝺ nocte vi gilās cogitabat quō possz ꝺō ca pere;ꝛ eū occi dere. ¶ i Astitit omni vie nō bone.i.male: q; patus fuit perse qui ꝺō per vias pessimas.f.su p abrupteas pe tras:que solis ibicabus sunt p uie:vt habet.j. Reg.xxiij. Uel alit. ¶ i Astitit omni vie nō bone.q; parat erat oi consilio malo acquiesce re:ꝛ subdit:Malicią aūt non odiuit.

¶ k Dñe in celo. Hic ꝓfr agit ꝺe benignitate ꝺei: que ꝓmo ꝺeclaratur generaliter:secūdo spāliter:ibi Filij aūt hoim.tercio singulariter:ibi. Nō veniat mihi pes superbie. Prio ostḋit generaliter ergā oēs creaturas vi uentes vita a;ali.Circa qō sciendū q̄ misericoꝛdia su perexaltat iudiciū: Jaco.ij. Unde inter ꝺei ꝓprietates tenet quarta excellentią: ꝓpter qō ꝺr:q̄ misereri ē eiꝰ ꝓprium:ꝛ ad hoc ostendū ꝺi. ¶ k Dñe in celo misericoꝛdia tua:ꝛ anc̄ in loco supioꝛi. ¶ l Et veritas ꝛc. q̄ sunt inferioꝛes celo. ¶ m Justicia tua ꝛc. qui vt i pluribus sunt inferioꝛes nubibus. ¶ n Judicia tua abyssus multa.i.bonibus absc̄dita:verūtamen q; ista apparent aliqn ꝓ effectus:ꝛ maxie ꝺei largitas: ꝺe qua ꝓmo principalr hic agit:nō subdit. ¶ o Homines ꝛ iumenta ꝛc.q; nō solū creatura rōnalis saluaꝝ ꝓ ꝺei puiḋeriam ś etiā brutalis.q; a;alibus ꝺat pilos ꝓ vestitu:ꝛ auib; plumas:ꝛ cis ꝺe victu puiḋer sufficacē sine solicituḋie coꝛ. ¶ p Quēadmodū multiplicasti ꝛc.q.ꝓ.Et mlt itudine misericoꝛdie tue,ꝓcedit q; nō solū rōnabilib; creaturis:ś etiā irrōnalibus ita puiḋeres. ¶ q Filij aūt hoim.Hic ꝓfr ostḋit diuia largitas spāliē.f.cir ca hoies:q̄ corpoꝛ q̄ sunt ad imaginē ꝺei facti sunt ad bonū excedens creaturam irrōnalem ordinati. scz ad bonū rōnis:quo si bene vtant ad beatitudinē supna turalē vlteriꝰ reducūt:ꝛ hoc ē qō ꝺr. ¶ q Filij aūt hoim.f.rōnabilr:ꝛ iusteyinētiū. ¶ r In tegimine ala rū ꝛc.i.in beatitudie recta ꝛ absc̄dita apꝺ te:ꝓm illo Esa.lxiij. Oculus nō vidit:ꝛ auris nō audiuit:ꝛ i coꝛ hois nō ascḋit:q̄ ꝓparasti diligentiḇ ꝛc:nō subdit.

¶ s Jnebriabunt.i.saturabūt absq; tñ fastidio.

¶ t Ab vbertate ꝛc. tue.i. ꝺomus celestis glozie.ꝓm q̄ ḋicit ē supza psal.xxj. Satiabor cū apparuerit gloria tua. ¶ v Et torrente ꝛc. hoc addit ad ostendū ꝓfectōm refectōis glozie:q; apud nos refectio ꝓficitur ex cibo ꝛ potu. ¶ x Qm̄ apud te ꝛc. deus.n. ē vita p ēntia:ꝛ oia sunt in eo vita:ꝓm q̄ ḋr Job.j. qō factuz ē.f.in creaturis. In ipo vita erat.Creatura.n .anteq̄ crearet ñ erat aliud q̄ creatrix ēntia q̄ ē p ēntią ipa vita:vt ḋcm ē. ¶ y Et in lūe ꝛc.i.lūie creato glē vi ꝺebim⁹ lumē tue ēntie qō videri ñ pt ab intellectu crea to.nisi ad q̄ ꝺeuenit ꝓ lum glie fortificās lum̄ nāle intel lect⁹ creati:sic nec ocul⁹ noctue possz videre lucē sol⁹:nisi aliq̄ addito sibi fortificaret:ꝓpter qō ḋr.ij.meta.q; sic se habet oculus noctue ad lumen solis:ita intellectus noster ad ea que sunt manifestissima in natura.q; que

f Verba oris eiꝰ iniq̄tas et vol⁹:ꝰnoluit intelligēre ut bñ agēt ᵇ Jniq̄tatē meditat⁹ ē in cubili suo:ᶜastitit oi vie nō bōe:malicią aūt nō odiuit ᵈ Dñe i celo mia tua:ᵉ veri tas tua vsq; ad nubes ᵐ Ju stitia tua sic mōtes ꝛei:ᶠiu dicia tua abyssꝰ mlta. ᵍ Ho mines ꝛ iumēta saluabꝭ dñe: ᵖ quēadmodū multiplicasti miseriꝯdią tuā ꝛus. ᵠ Filij aūt hoimꝫ in tegimie alaꝝ tuaꝝ spabūt. ˢ Jnebriabunꝫ abᵘ vbertate wmus tue: ᵛ ꝛorrente volu luptatis tue potabis eos. ˣ Qm̄ apꝺ te ē fōs vite: ʸ ⁊ in lūe tuo videbiᵐ lumē ᵃ Prę tēde miaꝫ tuā sitiētibꝰ teᵇ ⁊ iusticią tuā bis q̄ rcko sūt cordeᶜ Nō veiat mihi pes supbie: ᵒ ⁊ manꝰ pctōis ᵉ ñ moueat me. ᶠ Jbi ceciḋerꝭ q̄ opanꝭ iniq̄tatē: expulsi sunt nec potuerunt stare.

intelligunt ḋiuina:que ꝺe se sunt manifestissima:sed ꝛe tem intellectus nostri excedentia:sicut ⁊ lux solis ē maxi me visibilis:tñ inꝓpoꝛtionata noctue oculis. Et quia ad hanc visionem non possumus ptingere:mīi ꝓ diuinaz grām:nō subdit ꝺō ꝛepcando. ¶ a Prętēde misericoꝛdi am ꝛc.i. dirigentes cognitōem suā na turalē quātū possi bile ē ad te illustra fidei cognitōne.

¶ b Et iustitia ꝛc.i. viuētes ꝓm rectuꝫ iudiciū rōnis recti fica rectitudie gra tie tue:que sola iu stificat ꝓfecte:ꝛ sic sp cōtingit:q; gra tia est ꝓfectio natu re:ꝛ ideo dirigenti bus se in ꝺei quā tum possibile ē vir tute nature nō ꝛe negaꝫ ꝓfectō gra tie. ¶ c Non veniat. Hic cōsequen ter ostḋitur diuina liberalitas singula riter ad ipsum ꝺauid:qui ꝛepcando ḋicit:Non ve niat ꝛc.i. pes saulis superbi:ꝛ suoꝝ satellitum ad me pro sua voluntate cōculcandū. ¶ d Et manus peccatoꝛis .i. psuaḋētis mihi malum. ¶ e Non moueat me. superbe a rectitudine veritatis ⁊ iusticie. Uel aliter: Non ve niat ꝛc.ꝺemon qui ꝓ supbiam ceciḋit non me subijciat si bi ꝓ peccatum mortale. Et manus peccatoꝛis.i. ptās ꝺe monis in peccato obstinati. Non moueat me.a statu gra tie:ꝛ vtrunq; fuit concessum aliquo mō ipi ꝺō ex diuina largitate:q; non fuit datus in manu saul ipm ꝓsequēt is: Is aliqn ꝓ sabaꝺ in peccatū mortale ei;ciḋerit:tñ ꝓ penitē tiaꝫ surrexit:ꝛ i finali gratia ꝛecessit. ¶ f Jbi ceciḋerūt ꝛc.q; ꝓseuerantes in peccatis frequenter tradunt in ma nibus inimicoꝝ temꝓaliter:ꝛ in ptātem ꝺemonis finalr.

¶ In psal.xxxv. Dixit iniustus. vbi ꝺr in postilla. Circa qō sciendū q̄ misericoꝛdia superexaltat iudiciū.

Additio.

Licet verum sit q̄ misereri ⁊ parcere ꝓpriū sit ꝺei vt in collecta cantat eccia:nec tamē ꝓpter boc ꝛeli tas ꝺiuina ꝺebet ḋici inferior ex misericoꝛdia ꝺei: sicut nubes sunt inferioꝛes celo:ꝓut postil.ḋicit.nā misę ricoꝛdia ḋicitur ꝛe ꝺeo ꝓm opatōem in creaturis:inquan tum ꝛefectus alioꝝ subleuat:ꝛespectu cuius ḋicit in psal. Miseratōes eius sup oia opa eius.sed veritas ꝺiuina si ue accipiatur ēntialiter sive ꝓsonaliter ap;opꝛiando eā filio patri coeterno:ꝓut Job.xiij.ca. Ego sum via vitas ꝛc.nullo mō tñ ꝛebet ḋici inferioꝛ ex eius misericoꝛdia:ꝛ ē manifestū. Sed ad intellectū boꝝ ꝛersuum attenḋēdus ē q̄ ꝺauid in hoc loco tractat ꝛe quibusḋā opatōibus ꝺi uinis:ꝓut referunt ad creaturā rōnalem.f.miseꝛia ⁊ veri tas iusticia ⁊ iudiciū:sed in hoc loco cuz ꝺr. Veritas ꝺei intelligit fides:vt.j.Cbi.ij. Omnes homines vult ꝺeus ad agnitōem veritatis venire:quod intelligit ꝛe veritate fidei:ꝛ sic in pluribus locis. Manifestum ē aūt q̄ miseri coꝛdia ꝺei maxime ꝛeducet in celo:vbi beati misericoꝛdią ꝺei plene consequuntur:vt Matb.v.ca. Cuius rō ē. Rā gloriam celestem nullus ꝛe cōdigno ꝓm legē cōmunē me retur. Unde apls ad Ro.viij.ca. Nō sunt cōdigne passio nes huius seculi ad futuram gloriam:que reuelabit in no bis.ꝛ sic manifestum est q; in celo maxime ꝛeducet miseri coꝛdia ꝺei in beatis:ꝛ nō ḋicitur Homie in celo misericoꝛ ḋia tua:sed fides ꝺei non habet locum in existentibus in celo:quia per claram visionem excluditur salcem ex actum ad actum:ꝛ ideo fides ḋicitur esse vsq; ad nubes:que qui ḋe nubes sunt inferioꝛes celo:ꝛ in regione corruptibili:ꝛ ꝓm visum nr̄m ipi celo apꝛopinquāt:ꝛ sic q; nubes ꝓpie

intelligitur status iustoꝝ etiñtium in via: ún quibus diuina veritas maxime relucet: ñm fidē formatā: ⁊ sic ꝓprie dicit Veritas tua. i. fides tua vsq; ad nubes. Cōsequēter q; iustitia diuina ē fortissima: sic q; nullus ei resistere possit: ic circo dic: Justitia tua sicut montes dei. sicut. n. mōtes altissimi: q̄ dicuntur mōtes dei sunt inaccessibiles: sic iustitia diuina etiam q̄ in rebus inferioribus reducet ē̃ irresistibilis. Judicia aūt dei que inuestigabilia sunt: ⁊ incōprehēsibilia recte dicuntur abyssus mlt⁹: q; sicut abyssus est abscondita ab oculis boim: sic ⁊ diuina iudicia: Iste vetur sensus ꝓprius ꝑdictoꝝ versuum: sed vlterius videt dū ē quō continuatur sententia boꝝ versuum ꝑcedentibus ⁊ sequentibus. Pro quo sciendū q; hic rñdit psalmista cuidam tacite questioni. Cum. n. dicto inuisto. scz saule tot mala diuisset in tantū q; peccata sua non ignorātia simplici: ꝙ potius ex affectata ꝓpetrēt: ⁊ hoc cū dicit. Molnit intelligere vt bene ageret. ⁊ insup q; ipm dō psequebatur ex certa malicia: ⁊ ex odio iusticie. ⁊ hoc cum dicit. Maliciam autem non odiuit. que quidē circūstantie maxime aggrauant delictum. Et ipius pōt oriri quedā q̄stio admiratiua: que aliq̄n a ꝓbetis in similibus casibus mouet. s. quō deus tolerat q; impius talis pessimus ꝑsequatur seu oꝑimat innocentē ⁊ iustū: vñ abac. j. in simili deo sic alloquebat. Quare nō respicis sup inique agentes: ⁊ taces deuoꝝrāte impio iustioꝝ se. Ad hoc rñdet psal. q; hoc non, puenit ex debilitate iusticie diuine: q; iusticia tua sicut montes dei. Neq; etiam ex hoc q; hec inferioꝝ nō ꝓsiderent: put quidā errantes dicebāt iob. xxij. ca. Circa cardines celi pambulat nec nostra ꝓsiderat. ⁊ hoc cuꝫ dicit: Judicia tua abyssus multa. q̄ ptingat penetrādo vsq; ad infima ⁊ secreta: ꝙ potius ꝓdicta tolerantia, puenit ex hoc q; vera felicitas ⁊ ꝑmiatio ē in celo: vbi misericordia dei relucet ꝑmiando iustos in vita beata ⁊ immoꝝ tali: de quo dicit: Dñe i celo misericordia tua ⁊c. similiter in bonis in hac vita etiñtibus est infelicitas inchoatiua ꝑgrām: de quo dicit: Veritas tua vsq; ad nubes. q̄ intelligendū ē de veritate fidei formate: que in hac regione corruptibili attingit. Cōsequenter declarat quedā que ad beatitudinē ptinent: ⁊ ꝓmo ꝗtum ad beatitudinē ipfectam: que est in statu vie ꝙ spem: ⁊ hoc cū dicit: Filij aute boim in tegmine alaꝝ tuaꝝ sperabunt. secundo ꝗtū ad beatitudinē pfectam: que est in re. s. in statu gloꝛie: ⁊ hoc cum subiungit: Inebriabunt ab vbertate domus tue ⁊c. exponant omnia ve in postilla: vsq; ibi: Ibi ceciderunt. Ubi postq̄ oñderat vbi sit vera ꝑmiatio: cōsequenter declarat vbi sit vera ꝑmtio. i. in vltimo supplicio infernali: vbi nulla ē redemptio: de quo. d. Ibi ceciderūt qui operant iniquitatē: ⁊ expulsi sunt neq; potuerunt stare. q; non ē ibi possibilitas redeundi ad statū gratie. Et sic ꝓz qualiter questio tacite in hoc psal. mota soluitur sententialiter: eo modo quo infra in psal. lxxij. s. Qz bonus deus ifert. expresse mouet ⁊ soluitur. put ibi latius patebit.

Replica.

In psalmo: Dirit iniustus ⁊c. Burgen. notat postillator ꝓ circa illū passum: Dñe in celo misericordia tua ⁊c. q; dicit ex cōgruentia misceiam int ceteras dei ꝓprietates habere quandā ꝑcellentiā: ideo dr: misericordia in celo: veritas aute vsq; ad nubes ⁊c. Burgen. rustico modo se opponit in his que humano mō transferūtur ad diuina: que translatio ex cōtrariōꝝ cōgruētijs contrario mō fieri pōt: sicut ꝓpe dr leo: nunc ouis: nunc rex: nunc vermis ⁊c. ita etiā nubes abyssus mōtes inferius: superius ⁊c. q; n. misericordie dei effectus sunt nobis magis familiares: possunt describi ꝑ montes nobis manifestos. Judiciū aūt ꝑ abyssum nobis occultatā: ⁊ ecōuerso

David. Psal. xxxvj.

Noli emulari in malignātib⁹: b neq; zelaueris faciētes iniquitatem
Quoniam tanq̄ fenū velociter arescent: quemadmodum olera herbaruꝫ cito tecident. Speraq; in dño ⁊ fac bonitatē: ⁊ inhabita trā ⁊ pascer̄ i diuitijs eo⁹

miscōia rōne intermin abilitatis pōt circūloq̄ ꝑ abyssum: iudiciū aūt rōe timoris q̄si in ꝑspectu manifestū ē vt montes: put narrat beatus hiero. hāc vocē: Venite ad iudiciū sp aurib⁹ suis insonuisse. Rusticale igit ē ex his facere materiā disputatōis: q̄ ꝛuꝫ modis sic pñt intptari et applicari.

Psal. xxxvj.

Noli emulari ⁊c. Huic ps. pmittit talis ti. in hebꝛeo: ⁊ in trā slatōne hiero. iurta hebꝛeū Dauid: absq; aliqua additione nisi q; in hebꝛeo ꝓponitur lr̄a lamech ad designādū q; dō ē datiui casus: ⁊ est sensus q; hic ps. apꝛopriat ipsi dō tanq̄ auctoꝛi. De materia vo huius ps. sciendū q; multi videntes saulē regē ⁊ voech armigerū suū: ⁊ postea absalon ⁊ achitophel ⁊ plures alios inique agentes tēpaliter ꝓsperari: ⁊ dauid innocentē ⁊ parentes suos: ⁊ fratres ⁊ multos alios iustos tunc ⁊ postea tēpaliter affligi ⁊ detinabant ad malū: ⁊ recedebāt a bono: quasi deus curā de actibus boim non haberet: Et ꝛō dauid fecit hunc psal. oñdens q; ꝓsperitas malo⁹ nō sit contemnenda: ⁊ iusto ꝙ petenda ē: q; iusti sp sunt meliozis conditōis etiā in pñti: lz boibus bona sensibilia tm̄ considerantibus ꝓtrariū videat. Dicit igit iste psal. in duas ptes quia ꝓpio facit suā deuctiōem: secūdo ponit quandā munitōnem: ibi. Expecta dñm. Prima in duas: quia primo declarat ꝓpositum ex eo qō iusti ⁊ iniusti in pñti bñt: secūdo ex eo qō in futuro recipient: ibi. Modit dñs. Prima in duas: q; ꝓpio ostēdit ꝓpositū ex pditōe boni: secūdo ex adiunctōe mali: ibi. Obseruabit peccato⁹. Prima adhuc in duas: quia primo oñdit ꝓpositum ex boni pditōe. secūdo ex eius duratōe ibi // a Noli emulari. Circa primū dō facit tale rḡm. Illa ꝑsperitas ē melioꝛ ⁊ magis appetēda in q̄ ds affequit maius bonū: ꝛ ꝑsperitas iustoꝝ i pñti ē hmōi: ꝛ ē magis appetēda. Maioꝛ ē hꝰ rōnis dō suppoñt tāq̄ ꝑ se manifestā: q; nihil ē appetibile nisi in quātū bonū. ⁊ io quātū hz de bonitate: tātū hz de appetibilitate. Minoꝛ aūt declarat oñdēdo ꝓio q̄ ꝑsperitas maloꝝ in pñti media ē: secūdo q; ꝑsperitas iustoꝝ etiā in pñti ē magna: ibi. Spera in dño. Circa primū sciēdū q; int bōa bois bōa tpalia: q̄ ſ exteriora ſ modica. bōa aūt aie q̄ ſ virtutes ⁊ scie ſ maxima. bōa vo coꝛpis ſ media: ꝑsperitas aūt tpalis maloꝝ ē in bois exteriozib⁹ seu coꝛpis tm̄: ⁊ io ñ ſe extēdit ad maioꝛa bona ipi⁹ bois: ꝓpter qō ñ ē appetēda: ⁊ hoc ꝙ dr. // a Noli emulari ⁊c. i. noli initari malignātes i suis opibus. b Neq; zelaueris. i. amaueris. // c Faciētes iniquitatē. tales. n. ſ imitādi nec amādi inquātū mali: q; lz nā ſit ex charitate diligēda q̄diu ſ in pñti vita in qua pñt ad bonū reuerti: tm̄ coꝛ malicia ē odiēda: ⁊ sic loq̄tur saluator: luc. xiij. Sicḥ venit ad me: ⁊ ñ odit patrē suū aut mrem ⁊c. nō pōt ee me⁹ discipulus: ibidē aūt rōem ꝑdcoꝝ. d. // d Ḡm tāq̄ fenū ⁊ olus ato te siccāt: q; paꝛ in trā radicāt: ⁊ sic modicū attrahūt de bñoꝛe viro: ē nutriēte ⁊ ꝓseruāte: sic apperit⁹ maloꝝ radicat in bono sensibili: q̄ hz modicū de bonitate: ⁊ sic eius appetibilitas ato transit: ⁊ eius adeptio ⁊ ꝑmutatio fastidiū iducit. sic ꝓz de arbo quē fam⁹ elic⁹ apperit: faciat⁹ abboꝛret ⁊ reiciat. e Spera in dño. Hic ꝓſir declarat ꝙ iusti i pñti ef affequūt mai⁹ bonū: qō de bonū vtut⁹: ⁊ ñ solū bonū vtut⁹ politice: q̄ ēp acq̄sitōem ſ ex virtutis infusi: q̄ ēp grām: ⁊ etiā aliqn cum ꝑ tpalē abundātiā: lz ñ sp: q; ē de minoꝛib⁹ bonis. ꝓpter qō eoꝝ ꝑsperitas etiā in pñti ē appetēda: ⁊ hoc ē qō dr: e Spera in dño. figendo appetitū in summo bono. f Et fac bonitatē. i. opa bona. // g Et inhabita ⁊c.

q̄ sicut dēm est iusti cū bono ⁊tutis aliq̄n assequuntur affluētia in tpalib⁹ bonis. ¶b Delectare in dño. delectatio dr ḡsi de alio letatio: igit in dño delectari ē de bonitate ei⁹ letari q̄ fugiē per cognitōē ⁊ amorem.

¶i Et dabit tē. iusti cū nō petūt a deo simplr nisi bona gr̄e ⁊ virtutis q̄ sp dāt petentibus q̄n petūt p se et p̄scueraēter qđ faciunt iusti de alijs aut̄ bonis inferioꝛib⁹ nō faciūt petitiones nisi sub cōditōne. s. si expediant bonoꝛi dnino ⁊ saluti sue vel alioꝛ: ⁊ b ē tm̄ deus eos exaudit.

[a] Delectare in dño: [l] ⁊ dabit tibi petitiones cordis tui. [k] Reuela dño viā tuā: ⁊ spera in eo: et ipe faciet. [m] Et educet q̄si lumē iusticiā tuā: [n] · iudiciū tuū tāq̄ meridiē. [o] odit⁹ esto dño: [p] ⁊ ora eum. [q] Noli emulari in eo q̄ ꝓspat in via sua: in hoie facēte iniusticias. [r] Desine ab ira: et derelinq̄ furorē: [s] noli emulari: vt malignēris. [t] Nam q̄ malignant exterminabūtur: [v] sustinētes aut̄ dñm ipi [w] hereditabūt trā. [x] Et adhuc pusillū: [a] et nō erit peccator: [b] ⁊ q̄res locū eius: ⁊ nō inuenies. [c] Mansueti aut̄ hereditabūt terrā: [d] ⁊ delectabunt i multitudine pacis. [e] Observabit peccator iustū: ⁊ stridebit sup eum dentibꝰ suis. [f] Dñs autem irridebit eum [g] quoniam prospicit q̄ veniet dies eius. [h] Gladius eorū ingrediet corda eoꝝ: ⁊ arcus eoꝝ conteret. [i] Gladius eoꝝ intret in corda ipoꝝ: ⁊ arcus eoꝝ conteret. [k] Melius est modicum iustis: [l] quā divitie peccatorum multe. [m] Brachia enim peccatorum conterent: [n] confirmat autem iustos dominus. [o] Novit dominus dies immaculatorum: [p] ⁊ hereditas eorum in eternum erit. [q] Non confundentur in tempore malo: [r] ⁊ in diebus famis saturabuntur. [s] Quoniam iniqui peribunt: [t] ⁊ inimici domini [v] mox ut honorificati exaltati fuerint: [w] quasi fumo deficient. [x] Mutuabitur peccator: [y] ⁊ non solvet. [z] Justus autem misericordiatur: [a] ⁊ tribuet. [b] Quia benedicentes ei hereditabunt terrā: [c] maledicentes autem ei interibunt. [d] A domino gressus hominis dirigentur: [e] ⁊ viam eius volet. [f] Cum ceciderit non collidetur: [g] quia dominus supponit manum suam. [h] Puer fui etenim et senui: [i] ⁊ non vidi justum derelictum: [k] nec semen eius querens panem. [l] Tota die misericordiatur et commodat: [m] ⁊ semen illius in benedictione erit. [n] Declina a malo et fac bonum: [o] ⁊ habita in seculum seculi. [p] Quia dominus judicium diligit: [q] ⁊ non derelinquet sanctos suos. [r] In eternum conservabuntur: [s] justi autem hereditabunt terrā. [t] Et habitabunt super eam in seculum seculi. [v] Justi meditabitur sapientiam: [w] ⁊ lingua eius loquetur judicium. [x] Lex dei ejus in corde ipsius: [y] ⁊ non supplantabuntur gressus ejus. [z] Observabit peccator justum: [a] ⁊ quærit mortificare eum. [b] Dominus autem non derelinquet eum in manibus ejus: [c] nec damnabit eum cum judicium contra eum fuerit. [d] Expectā dñm ⁊ custodi viā ejus: [e] ⁊ exaltabit te ut hereditetis terrā. [f] Cum perierint peccatores videbis: [g] ⁊ exaltabitur impius sicut cedrus libani. [h] Et transivi: [i] ⁊ ecce non erat: [k] ⁊ quesivi eum: [l] ⁊ non est inventus locus ejus. [m] Custodi innocentiam: [n] ⁊ vide æquitatem: [o] quia sunt relinquie homini pacifico. [p] Prevaricatores autem disperdentur simul: [q] novissima impiorum exterminabuntur. [r] Salus autem justorum a domino: [s] ⁊ protector eorum est in tempore tribulationis. [t] Et adjuvabit eos dominus: [v] ⁊ liberabit eos: [w] ⁊ eripiet eos a peccatoribus: [x] ⁊ salvos faciet eos: [y] quoniam speraverunt in eo. [z] Domine ne in furore tuo arguas me: [a] neque in ira tua corripias me. [b] Quoniam sagitte tue infixe sunt mihi: [c] ⁊ confirmasti super me manum tuam. [d] Non est sanitas in carne mea a facie ire tue: [e] non est pax ossibus meis a facie peccatorum meorum. [f] Quoniam iniquitates mee transierunt caput meum: [g] ⁊ sicut onus grave gravate sunt super me. [h] Putruerunt et corrupte sunt cicatrices mee: [i] a facie insipientie mee. [k] Miser factus sum: [l] ⁊ curvatus sum usque in finem: [m] tota die contristatus ingrediebar. [n] Quoniam lumbi mei impleti sunt illusionibus: [o] ⁊ non est sanitas in carne mea. [p] Afflictus sum ⁊ humiliatus sum nimis: [q] rugiebam a gemitu cordis mei. [r] Domine ante te omne desiderium meum: [s] ⁊ gemitus meus a te non est absconditus. [t] Cor meum conturbatum est: [v] dereliquit me virtus mea: [w] ⁊ lumen oculorum meorum non est mecum. [x] Amici mei ⁊ proximi mei adversum me appropinquabunt: [y] ⁊ steterunt. [z] Et qui juxta me erant de longe stabant: [a] ⁊ vim faciebant qui quærebant animam meam. [b] Et qui inquirebant mala mihi locuti sunt vanitates: [c] ⁊ dolos tota die meditabantur. [d] Ego autem tanquam surdus non audiebam: [e] ⁊ sicut mutus non aperiens os suum. [f] Factus sum sicut homo non audiens: [g] ⁊ non habens in ore suo redargutiones. [h] Quoniam in te domine speravi: [i] tu exaudies me domine deus meus. [k] Quia dixi nequando supergaudeant inimici mei mihi: [l] ⁊ dum commoventur pedes mei super me magna locuti sunt. [m] Quoniam ego in flagella paratus sum: [n] ⁊ dolor meus in conspectu meo semper. [o] Quoniam iniquitatem meam annuntiabo: [p] ⁊ cogitabo pro peccato meo. [q] Inimici autem mei vivunt ⁊ confortati sunt super me: [r] ⁊ multiplicati sunt qui oderunt me inique. [s] Qui retribuunt mala pro bonis detrahebant mihi: [t] quoniam sequebar bonitatem. [v] Ne derelinquas me deus meus: [w] ne discesseris a me. [x] Intende in adjutorium meum: [y] domine virtutis salutis mee. [z] Judica me domine secundum justitiam tuam: [a] domine deus meus: [b] ne supergaudeant mihi inimici mei. [c] Ne dicant in cordibus suis: [d] euge euge anime nostre: [e] ne dicant: devorabimus eum. [f] Confundantur ⁊ reverentur simul qui gaudent malis meis: [g] induantur confusione ⁊ reverentia qui magnificant loquentes super me. [h] Exultent ⁊ lætentur qui volunt justitiam meam: [i] ⁊ dicant semper: magnificetur dominus: [k] qui vult pacem servi sui. [l] Et lingua mea meditabitur justitiam tuam: [m] tota die laudem tuam. [n] Domine deus salutis mee: [o] in die clamavi ⁊ nocte coram te. [p] Intret oratio mea in conspectu tuo: [q] inclina aurem tuam ad precem meam. [r] Quia repleta est malis anima mea: [s] ⁊ vita mea infernum appropiavit. [t] Estimatus sum cum descendentibus in lacum: [v] factus sum sicut homo sine adjutorio: [w] inter mortuos liber. [x] Sicut vulnerati dormientes in sepulchris: [y] quorum non es memor amplius: [z] ⁊ ipi de manu tua repulsi sunt. [a] Posuerunt me in lacu inferiori: [b] in tenebrosis ⁊ in umbra mortis. [c] Super me confirmatus est furor tuus: [d] ⁊ omnes fluctus tuos induxisti super me. [e] Longe fecisti notos meos a me: [f] posuerunt me abominationem sibi. [g] Traditus sum ⁊ non egrediebar: [h] oculi mei languerunt prae inopia. [i] Clamavi ad te domine tota die: [k] expandi ad te manus meas. [l] Numquid mortuis facies mirabilia: [m] aut medici suscitabunt ⁊ confitebuntur tibi. [n] Numquid narrabit aliquis in sepulchro misericordiam tuam: [o] ⁊ veritatem tuam in perditione. [p] Numquid cognoscentur in tenebris mirabilia tua: [q] ⁊ justitia tua in terra oblivionis. [r] Et ego ad te domine clamavi: [s] ⁊ mane oratio mea præveniet te. [t] Ut quid domine repellis orationem meam: [v] avertis faciem tuam a me. [w] Pauper sum ego ⁊ in laboribus meis a juventute mea: [x] exaltatus autem humiliatus sum ⁊ conturbatus. [y] In me transierunt iræ tue: [z] ⁊ terrores tui conturbaverunt me. [a] Circumdederunt me sicut aqua tota die: [b] circumdederunt me simul. [c] Elongasti a me amicum ⁊ proximum: [d] ⁊ notos meos a miseria. [e] Misericordias domini in eternum cantabo: [f] in generatione ⁊ generationem. [g] In ore meo annuntiabo veritatem tuam: [h] in ore meo. [i] Quoniam dixisti in eternum misericordia edificabitur: [k] in celis preparabitur veritas tua. [l] Dixi: [m] ⁊ testamentum meum: [n] elegi david servo meo. [o] Usque in eternum preparabo semen tuum: [p] ⁊ edificabo in generationem ⁊ generationem sedem tuam. [q] Confitebuntur celi mirabilia tua domine: [r] etenim veritatem tuam in ecclesia sanctorum. [s] Quoniam quis in nubibus equabitur domino: [t] similis erit deo in filiis dei. [v] Deus glorificatur in consilio sanctorum: [w] magnus ⁊ terribilis super omnes qui in circuitu ejus sunt. [x] Domine deus virtutum quis similis tibi: [y] potens es domine ⁊ veritas tua in circuitu tuo. [z] Dominaris potestati maris: [a] motum autem fluctuum ejus tu mitigas. [b] Tu humiliasti sicut vulneratum superbum: [c] in brachio virtutis tue dispersisti inimicos tuos. [d] Tui sunt celi ⁊ tua est terra: [e] orbem terrarum ⁊ plenitudinem ejus tu fundasti. [f] Aquilonem ⁊ mare tu creasti: [g] thabor ⁊ hermon in nomine tuo exultabunt. [h] Tuum brachium cum potentia: [i] confortetur manus tua: [k] ⁊ exaltetur dextera tua. [l] Justitia ⁊ judicium preparatio sedis tue: [m] misericordia ⁊ veritas precedent faciem tuam. [n] Beatus populus qui scit jubilationem: [o] domine in lumine vultus tui ambulabunt. [p] Et in nomine tuo exultabunt tota die: [q] ⁊ in justitia tua exaltabuntur. [r] Quoniam gloria virtutis eorum tu es: [s] ⁊ in beneplacito tuo exaltabitur cornu nostrum. [t] Quia domini est assumptio nostra: [v] ⁊ sancti israel regis nostri. [w] Tunc locutus es in visione sanctis tuis: [x] ⁊ dixisti: [y] posui adjutorium in potente: [z] ⁊ exaltavi electum de plebe mea. [a] Inveni david servum meum: [b] oleo sancto meo unxi eum. [c] Manus enim mea auxiliabitur ei: [d] ⁊ brachium meum confortabit eum. [e] Nichil proficiet inimicus in eo: [f] ⁊ filius iniquitatis non apponet nocere ei. [g] Et concidam a facie ipsius inimicos ejus: [h] ⁊ odientes eum in fugam convertam. [i] Et veritas mea ⁊ misericordia mea cum ipso: [k] ⁊ in nomine meo exaltabitur cornu ejus. [l] Et ponam in mari manum ejus: [m] ⁊ in fluminibus dexteram ejus. [n] Ipse invocabit me: [o] pater meus es tu: [p] deus meus ⁊ susceptor salutis mee. [q] Et ego primogenitum ponam illum: [r] excelsum prae regibus terre. [s] In eternum servabo illi misericordiam meam: [t] ⁊ testamentum meum fidele ipsi. [v] Et ponam in seculum seculi semen ejus: [w] ⁊ thronum ejus sicut dies celi. [x] Si autem dereliquerint filii ejus legem meam: [y] ⁊ in judiciis meis non ambulaverint. [z] Si justificationes meas profanaverint: [a] ⁊ mandata mea non custodierint. [b] Visitabo in virga iniquitates eorum: [c] ⁊ in verberibus peccata eorum. [d] Misericordiam autem meam non dispergam ab eo: [e] neque nocebo in veritate mea. [f] Neque profanabo testamentum meum: [g] ⁊ que procedunt de labiis meis non faciam irrita. [h] Semel juravi in sancto meo: [i] si david mentiar. [k] Semen ejus in eternum manebit: [l] ⁊ thronus ejus sicut sol in conspectu meo. [m] Et sicut luna perfecta in eternum: [n] ⁊ testis in celo fidelis. [o] Tu autem reppulisti ⁊ despexisti: [p] distulisti christum tuum. [q] Evacuasti testamentum servi tui: [r] profanasti in terra sanctum ejus. [s] Destruxisti omnes sepes ejus: [t] posuisti firmamentum ejus formidinem. [v] Diripuerunt eum omnes qui transeunt viam: [w] factus est opprobrium vicinis suis. [x] Exaltasti dextram deprimentium eum: [y] lætificasti omnes inimicos ejus. [z] Avertisti auxilium gladii ejus: [a] ⁊ non es auxiliatus ei in bello. [b] Destruxisti eum ab emundatione: [c] ⁊ sedem ejus in terram collisisti. [d] Minorasti dies temporis ejus: [e] perfudisti eum confusione. [f] Usquequo domine avertis in finem: [g] exardescet sicut ignis ira tua. [h] Memorare quod mea substantia exigua est: [i] numquid enim vane constituisti omnes filios hominum. [k] Quis est homo qui vivit ⁊ non videbit mortem: [l] eruet animam suam de manu inferi. [m] Ubi sunt misericordie tue antique domine: [n] sicut juravisti david in veritate tua. [o] Memor esto domine opprobrii servorum tuorum: [p] quod continui in sinu meo multarum gentium. [q] Quod exprobraverunt inimici tui domine: [r] quod exprobraverunt commutationem christi tui. [s] Benedictus dominus in eternum: [t] fiat fiat.

[u] Delectare in dño: [l] ⁊ dabit tibi petitiones cordis tui. [k] Reuela dño viā tuā: ⁊ spera in eo: et ipe faciet. [m] Et educet q̄si lumē iusticiā tuā: [n] · iudiciū tuū tāq̄ meridiē. [o] odit⁹ esto dño: [p] ⁊ ora eum. [q] Noli emulari in eo q̄ ꝓspat in via sua: in hoie facēte iniusticias. [r] Desine ab ira: et derelinq̄ furorē: [s] noli emulari: vt malignēris. [t] Nam q̄ malignant exterminabūtur: [v] sustinētes aut̄ dñm ipi [w] hereditabūt trā. [x] Et adhuc pusillū: [a] et nō erit peccator: [b] ⁊ q̄res locū eius: ⁊ nō inuenies. [c] Mansueti aut̄ hereditabūt terrā: [d] ⁊ delectabunt i multitudine pacis. [e] Observabit peccator iustū: ⁊ stridebit sup eum dentibꝰ suis. [f] Dñs autem irridebit eum [g] quoniam prospicit q̄ veniet dies eius. [h] Gladius eorū ingrediet corda eoꝝ: ⁊ arcus eoꝝ conteret. [i] Gladius eoꝝ intret in corda ipoꝝ: ⁊ arcus eoꝝ conteret. [k] Melius est modicum iustis: [l] quā divitie peccatorum multe. [m] Brachia enim peccatorum conterent: [n] confirmat autem iustos dominus. [o] Novit dominus dies immaculatorum: [p] ⁊ hereditas eorum in eternum erit. [q] Non confundentur in tempore malo: [r] ⁊ in diebus famis saturabuntur. [s] Quoniam iniqui peribunt: [t] ⁊ inimici domini [v] mox ut honorificati exaltati fuerint: [w] quasi fumo deficient. [x] Mutuabitur peccator: [y] ⁊ non solvet. [z] Justus autem misericordiatur: [a] ⁊ tribuet. [b] Quia benedicentes ei hereditabunt terrā: [c] maledicentes autem ei interibunt. [d] A domino gressus hominis dirigentur: [e] ⁊ viam eius volet. [f] Cum ceciderit non collidetur: [g] quia dominus supponit manum suam. [h] Puer fui etenim et senui: [i] ⁊ non vidi justum derelictum: [k] nec semen eius querens panem. [l] Tota die misericordiatur et commodat: [m] ⁊ semen illius in benedictione erit. [n] Declina a malo et fac bonum: [o] ⁊ habita in seculum seculi. [p] Quia dominus judicium diligit: [q] ⁊ non derelinquet sanctos suos. [r] In eternum conservabuntur: [s] justi autem hereditabunt terrā. [t] Et habitabunt super eam in seculum seculi. [v] Justi meditabitur sapientiam: [w] ⁊ lingua eius loquetur judicium. [x] Lex dei ejus in corde ipsius: [y] ⁊ non supplantabuntur gressus ejus. [z] Observabit peccator justum: [a] ⁊ quærit mortificare eum. [b] Dominus autem non derelinquet eum in manibus ejus: [c] nec damnabit eum cum judicium contra eum fuerit. [d] Expectā dñm ⁊ custodi viā ejus: [e] ⁊ exaltabit te ut hereditetis terrā. [f] Cum perierint peccatores videbis: [g] ⁊ exaltabitur impius sicut cedrus libani. [h] Et transivi: [i] ⁊ ecce non erat: [k] ⁊ quesivi eum: [l] ⁊ non est inventus locus ejus. [m] Custodi innocentiam: [n] ⁊ vide æquitatem: [o] quia sunt relinquie homini pacifico. [p] Prevaricatores autem disperdentur simul: [q] novissima impiorum exterminabuntur. [r] Salus autem justorum a domino: [s] ⁊ protector eorum est in tempore tribulationis. [t] Et adjuvabit eos dominus: [v] ⁊ liberabit eos: [w] ⁊ eripiet eos a peccatoribus: [x] ⁊ salvos faciet eos: [y] quoniam speraverunt in eo. [z] Domine ne in furore tuo arguas me: [a] neque in ira tua corripias me. [b] Quoniam sagitte tue infixe sunt mihi: [c] ⁊ confirmasti super me manum tuam. [d] Non est sanitas in carne mea a facie ire tue: [e] non est pax ossibus meis a facie peccatorum meorum. [f] Quoniam iniquitates mee transierunt caput meum: [g] ⁊ sicut onus grave gravate sunt super me. [h] Putruerunt et corrupte sunt cicatrices mee: [i] a facie insipientie mee. [k] Miser factus sum: [l] ⁊ curvatus sum usque in finem: [m] tota die contristatus ingrediebar. [n] Quoniam lumbi mei impleti sunt illusionibus: [o] ⁊ non est sanitas in carne mea. [p] Afflictus sum ⁊ humiliatus sum nimis: [q] rugiebam a gemitu cordis mei. [r] Domine ante te omne desiderium meum: [s] ⁊ gemitus meus a te non est absconditus. [t] Cor meum conturbatum est: [v] dereliquit me virtus mea: [w] ⁊ lumen oculorum meorum non est mecum. [x] Amici mei ⁊ proximi mei adversum me appropinquabunt: [y] ⁊ steterunt. [z] Et qui juxta me erant de longe stabant: [a] ⁊ vim faciebant qui quærebant animam meam. [b] Et qui inquirebant mala mihi locuti sunt vanitates: [c] ⁊ dolos tota die meditabantur. [d] Ego autem tanquam surdus non audiebam: [e] ⁊ sicut mutus non aperiens os suum. [f] Factus sum sicut homo non audiens: [g] ⁊ non habens in ore suo redargutiones. [h] Quoniam in te domine speravi: [i] tu exaudies me domine deus meus. [k] Quia dixi nequando supergaudeant inimici mei mihi: [l] ⁊ dum commoventur pedes mei super me magna locuti sunt. [m] Quoniam ego in flagella paratus sum: [n] ⁊ dolor meus in conspectu meo semper. [o] Quoniam iniquitatem meam annuntiabo: [p] ⁊ cogitabo pro peccato meo. [q] Inimici autem mei vivunt ⁊ confortati sunt super me: [r] ⁊ multiplicati sunt qui oderunt me inique. [s] Qui retribuunt mala pro bonis detrahebant mihi: [t] quoniam sequebar bonitatem. [v] Ne derelinquas me deus meus: [w] ne discesseris a me. [x] Intende in adjutorium meum: [y] domine virtutis salutis mee. [z] Judica me domine secundum justitiam tuam: [a] domine deus meus: [b] ne supergaudeant mihi inimici mei. [c] Ne dicant in cordibus suis: [d] euge euge anime nostre: [e] ne dicant: devorabimus eum. [f] Confundantur ⁊ reverentur simul qui gaudent malis meis: [g] induantur confusione ⁊ reverentia qui magnificant loquentes super me. [h] Exultent ⁊ lætentur qui volunt justitiam meam: [i] ⁊ dicant semper: magnificetur dominus: [k] qui vult pacem servi sui. [l] Et lingua mea meditabitur justitiam tuam: [m] tota die laudem tuam. [n] Domine deus salutis mee: [o] in die clamavi ⁊ nocte coram te. [p] Intret oratio mea in conspectu tuo: [q] inclina aurem tuam ad precem meam. [r] Quia repleta est malis anima mea: [s] ⁊ vita mea infernum appropiavit. [t] Estimatus sum cum descendentibus in lacum: [v] factus sum sicut homo sine adjutorio: [w] inter mortuos liber. [x] Sicut vulnerati dormientes in sepulchris: [y] quorum non es memor amplius: [z] ⁊ ipi de manu tua repulsi sunt. [a] Posuerunt me in lacu inferiori: [b] in tenebrosis ⁊ in umbra mortis. [c] Super me confirmatus est furor tuus: [d] ⁊ omnes fluctus tuos induxisti super me. [e] Longe fecisti notos meos a me: [f] posuerunt me abominationem sibi. [g] Traditus sum ⁊ non egrediebar: [h] oculi mei languerunt prae inopia. [i] Clamavi ad te domine tota die: [k] expandi ad te manus meas. [l] Numquid mortuis facies mirabilia: [m] aut medici suscitabunt ⁊ confitebuntur tibi. [n] Numquid narrabit aliquis in sepulchro misericordiam tuam: [o] ⁊ veritatem tuam in perditione. [p] Numquid cognoscentur in tenebris mirabilia tua: [q] ⁊ justitia tua in terra oblivionis. [r] Et ego ad te domine clamavi: [s] ⁊ mane oratio mea præveniet te. [t] Ut quid domine repellis orationem meam: [v] avertis faciem tuam a me. [w] Pauper sum ego ⁊ in laboribus meis a juventute mea: [x] exaltatus autem humiliatus sum ⁊ conturbatus. [y] In me transierunt iræ tue: [z] ⁊ terrores tui conturbaverunt me. [a] Circumdederunt me sicut aqua tota die: [b] circumdederunt me simul. [c] Elongasti a me amicum ⁊ proximum: [d] ⁊ notos meos a miseria. [e] Misericordias domini in eternum cantabo: [f] in generatione ⁊ generationem. [g] In ore meo annuntiabo veritatem tuam: [h] in ore meo. [i] Quoniam dixisti in eternum misericordia edificabitur: [k] in celis preparabitur veritas tua. [l] Dixi: [m] ⁊ testamentum meum: [n] elegi david servo meo. [o] Usque in eternum preparabo semen tuum: [p] ⁊ edificabo in generationem ⁊ generationem sedem tuam. [q] Confitebuntur celi mirabilia tua domine: [r] etenim veritatem tuam in ecclesia sanctorum. [s] Quoniam quis in nubibus equabitur domino: [t] similis erit deo in filiis dei. [v] Deus glorificatur in consilio sanctorum: [w] magnus ⁊ terribilis super omnes qui in circuitu ejus sunt. [x] Domine deus virtutum quis similis tibi: [y] potens es domine ⁊ veritas tua in circuitu tuo. [z] Dominaris potestati maris: [a] motum autem fluctuum ejus tu mitigas. [b] Tu humiliasti sicut vulneratum superbum: [c] in brachio virtutis tue dispersisti inimicos tuos. [d] Tui sunt celi ⁊ tua est terra: [e] orbem terrarum ⁊ plenitudinem ejus tu fundasti. [f] Aquilonem ⁊ mare tu creasti: [g] thabor ⁊ hermon in nomine tuo exultabunt. [h] Tuum brachium cum potentia: [i] confortetur manus tua: [k] ⁊ exaltetur dextera tua. [l] Justitia ⁊ judicium preparatio sedis tue: [m] misericordia ⁊ veritas precedent faciem tuam. [n] Beatus populus qui scit jubilationem: [o] domine in lumine vultus tui ambulabunt. [p] Et in nomine tuo exultabunt tota die: [q] ⁊ in justitia tua exaltabuntur. [r] Quoniam gloria virtutis eorum tu es: [s] ⁊ in beneplacito tuo exaltabitur cornu nostrum. [t] Quia domini est assumptio nostra: [v] ⁊ sancti israel regis nostri. [w] Tunc locutus es in visione sanctis tuis: [x] ⁊ dixisti: [y] posui adjutorium in potente: [z] ⁊ exaltavi electum de plebe mea. [a] Inveni david servum meum: [b] oleo sancto meo unxi eum. [c] Manus enim mea auxiliabitur ei: [d] ⁊ brachium meum confortabit eum. [e] Nichil proficiet inimicus in eo: [f] ⁊ filius iniquitatis non apponet nocere ei. [g] Et concidam a facie ipsius inimicos ejus: [h] ⁊ odientes eum in fugam convertam. [i] Et veritas mea ⁊ misericordia mea cum ipso: [k] ⁊ in nomine meo exaltabitur cornu ejus. [l] Et ponam in mari manum ejus: [m] ⁊ in fluminibus dexteram ejus. [n] Ipse invocabit me: [o] pater meus es tu: [p] deus meus ⁊ susceptor salutis mee. [q] Et ego primogenitum ponam illum: [r] excelsum prae regibus terre. [s] In eternum servabo illi misericordiam meam: [t] ⁊ testamentum meum fidele ipsi. [v] Et ponam in seculum seculi semen ejus: [w] ⁊ thronum ejus sicut dies celi. [x] Si autem dereliquerint filii ejus legem meam: [y] ⁊ in judiciis meis non ambulaverint. [z] Si justificationes meas profanaverint: [a] ⁊ mandata mea non custodierint. [b] Visitabo in virga iniquitates eorum: [c] ⁊ in verberibus peccata eorum. [d] Misericordiam autem meam non dispergam ab eo: [e] neque nocebo in veritate mea. [f] Neque profanabo testamentum meum: [g] ⁊ que procedunt de labiis meis non faciam irrita. [h] Semel juravi in sancto meo: [i] si david mentiar. [k] Semen ejus in eternum manebit: [l] ⁊ thronus ejus sicut sol in conspectu meo. [m] Et sicut luna perfecta in eternum: [n] ⁊ testis in celo fidelis. [o] Tu autem reppulisti ⁊ despexisti: [p] distulisti christum tuum. [q] Evacuasti testamentum servi tui: [r] profanasti in terra sanctum ejus. [s] Destruxisti omnes sepes ejus: [t] posuisti firmamentum ejus formidinem. [v] Diripuerunt eum omnes qui transeunt viam: [w] factus est opprobrium vicinis suis. [x] Exaltasti dextram deprimentium eum: [y] lætificasti omnes inimicos ejus. [z] Avertisti auxilium gladii ejus: [a] ⁊ non es auxiliatus ei in bello. [b] Destruxisti eum ab emundatione: [c] ⁊ sedem ejus in terram collisisti. [d] Minorasti dies temporis ejus: [e] perfudisti eum confusione. [f] Usquequo domine avertis in finem: [g] exardescet sicut ignis ira tua. [h] Memorare quod mea substantia exigua est: [i] numquid enim vane constituisti omnes filios hominum. [k] Quis est homo qui vivit ⁊ non videbit mortem: [l] eruet animam suam de manu inferi. [m] Ubi sunt misericordie tue antique domine: [n] sicut juravisti david in veritate tua. [o] Memor esto domine opprobrii servorum tuorum: [p] quod continui in sinu meo multarum gentium. [q] Quod exprobraverunt inimici tui domine: [r] quod exprobraverunt commutationem christi tui. [s] Benedictus dominus in eternum: [t] fiat fiat.

¶k Reuela dño tē. non ei aliquid manifestandū: q̄ omnia nuda ⁊ apta sūt oculis ei⁹ etiam ab eterno: sed in oꝛione cozam eo tuū videriū et plicando ⁊ directōnez ei⁹ petendo. ¶l Et ipe faciet. q̄ sicut natura nan deficit in necessarijs: sic nec auctoꝛ nature multo mīꝰ. ¶m Et educet tē. ponēdo opa iusticie tue alijs in exēplū virtutis: sm q̄ dicit salvator: Mat. v. Sic luceat lux vra coꝝ hoibus: vt videant opa vra bona. ¶n Et iudiciū tuū tē. iudiciū est effectus iusticie: ⁊ p hoc designat q̄ deꝰ iustos facit. p speran in opib⁹ iusticie vsq; ad pfectionē debitā. Et p tale modū loquit sap. puer. iii. Justoꝝ semita q̄si lux splendēs ⁊ crescēs vsq; ad pfectū die. i. vsq; ad pfectionem iusticie: sicut alcēus solis pficit in meridie: et ꝙta deꝰ tranta bona ꝓfert iustis etiā in pñti dicēo subdit.

¶o Subdit⁹ esto dño. humiliter et devote seruiendo.

¶p Et ora eū. q. d. tūc pficienter poteris orare eū: quia cōsequeris intentū: si tū oꝛo sit pia. p te ⁊ p̄scueraēs: q̄lis est oꝛo iustoꝝ. ¶q Noli emulari. Hic ꝓhibit q̄ ꝓsperitas iustoꝝ est maioꝛ etiā in pñti. ⁊ hoc ex oratione: q̄ ꝓsperitas malozꝝ ꝓsistit in bonis ⁊ malibus transitoꝛijs ⁊ coꝛruptibilib⁹: vtz ex ꝓdictis. ꝓsperitas aūt iustoꝝ ꝓsistit principaliꝰ in bonis aie q̄ sunt incoꝛruptibilia in actum manēt in aia separata: ꝓter q̄d dr

¶q Noli emulari tē. Dic ē peccatoꝛ q̄ nō vadit p viā legis divine et rōnis recte: s sm impetū passionis sue: sm q̄ dr Esa. liii. Oēs nos quasi oues erravim⁹ vnꝰquisq; in viā suā declinavit. Et talis in via sua ꝓspera tur: q̄n obtinet q̄d intendit. Ista tñ ꝓsperitas ē magꝰ aduersitas: q: etsi sit alicuꝰ boni tpalis additamentū: est tamen boni spūalis detrimentū: sm q̄ dicit Aug. in sermone de innocentib⁹: Lucrū in arca damnū in conscientia: tulit veste: ⁊ pdidit fidem: acquirit pecuniam et amittit iusticiam. ⁊ ideo de talibus dicit hic.

¶q Noli emulari. i. imitari. ¶r In eo q̄ ꝓsperatur in via sua. i. facta illius qui predicto modo ꝓsperatur cuius ꝓsperitas est magis aduersitas iudicanda.

¶s Desine ab ira tē. s. talium qui frequenter passiōes ire nimium excedentes patiuntur ad oꝛplendum suas iniquitates: ideo subditur.

¶t Noli emulari vt malignēris. ⁊ subditur causa.

¶v Oēs q̄ malignant tē. saltē in morte naturali: ⁊ frequenter anticipanē z moꝛiunē morte innaturali. s. gladio veneno vel aliq̄ bmōi. ¶x Sustinētes aūt dñm. i. patienter expectantes ei⁹ beneplacitū. ¶y Ipi hereditabūt terrā. s. viuentiū quā ꝓpetuo possidebūt. et

frequenter in bac terra diutius malis hominꝫ viuūtiū subdit. ¶z Et adhuc pusillum. s. tempis. ¶a Et non erit peccatoꝛ. subtractus de medio modo ꝓdicto.

¶b Et queres locū tē. q: frequenter ꝓ suis maliciis non solū destruunt in ꝓsmis, ꝓpriis: sed etiā loca coꝛ ⁊ posteritas tota.

¶c Mansueti aūt tē. exponaē sicut pn⁹: q: māsueti sē illi qui expectāt patienter bn̄placitū dominī.

¶d Et delectabunt tur in multitudine pacis. s. superne: q̄ est pfecta par. frequenter etiā i multitudine pacē tempoꝛalis: q: māsueti nō mouēt ritas ⁊ brigas: ꝓter q̄s debeāt ab alijs inq̄etari. pōt etiā h̄ referri ad pplm israel qui ēdū seruiunt dño mansuete: et obedienter habitauit in pace i terra a dño sibi data: vtz ex de

cursu vte. testa. ¶e Observabit. Hic ꝓter ostendit q̄ ꝓsperitas iustoꝝ sit maioꝛ: q̄ malozꝝ ex admixtōe mali: q̄ ꝓsperitas malozꝝ sp h̄z malū penē annexum. Et hoc cōingit vno mō: q: sunt diuisi a sapiēs: eo q̄ sensualitas trahit ad bonū sensibile rōi ꝓtrariū. dicta mē aūt rōnis sive synderesis ad ꝓtrariū: ꝓter q̄d dicit pb̄s. ij. ethico. De ipsis ꝓtendit ipse ꝓ aia: ⁊ hoc quidē duc trahēs autē illuc quē admodū discrepantia. Et posteā ꝓducit dicēs. Zgitur si sic miserū est esse malū fugiendū in malicia intense. Allo mō ꝓingit et hoc q̄ mali torquent iniudicia de bono virtutis: q̄d relucet in iustis: et inde est q̄ tyrānī aliq̄s plus afflixerūt de patia ⁊ magnanimitate martyruꝫ q̄ ipsi martyres de afflictōne sibi illata a tyrānis: sicut legit de daciano ⁊ sancto vincentio. vñ dicit ei beatus vincentius: Paratus sum ꝓ ipsi seruus ad oēia: et dum deuotōez meam punis in corpoꝛe acerbius: ipse puniaris in mente Et subditur: Ad hec martyris verba summa voce dacianus cepit infremere: ⁊ rapido oꝛe cum stridoꝛe dentiū ambelare: vt ostenderet perfidia se potius q̄ martyrem velaniare: et hoc est quod dicitur hic.

¶e Observabit peccatoꝛ iustū tē. volens de bono sue virtutis. ¶f Dñs autem tē. q: nō habebit intentū quo intendebat iustum avertere a virtute. ¶g Q̄m. ꝓspicit q̄ veniet dies eius. i. dies debite punitōis ꝓ suis malis.

¶h Gladium euaginauerūt peccatores tē. q: frequenter armāt se ḡtum pūt ad destruendum iustos.

¶i Gladius eoꝝ intret in corda ipsoꝝ tē. quia etsi persecutionē inferūt iustis in corpoꝛe: ipsi priꝰ ꝑsecutionez sustinēt in mente: vt dictum est de daciano. Item q: frequenter ꝓtingit divino iudicio: vt mozs quā ꝓparauerant alijs veniat sup eos: sicut Aman fuit suspensus i patibulo qđ ꝓparauerat Mardochēo: Hester. vii. Aliter pōt exponi ira de iniquo saule et dauid iusto ab illo loco: Observabit peccatoꝛ iustū. i. saul ipm dauid: cui frequenter insidias posuit: vt dz. j. Reg. Et stridebit sup eum dentibus suis. q: frequenter ex nimia ira ⁊ desiderio occidendi eum frēdunt sup ipsum. Dñs autem irridebit eum: qa ab intento fraudauit eum non ꝑmittens dauid cadere in manus eius. Q̄m ꝓspicit q̄ veniat dies eius. s. mortis q̄ interfectus fuit a philisteis. Gladium euaginauerūt peccatores. quia saul et eius satellites cum gladijs ⁊ arcubꝰ frequenter quesierūt ad mozē dauid et viros ei⁹. Gladi⁹ eoꝝ intret in corda ipoꝝ. In hoc dauid vt ꝓphetice moꝛ-

tem saulis p̄dixisse ꝛ duob ydumeis: q̄ ipsi in eum ruerūt super ꝓrios gladios: ꝛ sic se interfecerūt. j. Reg. vl. Et ar eorum ꝓfringaf. tota. n. virt⁹ Saulis ꝛ sui exercitus fuit ibi ꝓfracta. ¶p Melius ē modicum iusto. q̄ ꝑtum cuiusq; modicū bēat de bonis tpalib⁹ hz ibi sufficientiā: eo q̄ ap petitus ei⁹ tendit ad bona spūalia: in quibus quietat⁹ ei⁹ anima.

¶l Sup diuitias peccator⁹ multas. in quibus non bñt sufficientiaz ē magis indigentiaz: q̄a eis abutunt⁹ per ꝓdigalitatē seu auariciā a virtute vtedi nantes. Si primo mō abutunt⁹. s. per ꝓdigalitatē statim diuitijs euacuant⁹ ꝛ sic ad tenendum statum suū ampliant⁹ diuitias inde bite acquirēdo. Si secdo mō. s. p auariciam sic incurrunt indigentiā: tum q̄ nō audent vti suis diuitijs. tum q̄ cre scente copia videtur eis q̄ semp plus eis deficiat: quia si bñt centū: anbelant ad habendū mille: ꝛ si mille ad ꝛcem milia: ꝛ sic sp augmentando: ꝛ nūq postea totū ꝑdunt in morte: ꝛ aliq̄n etiā ante: q̄ ab eis ꝓdones vel latrones auferunt: iō subdit. ¶m Oñm brachia ꝛc. diuitie in q̄ bus ꝓfidebant. ¶n Confirmat aūt iustos dñs. q̄ a bo no virtutis nō mouent⁹ in ꝓsperis vel aduersis. ¶o Mouit dñs. Hic q̄ñter oñditur ꝓsperitas iustor⁹ excellē tior. ꝓsperitate malor⁹: et eo q̄ in futuro recipiēt. ꝛ primo circa ħ tangit⁹ diuersitas recepti: ꝛ secdo merit⁹: ibi. Aduod dñm. Circa primū sciendū q̄ iusti in futuro recipient p⁹o suis opibus ꝓmiū glie: mali vo malum pene eterne: sm q̄ dr Math. xxv. Et ibunt hi in supliciū eternū: iusti aūt in vitā eternam. Et hoc est qđ dicit. ¶o Mouit dñs di es imaḋ tor⁹. q̄: ipse sol⁹ nouit secretā cordiū. Multi aūt videnť immaculati exterius: ꝫ sunt valde maculati interius. Et hec noticia diuina ꝑtum ad iustos est noticia ap probationis: ad quaz sequit ꝓmiū retributionis eterne: ideo sequit. Et hereditas eor⁹ in eternum erit.

¶p Non ꝛfundent⁹ in tpe malo. i. in extremo iudicio im mo magis bonor⁹abunt⁹: q̄a tūc eis dicet⁹: Venite benedicti patris mei ꝓcipite patum vobis regnū ab origine mūdi. ꝛc. Sed impij tūc ꝛfundent⁹ quibus tūc ꝑ oppositū dicet⁹. Ite maledicti in ignē eternum ꝛc. ¶q Et in diebus fa mis saturabunt⁹. q̄ tūc impij dānati eſurient ꝙ carentiaz omnis boni: ꝛ iusti saturabunt⁹ ꝙ adeptões summi bonis: ideo dicitur Esa. lxv. Serui mei comedent: ꝛ vos eſurietis.

¶r Inimici vo dñi ꝛc. in vita ꝓsenti: q̄ nō est nisi momentū respectu future. ¶s Deficientes q̄a admodū fum⁹ de ficient. q̄a quanto plus fum⁹ exaltatur deficit: sic impij quanto plus fuerint exaltati in vita ꝓsenti: tanto magis de primentur in futura: sm q̄ dicit apoca. xviij. Quantum glorificauit se in delicijs ꝛ tantū date illi de tormēto ꝛ luctu.

¶t Mutuabit peccator⁹ ꝛc. mutuari est ab alio recipere: pctores aūt in inferno sp recipient penā ꝙ suis demeritis et nō soluēt: q̄ tm remanebūt obligati sicut prius. s. ad re nam eternā. q̄ in inferno nulla ē redemptio. ¶v Iust⁹ aūt miserēť ꝛ tribuet. iste iustus vt dicit Ra. sa. intelligit ipse deus q̄ miserēť omniū: ꝛ tribuit eis bona: sed melius trahitur hec littera ad exprimendum misericordiam suā quā iustis tribuit de gloꝛie plenitudine: ideo subditur.

¶x Quia benedicentes ei. i. ipsi deo quales sunt iusti.

¶y Hereditabunt terram. s. viuentium. ¶z Maledicentes aūt ei. quales sunt impij. ¶a Disperibunt eterna perditōne. ¶b Apud dñm. Postq̄m descripta est diuersitas iustor⁹ ꝛ impior⁹ ꝙtum ad receptio nem ꝓmij et pene: hic ꝓcedit describitur diuersitas ꝙ tum ad meritum ꝛ demeritū: que sunt rōnes recipiendi penam ꝛ premiū: et ꝓmo oñdit hec varietas in opib⁹ vite actiue: ꝛ deo cōtemplatiue: ibi. Os iusti. Circa primū dr sic.

¶b Apud dñm ꝛc. s. iusti.

¶c Dirigent in via ꝓsperitatis: vt non declinet a recti tudine iustitie: ideo subditur.

¶d Et via eius volet. i. approbabit eam ordinādo ad meritum vite eterne.

¶e Cū ceciderit per peccatū veniale. ¶f Non collidet. q̄ per boca gra nō decidet: iō subdit. ¶g Quia dñs supponit manum suā. hu⁹ aūt manus suppositio est diuine gre ꝓseruatio: quā dñs pōt vitare oē pctm mortale: ꝫ ipa priuatus nō pōt: q̄ pctm qđ mor per pniam nō diluitur suo pondere trahit ad aliud: vt. d. Gre. sup exech. Sz q̄ iusti p̄destinati aliq̄n cadūt per pctm mortale: sicut pz de dd: iō pōt etiā exponi de casu mortalis pcti: cum dr. ¶e Cū ceciderit. q̄ pctm mortale. ¶f Nō collidetur. i. irrepabiliter nō franget. ¶g Quia dñs ꝛc. per pniam eum reducendo ad gratiam. ¶h Iuniores fui: etenim senui: ex ħ apparet q̄ dō fecit hūc psal. in sua senectute. ¶i Et nō vidi iustū derelictum. ꝛ intelligit de iusto p̄destinato: qui si aliq̄n derelinq̄tur a deo ꝓpter suū peccatum: tm̄ finaliter recipit ad statum gratie.

¶k Mec semē ei⁹ ꝛc. q̄ accipit hic semē ꝙ ipsum imitā tem in opib⁹ bonis. Contra ħ vi⁹ q̄ dō q̄ fuit iust⁹ ꝛ p̄destinatus quelibet pane ab abimelech. j. Reg. xxv. ꝛ a nabal. j. regū. xxv. Et belyas fil⁹ a nulliere sareptana. iij. reg. xvij. Dicendū q̄ scriptura ħ vtitur et in plib⁹ aliis locis cōi mō loquēdi. Dr aūt cōiter q̄ null⁹ est in foro q̄ sc ibi pauci in respectu ad alias vices: q̄: illo qđ mo dicū est q̄si nihil ꝙputatur. ū. ꝑbro. Et aūt semē iu sti aliq̄n q̄erat seu mēdicet panē inuolitarie: ħ tñ ra ro ꝓtingit: nisi illis q̄ sumūt statū mendicatiū: et ran ꝓtingebat tpe ve. te. q̄n dō ꝓtulit verbū istud: q̄ abū dantia bonor⁹ ꝓfluxit ꝙ iusticie opib⁹ ꝓmittebat: vez Deu. xxviij. ꝛ Esa. j. ca. Si voluerit⁹ ꝛ audieritꝭ me: bona terre comedetis: iō subdit. ¶l Tota die miseretur. ꝙtum ad actū pietatis interiorē. ¶m Et com modat. ꝙtum ad effectū exteriorē: et ħ de bonis a deo sibi collatis. ¶n Et semen illius ꝛc. i. in abundātia sufficienti bonorum spūalium ꝛ temporalium.

¶p Declina a malo. obseruando ꝓcepta decalogi negatiua. ¶p Et fac bonum. obseruando affirmatiua.

¶q Et inhabita in scḋm scī. i. per hoc inhabitatis i eter na beatitudine: sm illud math. xix. Si vis ad vitam ingredi: serua mandata: et quia vita beata a solo deo datur: ideo subditur ꝓ causa.

¶r Quia dñs amat iudiciū. i. opa iusticie que ꝓcipi untur mādatis decalogi. ¶s Et non derelinquet sanctos suos. i. p̄destinatos q̄ ab eo finaliter recipiunt⁹ ão

subditur. ¶t Ineternũ ꝫseruabunt̃ in vita beata. Et q̃ sicut iusti, p opiõ iusticie ꝑmiabunt̃ ita impij ꝑ opiõ iniusticie punient̃: nõ subdit̃. ¶v Iniusti puniẽtur. pena eterna. ¶x Et semẽ impioꝝ pibit. i. imitatores impietatis ipsoꝝ. ¶y Justi ãt hereditabũt terrã. s. viuẽtiuꝫ

¶z Et inhabitabũt ⁊c. i. eternaliter. vbi ei inuꝫtesta. duplicat̃ sẽm sicut dic in telligit̃ perpetuitas a ꝑte finis. Et ex hoc ꝓtz q̃ bicloquit̃ dõ de terra viuentiuꝫ q̃ terra ista infelicioꝝ ꝑiudicium nõ habitabit̃.

'ineternũ ꝫseruabũt̃. °Iniusti puniẽt̃: ⁊ semẽ impioꝝ peribit. ¶Justi ãt̃ hereditabunt terram: ꝫ inhabitabunt in sẽm seculi supeaz. ªOs iusti meditabitur sapiaz: ᵇ⁊ lingua eiº loq̃t iudicium. ᶜLex dei eius in coꝛde ipsi: ᵈ⁊ nõ supplãtabũt gressus eiº. ᵉCõsiderat peccatoꝛ iustũ: ᶠ⁊ q̃rit mortificare eũ. ᵍDñs ãt nõ derelinquet eũ i manib⁹ eiº: ʰnec dãnabit eũ cuꝫ iudicabit̃ illi. ⁱExpecta dñm ⁊ custodi viã eiº: ᵏ⁊ exaltabit te ˡvt hereditate capias terꝫ: ᵐcũ pierint pctoꝛes videbis. ⁿVidi impiũ superaltatũ: ᵇ⁊ eleuatũ sicꝫ cedros libani. ᵒEt trãsiui ⁊ ecce nõ erat: ᵖ⁊ q̃siui eũ: ⁊ nõ inuẽt⁹ loc⁹ eiº. ᵍCustodi innocẽtiã: ᵏ⁊ vide equitatẽ. ᵛq̃m sũt reliquie boi pacifico. ᶠInjusti ãt̃ disperdũt: ᶠsimul reliq̃e impioꝝ iteribũt. ᵗSalus ãt̃ iustoꝝ a dño: ᵃet ꝓtector eoꝝ i tpe tribulationis. ᵘEt adiuuabit eos dñs. firmando eos ꝛ tentationes in psenti.

¶a Os iusti meditabit̃ sapiam. Posita varietate meriti ⁊ ome riti q̃tum ad iustos et impios i vita actiua: ᵇ cõsequenter ponitur in vita ꝑplatiua: cũ dr̃.

¶a Os iusti meditabit̃ sapiam. i. loquet̃ sapiaz ex meditatõne coꝛdis sui, ꝓcedentem ẽm dictũ saluatoris: matb. xij. Ex abũdantia coꝛdis. n. os loq̃t. Nõ de bono thesauro suo ꝓfert bona verba. Sapia ãt̃ dr̃ q̃si sapida scia: que ꝑprie est circa cognitõnem diuinoꝝ.

¶b Et lingua eius ⁊c. q̃ ꝛ importat rectitudinẽ cognitõnis in agendis ad ꝓrimũ. ¶c Lex dei ei⁹ in coꝛde ipsius. ꝓ iugem meditatõez. ¶d Et nõ supplãtabuntur ⁊c. q̃ non amouebitur a via iusticie ꝑ temonis vel boꝛis suggestionẽ. Sicut ãt̃ meditatio iusti ẽ circa legem dei: vt cã custodiat̃ata meditatio impij est vt malum ꝓceptum ꝑficiat̃: ideo subditur.

¶e Conspiciat peccatoꝛ iustũ qualiter ⁊ quõ possit decipere ipm. ¶f Et querit mortificare eũ. q̃ nõ soluꝫ querit ei nocere in bonis exterioꝝ: ꝫ etiam in ꝑsona ꝓpria: nec solum querit eum ꝑuare vita coꝛporali sed etiam ꝑsuali: quereꝫ eum auertere a via iusticie: ꝫ ꝗa deus frequenter eripit iustũ de manu impi: ꝫ subdit.

¶g Dñs ãt̃ ⁊c. sicut ꝓtz de Ioseph: q̃ liberauit dñs de manibus fratrũ suoꝝ. ¶h Nec damnabit̃ ⁊c. id est ad penitẽz aꝰ seu voluntatẽ: sicut liberauit Ioseph adiudicatum carceri ad petitionem mulieris inique: Geñ. xxxix. Et danielẽ adiudicatũ leombus ad suggestionem dominũ iniquoꝝ: Dañ. vj.

¶i Expecta dñm. Postq̃ ondit ꝑperitatẽ iniquoꝝ esse ꝓtendendã: ⁊ iustoꝝ appetendam: hic ꝛnter ponit suam monitõnem: vicz q̃ homo ꝛmittat se fideliꝰ dispositõni diuine: nec moueatur a rectitudine iusticie ex maloꝝ transitoꝛia ꝓsperitate. ꝺ. ¶i Expecta dñm. id est eius dispositõnem patienter. ¶k Et custodivi am eius obseruando mandata eius. ¶l Et exaltabit te. de valle ꝑnis miseric. ¶m Ut hereditate capias terꝫ. s. viuentiũ. ¶n Cum pierint peccatores videbis. beati. n. vident damnatoꝛes maloꝝ: ⁊ ẽ eis materia exultatõnis: in ꝗtum euaserũt eam et ꝗa diuine miseratõnis. ¶o Vidi impiũ superaltatum. in pñti vita deo ꝓmittente. ¶p Et eleuatũ sicut coꝛdi libani. hoc est in magna dignitate ꝛpali. in monte ẽm libani crescũt maxime cedri: hoc ꝓz de Nerone impissimo: q̃ tñ imperauit toti mũdo: ⁊ de multis alijs tyrannis. ¶q Transiui ⁊ ecce nõ erat. q̃ talis ꝑs est itabreuis. q̃ nõ est nisi quidã transit⁹: ẽm q̃ dr̃ sapien. ꝫ. Umbre. n. transitus est tps nr̃m. ¶r q̃ in ꝓfundo inferni est absconditꝰ. ¶s Quesiui eum ⁊c. Custodi innocentiã. nulli nocumentũ inferendo. ¶t Et vide equitatem. iuste eũ. ꝓmo agendo. ¶v Qm̃ est reliquie ⁊c. q̃a bona opa per meritũ remanent̃ eũ illis q̃ transeunt de hoc mundo ceteris eis deficientibus. ¶x Iniusti ãt̃ disperdũt. ꝑ eternaz damnationem. ¶y Simꝰ reliq̃e impioꝝ intenbũt i. filij quos reliquerũt et sunt imitatores sceleriꝫ paterno ꝛ. ¶z Salus ãt̃ iustoꝝ a dño. i. salus eterna: q̃ vat̃ a solo deo.

¶a Os iusti me ditabit̃ sapiam. i. loquet̃ sapiaz ex meditatõne coꝛdis sui, ꝓcedentem ẽm dictũ saluatoris: matb. xij. Ex abũdantia coꝛdis. n. os loq̃t. Nõ de bono thesauro suo ꝓfert bona verba. Sapia ãt̃ dr̃ q̃si sapida scia: que ꝑprie est circa cognitõnem diuinoꝝ.

¶b Et lingua eius ⁊c. q̃ ꝛ importat rectitudinẽ cognitõnis in agendis ad ꝓrimũ. ¶c Lex dei ei⁹ in coꝛde ipsius. ꝓ iugem meditatõez. ¶d Et nõ supplãtabuntur ⁊c. q̃ non amouebitur a via iusticie ꝑ temonis vel boꝛis suggestionẽ. Sicut ãt̃ meditatio iusti ẽ circa legem dei: vt cã custodiat̃ata meditatio impij est vt malum ꝓceptum ꝑficiat̃: ideo subditur.

¶e Conspiciat peccatoꝛ iustũ qualiter ⁊ quõ possit decipere ipm. ¶f Et querit mortificare eũ. q̃ nõ soluꝫ querit ei nocere in bonis exterioꝝ: ꝫ etiam in ꝑsona ꝓpria: nec solum querit eum ꝑuare vita coꝛporali sed etiam ꝑsuali: quereꝫ eum auertere a via iusticie: ꝫ ꝗa deus frequenter eripit iustũ de manu impi: ꝫ subdit.

¶g Dñs ãt̃ ⁊c. sicut ꝓtz de Ioseph: q̃ liberauit dñs de manibus fratrũ suoꝝ. ¶h Nec damnabit̃ ⁊c. id est ad penitẽz aꝰ seu voluntatẽ: sicut liberauit Ioseph adiudicatum carceri ad petitionem mulieris inique: Geñ. xxxix. Et danielẽ adiudicatũ leombus ad suggestionem dominũ iniquoꝝ: Dañ. vj.

¶i Expecta dñm. Postq̃ ondit ꝑperitatẽ iniquoꝝ esse ꝓtendendã: ⁊ iustoꝝ appetendam: hic ꝛnter ponit suam monitõnem: vicz q̃ homo ꝛmittat se fideliꝰ dispositõni diuine: nec moueatur a rectitudine iusticie ex maloꝝ transitoꝛia ꝓsperitate. ꝺ. ¶i Expecta dñm. id est eius dispositõnem patienter. ¶k Et custodivi am eius obseruando mandata eius. ¶l Et exaltabit te. de valle ꝑnis miseric. ¶m Ut hereditate capias terꝫ. s. viuentiũ. ¶n Cum pierint peccatores videbis. beati. n. vident damnatoꝛes maloꝝ: ⁊ ẽ eis materia exultatõnis: in ꝗtum euaserũt eam et ꝗa diuine miseratõnis. ¶o Vidi impiũ superaltatum. in pñti vita deo ꝓmittente. ¶p Et eleuatũ sicut coꝛdi libani. hoc est in magna dignitate ꝛpali. in monte ẽm libani crescũt maxime cedri: hoc ꝓz de Nerone impissimo: q̃ tñ imperauit toti mũdo: ⁊ de multis alijs tyrannis. ¶q Transiui ⁊ ecce nõ erat. q̃ talis ꝑs est itabreuis. q̃ nõ est nisi quidã transit⁹: ẽm q̃ dr̃ sapien. ꝫ.

¶z Et inhabitabũt ⁊c. i. eternaliter. vbi ei inuꝫtesta. duplicat̃ sẽm sicut dic in telligit̃ perpetuitas a ꝑte finis. Et ex hoc ꝓtz q̃ bicloquit̃ dõ de terra viuentiuꝫ q̃ terra ista infelicioꝝ ꝑiudicium nõ habitabit̃.

¶a Os iusti meditabit̃ sapiam. Posita varietate meriti ⁊ ome riti q̃tum ad iustos et impios i vita actiua: ᵇ cõsequenter ponitur in vita ꝑplatiua: cũ dr̃.

¶a Os iusti meditabit̃ sapiam. i. loquet̃ sapiaz ex meditatõne coꝛdis sui, ꝓcedentem ẽm dictũ saluatoris: matb. xij. Ex abũdantia coꝛdis. n. os loq̃t. Nõ de bono thesauro suo ꝓfert bona verba. Sapia ãt̃ dr̃ q̃si sapida scia: que ꝑprie est circa cognitõnem diuinoꝝ.

¶b Et lingua eius ⁊c. q̃ ꝛ importat rectitudinẽ cognitõnis in agendis ad ꝓrimũ. ¶c Lex dei ei⁹ in coꝛde ipsius. ꝓ iugem meditatõez. ¶d Et nõ supplãtabuntur ⁊c. q̃ non amouebitur a via iusticie ꝑ temonis vel boꝛis suggestionẽ. Sicut ãt̃ meditatio iusti ẽ circa legem dei: vt cã custodiat̃ata meditatio impij est vt malum ꝓceptum ꝑficiat̃: ideo subditur.

¶e Conspiciat peccatoꝛ iustũ qualiter ⁊ quõ possit decipere ipm. ¶f Et querit mortificare eũ. q̃ nõ soluꝫ querit ei nocere in bonis exterioꝝ: ꝫ etiam in ꝑsona ꝓpria: nec solum querit eum ꝑuare vita coꝛporali sed etiam ꝑsuali: quereꝫ eum auertere a via iusticie: ꝫ ꝗa deus frequenter eripit iustũ de manu impi: ꝫ subdit.

¶g Dñs ãt̃ ⁊c. sicut ꝓtz de Ioseph: q̃ liberauit dñs de manibus fratrũ suoꝝ. ¶h Nec damnabit̃ ⁊c. id est ad penitẽz aꝰ seu voluntatẽ: sicut liberauit Ioseph adiudicatum carceri ad petitionem mulieris inique: Geñ. xxxix. Et danielẽ adiudicatũ leombus ad suggestionem dominũ iniquoꝝ: Dañ. vj.

¶i Expecta dñm. Postq̃ ondit ꝑperitatẽ iniquoꝝ esse ꝓtendendã: ⁊ iustoꝝ appetendam: hic ꝛnter ponit suam monitõnem: vicz q̃ homo ꝛmittat se fideliꝰ dispositõni diuine: nec moueatur a rectitudine iusticie ex maloꝝ transitoꝛia ꝓsperitate. ꝺ. ¶i Expecta dñm. id est eius dispositõnem patienter. ¶k Et custodivi am eius obseruando mandata eius. ¶l Et exaltabit te. de valle ꝑnis miseric. ¶m Ut hereditate capias terꝫ. s. viuentiũ. ¶n Cum pierint peccatores videbis. beati. n. vident damnatoꝛes maloꝝ: ⁊ ẽ eis materia exultatõnis: in ꝗtum euaserũt eam et ꝗa diuine miseratõnis. ¶o Vidi impiũ superaltatum. in pñti vita deo ꝓmittente. ¶p Et eleuatũ sicut coꝛdi libani. hoc est in magna dignitate ꝛpali. in monte ẽm libani crescũt maxime cedri: hoc ꝓz de Nerone impissimo: q̃ tñ imperauit toti mũdo: ⁊ de multis alijs tyrannis. ¶q Transiui ⁊ ecce nõ erat. q̃ talis ꝑs est itabreuis. q̃ nõ est nisi quidã transit⁹: ẽm q̃ dr̃ sapien. ꝫ.

¶r Quesiui eum ⁊c. q̃ in ꝓfundo inferni est absconditꝰ. ¶s Custodi innocentiã. nulli nocumentũ inferendo. ¶t Et vide equitatem. iuste eũ. ꝓmo agendo. ¶v Qm̃ est reliquie ⁊c. q̃a bona opa per meritũ remanent̃ eũ illis q̃ transeunt de hoc mundo ceteris eis deficientibus. ¶x Iniusti ãt̃ disperdũt. ꝑ eternaz damnationem. ¶y Simꝰ reliq̃e impioꝝ intenbũt i. filij quos reliquerũt et sunt imitatores sceleriꝫ paterno ꝛ. ¶z Salus ãt̃ iustoꝝ a dño. i. salus eterna: q̃ vat̃ a solo deo.

¶a Et ꝓtector eoꝝ in tpe tribulatõnis. i. mortis: q̃ vomin⁹ eos ꝓtegit a ptãte demonis. ¶b Et adiuuabit eos dñs. firmando eos ꝛ tentationes in psenti. ¶c Et libabit eos. si ceciderint in manu inimici per petm̃. ¶y Et eruet eos. per verã pniaz. ¶e Et peccatoꝛib⁹. i. a demonib⁹ in pctõ obstinatis ⁊ pseuerantib⁹. ¶f Et saluabit eos. reducẽdo eos ad gliam dei. ¶g Quia sperauerũt in eo. spe debita: q̃ ꝓuenit ex meritis ⁊ gra diuina. Posset etiã boc exponi de ꝓtectõne diuina q̃ ꝓtegit fideles suos in pñti ab hoibus miꝯs: sicut liberauit filios ysrl de manu pharaonis: ⁊ de multotiens de ꝑsecutõne saulis: ⁊ idez possit exemplificari i multis alijs. Expsitõ ãt̃ hui⁹ ps. tota moralis est: ⁊ iõ nõ oꝛ addere aliam moralitatem.

¶a Os iusti meditabit̃ sapiam. i. loquet̃ sapiaz ex meditatõne coꝛdis sui, ꝓcedentem ẽm dictũ saluatoris: matb. xij. Ex abũdantia coꝛdis. n. os loq̃t. Nõ de bono thesauro suo ꝓfert bona verba. Sapia ãt̃ dr̃ q̃si sapida scia: que ꝑprie est circa cognitõnem diuinoꝝ.

¶b Et lingua eius ⁊c. q̃ ꝛ importat rectitudinẽ cognitõnis in agendis ad ꝓrimũ. ¶c Lex dei ei⁹ in coꝛde ipsius. ꝓ iugem meditatõez. ¶d Et nõ supplãtabuntur ⁊c. q̃ non amouebitur a via iusticie ꝑ temonis vel boꝛis suggestionẽ. Sicut ãt̃ meditatio iusti ẽ circa legem dei: vt cã custodiat̃ata meditatio impij est vt malum ꝓceptum ꝑficiat̃: ideo subditur.

¶e Conspiciat peccatoꝛ iustũ qualiter ⁊ quõ possit decipere ipm. ¶f Et querit mortificare eũ. q̃ nõ soluꝫ querit ei nocere in bonis exterioꝝ: ꝫ etiam in ꝑsona ꝓpria: nec solum querit eum ꝑuare vita coꝛporali sed etiam ꝑsuali: quereꝫ eum auertere a via iusticie: ꝫ ꝗa deus frequenter eripit iustũ de manu impi: ꝫ subdit.

¶g Dñs ãt̃ ⁊c. sicut ꝓtz de Ioseph: q̃ liberauit dñs de manibus fratrũ suoꝝ. ¶h Nec damnabit̃ ⁊c. id est ad penitẽz aꝰ seu voluntatẽ: sicut liberauit Ioseph adiudicatum carceri ad petitionem mulieris inique: Geñ. xxxix. Et danielẽ adiudicatũ leombus ad suggestionem dominũ iniquoꝝ: Dañ. vj.

¶i Expecta dñm. Postq̃ ondit ꝑperitatẽ iniquoꝝ esse ꝓtendendã: ⁊ iustoꝝ appetendam: hic ꝛnter ponit suam monitõnem: vicz q̃ homo ꝛmittat se fideliꝰ dispositõni diuine: nec moueatur a rectitudine iusticie ex maloꝝ transitoꝛia ꝓsperitate. ꝺ. ¶i Expecta dñm. id est eius dispositõnem patienter. ¶k Et custodivi am eius obseruando mandata eius. ¶l Et exaltabit te. de valle ꝑnis miseric. ¶m Ut hereditate capias terꝫ. s. viuentiũ. ¶n Cum pierint peccatores videbis. beati. n. vident damnatoꝛes maloꝝ: ⁊ ẽ eis materia exultatõnis: in ꝗtum euaserũt eam et ꝗa diuine miseratõnis. ¶o Vidi impiũ superaltatum. in pñti vita deo ꝓmittente. ¶p Et eleuatũ sicut coꝛdi libani. hoc est in magna dignitate ꝛpali. in monte ẽm libani crescũt maxime cedri: hoc ꝓz de Nerone impissimo: q̃ tñ imperauit toti mũdo: ⁊ de multis alijs tyrannis. ¶q Transiui ⁊ ecce nõ erat. q̃ talis ꝑs est itabreuis. q̃ nõ est nisi quidã transit⁹: ẽm q̃ dr̃ sapien. ꝫ.

¶r Quesiui eum ⁊c. q̃ in ꝓfundo inferni est absconditꝰ. ¶s Custodi innocentiã. nulli nocumentũ inferendo. ¶t Et vide equitatem. iuste eũ. ꝓmo agendo. ¶v Qm̃ est reliquie ⁊c. q̃a bona opa per meritũ remanent̃ eũ illis q̃ transeunt de hoc mundo ceteris eis deficientibus. ¶x Iniusti ãt̃ disperdũt. ꝑ eternaz damnationem. ¶y Simꝰ reliq̃e impioꝝ intenbũt i. filij quos reliquerũt et sunt imitatores sceleriꝫ paterno ꝛ. ¶z Salus ãt̃ iustoꝝ a dño. i. salus eterna: q̃ vat̃ a solo deo.

¶a Et ꝓtector eoꝝ in tpe tribulatõnis. i. mortis: q̃ vomin⁹ eos ꝓtegit a ptãte demonis. ¶b Et adiuuabit eos dñs. firmando eos ꝛ tentationes in psenti. ¶c Et libabit eos. si ceciderint in manu inimici per petm̃. ¶y Et eruet eos. per verã pniaz. ¶e Et peccatoꝛib⁹. i. a demonib⁹ in pctõ obstinatis ⁊ pseuerantib⁹. ¶f Et saluabit eos. reducẽdo eos ad gliam dei. ¶g Quia sperauerũt in eo. spe debita: q̃ ꝓuenit ex meritis ⁊ gra diuina. Posset etiã boc exponi de ꝓtectõne diuina q̃ ꝓtegit fideles suos in pñti ab hoibus miꝯs: sicut liberauit filios ysrl de manu pharaonis: ⁊ de multotiens de ꝑsecutõne saulis: ⁊ idez possit exemplificari i multis alijs. Expsitõ ãt̃ hui⁹ ps. tota moralis est: ⁊ iõ nõ oꝛ addere aliam moralitatem.

¶In pñs. xxxvj. ¶oli emulari. vbi dr̃ in pncil. ¶Define ab ira: ⁊ derelinque furoꝛem. ¶Additio.

Verba. s. Define ab ira: ⁊ derelinque furoꝛẽ. nõ videnẽt ꝓprie exponi in postilla: tum q̃ maligni de q̃ bus loquit̃ nõ solũ sequunt̃ passiones irascibilis: sed potius ⁊ frequẽtius ꝓcupiscibilis: q̃ sunt magis connaturales. tũ q̃ impꝛoprie dr̃: q̃ homo definat ab ira alterius: vel derelinquat furoꝛẽ eius. ẽm. n. iſtum intellectum veberet dici: ¶Recede ab ira: ⁊ caue furoꝛẽ ⁊ bmõi. vñ melius babek in glo. vbi sic dicit. ¶Define ab ira. i. nõ irascaꝛ de floꝛe malozum: q̃ inde irasci ⁊ indignari est ꝑa deũ murmurare ⁊ ꝓprie blasphemare: silr̃ et derelinque furorem. est eadem ꝛnia sub aliꝭ verbis: ⁊ q̃ ex tali emulatõe murmuratiua bõ efficit̃ maligni: ⁊ iõ subdit̃: ¶oli emulari vt malignẽris.

¶In codem ps. xxxvj. vbi dr̃ in postilla: Mutuabit̃ peccatoꝛ: ⁊ non soluet. ¶Additio.

Licet peccatoꝛes in inferno recipiũt penas, p suis demeritis: nõ tñ ex hoc ꝓprie ꝓnt dici mutuari. deroñe. n. mutui est q̃ obligat recipientẽ ad restituendum illud q̃d recepit vel equivalens: ꝫ ꝛstat q̃ peccatoꝛes in inferno nõ tenent̃ soluere penas quas recipiũt. ¶z semper remaneant obligati ex demeritis ꝑteritis. Sed magꝛ ꝓprie dicendũ est ẽm glo. ¶. sic: Mutuabit̃ peccatoꝛ: q̃ accipit coꝛp⁹ ⁊ mentẽ ⁊c. a deo. Et nõ soluet. q̃ te recepit nõ facit ẽm dei ꝓcepta. Justus ãt̃ miseretur ⁊ tribuet ꝛ bis que accepit a deo ⁊ sic soluit mutuum. Et sequitur: Quia benedicentes ei. ¶. in omnibus gratias agẽtes ⁊ iussa sequtes. ¶Hereditabũt terram. ¶. viuentium.

¶In codem ꝑalmo. xxxvj. vbi dicatur in postilla: Juuoꝛ fui: etenim senui ⁊c. ¶Additio.

Hec expositō nō vī sufficiens: tum q̄ manifestū est p̄ experientiā: q̄ ita frequēter ptingit: vt filiꝰ iusto rū mendicēt sicut 7 impiꝰ ximo q̄dꝫ pbōz assebāt q̄ oīs diues est iniquus aut heres iniq̄tū q̄: ꝫ q̄nḡ illud q̄ modicū est ḡ nihil reputet: tñ valde incōuenies vī q̄ dauid ita sp̄ialiter testetur q̄ nec i iuuētute nec in senectute vidisset iustū querentez panē: cum ipsemet in pſona ꝓpria oppositū fuisset expert⁹: vt⁹ in locis allegatis in posilla. Tñ mel⁹ vī dicendum cum glo. ſm quā panis in ꝑloco intelligit⁹ abus spūalis: iuxta illud Eccli. xv. ca. Cibauit illū panē vite 7 intellect⁹. q̄ semp est cū iusto 7 cū semine ei⁹ descendente p imitatōes. Nec mīrū si in hoc loco panis ad ſram intelligatur ꝓ cibo spūali. q̄ in ꝑ pſs. cū dr: terza. simplr intelligit terza spūalis. ſ. terza viuentiū vt ibi. Sustinētes autem dñm: ipsi hereditabūt terrā. q̄d exponit etiā a pſhilatore de terra viuentium. Tñ 7 postillator in fine b⁹ psal. dicit q̄ tota eius expositō est moralis seu spiritualis ꝛc.

¶ Replica.

Impsal. Moli emulari. Burgēn. notat postill. sine cā. Cum. n. exponeret illuꝫ passum. Desine ab ira ꝛc. ſm ꝓtinuationes vt q̄. ꝑbidet ne emuleꝫ prauos suis passionib⁹ ꝓtinuo ꝑbidet ne emuletur eoꝝ ira et furoꝛ: ideo dr: Desine ab ira ꝛc. Burg. nescio q̄d susurrans de ꝓprietate vocis: q̄ magis ꝓprie debeat dici: Recede ab ira: 7 caue furoꝛ. tñ ita ꝓprie 7 magis dr q̄s non emulari ira alioꝝ: sicut recedere ab ira alioꝝ. Nec verū dicit bur. q̄ maligni frequēt⁹ mouent passiones ad cōcupiscibilis q̄s irascibilis. Nam motus inordinati ꝓcupiscibilis potius attendunt penes fragilitatē q̄s malignitatē. Motus aūt irascibilis attenduntur penes violentiā iniquitatē 7 iniusticiam 7 malignitatem: que hic describunt. Et q̄d notat de mutatōne peccatoꝝ 7 de solutione iustoꝝ stat bene ſm vtrancq; expositōez. Illud aūt q̄d dr: Non vidi iustū derelictum nec semē ei⁹ querens panē. Burg. exponit de pane spūali. postillatoꝛ aūt de pane coꝛpali. Et sic experientia ondit dicendū ꝓtrariū: vt⁹. ſ. Reg. xxv. rñdet postilla. q̄ illa expositō dz intelligi vt in pluribus. q̄d. n. modicuz est: ꝓ nihilo ꝓputatur. Nam q̄uis iusti aliq̄n egeant pāe finaliter tñ nō fraudant: nec egestate pereunt. Ideo dixit pater sanct⁹ franciscus: Nō est formidandū q̄ filii eterni regis fame pereāt: q̄ in pauperta⁹ religione sunt generandi ꝛc. Sed expositōni burgēn. occurrit difficultas: q̄a rpc clamauit in cruce ad dñm: Quare derelinquisti me. tō vult postil. q̄ subaudiaꝫ finaliter iustos nunq̄ derelinq. Sed de pane spūali maior difficultas est: nō. n. puto illum fore iustū qui panē spūalem nō ꝓtinuo requirat 7 querat. De illo. n. dr: Qui edunt me: adhuc esurient ꝛc. Pōt forte dici gen. velit recurrere ad forū spūs libertatis: in q̄ vaꝫ aperte cōtra ultra quā ꝓficere non pōt de quo eꝝore loquit clemētina: ad nrm. de hereticis.

¶ Psal. xxxvij.

a Omine ne in furoꝛe tuo ꝛc. Huic pſs. ꝓmittit⁹ titulū. in hebreo: Psal. dauid ad recordandū. in translatōne vo hiero. iuxta hebraicū sic dr: Canticum dō in memoratōez sabbati. q̄ aūt hiero. addidit sabbati fortitan fuit ad tenendū q̄ iste psal. cantabaꝫ a leuitis in die⁹ sabbatoꝝ: tñ hebrei te doc nihil dicūt: q̄d vitetur. Et titulo vo hebraico aparz auctoꝛ pſs. ſ. dauid. De materia autem dicit Ra. ſa. q̄ dauid fecit hunc psal. in pſona totius populi ſrael collective ad recordandum peccata populi coīa deo ad humiliatōez 7 diuine misericordie impetrationem. fuit ēm ꝓsuetuz apud hebreos sic recordari cōe pctm ipſi. Aliqui vo expositores latini dicūt q̄ dauid fecit hunc psal. loquens in pſona peccatoꝛis diuisiue: ita tñ q̄ potest exponi de quolibet pctōre. Aliꝫ aūt dicunt q̄ fecit hūc psal. loquens in pſona bti iob. 7 hunc modum p̄cedendi videtur cassiodorus pſequi. Sz salvo meliori iudicio oēs iste expositōnes videt mystice z morales: ꝓter q̄d dicendū q̄ dauid fecerit hūc psal. de seipso ad recordandū ꝓpria peccata notabilia coīa dño. Licet ēm fuisset dimissa ei⁹ctum ad culpam: et ꝓter ipa sustinuit aliquā penā: timebat tñ ne adhuc alia adderet sup se vel sup ꝓpriū suum. Et dato q̄ fuisset certificatus de dimissione totiꝰ culpe et pene: tñ vtile fozet sibi ad sui humiliatōez coram deo tlia recordari. Igit⁹ ſm ꝑ pſ. iste dividit i duas ptes: q̄z ꝓmo ponit hmōi recordatio: ſcdo intenta conclusio in fine psal. ibi. Ne derelinquas me. Circa ꝓmū sciēdū q̄ dauid legit peccasse notabiliter: ꝓmo i factoꝛe etbri. vt bñ. ij. Reg. xj. ſcdo in numeratōne ꝓpli. ij. Reg. xxiij. Primo igit dauid recordatur factū: 7 ſcdo ꝓmū ibi. Miser fact⁹ sum. Et circa vtrūq; recordatur culpā cō missam 7 penā inflictā. Sciendū etiā q̄ licet vtroq; fecerit psal. ſpāles: fecit tñ hunc psal. de vtroq; simul. Et primo recordat vltimū tanḡ magis vicinū tempori in quo fecit hunc pſs. dicens.

a Dñe ne in furoꝛe tuo arguas me. i. nō punias me ſm rigoꝛez iusticie tue: q̄z boc effz mihi importabile: § magis ſm temperamentū misericordie tue. Notandū etiā q̄ eodem modo incipit pſs. sextus quē fecit in amarictate positus ex ꝓpli pcussione. ꝓ ista numeratōne: vt dictum fuit ibidem // b Quoniā sagitte ꝛc. i. pene mibi denūciate ex ꝑte tua ꝓ nathan. ꝓham dicēez. Hec dicit dñs: aut septē annis veniet tibi fames in ra tua aut tribus mensib⁹ fugies aduersarios tuos: aut trib⁹ diebus erit tibi pestilentia in terra. Tñ dauid istis sagittis pcussus dixit. Coartoꝛ nimis vndiq;. ij. Regum xxiij. // c Et ꝓfirmasti ꝛc. i. firmiter disposuisti me punīri altero istoꝝ trium modoꝝ.

// d Non est sanitas ꝛc. i. punitōnis tue: quia dauid videns angelū cedentē ꝓpli fuit supza modū pterritus: 7 ex hoc in ꝑte secuta est in carne ei⁹ tāta frigiditas q̄ nō caleficebat vesti⁹: vt dictū fuit. iij. reg. j. // d Non est par ossib⁹ meis. q̄ sunt fortioza carne. // e A facie peccatoꝛ meoꝝ. i. ꝓter pctā mea: per hoc insinuās q̄ multo plus doleb at de culpa q̄ de pena: ideo subdit.

// f Omnes iniq̄tates ꝛc. i. nō sufficies ad satisfaciendū. Tñ 7 ꝓter hoc pctm dō deus punieb at ꝓpli: q̄d erat ipsi dauid valde graue: ideo subdit. // g Sicut on⁹ ꝛc. intantū q̄ dicebat dño. ri. reg. xxiij. e. go sum q̄ peccauī: 7 ego quidē⁹ eg: isti q̄ oues sunt q̄d fecerūt: vertat obsecro ira tua ꝓtra me 7 ꝓtra domū patris mei.

// h Putruerūt ꝛc. q̄: pctm adulterij q̄d ꝓmiserat cuz bersabee quod amodo redijt in pctō de ꝓpli numerati one: ideo subdit. // i A facie insipietie mee. i. ꝓpter insipientiā meā. De pctō. n. bu⁹ numeratōnis dixit dō. ij. Reg. xxiij. Peccaui valde in facto isto: § p eoꝛ: dñe vt transferas iniquitatez serui tui: q̄z stulte egi nimis. // k Miser factus sum. Hic ꝓpter dō recordat peccatū de adulterio cum bersabee 7 ea que secuta fuerunt ad illud. v. // k Miser fact⁹ sum. q̄: deo ingrat⁹

ecidi in tam enormē pctīm. ¶l Et curuat⁹ sum vsq3 in finē. i. vrecr⁹sū totaliʼr a rectitudine iusticie. ¶m Tota die ⁊tristat⁹ ingrediebar. ad locū solitariū pnie qz pstīs reprehensus fuit a nathan, ꝓpha de illo pctō ⁊ vrie homicidio: qđ secutū fuerat adulteriū: dr de dauid. ij. regū. xij.

Et iciunauit dauid iciunio: ⁊ in grestibus seorsuz iacuit sup terrā Et subdit causā dicens.

m tota die ⁊tristat⁹ ingrediebar. n Qm̄ lūbi mei ipleti sūt illusionib⁹: o et nō est sanitas in carne mea. p Afflictus sum q ⁊ hūiliat⁹ sum nimis: r rugiebam a gemitu cordis mei: s Dñe aī te oīe ꝛsiderīū meum: t et gemit⁹ meus a te non est absc̄ditus. u Cor meū ⁊turbatum est: x ꝛeliqt me virt⁹ mea: y ⁊ lumē oculoz meoz̄um et ipsuz; nō est mēcum: Amici mei et ꝓximi mei: aduersuz me appropīnq̄runt et steterūt. a Et q̄ iuxta me erāt b ꝛlonge steterunt: c et vim faciebāt q̄ querebāt aiaz meam. d Et qui ingrebant mala mihi e locuti sūt vanitates: et dolos tota die meditabant. f Ego aut̄ tanq̄ surd⁹ nō audiebam: et sicut mutus non aperiens os suum. Et factus sum sicut hō non audiens: et non hīs in oze suo redargutōes. g Qm̄ in te dñe speraui: tu exaudies me dñe deus meus. h Quia dixi' nequādo supergaudeant mihi ĩimici mei: i ⁊ dum cōmouent pedes mei' super me magna locuti sūt' k Qm̄ ego in flagella parat⁹ sum: l et dolor meus in conspectu meo sp. m Quonīā iniquitatem meā annūciabo: n ⁊ cogitabo ꝓ pctō meo. o Inimici autem mei viuunt ⁊ confirmati sūt sup me: ⁊ mꝛltiplicati sūt p qui oderūt me iniq̄. p Qui retribuūt mala ꝓ bonis q trahebant mihi: r q̄m̄ sequebar bonitatē. s Ne ꝛelinq̄s me dñe deus meus: ne ꝛcesseris a me. t Intende in adiutoriū meū: u dñe deus salutis mee.

n Qm̄ lumbi mei ⁊c. f m q dicat greg. omeli. xxxij. Luxuria viroz iacet ĩ lūbis. Et iō lumbi dauid illusionibus fuerūt ꝛplet⁹ q̄n̄ p illusionē demonis incurrit crīmē adulterii. In translat. Hiero. iuxta hebraicū habet sic Qm̄ lumbi mei implenī sūt ignominia. q: valde ignominiosū fuit dō incurrere tātū flagitium. Pōt etiā hoc reduci ad fedritatē quā fecit absalō accedēs publice ad vxores patris sui ad ignominiā ei⁹: vt bř. ij. Reg. xvj. Od̄ ꝓtigit dauid ꝓpter pctīm adulterii cuz bersabee ⁊ homicidii vrie: sicut p̄dixit ei nathan, ꝓpha ij. reg. xij. Hec dicit dñs ⁊c. ⁊ sequit̄. Suscitabo aduersum te malū de domo tua. Et ꝓrer hoc recordat̄ B dō psecutōes quaz ab absalon sustinuit: q: fuit in penam peccati p̄dicti. o Et nō ē sanitas in carne mea. ꝯa ex infirmitate carnis, p̄cedit luxuria. Lumbi aūt et caro ipsi⁹ dauid dicunt nō solū ꝓ psona sua § et ꝓ psona filij sui absalō: q: fili⁹ est de sba pris. p Afflict⁹ sum de malicia filij mei absalon. q Et hūiliatus suz nimis. q: ꝓ eū fugitiu⁹ fact⁹ suz de metropoli ciuitate regni mei. s. de irsln: vt bř. ij. reg. xv. r Rugiebaz ⁊c. qz dō volo: ē in corde suo exīstem ꝓ signa exterioꝛa manifestabat: nec oīno celare ꝓterat. s Dñe aī te ⁊c qz te nō latz aliq̄d secretū. t Et gemit⁹ me⁹ ⁊c. q. d. apponas mihi remediū. v Cor meū turbatū ē. ꝓpter p̄dicta. x Derelict⁹ me ⁊c. qz fugiēs de irsln, ꝓpter absalon āscēdebat oliuū oliuaz scādens ⁊ flēs et opto capite ⁊ nudis pedib⁹ incedēs: vt bř. ij. reg. xv. et sic fuit multū fatigat⁹ in illo itinere: maxie cū eēt iaz senex ⁊ cratis ꝓuecte. y Et lumē oculoz ⁊c. qz sicut erat fatigat⁹ in corꝛe ita turbat⁹ in oculis ex labore ꝛsecutē. pōt etiā hoc referri ad oculos mentis: qz in illa fuga turbat⁹ ⁊ mīn⁹ ꝓuidens ꝓcipitāter vedit beredita tem mihi bñ ꝓsert̄ iusti Sibe seruo a⁹ pessimo detractozi: vt bř. ij. reg. xvj. z Amici mei ⁊c. B apparet ꝺ absalon filio ei⁹ ⁊ amasa nepote suo ꝛ achitophel ꝓsiliario suo: q̄ psequēbant dō vsq3 ad mortē. a Et q̄ iuxta me erāt. aī psecutōes absalō. b Delonge stetērūt. i. a me recesserūt, ꝓter timoꝛem absalon. c Et vim faciebant ⁊c. qz absalon ꝛ sui ꝓplices toto conatu suo querebant dauid ad mortez. d Et q̄ ingrebant mala mihi. sicut semei ⁊ ꝓsiles. e Locuti sunt vanitates. falsa mihi imꝓperātes. Dicebat. n. ei semei. Egredere vir sanguinū ⁊ vir belial: vt bř. ij. reg. xvj. f Ego aūt tanq̄ ⁊c. i. me audire dissimulabā patiēter sustinēs ꝯ maledictōez. Un absal volenti ipm interficere dixit. Dimitte cuz vt maledicat ⁊c. Et B patz finia vsq3 ibi.

g Qm̄ i te ⁊c. i. exaudias. hebrei eīm nō bñt optatiuum sicut sup. ia dcm est § vtūt futuro indicatiū loco eius.

h Quia dixi. f. tibi in oꝛone mea.

i Ne q̄n supgaudeāt ⁊c. i. ne aliq̄n mꝛtenēāt ꝓ volūtate sua ad me inficiēdū: qđ summe vesiderant.

k Et dū ꝓmouentur pedes mei. fugiendo, ꝓter absalō de ciuitate regali.

l Sup me ⁊c. sic ꝓz ꝺ semei: vt dcm ē. ⁊ sili⁹ Achitophel dixit ad absalon. ij reg. xvij. Eligā mihi. xij. milia viroz̄ ⁊ ꝓsurgēs seq̄r dō hac nocte: ⁊ irruēs sup eū q̄ꝓpe q̄ lassꝰ ē et solutis manibus ꝓcutiaz eū. Et sic iste iactabat se q ꝓcuteret dō fugientē.

m Qm̄ ego in flagella ⁊c. i. ꝓmpt⁹ aīo ad sustinendū flagella q̄ dñs mihi voluerit inferre. Un dixit. ij. reg. xv. ad sadoch: Reporta arcā dei in vrbē: si inuenero gr̄az in oc̄lis dñi rdūcet me: ⁊ oñdet mihi eā ⁊ tabernaculū suum: si aūt dixerit mihi nō places: ꝓsto sum: faciat qđ bonū est coꝛā se. n Et volor me⁹ ⁊c. qz scio me meruisse ꝓ pctō adulterii cuz bersabee ⁊ boicidii vrie: ꝛ ꝓ tale modū loq̄t. j. ꝓs. l. Pctm meū ꝛ me ē sp. o Qm̄ miqtatē ⁊c. stati. n. cā recoguit ad rebellionē nathan, ꝓbet: vt bř. ij. reg. Et ꝓ expiatōe ꝯ multa postea obtulit sacrificia: q̄ q̄dām annūciabāt peccata, ꝓ qb⁹ offerebant: qz alia sacrificia offerebant ꝓ peccatis et certa malicia ꝓmissis: ⁊ alia ꝓ pctis ignorantie: vtz in Leui. p Et cogitabo ⁊c. cauendo diligēter a recidiuo. q Inimici aūt mei ⁊c. f. absalon ⁊ achitophel et eoꝝ ꝓplices, ꝓter quoꝝ ptātes cui nō poterat resistē cōpulsus erat fugere. r Et multiplicati sē. vñ. ij. reg. xv. dr. Cuꝝ immolaret victimas facta ē iuratio valida. f. ꝺ dō: ꝓlusq3 ꝛcurēs augebaī cū absalon: ⁊ ibi subditur: Venit igit̄ nuncⁱ ad dō. d. Toto corde vniuersus israēl sequitur absalon. s Qui oderūt ⁊c. qz dō multa bona fecerat eis: ⁊ ideo subdit. t Qui retribuūt ⁊c. me psequēdo. v Detrahebāt mihi. me infamādo. x Qm̄ sequebar bonitatem. i. ꝓ bonis que feceraz eis ista mihi inferebant tanq̄ ingratissimi

y Ne derelinquas me. Hic ponit buius psal. ꝓdusio intenta in qua dauid reum cōfitet̄ur: vt cum ꝓseruet a recidiuo in ꝓterita mala. ꝺ. y Ne ꝛeliquas me vomine. f. ꝓdicta mala reincidere. a Deꝰ me⁹ ⁊c. q. d. si ad modicū dimisc̄r⁹ me fragilitati mee ñ potero tentatiōib⁹ resistere: ⁊ ideo subdit. b Intende ⁊c. ꝓtinue prestando mihi auxilium. c Domine deus salutis mee. id est a quo efficientur: et in quo obiectiue ꝓsistit salus vite eter

ne: ad quā nos ꝺducat qui sine fine viuit et regnat.

¶ In psal. xxxvii. ¶ Dñe ne in furore. vbi ꝺr in postill. De materia autem eius ꝺicit Ra. sa. ¶ Additio.

Hec expositō vr rōnabilior: q̄ ꝓtenta in .ℍ. pſ. cōmunia sunt peccatorib⁹: q̄ a vro in hac vita flagellantur, ꝓter pcā ꝑmissa: z etiā ꝓ remissionē vni⁹ peccati in aliud reincidūt: et iterum penitent: sicut cōiter ꝓtingit in hominib⁹ ꝑterq̄ in viris valde ꝑfectis. vñ non oportet aꝑpropriare ipſtū pſ. Job: nec alicui pſone singulari: z hanc expositōez vt sequi glo. ad quā ſra faciliter est applicabilis: et ſm hoc, ꝓprie ponitur inter psalmos penitentiales.

¶ Replica.

In psal. Dñe ne in furore tuo. Postill. inter multas expositōes eligit et ꝓsequit illā ꝺ pſona ꝺa uid multū eleganter. Sed burg. ꝓelegit illa z Ra. sa. expositōnem: que est ꝺ tota cōgregatōne ꝑpli. Et ideo burg. ꝺicit eum esse psal. penitentiale. Et forte aſſe mouet rōnibus quibus circa psal. Beati quor. Sed quātum rōnes sue ꝺducunt: vide ibi. Et mirū q̄ burgen. hic Ra. sa. sequit: quem semper reprobare consueuit. Et puto nullam aliam habuisse causam: nisi quia ꝓstillator: hic ipſum reliquit. ¶ Psal. xxxviii.

O Dri custoꝺiam ꝛc. Huic psal. ꝑmittitur talis tit. in hebreo. Ad victoriam iditum pſ. ꝺauid. Iſta ti nominib⁹ iditur ꝺauid ꝑmittitur Ira laineeh ad ꝺesignandū q̄ sunt ꝺatiui casus. Ad intellectū autē h⁹ ti. ꝓsideranꝺū q̄ sicut ꝺicit. j. palip. xvi. ꝺauid ꝓstituit cantores ad ꝺiuinas laudes ducentos. lxxviii. q̄ ꝑ vices canerent ꝺiuinas laudes in tēplo: z in isthis fuit tres principales cantores. s. asaph eman z iditum. fecit etiaꝫ pſ. ab isthis cantorib⁹ ꝺecantandos: ſm q̄ hz. j. palip. xvj. z ꝑmo Esdre. iij. Est igitur sensus hui⁹ tit. Psal. ꝺauid. i. sibi aꝑpropriatus tangē auctor iditum. i. aꝑpropriat⁹ cantorib⁹ extitibus sub iditū ꝙ eos ꝺecantand⁹. Ad victoriā. i. cum quoꝺā conatu inſtitum vna pſ cantor: nitebat superare aliā: put expositū fuit supra pſ. iij. In translatiōe ꝙ ꝺicto. iurta hebreū ponitur talis ti. Pro victoria iditū cantici cum ꝺauid. In biblijs autē nostris cōiter ꝺicit sic: In fine canticū ꝺauid, ꝑ iditum. Et in isthis ti. cadē penitus est sententia sicut in ti. hebraice: et patet ex ꝺictis hic z supra psal. iij. Per hunc igit ti. aꝑparet auctor psal. et ꝑ q̄s erat ꝺecantand⁹ et modus cantandi. Sed materia nō aꝑparet, ꝓter quod ꝺe hoc varie ꝺicitur apud hebreos z latinos. Et omissis multis, ꝓter pliꝛitatē vitandam accipiā ꝺuos modos exponendi: qui ꝺicuntur mihi magis ſre, ꝓinqui. Unus modus est q̄ ſequitur ra. sa. ꝺicens: q̄ ꝺauid fecit hūc psal. ꝑ tribulatōnib⁹ ꝑteritis filijs israhel vel sup pplm israel maxime tpe captiuitatis babilonice: quā ꝓuiꝺit ꝺauid in ſpū. Et ideo in hoc psal. oñdit q̄ ꝺebeant eā patienter sustinere cū ꝺeprecatōne ad ꝺeum, ꝑ ei⁹ terminatōne. Et ſm hoc exponit iſte pſ. sic: q̄ ꝺauid loquebat in pſona ppli captiuati ꝺicens: Dixi custoꝺiā vias meas id est cū ꝺiligentia me custoꝺiā. Et nō ꝺelinquaz ꝛ lingua mea. q. ꝺ. ne aliq̄ modo murmurez ꝺe ꝺiuinis iudicijs q̄n ꝺimittit gentiles z ꝺolatras ꝙnari z filios israel ꝑ peccatis suis ad tempꝰ affligi z captiuari. Posui ꝺo meo custoꝺiaz cuz ꝑsisteret peccator: i. ppls babylonicus ꝺolatrie ꝺeditus. ¶ Aꝺuersum me. Cum. n. ppls isr̄l erat ibi i captiuitate: insiꝺiabant babylonij aliquiꝺ rapere ꝺ ore e⁹: vt ꝑfectē cum accusare, ꝓter q̄ ꝺ oportebat eū tūc maiorem custoꝺiam ꝺi apponere. Obmutui et humiliat⁹ suz cōram babilonijs. Et silui a bonis. i. a lege ꝺiuina: vt ꝺicit Ra. salo. quia ꝺe ea non aꝺebat loqui cōram babilonijs Et ꝺolor meus renouatus est. qua prius ꝺoluerat ꝺe sua captione: z iterum ꝺe legis ei⁹ ꝑpressione. Concaluit cor meum intra me. quia ira est aſcensio sanguinis circa cor: etiam illa q̄ē ꝑ zelum. qualis est ista: z ſic causabat ca lorem intra. Locutus sum in lingua mea. i. tacite ꝺrando Notum fac mihi ꝺñe finē meū. i. finez b⁹ captiuitatis: vt sic possim manifeste et publice, ꝑmere verba ꝺiuine laꝺis vel legis. Et num cū ꝺicrum meoz quis est. i. ꝺieruz huius captiuitatis. Et scia quid ꝺesint mihi. i. quātū ꝺesisto a redemptōne hui⁹ captiuitatis. Et ꝑ acceleratiōe redemptionis allegat breuitatem vite humane. ꝺ. Ecce mensurabiles. in hebreo habetur. Ecce palmos. palmus autem est mensura breuis: ꝓter quod Hiero. in transla. iurta hebreum ꝺicit: Ecce breues ꝛc. idem significat quod ꝺicitur hic: Ecce mensurabiles quia res breuis est ꝺefacili mensurabilis. Posuisti ꝺies meos. q. ꝺ. nisi cito terminēt̄ ista captiuitas: in ea moriar: et quo ita breues sunt ꝺies mei. Et substantia mea tanq̄ nihilum ante te. quia illuꝺ quoꝺ est modicum quasi nihil reputaꝫ: ideo subꝺitur: Verumtamen vniuersa vanitas omnis homo viuens. ex quo vita ei⁹ est ita brevis z sicut est parue ꝺuratōnis: ita est parue cognitionis: ideo subꝺitur: Verūtamen in imagine ꝑtransit homo. in hebreo habetur. In obscuritate. et iꝺem signat qꝺ ꝺicit hic: In imagine. q. illuꝺ quoꝺ tm cognoscitur in sua imagine cognoscit impfecte. Et sicut homo ē parue cognitōnis. ita z frequenter inutilis z notie solicitudinis: ideo subꝺitur: Sed z frustra ꝓturbatur. i. vana solicitudine aurjatur: cuius causa subꝺitur: Thesaurizat. cum magna solicitudine. Et ignorat cui congregabit ea. quia forsitan cito morietur: z thesaurus sū⁹ ignotis relinquetur. et ideo ꝺicit: Et nūc que est expectatio mea: nōne oñs: q. ꝺ. sic. Et substantia mea apuꝺ te est. z accipitur hic substantia pro ꝺiuitijs. Quia ꝺe eniz iustoz reseruantur apud ꝺeum: ſm illō Esa. lxiij. Oculus non viꝺit: nec auris ꝛc. Et q̄ et cōfiꝺentia ꝺiuina insurgit homo aꝺ ꝺepeccandum ipm ꝺeum: ideo ꝺepecando ꝺicit: Ab omnib⁹ iniquitatib⁹ meis eruе me. non solum ꝺictum aꝺ culpam sed etiaꝫ ꝺictum aꝺ istius captiuitatis penam: vnde subꝺitur: Opprobrium insipienti ꝺedisti me. i. populo babilonico ꝺolatrie ꝺedito. Obmutui z non aperui os meum. aꝺ rūꝺendum ꝓtra illatum mihi opprobrium. Quia tu feciſti subijciendo me eius scrututiz: ideo subꝺitur: Amoue a me plagas tuas. i. penas istas a te mihi inflictas: quarum grauitas allegatur. cum subꝺitur: A fortitudine manus tue. i. punitionis tue. Ego ꝺefeci. quasi non potens vel saltem cum ꝺifficulte sustinere. Et ꝺic eminaturversus in hebreo z in transla. hiero. iurta hebreum: z versus sequens incipit cum ꝺicitur: In increpatōnib⁹. i. ꝺuris punitōnib⁹. Propter iniqtatē cor ripuisti hoiem. i. israelē. q. ꝺ. licꝫ punitio tua sit ꝺura: tamē est iusta. Et tabescere feciſti sicut araneam. In hebreo z in translatōne hiero. iurta hebreum bi sic: Tineā animam eius. i. vitam eius reꝺꝺidisti ꝓ tempitibilem z cōculcatam cozam babilonijs. Verumtamen vane ꝓturbat omnis homo. q. ꝺ. licꝫ iuste posueris nos in captiuitate tamen babilonij abutunt nostra seruitute: z cōtra nos ꝓnouant sine causa: ideo subꝺit ꝺeprecatio ꝺe liberatione ab ea cū ꝺicit: Exaꝺi oꝛonem meaz ꝛc. Ne sileas. id est ne ꝺissimules aꝺ ire te. Quoniaz aꝺuena ego sum. in terra babilonis. Apuꝺ te. q. ꝺ. tamen ibi colo te. Et peregrinus sicut omnes patres mei scilicet abraam ysaac z iacob peregrinati sunt in terra aliena: vt patet in Gen. xii. z xxvj. Remitte mihi. culpā z captiuitatis penam. Et refrigerer. per tuam consolationem. Priusq̄ abeam. ꝺe via presenti per mortez. Et amplius non ero. scilicet in statu merenꝺi: vel i statu quo possim in regnum iuꝺee reuerti. Alio modo ꝓtest exponi psalmus iste ꝺe ipso ꝺauiꝺe ita q̄ fecerit ipsum positus in fuga a facie absalon filij sui: postq̄ audierat vituperia sibi ꝺicta a semei. Sicut enim ꝓ ꝓsecutione saulis fecit multos psalmos: vt ex ꝺictis supra patuit: et infra aꝺhuc patebit: sicut et ꝺe persecutione sibi mota ab absalon. Et ꝺicetur mihi ꝙ hec expositio secunda est magis rationalis et magis consona littere q̄ precedens. Et ſm hoc psalmus potest ꝺiuiꝺi in tres partes: quia primo ꝺescribitur ipsius ꝺauiꝺ patientia: et secundo eius confiꝺentia: ibi. Locut⁹ sum. tercio orationis instantia: ibi. Exaꝺi orationem meam. Circa primum ꝺicat sic.

¶a Dixi.i.firmiter in cordemeo ꝓposui. ¶b Custodiam vias ꝛc.murmurādo ꝫ ꝛeuꝫ de afflictione mea. ¶c Posui oꝛi meo ꝛc.i.semeꝛ mihi maledicens ꝛ lapides ꝛ terrā ꝫ me ꝓiciēs:vt dr.ū.reg.xvj. ¶d Obmutui.nihil rūdendo sibi. ¶e Et humiliat⁹sum. magna.n.humiliatio cāt:q; ꝛet pa tiēter talia sustineret. ¶f Et silui a bois. Iste eīn Semei erat dign⁹ morte,ꝑ̄ crimē lesē maiestatis:ꝑ̄ qđ dixit absal. Quare maledicit canis mortuꝫ domino meo regi vadā ꝛ amputabo caput e⁹. Dauid aūt nō dedit sibi iniam ꝫ magis ꝓhibuit.Et sic siluit a bono iusticie fiēdo nō peccauit:q; ilamiuria erat ꝫ ꝓsonā suaꝫ:ꝛ sic poterat sine lesione iusticie dimittē vindictaꝫ vl differre:ꝫ magis meruit sustinēdo patienter ex humilitate. vñ subdit ibidem. Dimitte euꝫ vt maledicat:si forte respiciat dns afflictōnē meaꝫ ꝛc. De duobus.n. bonis vnum ē melius alio. vñ dicit apls.ſ.ad coꝛ.vij. Qui iungit virginē suam matrimonio:bñ facit:ꝛ q̄ nō iungit:melius facit. ¶g Et dolor meus renouatus ē.quia tūc recoluit in spāli ō malicia filij sui absalon.d.ū.reg.vj. Ecce filius meus qui egressus ē ꝛ vtero meo:q̄rit aiaꝫ meā:quāto magis nūc filius geminꝫ:ꝛ q̄ malicia valde volebat. vñ et mortuo absalon in sua malicia dicebat.ū.reg.xvij. Quis mihi tribuat vt ego moꝛiar ꝓ te fili mi absalon. lugēs eius damnationē:sicut expositum fuit ibidē.

¶h Concaluit coꝛ meū ꝛc.ex caritate.n.quā bēbat ad filium volebat ꝛ eius culpa magis q̄ ꝛ ꝓsecutiōe ab eo contra se mota.

¶i Locutus sum. Hic ꝫnter describitur ipsius dō confidētia:ꝛ primo describit humanū defectum:ſcdo ex ꝫ concludit q̄ ꝛ de solo deo ē confidendū:ibi. Et nunc. Describēdo autē humanū defectum primo incipit a seipso.d. ¶i Locutus sum ꝛc in lingua mea.ꝛ ꝛpcādo coꝛde ꝛ oꝛe. ¶k Notum fac ꝛc.i.terminum ꝓsecutionis in q̄ sum. ¶l Et numeꝛū dieꝝ meoꝝ quis ē.i.quot diebus ſtabo in ista tribulatiōne. ¶m Ut sciā qđ desit mihi.i.quātum oportebit me vltᵉrius sustinere.q. d.cum difficultate possum ista sustinē:ꝛ ido desidero finem scire. ¶n Ecce mēsurabiles.i.breues:ꝛ vt supra expositum ē.Posuisti dies meos:ō subditur.

¶o Et substātia mea.i.vita mea:vt bi in trāslatiōe hiero.iuxta hebreū. ¶p Tanq̄ nihilū añ te.q; qđ modicum ē ꝙsi nihil reputatur. Scdo ꝓcedit ad ostendēdum humanum defectum generaliter.d.

¶q Uerumtn̄ vniuersa vanitas ꝛc.q; omnis homo est ista breuis vitē q; quicquid ꝓtigit in ea ꝺz reputari inane:ꝛ sicut est modice duratōnis:ita est parue cogniti onis:ideo subdit. ¶r Uerumtn̄ in imagine ꝛc.etiam

Dixi custodiaꝫ vias meas:vt nō delinquaꝫ in lingua mea. Posui oꝛi meo custodiam:cū ꝙsisteret pctōr aduersuꝫ me. Obmutui ꝛ humiliat⁹ sum: ꝛ et silui a bonis ꝛ dolor meus renouat⁹ est. Concaluit coꝛ meū intra me ꝛ in meditatōe mea exardescet ignis. Locut⁹ sū in lingua mea: notum fac mihi dne finē meū. Et numeꝛus dieꝝ meoꝝ q̄ ē: vt sciā qđ desit mihi. Ecce mēsurabiles posuisti dies meos: ꝛ et substa mea ꝛanq̄ nihilum añ te. Ueruntn̄ vniuersa vanitas:ois hō viuēs. Uerumtn̄ in imagine ꝓtrāsit hō: ꝛ ꝫ et frustra ꝙturbat: Thesaurizat:et ignoꝛat cui cōgregabit ea. Et nunc q̄ ē expectatio mea:nonne dns:ꝛ substa mea apud te ē. Ab omnibus iniq̄tatibus meis erue me: obꝓbriū insipiēti ōdisti me. Obmutui: ꝛ non aperui os meū: qm̄ tu fecisti: amoue a me plagas tuas. A fortitudie manꝰ tue ego defeci in increpatiōib: ꝓpter iniq̄tatē coꝛripuisti hoiez. Et tabescere fecisti sicut araneaz aiam e⁹: verūtn̄ vane conturbat ois hō. Exaudi oꝛonem meā dne et ꝛpcationem meā: auribꝰ ꝓpᵉ lachrymas meas. Ne sileas qm̄ aduena ego sum apud te ꝛ ꝓgrin⁹ sicut oēs ꝓres mei. Remitte mihi: vt refrigerer priusq̄ abeam: et amplius non ero.

¶s Sꝫ ꝛ frustra ꝙturbat ꝛc.ꝛ ꝓponat sicut in ꝓcedenti expositōne dictum ē. ¶t Et nunc. Hic ꝫnter concludit q; de solo deo est cōfidendum:ex quo defectus humane fragilitatis tantus ē.d. Et nunc q̄ est expectatio mea ꝛc.ꝛ expōnatur sicut in expositōe ꝓmissa. Et qz de solo deo ē ꝓfidendum:nō cōuertit se ad ipm ꝛpcādum .d. ¶v Ab omnibus iniq̄tatib⁹ ꝛc. nō solū q̄tum ad culpā: ꝫ etiā q̄tuꝫ ad penaꝫ mihi a te inflictam:q̄ nō solum erat dura ꝫ etiam ignominiosa ō subditur.

¶x Obꝓbriū insipienti dedisti me ꝙs semeꝛ mihi maledicenti:vtꝫ et ꝓdictis. ¶y Obmutui. patiēter sustinendo:vt ꝓdictum est.

¶z Qm̄ tu fecisti. vñ dixit dō.q. reg. xvj. Dns.n. ꝓcepit ei:vt malediceret dauid:tn̄ peccauit semeꝛ hoc facē do:qz iniqua voluntate hoc facebat. Dns.n. aliq̄n malis dominꝫ vtit ad bonum:vt dissipius fuit ibi dcm.

¶a A fortitudine manus tue.i.punitiōis tue exponat sicut ꝓius:ibi.

¶b Coꝛripuisti hoiem.i.me ꝓm ꝛ fragilitate būana peccantē. ¶c Et tabescere ꝛc.i.aiam meā vel ꝓsonā redāsti ꝓ temptibilē coꝛā absalon ꝛ ei⁹ ꝓplicib⁹. ¶d Uerūtamen vane ꝙturbat ois bō.ſ.de isto ꝫ ꝓ dr.ū. Reg.xv. Toto coꝛde vniuersus isꝛl sequit absalon. Et isti vane cō turbabant ꝓtra dauid:tum qz nō bēbant cām iustā:tum qz nō habuerūt intentū ꝫ magis ꝓfusionē. ¶e Exaudi Hic vltimo ponit instantia oꝛonis ipsius dauid cum dr. ¶e Exaudi ꝛc.ꝫ effectum liberatōnis me. ¶f Auribꝰ ꝓpᵉ lachrymas meas.fleuit.n. dō in illa ꝓsecutione:ꝫ q̄ dr.ū.reg.xv. Dauid ascendebat clivum oliuaꝝ ꝫtens et opto capite ꝛ nudis pedibus incedens. ¶g Ne sileas .i.ne tardes seu dissimules audire ꝛpcationē meam.

¶h Qm̄ aduena ꝛc.hoc dixit:qz erat fugitiuus de sua ciuitate regia. ¶i Sicut omnes ꝓres mei.i.patriarche sancti qui in terra aliena fuerunt aduene ꝛ peregrini:vt ꝓdictum est. ¶k Remitte mihi.ſ.adulteriū cum bersabee:ꝛ homicidiū vrie;qm̄ sciebat dō ꝓsecutōes absalon cuenisse sibi:ꝓut nathan ꝓpha sibi ꝓdixerat.ū.reg.xij. Hoc dicit dns:Ecce ego suscitabo sup te malum de domo tua ꝛc. ¶l Ut refrigerer.ꝓ tua ꝓsolatione. ¶m Priusq̄ abeam.de vita ꝓsenti ꝓ mortem. ¶n Et amplius non ero.ſ.in statu merendi:ꝛ ꝓter hoc nūc est tps remittendi qz post mortē nō fit peccati remissio. Moraliter ꝓsset exponi ꝓ.iste de quolibet fideli exiti in afflictōne ꝓpali ꝓ peccatis suis:ꝛ sustinet eaz patienter:ꝛ confidēs de divina misericoꝛdia ipsam implozat deuote ꝛ instanter. Et considerat is ꝓdictis littera huius psal.ꝓtest ad hoc ꝛfacili applicari.

In ps. xxxviij. Dixi custodiã. vbi dñs in postilla: Ad intellectũ aũt buius. Additio.

Exhoc ti. põt sumi argumentuz p opinione beati Aug. dicentis q oim ps. actor est dauid. Et rõ ẽ ire aliqñ intitulant filius chore aliqñ ph̃m: q̃ appropriant eis tanq̃ cantoribus: qõ ps. manifeste ihoc ps. cui? actor est dauid: z tñ appropriat iditũ tanq̃ cãtori: z sic de aliis intelligendũ est: licet nõ ita exprimatur.

In eodem ps. xxxviij. vbi dicit in postil. Accipiaz duos modos exponendi. Additio.

Euter istoz modoz videtur rõnabilis seu consonus litteræ buius ps. Modus. n. Ra. fa. nõ cõsonat principio hui? ps. cuz dixi. Dixi custodiã ꝛc. Et posui oꝝ meo custodiam ꝛc. qõ exponitur in psona populi extis in captiuitate babylonica: q̃ diligenter custodiebãt se a murmuratõne de diuinis iudicijs: cum deus mitteret ydolatras dñari et filios israel affligi ꝛc. nam hoc est manifeste extra illud qõ ptinet. iij. Reg. x. ca. z. ij. Paralip. xx. c. in quibus locis z aliis ꝑ plurimis testat littera q captiui tas babylonica ꝓcessit ex vera iustricia in vltione puarationũ magnaz a pplo israel z regib? eoz ptinue ꝓmissarum. hoc etiã hz Dan. ix. ca. vbi daniel in oratione sua exposse ꝓfitebatur diuinam iustriciã circa destructionem irlm z transmigratiõez pplz: vnde de hoc nullus locus erat murmuratõni. Similiter z qõ dicit: Motum fac mihi finẽ meum. quod exponit de fine illius captiuitatis: nõ videt rationabiliter dictũ. nam finis babylonice captiuitatis fuit notificatus a deo p hieremiaz: hiere. xxix. ca. vbi dr. Cum ceperint impleri in babylone. lx. anni visitabo vos ꝛc. Unde non opoteb at orare. Motum fac mihi finẽ meuz. Similiter cum dicit: q̃ pplz ille nõ audebat loqui de lege diuina coꝝ babylonijs: nullum habet fundamentũ in lra Similiter quod introducit: In imagine ptransit homo: sed frustra ꝓturbatur ꝛc. qõ exponitur de vanitate solicitudinis humanez: z sit in se verum: tamen oino videt inptinẽs huic ꝓposito: z sic de multis aliis in hoc psal. ꝓctis.

Sc̃o3 etiã modus exponendi ad quem magis inclinatur postil. s. q̃ dauid fecerit hunc psal. positus in fuga absalon ꝛc. non videtur rõnabilis. nam de illa persecutione absalon similiter z de iniurijs sibi illatis a semei iam fecerat ps. xxxv. cum 7 septimum: qui de ipsa ꝓpria materia intitulantur. vnde non videt rationabile q̃ iste ps. de eadez psecutione exponatur: tum quia nõ videtur ratio q̃re alij psal. ꝓdicti de hoc intitularentur expresse: z non iste psal. tum quia applicare hmõi psalmum ad aliquam singularem histoziam cũ posset intelligi ad litteram de vniuersali oꝝ materia non est aliud q̃ lucernam accensam sub modio includere: quod est incõueniens. Constat aũt q̃ vniuersaliora sunt potiora z diuiniora q̃ ꝑticularia seu singularia in ẽtum hmõi fm phm in primo ethi. Cum quia si dauid fuit actor ps. ipsi intitulatorum tm̃ et non aliorũ put postil. opinatur: z de istis maior pars applicatur casibus singularibus: qui ipsi dauid cõtigerũt: prout ipsemet postil. in hoc psal. z in aliis plurimis videt velle sequeretur q̃ filij chore et asaph plures ps. composuissent de mysteriis xp̃i et ecclie z d alius vniuersalibus ad diuersos status ecclesie ptinentes q̃ ipse dauid qui ꝓ maiori parte de suis singularibus casibus: vt plurimũ tractat fm opinionem postil. prout patet discurrenti per ps. intitulatos ipsi dauid et per ꝓprias expositiões eorum a postill. assignatas. hoc aũt videtur valde inconueniens: cum de dauid singulariter legatur. ij. Regũ. xxiij. ca. q̃ fuit egregius psaltes israel: z doctores etiam ipsum dicant extimium. p pbetaz: qõ magis ꝓueniret filijs chore z asaph: si huiusmodi applicationes singulares postill atoris essent vere. Cum quia sunt ibi aliqui versus valde impertinentes. ꝓposito: sicut vniuersa vanitas ois homo: z in imagine pertransit hõ: z thesaurizat z congregabit et hmõi: que z similia verba ꝛs sint in se vera: sunt tamen in hac materia impropria z impertinentia. Unde melius videt dicendum q hic psal. nõ applicatur alicui histoze ꝓterite vel future in singulari: q̃ intelligitur indistincte de quolibet penitente: qui mundana cõtennit: que homines communiter sequuntur: z magnis plagis seu turbatõibus afflictus a deo petit suam liberationez. Unde psal. isse in. xl. particulas diuiditur. Primo enim z. ps. ph̃m in ij. rethorice: homines irascunt ꝑcipue contra eos qui despiciũt ea circa que ipsi maxime student. Idarco penitens iste qui de ꝓtemptu mundi principaliter intendebat loqui: merito timebat calũniosos et litigiosos. unde dicit. Dixi custodiaz vias meas: vt non delinquam in lingua mea non solum ꝑ fatua vel ociosa sed etiam per vera eloquia: que non pacifice tolerantur a calumniosis diligentibus mundum: et ideo subditur: Posui oꝝ meo custodiam: dum ꝑsisteret peccator. i. mundanus aduersum me. Sc̃do quia ex hoc silentio sequebatur q̃ etiam a bonis alijs annũciandis abstinebat: ita q̃ non poterat bonos vocare: ideo voloz ei renouatus ostenditur. unde dicit: Silui a bonis: z voloz meus renouatus est. Tercio quia ex hac taciturnitate sequebat in corde suo z animo magnus estus z ardor: autra illud ihiere. xx. ca. Fuit in corde meo quasi ignis estuans ꝛc. ideo cõsequenter quasi ꝑpulsus habuit loqui. unde dicit: Concaluit coz meum intra me ꝛc. z locutus sum in lingua mea: que quidem locutio non hominib? mundanis z ꝓtumeliosis sed deo a quo cum silẽtio audiri poterat dirigebatur. Unde ꝑ iter quarto explicat deo suam locutionem que talis est: Motum fac mihi domine finem meum ꝛc. Ad quod sciendum q̃ iste penitens mundana ꝓtemnebat reputans ea vana et sui breuitate et vacitate: z ideo soli deo loquebatur. d. Motum fac mihi domine. i. tu qui scis vniuersa: fac mihi notum finem meum z numerum dierum meoꝝ: vt sciam quid desit mihi. i. quantum debeo durare in hac vita: z sic possez scire breuitatẽ z diuturnitatem mee durationis. Ad qõ rndit: Ecce mẽsurabiles ꝓsuisti dies meos. id est breues: z quia etiam in illa modica durationẽ nõ est stabilitas seu magna mobilitas z varietas: ideo dicit. Et substantia mea tanq̃ nihil ante te ẽ quia etiã illa breuis duratio in qua homo videtur ꝑsistere tanq̃ nihil ante te est: q̃ duratio mobilitatis q̃ successiua est tanq̃ nihil reputatur respectu eternitatis in qua est tota simul interminabilis vite possessio fm boetium: et sic concludit: Uerumtñ vniuersa vanitas omnis homo viuens. Quinto ostendit mundana esse contenenda: ex hoc q̃ in homine est aliquod perpetuo manens. s. anima: fm quam est ad imaginem dei: in qua imagine de hac vita trãsit ceteris mundanis exterioribus omnino dimissis: ideo subdit: Uerumtñ in imagine pertrãsit hõ. id est hõ de hac vita in sola imagine trãsit ad aliã vitã exteriora mundana totaliter relinquens et etiã corpus ꝓpzium: quod non est de essentia imaginis: vnde dicit: Et frustra conturbatur: scilicet in actionibus et desideriis mundanoꝝ. Sexto quia forte quis diceret non esse frustrabilia ista mundana: q̃ licet homo in seipso non posset ea diuturne possidere per se: posset tamen per filium vel heredem qui reputatur eadem persona cum patre: ideo concludens bun ceraoꝝ dicit: Thesaurizat z ignorat cui congregabit ea. nescit enim si filius in eis sibi succedat an inimicus: z sic cõcludit q̃ turbatio humana circa talia acquirenda vel conseruãda omnino est frustrabilis. Septimo et predictis concludit q̃ in rebus mundanis nõ est ponenda spes sed in deo: apud quem substantia hominis est: z hoc est quod dicit: Et nunc que est expectatio mea: nonne dominus: z substantia mea apud te ẽ. Et nota q̃ in hebreo non ponitur eadem dictio vbi dicitur. Et substantia mea apud te est: z supra vbi dicitur: Et substantia mea tã q̃ nihil ante te ẽ sed ponunt diuerse dictiones que bene consonãt huic expositioni vt pater in illa lingua erudito. Octauo quia nemo sine peccato esset expectatio sua in deo sit certa: petit eruiab omnibus iniquitatibus. salz culpe: vnde dicit: Ab omnibus iniquitatibus meis eruemie. Et quia stultus qui remanet in vanitate mundana irridet iustos z tyros: ideo sequitur: Opprobrium insipienti posuisti me.

4.d. sũ debes me gruere: q̃ dixisti me obpzobraũ isipiẽ tico mõ quo dicãt alibi. Non erubescant ẽ me qui sperãt te deus israel. qd quidẽ obpzobriũ q̃ nõ ex culpa deficantis insurgẽt oñdit. d. Obmutui et nõ aperui os meum. i. nõ egi pientiole sed tacui. Et q̃ sic cã bus̃ tacitumitatis virtuose subdit cũ dicit. Ofit tu fecisti. f. metalem pana mihi patiam seu discretoez ad talia toleranda seu euadenda. Mono postẽ petiuit remissionẽ culpe petit remissionem pene: vnd dicit. Amoue a me plagas tuas. t vt oñderet illas plagas esse grauiter illatas: sic q̃ vir posset eas tolerare: subdit. A fortitudine manus tue ego defeci. q. d. plage tue sic moderentur ergã me vt pficiã: nõ vt deficiã. Decimo ne forte quis estimaret qd̃ hmõi plage fortiter illate excederẽt rationez iustitie: t essent quasi vindicative: ideo subdit. In increpationib⁹ ꝓpter iniquitatem. Corripuisti hominẽ q. d. hec increpatio tua iusta est: q̃ ꝓpter iniquitatem. Et pia est: q̃ ordinat ad correctoez: vnde dicit. Corripuisti hominem. t modum correctõis oñdit eẽ valde afflictiuũ: cum dicit. Tabescere fecisti sicut aranea animam eius: nam aia penitẽtis in talibus plagis grauibus in hac vita pstituta tabescit et attenuatur sentiẽs marimam fragilitatẽ suam. Et ex his sequit̃ q̃ homo et tali increpatione correctiua q̃tumcũq; graui nõ rationabiliter ꝙqueritur seu turbatur sed ex fragilitate humana: vnde dicit. Ueruntamen vane turbatur omnis homo. f. sic correctus: licet affligatur t tabefiat. Undecimo instanter petit suam liberatoẽ in trib⁹ modis. Primo. f. per oratõnem que est elevatõ mentis in deum: secdo per detrecatõnem que est frequens supplicatio: tertio p lachrymas que in pcibus ad imp etrandum miscẽtur sunt efficaces. vñ dicit. Exaudi oronẽ meam dñe quo ad primũ. Et deprecatioz meam. q̃ ad secundum. auribus percipe lachrymas meas. q̃ ad tertium. Et reddens rationem quare exaudire debz dicit: Me sileas qñ ego aduena sum apud te t peregrinus. hoc est dicere: ego iam sum apud te in spe: licet adhuc sum aduena t peregrinus in hoc seculo: in quo nõ habeo quietam mansionem: ad hebreos. xiij. t sequitur. Quasi omnes patres mei iuxta illud apli. ij. Cor. v. c. Dum enim sumus in corpore: a dño peregrinamur. t que sit sua petitõ subdit. d. Remitte mihi vt refrigerer hoc est dicere: remitte mihi iniquitates. scz culpe. t plagas. f. pene de quibus supra dixerat. Et refrigerer. per misericordiam ab estu viciorum et penarum. Priusq; abeam. ab hac vita vbi nunc peregrinus sum. Et amplius non ero scilicet in ea.

¶ Replica.

Arca psal. Diri custodiam. cum postil. Et multis expositõibus vnam preelegisse scilz q̃ exponatur psal. ille de dauid crastine in fuga tẽpore persecutõis ab absalon filio eius illate: et ad illum casum psal. hunc pertinenter applicasset: Burgense putat lucernam accendere: dicit hunc psal. exponi debere non de vno particulari sed de quolibet penitente indistincte: habens ꝓ ratione principali: quia vniuersalioza sẽ potioza ꝓticularib⁹ et magis diuina allegans ad id aristotelem. 1. ethi. Sed hec ratio qua burgen. vtitur frequenter bioe cardica videtur: quia nõ distinguit te vniuersali in essendo predicando t causando. Nam in essendo constat partitularia vniuersalib⁹ potioza: quia quicquid tale vniuersale perfectionis includit: includit particulare et vltra: idarco vulgatum verbum est: q̃ prioza communitate sunt potioza perfectione. Simile iudicium est de vniuersali in pdicando s de vniuersali in causãdo puto burg. nolle dicere. q̃ ꝓ posito suo minime seruit. Nec allegat aristo. in eo sensu in quo ipe allegata verba scribit: q̃ intentõ aristo. ẽ q̃ bonũ de quanto cõius de tanto diuin⁹. Nunc autez ꝑ omnia nõ intendit vlius sed cõicabili⁹. Et cũ burg. aliquẽ passiz sacre scripture ꝓsertim psalmoz exponit de plurib⁹ vel de pribus peccatoꝝ ab⁹ quem postil. ꝑm sonum ꝓmarii⁹ terminoz sine absurditate exponit de vno singulari peccatore alijs tñ bñ applicabilis per modũ exẽpli. semper ipse burgẽ. adducit. ꝙ regula illud aristo. contra ipsius intentionẽ. Uniuersalia sunt potioza singularibus putans se accendisse lucernã et aliquid diuinũ in medium eduxisse. q. d. de pluribus peccatoribus sit aliquid diuinius. q̃ dicere de vno: ꝓ quasi plures peccatores sint aliquid plus boni q̃ vnus singularis: qd̃ quantum sentit litterali expositõi pensent bus̃ burgen. amatores ei⁹ fratres grandipendentes. Ceterũ putat burgẽ. aliquid diuinum adduxisse arguendo ꝑtra postil. quia primo litteraliter exponit multos psal. de singularibus casibus ipsius dauid voleus ꝑm opionem beati biero. quam sequitur postil. de auctoribus psalmoz: q̃ tunc filij chore asaph iditum cẽ. plura mysteria xp̃i t eccle descripserunt q̃ dauid qui vt plurimũ ꝑm expositionez postil. de se suisq; casibus scripsit. Rndeo q̃ suis postil. primo ad lrã ꝑm q̃ termini cõiter ptendunt sine absurditate multos psal. exponat de dauid singulariter: non intendit tñ excludere sensus literales eorũdem psal. principales: qui sunt de xp̃o t ecclesia: quoꝝm typum dauid gerit: typum in q̃ xp̃i aliquãdo in regem pstituti: aliq̃n ꝙ malos tribulati: aliq̃n vt victoris de tribulatõibus liberati cẽ. typum etiã gerit ecclesia in sua psona describens: nũc a deo electam: nunc a prauis abiectam: nũc tribulatam: nũc de tribulatõne gras agentem cẽ. qui sunt sensus ab auctore spũsancto pricipaliter intenti: licet sint alij sensus priores sed non digniores ꝙ voces primo sine absurditate significati. Et per ea dicta soluunt̃ multe differentie circa psalterium inter burgen. t postil. quoꝝm alter refert se ad casum singularem ꝙ voces primo significatum: alter ad sensum exemplarem per spiritum sanctũ principaliter intentũ. Et ad id correctoꝝ um volo oñs differentias hmõi referri vt non oporteas inutiles fieri repetitiones.

¶ Psalmus. xxxix.

Expectans expectaui cẽ. Hunc psal. ꝑmittitur talis ti. in hebreo. Ad victoziam psal. dauid. In translatõne xo biero. iuxta hebreum sic habetur. Ꝓ victoria canticum dauid. t idem penitus signat. Expositio autem bus̃ ti. patet ex dictis supra psal. xij. vbi ponit̃ pstimilis ti. Et ti. autem isto apparet auctor psalmi. f. dauid: sed materia ñ apparet: et ꝓpter hoc varie exponit̃. Dicit autem Ra. Sa. q̃ dauid fecit hunc psal. ꝓ beneficio exhibito populo israel in exitu de egypto: quia tũc fuit eductus de seruitute dura et vili: qd̃ notatur cum dicitur. Et eduxit me de lacu miserie et de luto fecis cẽ. Et tũc tẽsito mari rubro cecinit canticum nouum dicens. Cantemus domino gloriose cẽ. Exo. xv. Et sic litteram sequentem applicat ad ea que facta sunt populo israel in deserto Sed huic expositõi videtur repugnare manifeste quod subditur. Sacrificium t oblationem noluisti cẽ. in quo de scribitur euacuatio sacrificioꝝm et oblationum veteris testamẽti. vt magis patebit ꝓsequendo. Ista autem nõ fuerunt tunc reꝓbata sed magis a deo instituta in monte synai: ꝓpter quod aliter exponitur a doctoribus catholicis. Et dicunt aliqui q̃ dauid fecit hunc psal. ꝑ gratiarumactione de sua liberatõne a persecutõne filij sui absalon. Sed contra hoc videtur q̃ circa principium bus̃ psal. dicitur. Misit in os meum canticum nouum cẽ. q̃a dauid fuit liberatus per mortem absalon: de qua non cecinit carmen letitie: sed plantit et luxit dicens. Absalõ fili mi quis mihi tribuat vt ego moriar ꝓ te. ij. Reg. xviij. Item hec expositio t similes videntur esse contra intẽtionez apostoli manifeste: hebreos. x. vbi inducit litteraz huius psal. dictam ad litteram in persona christi: vt patebit infra litteram huius psal. ꝓsequendo: ꝓpter qd̃ dicere q̃ ad litteram intelligatur de dauid seu quocũq; alio t mystice tñ de christo videtur esse quedam iudaici erroris ꝑfirmatio. Ad exponendum autem hunc psal. de xp̃o que regule exponendi sacram scripturam quas ex aliis exposui in principio super Gene. sunt hic repetende. Prima est de domino t eius corpore q̃ est ecclesia seu fidelium

ꝓgregatio. Quia ꝓter ꝓnentionē capitis ad corpus ⁊ cōtra sacra scriptura frequenter sub uno ꝓtextu trāsit de uno ad aliud loquis quasi de una ꝑsona: sicut Esa.lxj. Induit me uestimento salutis: ⁊ indumento iustitie circundedit me quasi sponsum decoratū corona et qsi sponsaz ornatā monilib⁹ suis. Qz cū dr: qsi sponsus decoratus corona. referendum est ad xpm: ad qd ꝓbdit. Quasi sponsaz cū. ad corpus ei⁹ mysticū qd est ecclesia ꝑ quod dicit Augu. lib. de doctrina xpiana. Hoc ꝑ etiaz clarius in nou. testa. Act. ix. vbi dicitur Saule saule quid me ꝑsequeris. i. corpus meū mysticuz Saul⁹. n. nō ꝑsequebat xpm in ꝑsona ꝓpria sed eccl̄iā fideles qd aūt statim subditur: Ego sum iesus nazarenus. ad ꝑsonaz dñi referr. Alia regula est de corpe dñi biptito: qz in corpe dñi mystico ꝓtinet si mali cū bonis vsq; ad diem iudicij: si tūc segregabunt sicut pastor segregat oues ab hedis: ⁊ rōne bui⁹ ꝓmixtionis aliqñ vitupant bonos cū malis: sicut Esa. j. Cognouit bos possessor: et asinus ꝓsepe dñi sui: israel aūt me nō cognouit: ⁊ ꝑ ꝑplis meus nō intellexit. Aliqñ aūt mali ecōtra ꝓmendantur cuz bonis sicut Osee. xj. Puer israel ⁊ dilexi eum. His igit̄ ꝓmissis psal. iste diuiditur in tres ꝑtes: qz ꝓmo pomit circa mysterium incarnatōnis gr̄arumactio et ꝑte corꝑis mystici: secundo bui⁹ mysterij rō et ꝑsona xpi: ibi. Sacrificium. tercio tertia deprecatio ꝓ statu corꝑis mystici: ibi. Tu autem dñe. Circa primū dr in ꝑsona corꝑis xpi mystici.

a Expectās expectaui dñm. qz sancti ꝑtes de corpe xpi mystico extites ꝓ fidem cum magno desiderio expectauerūt xpi aduentū. vñ dicebāt Esa. lxiij. Utinā dirūperes celos ⁊ descenderes. b Et intendit mihi. i. oꝛōi fideliuz de aduentu xpi. c Et eraudiuit ꝑces meas. in mūdum veniendo. d Et eduxit me de lacu miserie ꝛc. qz resurgens a mortuis eduxit sc̄os ꝑtes de inferno: e Et statuit supra petrā. i. xpm: hm qd dicit aplus. j. Coꝛ. x. Petra aūt erat xp̄s. f Pedes meos. i. affectus quib⁹ anima gradit⁹ ꝓ ꝑdicatiōez. n. xpi ⁊ aplorꝫ ceperūt hominesꝫ tenere ꝛ talia: et totū affectum suū ponere in deum. g Et direxit gressus meos. i. actus meos in vita eterna ⁊ ꝓ lege euāgelica que introducit ad beatitudinē: quod lex vetus facere nō poterat: hm qd dr beb. vij. Nihil ad ꝑfectum adduxit lex. h Et misit in os meū ꝛc. Ista impletum fuit qñ aplī ⁊ alij discipuli receꝑto spūs sc̄i dono visibili loquebanꝫ variis linguis magnalia dei: actu. ij.

i Videbūt multi. qz advocē aplorꝫ alioꝝ: ⁊ cū eis deū laudātium ꝓuenit multitudo ⁊ mente cōfusa est ꝓ nimia admiratōne: vt ibidem dicit. k Et timebūt ꝛc. qz auditis verbis beati ꝑri multi ꝓuncti sunt corde de christi morte: ⁊ ꝓuersi sunt ad fidem: ⁊ apposite sunt in die illa aie circiter tria milia: vt ibidē dr. vñ ⁊ subdit. l Beatus vir cuius est nomē dñi. s. hāu xpi. m Spes eius. qz hm ꝙ dr act. iij. Non est aliud nomē sub celo datū hominibus in quo oporteat nos saluos fieri. n Et non respexit in vanitates. i. i leges gentiliū ydolatrie ꝑditaz. o Et insanias falsas. i. errores indeoꝝ ꝓ xp̄s obstinato: qui ꝓprie dicunē insanie: qz auertunt a mentis sanitate. Consequenter ondit magnitudo mysterij incarnatōnis cū dr

p Multa fecisti ꝛc. mōm creādo ⁊ gubnādo: et sat̄ magl fuit mirabile ipsum recreando per tuam benedictam incarnationem ⁊ passionem: ideo sequit. q Et cogitatōnibus tuis. quibus ab eterno dispossuisti mysterium tue incarnatōnis. r Non est qui similis sit tibi q. d. hoc mirabile excedit oīa alia. In hebreo habet. Et cogitationes tue nobis. i. ꝓ nobis: hm ꝙ transfert hiero. in translatōne iuxta hebreum: ⁊ est ibi finis versus: ⁊ exponatur sicut ꝓx⁹. Et cogitōes tue quibus ab eterno dispossuisti cānem assumere. Ꝓ nobis scili cet sunt ꝛa sunt causa nostre salutis. r Nō est qui similis sit tibi. principium est versus sequtis: ⁊ coniungit cuz littera sequti sic.

r Nō ē ꝙ similis sit tibi. s. i. mirabilib⁹ faciēdis matie i mirabili icarnatōis mysterio. s Annunciaui ⁊ locutus sum. hm possibilitatē mea sed qz excedit faculteatē humanā: ideo subditur. t Multiplicati sunt sup numerū. In translatione hiero. iuxta hebreum dr. Plura sunt q̄ narrari queāt. s. mirabilia tua maxime in mysterio tue incarnatōis ꝓtenta: ideo qd dicit hic. u Multiplicati. forte est littera corrupta vicio scriptoꝝ ponentiū multiplicati ꝓ multiplicata: vel si sit ꝛa vera supplendū est sic. x Multiplicati sunt. s. effectus mirabiliū tuoꝝ. y Sacrificium. Hic ꝓter ondit mysteriū incarnationis ratio: z hoc in ꝑsona xpi: qz ꝓbeta trāsit de corꝑe ad caput ꝓ modum ꝑdicti. Circa qd sciendū ꝙ vna causa bui⁹ benedicte incarnatōis fuit ad supplendū impfectionem legis ꝓ ipm xpm incarnatum: ꝓter quod ipse dicit matth. v. Non veni soluere legem s adimplere. In lege aūt erant aliqua ꝓcepta cerimonialia de sacrificijs ⁊ oblatōnibus offerendis. Hec aūt sacrificia erāt impfecta: qz non poterāt auferre peccata. ideo ista impfectio fuit sublata ꝓ unum sacrificium pfectū. sc̄z corꝑus xpi in cruce oblatum: quod succedit omnibus sacrificijs veteris legis. Et hoc est qd dicit aplus ad hebre. x. Impossibile est enim sanguine ⁊ taurorū ⁊ hircoꝝ auferre peccata: ideo ingrediens mundum. s. dei filius ꝓ sua incarnatōne dicit. Hostiā ⁊ oblationes noluisti: corꝑ⁹ aūt aptasti mihi. i. corꝑ⁹ passibile aptus immolationi: sicut diffusius expoñ sup epistolam ad Hebreos. ⁊ hoc est qd dicit hic: licet aliqua vocabula sint mutata: qz ꝛpc ⁊ aplī non semp allegauerunt scripturā ve. testa. de verbo ad verbū. Dicit ergo in ꝑsona xpi hoīs loq̄ntis deo ꝑri vel toti trinitati. z Sacrificiū. qd fiebat de animalibus ⁊ arubus. a Et oblationem. que fiebat de rebꝫ inanimatis: vt de pane simila ⁊ oleo ⁊ similibus. b Holuisti. qz talia non erāt deo accepta de se: sicut est corꝑus xpi: qd quotidie offertur in altari sed tm̄ ex fide offerentium. c Aures aūt ꝑfecisti mihi ad hebr. x. dicitur: Corꝑus autem aptasti mihi: vt dictū est: tū eadem est sententia cū dr.

d Aures autem ꝑfecisti mihi. i. aures ꝑfectas ad obediendum: quod fuit in hoc ꝙ fuit obediens deo ꝑri vsqz ad mortem crucis: vt habet philip. ij. e Holocaustum. hoc erat quoddam genus sacrificij qd totus incendebat ad honorē dei. f Et pro peccato. i. hostiā ꝓ pctō: cuꝰ vna ꝑs incendebat: et alia erat sacerdotū: vt diffusius dixi sup leui. g Non postulasti.

a Expectans expectaui dñm: b et intendit mihi. c Et eraudiuit ꝑces meas. d et eduxit me de lacu miserie: et de luto fecis. e Et statuit supra petrā pedes meos: f et direxit gressus meos. g Et immisit in os meū cāticū nouū: carmen deo nr̄o. h Videbūt multi. i et timebūt: et sperabūt in dño. j Beatus vir cui⁹

q; talia nō fuerūt de se vno accepta: vt dictū est. d Tūc dixi. ego rpc. // e Ecce venio. ad offerendū sacrificiū acceptissimū vo. // f In capite libri tc. Iste est liber diuine p̄destinatōis: de quo scribit in ps. Ixix. Deleant tc de libro viuentiū tc. In capite aūt hui⁹ libri dr esse descriptū illud qd primo et principaliter ptinet ad diuinam p̄destinatōnem sicut caput ē p̄n cipalis ps bois. Mysteriū autē incarnatōis rpi p qd oēs homines inducuntur ad vitā eternaz siue beatā est illud qd principaliter pertinet ad diuinā p̄destinatiōnē: z iō hn dicit. // f In capite libri. s. diuine p̄destinationis. // g Scriptum est de me. tc. p̄pter qd dicit rpc Job. vj. Descendi de celo nō vt faciam voluntatē meā sed voluntatem eius q̄ misit me.

libri[a] scriptum ē de me vt facerem volūtatem tuā: [b] deus meus volui z legez tuam in medio cordis mei. [i] Annūciaui iusticiaz tuā [k] in eccla magna: [l] ecce labia mea nō p̄hibebo dñe tu scisti. [m] Justiciā tuā nō abscōdi in corde meo: [n] veritatē tuaz z salutare tuum dixi. [p] Nō abscōdi miscōiaz tuā [q] z veritatē tuā: [r] a cōsilio mlto. [s] Tu aūt dñe ne longe facias miseratōes tuas a me: [t] miseri cordia z vitas tua semp susceperūt me. [v] Qm̄ circundederūt me mala [y] quorum nō est numerus: [z] p̄hendenrūt me iniq̄tates mee: z nō potui vt viderem. [a] Multiplicate sunt super capillos capitis mei: z cor meū reliquit me. [b] Complaceat tibi dñe vt eruas me: [c] dñe ad adiuuandum me respice. [d] Cōfundant z reuereāt sil: q̄ quer aiaz meam vt auferant eaz. Auertant retrorsuz z reuereant: q̄ volūt mihi mala. Ferant confestim cōfusionē suaz: [e] qui dicūt mihi euge euge. [f] Exultēt z letent sup te [g] oēs querētes te: [h] z dicāt semp magnificetur dñs [i] q̄ diligūt salutare tuū. [k] Ego aūt mendic⁹ suz et pauper: [l] dominus solicit⁹ē mei. [m] Adiutor meus [n] et protector meus [o] tu es: deus meus ne tardaueris.

Et q; voluntas deliberativa rpi hominis semp erat diuine voluntati p̄formis: ideo sē dicitur. // b Deus meus volui z legem tc. s. legē euāgelicam. // i Annūciaui iusticiam tuā. i. legem euangelicam q̄ p̄tinet iusticiam p̄fectam. // k In ecclesia magna. i. in templo vbi omēs iudei ꝓueniebant: i quo rpc frequenter vocat: vt describunt quatuor euangeliste. Similiter in eccl̄ia magna p totū orbem diffusa in qua rpc p apl̄os euangeliū p̄mulgauit: p̄m q̄ dicit ps. xviij. In omnē terram exiuit sonus eoz. // l Ecce labia mea non p̄hibebo. a p̄mulgatōne veritatis docuit gelice p me z alios vocatores ecclesie. // m Justiciam tuam tc. q; rpc eam manifestauit verbis z factis. // n Veritatem tuā. qua implesti. p̄missum de rpo p̄phetis factum. // o Et salutare tuū. i. meipsum a te missum p salute hominū. // p Dixi. omnia ista manifeste docuit rpc: vt patet ex decursu euangelij. // q Non abscondi miscōiam tuam. quam per me voluisti mundo facere. // q Et veritatem tuam. q; miscōia veritas semper se cōmitant in operibus dei. // r A psalio multo. sic debet scribi p. c. q; sic est in heb. z in translatione hiero. iuxta hebreum h; in ecclesia multa: qđ idem est // s Tu autem domine. Hic p̄iter describit ipsius rpi deuota dēpcatio. p statu corpis sui mystici: z primo q̄tum ad amotionem mali: z secō q̄tum ad adeptōnez boni: ibi. Erubescant. Circa primum dicit. // s Tu aūt domine. i. tu deus pater. // t Ne longe facias tc. id ē a corpore meo mystico: p̄o quo rpc legitur frequenter orasse in euangelio. // v Miseri cordia tua tc. orationem meaz semper exaudiendo. Omnis. n. oratō rpi procedens ex voluntate deliberativa fuit exaudita: ꝓz q̄ dicit saluator Joban. xj. Ego autem sciebam q; semper me audis: quia voluntas rpi deliberativa semper fuit et est confirmis voluntati diuine. Et causam hui⁹ dēprecationis subdit dicens. // r Qm̄ circūdederūt me mala scilicet pene. // y Quorum non est numerus. multe enim penalitates fuerunt inflicte rpi fidelibus a principio ecclesie: vt patet in apostolis z martyribus. // z Comprehenderūt me iniquitates mee. quia a principio fuerūt aliqui mali cum bonis in corpore rpi mystico: vt patet de iuda proditore z multis aliis. a principio etiam insurrexerūt bereses: vt z ex epistolis pauli et aliorum apostolorum: p̄pter quod beatus Johannes in euangelio suo expresse diuinitatez rpi contra ebion z thcrinthum z eoruz sequaces eam negantes p̄m q̄ dicit Hiero. in libro illustriū virorum. // z Et n̄ potui vt viderem. quia p̄ bereses insurgentes multū obnubilabant fidem simplicium.

// a Multiplicate sunt super tc. modus est loquēdi hyperbolicus ad vehemendum multitudinem bereseum: q̄ insurrexerunt in ecclesia dei: p̄m q̄ patet per Augustinum de bereses. // b Complaceat tibi dñe: vt eruas me id est corpus meum mysticum a malis predictis. // c Domine ad adiuuandum me respice. contra mala insurgentia de futuro. // d Confundantur z reuereantur tc. id est fidelium meorum vitam cuiusmodi fuerunt tyranni in primitiua ecclesia: quorum multi fuerunt confusi corporaliter et temporaliter p̄m ordinem diuine iusticie: et aliqui confusi confusione penitentie que est confusio adducens gloriam: quia multi videtes patientiā martyrum et dei virtutem circa ipsos conuertebantur ad fidem. // e Qui dicunt mihi euge euge. interiectio est exultantis: que aliquando p̄fertur ad congaudendum: z sic p̄oferebatur a fidelibus de patientia martyrum gaudentibus. aliquando etiam p̄fertur ad deridendum: et sic p̄ferebatur a martyrum persecutoribus. // f Exultent. Hoc cōsequenter ponitur oppreccatio rpi p̄o suo corpore mystico q̄tum ad adeptionem bonicōi dicitur. // f Exultent z letentur super te. deum patrem vel totam trinitatem de bono qđ paturus es eis. // g Omnes querentes te. i. fideles mei qui te querunt per veram fidem. // b Et dicant semper magnificetur dominus. regratiando de bonis eius. // i Qui diligunt salutare tuum. i. me p̄m quem misisti p̄o salute hominum. // k Ego autem medicus tc. si hoc referatur ad personam rpi: certum ē q̄ vitam valde pauperem duxit in hoc mundo: sicut ps tc euāgelio. si autem referatur ad corpus christi mysticū: sic certum est q̄ fuerunt et sunt multi fideles p̄opter rpm paupertatem eligentes. // l Dominus solicitus est mei. q̄a sufficienter p̄ouidetur talibus ex p̄ouidentia dei: p̄m q̄ dicit saluator: matb. vj. Primum querite regnum dei et iusticiam eius: et hec omnia adicientur vobis: z ideo i fine psalmi concluditur. // m Adiutor meus. ad bonum p̄omouendo. // n Et protector meus. a malis p̄seruando. // o Tu es deus meus ne tardaueris. mihi assistere in predictis.

Beatus qui intelligit. Vsic pō. ꝓmittitur talis ci. in hebreo. Ad victoriam pō. dō: et in tranſl. hiero. iuxta hebreū. Pro victoria canticuꝫ dauid. et idem penitꝰ ſignant. Et ꝑdictis aūt ꝑs expoſitio buiꝰ ci. et ci. apparet auctor pſalmi. ſ. dō: & materia buiꝰ pſal. nō apparet: ꝓpter qō varie dr a diuerſis. Dicūt. n. aliq; q dauid fecit hūc pſal. ꝓ Salomone filio ſuo: quē diſpoſuerat regnare poſt ſe et volunt ate dñi vt apparꝫ j. paliꝑ. xxviii. hoc tñ nō obſtāte adonias frater eiꝰ volebat ſibi ſupplātare: vt hr. iij. regū. j. tum qz habebat ꝓ ſe Abiathar ſummum ſacerdotē et ioab principē militie: q adiuuabāt ꝑ tem adonie: vt habetur ibidē: tuꝫ ꝺa videbat patrē ſuū ſenem iacentem in lecto tanq̄ impotentē: ſed ꝑ ſapiaꝫ nathan. ꝙbete adonias fuit fraudatus a. ꝙpoſito: et ſalomon ſ̄ſtitutus in regno: vt habeť. iij. Reg. j. Dicunt igit q; de hoc dauid fecit hunc pſal. dicens. ¶ a Beatus q̄ intelligit ꝛc. id eſt beatus ſit nathan. ꝙbeta qui poſuit in tellectum ſuum. ꝙ ſalomone egeno z paupere: inquantuꝫ adonias volebat eum de regno eicere. Et ſic ꝑnter quantum pñ̄ litteram ſequentem applicant ad hāc materiaꝫ Sed hec expoſitio et conſimiles videnť diſſonare ab intentione ſaluatoris: Joh. xiii. vbi allegat ſcripturam hui⁹ pſal. tanq̄ dictam de ſeipſo ad litteram dicens. Sed vt impleatur ſcriptura: Qui manducat meum panem: leuabit calcaneum ſuum ꝑa me. Cui concordat littera hebraica in hoc pſal. que ſic habet. Comedens panem meū magnificabit ſup me talum. Et in tranſla. hiero. iuxta hebreum que ſic habet: Qui manducabat panem meum leuauit ꝑa me plantam. Et ſm oēs expoſitores catholicos ſaluator Joh. xiii. allegat ſcripturam de hoc pſalmo. Dicendum igitur q; dauid qui plura myſteria xpi deſcripſit & alij. ꝙbete: vt dictum fuit in principio buiꝰ libri ꝑ uidens paſſionem xpi et eius reſurrectionem in ſpiritu fecit hunc pſal. qui ſm hoc diuiditur ſ̄ duas partes: in prima agitur de xpi paſſione: in ſecunda de eius reſurrectione: ibi. Tu autem dñe. Circa primum ſciendum q; paſſio xpi incepit a ſua paupertate quam pati cepit ab hora natiuitatis. Et ideo primo agitur de eius paupertate: et ſecundo de eius morte: ibi Inimici mei. Circa primuꝫ dicit dauid. ¶ a Beatus qui intelligit ꝛc. i. xpm qui in paupertate fuit natus: vtpote de paupere matre z in paupere loco: z pauꝑibus pannis inuolutus: ſimiliter in paupertate puerſatus. Unde dicit de ſeipſo matth. viii. Vulpes foueas bñt: z volucres celi nidos: filius aūt hominis non habet vbi caput ſuum reclinet. Similiter fuit in paupertate mortuus: vtpote ꝓ̄ctibus ſuis ſpoliatꝰ: z in alieno ſepulchro repoſitus. De iſto igitur paupere dicit dauid. ¶ a Beatus qui intelligit ꝛc. intus legit: ita q; ſub pauꝑtate quam geſſit in forma noſtre bute animatis intus legit ꝑ veram fidē caritate formatā diuinas ſue veritatis: ꝙs dabant intelligere opa diuine virtutis que faciebat. ¶ b In die mala liberabit eum dñs. q. talem fidelez in die iudicij liberabit dñs a ꝑtate inimici. ¶ c Dñs ſeruet eū. in corꝑe. ¶ d Et viuificet eum. ſua gra in mente. ¶ e Et beatū faciet eū in terra. ſ. viuentiū: in q̄ eſt beatudo vera. ¶ f Et nō tradat eū in aiaꝫ. i. ad volūtatē. ¶ g Inimicoꝝ eiꝰ. corꝑaliū z ſpūaliū. ¶ h Dñs opē ꝛc. i. cū iacent ſuꝑ lectū afflictus in oīe corꝑis ſeu mentis. ¶ i Uniuerſum ſtratū eiꝰ verſaſti. mutat ꝙbeta modū loquēdi de tercia ꝑſona ad ſecundā: quē mutatio fit valde frequenter in ꝙbetis. Et eſt ſenſus hui⁹ littere q; ſic ꝓſolet ur z ſanet a teo: q nō indigeat lecto pato ad iacendū: & magis reſeruet tanq̄ lectus q̄ aliūs non indigeret amplius: q talē modū ſaluator Job. v. ca. dixit ſanguido ab eo curato in ꝓbatica piſcina. Surge tolle lectū tuum ꝛc. z ꝺ precepit ad maiſeſtationes miraculi ꝑfecte ſanatōis. Cōſequēter dauid conuertit ſe ad orandū. ꝓ ſe ſicut orauerat ꝓ aliꝫs. ꝺ. ¶ k Ego dixi dñe miſerere mei cuiꝰ cāz ſubdit. ꝺi. ¶ l Sana aiam meā. quia peccaui tibi. inſ adulterio berſabee z homicidio vrie z ꝓpli numeratōne. Virtus cīm diuinitatis xpi que ſanat peccata ē ꝛc. na: ſm q; dicit apls ad heb. xiii. Jeſus xp̄c heri z hodie ipſe z in ſecula. ꝓter qō poterat ſaluare animam dauid a peccatis. ¶ m Inimici mei. Hic ꝑnter agit de xpi morte: z mutat dauid modum loquendi: quia prius locutus fuerat de xp̄o: hic introducit xp̄m loquētē: ſicut pſal. ſcdo cum locutus fuiſſet de xp̄o. dī. Quare fremuerunt gentes. Conſeq̄nter introducit xp̄m loq̄ntem in ꝙpria ꝑſona z dicentem: Ego aūt ꝓſtitutus ſum rex ab eo ꝛc. ſicut fuit ibidem expoſitum: z hec mutatio fit frequenter in ꝙbetis: igitur in ꝑſona xpi dicit. ¶ m Inimici mei dixerunt mala mihi. quia iudei dixerunt ei vituperia frequenter: ſicut patet iob. viii. Nōne benedicam nos: q̄ ſamaritanus es tu: z demoniuꝫ habes. ¶ n Oñ moriatur z peribit nomen eiꝰ. Frequenter cīm tractauerūt de xpi morte: vt ſic perireť me moria nominis eius: Joh. xi. Ab illo die cogitauerūt vt interficerent eū. Alij etiam tres euangeliſte ſcribūt qualiter tractauerunt de eius morte. ¶ o Et ſi ingrediebatur. Dic mutatur ſimiliter modus loquendi: quia ſcriptura frequenter loquendo de pluribus i plurali tranſit ad loquendum de illis quaſi de vno: eo q ſe ꝑiuncti ad aliquid vnū z matime in ſcripturis ꝙbetarum: z ſic dicitur hic. ¶ o Et ſi ingrediebatur. ſ. quilibet de inimicis meis. ¶ p Et videret me. vocentem vel uerſantem. ¶ q Vana loquebať. quia falſa referebat ad meam diffamationem. ¶ r Coz eius ꝛc. q; frequenter iudei poſuerūt inſidias xp̄o: vt eum caperent in ſermone vel in aliq̄ repꝛehēſibili facto: ſicut patet in pluribus locis in euangelio. ¶ s Egrediebať foras. ad vulgares turbas. ¶ t Et loquebať in idipſum. diffamando xp̄m vt auferreret deuotionem populi ab eo: ſicut habeť iob. x. Demoniuꝫ habet z inſanit: quid eum auditis. Poť etiā iſta littera ab illo loco. Et ſi ingrediebatur vt videret. exponi in ſingulari de ipſo iuda qui aliq̄n egrediebatur ad tractandum cū iudeis de traditione chriſti: et iterum ingrediebatur ꝓ ſortiuꝫ xp̄i z apoſtoloꝝ: vt videret tempus z locum quomodo poſſet eum caute tradere: z ſic multa falſa de iniqua fingebat z dicebat hinc z inde ꝓout ſcribunt quatuor euangeliſte. ¶ v Aduerſum me ſuſurrabāt ꝛc. id eſt latenter detrahebāt. ¶ x Oñs inimici mei. ſ. ſcribe et phariſei z ſiles. ¶ y Aduerſuꝫ me cogitabant mala mihi. ſcilicet inferre mortem contemptibilem et voloroſas. ¶ z Verbū iniquū ꝓſtituerunt aduerſus me.

Pſal. xl.

Pro victoria canticum dauid. Pſal. xl.

[a]Beatus qui intelligit ſup egenum z paupere: [b]in die mala liberabit eū dñs. [c]Dñs conſeruet eū: [c]et viuificet eū: [c]z beatū faciet eū in tra: [d]et non tradat euz in aiaz [e]inimicoꝝ eiꝰ. [f]Dñs opē ferat illi ſup lectuz doloris eiꝰ: [g]vniuerſum ſtratū eiꝰ verſaſti in infirmitate eiꝰ. [h]Ego dixi dñe miſerere mei ſana aiam meā: qz peccaui tibi. [m]Inimici mei dixerūt mala mihi: [n]qñ morieť z ꝑibit nomē eiꝰ. [o]Et ſi ingrediebať vt videret [q]vana loquebať: coz eius: [p]congregauit iniq̄tatē ſibi [o]Egrediebať foras: [r]z loq̄bať in idipſum [v]Aduerſum me ſuſurrabāt [x]oēs inimici mei: [y]aduerſum me cogitabant mala mihi. [z]Verbum iniquum conſtituerūt aduerſuz me: [l]Numquid qui dormit non adiciet vt reſurgat.

[a] Beatus qui intelligit ſuper egenum et pauperem. [b] In die mala liberabit eum dominus. [c] Dominus conſeruet eum et viuificet eum et beatum faciet eum in terra. [d] Et non tradat eum in animam inimicorum eius. [e] Dominus opem ferat illi ſuper lectum doloris eius. [f] Uniuerſum ſtratum eius verſaſti in infirmitate eius. [g] Ego dixi domine miſerere mei ſana animam meam quia peccaui tibi. [h] Inimici mei dixerunt mala mihi quando morietur et peribit nomen eius. [i] Et ſi ingrediebatur ut videret vana loquebatur cor eius congregauit iniquitatem ſibi egrediebatur foras et loquebatur in idipſum. [k] Aduerſum me ſuſurrabant omnes inimici mei aduerſum me cogitabant mala mihi. [l] Verbum iniquum conſtituerunt aduerſum me. [m] Numquid qui dormit non adiciet ut reſurgat.

qui ozdinauerūt xp̄m moztuuz in sepulchro custodire: ne a⁹ discipuli eum tollerēt ⁊ dicerēt cum resurrexisse: vt hr̄ matb. xxvij. ideo subdit. //b Munqd qui mozmit. i. tacet mozt. ⁹in sepulchro. //c Sion aduiacet vt resurgat. q. d. no ᵘ Sic. n. loquebantur de xp̄o moztuo illud qd̄ ō resur n. rrectōne sua p̄dixerat ꝓtēcando

ᵇnunqd q̄ mozmit⁹ non adiȝ̄ciet vt resurgat: ᵇ Etenī hō pacis mee ᶜin q̄ spauī: ᶠqui edebat panes meos ᵍmagnificauit sup me supplantatōnē. ʰTu autē dn̄e ⁱmiserere mei: ᵏ ⁊ resuscita me: ˡ ⁊ retribuā eis. ᵐIn hoc cognoui ⁿqm̄ voluisti me: qm̄ nō gaudebit inimicus meus ᵒsup me. ᵖ Me aūt ꝓpter innocētiaȝ ᵍsuscepisti: ⁊ cōfirmasti me in cōspectu tuo in eternū. ʳBenedictus dn̄s deus israhel a seculo in seculum: ˢfiat fiat.

Pro victoria vctrissimi filiozum choze. ℭ .xlj.

//p Etenī bō pacis mee. ⁊. q. d. xp̄e. Non ēm irrum si iudei qui erāt inimici talia dicebant ⁊ faciebant cōtra me: q. etiā discipulus me⁹ mihi familiaris cōtra me ꝺspirauit cū eis. s. iudas scarioth: ⁊ ꝺ quod dicit. //d Etenī bō pacis mee. i. mecū habitans pacifice. //e Jn q̄ spaui. i. de q̄ ondi q̄ ꝺsiderȝ de eo. s. in eo q̄ portabat ⁊ custodiebat illa q̄ ex vsu erāt offerenda. ꝓ necessarijs xp̄i ⁊ discipulozū ei⁹ et ad vsū dandum paupib⁹. vt hr̄. xij. ⁊. xiij. //f Qui edē. pa. meos ⁊ dic pānes in plurali: q. iudas cū aliis discīplis i cena dn̄i dupliciter panē manducauit. s. i. cozpus xp̄i cū aliis sumpsit. //g Magnificauit ⁊. tradendo meiudeis ad b q̄ essem totaliter dilect⁹ ⁊ peculiatus ꝓ mortē: ℟ nō habuit intentū: q. xp̄c ꝓ hoc magȝ eraltatōnēz habuit tercia die resurgendo: tūc. n. dixit. Data ēm̄ihi oīnis ptās in celo ⁊ in terra. //h Tu aūt dn̄e. Hic ꝓsiter agit de xp̄i resurrectōne cuiȝ dī i ꝑsona xp̄i bois. //i Tu aūt dn̄e. i. tu dī pater vel tota trinitas. //k Miserē mei. vt nō dimittas diu aiaȝ meā in inferno ⁊ corpus meū in sepulchro. //l Et resuscita me. aiam cozpi reumēdo: qō factū fuit tercia die q̄n resurrexit in corpe glozioso: ꝓ glia. n. cozpis quā nō habuit ante resurrectōez legit xp̄c cozasse Job. xij. //m Et retribuā eis. istud fuit adimplectuȝ q̄n ꝑlis iudaicus fuit occasus et captiuatus ꝓ romanos. ꝓter pctm̄ qō ꝺmiserat in xp̄m: sicut ꝑdixerat xp̄c Luce. xix. videns ielus ciuitatē sanctā irām fleuit sup illā. ꝺ. Quia si cognouisses ⁊ tu. ℟ mala tibi ventura fuīt fleres. //n Jn hoc cognoui qm̄ voluist. me. i. dilexisti vel ap̄probasti.

//n Qm̄ nō gaudebit ⁊c. i. ꝑlis iudaicus. //o Super me. s. finaliter: q. ꝗuis iudei de morte xp̄i ad horam letati fuerint ex p̄resurrectionē magis fuerūt ꝓtristati. q. tūc fuit magis ꝺclarata glia xp̄i. Sed pōt hic quer̄i: qō xp̄c hō qui habuit ꝑfectā noticiā ab instanti sue ꝓceptōnis ꝑ suā resurrectionē cognouit erga te dilectionem vel ap̄probatōez patris. Ad hoc dicendū ꝙ ꝓut sciam diuinā que ꝓtenet xp̄o in ꝗtum tuus pontur in xp̄o tripler noticia a doctorib⁹. Prima est qua cognoscit verbū et alia in verbo: ⁊ ꝺm istam noticiā non cognoscit vnam creaturā ꝑ aliam vel vnum effectuȝ per alium: quia in hac noticia non sunt cognitiones volubiles ab vno in aliud transeuntes sed per verbuȝ immediate alia cognoscuntur. Secunda noticia est q̄ a principio conceptionis sue cognouit res in genere. ꝓrio ꝑ scientiam diuinitus infusam: ⁊ ista noticia potest consideraȝ dupliciter. Uno modo ꝗtum ad acquisitōez et sic non cognoscit vnum per aliud: quia cognitō omnium que sic cognoscit simul sibi fuit infusa. Alio modo ꝗtum ad vium: ⁊ sic bene cognoscit vnum ꝑ aliud: sicut habens noticiam acquisitam vtendo ea aliquando ꝑcludit effectum per causam vel econuerso vnuȝ sisse per aliud: ⁊ sic de aliis modis ꝑcludendi: ⁊ doctor matb. xvij. cū ꝗuisset a petro: Reges ⁊rē a ꝗb⁹ recipiūt ⁊but. i. a filijs suis an ab alienis: ℟ndit ꝑtr⁹: ab alienis ꝑcludit xp̄c: ergo filij sunt liberi. Tercia cognitio ē exp̄ssa talis que fuit acquisita ꝑ lumē intellect⁹ agētis: ⁊ ista cognouit vnū per aliud: ⁊ nō solū ꝗtum ad vsuȝ sed etiam ꝗtum ad acquisitionē: ⁊ ꝺm hoc dr̄ xp̄o dicit apls: hebre. v. Didicit ex his que passus est obedientiā.

//p Me aūt ꝓter ⁊c. licet. n. xp̄c nō meruerit gloriaȝ aie ue quā ab instanti sue ꝓceptōnis habuit: tn meruit gloriam cozpis ⁊ suaȝ eraltationē ⁊ ꝗtū ad hoc dicit.

//p Me aūt ꝓter innocentiaȝ. i. ꝓpē meritū innocentis vite. //q Susce pisti. cozpus gloziosum mihi ꝓferendo et in eodē ad te assumendo: ꝺm q. dicit mar. vlti. Et dn̄s quidē ielus postq̄m locutus ē eis assumptus est in celū. Et q. hec assumptio est stabilis ℈ q. ibidem subdit: et sedet a dextris ꝑris video sequit: Et cōfirmasti me in ꝑspectu tuo in eternū. Ultimo in fine ps. ꝓpheta dauid gras agit ꝙ ꝺdictis. ꝺ. //r Bñdictus dn̄s deus israel. q. licet sit deus oim̄ ꝙ creationem: tn dicebat deus israel ꝙ debitū cultum et veram fidem. //s Fiat fiat. in hebr. aūt br̄. Amen amen. quod importat veritatis confirmationem.

//In psal. xl. Beat⁹ q̄ intelligit. vbi dr̄ in postill. ℈ pōt queri qūo xp̄c homo.

ℭ Additio.

Hec qō dꝺficili pōt solui ex mō loquendi sacre scripture. Cōsueuit. n. scriptura de deo etiā ꝺm veritatem aliq̄ dicere q̄ ei nō ꝓpriē ꝺm suā eternā noticiā ⁊ solū ꝺm suū effectū: eo mō q̄ gen. xxij. legit. Nūc cognoui q̄n times deum. qō cōiter exponit: Nūc alios feci cognoscere. Uñ a fortiori possunt exponi hec verba psal. sc. Jn hoc cognoui q̄n voluisti me. i. alios cognoscere fecisti. Et sic in hoc loco non requirit altior altercatio.

//Replica.

In psal. Beat⁹ q̄ intelligit circa illū passū: Jn hoc cognoui q̄n voluisti me. ꝓstil. mouet qōem q̄ genere noticie xp̄c cepit cognoscere: et hn̄ soluit: vide ibi. Burgen aūt nititr ire ꝓ opendū volens hūc passū exponi sicut illū: gen. xxij. Nūc cognoui. i. cognoscere fec. ℈ expositio hec beati Aug. xvj. de ciui. c. xxxvij. locū hz vbi scriptura loquit de nouitate cognitōis dei: hic aūt agitur de nouitate cognitōis hūanitatis ad deū. Ueruntn̄ cā exp̄sitionē sup allegatū locū Gen. burg. adducit: ⁊ ꝗuis sic beati Aug. ꝓtēnit. hic aūt ℈ postil. cū nō habeat locū grādipendit: qō est signū inaraūspecti vel inuidi. ℭ Ps. xlj.

Quemadmodū desiderat. Hnic psal. ꝓmittitur talis ti. in hebreo. Ad victoriam cruditio filius chore et huic dictōni filius ꝓponitur littera lamech ad designandum ꝙ est datiui casus et est sensus. q. psal. iste est cruditio facta filijs chore a deo per spiritum ꝓpheticum: qui cantandus est a leuitis cuiȝ quodam conatu victoriē: sicut supra frequenter exp̄situm est. Tamen ꝺm Augu. qui dicit omnes psal. factos a dauid: iste psal. denominat a filijs chore: non quia ab eis factus: ℟ quia ab eis decantandus. Sed ꝓtra hoc videtur: quia licet filij chore fuerint de leuitis: tamen non fuerunt cantores ℟ ianitores: vt habetur. i. paralipo. xxvj. Jtem ra. sa. talij doctores hebrei et hiero. ꝺbus in hoc magis est credendū vt vf dicit ꝙ iste psal. factus fuit a filijs chore: vtrū aūt ab vno vel a pluribus eoz nō inueni dictū ab hebreis. ℈ hiero. vi sentire ꝙ fuerit factus ab vno: qui inter filios chore fuit excellentior. vnde ⁊ in transla. iurta hebreum ponit talem titulū. Pro victoria doctissimi filiorum chore: nec hoc dictuȝ infringitur: ꝙ hoc ꝙ in ti. hebraico i plurali dicit. Filius chore. sicut de aliquo libro vel tractatu edito ab aliquo fratre

minore frequenter dr: hec ē doctrina fratrū minoꝝ. Sciēdū igit: q̄ ls filij chore primo fuerint cū pre suo i illa rebellione p moysen: de q̄ dr ℣ñe. xvj. tñ audita reprehensione moysi penituerūt: aliis tñ se elongantib⁹ a tabernaculis chore: et sibi adherentiū remāserūt: vt q̄ssiderent p̄ri q̄ reniterent et obedirent moysi: q̄ non acquiescente rupta fuit terra: et chore cū sibi adherentib⁹ p̄cipue fetū ē grāde miraculum vt filij ei⁹ non perirent: sm q̄ dr ℣ Numeri. xvj. vbi istud miraculū fuit plenius expositū: t. j. plen⁹ dicet ps. xlv.

Extūc aūt filij chore totis viscēribus puerli sūt ad dñm et de⁹ dedit eis spm̄ p̄phēticū: et multa ō futuris p̄phetauerūt: et ps. fecerūt: q̄rū iste ē vn⁹: in quo agit de statu populi isti extūtis i captiuitate babylonica: quā fuiderūt in spū. Et diuidit in duas partes: q: primo a dicta captiuitate liberatō postulat: et se cūdo ad hō allegat ibi. Judica me de⁹. q̄ls sit ps. distinctus ab isto apud nos et in translat. hiero. in q̄ ponit. xlij. p̄ter q̄ sic q̄tauit. q̄uis aliter nō distīxerit: tñ nō distinguit apud hebreos. Prima i duas: q: primo describit desiderū liberatōnis: secōdo tediū dilatōis: ibi. Fuerūt mihi lachryme. Circa primū i ps̄ona deuotoꝝ iudeoꝝ in captiuitate babylonica q̄stitū dr. a Quemadmodū desiderat cervus ad fontes. q̄ vera⁹ a venatoribus et calefact⁹ multum deside rat aquā. b Ita desiderat de. i. vt reducar ad locū tui cultus. f. in irlin. quā de⁹ ad hoc elegerat: vt bī. q. palip. vj c Sitiuit. i. summe desiderauit. d Āia mea ad deum fortē viuū. sic ē i hebreo. et in trāsla. hiero. iuxta hebraicū. Sz vicio scriptoꝝ positū est fontē in libris nr̄is cōit p̄ litteram filiationē: vel ex ignorātia veritatis hebraice posuerūt hic fontē: eo q̄ premittit: Quēadmodū desiderat cervus ad fontes aquaꝝ. de e Cū venīā de. i. in loco cultꝰ diuini: hoc mō loq̄tur scriptura Exo. xxiij. de⁹ in āno apparebit oē masculinū tuum coram dño deo tuo. f Fuerūt mihi. Hic p̄ter describit tediū dilatōis: et primo ex tpis longitudine: secōdo ex afflictōnis multitudine: ibi. Abyssus. prima in duas: q: prio exprimit tediū: secōdo subdit aliqle solatiū: ibi. Quare tristis es. Circa primū dr. f Fuerūt mihi lachryme mee q: ps deuot⁹ frequēter lachrymabat in babylone p captiuitatis longitudine magis amore cultꝰ diuini q̄ patrie vtrūq; cū erat tūc desertum. g Panes die ac nocte. q. d. istet lachryme et tedio p̄cedētes auferebāt mihi appetitum comedendi: sicut dr de Anna. j. Reg. j. Porro illa flebat: et non capiebat cibū. h Dum dr mihi quotidie. a babyloniis mihi exprobrantib⁹. i Ubi est deus tuus. q. d. nulli⁹ virtutis est: qz nō potest ꝑ se ipm suum a captiuitate liberare: et talib⁹ blasphemijs ꝑtra deū affligebantur boni iudei supra modum: ideo subditur.

g Hec recordat⁹ sum de. cum lachrymis ostendo. Hoc modo dicebat anna. j. reg. j. que flendo orabat. Sinum et omne qd inebriare potest nō bibi: seo effudi aiam meam in conspectu domini.

l Cum transibo in locū tabernaculi. i. in irlin: vbi dauid primo fecit tabernaculū ad reponendū archam dei.

m Admirabilis. q: ibi dabant diuina risa et mirabilia.

n Usq; ad domū dei. q: ibi fuit edificata dom⁹ dei p̄ salomonē: ad quā trāslata fuit archa de tabernaculo qd dauid fecerat: vt habet. iij. reg. viij.

o In voce exultatōis et confessionis. s. diuine laudis: ibi. esū leuite diuinas laudes cantabāt cum mentis exultatione. p Sonus epulantis. In translatione hiero. iuxta hebreū dr: Multitudinis festa celebrātis. et tūc ē plana lra. ad idem aūt potest referri quod dicit hic.

p Sonus epulantis. q: non solum leuite diuinas laudes cantabāt in pacifico⁹ oblatione: s etiā offerentes: q̄rū vna ps illi⁹ oblatōis erat: de illa epulabant letanter coram dño.

q Quare tristis. Hic p̄ñ ponitur aliqle solatiū qd surgebat et hoc ꝑ ipls deuotus firmiter sperabat ab illa captiuitate liberari: sicut p̄ hieremiam et alios ꝑphetas fuerat dictum: ꝑter qd sic dicebat ꝑ ls deuotus loquendo sibipsi. r Quare tristis es aia mea. q. d. recipias solationē: et subdit cās. r Spera in dño. firmiter abeo expectando liberatōē. s Cū adhuc confitebor illi. confessione laudis in loco reputato suo cultui: et qualis futura sit hec confessio subditur.

r Salutare vultus mei. i. dans mihi leticiā salutis.

t Et deus meus. tu es supple: et non alius.

u Ad meipsum aia mea. conturbata est ꝑter ꝑdicta.

v Propterea. ad aliqualē meam ꝑsolationem.

x Memor ero tui de terra iordanis. i. beneficiorum. que fecisti in terra iordanis quādo fecisti patres nr̄os transire per aluenm arentem: et postea aque iuerūt sm cursum suum: vt habetur Josue. iij.

y Et hermonij. i. d mirabilibus factis in terra hermonij: que sic nominata est a monte hermon: et est prope iordanem.

z A monte modico. q: ille mons hermon est modicus respectu montiū in terra illa existentiū. Dicit tamen rab. salomo. q⁹ modicus hic dicit mons synai: qa est modicus respectu montiū in quibus mortui sunt aaron et moyses. in illo autem monte dedit deus populo israel beneficiū legis. vt habetur Exo. xix. et xx. Istorum autē beneficiorum recordabant iudei in captiuitate babylonica ꝑsiti ad suam ꝑsolatōnem: q: ex illis habebant spem sue liberatōnis: quia sicut dicit Greg. omel. j. Sequentiū rerum certitudo est ꝑteritoꝝ exhibitio. a Abyssus. Hic p̄sequenter describitur tediū dilatōnis et afflictōnis multitudine: et mixtim describitur hic multiplex afflictio et interposita consolatio: dicit ergo. b Abyssus abyssum invocat. i. vna afflictio aliam. Dicitur enim communiter q⁹nū damnum sine malum non venit solitarium: sed adducit secum alia: et sic fuit in ꝓposito: quia cum malo captivatōnis de terra ꝓpria euenit iudeis malum oppressionis in seruitute et laboribus duris et contemptibilibus verbis et huiusmodi. c In voce cataractaꝝ. cataracte dicuntur fenestre celi: que per quandam similitudinem videntur aperiri in voce tonitrui et fulguris et pluuiarum magnarum in talibus descendentium: sm q̄ dicitur Genesis. vj. de diluuio: et cataracte celi aperte sunt. et per hanc similitudinem denotatur multitudo et magnitudo afflictionum: que super populum israel venerunt tempore captiuitatis babylonice iusto dei iudicio ꝓ sus iniquitate: ideo subdit.

Quemadmodum desiderat cervus ad fontes aquarū: ita desiderat aia mea ad te de⁹. Sitiuit aia mea ad deū fortē viuū: quando veniam et apparebo ante faciem dei. Fuerunt mihi lachryme mee panes die ac nocte dum dicit mihi quotidie: vbi est deus tuus? Hec recordat⁹ sum et effudi in me aiam meā: quoniam transibo in locum tabernaculi admirabilis vsq; ad domū dei. In voce exultatōis et confessionis: sonus epulantis. Quare tristis es aima mea: et quare conturbas me. Spera in deo: quoniam adhuc confitebor illi: salutare vultus mei et deus meus. Ad meipm aia mea conturbata est: propterea memor ero tui de terra iordanis et hermonijm a monte modico. Abyssus abyssum invocat: in voce cataractarum tuarum.

¶p Oia ercelsa tua'ꝛ fluct⁹ tui. i. pene infinite a supioꝛib⁹ ꝛ infeꝛioꝛib⁹. ¶c Sup me transierūt. sicut aq̄ mi me terꝛā cooperūt. Ueꝛūtū q̄m talib⁹ dr̄ bñ patientiaꝫ subdit. ¶f In die mandauit dñs. p die intelligitur tps psperitatis: ꝛ p nocte tps aduersitatis. Est sigꝛ sens⁹: q̄ sicut deus in psperitate ostendit misericordiaz suā boib⁹: ita tpore aduersitatis q̄ ostendit iusticiam suā nō debet omitti cantꝫ eū laudis ca⁹: hꝫ q̄ dictū fuit supra psal. xxxiij. Benedicam dñm in oī tpe. i. tpe p speritatis et aduersitatis: ꝫ subditur. ¶g Apud me oꝛo deo vite mee. i. directa deo q̄ est auctoꝛ ꝛ conseruatoꝛ vite mee.

¶h Dicā deo suscepto: meus es. q: ipse ipē suscepit tanq̄ sibi peculiarē educendo ē egypto mirabiliter et dando ei legem.

¶i Quare oblitus es mei. dimittendo me tamdiu i captiuitate: licz. n. oblitio nō cadat in deo: tamen ad modum obliuiscentis se hꝫ quando petentibus auxilium non prebet. ¶k Et quare ꝛtristatus incedo p viam hui⁹ vite. ¶l Dum affligit me inimicus. i. popul⁹ babilonicus. ¶m Dum ꝛfringunt ossa mea. laborib⁹ duris et verberibus: sicut in egypto fuerūt afflicti: vez Exo. v. ¶n Exꝛobrauerūt mihi. verbis duris ꝛ blasphematoꝛiis: ideo subditur.

¶o Dum dicūt mihi ꝛc. ꝛ exponaꝫ sicut supra.

¶p Quare tristis es anima mea. hic interponit ꝛsolatio ex spe liberatōnis: ꝛ exponaꝫ sicut supra.

¶In ps. xlj. Queadmodū. vbi dicit in postilla. Iste ps. denominat a filijs chore. ¶Additio.

Non babet in hꝛa in. j. palipo. xxvj. q̄ filij chore sic simplr nominati fuissent iamtoꝛes § quidaz chore citaꝛ de filijs asaph. vñ sicut ex hoc q̄ aliqui de filijs asaph fuerūt iamtoꝛes: nō br̄ q̄ asaph nō esset de cantoꝛibus: sic eadem ratōne ex hoc q̄ aliqui de chore erant iamtoꝛes: nō sequit q̄ omis filij chore essent iamtoꝛes: vnde illa auctoꝛitas p postil. allegata nō facit ꝓtra opinionē beati Aug. multi cñ doctoꝛes hebreoꝛum maioꝛis auctoꝛitatis apud eos q̄ rab. sa. tenent dauid fuisse auctoꝛem oīm psal. dicere aūt q̄ filij chore a tempe peꝛditōis patris coꝛ. q̄ fuit in deserto habuerunt ipsū, ypheticū: vr̄ oino irrōnabile: tum ꝙa sine fundamento alicui⁹ auctoꝛitatis sacre scripture: tum q̄ nō est verisimile q̄ in tam longis tempibus q̄ fluxerunt a tpe moysi vsq; ad tps dauid nō fuisset facta aliqua mentio in aliqua hist⁹ia Josue vel iudicuz vel samuelis de ipsis filijs chore si fuissent, ypheta vt postill. sequendo Ra. sal. videt velle. Item de asaph eman et idithū nō legitur aliq̄ miraculū in littera nec in dictis expositoꝛ: ꝛ tñ eis intitulanꝫ plures psal. vt patet pō. discurrenti. Et ideo ista que de, ypheta filiorum chore narrantꝫ videnꝫ magis ficticia q̄ vera: et quibus cum aliis q̄ dicta fuerūt in additōne supra primū pō. vr̄ q̄ opinio Aug. stat in suo vigoꝛe. ¶Replica.

Quarta psalmū: Quemadmodū. mouet Burg. differentias inter beatū hiero. et beatum aug. de auctoritatibus psalmoꝛ: de quib⁹ vide circa psalmū primum. ¶Psal. xlij.

a Judica me. Postq̄ postulata est liberatio: hic consequenter ad b allegaē rōes accipit et malicia gētis babilonice: q̄ erat dedita idolatrie: ꝛ iō rōnabile videbaē q̄ pplis deū colens ab ei⁹ seruitute liberaref: et b ē q̄d dr̄.

a Judica me deus. i. fm iudicium tuuz iustum libera me. b Et disceꝛne cām ꝛc. i. babilonica ydolatrie dedita. ¶c Ab homine iniq̄ ꝛc. q: populus babilonicus nō solū male sebabebat erga deū per ydolatriā sed etiaz erga boies p iniusticiaz. Et cā dicte liberatōnis allegatur: cū subditur.

d Quia tu es deus fortitudo mea. q. d. nō possum liberari p me sed soluz deus⁵ et discerne causā meam ó gente non sancta: ᶜab homine iniquo et doloso erue me. ᵈQuia tu es deus fortitudo mea: ᵉq̄re me repulisti⁴ et q̄re ꝛtristis incedo dum affligit me inimicus? ᶠEmitte lucē tuā⁵ ⁊ veritatez tuā: ⁱipa me deduxerūt ⁊ adduxerūt⁶ in montē scm̄ tuum⁷ ⁊ i tabernacla tua. ᵐEt introibo ad altare dei: ⁿad deū q̄ letificat iuuentutem meā. ᵒConfitebor tibi in cithara deus deus meus: ᵖq̄re tristis es aīa mea ⁊ q̄re ꝓturbas me? Spera in deo q̄m adhuc cōfitebor illi: salutare vultus mei ⁊ deus meus.

¶a Judica me ꝛc. ¶Psal. xlij.

fortitudinem tuam: quare me reppulisti: et quare tristis incedo dum affligit me inimicus? Emitte lucem tuam et veritatem tuam: ipsa me deduxerunt et adduxerunt in montem sanctum tuum et in tabernacula tua. Et introibo ad altare dei: ad deum qui letificat iuuentutem meam. Confitebor tibi in citharam deus deus meus: quare tristis es anima mea et quare conturbas me? Spera in deo quoniam adhuc confitebor illi: salutare vultus mei et deus meus.

¶Judica me deus. Queadmodum desiderat ꝛc. de qualibet persona deuota que consideraꝫ miseriam presentis vite reputat se esse i captiuitate babilonis: que confusio interpretatur. ꝛ ideo totis viscerib⁹ suspirat de psona sc̄lo nequā cripi ꝛ ad terrā suā que ē terra viuentiū. pduci: fm q̄ dicebat paulus apostolus de seipso: philip. j. cap. Desiderium habens dissolui:

¶p Quare tristis es anima mea. hic interponit ꝛsolatio ex spe liberatōnis: ꝛ exponaē sicut supra.

¶i Ipsa me deduxerūt. i. deducent: loquit̄ ypheta de futuro p modum ꝓteriti ꝓpter certitudinem ypheie: ꝛ b modus loquendi frequens est in yphetis vnde Esai. ix. dicit de xpo ꝓtonue futuro: Puerulus natus est nobis.

¶k In montē sanctum tuum. iste est mons moria: vbi salomon edificauit templū: vt br̄. ij. palip. iij.

¶l Et in tabernacula tua. dicunt̄ hic tabernacula loca q̄ erant circa templū orationi deputata.

¶m Et introibo ad altare dei. i. ad offerēdum sacrificia ꝛ oblatōes q̄ offerebanē in altari holocaustoꝛ: ꝛ ad offerēdum thymiama sup altare incēsi. ¶n Ad deū q̄ letificat ꝛc. iuuent⁹ aūt ppli iudaici fuit in exitu de egypto: fm q̄ dicit dñs p hiere. ij. ca. Recordat⁹ sum adolescentiā tuam: q̄n secuta es me in deserto. Et ista iuuent⁹ fuit q̄dam nō renouata in liberatōe ppli de captiuitate babilonica fm q̄ br̄. j. psal. c. Renouabit vt aq̄le iuuent⁹ tua. ¶o Cōfitebor tibi in citbara. q: diuisi laudes cantabant a leuitis nō solū humanis vocib⁹ sed etiā musicis instrumētis: vt br̄. j. palip. xxv. ¶p Quare tristis es aia mea. exponatur sicut supra. Mystice posset exponi ps. iste a principio: Queadmodū desiderat ꝛc. de qualibet psona deuota que consideraꝫ miseriam presentis vite reputat se esse i captiuitate babilonis: que confusio interpretatur. ꝛ ideo totis viscerib⁹ suspirat de psona sc̄lo nequā cripi ꝛ ad terrā suā que ē terra viuentiū. pduci: fm q̄ dicebat paulus apostolus de seipso: philip. j. cap. Desiderium habens dissolui:

ꝛ esse cū xpo: ꝛ iō talis ꝑsona sic deuota plāgit se cē in miseria vite ꝓntis: ꝛ despectus pduci ad gliam celestis vite: vbi deū tuū videbit facie ad faciē: ꝛ vbi erit laus ei⁹: sm q dr. j. ꝑs. lxxxix. Beti q habitant in domo tua dñe: in scla seculoꝝ laudabūt te. Et huic sniē ꝓsideratis ꝓdictis posset ira b⁹ psal. facilit̄ applicari: ꝓpter qđ ꝓtransco: ꝛ qz sensui Irali insistere p. pono sm gratiā a deo mihi datam.

Psal. xliij.

a Deus auribꝰ nr̄is. Huic ꝑs. ꝓmittit talis ti. in hebreo. Ad victoriaz filijs chore eruditio. Et exponat sicut ntu. psal. ꝓcedēs. q̄ cē idem in snia cū isto ꝛ cetia in verbis: ni si q bec dictio eruditio ponit b in fine: ibi aūt ponit in scdo loco. De materia aūt b⁹ ꝑs. dicunt aliq̄ q ꝑs. iste est de statu captiuitatis babilonice: q̄ prcessa fuit a filijs chore: vt supra dictū ē: ita q in b ps. recordant beneficia pplo isrl' ꝓstita et miserie in quibus erat in babilone: et petitur liberatio ab ipsis: sco sm hoc ps alm⁹ iste non differt a precedente in sententia nisi forte modicum: ꝓpter quod alij exponūt de statu ppli i captiuitate facta p romanos: i q sē mō Sed hoc nō vī rōnabiliter dcm: qz ab ista captiuitate nō reducenē ad terzā natiuitatis sue. Ūn dr Luc. xxj. de ista captiuitate. Captiui ducenē in oēs gentes: ꝛ irūn a gentibus calcabīt: donec implcanē tpa nationū. Et iō de ista captiuitate nō dicerē, ꝓpha illud qđ ponit in fine b⁹ psal. Exurge dñe adiuua nos: ꝛ redime nos ꝛc. Et iō saluo meliori iudicio mihi vī melius dicendū: q psal. iste sit factus de ꝓsecutōne quā sustinuit ꝓphus iudaicus sub antiocho nobili: vt bī. j. ꝛ. ij. macha. quā in spū ꝓuiderunt filij chore. Secm hoc igit̄ iste psal. diuidit in tres ꝑtes: q: primo describit antiquoꝝ dei bñficioꝝ recordatio: scdo ꝓsentiū malorū reploratio: ibi. Nūc aūt repulisti: tercio liberatione dēpcatio: ibi. Hec oia. Prima adhuc in duas: q: primo recordāt̄ ꝑtenta facta: scdo verba: ibi. Tu es ipse. Circa primū dr. a Deus auribꝰ nr̄is audiuim⁹ ꝛc. sm q dicit ra. sa. ꝛ bñ. ex ista ira ꝑs q filij chore nō loquebantur ꝓ seipsis: q: mirabilia q̄ fecit dē in exitu de egypto et in deserto pplo isrl' ñ cognouerūt ꝓ narratōes patrū suoꝝ: q: ipsimet oculis ꝓprijs viderūt: et iō loquunē ꝓ populo tūc futuro: qđ implerū fuit tpe machabeoꝝ: q̄ popul⁹ ex istēns in magna afflictōne. recolebat bñficia antiq̄s patribus collata. Ūnd ꝛ. ij. macha. dr de iuda machabeo. Admonuit aūt eos ꝛ de autilijs dei q̄ facta sunt erga ꝑentes: ꝛ q sub sennacherib centū. lxxv. milia ꝑ ei⁹ ꝛc. ideo subditur. b Opus qđ opatus es in diebus eoꝝ .i. moysi et iosue ꝛ alioꝝ patrū. c Man⁹ tua gētes dispdidit. q̄ habitabāt in terra ꝓmissionis: qđ implet⁹ est tpe iosue. d Et plāstī eos. s. filios israel in eadē terra. e Afflixisti pplos. qz aliqui eoꝝ fuerūt in plus trucidati: vtpote chananei et iebusei.

f Et expulisti eos. qz aliq̄ eoꝝ recesserūt ꝑ timoꝛe añ ingressum filioꝝ israel: vt dictū fuit in libro iosue. Sz quia victoria iste fuerūt facte diuina virtute magis q̄ bñana: ideo subditur. Nec. n. in gladio suo possederunt ter. z: ꝛ

Ad victoriā filijs chore eruditio.

Psal. xliij.

a Deus auribꝰ nr̄is audiuim⁹: ꝑres nr̄i ānūciauerūt nobis. b Opus qđ opatus es i diebꝰ eoꝝ: et in diebꝰ antiquis. c Man⁹ tua gētes dispdidit: ꝛ plāstasti eos: e afflixisti pplos: f et expulisti eos. Nec. n. i gladio suo possederunt trā: ꝛ brachiū eoꝝ non saluauit eos. Sz dextera tua ꝛ brachiuz tuū ꝛ illumiatio vult⁹ tui: qm̄ ꝓplacuisti i eis. g Tu es ipe rex me⁹ b ꝛ de⁹ meus: i qui mādas salutes iacob. k In te⁹ inimicos nr̄os ventilabi

patet littera. g Tu es ipse. Hic ꝓnit̄ recolunt antiquorum verba: quia iosue et alij bellatores illius tēꝑis videtes victorias mirabiles qs de⁹ dabat eis: attribuebant eas diuine virtuti: ꝛ ita sperabant de futuris: et ideo sic dicebant. g Tu es ipse rex meus. per spālēz gubernationē. ꝓpter qđ etiaz deus dedit illi populo legē sm q dr. j. psal. .cxlvj. Nō fecit talit̄ oēm nationi: ꝛ iudicia sua nō manifestauit eis. Et hoc fuit: qz tpe de illo ꝑpulo erat nasciturus. b Et deus meus. per spālem cultum.

i Qui mādas salutes iacob. i. victorias in bellis. populus eñ iudaicus: exiuit de iacob ꝑ. xvj. ꝓpharchas. a q̄ bus denoiate sē .xij. tribus isrl.

k In te. i. ꝑ tuam⁹ virtutē.

l Inimicos nr̄os ventilabimus. i. fugere facimus. m Comu. i. potestate nobis a te data. Sicut eñ de ꝑterito ꝛ de ꝑsenti habebant victorias virtute dei: ita sperabant de futuro.

n Et in nomine tuo ꝛc. i. nullo modo timebim⁹ de eorum insultibus de tua virtute ꝓfidentes: iō subditur.

o Non. n. in arcu meo ꝛc. et patet littera vsq; ibi.

p In deo laudabimur tota die. i. si laudemur de talibus victorijs: totum attribuatur deo: et nō nobis.

q Et in nomine tuo cōfitebimur. cōfessione laudis ꝓ beneficijs collatis nobis.

r In seculum. hoc est semper in futuro.

s Nunc aūt. Hic ꝓnit̄ recoluntur miserie in quib⁹ erat populus iudaicus tempe antiochi regis: cum dr: Nunc aūt repulisti. quia videbatur gens iudeorum a deo repulsa: sicut mulier cui dabatur libellus repudij.

t Et confudisti nos. Unde dicit. j. macha. j. Et vniuersa domus iacob induit confusionem: ꝛ maxime. qz antiochus rex posuit abominandum ydolum desolationis super altare dei: vt dicitur ibidem.

v Et non egredieris ꝛc. in hebreo et in translatione biero. habetur. In exercitibus nostris: et idem ē: tum quia iudei non poterant tunc ꝓgregare exercitu: tum quia si tunc ꝓgregarent: pugnare tamen contra antiochum regem nō auderent.

x Auertisti nos retroꝛsum ꝛc. i. fugere nos fecisti: et inimicos nostros nos insequi. vnde dicitur. j. macha. .ij. q̄ mathathias et filij eius fugerunt ad montes: et q̄ multi secuti fuerunt eos. y Et qui oderunt ꝛc. qz antiochus et milites sui rapiebant bona iudeoꝝ.

z Dedisti nos ꝛc. que interficiuntur vt edantur: sic tempoꝛe antiochi multi de iudeis valde fuerunt interfecti.

a Et in gētibus dispersisti nos. quia multi de eis tūc fuerunt capti: ꝛ alijs gentibus in seruitutem venditi.

b Vendidisti populum tuum sine precio. toꝛ enim de iudeis vendebantur q̄ dabantur ꝓ modico precio: qđ quasi ꝓ nihilo reputabatur: ideo subditur.

a Et non fuit multitudo. scz pecunie vel ementium.

¶ b In ꝯmutatõnib⁹ eoꝝ. ⁊ ꝓpter hoc precũ erat mo-dicum ⁊ qsi nullum: qz panci erant emptores respectu vendẽtiũ. Dehac aũt vendita õne iudeoꝝ ⁊ captiuatõ-ne ⁊ occisiõe dr̃.ij.macha.v. Erãt aũt toto triduo.lxxx milia interfecti.xl.milia vinctiꝫ nõ min⁹ aũt venũdati.

¶ c Posuisti nos obꝓbriũ vicinis nr̃ris.i.gẽtilib⁹ q̃ erãt circa terrã.ꝓmissionis: q̃ gaudebãt de infortunio iudeoꝝ. exꝓbrãtes eis ⁊ verdẽtes eos: iõ subditur.

¶ d Posuisti nos ꝛc. qñ.n. loquebant̃ de infortunio aliquorum ponebãt ꝓ exemplo vel similitudine infortuniũ iudeoꝝ.

¶ e Cõmotionẽ capitis ꝛc. solẽt em̃ boies moue re capita ꝓ admiratõne: qñ vident aliq̃ magnũ repente re iectũ ⁊ ambulatum qualis erat status iudeoꝝ.

¶ f Tota die verecũdia ꝛc. i. occurrit mihi occasio verecũdandi. ¶ g Et ꝓfusio faciei mee ꝛc. hõ.n. ꝓfusus so let facẽ operire ⁊ se quantum potest abscondere.

¶ h A voce exꝓbrantis ꝛc. cõtra ꝓlm iudaicum.

¶ i A facie inimici ꝛc. qz nõ solũ molestabãt eos ybis: sed etiã factis. ¶ k Hec oĩa. Hic ꝓinter ponit̃ vẽcatõ ꝓ liberatõne: ⁊ ꝓmo ad b allegat̃ rõ ex pte ꝓlm afflicti: scdo ex pte dei: ibi. Exurge. Rõ aũt q̃ dz mouere deum ad liberandũ ꝓlm afflictũ ex pte ei⁹ est qñ sustinet patienter ⁊ nõ mouet a lege dei: sic fuit in ꝓpõito: qz in ꝓsecutõne regis antiochi ly aliqui iudei legẽ dei reliquerint: tñ maiorꝑ satis stetit in lege dei: et ꝓ ea sustinẽs afflictiõnes ⁊ tormenta exquisita: vt dr̃.j.macha.ca.ij. ⁊ hoc est qd dicit hic. ¶ k Hec oĩa. S. mala supra dicta. ¶ l Venerunt sup nos ꝛc. qz colimus te sicut deum nostrũ. ¶ m Et inique nõ egim⁹ ꝛc. in testõ tuo: mandata legis tue transgrediẽdo. ¶ n Et ñ recessit ꝛc. ꝓ apostasiam a fide. ¶ o Et declinasti semitas ꝛc. qz ꝓ afflictiones quas sustinemus vr̃ q̃ repuleris nos a te. ¶ p Humiliasti nos ꝛc. qz iudei tpe illo fugerunt ad loca deserta que erãt afflicti: aita q̃ habebãt afflicti onem sup afflictoẽs. Ẽm dr̃.ij.macha.v. Judas autez machabeus fecessit in desertum locuꝫ: ubiq; inter feras vitã in montib⁹ cũ suis agebat ⁊ feni abo yescẽtes ze mozabanꝫ. Ẽm hic in hebreo ⁊ in translatõne Hiero. iuxta hebraicum dr̃: in loco draconum. ꝓ quo nos habemus in loco afflictõis. ¶ q Et cooperuit nos ymbra mortis. quia in quolibet momento erant in mortꝭ periculo. ¶ r Si obliti sumus ꝛc. eius recordatiõnez debitis ꝓpibus omittendo. ¶ s Etsi expandim⁹ manus ꝛc. scdus ydolatrie ꝓmittendo. ¶ t Nonne deus requiret ista: ad puniendũ suo iusto iudicio. q. d. sic vñ subditur. ¶ v Ipse. n. nouit ꝛc. hoc dr̃ ꝓtra crorem gentiliũ quoniã z̃ q̃ negabant diuinã ꝓuidentiã se extendere ad actus hominum.

¶ x Ẽm ꝓpter te. i., ꝓpter custodiam legis tue.

¶ y Mortificamur tota die. iusserat em̃ antiochus interfici iudeos: q̃ nollent ad ritũ gentiliũ transire: vt habetur. j. macha. j. ¶ z Exurge. Hic ꝓinter ad liberationez ꝓpũ allegatur rãtio ex pte dei: cui seruisbat ꝓpũ iudaicum ⁊ ipse poterat eũ liberare in momento: ideo dicit.

¶ a Exurge. ⁊ loquit̃ de deo more bũano: q. ille q̃ oꝑssio vult auxiliuꝫ ferre surgit ad iuuãduꝫ ipsum.

¶ b Quare obdormis dñe. de⁹. n. ad modum dormiẽtis dr̃ se hr̃e q̃n permittit malos dñari et iustos tribulari. vnde q̃n aliqua talia vident: coiter dr̃: de⁹ dormit. ¶ b Exurge: et epetit̃ verbum ad exprimendum desiderii liberatõnis. ¶ c Et ne repellas. f. ꝑces nr̃as. ¶ d In finem. i. finaliter.

¶ e Quare faciem tuã auertis. loquitur de deo more bumano: q. q̃diu oratione aliquoꝫ non exaudit: facie suaꝫ auertit. ¶ f Obliuiscer̃ inopie nostre. in tãta. n. inopia erant: q. fere ci bo vescebãtur: vt ꝓdictum ẽ. ¶ g Et tribulatõnis nr̃e. q. multis modis ⁊ varijs tribulabant̃: vt z. j. macha. z. ij

¶ h Qñ bumiliata est i tribulatõe aia nr̃a. i. vita nostrum. q. in signũ bumilitatis nr̃e vel bumiliatõnis ponebant cinere sup capita sua: sicut mos erat iudeoꝝ: tum q. habitabãt in montib⁹ inter feras: vt dictũ est: vbi nõ habebant lectisternia: ⁊ iacebant in puluere ib⁹: ⁊ ideo subdit.

¶ i Conglutinat⁹. i. mediate adherẽs. ¶ k In terra vẽter nr̃. q. nec ctiã paleas bẽbant: q̃s int̃ fer terrã ponerẽt ideo ꝛcludit. ¶ l Exurge dñe: adiuua nos. tãtis malis oppressos. ¶ m Et redime nos ꝛc. qd colim⁹: nec ex malis q̃ sustinem⁹ veniat apud gentiles in ꝓtentũ. Moraliter põt exponi ps̃. iste de quolibet fideli in magna afflictione posito mentis vel corꝑis vel vtroq; mõ: q̃ tñ patienter sustinet: pristina bñficia vr̃i sibi collata recolens: vt se ostendat gratũ: ⁊ ꝓ nis dispositũ ad alia in futuro recipienda ⁊ sic vlterius explicat mala q̃ sustinet corã deo pẽes humiliter ⁊ deuote ab eis liberari diuina miscdia et virtute.

¶ Ructauit ꝛc. Huic ps̃. ꝓmittit ta- ¶ Psal. xliij.

lis ti. in hebr. Ad victoriã sup sosanim filijs chore eruditio cantici dilectiõnis. Circa qd sciendũ q̃ in dei moderni dicit q̃ hoc nomẽ sosanim significat rosas i plurali. Hiero. aũt transfert lilia: q̃ ponit hic talem ti. Eli ctor. ꝓ filijs filiorum chore eruditionis canticũ amatissimũ. credo tñ q̃ hiero. melius dicit in ꝓposito: ⁊ q̃ tempore suo iudei dicebant significatiõez dicte dictõis lilia in plurali: et lilium qñ ponitur in singulari ipsius. vnde in toto ve. tes. vbicũqz est ista dictio in plurali vel singulari hiero. transfert lilia vel lilium: ⁊ in quadam glo. hebraica sup locum istum ego reperi sic dictũ: Victoria super lilia. Quicquid tamen sit de significatõne ista vel illa non mutat tamen sententia apud hebreos: nec apud latinos: q. ꝓ in hebreos per lilia vel rosas hic intelliguntur filij israhel: qui alios ꝑpulos in fide excellebant ⁊ cultu vnius dei: et in ꝑsisto exprimit̃. ꝓsperitas filioꝝ israel: que fuit ꝓuisa in ꝑsona filijs chore: et hoc ab vno cor̃ vel pluribus: sicut expositum fuit supra psalmo. xl. Tamen te ista prosperitate

varie dr ab hebreis. Dicūt.n. aliq̄ fuit illa quā būerūt ſb rege aſſuero ad procurationē regine beſter. Et ſm ꝫ ps. iſte loq̄tur ad xp̄m de rege aſſuero z regina beſter z ſtatu ꝙ ſpero indeor tpe illo. Alij dicūt q̄ loq̄tur de ꝓſperitate q̄ fuit ſb ſalomone: q̄ ſatis apparet. iij. Reg. z. ij. pali. Et ſm hoc pſal. iſte loquitur ad xp̄m de rege Salomone et filia pharaonis cui⁹ vxore. Vel ſm alios d regina ſaba que venit ad regē ſalomonem: z dedit ei. cxx talenta auri z aromata multa nimis et gēmas p̄ciosas: vt dr. iij. reg. x. Alij qui aūt de rebus catholicis dicūt q̄ ps. iſte loquit ad xp̄m de rege dr̄ z de ſponſa: et quib⁹ deſcenderūt multi reges boni z iuſti: vt ezechias et Joſias et plures alij: q̄ p roſas vel lilia deſignāt. Sed oēs iſte expoſitiones vel alie ecclesiastice dunt per ꝫ de rege de quo fit ſermo in ꝫ ps. j. dr: vt pz et decurſu lre. Sedes tua dr̄ in ſeculū ſeculi virga directionis. Item poſtea ſubdit de rege z regina ſil. Audi filia z vide z inclina aurē tuā ꝛc. Et ſubdit. Et concupiſcet rex decorē tuū: q̄m ipſe eſt dn̄s tu⁹ tuus: et adora eū. Et in tranſlatione bicro. iuxta hebreū dr̄: Et concupiſcet rex decorem tuū: q̄ ipſe eſt dr̄ tuus: z adora eū. De aſſuero aūt vel ſalomone vel dauid ſeu quocūq̄ alio rege mortali non p̄t dici q̄ ſit deus z latria adorandus. Item hebreor. j. apl̄s allegat hūc pſal. dictū ad xp̄m de xp̄o dicens. Ad filiū aūt: Thronus tuus deus in ſeculū ſeculi; quer q̄ pſal. iſte loquitur ad litterā de rege immortali ihu xp̄o: q̄ eſt vere deus latria adorandus: et ſua ſponſa eccl̄ia tangit de regina. Item in tranſlatione chaldaica q̄ apud hebreos eſt auctētica: z vocatur targū vbi nos habem⁹ in hoc pſ. Speciosus forma pre filiis hoim dr̄ ſic. Pulchritudo tua rex meſſia maior q̄ filiorum hominis. Et q̄ pz q̄ pſ. iſte intelligit de xp̄o etiam ſm hebreos. Igitur ſm hoc p̄t exponi ut. predictus. Ad victoriā ſup lilia ꝛc. vt ſit ſenſus: pſ. iſte eſt eruditio facta per ſpm̄ſanctū filijs chorē cantici dilectionū ſup lilia. i. de cantico dilectionū xp̄i et eccl̄ie p lilia deſignatorē: q̄ xp̄s virgo eſt z eccl̄ia mater z virgo. z hic pſ. idem eſt q̄ iſtud canticū decantandum ad victoriam. i. cū quodā conatu leuitar: ſicut frequenter ſuperius expoſitum eſt: z ad eum dem intellectum dr̄ſcali p̄t reduci ti. hiero. vt pz de ſc. Scdm igit hūc ſenſū pſ. iſte diuidit in duas p̄tes: q̄ prio p̄mittit q̄dā p̄fatō. z ſcdo ibi narratio: ibi. Speciosus forma. Premittit aūt p̄fatio: q̄ de materia re loq̄t pſ. iſte. ſ. de dulciſſima dilectione xp̄i et eccl̄ie. In qua p̄fatōne prio ponitur principale agens hui⁹ pſ. ſ. ſpūſanctus in quādam plenitudine: cum dr̄. ¶a Eructauit cor meum. ſicut. n. venter ex plenitudine cibi corporalis emittit eructationē ſic cor ꝓbete ex plenitudine gr̄e ſpūalis emiſit hūc ſermonem: ideo ſubditur.

¶b Verbū bonū. q̄ eſt myſteriū xp̄i et eccl̄ie exp̄ſſiuum: et ideo nō ſolū bonū ſed etiā optimū. Et in hoc in quodam generali tangit materia hui⁹ pſ. Tercio oñditur intentio cū ſubdit. ¶c Dico ego opera mea regi. i. ad laudē regis regum ihesu xp̄i. Quarto modus loquendi cum dr̄. ¶d Lingua mea ꝛc. id eſt ſpiritusſanctus: qui in tocen doñ indiget interuallo temporis.

¶e Speciosus forma. Hic conſequenter ponitur narratio: et primo deſcribitur regis xp̄i magnificentia: ſecundo ſponſe decentia: ibi. Aſtitit regina: tercio ꝓlis conuentia: ibi. Adducent. Circa primū primo deſcribitur chriſti magnificentia q̄tuz ad humanitatē: ſcdo q̄tū ad deitatē ibi. Sedes tua deus. Iſta tū diuiſio non eſt precisa: q̄a in prima p̄te fit aliqua mentio de deitate: in ſcda de humanitate: ſ eſt a pluri. Circa primū ſciendū q̄ ſpecioſitas optime ſedet in principe: ꝓter q̄d ꝓ. Spes primi digna eſt imperio. z q̄ſtum ad hoc dr̄ de xp̄o.

Victori pro liliis filiorum chorę eruditionis canticuz amantiſſimum.

Capi. xlviij.

Eructauit cor meum verbum bonuz: dico ego opa mea regi. Lingua mea calamus ſcribe: velociter ſcribēt. Speciosus forma p̄ filijs hoim: diffuſa ē gratia in labijs tuis: ꝓpterea benedixit te deus in eternū. Accingere gladio tuo ſuper femur tuum potētiſſime. Specie tua z pulchritudine tua intende ꝓſpere pcede et regna. Propter veritatē z māſuetudinez iuſticiā: et deducet te mirabiliter dextra tua. Sagitte tue acute: pplī ſub te cadent i corda inimicoꝝ regi.

¶e Speciosus forma ꝛc. Fuit eſm ſpecioſus p̄ alios ex p̄te corporis: q̄ corpus eius fuit formatum ſpūſancti virtute: in cuius ope nō p̄t eē error nec defectus. Silr ex p̄te anime: q̄ ab inſtanti creatōnis fuit repleta oib⁹ gratijs virtutib⁹ et ſcientijs: ſm q̄ dr̄ Jo. iij. q̄ datus eſt ei ſpūs nō ad menſurā. Scdo in principe ſedet optime eloq̄tie caritas: z q̄tum ad hoc ſubditur. ¶f Diffuſa eſt gr̄a in labijs tuis. vñ dr̄ luce. iij. Mirabant oēs in verbis q̄ procedebant de ore eius. ¶g Propterea benedixit te deus in eternū. iſta benedictio eſt glie corpis collatō z ad celū aſſumptio: quaz nō habuit xp̄s a principio ſed ex virtutis merito. Tercio in principe requiritur ꝓbitas: z q̄ſtum ad hoc ſubditur.

¶h Accingere gladio tuo. nō materiali quo xp̄s nō fuit vſus: immo vſum eius ꝓhibuit petro: Joh̄. xviij. Dixit ergo ihesus petro: Mitte gladium tuum in vaginam. Et ideo gladi⁹ hic intelligit verbum dei: ſm q̄ dicit ap̄s eph. vj. Et gladium ſpūs q̄ eſt verbuz dei. Et iſto gladio vſus fuit xp̄s ſuo verbo p̄ſcindens vicia z errores. ¶i Super femur tuum. p femur vbivis get vis generativa intelligit humana natura: in q̄ xp̄s p̄dicauit et docuit. Conſequenter redit ad deſcribēdū exp̄ſſius ſpecioſitatem dicens.

¶k Specie tua z pulchritudine tua. Circa q̄d ſciendū q̄ ſpecioſitas ꝓprie conſiſtit in vivacitate colouis z proportione membroꝝ: ſed ad pulcritudinē cum iſtis requiritur debita p̄fectio quantitatis. Vñ. iij. etbi. dr̄. q̄ parui p̄t dici formoſi z mēſurati nō tamē pulcri In xp̄o aūt nihil deſuit de bis que p̄tinent ad debitam formoſitatem z p̄fectionem corporis z alie: ideo nō ſolum a ſpecie: ſed etiā a pulcritudine mendatur.

¶l Intende ꝓſpere. i. ꝓſperitati ppli tui. ad hoc enim tendebat intentio xp̄i. ¶m Procede. p viam mortalis vite. ¶n Et regna. quia ea finita obtinuit regnū q̄tum ad execution̄em: ꝓter q̄d in ſua reſurrectōe dixit aplis: math. vlti. Data eſt mihi oīs poteſtas i celo z in terra. Et quia gloriam corporis quā tunc habuit ex merito p̄cedenti accepit: vt iam dictū eſt: ideo ſubdit.

¶o Propter veritatē. ſ. vite z doctrine.

¶p Et manſuetudinē. quia moleſtias z iniurias ſuſtinuit ſine mentis ꝓturbatione: ſm q̄ p̄dixerat Eſa. xlij. Non erit triſtis neq; turbulētus.

¶q Et iuſticiam. abundantē quā fecit in ſua paſſione offerendo ſeipſum deo patri pro offenſa generis hūani: z ſic fecit reconciliationem p viam iuſticie.

¶r Et deducet ꝛc. per dexteram que eſt pars nobilior z fortior: intelligitur diuinitas xp̄i: cuius organum coniunctum erat humanitas: z ideo in omnibus mouebatur ſm motum deitatis.

¶s Sagitte tue ꝛc. ſm q̄ dicit Ra. ſa. ſra iſta ē dei ecclesia ſicut z ipſib⁹ locis ſacre ſcpture: z ad hūdū planum ꝓ intellectū a⁹ ſic ē ſitus da. Sagitte tue acu. ca. in corda inimi. regi ppli ib te. Per ſagittas q̄ miſſe alōge ſcriūt:

intelligunt apli a xpo missi ad pdicandū ⁊ destinati: vt bñ marc. vl. Euntes docete oēs gentes. Et iste sagitte ceciderūt in corda inimicoꝝ xpi ita penetrantes corda infideliū. et gentiliū q̄ multi ꝙerſi sunt ad fidem p orbem vniuerſū: ⁊ sic facti sunt de inimicis amici: ideo subdit. Sub te.

.i. sub obedientia tua xpe.

¶t Sedes tua. Hic ꝓñr describitur magnificētia regis xpi q̄tum ad veritatē: eñ cū hoc adiungit de humanitate: qz iste due nature sē inſepabiliter cōiunctę in vno ſuppoſito: dr igit.

[a] Sedes tua deus: [b] virga directōnis virga regni tui. [c] Dilexiſti iuſticiam: ⁊ odiſti iniq̄tatez: [d] p pterea vnxit te deus de⁹ tuus oleo leticie [e] pre conſortibus tuis. [f] Myrrha et gutta et caſſia [g] a veſtimēt̄ tuis: [h] a domibus eburneis: [i] ex quibꝰ delectauerunt te [k] filie regum in honore tuo. [l] Aſtitit regina [m] a dextris tuis [n] in veſtitu deaurato: [o] circūdata varietate. [p] Audi filia [q] ⁊ vide [r] et inclina aurē tuā: [s] ⁊ obliuiſcē pplm tuū [t] ⁊ domū p̄ris tui. [u] Et ꝙcupiſcet rex decorem tuum [x] qm̄ ipſe ē dñs de⁹ tu⁹ ⁊ adorabunt eū [y] Et filie tyri in muneribus: [z] vultum tuum deprecabuntur omnes diuites plebis. [aa] Omnis gloria eius filie regis ab intus: [bb] in fimbriis aureis [cc] circūamicta varietatibꝰ. [dd] Adducent regi virgines poſt eā: [ee] proxime eius afferentur tibi. [ff] Afferent in leticia et exultatione: [gg] adducent in templum regis. [hh] Pro patribꝰ tuis

Sedes tua deus. i. maieſtas regia. Dñs in bebreo ⁊ in trāſlatione biero. iuxta bebreū ponitur. Theon⁹ tu⁹ deus. theos⁹ aūt dr. ypsie sedes regie maiestatis. ¶y Illam veed. ⁊ ſignificat in ſeculi et vltra: ⁊ ē regula apud bebreos: q̄ vbicūq̄ ſic ſcribit intelligitur duratio ꝑpetua a parte finis: et aliq̄n ab vtraq̄ parte Et q̄ ꝑz q̄ hic fit ſermo de regno xpi de q̄ ſcribit Dañ. vij. Potās eius potās eterna q̄ nō auferet: ⁊ regnū eius qđ nō corrumpet. ¶x Virga directōnis &c. Diſtinguntur ei regnū a tyrānide: p hoc q̄ tyrann⁹ querit vtilitatem ꝓpriam ꝓ ſubditoꝝ oppreſſionē rex aūt bonus cōſubditoꝝ ꝓ eoꝝ directione ſm lineam veritatis ⁊ iuſticie. ¶y Dilexiſti iuſticiā &c. hoc aūt dicit de xpo rōne humanitatis: ꝓter illud quod ſubditur.

¶z Unxit te deus &c. xpe eñ in humana natura vnct⁹ fuit plenitudine gr̄e ab inſtanti creatōnis anime.

¶a Pre conſortibus tuis. i. oſtibus intellectualib⁹ creaturis: ꝓter qđ dicit Joh. iij. q̄ datus eſt ei ſpūs nō ad menſurā. ¶b Myrrha ⁊ gutta ⁊ caſſia. ꝙ iſtas ſpecies aromaticas ꝑñt intelligi aromata q̄ ſancte mulieres emerūt ad vngendū corꝑ dñi: qz de talib⁹ ſpeciebus erant ꝓfecta. Et qz corpus dominicū erat q̄ſi veſtimentū deitatis: ſm q̄ ſcribit philip. ij. c. Habitu inuentus vt hō: ideo ſubdit. ¶c A veſtimentis tuis. ⁊ dr in plurali, ꝓter diuerſas ꝑtes corꝑis.

¶d A domib⁹ eburneis. dom⁹ eburnee ſē pirides facte de ebore vel alabaſtro: qđ eſt ſile ebori: in quib⁹ illa aromata erant repoſita ſicut in domib⁹ ſuis. ¶e Ex quibus delectauerūt te. qz deuotio illaꝝ mulierū fuit accepta a xpo: ideo nō vnxerint corꝑ eius: q̄a nō inuenerunt eū in ſepulchro: nam eñ ſurrexerat teſte angelo. ¶f Filie regū. inter. n. mulieres illas fuerūt maria iacobi ⁊ maria ſalome: que fuerunt ſorores beate virgis marie ex parte matris: de qua certū eſt q̄ deſcendit de ſtirpe dauid ⁊ alioꝝ regum a dauid deſcendentiū: et idem verisimile eſt de ſuis ſororibus: ideo dicit hic.

¶f Filie regū in honore tuo. quia illam vnctionem facere volebant ad xpi honorem. ¶g Aſtitit. Hic conſequēter deſcribit regine decentia: cum dr: Aſtitit regina ſcz eccla xpi ſponſa. ¶h A dextris tuis. i. in portionibus bonis eius: qđ ꝑz de eccleſia triumphante: que eſt cum bonis xpi celeſtibus gloriōſimiliter de militante que aſtat ipſi xpo in bonis gratie que ſunt maxima bona preſentis vite.

¶i In veſtitu deaurato. ꝙ ē intelligit decor ſapie: q̄ refulget in eccla. ¶k Circūdata varietate. ſ. charismatuꝝ ⁊ virtutū. ¶l Audi filia. legē cuāgelicā. ſicut. n. eccla ē chriſti ſponſa ita ⁊ eius filia. ¶m Et vide intelligendo. ¶n Et inclina aurē tuā. ad obediendū ope adimplendo. ¶o Et obliuiſcere pplm tuū. i. iudaicū pplm de q̄ deſcendit ꝑmitiua eccla: ſicut ꝑz in aplis q̄ fuerūt de iudei. ¶p Et domū p̄ris tui. i. ſynagogā ſiue tēplū in q̄ plurimū ſacrificabāt iudei ad ſacrificia offerendū: q̄ ceſſauerūt eo ꝙ cēt figure oblatōis corꝑis xpi in cruce: ⁊ iō illis ſacrificiis legalib⁹ ⁊ imꝑfectis ſucceſſit ſacrificiū vnū ꝑfectiſſimum ſcz eucharistie ſacramentum.

¶q Et cōcupiſcet rex &c. qz xpc rex de lectat ⁊ cultu ſpūali eccle: q̄ ē pulchri oris q̄ cult⁹ exterior ſynagoge i auro tēpli ⁊ filiab⁹ ꝙſiſtens ¶r Qm̄ ipſe eſt dñs deus tuus. propter hoc chriſtus dicebat Joban. iij. Spiritus eſt deus et eos qui adorant in ſpiritu et veritate oportet adorare.

¶s Et filie tyri in muneribꝰ. tyrus fuit ciuitas gentiū: et ideo p filias tyri intelliguntur ciuitates gentiliū deſignādo a parte totū. Et multe ciuitates gentiliū ꝑuerſe ſunt ad fidem ꝓ dicatione apliꝝ offerentes xpo munera deuote.

¶t Vultū tuum &c. videm⁹. n. adimplectum q̄ principes mūdi ⁊ potētes bonoꝝ ad xpm ⁊ eccliam ſuā humiliter ſe ſubiiciendo eis. ¶v Omnis glia eius &c. glia. n. eccle cōſiſtit in ornatu interioꝝ charismatū ⁊ virtutū ⁊ nō in magno apparatu exterioꝝ: ſicut ſynagoga gliabāt in parietibus tēpli deauratis ⁊ vaſis aureis ⁊ ceteris ꝓciſis in miniſteriū tēpli deputatis: iō ſubdit. ¶a In fimbriis aureis. i. ſapie doctrinis. ¶b Circūamicta varietatib⁹. ſ. diuerſoꝝ ſtatuū q̄ ſunt in eccla dei ⁊ i varietatib⁹ charismatum ⁊ virtutū q̄ ſē in ꝑſonis bmōi ſtatuū. ¶c Adducētur regi. Deſcripta magnificētia regis ꝙ regie in ſeipſis: hñr idē oñdit in ple, ꝓcedēte ab eis: nō ꝑ carnalē geneationē ſ ſpūalem. ſ. ꝑ fidē ⁊ ſacrā. Et primo agit de filiab⁹: ſecōo de filiis: ibi. Pro patrib⁹. Circa primū dr. ¶c Adducent regi &c. loquit̄ ꝙ de ſponſa ꝓ filitudine regine quā ſequunt comicelle ad eā: bono &c. vñ in bebr. dr ſic: In brodatis ducet aḋ regē virgines ſequūt̄ eā: et in trāſla. biero. iuxta bebreū dr. In ſcutulatis ducet: hoc eſt in veſtib⁹ pulchre ⁊ varie depictis ⁊ ornatis ducet eccla ſponſa ad regem xpm: ⁊ virgines ſequunt eā: qz multe nobiles puelle ſpreto maritali thoro virginitatē ſuā ꝓfecerunt xpo: qđ cedit ad bonū &c ecclie. ¶d Proxime ea &c. in trāſlati biero. dr. Amice eius ducent tibi: hmōi. n. virgines conſecrate ſt amice eccliē: totū ordinat ad bonū &c ſponſi xpi.

¶e Afferent in leticia &c. exultatōne. ſ. meritis: aliter eñ talis conſecratio nō placet xpo: vtpote ſi fieret ꝑ violentiam. Pōt etiaꝫ dici aliter. ¶e Afferent in leticia &c. qz talia facta ꝓfectōis fiūt anglis ſctis. q̄ virgēs: q̄ de talib⁹ letantur ⁊ exultāt: qz ſcribit Lu. xv. q̄ gaudet de vna pctōre ꝑ dñs de. q̄ motōe iuſtoꝝ ad opa ſuperogatōis. ¶f Adducent &c. i. ad ſeruiēdū xpo regi: aliē ñ ei placerēt: ⁊ magis diſpliceret: ſicut ꝑz de virgīb⁹ q̄ ſecrabāt ad ſeruiendum dee veſte. ¶a Pro patribus tuis. Hic ꝓñr agit de filiis: ⁊ quertit pſalmiſta vbi ſuū ad regē xpm. d. ¶a Pro patribus tuis. i. loco patrū tuoꝝ ꝑm bñgnā naturā q̄ fuerit

patriarche reges scti et ꝓphe: ex q̄bꝰ descendit xp̄c ꝑm carnē. b Nati sūt tibi filij. i. apli ⁊ lxx. discipuli q̄ patriarchis ⁊ ꝓphetis successerūt. c Constitues eos p̄ncipes ⁊c. in spūalibꝰ: q̄ ꝯstituti sūt ēpi ꝑ diuersas orbis partes d Memores erūt nois tui ⁊c. q̄ ꝑ doctrinā quam seminauerunt ⁊ quā in scripto dimiserunt reduxerūt et reducent ad memoriaz facta regis xp̄i generatōnibꝰ sibi succedentibꝰ vsz ad finem mūdi: iō subditur.

e Propterea populi. credentes per eoꝝ doctrinam.

f Confitebuntur tibi. ꝯfessione laudis. g Ineternuz ⁊c. q̄ ista laus nō solū est in p̄nti: ꝫ erit potior ī futuro: ꝑm q̄ dr̄. j. psal. lxxxiij. Bti q̄ habitāt in domo tua domine in secula sclōꝝ laudabunt te.

b nati sūt tibi filij. c ꝯstitues eos p̄ncipes sup omnē terrā. d Memores erūt nomīs tui dn̄e: in oī generatōne et generatōe. e Propterea populi f ꝯfitebunt̄ tibi g ineternum: et in sclm̄ scli.

Victori filioꝝ chore ꝓ iuuētutib̄ canticū. Psal. xlv.

a Deus nr̄ b refugiū ⁊ virtus: c adiutor in tribulatōnibus: que inuenerunt nos nimis. d Propterea nō timebimꝰ duz turbabit̄ terra: e et transferent̄ montes ī cor maris. f Sonuerūt ⁊ turbate sunt aque eoꝝ: conturbati sūt montes ī fortitudine eiꝰ. g Flumīs ipetꝰ h letificat ciuitatē dei: i sctīficauit tabnaculū suū altissimus. k Deꝰ in medio eiꝰ nō cōmouebit̄: l adiuuabit eam deus māe diluclo. m Cōturbate

Psal. xlv.

a Deus nr̄ refugiū ⁊c. Huic ps̄. p̄ponit̄ talis ti. in hebreo. Ad victoriā filijs chore sup alamot canticū. Et dicūt aliq̄ hebrei q̄ alamot est nomē musici instrumēti sup q̄d vel in q̄ cantabat̄ ps̄. iste. Alij vo dicunt q̄ est nomē cōe: ⁊ significat iuuentutes in plurali: ⁊ isti melius dicūt vt credo. ⁊ hūc sensum seq̄tur hiero. in translatione iuxta hebreū: vbi ponit talem ti. Victori filioꝝ chore ꝓ iuuētutibꝰ canticū. Dicūt aūt aliq̄ expositores catholici q̄ dd̄ fecit ps̄. hūc ꝯfitens diuinā ꝓtectiōez circa se et circa regnū suū. Sed q̄ tp̄e dd̄ vel filij eiꝰ fuerit talis terremotus q̄lis describit̄ in principio hꝰ psal. cū dr̄. Propterea nō timebimꝰ cū turbabit̄ terra: et transferent̄ montes ⁊c. nō inuenit̄: ꝓpter hoc dicit Rab. sa. ⁊ alij hebrei q̄ filij chore fecerint hūc psal. q̄n miraculose fuerūt saluati pereunte chore. i. p̄re eoꝝ cū alijs multis: ꝑm q̄ dr̄ Nūe. xxvj. Et factū est grande miraculū: vt pereūte chore filij eiꝰ nō perirent. Dicit aūt ra. sa. et satis verisilr̄ q̄ illud miraculū fuit: q̄ ad dictū moysi alij recesserūt a tabernaculis chore ⁊ socioꝝ eiꝰ: vt hr̄ Nūe. xxiiij. Filij autē chore remanserūt suadētes p̄ri: vt obediret moysi: et tūc ipso nō acq̄escente subito aperta fuit terra ⁊ chore cum suis ꝯplicibꝰ ad infernum descendentibꝰ filij eiꝰ diuina virtute steterunt in aere in medio illiꝰ aperture: q̄usq̄ terra sub pedibꝰ eoꝝ fuit reclusa: et hoc fuit grande miraculuz. Si. n. cū alijs recessissent de tabernaculo p̄ris sui añ terre aperturā: nullū fuissz miraculū de salute eoꝝ: sicut neq̄ de salute alioꝝ. Uiso igr̄ h̄ miraculo dei circa se ꝯuersi fuerūt ad deū toto corde: ⁊ requieuit in eis spūs ꝓphetie: et fecerūt hunc ps̄. et ī istis bn̄ dicit ra. sa. vt credo: ⁊ ad hoc ꝯcordat ti. psal. suprapositꝰ Ad victoriam filijs chore sup iuuentutes canticū. vt sensus: psal. iste appropriat̄ filijs chore vt actoribꝰ q̄ est canticum sup iuuentutes. s. filioꝝ chore miraculose saluatas: vt dictū est. Ad victoriā. i. q̄ est psal. decantandꝰ a leuitis cū quodā conatu victorie: sicut frequenter supra expositū est. Dicit ra. sa. vlterius: q̄ in hoc psal. denunciauerūt filij chore sile signum in futuro fiendū: de q̄ dixerūt. Nō timebimus dum turbabit̄ terra ⁊c. Sed q̄ tale signū nō legit̄ postea factū maxime tp̄e filioꝝ chore videt̄ melius dicendum: q̄ fecerūt hunc psal. gr̄as agentes deo de liberatōne sua: ⁊ cum h̄ denunciātes aliq̄ circa filios isrl̄ de ꝓxio ventura. Et prio poit̄ p̄mū: scdo scdm̄: ibi. Fluminis impetꝰ Circa primum dicitur.

a Deus noster. per verā fidem et confessionem.

b Refugium ⁊ virtus. supple es nobis: ideo subditur.

c Adiutor in tribulatōnibus ⁊c. in hoc q̄ terra aperta ē sub pedibus nostris: ⁊ saluasti nos pereuntibus alijs.

d Propterea nō timebimus ⁊c. i. nō timuimꝰ videntes manifeste auxilium gratie tue: ⁊ loquunt̄ de preterito per modū futuri: ⁊ hic modus loquendi est freq̄nter in ꝓphetis: sicut econuerso frequenter in ꝓphetis loquunt̄ de futuro per modū p̄teriti. Uel aliter vt sit locutio de futuro: vt sit sensus. Propterea q̄ saluasti nos ī terremotu tam mirabili ⁊ horribili. Non timebimus dum turbabitur terra. i. si accidat casus silis vel etiā magis horribilis ⁊ hoc de tua bonitate ⁊ potentia confisi.

e Et transferētur montes ⁊c. .i. si ꝯtingeret motus terre tamhorribilis: q̄ ex h̄ montes ꝓpinqui mari caderent in mare: sicut aliquādo cōtingit in terremotibus magnis. Et quia ex tali casu cātur sonus terribilis ⁊ turbatio aquaꝝ maris: ideo subditur. f Sonuerunt ⁊ turbate sunt ⁊c. Ex dictis patet q̄ iste psal. est primus inter illos quos fecerūt filij chore: quia fecerunt ipsum ꝓ gratiarū actōne sue liberatōnis ⁊ saluatiōis: ⁊ tūc primo requieuit in eis spūs ꝓphetie: vt p̄dictum est: tamen non est scriptus in primo loco: q̄ psal. scripti fuerūt in libro psalmoꝝ ꝑm ordinem quo reperiebant̄: ⁊ aliquādo priores posterius reperiebantur: sicut fuit dictum in p̄ncipio huiꝰ libri.

g Fluminis impetus ⁊c. Hic ꝯsequēter describitur futuroruz p̄nunciatio in spiritu ꝓphetico. Circa quod sciendum q̄ dicta terre ruptura ꝯtigit quando filij isrl̄ erant in deserto. Primum autem mirabile quod deus fecit eis in exitu de deserto fuit transitus iordanis mirabilis: secundum autem fuit destructio chananeoruz terribilis: et primo denunciat̄ primum: secundo secūdum: ibi. Conturbate sunt gentes. Circa primum dicitur.

g Fluminis impetus. id est cursus iordanis impetuosus. h Letificat ciuitatem dei. id est letificabit populum israel qui dicitur ciuitas dei. Ciuitas enim ē ciuium vnitas: populus autem israel vnitus erat in cultu vnius veri dei: et ideo merito vocatur ciuitas dei: quam ciuitatem letificat cursus iordanis duplr̄. Uno modo quia stetit vt populus transiret per alueum siccum: vt habetur Josue. iij. Alio modo quia postq̄ trāsierat populus iordanis iuit cursum suum sicut añ fecerat: vt habet̄ Josue. iiij.

i Sanctificauit tabernaculum ⁊c. Hic accipit̄ tabernaculum pro archa. s. ꝯtinens pro ꝯtento: sicut aliq̄n fit econuerso: sicut cōmuniter dicitur: dolium est bonū rōne bonitatis vini in eo contenti. Archā autez testamenti tūc deus sanctificauit. i. eꝰ sanctitatē oñdit: quia statim eum sacerdotes eam portantes posuerunt pedes in aqua iordanis cursus aque supuenientis stetit et q̄n exierūt de iordanis alueo: cursus iordanis solitꝰ reincepit: vt habetur Josue. iij. ⁊. iiij.

k Deus in medio eius ⁊c. id est in medio populi israhel: q̄ dr̄ ciuitas dei: ita q̄ dimittat eam subtrahendo suū auxiliū: ideo subdit̄. l Adiuuabit eū deꝰ mane diluculo. i. valde prompte ⁊ cito. m Conturbate sunt. Hic denūciatur scdm̄. s. destructio chananeorū et alioꝝ in terra ꝓmissa habitantiū: q̄ cum audierūt siccationem iordanis diuina virtute pro transitu filiorū

ist'dissolutū est cor eoꝝ: ⁊ nō remāsit in eis spūs tmīe tes introitū filioꝝ isr'l: vt bī Iosue. v. ⁊ hoc ē qđ dicit.

¶m Cōturbate sūt gētes. in terra. pmissa habitantes.

¶n Et inclinata sūt regna. i. deiecta sunt ab audatia et fortitudine sua: ⁊ dicit regna in plurali: q⁹. xxx. reges et vn⁹ fuerūt debellati a Iosue ⁊ filijs isr'l vt bī Iosue. xij.

"⁊ inclinata sūt regna: ° dedit vocē suā. ᵖ mota ē tra. ᑫ Bonū in ʳ virtutū nobiscū: suscepto⁹ nr⁹ ˢ deus iacob. ᵗ Venite ᵘ ⁊ videte ᵛ opa dñi ᵠ posuit prodigia sup tra. ˣ auferēs bella vsq; ad finē tre. ʸ Arcum ꝑteret ⁊ cōfringet arma et scuta ꝑburet igni: ᶻ Vacate ⁊ videte ᵃ qm ego sum deus ᵇ exaltabo⁹ i gētib⁹ ᶜ ⁊ exaltabo⁹ i terra. ᵈ Dñs virtutū nobiscū: suscepto⁹ nr⁹ deus iacob

Ad victoriā filijs chore. ps dauid. xlvj.

Omnes gētes plaudite manib⁹: iubilate deo i voce exultatiōis. ᶜ Qm dñs excelsus ᵇ terribilis: rex magn⁹ sup oēm trā: ᶜ Subiecit pplos nobis: ᶠ ⁊ gētes sub pedib⁹ nr̄is. ᵍ Elegit nob hereditatē suaz. ʰ speciem iacob ⁱ quaz dilexit. ᵏ Ascendit deus in iubilo: ⁊ dñs i voce tube. ˡ Psallite deo nr̄o psallite: psallite regi nr̄o psallite. ᵐ Qm rex omnis terre deus ⁿ psallite sapienter. ᵒ Regnabit deus sup gentes: ᵖ deus

atum: ⁊ p ꝑs oēm laudem sibi oblatā ꝑm q dicit Eccli. xlvij. Benedicentes dñm exaltate eū qntum potestis. maior est em̄ omni laude. Secundo adducitur ratio ex eius beneficijs qū dicit: ¶d Terribilis. s. hostib⁹ nr̄is: qđ magis exprimit cū dicit. ¶e Subiecit populos nobis. id est chananeos et amorreos: alios q̄ habitabāt in terra pmissionis. In hebreo aūt bī: Pestilentiauit pplos nobis. i. pestilentia eos p cussit pro nobis vt haberemus victoriam: ⁊ hoc factum fuit pugnāte iosue ⁊ tra eos: ꝑm q̄ dicitur iosue. x. Cū q̄ fugeret filios israel ⁊ essent in descensu bethoron: dñs misit sup eos magnos lapides ō celo vsq; ad azecha et mortui sunt multoplures lapidibus grandinis q̄ quos peussē rūt gladio filij israel. ¶f Et gentes sub pedibus nostr̄s

¶o Dedit vocē suā. i. dñs. ⁊ hoc p sacerdotes q̄ de pcepto eius i circuitu iericho tubis dāgebāt: ⁊ in die septimo et tali dāgore ⁊ ppli damore muri iericho fundit⁹ euerū corruerūt. vt bī iosue. vj. ⁊ qz hoc factu fuit p ꝛemotū a deo imisū: iō subditur.

¶p Mota ē terra. Iste ps terre motus nō ptigit a cā naturali: ⁊ diuina virtute: iō sequit. ¶q Dñs virtutum ⁊c. i. acceptator deꝑcationū nostr̄arū. ¶r Venite. p devotionē. ¶s Et videte. p attentiōem. ¶t Opa dñi. q: illud factū contigit virtute diuina: nō būana. ¶v Que posuit prodigia. in hebreo ⁊ in translatōe ℍ ierony. iuxt hebreū habetur: Solitudines. q: ciuitas iericho fuit posita ꝑ maledicto ad reedificādū: vt babeť iosue. vj. Maledict⁹ vir corā dño. qui suscitauerit: ⁊ reedificauerit ciuitatē iericho. ¶x Auferēs bella vsq; ad finē terre: q: habitatores terre pmissionis ita fuerūt debellati p iosue ⁊ filios isr'l q nullus audebat bellū mouere ꝓtra eos: ꝑm q dicit iosue. xj. Quieniteꝝ terra a pliis: iō subdit

¶y Arcū ꝑteret ⁊ ꝓfringet arma ⁊c. qm ꝑ talia nō potuerūt resistere filijs isr'l. ⁊ista q: fiebāt diuina virtute: iō subdit in ꝑsona dñi: ¶z Vacate ⁊ videte. p diligētem attentionē. ¶a Qm ego sū deus. c⁹ virtuti nullus pōt resistere. ¶b Exaltabo in gētib⁹. in ea⁹ mirabili ꝓtitōe. ¶c Et exaltabo⁹ in terra. q: p effectus videbit q nullus pōt mihi resistere. ¶d Dñs virtutū nobiscū suscepto⁹ ⁊c. istud verbū est filioꝝ chore cōfitentiū in fine psalmi se saluatos de terre aptura diuina vtute.

¶ Psalm⁹. xlvj.

Omnes gētes plaudite ⁊c. Huic psal. ꝓponitur tal'is. in hebreo. Ad victoriā filijs chore ps. ꝓ sensus b⁹ituli ex sup̄adictis. In hoc aūt psalmo spū ꝓphetico ponit gr̄aīarū actio a filijs chore. p victoria futura sub iosue de pplis habitātib⁹ in terra chanaā: circa quā exp̄mit b aliq; dei būfica a ipsāli. q̄ si fuerit exp̄ssa ꝑ. ꝓcedēti: ⁊ diuidit i duas ꝑtes: q: ꝑ ppls isr'l ad dei laudē inducit: scdo ad b rō inducit: ibi. Qm dñs Circa primū dī: ¶a Oēs gētes. i. oēs tribus isr'l vn⁹ in hebreo bī: Oēs ppli. ⁊ sūt in translatione ℍ ierony. iuxta hebreū. hoc em̄ nomē gentes cōit accipit ꝑ gentilibus: q̄ no erāt de filijs isr'l. Sed hoc nomē populi indifferenter accipit ꝑ iudeis ⁊ gētilibus. ¶b Plaudite manibus. in signū exultationis: in hebreo babeť: Tangite manibus. i. instrumenta musica: in quibus diuine laudes cantabant a leuitis: ⁊ cū hoc etiā vocibus būanis: iō subdit: Jubilate deo in voce exultationis.

¶c Qm dñs. Hic ꝓn ratio ad hoc inducit. ⁊ sedo diuina laus resumit: ibi psallite. Circa primū ꝓio accipitur ratio diuine laudis ex sua excellentia cū dicitur.

¶c Qm dñs excelsus. q: trāscendit oēm intellectū creꝝ hoc fuit impletū in quinq; regibus qui tūc fugerūt in spelunca: vt ibidē babeť: ⁊ postea inde educti sūt ad iosue: Et ait ad principes exercitus qui secū erant: Ite ⁊ ponite pedes vestros sup colla regū istoꝝ. ⁊ sequitur postea. Sic em̄ faciet dñs cūctis hostibus vestris ꝓtra quos dimicabitis. ¶g Elegit dñs ⁊c. dicebať em̄ terra ꝓmissionis speciali modo hereditas dei: eo q ibi viguit cultus dei.

¶b Speciē iacob. i hebreo babeť: Gloriā iacob. ō ꝑ ei gloriatus fuit iacob patriarcha: q illa terra fuit sibi ⁊ suo semini ꝓmissa: vel pōt ibi accipi iacob ꝑ ꝑplo isr'l descendente a iacob: ⁊ sic est sensus: ¶b Speciez iacob. i. terrā speciosam: quā dedit ꝑplo descendenti de iacob. ¶j Quā dilexit. ⁊ istud pōt referri ad ꝑsonā patriarche iacob. ō quo dixit dñs Malach. j. Jacob dilexit: Esau aūt odio habui vel ad ꝑplm descendentem de iacob qui fuit populus peculiaris ipius dei. vt bī Deute. vij. ¶k Ascendit dñs in iubilo. iste ascēsus fuit quādo bita est victoria de populis habitātib⁹ in terra ꝓmissionis: ꝑm q dī Josue. xj. Quieniteꝝ terra a pliis. Filij aūt israel posuerūt tabernaculū dñi in sylo: vt babeť iosue. xviij. Congregati sūt oēs filij israel in sylo: ibi fixerūt tabernaculū testimonij: ⁊ fuit eis terra subiecta. Sylo aūt ē in sorte ephraim que est terra mōtuosa. tabernaculū aūt fuit apportatū de galgalis: qui loc⁹ ē ꝓpe iordanem: ⁊ sic demissior ꝓpter qđ portantes tabernaculum ⁊ archā ad locū sylo incedebāt ascendendo. ꝛ p talem modū dicit deus ascendisse: q: ꝑciatorū qđ erat super archā erat quasi sedes dei. sic dictū fuit Exo. xxv. Illa aūt deportatio fuit cū iubilo diuina ꝛ laudum. que cantabantur voc⁹ būmanis ⁊ musicis instr̄is: ⁊ licet hoc nō sit scriptum iosue. xviij. cū hoc ꝓbabiliter dicitur ex aliis locis scripture: in quib⁹ archa legitur deportata cū tali solēnitate: vt babeť. ij. Regū. vj. quādo archa fuit deportata ad locum quē parauerat dauid: ⁊ similiter. iij. Reg. viij

¶l Psallite. Hic ꝓ dictis dei beneficijs laus eius resumitur cum dicit: Psallite deo nr̄o. ⁊ dicitur quinquies psallite ad maiozē inuitationem ꝑm numez quinq; libroꝝ moysi: cuius causa subditur: ¶m Quoniam rex omnis terre dñs. ideo excellenter laudandus: ideo subditur.

¶n Psallite sapienter. i. mature ⁊ devote: ⁊ non insolenē seu dissolute.

¶o Regnabit deus super gentes: licet modo regnet. tñ ꝑfectius apparebit regnū suū in futuro iudicio.

¶p Dñs sedet super sedem sanctā suā. i. sup ꝑciatoriū

ſm modū ꝓdictū: vel ſup celū empyreū: qđ figurabaꝫ per ſanctaſanctoꝝ in quo erat ꝓpiciatoriū: ſicut plenꝰ dictuꝫ fuit Exo. xxv. ℣ Principes pplꝰ. i. rū. tribuū iſrael. ℟ Congregati ſunt cū deo abraā. i. ad locū diuini cultꝰ in Tylo: vbi ogregati fuerūt principes ppli iſrl: vt dcm̄ eſt ſupra. Et dr deꝰ abraā q: abraaꝫ prio publice ſi dē vmꝰ dei ꝓ dicauit ſeu cōſeſſꝰ é alijs ad ydolatriā declinantibꝰ.

℣ Omn̄ dij fortes terre. iſti ſunt iudices terre iſrl: de quibus dr Exo. xxij. Dūs nō detrahes. z pncipi ppli tui nō maledices: ℟ Vehementer elevati ſūt. fuerūt multuꝫ inaltati q̄ terra fuit ſubiecta filijs iſrl: z locus diuini cultus in ſylo ſtabilitus.

ſedet ſuper ſedem ſanctam ſuā. q. Principes pꝓꝝ con gregati ſunt cū deo abraaꝫ

In pſalmo. xlvj. Omnes gētes ꝛc. ℣ Additio.

Licet littera huius pſalmi ꝑtū ad plura in eo contenta aliqualiter poſſet tolerare expoſitōes poſtil. z Ra. ſa. quē in hoc loco ſequit: nō in er toto: vnde apd catholicos veꝝ z magis ꝙrie exponit ad litterā de aſcenſione xpi z de eius ſeſſione in celo z de regno ei⁹. Ad qđ ſciendū q: licet ꝓpiciatoriū qđ erat ſup archaꝫ ſit q̄ ſedes dei ꝑut poſtil. allegat: er hoc nullo mō ſequit q ꝓpiciatoriū dicatur deus ſic q cū dī: Aſcendit deus i iubilo. ſit idē ac ſi dicaꝫ. Aſcendit ꝓpiciatoriuꝫ arche in iubilo. ꝑut poſtil. vult. Legit eſm de celo q ſit ſedes dei: ſa. vlti. nunq̄ tn̄ ad litterā celū dicit deus: ſilr z arca federis ej cū ſuo ꝓpiciatorio in tranſitu iordanis. vbi maxime fuit glorificata ꝑter miraculū ibi factū: vt ꝑz Joſue. iij. nō tn̄ ibidē vocatur deus: ſed dī: Ecce archa federis dñatoris oīs terre: vñ ſſuppoſita catholica fide. iſte ꝑs. ad liaz intelligit i ꝑſona eccleſie reddentis gr̄arū actiōes deo ꝓ aſcēſione xpi ad celum. z hoc cū dicit. Aſcēdit deus in iubilo ꝛc. q: in iubilo angeloꝝ dicētiū: Viri galilei q̄d aſpicitis in celū ꝛc. Dñs in voce tube. ſ. apoſtolice: q: tpe aſcēſionis apli fuit iniūctū ꝑdicatiōis officiū vniuerſaliter. Mar. xvj. Euntes i mundū vniuerſū ꝑdicate euangeliū ꝛc. ſilr eccleſia reddit grās de ſeſſione xpi in celū dicit: Deus ſedet ſup ſedē ſanctā ſuam. ſilr z de ꝛtensione regni xpi ſup omnem terrā: z ſup gentes ꝛc. cū dicit: Rex oīs terre deus: z regnabit deus ſuper oēs gentes. iurta illud Math. xxviij. Data ē mihi oīs poteſtas in celo z in terra. ſilr z de boc. ſ. q̄ pncipes ppl̄orum. ſ. apoſtoli ꝺ q̄bus dicāt. Conſtitues eos pncipes ſuper oēs terrā. Cōuenerūt. credēdo. Cū deo abraam. i. cum xpo q̄ eſt deꝰ abraę: q̄. ſ. abraā habuit duos filios vnū ſ an cilla: z aliū de libera. qđ allegoꝛizat ad aplo Gal. iiij. ꝺ duobus teſtamētis: z ſic eccleſia reddit grās ſpeāles de boc. ſ. q̄ pncipes ppl̄o. ſ. apli ogregati fuerūt cū xpo deo abraam: ꝺūgendo ſil̄ duo teſtamenta ꝺ deos fortes terre. ſ. iu deos terrena ſapientes: q̄ de ſp̄ſumentes vehementer deuati ſūt. i. valde ſupbierūt: q̄ quidē bñficia eccleſie collata ſūt tāmaria: vt ꝑ eis ꝓdecēt eccleſia inuitat oēs gētes ad laudē dei. z ſepe replicat: Pſallite pſallite ſapiēt. Cēta añt q̄ in hoc tꝑ. ꝓtinentur facilē huic ꝓpoſito poſſent applicari: Et ſic expoſitio hec vꝺet teneri apud catholicos nō ſolū vt vera: ſ etiā vt ꝙrie ialis eaꝝ. ex prima z ꝑo pria ſignificatione lie ꝓſurgens: z fidei veritati oino cōſona: cū hoc tn̄ ſtare pōt q ex ea forte nō ſumaꝫ argumētuꝫ efficax ꝑtra infideles: ꝑut ꝓtingit in miſſis locis ſacre ſcripture. ꝛc.

℣ Replica. ℟ In expōe pſalmi: Omnes gentes. Burgēſ. adducit ꝺ poſtillatorē q̄ ad litterā ſm primū ſonū vocis vꝺeat ex ꝓpi ex tꝑi aſcenſione: Poſtil añt generaliter ex̄onit de deo ſm verā tranſumptionē: q̄ videlicet quis videt aſcendere ipō aſcendente in quo credit reſidere. vnde Burgēſ. in fine ſue expoſitionis fatet ex ſua expoſitiōne ꝑtra infidelē argumentū efficax ſumi non poſſe: qđ eſt verū ſignū expoſitionem Burgēſ. litteraleꝫ nō eſſe. Et poſtillatoris añt expoſitione etiā infidelis conuincit q̄ deus iſrl ab omnibus ſit venerandus: q: eſt tribulis rex magnus: ꝑut patet et miraculis in expoſitione poſtil. deductis: que negari non poſſunt: ſed ad argumentuꝫ Burgēſ. cōmune eſt contra iſtam ipius expoſitionez. conſueuit eſm arguere vniuerſalia ſunt particularib⁹ magis diuina: ſed poſtil. exponit vniuerſalie ꝺ deo: vbi Burgēſ. particularie añtat ad tꝑm: igit expoſitio poſtil. eſt melior z diuinior: ſ argumentū reputo modicū ℔ ſicut alibi ꝑter ea q̄ ſuperius dicta ſunt.

℣ dñs dij fortes ꝛre vehemēt elevati ſt. Latica pſalmi filioꝝ chore. ℟ xlvij.

℣ Pſalmus. xlvij.

Magnus dñs z laudabilis nimis. Huic pſal. i hebreo z in tranſlatione hierony. iurta hebreuꝫ ꝓponit talis ti. Canticū pſalmi filioꝝ chore: z ꝑz ſententia er ſup̄dictis. De materia ꝺo diuⁱ pſalmi dicunt cōmuniter expoſitores noſtri q̄ ꝑs. iſte loquitur ad litteram de magnificentia ciuitatis hieruſalem z tēpli: que ſalomō rex valꝺ magnifice fecit edificari: vt ht̄ iij. Reg. z. ij. Paralip. z hoc ad dei cultū z honorez: qđ ꝑuidentes in ſpū filij chore direrūt. vel dauid ſm alios Magnus dñs et laudabilis nimis in ciuitate dei nr̄i. i. in irlm: quā deus elegit ad cultū nominis ſui. vt habet ij. Paralip. vj. In monte ſancto eius. q: in mōte moria ſiue ſyon erat templū z regale palatiū: Fundat er ultatione vniuerſe terre. Tota ei terra iſrl̄ exultauit in tēpli z ciuitatis edificatione z pſūmatione: multi etiā de alijs terris aliqñ veniebant ad templū cauſa deuotionis. Mons ſyon latera aquilonis: q: ſyon eſt in parte aquilonari ciuitatis irlm: vt dicunt aliqui ſm alios magis eſt in parte auſtrali: z ſic litera eſſet exponenda: Mons ſyon. ſ. a pte auſtrali. Latera aquilonis. i. pars ei oppoſita in irlm. Ciuitas regis magni. i. faciunt ciuitatē regis noſtri. i. dei: ad cui⁹ cultū ē electa cauſa deuotionis. Deꝰ in domibus eius cognoſcet. q: in edificiis ad diuinū cultū deputatis nō ſolū fiebāt ſacrificia: ſed etiā ibi vigebat doctrina legis z ꝙbet̄: vnde z ꝑs l euangelio frequēter legitur voluiſſe in tēplo: et in ſanctoſancto: ꝺabañ diuina riſa. Cū ſuſcepiet eā. ꝓmouendo ciuitatē ad banc gliam. vnde tm tranſlatione biero. habet ſic: Deus in domib⁹ eius agnitus ē. in auxiliando: Eſm ecce reges terre ꝺgregati ſunt ꝛc. q: multi reges audientes famam ſalomonis veniebāt ad audiendū eius ſapientiā. z ad videndū ipius et ciuitatis magnificentiā: Ipi videntes ſic admirati ſunt. q: maiora videbant q̄ audierāt. z ꝺ multū admirabāt: ſm q̄ ꝺ de regina ſaba. iij. Reg. x. Turbati ſunt z cōmoti ſunt: q: ipi vel ſaltē multi eoꝝ invidia peuſſi turbabantur: vt dicit iſti. Tremor apprehendit eos. q: timebāt de ſuis regnis expelli ꝑ potentiam ſalomonis: z ſic toꝝquebantur ꝺ volozib⁹ multis. ideo ſubdit. Ibi doleres ꝛc. in ſpū vehemēti ꝺ teres naues tharſis: iſtud refertur ad ioſaphat regē iude. q̄ ad ſiltudinē ſalomonis fecit naues ad afferendū aur̄ de ophir. ſ tempeſtate inſurgente confracte ſunt: eo q̄ ꝑtrahebat amiciciā cū ochozia rege iſrael peſſimo: vt habeť. ij. paral. xx. Sicut audiuimus ſic vidim⁹. iſta ſunt verba hoim tempe ſalomonis exſtentiū: q̄ videntes ciuitatis irlm magnificētiā: dicebāt ſe videre impletū quod a filijs chore z aliſ ꝓphetis audierant eſſe ꝑdictū. Suſcepimus deus miſericordiā tuā ꝛc. q: in tēplo a ſalomone edificato ꝺbantur diuina reſponſa: et alia beneficia. Secm̄ nom̄ tuum deus. qđ eſt immēſū. Sic z laus tua in fines terre. ſ. diffuſa eſt: vnde dixit dauid. j. palip. xvij. Domus quam edificari volo dño talis vꝺebet eſſe vt in omnibus regionibus nominetur. Letetur mons ſyon. id eſt habitantes in eo: ꝑter loci magnificentiā. Et exultent filie iude. i. ciuitates iude. Propter iudicia tua ꝺ mine. per que ſubieciſti nobis gētes in circuitu noſtro.

Circũdate syon ⁊ cõplectimini eã: validis muris ⁊ munitioibus. Narrate in turribus eꝰ. laudes dei cuꝰ beneficijs hec fiñt. Ponite corda vestra in virtute eius. ⁊o tũ ci attribuendo. Et distribuite domos eius. i. distinctis officijs ad dei gloriã disponite. vt enarretis in ꝓgenie altera. i. filijs vestris succedentibus dei beneficia. ıõ subdit.

Magnus dñs ⁊ laudabilis nimis: [b]in ciuitate dei nr̃i in mõte scõ eius. [c]Fundat exultatõe vniuerse terre: [d]mõs syon latera aquilonis ciuitas regis magni. [e]Deus in domibus eius cognoscetur: [f]cuꝫ suscipiet eã

[1]Quoniam ecce reges terre congregati sunt: convenerunt in vnum. Ipsi [k]videntes sic admirati sũt: [l]conturbati sũt cõmoti sũt: [m]tremor apprẽdit eos. [n]Ibi dolores vt parturientis: [n]in spũ vehemẽti ⁊ teres naues tharsis.

ꝓme: ⁊ certũ est q̃ ꝓpheta loquebat̃ de templo quod redificabatur post reditũ de captiuitate babylonica: ⁊ istud quasi nullius reputatõis fuit respectu templi primi quod edificauerat salomon in edificijs ⁊ bmõi: ꝓter qõ in nullo potest verbuꝫ ꝓphete verificari: nisi ꝑ hoc q̃ ꝓphetie gloriosi caut ipm ꝑ pdicta adhuc cũ staret illud dẽpluꝫ. igit fm hũc sensum ꝑ. iste diuidit in tres partes: q; ꝓio ponit ꝓphetie denunciatio: scdo eiusdẽ denũciationis impletio: ibi. Sicut audiuim⁹. tercio implet̃ionis publicatio: ibi. Circũdate syon

Circa primũ dicit.

//a Magnus dñs ⁊c. ⁊ hoc er suis magnis beneficijs. //b In ciuitate dei nostri. s. rlin q̃ fuit electa ad cultum dei. //c In monte sancto eius: q; in ꝑte ciuitatis in qua erat mons syon erat templũ diuino cultui deputatũ: ⁊ ideo dicebatur mons sanctus: q; sanctum in vna significatione idẽ est quod diuino cultui deputatũ: ꝓter quod vestes sacerdotales dicunt sancte. ⁊ cetera diuino cultui deputate. in locis aũt istis fuerunt ꝑdicta beneficia ad dei laudẽ exhibita: et hoc ecclesia. //d Fundat. in fide catholica ꝙ christum ibidem ꝑdicantem in persona ꝓpria. etiam miracula facientẽ. ꝙ apostolos ꝓstea. vt dẽ electu. ij. capitulo.

//e Exultatione vniuerse terre. i. ad exultationẽ vniuerse terre. quia fides catholica de hierusalem ad alias ptes orbis ꝑ predicationem discipuloꝝ christi ẽ derivata: fm q̃ erat ꝑ ysaiam ꝑdictum. ij. capitulo. De syon exibit lex: et verbum dñi de hierusalem: quod est cã exultationis omnibus fidelibus. //f Mons syon latera aquilonis: quia sicut dictum est mons syon est in aquilonari parte hierusalem. //g Deus in domibus ⁊c. christus em̃ deus ⁊ homo in templo fuit cognitus a sancto symeone iusto: ⁊ ab anna ꝓphetissa: ⁊ alijs fidelibus. //h Cum suscipiet eã. s. hierusalem ꝓmouendo eam ad talem gloriã: vnde ⁊ in translatione hiero. iuxta hebreũ babetur: In auxiliando:

//i Quoniã ecce reges terre: isti fuerũt tres reges qui venerũt ad adorandum christũ natũ. //k Ipsi videntes admirati sunt. s. videntes stellã ductrices ad puerꝫ ihesum et eius matrem. //l Cõturbati sunt cõmoti sũt: istud refertur ad herodẽ regem et suos fautores qui audiẽtes verba ꝑdictoꝝ fuerũt valde ꝓturbati. fm q̃ dicitur Math. ij. Audiens autẽ herodes rex turbatus ẽ ⁊ cũ hierosolyma cum illo. ⁊ q; aduentus regũ fuit causa turbationis herodis et suoꝝ: vt dictũ est: ideo sub eodẽ contextu ponitur vnũ iuxta aliud. sicut effectus iuxta causam et cõuerso: ⁊ etiã fm modũ loquendi scripture. q̃ variatur de bonis ad malos fm illã regulã exponendi sacrã scripturam quã ꝓ sui in principio Genẽ. que ẽ de corpe dñi ꝑ bipti. quia ideo continentur boni ⁊ mali. ⁊ ꝓter talem ꝓiunctionẽ vno corpore frequenter fit transitus de vno ad aliud. Et hoc modo sponsa in canticis dicit: Nigra sum ꝑ formosa. nigra ꝓter peccatores: formosa ꝓter iustos: sicut ibidẽ plenius fuit expositũ. et hoc mõ potest dici in ꝓposito q̃ scriptura sub vno cõtextu loquendo de regibus existentibus christum adorare: transit ad loquendum de herode ⁊ suis fautoribus querentibus eũ occidere: //m Tremor apprehendit eos. co q̃ herodes timuit regnũ sũũ pdere: et q; ex hoc interius torquebatur. ideo subdit. //n Ibi dolores vt parturientis. vel istuꝫ potest referri ad dolores matruꝫ quaꝝ filios herodes occidi fecit. ꝓter christũ: Math. ij.

//o In spiritu ⁊c. in hebreo ⁊ in translatione hiero. iuxta hebreũ babet. In spũ vrediniꝫ. ⁊ dicitur ab vro vris. hebreo des eñ audiens q̃ magi rediissent in terraꝫ suam ꝑ mare i naubus tharsis: ratus eas succendit: vt habetur in scholastica hystoria. et sic adimpleta ẽ ꝓphetia ista.

¶q Sicut audiuimus. Hic consequenter ponit ꝓphetie adimpletio cuz dicit. Sicut audiuim⁹. s.a filijs chore vel alijs ꝓphetis. ¶r Sic vidimus. adimpletū in aduentu christi. et loquitur hic ꝑ̄. in ꝑsona fideliū: q̄ dicebant adimpletum christi mysteriū. ¶s In ciuitate dei virtutuz .i. angelorz. angeli eiꝰ sancti ꝓter reuerentiā diuini cultus frequentabāt locum illum.

¶t Deus fūdauit ⁊c. q̄z rp̄c deus et homo fundauit eā in fide catholica: vt ꝓdictū est. q̄ fundatio stabilꝫ est in eternū. ¶v Suscepimus deus misericordiā tuā ⁊c. hoc fuit adimpletū q̄n rp̄c q̄ misericordiam dei ꝓsecuti sumus oblatus ibi fuit: et veritatem euāgelicam docuit.

¶r Scōm nomen tuū deus. i. ſm magnitudinem nominis tui: que est infinita. ¶y Sic et laus tua in fines ⁊re. i. diffusa ē p orbem terraz p ꝓdicationem apostolorz. ¶z Justicia. s. abundante que cōtinetur in veritate euangelij. ¶a Plena est dextera tua. .i. gr̄iatio seu largitas tua p quā est p orbē diffusa.

¶b Letetur mons ſyon. vnde v⁹trina euāgelica accepit exordiū: vt ꝓdictum est. ¶c Et exultent filie iude. i. ciuitates iude in quibus ꝓdicauit rp̄c⁹. q̄a ꝓsona.

¶d Propter iudicia tua dñe. eis ꝓ te denunciata.

¶e Circūdate. Hic ꝑ̄r describit impleriōis dicte. ꝑmulgatio: q̄ facta est p apostolos q̄ adimpletū rp̄i mysteriū cōstanter publicauerūt in vrbē ⁊ citatibus. ꝓquis ⁊ remotis ſm q̄ dixit eis rp̄c actuū. j. Eritis mihi testes in hierl̄m et in oi iudea ⁊c. Et hoc ē q̄d dī eis i ſpū. ꝓphetico.

¶e Circūdate ſyon. q̄m in monte ſyon vbi erat templum et etiā in alijs locis p vrbē ꝓstanter discurrebant publicādo fidem rp̄i ⁊ miraculis ꝓfirmabant intātū q̄ in plateis ponebantur infirmi in lectulis veniente petro. vt saltem vmbra illius obumbraret quemcūq; illoz: ⁊ liberarent ab infirmitate sua: vt habet Act. v. ¶f Narrate in curiab⁹ eius. i. publice ⁊ manifeste: sicut ꝓcones clamantes in turribus audiuntur de tota ciuitate. ¶g Ponite corda vestra in virtute eius. i. ipi⁹ rp̄i: in cui⁹ virtute magnalia faciebant apostoli: vt habetur in actib⁹ apostolorz. ¶h Et distribuite vmos ⁊c. i. ordinate loca ad cultū ipius: q̄d fecerūt apli ꝑ̄ in bieusalē ⁊ ciuitatib⁹ iude: postea vo in orbe terraz. vbiq; ſm q̄ bē ex eoz actibus: iō subdit. ¶i Ut enarretis in ꝓgenie altera. i. gentilitate q̄ erat altera ꝓgenies a iudea: q̄a primo ꝓdicauerūt apli ⁊ rp̄i discipuli iudeis ⁊ postea gentibus ꝑ orbē diffusis. Quid aūt ꝓdicauerint ondit cū subdit. ¶k Qm̄ hic est deus. s. rp̄c cui⁹ virtute ꝓdicauerūt. ¶l Deus nr̄: qui se dedit nobis. et nō soluz in ꝑnti ꝑ gīam: ſ. etiā in futuro ꝑ gloriā: iō sequit

¶m Jneternū ⁊ in seculū seculi ipe reget nos in secula. ⁊ brei aūt dicunt: Jpe reget nos suauiter: q̄z diuina ꝓuidetia attingit a fine vsq; ad finē fortiē: ⁊ disponit oia suauiter Diero. aūt in translatōe iuxta hebreū dicit. ¶n Jpe reget nos. quia tunc magis apparebit q̄ ipe ē rector rp̄ianorū in hoc q̄ deficientibus būanis auxilijs habebit specialem curā ipoz. Ratio aūt b⁹ diuersitatis in lra est ista: q̄a in hebreo sic habet: Jpe regz nos almut. almut aūt si sint due dictiones signat sup mortem vel in morte. ⁊ sic accipit diero. si aūt sit vna dictio sic signat seculā in plurali: p

¶Sicut audiuimus⁹ sic vidi⁹ ⁸in ciuitate dñi ⁊turū in ciuitate dei nr̄i: ⁊e⁹ fundauit eā in eternū. ᵛ Suscepimus deus misericordiaz tuā: i medio tẽpli tui. ᵛ Scōm nomē tuuz ⁊e⁹ sic ⁊ laus tua i fines terre: ᶻiustitia ᵃplena est ⁊extera tua. ᵇ Letet mōs syon ᶜ⁊ exultēt filie iude⁹ ꝓt iudicia tua dñe. ᶜ Circūdate syon ⁊ complectemini eam ᶠnarzate i turribꝰ eius. ᵍ Ponite cordꝫ vestra in virtute eius. ʰ et distribuite vmos eius⁹ vt enarretis in ꝓgenie altera. ᵏ Quoniam hic ē ⁊e

us¹ ⁊e⁹ noster[m] in eternū ⁊ in seculū seculi: [n]ipe reget nos in secula.

¶Victoꝝ filioꝝ chore cāticum. Psalmꝰ. xlviij.

Audite hec oēs gētes ᵇauribꝰ ꝓcipite oēs q̄ habitatis orbē. ᶜ Quiqz terrigene ⁊ filij hoium: simul in vnum diues⁊ pauper. ᵈ Os meū loquetur sapientiam ᶜ⁊ meditatō cordis mei ꝓu dentiam. ᶠ Jnclinabo parabolam aurem meam aperiam ᵍin ꝑalterio ꝓpositionem meam. ʰ Cur timebo in die mala: ⁱiniquitas

Psal. xlviij.

Audite ꝑ̄. Huic ps̄. ꝓmittit talis ti. in hebreo Ad victoriaz filijs chore psal. ⁊ in translatōne diero. iuxta hebreum: Victori filioꝝ chore cantiam. ti. ad cōis est: Jn finē filijs chore ps̄. ⁊ ē eadez sententia in isthis: vt patet ex dictis supza ps̄. iiij. Et patet expositio et suprādictis. Sciēdū tñ q̄ ſm augu. ps̄. iste intitulatur a filijs chore: q̄ ab eis decātandus. ¶a audite hec oēs gētes. q. d. illud q̄d hic dicendū vtile ē ꝓ bono cōi oim. ¶b Auribꝰ ꝑcipite. i. aure corpis⁊ mētis. ¶c Quiqz terrigene. i. qu arūcūq; nationū ⁊ statuū. iō subdit. Simul in vnū dues ⁊ pauper. Scdo fūdunt attenti ex dicendo⁊ ꝓfunditate cū dicit.

¶d Os meū loquet sapientiam. que est noticia de altissimis. ¶e Et meditatio cordis mei ꝓudentiaz. q̄ est directiua in agibilib⁹ humanis. tercio reddunt voces ex modi loquendi intelligibilitate cū dicit.

¶f Jnclinabo ⁊c. i. applicabo intellectū meum ad intelligendum verba legis ⁊ ꝓphetaz. q̄ frequenter fit parabolica: ⁊ tūc potero lucide tradere alijs ipa. iō subdit. Aperiam. i. lucide tradā. ¶g Jn ꝑalterio ⁊c. ⁊ dicit in ꝑalterio. q̄z iste ps̄. erat aptus decātari in tali instrumento ¶h Cur timebo. Hic ꝓsiter ponitur tractat⁊ in quo primo mouet quedaz questio ⁊ soluit: ⁊ scdo datur solutio: ibi. Qui confidunt. tercio ex hoc quedam monitio inducit: ibi. Ne timueris. Circa primuz sciendum q̄ ista questio est de extremo iudicio. q̄d erit valde formidabile iniustis: delectabile tñ iustis: tūc videntib⁹ vindictam de peccatoribus. ſm q̄ dicit ps̄. lvij. Letabit iust⁹ cū viderit vindictā: manꝰ suas lauabit i sanguine peccatoꝝ. Propter q̄d saluator luc. xxj. loquēs de aduentu ad iudicū dicebat discipulis suis. His aūt fieri incipientibus respicite ⁊ leuate capita vestra. i. exhilarate corda vestra: ſm q̄ exponit Grego⁹. Scōm ꝑ igit psal. monet questionē. d. ¶b Cur timebo i die mala. i. in die iudicij. que frequenter vocatur dies mala in scripturis ⁊e. testa. ⁊ nouj. ⁊ loquitur in ꝑsona humani generis: i quo sunt plures mali q̄ boni. ſm q̄ dicit Eccl̄. j. Stultoꝝ infinitus ē numerus. Cōsequenter respondet ad questionem. d. ¶i Jniquitas calcanei mei circūdabit me. i. in hoc habebo timere in iudicio si iniquitas circūdet me: sicut rbete involuēs auē ca ptā

vel bestiã: ꝛ ideo dicit: ¶i Calcanei mei. i. operis mei quia calcaneꝰ boꝝ facit vestigiũ in puluere. opera aũt boim aliquando vocant in scriptura vestigia eoꝝ. et in hoc intelligitur pars opposita: videlicet ꝙ absoluti ab iniquitate nõ habebũt tunc timere.

¶k Qui ꝓfidũt Dic ꝓpr declarat̃ dicta solutio ꝛ ꝓio ꝗtũ ad iustos: scdo ꝗtũ ad iustos: ibi. Et dñabũt eoꝝ iusti. Circa ꝓmũ sciendũ ꝙ iniq̃tas circũdãs impiũ ꝓpter quã in iudicio ꝑdẽnabit̃ et duob⁹ ꝑticipaliter orit̃. s. ex ꝑnis ꝓsperitatis inordinato appetitu: ꝛ ex future felicitatis ꝓemptu: ꝓmo ꝙ declarat̃ ꝓmũ ꝛ scdo scõm: ibi. Non videbit interitũ. Circa ꝓmũ dicit.

¶k Qui ꝓfidũt .i. fiduciam ꝛ finẽ ponunt.

[a] calcanei mei circũdabit me. [k] Qui ꝓfidũt in [l] virtute sua: [m] ꝛ in [n] multitudine diuitiarꝝ suarꝝ gloriãtur. [o] Frat̃ nõ redimet [p] redimet homo: [p] nõ dabit ꝺo placatõem suã. [q] Et ꝓciũ redemptõnis aie sue: ꝛ laborabit in [r] eternũ [s] et viuet adhuc in finẽ. [t] Non videbit interitũ [u] cũ videri sapientes morientes: simul insipiẽs ꝛ stult⁹ pibũt. [x] Et relinquẽt alienis diuitias suas: [y] ꝛ sepulchra eoꝝ [z] dom⁹ illoꝝ in [a] eternũ. [a] Tabernacla eoꝝ i ꝓgenie ꝛ ꝓgenie: [b] vocauerũt noia sua [a] in ꝛris suis.

[b] Et hõ cũ in honore esset nõ intellexit: [c] cõparatus ẽ iumẽtis insipiẽtib⁹: ꝛ silis fact⁹ ẽ illis. [c] Hec via illoꝝ [f] scãdalũ ipis: [g] ꝛ posteа i ore suo cõplacebũt. [b] Sicut oues in [l] inferno positi sunt: [k] mors ꝓpascet eos. [l] Et dñabunt̃ eoꝝ iusti i matutio: [m] et auxiliũ eoꝝ [n] veterascet i inferno [o] a gloria eoꝝ. [p] Verũtamen ds redimet aiaꝫ meam de manu inferi: [q] cũ acceperit me. [r] Ne timueris [s] cũ diues factꝰ fuerit hõ: ꝛ cuꝫ multiplicata fuerit glia domus ei⁹. [v] Qm̃ cũ interierit nisi ꝙ cadauera eoꝝ in sepulchris remanẽt absq; alia resurrectione futura: ꝓpter qđ queriũt ꝓpemani q̃tũ possũt in vita ista faciendo alia ad eoꝝ famam post mortem: vn de subditur. ¶a Tabernacula eoꝝ ꝛc. facũt essi aliqua magna ꝛ fortia edificia: que possunt ꝑmanere in multas generationib⁹: vt sic in illis ꝛmaneat eorum fama. ideo ſbditur.

¶b Vocauerũt nomina sua. i. quesierunt vocari ꝙ famã remanentem.

¶a In terris suis. quia homo magis curat de fama in vita: et post vitam in terra ꝓpria q̃ in aliena: simile legit̃ ij. Reg. xviij. de absalon vbi dicitur. Porro absalõ erexerat sibi titulũ cuꝫ adhuc viueret. dixerat essi nõ habeo filium in quo. s. maneat memoria mei ꝛ hoc erit monumẽtum nominis mei. ꝛc. Qui⁹ aũt error̃ causa subdit̃:

¶b Homo cũ in honore ꝛc. bono: hominis consistit in hoc ꝙ factus ẽ ad imaginem dei capax ipius ꝙ cognitionẽ ꝛ amoꝛ: ꝛ sic ordinatur ad beatitudinẽ eternam. quã hõ carnalis non intelligit: vt dictũ est: vnde subditur. ¶c Comparatus est ꝛc. eo ꝙ elegit vitã voluptuosam: que vocatur vita pecudum ſ. Ethi. ¶d Et silis factus est illis. q. subtracto honore imaginis nõ differt hõ a brutis: vnde in ꝑsona talium carnalium dicit Eccles. iij. Unus est interit⁹ hois ꝛ iumentoꝝ ꝛ equa vtriusq; conditio: sicut moritur hõ: sic ⁊ illa moriuntur: nec habet aliquid iumento amplꝰ. ¶e Hec via illoꝝ. i. ꝓcessus talium in vita ꝓsenti. ¶f Scandalum ipis. q. fiat eos ruere ꝛ peccato in peccatum. vt ꝓdictũ est. ¶g Et ꝓstea in ore suo complacebũt. q. iactant se de tali vita tanq̃ assecuti felicitatẽ boi possibilẽ. Sz quia nõ vident nec considerant penã sibi paratam post mortẽ ideo subditur. ¶b Sicut oues. s. ducte ad occisionẽ ꝺ ignorantes: sic isti. ¶i In inferno positi sunt. post mortem. ¶k Mors ꝓpascet eos. s. mors gehenne: q̃ semper affliget eos: ꝛ ruminabit sicut vermes corrodunt cadauer in sepulchro. ¶l Et dñabuntur. Hic ꝓpter declarat solutionem supra ꝓpositam q̃tũ ad iustos: qui non habent timere in iudicio: ꝺ magis letari: vt supra dictũ est: ꝛ hoc ẽ qđ dicitur: ¶l Et dñabunt̃ ꝛc. qñ iudex veniens sua claritate illuminabit vniuersa que prius erant in nocte: q. tũc clare discernent̃ ꝓ ab impijs: et isti in beatitudine dñabunt̃: ꝛ illi i inferno detrudent̃: ideo subdit̃. ¶m Et auxiliũ eoꝝ. quod habebant ab inimicis carnalibus in vita ꝓsenti. ¶n Veterascet in inferno q. totaliter cessabit ¶o A gloria eoꝝ. supple erit transitus ad maximã cõfusionem. Sz q. iusti a talibus erũt liberi: ideo subdit̃.

¶p Verũtamẽ ds ꝛc. de potestate eius. et loquit̃ ꝺ psalmista in persona cuiuslibet iusti. ¶q Cũ acceperit me. s. de ꝓsenti vita. vel aliter: Cũ acceperit me. i. me recipiet ad suam gratiam. ¶r Ne timueris. Hic et ꝓdictis ꝓponitur quedã vtilis monitio. s. q. hõ non turbet̃ seu admiret̃ cum viderit aliquos malos in ꝓsperi: ꝓsperari: ꝛ se talibus ꝓuari: q. totum erit oppositum in futuro. ꝛ hoc ẽ quod dicitur: Ne timueris quasi miser ꝛ ꝓuatus omiꝺ bonis ¶s Cũ diues factus fuerit homo. viuens carnalit̃ ꝛ mundane. ¶t Et cum multiplicata ꝛc. in parentibus ꝛ ple. ¶x Qm̃ cũ interierit: ꝙ morte cito ꝛ repente.

¶ r Mon sumet oia. minus dicit z plus signat. s. q nulla portabit. ideo subdit: ¶ y Nec; tescēdet zc. i. felicitas vi te pñtis. ¶ a Quia aia zc. i. cōmendabit ab adulatoribus q̄ assistūt talibus. ¶ b Confitebit tibi. te cōmēdas. ¶ c Cū bñfeceris ei. i. opatus fueris ad e? lucz; temporale vel honorē vel aliquid simile.

¶ d Introibit vsq; in pgenies zc. tescēdens cū eis ad ifernū sicut fuit imitator patern oz scelerum. ¶ e Vsq; in eternitz nō videbit lumen. gre z glie: qz in inferno nulla est redemptio. p b autem intelligitur oppositum de iustis. s. q̄ videbūt lumen gre z glorie eternalis. Ultimo repetit causā erroris homis carnalis cū dicit. ¶ f Homo cū in honore zc. et exponatur sicut prius. Ad hoc cñ repetit vt q̄ hoc intelligat q̄ ē verbū memoria digni: z debet imprimi in cordib? hoim.

¶ In ps. xlviij. Audite hec. vbi dicit in postilla. Sciēdu tñ q̄ sm augustinū.

¶ Additio.

De hac diuersitate opinionū augustini z hiero. circa actoz ps almoz. satis dcm est in additione supra ps. primū. z xlv. vnde ibi videndū ē quid circa hoc rōnabil? sit tenendū: Sed circa materiā b̄ ps. inq̄rendū videt quid tāmagnū z pfundū z tā apertus ad intelligendū verba legis z pphetaz in hoc ps. ptineat: vt in suo phemio psalmista tanta pponat ad reddendū auditoēs attentos: tam ex dicēdoz. pfunditate dicendo. Os meuz loquet sapiam. q̄ ex vtilitate in agendis cū dicit: Et meditatio cordis mei prudentias. z cetera hmōi: q̄ in hoc ps. phemialit̄ pter modū cōem psalmoz pponit. Si aūt dicat q̄ causa huius sit: eo q̄ in hoc psal. declarat quō homo debet formidare extremū iudicii: z non ofidere de mūdanis bonis: que potius sunt contēnenda: cum sint modice durationis z hmōi. que z similia in hoc ps. apte continentur hoc non videt sufficere: qz iam in aliis psalmis pteritz vt in psal. Dixi custodia. z etiā in futuris: put. j. patebit. de istis multa tradunt: put in locis suis posset videri. Sz dicendū ad hoc videt q̄ in hoc ps. clarius z aptius explicatur mysteriū redemptionis xpi: et hoc inquātum apte tradit q̄ humanū gen? cōiter tendebat in damnatōez infernale. et hoc cū dicit: Sicut oues in inferno positi sunt: mors depascet eos. qd loquit quasi de cōi lege: z cum hoc etiam tradit q̄ redemptio ab hmōi ꝺdemnatōne infernali a nullo est nisi a deo: z hoc cū dicit: Verūtamen deus redimet aiam meam de manu inferi. Innuit etiā q̄ hec redemptio fiet p hoiem. z hoc cū dicit: Redimet hō. vt infra dicet. Et sic ps̄ q̄ in hoc psal. tradit illd mysteriū a seculis absconditum: de quo apls ad col. j. Mysteriū qd absconditū fuit a seculis generatiōibus: nunc manifestū ē sanctis: et q̄ ista tam magna z pfunda z tā vtilia toti generi hūano: tam in credendis q̄m in agendis non sic legūtur aperte z cōpendiose tradita in pphetiis scripturis veteris testamenti: iccirco non imerito inuitat z incitat oēs gentes et omnes habitantes orbem cuiuscūq; status: z hoc cum dicit. Omnes gentes zc. quicq; terrigene zc. ppmittens se locutū: sapientiam de diuinis. et prudentiam de humanis et hoc cū dicit: Os meū loquet sapientiam zc. et de parabolis legis z pphetaz eis aperire ꝓpositionem. et hoc cū dicit: Inclinabo ad parabolam aurem meam zc. que omnia ꝓprie ptinet ad mysteriū redemptionis xpi: vt pz intuenti zc. Ex quibus rationabiliter infertur q̄ auctoritas ishius psalm non nisi egregio psalmiste israel est attribuenda.

¶ In eodem psalmo vbi dicit in postilla: Redimet homo. interrogatiue.

¶ Additio.

Nulla ratio necaliq̄ signum apparet in lra hebraica nec latina: quare illud qd dicit. Rediet homo. teneat interrogatiue. vnde mel? videt dicendū q̄ illa verba intelligūtur plane: sicut immediate p̄cedentia z sequentia. Pro quo intelligentia sciēdū q̄ frater i scripturis pter rationē cōiunctionis q̄ ꝓuenit ex consanguinitate q̄n doq; significat societatē vel participationez in bono vel in malo. Exemplū primi Oēs fratres estis vos. Math. xxiij. ca. Exemplum scōi. Gen. xlix. ca. Symeon z leui fratres: vñ q̄ nullus hō qui sit frater in crimine cōi humani generis potest redimere: q̄ indiget ꝓpitiatōne p se: et ideo non posset ꝓprie alijs suffragari. put ad hēb. v. ca. iccirco frater non redimet: ¶ homo supple q̄ nō est frater in hmōi criminis participatione posset redimere et hoc ē qd dicit: Redimet hō. s. non fr in crimine ¶ homo. qua tñ potest frater auctoritate talis hō redimat postea declarat. d. Verūtñ deus redimet aiam meā. i q̄ ostendit q̄ hec redemptio facta p hoiem sit virtute diuina: Consequenter aūt declarans quō frater non redimat cum subdit: Non dabit deo placationē suā et exponat vt in postilla interposuit tñ: Redimet hō. inter hoc q̄ pdixit: Frater nō redimet. et hoc qd subiungit: Non dabit deo placatōem suā: vt exduderet errorez. posset cñ quis estimare q̄ ad nullū hoiem ptineret redimere ex quo frat non redimit.

¶ In eodē psalmo vbi dicit in postilla. Homo cū i honore esset non intellexit.

¶ Additio.

Ex hoc q̄ homo ē capax dei z cognitionē z amorem non ptingit eū non intelligere: ¶ potiꝰ ecōtra: vñ imp̄opria videt expositio postillatoris in hoc versu. ¶ potiꝰ videt dicendū q̄ bonoz hic intelligit de bonoz mūdano: de quo ¶ loquit circa principium psalmi. d. Qui confidit in virtute sua zc. de q̄ bonore. s. mundano etiā imediate ¶ loquit cū dicit vocauerunt noia sua in terris suis zc. et talis bonor apparens est. q̄via cā vt homo non intelligat q̄ abundantia et amor terreno? intellectū excecauit humanū. vñ ꝓprie dicit: Homo cum in honore esset zc. s. humano non intellexit: vñ et compatur iumentis zc.

¶ In eodem psalmo. xlviij. vbi dicit in postilla. Et autilium eoz um.

¶ Additio

Hoc quod dicit: Deficiet. non significat idez qd cessabit. put postil. dicit: Nam is q̄ veterascet z antiquat ꝓpe interitum sit: vt ad hēb. viij. ca. tñ et hoc nō dicit cessare: vnde ista verba. Auxiliuz eoz veterascet in inferno a glia eoz: potiꝰ videt referēda ad auxiliū qd boies habere putant in memoria hominum post eos relicta. ad quod ptinet illud qd priꝰ dixerat. Locauerunt noia sua in terris suis. qd quidē auxiliū licet non statim deleat cū morte: tñ veterascet in processu temporis donec ex toto deleat: iuxta illud Ecclesiastes. j. Non est memoria priorū. ¶ nec eoz quidez que postea futura sunt recordatio. vñ sensus est: Auxilium eoz. i. hoim qui faciunt magna et fortiora edificia: vt eoz fama ꝓpetuet: Deficiet in inferno. s. huiusmodi auxiliū ipis iā in inferno exūtis? languet. Et veterascet a glia eoz. hoc ē dicere q̄ lices illa edificia fortia pmaneant in multis generationib?: tñ veterascent a gloria edificantiū: q̄ sepe ptingit esse magna sepulchra z edificia antiqua q̄z noia fabricantiū ignorant: et sic veterascunt a gloria eoz. s. edificantiū.

¶ Replica.

¶ In psal. Audite hoc oēs gentes. postil. se bñ hz exponens cū de diuino iudicio: quō i illo null? puersus ofidet in ꝓtute sua zc. f dūm potent neq; p fem: neq; per se.

Burgen. exponit de mysterio redẽptiõis xpi sine cõtinuatõe life: z de ꝓpositu suũ elabo: aret accepit nomen ffris valde extranee: vt ille dicat ff alicui⁹ q̃ principat cũ eo in crimine. q̃ acceptõ nimis extorta ẽ: nec ꝑbat ꝑ ꝓcõdantiã p eũ adducta. Gen. xlix. de symeon z leui ñ dicunt ibi ffes rõne crimis: sed rõne germinis: q̃uis coꝝ poste ri fuerant futuri criminosi: vt ibi dẽ dicit: nec sonat catholice q̃d Burgen. ibi dicit. Preterẽa dicit q̃ frater q̃ iustus ẽ redimere potest ꝓximũ hic descriptum vicz ꝓsidentẽ in virtute sua: et in multitudine diuitiaꝝ suaꝝ. gloriantẽ ac. prꝫ a contrario sensu q̃ argumentũ Burgen. sepe grãdipendit. Arguit ẽm sic: Frater in crimine principis in crimie nõ redimet: igit nõ principis in crimie: ℟ immocẽs redimere põt: ꝺns videt falsuꝫ etiã de xpo q̃ redimit talẽ ꝓximũ iudicio diuino dãnatiũ: q̃ efficatia sue redẽptõis ℟spicit patiẽs dispositũ q̃le nõ ẽ id q̃d hic describitur. Bene igit dicit postillator q̃ li redimet bõ. debet exponi interrogative: vt sensus sit: erq̃ frater nõ redimet an forte bõ redimet se. q. d. non ꝛõ sequit: nõ debit deo placatõz z ꝓiũ redẽptionis aie sue. q̃ est ex statũ merendi: ℟ laborabit in eternũ. i. affligetur: z viuet adhuc in finem: q̃ etsi videretur abire mortz effugiet ab eo. Et hoc mõ etiã btus hiero. exponit hũc passũ: cui Burgen. sine rõne audet se opponere. Notat etiã Burgen. postil. exponẽte illũ passũ: Nõ cũ in honore esset nõ intellexit. de honore sublimi z spirituali: q̃ ad imaginẽ dei creatus. Burgen. aũt exponit de honore mũdano excecante ne intelligat: ℟ non videtur ꝑbeta honorẽ mũdanũ sic grandipendere: vt dicat boiem in eo esse: ℟ potius videri esse: ℟ loquit de vero honore. de q̃ ℟. Glia z honore coronasti eũ ꝛc. z cum carnalis hõ de quo hic sermo: illũ verũ honorẽ non aduertit: dicat nõ intelligere: q̃ eũ ab hoc creatus fuerat: vt intelligeret rõnem imaginis: subtracto eũ honore imaginis nõ differt a brutis: ꝛõ dicit: Similis factus iumentis. subtracto aũt honore mũdano adhuc remanet homo: z sepe bestialitate reuertit ad ratiocinatoꝝ. Hec est alicui⁹ ponderis q̃ Burgen. dicit de ueteratescere: q̃ idẽ est cũ dicto postil. ꝓsita cũ retolutõne q̃ tẽpus celsat q̃d veteratscit. vt vule postil.

¶ Psalmus. xlix.

DEus deoꝝ dns locutus ẽ. Huic psal. in hebreo z in translatõe hiero. iuxta hebreũ ꝓponit talis tit. Psalmus asaph. z ꝑm Aug. attribuit ei solũ sicut canoni: q̃ fuit vnus de principalibus cantoribus: vt bꝺ. ꝑaral. dauid aũt sicut actori: ꝑm ꝺo hiero. z oẽs hebreos quibus in hoc magis assentio asaph nõ fuit tm̃ cantor: ℟ etiã ꝑbeta. z fecit hũc psalmũ z plures alios: vt videbit. ſ. De materia ꝺo hui⁹ psalmi dicũt aliqui doctores catholici q̃ ps. iste loquit de datione legis i monte synai aꝺ quẽ exit dño in terroze tonitrui z fulguris: vt bꝺ Exo. xix. Sed ꝓtra hoc videt q̃ in principio hui⁹ psalmi dr: Deus deoꝝ dns locut⁹ ẽ: z vocauit terrã a solis ortu vsq̃ ad occasũ. z ibi ẽ finis primi versus in hebreo z in trãslatione hiero. iuxta hebreũ. Ꝺo datione aũt legis mosaice non vocauit dns habitatores terre a solis ortu vsq̃ ad occasũ: ℟ tm̃ ꝓpter inducaicum: cui soli data ẽ ler illa: eo q̃ xpc de ꝓpolo illo ꝑm carnẽ erat nasciturus: vt dcm̃ fuit in principio exodi: Itẽ in hoc psal. nõ fit mentio de monte synai in q̃ data ẽ lex mosaica: ℟ solũ de monte syon: in q̃ data fuit ler euãgelica: q̃ xps ibi vocauit: z sup apostos spiritũ sanctũ misit ad confirmationem euangelice legis: ideo dicitur hic: Ex syon species decoris eius. Itẽ in hoc psalmo fit mentio de repꝛobatione sacrificioꝝ veteris legis ꝑm q̃ dr. ſ. Non accipiaꝫ de domo tua vitulos. Et postea: Munquid manducabo carnes thaurorꝝ. In datõe ꝺo legis in monte synai non fuerũt repꝛobata veteris legis sacrificia ℟ magis instituta et approbata: ꝓpter q̃d dicit Isa. ſa. xxvi. hebreus q̃ iste ps. loquit ad xp̃m de rege messia. i. xpo: q̃ aduentus erit manifest⁹ q̃ tũc fient multa mirabilia vtute diuina: inter que vt dicit erit vnũ. ſ. q̃ oẽs iudei p orbẽ disperſi: quasi in momento congregabũt ad ipm in in hierusalem: z ꝑm hoc exponit q̃d ſbdit. Congregate illi sctos eꝝ. Et sic ꝓsequenter applicat literam ad suũ ꝓpositũ. put potest. Omittat igit opinio ei⁹ q̃tũ ad ꝺ q̃d continet falsitatis. ſ. q̃ xpc venturus sit in mundũ: et iudei cõgregandi ad ipm: z accipiat id q̃d est veritatis. ſ. q̃ iste ps. loquit ad xpm de rege messia q̃ est christus dns noster Et diuiditur in duas partes: quia primo describit aduentus christi: ſcdo virtus sui euangelij: ibi. Audi popul⁹ meus. Prima in duas: ꝑm duplicẽ xpi aduentuꝫ. i. in carnez vel mundũ: z ad iudiciũ: et ꝓmo agit de primo ſcdo de secundo: ibi. Deus manifeste veniet. Circa primũ sciendũ q̃ vij aliq̃s in plurali dicunt in scriptura ꝓbete z boies sancti: q̃ ꝑ alios sunt participes deitatis. z hoc modo dicit. ſ. ps. lxxxj. Ego dixi dij estis z filij excelsi oẽs: ꝑm q̃ exponit sanctus Joh. xj. ca. ꝺ. Illos dixit deos ad quos sermo dei factus est: ꝑm hoc igitur dicit hic: ¶ a Deus deoꝝ dns. i. ille qui est vnus verus deus z dns dño. i. sanctoꝝ ꝓbetaꝝ. licet ẽm sit dns omniũ generaliter: tñ istoꝝ ẽ dns specialiter: inquãtũ obediũt ei sicut fidelis seruus dño suo.

¶ b Locutus ẽ. ſ. in hũanitate. ꝑ nobis assumpta: vnde dicit Joh. viij. Principiũ qui z loquor vobis. ¶ c Et vocauit terrã a solis ortu vsq̃ ad occasũ: hic ẽ finis versus: vt ꝓdictum est: z ẽ sensus q̃ vocauit habitatẽs in terra ab ortu solis vsq̃ ad occasũ ad euãgelicã legẽ ꝑ ser. ꝑ apostos ꝙs misit in mundũ: ꝑm q̃ dicit ꝑsal. xviij. In omnem terraꝫ exiuit sonus eoꝝ. ꝛc. Ler aũt mosaica fuit data tm̃ vni populo. ſ. iudaico. Et syon species decoris ei⁹: christus enim vocauit euangeliũ in monte syon: z ad eius confirmationẽ ibidẽ sp̃m sc̃m sup apostolos misit: et quo facti sunt cõstãtes z loquentes oib⁹ linguis: vt inde exirent ad ꝓdicandũ in diuersis partibus orbis. sicut ꝓdictũ fuerat ysa. ij. De syon exibit ler. et verbũ dñi de hierusalẽ: z hoc q̃d dicit hic

¶ d Et syon species decoris eius. q̃ puritas legis euãgelice inde deriuata ẽ ad alias partes terre: ¶ e Deus manifeste veniet: Hic ꝓfiter agit de aduentu ad iudiciũ: q̃ erit valde manifestus: ꝑm q̃ dicit saluator Matth. xxiiij. Sicut fulgur exit ab oriente: z apparet vsq̃ in occidentẽ. ita erit aduentus filij hois. z hoc ẽ cũ dicit: Deus manifeste veniet: q̃ deus in hũana natura apparebit in iudicio: in q̃ fuit iudicatus coꝝ ꝓlato: ℟ apparebit in forma gl̃iosa oibus manifesta. ¶ f Et non silebit. q̃. ꝓferet sniam cõtra impios. ꝺ. Ite maledicti ꝛc. z ꝓ iustis. ꝺ. Venite benedicti patris mei ꝛc. vt bꝺ Matth. xxv. ¶ g Ignis in ꝓspectu eius exardescet: hoc ꝺ re ignẽ flagratiõis q̃ ꝓcedet aduentum iudicis. ¶ h Et in circuitu eius tempestas valida. intãtũ q̃ admirabilẽ ꝙs creatura. ¶ i Aduocauit celum q̃ angeli cũ eo descendent ad iudiciũ: ꝑm q̃ ipe met dicit Matth. xvj. Filius hois venturus est in gl̃ia patris sui cũ angelis suis: z tũc reddet vnicuiq̃ ꝑm opa sua:

¶ k Et terrã. q̃ ad ꝓceptũ ei⁹ mortui de terra resurgẽt Joban. v. Oẽs qui in monumentis sunt audient vocem filij dei. ¶ l Discernere ꝑplx suũ. tunc ẽm discernẽtur ꝓ ab impijs: sicut segregantur oues ab hedis: et ibunt impij in supplicium eternũ iusti aũt in vitã eternã: vt habet Matth. xxv ubi ſbdit. ¶ m Congregate illi. i. xpo. ¶ n Sãctos eius: sicut membra capiti. z dirigit hoc verbũ ad anglos

sanctos: q̄ erūt executores diuini iudicij i hoc. (o) Qui ordināt testīm eius sup sacrificia. duplex aūt è testīm. s. vet⁹ z nouū. Jn veteri aūt fuerūt multa sacrificia: qi impfecta. Jn nouo aūt è vnū pfectissimū in quo christus immolat sc. eucharistia: qđ institutū è a xp̄o ꝯtūr ad id qđ est effetiale. Sed circa solemnitatez hui⁹ sacrificij multa sunt ordinata a sanctis patribus noui testamenti: z eodē mō fuit ō sacrificijs veteris legis a sanctis patribus illi⁹ tpis et isti patres: illi christo aggregabuntur.

(p) Audi pplis hic ponit describit virtus euangelij. q̄ cōsistit principalit in duob⁹. s. in actoris ditione: z sacrificij oblatōe: qz p cōditionē actoris oia vera. pbant z ad sacramentū eucharistie oia sacra noue legis ordinant. Prio igit ponit primus: secdo fm: ibi. Mō in sacrificijs. Circa primū sciendū q̄ pria conditio christi: q̄ est actor euāgelij est q̄ deus est z homo verus in vna psona: vnde dicit leo papa: Patris em̄ piculi est si in filio dei vera humanitas: aut patris negāt equalitas: Humanitatē ei declarauit inter boies conuersando in natura passibili: deit até aūt veris z factis ostendendo: z h̄ est qđ dicit hic in psona eius.

(p) Audi pplis. tc. xp̄c em̄ in psona pria pdicauit filius israel: etsi aliq̄n alijs pdicauerit famaritais: tn̄ h̄ fuit ita raro q̄ p nihilo reputat respective. pter qđ dicit Matth. xv. Nō sum missus nisi ad oues q̄ pierūt domus israel.

(q) Et testificabor tibi: vbis z facy. (r) Deꝰ deꝰ tu⁹ ego sū: deitatē aūt testificatus ē vbis Joh. v. Ego x pr̄ me⁹ vnū sumus: z in multis alijs locis: silr factis faciendo miracula p imperiū tanq̄ pria potestate. qđ est solius deitatis. sed dicit: Deus tu⁹: qz naturā bñā deitati vnitā assumpsit de pplo israel. qz beata virgo descēdit de semie dauid. Per hoc aūt q̄ actor euangelij declarauit suā deitatē. firmitatē dicit vbis z factis suis: q̄ in euangelijs continent: cui a deo q̄ ē ipa veritas non possit tradi aliqua falsitas. (s) Nō in sacrificijs. Hic consequent ondit euangelij virtus ꝯtūr ad eucharistie sacrificiū: z primo declarat positum: secdo cōcludit intentū: ibi. Intelligite hec. Prima in duas: q̄a primo ponit sacrificia veteris legis euacuatio: z secdo sacrificij noue legis stabilitio: ibi. Immola deo. Circa primū sciendū q̄ sacrificia veteris legis habuerūt cursuz vsq; ad mortez xp̄i. & ex tūc fuerūt mortua: poterāt tn̄ seruari vsq; ad publicatōez euangelij: dū tn̄ boies non ponerent ibi fidem: post publicatōez aūt euangelij sūt mortifera: dicit g.

(s) Non in sacrificijs. s. veteris testamēti. (t) Arguam te. tanq̄ reprehensibilē si omittant: z boca tpe passionis: qz vsq; tūc offerenda erant ex dei obedientia. (v) Holocausta tc. Jn hebreo z in trāslatione hiero. hī: Et holocausta tua cozā me sunt semp. z fm q̄ dicit Ra. sa. z bene rādeb⁹ copulatiue: z li nō qđ ē in pncipio vsus huic refumitur: z est sensus: Et holocausta tua nō sūt cozā me semper. i. decetero nō sūt mihi accepta. Et hoc modo loquit scriptura psalmo pcedenti vbi dicit: Non habit deo placatō nē sua: z pcū redēptiōis aie sue. subintelligit filī nō habit vt supra dictū ē. (x) Non accipiam de domo tua vitulos tc. q. d. sicut sacrificia veteris legis nō sunt mihi amplius accepta ratiōe obedientie: ita nec rōne indigentie: nec a parte animaliū tuoꝝ quasi eis indigeā: qz omnia animalia tam domestica q̄ siluestria mea sunt. (y) Cognoui omnia volatilia celi: hoc dicit: quia de aliquibus auibus fiebant sacrificia. s. de turturibus columbis et passeribus. (z) Et pulcritudo agri mecū est: quia fiebant oblatiōes in lege de frugibus.

°q̄ ordināt testīm e⁹ sup sacrificia. Et annūciabūt celi iusticiā eius: qm̄ deꝰ iudex est. ᵖAudi pplus me⁹ z loq̄r isr̄l⁹ z testificabor tibi: ᵖ deꝰ deꝰ tu⁹ ego sū. ᵉNō i sacrificijs tuis ᵉarguā te: ᵛ holocausta aūt tua ī ꝓspcū meo sūt semp ᶠNon accipiā de domo tua vitulos: neq; ō gregibꝫ tuis hyrcos. Qm̄ mee sūt oēs fere silue pecudes montes et boues. ʸCognoui oīa volatilia celi: z pulcritudo agri mecū ē. ᶻSi esuriero nō dicā tibi: meꝰ ē enī orbis terre z plenitudo eᵉʲ ᵇNūq̄d māducabo carnes thauroꝝ: aut sāguinē hyrcoꝝ potabo? ᶜImmola deo sacrificiū laudis: z rdde altissimo vota tua. ᵈEt invoca me i die tribulatōis: ᵍeruāte⁹ z honorificabis me: ʰ Peccatori aūt dixit deus: ᵏ q̄re tu enarras iusticias meas: z assumis testīm meū p os tuū? ᵐTu vō odisti disciplinā z pice isti sermōes meos retroꝝ sū. ᵒSi videbas furē curreb as cū eo: z cū adulteris portiō tua pōebas. ᵖOs tuum abūdauit malicia: z lingua tua concinnabat dolos. ᵍ Sedens contra fratrē tuū adūersus filiū matris tue posuisti scandalū. ʳHec fecisti et tacui: iniquus estimasti me futurū tibi similē. Arguā te et statuā contra faciē tuā. ˢIntelligite hec qui obliuiscimini deū: ne quando rapiat et non sit qui eripiat. ᵗSacrificiū laudis honorificabit me: et illic iter quo ostendam illi salutare dei.

(a) Si esuriero non dicam tibi. i. si ita esset q̄ esurirem non oporteret q̄ a te aliquid peterē: cuz omnia in potestate mea habeam: sed quia sic deus non indiget alibus. pter defectum reruz: sic nec est conditionesue nāe cui repugnat comedere z bibere ipm deus: sed sequitur.

(b) Numquid manducabo tc. quasi dicat non. (c) Immola deo hic pōt describi sacrificij noue legis stabilitio z primo immolatio huius sacrificij precipitur: secdo minister indebitus excludit: ibi. (d) Peccatori. Circa primum sciendū q̄ christus instituendo eucharistie sacramentum simul pcepit hui⁹ sacrificij exercitiū fm q̄ dicit Luc. xxij. cuz diuisset: Hoc est corp⁹ meuz quod pro vobis tradet: stati subdit. Hoc facite in meā cōmemorationē. z hoc ē qđ dicitur hic.

(e) Immola deo sacrificiū laudis. i. sacrificium eucharistie: qđ immolatur cum laudibus diuinis. (f) Et redde altissimo vota tua. q̄ promisisti in baptismo imq̄tum ad omnes catholicos: z in susceptione sacri ordinis: vel professione religionis. ꝯtum ad clericos z religiosos. q. d. sine istis sacramentū eucharistie non reciperet digne a laicis z ab inferioribus: nec administraretur digne a ministris ecclesie z superioribus: ō subdit. (g) Et invoca me. si feceris ista. (h) In die tribulationis. i. tentationis. (i) Eruam te. quia sicut dicitur. j. Cor. x. Fidelis aūt est deus q̄ nō patiet vos tentari vltra id quod potestis: & faciet cū tentatione p uentū vt possitis sustinere. (k) Et honorificabis me digne recipiendo vel administrando sacramenta eucharistie. (l) Peccatori. Hic pōt minister indebitus excludit cum dicit. Peccatori aūt dixit deus. ipm repellendo. (m) Quare tu enarras iusticias meas. euangelij in missa recitando vel exponendo. (n) Et assumis testīm tc. quia epistola z cetera que sequit vel dicuntur in missa accipiuntur p maiori pte de veteri vel nouo testamento. (o) Tu vō odisti disciplinā. mādata superiorum contēnendo et etiam mea: ideo subditur. (p) Proiecisti sermones meos retrorsum. qđ explicat magis in pticulari. d. (q) Si videbas furez tc. in furto eius participando: vel exemplo illius furtum aliud cōmittendo: sequendo concupiscentiā oculorum. (r) Et cum adulteris tc. sequendo concupiscentiam carnis. (s) Os tuum abundauit malicia. i. malis verbis z superbis sequendo superbiam vitez. vnde sequitur.

(r) Et lingua tua tc. In hebreo habetur. Blasphemiam. peccatum enim blasphemie procedit ex magna elatione superbie. Scdm autem litteram nostram istō refertur ad receptionem.

(s) Et lingua tua concinnabat dolos. id est colorabat falsa et mendacia ad proximi receptionem.

160

s Sedens aduersus ꝛc. falso accusando eum in iudicio vel calumnioſe ipm obiurgando. t Et aduersus filiū matris tue. i. aduersus catholicuꝫ eccleſie matris tue filiū. x Ponebas scandalū. pbendo ei occasionem ruine ex verbis tuis malis ⁊ factis: Scandalū em̄ eſt dictū vel ſcm̄ minus rectū ꝓbens alteri occasionē ruine. Qz ad oia mala iſta ꝓdicta ſunt in mꝫ tis eccleſie miniſtris: tā clericis q̄ etiā religioſis malis: apparet ad ſenſum: et ex hoc pbent laicis ⁊ ſimplicib⁹ materie ſcandaluꝫ

gua tua ꝛcinnabat wlos. a Sedēs aduersus frēz tuuꝫ loq̄batr: b ⁊ aduerſ⁹ filiū matr̄ tue pōebas ſcandalū b fecisti ⁊ tacui. y Exiſtimasti iniq̄ q ero tui ſilis: c arguā te a ⁊ ſtatuā ꝛ faciē tuā. d Intelligite hec q̄ obliuiſcimi deū. e neq̄n rapiat d ⁊ nō ſit q̄ eripiat: f Sacrificiū laudis honorificabit me: g et illic iter q̄ oñdā illi h ſalutar̄ dei.

Ad victoriaꝫ dauid ps. cum venit ad eum nathan ꝓpheta quando intrauit ad berſabee:

M Psalmus. I.

a Iſerere mei deus ſm̄ magnam miſericordiam tuam. b Et ſm̄ multitudinem miſerationum tuarum dele iniquitatem meam. c Amplius laua me ab iniquitate mea: et a peccato meo munda me. d Quoniā iniquitatē meā ego cognosco: e et peccatū meū cōtra me eſt ſemper. f Tibi ſoli peccaui g et malū coram te feci h vt iuſtificer⁹ i ſm̄ oīb⁹ tuis

r Hec feciſti ⁊ tacui. q: dē mala noſtra ñ ſtatim punit: ſ frequēter differt ſm̄ ordinē ſapiētie ſue ⁊ videt malis q̄ nō debeat alis punire. ideō ſubdicitur.

y Exiſtimaſti inique ꝛc. i. q̄ nō diſpliceant mihi pctā tua eo q̄ nō ſtatim punio ipa: ſ expecto ꝓs rebitū: ideō ſubdit.

z Arguā te. ſaltē in morte. a Et ſtatuā ꝛtra faciē tuā. ꝓ remoſſū ꝓſcientie tue que eſt quaſi magna pena in vānatis: ꝓpter qđ vocat vermis conſcientie mordēs ⁊ corrodens ꝓtinue yſa. lxvj. Vermis eoꝝ nō morietr: ⁊ ignis eoꝝ non extinguet. b Intelligite. Hic vltimo ponit intenta ꝛclusio: q: ꝓdicta ad hoc ſunt inducta q̄ mali ante mortem corrigant: ⁊ ſic ꝓ ſacrm̄ eucharistie. quod dicit viaticū ad patriā reducant: ⁊ hoc eſt quod dicit. c Intelligite hec qui obliuiſcimini deum. e⁹ mandata cōtemnendo. e Ne q̄n rapiat. ſ. vos te p̄ti vita. d Et nō ſit qui eripiat. q: in inferno nulla ē redemptio. e Sacrificium laudis. ſ. eucharistie: vt dictū eſt. f Honorificabit me. ſi ꝓmiſſa debita penitentia recipiat ⁊ adminiſtret. g Et illic iter q̄ oſtendam illi. in vtute hui⁹ ſacrificii. h Salutare dei. i. vita beata in qua eſt ſal⁹ noſtra ad quā nos ꝓducat ꝛc.

Psalmus. I.

Iſerere mei deus. Huic pſal. ꝓmittit talis titulus in hebreo ⁊ in translatōe hiero. ⁊ vetero ꝓ talem modum loquendi intelligatur translatio hiero. iuxta hebreū: vt hebreus ſcribatur. Ad victoriaꝫ ꝓ. dauid cum veniet ad eum nathan ꝓpheta: quando intrauit ad berſabee. Circa qđ ſciendū q̄ hoc non fuit immediate poſt adulterium cū berſabee: ſ quando poſt mortē vrie dauid accepit in vxorē berſabee: tunc em̄ venit nathā ad arguendum dauid: vt habet. ij. Regū. xij. ⁊ tunc dauid peccatū ſuū recogñſcens dixit: peccaui dño: ⁊ ꝺ penitentia illa fecit pſal. iſtum ⁊ ſic ptz acto: ⁊ materia huj⁹ pſal. qui diuidit in duas ꝑtes: ⁊ in prima dē petit culpe remiſſionem: in ſcđa gratie reſtitutōz: ibi. Aſperges me. Licet autē iſta duo ſint idem re: q: non remittit peccatuz: niſi ꝓ gratiam iuſtificantem differūt tñ ratione: quia remiſſio culpe reſpicit maculā q̄ abjicitur. iuſtificatio gratiam que acquiritur. Prima i duas: q: primo petit impletionem ꝛclusio: ſcđo ad ꝺ

inducatur allegatio multiplicis ꝓſuaſionis: ibi. Qm̄ iniquitatem. Circa primū dicit dauid. a Miſerere mei dē ꝛc. ſm̄ aug. miſericordia miſeris neceſſaria eſt: ideo dauid implorando magnā miſericordiam ꝓtēdit ſuam magnam miſeriā: ⁊ in hoc oſtendit culpe ſue grauitatē.

b Et ſm̄ multitudinez miſerationū tuarū. implorādo miſerationū multitudinē: oñdit ſue culpe multiplicitatē: q: primo peccauit adulterādo: ſcđo peccatū ſuū celare volēdo: tercio in modo celandi: q: volebat introducere falſuz heredem inducens vriaz ad dormiendū cū vrore ſua: vt ſic puer cōceptus de dauid aſcriberet vrie. quarto in hoc q̄ non potens hoc facere vriam fideliſſimū militem ſuuz fecit occidi proditorie. quinto quia occaſione mortis ipius plures alij de ſeruis dauid fuerūt mortui. vt bi. ij. Regū xj. c Amplius laua me ꝛc. in hoc em̄ q̄ petit amplioꝛem lotionem ⁊ mūdationē oſtendit peccati ſui diuturnitatem. macule em̄ in veſtibus recenter ꝛtracte defacili abluunt: ſ iuctēte de difficili. a tpe at q̄ dē cōmiſit adulteriuz cū berſabee verſq; ad repbēſionē p̄ nathā ranſiuit ann⁹ vel circiter: quod patet ex hoc q̄ puer quē conceperat ex berſabee de dauid iam erat natus: vnde ⁊ dixit ſibi nathā: filius qui natus eſt tibi morte morietr.

d Qm̄ iniquitatē. Hic conſequēter inducit ꝓſuaſio ad impetrandā dictā remiſſionē: ⁊ prima accipitur ex parte vere penitentie ipius ꝓpter quā tres peccata remittit: et hoc eſt quod dicit. d Qm̄ iniquitatem meā ego cognoſco. q. d. miſerere mei. q: iniquitatē meam tanq̄ vere penitens recognoſco. e Et peccatum meū contra me eſt ſemp. i. horridum mihi eſt ſicut aduerſarius exiſtēs continue contra me preſentialiter. ſcđa ratio accipit ex ꝑte veritatis diuine ad quam ꝑtinet implere quod ꝓmiſit. Promiſerat aūt dē dō ante peccata predicta q̄ firmaret regnum eius ad poſteros: et q̄ filius ſuus edificaret templum domini: quam ꝓmiſſionez multi dicebāt impeditā et fruſtratam ꝓpter vrie occaſionez: ꝓpter quod dauid ad peccati ſui remiſſionem allegat dicte ꝓmiſſionis impleti onem fiendam dicens.

f Tibi ſoli peccaui. ſ. tanq̄ iudici: et punire potenti. peccauerat em̄ contra vriam ⁊ alios occaſione hui⁹ interfectos: tamen q: erat rex nō habebat iudicem ⁊ ſuperiorez qui poſſet eum punire niſi deus.

g Et malum coram te feci. ſubintelligitur remitte mihi. h Et iuſtificeris in ſermonibus tuis. i. vt ꝓmiſſio

tua mihi facta impleatur ꝙut decet tuam veritatem.
¶i Et vincas cū iudicaris. faciendo contrariū illius qđ de te iudicat a multis. l. q tua ꝓmissio mihi facta sit retrācta. Jn hebreo hꝫ: Et mūdaberis cū iudicaris. i. apparebis mūdus adimplendo ꝓmissū. cū tñ de te a malis iudicetur contrarium nō predicto. Tercia ꝓsuasio accipit er humana fragilitate et qua peccatum eius est remissibile: non sic autez ꝓcatum angeli in quo non ē talis fragilitas: et hoc ē qđ dicitur.

¶k Ecce em̄ in iniquitatib⁹ &c. q. d. homo descendens ab adam p carnalem generationē in vnione aníme ad corpus contrahit originale ꝓcatum: qđ ē ab ꝓcata actualia inclinatiuuz ratione fomitis remanentis etiaz in illis q̄ mundati sunt ab originali inquātuz est culpa.

¶l Et in peccat⁹ cō cepit &c. repetitio est eiusdem ad maiorem exꝓssionem. Quarta aut ꝓsuasio accipit ex diuina veritate: et est eadē cum scda: repetitur tñ hic sub aliis verbis eo q est efficatior aliis: sic cōtigit fieri in ꝓsuasionib⁹ q rō magis efficax sub aliis verbis pluries replicatur. dicit ergo. ¶m Ecce em̄ veritatem dilexisti: tu q es ipa veritas. q. d. ex cōsequenti decens est q promissiones tue verificentur. ¶n Jncerta et occulta &c. ad occulta em̄ diuine sapientie ptinent futura contingentia: de quibus erat ꝓmissio ipi dauid facta de successione regni in filiis: z de descensu xpi de semine ei⁹ q. d. decet vt ista impleanť: que non implerenť nisi peccatuz mihi remitteres. ¶o Aſperges. Hic ꝓcedit petit da uid gr̄e restitutiōez: et primo ponit sua petitio: scdo adb inducitur multiplex persuasio: ibi. Docebo iniquos. Prio ergo petit gratiā iustificatē. d. ¶o Aſpges me dñe. id ē aſpgas. Debet ei em̄ non bñt optatiuū modū s ꝑ eo vtuntur futuro indicatiui. ¶p Hyssopo z mundabor: loquit de mundatione spūali p modū emūdationis corꝓalis. q. d emundatio lepr̄osi z cōtaminati et tactu mortuoꝝ fiebat cum hysopo: vt dr̄ in leuitico: z in hoc ꝓfitet dauid se incurrisse lepram z mortem spūalem. ¶q Lauabis me. i. lauues me aqua tue gr̄e: de qua dicit Ezech. xxxvj. Effundam sup vos aquā mūdam z mundabimini ab oib⁹ inquinamentis vestris. ¶r Et sup niue dealbabor. q. d alba tio spūalis maior est corꝓorali z melior: q. d ibidē idē ē esse maius z melius quanto spūalia corꝓoralibus ꝓferuntur. Scdo petit dauid spūs ꝓphetie: q ab eo recesserat ꝓpter pcata predicta. d. ¶s Auditui meo dabis gadium. i. tes gaudium auditui meo ꝙ hoc ꝙ facias me audire auribus mentis reuelationes tuas sicut ante. ¶t Et exultabūt ossa hūiliata. i. tāta erit exultatio in mēte mea ꝙ red ūdabit ad corꝓus meū in terra humiliatum. q. ex ꝓpria: dauid iacuit in terra. ij. Reg. xij. ¶v Auerte faciē tuā &c. vt nō aſpicias ea amplius ad puniendū. ¶x Et oēs iniquitates meas dele. sicut deleri scripture de quibus non curať et quia hoc non pōt fieri sine gratia iustificante: ideo repetit petitionem iam positam de iustificatōe p gratiaz: sicut effectuose petentes replicant suas petitiones: ō dicit.

¶y Cor mundū crea &c. z dicit crea: quia gratia iustificās de potētia subiecti non educitur: sed in anima a deo creatur.

'z vicas cū iudicaris. [k] Ecce em̄ i iniq̄tatib⁹ cōceptꝰ sum: z i pctis ꝓcepit me mr̄ mea. [m] Ecce ei veritatē dilexisti: [n] incerta z occlta sapie tue manifestasti mihi. [o] Aſpges me dñe [p] hyssopo z mūdabor: [q] lauab me⁹ z sup niuē dealbabor. [r] Auditui meo dab gaudiū et leticiaz: [s] z exultabunt ossa hūiliata. [t] Auerte faciem tuā a peccatis meis: [x] z oēs iniq̄tates meas dele. [y] Cor mundū crea in me deus [z] z spm̄ rc̄m̄ in noua [a] in visceribus meis. [b] Ne pjcias me a facie tua: [c] z spm̄ sc̄m̄ tuum [d] ne auferas a me. [e] Redde mihi leticiā salutaꝛ tui: [f] et spiritu principali [g] cōfirma me. [h] Docebo iniquos [k] vias tuas: [l] z impij ad te cōuertentur. [l] Libera me ꝺ sanguinibus deus deus salutis mee: [m] z exultabit lingua mea [n] iusticiam tuam. [o] Domine labia mea aperies: et os meum annunciabit laudē tuam: [p] Quoniā si voluisset sacrificiū dedissem vtiq̄: holocaustis non delectabe ris. [q] Sacrificiū deo spiritus ꝓtribulatus: cor ꝓtritū z hūiliatū ꝺ̄n ō despicies.

¶z Et spiritum rectum. i. recte tendentem in deum.
¶a Jnnoua in visceribus meis. quod fit p gratie restitutionem: scdo repetit petitionem de gratia. ꝓphetie. d.
¶b Ne pjcias me a facie tua. subtrahendo a me tua secreta. ¶c Et spiritum sanctum tuū. s. ꝓphetiū.

¶d Ne auferas a me. mihi nō restituendo: quia adhuc tunc carebat ipō ideo subditur.
¶e Redde mihi &c. i. salutare tuum me letificans. ¶f Et spiritu principali. i. spiritu sācto.
¶g Confirma me. ꝓseruando me a recidiuo.
¶h Docebo iniquos. Hic consequenter ad ꝑdictam petitionē impetrandā inducitur multiplex ꝓsuasio. et pria accipit ex p te boni ad alios deriuandi cū dr̄.
¶i Docebo iniquos vias tuas q. d. si mihi ꝓtēti g ratiam restitueris boies iniqui ex penitentia mea edocti penitebunt. z sequit. ¶i Vias tuas. i. mandata tua. ¶k Et impij ad te cōuertent. ꝙ penitentiam et dicunt impij ꝓprie peccātes ꝺ̄ deū. iniqui ꝺ̄ ꝓximū: tñ frequent vnū ꝓ alio accipit. Scda ꝓsuasio accipit ex bono qđ eueniet ipi dauid deum laudando ex restitutōe sue iustitie. z hoc ē qđ dicit. ¶l Libera me de sanguinibus. i. a pena mortis quā incurrit: ꝓter effusionē sanguinū vrie z alioꝝ occasione eius interfectorum. ¶m Et exultabit lingua mea iustitiā tuā. videtur ꝙ deberet dicere miseri cordiā tuā: Ad hoc dicendum ꝙ in oibus dei operibus semp se cōcomitant misericordia z iustitia: z ideo cū dicitur hic. ¶n Justiciam tuaz. subintelligit misericordia temperata: z sic fuit in ꝓposito: quia licet dauid non habuerit tūc penā mortis quā incurrerat in ꝓpria ꝑsona: tamen eam habuit in ꝑsona filij sui de bersabee nati: vt habet. ij. Regū. xij. cū ꝺ etiā ꝑsecutione graues sustinuit a filio suo absalon contra eum motā in penā huius peccati. sicut dicitur. ij. Regū. xij. Sufficabo aduersuz te malum de domo tua.

¶o Domine labia mea aperies. id ē aperias. vt supra dictum est. et in hoc petit dauid restitutionem gratie: quia illi soli qui sunt in gratia possunt debite coraz deo os suum aperire ad ipm̄ laudandū. quia non est laus speciosa in ore peccatoris: Eccle. xv. Tercia ꝓsuasio accipitur ex ꝓmptitudine ipius dauid ad satisfaciendū que notat cū dicitur. ¶p Jam si voluisses &c. i. paratus erā z tuz facere. Circa quod sciendum ꝙ sacrificia veteris legis non erant deo accepta te se: ꝑ tñ ex fide et deuotione offerentiz: ꝓter quod dicit Gen. iij. Respexit dñs ad abel z ad munera eius: quia non respexit ad munera: nisi propter bonitatē offerentis: z ō dauid ante remissionem peccati non erat in statu offerendi: ita ꝙ sue oblationes essent deo accepte. remissio ac peccati accipit ex contritione sufficienti: ō subditur.
¶q Sacrificiuz deo spiritus ꝓtribulatus &c. q. d sacrificia deo oblata non erant accepta: nisi precedente contritōe debita. Quarta aūt ꝓsuasio accipit ex diuina veritate: q. d deus ante ꝓmiserat dauid templi edificandū ꝓ filiū suū nasciturū: vt dr̄. q. reg. vij. qđ impletū nō

fuisset: si dauid ꝓter peccatum vrie mortuus fuisset: ꝑm rigorē iustitie: z qz decet deum adimplere ꝓmissa ideo hoc allegat dauid. d. ℣r Benigne fac dñe ꝛc. i. ꝓcede magis ꝑm dulcorē misericordie: q̄s ꝑm rigorē iustitie.

℟s Syon. i. monti syon: z q̄ sit illa bona voluntas ostēdit dicens.

℟t Vt edificentur muri hierusalē. i. muri templi in vltim ꝓ filium meū: qđ fuit edificatū in illa ꝑte vbi ē mōs syon: tñ cū ℟ dauſit salomon in vltim triplici muro: vt dictū fuit. iij. Reg. iij. ℟v Tunc acceptabis sacrificiū iusticie. i. post restitutionē iustitie mee sacrificiū meū erit tibi acceptabile vel pōt hoc referri ad sacrificia salomonis oblata ꝛeplo edificato: quoz acceptatiōez deus ostendit ꝑ descensū ignis de celo sup ea. vt habet. ij. Paral. vij.

℟x Tunc imponēt ꝛc. extūc cū cū maiori deuotiōe et fiducia obtulerūt ibi sacerdotes sacrificia.

℣ In ꝑs. l. Miserere mei deus: vbi dicit in postilla. Licet aūt ista duo sint idē in re.

¶ Additio.

EX hoc ꝙ culpa nō remittit nisi ꝓ grām iustificatem non sequit ꝙ iustificatio ꝓ gratz: z remissio culpe sint idē i re: ꝑt postil. videt arguere seq̄tius oppositū. nam cū grā iustificans sit causa remissionis culpe: sequit ꝙ iustificatio ꝓ gratiam se habeat ad remissionē culpe sicut causa ad effectum: z sic sequitur ꝙ differat in re cū idē non sit causa suipsius: ℟ veritas buꝰ est ꝙ si gratie infusio z remissio culpe ꝑm substantiam actus considerent idem sunt: cū codez actu deus largit grām z remittit culpam. Si vō consideretur ex ꝑte obiectoz sic differūt ꝑm differentiā culpe: q̄ tollit: et gratie que infundit: prima scđe. q. cxiij.

℣ In eodem psal. vbi dicit in postil. Et iustificeris in sermonibus tuis. ¶ Additio.

PRomissio facta ipsi dauid a deo auctz peccatuz de hoc ꝙ firmaret regnū eius ad posteros: z ꝙ filius suus edificaret templū dñi: poterat adimpleri absq; ℟ ꝙ deus remitteret dauid culpā quā incurrerat. Dato eñ ꝙ dauid fuisset eternaliter condemnatus: posset ex eo descendere salomon. vel alius filius q̄ edificaret templū: z ad posteros descendere regnū suū etiā vsq; ad xꝑm. Xꝑs eñ ex mltis descendit peccatoribus: vt ptz ex eius genealogia: vñ hoc ꝙ dicit: Et iustificeris in sermonibus tuis. non bñ intelligendo exponitur: vt ꝓmissio tua in facta adimpleat. ꝑt postil. exponit: sed ꝓdicta ꝛba melius videnť exponēda ꝑm glosam. q̄ in ℟ loco sic dicit: Precaſ ꝙ dñe ꝓpt ꝙat: vt sic impleat qđ ꝓmisit de venia ingemiscenti. d. Quacunqz hora peccator ingemuerit oim iniquitatū eius non recordabor. q. d. Ideo me mūda vt iustificeris in sermonibus tuis: que sunt de ꝓmissione venie ingemiscenti. Et vincas. i. cōuincas eos: q̄ dicit ꝙ non ꝑceres mihi: ꝛeo ꝙ grauiter peccaui. Cum iudicaris ab eis. Hec in glo. Hec mirum si deus dicat iudicari ab hoc. nay ꝑm glo. deus tante iustitie est: vt se cū hoc vellet iudicari: vn de ysa. v. ca. Judicate inter me z vineam meā: Si aūt dicatur ꝙ sermones illi de venia concedenda ingemiscenti fuerunt dicti ꝓ Ezechielem qui magno ꝛpe fuit pō dauid. Ad hoc dicendum ꝙ etiam moyses qui prius fuit: hoc idem videtur afferere Exo. xxxiiij. vbi dicit. Dominator domine deus misericors z clemens z patiens: et multe miserationis ac veraz: qui custodis misericordiam: in milia auferens iniquitatem z scelera atq; peccata ꝛc. quod intelligitur circa penitentes. In hebreo aūt vbi nos habemus: Et vincas cum iudicaris. habetur: Et mūdes cum iudicabis: quod magis correspondet sensui predicto: hoc est dicere iustificando seu verificando sermones tuos de venia concedenda peccatoribus mundabis peccatorem. s. penitentē cū ipm iudicabis ꝛc.

¶ In eodem psalmo vbi dicitur in postilla: Dicit igit: Ecce eñ veritatem dilexisti. ¶ Additio.

SUccessio regni in filijs dauid z descensus christi de semine eius poterant impleri etiam si peccatuz nō fuisset remissuz ipi dauid: vt dictū est. ℟ verba hec: Ecce eñ veritatem dilexisti incerta et occulta sapientie tue manifestasti mihi. aliter videntur exponenda scilicet vt referant

Benigne fac dñe ī bōa voluntate tua syon vt edificēt muri irlm: Tūc acceptabis sacrificiū iusticie oblatões z holocausta: tūc ponent super altare tuuz vitulos.

ad reuelationes factam ipsi dauid penitenti per nathan ꝓphetam dicentem sibi. Dominus transtulit a te peccatuz tuū. ij. Reg. xij. capi. que quidem remissio erat incerta mlt̄is: immo fere omnes scientes grauitatem delicti ipi dauid credebant oppositum: sed erat vera et occulta apd sapientiam diuinam: z manifestata dauid ꝓ ꝓphetam: vnd dicit sic: Exquo remissio peccati mei: licet sit incerta hominibus z occulta: tamen eam mihi manifestasti. precor ergo vt eam ad pfectum in publicum adducas: vnde proprie subiungit. Asperges me domine hysopo ꝛc. nam Levit. xiiij. vbi agitur d ritu leprosi mundati. quod significat peccatorem cui iam culpa est remissa. Legitur ꝙ cum sacerdos inueneret lepram esse mundatam: facit circa eam quedam cerimonialia: inter que cum hysopo aspergit leprosum illum iam mundatum: vt ibi latius continet ad quem ritum referenda sunt verba dauid in hoc loco. q. d. ex quo iam manifestasti mihi ꝙ ꝓphetam occulta sapientie tue. s. remissionem peccati mei per quam sum vere mūdatus: ꝛz occulte: iam nō restat nisi vt ritu sacerdotali asperges me hysopo. z mundabor. s. in publicum.

℣ Replica.

IN psalmo miserē mei deus Burgen. de remissiōis culpa: z iustificationis identitate volens aliquid dicere contra postillatorem sese inuoluit dicens ꝓmo iustificationem fore causam remissionis: ex hoc arguit ꝙ non sunt idem in re: quia nihil est causa suipsius: sed illud dictum suum non videtur habere veritatem: q̄z pior est de communi lege remissio q̄s iustificatio: ideo vulgo dicitur ꝙ expulsio vicij virtutis meretur ingressum. nullū aūt posterius est causa prioris: vt sic. Dicit secundo ꝙ est idem actus remissio z iustificatio. quod dictum etiam nō videtur vez: quia stat ꝙ detur gratia et nō remittatur culpa: sicut in beate virginis conceptione iuxta doctrinam scholę fratrum minorum. Unde de identitate z distinctione remissionis culpe z infusionis gratie. siue quo ad actū siue quo ad obiecta: grandis disputatio est inter scotistas et thomistam. vide de hoc scotum li. iiij. dist. xvj. q. ij. In eodem psalmo circa passum illum: Et iustificeris in sermonibus tuis. cum postil. exponit eum de verificatione ꝓmissoz factorum ipsi dauid de firmitate regni sui ad posteros ꝛc. Burgen. exponit de veritate sermonum domini quibus dicitur: Quacunqz hora peccator ingemuerit ꝛc. sed replicat contra se: ꝙ illi sermones de venia concedēda ingemiscenti fuerunt ezechieli longe post tempora dauid dicti: non igitur dauid potuit ea exemplariter allegare ꝛo adducit aliam auctoritatem de Exo. xxxiiij. sed ille sermones non sunt ꝓprie dei. sed moysi: et sic esset sensus: Et iustificeris in sermonibus moysi. cuius ꝓprie sunt: vt ptz in loco allegato. Per idem patet ꝗntum valeat qđ Burgen subdit circa versum: Ecce eñ veritatem dilexisti. nam stāte iudicio dominum ꝓpter grauitatem peccati dauid deus non permittit filium suum regnare post ipsū: nec christum nasci ex eius semine optime locum habet expositio postil. q̄ aūt homines habebant illam opinionem ostendit Burgen. circa psalmum. Domine probasti. allegans ad hoc illud psalmiste. Multi dicunt anime mee non est salus ipi in deo eius.

Quid gloriaris. Huic psal. ¶ Psal.lj. ymnitur talis ti.in hebreo. Ad victoriam ps. dauid qñ venit doech idumeus: z annũciauit sauli z dixit ei: venit dauid in domũ achimelech. z in translatione hierony. ponit ti. eiusdẽ sententie: licet vba aliquãtuluz sint mutata. De hac aũ annunciatione habetur. j. Regũ. xxij qz cum saul turbatus de hoc q dauid euasisset man⁹ eius conquereret de seruis suis tangẽ fautoribus ipsius dauid: iste doech dixit sauli q viderat dauid in domo achimelech sacerdotis z q dederat ei paẽs z gladiũ adiũgẽs et falsum fm opinionem aliquoz. sicut modus est relatoz. j. q achimelech cõsuluisse z dauid deum: tñ ꝓ tarium vi deatur: mihi ꝓbabilius. s. q consuluit sicut ibidẽ plenius fuit expositum. ꝓpter quod saul iratus iussit sacerdotes vroues et paruulos eoz interfici: et ciuitatẽ eoz destrui: cui⁹ iussionis doech cũ suis satellitibus fuit executor: vt ibidẽ habet: z de hoc fecit dauid psal. istũ: et diuidit in duas ptes: qz primo malicia doech arguit: scdo innocentia dauid ostendit vt opposita iuxta se posita magis elucelcãt: ibi. Ego aũt. Prima in tres: qz primo dauid arguit doech malicia. scdo ꝓ dicit pnã: ibi. Propterea destruet. tertio ostendit vtilitatis ꝓsequentiaz: ibi. videbũt iusti. Circa primũ dicit.

¶ Ad victoriam psalmus dõ qñ venit ad eum doech idumeus z nunciauit sauli z dixit ei: venit dauid in domũ achimelech. Psal.lj.

[a] Quid gloriaris in malicia. q. d. hec est pessima gloria. quia ꝓpria est illoz qui peccant ex certa malicia z habitu: signũ ẽm habitus generati est delectatio in opeꝝ. ethicorũ: ꝓpter qd dicit ꝓuerb. j. Qui letant cũ malefecerint: et exultant in rebus pessimis. ¶ b Qui potens es in iniq tate. i. potenter exercuisti iniquitatẽ sacerdotes vroues eorũ ac paruulos occidendo: vt dictũ ẽ. In hebreo z in translatione hiero. sic habet: Quid gloriaris in malicia potẽs miscõia dei tota die. ita q li tota die qs ẽ principiũ versus scdm in translatiõe nostra ẽ finis primi in hebreo z in translatione hiero. z ẽ sensus. Quid gloriaris in malicia potens. i. quid gloriaris eo q malicia tuã potenter exercuisti i oppe re z in sacerdotũ occasione. Misericordia dei tota die. id ẽ misericordia dei q tota die sustinet te in vita: debuisset te retrarisse a tanta malicia. ¶ c Tota die iniustitia cogitauit lingua tua. In hebreo z in translatiõe hiero. sic incipit sus iste. Insidias cogitauit lingua tua: tñ non mutatur sententia: iste eñ doech quasi cõtinue insidiabat dauid z amicis eius ipos sauli falso accusando: qd erat iniustuz ¶ p Sicut nouacula acuta fecisti dolũ. nouacula bñ acuta auferit pilos quasi insensibiliter. Doech aũt sic dolositates suas colorabat q saul nõ ꝓpiebat: et qz faciebat hoc ex habitu: qui causat delectatiõez in ope: vt dictũ est: iõ sciẽs ¶ c Dilexisti malicia z. ptz ira vsq; ibi. ¶ f Dilexisti oia verba ꝓcipitationis. i. verba saulis quibus ꝓcipitanter ꝓcepit sacerdotes occidi: ad qd eum induxisti. ¶ g Lingua dolosa: vt ptz ꝑ ꝓdicta. ¶ h Propterea. Hic consequẽter dauid in spũ ꝓphetico ꝓdixit ipius doech penam dicens. Propterea deus destruet te in finẽ: licet modo sis potens cõ rege. ¶ i Euellet te z. animã de corpore auferẽdo. qd fuit ipletũ in mõte gelboe: vbi doech iusto dei iudicio interfecit se. put dictũ fuit. j. Regum vltimo.

[b] Dominus potens es in iniquitate. [c] Tota die iniustitiã cogitauit lingua tua: [d] sicut nouacula acuta fecisti dolum. [e] Dilexisti malitiã sup benignitatẽ: iniquitatẽ magis q̃ loqui equitatẽ. [f] Dilexisti oia verba precipitationis: [g] lingua dolosa. [h] Propterea destruet te

¶ k Et radicẽ tuã de terra viuentiũ: hoc fuit impletũ quãdo dauid fecit interfici filiũ doech in quo sperabat p⁹ morte tua z manere: sicut in quadam radice remanente: vt dictũ fuit. j. Regũ. vl. z. ij. Reg. j. ¶ l Videbũt iusti. Hic ꝓnter ponit vtilitatis ꝓntia: qz iusti videntes punitionẽ iniquoz: ex hoc magis firmant in bono: z cõtinunt ꝓsperitatẽ maloz. z hoc ẽ qd dicit. ¶ l Videbũt iusti. scz doech destractoez. ¶ m Et timebũt magis offendere deum q̃s ante ¶ n Et sup eũ ridebũt. cõtemnẽtes eius ꝓsperitatẽ ꝑteritam. ¶ o Et dicẽt z. ꝓbona menta. ¶ p Sz sperauit in multitudine diuitiaz suaz: quas male acq̃siuit sauli adulãdo: z mũera ab illis q̃ bẽbãt negociari cũ rege male accipiẽdo. ¶ q Et ꝓualuit ad tps: qz inter suos saul erat potentissim⁹: vt habet. j. Regũ xxij. ¶ r In ya nitate sua. qz ꝓsperitas eius trãsiuit velut vmbra. ¶ s Ego aũt. Hic ꝓnter ostendit ipe⁹ dauid innocentia. qz ꝓpter doech z saulis malicia non reliquit suã innocentia. qd ptz ex hoc q sauli bis i sua manu tradito bis a morte peperat: vt habet. j. Regũ xxiiij. z xxvj. z hoc est qd dicit. ¶ s Ego aũt z. non ẽ ꝓbo intelligendũ q̃ aliqua arboz oliue esset iuxta domuz dei. quia ꝓcipit Deut. xvj. Non plantabis lucuz iuxta altare dñi dei tui: nec vllã arboz: ¶ p oliua fructifera ẽ bi intelligit oleũ qd ꝺ fructu oliue exprimit q̃ lucerne i domo dei ꝛplebãt: fm q dr Leuit. xxiiij. Precipe filijs isrl: vt offerat oleũ de ligno oliuaz purissimũ ad ꝓcinandas lucernas: istaz aũt lucernaz aliq ardebãt de nocte. z de die: ex plures arderent de nocte: est igit sensus. ¶ s Ego aũt sicut oliua z. i. sicut fructus oliue ẽ fomẽtum luminis continue in domo dei: sic innocentia mea lucebit. coz deo nec extinguet ꝓ doech vel saulis neq̃ciam. ¶ t Speraui in misericordia dei in eternũ z. i. non tm in vita presenti ¶ etiã in futuro: ideo subdit ¶ v Confitebor tibi in seculũ: confessione laudis. ¶ x Quia fecisti mihi misericordiam in ꝑsenti. ¶ y Expectabo nomen tuum: in futura retributione iustoruz ¶ z Quoniam bonum est z. qui laudãt continue nomen tuum: seu in conspectu iniquoz non est bonuz: q̃ frequenter verbis z factis blasphemant ipm Moraliter aũt posset exponi psalmus iste de quolibet iniquo detractore. qui ꝓ detractiones z adulatiões suas exaltat aliquem potentem ad innocentum ꝓsecutionẽ: pro quo consequitur finaliter penam eternam: z cum hoc aliquando temporalem: z ad hoc consideratis predictis potest facili applicari ira bꝰ psal.

¶ In psalmo. lj. Quid gloriaris. vbi dicit i postil. Circa primum dicit. ¶ Additio.

Littera hebraica sic habet: Quid gloriaris i malicia o potẽs miscõia dei tota die. qd sic expoit Abenhazra: z bene vt videtur. o potens. i. doech qui ꝓtunc potens erat apud reges saul. Quid gloriaris i malicia. i. in vanũ gloriaris in tua malicia me ꝓsequendo: nã miscõia dei tota die est. que me ꝓtegeret a tua ꝓsecutione. qd consonat cũ fine psalmi vbi dicitur Ego aũt sicut oliua z. speraui in miscõia dei.

Psalmus.lũ.

Dixit insipiens. Huic psal. in hebreo ꝓmittit ea lis titu. Ad victoriaz sup mabalat eruditio dauid. Et dicũt aliq̃ hebrei q̃ mabalat ē hic nomẽ instrumenti musici cui appropriabat cantus huꝰ psal. Alij aũt dicũt q̃ significat chorꝰ. ꝛ hoc modo accipit hiero. in trãslatione sua: vbi ponit talẽ titulũ Victori ꝓ chorꝰ eruditio dꝰ. sm ergo hãc significationẽ quã credo veriorez: sensus huꝰ titu. est. q̃ dꝰ fecit hunc ps. decãtandũ a choro leuitaruꝫ cũ quodã conatu victorie sicut supra frequẽt est expositũ. In aliqb̃ bibliis ti. ꝓdicto addit̃ ꝓ amalech: ⁊ hoc est falsuꝫ: q̃ hebreus ꝛ hiero. non bñt. nec psal. iste fuit factus ꝓtra amalech: vt videbitur in ꝓcessu. Sciendũ ergo q̃ psal. terciusdecim⁹ ẽ mltũ sillis isti in sniã ꝛ verbꝫ vt ps intuenti: ꝓter qd̃ dicit ꝛa. sa. q̃ dauid fecit hũc ps. ꝓtra Tyrũ q̃ destruxit tẽplũ sc̃m: ꝛ pplm iudaicuꝫ ptim interfecit: ꝛ ptiz captiuauit: sicut fecerat psal. xiij ꝓtra nabuchodonosor regẽ babylonis: q̃ primũ tẽplũ destruxit ꝛ pplm captiuauit. Dicit ergo ꝛa. sa. q̃ i aduẽtu messie tẽplũ reedificabit ꝛ iudei ꝓ orbẽ dispsi ibi in momento ꝛgregabunt̃. Sz hoc ẽ falsũ ꝛ terzonẽi. vt s. dictũ ẽ frequẽter. ꝓter qd̃ ps. iste põt exponi de afflictiõe iudeoꝝ ꝓ regnũ grecoꝝ quo miti iudei fuerũt infecti ꝛ multi captiuati: ꝛ maxime ꝛpe antiochi illustris: ꝓter cui⁹ tyrãnidẽ iudei: q̃ remanserãt in terza fugerunt ad montes: ꝛ ad alia loca relinquẽtes oia q̃ habebãt in ciuitatib⁹ zvillis: vt bñ. j. Mach. ij. ab hac aũt miseria seu captiuitate fuerũt subleuati ꝓ machabeos: q̃ ciuitatẽ ꝛ templũ recuperauerũt: ꝛ infideles de iudea finib⁹ eiecerũt: q̃ quidẽs iudeo in spũ fecit hũc psal. q̃ diuidit in quatuoꝝ ptes: q̃ ꝓmo describit̃ grecoꝝ ꝛ spãliter antiochi malicia: scdo examinatio diuina: ibi. Deus de celo ꝓspexit. tercio debita pena: ibi. Mõne scient. ꝛ qrto liberatio ppli ex dei miscõia: ibi. Quis dabit. Circa ꝓmiũ dicit̃. ⁋a Dixit insipiẽs. i. antiochus. ⁋b Mõ est deus. q̃ cultũ veri dei amouit de hierusalẽ ꝛ ciuitatibus iudee. ꝛ idolũ posuit sup altare dei: vt bñ. j. Mach. j. ꝛ sic facto ꝛ vbo negabat ver̃ deũ. ⁋c Corrupti sunt. peccto luxurie. greci cñ erãt luxuriosi: ꝛ de antiocho nobili qui fuit figura antichristi dicit spãliter Dan. xj. capi. ꝛ erit in concupiscẽciis feminaꝝ. ⁋d Et abominabiles facti sunt. pccto idolatrie: qd̃ vocat abominatio frequenter in scriptura: ꝛ de antiocho dicit. j. Mach. j. q̃ edificauit abominatiõẽ idolũ sup altare dei. ⁋e Non est qui faciat bonũ. s. meritoꝛiũ. q̃ fieri nõ põt sine fide ꝛ charitate. licet aliq̃n faceret aliq̃ bonum de genere. Non ẽ vsq; ad vnũ. hoc nõ est in hebreo: nec in trãslatione hiero. ⁋ infra ponit̃ vbi exponet̃. ⁋f Deus ꝺ celo. Hic ꝓnter ponit̃ examinatõ malicie cũ dei. Deus de celo ꝛc. q̃ nihil ꝑnitus latet ipm: ꝛ ꝺ specialit̃ dicit ꝓtra illos q̃ negabãt diuinã ꝓuidẽtiã se extendere ad actus humanos. ⁋g Vt videat si est intelligẽs. ꝑ verã cognitionẽ. ⁋h Aut requirẽs deũ. ꝑ bonam opationez quales aũt inuenti fuerint subdit̃. ⁋i Omnes declinauerunt. a rectitudine iustic̃ie. ⁋k Simul inutiles facti sunt. i. inepti ad ꝓsecutionẽ se beate. sicut medicina dicit̃ inutilis: que est inepta ad consecutionẽ sanitatis. ⁋l Non est qui faciat bonũ: exponit̃ vt s.

Victori per chorꝰ eruditio dauid. .lũ.

Dixit insipiẽs i corde suo: non ẽ deus. Corrupti sũt ꝛ abominabiles facti sũt in iniq̃tatibus: non ẽ q̃ faciat bonũ. Deus de celo ꝓspexit sup filios hominum: vt videat si ẽ intelligẽs aut requirẽs deũ. Omnes declinauerũt simul inutiles facti sũt: nõ est qui faciat bonũ: non est vsq; ad vnum.

Mõne sciẽt oẽs qui operãtur iniquitatem: qui devorant plebem meã vt cibum panis? Deum non invocauerunt: illic trepidauerũt timore vbi non fuit timor. Cñ dissipauit ossa eorũ q̃ hoĩbꝫ placẽt: confusi sũt quoniam deus sprevit eos. Quis dabit ex syõ salutare israel? cũ converterit deus captiuitatẽ plebis sue exultabit iacob ꝛ letabit̃ israel

⁋m Non est qui faciat bonũ: exponit̃ vt s. ⁋n Mõne sciẽt. Hic ꝓnter ponit̃ determinatio pene debite cũ dicit̃: Mõne scient. ꝛc. q. d. imo ipsi sciẽt dei iusticiã ꝑ pene infligẽde experientiã vnde in ꝑsona taliũ dicit̃ sapiẽtie. v. Lassati sumus in via iniquitatis ꝛ perditionis. ꝛc. ꝛ subdit̃ postea Talia diuerunt hi qui in inferno positi sunt. ⁋o Qui devorant. i. ita delectant̃ in spoliatiõe ꝛ occisione innocentiũ: acsi comederẽt bonũ cibũ. ⁋p Deum non invocauerunt. q. nõ crediderũt in eũ. ꝓter qd̃ dicit̃ Ro. x. quomodo invocabũt eũ in quẽ non crediderunt? Illic trepidauerũt ꝛc. sm q̃ scribit̃ pverb. xxviij. Fugit impius nemine ꝑsequente. qñ cñ mala que fecerũt tient in oi loco sibi insidiari: ꝛ in oi cibo imponi. ꝓter qd̃ dicit Boeti⁹. iij. de cõsolatiõe de dionysio tyranno: qui ꝓter mala que fecerat erat in continuo timore soꝛtis sue ꝑiculoz expertus tyrannus regni metus pendentis sup vertice gladii terzo re ꝛ simꝫauit: cũ esset quidã amicus suus diceret eũ felicem: fecit eũ sedere in solio regali: ꝛ optima cibaria fecit apponi: ꝛ sup caput sedentis gladiũ acutissimũ tenui filo appẽdi: quẽ ꝓspiciens ille qui sedebat nullo modo comedere ꝓterat: ⁊ pre timore timebat ꝛpallebat: tũc dixit ei dyonisius: Quomodo dicis me felicem: qui cõtinue sꝰ in tali statu quali tu es modo? ⁋r Cñ deus dissipauit ossa. ꝛc. i. virtutẽ eoꝝ: Qui hoĩbus placent: sicut sunt vane glorioſi applausu hoĩm: ꝛ adulatoribus delectati de diuino ꝓplacito non curantes. In hebreo bñ: Deus dispersit ossa obsidentium te. et in translatione hieronymi. Circumdantium te ꝛ idem est: et refertur ad antiochũ et eius exercitus qui obsederunt et destruxerunt ciuitates iudee: sed ipi ꝓstea fuerunt fugati ꝛ rebellati a machabeis: et antiochus miserabiliter mortuus fuit in montibus. cadẽs cñ de curru habuit ossa collisa: et tandem miserabiliter mortuus est: vt habetur. ij. Machabeoꝝ. iz.

⁋s Confusi sunt ꝛc. in tantum cñ fetebat antiochus et languore a deo immisso: q̃ eius fetore exercitus grauabatur: vt ibidem habetur: quod erat maxima confusio sibi ꝛ toti exercitui.

⁋t Quis dabit. Hic consequenter describitur populi liberatio et dei misericordia: et loquitur dauid ꝑ modũ optantis ad exprimendum desiderium huius liberationis dicens.

⁋u Quis dabit ex syon. id est ex habitantibus seu ministrantibus in templo: quod erat in monte syon.

⁋v Salutare israel. id est remedium contra antiochum et eius exercitum: et hoc fuit adimpletum quando dominus dedit constantiam ꝛ audaciam matathie ꝛ filijs eius ad pugnandũ ꝓ populo: qui matathias fuit sacerdos ministrans in tẽplo ꝛ mansit in hierusalem: vt habet. j. Machabeoꝝ. ij. ⁋x Cũ converterit dominꝰ captiuitatẽ ꝛc. inductam ꝑ antiochum. ⁋y Exultabitur iacob ꝛc.

qđ factū fuit qñ iudas machabe⁹: et ppls q̄ erat cū eo recuperata ciuitate in dauerūt tēplū reedificātes altare: z sup illud offerentes cū gaudio magno: vt bi. j. Mach. iiij. vnđ ibidē dr. Facta ē letīcia in pplo magna valde. ¶ Moraliter aūt pōt exponi ps. iste de q̄libet peccatore in malis suis obstinato. q̄ Iz cōfiteat deū verbis: negat tn factis. ꝺm il lud apostoli ad ti. ꝺ. Confitent se nosse deū: factis autez negant: cui⁹ malicia deus examinat et punit: z innocentem de manu ei⁹ eripit: z huic fnie defalli ꝓsideratis ꝓdictis potest litera applicari.

¶ In psal. liij. Dixit insipiēs. vbi dicit in postilla. Propter qđ ps. iste:

¶ Additio.

Psalmus iste magis ꝓprie potest exponi ꝑ suppositā veritate fidei de antichristo. z de afflictiōe fideliū p ipius tyrānicaz potestatē: cui⁹ antichristi figura fuit anthioch⁹: put cōiter tenet a qua afflictiōe matrima lib erandi sunt p rām. Ad qđ attendendū est q̄ sicut in ps. xvij. q̄ p maiori pte affirmat huic: agit de iudeo christum in psona ꝺtenēte: q̄ rōne de ipo iudeo ꝓprie dr. Dixit insipiens in corde suo. nō est deus. put in additione super cundē ps. fuit ostensum: sic in hoc psal. agit de antichristo cuius principalis z ꝓpria nequicia ꝓsistit in negādo christū esse deū: z sic ꝓprie ꝺ ipo possz dici: Dixit insipiens cor de suo: non est deus. nā licet antichristus in ore suo verum deū ꝓfiteatur esse in mūdo cū lege penthateuchā asserat veram esse. cui⁹ legis cerimonialia z iudicialia z hmōi restaurare attentabit: vt doctores cōiter dicunt: in qua lege manifesta sunt testimonia de deo: mibilomin⁹ tn in corde deū negat vz negando rām eē vz deū eo modo q̄ supra fuit expositū in ꝓdicta additiōe: vnde isti duo psal. ad inuicem correspondent sicut primū z vltimū vm⁹ rei: nam sicut psecutio iudeoz facta in capite xp̄o fuit prima z principalis inter oēs ecclesie psecutiōes: sic psecutio antixp̄i ē vltima z maxime principalis inter psecutiōnes ecclesie in xp̄i membris ꝓpetratis. Et iō iste psal. diffinguendus est z exponendus sicut cōpar suus. s. xiij. exceptis duob⁹ versibus: qui non ponunt eodē modo in vtroq; psal. s. q: vbi dicit in ps. Offi dñs in generatiōe iusta est. cōsiliuz inopis ꝺfudisti. qm̄ deus spes eius est: in hoc ps. legit. Offi deus dissipauit ossa eoz. q̄ boibus placent ꝺfusi sunt: qm̄ deus spreuit eos. Primus versus fuit expositus in additiōe super ꝺdictū psal. applicando illa verba. ꝓprie ad iudeos: q̄ ꝺsilia xp̄i inopis ꝺtempserūt: vide ibi. Sed versus cōtentus in hoc psal. s. Offi deus dissipauit. ꝓprie applicat impijs adherentib⁹ antichristo q̄z ossa. s. membra erūt dissipata: q: separata a regno dei: et etiā inter se ꝺfracta in cōtrariū membroz christi: cuius os nemo confregit: vt i epi sto. ad ty. ij. ca. vnde q: hec psecutio vltima terminat in seperatōe ꝺfecta mēbroz xp̄i a ꝺabolo et antichristo z eorum membris. Iccirco postq̄z hic ps. dixit de reprobis q̄niam deus dissipauit ossa eoz. q̄ boib⁹ placēt. s. antichristi z sequacīū ei⁹: q̄ boib⁹ placebūt largiendo eis bona tēporalia: de q̄b⁹ dicit. Offi deus dissipauit. s. ꝓpreuit Eos. statim subiungit de electis. Quis dabit ex syon salutare israel ꝛc. iuxta illud Math. xxv. Ibunt in vitā eternam. et sic ꝺfunde manifeste insipiēs. s. antichristus. q̄ dicebat in corde suo: Nō est deus. q̄ quidē verba. s. Quis dabit ex syon ꝛc. z cū auerterit dñs captiuitatē plebis sue. que ī vtro q: psalmo finaliē cōtinent: de notant salutē vniuersalē fideliū: put fuit in passiōe xp̄i ꝺm sufficientiā: z erit i aduētu scdo ēptū ad oēs electos: qđ nō. ꝓprie pōt dici de liberatiōe a captiuitate babylonica: nec ab oppressiōe antiochi: cū in vtraq; ppls isrītic⁹ erat dispersus per orbē: z sic tales liberationes nō crāt vniuersales. Cetera autē ptenta in hoc ps. faciliter applicanē ꝓposito ex dictis q̄ dicunt in postilla. z etiā in additiōe supradicta mutatis mutandis ꝛc.

¶ In eodē ps. vbi dicit in postilla: Nō ē q̄ faciat bonū.

¶ Additio.

Veritas hebraica i cō loco sic hz Non ē q̄ faciat bonū: nec etiam vnus. cuius sensus est: naz licet etiā in tpe antichristi aliq̄ boni q: tn erūt pauci numero: iccirco in nihilū reputā tur. iuxta pbm in. ij. phys ic. qđ modicuz est quasi nihil reputatur.

¶ Replica.

Circa psalmū. Dixit insipiens. ondit Burgen. suam insipientiaz: sicut supra circa ps. eiusdem principij. z ibi vide correctionē.

¶ Psalmus. liij.

Deus in noie tuo. Huic psalmo ꝑponit talis titulus in hebreo: Ad victoriam in organis eruditio dauid qñ venerūt zyphei z dixerūt sauli: Nōne dauid abscōditus est apud nos: vt habeā. s. Regū. xxiij. et. xxvj. quibus essz esset de tribu iuda: sicut z dauid tn in fauorem regis voluerunt eum tradere in manus eius. z sic ex hoc titu. ꝑz actor et materia huius psalmi in generali. ꝑ hoc aūt quod dicitur: in organis. signatur q̄ cantus huius psal. appropriatus erat huic instrumēto musico: quod dicitur organa. titulus etiaz consimilis ponitur in translatione hieronymi: sed ponitur ibi psalmus. s. cantus ꝑ instrumento: sicut dictuz fuit supra psal. iij. Diuiditur aūt iste psalmus in duas partes: quia primo dauid ponit suam deprecationem. secundo vt sit magis eraudibilis facit de voto seu ꝓmissione: ibi. Voluntarie. Circa primū dicit.

¶ a Deus in nomine tuo. i. in virtute nominis tui a me inuocati. ¶ b Saluū me fac. a zypheis nō insidiantibus: z saule z viris eius me persequentibus. ¶ c Et in virtute tua iudica me. i. ꝑ me conseruans meam innocentiam: et punies eoz maliciam. ¶ d Deus exaudi orationem meam. ꝑ condescensum tue saluationis. ¶ e Auribus percipe verba oris mei. loquit de modo hominis. qui inclinat aurem ad petitionem quam vult eraudire. ¶ f Quoniam alieni insurrexerunt aduersum me. i. zyphei volentes me ꝓdere: et ut hoc alieni sunt a me. cuius sint de tribu mea. ¶ g Et fortes quesierunt animam meā. i. saul rex et exercitus eius. ¶ h Et non ꝓposuerunt deum ante conspectuz suum. quia tei timore postposito querūt me innocentem interficere. ¶ i Ecce enī deus adiuuat me. i. spero q: me adiuuabit in hac tribulatione. ¶ k Et dñs susceptor est anime mee. i. conseruator vite mee.

¶ l Auerte mala inimicis meis. i. auerte a me mala ab inimicis contra me cogitata: z conuerte sup eoz capita. ꝺm q̄ dicit Prouerb. xj. In insidijs suis capientur iniqui. ¶ m Et in veritate tua disperdes illos. ita q̄ possint perficere quod cogitant ꝓtra me sicut veraciter promisisti innocentiaz conseruare. ¶ n Voluntarie hdic ꝓiter dauid. ꝓmissionem deo facit: vt sua deprecatio sit magis eraudibilis dicēs. Voluntarie sacrificabo tibi. sacrificium laudis: et etiam sacrificium legis. quando potero ad locum diuini cultus accedere: quia ꝓtunc non poterat. co q̄ exul et fugitiuus erat.

¶a Et cōfitebor tē.i. cōfitebor tui tuo dñe cōfessiōe laudis bonitatē quā mihi exhibuisti: ¶p Qm̄ ex oi tribulatiōe eripuisti me, te pterito ex q̄ spero q̄ sic fiet de futuro. t iō subdit: ¶q Et sup inimicos meos tespexit oculus meus.i. p nibilo pputaui eoz insidias ptra me confid es de tua bonitate nō de meis meritis vel virtute.

¶ Moraliē aūt pōt exponi iste ps. otra relatores pessimos et citantes potentes ptra innocentes: q̄z insidias innocētes euadunt et diuina bonitate.

¶ In ps. liij. Deus in noie tuo. vbi dicit in postil. Et super inimicos meos tespexit oculus meus.

¶ Additio.

In hebreo habet: Et sup inimicos meos respexit oculus meus q̄s intelligendū est eo mō q̄ dicitur: Lerabit iustus cuz viderit vindictā tē.

¶ Psalm⁹ liij.

Eaudi deus. Huic psal. p̄mittit talis ti. in hebreo. Ad victoriam in organis eruditō dauid. Et est sensus q̄ dauid eruditus a dño fecit hūc psalmū ad eruditōem alioz: q̄ psal. decantandus ē in organis cū quodā conatu victorie: sicut frequentē expositum ē supza. Titulus aūt hiero. est eiusdē sñie licz aliquātulus differat in lra q̄ talis est. Victori in psalmis eruditio dauid. De materia vo b⁹ psal. varie dr. Ex illo q̄d videt mihi. p̄babilius t magis consonuz lre est: q̄ dauid fecit hūc psal. grās agens deo: q̄n fugiens de ceila saluat⁹ fuit de manu⁹ saul. q̄ volebat eū in ceila obsidere: t d maiꝰ ppli ceile. q̄ disponebat eū sauli tradere vt hz. j. Regū. xxiij. cū tñ saluasset pplm illū de manu⁹ philistinoz: vt hz ibidē: Igit iste ps. dicit̄ in tres ptes: q: prio dauid oz ando suū piculū exponit: scdo ceile pplm arguit: ibi. Precipita dñe. tertio circa se diuinum beneficiū recolit: ibi. Ego aūt. Circa primū tria aduertenda sunt. p. ¶a Eraudi deus oratione mea. t q̄ter eandē sententiā replicat sub aliqs vbis ad ostendēdū magnū affectū siue ozonis: scdo cām allegat. d.

¶b Contristat⁹ sū. tē.i. eo q̄ p exercitū armoz liberaui ceile p plm: t tñ tanq̄ ingratus voluit me tradere in manus saulis. ¶c Et cōturbatus sū a voce inimici. f. saulis q̄ dixit me obsidere in ceila: vt audiui. ¶d Et a tribulatiōe peccatoris.i. a tribulatiōe mihi ꝓpata per tollē ppli ceile q̄ in hoc peccauit grauissime. ¶e Qm̄ declinauerūt tē. illi em̄ q̄ volebant eū tradere in manu saulis: ocebāt eū reum lese maiestatis querendo malū saulis: ꝓter qō non debebāt eū saluare: sz pugnabāt p eis. ¶f Et in ira molesti erāt mihi. q̄uis non meruissem: ꝑ magis oppositiōi subdit: ¶g Coz meuz tē. ex isto vo volo et etiā meo piculo: iō subdit. ¶h Et fornido mortis tē. tñ ꝓter potentiā saulis me psequentis: ꝓter nequitiā ppli tradere me disponentis.

°et pfitebor noi tuo dñe qm̄ bonū ē: [b] Qm̄ ex oi tribulatōe eripuisti me: [c] t sup ūmicos meos tespexit oculus me [d]. Victori in psalmis eruditio dauid. ℣. liij.

[a] Eaudi tē [e] oronē meam t ne tesperneris tepcatōez meā: intende mihi et exaudi me. [b] Contristat⁹ sum in exercitatōe mea: [c] t cōturbatus sum a voce inimici [d] t a tribulatōe peccatoris [e] Qm̄ declinauerūt in me iniq̄tates: [f] t in ira molesti erāt mihi. [g] Coz meū cōturbatū est in me: [h] t fornido mortis cecidit super me. [i] Timoz [k] t tremoz: venerunt super me [m] t cōtexerunt me tenebre. [n] Et dixi q̄s dabit mihi pēnas sicut columbe: et volabo t requiescam: [o] Ecce elōgaui fugiens: [p] t mansi in solitudine. [q] Expectabam eū qui saluum me fecit: [r] a pusillanimitate spiritus [s] t tēpestate. [t] Precipita dñe et divide linguas eorum: [u] quoniaz vidi iniquitatē t contradictōem in ciuitate [v] Die ac nocte circumdabit eam sup muros eius iniq̄tas: [x] t labor in medio eius t iniusticia: [a] Et non defecit de plateis e⁹ vsura et dolus [b] Qm̄ si inimic⁹ meus male diuisset mihi: sustinuissem vtiq; [g] Et si is qui oderat me sup me magna locut⁹ fuisset [d] abscōdissez me forsitan ab eo. [e] Tu vo hō vnanimis: [f] dux me⁹ t not⁹ me⁹. [k] Qui simul mecum dulces capiebas cibos: [l] in tumo tri ambulauimus cum consensu.

¶i Timor. in corde. ¶k Et tremor. in corpe caulat⁹ est timore. ¶l Venerūt sup me. ꝓter pdicta. ¶m Et cōtexerūt me tenebre. i. aduersitates dure. aduersantes essi i sacra scriptura frequēt tenebre noiant̄. ¶n Et dixi qs dabit mihi pennas tē. timuit em̄ dauid ne ciues daudecrent portas: t sic nō posset exire ꝓ sua voluntate ad saluādū se t viros suos. q̄ erāt cū eo: q: tñ de ciuitate exiit: iō subditur.

¶o Ecce elongaui fugiens. saulē t populū ceile.

¶p Et mansi in solitudine. i. in tēpo fm q̄ habeť. j. Regū. xxiij. ¶q Expectabā eū tē. q. d. licet man⁹ saulis ꝓ tūc euasisse: tñ magis ꝑfidebā de ꝓtectiōe dei q̄z de asperitate deserti: quia saul postea q̄siuit eum sup abrupti ssimas petras: q̄ solis ibicb⁹ puie sūt. vt hz. j. Reg. xxiij.

¶r A pusillanimitate spūs. i. a timore nimio cū erazis ceila reclusus.

¶s Et tēpestate. f. saulis volentis me ibi obsidere.

¶t Precipita. Hic ꝓter dauid arguit pplm ceile: t prio describit eoz culpam: t scdo penā debitam: ibi. Et mat moz. Circa primū dicit o. ando. ¶t Precipita dñe et divide linguas eoz. i. fac habitatores ceile ita ꝓcipitāt lo qui t discordant ab inuicē: q̄ nō possint ꝑficere suā ꝓditionem tradendo me manib⁹ saulis. ¶v Qm̄ vidi. i. certitudinaliter intelleri. ¶x Iniquitatē t contradictionē in ciuitate. q: querūt me inique tradere ꝓtradicentes innocentie mee: vt patet ꝓ pdicta: vel dicit. Contradictiōez q: non oēs cōcordabāt ad tradendū eū. ¶y Die ac nocte tē. q: aliq̄ intārā erant maligni q̄ discurrebāt sup muros ad videndū ne dauid exiret vnec saul cū suo exercitu venisset. ¶z Et labor in medio ei⁹ tē. q: maligni t inusti in hoc laborabāt nocte t die. ¶a Et non defecit tē. q: in ciuitate ceile erant aliqui publici vsurarij: t mercatores fraudulenti. ¶b Qm̄ si inimic⁹ tē. eo q̄ sibi nocuissem. ¶c Sustinuissem vtiq; i. habuissem causā sustinēdi patienť. ¶d Et si is qui oderat me. manifeste.

¶e Sup me magna locut⁹ fuisset. cominādo mihi mortē: vl aliquid tale. ¶f Abscōdissē me tē. si vi dixē me ipotē tē ad resistēdū. ¶g Tu vo hō vnanimis. alloquit̄ ꝓplm ceile sub noie hois q̄ ondebat sibi amicicia tāq̄ habēs cū eo vnā mētē. ¶h Dux me⁹. q: ꝓ nūciū addurebat dō ad defensiōez sue ciuitat̄. ¶i Et not⁹ me⁹ ex notitia ei quā hēbat dō cū eis vsit citi ei eoz auxiliū. ¶k Qui sil tē. q: ꝓplm ille comedebat cū dō. sicut cū amico familiari. i. hēb. bf: Dulcoradium⁹ psilium. et i trāslatōe hiero. Que silbabuimus dulce secretū: q: maiores ciuitat̄ ceile aliq̄ tractabāt ꝓsilia cū dō i signū amicicie. ¶l In tumo tē. i hebr. Cū fremitu. i. cū turba magna: vt exponit ꝓa. fa. t in idē redit: q: q̄n multi ꝓcēdūt vadūt sil i turba. Sciendū aūt q̄ tum⁹ dei n accipit̄ hic ꝓ tēplo q̄ erat in irlm ad q̄ dō tūc nō poterat nec augebat ascēdere: ꝑ accipit ꝓ scholavel⁹ nagoga: q̄ hēbāt i q̄libz ciuitate iudeoz: in ad sacrificādū

quia hoc solum erat licitū fieri in hierusalem: sed q; ppls ibi ꝙueniebat ad audiendū leges ⁊ ad orandū deū.

(m Veniat mors. Hic ꝓfert ꝑdictā penā debitā dicens. Veniat mors sup illos. hoc dicit, quia dauid non zelo vindicte ꝫ zelo diuine iustitie. vel aliter. (m Veniat mors ꝛc. i. digni sunt q; veniat sup illos mors.

(n Et descendant ꝛc. sicut chore ⁊ cōplices eius. vt habetur Hūc. xvj. eo q; ingrati ō beneficijs moysi rebellauerāt ei: ita fecerūt hi tres chorites ceile ipsi dauid: vt patz ex ꝑdictis. (o Oīm ne quitie. s. multe sunt in eis. vt ꝑtz ex predicta.

(p Ego aūt. Hic tercio dauid recolit circa se dei beneficiū tanq̄ gratus. v. Ego aūt ad deus clamaui. tanq̄ ad saluatorē meū.

(q Et dns saluauit me: de manibus saulis ⁊ hiatorum ceile. (r Vespe ⁊ mane et meridie .i. tribus tpibus ꝓ die. (s Narrabo ⁊ anūciabo. diuina beneficia mihi collata: sicut legit de daniele: Danie. vj. q; tribus tpibus in die adorabat deū ꝑtra hierlim.

(t Et exaudiet dns ꝛc. de futuro: sicut exaudiuit de ꝓtcrito. (v Redimet in pace aiam meam. i. vitam meam.

(x Ab bis q; appropinquant mihi. i. a ꝓditoribꝰ ceile: qui approp̄inquāt mihi in signū amicicie. (y Oīm inter mꝭ tos erāt mecū. i. in magno numero assistebāt mihi ad me ꝓpendū: ⁊ in boc erat grauis ꝑiculū: tū q; erant multi: tū q; dolosi. (z Exaudiet deus. me. s. deprecantem.

(a Et humiliabit illos. ab nihilū deducendo. (b Qui ē ante secula. i. ille qui ē deus eternus ⁊ potens oia: ⁊ causa bui⁹ adiectionis subdit: (b Non enī ē illis cōmutatio. de peccato ad puniz. ꝫ sūt obstinati. ⁊ sic non merentꝰ veniam. Et non timuerūt deū. ꝫ magis ꝓtemp̄serūt: sicut dicitur de obstinato. ꝓuerb. xviij. ipius cū in ꝓfundū peccatorū venerit cōtemnit: sic dicit. (c Et extēdit manū suā ꝛe tribuendo. Fm aliquos istud referr̄ ad ꝓpm ceile: q; mitebaf retribuere ipi dauid malū ꝓ bono: Fm alios referr̄ ad deū q; habet manū extensā ad reddendū pena ꝓ peccato tpe tū debito: Fm ordinē iustitie sue. ⁊ huic consonat littera sequēs cū dr. (f Contaminauerūt testm cī⁹. i. dei legē: q; ꝓhibet ꝑsequi innocentē. (g Diuisi sūt ab ira vultꝰ eius ꝛc. i. vultus ꝓpꝰ ceile. q; in vultu erāt pacifici cum dauid: ⁊ ꝓtrariū habebāt in corde. (h Moliti sūt sermones eius sup oleū ꝛc. q; in ꝓntia dauid loquebant amicabilia ⁊ pacifica: ⁊ in occulto tractabant ꝓtraria. (i Jacta sup dīm curā tuā. Hic dauid alloquit seipm. vt i deo ponat spez suā. (k Et ipe te enutriet. q; in desertis locis longo tpe vixit dauid cū viris suis ꝓ dei ꝓuidentia specialē: vt ps. j. Reg. (l Et non dabit in eternū fluctuationem iusto. i. ipi dauid. ⁊ loquit de se tanq̄ de alio: fluctuationē aūt vocat ꝓsecutionē saulis ꝓ qua dauid cōpellebatur fugere de loco ad locū: q; nō semp durauit. q̄a mortuo saule dauid in regē inunct⁹ fuit. (m Tu vo deꝰ ꝛc. s. ꝓditores ⁊ ꝓsecutores meos: (n In puteū interius. hoc ē ad mortē: ⁊ subdit cām. d. (o Viri sanguinū ⁊ dolosi. i. querentes effundere sanguinē innocētē ⁊ dolose.

(p Non dimidiabūt dies suos. i. nō viuēt fm medietatē vite sue naturalis: q; mors taliū coiter accelerat fm deū saluatoris: Matb. xxvj. oēs qui acceperint gladiū gladio ꝑibunt. (q Ego aūt sperabo in te dne. liberantem me a piculis: ita q; viuā fm totū cursum vite mee: q̄ ꝓz ex. iij. Reg. j. vbi dicit: Et rex dauid senuerat: habebatq; etatis plimos dies. Moraliter aūt ꝓt exponi iste ps. de quolibet iusto in ꝓsecutione ꝓsito contra quē etiā ab ingtis fabricāt machinatōes dolose: ꝓter q̄ orat deuote ab ist⁹ liberari: quē dns eraudiuit: ⁊ aduersarios ei⁹ puniuit. ⁊ ad ꝫ ꝓt defacili applicari litera ꝓsideratis ꝓdictis.

(r Diuisi sūt ab ira vultꝰ eius ⁊ approp̄inquauit cor illius ꝫ
(s Moliti sunt sermones eī⁹ sup oleum: ⁊ ipi sūt iacula.
(t Jacta sup dīm curam tuā
(x ⁊ ipe te enutriet: ⁊ non dabit in eternū fluctuationez iusto.
(y Tu vo deꝰ deduces eos in puteū interius.
(z Viri sanguinū ⁊ dolosi non dimidiabunt dies suos: ego aūt sperabo in te dne.

(a Victori ꝓ colūba mi letam eo q; ꝑcul abierit da uid humilis ⁊ simplex quā do tenuerunt eū philistei in geth. (b Psalmus. lv.

(c In psal. liiij. Exaudit deus. vbi dr in postilla. Contaminauerūt testm ei⁹.

(d Additio.

Hius videf ista verba referri ad deū: vt sit sensus. Cōtaminauerūt testamentū eius. i. legem dei. in cui⁹ penam: Diuisi sunt ab ira vultus eius s. dei: ⁊ hanc diuisionem ⁊ discordiā imꝑcabat psalmista supra in eodē psalmo. o. Precipita dne et diuide linguas eoz.

(e In eodē spal. vbi dicit in postilla. Moraliter autē potest exponi. (f Additio.

Hius videt ꝓtinere ad sensum li alē exponere istū psalmū de quolibet iusto in ꝑfectione posito ꝛc. ad quē sensum ꝓpie erit notabilior ⁊ vniuersalior q̄ exponēdo ꝑtra habitatores ceile: de q; hystoria iam plures psalmos dauid fecerat.

Replica.

(g In psalmo Exaudi deus: cum postillator exponit illum passum: Contaminauerūt testamentū eius diuisi sunt ab ira vultus eius. de pueris quoz vult⁹ ⁊ ira sūt diuisi: quia ꝓ vultum publice blandiunt: ⁊ ꝓ iram occulte seuiunt. ponens exemplū de ceilensibus: qui dauid venerabantur in publico: sed occulte apud saul euz trahere conati sunt. Burgensis autem vult melius exponere dicēs q; vultus debeat ad deū referri: vt sit sensus q; peruersi diuisi sunt ab ira vultꝰ dei: sed ista expositio non videtur, ꝓpria q; mali in pena diuidātur ab ira vultus dei: nam esto q; diuidantur a gratia ⁊ lenitate vultus dei: non tamen ab ira: quia huic merentur semper subiici et ab illa semper puniri: ⁊ habere vultum dei ira cundum quasi semper ꝓsentem: per consequens nō diuisi ab ira vultus dei. Hec valet quod Burgensis addit q; iste ps. non potest esse de ceilensibus: quia mlti psalmi alij sunt de illa materia. et quo ꝫ sequitur: igitur iste non. nec valet materia huius psalmi est de peruersis generaliter: quia cum hoc stat q; sit de ceilensibus specialiter et exemplariter.

(h Psalmus. lv.

Miserere mei deus. Huic psal. ꝓmittit talis titulus in hebreo. Ad victoriam super colūbam muta elongationū dauid miktam q̄n tenuerunt eū philistei in geth. Ad cuius intellectum sciendum q;

ſm aliquos hebreos miktam eſt dictō ꝓpoſita ex i mik tam: ꝛ ſic ſignificat būiles ſimplicē vel pfectū. ꝛ b mō accipit hiero. q̄ ponit talē titulū: Victoꝛi ꝓ colūba muta: eo q̄ ꝓcul abierit dauid būilis ꝛ ſimpler: q̄n tenuerūt eū philiſtei in geth, ꝛ ſm iſtū ſenſū oꝑtet b ſuppleꝛe ꝓ talē modum:

Dauid būilis et ſimpler ſuppleꝛe fecit pſ. iſtū q̄n tenuerūt eum ⁊c. Scōm alios vō miktā ē nomē cātici ſpecialis ſic motettus apud nos vel boquet ꝛ dicit Ra. ſa. q̄ ſignat canticum pulchꝛ vel vecē tem ꝛ ſm hoc ē ſenſus ti. hebꝛaica: Miktam dō. i. cāticū dauid vecens ab eo factum q̄n tenuerunt eū philiſtei

Mᵃ Iſerere mei deus q̄m c̄culcauit me homo: tota die ꝑpugnans tribulauit me. Conculcauerūt me inimici mei tota die: ᵇq̄niā multi bellantes adueꝛſum me. ᶜAb altitudīe diei timebo: ᵈego vō in te ſperabo. Jn deo laudabo ſermones meos: ᵉin deo ſpaui non timebo quid faciat mihi caro. ᶠTota die verba mea exe

De iſta aūt tentione dicūt aliqui expoſitoꝛes noſtri q̄ intelligīt q̄n ie ſbidenob philiſteus niſus fuit pcutere dauid: ꝓficiosq; ei fuit abiſai filius ſaruie: ꝛ pcuſſit philiſteū interfecit. vt habet. ij. Reg. xxj. ſed iſtud nō videt vꝛa: q̄ dauid nō fuit ibi captus imo habuit victoriā: ꝑterea illō bellū non fuit in geth: ꝛ iō Ra. ſa. exponit hoc de dauid q̄n fugiēs a facie ſaul venit ad achis regem geth: quē cū cognouiſſent philiſtei direruīt. nūquid nō iſte eſt dauid rex terre: vt habet. j. Reg. xxj. et tūc tenuerūt eū addu centes ad achis vt interficeꝛet: ſ achis credens eū eē furioſū iecit eū: ꝛ ſic ſaluatus fuit. De hoc ꝙ dauid fecit hūc pſal. ꝛ ſilr. xxxiij. ſicut dictū fuit ibidē: ſ pſalmꝰ xxxiij. magis reſpicit euaſionē dauid ad mādatū achis ꝑter q̄d ille pſ. incipit a gratiarūactione ſic. Benedicaꝛ dnm in oi tpe ⁊c. iſte aūt pſ. magis reſpicit captōꝛ ipius ꝙ quā fuit in piculo: ꝑter q̄d incipit ab imploꝛatōe diuine miſcōie ſic: Miſerere mei deus ⁊c. De eadē ēm materia dō aliq̄n ples pſ. fecit: vt ſatis patuit per ſupra dicta. Sciendū etiā q̄ dauid hic vocat columba muta elongationū: colūba q̄ fuit ſine felle amaritudinis: q̄a ſaulē ipm ꝓſequēte ad moꝛtē bis ſaluauit a moꝛte: vt habet. j. Regū. xxiij. et. xxvj. Muta q̄ tentus a philiſteis nō audebat loqui ideoma hebꝛaicū: ſ mutauit os coꝛam achis ne amplius cognoſcēt: vt habet. j. Regū xxj. Dicit etiā colūba elongationū: q̄ timoꝛe ſaulis fugerat extra terrā iſrael ad terrā philiſtinoꝝ: dō aūt ſignificet ꝙ hoc q̄d dicit in titulo: Ad victoꝛem. frequēter dictū eſt. ſ. conatus leuitaꝝ. ꝛ ſic ꝑt ſententia tituli hebraici: ꝛ ſilr ti. hiero. que eſt eadē in ſubſtantia. Pꝛt etiā actoꝛ hᵘꝰ pſ. ꝛ materia in generali. Scōm hoc igit pſ. iſte diuidit in tres ꝑtes: quia primo ponit ipſi ꝙ dauid dēpcatio: ſcdo dēpcationis erauditio: ibi. Sicut ſuſtinuerunt. vel potᵘꝰ ibi: Pro nihilo: vt videbit: tercio gratiarūactio. ibi: Jn deo laudabo. Circa primū dicit dauid. ¶a Miſerere mei deus ⁊c. i. homines eo mō loquēdi quo dī Exo. viij. Venit muſca grauiſſima. i. multitudo muſcaꝝ. ples ēm philiſteis tenebāt eū impugnātes eū ⁊ pculcantes ſicut moꝛte digniſ: ō ſubdit:

¶b Qm̄ multi bellantes ⁊c. q̄a querebāt eū occidere: vt ꝓdictū eſt. Jn hebꝛeo habet ſic. Multi bellātes ad me ſuperbe altiſſime. q. d. tu deus qui es altiſſimus libera me ab iſta multitudīe a qua nō poſſū me defendere: deus ſcōs inquit ſic: Quacūq; die timebo ⁊c. et tūc litera eſt plana cū ſubdit: Ego vō in te ſpabo. in quacūq; die occurrerit mihi materia timendi: ꝛ ſic ꝓ eo q̄d dicit in principio bᵃ verſus in trāſlatione noſtra.

¶c Ab altitudine. quod ē de ꝓcedenti vſus in hebꝛeo eſt altiſſime. ꝛ hoc modo ſignatur verſus in tranſlatione hieronymi. Poteſt etiā exponi trāſlatio noſtra ſic.

¶c Ab altitudine diei timebo. i. ex pte alte diei: quia fugitiui qualis erat dauid magis timēt de die q̄ de nocte: q̄ nō pſ ſunt ita vſacili ſe abſcondere ⁊ euadere de die ſicut de nocte. ¶d Ego vō in te ſperabo. i. in quocūq; timoꝛe non deſperabo: ſ magꝭ ſperabo de tua ꝓtectiōe. ¶e Jn deo laudabo ⁊c. de deuo te dēcando.

crabanᵗ: aduerſū me ᵇomes cogitationes eoꝝ in malū. ᵗJnhabitabūt ⁊ abſcōdent: ʰipi calcaneū meū obſeruabūt. ⁱSicut ſuſtinuerit aiam meā: ᵐp nihilo ſaluos facies illos: ⁿin ira °populos ᵖconfringes. ᵍDeus vitam meā ānūciaui tibi: ʳpoſuiſti lachꝛymas meas i ſpectu tuo. ˢSic ⁊ ipmiſſiōe tua ⁊c puertēt ītimici mei rꝛoꝛſū:

¶f Jn deo ſpabo ⁊c. i. homo carnalis: nec ꝙ hoc intendit a ſe excludē oēs timoꝛē hominis: ſ ēm timoꝛem qui deūcit in deſperatōes ꝑter q̄d ſimul ponit. Jn deo ſperato

¶g Tota die verba ⁊c. i. omia verba de me dicta ad meam laudem retoꝛqueban̄ in meam cōdemnatiōem. dicebant ēm philiſtei: nunquid non iſte ē dauid rex terre: nonne hunc cantabāt ꝓ choros dicentes. Percuſſit ſaul mille: ⁊ dauid decē milia: ⁊ ex iſtis cōcludebāt ꝙ deberet occidi ne poſſet eis vlterius nocere. vt habetur. j. Regū. xxj. ideo ſubditur.

¶h Omnes cogitationes ⁊c. id eſt ad inferendū mihi malum. ¶i Jnhabitabunt. et abſcondēt. i. publice ⁊ occulte querent mihi nocere.

¶k Ipſi calcaneum meū obſeruabunt: querentes me ſupplantare: Et videtur hic dauid ꝓphetice loqui de malis q̄ queſierūt philiſtei facere ſibi. quando audierunt ipm eſſe vnctū in regem ſuper iſrael. quia tūc queſierunt eū occidere. vt habetur. ij. Regum. v.

¶l Sicut ſuſtinuerunt ⁊c. in hebꝛeo ⁊ in tranſlatione hierony. habetur: Expectantes animam meā. i. ſperantes auferre animam meam de coꝛpore: et cōiungitur cum litera ꝓcedenti immediate: quia eſt finis huius verſus: et ſequēs verſus incipit ibi. Pro nihilo.

¶m Pro nihilo. Hoc eſt pars ſecunda huius pſalmi in qua deſcribit̄ eraudītio dauid dēprecantis: et primo q̄ntū ad repꝛeſſionem aduerſaꝛioꝝ cum dicitur.

¶m Pro nihilo ſaluos facies illos: interꝛogatiue. ⁊ eſt ſenſus ſaluabis aduerſarios meos ꝙ nihilo. i. qui nihil boni fecerunt. ſ ēm mala. q. d. non decet iuſticiam tuā. ideo ſubditur:

¶n In ira. i. vindicta iuſticie tue.

¶o Populos philiſtinoꝝ.

¶p Cōfringes ⁊c. ita q̄ li de ē finis hᵘꝰ verſus. In hebꝛeo ⁊ in tranſlatione hiero. ⁊ in trāſlatione cōmuni eſt principium verſus ſequentis. ⁊ hoc quia mōſtratum q̄n philiſtei venientes ad deſtruendū regnū dauid fuerunt diuina virtute rebellati magis q̄ humana. ꝓt q̄ tunc dixit dauid. Diuiſit dñs coram me inimicos meos ſicut diuidūtur aque: vt habet. ij. Regum. v.

¶q Deus vitam meam ⁊c. i. picula vite mee annunciaui tibi in mea oratione.

¶r Poſuiſti ⁊c. eas eraudiendo.

¶s Sicut et in ꝑmiſſione tua. i. ſicut ꝑmiſiſti mihi me in piculis cuſtodire.

¶t Tunc conuertentur inimici mei retroꝛſum. id eſt cum me eraudieris deprecantem aduerſarij mei fugient. quaſi diceret. hoc ſemper attribuam virtuti tue ⁊ non mee. Littera hebraica ſic habet ad illo loco. Deus vitam meam ⁊c. motionem meam numeraſti: pone lachrymam meam in vtre tuo. nonne in numero tuo tunc conuertentur inimici mei retroꝛſum. et eſt ſenſus. Motionem meam numeraſti. id eſt loca ad que fugi a facie ſaulis. Pone lachrymam meam in vtre tuo. vt ſit repoſita coram te quaſi in vaſe miſericordie tue ad eraudiendum. Nonne in numero tuo. ſupple erit: quaſi diceret ſic: quia tu pones eam in numero tuo cuꝫ aliis antrietatibus quas ſuſtinui. Tūc puertent inimici mei retroꝛſū. trāſlatio vō hiero. ſic habꝫ

Secretio3a mea tu numerasti.i.nullū meū secretū absco-ditum a tibi. ℣Repone lachrymā meā in vtre tuo.ꝛ exponat sicut prius: ℟ nō in nar:atōe tua.qua feres suiaz cōtra ma los. ℣Uc cōuertentur rē.ꝛ exponat sicut prius. ℟ t In q̄ cūq; die inuocauero te.sūcerit ꝛ te uote. ℣ Ecce cogi tau qm̄ dñs me9es. eraudiendo me et saluando. ℟ In deo. Hec est tercia pars b9 psalmi in q̄ ponit ipius dauid grariarū actio.p sua li beratione dicēs:

℟ In deo laudabo verbū.i. tuaz factū seu beneficiū gras referendo.

℣ In dño laudabo sermonem: repe titio est eiusdez ad maiozē effectus ex-pressionē:

℟ In deo sperabo: q̄ me ꝓteget ō futuro: sicut fecit ō p̄terito.

℟ a Nō timebo rē. timoze tu̇ciente me in desperationē vel nimis perturbante rationē. ℟ b In me sūt deus vota: fecerat em̄ aliqua vo ta specialia ipi deo: si liberaret em̄ ab illo piculo: licet non sint exp̄ssa in scriptura q̄ desiderabat adimplere.

℟ c Que reddā laudationes tibi.i.ad laudē nois tui: ꝛ ibi dit causam.d. ℟ d Qm̄ eripuisti aiam meā de morte rē. .i.q: p̄ceptū illud ꝓter q̄d vouisti tibi: et iō iustū est reddaz vota tibi: ℟ e Ut placeā corā deo. In hebreo ꝛ in trāsla tione nō bi9 o. habetur. Ut ambulem coram deo. ꝓcedēdo de bono in melius. ℟ f In lumine viuentiū: ad est q̄dū ero in vita presenti. vel in lumine viuentium: hoc ē in lu mine gratie qua viuit in deo. Mozaliter pōt exp̄ōi ps. iste de quocūq; fideli qui positus in mortis piculo orat de tūn deo re.ꝓ sua liberatiōe: et a deo eraudit⁹ agit grati as deo tanq; gratus. ℟ In psal.lv. Miserere mei deus vbi dicit in postil. Pro nihilo rē. ℟ Additio.

In hebraica veritate vbi dicit: Pro nihilo. ponit q̄ dam dictio eq̄uoca: q̄ significat q̄nq; nihilu3: q̄nq; vanitatē: q̄nq; vo iniquitatē. Consequēter vbi tran slatio nostra habet: Saluos facies illos. i hebreo habetur Saluabis ab illis. vñ hec vba fm̄ hebraicā ꝓprietē ponunt sic: Pro iniquitate. s. aduersariozū de qua imedia te ante dixerat. Saluabis ab illis. i. saluabis me ab illis: ꝛ sic exponit iste vsus a quibusdaz hebreoz. exp̄ositoribus: fm̄ quā expositionē non oportet vt teneat interrogatiue seo plane. ℟ Psal.lvj.

Miserere mei rē. Huic ps. p̄mittit talis ti. i hebreo. ℟ In victoriā ne dispdas dauid miletam q̄n fugit a facie saul in speluncā. Ad cuius intellectū sciendum q̄ dauid legitur bis fugisse in speluncam a facie saul: pri mo in speluncā adollā. vbi venerūt ad eū illi qui erāt de co gnatione sua: et alij qui erat in angustia p̄stituti: et factus est eoz princeps. i. Reg. xxij. ꝛ de ista fuga intitulat⁹ ē ali⁹ ps. i. cxlj. fm̄ q̄ dicbiero. in ꝓlogo sup ps. Scdo q̄n saul ꝓsequebat dauid sup abruptissimas petras q̄ solis ibicibus sūt pue: vt habet. i. Reg. xxiij. ꝛ tūc saul intrauit eandē speluncā ad purgandū ventrē. dauid aūt ꝛ viri eius fugientes saul paus intrauerāt eandē speluncaz latitantes in eius interiori pte: ꝛ tunc viri dauid voluerūt saulē occidere: ℟ dauid hoc impediuit: ꝛ silentē oram cbla mydis saul absciditꝛ cū exisset saul de spelunca: post eum abijt clamans ꝛ ostendit ei pannū p̄sū in argumētū q̄ potuerat eum occidisse si voluisset q̄d recognoscens saul gras egit ipi dauid: et recedēs cū exercitu suo a p̄secutiōe dauid: tūc ad tps cessauit. Et de fuga dauid ad hāc spelun cā loquitur ti. bui9 ps. ꝛ sic patet vltima ps b9 ti. Ad in tellectū vo p̄me partis patet ex dictis q̄ dauid erat in periculo mortis quando fugit ad speluncaz illam ꝓpter q̄d in ti. bui9 psal. loquens de deo dixit: Me disper das. id est. ne disperdi ꝓmittas. dauid miletam. i. ipius dauid cāticū dicēs vel suaue: vel dicit ra. sa. q.d. vo si ꝓmitteres me pire non pos sem amplius cā tica dulcia ad laudē tuā face re: t dicere. q̄ au teꝛ ꝓponit: Ad victoriaz. signat conatū leuitaz in cantu b9 psal. vt frequēter dictū est. Scdum alios vo miletā signat būilem ꝛ simplicem. vt dictū ē psal. ꝓcedē ti. ꝛ sic ꝓsunt dicē ro. ti. b9 psal. dicens. Ꝓvicto ria vt nō disper-das dauid humi lem ꝛ simplicem quando fugit a facie saulis in spelun cam. ꝛ patet sententia ex dictis: igitur ps. iste in tres partes diuidit. q̄ primo ponit ipius dauid anxia desi catio: scdo diuina eraudit⁹ ibi. Misit de celo. ℟ cio ḡti arūiacio: ibi. Exaltare: ℟ Circa primū dicit. ℟ a Miserere mei rē. ꝛ fm̄ q̄ dicit Ra. la. semel dicit: Miserere deus petens ne occideretur a saule: scdo petens ne saul occideretur ab ipo. vñ ꝛ tūc dixit dauid: Propitius sit mihi dñs: vt non mittam manū meā in xpm dñi. ℣ Re gū. xxiiij. pōt etiā dici q̄ replicat. miserere mei: ad maiorem affectus sui exp̄ssionē: sicut frequēter fit in oza tionibus veotis. ℟ b Qm̄ in te rē. hic dicit allegan do q̄ deus debeat sui miseren: quia ꝓpriū est ipius pre stare misericordiā illis qui habet in ipo fiduciam.

℟ c Et in vmbra alaꝛ tuaꝛ sperabo. sicut pullus sub al matris suc ne rapiat a milio. ℟ d Donec transeat iniquitas. s. saulis me ꝓsequētis.

℟ e Clamabo. co:de to:te. ℟ f Ad deū altissimū. ꝛ p consequēs potentissimū ad me saluandū.

℟ g Deum qui benefecit mihi. de preterito. ꝛ sic spero q̄ faciet de futuro. In translatōne biero: habetur. De um vltorem meum. q: nolebat accipere vltionem de saul manu ꝓpria: ℟ expectabat eaz de manu diuina: vn de dicebat: vlciscatur me deus de te. manus aūt mea non sit in te. ℣ Regū. xxiiij.

℟ h Misit de celo. Hic consequēt describit diuina ex auditio cum dicit. Misit de celo ꝛ liberauit me. omne eū beneficiū a deo ꝓstitū ꝓuenient dicitur celitus da tum.

℟ i Dedit in obꝓbriū ꝓculcantes me. s. saul ꝛ viros eius querentes me occidere: ꝛ sic me dare in conculca tionē boim ꝛ bestiaꝛ. Qz aūt dauid tūc exp:obrauerit sauli ꝛ viris eius habet. ℣ Reg. xxiiij. vbi dicit. Dixitq; ad saul. quare audis verba hominum loquentium: da uid quer malū aduersum te et cetera. ꝛ postea. Quez persequeris rex israel quem persequeris: canem mortuum persequeris: ꝛ pulicem vnum. quasi diceret hoc vltīe in obꝓbriū tui:

℟ k Misit deus misericordiam suam rē. i. iusticiam suam quia semper concomitantur se in operibus diui nis.

℟ l Et eripuit animam meam rē. id est hominum fero tium: cuiusmodi erant saul ꝛ satellites ei9. ℟ m Do rmiui ꝓturbat⁹. q̄n fui i p̄secutiōe coz positi⁹: homo em̄ positus in tali p̄secutione non potest ꝛdormire quiete:

Jn ḡcūq; die iuo cauēo te:
ecce cognoui qm̄ dñs me9es
Jn deo laudaboverbū: in
dño laudabo sermonē: in
deo sperauinō timebo quid
faciat mihi hō. Jn me sunt
dñe vota tua: q̄ reddaz lau
dationes tibi. Qm̄ eripuisti
aiaz meā de morte ꝛ pedes
meos de lapsu: vt placeam
coram deo in luine viuentiū.

℣ Ad victoriā ne dispdas
dō miletaz q̄n fugit a facie
saul regis ilrli speluncam:

In translatione hiero. habeꝫ: Anima mea tꝛmiuit i medio leonū ferotiū. ꝛ pōt reduci ad eandē ſniam: vt ptz. ¶n Filij hominū. cū ſaule eriſtentiū. ¶o Dētes eorum arma ꝛ ſagitte: quia parati ſūt mala dicere de ꝙp obiurgatio nē ꝛ delōge p tractōem: ſicut ſagitte alouge pcutiūt. ¶p Et lingua eoꝝ gladius acutus: qz ſic gladi⁹ acut⁹ ſe parat ꝓiicta naturaliter: ſic voces ꝛ aliꝫ ꝓſiles p ſuas tractōes ꝛ obloc utiōes diuidebāt amicicia inter dauid ꝛ ſaulē: cum t ñ ſaul dēret eū naturaliter diligere ſicut generū ſuū. ¶q Exaltabē. hic ponit gratiārū actio cū dicitur: Exaltare ſup celos. i. laus tua magnificet ab angel⁹ ſanct⁹. ¶r Et in oēs terram gla tua. ſupple magnificet a cūctis hoib⁹ tenotis: et ſubdit cauſā er pte ſui dicens. ¶s Laqueū parauerūt ꝛ. i. poſuerūt inſidias ad me capiendū. ¶t Incurauerūt aiaz meaz. i. incuruare voluerūt vitā meā dūcciendo me in mortez. ¶v Foderūt ante faciē meā foueam. querētes me ad mortem ¶x Et inciderūt in eā. qz ſaul in quo tanq̄ i principe erat totus exercitus in virtute intrauit in ſpelūcā in qua dō potuiſſet eū ſi voluiſſet occidere: vt ꝓdictū eſt: ꝛ qz ex hoc habebat materiā laudandi deum ſubdit. ¶y Paratū cor meū ꝛ. ad te laudandū: et tibi ſeruiendū: ꝛ replicat idē. d. Paratū ꝛ. ad oſtendē dū magnū affectū ꝛ eodē modo dī. ¶z Cantabo et pſalmū dicā. qz eſt replicatio eiuſdē ꝓ alia vba.

¶a Exurge gla mea. gloria eſt clara noticia cū laude: ꝛ ſic dauid ſeipm erexit ad recognoſcendū diuina beficia in laudib⁹ diuinis ¶b Exurge pſalteriū ꝛ cithara. hoc dicit qz alique laudes diuine quenienter cantabant in pſalterio. ꝛ aliꝫ magis in cithara. ¶c Exurgam diluculo. i. pmpte ꝛ expedite ad ꝛ volenti.

¶d Confitebor tibi in pplis dñe: pdidit eꝫ dauid i ſpū qd laudes diuine ab eo cōpoſite cātande erāt in futuro in diuerſis pplis ꝛ gentibus: ſicut adimpleti videm⁹.

¶e Qm magnificata ē ꝛ. hoc fuit adimpletū tpe Joſue: qñ ſol ſteti ſpacio vnius diei: vt iſti baberet plenā victoriā: vt dī ioſue. x. ¶f Et vſq; ad nubes veritas tua: qō fuit etiā tūc adimpletum qn dñs miſit lapides magnos de nubib⁹ ſup aduerſarios iſti: vt ibidē habeꝫ

¶g Exaltare ſup celos de⁹ ꝛ. expōāt ſic ſ. Moraliē pōt exponi iſte ſicut pcedens: qz ē filius mā in vtroq; ꝛ eadē diuiſio: vt ptz ꝓdicta.

¶In pſ. lvj. Miſerere mei. vbi dicit in poſtilla: Magnificata eſt vſq; ad celos miſcōia tua. ¶ Additio.

Alla ratio videt quare ſtatio ſolis miraculoſa tpe ioſue attribuat miſericordie diuine: ꝛ miſſio lapidum de nubib⁹ attribuat diuine veritati cū virtū; ꝓtineat ad miſericordia vel iuſticia ſeu potētiam ꝛ hmōi. Sed ſenſus ꝙnius h⁹ verſus. ſ. Magnificata eſt vſq; ad celos miſericordia tua: vſq; ad nubes veritas tua: habeē in additione ſup pſ. cxxv. vbi ſimilia verba ponūtur. ſ. Oſſe in celo miſericordia tua: ꝛ veritas tua vſq; ad nubes: vide ibi.

¶In vere vtiq;. Hoc pſ. pmittitur talis titulus in hebreo ſm Ra. ſa. Ad victoriā ne diſperdas dauid ſuaue cāticū ſiue vecēs ſm hō hiero. ti. talis ē. Victoriā vt nō diſpdas dauid humilē ſimplicē. ꝛ patz expoſitio vtriuſq; ꝙdicta in ti. pſal. pcedentis. De materia hō h⁹ pſalmi dicit Rab. ſa. q⁹ dō fecit hūc pſ. quādo ſaul ad denunciatō nē zypheoꝝ exiuit cū trib⁹ milib⁹ virōꝝ electoꝝ ad ḡrē dū dauid: vt habet j. Reg. xxvj. qō cuꝝ cognouiſſet dauid p exploratores ſuos: accepto ſecum abiſai clazvenit ad caſtra ſaulis de nocte: ꝛ inueit omēs tormentes: ꝛ cum abiſai vellet ſaulez occidere dauid hoc ꝓhibuit: ꝛ aſſumpta haſta: que erat ad caput eius ꝛ cypho aque: receſſēt inde. Cumq; ſic eſſent elōgati q̄ erāt in loco tuto dauid clamauit fortiter: deuigilās abner ꝛ pplm inculpans eos ō hoc q⁹ male cuſtodierant dñm ſuū oſtendens p haſtaz ꝛ cypbū aque q⁹ potuerat ſaulē occidiſſe ſi voluiſſet: ꝛ p hoc dedarauit malicia ſaulis ꝛ alioꝝ ipſum innocētem perſequentium: igitur ſm hoc iſte pſ. diuidit in duas ptes: i ꝑma dauid oſtendit ſaulis ꝛ ſatellitū ſuoꝝ malicia: ꝛ in ſe cūda ꝓdicit penam debitam: ibi. Deus conteret. Circa ꝑmū dicit. ¶a Si vere vtiq; iuſticiā loquimini. i. ſi iuſticiam vultis loqui: ¶b Recte iudicate. q. d. p haſtam ꝛ cypbū aque poteſtis manifeſte ꝓpendere iuſticiā ꝛ innocentiam meam erga ſaul ꝛ eius malicia ꝓtra me:

¶c Filij hoim. rationabiliter ꝛ iuſte viuentiū: tales em̄ fuerunt patriarche ex quibus deſcendebat ſaul ꝛ popul⁹ ei⁹ ꝛ ex hoc deberent moueri ad recte iudicandū ꝛ viuendū ſed quia faciebant contrarium. ideo ſubditur.

¶d Etenim in corde ꝛ. i. iniquitates quas cogitaſtis in cordibus veſtris opere adimpletis.

¶e Iniuſticias manus veſtre concinnant. i. ornant et pliant apparenti iuſticia ꝛ falſa. in hebreo habetur. Iniquitatem manibus veſtris ꝓponderate. i. iniquitatē qua me pſequimini ponderate ꝓtra me innocentiaz meam: vt ſic videatis eius grauitatem ꝛ ab ea ceſſetis: ꝛ eandem ſententiam habet litera hiero. que talis eſt: Iniquitates manuum veſtrarum appendite. ſ. in ſtatera iuſta modo iam dicto.

¶f Alienati ſūt peccatores a vulva ꝛ. hoc dī ꝑ tanto: qz boies peruerſi in ſuis operibus dicuntur male nati ſm cōmunem modū loquendi. Ra. ſa. exponit hoc de illis qui cū adhuc in vtero matris eriſtūt ꝑ aliq̄ ſigna figurat eoꝝ vita mala futura: ſicut Eſau in vtero matris impellebat fratrem ſuū iacob. ¶g Furor illis ſm ſimilitudinez ſerpentis. in hebreo habetur. Veneni illis: ꝛ ad eundem ſe ſum refertur: quia ſerpentes ex ira ꝛ furore effundunt venenū: ¶h Sicut aſpidis ſurde ꝛ obturātis aures ſuas: quia videns incantatorem ponit vnā aurem contra terrā ꝛ aliam obturat cauda ſua ne audiat carmen incantatoris: ſic peccatores obſtinati qualis erat ſaul et eius virī nolunt audire vnde reuocentur a ſuo errore:

¶ i Deus pteret: Hic consequēt dauid ꝓdicit pnaz tali' bus debitā: z ꝑ ꝓdicit hinōi pena m: scdo vtilitatez inde se quentē: ibi. Letabitur. Circa ꝓmū dicit sic. ¶ j Deus cō teret ventes eoz. quib⁹ mozi debāt alios ꝟbis iniuriosis et tractoribꝰ: Dicebāt enī ipm dauid eē reum crimine lese maiestatis: cū tū bo nū regis z regni q̄ fuisset. ¶ k Mo las leonū ferotiū. i. saul z doech z ꝟsimi liaz: ad modū leo nis ferotiū

¶ l Cōfringet dñs. qđ fuit implenz in monte gelboe vbi mortuus fuit saul z doech: z mlti alij.

¶ m Ad nichilū ve nientē ꝛc. q: regnū fuit amotū a saul z posteris eius.

¶ n Intendit arcū suū ꝛc. istud potest referri ad deū qui ꝑ cussionē malorum ꝟm ordinē iusticie sue parat inferendā debito tpe. pōt etiā referi ad quē libet obstinatuz in suo malo: qui sp tendit arcū sue malicie ad nocendū alijs q̄diu pōt viuere. Et huic ꝯcordat translatio hierony. que sic habet: Intendāt arcū suū donec pteranꝫ. ¶ o Sicut cera que fluit auferenꝫ: de pñti vita mozte repentina. i hebreo hi. Quasi limat tabefactus auferenꝫ. z in translatione hicro. Quasi vermis tabefactus ptranseant. z ē eadez ſnia. lz sint alia verba: q: ꝑ vtrūq; delignaꝰ subtractio peccatoꝝ repentina. ¶ p Supececidit ignis. i. punitio a deo ĩmissa. Et non viderūt solem. subtracti de hoc mundo per mozte. in hebreo hr. Occidit abortiuū mulieris q̄ nō vidit solem. z silr in trāslatiōe hierony. z est eadē ſnia. ꝑ hoc eſm intelligiē punitio diuina: q̄ peccatoꝝ es ad nihilū redu cat: ¶ q Priusq̄ intelligerēt spine vr erbānū. per spinas intelligūtur hic filij puuli iniquoz. vt dicit Rab. ſa. ꝑ rhānū q̄ acuti⁹ pungit intelligūtur filij eoz adulti: qui pl⁹ de malo saūr z faciunt: z ſm hoc est ſensus: ¶ q Priusq̄ intelligerent spine vestre. i. anteq̄ filij vū puuli baberent tātū intellectū q̄ possent ita male agere sicut adulti.

¶ r Sicut viuentes sic in ira absoꝛbet eos. i. eo tpe q̄ ſperā bāt de duratione vite eoz de⁹ auferet eos subito de pñti vi ta: In translatione hiero. sic babebāt: Anteq̄ crescāt spine vestre i rhānū. i. anteq̄ veniāt ad maliciā rhāni mō supza exposito. Quasi viuētes in ira tempestas rapiet eos: z est litera planior. z eadē ſnia. in hebreo aūt hr. Sicut viuens sic in ira absoꝛbet eos. vt refertur ad deū. qui sicut viuens. i. viuidus z fortis c⁹ potestati non pōt resisti: sic in ira ab soꝛbet eos auferens repentine de pñti vita. ¶ s Letabi tur. Hic ꝓfr ponit vtilitas sequens ex malox punitione cū di. ¶ s Letabit ꝛc. i. peccatoꝝ punitionē nō mot⁹ ze lo vindicte. ꝓprie: § zelo diuine iusticie. ¶ t Manꝫ suas lauabit. i. opa sua magis iustificabit. ſm illud apoca. xxij. Justus iustificet adhuc. ¶ v In sanguine peccatoris. i. in punitiōe eius: q̄ est occasio melioratiōis vite sue: ſm illud puerbio. xxj. Mulctato pestilēte sapientior erit puu lus. ¶ x Et dicet homo. i. quicūq; rōnabiliter loquens.

¶ y Si vtiq; ē fructus iusto. z accipit hic si ꝑ qz: quia ex punitiōe petoꝝ affirmabit premiū iustoꝝ ꝑ loci a contra riis.

¶ z Vtiq; est deus ꝛc. id est dans sententiam ꝓ eis. non solum in futuro. § etiā frequenter in pñti.

¶ In psalmo. lvij. Si vere vtiq;.

¶ Additio.

Materia huius psalmi ſm quosdā hebreoz et po sitoꝛes vniuersalius z ꝓprius pōt assignari. s. vt exponaꝫ de falsis iudicibus q̄ ꝓtendūt se iusti ciam diligere: z tñ iudicia falsa ꝓferūt. quib⁹ ꝑs. exꝓo bās alloquit: Si vere vtiq; iusticiā locuti recte iudica te. hoc ē dicere. si iusticiā quam vniuersaliter lo quimini iudicijs particularibus applicaretis ve beretis recte iu dicare: § tñ oppo situz facitis: qđ declarat. d. Etenim in corde ꝛc. exponaꝫ ꝓut in pstil. z qz cōiter tales falsi iudi ces occultāt suā falsam iusticiaz sub colorib⁹ ap parentib⁹: iō se quitur. Iniusticias manus ve stre cōcinnāt. i. ornāt: put in ꝓ still. In hebreo habeť. Iniquitatem man⁹ ve stre ponderāt. z ē sensus: Taliter cōponderatis in fal sis sfateris. rōnes falsas z apparentes cū veris z veri dicis ac si essent eiusdē valoris. Cetera aūt exponanť vt in ꝓstilla applicando ea vniuersaliť iudicib⁹ iniqs quos de⁹ iudicat q̄nq; in pñti ꝑ repentinā z subitā era dicationem.

¶ Psal. lviij.

Ripe me: Huic pō. ꝑmittitur talis ti. in hebreo. Ad victoriā ne dispendas dauid canticū decēs q̄n misit saul z custodierūt domū ad occidēdū eū. hoc hr. j. Regū. xix. q̄ saul voluit pautere lancea da uid psallentē coꝛā eo: § declinauit dauid ictuz z iuit ad domū suā: z tūc saul misit satellites suos nocte illa in domū dauid vt custodirent eū z interficeret mane. qđ cū annūciasset michol ipi dauid depositi eū ꝑ fenestrā z sic abiit z saluatus est. Jgit q̄ tūc fuit dauid in mor tis ꝑiculo. iō sic incepit titulum h⁹ ꝑs. Me dispdas. i. ne dispdi ꝑmittas tu dñe deus me⁹ dauid canticū. quia si piret vlterius laudes tuas nō cantaret. In translatiōe hiero. incipit sic ti. Victori vt nō dispdas dauid humi lem z simplicez. resiđū huius ti. est sicut in hebreo. Et est ꝓpria dicti⁹ ꝓz sententia b⁹ ti. ꝓz etiā actoz b⁹ ꝑs. f. dauid: z materia de⁹ in generali. Ad babendū aūt eius noticiā in spāli ꝑs. iste diuidiť in tres ꝑtes: q: ꝓio po niť ipi⁹ dauid deuota petitio: scdo dei exauditio: ibi. Et tu dñe: tercio ꝓ exauditione gr̄aꝫ actio: ibi. Ego autez cantabo. Prima adhuc in tres. q: ꝓio dauid in sua ꝑ titione allegat suā angustiā: scdo ꝓpriam innocentiaz ibi. Neq; iniquitas: tercio aduersarioꝝ nequiciā: ibi. Intende. Circa ꝓmū dicit. ¶ a Eripe me ꝛc. q. d. ñ possum eripi sine tuo adiutorio. ¶ b Et ab insurgen tibus ꝛc. q: ad captandū saulis benivolentiā multi in surgebant ad capiendū dauid q̄uis esset innocens: iō subdit. ¶ c Eripe me te operantiꝫ iniqtatē. q: faciēt ꝑsequebāť inocētē. ¶ d Et de viris sanguinū ꝛc. i. de viris paratis ad effundēdū sanguinē innocentem.

¶ e Quia ecce ceperūt aiam meā. i. meipm a ꝑte pan cipali: q̄ est aia designans totum. reputabant eū se da uid cepisse: eo q̄ custodiebant domū in q̄ erat reputā tes q̄ nō posset eos effugere: iō subdit. ¶ f Irruerūt i me fortes. q̄z fortitudini nō possū bella ndo resistere

¶ g Neq; iniqtas. Hic ꝓfr allegat suā innocētiā. d. Ne q̄ iniqtas mea. peccādo § ꝓmīi. ¶ b Neq; peccatū

meū peccando ꝫ reū suple meruerūt istam psecutōez ideo subditur.

i Sine iniquitate cucurri. cursu vite pñtis

k Et direxi. opa mea ad finē dr̄itus. In trāslatiōe Hiero. bi. Et illi currūt r ꝓparant. r ꝑm hoc refert ad satellites saulis q̄ discurrebant tanq̄ parati ad dauid occidendū ꝫ subdit.

l Exurge i occursū ꝫ meū. ad liberādū me a q̄ me occidāt.

m Et vide me am innocentiā meā ꝫ malicia.

n Et tu dñe. ꝛpi est. i. tu dñe mine.

o Deus ⁊tutum .i. angelo ꝛ

p Deus israel p verā fidē r ꝑfectam cultū.

q Intende. hic ꝑtr vt sua oratio sit cauabilis allegat aduersarioꝝ malitiā: r primo explicat eoꝝ culpam. scdo ꝑdicit penā debitā: ibi. Deus ostendit. Circa pmū dicitur.

q Intende r̄. q: diuina ꝓuidentia se extendit ad omnes tam iustos q̄ iniustos ad reddendū eis ꝫm merita r demerita: ō subdit.

r Nō miserearis omnibus r̄. ex certa malicia r obstinata: q: tales sunt indigni misericordia.

s Conuertent ad vesperā. satellites. n. saul venerunt vespe ad custodiēdū domū dō vt nocte: vt ꝑdictū est.

t Et fame patient vt canes. i. magno desiderio q̄rentes occidere dauid. Iu hebr. bi. Et latrēt vt canes. q: inter se loquebant quomō eū occiderēt.

v Et circuibūt ciuitatē. q: n solū custodiebāt domū dō s aliq̄ eoꝝ currebāt ꝓ vicos: ne man⁹ eoꝝ eu adēt. vel q: postq̄ sciuerūt eū fugisse scrutabāt loca ciuitatis: si forte alicubi lateret.

x Ecce loquent in ore r̄. q: inter se tractabāt de ipsius dauid occisiōe.

y Q̄m quis audiuit. i. ac si nullus eos audiret. vnde in trāsla. Hiero. bi: Quasi nemo audiat. tm michol audiuit: et ipi dauid annūciauit

z Et tu dñe. Hic ꝑtr describitur petitionis exauditio: ꝫ primo q̄rit ad ipius dauid liberationem: scdo ꝓtum ad aduersarioꝝ punitionē ibi. Deus ondit. Circa pmū dicit:

z Et tu dñe videbis eos. frustrando eos ab intentione: q: cū obsiderent domū dauid: fugit ꝑ fenestram: vt ꝑdictum est.

a Ad nihilū deduces r̄. malignā tes silr sicut et isti.

b Fortitudinē meā r̄. i. exponendā tuo seruicio.

c Quia dē⁹ susceptor me⁹ es. liberādo me a q̄rēdē me occidē.

d Deus me⁹ mia r̄. q: dē⁹ misericordie liberauit dauid a q̄ venuret mane in q̄ saul disposuerat eū occidere.

e Deus ondit. Hic ꝑtr pmā exauditio petitionis dauid q̄tum ad aduersarioꝝ punitionē cū dr̄.

f Deus ondit r̄. i. super saul r satellites suos.

f Me occidas eos. vt ascendo de manu ꝓpria: q: hoc facā ꝓ aliqs i iustitia mea. licz autem non

'sine iniq̄tate cucurri[k] r direxi.[l] Exurge i occursū meum[m] r vide:[n] r tu dñe[o] deus virtutū[p] deus israel:[q] Intende ad visitādas oēs gētes: [r] nō miserearis omnibus q̄ operant iniq̄tatē.[s] Conuertēt ad vesperā[t] famē patient vt canes:[v] r circuibūt ciuitatē.[x] Ecce loquent in ore suo: r gladij[y] in labijs eoꝝ: q̄m q̄s audiuit?[z] Et tu dñe deridebis eos:[a] ad nihilū deduces oēs gētes.[b] Fortitudinē meā ad te custodiam: [c] q: deus susceptor me⁹ es: [d] deus meus mia ꝓueniet me. [e] Deus ondit mihi sup inimicos meos:[f] ne occidas eos[g] ne q̄n obliuiscant ppli mei.[h] Disperge illos in virtute tua: r depone eos protector meus dne.[i] Delictuz oris eoꝝ: sermonē labioꝝ ipsoꝝ:[k] et cōprehendāt in superbia sua.[l] Et de execratiōe et mendacio annunciabūtur in cōsummatiōe: in ira ꝓsūmatōis r nō erūt.[m] Et sciēt[n] q: deus dñabit iacob r finiū terre.[o] Conuertent ad vesperā et famē patientur vt canes: [p] et circuibūt ciuitatē.[q] Ipi dispergent ad mādducādum: [r] si vo nō fuerit satuzati r murmurabūt[s] Ego āt cantabo fortitudinem tuā:[t] r exaltabo mane miam tuā.[v] Quia facta es susceptor me⁹: et refugium meū[x] i die tribulatōis mee. [y] Adiutor me⁹ tibi psallaz: q: deus susceptor me⁹ es: deus meus mia tua.

g Ne q̄n obliuiscant ppli mei. suis psecutoꝝ[b] misereri b. n. mia dauid regis data est in exēplū totius plebis.

h Dispergē illos in virtute tua. hoc fuit a dimpletū in monte gelboe: q̄n oēs philistei ceperūt ꝑ diuersas vias fugē. i. Reg. vi.

i Delictū oris eorum r̄. resumatur li ꝓpne cū dicitur Delictū oris eoꝝ r̄. q: verba quib⁹ saul r duces disponebant dauid inficere: fuerūt deposita r abiecta q̄n ceciderūt in monte gelboe.

k Et ꝓphendāt r̄. ꝑditi enim saul fuit humilis placuit deo et electus fuit in regem: r quando ꝓphiuit: dominus eū abiecit: vt bi. i. Reg. xv.

l Et de execratōne r̄. q: imminente morte saulis re ꝓtebētius fuit a famule sibi apparente de trāsgressionibus suis: vt bi. i. Reg. xxviii.

m Et sciēt. ꝑ experientiā punitionis et reuelationē famulis: q: deus dñabitur iacob: trāsferēs regnū ad dauid r domum eius.

n Conuertentur ad vesperā r famē patiēt. istud refertur ad famē inductā tpe dauid i terra isr̄l: vt bi. ii. Reg. xxi. q̄ fuit inducta a deo tribus annis ꝓpter pctm saulis: q̄ iniuste occiderat gabaonitas: vt ibide dicit. r ideo illis cognatione r tribu saulis in illa fame fuerūt grauati afflicti: r ideo dr̄tū ad tpe dr̄. Conuertent ad vesperā. reuertēdo ad ꝓrias domos ꝺ agro vel alio laboricio sicut moris ē. Et famē patient: q: nō inuenient ibi vn reficiant.

o Circuibunt ciuitatē. q̄rendo victū ꝑ mēdicitatem.

p Ipi dispergent. trāseundo ad alia loca q̄ tpe illi⁹ fames erant minus afflicta.

q Ad manducandū. i. ad querendū victum.

r Si vo nō. r accipit hic si. ꝑ q: q: nō inueniebāt ad sufficientiam: ideo subditur.

s Et murmurabunt. ꝑ impatientiam: quia multi eorum impatienter illā penuriam sustinebant.

t Ego autē. Hec est victima ꝑ bu⁹ pē in qua ponitur ipius dauid gratiarumactio ꝓ sua liberatione cū dr̄.

v Ego aūt cantabo. i. in deuotis cāticis laudabo.

x Fortitudinē tuā. q̄ me eripuisti de manibus saulis.

y Et exaltabo mane r̄. i. summo mane surgā ad magnificandū misericordia tuā: et subdit causam

z Quia factus es susceptor meus. r aduersarioꝝ me oꝝ manibus.

a In die tribulatōis mee. q: diffugere bant oīno me occidē.

b Adiutor meus tibi psallā r̄. repetitio ē eiusdē finis ad moꝛ expressionē deuotōis sue.

Moraliter posset exponi pē. iste de q̄libet fideli in angustia cōstituto: q̄ ꝑ opes suas merē liberari r psecutores suos punire. Allegorice vo exponit de xpo ꝑ dauid figurato: q̄ crucifixus fuit in sepulchro tanq̄ alter dauid in tumo: ꝑ hoc non obstāte ꝑ diuinā potētiā resurrexit: r iudex qui illū

in sepulchro fecerāt custodiri in pēnā bō fuerūt p romanos captiuati ꝛ p oꝛbē dispersi: tñ ad vesparū huius mōdi ꝙuertent ad xpm: ꝛ famē patient ꝙ fidei xpiani zelū ꝭ bereses sicut canes latrātes: ꝛ fidē xpi cū seruoꝛe magno ꝛ desiderio pdicantes ꝭ oꝛbē expositione breuit pertranseo: quia diffuse traditur in glosa ordinaria super librum psalmoꝝ.

In psalmo. lviij. Eripe me. Additio.

Ittera bō pō. ꝙ magna pte nō pōt applicari ad historiaz illā. j. Reg. xix. ſ. qñ misit saul satellites: vt custodirēt dauid i domo sua vt interficeret ꝛc. non ēm recte appropriaf huic ꝓposito qō oꝛ. Et tu dñe deꝰ ꝛtuum intende ad visitādas oēs gētes ꝛc. Cū iste casus fuit singularis in q̄ visitatio diuina se non extendebat ad oēs gentes. sed tñ ad liberationem dauid et suoꝝm. Etiam si dicatur ꝙ liberatio ipsius dauid quo dammō se extendebat ad totum populum israelis: eo ꝙ erat ipe oꝛdinatus rex futurus adhuc impropriae seu impertinent dicereꝰ sup hoc Ad visitādas omnes gentes. Similiter vbi dr. Ne occidas eos neq̄n obliuiscant ꝙli mei. sed disperge illos in virtute tua ꝛc. Dicere et: ꝙ deus ꝓceperat deꝰ ꝙ nō interficeret saul: ne obliuiscereꝰ ꝙlis misereri ꝓsecutoꝛib? suis est omnino sine fundamento: nullꝫ. n. tale legiꝫ in historia ꝓpria ipius dauid: nec ipe dauid abstinuit ab occisiōe saulis ex mia sed potius ex fiducia: vt bē. j. Reg. xxvj. ca. Quis ēm extendet manū in xpm dñi ꝛc. Silr cum dicit. Dispergelos in virtute tua: qō ꝓprie intelligiꝫ de aduersarijs: nō fuit adimpletū in gelboe: vt dicit postilla toꝝ nā ibi saul ꝛ oēs q̄ fuerūt ꝓ ipsa les aduersarij occisi sē ꝛ nō dispersi. Silr dicere ꝙ illud qō legiꝫ. Conuertent ad vesperā ꝛ famē patient vt canes ꝛc. referēdū est ad illos de cognatiōe saulis: q̄ fuerūt in illa fame grauius afflicti q̄ ceteri est omnino sine fundamento. Nā in illa historia. ij. Regū. xxj. vbi de hac fame agiꝫ: nihil legiꝫ ꝙle oēs cognatione saulis q̄tū ad hoc ꝙ paterent grauioꝛē famem q̄s ceteri. Insup ꝛ vitas hebraica in hoc loco vbi nos habemus. famē patient hz: ꝛ rugient vt canes. Tñ xpus dicendū est et magis littere cōsonū: ꝙ licet in hoc ps. agatur saltem in sui ꝓncipio ꝛ forte etiā in fine ō custodia dauid p satellites suos que fuit figura xpi in sepulchro a militibus custoditi: tñ ꝓ magna pte ps iste ad ihesꝰ trāsit ad agendū de re figurata. ſ. de xpo in sepulchro custodito et de eo resurrectiōe ꝛ pena aduersanoꝝ ꝛ ex hoc reconciliatōe eoꝝ. ꝙ vt plene in glosa ordinaria hz: nec ē iste sensus allegoꝛicꝰ: put postil. dicit ꝙ ꝓprie Israelis tangit ex necessitate lre ꝓsurgens. Si aūt obiciaf de ti. i quo ꝓtinet qñ misit saul ꝛ custodierit domū ad occidēdū eū: ex quo vꝫ q̄ mā bō ps. referenda ē tñ ad illā custodiā ipi? deꝰ ꝛ eo liberatione ꝛ dmōi. Ad hoc rñdet ꝙ illa ꝺba tituli nō denotāt q̄ tota mā psalmi Israelis sit de illa custodia dauid: sed tñ ꝙ ps. fuit factꝰ a deo ꝛpe illius custodie: nō ēm dicit titulus ꝙ illud cātic̄ est de missione saul ad custodiā dauid in domo ꝛc. sed ꝙ fuit factꝰ qñ misit ꝛc. vñ ti. demonstrat tps editiōis ps. nō mām: sicut in multis ꝓphēticis locutionibus hoc bī. Tñ esa. vj. c. cū legitur in anno q̄ mortuus est rex ozias ꝛc. nō intelligiꝫ ꝙ illa reuelatio ꝓphetica debeat intelligi tñ ō morte ozie: q: multa maioꝛa ꝛ diuini oꝛa fuerūt esaie reuelata. ꝓtunc: ꝛ ptz ibidē: ſ tñ ille ti. denotat tps reuelatiōis: ꝛ sic in ꝓposito: Est tñ notanduꝫ ꝙ qꝛ vt dictū ē: custodia dō in domo fuit custodie xpi figura in sepulchro: nō tenendū est ꝙ deꝰ exns in illo piculo ꝓtebat a deo hec q̄ sequūtur. Primo petebat a deo sua liberationē. d. Eripe me ꝛc inimicis meis ꝛc. vſq; ibi. Etur ge in occursum meū ꝛ vide. ꝛ tūc dauid illuminatus ꝑ ipm de custodia xpi in sepulchro quā figurabat in q̄ xps custodiebat: nō vt occideret ex carne: cū ia mortuꝰ eēt sed vt occideret eꝰ fama occultādo resurrectionē eꝰ: et sicē tollerent ō corde? fidelia: qō minime valuerūt: sicut negꝫ custodes dauid eū potuerūt occidere. Sup qō dauid ꝓphetando oꝛat. ꝓ resurrectiōe xpi a sepulchro. d. Et tu dñe deus ꝛtuū intende ad visitādas omes gentes: vbi hebraica veritas hz. Resurge ad visitandas oēs gētes. Resurrectio ēm xpi ordinata fuit ad generalem iustificationem mundi ex sufficientia aucta illud ad. Ro. iij. c. Resurrexit ꝓter iustificationem nostram: sed quia non omnes participes sunt gre resurrectionis: iō ex hoc subdit tercio. Non miserearis omnibus qui operantur iniquitatem. hoc est dicere: q̄ uis visitatio tua sufficies sit ad visitandas oēs gentes: nō tñ omnibus misereberis sed quibusdā. ſ. ꝑdestinatis: iō ꝓprie dicit: Non misereris omnibus ꝛc. subintelligēs: sed quibusdam: vt habetur in glo. Et quia inter illos operantes iniquitatem circa ꝑsonā xpi et circa eꝰ custodiā in sepulchro ō qua agitur principales fuerūt iudei: ideo tripliciter ipsis quarto tractat tripliciter. Primo de statu quoꝝndam eoꝝm. ſ. q̄ conuersi sunt ad fidē ꝑ resurrectionē xpi ꝛ ascēsionem ꝛ confirmationem apostoloꝝ: de quibus dicit. Conuertent ad vesperā. i. tardius seu seriius: q: anteq̄ eū crucifigerent hoc debuissent facere ꝛ isti fame conuertendi alios patient vt canes. vel ēm hebraicam veritatē. Et rugient. ſ. latrā do in reprehensione infidelium: vt patet de paulo: silr ꝛ de stephano ꝛ aliis: q̄ quidē conuersi. ſ. in primitia ecclesia cuā gelizando. Circuibant ciuitatem. ſ. mūdū qui circumstat vndiq; iudeā vbi ista dicebāf: sicut canes in nocte rugiunt contra fures ꝛ latrones. Potest etiam intelligi. Conuertentur ad vesperā. de iudeis q̄ ꝑ interualla temꝑoꝝm post diuulgationem euangelij conuertunt quotidie: q̄ dicuntur ad vesperam conuerti. i. in serta etate seculi. Et quibus fuerūt silr et erunt nonnulli qui circuunt ciuitatem. ſcz ecclesiam contra hereticos vel saltem contra iudaicas impugnationes vt patet in gestis seu tractatibus talium qui inuenīuntur ꝓcipue in hispania: vbi iulianus pomerij de stirpe hebraica fuit toletanus archiepus teraius succesꝛ beati ilfonsi et eius maxime imitatoꝛ: put in historia roderici toletani hf. Similiter et petrus alfonsi buiꝰ nationis qui edidit quendaz dyalogum solennem ad fidei catholice confirmationez. Similiter et magister alfonsus burgen. magnus pbus et biblicus qui in. lr. etatis sue anno fere fidē xpi ꝛ sacrum baptismum suscepit. Et consequent cum esset sacrista ecclesie baliſolitañ. plura opuscula ad confirmationem fidei ꝛ cōfutationem indaice perfidie edidit: ꝛ sic de aliis de quibus dicat ꝛ principalius de primitiuis. Ecce longum in oꝛe suo ꝛc. quia etiam ipsi conuersi loquuntur i oꝛe suo magnalia dei que aliis intimant. vnde Gladius in labijs eoꝝm. ſ. gladius verbi dei penetrabilioꝛ omni gladio: vt in epla hebꝛeoꝝ. iij. c. ꝛ sequitur. Offi quis audiuit. q. d. adeo instans ꝓdicatio taliū conuersoꝝ ad fidez fuit a deo suis temꝑoꝝibus ꝓcoꝛdinata. Offi quis audiuit: quia. ſ. pauci audiunt cum effectu verbū dei: et quandoq; magis inclinantur ad audiendum similium ꝓdicationes tangit magis contenti de testimoniis aduersarioꝝm: sed quia multi sunt qui coꝛde non audiunt istos nec illos: Sequitur. Et tu domine deridebis eos. scilicet non audientes. Cetera possent faciliter applicari huic ꝓposito scilicet vſq; ibi. Deus ostendit mihi super inimicos meos ꝛc. vbi ostendi tur secundus status in deoꝝm scilicet perfidoꝝm qui obstinati remanent in nequitia sua ꝓteruictes: quoꝝm statum vel potius ruinam psal. declarat cum dicit. Deus ostendit mihi super inimicos meos. i. ostendit mihi qualiter isti inimici christi sē puniēdi ad gloriam dei et ecclie utilitatē. Pro quo sciendum ꝙ ex magnitudo sceleris in deoꝝm christum occidentium seu ipsius occisionem consequenter appꝛobantium tanta fuerit ꝙ videretur congruum diuine iustitie: vt statim delerentur de terra: ꝓut habetur Numeri. xiij. ca. ꝓtulo consummā eos subito: tamen diuina sapientia ordinauit ne fūditus et subito perirent de hoc seculo: tū vt ex eis q̄nq; aliq̄ in ꝓpꝛa succession saluarentur tū vt eccla testimonia veteris legis ab eis hꝛet. Sitꝫ. n. ꝓut dic̄ glo. ꝙdam bibliotheca nſa. et bauli codicū

nr̄oz a q̄b̄ tāto fiduciali⁹ in originali⁹ sacre scripe accipiē testimoniū q̄to nobis auidi⁹ aduersanē. Cuz q; vindicta diuina in eis magis relucet cū in diuersis epi bus 7 in varijs locis deiectio 7 obprobriū eoz demonstrāt: q̄ si in breui tpe 7 in q̄busdā regionib⁹ p̄fupti fuissent: q̄ penie oz ab at p̄s. d. Me occidas eos ne q̄n obliuiscantur ipli mei. s. ne obliuiscanē mie tue q̄ eos spectas: vt ad cōuersionē puocent: silr ne obliuiscātur sacrarū lrāz tuāz: q̄ apud eos originaliē residēt: similiē ne obliuiscanē iusticie tue videntes eos quotidie afflīgi 7 suppīmi i penā sceleris occasiōis xp̄i: q̄ oia p̄ñt tradi obliuiōi: si celerie fuissent cōsūpti. Magi. n. mouēt visa q̄ audita: sic sensus visus certior ē auditu 7 certis sensib⁹: put i primo metaphy. 7 q; si in vno loco seu regione tm̄ rem āfissent puniēdi: nō segrenē pdicte vtilitates i toto orbe: iccirco dic. Dispge illos i deute tua. i. p oēs gētes dispgāē: vt testimōia sacre scripture q̄ apo eos sr̄: silr et euidētia diuine vindicte vbiq; demonstrarent: vīs sequtur. Et repone eos. s. vt sint obprobriū bominū. 7 q; illi pñdi 7 si ope ñ p̄ñt iā p̄ rpm recalcitare vbis tñ ñ cessāt cū blasphemare: iccirco dicit. Delictū oris eoz sermonē labioz ipoz: et q̄ sequtur q̄ cōprehēdunt in superbia sua. Hīā p̄m glo. sp̄ extenditur aliēs in superbia sua: cū videt se supbe egisse: 7 tñ frustra: q; factū eoz irritū vident: 7 tñ remanet delictū eoz apud alios in memoria. 7 hoc specialiē in duob⁹: primo in execratōne in q̄ sunt cōiter inē gentes: silr 7 in mendacio: in q̄tū p rpm mendacia finxerūt nō solū in vita dicentes cum seductore. 2ē. ed et i morte asserētes ipm nō resurrexisse 7 dātes pecuniā ad occultādā resurrectionē: vt dr̄ Math. xxviij. ca. 7 hoc q̄ dī. Et de execratione 7 mēdacio annūciabūt. s. ab aplis 7 alijs veris p̄dicatorib⁹ vñ finis taliū. s. iudeoz in p̄teruia sua ptinaciū ein cōsūmatione et in ira consummationis. i. in vindicta dei q̄ peccatoz: sumit: ata vt finaliē pereat ab ee eterno et gloriosoe: de q̄ sequtur. Et nō erūt. 7 sequit. Et sciāt q; to minus dñabit iacob 7 finiū ere: hoc est q; iā i illa plum matōe p̄pientiā cognoscēt: q; rps quē p̄tēpserūt dominabitur iudeis 7 gētib⁹ 2ē. Cōsequenter declarat tez cium statū iudeoz. s. q̄n in fine mūdi q̄uertent: 7 ō his dicit. Cōuertent ad vesp̄am. s. in fine mūdi q̄ est ca⁹ 7 vespera simpliciter: 7 pōt p̄strui cū p̄cedenti vsu sic. Cuz illi iudei scient: q; deus dñabit iacob 7 finiū terre per verā fidē: tūc q̄uertent: et p̄onaē versus sicut p̄ius: et sequitur de istis. Ipi iā dispgent ad māducandum sc̄z vt alios lucrent: si vo nō fuerint saturati: eo q̄ milti remanebūt i creduli murmurabūt ꝫ rales. i. increpabūt Sz notādū vbi trāslatio nr̄a b⁹ 7 murmurabunt: hebraica lra b⁹ quādā dictionē cōuocā: q̄ vno mō significat murmuratōnē: alio mō significat māsionē seu q̄tē quā bō d: bē i nocte: cū jacet in domo recollectus et cessat a laboīb⁹ diurnis. eo mō q̄ dr̄ Gen. xxiij. ca. loc⁹ spacios⁹ ad manendū. vbi em̄ dr̄ ad manendū ponit si mil⁹ dictio sicut hic: 7 ad istā vltimā significationē magis tendit lra p̄i⁹: put hic p̄pie sylabicat: et sic erit sensus. Si nō fuerint saturati. s. q; nō oēs q̄uertent tñ iam quiescent seu cessabunt: q; iā finis b⁹ mūdi erit in q̄ talia bñt cessare. Cōsequent q̄nto cō ducit in p̄sona xp̄i bis q̄ tota laudē et victoriā deo attribuit. Ego āt cātabo fortitudini tuē: et exultabo mane miaz tuā: q; vt ait p̄s. Hd vesp̄am demorabit fletus: et ad matutinuz leticia: in q̄ insinuaē leticia resurrectiōis q̄ mane dñice dici p̄mo fuit manifestata: q; fact⁹ es suscept⁹ meus 2ē. me refuscitās 7 refugiū meū. a custodia aduersariorum liberās: q̄ oia diuine misēie attribuit p̄cudens. Deus meus misericordia mea.

Replica.

In p̄s. Eripe me 2ē. quē p̄stil. exp̄it ō dō custodito i sua domo 2ē. put ti. b⁹ p̄s. formaliē sonat: burg. q̄ sūeuit titulos magnificare: ꝫ forma ti. mām p̄s. assignare. hic dimittit formā tituli exponēs p̄s. istū ō rpo custodito in sepulchro redargues p̄stil. qui p̄m formaz ti. accipit mām p̄s. ad cauendum sinistrum inuolutionem. Catholicē pōt dici q̄ talis sens⁹ b⁹ p̄s. primus est de dauid iuxta formā ti. sed p allegoriā est de rpo cuius figurā gessit dauid in multis: vt. s. sepe dcm est 7 spāliter in hac materia b⁹ p̄s. Et cum burg. dicē hūc sensum fore talem de rpo: conceditur ei: sicut. s. q̄ est sensus principalis. sed nō primus ad lram p̄m vocē signi ficationē: est igitur sensus litteralis primus de dauid tāq̄ de figurā: sed principalis est de rpo tāq̄ figurato. argumenta aūt burg. de applicatione quorundā versuū modi q̄ ponderis sunt: nam sunt quedā congruentie applicabiles pro et contra: que de necessitate rōnis nihil p̄dūnt.

Psalmus lix.

Deus repulisti. Huic p̄s. p̄mittit talis ti. i hebreo: cō p̄m Ra. sa. Hd victoriā sup rose testimoniū suaue canticum dō ad docendū q̄n pugnauit ꝫ arā fluiorum 7 syriā soba et reuersus est ioab: et percussit edom in valle salinaz. xij. milia. Hd cui⁹ intellectū sciendum q̄ dō misit Ioab 7 oēm exercitū bellatoz ꝫ filios ammon: q̄ iniuriati fuerant nūciis dō: vt dī. ij. Reg. x. 7 vt bellatis filijs āmon 7 syris q̄ venerūt in eoz auxiliū: ioab redijt i dierlim: vt dī. ij. Reg. x. 7 posita dō cuz toto exercitu suo expulsuit se: vt iret ad pugnandum ptra syrios: vt videz dr̄. Dicit igitur Ra. sa. q̄ syri hoc audientes miserūt nuncios ad dauid dicentes: q̄ nō erat ei licitū venire contra ipsos ipter fedus et iuramentum quod fecerat iacob cū laban syro: vt dī Gen. xxxj. 7 tūc dauid p̄sului sapientes legis: q̄ rnderunt ei q̄ erat licitū: eo q̄ syri ꝑus fregerāt iuramentū veniendo ad bellū ꝫ seruos dauid in auxiliuz āmonitarū: vt dictū est: 7 q; cuāuraī at baām rex syrie impugnauerat filios isr̄l eos subiugiēs seruituti sue ꝑ octo annos: vt dr̄ Judi. iij. Dicit igitur Ra. sa. q̄ in ti. p̄dicto q̄ rosam intelligit cetus sapientū: q̄ testificās fuit tpi dauid: q̄ licite poterat ꝫ syrios ad bellū p̄cedere: 7 q̄tū ad hoc dr̄. Sup rose testimoniū. i. rnsum datū tpi dauid per cetū sapientū. de quo rnso 7 victoriaz sequentib⁹ q̄ tāgitur in quodā generali in ti. cuz subdit. Q̄n pcussit aram fluuioz 2ē. facit dauid p̄s. istū: p̄m hoc igit sensus hui⁹ ti. est. Canticū suaue dauid. supple est iste p̄s. ab eo fact⁹. super rose testimoniū. i. ipter rnsum sibi datū a cetu sapientū p rosam designato. Hd docēdū. s. ipm dauid q̄ licitū erat sibi pugnare ꝫ syrios: quid aūt significet. Hd victoriaz in princi. ti: frequent. s. dictū est. Q̄n pcussit arā fluuioz. arā est nomen citatis in qua bitabat laban syrus: et dicit fluuioz q̄ erat in medio duoz fluuioz: ipter quē alio nomine vocatur mesopotamia a meso q̄ est mediū in greco: 7 potamos q̄ est fluuius. Et reuersus est ioab. s. de hierusalē de bellatis ammonitis et syris vt p̄dictū est. Et p cussit edom 2ē. ista victoria attribuit dauid. ij. Reg. viij. vbi dī. Fecit ꝫ sibi dauid nomē cū reuerteret̄ capta syria in valle salinaz cesis duodecim milibus: et sequitur 7 facta est vniuersa idumea seruiēs dauid. Et pauco para. attribuit abisai. de quo dr̄. j. paral. xviij. Abisai vero filius saruie pcussit edom in valle salinaz. h aūt attribuitur ipsi ioab. Dicendum q̄ isti tres fuerunt in illa victoria: q; facta fuit in reditu dauid de syria: ad quam capiēdam iuerat cum toto exercitu suo: vt p̄dictū est. Et attribuit hec victoria ipi dauid tanq̄ regi: ioab vo tanq̄ principi militie: abisai vo tanq̄ duci vnius acie: q̄ fecit pro bitatem notabilem in illa victoria: ipter quod attribuit abisai tanq̄ duci. Nō est em̄ inconueniens idem attribui diuersis ꝑsonis rōnibus diuersis. xij. milia. j. paral. xviij ponuntur. xix. milia: nec est contradictio: q; minor numerus includitur in maiori: nec ponitur hic minor numerus cum ꝓsitione partis excedentis: que. j. paraly. exp̄imitur. In trāsla. vo Hic. talis ponitur ti. Victori. p filijs testimoniū humilis et perfecti dauid ad docendū q̄n pugnauit aduersum syriam mesopotamie soba et reuersus est ioab: et percussit edom in valle salinaz. xij. milia. Hd cuius intellectū sciendum q̄ vbicunq; in ve. testō hiero. transfert liliū: vel lilia: hebraei dicunt rosam vel rosas: sic dictū fuit. s. p̄s. xliij. ō idem importat per vtrūq⁹. s. cetus sapientū. Et licet hic ponat̄ singulare. s. rosa p̄m hebraeos. Hiero. tū transfert plurale dicens liliis: eo q̄ qui-

libet de cetu sapientiū poterat dici rosa vel liliū, ꝓter pulchritudinem sapientie: z sic totus cetus dr̄ lilia in plurali: quod subdit. Humilis z pfecti dauid est: q; dictio hebraica mixtam sm Ra. sa. signat canticū decens vel pulchrum: sm Hiero. ro humile z pfectū: qđ aūt dicatur hic

Testimonium humilis et pfecti dauid. nō dicit testiniū dauid eo q; decrit sm: sed quia a sapientibus fuit sibi datum: vt predictum est: z sic patet expositio ti. hiero. Et his que dicta sunt in expositione ti. hebraica.

Victori ꝑ lilijs testimoniū humilisq; pfecti dauid ad docendū qñ pugnauit aduersus syriā mesopotamie soba: z reuersus ē ioab: z pcussit edom in valle salinarū. xij. milia.

Psalm⁹. lix.

[a] Deus repulisti nos [b] z destruxisti nos: [c] irat⁹ es⁹ z misertus es nob. [c] Cōmouisti terrā et cōturbasti eā: [f] sana ꝓtritiones eius qa cōmota ē. [g] Ostendisti pplo tuo dura: [b] potasti nos vino cōpunctōis. [i] Dedisti metuentibus te significationē: [k] vt fugiāt a facie arcus. [l] Et liberent dilecti tui: [m] saluum fac dextera tua [o] et exaudi me. [p] Deus locutus est in sancto suo: [q] letabor⁹ et pribor sichimā: [s] et conuallem tabernaculoꝝ metiboꝝ. [t] Meus est galaad [v] et meus ē manasses: [x] et ephraim fortitudo capitis mei. [y] Juda rex meus: [z] moab olla spei mee. [a] In idumeā extendā calciamentū meū: [b] mihi alienigeni subditi sunt. [c] Quis ō ducet me in ciuitatē munitam: [d] q̄s reduc; me vsq; in idumeā: [e] Nōne tu deus q repulisti nos: [g] z nō egredieris deus in virtutibus nostris: [b] Da nobis auxilium de tribulatione: z vana salus

[a] Deus repulisti. Ad intellectū huius ps. sciendū q; antequā regnū israel fuisset vnitum ꝑ vnū simpliciter: fuerat multiplicit̄ afflictū et vastatum. vt ps tpe iudicum et in primo rpio regni saul: in q̄ pbilistei tenebāt ipsum in tanta seruitute: q; faber ferrarius nō erat in tota terra israel: cauerant enī pbilistei: ne facerent hebrei gladiū aut lanceam: ne possent rebellare: vt hr. 1. Reg. xiij. Item mortuo saule pbilistei intrauerunt ciuitates regni israel vnde fugerat populus: et habitauerunt ibi: vt dr̄. 1. Reg. xxxj. Ité post mortē saul facta ē longa concertatio de regno inter domū dauid z domū saul: vt dr̄. 2. Reg. iij. ꝓter qđ gētiles in circuitu regni israel existentes multipliciter vastauerūt illud nō habentes validā resistentiam ꝓpter dictā cōtentionem. dō igitur hec ꝓsideranda sunt ps. istum: in quo primo vastationem regni plangit: secdo restitutōē eius ꝓphetice pdicit: ibi: vt liberent. Circa primū dicitur.

[a] Deus repulisti nos. ꝓter pcta nostra.

[b] Et destruxisti nos. i. destruxisti penitus.

[c] Irat⁹ es. ꝫ regnū israel tpib⁹ ꝑteritis: vt patet ex dict̄.

[d] Et misert⁹ es nobis: q; regnū in ptē cōseruasti.

[e] Cōmouisti terrā. i. cōmoueri z cōturbari permisisti habitātes in terra nostra ab aduersarijs.

[f] Sana ꝓtritiones eius. tempore meo.

[g] Ostendisti pplo tuo dura, ꝓter eius peccata.

[b] Potasti nos vino cōpunctionis. Hiero. hz vino meroris: z idē est: q; mero: est cōpunctio de peccatis.

[i] Dedisti metuentib⁹ te significationē: respectu futuri tpis. [k] Vt fugiant a facie arcus. tue iusticie q̄ exercita est ad penitendū peccātes: et hic arcus effugiē cauendo a peccatis. [l] Et liberent. Hic pōr restitutionē et amplationem regni ꝓdicit: et hoc primo pdicit: secundo cui attribuendū sit ondicit: ibi. Quis reducet. Circa ꝓmū incipit orando. d.

[l] Et liberent dilecti tui. i. pplis israel qui dr̄ dilectus ro oscee. xj. Puer israel et dilecti eius.

[m] Saulō fac. i. pplm isrl. [n] Dextera tua. q. d. nō ꝓ testi fieri virtute humana. [o] Et exaudi me. dep̄catez ꝓ regno inco. Et ad hoc ꝓcurādū allegat diuinā promissionē di. [p] Deus locutus ē in sancto suo. i. samueli: cui dns reuelauit futurā regni ꝓsentatē tpe dō: ꝓter qđ dicit. 1. Reg. xiij. Quesiuit sibi dns virū iuxta cor suū: z ꝓcepit ei vt esset dux sup pplm suū: z hāc reuelationē samuel diuit iēi dauid: ꝓter quod subdit. [q] Letabor. in deo salutari meo. [r] Et partibor sichimā. i. diuidā spolia terre. Sichem bellatoribus meis: q̄ fuerat occupata ab aduersarijs regni israel. [s] Et conuallē tabernaculoꝝ metiboꝝ. locus est, ꝓpe iordanē: vbi iacob reuertens de mesopotamia declinās clau fratrem suum fixit tentoria et a pellauit nomen loci illi⁹ sochoth. i. tabernacula: Gen. xxxiij. illa cōi vallis erat de regno israel; sed occupata fuit ab aduersarijs: quib⁹ expulsis dauid restituit terram filijs israel vnicuiq; sm mēsurā sibi debitā: et quia in istis dauid fuit adiutus spāliter ab aliquibus tribub⁹: ideo ꝓter expimit eas dicens.

[t] Meus ē galaad. ibi fuerūt homines bellicosi: sicut iam z ieptē de quibus dēcē dr̄t boies fortes. [v] Et meus est manasses. hoc dicit q̄tū ad illam partem que erat circa iordanem: de qua fuit gedeon vir fortis. [x] Et ephraim fortitudo capitis mei. i. regni mei. [y] Juda rex meus. i. custos z defensor regni mei. Iste enim due tribus fuerunt fortiores et bellicosiores alijs: ꝓter quod fuerūt situate in duabus extremitatibus regni: tribus ephraim in extremitate aquilonari et trib⁹ iuda in extremitate australi: sicut plenius fuit dictū: cū ageret de diuisione terre in libro iosue. [z] Moab olla spei mee. i. semp spero in deo q; terra moab erit mihi subdita ad seruiendū sicut olla q̄ homo vtitur in ministeriū suū. In hebreo hr̄: Moab olla lauationis mee. i. ps̄ moab erit mihi ita subiect⁹ sicut olla ad lotionē pedū preparata. [a] In idumeam extendā calciamentū meum. i. calcabo ea. et subiciā per plenā victoriā. [b] Mihi alienigene subditi sunt. i. alie nationes in circuitu regni mei mihi sunt subiecte. In hebreo hr̄. Mihi pbilistea associata est. i. addita regno meo: q; seruiuit dauid sub tributo: vt hr̄. 2. Reg. viij. [c] Quis reducet. Hic pōr obiit q̄ predicte victorie sunt deo attribuende. vnde dicit dauid. Quis reducet me in ciuitatē munitā muris: victus alibus: bellatoribus et armis. [d] Quis reducet me vsq; in idumeā. vbi erāt multi fortes et bellicosi. Respondent. [e] Nonne tu deus. q. d. nullus alius pōt mihi hoc facere.

[f] Qui repulisti nos. temporibus ꝑteritis: vt patz ex pdictis. [g] Et nō egredieris. 2. i. ererantibus nris interrogatiue. q. d. imo tu egredieris: aliter nihil facere possemus: ꝓter hoc subditur.

[b] Da nobis auxilium. 2. et patet littera ex dictis.

Moraliter potest exponi ps. iste de quolibet vere penitente: qui considerans regnum anime sue per peccata ꝑterita dissipatum lamentatur: et ꝓ restitutō ne ipius ad statū virtutis et grē dep̄ecatur: ad hoc aūt adiuuatur ꝑ quatuor. Primū est pura confessio: q̄ per iudā dēsignat: q̄ confessio interpretat. Secūm est a reatuo plenaria: q̄ manasses ītelligit: eo q; intpretat

obliuio: talis. n. sic se hz ad peccata ptrita q̃si oblit⁹ sit ite⁹ opari ipa. Tercia ẽ boni opis multiplicatio: q̃ designat p ephraim: q̃ interpt̃at crescens aut fertilitas. Quarta pfecta ꝓsciẽ tribulatio: fm illud apli. 1. cor. 1. Glia nr̃a hec est testimoniũ ꝓsciẽ nr̃e: q̃ figurat p galaad: q̃ interpretatur acervꝰ testimoniũ: z talis subiũgat sibi concupiscentiã carnis p moab desiderata: q̃ interpretatur ex pfe. hec aũt ocupiscẽtia trahit ex carnali generatiõe. et ocupiscẽtiã oculoꝝ figurat̃ p idumeã: q̃ terrena interpretatur: z supbiã vite: q̃ p philisteã designat: eo q̃ ozẽ ptendens interpretatur. supbi. n. verbis dispicabilibus nituntur alios ptendere sed q: oia ista emanant a deo: ideo sibi est tota victoria attribuenda.

hois. Jn deo faciem⁹ virtutẽ: et ipe ad nihilũ reducet tribulãtes nos.

¶ Ad victoriam sup ozganum psal. dauid. Ltr.

Exaudi deꝰ depcationẽ meã: int̃ende oroni mee. ᵇA finibus terre⁽ᶜ⁾ ad te clamaui⁽ᵈ⁾ dum anxiaret⁽ᵉ⁾ cor meũ: ᶠin petra exaltasti me ᶠDeduxisti me⁽ᵍ⁾ q: factus es spes mea: ʰturris⁽ʰ⁾ fortitudinis a facie inimici. ⁱInhabitabo i tabnaculo tuo⁽ᵏ⁾ in secla: protegar in velamẽto alaꝝ tuarũ. ᵐQm̃ tu deus meus exaudisti orõnẽ meã: ⁿdedisti hereditatẽ timentibus nomẽ tuum. ᵖDies sup dies regis adijcies: ᵍannos ei⁹ sicut ʳdiẽ generatiõis z generationis. ˢPermanet in etnũ in ꝓspectu dei: ᵗmiam z veritatẽ ei⁹ q̃s reqũret: ᵛSic psalmũ dicã noi tuo in seculũ seculi: ʷvt reddam vota mea ˣde die in diem.

¶ Ad victoriã sup iditum psal. dauid. Lxj.

Onne deo subiecta no: quod dauid residebat. d. ⁽ⁱ⁾ Jnhabitabo in tabnaculo tuo. dauid em̃ tetendit tabernaculũ iuxta tomũz sua in quo posita fuit archa et diuinus cultus ordinat⁹: z dauid illũ locũ frequentabat. et deũ laudabat. vt habetur. 1. paraly. xvj ⁽ᵏ⁾ Jn secula. hoc exponit Ra. sa. dicit se bitaturũ i tabernaculo dei in ꝓsenti seculo: sic previdit se bitaturum in seculo futuro in tabernaculo dei q̃ est locus sanctoꝝ. ⁽ˡ⁾ Protegar in velamẽto. Ꝛc. ata q: ad uersarij mei no poterũt me ecape. Secundo in regno cũ dicit. ⁽ᵐ⁾ Qm̃ tu deus meus. Ꝛc. teneo firmiter q̃. ⁽ⁿ⁾ Dedisti hereditatẽ. i. regnũ israel. ⁽ᵒ⁾ Timentib⁹ nomen tuũ. i. mihi et filijs meis me imitantib⁹. hãc cõm̃ hereditatez tederat deus dauid aucto rita tiue qñ fuit inunctus ꝓ samuelem: sed executiue quãdo fuit inunct⁹ in regẽ sup totũ isrl. vt hz. ij. Reg. v. Tercium q̃tũ ad vite sue cursum: cũ dz.. ⁽ᵖ⁾ Dies sup dies regis adijcies. ii. facies eũ viuere fm cursum vite sue. iõ subditur. ⁽ᵠ⁾ Annos ei⁹. supple multiplicabis. ⁽ʳ⁾ Vsq; in diẽ Ꝛc. lic. m. fuit te dõ. vixit enim lxx. ãnis: vt hz. ij. Reg. v. z sic potuit videre filios vsq; in terciã generationẽ. ⁽ˢ⁾ Permanet in eternũ. Ꝛc. sic permanebit regnũ meũ: q: ꝓs descendit a dauid fm carnẽ: cuius regnũ est eternũ. ⁽ᵗ⁾ Miam z veritatẽ Ꝛc. q̃s poterit explicare: verbũ est ipius dauid recognoscẽtis circa se miam et veritatẽ dei in explicabilem. ⁽ᵛ⁾ Sic psalmũ. hic p̃r dõ. p bñficijs p̃dictis gras agit. dicẽs. ⁽ˣ⁾ Sic psalmũ dicã Ꝛc. i. q̃diu viuam. ⁽ʷ⁾ Vt reddã vota mea. i. laudes a me tibi promissas. ⁽ˣ⁾ De die in diẽ. i. p singlos dies. vel alit. Sic psalmũ dicã noi tuo i seculũ scli. i. vsq; ad finẽ mundi: q: psalmi ab ipo dauid facti cãtabunt̃ sp in eccl̃ia dei: z eoꝝ mõ reddũ tur ab eo. ꝓmisse laudes q̃ sunt idẽ quod psalmi.

¶ Psalm⁹. lxj.

Onne deo. huic psõ p̃mittit̃ tlis ti. i. trbz. Ad victoriã sup iditũ psõ dõ. Dicit aut̃ Ra. sa. q̃ iditũ ẽ b nomẽ instrumẽti musici cui appropabat cãt⁹ dauid psãlli vero dicũt q̃ iditũ est nomẽ ym⁹ de trib⁹ ꝓncipalib⁹ cãtoribus a dõ institutis: put dcm̃ fuit. s. psõ. xxxviij. et fm hoc sensus hz ti. ẽ. q̃ psãlte fact⁹ fuit a dõ tẽcãtadus ꝓ leuitas: q̃ erãt sub iditũ. De mã vero hz psãlm dicũt aliqui q̃ dõ fecit ipz postq̃ adept⁹ fuerat regnũ isrl: qñ philisthei voluerũt ipm vincere a regno: vt hz. ij. Reg. v. z iõ confidẽs dõ vocabat Nõne deo subiecta erit aia mea Ꝛc. Et p̃r inuebebat ꝓ philistheos subdẽs. Quousq; irruitis superboiem Ꝛc. i. sup meipm ad me trucidendũ. Sz hoc nõ vi bene dictũ: q: te eisdẽ subdãt. Ore suo benedicebãt. s. mibi: z corde suo maledicebãt. philisthei aũt z alie gẽtes nõ benedicebant sibi ore: sed maledicebãt: sicut z maledicebãt corde. Et iõ saluo meliori iudicio videt mihi q̃ fecerit psãlm iste cũ eẽt in psecutiõe saulis: et hoc postq̃ aduerbũ gad, ꝓbẽte terra moab redijt ad terram iuda: vt hz. j. Reg. xxij. d q̃ et fecit psãlr. vt. s. dcm̃ est: p̃n illũ fecit in suo reditu: iste aũt postq̃ p aliqo tps in terra iuda mãserat. Et q: redijt: z in iudea mãsit et diuina cõfidẽtia: iõ psãlr. ab ea incipit cũ dicit. Jn dño confido Ꝛc. silr et iste cũ dr. Nõne deo subiecta erit aia mea: ab ipo em̃ salutare

meū. Igit fm hoc ps. iste diuidit in duas ptes: q3 pmo
descendit ipi? vō de eo p fidēcia: scdo arguit aduersarios
suos p malicia: ibi. Quousq; irruitis. Circa primū dicit sic
a Nōne deo subiecta erit aia mea. obediendo mādato
eius p gad. pphetā. q. d. sic et subdit causam. d.
b Ab ipo em̄ sa-
lutare meū. i. expe-
cto salutē meaz in
anima et corpe: q3
p̄bat p hoc q3 sub-
ditur.
c Hā a ipe de? me-
us. p creationem.
d Et salutar? me-
us. p gubernatōnē
Adiutor cōtra fau-
lem me psequentē
e Nō mouebor
amplius. de ēra is-
rael nisi de volunta-
te eius. ex quo em̄
ad eam rediera de
mandato dñi nō ē
verisimile q ēā po-
stea exuerit transi-
ens ad terrā philis-
thinoz: vt bř. j. Re-
gum. xxvij. sine di-
uina reuelatōe spe-
ciali sibi immedi-
ate facta vel p gad
seu aliū. p̄bam vel
per abiathar sacer-
dotē q̄ erat cuz dō
z frequenter consulebat. p eo dñm. vt bř. j. Reg. in pluri-
bus locis: q̄uis talis reuelatō nō sit scripta: q3 nō oia scri-
pta sc.
f Quousq; irruitis. Hic p̄or dō arguit aduer-
sarios suos malicia: z p̄io arguit eos ō crudelitate: scdo
de cupiditate: ibi. Verūtn̄ vani. Prima in duas: q3 pmo
arguit suos psecutoz̄ feuitia: scdo resumit suā in deo p̄fi-
dentia: ibi. Verūtn̄ deo. Circa primū dicit
f Quous
q̄ irruitis. Z u saul vocab z p̄hiles.
g In vnoem. i. in
meipm rōnabiliter et iuste viuētē: z loquēr ō se tāq̄ ō alio.
h Interficitis vniuersi vos. i. q̄ritis me interficere.
i Tāq̄ pieti inclinato. rē. i. mihi minanti mortē tāq̄
pieti ipuq; ad ruinā. In hebr. z i trāsla. dicto. sic bř: Sic
murus inclinat? z maceria corruēs: z sic nō referr? ad va
uid sed ad psecutores eius: z est sensus. Minamini mihi
mortē: sicut murus inclinatus z maceria corruēs minan-
tur mortē trāseuntibus iurta se.
k Verūtn̄ p̄cū me-
um. rē. f. saul z p̄hiliarū ei?. Et vocat hic vō p̄cū suū duas
filias saulis: quaz primā saul p̄misit sibi dare in preciuz
p bellis ptra philisteos gerendis: z scdam q3 dedit da-
uid. p cētū p̄putijs philisthinoz: et tñ istud p̄cū fuit a dō
rep ulti: q3 prima fuit data adriel molachite: vt bř. j. Re-
gum. xviij. z scda p? fugam dauid fuit data faltbieli filio lais vt
bř. eo. Reg. xxv.
l Cucurri i siti. i. ad bella ꝯ philisteos et
pdite. pcessi et desiderio bñdi filiā reg? vt ore: vsa lit. In
siti: q3 bellātes multū sitiūt. p eo vo q? vt bic. In siti. i. te
deo bř. Narrauerūt mēdacia. z in trāsla. dicto. Placuerūt
sibi in mēdacio. z sic referr? ad saul z cōsiliarios siu os: qui
mēdacia vlebāt recipere ad dauid.
m Oze suo bñdicebāt saul z sui p̄siliarij pretendentes
oze: q3 fierem̄ gener regis ad meā exaltationem.
n Et cozde suo maledicebāt: q3 p hoc tēdebāt me mor-
ti tradere gladijs philisthinoz. vt bř. j. Reg. xviij. vbi dici-
tur: saul aūt reputabat. d. Mon sit manus mea sup eum:
sed sit super eum manus philisthinoz̄um.
o Verūtamē. Hic dauid repetit suā confidentiā in de
um: z exponatur sicut in p̄incipio psalmi: q3 est eadē sen-
tentia: vt patet in littera vsq; ibi.
p In deo salutare meū. i. tota salus mea.
q Et glia mea. fm illud apli Cor. x. Qui gliat in domino

erit aia mea? ab ipo. n. salu-
tare meū.
c Hā z ipe de? me-
us? z salutar? meus susceptor
meus
c nō mouebor amp?
f Quousq; irruitis? in ho-
minez: b interficitis vniuer-
si vos? tanq̄ parieti inclina-
to et macerie depulse: k Ve-
rūtamen p̄cū meū cogita
uerūt repellere: l cucurri i si-
ti: m oze suo bñdicebant? et
corō suo maledicebāt. o Ve-
runtn̄ deo subiecta esto ani
ma mea: qm̄ ab ipo patien-
tia mea. Quia ipse de? meus et saluator meus: adiu-
tor meus nō emigrabo p Jn
deo salutare meū? et gloria
mea: r de? auxiliū mei? z spes
mea in deo est. s Sperate in
eo omnis congregatio p̄pli
v effundite coraz illo corda
vestra: t de? adiutor noster
in eternum. f Verūntamen
vani filij hoim̄: mendaces
filij hominū in stateris: vt
decipiant ipsi de vanitate
in idipsum. b Nolite spera-
re i iniquitate: et rapinas
nolite cōcupiscere o diuitie
si affluant nolite cor appo
nere. Semel locutus e deus duo hec audiui: q3 po-
testas dei e? tibi dñe mia:
b q3 tu reddis vnicuiq; iu-
xta opera sua.

gloriet?r. r Deus auxiliū mei. i. dator auxiliū mei
tpe presenti. s Et spes mea in deo est respectu vi-
te future. Spes em̄ est certa expectatio future beatitu
dinis ex gra z meritis p̄cedēs vl̄ p̄cuniēs. Et ideo ad
hāc spē iducat fidelē p̄lm. d.
t Spare i eo oīs con-
gregatō p̄pli scz
fidelis. infideles
em̄ nō bñt vnde
vitā beatā spa-
re valeāt.
v Effundite
coraz illo. rē. i. p̄-
ces ex deuotis
cordib? p̄cedēn-
tes.
r De?
adiutor? rē. sine
cui? adiutorio
nullus opus est
meritorium.
f Verūtamē
Postq̄ dō ar-
guit psecutoz̄es
suos de crudeli-
tate: hic p̄ insi-
arguit cos ō cu
piditate: z p̄mo
arguit eoz̄ auā
riciā: scdo subdit cām ibi. Se
mel. Circa primū dicit.
f Verūtn̄ va-
ni filij hoim̄. di-
cuntur em̄ vani
hoies q̄ nō ordināt opa sua ad finē debitū: cuiusmōi se
auari finē suū ponēres in diuitijs: sicut medicina dici-
tur vana que n ordinat ad sanitatē.
z Mēdaces
filij rē. hoies. n. cupidi in falsis pōderib? studēt alios
decipe.
a De vanitate in idipm. oia. n. talia studia
dicunt vana vel vanitas: q3 sunt ad malū ordinata: q3
talia acquisita in morte derelinquuntur. Licet em̄ rex
saul talibus deceptōnibus nō uteret in p̄ria p̄sona: tñ
q3 erat cupidus. q̄ p̄s ex hoc q̄ gabaonitas iniuste oc
cidit cupiditate hereditatis eoz̄ duce?: vt bř. ij. Regū
xxj. credibile est q talit̄ p alios exercebat. voeb āt idi
meus talij satellites ei? p se z p alios talia exercebant
Jn hebr. sic bř. Mēdaces filij hoim̄ instateris ad ascē
dendū. i. ad ponēdū in statera. Jpi z vanitas simul. i.
sunt eiusdem ponderis: vt exponit Ra. sa. q3 tales ni-
hil valent sicut nec ipa vanitas
b Nolite sperare in
iniquitate. p fraudulentiā.
c Et rapinas nolite cō
cupiscere. auferēdo alteri a p violentia.
g Diuitie
si affluāt rē. ponēdo ibi finē vltimū: q3 ista reducūt ad
gehenne interitū.
e Semel dixi deus. i. dicit deus. q3
q accipit ex trigore iusticie ad puniendū malos: z dul-
core sue mie ad p̄miādū bonos: z bē q̄ dī. Semel lo-
cutus e de?: q3 i deo vnicū e? bñ: q̄ oia exponūt z dicunt
z bñ? diuersis reuelatōb? notificent: nō tñ dicit. duo b
audiui. z q̄ sint illa subdit. d.
f Quia ptās dei e ad
puniēdū fm rigorē sue iusticie.
g Et tibi dñe mia.
ad p̄miādū fm dulcorē tue gre. Hec mirādū q3 mutat
modū loquēdi ō ēcia p̄sona ad scām: q3 mutatio freq̄
ent fit i p̄phis z maxie in li. psal. q̄ metrice scripti? est
in hebr.
b Quia tu reddes rē. sicut iustus iudex q̄
nō p̄mittit aliq̄ malū impunitū nec aliq̄ bonū irre-
muneratū. Mozalit̄ p̄t exponi p̄s iste de quolibet iu-
sto q̄ ex obedientia ad deū p̄secutiones iniustas patien-
tolerat: z vicia psecutoz̄ arguēs coraz deo memorat: z
equitatem diuine retributionis pro vtrisq; expectat
Jn p̄s. lxj. Nonne deo. vbi dicitur in postilla. Quo
hec audiui.

Additio.

Quamuis enim prophete plura quidicerat

dicãt tñ sebe duo audisse: qz ſm glo. oia q̃ dicta ſẽ ile ge z pphetis ad hec duo referunt. l. ad hoc q̃ ptãs dei ẽ. z iõ timẽdus. Et tibi dñe mia. z iõ diligend⁹. Jnẽ bas eñ duas molas aia fidel' dz pterire pp tiozẽ ptãtis desperet: vel, pter suaritatẽ miserationis ſsumat: et ne quis putet q̃ de uo sola ptãte ſi ne mia vtaẽ in puniendis: z so la mia sine iustitia in premiandis. iõ dicit. Et tibi dñe mia: qz tu reddis vnicuiq; ſm opera sua. Illã in vtro q̃ mia vtiẽ premiãdo vltra cõ dignũ et puniẽdo citra: z sic in reddendo vnicuiq; ſm opera sua vtiẽ misericordia. Illõ eni di. quãtũ opera sua: ſ ſm opera sua: hoc est quia mali punientur z boni ꝑmiabũ turnõ tñ ꝑz cõ dignitatẽ ſ mõ predicto.

¶ Psal. dauid cũ esset i deserto iudee: C. lxij.

O ª Eus ôs meus: ad te de luce vigilo. ᵇ Sitiuit ī te aia mea: ᶜ q̃multiplr tibi caro mea. ᵈ Jn terra deserta ᵉ inuia z inaquosa sic ī sãcto appui tibi: ᶠ vt videre ȳtutẽ tuã ᵇ z glaz tuã. ᵍ Qm melior ẽ mia tua sup vitas ʰ labia mea laudabunt te. ⁱ Sic bñdicã te i vita mea: ᵐ z in noie tuo ⁿ leuabo manꝰ meas. ° Sicẽ a dipe z pingue dine repleaꝰ aia mea: ᵖ z labijs exultatõis laudabit os meũ ᵍ Si memoꝛ fui tui super stratũ meũ i matutinis meditabor ī te: qz fuisti adiutor⁹ meus. ʳ Et in velamẽto alarũ tuarum ˢ exultabo ᵉ adhesit aia mea pᵒ te: me suscepit dextra tua ᵛ Jpi vo ʳ i vanũ q̃siert aiaz meã: ˢ in troibũt i inferiora tre: ᵗ tradẽt in manꝰ gladij: ᵘ partes vulpiũ erũt. ᵇ Rex vo letabit i deo ᵛ laudabũt oes q̃ iurãt in eo: ° qz obstructũ ẽ os loquentiũ iniqua.

¶ Psalm⁹. lxij.

Eus deus meus ad te. Huic pñitit talis ti. in hebreo. Psal. dauid cũ eet in deserto iudee: z filius ti. pmiti trãsla. Hiero. Et ex hoc ps falsi tas ti. q̃ coiter ponit in bibliis nris. Psal. dauid cũ esset in deserto idumee. Jtẽ qz oes expositores tã hebrei q̃ latini dicũt q̃ dauid fecit hũc ps fugiẽs a facie saulis. Jn tota aũt illa fuga nõ legitur dauid fuisse in idumea sed tñ in ẽra moab z terra iſrl z vltio in terra phi listinoꝝ. pter qõ sicut dixi a principio te tit. psalmoꝝ parũ est curãdũ: misi ꝑ quãto accipiunt immediate ab hebr̃. vel trãsla. hiero. iuxta hebr̃: quia in aliis multa ſ apposita ſm fantasias expositoꝝ. De mã vo bꝰ ps scicndũ q̃ dauid in prin. psecutionis sue a saule fugit ad regem moab: vt hz. j. Reg. xxij. Sed inde ad dicũ gad ꝓphẽ rediit ad terrã iuda: vt ibidẽ dr. z bit auit in locis deserts: qz in ciuitatib⁹ nõ poterat bitare ꝓ psecutionẽ saulis: et iõ indiguit ꝓsolationib⁹ diuis: quia erat in terra sui psecutoris: tñ qz erat in locis desertis z sterilib⁹ oib⁹ tymis: decẽs fuit q̃ ds eũ ꝓsolaturus: qz ad eius mãdatũ venerat ad locũ illũ: et ꝺ istis fecit dõ pñ istũ in quo ꝑmo gliaẽ de ꝓsolationibus diuinis. scdo vaticinaẽ triectione suis aduersarijs: ibi. Jpi vo: tcio letatur in laudibus ꝺditoris: ibi. Rex vero. Circa primum dicit sic.

a Deus de⁹ meus tẽ. qz summo mãe ad diuinas lau des ꝓsurgebat hoc est cõtra principes q̃ vsq; ad altaz diem volunt vomire.

b Sitiuit in te aia mea. desiderãs ꝓsolatiõem tuã in hoc deserto in tpalib⁹ z spualib⁹ z matie de xpo: qz dauid summe desiderabat xpm de suo semine ſm carnez nasciturũ: qz de ipo ad dõ facta fuit repromissio: iõ subditur.

c Qm multipliciter tibi caro mea: qz multi te dauid carnaliẽ descendẽtes: vt ezechias iosias esaias z daniel et multi alij scti q̃ fuerũt de semine regio ꝺ desideraueꝝt: vñ dicit saluator aplis: Luc. x. Multi reges z pphe desideraueꝝt videre q̃ vos videtis.

d Jn terra deserta. qz tũc dauid erat i deserto iudee vt dictum est.

e Jnuia et inaquosa. i. carẽs vijs et aquis qualis ẽ terra deserti.

f Sic in scõ appa. tibi. i. sici tali loco deserto babuiſ il luminationẽ et ꝓsolationẽ tuã: ac si essem in loco sanctuarij tui vbi fiebant diuine reuelatões eo qerat tibi archa testamẽti z cultus dei.

g Et videre ȳtutẽ tuã. a psecutione saulis me pregẽtẽ

h Et gliam tuã: qz talis ptectio ccdebat ad dei gloriã. vel aliꝰ.

g Et videre z virtutẽ tuã. i. xpm ꝺ me nasciturũ: q̃ ẽ virtus dei. ſm illõ apli. j. ad Corin. j. Predicam⁹ xpm dei virtutẽ.

h Et gliam tuaz. gliaẽ clara notitia cũ laude: oia autez ad noticiã ptinentia in diuinis filio appropiant: z iõ dr dei gliaẽ: sicut et dei virtus.

i Qm melior est tẽ. vita ẽm nature vita gre z vita glorie dependẽt ex dei mia tanꝰ ex re me liori. iõ subditur.

k Labia mea tẽ ꝓ solatiõib⁹ mihi exhibitis.

l Sic bñdicã te i vita mea. i. i tota vi ta mea.

m Et in noie tuo. i. i ȳtute vois tui.

n Le uabo manus meas in oõne deuota.

o Sicut adipe tẽ. i. sicut corꝑ reficit̃ pinguibus: sic aia mea tuis illuminationibus z ꝓsolatiõibus.

p Et labijs exultationis tẽ. qz ꝺ tãtis bñficijs nõ cro tibi igrat⁹.

q Sic memoꝛ tẽ. cogitãs ꝺ tua bonitate nõ solũ de die sed eẽ de nocte.

r Et in velamẽto tẽ. i. de tua protectiõe gaudebo.

s Adhesit aia mea post te. feruẽti dilectiõe.

t Me suscepit dextra tua. i sua protectiõe z cõsolatõe.

v Jpi vo. Hic ꝓñr vaticinaẽ triectionẽ suis aduersarijs. ꝺi.

x Jpi vero. s. saul z cõplices sui.

y Jnuanũ quesierunt tẽ. qz frustrati ſ sua intẽtione: q̃ rebãt ꝺ occidẽ.

z Introibũt in inferiora terre: qz q̃rebãt aliq̃ ꝺ i cauernis z ſpelũcis terre: vel in inferiora terre. i. gehennam q̃ ẽ in inferioꝛib⁹ terre.

a Tradent in manus gladij: qz gladio ceciderũt in mõte gelboe.

b Partes vulpium erũt. ca dauera. n. eoꝝ remã scrũt sup terrã: ita q̃ vulpes z alie fere poterãt deuozare

c Rex vero letabit. Hic vltimo dõ letaẽ de ꝓsolationibus ꝺditoris. ꝺ.

d Rex vo letabit i deo. z loqẽ de se sicẽ alio et vocat se regẽtũ qz inuncꝰ fuerat ꝓ samuele vt hz. j. Reg. xvj. tuz qz erat certificat⁹ diuina reuelatiõe q̃ regnaret pꝰ saulẽ.

e Laudabunt oes tẽ. iuramẽtũ. n. debite factũ est act⁹ virtutis: qz fundaẽ sup reuerentiã diuine veritatis: ideo dr deuẽ. r. Per nomẽ illius iurabis.

f Quia obstructũ tẽ. s. voch z alioꝝ detractoꝝ saulẽ ꝺ dauid mẽdacẽ, puocatiũ q̃z os fuit obstructũ: q̃si ceciderũt in mõte gelboe: z loq̃tur ꝺ ds de futuro ꝓ modũ pteriti, pter certitudinẽ pphetie. Moraliẽ põt exponi pñ istẽ de ẽlibet iusto in psecutõe hoim posito: q̃ tñ fouet diuinis ꝓsolationib⁹: z eꝝ aduersarij finaliẽ destruuntur ꝑ qõ i dño letaẽ nõ zelo ꝓprie vidicte ſ iustitie diuine.

f Jn pñ. lxij. Deꝰ ds meus. vbi dr in pstil. Sici fan eto apparui tibi.

¶ Additio.

Jn hebr̃. hz. Sic in scõ vidi te. s. ꝓ illuminatoꝝ z cõsolatõem: qõ ad idẽ redit sic i trãsla. nra. Jn eod pñ vbi dr i pstil. Laudabũt oes q̃ iurãt eo.

¶ Additio

Jurare ꝑ creaturas pricipalr seu simplr vẽ illicitus. vñ biero. sup illud math. v. Ego dico vob ñ iurare oino nec ꝑ celũ nec ꝑ ẽrã tẽ. dr q̃ saluator: nõ ꝓ deũ iurare ꝓhibuit ſ ꝑ celũ z trã. vñ hz canones cleri⁹ q̃ creaturas iurãs punit. xxij. q. j. i decretis: scdario tñ z ſm q̃d in ꝺditi creaturꝝ diuia vitas mãifestat. posſ ꝺ eis sumi iurametũ

ciat iurām? q euāgeliū .q. pp scōs .i. p deū: o veritas i euangelio .q. pp scōs mānifestāt. ¶ū ergo pp simplr hoc dicat. Laudabunt oēs q̄ iurāt i eo: Mchi? vi dicēdū q̄ intelligat de xp̄o q̄ ē ver? rex: in quo laudāt oēs q̄ i eo iurāt debite: eo q̄ ē signū diuine reuerētie. Et i3 in p̄missis de dō ad Iraz loquerēt: nō ē mirum si reuertāt ad loquēdū de xp̄o cū de figura ad figura tuz frequēt fit transitus in sacris scripturis.

¶ Psalm? .lxiij.

Exaudi de? orōnē meā ¶huic p̄ mittit tal' ti. i. hebr. Ad victoriā p̄s dō .i. trāsla. hiero. victori canticum da mi: .i. idē signāt. p̄s autē expositio ex iu p̄ductis in pluribus ti. filib?. Dicit autē Ra. Sa. q̄ doctores antiqui debēt exponere hūc p̄s de daniele q̄ fuit de semine dō. vñ Esaias vidit regi ezechie. iij. Re. rr. De filijs tuis q̄ egredient ex te q̄s generabis tollent: .r. erunt eunuchi in palatio regis babylonis: q̄ō fuit impletū in daniele .r. sociis eius: vt hr Dañ. j. Dauid igitur p̄uidens in ſpū q̄ daniel de suo semine erat nasciturus: .r. p̄ invidiā malignātiū foret in lacum leonū p̄cipiendus: .r. nō mirabiliter liberāduſ fecit hūc p̄s loq̄ns in p̄sona danielis: et p̄m hoc diuidit in tres ptes: q̄ primo recolitur diuinū b̄ificiū. ſcdo describit malū aduersantium: ibi. Quia exacuerūt. tercio subdit bonū p̄sideratiuz ibi. Cōturbati ſt. Circa p̄mū dr. ¶ a Exaudi dō orōnē meā cū deprecor. i. dō corde precor. talit cū daniel deprecabat dñm intra lacū leonū. ¶ b A timore inimici tc. i. a timore leonū: cibus datus fuit ad deuorādū: et sic fatū ē: q̄ deus misit angelū suū: .r. p̄duxit ora leonū: vt hr Dañ. vj. .r. sic fine tiore potuit cū eis cōuersari acapit hic singlare. p̄ plali cū dr. Inimici. i. inimicor: ficut Exo. xvij. Dicit musca ḡ multa. i. multitudo muscaz.

¶ c Protexisti me tc. i. machinantiū malū in corde et etiam in opere: p̄ter q̄d subdit.

¶ d A multitudine operantiū iniq̄tatē. Circa q̄d sciēdū q̄ dar? rex dispōebat p̄nē daniele sup totū regnū: vt hr Dañ. vj. p̄ter q̄d p̄ncipes .r. satrape invidētes congregati fuit ad invicē ḡre: o occasionē mortis ꝺ daniele: et sic mozeret iō dicit. Protexisti me a p̄uētu malignātiū: q̄ deus ipſū mirabiliter liberauit. ¶ e Quia exacuerūt vt gladiū. hic p̄ describit malū ipoz aduersantiū danieli. Et p̄io describit malū eorum culpe: et ſcdo p̄ne ibi. Scrutati ſt. Circa p̄mum dr.

¶ f Intenderūt arcū rē amarā. in hebr. hr Verbū amarū. arcus aūt ferit alonge: .r. ifti simplr. p̄ posuerūt alonge verba: p̄ q̄ daniel finaliter mozerer: vt p? videbit.

¶ g Subito sagittabūt eū. h. n. intendebāt. ſ. ipm finaliē ex improuiſo occidē. ¶ h Et nō timebūt. q̄ nō videbāt dei vindictā sup se venturā. ¶ i Firmauerūt sibi sermonē nequā. q̄ erāt i sua malicia obstinati. ¶ k Narrauerūt vt absconderent laqos. i. modos capiēdi danielē malicioſe.

¶ l Dixerūt q̄s videbit eos. q. d. nullus videbit intētū nostrū: donec beamus effectū: .r. ita accidit: q̄ vt hr Dañ. vj. Principes .r. satrape surripuerūt regi vt poneret edictuz vt ois q̄ peteret aliquā petitionē a q̄cūq̄ deo .r. hoc vsq̄ ad .xxx. dies) nisi a te rex mittat in lacū leonū: .r. ꝺ dicebāt p̄tertu bonū ei?: vt sic hoies magē redigerēt sub timore darij in p̄m?. ei? regni: vt ibidē plen? exponit: q̄ ꝺ intēdētes cape danielē ꝺ tenebant q̄ nō dimitteret adorare deuz suū, p̄ter regis edictū: qđ .r. accidit: vt hr ibidē. Rex autē in p̄m?. ñ p̄rcepit eoz fraudēt q̄ nō posuiſſz il lam legē: qđ p̄s et hoc q̄ posuit eoz suū vt liberaret danielē: ne mitterēt in lacū leonū vt habeē ibidē.

quis videbit eos. ᵐScrutati sunt iniquitates: ⁿdefecerunt scrutātes scrutinio ᵒAccedet homo ad cor altum: ᵖet exaltabitur deus. ᵍSagitte paruulorum facte sunt plage eorum: et infirmate ſūt contra eos lingue eorum. ʳConturbati ſt omnes qui videbāt eos: ˢ.r timuit omnis homo. ᵗAnnunciauerūt opera dei: ᵘet facta ei? intellexerunt. ˣLetabitur iustus ʸin domino ᶻet sperabit in eo: ᵃ.r laudabuntur omnes recti corde.

¶ m Scrutati sunt hic p̄ter describit malū pene ipoz. cū dr Scrutati ſt initātes. q̄ cum magna diligentia quesierunt vias iniq̄s ad interficiendū danielem.

¶ n Defecerūt scrutantes scrutinio .i. defecerūt ab intēto: q̄ finaliē daniel fuit liberat?: et ipi fuerunt a leonibus deuorati: .r iō subdit.

¶ o Accedet hō ad cor altū. in hebr. hr. Cor p̄funduz p̄m illū modū loquēdi q̄ hr Jobā. xiij. Puteus altus ē .i. p̄fundus. Iste hō fuit darius rex: q̄ p̄funde cōsiderans p̄funditatē diuine sapie .r. iusticie in mirabili saluatione danielis a leonib? iussit accusatores eius mitti in lacū leonū cū filijs .r uxoribꝰ.

¶ p Et exaltabit ds. q̄ tūc darius scripsit vniuersis p̄pulis regni sui: vt oēs timerēt .r. paucrēt deū danielis: vt hr ibid. ¶ q Sagitte puulo. tc. q̄ pp vba q̄ ptulerūt ad mortē daniel q̄rendā mortui fuert: vt p̄z ex dictis: .r. vocāt hic puuli q̄uis cēnt p̄ncipes et magni: q̄a ex inuidia ꝺ daniele fuerāt moti: vt dcm ē. Inuidia vo est tristicia ō bono alti? inq̄tū existimat p̄iu boni diminutiū: vt dic p̄bs. ñ. rethoricē: et iō nullus inuidet alteri: nisi inq̄tū p ipm reputat se diminutum: .r. p̄ns p nullū: .r. iō ois inuid? inq̄tū bmōi est puul?: sm q̄ declarat. b. greg. v. moral. exponēs illud Iob. Paruulū occidit inuidia ab illo vo loco icluſiue. Et exaltabit? os litta hebraica sic hz. Et sagittabit eos dns sagitta subita. facti ſt ex? coz: scādalizauert eos lingue coz. trāsla. vero hiero. sic hz. Sagittabit ꝺ eos dns iaculo repēti no. inferenē plage coz: .r. corruent i semetipos linguis suis: .r. p̄z q̄ ead est ſnia i hebr. .r. i trāsla. hiero. .r. exponit de iaculo vt sagitta diuine iusticie q̄ paulli fuert aduersarij danielis subito: q̄ cū credēt eū inuenire a leonib? deuorati: subito educt? fuit viu? .r. san?: .r ipi, pierunt leonibus: .r. i momēto deuorati.

¶ r Cōturbati ſt. Hic p̄ describit bonū p̄sideratiū: q̄ oēs videntes liberationez danielis mirabilē .r. punitōem aduersariozuz ei? timebāt fuert mirati: .r. timuert deū danielis. hz ē q̄ dr.

¶ r Conturbati ſt: nō turbatōe voluntatis ſ admiratōis.

¶ s Et timuit ois hō. deū daniel. ¶ t Et annūciauerūt opa dei. q̄ istud factū fuit publicatū ad laudez dei ꝑ totū regnū: vt p̄dictū ſt. ¶ v Et facta ei? tc. i. intra ſe legendo meditati ſt aduertentes q̄ tm nō poterat fieri nisi virtute diuia. ¶ x Letabit iustus. i. daniel.

¶ y In dño. q̄ letitia sua erat debite ordinata.

¶ z Et sperabit in eo. de futura vita obtinenda.

¶ a Et laudabūt tc. exēplo daniel': q̄ saluat? ēſt p̄ fua

rectitudie. Mozalic pōt exponi pō. iste ō ḡlibet iusto ab iniḡs vsq; ad mortē calūniā iustinēte: q̄ tñ p̄ sua iustitia subito diuinit liberat: z ei⁹ aduersariꝰ ꝺdenant

// In pō. lxiij. Exaudi dē orōnē. vbi dñs ipostil. Scrutati sunt.

// Additio.

IN vera littā hebraica sic bī. Et interiora bois z cor pfundū. q̄ quidez lra ptinuat cū premissis sic. Qefecerūt scrutātes scrutinio. s. chal dei q̄ danieli ad uersabant: licet scrutati fuissent i toto conatu interiori et corde pfundo: defecerunt tñ tanḡ a desiderio suo et fraudati zc.

// Psal. lxiij.

TEcce hymn⁹. huic pō p̄mittit talis titulus in hebreo Ad victoriā pō dauid cantici.

In trāsla. vero biero. sic bī. Victori pō dō cantici. Et pō exposītio ex sup⁹adictis in pluribus ti. In alīḡ⁹ ātbiblijs ponit sic ti. In si. pō dō canticū biere. z aggei vl ezechiel ō vbo peginatōis. Sz oia ista z plia si in ueniant sunt quedā additiōes facte ab expositoribus eo q̄ pō iste iste loḡtur de reditu captiuitatis babylonice: quē pdixerūt bieremias et ezechiel z aggeꝰ ppter quod dixerunt his qui redierant a captiuitate p tēpli reedificatione: que uauid puidit in spū. z de hoc fecit pō istum. Diuidit aūt pō. iste in duas ptes: q⁹ prio agit ō reditu captiuitat: scdo ō statu fertilitat ibi. Visitasti trā z in ebriasti. Circa primū bī. // a Tecet hymn⁹ dō in syon. sic dicebāt redeūtes de captiuitate: eo q̄ deus illū locū elegerat ad cultū suū: ut bī. ij. pal. vj. In hebr. bī Tibi silentiū laudis deus in syon. Et in trāsla. biero. Tibi silet laus dō in syon. nec est ibi trāsla. nec q⁹ bī dī. p eo q̄ diuina laus ḡ tūc cēḡ fiat ab hoc: deficit infinitum a diuina magnitudine collaudata. // b Et tibi reddet zc. q⁹ ibi adducebant ea q̄ dño p votū obligabant. // c Exaudi orationē meā. vor e pli rede untis reedificationē tēpli postulātis. // d Ad te omis caro veniet. i. de omni natione veniēt hoies ad te adorandū: q̄n tēplū fuerit reedificatū. vñ ac. viij. legit q⁹ eunuchus regie cādacis a lōginḡs valde ptib⁹ venit adorare deū in hierlim in illo tēplo reedificato: et idē fiebat de alijs mundi ptib⁹. // e Verba iniquoz. i. facta babyloniozꝰ eo mō q̄ dī. ij. Regū. j. Qō ē vbuz gō factū est. // f Prevaluerunt sup nos, ꝑter pcā nr̄a nos captiuādo et tēplū destruēdo. // g Et impietatibus zc. ad terrā nr̄am nos reducendo: z tēplū reedificādo. // h Beatus quē elegisti zc. ad seruiēdū tibi in loco cultus tui. // i Inhitabūt in atrijs tuis. atria eīus erāt loca circa tēplū vbi fiebāt sacrificia z oblationes ozōes z legis lectōes: vt dōn fuit plen⁹. iij. Reg. // k Replebimur i bonis dom⁹ tue: q⁹ sacerdotes z ministri viuebāt de bonis oblatis in domo dei. De hostiis et pacificis offerētes vnā ptē bēbāt: quā cotā dño letant comedebāt. // l Sanctū est tēplū tuū. i. tuo nomi ni dedicatū. // m Mirabile in eq̄tate. oēs. n. casus difficiles z dubij referebāt ibi ad sacerdotes leuitica generis vt bī deut. xvij. vt determinarēt, q̄ eq̄d eēt iustū z iniustū et erat firma z stabilis eoz sntia.

Victori psal. dauid cantici.

babuntur gentes et timebunt qui habitant terminos[g] a signis tuis: [f]exitꝰ matutini et vespere delectab. [v]Visitasti terrā et inebriasti eam: [f]multiplicasti locupletare eam. [y]Flumen dei repletum est aquis: [z]parasti cibū illoz. q̄m ita est preparatio eius. [a]Rivos eius inebrians multiplica genimina eī: [b]in stillicidijs eī [c]letabitur germinās. [d]Benedices corone anni benignitatis tue: [e]et campi tui replebuntur ybertate. [f]Pīguescēt speciosa deserti: [g]et exultatione colles accingētur. [h]Induti sunt arietes ouium: [i]et valles abundabunt frumento: [k]clamabūt etenim hymnum dicent.

// n Exaudi nos deus salutaris nr̄. in reedificatiōne templi z ciuitatis

// o Spes oim zc. i. tu qui es spes oim bitantiū in mari et in terra q̄tūcunq; longe: q⁹ nullū bonum possumus habere nisi a te: et allegaḡ ad hoc rō ex parte diuine potētie cū dī.

// p Preparās mōtes. i. tu q̄ facis et sustentas montes p voluntate tua.

// q Qui cōturbas zc. cōmoues tēpestates sic tibi placz q⁹ ex talibus homines terrenḡ. ioo subdūt.

// r Turbabuntur gentes zc. f. totius tre.

// s Qui signis tuis. i. a mirabilib⁹ que facis in terra z i mari oēs cōtremiscūt. q. d. tu q̄ es tante potētie potes nos eraudire i tēpli z ciuitatis reedificatiōe. iō subditur.

// t Exitꝰ maturini zc. i. oblatōes sacrificiū matutini z vespertini delectabiles facies fiddib⁹ tibi deuotis: et hoc potissime fuit tēplo reedificato. q⁹ eē a pn̄. redit⁹ in hierlim cdificauerūt altare: et obtulerunt sup illud holocaustū dño z mane z vespere: vt bī. j. esdre. iij.

// v Visitasti terrā. Hic pōr ad pbetas ō statu fertilitat⁹ future p⁹ reditū captiuitatis cū dī. Visitasti trā z inebriasti eaz pluuijs tuis cā fecūdādo: z loḡr ō futuro p modū pteriti pp certitudinē pphie.

// x Multiplicasti locupletare ea. q⁹ ex fertilitate trenalcentiū q̄ sē diuitenāles multiplicant vltius diuitie artificiales.

// y Flumē dei zc. bic ē fluui⁹ iordanis q̄ dr dei fluui⁹: q⁹ ad ingressū arche dei nudat⁹ fuit ei⁹ alue⁹. vt bī osue. iij. et q⁹ illo baptizat⁹ fuit ꝑs dr z hō.

// z Parasti cibū zc. fm. n. q̄ aq̄ iordānis sē maiores vl̄ miores: fz ē tra illa ꝑfert fructꝰ āpliores vl̄ pauciores: put audiui ab aliḡ⁹ q̄ bitauerūt ibi.

// a Rivos ei⁹ iebuās. In hēb. z trāsla. biero. bī. Sulcos ei⁹ in ebuās: q⁹ cū sula ere q̄ sē q̄ dā riuuli humectant illa q̄ sē semiata vl̄ plātata ad germinādū vl̄ fructificādū dispōnunt.

// b In stillicidijs ei⁹. i. pluuijs ō celo stillātib⁹ a deo.

// c Letabit germinās. i. tra germina ꝑferēs: q̄ dē tūc letari metaphorice sic z pratū ridēq̄n incipit virescē: vl̄ dz tra germinās letari: q⁹ tūc ē cā leticie colēdi? ea et bitātib⁹ i ea.

// d Benedices coro. zc. i. ex benignitate tua bñdices circulo ānī dāo rozes pluuias z calores z huiusmodi tpib⁹ debit⁹ put expedit fecūdatōi tre. iō subditur.

// e Et camp. tu. zc. f. fructū: z vocāt bī capi tre culte.

// f Piguescēt zc. ꝑferēs sīn bois culta pascua aialib⁹ nutriendis

// g Et exulta. zc. i. herb virentib⁹ arcūdabūt: z sic exultabūt colles metaphorice: sicut pratū virēs bī ridēq⁹ z talē herbe sē cā exultatiōis pastoīb⁹ z aialib⁹.

// h Induti sē zc. i. bestigiaꝝ abundātia lanaꝝ q̄ sē idumēta arietū et ouiū.

// i Et valles zc. i. tra. n. illa i vallib⁹ seminaḡ me

liora grana. ¶k Clamabūt etenī ꝛc. dicunt clamare et hymnū dicere metaphorice: sicut. s. expositū est: vel qa ex frumētis illi dabātur ꝓmitte sacerdotib⁹ ꝛ vtcūq; diuinas laudes cātabā⁹. Moraliter pōt exponi ps. iste de ꝙlibet vere penitēte ꝙcēdente ō babylonica captiuitate ꝛ ad fertilitatem bonoꝝ operū totis viribus ante lantē tā in se q̄ in alijs: ꝛ desideratis prędictis pōt ad hēlia defacili applicari.

¶ In ps. lxiij. Tercet hymnus. vbi dī in postil. In alijquibus aūt bibliis

¶ Additio.

In bibliis trbraicis necirrāsla. chaldaica nulla mētio fit in hoc ti. de hieremia aggeo ꝛ esechiele nec de verbo pegrinatiōis: sicut nec in ps. aliqua mentio fit de captiuitate chaldaica: nec de chaldeis: vt ps intuēti. Et vbi dī in trāsla. nostra. Ver ba iniquoꝝ. in hebreo dī. Verba iniquitatū. vñ in hoc loco planius ꝛ magis ꝓsonū lre sc̄bs q̄dā exponitor hebreorum: q̄ dicit q̄ iste ps fuit fact⁹ ꝓ tpe sterilitatis qñ ꝓhibuit deū ozabat ꝓ pluuia: ꝛ deus exaudiebat eos. Ad qđ sciendū q̄ int̄ certa bona tpalia q̄ de⁹ ꝓmisit iudaico ꝓmittebat ꝓ seruatiōe legis diuine: vnū ꝑ quod erat pluuia oportuna: et cōtra minabaī eis i pena pcōꝝ clausura celi. s. sterilitatē. vñ deut. xj. Si obedieritis mādatis meis ꝛc. dabo pluuiā tre vīe tpanea ꝛ serotina. ꝛ. j. Cauete ne forte recedat⁹ a dño: ꝛ seqūt. Iratusq; dñs claudat celū: ꝛ pluuie nō descēdāt: ꝛ idē ē q̄ int̄ alias orōnes q̄s salomon fecit i dedicatiōe ꝓmi tēpli: vna ē talis. s. Si clausū fuerit celū: ꝛ nō pluerit ꝓter peccata eoꝝ: et orātes i loco isto: ꝛ penitētia egerit ꝛc. Exaudi ds i celo: ꝛ dimitte pcā serui tui ꝛ tui ꝛ. seqūt. Da pluuiā sup trā tuā quā dediſti populo tuo ꝛc. vñ ps. iste ꝙ totū applicat huic mā. s. cū alijs qñ ꝙ edificatiōnē tēpli ꝓtinebat sterilitas ex pcō ppli: ꝛ ꝓpter hoc ꝓterebaī ad deū orās i tēplo die rūm ꝛ de⁹ misere batur eis: ꝛc. ꝙ ps iste erat vocatāq; i q̄ ps dī. Te decet hymn⁹ de⁹ in syon ꝛc. i. decens est nos te laudare in hoc sc̄o loco ꝛ reddē vota nra tibi: vbi nos dignare exaudire. Tñ seqūt. Exaudi orōnē meaꝝ. vbi vitas hebraica hz. Exaudies orōnē meā. qđ ꝓstruē cū ꝓdictis. s. tibi reddē dī est votū q̄ exaudis orōnē meā. s. ꝓpli in q̄ ꝓsona loq̄t̄ Et q: hñficiū pluuie ozo: tunc nō solū ad hoies ſ ad oia aialia se extendit. ió sc̄o dicit. Ad te omis caro veniet. eo mō q̄ dr. Et ples oēs ad hēdictōe. Cōsequent̄ scio q: cā sterilitatis fuit ꝓter pcā: q̄ quidē peccata deus miserando ꝓpecerat: puta ozōe salomōis ꝓdicta ꝓtinebaī. ió seqūt. Verba iniquitatū ꝓualuerūt sup nos: ꝛ ipiciatib⁹ nr̄is tu ꝓpitiaberis. i. expiasti futuꝝ ꝓ ꝓterito. Cōseqūt ḡtio laudat ꝓpter quē deus elegerat ad hitādū ꝓ fidē i tali loco: vñ dicit. Beat⁹ quē elegisti ꝛ assumpsisti habitabit in atrijs tuis in ꝙloco ꝙ fidē hitātes nō solū replebanī bonis spūalib⁹. s. remissiōe pcōꝝ sed et tpalib⁹. s. pluuijs ꝛ bmōi: et hoc est qđ seqūtur. Replebimur in bonis domus tue. Ecce in hoc ps ꝓtenta huic ꝓpositō satis pōt applicari ꝓout i ps hilla ꝛc.

¶Victori cāticum psal. lxv.

¶Victoꝛi cāticum psalmus. lxv.

[a]Iubilate deo oīs terra: [b]psalmū dicite nomini ei⁹: [c]date gl'iaz laudi eius. [d]Dicite deo q̄terribilia sunt opa tua dne: [e]in mltitudine virtutis tue mentient̄ tibi inimici tui. [f]Omnis terra adoret te et psallat tibi: psalmum dicat nomini tuo. [g]Venite et videte opa dei: [h]terribilis in ꝓsilijs sup filios hoim.' [i]Qui ꝙuertit mare i aridā: [k]i flumine ptrāsibūt pede ibi [l]letabimur i ipo. [m]Qui dñatur ī ꝙtute sua ietnū: [n]oculi⁹ ei⁹ sup gētes respiciūt⁹ qui exasperāt⁹ nō exaltentur i semetipis. [o]Benedicite gentes deū nr̄m: ꝛ audit̄ facite vocem suisti vnes sup capita nra. i. diuersos rēges et eoꝝ satellites. Et q: ab hac captiuitate sperāt liberari ꝓ mesiā ventuꝝ et eius tēplū reedificatuꝝ vbi reddēt vota q̄ mō faciūt in captiuitate ista: vt liberent̄ de ea: ió subdit postea. Introibo in domū tuā: in holocaustis reddam tibi vota mea. Hec aūt expositio fundatur sup fūdamēto tum erroneum et ꝓ pñs ruinosum. s. q: rps sit venturus i mūdū qđ iā trāsiit in ꝓteritū. Ioo saluo meliori iudicio mihi vī: q: ps iste a quocūq; sit factus est grāz actio ꝓ liberatione ppli iudaici de egypto: de q̄ liberatōne pluries aliꝭ ps facūt mētionē. Igit̄ sm hoc ps. iste in duas ptes diuidī: q: ꝓmo auctor⁹ b⁹ ps iducit oēs ad dei laudatōz: sc̄do adducit ad hoc multiplicē rōnem ibi. Venite ꝛ videte. Circa ꝓmum dicit.

¶a Jubilate deo oīs terra. i. oēs habitantes in terra ꝛ dicitur iubilus ꝓprie gaudiū cordis: qđ nō pōt totaliter celari: quin oñdat in signo exteriori.

¶b Psalmū dicite nomini eius i hoc vī est ꝓphetia ō futuro q: ps iste erat cātādus i laudē dei a diuersis gñatoīb⁹

¶c Date gliam laudi eius. i. timore deposito laudate cū corā oibus: quia gl'ia ē clara notitia cū laude.

¶d Dicite deo ꝛc. i. multiplicī egyptioꝝ pcussiōe: vt dr̄. Exo. vsq; ad. xiij. c. inclusiue.

¶e In multitudie virtutis tue ꝛc. loquit̄ de ꝓterito ꝓ modū futuri: sicut frequent̄ fit in ꝓphetis: ꝛ maxime in ps. cā metri: q: metrice est descriptus. Pharao aūt rex egypti ꝛ ei⁹ ppli⁹ a deo plagis ꝓcussi frequē asserebāt dimittere ꝓplm isrl: dū tñ cessarat: ꝛ post liberatione retractabāt: vt ꝑz exo. in pluribus locis: ꝛ sic mētiebant q: nō intēdebāt ꝓplm dimittere sed tñ liberari a diuina percussione.

¶f Omis terra adoret te. replicatio ē finis in ꝓmo versu posite ad maiorē expressionē affectus. sicut communiter fit in graz actionibus.

¶g Venite. Postq̄ auctor huius ps. idutit ad dei laudationē. b ꝓpr adducit ad b multiplicē rōnē ꝛ adducitur ꝓmo rō ex mirabiliū operatiōe: ꝛ sc̄do ex ꝓpli graui liberatiōe. ibi. Dicite et venite ad ea spūali ꝓlatiōe. ibi. Venite audite. Circa ꝓmū dicit.

¶g Venite ꝛ videte opa dñi. q̄ fuerūt valde mirabilia i liberatiōe ꝓpli isrl ō egypto: vt dr̄ in Exodo.

¶h Terribilis in ꝓsilijs sup filios hoim. i. sup egyptios: q̄ ex decreto diuini ꝓsilij fuerūt ꝛ terribiliter ꝓcuciebāt

¶i Qui ꝙuertit mare in aridā. q: deus mare rubꝝ diuisit: vt filij isrl trāsirent ꝓ sicū ꝛ egyptij eos insequētes mergerent̄ i maris ꝓfundo: vt dr̄ Exo. xiij.

¶k In flumine ptrāsibūt pede. i. in flumine iordanis: vbi filij isrl sicco pede trāsierūt: Josue. iij.

¶l Ibi letabīt in ipo: q: tūc ꝓplis isrl letatus fuit in deo

¶m Qui dñatur in virtute sua in eternū: q: ptās eius ptās eterna que nō auferet. Dañ. vij.

¶n Oculi eius sup gētes respiciūt: q: oia nuda ꝛ aperta sunt oculis eius. Hebr. iij.

¶o Qui exasperant. deo recalcitrando. ¶p Nō exultent in semetipis: q: ecclā ad deū ecclesiā: tñ ecclia de ꝓmuntiatur.

¶q Benedicite. Hic consequenter accipit rō diuine laudis ex liberatiōe a labozibus dyris: a q̄b liberatus

fuit isrl in exitu ɔ egypto: z dom de hebreo barbaro. Bñdicite gẽtes deũ nrm: q sic liberauit nos de afflictiõe egyptioꝝ.
(r Qui posuit aiam meã ad vitã: qz ẽto pplis isrl pl⁹ oppzimebat ab egyptijs: tãto magis multiplicabatur z crescebat: vt dr Exo.). (s Et nõ dedit ꝛc.i. non pmisit me cadẽ
p idolatriã.
(t Qm̃ pbasti nos deus. ñ ad capiendũ noticiã de aliq̃ ignorato: cũ oia tibi nota sint ab ẽterno: sed vt patẽtiam z fidelitatem nram notã faceres toti mũdo. (v Igne nos examinasti .i. in afflictione ignis qua cogebãt coquere lateres vt dr exo. v. ꝓpt qd dicit dns loqui. ꝛ). Eduxi eos ɔ fornace ferrea egypti. (x Indusisti nos in laqueum.i. iduci permisisti: q; pharao z serui ei⁹ semp querebãt occasiones implicãdi filios isrl maioribus laboribꝰ. vñ dicebãt. Dacãt et iccirco waferanꝫ dicẽtes eamus z sacrificemus dño deo nro ne opzimanꝫ opibus. (y Posuisti tribulationes ꝛc. qz cogebãt ab egyptijs portare onera grauia luti z later? (z Imposuisti hoies ꝛc. s. tractores pharaonis q̃ cõpellebãt eos ad opa nimis grauia: z eos statuebãt: vt dr Exo. v. (a Trãsiuimus p ignẽ. i. per laborem ignis ad coquendum. (b Et aquã. quam portabãt ꝓpter humeris ad cõmiscẽdũ cũ terra. z iste lateres formarenꝫ. (c Et eduxisti nos in refrigeriũ .i. in libertatẽ a tanta fuitute: vel alit. Trãsiuim⁹ p ignem q; murmurãte ipso isrl ɔ deũ in deserto accensus fuit ignis: z deus orauit extremã partẽ castroꝝ: sed oãte moyse fuit absoꝛpt⁹: vt dr Num. xi). (d Et aquã .s. fluuij iordanis q̃ siccata fuit in transitu populi.
(e Et eduxisti nos in refrigeriũ .i. terrã ꝓmissã lacte et melle manantẽ. (f Introibo in domũ tuã. i. locum tui cult⁹ nõ tñ vacuꝰ. ió subdit. (g Introibo in holocaustis .i. sacrificijs ad bonos deꝰ totalit incẽsis. (h Redda tibi vota mea q̃ distinxerũt. i. distincte ꝛ a ꝓposito emiserũt labia mea. (i Et locutũ est ꝛc. hoies eẽs in tribulatiõe exãtes solẽt vota facere ono si euadant.
(k Holocausta medullata. i. bona et pinguia.
(l Offerã tibi cũ incẽso arietũ. i. cũ arietib⁹ totaliter incensis ad honoꝛe tuũ. (m Offerã tibi boues cum hircis. de istis trib⁹ fiebãt sacrificia maioꝛa. s. de bobus hircis z arietibus: minoꝛa aũt fiebãt de aulibus:
(n Venite. Hic ꝓfr inducit rõ diuine laudis ex spũali solatiõe cũ dr. Venite z audite oẽs q̃ timetis deum z talibus. n. narrãda sunt diuina beneficia q̃ hñt ea ire ucrentia: nõ aũt in malicia obstinatis q̃ despiciũt ea. ꝓpter qõ dicit saluator: matth. vij. Nolite dare sanctum canibus: neq; margaritas vras ponatis añ porcos: ió subditur. (o Et narrabo vobis ꝛc. cã spũaliter cõsolando: fuit. n. ipl's isrl valde cõsolatus: qñ viderũt egyptios mortuos post trãsitũ maris rubri: et in natione legis z in alijs bñficijs diuinis. (p Ad ipsum oze meo clamaui ei ꝛegratiando. (q Et exultaui ꝛc. i. gaudium z dulcedinẽ sensi interius in corde: dũ laudare ex
terno oze. Cõsequẽt oñdit qb⁹ talis ꝓcesserit vt deum ꝓpitiũ habere ꝓpter ꝓcessus suos.
(r Iniquitatẽ si aspexi ꝛc. ꝓscius mihi mortal' peccatum.
(s Nõ exaudiet dns. qz oꝛo talis nõ est exaudibilis
(t Propter ea exau. de. supple deprecatiõem meã: qz ñ fuit talis mihi ꝓscius: z qz hoc est ꝓpter ei⁹ bñficio. ió subdit.
(u Bñdict⁹ deus q̃ nõ amouit oꝛonem meã repellendo ꝓpter peti malicia.
(x Et miam suam a me. supple nõ abstulit sed magis beneficia sue misericordie ꝓtulit Et loquit hic scriptura deo ppl'o isrl ꝓ illis q̃ erat dom⁹ deuoti: rõne quoũ cõmendat tot⁹ populus: licut ecõuerso rõne maloꝝ vituperat ẽm reglẽ de corpe dñi permixto quam posuit in Gen. pzi. Mozalit pot exponi ps. iste sicut z pcedes ꝓ liberatione de peti seruitute educto tanq̃ de egypto q̃ tenebras interpretat: z ad deꝰ laudes insurgit ex sua mirabili litera tõe: q; magẽ impium iustificare q̃ celũ z terrã creare ẽm Aug⁹. sup iob. z ex suum laboꝝ cuasiõe q̃ sunt in opibus pctoꝝ. vñ dr in ps̃ona peccatoꝝ sapien. v. Lassati sumus in via iniquitatis et pditionis: ambulauimus vias difficiles ꝛc. z ex diuina cõsolatione q̃ frequẽt magis sentitur post veram penitentiam de peccatis q̃ ante pctoꝝ ꝓpitiationem.

Psalmus lxv.

Jubilate deo. vbi dr in postil. Bñdict⁹ deus qui nõ amouit oꝛonem meã.

Oeus miserea nr̃i. Huic ps̃ mittit talis ti. i. teb. Ad victoriã i organis ps̃ cãtici. Et i trãsla. hiero. dr. Victori in ps̃ cãticũ carminis: z est eadẽ sniã in vtroq; ti. q̃ ps̃ ex sup̃adictis ps̃. iiij. Et ti. aũt⁹ nõ apparet auctoꝛ ps̃ nec materia. Dicũt añ circa hoc aliq̃ q̃ ps̃ iste est gr̃aruãtio ꝓ fertilitate cuiuslã anni: iudeis cũ collectis fructibus cõueniebãt in septembri in hierl'm q̃ mensis erat quasi tot⁹ festiu⁹: qz in illo mẽse erat festũ tubaꝝ z festũ expiatiois z tabernaculoꝝ z festũ cet⁹ seu collecte: vt dr Leuit. xxiij. Et q̃n annus fuerat fertilis: ꝓsuetũ erat q̃ alijs vir sanct⁹ z deuot⁹ faciebat cantici spãle ꝓ gr̃a actiõe: z sic fuit de isto ps̃: vt dicãt: q nõ exprimunt quis fuerit auctoꝛ ille. Scõm hoc igit ps̃ iste diuidit in duas ptes: qz ꝑmo ponit bnũs fertilitatis iplo ratioꝛ: sco ꝓ obtentu ipius gratiarum actioꝛ. ibi. Cõfiteanꝫ. Circa primũ dr.
(z Deus misereat nr̃i. peccata remittẽdo.

b Et bñdicat nobis.i.bonis spūalib⁹ ⁊ co:poralib⁹ nos multiplicādo. c Illuminet vultū suū sup nos.loqr scriptura de deo ad modū hoīs:q̄n vult gr̄az facē alicui oñdit ei vultū hilarē ⁊ iocūdū. d Ut cognoscamus in tra.i.in fertilitate tre. e Uiā tuā.i.vestigia tue gr̄e p effectū fertilitatē concesse.

f In omnib⁹ gētibus salutare tuum.i. vt sit notū oī bus gētibus q tu hēs spālez curā de salute nr̄a.ō subdit tur.

g Confiteanr tibi ppli deus.i.p effectū nobis cōcessū z pfiteanr tuā bonitatē ac veritatē:rad te qrtanr: sicut legr q̄n inde fuerunt liberati mirabiliter de psecutione amantan multi gētiles p diuersas ptes eoz cerimoniis iungebanr:vt bñ Hester .viij.

h Letenr et exultēt ⁊c. sicut patuit in aman:q̄ diuino iudicio fuit suspensus cū filijs suis.

i Et gentes in terra dirigis.q: p tales effectus dirigis gentiles ad cognitionē tue veritatis.

k Confiteanr tibi ppli de⁹. Idic pñr ponit gr̄arū actio p fertilitate adepta cū dicit.

l Cōfiteanr tibi ppli deus.s.pfessione tue laudis:⁊ gr̄e vbegē sic pfiteriō subdit.

m Terra dedit fructū suū.in magna abundantia per tue gr̄e beneficiū:ō subdit.

n Bñdicat nos de⁹ nr̄.ō sukꝛ:sic iā fecit ō pterito

n Et metuāt eū oēs fines tre.tā ꝑ iudicē oim ad puniēdū mala potētissimū. Ex aūt hec expositio i plurib⁹ ꝓcorder lre:tñ vr aliq̄ mō extranea q̄ p fertilitate in iuda q̄ē parua tra inuitarenr oēs gētes ⁊ ppli toti⁹ mūdi ad pfessionē diuine laudis:⁊ marie q: talis fertilitas nō erat i alijs terris:ꝑter qđ saluo meliori iudicio vr mihiq̄ pōsse fi est gr̄az actō ꝑ pterito bñficio: ꝑ magis ē ꝓphetia ō futuro.s.de xpi incarnatōe ⁊ eō ꝙuertatiōe inf hoīes:qđ ꝙdem bñficiū fuit a sācis pūb⁹ sūme desiderati:ꝑt qđ aliquis sanct⁹ ꝑ ba q̄cūq̄ fuerit ille vr de hꝑ ipsū fecisse.d. Deꝰ misereat nr̄i.mittēdo nobis saluatorē. Et bñdicat nob. pferendo gr̄am suā. Illuminet vultū suum sup nos.dirificando miraculis filiū suū :q̄ dr vultus pūs:quia ē eꝰ imago. Ad col.j. dr. Trāstulit i regnū filij dilectōis sue q̄ē imago invisibilī dei. hoc.n.petebat saluator: Joh.xvij. Pr clarifica filū tuū:⁊ ipe mdit. Clarificam ⁊ iterꝙ clarificabo.q: clarificauit eū miraculis ante mortē ꝛp̄ resurrectionē. Et misereat nr̄i.liberādo a gehenna p sanguinē filij sui. Ut cognoscam⁹ i tra via tua.pū.ꝙuertit xp̄m ad xpm:q̄ vita bonoꝝ fuit cognita inf hoīes ꝙuerſādo docēdo:sanitates donādo. In oib⁹ gētibus salutare tuū q: salus ꝑ xpm facta notificata est oib⁹ gentib⁹ p p̄dicationē apl̄oꝝ.fm q̄ dr pū.xviij. In oēm trā exiuit son⁹ eorum ⁊c. Cōfiteanr tibi ppli de⁹.pfitēdo tuā bntatē. Cōfiteāt tibi ppli oēs ipēdēdo latrie fuiturē. Letēt ⁊ exultēt gētes.ō sua vocatiōe ad fidē xpi. Q̄n iudicas ꝓlos in eq̄tate.vocādo ad fidē se disponētes p opa iusta sine psona rū acceptiōe.vñ petr⁹ videns vocatiōē cornelij iusti dixit act.x. In vritate cōp eri q̄ nō ē psonar acceptio apd deū sed i oi gēte q̄ timet deū ⁊ operat iusticiā accept? ē illi:ō subdit.Et gētes in terra dirigis.i via ēne saluti⁹. Cōfiteāt tibi ppli de.⁊ q̄d debeāt pfiteri:subdit cū dr. Terra dedit fructū suū.i.ihc btā ꝓtulit filiū:ō q̄ fra dicit Ysaie.xlv. Aperiat terra:⁊ germinet saluatorē. Et q: vocādi ad fidē baptizādi erāt in noie trinitatis: fm q̄ bñ mat⁹ vltio Euītes docete oēs gētes baptizātes eos i noie pris et fi.⁊.s.s.ō subdit. Bñdicat nos de⁹.pferēdo gr̄am baptismalē.⁊ dicit bñdicat i singlari ad denotādū vnitatē essentie.⁊ deus ter ad oñdēdū trinitatem psonar:sicut esa.vj. Trinitas psonaruꝫ oñdit per seraph in ter sanct⁹ clamantia tvnitas essentie: per hoc q̄ subditur. Deus exercituum. Et metuāt eū oēs fines terre: non timore seruili sed filiali qui stat cū charitate.

et benedicat nobis: [c]illuminet vultum suum super nos:⁊ misereatur nr̄i. [d]Et cognoscamus in terra [e]viā tuam:[f]in omnibus gentib⁹ salutare tuum. [g]Confiteāntur tibi populi deus:confiteantur tibi populi omnes [h]Letentur et exultent gentes: qm̄ iudicas populos i equitate[i]et gentes in terra dirigis. [k]Confiteantur tibi populi deus: confiteant tibi populi oēs:[l]terra dedit fructum suū. [m]Benedicat nos ds deus nr̄ bñdicat nos deus:[n]et metuant eum omnes fines terre.

C Victori dauid psalmus cantic.

Psalmus.lxvij.

[a]Surgat deus[b]⁊ dissipētur inimici ei⁹ [c]et fugiant qui oderunt eū [d]a facie ei⁹. [e]Sic defic fum⁹ deficiant: sicut fluit cera a facie ignis[f]sic pereāt pctōres a facie dei. [g]Et iusti epulenr ⁊ exultēt in conspectu dei ⁊ delectentur in leticia.

Psal.lxvij.

Surgat de⁹. Iudicp̄s.q̄ mittit talis ti.i debē. Ad victoriam dauid psāl. cātici.⁊i trāsla. bicro. Victori dauid psāl. cātici ⁊ est cadē sentētia vtrobiq̄:q̄ pz ex p̄dictis in alijs ti. Ex ti. aūt isto apparz auctor:b⁹ psāl.s.dō. Dem̄ ds b⁹ psāl.di. Ra.fa.et alij debēt ⁊ eē alij doctores catholici in hoc eos seqntes q̄ dō fecit būc psāl. p gr̄az actiōē de bñficijs collatis ꝓpl̄o isti⁹ ꝑtim in egressu de egypto:ꝑtim in ꝓgressu per desertū:et pnz in ingressu terre ꝓmissionis ⁊ p⁹ egressū Dicit ergo ista bñficia nō ponūr in b psāl. eodē ordine quo fuerūt facta:sed q̄tū ad aliq̄ ꝓuoꝛa posteriōꝛa ⁊ econuerso.⁊ q: ista expositio est multū intricata:⁊ aliq̄bus vr extricata:⁊ cū hoc eē satis plicata: ideo cā dimitto ⁊ accipio aliā:q̄ magis psonat scripē et nō testa. Paul⁹.n. apls ad eph.iij. exponit scripturā bn⁹ psāl. de missione spūs sancti p⁹ ascēsionē xpi.di. Unicuiqꝫ nr̄m data est gr̄a fm mēsurā donatiōis ieſu xpi.ꝑter qđ dicit. Ascēdēs in altū captiuā duxit captiuitatē:dedit dona hominib⁹.ꝑter qđ vr q̄ psāl. iste ad ir̄am nō sit gr̄az actio de ꝑtentis bñficijs sed magis ꝓphetia ō futuris ꝑ xpm exhibendis:quod ꝓuidens dauid i spū fecit psāl. istū. Secūm igit hūc sensum psāl. iste in duas ptes diuidit:q: primo agit de xpi resurrectione:secōdo de eius ascēsione:et cū isths agit de beneficijs sequentib⁹ ad ea:sēda incipit ibi. Cātate deo. Circa primū dauid postulat xpi resurrectionē.

a Exurgat deus.q: xps mortu⁹ fuit ex humanitatis infirmitate:esed resurrexit ex diuinitatis virtute.

b Et dissipentur inimici eius.i. iudei q̄ in vindictā mortis xpi ꝑ tytū ⁊ vespasianū partim fuerūt trucidati:et partim captiuati:et ꝑ orbē dispersi. vel alit. Inimici eius.i.spiritus maligni:q̄ xpo resurgente fuerūt confusi ⁊ spoliati.

c Et fugiāt q̄ oderūt eū.i. demones.

d A facie eius.quia post resurrectionē in noie xpi fugabanr demones de obsessis.

e Sicut deficit fumus deficiāt.non est ꝑ hoc intelligēdum corruptio eoꝝ ātum ad naturā coꝝ: cū sint immortales:sed ejectio eoꝝ a potestate quam habebant super homines. Ad oꝛabantur enim communiter in idolis:que idolatria per orbem est anmbilata

f Sic pereant pctōres.i. demones mō ꝓdicto. q̄ ꝓprie vocanr peccatores:q: sunt in peccato obstinati. q̄a urre mediabile est peccatū angeli.

g Et iusti epulentur ⁊c. quia post resurrectionē xpi fideles simul habitātes in hierusalē reficiebanr in domino exultantes:fm q̄ dicitur actuū.ij. Perdurantes

vnanimiẽ in tẽplo ⁊ frãgẽtes circa dñm os panẽ sume
bant cibũ cũ exultatõe ⁊ simplicitate cordis collaudã
tes deũ. ℣f Cãtate. Hic pñr agit de rpi ascẽsione et
eius bñficijs: ⁊ primo inuitant angeli ad laudãdũ rpm
ascẽdẽtẽ: scdo bries: ibi. Regna terre cant ate deo. Cir
ca primũ primo
inuitant angeli
ad eius mũiste
rium: scdo ad cõ
sortiũ ⁊ ad vtrũ
q; cũ exultatõe
scda ibi. Currus
dei. Prima ad
ducit duas: q;
primo dauid fa
cit positũ: scdo
ad hoc inducit
ẽxplũ ibi. Deꝰ
cũ egrederẽris.
Circa primũ di
cit sic. Cantate
deo. et dirigit ꝟ
verbũ pncipa
liter ad ãgelos
q; rpo ascẽdẽti
exhibebant mi
nisteriũ cũ lau
dibus: vñ in eꝰ
ascẽsu apparue
runt angeli: vt hꝫ act. j.

[a] Cãtate deo psalmũ dicite
nomini eius: [b]iter facite ei
[c] q; ascẽdit sup occasũ: dñs
nomen illi. Exultate in cõ
spectu eius: [d]turbabuntur
a facie eius [e]patris orpha
norum et iudicis viduarum
[f] Deus in loco scõ suo: [g]deꝰ
q; inhabitare facit vnꝰ mor
in domo. [h]Qui educit vin
ctos in fortitudine. [i]Verũ
tamen eos q; exasperãt [k]q; habi
tãt i sepulchris. [l]Deus cum
egrederẽris in pspectu populi
tui: [m]cũ pgrãsires in deserto
[n]Terra mota est: [o]etenim ce
li distillauerunt a facie dei
synai a facie dei israꝫ. [p]Plu
uiam voluntariam segre
gabis deus hereditati tue
[q] infirmata ẽ: [r]tu vero per
fecisti eam. [s]Animalia tua
habitabunt in ea: [t]parasti
in dulcedine tua pauperi deus.
[u]Dominus dabit verbũ
euangelizantibus: virtute
multa. [x]Rex virtutum dilec
ti[y] dilecti: [z]et speciei domꝰ

magne fortitudis: ⁊ matie qñ tẽuit i pẽccato ligatus vi
culo psuetudinis: ⁊ hoc notãt cũ dr. Qui educit vinctos
in fortitudine: ꝫ adhuc maiozis fortitudis ẽ: q; aliqs non
solũ pdicto mõ ligatus sed ex actu pseques fidẽ quertat
⁊ de infidelitate educat ꝗus fuit paul⁹ ⁊ plures alij. ideo
subditur.

[p] Sili eos q; ex
asperãt. s. ꝫ rpm v
bis ⁊ factis: qẽ qꝫ
dixit rps paulo: ac
tuũ. ix. Saule sau
le qd me psequeris.
Sed adhuc diffici
lius vid; q; alicui mor
tui i infidelitate seu
mortali pctõ resu
scitarent. ⁊ ad fidẽ
seu penitentiã re
uertãt. sicut fuit ꝺ
iuuene resuscitato
a scõ iohãne euã
gelista: ⁊ de illo q; ꝫ
suspenduũ se inter
fecerat resuscitatꝫ
a bto martino: de
multis aliis diuia
virtute sic resusci
tatis in noie rpi ihũ
subditur.

[q] Qui habitant in sepulchris. trãslatio hiero. sic hꝫ Edu
at vinctos in fortitudine. incredituli aũt habitauerũt i sic
citatibus: et sic est alius sensus talis. Incredituli. s. in infi
delitate obstinati. habitauerũt in siccitatibus. i. caruerunt
humore virtutis ⁊ gre.

[r] Deus cũ egrederis. Hic pñr adducit ẽxplũ ad p
positũ vel potius argumẽtũ ex exemplo reductũ: q; mag⁹
fuit rpm in celũ ascendere qꝫ ãgelũ i psona dei loquentes
ad vadũ legẽ sup montẽ synai descendere: et ideo q; tũc fa
cta fuit spalis gra pplo fideli: multo fortiꝫ debuit in rpi as
censione fieri: et hoc est qd dicit.

[s] Deus cum egrederetis ꝛc. exeũtis de egypto quẽ pce
debat dñs p diẽ in columna nubis: ⁊ p noctẽ in columna
ignis: Exo. xiij.

[t] Cũ pgrãsires in deserto. s. vsq; ad mõtẽ synai.

[v] Terra mota est. q; mons synai videbat tremere.

[x] Etenim celi ꝛc. i. dei descẽdẽtis in mõte synai: q; nubes
densissima opuit mõtẽ synai: Exo. xix. et q; nube stillabãt
pluuie et hoc oducit. d. [y] Pluuiã voluntariã ꝛc. i. mul
to magis ecclã tuã q; est hereditas tua empta tuo sãgui
ne irrigabis voluntarie pluuia gre tue. [z] Et infirma
ta est: q; p; ascẽsionẽ rpi ecclia in hierlm collecta mlta
psecutiones sustinuit: vt hꝫ act. viij. ⁊ ix. [a] Tu vero
pfecisti eã: q; deꝰ tãtã virtutẽ ꝺtulit credẽtib⁹: q; ex illis
psecutiõib⁹ magis creuit ⁊ firmata fuit fides catholica

[a] Animalia tua ꝛc. i. fideles tui q; in pluribꝰ locis facre scri
pture dicũt oues dñi: et eodẽ mõ hic dicit animalia eius: et
hoc mõ accipit ꝛa. s. q; animalia dei sunt filij israꝫ.

[b] Parasti ꝛc. i. pplo catholico q; fuit pauꝑ et abiectꝰ i prin
cipio parasti ad sufficiẽtiã: Fm q; dr act. iij. Gra magna
erat in oibꝰ illis: nec q; cũ quisq; egẽs erat inꝺ illos.

[c] Dñs dabit ꝛc. q; fuit tunc impletũ: Fm q; dr act. iij.
Virtute magna reddebãt apli testimoniũ resurrectiõis
dñi nri ihu rpi. [d] Rex virtutũ dilecti. trãsla. hiero. hꝫ
Reges exercituũ federabũt: q; p pdicatiõnẽ aplorũ alio
rũq; discipulorũ rpi nõ solum vulgares stypes: sꝫ multi re
ges pncipes ⁊ potẽtes fuert federati cũ rpo p susceptiõez
fidei: ⁊ hoc ẽ qd dr h. [e] Rex virtutũ. i. reges potẽtes
accipit hꝫ singlare, p plãli: sicut exo. viij. Dic: mitte musca gra
uissima. i. multitudo muscarũ. [f] Dilecti. i. fci sꝫ dilecti
ipi⁹ rpi q; ẽ dilect⁹ pris: hꝫ q; dr matth. iij. hic ẽ filꝰ me⁹ dile
ctꝰ. [g] Et spa dom⁹ ꝛc. q; pncipes ⁊ potẽtes quersi ad fidẽ
dñi ecclie pcipua ddaria: et ꝺ hoc nata ẽ ecclia: et p̃z i plu
ribꝰ bisto. ⁊ scõ ꝛc legẽdis: ⁊ hoc qd vi. [h] Et spa dom⁹

hoc ē ad spēm et dec̄ō ēm dñi dei q̄ est eccl̄ia ptinet.

a Diuidere spolia. hoc ē diuersis eccl̄ijs ⁊ personis ec clesiasticis diuidere pdicta vnaria. Cōsequent ondit q̄ lit ⁊ palib⁹ ⁊ alib⁹ sit ꝓfectū: cū dicit.

b Si dormiatis. Ad cui⁹ intellectum sciēdum q⁹ deros grece idē q̄ sors latine. colūba aūt hic accipit ꝑ eccle sia que frequenter colūba noīat i cāti cis. ꝓnūc aūt bui⁹ colūbe sūt virtutes eaz ad celestia ele uātes: dicit ergo.

b Si dormiatis. id ē q̄ sc̄atis.

c Inter medios cleros. i. int̄ status eccl̄ie. s. militāns ⁊ triumphātis: q⁹ fit q̄n sic vtunt̄ ho mines bonis ꝑsēt viter: vt nō amittāt bona eterna: ⁊ ma gis acq̄rāt: q: sicut diuitie ꝑ ediment̄a sē rep̄obis: ita ꝓbis sē adiuuamēta vtut̄: vt dic̄. Ambr̄. sup Lucā. ⁊ sic. d Pēne colūbe vargentate sē: q: ꝓbis vita ducit i ꝑfect̄ puritate. e Et posteriora dorsi ei⁹. i. supiores ptes pēnaz q̄ sē sup colūbe vrsū. f In pallo re auri. i. tm̄nāt in ꝑfecta charitate q̄ b̄ i statu ꝓfec. Cō sequent ondit q̄ az ministeriū deus talia agit: cū dicit.

g Dū piscernit celestis. i. p̄ celestis. h Reges. i. rectores. i Sup cā. i. sup eccl̄iam: q⁹ fuit factū q̄n deus decreuit mittē aplos ad diuersas ptes orbis ad regēdā ⁊ ordinādā eccl̄iaz: ad c⁹ ad regimē ⁊ ordinatiōnē apl̄i in stituerūt ꝑ diuersas ptes orbis epos ⁊ sacerdotes: vt ꝑz ex eoz gestis: iō subdit. k Niue dealbabunt i selmō. selmō vno mō est ꝓpriū nome cuiusdā mōtis. vt b̄ Judi. ix. alio mō est nome appellatiuū: et significat obscuritatē ⁊ sic accipit hic ab hebreis. ⁊ sic est sensus b⁹ lre.

k Niue dealbabunt. i. sup mue de albabunt: ⁊ est mod⁹ loquendi hebraicus: vñ. s. ps. l. vbi b̄emus. Sup niuem dealbabor. in vbi eo b̄ de niue albator. i. plus q̄ nix. In selmon. i. illi q̄ fuerūt in obscuritate erroz: q: ꝑ ministros eccl̄ie infideles ꝑuersi ad fidē baptizabant: ⁊ sic q̄ fuerāt in obscuritate erroz sup mue dealbabunt: q: maior ē de albatio mētis q̄ corꝑis: quāto spūalia corꝑalib⁹ ꝑferūt et q: sic augmentata fiunt eccl̄ia: iō subditur.

l Mons dei mons pinguis: et incipit hic versus seq̄ns ꝑcedēte in hebr. ⁊ trāsla. hiero. Et d̄ hic eccl̄ia mons pin guis. ꝓt abūdātia gr̄e diuine in ꝑmitiua eccl̄ia marie.

m Mons coagulat⁹. i. hebr. et in trāsla. hiero. b̄r. Mons excelsus. ⁊ idē signat: q: coagulatio b̄ accipit. put impor tat apositionē ad rē aliquā ꝑ quā in altat. Et d̄ eccl̄ia mons excelsus: vel coagulat⁹: q: sm dictū saluator⁹ ma thei. xvij. assimilat grano sinapis: q: cū sit minimū. ascen dit arbozē magnā per fidei dilatatiōes: ꝓpter q̄ dr Esa. ij. Erit in nouissimis diebus mons dom⁹ dei in ver tice mōtium ⁊c.

n Ut quid suspicami ⁊c. ꝑs. quertit sm monē ad gentiles idola colentes in veluribus ⁊ ꝑhanis. v.

o Mōtes coagulatos. i. loca salutis extra eccl̄iam ē. s. templa vestra et idola.

p Mons in quo beneplacitū ⁊c. i. ille sol⁹ est vere mōs coagulatus et pinguis in quo beneplacitū est deo cohita re: cuiusmōi ē eccl̄ia militās. vñ dicit saluator: matth. vlt. Ecce ego sum vobiscū oibus diebus vsq; ad cōsummatio nem seculi. Et eccl̄esia trīūpās in qua eternalit̄ cū scis habitabit: iō subditur.

q Etēm dñs habitabit i ſi. in trāsla. hiero. b̄r. In sēpit̄nū

r Currus dei. Hic ꝓn̄ ꝑs. imitat angelos ad referēdū ꝓo ascenditi ꝓsortiū. ad magnificentiā. n. regis nō so lum facit multitudo ministrātiū sed et multitudo assō tiātiuz: sm q⁹ d̄ ꝑuer. xiij. In multitudine ꝑpli dig nitas regis: in paucitate vero plebis ignominia ꝓncipis. Et primo imitat ꝑs. angelos ad rpi ascēdētis cō sortiū: secō declarat eccl̄ie ꝑfectuz: ibi. Hīs dictus dominꝰ Circa primum ꝑsalmista ad sumꝓpositum ꝑmittit crēplum de multitudine angelo⁹ assistē tium in patrie legis: sm q⁹ habet deut. xxxiij. vbi d̄r. Dñs de synai veit ⁊ sub dit. Et cū eo sā cto⁹ milia. i. an gelo⁹: vt ibidē sint expositū: et hoc est q̄ d̄ h.

r Curr⁹ dei. di cunt aūt angeli dei currus dei: eo q⁹ sibi subsūt: ⁊ ꝓter hoc d̄r in eis sedere sicut in curru vel in sede. sm q⁹ d̄. ꝑs. lxxix. Qui sedes sup cherubin.

s Decem milib⁹ multiplex. i. duplicat⁹. vñ hebr. legit. His decē milia milia letātiū: q: angeli sancti semp laudet deū.

t Dñs in eis ⁊c. i. assōciatus fuit ꝑ eos in legis datione super mōtē sanctū synai. Et ex hoc ar guit q⁹ maior multitudo debuit ē in ascensu rpi. d.

u Ascēdisti in altū. i. in celū empyreū.

v Cepisti captiuitatē. i. accepisti illos q̄ in lymbo de tinebant captiui: eos tecū ad celestia trducēdo: quod fuit maius q⁹ dare legē mosayca: et ideo debuisti habe re tecū maiorem angelo⁹ multitudinem.

y Accepisti dona i hoib⁹. i. accepisti dona spūssancti a deo ꝑe scu tota trinitate distribuenda hominib⁹. i. aplis aliisq; discipulis i die pentecostes. Hec est p hoc intelligendū q⁹ rps hō in sua ascensione acceperit spi ritūsanctum: cū ab instanti ꝓceptionis fuerit plen⁹ ꝑ spi ritu gr̄e et veritatis iō. j. Sed. p tāto d̄r rps accepis se dona spiritussancti in sua ascensione: q: ad declarati onem sue ꝑfecte glorificationis: ad dexterā patris da tus fuit spiritussancti in signo visibili apostolis: ꝓter quod dicit Joh. vij. Nōdum erat spiritus datus: q: nondum erat iesus glorificatus. Et quia spiritussan ctus non solum datus fuit in signo visibili apostolis: qui iudei erant sed et gentilib⁹: vt ꝑz actu. x. de cornelio ⁊ amicis ei⁹: ⁊ in plurib⁹ alijs locis eiusdē libri ō ali is gentilibus. iō subdit.

z Etēm non credentes ⁊c. q. d. et ꝑ dona spiritussan cti factum est q⁹ gentiles nō credētes. s. ꝓius in vnum deum: habitent communum deum: et habitentur ab eo: q: ꝑ gratiam sancti spiritus deus habitat in homini bus et dominꝰ in deo: sm q⁹ dicitur ꝓxima iob ā. iij. Qui manet in charitate: in deo manet: et deus in eo. et ideo li credentes potest teneri nominative vel ac cusative.

a Benedictus. Hic ꝓn̄ ꝑsalmista enarrat eccl̄esie ꝓfectum: quod facit dupliciter: vno modo declarā do eius ꝓmotionem: alio modo aduersariorum fi dei depressionem: scōm facit ibi. Ceruntī deus. Circa ꝓmum dicit.

a Benedictus dñs deus quotidie. i. ꝑ singulos dies laudetur a fidelibus: et causa subditur: cum dicatur.

b Prosperum iter faciet ⁊c. ꝓmouendo eccl̄iā de bono in melius ad salutem electoꝝ. Et q: sm apo stolū. j. Time. ij. Deus vult omnes homines salvos fieri. et ad agnitionem veritatis venire: iō subditur.

a Deus nr̄ deus saluos faciendi: q̄ ab eo est sal⁹ hominū. q̄ditio ät ex malicia eoz: ꝑm q̄ dr̄ osee. xiij. Perditio tua ex te isr̄l tm̄ō ex me auxiliū tuū.

b Et dñi dñi exir̄ mort̄. i. a morte. q̄ sicut ꝓ⁹ē dei saluos facere: ita et a morte culpe ⁊ gehenne facē ōdinare: Et notandum q̄ cū dr̄ b: Dñi dñi: nō est nugatio: q̄ i hebreo sē duo nomina: ꝓmū est nomē dñi, tetragrāmatō quod signat dei purā substātiā: ideo ē adonai: qō importat dñiū: ⁊ ꝓ pōs respectum ad creaturas: ⁊ sic nō est ibi nugatio: q̄ sūt nomina a diuersis ꝓprietatib⁹ ipositā, ꝓpter quod hieron⁹ trāstulit dñi dei mortis egressus: q̄ vbicūq; ponit nomē dñi tetragrāmaton quod est ineffabile. diero. transfert hoc nomen dominus: et ideo ꝓ adonai transtulit dei.

c Uerūtn̄. Hic ꝓr̄ declarat aduersarios fidei deiectio: ⁊ primo q̄tum ad iudeos: secdo q̄tum ad gētiles tyrannos: ibi. Increpa feras. Prima in duas: q̄ primo ponit iudeoz⁹ delictio: secdo ꝓphanoz⁹ exultatio: ibi. Precucurrit. Circa primum dicit.

c Uerūtn̄ deus ꝓfringet cc. q. d. q̄uis deus velit oēs saluos fieri: n̄ vult capita inimicoz⁹ suoz⁹ puniri ꝑ ordinē iustitie sue: cuius modi fuerunt sacerdotes et principes iudeoz⁹: vt dē in textu euangelio suum.

d Uerticem capilli. cc. i. ciuitate hierlim q̄ erat caput regni iudee: ⁊ dr̄ vertex capilli. i. capillosos: q̄ ꝓpē inuros et turres eā circūdātes videbāt inexpugnabiles: sicut vtex capillosus dr̄ fortis: ⁊ tm̄ fuit destructa et incensa a romanis ꝓpter peccata iudeoz⁹ eam inhabitantiū. Modus aūt destructionis ex⁹ subditur: cū dicitur.

e Dixit dñs ex cc. Ad cuius intellectū sciendū q̄ iudea in qua metropolis erat hierlim est sita ex vna parte sup iordanē flumē: inxta quē e terra basan: vt ꝑ ex ii. numeroz⁹: ⁊ ex alio latere sup mare mediterraneum. Uespasianus aūt missus a nerone ꝑ iudeam aggregauit sibi exercitū ex vtroq; latere. s. ꝑ terrā basan et per mare: et hoc est quod dr̄. Dominus dixit. q̄ ex diuina dispositione facta est destructio iudee in vltionē mortis xp̄i: sicut ꝓdixerat saluator. Luce. xix. ca. Ex basan conuertam: conuertam in profundum maris. i. cōuertam exercitū contra iudeam ex parte terre basan ⁊ ex parte maris.

f Ut intinguāt pes tu⁹ cc. q̄ in destructōe hierl̄m tāta fuit occisio iudeoz⁹: q̄ pedes ambulantiū tingebantur in sanguine: ⁊ canes ex⁹ suū appetitū poterāt sanguinem occisoz⁹ lingere. A principio. n. belli vsq; ad finē fuerūt decies centena milia iudeoz⁹ occisi: vt dicit iosephus libro de iudaico bello. causa autem tāte occisionis subdit: cum dr̄.

g Uidert ingressus tuos ōs. iudei. n. viderāt ꝓcessū xp̄i ꝑ terrā eoz⁹ ꝓdicando: miracula faciēdo: ⁊ iō erāt magī puniendi tanq̄ excusationē sui sceleris nō habites: ꝓpter q̄ dicit saluator: ioh. xv. ca. Si opa nō fecissē in eis q̄ nemo alius fecit: ꝓcm̄ nō hērent: nūc aūt viderūt ⁊ oderunt ⁊ me ⁊ ꝑrem meū cc. Et ideē ꝓmittitur. Si nō venissem: ⁊ locut⁹ eis nō fuissem: ꝓcm̄ nō hērent nunc autem excusationem nō hīt de peccato suo.

h Ingressus dei cc. in hoc psalmista cōtinetur deitatem xp̄i ⁊ eius humanitatē in q̄ delectabit⁹ a dō et aliis regibus.

a Deꝰ nr̄ deꝰ saluos faciendi
b ⁊ dñi dñi exirᵛ mortꝭ c Uerunt̄ vus ꝑfringet capita
inimicoꝝ suoꝝ: e verticē capilli ꝓ ambulātiū i delictis
suis. f Dixit dñs: ex basan cōuertā: q̄uertā in ꝓfundū
maris. g Et intinguāt pes
tuꝰ i sāguie ligua canū tuo-
rū ex inimicis ab ipō. h Ingressū tuos ōs: i ingressꝰ

i Qui est in celo empyreo sanctis angelis ⁊ spiritib⁹ appropriato.

k Preuenerūt. Hic ꝓr̄ ponit xp̄ianoz⁹ laudatio q̄ processit nō ex zelo vindicte ꝑ diuine iustitiaē cā dr̄: Preuenerunt. Circa q̄d sciendū: q̄ anteqū venirent romani ad destruendam hierlim ⁊ terram in circuitu: xp̄iani ibidē existentes monitu angeli trāsierūt in regnum agrippe: q̄d erat confederatus ⁊ romanis: ꝓut habetur in ecclesiastica hystoria: ⁊ hoc ē q̄d dicitur.

k Preuenerūt ꝓncipes. i. apli et alii ꝓncipales int̄ xp̄ianos: q̄ sicut dictū est: ꝓuenerē destructionē terre in̄ recedendo et ad regnum agrippe trāseundo: vbi cū aliis

rei mei regis mei⁽ᵏ⁾ q̄ est in sancto. k Preuenerūt principes ꝓiuncti psallentib⁹: in medio iuuenculaꝝ tympanistriaꝝ. m In ecclīs benedicite deo: dño de fontib⁹ israel. n Ibi beniamin⁽ᵒ⁾ adolescētulꝰ: ꝓ i mētis excessu. q Principes iuda duces eoꝝ: principes zabulon et principes neptalim: s Manda deus virtuti tue:

fidelibus insistebant diuinis laudib⁹: iō subditur.

l Cōuincti psallentib⁹ cc. i. virginum deuotarum: quia a principio ecclesie aliquę virgines fuerunt deo ꝓsecrate sicut patet de sancta tecla et de pluribus aliis: ⁊ vt magis patebit. j. ⁊ vocant̄ ꝓ tympanistrie: nō q̄ vterent tympanis materialibus: ꝑ q̄ cū aplis insistebant diuinis laudibus: et hoc mō beatus Aug⁹. ꝑ tympanū manā nominat tympanistriam in sermone de natiuitate ipsius. d. Auditeq; igitur quēadmodū tympanistria nostra cantauerit. ait enī Magnificat aia mea dominū cc.

m In ecclesiis benedicite cc. hoc dicit: q̄ apostoli ⁊ primi discipuli xp̄i fuerūt de ꝓlo israel: vt ꝑ ex decursu euāgelii: ⁊ ab istis tanq̄ a fontibus originata est deuotō laudis in ecclesiis.

n Ibi beniamin. i. paulus q̄ fuit de tribu beniamin: ꝓm q̄ dicit Ro. xi. q̄ conuersus ad fidem iunxit se cū aliis fidelibus: vt habetur act. ix.

o Adolescentulus. quia ex veritatem adhuc erat adolescens quādo fuit conuersus: vñ dr̄ act. vij. Et testes deposuerunt vestimenta sua secus pedes adolescentis q̄ vocabatur saulus: ⁊ tatis cito post fuit conuersus. Uel dr̄ adolescentulus: q̄ int̄ alios apl̄os fuit vltimo ad fidē vocat⁹.

p In mentis excessu: q̄ fuit raptus vsq; ad tertiū celum: vt habetur. ij. Corin. xij. q Principes iuda duces eoꝝ. dominus cēs noster iesus xp̄s fuit de tribu iuda ex carne: vt dr̄ Ro. j. ⁊ p̄ consequens iacobus et iohannes symon ⁊ iudas. ⁊ iacob⁹ minor: eius cognati germani fuerūt ē eadem tribu: vt videtur: ⁊ isti fuerunt cum aliis apostolis duces christianoz⁹. In translatione hieronymi habetur. Principes iuda in purpura sua: q̄ ꝓpter christum sustinuerunt martyrium suo sanguine purpurati. et licet Iohannes nō trāsierit ꝑ gladium: tamē paratus fuit sustinere martyrium quando fuit missus in feruentis olei volui: ꝓpter quod dicit Augustinus lib. de vno cōiugali. Non est impar meritum martyrij in Iohanne qui passus non est: et in petro qui passus est.

r Principes zabulon ⁊ principes neptalim. iste due tribus acceperūt sortes suas ꝓ magna parte in galilea: vt habet in Iosue: et de qua fuerunt plures discipuli xp̄i. vnde vocabuntur galilei actuum. j. ⁊ ij. ⁊ ideo tribu zabulō ⁊ neptalim fuerunt ibi aliqui.

s Manda deus virtuti tue. verbum est psalmiste loq̄ntis in ꝑsona primitiue ecclesie: et est sensus.

s Māda deus virtuti tue. i. potestati angelice que tua mādata exequit. s. vt protegat nos ⁊ defendat: quod tūc fuit factū: q̄ sicut dictū est ecclesia fidelium de monitu āgeli trāsiuit ad agrippe regnū tanq̄ ad locū securū. Itē tūc petrus fuit eductus de carcere per angelum: actuum. xij.

[a] Cofirma hoc deus qđ operatus es in nobis. nos docendo ⁊ resurrectionē tuā manifestando: ⁊ spūsanctum nobis mittendo. [g] Et templo tuo: q̄ in illo templo rpūs frequent̄ uocat̄: in mōte et syon in q̄ erat templū sup apostolos alios q̄ discipulos spūsanctū mīsit: fm qđ dicit. in epla ad paulinū de omnibus sacre scripture libris.

[b] Tibi offerēt reges munera. p hoc .n. q rpūs apostolos alios q̄ discipulos sic confirmauit. q̄ postea ter fidē p̄dicauerūt p orbē multi reges uersi tulerūt mlta ⁊ magna mūera ad edificationē ecclesiaꝝ ⁊ sustētationem pauperū rpianoꝝ amore xpi: sic p̄z ex gestis apl̄oꝝ alioꝝ xpi discipulorum.

[c] Increpa feras barbaras feris martyres deuotas: put patet in multis martyrum gestis.

[d] Arūdinis. arūdo .n. vento mouet: ⁊ ita p̄ncipes romanoꝝ vētu vane glie mouebāt: vel q̄ ad quēlibz errorē ydolatrie deuocali p̄uertebāt: fm q̄ dicit leo papa i hōe sctoꝝ petri ⁊ pauli ō roma q̄ magnā credebat se fecisse religionē: cū nullius gentis respuisset falsitatē: ⁊ bñ dicit.

[c] Increpa feras. ⁊ uocat p̄ncipes romanos feras: q̄a rabant feris martyres deuotas dos: put patet in multis martyrum gestis.

[d] Arūdinis. arūdo .n. vento mouet: ⁊ ita p̄ncipes romanoꝝ vētu vane glie mouebāt: vel q̄ ad quēlibz errorē ydolatrie deuocali p̄uertebāt: fm q̄ dicit leo papa i hōe sctoꝝ petri ⁊ pauli ō roma q̄ magnā credebat se fecisse religionē: cū nullius gentis respuisset falsitatē: ⁊ bñ dicit.

[e] Cōgregatio tauroꝝ ⁊c. i. p̄ncipes romani q̄ uocati sē fere, pter crudelitatem.

[e] Cōgregatio tauroꝝ i vaccis pl̄oꝝ. cōparanē. n. tauris dom̄sticis: qđ notat̄ p hoc qđ ōn vaccis pl̄oꝝ: q̄ tauri indomiti nō sunt sic congregati cū vaccis bouis: et rō bon⁹ cōparatiōis: q̄ nō solū conabanē subuertē rpianos p romēta tāq̄ fere: sē et p blādimēta tāq̄ tauri domestici, p̄mittēdo eis honores diuitias ⁊ filia: dū tñ vellēt recedere a fide xpiana: vt p̄z in multis martyrū gestis: ō ibidē

[f] Ut excludāt. s. a veritate fidei.

[g] Eos q̄ dispersē argēto. i. magis p̄bati in fide q̄ argētū in fornace. [h] Dissipa gētes q̄ bella volūt. iste gentes sunt romani q̄ p bella totū orbē sibi subiugauerūt.

[i] Veniēt legati ex egypto. Ō p̄r p̄t exponi de philone q̄ cū sociis suis de alexandria egypti fuit missus legatus ad imperatorē claudiū: ⁊ tūc p̄tranſt familiaritatē cū p̄tro apl̄o rome exīstē: ⁊ reuertens alexandriā ecclesiā scī marci cōgregatā honorauit: et in libris suis magnifice cōmēdauit: put scribit in libro illustrū viroꝝ. [k] Ethiopia p̄uenie⁊ man⁹ ei⁹ deo. ethiopia. n. i. iusta egyptū: ⁊c tius ⁊ vniuersal⁹ fuit ecclesia ad xpm q̄ egypt⁹: videl⁹ p beatū matheū aplm q̄ veniens ad illā p̄uincia baptizauit regē ⁊ ei⁹ filiū: quē a morte suscitauerat: ⁊ filia ei⁹ ephigenies ydōneā xpo ōsecrauit: ⁊ eā ducētis ydōneis p̄fec: ⁊ populū regni p maioꝝ p̄te baptizauit: vt bñ i p̄dicto lib. illustrū viroꝝ: ⁊ hēc qđ dī. [l] Ethiopia p̄uenie⁊. i. egyptū

[l] Man⁹ ei⁹ deo. i. clare deo man⁹ p ofederatōes ad xpm Cōfederatō. n. i plurib⁹ locis sacre scripture p tertiaꝝ datio: q̄ bnies fed⁹ iniētes i multi⁹ ptib⁹ dāt iuicē dextras manus. [m] Regna tre. h vltio p̄s. iuitat bnies ad psalmū deo ascendēti. d [m] Regna tre. i. bitātes i oib⁹ regnis tre. [n] Cātate deo. ipm deuotē laudādo. [o] Psallite deo q̄ ascēdit sup celū celi. i. ad extremitatē celi emyrei quod est excelsius inē celos.

[p] Ad orientē. hoc dr q̄ rpūs ascēdēs in celū ascēdit de monte oliueti: vt bē act.). q̄ mōs est in orientali pte iuxta bierlim: in q̄ cōpletū fuit mysteriū redēptionis humane.

[q] Ecce dabit uocē. hoc cōitet exponit de voce q̄ rpus suscitauit mōtuos a sepulchris i finali iudicio: sed vt oti ꝑcedētibus pōt exponi ō voce p̄dictionis apostoloruꝝ alioꝝq̄ p̄dicatoꝝ xpi. q̄ sūt sepulti in peccatis: quibus rpus ascendens p̄cepit predicare p orbem euangeliū: fm q̄ bñ mar. vlti. Euntes i mūdū vniuersū p̄dicate euāgeliū oi creature. Et huic voci q̄ dr vox rpi eo q̄ fuit de ei⁹ mādato. Dedit voci sue voces virtutis: p̄firmando p̄dicationē eoꝝ miraculis. vñ ibidē subdit. Illi autē ꝑfecti p̄dicauerūt vbiq̄ dño cooperante ⁊ sermonē cōfirmāte sequētibus signis.

[r] Date gliam deo sup israel. i. ꝑter bona que fecit israel p quē notat̄ pl⁹ rpianos cui facta sē bñficia p̄dicta vñ dicit apl⁹ Ro. ix. Nō em q̄ in manifesto iudeus est: neq̄ q̄ in manifesto in carne est circūcisio: sed q̄ in abscondito iudeus ē: ⁊ circūcisio cordis in spū nō lra.

[s] Magnificētia ei⁹ ⁊c. qđ exponit ab aliq̄b⁹ ō nubibus mālib⁹ ex q̄b⁹ p̄cedūt pluuie cozuscationes ⁊ tonitrua: p q̄ apparet hoc ꝑtās dei ⁊ ei⁹ magnificētia. Sz vt ꝓmeī lra: vī meli⁹ exponi ō aplis aliisq̄ discipulis ad p̄dicādū missis: ō q̄bus dr Esa. lx. Qui sūt hi q̄ vt nubes volāt. Et isti⁹. n. nubib⁹ p̄cesserūt pluuie sacre doctrine: fm illud deut. xxxij. Concrescat vt pluuia doctrina mea. ⁊ tonitrua ānunciādo tenore diuino p iudicoꝝ rum ⁊ chorruscationes miraculoꝝ: ꝑter qđ subditur.

[t] Mirabil⁹ dr in sanctis suis: q̄ p eos fecit mirabilia cecos illuminādo: leprosos mundādo: mortuos suscitando et consimilia.

[v] De israel. i. populi rpiani: sicut. s. expositū est.

[x] Ipe dabit virtutē. opandi p̄dicta.

[y] Et fortitudinē. ad roborādū p̄stans illata sibi tormenta sicut p̄z in martyrib⁹.

[z] Plebis sue. i. pl⁹ rpiano: ꝑter bñficia p̄dicta fidelibus collata ponit in fine. p gr̄arū actione.

[z] Benedict⁹ dr. in donis suis in secla scloꝝ amē. ñ mirē aliūs si totiēs i expositoꝝ p̄s. vsus sum sensu metaphorico: q̄ aliter nō pōt fieri. vñ ra. sa. exponēs iudaice tātū vel plus vtr̄: ꝓphe. n. cōit̄ gabolice loquunt̄.

[1] In p̄s. lxvij. Exurgat deus. vbi dr in postilla. Qui ascendit sup occasum. In hebr. bñ arabotb.

Additio.

Araboth in hebr. ꝑtie significat occasum. vnde q̄ primū celū mobile. put cōiter tenet mouet celos inferiores motu diurno ab oriente in occidētē: circa rē illud celū vocat̄ apud eos araboth. i. rādens ad occasū. q̄. fm ꝓbm mot⁹ venoiat̄ a ḡmino ad q̄s: ⁊ q̄. put cōit tenet: i. cozporib⁹ celestib⁹ ē ali⁹ motus rādes ab occidēte in orientē: ⁊ ē mot⁹ ꝓp⁹ sol⁹ ⁊ planetaꝝ: ⁊ ēt stellaꝝ fixaꝝ: qui modus dr venoiari orientalis. s. a termino ad quem et cetera. De illo potest intelligi: illud quod ponitur in fine psalmi. Qui ascēdit

sup celos celoꝝ ad orientē.ita vt p ista duo intelligat ad ḣram q ꝑps ascēdit sup oēs celos coꝝpales non excludendo q͡n ascēderit alti⁹:nō cm̄ dixit q͡ ascendit in occasū vel in orientē § sup occasum ⁊ sup celos celoꝝ ad orientē.Cū aūt dicit.Ascēdisti in altū ⁊c. intelligendū est de summa altitudine q͡ attigit ad sessionem a dextris patris que ē summa altitudo:ad quam natura humana attingere ꝓpt sit:qđ declarat cū subdit.Accepisti dona in hominib⁹:inde cm̄ ꝑps būit accipe dona spūssancti voib⁹ vestribuēda.

Victori.p lilijs dauid. Psalmus. lxviij.

[a] Saluum me fac de[us] [b] qm̄ intrauerunt aque vsq; ad animā meam

[c] Infixus sū i limo ꝓfundi & nō ē ḣba. [d] Veni in altitudinē maris:⁊ tẽpestas demersit me. [e] Laborauī clamās rauce facte sūt fauces mee:

¶ In eod̄ ps. vbi dr̄ in postil. Et accipiē hic singulare ꝓ plurali.

¶ Additio.

TRāslatio hiero. in hoc loco ē ꝓpria sicut in heb. ideo nō oꝝ vt accipiatur singulare ꝓ pluralitate ebreo in hoc loco hītur vba que sonant noialiter vl ꝓpialiē :vilecti dilecti:sed potius verbaliter sc̄z federabunt federabūt:seu amicabūt amicabunt:⁊ ē sensus q͡ multi reges vel ꝓncipes cateruatim vl sue cessiue ꝓfederarent ⁊ amicarent cū fidelib⁹ ꝛpi fidez suscipientes.Cōsequent vbi dr̄:Et speciei dom⁹ diuiderē spolia. In hebreo hr̄:Et spēs dom⁹ diuidit spolia ⁊ spēs domus vulgarit inē hebreos dr̄ vro:: vñ idē est ac si dicat q͡ spēs dom⁹.i. ecclesia q͡ est spōsa ꝛpi diuidit spolia principū ⁊ potcātū:eo mō quo dr̄ in postilla.

¶ In eod̄ ps. vbi dr̄ in postil. Viue tealbabūt i selmō

¶ Additio.

HOc nomen selmon apellatiue sumptum i hebraico significat vmbrā que nō semp accipit ur ꝓ obscuritate vel errore:sed sepe significat gre defensaculū vt ibi. Scapulis suis obumbrabit tibi.⁊ Luce.j. Virtus altissimi obumbrabit tibi. Ita ẽm glo. q: vmbra fit ex corꝑe ⁊ lumine:lumē est verbū:caro ꝛpi est corꝑ:accessit lumē corꝑi i.verbū carni:et sic cātur queda vmbra ineffabilis:qua ecclia pregēt:⁊ sic ecclia dr̄ selmon .i.mons vmbraculosus.in q͡ tealbāt boies ꝓ remissionem pctoꝝ:de quo selmō stat subdit.Mōs dei mons pinguis. ⁊ q͡ esa. v.⁊ michee.iij. In nouissimis diebus erit mons domus dñi sup verticē montiū.prout in postilla.

¶ In eod̄ ps. lxviij. vbi dr̄ in postilla: Viderūt ingressus tuos deus.

¶ Additio.

HEbraica ꝓpitas hz. Viderūt gressus tuos deus gressus dei mei:qđ melius vr adaptari ꝓpositō: q͡ trāslatio nra que dicit vt videāt ingressū⁹. Hāc iudei ꝓpie loquendo non viderunt ingressū ꝛpi in terra seu in mūdo licet viderint eius progressū seu ꝓcessum ꝓ suos effectus.

¶ Capitul. lxviij.

SAluū me fac de⁹. Huic ps. ꝑmittitur talis titulus in hebreo. Ad victoriā sup rosas dauid. In translatōe .lxx. hiero. sic dr̄. Victori ꝓ lilijs dauid:⁊ ē eadē sniа vtrobiq; ꝓ hoc aūt q͡ dr̄ ad victoriā vl victori significat conatus leuitaꝝ in cantādo: sicut frequenter victū est:Per rosas ãt ẽm hebreos intelliguntur filij israel q͡ fuerint ꝓlis a deo electus:⁊ ẽm eos eodem intelliguntur ꝓ lilia:qz vbiq; in ve. testa. hiero.⁊ trāslert lilia vel lilia in plurali:hebraei dicūt rosam vel rosas: vt dictū est.ō. ps. lxvij. Filij aūt isrl fuerūt in afflictione positi in captiuitate babylonica ⁊ in captiuitate ꝓ romanos in q͡ fr̄ adhuc:quas ꝓpidit deꝰ:⁊ ō fecit huic ps ad ḣram:vt dicūt oās ꝓ liberatione eoꝝ: quā liberatiōez aliqui hebraei referunt ad captiuitatē babylonicā: alij ad istā in q͡ fr̄. Alij expositores et catholici referūt ō ad liberatiōnē ipi⁹ dꝰ ⁊ viroꝝ ei⁹ ō psecutiōe saulis. Et ꝑ expositionū variatio vt q͡da a varietate translatiōis. pp qđ augu. ⁊ cassiodoꝛ dicūt qđ hic ps. ad ḣram loq̄t de ꝓpositu⁹ mysteria plen⁹ cctis ꝓbens dꝰ ꝓpidit ⁊ expssit scripsit:sicut plenius fuit dcm in ꝓn. huius libri. Et ō hebraei

[a] Saluū me fac deus .s. a penis illatis.

[b] Qm̄ intrauerūt aq; ⁊c. p aquas intelliguntur psecutiones seu psequētes:ẽm qđ dr̄ esa. viij. Adducet dñs sup eos aquas fortes ⁊ multas regē assyrioꝝ. Et ō hec ḣra potest intelligi de capite ꝛpi:qz persecutiones iudeoꝝ intrauerunt vsq; ad aiam eius.i. vsq; ad sepationē aie a corꝑe:⁊ de corꝑe ei⁹ mystico:qz ihc ꝑhanū et iacobū et plures alios occiderūt.

[c] Infixus sum in limo profundi. hoc etiam intelligi potest de christo capite ratione sue sepulture:quia fuit positus intra terram. Similiter de fidelibus suis:quoꝝ mēti fuerunt in carceribus reclusi:vt dr̄ in actibus apostoloꝝ. viij. ca. ⁊ aliis plurib⁹ locis.

[d] Et non est substantia.idest diuitie:quia christus etiam ꝓprijs vestibus spoliatus fuit positus in cruce. Alr aliter.

[d] Non est substātia.i. virtus subsistendi in corꝑe mortuo et sepulto:et loquitur de virtute naturali nō de diuina que nō fuit a corꝑe separata.

[e] Veni ad altitudinem maris.idest in profundum persecutionis:que nomine aquaruꝫ designatur: vt supra dictum est.quelibet autem congregatio aquarum mare vocatur in hebreo.

[f] Et tempestas demersit me. id est acerbitas passiōis ex qua obiit in cruce.

[g] Laborauī clamās.s.in cruce:qñ voce magna clamās emisit spiritum Matheꝰ. xxvij.

[b] Rauce facte sūt fauces mee. Rauca dō .ꝑ. cāt ex siccitate humoꝝ i faucib⁹ ⁊ art erus: ꝛps aūt in passiōe multos humores emisit ō corꝑe :vtpote in sanguineo sudoꝛe :de quo habetur Luce. xxij. In flagellatiōe can corone spinee

ímpositõe ẽ ĩ mattuũ ꝛ peãũ träſſiriõe. ¶ l Defecerũt oculi mei: q; oculi ei⁹ cozpales in morte fuerũt extincti.

¶ k Dñe ſpo in tẽu meũ: q; certitudinalit expectabat gloriã ſui cozpis i reſurrectõe: q; fcã ẽ diuia ẽtute. ¶ l Multiplicati ſũ. Hic pñr rps bõ plãgit aduerſantiũ multiplicationem. v.

¶ Multiplicati ſũ ꝛc. mod⁹ ẽ loq̃ndi ad deſignandũz magnã aduerſantium mulatudinẽ

'defecerunt oculi mei [k]dum ſpero in tẽu meum. [l]Multiplicati ſunt ſup capillos capitis mei: [m]qui oderũt me gratis. [n]Cõfortati ſũt q; perſecuti ſũt me inimici mei iniuſte: [o]que nõ rapui tunc exoluebaz. [p]Deꝰ tu ſcis inſipientiã meã: [q]ꝛ delicta mea a tenõ ſũt abſcondita. [r]Nõ erubeſcãt in me q; expectãt te dñe: dñe virtutũ. [s]Non confundañ ſup me: q; q̃rũt te deus iſrl. [t]Qm̃ propter te ſuſtinui obꝓbrium: [u]operuit cõfuſio faciẽ meã. [v]Extraneꝰ fc̃s ſũ frib⁹ meis: [w]et peregrinꝰ filijs mr̃is mee. [x]Qm̃ zelus domus tue cõedit me: [y]et obꝓbria exprobrãtiuz tibi cecider̃t ſuper me. [z]Et operui in ieiunio aiam meam: [a]et factum eſt in obꝓbriũ mihi. [b]Et poſui veſtimentum meum cilicium: [c]et factus ſum illis in parabolam. [d]Aduerſuz me loquebantur qui ſedebant in porta: [e]et i me [f]pſallebant qui bibebant vinũ

¶ m Qui oderunt me grat⁹. i. ſine cã cũ ecõtrario debẽrent eũ diligere. pter hõa q; fecerat eis ẽtute vocẽdo ſanitates vonãdo ꝛ ſic ꝛ alijs: pt̃q̃ dixit eis iohan. x. Multa bona opa oñdi vobis ex pre meo: pp q̃ eoꝝ opus vultis me lapidare. Iſti aũt odiẽtes rpm fuerũt multiplicati: q; phariſei primo acceperũt cõſiliũ: ſcdo ſcribarum: tertio ſacerdotes: ꝛ vltimo pl⁹s a ſacerdotib⁹ accepꝰ: pter quod petiuit liberationem barrabe et rpi crucifixionem: Marci. xv.

¶ n Confortati ſunt ꝛc. q; herodes et pylatus pſtiterũt cis fauoꝛẽ: herodes. n. illuſit eũ ꝛ ſpreuit: luc̃. xxiij. Et pylatus in fauoꝛẽ iudeoꝝ dedit iniquã ſniam cõ rpm.

¶ o Que nõ rapui ꝛc. modus eſt loquẽdi p quẽ ſignificatur q; tunc ſoluit penã. p peccatis humani generis. q̃ nõ ꝛerat. ¶ p Deꝰ tu ſcis inſipientiã meã. h nõ intelligit̃ pſona rpi in q̃ nulla fuit inſipiẽtia ſ cõmoda ſapia: ſed ſicut paſſione omniũ mẽbroꝝ ſuoꝝ dic̃ ſuã: act. ix. Saule ſaule q̃d me pſequeris? ꝛ zacharie. ij. Qui tangit vos tangit pupillã oculi mei: ꝛ hoc pter ỹnctionẽ capitis ad membra: ſic inſipientia membroꝝ ſuoꝝ et delicta ſua eſſe dicit. Et q; p iſtis penã pꝛtauit ꝛ ſatisfecit: ſicut bõ ſatisfaciẽs p vitijs alterius facit quod dãmõ illud vbitũ eſſe ſuũ: ſic et coiter dr̃ onus multi ꝛ cameli: q; illud onꝰ dr̃ eẽ ſuũ ſolũ ad portãdũ nõ q̃tum ad poſſeſſionẽ ꝛ dñiũ ꝛ bñ dicit. ¶ q Delicta mea ꝛc. q; delicta eoꝝ q̃ ea abſcõdit nolentes deſerere ꝛ p̃fiteri rps nõ fecit ſua. p eis ſatisfaciendo ſed ſolũ delicta eoꝝ q; vere contriti cõfitentur.

¶ r Nõ erubeſcãt ꝛc. loq̃tur. p ſanctis patrib⁹ ĩ lymbo ſalutẽ rpi expectãtib⁹ cũ magno deſiderio: et iõ niſi ad eos deſcẽderet rps: eſſet eis cõfuſio ꝛ maxie. ꝓ hoc ibid exñtib⁹ q̃ talia p̃dixerãt vẽtura: nec oꝝ at ſic rps bõ dubitãs d aduẽtu futuro: ſ ſicut oꝝauit in ſuſcitatiõe lazari: quaz tñ ſciebat certitudinalit futuraz: vñ dixit tñc: Gras ago tibi pr̃: q̃m audiſti me: ego aũt ſciebãt: q; ſp me audis: iob. xj. ſ ſic oꝝdo oñdebat ĩ ſe vitatẽ bñane nãeꝰ q̃ mino: ẽ pñe. ¶ s Nõ ỹnidant ꝛc. ſ dixit. p apſtis alijſq; diſcipulis q̃z p firmatõnẽ pꝛtebat a pzcipitã q; nõ timerẽt ſeu erubeſcerent de rpi pfeſſiõe: ſ magis gliarent: q̃d ꝛ fcm̃ fuit p miſſionẽ ſpiũſancti: poſtq̃z ſe ipis dr̃ act. v. Et illi quidẽ ibãt gaudentes a pſpectu pſilꝝ q̃m digni habiti ſunt pro noie ihu cõtumelia pati. ¶ t Deus iſrl. i. qui rpiam: vel dcm̃ eſt in pſ. precedenti. ¶ v Qm̃ pter te. hic pñr ſaluator: explicat penas ſuas in verbis dicens.

¶ w Qm̃ pter te ꝛc. q; iudei vocabãt eũ infidelẽ ꝛ demoniacum: Joh. viij. Nõne bñ dicim⁹ nos: q; ſamaritanus es: ꝛ demoniũ hẽs? Et q; cũ tenerẽt eũ vinctũ: ples dicebant extra eũ falſum teſtimoniũ: Matth. xxvj.

¶ x Operuit confuſio faciẽ meã: q; velãtes faciẽ ſuã pecticbãt eũ dicẽtes. Prophetiza q̃s eſt q̃ te pcuſſit: reputãtes eũ pꝛbam falſitatis: Luc̃. xxij.

¶ y Extraneus factus ſum fratrib⁹ meis. i. iudeis q̃s vocat fratres: eo q; ipſe erat iudeus.

¶ z Et peregrinus filijs matris mee. ſ. ſynagoge: et eſt repetitio cuiuſdẽ ſnie ꝓ alia ẽba ad maiorẽ expreſſionẽ

¶ a Qm̃ zelus domus tue comedit me. q̃d oſtendit rpus materiã q̃ de domo dei eiecit negociatores. Joh̃. ij. dr̃. Nolite facere domũ patris mei domum negotiationis.

¶ b Et obꝓbria exprobrantiũ tibi. miracula eſſe rpi attribuebãt iudei ẽtuti demonis. Matth. xij. hic nõ ejcit demonia niſi in belzebub principe demoniorũ: q; tam fiebant virtute totius trinitatis: et ſic inferebant

obꝓbria pñi.

¶ c Ceciderũt ſup me. q; occaſione miraculoꝝ q̃ rps faciebat ẽtute deitatis: q̃ eſt cõis toti trinitati et mari me in ſuſcitatiõe lazari: iudei queſierũt occaſionẽ mortis rpi dicentes. Quid facimus: q; hic hõ multa ſigna facit ꝛc. Joh. xj. Et hoc eſt q̃d dr̃.

¶ c Ceciderũt ſup me. obruendũ morte: ſicut lapides proiecti a machina cõtra turrim infrangibilẽ reſiliũt cadentes. ſ. tomũ turri coniunctã cã frangentes ꝛ deſtruentes: ſic obꝓbria iudeoꝝ proiecta ꝛ ẽtutez deitatis cui nocere nõ poterãt: reſiluerunt ſup ea fragilitatem humanitatis deitati ỹnctã: ꝛ cã obruerũt morte

¶ d Et operui in ieiunio ꝛc. rps. n. ieiunauit. xl. diebus ꝛ. xl. noctibus: math. iiij.

¶ e Et factum eſt ꝛc. quia dyabolus accepit ex hoc occaſionem tentandi rpm ꝛ pſuadendi ei: vt eũ adoraret: vt ibidẽ b̃ꝛ q̃d rps ſibi reputauit obꝓbriũ: pter quod repulit eum indignanter. dr̃. Vade ſathana ꝛc.

¶ f Et poſui ꝛc. doctores cm̃ cõſt dicũt q; p aliciũ b̃in telligit fletus rpi in ſuſcitatõe lazari: Joh. xj. eo q; antiquitus flentes mortuũ induebant alicium. Sed mihi videt q; conuenienter ꝓ aliciũ poteſt intelligi aſpitas veſtiũ rpi. cũ cm̃ reprobauerit mollitiẽ veſtiũ matthei. xj. dicens. Ecce qui mollibus veſtiunt̃ in domib⁹ regũ ſũt. ſatis apparet q; aſpis veſtibus vtebat: qui cepit facere et docere: act. j. vñ et Joh̃s. iij. dr̃. q; ei⁹ tunica erat inconſutilis deſup contexta p totũ: ꝛ hoc mõ fiunt veſtes aliene et aſpere.

¶ g Et factus ſum illis in parabolã. hoc eſt in deriſum q; de eo dicebant. Ecce homo vorax et potator vini publicanoꝝ ꝛ peccatoꝝ amicus: math. xj.

¶ h Aduerſum me loquebantur ꝛc. i. pan cipes ſacerdotum: qui eum iudicauerunt mortis reum: Marci. xiij. Et iſti vocantur ſedentes in porta duplici de causa: tum quia ſedebãt iuxta portã templi ad docendum populum: tum quia ſm modum iudicum antiquoꝝz aliquando ſedebãt in portis ciuitatum ad iudicandũ populum in communibus cauſis: romani cm̃ retinebant ſibi cauſas ſanguinis.

¶ i Et in me. i. de me.

¶ k Pſallebat. deriſorie.

¶ l Qui bibebant vinũ. ſcribitur cm̃ in quodaz libello hebraico qui intitulatur: cõdẽnatus in iudicio: q; pter

verbū salomonis puer. xxxj. Date siceră. i. potū inebriatiuū merentib⁹: ⁊ vinū bis q̄ amaro sĕ amio. Sapientes iudeoꝝ ordin auerūt q̄ pdēnatis ad mortē dare ⁊ plenus cyphus de vino forti: vt magꝭ hilariter sustinerent mortē: ⁊ illud vinū fuit acceptū p pr̄o et duobus latronib⁹ cū eo crucifigendis: ⁊ iudei vinū illud acceperūt et biberunt cū derisione pr̄i: ⁊ pter talē derisionem dr̄ hic. In me psallebant q̄ bibebāt vinū. ⁊ in loco vini dederūt acetū: vt dr̄. j. Aliē etiam pōt exponi q̄ de crucifixiōe xp̄i tāq̄ de re in solita ⁊ notabili fuerūt facte cantilene derisoriē in fauorē sacerdotū: q̄ ea⁹ mortē p curauerāt tāq̄ de falso q̄dba wlente regnare ⁊ nō potēte: que decantabant p tabernas: ⁊ sic dr̄. In me psallebāt ⁊c. Hēs ār ista pene pōt ad mēbra xp̄i applicari: q̄ xp̄s pr̄s sustinuerit opp̄obria ⁊ pfusiones ⁊ psecutiones et ab amicis intimis tanq̄ ab extraneis afflixerit et se ieiunijs et ciliciis: ⁊ sustinuerint et condemnationes peruersas a iudicib⁹ ⁊ derisiones ab ebriosis potatorib⁹: vt p̄z i multis sanctoꝝ martyrū gestis.

m Ego vero. Hic p̄r petit ipius xp̄i capitis ⁊ membroꝝ liberatio a penis. Et primo ponit dicta petitōis: secundo ad hoc inducit ratiōabi. Exaudi me. Circa primum dicitur.

m Ego vero oratione ⁊c. s. dirigo.

n Tempus beneplaciti de⁹. i. expectās temp⁹ liberationis ſm dispositionē sue voluntatis.

o In multitudine ⁊c. orabat cm̄ xp̄s nō solū pro se i psona sed etiā p membris suis q̄ sunt multa: et iō petit multitudine misericordie:

p In veritate salutis tue. i. salutis a te p̄misse q̄ promissio est in veritate.

q Eripe me ⁊c. supius dixit: infixus sum in limo: ⁊ limus idē est q̄d lutū: pter q̄d faciendū q̄ aliq̄n dr̄ aliq̄s infigi in lutū: q̄n cadit ibi: ⁊ cito resurgat: ⁊ magis pro pte dicit infigi q̄n nō pōt inde retrahi. Sup⁹ dr̄ xp̄s dixit se infixū in lutō: eo q̄ mortuus fuit et positus i sepulchro intra terrā: hic aūt petit vt nō infigat. i. q̄ nō diu ibi remaneat p sue resurrectiōis accelerationē.

r Libera me ab his ⁊c. i. iudeis a quoꝝ pr̄tate fuit totaliter liberatus in resurrectione.

s Et de profundis aquarū. i. pscutionū: vt. ō. dictus est: ad quarū pfundū nō reducit q̄n occidit: ⁊ in hoc pr̄tit suā resurrectionē sicut pius: p alia tñ verba: q̄d solz fieri in talibus orationibus: tīo adhuc subdit.

t Nō me demergat tempestas aque. supius dixit: et tēpestas demersit me: eo q̄ mortuus fuit in cruce. Qr̄ ergo hic dicit. Nō me demergat tempestas aque sensus est id est me per mortem demersum non diu teneat in morte.

v Nec̄ absorbeat me profundū. i. corp⁹ meū itra sepulchrū nō putrefiat seu corrumpatur: et a vermibus corrosum absorbeat.

x Nec̄ urgeat ⁊c. Et in hebreo dr̄. Nō obturet sup me puteus os suū. ⁊ dr̄ hic puteus lymbus inferni ad quē descendit aia xp̄i ad extrahendū inde pios veteros: ſm illud zachārie. ix. c. Tu q̄q̄ in sanguine testamēti tui eduristi victos de lacu in q̄ nō erat aq̄. Sic igit̄ petit xp̄s vt pot⁹ dd̄ in psona xp̄i q̄ aia xp̄i cito d̄ inferno rede at ad corp⁹ ⁊ resurrectio cōpleat: ita q̄ corp⁹ nulla corruptione seu putrefactione patiat: q̄d et factū fuit sicut dr̄ de ps̄o. xv.

y Exaudi me. hēc p̄r adducit ratiōe sue exauditiōis: et accipit primo ex p te p̄r: ictatis diuine: cui⁹ p̄rietas est misericordia et benignitas: ⁊ p̄s ad exaudiendū p̄ones: ⁊ hoc ē q̄d dicitur. Exaudi me domine q̄m benigna ē ⁊c. et p̄z ifra. Secōo accipit ex pte obedientie xp̄i qui fuit obediens p̄r vsq̄ ad mortē: ipse q̄d vocat hic puer. nomine eiⁿ pueri frequenter in sacra scriptura designat⁹ seruus valde obediēs ⁊ p̄z h̄ xp̄s vocatur puer: act. iij. Conueneruⁿt. n. vere i ciuitate ista aduersus sanctū puerū tuum iesū quē vnxisti herodes ⁊ pōti⁹ pylat⁹ ⁊c. ſm h̄ dr̄ hic.

z Ne auertas ⁊c. orationē meā repellēdo: ex loquit̄ de deo ad modū hoīs q̄ auertit faciē q̄n nō vult exaudire de p̄catione petentis.

a Intende aie mee. i. vite mee corp⁹ali.

b Et libera cā. refusitādo a morte.

c Propter inimicos meos. i. pter iudeos: q̄d vtiq̄ et ponit: vno mō d̄ iudeis obstinatis: vt p resurrectiōē xp̄i pfidiā. Alio mō d̄ quibusdā: vt audita xp̄i resurrectione quidā conuertantur: sicut legit̄ act. ij. q̄ p̄dicāte petro xp̄i resurrectione multi quorū sit ad fidē: ⁊ ibidē subdit. Et apposite sunt in die illa aie circiter tria milia.

d Tu scis improperiū meū. i. mihi illatū in verbis iniuriosis: vt pater et p̄dictis.

e Et cōfusione mea: q̄ captus sum ad modū latronis.

f Et reuerentiam meā. hic accipitur reuerentia p̄ verecundia: sicut irreuerens d̄i inuerecundus: pter quod i trāsla. hiero. dr̄. Ignominiā meā. i. in sputis ⁊ colaphis mihi a iudeis illatis.

g In conspectu tuo ⁊c. quasi diceret: p voluntate tua potes eos punire.

h Improperiū expectauit ⁊c. quia post colaphos ⁊ sputa a iudeis illata a militibus p̄fidis fuit illusus et crudeliter occisus.

i Et sustinui ⁊c. hoc videtur falsum: quia apostoli i morte xp̄i simul contristati sunt: ſm q̄ dixerat eis Joh. xvj. Amen dico vobis: q̄ plorabitis et flebitis vos. Dicēdū q̄ loquit̄ hic ſm communē modū loquēdi q̄ d̄ null⁹ ad esse: vbi pauci sunt respectiue: sicut d̄ nullus est in ecclia vel in foro: q̄ pauci sunt ibi: ſm q̄ dixerāt vel p̄suaserāt eē ita in morte xp̄i fuerunt pauci contristati: cuz tñ debuissent omnes compati ei cui insensibilia compati videbant: q̄ in mōte xp̄i sol obscuratus est: et terra mota: et petre scisse sunt: et monumenta sunt aperta: vt patet ex decursu euangelij.

k Et q̄ psolaret ⁊ nō inueni: q̄ etiā p̄ncipalis eius discipul⁹. i. petrus cū in sua p̄sentia ter negauit.

l Et dederūt in escā meā fel. sicut dr̄ matthei. xxvij. Et dederūt ei vinū bibē cū felle mixtū. Et q̄ fel erat de nā sua magis edibile q̄n potabile. iō nominat ipm escam.

m Et in siti mea potauerunt me aceto. Johannis. xix. Cū ergo accepisset iesus acetum.

exaudi me dñe qm benigna e m ifer icordia tua: fm mltitudiem miserationū tuaꝝ respice me. 3 Et ne auertas facie tuam a puero tuo: qm tribulor velociter: exaudi me. a Intende aie mee: b et libera eā: c propter inimicos meos eripe me. d Tu scis improperiū meū ⁊ cōfusionē meā: ⁊ reuerētiā meā. g In conspectu tuo sūt oēs q̄ tribulāt me: h improperiū expectauit cor meū ⁊ miseriam. i Et sustinui q̄ sil⁹ contristaret ⁊ nō fuit: ⁊ q̄ psolaretur et non inueni. l Et dederūt in escam meam fel: m et in siti mea potauerunt me aceto.

n Fiat mensa. Hic pñr ꝺicit iudeoꝝ punitio: cum ꝺr Fiat mesa coꝝ ꝛc. Qñ em̃ hierlm̃ fuit obsessa a romanis iudea illue puenerũt ad celebrãdũ paschale puiuiũ: qꝺ ñ po erat fieri extra hierlm̃: ꝛ sic fuerũt illaqueati: q: tuerunt a romanis circũcluſi: ſicut aues in laqueo.

o Et in retributiones penarũ vbi tarũ ꝓpter mortez xpi illatã: ſicut eni ꝓdixerat Luc. xix. Circũdabũt te inimici tui: ꝛ coangustabunt te ꝛc. ſcdm eo q̃ nõ cognouerit tpus viſitationis tue.

p Et in ſcãdalũ. ruendo te malo in malũ: q: pmo paſſi ſũt famem in illa obſidione: cuius cõtãtus q̃ mulieres comedebãt paruulos ſuos vt dicit ioſeph̃ libro de iudaico bello: ꝛ cr conſequenti mortis peſtilentiã: ꝛ vltrio captionem ꝛ occiſionez ciũm ad multos ꝛ captiuitatẽ ciũm ad alios.

q Obſcurentur oculi eoꝝ ne videant: q: remanentes ꝛ ꝓ orbẽ diſperſi ſũt in ſua infidelitate excecati: ſm q̃ dicit aplꝰ Ro. xj. allegãs ſcripturã iſtã

r Et dorſum eoꝝ ſp incurua. ꝓdẽ pcõꝝ ſuper apoſtoꝝ

s Et effunde ſup eos irã tuã. i. defectũ iuſticie tue.

t Et furor ire tue. i. rigor ire tue iuſticie.

v Cõprehendat eos. quod factũ eſt in deſtructõe eoꝝ ꝓ romanos. r Fiat habitatio eoꝝ deſerta: q: romani deſtruxerũt ciuitates eoꝝ ꝛ loca.

y Et in tabernaculis eoꝝ ꝛc. q: expulſi et captiuati fuerunt totaliter de iudea. ꝛb punitionis cã ſubdit cũ ꝺr.

z Qñ quẽ tu percuſſiſti ꝛc. ſ. xpm occidendo cum. dicit etiã apls Ro. viij. ỻ deo pre. Proprio filio ſuo nõ pepercit ꝓ nobis omnib̃ tradidit illũ: ꝛ ſic percuſſit eũ: q: ꝓſecutiõibus iudeoꝝ expoſuit: hoc tñ fuit ex malicia ꝺcantate: ſm q̃ ꝺr. i. Joh. xii. Sic cecus dilexit mũdũ: vt filiũ ſuũ vnigenitũ daret. Sed iudei ꝓſecuti ſũ eũ ex inuidia et iniqta te: ꝓpter qꝺ punit fuerunt.

a Et ſup dolorem ꝛc. q: nõ ſolũ ꝓſecuti ſunt ad mortẽ xpm in ꝑſona ꝛ ꝓpria ſed etiã membra eius: ſtephanũ lapidando: iacobũ occidendo: alios incarcerãdo ꝛ flagellãdo: vt pater in act. apl̃oꝝ.

b Appone iniquitatẽ. i. appones. f. punitẽndo: q: deus nõ eſt cã iniquitatis effectiue: ſ tñ ꝑmiſſiue.

c Sup iniquitatẽ eoꝝ: q: ſup peccatoꝝ cõmiſſionẽ etiaꝫ apoſtaſierũt obſtinationẽ addo ſubditur.

d Et nõ intret i iuſticiã tuã. reuertẽdo ꝺ culpa ad graꝫ

e Deleant te libro viuentiũ. ꝓ finalẽ reprobationeꝫ ꝛ eternã ꝺnationẽ. f Ego ſum paup. xps em̃ in paupertate fuit natus: quer latus: mortuus: ꝛ in alieno ſepulchro poſit̃. g Et volẽs: q: volor in paſſiõe xpi fuit manifeſt̃. i Salus tua ꝺ̃ſuſcepit me. reſuſcitãdo a morte. ij Laudabo. Hic pñr vltimo ponit̃ graꝫ actio: cũ ꝺr. Laudabo nomẽ ꝺi ꝛc. nõ eſt intelligendũ q̃ ex laude humana aliquid ꝺo accreſcat ſed ipſis laudantibus.

k Et placebit ꝺo ꝛc. ſacrificium em̃ diuine laudis magis eſt ꝺo placitus q̃ ſacrificiũ animaliũ eẽ a tpe veteris legis: q: ſacrificia a. illiũ nõ erãt accepta niſi ex ꝺuotiõe offerentiũ: tpe vero noue legis talia ſacrificia ſunt tãq̃ mortua reprobata: ꝛ hoc ẽ qꝺ ꝓdixit ſaluator: ioh. iiij. Venit hora et nũc eſt qñ veri adoratores adorabũt ꝑẽ3 in ſpũ ꝛ veritate. l Videãt pauperes. i. xpiani q̃ in puinitiua eccla fuerũt pauperes.

m Et letent̃. de mutatione cultus coꝝpalis veteris legis in ſpũalem noue.

n Querite deum. in fide ꝛ caritate.

o Et viuet aia vra. vita gre.

p Qñ exaudiuit pauperes dñs. ꝑces eoꝝ exaudiendo.

q Et vinctos ſuos ꝛc. ꝑces in lymbo detẽtos cũ xpo reſurgẽte educendo: ꝑt et hoc referri ad fideles q̃ i ꝑnitina eccla i carcere vinciebãtur. ꝛ aliqñ fractis carceribus diuinitus liberabantur.

r Laudent illum celi et terra. i. caues celeſtes ꝛ boues in terra habitãtes

s Mare ꝛ oia reptilia in eis. ñ q: talia irrõnabilia deũ laudent ꝓprie: ſed q: ſunt boibus mã diuine laudis q̃ cũ laudãt ex ſuis creaturis.

t Qñ deus ſaluam faciet ſyon. hoc exponit duplicit̃: vno mõ de eccleſia militante que ꝓ ſyon ſignatur: eo q̃ incepit ibi ꝓ xpi ꝓdicationem: qui frequenter legitur predicaſſe in templo quod erat in monte ſyõ: ꝛ ibi confirmata fuit ꝑ ſpiritumſancti miſſionem in ſigno viſibili ſup apoſtolos alioſq̃ xpi diſcipulos: ſm q̃ dicit̃ beto. in epla ad paulinũ ꝺ omnib̃ ſacre ſcripture libris

u Et edificabunt ciuitates iude: q: apli aliiq̃ diſcipuli de monte ſyon miſſi ſunt ad predicandum per orbem vniuerſum: vbi ꝑ eos ꝓſtitute ſunt et ordinate eccleſie que vicinẽ ciuitates: eo q̃ ciuitas eſt cauſa vnitas: ꝺi ãt vnionẽ ſtatur fideles in fide et charitate. dicũtur etiã ciuitates iude. i. xpi qui ſic nominant̃: eo q̃ fuit de tribu iuda: ſicut ꝛ Geñ. xlix. ſanſon nominat dan ſm omnes expoſitores catholicos et ebreos: cũ dicit Dan coluber in via: q: fuit de tribu dan.

x Et inhabitabũt ibi. fideles xpi.

y Et hereditate acquirent eã. q: ꝺcedentibus primis aliq̃ qui ſi bereditarie ſuccedunt eis.

z Et ſemẽ ſeruoꝝ eius. i. xpi: ꝛ vocantur hic ei9 ſerui ſui diſcipuli: quoꝝ ſemen. i. imitatores coꝝ poſſident eccleſias ꝑ orbem.

a Et q̃ diligũt nomẽ ei9. exñes in charitate.

b Habitabit in ea. nũcro ꝛ merito: q: ſola charitas diuidit inter filios ꝑditionis et regni. Illo mõ exponi tur de eccleſia triumphante q̃ ſyon appellat̃. hebr. xij. Acceſſiſtis ad ſyon montẽ ꝛ ciuitatẽ ꝺi viuẽtis hierlm̃ ſalem celeſtem ꝛ multoꝝ miliũ angeloꝝ frequentiam Hãc aũt ſyon celeſtẽ ꝺeus ſaluã fecit: qñ ꝑ boies illuc aſcendentes angeloꝝ ruinã repauit. jv Et edificabunt ciuitates iude. i. xpi: ꝛ ꝑt dicit de ciuitates diuerſoꝝ angeloꝝ ordines. r Et inhabitabũt ibi. ſancti illuc aſſumpti. jv Et hereditate acquirẽt eã. i. imobilit̃: ſicut hereditas ꝺr res imobiles. jz Et ſemẽ ſeruoꝝ ei9. i. fideles diſcipuloꝝ xpi imitatoꝝes.

z Poſſidebit eã. cẽnalit̃ ablq̃ amiſſione. Et qui diligunt nomen eius: habitabunt in ea. quia in ciuitate

celesti ē charitas pfecta. est em ibi vna vox letātiū: vnꝰ ardor cordiū ad quā pducat ꝛc.

¶ In psalmo .lxviii. Saluum me fac: vbi dr in postilla

Hec orat sic xps bō.

¶ Additio.

Christus orauit non solum vt ondceret veritatē humane nature in q̄ minor est pie: sed etiam vt ostenderet se eē a pie vñ ipe dicit Johannis .xj. cap. Propē populū qui circūstat dixi. s. verba orōnis: vt credant q; tu me misisti: quod intelligi etiam fm veritatē. vñ Augustinus. x. de trinitate dicit q̄ orauit xps ne filius ignoret. orauit etiam xps vt nobis exemplū daret orandi. Tñ Ambro. sup Luc. in mā orōis xpi dicit ad pcepta virtutis nos informat exemplo. Item quia xps scuit quedam esse fienda me diante sua orōne: iccirco couenienter orat. put in .iij. q. te. q. xxj. articulo. s. in risione ad secūdū argumētum.

Victori dō ad recordādum. Lxix.

O deus in adiutoriū meū intēde: dne ad adiuuandū me festina. Confundant ꝛ reuereant: qui quert aiam

¶ In eodem psalmo vbi dr in postilla: Et placebit dō sup vitulū nouellum.

¶ Additio.

Postillator relinquit sine exp̄one illa verba que in litera continent. s. Cornua, pducentē ꝛ vngulas. que quidem verba non vident applicari sacrificijs veteris legis in quibus nusq̄ fit mentio de hoc q̄ tam vel vituli de quibus sacrificia fiebant, pducerent cornua vel vngulas: vt p3 in Leuitico ꝛ in alijs locis: vbi de sacrificijs ve. legē. tractat. ꝛ si hec verba in sensu ſrali vidētur oino supflua et infructuosa: vnde fm doctrinā Greg. xxxj. moraliū. cū ratio ſre defecisse cognoscat: restat vt ad sensum mysticū sine dubitatōne recurratur: quapropter in hoc loco recurrēdū est ad sensum spūaliorem fm quem cū dr: Laudabo nomen dei cum cantico ꝛc. intelligitur dō futura laude. s. patrie: que magꝭ placet deo q̄ ois vita gre: que quidem. s. vita gre significat pervitulū nouellum et nouitate vite, pducēte cornua quibus expugnent hereticī ꝛ ecclie aduersarij: similiter et, pducentem vngulas quibus aspera seculi calcet: Et eos quibus tm terrena sapiunt vngulis exciter: put in glo. largius dr:

¶ Replica.

Saluū me fac deus. vbi postillator dicit xp̄m hominem orare: vt oñdat veritatē humane nature in se in qua minor est patre. Burgen. aūt iurta intentionem sancti Thome: put eum allegat tercia pte. xxj. q. christū dicit orasse non solū fm buānitatē: s etiam fm deitatē: qđ satis erronee sonat. nam orare sicut adorare ē actus latrie: qui ē actus seruitutis inferioris ad superiorē. Xps aūt fm eōem catholicoꝝ doctrinaꝫ sic nō dicit se hie ad patrem fm veritatē: s solū fm humanitatem. Motiua etiā Burgen ad sic dicendū non cogūt. Nam primū cū dicit xp̄m orasse: vt oñderet se eē a pie fm illud Job. xj. Propter plin qui circumstat dixi vt credant q; tu me misisti: Nam non oportet illā orationē de veritate intelligi: s buānitate in qua fuit missus missione visibili. Nec orauit xps in proposita allegatōne: vt crederent eū facere miracula virtute dei interpellati qui eum misit. Multi em dicerūt eum facere miracula in potestate demonū. Orauit igitur ad dīm vt hūc errorem excluderet: dū non a dyabolo s a deo postularet. Ad idem est Hil. .x. de trinitate. et .xj. Oz aūt allegat beatum Ambrosium q̄ christus orauit vt daret nob oīa di exemplum est contra Burgen. nam dare exemplū pertinet ad humanitatem xpi: quia dicit beatus Aug. nisi esset verus deus: non afferret remedium. nisi eet verus homo non p̄beret exemplum: Nec cogit si xps scuit aliqua fienda oratione sua mediante: q̄a anima christi vidit in verbo ea que verbum vidit: ideo iurta ea que vt homo vidit in verbo orauit fieri vt homo nō vt deus: sed cōsulamus senectuti Burgen. .ve delyrātis dicere. possumus fm cōmunicationem ideomatum christū deum orare: sicut dam a scenus dicit puerum stellas creare.

¶ In eodem psalmo circa illud psalmi: Et placebit dō sacrificium diuine laudis super vitulum nouellum cornua producentem ꝛ vngulas: vbi glo. magistralis ad literam his verbis dicit non plus significari: nisi q̄ vitul⁹ nouellus in sacrificio offerendus nondum habeat cornua ꝛ fortes vngulas: ideo talis dicitur producere ea virtute augmēti naturalis: nāz in lege p̄hibitū fuit defectuosa animalia in naturalibus offerri. Non sunt igitur talia verba superflua sicut putat Burgen. nam in multis passibus sacre scripture sensus allegoricus plus pensat q̄ba: ꝛ ad maiorem vtilitatē refert q̄ ſralis sensus: non igitur sequitur ſralem sensum esse inutilem vel abijciendū: ꝛ prio recurrēdum ad sensum mysticum fm doctrinā beati Augu. ꝛ dñi Gregō. xxxj. moraliū. q̄ hoc solū faciendum ē vbi ſra fm primariā vocū significatōnem esset falsa vel absurda: aliter non est in ꝓpōsito. q̄ in ꝓpōsito sensus ſre est siue offerant perfecti boues iam habentes cornua et vngulas: siue vituli adhuc naturalr ea pducentes: adhuc placebit amplius sacrificium laudis q̄ legis: prout intendit postillator.

Psal. lxix.

Deus in adiutoriū ꝛc. Huic psalmo premittit talis ti. in hebreo. Do victoriam dauid ad recordandum. In translatione biero. sic dicitur: Victori dauid ad recordandum. ꝛ ē eadē fnia: vt p3 ex supra dictis. Oz autem dr hic ad recordandum: dicunt expositores communiter: q̄ h dicitur eo q̄ dauid fecit hunc psalmū ad bñficia sibi prestita a dō recordanda: propter quod in aliquibus bibliis p⁹ illud verbum: Do recordandum: addit q̄ domin⁹ fecit eū saluum: s hoc additum fuit ab aliquo expositore quicūq; fuerit ille: quia hoc non habetur in hebreo nec in translatione biero. iurta hebraicam veritatem. Item fm hoc eadem esset ratio q̄ in quolibet psalmo quem dauid fecit, p sua liberatōe a periculis ponere ad recordandū: qđ non est verum: et ideo saluo meliori iudicio videtur mihi q̄ h p̄ ē. ꝓphetia de futuro: Premisit em dauid in spīritu sancto q̄ principiū huius p̄. recordandum est in ecclia dei in principio oīm horarum canonicarū: vel iuxta principiū: sicut videmus adimplerum: et, pter hoc in ti. ponit ad recordādum. Item de hoc p̄. ꝛ sequenti qui incipit: In te dne ꝛc. dicunt aliqui expositores q̄ est idem psal. iū hebreo: alij autem oppositum: propter quod vidi plures libros hebraicos: et in aliquibus ponitur idem psalmus: in alijs autem distinctus: primū tñ videtur mihi verius: Iz Biero. dicat duos esse psalmos quia hunc quotat. lxix. et aliū. lxx. non tamen mutatur sententia: siue hoc teneatur siue illud: q̄a vtraq; videtur esse factus a dauid: cum esset in persecutione absalō filij sui: vt mihi videtur saluo meliori iudicio. fm igitur hunc sensum diuiditur p̄ iste in duas partes: quia primo dauid petit celerem liberationem: secundo ad hoc inducat multiplicem rōnem: ibi. In te dne. Circa primum dicit.

a Deus in adiutorium meum intende: quia non possum absalon filio meo resistere: sicut ipsemet dicit. ij. Regum xv. Surgite: ꝛ fugiamus: neq; em erit nobis effugium a facie absalon.

b Domine ad adiuuandū me festina. quia achitophel nitebatur eum persequi ꝛ compbendere eadē nocte: vt dī. ij. Reg. xvij.

c Confundāt ꝛc. quod et factū est: quia achitophel se suspendit: vt habet eodem capi. ꝛ absalon interfectus fuit:

vt bñ sequẽti ca. ¶ v Auertanť retrorsum ꝛc. q; populus qui erat cũ absalon eo victo fugit in tabernacula sua: vt bñ. ij. Reg. xviij. ⁊ ad idẽ referť qđ subdiť. ¶ e Auertanť statim erubescentes: q; fugiẽtes de plio merito erubescunt. ¶ f Qui dicũt mihi euge euge. interiectio ẽ gaudentis. q; pplẽ existens cum absalon erat in tãta multitudine q; gaudentes dicebant: statiz babebimus euz in manibus nr̃is captum. ¶ g Exultent et letenť ꝛc. i. ego ⁊ viri mei q; q; rimus iusticiã tuã: ⁊ g te liberari.

¶ h Et dicant semper magnificẽtur dñs. de bñficiis nobis prestitis. ¶ i Ego vero egen⁹ ꝛc. q; in illa fuga sibi pñstitit ciba ria: vt bñ. ij. regũ. xvj. Et in timino berzellai galaadites ⁊ machir filius amiel pñstiterũt ei necessaria: vt bñ ij. Regũ. xvij. et iõ subditur.

meã. ᵇAuertanť retrorsũ ⁊ erubescãt: q; volũt mihi mala. ᶜAuertãt statim erubescentes: ᵈq; dicũt mihi euge euge. ᵉExultent ⁊ letenť in te oẽs q; querũt te: ᶠ⁊ dicãt sp magnificetur dñs: qui diligunt salutare tuũ. ᵍEgo vero egen⁹ ⁊ paup sũ: ʰdñe adiuua me. ⁱAdiutor meus ⁊ liberator meus es tu: ᵏdñe ne moreris.

¶ Psal. lxx.

In te dñe speraui ne confundar in eternũ: ˡin iusticia tua libera me et eripe me. ᵐInclina ad me aurem tuam ⁊ salua me. ⁿEsto mihi in deũ protectorẽ ⁊ in locũ munitionis vt saluũ me faciaș ᵒQm firmamentũ meum: ᵖ⁊ refugiũ meus es tu. ᵍDeus meus eripe me de manu pcatoris: ʳ⁊ de manu ꝯlegẽtis et iniq. ˢQm tu es patientia mea dñe: ᵗdñe spes mea a iuuẽtute mea. ᵘIn te firmat⁹ sũ ex vtero: ˣde ventre mr̃is mee: ʸtu es protector meus. ᶻIn te cãtatio mea sp: ᵃtãq; prodigiũ factus sũ multis: ᵇet tu adiutor fortis. ᶜRepleat os meum laude: ᵈvt cãtẽ gloriã tuã: ᵉtota die magnitudinẽ tuã. ᶠNe pijcias me

¶ h Deus meus. ¶ Hic ꝑtẽ dñ allegat diuinã iusticiam: ad quã ptinet iniquos punire: quales erãt psecutores dñi: ⁊ docet qđ dicit.

¶ h Deus meus ꝛc. i. peccatoꝝ. q; multi in fauorem absalon iniuste psequebãtur eũ.

¶ i Et de manu ꝯlegẽ agẽtis. i. ipius absalon: q; agebat cõtra legem naturalẽ ⁊ diuinam ⁊ humanã psequendo patrẽ suũ: quẽ ois lex ꝓcipit honorare.

¶ k Deus adiuua me. ꝯsi diceret: sine tuo auxilio nõ possum resistere. ⁊ iõ subdiť. ¶ l Adiutor meus. cõtra hostes inuadentes. ¶ m Et liberator meus es tu. i. a periculis imminentibus. ¶ n Dñe ne moreris. ⁊ in hoc petit celeriter liberationem sicut in principio psalmi.

¶ In psal. lxix. Deus in adiutoriũ. vbi dr̃ in postilla: Itẽ de hoc ps̃. ⁊ sequenti qui incipit: In te dñe speraui.

¶ Additio.

Aput hebreos isti sunt duo psalmi distincti: qđ ptz ex quotatione psalmoꝝ: ⁊ etiã in eoꝝ fondoꝝ: quia vterq; psalmus p se legiť inter eos seu cantať.

¶ Psal. lxx.

In te dñe speraui ꝛc. Ex hoc psal. non sit ali⁹ a pcedẽtia: vt credo: q; cũ a hieronymo et aliis nostris doctoribus ponit alius: iõ volui ponere aliquã distinctionẽ ⁊ ꝑter psalmoꝝ quotationẽ. put bñ in libris nr̃is: Scien dũ igit q; in aliquibus bibliis ponit ħ talis titulus: Psalmus dauid filioꝝ ionadab ⁊ prioꝝ captiuoꝝ. sed i hebreo ⁊ in translatione hiero. nullus simplr̃ ponit titulus: ⁊ ideo iste videt appositus ꝑ imaginationem vel opiniones alicuius exꝑositoris: q; nec iste titulus vr̃ multũ concordat sequẽti lre. ꝑter quod sic dcm̃ est videt magis scda pars huius psalmi: in qua dauid ad sui liberationem a deo inducit multiplicẽ rõnem: ⁊ diuidit in duas ptes: q; ꝑmo dauid inducit hmõi rõnes: scdo ꝑmittit multiplices gratiarum actiones: ibi. Ego aũt sp spabo. Prima in tres: q; primo inducit rõnes ex pte dei: scdo ex parte sui: ibi. In te cantatio mea semꝑ. tercio ex pte aduersarii: ibi. Confundãtur. Circa primũ allegat primo dei magnificentiã: scdo eius iusticiam: ibi. Deus me⁹ eripe me. Circa primũ sciendum: q; ad magnificũ pertinet adiuuare confidentẽ de se: ⁊ marie qñ dr̃ iusticiam ꝑ se: ⁊ hoc allegat dauid dicens.

¶ a In te dñe speraui. tãq; in adiutore potẽti.

¶ b Non confundar in eternũ. i. finaliter: q; in ꝑsecutiõe absalon reportauit honorẽ: ⁊ absalon cũ suis confusionem.

¶ c In iusticia tua libera me. q. d. ribi ꝓprium ẽ iustos liberare: cuiusmodi sum ego in hac ꝑsecutione.

¶ d Inclina ad me aurem tuã. loquiť de deo ad modum hominis: qui inclinat aurem quando vult eraudire deprecantem.

¶ e Esto mihi in deũ protectorẽ ꝛc. q. d. nulla protectio aut munitio valet nisi tu me.

¶ f Qm firmamentum meũ. dans mihi firmitatẽ constantie.

¶ g Et refugiũ meũ es tu. in oi tribulatione. oia ista ostendũt fiduciã quã habebat dauid i deo, ꝓter quã eraudibilis erat sua petitio.

¶ h Deus meus. ¶ Hic ꝑtẽ dñ allegat diuinã iusticiam: ad quã ptinet iniquos punire: quales erãt psecutores dñi: ⁊ docet qđ dicit.

¶ h Deus meus ꝛc. i. peccatoꝝ. q; multi in fauorem absalon iniuste psequebãtur eũ.

¶ i Et de manu ꝯlegẽ agẽtis. i. ipius absalon: q; agebat cõtra legem naturalẽ ⁊ diuinam ⁊ humanã psequendo patrẽ suũ: quẽ ois lex ꝓcipit honorare.

¶ k Deus adiuua me. ꝯsi diceret: sine tuo auxilio nõ possum resistere. ⁊ iõ subdiť. ¶ l Adiutor meus. cõtra hostes inuadentes. ¶ m Et liberator meus es tu. i. a periculis imminentibus. ¶ n Dñe ne moreris. ⁊ in hoc petit celeriter liberationem sicut in principio psalmi.

¶ In psal. lxix. Deus in adiutoriũ. vbi dr̃ in postilla: Itẽ de hoc ps̃. ⁊ sequenti qui incipit: In te dñe speraui.

¶ Additio.

Aput hebreos isti sunt duo psalmi distincti: qđ ptz ex quotatione psalmoꝝ: ⁊ etiã in eoꝝ fondoꝝ: quia vterq; psalmus p se legiť inter eos seu cantať.

¶ Psal. lxx.

In te dñe speraui ꝛc. Ex hoc psal. non sit ali⁹ a pcedẽtia: vt credo: q; cũ a hieronymo et aliis nostris doctoribus ponit alius: iõ volui ponere aliquã distinctionẽ ⁊ ꝑter psalmoꝝ quotationẽ. put bñ in libris nr̃is: Scien dũ igit q; in aliquibus bibliis ponit ħ talis titulus: Psalmus dauid filioꝝ ionadab ⁊ prioꝝ captiuoꝝ. sed i hebreo ⁊ in translatione hiero. nullus simplr̃ ponit titulus: ⁊ ideo iste videt appositus ꝑ imaginationem vel opiniones alicuius exꝑositoris: q; nec iste titulus vr̃ multũ concordat sequẽti lre. ꝑter quod sic dcm̃ est videt magis scda pars huius psalmi: in qua dauid ad sui liberationem a deo inducit multiplicẽ rõnem: ⁊ diuidit in duas ptes: q; ꝑmo dauid inducit hmõi rõnes: scdo ꝑmittit multiplices gratiarum actiones: ibi. Ego aũt sp spabo. Prima in tres: q; primo inducit rõnes ex pte dei: scdo ex parte sui: ibi. In te cantatio mea semꝑ. tercio ex pte aduersarii: ibi. Confundãtur. Circa primũ allegat primo dei magnificentiã: scdo eius iusticiam: ibi. Deus me⁹ eripe me. Circa primũ sciendum: q; ad magnificũ pertinet adiuuare confidentẽ de se: ⁊ marie qñ dr̃ iusticiam ꝑ se: ⁊ hoc allegat dauid dicens.

¶ a In te dñe speraui. tãq; in adiutore potẽti.

¶ b Non confundar in eternũ. i. finaliter: q; in ꝑsecutiõe absalon reportauit honorẽ: ⁊ absalon cũ suis confusionem.

¶ c In iusticia tua libera me. q. d. ribi ꝓprium ẽ iustos liberare: cuiusmodi sum ego in hac ꝑsecutione.

¶ d Inclina ad me aurem tuã. loquiť de deo ad modum hominis: qui inclinat aurem quando vult eraudire deprecantem.

¶ e Esto mihi in deũ protectorẽ ꝛc. q. d. nulla protectio aut

¶ f Qm firmamentum meũ. dans mihi firmitatẽ constantie.

¶ g Et refugiũ meũ es tu. in oi tribulatione. oia ista ostendũt fiduciã quã habebat dauid i deo, ꝓter quã eraudibilis erat sua petitio.

¶ h Deus meus. ¶ Hic ꝑtẽ dñ allegat diuinã iusticiam: ad quã ptinet iniquos punire: quales erãt psecutores dñi: ⁊ docet qđ dicit.

¶ h Deus meus ꝛc. i. peccatoꝝ. q; multi in fauorem absalon iniuste psequebãtur eũ.

¶ i Et de manu ꝯlegẽ agẽtis. i. ipius absalon: q; agebat cõtra legem naturalẽ ⁊ diuinam ⁊ humanã psequendo patrẽ suũ: quẽ ois lex ꝓcipit honorare.

¶ k Et iniqui. i. achitophel qui fuit cõsiliarius dñi: ⁊ cõtra eũ dabat iniqua consilia: ⁊ de eius consilio absalon contra patrẽ rebellauit: vt dictũ fuit. iij. Reg. xv.

¶ l Qm tu es ꝛc. i. ꝑstans mihi patiam in hac tribulatione: fuit eñ tũc valde patiens: vt bñ. ij. Reg. xvj. q; in iurias semei sibi maledicentis: ⁊ lapides contra eũ mittentis valde patiẽter portauit.

¶ m Dñe spes mea ꝛc. q. d. nihil boni sperauí obtinere nisi ꝑ te.

¶ n In te confirmatus sum ex vtero. non est ꝑ hoc intelligendum q; fuerit in vtero matris sanctificatus: ꝙ hoc dicitur quia in vtero matris fuit a deo protectus sine qua protectione non fuisset de vtero matris natus: vñ ⁊ in translatione hieronymi bñ. Et te suscitatus sum ex vtero ꝛc.

¶ o De ventre mr̃is mee. i. ab hora natiuitatis mee vsq; nunc.

¶ p Tu es protector meus. sicut fuisti antecedẽs nat⁹

¶ q In te cantatio mea sp. ¶ Hic adducit rõnes sũptas ex pte sui ad ostendendũ q; oio sua sit eraudibilis: ⁊ ac ꝙ ꝓpria rõ ex sua deuotione: scda ex corporis defectione: ibi. Me proicias: Circa primuz sciendum q; ad deum pertinet audire orõnes deuotorũ: qualis cat dr̃: q; continue erat intentus diuinis laudibus. ⁊ hoc ẽ qđ dicit.

¶ q In te cantatio mea sp. te deuote laudando.

¶ r Tanq; prodigiũ ꝛc. fuit eñ multũ mirabile q; dauid adhuc iuuenis leonẽ ⁊ vrsum suffocauit: ⁊ gygantẽ fortissimũ in funda ⁊ lapide rebellauit: vt bñ. j. Regum xvij.

¶ s Et tu adiutor fortis. q. d. tu feciſti ista mirabilia et non ego: iõ subdit.

¶ t Replcatur os meũ laude. ꝑ diuinis bñficiis.

¶ v Et cantem gloriam tuam. in psalmis a me compositis.

¶ x Me pijcias. ¶ Hic ꝑtẽ accipit rõ ex pte defectionis ipius dauid qui iam erat senex ⁊ tendens ad defectũ roboris quando absalon contra eum rebellauit: ad deũ autem qui fortissimus est ꝑtinet adiuuare deficientes maxime in causa iusta: sicut erat in ꝓposito: ⁊ hoc est

quod dicat. ¶ x Ne pijci. me in tpe senectutis ꝛc̃.i. tpe senectutis ꝛ defectibilitatis mee n̄ subtrahas a me auxiliū virtutis tue. ¶ y Quia dixerunt inimici mei mihi.i. de me. qđ postea subdit. ¶ z Et custodiebant aiaz meā.i. vitā meaꝫ. s. achitophel ꝛ cōsiles qui fuerant prī consiliarij dauid et custodes corpis sui.

¶ a Consiliū fecerūt in vnū. id est cū ipo absalon ad me iugulandum.

¶ b Dicētes dē vreliquit eū ꝛc̃. possunt esse iste achitophel in capitibus ppli per suā astuciam q̄ dauid erat simpliciē reprobatus a deo. ꝓter adulteriū cū bersabee: ꝛ homicidium vrie: sicut plenī erat deus ꝛ. ps. xij. ad B vt ppls ipsa diceret dauid securius tāq̄ hoicz a deo reprobatū: ꝛ iō subdit dō.

¶ c Deus ne elōgaueris a me. subtrahēdo auxiliū defensiōis tue. ¶ d Deus me9 in au. meū respice. loquit̄ ō deo ad modū hois q̄ hz oculos attētos ad eū quē vult adiuuare. ¶ e Confundā tur et deficiant detrahentes aie mee: quales erant achitophel ꝛ sui sequaces: vt p3 ex dictis. ¶ f Opiant cōfusione ꝛ pudore ꝛc̃. qđ ꝛ factū fuit: q. achitophel sese suspendit: vt dī. ij. Reg. xvij. ꝛ absalon pendēs in quercu p crines interfectus fuit. ꝛ magna ps ppli ꝛ reliquas ps cōfusibiliē fugit. ij. Reg. xviij. ¶ g Ego aūt. Postq̄ dō. p erauditōne sue petitionis allegauit rōnes: dicit̄ ꝓter. promittit. p ipa grāmarum actiones: ꝛ pmo facit. p cessum: scdo ostendit. pmissionis ꝓmapiū: ibi. Quā ꝛ ego. Circa primū dicit.

¶ g Ego aūt sp spabo. liberari de tribulatōnibus p tuum auxiliū. ¶ h Et adiiciā sup oēm laudē tuā. id est ad laudes quas feci tibi sp adiiciā alias ꝑm auxilia que ꝑstabis mihi. ¶ i Os meū annūciabit iusticiā tuam. eam ꝓfitens ore sicut teneo corde: ꝑm illō Romanorū .x.c. Corde creditur ad iusticiā: ore aūt fit ꝓfessio ad salutem. ¶ k Quā nō cognōui. Hic ꝓtē ostendit dui9 ꝓmissionis ꝓmapiū impletū. nō em̄ pōt aliqs tales laudes excellētes deo soluere: nisi dēat noticiā de diuinis: quam noticiā nō dāt dō p studiū exercitatōem: ꝑ p diuinā infusionē: ꝛ hoc ē qđ dicat. ¶ k Quā nō cognōui ꝛ aturā. p doctrinā hūanam: qđ p3 ex hoc q̄ inuenis extūs fuit deputat9 ad custodiā ouiū: vt p3. j. Reg. xvj. ꝛ inde factus fuit armiger saulis: ꝛ inde assumpt9 ad militiaz in bello ꝺ goliath: vt dēm fuit. j. Reg. xvij. ¶ l Introibo in potētias dñi.i. ad cognoscēdū ei9 virtutes ꝛ magnificētias ꝑ ipī9 inspiratōez. iō subdit. ¶ m Deus. me a iuuē. mea. q. iuuenis erat q̄ fuit inuctus ꝑ samuēl. j. Reg. xvj. ꝛ extūc spūs dñi direct9 ē in dō: vt ibidē dī: Et cepit ꝓphetare ꝛ psal. facerē. ¶ n Et vsq̄z i senectutem ꝛc̃. virit ēm dō vsq̄z ad senectutē: ꝑm q̄ bi. ij. Reg. j. Et rex dō senuerat: bēbatq̄ erat ꝓlimos dies. nec fuit derelictus a dño nisi ad tps modicū: ꝓter bersabee ꝛ vrie peccatū. ¶ o Donec annū. bra. tuū. i. magnitudinē virtutē tue. ¶ p Ōnātioni oī que ven.ē. qđ p3 impletū. q. psalmi dō a tpe ipī9 generatōnib9 sibi succedentib9 recitati sunt: ꝛ vsq̄z ad finē mūdi recitabūtur inter fideles. ¶ q Potēiā tuā ꝛc̃. h referē ad illō quod ꝓdicat: Donec annūciē. ¶ r Vsq̄z in altissima que fecisti. i. facies. ¶ s Magnalia. q. de mysteriis xpi. q̄ sūt maxima diffusi? et clarius scīpsit q̄ ceteri. ꝓphē: vt dictū fuit in ꝓncipio hui9 libri. ¶ t Dē9 q̄s similē sit tibi. q. d. nullī9 q. vt? ois creature distat in infinitū a creatoris vtute.

¶ v Quātas ostēdi. mihi ꝛc̃. f. malo pene. q. dauid fuit in multis tribulatōnibus ꝛ periculī mortis: vt p3 ex vcurfu. j. Reg. xxj.

¶ x Et cōuersus. erga me oculī tue misericordie. ¶ y Diui. me. de piculis mortis eripiēdo.

¶ a Et de abyssis terre iterꝫ reduxisti me. q. dauid frequēter se abscondit in spēluncis ꝛ cauernis terre: ꝛ ōbus postea erabat deo ipm de periculo educente. ¶ b Multiplicasti magnificentiā tuā. me frequēter magnifice liberādo.

¶ c Et conuersus consolatus es me. ꝺ aduersitatē. ꝓsperitatē. ꝓferēdo: q̄ tūc ē magis ꝓceptibilis: ꝛ cā maioris cōsolatōnis.

¶ d Nam et ego. Hic ꝓfiter reuertit ad ꝓpositū. s. laudes ⁊ grāmarū actiones deo. ꝓmittēdo. d. Nā ꝛ ego confitebor tibi. ꝓfessione laudis.

¶ e In vasis psalmi hoc est in instrumentis musicis more hebraico: quo instra cuiuslibet artis dicunt vasa. Dauid autem diuinas laudes canebat non solū voce: ꝛ etiaz instrumentis musicis: vt frequēter apparuit ex predictis iō subdit.

¶ f Psallam tibi in cythara sanctus isrl.i. tibi qui es deus sanctus ipius isrl. ¶ g Exultabūt labia mea cū cantauero tibi. q. magna deuotō mentis redundat etiā ad sensus corpales ꝑ delectatōnem.

¶ h Et aia mea quā redemisti. i. vita mea quā eripuisti a ꝑcedentibus periculis: ꝛ redimes a futuris. ¶ i Deo et lingua mea ꝛc̃. i. ex meditatione cordis confitebit iusticiā tuam.

¶ k Cum confusi ꝛ reuerīti fuerint ꝛc̃. quod contigit absalon ꝛ achitophel: ꝛ cōplicibus eorū qui querebant aiaz Dauid. Moraliter pōt exponi psal. iste de quolibet fideli existenti in magna tribulatione: qui coram deo narrat pericula sibi imminentia petēs ab eis velociter liberari: ꝛ. p. mittēs deo deuote ac fideliter regratiari.

¶ In psalmo. lxx. In te dñe spaui: vbi dī in postilla. Circa primū allegat dei magnificentiam.

Magnificentia ꝓprie dcā ſm ꝓbm in quarto ethicoꝝ ē circa opa magne ſumptuoſitatis: que ad ꝓpoſitū nō ptinent: vnde in expoſitōne buꝰ verſus. ſ. In te dñe ſpaui: impꝛopꝛie introducit magnificentia: ⁊ in hoc verſu vt vī dauid duo allegat: ꝑpter q̄ debet a deo exaudiri.

Primū q̄ in eo ſperat q̄ ē eternus: ⁊ñ in rebus mūdanis que ſūt cadūce ſeu momētanee: ⁊ hoc ē q̄d dicit: In te dñe mine ſperaui nō cōfundar in eternū. ſcdo q̄ hꝫ iuſticiā: et ſic ptinet ad deū q̄ eſt ſummē iuſtus eū liberare: vñ dicit: In iuſticia tua libera me.

Deus iudiciū tuū regi da. ⁊ iuſticiā tuā filio regis. Judicare pl̄m tuū in iuſticia: ⁊ paupes tuos in iudicio. Suſcipiāt montes populo: ⁊ colles iuſticiam. Judicabit pauperes populi: ⁊ ſaluos faciet filios pauperum: ⁊ humiliabit calumniatorez Et permanebit cum ſole

Deus iudiciuꝫ tuū regi da .i. tu deus pat da regi xp̄o ptātē iudiciariaꝫ: qđ factum eſt: vt habeē Joh. v. ca. Pater oīe iudiciū dedit filio

In ſalomonē ps. lxxj.

In eodem ps. vbi dī in poſtilla: Oīa nō cognoui litteraturam.

Mi ſra noſtra hꝫ ſrāturā: in hebreo hꝫ quedā dictō que ſignificat principaliter numez ſeu numeratōnem: vñ ſm quoſdam expoſitores hebraoꝝ ſenſus eſt: Non cognoui ſeu neſcio numerare oēm laudē tuam: ſeu iuſticiam tuā: de quibus immediate ante loquebatur eo modo quo dicitur alibi in pſalmo: Annunciaui ⁊ locutus ſum: multiplicati ſunt ſup numez: ac ſi diceret: Tota die annūciabo ſalutare tuū in vīt. qm̄ non cognoui numerare pticularia.

Additio.

Replica.

In pſalmo In te dñe ſpaui. poſtilla. poſt diuiſionez dicit dauid in prima pte allegare dei magnificētiā. Burgen. ait dicit q̄ impꝛopꝛie introducit hic magnificentia allegans ad hoc ariſtotelē quarto ethicorū dicentē q̄ magnificentia eſt circa opa magne ſūptuoſitatis q̄ ad deū nō ptinent. Hic dico q̄ ſm ꝓpriam rōnem virtutis moralis nulla virtus hꝫ locū in deo: nec ſm illā rōnem vbi ē circa ardua ⁊ difficilia: que locū in deo non hꝫ: ⁊ ideo ꝓpter effectus q̄ a deo fiunt: vel a deo fieri petunt aſſignari in ſcripturis deo rō virtutis illius vel alterius cōſuetē. Nūc ait liberatio quā in ꝓpoſito dauid fieri ꝑtuit: ſine maximis ſumptib⁹ more humano fieri nō potuiſſet: ꝑ deum igit facta ex effectu tranſferē ad deū virtus magnificētie: quaſi id ꝑ deū factū dicaē op⁹ magnificū: qđ ꝑ hoiem maximis expenſis fieri oportuiſſet: ⁊ tō. b. Aug. lxxxiij. q. xliij. q. dicit magnificentia eſt admiſtratōem rez excelſarū: que admiſtratio in ꝓpoſito apud deū, ꝓprie locū hꝫ: vñ ⁊ ſm hūc ſenſum Burgen. infra circa pſalmum Benedic. ij. allegando ſuū auctorē abenhazra dicit ex opibus creationis ſm ꝓprie dicī magnificū: q̄ ariſtoteles dicit magnificentiā virtutē a qua magna opa fiunt: ⁊ forteſſis opus ꝓſeruationis qđ petiuit hic dauid ab ope creationis ſm magnitudinē ꝑfectionis non longe diſtat. poteſt igit ꝓpe dici magnificū: ſicut ⁊ dīus Martinus dī trū mortuoꝝ ſuſcitator magnificus ⁊c.

Deus iudiciū tuū ⁊c. Huic pſalmo ꝓmittit talis ti. in hebreo. Salomoni. ⁊ in tranſlatione hiero. dicit In ſalomonē. ⁊ ē eadē ſnia. ſ. q̄ pſal. iſte attribuit ſalomoni: doctū varie expoſitū: dicunt enī hebrei moderni ⁊ aliqui doctores noſtri: q̄ dauid fecit hunc pſalmum orans ꝓ filio ſuo ſalomone: vt regnū ſub manu ſua. ꝓſperaretur in iuſticia et veritate: ⁊ tō intitulatur a ſalomone tanq̄ ab eo pro quo fiebat oratio. Hieronymus autē i ꝓlogo ſup librū iſtum dicit q̄ ſalomon fecit hunc pſalmū ⁊ ſic intitulatur ab eo tanq̄ ab actore. De mā vo but⁹ ps. mihi videē ſaluo meliori iudicio: q̄ non ſit ꝓſperitas regni ſub ſalomone: ſed magis ꝓphetia de xp̄o rege: ꝓpter plura in hoc pſalmo contenta: que non poſſunt cōuenienter de ſalomone dici: ſed ſolum de chriſto rege: vt patebit infra proſequēdo. Et hunc ſenſum ſequūtur hiero. aug. ⁊ caſſiodorus: ⁊ ſm hoc pſalmus iſte in duas partes diuidiē: quia primo ꝓphetа denunciat chriſti regiam dignitatem: ſecdo et hoc collaudat diuinam maieſtatem: ibi. Benedictus dñs. Prima in duas: q̄ primo declarat i xp̄o auctoritas iudicis: ſecdo bonitas regiminis. ibi deſcendet. Circa primū ꝓphеta ad exprimendū eius deſideriū de re ꝓnunciata per modū oronis denūciat chriſti pētem iudiciariam dicens

Et iuſticiam tuā. i. poteſtatis p̄dicte exeutōnem.

Filio regis. i. xp̄o qui ſm deitatem filius eſt regis eterni. ſ. p̄ris. ⁊ ſm hūanitatem eſt filius dauid regis vt habetur Matbei primo: Qui deſcendit de ipo dd ſm carnem: Ro. j. et ſm vtrāq; naturam data eſt ei poteſtas iudiciaria. hꝫ enim eadem ſit poteſtas patris et filij in diuinis: tamen illam habet filius a patre: ſicut ⁊ ſubſtantiam. ſimiliter ſm humanitatez data eſt chriſto poteſtas iudiciaria. q̄ in extremo iudicio apparebit in forma humana in qua fuit iudicatus coram pylato: apparuit tamen coram eo in natura paſſibili: ſed in iudicio apparebit in forma gloriоſa.

Judicare pplm tuū ⁊c. boc cōtinuaē ei quod p̄dicitur: Da iuſticiam tuā filio regis. Judicare. i. ad iudicādū actu. Populū tuū. i. chriſtianum: qui ē populus patris ſicut ⁊ filij.

In iuſticia. reddendo ei ſm merita. Et pauperes tuos in iudicio. vt pro abiectōne quam ſuſtinēt in preſenti recipiant exaltatōnem ⁊ honorē in futuro: ſm q̄ dicitur Matbei. v. Beati pauperes ſpiritu: qm̄ ipoꝝ eſt regnū celoꝝ m.

Suſcipiāt montes. i. angeli. ſm q̄ dr. j. p̄ cētelimo xxiij. Montes in circuitu eius. i. angeli: ſm quod exponit Auguſtinus. Pacem populo. qui receperunt mandatum a deo denunciando pacem fideli populo in chriſti natiuitate ſm q̄ habetur Luc. ij. Facta eſt cū angelo multitudo militie celeſtis exercitus laudantiū deum et dicentium: Gloria in altiſſimis deo: et in terra pax hominibus bone voluntatis.

Et colles iuſticiam. per colles qui ſunt montes minores intelliguntur apoſtoli alijq; chriſti diſcipuli: qui acceperūt mandatuꝫ a chriſto de promulganda lege euāgelica: in qua conſiſtit iuſticia ſm q̄ declarat aplꝰ Romanos. iij. ⁊. v.

Judicabit pauperes populi. hec ſubdit propheta ad oſtendendum q̄ ꝓphetia ſua eſſet in effectu adimplenda: ⁊ exponatur ſicut prius. Et ſaluos faciet filios pauperum. i. imitatores xp̄i ⁊ apoſtolorū alioꝝ diſcipulorum qui fuerunt paupes euangelici.

Et humi. calūniatorē. i. deijciet tyrānos fidelium chriſti perſecutores: ſicut patet de nerone qui primam perſecutionem mouit contra eccleſiam: ⁊ domiciano qui mouit ſecundam: et vtercq; fuit de imperio deiect⁹: ⁊ primus ſe interfecit: ſecundus a ſenatu interfect⁹ fuit. et de multis alijs tyrannis idem contigit. Sed per calumniatorez poteſt intelligi antichriſtus q̄ aduerſabitur eccleſie et extolletur ſuper omne quod dicit deus: aut quod colitur: quem dñs ihs interficiet ſpiritu oris ſui: et deſtruet illuſtratione aduētus ſui: vt dr. ij. theſſ. ſecundo.

Et permanebit cum ſole. i. eternaliter a parte poſt: ſicut ſol eſt in corruptibilis: quod verificat de xp̄o non ſolum q̄tum ad deitatem: ſed etiam q̄tum ad humanitatē.

Et ante lunam. i. anteq̄ creſcatur luna: quod veri-

ficatur de christo ſm deitatē: que est eterna: ꝓpē quod dicitur beꝫ eoruꝫ .xviij. Dieſus christus heri et hodie ipse ꝫ in ſcla.

q Descendet. Hic consequenter describitur bonitas regiminis: ꝫ qꝫ incipit a mansuetudine principis: ſm q dr ps. lxxxix.

Om̃ ſuguenit mansuetudo et corripiemur. io primo describit mãſuetudo xpi ſcdo magnitudo ſui impij ibi. Et dñabit. Circa primū ſciendum q xps i primo ſuo aduentu non uenit in magnitudine ſue potestatis: ſed i benignitate ſue humilitatis ſm q fuit ꝓpheta tū zach. ix. c. Ecce rex tuus veit tibi iuſtus ꝫ ſalvator: ꝫ ipſe pauper pro quo transtulit Math. xxj. c. Ecce rex tuus venit tibi mansuetus ꝛc. et hoc est quod dicitur.

q Descendet sicut pluuia in vellus. i. ſuauiter ꝫ im̃pcebiliter descendet in vgine p ſuā incarnationem ita q latuit etiā mundi principem. ſ. demonem. et notandum q pluuia in vellere recipit: ꝫ ab eo exprimit sine corruptione velleris: sic xps fuit ꝓcept9 ꝫ natus absq; corruptione virginis.

r Et sicut stillicidia ꝛc. que cum quadā suauitate cadunt in eam: et oia ista dicuntur ad ostendū benignitatē ꝫ humilitatez xpi in suo primo aduētu.

s Oriet in diebus eius iuſticia. i. fides catholica: q̃ continet pfectam iuſticiaz

t Et abūdantia pacis. hoc exponit aliqui de pace tēporali: que fuit p orbem vniuerſuz tpe natiuitatis xpi ꝓpter quod augustus cesar tūc iuſſit pplm p totuz orbem numerari: Luce. ij. ſed hoc non bene consonat litere sequenti q̃ dicitur: Donec auferat luma. quia circa post insurrexerit bella: etiā in iudea iudeis adinuicem pugnantibus: ꝫ itez ꝫ romanos rebellantibus: ſm q dicit iosephus libro de iudaico bello: ꝓpter qđ ciuitas urlm ꝫ terra in circuitu fuit destructa: ꝫ ideo melius exponit ꝫ de pace quā ãgeli clamauerūt in xpi natiuitate dicētes: Gloria in altiſſimis deo: et in terra pax hoibus bone voluntatis: ꝫ hec consistit in tranquillitate consciē: q̃ ymanet in iuſtis om̃i tpe. puer. xij. Mō contristabit iuſtū quicqđ ei acciderit: ꝫ sic ymanet i iuſtis vsq; ad finē mūdi: cui succedit pax celeſtis: que erupet oēm sensū: ꝫ sic manet eternaliter a tē finis. sicut ꝫ luna que est incoꝛruptibilis.

v Et dñabit. Hic consequēter describit magnitudo regni xpi: ꝫ primo q̃tum ad eius dilatationē: ſcdo q̃tum ad fame diffusionem: ibi. Sit nomē. Prima i duas. qꝫ primo describit regni dilatatio: ſcdo adducitur ad hoc rō: ibi. Qui liberabit. Circa primū dicit.

y Et dñabit a mari vsq; ad mare. i. ſup totā terram mari circūdatā. lz em̃ oceanus ſit vnū mare: tamē ſm diuerſas ſui ptes varie noiatur: vt pote mare orientale a pte orientis: ꝫ occidentale a pte occidentis: et eodem mō a parte austri ꝫ aquilonis. In oibus eni istis terris alicꝫ receperunt fidem xpi p ꝓdicatōnem aplorum aliorūq; discipuloꝝ: ſm q dictum fuit ſupra psalmo. xviij. exponēdo illud: In omnem terram exiuit sonus eoꝝ ꝛc.

z Et a flūine. ſ. padis terrestris.

aa Vsq; ad terminos orbis terraꝝ. ꝫ in translatione hiero. dr: Vsq; ad terminos orbis terre. i. vsq; ad fines orbis constituti circa terrā p circuitum: xisti eminent extenduntur vsq; ad vltimum celum: et tantum ꝓtenditur potestas christi: propter quod dicit Mathe. vlti mo: Data est mihi omnis potestas in celo et in terra. Ex predictis patet q psalmus iste nō potest verificari ad litteram de salomone: quia pax que fuit sub eo non multum durauit: sed eo mortuo statim regnum eius ceſſum fuit. iij. Reg. xij. immo etiam ante mortē salomonis dominus ei aduersarios propter eius pecca ta suscitauit. iij. Regum vndecimo. itē quia monarcha ñ fuit seo tm̃ in iudea et in aliquibus terris propinquis regnauit.

bb Ante eum procident ethiopes: et inimici eius terram lingent.

cc Reges tharsis et insule munera offerent: reges arabuꝫ et saba dona adducēt.

dd Et adorabunt eum omnes reges: omnes gentes seruiēt ei.

ee Quia liberabit pauperem a potente: et pauperez cui non erat adiutor.

ff Parcet pauperi et inopi: et animas pauperum saluas faciet.

gg Ex vsuris ꝫ iniquitate redimet animas eoruꝫ: ꝫ honorabile nomē eorum

hh Coram illo ꝓcident ethiopes. Hō conuenienter pōt exponi ad literam de celeri conuersione ethiopum ad christum ad predicatōnem beati matthei sicut dictum fuit supra psalmo. lxvij. exponēdo illo: Ethiopia ꝓueniet manus eius do: ꝫ ſm hoc dicit hic.

ii a Coram illo ꝓcident ethiopes. fidē eius būiliter recipiendo: ꝫ eū deuote adorando.

kk b Et inimici eius terram lingent. i. ethiopes qui prius erant inimici eius per idolatriam indinauerunt se ad ipm̃ ad adorandū deuote ac si terram pre deuotione ꝫ humilitate vellent lingere: ꝫ in hoc impletum fuit dictum Esa. lx. ca. Venient ad te qui detrahebant tibi: ꝫ adorabūt vestigia pedum tuorū. Aliter exponit ab aliquib9.

ll b Et inimici eius. de iudeis obstinatis contra christum qui in obsidione Titi fuerūt ita fame constricti: q ipi ꝛrebant ad comedendū illa que de emūdatione abi fuerunt ꝓiecta ad terram: ꝫ in ſter quilinijs: ſ lra magis ꝓtinuatur ſm primā exponem.

mm c Reges tharsis et insule munera offerent. hoc exponit̃ ab aliquibus de regibus qui venerant adorare christuz q̃ erant de illis partibus. potest etiam hoc exponi de plurib9 partibus vel nationibus: q̃ hic noiant. quatꝫ reges ꝫ principes fidem christi acceperūt: et munera deuote dederūt ad eccliaꝫ constructōnem: ꝫ pauperuz christianoruz sustentatōnem.

nn d Et adorabunt eum om̃es reges terre ꝛc. quod impletum fuit in Constantini conuersione: cui tanꝯ monarche obediebant reges terre: ꝫ ipe ꝓcepit vbiq; terraꝝ ad honorem christi ecclias edificari: ꝫ sic om̃es reges terre adorauerunt eum. i. christum: quod dupliciter potest intelligi. Vno modo quia caput eoꝝ. ſ. imperator in quo om̃es alij erant in virtute: adorauit xpm̃ deuote. Alio mō potest exponi q et eius imperio permiſerūt ecclesias ad honorē christi edificari. Item alio modo pōt exponi pro tempore moderno: quo idolatria fere ceſſauit in mūdo: ꝫ sic oēs reges ꝫ gentes eis subdite adorant vnū verum deū: ꝫ per om̃s christum qui est verus deus lz non omnes reges ꝫ gētes eis subdite credant deum humanatū pro mundi salute.

oo e Quia liberabit. Hic cōsequēter ponit dicte dilatatōnis rō q̃ ē iuſticia: ad quā sequit̃ pax regni: quā deſiderant oēs mortales: vt bꝫ Hester. xiij. ꝫ io maxie facit ad dilatatōem regni: ꝫ hē q̃ dr.

pp e Quia liberabit pauperem a potente. q. d. merito dilatabit ei9 imperium: quia potentes arcebit a tyrannide super pauperes: quod factum ē p hoc: q maximi principes mundi subditi sunt iugo christi: et sic inferiores ꝫ impotētes a tyrānide eripiunt: ꝫ hoc rōne potētū: ꝫ timore xpi: ꝫ ps lra vsq; ibi.

qq f Ex vsuris ꝛc. quia summus pontifex est qui christi vicari9 ꝓhibz vsuras i iure canonico: ꝫ multi principes xpi-

ani eius edicti edocto phibēt vsuras ⁊ phibuerunt: ⁊ ab eaz restituōnem subditos cōpulerūt. ‖g Et viuet. hoc intelligiē de vita xpi post resurrectionē: que est immortal' ſm q dr ſro. vj. Christus resurgens et mortuus iam non moriē: ⁊ iō illa vita sola dicenda ē vita simpl'. qz vita pñs pn⁹ dicēda ē mors ꝙ vita: ſm q dicit beatus Gregorius homelia. xxvv.

‖b Et dabit ei de auro arabie. qz post resurrectōnem xpi multi principes et potētes ad fidē cōuersi tulerūt dona ꝛ ꝓiosa ad edificatōem ecclesiarū: ⁊ sic verisimile ē q dederūt de auro arabie quod est precio sissimum.

coram illo. [s]Et viuet[b] et dabitur ei de auro arabie:[t] et adorabunt de ipso semper: [k]tota die benedicēt ei. [m]Erit firmamentū [n]in terra in summis montium: [o]superextolletur sup libanū fructꝰ eius: [p]⁊ florebūt ō ciuitate [q] sicut fenū terre. [r]Sit nomē eius benedictum

ctū [s]in scla:[r] ante solē permanet nomē eius. [t]Et benedicētur in ipo oēs tribus terre: [k]oēs gētes magnificabunt eum. [l]Benedictus dñs deus israel: [s]q facit mirabilia solus. [u]Et benedictus nomē maiestatis eius inetnū: [b]⁊ replebit maiestate eius oīs terra: [c]fiat fiat.

Sed queriē hic quomodo hec sit verum q orationes dauid in hoc psalmo sint complete: cū postea in hoc libro sint plures psalmi a dauid tanq̄ ab actore intitulati. Ad quod respondet aliqui doctores nostri q hoc dicit pro tanto: quia in hoc psalmo agitur de christi regno: ad quod omnes psalmi facti a dauid sunt ordinati tanq̄ ad finem: finis autez importat cōplementum. Aliter autez potest dici et magis literaliter q psalmus iste ſm veritatem fuit vltimus inē psalmos factos a dauid: tamen non fuit scriptus i vltimo loco: quia psalmi scribebantur in libro psalmorum ſm q inueniebantur: sicut dictum fuit in principio huius libri: ⁊ hoc contigit q psalmus centesimus. xliij. q fuit primo factus. vel saltem de primis ponitur circa finem libri: quia fuit de vltimo inuentus: ⁊ eodem modo isste qui fuit vltimo factus ponitur circa medium libri: quia sic fuit inuentus: et hanc solutōnem tāgit rasa. in glosa sua.

‖In psalmo. lxxj. Deus iudiciū tuū. vbi dixit postilla Et permanebit cum sole ⁊c. ‖Additio.

UBi translatio nostra habet: Et permanebit cū sole. veritas hebraica dicit: Et timebūt te cum sole ⁊c. et sic potest intelligi hic versus de durationē christiane religionis: vt sit sensus q q̄dū tempora reuoluuntur iuxta cursum solis et lune: ſm quē distinguūtur tempora semper timebitur christus in ecclesia contra illos qui dicunt ecclesiam aliquando defuturā et ſm hunc sensum magis ostenditur q̄ſi dicat q xp̄s manebit cum sole: qz vt dicit glosa. nō est magnū pmanere cū sole ei⁹ qui oīa facta fuit.

‖In eodem ps. vbi dixit in postilla: In hebreo hic. Erit abūdantia frumēti. ‖Additio.

IN hebreo in hoc loco cum hoc quod dicit frumentū supponitur quedam dictio q̄ sonat placentā seu placentulam frumenti. et sic vera translatio ſm hebraicam veritatem in hoc loco talis est: Erit placenta seu placentula frumenti: quod propriē applicatur sacramento eucharistie: in quo sub specie placētule frumenti verum corpus christi continetur: et cuz hoc concordat translatio chaldaica in quaybi dicitur In summis montium. expresse dicit: In capitib⁹ sacerdotum:

‖In eodē psalmo vbi dicitur in postilla: Ante solem permanet nomen eius. ‖Additio.

IN hoc loco hebraica veritas vbi dixit: Permanet nomen eius. dicit: Iynon nomen eius: q̄ non est eiusdem significationis cum hoc quod dicitur: Permanet: sed significat filiationem: vnde Rabi Abenbazra in sua glo. in hoc loco sic dicit: Hec dictio iynon est verbum passiuū: quod veriuatur ab hoc nomine nyn: quod propriē significat filium: hec ille: ⁊ sic sensus est: q ante solem filia habitur nomen eius: ac si dicat q ab eterno iste rex est filius. vñ ex isto loco ex necessitate litere hebraice pōt sumi efficax argumentuz

‖i Et adorabunt de ipso sp. i. q eius bñficijs adorabunt deū. ‖k Tota die. i. assidue: quātū pōt fieri bono modo
‖l Benedicent ei. de suis bñficijs regratiando. ‖m Erit firmamentū ⁊c. In hebreo hic: Erit abundantia frumenti: ⁊ in translatione hiero. sic dr: Erit memoriabile eiticum: ⁊ iō translatio cōis vī corrupta p scriptores ex filitudine dictionū bñs firmamentū. p frumentū: quod ergo nunt hebrei dicentes: q in aduentu messie qui falsē expectant frumenta crescent in tanta altitudine: sicut cedri libani: ⁊ faciant spicas magnas ⁊ latas: ex quibus vēto flāte decidet simila de qua iudei p̄o sua voluntate poterunt satiari. Sed qz istud ē omo irrationabile ⁊ erroneū: iō me lius exponit de sacro eucharistie in quo xp̄s continet vbi qz in ecclīs sub specie panis triticee: propter quod se comparat grano frumenti: Joh. xij. ca. ⁊ iō dr hic.
‖n Erit frumentū. i. eucharistie sacrm. ‖n In terra in summis montiū. qz epi ⁊ sacerdotes qui in ecclia oi sunt q̄si montes sup capita sua eleuāt hoc sacrm.
‖o Superextolletur. ꝛequia fructus huius sacramenti extollit boiem ad altitudinem celi: Joh. vj. Si quis mādu cauerit ex hoc pane viuet ineternū. ‖p Et florebūt ō ciuitate. i. de ecclia in qua vniūtur fide ⁊ charitate christiani ciuitas ēm ē ciuiū vnitas. ‖q Sicut fenū terre. sicut ēm fenū subito multiplicatur: sic christiani per orbem in quo tpe fuerunt multiplicati. ‖r Sit nomen. Dic consequenter describitur magnitudo regni christi q̄tum ad diffusionem fame. quia nomen xpi ⁊ christiano⁹ dilatatum est p orbem ⁊ magis dilatabit: ⁊ hoc ē quod dr hic.
‖r Sit nomē eius benedictum. i. solenni memoria diuulgatum.
‖s In secula. i. in generationibus sibi succedentibus.
‖t Ante solem permanet nomē eius. qz ab eterno est nomen christi ſm eius deitatē: ⁊ ex hoc cum p̄cedentibus ps q̄ ps iste non pōt conuenienter ad ſam exponi de salomone: de cuius nomine non erat verbū. nec memoria añ ipi⁹ tempora.
‖v Et benedicētur in ipo ⁊c. qz in oibus partibus mundi benedicitur fideles in nomine xpi. ‖x Oēs gentes magnificabūt eū. tanq̄ saluatorē ⁊ dñm oim. ‖y Benedictus. Hic vltimo ponit grārumactio. p bñficijs predict' cum dicitur: Benedictus dominus deus israel. i. ppli xpiani: sicut supra expositum est. ‖z Qui facit mirabilia solus. maxima ēm mirabilia in mysterio xpi continētur que in hoc psalmo describuntur: vt visum est. ‖a Et benedictum nomen maiestatis eius in eternuz: qz angeli ⁊ homines sāti eternaliter laudabūt deū: ſm q dr. j. cō. lxxvij. Beati qui habitant in domo tua dñe ⁊c. ‖b Et replebit maiestate eius oīs terra. qō fuit impletuz in missione spūſancti: qz tūc spūs dñi repleuit orbē terraz. Ē et aliter exponitur de miraculis factis per orbem terrārum ad p̄ces sanctorum: que miracula sunt maiestatis diuine de-

claratiua. ‖c Fiat fiat. In hebreo dicit: Amen amē quod signat fideliter: ⁊ duplicat ad designandum hꝰ ꝓphetie certitudinem. Complete sunt orōnes dauid filij isai: ſm hiero. et doctores hebreos istud additum huic psalmo: ⁊ ex hoc videtur q dauid fecerit hūc ps.

ad hoc ꝙ in diuinis ẽ dare filiũ seu filiatiõnem ab eterno Et nota ꝙ in hoc loco ⁊ in precedẽti immediate fauorabilior est lia hebraica veritati fidei q̃ cõis nr̃a translatio: ⁊ sic est in ꝯplurimis aliꝭs locis sacre scripture.

¶ In codẽ psalmo. lxxj. Deus iudicium: vbi dr̃ in posilla: Cõplete sunt orõnes dr̃ filij ysai.

Cõplete sũt oꝝones dauid filij ysai canticum asaph.

Qa Tãbonb isrl c. lxxij.

Qb Deus: bis ꝙ recto sũt corde. c Mei aũt pene moti sunt pedes: pene effusi sũt gressus mei. d Quia zelaui sup iniquos: e pacẽ peccatorũ vidẽs. f Quia non est respectus morti eoꝝ: g ⁊ firma mẽtũ in plaga eoꝝ. h In laboze hoim non sũt: i ⁊ cũ hominib ñ flagellabunt. k Jõ tenuit eos superbia: l operti sũ iniq̃tate: m ⁊ impietate sua. n Prodijt q̃si ex adipe iniq̃tas eoꝝ: o trãsierũt i affectũ cordis. p Cogitauerũt q ⁊ locuti sũt neq̃ciã: r iniquitatẽ in excelso locuti sũt. Posuerũt i celũ os suũ: s ⁊ lingua eoꝝ trãsiuit in terra. t Jõ celi perambulat: nec nostra considerat: Dicit ergo ꝙ hec ta in persona iniquorum. ¶ d Mei autem pene moti sunt pedes ⁊c. i. fere cecidi a rectitudine sentiendi de bonitate diuine prouidentie. ¶ e Quia zelaui sup iniquos. id ẽ motus fui ꝙ quandã inuidebam ijs ad sequendum eos. vñ dr̃ Eccli. xlr. Ne zeles glam et opes peccatoris. i. nõ cõ cupiscas eas. ⁊ motiuũ dicte concupiscentie tãgit dices.

¶ f Pacem peccatoꝝ videns. i. eorũ tpalem felicitatẽ. Visa eñ magnopere mouent aiam q̃s audita. Et ꝑter magis explicat in ꝑticulari eoꝝ felicitatẽ. d. ¶ g Quia nõ est respectus morti eoꝝ. i. non videnẽ cito mori ⁊ diu viuere ⁊ diutius q̃s iusti: Eccli. vij. Justus perijt in iustitia sua: ⁊ impius multo viuit tpe in malicia sua. ¶ h Et firma mẽtũ in plaga eorum. i. non est longa duratio in plaga eorum: quasi sit firmata. q. si infirmentur aut vulnerentur cito curantur babẽtes in promptu remedia curationũ: propter abundantiam diuitiarũ suarũ. ¶ i In labore hoim nõ sũt. ⁊ in delitijs ⁊ solatijs viuũt. ¶ k Et cum hoibus nõ flagellabũtur. quia ꝑter diuitias suas eis paratur de grauibus et duris laboribus qui aliꝭs imponũtur. Et frequenter etiam contingit ꝙ bonis iustorũ in tempestatibus destructis: eorum bona remanent illesa. ¶ l Jdeo tenuit. Hic consequenter describitur eoꝝ iniquitas: cum dicitur: Jdeo tenuit eos superbia. q. tpalis ꝓsperitas frequẽter est occasio superbiendi: ⁊ dicit tenuit q. talis superbia non est ad horam ꝙ modum passionis transeuntis: sed ꝙ modũ habitus permanentis. ¶ m Operti sunt iniquitate. peccãdo contra proximũ. ¶ n Et impietate. peccando cõtra deũ. quia sicut pietas signat dei cultum: sic impietas eius oppositum. ⁊ dicit operti sunt. quia vndiq; ad peccandũ intenti sunt: sicut vestimentum operit hoiem circũquaq;. ¶ o Prodijt quasi ex adipe ⁊c. i. ex diuitijs ꝓ pinguedine que ꝓestant fomẽtũ oibus vicijs. q. ꝓcamie obediũt oia: Eccl. x. ¶ p Transierunt in affectum cordis. i. habituati sunt in malis. ⁊ sic afficiuntur et letantur in ipis: sm illud ꝓuer. ñ. Qui letantur cũ malefecerint: ⁊ exultant i rebus pessimis. ¶ q Cogitauerũt intellectum suũ ⁊ industriã applicando ad maliciam. ¶ r Et locuti sunt neq̃ciaꝭ. ꝓcipientes suis satellitibus erequi ipam ad iustorũ afflictionẽ: sicut patet in tyrannis tam in nouo q̃s in veteri testamẽto. ¶ s Jniquitatem in excelso locuti sunt blasphemias dicendo de deo: sicut pharao dicebat Exo. v. ca. Nescio dñm ⁊ isrl non dimittã. Et sennacherib. iij. Reg. xviij. dicebat ꝙ deus non posset liberare ezechiam ⁊ populum suũ de manu eius. Et in nouo testamento mlti tyranni blasphemias magnas dixerunt de christo. ¶ t Posuerũt in celum os suũ. ꝓcipientes se adorari sicut deũ: quod ꝓs de nabuchodonosor qui ꝓcepit oloferni exterminare deos omnes terre: vt ipse solus deus diceretur: Judith. iij. Et Caius impator misit statuã suã vt in ea adoraret tãq̃ deus ab vniuersis: sm ꝙ dicit Josephus libro de iudaico bello: ⁊ alij hystoriographi. ideo subditur. ¶ v Et lingua eorum transiuit in terra. id est lingua eoꝝ i. tantũ transiuit metas rationis: ac si non essent homines terreni: sed magis dij celestes. ¶ x Jdeo conuertetur. Hic consequenter arguit ex iustorum aduersitate dicens. Jdeo conuertetur populus meus hic. quia populus infirmus conuertitur ad considerandum ꝓsperitatem malorum iuxta aduersitatem bonorum. ¶ y Et dies pleni. scz vigilijs et meditationibus.

¶ Additio. Et xq̃ vide cat hũc ps. sm hieronymũ ⁊ oẽs doctores hebreos: ꝑ veritas ljẽ in fine testaẽ: Sumit argumentum ꝑ opinione Aug. dicentis ꝙ psalmi etiã intitulati aliꝭs personis ꝑter dauid sunt attribuendi ipi dauid tanq̃ actori. nam iste psalm⁹ intitulatur salomoni: ⁊ tamen eius actor fuit dauid. Similiter et psalmo immediate precedenti. f. In te dñe speraui: qui non intitulatur alicui actori: et tamen totus intelligitur factus in persona dauid: ꝓout ps etiã in posilla sumitur argumentum ꝑ predicta opinione augustini dicentis ꝙ etiam psalmi nullum habentes titulum attribuendi sunt dauid tanq̃ actori.

¶ Psalmus. lxxij.

Otambonus israel deus ⁊c. Hunc psalmo ꝑmittitur talis titulus in hebreo. Psalmus Asaph.

Et in translatõne biero. Canticum asaph. ⁊ est penitus eadem sntia. Secũm augustinũ iste psalmus intitulatur ab asaph non tanq̃ ab actore ⁊ tanq̃ a cãtore: quia sm eum dauid fecit omnes psalmos sed aliꝭs fecit decantandos ꝑ asaph qui erat vnus de principalibus cantoribus. Secũm vo biero. ⁊ doctores hebraicos quibus videtur in hoc magis assentiendum: sicut dixi a principio bꝰ libri asaph nõ solum fuit principalis cantor: sed etiam habuit spm̃ ꝓphetie. ⁊ fecit hunc ps. et plures alios: ꝑ vt videbit infra. Fecit aũt hũc psal. ad ostendendum bonitatem diuine prouidentie: q̃ attigit a fine vsq; ad finem fortiter: et disponit oia suauit: Sapie. viij. Jꝫ frequenter boibus ignotantib⁹ et infirmis videatur cõtrarij eo ꝙ vident frequenter malos tpaliter ꝓperari et iustos multipliciter tribulari. In hoc igitur psalmo sic ꝓcedit. q. primo ponit intentaꝫ solutionẽ: secdo ad vtraq; partem adducit rõnem: ibi. Mei aũt. tercio ponit veritatis determinationem: ibi. Et istimabã. Circa primũ dr̃.

¶ a Qbonus. i. valde bonus est supẽ. ¶ b Deus isrl. q. Jꝫ sit deus oim ꝙ creationẽ: dr̃ tamen deus isrl ꝑ vtãm fidem: intelligitur tamẽ q. bonitas diuina non sentitur ab inimicis sicut nec claritas dcl ectabilis est oculis infirmis ⁊ solum sentitur ⁊ degustat a bonis: iõ subdit.

¶ c Bis qui recto sunt corde. q. recte tendunt i deum sicut in summũ bonũ. ¶ d Mei aũt. Hic ꝓsequitur arguit ad vtraq; ptem. ⁊ primo ad oppositũ: secdo ad ꝓpositum: ibi. Si dicebã. Cõtra bonitatẽ diuine prouidentie accipit rõ ex duobus maxime. f. ex ꝓsperitate malorum: ⁊ ex tribulatione iustorum. ⁊ primo arguitur ex primo: secundo ex secundo: ibi. Jõ couerteꝫ. Prima adducit duas. q. primo ponit ꝓsperitas malorũ. secdo iniquitas ipoꝝ: ibi. Jdeo tenuit. Circa primum loquit propheta in psona ppli infirmi: q̃ videns ꝓsperitatez malorum incipit dubitare de bonitate diuine prouidentie. vñ multi talia videntes dicũt deũ dormire. quasi nõ bẽat. prouidet iam de humanis actibus: sicut dicit Tullius ⁊ plures alij: in quorũ persona dicatur Job. xxij. Circa cardines

[a] Inuenientur in eis. in consideratione talium. [a] Et dixerunt. post talem considerationem. [b] Quomodo scit deus. id est mirantur quomodo deus permittit talia. si ad hec se extendat sua prouidentia: propter quod subditur repetendo breuiter prosperitatem malorum iuxta aduersitatem iustorum:

q2 opposita iuxta se posita magis elucescunt.

cõuertetur ppls meus hic: [y] dies plen[i] inueniẽt eis. [a] Et dixerũt [b] quõ scit deus: [z] si est scia in excelso. [c] Ecce ipi peccatores [z] abũdãtes i scło. [o] obtinuerũt diuitias. [c] Et dixi: [f] ergo sine cã [g] iustificaui cor meũ: [o] et laui inter innocẽtes manꝰ meas. [i] Et fui flagellat[s] tota die: [z] castigatio mea in matutinis. Si dicebã narrabo sic: [m] ecce natiõem filiorꝫ tuorꝫ reprobaui. [o] Existimabam vt cognoscerẽ: [p] ꝑ labor ẽ ante me. [q] Donec intrẽ i scãm dei: [r] intelligã i nouissima eorũ. [a] Verũtiñ ꝓpter dolos [t] posuisti eis: [o] dejecisti eos dũ alleuarẽt. [f] Quõ facti sunt in desolatõem [y] subito defecerũt: [c] perierũt [o] ppter iniq̃tatẽ suã. [b] Velut somniũ surgentiũ: [c] dñe in ciuitate tua imaginẽ ipsoꝝ ad nihilum rediges. Quia inflammatum est cor meum: [z] renes meꝰ ꝑmutati sũt: [f] z etiã aliq̃ contingit ꝑsium et diuina ordinatione: z ꝑ ad tꝛoꝛ alioꝝ malorꝫ z ꝓsolatõnẽ bonorꝫ. iõ subdit.

[c] Ecce ipsi peccatores dr̃. i. i mal[o] seculi.

[g] Obtinuerũt diuitias: q̃bus habẽtur corpales delicie: et subditur.

[e] Et dixi. ego exercitatus i iustitia: o dudẽs et ꝑdictis

[f] Ergo sine cã. i. frustra.

[g] Justificaui cor meũ. cauẽdo a peccato cordis.

[h] Laui inter innocentes dr̃. cauendo peccata operis: z causa subditur.

[i] Et fui flagellatus tota die. i. quasi continue. frequẽter eñ contingit q̃ iusti ꝑ totam vitam suã vel magnã partẽ sue vite sunt in afflictione.

[k] Et castigatio mea in matutinis. i. velociter adhibita: q̃n eñ electi cadunt in peccatum: deus nõ differt punire vsq; in futurũ: ꝙ punit in ꝑsenti: z cito de cursu cõmuni: vñ dicit. ij. Macha. vj. Etenim multo tpe non sinere peccatoribus et sniã agere: ꝙ statim vltiones adhibere magni bñficij est iudicãtis.

[l] Si dicebã. Hic consequẽter arguit ad oppositũ ex exẽplo iustorũ. q̃ frequenter legunt̃ afflicti in vita ꝑsenti ad magnitudinẽ premij consequendi in futuro: et hoc est quod dicitur.

[m] Si dicebam narrabo sic. id est tenebo istam opinionez appetendo cũ peccatoribus tpalem prosperitatem.

[n] Ecce nationẽ filiorꝫ tuorũ. i. iustorum qui sunt filij dei ꝑ gratiam.

[o] Reprobaui. quia ipi cõtemꝑserũt terrena z patienter sustinuerunt aduersa propter ꝓmiũ in futura vita: sicut patet de abraam et ysaac et aliis sanctis patribus. s. patriarchis et prophetis: Unde z Esaias fuit seratus z dieremias lapidatus: z daniel in lacum leonũ ꝓiectus: ꝓpter quod dr̃ Judith. viij. Oñs qui placuerunt deo per multas tribulatões transierunt fideles. Et Act. xiij. Per multas tribulationes oportet nos transire ad regnum celorum.

[p] Existimabam. Hic consequẽter ponitur veritatis determinatio: z primo ponitur determinatio. secundo determinationis declaratio: ibi. Verum tamen. Circa primũ ostenditur qualiter babeatur veritas huius questionis. s. per diuinam reuelationem: z non per hũanam inuestigationem: q: de premiatione bonorꝫ et de punitione malorꝫ in vita futura non habetur aliqua certitudo ex inquisitione humana: sed tñ ex reuelatione diuina: z hoc ẽ quod dicitur.

[q] Existimabam vt cognoscerem. id est vt possem cognoscere veritatem de ꝑdictis per inuestigationem rationis.

[r] ꝑ Hoc labor est añ me. quasi diceret quantũcunq; ad hoc laborarem non possem attingere ad banc veritatem: nec talibus dr̃ Eccles. viij. Quãto plus laborauerit hõ ad querendũ tanto minꝰ inueniet.

[s] Donec intrem in sanctuariũ dei. i. ad intellectũ sacre scripture diuinitus reuelate quã vocant sanctuariuz eo q; deus in illa loquitur: sicut in sanctuario diuini tus rñsa dabant.

[t] Et intelligã in nouissima eorꝫ. id ẽ intelligã puntiões z ꝓmia vite future: de quibus aperte loquit̃ scriptura in veteri testamẽto z nouo in plurib[s] locis: duo tñ tãgã ad ꝓsẽs. vnũ de veteri testamento et aliud de nouo: Dan. xij. dr̃: De bis q̃ dormiunt in puluere terre euigilabũt alij in vitaz eternã: z alij in obꝓbriũ vt videant semp. Similer Matbi. xxv. Jbũt hi in supplicium eternũ: iusti aũt in vitã eternã.

[u] Verũtiñ: Hic cõsequẽter dicta determinatõem declarat: z primo q̃tũ ad pnã malorꝫ: scdo q̃tum ad bonũ iustorꝫ: ibi. Quia inflammatus ẽ. Circa primũ dr̃

[s] Verũtiñ ꝓpter dolos. Ysb[o] iniusti defraudauerũt affligerũt innocentes z iustos.

[t] Posuisti eis. scz finẽ sue ꝓsperitatis tpalẽ eos subtrahendo ꝑ ꝑniti vitã: hoc dicit contra illud qđ supra fuerat inductũ ad oppositũ de longa vita malorꝫ: qa nõ est respectus mortis eorũ. qa etiã aliq̃n contingit ꝑsium et diuina ordinatione: z ꝑ ad tꝛoꝛ alioꝝ malorꝫ z ꝓsolatõnez bonorꝫ. iõ subdit.

[v] Dejecisti eos dũ alleuarẽt. i. dũ adhuc ẽnt i augmento sue ꝓsperitatis tpalis: sicut patz de antiocho illustri z de multis aliis tyrannis.

[x] Quõ facti sũt in desolatõnem. q: non solũ aliquãdo mozi̇untur: ꝙ etiã possessiões eorum z domicilia destruũtur.

[y] Subito defecerunt. de ꝑniti vita.

[z] Perierũt. in gehẽna li pena.

[a] Propter iniquitatẽ suam. quia mortui sunt cum funali impenitẽtia.

[b] Velut somniũ surgentiũ. illa eñ que videtur in somnis nõ sunt res vere sed imaginarie. iõ statim euanescunt homine euigilante: sic ꝓsperitas tpalis compata ad eternam nulla ẽ: z iõ compatur somnio. q: statim euanescit per mortẽ: que oculos aperit quos culpa dauit vel clausos tenebat in ꝑniti vita.

[c] Dñe in ciuitate. q: addit tua. in aliquibus libris non est in hebreo. In translatione ebiero. sic habet: In ciuitate eoꝝ imaginẽ ipsoꝝ ad nihilũ rediges. potentibus eñ bui[s] mũdi fiebant antiq̃tus imagines in ciuitatibus: quibus populares reuerentiam faciebant: et quando diuino iudicio euicebatur a sua tyrannide vel potestate et interficiebantur: iste imagines in vrestationem eorum confrũgebantur. Vel ꝑ imagines intelliguntur filij eorum. quia filius ẽ nãlis imago ꝑis. z tales tyranni leguntur frequẽ interfecti cum tota ꝓle sua: vt babetur in libro Regum in plurib[s] locis: et in plurib[s] alijs hystoriis.

[d] Quia inflammatum est. Hic consequenter describitur premiatio bonorum in ꝑsenti q̃tum ad bona gratie: et in futuro q̃tum ad bona glorie. Dicit igitur ꝑsalmista in persona talium.

[d] Quia inflammatum est dr̃. istud quia non refertur ad ꝓcedentia quasi hic recedatur ratio ꝓdictorum sed magis sequentium: Dicit ergo.

[d] Quia inflammatum est cor meum. per dei puram dilectionem.

[e] Et renes meos ꝑmutati sunt. per carnis concupiscentie remissionem aut repressionem que viget in renibus q̃tum ad masculos: vt dicit Gregorius homelia tricesima secunda.

[f] Et ego ad nihilum redactus sum et nescium. quasi diceret. ex hoc ꝙ dilexi deum ex toto corde et repressi impetum luxurie secutum est ꝙ ego ad nihilum redactꝰ sum in mea reputatiõe.

[g] Et nescium. id ẽ meigno rantẽ reputaui quia enim homo plus per charitatem dõ coniungitur: et a carnali libidine retrahitur: tanto minus se reputat per humilitatez: et magis cognoscit

suam ignorantiam: ō subdit. ¶ b Ut iumentum factus sum apud te. i. in scie tue compatione: que magis excedit cognitōnem humanam q̄ humana brutalem ¶ i Et ego semper tecum. quia quando homo resilit in ꝓpriam prauitatem: et ignorantiam cōmittit sese totaliter diuine dispositioni: ꝛ ipse eū recipit: ꝑm q̄ dicitur psalmo liij. Jacta sup dominū curam tuā ꝛ ipse te enutriet. ō subdit.

ad nihilū redactus sū: [s] ꝛ nescivi. [b] Ut iumentū factus apud te: [t] et ego semper tecum. [k] Tenuisti manum dexteram meam: [l] et in voluntate tua deduxisti me: [m] ꝛ cū gllia suscepisti me. [n] Quid ei mihi est i celo: ꝛ ad te quid volui super terram? [o] Defecit caro mea ꝛ cor meū: [p] deus cordis mei [q] ꝛ ps mea ds in eternū. [r] Quia ecce q̄ elōgant se a te [s] pibūt: [t] pdidisti oēs q̄ fornicāt abs te. [v] Mihi aūt adherere deo bonū ē: [x] ponere in dño deo spem meā. [y] Ut annūciem oēs p̄dicationes tuas: [z] in portis filie syon.

¶Eruditio asaph. .lxxiij.

¶ Deus quare repulisti in finem: iratus est furor tuus super oues pascue tue? ¶ Memor esto congregationis tue: quam possedisti ab initio. ¶ Redemisti virgam hereditatis tue: mons syon in quo habitasti in eo. ¶ Leua manus tuas in superbias eorum in finem: quanta malignatus est inimicus in sco. ¶ Et gloriati sunt qui oderunt te in medio solemnitatis tue: posuerunt signa sua signa. ¶ Et non cognouerunt sicut in exitu sup summum: quasi silua lignorum securibus exciderunt ianuas eius in idipsum. ¶ In securi et ascia deiecerunt eam: incenderunt igni sanctuarium tuum. ¶ In terra polluerunt tabernaculum nois tui: dixerunt in corde suo cognatio eorum simul. ¶ Quiescere faciamus omnes dies festos dei a terra. ¶ Signa nra non vidimus: iam non est propheta: et nos non cognoscet amplius. ¶ Usquequo deus improperabit inimicus: irritat aduersarius nomen tuum in finem? ¶ Ut quid auertis manum tuam: et dexteram tuam de medio sinu tuo in finem? ¶ Deus autem rex noster ante secula: operatus est salutem in medio terre. ¶ Tu confirmasti in virtute tua mare: tu contribulasti capita draconum in aquis. ¶ Tu confregisti capita draconis: dedisti eum escam populis ethiopum. ¶ Tu dirupisti fontes et torrentes: tu siccasti fluuios ethan. ¶ Tuus est dies et tua est nox: tu fabricatus es auroram et solem. ¶ Tu fecisti omnes terminos terre: estatem et ver tu plasmasti ea. ¶ Memor fuit hui: inimicus improperauit dño: et populus insipiens exacerbauit nomen tuum. ¶ Ne tradas bestiis animas confitentes tibi: et animas pauperum tuorum ne obliscaris in finem. ¶ Respice in testamentum tuum: quia repleti sunt qui obscurati sunt terre domibus iniquitatum. ¶ Non auertatur humilis factus confusus: pauper et inops laudabunt nomen tuum. ¶ Exurge deus iudica causam tuam: memor esto improperiorum tuorum eorum que ab insipiente sunt tota die. ¶ Ne obliscaris clamorem inimicorum tuorum: superbia eorum qui te odierunt ascendit semper.

¶Additio.

In hebraico ponūt i hoc versu alique dictiones obscure et eā uoce: ꝑm quas quidam hebreorū expositores hunc versum sic interpretātur: Quia non sūt ligamenta in morte eorum: quod sic exponunt: Quia isti peccatores monūtur absq; penis corporalibus ac si non essent anime eorum ligate suis corporibus: et sic sine pena corporali vel saltem cum leuissima migrātur ab hac luce: quod non contingit communiter hominibus: similiter et quod sequitur: Et firmamentum in plaga eorum. interpretātur iuxta litteram hebraicam que videtur sonare sic: Et est sana valitudo eorum: quod sic exponunt. s. q̄ tales impij in vita sua sunt fortes ꝛ validi et moriuntur sine penis saltem grauibus: et ideo subdit immediate: In labore hominū nō sunt ꝛc. quasi dicerent: isti nec laborant in vita: quia fruūtur suauitate corporali: nec in morte: q̄ sine agone moriūtur: cui opponitur frequēter contingit etiam in viris iustis ꝛ sanctis ꝛc.

In eodem psalmo vbi dicit in postilla: Deuruntamē, ꝓpter dolos.

¶Additio.

In hebreo habetur: Deuruntamē in dolis seu fraudibus posuisti eos. quod exponitur ab aliquibus hebreis sic: q̄ impij qui innocentes defraudāt seu affligunt finaliter defraudantur et decipiuntur. scz in istis mundanis. quia frequenter contingit eis quod subditur: scz Deiecisti eos dum alleuiarentur: exponat. put in postilla. ¶ In eodem psalmo. lxxij. vbi dr in postilla: Quia inflammatū est.

¶Additio.

Hec coniūctio. s. q̄: melius videtur referenda ad p̄cedentia in principio psalmi: Ad quod sciendum: q̄ cum psalmista oriretur q̄ zelo prosperitatis impiorum pene moti essent pedes eius visi propter ea que fuerunt sibi reuelata in sanctuario dei. s. in sacra scriptura de punitione malorum et premiatione bonorum: ad que cognoscenda attingere non poterat per inuestigationem naturalis rationis: ꝛ per illustrationem diuinam: iccirco dicit q̄ inflammatum est cor eius ex zelo predicto: et renes comitati per vehementiam considerationis circa inquisitionem cause huiusmodi. renes em q̄q; dicūtur erudire hoiem eo modo quo dicitur: Increpuerūt me renes mei. Et quia omnia ista non sufficiebant ad habendū ꝑfectum: ideo dicit: Et ego ad nihilum redactus sum ꝛ nescivi. quasi diceret. tota inquisitio mea frustrata fuit. q̄ nesciebam de his reddere rōnem. vñ sequitur: Ut iumentū factus sum apud te. i. in comparatione tue iustitie et ꝓuidentie: quia tamen in illis inquisitionibus nūq; deuiabat a confessione iustitie et bonitatis diuine. Is in particulari nesciret rōnem reddere. ō subdit: Et ego semper tecum: scz in vera fide per quam talia attribuebat diuine pietati: ꝛ ō subdit. Tenuisti manū dexteram meam ꝛc. exponantur sicut in postilla.

¶ Psal. lxxiij.

Ut quid deus repulisti. Huic psalmo ꝑmittit talis titulus in hebreo ꝛ in translatione biero. Eruditio asaph. ꝛ hz multiplicē intellectū: q̄: eruditus fuit a deo ꝑ reuelatōnes de ꝓtentis in hoc psal. ꝛ scripsit hunc

Mei autem pene moti sunt pedes ꝛc. quod intelligitur de motu ꝛ gressibus corporalibus que ex vehementia zeli iustitie precipitabant. In eodem psalmo. lxxij. vbi dicitur in postilla: Quia non est respectus mortis eorum.

psalmū ad eruditionē aliōꝝ. De materia vō huius psal. dicit Rabi salomon q̄ asaph in spiritu prouidens captiuitatem populi israel per Tytum ⁊ Uespasianū fiendam ⁊ diu duraturā: fecit hūc psalmū orans pro liberatōne ppli ab ista captiuitate in qua nūc est. quā liberationē expectāt iudei fieri p̄ regem messiā: qui reedificabit eis ciuitatem irlm ⁊ templū: ⁊ restituet eis archam testamēti ⁊ vasa sācturiū. Hec expositio bz erroneū fundamentū. s. q̄ rps futurus sit in mundo: cū hoc iā trāsierit in p̄teritū vt frequēter dcm est: silr q̄tum ad hoc q̄ dr de archa testamēti ⁊ aliis vasis sancturij: q̄ sint eis reddenda. q̄ vī biere. iij. In diebus illis ait dns nec dicent vltra archa testamēti dni: neq; ascēdet sup cor: neq; recordabūtur illius nec visitabunt nec fiet vltra: ppter quod saluo meliori iudicio mihi videt q̄ ps iste loquitur ad Iram de captiuitate babylonica: quam p̄uidit asaph futuram: ⁊ in hoc psalmo orauit pro eius liberatione. Scdm igit sensum hūc psalmus iste diuidit in quatuor partes. Prima est asaph p̄ liberatione ppli allegat pristinam dei amicitiam: secundo aduersantiū malicia am: ibi. Leua manus tuas. tercio dei potentiam: ibi. Usq; quo. quarto populi miseriam: ibi. Ne tradas bestijs. Circa primū sciendum q̄ ad magnanimū pertinet q̄ si amicus eius familiaris in aliquo offenderit eū: ctius ei reconciliari dz ppter pristinā amicitiā: deus aūt elegat populuz isrl' tanq; sibi familiarem ⁊ peculiarē: ⁊ ex b allegat asaph diuinam reconciliatōnem. Iz multipliciter deū ppls offenderit ante babylonicā captiuitatem: et hoc est quod dr.

a Ut quid deus repulisti. s. ppl̄m tibi familiarē ⁊ electuz.

b In finem. i. tā diu sustinēdo eius captiuitatem.

c Iratus est furor tuus. q̄ hoc nō est intelligendus in dō ali quis motus passionis. s. rigor siue vltionis.

d Super oues pascue tue. i. super populum tuum isrl' quem pauisti manna. xl. annis in deserto vsq; quo introduxisti eum in terram melle ⁊ lacte fluentē: vt habetur Josue. v. caplo.

e Memor esto congregationis tue. q̄z dns congregauit filios isrl' in ramasse: q̄n debuerūt egredi de egypto. vt dicū fuit Exo. xij.

f Quam possedisti ab initio. s. eritus de egypto. q̄ per legem susceptam populus israel obligauit se deo ad seruiendū sibi spāli virtute.

g Redemisti virgam. i. sceptrū regiū.

h Hereditatis tue. i. iudee q̄ dicit hereditas dni: eo q̄ ibi viguit cultus diuin⁹: vbi aūt specialiter hēbat locum sceptruz regiuz ostēdit cum dicit.

i Mons syon in quo habitasti in eo. q̄z in monte syon fuit templum in quo dicebat deus speciali modo habitare: et eciam domus regia: sicut frequēter dictum est supra:

k Leua manus tuas. Hic cōsequenter allegat ppbeta aduersantiū maliciam: ppter quā decens est q̄ deus eam puniat: ⁊ liberet deūos ab eis. Et circa hoc p̄mo allegat maliciā babyloniorum. secūdo apostatāticuz iudeoꝝ: ibi. Signa nostra. Circa primū dicit.

l Leua manus tuas. i. virtutem tue potestatis. q̄z in deo nō habent locum lineamenta corporis.

m In supbias eoꝝ in finē. i. ad frāgēdum totaliter supbiam babyloniorum. q̄d factū fuit quādo dns p̄ Cyrum ⁊ Darū babyloniam destruxit: vt habetur Dan. v. Et huius destructionis allegat causam mouentē dicens.

n Quanta malignatus est inimicus. i. rex babylonis et eius populus.

o In sancto. i. in tēplo diuino cultui deputato. Consequenter explicat magis in particulari mala facta a babyloniis in ciuitate et in templo dei: cum dr.

o Et gloriati sunt. tanq̄ fecissent, ꝓpria virtute: cum tñ a te factū fuerit, ppter populi correctōnem.

p Qui oderāt te. i. babylonij q̄ erāt idolatre.

q In medio solennitatis tue. i. in hiezlim quā destruxerūt babylonij in q̄ iudei manētes in circuitu zuenie bant ter in āno ad celebrandum festiuitates dni. s. i. festi' pascte: pentecostes: ⁊ tabernaculoꝝ: vt bz Exo. xxiij.

r Posuerunt signa sua. i. vexilla sua in signum victorie. q̄z capta citate chaldei posuerunt vexilla sua super portas: ⁊ loca solennia in signū captōnis ⁊ victorie. iō subdit.

s Sicut in exitu. s. belli babita victoria.

t Super summū. i. super turres ⁊ loca ardua: vbi in signū victorie solent poni vexilla: ⁊ inē ponitur.

u Et non cognouerūt. s. chaldei boc faciētes q̄. ppter peccata ppli israel dabat dē illis tantā victoriam: sed attribuebant sue potestati.

v Quasi in silua lignorū securibus exciderūt ianuas tē. i. ianuas ciuitatis a deo electe ita irreuerenter exciderūt ⁊ destruxerūt sicut ligna de siluis.

w Incenderūt igni sanctuariū tuū. i. templū suo cultui deputatū ⁊ dedicatum: vt dī. iij. Reg. vlti.

x In terra. q. d. sanctuariū tuū quod est in celo non potuerunt destruere.

y Polluerūt tē. q̄z capto tēplo immolauerunt suis idol victoriā eis attribuētes: sicut cōsueuerant in victoriis aliaz gentiū.

z Diterunt in corde suo tē. i. de hoc habuerūt cōmune consiliū chaldei: q̄d subditur.

a Quiescere faciamus oēs tē. erat em̄ eorū intentio vt deus hēbreoꝝ amplius ibi non coleret: ppter q̄d templum funditus destruerūt.

b Signia nostra. Hic cōsequēter allegat maliciam apostatantiū iudeorum: multi em̄ iudeorū transierūt tunc ad ad chaldeos: vt habeē bieremie. xxxviij. ⁊ illi erant acriores in ciuitatē ⁊ templū tanq̄ apostate a iudaismo: sicut ⁊ de rapsace qui iudeus fuerat: vt habeē. iij. Regum. xviij. et isti dicebant.

c Signa nra non vidimus. i. talia q̄lia data sunt patribus nostris in exitu de egypto.

d Jam non est ꝓpheta. qui annūciet nobis vel voluntatem: ⁊ sic debemus eum derelinquere sicut reliqt nos: iō subditur.

e Et nos non cognoscet amplius. id est facta nostra nō ꝓpbabit. Reputabant em̄ deū totaliter repulisse populū iudaicum: Sed cōtra illud q̄d dicit hic: Jam nō est ꝓpheta. videt manifeste q̄d habetur. iij. Regū. ⁊ biere. xxxiij. ⁊ pluribus aliis caplis. q̄ bieremias ꝓphetabat eis in noie dñi. Et quod dicē dum q̄ non reputabant eum ꝓphetam dñi: imo etiaz illi qui remanserant in iudaismo dicebant ei. non mittit te dns ⁊ mendacia loqueris bieremie. xliij. ⁊ multo magis apostate iudeorū putabāt eum falsum ꝓphetā.

f Usq; quo. Hic consequenter ꝓpheta allegat dei potentiam que tanta est: q̄ solo nutu poterat destruere illos qui tantum vituperium fecerant ciuitati. et loco suo nomini deputato dicens. Usq; quo deus i. ēē diu.

h Improperabit inimicus. improperabant eñ dñal dei iudeis captiuatẽ: q2 deus eorũ non eẽt verus deus. quia eos non saluauerat: et quia ĩstud in iniuriam nominis dei resultabat: subditur. i Irritat aduersarius nomen tuũ in finem. i. nimis diu: ideo subdit.

k Et q̃d auertis manũ tuam ⁊c. supple extrahere.

inimicus: [i]irritat aduersarius nomẽ tuum in finem? [k]Et quid auertis manum tuã ⁊ dexteram tuã [l]de medio sinu tuo in finez. [m]Deꝰ aũt rex nr̃ ante secula: [n]operatus est salutem in medio terre. Tu conformasti [o]in virtute tua mare: [p]contribulasti capita draconũ in aq̃s. [q]Tu confregisti capita draconis: [r]dedisti eũ escam pplis ethiopũ. [s]Tu dirupisti fontes ⁊ torrentes: [t]tu siccasti fluuios ethan. [v]Tuus ẽ dies et tua ẽ nox: [x]tu fabricatus es

l De medio sinu tuo in finẽ. i. tãdiu. Et loq̃tur de dõo ad modum hominis: q̃ diu differt patere dicitur manũ suam i sinu tenere. Et q̃ ista dilatio non pcedat ex impotentia ostendit dicens.

m Deus aũt rex noster añ secula. quod põt exponi dupliciter Uno modo sic: Rex nr̃ qui est deus ante secula. i. ab eterno: non tamen rex ab eẽno: q2 nomen regis connotat respectum ad creaturã subditam: alio modo vt per secula intelligantur reuoluti ones multoꝝ iubileoꝝ: seculũ eñ cõmuniter accipit in sacra scriptura pro reuolutõne. l. anno: ab exitu ei de egypto vsq3 ad fundatõnem templi per salomonez fluxerũt anni quadringenti octoginta: ⁊ inde septẽ anni vsq3 ad consummatõnem eius: vt habetur. iij. reg. vj. Et inde vsq3 ad destructionem eius p nabuchodonosor quadringenti decem: sm doctores hebreorum: ⁊ sic patet q̃ multi iubilei fluxerunt ab exitu de egypto ⁊ ingressu terre. promissionis vsq3 ad tempus asaph: qui erat contẽporaneus ipi dauid: ⁊ multo plures vsq3 ad tempus captiuitatis babylonice. p quo loquebatur in hoc psalmo dicens: Ante secula operatus est salutem Et ꝑm istam exp̃onem secundam: li añ secula: non notat eternitatem diuinitatis: sed tps quod fluxit a salute filioꝝ israel de egypto p ingressum terre. promissionis vsq3 ad bozã in qua asaph fecit hunc psalmũ: vel vsq3 ad captiuitatez babylonis. pro cuius relaxatõne orabat.

n Operatus est salutem in medio terre: adducendo filios israel in signis ⁊ prodigiis in hierusalẽ ⁊ promissionis terraz: que est in medio climate terre habitabilis.

o Tu confirmasti in virtute tua mare. q2 in transitu maris rubri aque erant filijs isrl̃ p muro a dextris ⁊ sinistris: vt habet Exo. xiiij.

p Cõtribulasti capita draconũ in aquis. q2 aque reuerse sunt super egyptios: vt ibidem habet: qui quidaz egyptij nomine draconũ designãtur: q2 regnum egypti draco nominatur: Ezech. xxix. Draco magne qui excubas i medio fluminũ ⁊c.

q Tu confregisti capita draconis. principales egypti submergẽdo.

r Dedisti eũ escam populis ethiopũ. i. auibus cozuini generis: qui pascũtur cadaueribus. mare eñ rubrum proiecit egyptios mortuos in mari ad littus deserti: vt hr Exodi xiiij. Et sic fuerunt in escam auibus cozuini generis: q̃ vocantur hic ethiopes: primo ꝓpter similitudinem nigredinis: secũdo quia in aliqua parte ethiopie boies comedunt dracones ⁊ serpentes: ⁊ egyptij vocantur hic nomine draconũ.

s Tu dirupisti fontes ⁊c. q2 eduxit aquã de petra in deserto in tanta abundantia: q̃ pplis bibit ⁊ iumenta: vt habet Numeri. xx. caplo.

t Tu siccasti fluuios ethan. in translatione hiero. habet Flumia fortia ethan. ethan ei vno mõ est nomẽ ꝓprium cuiusdam deserti: vt habet Nume. xxxiij. Alio modo ẽ nomen appellatiuum ⁊ significat fortitudinẽ: ⁊ sic transtulit hiero. hic. Dicit aũt Ra. sal. q̃ p fluuios ethan seu fortitudinis intelligit fluuius iordanis: qui fuit siccatus diuina virtute in trãsitu filioꝝ isrl̃: Josue. iij. Et accipit plurale ꝑ singulari: cũ sit: fluuios. i. fluuium: sicut exo. xxxij. isti sunt dij tui israel: ⁊ tñ ñ erat nisi vnus vitulus conflatilis

aurozam ⁊ solem. [x]Tu fecisti oẽs terminos terre: [y]estatem et ver tu plasmasti ea. Memor esto huius: [z]inimicus improperauit dño: [b]et pplis insipiens [c]incitauit nomen tuum. [d]Ne tradas bestijs [e]alas [f]confitentes tibi: et alas pauperuꝝ tuoꝝ ne obliuiscaris in finem. [g]Respice in testamentũ tuũ: [h]quia repleti sunt [i]q̃ obscurati sũt ⁊re tenebris iniq̃tatũ. [k]Ne auertat [l]humilis [m]confusus: [n]pauperꝝ inops [o]laudabũt nomẽ tuũ [p]Exurge dꝰ [q]iudica cãz tuã

x Tuus est dies ⁊ tua est nox. quia tibi obediunt sicut creatori.

r Tu fabricatus es ⁊c. per que intelligit creatõ corporum celestium.

y Tu fecisti oẽs terminos terre. per quod intelligit creatio inferioꝝ corporũ: ⁊ p hoc intelligitur vltimꝰ creatio medioꝝ.

z Estatẽ ⁊ ver tu plasmasti ea. quasi diceret: tu es factor oĩm tẽpoꝝ. Dicit autẽ ista inducit ꝓpheta ad oñendũ magnitudinẽ diuine ptãtis: q̃ poterat liberare pplm suũ ⁊ vindictam accipere ꝺ blasphemijs: iõ concludit dicens: Memor esto. et q̃d sit illud ostendit dicens.

a Inimicus improperauit dño. q̃a improperãdo captiuis iudeis q̃ deus nõ poterat eos saluare: improperabant ipi deo.

b Et pplis insipiens. i. babylonicus qui dr insipiẽs eo q̃ nõ bẽbat veram cognitiõẽ de deo in q̃ solo est vera sapia.

c Incitauit nomen tuũ. i. ex blasphemijs nomini tuo irrogatis meruit q̃ excitẽt iusticia tua ad faciendũ vindictã de ipsis.

d Ne tradas. Hic vltimo allegat ꝓpheta populi israel miseriam qui in babylonia frequenter dabat morti sine causa: sicut ꝑz in tribus pueris in igniem. ꝓiectis eo q̃ nolebãt adorare statuam auream: Dañ. iij. Et daniel fuit ꝓiectus in lacũ leonũ eo q̃ orabat deũ: Dañ. vj. ꝓter quod dicit asaph.

e Ne tradas bestijs. i. leonibus sicut daniel: q2 non est tãta iusticia in alijs sicut in daniele: q̃ mereret saluari. vel aliter:

f Ne tradas bestijs. i. babylonijs bestialiter viuentibꝰ ⁊ crudeliter: ls eñ extũc eẽnt traditi babylonijs ꝃtuz ad captiuitatem: nõ tñ ꝃtum ad mortem inferendam nisi p regis sententiam.

g Animas. i. boies: q̃ nominãs totum a pte digniori: sicut Exo. j. Oẽs aie que egresse sunt de femore iacob.

h Cõfitẽtes tibi. confessione fidei et laudis.

i Respice in testamentũ tuũ. quo promisisti filios isrl̃ liberare de captiuitate q̃ p pniam ꝑtereret ad te: deut. xxx. Si ab cardine celi fueris dissipat? inde te reꝛtrahet dñs deus tuꝰ ⁊c. Allegat etiã babylonioꝝ peccatũ dicẽs:

k Quia repleti sunt tenebris iniq̃tatũ. i. in iniq̃tatibus in quibus ꝑseuerant tanq̃ in tenebris in tenebꝝ.

l Quia obscurati sunt terre. i. a terrenis ꝺsideriis q̃ obscurant lumen rõnis.

m Humilis factus confusus. i. pplis isrl̃ ꝑ captiuitatem bũiliat? ⁊ cõfusus.

n Paup ⁊ inops. i. pplis isrl̃ ꝑ captiuitatẽ ꝛepaupat? ⁊ inops factus.

o Laudabũt nomẽ tuũ. i. reditu ꝺ babylone in irsm: q̃d ⁊ factũ fuit q̃n zoroba bel ⁊ alij cũ eo redeũtes edificauerũt altare dei: hr offerrẽt ei eo holocaustomata: ⁊ fecerũt festũ tabernaculoꝝ: vt hr. j. Esd. iij.

p Exurge dꝰ. ad liberãdũ pplm tuũ. p Judica ⁊c. iferẽdo penã ꝑ iniurijs irrogatẽ ꝛ tuã maiestatẽ: iõ ꝺicit

a Memor esto ímproperioꝝ tuoꝝ ꝛc. ꝛ ꝑz lr̃a ex ꝑdcis
b Ne obliuiscaris voces inimicoꝝ tuoꝝ. i. babylonioꝝ te blasphemãtiũ: ꝛ ꝓter hoc diciũt inimici dei: et qz erant idolatre pessimi. c Superbia eoꝝ q̃ te oderũt ascendit sp. intantũ em̃ ascẽdit superbia regis babylonis q̃ faciebat se adorari tanq̃ deum in aurea statua quã erexit: dañ. iij. ꝓut ibidẽ fuit ergo situs. Moralit̃ pot exponi ps iste. vt sit oio ecclie ꝑo pplo catholico q̃ aliq̃n ꝑ dem̃ones detinetur i captiuitate pecca ti. ad cuius liberationẽ allegat ꝑio ecclia dei amicitiã: qua pplm catholicũ recepit ꝑ gr̃am baptismalẽ: ſcdo dem̃oñ malicia obstinatã. tercio ꝑ dei potentiam ad peccatoꝝ iustificationẽ. quarto ppli miseriaꝫ q̃diu detinet̃ in captiuitate peccati quod ꝑ babyloné ſignificat̃. qz babylon cõfusio interpretat̃. ꝛ ad hoc lr̃a pot̃ facili cõsideratis ꝓdictis applicari.

a memor esto ímproperioꝝ tuoꝝ q̃ ab insipiẽte ſũt tota die. b Ne obliuiscaris voces inimicoꝝ tuoꝝ: c superbia eoꝝ q̃ te oderũt ascendit sp.

ſ In psalmo. lxxiij. Vt quid deus. vbi dr in postilla: ꝓpter qđ saluo meliori iudicio. Additio.

Psalmus iste nõ videt rõnabiliter exponendus de babylonica captiuitate: nam em̃ primus versus q̃ est quasi thema totius psalmi boc non tolerat. manifestũ est em̃ q captiuitas babylonica ꝓcessit ex euidentissima iustitia diuina cui omes ꝓbete de illa captiuitate loquentes attribuũt illam captiuitatẽ: vt ꝑz. iij. Regum xvij. vbi ꝑ extẽsum recitant maxima scelera decem tribuũ isr̃l: ꝓter que ex dei iustitia fuit ablatus a cõspectu dei: et ibidẽ babeť q̃ etiã ipe iudas ambulauit in erroribus isr̃l: donec ꝓiceret eos a facie sua. siliter. ij. paralip. vltimo de iuda dr̃ ꝑplurimas abominatiões: ꝛ ꝓdudit donec ascẽderet furor dñi in iudã: ꝛ non ẽrit vlla coꝝ curatio. ꝛ multa ad hoc ꝓtinentia: hieremie. xliij. ca. ꝛ in multis alijs locꝫ. vñ nõ videt cõuenienter dem̃ q̃ psalmista quasi ꝙquerẽs vel saltẽ admirãs dixisset: Ut quid deus repulisti in finez: iratus est furor tuꝰ ꝛc. cũ causa huius repulsionis erat maxima et ſuissima vt dictũ ẽ. Ũn daniel iam existẽs ꝯſi in fine seu termino illius captiuitatis. s. lxx. annoꝝ cuꝫ ozasset, ꝓ liberatione populi ꝛ reedificatõne templi: non allegat nisi miserationes diuinas: vt ꝑz daniel. ix. ca. vbi inter multa ad hoc ꝓtinentia dicit: Tibi dñe iustitia: nobis autẽ ꝓfusio faciei ꝛ omi isr̃l ꝛc. Siliter ꝛ zach. j. de hac materia angelus ad deum loquit sic: Usq̃q non miserebereris irl̃m ꝛc. nõ em̃ ista, ꝓbe ꝙquerẽtes seu admirãtes pro tali liberatione ozabãt: cuꝫ in hoc nõ habuissent locũ ſ solum miscoiam biũliter petẽtes: ꝛ idẽ ꝑz de oibus ꝓpterea ꝺ hac mã loquẽtibus. Et hec est rõ ꝗre Rab. sal. ꝛ alij expositores hebreoꝝ. ſ ergo suerũt hũc psalmũ de illa captiuitate: lz multa in eo dicta possent de illa captiuitate exponi. vñ maioꝝ ſp reuerentia salua ꝓ iste videť loqui ꝓncipaliť de afflictiõe fidelũ xp̃i ꝑ tyrãniẽ romanoꝝ a tpe passionis xp̃i vsq; ad tps Constantini cesaris: sub quo statꝰ ecclie fuit in trãquillitate: ꝓut in hystorijs ecclasticis largius continet̃. vñ psal. Quidens tam crebras ꝛ acerbas cõtinuas atq; diuturnas ꝓsecutiones ꝺ fideles xp̃i, ꝑ illo tẽpore insurgere: fecit hunc psal. circa qđ ꝙuordecim facit ſſam ꝓmo ꝙsi ꝙserens vel saltẽ admirãs de diuina iustitia in ꝺctum oues pascue xp̃i sic tractabat seu tradi ꝓmittebat in manibus infidelũ: ꝛ ſpaliter romanoꝝ alloquitur deo dicẽs: Ut qđ deus repulisti nos in finẽ. i. totaliter seu ꝑpetuo nos repulis a tua ꝓtectione: in qua repulsione deus oñdebat ſe quasi iratũ ſuper oues pascue ſue: ió secũtur: Iratus est furor tu? ſup oues pascuetue. vnde ꝗuis tribulationes ille seu ꝓsecutiões in bonum ſpuale fidelũ cedebãt: cñ fm̃ humanam apparẽtiã videbanť fideles a deo repelli: et contra eos furor dei incendi: quod est magna admiratione dignum: cuꝫ fideles in primitiua ecclesia erant valde deuoti: et in amore dei feruentes vt patet ex eorum gestis et ex eorum vita. Unde ꝓprie poterant dici oues pascue christi. Non sic de his qui in babylonica captiuitate cristebant: qui ꝓ maiori parte idolatrabant: vt patet per magistrum in hystoriarum dicentem: q̃ omes ibidez existentes ꝓter socios danielis adorauerant statuam nabuchodonosor: ꝛ idẽ tenent hebreoꝝ doctores. vnde lz inter eos essent pauciſſimi iusti: non ꝓpter hoc totus popul? potuit dici oues pascue christi: quia quod modicũ est ꝓ nihilo reputatur fm̃ philosophũ. Consequenter secundo allegat rõnem qua ad deum ꝑtinere videť ꝓtegere seu liberare oues suas predictas ab huiusmodi persecutoribus: ꝛ hoc ex memoria patrũ antiq̃rũ quibus fideles christi in fide succedunt. ꝺ. Memor esto congregationis tue quam possedisti ab initio. hoc est dicere a tempe antiquo quo fuit segregatus populus dei a ceteris natiõibus ad cultum diuinuꝫ: ꝛ sic ab eo possessus: cõmuniter fuerũt a deo ꝓtecti et liberati ab afflictionibus aduersariorũ ꝑ signa ꝛ ꝓdigia: ꝓsertim in tempibus in quibus leges diuinas obseruabãt: vt ꝑz ex decursu veteris testamenti pro magna parte: qđ bz eiter epilogans dicit: Redemisti virgam hereditatis tue. i. ꝓ virgam mosaica ꝓ quã fuerũt mlta ꝓdigia facta: redemisti hereditatem tuã a captiuita te egyptiaca. Et sequit: Et mõs syõ in q̃ habitasti in eo. Et ꝗ? allegat ꝑ vbi ꝓtermissis ꝗplurimis mediis ꝺ directiõe ꝓ desertũ ꝛ accẽssitiõe terre: facit mẽtionez de vltima quiete quã buerunt qñ templũ dei fuit circa mõtẽ syon edificatũ: in quo dr̃ de? habitare: vt habeť. iij. regũ. viij. c. vñ dicit: Et mons syon in q̃ habitasti in eo. et ꝗ? allegat psal. q̃ deus nõ min? debuisset ꝓtegere oues pascue sue. s. ꝓpter accẽssitionis noue legis q̃s ꝙgregationez antiquã partz. Cõsequẽter tercio petit suppressionẽ ꝛo mane ſuperbie et duobus. Primo ex hoc ꝙ templũ deo dicatũ destructũ erit. Deinde quo sciendũ q̃ lz destructũ ciuitatis ꝛ tẽpli secũdi ꝓ romanos fuit a deo ordinata in vltionẽ occisionis xp̃i vt ꝑz dañ. ix. ca. ꝛ in alijs locꝫ romani tñ nõ tendebãt ad illũ finẽ. ſ vt iudeos debellarent tanq̃ rebelles romano imperio: quod manifeste ꝑz ex hoc ꝙ ita tyrãnice ꝛ crudeliter persecuti sunt discipulos christi sicut ꝛ iudeos. vnde sicut ꝛ nabucho. licet in destructione templi ꝓmi fuit executor diuine iustitie: vt dr̃ hieremie. xxix. ca. tñ qz eius intentio hoc nõ ferebaťſ potius in ꝓriam elationem ꝛ ſuperbiam: icirco te hoc fuit culpabilis. Et idẽ dicendũ ꝺ romanis in destructione templi secundi. vñ circa hoc dicit: Leua manus tuas in superbiam eorum. i. romanorum ꝛc. vsq; ibi: Polluerunt tabernaculum nominis tui. exponũtur hi versus sicut in postilla: hoc excepto: q̃ ea que in postilla applicantur babylonijs circa destructionem templi ꝓmi applicentur romanis respectu templi secundi. Consequenter quarto dicit: Dixerũt in corde suo ꝛc. in hoc versu psal. ponit secũdã rõnem qua romani persequentes fideles xp̃i tpe supradicto erant digni punitione diuina eo. s. q̃ ꝓria intẽtio eorũ erat amouere gloriam nominis dei de terra: i qua pessima intẽtione oẽs fere cõueniebant. vñ ci dicit: Dixerũt in corde suo: tendebat q̃ hoc erat ex ꝓria intentõne eorũ. Intentio em̃ communiter dicitur ee in corde. In hoc etiã q̃ dicit: Cognatio eorũ simul. tendebat q̃ omnes senatores vel imperatores ꝛ alij eoꝝ ꝑsidentes erant vnius intentionis in hac persecutõne: ꝛ que sit illa intentio declarat dicens: Quiescere faciamus dies festos dei a terra. Circa qđ sciendũ q̃ fideles xp̃i in ꝓmitiua ecclia vsq; ad tps Constantini ꝓdictũ nondũ ꝓmittebant hic ecclias seu templa facta ad cultũ diuinũ publice dedicata: sicut in antiq̃ testamẽto erat templũ hierosolymitanũ dedicatuꝫ ad hoc ꝙ cultus diuinus apd̃ fideles ꝓsistebat totaliter in mentis tranquillitate ꝛ deuotõe: q̃ sunt, ꝓria festa in quibus

deus fm Augusti. colit: quod intendebant romani a fidelibus xpi amouere: z hoc ẽ qđ dicit: Quiescere faciamus oēs dies festos dei a terra: sic ꝙ gloria nois ꝺi cessaret in terra. Consequẽter quinto psal. in psona fideliũ sic tribulatoꝛ dicit: Signa nostra non vidimus Iȝ eſ in primitiua ecclesia tpe ꝓdicto multa signa z miracula fiebant a deo ꝙ apl̃os z alios discipulos xpi ad fidei confirmationẽ: iuxta illud Marci. xvj. Domino coopante et sermonem confirmante sequentibus signis. non tñ ꝙ illa signa tollebatur vniuersalit̃ pfectio xpianoꝛ: sicut in antiquo tpe per signa facta ꝙ moysen fuit populus totaliter a captiuitate redemptus: seꝺ sp remanebat crudelitas pfectoꝛis: vñ notanter dicit: Signa nostra non vidimus. nõ eſ dicit: signa ñ videmus: quia multa signa z miracula occurrebant: ꝙ dicit: signa nostra. s. signa que cõgregatio dei ab initio a deo possessa: de qua in principio ps. locutus fuerat: ꝙ que ꝑ̃ls dei totaliter liberaretur ab afflictione. talia signa nõ vidimus in toto isto tpe: z ideꝫ intelligit cum dicit: Jam nõ est ꝓpheta z nos nõ cognoscet amplꝰ. sc̃z ꝙpheta talis: qui totum ꝑ̃lm liberet ab hoſti perse cutione. Consequẽter sexto repetit admiratiõnem seu querelam suam in principio ps. ꝙ positaꝫ addẽs vel explicans querelam de ſiniurnitate hoſti persecutoꝛis: z hoc cũ dicit: Vsq̃q̃ deus improperabit inimicus: silit z declarans ꝙ hoc videbatur redũdare in dedecus ꝺi uini nominis: z hoc cum dicit: Irritat aduersarius nomen tuũ in finem. similiter dicit: Vt quid auertis manũ tuã z. exponaꝫ sicut in postilla. Consequẽter septimo allegat rõnem quare huic generationi noue. s. fidelium christi: de qua loquitur: deberet potius succurri ꝙ diuinam potentiã z misericoꝺiam: z hoc cũ dicit: Deus autem noster rex ante secula z. q. ꝺ. Iȝ ideꝫ deus z rex sit modernoꝝ et antiquoꝝ eiusꝺem virtutis z potentie tamen operatus est salutem in medio terre. q̃si diceret: temporibus nostris operatus est salutem incarnatiõnẽ z passiõnẽ in medio terre. i. in hierusalez q̃ dicit esse in medio terre habitabilis: vnde ab hebreis dicitur vmbilicus mũꝺi. z iõ potius debuisset succurrẽ suis fidelibus q̃ ante ꝑsertim cũ eis promisiſſ3. Ego aũt vobiscũ sum vsq̃ in cõsummatiõnẽ seculi: matthei vltimo. Que ꝓmissio non fuit facta antiquis sic absolute niſi sub conditione. Consequenter octauo allegat signa et prodigia que fuerunt facta patribus tam i redemptione egyptiaca q̃ in deductione per desertuꝫ. vt ostendat ꝙ ꝺiuina potentia excedit potestatem omnium coꝛpoꝝ in regione actiuoꝝ z passiuoꝝ existentium: z a fortiori potestatem tyrannoruꝫ excedit: vt ex hoc concludat ꝙ deus posset eos faciliter supprimere: et hoc cum dicit: Tu confirmasti in virtute tua mare z. vsq̃ ibi. Tuus ẽ dies z. et exponantur illi versus sicut in postilla. Consequenter nono ostendit ꝙ ꝺiuina potentia nõ solum se extendit ad transmutatiõneꝫ horum inferiorum: seꝺ etiam ad creationem celestium z terrestrium corꝓoꝝ: que quiꝺem creatio est in infinitum maioris potentie q̃ transmutatio vt est manifestum: et circa hoc dicit: Tuus est dies et tua est nox. vsq̃ ibi: Memor esto. exponantur sicut in postilla. Consequenter decimo petit liberationem populi fideliũ: et hoc ꝙ eoꝝ afflictio redundabat in ĩmpoperium ꝺiuinũ: sicut etiam iam supra ꝺixerat: et hoc cum dicitur: Memor esto huius: inimicus ĩmproperabit deus: et quia nomen tuum et populus insipiens z. exponantur sicut in postilla. Consequenter vndecimo petit liberationem populi fideliũ a romanis et eorum sequacibus ex hoc ꝙ illi scz aduersarij erant brutales: eo ꝙ carebant cognitione ꝺiuina: z fideles erant confitentes deo confessione vere fidei et laudis: et hoc cum dicit: Ne tradas bestijs. id est romanis qui Iȝ vt boies viuerent: bestie tamen ꝺebent ꝺici in cõpatõne fideliũ. vñ z daniel. vij. monarchia romanoꝝ in bestia quarta ꝺesignat. homines aũt cõsueuerũt in scriptura ꝺici anime put in postilla allegat. Et notãter dicit: Alas paupe rum tuorum. qz veri fideles christi, ꝓprie ꝺici ꝺebent pauperes spũ: Math. v. c. ꝑsertim ꝓp tpe illo de quo psal. hic loquit: quo tpe possunt nominari pauperes simplicit: eo ꝙ nihil appropriabãt sibi seꝺ viuebant in cõmuni: Act. ij. ca. Consequẽter. xij. petit liberatõem ex ꝓmissione diuina in nouo testamẽto. s. de assistentia circa fideles vsq̃ ad consũmationem seculi: put est allegatuꝫ. vñ ꝺicit: Respice in testamentũ tuũ. s. nouũ. quod ẽ ꝓpriꝫ tuuꝫ. qz confirmatum in tuo sanguine: iuxta illud zach. ix. Tu autẽ i sanguine testamenti tui emisisti vinctos tuos z. qđ populus existens in captiuitate babylonica non recte potuisset ꝺicere. s. respice in testamentũ tuũ. qz illa captiuitas fuit ordinata in vltionẽ testamenti ꝺei: quia irritũ fecerãt: Vnde remie. xj. ca. Et vt ofiꝺat ꝗtũ ncẽaria est ꝺiuia. puiꝺentia ad custoꝺiam huius testamenti subiungit: Quia repleti sunt qui obscurati sunt terre domibus iniquitatũ: hoc est ꝺicere: quia illi qui sunt obscurati carentes. s. lumine gr̃e z fiꝺei: z terrenis adherẽtes. s. romani repleti sunt domiꝰ iniquitatũ. s. qz oĩa quecunq; habent oꝛdinant in exercenꝺam iniquitatẽ suã contra ꝺiuulgationẽ ꝺiuini nominis: z sic ꝺiuina puiꝺentia erat valde necessaria. Consequẽt̃ tredecimo petit bñ liberationẽ et pietate tpi: q̃ matie i paupibus z humilibus relucet: vt in ps. Alas pauꝛꝝ saluas faciet: z ꝟ cũ ꝺicit: Ne auertat̃ hũil̃ factꝰ confusus. ille eñ statu ecclie. s. primitiue ꝺe quo hic tractat̃: in pplo fiꝺe liũ maxime vigebat hũilitas z pauptas: vt patꝫ in eoꝝ gestis: qui etiã expectabãt z petebãt laudare nomen ꝺomi gloſoꝛ publice: sicut fuit tpe Constantini qui ecclias fecit edificari ꝙ ꝓbem ad laudẽ ꝺiuini nois: iõ ꝺicit: Pauper z inops laudabunt nomẽ tuuꝫ. Cõsequenter. xiij. petit vt supra allegans ꝙ ista cã erat tei potius q̃ sua. vnde ꝺicit: Exurge deus z iudica cãm tuã. hoc ẽ ꝺicere: nõ pto vindicta seu vltionem sanguis seruoꝝ tuoꝝ: sicut antiqui petebant: vt in psal: Innotescat in gẽtib̃ vltio sanguis seruoꝝ tuoꝝ: seꝺ pto vt iudices cãm tuã. s. blasphemiaꝫ tui nois: vñ ꝺicit: Memor esto improperioꝝ tuoꝝ z. ne obliuiscaris voces inimicorũ tuoꝝ z. inimicꝰ enim. i. romani nõ credebant ꝙ martyria sanctoꝝ cederent in magnã eoꝝ gloriam: ꝙ solũ ꝺebebant ex hoc in potẽtia ꝺei. z hoc publice asserebãt. vñ sequit: Ne obliuiscaris voces inimicoꝝ tuoꝝ. et quibus vlterius sequebat ꝙ aduersarij nedum nõ cognigerẽtur: seꝺ eoꝝ peccata que ꝑpue fiꝺabãtur in superbia quotiꝺie augerẽtur. vñ superbia eorum ascendit sp intantũ eñ creuerat romanoꝝ supbia: vt quiꝺam eoꝝ faciebant se adorare vt ꝺeos: vt ꝑ ꝺe hadriano q̃ posuit statuã suã in tẽplo vt ibi adoraret. vbi ꝺe? ꝙ sueuerat adorari: i quo grauius viꝺeꝫ peccare q̃ nabucho. q̃ se ꝑ̃m fecit in statua adorari: z hoc ꝓpter circũstantiã loci Et quibus ꝺiligẽter ꝑsideratis ꝑ̃s ꝙ psal. nõ petit in ꝑ̃ticulari ꝑsse vindictã ꝺe aduersarijs: ꝙ potius eoꝝ correctionẽ ꝙ suppressionẽ eoꝝ superbie. Vnde cum incepit contra eos orare ꝺixit: Leua manus tuas in supbiam eoꝝ. non in ꝑsonis eoꝝ. ꝙ in vicia: Similiter in fine buꝰ inuit ꝺicens. Supbia eoꝝ qui te oꝺerũt: z ẽ. ꝓpius modus sanctorum noui testamenti q̃ non motẽ peccatoꝝ: ꝙ eoꝝ correctioẽ ꝺesiderant: ꝺ fideles antiq̃ testamẽti expsse petebant vltionem z vindictã corꝓalẽ ꝺ babylonios: vt patꝫ. j. in psal. Sup flumina babylonis. vbi bꝫ: Filia babylonis misera: beatus qui retribuet tibi. qđ ad lr̃am intelligit de destructione regis babylonis ꝙ psas: qđ fuit in penã destructionis irñ: z est ꝓpius modus antiquoꝝ q̃bus a deo ꝓpie bat interficere corꝓaliter oēs chananeos et amalechitas z huiusmoꝺi: vt in. j. Regum. xv. ca. quod nõ pertinet ad pfectionẽ status sanctoꝝ noui testamenti. Et ex hoc satis patet ꝙ mã huius psalmi intelligẽꝺa ẽ vt ꝫ.

Replica.

In ps. Ut quid ꝺe?. Cũ postil. inter ceteras exposities eã q̃ ꝺ captiuitate babylonica elegiſſ3 z optime applicasset Burgen. ex ꝺebili cã ꝺicit eã irrõnabilẽ: Nam vt ꝺicit prophete ꝺicũt illam captiuitatem esse ex iustissima z manifestissima causa: et allegat̃ad hoc multa loca prophetarum: ideo psalmista non potuit rationabiliter conqueri ꝺicens: Ut quid ꝺeus. Ad hoc respon ꝺeo

primo q̄ ꝓbetis allegatis ꝑ Burgen. constetit cā illi⁹ captiuitatis. qz fuerūt cōtēpanei illoꝝ puoꝝ regū: propter quos captiuitas fuit inflicta: palpauerūt ꝛ captiuitatē ex ea cā pdixerūt: Dauid aūt vel asaph solū in ſpū puiderit captiuitatē ñ cām: q̄uis scirent eā ñ futurā sine cā: cāz tñ in ſpecie fortasse ñ viderūt. Stat quiz mentē ꝓbete tāgi de vno ꝛ nō de alio iō dixit belize⁹. iiij. Reg. iiij. Et dñs celauit boc a me ꝛc.

Victori nō dispdas ps. cātici asaph. clxxiij.

Respondeo scdo: q̄ dato q̄ viderint cām ꝛ effectū in ſpū: nō sequit: igit nō pterāt rōnabiliter ozare ꝑ libertatione allegādo ad id familiaritatē et amicitiā dei ad populū illū āte hmōi peccata habitā: ꝓut exponit postilla. Nec oportet dici q̄ illa oro habz formam querimonie: sed potius admirationis et desiderij. Et in ea forma dixit angelus zacharie primo: Dñe de⁹ exercituū vsq̄quo tu nō miserebe⁹is hierusalem ꝛ vrbium iuda quibus iratus es. ꝛ apoca. vj. Similis forma ē: non querimonie sancto⁹ sed desiderij ſm ordinem iusticie cōplendi ſm glosam. qz dī ibi: Vsq̄quo dñe non vindicas.

Quoniam talis titulus in hebreo. Ab victoria nō disperdas ps asaph cantici. ꝛ in translatiōe hieron. Victori non dispdas ps asaph cantici. ꝛ est eadē sentēcia vtrobiq; que talis est. Iste ē psalmus cantici asaph ne disperdas. i. vt non ꝑ captiuitatē dispdas pplm isrl: sicut fecisti in captiuitate babylonica. Sicut enim ps p̄cedens est oro asaph ꝓ liberatione populi a dicta captiuitate: vt dictum ē: ita iste ps est descriptio populi reuersi in terrā natiuitatis sue sub cyro rege. Qz autē ꝓmittit ad victoriam vel victori ſm translatōnem hieronymi designat conatū leuitaꝝ in decantatione huius psalmi: vt frequēter supra dictum est. Scōm igit hunc sensum ps iste diuidit in tres partes. qz primo describit reuersoꝝ conditio: secūdo aduersarioꝝ punitio: ibi. Dixi iniquis. tercio pro ambobus gratiarum actio: ibi. Ego aūt. Circa primū dr in ꝑsona populi de captiuitate babylonica reuersi. (a) Confitebimur tibi deus. q̄ iuste nos captiuasti ꝓ pctis nostris. (b) Cōfitebimur. q̄ misericorditer nos reuocasti. (c) Et inuocabimus nomē tuū. ista duo ꝓfitēdo. vñ dr Ieemie ir. ca. de reuersu a captiuitate babylonica. Quater in die ꝛ quater in nocte ꝓfitebant. ꝛ orabāt in ꝓfessione ꝛ oratione. de nocte confitētes dei iusticiā. et de die eⁱ⁹ misericordiam. ſm illud ps. xlj. In die mandauit dominus misericordiam suam. et nocte canticū eius. (d) Narrabimus mirabilia tua. boc dī in ꝑsona populi qui narrabat mirabilia dei: quibus deus patres eoꝝ liberauerat de egyptiaca captiuitate: et ipsos de captiuitate babylonica. (e) Cum accepero tps ego iusticias iudicabo. Ra. fa. cōiungit bāc ſam cum p̄cedēte dicens q̄ ē verbū ꝑsone isrl. et ē sensus. Cū accepero tps. s. festiuus: ego iusticias iudicabo. i. laudes tuas narrabo. non sicut gētiles q̄ inuanitatib⁹ et idolatriis expendunt festos dies. Sed quia iudicare nō inuenit⁹ dēm in sacra scriptura ꝓ narratione laudis: iō aliter dr a doctoribus nr̄is. s. q̄ ꝓbeta mutat hic ꝑsonā: et loquit in ꝓsona dei dicentis.

(e) Cū accepero tps. i. cū venerit tps dispositū ſm ordinē sapie mee: qd expectat in oibus opibus diuinis.

(f) Ego iusticias iudicabo. i. ſnias iusticie ponā in effectu: iustos de afflictionibus liberādo. et impios puniēdo.

(g) Liquefacta ē terra. s. isrl.

(b) Et oēs qui habitant in ea. qz sicut ꝓtute ignis metālla resoluūtur et liquescunt: sic ēra iudee ꝛ habitantes in ea. ꝛ eoꝝ edificia ꝓ incendiū a chaldeis fuerunt destructa. (i) Ego ꝓfirma. colūnas ei⁹. in reuersione de captiuitate. et vocanē hic colūne terre isrl zoroba bel iesus filij iosedech Esdras neemias aggeus et zacharias ꝓpbete: et ceteri q̄ confirmauerit corda pli ad redificationem tēpli et ciuitatis.

tare cornu. (c) Nolite extollē in altuz cornu vrm: (d) nolite loqui aduersus deū iniqtatē. (e) Quia nec ab oriēte nec ab occidēte nec a deserti⁹ mōtib⁹: (f) qm̄ de⁹ iudex ē. (g) Hūc būiliat ꝛ hunc exaltat: (h) quia calix in manu dñi vini meri plen⁹ mixto. (i) Et inclinauit ex hoc in hūc: (k) verūtm fex eius nō ē exinanita bibēt oēs peccatores terre

(k) Dixi. Dicit consequēter descriptū aduersariū punitio: q̄a babylonij q̄ filios isrl captiuauerant ꝓ persas et medos fuerāt rebellati et destructi: vt habetur Dani. v. et ꝗtū ad hoc dī ꝑsona dei.

(k) Dixi. cuius dicere est facere ſm illud ps. cxxij. Dixit ꝛ facta sunt.

(l) Iniquis. i. babylonijs. (m) Nolite iniquemagere. qz abstulit eis pētem exercēdi vltra suā nequiciā.

(n) Et delinquentibus nolite exaltare cornu. i. pētes regiam. qz ad medos ꝛ persas transtulit eā: Daniel. v.

(o) Nolite extollere in altū ꝛc. repetitio ē eiusdem ad maiorem confirmatōnem. (p) Nolite loqui aduersus dē. in hoc tangit cā diectionis potentie babylonis. quia contra deum blasphemias loquebātur: vt dcm̄ ē psalmo p̄cedenti. (q) Quia nec ab oriente ꝛc. i. ex nulla parte poteris diuinū iudiciū effugere: iō subdit.

(r) Quoniā deus iudex est. q̄ est ꝑs vbiq; ꝑ ēntiam potentiam ꝛ ꝑsentiam ſm q̄ dicitur. j. psalmo. cxxxviij. Si ascendero in celum tu illic es: si descendero ad infernū ades ꝛc. (s) Hunc būiliat. eum ejciens a sua potestate. (t) Et hunc exaltat. a statu humili ꝛ paupere. ꝛ hoc facit de quolibet ꝓ sua voluntate. ꝛ hoc ꝑtz in rege babylonis qué deiecit ꝓ cyrū qué a statu miserabili ad monarchiam p̄duxit. Nō enim fuit natus de filia regis astragis fuit i nemore expositus feris ꝛ aui bus deuorandus: sed diuina virtute fuit saluatus: et postea ad monarchiaz exaltatus: put plenius dicitur in scolastica hystoria sup Dañ. Et cā efficiens dicte diectionis supborū a sublimitate subdit: cum dicit.

(v) Quia calix in manu dñi. ꝓ calicem in scriptura intelligitur pena a deo inflicta vel infligenda: vñ babet supra psalmo. x. Pluit sup peccatores laqueos ignis sulphur ꝛ ſpūs ꝓcellaꝝ ps calicis eoꝝ.

(x) Vini meri. i. puri sine aqua. ꝛ in hebreo habetur: Vini fortis. (y) Plenus mixto. i. in calice cum vino forti mixta est aliqua ſpecies fortificativa ꝛ inebriativa sicut solet fieri in dareto. oia ista dicūtur ad designādum acerbitatē vltionis diuine.

(z) Et inclinauit. s. calicē suū.

(a) Ex hoc in hoc. ad inebriandum vnum populum post alium puniendo peccatores successiue ſm ordinem sue iusticie: sicut puniuit iudeos per babylonios. et postea babylonios per medos et persas: et postea medos et persas per grecos: et grecos per romanos.

(b) Veruntamen fex eius non est exinanita. id est fundus in quo feces resident calicis non est euacuatus quia semper in deo remanet virtus ad puniendum peccatores. ideo subditur. Bibent omnes peccatores terre.

[a] Ego aūt. Hic vltimo ponit̄ grāꝝ actio ꝓ ppl'i liberatione: ⁊ aduersarioꝝ punitōne cum dr̄: Ego autē annūciabo .s. dei virtutē ⁊ laudē. [b] In seculuȝ. q̄a ps̄ iste a tp̄e asaph vsq; nunc decantatus ē ad laudem dei: ⁊ adhuc decātabit: iō subdit̄. [c] Can. do iacob

[a] Ego auteȝ annūciabo [b] in seculum: [c] cātabo deo iacob [d] Et oīa cornua [e] pctoꝝ ɔfrīgā: [f] ⁊ exaltabūt̄ cornua iusti. Uictori in carminib' ad assyrios ps Asaph. cantici. .lxxv.

lȝ em̄ sit de⁹ oim̄ ꝑ creatōnem: dicit̄ tn̄ de⁹ iacob spālit̄: eo q̄ populus isrl' descēdens a iacob susceperat dei legem: nō alij populi. vn̄ dr̄ .j. ps̄. cxlvij. Qui annūciat verbū suum iacob: iusticias et iudicia sua isrl'. Non fecit taliter omni nationi ⁊c. [d] Et oīa cornua .i. supbias ⁊ ptātes. [e] Peccatoꝝ confringā .i. confringenda denuncio ꝑ ptātem diuinā. vel aliter pōt dici q̄ ꝓpheta hic mutat modum loquendi: q: prius dicebat in ꝑsona ppria: Ego autē annūciabo ⁊c. et pn̄ter trāsit siue descendit ad loquendū in persona dei. d. Oīa cornua peccatorū confringā. q: deus fecit de peccatorib⁹ vindictam: ⁊ transitus talis frequenter fit in ꝓphetis: ⁊ in illis maxime qui metrice scripserūt: quales fuerūt illi qui psalmos fecerunt. [f] Et exaltabūtur cornua iusti .i. xp̄i. qui dicit̄ antonomatice iustus: eo q̄ iustificat alios: f̄m q̄ dr̄ Esa. liij. In scia sua iustificabit ipse seruos meos multos: ⁊ iniquitates ipoꝝ ip̄e portabit. In resurrectione autē christi exaltata fuerūt eius cornua: ꝓpter quod dixit tunc Mathei vlti. Data ē mihi omnis ptās in celo ⁊ in terra. ꝓpter quod sanctus zacharias nominauit xp̄m cornu: Luc. j. Erexit nob cornu salutis in domo dauid pueri sui. Xp̄s em̄ descendit de dauid f̄m carnem: Ro. j. Qui factus est ei ex semine dauid f̄m carnem. Moralr̄ pōt exponi ps̄ iste de quolibet vere penitente: qui egressus de captiuitate peccati ɔfitetur dei iusticiam ⁊ eius misericordiam ⁊ potestatem demonū contēnit: ⁊ deo grās agit.

In ps̄. lxxiiij. Cōfitebimur: vbi dr̄ in postilla: Cū accepero tp̄us. Additio.

Quidam expositores nostri intelligunt hec verba .s. cū accepero tp̄s ⁊c. a filio dei dicta an̄ carnis assumptōem: vt sit sensus: Cū ego. q̄ sū eternus. accepero tp̄s .i. fuero factus hō tp̄aliter. tūc iusticiam iudicabo. iux̄ illud Joh. v. ca. Omē iudiciū dedit pater filio: ⁊ sic cū dr̄: Liquefacta est terra ⁊c. intelligit̄ a soliditate virtutū: eo q̄ oēs fere leprosi erant in peccato ante aduentum xp̄i. sed dicit: Ego cōfirmaui columnas eius .i. ap'los ⁊ correspondēter ad istū sensum possunt exponi tam ꝑcedentia q̄ȝ sequentia.

In eodē ps̄. vbi dr̄ in postilla: Quia neq; ab oriēte. Additio.

Attendendū ē q̄uo intelligant̄ ista verba: Neq; a desertis montibus. q: non videt̄ corrńdere huic qđ ꝑmittit̄: nec ab oriēte neq; ab occidēte. poti⁹ em̄ debuisset dicere. Nec ab aq̄lone ⁊ mari: sicut consueuit scriptura loqui: cū de quatuor partibus mūdi agit: vt in plurimis locis: Sed ad huius ꝓpriuȝ intellectum sciēduȝ q̄ f̄m astronomos terra habitabilis se extendit ab oriente in occidentem: sic q̄ continet centū. lxxx. gradus: que est medietas totius orbis terre: ⁊ hec distantia que ē ab oriente terre vsq; ad occidentē dr̄ longitudo terre. latitudo em̄ terre habitabilis: que considerat̄ ab aquilone ad austrū non ē tante distantie. q: non occupat nisi. lxvj. gradus fere. vn̄ totū residuū tam ex pte aquilonari q̄ȝ australi sunt deserta loca: put philosophi ⁊ astronomi de hoc loquentes tam rōnibus q̄ȝ inuestigationib⁹ demōstrat. Bene

igr̄ psalmista volēs quatuor ptes mūdi notare noīauit ptem orietalē ⁊ occidētalē sub ꝓpriis noībus: eo q̄ ab oriēte in occidentē se extēdit hītatio hūana: s; ptem aq̄lonarē ⁊ australē noīauit desertos mōtes: q: subtracta pte habitabili in latitudine terre ex vtraq; pte remanēt magna loca deserta: in q̄bus verisimiliter sūt mōtes ⁊c.

[a] Not⁹ ī iudea de⁹: [b] in isrl' magnū nomē ei⁹. [c] Et fact⁹ ē ī pace [d] loc⁹ e⁹: [e] ⁊ hītatio ei⁹ in syon. [f] Ibi ɔfregit [g] potētias: [h] arcū scutū gladium ⁊ belluȝ. [i] Illuminās tu mirabilit̄ a montib' et'nis:

In eodē psalmo lxxiij. vbi dr̄ in postilla: Uini meri. Additio.

Ubi translatio nr̄a habet: Meri: in hebraico hȝ q̄dā dictio q̄ magis sonat spissum vel lutuosum: quod quidā hebreorū sic exponūt. q̄ in hoc calice .s. vltionis diuine ē vinū lutuosum ⁊ spissum: quod generat in fundo multas feces: sic q̄ d' inferiori pte vbi sunt feces bibūt peccatores grauissimi: ⁊ de supiori bibunt alij q̄ non tā grauiter peccarunt: ⁊ hoc ad designandum q̄ ꝟuatur ꝓportio diuine iusticie circa punitiōem transgressorū.

Psal. lxxv.

Notus in iudea deus. Huic psalmo ꝑmittit̄ tal' ti. in hebreo: Ad victoriā in organis psalmus asaph cantici: et in translatione Hiero. Uictori in carminibus psalmus asaph cantici: et pȝ sn̄ia vtriusq; tituli ex dictis supra psalmo. iiij. De mā autē huius psalmi dicit Ra. sa. q̄ asaph preuidens in spū afflictōem regni iude ꝑ sennacherib tp̄e ezechie: ⁊ eius ꝑcussionem a deo: f̄m q̄ habet̄. iiij. Reg. xix. q̄ angelus dn̄i ꝑcussit in castris assyriorum. clxxxv. milia: quod videns sennacherib fugit cōfusus ad terram suam: ⁊ ibi fuit occisus a filijs suis: vt habetur ibidem: fecit et̄ de hoc psal. istum: et huic dicto concordant plures doctores et expositores catholici: propt̄ qđ intendo illud sequi: igitur f̄m hoc ps̄ iste diuidit̄ in tres ptes: quia primo describitur regni iude conditio. secūdo sennacherib deiectio: ibi. Ibi confregit. tercio gratiarū actō: ibi. Quoniam cogitatio hominis. Circa primum sciendū q̄ in regno iudee metropolis erat hierusalem in qua erat templum: ꝓpter quod vigebat ibi diuinus cultus ⁊ sciencia legis ⁊ ꝓphāꝝ. ⁊ hoc ē qđ dr̄.

[a] Notus in iudea deus. non sic aūt in alijs terris vbi nō vigebat verus dei cultus: nec scientia legis ⁊ ꝓphāꝝ.

[b] In israhel magnū nomen eius. hoc ē nomen domini tetragāmaton: quod est ꝓpriatum altissimo creatori: in q̄ nomine sacerdotes in tēplo bn̄dicebāt ppl'm.

[c] Et factus est in pace .i. in tp̄e pacis.

[d] Locus eius .i. templum in quo habitat deus ꝑ specialem effectum dando ei responsa sup ꝓpiciatoriū: hoc enīȝ templum fuit edificatū tp̄e salomonis: qui ꝓpter hoc nominatus fuit salomon. id est pacificus. quia maxima pax fuit in regno iudee temporibus eius: vt habet̄. iij. Regū.

[e] Et habitatio eius in syon. quia templum fuit edificatum in illa parte ciuitatis hierusalem: vbi erat mōs syon.

[f] Ibi confregit. Hic consequēter describitur ipsius sennacherib deiectio: eo q̄ volebat destruere ciuitatem hierusalem: ⁊ templū in ea edificatum cultui diuino deputatū. ⁊ hoc ē quod dr̄. [f] Ibi confregit .s. deus. [g] Potētias .i. bellatores exercitus sennacherib. [h] Arcuȝ scutum ⁊c. .i. oīa instrumēta bellica. q: interfectis bellatorib⁹ arma bellica ad nihilū valebāt vltra ipi sennacherib: propter quod fuit territus ⁊ cōfusus: vt ꝑdictū ē. [i] Illuminās tu mirabilit̄ mōtib⁹ eternis. mōtes eterni hic dicuntur angeli q̄ sunt immortales. q: ministerio angelico facta ē exercit⁹ sennacherib ꝓstratio: ⁊ fc̄m ē mirabiliter. q: corpa corū redacta fuerūt in cineres: vestibus eorum

et armis remanentibus illesis: ita q̄ ezechias ⁊ viri sui sine difficultate aliqua poterant colligere arma et spolia: ⁊ p hoc illūinati sunt in cognitione diuine virtutis: In hebreo bī: De montibus rapine. et in translatione biero. A montibus captiuitas. ⁊ tunc referendū est ad montes syon. ⁊ montē moriā vbi templū erat fūdatū. q̄ sennacherib intendebat spoliare ⁊ captiuare bi tātes in eo: ꝰ sacrificijs ⁊ orōnib⁹ ibi factis ordinatione dei pacifit angelus castra assyrioꝝ: vt p̄dictū ē: ⁊ sic accidit contrarium.

ꝰturbati sūt oēs insipiētes corde. ⁱDormierūt somnū suū: ᵐ⁊ nihil inuenerūt oēs viri diuitiaꝝ in manibꝰ suis. ⁿAb increpatōne tua deus iacob dormitauerūt ᵒq̄ ascenderūt eqs. ᵖTu terribil'es ᵍ⁊ q̄s resistet tibi? ʳex tūc ira tua. ˢDe celo auditū fecisti iudiciū: ᵗtra tremuit ᵘ⁊ quieuit. ᵛCū exurgēt in iudiciuꝫ dē: ʷvt saluos faceret oēs mansuetos terre. ˣQuoniaꝫ cogitatio hois ʸconfitebit tibi: et reliquie cogitationis diem festum agēt tibi. ᶻVouete et reddite dño vro: ᵃomnes qui in circuitu eius ᵇaffertis munera. Terribilī et eī q̄ aufert spiritum principum: ᶜterribili apud reges terre.

k Turbati sunt oēs insipientes cor de. i. bellatores sennacherib: q̄ erāt ad huc idolatre: et sic insipiētes de domo ram noticiam non habites.

l Dormierūt somnū suū. dormitione mortis: sm qđ dr Job. xj. Lazar⁹ amicus noster dormit. i. mortuus ē: vt ibi dem subditur.

m Et nihil inuenerūt oēs viri ⁊c. quia bellatores Sennacherib mīsas diuitias p bella acquisitas quas ibidē dimiserūt: q̄ mortui nihil potuerūt ibi habere ⁊ illi pauci viri q̄ ibi remāserāt ita repēte fugerūt cū sennacherib q̄ nihil potuerūt de illis secū portare.

n Ab increpatione tua deus iacob dormitauerūt. i. mortui sunt non morte naturali: ꝰ tua virtute sm ordinē iusticie tue.

o Quia ascenderūt equos. i. ejtos exercitus sennacherib.

p Tu terribilis es. in iudicijs tuis.

q Et quis resistet tibi. q. d. nullus: cum infinita sit tua virtus.

r Ex tūc ira tua. i. statim cū decreuerit punitōnem alicui⁹: pcedit in effectu sm modū tue iusticie vel sentētie.

s De celo auditū fecisti iudiciū. q̄ punitōnem sennacherib ⁊ exercitus eius deus nūciauit ysaie: ⁊ ysaias ezechie: vt bī. iij. Regum. xix.

t Terra tremuit. i. habitātes in terra iuda p timore tremuerunt ex aduentu sennacherib contra eos.

v Et quieuit. q. audientes passionē sui exercitus et fugam eius: in securitate quieuerūt: ꝰ subdit.

r Cū exurgeret in iudicio deus. i. ad faciendū vindictam de sennacherib ⁊ exercitu eius.

y Vt saluos faceret ⁊c. i. ezechiam ⁊ pplm eius.

z Oēs cogitatio hois. Hic vltimo ponitur gr̄a rumactio. p pli liberatione ⁊ fugb⁹ punitōne cū dr: Oēs cogitatio hois. i. ezechie rōnabiliter viuētis et ppli sui.

a Confitebit tibi. confessione laudis pro sua liberatōne mirabili.

b Et reliquie cogitationis ⁊c. reliquie cogitationis dicuntur hic memorie et illo facto. q. ezechias ⁊ populus suus non solū egerunt gratias deo semel. i. quādo liberati fuerunt: ꝰ etiam postea quando ist̄ud beneficium occurrebat memorie eorum: ꝓpter quod in ⁊c. te. fuerunt aliqua festa annuatim ordinata ad beneficia diuina recolenda: sicut festum pasche pro exitu de egypto: et festum penthecostes pro datione legis: ⁊ sic de alijs: ⁊ similiter in no. testamento de natiuitate christi ⁊ eius resurrectione et ascensione: ⁊ consilibus: translatio biero. habet sic: Quia meror hominis confitebitur tibi reliquijs meroris accingeris: quod sic pōt exponi. Quia meror hois. scz ezechie ⁊ ppli sui qui fuerūt in merore positi. p verbis et literis blasphematorijs ꝺ dei: ipi? sennacherib ⁊ nūciorus eius: vt bī. iij. Reg. xix. Confitebitur tibi. q. tūc ezechias orauit dīm confidēs q̄ ꝑ peccatis suis et populi talia cōtigissent: Reliquijs meroris accingeris. q. postq̄ ezechias ex merore siderat vestimēta sua ⁊ indutus fuerat sacco: vt habet ibidē. Ascendit in domū dñi: ⁊ expandit illas lras blasphematorias corā altare dñi q̄si accingēs illud:

In hebreo aūt sic habetur: Quoniā ira hois p̄fitebit tibi: ⁊ reliquias ire cinges vel retinebis: qđ exp̄sit rasa. sic: Sm ira hois. i. sennacherib: qui iratus ꝺ regnū iude volebat illud destruere. Confitebit tibi. i. erit occasio tibi p̄fitēdi p̄fessione laudis. q. ꝑ pls a psecutione eius liberat⁹ habuit maiorē occasionē gratias agendi deo ⁊ se occupando i diuinis laudibus Et reliquas ire cinges vel retinebis: qđ exponit Ra. sa. de regibus psequētibus ꝑ plm isr̄l: q̄ ꝙ videbāt liberatōem ei⁹ miraculose retinebant ab ira: ⁊ ꝙuertebātur ad dī laudes: sicut nabuchodonosor ex ira fecit p̄cī tres pueros in caminū ignis: ꝰ q̄ vidit liberationē eoꝝ mirabilem: fuit conuersus in mansuetudinē dei laudās ⁊ dicens: Benedictus deus sidrach. misac ⁊ abdenago: ꝰ q. sennacherib ex liberatione ezechie ⁊ ꝑpli isr̄l mirabili non legit conuersus ad dei laudē: ꝰ magis ad oppositum: q. fugiens ad terrā suā adorauit in templo vesfrac deū suū: vt bī. iij. regum. xix. Ideo aliter exponit ista lia. Et reliquias ire cinges vel retinebis. q. sennacherib fugiens et irā contra iudeam retinens cogitabat si posset iterum exercitum cōgregare ad destructōnem iudee: sed fuit impeditus a deo: ex cuius ordinatione filij sui adramelech ⁊ sirafar occiderunt eū: vt habetur ibidem. Consequēter propheta inuitat populū suū ad dei laudem dicēs.

c Vouete et reddite dño. i. vota que fecist? vel liberamini a sennacherib psecutōne reddite: ex quo estis liberati. q. displicet infidelis promissio: Ecclesiastes. v.

d Oēs q̄ in circuitu ei⁹. i. de tota terra iudee q̄ est in circuitu irlm ⁊ tēpli.

e Affertis munera terribili. i. do qui terribile iudiciū fecit de sennacherib et exercitu eius. In hebreo ⁊ ita⁊ latione hieronymi. li terribili est finis huius versus: et versus sequens incipit ibi. Et ei q̄ aufert spiritū principum. vbi reddit ratio quare deus dicatur terribilis in fine precedentis versus: ⁊ ē sensus p̄inuādo ad literam p̄cedentē.

f Et qui aufert spīm principum. i. vitam eorum: sicut dictū est de sennacherib et principibus sui exercitus.

g Terribili apud reges terre. q. alij reges audientes punitōnem sennacherib deū isr̄l timuerūt. Moraliter potest exponi ꝑ iste de qualibet cōitate fideli seu persona singulari: que de afflictione magna corporali temporali vel spirituali a deo magnifice liberatur: ⁊ ex hoc ad dei laudem vouete creātur.

In psalmo. lxxv. Notus in iudea ⁊c. vbi dī in postilla: In hebreo bī: De montib⁹ ⁊ rapinis.

Additio.

In hoc loco litera hebraica habet vocabula diuersimode interpretabilia: sicut in multis alijs locis: ꝰ vnus modus intelligendi ꝙinquior talis est: Terribilis es tu mirabiliter ex̄ mōtes fera. i. rapacia aialiū. ⁊ ē sensus: q. sicut boies confugerūt terreri a mōtib⁹ in quibus fere habitant: sic fuit magis territus sennacherib: et illi qui cum eo remanserunt a deo inferente illam plagam terribilem: vnde sequitur: Turbati sunt oēs insipientes corde.

Victori sup iditus psal. asaph. Ps.lxxvj.

Voce mea ad dñm clamaui: voce mea ad deum & intendit mihi. In die tribulationis mee deu exquisiui manibus meis nocte & coram eo: & non sum deceptus. Renuit consolari aia mea: memor fui dei et delectatus sum: & exercitatus sum & defecit spiritus meus. Anticipauerunt vigilias oculi mei: turbatus sum & non sum locutus. Cogitaui dies antiquos: & annos eternos in mente habui. Et meditatus sum nocte cum corde meo: & exercitabar & scopebam spiritum meum. Numquid in eternum proiciet deus: aut non apponet ut complacitum sit ei amplius. Aut in finem misericordiam suam abscindet a generatione & generationem. Aut obliuiscetur misereri deus: aut continebit in ira sua misericordias suas. Et dixi nunc cepi hec mutatio dextere excelsi. Memor fui operum domini quia memor ero a principio mirabilis tuus. Et meditabor in omnibus operibus tuis: et in adinventionibus tuis exercebor. Deus in sancto via tua: quis deus magnus sicut deus noster. Tu es deus qui facis mirabilia: notum fecisti in gentibus virtutem tuam. Redemisti in brachio populum tuum filios iacob & joseph. Viderunt te aque deus viderunt te aque & timuerunt & turbati sunt abyssi. Multitudo sonitus aquarum. Vocem dederunt nubes etenim sagitte tue transeunt. Vox tonitrui tui in rota. Illuxerunt coruscationes tue orbi terre: commota est & contremuit terra. In mari via tua & semite tue in aquis multis. Et vestigia tua non cognoscentur. Deduxisti sicut oves populum tuum in manu moysi & aaron.

Victori sup iditus psalmus asaph. Intende popule meus legem meam: inclinate aurem vestram in verba oris mei. Aperiam in parabolis os meum: loquar propositiones ab initio. Quanta audiuimus & cognouimus ea: & patres nostri narrauerunt nobis. Non sunt occultata a filiis eorum in generatione altera narrantes laudes domini & virtutes eius & mirabilia eius que fecit. Et suscitauit testimonium in iacob & legem posuit in israel. Quanta mandauit patribus nostris notas facere filiis suis. Ut cognoscat generatio altera filii qui nascentur & exurgent & narrent filiis suis. Et ponant in deo confidentiam suam & non obliuiscantur operum dei & mandata eius exquirant. Ne fiant sicut patres eorum generatio praua & exasperans. Generatio que non direxit cor suum & non creditum est cum deo spiritus eius. Filii ephraim intendentes & mittentes arcum conuersi sunt in die belli. Non custodierunt testamentum dei & in lege eius noluerunt ambulare. Et obliti sunt benefactorum eius & mirabilium eius que ostendit eis. Coram patribus eorum fecit mirabilia in terra egypti in campo tanitis. Interclusit mare & perduxit eos & statuit aquas quasi in utre. Et deduxit eos in nubi diem & tota nocte in illuminatione ignis. Diuisit petram in eremo & adaquauit eos sicut in abysso multa. Et eduxit aquam de petra & deduci fecit tanquam flumina aquas. Et adiecerunt adhuc peccare ei: in iracundiam concitare altissimum in inaquosa. Et tentauerunt deum in cordibus suis: ad petendas escas animabus suis. Et male locuti sunt de deo dixerunt. Numquid poterit deus parare mensam in deserto. Quoniam percussit petram & fluxerunt aque & torrentes inundauerunt. Numquid & panem potest dare aut parare mensam populo suo. Propterea audiuit dominus & distulit & ignis accensus est in iacob & ira ascendit in israel. Quia non crediderunt in deo & non speraverunt in salutari eius. Et mandauit nubibus desuper & ianuas celi aperuit. Et pluit illis manna ad manducandum & panem celi dedit eis. Panem angelorum manducauit homo cibaria misit eis in abundantia. Transtulit austrum de celo & induxit in virtute sua affricum. Et pluit sicut arenam carnes & sicut harenam maris volatilia pennata. Et ceciderunt in medio castrorum eius circa habitacula eorum. Et manducauerunt & saturati sunt nimis & desiderium eorum attulit eis. Non sunt fraudati a desiderio suo adhuc escam eorum in ore ipsorum. Et ira dei ascendit super eos & occidit pinguissimos eorum & electos israel impedit. In omni hoc peccauerunt adhuc & non credidit in mirabilibus eius. Et defecit in vanitate dies eorum & anni eorum cum festinatione. Cum occideret eos quærebant eum & revertebantur & diluculo veniebant ad eum. Et memorati sunt quia deus adiutor est eorum & deus excelsus redemptor eorum est. Et dilexerunt eum in ore suo & lingua sua mentiti sunt ei. Cor autem eorum non erat rectum cum eo nec fideles habiti sunt in testamento eius. Ipse autem est misericors & propitiabitur peccatis eorum & non disperdet. Et multas avertit iram suam & non accendit omnem iracundiam suam. Et recordatus est quia caro sunt spiritus vadens & non rediens. Quam sepe exacerbauerunt eum in deserto: in ira concitauerunt eum in inaquosa. Et conuersi sunt & tentauerunt deum & sanctum israel exacerbauerunt. Non sunt recordati manus eius die qua redemit eos de manu tribulantis. Sicut posuit in egypto signa sua & prodigia sua in campo tanitis. Et conuertit in sanguinem flumina eorum & imbres eorum ne biberent. Misit in eos cynomyiam & comedit eos & ranam & disperdidit eos. Et dedit erugini fructus eorum & labores eorum locuste. Occidit in grandine vineas eorum & moreas eorum in pruina. Et tradidit grandini iumenta eorum & possessiones eorum igni. Misit in eos iram indignationis sue: iram & indignationem & tribulationem immissiones per angelos malos. Viam fecit semite ire sue: non pepercit a morte animabus eorum & iumenta eorum in mortalitate conclusit. Et percussit omne primogenitum in terra egypti primitias omnis laboris eorum in tabernaculis cham. Et abstulit sicut oves populum suum & deduxit eos tanquam gregem in deserto. Et duxit eos in spe & non timuerunt & inimicos eorum operuit mare. Et introduxit eos in montem sanctificationis sue montem quem acquisiuit dextera eius. Et eiecit a facie eorum gentes & sortitus est eos in funiculo distributionis & habitare fecit in tabernaculis eorum tribus israel. Et tentauerunt & exacerbauerunt deum excelsum & testimonia eius non custodierunt. Et auersi sunt & non seruauerunt sicut & patres eorum conuersi sunt in arcum prauum. In collibus suis ad iracundiam concitauerunt eum & in sculptilibus suis ad emulationem concitauerunt eum. Audiuit deus & sprevit & exhortatus est nimis israel. Et repulit tabernaculum silo tabernaculum suum ubi habitauit in hominibus. Et tradidit in captiuitatem fortitudinem eorum & pulchritudinem eorum in manus inimici. Et conclusit in gladio populum suum & hereditatem suam sprevit. Iuvenes eorum comedit ignis & virgines eorum non sunt lamentate. Sacerdotes eorum in gladio cadent & viduæ eorum non plorabuntur. Et exsurrexit tanquam dormiens dominus tanquam potens crapulatus a vino. Et percussit inimicos suos in posteriora opprobrium sempiternum dedit illis. Et reprobauit tabernaculum ioseph & tribum ephraim non elegit. Et elegit tribum iuda montem sion quem dilexit. Et edificauit sicut unicornium sanctum suum in terra quam fundauit in seculum. Et elegit david puerum suum & sustulit eum de gregibus ouium. De post fetantes accepit eum pascere iacob puerum suum & israel hereditatem suam. Et pavit eos in innocentia cordis sui & in intellectibus manuum suarum deduxit eos.

Victori sup iditus psalmus asaph. Ps.lxxvij.

Deus venerunt gentes in hereditatem tuam: polluerunt templum sanctum tuum: posuerunt hierusalem in pomorum custodiam. Posuerunt morticina seruorum tuorum escas volatilibus celi: carnes sanctorum tuorum bestiis terre. Effuderunt sanguinem eorum tanquam aquam in circuitu hierusalem & non erat qui sepeliret. Facti sumus opprobrium vicinis nostris: subsannatio & illusio his qui in circuitu nostro sunt. Usquequo domine irasceris in finem: accendetur sicut ignis zelus tuus. Effunde iram tuam in gentes que te non nouerunt & in regna que nomen tuum non invocauerunt. Quia comederunt iacob & locum eius desolauerunt. Ne memineris iniquitatum nostrarum antiquarum: cito anticipent nos misericordie tue quia pauperes facti sumus nimis. Adiuua nos deus salutaris noster propter honorem nominis tui domine & libera nos & propitius esto peccatis nostris propter nomen tuum. Ne forte dicant in gentibus ubi est deus eorum. Et innotescat in nationibus coram oculis nostris ultio sanguinis seruorum tuorum qui effusus est. Introeat in conspectu tuo gemitus compeditorum secundum magnitudinem brachii tui posside filios interemptorum. Et redde vicinis nostris septuplum in sinum eorum improperium eorum quod exprobrauerunt tibi domine. Nos autem populus tuus & oues pascue tue confitebimur tibi in seculum. In generationem & generationem narrabimus laudem tuam.

Victori in carminibus asaph psalmus. Ps.lxxviij.

Qui regis israel intende qui deducis tanquam ouem ioseph. Qui sedes super cherubim manifestare coram ephraim & beniamin & manasse. Excita potentiam tuam & veni ut salvos facias nos. Deus conuertere & ostende faciem tuam & salui erimus. Domine deus virtutum quousque irasceris super orationem serui tui. Quousque non respicies super orationem meam. Cibabis nos pane lacrimarum & potum dabis nobis in lacrimis in mensura. Posuisti nos in contradictionem vicinis nostris & inimici nostri subsannauerunt nos. Deus virtutum conuertere & ostende faciem tuam & salui erimus. Vitem de egypto transtulisti eiecisti gentes & plantasti eam. Dux itinere in conspectu eius & radicare fecit radices eius & implevit terram. Operuit montes umbra eius & arbusta eius cedros dei. Extendit palmites suos usque ad mare & usque ad flumen propagines eius. Ut quid destruxisti maceriam eius & vindemiant eam omnes qui pertransiunt viam. Exterminauit eam aper de silua & singularis ferus depastus est eam. Deus virtutum reuertere respice de celo & vide & visita vineam istam. Et perfice eam quam plantauit dextera tua & super filium hominis quem confirmasti tibi. Incensa igni & suffossa ab inimicis tuis de increpatione vultus tui peribunt. Fiat manus tua super virum dextere tue & super filium hominis quem confirmasti tibi. Et non discedimus a te vivificabis nos & nomen tuum invocabimus. Domine deus virtutum conuertere nos & ostende faciem tuam & salui erimus.

Victori pro torcularibus asaph psalmus. Ps.lxxx.

Exultate deo adiutori nostro iubilate deo iacob. Sumite psalmum & date tympanum psalterium iocundum cum cithara. Buccinate in neomenia tuba in insigni die solemnitatis vestre. Quia precepta israel sunt & iudicia deo iacob. Testimonium in ioseph posuit illud cum exiret de terra egypti. Linguam quam non noverat audiuit. Divertit ab oneribus dorsum eius manus eius in cophino servierunt. In tribulatione invocasti me & liberavi te exaudivi te in abscondito tempestatis probavi te apud aquam contradictionis. Audi populus meus & contestabor te israel si audieris me non erit in te deus recens & non adorabis deum alienum. Ego enim sum dominus deus tuus qui eduxi te de terra egypti dilata os tuum & implebo illud. Et non audivit populus meus vocem meam & israel non intendit mihi. Et dimisi eos secundum desideria cordis eorum ibunt in adinventionibus suis. Si populus meus audisset me israel in viis meis ambulasset. Paulo forsitan inimicos eorum humiliassem & super tribulantes eos misissem manum meam. Inimici domini mentiti sunt ei & erit tempus eorum in seculum. Et cibavit eos ex adipe frumenti & de petra mel saturavit eos.

Victori pro torcularibus asaph psalmus. Ps.lxxxj.

Deus stetit in synagoga deorum in medio autem deos discernit. Usquequo iudicatis iniquitatem & facies peccatorum sumitis. Iudicate egenum & pupillum humilem & pauperem iustificate. Eripite pauperem & egenum de manu peccatoris liberate. Nescierunt neque intellexerunt in tenebris ambulant. Movebuntur omnia fundamenta terre. Ego dixi dii estis & filii excelsi omnes. Vos autem sicut homines moriemini & sicut unus de principibus cadetis. Exurge deus iudica terram tu enim hereditabis in omnibus gentibus.

Victori pro torcularibus asaph psalmus. Ps.lxxxij.

Deus quis similis erit tibi ne taceas neque compescaris deus. Quoniam ecce inimici tui sonuerunt & qui oderunt te extulerunt caput. Super populum tuum malignauerunt consilium & cogitauerunt contra sanctos tuos. Dixerunt venite & disperdamus eos ne sint in gente & non memoretur nomen israel amplius. Quoniam cogitauerunt unanimiter simul contra te testamentum disposuerunt. Tabernacula idumeorum & ismaelite moab & agareni. Gebal & ammon & amalech alienigene cum habitantibus tyrum. Etenim assur venit cum illo facti sunt brachium filiis loth. Fac illis sicut madian & sisare & iabin in torrente cison. Disperierunt in endor facti sunt ut stercus terre. Pone principes eorum sicut oreb & zeb & sicut zebee & salmana omnes principes eorum. Qui dixerunt hereditate possideamus nobis speluncas dei. Deus meus pone illos ut rotam & sicut stipulam ante faciem venti. Sicut ignis qui combureret silvam & sicut flamma comburens montes. Sic persequeris illos in tempestate tua & in ira tua conturbabis eos. Implebis facies eorum ignominia & quærent nomen tuum domine. Confundantur & conturbentur in seculum seculi & erubescant & pereant. Et cognoscant quia nomen tibi dominus tu solus altissimus in omni terra.

Victori pro torcularibus filiis chore psalmus. Ps.lxxxiij.

Quam dilecta tabernacula tua domine virtutum concupiscit & deficit anima mea in atria domini. Cor meum & caro mea exultaverunt in deum vivum. Etenim passer invenit sibi domum & turtur nidum sibi ubi reponat pullos suos. Altaria tua domine virtutum rex meus & deus meus. Beati qui habitant in domo tua domine in seculum seculi laudabunt te. Beatus vir cuius est auxilium abs te ascensiones in corde suo disposuit. In valle lacrimarum in loco quem posuit. Etenim benedictionem dabit legislator ibunt de virtute in virtutem. Videbitur deus deorum in sion. Domine deus virtutum exaudi orationem meam auribus percipe deus iacob. Protector noster aspice deus & respice in faciem christi tui. Quia melior est dies una in atriis tuis super millia. Elegi abiectus esse in domo dei mei magis quam habitare in tabernaculis peccatorum. Quia misericordiam & veritatem diligit deus gratiam & gloriam dabit dominus. Non privabit bonis eos qui ambulant in innocentia. Domine deus virtutum beatus homo qui sperat in te.

Victori filiis chore psalmus. Ps.lxxxiiij.

Benedixisti domine terram tuam auertisti captivitatem iacob. Remisisti iniquitatem plebi tue operuisti omnia peccata eorum. Mitigasti omnem iram tuam auertisti ab ira indignationis tue. Converte nos deus salutaris noster & averte iram tuam a nobis. Numquid in eternum irasceris nobis aut extendes iram tuam a generatione in generationem. Deus tu conversus vivificabis nos & plebs tua letabitur in te. Ostende nobis domine misericordiam tuam & salutare tuum da nobis. Audiam quid loquatur in me dominus deus quoniam loquetur pacem in plebem suam & super sanctos suos & in eos qui convertuntur ad cor. Verumtamen prope timentes eum salutare ipsius ut habitet gloria in terra nostra. Misericordia & veritas obviaverunt sibi iustitia & pax osculate sunt. Veritas de terra orta est & iustitia de celo prospexit. Etenim dominus dabit benignitatem & terra nostra dabit fructum suum. Iustitia ante eum ambulabit & ponet in via gressus suos.

Victori pro torcularibus filiis chore psalmus. Ps.lxxxv.

Inclina domine aurem tuam & exaudi me quia inops & pauper sum ego. Custodi animam meam quoniam sanctus sum. Salvum fac servum tuum deus meus sperantem in te. Miserere mei domine quoniam ad te clamavi tota die. Lætifica animam servi tui quia ad te domine animam meam levavi. Quia tu domine suavis ac mitis & multe misericordie omnibus invocantibus te. Auribus percipe domine orationem meam & intende voci deprecationis mee. In die tribulationis mee clamavi ad te quia exaudisti me. Non est similis tui in diis domine & non est secundum opera tua. Omnes gentes quascumque fecisti venient & adorabunt coram te domine & glorificabunt nomen tuum. Quia magnificatus es tu & faciens mirabilia tu es deus solus. Deduc me domine in via tua & ingrediar in veritate tua lætetur cor meum ut timeat nomen tuum. Confitebor tibi domine deus meus in toto corde meo & glorificabo nomen tuum in eternum. Quia misericordia tua magna est super me & eruisti animam meam ex inferno inferiori. Deus iniqui insurrexerunt super me & synagoge potentium quesierunt animam meam & non proposuerunt te in conspectu suo. Et tu domine deus miserator & misericors patiens & multe misericordie & verax. Respice in me & miserere mei da imperium tuum puero tuo & saluum fac filium ancille tue. Fac mecum signum in bonum & videant qui oderunt me & confundantur quoniam tu domine adiuvisti me & consolatus es me.

Victori pro torcularibus filiis chore psalmus. Ps.lxxxvj.

Fundamenta eius in montibus sanctis quæ diligit dominus portas sion super omnia tabernacula iacob. Gloriosa dicta sunt de te civitas dei. Memor ero rahab & babilonis scientium me. Ecce alienigene & tyrus & populus ethiopum hi fuerunt illic. Numquid sion dicet homo & homo natus est in ea & ipse fundavit eam altissimus. Dominus narrabit in scripturis populorum & principum horum qui fuerunt in ea. Sicut lætantium omnium habitatio est in te. Domine deus salutis mee in die clamavi & nocte coram te. Intret in conspectu tuo oratio mea inclina aurem tuam ad precem meam. Quia repleta est malis anima mea & vita mea infernum appropiavit. Estimatus sum cum descendentibus in lacum factus sum sicut homo sine adiutorio inter mortuos liber. Sicut vulnerati dormientes in sepulchris quorum non es memor amplius & ipsi de manu tua repulsi sunt. Posuerunt me in lacu inferiori in tenebrosis & in umbra mortis. Super me confirmatus est furor tuus & omnes fluctus tuos induxisti super me. Longe fecisti notos meos a me me posuerunt abominationem sibi. Traditus sum & non egrediebar oculi mei languerunt prae inopia. Clamavi ad te domine tota die expandi ad te manus meas. Numquid mortuis facies mirabilia aut medici suscitabunt & confitebuntur tibi. Numquid narrabit aliquis in sepulchro misericordiam tuam & veritatem tuam in perditione. Numquid cognoscentur in tenebris mirabilia tua & iustitia tua in terra oblivionis. Et ego ad te domine clamavi & mane oratio mea præveniet te. Ut quid domine repellis orationem meam avertis faciem tuam a me. Pauper sum ego & in laboribus meis a iuventute mea exaltatus autem humiliatus sum & conturbatus. In me transierunt iræ tue & terrores tui conturbaverunt me. Circumdederunt me sicut aqua tota die circuierunt me simul. Elongasti a me amicum & proximum & notos meos a miseria.

Victori pro torcularibus filiis chore psalmus. Ps.lxxxvij.

Misericordias domini in eternum cantabo in generationem & generationem. Annuntiabit veritatem tuam in ore meo quia dixisti in eternum misericordia edificabitur in celis preparabitur veritas tua in eis. Disposui testamentum electis meis iuravi david servo meo usque in eternum preparabo semen tuum & edificabo in generationem & generationem sedem tuam. Confitebuntur celi mirabilia tua domine etenim veritatem tuam in ecclesia sanctorum. Quoniam quis in nubibus equabitur domino similis erit deo in filiis dei. Deus glorificatus in consilio sanctorum magnus & terribilis super omnes qui in circuitu eius sunt. Domine deus virtutum quis similis tibi potens es domine & veritas tua in circuitu tuo. Tu dominaris potestati maris motum autem fluctuum eius tu mitigas. Tu humiliasti sicut vulneratum superbum in brachio virtutis tue dispersisti inimicos tuos. Tui sunt celi & tua est terra orbem terre & plenitudinem eius tu fundasti. Aquilonem & mare tu creasti thabor & hermon in nomine tuo exultabunt. Tuum brachium cum potentia sumatur manus tua & exaltetur dextera tua. Justitia & judicium preparatio sedis tue misericordia & veritas precedent faciem tuam. Beatus populus qui scit jubilationem domine in lumine vultus tui ambulabunt & in nomine tuo exultabunt tota die. Et in iustitia tua exaltabuntur quoniam gloria virtutis eorum tu es. Et in beneplacito tuo exaltabitur cornu nostrum quia domini est assumptio nostra & sancti israel regis nostri. Tunc locutus es in visione sanctis tuis & dixisti posui adiutorium in potente & exaltavi electum de plebe mea. Inveni david servum meum oleo sancto meo unxi eum. Manus enim mea auxiliabitur ei & brachium meum confortabit eum. Nichil proficiet inimicus in eo & filius iniquitatis non apponet nocere ei. Et concidam a facie ipsius inimicos eius & odientes eum in fugam convertam. Et veritas mea & misericordia mea cum ipso & in nomine meo exaltabitur cornu eius. Et ponam in mari manum eius & in fluminibus dexteram eius. Ipse invocabit me pater meus es tu deus meus & susceptor salutis mee. Et ego primogenitum ponam illum excelsum prae regibus terre. In eternum servabo illi misericordiam meam & testamentum meum fidele ipsi. Et ponam in seculum seculi semen eius & thronum eius sicut dies celi. Si autem dereliquerint filii eius legem meam & in iudiciis meis non ambulaverint. Si iustificationes meas profanaverint & mandata mea non custodierint. Visitabo in virga iniquitates eorum & in verberibus peccata eorum. Misericordiam autem meam non dispergam ab eo neque nocebo in veritate mea. Neque profanabo testamentum meum & que procedunt de labiis meis non faciam irritum. Semel juravi in sancto meo si david mentiar semen eius in eternum manebit. Et thronus eius sicut sol in conspectu meo & sicut luna perfecta in eternum & testis in celo fidelis. Tu autem reppulisti & despexisti distulisti christum tuum. Evacuasti testamentum servi tui profanasti in terra sanctificationem eius. Destruxisti omnes sepes eius posuisti firmamentum eius formidinem. Diripuerunt eum omnes transeuntes viam factus est opprobrium vicinis suis. Exaltasti dextram deprimentium eum letificasti omnes inimicos eius. Avertisti auxilium gladii eius & non es auxiliatus ei in bello. Destruxisti eum ab emundatione & sedem eius in terram collisisti. Minorasti dies temporis eius perfudisti eum confusione. Usquequo domine avertis in finem exardescet sicut ignis ira tua. Memorare quam mihi substantie edificasti omnia filios hominum. Quis est homo qui vivet & non videbit mortem eruet animam suam de manu inferi. Ubi sunt misericordie tue antique domine sicut juravisti david in veritate tua. Memor esto domine obprobrii servorum tuorum quod continui in sinu meo multarum gentium. Quod exprobraverunt inimici tui domine quod exprobraverunt commutationem christi tui. Benedictus dominus in eternum fiat fiat.

Victori pro torcularibus filiis chore psalmus. Ps.lxxxviij.

Domine refugium factus es nobis a generatione & progenie. Antequam montes fierent aut formaretur terra & orbis a seculo & usque in seculum tu es deus. Ne avertas humanum in contritionem & dixisti convertimini filii hominum. Quoniam mille anni ante oculos tuos tanquam dies hesterna que pertransiit & custodia in nocte. In quibus nichil invenies nisi quod mane transeat sicut herba. Mane floreat & transeat vespere decidat indurescat & arescat. Quia defecimus in ira tua & in furore tuo turbati sumus. Posuisti iniquitates nostras in conspectu tuo seculum nostrum in illuminatione vultus tui. Quia omnes dies nostri transierunt & in ira tua defecimus. Anni nostri sicut aranea meditabuntur in eis. Dies annorum nostrorum in ipsis septuaginta anni. Si autem in potentatibus octoginta anni & amplius eorum. Quod autem prominet eorum labor & dolor quoniam supervenit mansuetudo & corripiemur. Quis novit potestatem ire tue & prae timore tuo iram tuam dinumerare. Dextram tuam sic notam fac & eruditos corde in sapientia. Convertere domine usquequo & deprecabilis esto super servos tuos. Repleti sumus mane misericordia tua & exultavimus & delectati sumus. Pro diebus quibus nos humiliasti annis quibus vidimus mala. Respice in servos tuos & in opera tua & dirige filios eorum. Et sit splendor domini dei nostri super nos & opus manuum nostrarum dirige super nos & opus manuum nostrarum confirma.

Qui habitat in adiutorio altissimi in protectione dei celi commorabitur. Dicet domino susceptor meus es tu & refugium meum deus meus sperabo in eum. Quoniam ipse liberavit me de laqueo venantium & a verbo aspero. Scapulis suis obumbrabit tibi & sub pennis eius sperabis. Scuto circumdabit te veritas eius non timebis a timore nocturno. A sagitta volante in die a negotio perambulante in tenebris. A ruina & demonio meridiano cadent a latere tuo mille & decem milia a dextris tuis ad te non appropiabit. Verumtamen oculis tuis considerabis & retributionem peccatorum videbis. Quoniam tu es domine spes mea altissimum posuisti refugium tuum. Non accedet ad te malum & flagellum non appropiabit tabernaculo tuo. Quoniam angelis suis mandavit de te ut custodiant te in omnibus viis tuis. In manibus portabunt te ne forte offendas ad lapidem pedem tuum. Super aspidem & basiliscum ambulabis & conculcabis leonem & draconem. Quoniam in me sperabit liberabo eum protegam eum quoniam cognovit nomen meum. Invocabit me & ego exaudiam eum cum ipso sum in tribulatione eripiam eum & glorificabo eum. Longitudine dierum adimplebo eum & ostendam illi salutare meum.

Victori pro torcularibus filiis chore psalmus. Ps.xcij.

Bonum est confiteri domino & psallere nomini tuo altissime. Ad annuntiandum mane misericordiam tuam & veritatem tuam per noctem. In decacordo psalterio cum cantico in cithara. Quia delectasti me domine in factura tua & in operibus manuum tuarum exultabo. Quam magnificata sunt opera tua domine nimis profunde facte sunt cogitationes tue. Vir insipiens non cognoscet & stultus non intelliget hec. Cum exorti fuerint peccatores sicut fenum & apparuerint omnes qui operantur iniquitatem. Ut intereant in seculum seculi tu autem altissimus in eternum domine. Quoniam ecce inimici tui domine quoniam ecce inimici tui peribunt & dispergentur omnes qui operantur iniquitatem. Et exaltabitur sicut unicornis cornu meum & senectus mea in misericordia uberi. Et despexit oculus meus inimicos meos & insurgentes in me malignantes audiet auris mea. Justus ut palma florebit sicut cedrus libani multiplicabitur. Plantati in domo domini in atriis domus dei nostri. Adhuc multiplicabuntur in senectute uberi & bene patientes. Ut annuntient quoniam rectus dominus deus meus & non est iniquitas in eo.

Victori pro torcularibus filiis chore psalmus. Ps.xcij.

Dominus regnavit decorem indutus est indutus est dominus fortitudinem & precinxit se. Etenim firmavit orbem terre qui non commovebitur. Parata sedes tua ex tunc a seculo tu es. Elevaverunt flumina domine elevaverunt flumina vocem suam. A vocibus aquarum multarum mirabiles elationes maris mirabilis in altis dominus. Testimonia tua credibilia facta sunt nimis domum tuam decet sanctitudo domine in longitudinem dierum.

Victori pro torcularibus filiis chore psalmus. Ps.xciij.

Deus ultionum dominus deus ultionum libere egit. Exaltare qui judicas terram redde retributionem superbis. Usquequo peccatores domine usquequo peccatores gloriabuntur. Effabuntur & loquentur iniquitatem dicent omnes qui operantur iniquitatem. Populum tuum domine humiliaverunt & hereditatem tuam vexaverunt. Viduam & advenam interfecerunt & pupillos occiderunt. Et dixerunt non videbit dominus neque intelliget deus iacob. Intelligite insipientes in populo & stulti aliquando sapite. Qui plantavit aurem non audiet aut qui finxit oculum non considerat. Qui corripit gentes non arguet qui docet hominem scientiam. Dominus scit cogitationes hominum quoniam vane sunt. Beatus homo quem tu erudieris domine & de lege tua docueris eum. Ut mitiges ei a diebus malis donec fodiatur peccatori fovea. Quoniam non repellet dominus plebem suam & hereditatem suam non derelinquet. Donec justitia convertatur in judicium & qui juxta illam omnes qui recto sunt corde. Quis consurget mihi adversus malignantes aut quis stabit mecum adversus operantes iniquitatem. Nisi quia dominus adiutor meus fuit paulo minus habitasset in inferno anima mea. Si dicebam motus est pes meus misericordia tua domine adiuvabat me. Secundum multitudinem dolorum meorum in corde meo consolationes tue letificaverunt animam meam. Numquid adherebit tibi sedes iniquitatis que fingit laborem in precepto. Captabunt in animam iusti & sanguinem innocentem condemnabunt. Et factus est dominus refugium meum & deus meus adiutor spei mee. Et reddet illis iniquitatem ipsorum & in malitia eorum disperdet eos disperdet eos dominus deus noster.

Victori pro torcularibus filiis chore psalmus. Ps.xciiij.

Venite exultemus domino iubilemus deo salutari nostro. Preoccupemus faciem eius in confessione & in psalmis iubilemus ei. Quoniam deus magnus dominus & rex magnus super omnem terram. Quia in manu eius sunt omnes fines terre & altitudines montium ipse conspicit. Quoniam ipsius est mare & ipse fecit illud & aridam fundaverunt manus eius. Venite adoremus & procidamus ploremus ante dominum qui fecit nos. Quia ipse est dominus deus noster nos autem populus eius & oves pascue eius. Hodie si vocem eius audieritis nolite obdurare corda vestra sicut in exacerbatione secundum diem tentationis in deserto. Ubi tentaverunt patres vestri me temptaverunt me viderunt opera mea. Quadraginta annis proximus fui generationi huic & dixi semper hi errant corde. Et ipsi non cognoverunt vias meas quibus juravi in ira mea si introibunt in requiem meam.

Victori pro torcularibus filiis chore psalmus. Ps.xcv.

Cantate domino canticum novum cantate domino omnis terra. Cantate domino & benedicite nomini eius bene nunciate de die in diem salutare eius. Annuntiate inter gentes gloriam eius in omnibus populis mirabilia eius. Quoniam magnus dominus & laudabilis nimis terribilis est super omnes deos. Quoniam omnes dii gentium demonia dominus autem celos fecit. Confessio & pulchritudo in conspectu eius sanctimonia & magnificentia in sanctificatione eius. Afferte domino patrie gentium afferte domino gloriam & honorem afferte domino gloriam nomini eius. Tollite hostias & introite in atria eius adorate dominum in aula sancta eius. Commoveatur a facie eius omnis terra dicite in gentibus quia dominus regnavit. Etenim firmavit orbem terre qui non commovebitur. Judicabit populos in equitate. Letentur celi & exultet terra commoveatur mare & plenitudo eius. Gaudebunt campi & omnia que in eis sunt tunc exultabunt omnia ligna silvarum. A facie domini quia venit quia venit judicare terram. Judicabit orbem terre in justitia & populos in veritate sua.

Victori pro torcularibus filiis chore psalmus. Ps.xcvj.

Dominus regnavit exultet terra letentur insule multe. Nubes & caligo in circuitu eius justitia & judicium correctio sedis eius. Ignis ante ipsum precedet & inflammabit in circuitu inimicos eius. Illuxerunt coruscationes eius orbi terre vidit & commota est terra. Montes sicut cera fluxerunt a facie domini a facie domini omnis terre. Annuntiaverunt celi justitiam eius & viderunt omnes populi gloriam eius. Confundantur omnes qui adorant sculptilia & qui gloriantur in simulacris suis. Adorate eum omnes angeli eius audivit & letata est sion & exultaverunt filie iudee propter iudicia tua domine. Quoniam tu dominus altissimus super omnem terram nimis elevatus es super omnes deos. Qui diligitis dominum odite malum custodit dominus animas sanctorum suorum de manu peccatoris liberabit eos. Lux orta est iusto & rectis corde letitia. Letamini iusti in domino & confitemini memorie sanctificationis eius.

Victori pro torcularibus filiis chore psalmus. Ps.xcvij.

Cantate domino canticum novum quia mirabilia fecit. Salvavit sibi dextera eius & brachium sanctum eius. Notum fecit dominus salutare suum ante conspectum gentium revelavit justitiam suam. Recordatus est misericordie sue & veritatis sue domui israel. Viderunt omnes termini terre salutare dei nostri. Jubilate deo omnis terra cantate & exultate & psallite. Psallite domino in cithara in cithara & voce psalmi. In tubis ductilibus & voce tube cornee jubilate in conspectu regis domini. Moveatur mare & plenitudo eius orbis terrarum & qui habitant in eo. Flumina plaudent manu simul montes exultabunt. A facie domini quoniam venit judicare terram. Judicabit orbem terre in justitia & populos in equitate.

Victori pro torcularibus filiis chore psalmus. Ps.xcviij.

Dominus regnavit irascantur populi qui sedet cherubim moveatur terra. Dominus in sion magnus & excelsus est super omnes populos. Confiteantur nomini tuo magno quoniam terribile & sanctum est. Et honor regis judicium diligit tu parasti equitates tu judicium & justitiam in iacob tu fecisti. Exaltate dominum deum nostrum & adorate scabellum pedum eius quoniam sanctum est. Moyses & aaron in sacerdotibus eius & samuel inter eos qui invocant nomen eius invocabant dominum & ipse exaudiebat eos. In columna nubis loquebatur ad eos custodiebant testimonia eius & precepta que dedit illis. Domine deus noster tu exaudiebas eos deus propitius fuisti eis & ulciscens in omnes adinventiones eorum. Exaltate dominum deum nostrum & adorate in monte sancto eius quia sanctus dominus deus noster.

Victori pro torcularibus filiis chore psalmus. Ps.xcix.

Jubilate deo omnis terra servite domino in letitia introite in conspectu eius in exultatione. Scitote quoniam dominus ipse est deus ipse fecit nos & non ipsi nos nos autem populus eius & oves pascue eius. Introite portas eius in confessione atria eius in hymnis confitemini illi laudate nomen eius. Quoniam suavis est dominus in eternum misericordia eius & usque in generationem & generationem veritas eius.

David psalmus. Ps.c.

Misericordiam & judicium cantabo tibi domine psallam & intelligam in via immaculata quando venies ad me. Perambulabam in innocentia cordis mei in medio domus mee. Non proponebam ante oculos meos rem injustam facientes prevaricationes odivi non adhesit mihi. Declinantem a me malignum non cognoscebam. Detrahentem secreto proximo suo hunc persequebar. Superbo oculo & insatiabili corde cum hoc non edebam. Oculi mei ad fideles terre ut sedeant mecum. Ambulans in via immaculata hic michi ministrabat. Non habitabit in medio domus mee qui facit superbiam. Qui loquitur iniqua non direxit in conspectu oculorum meorum. In matutino interficiebam omnes peccatores terre ut disperderem de civitate domini omnes operantes iniquitatem.

Oratio pauperis cum anxius fuerit & coram domino effundet loquelam suam. Domine exaudi orationem meam & clamor meus ad te veniat. Non avertas faciem tuam a me in quacumque die tribulor inclina ad me aurem tuam. In quacumque die invocavero te velociter exaudi me. Quia defecerunt sicut fumus dies mei & ossa mea sicut cremium aruerunt. Percussus sicut fenum & aruit cor meum quia oblitus sum comedere panem meum. A voce gemitus mei adhesit os meum carni mee. Similis factus sum pellicano solitudinis factus sum sicut nycticorax in domicilio. Vigilavi & factus sum sicut passer solitarius in tecto. Tota die exprobrabant mihi inimici mei & qui laudabant me adversum me jurabant. Quia cinerem tanquam panem manducabam & potum meum cum fletu miscebam. A facie ire indignationis tue quia elevans allisisti me. Dies mei sicut umbra declinaverunt & ego sicut fenum arui. Tu autem domine in eternum permanes & memoriale tuum in generationem & generationem. Tu exurgens misereberis sion quia tempus miserendi eius quia venit tempus. Quoniam placuerunt servis tuis lapides eius & terre eius miserebuntur. Et timebunt gentes nomen tuum domine & omnes reges terre gloriam tuam. Quia edificavit dominus sion & videbitur in gloria sua. Respexit in orationem humilium & non sprevit precem eorum. Scribantur hec in generatione altera & populus qui creabitur laudabit dominum. Quia prospexit de excelso sancto suo dominus de celo in terram aspexit. Ut audiret gemitus compeditorum ut solveret filios interemptorum. Ut annuntient in sion nomen domini & laudem eius in hierusalem. In conveniendo populos in unum & reges ut serviant domino. Respondit ei in via virtutis sue paucitatem dierum meorum nuncia mihi. Ne revoces me in dimidio dierum meorum in generationem & generationem anni tui. Initio tu domine terram fundasti & opera manuum tuarum sunt celi. Ipsi peribunt tu autem permanes & omnes sicut vestimentum veterascent. Et sicut opertorium mutabis eos & mutabuntur tu autem idem ipse es & anni tui non deficient. Filii servorum tuorum habitabunt & semen eorum in seculum seculi dirigetur.

David psalmus. Ps.ciij.

Benedic anima mea domino & omnia que intra me sunt nomini sancto eius. Benedic anima mea domino & noli oblivisci omnes retributiones eius. Qui propitiatur omnibus iniquitatibus tuis qui sanat omnes infirmitates tuas. Qui redimit de interitu vitam tuam qui coronat te in misericordia & miserationibus. Qui replet in bonis desiderium tuum renovabitur ut aquile iuventus tua. Faciens misericordias dominus & judicium omnibus injuriam patientibus. Notas fecit vias suas moysi filiis israel voluntates suas. Miserator & misericors dominus patiens & multe misericordie. Non in perpetuum irascetur neque in eternum comminabitur. Non secundum pe

[a] Munꝰd ineternū pūciet deus.nos a terra nr̄a.modꝰ ē loquēdi hoibus in afflictōne longa positis:q; sic appbēdit ab eis ex hūana fragilitate:qsi sp̄ deberet durare.

[b] Aut nō apponet vt pplacitior sit adhuc.ergā pplm suū quē ꝓpter culpas suā de terra sua captiuauit tāq; abiectū.

[c] Aut in finē.hoc totū tr̄.

[d] Misericordiā suaz absc̄det a nobis.

[e] Ā gnātōne in gnātōem.i.in gnationibus sibi succedentibus.

[f] Aut obliuiscet misereri deus.nobꝰ:aū tñ ex ꝓprietas sit misereri ꝛ pcce.

[g] Aut contine. in ira sua mias suas.ita q; nō extendet eas ampli? ad nos tales querelas ꝛ consimiles solēt facere homines ēt boni i afflictōe positi ex pte sensualitatis moti:z ꝓ rōnem sentiant contrariū:sicut ꝓs ꝛ sensualitatem dicebat:Trāseat a me calix iste:ꝛ ꝑm rōnem dicebat:Verūtamen non sicut ego volo ſ sicut tu:ꝛ subdit.

[h] Et dixi nūc cepi t̄.in hebꝛeo ꝛ in translatōne biero. bi:Et dixi imbecillitas mea ē.

[i] Hec mutatio dexterę excelsi.ꝛ t̄ sensus:Et dixi.ꝑm rōnis iudiciū:Imbecillitas mea ē hec.i.talis ꝙrelatio quā ꝑmisi.ꝑcedit ex imbecillitate hūana.Mutatio dex.excel.p dexterā intelligit misceria rei:ꝛ p similtrā ei? iusticia.ē igit sensus.

[k] Hec mu.dexcelsi.i.mutatio effectus siue pietatis:q; nos in terrā isrl introduxit:ꝛ nūc p similtrā siue iusticie inde eicit ꝛ affligit:ꝓcessit ꝑm ordinē siue sapientie:ꝛ iusticie ad nostrum correctionem.

[l] Memor fui.Hic ꝓnter declarat ꝓpositū ēt⁹ ad pli liberatōem:quā declarat futurā p sile vel mai?.q; populꝰ isrl diutius ꝛ grauius fuit afflictus i captiuitate egyptiaca q̄ in babylonica:ꝛ t̄n ab illa fuit liberatus p ozones et mēita iustoꝝ:et quo cōcludit q; multofortius liberabitur ab ista p ozones eoꝝ.vtutē huius rōnis ꝓnit diffuse.sli beratōnem pli de egypto diuina virtute:ꝛ ꝓmo in general:scdo magis in spāli:ibi.Tiderūt ꝛc. Circa ꝑmū dicit.

[m] Memor fui oꝝ dñi.q; feat ꝓ liberatōne pli de egypto:ꝓcutiens egyptū multis plagꝭ:vt dr in Exo.

[n] Quia memō ero ab initio t̄.i.mirabiliū q; fecisti i ꝓncipio bui? liberatōnis.ſ.apparēdo moysi in rubo in ſpēie ignis rubū nō cōburentis:Exo.iij.ꝛ de vsione virge moysi in colubrū:ꝛ itez in virgā:ꝛ de manu ei? apparēte leprosa:ꝛ itez sana:ꝛ de ꝙuersione aque flumis in sanguinē:q; mirabilia fecit dꝰ in ꝓncipio liberatōis de egypto mittens ad hoc moysen:Exo.iij.

[o] Et medi.in oib⁹ opc. tuis.q; fecisti in liberatōne pli de egypto.

[p] Et in adinuen.tuis exercebor.i.in ꝓceptis legis.que spāliter adinuenisti vt dares ea pplo de egypto exiti.

[q] Deꝰ in scō via tua.i.in angelo sacto tuo q; ꝑcedebat castra filioꝝ isrl in colūna ignis ꝛ nubis :oñdens eis viā ꝑ diē ꝛ noctem: Exo.xiij.ꝛ xiiij.ꝛ ꝓnter ps.ex talib⁹ admirās ꝙuertit modū loquēdi.d.

[r] Quis deꝰ ma.sicut deꝰ nr̄.q.d.nll⁹. qz nll⁹ alꝰ pōt facē opa vtutē totius creature ꝛcedētia: iō subdit.

[s] Tu es deꝰ q; facis mirabilia.nō solū boibus:ſ ētiā angelis:qz mirabilia diuina nō solū excedunt facultatē hūanam ſ ētiā angelicā.

[t] Notā fecisti in populis.totius orbis terr̄.

[u] Virtutē tuā.q; multipliciter ꝓfessisti egyptū:ꝛ hoc ꝙ scripturas legis ꝛ ꝓphaꝝ q; diffuse sunt ad oēs pplos diuulgatē ꝑ ꝓdicatōnē apoſtoloꝝ aliorūq; xpi discipulorū:et etiā ꝑ iudeos dispſos ꝑ orbē terraꝝ.

[v] Redemisti in brachio tuo.i.in fortitudine tua:q; ꝑ brachiū designat.

[w] Populū tuū. filios iacob ꝛ ioseph:dicit filios iacob q; ēt⁹ ad illos qui cū iacob descenderūt in egyptū de quib⁹ habet Gen.xlvj.ꝛ q; ēt⁹ tum ad posteritatē eoꝝ dicit.

Aut filios Joseph:q; illi fuerūt nati in egypto.ꝛ isti ꝛ illi fuerāt vnū ꝓplm a deo electū:eo q; ꝓs de illo populo erat nasciturꝰ?

[x] s Viderūt te.Hic describit liberatō ꝓpli de egypto magis i spāli p diuisionē maris rubri ipaz specificādo cū dr.

[y] Viderūt te aque t̄.i.ita diuise fuerāt aque maris rubri ad imp̄iū tuū ac si te viderēt ꝛ timerent:q; etiā creatura insensibilis obedit creatori.

[z] Et turbate sunt abyssi:angntū ꝫ naturā suaz solidate sunt:et erāt ꝑ muris filiꝭ isrl a dextris ꝛ sinistris:Exo.xiiij.

[a] Multi.son:aquaꝝ.q; aque maris rubri cum magꝛ fremitu ꝛ fragore reuerse sē sup egyptios:subuertētes curꝰ ꝛ cętes eoꝝ:vt bi ibidē.

[b] Ego.tedert nubes. q; dñs er colūna ignis ꝛ nubis fecit ꝓcedere ꝫ egyptios fulgura ꝛ tonitrua:vt dcm fuit ibidē.

[c] Et enim sa.tue trāseūt.qz illa fulgura ꝓcedebāt quasi quedā sagitte a deo immisse.

[d] Vox to.tui i rota.i.ad silitudinē rotaꝝ.q̄n cm audiūt sonus rotaꝝ currui:vi aliq̄n q; sit tonitruū:vel aliter:

[e] In rota.q; sonitus tonitrui causat in nubib⁹ que ꝙuūtur circa terrā.

[f] Illuxe.coruscatōnes tue o:bi terr̄e.qz ille coruscatōnes ꝛ tonitrua ꝙuenert ad noticiā oim bitātiū i t̄ra vt ꝓdcm ē.ſ.ibidē.

[g] Cōmo.ē ꝛ ptre.terra.qz ex tali noticia in oib⁹ terr̄e ptib⁹ aliq; moti fuit ad diuinā reuerētiā ꝛ timorē.

[h] In mari via tua t̄.qz viam fecit pplo suo p mediū maris.

[i] Et vesti.tua t̄.q; postq; aque ꝙuerse fuerūt ad locū suū illa via ab hoib⁹ nō fuit visa.

[k] Deduxisti sicut oues t̄.ꝑ desertū ad modū ouiuz.

[l] In manu moysi ꝛ aaron. qz moyses erat dux ꝓpli: ꝛ aaron frater eius summꝰ sacerdos offerēs hostias et sacrificia ꝓ salute ꝓpli isrl:vñ exo.vj.dr. Iste ē aaro et moyses quibus ꝓcepit dñs vt educerēt filios isrl de egypto:Moraliter pōt et poni ꝑ iste de quacūq; ꝫgregatione fideli seu ꝓsona singulari exīte in tribulatiōe tpali seu spāli rogante deū deuote ab ea liberari:ꝛ quantūcūq; ex infirmitate būana tedio affligat:tñ sperat diuinitus liberari cr̄eplo ꝓcedētiū scōz ꝗs deꝰ liberauit de manib⁹ tyrānoꝝ ꝑ gliaz martyrū ab ērā beatitudinē trāsferēdo:ꝛ aliq̄n et ipāti vita ad tps reseruādo ad cōfirmatōem rpiānoꝝ i fide.q; videtes aliq̄n martyres liberari de manib⁹ tyrānoꝝ miraculoseꝰ ꝑ b magis ꝛfirmabāt in fide.

[m] In ps.lxxvj.Uocem mea:vbi dr in postilla:Sup idē.

Additio.

Verū nec debꝛaice ꝛnec chaldaice significat leges i plurali nec i singlari.Aut ei significat legē i singlari:ſ datoch ſignificat leges i plurali:ſ idē nihil hoꝝ significat nisi forte ꝑ modū ethymologie alde remote Ex aliꝭ expositores debꝛeorum dicunt q; idē:vel est

Prius nomen illius cantoris. de quo. s. paral'. xxv. vel est nomen alicuius musici instrumenti seu modulaminis quo cantor ille frequentius vtebat.

In eodem psal. vbi dr̃ in postilla. Scdm hoc igit̃ pñ iste diuiditur in duas ptes. Additio.

On. prie videt applicari materia huius pñ. capitulati baby. tum quia in illa captiuitate rarissimi iusti reperiebantur: vt dr̃m est supra in addit̃one sup pñ. lxxiij. Vt quid deus. tuz quia qñ dicit postilla. de sanctis qui abstinebant a delectationibus tempore huius captiuitatis nullum fundamentũ hz in lra nisi solum de daniele in illo ieiunio trium hebdomadarũ. Illud em̃ quod allegat de baruth. biere. xlv. manifeste deuiat a veritate lie tam hebraica q̃ latina: nõ em̃ legit ibi: Et tu queris tibi grandia: put postil. allegat: sed dicit: Tu queris tibi grandia: put manifeste hebraica veritas hz: silr̃ in libris nostris correctis hr̃: Tu q: qñ dr̃: Munqd ineternũ. pticiet de? ꝛc. vsq; ibi: Aut ptinebit in ira sua miscdias suas: indusiue nullũ vi. hr̃e locũ in illa captiuitate cũ eet tarata a deo duratio illius captiuitatis. s. lxx. annoz. biere. xxix. q̃ quidez taratio nõ erat faltem sanctis q̃ p liberatione ppli orabãt. put pz Dañi. ix. c. in quoz psona pñ iste loquit̃ sm postil. vnde melius vi dauid q̃ pñ iste loquit̃ de afflictione ppli xpiani sub tyrãnica potestate romani impij in primitiua ecclesia. de qua mã tractat pñ. lxxiij. Vt quid deus: put in addi. ibidem fuit expositũ. De fidelibus em̃ illi? tpis pñt oia ptẽta in hoc psal. exponi. ipi em̃ q̃rie rẽnebãt psolari in delectationibus mũdi: z memores dei p spez z charitatẽ delectabanť etiã in martyrio pstituti: silr̃ i diuinis laudibus q̃tidie exercebãtur anticipãdo vigilias z hmõi. Jsti em̃ poterant dicere admiratiue: Munqd ineternũ ꝛc. q: duratio illius psecutionis non legebatur ptarata in sacris scripturis: vñ ex fragilitate humana vna cũ igrantia tmini illius psecutionis admiratiue ꝓquerebãt ac si estimaret q̃ ille psecutiões eẽnt impetuũ duraturę: vñ ad consolatõnem oim pdictorũ dicit: Munc cepi ꝛc. Sciendũ q̃ potẽtia diuina q̃ manifestata fuit in vt. le. p miracula subuertẽtia aduersarios corpaliter et liberãtia pplm dei: vt in egypto: inpio. le. pon? fuit oñsa p mirabile patiam scoz i acerbissimis cruciatibus z psecutõnib? affidius. z hãc oriam inuit apo. ad heb. xj. ca. vbi dicit: Sci p fidẽ vi. re. ꝛc. obturauerũt ora leonũ extinxerũt impetũ ignis: castra vterũt z hmõi. q̃ oia ptinent ad statũ antiq̃z. s. vt. le. vbi oñsa ista z silia leguñt: § postea subdit: Alij vo distenti sunt non inuenientes redẽptoez ꝛc. qd ptinet p̃cipue ad statum scoz. no. te. q̃z ꝑplurimi pterrim i pmitiua ecclia nõ inuenerũt redemptoem. s. corpalem vt meliorẽ inuenirent redemptoem. s. spũalem: de q̃bus ibidẽ dicit. Lapidati sunt se. s. in occu. gladij mortui sũt ꝛc. qui quidẽ fuerunt maxime in testimonio fidei: vt ibidẽ ꝛcludit apo. d. Et bi oẽs testimonio fidei. pbati sunt. ex quibus pz q̃ in statu primitiue ecclesie de qua hic tractat: Ꝛcipit mutatio ꝛc. s. potẽtia dei q̃ manifestabat antiquis q̃ destructõnem aduersarioz corpalẽ nũc. s. in statu primitiue ecclie ꝑncipali? manifestabat ꝑ mortẽ z pscutõnem fidelium illata ab aduersarijs: z boc non imerito: q: isti sequebanť vestigia xpi: qui moriẽdo vicit bostem. Illi vo nondũ tamꝑfecti sequebanť vestigia moysi et alioz patrũ q̃ nõ moriẽdo § supando vicebãt: vñ dicitur: Et dixi ꝛc. boc est in solutione ꝓdictoz admirationũ z ꝓsolatõne pscutionũ sup q̃bus cogitabaz annos etnos z hmõi. Dixi. Nũc cepi. i. nũc in primitiua ecclia incepit mutatio tertere er. mõ supradicto: z ponit ibi cepi in prima psona. ꝑ cepit quod est in tercia persona sicut in pluribus locis hr̃: z sic sancti remanent ꝓsolati de pscutõnibus suis in ꝑtũ cedebat in gliam dei ꝑ testimoniũ fidei. ꝓnter ꝓmemorat miracula antiquorũ patrum. d. Memor fui operũ to. ꝛc. exponať sicut in postilla ꝛc. mutaꝛ? mutãdis vsq; ibi. Seduristi sicut omes populũ tuũ ꝛc. hoc est dicere q̃ omnia miracula illa ꝑtinebant ad illum statum impfectũ qui ꝑ promissiões tẽporales reducebatur: vt. s. scde. q. xxx. artic. vlti. in corpe q. sicut z a puris boibus regebanť. s. a moyse z aaron. sed aũt oportuit fieri in ouib? xpi quoz ipe ẽ pastor et exemplar: quem sequentes non debent admirari de mũdi psecutionibus: iuxta illud. Qui vult venire post me abneget semetipsum. Replica.

In psalmo Voce mea. similis est altercatio postil. bene applicando exponit illũ psalmum de captiuitate babylonica terminanda ꝑ oratões sanctorũ illi? tẽporis. in quoz persona psal. iste loquitur. Burgen autez exponit de persecutõne ecclesie primitiue sub tyrannide romani imperij asserens q̃ expositio postillatoz? sit irrationabilis: primo ex eo q̃ in illa captiuitate rarissime inuenibantur sancti z iusti: vbi dico q̃ sufficiunt Dani. tres pueri Ezechiel Abacuc Aggeus Zacharias Ieemias zoro babel: de quibus constat ex canone sacre scripture preterplures alios in quorum persona propheta ꝓ eo nomen texuit. Qz autem bi delectatões corpales abiecerunt ꝺ daniele et tribus pueris constat Dame. j. dictum. De alioz abstinentia non oportet dubitare: nec vrget q̃ temp? captiuitatis illius erat taratum quasi iõ non habeat locum quod bic dicitur. Munquid ineternum. pticiet deus: aut continebit in ira sua ꝛc. quia. ꝓpheticnon sunt sp diffinitiue. et si diffinita foret tarata adhuc deus vult rogari. vñ et angelus zach. j. non obstante illa taratione sibi nota dicit: Domine deus exercituũ. put in precedenti conclone allegatũ est. Burgen. autem exposito qua putat aliquid magni repperisse maiores sustinet difficultates. Primuz omnia cum exponit illum passum: Munquid ineternum proijciet deus. de querela sancto? no. te. extranee videť sonare cũ sacro canone non legimus querelas primitiue ecclesie q̃n apli gaudebant in conspectu consilij. similiter et alij q̃m digni habiti sunt pro noie ihesu cõtumeliam pati: act. vij. Et ipe Burgen. dicit eosdem sanctos rẽnuisse psolationes mũdi: § memores dñi ꝑ spem et charitatem delectabantur etiã in martyrio constituti: nec valet prima rõ grele scoz ꝑ Burgen. hic ꝓficte qñ iõ q̃rulabãt: qz ꝑminũ pscutiõis ecclie igrabãt. nã pax ecclie ptarata in apocal'. legiť: vbi dare oẽs status ecclesie. ptunc z nũc futurus distinguiť. nec secnda ratio sua multũ decorat statum ecclie primitiue: quia dicit eam querulasse. ꝓter igrantiã termini z bũanam fragilitatẽ. Illa enĩz ecclia non catholice dicať fragilis fuisse que tãtas victorias exercuit: vt etiam regna z imperũ subiugaret. nec etiam ignorantia in ea loco cũ habuit: quia in ea fuerunt ꝓbete z docto. ꝑ spũsanctũ edocti ꝺ oi vitate ad illũ statũ pertinẽte iuxta xpi. ꝓmissũ. nec minor difficltas oritur ex alio dicto Burgen: quo ad mutationẽ tertere excelsi nitiť distinguere ecclam ꝑmitiuã a synagoga ꝑlagere z pati: qsi synagoga in suis vicorijs fuerat in spẽa actioꝝ: ecclia aũt ꝑmitiua fuerit in spẽra passiuoz. Allegat ad boc ꝛpo. ad Heb. xj. ca. vbi sm expositionẽ suã de synagoga dr̃: Sancti ꝑ fi. vi. re. et ea q̃ sequiť ur vsq; ibi: Alij vo distenti sunt non inuenientes redẽptonem: lapidati sunt: secti sunt ꝛc. q̃ dicit ptinere ad ecclam primitiuã § ficta ẽ tre glo. Burgen. siliter et distinctio i illa glo. fundata. nã aplis tã actões q̃ passiones allegatas ꝺ sctis. vt. le. dirit. put oẽs exponit: z aplis oñdit ibidẽ in principio ca. vñ. vbi post inducta exempla patientie z virtutũ sanctoz. vt. te. inducit exempla virtutũ xpi euidentius: z sanctoz. no. te. Et qz expositõ Burg. est contra rotnndã lram: male applicat dictũ apostoli sic male expositum ad exponendũ illud illius psal. bec mutatio tertere. excelsi in nouo testa: nec valere vi fundamentum qñ assumit ex dictis. s. tho. j. scde. q. ix. q̃ videlz miracula ꝑ aplm in illo loco allegata ptinebãt ad illũ statũ imperfectuz reductũ ꝓmissiones tpales: z directũ ꝑ puros boies. s. moysen z aarõ: qz de illo statu dr̃ ꝓnter: non fuscipientes redemptoem. s. tpalem. vt meliorẽ inuenirent resurrectionẽ: z sequiť de eodem statu: quibus dignus non erat mũdus. vñ ꝑ q̃ illa miracula nõ ptinent ad ꝓmissiones tpales: § spũales z eternas: put vult glo. migralis: z cõiter oẽs sic exponũt aplm ꝛc.

Ptēdite populeus meus ꝛc. Psal.lxxviij.

Huic psal. ꝓmittit talis titu. in hebreo ⁊ in transla
tione hiero. Eruditio Asaph. ⁊ accipit duplr. scz
actiue ⁊ passiue. q; de his q̄ in hoc ps̄. ꝓtinent Asaph fuit
edoctus a parētibus: vt patet in textu: ⁊ ꝑ spīm sanctū ple
nius. scripsit etiam
ps̄. istū ad eruditiō
ꝓli. De mā vo bꝰ
ps̄. saluo iudicō me
liori ī vi q; asaph
fecit huc ps̄. volens
ondere ex scriptur
⁊ hystorijs antiqs
q; regnū isrl ꝓtine
bat ad dō ⁊ poste
ritatē eius ex diuia
electiōe. Int alias
aūt tribus: tribus
ephraim videbat
magis aspirare ad
regnū: tū q; ephra
im fuit filꝰ ioseph:
q̄ habuit ꝓmiss. sup
alios ffres suos in
egypto: tū q; iacob
ptriarcha adopta
uit ephraim ⁊ ma
nassen in filios: vt dī Gene. xlviij. tum quia benedicōs eis
prepossuit ephraim quī erat iunior ipī manasse: vt ibidem
dr: vnde ⁊ bieroboam qui inuasit regnū ḡtum ad decem
tribus fuit de tribu ephraim: Propt q̄ asaph ix toti ꝓlo
isrl in hoc ps̄. loquatur: tū spāliter cōtra tribū ephraim in
uehit. Ihc ꝑm hūc sensum ps̄ iste in tres ptes diuiditur.
q; primo asaph ꝓmittit quandam ꝓfatōnem: ⁊ scdo subiū
git suam narratōnem: ibi. Quāta audiuimus. ter cio con
cludit intentam cōclusionem: ibi. Et repulit. Circa pri mū
asaph reddit auditores benivolos vocles ⁊ attētos sicut
solet in ꝓfatōnibus fieri: reddit aūt auditores eos teniuo
los in ꝑsona dī dicens.

a Attendite ꝓ. meus ꝛc. q. d. vos qui estis mihi popul⁹
peculiaris et elect⁹ debetis ee benivoli ad audiendā legē:
quā ꝑ ceteris ꝓlis dedi vō ī mōte synai: scdo reddit eos
vocles. d. ℔ b Inclina. aurē ꝛc. modus em ē vocalis di
scipuli aurē suam humiliter inclinare ad verba mḡi sui.
tercio reddit eos attētos ex difficultate dicendi: ad que
debent bonos attēdere. d. ℔ c Aperiā in pabolis os meū.
vocantur hic parabole facta ⁊ dicta veteris testamen
ti. quia fuerunt figure noui: prima Corin. x. Hec in figura
contingebāt illis. ℔ d Loquar ꝓpositiones ab initio. id
ē que solent tractāri inter sapientes ab antiquo: vñ in he
breo ⁊ in translatione hiero. dr: Loquar enigmata antiq.

e Quāta. Hic consequēter subdit narratio in qua ꝓmo
describit bonitas dei et magnitudo ꝓli in quodam gene
rali: scdo magis in speciali: ibi. Filij ephrem. Circa primū
ostendit beneficia dei collata ꝓlo iudaico in egressu de egypto: ⁊ in ꝓgressu ꝑ de
serti: ⁊ in ingressu terre ꝓmissionis: que diffuse scpta sūt
in libris moysi: ⁊ Josue eius ministri. ℔ f Et cognouim⁹
ea. ⁊ modus cognoscendi subdit cum dī. ℔ g Et patres
nostri ꝛc. quibus debemus credere tanq̄ solliciti de nr̄a
salute.

b Non sunt occultata ꝛc. q; ꝑes narrauerūt filijs i suc
cedentibus sibi generatōnibus. ℔ i Narrantes laudes
dñi. hoc refertur ad illō qd ꝓmittit: Patres nr̄i narraue
rūt nobis laudes dñi: cḡbus moyses ⁊ alij iusti laudauer
t deū in exitu maris rubri dicentes: Cantemus dño gloſe
ꝛc. Exo. xv. ℔ k Et virtutes eius. cḡbus pcussit egyptū
decē plagis. ℔ l Et mirabilia eius que fecit. ducēdo pa
tres nr̄os ꝑ mare rubrum ⁊ ꝑ desertū. ℔ m Et susci
tauit ꝛc. quia post eductionem populi de egypto dedit eis
legem in monte synai: Exo. xx. que vocat testimonium: eo
q; decem ꝓcepta decalogi fuerunt scpta i tabulis lapideis: vt in posterum eēnt in testimonium diuine locutio
nis cum populo. Moyses similiter scripsit Deuteronomiū: ⁊ ꝓcepit poni i latere arche: vt esset ibi in testimo
nium contra ꝓlm: vt bī Deu. xxxj. Dr etiam ler a ligā
do. q; filij isrl ea
susceperūt. ꝑ se. ⁊
ꝓ posteris suis:
⁊ sic ligabat oēs
ptēs ⁊ absētes
futuros: ꝑm q;
dī deute. xxix. c.
Nec vobis solis
ego hoc fed⁹ fe
rio: ⁊ b iuramēta
ꝓfirma. ℔ cūctis ptib⁹ ⁊ ab
sentibus: ꝓter
qd dī.

unit testimoniū ī iacob: ⁊ le
gē posuit i isrl. n Quāta mā
dauit ꝓlo nūl nota facē ea
filijs suis: o vt cognoscat ge
neratō altera. p Filij q̄ nasc̄t
⁊ exurḡet: ⁊ narrabūt filijs
suis. q Et ponant i dō spē
suā: r ⁊ nō obliuiscāt opa dī:
s ⁊ mādata ei⁹ exq̄rāt. t Ne fi
ant sic ꝑes eoꝝ: generatio
praua ⁊ exasperās. u Gḡatio
q̄ nō direxit cor suū: x ⁊ nō est
credit⁹ cum deo spūs eius.

Quanta mādauit ꝛc. exq̄ enim
patres legez re
ceperant. ꝑ se et
ꝓ sua posterita
te tenebātur eis
notificare. ꝓter quod dī deutero. vj. narrabis filijs ea
ac nepotibus tuis.

o Et cognoscat generatō altera. quia patres tenebā
tur notificare filijs de generatione in generatōem a deo
subditur.

p Filij qui nascētur: ⁊ ꝑz lra ex dictis: ⁊ huius notifi
cationis subditur causa finalis duplex. vna est adeptō
boni que notatur cum dicitur. q Et ponant in dō
spem suam: de futura retributione. r Et non obli
uiscantur operū dei. Minus dicit et plus significat. i.
in sua memoria teneant firmiter opera dei. s Et
mandata eius exquirant: sanum intellectum a sapien
tibus inquirendo: et sic impleant opere: non solū ꝑm
verba legis si etiā ꝑm intentionem mandantis. Secū
da cā ꝓdicte notificationis est cuitatio mali: que nota
tur cum dicitur. t Ne fiant sicut patres eoꝝ ꝛc. id
est iram dei ꝓuocans. Oz em patres d egypto exeūtes
ꝓ magna parte fuerūt praui ⁊ deum exasperātes: ꝑz ī
fabricatione vituli aurei: ⁊ in multis alijs que tanguntur in Exodo. ⁊ in libro numeroꝝ: propter quod dixit
Moyses ꝓpinquus morti sue deutero. xxxj. c. A die
qua egressus es de egypto semper aduersus dominum
contendistis: ō subdit u Generatio que nō direxit
cor suum: ad deum diligendum ⁊ in preceptis eius am
bulandum.

x Et non est creditus ꝛc. quia incredulī fuerunt eius
promissionibus: vt patet Numeri. xiij. et loquitur hic
asaph ꝓ malis hominibus illius populi. rone quorū
simul etiam vituperantur boni ꝑm illam regulā quam
ego posui in principio Gene. de corpe dñi ꝑmixto ex bo
nis et malis. y Filij ephrem. Hic ꝓsequitur de dei
bonitate: ⁊ populi ingratitudine magis in spāli: ⁊ ꝓmo
ḡtum ad ipius ephraim tribum: scdo ḡtum ad totuꝫ
populum: ibi. Et obliti sunt. Circa primū sciendum: q;
aliqui hebrei exponunt hanc liam de filijs ephraim: qui
viuente adhuc patre multiplicati sunt et fortificati: et
presumptuosiores effecti rationibus supradictis exie
runt de egypto vt isti dicunt et per viam breviorem in
gredi voluerunt terrā ꝓmissionis. s. ꝑ terrā philistiim:
q̄ vicina ē: vt bī Exo. xiij. Sed interfecti sunt a philiste
is qui habitabant in geth: et terris circumiacentibus:
eo q; occupabāt tḡs a deo ꝓstitutis: qui dixit abrahe
Gen. xv. Semē eius futuꝝ peregrinū in terra aliena q̄
drigēntis annis: ō nondū erāt ꝓpleti: ⁊ hoc non vī ꝛc.
q. d. affligiaī cā b⁹ ingratitudinis. Coram patrib⁹ eoꝝ
fecit mirabilia in terra egypti. nulla autem mirabilia

legunt facta ꝙ pplo isrl in terra egypti ante tps moysi: ꝙ logo tpe natus ē ꝑ mortē ephraim patriarche. Itē ante tps moysi filij isrl erant in egypto in magna fuitute: ꝛ sic ñ ē verisile ꝙ possent ingredi ꝙ sua voluntate ꝛ matie cū exercitu: ꝓpter qđ istud melius exponit de filijs isrl qui ꝫ voluntatē moysi ꝓcesserunt ad plium ꝫ amoꝛreos ꝛ amalechitas: vt habetur Nūe. xiij. Et in illis filij ephraiz fuerunt ꝓncipales ꝛ alioꝝ mouentes: eo ꝙ ꝑ ceteris aspirabāt ad dominū rōnibus supradictis: ꝛ hoc est qđ dr.

[y] Filij effrem [3] intēdentes ꝛ mittētes arcū: [a] uerſi ſt in die belli. [b] Nō cuſtodierūt teſtamētū dei: ꝛ in lege eius noluerūt ambulare. [c] Et obliti ſt [d] beneficioꝝ eiꝰ: ꝛ mirabiliū eiꝰ q̄ oſtēdit eis. [f] Coꝛam patribꝫ eoꝝ fecit mirabilia ī terra egypti: [g] in cāpo thaneos. [h] Interrupit mare et ꝓduxit eos: [i] ꝛ ſtatuit aq̄s q̄ſi in vtre. [k] Et deduxit eos i nubeſdiei: ꝛ tota nocte ī illuminatōe ignis. [l] Interrupit petrā i heremo: [m] ꝛ adaquauit eos [n] velut in abyſſo multa. [o] Et eduxit aquam de petra: ꝛ deduxit tanquaz flumina aquas. [p] Et apoſuerunt adhuc peccare ei

[y] Filij effrem ī hebꝛeo ꝛ trāſlatōe hiero. hꝛ: Filij ephraim. eſt. n. idē nomen effrem ꝛ ephraim. Sicut. n. nomina latina ꝓpria frequenter variantur a ꝑte finis: vt guillerinus ꝛ guillerotus: ita et in hebꝛeo. tñ eandē ꝓnam significant. [3] Intendentes ꝛ mittentes arcū. i. tendentes arcum ꝛ mittentes sagittas et eo. [a] Coūersi sunt in die beli. q: ſtatim fuerunt rebellati: ꝛ fugerūt cōfusi: vt hꝛ Nūe. xiij. [b] Non custodierūt testamētū dei ꝛc. q: ad mandatū dei ꝓ moysen noluerunt ꝓcedere ad bellū ꝫ aduersarios: sed volebant in egyptum diuerti vel reuerti: ꝛ ꝓpter ꝓpria capitolitate moti prereruntꝫ tra inhibitōem moysi factā ex ꝑte dei: ꝛ tñ in susceptōe legis cuz aliꝰ penuerant q̄ mandata dei fierent eis per moysē: ꝓmittentes q̄ hūiliter obedirent: fm q̄ hꝛ Exo. xx. dicentes moysi: Loquere tu nobis ꝛ audiemus: nō loqꝫtur nobis dñs: ne forte moꝛiamur: ꝛ ꝓpter hoc dicit h̄ Nō custodierūt testim ꝛc. [c] Et obliti sunt. Hic cōsequenter describitur bonitas dei ꝛ ingratitudo pplī generaliter: ꝛ primo in cōpatōe ad beneficia dei ingressū terre, ꝓmissionis ꝓcedentia: secūdo q̄tū ad sequentia: ibi. Et induxit eos in montē sanctificatōnis. ꝓma in duas: q: primo describunt beneficia dei: secūdo ingratitudo ꝓpli: ibi. Et apposuerunt. Prima in tres: q: primo describunt beneficia ꝑtita pplo in egypto: secūdo in mari rubꝛo: ibi. Interrupit mare. tercio in deserto: ibi. Interrupit petrā ꝛc. Circa primū dicit sic.

[c] Et obliti sunt. s. filij israel generaliter. [d] Beneficioꝝ eius. q: flagellando egyptios ꝛ pecoꝛa eoꝝ saluauit hebꝛeos ꝛ substantiā eoꝝ. [e] Et mirabilium ꝛc. q: egyptijs existentibus in tenebꝛis tribus diebus lux magna erat vbicunq; habitabant filij israel: vt hꝛ Exo. x. qđ fuit valde mirabile. ꝛ sili in aliꝭ plagis egypti a quibus filij isrl fuerunt immunes ꝛ saluati.

[f] Coꝛam patribus ꝛc. videl q: deberet dicere: coꝛa eis q: loquit de eis qui exierunt de egypto: vt ꝓz ꝓ literā ꝓcedentē ꝛ subsequētē. Ad qđ dicendū: q: cōuenit filij etiam iam ꝓuecti exierunt cū patribus suis: sicut nason cū aminadab patre suo ꝛ sic de aliꝭ. Et ꝓz patres ꝛ filij illa mirabilia vidissent: tñ scriptura facit memoriā de patribus magis q̄ de filijs: q: erāt bonoꝛabiliores ꝛ ꝓncipaliozes. Pōt etiā dici de mirabilibus factis in ꝑsona moysi: de quo dicunt bebꝛei: ꝛ satis ꝑhabiliter sicut ego posui sup illud Exo. iij. Quis fecit surdū ꝛ mutū videntē ꝛ cecum: q: cum adductus fuisset coꝛa pharaone vt occideret ꝓpter interfectōem egyptij: Exo. ij. Spiculator: qui debebat eū occidere: fuit tunc ꝑcussus cecitate: ꝛ sic moyses euasit. Pharao etiam videns eū recedentē factus est mutus ad boā ita q: non potuit seruis suis ꝑcipe vt capek: ꝛ serui sui ita attoniti ac si cēnt surdi ꝛ ceci: ꝛ sic ex talibus miracul moyses fugit libere. Ista aūt mirabilia fuerūt facta in iuuentute moysi: qui in egressū de egypto fuit. lxx. annoꝝ: Exo. vij. ꝛ sic ista mirabilia non fuerunt visa a iuuenibus de egypto exeuntibus: sed solū a patribus coꝛ.

[g] In campo thaneos. thamnis ciuitas est egypti regia ꝓpter qđ tenebāt regia ꝓlia. fm quod dr Esaie. xix. Stulti ꝓncipes thaneos sapientes consiliarij pharaonis dederunt consiliū insipiens. Et q: ꝓpter obstinatoēz regis tota egypꝫ flagellabat diuersis plagis: ciuitas regia ꝛ terra ꝓpinqua grauis penitebāt: ꝓpter qđ de illa fit hic ꝑalis mētio. Silr si referaꝫ hec litera ad mirabilia circa moysen facta vt ꝓdictū ē: verisimile ē q: h̄ fuerit in thānis: in qua ret frequentius habitabat.

[h] Interrupit. Hic consequenter describunt dei beneficia in mari rubꝛo exhibita: cum dr. Interrupit mare: ꝛ ꝓduxit eos. q: sicco pede fecit eos transire: vt hꝛ Exo. xiij.

[i] Et statuit aquas quasi in vtre. aque. n. detinent in vtre ne effluant: ꝛ eodem mō aque maris diuise et vtraq; ꝑte detinebantur diuina virtute: ne effluerent sup filios israel: q: vt ibidē dr: erāt eis q̄si ꝓ muro a dextris ꝛ a sinistris.

[k] Et deduxit eos in nube diei ꝛc. i. colūna nubis ꝛ ignis vt ibidem hꝛ. Et columna nubis ꝓtegebat eos ab ardoꝛe solis: ꝛ colūna ignis oñdebat eis viam in tenebris noctis in qua transierunt mare rubꝛum: ꝛ aliꝰ etiā tempibus quādo de nocte incedebat exercitus. Utrū aūt cētvna colūna ignis ꝛ nubis vel due dicte fuit: Exo. xiij.

[l] Interrupit. Hic ponunt beneficia exhibita in deserto non omnia sed aliqua. ꝛ ſpāliter fit hic mentio de beneficio aque: ꝛ ideo q̄ babetur Exo. xvij. qñ educte fuerunt aque de petra ozeb: ꝛ hoc ē hoc ē qđ dicit.

[m] Interrupit petraz in heremo. i. loco sicco ꝛ deserto.

[n] Et adaquauit eos. i. abūdāter potauit.

[o] Velut in abyſſo multa. quia egresse fuerunt aque in magna abundantia: q: in exercitu bebꝛeoꝝ erant ſexcenta milia abl̄z mulieribus ꝛ pueris ꝛ pecoꝛibus: ꝛ ideo oportuit q: eēt aqua multa: vñ tanta multitudo populi posset adaquari. Silr etiam factum legitur Nūe. xx. vbi dr q: moyses ꝑcussit virgā bis silicem: ꝛ egresse fuit aque largissime: ita vt ꝓlis biberet ꝛ iumenta: ꝛ ꝓpter hoc subdit.

[p] Et eduxit aquā de petra ꝛc. Qz. n. ista eductio aque de petra fuerit alia a ꝓcedente ꝓz: q: illa fuit ān datōem legis: ista vo ꝓst: vt ꝓz intuenti libꝝ exodi ꝛ numeroꝝ. Sciendū tñ q: illa que narrantur in hoc ꝑsal. ꝛ in aliꝭ non semp narrantur eo ordine quo fuerunt facta: ꝫ aliqua ꝓnus facta postea scribunt ꝛ econuerso: sicut patet in aliꝭ libꝭ sacre scripture: ꝛ maxime in illis qui metrice scripti sunt: qualis est liber ꝑsalmoꝝ.

[p] Et apposuerunt. Hic oñditur ingratitudo populi: ꝛ primo q̄tum ad ingratitudinis magnitudinem: secundo q̄tum ad eius multitudinē ibi. Quotiens exacerbauerunt. Prima in duas: quia primo ostenditur ꝓpositum in his que contigerunt ante missionem exploratoꝝ: secūdo post missionē eoꝝ: ibi. In omnibus bis. ꝓma adhuc in duas quia primo describit populi ingratitudo: secundo dei mā suetudo: ibi. Ideo audiuit. Circa primū dicit.

[p] Et apposuerunt adhuc peccare ei. ꝛ ꝓ hoc qđ dicitur: Et apposuerunt. apparet recidiuū eoꝝ in peccatum: ex quo aggrauatur negocium. ant eq̄. n. transissent mare rubꝛum peccauerunt contra moysen ꝛ deum dicentes: Quid hoc facerere voluisti vt educeres nos ō egypto ꝛ subdit: Nōne melius ē seruire egyptijs q̄ moꝛi in solitudie Exo. xiij.

[q] In ira ꝛ cōtraeuerunt ꝛc. i. in deserto in q̄ erat

defectus aque:q; post transitū maris rubri frequenē mur
murauerunt ꝓtra deū ⁊ moysen in deserto:vt ptz in libro
exodi ⁊ numeroꝝ. ¶ r Et tentauerunt deū ⁊c.i.ex pme
ditatione ⁊ certa malicia. Tentare aūt ē accipe experimen
tum de aliquo.isti aūt voluerunt expiri in sensibili signo:
an deꝰ haberet cu
ram de eis puidē
do eis de victuali
bus:iō subdit.

¶ s Ut peteret̄ e
scas ⁊c.i.ad susten
tamentū vite ipo
rum: cū deberet ꝫ
tenere firmiter ex
ꝑcedentibꝰ signis.
Legit aūt hoc bis
petiuisse: semel añ
dationem legis:vt
hī Exo.xvj. vbi di
xerunt moysi:Cur
induxisti nos i de
sertū istud:vt occi
deres oēm multi
tudinem istam fa
me:⁊ alis pⁿ legem
datam:vt habetur
Nūe.xj. dicentes.
Quis dabit nobis
ad vescendum car
nes ⁊c. Et ꝯtū ad
istud secūdū subdi
tur.

¶ t Et male locuti
sunt de deo. ⁊ mo
dus loquendi sub
ditur cū dr:Dixerunt. ¶ v Nunquid deus poterit pa
rare mensam in deserto.i.refectionem splendidā carniū:
q; erant atteadiati esu manne dicentes Nūe.xj. Ania nra
arida ē:nihil respiciunt oculi nri nisi man.⁊ q; deus debe
ret hoc facere arguebant ꝑ signū ꝓmissionis aque de petra
dicentes. ¶ x Qm̄ percussit petrā.i.pcuti feat ꝑ moysen.
¶ y Et fluxerunt aque.hoc dr de prima eductiōe aque aī
datōem legis que tangit Exo.xvj. ¶ z Et torrentes in
undauerunt.q; aque in magna abundantia exierunt: vt
supra dictū ē. ¶ a Nunquid ⁊ panē poterit dare:ex mō
loquendi apparet q; non loquebantur assertiue vt fideles
sed magis dubitatiue ⁊ deū tētantes. Sciendū ētā q; lo
cutio hec nō intelligit de datiōe manne: que ꝑcessit edu
ctionē aque de petra immediate ꝓdictam:q; manna fuit
ꝑius data:vt habet Exod.xvj.⁊ prima eductio aque de
petra postea subdit:Exo.xvij. Sed ꝑ petitiōes panis hic
intelligit petitio cibi delicati carniuꝫ que ponit Nūe.xj.
iō subdit. ¶ b Aut parare mensam ꝓlo suo.i. refectio
nem splendidam ⁊ delicatas:In heb.⁊ in transla. dicto
bis:Aut parare carnē ꝓlo suo. ¶ c Ideo audiuit. Hic
describit dñi mansuetudo:q; non statim punivit eos in
gratitudinem:sed primo implevit eos petitōem ⁊ distu
lit penā tpe debito inferendā:⁊ circa hoc primo ponitur
dei ordinatio:secundo ordinatōis executio:ibi. Et man
dauit. Circa primū dr:Ideo audiuit dñs.eoꝝ petitōes
nō ꝑter meritū sed ad sue potentie declarationem.

¶ d Et distulit.inferre eis penam debitaꝫ. ¶ e Et ignis
accensus ē in iacob.i.furor dñi qui frequenter in scriptu
ra ꝑ ignem designat:accensus ē ꝑ populū delicendēte de
iacob:iō subdit. ¶ f Et ira dei.⁊ est expositio ꝑcedētis
verbi.Et ꝓ id est:id est.ira dei ascēdit sup israꝫ.ad puniē
dum ipm:vt videbit.j.⁊ cā huius ire subdit cū dicit.

¶ g Quia nō crediderunt ⁊c.ex miraculis.n. ꝑcedentibꝰ
debebant credere firmiter ⁊ sperare q; deus non defice
ret eis in necessariis. Aliter etiam exponit ab aliquibus.
Et ignis accensus ē in iacob.de igne qui deuorauit extre
mā ptem castroꝝ:Nūe.xj.sed prima expositio magis cō
sonat ordini historie. ¶ h Et mandauit. Hic ꝓsequi

[9]in ira ascenderunt excelsuꝫ
in inaquoso[r] Et tentauerūt
deū in cordibꝰ suis:[s]vt pe
terent escas aiabꝰ suis[t] Et
male locuti sūt ⁊c dixe:dixe
runt[u] nunqd poterit deꝰ pa
rare mensaꝫ in deserto[v] Qm̄
percussit petrā[w] ⁊ fluxerūt aq
[x] ⁊ torrentes inundauerūt.
[a]Nūqd ⁊ panē poterit dare
[b]aut parare mensam ꝓlo
suo?[c] Ideo audiuit dñs[d] et
distulit:[e]⁊ ignis accēsus ē i
iacob[f] ⁊ ira ascēdit i israꝫ
[g]Quia nō crediderūt in deo:
nec spauerūt in salutari eꝰ
[h]Et mādauit nubibꝰ sup
[i] ⁊ ianuas celi[k] aperuit. Et
pluit illis māna ad man
ducādū:[m] ⁊ panē celi dedit
eis[n] Panē angelorꝝ mādu
cauit hō:[o] cibaria misit eis
in abūdātia[p] Trāstulit au
strū de celo:⁊ induxit in vir
tute sua aphricū[q] Et pluit
sup eos sicut puluerē[r] car
nes:[s]⁊ sic̄ harenā maris vo
latilia pēnata[t] Et cecidēt
in medio castroꝝ eoꝝ:
circa tabernacula eorum:
[v]Et mādu caueūt ⁊ satura
ti sunt nimis:[x] ⁊ desideriū
eorꝝ attulit eis:[y] nō sūt frau
dati a desiderio suo. [z]Ad
huc esce eorꝝ erāt in ore ipo
rū:[a] ⁊ ira dei ascendit super
eos[b] Et occidit pīgues eo
rū:[c] ⁊ electos israꝫ impedivit

bitur divine ordinatōis executio:⁊ ꝓio ꝑtum ad pnā
exauditionem:secundo ꝑtum ad iustam punitōnem
ibi. Adhuc esce. Circa primū primo ponitur exaudi
tio petitōis panis cum dicitur. ¶ b Et mandauit
nubibus desuper.quia manna data
eis ꝑ pane Exo.
xvj. generabat
sursum in aere:
vbi ē locus nu
bium.

¶ i Et ianuas ce
li.i.f.aerei.

¶ k Apuit.inclu
tum manna in
descēdere fe
cit:iō subdit.

¶ l Et pluit illis
manna. descen
debat.n.cū roze
vt habet Nūe.
xj. Ros autez ⁊
pluuia differūt
solum ꝑm mul
titudinez ⁊ pau
citatē māe:ideo
dr hic māna de
scendere ꝑ mo
dum pluuie.

¶ m Et panē ce
li dedit eis.i.for
matum in celo
aereo.

¶ n Panem an
gelorum ⁊c.quia
manna forma
batur ⁊ descēdebat misterio angelico. ¶ o Cibaria
misit ⁊c.quia quilibet colligebat quantum edere po
terat:Exo.xvj. Consequenter ponitur petitōis car
niū exauditio cum dicitur. ¶ p Transtulit austrum
de celo ⁊c. auster est ventus meridionalis:qui tūc de
us fecit cessare a statu suo:⁊ fecit flare aphricum:q; est
ventus occidentalis:lateralis tū versus meridiē: qz
in regione opposita castris que erāt versus ventū illū:
erat magna multitudo coturnicum quas ventus ille
transportauit vltra mare rubrum ad locum vbi erāt
castra hebreoꝝ. vt habetur Nūme.xj. vbi dr. Ventus
autem egrediens a domino arrepta trans mare cotur
nices detulit ⁊ dimisit in castra. ideo subditur.

¶ q Et pluit sup eos sicut puluerē.i. valde abundan
ter. ¶ r Carnes. non moztuas sed vivas. iō subdit.
Et. ꝑ id est. ¶ s Sicut barenam maris ⁊c. vbi dr sic
ut barenam maris. ꝑter abundantiam. quia imō ha
buerunt satis ad comedendum vsq; ad mensem. Nū
me.xj. ¶ t Et ceciderunt ⁊c. ita q; poterant eas cape
sine aliqua difficultate. ¶ v Et mandu caverunt ⁊c.
qz multi tantum comederunt q; vertebatur in nausea
ꝑm q; dr. Nūme.xj. Donec exeat ꝑ nares vias:⁊ ver
tatur in nausea. ¶ x Et desiderio eorꝝ attulit eis.i.
abundantiam carnium sicut desideraverant.

¶ y Non sunt fraudati a desiderio suo. quia consecuti
sunt effectum. tū ad malum ipozum. vt statim subdit.
¶ z Adhuc esce. Hic ꝓsequitur describit executio divine or
dinationis q; tum ad eorum punitōem cum dr.

¶ a Adhuc esce eoꝝ ⁊c. quia non totum adhuc come
derant. ⁊ ꝓbabile est q; ipi vel plures eorꝝ actu come
debant:qñ dei punitio venit super eos:iō subditur.

¶ a Et ira dei ascendit sup eos.i.ad puniendum eos
potestative:iō subdit. ¶ b Et occidit pingues eorꝝ
.i. divites repletos divitijs. ¶ c Et electos israel.i.
fortes ⁊ nobiles:quasi dicerēt sine acceptōne ꝑsonaꝝ
punivit magnos ⁊ paruos morte repentina. ꝑter qō
locus ille vocatus fuit sepulchra concupiscētie. q; ibi
sepelierunt populum qui desideraverat carnes Nūe.

tꝛ.in fine. ¶d In omnib⁹.Hic ꝓñr oñditur bonitas dei z ingratitudo ꝓpli in bis q̄ acciderūt ꝓ missionē explozatoꝛ:de qua bꝛ Mume.xiij.qz explozatozes ō sua legatōe reuertentes terruerūt ꝓplm:ita q̄ volebāt reuerti in egyptū:vt habeꝫ Nūe.xiij.Caleph autez filꝰ iephone:z iosue filius Nun ecꝫtrario confortabant populū dicentes: q̄ poterant hostes vebellare ira facilit̄ sicut poꝛant comedere panē sed popul⁹ nolebat eis credere: ꝙ magis voluit eos cū moyse et aaron lapidare z hoc ē qō ōz.

¶d In omnib⁹ bis.i.nō obstantibus ꝑdict⁹ dei beneficijs z punitōnibus.

¶e Peccauerūt adhuc.ex nimia ingratitudine.

¶f Et nō crediderunt in mirabilibus eius:ꝙ ꝓpter miracula q̄ fecerat educēdo eos ō egypto vebebant crēdere firmiter q̄ introduceret eos

ᵇIn oib⁹ his ᶜpeccauerunt adhuc: ᵈz nō crediderunt in mirabilib⁹ eiꝰ. Et ꝛfecerūt in vanitate dies eoꝝ:ᵉz anni eoꝝ cū festinatōe. Cum occideret eos q̄rebāt eū: et reuertebāt̄ z diluculo veniebāt ad eū. ᵏEt memorati sunt q̄z deus adiutoꝛ ē eoꝝ: ˡz deus excelsus redemptoꝛ ē. ᵐ Et dilexerūt eū in oꝛe suo: ⁿz lingua sua mētiti sunt ei. ᵒCoꝛ aūt eoꝝ nō erat rectū cū eo: ᵖnec fideles habiti sūt in testō eius. ᵠIpse aūt ē misericoꝛs ʳz ꝓpitius fiet ꝓctis eoꝝ: ˢz nō dispdet eos. ᵗEt abūdauit vt auerteret irā suā: ᵘz nō accēdit oēm irā suā. ˣEt recordat⁹ ēʸ q̄z caro sūtˢ spiritꝰ vadēs z nō rediēs. ᵃQuotiens exacerbauerūt eū in deserto:in irā ꝛcitaueꝛt eū in inaquoso. ᵇEt cōuersi sūtᶜ z tētauerūt deū: z sctm̄ ISRLᵈ exacerbaueꝛtᵉ. Mō sunt recordati manꝰ eius die q̄ redemit eos de manu tribulātis. ᶠSicꝫ posuit i egypto signa sua: ᵍz ꝓdigia sua i cāpo thaneos. Et ꝓuertit in sanguine flumina eoꝝ: ʰet hymbres eoꝝ ne biberent. ⁱMisit in eos cynomiam z comedit eos: ᵏz ranā z disꝑdidit eos. ˡEt dedit erugini fructus eoꝝ: ᵐz laboꝛes eoꝝ locuste. ⁿEt occidit in grādie vineas eoꝝ: ᵒz moꝛos eoꝝ in ꝓruina. ᵠEt tradidit grādini iumēta eoꝝ

in terram ꝓmissionis valde faciliter qđ fuisset:nisi eoꝝ malicia impediuisset:ō subdit. ¶g Et ꝛfecerit dē.q̄.ꝓter illud peccatum omnes qui exierunt ō egypto a.xx.annis vt supꝛa et diuina sententia mortui sūt in deserto:vt bꝛ Mume.xiij.ꝓter calepb filiū iephone z iosue filiū Nun z leuitas qui non fuerant numerati a.xx.annis z supꝛa sed ab vno mēse z supꝛa:vt ibidē fuit expositū. ¶h Et anni eoꝝ cū festinatōe.quia mozs insulto ꝛ accelerata fuit in rebellione chozē:Numeri.xvj.z ꝓ sꝑcētes ignitos:Mume.xxj.z in peccato beelphegoꝛ:ꝓ quo occisi sunt.xxiij.milia hominū: Mume.xxv. ¶i Cum occideret eos dē.nō ē intelligēdum de eisdem hominibus in numero sed de diuersis eiusdē tꝛ ꝓpli:cuꝫ deus interficeret aliquos subito:alij timebant z misericoꝛdiā a deo petebant. ¶k Et memorati sunt dē.pugnans ꝓ eis cōtra exercitū pharaonis.vnde diꝛerunt:Fugiamus israel ꝛ:domin⁹ pugnat ꝓ eis ꝓtra nos: Exo. xiij.z similit̄ ꝓtra amalech vñ ꝙ ōz Exo.xvij.Cuncꝫ leuaret moyses manus vincebat israel. ¶l Et deus excelsus redemptoꝛ eoꝝ ē.de captiuitate egypti. Sed ista reuersio ad deum ſltem ꝙtum ad multos non erat ex amoꝛe iusticie sed timoꝛe penetio subdit. ¶m Et dilexerunt eū in oꝛe suo. quia in exteꝛioꝛibus verbis ꝓtenderunt signa ꝑuiꝛtis dilectōis. ¶n Et lingua sua mentiti sunt ei.quia nō sic habebant in mente,put ꝓtendebāt oꝛe:iō sequit.

¶o Coꝛ autem eoꝝ non erat rectum cum eo.ꝑueram dilectōem. ¶p Nec fideles habiti sunt in testamento eius.i.in ꝓceptis legis:q̄ ōz testīm ꝓ debitam implet̄onem in oꝓatione. ¶q Ipse autez ē misericoꝛs.qz eius ꝙtio est misereri z parcere. ¶r Et ꝙplus fiet peccatis eoꝝ:punieris eos extra condignū. ¶s Et non dispdidit eos.totaliter vlēdo sicut meruerāt.

¶t Et abundauit vt auerteret irā suā.i.effectū vindicte sue quē auertit ꝓ ꝓtē:ideo sequitur. ¶v Et non accendit dē.i.vindictam sed solum ꝓtem eius:cui⁹ causa subditur ex ꝓte fragilitatis humane:cū ōz.

¶x Et recordatus est.i.ad modū recordantis se habuit: quia obliuio in deum non cadit. ¶y Quia caro sunt.i. fragiles z ꝓni ad casum ꝓpter fomitem ex carne ꝓcedentem:ꝓpter quod etiam peccatum hominis remediabile ē non aūt angeli qui carnem z ossa non bñt.

¶z Spūs vadens z non rediens.i.tēdens ad mortem ꝑ sꝑatiōem a coꝛpe nō qz spūs homis moꝛiāt:qui ē incoꝛruptibilis:sed quia homo ꝓpositus ex coꝛpe z spū moꝛit. Et non rediens.qz spūs sꝑatus a coꝛpoze ad ipm nō redit virtute nature.

¶a Quotiēs. Post q̄ descripsit ingratitudinem ꝓpli q̄tum ad eius magnitudinem.hic cōsequenter describit eam q̄tuz ad multitudinem: z ꝓmo cōmittendo:secundo obmittendo:ibi Non sunt recordati. Circa ꝓmū dicit.

¶a Quotiens exacerbauerunt dē. ua peccata multiꝑliciter reiterantes.q.d.multotiens:vnde diꝛit dominus Mume.xiij. Tētauerunt me iam ꝓ decem vices: z tñ diꝛit illud anno secundo egressionis de egypto.a cui⁹ egressu vsq̄ ad ingressum ẽre ꝓmissionis fluxerunt.xl.anni.ex quo ꝑz q̄ in residuo tpe.xxxviij.annoꝝ multis vicibus offenderunt eum:nec omnes offensiones sunt scripte:iō subditur. ¶b Et conuersi sunt.ad mala ꝑtrita.

¶c Et tētauerunt deum dē.z ꝓ id est.i.deum sanctificantē israel. ¶d Exacerbauerunt.qui de sua natura dulcissimus est. ¶e Non sunt recordati.Hic ondit ꝓposituꝫ ex omissione:quia tenebantur recordari beneficia eis ꝓfita in egypto.qđ omittebant ex sua ingratitudine:z hoc ē quod diꝛ:Non sunt recordati manus eius.i.ꝑtās diuine die qua redemit eos ō manu tribulantis.i.pharaonis quem submersit in mare cum suo exercitu ꝙ liberatōe populi sui. ¶f Sicut posuit in egypto signa sua.i.decē plagas quibus ꝑcussit egyptum. ¶g Et ꝓdigia sua dē.iſtō est supꝛa expositū. ¶h Et conuertit dē.vt bꝛ Exo.vij.

¶i Misit in eos cynomiā.i.muscam caninā.ista fuit plaga quarta egypti:de qua ōz Exo.viij. Immittaz in te z in seruos tuos z in populū tuū:z in domos tuas oē genus muscaruꝫ:z sic inter illas fuerunt muſce canine: que hic singulariter exꝑimuntur:eo ꝙ fuerant aliis graniozes.

¶k Et ranā dē.plaga ranaruꝫ fuit secunda:de qua batur Exo.viij.in ꝓncipio:z ponitur hic singulare,ꝑ plurali Ranā.i.ranas.z idē dicēdū de cynomia.

¶l Et dedit erugini.i.vent oꝛenti qui coꝛrumpit segetes de ista erugine non fit mētio in Exo.quia solūmodo ponit̄ tur ibi plage notabiles:cū quibus fuerunt alie q̄ nō sunt ibi scripte:sicut ōz:hic de erugine:z sequenti ꝛsu de pauna. ¶m Et laboꝛes eoꝝum.i.fructus ꝑ laboꝛe eoꝝ ꝓductos. ¶n Locuste.i.locustis. Ista fuit plaga octaua de qua habetur Exo.x. ¶o Et occidit dē. Ista fuit plaga septima:de qua bꝛ Exo.ix. ¶p Et moꝛos eoꝝum in ꝓruina. In trāsla.hiero.habetur: In frigoꝛe.folia moꝛoꝝ coꝛ:ꝝ pente. ¶q Et tradidit grandini iumenta eoꝝ.

qz aialia tunc in campis etñtia et magnitudine grādinis fuerūt interfecta: vt ibidē bi. ¶r Et possessione eorum igni, qz grando z ignis mixta pariter ferebant: vt ibidem br. ¶s Misit in eos irā idignatōis sue. i. effectū ire sue z indignatōis p plagas dictas z sequētes. ¶t Immissiones p āgelos malos. hoc dz ad ostēdendū q ageli mali fuerunt executores diuine iustitie i pfecutiōibus egypti: tñ aliqui boni angeli aliqñ sē executores in talibus: sicut dictū fuit plenius Exo. xij.

¶v Etiam fecit semite ire sue. qz puniēdo egyptios vindicabat ab hebreis. ¶x Mō pepcit ac. indifferenter peutiens magnos sicut z puos.

¶y Et iumēta eorum ac. Ista fuit quinta plaga q̄ percussit aialia in campis pestilentia: vt habet Exod. ix. in principio.

¶z Et percussit omne primogenitum ac. Ista fuit decia plaga: de qua habetur Exo. xij. in medio capituli. ¶a Primitias om. la. co. i taber. cham. i. in tabernaculis egyptioz descendentiuz a cham: qz mesraim fuit filius cham: vt hz Gen. x. Ab isto aūt mesraim denoiata ē egyptus: qz ibi denominat⁹ fuit. vñ in toto ve. testō vbi in nra trāsla. ponit egyptus: in hebreo hi mesraim. ¶b Et abstulit de egypto ac. s. populum isrl diligenter custodiēdo: sicut pastor custodit oues

¶c Et deduxit eos tanq̄ gregem in deserto. vbi dauit eos pane celesti: vt pdictū ē. ¶d Et deduxit eos in spe. perueniendi in terrā promissam. ¶e Et nō timuerūt. hz. n. timuerint sup mare videtes exercitu egyptioz appropinquantem eis: tñ moyse eos assecurāte secuti sunt euz per mare ita q timo: ille nō fuit tātus q impediret eos a sequela moysi. ¶f Et induxit. hic pñr ondit hoitas dei: z ingratitudo pli post ingressum terre promissionis: z diuidit in tres ptes: quia primo describit dei bonitas: secundo populi malignitas: ibi. Et tētauerūt: tercio pene acerbitas: ibi. Iudicit deus. Circa primū dz. ¶f Et induxit eos ac. i. hierlim: q̄ ē metropolitū dee: in q̄ edificatū fuit tē plū i mōte moria. ij. pal. iij. ¶g Mōtē qđ ac. qz fuit ac q̄situs magis virtute diuina q̄ hūana. ¶h Et eiecit a facie eoz gentes. i. chananeos z alios ibi habitantes: vt diffuse tradit in libro iosue. ¶i Et sorte diuisit ac. z q̄ diuisione hz iosue. xiij. ca. vsq̄ ad. xvij. ca. inclusiue.

¶k Et habitare fecit ac. i. in domibus z villis a gentilib⁹ edificatis. ¶l Et tētauerunt. Hic pñr ponit pli malignitas exercendo peccata antiqua patrū suoz. cuz dz: Et tētauerunt diffidentes de diuina virtute.

¶m Et exacerbauerunt. puocantes ad iram.

¶n Deū. mitissimū. ¶o Et testimonia ac. i. legis precepta. ¶p Et auerterunt se. scienter recedentes a diuina seruitute. ¶q Et nō seruauerūt pactū. i. legē quā pepigerant obseruare dicentes: Exo. xxiij. Oia que locutus ē dñs faciemus z erimus obedientes.

¶r Quēadmodū patres eoz. qui adozauerunt vitulum: z multipliciter offenderūt deum in deserto.

¶s Conuersi sunt in arcum prauū. p promptitudinē ad male agendū: sicut arcus cum impetu emittit sagitas. ¶t In iram cōcitauerunt ac. Circa qđ sciendū q anteq̄ ponerē archa domini in sylo z post destructōem sylo vsq̄ ad edificatiōem templi salomonis licitz fuit hebreis offerre oblationes z sacrificia votiua alibi q̄ vbi erat archa: qz illis tp⁹ archa non habuit stabilem māsionem: s q̄diu fuit in sylo z in tēplo salomonis nō fuit hoc licitū: sicut plenius fuit dictū Deutero. xij. P⁹ edificatōem aūt tē pli isti immolabant in excelsis eo qđ erat illicitū nisi ex dispensatōe spāli: sicut Helyas obtulit sacrificiū in mōte carmeli. iij. Reg. xviij. Et n̄ solū imolabāt i collib⁹ vel: s ex demonib⁹ i ydol⁹ qđ erat grauissimū: nō subdit. ¶v Et in scul. suis ad emu. i. ad vindictam. Eum puocauerunt. ¶x Audiuit deus. Hic describit pene acerbitas: cū dz. Audiuit ac. p dicta populi nequitiā. ¶y Et spreuit eū. pter suam nequitiam vel maliciam. ¶z Et ad nihilum redegit ac. trādens eum post mortem iosue dure seruituti aliozum populoz: eo q̄ tēdimauerat ad ydolatriam: vt pz ex decursu libri iudicum z primi regum. ¶a Et repulit tabernaculū sylo. quia capta archa domini que fuerat in sylo: vt habetur. i. Reg. iij. ciuitas sylo fuit destructa.

¶b Et tradidit ac. quia philistei fortes populi eos occiderunt z captiuauerūt. ¶c Et pulcritudinē eoz ac. i. archam testamenti quē erat gloria pli israel quā ceperunt philistīm: pter qđ vxor phinees mozīs dixit. i. Reg. iij. Translata ē gloria ac. isrl: quia capta est archa dei. ¶d Et conclusit in gladio populū suū. s. philistinoz. ¶e Et hereditatem suam. s. terram israel. ¶f Sprevit. intantum. n. erant spreti sub seruitute philistinoz: q̄ faber ferrarius non inueniebat in israel: ne hebrei sibi facerent gladium aut lanceaz: i. Reg. xiij. ¶g Iuuenes eoz. comedit ignis. accensus p philistheos. ¶h Et virgines eoz nō sunt lamentate. quia quilibet quereb at locum fugiendi dimittendo occisos insepultos z iulamentatos.

¶i Sacerdotes eoz ac. s. ophni z phinees. i. Reg. iij.

¶k Et vidue eoz non plorabantur. eadem rōne qua dictum fuit de virginibus. ¶l Et excitatus est. Hic pñr ponit diuina consolatiō dz: Et excitatus ē tanq̄ dormiens dñs. q̄diu dimisit sic pli affligi videbat quasi dormiens. ¶m Et tanq̄ potens. sic debet scribi: qz in heb. z in trāsla. hiero. habet quasi fortis. Crapulatus a vino. ille. n. qui fortis ē roboz q̄ sopitus ē

a vino non poteſt vti ſua fortitudine: ⁊ ſic videbatur multis de ꝓlo iſrael de ipo vo ꝺ̄ꝺiu fuerunt in tanta afflictione: ſed tuncvisus fuit eis qi exaltatus qñ cepit eos iuuare ⁊ aduerſarios pcutere: ō ſubdit.

//n Et pcuſſit inimicos ſuos in poſteriora. ꝯa pcuſſit philiſteos in ſecretioꝛe pte natiū. J. Reg. v. et cōputreſcebant ꝓminentes exitales eoꝝm: vt ibidē habet.

//o Obꝓbꝛiū ſempiternū dedit illis. qꝛ coacti fuerūt remittere archam ad terrā iſrl: vt eoꝝ plaga turpis ⁊ vtilis abſq; oibus cogniſceret: qꝛ cū arcba remiſerūt anos aureos recognoſcentes plagā ſuā vile: qꝛ etiā hoc factū redactum ē in ſacra ſcripturā: que vſq; hodie vbiq; diuulgatur.

[1]Et exaltat[p] ē tāq̄ vinū ēs dñs: [m]tāq̄ potēs crapulatus a vino. [n]Et pcuſſit inimicos ſuos in poſteriora: [o]obꝓbꝛiū ſempiternuz dedit illis. [p]Et repulit tabnaculū ioſeph: [q]⁊ tribuz effrem nō elegit. [r]Sed elegit tribū iuda: [s]montē ſyon quē dilexit. [t]Et edificauit ſic [u]vnicornis ſanctificiū ſuū: [x]i tra quā fūdauit in ſecula. [3]Et elegit dauid ſeruum ſuum: [3]⁊ ſuſtulit eum de gregibus ouium: [a]de poſt fetantes accepit eū [b]paſcere iacob ſeruum ſuū: [c]⁊ iſrl̄ hereditatē ſuā. [d]Et pauit eos [e]i innocētia coꝛdis ſui: [f]⁊ intellectibꝰ manuū ſuaꝝ [g]deduxit eos.

//p Et repulit. Hic pomꝫ intenta cōcluſio in hoc pſal. ſ. qꝫ dignitas regia ptineat ad dauid ⁊ eius poſteritatem ex diuina electione ⁊ nō ad tribū ephꝛaim: ⁊ hoc ē qđ dꝛ: Et repulit tabernaculū ioſeph .i. ciuitatem ſylo in quo repoſita fuit archa in tabernaculo: Joſue. xviij. Et dꝛ tabernaculū ioſeph: eo qꝫ ſylo erat in ſorte ephꝛaim filij ioſeph.

//q Et tribū effrem non elegit. i. ephꝛaim. ſ. ad regiā dignitatē. Jeroboam eīm de tribu ephꝛaim qꝫ regnauit ſup decem tribus: nō regnauit ex diuina electōne ſed vſurpatiue ex populi rebellione ⁊tra filiū ſalomonis: vt habeť. iij. Reg. xij.

//r Sz elegit tribū iuda. ꝓ dignitate regia.

//s Montē ſyon quē dilexit. i. elegit ad ſuū cultū: ꝯa altare de mandato eius fuit ibi edificatū ꝓ Dauid. ij. Reg. xxiij. ⁊ poſtea ibidē fuit edificatū templū per ſalomonē. ij. Paralip. iij. ō ſubdit.

//t Et edificauit. i. edificari fecit.

//v Sicut vnicornis ſanctificiū ſuum .i. ſanctū edificiū ſuo nomini reputatuz. Et dicit ſicut vnicornis: qꝛ ſicut vnicornis nō ꝑmittit aliud animal ad ſuum lambulum accedere: ſic deus ꝓhibuit omnez alienigenam a ſacerdotibus ſibi cōſecratis intra templum miniſtrare: ſm ꝙ ſcribit Plume. iij. ca. Extenꝫ qui accеſſerit ad miniſtranduz mozte moziat. vnde et oz is rex quivolnit thurificare ibi: ſtatim fuit lepra ꝑcuſſus. ſicut bꝫ. j. Paralip. xxvj.

//x In terra quam fundauit in ſecula. i. in iudea quā fundauit ꝓ cultu ſuo ⁊ regali ſolio ſtabiliter quātuz fuit ex pte ſua: ⁊ ita fuiſſet niſi peccata ꝓli iſrl impediuiſſent.

//y Et elegit dauid ſeruū ſuū. in tribu iuda ⁊ inter filios yſai: cū eis eſſet iunioꝛ.

//z Et ſuſtulit eū de gregibus ouiū. paſcebat. n. actualiter gregem cū fuit vocatus: vt ſamuel vngeret eum in regē. J. Reg. xvij.

//a Depoſt fetantes. i. poſt oues fetas. vñ tranſla. bicro. bꝫ. Sequentē fetas adduxit eum. i. oues bñtes fetus.

//b Paſcere iacob ſeruū ſuum. i. ꝓlm iſrl deſcēdētem de iacob: ⁊ ſic de paſtoꝛe ouiū factus ē paſtoꝛ: fidelium.

//c Et iſrael hereditatem ſuā. vocať aūt populus iſrl hereditas dñi: eo qꝫ fuit ſpāliter a deo electus. ⁊ ꝓ talē modū loquitur moyſes Deutero. xxxij. Pars aūt dñi ꝓli eius iacob. funiculus hereditatis eius.

//d Et pauit eos. i. gubernauit.

//e In innocentia coꝛdis ſui. i. in puritate ꝛ ſcientie.

//f Et in intellectibus manuū ſuarum. i. prudenter ſe habens in opibus ſuis: ſm ꝙ dꝛ. j. Regū. xviij. In oibus quoq; viis ſuis prudenter agebat dauid.

//g Deduxit eos. vnꝺ̄. ij. Reg. v. Direxit. n. filij iſrael: cuz eēt ſaul rex ſup nos tu eras educens ⁊ reducens iſrl. Myſtice ex ponitur pſal. iſte de regno xpi: cuius figura fuit regnū dō: ꝓpē quod in hoc pſal. primo exaltať attentōem iudeoꝝ tanq̄ ad myſterium excellentiſſimum: ſecundo oſtdit bonitatem xpi ⁊ ingratitudinem iudeoꝝ: ab illo loco: Quanta audiuimus: vſq; ibi: Et repulit tabernaculum ioſeph. oia. n. beneficia ibi narrata ꝓtulit xp̄c inquārū deus ꝓpis iudeis. vñ ō: Heb. xiij. Ieſus xp̄c heri ⁊ hodie ipe et in ſecula. Et ꝛſ in hoc pſal. arguiť ingratitudo iudeoꝝ generaliter: ſñ ingratitudo ſacerdotuz ſpāliť q̄ p ephꝛaim deſignantur: qꝛ ſicut ephꝛaim in benedictōne iacob fuit ꝓpoſitus manaſſe: ſic ſacerdotes p̄cellebant ꝓlm ex ſua cōſecratōne: et iſti fuerunt magis ingrati deo xp̄o: qꝛ moꝛtē eius pcurauerunt: ⁊ regnū iude qđ quodā ſpeciali modo dicebať regnum xpi voluerunt vſurpare rebellantes romanis: vt dicit ioſephus lib. xo de iudaico bello. Ultimo aſaph ab illo loco: Et repulit tabernaculū ioſeph ꝛc. vſq; ad finem pſalmi deſcribit dilatōem regni xpi ⁊ eccleſie ꝓfectum: ſicut impleꝛū videmus ꝑ oꝛbem terraꝝ.

¶ In pſal. lxxvij. Attendite. vbi dicitur in poſtilla: De materia vo huius pſal.

¶ Additio.

Non ſolum voluit aſaph oñdere in hoc pſal. qꝫ regnū iſrl̄ ꝓtineret ad dauid ⁊ poſteritateꝫ eius: ſed etiā qꝫ culꝰ diuiꝰ debebat eē im mōte ſyō ex diuina electione: non aūt in ſylo vel alibi. vnde in fine dicit concludens: Et repulit tabnaculū ioſeph: ⁊ tribum ephꝛaim non elegit: ſed elegit tribū iuda montem ſyon quem dilexit. vñ ſimul de vtraq; repulſione. ſ. ioſeph ⁊ ſylo ⁊ ō vtra q̄ electōne. ſ. iude ⁊ ſyon agit.

In codē pſal. vbi dꝛ: in poſtil. Propter qđ melius exponitur de filijs iſrael.

¶ Additio.

Hec expoſitio non videť valere: tum quia in illa hiſtoria Plume. xviij. nulla fit tribuum diſtinctio nec aliqua mentio ſpālis de ephꝛaim vel iuda ⁊ hmōi immo non ē veriſimile qꝫ ephꝛaim fuiſſet ibi ꝓncipalis motoꝛ: cum ioſue qui erat de tribu ephꝛaim aſſignatus in exploꝛatoꝛē ꝓtradicebat aliis exploꝛatoꝛibus ſicut ⁊ caleb de tribu iuda: vt in hiſtoria ptz. tum qꝛ illa hiſtoria nō ptinet ad ꝓpoſitum: nam hic pſal. vult impoꝛbare decem tribus iſrael: qui vt dicit ſe ſepauerunt a regno Dauid in deſerto: ⁊ nulla talis ſepatio legiť nec poſtea vſq; ad ꝛpus roboam. Tū melius vꝺ dicendū ad ꝓpoſitum ꝙ hic loquiť pſal. ꝓphetice ō illo futuro bello qđ fuit inītū inter abiam regē iude ⁊ ieroboam reges iſrl: qui erat de tribu ephꝛaim vt dē. ij. Paralip. xiij. qđ quidem bellū fuit initum ſpecialiter ſup diuiſione regni. vñ abias ipm monuit ieroboam ⁊ alios eum ſequentes. ꝺ. Num ignoꝛatis ꝙ deus iſrael dederit regnum dauid in ſempiternū ꝛc. ⁊ ſurrexit ieroboam ſeruus ſalomonis ⁊ rebellauit. ſimiliter ibidē abias redarguit bieroboā ⁊ alios de electōe ſacerdotū ⁊ de ſemine aaron: qđ ptinet ad repꝛobatōz diuini cultus ꝓniciose factam ꝙ ieroboam ⁊ iſraelitas: ⁊ poſt multa concludit. Filij iſrael nolite pugnare ꝯra deū vſm: in quo bello exꝛcitus ieroboam cum iſraelitis exceꝺebat exꝛcitu abie cum iuda in duplum: ⁊ tū clamantibus viris iude ⁊ faceꝛ otibus canentibus cuz tubis perterruit deus ieroboam ⁊ ꝓcuſſit eos abias ⁊ ꝓlo eius plaga magna: ⁊ ꝓcecꝛ est abias ieroboam fugientē: ⁊ cepit aliquas ciuitates eiꝰ ꝛc. ꝓut ibidē latius cōtineť. De boc igiť bello ꝙ berādo pſal miſta ſumit exoꝛdiū ſui, ꝓpoſitiv alo, ꝙ ꝛc: eo ꝙ deus ibidē oñdit quaſi miraculoſe ꝙ ieroboam rex qui erat de tribu

ephraim ⁊ alie tribus cū sequentes iniuste se pauerūt se a regno dauid: ⁊ iō cōuerſi sunt. ſ. in fugā in vic belli sup: a dicti: ⁊ loquit̄ de futuro p modū preteriti ex certitudine ꝓphetie: put sepe cōtigerunt loqui ꝓphete: ⁊ sequit̄: Iō custodierūt testm̄ dñi. ſ. de electōe dauid ⁊ posteritatis ei? Et in lege eius noluerunt ambulare. separādo se a cultu dei qđ erat in bierlm ⁊ fabricando sibi vitulos. Et obliti sūt beneficiorū eius &c. ⁊ que sunt illa beneficia vniuerſaliter subiungit dicens: Cora patribus eorū fecit mirabilia i terra egypti in campo thaneos. concludens hic in vn iuerſali cia illa que fuerunt facta in egypto ꝑ pharaonē ⁊ egyptios: de quibus ꝓtie dicit: Coram patribus eorū: q: illi qui fuerunt tpe belli ꝓdicti nihil viderunt ex ſtis: sed ex narratōe patrum hoc habuerunt. Et sequit narratio pticularis miraculorū ⁊ beneficiorū dei vſq; ad electōem dauid ⁊ ſyon: de quibus principaliter intendebat. Et exponat totus ꝓcſſus psalmi in narratōne hmōi beneficiorū ⁊ miraculorū ⁊ electōis vō ⁊ ſyon sicut in postilla.

¶ In eodē ps. vbi dr i po. Et sic ista mirabilia. ¶ Additio.

Ista mirabilia nullū hñt fundamentū in sacra scriptura. vñ sm verā expositōem illius versus: Filij ephraim intendētes &c. quā sup: a posui nō indigemus istis fabulatōibus.

¶ In eodē psal. lxxvij. vbi dr in postil. Mystice exponit̄ psal. iste. ¶ Additio.

Magister Raymundus mar. in secunda ꝑte pugionis. ca. j. ponit multas similitudines figuratiuas inter diuisionē iudeorū tpe hieroboam ⁊ israelitas qui sub ephraim sepe noiantur ⁊ inter iudeos qui cōiter noiantur tribus iuda ⁊ inter diuisionē iporū iudeorum in tpōs ⁊ xpianos post passionē xpi. ſ. i bebdomada. lxx. danielis: ſſiam sicut in prima diuisione maiorū bebreorū nūerus. ſ. decem tribus recesſerunt a regno dauid: qui fuit verus rex a deo electus: ⁊ adhesērūt hieroboam seruo eius ⁊ minorū ps eorū. ſ. tribus iuda ⁊ alia tribus ſtetit in veritate dei colendo ⁊ domū dauid sequendo: sic in secunda diuisione maiorū ps iudeorū recesſit a regno xpi dicentes: Non habemus regem nisi cesarem: Jo. xix. ca. Et minorū ps. ſ. apſlī ⁊ lxx. discipuli ⁊ quidā alij pauci respectu pſcētium secuti sunt dñm xpm verū messiā. Sicut sicut in prima diuisione ps illa que a dauid recesſit: turpiter incidit i errorem: q: duos vitulos coluerūt tanq; deū: vt Exo. xxxij. cap. sic in secunda diuisione iudei a xpo recedentes tuos messias falsos sibi ſtatuerūt vnū post aliū. ſ. vnū i bierlm nomine barcozba: ⁊ alterū postea in ciuitate que dr byter noie bencozbā: put in historijs Talmuticis ⁊ in historia iosephi ista latius tradūt: hec ⁊ alia notabiliter ponit magiſter ꝓdictus vbi supra. Ex quibus ostēdit q; nō solum de regno dauid dicī debet q; fuit figura regni xpi in vniuerſali sed etiā diuiſio vel ſeparatio israelitarū seu ephraitarū a regno dauid ⁊ a cultu diuino in bierlm: fuit ꝓpria figura separatōis iudeorū ꝓ maiori ꝑte a regno xpi ⁊ eius ecclesia: qđ facit ad maiorē attentōem ⁊ tentū in hoc psal. ad quā attentōem psal. inuitat in principio huius psal. dr. Attendite pplis meus: in quo psal. conclusio finalis ē ꝓdemnare ephraim ⁊ ſylo: qui figurant magnā ptem iudeorū recedētium a vero xpo: ⁊ synagogā reprobatā eorū ſilr ⁊ cōmendatio iude q̄ figurat paucos de genere bebreorū ꝑfectos xpm: ſilr ⁊ comendatio ſyon q̄ significat ecciam xpi. sicut ſyon erat ciuitas dauid. ¶ Replica.

In psal. Attendite. postil. exponit satis ꝓlixe materiā psal: de electōe dei: qua dauid ⁊ sua domus electa fuit ad regnū: ꝓtra quā electōem rebella alia tribus ꝑ ephraim ꝓsumpsit: iō cū generali reprehensione ingratitudinis iudeorū specialiter reprobat ꝓsumptiō ⁊ ingratitudo illius tribus ſpāliter ⁊ quasi incidētaliter. Burg. aliter assumit: sed valde discōtinuat materiā huius psal. Nam cū a principio dicat de beneficijs dei erga ꝓlm iudaicum in exitu de egypto ⁊ de plagis ꝓtra egyptum ⁊ ita generaliter, ꝓsequit: quius aliqñ specialia ꝺ dinabile nec verisimile vt de actis in egypto in mari rubro ⁊ in deserto subito vadat ad historiam abie ⁊ hieroboam put hic Burg. vult: ⁊ post modicū reuertatur ad egyptum ⁊ deserta sine causa meliori quam hic Burg. allegat. dicit psal. ꝓphetice loqui. cum tñ totus psal. sit historialis: vt ptz eius materiā discurrēti. Melꝰ igit postil. continuat materiā huius psal. ..q: sic nō vagat vt Burg. nec motiuū burg. fundatum sup auctoritate negatiua vī valere. Plus non sequitur ꝓsume. xiij. vbi tractatur de infausto bello iudeorū nō fit specialis mentio de tribu ephraim nisi q; iosue de illa tribu restituit ne bellarent: igit tribus ephraim nō fuit motrix ad illū bellū: p qđ postil. ſram ⁊ materiā bñ psal. ꝓsequat. sufficit. n. verisilitudo sumpta ex rōnibꝰ postil. qs vid i postil. nec legit de tali bello ab exitu de egypto vsq; ad tps psal. quo materia huius psal. pōt cōtinuari. bellū aūt inter abiam regem iuda ⁊ hieroboam regem ſrael. qđ burg. hic ꝓdicto modo vagando introducit habet ꝓtra se idem argumentū qđ burg. facit ꝓtra postilla. nam in illo bello ⁊ eius historia nulla fit mentio de arcu filiorū effrem: igit nō ē ad ꝓpositum burg. ex positio. Tale. n. argumentū est apud burg. cōiter achilles q̄nis apud doctos modicū concludat: q: ē ab auctoritate negativa: quod grandipendunt etiam heretici: wyckleff ⁊ hus. Sed ⁊ hoc falsum videt quod burgē. ad ꝓbatōem sui ꝓpositi adducit: viz. q: psal. vult reprobare decem tribus isrl: que se a regno dō separuerūt cū tamen psal. iste loquit̄ generaliter de beneficijs dei toti populo exhibitis: ⁊ generaliter de totius populi ingratitudine ab exitu de egypto vsq; ad tpa psal. qui in ipō vidit exaltatōem ephraim in ꝑsona hieroboas reliquis ꝑtibus huius psal. historialiter intendētis: iō illa tribus ꝑ incidentia in hoc psal. ꝓphetice abiicitur de alijs tribubus faciendo mentōnem. Est igit̄ diſtinctio tribuū iuda ⁊ ephraim non principale in psalmo sed incidentale. Sed qđ addit burg. hieroboam ⁊ tribus cum sequentes iniuste se a regno dauid separasse non videtur verum: nā de illa separatōne dixit dominus iij. Reg. xij. A me factum ē hoc verbū. de qua materia vide correctionem quintā: Gen. xlix.

¶ Psalmus. lxxviij.

Deus venerunt gentes &c. Huic psal. ꝓmittitur talis titulus in hebreo: psal. asaph. ⁊ in translatōne hiero. Canticum asaph. in hoc acto: apparēt huius psalmi. De materia vō huius dicunt aliqui expositores nri q; loquitur de ꝓsecutōe iudeorū ꝑ antiochū rege qui polluit templū ponendo ibi abominādum ydolum ⁊ populum israel occidit qui nolebant transire ad gentilem ritum: vt habet diffuse primo et secūdo Macha. Sed huic expositioni nō cōsonat qđ dicitur in principio psal. Polluerunt hierusalem in pomorū custodiam. loco cuius in hebreo ponitur: Posuerunt hierlm in acervum. Et in translatione. hiero. In acervis lapidum. p quod manifeste expaimitur destructio ciuitatis ⁊ templi. qđ non fecit antiochus: sed polluit templū ponendo ibi ydolum: vt ꝓdictus est. ꝓter qđ melius dicitur q; psal. iste loquit̄ de destructōe ciuitatis ⁊ templi facta ꝑ nabuchodonosor: regē babylonis: vt habetur quarto Reg. vltimo. Et de reparatione eyrum regem persarum: qui dedit licentiam reedificādi templum. j. Esdre. j. Igitur fm hunc sensum psal. iste diuidit̄ in tres partes: quia primo ponitur psalmiste lamentatio p̄o dicta destructione: secundo eius deprecatio p̄o reparatione: ibi. Effunde iram tuam: tercio ipsius consolatio p̄o exauditione: ibi. Nos autem. Circa primum dicitur lamentando: O a Deus venerunt gentes. i. babylonii. qui erant gentiles. b In hereditatem tuam. i. in iudeam que dicebatur dei hereditas: eo q; eam filijs israel dedit: ⁊ quia i ea fides ⁊ cultus dei viguit: sicut dictum est supra ps. lxxv. Polluerunt templū &c. ipsius destruendo ⁊ vasa diuini cultus asportando: ⁊ bumanis vsibus applicando: Dañ. v. d Posuerunt hierusalem in pomorum custodiam. Custodes enim pomorum faciunt magnum acervū lapidum: vt super

ascendentes videant ꝓ totū pomerīū: ꝛ sic ista translatio redit in idem cū translatione hiero. ꝛ ſra hebraica: vt ptz ꝑ ꝓdicta. ¶e Posuerunt morticina. i. corpa mortificata: vñ translatio hiero. hȳ: Dederunt cadavera seruoꝝ tuoꝝ. q. indifferenter cū aliis occidebāt leuitas ꝛ sacerdotes diuis ministeriis intēdētes.

Ⓟ Lāticū asaph. lxxviii.

Deus venerūt gētes in hereditatē tuā: polluerūt tēplū scīm tuū: posuerūt hierlm in pomoꝝ custodiā. Posuerūt mortacina seruoꝝ tuoꝝ escas volatilibꝫ celi: carnes sctoꝝ tuoꝝ bestijs tre. Effudert sanguinē ipoꝝ tanq̄ aquā in circuitu hierlm: ꝛ ñ erat q̄ sepeliret. Facti sum obprobriū vicinis nr̄is: ſbſannatio ꝛ illusio his q̄ i circuitu nr̄o sunt. Usq̄quo dne irasceris i finē: accēdet velut ignis zelus tu. Effun de iram tuā in gētes q̄ te nō nouerūt: ꝛ in regna q̄ nomen tuū non inuocauerūt. Quia comedert iacob: ꝛ locū eius vsolauerūt. Ne memineris iniq̄tatū nr̄aꝝ antiq̄rū: cito ātic̄pet nos mīe tue: ꝙa paupes facti sum nimis. Adiuua nos deus salutaris nr̄: ꝛ ꝓter gl̄iam nois tui dne libera nos. Et ꝓpicius esto pctis nr̄is ꝓpt nomē tuū: ne forte dicāt in gētib: vbi ē deꝰ eoꝝ. Ut innotescat in natiōib coraꝝ oculis nr̄is: Ultio sanguis seruoꝝ tuoꝝ q̄ effusus ē. Introeat in cōspectu tuo: gemit cōpeditoꝝ. Scom magnitudinez brachij tui: possside filios mortificatoꝝ. Et reddevicinis nr̄is septuplū in sinu eoꝝ: improperiū ipoꝝ q̄ exprobrauerūt tibi dne. Nos ãt ꝓpl's tuus ꝛ oues pascue tue. Confitebimur tibi in seculū. In generatōz ꝛ generatiōz. Anūciabim

¶f Escas volatilibus celi. quia sup terrā remanserunt insepulta. ¶g Carnes sanctoꝝ tuoꝝ quia indifferenter occidebāt iustos ꝛ peccatores excepto pauc̄is a tpo reseruatis. ¶h Et fuderūt sanguinē ꝛc. ex dictis ptz ſnia.

¶i Facti sum obprobrium vicinis nr̄is. q. phi listei ꝛ alij in circuitu inde habitantes faciebant de indeis suas derisiones ſbsannatio est modus derisionis dictus a rugatōne nasi.

¶k Usq̄e quo dne irasceris i finem. tenendo populum tuum in afflictōe ꝛ captiuitate tamcōtinue ꝛ plixe.

¶l Accendet velut ignis zelus tuus. ita q̄ non extinguat nec mitigetur: ꝛ loquitur psalmista in persona populi in captiuitatem ducti sicut ꝓuidebat.

¶m Effunde. Hic cōsequenter ponitur psalmiste deprecatio: ꝛ primo implorat diuinam iusticiam contra hostes: secundo eius misericordiam erga ciues: ibi. Ne memineris. Circa primum dicit. ¶m Effunde iram tuam. i. effectum iustic̄ie tue ꝙ vindictam. ¶n In gentes que te non nouerunt. quia non habebant fidē vnius veri dei: sed erant ydolatre pessimi colētes ydolum belis ꝛ etiam draconem: Dan. xiiij. ¶o Et in regna. quia sub rege babylonis multa regna erant subiecta. ¶p Que nomen tuum non inuocauerunt. quia nō habebant eius fidem: ꝓter quod dicit apostolus Ro. x. Quomodo inuocabunt eum in quem nō crediderunt. ¶q Quia comederunt iacob. i. populum de scendentem de iacob: quem dicuntur comedisse: eo ꝙ bona eius diruerunt: ꝛ populum in magna ꝑte occiderunt ꝛ captiuauerunt: sicut tyrānus dicit comedere subditos suos. ¶r Et locum eius vsolauerūt. quia ciuitatem iudee ꝙ populauerunt ꝛ destruxerunt.

¶s Ne memineris. Hic consequenter implorat dei misericordiam erga ciues. d. Ne me. ini. no. anti. i. ab antiquo a patribus nostris inceptarū: vt ptz in ꝓcessu libri iudicū. ¶t Cito anticipent ꝛc. cuius anticipatōis causam subdit. ¶v Quia paupes facti ꝛc. i. spoliati ꝛ afflicti: ꝛ iō anticipent nos misericordie tue ne ex nimia tristicia absorbeamur ꝓ impatientiam seu desperationem: ꝛ loquitur asaph in ꝑsona populi infirmi: cuius captiuitatem futuram ꝓuidebat. ¶x Adiuua nos deus salutaris noster. i. q̄ saluasti nos ꝺ egypto ꝛ in aliis periculis ꝑeritis: ꝛ in hoc allegatur diuina magnificentia: quia modus est magnifici libenter audire bona que contulit: vt habetur. iiij. cthicoꝝ. ¶y Et ꝓter gloꝝ. no. tui ꝛc. q. d. q. ꝛ tu nominaris deus noster: et nos populus tuus: ꝛ ideo nostra liberatio ꝓtinet ad gloriam nominis tui. ¶z Et propicius esto peccatis nostris ꝓter nomen tuum. i. ꝓter tuaz bonitate ñ. ꝓpē nostram iusticiam.

¶a Ne forte dicāt in gentibus. i. inter gentiles.

¶b Ubi ē deus eorum. q. d. nullius momenti ꝛ virtutis est: ergo non saluauit populum suuz. Sic. n. loquebantur babylonij ꝛ alij gētiles ꝺ deo iudeoꝝ.

¶c Ut inno. in nacoram oculis nostris vltio sang. ser. tuoꝝ qui effusus ē. Hic terminatur ꝛsus in hebreo et in translatōne hiero. ꝛ est sensus. Ultio sanguinis seruoꝝ tuoꝝ ꝛc. q̄ effusus ē. a babyloniis. In notescat in natiōibus. ita q̄ ofies natōnes sciant. Coram oculis nostris. ita. s. q̄ nos etiam videamus ad laudē tue iusticie: sicut factum fuit de aman ꝛ filijs eius: qui totam gentem iudeorum machinabatur exterminare: ꝛ videntibus iudeis fuit suspensus cum filijs suis in patibulo: Hester. vñ. ¶o Introeat in cō. tuo ge. cōpe. vt a vinculis ꝛ carceribus absoluant. ¶e Scom magnitudinē brachij tui. i. fortitudinis tue que per brachium designatur.

¶f Posside filios mortificatoꝝ. i. morti, ꝓpinquoꝝ ex inimia afflictione. vñ translatio hiero. habet: Filios interit filij autem interitus dicuntur illi qui sunt dispositi ad interitum sicut filij mortis qui sunt digni morte ꝑm modū loquendi scripture. ¶g Et redde vicinis nostris. s. phi listeis ꝛ alijs natōnibus in circuitu iudee positis.

¶h Septuplum in sinu eorum. i. vindictam ꝓfectaz que septenario designatur: cuius cā subdit. ¶i Improperium ipoꝝ ꝛc. captiuitatem eñ iudeoꝝ attribuebāt impotentie diuine: ꝛ sic iustum erat q̄ talis blasphemia puniretur. ¶k Nos autem. Hic vltimo ponit gratiarū actio ꝓ deprecatōis exauditōe: quam vidit asaph futuram: ꝛ iungit se cum populo tempe liberatōis future: eo q̄ erūt de eadem lege. d. Nos autem ꝓpl's tu. cui i mōte synai legem dedisti. ¶l Et oues pascue tue. q. māna celesti nos pauisti. ¶m Cōfitebimur tibi in seculū. cōfessiōe laudis ꝓ liberatiōe nostra: ꝛ ñ solum semel sed futuris temp̄ib̄ iō subdit. ¶n In generatiōem ꝛ generatōem. i. in generatōibus sibi succedentibus. ¶o Anūciabimus laudem tuam. qō videm impletum: eo ꝙ psalmus iste recolitur: vt sit oratio ecc̄ie in generatōnibus sibi succedentibus ad magnificatōem laudis diuine. Moraliter pōt et poni ꝑ. iste: vt sit oratio ecc̄ie contra infideles ecc̄lias ꝛ sancta loca ꝓphanantes occidentes populū xp̄ianum ꝛ eius terram destruētes: ꝓter qō ecc̄ia in ꝓ

cipio huius psal. hanc reuelationem lamentat: et secundo deuote et humiliter p restauratione repetatur: ibi. Effunde te. implorando dei iusticia contra infideles: et eius misericordiam erga fideles: et vltimo regratiat in spe exaudicionis ibi. Nos autem.

In psal. lxxviij. Deus venerunt gentes. vbi dr in postilla: De materia vocis eius.

Additio.

Materia huius psal. non potest applicari ad destructionem ciuitatis et templi p nabucho. vt postil. vult: primo q; nullo modo consonat huic quod dicit: Posuerunt mortalia seruorum tuorum etc. et carnes sanctorum tuorum. Constat. n. q; tota fere multitudo iudeorum qui fuerunt captiuati vel occisi in tpe nabuch. nec erant serui dei nec sancti sed potius ydolatre seu apostate a fide dei: et i multis locis babel a pphetis. vñ et ezechiel qui in medio illius captiuitatis babylonice, pphetauit: dicit in pssona dei: Fili hois mitto te ad filios israel ad gentes apostatrices etc. Ezechiel. ij. Licet. n. inter eos fuissent aliqui paucissimi in sti. s. hieremias daniel ezechiel esdras et hmõi: illi tñ non fuerunt occisi nec eorum sanguis effusus etc. nec ab eis nominanda est tota illa multitudo seruos dei et sanctos: ymmo sacra scriptura vniuersaliter loquendo eos nominat apostatas: vt pz in pdicta auctoritate ezech. et Esa. simpliciter eos noiat gentem peccatricem. d. Ve gẽti peccatrici etc. Esa. j. ca. et sic in multis aliis locis diuersimode appellabantur a pphetis transgressores diuinorum pceptorum non autem serui dei nec sancti. Item non constat huic expositioni qđ dr: Polluerunt templũ sanctũ tuũ. ita chaldei cõbusserunt ipm et penitus destruerunt: qđ ẽ aliter in rõnis a pollutione. Ite nõ cõsonat huic expositioni qđ dr: Ne memineris iniquitatũ nrarum antiquarum. ipi. n. de pñti habebant ꝓprias iniquitates: ꝓ quibus potius debebant deprecari deum ꝙ pro iniquitatibus antiquis seu antiquorum. vnde melius et proprius exponitur p doctores nros iste psal. s. de pssecutõne iudeorum tpe antiochi: in quo tpe maiores eorum. s. sacerdotes et eorum sequaces a quibus multitudo dr denominari fuerũt veri serui dei et multi eorum sacro martyrio coronati. eo ꝙ ꝓter honorẽ dei et ne ydola colerent disponebant se mori: vt patet in libris macha. Antiochus etiã non cõbussit nec destruxit templũ: sed potius polluit ydolo abominabili ibidẽ ostituto. silr et isti, qui ie dicebant: Ne memineris iniquitatũ nostrarum antiquarum: cum essent receptiue tes: et iõ recte credebat ꝙ ille tribulationes eis aduenissent ex pcis antiquorum. vñ hebraica lra in hoc loco babet: Ne memineris iniquitates antiquorum. Qđ autẽ obijcit a postil. er hoc ꝙ dr: Posuerũt hierlm in pomorum custodia nõ valet ꝙa pdicta intelligit. n. hm quosdã ꝙ fecerunt hierusalẽ vilẽ et abiectã sicut custodia pomorum ꝙ pomis collectis in modicũ reputat: Iz nõ sit destructa: Scõm vo q; rundã hebreorum expositorem quã in hoc loco credo esse veram dictio quebic ponit vbi translatio nostra hz: In pomorum custodias. qđ significat loca ĩfima seu subterranea. vnde dicunt ꝙ greci in pssecutõne antiochi fodebant hierlm in multis locis ad querendos thesauros put sepe faciunt debellatores ciuitatũ famosarum: sic intelligunt illud: Posuerũt hierlm in foueas seu fossas ĩfimas seu subterraneas rõne pdicta etc.

Replica.

Illi psal. Deus venerunt gentes etc. postil. dic materia eius cẽ destructiõem ciuitatis et templi p nabuchodonosor: et bene applicat. Sed burg. dicit illam applicatiõem nõ valere: primo ex eo q; oẽs in illa captiuitate erant apostate et ydolatre ita cõ pro eis nõ pot exponi: Posuerunt mortalia seruorum tuorum etc. et carnes sanctorum. Ad illd dico iudicio meliori saluo ꝙ impia esse sentẽtia burg. in hac pte: qđ sic patet: q; captiuitatẽ et miserias hic descriptas deus cõminabat populo in diuino cultu bene reformato p iosiã optimũ regẽ: cuius cõminationis causa affingnat ꝓuitas manasse regis: vt pz p literã planã. iiij. Reg. xxij. et. xxiij. Et quia post iosiã nõ fuit rex ita ꝓuus et potens qui populum puersum p iosiam ita generaliter auerteret a deo: vt impie sentit Burg. Nam ioachim pr iosiam regnauit tribus mensibus: et victa pharaone rege egypti ductus ẽ in reblata: vt pz. iiij. Reg. xxiij. post quẽ regnauit eliachim alis dictus ioachim: huius tpibus iste miserie inceperunt p regẽ babylonis latrunculos chaldeorum et syrie moab et amon et totũ, pter manasse peccatũ: vt dr eodẽ ca. Mlecbur. impium sententiam suã, pbat p Ezechielẽ: q; ille fuit missus ad residuum pplm iam captiuati ad eius potentes qui erant desperati ex vehementia tribulationis: et rõne illius desperatõis omnes exalperãs dicebantur: quibus nõ obstantibus sanguis multus sancto. innocentũ in circuitu hierlm fuit effusus ante cõsummatas captiuitates iuxta mentẽ huius psal. Num sine impietate dicere possumus oẽs sacerdotes leuitas et innocentes apostatasse et non multos in populo bonos remansisse: de quorum occisione hic dr: Effũ ripe burg. leuitas in plerisq; locis sic laudat: q; nec in adoratõe vitulj nec morte xpi pcuserunt: nec vnq; ydolatriã cõmiserunt: vt pbat infra in secunda additõe: Jo. xj. Non erant igit omnes impij et apostate tpe captiuitatis babylonice: put vult burg. ptradicendo sibiipi. modi aloquendi pbat p burg. allegati de puerbis exponantur. Qđ autẽ secundo obijcit burg. q; destructio templi nõ dr pollutio vocalis et difficultas. Qđ tertio obijcit de rõne sic tribulatorum: Ne memineris iniquitatum nrarum antiquarum et. put burg. allegat et qđ postea postil. q; nõ, pter peccata sua sed pdecessorum suorum adhuc et potissime manasse passi sunt: vt habet ifra plana supra allegata. Ad secundũ etiã qđ Burgẽ. facit, p veritate sue expositõis faciliter pot reduci, p expositõne postil. Cũ. n. dicit ꝙ tribus antiochi a bonis sacerdotibus et eorum sequacibus tebeat denotari tota multitudo: sic etiã in materia postil. ibi erant plures, pbete sacerdotes et iusti: put dictũ est de tpe antiochiane clades.

Psal. lxxix.

Qui regis israel intende. Huic psal. ꝓmittit talis titulus in heb. Ad victoriã sup sosannym testimoniũ asaph psal. Circa qđ sciendũ ꝙ sosannym hm hebreos modernos significat rosas in plurali: hm vo hiero. significat lilia: et dicit melius vt credo hm ꝙ dixi plene supra in ti. psal. xliij. tñ p hoc nõ mutatur sententia: q; idẽ bi cintelligitur p rosas et lilia eo tem mõ quo dictũ fuit psal. xliij. Dicit igit Ra. Sa. ꝙ p lilia intelliguntur filij israel: ad hoc inducẽs illd canticor. ij. Sicut liliũ inter spinas: sic amica mea inter filias. qđ exponit de synagoga seu de populo israel. lilia igitur ista ꝓpr tps asaph fuerunt in tribus notabilibus pssecutionibus designatis p spinas. s. p babylonios: et p antiochum illustrẽ et p romanos in qua sunt modoa prima aũt pssecutõe fuerunt liberati p cyrum et dedit eis libertatem redeundi ad terram suam deo. hoc illi inspirante. j. Esdre. j. a secunda p machabeos: et a tercia ei peccant iudei liberari ꝙ messiam futurũ: et pter B in b psal. ter dr: Couerte nos. s. de luctu ad cõsolatonem: put ipe Ra. Sa. dicit. s. quarto versu et octauo et vltimo. Et ad hunc sensum adaptat ira huius psal. put pdr. Sed hec expositio est erronea etiam ad hoc ꝙ dicit ꝓm venturum: q; loquit de primo eius aduentu: qui iam transiuit in preteritũ: put diffuse tedarauit i quadã questione de quolibet et scripturas vete. testa.

Ite in aliquibus valde extorte exponit ira que babel infra. Fiat manus tua sup virum dextere tue et super filium hois quem confirmasti tibi. quã exponit de esau ꝙ quem intelligit impium romanum vel potius pplm catholicum romane ecclesie subiectum. d. sic. Fiat manus tua. i. vindicta tua super virum dextere tue. j. sup esau qui est vir stans. s. vt signum ad sagittas vt faciat vindictam dextera tua de ipo. pz ꝙ ista expositio est extorta: q; vir dextere dei confirmatus sibi: non accipit in scriptura nisi in bono. Cassiodorus autez et aliqui alij doctores catholici exponunt hunc psal. ad ira de xpo: et bene vt credo: tum quia litera valde cõsonat: vt videbitur exponendo: tum q; hoc dictũ cõ

sonat dictis hebreoz antiquoz. Dicit. n. ra. sa. moyses exponens illud Gen. xl. Videbā coā me vitē ꝛc. vna expositio ē: Hic est isrl de egypto transplantatus i terrā promissionis. Alia expositio ē: Hic ē messias: sicut scriptum ē psal. lxxix. Et pfice eā quā plantauit dextera tua. ꝛ ē plantatio a superiori ad inferius. Et hoc dictuz ra. moysi valde cōsonat psone xpi in quo ē duplex natura. s. diuina natura ꝛ hūana diuina a supius humana ab inferius. Et p3 q ipse allegat hāc scripturā ō messia dictā: p quez intelligit xpm. Jgr fm hūc intellectū sensuz pdicti ti. cum dr: Aduictoriā sup lilia testimoniū asaph psal. talē psal. iste ē testimoniū asaph sup lilia vl p lilijs: vt h3 ti. hiero. i. super xpm ꝛ ecclam suā vel corpus mysticū que p lilia designant: vt plenius fuit dictū supra psal. xliii: Oz autez in ti. fmittit ad victoriā significat conatū leuitarum i cantando hunc psal. sicut frequenter supra dictū est.

laudē tuam.

¶ Aduictoriā sup lilia testimoniū asaph. (Psal. lxxix.

[a]Ui reg' isrl' itēde: [b]q deducis velut ouē ioseph. [c]Qui sedes sup cherubin [d]mānifestare: coā ephraim bēiamin ꝛ manasse. [e]Excita potētiā tuā [f] ꝛ veni: [g]vt saluos facias nos. [h]Deus [k]cōuerte nos: ꝛ oñde faciez tuā [m] ꝛ salui erim [n] Dñe ze virtutum: quousq; irasceris [o]super oꝛōem serui tui.

[a] Qui regis isrl' ꝛc. Ad intellectū huius psal. sciēdū q vna ē eccia ve. ꝛ no. testa. que frequēter in ve. ꝛ no. testō dr vinea dei. vñ dicit Greg. omel. viij. sup euāgelij: Quis vo patrisfamilias similitudines recte tenet ḡ ꝺdit or nostr: qui regit quos ꝺdidit: ꝛ electos suos in hoc mundo possidet q̄ subiectos pñs in vmo qui h3 vineā suā. s. eccias que ab abel iusto vsq; ad vltimū electū qui in fine mundi nasciturus ē quot sanctos protulit q̄ tot palmites misit. Asaph igr pcessum buius vinee in spū puidens scripsit hunc psal. Jn quo pmo describit statū h[o] vinee ante xpi aduentū: 2 secūdo p[o] ei aduentū: ibi. Deus vtutū zuerte. pma in duas: quia primo pmittit oꝛō psal. secūdo, pcessus h[o] vite: ibi. Tu neā de egypto. prima adhuc in duas: q; primo ponit asaph oꝛō: secūdo oꝛandi ratō: ibi Excita. Circa pmuz dicit. [a] Qui regis isrl' intende. oꝛōi mee.

[b] Qui deducis velut ouē ioseph. aliqui exponūt hūc dicentes: q filij isrl de egypto exeuntes, pter inundatiōem nili no poterant inuenire sepulchꝛa ioseph. cui ossa tenebant secum asportare: sicut fuit eis impositū Gen. l. ca. 2 quedā ouis ductu āgelico natauit vsq; ad locū sepulchri ioseph ad oñendū locū vbi tebebant ossa eius accipe: 2 pter hoc fuit vocata ouis ioseph: q accipiens moyses secū portauit: vt habet Exo. xiij. et fm hoc ē sensus huius lre. [b] Qui deducis. s. pñm isrl' p angelū pcedentē castra eoꝛ: vt habet Exo. xiij.

[c] Velut ouē ioseph. que isrl' ducta fuit ad sepulchrū p angelum mō pdicto. Sz q hoc dictū dr de ioseph imꝓ habui Exo. xiij. aliter exponenda ē hec lra sic.

[b] Qui deducis ioseph. i. pñm israel denominatuz a ioseph: eo q ipm saluauit tpe famis in egypto.

[c] Velut ouē. i. diligenter custodiens eū: sicut pastoꝛ gregē suū. [d] Qui sedes sup cherubin. q; pciatoriū q̄ dicebaī sedes dei erat sup cherubin: sicut plenius fuit expositum Exo. xxv. [e] Manifestare coā ephraim ꝛc. Jste tres tribus sigebant tentoria ad occidentalē plagam tabernaculi: vt habeī Jlume. ij. Jn occidentali vo pte tabernaculi erat sanctū sanctoꝛ vbi erat pciatoriū in quo vabantur diuina rēla: ꝛ pter hoc dicit. [e] Manifestare coꝛam ephraim ꝛc. dano nobis pcia rēla. [f] Excita. Hic pñter ponit dicte oꝛōis roꝛ: q; a saph puidebat pñm vñi multipliciter affligēdū a diuersis populis: ꝛ ō eius liberatiōe pcabaī. ꝺ.

[f] Excita potentiā tuam. cui nullus pōt resistere. [g] Et veni. p effectum tue potentie.

[h] Ut saluos facias nos. ab affligētib⁹ nos: ꝛ cōnumerat se asaph pro futuris tpibus affligen do rōne pdicta pf. pcedenti.

[i] Deus virtutuz .i. angeloꝛ. [k] Cōuerte nos. a culpa ad grām ꝛ a luctu ad leticiam.

[l] Et oñde faciez tuā. loquit de deo ad modū homis: q̄ diu tenet ira cōtra aliquē: auertit ab eo faciē: sed q̄n placatus ē ostēdit sibi faciē bilarez: et in hoc petit asaph diuinā placatiōem.

[m] Et salui erim? q; sine tua gratia non pōt nobis cē salus. [n] Dñe de⁹ virtutum quousq; irasceris. i. q̄diu. [o] Super oꝛōem serui tui. i. super illud de quo te rogo. s. de liberatōe pñi. q. dicat: ista dilatio ē signū ire tue in populo. [p] Cibabis nos. resumat li quousq; vt sit sensus q̄diu: Cibabis nos pane lachrymaz. i. permittes nos in captiuitate ꝛ afflictōne: quia homines in tali statu viuunt in lachrymis ꝛ luctu. [q] Jm mensura. i. fm mē suram peccatoꝛ nostroꝛ. q. diceret. nos meruimus hāc afflictiōez, pter peccata nostra: sz tu nos libera ex tua gratia. [r] Posu. nos in Zradic. ze. vicinis nris: q; samaritani quos rex assyrioꝛ fecit habitare in ciuitatibus israel: vt habeī. iij. Reg. xvij. odiebant indeos ꝛ ecōuerso: et iō impediebant quātū poterāt reditū indeoꝛ in terrā suā: ꝛ post q̄ redierant de captiuitate cyri fuerūt eis multū molesti: vt p3. j. Esdre ꝛ neemie q̄ p totū. [s] Et inimici nostri ꝛc. sicut dr neemie. iij. Factū ē aūt cū audissz sanaballath q̄ edificarem⁹ murū: iratus est valde ꝛ motus nimis subsannauit indeos ꝛc. [t] Deus virtutū ꝛc. exponatur sicut pxus: q; repetitio ē ciusdē: sicut frequenter fit in oꝛōibus. [v] Vinea. Hic pñr describit, pcessus ecclie ante xpi aduentū: que, pmio noīe dr synagoga: ꝛ primo describit, pcessus in, p̄spēritate: secūdo in aduersitate ibi. Et quid destruxisti. Circa pmuz dicit. [v] Vinea .i. pñm isrl dei cultoꝛes: Esa. v. Vinea dñi exercituū dom⁹ israel ē. [x] De egypto transtulisti. educendo populuz illū mirabiliter de egypto: que erat terra ydolatrie dedita: sicut agricola trāsplantat vineā de terra mala in bonā

[y] Eiecisti gentes. de terra, pmissionis: vt habeī in libro iosue: cuius victoꝛie ꝛ ptra reges chanaan fuerunt magis virtute diuina q̄ humana. [z] Et plantasti eam. dando pñm israel in terra, pmissionis quietē: fm q dr iosue. xj. Cepit ergo iosue oēm terram sicut locutus ē dominus ad moysen: ꝛ tradidit eam in possessionem filijs israel fm p̄tes ꝛ tribus suas: quicuitq; terra a pñm. [z] Dux itineris fuisti in ꝑspectu eius. in columna nubis p diem ꝛ columna ignis p noctem: vt dux esses itineris vtroq; tempoze: Exo. xiij. [a] Et plantasti radices eius. i. sanctos patres: vt iosue ꝛ similes: qui in cultu ꝛ fide dei erant radicati. [b] Et implesti terram. per multiplicatiōem, pñis. [c] Operuit mōtes vmbra eius ze: per adeptiōnez bonoꝛis ꝛ dignitatis: q̄ maxime fuit tpe dauid ꝛ salomonis ꝛ alioꝛ regum bonoꝛ. [c] Extēdit palmites suos vsq; ad mare. s. mediterraneū. [d] Et vsq; ad flumē. s. euphratem. [e] Propagines eius. ꝛ in hoc denotat dilatatiō possessiōis: q; tota terra interneēia subiecta fuit

regno ysrael typ salomonis: vt frequenter ō. dictū est.

f Et quid. Hic pōr describit processus in aduersitate eoz dr: Et quid destruisti macerias eius. i. augcloz custodia: eo q populus erat puersus ad ydolatriā: vt pz. iij. r. iij. Reg. in multis locis. vsq macerias intelligit clausura bierusalez quā destruxerunt chaldei.

g Et vindemiāt eā tc. q. reges syne multi alij aīa destructōem ciuitat p Nabuchodonosoz post fuerit eis molesti bona eoz rapientes r populū occidētes: vt pz iij. r. iiij. Reg. r in libro Esdre r nee mie r. j. r. ij. mach.

b Exterminauit eaz aper de silua. i. nabuchodonosoz qui sic noiaf: eo q diu habitauit inter feras: Dañ. iiij.

i Et singulaf ferus depastus est eam. Iste fuit antiochus rex qui fuit valde singularis in superbia quasi baberet terrā ad nauigādū r mare ad ambulādū. pter mentis elatōem. ij. macha. v. fuit etiā valde ferus p tormenta inhūana r exquisita inducens populū isrl ad trāsgressionē legis. ij. macha. vij. in hebreo babef: Et cōmotio agri depasta est eam. p cōmotōz intelligunt omnes bestie que cōiter mouent p agrum ad depascendum ipm: pter qđ biero. transtulit: Et oēs bestie agri depaste sunt eā. p qđ pōt intelligi multitudo diuersaz gentiū que erant in exercitu antiochi r alioz regū inuasantiū. k Deus virtutū. Hic pōr describit status eccie pfectus p aduentū xpi: quā pfectōnem petit asaph deuote. d. Deus virtutū cōuerte. p condescēsionez bonitatis tue. l Respice de celo r vide. oculo tue clementie. m Et visita. in pria psona. n Vineā istā qđ factum est in sua benedicta incarnatōne in qua visitauit nos oriens ex alto: Luc. j. o Et pfice eā tc. Stat enim vete. testa. fuit impfectus: sm q babeē ad heb. vij. Nihil ad pfectum adduxit lex: sed bec perfectio reseruabatur xpo: pter qđ dicit Matb. v. Nō veni soluere legē sed adimplere. q. mozalia pcepta adimpleuit cōsilia supaddendo: iudicialia vo adimpleuit rigorem temperando vt boies cauerent a malis: r studerent bonis magis ducti amore boni: qđ ē. pria pfectorum ex timore mali sne qđ est impfectoz. vnde dicit poeta: Oderūt peccare mali formidine pene. Oderunt peccare boni virtutis amore Cerimonialia vo que tm figuralia erāt: adimpleuit i sua incarnatōne r passione cuius erant figure: r sacramenta efficacioza instituit: que ex erunt grām: r introducunt ad gloriam: qđ nō poterant facere sacramenta vete. legis: pter qđ dicunt egena r infirma: Gal. iiij. p Et sup filium bois. resumaf li Respice. f. sup xpm dominez qui in euangelio vocatur filius bois. i. virginis: q. boc nomē bomo est generis cōmunis: alij autez sunt filij boim. f. viri r mulieris. q Quem confirmasti tibi. i. immobiliter assumpsisti: q. qđ semel assumpsit nunq dimisit: vt dic vamascenus. vnde r in triduo mortis xpi anima eius i lymbo r corpus in sepulcbro fuerunt cōiuncta verbo.

r Incensa igni r suffossa. p boc intelligunt sacerdotes iudeoz qui in vltōem mortis xpi a romanis fuerunt obsessi r tandē in incendio templi aliqui eoz fuerunt mortui: r alij fugerunt ad subterranea loca vbi fuerunt capti r interfecti: ideo subditur. s Ab increpatione vultus tui peribunt. quia ex rigore diuine iusticie que hic increpatio dicitur in vltionem mortis xpi perierunt. t Fiat manus tua sup virum dextere tue. vir iste ē xpc bomo ad dexteram dei patris assumptus: Marci vlt. Et dns qui

eius cedros dei. c Extendit palmites suos. d vsq ad mare: r vsq ad flumē. e pagies eius. f Et quid destruisti maceriā eius: g r vindemiant eā oēs q pterg rediūtur eā. h Exterminauit eā aper de silua: i r singularf ferus depastus ē eā. k Deus virtutū puerte: respice de celo r vide: m r visita. n vineā istā. o Et pfice eā quā plantauit dexte ra tua: p r sup filiū bois quē o firmasti tibi. q Incēsa igni r suffossa: s ab increpatōe vult tui pibūt. t Fiat manus tua sup virū dexterę tue: v r sup filiū bois quē cōfirmasti tibi. x Et nō discedim a te: y vinificab nos z r nomē tuū inuocabimus. a Dñe deus virtutū puerte nos: b r oñde faciē tuā c r salui erimus.

dem biesus positē locutus est eis: assumptus est in celum: r sedet a dextris dei. sup virum istum post ei ascēsionem facta est specialiter manus diuine virtutis declarando eius gloriam r veritatez p miracula facta ab apostolis aliisq discipulis in nomine xpi. y Et super filiū bomis r accipit hic et p ideē: vt illud qđ subdit super filiuz bomis sit expositiuz illi qđ pmittit. Super virū dextere tue. vt p boc bomo xpc intelligat de quo. ō. dicerat: Sup filiū bominis tc.

x Et nō discedim a te. p aduersionem a fide. vnde dicapostolus Ro. viij. Quis nos separabit a charitate que est in xpo diesu: tribulatio fames nuditas aut gladius tc. quasi diceret nō: sicut litera sequens ostendit. z Viuificabis nos. vita gratie in pñti: r gloie in futuro.

a Et nomen tuū inuocabimus. tpaliter in pñti: r ēternaliter in futuro: sm illud psal. lxxxiij. Beati qui habitant in domo tua dñe. in secula seculoz laudabunt te.

b Dñe deus virtutū cōuerte nos. ad te pfecte diligēdum. c Et oñde nobis faciem tuam. p aptam visionem. d Et salui erimus. quia in clara visione et pfecta fruitione consistit eterna salus.

In psal. lxxxix. Qui regis israel. vbi dr in postilla: Manifestare coram ephraim bēiamin.

Additio.

Quidam expositores hebreoz aliter assignant cām nomi nationis barū tribuū. f. ephraim beniamin r manasse dicentes q ñ iacob benedicebat filijs suis: sicut. xlix. in benedictōne ioseph dixit ista verba: Inde pastor egressus ē lapis isrl. Et quibz verbis dicunt q sumit exordium huius psal. cum dic: Qui regis israel. qđ in hebreo in hoc loco pprie sonat Quis est pastor: seu rector israel: r ideo subiungit ps. Qui deducis vt clut ouem ioseph. f. filium illū: in cuius benedictōne dr⁹ fuit nominatus pastor seu rector israel: Et quia pl nominauerat in hoc loco ioseph rone pdicta: videt ius nominat duos filios ioseph. scilicet ephraim r manasse. nominauit etiam beniamin cum istis duobus duplici de causa: pria eo q diximus: Qui sedes sup cherubin manifestare. arcba. n. testamenti vbi erant cherubin: primo fuit in sorte ioseph: q. in sylo: secundo in sorte beniamin. f. in hierusalem: r ideo nominauit beniamin cum aliis. Item quia ioseph r beniamin ambo erant filij rachel: que quidē fuit vxor iacob prima in intentōne: r secunda in executōne: vt pz Gen. xxix. tc. simul nominat oēs tribus ab ea descendentes tc.

In eodem p sal. vbi dr in postil: Deus virtutum.

Additio.

Cōm Augu. iste versus. f. Deus virtutum cōuerte nos. summā totius ptinet religionis: vñ trina repetitione cōmendat. bec ille. Sed attendēdū est q trina repetitio huius versus nō debet a mysterio vacare. p quo dici pōt q facies dei que ē xpc vt. j. Cor. xiij. tripliciter nobis oñdit ad salutem: primo in statu vie p fidē: que est oñio enigmatica: secundo in patria p apertā r clarā visionem: que dr esse facie ad faciem vñ. j. Corinth. xiij. ca. Videmus nunc q speculum r in enigmate tunc autez facie ad faciem. Tercio in statu

resurrectõnis gloriose in quo nobis ostendit xp̃c non solum quo ad mentem sed etiã quo ad corpa cum oculi coꝝ orales gloriosi xp̃m in gloria respicient: de quo pot intelligi illud Esa.lij.ca. Oculo ad oculũ videbit cũ quertent dñs syon. Jn quibus ostẽsionib⁹ triplici mõ cõuertimur ad deũ: in pio p fidẽ iustificatẽ: in secũdo p visionem beatificatem: in tercio p gloriam pfumãtẽ: vnde merito ter repetit psal. Dñe deus querte nos: z ostende faciẽ tuam et salui erimus.

¶ Victori in torcularibꝰ asaph. ¶ Psal.lxxx.

Exultate deo adiutori nr̃o: iubilate deo iacob. Sumite psalmũ z da tympanũ: psalteriũ iocũdũ cũ cythara. Buccinate in neomenia tuba in insigni die solẽnitatis vr̃e. Quia preceptũ in israel: et iudiciũ deo iacob.

¶ In eodẽ psal. vbi dr in postilla: In beb. babek. cõmotio agri expasta est eam.

¶ Additio.

In heb. non dr in hoc loco dictio significans cõmotiõz: sed ẽ ibi quedã dictio q̃ fm quosdã est nomen speciei cuiusdam auis nobis ignote: z similis dictio ponit supra in psal. xlix. vbi trãslatio nostra dr: Et pulcritudo agri mecũ ẽ: que q̃dẽ auis dicitur esse inter volatilia sicut leuiathan inter pisces.

¶ In eodẽ psal. lxxix. vbi dr in postilla: Cerimonialia que tm̃ figuralia erant.

¶ Additio.

Cerimonialia ve. testa. non tm̃ erant figuralia: habebant. n. duplicẽ rõem. s. fralem que ad cultum dei, p illo tempe ordinabatur: z figuralem que ordinabatur ad figurandum xp̃m z eius mysteria: put largius habek prima secunde. q. cij. ar. ij. arguendo in oppositum: nihilominus tñ veniẽte xp̃o cessabãt cerimonialia z omnes rões eoꝝ vt habek in eadem pte. q. ciij. ar. ij. in corpe. q.

¶ Replica.

In psal. lxxix. Qui regis isral intende ꝛc. Burnotat postil. quia dixit: Cerimonialia tm̃ fore figuralia: volens Burg. fm intentõem sancti Tho. q̃ etiam sunt literalia. Ad hec conco: dandum dico q̃ postil. loquitur fm principalem intentõem instituentis qualis non est lr̃alis. ratio. n. legalium specialiter cerimonialium duplex est: opus z exercitiũ. s. opꝰ operans z opus operatum: primũ respicit principalem intentõem instituentis: quia ad hoc primo respicit: ió respexit deꝰ ad abel z ad munera eius: Gen. iiij. Ad secundũ aũt. s. opus operatũ sola occasione deus respexit: immo fm se z primam rõnem fralem respexit quia huiusmodi facta sunt ei molesta immo odiosa: vide ca. j. Esa. hec ẽ sententia beati Aug. j. z. ij. retractationũ z magistri in principio. iij. z cõiter omniũ catholicoꝝ. vnde ve solo ope operante bñte respectũ ad instituentem dixit postil. ad occasionale q̃d respicit lraz occidentem. z ad opus operatum direxit burgẽ. suũ respectũ adhuc vt apparet in daizans.

¶ Psal.lxxx.

Exultate deo ꝛc. Huic psal. premittit talis ti. in beb. Victoria sup baguitit asaph. Ad cuius intellectũ sciendum q̃ prima sylaba huius dictõis baguitit non ẽ de substantia vocabuli sed ẽ articulare accusatiui casus: sicut dr in latino: o magisterlio non ẽ de substantia dictionis: sed ẽ articulare vocatiui casus. guitit aũt in beb. hz duplicem significatõez quia significat instrumentũ musicum sic nominatum: eo q̃ reptum fuit in ciuitate geth: vt dicit Ra. Sa. significat etiam torcular: z hoc mõ transtulit hiero. qui ponit tales ti. Victori in torcularibus asaph. ita q̃ fm eum ibi accipiãt singulare p plurali. s. torcular p torcularibus: sicut frequenter fit in scriptura z econtrario põt aũt cõuenienter dici q̃ guitit hic accipit in vtraq̃ significatõe. Ad cuius intellectũ sciẽdũ q̃ psal. iste specialiter erat decantandus in festo tubarꝝ: vt magis videbitur psequendo: q̃d incipiebat prima die septembris que apud hebreos est in nouilunio, q̃nquioi equinoctio autumnali siue sit ante equinoctiũ siue post siue in ipo equinoctio. illo autem tpe cõiter cõplete sunt vindemie in terra promissionis: que calida ẽ: z ió de vino tũc expresso dr torcularibus fiebãt libamina sacrificiorum in templo: propter q̃d psal. iste in titulaꝝ a torcularibus seu torcolari. Jtẽ quia leuite cãtabant psalmos ñ solũ vocibus bãmis sed etiã musicis instrumentis: vt frequenter dictũ est z cantus huius psal. magis, q̃ie cantabaꝝ instrumento musico: q̃d hebraice vocatur guitit: ꝓter hoc etiam iste psal. intitulaꝝ baguitit, put est nomen instrumenti musici z sic accipiẽ in hoc ti. in significatõe duplici. His p̃missis sciendũ q̃ vna de causis quibus iste psal. cantabaꝝ i festo tubarꝝ erat, p gratiarũactione de fructibus anni colligendis: quo: um collectio tunc erat cõpleta: vt dictus est. Et ió psal. iste dividit in duas ptes: q: primo inducitur populus ad gratitudinem erga deum: secundo ostenditur eius ingratitudo p oppositũ: vt opposita iuxta se posita magis eluceꝛcant: secunda ibi. Jn tribulatõe. prima in duas: q: primo populus ad dei laudem incitatur: secũdo ad hanc rationem adducitur: ibi. Quia preceptũ. Circa primũ dicitur.

a Exultate. deuotõe. b Deo adiutori nostro. in omnibus piculis z negociis. c Jubilate. ore vocis: fm illud psal. lxxxiij. Cor meum z caro mea exultauerũt in deũ viuum. d Deo iacob. Dicitur autem deus iacob: eo q̃ votum fecit ei de cultu speciali: Gen. xxviij. d. Si deus fuerit mecum ꝛc. Sequitur: Erit mihi dñs in deum: z lapis iste quẽ erexi in titulũ vocabiꝝ dom⁹ dei ꝛc. e Sumite psalmũ. ad decantãdũ nõ solũ vocibus sed etiã instrumẽtis musicalib⁹ ió subdit. f Et date tympanũ. Mõ exprimit hic instrm guitit: cuius sit magis, q̃ii cãtui huiꝰ psal. q̃ alia: q: principalẽ mentõem fecerat ds ipo in ti. ps. Secũm. n. hebreos tituli fuerunt appositi in pncipijs psalmoꝝ ab auctoribus ipsoꝝ. g Bucainate in neomenia tuba. i. in nouilunio: z dicitur a neos grece q̃d est nouum latine. Jn omnibus enim nouilunijs faciebãt festũ ꝓter beneficiũ diuine gubernatõnis: eo q̃ in nouilunio communiter magis apparet trãsmutatio tẽpis: sed in nouilunio mẽsis septimi cum hoc occurrebat festum tubarum quod erat valde solenne apud iudeos: vt habek levi. xxiij. z Nume. xxix. ió subdit. h Jn insigni die solẽnitatis vestre. idest festi tubarum. Jn hebreo habetur: Jn ẽmino diei festi nostri. z est eadem sententia: q: ternin̄ dicti festi q̃tum ad eius inchoatõnem erat prima dies mensis septimi. Jn tranlatõne ẽo hieronymi sic habek: Jn medio mense die solennitatis vestre. z ad idem põt referri: quia prima dies mensis septimi est in medio anni: fm q̃ incipit annus a principio martij: alio tamen mõ incipit a principio septembris: put dictum fuit plenius Gen. vii. z Exod. xij. Si autem referatur hoc ad medium mensis septimi: sic dies solennitatis refertur ad quintamdecimã diem eiusdem mensis: in qua incipiebat solennitas tabernaculorum: Leui. xxiij. z Nume. xxix. i Quia preceptum. Dicit consequenter ponitur dicte inductionis ratio cum dicitur: Quia preceptum in israel est. quasi dicat: bñ debetis eum laudare in dicta solennitate: quia dominus precepit hoc israel, in lege: Leuitici. xxiij. z Numeri. xxix. vt predictum est. k Et iudiciũ deo iacob. idest faciet vindictam de precepti omissione. Ratio ẽo quare dominus precepit illam solennitatẽ tubarum fuit propter memoriam liberationis ysaac ab immolatione: vel potius propter memoriam obedientie ab hac: qui paratus fuit filium immolare: et ipsius ysaac qui paratus fuit ex eadez

obedientia ad deū immolatiōez sustinere: sicut plen⁹ fuit declaratū Gen. xxij. vñ & in festo p̄dicto iudei dāgebāt in cornibus arietū in memoriā arietis oblati, p ysaac.

¶ l Testimoniū in ioseph posuit illud. Dicit R̄a. sa. q̄ eodem die p⁹ revolutiōs anno⁹ ioseph eductus fuit de carcere: & sic illa dies fuit solennis etiā p ioseph liberatōne.

¶ m Cū exiret de t̄ra egypti. In heb. habet sup terram egypti. qō sm̄ ista⁹ expositiōez fuit qñ ioseph factus fuit p̄positus sup egyptū: & tunc iuit ad videndū terrā egypti & ad, puidēdū⁹ de cōservatōne frumenti: sm̄ qō dicit Gen. xlj. Egressus e it aq; ad t̄rā egypti &c. ¶ n Lingua quā nō nouerat audiuit. Dicit R̄a. sa. q̄ hic accipitur lingua p idiomate: sicut frequēter accipit in scriptura & etiā in mō cōi loquendi: dicit ergo q̄ gabriel dedit ioseph. lxx. idiomata que ante non nouerat & tm̄ hebraicū. ¶ o Diuertit ab oneribus dorsum eius. q. liberatus fuit a seruitute p̄incipis militie: q̄ ip̄m emerat in seruum Gen. xxxix. ¶ p Manus eius in cophino seruierunt. sicut modus & ministrantiū in conuiuiis p̄incipum. Q̄d aūt dictū e in hac expositiōe gabrielē oīa idiomata ioseph dedisse fallum ē: q. ad hoc se nō extendit virtus angeli: vt in instanti vel tpe tāb. deu hoc faciat sed solū ad virtutē spūssancti: qui donū linguaꝝ dedit aplis: Actu. ij. Preterea sancti & doctores catholici dicunt cōiter q̄ hoc donū primo datū fuit aplis: vt possent p̄dicare fidē catholicam in omni lingua: que rō nō habuit locū in ioseph: & iō aliter exponit hec scriptura ab illo loco: Testimoniū in ioseph &c. i. in populo israel noiato nomine ioseph: q. populū illum saluauit in egypto tēpe famis: vt dictū est in psal. p̄cedenti. ¶ m Cū exiret de terra egypti. q. cito post exitum de egypto dedit dñs p̄ceptū de festo tubarū moysi in deserto: sed sicut dictū est in heb. habet. Sup terra egypti. & tunc supplendū ē libere: quia aū hoc retinebat⁹ plis isral in aliquib⁹ seruitatib⁹ sub seruitute: vñ nō poterat exire: & p hoc genitis inf̄ectis habuerūt licētiā exeūdi ad aliā terrā egypti: & eūdi p quā p̄t vellet.

¶ n Lingua quā ñ nouerat audiuit. q. plis audiuit deū loq̄nte dā do vobis &c. lege p̄cepta: Exo. xx. ¶ o Diuertit ab oneribus dorsum eius. q. populus de seruitute egyptiaca fuit diuinitus liberatus. in transla. hiero. habet. Amoui ab onere humerū eius. & est eadē sententia nisi q. mutat⁹ modus loquendi de deo de tercia p̄sona ad primā: que mutatio frequens est in p̄phetis. ¶ p Manus eius in cophino seruierunt. i. in instrumento facto ad exportandum feces de ciuitatibus: ad qō cōpellebantur filij isral in egypto: sm̄ dictū fuit Exo. j. In heb. deo & in translatōe hiero. habet: Manus eius a cophino transierunt vel recesserunt. & sic refert ad t̄ps in quo fuerāt a dicta fuitute liberati: trālata aūt ista refert ad t̄ps quo fuerant in seruitute occupati.

¶ q In tribulatōe. Hic p̄mittit descriptiō ingratitudo ipsi: & primo q̄tū ad culpaz: secūdo q̄tū ad penā: ibi. Et dimisi eos Circa primū dī in p̄sona dei primo recolentis sua beneficia p̄stita. ¶ q In tribulatōne. q̄ fuisti oppressus in egypto dura seruitute. ¶ r Invocasti me. vt te liberarem.

¶ s Et liberaui te. in signis & p dignis te educendo.

¶ t Exaudiui te in abscon. tēpestatis. i. q̄n tēpestas veniebat sup egyptios exaudiui te saluando q̄ in abscondito & loco tuto. ¶ v Probaui te apd aquā ☞dictōis. declarādo tuā ingratitudinē & rebellionē: Nūe. xx.

¶ x Audi p⁹lis. cui spālem lege dedi in monte synai.

¶ y Et cōtestabor &c. i. ero p̄tra te testis sicut & iudex si legē meā transgressus fueris: iō subditur.

¶ z Si audieris me. obediēdo ei q̄d dixi tibi i datiōe legis: Exo. xx. Nō habebis deos alienos cora me. ¶ a Nō erit in te deus recens. i. nulla creatura naturalie vel artificialr facta erit apud te a te, p deo reputata: ois. n. creatura in tpe ē facta: & p oīs ē re cēs respectu eternitat⁹. ¶ b Nec q̄ adorabis deū alienū: vñ Exo. xx. subdit: Nō adorabis ea nec q̄ coles. Ego dñs deus tuus fortis & zelotes. & non alius sicut falso dixiſti de vitulo: Exo. xxxij. Isti sunt dii tui isral q̄ te eduxerūt de egypto. ¶ c Dilata os tuū. petendo tibi vnlia. ¶ d Et implebo illud. dando petitōem tuā: si tū me solum recognoueris. ¶ e Et nō audiuit p⁹lis vocē meā. mihi obediendo. ¶ f Et isral nō intendit mihi. mandata mea & p̄cepta dō: in quo appet maxima ingratitudo.

¶ g Et dimisi eos. Hic p̄ter ponitur huius ingratitudinis sequens pena que est multiplex. Prima est priuatio gratie spūalis: que notatur cū dī. Et dimisi eos. subtrahendo ab eis meā grām a peccatis conseruantem: iō subditur: ¶ h Sc̄dm̄ desideria cordis eorum. i. sm̄ inclinatōem fomitis ad malū. ¶ i Ibūt in adinuentōibus suis. i. in peccatis en ozmib⁹ ab ip̄is inuētis. Secūda pena & subtractio subsidij tpalis: que notat cū dī. ¶ k Si ip̄s meus. i. p⁹lis isral quem redemi de egypto. ¶ l Audisset me. mihi obediēdo. ¶ m Si in vijs meis ambulasset. p̄cepta mea obseruando que sunt vie ducendi ad beatitudinem: Matth. vij. Si vis ad vitam ingredi serua mandata. ¶ n Pro nihilo. i. gratis. ¶ o Forsitan inimicos eorum humiliassem. eos ad nihilū reducendo. & dicit forsitan ñ, p̄ter mutabilitatem diuine voluntatis: que ēimmutabilis & p̄ter vertibilitatē hominis de bono ad malū: p̄ter qd frequenter impedit diuine, p̄missionis effectus: q̄ est sub conditōe. i. si homo p̄seueret in bono. ¶ p Et sup tribulātes eos misissem manū meā. eos interficiēdo: sicut feci pharaoni in mari rubro: que subsidia eis nō feci, p̄ter eorum ingratitudinē & p̄teritis beneficijs.

Tercia pena ē inflictio supplicij gehēnal⁹ q̄ notat cū dī.

¶ q Inimica dñi mētiti sūt ei. isti sunt pueri in deo q̄ promiserāt obseruare legē dei: Exo. xxiiij. dicētes: Oia q̄ mandauit nobis dñs faciem⁹: & crim⁹ obedientes. & tm̄ scienter & a proposito cito trāsgressi fuerunt enormiter virtutū & iustitiā adorātes: Exo. xxxij. ¶ r Et erit t̄ps eorum in secula. i. t̄ps punitōis b⁹ peccati: q. dz tūc i p̄te fuerit punitū: vt videbit dz: q. ceciderit i illa die &c. xxij. milia. tm̄ adhuc refuat punitio i futuro: sz q̄ dixit dñs moysi p⁹illā mortalitate: Ego aūt i die vltōis visitabo & peccatum eorum. ¶ s Et abauit eos ex adipe frumenti. i. dō p̄ce cō similia ētica: q. ñ obstāte dēa trāsgressiōe introduxit p⁹lis ad t̄rā, promissā ētico abundāte. ¶ t Et dō pe. mel. sat. eos

q̄ apes mellificabāt in rupibus terrē ꝑmissionis: vbi abundāter mel colligēt: vñ 7 terra illa dr manās mel. Exo. iij. ¶ Moraliter pōt exponi psal. iste vt sit gratiarūactio eccie ꝙ aliquo seu ꝙ aliquibus beneficijs a deo exhibitis populo rpiano: veritatem q̄ fm dictū saluatoris Matth. xvij. Eccia ē sicut sagena nōdū tracta ad littus: 7 sic habet bonos cū malis ꝑmixtos: nō gratitudinē bonoꝝ ꝓsiderans erga deū ꝓmo in hoc psal. in deū ꝙ erultatiōem 7 iubilū eleuāt: secūdo ingratitudinem malorꝝ ꝓsiderans eos in ꝑsona dñi detestatur: 7 patent ptes fm ꝑdicta.

ℬ In psal. lxxx. Exultate deo. vbi dr in postil. Et ideo psal. iste diuidit in duas ptes.

¶ Additio.

PSalmus iste nō videt vere exponi in postilla: eo ꝙ ꝑsupponitur falsuꝫ tam circa cām celebratōnis festi tubarꝝ q̄m etiā circa tps cōplete collectōnis fructuū in terra ꝑmissionis: qđ patet sic: nam festum tubarꝝ nō celebrabāt ꝙ gratiarūactōe de fructibꝫ collectis ipsius ām sicut necꝫ collectio fructuū tūc erat cōpleta: put postil. supponit in hoc loco: cuius cōtrariū ipemet fatet infra psal. lxxxiij. vbi dicit q. xxij. mēsis septembris erat tps ad hoc assignatū. Falsitas ātē ꝑsuppositi ꝑdicti ptz: Legit. n. Deutero. xvj. Solēnitatem q̄z tabernaculoꝝ celebrabis ꝙ septē dies quādo collegeris de area 7 de torcular fruges tuas. et quo ptz manifeste ꝙ in festo tabernaculoꝝ de hoc agebat: 7 q. ptunc erant fructus collecti nō ātē in festo tubarꝝ. Itē ptz Leui. xxiij. vbi sic dr: Quintadecima ergo die mensis septimi qñ ꝙgregaueritis oēs fructus terre vre celebrabitis feriās dñi. vij. diebus. Ecce ātē ad verior: ē intellectū huius psal. ꝑmittenda sunt duo. Primuꝫ ē q̄ inter festa ye. festa. de quibus agit leuitic ꝑdicto capitulo 7 in alijs locis quēdam erant celebranda cū gaudio 7 letitia in memoriā ꝑteritorum beneficioꝝ: sicut festum pasche in memoriā redemptōis egyptiace: 7 festum pentecostes in memoriā datōnis legis: 7 festum tabernaculorum qđ celebrabāt. xv. die mensis septimi in memoriā beneficioꝝ dei in deserto exhibitorum: de quo festo dicit in ꝑdicto caplo: Habitabitis in vmbraculis septē diebus 7 infra. Ut discāt posteri vestri q̄ in tabernaculis fecerim habitare filios israel. in quo quidem festo. s. tabernaculoꝝ reddebant gratiarumactiones cū magna letitia de fructibus collectis codē anno. vnde in capitulo ꝑallegato cum diffinit: Cū cōgregaueritis oēs fructus terre vestre celebrabitis feriās dñi septem diebus. postea subiungit: Sumetis q̄z vobis in die primo fructus arborꝭ pulcerrime. spatulasq̄ palmarꝝ: 7 sequitur: Et letabimini coꝫ dño deo vro vno vel duobus septem diebus. Quedā vo alia festa celebrabāt ad hoc vt in illis tpibus ad deū ꝙuerterentur: 7 sō talia festa ly essent celeberrima non tñ cū gaudio sal tē cotpozali celebrabant: que quidē festa duo erāt pri mū. s. prima die mensis septimi in qua erat abant ad ptritōem: vt ad deū ꝙuerterent: 7 ideo illa dies vocabatur dies clangoris: Plume. xxix. Dies clangoꝭ est et tubarꝝ. similr vocabatur 7 festum memoriale: Leuiti. xxiij. qđ quidem memoriale pōt intelligi duplr: vno mō respectu rei cui memoꝛ iusticie patrū ꝑmissionū quas eis fecerat 7 spāliter abrae filios coꝝ reduceret ad statum penitentie: 7 auerteret ab eis irā suā: vt ꝑtz Exo. xxxij. ca. vbi agitur de ꝙciatiōne peccati vituli 7 alijs locis ꝓplurimis: vbi memoria patrū ꝙ vena posteritatis coꝝ allegabāt. Secūdo vo festū erat xxima die huius mensis septimi: qđ vocabāt dies expiatōis celeberrimus 7 sanctus ꝓpter expiatōem peccatoꝝ: quaꝫ in illa die a deo ꝙspectabant: Leui. xvj. in quo quidē festo cessabant gaudia quecunqꝫ tpalia: immo tenebāt affligere aiās. Dicit. n. Leui. ca. ꝑallegato: Oīnis aia que nō fuerit afflicta die hoc peribit a ꝓplis suis. Ratō ātē quare dies ꝓma 7 dies xxima mēsis septimi erat assignata ad buiusmōi penitentiam 7 ꝙpitiationē: Plume. ꝑdicto capi. est videnda. Secundo ꝓmittendum est q̄ tube in veteri lege dupliciter accipiunt: vno modo ꝙ tubis ductilibus q̄ de metallo fiunt: que quidem tube vocantur in heb. bacosrot: 7 istis vtebantur in solennib⁹ leticijs 7 in bellis 7 in alijs congregatōnibus: similiter 7 in festis primo mō dictis 7 neomenijs cōibus. vñ Plume. x. Si quando habebitis epulum 7 dies festos 7 kalēdas canetis tubis super holocaustis 7c. que q̄dem tube erant argētee: vt ibidem dicitur: 7 vocabant bacosrot: vt dictū est. Alio modo accipit tuba pro cornea que qñq̄ dicitur bucena: 7 talis tuba semper vocatur in heb. nō bacosrot sed sophar: 7 tales tubas vtebātur specialiter quādo dñ vel eius ministri populū intendebāt erātare ad attentionem alicuius magni: sicut in datione legis legitur: Clangoꝛq̄ buccine vehementi? perstrepebat. vbi loco buccine habetur in heb. sophar: Exo. xix. similiter qñ ꝙbete erꝛ tabantur ꝙplin ad penitentiā: talis exhortatio assimilabatur in scriptura voce tube cornee: vt Esa. lviij. ca. Quasi tuba exalta vocem tuam. 7 Ezech. xxxiij. Si audiēs autē quis sonitum buccine nō se obseruauerit 7c. sanguis ipi⁹ super caput eius erit. vnde in quolibet istoꝝ loco 7 consimilium habeē in heb. sophar non bacosrot: licet translatio nostra indifferenter videatur ista accipere vt in pluribus. In hoc igitur festo. s. clangoris seu tubarꝝ non tuba ductilis sed cornea ad ꝙocationem penitētie dangebatur ratōne ꝓdicta. His ꝑmissis psal. iste fuit ꝓpue ordinatus ꝙ festo tubarum: sicut etiam bodie hebrei eundē ps. cantant in codez festo: sed non ordinatur ad gratiarū actiones de fructibus collectis vt in postilla: sed pon? vt ꝓpreparentur per timorem dei ad expiationez seu indulgētiam in proximo futuraz. s. in xxima huius mensis vt dictum est. Unde psal. circa hoc octo facit. Primū ꝑponit q̄ cōiter. s. in alijs tpibus ꝑsertim festiuis exultandum ē deo 7 iubilandum tanq̄ vero adiutori 7 gubernatori: 7 nō solum mente 7 ore sed etiā cum musicis instrumētis 7 de hoc intelliguntur duo versus primi. s. Exultate deo 7c. Date tympanū. Cōsequenter secundo dicit ly in festo tubarū aliter est agendum. s. q̄ nō in musicis instrumentis iocundis sed potius in tuba cornea est dangendū seu buccinandum: eo ꝙ hoc festum nō ordinatur ad gratiarumactionem de ꝑteritis sed potius ad contritōem de cōmissis 7 ad disponendum populum ad susciꝑendam expiatōnem. vnde dicit: Buccinate in neomenia tuba. scilꝫ cornea. vñ in heb. in hoc loco dicitur sophar: quod nullo modo significat nisi tubam corneam: qđ facit ad exaltatōem peccatorum ad penitentiam ꝙuocando eos non ad leticiam sed ad timorem: 7 quia neomenie sunt. xij. in quolibet anno sicut 7 xij. lunationes: iccirco videtur quę sit ista neomenia: de qua in hoc psal. loquit. o. In insigni die solennitatis vre. Cetere ātē neomenie nō erant solennes: quod patet ex hoc ꝙ non cōnumerabant inter alias ferias dñi sanctas: Leui. xxiij. vñ 7 in eis poterant opera seruilia facere sicut 7 in alijs diebus ꝓbanis: sed hec neomenia. s. septimi mensis erat solennis 7 sancta: in qua non licebat aliquid opari: vt in predicto ca. habetur. Et hoc notāt cū dicit: In insigni die solēnitatis vre. i. in illa neomenia tñ dr buccinari tuba cornea mō predicto 7 nō in alijs. In cetcris ātē neomenijs tube ductiles dangebātur: vt ꝑtu. x. vbi supra: cuius rōnē reddit. o. Quia ꝑceptū in israel ē 7c. exponāt vt in postilla. Cōsequēter tercio: q̄ homines sepe retrahuntur a diuino timore: igitur psalmista ducit cōtra tales testimoniū dicēs: Testimonium in ioseph posuit illud. cuius sensus ē: ꝙ in historia ioseph habetur manifestum testimoniū q̄ homo debet ꝓponere diuinum timorem timori humano. Joseph. n. cū ab vxore domini sui agitaretur vt cōmitteret adulteriū: diuinum timorem allegauit dicens: Quomodo possum facere malū hoc 7 peccare in deum meum: Geñ. xxxix. qui quidem ioseph licet ob hanc cām fuerit acriter incarceratus: 7c eo. n. legitur in psal. ca. iij. Vulnerauerūt in cōpedibus pedes eius 7c. postea tñ de carcere eductus ꝓpositus fuit super totam terram egypti: vt habetur Geñ. xli.

ꝙ hoc ē qđ dicit: Testimoniū in ioseph posuit illud ꝛc. hoc est dicere: manifeste videmus qđ ioseph fuit ab onerib⁹ ꝛ seruitutibus in quibus fuerat positus diuinitus liberat⁹ eo ꝙ timuit deū plusq̄ hoies: ꝛ nō solū hoc sed etiā sup ẽram egypti quasi dñs exiuit: Gen. xlj. cap. cuius regionis lingua non nouerat: qđ est magis mirabile: q̄ habere dominiū in ꝓpria patria. Et ex his patet ꝓpria expositio borū versuum vsq; ibi exclusiue: In tribulatõe. Cõsequenter quarto inducit aliud testimoniū de populo israelitico d. In tribulatione inuocasti me ꝛc. Ad qđ sciendū q testimoniū de ioseph ꝓdictū. nō oino sufficisset ad inducendū peccatores ad penitẽtiā: cū ipe ioseph esset iustus: de quo nullus defectus peccati in scriptura legit: qđ non inuenit in cõi statu hoim: de quibus. j. Jo. j. cap. Si dixerimus q peccatū nō habem⁹. miserico:dia igit diuina circa ioseph facta fuit nō cēt trahenda ad ꝓfiaz q̄tū ad manifestos peccatores: iō psal. sufficiens inductiuum allegat quo ad peccatores vt timore peccator cõmissor a cõtritione non desistant: vnde dicit: In tribulatione inuocasti me ꝛ liberaui te. vbi loquitur populo israelitico quē de⁹ liberauit a tribulatione egyptiaca: de qua vt in glo. metu egyptior non audebant gemere cū affligerent. vñ Exo. ij. P⁹ multū ẽo tpis mo:tuus ē rex egypti: ꝛ ingemiscẽtes filij israel ꝓter seruitiū qđ erat durū ꝛc. Et quo apparet q in tẽporibus longis retroactis gemere nō audebāt: ꝛ ideo dicit: Eraudiui te in abscondito tempestatis. q: tribulationes illas quasi in cordibus abscõdebant: sed q hec liberatio nō fieret eis tāq; bonis ꝛ iustis: sicut facta fuit ioseph oñdit cū fecit. Probaui te apud aquā ꝓtradictõis. ō qua legitur Nūe. xx. in qua ꝓtradictõe de potẽtia diuina ꝛ ei⁹ bonitate detrahebant dicentes vt in psal. Nunquid potest deus mensam parare in deserto. Et quibus cõcluditur q nō solum bonis deus ꝓuidet de sua misericordia sed etiā peccatoribus: qđ introducit psal. ad exitandū ꝙplin vt quertere ad deū. Cõsequenter q̄nto: q: hoies frequē retrahunt a timore diuino ꝓter falsas suggestiões demonum qui vt plurimū in ydolis colunt: ut arco psal. dicit: Audi populę meus ꝛc. que verba plane referunt ad ydolatriā quā duplr ꝓhibet. primo. s. in corde cū dicit: Nō erit in te. s. intra te. Deus recens. q: sm glo. cū imago recẽtis dei. s. non eterni in mente portat: tunc imago veri dei in ipsa creatione anime impssa remanet vetusta. secūdo vo latriā ꝓhibet in exteriori cultu: ꝛ hoc cū dicit: Nec adorabis deū alienum. ꝛ quia ad ista erāt obligati p ꝓcepta diuine legis in prima tabula contenta que incipiebat a cognitõe dei: Exo. xx. ca. Ego sum dñs deus tuus qui eduri te ꝛc. Iccirco psal. hic cõmemorat illud verbū. s. primum in decalogo: cui immediate sequūtur ꝓdicta ꝓcepta vñ. p. ꝓie ꝓmittit: Audi populus me⁹ ꝛ testificabor te. i. testimonijs scripturar. ꝛ. pbabo qđ dicam tibi. Nō erit in te deus recens. Cõsequenter sexto q: multi retrahunt a diuino timore seu cultu timentes ne deficiant in tpalibus: q̄ credebant habere a demonibus quos in ydolis colebant: iuxta illud Osee. ij. ca. Vadam post amatores meos q̄ dāt panes mihi ꝛc. Iccirco psal. extra hoc dicit: Dilata os tuū ꝛ implebo illud. qđ pōt duplr intelligi: primo respectu bonorum tpaliū: q: deus nunq; deficit in necessarijs: iuxta illud psalm: Requirentes aūt dñm nō minuent omni bono. secundo respectu bonorū ſpūaliū: que in bonū infinitū ordinantur: circa qđ notanter dicit: Dilata os tuū. quia desideria tpalium ꝛ multa ꝛ varia sint: angusta tñ sunt ꝛ modici valoris: sed ſpūalia eo ꝙ sunt infinita recꝛūt magnā dilatatiõ seu capacitatē in recipiẽte: iō dicit: Dilata os tuum. q. d. non desideres breuia ꝛ finita sed infinita et eterna. Et ego implebo illud. q: solus deus pōt tale desiderū satiare. Consequenter septimo q: sm pl̄m plures sunt quos sensus certificat: q̄ quos ratō ꝓsuader: iccirco psal. ad certificatõez ꝓdicto⁹ inducit testimoniū expiné tale ō ipso populo israel: qui q̄diu recesserunt a deo: ꝛ ad beserunt ydolis fuerunt deserti a diuina ꝓtectione: vt ꝓz in multis hist⁹ris sacris ſpāliter in libro iudi. quasi ꝓ totū: ꝛ hoc ē quod dicit: Et nō audiuit populus voce⁹ mea ꝛc. Et dimisi eos. i. ꝓmisi eos ambulare. Scōm desideria cordis cor. ꝛ exponaꝫ put in postil. ꝛ sequit: Ibūt in admentõibus suis: iuxta illud osee. ix. ca. Facti sunt abominabiles sicut ea que dilexerunt: ꝛ loquit de ydolatris. Consequenter. viij. idem intendit inducere ab opposito: q: s. q̄n populus ille obediebat mādatis dei ꝓficiebat i duobus: primo. s. q: a deo ꝓtegebat ſpāliter ab hostibus: secundo q: puidebat ei a deo nō solū circa necessaria vite sed etiā circa quedā delectabilia q̄ cōferūt ad vite cōseruatõem: primū oñdit cū dicit: Si populꝰ meus audisset me. Et nota q̄ in heb. nulla dictio ponitur hic que sonat fortitan vel forsitan que ē dictio dubitandi: sed habetur sic: Israel si in vijs meis ambulasset q̄ modico inimicos eius humiliasset. q. d. sine vlla difficultate q: qđ modicum est q̄ p nihilo reputarꝫ sm phm in de celo: ꝛ hoc ē manifestū: quia voluntati diuine non ē qui resistat. Et quia q̄nq; populus dei in vijs eius ambulat tribulantes eos sunt inimici dei: eo q̄ psequuntur populū suū ꝛ turbāt eius cultū: iccirco cū psal. dixisset: Sup tribulantes eos misissem manū meā. subdit: Inimici vo dñi mentiti sunt ei. q. d. tribulantes populum dei inimici dñi sunt: eo modo quo dicitur Exo. xxiij. ca. in simili materia: Inimicus ero inimicis tuis. silr ꝛ tales inimici deo mentiunt: inquantū denegant eius dominiū generale: sm q̄ tenetur seruos suos seruare ꝛ non turbare cultū eius: ꝛ sequitur Et erit tps eoꝝ in secla. exponaꝫ put i postilla. Quo ad secūdū dicit: Ciboauit eos ex adipe frumēti ad ostendendū q̄ deus, puidebat populo suo ō ptinẽtibus ad cõseruatõem vite que in noie panis includunt. similr puidebat eis de aliis delectabilib⁹ ad ꝓseruatõem vite ꝓferentibus: ꝛ circa hoc dicit: Et de petra melle saturauit eos q: terra, pmissionis de omnibus abundabat: ex quibus psal. intendit inducere populū ad diuinum timorē ꝙ clangorem tube comec in prima pte signatū oñdendo eis exempla ō bonis tpalibus: quib⁹ populus ille ad actus virtutū inducebaꝫ.

¶ Replica.

In psal. Erulate deo. postil. ꝛ burg. satis concordant in cõclusione: q: quod Burgē. exponit de timore dei: postil. de laude dei: q̄a timor filialis nō est sine laude nec laus sine timore. In quibus ō diffonant ptinent ad cultū iudeoꝝ: quē puto sm vsum moderni burgēſi fuisse magis notū: postil. tñ sm vsum antiquum in scriptura satis oñdit fundamentum: nec multū ptinet ad intellectum sensus literalis ille vel iste vsus cultus: certum est non esse omnino eundem ꝛc.

¶ Psal. lxxxj.

Deus stetit in synagoga. Huic psal. ꝓmittit talis titulus in hebreo ꝛ in translatõe hieron. Psal. asaph. et quo apparet actor. De materia ō huius psal. dicunt expositores hebrei ꝛ catholici: q̄ asaph fecit hunc psalmum contra peruersos iudices arguens eoꝝm nequitiam, ꝛ petens super hoc diuinam iusticiam ad finem equitatis talia reducentē: dicit igitur. a Deus stetit in synagoga. i. in cõgregatõne. ꝛ dicitur a syn quod est con: ꝛ goga aggregatio: b Deoꝝm. idest iudicum: sm q̄ dr Exo. xxij. Ad deos vtrusq; cā ꝓueniet. i. ad iudices. Et d: deus stare in congregatõne iudicum: quia clare videt ꝛ attente facta ꝛ dicta eoꝝm: iō subdit. c In medio aūt deos diiudicat. i. discernit vtrū iudices iuste vl̄ iniuste iudicēt: ꝛ iō subdit asaph contra iudices peruersos

¶ o Usq; quo. i. q̃diu. ¶ e Judicatis iniq̃tatẽ. iustificando ꝓpter iniquã ꝓpter muniera vel fauorẽ. ¶ f Et facies peccatoꝝ sumitis. i. psonas maloꝝ ꝓpter eoꝝ potentiã vel aliã cãm malã acceptatis. ¶ g Judica te egeno ⁊ pupillo. eius iusticiã declarãdo. ¶ b Humile ⁊ pauperẽ iustificate. i. suã iusticiã pserua te. ¶ i Eripite pauperem de manu. diuit⁊ iniqui ¶ k Et egenũ de ma. pec. li. q̃ euꝝ calũniãt imuste ¶ l Nescierũt nec intellexerũt. s. talia facere non ꝓpter ignorãtiã legis sed ꝓpter errorem electionis quã ignorat omis malus: vt habetur. iii. Ethicoꝝ. qz etiã ille q̃ peccat ex certa sciẽtia ignorat. s. qd tale malũ sit dimittendũ ne ꝑ uertur aliquo bono apparẽti: qñ tunc elegit ex peruersa affectõne ipm ad boc inclinante: ⁊ rõ sequit.

ᵈ Usq; quo iudicat iniq̃tatẽ: ᶠ ⁊ facies pctoꝝ sumitis ˢ Judicate egeno ⁊ pupillo ᵇ hũilẽ ⁊ pauperem iustificate ⁱ Eripite pauperem: ᵏ ⁊ egenũ ꝺ manu pctoris liberate ˡ Nescierũt neq; intellexerũt: ᵐ in tenebris ambulãt ⁿ mouebũt oia fundamẽta terre ᵒ Ego dixi dij estis: ᵖ ⁊ filij excelsi oes ᵠ Vos ãt sicut homes moriemini: ⁊ sic vn⁹ ꝛ ꝓncipib⁹ cadetis. ˢ Surge ᵗ⁹ iudica trã: ᵛ qm̃ tu hereditabis ĩ oibus gẽtibus.

Canticũ psalmi asaph.

¶ m In tenebris ambulant. quia pueritas affectus inducit tenebram in intellectu. ¶ n Mouebuntur oia fundamenta terre. in finali iudicio in quo ista peruersa ad debitum ordinem iusticie reducent. ¶ o Ego dixi dij estis. s. ꝓticipatiue: eo q̃ iudices ex officio sunt executores diuie iusticie. ¶ p Et filij excelsi omnes. inquantũ ad eius imaginem sunt facti. ¶ q Vos aũt sicut homes moriemini. qz ptãs vestra ñ pseruabit vos a morte. ¶ r Et sicut vnus de principibus. i. de angelis supbientibus. ¶ s Cadetis. ifoueam gehenne p equitatem diuine sententicio subditur. ¶ t Surge deus iudica terrã. i. surges ad iudicãdum habitantes terrã generaliter. ¶ v Qm̃ tu hereditabis in omnibus gentibus. qz finali iudicio peracto omnes electi erunt subiecti ordini sue misericordie immobiliter ⁊ reprobi ordini sue iusticie. Mystice põt exponi psal. iste contra sacerdotes ⁊ scribas iuꝝ qui ꝓpm humilẽ ⁊ pauperẽ cõdemnauerunt ad mortem: ꝓter qõ p diuinũ iudiciũ a romanis fuerũt tpaliter occisi ⁊ captiuati: ⁊ in iudicio extremo erunt eternaliter condemnati.

ᵈ Psal. lxxxij.

Deus quis simili⁹ erit tibi. Huic psal. ꝑmittitur talis ti. in bch. ⁊ in transla. biero. Cãticũ asaph psal. ex quo apparet acto: psal. De materia ꝺo ipius dicit cõiter expositores bebrei ⁊ latini q̃ asaph fecit hunc psal. cõtra hostes invadentes terrã ⁊ ꝓpin iudeoꝝ: ⁊ ira concordat: sed ꝓtra quos hostes vel quo tpe non dicunt: sed ſram exponunt ꝓtm de hostibus quos habuerunt a ꝓncipio exitus de egypto vsq; ad tps asaph: ⁊ ꝓtim de hostibus qui fuerunt postea. Sꝺ hoc vi. q̃ de illis petit asaph: Fac illis sicut madian ⁊ sysare ⁊c. ⁊ postea subdit: Deus meus pone illos vt rotã ⁊c. Ex quibus videt q̃ loquit de hostibus isrl futuris post tempus suum. Hõ. n. fit petitio de ꝑteritis: ꝓtei quod saluo melioꝛi iudicio vi mihi q̃ asaph fecit hunc psal. ꝓtra sennacherib ⁊ eius exercitum sicut de psal. lxxv. supradictum est. psalmiste. n. de eadẽ re plures aliq̃ psal. fecerunt: sicut supra pluries dictũ ẽ de dauid: ⁊ eodẽ mõ dicit hic ꝺ asaph. veritamẽ psal. iste differt a. lxxv. q̃ ille psal. loquit̃ principaliter ꝓtra sennacherib non ex ꝑmẽs ꝓpos int odiuꝝ iudeoꝝ sibi adiunctos. In boc aũt fit conuersioꝝ: ex primuꝫ principalitꝫ in circuitu iudee habitãtes qui incitauerũt sennacherib adveniendũ ꝓtra terrã iuda tpe ezechie duplici rõne vna q̃ invidebant iudeis ⁊ eos odiebãt: alia q̃ illi ꝓpi iã sennacherib subditi erãt: q̃ deos eorũ exterminauerat: sm q̃ ꝺ. iij. Reg. xix. Vere dõe dissipauerunt reges assyrioꝝ gẽtes ⁊ terras eoꝝ: ⁊ miserũt deos eoꝝ in ignẽ: solatium ẽ ãt miseris habere socios: ⁊ ideo inciterunt sennacherib: vt veniret in iudeã ad subiugãdũ sibi gentẽ ⁊ destruẽdũ inde diuinũ cultũ. Igitur sm hoc psal. iste diuidit in duas partes. quia asaph primo ꝛpando narrat bostium nequiciã: secundo ꝓtra eos imprecatur diuinã iustitiam: ibi. Fac illis. Circa primũ dicit.

¶ g Deus quis similis erit tibi. trãslatio biero. ꝺs: Deus ne taceas tibi. ⁊ rõ huius diuersitatis est: q̃ dictio hebraica que ponit ibi. s. domym equinoca ẽ ad significandũ silitudinẽ ⁊ taciturnitatẽ: credo tñ q̃ ista translatio melioꝛ ẽ in hoc quia statim subditur: Ne taceas. ⁊ ideo in trãslatione biero. est quedam apparens pugnatio: exponatur igit ista translatio. ¶ a Deus quis silis erit tibi: q. diceret dij gẽtium quos destruxit sennacherib non erant similes tibi: sm q̃ dicitur. iij. Reg. xix. Non enim erant dij: sed opera manuum hominuꝫ: ideo subditur. ¶ b Ne taceas. i. ne dissimules iniuriam bostium nostroꝝ: sm qui reputant te vindicandum ꝙ sennacherib sicut deos suos. ¶ c Neq; compescaris deus. idest ne retinearis amplius ab illatoꝛe vindicte: cuius causa subditur. ¶ d Quoniam ecce inimici tui. qui volunt destruere locum. cultus tui.

¶ e Sonuerunt. i. ad hoc cum fremitu armoꝝ ⁊ sonitu tubarum venerunt. ¶ f Extulerunt caput. contra te superbientes. vnde dixit sennacherib scribens ezechie: Nõ seducat te deus tuus. iij. Reg. xix. credebat. n. q̃ non posset saluare ezechiam ⁊ populũ eius de manu sua. ꝺ. Num igitur solus poteris liberari: Nunquid liberauerunt dij gentium singulos ⁊c. ¶ g Super populum tuum malũ. consilium. vt scz excitarent sennacherib contra populum dei ⁊ templum: vt dictum est. ¶ b Et cogitauerũt aduer. sanctos tuos. i. sacerdotes ⁊ leuitas tuo cultui deputatos: sicut etiam res inanimate dicuntur sancte: eo q̃ sunt diuino cultui deputate: vt vasa vestes ⁊ hmõi.

¶ i Dixerunt. adinuicẽ mutuo se exhortãtes. ¶ k Venite ⁊ dispdamus eos de gente ⁊c. i. sic deleamus eos q̃ nõ remaneat huius gentis meoꝛia. ¶ l Qm̃ cogitauerunt vnanimiter. i. pcorditer in malo. ¶ m Sil aduersum te testam̃. i. pactũ firmũ ad destruendũ terrã ⁊ templũ cultus tui. ¶ n Disposuerunt. i. firmiter statuerũt. Et qui fuerint isti populi: explicat dicens. ¶ o Tabernacula idumeoꝝ. i. habitantes in tabernaculis idumeoꝝ: isti aũt descenderunt ab esau qui altero nomine vocatus est edom ⁊ sicut iste odiebat iacob fratrem suũ querẽs occidere cuꝫ vt habetur Gen. xxvij. sic idumei descendentes ab eo odiebant filios isrl descendẽtes a iacob. ¶ p Et ysmaelite. Isti descenderũt ab ysmael filio abrae: Gen. xvj. Et odiebant filios israel qui descendebant de ysaac: sicut ⁊ ysmael prosequebat ysaac: sm q̃ dicitur Galath. iiij.

q Moab. iste fuit filius loth: 7 sil' ām on qui postea pomit: vt habeā Gen. xix. 7 ab istis duoiati sunt duo ppli. s. moabite 7 āmonite: 7 isti odiebant ploś isrl imponentes eis lz falso q tuliss̄ant pte terre ipoz q̄n accederūt de egypto: vt bf Judi. rj. r a Et agareni. Isti fuerunt filij ethure: q̄ alio nomine dicta ē agar: vt dem̄ fuit Gen. xxv. 7 isti odiebāt filios isrl: sicut 7 ysmaelite frēs sui.

s Moab a 7 agareni b Gebal 7 āmō c 7 amalech: d alieni gene c cū hītātib tyrū f Et cēm assur venit cū illo: facti sūt i adiutoziū filijs loth. g Facillis sic madian 7 sysare: sic iabin h in torrēte cysō i Disperiēt i endoz: k facti sūt vt sterc terre l Pone pncipes eoz sic ozeb 7 zeb 7 zebee 7 salmana. m Oēs pncipes eoz: n qui dixerūt hereditate possideam o sanctuariū tu. p Deus meus pone illos vt rotā: 7 sic stipulam añ facie vēti. q Sicut ignis q̄ p burit siluā: r 7 sic flama cōburēs mōtes. s Ita pseq̄ris illos in tēpestate tua: 7 in ira tua turbab eos t Imple facies eoz ignominia: 7 querēt nomē tuum dñe. u Erubescāt 7 turbenť i seculum seculi: 7 confundantur 7 pereant. v Et cognoscant w quia nomen tibi w minus: x tu solus altissim o ī omni terra.

b Jebal. de isto n habeā clare o: igo: nisi forte fuerit sobal filius seyr horei: Gen. xxxvj. nomina. n. hebrea aliq̄n sic variant a pte principij sicut et latina. nicolaus. n. 7 colinus sunt idē nomen: variatiõ tñ a pte principij. Isti igr detecendentes ō iebal fuerunt mole sti filijs isrl sicut et idumei habitatores montis seyr.

c Et amalech. ipse iste odiebat filios isrl: 7 primo inuasit eos in deserto cū ascenderent de egypto: Exo. xvij.

d Alienigene. In hebreo habeā philistei. qui fuerūt mlt̄ tum infesti iudeis: vt ptz. j. Reg. e Cū habitatib tyrū. Ij. n. habitatores tyri fuerint cōfederati iudeis tpe salomonis 7 hyrā rege tyri: vt habeā. iij. Regū. v. cñ postea fuerunt eis inimici. Et oēs isti populi fuerūt habitantes i circuitu terre filioz israel: 7 incitauerunt sennacherib regem assyrioz ad veniēdū ptra regnū iude tpe ezechie rōnibus pdictis: ō subdit. f Etenī assur venit &c. hoc n dr eo q̄ filij loth eānt principales in illo exercitu: s sennacherib rex assyrioz: vt dem̄ ē: sed hoc dr ō filijs loth: eo q̄ ipi vendicabant ius in aliqua pte terre: vt pdictū est: 7 sic ille exercitus faciebat quod dām̄ ad eoz adiutoziū.

g Facillis. Hic q̄ri a quo ploz ptra pdictos hostes vindictā dīuina. d. Facillis sicut madian 7 sysare. q̄s miraculose debellauit deus p barach: Judi. iij. h In torrente cyson. bellū illud fuit ppe torrentē illum: 7 multi fuerunt ibi submersi. vnde dr Judi. v. Torrens cyson traxit cadauera eoz. i Disperiunt in endoz. nomē est loci vñ fuit illa mulier phitonissa: quā cōsuluit saul. j. Reg. xxviij. 7 bellum illud fuit ppe. k Facti sunt vt stercus terre. q. cadavera eoz remanserunt sup terrā insepulta.

l Pone pncipes eoz &c. istos debellauit dñs miraculose p gedeonē 7 trecentos viros cū eo: Judi. vij.

m Omnes pncipes eoz. i. ploz supra mēoratoz.

n Qui dixerunt &c. i. hierlin in qua erat templū dei 7 per dñs terrā inde cuius metropolis erat hierlin.

o Deus meus pone illos vt rotā. i. facillos instabiles. Dicit aūt Ra. fa. q. p rotā intelligit hic quedā spes tribuli seu herbe: que in summitate facit quandā sperā albam lanugini similem: ō ad modicū flatū venti dispgit 7 dispargit. 7 sil' stipula flatui venti resistere nō pōt: 7 ita factum fuit de exercitu sennacherib: q. angelus dñi vna nocte interfecit ibi centuz octogintaquinq̄ milia: vt bf. iij. Reg. xix. p Sicut ignis qui cōburit siluā. ex magna potentia. q Et sicut flama cōburens montes. ex ardoris vehementia. r Ita psequeris illos &c. q. co: pora mortuoz in exercitu sennacherib fuerunt redacta in cineres: ita q̄ ezechias 7 viri eius poterant colligere spolia absq̄ aliqua difficultate. s Imple facies eoz ignominia. q̄d tunc fuit implet̄: q. sennacherib mane surgens 7 videns illam pestilentiā sui exercitus fugit cū paucis ad terram suam confusus. t Et querent nomē tuū dñe. hoc non dr ipse sennacherib qui videns illā plagā diuinā inflictā nō quesiuit deū p penitentiā: sed magis tanq̄ ydolatra pessimus adorauit in templo nesrach deum suum: vt habeā ibidē: sed hoc dicatur. p aliquib q̄z cofugientibus: qui p sideranter dei israel potentiam exhibuerunt sibi reuerentiaz. vnde 7 plurimi quoz amici fuerant in illa pestilentia mortui imputantes hoc supbie sennacherib: eo q̄ blasphemauerat deum israel disponebant eū interficere: ppt̄ q̄d puerit se ad adorandū deuz suum: permittēs ei q̄ immolaret ei duos filios adramelech 7 sarasar: si posset illū pīculū euadere: q̄d illi intelligentes interfecerūt eū: vt dictū fuit plen̄. iij. Reg. xix.

f Erubescant 7 cōturbenť in seculū seculi &c. hoc dr de sennacherib 7 alijs cū eo i malo obstinatis. frequēter. n. scriptura sub eodē stylo tractu de malis transit ad bonos 7 econuerso: sicut dictum fuit in principio Gen. sm regulam illam de eoz pte domini bigatio: 7 habitum ē exemplum supra psal. lxxxvij. vbi dr: Cum occideret eos querebant eum: q̄d nō pōt intelligi de eisdem numero: sed q. aliquibus occisis ppter suā maliciaz: alij hoc videntes puertebant ad deū p penitētiam saltem ad horā: vt ibi dictū fuit. g Et cognoscāt. p expientiam pene sibi inflicte. h Quia nomen tibi deus. 7 nulli alteri ē diuinitas attribuēda: hoc. n. demones et damnati cognoscunt. i Tu solus altissimus in oi terra. quia nulli alteri pōt cōpetere potentia infinita. Moraliť pōt exponi psal. iste: vt sit oro ecie cōtra hostes fidei nū referens humiliter coz deo eoz nequitiaz 7 sup hoc petēs deuote diuinā vindictā exemplo malor antiquoz a deo iuste puniton.

i In psal. lxxxij. Deus quis similis erit tibi. vbi dr in postilla: Propter q̄d saluo meliora iudicio.

Additio.

Hec exp̄sitio nullius habet fundamētū in scripturis sacris. nusq̄. n. legitur in sacra scriptura nec in glo. auctenticis q̄ gentes in hoc psal. exp̄esse vel aliqui eoz um initassent sennacherib ad veniendum contra hierusalem seu contra iudeos: sed potius ex plano textu historie sacre habetur alia causa potissima qua sennacherib ascendit contra iudeam 7 eius regem. s. ezechiam. legit. iij. Reg. xvj. q. achaz rex iuda tribulatus a rege syrie 7 a rege israel: qui contra eum conspiraverunt habuit refugium ad regem assyriorum: 7 recepit eum in dominum: vt eum liberaret a pdictis aduersarijs. vnde litera ibidē sic dicit: Misit autem achaz nuncios ad regem assyriorum dicens: Seruus tuus 7 filius tuus ego sum: ascende 7 salua me fac de manu regis syrie &c. sed postea cū ezechias filius predicti regis achaz regnasset rebellauit ptra regem assyriorum: p quod legitur. iij. Regū. xviij. vbi loquens de eodem rege ezechie dicit sic: Rebellauit q̄z contra regem assyriorum: 7 non seruiuit ei: nulla. n. requiritur alia incitatio idumeoz um vel ysmaelitarum 7 huiusmodi: p quod postillator ait ad hoc q̄ sennacherib insurgeret contra ezechiam 7 regnū eius: q. predicta rebellio fuit sufficiens cā ad hoc: vt ex dictis patz:

pser tim cuz sennacherib manifeste anhelabat ad monarchiã volens sibi oẽs gẽtes subiẽcere. vñ legit scripsisse ezechie regi. iiij. Reg. xix. sic: Tu.n. ipe audisti q̃ fecerunt reges assyrioꝝ vniuersis terris: quõ vexastauerunt eas ꝛc. Et quo ptz q̃ ñ indigebat incitatoꝝ: ad hoc vt iudeã subiugaret: ꝯa potentissime intendebat sibi ꝑ ingare natões vñ psal. iste ñ vi det apꝛopꝛiari nec exercitui ei nec etiã alicui ꝺ pſecutoꝝ gentis iudaice i singulari: sed psalmista in hoc psal. intendit generaliter loqui ꝺ aduersarios ꝛ impugnatores pli israelitici qui fuerunt tpe regni ipius dauid ꝛ successoꝝ eius ꝛ spãliter eoꝝ qui erant iusti sicut ezechias ꝛ iosias ꝛ hmõi. Pro q̃ sciendũ q̃ tpe iudicũ q̃ẽq; ꝑpls israelitic rebellabat a deo: ꝛ adhesit ydolis: tradebat eos deus in manibus inimicoꝝ circũstantiũ: vt hr Judl. ij. Silr ꝛ q̃n surgebant aliqui iudices, puniebãt a diuia saluabãtur ab hostibus: vt in eodẽ cap. hr in generali ꝛ ꝑnter quasi ꝑ totũ libꝝ in spãli. regnãte aũt deo cuius regnũ fuit a deo imperiũ stabilitũ: put ꝙplurime auctoritates fonant fuit eis ꝓphetice dictũ a deo ꝑ nathan, ꝓphetam q̃ decetero q̃ pls dei nõ turbaretur sic ꝑ aduersarios. vñ. ij. Reg. vii. sic legit: Ponam locũ populo meo israel: ꝛ nõ turbabit amplius: nec addent filij iniquitatis vt affligant eum sicut prius ex die qua cõstitui iudices sup ꝓplm meũ israel: ꝛ quia in principio regni ipius dauid sup israel statim ascenderũt philistei ꝯra eũ. ij. Reg. v. ꝛ posteq̃ in pcessu tpis habuit agere bella cum diuersis natõibus in circuitu ꝛ spãliter cũ syria moab ꝛ amon ꝛ philistijm ꝛ amalech ꝛ ydumeo: put põt haberi. ij. Reg. viij. iccirco dauid preuidens in spũ ista bella futura tpe suo ꝛ etiã alia tpe successoꝝ cõposuit istũ psal. petens a deo vindictã de suis aduersarijs eo mõ saltem quo cõsueuerũt facere tpe iudicũ: q̃n iudex erat deo gratus: ꝛ iõ dicit: Facillis sicut madian ꝛ sisare. Vñ notãdũ q̃ sicut illi quos hic nominat de quibus fuerat facta vindicta a deo tẽpore iudicũ. s. madian ꝛ oreb ꝛ zebe ꝛ hmõi nõ currerunt sil'ed successiue in diuersis tpibus sic intelligendũ ẽ de inimicis de quibus in hoc psal. vindicta petit psalmista. s. tabernacula idumeoꝝ ꝛ ysmaelitarum ꝛ hmõi. nec obstat quod dicit: Cogitauerunt vnanimiter simul ꝛ hmõi: quia inquantũ in hoc oẽes conuenichãt: vt disperderent israelem de gente in hoc vnanimes dici possunt: sicut vna ꝺ: fides vel opinio diuersoꝝ q̃n conueniunt in eodẽ credibili seu opinabili: ilz nõ sint in eodem tpe nec loco. ꝛ notãter dicit psal. Ecce inimici tui sonuerunt. similiter ꝛ aduersum te testimoniũ disposuerũt. q. d. pamplius debes vindictã exercere in istis q̃ in alijs aduersarijs q̃ fuerũt tpe iudicũ: q: tũc israeli te erant ydolatre ꝛ ꝑ ons q̃ aduersabãt eis ñ aduersabãt deo: ꝑ tpe vo ꝛ similiũ q̃ verũ sed colebant eoꝝ ad uersarij inimici dei debent dici ꝛ ꝓpꝛa eum testimoniũ disponere: vñ potius erant puniẽdi. Et quibus bñ cõsideratis satis patz ꝙpria applicatio litere huius ps. ad hanc expositõem ꝛc.

¶ Ad victoriã Haguitit filiorum chore.

¶ Psal. lxxxiij.

Quam dilecta tabernacula tua dñe virtutũ: ᵃcõcupiscit ꝛ deficit anima mea in atria dñi. ᵇCor meum ꝛ caro mea: exultauerũt in deum viuum. ᶜEtenim passer inuenit sibi domum:

¶ Replica.

In psal. Deus quis filis. postil. applicat historiã ꝓsecutõis ꝛ punitõis sennacherib ad materiã hꝰ psal. sed ꝓpter gentes iudeis vicinas i hoc psal. cõmemoratas addit postil. q̃ iõ fit illaꝝ gentium cõmemoratio: q: ille incitabant sennacherib ad inuadendũ ꝛ destruẽdũ iudeos. Et puto ad hoc bonã fore verisilitudinẽ. q: ille gentes valde oderãt iudeos ꝛ sepe eos infestabãt ita vt achaz ꝺ eos inuocaret auxilium sennacherib: vt ptz. iiij. Reg. xvj. ꝛ sic autilio ipiꝰ recepto in iudeos nõ poterant descuire. Audiẽtes autem ezechiam rebellare ꝛ a tributo sennacherib recessisse, pauldubio ipm ad inuadendũ iudeos concitabãt auxilia, ꝓmittẽtes: vt est cõe in populis. Burg. attẽdens rõnabilẽ applicatõez materie huius ps. ad sennacherib taz quo ad inuasionez q̃ sui exercitus reiectõez solũ obiẽcit ꝺ id qd postil. addidit de cõcitatõne ꝛ facit argumentũ satis debile qd fũdat sup falsa imaginatõe: vicz q̃ eiusdem effectus nõ possunt eẽ plures cause ꝓtionales occasionales: vel sine quib nõ. Arguit. n. sic primo: Nõ legit de illa cõcitatõne: sed nõ sequit: igit nõ est verisimilis: q: supza verisimilitudo ons̃a ẽ. Et secundo arguit. Rebellatio ezechie fuit cã mouens sennacherib ad q̃ nõ gentium concitatio. Sed cõstat nõ sequi: q: cõe ẽ in effectibus plures causas ꝓtiales cõcurrere: nec expositio burg. de bello dauid ꝺ hostes iudeoꝝ valz: q: philistei fuerunt primi et acerbiores impugnatores vñ: vt ptz. ij. Reg. v. qui tñ hic inter hostes non nominantur: ꝛ sic valet argumentũ consuetum: valet ꝛ meũ in simili forma. Non legitur assurexi ꝙ cõtra dauid pugnasse: tñ in hoc psal. dr Etenim aduenit cũ illis: sacti sunt in adiutoriũ filijs lotb: ꝛ sic de multis alijs q̃ ꝓtra Burg. obiq̃ possent ꝛc.

¶ Psal. lxxxiij.

Quam dilecta tabernacula. Huic psal. ꝑmittit talis ti. in beb. Ad victoriã sup baguitit filioꝝ chore psal. In quo ꝑm hiero. ꝛ doctores hebreos apparet acto: psal. vel actores. s. filij chore. non tamen dicunt vtrũ fuerit factus abvno eoꝝ vel a pluribus. De materia vo huius psal. dicunt doctores hebrei: q: psal. iste exꝑmit desiderium filioꝝ israel exñtium in captiuitate ad templi reedificatiõem. Sed saluo meliori iudicio vi mihi q̃ magis exꝑmat desiderũ sanctoꝝ adhuc in hac valle miserie tegentiũ deuenienda ad gaudium supnoꝝ ciuiũ. ꝺ quorum numero erant filij chore spũ ꝓpheticũ habẽtes. Et ꝑm hoc ista dictio baguitit in duplici significatõe deseruit quia significat instrumentũ musicum cui apꝛopꝛiat cantus huius psal. ꝛ quia significat tẽporalia: vt supza dictum est plenius psal. lxxx. eo q̃ iste psal. propꝛie cantabatur in mense septembri collectis vindemijs ꝛ in tẽporalib recolligendis. s. in festo cetus vel collecte: quod fiebat. xij. die bꝰ mensis: vt habetur Leui. xxiij. ꝛ Plume. xxix. in memoriam vel potius figuram collectionis sanctoꝝ in regno celoꝝ: ꝓpter quod illud festum dr celeberrimũ atq; sanctissimũ ibidẽ. Igit ꝑm hoc ꝑs iste diuiditur in duas ptes quia primo oñditur q̃ felicitas superna debet sup oia cõcupisci: secundo subditur qualr homo valeat ipam adipisci: ibi. Beatus vir. Circa pmũ dr. a Ō dilecta. i. valde dilecta. b Tabernacula tua ꝛc. i. angeloꝝ: ꝛ dic tabernacula tua in plurali ꝓpter diuersos beatoꝝ status ꝑm varia eoꝝ merita: propter quod dicit saluator Joban. xiiij. In domo patris mei mansiones multe sunt.

c Concupiscit ꝛ defecit ꝛc. quia omnis intellectus ꝛ affectus homis exñtis in via deficit a pfecta cognitõe ꝛ dilectione beatitudinis supne: ꝑm illud Cor. ij. Oculus nõ vidit nec auris audiuit: ꝛ in cor hois nõ ascendit q̃ ꝓparauit deus bis qui diligunt illum.

d Cor meum ꝛ caro mea exultauerunt in deum viuum. fortes. n. motus anie redundant ad corpus: sicut ex magno timore homines infrigidantur ꝛ pallescunt: ꝛ ex maria ira calefiunt ꝛ rubescunt: et ideo cum anima fortiter exultat in deo fit quedam redundantia in sensu cor: propter eo Consequenter ostendit: q̃ beatitudo suprema quietat hominis appetitum dicens. e Etenim passer inuenit sibi domum ꝛc. idest locum ad quiescendum: quasi dicerat:

multo magis rōnabilis creatura dz locū in quo quietaf: z dec ē beatitudo celestis: ꝓpe qđ subdit. // f Altaria tua dñe vtutū.i. angelo; supple sunt illa in quibus quietaf ap peritus bñanus. z vocat hic altaria electo; diuersa ꝓ diuersa ꝓmia ꝑm varia eo; merita: qz in illis iugiter offerun ē sacrificia diuine laudis:

7 turtur nidum vbi ponat pullos suos. [f]Altaria tua dñe vtutū: rex meus 7 deus meus. [g]Beati q̄ habitāt in domo tua dñe: [h]in secla secloꝝ laudabunt te. [i]Beatus vir [k] cui ē auxiliū abs te: [l]ascēsiones in corde suo disposuit [m]in valle lachrymaꝝ: [n]in loco quē posuit. [o]Etenim benedictiones dabit legislator: [p]ibunt de virtute in virtutē: [q]videbit deus deoꝝ [r]in syon. [s]Dñe deus virtutū [t]exaudi orationem meam:

[u]auribus percipe [x]deus iacob. [y]Protector noster aspice deus [a]7 respice in faciem xpi tui. [b]Quia melior est dies vna in atriis tuis: [c]super milia. [d]Elegi abiectus esse [e]in domo dei mei: [f]magis q̄ habitare in tabernaculis peccatoꝝ. [g]Quia misericordiā 7 veritatē diligit [h]deus: [i]gratiā [k]7 gloriam dabit dñs. [m]Nō priuabit bonis [n]eos q̄ ambulāt in innocētia dñe virtutū [o]beatus homo qui sperat in te.

// g Beati q̄ habitāt i domo tua dñe .i. in celesti beatitudine. // h In secula sc̄. In hebreo bf: cela. vbi nos habemus in secula seculoꝝ. z ꝑm vocatores hebreos illa dictio signat ꝓpetuitatē a ꝗ ep̄: z ꝓpe hoc hiero. transtulit sp. talis aūt laudatio ꝓpetua ñ pōt verificari ad lram de laude celebrata in templo p̄ captiuitatē babylonicā reedificato. tū qz illud templū durauit tm. cccc xx. annis ꝑz hebreos. tū qz medio tpe laus diuina fuit interrupta. s. tpe antiochi illustris z: qui posuit ibi abominandū ydolū: z fecit ibi immolari carnes suillas z alia immunda ꝑm cultū ydoloꝝ. j. macha. j. // i Beatus vir. Hic ꝑn ostendit qualiē homo beatitudinē supnā valeat adipisci: z primo ondit qđ hoc nō pōt fieri sine speciali dei adiutorio. secūdo ad hoc ꝓrigit̄ detestatio: ibi. Dñe deus virtutū. Circa ꝑmū dz.

// i Beatus vir. s. in spe: que ē certa expectatio future beatitudinis. // k Cuius ē auxiliū abs te. i. a te. Jste. n. due ꝓpositōes abs z a idem significant. q. d. ad beatitudinez supnaz nullus pōt attingere nisi p tuū auxiliū speciale: qz excedit facultatez creature: sed ille qui ad hoc ꝓ te dirigit pōt attingere: z modus subdit cū dz. // l Ascensiones i corde sc̄. i. gradus virtutū p quos ascendit ad celū: quos homo gratia dei illuminatus in se disposuit: qz vsus liberi arbitrij cū dei gratia ad meritū cōcurrit. // m In valle lachrymaꝝ. hoc ē in statu pñtis miserie: in quo ē meritū z demeritū. // n In loco quē posuit. i. cōstituit ipe deus ad mercendū vitā beatā z ꝑ lachrymatōem z fletū: ꝑm qđ dicit saluator math. v. Beati qui lugent: qm ipi cōsolabunt. // o Etenim benedictiones sc̄. Hic ē tps legislatoꝝ euangelice qui dat benedictiōem gratie sue lugentibus p remissione culpe cōmisse z ꝑ dilatōe celestis glie: z de talibus subdit. // p Ibunt de virtute in virtutē. sp. pficiendo in augmento gre: donec ꝓueniant ad terminū visionis beatifice. subdit. // q Videbit deus deoꝝ. i. sanctoꝝ angelo; z electoꝝ: qui dicunt dñi ꝓticipatiue. // r In syon scz celesti: de qua dz hebre. xii. Accessistis ad syon montē z ciuitatem dei viuentis hierlm celestem z multoꝝ milia angelorꝝ frequentiā. // s Dñe deus. Hic ꝓmittit dep̄catio ꝓ auxilio diuino impetrando ad banc beatitudinem ꝓsequendam: z primo ps. dep̄catōem istā. ꝓsequitur secundo ad cōmendatōem supne beatitudinis reuertit: ibi. Quia melior. Circa ꝑmum dicit psalmista in ꝑsona fidelium. // s Dñe deus virtutū. i. angelorꝝ: vt frequenter dictū ē. // t Exaudi orationem meā. ꝓducendo ad beatitudinem. // y Auribus percipe. ondendo p effectū.

// x Deus iacob. qđ dz eo qz fecat vos spāle votum: vt dictū ē supra psal. lxxv. // y Protector noster. ptra insultus demonū. // z Aspice deus. ꝓces ñras acceptando: sicut dz Gen. iii. Respexit dñs ad abel z ad munera eius // a Et respice sc̄. Illi qui exponunt psal. istum de reedificatione exitium in captiuitate babylonica ad templū reedificandū exponunt hoc de ioz: babel: z aliqui alij de neemia sacerdote: sed vtrunq; infringit̄: tū qz ioz: babel non fuit rex nec p̄ncipes inunctus vñ posset dici xp̄c. similit neemias nō fuit sacerdos summus: qui solus cōsecrabat ꝑ inunctionem. ꝓprie dictā: sicut declaratū fuit lib. iii. tum qz ꝑm hebreos iudei nō habuerūt aliquam vnctionem regiz vel pontificiū p̄ captiuitatez babylonicam. ꝓpe qđ etiā ra. sa. exponit hoc de dō vt sit sensus: q̄ oratio ꝓli reuersi de captiuitate sit exaudibilis ꝑ merita eius: sicut moyses i sua orōne allegabat merita patrum abrae ysaac z iacob: Exo. xxxii. Sed qz sicut dictū ē psal. iste ñ pōt conuenienter exponi ad lram de statu ꝓli isti inter captiuitatem babylonicā z aduentū xp̄i:

iō melius exponit de ihu nazareno qui ē vere xp̄c anthonomatice dictus: qz ꝑ eius meritū oēs orōnes ecclesie bñt effectū. ꝓpter qđ in omnib⁹ orōnibus ecclesie ponit in fine: p dñm nr̄m ihm xp̄m sc̄. vel aliqđ simile. // b Quia melior ē. Hic reuertit psal. ad ostendū excellentiam supne beatitudinis: ꝓpter qđ ē summe desiderabilis. d. // b Quia melior ē dies vna in atriis tuis: i. in celestibus consortijs: vt ꝓdictū ē supra. // c Super milia. s. bonaꝝ dicrū q̄ possent haberi in pñti vita: iō. // d Elegi abiectus esse. i. in bñilitate viuere: sine qua ad illā beatitudinē nō pōt peuniri ꝑm dictū saluatoris: Luc. xviii. Quicunq; nō receperit regnū regnū dei vt puer non introibit in illud. i. p bumilitatem vt ꝑpulus. // e In domo dei mei. i. in ecclia militante que est domus dei inferioꝝ: sicut ecclesia triumphans ē domus dei supioꝝ. // f Magis q̄ habitare in tabernaculis peccatoꝝ. i. excellentius supboꝝ: qz superbia includit̄ in omni peccato mortali: ꝑ qđ homo subtrahit se a debita obedientia dei.

// g Quia misericordiā 7 veritatem. i. iusticiam.
// b Diligit deus. ꝓpter qđ se cōcomitant in opib⁹ diuinis. // i Gram in pñti. // k Et gliam in futuro.
// l Dabit dñs vere bumilibus. ꝓpter qđ dz: puer. xxii. Humilē spū suscipiet gloria: z Jaco. iiii. dz: Deus superbis resistit: bumilibus aūt dat grām. // m Nō priuabit bonis. s. gratie z glorie. // n Eos qui ambulāt in innocentia. Jz frequenter ꝓtiuntur in pñti bonis tē poralibus: ꝓpter hoc conducit in fine. // o Beatus bō qui sperat in te. ꝑ spem formatā charitate z non in bonis transitorijs z caducis.

// In psal. lxxvii. Oratio dilecta: vbi dz: in postilla. Cōcupiscit z deficit anima mea.

Addition.

Quidam exponunt hec verba. s. Concupiscit z deficit anima mea. aliter sic. scilicet vt anima ex vehementia concupiscentie seu desiderij tendendi in deum perfecte: quod quidem desiderium in hac vita non completur. Deficit id est affligitur eo modo quo dicitur: Defecerunt oculi mei in eloquium tuum dicentes. Quando consolaberis me: cui? rō ē: qz spes q̄ differt̄ affligit animū: puer. xiii. ca. 7 hec sniа vi magis consona rei in qua nulla fit mentio de cognitiōe § solum de affectu z defectu: qui ꝓprie intelliguntur: cuz dicitur: Concupiscit z deficit. modo predicto: nec

contra hoc ē qđ sequit: Coz meū ⁊ caro mea exultauerunt ⁊c. q; cū gaudio charitatis stat languoz pilationis: iuxta illud Cant. ij. ca. Amoze langueo ⁊c.

¶ In eodē psal. vbi dz. in postil. Cōsequēter oñdit q beatitudo superna quietat hois appetitū. ¶ Additio.

Hecrō quam postil. assignat ad oñendū q beatitudo supna quietat hois appetitū: sumpta ex hoc q passer dz: ruta animalia inueniēt locum ad quiescendū non vī habere efficaciam: q; multi etiā pbāt posuerunt finēvltimū in corporalibus delectatōibus: fm quos etiā rōnalis creatura in talibus quietatur: vt in primo ethi. Unde ꝑter planū intellectū bī versus. s. Etenī passer ⁊c. quidā exponunt totū illd qđ legit a principio psal. s. Qz dilecta tabernacula tua vsq; ibi. Beati qui habitāt. inclusiue de tabernacul' manufactis. s. materialibus in quibus deus colebat: vbi archa testamenti residebat: ad quē tabernacula deuoti in remotis agentes maxime p vesperū tendebant. vñ ⁊ dauid cū ab archa dñi ⁊ eius tabernaculo habuisset separi dixit: Si inuenero grām i oculis dñi reducet me ⁊ oñdet mihi eam ⁊ tabernaculū suum. ij. Reg. xv. vnde in psona cuiuslibet alterius psal. dicebat: Qz dilecta tabernacula tua. silr ⁊: Cōcupiscit ⁊ deficit alia mea ⁊c. maxime. n. desiderabant viri iusti iuxta talia tabernacula collocari: vt ad dei cultū manciparent: fm quem sensum intelligendū ē qđ dz: Etenī passer inuenit sibi domū ⁊c. eo quo saluator dicit: Luc. ix. ca. Vulpes foueas habent: ⁊ volucres celi nidos: filius aūt hominis nō bz vbi reponat caput suū ⁊c. qi dicit Psalmista: Passeres qñq; nidificant in templo dei: ⁊ vbi sunt eius altaria: vbi ego collocari seu habitare desidero: et fm hanc expositōem cōgruentius ꝓtinuaī lra que dicit: Et turtur nidum vbi reponat pullos suos. cū hoc ad sequitur immediate: Altaria tua dñe virtutum. q̄ fm expositōem postil. est. n. sensus talis: Etenī passer inuenit sibi domū: ⁊ turtur nidū iuxta altaria tua dñe virtutū. vbi ego desidero cohabitare. Et nota q vbi translatio nra habet turtur: hebraica veritas bz birūdo. qđ magis cōsonat huic expositōni: cū birundo cōfter in magnis edificiis cōsueuit nidificare. qđ aūt sēctur. Beati qui habitāt in domo tua. intelligit de domo celesti: put postil. exponit. vnde quenienter psal. fecit mentōnem primo de desiderio iusto; ad tabernacula manufacta ꝑter cultū dei ibidem exhibendū: vt ex hīs magis oñderet vehementia desideriū ipoz ad habitādum in domo celesti: vbi beatificant: de quo dicit: Beati qui habitant in domo tua. q. d. tabernacula tua. scz huius eccie militantis sunt tamdilecta q in eis coꝛ et caro exultant in deū: sed hec exultatio ē imperfecta: qđ qđ inducit exemplū. d. Sicut passer inuenit sibi domū ⁊c. ad insinuandum q hec exultatio quodāmō ē bmodi talis in cōparatōe celestis exultatōis: eo q nō beatificat nec ꝑticipat eternitatē: que tm duo facit habitatio i domo celesti. Primū oñdit cum dicit: Beati qui habitāt in domo tua: secundū cū dicit: In secula seculoꝛ. laudabunt te. Cōsequenter dicit: Beatus vir cuius ē auxiliū a te. vbi oñdit quō habitatio domus celestis in q̄ homo eternaliter beatificat habere possit: ⁊ exponat totū sicut in postilla: excepto q in hoc loco translatio nra in quibusdā teuiat ab hebraica veritate. nam vbi nos habemus: Ascensiones in corde suo disposuit in valle lachrymaꝛ in loco quem posuit. hebraica veritas sic habet: Semite in cordibus suis trāscuntes in valle lachrymaꝛ fontē posuerunt eum. Etenī benedictōnes ⁊c. cuius sensus ad ꝓpositū talis videt ee. s. q vir ille qui est beatus in spe: eo q bz auxiliū diuinū ad hoc vt in beatitudinē tendat: bz semitas suas in corde suo. s. tendendi in beatitudinē: ad quā nō p latam viā sed p strictam que semita ē bō deducit: vt Matth. vij. ca. ⁊ mutat singulare in plurale: put frequenter i scripturis contingit. Consequēter oñdit q̄ sunt iste semite in quibus homo habet auxilium diuinum: vt in veram beatitudinem tendat: ⁊ hoc cum dicit. Transeūtes in valle lachrimaꝛ fontem posuerunt eum. Pro quo sciendum q ꝓpe quiveras semitas tendendi in beatitudinem hominibus oñdit: de quibus semitis Esa. ij. ca. Imbulabimus in semitis suis: scipue ⁊ succincte hoc legitur ostendisse mar. xvj. ca. cum apīs pcepit: Euntes in mundū vniuersum ⁊c. Qui crediderit ⁊ baptizatus fuerit. ⁊c. Transeuntes igitur apli de mandato ꝓpi. In valle lachrimaꝛ. s. in vniuersum mundū. Fontem. s. baptismū. Posuerunt cū. s. auxiliū diuinū de quo prius dixerat. qui q̄dē fons. s. baptismus ꝓprie ꝓstat auxiliū diuinū tendendi i beatitudinē cum verbis ꝓpi que sunt forma sacramenti: de qua dicit. Etenī benedictōnem dabit legislator. Et nota q vbi nos habemus benedictōem in singulari: hebraica veritas bz benedictōnes in plurali: q̄ pōt intelligi de aliis sacramentis in quibus benedictio ꝓpi. s. gratia a ꝓpo veniata augetur seu confertur. Item vt oñderet q ille fons baptismalis habet efficaciā instrumentaliter ad tendum in beatitudinem ꝑsupposita tñ fide recta: put in verbis saluatoris ꝓdictis oñdit. Licarco antēq̄ dixisset psal. Fontem posuerunt eū. fmisit: Semite in cordibus suis. Fides. n. formata: ꝓprie sunt semite tendendi in diuinam cognitōem ⁊ amoꝛē ⁊c.

¶ In eodē psal. vbi dz in postilla: In secula seculoꝛ laudabunt te in hebreo bi: Cela. ¶ Additio.

Hecdictio cela dz fm aliquos hebreoꝛ doctoꝛes minus bene sentientes significet ꝓpetuitatē: fm tñ doctoꝛes hebraicos in eadem lingua eruditos ⁊ fm doctoꝛes nostros hoc non significat. primū patet. nā rabi abenbazra sup psal. xij. s. Dñe quid multiplicati ⁊c. dicit q hec dictio cela nihil significat: sed in quibusdā locis ponitur ad supplendū modulamen cantus: ad qđ duas rōnes inducit. Prima est q hec dictio. s. cela nō inuenit i tota sacra scriptura veteris testa. nisi soluz in psalterio: qđ ordinatū fuit vt cantaret. similiter in cantico abacuc qđ ē p modū psalmi: ⁊ hoc ē verū. Et quo sequit q si ꝓpetuitatē significasset. cum in ꝑplurimis locis sacre scripture intentio ꝓpetuitatis habeat q ibidē q̄q; hec dictio cela interponeret. Secūda rō ē: quia hec dictio cela ponit sepe in psalterio ⁊ in predicto cātico abacuc: vbi nullo mō significat perpetuitatē seu sempiternitatē. vnde supra in psal. Exultate deo. vbi trāslatio nra dic. Probaui te apud aquam ꝓtradictōis. in hebreo additur cela. silr abacuc. iij. vbi dicit. Deus ab austro veniet: ⁊ sanctus a monte pharan. superaddit in heb. cela. Sed constat q ꝓbatio apud aquam cōtradictionis nō fuit perpetua: similiter nec aduentus dei de monte pharaan: ⁊ sic inuenitur in aliis locis vbi nulla perpetuitas habet locum. Hieronym⁹ etiā videtur esse istius opinionis: quod patet ex hoc: nā nunq̄ inuenitur: q ipse transtulisset istam dictionem cela: ⁊ semper dimisit eam ac si non esset ibi posita: sicut patz in hoc psalmo. nam vbi dicitur: Iuridus percipe de Iacob: superadditur in hebraico cela. in cuius loco nihil posuit: ⁊ sic fecit per totum psalterium. vnde manifestum est: q qui apposuit in hoc loco semper: hoc fecit ꝓter mentem hieronymi: cum in nullo alio loco inueniatur hanc dictionem cela transtulisse. fm vo glosam nostram hec dictio cela significat diapsalma. vbicunq; enim in psalterio cela pōitur: licet hieronymus nihil loco eius ponat: glosa nostra ponit ibi diapsalma: quod significat fm catholicos requiem distincte continuationis scilicet pausationes. Cassiodorus autem dicit q diapsalma vbicūq; repertum fuerit fit per quandam sonoꝛum mutationem. patet igitur fm hos doctoꝛes q cela non dicit perpetuitatē. vnde qđ in translatione nostra dicitur in hoc verbo: In secula seculoꝛum laudabunt te non habetur ex hac dictione cela: sed ex alia dictione que ponitur in hebraico saliz od. quod communiter significat vltra: et quandoq; perpetuitatem: vt in psalmo nonagesimoquinto: Domiū⁹ regnauit in seculum et vltra.

In eodē ps. Q3 dilecta. vbi d3 in po. Quia miaz vitatē. Vi trāslatio nr̄a h3: Quia miam z vitatē diligit deus. hebraica vitas sic dicit. Quia sol z scutū seu protector ē deus. z nulla verba ponūtur ibi equiuoca: ex quibus ista varietas posset oriri. sensꝰ aūt hoz verboz iuxta hebraicā veritatē talis videtur eē: victurus. n. ps. Grām z gloriā dabit dñs. fimilit quō deus hoc dat. Pro quo sciendū: q cuz aliqua forma introducāt ab agente de nouo in aliquo gn̄o pꝰ introductōez forme nō ē necessaria actio agentis ad illius forme cōseruatōem: sicut cum ignis introducit formā ignis in aliquo subiecto: oñm tñ ē necessarius cōtinuus influxus agentis in subiecto etiam pꝰ introductōem forme ad ipius forme ꝓseruatōem: sicut fit in illuminatōe. corpus. n. luminosū nō solū introducit in aere dispositō formā lumis de nouo: sed etiaz requirit eius influxus ꝓtinuus ad ꝓseruatōem illius forme intro ducte: sic q cessante tali influxu statim cessat illa illumina tio: z ifto mō dis dat grām z gloriā. s. q nō solū ea infundit sed etiā q influxum ꝓtinuū q3diu durat ea conseruat: cuius rō ē: q3 gratia sm Aug. in libro de natura z gratia ē quēdā lux anime: silr̄ z gloria que ē gratia ꝓsummata sm eundē. z q3 nulla lux inter corpalia luce solis ē lucidior: circo cōparat deū in cōferendo grām z gliam soli nō dis aliquod lumen sensibile altius cui ista cōpararē. Consequenter q3 bō sicin gratia cōstitutus sm statū ꝓfitis vite adhuc indiget: vt eū diuinū auxiliū. pregat ora tentationū impulsus: vt in gratia ꝓseueret vsq3 ad finez vite: put etiā aug. dicit in libro de ꝓseuerantia: iccirco psalmista vocat deū. ptectoꝛ ē seu scutū respectu eoz q in gratia constituti p illuminatōem diuinā z p eius ptectōem in eadem ꝓseuerāt vsq3 ad gloriē cōsecutōem. ℣ Replica.

Ista psal. Q3 dilecta. Cum postil. ex ira illa: Etenim passer inuenit sibi domū ⁊c. oñdit q beatitudo superna quietat bois desiderium faciens talē rōnez: Si animalia bruta dei puidentia inueniunt sui appetitus quietatōem: multo amplius rōnabilia: quā reductōnem Bur. dicit nō habere efficaciā: q3 multi pbi potuerūt beatitudinē in corpalibus delectatōibus: ecce p tro ēfficaciter burg. efficacē rōem postil. vult infirmare. Efficacia eni rōnis postil. fundat sup regula q̄ a nullo recto negat̄ vicz: Si illud qō minus videt inesse inest: z id qō magis. id aūt q infert ex ꝓmissis: sed sola beatitudo superna quietat appetitū rōnabilē: hoc pbat beatus Aug. in li. cōfessio. d. Inquietū est cor meū deus donec quiescat in te. Illud aūt qō Burg. Z illā subsūptōem adducit de pbis error ē: non igit valet factū pbōz. Illi. n. loquunt de quietatōe irrōnabilis appetitus: q3 bestialis. Si. n. nulla rō adesset: experientia docuisset in nulla re causata z finita rōnabilem appetitum quietari: sup fundamento igit erroneo Burgē. fundat alia illius desiderii de quo hic sermo ḡtatōnē: sed erroneā. Scdm falsum qd dicit Burg. ē q viddicz totū principiū psal. exponat de tabernaculis manufactis: ad que deum sic afficiunt: sicut hic dicit. Et si sm iudaismuz haberet hmōi expositio colorē. tñ sm euangeliū sapit error̄: q3 dicit iob. iiij. Venit hora qñ nec̄ in hierosolimis nec̄ in monte hoc adorabitis pr̄m: sed veri adoratores adorabunt patrem in spū z veritate. Cuius. n. appetitus ex vehementia deficeret iure manufacta nisi accipiendo signū p signato: vt si affecto rpi sepulchꝛ: verius rpm sepultum. put beatus ambro. dicit in ymone paschali. Quid inquit quesierunt mulieres in sepulchro nisi ihm: z quid vos queritis in ecclia nisi saluatorē: manufacta. n. oia pꝰ deficiunt appetitui rōnali q̄ appetitus rōnalis tabernaculis manufactis.

Victoꝛ filiorum chore canticum. ℣. lxxxiiij.

Benedixisti dñe terraz tuā: baduertisti captiuitatē iacob. Remisisti iniq̄tatē plebis tue: operuisti oia peccata eoꝛ. Mitigasti oēm irā tuā: auertisti ab ira idignatōis tue. Conuerte nos ⁊c salutar̄ nr̄: ⁊ auerte iram tuam a nobis.

Benedixisti dñe terram ⁊c. Huic ℣ lxxxiiij. psal. pmittit talis sti. in hebreo. Ad victoriaz filioꝛ chore psal. z in translatōne hiero. Victoꝛi filioꝛ chore canticū. z ē eadē sententia vtrobiq3: que satis patet ex supadictis. De materia vo huius psal. dicunt hebrei cōter. q3 sicut ꝓcedens loquit sm opinionē corum de desiderio. reditus de captiuitate babylonica ad reedificandū templū: sic iste psal. ē gratiarū actio ꝓ ista reuersione. z p bono z pacifico statu terre eis collato: & sicut nō fuz secutus coz dictū in ꝓcedēti psal. nō sic videt mihi sequendū in isto saltem in toto: q3 post reditū captiuitatis babylonice nō legitur ꝓpls israel tantā pacem z ꝓsperitatē hūisse vsq3 ad aduentū xpi. q3 ad hoc possit ꝓuenienter applicari illd qd infra dr̄: Conuerte nos deus salutaris nr̄ ⁊c. vsq3 ad finem psal. vt videbit. ꝓsequendo: imo ꝓpls de captiuitate babylonica reuersus fuit frequenter. ꝓhibitus ab edificatōe templi: primo Esdre: z in reedificatōe muri ciuitatis multipliciter afflictus z impeditus: ꝓt qd vna manu faciebant opus: z altera tenebant gladiuz ad se defendendū ab hostibus irruētibus: neemie. iiij. Item populus reuersus de captiuitate ꝓ seruiuit subtributo: primo regibus pfarum: postea grecoꝛ: sicut patet ex libris esdre neemie z machabeoꝛ: z ex hystoria iosephi in libro antiquitatū: z hoc vsq3 ad tps iude machabei z fratrū suoꝛ: q̄ ad tps liberauerunt ꝓpls de manu antiochi illustris: nec tūc etiā ꝓpls habuit magnā pacē: q3 iudas machabeus z frēs sui in defensiōe populi fuerūt successiue interfecti: ꝓpter qd̄ videt mihi saluo meliori iudicio q3 psal. iste non tā ē grārūactio ꝓ reditu captiuitatis babylonice q̄ ꝓphetia de liberatōe pfecta p xpm fienda. Ad cuius intellectū sciendū q liberatio a babylonica captiuitate fuit figura liberatōis p xpm fiēde: z ideo psalmista in hoc psal. fecit mētionem de vtraq3: vt ostenderet correspondentiā figurati z figure. Et ideo psal. iste diuiditur in tres partes quia primo ponitur gratiarūactio ꝓ liberatione tēporali per cyrum: secundo tēptatio ꝓ liberatōne spirituali fienda per xpm: ibi. Conuerte nos deus. tercio ꝓnunciatio oze prophetali circa xpi mysteriū: ibi. Audiam quid loquatur. Circa primum dicitur in persona populi de babylone reuersi. ℣ a Benedixisti domine terram tuam. i. iudeam: cuius metropolis. scilz hierusalem fuit electa a deo: vt poneret nomen suum ibi. ii. Paralip. vj. quam dicitur deus benedixisse: quādo reduxit populum de captiuitate: vt ibi deo seruiret ideo subditur. ℣ b Auertisti captiuitatem Jacob. id est populi descendentis a iacob. ℣ c Remisisti iniquitatem plebis tue. ꝓpter quam fuerat captiuata in babylone. ℣ d Operuisti omnia peccata eorum. id est non vis ea amplius videre ad puniendum: z loquitur de peccatis ꝓteritis: ꝓter que populus fuerat ductus in captiuitatem babylonis.

℣ e Mitigasti omnem iram tuā ⁊c. quia relatio pene signum est mitigatōnis ire. ℣ f Conuerte nos. Hic consequenter ponitur tēptatio ꝓ liberatōne spirituali que fienda erat per christum: cum dicitur. Conuerte nos deus salutaris noster. ad te dicimus cognoscendum z perfectius amandum: quod factum ē per doctrinam christi: que figuras z obscuritates veteris testamenti explanauit: z rigorem eius tempauit: ꝓpter quod dicitur lex amoris: vetus testamentum lex timoris. ℣ g Et auerte iram tuam a nobis. qō facta est ꝓ xpi satisfactionem: vsq3 eñ ad illam oēm

quātumcūq; iusti descendebāt ad infernū: et sic ira dei nō fuit totaliter auersa. ¶p Nunqd ineēnū irascer̄ nobis. q.d. nō: cū parcere et miserei sit tibi ꝓprium.

¶i Aut extendes irā tuā ꝛc. sibi semp succedentibus. generationibus. q.d. non: qz aduent̄ xpi fuit ꝓmissus infra certū tp̄s vt dr̄ Dañ. ix. p hebdomadas ab eo ꝓdictas: et Aggei. ii. dicitur adhuc vnū modicū ꝛc. ꝛ sb dif̄. Et veniet desiderat⁹ cunctis gētib⁹. qđ exponit de xpo ab hebreis doctoribus ꝛ latinis. ¶k Deꝰ tu conuersus. ad nos p tuā benedictā incarnationem. ¶l Viuificabis nos. p tuam gratiā. Job. j. Gratia ꝛ veritas p Iesum xp̄m facta est. ¶m Et plebs tua letabit in te. p plebē intelligit̄ ꝓpls simpler et cōis. In natiuitate vō christi pastores q̄ fuerūt simplices lętati sunt: Luce. ii. Et reuersi sunt pastores glorificantes et laudantes deū ꝛc. Similiter q̄n xp̄us venit in bierlem ꝓpe suam passionē receptus fuit a populo cōi letanter et pueris clamantibus Osanna filio dauid: Mat. xxi ¶n Ostende nobis dñe misericordiā tuā. In aduentu eīn christi in mūdū fuit visibiliter ostensa dei misericordia. In punitione eīn adam et diluuio et similibus fuerat ostensa dei iusticia: Et salutare. et ꝓ idest. ¶o Salutare tuum da nobis. i. filium tuum: ꝓter qđ esaias hoc ꝓuidens dixit. ix. Filius datus est nobis: cervo cabitur nomen eius admirabilis ꝓsiliarius: deꝰ fortis. ꝛc. et loq̄tur de futuro ꝓ modū ꝓteriti: ꝓter certitudinem. ꝓphie: et sic scđa ꝑs huius versus est expositiua prime. ꝓ boc. n. q̄ deus pater dedit nobis filiū suum in incarnatione ostendit nobis visibiliter misericordiam suā. ¶p Audiam. Hic ꝙnter psalmista ꝓnunciat dictam deprecatione q̄ audiendā: et primo ꝓnunciat incarnationē filij dei: scđo modū incarnandi: ibi. Veritas de terra. Circa ꝓmū dicit. Audiam. attende. ¶q Quid loquatur in me dñs. per interiorē reuelationem et quid sit illud subdit dicens. ¶r Quoniā loquet pacē ꝛc. qz ipse nato angeli statim cantauerūt: Gloria in altissimis deo: et in terra pax hominib⁹ bone volūtatis: Luc. ii. et dicit: In plebē suam q̄tū ad ꝓplin israel cōem. ¶s Et super sanctos suos. q̄tuz ad maiores. s. doctores. et dei ministros: de quibus multi credederunt in xp̄m: vt dicit Job. xxi. ¶t Et in eos q̄ conuertuntur ad cor. i. vere ater ꝛ et corde conuertūtur ad xp̄m qđ dicit ꝓter gentiles q̄ relicta gentilitate fidem catholicam susceperūt deuote. In hebreo ꝛ in translatione hiero. hr̄. Et non conuertentur ad stulticiam. idest ydolatriam que est maxima stulticia. s. attribuē creature veritatē: ad quā ydolatriā nō sunt gētiles conuersi: vel reuersi post fidē xp̄i susceptā: immo ydolatria cessauit ꝑm q̄ ꝓdixerat dñs Zacha. xiii. In die illa dicit dominus ꝑdam nomina ydoloꝝ de terra. ¶y Verum tn̄ ꝓpe timentes ꝛc. q. christus nō soluꝫ ꝓpter se ꝓfuit saluti: bis q̄ sunt ꝑfecte ꝓteriti sed etiā bis q̄ sunt attriti: q̄ dimittit peccare. ꝓter timorē dei. qui timor licet sit seruilis saltem q̄tū ad aliquid tamen introducit charitatē: sicut ſcta filij ꝑm Augustinū: ꝓut allegat magister tercio sententia ꝓ distinctione. xxxiiij. et ideo dicitur b q̄ est ꝓpe timentes. in quantum talis timor de propinquo disponit ad charitatē. ¶z Ut inhabiter gloria ꝛc.

ᵇNunqd ineēnuꝫ irasceris nobis: ꝛaut extendes irā tuā a generatiōe in generatiōz. ᵏDeꝰ tu conuersus ˡviuificabis nos: ᵐet plebs tua letabit in te. ⁿOndenobis dñe misericordiā tuā: ᵒet salutare tuū da nobis. ᵖAudiaꝫ ᵍqđ loquatur in me dñs ʳquoniā loquetur pacem in plebem suam. ˢEt sup sanctos suos: ᵗet in eos qui conuertunt ad cor. ᵛVerūtamē ᵡpe timentes eum salutare ipi⁹. ᶠvt inhabitet gl̄ia i terra nr̄a. ᵘMisericōia et veritas obuiauerūt sibi: ʰiusticia ꝛ pax osculate sunt. ᵃVeritas ᵇde terra orta ē: ᶜ ꝛ iusticia ō celo ꝓspexit. ᵈEteīn dñs dabit benignitatem: ᵉet terra nr̄a ᶠdabit fructū suū. ᵍIusticia añ euꝫ ambulabit: ʰet ponet in via: ⁱgressus suos.

¶a Veritas. i. xp̄s. q̄ dicit de seipō Joh. xiiij. Ego sum via veritas et vita. ¶b De terra orta est. i. de virgine que terra vocatur: Esa. xlv. Aperiatur terra et germinet saluatorem. illa. ii. que oriunt de terra nō oriuntur et ꝓmixtione maris ꝛ femine: sic beata virgo ꝓcepit ꝛ ꝓpit sine virili consortio. et ꝓter hoc de isto cōcepto ꝛ ortu ꝓdixit Esa. liij. Ascendet sicut virgultū coram eo: et sicut radix de terra sitienti. i. de virgine non fecundata semine virili. ꝛ ꝑm doctores catholicos ꝛ hebreos antiquos ca. liij. Esa. loquitur de christo vt magis declarabit ibidem dño ꝓcedente. ¶c Et iusticia de celo ꝓspexit. i. pater iust⁹ de tota trinitas dispositit vt dei filius acciꝑet de virgine carnē: vt sic ꝙ viam iusticie homo verus satisfaceret: sicut ꝓmus homo deum offendit. Consequenter ostenditur qua virtute beata virgo fuit fecundata cum dr̄: ¶d Eteīn dñs dabit benignitatē. i. gr̄e sue plenitudine nō solū ad sanctificationē mentis virginis: sed etiā q̄tū ad fecūdatōnē ventris. ¶e Et terra nostra. i. beata virgo intemerata. ¶f Dabit fructū suū. qz in partu virgo ꝑmansit ꝛ ꝑ partū. Consequenter agit de ꝓpria ꝑsone: cū dr̄: ¶g Justicia añ eum ambulabit. i. iohes baptista: q̄ dr̄ iusticia eo ꝓ ꝑniam ꝓcedavit ꝓ quā fit iusticia ō offensis ꝑmissis: ꝓter qđ dicit saluator: Matth. xxi. Venit ad vos iohannes in via iusticie. Et qz nō solum iusticiā ꝓne ꝓdicauit: ꝑ etiā ꝑmo eam tenuit in asperitate vestitus ꝛ ꝓtate vict⁹: ꝑm q̄ dicitur Matth. iij. Johes habebat vestimentū de pilis camelop: et zonā pelliceā circa lumbos suos: esca aūt eius locusteꝫ mel siluestre. ideo subdit. ¶h Et ponet in via. s. ꝓne ¶i Gressus suos. vt facto oñderet in seipō: qđ alijs predicaret verbo: sicut de xp̄o dr̄ Act. j. Cepit Jhesus facere ꝛ docere. ꝓtra malicia facerdotū ꝛ scribarum: de q̄bus dicit saluator Mat. xxiij. Dicunt. n. et nō faciūt: q̄bus siles fuit q̄ virtutū opa ꝓdicāt verbo ꝛ vestituū et ꝓpio suo malo. ¶In ps. lxxxiij. Benedixisti. vbi dicit in postilla: Ad cuius intellectum sciendum q̄ liberatio a babilonica captiuitate.

¶Additio.

Psalmus iste nō ꝓtinet in aliquo ad gratiarū actionem ꝓ liberatiōe de captiuitate babilonica: ꝙmmo ꝓut habet in glo. iste est vn⁹ de ꝓmo psalm⁹ ꝑs. qui de aduentu ꝑmo xp̄i tractat: qđ sic patet: Nam prima eius pars que ꝓtinet in tribus ꝑmis versibus quā postillator: appropriat redemptiom babylonice nullo modo videtur rationabiliter posse ei adaptari: tū q; hoc qđ dicitur: Auertisti captiuitatē Jacob. nō pōt de illa liberatione intelligi ꝑm quam nō fuit auersa captiuitas Jacob eo q; decem tribus que erant maxima pars descendentiū de iacob: ꝑ cōiter vocabantur israel fuerunt translmigrati

vltra flumina gazan: vt. iiij. Reg. xviij. et nō fuerunt participes bui? liberationis: vñ nō est verū dicē q in illa liberatōe babylonica fuerit auersa captiuitas iacob: ꝫ sola captiuitas inde seu bierlin: tū q etiā illi de inda ⁊ aliis tribubus: q fuerūt transmigrati in babyloniā ex eis fuisset data licentia recedicandi templū et ciuitatē bierlin. nō tamē fuerūt liberati seu receptī a seruitute: q ꝫ remanserūt sb seruitute ⁊ tributo regis pſar. et alioꝝ succedentiū: put pb stillator: reducit in pncipio expositionis bui? psal. vñ mei? vr dicendū q totus iste pſ. loquit notabiliter de aduētu dñm̄o christi in pſona fidelīū iusto. q dauerūt tpe sui aduentus: ⁊ bꝫ triplicī mō sm triplicē cogn̄oscendi. erāt enī alīq eoꝝ q scrutantes scripturas cognoscebant q iaz plenitudo tpis sui aduentus imminebat: et isti loquebantur p modū gratiarū actionis: ⁊ quasi ex certitudine scripturarū: hoc reputabant tanq̄ pteritū iam: et in pſona taliū loquit vsq; ibi: Conuerte nos deus ⁊c. exclusiue. ꝫ q̄a tales iusti adhuc nō cognoscebāt visibiliter mysteriū implētis: dicebāt vt implerē nō tanq̄ dubij de impletione: ꝫ tā q̄ ad eā tenuoti: put frequēter in sacris scripturis fit. ⁊ in pſona taliū loquit: vsq; ibi. Veritatē. pe exclusiue. q̄n vo tales iā visibiliter cognouerūt aduentum rpi dm̄oi impletū: tūc de eo aliqua notabilia mysteria p modum laudis narrauerunt: et in pſona taliuꝫ loq̄t vsq; in finē pſ. Circa pmū dicit: Benedixisti dñe terrā tuā. In q̄ verbo valēt notandū est sm glo. q. q. in ꝫdemnatōe ade: pna maledictio quaꝫ dꝫ cū sm aliter diffiniut fuit maledictio terre: Gen. iij. Maledicta terra in ope tuo. Conuenienter igit in aduentu rpi pmulit psal. Benedixisti dñe terrā tuā. q. v. O dñe in aduentu filij tui reuocasti illā sniam latā ꝫ adam: q. p aduentū rpi benedixisti terrā: quā. pter adā iam maledixeras. et de qrās q̄ sit ista benedictio dicit: Auertisti captiuitatē iacob. Jacob. n. ibi intelligi deb? eo modo q̄ luce. j. ca. Et regnabit in domo iacob in eternū. put. s. cōprehendit oēs iustos. hec igit dom? iacob q̄ sb dyabolo ⁊ lege membroꝝ captiuabat fuit liberata p rpm. Et notandū q̄ plenitudinē dm̄oi tpis benedictionis ⁊ redemptionis iusti scrutantes scripturas p siderabāt iā un minere precipue ex danielis. pphia: cui angls de qrās de terminatū tpus aduentus rpi p certas hebdomadas: vt bñ dañ. ix. dicit ei expressit quosdā effectus dm̄oi. aduēt? dicens. lxx. hebdomade vt p sumet? p uaricatio ⁊ finem accipiat peccatū ⁊ deleatur iniq̄tas: vende verba psalmiste i hoc loco in pſona talium scrutantiuꝫ scripturas p dictas. q̄rie pſonant sm aliter dm̄oi dictis danielis: et hoc cuꝫ dicit: Remisisti iniquitatē plebis tue ⁊c. Mitigasti irā tuā ⁊c. q. v. ex quo tps assignatū p danielē in hebdomadibus iam imminet: iam certi sum? ex certitudine ꝓhetie q̄ remisisti iniq̄tatē ⁊c. et operuisti pctā. ⁊ mitigasti omnē irā tuā ⁊c. vñ p3 q̄ hec prima p3 b? psal. q̄rissime adaptat buic ꝓposito ⁊c. Consequēter in secunda parte dicit: Conuerte nos deus ⁊c. vbi glo. qō dixi vt ꝓteritū 020 vt fiat. ꝓhetice ꝫ dixit vt ꝓterita. s. ea que continent in prima pte. hic aūt. s. in scda 02at vt vere sint futura. hec in glosa. et sic p3 rō distinctiua inter primā prim iam expositaꝝ ⁊ hanc scdam. in qua ps. in pſona eoꝝ ꝫ ex testimonio scripturarū nouerāt tps aduentus rpi imminere: q. ⁊ nō ndum hoc impletū visibiliter videratꝝ vt impleat 02ār: ex ponant isti versus vsq; ibi. Veritatē. pe timentes eū. exclusiue sicut in postilla excepto illo versu vbi dr: Audiam q̄d loquat in me deus ⁊c. q̄ sm hanc expositionē vi cē exponendus. s. q. iusti 02ātes. p aduentu rpi nō petebāt solum eū videre dicentes. Onde nobis dñe misericordiam tuā, ⁊c. ꝫ etiā de trina suā saluberrimā audire iurta illud: et hoc est qd dicit: Audiā quid loquat in me deus. h. ē. nō solū peto suā visionē: ꝫ etiā audire suam doctrinā: q̄ quid de trina. s. christi p̄cipaliter ⁊ finaliter ꝓsistit in pace. sc̄z spiritualī habenda: p quā filiationem dei adoptiuā. ꝓprie attingimus iurta illud Math. v. ca. Beati pacifici qm̄ ipsi vocabunt ⁊ hoc est qd dr. Quoniaꝫ loq̄tur pacē in plebē suā. i sermone enim dñi i monte christus p̄mo locutus fuit pacem in plebem suam modo predicto: Et sup sanctos suos. sc̄z apostolos q̄ ibi p̄cipaliter assistebant similiter: Et in eos q̄ cōuertūtur ad eoꝝ. s. in futuris tēporibus doctrinā christi recipiētes. Circa primū dicit. Veritatem. ꝓe timentes eū ⁊c. qō ꝓrie pōt intelligi esse dictū in pſona eoꝝ q̄ iā naturaliter rpi imminē p̄cipiebant et spāliter beate virginis q̄ tpus ꝫceptionis cert? ceteris creaturis cognouerat: ergo poterat pre cognoscere tps natiuitatis: qō quidē tps fuit. ꝫporio natū tempori conceptōis: vñ Luce. ij. Impleti sunt dies vt parere et: et sic in pſona eius et etiā Joseph: q̄ iaz ꝓscius erat bui? mysterij appropinquāte cēpit benedicti partus: psalmista dicebat verba ꝓdicta. sc̄z Verum tamen ꝓe timentes eū. hoc est dicere boc ꝓ quo oꝝ in parte ꝓcedenti iam adest. q. Prope timentes eū salutare ipius. vbi cum dicit timentes. intelligendū est de timore filiali et sancto qui p manet in seculum seculi. qualiter aūt erat prope timentes eū: declarat cuꝫ sequitur: Ut inhabitet gloria in terra nostra. exponat ꝓ ut in postilla. Consequenter in pſona talium narrat q̄ dam notabilia circa hoc mysteriū: ⁊ hoc cū dicit. Misericordia ⁊ veritas obuiauerūt sibi ⁊c. Ad qō sciendū q̄ iste versus ⁊ sequentes multifarie exponūtur in glosa et ab aliis doctoribus quoꝝ sententie bene pñt adaptari litere: sequendo tamen predictam expositionem videtur rationabiliter posse dici q̄ hoc quod dicitur. Misericordia et veritas obuiauerunt sibi. continuatur cum duabus partibus precedentibus sic: nam iusti predicti q̄ pro aduentu christi orabant inuitebant diuine misericordie: cui oratio semp inmititur: sed cuꝫ tales ꝫ scrutinio scripturarū aduentum christi imminere repiebant inuitebant veritati diuine: et ideo cuꝫ tales aduentum eius visibiliter ꝓceperunt: tunc misericordia que petebat in oratione ⁊ veritas q̄ in scriptura reperiebat. ꝓe obuiauerūt sibi. Consequēter ostdit q̄d gestum sit quando misericordia ⁊ veritas obuiauerūt sibi: et te hoc subdit: Justicia ⁊ pax osculate sunt. in quib? verbis incarnationē rpi innuit: sm quā humana natura in iustitia originali potissime ꝓstituta. Et pax. s. spiritual q̄ vnione et fruitione aperitaꝝ virtuti in summo bono sm dyonisiū significat. Osculate sunt. s. vnite deo per quā fruitionē sine q̄ vnōe fruitiua ꝓfecta pax haberi nō pōt. Consequenter innuit hanc vnionem dm̄oi nature assumpte ad deum esse personalem. s. factā in pſona filij dei. et hoc cuꝫ dicit. Veritas de terra orta est. in quo loco veritas intelligenda est ꝑo filio dei. de q̄ Jo. xviij. Ego sum via veritas et vita. sed cum ipsam veritatem que est verus deus impossibile est nasci nec oriri temporaliter nisi tūm sm assumptionē nature cui competere posset: ⁊ sic p communicationem idiomatum de ipso filio dei verificari posset temporaliter 02iri: idcirco cum dicatur: Veritas de terra orta est. ꝓprie innuitur q̄ illa veritas esset vnita nature nascibili tpaliter Innuit etiā cū dicit: De terra. modus natiuitatis rpi q. s. natus fuit de virgine. put reducit in postilla. Consequenter dicit. Et iustitia de celo prospexit. quod intelligitur sm glo. sic. Veritas. adest tps. De terra. i. de virgine natus est: vt iustificarent homines a deo. pōt etiā intelligi hoc q̄d dr: Et iustitia de celo ꝓspexit. p eo q̄ nascēte domino facta est multitudo imitie celestis laudantium ⁊c. Luce. ij. quod ad iustitiam pertinet. s. vt creature bone ⁊c debitū tribuant creatori suo. silr dicēdū e de stella que apparuit in oriente nato dño: Math. ij. q̄ magos direxit ad adorationem christi: qō etiaꝫ ptinet ad iustitiam mō ꝓdicto: et sic cū veritas orta est de terra iustitia de celo ꝓspexit. quod autem sequitur: Etenim dominus dabit benignitatem. vsq; ad finē psalmi. exponatur vt in postilla excepto verbo vltio in quo dr: Et ponet in via gressus suos. quod melius videt referri ad christum: de quo principaliꝫ loq̄tur psal. ⁊ sensus talis est: Justitia. s. iobannes: an ipsum. i. christum: Ambulabit. q̄ quidem christus: Ponet in via gressus suos. s. in vcarlu presentis vite: eo modo quo de ipso christo legitur supra in pſ. Exultauit vt gigas ad cur-

rendam viam ꝛc.

¶Replica.

In psal. Bñdixisti. Cū postillatoꝛ rōnabilit̄ reprobauit expositionē iudeoꝝ exponentiū hūc ps. de grāꝝactione ꝙ reductione a captiuitate babylonica: moꝛe tñ gerere volens hebreis cōcedit ꝙ ꝓma ps huius sine absurditate poſſet illi materie appliari Burgenſ. Ō id inuehit. q. ſit ipoſſibile ſic applicari ꝓmaz ptem ps. Ad id motus ꝓmo qꝛ dicit ꝙ illam redemptionez captiuitatē iacob auerſam: cū tñ maioꝛ pars iacob ſteterit i tecon tribub⁹ nō redemptis ſcḷz in hodiernū diem. ꝙ reductionem igit̄ a captiuitate babylonica nō eſt auerſa captiuitas iacob. ſed ſolum iude ꝛ bieruſlm. Nec etiam ſic fuit illa captiuitas redempta quin ſemꝫ manſerunt ſub tributis et tribulationibus: hec ſunt motiua burgenſ. Ad que dicendū vt ꝓmo ꝙ notat bic iudā ꝛ bieruſalem nomine iacob tanꝫ ptem digniorē de iacob apō quem et dei ordinatione reſidebāt regalia et ſacerdotiū. Et principaliora aūt ꝓſueuit fieri denominatio. De illa igit̄ principaliore portiōe iacob liberata: quenient ꝛ ſine abſurditate dici potuit captiuitas iacob auerſa. ſecō pōt dici ꝙ recedentib⁹. x. tribubus a regno roboam: nō ſic receſſerūt quin mo de ſingulis tribub⁹ i bieruſalē et aliis ciuitatib⁹ inderemāſerūt ex deuotione: nolentes a ſolatio templi arche ꝛ cultu vⁿ⁹ dei ſeducti vt innuit Burg. ſup pſal. ꝓcedenti. et idem videꝫ po teſt. iij. Reg. xij. vbi poſtq̄ dicit. nec ſecutus eſt quiq̄ domū dauid ꝑter tribū iuda ſolā: ſtatim poſt ſubdit de tribu beniamin ꝙ etiā ſequebat domū dauid. et de reliquis addit: cato poſt cū dr: Miſſus ꝓpheta Semeyas vt loqueret regi roboam: ꝛ ad omne domū iuda ꝛ beniamin ꝛ reliquos ꝓpłos. Et ad idē facit qō in eodē ca. ſequit. Et abiit iſrl̄in tabernacula ſua. ſuper filios autē iſrael quicunq; habitabant in ciuitatibus iuda regnauit Roboam. et idē factū planius de reliq̄is iſrl̄ tpe io ſic patz. ij. paralyp. xxiiij. nec leuite conſenſerunt in faciem ꝛ vitulorū bieroboā: put ꝓbat auctoꝛitate burgen. ſup Deus venerunt gentes. ideo etiā dr in eodē ca. iij. Reg. xij. quō bieroboam feat ſacerdotes de extremis populi: qui nō erant de tribu leui. vñ ꝛ tribꝫ iude ꝛ leui ſp dicunt fuiſſe coniunctę: quibus ſic ſtantibus ſi intelligat burgen. auerſionē captiuitatis iacob vniuerſaliter ſicut videt ꝓtendere: dico ꝙ illa diſtributio vt de at intelligi accōmoda non ꝓ ſingulis generiz ſed ꝓ o generibus ſingulozꝫ: put ſepe ꝛingit in ſacra ſcriptura. Sed ad illud quod burgen. addit ꝙ etiā redeuntes de tranſmigratione babylonica manſerūt ſp ſub tributis et tribulationib⁹. dico ꝙ nō pōt ex hoc inferre ꝙ captiuitas iacob non ſit auerſa: qꝛ multe gentes ſeruiūt ſub tributis tñ libere a ſeruitute captiuitatis: nec poſtillatoꝛ voluit abſolute principiū huius pſ. intelligere de liberatione babylonice captiuitatis: ſ ſolum ꝓ quanto eſt figura redemptionis humani generis que ꝙ tñm facta eſt: de qua redemptione etiam ad literam principaliter pſal. iſte loquit̄. put poſtillatoꝛ clarius exponit.

¶Pſalmus. lxxv.

Inclina dñe aurē tuā. Huic pſal. ꝓmittit̄ talis titulus in hebreo. Oratio dauid. Et quo patet actoꝛ pſal. De matēria vō ei⁹ dicūt cōiter hebraici et latini: ꝙ vō feat hunc pſ. in ꝓſecutione ſaulis cr̄is ꝓ ſua liberatione tēū oraz. Sed aūt ſm Damal. eſt petitio tecentiū a deo. hō. n. in oraz nō dz a deo petere niſi qō deceat deū dare: et ideo dauid in hac oraz ne ꝓmo allegat exaudītionis ſuiine decentiā: ſecō explicat petitionis ſue formā: ibi. Deduc me dñe. Pama in duas: qꝛ primo dauid allegādo dictā tecentiā: ꝓmo inducit ad hoc rōnes ſibi peas ex parte ſui. ſecō ex pte dei: ibi. Quoniam tu dñe ſuauis. Circa pmū allegat tres rōnes: quaruꝫ prima accipit ex ſua indigentia: qꝛ cū de⁹ ſit diuiſſim⁹: ꝫ ꝙ dicit̄ tur. xxi. ꝓpter hoc ſolum ꝓpter ſuam diuitem. Secunda ex ſua innocentia. Tertia ex ſua liberatione tēū oraz. Sō aūt ſm Damaſc. oratio eſt cleuatō mentis in deū. ¶k Qm̄ tu. Hic ꝓnter allegat rōnes ſumptas ex parte dei. et ſunt quatuoꝛ. Prima accipit ex dei clementia quam tecet eraudire tepecātes et hoc allegat dauid dicens: Quoniā tu domine ſuauis ꝛ mitis. ¶l Auribus ꝓpe oationem meam. dando mihi effectū oraōnis et tprecationis mee. Secunda ratō accipit ex dei magnificētia quā tecet eraudire recognoſcētes preterita beneficia: qualis erat dauid: ꝛ hoc eſt qō dicit. ¶m In die tribulationis mee. i. tēpe huiꝰ tribulationis: in qua ſum ꝓſidenter clamo ad te. ¶n Quia exaudiſti me. tpibus preteritis: dando mihi victoriā ō vrſū ꝛ leonē ꝛ ō goliath gigantē. ſ. Reg. xvii. Tercia rō accipitur ex diuina potentia q̄ cum ſit infinita poteſt ſtatim adiuuare: et hoc allegat dauid dicens. ¶o Non eſt ſimitui. qō eſt verum ſi accipiatur de dijs gentium: qui ſunt dij falſi: iſte ſolus eſt deus verus. Similiter ſi intelligatur de dijs participatione cuiuſmodi ſunt angeli ꝛ boies ſancti: qꝛ ſunt virtutis finite. ¶p Et nō ſm opa tua. qꝛ et infinita tua potentia potes facere oratōm frutē creatūre trāſcēdētia. q. d. tu potes me ſtatim liberare ꝓ volūtate tua. ¶q Omnes gentes qua ſcaq; feciſti. hic ponit̄ quarta rō q̄ accipit̄ ex tei bonoꝛificētia. ꝓponebat. n. Dauid ſi a ſaule liberaret ꝛ ad regnū ꝓmoueret: ſicut dñs dixerat ꝓ ſamuele ꝙ edificaret dño tēplū famoſū: ꝛ augmēt aret diuinū cultum: ad quod tēplum venirent cā oēs nōs: non ſolum iudei etiam gentiles longinqui: ꝓpter

tu domine ſuauis et mitis: et multe miſericoꝛdie oīm⁹ inuocantibus te. Auribus percipe domine oratiōnem meam: et intende voci tprecationis mee. ¶m In die tribulatiōis mee clamaui ad te: ¶n quia exaudiſti me. ¶o Nō eſt ſimilis tui in dijs domine: ¶p ⁊ nō eſt ſm opa tua. ¶q Oēs gētes q̄ſcunq; feciſti

Oratio dauid. ¶l.lxxv.

¶k Inclina dñe aurē tuā et exaudi me: ¶l qm̄ inops et pauꝑ ſū ego. ¶m Cuſtodi aīam meā ¶n qm̄ ſanct⁹ ſuz ¶o ſaluū fac ſeruū tuū ¶p deus meus ¶q ſperātē i te. ¶r Miſerere mei dñe quoniaz ad te clamaui tota die: ¶s letifica aīam ſui tui ¶t quoniā ad te dñe aīam meam leuaui. ¶u Quoniam

quod templo edificato dixit salomon .iij. Reg. viij. Insuper & alienigena: q̃ nō est de pplo tuo isrl'cū venerit de ēra longinqua ꝓpter nomē tuū. Audiēt. n. nomē tuū magnū et manū tuā fortis & brachiū tuū extentū vbiq; cū venerit & oratuerit in loco isto tu exaudies in celo &c. Et ex hac triplici significantia ofo dō erat exaudibil: & hoc est qđ allegat dauid. d. Ofīs gētes q̃scūq; fecisti. i. alicui ex oib⁹ gentib⁹ sicut dīcōne aial fuit in archa noe: in q̃ fuerūt aliqua individua de oib⁹ speciēb⁹ animaliū: vel pōt dici q̃ est hybpole ad significandū q̃ multi de gentilibus venīēt: sicut dr totus ꝓplus cuitatis currit ad tale spectaculū ad designādū multitudine cuiusli: s maior ps nō vadat. ℣r Veniēt & adorabūt coram te dñe. in templo a me edificādo: sic enim voluit facere vt patet secundo Regum. viij. Nec tamen edificatio fuit dilata vsq; ad tempus filij sui de ꝑcepto dñi ibidē: tñ dauid ꝑparauit impensas ꝓ magna ꝑte: & tradidit exēplar templi & edificioꝝ in arcuitu salomoni filio suo. vt habetur. j. palyp. xxviij. et sic quo dāmodo edificauit. ℣s Et glorificabūt nomen tuū. ad honorē dei. n. ꝓtinēbāt q̃ gentiles venīebāt adorare in loco suo nomini deputato. ℣t Qm magn⁹ es tu: et facies mirabilia. ex mirabilibus cīm eius auditis in partibus longinquis deueniebant adorare in hierusalem: vt dictum est in oratione salomonis.

℣v Tu es deus solus. ex mirabilib⁹. n. eius virtutē toti⁹ creature transcendentib⁹: cognoscebāt etiā a gētibus q̃ erat deus & nullus alius. ℣r Deduc me. Postq̃ allegauit tercentiā diuine exauditionis: hic ꝓpter ponit formaz sue petitiōis: & primo respectu tam opandi: scdo respectu mali euadendi. ibi. Quia misericordia. tercio respectu regni ꝓsequendi: ibi. Et tu domine. Circa primū dicit. ℣r Deduc me dñe in via tua. i. in via iusticie: ꝙ nō possum absq; deuio incedere sine tua directione. ℣y Et ingrediar in veritate tua. i. in veritate vite a te tradita in lege. ℣z Letetur cor meū. ex tua consolatione. ℣a Ut timeat &c. hoc addit ad excludendū leticiā ineptā. ℣b Confitebor tibi domine deus &c. q̃ bonū opus nō habeo a me sed a te. ℣c Et glorificabo nomē &c. in oib⁹ opib⁹ meis tuam gloriam principaliter querendo: ꝓm illud. j. Cor. x. Omnia in gloriā dei facite. ℣d Quia misericordia. Hic ꝓsequenter formatur petitionē respectu mali amouendi: et vt petitio sit magis exaudibilis de futuro: confitetur se liberatū de ꝓterito: dicens. ℣e Quia misericordia tua magna est super me. liberando me de periculo preterito: quod explicat dicens. ℣f Et. ꝓdest. ℣f Eruisti animam meam. i. vitaz meā. ℣g Et inferno inferiori. In hebreo habetur scol. qđ aliquando accipit ꝓ inferno: & aliquando accipitur ꝓ fossa: & sic accipit hic ꝓm hebreos aliquos: quia dauid fuerat in periculo mortis ꝓ pinque: q̃n saul fecit custodiri domū eius nocte vt occideret mane: et sic ponere⁹ in fossa terre: sed euasit ex dei adiutorio: vt habet. j. Reg. xix. Et hoc est qđ dicit dauid.

℣g Eruisti animā meā ex inferno inferiori. hoc est a fossa sepulture que sit infra terram. Rabi salomon exponit de inferno ꝓprie dicto: vbi meruerat dauid descendere ꝓpter adulteriū bersabee & homicidium Vrie. sed Nathan ꝓphēta dixit ei: Transtulit dñs peccatum tuū. et ꝑm hoc dixit dauid: Eruisti aiam meā &c. Sed istud non videtur ꝓuenienter dictū: q̃ dauid fecit ꝑsal. istū in ꝑsecutione saulis ex⁹: peccata aūt illa ꝓmisit dauid p̃ mortem ei⁹ ꝓ magnū tempꝰ: vt ꝑz. ij. Reg. xj. Nec pōt ꝓueniēter dici q̃ dō dixerit ꝓbetando de futuro: q̃ nō habuit ꝑcognitionē sui casus q̃ reꝙrit ad ꝓphetiā Dan. x. Intelligentia ē opus in visione & iō accipiendo scol ꝓ inferno: potest aliter dici. s. q̃ dauid ibi timeret ne descendere ꝓ occasione sacerdotis nobe: cuius dauid fuit i culpa: vt declaratū fuit. j. Reg. xxij. qđ & recognouit dicēs ad abiathar: Ego fuz re⁹ omniū animarū ꝑis tui. et reuelatū fuit Dauid q̃ illud peccatū erat sibi relaxatum a deo: et sic dixit. Eruisti aiam meam &c. Consequenter postulat liberari a malo de futuro dicēs

℣b Deus iniqui. s. saul deeb & eoz satellites. ℣i Insurrexerunt sup me. querentes me occidere iniuste

℣k Et synagoga. i. congregatō. ℣l Potentiū. q̃ ꝓtentes de regno adherebant sauli regi. ℣m Quesierunt animam meā auferre eam de corpe. ℣n Et nō ꝓposuerūt te &c. i. nō facūt hoc amore iusticie: sed liuore inuidie. et sic ꝓtra legē tuā querunt innocentē interficere. q. d. ex hoc decet te me liberare. ℣o Et tu dñe. Hic ꝓter format petitionē de adeptione regni: et ꝓmo allegat diuinā misericaz q̃ elegit eū ꝑ fratribus suis de cens: Et tu domine miserator &c. Scdo eius veritatē: ad quam ꝑtinet implere illud qđ dixerat samuelis de regno dauid futuro: cuz dicit. ℣p Et verat. implendo promissa: ideo subditur. ℣q Respice in me. oculo misericordie. ℣r Da imperium. i. regnū israel. ℣s Puero tuo. i. mihi tibi obedienti. ℣t Et saluū fac filium ancille tue. mihi ex aūt suam vocat dei ancillā. i. fidelē & deuotā. ℣v Fac mecū signū in bonum. de regno pacifice obtinendo. qđ factuz fuit sibi q̃n philistei ascenderunt cōtra eū ad ꝓtruendū ei⁹ regnū: eo q̃ audierant eū de nouo inunctum sup totū israhel: vt habetur. ij. Reg. v. Et dñs dedit ei signū q̃ iniret bellum contra philistheos q̃n audierat sonitus gradientis in caumine piroꝝ. ꝙ quod signuz designabat sibi assistens auxilium angeloꝝ: sicut dictum fuit ibidem. ℣x Et videāt q̃ oderūt &c. q̃: tunc philistei fuerunt rebellati cōfusibiliter et in fugā ꝓuersi: qđ ꝓuidit dauid futurum: iō subdit. ℣y Quoniā tu domine adiuuisti me &c. et loquitur de futuro ꝓ modū ꝓteriti ꝓter certitudinem ꝓbetie. Moraliter pōt exponi ꝑsal. iste de q̃libet fideli posito in afflictione coꝝpali ab hoib⁹ exaltata: vel spiritali a demonib⁹ q̃ ꝓ sua liberatiōe orat deum deuote allegans ꝓmo tercentiā exauditiōis diuine ex parte sui: allegans indigentiā: innocentiā: oriōis instantiā & ex ꝑte dei clementiā: magnificentiā: potentiā: bonoꝝficentiā: et viteris formatur petitionē suā ibi. Deduc me. vt in bono ope ꝑseuer&. et a malo culpe et pene ꝑseuer&: et sic tandem in regno glorie coronet: et sic ꝓsideratis ꝓdictis pōt ad hoc lra ista facili applicari & partes distingui.

℣ In ꝑsal. lxxxv. Iudica dñe. vbi dr in postil. De ma

teria ꝙo ea⁹ dicūt cōiter doctores hebraici et latini.

¶ Additio.

Octores latini ⁊ oēs hunc psal. exponētes ñ oēs exponūt ꝛe dauid in psecutiōe saulis ꝓposito: vt postillator videt asserere. nā glo. communis tenet hunc psal. que est quedā oratio ꝓput in ea⁹ titulo ꝑmittit intelligi de christo: ꝓput in eadem latius continetur: que quidem expositio glo. in hoc loco nō videtur esse mystica ꝙ literalis: tum qz hoc qđ dr: Custodi aiam meā qm̄ sanct⁹ sum. nō pōt ꝓprie dici de dō in hac vita exīte: im q̄ qm̄z fuit pctōr: qm̄z iustus: nunq̄ tm̄ sanctus dō viueret ab aliquo legit vocari: ꝑ se ipm̄ tm̄ a se ꝓpō qđ elationē sapit: tū qz illud qđ dr: Oēs gentes quascūqz fecisti. nō recte applicat ad edificationē tēpli quā dauid ꝓponebat facere: vt postillator asserit tale. n. ꝓpositū nec edificiū nō ꝓtinet in litera huj⁹ psal. neqz congrue homo petit grām ꝓ eo qđ ꝓnit seq̄ ꝓponit se facturū: qz ꝑ hm̄ phm. in. ethi. non fortes ꝙ agonizantes coronant: tū qz illud qđ dr: Saluū fac filium ancille tue. valde incōsonū est vt attribuat Dauid: de cuius matre nulla mentio penitus legit in scriptura fieri. de patre enim dauid sepe fit mentio tam tempore suo: vt patet in. j. Reg. xvj. q̄ etiam post: Esa. lj. ca. Egrediet virga de radice yesse. ⁊ in multis aliis locis nusq̄ tū de matre: vnde potius debuisset dicere: Saluum fac filiū serui tui. Rectius igit ille ps̄. seu oratio ꝑm glo. intelligenda est a dauid facta in ꝑsona christi: qui in forma serui legit orasse. Orat etiam ꝓ nobis vt sacerdos noster: orat etiā in nobis tanq̄ caput nostrū ⁊ instructio nostra. vnde ꝓmo orando declarat fragilitatem suā in forma serui. d. Inclina dñe ⁊c. qm̄ inopes ⁊ paup sum ego. Consequenter innuit sanctitatē suā dī. Oēs sanctus sum ego. q̄ nō ad supbiam elati reputanda est: sed pot⁹ ad ꝓfessionē non ingrati: vt in glo. que verba ꝓprie ad xp̄m ꝓtinent. alij vo quātūcūqz lā ci de scipis num q̄ legunt talia verba ꝓtuliſſe. Abraā em Gen. xviij. c. dixit: Ego sum pulvis ⁊ cinis: similiter ⁊ beatus Johannes baptista de se dicit: Qui de terra est de terra loquitur: Jo. iij. ca. vnde fatet se esse de terra terrenus: et talis fuit modus cōis sanctor⁹: q̄ licz de seipis q̄nq̄ dicāt se esse iustos nō tamen sanctos: ꝉ alios a se q̄nq̄ sanctos vocent: vt in ps̄. Sanctis q̄ in terra sunt eius. Consequenter ꝓclamat diuinā misericordiā ex assiduitate oratiōis ⁊ elevatiōe mētis dicēs. Miserere mei dñe ⁊c. Consequēter dicit: Oēm tu dñe suauis. allegans rōnes sue erauditionis: et exponant isti versus sicut in postilla referēdo eos suo mō ad xp̄m vsq̄ ibi cū dr: Oēs gentes ⁊c. q̄ quidē versus recte intelligendus est ꝓbetice dictus: ꝓput in glo. ꝓnunciat enim eccl'ia tm̄ esse vbiq̄ dilatādam: cū dicit: Omnes gentes quascūqz fecisti ⁊c. similiter ⁊ nomē tm̄ vbiq̄ ꝑdicandū: cum dicit: Et glorificabūt nomen tuum. Consequenter ꝓnunciat q̄ ꝑ glorificationē seu prędicationem nominis tm̄: ꝙ miracula ꝑ ꝙ firmantia: excludunt dī falsi a terra: et hoc cū dicit: Quoniā magnus es tu ⁊ faciens mirabilia tu es deus solus. hoc ē dicē: sic glorificabit nomē tuū ꝑ ꝑdicationem in oib⁹ gentibus quascūqz fecisti: ⁊ etiā demonstraberis magnus: q̄ facies mirabilia: ex q̄ manifestabitur q̄ tu es deus solus et nō alius. Consequēter dicit: Deduc me dñe in via tua. vbi ps̄. orat in ꝑsona christi ꝓ membris suis de quib⁹ dixerat. Oēs gentes quascūqz fecisti venient ⁊ adorabūt te ⁊c. ꝓ quibus nō orat vt veniāt ad viam: qz in eadē iam sunt: sed vt in via dñi iam exīstes deducantur ne labantur in ea: aliud est em̄ ꝑm gloſam duci ad viaz: aliud deduci in via: quod est adiuuari ne in ea cadatur. Et ingrediar in veritate tua. i. viter⁹ te ducente. ꝓficiam in veritate tua: et sic. ꝓficiēdo: Letetur coz meū vt timeat nomē tuū. Timoz. n. dei cū letitia spūali admiscendus est in hac vita: qz letitia seu iocunditas animum trahit: timoz vo a via recedere nō sinit: ⁊ sequitur: Confitebor tibi domine ⁊c. exponat vt in postilla: vsq̄ ibi. Eruisti aiam meā ab inferno inferiori. in quibus verbis ꝓtestē in ꝑsona ecclesie q̄ fuerit liberata a dampnatiōe inferni ꝙ missione filij. dicit aūt infernus inferior: qz ꝑnas vita vbi est corruptio ⁊ mortalitas infernus est respectu habitationis celestis vbi est vita ineffabilium gaudior: sed habitatio damnator⁹ adhuc ē infernior respectu ihūs vite. Consequenter dicat. Deus iniqui surrexerunt sup me. qđ potest exponi tam ꝓ christo i sua passione q̄ ꝓ membris in assidua ꝑsecutione tyrannorum ⁊ hereticorum. Et tu dñe deus miserator. quia ꝓprius est ei misereri. Et patiens. quia expectat malos: et inde ē: Multe misericordie ⁊ verax. in ꝓmissis. Respice in me ⁊ miserere mei: da imperiū tuū: ⁊ iudicij potestatez. iuxta illud Jo. v. Potestatem dedit ei iudicium facere. Puero tuo. i. seruo. ſ. christo in forma serui. Et saluum fac. ſ. resuscitando. Filium ancille tue. i. beate virginis: iuxta illud: Ecce ancilla dñi: Luc. j. ca. Si aūt ꝓ membris intelligat intelligendum est: Da imperiū tuū puero tuo. ſ. sanctis q̄ sedebunt ad iudicandū: Math. xix. ⁊ accipit singulare ꝙ plurali: ꝓout scriptura sepe ꝙsuevit: qui quidem sunt filij ancille. i. ecclesie: et sequitur: Fac mecū signū in bono. qđ in ꝑsona christi intelligendum est de signo resurrectionis iuxta illud Math. xvj. Signum nō dabit ei nisi signū Jone ꝓphete: et sequitur: Vt videant qui oderūt me ⁊ ꝓfundantur. ſ. iudei ⁊ alij ꝙsequentes q̄ ꝓfundant in resurrectione christi. Potest etiā hoc intelligi de membris ꝙ redundantia capitis: et qz ꝑ resurrectionē virtus dei declarat ⁊ spes credentiū ꝓfirmat: et quib⁹ dicit: Oēm tu ⁊ adiuuisti me ⁊ ꝓsolatus es me.

¶ In eodem ps̄. vbi dr. in postilla: Potest aliter dici. ſ. q̄ dauid ibi demeruerat descendere ꝙ occasione sacerdotuz nobe.

¶ Additio.

Hec opinio postillatoris fuit improbata ꝙ. in additiōe. ij. Re. xv. ca. vbi rōnabiliter est oſtū q̄ Dauid nō fuit in culpa circa occisionē sacerdotū nobe: licet fuisset in causa: nec er hoc qđ dixit ad abyathar: Ego sum reus omniū aiaz patris tui ⁊c. sciēs qđ postilla tor intendit. piarū. n. mentiū ē ibi apponere culpā vbi nulla est. Oz aūt dicit q̄ reuelatū fuisset dauid illud peccatū esse relaxatū a deo: nullum hz fundamētū in scriptura.

¶ Replica.

In ps̄al. Inclina. cū postillator exponit materiaz hui⁹ ps̄. de dō. put cōiter exponūt doctores: burgēn. se opponit. d. q̄ nō oēs doctores sic exponūt: nec postil. dixit oēs ꝙ cōiter. Opponit scdo burgē. ꝙ hoc qđ dr in ps̄. Custodi aiam meā: qz sanctus sum. qđ sine iactātia dauid de se ꝓprie dicere nō potuit: Ad qđ rndet postillator: q̄ sanctus transſumit ꝓ innocente: et sic Dauid se potuit in hac ꝑte bene dicere innocentem. tercio opponit burgēn. ꝓtra applicationē illius passus oēs gētes qscūqz fecisti volens q̄ qz de edificatiōe templi in ſra nō fit mentio: ideo ad illā nō debeat fieri applicatio. Etiā vt dicit nemo cōgrue petit grām ad id qđ ponit vel ꝓponit se facturum: et allegat ad idē aristotelē dicētē: nō fortes ꝙ agonizantes coronari. Ad illud dicendū q̄ illud argumentuz sī valet habet locū in multis psal. in quib⁹ de materia nō fit mentio sed ꝙ debitas applicationes inquirit sepe materia psalmoz. Illuc aūt post primā innuinctionem factam ꝙ samuelem: dauid ꝓposuit cultū dīi dei augere: ⁊ ad id templum ꝓstruere ad qđ oēs gentes ꝑ distributionē accōmodam vel hybpole venture erāt ad deū bonozandum. Accipit igit dauid ex hac materiā orationis petēs vt det ei gratiam id ꝑficiēdi quod ꝓposuit: non petit coronari nec premiari sed in ope ꝓtinente ad meritū adiuuari. Brocardica igit allegatio aristotelis q̄ nō ē ad ꝓpositū: nec verū videt assumptū burg. q̄ vicz nemo cōgrue petit grām ad id qđ se facturū ꝓponit: qz magis congrue petit q̄s ꝙ gratiam iuuari in faciendis q̄ in his q̄ iam facta sunt. nā primū respicit meritū in quo totū est gratiosuz: scdm aūt petit premiū qđ aplis declarat iustū scribēs. ij. ad thymo. iij. vbi post enumerata ꝙ gratiā merita: exigit coronaz de iustitia quam iunquit reddet iustus iudex. quarto burgens opponit q̄ dauid nō potuit sibi attribuere illud hui⁹ psal. Saluum fac filium ancille tue. et ratio sua ad hoc videt

valde puerliter sonare: q; vt inquit nusq; in scriptur' sit mentio de matre dauid q bene de patre: ideo nō debuit h allegare mr'em suā q poti' dixisse: Saluum fac filiū seruitui nō ancille. Q;uis n. illa p̄sequētia nullū habeat colorem: errat tū in antecedente: immo ꝯtradicit sibi pi: q; ex ipius corruptorum sup̄ ps̄al . Dñs illuminatio mea. fit mentio de matre dauid ad ifram: Oñs pater meus t mat mea dereliquer̄it me ⁊c. ⁊ ps̄al. l. ad ifram fit mētio de matre dauid ⁊c. Et mirū quare dauid in ofonis sue bumilitate nō possit vel debeat matris sue carnalis vel etiaꝫ spiritualis synagoge veriꝰ ecclesie memoriā facere dicēdo Saluū fac filiū ancille tue ⁊c. In hoc loco .n. ⁊ infra ps̄al. Credidi. burgen. dicit q; fideles p̄nt se dicere filios ancille dei. i. ecclesie: sed excludit vtrobiq; dauid sine ratione: quasi dauid ad eccl̄iam tanq; matrem nō ptinuerit: vel q; si fidelis nō fuerit. In quo oñdit se burgē. indeū fidelem nō esse vel fuisse: sic suum optimū regē dauid de eccl̄ia eximendo: ⁊ inter fideles nō ꝑputando: ⁊ q; specialit̄ tāgit de occasione sacerdotū nobe: vide cōtra. ij. Re. xv.

¶ Psalmus. lxxxvij.

Fundamenta eius in montib⁹. Huic ps̄almo p̄mittit talis titulus in hebreo ⁊ in translat. hiero. Filiorum chore ps̄almus cantica. Et patet expositio et sup̄radictis ps̄. lxxxiij. ⁊. lxxxiij. De materia vō huius ps̄. dicunt alij hebrei q; loq̄tur de ciuitate hierl̄em quā edificauit salomon eam claudēdo triplici muro: ⁊ tēplo quod ibi edificauit valde notabiliter ⁊ sumptuose: vt patet. iij. Reg. ⁊. ij. palypo. Sed hoc non videt posse stare: quia cum dicit infra: Gloriosa dicta sunt de te ciuitas dei. In hebreo dicit: Cela. quod ꝑtinet ad tem significat a parte post: vt dictū est supra ps̄al. lxxxiij. ꝓter qđ hiero. addidit hic sp̄ qđ est omissum in translatione communi. Ciuitas aūt ⁊ templū qđ edificauit salomon, nō durauit in ꝑpetū sed solum. cccc xx. annis ſm hebreos: ⁊ tunc nabuchodonosor ciuitatem ⁊ templū destruxit ⁊ succendit. iiij. Reg. vlti. ꝓter quod aliqui alij hebrei doctores dixerunt q; ps̄al. iste loquit̄ de ciuitate hierusalē ⁊ templo reedificandis p regē messiam quē adhuc expectant nobilius ⁊ altius q; fuerint tpe salomonis vnde dixerūt aliq; ipoz q; in aduentu messie mons syon eleuabitur in altum: q; dominus transferet ibi montes syrie: ⁊ montē thabor: et montē carmelitet sup̄ istos eleuabitur mons syon inducētes ad hoc illud Esa. ij. Erit in nouissimis diebus mons domus dñi in vertice montiū ⁊ eleuabitur sup̄ colles . et sic ſm eos dicitur in principio huius ps̄almi. Fundamenta eius in montibus sanctis ⁊c. ⁊ tres dicūtur mōtes sancti predicti: q; in vno data fuit lex: Exo. xx. in alio ostēsa visio ezechiel. Iudicū. iiij. in tercio descendit ignis de celo sup̄ sacrificium belye. iij. Reg. xviij. Sed dictum istorum prima facie videt ridiculū ⁊ ficticiū: ꝓter quod Ra. sa. reꝓbat ipsum sup̄er Esa. dicens: q; eleuatio domus domini est intelligenda ſm magnitudinem signoꝝ: ⁊ mirabilitatē hierusalem in monte syon: ⁊ ibi adducenturiudei qui sunt dispersi per orbem: quia gentes apud quas sunt dispersi audientes mirabilia dei que tunc fient ibi: filios istz quos inuenient in terris suis mittent bonorifice: offerentes eos dño domino. Et inducit ad hoc auctoritatē Esa. lxvj. Annunciabunt gloriaꝫ meam gentibus ⁊ adducent omnes fratres vestros de cunctis gentibus donum domino in equis et quadrigis ⁊ lecticis ⁊ in mulis ⁊ carrucis ad montem sanctum meum hierusalem dicit dominus: ⁊ ad hoc applicat literam sequentem: Memor ero raab et babylonis ⁊c. consequenter prout potest. Sed prosecutōnem huius adaptationis dimitto: ad vitandū ꝓlixitatez et quia fundatur sup̄er erroneus fundamentū. i. christus venturum ad salutem hominum: quod iam transiit in ꝑteritū: ſm q; tenet tota ecclesia tāq; diuinis miraculis cōfirmata: ſm q; dicitur Marci vltimo. Illi autem profecti predicauerunt vbiq; dño cooperante et sermonē confirmāte sequētibus signis. Ad qđ sequit̄ veram esse fidem ecclesie: vel deum esse testem et confirmatorem falsitatis: qđ e manifeste impossibile. Et hanc veritatē declarauit diffuse ꝑ scripturas veteris testamenti in quadam questione de quolibz q̄ a multis habetur: ꝓter qđ hic solum repeto vnā auctoritatē que habet Aggei. ij. q̄ est Adhuc vnū modicum est: ⁊ ego mouebo celum ⁊ terrā mare ⁊ aridam. ⁊ mouebo omnes gentes ⁊ veniet desideratus cunctis gentibus: et implebo domū istaꝫ gloria dicit dñs exercituū. Iggeus aūt ꝓpha tūc loq̄batur de domo dñi q̄ a zorobabel ⁊ alijs patribus reuotis edificabatur ꝑ reditus captiuitatis babylonice exhortans populum ad illius edificationis opus: dicens in ꝑsona dñi q̄ esset glorificāda mirabiliter in aduentu desiderati cunctis gentibus: ꝓ quez intelligitur xp̄s ſm expositores catholicos ⁊ hebreos. quod nō esset verum nisi christus venisset stante adhuc illa domo que iam diu destructa est ꝑ romanos. l. xlij. post passionem christi anno. Item in auctoritate predicta subdit ꝓbeta. Magna erit gloria domus istius minime plus q̄ prime: dicit dñs exercituū. ex quo duo manifeste ostenduntur videlicet q; illa domus que tunc edificabatur erat nouissima: ⁊ sic non erat tercia expectanda futuris temporibus edificanda: vt iudei expectant ꝓter quod dicitur biere. vij. Molite confidere in verbis mendacibus dicentes: templū domini: templū domini: templum domini: quia non reedificabitur tercio Aliud est q; ꝓpheta asserit domū secundam per zorobabel ⁊ alios ꝑres edificatam: fore magis gloriosam q̄ prima fuerit quod nullo modo potest intelligi nisi per hoc q; fuit honorificata gloriose de christi ꝑsentia qui fuit ibi oblatus a matre sua: Luce. ij. ibi etiam pluries personaliter predicauit: vt concorditer dicit quatuor euangeliste: ibi etiaꝫ multa miracula fecit. vt pote cecos ⁊ claudos curando: Matth. xxj. ⁊ alia mirabilia operando. Item in monte etiam syon in quo erat templum misit spiritum sanctum sup̄er apostolos: vt dicit hieronymus in epistola ad paulinū de omnibus sacre scripture libris. quod fuit mirabile maximū. s. q; homines illiterati ⁊ simplices statim omnes scripturas sacras intelligerent: et omnibus linguis loq̄rentur: et q̄ prius erant timidi nulla aduersa ꝑ christo formidarent pati sed magis gauderent: ſm q; dicitur Actu. v. Ibant apli gaudentes a cōspectu concilij: quoniam digni habiti sunt ꝓ nomine ihesu contumeliam pati. et ista ⁊ consimilia facta per christum sunt illa signa maiora: que rabi salomon dicit fienda in hierusalem et in monte syon in aduentu messie. Sed in hoc errat q; expectat fienda illa que iā sunt facta. Auctoritas vō esa. quam allegat ꝓ se loquitur de ꝓdicatione apostolorum aliorūq; christi discipulorum: per quam additi sunt de omnibus mundi partibus aliqui ad fidem christi: que adductio non fit per motum localem: sed ꝑ motum anime ad fidem: et ſm hoc dicit saluator: Io. x. de vocatione gentium ad fidem : Et alias oues habeo que non sunt ex hoc ouili: et illas oues oportet me adducere: ⁊ fiet vnū ouile et vnus pastor. ꝓpter predicta et plura alia que causa breuitatis omitto: sancti doctores nostri: Hieronymus Augustinus. Cassiodorus dicunt q; iste ps̄almus ad literam loquitur de mysterio christi ⁊ ecclesie: quod quidem mysteriuꝫ cognouerunt filij chore ꝑ spiritum ꝓphetie in hoc ps̄almo designates ecclesiam nomine syon et hierusalem: q; ſm veritatem ecclesia prout restringitur ad statum noui testamenti fuit ibi fundata ⁊ inchoata per christi oblationem: predicationem: mortem: et resurrectionem ⁊ spiritus sancti missionem: et hoc est quod dicit ꝓph. ibi. Accessistis ad montem syon ⁊ ciuitatem dei viui ethierusalem celestem ⁊c. Igitur ſm hoc ps̄al. iste dividitur in duas partes: ſm duos ecclesie status. scilicz militantis ⁊ triumphantis: de secundo agitur: ibi. Sicut letantium. Circa ꝓmum describitur huius ciuitatis. s. ecclesie militantis fastigium: secundo multiplicatio ciuiū: ibi. Memor ero. ter cio vtriusq; effectuus

principiū: ibi. Nunq̄d syon. Circa pmū dī. ¶ a Fundamenta eius .i. ecclesie. ¶ b In montib⁹ sanctis. i. in monte syon vbi xp̄s predicauit: et in alio monte vbi legē euangelicā promulgauit: Matth. v. vj. et. vij. t in monte thabor: vbi cōā trib⁹ discipulis petro iacobo t iohanne futurā gloriā sue resurrectionis in trāsfiguratōne postēdit: Matth. xvij. vel aliter. ¶ b In montibus sanctis. id est in christo et aplis t hoc mō loquit̄ Johan. Apoc. xxj. Et murus ciuitat̄ habens fundamenta duodecī et in ipsis duodecim nomina apostolorum et agni. ¶ c Diligit dñs portas syon. i. app̄obat. Et dicuntur hic porte syon illa p que fit ingressus ad ecclesiā militantē. s. eroz exitus et catheclismus t baptismus. ¶ d Super ia tabernacula iacob. .i. sup cultum veteris legis. q̄ fuit in pluribus tabernaculis: primo in tabernaculo a moyse facto: Exo. xxv. scdo in tabernaculo facto a dauid. ij. Reg. vj. t tercio in templo salomonis. iij. Reg. vj. ¶ e Gloriosa dicā sunt de te. in veteri t nouo testam. vt patet in hoc psal moz libroz: et in alijs libris ꝓpheticis patebit. dño concedente. In nouo vo testamēto patet vbiq; ¶ f Ciuitas dei. Ciuitas. n. est ciuiū vnitas: in ecclesia vo de omnibus nationib⁹ vnitē boies p fidē t charitatem christi: p qō efficiunt ciues celestes: sm q vī Ephe. ij. Jam nō estis hospites t aduene: sed estis ciues sanctorum t domestici dei. ¶ g Memoz ero. Hic consequenter describitur ciuium multiplicatio. Circa qō sciendū q ler mosaica non fuit publicata omnib⁹ nationibus: sed tm̄ iudeis sm q dicatur infra psalmo. cxlvij. Non fecit taliter omni nationi: t iudicia sua nō manifestauit eis. q. d. alie gentes nō tenebātur ad eā: sed ad legem euangelicam offis obligabant̄: pter qō xp̄s precipit eam per apostolos alioſq; xp̄i discipulos vbiq; publicari: Mar. vlti. Euntes in mūdū vniuersū predicate euangelium omni creature: Qui crediderit t baptizatus fuerit saluus erit: qui vo nō crediderit ꝑdemnabitur. et p talem multiplicationē multiplicatus est numerus fidelium p orbem: et hoc est qō dicit. ¶ g Memoz ero raab et babylonis &c. Hic noiant̄ aliqui ꝑsōs circa terrā iudee habitātes q̄ p ꝑdicationem apostolorum quersi fuerunt ad fidē in magna parte: et per istos intelligunt̄ alij ꝑsōs orbis dispsi: ex quib⁹ aliq̄ a tempore apostoloz fuerūt ad fidē quersi: sicut dictum fuit s. psal. xviij. Sciendum tn̄ q̄ sm hebreos et vtiaz beatum hiero. in translatione iuxta hebraicū hoc nomē raab: quod hic ponit̄ non est nomen ꝓpriū illius mulieris que recepit nuncios iosue et abscondit: Josue. ij. sed est nomen appellatiuū et significat fuphiam vel superbā: per qō designat̄ gens egypti: que tpe moysi per superbiā fuit valde rebellis deo. vt habetur in Exodo. sed p⁹ mortē xp̄i būiliat̄ suscepit fidē xp̄i catholicā p ꝑdicationem beati marci: sicut ethyopes p ꝑdicationem beati mathei. Ité vbi trāslatio nr̄a habet. Ecce alieni gene. in hebreo et in transla. hiero. br̄: Ecce palestina. in illa terra aliqñ multū viguit fides xp̄iana. ¶ h Ibi fuerunt illic. i. aliq̄ de ist̄s populis ꝑdictis recepti sūt in ecclesia q̄ dicit̄ ciuitas dei: vt dictū est. In hebreo et in transla. hiero. habet sic. Iste natus est ibi. et est eadē sna q: li iste refert̄ ad quēlibet ꝑsōn ꝑdictum: vt sit sensus: iste. i. quilibet de ꝑsōis ꝑdictis ad eccl̄iaz receptus est ibi. i. renat⁹ p baptism̄ū: fs q dicit salua. Jo. iij. Nisi q̄s renatus fuerit ex aq̄ t sp̄u sancto: nō pōt introire in regnū dei. ¶ i Nunq̄d syon. Hic ꝓn̄ ponit duoz ꝓdictoz principiū effectiuū: qō ex̄ps verus hō t verus deus cū dicit: Nūquid syon dicet homo. q. d. sic. In hebreo et in translatione hiero. habet: ad syon dicet &c. Et sic ptz q in trāslatiōe ista li syon est dativi casus: vt sit sensus: homo dicet ipsi syon. Iste homo pōt intelligi iohes baptista. pnuncians christi aduentuz: sm q dr Jo. j. Fuit homo missus a deo cui nomē erat Johes hic venit in testimoniū vt testimoniuz ꝓhiberet de lumine. &c. Aliter exponit vt iste hō sit ipe xp̄s: q̄ aduentū suū dixit in monte syon vbi frequenter ꝑdicauit ipm et eē cōpletū. Et etiā ecclesie syon significat aductū suū primū et cōpletū dicit. s. aplis aliisq; discipulis in q̄b⁹ ecclia sm statuz noui testa. incepit: ideo subdit. ¶ k Et homo nat⁹ est in ea. i. in eccia syon significata vt ꝑdm̄ē: q̄ xp̄s nat⁹ de virgine: q̄ est nobilissimū mēbruz ecclie. Et dicit in ea. q̄a xp̄s ab instāti conceptionis fuit in vtero mris homo ꝑfect⁹ virtut⁹ et sciēt⁹: lz nō sm quātitatem corpis ¶ l Et ipe fundauit eā altissim⁹. i. ipe homo xp̄s q̄ est altissimus sm naturā diuinā fundauit virginē eā ꝓfirmādo sua gr̄a ita q nec mortaliter nec venialiter peccauit. vel Exo. i. ecclesiā quā fundauit modo supradicto. ¶ m Dñs narrabit. i. narrari faciet. ¶ n In scripturis ꝓpoz. i. in euangelijs ad omnes ꝓsōs veritatis modo supradicto. Et dicit narrabit: q: ipe xp̄s nihil scripsit: sed scribere euangelia euāgelistis inspirauit. ¶ o Et principū boz q̄ fuerūt in ea. i. in scripturis apoloz: q̄ sunt principes eccl̄ie p̄sōn: t ipi scripserūt xp̄i et eccl̄ie mysteriū: vtz in epistis pauli apli t aliorū. In hebreo t in translatō. hiero. bī. Dñs narrabit in scripturis ꝓpoz. iste nat⁹ est in ea sp. t vt dicit Ra. sa. et bñ in hoc li sp refert̄ ad primā ptem buius versus sic: Dominus narrabit. i. narrari faciet modo predicto. Sēmp in scripturis ꝓpoz. q: iste scripture vsq; ad finē mundi narrabunt̄ inter ꝓsōs credentes: in q̄bus ptinet qō subdit: Iste natus est in ea. i. ipe christus natus est de virgine: et ecclesia modo ꝑdicto. ¶ p Sicut letantiū. Hic cōsequenter describit scōs status ecclesie. s. triūphantis: in quo est laus iugis t ppetua: sicut ē dictū est psal. lxxviij. Beati q̄ habitant in domo tua dñe in secula seculoz laudabunt te &c. t hoc est qō dicit hic: Sicut letantiū oim habitatō est in te: non. n. pōt dici ita generaliter q̄tū ad statū vite p̄sentis: nec q̄tū ad letitiā spūalem: q: sp sunt aliq̄ mali mixti cuz bonis: q̄bus nō cōpetit letitia spūalis: nec q̄tū ad letitiā cōpalē q: in ecclia sp̄ē aliq̄ afflicti meticia tempali.

¶ In psalmo. lxxxvj. Fundamenta eius. vbi dicit in postilla. In hebreo addit̄ cela.

¶ Additio.

Ostensum fuit in additiōe ē. psal. lxxxiij. addit̄one ij. q̄ cela in hebreo nō significat ꝑpetuitatē: nec ē necessaria ista allegatio: quia et alibi quc cōtinentur in psal. hoc: satis manifestatur eius materia.

¶ In eodem psalmo vbi dicitur in postilla: Auctoritas vo elate qua allegat. p se loquitur de predicatione apostoloz.

¶ Additio.

Auctoritas ysa. Et adducēt omes fratres &c. Isa. lxvj. non ꝓprie exponitur de his qui adducunt̄ ad fidem christi per predicationem apostoloz. seu discipuloz. nam de talibus improprie diceretur q̄ adducūtur in equis t quadrigis et buiusmodi: q: ad talem adductionem. s. ad fidem christi non ptinet adductio per talia

ꝛ multoꝝnūrus ad huiusmodi reductionem ꝓtinet illud quod ibidem immediate sequit vbi sic. Quō si inferant filij israel munus in vase mundo in templū dñi. non est portanē hoc q̄ ad fidē christi nouit venisse in vase mūdo sicut munus ꝛc. sed in hac auctoritate esaias ꝓnunciat qđ a ꝑsalde nouū in ecclesia dei qđ in synagoga antiquit reputabat sacrilegium. Q̄p ossa sanctoꝝ martyꝝ seu confessoꝝ ꝛ tm̄oi portantur cum magna veneratiōe ad ecclesias tangē sacre reliquie in capsis seu reliquariis preciosis et mundis: et sic propzie adducunt fratres .i. sancti in eorum reliquijs iniquadrigis ꝛ tm̄oi et tangē munus consecratum deo offerunt in vasibus mundis. Apud antiquos autem. s. veteres testamenti nulla ossa nec aliqđ de corpore mortuoꝝ quātūcunq; sanctoꝝ intrabāt templuꝫ immo tangentes talia. erant ꝓhibiti ab ingressu templi donec purgarent: vt patet Leuit. xxi. et hec videt cē vna de auctoritatibus validis ꝓtra iudeoꝝ ꝑfidiam: et videz domino concedente plenius videbitur.

¶ In eodem psal. vbi dicit in postilla: Circa primū dicit Fundamenta eius. i. ecclesie.

¶ Additio.

Non dr̄ in lra cui referat illud relatiuū. s. ei? nec in hoc pſ. ꝑcesserit aliqua mentio de ecclesia: q; primuz verbum bt̄ pſ. ē qđ dr̄: Fundamēta ei? in̄ cp̄mēdo eu?. Ad qđ bñ r̄ndet in glo. vbi sic. nō refert ei? ad aliqđ ꝓmissus: s ad eorū qbus meditatione q̄ nunq; de illa. s. eccia cordē tacuerat: et si oze aliqñ omisisset: bñ in glo.

¶ In eodem psal. vbi dr̄ in postilla: Diligit dñs in oīb? portas syon.

¶ Additio.

Er portas syon forte melꝰ intelligerent gratia et virtutes qb? pseuerant habitis infallibiliter fit ingressus ad ecclesiā nō solū militantē sed etiā triumphantē. q̄ bz primū aūt fit hmōi ingressus in q̄ntum p cum gra ꝓferē: q; ꝓm pbm. Tm̄ūqđq; ꝓter aliud ꝛ illud magis. Inde ē q; ingressus ad eccl̄am magis ē attribuēdus gre q̄ baptismo ꝑtum cū deus nō alligauit potestiam suam sacramētis: ꝛ sic sine baptismo pōt fieri hmōi ingressus nūq; tñ sine gra ꝛ virtutib? theologicis: bas igit portas ꝓpre sup oia diligit de? tabernacula iacob: in qb? gra nō ꝓferebat. gra. n. ꝛ veritas q; hm̄ ꝓm facta est est: Jo. j.

¶ In eodē ps. vbi dr̄ in posti. Munqđ syon.

¶ Additio.

Ad maiorē declarationē huius vsus ꝛ sequētiū sciēdū est q; dicere q; q̄s fundauit aliquā ciuitatē aūt̄ fundator fuit añ talē fundationē: ꝛ tñ fuit natus in eadē ita fundata: qđ nō pōt intelligi nisi de christo ꝓm duas naturas in ꝑsona sua vnitas q̄ fuit ab eterno ꝓm fundationē ecclesie: ꝛ tñ ꝓpliter in ea natus: ꝛ q; hoc mysteriū excedit omnē cognitionē naturalem humanam: idcirco nullo modo esset credibile nisi deo reuelante: vñ circa hoc psal. dicit: Munquid syon dicet hō: et homo natus ē in ea ꝛc. q. d. an hoi puro credendū esset eam sua natiuitate: cui ꝑsone narrabit in scripturis populoꝝ. q. d. licet nō esset credendū alicui puro hoi annūciāti tātū mysteriū: sed tñ hoc credēdū est deo reuelanti: et hoc est quod subdit: Dñs narrabit in scripturis ꝑpulorū. hoc est dicere: de hoc nō crederet alicui puro homini nisi q; dñs narrabit in scripturis: et exponatur hic ꝙ Jesus ꝓpter in postilla. Si aūt vbi dr̄ in translatione nr̄a Munqđ syon: legat: Ad syon dicet. tūc intelligēdum est admiratiue. vt si dicat: Quō ad syon dicet tā tardua q; homo natus in ea est fundator ei?. ad qđ respōdet Dñs narrabit in scripturis ꝛc. et ē eadē sniа cū prima.

In eodē psal. vbi dr̄ in postil. Sicut letantium.

¶ Attendendū est q̄re dicat ps.

¶ Additio.

Sicut letātiū. et nō dicit simpliciter: letantes crimus. sed sicut letantiū. Cuius ratio est: q; ꝓm glo. talis erit letitia future beatitudinis qualem hic non nouimus exprimere: vnde cum non posset exprimi dixit vt potuit: q; Esa. lxiij. ca. Quod oculus nō vidit nec auris audiuit ꝛc. Et notandū q; ꝓm glo. iste psal. breuis est numero verboꝝ: magnus aūt pondere sniarum: quod sic ꝑz in

in hoc psal. inuenit septē excellentie notabiles ecclesie spūalis: quarū tres sumūtur ex pte sui edificij. Prima. s. ex fundamentis q̄ sunt prima pars edificij: et de hoc dicit: Fundamēta eius in montibus sanctis. secūda est ex portis ipius q̄ sunt vltima ps edificij: ꝛ hoc cum dicit: Diligit dñs portas syon. tercia vo excellentia sumit ex pte illaz ꝓtū que ꝓtinent inter ꝓdicta duo extrema: vtputa structio parietū ꝛ tecti ꝛ tm̄oi: de quibus dicit: Gloriosa dicta sunt de te. q. d. inenarrabilia sunt que dicta sunt de te. s. de fabrica ꝛ ꝓstructione tua spirituali q̄ ꝑbetas in scripturis: et ideo breuiter sub genere ea coclusit dicens: Gloriosa dicta. q̄rta excellentia sumit ex multiplicatione ciuiū: q; nō ex vna natione tm̄ sed ex omnibus: et de hoc dicit: Memor ero raab ꝛ babylonis ꝛc. vsq; ibi: Ipi fuerunt illic. quinta sumit ex parte edificatoris qui fuit verus deus ꝛ ver? homo: put traditur in scripturis: et de hoc dicit. Munqđ syō dicet hō. et dñs narrabit ꝛc. sexta sumit ex parte letitie habitatiū in ea q̄ talis est qualis non posset exprimi: et de hoc dicit: Sicut letantiū omniū. put ꝺ. exponitur. septima est ex capacitate illius ciuitatis: que tanta est vt omnes electos quoꝝ numer? soli deo est cognitus in se letanter recipiat: et de hoc dicit: Omniū nr̄orum habitatio est in te qualiter autē iste lre applicent ex dictis in postilla cū additōib? faciliter potest hīi ꝛc.

¶ Psalmus. lxxxvij.

Omine deus ꝛc. Huic psalmo ꝓmittit talis titulus in hebreo: Canticum psalmi filijs Chore ad victoriam sup mahalarth ad respondendum eruditionem hemā ezraite. Ad cuius intellectum sciendum q; de isto hemā ꝛ de ethan ezraite a quo intitulatur psalmus sequens duo sunt modi dicendi apud hebreos. vn? est q; fuerunt leuite cantores: sicut videtur ꝓtendere lra. j. paralyp. xxv. qui habuerunt spiritum ꝓphetie: et sic psalmos fecerunt: et ꝓm hoc dicunt ezraite a loco ezrai: vnde fuerunt oriundi: ꝛ hūc modū dicendi secutus fuit. iij. Reg. iij. et. j. paralypo. ij. vbi de ipsis fit mentio. Alius modus dicendi est q; fuerūt de tribu inde descendentes ab eo ꝓ zaram filium eius: qa genuit phares ꝛ zaram de thamar: et hoc videt litera ꝓtendere. j. Paralypo. ij. Et ꝓm hunc modum dicendi dicunt ezraite. i. de tribu zare: sed q̄dquid sit de tribu eoꝝ nō multū refert ad ꝓpositum. quia tenetur ab omnibus hebreis ꝛ hieronymo q; habuerunt spiritum ꝓphetie ꝙ quin fecerunt psalmos ab eis intitulatos: et ꝓm hoc in titulo isto patet auctor psalmi huius. s. Heman ezraita. Item sciendū q; hec dictio hebraica mahalath ē equiuoca: quia significat quoddā instrumentum musicū ꝛ chorum ꝛ infirmitatē. Et in hac triplici significatione hic accipitur: quia cantus huius psalmi magis ꝓprie cantabatur in instrumento musico nomine mahalat q̄ in alijs. Item quia cantabatur a choro leuitarū non solū instrumētis musicis: sed etiā vocib? humanis. Item q̄a ꝓm hebreos psal. iste loquitur de afflictionibus populi israel ipm debilitantibus. et infirmātibus. Secūm latinos vo loquit de passione christi quę ꝓm infirmitatē humane nature assumptā conueniebat sibi. Oz aūt in titulo ponitur ad victoriam desiderat conatum leuitarum in modo cantandi hunc ps. Oz aūt pomē ibi filijs chore ad respōdendū: desigt q; illi de choro hemā incipiebant cantum huius psalmi ꝛ filij Chore respondebant: sicut dicitur. ij. Mach ab. j. Jonatha incboante ceteris autem respondentibus ꝛc. et sic in titulo illo tangitur actor psalmi: et modus cantandi ꝑtum ad cantores ꝛ instrumenta et conat? in cantu et materia psalmi in generali. Ad eundem intellectum facili reducitur titulus qui cōmuniter ponitur in bibliis: sed aduertendum q; habet ꝓ mahalath quod processit ex ignorantia idiomatis hebraici: et sic fuit male scriptū ꝙ literas latinas. similiter ꝙ ad victoriā habet in finem: et eadem sententia: q; finis bz accipit ꝙ victimo ꝛ potentia qđ faciebāt leuite in cantando hunc psal. sicut plen? fuit expositum ꝺ. titulo

psalmi.iiij.similiter ad dictū intellectum reducit titulus positus in translatione hiero. nisi q̄ p hac dictiōe mahalat ponit chorus z sic accipit vnā eius significationem: tm: z alias duas omittit: sicut predictū est. Rasa. dicat q̄ materia huius ps. sunt afflictiōes quas ps̄lis iudaicus sustinuit: z maxime i babylonica captiuitate: quas premidit teman ezraita: z sic fecit hunc psal. tertium tēpe quo populi liberationē. In q̄ psona loquit in hoc psal. q̄ vm b̄ diuiditur in duas ptes. in prima. n. diuinū auxiliū implorat in secunda ad hoc multiplex allegat: ibi. Quia repleta est malis. Circa p̄mū dicit: a Domine. ratione generalis gubernationis. b Deus. ratione creationis. c Salutis mee. ratione mee liberationis de egypto: q̄ ex gratitudine huius beneficii colitur vt liberatio de captiuitate babylonica cito impetret. d In die clamaui z nocte. z sic ondit oratio nis p̄seuerantia: z intentio pura cum subdit. e Coram te intret in p̄spectu tuo oratio mea. Ex quo ostenditur feruens z deuota quasi se ingerens: et ista tria faciunt orationē exaudibilē: ideo subdit: f Inclina aurē tuā ad precē meā. exaudiēdo eā p effectū. g Quia repleta. Hic p̄mitter ad p̄positū allegat rō multiplex: et primo ex horrore illati supplicii. fuerūt. n. iudei in captiuitate babylonica horribiliter afflicti ex q̄ tercens erat: diuinā indignationē super hoc commouentes: z hoc allegatur: cum dicitur: h Quia repleta est malis scz pene corporalis. i Anima mea. quasi diceret: non possum plus sustinere: ideo subditur. k Et vita mea inferno appropinquauit. In hebraeo aūt habetur ad scol appropinquauit. Scol aūt significat fossam infernū: z vtroq; modo hic accipit: q̄ p morte corporalem quam psalmista allegat. p̄inquā corpus descendit ad fossam z anīa. p illo rpe ad infernum: quia anime quantumcūq; iuste descendebāt ad lymbum patrum. l Estimatus sum cū descendētib⁹ in lacū. q. d. ita sum absoptus corpalib⁹ penis: sicut descendentes in lacū p̄fundū absorbent aquis. m Factus sum sicut homo sine adiutorio. quia tu subtrahisti a nobis tuum adiutorium contra babylonios z humanum adiutorium non habemus. n Inter mortuos liber. q. diceret ab istis afflictionibus nō aparet liberatio nisi p mortem: ex q̄ sum⁹ destituti adiutorio diuino z humano. o Sicut vulnerati dormientes in sepulchris. i. sicut mortui. p Quorum nō es memor amplius. q. d. to dantur oblitioni. q Et ipsi de manu tua. idest ō manu tue. p̄tectionis q̄tū ad statū vite p̄sentis. r Repulsi sunt. quia non admittunt amplius ad actus vite p̄sentis: p̄m q̄ dicitur Job. xvj. Semitā p quam non reuertar ego ābulo. s Posuerūt me in lacu inferiori. Lacus frequenter accipit in scriptura p carcere.

¶ Cāticū psalmi filijs chore ad victoriā sup mahalat ac̄ rūdendū eruditioi Heman ezraite. Lxxxvij.

a Omine deus salutis mee: b in die clamaui z nocte c coram te. Intret in cōspectu tuo oro mea: d inclina aurē tuam ad precē meā. e Quia repleta ē malis anīa mea: f z vita mea inferno appropinquauit. g Estimatus sū cū descēdētibus i lacū: factus sū sicut hō sine adiutorio h inter mortuos liber i Sicut vulnerati dormientes in sepulchris q̄s non memores amplius: k z ipsi de manu tua repulsi sunt. l Posuerūt me in lacu inferiori: in tenebrosis z in vmbra mortis. m Super me confirmatus est furor tuus: n et omnes fluctus tuos induxisti sup me. o Lōge fecisti notos meos a me: p posuerūt me abominationem sibi. q Traditus sum z non egrediebar: r oculi mei languerūt pre inopia. s Clamaui ad te dñe: tota die expandi ad te manus meas. t Nūq̄d mortuis facies mirabilia: u aut medici suscitabunt z confitebūtur tibi? x Nunq̄d narrabit aliquis in sepulchro misericordiā tuam: y z veritatem tuam in perditiōne? z Nunq̄d cognoscent in tenebris mirabilia tua: a z iustitia tua in terra oblionis?

re: qui aliqn̄ sit sup terrā: aliqn̄ sub terra: z tunc dicit lacū inferiorē. in captiuitate babylonica mihi et iudeis fuerit positi in carceribus: q. etiā sedechias rex eor. fuit incarceratus. Ex quo rationabiliter colligit q̄ aliq̄ fuerūt positi in carceribus subterraneis: z ḡtū ad hoc dicit: Posuerunt me in lacu inferiori in tenebrosis q. ibi est defectus lucis. s Et vmbra mortis. q. non p̄nt homines viuere p natura. t Super me. Hic p̄mitter secūdo allegatur ratio ex rigore diuini iudicij: p̄m quē populus iudaicus fuit punit⁹: z ideo decens erat vt rigor iustitie eparet per dulcorē misericordie: z b allegat ps. di. t Sup me confir. est furor tuus. i. rigor iustitie tue. v Omnes fluctus tuos. i. impetus tribulationū. x Induxisti super me. z loquit de eo ad modū maris p̄cellosi. y Longe fecisti notos meos a me. Vocat b notos idumeos q. iudei et idumei erant duo⁹ frīū⁹ descēdēt. s. Iacob et Esau: p̄t b dr deut. xxiij. Illo abominaberis idumeū q. frater tuus est. vnde dicit hebreus q. q̄s ducebant captiuati in babyloniem sperabāt habere consolationē aliquam: ab idumeis p quorū terras debebāt trāsire: s ipsi magis ibi immanerūt derisionē z desolationem. ideo subdit. z Posuerūt me abominationē sibi. a Traditus sum. in manu babyloniorū. b Et nō egrediebar. de afflictione z seruitute eor. c Oculi mei languerūt pre inopia. Afflictio. n. mentis z corpis magis apparet in oculis q̄m in aliis ptibus. d Clamaui ad te dñe. t. idest ore z corde petiui assidue vt rigor tue iustitie erga nos conuertatur in dulcorem misericordie. e Nunquid mortuis. Hic tercio allegatur ratio ex dcore diuini obsequij: ad quod terra iudee erat electa a deo et p̄lis iudaicus: p̄ter q̄d specialē legē accepit a deo: Exo. xx. Et ideo decēs erat q̄ iste cultus restitueret: p hoc q̄ populus iudaicus de babylone in iudeam reduceretur: quod b allegat psalmista ostendendo q̄ alij modi non sunt ita cōuenientes. d. f Nunquid mortuis facies mirabilia. i. suscitando iudeos mortuos t sepultos in terra iuda ad seruiendū tibi. q. d. non. licet enim aliqui fuerunt ibi suscitati: tamen fuerunt valde pauci: quod autem modicū est quasi nihil reputat. n. phycorum. g Aut medici suscitabunt z p̄fitebuntur tibi. confessione laudis illi. f. qui per medicos fuerint suscitati. q. d. non. q. non se extendit ad hoc ars ipor. h Nunquid narrabit aliqs in sepulchro misericordiā tuam. q. d. nō: q. in sepulchro nō est nisi corp⁹ inanimatū et putrefactum. i Et veritatē tuā in p̄ditiōe. idest i inferno damnatorū: q̄ prie vocat p̄ditō. q. d. nō: q. existentes ibi magis blasphemant deū. k Nunquid cognoscētur in tenebris. i. in gentibus obtenebratis ignorantia z errore. l Mirabilia tua. q. d. nō impediēt hoc malicia ipor: Sapientie. ij. Excecauit enim illos malicia eor. m Et iustitia tua in terra oblionis. i. in terra ab hominibus non habitata: propter quod dicit oblioni data. q. d. nō. q. ad obsequiū diuinum sola

creatura intellectualis est apta. Iste aũt vie restituẽdi diuinum cultũ ad hoc sunt excluse: vt p hoc oĩdat ꝛ audiuenda via ꝓdicta. ſ. p reductionem ppli in iudeam: ꝛ talis modus loquendi frequenter est in ꝓbetis: ꝛ maxime in libro psalmoꝝ: q̃ metrice scriptus est. ſ. q̃ ad plenũ intellectuꝫ verbi aliq̃d est suppliendũ. ¶ 1

¶ Et ego. Hic ꝯrto allegat rõ ex parte humani desiderij. iudei. n. deuoti qui erant in babylone feruenti desiderio querebant redire i iudeam magis p̃pter cultuꝫ diuinũ q̃ ꝓpẽ naturale solacium: ꝛ hoc allegat cũ vr. ¶ 1 Et ego ad te dñe clamaui. ore simul ꝛ corde. ¶ m Et mane oratio mea p̃ueniet te. i. anteq̃ aliquid opaꝫ incipiã viriam orationẽ meã ad te. ¶ n Ut quid dñe repellis oronẽ meã. cã nõ exaudiendo. ¶ o Auertis faciẽ tuã a me. loquitur de deo more humano. q̃ homo auertit faciẽ ab illo quẽ nõ vult exaudire. Conſequẽter allegat necessitatẽ exaudítionis. ¶ p Paup sum ego. ꝛ in la. a iuuentu. mea. Iuuentus aũt ppli isrl̃ intelligit̃ ꝓ tẽpe quo fuit in egypto: ſm illud hieremie. ij. Recordatus ſuꝫ tui miſeraꝫ adoleſcentiã tuã ꝛ charitatem ſponſationis tue qñ ſecuta es me in deſerto. ſ. in exitu de egypto: ꝛ tunc populꝰ isrl̃ fuit valde paup ꝛ afflictus. ¶ q Exaltatus aũt. in adeptione terre ꝓmiſſionis regiꝰ chanaan rebellatis gentibus: ꝛ adhuc plus ꝛpe q̃uid ꝛ salomonis: q̃ tũc ppl̃s isrl̃ fuit maxime exaltatus. ¶ r Humiliatus sum ꝛ ꝯturbatus. ꝓ nabuchodonoſore regem babylonis: ciuitate ꝛ templum deſtruente: ꝛ ꝑplim capciuante. ¶ s In me. i. ſup me. ¶ t Tranſierũt ire tue ẽ. i. effectus punitionis tue venerũt ſup me. ¶ v Circũdederũt me sicut aqua tota die. ſ. sicut aqua tangit̃ intrantẽ ipam circũquaq̃: ita punitiones tue tetigerũt me in aĩa ꝛ corpore. ¶ r Circũdederũt me simul. ꝛ hoc facit ad aggrauationẽ: q̃ nõ aliqua mala pene eueniunt ſucceſſiue facilius portant. ¶ y Elongaſti a me amicũ ꝛ ꝓximũ. i. illos q̃ fuerũt ante amici mei ꝛ primi. ita q̃ nõ poſſum habere ab eis ſubsiliũ ꝛ auxiliũ. ¶ 3 Et notos meos a miſeria. ſupple mea. ita q̃ p eos nõ poteſt releuari. In translatione ꝟo hiero. habetur Et notos meos abſtuliſti. ita q̃ nõ ꝑt auxiliũ ferre mihi Sc̃ũ doctores nr̃os catholicos Aug. ⁊ Hiero. ẽ. quibꝰ in hac pte est magis adherendũ: materia huius ps. est paſſio dñi nr̃i dei ⁊ hois: christi: quã psal. ꝓcidit p ſpm̃. ꝓphetice. et etiã scripſit in hoc ps. loquens in ꝑſona christi. Sz hãc expoſitionẽ non ꝓſequor: q̃ clare et lucide tradita est i ꝯclo. ſuper psalteriũ que habetur vbiq̃: ꝛ sic ad eam põt q̃libet recurrere: ꝛ ſm hoc expoſitio quã poſui est tm̃ figuraliſ: q̃ oĩa in figura ꝓtingebant illis. j. Cor. x. ca.

¶ In psalmo lxxxvij. Domine deus: vbi dicit̃ in poſtilla Canticum psal. filiꝰ chore.

(Additio.

Iste psalmus huius psal. videtur ſingularis inter ceteros. est enim duplicatus: q̃ cũ dicit̃: Canticũ psalmi filiꝰ chore. videtur idẽ titulus oĩno cuꝫ titulo lxvij. q̃ incipit: Magnus dñs q̃ habet ꝓ titulo. Canticũ psal. filiorũ chore. Et sic in quibuſdam alĩs. cũ aũt addit ad victoriã ſup mabalach ẽ. videt aliꝰ titulus cũ ibi nõ minꝰ alius tangit̃ actor psal. Iste in quocũq̃ titulo ponitur hec dictio ad victoriã seu victor: in semp ab ipſa eadez dictione incipit titulus: vt patet diſcurrenti ꝑ oĩs titulos psalmoꝝ vbi hec dictio ponitur: ſ cum in hoc titulo postq̃ diterat: Canticũ psalmi filiorũ chore. Poſtea subdit. ad victoriã ẽ. Ex hoc patet q̃ sit ſecundus titulus: q̃ quidẽ titulus sic duplicatus manifeſte facit ꝓ opinione beati aug. attribuentis auctoritatẽ oĩm psal. ipſi dauid: ꝛ diuerſitatem titulorum: in quibus alij dicunt̃ quaſi actores attribuit officio cantoratus. ſ. eo q̃ dauid actor diſtribuebat quoſdam psl. quibuſdam cantoribus: qõ ſatis habetur ex hoc titulo vbi duo quaſi actores nominant̃. scz filij Chore ꝛ heman quod non ꝓtingit in ꝓbetiis locutionibus. Is. n. ꝓphete ꝓcurant frequenter in cadẽ ſnia: non tamẽ in eadez forma verborũ nec eodẽ ſtilo legit̃ q̃ vna ꝛ eadem ꝓphetia numero vnoꝰ ꝓphetis simul ꝛ ſemel attribuitur. Cum igitur iſte psalmus attribuatur ꝓmo filijs chore: ſecundario ꝟo heman: manifeſtũ est q̃ iſti non ponunt̃ hic tanq̃ actores: ſ potius tanq̃ cantores. filij. n. chore erant l cuite: ſimiliter ꝛ iſti ezrauite: vt habetur in locis allegatis ꝓ poſtillatore ad planũ ꝛ verum ſenſum: vnde ꝛ vtriuſq̃ tanq̃ cantoribus dauid: diſtribuit iſtũ psl. qua ratione eis intitulat̃. poſſunt etiaz multi ꝓformiter vnũ et eundẽ psalmum vel hymnũ cantare ſub omnimoda ꝓformitate ſonorũ et modulaminũ. nõ tñ eandem ꝓbetiam ſub eiſdem ꝟbis ꝛ ſyllabis ꝓferre. ꝓbeta. n. ꝓphetabꝫ ſuũ. ꝓnũ modum loquendi ſeu ſcribendi in ꝓbetijs. vñ et Hiero. in ꝓlogo ſup Eſa. dicit: q̃ ipſe fuit vrbane eloquentie: non aũt hebreꝰ: et ſic de alijs. vnde apud veros hebraiciſtas modus loquendi totius ꝑſalterij est ꝑformis quaſi ab vno prophete ſeu actore compoſitus: ſicut et pentatheucus ꝛ alij libri q̃ tñ vnũ hñt actorem poſtillator ꝟo voleꝰ fugere rõnem: que ꝓ beato Augſtino manifeſte facit aſſerit q̃ actor huius ps. fuit de man ezraites volens excludere filios chore: q̃ nõ yaleꝰ: cum psal. iſte primo intituletur filijs chore: et ſcõdo heman: vt dictum est. Sciendũ etiã q̃ multi hebrei exꝓſitores ſunt iſtius opinionis. ſ. beati aug. alleꝝ gantes ad hoc illud quod legitur. n. Reg. xxiij. cap. vbi de ipſo legit̃ q̃ fuit egregius pſalmiſta isrl̃ vt ibidez: q̃ quidẽ allegatio videtur valida. ſi. n. psalmi intitulati filijs chore ꝛ aſaph oĩs eſſent ab eis compoſiti potiori modo potuiſſent vocari egregij pſalmiſte isrl̃ q̃z ipſe dauid. psalmi. n. eis intitulati vt cõiter tractant ad literam de actionibus myſterijs chriſti et eccleſie ſ̃z ꝑsal. intitulati ipſi dauid: qui ꝓ magna pte tractant literaliter de ſuis caſibus ſingularibus: put patet in quatuor pſalmis immediate precedentib⁹: psal. n. qui incipit: Quã dilecta tabernacula tua ẽ. intitulatur filijs chore: in quo quidem psalmo tractatur de beatitudine ecleſti ſimiliter psalmus qui incipit: Benediciſti domine. intitulatus eiſdem: tractat egregie ad literam de prio ad uentu chriſti. psalmus etiam qui incipit: Fundamenta eius. eiſdem intitulatus tractat notabiliter ꝛ valde compendioſe de eccleſia triunphante ꝛ militante: vt ã dictum est. psalmus ꝟo inter predictos poſitus qui incipit: Inclina domine: intitulatus ipſi dauid agit ad literam ſm poſtillatorem de pſecutione quam paſſus ẽ dauid a ſaule: ꝛ aliꝫ ſuis perſecutoribus: que quidem materia ad literam incomparabiliter est minoris dignitatis reſpectu predictarum: et ſimiliter inuenitur in toto psalmo quaſi ꝓ magna parte. Talde ẽ impoprie igit̃ attribueretur ſoli dauid q̃ eſſꝫ egregius pſalmiſta: cum filij Chore ꝛ aſaph ſimiliter ꝛ heman poſtea fuerunt̃ debuerunt dici egregij ſi pſalmorum qui ſunt eis intitulati fuiſſent actores: ꝛ Dauid eſſet actor eoruꝫ tm̃: qui ei intitulantur. Sunt etiam alie rationes ꝓ opinione beati Augu. que fuerunt ſupra tacte in ſuis locis: iſta autem ponunturꝫ hic eo q̃ reſpiciunt ſingularitatem iſtius tituli. Item ſciendum q̃ hec dictio mabalath: que ponitur in hoc titulo ſumenda est in illa ꝓ

ma ſignificatiõe. ſcilicet prout ſignificat quoddam inſtrumentum muſicum vel certum modū cantandi cui accordat hoc quod ſtatim ſequitur ad reſpondendum. Sunt autem quedam cantica que cantant̃ p modum reſponſorii: vt in eccleſia frequentatur. vnde circa titulos pſalterij vt dicendum q ſunt quidã qui exponunt materiã principalem pſalmi vel ſaltẽ illud a q̃ pſalm⁹ incipit croziriſicut pſal. iñ. Domine q̃d multiplicati. cuius titulus eſt: Pſalmus dauid cum fugeret ab abſalon filio ſuo: et ſic de ſimilibus. Sunt alij tituli in quibus nõ exprimitur materia nec aliquid de contẽtis in pſalmo: ſed declaratur modus cantandi: ac ſi diceret in primo tono vel in ſecundo tono ⁊ huiuſmodi: vel declaratur organum muſicum in quo talis cantus ꝓprius debet poni: ⁊ iſtis modis intelligũt: negumoth qõ ponitur in quarto pſalmo: et nebiloth que ponitur in quinto: ⁊ mahalach que ponitur in hoc pſalmo. ⁊ ſic de multis aliis: et iſtius opinionis eſt rabi abenbazra qui inter alios expoſitores hebreos fuit perfectior in ſua grammatica: vnde non eſt curandum ꝯtum ad ſenſum literalem de iſtis titulis qui ad oſtenſionem modi cantandi vel pſallendi ponuntur: niſi forte p modum etymologie: que non pertinet ad ſenſum literalem: vñ et eccleſia vniuerſalis cuius auctoritas maxima eſt: nõ conſueuit legere hos titulos in eccleſia. Dicit obmuſſis circa materiam huius pſalmi poſtillator: videtur non modicum a veritate deuiare: ⁊ poſſet poni etiam ſententiam doctorum noſtrorum qui cõmuniter tenent hũc pſalmum de paſſione chriſti tractare: et adducit opiniones rabi ſalomonis ſingulari qui ipm exponit de afflictione iudaici populi in babylonica captiuitate: quam quidem expoſitionem rabi ſalo. litera non patitur: vt patet manifeſte in certis locis. ⁊ primo in hoc quod dicit. In die clamaui et nocte coram te ⁊c. oſtenſiuus eſt. n. ſupra in additione q̃ populus ille in babylonia exiſtẽs totus vel maxima pars eius a qua totum debet denominari erant ydolatre. tres autem pueri ⁊ daniel et ezechias tanq̃ pauciſſimi pro nichilo ſunt reputandi: ſm philoſophum in. ij. phyſicoꝝ. vnde oratio talium ydolatrarum non erat exaudibilis vſq̃quaq̃. Item ꝟ qđ dicitur. Inter mortuos liber. non ꝓprie intelligit ſm hanc expoſitionem: liberatio enim p mortem falſa libertatis eſt: niſi in illis qui aliam vitam meliorem certitudinaliter ſpectant: vnde ⁊ pbs impiorũ de ethicis occidentes ſeipſos quãtumcunq; ſunt in anguſtia ſumma poſiti. Item quod ſequitur: Nunquid mortuis facies mirabilia ⁊c. vſq; ibi. In terra obliuionis. valde inſufficienter exponunt ſm hanc expoſitionem. vult enim poſtillator allegare in perſona illi⁹ populi q nulla via eſſet ad reſtituendum diuinũ cultum niſi p reductionẽ pli in iudeã: qđ eſt manifeſte falſum. poterat. n. diuin⁹ cultus reparari p alias nationes: eo modo q̃ dicitur Math. iij. ca. Potẽs eſt deus de lapidibus iſtis ſuſcitare filios iſrael: q̃ quidem auctoritas bene intellecta ꝓtradicat huic expoſitioni poſtillatoris: ſimiliter ꝟ quod dicit: Ut q̃d dñe repellis orationem meã ⁊c. nõ verificat de babylonicis: qui vt dictũ eſt indigni erãt exaudiri. vnde in manu quercet: Ut q̃d dñe repellis Vñ ꝓter iſta ⁊ multa alia que ex iſtis poſſent deduci tota ira fere pl. nõ eſt applicabilis huic expoſitioi. Nec rationabiliter hec expoſitio debuiſſet occupare membrana: q⁊ nec eſt literalis nec figuralis. vera igit expoſitio huius pſal. q̃renda eſt in glo. nr̃a vbi ſingularia ꝑ ba ponderanꝫ ⁊ applicanꝫ paſſioni chriſti: q̃ quidẽ ꝑe fuit vere inter mortuos liber: vt in glo. cum quibuſdam ſuis arcũſtantijs ⁊c.

¶ Replica.

In pſalmo. Homine deus ſalutis mee. Burg. dicit non eſſe curandum de titulis: ideo eccleſia vniuerſalis que eſt maxime auctoritatis: non conſueuit legere hos titulos: et tamen in multis locis fecit de eis magnos tractatus. Sed in materia huius pſalmi burgen. valde inuadit poſtilla. dicẽs ipm multum a veritate deuiare: ⁊ poſtponere ſniam doctorum noſtrorum qui communiter tenent hunc pſalmum tractare de paſſione chriſti. Inſpicienti aũt diligenter factum poſtillatoris: patet q̃ burgen. falſum imponit poſtil. naꝫ ipe amplectitur cũ ſanctis doctoribus eandẽ veritatẽ ſic dicens circa finẽ huius pſalmi. Sedm doctores noſtros catholicos: Aug. ⁊ hiero. ⁊c. quibus in hac parte magis adherendum eſt materia hui⁹ pſal. eſt paſſio dñi noſtri Jheſu chriſti: quã prenidit pſalmiſta ꝑ ſpm̃ prophetiã ⁊ eaꝫ ſcripſit in hoc pſal. loquens in perſona chriſti: que expoſitio q⁊ data ⁊ tradita eſt: ⁊ in gloſis noſtris cõmuniter reperitur eam nõ reſumo ſed ſolum expono literã vt figuralem iuxta illud. j. Coꝝ. x. Omnia in figura contingebant illis hic modus dicendi debuit ſufficere burgẽſi. in multis locis pſalmoꝝ ne calũniaret poſtillatoꝝ et figuraliter exponentem: figuratã tamen ⁊ ꝓcipalie a ſpiritu ſancto materiã intẽtã nõ reijciendo. Illa aũt que burgẽſi opponit ꝓtra illã figuralem expoſitionem non ſunt inſolubilia. Primũ cui dicit q̃ pſalmus tempore captiuitatis babylonice fuit cõpoſitus: ⁊ ꝓ conſequens fruſtra orat quia nõ meruit exaudiri. Ad quod reſpondeo q̃ iſta oratio nõ ponit hic exaudibilis merito populi captiuati: ſ merito ꝓhete ꝑſonaꝫ populi captiuandi aſſumentis ⁊ ꝓ ꝑſo orantis ⁊ rationes exaudibilionis allegantis: ſcdo obiicit burgẽ. de eo q̃d dicitur: Factus ſum ſicut hõ ſine adiutorio inter mortuos liber: qõd de eis verificari nõ poteſt: q⁊ mors pctoꝝ peſſima nõ igitur libera. Ad qđdico q̃ nõ eſt allegarõ ꝑpli ſed ꝓphete credẽtis et ſperantis meliorẽ gratie repoſitionem ꝑ mortẽ. tertio obiicit burgen. ꝺ illud qõd dr: Nũqđ mortuis facies mirabilia ⁊c. qđ dicit inconuenienter exponi. q. nõ ſit via repandi cultũ diuinũ niſi per liberationem populi a captiuitate predicta. Ad hoc reſpondetur q̃ poſtillator exponit nõ de neceſſitate ſ de congruitate: q⁊ magis decuit diuinũ cultum reparari q̃ populũ in datione legis reſponſatum in lege educatum. ⁊ vñ conſtabat ex diuina ꝓmiſſione chriſtum naſciturũ. Me igit ꝓmiſſio facta patribꝰ fruſtraret de potẽtia ordinata ſi fieri oporteret: cũ de potẽtate abſoluta multiplex alius modus poſſibilis fuit iuxta allegatũ burgen. de math. iij. Poteſt deus de lapidibus ſuſcitare filios abrae. quam auctoritatem burg. penſat valde contra poſtilla. cum tamẽ laboret in equiuocis. quia iſte loquitur de potentia ordinata: ille aũt de abſoluta que reſpicit potẽtiam obiectiualem: ſm quam qõlibet poteſt fieri et quolibet: nõ autem ſm ordinatam ſm quam ex azimo vel lapide nõ poteſt fieri bonus quod vltimo obiicit burgen. vicz q̃ populus captiuus: quia ꝓ auꝫ nõ meruit exaudiri. ideo fruſtra in ꝑſona eius dicit: Ut quid domine repellis orationem meam ⁊c. Soluitur ex reſponſis ad ꝓimam obiectionem.

¶ Pſalmus. Lxxxviij.

Miſericordias domini. Huic pſal. ꝓmittitur talis titulus in hebreo ⁊ in tranſlatione Hiero. Eruditio Ethan ezraite. in quo notatur actor huius pſalmi: ſicut dictum eſt plenius pſalmo precedenti. Dicit autem pſalmus iſte eruditio ethan: quia de ipſo fuit eruditum per ſpiritum ſanctum a ipſum ſcripſit ad eruditionez aliorum. De materia autem huius pſalmi dicunt concorditer doctores hebrei et latini q̃ pſalmus iſte loquitur ꝺ ſtabilitate ⁊ perpetuitate regni dauid que cõpleta eſt in chriſto ⁊ in nullo alio: de cuius regno dicitur Danielis ſeptimo. Aſpiciebam in viſione noctis: ⁊ ecce quaſi filius hominis veniebat ⁊c. ⁊ ſubdit. Poteſtas eius poteſtas eterna que nõ auferet: ⁊ regnũ eius qõ nõ corrumpet: ſm expoſitores hebreos ⁊ latinos. ſ in hoc eſt differẽtia q̃ iudei expectant hoc cẽ cõplendũ in meſſia futuro. Catholici vo dicunt hoc eſſe completum in chriſto qui deſcendit de ſemine dauid ſm carnem: Roma. j. ⁊ Matthei. j. vbi eius generatio deſcribitur per Dauid. ⁊ de perpetuitate regni eius dixit angelus ad virginez Lucę primo. Dabit illi dominus deus ſedem dauid patris eius ⁊ regnabit in domo Jacob in eternum ⁊ regni eius nõ erit finis. Diuidit aũt pſ. iſte in duas ꝑtes: q⁊ primo pſalmiſta ſe excitat ad dei laudationem: ſecundo explicat huius laudis rationẽ. ibi

Quoniam dixisti. Circa primum dicit. ¶a Misericordias domini. Ly.n.in eo sit trīs vna misericordia sicut z vna voluntas: trīs hz multos effectꝰ et quibꝰ noiaī in plurali. ¶b In eternū cantabo. i. Ḥ carmine laudabo: z dicit in eternū qz puidit hūc psal. vsqz ad finē mūdi decātā dū in eccliā: z ista laus diuina ad huc erit pfectior in patria: sicut dictuz fuit ꝑ. psal. lxxxiij. Beati q̄ habitant in domo tua dñe ꝛc Annunciabo veritatē tuā i ore meo. hoc dicit: qz misericordia z veritas in stricte sp se concomitant in opibus diuinis: Ly in aliq̄ opere plus reducat in iustitia: z in alio misericordia: sicut dictū fuit ꝑ. plenius psal. xciij. ¶d Quoniam dixisti. hic ꝓnter explicat huius laudis rationem: z primo in generali: secdo magis in specialibi. Cōfitebunt. Circa ꝓmum sciendū q̄ rō huius laudis principaliter ē ppetuatio regni dauid in christo: q̄ describit principaliter in hoc psal. vt dictū est. § qz lex disponebat ad xpm: sm q̄ dr Gal. iij. Lex pedagogꝰ noster fuit in xpō. z ideo data fuit illi soli populo de q̄ christus erat nasciturus: put dicū fuit plenius in principio exodi: z ideo secundaria rō dicte laudis est datio legis: et vtrum q̄z beneficiū hic describit in quodā generali: pmittitur tamen modꝰ qualiter ꝓcesserunt ex ordinatione dei: cū dr: ¶d Quoniam dixisti. i. ordinasti. ¶e Misericordia edificabitur in celis. qz effectus diuine misericordie ꝓmus reuelant sanctis angelis: q̄ sunt executores operum diuinoꝝ q̄z hominibus. Dicit enī: Edificabit in celis. qz ꝑ effectū diuine misericordie circa xpi mysteriū reparatur ruina angelorꝝ. ¶f Prepabit veritas tua in eis. i. veritas iusticie tue q̄ semꝑ cōmitatur opus misericordie. Consequenter pcedit ad duo beneficia ꝓdicta: z primo ad legis datione cū dr in ꝑsona domini. ¶g Disposui testamentū. i. legem q̄ frequenter in veteri testamento vocat testm. ¶h Electis meis. i. filijs isr̄l q̄s elegi in populū peculiarem. Consequēter pcedit ad bñficia ꝓnapta se dicens. ¶i Juraui da. scr. vsqz in eternū ppa. semen tuū. i. nō deficiet generatio tua de semine tuo vsqz ad chr̄istum: quod patz impletū ꝑ christi genealogiā: Matthei. j. ¶k Et edifi. in gene. z gene. sedē tuā. i. regnū tuu cōtinuabo successentibus generationibꝰ vsqz ad christū: et ita factum fuisset nisi reges a dauid descēdentes posuissent impedimentū: qz ista ꝓmissio sicut z multe alie in scriptura fiunt sub ꝯditione: si reges a dō descēdētes deo obedirēt: § qz multū declinauerūt ad ydolatriā: vt ꝑz. iiij. Reg. iō regnū dauid tpe sedechie fuit interruptū. ¶l Cōfitebunt. Hic ꝓcr explicant duo ꝓdicta bñficia in ꝑticulari: z primo q̄tū ad legis dationē: secdo q̄tū ad regni dō ppetuationē ibi. Tunc locutus es. Circa primū sciendū q̄ lex fuit data satis cito post exitum de egypto: et iō hic mentio fit d̄ isto exitu z aliquib⁹ beneficijs illi ꝑlo exhibitis: z primo de beneficijs exhibitis añ ingressum terre ꝓmissionis: secdo dꝰ ingressum: ibi. Tha bo. Circa primū dicit. ¶l Cōfitebūtur ꝛc. B. n. ꝓfitebant facto in descensu manne: De q̄ scribit. Sap. xvj. Panē paratū de celo ꝓstitisti eis ꝛc. ¶m Et veritatē tuā. de adimpletione ꝓmissionis facte abraeam alijs ꝑnīb⁹ ꝗbus ꝓmisit terrā chanaan: quā veritatez ꝑfecti sunt filij isr̄l intrātes terrā illā. ¶n In ecclesia scōz. i. in loco diuino cultui deputato vbi ꝙueniebant boues sancti z deuoti. ¶o Qm̄ ꝗs in nu. eā. dño. iste nubes fuerunt illa nubes q̄ ꝓcedebat ꝓlm de egypto

Eruditio ethan ezraite.
Psalmus. lxxxviij.

¶a Misericordias dñi: in eternuz cantabo. In generatiōe z generationez annunciabo veritatem tuam in ore meo. ¶b Quoniam dixisti in eternū misericordia edificabit in celis: ꝓparabitur veritas tua in eis. ¶c Disposui testamentū electis meis: iuraui dauid seruo meo vsqz in eternū ꝓparabo semen tuū. ¶d Et edificabo in generatione z generationē: sedem tuam. ¶e Cōfitebūt celi mirabilia tua dñe: etem veritatē tuā in

ecclesia sanctoꝝ. ¶f Qm̄ ꝗs in nubibꝰ equabit dño: ¶g similis erit deo in filijs dei: ¶h Deus q̄ glorificat in cōsilio sanctoꝝ: ¶i magnus z terribilis sup oēs q̄ in circuitu eius sunt ¶k Dñe deus virtutū quis similis tibi: ¶l potēs es dñe z veritas tua in circuitu tuo. ¶m Tu dñaris potestati maris motū aūt fluctuū eius tu mitigas. ¶n Tu hūiliasti sicut vulneratuz superbum: ¶o in brachio virtutis tue dispersisti inimicos tuos. ¶p Tui sūt celi z tua est terra: orbē terre z plenitudinē eius tu fundasti aqlonem z mare tu creasti

de siffima q̄ operuit montē synai: quādo dñs vidit ibi legē: exo. xix. et de illa nube ꝓcedebant verba. r. q̄ dñs dixit ꝑplo: Exo. xx. In istis aūt duab⁹ singulariter apparuit virtus diuina. ¶p Filijs erit deo in filijs dei. Filij dei dicūt angeli: sicut z patres Job. j. Cum venissent filij dei: vt assisterēt coram dño: ē igit sensus. Quis i filijs dei. i. in angelis satis. Erit similis deo. per equalitatē. q. d. nullꝰ: qz etiā ille q̄ inter oēs ist excellentioz distat a virtute dei in infinitū. ¶q Deus qui glorificatur in cōsilio sanctoꝝ. i. angelorū ꝗbus secreta diuina primo reuelant: vt ꝑ eos ad boies deferātur. ¶r Magnus. potestate. ¶s Et terribilis. reuerentia et bonore: eo mō quo dr Gen. xxviij. Qz terribilis est locus iste. i. reuerendus z venerabilis. ¶t Super omnes q̄ in circuitu eius sunt. idest super omnes angelos qui ei assistant. ¶v Domine deus virtutum. i. angelorum q̄ executores sunt diuine voluntatis: vnde vnus ordo nominat virtutes. ¶x Quis similis tibi. q. d. nullus per equalitatem: quia angeli supremi distant a deo imꝓporcionabiliter: et alie creature multofortius adeo subditur: ¶y Potēs es dñe. potentia infinita: que soli deo conuenit.

¶z Et veritas tua in circuitu tuo. Veritas intellectus nostri causatur a rebus: sed veritas intellectus diuini est causa rerum: causa aūt reducit in effectibus suis z iō veritas diuina in omnib⁹ reducet creaturis: vñ glo. sup psal. xj. Defecerunt veritates ꝛc. sicut ab vna facie resultat multe similitudines in pluribus speculis: sic a veritate diuia multe vitates in creaturis. Dicit aūt creature ee in circuitu dei nō q̄ includāt in eis: sī q̄ intimioz est oi creature ꝗ ipa sibi: cius principia intrinseca vnies z un eē ꝑseruans. ¶a Tu dñaris ptāti maris. q. ad eius imperiū mare fuit diuisum: vt ꝓberet filijs isr̄l trāsitū q̄ siccū. ¶b Motū aūt fluc. eius tu mitigas. qz tūc aq̄ facte sunt ꝗsi mur⁹ solidus ex vtraq̄ pte diuisionis: Exo. xiiij. ¶c Tu humi. sicut vulnerato. supbū. i. pharaonē z eius exercitū eos ibi submergendo. ¶d In brachio virtutis tue. q. d. ista ꝓfecta sūt ꝑ tuā potentiā. vel q̄ dr ℔: In bra. vir. tue disp. imimi. tuos. pōt referri ad victoriā filijs isr̄l: quā dedit eis dominꝰ de amalech: Exo. xvij. ¶e Tui sūt celi ꝛc. q. d. nō est mirandū si fecisti talia. q̄: tu fecisti oēm creaturā celestē z terrestrē: z iō est in obedientia tua. ¶f Aquilonē et mare tu creasti. In hebreo z in translat. hiero. bꝰ: Aqlonē et dextrū tu creasti ꝑ dextrum ℔ q̄ dicit Rabi Salomon: in relligitur pars australis oppsita aqloni: quia si homo vertat faciem suam de occidente

¶a Thabor. ¶Hic ꝓsiter tescribūt bñficia post ingressum terre ꝓmissionis: cum dr: Thabor z hermon tē. Thabor est mons in terra ꝓmissionis in quo fuit denunciata victoria barach de sisara: et de eius exercitu: Iudi. iiij. ℊ victoria fctā fuit vtute diuina vt se ꝯē ibidē. v. ca. De eclo dimica tū est ꝑtra eos. Et ꝓ gratiarū actione tcltoza et barach cātauerunt canticū Iud. v. De mōte sō hermon ñ recolo aliqđ notabile factū: ibi nisi dicat illud quod supzaposui psal. xlij. ſ. de hermon é mōs ꝓpinquus loco Iordanis: vbi transierunt filij isrl sicco pede ꝑ ℊ beneficio tū laudauerunt ꝓpter qđ dicitur

¶a Thabor et hermon in noie tuo exultabunt .i. erunt occasio exultationis ꝓ effectū tue virtutis ibi ostis.

¶b Firmetur manus tua. Z inimicos nros. ¶c Et exaltet tertera tua. eos tebellando: qđ fuit impletum ꝙn iosue tebellauit reges chananeoz. ¶d Justicia et iudiciū ꝑpatio sedis tue. Sedes aūt dr dicebaē ꝓpiciatoriū: vt dictū fuit Exo. xxv. Ista sedes fuit ꝓparata ꝙn archa testamenti supra quā erat ꝓpiciatoriū: habuit stabilem mansionem: qđ primo fuit in silo: Josue. xviij. scdo in templo salomonis. iij. Reg. viij. Ad ꝓparationem aūt huius ꝑcesserunt iusticia dei et iudicium quibus chananei fuerunt tebellati: et etiā ꝓpter necessitas suas electi: et isrl rēgę salomonis ꝙn data est pax populo israel ne turbarēt ab omnibus aduersarijs in circuitu. iij. Reg. iiij. ¶e Misericordia. erga nos.

¶f Et veritas. erga ꝑes nostros: quib⁹ ꝓmisisti dare terrā chanaan in eoz filios. ¶g Precedet faciē tuā. expellendo aduersarios de terra illa vt archa tua ea ꝓpiciatoriū habeant quietā mansionē. et qz diuinę leges ibi cantabant ideo subdit: ¶h Beatus ꝓpls ℊ scit iubilationē. Isti erāt sacerdotes et leuite ad diuinum officium deputati: de quibus adhuc subdit. ¶i Domine in lumine vultus tui ambulabunt. i. in lumine naturalis rōnis quod est quedā impressio diuini lūminis: et dictū fuit supra psal. iij. z in lumine diuine legis in quo lumine sacerdotes z leuite alios precedebāt tā ꝙ magis edocti. ¶k Et in nomine tuo exultabunt. te deuote laudando. ¶l Tota die. i. singulis diebus: horis tñ ad ℍ cōpetentibus: quia oportebat eos aliqñ refici z quiescere. ¶m Et in iusticia tua exaltabunt qz ad sacerdotes leuitici generis casus dubij referebāt ur vt viderent ꝙd esset iustum vel iniustum: z eorum sententia inuiolabiliter obseruabatur: vt habeē deut. xvij. ¶n Quoniam gloria virtutis eoz tu es. boc est: virtus eoz z sapiētia ad tuam gloriam ordinatur. ¶o Et in beneplacito tuo exaltabitur cornu nostrum. i. potestas nostra que ꝓ cornu designatur in scriptura: cui⁹ causa subdit. ¶p Quia dñi est assumptō nostra. sua virtute educēdo nos de ęgypto z in terram ꝓmissionis inducēdo. ¶q Et sancti isrl. et ꝓ idest. i. de isrl ꝙ est sanctussancto⁹. ita ꝙ isrl ē bic genitiui casus. sicut esa. j. Blasphemauerūt scīm isrl. i. sanctū deū isrl. ¶r Rēgis nri. Ab eductiōe. n. isrl de egypto vsqz ad ꝑs salutis:

[a]Thabor z hermon in nomine tuo exultabūt: tuum brachium cū potētia. [b]Firmet man⁹ tua: [c]z exaltet tertera tua: [d]iusticia z iudicium ꝓpatio sedis tue. [e]Misericordia [f]et veritas [g]ꝑcedēt faciē tuaz. [h]beat⁹ ꝑps ꝙ scit iubilationē. [i]Dñe in lumie vultus tui ambulabūt: [k]et in noie tuo exultabūt tota die. [l]et in iusticia tua exaltabunt. [m]Qm gloria virtutis eoz tu es: [n]et in beneplacito tuo exaltabitur cornu nr̄m. [o]Quia dñi est assumptio nra: [p]z sancti isrl regis nri. [q]Tūc locut⁹ es in visione sanctis tuis: [r]et dixisti: posui adiutoriū in potētę:

[s]et exaltaui electū de plebe mea. [t]Inueni dauid seruū meū: [u]oleo sancto meo vnxi eū. [x]Manꝰ. n. mea [y]auxiliabit ei: [z]et brachiū meū ꝑfirmabit eū. [a]Nihil ꝑficiet inimicus in eo: [b]et filꝰ iniquitatis nō apponet nocere ei. [c]Et ꝯcidā a facie ipius inimicos eius: [d]et odientes eu in fugā ꝙuertā. [e]Et veritas mea z mia cōdia mea cū ipso: [f]et in noie meo exaltabit cornu eius. [g]Et ponā in mari manum eius: [h]et in flumi nibꝰ dexteram eius. [i]Ipse inuocabit me pater meus es tu: deus meus et susceptor salutis mee. [k]Et ego primogenitum ponam illum:

nullꝰ habuit ꝓprie ꝑtē regis sup illos nisi dꝰ: sicut declaratū fuit ō. li. iosue z iudicū. ꝓter qđ cū ꝑplus peruit regē: dñs dixit ad Samuelē. j. Reg. viij. Nō te abiecerūt ſ me ne regnes sup eos. ¶s Tūc locutus es. ¶Hic cō sequēt describit in spā: ꝓncipale bñfi cū. ſ. de ꝓtuitate regni dō. Circa qđ ꝑs. ꝓmo recitat diuina ꝓmissionē. secūdo regni dō creationē: ibi. Tu ꝙ repulisti: tercio implorat eius restitutionē: ibi. vsqquo dñe. ꝙnta adducit tres: qz primo recitat ꝓmissio de regni dō. ꝓmotione: secdo de successorū eius coronatiōe. ibi Si aūt. tercio dō regni dauid ꝓpetuationē: ibi. Miseri-

cordiā. Circa ꝓmū dr. ¶s Tūc. s. illo tpe ꝙ saul tanqz rex fuit ꝓlo plat⁹. ¶t Locut⁹ es sam. t. i. samueli de inunctione dauid. j. Reg. xvj. z ipi nathan de successione regni dō. ij. Reg. vij. ¶u Et vnxi. po. adiu. ſ. meū. ¶x Jn potente. i. in ipo dauid ꝙ a iuuētute leonē z vrsū z gigantem interfecit. j. Reg. xvij. ¶y Et exaltaui electū. i. dō.

¶z De plebe mea. i. de humili statu: qz tūc pascebat oues actu. j. Reg. xvj. tō subdit. ¶a Jnueni dauid ſuū meū .i. seruū fidelem z bonū. ¶b Oleo sancto vnxi eū. ꝓmo p samuelē. j. Reg. xvj. scdo sup iudā tm. ij. Reg. ij. tercio sup totū isrl. v. Reg. v. ¶c Manus. n. mea. i. fortitudo mea. ¶d Auxiliabit ei. Jtra hostes ¶e Et brachiuz meū tē. repetitio ē eiusdē rei ad maioz ēphasim. ¶f Nihil ꝑficiet tē. i. saul cū satellitib⁹. ¶g Et filius iniq̄tatis. i. absalon cū sibi adherentibus. ꝙ valde inique rebellauit ꝓtra dauid patrem suū quereus eius mortem. ¶h Et ꝯcidā a facie eius inimicos eoꝰ. i. philistheos ḡrētes destruē regnū eius. ij. Re. v. ¶i Et odientes tē. i. ammonitas z syros ꝙ fugerūt a facie exercitus dauid. ij. Reg. x. ¶k Et veritas mea. implendo sibi ꝓmissum. ¶l Et misericordia. remittēdo ei multiplex ꝑcūm. ſ. adulteriū cū bersabee: homicidiū vrie z superbiā in ꝑplī numeratiōe: vt bꝫ. ij. Reg. xj. z. xxiij. Ljcz. n. dauid fuerit punitus tēporaliter: nō tñ eternaliter. ¶m Et in noie tē. i. potestas regia: ꝑ qđ sbāt. ¶n Et ponā tē. qz dō ꝑsecit sibi trā philisthinoz situatā sup mare mediterraneū. ¶o Et in flumiñib⁹ tē. i. in syria vbi sunt plura flumina: vñ z mesopotamia syrie dicitur a mesō qđ ē mediū z ꝓtamos fluuius quia ē in medio fluvioꝝ binc z inde currētiū: sicut dictus fuit ꝓlenius: Gen. xxiij. z hoc fuit impletum ꝙn dō debellauit syros z tributo ſsecit. ij. Reg. x. ¶p Ipe invocauit tē. Dauid. n. fuit valde deuot⁹ z frequēter invocauit deū z saluatorē. vt ꝑs in ℍ libro psalmoꝝ in ꝑlib⁹ locis. ¶q Et ego ꝓmogenitū ponā illū. i. honorabilē sicut filius ꝓmogenitus ē honorabilioz aliꝭ. ¶r Excelsum ꝓ regibus terre. ſ. illius tpis, vl ꝓ regib⁹ terre ꝙ erāt in circuitu

iudice quos dauid subiecit sibi: vt bñ.ij.Reg. ¶a Incertū seruabo illi misericordiā meā.q2 saluatus est salute eterna. ¶b Et testamētū meū fidele ipsi.i. fideliter adimplebo.q3 sibi promisi de successione regni 7 aliis bonis: 7 b9 nathan ꝓphām.ij.Reg.vij. ¶c Et ponā in sedin seculi semen eius.i.in successoribus generationib9 seruabo semen ipius vsq; ad xp̃m in quo ꝑpetuabit regnū eius:ō subdit. Et thronū ei9 sicut dies celi. ¶d Si aūt. Hic ꝓnter psalmista recitat ꝓ missionē factaz ipi dauid de successor eius benigna correctione: que bñ.ij.regum.vij. 7 bic recitat in ꝑsona dei. d. Si aūt vereliquerint filij ei9.i.reges ab eo discedētes. ¶e Leges meā 2c. qō factuz fuit tēpe achaz manasses et sedechie: vt bñ. iiij. Reg. ¶f Si iusticias meas ꝓphanauerint. qō fecerūt eoz aliq; ydolatriam inducēdo eti am intra tēplū dñi ¶g Visitabo in virga iniq̃tā. eorū 2c. q.d. nō exterminabo eos totalit vtq; austēritate iudic': ꝙ castigabo eos afflictionib9 ꝛ alib9 zelo paterne correctionis: et hoc mane

rcelsus ꝓ regib9 terre. [a]In eternuz seruabo illi misericordiā meā: [b]7 testamētum meū fidele ipi. [c]Et ponā in seculuz seculi semen eius: et thronū eius sicut dies celi. [d]Si aūt vereliquerint filij eius [e]legē meā: et in iudicijs meis non ambulauerint. [f]Si iusticias meas ꝓphanauerint: et mandata mea nō custodierint. [g]Visitabo in virga iniq̃tates eoz: 7 in verberibus peccata eorū. [h]Misericordiā aūt meā nō dispgam ab eo: [k]neq; nocebo in veritate mea. [m]Neq; ꝓphanabo testamentū meū: 7 q̃ procedunt de labijs meis [o]nō faciā irrita. [p]Semel iurauī in sancto meo si dauid mētiar: [r]semen eius in eternuz manebit. [s]Et thronus ei9 sicut sol in cōspectu meo: et sicut luna perfecta interens in q̃ sancti pres illi9 tpis ꝓ tali dilatiōe suspirabāt 7 affligebāt: ꝙ9 q dr̃ puer. tuy. Spes q̃ differt affligit aiam: ¶y Auertisti testim ser. tui.i. promissuz factum dō seruo tuo retardasti: iō dr̃ h:auertisti. et nō abstulisti. ¶z Prophanasti.i. ꝓphanari ꝓmisisti. ¶a In terra sanctuarium eius.i. tēplū qō dr̃ sanctuariuz dauid eo q̃ decreuit illud edificari ꝓ salomone filium suū: et ꝓparauit impensas 7 tradidit exemplar edificiorum 7 vasoz.j. paly. xxviij. qō fuit ꝓphanatuz gñ ꝓ chaldeos fuit ꝓbustū.iiij. reg. vlti. 7 benedr̃ ꝓphanasti in terra sanctuarium eius.q2 sanctuariū qō est in cēlo ꝓphanari nō potest. ¶b Destruxisti oēs sepes ei9.i. muros irsem 7 alia rū ciuitatuz ꝙs destruxerūt chaldei. ¶c Posuisti firmamētum eius.i. hierusalem q̃ erat fortior ciuitas tanq̃ metropolis. ¶d Fozmidinem.q2 eti am post reditū captiuitatis babylonice illi qui habitabant ibi: erant in magna formidine: vt babetur Necemie.j. ¶e Diripuerūt eū oēs transeuntes viam.q2 samaritani: 7 alij q̃ erāt ipis ꝓpinq̃ irruētes in ꝓlin indeoz hominicidia faciebāt: 7 predas rapiebant: ō subdit: ¶f Fact9 est ꝓbrobriū vicinis suis. q̃a gloriabant de predis 7 occisionib9 i ipso irsl factis: 7 et hoc ꝑ ysaia sequētis versus: Exaltasti dexterā 2c. ¶g Auertisti.i. fugere fecisti. ¶h Adiutoriū gladij eius .i. viros debellatores q̃ ꝓ gladiū debebāt defendere ꝓpulū 7 ipi fugerūt nocte de bierlim: vt bñ.iij. Re. vl. iō subdit: ¶i Nō es auxiliatus ei in bello. ꝙ chaldeos. ¶k Destruxisti eū ab emūdatiōe. Dū.n. ꝓphe erat i era ꝓmissionis vtebāt aqs lustrationis ad purificādū homines inq̃natos et tactu alicui9 mortiferi seu alterius rei immūdeā9 q̃ dr̃ Nu. xix. ꝙ ducto ꝓpter i captiuitatē cessauit talis emūdatio. ¶l Et sedē 2c. i. maiestatē regni abstulisti. ¶m Minorasti 2c. q2 tūc multi viuētes vtriusq; sex9 fuerunt occisi 7 mortui: 7 sic dies vite eoz fuerūt minorati. ¶n Perfudisti 2c. q2 ad terrā longinquā fuerūt filij irsl ducti captiui ꝓ subsidiū valde ¶o Vsq;quo. hic ꝓnter psal. implorat ꝙ regni dauid restitutionē. ꝙ. Vsq;quo 2c. i. oculos misericordie tue a nob. ¶p In finē. i. ita diu. ¶q Exardescet 2c. q. d. ita exardescet ira tua q̃ nunq̃ extinguet: sicut nec ignis bñs ꝓbustibile apositū: cui9 ꝑcere 7 misereri tibi sit. ꝓpriū iō subdit: ¶r Memorare q̃ 2c. i. q̃ fragilis e humana natura ad casuz: sm q̃ dr̃ Gen. viij. Sensus. n. 7 cogitatio cordis hūani ꝓna sit ad malū ab adolescētia sua. 7 iō sp indiget tua misericordia: et hoc ꝓnter oēs dr̃ ultimo fine dois. d. ¶s Nūq̃d. n. vane ꝓstituisti oēs 2c.

quasi diceret nō: q̄ deus ⁊ natura nihil facīt frustra. vi. n. aliquid vane factū vel ꝓstitutū: qñ nō attingit finem intētū: sicut medicina dr frustra ꝓfecta vel spinata qñ nō inducit sanitatē. nullus aūt homo ꝓtest prīgere ad vltimū finē vite humane que est felicitas supna nisi ex dei misericordia: ꝛ iō si buano generi non adesset: vane videret ꝙstitutum genꝰ humanuꝫ. Sciendum tñ q̄ non frustra sunt cōstituti q̄ nō pertingunt ad hūc finem: nec etiaꝫ cedit ad gloriam dei: ꝓpter quam principaliter oia sunt cōdita: puer. xvi. Omnia enim ꝓpter semetipm operatus est dominus. Ḃ etiaꝫ cedit ad gloriam electoꝝ: q̄ ex dei misericordia attingunt finem vltimum: ⁊ hanc finiam reducit apostolus satis diffuse Ro. ix. x. xi. Timo. ii. In magna domo nō solum sunt vasa in bonorem ſ etiā in ꝓtumeliam. ℟

ª Quis est homo q̄ viuet ⁊ non videbit mortē: ᵇ eruet aiam suam de manu inferi.
ᶜ Vbi sunt misericordie tue antique e dñe: ᵈ sicut iurasti dauid in veritate tua
ᵉ Memor esto dñe obprobrij tui quoꝝ tuoꝝ: ᶠ q̄ obtinui in sinu meo ᵍ multaꝝ gētiū
ʰ Vbi exprobrauerūt inimici tui dñe q̄ exprobrauerūt ꝓmutationē xpi tui. ⁱ Benedict ᵈ dñs in eternū: ᵏ fiat fiat
Oratio moysi viri dei.

ª Quis est homo qui viuet ⁊c. q. d. nullus: q̄ statutum est hominiḃ semel mori. ḃ Eruet aiam suaꝫ de manu inferi. q. d. nullus ꝙ tēpe ipso in quo omnes descendunt in infernū quātūcūq; insti: et hoc durauit vsq; ad redemptionē factam ꝓ christum ipi dauid. ꝓmissam: vt patet per predictaꝫ: et ideo implorat eī⁹ aduentū dicens. ℟c Vbi sunt misericordie tue antiq̄ dñe. q. d ab antiquo fuit ꝓmissio facta de xpo ipi abrae: Gen. xxii. In semine tuo benedicent omnes tribus terre: ⁊ postea ipi dauid. ii. Reg. vii. ꝓ ipm nathan: vt ſ. expositum est: ideo subditur. ℟d Sicut iurasti dauid in veritate tua. i. in tempo qui es veritas. ℟e Memor esto obprobrij seruoꝝ tuoꝝ. i. obprobria illati seruis tuis. ℟f Multarum gentiū. i. amultis gentiḃ⁹ a tempore captiuitatis babylonice vsq; ad christum: quia toto illo tempore quasi continue populus expectans christum fuit in obprobrio: ita ꝛpe machabeoruꝫ fuerit sublecuatus auxilio paruulo: Daniel. xi. Et ideo ꝓcepto christo: beata virgo dixit in cantico suo: Lu. i. Deposuit potentes de sede et exaltauit humiles. Fuit enim in natura humana mirabiliter exaltata ꝓ hoc q̄ fuit in vnitate suppositi a verbo assumpta: ⁊ maxime ꝓpulsa de quo ſm carnem fuit natus: ꝓtum ad credentes. ℟f Quod continui in sinu meo. i. dissimulaui et patienter sustinui obprobria mihi illata ab infidelibḃ. Et loquit̄ ꝓphet̄a in ꝑsona ꝑpli expectantis christi aduentū. vel pōt istud referri ⁊ melius ad ꝑplm catholicū: qui in primitiua ecclesia sustinuit multa obprobria patienter, ꝓpter christum ſm q̄ dicit act. v. Ibāt gaudentes a ꝓspectu concilij. quoniā digni habiti sūt ꝓ nomine ihesu contumeliam patiī subdit. ℟g

Qđ exprobrauerūt ꝓmutationē christi tui. quod ſm hebreos intelligitur de messia. Ex hoc enim christus ⁊ etiā catholici sustinuerūt multa obprobria: q̄ ꝓ doctrinam xpi ⁊ apostoloꝝ reprobabāt vitā ⁊ doctrina scribarum ⁊ phariseoꝝ in q̄ erat quedā ꝓmutatio. In hebreo ⁊ in translatione hiero. habet. Quod exprobrauerūt. vestigia christi tuiceꝫ tunc est plana litera: ⁊ facta ⁊ ꝗba christi que sunt eius vestigia fuerunt a sacerdot. bḃ ⁊ legisperitis reprobata: ⁊ ꝓpter eoꝝ sequelā catholici a sacerdotibus ⁊ scribis: ⁊ postea a tyrannis multa obprobria sustinuerūt ⁊ tormenta: ⁊ quia talia sustinebāt non solum patienter ſ etiam gaudenter: vt dictū est. ideo subdit in ꝑsona eorum. ℟i Benedict ᵈ dominus in eternum. de omnibus que fecit nobis in prosperis ⁊ aduersis: ſm illud ꝑalmi. xxxiii. Benedicam dominum in omni tempore. sic ꝓsperitatis et aduersitatis. ℟k Fiat fiat. i. sita stabiliamur ꝓ eius gratiam: ſm illud hebre. xiii. Bonū est gratia stabilire cor. q̄ in aduersis ⁊ ꝓsperis in ipo stabiliter maneamus.

ℓ In ꝑsal. lxxxviii. Misericordias dñi in ꝑpetuū cantabo. vbi dicit in ꝓstilla. Tui sunt celi ⁊c.

ℏ Additio.

Quidam expositores hebreoꝝ dicunt ⁊ forte bñ: q̄ ꝑsalmista ḃ numerat septē ætias ꝓstionis mundi. i. sunt sum ⁊ decimum. et hoc cū dicit. Tui sūt celi ⁊ tua ē terra cōsequenter similr ⁊ dextrū: ⁊ h cū dicit: Aquilonē ⁊ dextrū tu creasti. consequenter ante et retro: ⁊ hoc cū dicit: Thabor ⁊ hermon. Thabor enim est in ꝑte occidentali respectu terre promissionis ⁊ sic retro: ⁊ hermon in orientali: et sic est ante. q. d. ꝑsonnes differentie positionis in quibus mundus consistit in tua sunt potentia: ſm quā expositionē nō recipit q̄ in tabor vel in hermon aliquod notabile esset factū.

ℓ In eodem ꝑsalmo vbi dicitur in postilla: ideo subdit: Beatus populus qui scit iubilationem.

ℏ Additio.

Expositio huius versus. i. beatus ꝑplꝰ q̄ scit iubilationem in postilla tradita nō vr ꝑsona rōni. tū q̄a nō vr aliqua rō q̄ hec beatitudo. i. sciēdi iubilationem apprōpet̄ sacerdotibꝰ ⁊ leuitis tm: cū iubilatio ille idem dr ac quā agit hic toti ꝑplꝰ ꝑcipit: vñ legit in ꝑsal. Jubilate deo oīs terra. ⁊ in aliis ꝑplurimis locis: tuꝫ q̄ et hoc q̄ sacerdotes ad diuinū cultū reputant: nō sequit q̄ in lumine ambulent: ſ q̄ in eo ambulare debeant. Melius ḡ vr dicendū cū glosa dicente q̄ iubilus est gaudium qđ verbis explicari non pōt: nec tñ penitus retineri: vñ et vociferationes iubilose cōsueuerūt fieri qñ tanta letitia adest: qđ exprimi non potest: ꝓut de elizabeth legit: Lu. i. ca. q̄ cū cognouisset aduentum matris dei ad se: tūc fuit plena letitia spiritussancti q̄ exclamauit voce magna qđ iubilose vociferans: ꝑls ḡ ille qui scit te illo gaudendum esse qđ dici non pōt: nouit de gratia adepta iubilare: et te deo non te dominę vnde sequit: Dñe in lumine vultꝰ tui. i. in illuminatione ſpūssancti. cui sententie, quę adaptāt̄ sequentia: vsq; ibi. Et sancti israel regis nostri.

ℓ In eodem ꝑsal. vbi dr in postilla: Misericordia autem meam non dispergam. ℏ Additio.

Melius vr dicendū ꝙ ḃ qđ dr: Plectę nocebo. referr ad hoc qđ ꝓdixit: Misericordia aūt meā. ⁊ ad hoc quod sequit immediate: In veritate mea. et ē sensus sic: Misericordiam meā. ab eo totaliter nō auferam. vt veritas mea quā illi promisi remaneat illesa: si. n. misericordiam ab eo abstulisset sequerek nocumētū. i. defect⁹ in veritate diuina que quidem sniа replicat. sub aliis verbis: cum sequitur: Testamentum meum. ℏ Lxxix.

Omine refugium. Huic ꝑsal. ꝓmittit̄ talis titulus in hebreo. et in transla. hieron. Oratio moysi viri dei. ⁊ eius dē finē ē titul⁹ q̄ cōit ponit in bibliis q̄ talis est: Oratō moysi hominis dei. dicit aūt glo. sup ꝑsal. istum q̄ intitulat a moyse: quis dauid hic ꝑsalmū fecerat glo. vō ista ꝓcedit ſm opinionem augustini q̄ dicit q̄ vō fecit omīs ꝑsal. Sed beatus hiero. q̄ plus studuit in talibus: ⁊ omīs doctores hebrei dicunt q̄ plures alii fecerunt ꝑsalmos inter quos actores ab ipis ponit moyses: sicut plenius dixi in principio buiꝰ libri. Et istud dictum tanq̄ verisimilius secutus sum. nec ratio data in glosa valet: q̄ eadem ratione multi alii ꝑsalmi in quibus ponit aliqua

ptinentia ad vetus testamentū: z aliqua ad nouū intitularent a moyse: qđ est manifeste falsū ex precedentib⁹ z sequentib⁹. Jō ꝑ̄r dico ꝙt vr̄ mihi q̄ ps. istę sit oīo moysi ad impetrādū bñficia dei ipso isr̄l quem edurit de egypto Ad impetrādū aūt bñficia de futuro mod⁹ optim⁹ē ostendere gratitudinem de beneficijs receptis in preterito tō ps. istę in duas partes diuidit: q̄ prio moyses tang⁹ gratus recolit ꝓterita beneficia: z scdo p̄ces porrigit ad alia impetrāda: ibi. ḡs nouit. Circa p̄mū recolit bñficia collata humane nature generaliter: secūdo nature lapse specialiter: ibi. Me auertas. Prima in duas: q: primo recolit bñficia: scdo errorē circa hoc excludit: ibi. Priusq̄ montes. Circa p̄mū sciendū q⁹ duplex beneficiū fuit collatū homini etiā ante lapsum. s. beneficium creatiōis quo ad imaginem dei creatus est ꝑm animam: capax ipsius p cognitionē z amorem. Secundū beneficiū est gubernationis: q: homo vltra creaturas alias corpales ordinat⁹ ad beatitudinē supnaturalē ad quā ꝓsequendam indiget speciali gubernatione z ꝓuidētia dei: de qua dicit apls. j. Cor. ix. Nō ē cura deo de bobus. z hoc duplex beneficiū recolit moyses. d.

a Domine refugium factus es nobis. i. humane nature a te ex nihilo producte: que p tuā spālem directionē z ꝓtectionem dirigit in finem vite beate. ‖ b Ad generatione in generationem. quia et in statu nature condite: et nature lapse indiget homo ꝓdicta directione ad consecutionem vite beate. ‖ c Priusq̄. Hic ꝓsequenter remouet occasionem errandi: q: dixerat: Dñe refugium factus es nobis ꝛc. posset aliquis credere q⁹ aliqua factio vel nouitas esset in deo: qđ est falsum z erroneū: et ideo ḃ remouet oīa dicens dei eternitatē que includit immutabilitatē: z hoc est qđ dr̄: Priusq̄ montes fierēt ꝛc. i. aūq̄ mundus crearet. ‖ d A seculo z in scm tu es deus. i. eternaliter: z ideo q⁹ deus dicit factus refugiū nobis: nō est p aliquā mutabilitatem in deo vel nouitatē: sed tm̄ in creatura factam. ad quam sequitur realis relatio in ipsa: z rationis tm̄ in deo qua sic nominat⁹ de nouo siue ex tempore: sicut z dicitur homo factus vel creatus: z sic de alijs. ‖ e Me auertas. Hic ꝓsequēter ponitur dei beneficium erga humanam naturam post lapsum: qđ est renouatio de culpa ad gratiā: quod quidem beneficium deus nō resistit ꝓstare nature lapse cū renouādo: aliq̄n monitis: aliq̄n bñ sicijs: aliquando flagellis: z alijs modis ꝑm ordinē sue sapientie infinite: primo ergo hoc beneficium ꝓponit. secundo errorem humanum circa hoc excludit: ibi. Quoniam mille. Circa p̄mū dicit. ‖ f Me auertas. idest ne dimittas. ‖ g Hominem in humilitatem. i. hominem p peccatum deiectum a statu sublimi in quo dominabatur creaturis ad statum prefectis miserie. in quo patitur etiam a mulcis. ‖ h Et dixisti ꝛuertimini ꝛc. q. d. psalmista ita fecisti: quia dixisti peccatoribus. Conuertimini filij hominum. p penitentiam resurgendo de culpa ad gratiā Vt aūt hoc fecerit deus a principio patet: quia adā z eua statim post transgressionem reprehendit: et similiter cham post obitum fratris dicens. Cur cōcidit facies tua: genes. iiij. z post eius occasionē dixit: Vbi est abel frat⁹ tu⁹. quasi inducens cum ad penitentiam. Et istam reuocationē peccator⁹ sp̄ tinuauit aliq̄n p seipm: aliq̄n p angelos aliquando p homines sanctos: vt patet in ꝛcurlu veteris z noui testamenti. ‖ b Mille. Hic remouet circa hoc errorē humanū z primo p tpe ante diluuiū: scdo post: ibi. Que. p nihilo habent. Circa p̄mū sciendum q⁹ homines differunt a peccatis ꝙerti ꝑantes lōgas vitam: z hoc maxime ꝓtigit aūq̄ diluuiū: in quo homines diuyrsebant. s. nongentis annis z octingentis: et aliq̄n pl⁹. vt patet Gen. v. sed hoc remouet dicens. ‖ b Quoniam mille anni ante oculos tuos. id est respectu eternitatis qua diuina cognitio mensuratur. ‖ i Tanq̄ dies hesterna q̄ preteriit. hoc addidit. q: tps ꝓteritum iam nihil est: et temp⁹ quātūcūq̄ longum eternitati compatum quasi nihil ē. ‖ k Et custodia in nocte. Istud ē de eodē versū: z accipit hic custodia p vigilia q: nox distinguit in quatuor vigilijs in quibus solent mutari milites de nocte. p custodia exercitus: z sic vna vigilia in equinoctio vernali: q̄n primo solet reges ad bella ꝓcedere non bz nisi tres horas z sp diminuit. p. cedēte tpe vsq̄ ad solsticiū estiuale: z p hoc designat diminutio tpis humane vite p mortem accidentalem q. d. et si cursus naturalis vite hominis duraret mille annis ante diluuiū m: tñ aliq̄n breuiabat quantū tres horę: vel pauciores distant a die integra. xxiij. horar⁹ per mortē accidentalē et infirmitate supuenientē vel occasione: sicut vita abel fuit abbreuiata z multor⁹ aliorum. ‖ l Que. p nihilo. Hic ꝑr̄ remouet fiduciam vite longioris post diluuium: et qua errorce homines differunt referri a peccatis: quia extunc vita hominis fuit magis breuis. Circa quod sciēdū q⁹ hic incipit versus sequēs ꝑm hiero. z hebraicā veritatē: ira tamē hebraica sic habz: Fluctuasti eos somnus erunt. quia in diluuio erant fluctib⁹ aq̄r submersi: exceptis octo ꝓsonis. s. noe z filijs eius z eorum vxoribus: Gen. vij. z postea vita hominis fuit abbreuiata intantū q⁹ non vixit batur nisi somnus breuis: z eadē ē sniа ire hiero. q̄ hic habz percutiēte te eos. scilicz aquis diluuij somnum erunt. idest quasi nullius reputati onis: sicut somnium z ad hoc reducitur ira communis q̄ sic habz. ‖ l Que. p nihilo habent eor⁹ anni erunt. i. anni vite hominis decetero erunt de numero eorum q̄. p nihilo habentur: iō subditur. ‖ m Mane sicut herba transeat ꝛc. p mane intelligitur principium vite: per vesperę finis. z sicut aliquando herba florет mane z vespere decidit. sic etiam finis vite humane eius principio cito succedit: cuius causa subditur cum dicitur: ‖ n Quia defecimus in ira tua. idest in vindicta quam fecisti p diluuiū vita humana sic. pcessit ad defectū. z ꝙa vindicta illa. pcessit ex multiplicatiōe pcatoꝝ ꝑm q⁹ dr̄ Gen. vj. Repleta est terra iniquitate a facie eor⁹ z ego dispdam eos cū terra: ideo subdit: ‖ o Posuisti iniquitates nr̄as in ꝓspectu tuo. s. ad punitiōē: sicut iudex ponit causā ante se cū quē vult punire. ‖ p Secūm nr̄m. i. de cursu tpis nostroꝝ. ‖ q In illuminatiōe vult⁹ tui. i. in palā causā te: sicut illud qđ ē in lumine: ꝑm illud Eccles. xxiij. Oculi dñi multo lucidiores sup solē vias hoīm circumspiciūt. ‖ r Oēs dies nr̄i defecerūt ꝛc. repetitio est finis ꝓdicte ad maiorem expressionem. ‖ s Anni nostri sicut aranea meditabunt. In hebreo

ꝛ ũ translatione hiero. bñ. Consumpsim⁹ annos nr̃os sicut sermonez. i. sicut sermo cito transit et desinit esse sic anni nostri: ꝛ ptinet ad sniam p̃dictã de brevitate vite humane ꝛ ira aũt cõis refert ad inutilitatẽ laboris q̃ frequenter ptingit in vita bois: q: sicut aranea multũ occupaꝫ ad texendũ telam q̃ modico vento dissipaꝫ. sic homines multuz studentꝫ ꝛ meditantꝫ ad pfectũ bonoꝝ vel divitias q̃ velociter amittuntꝫ: et sic dr̃. ¶ a Unni nostri. i. dies in annis nostris vivẽtes ¶ b Meditabũ tur. inutilia sicut aranea multum intendit p tela facienda. Cõsequenter p sequitur magis in particulari ꝛ de terminate vite bñane brevitatem dicens. ¶ c Dies annoꝝ nostroꝝ in ipsis septuaginta anni. te cõi cursu ¶ d Si aũt in potentatib⁹. i. in bene oplemtatis. e Ntrogita anni. in statu quietis. ¶ f Et ampli⁹ coꝛ. i. tps vltra pcedens. ¶ g Labor ꝛ dolor. q: seneꝛ nõ est nisi q̃dã languoꝝ. ¶ h Qñ supervenit mansuetudo. in hebreo et in translatione hieronymi habetur: Qñ transiuim⁹ cito. q. d. vita pñs nõ est nisi q̃dam transitus brevis. Et aud iuuimus. de pñti seculo: sicut auis de nido: et sic cõtinuatur sentẽtie pcedẽti de brevitate vite nostre. Ira aũt cõis põt reduci ad diuinam sententiã q̃ immisit diluuiũ: quia peccata hominũ demeruerunt delectionem humani generis simpliciter. ¶ i p mansuetudinem diuinã saluatus est noe cũ filiis suis et coꝛ vroribus ad ptinuationẽ generis humani: ꝛ q̃tum ad hoc dr̃. ¶ h Qñ supervenit mansuetudo. s. diuini iudicij ipm cõtẽpans a rigore. ¶ i Et corripimur. q: boies sapientes dictã punitionẽ attẽdẽtes a suis insolentijs emendanẽ. ¶ k Quis novit. Postq̃ psal. recoluit bñficia dei sterita: hic inter pcedit ad alia bñficia impetranda. s. de legis datione ꝛ tabernaculi ꝛstructiõe: scim ibi petit: Respice dñe. Circa p̃mum primo continuat se ad precedẽtia dicẽs. ¶ k Quis novit ꝛc. q. d. Exquo vita hominis est ita brevis ꝛ ta et scientia acquirit p experientiã longi tẽporis. Quis novit potestatem ire tue. i. quis in tam brevi tpe possz scire excellentiã tue potestatis ꝛ vindicte. q. d. nullus nisi ex tua speciali instructione id sequenter petit hanc instructionem. d. ¶ l Dexterã tuã. i. potestatẽ tuam que p dexterã in scriptura designatur. ¶ m Sic nosã fac. nos illustrando. ¶ n Et eruditos corde. idest fac eruditos corde. ¶ o In sapiẽtia. a te nobis infusa ꝛ data: et hoc fuit impletum quando dedit illi populo legis divine beneficium. et propter hoc de illa lege dicit moyses: Deutero. iiij. ca. pi. Hec est sapientia nra ꝛ intellectus coꝛã pplis. ¶ p Convertere dñe. respiciendo nos oculis tue misericie. ¶ q Usqquo. i. usqz ad aliqꝺ tps: vñ alia translatio habet aliquantulus. q. d. illud qꝺ tibi placuerit quãtũcunqz apud te sit modicum sufficiet mihi: et erit mihi magnum. ¶ r Et depcabilis esto sup seruos tuos. p̃ces eorum exaudiendo: ꝛ ve sint magis exaudibiles recolit beneficiũ in transitu maris rubri exitum dicens. ¶ s Repleti sumꝰ mane misericoꝛdia tua: ¶ t exultauimus ꝛ delectati sumꝰ ꝛc. q: statim mari trãsito cantauerũt canticũ exultationis dicentes: Cantem⁹ dño gloriose ꝛc. ¶ y Letati sumꝰ. p die. qui. nos humi. i. humiliari nos p̃misisti in dura ꝛ vili seruitute egypti. Opposita. nisi ꝛ se posita magis elucelcũt: ꝛ ideo qua dura seruitus p cedens adhuc habebat in recẽti memoria: ex hoc augebaꝫ ipsi letitia. ¶ x Respice. Hic sequenter ponit beneficiũ de structione tabernaculi ad cultũ diuinũ: ad cuꝰ structionẽ seniores populi obtulerunt donaria ꝛ minoꝝ opati sũt faciendo opus tabernacli: et vasa ad ministerũ necessaria. s. bezeleel filiꝰ huri ꝛ plures alij. et ꝺ ẽ quod petit moyses di. ¶ x Respice dñe in seruos tuos. i. semores inspirã do eis voluntatẽ offerendi donaria ad opus tabernaculi. ¶ y Et in opera tua. i. in ope tabernaculi ꝛ altaris q̃ ad cultũ tuũ. ¶ z Dirige filios coꝛ. dans eis ad ꝺ sapiaz ꝛ intellectũ: ꝛ ꝺ fecit dñs: vt dr̃ Exo. xxxj. di. Eccevocaui de zeleel ex noie filiuz huri: ꝛ implevi ipm spiritu dei sapie et intelligentie ꝛc. Et Exo. xxxv. Fecit q̃ bezeleel ꝛ Holiab et oẽs viri sapientes: q̃bus dedit dñs sapiam ꝛc. ¶ a Et sit splendoꝛ dñi dei nr̃i ꝛc. i. veritas dans in tabernaculo rñia: sicut factũ est constructo tabernaculo vbi dabaꝫ diuina rñia de propiciatorio: sm q dr̃ Exo. xxv. Inde precipiã ꝛ loquar ad te sup propiciatoriũ. ¶ b Et opera manuũ nr̃arũ dirige. Istud bis repetitur: semel pro structione tabernaculi: et semel pro sacrificijs ibidem p manus sacerdotũ offerendis. Expositoꝛes nostri cõiter exponũt hunc psalmũ de xpo ab illo loco: Dexterã tuã ꝛc. q̃ in sacra scriptura dicit patris dextera. Sed hanc expositionẽ nõ pcẽdit: tum q: mihi vr̃ magis mystica q̃ literalis: tũ q: expositõ ista valde sufficienter ponit in glo. Moraliter aũt põt exponi ps. iste vt sit oratio cuiuslibet fidelis: qui vt ofo sua sit exaudibilis: pio recolit divina beneficia humano generi ꝛ stita: et sic vlterius petit divina sapiẽtia illustrari intellectum in mente: ꝛ in opibus suis exterius dirigi divia virtute.

¶ In psalmo. lxxxix. Domine refugiũ.

¶ Additio.

UT dictum est pluries in pcedẽtibus nõ omis docto res tẽbz: teneꝝ opinionẽ beati bieꝛo. ꝛ multi eorum teneꝝ sicut Augustinus. s. q̃ solus dauid fuit actoꝛ omniũ psalmoꝝ in psalterio contentoꝝ um: et per consequens istius psalmi. intitulaꝫ aũt a moyse ratiõe tacta in glosa. q̃ quidẽ rõ valida est non obstante eo qꝺ cõtra eam obijciꝫ a postillatoꝛe: nõ esse q: in hoc ponunt aliqua principia ad vetus testamẽtũ a aliqua ad nouũ et hoc solo intitulaꝫ iste psalm⁹ a moyse q: sic loquereꝝ q̃ alij q̃plures psalmi eidem intitulaꝛentur. put postillatoꝛ allegat. Sed ideo psal. iste intitulari vr̃ m oyse: q: in eo tãgitur breviter ea quibus ler mosaica est impfecta lz bona ꝛ a deo data: que quidez ler debebat pfici p christũ. Ad cuius declarationẽ sciendum q: sm apostolũ ad hebreos. vij. c. Nihil ad pfectũ adduxit lex: de cuius legis impfectione ẽ q: in ea terrena promittebãtur: similiter et omina bantur transgressores per penas tales non perpetuas: vt patz ex communi tenoꝛe veteris testamenti: cuius ratio est q̃a sm augustinum contra faustum. xix. libro: Populus ille carnalis rebus vite pesentis totaliter inhebebat. sed constat q: talia momentanea sunt: et quasi nullius duratiõis

respectu eternitatis: § ler tpi tanꝫ pfecta bona sempiterna et spiritualia ꝓmittit: similiter et de penis perpetuis comminatur. vnde in psenti psal. moysi intitulato: primo ostenditur imperfectio veteris legis ex brevitate vite psentis cui temporalia in eadem lege ꝓmissa ordinatur seu comminatur: scdo peritur ler tpi pfecta q ordinatur ad eternitatē consequendam secunda ibi. Dexteraz tuam sic notam fac. Circa primū nouem facit. Nam primo premittit q deus est factus refugiū a generatione in generationē. s. a generatione antiqui testamēti: que generatio dicitur: vt Mar. viij. cap. Generatio ista signum q̄rit: in qua generatione felicitas eterna non attingebatur ad generationem. s. noui testamenti que etiam generatio dicit Math. xxiij. cap. Non transibit generatio hec donec omnia fiant. in qua talis felicitas. s. eterna adipiscit: circa quod notanter dicit. Domine refugiū factus es nobis. q. deus eternus factus bō tpaliter: est ꝓprium t singulare refugiū a prima generatione imperfecta ad secūdā generationē pfectam. Consequenter secundo ostēdit immensitatem eternitatis diuine: et hoc cum dicit: Priusq̄ montes fierent &c. s. ante mundi constitutionem. Et a seculo in seculum tu es deus. ad designandum interminabilitatem eternitatis a parte post sicut a parte ante. Licet. n. duratio eterna non sit successiua ꝑm ꝓius: et posterꝰ tñ in cognitiōe humana que temporalis est non potest intelligi nisi cum quadam successione infinita. cognita em̄ sūt in cognoscente per modum cognoscentis. Consequenter tercio ostendit brevitatem humane durationis: t eius causam ꝑm statum psentis vite: t hoc cum dicit. Me auertas hominem. Circa quod sciendum q hebraica veritas in hoc loco nihil quod sonat negationem ponit: sed sic dicit. Auertisti hominem in humiliatione et diuisti. conuertimini seu reuertimini filij hominum. quod exponit abenbazra hebreus de necessitate moriendi quam incurrit ꝓmus homo per peccatum: et est sensus. Auertisti hominem. scilicet adam: In humiliatiōe seu abiectione. et hoc post lapsum cui homini: Diuisti reuertimini filij hominū scilicet in terram. legitur enim Gen. iij. in hac materia. donec reuertaris in terram de qua sumptus es. quia pulvis es t in pulueꝝ reuerteris. et notanter dicit. Auertisti hoiez in humiliatōe i singulari et postea in plurali: Reuertimini filij hominum: quia licet adam ꝓmo fuit abiectus t humiliatus in peccato: et sibi soli vi debatur deus loqui in predicta auctoritate: tamen peccatum et eius pena transiuit in posteros. quia omnes ex hoc incurrerunt necessitatez moriendi: et ideo pluraliter dicit. Reuertimini. scilicz ad terram moriendo. Consequenter quarto ondit ex hoc q vita humana ꝑm statum psentis vite rōne predicta terminabilis est q ipa est momentanea et in nihilum reputanda: et hoc ex ꝓsideratione partiū tpis hui⁹ vite. s. pterite: psentis et future. nam ps pterita durationis temporalis quātūcunq; longa: est in se nihil cū iam transiuit tota eius duratio: et de hoc dicit: Oꝫ mille anni ante oculos tuos tanꝫ dies hesterna que preterijt. t hec ꝓba pñt dirigi ad deū vel etiam ad hoicm. ps xo pñs hui⁹ durationis est brevissima: quia solū ꝓsistit in aliqua ꝑticula ꝙnqua nunc indiuisibili: et de hoc dicit. Et custodia in nocte. i. q̄dam vigilia noctis: que est ipsius noctis tercia vel quarta pars vt plurimum et sic in nihilum reputāda ꝓ sua brevitate. q. ꝑm ꝓbm. ij. ꝓbilio xo. Qō modicū est quasi nihil reputaꝝ. vnde de vtraq; pte durationis humane. scilz preterita et pñti cōcludit dicens: Quę ꝓ nihilo habeꝫ. ps xo durationis humane q. nondū est in actu sed solum in potentia: adeo non est duratio existens sed quasi fantastica seu imaginaria: et de hoc dicit ꝑm veram literam hebraicā t trāslatiōz bicro. Fluctuasti eos somnus erūt. q̄ dicere q fluctuatio durationis hūane q̄ ꝓcedit a presenti tempore in futurum: est sicut somnus. idest sicut ea que videntur in somnis: que in fantasia consistunt t non i re. Consequenter quinto ostendit defectum humane vite ꝓsentis ex duobus. s. ex sui mobilitate seu instabilitate: t q̄ tendit in veterius: primum ostendit cum dicitur. Mane sicut herba transeat. quasi diceret hec duratō humana nō solum est in nihilum reputanda rationibus predictis sed etiam quia mobilis est t semper in transitu: et hoc est quod dicit. Mane sicut herba transeat. secundum ostēdit cum dicit: Mane floreat et transeat &c. Ad qō sciēdum q licet duratio humana distinguaꝫ ꝓ mutatates tñ pōt distingui principaliter in tres partes. scz in tēpus augmēti: de quo dicit: Mane floreat. et in tēpus mediū in quo non videtur augmentum nec diminutio in viribus sensibiliter: sed solum transitus temporis: de quo dicit. Et transeat. et tēpus diminutionis: de quo dicit. Vespere decidat induret et arescat. in quo vespere contingunt tria communiter. s. diminutio virium corpis: et de hoc dicit: Decidat. secūdo frigidatio senilis ex qua membra quasi terrestria indurant: de quo dicit: Induret. tercio mors ꝙ quaz homo in puluerem arescat: de quo dicit: Et arescat. Consequenter sexto reddens rationem predictoꝝ dicit. Quia defecimus in ira tua &c. hoc est dicere q totum hoc ꝓtinget ex ira t furoze diuino cōtra humanū genꝰ. q̄ quidē furor et ira in deo metaphorice intelligenda sunt. s. q sic sebz veratus et furoze plenus: et ne ꝗs estimaret hanc vindictam diuinam de iniustaz: subdit. Posuisti iniq̄tates nras in cōspectu tuo. i. ira tua. ꝓuenit et hoc q iniquitates nras nō dissimulasti: sed posuisti eas in ꝓspectu tuo vt nos punires pro eis: vbi autē translatio nostra dicit: Seculum nostrū. in hebreo habetur: Abscondita nostra. t est sensus peccata nostra etiam si essent occulta fuerunt vetecta. In illuminatione vultus tui. vt punirenꝫ. Et quibus infert ꝙ brevitas t defectus humane vite de qua ꝓius conquerebatur ē attribuenda ire diuine predicto mō intellecte. vñ dicit. Oēs dies nostri defecerūt. t in ira tua defecimus Septimo declarat amplius defectum huius vite hūane ex duobus: quorum ꝓmum est ex inani labore. q. vt plurimū hec vita brevis consumitur in occupationibus inutilibus: t de hoc dicit. Anni nostri sicut aranea meditabunt. eo ꝙ sine vtilitate t fructu boni operis transeūt. scōm em̄ ex mensura huius durationis cuius spacium includit in numero. lxx. annoꝝ vt plurimum in longeuis et rarissime attingūt octuaginta annos: et de hoc dicit: Dies annoꝝ nostroꝝ in septuaginta anni &c. et si forte in paucissimis hoc spaciū excedatur. scilicet vltra. lxx. annos necesse est vt multiplicetur labor: t dolor: eo ꝙ ipa senectus grauis moꝛbus est vt plurimum. Et ex hoc satis apꝑet ꝙ hic psalmꝰ nō fuit a moyse compositus. in cuius tempore homines frequenter excedebant istam mensuram annoꝝ. Ipe. n. moyses cum octogenarius fuisset incepit eē cū pharaone. vt Exodi. vij. ca. et postea supuixit per quadraginta annos. Aaron etiam fuit tante etatis fere. similiter t caleb cum esset. cxx. annorum dicebat hodie lxxxv. annozum sum sic valens Josue. xiij. ca. et sic ꝓsumendū est de alijs illius temporis: scriptura. n. non recitat ista tanꝫ insueta. Consequenter octauo vt oēderet q ira diuia cui hec breuitas vite attribuitur: nō fuit rigorosa sed potius mansueta: subdit. Quoniam supervenit mansuetudo t corripiemur. hoc est dicere q diuina mansuetudo supuenit in hac punitione vando locum hominibus vt corꝛipentur cū potuisset eos totaliter delere. ꝓter pctm. Consequenter nono ostēdit q ꝓminationes veteris legis que temporalib⁹ malis fiunt sunt impfecte. t hoc cū dicit. Quis nouit potestatē ire tue. Ad qō sciēdū q potestas ire diuine magis cognoscit in futura pena que est eterna: q̄ in psenti que est temporalis. potestas enim ire hominis ē corꝑis occidere et post nihil facere: Deus autem hic punit et post in gehennam mittit: Vnde Matbei decimo capitulo. Nolite timere eos qui occidunt corpus: Vnde potius timendus est deus ꝓpter penas futuras que sunt perpetue q̄ ꝓpter penas huius vite terminabilis: per quas ad obseruantiam legis mosaice populus ille inducebatur. idcirco dicit. Quis nouit potestatem ire tuc. scilicet future: vbi magis

ptãs ire diuine dignoscatur: et vt ostenderet q estimatio hmõi magne ire diuine est vtilis ad inducendum diuinũ timorem saltem initialem seu seruilem: subdit. Et pre timore tuo iram tuam dinumerare. ↄ sensus. quis nouit potestatem ire tue. s. future: et ḡs nouit dinumerare hmõi iram tuam pre timore tuo. q. d. nullus vel pauci. Et quo apparet q cõminatiões veteris legis modice vtilitatis sunt sicut ↄ cetera. pmissiones: vt dictũ est. Et quid? oñditur imperfectio vete. le. Sed ē aliꝰ in litera: Dextera tuã ↄ. vbi incipit secũda ps huius psal. in qua psalmista petit pfectionem noue leg. p quã boies bona eterna ꝓsequuntur. Circa quod quinq; facit: qm primo petit principium ꝓcipuum et summũ huiꝰ pfectionis qđ est christus. nã sicut ler per moysen data est: sic gratia et veritas p ihm christũ facta est: Joh. j. christꝰ aũt dextera in scripturis q̃q; nominatur: vt ibi: Dextera dñi fecit virtutẽ. vñ dicit. Dextera tuam sic notam fac. vt. s. homines p noticiã huiusmodi dextere discant magis adherere spũalibus et eternis ḡ temporalibus ↄ transitoriis: et sic erunt docti et eruditi in ꝑsapientia: nõ duri ↄ carnales sicut antiq. sapientia enim est de summis ↄ eternis rebus: vñ sententia huius versus talis est: Dexteram tuam dñe sic notam fac: et fac eruditos corde in sapia vt li et reperiere faciat immediate ꝓcedens verbũ. s. fac. Consequenter scdo ad indinandũ diuinam miserationẽ allegat diuturnitatẽ pteriẽ aduersitatis: vñ dicit: Conuertere dñe vsq; quo. i. iam ad magnũ tps durauit ꝓdictus status impfectus: et iõ tps est vt tu talem ertibeas vt possis a peccatoribus exorari: vñ subdit. Et deꝑcabilis esto sup seruos tuos. Consequenter tercio oñdit q̃ sunt illa bona q̃ ꝓsecuti sunt illi qui p noticiam dextere dei eruditi fuerũt in sapientia. de quo dicit. Repleti sumus mane ↄ. Ad quod sciendũ q repletio misericordie et exultatio ↄ delectatio de quibus hic agit̃ non bñ ꝑsit intelligi de tpalibus cũ ia illa reprobauerat in ꝓcedenti ex sui breuitate ↄ instabilitate. cui. n. mille anni ꝓcedentes nihil sunt: et cuiꝰ termin? vltim? vite est. lxxx. annoz: vt ꝑ. ostenditꝰ quid ꝓdest tali vt exulter ↄ sit iocundus omnibus diebus suis sic tempaliter intellectis. vñ necesse est dicere q hic loq̃tur de duratione eterna in qua oĩs dies sunt simul nec sibi inuicẽ succedunt. silr ↄ hec repletio et exultatio intelligenda sũt spiritualiter. put sũt in mane eternitatis: de q̃ alibi dicit: Mane astabo tibi ↄ videbo te: et ideo prophetice orat vt pplus p noticiã dextere dei de qua diceratꝫ repleatur misericordia diuina in mane eternitatis: vt sic exultet ↄ deleceꝫ in omnib? diebꝰ fil? s. non succeſſuis. Ex quo sequitur q sicut in temporib? retroactis fuerũt afflicti seu humiliati corꝑaliter ↄ etiã mentaliter: sic tpe gratie erãt saltẽ spũaliter in q̃ est vera letitia: ↄ de hoc dicit: Letati sumus ꝑ diebus q̃bus nos humiliasti ↄ. in hoc aũt loco lra hebraica habet: Repleamur mane misericordia tua ↄ exultemꝰ ↄ letemur ↄ. letitia nos ꝑo diebus quibus nos humiliasti ↄ. qđ magꝫ consonat ꝓposito. Consequenter quarto dicit: Respice in seruos tuos ↄ in opa tua dirige filios eoꝝ. vbi hebraica veritas sic habet: Ostẽdat̃ seruis tuis opus tuum et pulcritudo tua sup filios eorum. In quib? verbis duo petit. primũ. s. incarnationem filꝫ dei ostẽdi seruis suis. Incarnatio. n. dñi opus dei ꝑ excellentiam iuxta illud Abacuc. iij. ca. Opus tuũ in medio annoz notũ fac. secundũ. s. petit gratiã deriuan in filios: et de hoc dicit: Et pulcritudine tua sup filios eoꝝ. gratia. n. ꝑm glosam super illud. Ut exbilaret faciem in oleo. est quidam nitor anime bec igitur gratia a christo deriuatur in filios adoptionis. vnde Joh. j. De plenitudine eius oĩs accepimus grãm ꝑ gratiã: Consequẽter q̃nto dicit. Et sit splendor dñi dei nostri super nos ↄ. Ad cuius euidentiam attendendũ est q ꝑm sanctũ. Ebo. prima scde. q. cxj. articulo. iij. in corꝑe questionis: q̃m q̃ sunt effectus gratie in nobis: primus est vt anima illustretur seu sanetur. secundus est vt bonum velit: tercꝰ vt bonum quod vult efficaciter opetur: quartus est vt in bono ꝑseueret. quintus est vt ad gloriam ꝓueniat. de tribus enim primis effectib? ꝑdictis tractat ps. in hoc versu. de duobus ẽo vltimis tractat in ps. immediate sequenti:

Laus cantici ipi dauid.

Qui habitat ℣. ↄc.

vt ibidẽ videbitur dicit q̃ de primo effectu gre: Sit splẽdor dñi dei nri sup nos. Gra. n. ꝑm aug̃st. in libro de natura ↄ gra est quedam lux anime. et q: a deo infundit̃ immediate idcirco recte dicit: Splẽdor dñi dei nostri. et q̃ lux nõ est naturalis: sed supernaturalis: idcirco dicitur. Sup nos. q. d. sup nr̃am naturam. De secũdo ẽo effectu dicit: Et opera manuũ nostrarũ dirige. In primo eñ effectu voluntas i qua ꝑsistit radix meriti se habet vt mota tñ nõ vt mouẽs sed in isto secundo se habet vt mota ↄ mouens: ↄ ideo dicit: Opera manuũ nostrarũ. i. actus nostri voluntarii. ꝓut sunt actus fidei spei et charitatis a voluntate eliciti: q̃ quidem actus etiam sunt sup nos. inquantũ excedunt facultatem humane nature: ideo petit vt dirigan̄ a splendore omni supradicto. De tercio ẽo effectu dr̃: Et opa manuũ nostrarũ dirige. non addendo illud sup nos: vt intelligatur simpliciter de quibuscũq; actibus a voluntate imperatis. non solum interioribus sed etiam exterioribꝰ qui. s. ad exteriorẽ exercit materiã. Non immerito igit̃ hic psal. intitulat̃ moysi tanq̃ in ꝑsona eius loq̃tur psal. De moyse. n. in prima apparitione a deo facta in rubo legit̃ deo dixisse. Obsecro comine mitte quem missurus es: exodi. iij. capi. in quo petebat ↄ deus mitteret ẽm quem missurus erat vt gratiam et veritatem daret sine interpositione legis imperfecte que data fuit per moysen: et ideo consistit motiuum expositionis huius psalmi supradicte

Psalmus. ↄc.

Qui habitat ↄ. Huic psalmo ꝓemittitur talis titulus communiter in biblijs: Laus cantici ipsi dauid. Sed iste titulus fuit appositus ab aliquo doctore ꝓo sua voluntate. quia in hebreo et in translatione Hieronymi nullus omnino ponitur titulus. propter qđ dicunt hebrei q̃ iste psal. factus fuit a moyse sicut ↄ precedens ↄ similiter sequentes vsq; ad centesimum psal. qui incipit: Misericordiam et iudicium cantabo tibi domine quoniam in nullo istorum in principio fit mentio de Dauid: vel quolibet alio doctore vel ꝓphęta ↄ ideo referuntur ad moysen tanq̃ actorem. sicut et psalmus immediate precedens. Et sunt vndecim psalmi coꝝspondentes ẽ̃tum ad numerum vndecim benedictionũ. quibus moyses benedixit filijs israel Deutero. xxxiij. Et sicut Moyses psalmo ꝓcedenti petijt beneficia dei populo exeunti de egypto: ita in hoc psalmo denunciat multiplex dei beneficium super populum. Et ꝑm hoc dividitur in tres ptes quia primo denunciat eis adesse diuinam protectionẽ: secundo inimicorum directionem: ibi. Cadent a latꝰ tuo mille. et tercio populi exaltationem: ibi. Quoniam in me sperauit. Circa ꝑmum dicit. a Qui habitat in adiutorio altissimi. ideꝫ confidenter sperat de eius adiutorio: cuiusmodi erat populus israel in exitu de egypto: ẽ̃tũ ad bonos ↄ deuotos illius populi. b In protectione dei celi commorabitur. Isti enim semper fuerunt a deo protecti vsq; ad ingressum terre promissionis: vt patet ex decursu libri Exodi. et Numeri. licet frequẽter mali fuerint puniti et mortui in deserto. c Dicet domino. scilicet populus deuotus recognoscens dei beneficia.

d Susceptor meus es tu. quia Pharaone populum persequente: deus suscepit eũ in sua ꝓtectione: vt habeꝫ

Ero.xiii. ¶e Sperabo in eum. de futuris bonis ab eo ꝓsequẽdis. ¶f Quoniã ipe liberauit me de laqueo venãtiũ.i.egyptioꝝ me ꝓsequentiuꝫ tanq̃ ille laqueatꝰ. vñ dixit pharao: Coartati sunt in terra ꝛ eduxit eos desertum. q.d. nõ ꝑt effugere manꝰ nras: Ero.xiii. ¶g Et a ver.asp. q: pharao dicebat se eos capere et interficere. Consequenter psal. dirigit verbum ad ꝓpliu in dicto piculo positu dicens. ¶b Scapulis suis cꝛ. vnde Ero.xiii. dr: Tollensq; sanguẽ ꝙ domini qui ꝓcedebat castra isrl. abijt pe eos: ꝛ scãꝫ postea. Et erat nubes tenebrosa et illuminans noctẽ ꝛ ita vt ad seinuicẽ toto nocteꝫ tpe accedere ñ valerent: vel põt illud referri ad colũnam ignis ꝛ nubis q̃ diuino ꝓcepto ꝓ dicm cõtempabat populo israel ardorem solis ꝓ moduꝫ obumbrantis et de nocte oñdebat eis viaꝫ: vt sic deus eſſet eorum ductor vtroq; tempore: vt habeꝫ Ero.xiii. ¶h Scuto circũdabit te.i. ꝓtect. ¶k Veritas eius.q̃ ꝓmisit moysi se eſſe ductoꝛẽ ꝓpliõ subdr. ¶l Nõ timebis a timore nocturno.i.a latronibus ꝛ pdonibus: q̃ de nocte solent inuadere ¶m A sagitta volante in die.i.inadentib⁹ de die cum sagittis: quod fuit impletũ q̃n am alechite venerunt ad pugnandũ ꝓtra israel in deserto: Ero.xvii. q̃ fuerunt sagittarij: sicut ꝛ esau a quo descenderũt: Gen.xxvj. q: aũt Esau fuerit sagittarius: patet Gen.xxvii. vbi dixit ysaac: Sume arma tua pharetram ꝛ arcum. Moyse autem orante fugati fuerunt amalechite: Ero.xvii. ¶n A negocio pambulante in tenebris cꝛ. In hebreo habeꝫ A deber trambulante in tenebris ꝛ quereb vastãte in meridie. Et dicit hic ra.fa. q: deber et quereb sunt noia demoniũ ꝛ ꝓmo eis ꝓmissa eſt potestas magis nocẽdi in tenebris: scdo ꝙ magis in meridie siue de clara die. Et vr dictũ eius satis ꝓbabile: quia sicut erant angeli deputati sancti: ad ꝓtectionẽ populi isrl: vt supra dictuꝫ eſt: et apparebit infra: ita a deo ꝓmiſſi sunt angeli mali ad temptandũ pplm: et illi q̃ erãt in populo sancti ꝛ boni a temptatoꝛibus illoꝝ um diuinitus sunt ꝓtecti: et ꝗtum ad istos loquitur hic psalmista mali ꝙ in illo populo fuerunt pluries delicti in peccatis ꝙ demonum temptationes: vt ꝙz in fabricatõe vituli: ecodi.xxxii. et in alijs eoꝝ malis: vt patet libro Num. in pluribus locis: ¶o Cadent. Hic ꝓnter denũciat populo aduersariorum delectionẽ dicens. ¶o Cadẽt a latere tuo mille cꝛ. Hoc fuit impletum q̃n seon rex amoreoꝝ et og rex basan ꝛ balach filius ſeppoꝛ venerũt ad pugnandũ ꝓtra populũ israel: et fuerũt rebellati magis diuina virtute q̃ humana. ¶p Ad te aũt̃ non appropinquabit. s. gladius aduersariorum ad nocendum tibi. hoc fuit impletuꝫ Numeri.xxxi. vbi dicitur q: rebellatis madianitis ꝓnceps exercitus israel tribum et centuriones dixerũt ad moysẽ. Nos serui tui recensuimus numerum pugnatoꝝ ãs habuimus sub manu nostra: et nec vnus quidẽ defuit. ꝓpter quod recognoscentes hoc eſſe diuinitus factum obtulerunt domino quicq̃d auri potuerunt inuenire in preda: vt ibidem habetur: ꝛ ideo subditur. ¶q Verũtamẽ oculis tuis ꝑsiderabis. talẽ ꝓtectionem diuina sup te tã

meũ: dñs meꝰ ꝙ sperabo in eũ ¶f Qm̃ ipe liberauit me de laqueo venantiũ: ¶g et a verbo aspero. ¶h Scapulis suis obumbrabit tibi: ¶i et sub pennis eius sperabis. ¶k Scuto circũdabit te ¶l veritas eius nõ timebis a timore nocturno. ¶m A sagitta volãte i die ¶n a negocio pambulãte in tenebris: ab incursu ꝛ demonio meridiano. ¶o Cadent a latẽ tuo mille: ꝛ decẽ milia a dextris tuis ¶p ad te aũt̃ nõ appꝛopiq̃bit. ¶q Verũtamẽ oculis tuis cõsiderabis: ¶r et retributionẽ pcoꝝ videbis. ¶s Quoniam tu es dñe

spes mea: ¶t altissimũ posuisti refugiũ tuũ. ¶v Non accedet ad te malũ: ¶x et flagellũ nõ appꝛopinquabit tabernaculo tuo. ¶y Qm̃ angelis suis mandauit de te: vt custodiant te in omnibꝰ vijs tuis ¶z In manibꝰ portabũt te ¶a ne forte offendas ad lapidem pedes tuũ. ¶b Sup aspidem ꝛ basiliscũ ambulabis ꝛ conculcabis leonem ꝛ draconẽ. ¶c Quoniam in me speravit ¶d liberabo eum: ¶e et ptegam eũ: ¶f qm̃ cognouit nomẽ meũ. ¶g Clamauit ad me: ¶h ego exaudiã eũ: ¶i cũ ipo sum in tribulatiõe: ¶k eripiã eũ ꝛ

q̃ gratus. ¶r Et retri.pec. videbis.i. delectionẽ aduersariorũ ꝓ suis pctis. Et cr ista ꝛ cõsideratõne tanq̃ gratus dño dices quod sequtur. ¶s Quoniam tu es dñe spes mea. q: in te ꝑsidio non in vtute mea. ¶t Altissimũ posuisti refugium tuum. i. prebuisti te nobis tanq̃ refugium altissimum: ad quod nõ potest accedere malũ. Consequenter psalmista conuertit verbũ ad populum dicẽs ¶v Non accedet ad te malũ. idest q̃diu pones in deo spem tuam sicut i refugium nõ accedet ad te malũ. scilicet mortalis culpe. ¶x Et flagellum. s. temporalis pene. Nõ appropinquabit tabernaculo tuo. cuius causam ꝛ dit. ¶y Quoniaꝫ angelis suis cꝛ. quod ꝓtz et hoc ꝙ angelus precedebat castra israbel in columna ignis et nubis: Ero.xiii. ¶z In manibus portabunt te. i. suo ministerio dirigent te in via. ¶a Ne forte offendas ad lapidẽ cꝛ. ambulando ꝑ loca saxosa ꝛ abrupta ꝛ hoc est quod dicit Deut.viii. Addixit te dominus ꝑ desertum. xl. annis: vestimentũ tuum quo operiebaris nõ defecit: et pes tuus non est attritus et istud fuit verificatũ in bonis: licet mali aligñ fuerit labore afflicti: sicut ibidem fuit expositum hãc autem scripturam: Quoniam angelis suis cꝛ. allegauit dyabolus dictam de christo: Mat.iii. sed ꝑm hieron. ipe falso allegauit. ¶b Super aspidem cꝛ. q: dominus dedurit eos ꝑ desertum vbi erant animalia venenosa ꝛ ferocia: et tamen non nocuerunt populo ꝙm anenti in bono: ꝑm q̃ dr Deutero. viii. Dñs ductor tuus fuit in solitudine magna atq; terribili in qua erat serpes flatu adurens et scorpio ac dipsas. Et ponitur hic singulare ꝓ plurali. serpens. idest serpentes: et sic de alijs sicut dr Ero. viii. Venit musca grauissima. i. multitudo muscarum: et ꝑm B dr: ¶b Sup aspidem ꝛ basiliscum ambulabis. idest inter talia animalia secure ambulabis que etiam erant in deserto: sicut et predicta q̃ sunt expressa: non enim fuerunt expressa omnia genera animalium venenosoꝝ ꝛ ferocia que erãt in illo deserto: sed sufficit aliqua expꝛimere Deutro. viii. ꝓ que intelliguñ alia. ¶c Qm̃ in me sperauit. Hic vltio denunciatur populi eraltatõ que maxime fuit quãdo intrauerunt terram ꝓmissionis quam obtinuerũt tẽpore iosue cum gloria et triumpho: et ꝓ hoc significabatur ingressus terre viuentium apertus ꝓ christũ: et hoc ẽ qd dicit psal. loquens in persona dei: ¶c Quoniam in me sperauit. ꝓpls israel. ¶d Liberabo eum. de impedimentis occurrentibus. ¶e Protegaꝫ eũ. a gladijs aduersarioꝝ. ¶f Qm̃ cognouit nomẽ meum. ꝑm q̃ dicit supra psal. lxxv. Notus in iudea dñs in isrl magnũ nomẽ eius. ¶g Clamauit ad me. oꝛãdo deuote. ¶h Et ego exaudiã. dando ei effectũ petitionis sue. ¶i Cũ ipso sum in tribulatiõne. ad exercitiũ sue patientie. ¶k Eripiam eum. competenti tempe ¶l Et glorificabo eũ. ꝙ adeptionem terre ꝓmissionis

Deber & quereb.

Aram

gloriose ⁊ pfectius per adeptionē terre viuentiū p illā
significatē. primum.n.nō deficit a merito sed magis
excedit. tm̄ū aūt tpale minus est bono virtutis: et ido
q̄ncunq; pro ope virtutis ꝓmittit aliq̄d tpale bonuꝫ
p illud intelligit bonū spūale: qđ est ꝑncipale ꝑmium:
sicut declaratuꝫ
fuit plenꝫ Gen.
xv. ⁊ ista sequēs
huic vltimo cō-
cordat cū dicit
Longitudie
dierū ⁊c. qz vita
beata nō habet
terminuꝫ.

[1] glorificabo eū. [m] Longitudine dierū replebo eum: [n] et ostendā illi salutare meū.

n Et ostendā illi salutare meū. i. meip̄m: in quo consistit salus eterna in visiōe dei aperta. Mozalit̄ psal. iste pōt exponi de quolibet fideli sperante in dño spe formata charitate: q̄ est ex gr̄a ⁊ meritis pueniens: cozaꝫ quo cū vi aduitozio exeret? cadit demonū rebellatus ⁊ sic finaliē exaltat in celestibus cozonat?.

In psal. xc. Qui habitat.

[1] Additio.

QUod p̄s iste sit ad lr̄am intelligēdus de multiplica bñficio dei sup ꝑlin israeliticū in deserto: ꝑput postil. asserit est oīno irrōnabile: naꝫ ꝑlius ille i tota scriptura sacra nomiat̄ dure cervicis ⁊ inobediens ⁊c. ⁊ mādatis eius: ⁊c quib? in psal. cxiij. dicit: Et diri semp bi errant cozde ⁊c. qđ non solū intelligēdum est de his qui cōsumpti fuerūt in deserto: sed etiā de filijs eoꝝ q̄ terrā ꝓmissiōis ingressi sunt. vñ Nume. xxxij. postq̄ dixit moyses: Fratres q̄ est dñs aduersus isr̄l: circūdurit eū p deserti. xl. annis: donec ꝓsumeret ex vniuersa gr̄atio ⁊c. subdit: Et ecce inq̄t vos surrexistis ꝓ patrib? vr̄is incrementa ⁊ alumni hoīm peccatoꝝ vt augeret? furoꝛē dñi ꝑ tra isr̄l. nō ergo de talib? posset verificari qđ in fine psal. dicit: Oñs in me spauit libera-
bo eū ⁊c. hereditatē eiñ terrestrē ⁊ oia bñficia exhibita illi ꝑlō attribuit ꝓmissionib? patrū non aut̄ meritis illius ꝑli dure cervicis: vt habeē expresse Deut. xi. Et inde est q̄ nō solū ab exp̄sitorib? catholicis ꝑput patz in glo. cōi sed etiā ab exp̄sitorib? hebraeoꝝ ꝓcipuis iste ps exponit ad lr̄am de quolibet seruo dei qui eidem p
vera charitate adheret vt ps p rabi abebazra i glo. sup psal. similit̄ et r.a. moyses egyptius i suo libro notabili apud hebraeos de directiōe ꝑplexoꝝ. iij. q. c. v. vbi istū psal. notabiliter allegat applicando ea que in eodē cōtinent̄ cuilibet ꝓfti diuinā cognitionē cū vehemēti dilectione: vt ibidē habet: hoc etiā ꝑsonat huic qđ dicit̄ in euāgelio: math. iiij. Scriptum est enī: Angelis suis mādauit de te. vbi licz verū sit: put ait hiero. q. dyabolus ibidem falsē allegauit: hoc ꝓ intelligi et eo q. dyabolus non cōcludebat ꝓpositū. ſ. q. deberet se christus mittere deorsum: q. hoc esset manifeste ꝑ illud: Mō tētabis dñm deū tuum. cum hoc tamē stat q. auctoritas illa per dyabolū allegata intelligenda sit de quolibet filio dei: alīs magis ꝓprie cui a cuasset r̄pc allegationē dyaboli dicēdo q. illa verba intelligebant nō de aliquo singulari sed de ꝑlō israelitico. ꝑ Sunt etiā alia ꝑ sentētiā postil. q. causa breuitatis omitto. Ex meli? videt dicē dum q. hic psal. cōtinuat̄ cum immediate ꝓcedenti: Is enim psalmi cōmuniter adinuicē nō cōtinuent̄ in materia: q̄nq; tñ aliqui psal. adinuicē ꝓximi tm̄ū anx̄: vt in ꝓhemio glose super ꝑsalteriuꝫ habet̄: q. iste psal. in vltima parte ꝓcedentis psal. tractat de tribus ꝓmis effectib? gr̄e: vt ibidem dictū fuit. In hoc vo psal. tractat de aliis duobus effectibus vltimis: quoꝝ vn? est ꝓsecutare in bono gr̄e: alius vo est ꝓsecutio ad gloriā: de quo ꝓmo effectu tractat vsq; ibi: Oñs i me spauit. de secūdo vo vsq; ad finē psal. Circa ꝓmū duodecim facit. Primo enī dicit q. ille qui est i gr̄a cōstitut? indiget vt ꝓtegat̄ a deo taliter vt ei perseuerantia in bono det̄: ⁊ hoc est quod dicit: Qui habitat i aduitorio altissimi hoc est dicere: ille qui habitualiter est in gratia dei
que est verū aduitoriū altissimi adhuc indiget vt in protectione dei celi cōmoret̄. vnde notāter in ꝓma ꝑte ꝑsus dixit: Qui habitat in aduitorio: ꝓ verbū de ꝓfti ad denotandū q. talis in gratia est ꝓncipaliter cōstitutus. In secūda vo ꝑte versus dixit: Cōmorabit. ꝓ verbū de futuro: vt intelligat̄ q. protectiōe perseuerantie indiget quo ad futurū iuxta illud. j. Corin. x. capi. Qui stat videat ne cadat.

Consequēter secūdo dicat q. talis. ſ. in gratia cōstitut? debet orare ꝓ perseuerantia ꝓdicta: ⁊ hoc cuz dicit: Dicet dño susceptor meus es tu ⁊ refugiū meū ꝑ ipso in eū. hoc est dicere: q. habitās in aduitorio altissimi mō ꝓdicto dicere debet deo orando: Susceptor meus es tu. i. fis tu: Et refugiū meū. a tēptatiōibus seculi bui? : ⁊ q. talis oratio fundari debet in vera spe: ideo dicit: Spabo in eum. Consequēter declarat q̄ sunt illa in quib? maxime protectiōe indiget: qui habitat in aduitorio altissimi. ſ. in gratia cōstitutus de quo dicit q. sunt duo in genere communi scz. ꝑspera. et aduersa. homines eñ ꝓsperitatē seculi eleuati semp inaciāt̄ in laqueū supbie: ⁊ de hoc dicit: Ipse liberauit me de laqueo venantiū. sicut eñ aial caput a venatore ꝑ aliq̄d bonū apparēs: puta cibū vel bⁿ mōi: sic homines a dyabolo seu a mūdo capiūtur ꝑ aliqua bona apparentia mūdana. De aduersis aūt dicit: Et a verbo aspero. solent. n. homines ꝓter vitādas asperitates seculi vrputa de tractiōes hoīm seu insultatiōes vel ꝑsecutiōes a via recta deuiare: a quib? qui habitat in aduitorio altissimi indiget a deo ꝓtegi ꝓ ꝑseuerantiā. Cōsequēter quarto declarat modum ꝓtectionis. d. Scapulis suis obūbrabit tibi: et sub pennis eius sperabis. Scuto circūdabit te veritas eī?. Ubi finitur iste versus in hēb. in quo denotant̄ duo modi protectiōis diuine circa existentē in gr̄a vt in ea ꝑseueret. Primo. n. modo ē fouēdo eū q̄si ꝑ modū nature. sicut enī auis instinctu nāe pullos ꝓtegit ab estu ⁊ frigoꝛe ponēdo eos sub scapulis ⁊ sub alis: sic de? ꝓstat auxilio cuiꝰ in gr̄a: ne ab estu vicioꝝ inflameē: neq; etiā a frigoꝛe pigricie seu hebetudinis eius fides seu spes ꝓficiat: ⁊ de hoc dicit: Scapulis suis obūbrabit tibi: ⁊ sub pennis eius sperabis. Secūdus vo modꝰ ē quasi artificialis. sicut. n. homo ꝑ scutū ꝓtegit a iaculis inimici: sic deus ꝑ veritatē sue fidei protegit cuñctos in gratia: ne iacula inimici ci noceāt: de q̄ dicit: Scuto circūdabit te veritas eī?. qđ notabiliter cōcordat cū eo qđ dicit. j. ꝑtri. v. c. Aduersari? vr̄ster diabol? circuit: cui resistite fortes in fide. vnde manifeste apparet ꝙ scutū veritatis diuine q̄ est fides debet circūdare fidelē ad hoc vt nō ledat̄ ab aduersarijs: qđ ꝓcnos dicuit in sua tentatiōe: math. iiij. in qua cū aduersarius tēptando circuiret ꝑ diuersa vicia: sicut ꝑ gulam inanem glozā ⁊ huiusmodi christus circūdedit se scuto veritatis: qualibet cñ tēptatione ꝓtra eum cōmissam cū auctoritate sacre scripture que ē veritas diuina: ꝓmā. ſ. tentationē gule cū dixit: Scriptū est: Nō in sole pane ⁊c. secūdā cū dixit: Scriptū ē: Nō tēptabis dñm deū tuū. tertiā cū dixit: Scriptū ē: Dominū deū tuū adorabis. Cōsequēter quito dicat: Non timebis a timoꝛe nocturno. A sagitta volante ꝑ die. sic cōtinuat̄ versus in hēb. in quo denotant̄ ad litterā duo genera piculoꝝ: que homi q̄nq; cōtingūt insidiose: sic vt ab eis nō bene valeat ꝑseuare. Primū est quādo in nocte occulte insidiant̄ inimici: ⁊ de hoc dicit: Non timebis a timoꝛe nocturno. Secūdum est gñ etiā in die ꝑ artē sagittandi alonge inimicus insidiat̄: a quibus qui habitat in aduitorio altissimi a deo ꝓtegit: ne subito ⁊ tm̄ꝛouisa moꝛte decedat̄: ⁊ ꝓ ista possunt intelligi duo genera tēptationū quoꝝ vnū est ex ignoꝛātia et est nocturnū ex defectu manifestatōis: aliud vo est ex defectu recte deliberationis circa ea que sunt manifesta: ⁊ de hoc potest intelligi. A sagitta volante ꝑ diem. Consequēter sexto dicit: A negocio pambulante in tenebris ab incursu et demonio meridiano. Et notandum q. vbi dicatur in translatione nostra: negocio. in hebre. habetur a deber. que significat pestez vbicūq; ponit̄: ⁊ vbi habem? incursu. habet cōmuniter. que quidē dicto significat moꝛtem pestiferū. vnde Deut. xxxij. vbi dicit: Mozfu amarissimo. ponit cōmuniter in hebraeo. similiter Osee. xiij. Ero

1 Lectio V. Dei protectione

2 Oratio.

Oratio fundanda in spe ⁊ Xpi meritis

3 In q̄ duo pertinent ad protectionē indigeat.

4 Modus protectionis.

5 2 gña genera laqueorum

Deber pestis.

mo:sus tutus o inferne. loco mo:sus ponit cõtecb. 7 est ratio:qua dua genera sunt mo:boz pestilentiũ:quoz vnũ ẽ qñ non apparet ab extra aliqua cã pstifera: 7 de tali pste dicit ḡ ambulabat i tenebras.i.in occultis. Illud genus est qñ apparet signũ vtputa antrax seu apostema i aliquo membro vel mo:sus alicui? aialis venenosi: vt Plume.xxj. legit de serpentib? ignitis:q̃ momoz dicit pslm: de q̃ moz su pdictabant:7 de isto dicit: Ei mo:su 7 demonio meridiano. q. talia signa sunt manifesta sicut ea q̃ fiũt i meridie: 7 sunt q̃si mo:tua demoniacus:vñ sensus est ḡ a q̃cunq; pste liberabit̃ qui i ptectiõe dei celi cõmo:rabit̃: ne subito 7 ip:onso recedat. Per ista etiã pñt intelligi duo genera tẽtationũ: quoz vnũ est qñ psecutores occulte impugnant:7 de hoc dicit: Perambulãte in tenebris. Secũdũ est qñ p̃secutores publice 7 palã psequũtur: de quo dicit Et demonio meridiano. Opinio aũt Ra.sa. circa vebet 7 cõtecb quã allegat postil. fabulosa est 7 nulli? fundamẽti i scriptura. Cõsequẽter.vij. dicit: Cadent a latere tuo mille 7c. vbi notat ḡ ille q̃ditat i adiutorio altissimi sic ab eo ptegit̃ gra pseuerantie: q̃ etiã si ptingat eũ cẽ i aliquo magno piculoz dicto:z seu plioz vbi plurimi pdicitant ex vna pte 7 alia:tñ ipe erit a deo ptectus: 7 de hoc dicit: Scd te aut nõ approximabit. Consequẽter octauo notat ḡ existẽtia iusti de quo loquit̃ in medio boz periculoz potest esse sibi vtilis:inquãtũ ex hoc psiderat diuinã iustitiã circa eos qui i vtroq; latere cadũt:7 de hoc dicit: Verũtamẽ oculis tuis pspiciebas:7 retributionẽ peccato? videbis. Consequẽter nono psal. recurrit ad deũ di. Qm̃ tu es spes mea 7c. 7 est sensus:ratio tante protectionis est:q̃ tu deus q̃ es spes mea:posuisti refugiũ tuum. Altissimũ.i. potentissimũ. Loca.n. que sunt altissima sunt tuta ab impugnatiõe hostiũ. Cõsequẽter.x. cõuertit̃ ad illũ q̃ditat̃ in adiutorio altissimi. d. q̃ erit tutus a quocũq; malo 7 flagello vniuersali? ne accedat ad eũ vel appropiquet tabernaculo suo: sic vt eũ faciat a rectitudine vite tendere:de quo dicit: Non accedat ad te malum nec flagellũ 7c. Cõsequẽter.xj. dicit: Qm̃ angelis suis mãdauit de te 7c. ad tenotandũ q̃ ista ptectio nõ solũ fit a deo imediate:sed q̃ndã etiã ab angelis de eius mãdato:vñ dicit: Qm̃ angelis suis de? mãdauit de te 7c. In manibus portabũt te 7c. Cõsequẽter.xij. dicit: Sup aspidẽ 7 basiliscũ ambulabis 7c. ad tenotandũ q̃ sic ptegit a dño iustus p̃dict? vt etiã calcãdo venenosa aialia ei nõ noceãt q̃ spualiter intelligi debet de dyabolo qui in figura serpentis aparuit in pma tentatiõe humana:ꝓpter q̃d 7 cõculcãdus est a iustis: Gen.iij.ca. Ipa cõteret caput tuũ. Et q: multe sunt spes seu indumenta dei? de stis simliter 7 ꝑplurime eius versutie:iccirco nomiat eum multis nominibus animaliũ ferocium 7 venenosoz.s. aspidẽ 7 basiliscũ leonẽ 7 draconẽ. Cõsequẽter dicit: Qm̃ in me sperauit 7c. vbi tractat̃ de quito effectu gre: q̃ est pdocere ad glozia. Circa q̃s tria facit:q: primo p̃mittit eam buiusmodi effectuũ ḡ modũ merẽdi:7 de eo dicit: Qm̃ i me sperauit. Vbi notandũ q̃ vbi in translatiõe nostra habetur sperauit.in hebr. habeb basach.q̃d significat amoze nõ solum simpliciter sed etiã vehemẽtiã amoris:fm quã talis diligens oino ferẽ in suũ dilectũ:put Ra. moy. manifeste oñdit libro 7 pte 7 capło allegato. Eli Deut.x. vbi dr Et cum patrib? tuis conglutinatus est de? 7 amauit eos. vbi translatio nostra habet: Conglutinatus est deus. In hebr. habeb idem verbũ.s. basach. vnde in psona ꝑi dicit psal.q: q̃ ille qui bitat in adiutorio altissimi: vehemẽter dilexit me seu cõglutinatus est mihi:ideo a me fuit liberat? 7 ptectus vt esset pseuerãs: que quidẽ dilectio tã vehemẽtissima nullo mõ potest adaptari ꝓpio israelitico i deserto existẽti sed tm̃ patribus seu viris valde perfectis. Et vt oñderet q̃ hec dilectio non est fundata in aliqua vana seu falsa cognitiõe:iccirco dicit: Qm̃ cognouit nomen meũ. scs per veraꝫ fidem. Secũdo ad tenotandũ q̃ etiã habens gratiã 7 charitatez ozare debet ꝓ bonis modi protectionẽ:vt in principio psal. dictum est:vt.s. ci pseuerantia donet:prout Aug?. declarat sup illud verbũ oratiois dominice vbi dicitur: Sanctificẽ nomen tuũ. iccirco dicit: Clamauit ad me 7 ego exaudiam eum. q. d: iste qui me vehemẽter dilexit:7 sic non pstmpsit de se: sed adhuc ozauit clamãdo vt esset a me protectus per pseuerantiã:iccirco Enpiã eum 7 gloxificabo cũ.s. dabo sibi non solũ protectionẽ vt pseueret:sed etiã finalez gloriã. Consequẽter tercio declarat in quo cõsistet illa glorificatio. Pro quo sciendũ ḡ tantitudo q̃ est vera glorificatio pnapaliter cõsistit in clara visiõe dei. vnde p̃n Aug. visio est tota merces de qua dicit: Et oñdaz illi salutare meum. s. xp̃m in maiestate. sed q: aliqñ visus fuit deus p essentiã non tñ beatifice:sicut patz de paulo in raptu:vt.q. Coz.xij.ca. iccirco addendũ ē ad hoc q̃ visio dei sit beatificata q̃ sit eterna. vnde dicit: Longitudine diez replebo illũ.i. vita eterna q̃ sufficit ad replẽdum seu saziandũ affectũ humanũ: omes. n. alie longitudines citra eternã nõ replẽt pfecte humanã voluntatẽ:q̃ ferẽ in bonũ infinitus. Et notandũ est q: rabi abẽbazra in sua expositiõe declarans istud verbũ: Et oñdam illi salutare meũ. sic dicit: Sensus hui? est vt delectenẽ in splẽdoze diuino:q̃d est verũ salutare dei:vel etiã significat messiã. hec ille: que sunt verba notabilissima in testimoniũ dei. Item notandũ q: iste psal. ꝓpriꝫ e tra tentatiões que fidelibus sepe cõtingũt: 7 ideo frequẽtat in ecclia in tpibus in q̃bus magis dyabolus nitit ad tecapiendũ. s. in diebus iciunij 7 in cõpletoziꝫ: put habet in glo. hebraica etiã vocat eum canticũ occasionũ: 7 licz apud eos incipiat psal. ab illo loco vbi dicit: Qui bitat in adiutorio altissimi. sicut apud nos:tñ gñaliter cum cantant vel recitant i suis officiis incipiũt a pte vltima pcedentis psal. scz vbi dicit: Et sit splẽdor dñi dei nr̃i 7c. 7 sic continuat vsq; ad finẽ. s. vbi dicit: Ostendã illi salutare meũ. q̃d valde cõsonat huic expositioni: q: ab illo loco incipiũt narrare quinq; effectus gratie sup̃adictos:et cotinuanẽ vsq; ad finẽ dui? psal. vt dictũ est:

Replica.

In psal. Qui bitat. q: postil. cũ exponit vt ostẽdat psal. tenũcare bñficia dei sup pñm ereẽte de egypto: Burg. temere redarguit. d. illã positionẽ oino irrõnabilẽ ex motiuis tebilib? in pcedenti correctiõe solutis. In psãli obiciat primo: q: populus israel in deserto fuit dure cernicis 7 pueriusigitur merito populi illius nõ. puenerunt beneficia sibi enumerata. Respõdet ḡ postil. non dicit de merito illius populi? quo ad illa bñficia:sed dicit ḡ sicut in pcedenti ps. psal. petre a deo populo exhibeti illa bñficia: ita in hoc psal. tenunciat ea sup populum futura. nihil igitur concludit Burg. Secũdo obiciat Burg. q: ꝓpter puerilitatẽ populi non potest ille versus de eo exponi: Qm̃ in me spauit liberabo eũ. Respõdeo rõnem: Burgẽ. tã varius est loquẽdo de populo israel: nũc eũ dignificat vltra modũ cotendẽs de eius pmatu etiã in ecclia xp̃iana: vt ps Gen.ix. Dicit autẽ vilificat pplin illum ad vltimũ: q̃ tñ deo fuit valde peculiaris 7 spãliter dilectus: vt ps p totũ libꝝ exodi:7 de illo pplo dicit: Hoc est alia natio tã grandis 7c. Deut.iij. huic pplo dictuz est: Erit mihi in regnũ sacerdotale: gens sancta: populus acquisitionis: Exo.xix. 7 in psal. cxij. Facta est iudea sanctificatio eius 7c. 7 alibi: Notus in iudea de? 7c. Quicqd tñ sit de a doptiõe dui? ipli: dicendũ est q: bñficia pstita illi pplo 7 pmissa etiã in hoc psal. ꝓtenta nõ. puenerunt ꝓpter merita ipli sed ꝓpter fidem 7 merita patrũ ad sanctificandum, pmissionibus eis factis: 7 cõtigerũt illi populo in figura nostri qui ad illa beneficia spãliter intellecta aspiram? non nostris meritis sed merito xp̃i patribus pmissi 7 nobis exhibiti. Etnõ si burg. fuisset memor earũ causaꝫ diuine misericordis 7 bñficioz quaꝫ p longã digressionẽ assignauit supra Exod. xxxiij. in vltimo cozruptorio abstinuisset ab his obiectionib? hic 7 pcedenti psal. factis: q: illis ibi dictis formaliter ꝑtradicit. Et cũ vltimo Burg. obiciat auctoritatẽ tẽbreoz doctoz aliquoz q̃ hũc psal. exponũt de quolibet seruo dei. Respondeo q: non sequit̃ alii sic

exponũt: igit̃ alio mõ exponi nõ põt. Burg. etiã habet vnũ argumentũ sibi familiare: q̃ bonũ de quãto ꝯmunius de tãto diuinius: igit̃ expositio de pluribus siue bonis siue malis melior ẽ q̃ de vno vel singulis: q̃uis aũt sepe oñderim illud argumentũ nõ valere ꝯ postillatorẽ: valet tamẽ contra facientem.

Psal. xcj.

Bonuz ẽ confiteri domino Huic psal. p̃mittitur talis ti. in hebre. ⁊ in trãslatiõe hiero. et in trãsla. cõi. Psalmus cãtici i die sabbati. ⁊ s̃m hebre. moyses fecit hũc psal. decantãduz in die sabbati q̃ celebris est apud hebreos i memoriã bñficij creationis: s̃m q̃ dicitur Genes. ij. Et bñdixit deus diei septimo et sanctificauit illum ⁊c. Et diuiditur ps̃ iste in tres ptes: q̃ p̃mo psal. inducit p bñficio creãtõnis ad grãrũactionẽ. secũdo ostendit ingratoꝝ punitionẽ: ibi Vir insipiens. tercio gratoꝝ pmotionẽ: ibi. Et exaltabitur. Circa primũ dicit̃: a Bonũ est cõfiteri dño scz cõfessione laudis diuinẽ: ⁊ q̃ talis cõfessio nõ solũ fiebat simplici verbo sed aliq̃n cũ cantu solẽni ⁊ potissime in die sabbati: ideo subdit̃: b Et psalere nomi ⁊c. i. ad gloriã nomis tui: ad quã debet talis laus ordinari non ad tpale lucrũ p̃ncipaliter: licz ministri dei secũdario possint intẽdere ad victũ suum ⁊ vestitum s̃m decentẽ statum. c Ad annũciandũ mane. i. tẽpore psperitatis. d Misericordiã tuã. q̃ quicq̃d psperi habemus: venit ex dei misericordia. e Et veritatẽ tuã id est iusticiã tuã. f Per noctẽ. i. tpe tribulationis: q̃ quicq̃d asperi nobis cõtingit: ex veritate diuine iusticie pcedit. Vel põt hoc referri ad solẽnitatẽ sabbati in qua sacerdotes ⁊ leuite nõ solum canebant diuinas laudes de die sed etiaz de nocte p aliqua eius pte. Et q̃ nõ solum canebant laudes diuinas vocibus humanis s̃ etiã musicis instrumẽtis: iõ subdit̃: g In decachordo psalterio. i. decẽ chordaꝝ. h Cũ cantico. q̃d fiebat voce humana. i In cithara. q̃ varijs instrumẽtis vtebant̃ in cãticis diuersis: ⁊ rõ motiua hus cantus tangit̃ cũ dicit̃: k Quia delectasti me dñe i factura tua. q̃ creature a deo pducte sunt cã exultationis ⁊ delectatiõis homi: tũ quia creature corpales facte sunt in eius obsequiũ: tum q̃ p gradus creaturaꝝ animus homis eleuat̃ ad deũ cognoscendũ ⁊ amandũ: verũtñ q̃ hõ rõnes creaturaꝝ nõ põt pfecte attingere s̃m q̃ dicit̃ Eccl̃s. j. ca. Cuncte res difficiles: nec est q̃ possit eas explicare sermone. ideo subdit̃ admiratiue: l Q̃ magnificata sunt ⁊c. ⁊ ex hoc apparet magnitudo diuine potẽtie. m Nimis pfunde facte ⁊c. q̃ diuina secreta nõ possunt attingi ab aliqua creatura virtute ꝓpria: ⁊ nõ solum put sunt in deo: sed etiã put sũt in effectibus mirabilibus. nullus. n. vnq̃ p rõnem inuestigare potuit in pticulari qualitatez magnetis qua ferruz attrahit: ⁊ ideo dicit̃ q̃ hoc habet a tota specie: quia ꝓprietas illa sequit̃ speciez magnetis: sed que sit illa ignoratur. et idem est de virtutibus aliarũ rerum occultis: ⁊ consideratio taliũ debet inducere homiez i admirationẽ ⁊ laudem cõditoris. n Vir insipiens. Hic ꝯñter ostẽdit ingratoꝝ punitionẽ: ⁊ primo tangit eorum viciũ. d. n Vir insipiens nõ cognoscet. Dicit̃ aũt insipiẽs ille qui nõ sapit bñficiũ sue creatõnis: ⁊ iste merito tanq̃ ingratus repellitur a bñficio diuine illustratõnis: et ideo subditur:

o Et stultus non intelliget hec. i. int̃ se non legit diuina bñficia meditãdo ex quo meretur a deo puniri ꝓpt̃ q̃d subdit̃: p Cuz exorti fu. pec. si. fenũ. q̃d cito arescit ⁊ desiccat̃. q Et apparuerint. modico tpe florentes tẽporali psperitate. r Oẽs qui operant̃ iniquitatem. q̃s deus aliq̃n permittit psperari tẽporaliter ꝓpter aliq̃d modicũ bonuz ipoꝝ: q̃d nõ meretur eternã mercedem sed tm̃ tpalez ideo subditur:

s Vt intereant in seculũ seculi. i. eternaliter ꝓpter suas iniquitates: q̃d pcedit ex alto dei consilio: ideo subditur: t Tu aũt altissimus ⁊c. ⁊ p cõsequẽs potens put et q̃n ⁊ q̃diu placuerit tibi iniquos multipliciter punire: ideo subditur: y Quoniã ecce inimici tui domine ⁊c. ⁊ pz sententia ex dictis. x Et exaltabitur. Hic ꝯsequẽter describit̃ gratiarũ pmotio: ⁊ primo q̃tum ad tpale dominiũ. secũdo q̃tum ad diuinũ obsequiũ: ibi. Plantati. Circa primũ dicitur: x Et exaltabitur sicut ⁊c. quod fuit impletũ tempore Josue: quãdo. xxx. et vnus reges fuerunt a populo israel debellati: vt habetur Josue. xij. y Et senectus mea ⁊c. In hebreo habet̃: Et linitio mea in oleo romoso. id est abundanti: ⁊ hoc fuit impletũ tempore Dauid qui fuit linitus. id est vnctus in regem oleo romoso. i. abundãti: q̃ ter fuit inunctus: primo per samuelem. j. Reg. xvj. secũdo super tribum iuda. ij. Reg. ij. et tercio super totũ israel. ij. Reg. v. ⁊ ad eandem sententiã reducit̃ littera Hiero. que talis est: Et senectus mea in oleo vberi. ⁊ vocatur tempus dauid senectus respectu tẽporis sub Josue: quia multi anni fuerũt intermedij. Ad eãdem sententiã reducitur littera cõmunis: Et senectus mea i misericordia vberi. q̃ dauid suscepit vnctionem regni a deo nõ solum pro psona sua sed etiã p filijs ab eo descẽdentibus: vt habet̃. ij. Reg. vij. ⁊ hoc processit ex magna dei mia que p oleũ designat̃ in scriptura. z Et despexit oculus ⁊c. q̃ dauid confidens de dei adiutorio insultum philistinoꝝ ⁊ aliorũ aduersarioꝝ suoꝝ reputauit pro nihilo. a Et insurgẽtibus in me ⁊c. q̃si diceret talis rumor tangit aures meas tm̃mõ ⁊ nõ cor q̃d ꝯtingit in dauid nõ ex supbia vel p̃sumptiõe de virtute ꝓpria sed ex diuina confidentia. b Justus vt palma florebit. vocat moyses ip̃m dauid iustũ: q̃ deo acceptus fuit: et floruit i fama ⁊ v̄tute ⁊ etiã i sublimitatis honore: ideo subditur: c Sicut cedrus libani multiplicabit̃. q̃ cedrus valde inaltat̃. d Plãtati. Hic ꝯsequẽter describit̃ exaltatio populi q̃tum ad cultum diuinũ qui tempore dauid valde fuit augmẽtatus per ipsum q̃tum ad ordines sacerdotum ⁊ leuitarũ: vt habetur primo paral. xxiij. vsq̃ ad. xxvij. exclusiue: et hoc est q̃d dicit̃: d Plantati in domo domini. i. sacerdotes ⁊ leuite ad diuinum cultum

Psal. cãtici in die sabbati. xcj.

Bonũ est cõfiteri dño: ⁊ psallẽ noi tuo altissime. c Ad annũciãdũ mane d misericordiã tuã e ⁊ v̄itatẽ tuã f p noctez. g In decachordo psalterio cũ cãtico i in cithara k Quia delectasti me dñe in factura tua: ⁊ i opibus manuum tuarũ exultabo. l Q̃ magnificata sũt opera tua dñe: nimis m pfũde facte sũt cogitatões tue. n Vir insipiens nõ cognoscet: o et stultus nõ itelliget hec. p Cũ exorti fuerit pctõres sicut fenũ q ⁊ apparuerit̃ r oẽs q̃ opant̃ iniq̃tatẽ. s Vt itereãt i seculũ seculi: t tu aũt altissimus ieternũ dñe. v Q̃m ecce inimici tui dñe: q̃m ecce inimici tui pibũt: ⁊ dispgent̃ oẽs q̃ opant̃ iniq̃tatem. x Et exaltabitur sicut vnicornis cornu meũ: y ⁊ senectus mea in misericordia vberi. z Et despexit oculus meus inimicos meos: a ⁊ insurgẽtibus i me malignantibus audiet auris mea. b Justus vt palma florebit: c sicut cedrus libani multiplicabitur. d Plantati in domo dñi: e in atrijs

ſiuidē reputati. ℣ e In atrijs vm̄ dñi ꝛc. q; atrio ſacerdotū hoſtias imolabāt: ꝛ in alijs atrijs lege docebant. ℣ f Adhuc multiplicabunt ꝛc. q; nō ſolū in iuuētute mltiplicabant i bonis opibus ſ ctiaz in ſenectute. ℣ g Et bñ patiētes erūt. i. hyna recipiētes a deo. ſm. n. pbm bñficiatus dicit bene paſſus a bñfactore: et hoc ſonat ifra biero. clarius q; talis eſt: Adhuc i ſenectute fructificabunt pigues: ꝛ frōdētes erūt. i. ex pinguedine gr̄e: bona opa producētes. ℣ h Vt annūcient ꝛc. Dic incipit versus vltim⁹ in hebr. ꝛ in trāſla. Piero. que ſic habet: Annūciātes q; rectus dominꝰ. ꝛ eſt ſenſus q; nō ſolū in iuuētute ſed etiā i ſenectute annūciarent ꝙ ſo pſtāter iuſticias dñi rectas.

℣ In pſal. xcj. Bonū eſt cōfiteri dño. vbi dicit in poſtil. Et ꝑm hebreos moyſes fecit pſal. iſtū.

¶ Additio.

OJetū eſt. ſ. q; nō omnes hebrei ſunt illius opinionis: imo plurimi eoꝝ attribuūt iſtum pſal. ſicut ꝛ omnes alios ipſi dauid: ꝛ q; frequēs repetitio vm̄ ꝛ eiuſdē eſt faſtidioſa: icirco ꝛcetero nō intēdo aliquid addere circa auctoritatē pſalmoꝝ: niſi aliq̄ noui allegetur in ſequētibus.

℣ In eodem pſal. vbi dicit in poſtilla: Vir inſpicis. Idic poſt er oñdit ꝛc ¶ Additio.

HOc q; dicit pſal. miſtꝛ: Vir inſpicis nō cognoſcet ꝛ ſtultus nō intelliget hoc: videt ꝑtinere ꝙrie ad defectū cognitiōis ſeu intelligētie nō aūt ad defectū gratitudinis: put dicit poſtil. de quo in ſra b⁹ pſal. non videt fieri aliqua mētio. vñ circa hoc alit videt dicendum ꝓ quo ſciendū eſt: q; pſal. in p̄cedenti verſu non ſolum ꝑfitet ꝓductionē rerū a deo: de qua dicit q; magnificata ſunt opa tua dñe ſed etiā ꝓuidentiā ꝛ gubernationez rerū ab ipo deo: de quib⁹ dicit: Nimis ꝓfunde facte ſunt cogitatiōes tue. Ad pfectionē. n. ꝓuidentie ꝑtinet omia intima ꝛ ꝑticularia cōſiderare: qd̄ reḡt ꝓfundas cogitatiōes: ꝛ ideo dicit: Nimis ꝓfunde facte ſunt cogitationes tue. ſ. circa res gubernādas, ſed ſicut fuerūt aliqui vt platonici qui diuinā ꝓuidentiā amouerūt a ſingularib⁹ generabilib⁹ ꝛ corruptibilib⁹ ꝓter eoꝝ inſtabilitatē: vt Aug. narrat. viij. de ciui. dei: ſic etiā fuerūt multi q̄ amouerūt ꝓuidentiā diuinā circa res humanas: ꝓter hoc q; videbāt in hoc mūdo ꝓplurimos iniuſtos florere ꝛ ꝑſperari: ſimiliter et iuſtos ſepe magnas pati aduerſitates: ex quo cōcludebāt q; talē ꝓuidentia ſeu gubernatio nō ꝑtineret ad dēū qui ſumme inſtus eſt: ꝛ iſte erat error⁹ dicētium ꝛ deo Job. xxij. Sup cardines celi ambulat: ꝛ nra nō conſiderat. ꝛ q; talis rōcinatio eſt ſtulta: icirco dicit pſal. Vir inſipiēs nō cognoſcet hec. i. non cognoſcet q; cogitatiōes dei circa rerū humanaꝝ gubernationē ſunt ꝓfunde ꝛ valide. ꝛ reddēs cauſaz quare ſtultus hoc nō intelligit ſubdit: Cū exorti fuerint ꝑcatores ſicut fenū. ſ. multiplicanē in hoc ſeculo plus ꝙ alij: iuxta illū Eccls. j. Stultoꝝ infinit⁹ eſt numer⁹. Et apparuerint omnes qui operanē iniquitatē. hoc eſt q; nō ſolū multiplicanē numero: ſed etiā ꝑſperanē florentes: ꝛ hoc eſt motiuū inſipietis ꝛ ſtulti ꝑdicti quo nitit amouere diuinā ꝓuidentiam ſeu gubernationē ab b⁹ mōi rebus humanis: qd̄ quidez pſal. repḡbat cū dicit: Vt intereāt in ſeculū ſeculi. hoc eſt dicere: talis multiplicatio ꝛ ꝑſperitas nō eſt reputāda: In ſeculū ſeculi. ſ. in vita futura. Cui⁹ ratio ē: eo ꝙ tales liczmō floreant interībūt tñ: qz deꝰ qui eſt altiſſimus ꝛ potentiſſim⁹ inetermū nō ꝑmittit talia impunita. vnde ſequit: Tu aūt altiſſim⁹ ꝛc. q̄m ecce inimici tui ꝛc. vſq; ibi: Qui operanē iniq̄tatē. Cōſequēter tractat pſal. de iſtis q̄ lz q̄q; ſuꝑaminanē finaliter tñ q̄li triūpbalit cleuanē: ꝛc quib⁹ dicit: Et altabit ſicut vnicornis cornu meū. cui⁹ rō eſt: q; dicit. j. Joh. v. c. Hec eſt victoria q̄ vincit mūdum fides noſtra. Et q; q̄q; ꝓtingit q; magna ꝑ vite iuſtis ſit in tribulatiōe: dicit q; etiā tales in ſenectute ſepe reflorent: ꝛ de hoc dicit: Et ſenectus mea i miſericordia vberi. qui quidē iuſti ſepe videtes punitionē malorum letanē in manifeſtatiōe diuine iuſticie eo modo quo dicit: Letabit iuſtus cum viderit vindictā. ꝛ de hoc dicit: Deſperit oculus me⁹ ꝛc. ꝛ q; q̄q; hec vindicta nō videt ſed audit: ideo dicit: Et inſurgētibus in me malignātibus audiet auris mea. ſupple vindictā ſeu punitionē eoꝝ. Cōſequēter oñdit ꝑ exemplū differētiaz quā poſuerat inter iuſtos ꝛ impios. d. Juſtus vt palma florebit ꝛc. q. d. ſicut inter plātas ſunt quedā que cito florent ꝛ cito arefcūt ſicut fenū ꝛ b⁹ mōi: ꝛ ſunt q̄dam alie que non ita cito florent ſed paulatim: ꝛ tales ſolide ꝛ recte creſcunt in altū ſicut palma ꝛ cedrus: ſic inter homies q̄dā ꝙtingit q; impij exorti ſunt ſicut ſenum qd̄ modice durationis eſt. Juſtus aūt ſicut palma ꝛ ſicut cedrus: ꝛ ideo ſicut aſſimilauit primo peccatores feno. d. Cum exorti fuerint peccatores vt fenum ſic mō aſſimilat iuſtos palme ꝛ cedro ꝛc. d. Juſtus vt palma ꝛc. Eſt etiā alia differētia inter plantas ex loco vbi plātanē: q; quedā loca ſunt magis apta ad fructificandū ꝙ alia: ꝛ ideo dicit de iuſtis: Plātati in domo domini. hoc eſt dicere: non ſolū iuſti habent excellētiaz ex pte ſui ſed etiā ex loco vbi plātanē. Quia in domo domini. Et in atrijs domus dei. ſ. in gratia ꝛ virtutib⁹ que ꝑtinent ad iuſtos in quib⁹ deus habitat. Conſequēter q; circa punitionē impioꝝ oſtēderat q; erant ineternū puniēdi: ꝛ hoc cū dicit: Vt intereāt in ſeculū ſeculi. nūc aūt dicit q; iuſti in alia vita ꝑncipalit̄ premiabunt: ꝛ hoc eſt qd̄ dicit: Adhuc multiplicabunt in ſenecta vberi. vñ p ſenectā recte poſſet intelligi vita futura que vltimū locuz tenet in duratione hūana: que quidē ſenecta in viris iuſtis vberrima eſt: iuxta illud: Inebriabimur ab vbertate domus tue. ꝛ notāter dicit Adhuc quaſi diceret: nō ſolum in hac vita ꝙq; premiāt iuſti ſed ꝑncipalius in futura. vnd notāter ſubdit: Et bene patientes erūt. q; in actibus beatificis iuſti ſolum paſſiue ſe habent. viſio eñ in qua ꝑncipalit̄ conſiſtit beatitudo ſimiliter ꝛ gaudium ſeu letitia que talem viſionē ꝓſequūtur: nō niſi quedā paſſiones ſunt. De viſione. n. manifeſtū eſt q; videns nihil agit i viſa rem ſed econtra. De gaudio vo ꝛ letitia ſeu delectatione patet per Augu. xiiij. de ciui. dei: qui eas numerat inter ceteras paſſiones anime. vnde ꝓxiſſime ꝛ valde notabiliter dicit: Et bene patientes erūt. ꝛ q; iuſti in illa vita beata ex ꝓſequēti habent quādam actionē. ſ. laudare deū: iuxta illud Eſa. xxj. c. Sup muros tuos hieruſalem. icirco dicit: Vt annūciēt q̄m rectus dñs noſter ꝛ non eſt iniquitas in eo. vbi li vt cum dicitur: Vt annūcient. tenet non cāliter ſed cōſecutive. Et eſt ſenſus q; tales in ſenecta vberi bene patientes modo ꝓdicto cōtinue annūcabunt rectitudinē diuine iuſticie circa premiū bonoꝝ. ꝛ q; nō eſt in eo iniquitas. ſ. circa punitionē malorum: licz eñ multa alia de attributis eſſē talibus diuinis ꝛ eius effectibus circa creaturas ſunt laudanda: tamē de rectitudine iuſticie ꝛ te amotione iniquitatis facit mentionē: vt cōcludat inſipientiam ſtulti ſuꝑradicen: qui diuinaz gubernationē amouebat ab humanis actibus er iniuſticia que in eis apparebat vt ſupza dictū eſt: oſtendens q; in alia vita finaliter demōſtraḡ q; rectus eſt dñs ꝛc. Si aūt obiciaḡ contra ꝓdicta ō hoc qd̄ dicit Eccls. ix. Vniuerſa eque euenīt iuſto et impio bono ꝛ malo mūdo ꝛ immūdo ꝛc. Et q̄ patz q; iſta bona temporalia indifferēter ſe habent ad bonos ꝛ ad malos: qd̄ etiā ſepe videtur per expientiā. Cuius oppoſitū videt annuere pſal. in quibuſdā verſibus b⁹ pſal. vt dictū eſt. Ad hoc dicēdū ſm Tho. ꝑma ſcē. q. xlvi. ar. viij. in cor. q; deꝰ tātū dat iuſtis de bonis temporalibus ꝛ etiā de malis quātum eis expedit ad ꝓficiendum ad vitam eternā. Malis aūtez q̄q;

permittit euenire bona tpalia: vt in eis iuoluank in penam peccatorū. vnde psal. in hoc loco loquit de iustis dbus & aliqñ exhibet bona tpalia vt inde adiuuētur ad psecutionē spūaliū eo mō quo dicit in psal. timentes aūt dñm nō minuent omi bono. Notādū etiā q iste pō pie pertinet ad die sabbati. in ipius. n. exordio tractat de sabbato legali qđ ad memoriaz creationis rerū fuit principaliter a deo institutū: vt patz Exo. xx. ca. & q dicit: Delectasti me dñe i factura tua & i opibus manuū tuarū exultabo: et sic reddit gras de creatiōe rez ad qđ sabbatuz illud institutū fuit: in fine aūt psal. tractat de sabbato vltimo & finali i quo est vera requies aiarū: in q̄ sancti bñ patiētes laudes diuinas indefinēter annūciabūt: & quib? dicit: Adhuc multiplicabunt &c. vt. s. expositū est.

¶ Laus cātici dauid i die ante sabbatū qñ fundata ē terra. ¶ Cxcij.

Omin? [b] regnauit [c] de corē indut? [d] ē: [e] indutus ē dñs fortitudinē [f] & precinxit se. [f] Etenim firmauit orbē tre: qui nō cōmouebit. [g] Parata sedes tua extūc [b] a seculo tu es. [i] Eleuauerunt flumia dñe: eleuauerūt flumina vocez suā. [k] Eleuauerūt flumina fluctus suos: a vocib? aquarū multaz [l] admirabiles elatiōes maris: [m] mirabilis in altis dñs. [n] Testimonia tua [o] credibilia facta sūt nimis: [p] domū tuā decet sanctitudo dñe in longitudine dierum.

¶ Replica.

Arca psal. Bonū est cōfiteri. Et dñs regnauit decorē indut? &c. diuersificāt postillatores. & burgensis in applicatione non in sententie veritate.

¶ Psalmus. xcij.

Omin? regnauit. Hunc psal. primitit talis ti. in transla. cōi. Laus cātici ipi dauid in die ante sabbatū qñ fundata est terra. Et fuit iste tit. positus ab aliquo doctore, p sua volūtate seu imaginatiōe: qz in hēb. & in trāsla. Hiero. nullus oino est tit. nec iste pō fact? fuit a dauid sm hebr. sed magis a moyse: vt supra dictū est: & dicit Ra. sa. p psal. iste loquit de tēpore messie cui subijaceāt regna mūdi: & tūc iudei & qz videtes dicent: Dñs regnauit decorē indutus est &c. q̄ aūt dicit hunc psal. loqui de regno xpi vez est qz de ipo. pbetauit moyses: sm q̄ dicit saluator iob. v. Si crederetis moysi crederetis forsitan & mihi: nō me enī ille scripsit: & Luc. vlti. dicit: Et incipiēs a moyse & omibus pphetis dicens: Interpretabat illis in omibus scripturis que de ipo erāt: qđ aūt dixit xpm venturū & falsum & erroneū: qz iam diu ē q̄ venit: & regna mundi sibi subiecit p fidē eius in omib? regnis publicata quā aliqui in oibus regnis suscipientes venerūt ad xpi obedientiā: & sic littera bui? psal. iam impleta est in regno christi. Et sm hoc pō iste diuidit in tres ptes: qz primo describit regni xpi inchoatio: secūdo eiusdē impugnatio: ibi. Eleuauerūt flumina. tercio eius confirmatio: ibi Mirabiles. Circa primū dicit: [a] Domin?. i. iesus christus ver? homo verus deus. [b] Regnauit. qz in sua resurrectiōe potestatē sup omnē creaturā accepit vnde qđ dixit matth. vlti. Data est mihi ois potestas in celo & in terra. [c] Decorē indutus est. Indumentum. n. diuinitatis est vel fuit humanitas xpi: sm q̄ dicitur phūs. q. In similitudinē hominū factus est & habitu inuētus vt homo. et hoc in dumentū ante resurrectionē fuit passibile et mortale et deturpatū in passiōe sm q̄ dicit Esa. liij. Nō est ei species neq; decor: sed in resurrectiōe fuit gloriosum et sic decoratū. [d] Indutus est dñs fortitudine. qz istud indumentū factuz est immortale et impassibile. [e] Et precinxit se. qz tanq̄ fortis & pactus in inferno detētos potēter edurit: & ad celestia deduxit: sm q̄ dicit. s. psal. lxvi. Ascendēs in altū captiuā duxit captiuitatē &c. [f] Etenim firmauit orbem terre. i. stabilē fecit: q̄uis sit de nihilo vt ante sue deitatis. q. d. nō est mirū si fecit p̄dicta: cū sit tante virtutis. [g] Parata sedes tua extunc. qz a creatiōe celi empyrei parata est sedes domis q̄ ibidez sup angelos. [h] A seculo tu es. sm q̄ dicit hēb. xiij. Jesus xpc heri & hodie ipe & in secula. [i] Eleuauerūt. Hic pōitur describitur impugnatio regni xpi: qđ primo fuit impugnatū per p̄ncipes sacerdotū volētes impugnare xpi resurrectiōz & ascēsionē & xpi regni p̄dicationē: vt habetur Act. iij. & i pluribus aliis locis: postea per impatores romanos et alios tyrannos q̄ vbiq; terrarū extirpare nitebant populuz christianū vt sic de christi regno non esset amplius memoria in terra: & hoc est qđ dicit: [j] Eleuauerūt flumina. i. potētes hui? mūdi q̄ per flumina designant vt magis patebit. j. [j] Eleuauerūt flumina vocē suā. qđ fuit implectū qñ impatores romani & alij tyrāni voce publica p̄cipiebant xpianos vbiq; exterminari. [k] Eleuauerunt flumia fluctus suos. i. psecutiōes suas atroces ꝺ christianos: p talē parabolā loquit Esa. viij. Adducet dñs sup eos aquas fluminis fortes & multas rex assyriorum. [l] Mirabiles. Hic pōitur describitur regni christi confirmatio: que facta est p duo spāliter: primū est: qz inter psecutiones atrocissimas tyrānoz marim? creuit numer? xpianoz: vt ps ex gestis aplōz & martyrū & cronicis temporū: et hoc est qđ dicit: [l] Mirabiles elatiōes maris. i. psecutiōes potestatis secularis cōtra fidez catholicam sm [m] Mirabilis in altis dñs &c. qui fecit cā matime crescere in psecutiōibus. Secūdū fuit multitudo et magnitudo miraculoz in testimoniū veritatis p̄dicate p aplos aliosq; xpi discipulos: sm q̄ mar. dicit vlti. Illi aūt profecti p̄dicauerūt vbiq; dño cooperante & sermonē confirmāte sequentibus signis. i. miraculis sola diuina virtute factis: et ideo erāt testimonia certa veritatis: cum de? nō possit esse testis falsitatis: et hoc est qđ dicit: [n] Testimonia tua. p opa: sola diuina & tute possibilia. [o] Credibilia facta sunt nimis. i. magis q̄ prima p̄ncipia sciarū acquisitaz: qz illa accipiunt ex expientia sensuuz qui p̄nt falli & decipi: vt frequēter reptum est: sed veritas diuina nō potest fallere neq; falli. [p] Domū tuā decet sanctitudo dñe in longitudine dierum. qz domus dei q̄ est ecclesia militans & manebit in sanctitate fidei vsq; ad finē mūdi: & in ecclesia triūphante non recipiet aliud nisi sanctum: sm q̄ dicit apoca. xxi. Non introibit in eam aliquid coinquinatū & durabit in eternum.

¶ Psal. xcij. Dñs regnauit. vbi dicit in postilla: Et precinxit se. ¶ Additio.

Impugnatio regni xpi p̄ncipalit est duplex. nam aut p falsam seu hereticā doctrinā: et de hoc specie dicit: Eleuauerūt flumina vocē suaz. qz tales aduersarij p verba que vocib? exprimūtur, specie impugnāt doctrinā xpi. Impugnat etiā p psecutiones atroces seu tyrānicas: & de hoc intelligit: Eleuauerūt flumia fluctus suos: qz nō solū vocibus sed tumultuosis psecutionibus eam impugnant. In codex psal. vbi dñs in postil. Etenim firmauit orbē terre.

¶ Additio.

Ontinuādo expositionē h? psal. ad ista dē regno xpi, put postil. ait & hūs sm ꝺ dicit: Etenim firmauit orbē terre q̄ nō cōmouebit. melius exponit de fundatiōe ecclie q̄ orbis terre dr̄ iuxta illud sap. j. c. Spūs dñi replet orbē terraz. q̄ quidez expositio cōfirmat auctoritati psalmiste per postil. allega. s. Ascendens in altum captiuam

vtrit captiuitatē. ibidē. n. subdit immediate: Accepisti dona in hoibus. p̄ illa. n. dona spūssancti data a xp̄o hoīb̄ fuit eccla fūdata: intra illō puer. ix. c. Sapia edificauit sibi domū ⁊c. ⁊. j. Et cidit colimnas septē. vñ sicut psal. in illa auctoritate: Ascēdēs in altū. postq̄ fecit mēciones de eductōne captiuitatis ab inferno: statim subiūgit xp̄o fundatione ecclie mō p̄dicto: sic pariforma in hoc loco postq̄ fecit mēcionē ⁊ bōr̄ reductiōe cū dixit: Et p̄cipuit ⁊c. f. fortitudine ad reducēdū tentos i inferno statim subdit de fūdatiōe ecclesie. d. Eteni firmauit orbem terre.

¶ Psalm⁹ dauid q̄rta sabbati. xciij.

[a] Deus vltionum [b] dñe: deus vltionū libere egit. [c] Exaltare q̄ iudicas terrā [f] redde retributionē superbis [g] Usq̄quo pctores domine: [h] usq̄ pctores gloriabunt

¶ In eodem psal. xciij. vbi dicit in postil. Mirabiles. hic p̄sequēter describit regni christi confirmatio.

¶ Additio.

Littera hebraica i hoc loco sic sonat: Plus q̄ voces aquaꝝ multaꝝ. Et mirabiles elatiōes maris mirabilis in altis dñs. i. mirabilior: ⁊ totū est vn⁹ ver sus in hb. cui⁹ sensus est: q̄ mirabilior est dñs. i. xp̄c fortitudine indutus in altis q̄ voces aquarū multaꝝ ⁊ elationes maris: que sunt due impugnatiōes regni xp̄i supradicte. Et rō est: q. xp̄c vincit omnes p̄dicras p̄secutiones: sic vt ecclesia p xp̄m firmata nō cōmouear: qđ cedit i magnū testimoniū fidei: ⁊ ideo subdit: Testimonia tua credibilia facta sunt nimis. ⁊q̄ sint illa testimonia declarat vi. Domū tuā decet sanctitudo ⁊c. sc. q. vomus ter q̄ est eccl'ia non obstāndus impugnatiōib⁹ p̄dictis remanet in sua sanctitate vsq̄ in fines seculi duratura: iuxta illud math. vlti. c. Ego aūt vobiscū sum ⁊c. ⁊ de hoc dicit: Dñe in longitudine dierū. put in postil.

¶ Psalmus. xciij.

Deus vltionū. Huic psal. p̄mittit talis ti. in trāslatōi. Psalm⁹ dauid quarta sabbati. sed videt apostolus ab aliquo expositor: q. in hb. et in translatiero. nullus pmit⁹ est ti. nec ex ifa bu⁹ psal. aliq̄d appetvñ debeat appropriari ad vocandū in quarta die sabbati. i. quarta die a sabbato: q̄ est tercia dies cratiōis mūdi in qua distincta fuerūt elemēta: vt habet Gen. j. Item fm hebreos dauid nō fecit hunc psal. sed moyses: vt dictū est. De materia vō bui⁹ psal. dicunt hebrei q̄ loquit de captiuitate ifta in q̄ sunt nō p diu ersas ptes orbis dispersi in quib⁹ sustinēt obprobria multa ⁊ afflictiōes maximas a xp̄ianis a quib⁹ expectāt liturari p regem messiaz venturū: ⁊ ideo dicit q. moyses hoc psalmū in spū fecit hunc psal. interpellans diuinā vindictā ad pfi israelis liberationē. Sed hoc fundamentū est erroneū: q. a diuētus xp̄i iam transijt in p̄teritū: sicut frequēter dictum est: et ideo quātum mihi videt saluo meliori iudicio dicendū q. in h psal. moyses intendit reuocare pfin israel a quodā errore pestifero currēte tpe suo. Circa qđ sciendū q. circa diuinam p̄uidentiā aliqui errauerūt dicētes: q. ista inferiora corruptibilia p̄ter cor⁹ variabilitatē nō subiacēt diuine p̄uidentie ⁊ matime actus humani: q. non videbant q̄liter infallibilitas diuine p̄uidētie stet cū libertate arbitrij. in quoꝝ psona dicit Job. xxij. Nubes latibulū ei⁹ circa cardines celi ambulat: nec nra p̄sideratEt iste error est valde periculosus vel pniciosus. ex hoc enī sequit q. homines sine freno currāt ad vicia pro bonis vel malis suis actibus nō expectātes penas aliquas vl' p̄mia: p̄ter qđ fuit cura sanctis hoīb⁹ hunc errorem extirpare. Or aūt iste error cucurrerit tpe Job p̄z: q. allegat libro iob. ca. p̄dicto quasi currens illo tempore: et p̄sequēs tempora moysi: qui fuit ei contpaneus: quia veliu busites qui fuit vnus de quatuor amicis Job ptra eum disputantibus: fm cōmunē opinionē dicit fuisse balaā: de quo certū est q. fuit cōtpaneus moysi: vt p̄z flume. xxv. Et q̄ sequit q. moyses ⁊ iob fuerunt p̄tēporanei: ⁊ p̄sequēs error p̄dict⁹ currebat tpe moysi: ⁊ aliq̄ de pplo isrl'ēr tpe errore infecti: q. erāt ad mala pni: vt p̄z ex libris moysi: p̄ter qđ moyses vidēt se esse bunc psal. ad revocādum eos ab errore p̄dicto: quod facē ondendo punitionem malorum manifeste factā a deo qđ vr⁹ nō esset nisi eius p̄uidentia ad ista inferiora et ad act⁹ hūanos se extēderet. Et p̄z B psal. iste in duas ptes diuidit: q. p̄mo oñdit p̄positum in punitione egyptioꝝ: quaz filij isrl' viderant. secūdo in punitione iudeoꝝ: quā ipi experti fuerāt: ibi. Quis p̄surget mihi. Prima in tres: q. primo p̄dictus error in egyptijs esse ostēdit. secūdo a filijs isrl' excludit ibi. Intelligite insipientes in pplo: ⁊ tercio ex dictis quoddā correlarium cōcludit: ibi. Beatus homo. Circa p̄mū dicit moyses: [a] Deus vltionū. i. punitionū iuste. p̄cedentiū [b] dñs. q. est iudex supioꝝ omibus. [c] Deus vltionū libere egit. q. nō est subditus alicui legi: ⁊ ideo pōt parcere a pena fm q̄ sibi placz cuicūqz velinqueti: nec facit in hoc iniusticiā alicui: ⁊ ideo sup punitionē malorum dep̄candus est: p̄ter quod subdit dep̄cando. [d] Exaltare. ostendēdo tuā potentiā. [e] Qui iudicas terra. inferendo p̄ccatorib⁹ penā. [f] Redde retributionem superbis. i. egyptijs et superbia nolentibus obedire tuis mādatis de dimissione populi israel vt patz in Exo. a quinto. c. vsq̄ ad. xiij. c. inclusiue. Et sciendum q. moyses in hoc loco loquit̄ p̄ro tempore i quo filij israel in egypto detinebātur: per quem modū pbete frequēter de preteritis loquūtur: ideo subdit: [g] Usq̄quo peccatores domine. id est egyptij idolatrie dediti. [h] Usq̄quo peccatores gloriabūtur. detinentes populū in seruitute vili. [i] Effabunt ⁊ loquētur iniquitatem. sicut pharao: Exo. v. dixit iniquē Quis est dominus vt audiam vocem eius ⁊ dimittam israel: Nescio dominū: ⁊ israel non dimittam. [k] Populum tuum domine humiliauerūt. in operibus duris luti et lateris: Exo. j. [l] Et hereditatem tuam id est filios israel qui sunt hereditas tua: fm illd Hereditas mea israel. [m] Vexauerunt. intantū q̄ vitam eoꝝ am amaritudine perduxerūt: Exo. j. [n] Et viduam ⁊ aduenam interfecerūt ⁊c. id est personis quibus deberent compati non pepercerunt: quod patet ex hoc q. pueros natos statim in flumen proiici preceperūt: et sic nullam crudelitatem crercere cōtra populū israel horruerunt: ⁊ causa huius subditur: [o] Et dixerunt. co. de suo tenendo ⁊ ore p̄ferēdo. [p] Non videbit dominus ⁊c. quia tenebāt q. diuina p̄uidentia non se extenderet ad ista inferiora: vt p̄dictum est: et sic sine freno timoris dei faciebant horribila. [q] Intelligite. Hic consequēter hunc errorē excludit a populo israel qui diu moratus fuit cū egyptijs: et sic plures eoꝝ erant infecti erroribus et vicijs: quod patet ex hoc q. post vocem domini loquētis eis in monte syna: Exodi. xx. dixerunt. cuncta declinauerūt ad idolatriam per fabricationem vituli et adorationem ei⁹: Exo. xxxij. et ideo errorem talium arguit moyses dicens: [r] Intelligite insipientes in populo. i. vos de populo israel qui estis infecti errore egyptioꝝ intelligite efficaciā diuine p̄uidentie ad omnia se extendētis. [s] Et stulti aliq̄n sapite. i. exē estis segati ab egyptijs

ritatẽ circa diuinã ꝓuidentiã cognoscite. Sapia. n. est cognitio rẽ diuinis. ¶a Qui plãtauit aurem nõ audiet rẽ. q. d. hoc est absurdũ q̃ hoies corruptibiles cognoscãt ista inferiora ⁊ dẽ ignorẽt: q̃ quicũq̃ ꝑfecti omes est i ſtus inferioꝝ totũ ꝑexistit eminẽtius i prima cã; ꝓter qđ ꝑbus. j. aia arguens ɔ empedoꝫ duat eũ ad incõueniens q̃ dẽ aliq̃ ignorazet que inferiora cognoscit salꝫ litem qua dicebat simile si mili cognosci: ista aũt inferiora dicebat comꝓsita cẽ ex amicitia et lite: sed i supioribꝰ lis nõ habet locũ nec ꝓpria cognitio litis. ¶b Qui corripit gentes id ẽ q̃ egyptios gẽtiles coꝛripuit nobis videtibus terribiliter puniendo.

iacob. ᵍIntelligite insipiẽtes i ꝑlõ: ʳ⁊ stulti aliq̃n sapite. ˢQui plãtauit aurẽ non audiet: aut q̃ finxit oculum nõ ꝓsiderat: ᵗQui corripit gẽtes non arguet: ᵘq̃ docet hoiem sciaz: ˣdns scit cogitatiões hoim: ʸq̃m vane sũt ᶻBeat hõ quẽ tu erudieris dne: ᵃet de lege tua docueris eum. ᵇEt mitiges ei a diebꝰ malis ᶜdonec fodiat ꝑeccatori fouea. ᵈQuia nõ repellet dns ꝓlebem suã: ᵉet hereditatẽ suaz nõ derelinquet ᶠQuoadusq̃ iustitia ꝰ conuertatur in iudiciũ: ᵖ⁊ q̃ iuxta illã: ᵍomes q̃ recto sunt corde. ʳQuis ꝓsurget mihi aduersus malignãtes: ˢaut q̃s stabit mecũ aduersus operãtes iniquitatẽ: ᵗNisi q̃a dns adiuuit me: ᵘpaulominus habitasset in inferno aia mea. ˣSi dicebã motus est pes meus: ʸmia tua dne adiuuabat me. ᶻSecõm multitudinẽ dolorꝫ meoꝝ i corde meo: ᵃconsolatiões tue letificauerunt aiam̃az meam. ᵇNunquid adheret ribi sedes iniquitatis: ᶜqui fingis

---

¶c Nõ arguet. similiter opa vestra mala. q. d. imo. ¶d Qui docet hominẽ sciaz. i. deus a quo est oĩs sciã. q. d. quõ ignorabit illud qđ homo scit: ¶e Dns scit cogitatiões hominũ. q. d. etiã cogitatiões intra mentẽ latẽtes ipe cognoscit vsq; ad minima. ¶f Q̃m vane sunt. i. ad magnum prone: ꝑm q̃ dicit Gen. viij. Sensus ⁊ cogitatio cordis humani in malũ ꝓna sunt. ¶g Beatus hõ Hic quoddã coꝛrelariũ cõducit ex dictis. ex quo em cogitatiões hominũ vane sunt ⁊ ad malũ prone cito decidit ad errores: nisi assit diuina coꝛrectio: ideo dicit:

¶g Beatus homo quẽ tu erudieris dñe ꝑ m illustrãdo de mẽte. ¶h Et de le. tua docu. eum. i. docueris eum ad sequẽdum dictamẽ legis naturalis: q̃ est q̃dam impꝛssio diuine legis in nobis: ⁊ cum hoc instruxeris eũ de lege a te data in mõte syna ⁊ de lege ꝑ te danda in euãgelio: de qua dratione figura habuit moyses noticiã: ꝓter qđ dicit saluator Joh. v. c. Si crederetis moysi: crederetis forsitan ꝛ mihi. ¶i Et mitiges ei a diebus malis. i. diuine vltionis ꝑcata puniẽtis.

¶k Donec fodiatur ꝑcatori fouea. i. mors coꝛporalis per quã coꝛpus ponit in fossa terre: ⁊ mors eternalis ꝑ quã ponit aia in fouea gehenne vsq; ad diẽ iudicij: in quo sil coꝛpus ⁊ aia ponent in gehenna. ¶l Quia nõ repellet dns plebẽ suã. i. mãdatis suis obedientem ¶m Et hereditatẽ suam nõ derelinquet. q̃ in fidelibꝰ: adherẽtibus sibi cõsistit: quos in ꝑnã fouet ꝑ gratiaz ⁊ in futuro ꝑ gloriã: adeo subdit: ¶n Quoadusq; iusticia. s. diuina. ¶o Cõuertat in iudiciaz. i. ponat in executiõe in extremo iudicio: in quo oĩa reducent ad debitum ordinẽ iustitie. ¶p Et qui iuxta illaz. i. qui tunc secure ꝑterũt ꝓcedere tenore diuine iustitie respõder: ¶q Omnes qui recto sunt corde. ꝓpter qđ saluator loquẽs de extremo iudicio dicit apls: Lu. xxi. Dies aũt ficri inapientiꝫ respicite ⁊ leuate capita vestra. id est exhilarate corda vestra: vt exponit beatus Grego. et sap. v. dicit: Tunc stabũt iusti in magna cõstantia aduersus eos qui se angustiauerunt ꝛc.

¶r Quis consurget. Hic cõsequẽter ostendit diuinã prouidentiã se extendere ad actus humanos ꝑ punitionem hebꝛeoꝝ: qui licz pluries fuerint puniti i deserto: tamẽ fuit ibi duplex notabilis punitio: vna ꝑ adoratione vituli: alia ꝓ rebellione cõmuni: qua populus voluit in egyptum reuerti: secũda ponitur: ibi. Hiunquid. Circa primũ sciendum q̃ prima punitio facta ẽ de ꝓcepto moysi: Exo. xxxij. vbi dixit: Siquis est dominũ ungatur mihi. et postea subdit: Ponat vir gladium super femur suum: ⁊ occidat vnusq̃sq; fratrem et amicum et ꝓximum suum ꝛc. ⁊ subdit: Et ceciderũt in die illa quasi. xxiij. milia: ⁊ hoc est qđ dicit hic moyses loquẽs in ꝑsona ꝑpria de ꝓterito ꝑ modũ ꝓsentis vel futuri: qđ frequẽter fit apbetis. d.

¶r Quis ꝓsurget mihi aduersus malignãtes. i. aduersus malignãtes multitudinem populi ad fabricationem vituli: fuerunt em ibi aliqui imitantes alios: ⁊ isti fuerunt pessimi.

¶s Aut quis stabit mecũ aduersus operãtes iniquitatẽ. id est aduersus sequẽtes ꝓdictoꝝ instigationẽ. ¶t Nisi q̃a dñs adiuuit me. i. mihi attribuisset dei auxilium speciale. ¶u Paulomin habitasset i inferno aia mea. id ẽ vita mea: ⁊ accipit hinfern ꝑ fossa vel sepultura: et est sensus: fuissem mortuus et sepulture traditus. vnde littera hebraica sic habet: Habitasset in tacturnitate aia mea. q. ꝑ mortẽ auferẽ loquela. aaron em timore mortis que sibi imminebat a populo fecit vitulum: ⁊ idem ꝑ populus moysen interfecisset qñ cõtriuit vitulũ in puluerem: Exo. xxxij. nisi fuisset repꝛssus diuina virtute timorem ei incutiẽte: vnde subdit: ¶x Si dicebam motus est pes meus. i. ergo dispositi discedere de monte syna ad ꝓceptũ domini dicentis mihi: Exo. xxxij. Vade descẽde: peccauit populus tuus qđ eduxisti de terra egypti.

¶y Misericordia tua dñe adiuuabat me. id est extitit fui certificat q̃ ꝑ tuã misericordiã me. ꝓtegeres a populi furore: ideo subdit: ¶z Secõm magnitudinẽ doloꝝ meoꝝ in corde meo. i. quos sustinui ꝓter ꝑcata ꝑpli in adoratiõe vituli: ꝓter qđ doloꝛes et iracundia motus moyses ꝓiecit tabulas: ⁊ fregit eas ad radices montis: Exod. xxxij. ¶a Cõsolatiões tue leti. aiam meã. qñ post multam ꝓcẽs instantiã dns ꝓeces moysi acceptauit ⁊ novas tabulas testamẽti sibi dedit: Exo. xxxiij. ¶b Hiunquid adheret. Hic ponit secũda punitio notabilis hebꝛeoꝝ: ex q̃ ostenditꝫ q̃ diuina ꝓuidẽtia se extendit ad regimen actuum humanoꝝ: ⁊ ista punitio fuit quãdo populus territus verbis exploratoꝝ voluit reuerti in egyptuꝫ Hume. xiij. reputãs q̃ nõ posset implere ea ꝓcepti ꝛ de transitu ad terrã ꝓmissionis ꝓpter multitudinẽ et magnitudinẽ populoꝝ ibidem habitantiũ: ⁊ propter hãc rebellionẽ exploratores qui populuz terruerant ꝑissi fuerunt morte repentina a dño: ⁊ sententia mortis diffinita fuit a dño super omnes qui numerati fuerant in exitu de egypto a. xx. annis et supra: ita q̃ mortui sunt in deserto omnes ꝓter Josue ⁊ caleph filium ieptone: vt ibidez habetur: ⁊ ex ista punitiõe ⁊ ꝓcedenti debuerũt filij israel abterrore supradicto reuocari: et hoc est quod dicitur:

¶b Nunquid adheret tibi sedes iniquitatis. i. dituatio i malo. ¶c Qui fingis labꝛe in ꝓcepto. i. fallo dicis te ꝑceptũ dñi nõ posse adimplẽ de ingressu terre ab eo ꝓmisse.

Et qz ex sua obstinatiōe i malo voluerūt moysen ⁊ aaron iosue ⁊ caleph lapidib⁹ obruere: Numeri.xiiij.iō subdit:
d Captabūt.i.captauerūt. e In aiaz iusti.i. iustoꝝ volētes eos inficere: s qz defensati fuerūt ꝓtectiōe diuina: ꝑm q ibidē dicit: Cūqz clamaret oīs mltitudo ⁊ lapidib⁹ vellet eos obruere vel opprimē apparuit gloria domini ⁊c. iō subdit:
f Et fact⁹ ē mihi dn̄s in refugiuz.i. mihi ⁊ alijs tribus mecū existentib⁹.
g Et reddet illis iniquitatez ipoꝝ. qz exploratores q̄ terruerāt populū statim ꝑcussi fuerūt morte repentina.
h Et in malicia eoꝝ dispdet eos. qz alij eis acquiescētes vagabundi fuerūt per desertū quousqz prostrata sunt ibi cadauera eorū vt ibidem habet: ⁊ ideo subdit:
i Disperdet illos dn̄s deus noster. cui⁹ ꝓuidentia ad oīa se extendit quātūcūqz minima.

laborē in precepto. [d] Captabūt [e] in aīam iusti: ⁊ sanguinez innocentē ꝯdemnabūt [f] Et factus est mihi dominus in refugiū: et de⁹ meus in adiutoriū spei mee. [g] Et reddet illis iniquitatē ipoꝝ rum: [h] et in malicia eorum [i] disperdet eos: disperdet illos domin⁹ deus noster.

In psal.xciij. Deus vltionū. vbi dicit in postil. Et ido quātū mihi videtur.

Additio.

Error iste circa diuinā ꝓuidentiaz nō solum tpe moysi vel iob cucurrit s etiā i alijs varijs ⁊ diuersis ⁊ quasi in omib⁹ tpib⁹ occurrit: p̄sertim in his qui fide carēt: qui nō soluz diuinā ꝓuidentiā negant: sed etiā ipm deū asserunt non esse: iuxta illud: Dixit insipiēs in corde suo: nō est deus. tpe etiam ꝓphaꝝ qui longe post moysen fuerūt in ipso ꝓplo israelitico hic error manifeste viguit. legitur.n. Ezechiel. viij. de israelitis idola colentibus. Dixerūt: dn̄s nō videt nos: dereliquit dn̄s terrā. in quo exp̄sse negabāt ꝓuidentiā diuinā circa ista inferiora vñ nō oportet psal. istū appropriare illis q̄ fuerūt tempe moysi. supfluū etiā videt moysi ad reuocandū hūc errorem aliquē psal. ordinare: cū in tota lege mosaica hoc docetur duplici mō. Primo historialit: vt pz de p̄mis parētibus a deo punitis ꝓpter trāsgressionē p̄cepti: Gen̄.iij.c. similiter ⁊ de chain a deo punito ꝓpter fratricidiū: Gen̄. iiij.c. similit de generatiōe diluuij a deo destinata ꝓpt peccata: Gen̄.vj.c. Item de sodomitis diuina iusticia sbuersis: Gen̄.xix.c. ⁊ sic de alijs q̄plurimis in pentateucho cōtentis. Ex quib⁹ ostēdit q deus p suā ꝓuidentiā iustissimā punit reprobos: ⁊ p̄miat bonos. Secūdo pz hoc ex lege mosaica ex p̄ceptis diuinis q̄ in ea dant: que oīa fundant in timore ⁊ amore diuino ⁊ i penis ⁊ p̄mijs a deo ꝓmissis seu cōminatis homib⁹ ꝑm diuinā ꝓuidentiā: vt pz cuilibet intuēti. nō ergo videt hic psal. ex hoc moysi appropriari sicut nec egyptijs. Sed melius videt dicendū ꝑm glo. cui etiā ꝯcordāt p̄cipui expositores hebreoꝝ. s. q iste psal. loquit generalit ꝯtra omnes malefactores postponentes diuinū timorē ex incredulitate diuine ꝓuidentie siue sint de ꝓplo israelitico siue de alijs natiōibus. De manasse em̄ rege iuda de quo legit.iiij. Reg.xxj. q impleuit hierl'm sanguine innocentiū ab ore vsqz ad os: ꝓprie p̄nt verificari que dicūtur in hoc psal. s. Viduā ⁊ aduenā interfecerūt ⁊ pupillos occiderūt. q aūt hoc fecisset ex incredulitate diuine ꝓuidentie patz.ij.paral.xxxiij. vbi de ipo manasse post eius penitētiā legitur: Cognouit manasses qm̄ dn̄s ipe est deus. ex q̄ patz q ante hoc nō cognoscebat dn̄m esse deū nec per ꝯn̄s prouideri humano generi: ⁊ sic de multis alijs tam paganis q̄ infidelibus seu hereticis ⁊ etiā falsis xp̄ianis contingit sepe i multis ⁊ i diuersis partibus ⁊ nō tm̄ in vno tpe seu in vna generatiōe vel regiōe determiata: ⁊ ideo dicit psal. Vsqzquo peccatores domine vsqzquo gloriabunt. quod exponens Ra. abenhazra dicit et bene q per iterationē li vsqzquo intelligitur assiduitas huius peccati ⁊ eius frequētia in multis ⁊ varijs temporibus: ad quam sententiā facile adaptatur littera: prout continet in postilla specialitate mutata ad generalitatez. Et notandū q licz in hoc psal. nullus ponatur ti. in hebr. nec in transla. hiero. tamē verū ē q iste psal. inter hebreos legitur in qualibet quarta feria. rō autē quare quarte ferie appropriet: habet in glo. vide ibi:

In eodem psal.xciij. vbi dicit in postil. Quoadusqz iusticia. s. diuia.

Additio.

Hebraica lr̄a i hoc loco nō habet illud relatiuū qui: s sic ⁊ iuxta illaz oēs qui recto st corde. et intelligit plane nō admiratiue: sed sic: Quoadusqz iusticia. i. diuina. Conuertatur ad iudicium. s. in executione extremi iudicij. Et quoadusqz iuxta illam. scz iusticiaz. Sunt omnes qui recto sunt corde. vnde li et cū dicit: Et iuxta illam. iterum repetit li quoadusqz: sicut sepe in scripturis cōtingit ⁊ cetera.

Replica.

Circa psal. Deus vltionuz. diuersificant: quia postil. applicat peccata et eorū penas correspōdentes ad speciales populos ⁊ ad specialia tēpora. Burgen̄. aūt ⁊ glo. magistralis generaliter applicant ad omnia tempora ⁊c. que applicatio videt moralis: quia sic in tota sacra scriptura specialia vicia reprehendūtur: ⁊ punita describunt: quatenus talis punitio cūctis sit morale exemplū: ne ad similia vicia defluant. et similē punitionē incurrant. Nec est incōueniens moysen vel quēcunqz certis scripturis generaliter aliquid facere et per decantationem carminis vel psal. ad specialia applicare: et per ea soluūtur obiectiones burg. in ꝓposito.

Psalmus.xciiij.

Venite exultemus dn̄o. Huic psal. null⁹ oīno titulus preponit in hebreo nec in transla. hierony. iuxta hebreum. Et ꝑm hebreos iste psal. factus est a moyse circa finem vite sue quādo mortui fuerant in deserto omnes qui post exitum de egypto numerati fuerant a.xx. annis et supra preter caleph ⁊ iosue: vt dictum est p̄cedenti psal. in quo psal. inducit filios mortuorū: de quibus dixit dn̄s Numeri.xiiij. q ingrederent terrā ꝓmissionis loco patrū suoꝝ ad dei laudem ⁊ obedientiam: ne ex rebellione et inobediētia impedirent ab ingressu terre ꝓmissionis sicut ⁊ patres eoꝝ: ⁊ lr̄a hui⁹ psal. ad hoc faciliter potest applicari. Sed aplus heb.iij.et.iiij. ponit magnā partē huius psal. s. ab illo loco: Hodie si vocē ei⁹ audieritis. vsqz ad finē di. q hoc dictum fuit a dauid: ad qd sequitur q ē actor totius psal. dicit etiaz ibidem aplus q psal. iste non loquit de ingressu terre ꝓmissionis qui iam ante annos multos trāsierat tpe iosue: s de ingressu t̄re viuentiū apiendo p xp̄m tpe gr̄e: qz p suā bn̄dictā passionē amouit impedimētū. Et ꝑm hoc psal. iste i tres partes diuidit: qz p̄mo ꝓplus maxime hebraicus ꝑm intētionē apli ad xp̄i laudez inducit. secūdo ad hoc multiplex ratio adducit: ibi. Qm̄ deus magn⁹. tercio principalis intentio ꝯcludit: ibi. Hodie si vocē ei⁹ audieritis.

Circa primū dicit dauid p̄uidēs xp̄i aduentū in quo erat exultandū: vnde in eius natiuitate angeli exultauerūt: Luc.ij. Facta est cū angelo multitudo celestis exercitus vel militie laudantiū deū ⁊c. ⁊ multo fortius homines debebant exultare: tum quia venit in natura humana assumpta non in angelica: ꝑm q dicitur hebreorum secūdo. Nusqz angelos apprehendit sed semen abrae: tum quia venit satisfacere pro peccato generis humani nō angeli: qd ē irremediabile, dicit igit

g a Venite. non passibus corpis sed affectibus mẽtis p fidẽ ⁊ deuotionẽ. ¶ b Exultem⁹ dño. nõ solũ intenus: ſ etiã exten⁹ deuotiõis signo: qõ notaẽ cũ dicẽ: h c Exultem⁹ ⁊ iubilemus. q⁹ exultatio dicaẽ ſñ extra saltatio: qõ ſit qñ mẽtis deuotio resultat exten⁹ i sensibili signo. ſimiliter iubilus dr cordis gaudiu ista intelium: qõ nõ põt interius cõtineri: ẽn appareat in signo exteriori.

d Deo saluta ri nr̃o. i. ad laudem ieſu xp̃i: q̃ est deus verus ⁊ nr̃a salus: pter qõ fuit sic noiatus math. primo Vocab nomen eius ieſum: ipse em saluũ faciet pl̃m suũ a pcatis eor̃. ieſus em interp̃atur saluator.

d Preoccupemus faciẽ eius i pfeſſiõe. sue detatis ⁊ humanitat̃: ⁊ dicit: Preoccupemus. i. tentationem dyaboli ab hac pfeſſiõe nr̃a tis nos impedire anticipem⁹. ¶ e Et in psalmis. i. laudibus deuotis.

f Jubilem⁹ ei. Qm deus. Dic p̃ter ad positũ multipler rõ adducẽ: ⁊ primo ex regia dignitate cũ dicẽ g Qm deus magnus dñs. q. d. hñ debemus iubilare cb̃risto: qm ipe est deus ⁊ p plequẽs magnus domin⁹.

h b Et rex magnus sup omnes deos. i. sanctos angelos ⁊ pbas ⁊ amicos: qui i scriptura dicunt dñi participatiue. secũdo ex ei⁹ potestate cũ dicẽ: i Quia in manu eius sunt omnes fines terre. i. in eius potestate: qua potest eos ad mḃm redigere: aũ p̃obat p̃ter dices: k Qm ipius est mare ⁊ ipe fecit illud. congregans aquas in vnũ locum: Gen. j. l Et siccã. i. ptẽ terre aridã. m Manus eius formauerũt. per hoc em q congregauit aquas in locũ vnũ qui dicaẽ occan⁹ apparuit ps terre aquis discoopta: Gen. j. ⁊ hoc pter habitatione hominũ ⁊ animaliũ. Tercio adducẽ ratio ex bñficiis humane nature collatis spãliter: inter que pri mũ est creatio hoīs ad imaginẽ dei: qõ non cõuenit aliis corporalib⁹ creaturis: ⁊ in recognitõne hui⁹ dicit n Venite adoremus. adoratiõe latrie. o Et procidamus. humiliter adorando. p Et plorem⁹. peccata nr̃a p̃fitendo. q Ante deum qui fecit nos. ad imaginẽ ⁊ similitudinẽ suã. r Quia ipe est dñs deus noster. dans se nobis p suã benedictã incarnatõnem. Secũdũ bñficii est diuine gubernatiõis: que speciali modo se extendit ad humanã naturã vltra bruta animalia: propter qõ dicit aplus. j. Cor. ix. Non est cura deo de bobus: ⁊ ẽtum ad hoc dicẽ: s Et nos pl̃us pascue eius. q. nobis prouidet spãli mõ. protestẽtiã hoc referri ad pl̃m hebraicũ: quez deus pauit mãna. xl. annis in deserto ⁊ ad pl̃m catholicũ quẽm ecclesia pascit quotidie eucharistie sacramẽto. t Hodie Dic p̃ter cõducẽ intentũ pncipale: qõ pm aplm est inducere pl̃m maxime hebraicũ ad obediendũ cb̃risto humiliter ⁊ deuote: ne imp̃diaẽ ab ingressu terre viuẽtium: sicut patres eius impediti fuerũt ab ingressu ⁊ remissionis. pter rebellionẽ ipor̃. Et circa istam rem plusione p̃ro ponitur monitio: secũdo adducẽ exemplũ: ibi. Sicut in irritatione. ⁊ tercio pena illata exprimit: ibi. Quadraginta. Circa pmũ dicit: Jt Hodie. i. tpe gratie qõ vocaẽ dies: Ro. xiij. Nor preceſſit: dies auẽt appropinquauit ꝛc. vbi per noctẽ intelligit̃ vetesti: per diẽ nouũ. u Si vocẽ eius audieritis. ⁊ accipit hic si pro quia: q⁹ vt eius audita est in lege noua: que data est deo in carne apparẽte: vetus autẽ testamẽtũ fuit datũ per angelũ loquẽtem in persona dei: pm q dicit Act. vij. Dic moyses ꝛc. ⁊ sic dicit Hic est qui fuit in ecclia i solitudine cum angelo. q̃ loquebaẽ ei in mõte syna. x Nolite obdurare ꝛc. lege euãgelicã repleõ. Obduratio em cordis hũani i malo non pucnit primo ex pte dei sed ex pte liberi arbitrij hoīs a deo se auertentis: ⁊ ideo p̃ter iuste de⁹ retrahit gratiã suaz cor̃ mollificantez ⁊ sic infidelitatez malo obdurat.

y Sicut i irritatione. Hic p̃ter ad positum addu citur exemplũ de illis qui territi verbis exploratoꝝ rebelles fuerũt dño ⁊ moysi: ⁊ voluerunt reuerti in egyptum: Nume. xiij. ⁊ hoc est quod dicitur:

y Sicut in irritatiõe. i. nolite obdurare corda vestra sicut fecerũt in deserto. In irritatiõe pm diem tẽtationis. vocatur aũt illud peccatũ irritatio dñi: q⁹ viderãt tot mirabilia eius in transitu maris rubri ⁊ allijs mirabilibus q⁹ nullo modo debebant dubitare de impletiõe promissionis diuine: ⁊ q⁹ absq; difficultate introducẽ eos i trã promissionis

z Ubi tẽtauerunt me patres vestri. multotiens. vñ dicitur Nume. xiij. Jam tentauerũt me per decem vices.

a Probauerũt ꝛc. i. tot viderũt opera mea mirabilia q⁹ nullo mõ detrerent facere talia. b Quadraginta. Hic cõsequẽter ponitur pena debita: quia. xl. annis fuit populus israel impeditus ab ingressu terre promissionis in quibus omnes mortui fuerũt in deserto: qui viderant mirabilia dei: ⁊ increduli fuerant: vt dicit Nume. xiij. ⁊ hoc ẽ quod dicit: b Quadraginta annis offensus fui generatiõi illi. retardans eos ab impletiõe promissi. c Et dix semper hi errant corde. ⁊ talis error: erat affectatus: ⁊ sic non allenabat sed magis aggrauabat. d Et isti non cognouerũt ꝛc. i. decepta mea in quibus debebãt ambulare: ⁊ hoc malicia ipor̃ cos excecante. e Si iuraui. i. irrenocabiliter diffinitiui. f In ira mea. i. in effectu vindicte mee. g Si intrabunt. i. non intrabunt.

h In requiẽ meã. i. i terrã promissionis: in qua dedit de⁹ filijs israel quietẽ: ⁊ quia illa fuit figura quietis beator̃ in patria: q⁹ omnia in figura cõtingebant illis. i. ad Cor. x. ideo p hoc intẽdit dauid inducẽ pl̃m maxime hebraicum ne p rebellionẽ ad rem, pbideant ab ingressu terre viuẽtiũ vbi est quies beator̃.

i In psal. xciij. Venite exultem⁹. vbi dicẽ in postil. Jd qõ sequit q⁹ est actor totius psal.

Additio.

Ste psal. qui sine ti. est: pst⁹ intẽllos. xij. psal. ẽs postil. attribuit moysi. Sed nulla rõ videt̃ qre magis aptor̃ dauid q̃s alij psal. q̃ huic a pte ante ⁊ post primat: vñ ex auctoritate apli in postilla allegata satis habeẽ q⁹ etiã psal. sibi conũcti aptor̃ dauid: hoc idẽ põt haberi ex psal. xcviij. qui etiã ex necessitate lr̃e habeẽ q⁹ nõ fuit eius actor moyses etiã pm postil.

Psalmus. xcv.

Quitate dño. Hunc psal. p̃mittit talis ti. in trãsla. cõi: Psal dauid cũ domus edificabaẽ post captiuitatẽ. Et pm istũ ti. dauid fecit hũc psal. pm autẽ

trebedeos moyses fecit hñe psal. vt victū est. ℣. psal. lxxxix. Sed hec varietas actoris nō multū refert ad positū: q; vtercq; s. moyses ⁊ dauid spū; pheticō hūit: ⁊ de xpi mysteriis ꝓhauit: vt patuit ꝓ ꝓdicta. Sed re mā b⁹ psal. a q; depēdet intellect⁹ fralis ē magis curandū. Et sm ti. istū psal. iste est diuina ruz grāriactio seu diuina laudatio ō reedificatiōe tēpli post captiuitatem babylonicā tpe zorobabel: vt habet Esdre. j. Sed hoc dictum impugnat hiero. ꝓ hoc q; dicitur in ꝓncipio b⁹ psal. Cantate dño ⁊c. q; nō legit tūc factū: sed magis cātauerūt cātici antiquitus: sm q; dicit .j. Esdre. iii. Stetерunt sacerdotes in ornatu suo cum tubis: et leuite filij asaph in cymbalis: vt laudarent deū p manū regis dauid. i. per cantica ab eo facta: vt ibidem fuit dictū. a tpe vo dauid vsq; ad illā reedificationē fluxerūt ẽ gnenti anni vel circiter: q; primū templū fundatū quarto anno salomonis steterit. cccc. annis: ⁊ tpus captiuitatis duravit. lxx. annis. Ité ꝓ hoc q; subdit: Annūciate inter gētes ⁊c. gētiles non fuerūt admissi ad illā reedificationē sed magis repulsi: vt habetur .j. Esdre. iii. Porterea in hebre. ⁊ in transla. hiero. nullus penitus est ti. ⁊ ideo ꝓdictus ti. videt apostolus ab aliquo expositore sm imaginatōnē suā litterā hui⁹ psal. ad dictū edificiū applicante. Ra. sa. vo dicit ꝙ hic psal. loquit ad temp⁹ futurū: ⁊ vocat tpus futurū tpus messie: qō ipse et alij iudei dicūt esse futurū: ⁊ tūc edificabit eis templū nobilissimū: in quo fient iste laudes ⁊ oblatiões: que vident tangi in hoc psal. cū dicit in ꝓncipio: Cantate dño ⁊c. et postea in medio subdit: Tollite hostias ⁊c. Sed istud secūdum est erroneū. s. ꝙ christus sit venturus in mūdum ⁊ reedificaturus male templū: sicut frequēter supius ex presſum est. Sed primū est verū: ꝙ iste psal. loquit ꝓ tpe xpi: qō ipse incepit a ꝓncipio ꝓdicationis cuangelij: ⁊ ex tūc incepit templū reedificari ꝙ rpm nō ex lapidibus insensibilibus sed ex xpi fidelibus: qui sunt lapides viui in edificio celestis hierlm collocādi. Et sm hoc psal. iste dicitur in duas ptes: q; ꝓmo psalmista inducit ad xpi ꝓconium: ⁊ secūdo ad eius debitū obsequiū: ibi. Cōfessio. Prima in duas: q; ꝓmo inducit ad actū ꝓconij. secūdo ad diuulgationē euāgelij: ibi. Annūciate. Circa primū dicit:

a Cantate dño. i. dño ielu xpo: qui est rex regū ⁊ dñs dominātiū: apoca. xix.

b Canticū nouū. ad nouū. n. testamētum pertinet canticum nouū: sm ꝙ dicit: Mouus rex nouus lex nouus gaudia. vñ ⁊ angeli nouū canticū cantauerūt in natiuitate xpi: Luc. ij. Gllia in altissimis deo ⁊c.

c Cātate dño ois terra. i. oēs bitatores terre: quib⁹ adūctus xpi fuit cā leticie.

d Et bñdicite nomi eius. gras agendo de tāto bñficio.

e Annūciate de die in die. i. otinuate huiusmodi laudē.

f Annūciate. Hic ōnter psal. inducit ad ꝓdicationem euāgelij: q; facta ē nō solū in deis sed etiā gentilib⁹ ꝓ orbe dispsie: z hoc ē qō dicit hic.

g Annūciate int gentes gliaz ei⁹. i. gliā siue resurrectiōis ⁊ ascensiōis ⁊ alia ad fidē ptinētia.

h In omib⁹ ꝑplis ⁊c. i. opa miraculosa xpi q; annūciauerūt apli alij q; xpi discipuli: non solū verbo sed etiam facto facētes miracula in nomie ⁊ virtute xpi: sm q; dicit Mar. vlti. Illi aūt ꝓfecti ꝓdicauerūt vbiq; dño coopante ⁊ sermonē confirmante sequētibus signis.

i Quoniā magnus dominus. q. d. non est mirū si talia

C Psal. dō qñ vm⁹ edificabat p⁹ captiuitatē .xcv.

C Antate dño cantic̄ nouū: cātate dño oīs tra. Cātate dño ⁊ bñdicite nomi ei⁹. fānūciate ō die i diē salutare ei⁹. Annūciate int gētes gliā ei⁹: i oib⁹ pl̄is mirabilia eius. Qm magn⁹ dñs ⁊ laudabilis nimis: tribilis sup oēs deos. Qm oēs dij gētiuz dem̄oia fiunt virtute eius: q; magnus est in ꝓtentia: cui⁹ magnitudinis nō est finis.

k Et laudabilis nimis. q; trāscendit limites cuiuscūq; create virtutis: ꝓter qō dicit eccli. xliij. Magnificate ei quātū ꝓtestis: maior est cm̄ omni laude.

l Terribilis super oēs deos. q; terribilis est dem̄onib⁹: qui ꝙ dñs colebant i idolis a gentilibus: ideo subdit: Qm oēs dij gentium dem̄onia.

m Dñs aūt celos fecit. non aūt dij gentiū.

n Confessio. Hic ꝓsequēter psal. inducit ad obsequiū xpi debitū: ⁊ secundo adducit ad hoc motiuū: ibi. Cōmoueat. ad debitum aūt obsequiū xpi primo requirit interiora ⁊ exteriora mūdicia: q; ipe est sanctus sanctor̄: Dan. ix. ꝓtum ad hoc dicit: Confessio. qua tollunt̄ immundicie interiores.

m Et pulchritudo. id est mūdicie exteriores apostle.

n In cōspectu eius. i. in cultu ipi⁹: hoc dicit ad excludendū immundicias que fiebāt in cultu gentiliū: sicut in sacris ꝓapi viri ⁊ mulieres incedebāt nudi: ⁊ fiebāt ibi alie vilitates quas non facerent modo meretrices. Similiter i cultu ve. le. erant alique immūdicie corporales in effusione sanguinis animalū imolator̄ que non sunt in cultu no. legis vbi offert corpus ⁊ sanguis christi sub specibus panis ⁊ vini.

o Sanctimonia. i. applicatio ad diuina.

p Et magnificētia in sanctificatiōe ei⁹. i. cultu no. le. q; sanctificatio dr: eo ꝙ sanctificat cultores qō non faciebat cult⁹ veteris leg⁹: ꝓter qō dicit apostolus: heb. x. Impossibile est̄ est sanguine taurorum ⁊ hircor̄ auferri peccata: ideo subditur: Sanctificati sumus ꝑ oblatiōnē corporis ihu christi. In hac igitur sanctificatiōe ⁊ magnificētia. quia in eucharistia tot christus ꝓtinet: quo non potest aliquid maius cogitari rōne sue deitatis. ideo subditur:

q Afferte dño patrie gētiū. ad fidem christi conuertat̄.

r Afferte dño ⁊c. Hēc cōmentator rem. j. Ethi. Honor est reuerentia exhibita alicui in testimoniū sue bonitatis: etiā si fiat in secreto siue coram paucis: sed tunc est gloria qñ exhibet ei in palaz coram multis. ꝓ hoc cm̄ inducimur ad exhibendā reuerētiā domino nostro ihu xpo i publico ⁊ secreto.

s Tollite hostias. i. laudib⁹ diuinis extollite corpus et sanguinē iesu xpi sub specieb⁹ panis et vini que dicūtur hostie in plurali. quia licz sit vnū sacramētū ꝓpter ea tamē sunt ibi due ꝓsecratiões distincte: quarū vna alteram non expectat. Item q; hoc sacrificium omibus sacrificijs ⁊ oblatiōibus veteris legis ⁊ multiplicib⁹ succedit tanq; perfectum imperfectis.

t Et introite in atria eius. id est loca qui tui christi dedicata. q; tamē in omibus est vnica ecclesia. ideo subditur.

u Adorate dñm in atrio sancto eius.

v Cōmoueat. Hic ōnter adducit ad hoc motiuū ꝓcipuū. ⁊ secūdo subdit exultatio fideliū: ibi. Letent̄ celi. Circa primū dicit

v Cōmoueat ⁊c. i. bitatores terre moueant̄ coā christo motu timoris ⁊ reuerentie: cui⁹ causa subdit cū dicit

x Dicite in gentib⁹ q; dñs. i. iesus christus.

y Regnauit. id est regnū sup totā creaturā accepit i sua resurrectiōe ⁊ ascensiōe: ꝙ ꝙ dr Mat. vl. Data est mihi ⁊c. ⁊ Mar. vlti. Et dñs quidē iesus postq; locutus est eis assumpt⁹ est in celū: ⁊ sedet ꝙ dextris dei. Aug⁹. ⁊ cassiodo⁹ hic ad

dunt dicẽtes:q: dñs regnauit a ligno. sed hec additio a ligno nõ est i heb. nec in greco nec in trãsla. Hiero. loquẽdo de trãslatioib⁹ eius quas vidi:z credo q⁹ assũptũ sit de trãslatiõe theodotionis vl symmachi vel alcui⁹ alterius:q: plures fecerũt diuersas translatiões. Et q: xp̃c exaltationem regni meruit per suaz passionẽ i cruce ꝑm q dicit phi lip.ij. Humiliauit semetipm factꝰ obediẽs vsq; ad mortẽ:mortem aũt crucis.ꝓter qd z deus exaltauit illũ.iõ alios translatoꝝ hoc addidit:a ligno.s. crucis:et ꝑm hoc dicit in hymno ecclesiastico: Impleta sunt quẽ cõcinit dauid fidelis carmie dicẽs: In natiõib⁹ regnauit a ligno dc̃. z ꝑz q⁹ iste hymn⁹ pcedit ꝑm opinionẽ Aug. dicẽs q⁹ dauid fecerit hũc psal. z oẽs alios. ℣3 Etenī cozrexit ozbẽ terre. ab errozẽ idolatrie:quẽ a tpe p̃dicatõis xp̃i z aplozꝝ cepit cessare:ꝑm q⁹ pdictum fuit zach.xiij. In illo die pdã nomia idoloꝝ de terra. ℣a Qui nõ cõmouebit.s.a veritate xp̃ianefidei:que stabit vsq; ad finem mũdi qũtũcũq; tribulatiõibus impellaꝝ.

℣b Judicabit. qđ intelligit de iudicio discretiõis: qđ a tpe xp̃i incepit:q: ꝑ pdicatiõẽ eius z suoꝝ discipuloꝝ aliqui vocati sunt ad fidẽ aliis i infidelitate dimissis iusto dei iudicio sed nobis occulto.de q̃ dicit saluator Joh.xij. Nunc iudiciũ est mũdi.iudiciũ aũt discussionis ꝓ penis z ꝓmiis reddendis expectaꝝ in fine mũdi:z de isto duplici iudicio est nonus psal. sicut dictum fuit.s.in psal.illo. ℣c Letenť celi. Hic ꝑtenditur exultatio fidelium:quia aduẽtus xp̃i in mundũ nõ solũ fuit cã exultatiõis fidelibus sed ctiaz creaturis omibus:z hoc est q⁹ dicit:Letenť celi.i.ciues celi cuiusmodi sunt angeli sancti qui in natiuitate christi cantauerũt canticũ leticiae:vt dictũ est in pncipio hui⁹ psal. Celi etiã materiales lętati sunt:q: xp̃o nato stellã nouã miserũt:Math.ij. ℣d Et exultet terra.i. pnciples terre.q⁹ impletũ est q̃n reges venerũt xp̃m natũ adozare:Math.ij. Cõmouecat̃ mare z ple.eius.i. mare et eius vnde sibi reuerentiã exhibebãt:qđ factũ fuit q̃n mare z eius vnde se ei calcabiles ꝓbuerũt:Math xiij. ℣f Gaudebũt campi.qđ impletũ fuit q̃n pastores iii cãpis cõgregati sup gregẽ suum vigilãtes xp̃m natũ adozauerunt gaudentes:Luc.ij. Et reuersi sunt pastores glorificãtes z laudãtes deũ. ℣g Tunc exultabũt.i.signa exultatiõis erũt. ℣h Oia ligna siluaꝝ. hoc impletũ ẽ in aduẽtu xp̃i ad hierlim q̃n ꝑsi cedẽtes ramos de arbozibus sternebãt in via clamãtes et dicẽtes:Osanna filio dauid:Math.xxj.in signũ exultationis magne. Oz aũt dicit ligna oia bypocritice est: sicut dicit:omnes de ciuitate cucurrerũt ad spectaculum:licz plures remaneant q̃s vadant. ℣i Oñ venit iudicare terrã.iudicio.s. discretiõis separãdo fideles ab infidelibus vocando electos ad fidẽ per suaz et ecclesie pdicatiõẽ:ꝓter qđ dicit saluator Joh.xij. Nũc iudiciũ est mũdi.iudiciũ.n. discussionis.ꝑ penis z ꝓmiis reddendis de quo agit sequẽti psal.expectaturꝫ in futuro. ℣k Judicabit orbẽ terre ꝛc. Judicium eñ discretionis quo aliqui vocanť ad fidem z gratiaz alii non est valde institũdicz hoc sit nobis occultũ.ꝓter qđ dicit psal.xxxv. Judicia tua abyssus multa. Mozaliter potest exponi psal. iste de quolibet fideli qui est de filius per gratiã z adoptionem:sicut christus est dei filius per naturã:et ideo sicut christo competit iudiciuz discretionis super alios modo predicto:ita cuilibet fideli impositũ est iudicium discretionis super ꝓpozias cogitationes locutiones z opationes:vt nulli iniusto consentiat cozdeanullum iniustũ ꝓferat ozenec exerceat in opere.

¶ Psalmus xcvj.

℣1 Dñs regnauit exultet terra: letenť insule multe.

℣2 Judicabit orbem terre in equitate:z populos in veritate sua. Psal.ipi dauid quãdo terra eius restituta est ei. Cxcvj.

℣3 Omin⁹ regnauit exultet terra: letenť insule multe

Omin⁹ regnauit. hic psal. ꝓmittitur talis titulus in transla. cõmuni: Psalm⁹ dauid quando terra eius ẽ ei restituta. z ꝑm hũc ti. dauid fecit hunc psal. ꝑm hebreos vo moyses fecit ipsum: vt dictũ est supra psal.lxxxix. sed de hac varietate nõ est magna vis:vt dictum est psal. precedenti:sed magis curandum est de materia huius psal. Et ꝑm hunc ti. dicunt doctores aliqui q⁹ psal. iste est gratiarũmactio ipsius dauid q⁹ de bellatis philisteis qui regnum eius inuaserant z aliis gẽtilibus in circuitu qui regnũ suum molestabant:terra sua fuit restituta in pace z quiete. Sed littera huius psal. nõ videtur concordare cum dicitur: Nubes z caligo in circuitu eius.et post subditur: Ignis ante ipsum precedet. quia in bellis ipsius dauid contra aduersarios non legimus apparuisse talia signa. Item apostolus hebreoꝝ .i. allegat scripturã huius psal. dictam ad litterã de christo.v. Et cum introducit primogenitũ in orbem terre dicit:Et adorent eum omnes angeli dei. quod accipitur ex hoc psal. cum dicitur: Adorate eum omnes angeli eius. Apostoli enim allegantes scripturam veteris testamenti non semper acceperũt eam de verbo ad verbum:sed sufficit eis aliquãdo accipere sensum:cuius hic non sit magna mutatio in verbo:quia in hoc psalmo ponitur imperatiuũ secunde persone:cum dicitur: Adorate debrei imperatiuũ tercie persone. Sicdum est etiaz q⁹ duplex est christi aduentus:s.in mũdum qui pteriit z ad iudiciuz qui futurus est:psalmus autẽ iste loquit de aduentu ad iudiciũ:z sic intelligit apostoli verbum:Et cũ introducit primogenitũ.i. pdicit introducendũ ad iudiciũ: sicut expositum ibidem.tunc eñ apparebit in potestate cõstitutus tanq̃ primogenitus. In primo autẽ aduentu apparuit humilis z abiectus.huic autẽ sententie cõcordat Rabi salomon in parte dicens:q⁹ hic psal. loquit ad futurũ qđ vocat tempus messie:sed expectat primũ eius aduentũ ad huc futurũ erronee:vt frequẽter supra dictum est:Patz igitur ꝑm sententiam apostoli z Rabi sa.q⁹ psal. iste ad litterã intelligit de christo non de dauid nisi figuratiue:nec titul⁹ in pncipio positus valet multũ ad oppositũ:quia in hebreo z in translatiõe biero. nullus est omnino titulus z ideo videtur iste titulus apositus fuisse ab aliquo expositore ꝓ sua voluntate. Dicendũ igitur q⁹ psal. iste loquitur de aduentu xp̃i ad iudiciũ discussionis:sicut precedens de aduentu eius ad iudiciũ discretionis:et diuidit in tres partes:quia primo describit ipsius christi genera le dominiũ.secundo aduentus ad iudicium:ibi. Nubes. tercio exultatio fideliũ:ibi audiuit. z ista tria secõsequũtur adinuicem:vt videbitur ꝓsequẽdo. Circa primũ sciendum q⁹ christus in sua resurrectiõe z ascensione accepit super omnia creata generale dominiũ:ꝓter qđ dicit: Matth.vltı. Data est mihi ꝛc. et hoc est quod dicit:

℣a Dominus regnauit.s.dominus noster iesus christus

℣b Exultet terra.i. habitantes in terra: quia xp̃c per resurrectionẽ z ascensionem suã prebuit aliis ingressuz ad gloriã. ℣c Letenť insule.q: fides catholica predicata est per apostolos aliosq; christi discipulos habitantibus

in insulis maris occeani: vt p3 de anglia z hybernia: z etiã maris mediterranei vt p3 de Sicilia z cypro z plib9 aliis

d Iudex z caligo. qz ad generale dominũ sequit extremũ iudiciũ: a q̃ no pot appellari: ideo post xpi dominiũ dicit̃ terribile: z generale iudiciũ: ad qđ veniet i magna potestate: z hoc est qđ dr.

e Iustitia z iudiciũ correctio sedis eius. i. correctio orbis p̃cedẽs a potestate ei9 iudiciaria q̃ sedẽ designat: eo q̃ inia iudic̃ sedẽdo dat: erit:

f Ignis añ ipm p̃cedet. i. ignis cõflagrationis q̃ p̃cedit iudiciũ.

g Et inflãmabit in circuitu inimicos eius. qz data sententia iudicis reprobi illo igne inuoluent̃ z sic in inferno retrudent̃.

h Montes sicut cera fluxerunt. i. fluent: qz loquit̃ de futuro p modũ p̃teriti, ꝓpter certitudinẽ ꝓbetie: qz tũc erũt terremotus magni per loca: sm q̃ dicitur matth. xxiiii. et quibus ruent montes.

i Annũciauerũt celi &c. qz p signa in celo apparentia in anni sstabit iudicis aduentus ꝓinquus.

k Et viderũt omnes populi &c. qz omnes tam electi q̃m reprobi videbunt christum hominẽ venientẽ in potestate z gloria: que vilie erit terribilis reprobis: z delectabilis electis: id̃o subditur:

l Confundant̃. i. cõfundent̃.

m Omnes qui adorant sculptilia. i. omnes idolatre: qui tunc maxime ꝓfundent̃: qm̃ creaturis attribuerũt cultũ soli deo debitũ non solum ab hominibus sed etiam ab angelis: ideo subditur:

n Adorate eum. i. adorate xpm adoratiõe latrie: quia est verus deus.

o Audiuit. Dic incipit versus in tres. z in transla. hiero. vbi describit exultatio fidelium: qz sicut iudiciũ extremũ erit reprobis terribile: ita iustis erit delectabile. vnde dicit Luc. xxi. de illo iudicio: Trescentibus hominꝫ p timore z exultatiõe. z post subdit: His aũt fieri incipientibꝫ respicite z leuate capita vra. i. exhilarate corda vestra: sm q̃ exponit Greg. homelia. j. z hoc dictũ fuit apostolis p̃ aliis electis. Igit̃ circa hũmo pont exultatio fidelium: secũdo quodda correlariũ: ibi. Qui diligitis. Circa primũ dicit: Audiuit syon. i. ecclia per verbũ xpi z apl̃os qui p̃nunciauerũt iudiciũ futurũ.

p Et letata est. qz hoc est materia exultationis p̃ electis: vt dictus est.

q Et exultauerũt filie iude. i. fideles aie z electe: z subdit causa bni leticie cuz dicit:

r Propter iudicia z dicit iudicia in plurali: qz non solum iudiciũ datũ p gloria electoꝝ erit eis causa leticie: sed etiã iudiciũ datũ p̃ damnatiõe reproboꝝ: sm q̃ dicit̃ psal. lvij. Letabitur iustus cũ viderit vindictã: z qz tũc omnia xpo p̃fecte subiecient̃: ideo subditur.

r Quoniam tu dns altissim9 sup omnem terrã. i. sup omnes homines qui in terra nascũtur.

s Humis exaltatus es sup omnes deos. id est angelos sanctos qui dicũtur dii ꝓpticipatiue: Dañ. ii. exceptis viis quorum non est cum hominibus conuersatio.

t Qui diligitis. Hic vltimo cõcludit quodda corelariũ: qz iudiciũ extremũ terribile erit iniustis: z delectabile iustis: vt p̃dictus est: ideo psal. bo

Adorate eũ oẽs angeli ei9 audiuit et letata est syon. Et exultauerũt filie iude: ꝓpt iudicia tua dne. Quoniam tu dns altissim9 sup omnes terrã: humis exaltat9 es super oẽs deos. Qui diligitis dnm odite malũ: custodit dns alas scoꝝ suoꝝ: de manu pctoris liberauit eos. Lux orta est iusto: z rectis corde leticia. Letamini in dno: et confitemini memorie sanctificatiõis eius.

rtat̃ homines ad iustitiã: z ab iniustitia retrahit dicens:

u Qui diligitis dnm: odite malum. s. culpe: qđ opponit bonitati diuine: et q̃ possint peccatum mortale euitare ostẽdit. d.

v Custodit dominus alas sanctoꝝ suoꝝ. quia tẽtationibus recurrunt ad eius auxilium: sm q̃ dicit̃. j. Coꝛ. x. Fidelis deus q̃ non patiet̃ vos tentari supra id qđ potestis: sed faciet cũ tentatiõe ꝓuentũ: vt possitis sustinere. ideo subditur:

w De manu peccatoris libe. eos. i. de manu demonis qui obstinatus est in peccato z semper homines retrahere nititur ad peccatũ: z quia hec liberatio fit p gratiam diuinam: ideo subditur:

x Lux orta est iusto. i. lux gratie diuine.

y Et rectis corde leticia. quia lux gratie est quedam arra glorie: ꝓpter quod repetit̃ idem cuz dicitur:

z Letamini iusti in domino. que est leticia deuotiõis.

a Et cõfitemini mẽ. sancti. ei9 gratias agẽtes de dono gratie vos sanctificatis. Moraliter potest̃ etiam psalmus iste de quolibet fideli qui est tei filius per adoptionẽ: sicut christus est dei filius per naturã. z ideo sicut ad christũ pertinet iudiciũ discussionis generale: ita ad quẽlibet fidelem pertinet iudiciũ discussionis singulare ꝓpziã conscientiã discutiẽdo: vt qđ ibi inuenerit de male actis dicat̃ z cogitatis: sic per penitentiã puniat: vt penam iudicij futuri euadat: sm q̃ dicit apostolus. j. ad Coꝛ. x. Si nosmetipos iudicarem9: non vtiq̃ iudicaremur.

Explicat hic sextus nocturnus psalterij.

Psalmus. xcvij.

Cantate domino. Huic psal. premittit̃ talis titulus in hebreo z in transla. hiero. Psalmus siue aliqua additione. Et sic per titulum istum non apparet actor psal. nec eius materia. Scõm hebreos Moyses fecit psalmũ istum: vt dictum est supra psal. xc. sm Augu. xo Dauid fecit hunc psalmum z omnes alios: sed te hac varietate nõ est magna vis vt dictum est psal. xcv. De matria xo huius psal. dicit Ra. sa. hebreus q̃ psal. iste loquitur de tempore futuro per quod intelligit tempus messie: quod iudei expectant futurũ: in quo dicunt multa mirabilia fienda p regem messiam: ad est christum: z sm hoc dicit in principio huius psal. Cantate domino canticũ nouũ: quia mirabilia fecit. i. faciet sm ipsum: quia scriptura hic loquitur de futuro per modũ p̃teriti, ꝓpter certitudinem ꝓbetie. tempore enim quo factus est iste psal. christus erat venturus in mundum: sed mirabilia que dicit ista fienda iam sunt facta in aduentu christi: quia q̃ dei filius in humana natura apparuit virgo concepit z peperit et cetera mirabilia que christus fecit non solum sunt mirabilia sed etiam mirabilissima. Et sm hoc doctores nostri exponunt psal. istum de duplici aduentu

christi. Sit mũdum ⁊ ad iudiciũ generale ⁊ vltimũ qđ
veak iudiciũ discussiõis. Sz saluo meliori iudicio vi-
dek mihi ꝑ quemčter põt exponi de aduẽtu xpi in mũ-
dum ⁊ de iudicio discretiõis: qđ incepit a tpe ꝓdicati-
onis xpi ⁊ apl̃oz: vt. ꝛ. dictũ e. Et sm b ps iste ⁊. xcv.
fuit arca eandẽ
materiã: vnũ et
simul incipiunt
⁊ magnã habẽt
quemčtiã: non
soluz in sua sed
etiã i ꝑbis. Bñ
eiũ repiunk ps.
plures de eadẽ
mã facti nõ so-
lum a pluribus
actoribꝰ sed etiaz
ab vno actore:
vt in supius di-
ctꝫ patuit i psal-
mis ipi ꝙ dauid.
Igitur sm hoc
ps. iste in duas
ptes diuidit: in
prima ponit gra
tiarũactio de be
neficio incarna
tiõis: in secũda de bñficio iudicij discretiõis quo electi
sunt ad fidẽ vocati: secũda ibi. Jubilate ⁊c. Circa pri-
mũ dicit: ℣a Cãtate dño. s. iesu xpo. ℣b Canticũ
nouũ. tangit actoꝛi no. te. in an̄o ortu nouũ canticũ cã-
tauerũt angeli: Luc. ij. ℣c Quia mirabilia fecit. na-
scẽdo: languidos curãdo: mortuos suscitãdo: resurgẽ
do ⁊ ascẽdendo: ⁊ spũsanctũ in signo visibili mittẽdo:
quo simplices ⁊ illitterati fuit noticia scripturarũ il-
luminati: ⁊ linguis oĩm loquebant: Act. ij. ℣d Sal
uauit. i. salutẽ fecit. ℣e Sibi. hoc est ad hoñorẽ suum
scz dei patris. ℣f Dextera eius ⁊ brachium ⁊c. xpc
dei patris filius: q̃ dicit ei ꝙ virtus. j. ad Cor. j. c: Predi
camus xpm dei virtutẽ. virtus aũt cõsistit in pte dextre
ra: ꝓpter qđ ⁊ frequẽter dextera nomiat in scriptura. si
milit xpc brachiũ dei dicit: esa. lij. Oñe quis credidit
auditui nr̃o ⁊ brachiũ dñi ⁊c. que scriptura intelligit
ad litterã de xpo: vt plenius ostẽdet dño cõcedẽte qñ
ad locum illũ veniemus. ℣g Notũ fecit dñs. i. deus
pater. ℣h Salutare suũ. i. filium suũ ꝓ salute mun-
di humanatũ: ⁊ sic visibilẽ factũ. ℣i In cõspectu gẽ-
tiũ reuelauit iusticã suã. i. fidẽ catholicã iustificantem
que ꝓ dicatione apl̃oz ⁊ alioꝛ xpi diſcipulorũ publi-
cata est gentibꝰ dispsis ꝙ orbẽ terraꝝ. ℣k Recorda
tus est mie sue ⁊ veri. sue do. isrl. i. promissionis facte ꝑ-
bus eius: sicut Gene. xxij. pmissum fuit abrae. Bene-
dicent in semie tuo ⁊c. que pmissio misericorditer ⁊ vera
citer impleta est in xpo nato de semie abrae ꝓ iacob q̃
alio nomie dicꝫ est isrl. Gen. xxxij. ⁊ qz effectus huius
pmissionis extẽsus est ad omnes gentes: ideo subdit:
℣l Viderũt oẽs termini terre. i. ꝑ fidẽ cognouerũt et
ꝑ miracula cosã eis facta. ℣m Salutare dei nostri.
id est dñm nostrũ iesum christũ ꝑ quez est salus toti
hm q̃ dicit Act. iiij. ⁊ non est in aliquo alio salus.
℣n Jubilate. Hic incipit versus in hebre. ⁊ in transla.
hiero. vbi ponitur inuitatio gratiarũactionũ ꝓ iudicio
discretiõis quo electi ad fidẽ ⁊ gram sunt vocati cum
dicit: Jubilate deo omnis terra. qz de omibus tre par-
tibus aliqui sunt vocati. ℣o Cantate. i. laudate in
cordibus vestris interius. ℣p Et exultate. in signis
deuotiõis exteꝛn. ℣q Et psallite. recitãdo oꝛe psal-
mos ⁊ ꝓphetas ad dei laudem factos. Et qz iste ps. tpe
ꝑteꝛ testa. cantabat a leuitis ꝓ expectatiõe dicti bñ-
ficij qui talia cantabãt non soluz vocibus bũanis sed
etiã musicis instrumẽtis: ideo subdit: Psallite dño in
cithara ⁊c. ℣r In tubis ductilibus. i. cuz martello
factis. ℣s Et vocẽ tube cornee. qz aliqñ vtebant in
strumentis de cornibus animaliũ factis maxime in festo
tubarũ: qđ celebrabat in ꝓncipio septimi mẽsis. ℣t Ju
bilate in ꝑspectu re. dñi. s. iesu christi: qui est rex regum et
dominꝰ dominãtiũ: apoc. xix. ℣v Moueatur mare.
ad eius reuerentiã qđ factũ fuit quando ꝓcibus eius se
calcabiles ꝓbuit
℣x Et plenitudo
eius. i. habitãtes i
ĩsulis maris q̃ru
multi ꝑsi sunt
ad fidem: vt dictũ
est psal. ꝓcedenti.
℣y Orbis terra-
rũ ⁊. et ꝓ ideſt.
℣z Qui habitant
in eo. qz non soluz
de ĩsulis maris q̃
etiã de tertis omi-
bus aliqui sũt cõ-
uersi ad fidem.
℣a Flumia plau
dent. i. habebũt oc
casionẽ exultatiõ-
nis si hẽrent sensũ
⁊ hoc fuit impletũ
q̃ xpc tactu sue
sanctissime carnis
vim regenerativã dedit aquis i baptismo. ℣b Simul
montes exultabũt. i. causa exultatiõis erũt: quod fuit im
pletuz qñ xpc in mõtibꝰ legem euãgelicam ꝓdicauit: ⁊ ibi
mira cula fecit: vt habẽt matth. v. ⁊ Joh. vj. et in pluribꝰ
locis. ⁊ qz ꝑ suã ꝓdicationẽ cepit vocare electos ad fidem
qđ ptinet ad iudiciũ discretiõis: ideo subdit ꝓ causa ꝓ
dicte exultatiõis seu gratiarũactionis. ℣c Qm̃ venit iudi
care terrã. ⁊ qz istud iudiciũ ẽ iustũ q̃uis sit nobis occul-
tum: ideo subdit: Judicabit orbem terraꝝ in iusticia ⁊c.
℣l Psal. iste moralit põt exponi eodem mõ sicut ⁊. xcv. qz
sunt de eadẽ materia: vt dictũ est in ꝓncipio hꝰ psal.

℣Psalmus. xcviij.

Dominus regnauit. Huic psal. nullus ti. ꝓponit i
hebre. nec i transla. hiero. Dicit aũt hebrei q̃ moy
ses fecit ipm: vt dictũ est psal. xc. Sed hoc ñ videk
verũ: quia in hoc psal. dicit moyses ⁊ aaron in sacerdoti-
bus eius ⁊c. et subditur: Ipsi invocabant dñm ⁊ exaudie
bat eos. et sic acto: hui⁹ psal. videk loqui de ipis tanq̃ de
preteritis: ꝓpter qđ ps iste videk esse factus non soluz
post tempus moysi sed etiaz post tempus samuelis. Et
ideo doctores nostri dicunt ipsum esse factum a dauid q̃
samuel supinit: et dicunt q̃ fecit psal. istum de regno xpi
Sed saluo meliori iudicio ista expositio videk mihi ma-
gis mystica q̃ litteralis: quia in hoc psal. fit inuitatio ad
dei cultũ sm modũ veteris legis: vt patebit ꝓsequẽdo
qui modus non habet locum in christi regno. Ra. sa. do
dicit q̃ psal. iste loquit de regno messie qui debellaturus
est reges gog ⁊ magog et multos alios populos cum eis
sm q̃ videk ꝑtendere dictũ Ezechiel. xxxix. ⁊ tũc regnũ
mundi pacifice obtinebit a iudeis. Sed hoc dictus est er-
roneum: tum quia aduentus messie transiit iã ꝑteritum:
tum qz sm dictũ Aug. xx. de ciui. dei. xj. ca. 7 alioꝝ sancto
rum gog ⁊ magog de quibus loquitur Ezechiel non sunt
aliqui populi determinati: sed sunt ꝓsecutores ecclesie a
dyabolo ad hoc inducti ⁊ inducendi maxime circa finem
mũdi. Igitur saluo meliori iudicio ps iste mihi videtur
esse factus a dauid ad inducendũ populum ad diuinum
cultum: de quo fuit valde solicitus: vt patet primo paralip.
et. ij. Regũ. Et hoc fuit postq̃ debellatis philisteis ⁊ aliis
contra regnum eius insurgentibus ipse adduxit archam
domini in monte syon intra tabernaculũ quod ei tetẽ-
derat: ⁊ cõstituit ibi sacerdotes ⁊ leuitas ad cultũ dei cele
brandũ: vt habẽt. j. paral. xvj. Et sm hoc ps iste in duas
partes diuiditur: quia primo dauid incitat populum ad
cultum diuinum. secũdo ad hoc recitat exempla sanctoꝝ

patrũ:ibi. Moyses. Prima in duas:q3 primo dauid declarat cõstitutionẽ sui regni.secũdo inducit ad laudẽ dei:ibi. cõfiteant. Circa primũ dicit: ¶a Dñs regnauit.i. regnare me fecit.p talẽ modũ dicit dñs Gen.xlv.ad abraã Nũc cognoui q timeas deũ.i.cognoscere feci. Qz.n. dñs fecerit regnare dauid patz.y. Regũ vij. Hec dicat dñs exercituũ: Ego te tuli de pascuis sequẽtem greges vt esses dux sup pplm meũ isrl: ꝓpter q3 regnũ dauid dicit regnum dei.j. par. xxix. Seditq3 salomon sup soliũ domini in regem p3o dauid patre suo.

¶b Irascant pli. q3 philistei audita vnctiõe dauid fuerũt irati:7 conati sunt regnũ eius destruere.y. Reg.v. et filij alicuius gẽ q3 erãt in circuitu inder:sed q3 fuerunt rebellati a dauid magis virtute diuina q3 humana.ideo subdit:

¶c Qui sedes sup cherubin.hoc dicit:q3 ꝓpiciatorũ sustẽtabat ab ipis cherubin:vt dictũ fuit Exo.xxv.7 dicebat sedes dei: eo q3 inde dabant diuina responsa.

¶d Moueat tra.in trãsla.b.ie.hr:Cõcutiat tra.i. bitates i tra inimicoꝝ nrõ rũ.cutiãt timore:7 nobis subuciãt:7 q3 b fit de cẽs fieri allegat.d.

¶e Dñs i syon magn9.i.ille q3 a nob colit i mõte syon est magn9 omiñ9.Et excelsus sup omnes pplos.

¶g Confiteant. Hic ꝓsequitur dauid inducit pplm ad cultũ dei virgens sermonẽ ad deũ.d. Confiteant nomi tuo magno.ꝓfessione debite laudis.

¶b Qm̃ terribile.i. venerabile:sicut Gen.xxviij. Qz terribilis est locus iste.7.

¶i Et sanctũ.formaliter 7 effective: q3 ois sanctificatio fit in dei nomine.

¶k Et honor regis.in heb. 7 in trãsla tiõe hiero.habet:Et imperiũ regis. 7 in idem redit: quia obedire imperio dei est cũ honorare.

¶l Judicium diligit.i. equitatẽ sicut p3 in.e.et no. testõ:vbi eam fieri ꝓcipit.

¶m Tu parasti directiones.i. ꝓcepta moralia q3 dirigũt in finẽ vltimũ:matth.xix. Si vis ad vitã ingredi serua mãdata.

¶n Judicium.i.ꝓcepta iudicialia.

¶o Et iustitiã.i.ceremonialia que dicunt iustificationes in scriptura veteris testa.

¶p In iacob tu fecisti. ad h3 esse tria genera ꝓcepto7 reducũtur oia mandata q3 dedit ꝓpls isrl in monte synai:ideo subdit dauid:

¶q Exaltate.i. quãtũ potestis laudibus extollite.

¶r Dñm deũ nostrum.p3o recognitiõe suoꝝ beneficiorum.

¶s Et adorate scabellũ pedum eius.i. ante scabellum pedum eius: et istud scabellũ dicebat archa testamenti q3 erat sub ꝓpiciatorio: ita q3 ꝓpiciatorium erat quasi sedile dei: 7 archa testamẽti tanq3 scabellũ illius sedis:sicut dictũ fuit Exod.xxv.

¶t Qm̃ sanctũ est.dicebat.n.archa sanctа:eo q3 sancta continebat.f.tabulas digito dei scriptas:7 virgã aaron 7 vrnam auream manna plenam.

¶y Moyses. Hic ad.ꝓpositũ adducitur exemplũ sancto7 patrũ: cũ dicit Moyses 7 aaron in sacerdotib9 eius.hoc est fuerũt inter sacerdotes deũ colẽtes:q3 p3 de aaron q3 fuit summus sacerdos:similit moyses officio sacerdotali vsus est in ꝓsecratione aaron 7 filiorum eius:vt dictum fuit Exo.xxviij.

¶x Et samuel inter eos ꝙ invocant nomẽ ei9. ꝓcerat cũ cuneo ꝓphaz dñm colentiũ:vt habet.j. Reg.xij.

¶y In vocabant dñm.humilit 7 devote.

¶z Et ipe erudiebat eos.sicut patz de moyse 7 aaron in Exod.7 pluribus aliis locis et de samuel.j. Reg.vij.et.xij.

¶a In colũna nubis loquebatur ad eos.hoc inuenit scriptũ de moyse et aaron in plurib9 locis:7 idem credendus est de samuele:eo q3 hic dicitur:et maxime:quia deus cepit loqui cum eo a iuuentute:vt habet.j. Reg.iij.7 causa buius exaditionis subditur cum dicit:

¶b Custodiebant testimonia eius.q3tum ad iudicialia et ceremonialia:que dicũtur quedam dei testimonia.

Psal.xcviij.

Dominus regnauit irascant pli: q3 sedes sup cherubin moueat tra. Dominus in syon magn9: et excelsus sup oẽs pplos. Cõfiteant nomi tuo magno qm̃ tribile7 scm est: 7 honor regis iudicium diligit. Tu pasti directiones: iudicium et iustitiam in iacob tu fecisti. Exaltate dñm deum nostrum 7 adorate scabellũ pedum eius: qm̃ scm est. Moyses 7 aaron in sacerdotib9 eius: 7 samuel inter eos q3 invocant nomẽ eius. Invocabat dñm 7 ipe exaudiebat eos: in colũna nubis loqbat ad eos. Custodiebãt testimonia ei9: 7 ꝓceptum q3 dedit illis.

¶c Et ꝓceptũ quod dedit illis id est ꝓcepta moralia: q3 magis ꝓprie dicũtur ꝓcepta:et exponitur h3 singulare ꝓ3 plurali: eo modo q3 dr Exod.viij. Celavit musca gravissima.i. multitudo musce.

¶d Domine deus noster tu exaudiebas eos.repetitio est eiusdem ad maiorem affirmationem.

¶e Et vlciscens i oẽs adinuentiones eorum.i. puniens defectus eoꝝ qui non ꝓcedebãt ex instinctu tuo sed magis ex eorũ arbitrio:sicut patet de moyse 7 aaron Num.xx. vbi dicit ꝓter aquas contradictionis.dixitq3 dñs ad moysen 7 aaron:q3 nõ credidistis mihi vt sanctificaretis me coram filijs israel non introducetis vos pplos in terrã quã dedi patribus eorũ q3 in penam bui9 fuerunt in monte Phuenti.

¶f Exaltate.i. laudibus extollite.

¶g Dñm.rõne gerandis gubernationis.

¶h Deum. ratione creationis.

¶i Postrũ.rõne cultus ꝑcialis.

¶k Et adorate in monte sancto eius.i.in mõte syon qui iam erat divino cultui applicatus:q3 ibi erat archa testamẽti ad mysterium a levitis 7 sacerdotibus celebrandũ:vt ꝓdictũ ẽ.

Mystice exponit ps iste de regno xpi q3 accepit in sua resurrectione 7 ascensiõe: q3 quidẽ regnũ principes iudeoꝝ irati conati sunt destruere:7 postea principes romanoꝝ:sed econtrario factũ est:q3 ꝓncipes romani voluerunt se submiserũt colla regno xpi a tpe cõstantini: 7 iudei in servitutẽ xpianoꝝ principum sunt redacti. Hoc igit dauid in spiritu ꝓvidens de regnũ suum figurari intro duxit xpm regnantẽ.d. Dominus regnauit ꝛc.7 ad eius laudẽ inducit pplm catholicum:7 ad hoc adducens exempla antiquoꝝ patrum qui de regno xpi noticiã habuerũt:7 devotiõe letati sunt. vñ et salvator Joh.viij. dixit de abraã: Abraã pater vester exultauit vt videret diem meum:7 cũ vidit:7 letat9 est. Hanc aũt expositionẽ in ꝓticulari nõ ꝓsequor:q3 diffuse tradita ẽ in glo. super psal. que vbiq3 habet 7 in expositionibus aliorum doctoꝝ.

¶In psal. xcviij. Dñs regnauit. vbi dr in postil. Circa primũ dicit: Dñs regnauit.

¶Additio.

Quidam videt ꝙd ꝓpria expositio quã facit in hoc loco postil. de hoc q3 dicit: Dñs regnauit.i. regnare me fecit: quia eadem rõne cum saul regnauit posset dici: Dñs regnauit. q3 dñs fecit eum regnare: vt patz.j. Reg.x. ca. vbi samuel dicebat sauli: Nonne misit deus vngere te in regẽ.sed cũ dicit: Dñs regnauit. ꝓprie debet intelligi de regno xpi:an cui9 regno dns vere 7 ꝓprie regnat:q3 quidẽ ẽ dñs q3 sedet sup cherubin:vt statim psal. declarat. vnde expositio b9 psal. de christo ꝓt glo.7 doctores cõiter tenent nõ est mystica sed literalis.

¶In eodem psal. vbi dicit in postil. Et vlciscens i oẽs adinuentiones eius.

¶Additio.

Ljcet plerũq; deus corrigit seu punit iustos: nõ tñ dr vlasceus misi ꝫ aduersarios tñ: vt ps dicit̃ q deꝰ fuit vlasceꝰ i admonitiones moysi z aaron: eo q murmurias ꝫ eos illatas p baban z abyron z eoꝝ pplices vidicauit: vt ps Plume. xvj. ca. z sic magis pro pria optinuit cũ eo qđ pmiserat d. Dñe tu exaudiebas eos.

Psal. xcix.

Ibilate deo. Dicit psal. p mittit talis ti. i hebr. Psalm. ad sacrificandum. z in trasla. biero. z ista qua cõiter vtimur dicitur: Psalmꝰ pro cõfessione. z idem premittit in portas.

Psal. pro confessione. xcix.

[a]Ibilate deo oĩs terra: [b]seruite dño i letitia. [c]Introite i spectu ei⁹: [d]in exultatiõe. [e]Scitote qm̃ dñs ipe est deꝰ: [f]ipse fecit nos z nõ ipi nos. [g]Populꝰ ei⁹ z oues pascue ei⁹ [h]introite portas ei⁹ [i]in confessiõe. [k]atria ei⁹ [l]in hymnis [m]confitemini illi. [n]Laudate nomẽ ei⁹ quoniã suauis est dominus: [o]in eternũ misericordia eius: z vsq; in generationẽ z generationẽ veritas eius.

Et Et hec autez tinõ apparet actoꝝ psal. sed a iudeis dicit fuisse moyses: ab Augu. vo ipe dauid: sed de hoc nõ est magna vis: qr actoꝝ eius quicq; fuerit spiritũ sanctũ bibit: sed et tidicto satis apparet ad qđ ps iste factꝰ fuerit. s. vt cãtaret in oblatiõe hostie pacifice: de q̃ dabat leui. vii. q̃ offerebat dño pro aliquo bñficio ab eo obtinẽdo: ad qđ pertinebat gratiarũ actio: z pter hoc talis oblatio dicebat quedã confessio diuine laudis: z sili psal. iste q̃ tractabat in oblatiõe eius. Et diuidit in tres ptes: in pria ad dei laudẽ inducunt oes generaliter: in secũda pticularius iudaicus offerẽs spaliter: ibi. Introite in cõspectu eius ministroꝝ cetus singulariter: ibi. Populꝰ eius. Circa primũ sciendũ q̃ ois bõ a deo recipit spale bñficiũ scz rõnes z intellectũ: p qđ est capax ipius dei: qđ alijs creaturis inferioribꝰ nõ ꝓuenit: pter qđ ad laudẽ dei tenẽ assurgere: z hoc est qđ dicit: Jubilate deo ois terra. i. habitãtes i omi terra: Seruite dño in leticia. qr nõ placẽt deo seruitia coacta sed volũtaria: z hec sũt delectabilia. Introite. Hic ponit inducit̃ ꝑpls hebraic⁹ spaliter q̃ offerebat hostias pacificas ad ostiũ atrij sacerdotũ: ita q̃ videbat oblationẽ sui sacrificij: z ipm ad hoc dr: Introite i cõspectu ei⁹. i. ad locũ vñ cõspici poterat diuin⁹ cultus in altari holocaustoꝝ: qđ nõ ꝑmittebat gentilib⁹. Et In exultatiõe. i. mẽt devotiõe: cuius rõ subdit: Scitote qm̃ dñs ipe est deus. i. creatoꝝ omniũ: qđ declarat in homine cũ dicit: Ipe fecit nos. dando animã intellectualẽ: que non educit de potẽtia materie. vñ dicit ꝑphus libro de ajalibus. q̃ intellectus est ab extrinseco z sic p creationẽ que soli deo cõpetit qui est virtutis infinite: que ad creationẽ requirit̃ eo q̃ inter ens et nihil nulla est proportio: et ex hoc sequit q̃ sit creatoꝝ oim quia virtus infinita multiplicari nõ potest: sed est vna tñ. Populus eius. Hic inducit ministroꝝ cetus spealiter: q̃ in oblatiõe hostie pacifice sacerdotes et leuite intrabant ad altare: illi ad offerẽdũ: isti ad cantandũ: z q̃tum ad hoc dicit: Populꝰ eius et oues pascue eius introite. Ac licz em̃ omnes hebrei essent ꝓpius deus tamẽ sacerdotes z leuite speciali mõ dicebant̃ ei⁹ ꝓpius: q̃ ad eius obsequium deputati erant. Et oues pascue eius. quia de oblationibus z animis deo oblatis erant nutriti z sustentati: eo q̃ deseruiebãt diuino cultui: ideo subdit: Introite portas eius ad altare diuini cultus. k In cõfessione. s. laudis diuine offerẽdo sacrificia z cantãdo cantica: z ad hoc pertinet qđ subdit: L Atria eius. i. introite in atria eius: qr altare holocaustoꝝ erat in atrio sacerdotum: qđ dicebat atriũ intenꝰ z sic p alia atria vbi laici erãt transibant prius. m In hymnis. i. laudibꝰ ad hoc factis a sanctis ꝓphetis.

n Cõfitemini illi confessione laudis. o Laudate nomẽ ei⁹ qm̃ suauis ẽ dñs. i. cito placabilis bonitas z laudibus deuotis. p Jneternũ misericordia eius. qr semp paratus est indulgere penitentib⁹. q Et vsq; in generatiõe z generationẽ veritas eius: fidelitꝰ adimplẽdo promissa. Moraliter potest exponi psal. iste vt sit inuitatio ad dei laudez ꝑ cõis et ministroꝝ ecclie oblatiõe eucharistice que cũ diuinis laudib⁹ debz offerri deo patri: qr hec est hostia vere pacifica: p cui⁹ oblationẽ sumus sacerdos iesus christus pacificauit ois que in celis z in terris sunt colenda.

Psalmus. c.

Misericordiã. Inuic psal. ꝓmittit talis ti. in heb. et in trasla. biero. z cõi: Psalmus dauid. Et quo tiapparet actoꝝ hui⁹ psal. s. dauid qui videt fecisse hũc psal. qm̃ cognouit se stabilitus in regno isrl a deo: ꝑm q̃ batꝰ. ij. Reg. v. Et cognouit dauid qm̃ ꝓfirmasset eũ deus regẽ sup isrl: z ideo tunc firmiter ꝓposuit tene vti regia ptãte ad sui meritũ z aliorꝝ exemplificãdos ex ꝓpria fragilitate z tyrannidi instigatiõe ab hoc ꝓposito aliq̃n cecidit: vt in facto vaie z ꝑ numerationẽ seu aliquib⁹ alijs: de quib⁹ tñ vere penituit. Et diuidit in tres partes: qr ꝑmo ostẽdit q̃liter dauid se bñe deuote erga deũ. secũdo mũde ad seipm: ibi. Perambulabas. tercio iuste ad ꝓximos: ibi. Mõ ponebã. z in istis tribꝰ cõsistit bonꝰ vsus regie dignitatis. Circa primũ dicit: a Misericordiã z iudi. cãtabo tibi dñe. s. laudib⁹ recognoscẽs misericordiã tuã q̃ me ad regnũ promouisti. Et in iudiciũ. quo saulẽ z domũ ei⁹ abiecisti. Aliter exponit Ra. sa. sic: Misericordiã z iudiciũ cãtabo tibi dñe. i. recognoscã tuã miaz in ꝓsperis: attribuẽs illa tue mie z nõ mee iustitie seu potẽtie: z iudiciũ tuũ i aduersis illa attribuẽs equitati tue iustitie ꝓ demerito mee culpe. b Psallam z intelligã ve. ad me. reuelãdo mihi secreta tua ꝑ spm̃. ꝓpterea q̃ est gra gratis data z abbadente certitudinaliter cognita: nõ sic aũt est re gra gratũ faciente. c In via inmaculata. qz spus nõ tangit corda ꝓpriaz q̃n sẽ actu maculati macula carnalium voluptatũ: ꝓpter qđ moyses q̃ cũ deo solitꝰ erat loq; retrahebat se ab actu matrimoniali: vt dictũ fuit Plume. xii. d Perambulabã. Hic ponit oñdit q̃liter mũde se bñe ad seipm cũ dicit: Perambulabã. i. in opibus meis procedebam.

e In innocẽtia coꝝdis mei. i. in puritate ꝑscie. f In medio domꝰ mee. q. d. multo plus extra: qr bñes z marie ꝓnapes z potẽtes magis sunt solliciti seruare honestatez inter extraneos q̃ inter domesticos. g Non ponebam. Hic ponit ostendit iusticia dauid erga populũ: et primo q̃tum ad malos. secũdo q̃tũ ad bonos: ibi. Oculi mei. ad fideles. Circa primũ ostendit primo dauid affectus cũ dicit: g Non ponebã ante oculos meos rem iniustã. s. ad cõcupiscendũ aliquid iniustum cupiditate ductus exemplo raptoꝝ. h Facientes prauricationes. i. diuie legis trãsgressiones. i Odiui. s. coꝝ malicia: quia

eluscdē virtutis est diligere bonū z odire malū ei opositū. k Nō adhesit mihi cor prauum. g. d. etsi ex passione fui mor⁹ ad hoc a ad aliquā malicia: nō tñ adhesit mihi p obstinatione. l Declinātem a me malignū. i. malo igne ignitū. s. igne iniudicare supdic z b⁹ mōi: q̄ declinabat a Dauid talia detestante. m Nō cognoscebā. p approbationē quātū cūq; esset mihi primus: sicut patz de Joab nepte suo: cui⁹ malicia nō approbauit: sed magnepreobās eū intīm iussit: z q̄ dauid non solū puniebat peccata oris sed etiā oris: iō sb dit: n Detrahentez secreto primo suo. i. in eius absentia z sic est ei celatum q̄ nō pōt audire. o Hūc psequebar. ad puniendū: z q̄ nō solum puniebat peccata opis et oris sed etiā apparentia in aliis signis: ideo subdit. p Superbo oculo. q̄ dispositio cordis manifestat apparet in oculis. q Et insatiabili corde. qualis est auarus: apter qd dicit auar⁹ q̄si audus cris: q̄ nō pōt satiari pecunia. r Cum hoc non edebam. i. tales nō erāt cōmesales mei nec de domo mea. s Oculi mei. Hic ꝓfiter ostendit q̄liter se habuit ad bonos: z secūdo iterat q̄liter se habuit ad malos: sbi. Nō hibitabit. Circa primū dicit: s Oculi mei ad fideles tre. i. fui solicitus inq̄rere vbi tales possent inuenīri z mibi sociari. t Ut sedeāt mecū. in psilijs z iudicijs et mēsis z q̄ nō solū habuit bonos psiliarios: sed etiā bonos ministros: ideo subdit: u Ambulās in via imaculata. p vite sanctitatē z honestatē. x Hic mihi ministrabat. i. in domo mea seruiebat. y Nō habitabit. Hic reuertitur ad ostendendū q̄liter se habuit ad malos eos a se repellendo cū dicit: y Nō habitabit i me. domo. mee. i. inter ministros meos. z Qui facit superbiā. alios despiciendo vel conculcādo. a Qui lo. im. nō di. in cōspe. oculoꝝ meoꝝ. q̄z tales nō audebāt loqui in pītia dauidi nec etiā apparere: z q̄ aliqui sunt ita mali q̄ nō solum sunt a principibus bonis repellēdi sed etiā vita primādi vt iusticia seruet: z alij terreant: ideo subdit: b In matutino. i. cedente sine expectatione ne supueniret impedimētū. c In terficiebā oes pctores terre. q̄. p peccatis suis erāt digni morte: qō ꝑz de rechab z baana q̄. pditiose interfecerant isbosetb: per hoc credentes placere ipi dauid: sed ipe eos interfici fecit tamen iussit. ij. Reg. iij. Si aūt in ꝓtrariū argua tur de ioab q̄. pditiose interfecit abner. ij. Reg. iij. et tn di citur punitionē eius vsq; post mortē suam. Dicendū q̄ dauid nūq̄ fuit ita firmat⁹ i regno nec ita potēs sic salomon filius suus: vt ꝑz cr. ij. et. iij. Regū. et ideo nō potuit eū in vita sua ita punire absq; periculo seditionis sicut tpe salomonis: de quo fuit dauid reuelatū q̄ regnaret pacifice absq; ꝓli seditione. z ideo punitionē eius rōnabiliter distulit: put dictū fuit. ij. Reg. Sed q̄d aūt dauid interficiebat peccatores subdit: d Et disperdere de ciuitate dñi. i. de hierlm quā dñs ad cultū suū elegit: vt habet. ij. paral. vj. z ꝓpāt intelligit totū regnū dauid in q̄ hierlm metropolis erat. e Omnes operantes. iniquitatē. q̄tum poterat fieri p vtā humanā. Moralitas aūt huius psal. est q̄ q̄libet p̄nceps se hēat ꝑz formā hic a dauid tradītā deote se habēs erga deū: mūde z honeste ad seipm: z iuste ad ꝓlem sibi subiectum.

f Psalmus. cj.

O Omine exaudi. Huic psal. p̄mittitur talis ti. in hebre. z in transla. biero. Oō paupis cuz anxiaret

[f] Nō adhesit mihi cor prauū: [l] declinantē a me malignū [m] nō cognoscebā. [n] Detrahentē secreto primo suo [o] hūc ꝓsequebar. [p] Superbo oculo [q] z insatiabili corde: [r] cum hoc nō edebam. [s] Oculi mei ad fideles tre [t] vt sedeāt mecū: [u] ambulās in via imaculata [x] hec mihi ministrabat. [y] Non habitabit in medio domꝰ mee [z] qui facit superbiā: [a] q̄ loquit iniq̄ nō direxit in cōspectu oculoꝝ meoꝝ. [b] In matutino [c] interficiebā oes pctores tre. [d] vt disperderē de ciuitate dñi [e] oes operātes iniquitatē. Oō paupis cū anxiaret z coram dño effunderet eloquiū suū. C. cj.

O [g] Omine exaudi orationem meam: [h] z clamor me⁹ ad te veniat. [i] Nō auertas faciem tuam a me:

diam tomus vt relicte: vt habet ibidē: z isti afflicti ꝑ fugā dauid dñi sui vacabant oratōi pro eius reditu: et sic intitulat iste ps. Oratio paupis. s. populi in hyon remanētis modo ꝓdicto. Sed hec expositio nō habz apparentiā: quia i hoc psal. fit mētio de edificatiōe hyon que in reditu dauid non fuit edificata: q̄ absalon nihil ibi legitur destruxisse. Item multa que dicūtur in hoc psal. non possunt ad hoc applicari nisi valde extorte. Propter qō alij dicunt magis apparenter q̄ psal. iste loquit ad litteram de anxietate populi israel in captiuitate babylonica detenti: q̄ tuoriozes illius populi erant valde anxiati de destructiōe ciuitat⁹ z templi vbi vigebat cultus dei: propter quod vacabant oratōi pro populi liberatione z ciuitatis z templi reedificatione: et posset ad hoc ista satis applicari. Sed hec expositio z cōsimiles videnf infringi per dictum apli: heb. j. vbi aplus allegat litterā hui⁹ psal. que habet infra. Initio tu domine terrā fundasti &c. vsq; ibi: Et anni tui non deficient. dictū de christo ad litteram: probans per eam equalitatē filij ad patrem in potentia et duratione: vt dictum fuit ibidem: z satis apparet apostoli pcessum intuenti. Et sm hoc ꝓ iste loquit ad litterā de tempore christi. Huic autem dicto ꝑtum ad hoc cōcordat Ra. sa. di. q̄ ꝓ iste loquit ad litteram de anxietate populi israel in hac captiuitate positi oratis et desiderantis ab ea liberari per regem messiam venturum et reedificaturū templū z ciuitatem: z sic sm euz loquit de tpe xpi. ⁊ q̄ dicit ipm venturū et templū materialē reedificaturū falsum est: vt dictum est. ⁊. psal. lxxxvj. Accipiēdo igif de dictis eius q̄ vrū est: videt mihi saluo meliori iudicio q̄ ꝓ iste ad litterā loquit de anxietate populi israel cum desiderio expectantis p aduentu christi: qō maxime contigit tpe antiochi illustris qui supra modū afflixit ꝓplm isrl: vt habet. j. et. ij. macha. z quāto plus affligebat: tanto magis deprecabatur pro aduentu saluatoris. Et sm hoc psalmus iste in duas partes diuiditur: q̄ primo ponitur afflicti ꝓpuli deprecatio. secūdo ipius per xpm sublecutio: ibi. Tu aūt domine. Prima in duas: quia primo ponit populi petitio. z secūdo ad hoc allegat ratiōabi. Quia defecerunt. Circa primū dicit psal. in ꝑsona populi anxiati. a Domine exaudi orationē meā. procedentem ex corde: quia oratio est ascensus mentis in deum sm Damascenū. b Et clamor meus. procedens ex ore. c Ad te veniat. i. acceptus sit coram te d Ne auertas faciē tuā a me. repellendo orationem meā: sicut nō auertit faciē ab eo qui nō vult exaudire

¶e In qua cunq; die tribulor inclinā ꝛc. loquit de deo ad'modũ homis q̃ inclinat aurē ad audiendũ petitoēs quā vult exaudire: ꝛ q̃ non solũ petit exaudition̄e sed etiā exaudition̄is velocitatē, pter magnitudinē tribulationis p̃sentis: ideo subdit: Velociter exaudi me.

¶f Quia defecerũt. Hic p̃nter p dicta exaudition̄e allegat rō: ꝛ primo ex facto. secūdo ex verbi: Tota die ꝛc. Factū q̃d primo allegat est pondus tribulationis ꝑsū iudaici tēp̃is ꝛ antiochi qui nitebat totaliter destruere legē dei: vt p̃z .j.mach.et.ij.et hoc est q̃d dicit:

¶f Quia defecerunt sicut fumus dies mei. id est sunt p̃nqui defectui: misi tu adiuues.

¶g Et ossa mea sicut cremium aruerũt. cremiū dicit a cremo mas: ꝛ est illud quod in patella remanet de frixione. antiochus vō nolentes dimittere ritū iudaicū faciebat frigi in sartagmibus ꝛ cremari: vt habet .ij.macha.vij.

¶h Percussus sum vt fenū. q̃ sicut fenū ad ardorē solis desiccat: sic populus israel ex ardore tribulationis antiochi p̃o magna pte deficiebat aliqui p mortē: ꝛ aliqui p transitum ad ritum gentilē: vt habet .j.macha.j.

¶i Quia oblit⁹ sum comedere panē meū. q̃ multi de ꝑplo fugerūt ad loca deserta: vbi nō habebāt panē ad comedēdū: sm q̃ dicit .ij.mach.vj. Judas aūt machabeus secessit i desertū locum: abiq; inter feras in mōtibus cum suis vitam agebat: ꝛ feni cibo vescētes vomebant.

¶k A voce gemitus ꝛc. Hic accipit caro p̃o cute: sm q̃ dicit hiero. ꝛ habet: q̃ tam ex fame q̃s ex animi anxietate caro tabescebat: ꝛ sic cutis ossibus adhęrebat.

¶l Similis factus sum pellicano solitudinis. q̃ sicut dictus est populus fugerat ad deserta. ¶m Factus sum sicut nocticorax. que non aparet de die nec damat: sic multi de ꝑplo abscōditi in locis occultis nō audebant de die cōparere nec etiā aliquez strepitū emittere ne dep̃hendcrenť. ¶n Vigilaui. nō potens vomere p̃e anxietate animi. ¶o Et fact⁹ sum sicut passer solitarius. fugitiui em̄ nō vadunt vniti sed magis disperſi: ꝛ quilibet absconditur se vbi potest. ¶p Tota die. Hic p̃nter allegat rō exauditionis ex verbis imuri osis ꝛ imp̃roperiosis q̃ satellites antiochi ꝓferebant ꝛ deus ꝛ ꝑplm: ꝛ hoc est q̃d dicit: Tota die exprobrabāt mihi inimici mei. et plus affligebāt ꝑplm ex blasphemijs p̃tra deū q̃s p̃tra seipm. ¶q Et qui laudabant me. s. derisorie: sicut homini timido aliq̃n dicit: Ecce hō magne cōstantie: ꝛ tale imp̃roperiū p̃ opositū irrogatum magis solet pūgere. ¶r Adversum me iurabāt id est iurantes execrādo sibi malū ponebāt me tanq̃s exemplū dicentes: Si nō fecero hec ita male accidat mihi sicut ꝑplo indeo: ꝛ q̃ sensus sit iste oñdit trāslatio hiero. que sic habet: Exultantes mihi ꝑ me iurabant. exultantes mihi. i. tendentes me modo p̃dicto. Per me iurabāt. execratiōis nomīe p̃ntes miseriam meā p̃o exemplo: que magis exprimit cum subditur:

¶s Quia cinerē tanq̃s pa. mādu. modicū bñs de pasta eam̄ tecquēs i cinerib⁹: ꝛ sic cineres erāt admixti in pane.

¶t Et poculū meū cū fletu miscebā. i. lachrymę fluebāt de oculis meis p̃ voloze: ita q̃ cadebāt in cyphū vel in vasę in quo debebā bibere. Et q̃ ista miseria contigit ꝑplo ex dei p̃missione, pter peccata ꝑli commissa ideo subdit:

¶v Et iracre indignationis tue. i. vindicte tue: sm q̃ dicit .j.macha.j. Et facta est ira magna super populū valde.

¶x Quia eleuans allisisti me. i. graviter: sicut grauꝰ allidit qui de alto deijcit. Pōt etiaz dici q̃ iudei fuerāt eleuati tpe bester et mardochei: vt bñ in lib. bester: ꝛ h tpe mōrchie ꝑsarū: cui succesſit regnuz greco⁹: de q̃ exiuit radix peccati antiochus illustris. j.macha.j. et iste grauꝰ afflixit iudeos q̃s aliqs p̃cedentiū regū.

¶y Dies mei sicut vmbra declinauerūt. i. q̃si ad nihilū redacti sunt sicut vmbra.

¶z Et ego sicut fenū aruid est p̃ feruoze tāte tribulatiōis q̃s defeci.

¶a Tu aūt Hic p̃nter describit ꝑsū cōsolatio p aduentū christi q̃ hic p psalmistā p̃dicit: ꝛ hic p christū postea fuit impleta. Et diuidit residuum hui⁹ psal. in tres ptes: q̃ primo describitur ecclesie, p motio per aduentū christi: secūdo futura tribulatio tpe antichristi: ibi. Resp̃ondit ei. tercio vite p̃ntis cessatio in fine mūdi: ibi. Initio tu dñe. Prima in duas: q̃ primo describit ecclesie, p motio. secūdo ex hoc cōcludit gratiarū actiones ibi. Scribant hec. Prima in duas: q̃ primo ponit ecclesie, p motio q̃ christū immediate. secūdo mediantib⁹ aplis: ibi. Sm̄ ꝑ dicerūt. Circa primū facit q̃ christus rōne deitatis p̃manet in eternū: ꝛ hanc veritatem confessi fuerunt iudei: Joh. xij. dicentes: Nos audiuimus ex lege: q̃ xp̃s manet in eternū: et sic per suā eternam potentiā mutat tempora ꝛ etates: transfert regna atq; cōstituit: Dan. ij. ꝛ sic aliq̃n de tribulationibus relevat ad p̃speritatē. ꝛ ecōuerso deuxit sm̄ suaz voluntatē: ꝛ hoc est q̃d dicitur:

¶a Tu aūt domine in eternū p̃manes. i. stabiliter: ꝛ quia stabilis manens dat cuncta moueri: vt dicit .ij. de cōsolatiōe: ideo subdit:

¶b Et memoriale tuū i generatiōe ꝛc. q̃ vno intuitu videt successionē oim generationū. ꝛ subdit cōsolatio iudeoꝝ ꝑ̃m expectantiū.

¶c Tu exurgēs dñe. videt em̄ bonibus iacere q̃n non ꝑbet eis auxiliū: ꝛ ꝑ oppositū surgere q̃n ꝑbet.

¶d Misereberis syon. id est populi colentis deū in syon de quorum numero erat sanctus symeon: Lu. ij. ꝑter q̃d responsum accepit a spiritu sancto non visurum se mortē nisi ꝑius videret christū dominī: quem omnes alij iusti etiam expectabant: quod fuit adimpletū quādo ibi tempło fuit oblatus: quod erat in monte syon: ꝛ quando ibi p̃dicauit: ꝛ miracula fecit: ꝛ quādo in cenaculo syon sup apostolos spiritū sanctum misit: sm̄ q̃ dicit Hiero. in epistola ad Paulinum de omnibus sacre scripture libris: et tunc fuit adimpleta ꝓphetia Zacharie. xi. Exulta satis filia syon: iubila filia hierusalem: ecce rex tuus venit tibi iustus et saluator ꝛ ipe pauper: sm̄ q̃ allegat Matth. xxi. et per hoc quod dicitur hic pauper manifeste patz q̃ consolatio populi in aduentu christi non erat intelligenda p exhibitionē bonoꝝ tpaliū sed ſpaliū: q̃ tanto melioza sunt: quāto q̃ sunt aie corpalib⁹ ꝑferunt.

¶e Quia venit tps miserēdi ei⁹: sm̄ q̃ fuerat dictū p̃ ꝓphas et maxie dan. ix. vbi aduēt⁹ xp̃i sb̄ cert̄ ebdomadib⁹ anoꝝ diffinit

¶f Quia venit tps. hoc reduplicat ad maiorē assertionē

a Oñ placuẽrũt. Hic ꝓnter ponit ꝙmotio ecclie q̃ facta ẽ p xpm mediãtẽ aplis q̃ ꝓdicauerũt fidẽ xpi ꝑmo i hierlm z in dea: vt dr in actib⁹ aplox10 sẽdit: a Oñ placuerũt seruis tuis. i. aplis. b Lapides eius. i. hdeles de iudeis cõuersi q̃ fuerũt ꝑmi lapides in edificio spirituali ecclie positi sicut ꝓdictũ fuerat Zacharie. xr. post verba. ō. ꝑmissa de aduẽtu xpi. Et saluabit eos dñs v⁹ eozum i die illa vt gregẽ ꝑpli sui: q: lapides sancti eleuabunt sup terrã ei⁹. c Et tre eius miserebũt i. iudee in q̃ ꝑmo apli ꝓdicauerũt: z multa miracla fecerũt: act. ij. Multa quoq; p digia z signa p apostolos i hierlm fiebant: et ibi subdit: Omnes etiã q̃ credebãt erãt piter et habẽt oia cõia: ꝓpossessiones q̃p z substãtias vendebãt: z diuidebãt omnia omib⁹, put vnicuiq; opus erat. z ideo lapides isti sup terrã eleuati ꝓ totem pũ tpaliũ aplis meruerũ placuerũt. d Et timebũt gẽtes nomẽ tuũ dñe. q: fides xpi ꝑ aplos aliosq; discipulos diffusa est ad gentes p alias orbis ptes. e Et omnes reges tre gloriã tuã. q: nõ solũ vulgares receperũt fidez xpi sed etiã ꝓncipes matrimi: vt patz impleret i plurib⁹ regnis terrarũ: z omib⁹ implebit añ finẽ mũdi. f Quia edificauit dñs syon i. ecclesiam q̃ merito syon vocat: q: ibi incepit p xpi oblationẽ: ꝑdicationẽ: miraculoꝝ opationẽ z spũsancti missionẽ: vt. ō. dictũ est. g Et videbit in gloria sua. ibi. n. manifestauit gloriã sue resurrectionis aplis z etiã ascẽsionis: q: de mõte oliueti ascẽdit q̃ est iuxta hierusalẽ: Act. j. b Respexit in oꝛonem humiliũ ẽ. adimplẽdo petitionẽ illoꝝ q̃ humiliter z devote ꝓrebant eius aduentũ. i Scribant. Hic ꝓnter ꝓducit gratiarũactio: q: tãtũ bñficiũ nõ est dandũ obliuioni: z ideo dicit: Scribant trc. q: scriptura dseruit memorie. k In generatione altera. i. vt generatiões sequntes sciant de hoc notitiã: z sic factũ est ꝙ euangelistas z aplos q̃ doctrinã xpi et opa descripserũt: vt fideles ꝑpli assurgerẽt ad laudez xpi: ideo subdit: l Et ꝑplus q̃ creabit laudabit dñm. id est ꝑplus xpianꝰ qui creat⁹ p baptismũ p quẽ cõstituit in esse gr̃e q̃ creat⁹ in aia. m Quia ꝓspexit ẽ. tunc cũ ꝓ tra ꝓspexit oculis sue misericordie: q̃n visitauit nos oriens ex alto in sua incarnatõe. n Et audiret gemit⁹ cõpeditoꝝ. i. peccatoꝝ qui a dyabolo tenebant compediti ꝙ luctudine peccãdi. o Vt soluerẽt filios interẽptoꝝ a vinculis ignoratie z infidelitatis. p Vt annũcient in syon nomẽ dñi ẽ. i. in ecclesia q̃ nomie syon et hierlm designat: sm q̃ dicit aplus hebre. xij. Accessistis ad syon montẽ z ciuitatẽ dei viuentis hierlm celestem ẽ. in qua fideles annũciant nomẽ dñi eius fidem libere cõfitendo z ꝓdicando z laudes ei debitas exhibendo. q In cõuentionib⁹ ꝑplos. q̃ diuersas orbis partes dispersos.

r In vnũ. i. in vnitatẽ fidei ꝑ charitatẽ formate: z q̃ nõ solum vulgares venerũt ad vnitatem fidei sed etiam ꝓncipes ideo subditur: Et reges vt seruiant domino.

s Respondit. Hic cõsequẽter describit tribulatio fidelium tempoꝝ antichristi que erit acerbissima: tñ breuis i tempoꝝ: sm q̃ dicit matth. xxiiij. Erit enim tribulatio magna qualis nũq̃ fuit ab initio mũdi vsq; modo neq; fiet: z nisi abbreuiati fuissent dies illi non fieret salua omnis caro: sed ꝓter electos breuiabunt. z hec breuitas petitur hic in ꝑsona ecclesie tũc tribulande cum dicatur:

s Respondit ei. i. ecclesia ipi christo: z loquit de futuro ꝑ modũ ꝑteriti ꝓpter certitudinem ꝓphetie.

t In via virtutis sue. i. patientie que tunc erit maxime necessaria

v Paucitatẽ dierũ meoꝝ. id est dieruꝫ afflictionis mee.

r Illucia mihi vt ex breuitate valeã aliqualiẽ ꝙfectari. Ita hebraica z Hiero. planio: est: quasi dicat: Affligit in via. f. huius vite. Fortitudinẽ meã. q: tunc fortes in fide. ō. modũ affligent. Abbreuiabit dies meos. i. dies afflictõnis mee ꝓter electos: vt ꝓdictus est: z q: tunc tanta erit tribulatio q̃ videbitur aliquibus de ecclia q̃

a Oñ placuerũt seruis tuis
b lapides ei⁹: c z tre eius miserebunt. d Et timebũt gẽtes nomẽ tuũ dñe: e et oẽs reges tre gloriã tuã. f Quia edificauit dñs syon: g z videbit in gl̃ia sua. h Respexit i oꝛonem humiliũ: z nõ spreuit ꝑcem eoꝝ. i Scribant hec k in gnãtiõe altã: l z ꝑplus qui creabit laudabit dñm. m Quia ꝓspexit de excelso sco suo: dñs de celo in terrã aspexit. n Vt audiret gemitus ꝓpeditoꝝ: o vt soluẽt filios interẽptoꝝ. p Vt annũ
ciẽt i syon nomẽ dñi: z laudem ei⁹ in hierlm. q In quiẽdo pl̃os in vnũ: z reges vt seruiant dño. r Rñdit ei s in via virtutis sue: t pauci
tatẽ dierꝫ meoꝝ v nũcia mihi. x Ne renoces me in dimidio dierꝫ meoꝝ: y in generatiõe z gnãtiõs anni tui. z Initio tu dñe terrã fundasti: a z opa manuũ tuarũ sũt celi. b Ipi pibũt tu aũt ꝑmanes c et oẽs sic vestimẽtũ veterascẽt. d Et sic optoriũ mutabis eos z mutabũt: e tu aũt idẽ ipe es: f z anni tui ñ deficiẽt

fides catholica debeat totaliter deficere: ideo subdit in ꝑsona ecclesie. y Ne renoces me. totaliter auferẽdo de ꝑsenti vita. z In dimidio dierũ meoꝝ. id est ante mũdi terminũ qõ est tempus statutum durationis ecclesie militantis: sm q̃ dicit saluator matth. vlti. Ecce ego vobiscũ sum omib⁹ diebus vsq; ad cõsummationẽ seculi. a In generatiõe z generationẽ anni tui. q. d. tu domine cui⁹ duratio est eterna potes facilie hoc facere ꝓ voluntate tua. b Initio tu domine. Hic cõsequẽter describit vite ꝑsentis cessatio q̃ erit i generali resurrectiõe. motus eñ celi ordinat⁹ ad completionẽ numeri electoꝝ: z ideo ipo habito cessabit: z hoc est qõ dicit apostolus. r. c. Iurauit per viuentẽ in seculaseculoꝝ: q: tempus amplius nõ erit. z quia talia p cedent ex potestate z voluntate dei que vna est in patre z filio z spũsancto: ideo dicit: c Initio tu domine terrã fundasti. i. tu dñe iesu christe fundasti terraz initio. i. ꝓncipio temꝑoris. z dicit fundasti: q: terra ẽ centrũ mũdi. d Et opa manuũ tuaꝝ sunt celi. z ꝓ ista duo intelligũtur omnes alie creature. e Ipi peribunt tu aũt ꝑmanes. sicut. n. eternitas sequit oĩmodã stabilitatem z imutabilitatẽ: ita tempus motũ et mutationẽ: solus autẽ deus est oĩno imutabilis: celi autez supioꝝ sunt mutabiles q̃tum ad sitũ: inferioꝝ aũt vt aer q̃tum ad alterationẽ. in omi autẽ mutatione est aliqua deperditio: q: cessat aliquid esse quod ꝓius erat: z sic in fine mũdi celi perdũt non q̃tuz ad substãtiam sed q̃tum ad aliquã dispositionẽ: q: corꝑa celestia cessabunt a motu locali: z elementaria a mutua actione z alteratione substantiys eoꝝ remanentib⁹: ideo subdit: f Et omnes sicut vestimentũ veterascent. a statu in quo sunt. f Et sicut optoriũ mutabis eos. quia adueniente estate vestis hyemalis mutatur: q: non est amplius necessaria remanente tamẽ eius substantia: sic corꝑa celestia z elementaria mutabũtur a statu in quo sunt qui non erit ampliꝰ necessarius completo numero electoꝝ. g Tu autẽ idem ipe es. scz oĩno imutabilis. h Et anni tui nõ deficient. non est ꝑ hoc intelligendus q̃ in eternitate que est mensura durationis divine sit aliqua successio sed quia eam apprehendere non possumus: nec ꝑ cõsequens exprimere nisi ꝑ cõtemplationẽ ad tempꝰ.

k Filij seruoꝝ tuoꝝ.i.apl̃oꝝ quos genuerũt p̃dicz euãgeliũ:fm q̃ dicit apl̃us cozinthijs: In xpo iesu per euãgeliũ ego vos genui.7 isti sũt vere xpiani. l Habitabũt.s.eternaliter cozã te post terminũ huius vite.

m Et semẽ eoꝝ i seculũ dirigẽt. q: semp actu 7 cõtinuei deuz ferẽt

Moraliter p̃ tẽt expoñ ps. iste de quolibet vere pñitẽte q̃ de peccatis commissis affligit p̃ penitẽtiã: 7 deũ deprecat: vt ad se veniat p̃ gratiã 7 ipm in aduersis stabiliat per patientiã:vt sic in termino vite pñtis queniat ad gloriam.

n In psal.cj. Domine exaudi.vbi dicit i postilla: Circa primũ dicit psal.

o Additio.

Clamoꝝ in scripturis sepe significat affectum cordis iuxta illud: Verba mea auribꝰ pone dñe intellige clamorẽ meum.vbi glo. Clamorẽ.i.affectũ cordis. Verba.n. auribus percipiunt. Clamoꝝ aũt qui est affectus cordis intelligit q: si intus legit.vñ in hoc loco cũ dicit: Exaudi oratiõnẽ meã.prius intelligi debet de oratione vocali q̃ cadit sub auditu. Cũ aũt dicit: Et clamoꝝ meus ad te veniet.prius habet intelligi de affectu cordis qui sine vocis strepitu ad deũ venit ꝛc.

p Psal.cij.

Benedic aia mea. Huic psal. p̃mittit talis titulus.in hebr.7 in trãsla. hiero. Dauid.nisi q̃ pro nil̃ hebraico habet hebraicum:ad designandũ q̃ ẽ datiui casus. Et videt q̃ ps iste sit queda laus diuina ab ipo dauid composita. Et fm hoc diuidit in tres ptes: q: primo dauid ad dei laudẽ excitat naturã humanã:secundo angelicã: ibi. Dñs in celo. tercio omnẽ creaturã.ibi. Benedicite dño oia. Pria in tres: q: primo dauid invitat ad dei laudem ex bñficijs a deo sibi collatis singulariter.secundo ex bñficijs collatis ꝓpl̃ isrl̃ spãliter:ibi. Facies misericord. Tercio omnibus iustis gñaliter.ibi. Misericordia. Circa primũ dicit sic dauid se excitans ad dei laudem.

q Benedicaia mea dño. 7 accipit hic benedictio cõfessionis.s.laudis diuine q̃ minor bñdicit maiori:7 non ꝓ benedictiõe cõsecrationis qua fit ecõuerso:fm q̃ dicit apl̃us hebr.vij. Sine vlla ꝯradictõne qd minus est a meliore benedicit:ꝑ hoc aũt qd dicit: r Bona mea. intelligitur potentie aie exteriores:vt visus auditus 7 sic de alijs. s Et oia que intra me sũt.supple bñdicite. t Nomini sancto eius. ꝙ hoc intelliguntur omnes potentie interiores.s.intellectus voluntas fantasia sensus cõmunis 7 appetitus sensitiuus:oia enim ista diuinis laudibus debent applicari. u Benedic aia mea dño.exponit sicut ꝓdus. v Et noli obliuisci omes retributiões eius. q: fm q̃ dicit Seneca libro de bñficijs: Omniũ ingratissimi ẽ qui bñficij accepti oblitus est. dauid aũt a iuuẽtute a deo magna beneficia recepit qui extũ leonem vrsum 7 goliath gigantem interfecit:7 cum iumẽtis inter fratres esset in regẽ unctus fuit ꝙ samuelẽ. w Qui ꝓpiciat omib̃ iniq̃tatibus tuis. dauid.n. valde grauiter legit peccasse in adulterio cũ berſabee 7 homicidio vrie 7 innumeratis ꝓpl̃is:7 tamẽ de istis obtinuit remissionẽ a deo: vt habetur .ij. Reg.xij.7 vlti.7 ꝓ ois de alijs minoribus peccatis.

b Qui sanat oes infirmitates tuas.s.spãles:vt dictũ est 7 etiã corpales:q: dauid tellis assuetus aliqñ sustinuit plagas 7 graues ictus:de quib̃ bñficio dei fuit sanatus.

i Qui redimit de interitu vitã tuaz.qñ saul fecit custodiri domũ dauid ꝺ nocte: vt interficeret mane 7 fugiẽs saluat̃ est.j.Reg. xix. Similit̃ quãdo saul 7 viri eius cingebãt dauid in modũ corone:ita q̃ desabatisse posse euadere:7 tñ saluatus fuit dei ordinatione.j.Reg.xxiij.

k Qui coronat te in misericordia. qñ fuit coronat̃ in regẽ sup tribus iuda.ij.Reg.ij.

l Et miserationibus. qñ fuit coronatus postea super totũ isrl̃.ij.Reg.v.

m Qui replet in bonis desiderium tuũ. dauid dando de aduersarijs victoriã.ij.Reg.v.et.vj.7 diuitias et gloriã.

n Renouabitur vt aquile iuuẽtus tua.s.in resurrectiõe futura q̃ resurgent in etate virili: dauid aũt moriturus fuit in etate senili.iij.Reg.ij.vel potest referri ad cozonationẽ salomonis qui viuente adhuc patre institut̃ est rex ab eo: cũ eẽt adhuc iuuenis:7 sic senectus dauid fuit quodãmõ mutata in iuuentutẽ: inquãtus filius repsentat patris psonã: fm illud ecclĩastici.xxx. Mortuus est pater eius: 7 quasi non est mortuus.reliquit cñ simile sibi post se. o Faciens. Hic cõsequẽter recitat beneficia populo israel collata:vt sic non soluz ipe sed etiã totus populus israel ad dei laudes excitet̃.Et diuidit in duas:quia primo recitat bñficioꝝ collatio:secũdo ad hoc inducit ratio:ibi. Quo miseret̃.Circa primũ ꝑmo ponit̃ beneficium liberatiõis de egypto:cũ dicit: p Faciens mi. dominus 7 iudi. omi. iniuria patientibus.i.filijs israel qui multas iniurias passi fuerũt ab egyptijs:vt patz in Exo.quibus fecit misericordia eos liberando:et iudicium egyptios multipliciter puniẽdo.Secũdo ponit̃ bñficij date legis cum dicitur q Notas fecit vias suas moysi.i. ꝑcepta legis q̃ erant vie veniẽdi ad salutem. r Filijs isrl̃ voluntates suas.i. mãdata sua siue volũtatis cẽssiua: q̃ nota fecit filijs isrl̃ immediate ꝓ seipm ꝯtum ad ꝑcepta decalogi: Exo.xx.7 ꝓ moysen ꝯtum ad alia. Tercio ponit̃ beneficium diuine miserationis cum dicitur: s Miserator et misericors dominꝰ.qui dicit̃ misericors ratione affectus interioris:7 miserator actu rõne effectꝰ exteriorꝭ. t Longanimis:diu expectãs pctores ad pñitẽtiam. u Et multus misericors.q: mia superaltat iudiciũ: Jac.ij. v Non imperpetuũ irascet̃.s. electis suis ꝯbus finaliter placat̃.

x Nõ fm peccata nra fecit nobis.puniẽdo nos citra cõdignũ:q: tãta est offensa quãtꝰ ille q̃ offendit̃. Deꝰ aũt infinit̃ẽ:7 ꝓ ois offẽsa ꝑ pctm mortale omissa. y Qm fm altitudinẽ celi a tra. Altitudo celi a tra accipit ꝑ mẽdietatẽ diametri celi:7 adhuc tẽdit spissitudo tre a superficie vsq; ad centrũ.punct̃ aũt oriẽtis distat a ꝑncto occidentali celo fm totũ celi diametrũ: videlicet ꝓ minorẽ distantiã intelligat̃ remissio pene:7 ꝓ maiorẽ remissio culpe que ẽ malꝰ malũ: q: opponit̃ bono spãli: pena aũt bono corporali:et hoc est quod dicit: z Qm fm altitudinẽ celi a terra.i.fm magnã mẽsurã siue mie. 3 Corroborauit mias ꝛc.i.liberauit eos a malo pene. 4 Quãtum distat oriens ab occidente.i.fm mensurã maiorẽ siue mie.

"longe fecit a nobis iniqtates nras. [b] Quo misereꝝ pr filioz: [i]miserꝰ e dns timẽti bi se: [c]qm ipe coguit figmẽtū nr̃m. [d]Recordat' est qm pulueris sum?. [e] hō sicut fenū [f]dies ei? [g]tanq̃ flos agri sic efflorebit. [h]Qm spūs ptrãsibit in illo ⁊ nō subsistet: [i]et nō cognoscet amplꝰ locus suꝰ. [k]Mia aũt dn̄i ab etno: ⁊ vsq; i eternū [l]sup timẽtes eū. [m]Et iustícia illi? in filios filioꝝ: [n]bis qui seruãt testamentū ei?. Et memores sunt mãdatoꝝ ipi?: ad faciendū ea. [o]Dns i celo paravit sedem suã: ⁊ regnū ipi? omibus dnãbit. [p]Bñdicite dño oes angeli eius [q]potentes virtute: [r]facientes verbū illius ad audiendã vocẽ sermonū eius. [s]Bñdicite dño oes ⁊tutes ei?: [t]ministri ei? q̃ faciũt volũtatẽ ei?. [v]Bñdicite dño oia opa eius: in omni loco dnationis eius: benedic a mea dño.

[a] Longe fecit a nobis iniqtates nras. Liter ãdo nos a malo culpe. [b] Quo misereꝝ. Dic pñr b? miserationis ponit ro: ⁊ primo ex pte diuine bonitatis cũ dr: Quo misereꝝ pr filioz tc. Secũdo ex pte hũane fragilitatis: ⁊ primo q̃tum ad aiaz cũ dicit: [c] Qm ipe cognouit figmentũ nr̃m. i. fomite incli nãtem nos ad peccatũ: ⁊ sic exponũt hebrei iuxta illud Gen. viij. Sensus ⁊ cogitatio hũani cordis prona sunt ad malũ ab adolescẽtia sua: secũdo q̃ntũ ad corp? cum dicit [d] Recordatus est qm pulueris sumus. q̃ntũ ad corpus q̃ in puluerẽ resoluit. vnũ q̃q; em resolui i ea ex q̃b? cõponit. [e] Ido sicut fenũ. virẽs ad tps modicũ. [f] Dies eius id est vita eius.

[g] Tanq̃ flos agri sic efflorebit. quia sicut flos agri ad calorem solis veliscat: sic vita hmis ad calorez febris vel alterius infirmitatis statim exterminat. [h] Qm̃ spiritus ptrãsibit i illo ⁊ nõ subsistet: q̃ põt duplicit exponi: vno mõ de spũ vitali qui egredit a corde: ⁊ aliis pbus facit sensum ⁊ motũ: ⁊ ipo deficiente deficit corpalis vita. Alio mõ de spũ rõnali qui cuꝝ ptransit a corpe desinens ipm informare deficit vita: hm q̃ dicit. j. de aia in fine: q̃ egrediente aia corpus expirat et marcescit. [i] Et non cognoscet amplius locũ suum. Jn transla. Hiero. habet: Et non cognoscet eũ vltra locus eius. et vtrũq; verũ est: q̃ sicut epitetes in vita pñi non cognoscũt ea que fiũt in receptaculis defuncto?: sic nec defuncti ea que fiunt in locis viuentiũ: hm q̃ dicit Aug?. lib. de cura pro mortuis agenda: ⁊ est intelligendũ hoc de lege cõi: q̃ aliq̃n fit aliter ex reuelatiõe spãli. Sciendũ etiã q̃ beati vident in verbo ea que faciũt ad augmentũ beatitudinis sue: ⁊ sic vident ea que fiũt bi cinferius ad reuerentiã coꝝ ⁊ honorem.

[k] Misericordia. Hic pñter accipit ratio laudandi deũ ex bñficijs omibus iustis collatis cũ dicit: Misericordia aũt dn̄i ab eterno vsq; in eternũ. i. absq; termino a pte finis. [l] Sup timẽtes eum. timor e filialis reuerẽtie: q̃ manet etiã in patria: hm illud psal. xviij. Timor dn̄i sanctus permanẽs in seculũ seculi. [m] Et iustícia illius in filios filioꝝ. qui sunt imitatores paterni? honoꝝ. [n] Bis q̃ seruãt testamẽtũ eius. corde retinẽdo ⁊ ope adimplẽdo: ⁊ p hoc ps̃ra versus sequẽtis. [o] Dns in celo. Hic cõsequẽter inducit dauid ad dei laudẽ angelicã creaturam. Circa q̃d sciendũ q̃ licz deus sit vbiq; p essentiã psentiaz ⁊ potentiã: tñ est in celo spãli mõ. s. per apertã visionez: et hoc est q̃d dicit: Dns in celo tc. ⁊ q̃z ibi videt clare a sanctis angelis: ideo subdit: [p] Benedicite dño oes angeli eius. bñdictiõe laudis diuine: qua minor bñdicit maiori: vt supra dictũ est. [q] Potentes virtute. q̃z virtus eorum etiã naturalis supra modũ excedit virtutẽ omnium corporaliũ: ⁊ q̃z hec virtus remansit in demonib?: ideo dr Job. xxj. Non est potestas sup terrã que ei cõparet. verũ tamẽ q̃z sancti angeli oĩno sunt obedientes diuine volũtati: ideo subdit: [r] Facientes verbũ illi? ad audi. w. sermonis eius. Jsti sermones sunt diuine reuelatiões: que primo fiunt angelis supioribus ⁊ per illos mediis: ⁊ per medios inferioribus: ⁊ per inferiores sanctis hominibus hm dionys. de angelica hierarchia. [s] Benedicte dño omes virtutes eius. hoc exponitur dupliciter: vno mõ de omnibus angelis cõmuniter qui aliq̃n dicũtur dei virtutes propter excellentiã sue virtutis. Alio mõ spãliter de ordine medio angelorꝝ secũdo hierarchie: qui dicũt ordo virtutũ: eo q̃ ministerialit opant in miraculis factis diuina virtute ꝑ solitũ cursum nature: ideo subditur:

[t] Ministri eius q̃ fa. w. ei?. q̃ talia. n. miracula ostẽdit q̃ de? i creaturis nõ agit ex necessitate nãe ꝑ ex libra voluntate. [v] Benedicite. Hic vltimo inducit dauid omnẽ creaturã ad dei laudem. d. Bñdicite dño omnia opa eius. Creature em̃ intellectuales laudãt eum ꝓprie: q̃ capaces sunt ipi? p cognitionẽ et amorẽ: alie aũt creature laudãt eũ metaphorice inquãtũ in eis ⁊ in earũ ꝓfectatib? relucet dei sapiẽtia ⁊ bonitas eius: ⁊ inquãtũ sunt materia laudis diuine creaturis intellectualibus.

In psal. cij. vbi dicitur in postilla: Notas fecit vias suas moysi. i. pcepta legis.

Additio.

Legitur Exo. xxxiij. q̃ moyses petiuit a dño: vt onderet sibi vias suas: in quo caplo deus sibi dixit: Ego ostẽdã omẽ bonũ tibi. et. j. c. xxxiij. legitur q̃ trãsiunte dño coram moyse ait: Bñator? tonime deus misericors ⁊ clemens patiens ⁊ multe miserationis tc. vbi hm veram expositionẽ litteralẽ deus implevit q̃d moysi, misserat. s. odere ei vias sue misericordie: vt ibidem plenius est exponendũ: ⁊ ideo cum in hoc loco dr: Notas fecit vias moysi. ad hoc referẽdum. s. ad vias diuine misericordie: que fuerũt moysi singulariter ostẽse ⁊ nõ pplo. Precepta aũt diuina seu mãdata in q̃bus exprimit diuina volũtas notificata fuerunt filijs israel vniuersaliter in patione legis: et sic ꝓprie intelligit: Notas fecit vias suas moysi. s. vias diuine misericordie. Et filijs israel voluntates suas. i. pcepta sua in quib? diuina volũtas. s. pcepti manifestat. que aũt sint ille vie quas deus notas fecit moysi psal. statim subdit cũ dicit: Miserator ⁊ misericors dns tc vsq; ibi: Misericordia aũt dn̄i ab eterno ⁊ vsq; in eternũ. in quib? versib? multa ponũtur ad miserationes diuinas ꝓtinentia ꝺ bis q̃ moysi fuerũt notificata: Exo. ca. alle. vt ꝑ vtrãq; auctoritatẽ intueti. Consequẽter tangit psal. mãdata dei in ꝛ̃ali que pplo fuerũt notificata: ⁊ hoc cũ dicit: Dns qui seruant testimonia eius ⁊ memores sunt mãdatoꝝ ipsi? ad faciendũ ea.

In eodẽ psal. cij. vbi dr in postil. Qm̃ hm altitudinẽ celi a terra.

Additio.

Licet verũ sit q̃ maior ẽ distãtia inter punctuz orietis ⁊ punctũ occidetis q̃ inter altitudinẽ celi ⁊ terre: p ut postil. ait: tñ attente ꝑsideratis ꝙbus ps. ista diuersitas nõ ꝓprie applicat ad remissionẽ pene et remissionẽ culpe. put ipe vult applicare: nam in hoc q̃d dicit: Longe distat aquilo et occidens. ꝺia suã sup timẽtes se. ꝓprie intelligit ifusio gre gratificãt. ꝑ quã timẽtes deũ sunt i sua mia corroborati. ꝑ hoc aũt q̃ dicit: Longe fecit a nobis iniqtates nras. intelligit elõgatio a malo culpe: put etiã ipe postil. exponit. Cõstat aũt q̃ infusio gre ẽ cã remissiõis culpe: sic introducto luce ẽ cã expulsionis tenebraꝝ: vt in. j. ⁊. ij. q. xvij. ar. viij. in rõsione

ad primū argumentū: dato etiā q aliq respectu prius eēt remissio culpe. nunq tñ minoris dignitatis seu veritatis eēt infusio gre q remissio culpe. vñ nullo modo ē dicendū q infusio gre sit minor q remissio culpe: z iō ad vez intellectū box ysuū. s. Cū sm altitudinē celi zc. aliter vf dicendū. Pro q sciendū q ly magis distet orientē ab occasu q celuz a terra vt dicum est: tñ maior diuersitas ē sm naturā inter altitudinē celi z infinitatez terre q inter orientē z occidentē. prima. n. diuersitas est talis q nunq de vno extremoruz naturaliter potenit ad reliquū. nunq. n. aliqua ps celi accedit ad terrā nec eōtra: s aliqua ps orizontalis p motum celestē venenit ad occidētalē z eōtra: z iō infusio gre in eo q pn̄ea nō hēbat. vnde ppatur altitudini celi a terra: eo q eo q in ⁊ loco ppat celo. vnū ē misereri z gram infundē creature aūt q hic ppat terre nullo mō ptinet misereri respectu rei seu veritatis. Remissio aūt culpe. vnde ppat distātie orizontis ab occasu: q licet sint maxime distātie tñ de vno puenit ad reliquū: q status gre q nūq venenit ad lapsuz culpe z econtra: sicut signa vel stelle q sūt in orizonte. quinq sūt in occasu z econtra: vñ q dr: Sedm altitudinē celi. referendū ē ad infusionē gre. q aūt sequit. Quātū distat ortus ab occidēte. referendū ē ad remissionē culpe mō p̄dicto. Et notandū q nō dixit ps. quātū distat celū a terra: sicut dixit quantū distat ortus ab occasu. s dixit Sedm altitudinē celi a tra: ad tenotandū q ñ ppat in hoc loco celū ad terrā sm distantiaz tñ. s potz sm diuersitatē naturaq: sicut celū est altū simplr: z terra infima simplr: sic z vē summ gre largitor: et creatura rōnalis infima i ordine nature respectu recipientium gratiam.

¶ In eodē ps. cij. vbi dr in postil. Benedicite dño oēs virtutes ei. hoc exponit dupl̄r.

¶ Additio.

Illud loco hebraica lra hz: Benedicite dño oēs exercitꝰ ei. qđ ppie intelligit de corpib celestibus q dicunt exercitꝰ dei: vñ Esa. xl. ca. Leuate in excelsu oculos vros z videte q quis creauit hec: q educit in numero militiā. i. exercitū eoz: Et omēs et noie vocat. vñ in his gtuor vbi vltimis bꝰ ps. notabil̄r tetigit ps. v. distinctōes in vniuerso. In prima. n. tenotat tps q in sede celesti sibi pata. s. empirio oib dñatur: z de hoc dicit: Dñs in celo paiuit sedē suā: z regnū illi oib dñatur. in secdo loco ponit naturā angelicā btām: z de hoc dicit: Benedicite dño oēs angli ei. in tercio loco ponit corpa celestia: de qb dicit. Benedicite dño oēs exercitꝰ ei ministri ei q facitis voluntatē ei. vñ notanter dicit i angelis: Facientes verbū ei ad audiendā vocē sermonū ei. ad tenotandū q angeli p intellectū exequūtur diuinā voluntatē tanq intellectuales natures de corpib celestibus dixit. Facientes voluntatē ei. qz cūsint maiata sm cōem sanctoz opinionē hz faciāt voluntatem diuinā nō tñ audiūt vocē sermonū ei. In quarto loco ponit oia opa ꝓbendēdo oia ista inferiora dicēs Que sūt in oībus locis dñationis dei. z qz in hac regione inferiori aia hūana spālius deū bz benedicere: eo q est capar p cognitiōez z amorem: idarco in. v. loco cōcludit correspondenter ad principium. Benedic aia mea dño.

¶ Replica.

In psal. Benedic. Circa illū passuz: Notas fecit vias suas moysi: burgē. adducit resumendo q dā p ea dicta s. Exo. xxxiij. Sz vide ibi illa correcta quasi quedam telyramenta: qz nō solum a lyra: s a. omnib recedentia. illud aūt qđ circa illū passum: Cūm sm altitudinē celi a terra. Burg. applicat de ordine remissionis culpe z infusionis gre: vide correcta. Miserere mei deꝰ zc. Circa illū passum aūt: Benedicite dño oēs virtutes ei. Burg. est singularis distinguēs inter angelos z corpa celestia cr eo: qz angeli faciētes voluntatē dei audiūt vocē ꝑmonū eoꝝ: corpa aūt celestia cū sint animata z faciāt voluntatem dei nō tñ audiūt vocem sermonum ei. ꝑprie burgen. volēs hoc propriē vr se inuolnere circa vocē ꝑmonum dei. Est. n. illa vox nō sensibilis: s intelligibilis significatō diuine inspiratōnis: qua percipiūt z aiata z inanimata: qz nihil excludit ab inspirationis diuine illapsu: iō de corpibus celestib dr baruth. iij. Stelle vocate respōderūt assum. de modis loquēdi dei: z idiomatibus grandis sermo est apud doctores. circa. ij. senten.

pelle: s qui tegis aq supioza eius. b Qui ponis nubes ascensum tuū: q ambulas super pēnas vētoz. k Qui facis angelos tuos spūs: z ministros tuos ignē vrentem

¶ Psalmus. Ciij.

Benedic aia mea zc. Huic ps. nulli titul ꝓponitur in hebreo nec in transla. hiero. ꝑter qđ dixerunt alīq q nō est ps. distinct a precedēti: s in libris hebraicis ꝯs vidi ponit ps. distinctus: z sīc in trāsla. hiero. qz quotaī ps. cij. precedens aūt. cij. Et bocidē dixit hiero. in ploqo sup lib ps. Et diuidit in tres ptes: primo ps. ad dei laudē sē inducit: secdo ad boc rōnes adducit. ibi. Cōfessionē. tercio dicta laudez resumit: ibi. Cantabo dño. Circa primū dicit. a Benedic aia mea dño. et dic aia mea. q. d. nō tm̄ lingua: sicut faciūt ypocrite. Esa. xxix. Popls hic labijs me honorat: cor aūt eoz longe est a me. b. Dñe deꝰ meus magnificatus es vehementer. i. tante erectionis es q nō potes laudari a creatura quātū es laudabilis: Eccl. xliij. Maior. n. est oīs laude. c Cōfessiōez hic ꝓr adducāt rō motiua ad dei laudē: z primo ex ordinata. pductōne mōdi ptiū: secdo ex debita. pulsione viuentiuz ibi. Qui emittis. Circa primū sciēdū q prima ps z principalis mūdi ē celū empyreū a principio sue creatōis angelis repletū sicut dictū fuit in principio gen. z boc notaī ca dr. b c Confessionē z decorē induisti. ita q p decorē intelligē celū empyreū dictū a pyr. qđ est ignis: nō q sit ignei: sed splendidū: z sic aliq mō conuenit cū igne in splendore. p confessionē intelligē congregatio angelorū sanctorū deū ꝓfitentiū ꝓtinue ꝓfessione laudis diuine: z istis duob mōis dr Deus indut. metaphorice: q sicut indumentuz facit ad ornatū hois induti: sic ꝯ istis creaturis principalr reducer glia dei: z iō subdit. d Amict lumine sicut vestimēto q lumē magis. ꝑprie ē in spūalib subst̄atijs ꝙ in corpalibus. Scda ps machine mōdi est celū crystallinū et sydereū ꝓtinēs spērā stellaz firaz: z octaues septē planetaz et ōtiū ad boc dr. e Extendēs celū. s. sydereū. f Sicut psalem. vf cūm extendi sup cmisperiū nr̄m quasi tentoriū. g Qui tegis aquis supioza ei. Jn boc tangit celū crystallinum: qđ est sup za sydereū: qđ dr aqueū: Gen. j. co q zucit cū aquis in diaphanetate: sicut z empyreū dr igneuz mō dicto. Tercia ps est elemētū ignis z aeris ptinēs spaciū quasi intra spērā lune z supficiem terre z aq: z ōtum ad boc dicit. h b Qui ponis nubem ascensum tuū. habreo z in transla. hiero. habet. Currum tuum. quia nubes p aerem videntur ferri ad modum curruum: z qa talis motus fit ꝯmuniter per impulsum ventorum: iō subditur. i Qui ambulas sup pennas ventorum. z dicitur penne ventorum metaphorice ad designandum velocitatem motus ipsoz. q aūt dicitur hic deus ambulare super pennas ventorum et agitare nubes quasi curruum suum. per hoc designatur q tales impressiones z cōsimiles fiunt in aere ex diuina dispositōne: z quia deus naturam coꝛporalem per angelos administrat: vt dicit Augu. sup Gen. ideo subdit. k Qui facis āgelos tuos spūs id est spūales substātias facis angelos tuos. i. nūcios tu-

os. Angelus. u. est magis nomē officij q̄ nature. ℌ l Et ministros tuos ignes vrentē. hoc dr̄ q̄ angeli leguntꝫ frequēter apparuisse in spē ignis: vt moysi in rubo ardenti. Exo. iii. Vocat ēt angel⁹ ille dñs: q̄ psonā dñi repñtabat vt dicit Greg. Ites. iiij. reg. ij. in translatōe belye: q̄ facta est ministerio angelorum: apparuit currus ignē⁹ et eq̄ ignei. Sili. iiii. re. vj. Apparuit mōs plenus equoꝝ et curruū igneoꝝ in circuitu helisei. q̄ sicut dicit Hiero. ad defensionē eius venerūt angeli. Et dicit Ignē vrentē. q̄ angeli ardēt caritate: et sunt efficaces ad executiōem voluntatis diuie. Quarta ps ē elemtum terre: et aq̄ qō simul ptinēt cum spera terre: et ē primo dr̄. ℌ m Qui fundasti terraꝝ. q̄ sicut fundamētuꝫ est inferior ps domus sic terra ē inferior ps machine mūdi. ℌ n Sup stabilitatē suā. i. sup centruꝫ mūdi, ad qd̄ vndiq; tendunt naturaliter ptes terre: iō subdit. ℌ o Nō inclinabit in seculū seculi. declinans a centro in aliqua pte: q̄ hoc ē sibi immaturale. de elemēto vo aque subdit. ℌ p Abyssus .i. oceanus q̄ dr̄ abyssus, pter sui pfunditatē. ℌ q Sicut vestimentū amict⁹ eius. q̄ oceanꝰ circūdat terrā vndiq; q̄ excepta vna pte q̄ remāsit arida, pter vitaꝫ homi: uꝫ et aialium terestriū: vt dictū fuit plenius gen. j. ℌ r Super mōtes stabūt aq̄. Ex hoc loco dicit ra. fa. q̄ aq̄ in medio oceani sunt altiores q̄ mōtes in terra positi. Ex hoc falsum ē: q̄ aq̄ sint graues et fluide equaliter tendunt ad centruꝫ vndiq;: et sic nō sunt altiores in medio q̄ in ripa et ideo illud qd̄ dr̄ hic intelligendū est de aq̄s pluuialibus q̄ generanē in nubibus: sm q̄ dicit Iob. Qui ligat aquas in nubibus suis. nubes aūt generanē sup cacumina montium. ℌ s Ab increpatōne tua fugiēt. q̄ nubes pluuiose mouiēnē de loco ad locū sm ordinē vol ūtatis diuie. Alter exponit hoc referendo ad hoies. In nubib⁹ .n. frequēter generanē impssiones terribiles vt tonitrua fulgura et turbines q̄ dicunē increpatōes diuine: q̄ frequēter sūt signa ire sue: et sic hoies territi fugiūt de cāpis ad loca magis secura. Cōfestim ēt reuertūt ad dispositōes elementi tre q̄ in aliq⁹ locis ē mōtuosa in alijs plana: et ptem ad hoc dr̄. ℌ t Ascendūt mō. et desc ē. cāpi. iste alcēsus et descē sus nō ē ali⁹ q̄ elevatio maior mōtiū r minoꝝ. cāpoꝝ. vltērius reuertūt ad dispositōes elementi aq̄. d. ℌ u Terminū posuisti. i. aq̄s oceani. ℌ x Neq; conuertēnt opire terrā sicut fecerūt tpe diluuii: sicut pmisit dñs noe: Gen. ix. di. Nec; erit vltra aqua in diluuiū dissipās oēm terrā. ℌ y Qui emittis. Hic ptr̄ adducit rō diuine laudis ex debita pulsione viuentiū: et primo ex pulsione habitantiū super aquā: scdo ex pulsione habitantium intra aquā: ibi. Hoc mare. tertio ptem ad vtraq; naturā: ibi. Omia a te expectant prima in duas: q̄ primo describit diuina puidentia circa viuētia sup terrā in abo corpoꝝ: scdo in alternatōe tporū: ibi. Fecit lunā in tpe. Circa primū describit mittim pulsionē aialiū auiū et boim: et primo ptem ad pulsiōez humidi sine quo vita sentitiua nō pōt ptinuari. d. ℌ y Qui emittis fontes in vallibus. q̄ in descensu vel pede mōtiū oriunt cōiter fontes magni ex quib⁹ oriunt fluuij notabiles: et boc est ad sustentatōez viuentiū: ideo subdi-

m Qui fūdasti trā⁽ⁿ⁾ sup stabilitatē suā: ⁽ⁿ⁾ nō inclinabit i seculū scli. ⁽ᵖ⁾ Abyssus ⁽ᵍ⁾ sic vestimētū amict⁹ ei⁹. ⁽ʳ⁾ sup mōtes stabūt aq̄. ⁽ˢ⁾ Ab increpatione tua fugiēt: a voce tonitrui tui formidabūt. ⁽ᵗ⁾ Ascendūt mōtes et descendūt campi: in locū quē fundasti eis. ⁽ᵘ⁾ Terminū posuisti quez nō trāsgredient: ⁽ˣ⁾ neq; conuertent opire terrā ⁽ʸ⁾ Qui emittis fōtes in cōuallib⁹: inter medium montiū pertransibunt aq̄. ⁽ᶻ⁾ Potabunt omēs bestie agri: expectabūt onagri⁽ᵃ⁾ in siti sua. ⁽ᵇ⁾ Sup ea volucres

tur. ℌ z Potabunt omēs bestie ⁊c. q̄ multum bñt de calido interiori. ℌ a In siti sua. i. refici victis aquis i sua⁹ sitiui⁹ ⁊ transl. hiero. sic hz. Et reficiāt onagri siti suā. ℌ b Sup ea volucres. ha. q̄ sunt aliq̄ volucres aquatiles in fluminib⁹ habitātes vel, qz alie etiā volucres cōpales: vel nemorose vt niūt illuc ad bibendū ⁊ ad loca sua reuertūtur gaudentes: ideo subdit. ℌ c De medio petrarū dabūt voces. B dr̄, pter aues in foraminib⁹ murorū habitantes vel etiā in rupibus: sicut dr̄ de agla: iob. xxxix. In petris morāt ⁊ inaccessis rupib⁹: in hebr. tñ habetur. De medio ramorū. ⁊ in translatōne Hiero. De medio nemoꝝ. et B ptem ad aues i arboribus cāpoꝝ vel siluaꝝ ꝑmorantes. ℌ d

celi habitabunt: ⁽ᶜ⁾ de medio petrarū dabūt voces. ⁽ᵈ⁾ Rigans mōtes ⁽ᵉ⁾ de supioribus suis: ⁽ᶠ⁾ de fructu operū tuoꝝ satiabit̄ tra. ⁽ᵍ⁾ Producens fenū iumentis: ⁽ʰ⁾ 7 herbā fruti⁹ hoim. ⁽ⁱ⁾ Ut educas panē de tra: ⁽ᵏ⁾ 7 vinū letificet cor homis. ⁽ˡ⁾ Et exhilaret facie in oleo: 7 pais cor homis cōfirmet. ⁽ᵐ⁾ Saturabūt ligna cāpi 7 cedri libani q̄s plantauit: ⁽ⁿ⁾ illic passeres nidificabūt ⁽ᵒ⁾ Herodij dom⁹ dux ē eorū: ⁽ᵖ⁾ mōtes excelsi ceruis petra refugiū herinaciis. ⁽ᵠ⁾ Fecit lunaꝝ in tpe: ⁽ʳ⁾ sol cogno-

Rigans montes. s. dr̄. ℌ e De supioribus suis. i. ꝺ nubibus pluuiosis sup mōtes generat⁹: et ibi crescat terba a fluuiis siluestrib⁹ opportuna. ℌ f De fructu operum tuoꝝ satiabit̄ terra. i. de effectu pluuie q̄ est opus tuū fecundabit̄ terraꝫ iō subdit. ℌ g Producens fenum iumētis. ad eoꝝ nutrimentū. ℌ h Et herbā seruituti boim. i. vsui. granū em̄ seminatū in terra primo ꝓducit herbā: postea spicā ⁊ vltimo granuꝫ vñ fit panis ad vsuꝫ hois: iō subdit. ℌ i Ut educas pa. de ter. ⁊ qz ad sustentatōez vite hūane nō solū requirit̄ cib⁹: ⁊ cetā potus q̄ principalit̄ est vinū de vite: iō subditur.

ℌ k Et vinū letifi. coꝝ hois. reḡitur etiā ꝓdimentum: iō subdit. ℌ l Et exhilaret facie in oleo: et p oleū qđ est principale ꝓdimentuꝫ intelligunē alia: ⁊ qz pluuia terrā humectās fecūdat arbores: iō subdit. ℌ m Saturabunē ligna cāpi ⁊c. Dicit. n. phs. ij. de aīa q̄ in arboribus radices sunt sicꝫ os in aialib⁹: q̄ p radices attrahit alimentū arboris ad ei⁹ nutritōez ⁊ fructificatōnem. In hebreo aūt ⁊ in translatōne hiero. dr̄ sic. Saturabunt ligna dñi. ⁊ sm Ra. sa. Ligna dñi hic intelligunē ligna paradisi terrestris. Sed q̄ illa mē nō veniūt in vsum hois nisi enoch et helyas: et hic agit de lignis pmientib⁹ ad vsuꝫ hois: iō pōt dici q̄ ois alia ligna quemēter dicunē ligna dñi: q̄ sunt ei⁹ creature. ℌ n Illic passeres nidificabūt. in hebreo ⁊ translatōne hiero ny. dr̄ sic. Aues nidificabūt. aues. n. alter⁹ spēi magis nidificant in cedris q̄ passeres. q̄ cōiter nidificāt i tectis domoꝝ. ℌ o Herodij domus dux est eorum ⁊c. Herodius est nomē auis ꝑdalis que gallice vocatur grifant ⁊ nidificat in cedris: ⁊ dicitur dux passeruꝫ vel auium eo modo loquendi quo leo rex dicāt animaliuꝫ et ideo cum dicitur Herodij domus: ibi est punct⁹ et refertur ad cedros vbi nidificat herodius: cuius nid⁹ dicitur domus eius: et quod sequitur Dux ⁊c. referr̄ ad herodium modo predicto. ℌ p Montes excelsi. supple sunt refugia. Ceruis. sicut Petra cauernosa ē Refugium herinaciis. est autem herinaceus animal parvum spinosum. ℌ q Fecit lu. Hic ptr̄ ostenditur qualiter deus ꝓcedet viuentibus in alternatōe tpoꝝ rū: cū dr̄. Fecit lu. i tpe: sm ei⁹ varū motū lune magis appet sēsibil⁹ mutatō aeris ℌ r alios planetas ℌ s Sol

cognouit occasum suū.i. determinate vadit ad occasū actibꝰ est intellectū: qz talis motꝰ é ab intellectu intelligentie motricis. p talé modū dr: qꝝ opꝰ nature est opꝰ intelligētie. ¶s Posuisti tenebras. i. demisperio nostro occasuz sol. ¶t Et facta é nox. qz fiē dies é latō sup per tzaz. ita nox é latio eiꝰ ab tra. ¶y In ipsa pertrasibūt oēs bestie silue: ꝯa tūc magis discurrūt ad qrendā pdā ꝙs de die iō seqr. ¶r Catuli leonū ꝛc. z qz oia illa. pcedūt ex diuina puidentia iē subdit. ¶y Et ꝙrant a deo escā sibi: z qz habita pda reuertunt ad sua latibula: iō subdit. Ortus é sol ꝛc. ¶z Exibit homo ad opꝰ suum. siē cñ fere discurrit q nocte vl de nocte, ꝓpter victuz querēdū sic ecōtrario: hō qui é aial māsuetū natura de nocte ꝙescit z de die exit ad opera sua: z qz ex talibꝰ effectibꝰ apparet altitudo diuine, puidētie nobis incōprehēsibilis: iō āmiratiue subdit dō

uit occasū suū.[c] Posuisti tenebras[c] z facta ē nox:[e] in ipsa ptransibūt oēs bestie silue.[f] Catuli leonū rugiētes vt raptāt:[f] z qrāt a deo escam sibi. Ortꝰ est sol z congregati sūt: z in cubilibꝰ suis collocabunt.[g] Exibit homo ad opus suū: z ad opatiōez suā vsqz ad vesperum. [a]Quāma gnificata[a] sunt opa tua dne oia in sapia fecisti:[i] impleta ē tra possessiōe tua.[b] Hoc mare magnū z spacioſū manꝰ[k] illic reptilia[g] quoz nō ē nūerus.[b] Animalia pusilla cū magnis: illic naues ptrāsibūt.[k] Draco iste quē formasti ad illudēdū ei: oia[m] a te expectāt vt des illis escā in tpe.[n] Dante te illis colligēt.[o] aperiente te manū tuā[p] oia implebunt bonitate.[q] Auertēte āt te faciē[r] turbabūt: [s] auferes spīm eoz z deficiēt:[t] z in pulverē suū reuertēt.[v] Emitte spīm tuū[x] z creabunt:[a] z renouabis faciez terre. [b]Sit gloria dñi[c] in sclm: [d] letabit dñs in operibus suis.[e] Qui respicit terram z facit eā tremere:[f] qui tangit montes[g] z

gnis:[l] illic naues ptrāsibūt[k] Draco iste quē formasti ad illudēdū ei: oia[m] a te expectāt vt des illis escā in tpe.[n] Dante te illis colligēt.[o] aperiente te manū tuā[p] oia implebunt bonitate.[q] Auertēte āt te faciē[r] turbabūt: [s] auferes spīm eoz z deficiēt:[t] z in pulverē suū reuertēt.[v] Emitte spīm tuū[x] z creabunt:[a] z renouabis faciez terre. [b]Sit gloria dñi[c] in sclm: [d] letabit dñs in operibus suis.[e] Qui respicit terram z facit eā tremere[f] qui tangit montes[g] z

est exponēda de ꝙrietatibꝰ ceti: et sco de ꝙrietatibꝰ dyaboli pillas significatis. Qđ ē primo dr. Draco iste. i cōmunis translatione vel leuiathan istū in transla. biero. p. p nomē demonstratiuū z nomen eni adiungit designat eū magnitudo cuidēter excedens magnitudinē alioz. ai. aliū terrestrium z marinoz: z p hoc quod subdit. Ad illudēdum ei vel ludendum in eo. nō ē intelligendus q li ad teneat causaliter ꝙsit ad hoc leuiathā: finaliter sit formatꝰ sed tenet ꝙsecutive: qz ad ꝙ formationem ꝙsecuta est illusio illa. Et hoc ei q leuiathan factꝰ ē a deo in corpe tam magno seqr q necessaria sit ei magnabatio et alie pisab. maris. ꝙs deuorat: ꝓpter qđ pisces ceti videntes ex instinctu naturali fugiūt vsus ripam vbi cetus natare non pōt ꝓpter aque paritatē: et ideo ceti eos insequēs impingit ad terrā z a piscatoribꝰ ibi occidit: qz non pōt se mouere: z sic illusus sua spe frustrat. p hoc aūt principaliter intelligunt ꝙrietates demonis qz p demonstrationez corpis ei⁹ excedentē cum dr Draco iste. intelligit ptās demonis omnē ptātem corpalem excedens: si sibi dimittat ꝙ illusionem vo ceti dicta intelligit illusio demonis: qz credens xpm in se deuozare in sua passione z membra sua in tpali pscutione p cum petra eos extricata de fraudat ab intento. z remanebit post iudiciuz ligatus in inferno: qz nō erit amplius ad exercitiū sanctorum in hoc aere caliginoso. ¶j Omnia a te expectant. hic incipit versus in hebreo z in transla. biero. vbi pō. declarat. pulsionē diuinā circa vtrāqz naturā pdictā simul d. ¶l Oia. s. viuētia sup terrā z aquis. ¶m Ate expectant vt des illis escā. qz p appetitum naturalē z sensitiuum tendūt ad id qđ est a deo circa ipa ordinatū: et sic deum est supra qꝝ opꝰ nature est opꝰ intelligentie. ¶n Dante te illis colligēt. hoc dr spāliter. ꝓter illa viuentia q nō solū querūt cibū ad bonū sē ctiā congregant. p tpe futuro: sicut formica colligit grana in estate: vt viuat i hyeme. ¶o Aperiēte te manū tuā. p diffusionē bonitatis tue i effectibus. ¶p Oia implebunt bonitate. i. bono queniē ti sue nature. ¶q Auertēte te aūt facē. denegando pdā ctam diffusionē. ¶r Turbabunt. ex defectu nutrimenti ¶s Auferes spīm eoz. i. vitā. ¶t Et deficiēt. a vita pñti. ¶v Et in pul. su. reuertent. i. in materiā vñ fuerunt formata: q. p maiora pte est terra. ¶x Emitte. i. emittes sicut dr in hebreo z in trāsla. biero. ¶y Spīm tuū. i. tue voluntatis effectum. ¶z Et creabunt. i. de nouo formabunt eadē in spē sm cursum nature: et aliqñ eadē in nūero ad declaratiōez pdictis diuine in opibus miraculosis.

¶a Et renouabis fa. ter. sicut pz in estate: qz tūc renouant herbis z floribꝰ z fructibꝰ quibꝰ priuata fuerat in hyeme. ¶b Sit gloria dñi. i. laus z honor sibi debitꝰ impendatur. ¶c In sclm scti. i. abſq; termino a pte finis. ¶d Letabit dominus in operibus suis. i. in creaturis ad suā gloriam ordinatis: sm qꝝ dicitur Prouerb. xvi. Vniuersa ꝓpter semetipsum operatus est dominus. ¶e Qui respicit terram z facit eam tremere. vtz in motu terre. pcedente ex diuina ordinatōne. ¶f Qui tangit montes. factu fulguris: qđ frequentius cadit in montibus altis. ¶g Et fumigant qz ignis fulgurcus magis fumigat qñ in flammet. Scicu-

dum aũt ꝺ omnia predicta ꝺ ordine creaturaꝝ ꝛ pulsio ne viuentiũ ad ꝺ inducta ſe vt ex eis rõnalis creatura inſurgat ad laudẽ ꝛ honorẽ ꝑditoris. // b Cantabo. Hec ẽ vltia ps in q̃ pſ. reſumit dei laudẽ in ꝓncipio pſ. inchoatam. ꝺ. // b Cantabo dño in vi. mea. i. ẽdiu viuãti ꝺ ſubditur. // i Pſallam deo meo q̃diu ſum. Ex dicit cãtabo ꝛ pſallã: q: diu na laus ds̃ procedet ex corde et ore. // k Jocundũ ſit ei eloquiũ meũ. i. coram eo placitũ. // l Ego vo delectabor in dño. i. in pſolatione diuinis ꝛ nõ in terrenis. // m Deficiant peccatores a terra ꝛc. Loquit de peccatoribus ꝛ iniqs in ſua malicia obſtinatis. // n Bñdic aia mea dño ꝛc. ꝛ ſic terminat canticũ ſicut incepit ipm qs̃ freq̃nter fit in cantilenis. ꝛ exponatur ſicut in principio pſal.

// In pſ. cij. Bñdic. vbi dr̃ in poſtil. Bñdic aia mea dño ꝛ dicit aia mea. // Additio.

Hic pſ. vr̃ ꝓtinuari ꝙrie cuꝫ verbo vltio ꝓcedẽtis pſ. ibi. n. ꝺcluſit: Bñdic aia mea dño. nõ exprimẽs modũ ſeu materiã buꝰ bñdictõnis ſeu laudis. In hoc verbo pſ. reſumẽs illud verbũ vltimũ. ſ. Bñdic aima mea dño. ꝺclarat materiã buꝰ laudis ſeu bñdictõis ſumptam ex rerũ creatõne: vñ rab. aben. in ſua glo. ſup pſ in hoc narrat opa a deo facta in creatõne mũdi: Geñ. j. Ex q̃ buys opibus deꝰ ds̃ ꝙrie dici magnificꝰ: q: magnificẽtia ds̃ pbm. iiij. ctbi. eſt virtꝰ a qua magna opa fiũt: q̃ quidẽ magnificentia excedit nr̃az narratõem: ꝛ ideo dicit Debemẽter. ꝛ q: humana mens nõ attingit naturaliꝫ ad noticiam veniſi ineꝓtum a cognitõne creaturaꝝ ꝓcedit in cognitõem creatoris: iuxta illud ad Ro. j. ca. Inuiſibilia dei a creatura mũdi p ea q̃ facta ſunt intellecta ꝓſpiciunt. ideirco dicit. Confeſſionẽ ꝛ decorẽ induiſti. Deus q̃ ſciendũ q: ſic aliquis bõ maxime pdes ꝛ ꝺtuoſus ſit vndiq; cooptus alicui pulcerrimo ꝛ ꝓciosiſſimo indumẽto: talis non pot videri nec ꝓ ds̃ laudari a videntibus ipm: niſi ex decore et ꝓciositate indumẽti: ſic deus nõ pot a nobis cognosci naturaliꝫ neq; laudari niſi p creaturas ab ipſo factas: et qua ꝓsideratione pſ. dicit: Confeſſionẽ ꝛ decorẽ induiſti. q. d. Ex decore tui indumẽti qđ ꝓſiſtit in opibus tuis habem̃ te laudare ſeu ꝓfiteri: ꝛ q̃ ſunt illa opa ſ̃ꝺcit. d. Amict? lumie ſicut veſtimento. q. d. in principio creatõnis rer̃ fit mentio de ꝓductõne lucis: Geñ. j. Fiat lux: vñ lumẽ hic dcñ p pſ. referendũ eſt ad illud lumẽ primo creatũ qualitercũq; accipiaꝫ ſiue corꝓaliter ſiue ſpiritaliter ſiue vtroq; mõꝺ vt ibidẽ eſt videndũ. Confeꝫnter dicit: Extendẽs celũ ſicut pelles q̃ tegis aquas ſuperiora eiꝰ. vbi tanguntꝫ opa ſecũde dicit: qua factũ fuit firmamentũ diuidẽs aq̃s ſuperiores ab inferioꝝbꝰ: ꝛ ſic poſtea ſucceſſiue facit mentiõez de fundamẽto terre: ꝛ de plantis: ꝛ de luminaribꝰ: ꝛ de piſcibꝰ: ꝛ de beſtijs: et ꝛ de boue licet nõ ſeruato ſemp ordine q̃ Geñ. j. tradunt. Introducit etiã que dã adꝓuidentiã viuentiũ ꝓtinentia: ſicut de pluuijs: fontibꝰ ꝛ ventis: ꝛ de nutrimentis animalium ꝛ himõi. Et ꝑinde ꝺducit de vltimo ſine creaturarum. q̃ ſunt ad daram noticiã veritatis cum laude facte: ꝛ hoc cum dicit: Sit gloria dñi in ſcim ꝛc. In fine aũt declarat vltimum finẽ bois iuſti: cum dicit Ego vo delectabor in dño. ſimiliter ꝛ punitionez impioꝝ: cum dicit Deficiãt peccatores. ꝛ ſic reſumit: Bñdic aia mea dño. q. d. ſic ſumiẽ ex creaturis bñdictio ſeu laus diuina. Ad quã expoſitiõz ſatis bñ poſſet applicari lra ꝓpoſitis aliꝭs de bis q̃ tradunt in poſtilla ad hoc pertinentibus.

// In eodẽ pſ. vbi dr̃ in poſtil. Sup mõtes ſtabũt aque,

Additio.

fumigãt. [b] Cantabo dño in vita mea: [i] pſallaz deo meo q̃diu ſum. [k] Jocundũ ſit ei eloquiũ meũ: [l] ego vo delectãbor in dño: [m] Deficiẽt peccatores a terra: ꝛ iniq̃ ita vt nõ ſint: [n] bñdic aia mea dño.

Alleluia. [o] Confitemini dño ꝛ invocate nomen ei⁹: [c] annũciate inter gẽtes opera eius. [c] Cãtate ei ꝛ pſallite ei: [f] narrate oĩa mirabilia eꝰ. [g] Laudamini in noie ſcto ei⁹: [b] letetur coꝛ q̃rentiũ dñz. [i] Querite dñm ꝛ confirmamini: [k] q̃rite faciẽ eius ſemp. [l] Memẽtote mirabiliũ eiꝰ que fecit

Pinio rã. ſup in Bloco verioꝛ ẽ. Rõ aũt quam poſtil. ꝺ eũ facit. d. q̃ cũ aq̃ ſint graues et fluide eũliter tendũt ad centꝝ vndiq; nõ ꝺuraũt virtute diuina erãt ꝓgregate ꝑter naturã ſuã vt ẽra arida aperet: vñ Geñ. j. Congregent aq̃ ſb celo ad locũ vnuꝫ ꝛ apparcat arida. ꝛ ꝛc ꝺ plen? ẽ videndũ ibidem. // In eodẽ pſ. vbi dr̃ in poſtill. Ideoꝛdũ vomall dur eſt coꝛ. // Additio.

Era litera hebraica ꝺ hz ſic in hoc loco: Ciconia in abietibus vom? a? vt abietes ſe vom? eius ꝛ hoc apparet manifeſte: q: ciconia cõiter habitat ſeu nidificat in altis edificijs ſeu altis arboꝛib⁹: ꝛ ꝓ pñs in abietib⁹ ſeu cedris: ꝛ cõſonat cũ hoc qđ ſequtur: Montes excelſi ceruis. vbi hebraica lra cũ dr̃ Ceruis: hz ibi cibus: q̃ cõiter habitãt in altis montibus ſicut ciconia in altis arboꝛibus ſeu edificijs

// Replica.

In pſ. Bñdic ſcdo: burg. laudat ſuũ auctoꝛem ra. aben. dicẽs cũ ꝙrie dicere deũ magnificuꝫ in ope creatõis ꝛc. Circa pſ. aũt In te dñe ſperaui ſcdz. iſdẽ burg. dicit magnificẽtiã eẽ circa opa magnaꝝ expenſaꝝ allegãs ad id aristo. q̃ magnificẽtia in ope creatõis ꝙrie locũ ad hz: q: deꝰ creãdo nullos ſũptus fecit: q: de nihilo cũcta ꝓduxit: ꝛ ita burg. fantaſiando hic laudat in abenbazra qđ ſupra repbẽdit in poſtil. circa pſ. In te dñe ſperaui: ꝛ vide ibi coꝛ. circa illũ paſſum. Supra montes ſtabunt aque. burgñ. allegat qđ ꝺixerat circa. j. ca. Geñ. vide ibi coꝛ.

// Pſalmus. Cũj.

Confitemini dño ꝛc. ꝓm q̃ ꝺicit hiero. in ꝓlogo ſup libꝝ iſtũ. pſ. iſte primꝰ ẽ inter illos q̃ ꝺicunt alleuiatici: ꝛ ꝓm hoc alia qđ ponit inter ꝓcipuum hꝰ pſ. ꝛ finẽ ꝓcedẽtis nõ ꝓtinet ad pſ. ꝓcedentes q̃ uis ꝑ alicq ꝺicãt: ꝑ ponit magis in ꝓncipio buꝰ pſ. tanq̃ ei⁹ titul⁹: q: pſalmi a titulis ſuis denoiant. Sciendũ etiã q̃ alla nõ eſt ꝛna dictio vt credunt aliqui: ſ̃ ꝺuc in hebreo: q: all'lu. ſignificat laudate: ꝛ eſt verbũ imperatiui modi: a ſignificat deũ: ꝛ tenẽt hic in accuſatiuo caſu. pz ig̃ꝛ q̃ pſ. iſte ẽ quẽdã inuitatio ad laudẽ diuinã ꝛ duo ſequẽtes ſilr. Et ꝓm aug. facti ſunt a dauid: ꝓm ver o hiero. ꝛ hebreos actoꝛ ignoraꝫ in ꝑticulari: tenẽt ecã q̃ facti ſunt ab aliquo viro ſancto vel plurib⁹ ſpũſanctũ hñtib⁹. Diuidit aũt pſ. iſte in duas ꝑtes: q: ꝓmo pſ. excitat ꝓpl'm ad laudẽ diuinã: ſcdo ad hoc efficacius agendũ recitat bñficioꝝ dei memoriam: ibi. Memẽtote. Circa primũ ꝺicit pſ. // a Confitemini dño. ꝓfeſſione laudis. ꝑ bñficijs ab eo obtentis. // b Et invocate nomẽ eiꝰ. ꝑ obtentẽdis: q: gratitudo ꝛ ꝑtitꝫ bñficijs ẽ optima diſpoſitõ ꝑ alijs impetrãdis. // c Annũciate inꝰ gẽtes opa eiꝰ. ſue bonitatis ꝛ ꝑtãtis ꝛ claratiua q̃ explicanꝫ infra. // d Cãtate ei. ore. // e Et pſallite ei. corde. // f Narrate om. mi. eiꝰ. i. aliq̃ ex oib⁹ q: oĩa nõ pñt narrari ſiue enumerari ꝑticulariter. // g Laudamini i no. ſan. eiꝰ. i. opa facte bona te geneꝛ ꝛ er intentõne glie diuine vt ſic er illis opib⁹ laudemini in noie dñi ad quã opa illa ſunt directa. // b Letetur coꝛ que. ꝺ. q̃rens eñ aliquid hz materiã leticie: q̃ſi eſt certus de inuentõne. querẽtes aũt dñm fideliter inueniũt cũ infallibiliter: ꝓm illud Mat. vij. Omis q̃ q̃rit inuenit ꝛc. ꝛõ ſubdit. // i Querite ꝺ. ꝛ ꝓfir. i. ſitis certi de inuentõne. // k Querite faciem eiꝰ. i. placete in ſpectu eius. // l Mementote. Hic ꝑinde recitat

dei bñficia ad laudẽ eĩ⁹ exaltatiua. Et diuidit in quiq; ptes: ꝑm q̃nq; pfes quoꝝ tpibus dẽ⁹ bñficia ꝓtulit israeli: ptes patebũt ꝓsequendo. prima ps ꝓtinet tpus abrae vsq; ad iacob dicit igit ℣l Memẽtote mirabiliũ eĩ⁹ q̃ fecit. qz abrãm de fornace chaldeoꝝ miraculose liberauit: vt deĩn fuit Genẽ.xj.7 ꝓpter vxoꝛẽ eius pharaonẽ regez egypti 7 abimelech reges gerare flagellauit: Genẽ.xij.7.xx.

ℓm Prodigia eius. Signa ꝓdicta vocantur ꝓdigia quasi ꝓcul a digito dei eo q; ea effectia taliũ est boibus incognita vl occulta: q; fiũt cõtra cursuꝫ nature et sic imediate dependẽt a diuina volũtate q̃ nobis occulta ẽ

ℓn Et iudicia oris eius. qz flagellatio regũ dicta fuit quidam effectus diuine iusticie. põt etiã lĩa huiꝰ versus referri ad mirabilia: q̃ facta fuerũt in terra egypti ꝑ moysen 7 aaron ad punitionẽ illiꝰ pli: que explicanẽ.j.pl.ifto. ℓo Semen abrãm. i. vos q̃ estis semẽ abrã ꝛbetis ista memorari. ℓp Serui eĩ⁹. qz alijs ad ydolatriã declinãtibus abrã ꝓfessus ẽ se soli deo seruire tpe nemroth. ℓq Filij iacob. i. vos q̃ estis filij iacob ꝛbetis ista memorari: q; fides abrae ꝑ ysaac deriuata ẽ ad iacob: alijs ad infidelitatẽ declinãtibus. ℓr Electi eĩ⁹. qz cũ adhuc esset in vtero mris eius cũ esau: electus fuit a dño Esau reprobato: cũ tñ nihil boni aut mali adhuc egissent vt dicit apls Ro.ix. ℓs Ipe dñs deus nr̃.ꝑ verũ cultũ 7 fidẽ: ꝛ sit dñs 7 deus oim ꝑ creatoꝛẽ 7 gubernatoꝛẽ iõ subdit. ℓt In vniuersa ter. iudi. eius. qz ꝑ suauo luntate põt pcoꝛes punire. ℓv Memor fuit in sec. testa. sui verbi qõ man. in mille ge. i. in ofĩs generationes fideles. 7 ponit ibi nũerus determinatus ꝑ indeterminato: q; nũeri trãscendẽtes millenarium nõ sũt nisi replicatones eius vel ptiũ eĩ⁹. ℓr Qđ disposuit ad abrãm. d. ei Genẽ.xxij. ꝑ memetipm iuraui dicit dñs ḡa feasti rẽbãt̃. sequit. Bñdicaꝫ tibi 7 multiplicabo semen tuũ sicut stellas celi. et subdit postea: Bñdicent̃ i semine tuo ofĩs gentes tre qđ implerũ est in xpo. ℓy Et iuramenti sui ad ysaac. ꝑm q̃ dicit dñs abrae: genẽ. xxj. in ysaac vocabit tibi semẽ. ℓz Et statuit. Hic ꝓnr describit tps a iacob vsq; ad ioseph: cũ dr. Et statuit illud iacob in ꝓceptũ. s. verbũ dñi ad abrãm 7 ysaac de cultu dei. eo q̃ de semine eĩ⁹ erat xp̃c nasciturꝰ: vñ dixit ei dñs genẽ.xxvij. Ego sum dñs deus abrã ꝓtui 7 deus ysaac: terraꝫ in q̃ dormis tibi dabo 7 semini tuo. 7 in illa terra xp̃c natus fuit 7 mysteriũ nr̃e redemptonis implebit. ꝑ aũt q; dixit dñs: Ego dẽ⁹ abraaꝫ ꝓtis tui 7c. inuenit sibi cultũ vnius veri dei: vnde 7 iacob eui gilas dixit: Erit mihi dñs in deũ 7c. ℓa Et israel in testiũ eternũ. Iste est iacob ꝓdictus: q̃ prius vocatus ẽ iacob: eo q; nascẽs tenebat plantaꝫ fratris sui. Genẽ.xxv. postea aũt vocatus ẽ israel: eo q; cũ angelo fortiter luctatus fuit Genẽ.xxxij. ℓb Dicens tibi dabo terrã chanaan. sicut iam allegatum est: q; in illa iacob voluebat. ℓc Funiculũ hereditatis mee. eo q; illa ẽra fortibus erat diuidẽda: qđ impletũ fuit tpe ioshue postea.

ℓd Cum eẽnt nũero breui 7c. s. iacob 7 familia sua. ℓe Et ptransierũt de gen. in gentẽ 7c. q; iacob cũ familia sua de terra chanaã trãsiuit in egyptũ: genẽ.xlvj. põ etiaꝫ hoc referri ad abrãm q̃ cũ familia sua trãsiuit de chaldea in syriam: genẽ.xj. 7 de syria in terrã chanaan 7 inde in egyptũ: Genẽ.xij. 7 inde rediit in terrã chanaan: genẽ.xiij. et inde pegrinatus ẽ in gerare: genẽ.xx. Silr ysaac de terra chanaan pegrinatꝰ fuit in gerare: genẽ xxvj. ℓf Nõ reliquit boiem nocere eis. notabili nocumento: vñ et laban ꝓsequẽte iacob ꝓhibuit ne ei malũ ageret: genẽ. xxxj. Et silr interfecit bileatorũ⁹ syche terroꝛ dei inuasit ofĩs ꝑ circuituꝫ ciuitatis 7 nõ sunt ausi ꝓsequi Jacob 7 filios eĩ⁹ inde recedẽtes: genẽ.xxxv.

ℓg Et corripuit ꝑ eis reges. s. pharaonem regez egypti 7 abimelech regem gerare: vel dictũ est supra. ℓh Nolite tangere christos meos. vncionauit coꝛpalis regũ 7 pontificũ primo fuit ordinata a deo tpe moysi: 7 iõ ifri dicuntur hic christi. i. vncti nõ ab vnctõe coꝛpali: sed spũali q̃ est ꝑ gratiã dei. ℓi Et in ꝓphetis meis nolite maligniari. q̃ eĩ abraam ꝓpha fuerat dr̃ genẽ.xv. similer ysaac prophetice ꝓdixit ventura iacob 7 semini eius: genẽ.xxvij. similer iacob futura ꝓdixit nouissimis temporibus: genẽ.xlix.

ℓk Et vocauit. Hic describitur tps ioseph vsq; ad moysen: qui ex ordinatione diuina venditus fuit in egyptum ad meritum sue patientie: 7 ad ꝓuidendum patri suo et fratribus tempe famis future: de qua dicit hic. ℓk Et vocauit. s. dominus. ℓl Famem sup terram. s. septem annoꝝum: de qua habeẽ genẽ.xlj. ℓm Et omne firmamentũ panis. i. sustentatoꝛem vel nutrimentum.

ℓn Corruit. Per hõ est intelligenduꝫ q̃ panis simplr defecerit: qz tũc etiã vendebant alimẽta in egypto: vt dr̃ genẽ.xlij. sed qz tũc fuit maxima sterilitas et defect⁹ panis.

ℓo Misit añ eos. s. iacob 7 eĩ⁹ filios. ℓp Virũ. scilz ioseph: q̃ dr̃ vir a virtute: eo q; noluit adulterio sue dñe consentire: genẽ.xxxix. ℓq In seruũ venũdatus est ioseph. principi militie egypti: genẽ.xxxix. ℓr Humiliauerunt in ꝑpedibus pedes eĩ⁹. qz ad falsam accusatõez dñe sue fuit in carcere relegatus. ℓs Ferũ ptransiit aiaz eius q; ex ꝑpedibus ferreis nõ solus fuit afflictus in corpe sed etiã in mente: q̃uis nõ ceciderit a virtute patie. ℓt Donec veniret verbũ eĩ⁹. ad q̃ deo instruct⁹ exposuit somnia pincerne et gis 7 pistoris ipius. 7 b veraciter sicut ꝓbauit rei euent⁹: genẽ.xl. ℓv Eloquiũ dñi. s. eius. In transla. hiero. dr̃. Probauit eũ. s. dr̃e dei spm̃: z qz aurũ ꝓbat in igne: iõ hic ponit: Inflãmauit ꝓ ꝓbauit. ℓr Rex misit et solvit eum. audito ꝑ magistrum pincernarũ q̃ optime interpretatus fuerat somnia ꝓdicta: genẽ.xlj.

ℓs Constituit eum dñm domus sue. eo q; ꝓ interpretatõnem somniũ sui cognouit eum habere spiritum dei: genẽ. xlj. ℓz Et principem omnis possessionis sue: sm q; dicitur genẽ.xlj. Dixit quoq; rursum pharao ad ioseph: Ecce ꝓstitui te sup vniuersam terram egypti. ℓz Vt erudiret principes eius 7c. quia non habebant scientiam nisi humanitus acquisitam per exercitium studij: quod primo viguit in terra egypti vt habeẽ. j. metaꝫ. ibi prio gens

sacerdotum vacare ꝓcessa est tē. a Et senes ei⁹ prudentiā doceret. q; nō solū vocauit eos de diuinis: sed etiaꝫ de agribilibus būanis. b Et intrauit isr̄l in egyptū. cuꝫ filijs ꝫ familijs eoꝝ: ꝫ hoc ad mandatū ioseph: vt possent ibi viuere famis tp̄e: vt dr̄ gen. xlvj. c Et iacob accola fuit in terra chā. i. in egypto q̄ sicno minat: eo ꝙ exiraꝫ a q̄ venerata ē egyptus fuit filꝰ chaꝫ Gen. x. vñ vbicunq; in ve. te. dr̄ egyptus in latino: i hebreo dr̄ mesraim. d Et auxit ꝑplm suū vehemēter. scz dñs cuiꝰ ꝑplꝰ dicebatur iacob et filij eius: eo ꝙ eū colebant: aliꝰ ad idolatriā declinantibus e Et firmauit eū sup inimicos eius. q; ꝑpter potentiā ioseph tenebātur omnes de cognatōne eiꝰ. f Conuertit cor eoꝝ. s. egyptioꝝ. g Vt odirent ꝑplm eius. scz filios isr̄l: qa sicut dr̄ Exo. j. Surrexit rex nouus in egypto: qui ignorabat opa ioseph: ꝫ ꝯcepit affligere filios isr̄l ꝑ se: ꝫ ppliꝰ suū: ita ꝙ ad amaritudinē ꝑducebant vitā eoꝝ: vt dr̄ ibidem. h Et volū facerent in seruos ei⁹. i. in filios isr̄ael q; rex egypti p̄cepit obstetricibꝰ vt in partu hebreaꝝ inēficerēt masculos: illandoꝙ passe fuissent abolū Exo. j. i Misit moysen. Hec ē quarta ps in qua describit ꝓtus moysi. Et primo ponit miracla facta in egypto: scdo gesta in deserto: ibi. Petierūt. Circa primū ponunt plura ō miraculis factis. ꝑ filijs isr̄l ꝑ moysi: ō nō ponunt ꝑm ordinem historie: ꝑpter qđ dimitto istā ꝑtem indiuisam: dicit igit. k Misit moysen seruū suū. ad liberandū filios israel de egypto: de qua missione dr̄ Exodi. iij. l Aaron quē elegat ipm. Nunc. n. adiunxit moysi vt ꝑ eo loqueret multitudini eo ꝙ erat eloquēs: ꝑm ꝙ dr̄ Exo. iij. Aaron frater tuus leuites scio ꝙ eloquēs sit tē. sequit: Ipse loquetur ꝑ te ad ꝑplm. m Posuit in eis verba signoꝝ suoꝝ illa. n. signa fiebant virtute diuina: ad verba tn̄ moysi et aaron: ideo ad hoc exprimendū ꝓuenienter dr̄. Posuit in eis verba signoꝝ suoꝝ ꝫ pdigioꝝ in terra cham. i. in egypti rone supradicta. n Misit tenebras ꝫ obscu. ista fuit plaga egypti nona: qꝫ fuerūt tenebre palpabiles in terra egyptiaca ꝙ tribꝰ diebꝰ nemo vidit fratrē suū nec mouit se de loco in q̄ erat: vbicūq; aūt habitabāt filij isr̄l lux erat: Exo. x. o Et nō exacer. ser. ipsos. qz cum pharaone mittebat pitiam: deꝰ remouebat plagā: ꝫ sic dulcorabat suū sermonē. p Conuertit aq̄s eoꝝ in sanguinem tē. hec fuit prima plaga q̄ dr̄ Exo. vij. q Et edidit terra eoꝝ ranas. in tanta multitudine ꝙ intrabāt omia loca ꝫ officinas egyptioꝝ: ꝫ hec fuit scda plaga que dr̄ Exodi. viij. r Dixit ꝫ venit cynomia. i. musca canina tn̄ cum ꝫ venerāt musce ḡues diuersi generis: ꝫ hec fuit ꝛta plaga: que dr̄ Exo. viij. s Et cynises in oib⁹ finibus eorū hec fuit terciaplaga: Exo. viij. t Posuit pluuias eorum grandinē igne tē. ꝫ ista fuit septima plaga in q̄ grando ꝫ ignis mixta pariter ferebant: Exo. ix. u Et peruastit vineas eoꝝ tē. s. in grandine ꝫ igne p̄dictis. v Dixit et venit locusta ꝫ bruchus. Ista fuit octaua plaga in qua corrosum fuit qđ remanserat ex igne ꝫ grandine: Exo. x. ideo subdit: Et comedit omne fenū tē. x Et peruastit omne primogenitū in terra eoꝝ. y Et edurit eos cū argento ꝫ auro. qz ō mādato dñi accepe rūt mutuo a vicinis vasa argētea ꝫ aurea: ꝫ sic spoliauerūt egyptum: Exo. xij. nō tn̄ in hoc cōmiserūt furtum ꝑa ex mandato dei fuit: cuius sē omnia: sicut ibidē plenꝰ fuit dictū z Et non erat in tribubus eorum infirmus. hoc a tro factuꝫ fuit: vt omēs sil absq; impedimēto possent egredi de egypto. a Letata est egyptus in pfectōne eorum. Cuiꝰ causa subdit: cuꝫ dr̄ Qz incubuit timor eoꝝ sup eos. Ex hoc cōm ꝙ oēs primogeniti erant subito mortui: tim chāt omēs alij mori si amplius in terra filij isr̄l morarent: ꝑm ꝙ dr̄ Exo. xij. b Expandit nubē in ꝓtectōz eoꝝ. ꝓtra solis estum c Et ignē. i. columnā ignis. d Vt luceret eis per noctem. ꝑm ꝙ dicitur Exo. xiij. Dñs aūt ꝓcedebat eos ad oñendēdā viā ꝑ die in colūna nubis: ꝫ p noctez in columna ignis: vt dux esset itineris vtroq; tempe. e Petierūt. Hic ꝓsequit describit mirabilia facta in deserto post exitum de egypto: quia deficientibus cibarijs q̄ acceperant in egypto ceperunt murmurare dicentes. Vtinam mortui essemus ꝑ manū dñi in egypto quando sedebamus sup ollas carniū ꝫ comedebam⁹ panes in saturitate. ꝫ tūc dñs fecit aquolare multitudinē coturnicum: ꝫ hoc est qđ dicit. f Petierunt et venit coturnix. i. multitudo coturnicum: sicut Exo. xvj. Venit musca grauissima. i. multitudo muscaꝝ. g Et pane celi saturauit eos. i. manna de celo descendēte: vt habetur Exo. xvj. h Dirupit pc. et flu. aque tē. Habetur Exo. xvij. et Nume. xx. i Quoniam memor fuit verbi sancti sui. q. d. ista beneficia nō fuerunt illi populo collata ꝑpter merita sua cum esset rebellis ꝫ murmurans contra deum: sed propter merita abrae ꝫ ad implendum promissionem ei factam: Gen. xxij. k Et edurit. Hic vltimo ponuntur beneficia facta tē pore iosue qui post mortem moysi edurit populum israel de deserto ꝫ introduxit in terram ꝓmissionis de mandato domini: vt habetur Josue. j. et hoc est qđ dicitur. l Et edurit scilicet dominus. m Populū suuꝫ. sub ducatu Josue. n In exultatione. qz multum fuit gaudius. i. populus quando iordanis in suo trāsitu fuit desiccatus: Josue. iij. Et dedit illis regio-

a ꝫ senes ei⁹ prudētiā docēt. b Et intrauit isr̄l in egyptū: ꝫ ia cob accola fuit in tra chā c Et auxit ꝑplm suū vehemēter ꝫ firmauit eos. f Cōuertit cor eoꝝ vt odirēt ꝑplm ei⁹: g ꝫ volū facerēt i ꝑsonas ei⁹. k Misit moysē seruū suū: l aaron quē elegit ipm. m Posuit in eis ꝙba signoꝝ suoꝝ ꝫ pdigioꝝ: i tra cham. n Misit tenebras et obscurauit. o ꝫ nō exacerbauit ꝑmones suos. p Conuertit aq̄s eoꝝ in sanguiez ꝫ occidit pisces eoꝝ. q Et edidit tra eoꝝ ranas: in penetralibus regū ipoꝝ. r Dixit et venit cynomia ꝫ cynises i oibus finibꝰ eoꝝ. s Posuit pluuias eoꝝ grādinē: ignē cōburētē i tra ipoꝝ. t Et peruastit vineas eoꝝ ꝫ ficulneas eoꝝ ꝫ ptriuit lignū finium eoꝝ. v Dixit ꝫ venit locusta ꝫ bruc⁹: cuiꝰ nō erat numerus. x Et comedit oē fenū in terra eoꝝ: ꝫ comedit omnē fructū tre eoꝝ. y Et peruastit oē primogenitū in tra eoꝝ: ꝓmitias oīs laboris eorum z Et edurit eos cū argento ꝫ auro: a et nō erat i tribubꝰ eoꝝ infirm⁹. b Letata ē egypt⁹ in pfectiōe eoꝝ: qz incubuit tim⁹ eoꝝ sup eos. c Expandit nubē i ꝓtectōez eoꝝ: ꝫ ignē ad lucendū eis p noctē. d Petierūt ꝫ venit coturnix: e et pane celi saturauit eos. f Dirupit petram ꝫ fluxerūt aq̄: abierūt in sicco flumina. g Qm̄ memor fuit verbi sancti sui: qđ habuit ad abraam puerum suum. h Et eduxit populū suū i exultatione: ꝫ

ones gentiū. vicz totā terrā chanaan vbi prius gentiles habitabant vt diffuse tradit in li. Josue. ¶n Et labores populoꝝ possederūt. i. ciuitates edificatas laboribus aliorū: z alia bona eoꝝ laboribus acquisita. ¶o Ut custodiant iustificatōes eī. i. mandata eī in lege tradita: z q̄diu ea seruauerunt in illa terra pacifice habitauerunt: vtz ex tercursu veteris testamenti. Sciēdum tū q̄ ꝑ nō erat principale ꝓmiū ꝙ possessio terre viuentiuz ꝙ illaz principaliter intellecta sīcut frequenter dictū est supra. ꝓmium. n. principale est q̄d melius meritorio opꝰ aūt virtutis melius est simpliciter q̄ quecū q̄ possessio talis. ꝓter qđ non pōt esse virtutis ꝓmiū principale.

¶In psal. ciiij. Confitemi dño vbi dr in postil. Queritc faciem eius.

tione: z electos suos in leticia. [m]Et dedit illis regiones gentiū: [n]z labores ꝓlorum possederūt. [o]Ut custodiāt iustificatōes eī: z legē eius reqrant. [p]Alla alleluia.

Psalmus. Lv.

[a]Confitemini dño qm̄ bonus: [b]qm̄ in seculuz misericordia eius. [c]Quis loquetur potentias dñi: auditas faciet oēs laudes eī? [d]Bti q̄ custodiūt iudiciū: [e]z faciunt iustitiā [f]in oī tempe. [g]Memēto nr̄i dñe ꝙ in beneplacito ꝓpli tui: [h]visita nos in salutari tuo. [k]Ad videndū in bonitate electoꝝ tuoꝝ: [m]ad letandū in leticia gētis tue [n]vt laudet cū hēditate tua. [o]Peccauim9 cum ꝓgenitoribus nr̄is [p]iuste egim9: [q]iniq̄tatē fecim9. [r]Pres nr̄i in egypto non intellexerūt mirabilia tua [s]nō fuerūt memores multitudinis misericordie tue [t]Et irritauerūt ascendētes in mari: mari rubro: [v]z saluauit eos ꝓp nomen suū: [x]vt notā faceret potētiā suā. [y]Et increpuit mare rubrū et exiccatum est: et deduxit eos in abyssis sic in deserto. [z]Et saluauit eos de manu odientium: [a]z redemit eos de manu inimici. [b]Et operuit aq̄ tribulantes eos: [c]vn9 ex eis non remansit. [d]Et crediderūt verbis eī9: [e]et laudauerūt laudē eī9. [f]Cito fecerūt: [g]obliti sunt operum eius. [h]quibus eis ꝓuiderat in periculis maioribus. [i]b Et nō sustinuerūt cōsilium eī9. i. non exspectauerunt ꝓuidentiam eī in necessitatibus suis. [k]c Et concupierunt concupiscentiam in deserto: [l]z tentauerunt deum in inaccessibili. [m]d Et dedit eis petitionem eoꝝ: [n]et misit saturitatem in animabus eoꝝ. [o]e Et irritauerunt moysen in castris: aaron sanctum dñi. [p]f Aperta est terra: z deglutiuit dathan: z operuit super congregationem abiron. [q]g Et exarsit ignis in synagoga eoꝝ: flamma combussit peccatores. [r]h Et fecerunt vitulum in horeb: z adorauerunt sculptile. [s]i Et mutauerunt gloriam suam in similitudinem vituli comedentis fenum. [t]k Obliti sunt deum saluatorem suum: qui fecit magnalia in egypto. [v]l Mirabilia in terra chām: terribilia in mari rubro. [x]m Et dixit ut disperderet eos: nisi moyses electus eius stetisset in confractione in conspectu eius: vt auerteret furorem ne disperderet. [y]n Et despexerunt terram desiderabilem: non credentes verbo dei. [z]o Et murmurauerunt in tabernaculis suis: non exaudierunt vocem domini. [a]p Et eleuauit manum suam super eos: vt prosterneret eos in deserto. [b]q Et vt deiceret semen eoꝝ in nationibus: et dispergeret eos in regionibus. [c]r Et initiati sunt baal phegor: z comederunt sacrificia mortuorum. [d]s Et irritauerunt eum in adinuentionibus suis: z multiplicata est in eis ruina. [e]t Et stetit phinees et placauit: z cessauit quassatio. [f]v Et reputatum est ei ad iustitiam: in generationem et generationem usque in seculum. [g]x Et irritauerunt eum ad aquas contradictionis: et vindicatum est propter eos a moyse. [h]y Quoniam exacerbauerunt spiritum eius: et distinxit in labiis suis. [i]z Non disperdiderunt gentes quas dixit dominus illis. [k]a Et commixti sunt inter gentes: et didicerunt opera eorum. [l]b Et seruierunt sculptilibus eorum: et factum est eis in scandalum. [m]c Et immolauerunt filios suos: et filias suas demonibus. [n]d Et effuderunt sanguinem innocentem: sanguinem filiorum suorum et filiarum suarum quas immolauerunt sculptilibus chanaan. [o]e Et contaminata est terra in sanguinibus: et inquinata est in operibus eorum. [p]f Et iratus est furor domini in populo suo: et abominatus est hereditatem suam. [q]g Et tradidit eos in manus gentium: et dominati sunt eorum qui oderunt eos. [r]h Et tribulauerunt eos inimici eorum: et humiliati sunt sub manibus eorum. [s]i Multis vicibus liberabit eos: ipsi autem exacerbauerunt illum in consilio suo. [t]k Et humiliati sunt in iniquitatibus suis. [v]l Et vidit cum tribularentur eos: et audiret orationem eorum. [x]m Et memor fuit testamenti sui: et penituit eum secundum multitudinem misericordie sue. [y]n Et dedit illos in miserationes coram omnibus qui captiuos habuerunt eos. [z]o Saluos nos fac domine deus noster: et congrega nos de nationibus. [a]p Vt confiteamur nomini sancto tuo: et gloriemur in laude tua. [b]q Benedictus dominus deus israel ab seculo et vsque in seculum. [c]r Et dicet omnis populus: fiat fiat. [d]s Liber quartus incipit. [e]t Confitemini domino quoniam bonus: quoniam in seculum misericordia eius. [f]v Dicant nunc qui redempti sunt a domino: quos de manu inimici redemit. [g]x Et de regionibus congregauit eos: a solis ortu et occasu: ab aquilone et mari. [h]y Errauerunt in solitudine in inaccessibili: viam ciuitatis habitaculi non inuenerunt. [i]z Esurientes et sitientes: anima eorum in ipsis defecit. [k]a Et tribulauit ad dominum cum tribularentur: et de necessitatibus eorum eripuit eos. [l]b Et deduxit eos in viam rectam: vt irent in ciuitatem habitationis. [m]c Confiteantur domino misericordie eius: et mirabilia eius filiis hominum. [n]d Quia satiauit animam inanem: et animam esurientem replet bonis. [o]e Sedentes in tenebris et umbra mortis: vinctos in mendicitate et ferro. [p]f Quia exacerbauerunt eloquia dei: et consilium altissimi irritauerunt. [q]g Et humiliata est in laboribus cor eorum: infirmati sunt et non fuit qui adiuuaret. [r]h Et clamauerunt ad dominum cum tribularentur: et de necessitatibus eorum liberauit eos. [s]i Et eduxit eos de tenebris et umbra mortis: et vincula eorum disrupit. [t]k Confiteantur domino misericordie eius: et mirabilia eius filiis hominum. [v]l Quia contriuit portas ereas: et vectes ferreos confregit. [x]m Suscepit eos de via iniquitatis eorum: propter enim iniquitates suas humiliati sunt. [y]n Omnem escam abominata est anima eorum: et appropinquauerunt usque ad portas mortis. [z]o Et clamauerunt ad dominum cum tribularentur: et de necessitatibus eorum saluos fecit eos. [a]p Misit verbum suum et sanauit eos: et eripuit eos de interitionibus eorum. [b]q Confiteantur domino misericordie eius: et mirabilia eius filiis hominum. [c]r Et immolent hostiam laudis: et annuncient opera eius in exultatione. [d]s Qui descendunt mare in nauibus: facientes negotiationem in aquis multis. [e]t Ipsi viderunt opera domini: et mirabilia eius in profundo. [f]v Dixit et stetit spiritus procellarum: et exaltati sunt fluctus eius. [g]x Ascendunt usque ad celos: et descendunt usque ad abyssos. [h]y Anima eorum in malis tabescebat: mouti sunt et conturbati sicut ebrius. [i]z Et omnis sapientia eorum deuorata est: et clamauerunt ad dominum cum tribularentur. [k]a Et de necessitatibus eorum eripuit eos: et deduxit eos de via inopie. [l]b Et dirigebat eos in semitam rectam: vt irent in ciuitatem habitationis. [m]c Confiteantur domino misericordie eius: et mirabilia eius filiis hominum. [n]d Quia satiauit animam inanem: et animam esurientem replet bonis. [o]e Sedentes in tenebris et umbra mortis: vinctos in mendicitate et ferro. [p]f Quia exacerbauerunt eloquia dei: et consilium altissimi irritauerunt. [q]g Et humiliata est in laboribus cor eorum: infirmati sunt et non fuit qui adiuuaret. [r]h Et clamauerunt ad dominum cum tribularentur: et de necessitatibus eorum liberauit eos. [s]i Et eduxit eos de tenebris et umbra mortis: et vincula eorum disrupit. [t]k Confiteantur domino misericordie eius: et mirabilia eius filiis hominum. [v]l Quia contriuit portas ereas: et vectes ferreos confregit. [x]m Suscepit eos de via iniquitatis eorum: propter enim iniquitates suas humiliati sunt. [y]n Omnem escam abominata est anima eorum: et appropinquauerunt usque ad portas mortis. [z]o Et clamauerunt ad dominum cum tribularentur: et de necessitatibus eorum saluos fecit eos. [a]p Misit verbum suum et sanauit eos: et eripuit eos de interitionibus eorum. [b]q Confiteantur domino misericordie eius: et mirabilia eius filiis hominum. [c]r Et immolent hostiam laudis: et annuncient opera eius in exultatione. [d]s Qui descendunt mare in nauibus: facientes negotiationem in aquis multis. [e]t Ipsi viderunt opera domini: et mirabilia eius in profundo. [f]v Dixit et stetit spiritus procellarum: et exaltati sunt fluctus eius. [g]x Ascendunt usque ad celos: et descendunt usque ad abyssos. [h]y Anima eorum in malis tabescebat: mouti sunt et conturbati sicut ebrius. [i]z Et omnis sapientia eorum deuorata est: et clamauerunt ad dominum cum tribularentur. [k]a Et de necessitatibus eorum eripuit eos: et deduxit eos de via inopie. [l]b Et dirigebat eos in semitam rectam: vt irent in ciuitatem habitationis.

¶Additio.

Cum aūt vltim9 finis huane vite est visio facialis dei iuxta illud. j. cor. xiij. ca. Videm9 nūc in speculo z in enigmate tūc aūt facie ad faciē. h̄ ps. amonet vt sp queram9 faciē eī9: hoc est q̄ habitualr vl actualr sp in hoc tendam9 z nūq̄ in veritatem finem.

Psalmus. Cv.

Confitemini dño qm̄ bonus. Huic psalmo ꝓmittit talis ti. in hebreo z in transla. ꝓmuni. Alla alleluia. Semel ꝙ laude dei in pñti: z iterū ꝙ laude eī in ciuitate celesti: z sm hoc dr Apoc. xix. Audiui vocem in celo angelorū dicentiuz alla. &c. z sequit postea: Et iterū dixerūt alla. ꝓter qđ in ecclesia qñ cantatur versus alleluia in ꝓncipio dr alleluia: z in fine resumit Siuidit aūt ps. iste in duas ptes. q̄ primo psal. inuitat ad laudē diuinā: scdo postulat eī gram: ibi. Memēto nostri. Circa primū dicit. ¶a Confi. do. qm̄ bon9. bonitate cui9 nō est finis: z q̄ nō solū bon9 est in se: s etiam bonitatē suā cōicat creaturis: iō subdit. ¶b Qm̄ in se. miscdia eī9. z q̄ nō pōt sufficiēter ista enarrari a creatura intellectuali: iō subdit. ¶c Quis loquet po. dñi auditas faciet &c. q. d. nullus cū sit potentie infinite z maioꝝ oīs laude: Eccle. xliij. ¶d Beati q̄ custodiūt iudiciū. recte iudicando ꝙ tum ad iudices. ¶e Et faciūt iustitiā. recte viuēdo ꝙ primo ꝙ tuz ad oēs. ¶f In oi tpe. q. d. q̄ pseuerauerit vsq; in finez in bono ope saluus erit: sm dictū saluatoris Matth. x.

¶g Memēto. Hic ꝓter ps. implorat diuinā gram: z primo ponit huj9 supplicatō: scdo pctōrum ꝓfessio: ibi. Peccauim9. tercio resumit dicta ꝙ detractio: ibi. Saluos fac nos. Circa primum dicit. ¶g Memēto nostri dñe. ꝓ errendo tuā gram: iō subdit. ¶h In bene placito ꝓli tui. q. d suā gram habens placet ei. ¶i Visita nos in salutari tuo. id est ad saluatiōes nostras non ad damnationem qualiter visitas reprobos: et q. d salus eterna ꝓsistit in visione divina: iō subdit.

¶k Ad videndū. s. te facie ad faciē. ¶l In bonitate electoꝝ tuoꝝ. q. d. ad hāc visionē solū ꝓducent electi decedētes in bonitate finali. ¶m Ad letandū in leticia gētis tue. q. d. illā visionē inspabiliter ꝓcomitat delectatiō summa z leticia. ¶n Et lauderis cū hereditate tua. i. cū electis q̄ sūt hereditas tua. ¶o Peccauim9. q. d vera bumiliatio facit dispositionem nr̄am efficacem: sm illd Eccl. xxxv. Oratio humiliantis se nubes penetrabit &c. iō ps. sue dispositōi intendit pctōrum ꝓfessionez z cū hoc recolit diuinoꝝ beneficioꝝ exhibitionem: vt sic nō solum cōsiteaē peccata: s etiā aggrauatōem eoꝝ et diuinoꝝ bñficioꝝ ingratitudine ꝓsurgentem. Et dicit in octo ptes sm octo pctā z dei bñficia. ptes patebūt ꝓsequendo. Primū aūt peccatū est infidelitatis: q. d cum ppls vī differet tot dei beneficia et mirabilia in egypto: nō dimissus est de dei ptāte in transitu maris rubri dicens Moysi Exo. xiiij. Forsitā nō erant sepulchra in egypto: iō tulisti nos vt moz̄emur in hac solitudine: z hoc est qđ dr. ¶o Peccauim9 cum pa. no. i. sicut pres nr̄i eoꝝ pcta imitates. Et q̄uis ps. cēt sanct9 nō numerat se peccatoꝝ: eo q̄ erat mēbz illius populi. ¶p Iniuste egi. ꝙ primū: ¶q Iniq̄tatē feci. ꝓtra deū. ¶r Patres nr̄i in egy. nō intel. mira. tua. q. d si bñ intellexissent deo decreto firmiter adhesissent. ¶s Non fu. me. multi. misc. tuc. ꝓ eis egyptios multiplicē affligendo z eos a flagellis ꝑseruādo: sicut ꝓcedēti psal. z hāc ingratitudinē patrū ondit ꝓ effectū dicens. ¶t Et irritauerūt &c. s. moysen sup mare rubz: z ꝓ pñs in eo dñm dicentes: Forsitā nō erant sepulchra &c. vt pallegatum est. ¶v Et sal. eos ꝓter no. suū. z nō ꝓter iustitiā eoꝝ. ¶x Et notā fa. po. suā. q. d oia opa deo ordinanē ad eī gliam: Dcouer. xvj. Vniuersa ꝓter semetipm operatus est dñs. ¶y Et increpuit mare rubz &c. hoc bi satis diffuse Exo. xiiij. ¶z Et saluauit eos de manu odientiū. i. egyptioꝝ ꝙsequentiū eos ad occidendū. ¶a Et redemit eos de ma. inimi. i. de ptāte pharaonis regis egypti. ¶b Et operuit aq̄ tribulantes eos. i. pharaonē et eī exercitum eos ꝙsequentes: z sm qđ dr Exo. xiiij. Reuersus est mare primo diluculo ad priorē locū fugientibusq; egyptijs occurrerūt aq̄ z inuolvit eos dñs in medijs fluctib9. ¶c Unus ex eis nō remansit. sicut ibidem subdit: nec vidit quidem suppliciū ex eis. ¶d Et crediderunt verbis eī9. Dicit hic ra. sa. q. filij israel timebant egyptios sequi eos i deserto ꝑ aliam viam quousq; viderūt egyptios mortuos super littus maris: sed videntes tūc crediderunt verbis dei et moysi. ¶e Et laudauerunt laudem eius. dicētes illud canticum. Cantemus domino gloriose &c. Exo. xv.

¶f Cito fecerunt. Hic ponitur scōm peccatum. s. murmuratōnis ꝓ defectu cibi et potus: vt habetur Exo. xvj. et xvij. Item Plume. xxj. de murmure ꝓ defectu carnium. z. xx. ꝓ defectu aque: et hoc est quod dicitur. ¶f Cito fecerunt. id est parum steterunt in dei laude. ¶g Obliti sunt operum eius. quibus eis ꝓuiderat in periculis maioribus. ¶b Et nō sustinuerūt cōsilium eī9. i. non ex-

pectauerūt sufficienter tps in q̄ deus disposuerat eis subuenire fm ꝓsiliū volūtatis sue: ꝑ pcuerūt illud murmurando sine rone. ‖i Et ꝓcipierūt ꝓcupiaz i deserto. s. carnū vt deū ẽ. ‖k Et tentauerūt deū i anquoso .i. in loco aque penurioso. z dicit tentauerūt: q̄ non solū petierunt aūs ad sitim suā reuelandā: sed ctiā ad exprobrandū sensibili exemplo si deus eēt in eis vl̄ fm q̄ dr̄ Exo. xvij

sūt opez ei⁹: ⁹ z nō sustinuerūt ꝓsiliū ei⁹. ᵗ Et ꝓcupierūt ꝓcupiam in deserto: ᵏ z tentauerūt deū i anquoso. ˡ Et dedit eis petitionē ipsoꝝ: ᵐ et misit saturitatez i aias eoꝝ. ⁿ Et irritauerūt moysē in castris: aarō sctm dñi⁹. ᵒ Aperta ẽ tra z deglutiuit dathan: z operuit sup ꝓgregationē abyrō⁹. Et exarsit ignis in synagoga eoꝝ: flāma cōbussit peccatores. ᵠ Et fecerūt vitulū in oreb: z adorauerūt sculptile. ʳ Et mutauerūt glōriaz suā i similitudinē vituli comedētis fenū. ˢ Obliti sūt deum q̄ saluauit eos: ᵏ q̄ fecit magnalia i egypto ʸ mirabilia i tra chā: tribulia i mari rubro. ᶻ ᵃ dixit ᵇ vt disperderet eos: si nō moyses electꝰ ei⁹ stetisset i ꝓfractōe i ꝓspectu ei⁹. Vt auerteret iraz ei⁹ ne disperdet eos: et p nihilo habuerūt trā desiderabilem. ᶜ Non crediderūt verbo ei⁹: ᵈ et murmuraverūt in tabernaculis suis nō exaudierūt vocē dñi. ᵉ Et eleuauit manū suā sup eos vt prosterneret eos i deserto. ᵇ Et vt dispergeret semē eoꝝ in nationibus: z dispergeret eos i regionibus. ᵍ Et initiati sūt beelphegor: ʰ z comederūt sacrificia mortuoꝝ. ⁱ Et irritauerunt eū ᵐ in adinuentōnibus suis: ⁿ et multiplicata est in eis ruina. ᵒ Et stetit phinees

qñ populus territus verbis exploratoꝝ voluit reuerti in egyptum ꝓut dimisse tradit̄ Mūe. xiij. z hoc est q̄ dicit.

‖l Et dedit eis petitionē ipsoꝝ. s. carnes z aquas: vt plenius ꝓtinet in locis ꝑallegatis.

‖m Et misit satu. in aias eoꝝ. q̄ dedit eis carnes adhuc escendū vsq; ad mē sem integrū: ita q̄ vertebantur eis in nausaz ex nimia repletiōe: vt habetur Nu. xj. in hebreo z in transla. hiero. dr̄. Et misit tenuitatem in aias eorū .i. defectū vitaliū. sic dicit eoꝝ ira: q̄ sicut dicit ibi. Adhuc carnes erant in ore eoꝝ: z ecce furor domini ꝛcitat⁹ in populū percussit eū plaga magna nimis: vocat⁹q; ē locus ille sepulchrū ꝛcupiē ibi. n. sepelierūt ꝑsin q̄ desiderauerat carnes. ‖n Et irritauerūt. Hoc ē tercia ps in qua describit̄ pctm̄ seditiōis chore z sibi adherentiuz: q̄ ꝑ ambitiōne sacerdotij mouit seditiōez ꝓtra moysen z aaron: Nu. xvj. ꝓut ibidē diffusius fuit dict̄: z hoc ē q̄ dr̄. ‖n Et irrita. mo. in ca. aarō sanctū dñi. i. ꝓfanatū ad fungendū sacerdotio eoraz dño: fm q̄ dr̄ Leui. ir. Irritatio aūt ista fuit q̄: chore z sibi adherentes dixerūt eis: sufficiat vobis q̄ vos multitudo sanctoꝝ est. q. d. dz vobis sufficere q̄ sitis in eodē gradu cuz aliis: vñ subdit̄ ibidem: Cur eleuamini sup ꝑlin dñi. ‖o Aperta ẽ terra z deglutiuit dathan z̄. ꝓut diffusi⁹ tradit̄ Nu. xvj. ‖p Et exarsit ig. in synagoga. eoꝝ. et interfecit. cc. quinquaginta viros q̄ offerebāt incēsum tanq̄ vendicantes sibi illicite sacerdotiū: vt dr̄ ibidē. ‖q Et fecerunt. Hoc est quarta ps in qua describit̄ pctm̄ adoratōis vituli: ꝛtum istud ꝓcessit tpe immediate ꝓscripto: fm q̄ dr̄ exo. xxxij. z hoc est q̄ dr̄. ‖q Et fecerūt vi. in oreb. i. ꝓpe montē oreb. ‖r Et adorauerunt sculptile. z ꝓmittit hic sculptile ꝓ ydolatrili: q̄ vitulus ille nō fuit fact⁹ ꝑ sculpturā sed ꝑ fusurā: vt dr̄ Exo. xxxij. ꝓter q̄ in hebreo z in trāslatōne hiero. dr̄. Et adorauerūt ydolatrile. q̄ tñ vtrūq; ē nomen ydoliū ꝓmittit hic vnū ꝑ alio in translatōne cōi. ‖s Et mutauerūt glōriā suā .i. deū verū in quo debebāt gloriari: z q̄ gloriose eos ederetur de terra egypti. ‖t In similitudine vituli comedētis fenū. q̄ ē aial irrationabile: z ꝓ nīs extraneus a diuinitate. ‖v Obliti sunt deum qui saluauit eos de seruitute dura egypti. ‖x Qui fecit magnalia in egypto. egyptios multipliciter flagellando.

‖y Mirabilia in terra cham. i. in egypto sic nominata: ratione supra dicta: populū israel a plagis egyptioꝝ protegendo. ‖z Terribilia in mari rubro. pharaonē z eius exercitum submergendo. ‖a Et dixit. s. dominus.

‖b Vt disperderet eos. ꝓter eoꝝ ingratitudinem.

‖c Si nō moyses ele. ei⁹ste. in ofra. suis oꝛonibus impediendo effectum diuine vindicte: vñ dixit ei dñs Exod. xxxij. Cerno q̄ populus iste dure cervicis sit: dimitte me vt ira scatur furor meus ꝓtra eos z deleam: et ibidem subditur: Placatus q̄ est dñs z̄. et sic patet sententia eius q̄ subditur: Et auerteret iram eius z̄. ‖d Et ꝑ nihilo. Hic incipit versus in hebreo z in trāslatōne biero. z est quinta ps in qua ponit peccatū rebellioīs

‖e Et ꝑ nihilo habuerūt trā. s. desiderabilem. i. terrā abrae, promissam lacte et melle fluentē siue manantē: eā em̄ ꝑ nihilo habuerūt qñ i egyptum reuerti voluerūt. ‖e Nō crediderūt verbo ei⁹. quo. ꝑ miserat eos introducere i terram illā. ‖f Et murmurauerunt in tabernaculis suis. fm q̄ dr̄ Nume. xiij. Igitur vocifer-

rans eis turba fleuit nocte illa: z murmurati sūt ꝛ moysen z aarō z̄. de nocte ät manebāt intra tabernacula. ‖g Et eleuauit manū suam sup eos vt prosterneret eos in deserto. tūc. n. data est ꝓtra eos sniā diuina vt omnes q̄ numerati fuerāt a. xx. ānis z supra nō ingredercntur terra ꝓmissionis: ꝑ quos erent in deserto ꝑter caleph et iosue: Nu. xvj ‖h Et vt dispergeret semē eoꝝ in nationibus z̄. ista pena fuit tūc ꝓnunciata: tñ ꝓcē moysi imposita. ‖i Et initiati sunt. Hoc est sexta ps in q̄ describitur pctm̄ ppli israel in ydolatria beelphegoꝛ. q̄ plenius describitur: Nu. xxv. Circa q̄ sciendum q̄ Plin⁹ rex affirmat qui ꝓdidit ninuen patre suo mortuo belo noiem imaginē fecit quam beluz noiauit: z boibus reis ꝓfugientibus ad imaginē parcebat. ꝓter q̄ homines ceperunt illi imagini exhibere diuinos honoꝛes: et inde verificata est ydolatria ad alias gētes: z similiter nomina ydoloꝝ: q̄ sicut affirmi ydolū suū vocauerūt belū: ita alij beel: vt babylonij: z alij ebel: et alij baal fm varietates ydiomatū. Moabite aūt ydolū suū vocauerūt beelphegoꝛ: de quo hic agit̄: z est nomen ꝓpositū ex duobus integris. s. beel z phegoꝛ: q̄ est nomē monetis vbi colebat̄. Igit balach rex moabitarū de cōsilio balaam misit puellas pulcꝛas z nobiles ꝓpe tentoria filioꝝ israel vt ꝑ eas inducerent q̄ ad ydolatriā: z sic deus offenderet ꝓtra populū israel: et aliqui de ꝑlo luxurioſi accedebant ad eas: z cum vellent eas cognoscere nō assentiebant fm ꝓceptum regis balach: nisi eaz eis prius ydolatrarent: vt dictuz fuit plenius Nu. xxv. de quo secuta fuit dei ira ꝓtra populū et plaga magna: et hoc ē q̄ dicit. ‖i Et initiati sunt beelphegoꝛ. idest applicati sunt cultui illius ydoli. ‖k Et comederūt sacrificia moꝛtuoꝝ. idest de carnibus animaliū ydolis immolatoꝝ. ‖l Et irritauerūt eum. s. deum. ‖m In adinuentōnibus suis. s. in peccatis studiose ab eis factis. ‖n Et multi. est in eis ruina. q̄ tūc occisi sūt xxiij. milia hominum: vt ibidem dicitur. ‖o Et stetit phinees. ꝓstanter ꝓtra ydolatras q̄ occidit zam-

bri ducem tribus symeonis cum muliere madianite.
p Et placauit. s. deum p suuz bonū zelō. q Et cessauit quassatio. i. plaga a filijs isrl. r Et reputatuz est ei ad iusticiaz. qz ꝓpter hoc factum fuit certificatus a deo q̄ succederet pri suo in summo sacerdotio: vt ibidem dr. s

In generatōne z generatōnem q̄ adhuc istō factum recolit in memoriaz iusticie ipsi?. t Et irritauerunt Hoc ē septia ps de petō ꝓtradictōnis ꝓpter aq̄ defectū q̄ plenius ponit Nūc. xx. z ꝓtigit ante factū ꝓcedēs lz post scribat. qz psalmiste nō sp tenent ordinem histoꝛie: decet hoc ē q̄ dī. u Et irritauerūt eum. s. dñm. v Ad aquas contradictōnis. qz impatienter z ꝓtenti⁹ locuti sunt ꝫ moysen ꝓpter aq̄ defectū: z p dñs ꝓtra dñm nō expectantes vbitē ei⁹ implacitū

p z placauit: q z cessauit quassatio. r Et reputatū ē ei i iusticiā: s in generatiōe z generatiōnē vsq; in sempiternū t Et irritauerūt eū ad aq̄s ꝫdictōis: u z verat⁹ est moyses ꝓpter eos: qz exacerbauerūt spm ei⁹. x Et distinxit in labijs suis: y nō disperdi⁹ deꝛt gētes q̄s dixit dñs de⁹ illis. z Et ꝓmixti sūt int gentes: z didicerunt opa eoꝝ z fuerūt sculptilibꝫ eoꝝ: z factū ē illis in scādalū. a Et immolauerūt filios suos z filias suas demonijs. b Et effuderūt sanguinē innocentez sāguinē filioꝝ suoꝝ z filiarū suaꝝ: q̄s sacrificauerūt sculptilibꝫ chanaā. c Et infecta ē terra in sanguinib⁹: z cōtaminata ē in opibꝫ eoꝝ: d et fornicati sūt in adinuētōibus suis. e Et irat⁹ ē furore dñs in pp̄lm suū: f z abominat⁹ ē hēditatē suā g Et tradidit eos in man⁹ gētiuz: h z dñati sūt eoꝝ q̄ oderūt eos. i Et tribulauerūt eos inimici eoꝝ: k et humiliati sunt sub manibꝫ eoꝝ: l sepe liberauit eos. m Ipsi aūt exacerbauerūt eū i ꝯsilio suo: n z humiliati sūt in iniq̄tatibꝫ suis. o Et vidit cū tribularēt: z audiuit oꝛationem eoꝝ. p Et memoꝛ fuit testamēti sui: q z penituit eū ꝯm multitudinē miscōdie sue r Et dedit eos in misericordias in ꝓspectu oīm q̄ ceperant eos. s Saluos fac nos dñe de⁹ nr̄: t z congrega nos de natōnibus. u Et ꝓficeamur nomini sctō tuo: x et gloriemur in laude tua. y Bñdictus dñs de⁹ isrl̄ a sc̄lo z vsq; in seculū: z dicet omnis populus fiat fiat.

a Et immola. fi. su. z fi. suas demonijs. que in ydolis colebat ut: z ex hoc apparet vehemētia peccati ydolatrie i filijs isrl: qz nō solū immolabāt demonijs aialia in cultu diuino: s etiā plem suā quā naturaliter ꝑligāt z ꝓseruant bruta aialia quātumcūq; feroꝛia. b Sculptilibus chanaan. i. chananeoꝝ inter eos habitantiū: vt dcīs est. c Et infecta ē terra in sanguinib⁹. i. polluta z ꝓtaminata ē: sm q̄ subdit: Et ꝓtaminata est ꝛc. d Et fornicati sunt. i. ydolatrauerūt: qz ydolatria fornicatio noīat in scriptura: qz in ea recedit aia a sponso suo vero. s. deo. e In adinuentōibus suis. i. studiose. z cū magna diligētia acquisitis. f Et iratus ē. Hic pōit pomi pena q̄ est aut plū diuini subtractō et aduersariozum dñatio. z hoc est q̄ dr: Et iratus est furore dñs. in quo notat gratuitas culpe deum ꝓuocantis.
g Et abominatus est hereditatē suam. s. filios israbel. q̄ dicunt dei hereditas i scriptura: qui ꝓpter peccata sua fuerunt reiecti a ꝓtectione diuina ficut cibus abominabilis reuicitur. h Et tradidit eos in manus gentium. ydolatrie vendicatiū i Et dñati sūt eoꝝ qui oderunt eos. z sic ex odio ꝓcedenti grauius afflixerunt eos: ido sequit. Et tribulauerūt eos ꝛc. k Et humiliati sē coram deo. l Sub manib⁹ eoꝝ. pena inflicta dāte eis intellectum.
m Sepe liberauit eos. sicut ps ex vearsiu libri iudicuꝝ: qz q̄cunq; ab inimicis afflicti humiliter deum deprecabant: suscitabat deus iudices ad eorum liberatōez: ps q̄ dr iudicū. u. C ūqz dñs iudices suscitabat eis in diebus eoꝝ ꝛecte⁹ bat miscōdia z audiebat afflictoꝝ gemitus: z liberabat eos de cede vastantium. n Ipsi aūt exacer. cum ut ꝑsi. suo. qz malum culpe ꝓcuit ex defectibilitate liberi arbitrij: z nō ex deo. o Humiliati sunt ꝛc. z ps lra ex dictis vsq; ibi. p Et memoꝛ fuit testamenti sui. i. ꝓmissi sui ꝑ moysen dicti: Deut. xxx. Si ad cardines celi fueris dissipat⁹. s. ꝓpter peccata tua inde retrahet te dñs deus tuus: si vere penituceris et assumet atz introducet te dñs deus tuus: si vere penituceris et assumet atz introducet in terrā quā possederūt ꝑres tui. q Et penituit ꝛc. ad modū penitētis sc̄bentis q̄n quos captiuauerat de captiuitate reduxit. r Et dedit eos in misericordias ꝛc. z hoc ps de manasse rege iuda q̄m de captiuitate in regnū restituit. ij. p. vli. xxxiij. z de ioachim rege iuda q̄ de rege babylonis de carcere ꝯabstulit: z inter maiores regni sui ꝓstituit. iij. Reg. xl. s Saluos fac. Hec est vltima ps hui⁹ ꝑ. in qua resumit psalmista suā dēpcationem ad ꝑsi israel liberatōez dicens: Saluos fac nos dñe deus nr̄ de seruitute z angustijs: in q̄bus ꝑsis tuus est afflictus in diuersis terrarū: q̄ a ꝛpe iudicū fuit ꝑsis israel frequēter captiuat⁹ a diuersis gentib⁹. t Et congrega nos de natōnib⁹. in loco tui cultꝰ. s. in iudea. u Et ꝑsi. nostan. tuo. ꝓfessione tue laudis. x Et gloriemur i laude tua. in ꝑsti p grām z in futuro ꝑ gliaz. y Bñdict⁹ dominus de⁹ isrl. in oibus q̄ facit z faciet nobis in aduersis z ꝓsperis. z Et dicet. i. dicat: q̄ hebraei ꝑ optatiuo vtūtur futuro indicatiui. a Fiat fiat. In hebraeo bis: Amē q̄s significat stabilitatem veritatis: z ponit bis semel ꝛc. C In psal. cv. Confitemini. vbi dicitur in postil. Saluos fac nos. hec est vltima pars huius psalmi.

Additio.

In hac eltima parte dēpcatoꝛia psal. non loquitur de seruitute seu angustijs iudeoꝝ que fuerunt a tempoꝛe iudicum z citra vsq; ad templum secundum: quia iam de his diceꝛat gratias agendo: z dedit eos in miscōdiam ꝛc. sed hic loquitur ad lrām de captiuitate:

vltima iudeoꝝ ꝛ oim fideliū a qua erant saluandi p xpm
de q dicit: Saluos fac nos dne de nr. similiter erāt congregandi de nationibus. f. vniuersis in confessione vere fidei: de q dicit: Ut confitemur nomini sancto tuo. p quā confessioēz adepturi erant gl̄am de q dicit: Et gloriemur in laude tua

Alleluia. Psalmus lvj.

Confitemini dño qm̄ bonus: qm̄ in seculuz miscōia ei⁹. Dicant q redempti sunt a dño: quos redemit de manu inimici: & de regionib⁹ congregauit eos. A solis ortu ꝛ occasu: ab aq̄lone et mari. Erauerūt i solitudie i ina q̄so via ciuitatis habitaculi nō inuenerūt. Esurientes ꝛ sitientes: aīa eoꝝ i ipis defecit. Et clamauerūt ad dñz cū tribularentur: & de necessitatib⁹ eoꝝ eripuit eos. Et eduxit eos i viā rectā: vt irēt i ciuitatez habitatōnis. Cōfiteantur dño miscōie eius: & mirabilia ei⁹ filijs hoim. Quia satiauit aiam inanē: ꝛ aiaz esurientē satiauit bois. Sedētes i tenebris ꝛ in vmbra

Psalmus lvj.

Confitemini dño. Huic psal. p̄mittit talis ti. in breo: Alleluia: ꝛ pz snia ex sup̄adictis ps. ciij. De materia aūt hui⁹ psal. dicit augu. q est gr̄aīactio p redemptōne generali facta p xpm quā psalmista p̄cui dit in spū: ꝛ ad hoc inducit qd subdit: Dicāt q redempti sunt a dño. Et sc̄z vñ facta sit tlia redēptio: A solis oꝝ tu ꝛ occasu ab aq̄lone ꝛ mari. Sz lra sequēs nō sonat q nō vr loq̄ de redemptōe p xpm facta: & magis de liberatone a q̄busdam piculis coꝝpalib⁹: vt magis videbitur. pse quēdo: pter qd ra. sa. dicit q iste ps. est quedam inuitatio ad gr̄aīactōes quozūcūq; liberatoꝝ diuinit⁹ a piculis ꝛ angustijs. Et hic sensus saluo meliori iudicio vr mihi ꝛ lis. Expositio vo aug. magis mystica vr: nec valet motiuum qd p ea inducit. Dicāt q redempti sunt. Ab ortu solis ꝛc. q: sicut ps ex dcarsu libri iudicū ꝛ quarti regū: illis tpibus pls israel frequēter fuit captiuatus: etsi nō totalr tñ ptic̄laīter ad omnē positōez terraꝝ in circuitu terre. p missionis exēplum: ꝛ p dño inde potuerūt redimi ꝛ in iudeam reduci. Jgr sm istum sensum ps. iste in duas ptes diuidit: q. p̄mo psalmista inducit ad gratiarūacōes liberatos a periculis generalr: secundo liberatos a quibusdā periculis spāliter ibi. Erauerūt. Circa primū sciendū q psalmista inducit ad gr̄aīarumactionē nō solū a piculis liberatos sed etiā alios p ipsos: ꝛ ideo destructio puniē ptis incipit ibi: Qui redempti sunt. i. liberati a quibuscunq; periculis.

a Dño. idest p dominum

b Quos redemit de manu inimici. eos affligentis q̄ literaunq;.

c De regionibus. diuersis vbi erant dispersi.

d Congregauit eos. in terra sua scz iudea.

e A solis ortu et occasu. ꝛc. i. ab oībus terris circa iudeam positis i qua cunq; plaga spe vel lōge. Jste inquā dicant deus laudādo ꝛ alios ad hoc inuitando: sicut dō liberatus ō manib⁹ achis regis geth dixit supra. xxxiij. psal. Magnificate dñm mecū ꝛ cetera. ita isti liberati dicāt alijs.

a Confitemini dño qm̄ bonus. cui⁹ bonitatem in nostra liberatone experti sumus.

b Qm̄ in seculum miscōia ei⁹. q. nunq; denegat vere pēnitentib⁹.

c Erauerūt. Hic p̄dr inuitat liberatos ab aliquib⁹ periculis spāliter que ꝯmunius solent accidere dominib⁹ Et diuidit in scr ptes sm ser picula: et patebunt ptes p̄sequēdo. Primus piculum est tribulatōnis in itinere ad qd sequunt alia. i. famis ꝛ mortis ꝛ osimilium: ad hoc br exemplus Gen. xxj. de agar ꝛ ysmabele filio suo que errabat in solitudine bersabee: et osumpta aqua i vtre puer fuit in piculo mortis: & dñs mīrem ꝛ puerū liberauit de pericl̄o p angelū: ꝛ simile ptigit mlīs alijs: ꝛ hoc est qd dr. Erauerūt in soli. in inaq̄so. q. in talibus desertis nō sunt aq̄ nili valde raro.

d Qui ā ciui. ba. nō inue. i. nō inuenerūt vnā stratam ducentez ad aliquā ciuitatē vbi possent habitare secure: q. in desertis non sunt tales vie. Et ex hoc sequitur piculum famis et sitis: eo q. victualia nō inueniunt in desertis: ō subdit.

e Esuri. ꝛ siti. aia ee. in ipis defecit. q. ex defectu victualiū sequit defectus virtū vitaliū.

f Et cla. ad dn. vt liberarent.

g Et de necess. ipso. i. de dictis piculis.

h Eripuit eos. clamātes ad se vnote

i Et deduxit eos in viā rectā. sua. q̄uidētia non būana.

k Vt irent in ciui. ba. i. in qua possent habitare secure: ꝛ sibi de victualib⁹ q̄uidere: et q. ad hoc dz sequ gr̄aīactio: ō subdit.

l Confiteant dño miscōie ei⁹. i. inducāt ad ofitendū illos quib⁹ facti sit.

m Et mirab. ei⁹ filijs hoim. i. q facta sūt filijs hoim inducant supple eos ad gras agendum.

n Quia satiauit aiam inanē. i. debilitatā ex defectu itineris.

o Et aīa mā esurientē. ex defectu cibi.

p Satiauit bonis. et accipit hic aia p ipso hoie eo mō q totū denoiat a nobiliori sui pte.

q Sedentes. Hic ponit liberatio a secundo periculo. f. captiuatōnis ab hostib⁹? a quo multi liberati sunt diuinitus: ꝛ cremplus hui⁹ br. ū. palipo. xxxiij. de manasse rege iuda liberato diuinit⁹ a carcere ꝛ pedib⁹ ꝛ in suo regno restituto: ꝛ simile contigit mlīs: ꝛ hoc est qd dicit.

r Se. in tene. ꝛ vm. mortis. q. carceres sunt cōiter in locis tenebrosis.

s Vinctos in mendicitate ꝛ ferro. quia talib⁹ dat strictus victus ꝛ austerus: ꝛ cā talis captiuatōnis subditur.

t Quia exacerbauerūt eloquia dei. i. deum loquentem per legem ꝛ ꝓphetas.

u Et humiliatū est in laboribus cor eoꝝ. i. a superbia reiectū afflictōne dante eis intellectū.

v Et infirmati sunt. i. debilitati vir-

tute. ‖c Nec fuit q̃ adiuuaret. auxilio humano eis deficiente tales supple dñs frequenter liberauit: et causa subdit. ‖d Et clamauerũt ad dñm. vere penitẽtes ꝛ petentes eĩ⁹ auxiliũ. ‖e Et de necessitatib⁹ eoꝝ .i. de p̃dictis malis exq̃ tenent ad gratiarũactionem. Liberauit eos: ideo subditur.

‖f Confiteant dño. ꝛ ptz lsa ex victis. ‖g Suscepit eos. Hec ẽ tercia ps in qua ponit liberatõ a ceio p̃riculo. s. infirmitatis eoꝝ pl̃is q̃ aliqñ a deo inducitur ꝓpter peccata: et a deo sanatur aduenien te vera penitẽtia. exemplũ habetur. iiij. Regũ xx. de ezechia rege iuda: ꝛ simile multis aliis ꝺcit de quib⁹ dr.

‖g Sus. eos de via iniqui. eoꝝ lcz ad punitiõ infirmitatẽ eoꝝ poris: sicut pat accepit filiuz ad castiganduz.

‖h Propter iustificẽ su. bu. sunt. i. fractiꝛ de bilitati infirmitate. ‖i Oẽz escam abominata ẽ aia eoꝝ. infirmitate ingrauescente. ‖k Et apꝛopin. vsq; ad por. mortꝭ et desperatõe re

mortis: [3] vinctos in mẽdicitate ꝛ ferro. [3] Quia exacerbauerũt eloq̃a dei: ꝛ consiliuz altissimi irritauerũt. [4] Et humiliatũ ẽ i laboribꝰ cor eoꝝ [b] ꝛ infirmati sũt: [c] nec fuit q̃ adiuuaret. [5] Et clamauerũt ad dñm cũ tribularẽt: [c] ꝛ de necessitatibꝰ eoꝝ liberauit eos. Et eduxit eos ꝛ tenebris ꝛ vmbra mortis: ꝛ vincula eoꝝ dirupit. [f] Cõfiteãtur dño misc̃die ei⁹: ꝛ mirabilia ei⁹ filijs hoĩm. Quia ꝓtriuit portas ereas et vectes ferreos cõfregit. [g] Suscepit eos ꝛ via iniq̃tatis eoꝝ: [b] ꝓpter iniustic̃as. n. sua hũiliati sũt. [i] Oẽm escaz abominata ẽ aia eoꝝ: [k] ꝛ appropinq̃uerũt vsq; ad portas mortis. [l] Et clamauerũt ad dñm cũ tribularẽtur: et ꝛ necessitatibꝰ eoꝝ liberauit eos. [m] Misit verbũ suũ [n] ꝛ sanauit eos: [o] ꝛ eripuit eos ꝛ interitõibꝰ eoꝝ. [p] Confiteant dño misc̃die ei⁹ ꝛ mirabilia ei⁹ filijs hoĩm. [q] Et sacrificẽt sacrificiũ laudis: [r] ꝛ annũciẽt opa ei⁹ [s] in exultatõne. [t] Qui descẽdũt mare in nauibꝰ: [v] faciẽtes opationẽ i aq̃s mꝛis. [x] Ipi viderũt opa dñi: [y] ꝛ mirabilia ei⁹ i pfundo. [z] Dixit et stetit spũs pcelle: [a] ꝛ exaltati sunt fluct⁹ ei⁹. Ascendũt vsq; ad celos ꝛ descendunt vsq; ad abyssos: [b] aĩa eoꝝ i malis tabescebat. [c] Turbati sunt et moti sunt sicut ebri⁹: [d] ois sapia eoꝝ deuorata est. [e] Et clamauerũt ad dñm cũ tribularent: ꝛ de necessitatibꝰ eoꝝ eduxit eos. [f] Et statuit pcellã ei⁹ [g] in aurã: [b] ꝛ siluerũt fluct⁹ ei⁹. [i] Et letati sũt q̃ siluerũt: [k] ꝛ deduxit eos i portũ volũtatis eoꝝ. [m] Cõfiteant dño misc̃die ei⁹ ꝛ mirabilia eius filijs hominũ. [n] Et exaltent eum [o] in ecclesia plebis: [p] et in cathedra seniorum laudent eũ. [q] Posuit flumina in desertum: rabilia ei⁹ filijs hoĩm. [q] Et sacrificẽt sacrificiũ laudis: [r] ꝛ annũciẽt opa ei⁹ [s] in exultatõne. [t] Qui descẽdũt mare in nauibꝰ: [v] faciẽtes opationẽ i aq̃s mꝛis. [x] Ipi viderũt opa dñi: [y] ꝛ mirabilia ei⁹ i pfundo. [z] Dixit et stetit spũs pcelle: [a] ꝛ exaltati sunt fluct⁹ ei⁹. Ascendũt vsq; ad celos ꝛ descendunt vsq; ad abyssos: [b] aĩa eoꝝ i malis tabescebat. [c] Turbati sunt et moti sunt sicut ebri⁹: [d] ois sapia eoꝝ deuorata est. [e] Et clamauerũt ad dñm cũ tribularent: ꝛ de necessitatibꝰ eoꝝ eduxit eos. [f] Et statuit pcellã ei⁹ [g] in aurã: [b] ꝛ siluerũt fluct⁹ ei⁹. [i] Et letati sũt q̃ siluerũt: [k] ꝛ deduxit eos i portũ volũtatis eoꝝ. [m] Cõfiteant dño misc̃die ei⁹ ꝛ mirabilia eius filijs hominũ. [n] Et exaltent eum [o] in ecclesia plebis: [p] et in cathedra seniorum laudent eũ. [q] Posuit flumina in desertum:

‖l Dixit ꝛ stetit spũs procelle. q̃z ad impiũ dñi excitat⁹ ventꝰ motus mare: ꝛ iõ cum dr hic. Stetit. nõ importat q̃tatio veritatis magis fortificatiõ: sicut bõ status fortior ẽ q̃ iacẽs vel sedẽs: ꝓpter q̃d in transl. hiero. br. Dixit ꝛ surrexit ventꝰ tempestatis.

‖a Et exaltati sũt flu. ei⁹ ascen. vsq ad celos tẽ. q̃z q̃n vnde sunt magne in mari nauis eleuata sup vndã ascendit vsq; ad magnã ptem aeris: q̃ vocatur celũ in scriptura: vñ dicunt volucres celi qui volitant p aerẽ: ꝛ quãdo vnd altitudine descendũt vt q̃ vt deant descendere vsq; ad pfundum maris q̃d dr abyssus. ‖b Anima eoꝝ in malis tabescebat. ꝓpter periculũ imminẽtis naufragij. ‖c Turbati sũt et moti sũt sicut ebri⁹. quia ex magna cõmotõne maris mouẽt cerebrũ ꝛ p ꝑs turbatur caput et vires aie sensitive. ‖d Et ois sa. eoꝝ deuorata ẽ. q̃z turbato cerebro ꝛ virtute fantastica impeditur intellect⁹ ab actu suo: q̃a fm q̃ dr tercio de anima Intelligentib⁹ nobis necesse est fantasmata speculari. ‖e Et clamauerũt ad dñm. cꝛponatur sicut supra. ‖f Et statuit pcellã ei⁹. i. ptãtes. ‖g In aurã. i. in ventũ suaue siue tranq̃llitatẽ. ‖b Et siluerũt fluct⁹ ei⁹. q̃z fluct⁹ maris ꝓturbati faciũt terribilẽ sonitum qui cessat fluctib⁹ quietatis. ‖i Et letati sũt. s. homines in nauib⁹ exĩtes. ‖k Et deduxit eos. s. domiñ⁹. ‖l In portũ volũtatis eoꝝ. i. portũ ab eis desideratũ: et q̃z ad hoc dz seq̃ gratiarũatiõ subdit. ‖m Cõfiteãtur dño tẽ. cꝛponat⁹ vt s. ‖n Et exaltẽt eũ. laudes debitas reddendo. ‖o In eccl̃ia plebis. i. in loco diuini cultus: vbi ꝓuenit ꝑls fidelis. ‖p Et in cathedra seniorũ tẽ. h̃ dr q̃z in ve. le. doctores magis ꝓfecti scia et etate vocãbãt legem ꝛ ꝓphetas intra templũ: et in no. le. ꝓdicatores annunciant verbũ diuinũ. ‖q Posuit flumina. Hec ẽ ꝑs ps in qua describitur liberatio a periculo quinto: q̃d ꝓcedit ex sterilitate terre que cõiter ꝓtingit ex nimia siccitate que aliquando a deo ꝓpter peccata hominum immittitur: ꝛ fm ordinem diuine sapientie remittit: et de hoc habetur exemplũ iij. Reg. xvij. De siccitate facta tempore achab ad verbum helye ꝛ ad preces eius renouata. iij. regum. xviij. et simile pluries contigit vel in toto vel in parte. ꝛ tum ergo ad hoc dicitur. ‖q Posuit flumina i desertum. ea desiccando ad modum deserti: quia aliquando ex magna siccitate et longa non solum desiccantur torrentes generati ex aquis pluuialibus: sed etiam desiccantur fontes ex quibus flumina ꝛ ãnntur: ideo subditur.

¶a Et exitus aquaꝝ. i. fontes et quib⁹ aq̃ egrediť de subterraneis locis. ¶b In sitim. i. in aridit̃e: q̃ ad b̃ sect̃ desiccatio terre sequit̃. ¶c Terra fruc. in salluginẽ. i. posuit terrã q̃ pn⁹ pferebat fructꝰ vberes in sterilitatem. salẽ reddit terrã sterilẽ: q̃ cã subdit̃: ¶d A malicia habitantiũ in ea. i. talia facit dꝰ in punitõe habitantiũ: q̃ quia succedẽte vera penitentia cõdescendit diuina misc̃ia iõ subdit̃. ¶e Posuit desertuꝫ. i. terrã: pdicto mõ desiccatam. ¶f In stagna aquarũ. dãdo pluuias q̃ niues in tanta abundantia q̃ in statũ pristinum reducunt torrẽtes fontes: q̃ flumina.

[a] q̃ exit⁹ aq̃ꝫ [b] i sitim. [c] Terrã fructiferã i salsugine [d] a malicia inhabitantiũ in ea. [e] Posuit desertũ [f] i stagna aq̃ꝫ: et terrã sine aq̃ in exit⁹ aquarũ. [g] Et collocauit illic esurientes [b] q̃ stituerẽt ciuitatẽ habitatiõis. [i] Et seminauerũt agros [k] et plãtauerũt vineas [l] q̃ fecerũt fructũ natiuitatꝫ. [m] Et bñdixit eis q̃ multiplicati sũt nimis: [n] q̃ iumẽta eorũ nõ minorauit. [o] Et pauci facti sũt. [p] Et vexati sunt a tri. inter⁹ q̃ surgere: q̃ vñ q̃surgat subdit̃. [q] Effusa e ꝓtentio sup ꝓncipes. [r] et errare fecit eos in inuio. i. iusto suo iudicio ꝓmisit eos errare deuiãdo a iudicio rõnis recte. [s] Et nõ i via. per quã possent bñ intendẽdo ad malum q̃ sic defraudant nõ solũ a bono rõnis: sed etiã a bono sensualitatis ab eis optato. [t] Et adiuuit pauperẽ de inopia. q̃ ꝓtentio tyrannoꝝ q̃ mutua occisio ẽ pauperũ oppressoꝝ ab eis subleuatio q̃ multiplicatõ: nõ solũ in bonis tpalib⁹: sed etiã in pleõ subdit̃. [u] Et posuit sicut oues familias. q̃ qz talis mutatio dextere excelsi ẽ bonis cã leticiaꝫ subdit̃. [x] Videbũt recti q̃ letabũt. q̃ qz ẽ tristiciaꝫ occasio malis q̃ iniqs iõ subdit̃. [y] Et ois iniqtas. i. ois hõ iniquꝰ. [z] Qui pilabit os suum. ex sua electõne factꝰ tacẽs q̃ mutꝰ. in fine adiudicat⁹ poĩ⁹ pdictis. [a] Quis sapiẽs q̃ custodiet hec i arcba cordis sui tanq̃ thesaurꝫ charissimũ. [b] Et intelliget. i. intra se leget frequẽter meditãdo. [c] Misericordias dñi. q̃ subuenũt hoĩ in oi necessitate fideliter inuocãti. Alumer aũt pdictoꝝ piculoꝝ. a qb⁹ deus liberat: pot sic accipi q̃ piculũ aut ptingit a pncipio intrinseco vl extrinseco. si primo mõ aut ẽ paucarum psonaꝝ vel totꝰ cõtatis: si primo mõ b ptingit aut ex pte aie: et sic cõtingit piculum deuiatõnis in itinere. pcedẽs ex ignorãtia vel ex pte corpis: q̃ sic accipit piculũ infirmitatis ptingentis et buoꝝ distẽpantia. Si ab intrinseco q̃ cõtatis: sic accipitur pdicta dissensionis. Si aũt sit ab extrinseco b cõtingit duplr. Uno mõ ab hoste: q̃ sic accipit captiuitas. Alio mõ a ptinente. s. aere q̃ ꝓter impulsionẽ ventoꝝ conturbat mare: q̃ sic accipit piculũ tempestatis q̃ p nimiã liccitatem reddit terrã sterilem: et sic accipit piculum sterilitatis.

¶Additio.

Hic ps. nõ ꝓmittit alleluia in hebreo. De materia hꝰ ci⁹ egressum ad primã pt̃e. s. vsq; ibi. Errauerũt in solitudine ecclesiue vt tenendũ cũ augustino. s. q̃ agit ps. ad lras de redemptiõe generali facta p xpm quaz ꝓbetice psidebat. de illis ci. ꝓprie dr q̃ sũt redempti a dño et ogregati a regionib⁹: q̃ quatuor ptib⁹ mũdi: quo mõ loquẽdi plures vsi fuerũt. ꝓbete cũ de congregatõe fideliũ in vna q̃ eadem eccl̃ia. ꝓbetauit q̃ sic ꝓmuaf̃ hma ps hui⁹ ps. cum vltia psal. ꝓcedẽtis vbi dixerat: Et cõgrega nos de nationibus q̃. qđ autem dicit postil. q̃ ppls israel fuit frequẽter captiuatus ꝓticulariter ad oẽm positõez terraz in circuitu tre. ꝓmissionis exitiuz: iz q̃tum ad alicꝫ tenetur veritatem non tñ. xpm de hoc verificaret: De regionib⁹ congregauit eos a solis ortu q̃ occasu q̃. qđ plano mõ intelligit de eisdẽ simul redẽptis: q̃ a quatuor ptib⁹ mũdi simul cõgregatis: vñ sup illud verbũ: De regionib⁹ congregauit eos q̃. ait augul. ne videns hoc sibi attribuat q̃ liberatus fuit a pharaone vel hmõi: deo ait. De regionibus congregauit eos. i. de quatuor climatib⁹ mũdi. Oz autẽ obiicit postil. de lra sequnti. s. Errauerũt in solitudie q̃. vsq; ad finẽ psal. qui vr loqui de liberatõe a ḡbusdaz piculis corpalib⁹ nõ valet. Pro q̃ sciendũ q̃ fideles q̃ sũt redẽpti a dño q̃. credẽtes q̃ sol⁹ dr⁹ liberat a cũctis piculis: sicut ipi ꝓfitent dño ꝓfessione laudis q̃ grarũactõis: q̃ sic alios q̃cunq; a piculis liberatos inuitat ad hmõi ꝓfessionẽ et grarũactões. Tãs q̃ prima ps huius ps. cã sequntib⁹ sic ẽ ostrueda. s. Qui redempti sunt a dño q̃s redemit de manu inimici. Et de regionib⁹ congregauit eos q̃. Dicãt nũc. hoc qđ sequit̃. s. q̃. Qui errauerũt in solitudine. esurientes q̃ sitientes q̃. Et clamauerũt ad dñm q̃ eripuit eos. Cõfiteanť dño misc̃ie ei⁹ q̃. r ro hui⁹ ẽ. Quia fatiauit aiam inanẽ q̃. illud qđ in principio dr. Dicãt. ostruit cũ hoc qđ dr: Confiteanť dño misc̃ie ei⁹ q̃. q̃ ẽ sensus q̃ redẽpti a dño. s. fideles xpi imitari debẽt oẽs a ḡbusc̃iq; piculis liberatos ad hoc vt grarũactones eo ꝓsoluant: et sic ꝓfiteanť dño misc̃ie ei⁹: q̃ isto mõ ꝓsequit̃ in sequntib⁹ piculis q̃.

¶In eodẽ psal. vbi dr in postill. Et mirabilia ei⁹ filijs hominum.

¶Additio.

Quod dicit: Et mirabilia eius filijs hominũ. videtur sic intelligendum. s. q̃ illi qui huiusmodi mirabilia a deo receperunt in sui liberatõe cõfiteanť illa mirabilia non solum deo: sed etiã filijs hominum vt deus laudetur ab audientib⁹: et eadẽs rõne dr infra in simili: Et exaltent eum in ecclesia plebis q̃.

¶In eodem psal. vbi dicitur in postilla. Qui descendunt mare in nauibus.

¶Additio.

Quod mare dicit̃ a centro equaliter circũquaq; ꝓpter qđ dicit postil. dicit est manifeste falsum loq̃ndo de centro terre seu de centro mundi: qđ idẽ est prout in talibus communiter accipitur. nam si eq̃liter distaret mare ab huiusmodi centro: sic tota terra esset aquis cooperta: sicut fuit i ꝓma die creatiõis. Si aũt loquit̃ de ptib⁹ terre q̃ nõ fuerũt discoopte: q̃ de his tm dicit q̃ equaliter distant a centro: ex hoc nõ sequitur.

q̄ mare esset inferi⁹: terra vbiq; put ipse dicit deus intēdit ꝙ posi⁹ oppositū. s. q̄ mare est alti⁹ ipa terra vbiq; ꝓua ē manifestissima: q; quāto aliq̄d magis distat a centro tanto magis accedat ad circūferētias: t p ꝓs ē altius. verū ē tn q̄ incedētes p terrā vsus mare cōit dicunt i sacra scriptura descendē sicut cū hic dicit Qui descēdunt mare. t Jone. j. legit ꝙ iona ciuitate ad mare. Descendit in ioppē qui ē port⁹ maris: t sic de multis alijs locis.

Et est rō: q; cuz omia fluuia vadāt ad mare: vt Eccle. j. t ꝑz cursum fluminū cōsueuerunt voces vocare ptes terre a q̄b⁹ fluūt ꝓiores: siliter et ptes ad quas fluūt inferiores cūtes aduersus mare descendentes dicūtur sicut t ipse fluētes ad: ꝙ ex b nō sequit q̄ ptes maris sebēant in altitudie respectu terre: sicut in ripa. put postil. vī velle. quō aūt sit intelligendū hoc videndū est gen. j. vbi agit de congregatione aquarum t apparitōne aride.

Lāticū psalmi dō. Cvij.

Aratū cor meū deus meū: ꝙcan tabo et psallaz in gla mea. Exurge psalteriū t cythara: exurgā diluculo. Cōfitebor tibi in ꝓlis dne: t psallā tibi in natiōib⁹. Quia magna ē sup celos miscōia tua et vsq; ad nubes vitas tua. Exaltare sup celos de⁹ et sup oēm trā gl̄ia tua: vt liberent dilecti tui. Saluuz fac dextēa tua: t exaudi me: de⁹ locut⁹ est in scō suo. Exultabo t diuidā sichimam t vallē tabernaculoz dimetiar. Meus est galaad t meus est manasses: et effram ius cepcio capitis mei. Juda rex meus: moabl bes spei mee. In ydumeaz extendā calciamētū meum: mihi alienigene amici facti sūt. Quis deducet me in ciuitatē munitā: q̄s deducet me vsq; i idumeaz? Nonne tu de⁹ q̄ repulisti nos: t non exibis de⁹ in virtib⁹ nr̄is? Da nobis auxiliū de tribulatōne: q; vana salus hois. In deo faciem⁹ virtutē: t ipe ad nihilum deducet inimicos nostros.

Replica.

In psal. Cōfitemini. iij. Cū postil. diceret expositionē beati aug. fore mysticam q̄ exponit ps. de redemptōe ꝓli facta p ꝓm: t dicebat materiaz hui⁹ ps. fore gr̄aruz actiōez a liberatōe a q̄buscūq; periculis corpalib⁹ sicut picula corpalia in ira fr̄is distribuūt: Burg. ꝓtendēs expositōez. b. aug. fore nō mysticaz: ꝙ fr̄alem q̄d tn̄ puto de mēte aug. nō fuisse. Nā ꝑm eundem. b. aug. supra allegatū sepe ille ē sensus fr̄alis primus q̄d voces vl̄ res sine absurditate significāt. Dis alius aūt mysticus mer⁹ē dici. Pūc aūt redemptio ꝛpi ad picula corpalia: de q̄b⁹ hic ps. dicit: nō ē extēdit principaliter: t ꝛpc etiā sibi charissimos illis periculis t ad ea sustinēdus aiauit. d. Molite timere eos qui occidūt corpus t̄c. Matt. x. voluit. n. suos charos his piculis exerceri: vt ꝑhat apl̄us ad hebreos. xj. in siti frigore et nuditate. Ipse etiā apl̄s gl̄iat sebmōi piculis expositum. Cōcludēs piculis in falsis fratrib⁹. ij. cor. xj. redemptio igit̄ p ꝛpm facta ꝓncipaliter respicit spūalia: de quib⁹. b. aug. hūc ps. exponit: t hoc ē mysticare trāsferre corpalia ad spūalia circa illū passum. Qui descēdit mare in nauib⁹ t̄c. cū post. dicat q̄ mare distat a centro terre equaliter: t p ꝓs infer⁹ ꝑ ad q̄d b dicit descēsus Burg. dicit illud manifeste falsuz t rō sua ē: q; sic aqua maris tota terrā coopiret. Ibi dico q̄ burg. nō attendit ad legē posita ad⁹ ne trāsirēt fines suos: Prouer. viij. Ad quā legē postil. respondet: t cū burg. subsumit si postil. vult ꝙ intelligere de terra discoopta tūc nō sequitur q̄ mare sit inferi⁹ terra: ꝙ posi⁹ oppositū. Ad q̄d dico q̄ ꝓs sequit in respectu q̄ ad nos: q; sicut terra ē subpedit⁹ nr̄is ita z mare: ꝙ ad naturā ē aqua sup terrā: q; otinet terrā in sui pcauitate ꝑtē et ea ptē q̄ deus voluit vt apareat arida: quō aūt fuit factū vide in cor. Gen. j.

Psal. Cvij.

Aratū cor meū de⁹ t̄c. Huic ps. ꝓmittit talis titulus in hebr̄. t in transla. hiero. Canticū psalmi david. q̄ hoc aūt q̄d ꝓponit. Canticū dat intelligi q̄ david gr̄as agēdo hūc ps. pcantabat: t sic venit sup cū ꝓphetie reuelās ea q̄ in hoc ps. sūt descripta: sicut de heliseo dr̄. iij. Reg. iij. Cūq; caneret psaltes facta est sup eū manꝰ dn̄i t̄c. De materia hui⁹ ps. ꝓz ex circūstātia ipse q̄ est gr̄arū actio: de restitutōne regni isr̄l in statuz bonū: ꝛpe david victoria sibi a deo ꝓcessa de aduersarijs: t potissime de idumeis q̄s redegit sub tributo. ij. Reg. viij. hoc etiā ptz ꝑ titulum ps. lix. q̄ ps. ꝓuenit cū isto nō solum in ꝑsna: ꝙ etiā in vbis ab illo loco: vt liberent dilecti tui t̄c. vsq; ad finē. ꝓncipium tn̄ differt hic t ibi: q; ps. ille incipit a planctu eo q̄ dō ibi plangit deiectionē regni isr̄l ad⁹ tōs suū. Iste aūt ps. incipit a leticie cantu et victoria ipsi dō cōcessa. Et ꝑm hoc ps. iste i duas ptes diuidit: t primo ponit ꝙ exultatio: et scdo exultatōnis ratōem ibi.

Ut liberent. Circa ꝓmū sciendū q̄ qñ exultatio mentis in deū ꝑm ptem superiorē aie intendit: fit quedā redūdātia ad vires inferiores eam sequētes suo mō: sicut aūt fuit in david qñ fecit istū ps. Hoc est qd dicat. a Paratum cor meū deus. t. aia in pte superiori. b Paratū cor meū. in pte inferiori: per cor essi et quo pcedit sensus t motus ad alias ptes corpis intelligit aia que est principium vite in corpe. c Cantabo. ore. d Et psallā. mente ꝑm illud psal. lxxxiij. Cor meū et caro mea exultauerūt in deū. e In gloria mea. Gloria est clara noticia cū laude. Dauid autem inter alios ꝓphetas habuit valde clarā noticiam: t ꝓphetiam suam, ꝓut i quo modum diuine laudis: vt dictum fuit in principio huius libri diffusius: propter quod prophetia sua: bene vocatur hic gloria. f Exurge psalterium t cithara. quia dauid psalmos suos cantabat voce propria: et musicis instrumentis. g Exurgam diluculo. Illa enim hora homines deuoti surgunt ad laudem dei: vnde t angeli deum laudantes dicuntur astra matutina: Job. xxxviij. Cum me laudarent astra matutina: et iubilarent omnes filij dei: Et gen. xxxij angelus domini luctans cum iacob dixit ei: Dimitte me: iam enim ascendit aurora quasi diceret iam est hora laudandi deum non luctandi: sicut dictum fuit ibidem. h Confitebor tibi. confessione laudis. i In populis t̄c. premisit enim in spiritu q̄ psal. sui forent in futuris generationibus decantandi: sicut videmus implerum in ecclesia. k Quia magna est super celos misericordia tua. Ex eis aliquibus angelis te celo cadēbus alij remanentes fuerunt confirmati: processit ex misericordia dei. l Et vsq; ad nubes veritas tua. idest veritas iusticie tue ꝑ quā angeli superbientes ceciderunt in hoc aere caliginoso vbi generantur nubes: propter quod dicitur aeree potestates. m Exaltare super celos deus: et super omnem terram t cetera. per celum et terram intelligitur omnis creatura quam excellentia dei excedit in infinitum. n Ut liberentur dilecti tui t̄c. Hic incipit versus in hebreo et in translatione hiero. vbi dauid recidit rationem sue exultationis que est restitutio regni isr̄l in melius quam exprimit primo per modum petitionis a deo dicens. o Ut liberentur di. t̄c. exponatur ista

littera vsq; ad finē pō. sicut supra exposita est pō. lix.
¶ In pō. cvij. Paratū cor meū. vbi dr in postil. in gloria mea. Gloria est clara noticia. ¶ Additio.

Quod .pbia dauid inter alias .pries dicat glia ratione inducta p postil. B facit p opinione Aug. dicent q omnia psalmorū finit actor ipse dō. si em asaph z filij chore z alij essent actoes pf. sibi intitulatorū pari ratōne cuiuslibet eorū .pbie seu pf. gloria deberent dici: qr eodē modo data noticia p modum diuine laudis in suis pf. mysteria diuina tradiderūt vt dictū fuit in additōne sup. plogus psalteriī: z in ḡbus dam aliis additōnibus.

¶ In eodē pf. vbi dr in postil. Quia magna est sup celos miscdia tua. ¶ Additio.

Similia verba ponunt pf. xxxv. vbi dr: Dñe i celo miscdia tua z veritas tua vsq; ad nubes. q quidez verba fuerūt in additōe sup pdictū pf. exposita et eodem mō vident hic exponenda: vide ibi. Nec obstat q in hoc loco dicit: Magna e sup celos deus miscdia tua. et ibi dicit Dñe in celo miscdia tua. qr qō dr hic: Magna e sup celos referr ad hoc q miscdia excedit merita beatorū Qr aūt ibi dr: In celo miscdia tua. referr ad beatos q in regno celorum cōites miscdiam perfecte psequuntur: sicut legitur Matth. v. ca.

¶ Replica.

In psal. Paratū cor meum deus. Circa illuz passum: Quia magna est sup celos miscdia tua. Burgēn. facit applicatōnes nō necessarias: de quo vide circa psal. Dixit injustus.

¶ Psalmus. Cvij.

Deus laudē meā tē. Huic pf. pmittit talis ti. in hebreo: Ad victoriā dauid pf. z in transl. hiero. Pro victoria dauid canticū. z ps sūia ex supra dict pō. iiij. z tij. De materia vō hui pf. dicit beatus petrus Act. j. q lra hui intelligit de passione xpi spāliter ḡtuz ad hoc q fuit traditus a iuda. pditorie: q motus fuit ad hoc auaricia z iudei ex inuidia: vñ dr Act. j. In diebus illis exurgens petrus in medio fratrū dixit: Viri fratres oportet impleri scripturā quā pdixit spūs sanc p os dauid. de iuda q fuit dux eoꝝ q pprehenderūt ihm: z subdit postea: Scriptum est. n. in li. pl. Fiat commoratio eoꝝ deserta: et ñ sit q habitet in ea: z ēpatum et accipiat alter. Prima vō ps huius verbi dr ps. psalmo. lxviij. z scda in hoc psalmo: tñ beatus petr pmittit vtranq; scripturā: Act. j. vt allegatus est: qr vterq; psal. loquit de xpi passione. Et prima ps exprimit penā iudeoꝝ. p xpi morte: q: fuerūt captiuati p romanos z terra eoꝝ destructa. Scda vō ps exprimit ipsius institutionē matthie loco iude. Ad .pditionē vō xpi occurrerūt isti. s. iudas vendēdo: z iudei emendo: vt declarabit quatuor euāgeliste. Igit ꝑm hoc dauid in hoc pf. loquit in psona xpi hois: q frequēter legit deū patrē orasse: et potissime imminēte sua passione. Et ꝑm hoc pf. iste diuidit in tres ptes: qr primo ponit oratōnis xpi inchoatō: scdo ad hoc adducit rōnes. Quia os peccatoris. z tercio subdit oratonis inchoate ꝓsummatio: ibi. Et tu dñe. Circa primum dr in psona xpi. ¶ a Deus. s. pr quē xpc hō legit frequenter sui suum vocasse: Matth. xxvij. bdi beli lamasabatbani: qō interōtat deus meus deus quare me derelinquisti.

¶ b Laudē meaz ne tacueris. i. oionem meam ad te vertam. In omi. n. oione debita laudat dē: non dissimules nec differas eraudire. ¶ c Quia os peccatoris. Hic cōsequenter adducit rō vt sua oro fiat cito exaudibilis: z accipitur et tolositate sue traditōnis imminētis: vbi prio describitur .pditor culpa: z scdo pena: ibi. Fiant dies. Proditores aūt fuerūt iudei ementes: z iudas venditor: z culpā vtrorūq; simul describit sicut verba ementis z vēdētis sil .pcurrūt: z ḡtum ad hoc dicit. ¶ c

Quia os peccatoris. s. cetus sacerdotū. q ꝑmo habuerūt noticiam de xpo q eēt a deo missus ꝑz q dictū fuit sup illud matth. xxj. Zacharie volentes filiū dixerūt: hic est heres. Sz qr xpus cepit reprehendē eoꝝ vicia et bē gram coraz cōi pplo. ista cognitio d xpo fuit in eis obscurata inuidia z odio xpi: que obscurital magis aggrauabat q̄ allenabat peccatū: z ideo cetus sacerdotū dr os peccatoris. ¶ d Et os dolosi. i. iude .pditoris q facies pncipes sacerdotū congregatos ad tractandū de morte xpi: accessit ad eos tractans cū eis de eius venditōe: Lu. xxij. ca. ¶ e Locuti sunt aduersum me lingua dolosa. s. iudei z iudas sil tractādo de traditōne mea. Item ḡtum ad iudeos singulariter verbis dolosis querētes eū capere in sermone: Mat. xxij. dicentes. Magister scimꝰ qr verax es tē. hoc dicebāt dolose vt facilius possent eū capere: vt bī ibidē. Item iobā. viij. ꝓponentes qōem de muliere deprehensa in adulterio: vt si diceret eam dimittendaz arguerēt eum legis transgressoꝝ. si lapidandā: diceret eū crudelem: z sic redderēt eū populo odibilē: vt plenꝰ dictū fuit ibidez

¶ e Et sermonibus odij circumdederūt me. dicētes ei ex odio: Jo. viij. Samaritanꝰ es tu z demoniū habes. z Jo. ix. dicentes de eo: Non est hic hō a deo q sabbatum nō custodit. ¶ f Et expugnauerunt me gratis. vnde dixit eis: Jo. x. Multa bona opa ostendi vobis ex patre meo: ꝓpter qō eoꝝ opus vultis me occidere: z in tota passione sua expugnauerūt eum gratis. idest sine causa. ¶ g Pro eo vt me diligerēt. i. p bono qō eis feci: vnde me diligere deberent. ¶ h Detrahebant mihi. dicentes de me: Lu. xj. In beelzebub principe demoniorum ejicit demonia: z Matth. xj. Ecce homo vorax z potator: vini publicanorum z peccatorum amicus. ¶ i Ego autem orabam. vnde de eo dicitur Lu. vj. ca. q erat pnoctans in oione dei. ¶ k Et posuerunt aduersum me mala p bonis. reddētes verba iniuriosa detractōnes et ꝓsecutiones pro bonis que feci inter eos docendo sanitates conferendo: sicut patet in euangelio. ¶ l Et odium pro dilectione mea. quia ex dilectione magna erga populum iudaicum operabatur salutem in medio terre: propter quod dicit matthei. xxiij. Quoticns volui congregare filios tuos quē admodum gallina congregat pullos suos sub alas. z pro ista dilectione concepit populus iudaicus maximum odium contra christum.

¶ m Constitue super eum. idest constitues. ¶ n Peccatorem. idest caypham qui erat pontifex anni illius qui dicitur hic peccator eo q vltimatum consilium dedit de morte christi: Joban. xj. ¶ o Et dyabolus stet a dextris eius. i. stabit: quia ad hoc a dyabolo exaltabat principaliter: qz cum esset tūc pontifex potebat alios ad suā sententiā inclinare. ¶ p Cū iudicat. istō ad iudam spāliter refert: cui iudiciū a xpo fuit .platū in cena: Cum dixit de iuda: Ve hōi illi p quē filius hominis tradet tē. Matth. xxvij. Est aūt ve comminatō pene eterne. ¶ q Exeat ꝓdemnatus. qz post verba

p̄dicta ꝑ̄ vedit iude panē intinctū: q̄ accepto introiuit in eū sathanas ad ampl⁹ eum possidendū: z exiuit ptinuo de societate xp̄i z aplor̄: vt dr̄ Jo. xiij. et iuit ad pficiendū p̄ditione suā: accipiendo cohortē z a pōtific⁹ z phariseis ministros vt traderet in manib⁹ eorū ihm: vt dr̄ Job. xxviij. iō subdit.

*r Et oio ei⁹ fiat in pctm̄. Hic accipit oio p ratiōe oris: fm interp̄tatōes nois oio oris rō z tecoio nō fiat directa ad deū: s ad p̄cipes iudeorū vt traderēt sibi societates armator. *s Fiant. Hic p̄nūciat p̄dcte ꝑte vebita pena: z primo ipi⁹ iude spāliter: scdo ipli in daici generalit: ibi. Mutantes. Circa primū dr̄ *s Fiāt dies e⁹ pauci: q: cito suspend. z seipsū postq̄ tradiderat xp̄m: Mat. xxvij. et Act. j.

*t Et epatum ei⁹. i. apostolatū vñ z epi in eccla sunt successores aplorū: vt dr̄ in vo. actis dixi. xxj. ca. In nouo testamēto. *v Accipiat alter. s. beatus Mathias qui loco ei⁹ fuit electus: Act. j. *x Fiant fi. eius or. z vxo. eius vidua. s. ipsi⁹ iude. p quibus sustentādis fur erat: z loculos habens tradendo vxori et filijs ea q̄ dabant̄ p egenis. vt dicit hic quidā doctor. z satis scordat ei qđ dr̄: Joh. xij. vbi cū diffret iudas de vngento effuso: Quare hoc vngētum nō venit. i. vendit trecentis denarijs z datum est egenis: z subdit euāgelista. Dixit aūt hoc nō q̄ de egenis ptinebat ad eūdē q: fur erat z loculos h̄. *y Mutantes. Hic p̄siter ponit pena ipli iudaici generaliter q̄ in pena mortis xp̄i p romanos fuit captiuatus z destruct⁹: et primo describit hec pena: scdo recolitur causalit. Pro eo vt dr̄. Circa primū p̄. *y Mutātes transferant filij ei⁹. i. iudaici ipli. *z Et mendicēt. oibus bonis suis spoliati. *a Eiciant̄ de habitōibus suis. quia vt tota iudea fuerunt eiecti. *b Scrutet fenerator omnē substantiā ei⁹. In transl. biero. ponit exactor. z iste fuit tytus qui p̄cepit omnē substantiam iudeor⁹ diligēter inquiri z auferri: nō subdit. *c Et diripiāt alie. labo. ei⁹. i. diuitiae eor⁹ labor⁹ acq̄sitas *d Nō sit illi adiutor. q: nullus ali⁹ ꝑlis ausus fuit iuuare iudaicū ꝑlim extra romanos: imo etiaz Agrippa rex q̄ erat iudeus nolui⁹ eos iuuare: sed magis comūxit se romanis: vt refert Iosephus li. de iudaico bello.

*e Nec sit q̄ misereat pupillis ei⁹. q: milites romani sine misericordia eos ptim occidebant ptim captiuabāt: multipliciter affligentes: ideo subdit. *f Fiant nati ei⁹ in inte. z in ge. vna. i. infra tōus vnius generatōnis: q: xlij. anno post passionem xp̄i rebellauerunt eos romani. *g Deleatur nomen ei⁹. quia illi qui remanserūt de iudeis dispersi sunt p diuersas ptes orbis: subiecti gentib⁹ aliis ita q: nō faciūt p se ꝑlim habentes aliquā terram seu dominiū. *h In generōne reoscat iniq-

r z oīo ei⁹ fiat in pctm̄. s Fiāt dies ei⁹ pauci: z epatum ei⁹ accipiat alter. t Fiant filij ei⁹ orphani: z vxor ei⁹ vidua. u Mutantes transferant filij ei⁹ z mendicēt: a ej̄cianť de habitatōibus suis. b Scrutetur fenerator oēm ꝑbam ei⁹: z diripiant alieni labores ei⁹. c Nō sit illi adiutor nec sit q̄ misereat pupillis ei⁹: f Fiant nati ei⁹ in interitū: in generatōe vna g dēle at nomē ei⁹. h In memoriam redeat iniq̄tas patrū ei⁹ in ꝓspectu dn̄i: z pctm̄ matris ei⁹ nō deleat. i Fiant ꝑ oīa semp: k z dispeat de terra memoria eor: l p eo q̄ nō est recordatus m facere misericordiaz. n Et psecut⁹ est hoiez inopē

tas patrū eius de. q: infra. xlij. annos p̄dictos illi q̄ tractauerūt de morte xp̄i erāt mortui saltē p maiorē pte: ꝑ quoz iniq̄tas fuit ad memoriā reducta qū in vindictaz mortis xp̄i capitas fuit sup ꝑlm inducta. *i Fiat ꝑ eo. scm. i. fient: q: illi q̄ remāserūt p maiorē pte sē obstinati in infidelitate: z sic sē cōtra dn̄m. *k Et dispeat de terra memoria eoz. q̄tum ad bonū: q: de eis nō remanet nisi memoria ad malū eoz fm q̄ dr̄ Prouer. x. Memoria iusti cū laudib⁹: et nom̄ impioz putrescet. *l Pro eo de. Hic recolit dicte punitōnis cā. quz dicit. Pro eo q: nō est recordatus: z incipit hic versus in hebreo z in translatione hiero.

*m Facere misericordiam. min⁹ dicit z ꝑ signat. s. q̄ ꝑlis iudaicus fecit crudelitatē maximam in psecutōne saluatoris: iō subdit. *n Et psecutus est homiez. i. xp̄m de vgine nati ei⁹ deitatē ꝑsequi ñ poterāt.

*o Inopem z mendicum. Christus em̄ duxit vitam paupere valde. *p Et ꝓpunctū corde. affligendo mente et iudeor⁹ ingrati tudine. *q Mortificare. q: pilato iudicante illū dimitti debuerunt: noluerūt acquiescere. d. Si hūc dimittis non es amicus cesaris. Jo. xix. *r Et diligit maledictōez. q̄ impcat̄ psecutoribus innocentū: Deut. xxviij. et in multis alijs locis. *s Et veniet ei. q: psecutōes atrocissimam sustinuit a romanis. *t Et noluit benedictionē. q̄ in lege impcabat̄ ꝓ opibus misericōdie. *v Et cloygabit ab eo. q: romani nō fuerūt misericordes ꝑlo iudaico. *x Et induit maledic. sicut vestimentū. i. fuit circūdatus maledictionibus: sicut bō circūdat vestimēto. z q: pena bua⁹ maledictōnis non tm̄ tetigit iudeos in exterioib⁹ bonis: s etiaz in interioib⁹ corpis z aiei: deo subdit: Et intrauit sicut aqua in interiora ei⁹. *y Fiat ei sicut vestimentū tē. patet ex dictis ſnia. *z Et sicut zona q̄ semp̄ cingit. q: fuerūt ligati: z sic violenter tracti extra terrā suā: z sic captiuati. Jn fine hui⁹ maledictōis cōcludit ps. loquēs in ꝑsona xp̄i hominis. *a Hoc opus eor. hec pena quedicta est ꝓ ope malo reddita illis. *b Qui detrahunt mihi. i. iudeis q̄ multipliciter detrahebāt xp̄o: vt ꝑdictum est. *c Qui loquntur mala aduersus me. i. vitam meam: de cui⁹ destructione inter se tractauerūt: vt ꝑdictū est. *d Et tu dne. Hic vltimo ponit oīonis xp̄i supius inchoate ꝓsummatio dicēs ad ꝑem: Et tu dne. i. dne angelor̄ et hominū. *e Fac mecū. s. misericordiam: me refusitando et glorificando. *f Propter nomen tuū. i. vt nomē tuum glorificet̄ p meam exaltatione. *g Quia suauis est misericordia tua. sanans oēs morbos z vulnera. *h Libera me. a iudeor⁹ psecutōne. *i Quia egenus z pauper sum ego. q: vt dictū est duxit vitam valde pauperē. *k Et cor me. otur. ē tra me. ex iudeor⁹ ingratitudine. *l Sicut vmbra cū declinat ablat⁹ fuit: m z excussus sum sic locuste.

*n Et ꝓpunctū corde. q: pilato iudicante illū dimitti debuerunt: noluerūt acquiescere. d. Si hūc dimittis non es amicus cesaris. Jo. xix. *r Et diligit maledictōez. q̄ impcat̄ psecutoribus innocentū: Deut. xxviij. et in multis alijs locis. *s Et veniet ei. q: psecutōes atrocissimam sustinuit a romanis. *t Et noluit benedictionē. q̄ in lege impcabat̄ ꝓ opibus misericōdie. *v Et cloygabit ab eo. q: romani nō fuerūt misericordes ꝑlo iudaico. *x Et induit maledic. sicut vestimentū. i. fuit circūdatus maledictionibus: sicut bō circūdat vestimēto. z q: pena bua⁹ maledictōnis non tm̄ tetigit iudeos in exterioib⁹ bonis: s etiaz in interioib⁹ corpis z aiei: deo subdit: Et intrauit sicut aqua in interiora ei⁹. *y Fiat ei sicut vestimentū tē. patet ex dictis ſnia. *z Et sicut zona q̄ semp̄ cingit. q: fuerūt ligati: z sic violenter tracti extra terrā suā: z sic captiuati. Jn fine hui⁹ maledictōis cōcludit ps. loquēs in ꝑsona xp̄i hominis. *a Hoc opus eor. hec pena quedicta est ꝓ ope malo reddita illis. *b Qui detrahunt mihi. i. iudeis q̄ multipliciter detrahebāt xp̄o: vt ꝑdictum est. *c Qui loquntur mala aduersus me. i. vitam meam: de cui⁹ destructione inter se tractauerūt: vt ꝑdictū est. *d Et tu dne. Hic vltimo ponit oīonis xp̄i supius inchoate ꝓsummatio dicēs ad ꝑem: Et tu dne. i. dne angelor̄ et hominū. *e Fac mecū. s. misericordiam: me refusitando et glorificando. *f Propter nomen tuū. i. vt nomē tuum glorificet̄ p meam exaltatione. *g Quia suauis est misericordia tua. sanans oēs morbos z vulnera. *h Libera me. a iudeor⁹ psecutōne. *i Quia egenus z pauper sum ego. q: vt dictū est duxit vitam valde pauperē. *k Et cor me. otur. ē tra me. ex iudeor⁹ ingratitudine. *l Sicut vmbra cū declinat ablat⁹ fuit: m z excussus sum sic locuste.

*o Inopem z mendicum. Christus em̄ duxit vitam paupere valde. *p Et ꝓpunctū corde. affligendo mente et iudeor⁹ ingratitudine. *q Mortificare. q: pilato iudicante illū dimitti debuerunt: noluerūt acquiescere. d. Si hūc dimittis non es amicus cesaris. Jo. xix. *r Et diligit maledictōez. q̄ impcat̄ psecutoribus innocentū: Deut. xxviij. et in multis alijs locis. *s Et veniet ei. q: psecutōes atrocissimam sustinuit a romanis. *t Et noluit benedictionē. q̄ in lege impcabat̄ ꝓ opibus misericōdie. *v Et cloygabit ab eo. q: romani nō fuerūt misericordes ꝑlo iudaico. *x Et induit maledic. sicut vestimentū. i. fuit circūdatus maledictionibus: sicut bō circūdat vestimēto. z q: pena bua⁹ maledictōnis non tm̄ tetigit iudeos in exterioib⁹ bonis: s etiaz in interioib⁹ corpis z aiei: deo subdit: Et intrauit sicut aqua in interiora ei⁹. *y Fiat ei sicut vestimentū tē. patet ex dictis ſnia. *z Et sicut zona q̄ semp̄ cingit. q: fuerūt ligati: z sic violenter tracti extra terrā suā: z sic captiuati. Jn fine hui⁹ maledictōis cōcludit ps. loquēs in ꝑsona xp̄i hominis. *a Hoc opus eor. hec pena quedicta est ꝓ ope malo reddita illis. *b Qui detrahunt mihi. i. iudeis q̄ multipliciter detrahebāt xp̄o: vt ꝑdictum est. *c Qui loquntur mala aduersus me. i. vitam meam: de cui⁹ destructione inter se tractauerūt: vt ꝑdictū est. *d Et tu dne. Hic vltimo ponit oīonis xp̄i supius inchoate ꝓsummatio dicēs ad ꝑem: Et tu dne. i. dne angelor̄ et hominū. *e Fac mecū. s. misericordiam: me refusitando et glorificando. *f Propter nomen tuū. i. vt nomē tuum glorificet̄ p meam exaltatione. *g Quia suauis est misericordia tua. sanans oēs morbos z vulnera. *h Libera me. a iudeor⁹ psecutōne. *i Quia egenus z pauper sum ego. q: vt dictū est duxit vitam valde pauperē. *k Et cor me. otur. ē tra me. ex iudeor⁹ ingratitudine. *l Sicut vmbra cū declinat ablat⁹ fuit: m z excussus sum sic locuste.

locū fugiōdo psecutōes: sicut ꝓ Mat. ii. vbi dr̄ q̄ ꝑ̄ ꝑse cutōes herodis fuit portat⁹ in egyptū: z fugies psecutōes iude oz abijt transiordanē. Jo. x. z alis. ꝓter eoz psecutō nē abijt in regionē iuxta desertū i ciuitatē q̄ dr̄ effrē. Jo. xii. ¶ a Genua mea infirmata sē a ieiunio. Jeiunauit ei ꝑ̄. xl. diebus z xl. noctibus cōtinue. Mat. iiii. et postea eſurijt et attenuatione corꝑis: et nō solū et illo ieiunio: ⁊ etiā aliis laboribus z vigilijs passus é fatigatōs corꝑis q̄ maxime se titur in genibus leo q̄ sustinēt pondus corꝑis: vñ dr̄ Jo. iii. Jesus aūt fatigatus ex itinere se debat sup fontem. ¶ b Et caro mea i mutata é. in macie ¶ c Propter oleū. i. ex defectu olei in q̄ notaē tenuitas

[a] Genua mea infirmata sē a ieiunio: [b] z caro mea imuta ta é ꝓter oleū: [c] Et ego factꝰ sū obꝓbriū illꝭ: [c] videēt me z mouerēt capita sua. [f] Adiu ua me dñe deꝰ meꝰ: [g] saluum me fac ꝓpt̄ miaz tuā. [h] Et sci ant q̄z manꝰ tua hec: z tu dñe fecisti eā. [i] Maledicēt illi [k] z tu bñdices: [l] q̄ insurgunt in me confundant: [m] seꝰ aūt tuꝰ le tabit. [n] Jnduāt q̄ verecundia

mihi pudore: [o] z opiāt sicut diploide confusiōe sua. [p] Confi teor dño nimis ore meo [q] z in medio multoꝝ laudabo eū. [r] Quia astitit a dextris pauperi: [s] vt saluā faceāt a psequentibꝰ aiaz meā. ¶ Dñe.

[a] Dixit dñs ps. Cix [b] dño meo: [c] sede a dextris meis. [d] Do nec ponam inimicos tuos: [e] scabellū pedum tuorum.

¶ Psal. Cix. Dixit dñs mino z. Hic incipit scda ps principalis in executione buꝰ libri sicdm̄ fuit a principio in qua agit d̄ sacerdotio xpi tñ ista diuisio nō est ꝑfa: q̄z cum hoc tractanē mḱ ta alia: ⁊ est p reductiōez ad istud qd̄ in hoc ps. tangit: cui ꝓmittit talis titulus in hebreo. Psal. dauid: sed ꝓponit lra lamech ad designandū q̄ dauid est datiui casus: z sic apparet actor buꝰ ps. q̄z appropriat ipsi dō sicut actori. De materia vo buꝰ ps. dicunt aliqui hebrei q̄ est gratiarum actio pro victoria diuinitus concessa abrae de quatuor regibus: vt babeē plenius Gen. xiiii. z sic exponunt qd̄ dicit in principio: Dixit dñs mino meo: vt sint verba Eliezer serui abrae dicens.

¶ a Dixit dominus. idest deus qui est dominus omnium. ¶ b Domino meo. s. abrae. ¶ c Sede a dextris meis. idest sis securus de protectione mea in bello cōtra Amraphel: et alios qui erant cum eo. ¶ d Donec ponam inimicos tuos. i. reges ꝑdictos: qui dicunt inimici abrae eo q̄ captiuauerūt loth nepotem suum.

¶ e Scabellum pedum tuoꝝ. habendo de eis plenam victoriam: z sic ꝓuenienter applicant litteram ad suū ꝓpositum: put possunt. Alii vo hebrei dicunt q̄ē gratiarū actio ipsi⁹ dauid: de toc ꝓ dominus cum assecurauerit in ꝓsecutōne saulis: q̄ non traderetur in manib⁹ eius: z sic cum dicit: Dixit dñs z. verbum est ipsi⁹ dauid dicentis ꝓ gratiarum actōne. ¶ a Dixit dñs. i. deus dixit mihi. ¶ b Domino meo. i. ꝓ meo dño saule me ꝓsequente. ¶ c Sede a dextris meis. i. sis securus de protectione mea: q̄z non traderis in manibus eius.

¶ d Donec ponam inimicos tuos. idest omnes illos q̄ nituntur te impedire a regni consecutōne. ¶ e Scabellum pedum tuoꝝm. idest totaliter tibi subiectos: quod fuit impletum: vt patet. ii. Reg. z. j. palipo. et sic ꝑ̄ nituntur applicare litteram ad istud ꝓpositum.

Jstas duas expositiones non intendo ꝓsequi: tum ad ꝓlixitatem vitandam: tum quia ꝓtinent falsitatem et a littera dissonantiā: q̄ꝫ patet de prima expositiōe. Jm illud qd̄ in principio dr̄: Dixit dñs dño meo z. ē verbum eliezer: z p dñs alia q̄ secunt: ad qd̄ videt sequi q̄ sit actor ps. cui repugnat psalmi titulus: vt dictum est. Item secunda expositio que dicit. Dixit dominus domino meo. idest ꝓ meo domino saule: videtur extorta manifeste. Item illud qd̄ dicit infra: Tu es sacerdos in eternū z. nō pōt conuenire ipsi dauid nec etiam abrae: q̄ nō fuerūt sacerdotes: vt ꝓz de dauid manifeste: similiter de abrā: q̄ dicit de eo melchisedech sacerdoti: Gen. xiiii. Preterea dato q̄ fuisset sacerdotes illo sacerdotiū nō fuit eternū: z iō hec lra dr̄ d̄ illo solo cui⁹ sacerdotiū ē eternū. s. xp̄o. Jm quod diffuse tractat apostol⁹ ad hebreos. vii. dicēs. Jbo aūt eo q̄ maneat

¶ b Et caro mea imutata ē. in macie ¶ c Propter oleū. i. ex defectu olei in q̄ notaē tenuitas

¶ Jn eodem ps. vbi dr̄ in postil. Hoc opus coꝝ. i. hec pena. ¶ Additio.

Ecādū glo. ꝑcedentia que fuerūt singularie dicta applicanda sunt ipsi iude. cū aūt hic dr̄ plurale: Hoc opus eoꝝ q̄ detrahūt mihi ꝛc. intelligit de iudeis qd̄ videt magis ꝓprie dcm̄ z vtrū q̄z sit applicabile ꝛc.

Judas ꝑdito⁹ ꝓprie dr̄ volosus q̄: volosecū osculo pacis dñm tradidit. sacerdotes aūt q̄ patenter rpm blasphemabant in eum manus sceleratas iniecerūt: non volosi dicunt ꝓprie: sed transgressores seu peccatores.

¶ Additio.

¶ a Genua mea infirmata sē a ieiunio. Jeiunauit ei ꝑ̄. xl. diebus z xl. noctibus cōtinue. Mat. iiii. et postea eſurijt et attenuatione corꝑis: et nō solū et illo ieiunio: ⁊ etiā aliis laboribus z vigilijs passus é fatigatōs corꝑis q̄ maxime se titur in genibus leo q̄ sustinēt pondus corꝑis: vñ dr̄ Jo. iii. Jesus aūt fatigatus ex itinere se debat sup fontem. ¶ b Et caro mea imutata ē. in macie ¶ c Propter oleū. i. ex defectu olei in q̄ notaē tenuitas

¶ Jn pſ. cxiii. Deus laudē meā. vbi dr̄ in postil. Os peccatoris et volosi. s. iude. ¶ Additio.

ꝑ eternū sempiternū hꝫ sacerdotiū: ꝛ iō ps. iste ad lꝛas loquit de xpo. Item Ꝫ ꝑz ꝓ dñō saluatorꝭ: Mat. xxii vbi dr. Cōgregatis at phariseis interrogauit eos ihesus dicēs. Quid vobis videt de xpo cuꝰ filius ē: dicūt ei dauid: ait illis. Quō g dauid in spū vocat eum dñm. d. Dixit dñs dño meo sede a dextris meis. ꝛ ſbdit. Si g dauid vocat eū dñm quō filius ei ē: z ne mo poterat ei re spondē verbum q; pharisei diuinitatem xpi ignorabāt: ꝓ qua xps est dñs ipsi? dauid: ꝛ filius eius ſm carnē: ro. j. Qui factus ē ei ex semine dauid ſm carnē. Et verbis aūt ꝓdictis duo apparent manifeste. l. q; dñs fuit actor hui? ps. ꝛ ꝓ ps. iste loquit de xpo. hoc etiā apparet ꝓ deū apli: Hebreoꝝ. j. Ubi ꝓ lram huius ps. pbat xpm maiorē angelis. d. Ad quez aūt angelorꝭ dixit aliq̄n: Sede a dextris meis: quoad usq; ponā inimicos tuos scabellū pedū tuorꝝ. q. d. nulli: iō subdit: Nōne oēs sunt ad ministratorij spūs i ministeriū missi. ꝓbatio aūt non fit nisi ex sensu lꝛali: ſm q; dicit aug. ꝓra vincentiū vonatistā. er q ps ſm suaꝫ apli q; hic ps. loquit ad lram de xpo. Item hoc pōt declarari ꝓ dicta doctorꝭ hebreoꝝ antiquorꝝ. primo q; ionathan filius oziel q; tante auctoritatis fuit ꝛ et apud hebreos q; unus fuit ausus ꝺicere sibi i sua trāslatiōe chaldaica vbi nos bēm: Dixit dñs dño meo ꝛc. trāstulit sic: Dixit dñs. verbo suo. sede ꝛc. Abraā aūt non pōt dici vel verbū nec dō: ſ tm dei filius. ihs xpc: ſm q; dr Jo. j. In ꝓncipio erat verbū ꝛc. hoc etiā ꝓz ꝓ quandam glo. hebraica q; est rabi ioden super illud ps. xvii. Et dedisti mihi ꝓtectionē salutis tue ꝛ dextera tua suscepit me. glo. in futurū deus sanctꝰ ꝛ bñdictus ꝙuertē faciet regē messiā ad dexterā suam: sicut scriptū est ps. cix. Dixit dñs dño meo: sede a dextris meis. et idez dicit ra. moy. badarsan sup illud geñ. xviii. Apparuit aūt illi dñs ad ilicem mābre ꝛc. ꝓz igit ex dictis xpi et apli pauli ꝛ doctorꝭ antiquorꝭ apud hebreos: ꝛ adhuc apparebit ꝓsequēdo hūc ps. q; ps. iste intelligend? est ꝺ xpo. Dis ꝓmissis ps. iste in duas ꝑtes diuidit: q; prio describit xpi cōditiōe: ſcdo ꝙq̄ de eius sacerdotio: ibi. Jurauit dñs. Conditio aūt ipsius xpi ē q ē dꝰ ꝛ bō in vna ꝑsona: ꝛ a q; ſm naturā humanā ē minor: ꝑfm diuinā equalis ei. primo g̃ ondit ista minoritas: ꝛ secundo eqlitas: ibi. Tecū principiū. minoritas aūt fuit oñsa q; hoc q; xpc in natura humana fuit exaltat? a ꝺo pr̄e in sua benedicta ascēsione: nullus. n. exaltat? nisi a maiore sed? hoc est q; ꝺicit ꝺo loquens de futuro ꝙ modum ꝑteriti: ꝓter certitudinē ꝓphie. // a Dixit dñs .i. deus pr̄. // b Dño meo. ipsi xpo quē dꝰ vocat dñz suū rōne deitatis. // c Sede a dex. meis. q; impleta fuit in sua ascensione: ſm q; dr Mar. vlti. Et dñs quidez iesus postq̄ locutus ē eis assumpt? ē in celū: ꝛ sedet a dextris dei. // d Donec ponā inimicos tuos. i. iudeos q; ꝑsecuti fuerūt xpm ad mortem. // e Scabellum pe. tu. i. subiectos tibi: q; videm? impleri: q; illi qui ē iudeis crediderunt sunt xpo subiecti ꝓ fidē. Illi vo q; increduli remāserūt sunt membris xpi subiecti: q; in terris principū xpianoꝝ manent: sicut serui ꝛ abiecti: inter saracenos aūt habitare nō ꝓmittūr vt a fidelibus audiui. Ad ascensionē vo xpi secuta est missio spiritus sancti in signo visibili: vt hr act. ij. ꝓter q; dr iob. xvi. Mundum erat spiritus datus: q; iesus nondū erat glificatus. Ista vo missio fuit facta in monte syon: vt dicit hiero. in ꝓfilla ad paulinum: de omnib? facre scripture libris: ꝛ apli aliq̄s discipuli spūsancto ꝓfirmati: de syon exierūt ad ꝓdicandū ꝓ orbem gloriā xpi: ſm q; dixerat eis saluator: act. j. Accipietis virtutē supuenientis spūssancti in vos ꝛ eritis mihi testes in irlm et in omni iudea ꝛ samaria ꝛ vsq; ad vltimū terre. Et hoc est q; ꝺicit hic dauid dirigens sermonem ad xpm. // a Virgā virtutis tue. i. ptātem docendi in omnib? linguis: ꝛ faciendi miracula ad ꝓfirmatōez doctrine. // b Emittet dñs. i. deus pater q; cum filio missit spūsanctū ꝓferentem ptātem istam apl̄is. // c Ex syon. q; spūssanctus est syon vel in syon apostolis fuit missus. vt ꝓdictum est. Et ex syon missi sē apli ad ꝓdicandum nō solū a filio: ſ etiam a patre: ꝛ q; ꝓ doctrinā ꝛ miracula apostolorꝭ illi q; ꝓ orbē ꝙpter ydola xpm ꝓsequebant ꝙuerti sunt ad fidem ꝛ subiecti ipsi xpo: nō subdit. // d Dñare. i. tu christe. // e In medio inimicorꝭ tuorꝝ. Notādū vo q; ꝓtās tēcēdi ꝓdicta ꝙueniēter significat ꝓ ygā: q; doctores hebreorꝭ antiquiꝭ virgā portabāt in signū doctrine: ꝛ silr baculus portant pastores ecclie: vnde ꝛ apl̄is ad ꝓdicandū missis Mar. vj. dr q; nō portēt aliq̄d in via nisi virgā tm. silr ptās miracula faciēdi ꝓ virgā designat: vñ moyse misso a deo in egyptū dr: Exo. iiij. Virgā q; hāc sume in mānu tua in qua factur? es signa. // f Tecū principiū. Hic ꝓfr oñditur eqlitas xpi ad ꝑsonā q; quoad ei rōne diuine nature q; est eadē in ꝑe ꝛ filio: ꝛ hoc ē qđ dr. // f Tecū principium. principiuꝫ dr hic ipse ꝓfr ſm q; dr Jo. j. In principio erat verbum. i. in patre filius qui est cum filio in ętez est vnus cū eo in natura ꝛ distinctus in ꝑsona. hoc aūt ꝛ importat hec dictio tecū. l. vnionē distinctorꝭ. // g In die virtutis tue. hoc est in caritate patrie: q; est dies sine nocte: Apoc. xxi. Mor. n. nō erit illicin q; die vt aperte virtus xpi ętum ad ꝛtatem et humanitatem: quia sanctꝰ in patria reficiunt interius in aspectu deitatis ꝛ exterius in aspectu humanitatis: vt dicit augu. super iob. ido subditur. // b In splendoribus sanctorꝭ. qui illuminati lumine glorie elevant ad dictam visionem. // i Ex vtero ante luciferum genui tē. hoc dicit in ꝑsona patris: nec mirum: quia modus loquendi frequenter mutat in prophetis: ꝛ maxime in psal. vt frequenter apparuit in ꝓdictis ꝛ oñditur hic coeternitas filij ad patrem. // i Ex vtero. q; filius est de substantia patris. // k Ante luciferū genui te. i. ante ꝙductionem stellarū que nomine luciferi designant: sicut totum a nobiliori ꝑte denominat: ꝛ ꝓ cōsequens generatio filij ꝓcedit creatiōem celi cuz quo facte sunt stelle. tempus aūt sequit motum celi: ꝛ ꝓ cōsequens aī tempus ē generatū filij: ꝛ ꝓ ps eterna: q; aī tempus nō est nisi eternitas. lra aūt hebraica sic hꝫ: Ꝓpli tui pnces in die virtutis tue. in decore sancto de matrice aurore tibi ros adolescētie tue. ꝛ ſm istā lram in prima ꝓtibus versus: nō ostendit eqlitas filij ad ꝓfrz: ſ magis continuat sūia versus ꝓcedentis: in q; agit de ptāte docendi ꝛ miracula faciendi apostolis data: ꝓ quam facti sunt principes sup omnez terram in spūalibus: ſm q; dr ps. xliij. Constitues eos ꝓncipes sup omnem terram ꝛc. hoc est q; dr hic. Ꝓpli tui. i. apostoli aliiq; discipuli cum eis gnēres in die pentecostes. Principes. supple sunt ꝓstituti: q; ꝓmuniter hoc verbum sit in omnibus suis modis ꝛ temporibus supponit in hebreo. In die virtutis tue. i. in die pentecostes qua declarata est virtus tua in missione spiritussancti in signo visibili: ſm q; dicitur actuum. ij. De ꝛtera igitur tui exaltatus effudit hunc quem vos videtis et auditis. In decore sancto. quia gratia spiritussancti sanctificat et decorat: De matrice auroze ꝛ cetera. Hic ostēditur q; sicut apostoli confirmati fuerunt virtute spiritus sancti: sic eadem virtute formatum fuit corpus christi de virgine: ꝛ hec est sententia rabi barachie exponentis sup Geñ. illud trenoꝝ vlti. Pupilli facti sum? absq; pie: deus sanctus ꝛ benedictus qui israeli vos dixistis coram me: pupilli facti sum? absq; ꝑe redemptor: quē ego ex vobis suscitabo sine pie erit: sicut scriptum est psal. cix. de matrice

auroꝛe tibi ros infantie tue. Ex hoc igit̃ dicto ꝑz q̃ pſ. iſte ſm intentõez illi⁹ voceꝛis loquit̃ de xpo q̃ expectabatur vt redẽptoꝛ. ⁊ q̃ naſcit̃ur⁹ erat in terris te mſe ſine pr̃e: et ſm hoc exponit̃ iſta ſra. De matrice auroꝛe. i. de vtero virginis q̃ auroꝛa dr̃. q̃ ſicut ſol viſibilis ouit̃ de loco auroꝛe: ſic xp̃c de virgine oꝛtus ẽ q̃ dr̃ ſol iuſtitie: Malachie. iiij.

Oriet̃ vobis timẽtibus nomẽ meum ſol iuſtitie. Et ibi ros .i. corpus formatũ virtute ſpũſancti de puriſſimo ſanguine bt̃e virginis: ſicros generat̃ virtute celeſti in matꝛia humoꝛis: Adoleſcẽtie tue. q. dei filius immutabilis ⁊ eteꝛn⁹ in corpe aſſumpto de virgine factus eſt infans ⁊ adoleſcens ⁊ tandẽ vir ꝑfectus. ¶a

[a] Jurauit dñs ⁊ nõ penitebit eũ: [b] tu es ſacerdos in eternũ [c] ſm ordinem melchiſedech. [d] Dñs a dextris tuis ꝓfregit in die ire ſue reges. [e] Judicabit in natiõib⁹ [f] implebit ruinas: [g] ꝙaſſabit capita [b] in terra multoꝛum. [i] De torrente in via bibet [k] ꝓ pterea exaltabit caput.

[a] Jurauit dñs. Hoc ꝓiter agitur de xp̃i ſacerdotio: ⁊ q̃ ad ſacerdotiũ in difficilibus ⁊ dubijs ptinebat yltimũ iudiciũ: Deut. xvij. Si difficile ⁊ ambiguũ apꝛd te iudiciũ eẽ ꝓſpexeris: Surge et aſcende ad locũ quẽ elegerit dñs de⁹ tuus: veniesq; ad ſacerdotes leuitici gener̃. ⁊c. ió ꝰ ꝓio agit̃ de ſacerdotõ xp̃i ſcdo de ei⁹ iudicio finali: ibi. Judicabit. Circa primũ dicit. ¶a Jurauit dñs ⁊ non peni. eũ .i. firmiter ſtatuit ⁊ abſq; retractõne: Geñ. xxij. Per memetip̃m iurauj dicit dñs ⁊c. ſeq̃tur. In ſemine tuo bñdicent̃ oẽs gẽtes terꝛe: qđ ipletum ẽ in ſacerdotio xp̃i de ſemine abꝛae deſcendentis. bñdictio. n. ptinet ad officiũ ſacerdotis. ¶b Tu es ſacer. in eternum. qđ intelligit̃ de ſacerdotio xp̃i: vt ſupra dedaratũ ẽ: ⁊ ides dicit ra. moy. Hadarſan ſup illud Geñ. xiij. Et ỹo melchiſedech rex ſalẽ hoc ẽ ac ſi diꝛent ſcꝑtura pſ. cit. Tu es ſacerdos in eternũ ſm ordinẽ melchiſedech iuſtus ⁊ ſaluatoꝛ: vt dr̃ zach. ix. Jubila filia ſiõn: ecce rex tuus veniꝛ tibi iuſtus ⁊ ſaluatoꝛ. Ex hoc dicto ꝑz q̃ melchiſedech q̃ interꝓtat̃ rex iuſtitie: fuit figura xp̃i: ⁊ q̃ tꝛes ſcꝑture bui⁹ pſal. cix. intelligẽda ẽ de xpo. ¶c Secm ordinem melchiſedech. q. ſicut melchiſedech obtulit panez et vinũ in ſacrificiũ: Geñ. xiiij. ſic xp̃c in ſacrificio euchariſtie oſeꝛat coꝛp⁹ ſuũ ⁊ ſanguiñ: q. in hoc ſacrificio ipſe eſt ſacerdos ⁊ hoſtia. ¶d Dñs a dex. tuis ꝓfre. in die ire ſue reges. Iſti ſunt q̃ aduerſus xp̃m ſurꝛexerũt. ſ. herodes ⁊ pontius pilatus ⁊ ꝓncipes iudeoꝛ regentes ꝑplum: ſicut dictũ fuit diffuſius pſ. ij. exponendo illud. Aſtiterũt reges terꝛe ⁊c. Et iſti fuerũt ꝓfracti in die ire dei. i. vindicte ipſi⁹: q. pilatus ⁊ herodes fuerũt relegati in exiliũ ꝙ imꝓatoꝛẽ romanũ: ⁊ ꝓncipes iudeoꝛ ꝓ romanos exterminati. ¶e Judicabit. Hic ꝓiter agit̃ de iudicio finali: q̃ fiet ꝑ xp̃m auctoꝛitatiue et̃ vinitate: executiue in bũanitate: ꝓa in forma humana in iudicio apparebit: ⁊ hoc eſt qđ dicit. ¶e Judicabit in natõib⁹. q. illuq; iudiciũ erit generale. ¶f Implebit ruinas. in hebreo br̃. Funera. q. coꝛpa defunctoꝛ⁹ q̃ ꝑ moꝛtẽ fuerũt a vita ꝓſũi reſuſcitabunt diuina virtute: ⁊ ſic replebunt̃ aiab⁹ ea vinificãtibus: vt ſic iuſti ſint bti in aia ⁊ coꝛpe: ⁊ impij dãnati in vtroq; ꝛõe ſcꝑf. ¶g Cõquaſſabit capita. i. grauiter dãnabit tyrannos huj⁹ mdi: q̃ fuerũt ſup alios ꝓncipes ⁊ capitanei. ¶h In terra multoꝛ. q. in multis ẽtis magꝛ viꝛgo ⁊ viguit tyrãnis q̃ regnum. Conſequẽter ondit vñ ꝓas iudicãdi mentoꝛie cõceſſa eſt xpo hominj: cum dr̃. ¶i De torrente in via bibet. i. de fluxu ſeu impetu tribulatõnis bibit in via vite ꝓſentis: ⁊ maxime in ſua paſſione: ꝓpter qđ dixit iacobo ⁊ iohanni: Mat. xx. Potestis bibere calicẽ q̃ ego bibitur⁹ ſum. Qz aũt ꝓ torrentẽ intelligat̃ impetus tribulatõis ꝑz Eſa. xxx. Spũs a⁹ velut torꝛes inundãs vſq; ad medium colli ad pdendas gentes in nibilum. ¶k Propterea exaltabit caput. ꝓ tãtiuẽ iudicando ⁊ oĩa⁹ dñando: ſm q̃ dr̃ phl̃. ij. Humiliauit ſemetip̃m factꝰ obediẽs vſq; ad moꝛtẽ: moꝛtẽ aũt crucis: ꝓpter qđ et̃ deus exaltauit illum ⁊c. ¶ In pſ. cx. Dixit dñs. vbi dr̃ in poſtil. Donec ponam inimicos tuos.

¶ Additio.

Alleluia. (Pſal. Cx.

[a] Onfitebor tibi dñe [i] toto coꝛde meo [c] in conſilio iuſtoꝛ et congregatõne. [d] Magna opa dñi: [e] exq̃ſita i oĩes voluntates eius. [f] Cõfeſſio et magnificentia op⁹ ei⁹. [g] et iuſticia ei⁹ manet in ſeculum ſeculi. [b] Memoꝛiam fecit mirabiliuꝫ ſuoꝝ

Lꝛect inẽ ſaracẽos ꝙpluꝛes iudeoꝛ habitẽt vt ẽ manifeſtuꝫ in hiſpania ⁊ apud tranſeũtes in trã ſctãm: tamen etiã ibi ſeruiliter ⁊ abiecte viuũt: ſic q̃ fideles ibi habitantes eis in oĩbus ꝓferunt̃: qđ magis cedit i honoꝛez fidei eo q̃ ſaracen nõ habẽt aliquã rõnez ad ꝑ nisi iudeoꝛ generalẽ abiectõnem. In eodẽ pſ. vbi dr̃ in poſtil. Implebit ruinas.

¶ Additio.

Vbi trãſlatio nra dicit ruinas: in hebꝛeo bꝫ quedam dictio q̃ ſignificat cadauera: qđ magꝛ applicatur ſententie poſtil. ¶Pſal. Cxi.

[a] Onfitebor tibi dñe ⁊c. In ꝓcedẽ pſ. actuꝫ eſt de ſacerdotio xp̃i et ei⁹ ſacrificio qđ eſt euchariſtia: in iſto agit̃ de euchariſtie efficacia: q. ſicut baptiſm⁹ ẽ quedã ſpũalis generatio: ſic euchariſtia eſt regeneratoꝛ ſpũalis nutritio: tñ cũ hoc agit̃ hic de q̃buſdã aliꝭ opibꝰ diuinis: ex q̃bus oib⁹ ẽ laudãd⁹: ió dicit pſ. ¶ mittit̃ ꝙ titlo: Alleluia. qđ ſignificat laudate dñm. ⁊ ẽ ꝑ duplex dictõ: ſic dcm̃ fuit ꝑ. pſ. ciij. Dixit aũt pſ. iſte in duas ptes: q̃a primo pſalmiſta dñm ſe laudare ꝓmittit: ſcdo ad hoc rõnes adducit: ibi. Magna opa dñi. Circa primũ dicit. ¶a Conſitebor tibi dñe. ꝓfeſſione laudis. ¶b In toto coꝛde meo. intellectu. ſ. ⁊ affectu: ⁊ ió nõ ſolũ labijs ſicut illi de q̃bus dicit dñs Eſa. xxix. Ꝑpls hic labijs me honoꝛat: coꝛ aũt eoꝛ longe ẽ a me. ¶c In cõſilio iuſtoꝛ ⁊ congregatõne ⁊ nõ in ꝙrẽculis infidelium ⁊ hereticoꝛ. ¶d Magna opa dñi. hic ad ꝓpoſitũ rõnes adducit: ⁊ ꝓmo ex diuinis opibus generaliter: ſcdo ex bñficio euchariſtie ſpãliter ibi. Memoꝛiã fecit. Circa primũ dicit. ¶ d Magna opa dñi. qđ ꝑz in rez. ꝓductõne ⁊ eaꝝ gubernatõne. ¶e Exquiſita in oĩs volun. ei⁹. q. ſi alicꝭ q̃rat rõnem opeꝝ dei: inueniet q̃ oia dependent ex eius mera volũtate ⁊ gra. ꝓpter qđ et ſuis opib⁹ ẽ magꝛ laudandus: ꝓpter qđ ſubdit. ¶f Confeſſio et magnificentia op⁹ ei⁹. gñ eſſi aliqua ꝓprietas alicui ꝓuenit excellenter nõ ſolũ dr̃ talis in ꝓcreto: ſi etiã in abſtracto: ſicut ille cui largitas ꝓuenit ꝓ excellentiã nõ ſolũ dr̃ largus ſ etiam ipſa largitas. deus aũt et ſuis opib⁹ ẽ excellenter laudand⁹: et dictũ eſt. q. ꝓuenit̃ dr̃ bic. ¶f Cõfeſſio ⁊ magnificentia op⁹ ei⁹. i. op⁹ dei eſt ꝓfeſſio laudis ſiue laus ipſa ⁊ magnificentia. ¶g Juſticia ei⁹ ma. iuſe. ſc. Juſtum. n. eſt q̃ eius voluntas ſemp in pleꝛtur. ¶h Memoꝛiã. Hic ponit̃ rõ diuine laudis ⁊ bñdictõ euchariſtie ſpãliter: et primo ponitur bui⁹ ſacramenti ꝓditio: ſecundo eius inſtitutio: ibi. Redemptionẽ. prima in duas: q. primo ponit̃ ei⁹ cõditio reſpectu ꝓſtis vite: ſecundo reſpectu future: ibi. Memoꝛ erit. Conditio autem euchariſtie reſpectu vite ꝓſtis eſt nutritio ſpũalis q̃ fuit figurata in ve. te. in mana: de q̃ dr̃ nutriuit filios iſrabel in deſerto: Exo. xvj. ab⁹ aũt ille ſapiẽs erat valde ⁊ nutritiuus bonis: ſm q̃ dr̃ Sapien. xvj. Panẽ paratũ de celo preſtiſti eis ſine labꝛe: omne delectamentũ in ſe habentẽ. malis aũt erat inſipiẽs et

abominabilis: vñ dicebant Nu. xxj. Nauseat aia nra sup cibo isto leuissimo. sic eucharistie cib⁹ sapid⁹ est gustui spūali: z nutritiu⁹ in gra ipsis bonis: ꝓter qđ dicit saluator: Jo. vj. Sicꝫ mãducauerit et ℞ panc viuet i eternū. malis aūt est valde nociu⁹: fm q dr. j. Coꝛ. xj. Qui mãducat z bibit indigne iudiciū sibi mãducat et bibit. ꝓt boc z quedam alia dr a doctoribus q ista fuit cuchariste figura potissima: figuratuꝫ aut̄ reducit ad memoriã ipsam figurã z boc dicitur hic: Mẽo. se. to. mira. suo. i Escam de. timentibus se. dedit cibum. Memor erit in sclm testamẽti sui: virtutẽ operū suoꝝ annũciabit pplo suo. Vt det illis hereditatẽ gentiū: opa manuum ei⁹ veritas q iudicii. Fidelia oia mãdata ei⁹: confirmata in sclm seculi: facta in veritate et eq̃tate. Redẽptiõ misit dns pplo suo: mãdauit in eternũ testũ suum. Sanctũ z terribile nomen ei⁹: initiũ sapiẽtie timor dñi. Intellectus bonꝰ omnibus facientibus eum: laudatio eius manet in seculum seculi.

misericors z miserator dns escã dedit timentibus se. a Memor erit in sclm testamẽti sui: virtutẽ operū suoꝝ annũciabit pplo suo. Vt det illis hereditatẽ gentiū: opa manuum ei⁹ veritas q iudicii. Fidelia oia mãdata ei⁹: confirmata in sclm seculi: facta in veritate et eq̃tate. Redẽptiõ misit dns pplo suo: mãdauit in eternũ testũ suum. Sanctũ z terribile nomen ei⁹: initiũ sapiẽtie timor dñi. Intellectus bonꝰ omnibus facientibus eum: laudatio eius manet in seculum seculi.

i Escam de. ti. se. f. corpus suũ in sacro eucharistie: ꝙ qđ reducunt ad memoriã mirabilia dei q fecit filiis isrl in mãna. Memor erit. Nic ꝑñr describit additio seu efficacia eucharistie respectu vite future: hz. n. efficaciam introducendi ad vitã beatã si deuote sumat: z ꝓpter hoc viaticũ noiat: z q̃tum ad hoc dr. k Memor erit in sc. testa. sui. hoc e huius sacramẽti qđ dr testiñ: vt videbit infra. Virtutẽ operũ suoꝝ. i. efficaciã sui sacramẽti a do no bis collati. m Annũciabit pplo suo. q. ꝓpe ꝙ semet ipsum hoc annũciauit aplis: et apli ecclie primitiue: et sic ꝑnter annũciat in ecclia q̃tidie q̃ aūt sit virt⁹ annuciata: hic subdit. n Vt det il. here. gen. i. vitã beatã ad quã introduxit hoc sacrm. et dr vita beata bẽditas gentiũ: eo ꝙ oẽs gentes in ipsum sunt facte ad imaginem dei hñt quandã aptitudinẽ ad hãc hereditatem: ꝓpter qđ dr. j. Timo. q. ꝙ de⁹ vult oẽs homines saluos fieri: z ad agnitiõẽ veritatis venire: qđ est verũ voluntate antecedẽte no tñ volũtate ꝑfecte. o Opa manuũ ei⁹. maxime in hoc sacro. p Veritas. q. ibi cõtinet corpus xpi verũ. q Et iudiciũ. s. vite suꝫsumẽtibus digne: z iudiciũ mortis sumẽtib⁹ indebite. r Fidelia oia mãdata ei⁹. z maxime mãdatũ ei⁹ de ꝓsecratiõne z vsu sacramẽti: qđ dr in tertio euãgelij. s Confirmata in sclm scil. q. mãdata euãgelica sunt miraculis confirmata: fm q dr mar. vlti. Illi aūt ꝓfecti ꝓdicauerũt vbiq; dño coopante z sermonẽ confirmãte sequẽtib⁹ signis. z ꝓpter hoc nõ pot subesse falsitas cũ deus nõ possit cẽ testis falsitatis: nõ subdit Facta i veritate z eqtate. t Redemptiõez. Hic pomit ipsũ eucharistie institutõ: hoc aūt sacrm xp̃c instituit in cena imminẽte sua passione: vez in euãgelio: z hoc est qđ dicit hic. t Redem. mi. do. ꝙ. suo. eũc. n. de⁹ pr misit populo suo redemptiõez: qñ xp̃c et obediẽtia dei ꝑfis venit ad suã passionẽ ꝙ quã redemptũ est gen⁹ humanũ. Mãdauit in eternum testa. suũ. q. tũc instituit eucharistie sacrm: qđ vocat testiñ: vt dixit xp̃c in ea instituẽne: Mat. xxvj. Hic est sanguis meꝰ noui testa. cc. z. j. Coꝛ. xj. dicit: Hic calix nouũ testiñ est in meo sanguine. ꝙ hoc aūt q dr interrnũ: designat ꝙ huic sacramento nõ succedent alia sicut sacramẽtis veteꝛ. successerunt noui te. sacramenta. huic aūt sacramento succedet vita beata: in qua est plena fruitio ipsi⁹ xp̃i ꝓtenti in hoc sacramento: cui⁹ veritate beati reficiunt interi⁹ z humanitate exterius: fm q dicit Aug. sup Jo. ꝙ autẽ mãdatis dei et ꝑfecte mãdato eius de eucharistia sit firmiter obediendũ: ostẽdit cũ dr. r Sctñ z terribile no. eius. q. sctñ est in se formaliter z effectiue obedientibus: z terribile inobedientib⁹: z ꝙ timoꝛe dei terminat oñes a malo: Prouer. xv. ideo subdit. y Initiũ sapiẽ timoꝛ dñi. q. recedens a malo accedit ad bonũ sibi ꝓpositũ. z Intellectus bonꝰ om. fa. cũ. i. intellectus diuini mãdati e valde bonꝰ illis q̃ adimplẽt mãdatũ in ope fm verũ intellectũ ei⁹: illis aūt qui nõ adimplent talis intellect⁹ est magꝰ nociu⁹ q̃. ꝑficiuus: fm q dr Lu. xij. Seruꝰ q̃ cog. volũ. dn. sui: z nõ se ꝑparauit z nõ fecit fm volũtatem ei⁹: vapulabit multis plagis. q̃ aut̄ nõ cognouit volũtatem dñi sui: z fecit digna: plagis. vapulabit paucis. a Laudatio eius q̃ impleuit mãdatũ dei fm verũ intellectum. b Manet in seculuz seculi. quia eternaliter manet premium operis virtuosi ꝛc.

Jn psal. cx. Confitebo: tibi. Additio.

Circa expositoez hui⁹ ps. attendẽdum ẽ q pmi versus hui⁹ ps. q̃s exponit postil. de diuinis opibus in generali ꝑñt ꝓprius adaptari sacro eucharistie: ꝙ q̃ totum ps. agit: qđ sic pz: nam cuz in primo versu dicit. Confitebor tibi dñe in toto coꝛde meo in cõsilio instoꝝ z cõgregatõe. ꝓprie pot intelligi de sacro: cui⁹ institutio fuit facta in cõsilio. s. in secreto apl̃oꝝ: vbi. n. nos habem⁹ in cõsilio: hebraica veritas hz in secreto. Fuit aūt hoc sacrm institutũ in cenaculo secreto: vt matb. xxvj. z ꝙ ꝑñs in cõsilio iustoꝝ. s. xp̃i z apl̃oꝝ. vsus etiã ei⁹ est in congregatiõe: q̃a in vnitate ecclie ad quaz ordinãt z figurat. vñ sacrm vnitatis dr: z sic est in congregatiõe iustoꝝ. s. fideliũ. Conseq̃ter cuz dicit: Magna opa dñi. intelligi pot ꝓprie de hoc sacro in quo sunt due ꝓsecratiões: sicut z duplex materia que quidẽ ꝓsecratiões sunt Magna opa dñi. nihil enim maꝛ est seu mirabil⁹ q̃ ꝙ verba sacralia subꝑstantia panis z vini in coꝛp⁹ z sanguinẽ xp̃i transsubstantialiter cõuertãt. in qua ꝑuersione plura difficilia sunt q̃ in creatione: put san. Tho. in. iij. pte. q. lxxv. arti. viij. in responsione ad tertiũ argumentũ deducit. vñ de istis ꝓsecratiõib⁹ posset dici Magna opa dñi. sc. tur aūt tercio: Exquisita in omnibus volũtates ei⁹. Pro q̃ sciendũ q̃ lz voluntas diuina q̃ est ei⁹ essentia simplicissima sit tñ dicunt multe diuine voluntates ꝙ modum signi seu effectus: vñ magister i. j. dist. xiv. ex hac auctoritate ps. l. Exquisita in oẽs volũtates. arguit q̃ dei volũtas multis modis accipit: vñ ibidẽ quinq; modos ponit: quib⁹ diuina voluntas. s. signi accipitur in scripturis. Dicit. n. de⁹ velle illud qđ ꝓpit fieri: isto mõ innotuit voluntas diuina circa hoc sacrm cũ de eo dominus dixit: Lu. xxij. ca. hoc facite. Secundo dr deus velle illud quod ꝓhibet. per hoc enim q̃ deus ꝓhibet aliquid fieri significat se velle q̃ non fiat: que quidem voluntas diuina. s. ꝓhibitiua circa hoc sacramentum innotuit: vñ. j. Coꝛ. xj. capi. Quicũq; manducauerit panez z biberit calicem dñi indigne ꝛc. tercio dicit deus velle illud quod ꝑmittit fm augu. in enchiridion dicentẽ: Non fit aliquid nisi deus omnipotens fieri velit vel sinendo vt fiat vel ipse faciendo: et isto modo voluntas dei innotuit in hoc sacramento cum peccatoꝛ occulto permittit hoc sacramentum dispensari: vt Augustinus dicit super illo ps. Mandaucaucrunt et adoꝛauerunt omnes pingues terre. Quarto dicitur deus velle illud quod consuluit fieri: et hoc modo innotuit voluntas diuina circa hoc sacramentum: nam licet Jobannis. vj. legitur. Nisi manducaueritis carnem filij hominis non habebitis vitam i vobis. per hoc tamen fm doc. non imponitur ꝓceptuz necessitatis ad sumptiõez hui⁹ sacramenti: sic tñ rem sacramẽti. put Aug. sup ꝙdictũ verbũ Jo. declarat: vnde sumptio hui⁹ sacramẽti coꝛporaliter q̃tũ ad ꝑsonã vl laicos

cadit sub ꝯsilio potiꝰ q̄ȝ sub p̄cepto. quinto dr̄ deū velle id qd̄ fit: ꝛ h̄ mō voluntas diuina manifeste innotuit in hoc sacro in eiꝰ institutōe p xp̄m facta: ꝛ in eiꝰ vsu ab ecclīa frequētato: sic igit̄. Magna opa dn̄i. p̄dicta exq̄sita sunt in om̄s volūtates eiꝰ. q꜖ exq̄site a fidelibꝰ circa illud volūtates dei sunt obseruāde. Cōseq̄nt̄. iiij. dicit. Cōfessio ꝛ magnificentia opus eiꝰ. vbi opꝰ eiꝰ accipit̄ ꝓ h̄ sacro ad qd̄ ptinet ꝯfessio: q꜖ sacrificiū laudis: silr̄ et magnificentia ex magnitudine mirabiliū in codē ꝯtentoꝝ. Et notanter in p̄cedenti versu nominant hoc sac̄m in plurali: cuȝ dicit. Magna opa dn̄i. ad designandū duplicē ꝯsecratōneȝ: vt dictum est: in hoc aūt versu noiat̄ singulariter: cum dicit. Opus eiꝰ ad denotandū vnitatē huiꝰ sacramenti quod ē vnum tm̄ formaliter et pfectiue: quē modū nominādi ecclesia tenet in quadā collecta in qua loquēs de hoc sacro primo nominat illud pluraliter: cū dicit. Purificent nos sacra q̄ sumpsimꝰ. Conseq̄nter aūt noiat illud singularit̄ cū subdit. Hoc sac̄m nō sit nobis reatꝰ ad penā ꝛc. Conseq̄nter. q̄nto de effectu huiꝰ sacramēti dicit. Et iusticia eiꝰ manet in seculū seculi. nam p hoc sac̄m ꝯfert̄ gr̄a dicente xp̄o: Jo. vj. Panis quem ego dabo caro mea est ꝓ mūdi vita. s. spūali gratia: aut iusticia dr̄: iuxta illud ad Ro. iij. Justificati gratis p gr̄am. p quā quidem gr̄am gloria etiam adipiscit̄: vn̄ ibidem dn̄s dicit. Si q̄s manducauerit ex hoc pane viuet ineternū ꝛ sic ꝓprie dicitur Justicia eius. s. huiꝰ sacramenti manet in seculum seculi. Cōsequēter. vj. dicit. Memoriā fecit mirabiliū suoꝝ ꝛc. Circa qd̄ notandum q̄ licet manna fuit figura huiꝰ sacramenti nō tn̄ ad memoriā illiꝰ referenda sūt hec verba ps̄. s. Memoriam fecit mirabiliū suoꝝ. ꝓut postill̄. dicit: tum quia alie figure p̄cesserunt hoc sacramentū in ve. le. sicut agnus paschalis ꝛ oblatō melchisedech ꝛ hmōi: ad que nō pn̄t hec verba referri cum de eis nō verificaret̄ q̄ essent mirabilia tum q꜖ est figuratū melius figura que ad ipsum ordinat̄: sicut rex dignior ē q̄ȝ eiꝰ imago. vn̄ valde incōuenient̄er dr̄ q̄ res figurata sit ad hoc vt deueniat̄ in memoriā sue figure: sed potius dicendū est econtra. vn̄ verius dicenduȝ est q̄ hec est esca salutaris quā dedit deus timentibꝰ se: ꝛ memoriam suoꝝ mirabiliū. s. dom̄inice passionis in qua maxima mirabilia nostre saluti ptinentia inueniunt̄. vn̄ cuȝ xp̄c hoc sacramentū institueret expresse dixit: Hoc facite in meā ꝯmemoratōeȝ. Luc. xxij. Ad quā memoriā ꝓprijssime adaptant̄ verba ps̄. cum dicit. Memoriā fecit mirabilium suoꝝ. vnde s̄m doctores sacerdos celebrans debȝ actualiter memoriam passionis in mente habere.

In codē ps̄. vbi dicat̄ in postil. Sanctū ꝛ terribile nomen eius.

¶ Additio.

P Ossibile est vt quis p timorem dn̄i. s. seruilem recedat a malo: ꝛ cum hoc tn̄ nō accedat ad bonum nam timor seruilis pōt esse sine caritate: vn̄ expositio postil. in hoc versu. s. Initiū sapientie timor dn̄i: non videtur sufficienter dicta: sed hec verba ps̄. ad litteraȝ expressius ꝛ veriꝰ exponunt̄ a magistro in. iij. dis. xxxiij. vbi dicit q̄ vterq̄ȝ timor dei. s. seruilis ꝛ initialis: dicit̄ initiuȝ sapientie diuersis tn̄ ratōnibus. Nam seruilis dicit̄ initium sapientie: inq̄ȝtum p̄parat locum sapientie ꝛ ducit ad ipsam. Initialis vō dr̄ initiū sapientie: q꜖ est inchoata sapientia: q꜖ nō soluȝ recedit a malo ꝓpter vitandas penas sicut seruus: s̄ etiā ad vitandā offensam diuinā: sicut filius: huic tn̄ secundo timori. s. initiali ꝓprius applicant̄ verba ps̄. p̄cedentia hunc versum. s. cum dicit: Sanctū ꝛ terribile nomen eius. Nam timor initialis refugit terribilitatem dei. s. penas ab eo inflictas. oritur etiam excellētia diuine sanctitatis quā timet offendere seu amittere: ꝛ sic timet deum inquātum sanctum ꝛ inquantuȝ terribile nomen eius. Continuant̄ etiam hec verba. s. Initium sapientie timor domini cum immediate sequentibus mag ꝓprie si intelligant̄ de timore initiali q̄ de seruili. Initialis enim timor est. Intellectus bonus omnibus faciētibus eum. quia licet non manet ineternum sicut filialis ꝛ castꝰ tn̄ opa in eo facta sunt bona simpliciter inq̄ȝtum meritoria: eo q̄ talis timor non est sine caritate saltem inchoata ꝛ sic talis timor est intellectus bonꝰ om̄ibꝰ facientibus eum qd̄ nō pōt dici de timore seruili queȝ caritas foris mittit. j. Jo. iiij. ca. Est aūt attendendū q̄ timor dei in sacra scriptura aliq̄n dr̄ q̄ est ipsa sapientia: vt p̄z iob. xxviij. qd̄ videt̄ ꝯtrariū huic qd̄ dr̄ in ps̄. Initium sapientie timor dn̄i. nihil eīm prius est seipso: s̄ ad hoc dicendum q̄ timor ille q̄ dr̄ ipsa sapia intelligit̄ de timore filiali q̄ ꝯparat̄ ad totā vitā humanā p sapientiam regulatam sicut radix ad arborem: vnde eccl. j. Radix sapientie est timor dn̄i. cuius ratio est: nam sicut radix totam arborem ꝯtinet virtute: sic filialis timor q̄ semper est in caritate firmatus totam vitam viri perfecti continet.

¶ Replica.

I N psal. Confitebor. quē ꝛ postil. ꝛ burg. exponunt de sacro eucharistie sine magna ꝯtrarietate: Burg. tn̄ extendens alas ad volandū inter cetera dicit: In transsubstantiatōne plura difficilia q̄ȝ in creatōne: et allegat ad hoc sanctum Tho. iij. parte. q. lxxv. vbi oritur dubiū an illa difficultas se teneat ex pte dei: rei: vel intellectus nostri. nō primū: q꜖ apud deum nihil est difficile: immo apud intelligentias separatas s̄m phos difficile est impossibile: alis eīm oporteret eas ponere fatigabiles. Nec scd̄m: q꜖ impossibilitas seu difficultas rei fiende attendi videt̄ penes incōpossibilitatem terminoꝝ: sed termini creationis sunt magis incōpossibiles q̄ȝ termini transsubstantiatōnis q꜖ potius se ꝯpatiunt̄ aliquid et aliquid: substantia et substantia q̄ȝ aliquid et nihil: nec tercium dari pōt. q̄a intellectus facilius capit ex aliquo fieri aliquid vel aliquid fieri post aliquid q̄ȝ aliquid ex nihilo: supposita igitur dei om̄ipotentia facilius intellectus capit transsubstantiatōnem q̄ creationem. In eodem ps̄. burgen̄. de vsu eucharistie allegat id Jo. vj. Nisi manducaueritis carnem filij hominis ꝛc. asserēs q̄ quo ad populū laicum ꝯmunio corpalis est ꝯsilium: sed per hoc non satisfit hereticis modernis: quia ex littera non habet illud dictū fundamentū: ideo de sacramētali communione: nec quo ad clerum nec quo ad laicū hȝ vim p̄cepti ad omnes s̄m verū eius intellectū. q꜖ in codeȝ ꝯtextu littere declarat̄ de qua manducatōne ꝛ potatione intelligi debet videlicet de spirituali: quia sequitur Qui manducat meā carnem ꝛ bibit meum sanguineȝ in me manet ꝛ ego in eo. qd̄ beatus Aug. exponēs ait. Hoc est manducare illam escam ꝛ bibere illū potuȝ in xp̄o manere et xp̄m manentem in se habere: quod nihil aliud est q̄ȝ esse in caritate christi. hoc autem omnibus indifferenter est preceptum saltem implicite: s̄ nihil directe pertinet ad sacramentalem vel corporaleȝ manducationem hoc verbum. Nisi manducaueritis ꝛc. Nam hoc verbum fuit dictum diu anteq̄ sacramētum eucharistie fuerit institutuȝ: ex illa igitur littera d̄ sacramentali ꝯmunione non potest fieri argumentuȝ efficax. Nam primo debet existere in rerū natura: de q̄ agit̄. C. de iur̄. codi. l. quidā referunt. §. j. Nec ad futuras causas extendit̄ rescriptum eo. ti. ca. penul. In cuius ca. glo. vide de hoc plures reales ꝯcordantias: q̄m ei qd̄ nondum est nō datur priuilegium: nec potest dici verum vl̄ bonū qd̄ nunq̄ fuit nec mortuū qd̄ nunq̄ȝ vixit. de eucharistia igitur sacramentali q̄ ronduȝ fuit tam alta sententia ꝓferri non potuit: qua dicitur. Nisi manducaueritis ꝛc. nisi q̄s curiosus hereticus diceret illa verba dicta de vsu sacramēti eucharistie ꝓnostice p modū ꝓphie: s̄ sic dicere nō pōt in aliquo passu sacre scripture fundari: ea igit̄ facilitate ꝯtēnitur q̄ ꝓbatur taliter dictum: ōfertim cum constet ex euangelij rotūdo textu quosdam huic p̄cepto satisfecisse: quos ꝯstat sacramētaliter nunq̄ȝ ꝯmunicasse: vtȝ de latrone Luc. xxiij. et quosdam sub vtraq̄ȝ specie cōmunicasse: ꝛ tn̄ huic p̄cepto nō satisfecisse: vt pȝ de iuda. dicit igit̄ mgr̄ sniaꝝ in. iiij. dist. ix. ad intentionem beati Augustini has ꝓpositiones simul esse veras: nō manducās manducat manducans non manducat. Similit̄ pōt

dici ꝺ ꝓtatõe: patẽt illa ex dictis: qz stat aliquẽ satisfacere ꝓcepto allegato ꝛ ꝓꝺ ꝓ chanitate incoꝛpari: ꝛ sic mãducare ꝛ bibere q̃ tñ sacramẽtaliter mbil percepit ꝛ ecõuerso qz ꝺato opposito sequereꝯ neminẽ esse i charitate nisi sacramẽtaliter cõicantẽ: qꝺ ẽ erroneũ dicẽ.

¶ In ps. eoꝺẽ cũ posthil. exponẽt hũc passũ: Memoriã fecit mirabiliũ suoꝝ ꝛc. De figuris ꝛ miraculis i ope ꝛi exhibitis ponẽs exemplũ ꝺe mãna i ꝺeserto mínistrato: put habetur Exo. xvj. hoc burgẽsis. valde i conueníẽter ꝺictũ putat. Primo obiicit: qz alie figure huius sacramẽti ꝓeesserunt: sicut eius agni paschalis ꝛ oblatõ melchisedech: qꝛ tñ non ꝓnt ꝺici opa miraꝺilia. Ꝺ quoꝺ rñꝺeri põt ꝙ secuꝺ ẽ ꝺicere ꝺe opib⁹ ꝺiuinis ꝛ humanis in figura factis. Esus enim agni ꝛ oblatõ melchisedech fuerunt figure hũano tñ ope fcẽ: et iõ si illa opa fuerunt figuratiua nõ tñ mirabilia. Sed ꝝre mãna ꝛ ꝺe celo fuit opus ꝺiuinũ ꝛ mirabile: iõ sacramẽtum eucharistie institutũ põt ꝓgrue ꝺici memoriale: opum ꝺei mirabiliũ ꝓfigurativum ipaz eucharistiam inter q̃ exhibitõ mãnatis fuit mirabilib⁹. Et cum scꝺo burg. obiicit: figuratum ẽ ꝓstantius figura: sicut rex ꝺignior ꝺr̃ regis imago: valꝺe aũt inꝺecenteꝰ viꝺetur ꝙ ꝓstantius ꝺucat in cognitionẽ viliorꝭ: igit figuratũ nõ ꝺeseruit ad mẽoriam figure. Ꝺ hoc ꝺico primo ꝙ artis est noticiã aliqñ ꝓcꝺere a minus notꝭ: nobis: ꝙ magis notis nature: ꝛ sic ꝓceꝺitur demõstratiue qñ ꝺ ꝺuctione scitur ꝙ principia: que ante actualem demonstrationẽ est ignota ex primo posteriorꝭ. Illa via ꝓcessum est in angelis a cognitione matutina ad vespertinã: videlicet a cognitõe rei in ꝺiuina essentia relucentiũ ad cognitionẽ rei in ꝙꝛio genere. Res aũt cognoscibiles ꝓstantius eẽ bñt in cẽtia ꝺiuina: quia eminentius: q̃ in ꝙꝛio genere quia ꝺepẽꝺẽs: qꝺ oñꝺere requirit alium tractatũ: sed sufficit quoꝺ ꝓncipiũ in q̃ fũꝺat burg. suũ argumentũ non ẽ generaliter verꝫ. Secuꝺo ꝺico ꝙ oppositus ꝓcessus sciẽꝺi ꝓcuꝛit ex ꝺefectu intellect⁹ ꝺiuncti: ꝛ iõ ꝺi ꝓcessus q̃ ad nos: sic. ꝛ. ꝓcedim⁹ a confusis ad ꝺetermiata: sicꝙ accꝺẽtia magiã vim cõferũt ad cognoscẽꝺũ ꝙ qꝺ ẽ. Scõm illum moꝺũ principiũ burg. põt bñe colorem. Sed ad ꝓpositum ꝺico ꝙ sicut. ꝛ. circa Exo. iij. ca. ꝺictũ ẽ: figura aliquanꝺo ꝓcꝺit figuratum vt in ꝓposito: aliqn ecõtra: sicut in signis ꝓnosticis. Primo mõ figuratiũ ẽ remoꝛatiuũ figure: patet hoc qñ xps exꝛauit sup pullũ: ꝺicit ꝙ recoꝛꝺati sũt ꝺiscipuli: qz hec scripta sũt ꝺ illo. Et qñ expulit vẽꝺentes ꝺ ẽplo recoꝛꝺati sũt ꝺiscipuli qz scriptũ ẽ. Zelus ꝺom⁹ tue comeꝺit me ꝛc. Ecce fẽm ꝺuceꝭ in recoꝛꝺatiõez signi. Similiter ẽ i exꝑlo burg. qz imago est posterioꝛ rege i imperfectioꝛ: tñ facies regis ꝺucit in cognitiõez imaginis: in ꝓnostic⁹ aũt secus est: put ꝺictũ ẽ. ꝺ sep.⁹. Qz aũt burg. ꝺicit illũ passũ exponi ꝺebere ꝺ mirabilib⁹ in passione ꝛ̃i gestis: qz mirabiliũ memoriã ꝺicit eucharistie institutõez. Sed cũ memoria ꝙrie sit ꝓteritoꝛ: mirabilia aũt in passione ꝛ̃i exhibita tpe institutõis eucharistie nõ erãt ꝓterita ꝺ futura. Impropꝛe igit ꝺicẽt psalmista hãc institutõnẽ illoꝛ memoriã: ꝺixisset potius illoꝛ ꝑambulũ ꝛ significationẽ: puto bñ celebratõez ꝛ ꝓsecratiõez eucharistie foꝛe memoriale passiõis: ꝛ ad hoc tẽꝺũt argumenta burg. ex illa ira: Hoc facite in meã cõmemorationẽ ꝺ institutõ non est memoria: put ꝺictum est. Illud autem quoꝺ burg. mouet circa illuꝺ: Initium sapiẽtie timoꝛ ꝺomini ꝛc. non est contra posthil. bene vizz.

¶ Psal. cxj.

Alleluia. C.cxj.
[a]Eat⁹ vir[b] qui timet ꝺñm: [c]in mãꝺatis ei⁹ volet nimis. [ꝺ]Potẽs i terra erit semẽ ei⁹: [e]generatõ rectoꝝ bñꝺicet. [f]Gla[g]⁊ ꝺiuitie[h] i

Beatus vir qui timet ꝛc. Ꝺuicẽs. ꝓmittit ꝓ titulo. Alleluia. cuius expositio est ꝺicta. ꝺ. in aliquibus tñ libris aꝺꝺit ipsi alleluia reuerẽꝺis aggei ꝛ zacharie: ꝺ hoc non est in heb. nec in trãslatione hieronymi: ꝛ ideo viꝺetur esse aꝺꝺitum ab aliquo expositoꝛe ꝓ suavolumtate. Ad intellectuz aũt huius ps. sciẽꝺum ꝙ licet beatituꝺo sit reꝺꝺẽꝺa ꝙ operibus virtuosis generaliter: tñ ꝓ quaꝺam appꝛopꝛiationem ꝺicitur reꝺꝺẽꝺa ꝓ operibus misericoꝛꝺie specialiter. vnde ꝺicit saluatõ mat. xxv. Venite benedicti patris mei possiꝺete paratũ vobis regnũ a ꝓstitutione mundi. esuriui. ꝛ ꝺeꝺistis mihi manꝺucare: sitiui ꝛ ꝺeꝺistis mihi bibere ꝛc. ꝛ ꝓter hoc in hoc ps. ꝺicitur reꝺꝺenda felicitas ꝓ operibus misericoꝛꝺie. ꝛ ꝓmo ostenꝺitur ꝓpositum: ꝛ secuꝺo ꝛe in misericoꝛꝺib⁹ opositum. ibi peccatoꝛ. Prima in ꝺuas: quia ꝓmo ostẽꝺitur ꝓpositum ꝺ felicitate in via: secꝺo in patria: ibi. In memoria eterna. Circa primum sciẽꝺum ꝙ felicitas q̃ potest haberi in vita ꝓsenti ꝓncipaliter ꝓsistit in opibus bonis aie interioribus: secuꝺario ꝺ ꝓsistit seu accꝺentaliter in bonis exterioꝛibus: put sunt ipsis virtuosis q̃ꝺam instrumẽta virtutis: ꝙm ꝙ ꝺicit ambꝛo. super lucã S. icut ꝺiuitie impeꝺimenta sunt repꝛobis: ita ꝓbis sunt aꝺiumenta virtutis. ꝛ ideo psalmista in hac parte pꝛincꝑtim loquitur ꝺ istis ꝛ ꝺ illis. ꝺ. ¶ a Beatus vir. ſ. in ꝓsenti in quo ꝓ bono virtutis habito in re habet beatituꝺo futura in ꝙ. ¶ b Qui timet ꝺñm. timoꝛe filiali qui reꝛoꝛmiꝺat offensam: ideo subꝺit. ¶ c In mãꝺatis eius volet nimis. istuꝺ nimis non impoꝛtat vicium ꝺ affectum intensum aꝺ implenꝺum ꝺñi ꝓceptuz: ꝛ ꝓtissime in operibus misericoꝛꝺie. ꝛ quia inter omnia bona exterioꝛa bonum ꝓlis est ꝓcreꝑpuum: ideo sequitur. ¶ ꝺ Potens in terra erit semen eius. hoc frequenter viꝺemus contingere ꝙ bonis misericoꝛꝺibus babent filios potentes sibi succeꝺentes: sicut salomon potentissimus successit ꝺauiꝺ pio ꝛ misericoꝛꝺi. Et quia potentia temꝓoꝛalis non est laꝺabilis nisi habeat bonitatem moꝛis annexam: ideo subꝺitur. ¶ e Generatio rectoꝝ benediceꝛur. quia bonum ei⁹ impeꝺitur a populis ꝓpter bonum virtuꝰ. ¶ f Gloria. i. bona fama. ¶ g Et ꝺivitie. i. temꝓoꝛalium abunꝺantia. ¶ h In ꝺomo ei⁹. i. in familia timentis ꝺeum ꝛ opera misericoꝛꝺie facientis ¶ i Et iustitia eius. i. meritum sue iustitie. ¶ k Manet in seculum seculi. hoc est ꝺiu in filiis suis sibi succeꝺentibus: ꝙm ꝺicitur Exo. xxxiiij. Qui custoꝺit misericoꝛꝺiam in milia ꝛc. ¶ l Exoꝛtum ẽ in tenebꝛis. lu. re. coꝛꝺe. qz recte viventes in ꝓsenti inter peccatoꝛes tãq̃m in tenebꝛis illuminantur specialiter a ꝺeo lumine sue gratie: per quam inhabitat mentem: ꝛ ꝓter hoc subꝺitur. ¶ m Misericoꝛs ꝛc. q. ꝺ. illuꝺ lumẽ est ipse ꝺeus illuminans mentẽ: ꝛ per illuminatiõez creatã ꝓcialiꝰ modo inhabitat mentẽ: q̃ ẽ misericoꝛs q̃tum aꝺ habitum misericoꝛꝺie. ¶ n Et miseratoꝛ. q̃tũ aꝺ actum: non ẽ per hoc intelligẽꝺum ꝙ in ꝺeo sit aliqua ꝺistictio habitus ꝛ actus sicut in nobis: sed perfectionẽ ꝺiuinã apꝛehenꝺere nõ possum⁹ nisi ꝓout est in se nec per conseqꝫs noiare: sed sicut est i nobis vbi habitus virtutis ꝛ actus realiter ꝺistinguuntur. ¶ o Et iustus. quia semper iustitia cum misericoꝛꝺia cõcurrit in ꝺiuinis operibus. In trãslationeꝫ. lxx. aꝺꝺit: ꝺominus aꝺ ostenꝺenꝺũ ꝙ illꝰ quoꝺ ꝺicitur hic: Misericoꝛs ꝛ miseratoꝛ ꝛ iustus. refertur aꝺ ipsuꝫ ꝺeũ. ¶ p Jocundus homo ꝙ miseretur. ꝺando liberaliter nõ potentibus reꝺꝺere. ¶ q Et commoꝺat. gratis petentibus reꝺꝺere. ille. n. qui sic opaꝫ: ex ꝺitu misericoꝛꝺie opatur iocunꝺe: qz ꝙm ꝓꝑm. ij. etbi. signiꝰ habitus generati

ē dilectatō i oḥe. ℣r Dispōit ser. su. in iudicō. s. recte rōis vt oīno caueat a temeritate locutōis. ℣s Quia i eternū nō cōmouebiť. s. a stabilitate virtutis. ℣t In memoria. Hic ꝓfr agit de felicitate pᵖbāc vitā reddenda ꝓ opiō⁹ misericordie cū dī: In mēoria eterna erit iu. z accapiť hic iustīa ꝓ ut dī ō ōtute misericordie: Justicia eīm vno mō accipitur ꝓ oī ōtute. ℣v Ab auditiōe māla nō timebit. quam audiēt inmisericordes in die iudicij: mat. xxv. Ite maledicti in ignē eternū. sequť: Eſuriui z nō dediſtiſ mihi māducare. Sitiui z nō dediſtis mihi bibere ꝛc. Sz bonā auditōez quā audiēt misericordes: Venite benedicti ꝑis mei ꝛc. s. aut allegatū ē. ō. ℣r Para tū cor ea ſpare i⁹ mino. nō i reb⁹ caducis z defectibilibus. ℣y Confirmatū ē cor ei⁹. i bono ꝑ bitū ōtute z gratie: ſm q dī ad heb. xiū. Bonū ē gra stabilire cor. ℣z Nō ꝑmouebiť. a stabilitate ōtutis ōo ipm ꝑseruāte. ℣a Donec despiciat inimicos suos. i. ſpiritus malignos q tūc ab hoie despiciūť qñ ō eis hz plenū triūphū: qō eſt in morte qñ recedet in statu gre. Et q pdcā mereť hō ꝑ opa misericordie: ibi subdiť. ℣a Dispersit. ꝓter amorem dei sine aliq acceptatō. ℣b Dedit. liberalī absq; spe retributōis frene. ℣c Paupiē⁹. ꝛpm repūtantiē⁹: Mat. xxv. Qđ vni ex mīmis meis fecistis: mihi fecistis z nō adulatoribꝰ seu bistrionibꝰ: q̄bus multi dāt abūdāter z nihil paupiē⁹. ℣d Cornu ei⁹. i. potētia tpalis q̄ vsus ē ad bonū ōtutis. ℣e Exaltabit in gla. s. celesti: vbi augmētabiť ei⁹ potētia. ℣f Peccatō Hic ꝓfr oīditur q̄ inmisericordib⁹ reddeť oppositus. s. volo: z tristīa: qđ pōt exponi ō pñti vita sic: Peccator videbit z iraſceť. q̄ impius videſ ꝓsperitatē iusti ꝑturbatur z nō solū interius ſ etiā ō exteriozi signo: tō sequť.

℣g Detrīb⁹ su. fre. z tab. q̄ mot⁹ animi redūdat ad cozp⁹

℣h Desideriū peccatoꝝ pibit. q̄ peccatoꝛes vehemēter ꝑmanere i tpalī ꝓsperitate: z timeāt eis i morte z aliq̄n valde repēte. Illio mō exponiť de vita futura in q̄ impij torq̄būtur nō solū de pena sibi inflicta: ſ etiā ō iusto⁹ gla: quia licet ipāz nō cognoſcāt intuitiue z pticulariter: tñ cognoſcāt abstractiue z generaliter inquātū in q̄dā generali sciunt eos ee in patria delectatōe: qō facit ad augmētū sue miſerie. ℣i In ps. cxj. Beat⁹ vir ꝛc. ℣i Additō.

Salmus iste sumit exordiū ex vltimo versu pcedentis. ibi. n. tractauit ps. ō timore filiali cū dicit Intellect⁹ bon⁹ oīb⁹ faciētib⁹ eū. vt. s. expositus ē. In hoc aūt dedarat opa pia ad timētē deū tali timore ꝓtinēria: q̄z ꝓncipale eſt diuinis mādatis obediri cum ꝓmptitudine volūtatis: ō quo dicit: In mādatis ei⁹ volet nimis. i. vehemēter z ꝓmpte. ad timētem dīm tali timoꝛi pertinet etiam opera facere exemplaria: quibus videntes ad similia prouocentur: z de hoc dicit: Potens in terra erit semen ei⁹. quod intelligi debet de semine ſpirituali quod in terra bona potens eſt multum fructū afferre. Sed cum dicatur: Generatio rectorum benedicetur. non eſt intelligēdū de generatōe carnali: cū multi timētes deū tali ꝓle careāt: ſ ꝑt⁹ intelligendū eſt de generatōe ſm imitatiōnē operum: iuxta illud ioh. viij. ca. Si filij abrae eſtis ꝛc. exponatur ꝓut in ꝓstil. ꝛc. ℣j. cxij.

Laudate pueri dīm ꝛc. Huic ps. ꝓmittiť ꝓ ti. Alleluia. q̄ in eo ps. inducit ad laudē dei ex cōsideratōe sue excellētie ꝓuidētie: q̄ abiectos z pōſſos iniuſte aliq̄n ſublcuat ad statū magni honoris z glie: q̄ ioſeph subito eleuauit de carcere ad hoc q eſſet ꝓpositus egypti z ſecūd⁹ a rege: Gen. xlj. Et ſm hoc ps. iſte i duas ptes diuidiť: q̄ ꝓmo psalmista ad laudez dei inducit: ſcdo ad hoc rōem ad ducit: ibi. Excelſus. Circa ꝓmū dī: ℣a Laudate pueri dīm. ñ accipiūť hic pueri rōne etatis discretōe carentes ſ accipiūntur hic pueri ꝓ subiectī z miſtri sicut dixit achimelech ad dauid ō viriſ q̄ erāt cum eo. j. Reg. xxj. Si mūdi ſut pueri maxime a mulieribus māducent

℣b Sit nomē dīni benedictū. i. sicut ē in seipō bñdictū: sic bñdicatur a subditis nō bñdictōe ꝓfectatōnis q̄ ſit tm a maiozi ſ benedictōe laudis que ꝓmenditur a minozi.

℣c Et hoc nunc z vsq; in seculū. i. ſm extensionez oīs durationis. ℣d A ſolis ortu vsq; ad occasū. i. ſm oēs extēſionē diſtātie localis. ℣e Excelſ⁹. Hic ꝓfr ꝑsalmiſta inducit rōem ad ꝓpositū q̄ accipiť ex excellētia sue ꝓuidentie: ex q̄ merito dz laudari: ō dī: Excelſ⁹ ſuper oēs gētes dīns. quātūcūq; ſint magne z diuerſe.

℣f Et sup celos. i. sup angelos qui ſūt ciues celeſtes.

℣g Gloria ei⁹. q̄z de oīb⁹ boīb⁹ z angelis ad ſuā gliam ordinat z diſponit: ō subdiť. ℣h Quis sicut dīns de⁹ nr̄. q. d. nullⁿ⁹. ℣i Qui in altis habitat: ꝓter sue glorie refulgentiā. ℣k Et humilia respicit. ꝓter suā ꝓuidētiam. ℣l In celo. q̄z ſupbiētes angelos inde trecit: z humiliter ſibi adherētes in gla cōfirmauit. ℣m Et in terra. q̄ i ꝓma etate rebellātes boīes in diluuio ſub merſit: z humilē noe cum ſua familia ſaluauit: z quia ſile ſit frequēter in ꝓcularibus ꝓſonis: ō subdiť:

℣n Suscitās a terra inopē z de ſtercore. i. de loco vili z fetido. ℣o Erigēs paupem. hoc patuit i manaſſe rege iuda qui ꝓter ſuperbiā de regno ſuo fuit deiectus a deo z ab inimicis ſuis incarcere fetido reclusus: z ſame afflictus: z ꝓter bñilitatem ſuā inde a deo fuit releuatus: z in regnū reſtituť. ñ. pal. xxxiij. ō subdiť:

℣p Ut collocet eū cū principib⁹. tāq̄s eis ꝑsidēs: ꝓter quod subdiť: ℣q Cū principibus ꝑli sui. ꝑt aūt h referri ad exaltatōez bñilis in gla celeſtiā q̄ collocāť bñles cū āgelis q̄ dicūtur in ſcriptura principes: z dī ſtinguūť p tres hierarchias: hierarchia aūt idē eſt qđ ſacer ꝓncipat⁹: z q̄ dicta exaltatō nō ſolum ſit in ſexu virili ſed etiam mulieb⁹i: ō subdiť: ℣r Qui ba. ſa. ſteri. in domo. dans ei fecūditatē per quā eſt honorabilis in domo mariti in qua paus erat cōtēptibilis z abiecta ꝓter ſterilitatē: ō subditur: ℣s Matrē filiorum lętantē. exemplum habetur. j. Regū. j. de anna q̄ ꝓter ſterilitatem ptēnebatur in domo belchane a fenēna: z ꝓceſſa ſibi a deo fecūditatē ꝓolis fuit honorabilis z letabūda: vñ fecit canticū illud: Exultauit cor meū in dño ꝛc. j. Regū. ij. Allegorice exponiť ps. iſte

de abiectõe pplꝰ iudaici ꝓpter incredulitatẽ ⁊ exaltatõez pplꝰ gentilis in bonis gratie:eo ꝙ veuote recepit fidez catholicã:⁊ sic synagoga facta est sterilis ⁊ abiecta: et ecclia in fide gentiũ facta ẽ fertilis ⁊ letabũda: ⁊ hꝰ mõ loq̃tur apls gal.iiij. inducẽs illꝰ Esa.liij. Letare sterilꝭ q̃ nõ paris:erũpe ⁊ clama q̃ nõ parturis:q; multi filij deserte magis q̃ eꝰ que hz vir. Et vocat gentilitatez sterilẽ ⁊ desertã:q; multo tpe fuit dserta a deo ꝓpter pcatũ ydolatrie:⁊ sterilis in ꝓle ad dei cultũ educate:⁊ ibidẽ ꝑmittit apls: Scriptũ ẽ ꝙñ abzaã duos filios habuit:vnũ de ancilla ⁊ vnũ de libera.⁊ sequit:Hec sunt per allegoziam dcã:hec.n. sũt duo testa.tẽ.hãc aũt expositõez nõ ꝓsequor:q; diffuse tractata est ab aliys. in plurib⁹ locis. ¶ In ps.cxij. Laudate pueri. ¶Additõ.

Iste ps.cũ q̃nq; sequentib⁹ vsq; ad ps. Beati immaculati exclusiue vocaꝫ ab hebreis alla magnificabimus magn⁹:de quo singulare faciũt solẽnitatez:nã in tribus ꝓcipuis festis ⁊ in neomẽijs statutis hymnũ cũ maiori cãtãt solẽnitate q̃ ceteros ps. totius psalterij. Insup i nocte pasche q̃n agn⁹ paschalis comedebaꝫ:pꝰ eius comestionẽ recũbẽtes ad mẽsã ipsum hymnũ solẽniter dicebãt.vñ ꝺ hoc hymno ex istis ser psalmis cõpposito intelligi dz illꝺ qꝺ imminente passiõe:mat.xxvj.ca.legiꝫ Hymno dicto tẽ.eo ꝙ ꝓs post agni paschalis comestionẽ huiusmõi ritũ ꝑfectuz fuans hymnum ꝓdictũ cũ aplis recitauit: ꝙ etiã hoc die hodie agno paschali careres i illa nocte.s. pasche hui hymnũ cũ azimis solẽniter ꝑut ꝑht cantãt: in q̃ videt ꝙhetizare nesciẽtes:sicut legit ꝺ caypha ioh. xj.ca. Hã ipi solũ attẽdũt ad hoc ꝙ in hoc hymno fit mẽtio ꝺ redẽptõe egyptiaca:cui⁹ memoriã in paschate celebrãt. Sed ãpli⁹ ꝓsiderãti in hoc hymno ꝓtinetur nõ modica mysteria ecclesie vniuersalis ꝑsentiter a tpo redẽpte incipiẽtis ab abel iusto vsq; nũciater q̃ fit mentio ꝺ redemptõe egyptiaca suo loco:vt.j.patebit.vnde in hoc hymno ps. ser ꝓncipaliter facit. Hã in primo ps. ponit quandam ꝓfatõez generalez ad diuinam laudẽ pertinẽtem:in qua ꝺ exodio ecclesie militantis ante legẽ ⁊ eꝰ ꝓgressum vsq; ad aduẽtũ xpi ꝑ quem gra facta est ꝑmittit. In scdo.s. In exitu isrl tẽ. de statu ecclie sb lege agit. In tercꝺ ps.s. Dilexi q̃m tẽ. agit de statu ecclesie in ipso exodio redẽptois an ipsi⁹ publicationẽ. In quarto ps.s. Credidi, ꝓter tẽ.agit ꝺ statu ꝓmitiue ecclesie publicate. In quinto. s. Laudate dñm.agit de statu ecclie ex duab⁹ gentib⁹ iã vnite In sexto vero.ps.s. Cõfitemi tẽ.agit de statu ecclie n solum dilatate ⁊ vnite ꝫ etiam florẽte ⁊ ꝓvalescente.put latius patebit in expositione horum ps. in singulari. In hoc igitur primo ps. ꝓfatõnali hui⁹ hymni ps. viij. facit que sunt notabilia ad dei laudem ꝓtinentia. Primo.n. ostendit quis ẽ laudandus.s. deꝰ trin⁹ ⁊ vnus:quod sic patet:nã in ꝓncipio hui⁹ ps. ter initat ad laudẽ dei:primo.s.cũ ꝑmittitur alleluia:qꝺ idẽ est quod laudate deum:scdo inuitat ad laudẽ dei cũ dicit:Laudate pueri dominum.Tercꝺ cũ dicit: Laudate nomen dñi.que quidem trina inuitatꝺ ad laudẽ dei i eodem versu seu contextu singulariter est i hoc ps. vt pz discurrenti per alios:⁊ sic satis innuitur trinitas eius q̃ laudatur eo modo ⁊ forte darioꝝ quo in illo verbo psalmi:Benedicat nos deus deus noster bñdicat nos deus. ⁊ in similibus solet cõmuniter exponi. virtus ãt eius qui laudatur ostenditur in hoc ꝙ non deus dicit laudandos sed deum. similiter nec dicit:Laudate nomina domini sed nomẽ eo modo quo dicitur Math. vi.c. In nomine patris ⁊ filꝰ ⁊ spũsancti. Secũdo ostenditur etiam a quibus debet laudari:quia a puer⁹.s. animi puritate viuentes. Tercio ostenditur etiã q̃ diu est laudandus.s. in hac vita ⁊ in futura: ⁊ hoc cum dicit:Sit nomẽ domini benedictũ:ex hoc nunc ⁊ vsq; in seculum. Quarto ostenditur etiam vbi est laudãdꝰ .s. vbiq;:⁊ hoc cum dicit:A solis ortu vsq; ad occasus Quinto ostenditur etiam quomodo est laudand⁹.s. super oẽs laudem cuiuslibet creature terrestris ⁊ celestis:⁊ hoc cum dicit:Excelsus super omnes gentes dominus ⁊ super celos gloria eius. Sexto ostenditur q̃da materia ꝓncipalis ad dei laudem in hoc hymno ꝓncipaliter considerãda.s. diuina prouidentia circa regimẽ creature rõnalis:⁊ hoc cum dicit:Quis sicut dominꝰ deus noster qui in altis habitat ⁊ humilia respicit .s. genus humanum quod in pte infima vniersi ꝓmouaꝫ. Septio ostendiꝫ quida effectus huiusmodi diuine prouidẽtie quo ecclia fideliuz sumit exordiũ.s. suscitare boiem a terrenis ⁊ fetoribus peccatorum ⁊ eum erigere ad statum gratie ⁊ glorie:quod est maximum op⁹ auxta illud: Miserationes eius super omnia opera eius. vnde aug. sup ioh. dicit ꝙ maius opus est:ꝙ ex impio fiat iustus q̃ creare celum ⁊ terram:⁊ hoc dicit:Suscitans a terra.i.a terrenitate. Inopẽ.in virtutib⁹. Et de stercore.i. ꝺ fetore peccatoꝝ. Erigẽs pauperem vt collocet eũ cũ ꝓncipib⁹ .i.cũ ãgelis. Cũ ꝓncipib⁹ ꝓpli sui.i.cũ patriarchis ⁊ ꝓphetis:⁊ hꝰ innuit statũ ecclesie ante legem in quo nondum erat aliquis populus diuino cultui mancipatus sed quasi singulariter sumebantur singuli iusti in diuersis partibus ad societatem sanctorum. Octauo ostẽditur ꝙ ex tali suscitatiõe inopis ⁊ pauperis ⁊ collocatione eoꝝ in celestibus fecundata est ecclesia in ꝓgressu temporis: et sic que ꝓius fuerat sterilis modo multos habet filios: iuxta illud gal.iiij.ca.⁊ Esa.liij. Letare sterilis tẽ. ⁊ hꝰ dicit Qui habitare facit sterilem in domo matrem filiorum letantem. ⁊ in hoc cõtinuat se dicẽdis in cetera psalmis huius hymni vt videbitur. vnde psal. iste videtur ꝓprie esse prefatio i huiusmodi laude diuia. ¶ Replica.

In ps. Laudate pueri dñm. vt dicit burgen. incipit hebraeoꝝ hymn⁹:⁊ ꝓtinuaꝫ vsq; ad Beati immaculati exclusiue. hunc hymnũ ꝑsuerunt cũ mista solẽnitate dicẽ pꝰ eius agni paschalis. vñ opinatur burg. ꝙ illud Mat. xxvj. Et hymno dicto exierunt i mõtem oliuarum. debeat intelligi de isto hymno: ꝙ si ita ẽ ñ iudico nec suam singularem expositionez reprobo.

¶ Ps. cxiij.

In exitu israel de egypto. Huic psal. in trãsla. hierony. ꝓmittitur alleluia ꝓ tri. tamen in heb. est finis ps. precedentis. In hoc aũt ps. inducit ps. ad dei laudem ex consideratõe beneficij populo israel ex bibiti in exitu de egypto:⁊ primo illud beneficium recolitur:scdo hꝰ ex dei laus concluditur:ibi Non nobis. Circa primum recolutur plura mirabilia a deo facta in exitu de egypto non tamen sm ordinem histoie aliqua narrãdo:post que tamen fuerũt ꝓius facta sicut frequẽter fit in scriptura ⁊ maxime metrice composita qualis ẽ ista dicit igitur: ¶ a In exitu israel de egypto. qui babetur Exo. xij. ¶ b Domus iacob. quia totus populus israel descendit de iacob qui alio nomine dict⁹ est isrl: Gen. xxxij. ¶ c De populo barbaro. omnes populi dicunt barbari exceptis hebreis grecis ⁊ latinis: quia alia idiomata dicunt barbara. ¶ d Facta est iudea sanctificatio eius. quia in iudea viguit cultus diuinus ⁊ sanctia legis ⁊ prophetarum. ¶ e Israel potestas eius. sicut exercitus regis dicitur eꝰ potestas:q; deus per filios israel tanq̃ per exercitum suum eiecit chananeos ꝺ terra illa: vt habetur in libro iosue. ⁊ sic israel dicit potestas dei inquantũ per potestatem a deo sibi cõcessa eiecit gentem illam:⁊ sm hoc litera ista facta est in dea tẽ. respicit terminum exitus de egypto. In heb. autem ⁊ translatione hiero. sic habetur: Factus est iudas tẽ. ⁊ sm hoc respicit ꝓncipium exitus ꝺ egypto: quia tribus iuda ꝓma intrauit mare rubrum sequens moysen alijs formidãbus et tardantib⁹:⁊ sic facta est sanctificatio inquantum fa

ct um iftud declarauit dei fanctitatē in cuius confidētia tribus iuda ꝓftanter fecuta eſt moyſen. Iſrael poteſtas eius. quia ꝓ iſraele pugnauit contra egyptios: Exo. xiiij. ⁊ direrunt egyptij: fugiamus iſraelez: dñs. n. pugnat ꝓ eis contra nos. ¶ f Mare vidit ⁊ fugit. quia ſcīm ptes diuiſit retrahendo ſe a medio ad ꝑtū dñi ac ſi haberet ſenſum ⁊ intellectum: q; creatura obedit creatori ad nutū. ¶ g Jordanis conuerſus ē retrorſū. hoc fuit i exitu ō deſerto: vt hi Joſue. iij. q; aq̄ iordanis ex origie ſua deſcēdētes ſteterunt ⁊ eleuate fuerūt ad modū coll ⁊ ſic in ꝑte reuertebantur verſus locū origīis: ſicut aqua fluminis inueni ens obſtaculū reſultat ꝙſus origis locū. ¶ b Montes exultauerūt vt arietes ꝛc. i. cāz exultatōis vederunt filij iſrl. q; i trāſitu fluuij arnon ſcōpuli ex vna ꝑte inclinati ſūt vſq; ad ripā oppoſitā flu-

f Mare vidit ⁊ fugit. g Jordanis conuerſus ē retrorſū. b Mōtes exultauerūt vt arietes ⁊ colles ſicut agni ouium. i Quid ē tibi mare q; fugiſti ⁊ tu iordānis q; conuerſus es retrorſū. Mōtes exultaſtis vt arietes: ⁊ colles ſicut agni ouiū. k A facie dñi mota eſt tra: a facie dei iacob. l Qui conuertit petrā in ſtagna aquar. m ⁊ rupē i fōtes aquar. n Nō nob dñe non nob: o ſ nomi tuo da gloriaz. p Sup mia tua ⁊ vitate tua negū dicāt gētes vbi ē deus eor. q Deus āt nr̄ i celo: oīa q̄cūq; voluit fecit. r Simulacra gentiū argētū et

aur. o opa manuū hoīm. s Os hūt ⁊ nō loqnt oculos hūt ⁊ nō videbunt. Aures hūt ⁊ nō audiēt: nares hūt ⁊ nō odorabunt. Manꝰ habent ⁊ non palpabunt: pedes hūt ⁊ nō ambulabūt: nō clamabunt in gutture. suo. t Sīles illis fiāt q̄ faciunt ea: u oēs q̄ confidunt in eis. a Domꝰ iſrael ſpauit in dño: b adiutor eoz ⁊ protector eoz eſt. c Domꝰ aaron ſpauit in dño: b adiutor eorū ⁊ protector eoz ē. d Qui timent dominum ſperauerunt in dño: adiutor eorum ⁊ protector eorum eſt. e Dominus memor fuit noſtri:

Simulacra. Hic ꝓfiter excludit ydolatria cui? primo oſtendit veritas ⁊ ſcō latrie vtilitas: ibi. Domꝰ iſrl. Primū oſtēdit ꝙ hoc q ydola facta ſūt ō ſenſibili materia artificialiter: ⁊ hoc eſt quod dicitur Simulacra gentium argentū et aurū. q; materia artificialiū ē tota ſubſtātia coꝛpm pbm. ij. phyſicoꝝ. ¶ y Opera manuū hoim ꝓ ſcḷptura ꝙ ſicut ſūt lignea ⁊ lapidea: vel ꝙ fuſura ſicut metallica. ¶ r Os hūt ꝛc. oſtendit euidenter q; carēt vita ꝙ carentiā affatus viſus auditus olfat? tactus ⁊ greſſus: ḡbus vita manifeſtat in boibus ⁊ aialibus: ⁊ patet literaliter ibi: ¶ y Similes illis fiāt q̄ faciūt ea. ſ. artifices quia carēt vita ſpirituali ſicut illa ſenſibili.

ſtrāſitū filijs iſrael: ⁊ interfecerūt in fidias ibi latentes ō filios iſrael: ſicut dictū fuit Nu. xxj. vbi ſcribit ſic: Sicut fecit in mari rubro: ſic faciet in torrētibus arnon: ſcopuli torrētium inclinati ſūt ꝛc. ⁊ ſic dicitur etiā in ſe exultaſſe metaphoice: ſicut ō mari rubro dictū eſt: Mare vi. ⁊ fu. q; ad modū cognoſcētis iter ſicū filij iſrael ꝓbant: ⁊ ſimiliter ſcopuli dicto modo inclinati videbāt applaudere adnutū filioꝝ iſrael ⁊ trāſitui. ¶ i Quid ē tibi mare q; fugiſti ꝛc. q̄ſi dicerer: vñ veneritit iſta mirabilia in mari rubro ⁊ iordane ⁊ collibus: vt dñs eſt: ⁊ rideret. ¶ k A facie dñi mota ē terra. quaſi dicāt: a diuina volūtate ꝓceſſerūt iſta cui obediūt etiā inſenſibilia: q; ſicut ad dei nutū mota eſt terra q̄n abſorbuit dathan ⁊ abiron: ita aque ⁊ colles in ꝑdcis ⁊ ꝓſilibus aliꝭ. vnde ⁊ ſubdit aliud mirabile factū q̄ fuit in deſerto cuꝫ dī. ¶ l Qui convertit petrā in ſtagna aquar. dando abūdātiā aq̄ de petra: Exodi. xvij. ¶ m Et rupem in fontes aquarū: Pſume. xx. vbi dī: Ext̄e moyſes eleuaſſet manū ꝑcuſſo virga bis ſilicē egreſſe ſūt aque largiſſime ꝛc. ¶ n Non nobis. Hic ex ꝓdictis miraculis diuinus bonor ꝓcludit ⁊ primo oſtendit q; ſit bonor ādus: ſcdo a quib?: ibi. Nō mortui laudabūt te. Prima i duas: q: primo dei gloria ex dictis ꝓcludit: ſcdo ydolatria excludit: ibi. Simulacra gentiū. Circa ꝑmū dicit pſalmiſta: ¶ n Nō nobis. d. attribuat gloria de ꝓdictis mirabilib? ⁊ cōſilib?. ¶ o Sed noi tuo. q; in talibus tota rō facti ē ꝓtectia facientis: ꝑm q; dicit aug. ¶ p Sup miſericordia tua ⁊ veritate tua. talia. n. facta ſunt a deo populo iſrael ad declarationē divine vitatis q̄ impleuit ꝓmiſſiones factas patribus. ſ. abrae yſaac ⁊ iacob: ⁊ ſimilr ad declarandū divine miſericordie: quia cāuſis populꝰ iſrael ipſum frequenter ꝓuocaret ad irā vt in adoratōe vituli ⁊ aliꝭ malis q̄ fecit in deſerto: tñ adimpleuit ꝓmiſſa patrib? factū i hoc declarans miſericordie ſue effectū. ¶ q Nequando dicāt gentes. i. gentiles ydola colentes. ¶ r Vbi eſt deus eorum. ſ. bebreoꝝ. ſi em̄ non adimpleſſet ꝓmiſſa eis facta videretur gentilibus q̄ deſciſſet virtus ſua: ⁊ q; tot mirabilia fecit ꝓ eis poterāt libere dicere gentilibus.

s Dñs aūt noſter in celo. q; ibi maꝑ relucet ſua ptās verūtū q; ſe extēdit ad oia inferiora: quod ꝓbatur ꝓ ea? miracula facta in mari ⁊ in terra: vt ꝓmiſſum eſt: ō ſubditur: Oia q̄cūq; voluit fecit. ¶ t Simulacra. Hic ꝓfiter excludit ydolatria cui? primo oſtendit veritas ⁊ ſcō latrie vtilitas: ibi. Domꝰ iſrl. Primū oſtēdit ꝙ hoc q ydola facta ſūt ō ſenſibili materia artificialiter: ⁊ hoc eſt quod dicitur Simulacra gentium argentū et aurū. q; materia artificialiū ē tota ſubſtātia coꝛpm pbm. ij. phyſicoꝝ. ¶ y Opera manuū hoim ꝓ ſcḷptura ꝙ ſicut ſūt lignea ⁊ lapidea: vel ꝙ fuſura ſicut metallica. ¶ r Os hūt ꝛc. oſtendit euidenter q; carēt vita ꝙ carentiā affatus viſus auditus olfat? tactus ⁊ greſſus: ḡbus vita manifeſtat in boibus ⁊ aialibus: ⁊ patet literaliter ibi: ¶ y Similes illis fiāt q̄ faciūt ea. ſ. artifices quia carēt vita ſpirituali ſicut illa ſenſibili. ¶ z Et omnes qui confidunt in eis. ſ. ydolo? cultores quia confidūt in nihilū: ſicut a ydolum nihil ē. ſ. Coꝛ. viij. ¶ a Domus iſrael. Hic ꝑfr oſtēditur latrie vtilitas: ⁊ primo in euaſione mali: ſecundo in adeptione boni: ibi. Dñs memor. primū patet per hoc q̄ colētes vñm ꝓtegunt̄ ab eo in periculis: ⁊ hoc eſt q̄ dicitur: ¶ a Domus iſrael ſperauit in domino. ipm vocate colendo. ¶ b Adiutor ⁊ ꝓtector eoꝝ eſt. ſicut patet cōtra ꝓpharaonē ⁊ ei? exercitū: Exo. xiiij. ⁊ cōtra reges chananeoꝝ: vt patet in libro iosue. ¶ c Domus aaron ꝛc. licet domus aaron contineretur in domo iſrael: ſicut pars in toto: tamen de ea ſit ſpecialꝫ mētio: quia ad eam pertinebat ſacerdotiū quod ē latrie officium: ¶ d Adiutor ⁊ protector eorum ē. ſicut patet in verborationē chore a terra: eo q; volebat ſibi ⁊ ſuis vſurpare ſacerdotiū cōtra aaron ⁊ filios eiꝰ: Nūc. xvj. ¶ e Qui timēt dominum ſperauerunt in domino. dicit Ra. ſa. ꝙ hoc dicitur ꝓpter conuerſos ō gētilitate ad iudaiſmū q̄ non erant ō filijs iſrael: ⁊ tamē deus erat adiutor eorum ſimul cum filijs iſrael: q; multi ō talibus aſcenderūt cū eis ō egypto: vt habet Exo. xij. poteſt etiam hoc exponi ō gentilibus dum colentibus qualis fuit ſanctus iob ⁊ multi alij. ¶ f Dominus memor fuit noſtri. Hic conſequenter oſtenditur vtilitas latrie in conſecutione boni temporalis ⁊ ſpiritualis. ⁊ hoc eſt quod dicitur: Dominus memor fuit noſtri. licet obliuio non cadat in deo nec per cōſequēs recordatio. ꝓprie dicta: tamen ſm̄ com̄unem modū loquendi hominum dicitur recordari aliquoꝫ quādo facit eis bonum: ideo ſubditur: ¶ g Et benedixit nobis. multiplicando in ſpiritualibus ⁊ tem poralib? bonis: quod declarat conſequenter in toto populo iſrael cum dicitur: Benedixit domui iſrael. ſecundo ſpecialiter in tribu ſacerdotali dicens: Benedixit domui aaron. tercio generaliter in omnibus deum colentib? ſiue ſint converſi ad iudaiſmum ſiue gentiles recte vi-

uẽtes: quibus psalmista imprecatur bonorũ augmẽta.v. (h) Adiciat dñs. iterũ alia bona p̃ferẽdo. (i) Benedicti vos a dño.p̃ secutõẽ gratie in p̃ñi ⁊ glorie in futuro. (k) Qui fecit celũ ⁊ terrã. ꝓpter qđ potest dare suã benedictõẽ gratie in p̃ñi vita: que per terrã designatur: ⁊ glorie in futuro que per celum significat: qđ adhuc amplius declarat dicẽs: (l) Celũ celi domino.quia ibi magis fluxet gloria sua in angelis sanctis. (m) Terram aũt dedit filijs hoim.i.habitatõi eoꝝ.p̃vita p̃ñi:in qua si debite viuãt ⁊ deũ colãt assumẽtur ad habitatiõem celestẽ cũ angelꝭ sm q̃ dicit mat. xxij. In resurrectõne erũt sicut angeli dei in celo. (n) Non mortui.supra ostendit q̃ deus ẽ colẽdus:hic cõsequenter ostendit a q̃bus:⁊ loquit̃ ꝑ cultu meritorio .d. Nõ mortui laudabũt te dñe.q̃ sũt extra statũ merendi:q̃ sm damascenũ:Qđ est hoibus mortis:hoc est angelis casuris. (o) Neq̃ oẽs q̃ descẽdunt i infernũ. q̃ si accipiãt ꝑ inferno dãnatoꝝ ibi nõ est dei laus sed magis blasphema:si aũt ꝑ lymbo patrũ vel puerorũ in originali precedentiũ iam sũt extra meriti statũ. (p) Sed nos qui viuim⁹.in vita p̃ñi. (q) Benedicim⁹ dño.meritorie:q̃ status meriti durat vsq̃ ad mortem ꝓpter quod in ipso laudaꝝ deus meritorie. (r) Ex hõ nũc ⁊ vsq̃ in seculũ.i. vsq̃ ad finẽ p̃ñis seculi : q̃ tunc deficiet tps meriti:p̃manebit tñ laus sctoꝝ in p̃ria:ps. lxxxiij. Beati q̃ habitãt i domo tua dñe in secula seculoꝝ laudabũt te. In hõ ps.morali ꝛtellecto iuitaꝫ ꝙlibz pctõr⁹ misericordiã ꝑsecut⁹ ad dei laudẽ ꝑ hñiciũ ex it⁹ ꝺ petõ qđ ꝑ egyptũ ꝺsignat:eo q̃ egypt⁹ tenebrat in terptaꝫ ⁊ iudea fit sanctificatõ:eo q̃ int̃ptaꝫ ꝑfessio: tñc fugit mare.i.amaritudo dñe. Jordanis: q̃ int̃ptaꝫ riuus iudicij. Retrorsum conuertẽ.s.a iudicio cõdẽnatõnis ad iudiciũ saluatõis. Terra mouetur a facie dñi:q̃ homo dicit⁹ ab humo mouẽ motu bone opationis. De petra.i. corde ꝑus duro fluũt aq̃ deuotionis. ydolatria abiecit:q̃ auaricia que est ydoloꝝ seruitus: epẽ.v.ca. per liberalitatẽ ejecit. ⁊ deus fide spe ⁊ cbari tate colitur:⁊ sic ab hoie viuificato per gratiam benedicit. (s) In ps. cxiij. In exitu isrl de egypto. Additio.

Dia in ꝓmo ps. hui⁹ hymni ꝓdicto ps. innituit rat ad dei laudem cũ suis tebitis circũstantijs includens statum ecclesie ante legem.s.anteq̃ aliquis ꝑpulus esset cultui diuino mancipat⁹:in hoc autem ps. agit de statu ecclesie sub lege:circa quod sex facit. Ꝑmo ꝓmo ostendit vnde sumit initiũ:vt populus israel segregaretur ad cultum diuinum:⁊ de hoc dicit: In exitu israel de egypto ⁊c. Sedo ostẽdit quomõ huiusmodi populus fuit a deo sanctificat⁹ per datõnẽ legis:per quã speciali⁹ fuit sub eo regimine ⁊ potestate de quo dicit: Facta ẽ iudea sanctificatio eius:Ero. cũ xix.ca.legitur deũ diuisse populo ante legis datõnem: Dos vidistis que fecerim egyptijs ⁊c.i. in exitu israel. Si ergo audieritis vocem meã ⁊c: Eritis mihi in regnum sacerdotale ⁊ gens sancta. et sic facta est iudea sanctificatio eius ⁊c. Consequenter tercio ostẽdit quo modo illi populo sic deo mancipato fuerũt magna miracula diuinitus facta:de quo dicit: Mare vidit ⁊ fugit ⁊c. vsq̃ ibi:in stagna aquarum.⁊ exponatur vt i postilla. Consequenter quarto ostẽdit q̃ omnia huiusmodi miracula attribuenda sunt diuine glorie ⁊ in ydolatrie detestationem:que quidez ydolatria primo fuit exbibita in sedo ꝑcepto decalogi:⁊ consequenter in toto ꝓcessu legis mosaice multipliciter detestata:⁊ de hoc dicit Non nobis domine ⁊c. Simulacra gẽtium ⁊c. vsq̃ ibi: Et omnes qui confidũt in eis.⁊ exponantur sicut in postilla. Consequenter quinto comendat populum deo mãcipatum ⁊ per suos ordines distinctum eos multipliciter benedicendo ꝺ quo dicit: Dom⁹ isrl sperauit in dño ⁊c. vsq̃ ibi. Qui fecit celum ⁊ terram exponatur ꝑout i postilla. Consequẽter sexto inuit quẽdam defectuz bui⁹ status.s.ceritiuz sb lege mosaica. Ꝑro quo sciendum q̃ in lege mosaica non fuit ꝓmissuz regnum celorum in ꝓmium sed tñ terrena. In lege aũt gratie hoc fuit expresse ostẽsum ꝑ ꝓmissum:mat. v. Beati pauperes spiritu:quoniam ipsorum est regnum celorum. ⁊ sic in aliis sequentibus. vnde psalmista inuẽs istũ defectum dicit: Celum celi dño.q. ꝺ.regnum celoꝝ deo tñ remanet:nõ est enim boibus ꝓmissum:quia in lege mosaica terrã tñ vedit filijs hominum sed nõ celũ. Ex quo sequitur q̃ illi qui sub lege mosaica decesserunt ẽ statu cmq̃ iusti non laudabant dominum per adeptionẽ glorie neq̃ meritorie:cum in alia vita cesset status merendi ⁊ hoc dicit: Nõ mortui laudabũt te domine. s.in illa lege post hanc vitam:⁊ multo minus condemnati in infernum:de quo dicit: Neq̃ omnes qui descendunt in infernum.quia tñ in illa lege viatores iusti in hac vita existentes meritorie deum laudabunt:accirco dicit: Sed nos ꝙ viuimus benedicimus dño. ⁊ quia bonum meritum extendebatur vsq̃ in eternam vitam post redemptionem a christo factam:ideo dicit: Ex hoc nunc ⁊ vsq̃ in seculũ.

(t) Psal. cxiij.

Oleri. Huic ps. ꝓponitur ꝓ titulo: Alleluia. in translatione hiero. tamen in heb. ponitur in fine precedentis psalmi. Sedm autem hebreos alios q̃ doctores communiter dauid fecit hunc psalmum ꝓ liberatione sua a periculis in persecutione saulis:de qua materia fecit plures psalmos:vt patuit per predicta. Et diuiditur in duas partes:quia ꝓmo confitetur suam liberationem:secundo mouetur ad gratiarum actionez: ibi. Conuertere. Circa ꝓmum sciendũ q̃ psalmista aliquãdo mutat modum loquendi de futuro ad preteritum vel econuerso:licet sit locutio de eodem facto:q̃ hic modus frequens est in ꝓphetijs ⁊ maxime in canticis metrice scriptis qualis ẽ iste psalmus ⁊ alij psalmi:dicit igitur: (a) Dileri.s.dñm. (b) Quoniam exaudiet dñs ⁊c. licẽt. n. deus sit ꝓpter se diligendus ⁊ super omnia: tamen quando alicui condescendit prebet ei occasionez magis diligendi ipsum. (c) Quia inclinauit aurez suã mihi. loquitur de deo more humano qui inclinat aurem ad petitionem quam vult exaudire:⁊ ideo auris inclinatio in deo non est aliud q̃ exauditio. (d) Circumdederunt me dolores mortis.s. imminentis quãdo saul fecit custodire domum ipsius dauid:vt mane moreretur). Reg. xix. ⁊ quando saul ⁊ eius exercitus cingebant dauid in modũ corone ita q̃ dauid desperabat se posse euadere:primo regum. xxiij. (e) Et pericula inferni inuenerunt me.in hebreo ꝓ inferno ponitur sepulcrum:quod nõ solum signat infernum: sed etiam signat fossam siue sepulturam:⁊ sic accipitur hic:eo q̃ sequitur ad mortem.

7 bñdixit nob. Bñdixit omnui isrl: bñdixit omnui aaron. Bñdixit oĩb q̃ timent dñm: pusillis cũ maioribꝫ. (f) Adiciat dñs sup vos: super vos ⁊ sup filios vestros. Bñdicti vos a dño: (g) qui fecit celũ ⁊ terrã. (h) Celũ celi dño: (i) terrã aũt dedit filijs hoim. (k) Nõ mortui laudabũt te dñe: (l) neq̃ oẽs qui descẽdũt in infernũ. (m) Sz nos q̃ viuim⁹ benedicim⁹ dño: (n) ex hoc nũc ⁊ vsq̃ in seculũ. Alleluia. cxiij.

(o) Dileri: q̃m exaudiet dñs vocẽ orõis mee. (p) Quia inclinauit aurẽ suam mihi: ⁊ in diebus meis invocabo. (q) Circumdederunt me dolores mortis: (r) ⁊ pericula inferni inuenerẽt

[f] Tribulatõez.in corpe. [g] Et volorẽ.in mente. [h] Inueni.in psecutõe saulis iuste me psequẽtis. [i] Et nomẽ dñi inuocaui.fregrter.n.dauid rogauit,p liberatõne a saulis psecutõe. [k] O dñe libera aiam meã.i.vitã meã. [l] Misericors dñs ⁊ iust⁹.qsi diceret:tecens ẽ vt a te ꝓsequar mi sericordiã i mea liberatõe: ⁊ iusticiã in saulis ꝺdenatõne. [m] Custodiens parulos dñs ꝓuum est deitat⁊ succurrere in casibus despratis.p uuli.n.nõ ꝓñt se defendere a potentibus:⁊ ideo tecens est vt teus succurrat eis.i tali ꝙo statu erat dauid respectu saulis regis:vñ dicebat.j.Regũ.xxiiij. Quẽ ꝓsequeris rex israel quẽ ꝑsequeris:canez mortuũ perseqrens ⁊ pulicẽ vnũ. ideo ſb dit. [n] Humiliatus sum.mente cozã teo:⁊ ptãte coram mundo. [o] Et liberauit me.sua gratia ⁊ virtute. [p] Cõuertere.hic ꝓ sue liberatõis cõfessionẽ cõuertiẽ ad gratiarũactões.ꝺ.Cõuertere aia mea in requem tuam .i.in teũ per gratiarũactões:in quo solo mens bñana qte tak:sm q dicit Aug.lib.ꝓfessionũ: Inquietum est dñe cor meũ donec requescat in te. [q] Quia dñs benefecit tibi. ꝛpter quod debes ei regratiari:⁊ repetit bñficium supra positum.ꝺ. [r] Quia eripuit aiaz meã ꝺ morte immici: vt ꝑs ex dictis. [s] Oculos meos a lachrymis. legiẽ.n.dauid ploraſſe in psecutõe saulis.j.Reg.xx.vbi dr:Fleuerũt pariter.f.dauid ⁊ ionathas.⁊ ſbdit:dauid aũt amplius. [t] Pedes meos a lapsu.f.in manu saulis:qz qttũcũqz solicitez ardẽter quẽret eũ:vt ꝑz.j.Reg. tñ in manibus ei⁹ nõ cecidit teo ipm ꝓtegente:sm q dr .j.Reg.xxiij. Querebat saul dauid cunctis diebus:⁊ nõ tradidit eũ dñs in manus eius.iõ ꝺcludit dauid: [u] Placebo dño.ei tenote seruiẽdo. [z] In regiõe viuorum.i.in vita ꝑñti ⁊ postea in vita celesti.que dicit terza viuentiũ. Moraliter põt exponi ꝑs.iste te quolibet fideli liberato diuinit? ab afflictõe corꝑali vel spũali q recognoscens suam liberationẽ surgit ad gratiarũactões.

In ꝑs.cxiij. Dilexi qñ. Additio.

Missis aliis expositõibus tã beb:eoz qñ alioz que varie sũt ⁊ secũdo expositõem b⁹ hymni inceptã postqz ꝑs.eractauit ꝺ statu ecclie sub lege in ꝓcedenti ꝑs.in hoc ꝺo qui est tercius in ordine ꝓicitorum videtur agere ꝺ statu ecclie in ipso eoꝝdio redẽptõnis.f.tempore aduentus xpi ⁊ ipsius passionis: añqz tẽlex euangelica ꝑ apłos publicar⁊. [a] Circa qd ser facit. Primo.n.ꝺdit firmitatẽ fidei formate eiusdẽ ecclie circa aduentũ xpi tãdiu ꝺsiderati:⁊ hoc in ꝑsona iusꝺoz ꝑtunc exñtiũ:ꝺ quo dicit:Dilexi qñ eraudiet dñs vocẽ oꝛationis mee.q.ꝺ.credo q deus eraudiet vocẽ oꝛationis mee ꝺpecantis ꝓ aduentu xpi:⁊ bũc ipsum diligo.i.valde placet mihi:qz dilectõ in scripturis nõ solũ ꝑsueuit dici ꝺ aliqua re diligenda sed etiam ꝺ aliq̃ ãnunciabili cõplero ⁊ placito:sicut cũ dr in ꝑs. Qm dilexi legẽ tuã dñe.mõi.⁊ sequit:Quia inclinauit aurẽ suã.i.iã video effectũ mee erauditõis ꝓ aduentũ redẽptoris: cui⁹ nomen ꝛpe meo ꝓncipaliter inuocabo:⁊ re quo dicit:Et in diebus meis inuocabo. Cõsequẽter secꝺo qꝛ ecclia exñs in ꝺ statu multa incõmoda ⁊ pericula patiebaꝫ matie in capite:q̃ hoc tem poꝛe fuit passus:iccirco dicit:Circũdederũt me dolores mortis.f.xpi:cuius dolozibus fideles illius tpis licet paucissimi cõpatiebãt.similr:Et pericula inferni. hoc ẽ sepulture xpi ⁊ eius descensus ad iferos:ꝺbus simplices ⁊ deuote psone marie affligebãt:vt ꝑz de maria magdalena ꝓlante ⁊ ꝺuisimodi:in quibus tribulatiõib⁹ ⁊ doloribus ꝓsituꝛe nõ cessabãt xpm querere:⁊ ipm ꝺmm in me. [f] Tribulationẽ⁶ ⁊ dolorem⁶ inueni:⁷ nomen dñi inuocaui. [k] O dñe libera aiam meã:[l] misericors ⁊ miserator dñs:[m] custodiens paruulos dñs:[n] humiliatus sum:[o] conuertere aia mea in requem tuã:[q] qz dñs benefecit tibi. [r] Quia eripuit aiam meã ꝺ morte:[s] oculos meos a lachrymis:[t] pedes meos a lapsu. [p] Placebo dño in regiõe viuoꝝ. ¶ cxv.

[a] Credidi ꝓpter qđ locutus sum:[z] ego aũt humiliatus sum nimis. [b] Ego dixi in excessu meo:omis homo mendax. [c] Quid retribuam dño ꝓ oĩbus que retribuit mihi. [d] Calicem saluta-

ris accipiam:⁊ nomen dñi inuocabo. [e] Vota mea dño reddam coram oĩ populo eius. [f] Pretiosa in conspectu dñi mors sanctoꝝ eius. [g] O dñe quia ego seruus tuus. ego seruus tuus ⁊ filius ancille tue. [h] Dirupisti vincula mea. tibi sacrificabo hostiam laudis:⁊ nomen dñi inuocabo. [i] Vota mea dño reddam in conspectu oĩ populi eius. [k] In atriis domus dñi. in medio tui hierl. Laudate dñm.

¶ Credidi. Quia ꝑs.null? oĩno ti.ꝓcꝺit in hebꝝ quem exponit Ra.sa.de dauid posito in ꝓsecutione absalon:in qua legit peccasse ꝓ receptõem ⁊ toleraſſe patienter illam persecutõez ⁊ gratiarumactionem ꝓ missse ad suam liberationem:et magis videbit ꝓsequendo. Et iõ ꝑs.iste in tres partes diuiditur:quia ꝓmo ponitur ꝓmum:secundo secundũ: ibi. Quid retribuam. tercio tercium: ibi. Vota mea.

Circa ꝓmum sciendum q fugiente dauid de hierusalem ꝓpter absalon Siba seruus miphiboseth occurrit ei cum duobus asinis oneratis panibus ⁊ aliis victualibus querẽtis per hoc dauid fauorem quem credebat firmiter reuerti ad dignitatem regiam: ⁊ diffamauit miphiboseth ꝺ capisces ei⁹ bẽdicte qđ⁹ fact ⁊ verbis dauid receptus dixit ei:Tua sũt omnia que fuerunt miphiboseth.vt habetur.ij.Reg.xvj. ⁊ hoc est quod dicit dauid: [a] Credidi. verbis sibe nimis faliter. [b] Propter quod locutus sum nimis ꝓ preci pitanter concedendo ei hereditatem ꝺmini sui.

[c] Ego autem humiliatus sum nimis.q:ꝓpter absalon erat fugitiuus. In heb.habetur:Afflictus sum nimis.ex filij mei persecutione:qui ꝺberet me honorare.homines autem afflicti sunt inꝓuide ad loq̃ndum:ꝓpter quod dicit ꝑs. ij. elenchoꝝm: Conturbati mimis ꝓuidenter:⁊ ideo subdit dauid.

v Ego dixi in excessu meo.i.puenᵗ dicta turbatiõe. vnde in beᵇ. habeᵗ: Ego dixi in festinatõe vel subitatiõe mea.q: ex turbatõe mentis precipitanter locutus fuit. e Ois bõ mendax.videbat.n.filiũ ꝓphe sequentẽ z totũ ꝓpm israel quẽ a periculis multocies liberauerat ei fa uentẽ: ꝑm q di. ñ.Reg.xv. Toto corde vniuersus israel secũ abstulit: z iõ ato credidit q etiã mi phibosheth in hoc sequeretᵉ absalõ cũ aliis. vñ postea dauid videns se receptũ retractauit sentẽtiam ẽptũ ad heredita tis medietatem ñ.Regũ.xix. z licet tũc dõ grauiter peccauerit equãdo fuũ dño: vt dcm fuit.ñ.reg.xix. tñ tenẽdũ est ꝓbabiliter q postea penituit: z q ꝓ alia medietate quã dimisit Sibe: eo q sibi adheserat in periculo posito in aliis satisfecit miphibosheth: licet nõ sit scriptũ: q: non oia sũt scripta. f Quid retribuã domino: Hic ꝓphe describit patiẽtia dauid in illa persecutõe que ps ex hoc q vba semei sibi maledicẽtis valde patienter portauit.ñ.reg.xvj. z iõ illã pſecutõez ꝓ suis peccatis z ꝓ bñficijs a deo sibi collatꝰ acceptauit: z doc ẽ qd dicit: f Quid retribuã dño ꝓ oibus q̃ retribuit mihi.d manibus saul me liberãdo z ad regnũz ꝓmouendo: z mortẽ mihi debitã ꝓ adulterio z homicidio relaxando: z rñdet: g Calicẽ salutaris accipiam.i.atrocitatẽ pſecutõis: que in scriptura calix dicitur acceptãdo. h Et nomẽ dñi inuocabo. ꝓ mea liberatõe a dicta pſecutõe. i Vota mea. Hic ꝓphe ponit gratiaꝝ actio ab eo ꝓmissa in ꝓdicta fuga: ꝑm q q hz.ñ.Reg.xv. vbi dixit ad sadoch: Reporta archaz dei in vrbẽ: Si inuenero gratiã in oculis dñi reducet me z ostendet mihi eã z tabernaculũ suũ: hoc ãt dicebat ꝓphes z ꝓmittes ibi facere sacrificiũ: iõ dixit: k Vota mea dño reddã coram oi ꝑplo eius.i.in tẽplo vbi conueniebat ꝓpls: z subdit cãm.v. l Preci.in pſpe. dñi mors sanctorũ eius.i.nõ defacili ꝓmittit eos mori: sicut res ꝓciosa nõ ꝓtẽnit defacili: z ꝓ hoc intelligit liberatõnes suã a morte: nec ponit se in nũero sctoz z ex elatõne ꝑ magis ꝓfitẽs dei bonitatẽ in se: sicut ezechias.iij. Reg.xx. dixit de seipo: Memẽto dñe quõ ambulauerim coram te in vitate et corde pfecto ẽ. cãm ait sue liberatõis onditᵉ.v. l O dñe q: ego fuus tuꝰ. te colendo. m In Et filius ancille tue. in hoc denotãs merita mris sue: vel sicut dicit Ra.fa. vocat se seruũ natum in domo pfamilias q̃ est magis dilectꝰ a dño q̃ ille qui ẽ empticius ꝑ foro: ipse ait erat natꝰ in domo dei.i.a fidelibus parẽtibus vel seruientibꝰ. gẽtiles autẽ ad fidẽ cõuersi dicebãt magis serui dei empticij. n Dirupisti vincula mea.i. ꝓter predicta liberasti me ꝑ pſecutõe absalon z alioz sibi fauentiũ impedientiũ me a regni mei regimine: sicut vincula materialia impediunt hoiez ne possit libere agere. Itẽ q: pſecutõ absalon fuit mota ꝑ dauid in penã peccati ꝓ adulterio ter sabee z homicidio vrie: ꝑm q ꝓphetiã sibi natban.ij.Regũ.xij. Hec dicit dñs: ecce ego suscitabo sup te malum de domo tua ẽ. z iõ dauid liberatus ab illa pſecutõe dixit se liberatũ a vinculis dcoz. peroz: eo q ꝓter illa erat obligatus ad illam penam sustinendam. o Tibi sacrificabo hostiam laudis.s.per sacerdotes hostias offerentes z cantores in sacrificijs laudes diuinas dicentes: p Et nomen dñi inuocabo: quia nõ solũ per alios laudauit deum: sed etiam in ꝓpria persona bunc ꝑs. z alios tractando. q Vota mea. que feci positus in pſecutõe absalon. r Dño reddã. sicut ꝓmisi. s In cõspectu ois populi eius.i.in loco diuini cultus vbi poterat z debebat ascẽdere omnis populus israel ẽtum ad masculos tribus tpibus in anno: ꝑm q dicitur Exo.xxiij. z vbi erat talis cultus ostendit. d. t In atriis vom dñi. i. tabernaculi in quo erat archa posita: q: templuz tpe dauid nõ erat adhuc edificatũ. v In medio tui iſm q: illo tabnaculo erat i ciuitate dd.ij.reg.vj. q̃ ciuitas dicebat fotalicij ipsius hierusalem. Mozalitᵉ potest exponi ps. iste de quolibet fideli: q̃ si aliquando defeciat per alteri deceptionẽ suã ignorantiam! cõfitetur humiliter: et tribulationem insurgentem sustinet patienter: z a qua liberatus agit deo gratias reuerenter. In ps.cxv. Credidi ꝓter ẽ.

Additio.

Deprecatoziũ videtur excellentie ꝓphetie ipsi? dauid qui egregius ps israel dicitur.ñ.reg.xxiij. ca. z a multis crimius afferitur ꝓphetaꝝ: q: tot ipi? ps. sine titulis positi applicentur suis persecutionibus temporalibus z transitorijs.s.saul z absalon z huiusmodi: sicut Ra.fa. exponit: cũ magnis mysterijs ecclesie ꝓsent ꝓpzius z facilius applicari. debzei.n. nimirũ si hoc faciant nõ habentes similia spiritualia de quib? tales ps. verificentur: sed catholici ipsos in hoc seqnentes nimis videntur iudaizare. Vnde dicendũ q ps. iste qui quarᵗ est in hymno ꝓdecõ. ꝓxie videtur ꝓtinuari ps. ꝓcedenti in materia. Nam postq̃ ps. in precedẽti ps. egit de statu ecclesie in ipso exodio redemptionis. s. tempore aduentus xpi z ipsius passionis vt dictũ est: in hoc agit cõsequenter de statu ꝓmitiue ecclesie in quo fides fuit per apostolos z ceteros discipulos ꝓdicata: in quo statu potissime claruerunt duo. s. predicatio fidei: z martyriũ: qõ sanctũ testimonium fidei sustinuerunt: z de hoc tractat ꝓncipaliter hic ps. in quo ꝓ. quatuoz facit. Pmo ponit fidei predicationem: z de hoc dicit: Credidi propẽ quod locutus sum. nam ꝑm apostolum ad Ro.x. Corde creditur ad iusticiam: oze aũt confessio fit ad salutẽ. vnde fideles ꝓmitiui non solum credebant corde: sed etiam loquebantur fidei rudimenta ea predicando ad alioz? eruditionem: vnde in persona cuiuslibet talium ꝓprie dicitur: Credidi ꝓpter quod locutus sum. z quia pro tali predicatione fidei magnas patiebantur persecutiones: vt patet in actibus apostoloz. z in hist?ijs ecclesiasticis: ideo subdit: Ego aũt humiliatus sum nimis. i. afflictus ꝓpter fidei predicationem predictam. Conseq̃nter secundo dicit: Ego dixi in excessu meo ois homo mẽdax. Pro quo sciendũ q. martyres xpi dicantur testes fidei. martyr. n. grece. ꝑm hiero. idem est quod testis latine. vnde in ꝓmitiua ecclesia vt sancti verbum dei quod predicabant fortius in coꝛdibus audientiũ imꝓmeret martyrio se subijciebant in testimonium fidei: z ideo ps. in persona cuiuslibet talium dicebat: Ego dixi in excessu meo. s. inspiratione diuinitus mihi facta. Omnis homo mendax. q. d. predicatio mea non erit efficax: cũ possit esse suspiciosa: eo q credent me verba mendaciter fingere quia omnis homo de se mendax est. i. ꝓnus ad mendacia fingenda: z ideo subdit: Quid retribuam domino ꝓ oibus que retribuit mihi. hoc ẽ dicere: quid possuz retribuere domino in testimonium sue fidei ꝓ omnibus bonis que retribuit mihi. s. naturalibus z gratuitis: ad q̃ respondens subdit: Calicem salutaris accipiam. s. martyrium de quo mat.xx. dicitur: Potestis bibere calicem

quem ego bibiturus sum. Et sic nomen domini invocabo. i. martyrii accipiã invocãdo nomẽ dñi. s. ꝓdicando eius fidẽ: vñ ꝙ acceptionẽ bmõi calicis nomẽ dñi invocabo. Tota mea reddã dño coꝝ oi ꝑplo eius. qz per testimoniũ martyrij ũplebo vota mea. s. vt inducãt fides ĩ cordibus audientiũ ⁊ hoc publice. s. coꝝ oi ꝑplo eius: vt oñdat hoc opus. s. martyrij ꝙ fidẽ ꝛpi accepti eẽ dño ḡtũ simũ subdit: Preciosa in ꝺspectu dñi mors sctoꝝ eius. ⁊ notanter dicat preciosa. qz nõ solum grata seu accepta ẽ mors sanctoꝝ qõ cõpetit cuilibet actui meritorio sed ꝓciosa quod denotat excellẽtiã seu ꝓfunditatem martyrij q̃ ad meritũ. ⁊ notãter dicat: In conspectu dñi. qz ḡtuis in conspectu hoim insipientiũ talis mors est vilis: in ꝺspectu tñ dñi ꝓciosa est. vnde sap. iij. Visi sunt oculis insipientiũ mori: illi aũt sunt in pace. Cõsequenter tercio dicit: O dñe qz ego seruus tuus. que quidem ẽba ꝑsit cũ precedentibus ꝺtinuari sic vt sic sensus: O dño ego me obtuli ad mortem martyrij ꝓdictã. Quia ego seruus tu⁹ sũ ⁊ filius ancille tue. ⁊ vocat se bis seruũ: eo ꝙ duplici ratione esset obligatus deo. s. ꝓ susceptionẽ bonoꝝ naturalium ⁊ gratuitoꝝ. dicit se etiam filiũ ancille dei: qz filius ecclesie est per obedientiã. dicere. n. ꝙ dauid se vocat filium ancille dñi nullam bz rõnem: put plenius dictũ fuit .s. in additõe sup ps. lxxxv. vel alio modo predicta verba .s. O dñe qz ego seruus tu⁹. ꝑsit exponi ꝺtinuando ea cũ sequentibus. vt. s. sit sensus: O dñe qz ego sum seruꝰ tu⁹ ⁊c. ió Dirupisti vincula mea. s. vincula peccatoꝝ quib⁹ vinctus eraꝫ. In martyrio. n. oia ꝺmittũr peccata: put cõiter tenet sicut in baptismo: vnde sic ꝙ te patiẽdo. Tibi sacrificabo hostiam laudis. i. meipm totũ in invocationẽ tui nois oblatũ: te quo dicit: Et nomẽ dñi invocabo Et nota ꝙ ꝑmo noꝫauerat martyrium calicẽ ꝑter eius amaritudinẽ eo mõ quo dr Trenoꝝ: Sup te trãsibit calix. mõ vocat ipsum martyrũ hostiam laudis referendo illud ad actum charitat⁹ que in martyrio exercẽt: ⁊ ꝑm facit hostiam dño in odorem suauitatis: ⁊ ꝺ vtroq; dicit Et nomẽ dñi invocabo. qz in vtroq; talis ꝺsent invocatio. Consequẽter ꝗro repetit implicionẽ suoꝝm votorum in hoc actu. d. Vota mea dño reddã in ꝺspectu oim ꝑpli eius. exponaꝫ vt. s. sed sup hoc addit. In atriis domus dñi. s. in ecclesia militante: vbi vota meritorie redduñt. Consequenter aũt dicit: In medio tui hierlm. s. celestis: in q̃ martyres glorioſi triũphant. Post ẽtiã hic ps. reducit ad statũ sctoꝝ ꝓfessoꝝ exponẽdo illud qõ dicitur: Calicem salutaris accipiã ⁊ tibi sacrificabo hostiam laudis. de sacramẽto altaris ⁊ cetera ad hoc ꝓpositũ reducendo. sed prima expositio magis videt litere ꝓsonare ꝑsertim huic qõ dr: Preciosa in ꝺspectu dñi mors sanctoꝝ eius. Si aũt ḡratur cur psal. in hoc ps. nullaꝫ facit mentionẽ ꝺ miraculis que in ꝑmitiua ecclesia ꝺ q̃ agit frequenter fiebãt ad ꝓfirmatiõẽ fidei ꝑdicate: ꝺ quibus mar. vl. dño cooperante ⁊ sermonẽ ꝓfirmãte sequẽtibus signis. Ad hoc dicendum ꝙ in hoc ps psal. intendit agere ꝺ his que singulariter claruerũt in ꝑmitiua ecclesia que nõ fuerũt in alijs q̃: sicut fuit martyria q̃ in alijs ⁊c. te. minime seu rarissime fuerũt. Secus aũt ẽt ꝺ miraculis que potissime in statu antiquoꝝ fuerũt ⁊ sepissime diuulgata: ió in psalmo ꝓcedẽti. s. In exitu isr̃ ⁊c. vbi agit de statu ecclesie sub lege facit expressam mẽtionẽ de miraculis cũ dicit: Mare vidit ⁊ fugit ⁊c. In hoc aũt ps. in q̃ agit ꝺ statu ꝑmitiue ecclesie miracula prętermittit q̃ cõmunia sunt vtriq; statui: ⁊ solum agit de martyrio quod est ꝓprium ecclẽ ꝛpi seq̃ntis eius vestigia in sua passiõe ⁊ ꝛmpletis verbis ipi⁹. s. Qui vult venire p⁹ me ⁊c. Matth. xvj. ca. Eadẽ rõne fit mentõ in hoc ps. ꝺ ꝑdicatiõe cũ dicit: Propẽ qõ locut⁹ sũ. ⁊ nõ in ꝓcedẽti ꝛa ꝑdicatio vniuersalis singularis fuit ecclia ꝛpi ipo ꝓcipiẽte: Euntes in mũdũ vniuersũ ꝓdicate euãgeliũ ⁊c. Mar. xvj. capitulo.

¶ Replica.

Sed circa psalmũ: Credidi ꝓpter qõ ⁊c. inuebitur burg. contra postil. di. cũ nimis iudaizare: qz sequendo Ra. ſa. exꝑsit ꝑsillũ de dauid posito in p scentõe filij sui absalon. Et ad id vtĩ imaginatione apõ eum ꝺsueta: videlicet ꝙ psalmi ꝑm sensum eoꝝ ꝓncipalem ab auctore ꝓncipaliter intentũ dicti de ꝛpore ecclia tangẽt de figuratis ꝺ dauid tãgẽt de figura exponi nõ debere: cuius oppositũ. s. sepe oñsum est specialiter circa psalmũ: Dixi custodiam. nã ꝓmo fim sanctoꝝ doctoꝝ reqrendus ẽ scripture sensus verus ꝑm significationem vocũ vel rez q̃ si nihil absurditatis bzvere ĩ talis est: etiã si modũ figurãdi vel figurẽ teneat: cũ hoc bñ stat ꝙ sensus ab auctore ꝓncipaliter intent⁹ sit de figurato debita applicatõe facta. ⁊ qz postil. ꝓnit hic ꝓmũ sensuꝫ. s. figuratiũ: burg. aũt sequẽs glosã magistralẽ ponit figuratum: nõ nec ille recte dicit iudaizare nec iste ꝛpis are: cũ uterq; ꝑm debitam applicationem dicat veritatẽ ille de figura iste ꝺ figurato. Illud etiam quod hic dicit burg. de filio ancille coꝛrectũ est supra in ps. Iudica dñe. ¶ Psal. cxvj.

Laudate dñm. Huic ps. in trãsla. hiero. ꝓponit Alleluia. ꝓ ti. quod significat laudate deũ. qz in hoc ps. inducuntur oes populi tam gentiles q̃ iudei ad laudem dei ꝓ aduentu ipsius christi: qui instituit vnam ecclesiã ex iudeis ⁊ gentibus ad dei gloriam ⁊ honorem: ⁊ hoc mõ allegat apostolus scripturã bui⁹ ps. Ro. xv. d. Dico. n. hiesum ꝛpm ministrum fuisse circũcisionis. i. ꝑli iudaici in fide instruendi. ⁊ postea subdit de gentilib⁹. gentes aũt sup mia honorare deũ sicut scriptũ ẽ. Propterea confitebor tibi in gentibus ⁊c. ⁊ sequit iterũ: Laudate omnes gẽtes dñm: et magnificate cũ oes populi quod accipit ex principio bui⁹ ps. ista aũt ꝓuidens ps. in spũ dicit: ¶a Laudate dñm omnes gentes ad ꝛpm vel ad fidem ꝛpi vocandi. ¶b Laudate cũ oẽs po. i. iudeis in duodeci tribubus diuisi: ⁊ ꝓponit gentiles iudeis: q: patꝫ ꝺ iudeis ꝓmo crediderũt ⁊ multi de gentilibus: ſm ꝙ dicit apostolus Ro. xj. Cecitas ex parte contigit in isrl: donec plenitudo gentiuꝫ intraret: ⁊ sic ois israel saluus fieret: quia iudei ꝙuertẽt circa finem mũdi: ⁊ ió hic inuitantur ad laudem post gentiles: ⁊ predicte laudis subdit rationem. d. ¶c Quoniam cõfirmata est super nos misericordia eius. loquitur de futuro ꝓ modum ꝓteriti ꝓter certitudinem ꝓphetie. in aduentu. n. christi ⁊ non ante fuit misericordia sti confirmata per effectum que ante expectabat̃ per magnum desiderium. ¶d Et veritas dñi. i. ipse xps qui dicit ꝺ seipo ioh. xiiij. Ego sum via veritas ⁊ vita. ¶e Manet in eternum. ſm ꝙ dicit apostolus heb. xiij. Jesus xps heri ⁊ hodie ipe ⁊ in secula. ¶In ps. cxvj. Laudate dominum. ¶ Additio.

Iste ps. continuatur cum precedẽti. Mã post q̃ ps. egit de statu ꝑmitiue ecclesie in quo maxime floruerunt martyres ꝓut dictum ẽ. In hoc aũt ps. agit de statu ecclesie dilatate per orbẽ post ꝑmitiuos: in quo quidem statu gentilitas fuit iudeis adiuncta sub cultu vnius deitatis ꝺ in hoc ps cum dicitur: Omnes gentes ⁊c. intelligitur gentilitas. cũ autẽ sequitur: Omnes populi. intelligit de israelitis: eo ꝙ sunt in tribubus diuisi: ⁊ ad istum intellectum videtur apostolus reducere istum ps. ⁊ ſm hoc ꝓpositũ exponatur psalmus ꝓout in postilla.

¶ Psal. cxvij.

Confitemini dño. Huic ps. in trãsla. hiero. ꝓmittit ꝓ ti. Alleluia. qz psal. inuitat ad dei laudem: ⁊ dicit aliq̃ ꝙ dauid fecit hunc psal. inuitans populum ad dei laudem ꝓ sua liberatione de saulis persecutione ⁊ populi israel a gentilium circũ-

stantium ꝓturbatõe sub suo regimine: vt pz. ij. regũ. et hoc facit in hoc psal. vsq; ad locum illum: Aperite mihi portas iustitiæ &c. ab illo vo loco vsq; ad finem iducit ad laudem dei ꝓ edificatiõe tẽpli qõ ꝓcuidit ⁊ prædixit edificandũ tempore salomonis filij sui: ⁊ fm hoc qõ ibi subditur: Lapidẽ quem reꝓbauerũt edificantes &c. ergo nũt de quodam lapide illius edificij: qui frequẽtera lathomis fuit oblatus in edificio muri: ꝙ semp inuiciabat nimis long⁹ vel nimis curtus: ⁊ sic pluries reiect⁹ fuit ab eis tanq; ineptus: sed in cõsummatõe muri i copulatione duoꝝ parietũ inuẽtus fuit aptissimus: qõ ꝓ mirabili fuit tũc reputatũ: quod ꝓuidit dauid ⁊ scripsit fiendum: ⁊ sic sensus literalis est hic de illo lapide materiali ⁊ de xpo mystice tñ exponit. Sed saluo meliori iudicio hoc nõ videtur mihi bene cõcordare verbis christi math. xxi. q̃ loquẽs de seipso a iudeis reꝓbando dicit eis: Nunq̃ legistis in scripturis: Lapidem quẽ reꝓbauerũt edificãtes hic factus ẽ in caput anguli. A dño factũ est istud &c. idem habet Lu. xx. Item act. iiij. Petrus oñdẽs principibus sacerdotum xpi glificationem post eius passionẽ act. iiij. dicit de eo: Hic est lapis qui reꝓbatus ẽ a vobis edificãtibus qui factus est in caput anguli: ⁊ nõ est in aliquo alio salus. Ex quibus patet ꝙ psal. iste q̃tũ ad ista pte̅m est intelligendus de xpo ad literã: tũ quia ꝓbationẽ valet ex scriptura sacra nisi per sensum literalem: sm ꝙ dicit aug. contra vincentiũ donatistã: tũ quia iudei nõ recipiebant nisi sensus literales. Item hoc dicit Rasa. bene: eus sup illud michee. v. Et tu bethleem ephrata paruulus es in milibus iuda: ex te mihi egredietur qui sit dominator messias filius dauid: sicut ipse dicit psal. cxvij. Lapidem quem reꝓbauerũt edificãtes: hic factus est in caput anguli. Et hoc eius dicto tria patent fm eius sniam: primum est quod dauid hũc psal. fecit. scdm ꝙ in hac pte loquit̃ de xpo ad literã: tertiũ ꝙ xps ꝓius erat reꝓbandus ⁊ postea glorificandus: sicut narrant euãgeliste. Oz aũt. s. inducit de lapide angulari in edificio templi salomonis nõ obsistẽ: tũ quia illud dictum non habetur ex biblia. iij. Regũ ⁊ ij. paral. ⁊ hi agitur ad literã de illo edificio neq; a iosepho sed solũ hoc inuenit dictũ a magistro petro comestore in historia scolastica sup. ⁊ tercium Reg. ⁊ sic eius dictũ secutus fuit: mat. xxi. ⁊ ideo suppono ꝙ dictum eius sit vez. tũ sensus literalis in hoc ps. est de xpo. sensus. n. literalis est qui primo intendit a scriptore: ⁊ ideo si de b lapide fuisset scriptũ. tercio regum vbi intenditur descriptio historica illius edificij: sensus ps alius esset de illo lapide materiali: sed vbi scribitur illius lapidis mysterium: sensus literalis est de christo figurato per lapidem illum: sicut est in ꝓposito: vt ps per dicta xpi ⁊ beati petri ⁊ Ra. sa. habet: sicut Exo. xvij. vbi moyses intẽdit scribẽ historiam aque de petra ꝓducte. sensus literalis est de illa petra materiali: sed. j. Cor. x. vbi paulus apostolus intendit scribere mysteriuz sui⁹ historie dicit: Bibebãt aũt de spirituali ꝑte eos petra: petra aũt erat xps. sensus literalis est de xpo ⁊ nõ de lapide materiali. His igit̃ ꝓmissis psal. iste in duas ptes diuidi tur quia primo dauid inducit ad dei laudantionem: secundo adducit ad hoc rationẽ: ibi. De tribulatione. Circa primum inducit ad dei laudationem populum generaliter. d. ℣a Confitemini. confessione laudis omnes generaliter. ℣b Domino quoniam bonus. bonita te cuius non est finis. ℣c Quoniam in seculũ misericordia eius. quia subuenit eum semper deuote requirentibus. Secundo inuitat specialiter ꝓpulũ israel. d. Dicat nunc israel. tercio specialius tribũ sacerdotale. d. Dicat nunc dom⁹ aarõ &c. ꝓ sententia ex versu precedenti: ⁊ q. non est speciosa laus i ore peccatoris ecclesiastici. xv. ideo circa predictos ad dei laudem inuitatos ostẽdit quoz laus est deo accepta dicens. ℣d Dicant nunc qui timent dominum. timore filiali qui vitat patris offensam. Quoniam bonus &c. exponatur sicut supra. ℣e De tribulatione. Hic consequenter dauid adducit rationes inducentes ad dei laudem: ⁊ primo ex liberatione sui: secundo ex redemptione generis humani: ibi. Fortitudo. Prima in duas: quia primo recolit suam liberationem: secundo assurgit ad gratiarumactionem: ibi. Vox exultationis. Circa primuz dicit dauid: ℣e De tribulatione inuocaui dominum. ps. l⁹. n. in psecutõe saulis legit dñs ꝓfluisse. j. Reg. xxiij. ⁊ in psecutõe filij sui absalon. xij. Reg. xv. ⁊ illis psecutionib⁹ inst⁹ ps. fecit ad dei laudẽ vt patuit ex sup. adictis. ℣f Et exaudiuit me i latitudie dñs. dilatãdo potestate me ꝛ ⁊ dominiũ. ℣g Dominus mihi adiutor. vt pote in tribulo contra goliath gigantem: ⁊ in periculis propter saulez me persequentem ⁊ consimilibus: ⁊ iõ dicit: ℣h Non timebo quid faciat mihi homo. s. timore deficiente a virtute: aliquando enim dauid in periculis positus timuit sicut quando mutauit os coram achis: primo Reg. xxi. sed ille timor non fuit vitiosus deficiens in desperatiõez de deo. ℣i Dominus mihi adiutor. cuius virtuti nullus potest resistere. ℣k Et ego despiciã inimicos meos sicut goliath despexit de diuino auxilio confisus ꝓtra eũ. vnde dixit ei primo Regum. xvij. Tu venis ad me cum gladio ⁊ hasta ⁊ clypeo: ego autem venio ad te in nomine domini. ⁊ sequitur: Et auferam caput tuũ a te: ⁊ dabo cadauera castrorum philistiim bodie volatilibus celi et bestijs terre &c. ℣l Bonum est confidere in domino. qui non deficit in necessitate. ℣m Oz confidere in homine. hoc dicit propter habitatores ceyle ⁊ zipheos in quibus confidebat: eo ꝙ ceylam ab hostibus liberauerat: ⁊ de genere zipheorum erat: ⁊ tamen ipsi voluerũt eũ in manu saul tradere: primo Regum xxiij. ℣n Bonũ est sperare in domino. qui reddit premium proꝑ virtutum operibus absq; dubio. ℣o Oz sperare in principib⁹ hoc dicit propter principes duodecim tribuum israel q̃ adheserunt absalon in persecutione dauid reddentes ei malu⁹ ꝓ bono. ℣p Omnes gentes circuierunt me. idest filij israel agentes erga me sicut extranei ⁊ gentiles quia existentes cum absalon intendebant dauid obsidere: ita ꝙ nõ posset euadẽ: vt babetur. ij. Reg. xvij. ℣q Et in nomine domini. supple contigit contrarium. ℣r Quia valtus sum in eos. quia multi occisi fuerũt ⁊ alij confusibiliter fugerunt. ij. Regum. xviij. ℣s Circumdantes circumdederunt me. repetitio est eiusdem sententie ad maiorem assertionem. ℣t Circumdederunt me sicut apes. volentes me pungere gladius suis tanq; aculeis. ℣y Et exarserunt. nimia ira contra me.

QAlleluia. cxvij.
[a]Onfitemini [b]o dño qm̃ bon⁹: [c]qm̃ in seculũ mia eius Dicat nũc israel qm̃ bonus: qm̃ in sculũ mia ei⁹. Dicat nũc dom⁹ aarõ qm̃ bonus: qm̃ in seculũ mia ei⁹. Dicãt nũc q timẽt dñm: qm̃ in seculũ mia ei⁹. [d]De tribulatõe inuocaui dñm: ⁊ exaudiuit me in latitudine dñs.

[e]Dñs mihi adiutor: [f]nõ timebo quid faciat mihi hõ [g]Dñs mihi adiutor: [h]⁊ ego despiciam inimicos meos [i]Bonũ ẽ sperare in dño: [m]q̃ ꝓfidẽ in hoie. [n]Bonũ ẽ sperare in dño: [o]q̃ sperẽ in principibus [p]Oẽs gẽtes circuierũt me: [q]⁊ in noie dñi [r]q vlt⁹ sum in eos. [s]Circũdãtes circũdederunt me: ⁊ in noie dñi q

r Sicut ignis in spinis.nitentes mevelociter cõsume re ad modum ignis spinas velociter cõburentis. //y Impulst.i.cõpulst fugẽ ꝺ loco ad locũ i psecutõe saul z i psecutõe absalon ꝺ ciuitate regia ad teserũ. //3 Euersus sum vt caderẽ.videlicz qñ Jesbidenob nisus fuit per cutere dauid:ſ̃ p̃ sidio fuit ei abisai filꝰ saruie.ij.regũ. xxj.ideo subditur. //a Et dñs suscepit me. succurrẽs mihi:qz per abisai z in aliꝭ multis pculisq; dñs succurrit ei. //b Fortitudo. Hoc ꝓpter post sue saluatõnis narationẽ insurgit ad gratiarũactionẽ. ꝺ. Fortitudo mea et laus mea dñs.q.ꝺ. exquo ꝺ predictis periculis diuia virtute sum saluatus a me est magnifice laudãdus:z iõ cõsequenẽ inuitat dei mistros ad laudãdũ dicẽs Ac Vox exultationis z salutis.i.pro mea salute resonet. //ꝺ In tabernaculis iustoꝝ.i.in loco diuini cultus circa quem ministri habitant. //e Dextera ꝺmini.i. virtus eius que per ꝺterãlignificatur:eo q̃ est fortior manus. //f Fecit virtutem. me ꝺ persecutiõe saulis liberando. //g Dextera ꝺmini exaltauit me.loco ei⁹ ad regnũ me promouendo. //h Dextera ꝺmini fecit virtutem. me ab absalon saluando:ideo subditur: //i Non moriar ſ̃ viuam. post dictas persecutiones ſm totum cursuꝫ vite mee naturalis:ſm q̃ dicitur.iij.reg.j. Et rex dauid senu erat:habebat q; etatis plurimos dies ꝺ. //k Et narrabo opera ꝺmini.quia circa finem vite sue precepit salomoni edificare templum dans ei exemplar ipsius z edificiomm in circuitu:et habetur.j.paral. xxviij. ampliauit etiam cultum diuinum per ordines sacerdotum z leuitarum.j.paralyp.xxiij.z.xxvj. //l Castigans castigauit me ꝺus.persecutio.n.filij sui absalõ imissa fuit sibi a ꝺo ad puniendũ eius adulterium cuꝫ berſabee z homicidium vrie:ſm q̃ ꝓdixit ei nathan.ij.Reg.xij. //m Et mortі nõ tradidit me.Iz meruisse ꝓpter adulteriũ z homicidium oue morte puniuntur ſm legem. //n Aperite mihi.qñ persecutio z saluatio ipsius dauid fuerunt figura persecutionis ipsius christi z sue saluationis in sẽpre surrectionẽ z corporis glorificationem:z in membris suis p gr̃e collationez in ꝑsenti z glorie in futuro:ideo post q̃ dauid addurit rationem laudandi ꝺum ex liberatiõe sui:hic consequenter adducit ad hoc rationem ex saluatione generis humani per christum. Et ꝺicitur i duas partes:quia primo ꝺscribitur dicta saluatõ: scꝺo ex hoc subditur gratiarumactio:ibi. Hec est dies. Circa ꝑmuꝫ sciendu m q̃ saluatio generis humani facta est per fidem christi passi z glorificati:ꝓpter quod dauid loquens in psona generis humani primo petit sibi aperiri ingressum huius fidei.ꝺ. //i Aperite mihi portas iustitie.i. accessum ad fidem z sacramenta ecclesie per que datur ingressus ad locum glorie.sacramenta.n.ve.legis nõ iustificabant:ſm q̃ dicitur Ro.iij. Ex operibus legis non iustificabitur omnis caro.z subditur: Justicia autem ꝺi est p fidem ihesu xpi:sed sacramenta noue legis iustificant: et ideo dicuntur porte iustitie. //o Et ingressus in eas cõfitebor.z quid ꝺebeat confiteri subditur: //p Hec porta ꝺmini.i.ipse christus qui ꝺicitur hic porta in singulari: quia omnes articuli fidei z etiam sacramenta ecclesie que ꝺicuntur porte in plurali non habent efficaciam nisi ab vno christo:quia omnes articuli sunt ꝺ eius ꝺi unitate vel humanitate:z omnia sacramenta fluxerũt de latere eius ꝺormientis in cruce:z ideo ꝺicit hic porta i singulari:ſm q̃ ipse ꝺicit ioh. x.Ego sum ostiũ per me siquis introierit saluabitur:z iõ subdit. //q Justi intrabunt in eam.per fidem z ꝺuotionem:z sic per eã intrabunt gloriã //r Cõfitebor tibi quoniaz exaudisti me. dauid .s.z alij sancti in lymbo ꝺtenti ſ̃ confessi sunt qñ christus eduxit eos de loco inferni:z quia hoc fuit per meritũ sue passionis:iõ subditur: //s Lapidem.i.ꝓm q̃ vocatꝰ est lapis vt supra allegatum est:z etiam Dañ.ij. vbi ꝺicitur ꝺ christo:Lapis autez qui ꝑcussus est factus est mons magnus:z implevit vniuersam terram.quod intelligitur ꝺ xpo ſm expositores hebraicos z latinos. //t Quem reprobauerunt edificantes.i.sacerꝺotes iudeorum z doctores ad quorum spectabat officium edificare in fide z moribus populum. //v Hic factus est in caput anguli.constituens vnam ecclesiam ex iudeis z gentibus cuius ipse ẽ caput z pastor:ꝓter quod ꝺicit ioh.x.Et alias oues habeo que non sunt ex hoc ouili:z illas oportet me adducere z fiet vnum ouile z vnus pastor. //x A ꝺño factum est istud.i.a ꝺño ihesu xpo facta est ista vnio. //y Et est mirabile in oculis nostris.fideles.n.qui ex iudeis crediderunt in xpm admirati fuerunt:quando viderunt spiritum sanctum ꝺari in signo visibili corne lio z aliꝭ gentibus qui erant cum eo:ac.x. Et obstupuerunt ex circũcisione fideles qui venerant cum petro:quia in nationes gratia spiritussancti effusa est: q̃ gratia vniuit gentiles z iudeos in vna christi ecclesia. //3 Hec est dies. Hic consequenter ponitur gratiarum actio cum ꝺicitur:Hec ꝺies.i.xps noui testamenti qꝺ vocatur ꝺies ratione veritatis reuelate:que latebat in ve.testamento sub figurarum obscuritate:ꝓter quod paulus Ro.xiij. vocat vetus testamentum noctem et nouum ꝺiem.ꝺ. Vox precessit:ꝺies autem approquabit tẽ. //5 Quã fecit ꝺns. licz faciat omnia tempora generaliter:ꝺicitur tamen facere aliquod tempꝰ specialiter ,ꝓter bonum quod in illo cõtingit ſm modum vsitatum loquendi quem tenet hic scriptura loquendo ꝺ tempore xpi. //a Exultemus z letemur in ea.i.interius z exterius:ñ cum modestia ꝺuotiõis ſm illud ps.lxxxiij.Cor meum z caro mea exultauerũt in ꝺm viuũ. Cõsequenter ꝺuertit se ꝺauid ad ꝺcandum xpm ꝺ salute eterna obtinenda p ipm.ꝺ. //b O ꝺñe saluũ me fac.educẽdo me ꝺ lymbo cũ patribꝰ sanctis. //c O ꝺñe bene ꝓsperare.multiplicando ecclesiam tuam in fidelibus tuis. //ꝺ Benedictus qui venit in noie ꝺñi.i.xps qui venit in nose patris p salute mũꝺi:z hoc mõ cantabãt pueri xpo ad passionez venienti:mat.xxj.z ꝺ illa laude videtur hic ꝺicit ꝺ ꝑbetasse. //e Benediximus vobis ꝺ vmo ꝺñi. boc

vltꝰ suꝫ in eos. f Circunderũt me sicut apes ꝰ et exarserũt sicut ignis i spinis:z i noie ꝺñi qz vltꝰ sum in eos. g Impulsus euersus suꝫ vt caderẽ:z ꝺns suscepit me. h Fortitudo mea z laus mea ꝺñs:z factꝰ ẽ mihi i salutẽ. i Vox exultatiõis z salutis: in tabernaculis iustoꝝ. k Dextera ꝺñi fecit virtutẽ: l dextera ꝺñi exaltauit me: m dextera ꝺñi fecit virtutẽ. n Nõ moriar ſ̃ viuã :z narrabo opera ꝺñi. o Castigãs castigauit me ꝺns: p z morti nõ tradidit me. q Aperite mihi portas iustitie: r ingressꝰ in eas ꝓfitebor ꝺño: s hec porta ꝺñi t iusti intrabũt in eã. u Cõfitebõ tibi qm̃ exaudisti me:z fcs es mihi in salutẽ. x Lapidẽ y quẽ reprobauerũt edificãtes :z fcs ẽ in caput anguli. a A ꝺño fcm ẽ istud: b z ẽ mirabile i oculis nr̃is. c Hec ẽ ꝺies quaz fecit ꝺns: d exultem z letemur in ea. e O ꝺñe saluum me fac: f o ꝺñe bene ꝓspera re: g benedict h q̃ venit i no mie ꝺñi. i Benedixim vobis ꝺ domo ꝺñi: k ꝺns z illuxit nobis. l Cõstituite diẽ

est verbū apostoloꝝ xpi q̄ fuerꝫ primi in domo eius q̄ est eccl̄ia: ⁊ benedicerūt plis veritatē euāgelij nūcian do ⁊ sacramenta ministrando: ⁊ vnde babuerit hāc pte stateꝫ subditur: ℣f Deꝰ dñs ⁊ illuxit nob. i. xps dñs noster qui est verus deus ipse illuxit nobis spiritūsanctū ꝓferendo ad scripturas intelligēdū: ⁊ sacramēta ecclesiastica ꝓferēdū: ⁊ quia eadez potestas remāet in rectoribus ecclesie: iō ad eos sermo dirigit cū dr: ℣g Constituite diem solennem. i. dies solēnes natiuitatis xpi: resurrectionis ascensionis ⁊ ꝑsimiles: q̄ cōstituti fuꝫ solēnes per ecclesiā. ℣h In cōdensis. i. vt plis fidelis cōuenīat ad ecclesiā in deuitate plebis: iō subditur: ℣i Usq; ad cornu altaris. q. d. ita q̄ eccl̄ia impleatur plo ⁊ clero. ℣k Deus meus es tu biesu xpe. ℣l Et ꝓfitebor tibi. ꝓfessione laudis. ℣m Deus meus es tu ⁊ exaltabo te. tua magnalia narrando. in diebus. n. solennibus maxime vbet in eccl̄ia fieri talis ꝓfessio ⁊ enarratio. ℣n Cōfitebor tibi dñe. vor ē eccl̄ie deū laudātis. ℣o Qm̄ exaudisti me. deprecantē te venote. ℣p Et factꝰ es mihi in salutem. ꝓferendo gratiā in pnti ⁊ gloriam in futuro: ꝓter q̄d inuitant oēs generaliter ad dei laudē cū dicit. ℣q Cōfitemi dño ⁊c. ⁊ exponatur sicut in principio ps. quia hic versus in fine sūmit: sicut in cantilenis solet fieri. ℣r In pl. cxvii. Cōfitemi dño. ℭ Additio.

Iste pl. ē vltimus istī hymni magni q̄ incipit ab illo ps. Lauda. pueri ⁊c. vt dñs est: ⁊ finitur in hoc pl. q̄ ꝓtinuat p̄cedenti sic: Illā in p̄cedēti ps. psalmista tractauit breuissime de statu eccl̄ie per orbez dilatate post primitiuam: ō qua solū declarauit vnionē gētiū cū iudeis in vnā eccl̄iā: vt dñs est. In hoc vero ps. agit de statu eccl̄ie sic dilatate in quo floruerūt multi sancti doctorez ⁊ pōtifices: silr ⁊ ꝓfessorez ⁊ virgines. Circa q̄d vndeci facit. Illā primo vniuersaliter inuitat ad dei laudē oēs. d. Cōfitemi dño qm̄ bonus ⁊c. cui⁹ fma ē: Illā deo redd̄da est ꝓfessio laudis principaliter et duob⁹. Primo ex sua bonitate ineffabili in seipso: de quo dicit: Qm̄ bonus. supple est. f. naturaliter ⁊ ꝑm essentiā. Secdo mō q. ex sua misericordia alios facit bonos: ⁊ ō hoc dicit: Qm̄ in scl̄m mia eius ⁊ sic ꝓtinuat se psalmista cū vltimo versu p̄cedētis pl. vbi dixerat: Qm̄ ꝓfirmata ē sup nos misericordia ei⁹. volens in hoc ps. specialius declarare quō misericordia dei ꝓpiciat in eccl̄ia que quidē ꝓtiapatō aliq̄ mō in distinctione sanctoꝝ relucet. Cōsequenter secdo distinguit gradus seu ordines sanctoꝝ in eccl̄ia p̄decō mō dilatata. ꝑ varijs tpibus exēntiuꝫ: ⁊ hoc tripl̄r. f. cū dicit: Dicat nūc istī ⁊c. Dicat nūc dom⁹ aarō ⁊c. Dicāt nūc q̄ timēt dominum ⁊c. vt intelligat q̄d dicit: Dicat nūc istī. specialr de sanctis ꝓfessorib⁹ q̄ videtes deum per fidem: iuxta illō. 1. Cor. xiii. ca. Videm⁹ nūc ꝑ speculū. alijs candē fidē cōfitēt. Intelligitur etiā q̄d dicit: Dicat nunc dom⁹ aarō. ō pōtificib⁹ seu sacerdotib⁹ sanctis ⁊ cū hoc ō sanctis doctorib⁹. ex officio. n. cōpetit sacerdotibus ⁊ maxie pōtificibus doctrina legis diuine: malach. ii. Labia sacerdotis custodiūt sciam: et legē requirēt ō ore ei⁹. Intelligat etiā q̄d dr: Dicant nunc qui timent dñm. de bis q̄ ex timore dei filiali carnis macerationē se castigant: vt virgines ⁊ ceteri religiose viuentes. Cōsequenter tercio specialius declarat diuinā misericordiam circa ecclesiam dilatatā. ō. De tribulatione inuocatū dominum. ⁊ est sensus q̄ eccl̄ia primitiua maximis angustijs tribulata inuocabat dominum ꝓ reuelatione harum tribulationum: quā⁹ deus exaudiuit eam dilatando: ideo subdit: Et exaudiuit me in latitudine dominus. Consequenter quarto ostendit quō facta fuit talis dilatatio. s. per diuinum adiutoꝝium contra būanas persecutiones: ⁊ ō hoc dicit: Dominus mihi adiutor non timebo quid faciat mihi homo. Et dominus mihi adiutor ⁊ ego despiciā inimicos meos. Cōsequenter quinto ex dictis concludit q̄ bonum est confidere in domino: ⁊ q̄ hoc p experiētiā videat impleturꝫ in dilatione ecclesie que fuerat ꝓtra oꝑressa tam sub hominibus vulgaris status q̄ sub ꝓncipibus terre: vt patet in bistoꝝijs. vnde dicit: Bonum est confidere in domino q̄ confidere in homine. Et bonum est sperare in domino q̄ sperare in ꝓncipibus. Consequenter sexto dicit: Omnes gentes circumdederunt me. Ad quod sciendū q̄ licet in ecclesia iam dilatata cessauerint seu mitigate fuerunt acerbe persecutiones coꝑorales q̄tum ad publicum statum: surrexerunt tamen persecutiones spirituales latētes. vnde gregorius in homelia: Pugnauit ecclesia. s. primitiua aduersus leonem: pugnat modo aduersus draconem ⁊c. Cuius quidem pugne tria sunt genera ꝓncipalia: quoꝝm vnum est hominum male viuentium: quoꝝm vite exemplo sepe simplices decipiuntur ⁊ de istis dicit in persona ecclesie. f. iustoꝝm: Omnes gētes circumdederunt me: idest gentiliter viuentes: quos ecclesia dei quandoq; superat. Iliam sepe tales in nomine domini idest diuina virtute conuersi ad iusticiam penas sustinent penitendo: ⁊ de hac vltione dicit: Et in nomine domini quia vltus sum in eos. Secundum gen⁹ pugne est dyabolica tentatio: de quo dicit: Circūdantes circundederunt me. dyabolus em̄ ad deuorandum bonos cōmuniter circuit. vnde. j. petri. v. capi. Aduersarius ve ster dyabolus circuit querens quem deuoret. ⁊ iob. j. ca. in persona dyaboli dicit: Circuiui terram ⁊c. ⁊ de istis intelligitur: Circundantes circundederunt me. quasi diceret dyaboli: qui ex rabie sue malicie circundantes sunt ꝓ oꝫem modo ꝓdicto circumdederunt me ad deuorandum: ⁊ quia in istos diuina virtute semper infliguntur pene gehennales: ideo dicit: Et in nomine domini quia vltus sum in eos. Tercium genus predicte pugne est hereticoꝝm qui falsas doctrinas suggerentes quotidie impugnāt ecclesiam: de quibus dicitur: Circumdederūt me sicut apes. Apes em̄ mel portant: ⁊ cuz aculeo pungūtiic hereticī eloquia diuina de quibus dicit: Quā dulcia faucibus meis eloquia tua ⁊c. allegant: sed cum hoc ledunt fidem veraz impungendo seu corrumpendo. Si militer tales quandoq; fingunt se illuminare scripturas quod non faciunt: sed eas denaſtant ⁊ consumūt. vnde de eis dicit: Et exarserunt sicut ignis. hereticī enim eo q̄ fideles quantum in se est consumunt: ignis dicūtur a sancto ꝑ hib⁹. vii in decret. xxiii. q. iii. Ira⁹ vna scintilla erat in alexandria ⁊c. dicitur autem: In spinis. quia sicut cōmuniter expōitur illud verbum ecclesiastes. vii. capitu. Sicut sonitus spinarum sub olla ardentiū sic risus stulti ⁊c. Ignis in spinis magnum sonum ⁊ inutilem facit: ⁊ cito ꝓsumit ⁊ denastat: quod etiam faciunt hereticī non magna sed sonorosa loquentes sine aliqua utilitate sed potius cum denaſtatione spirituali. sequitur: Et in nomine domini quia vltus sum in eos. scilicet eos quando q; conuertendo: ⁊ sic patiuntur penas penitentie: vt supra dictum est: vel quandoq; per vltionem seu vindictā temporalem: scilicet quando igni traduntur iudicio ecclesie. Et sic in nomine domini quia vltus sum. Et quia huiusmodi persecutiones specialiter hereticoꝝm aliquando fuerūt tamualide q̄ videbatur fides quasi subuerti: sicut patet de hereſi arrianoꝝm: que totam ecclesiam maxime turbauit: et de alijs hereſibus: ꝓout in bistoꝝijs ecclesiasticis habetur: ideo subditur: Impulsus euersus sum vt caderem et dominus suscepit me. qualiter autem dominus susceperit ecclesiam ne caderet: subdit dicēs: Fortitudo mea ⁊ laus mea dominꝰ.

solennem[b] in ꝑdensis: [i] vsq; ad cornu altaris. [k] Deꝰ meus es tu ⁊ ꝓfitebor tibi [m] eus meus es tu: ⁊ exaltabo te. [n] Cōfitebor tibi q̄m exaudisti me[p] ⁊ factꝰ es mihi in salutē. [q] Cōfitemi dño q̄m bonus: q̄m i seculū misericordia eius.

z q; nō solū dedit deus fortitudinē eccl̄e vt possit aduersarijs resistere decimādo piculā p eos inducta ſ etiam de eis triumphū ſtando dicitur: Et factus es mihi in salutem. Consequenter septimo ostendit q̄ p doctores sanctos ecclesie ſpūal' triumphus habet de hereticis: z de hoc dicit: Vox exultationis z salutis in tabernaculis iustorū. nam talis victoria nō attingit p arma corpalia ſ p vocē sacre doctrine q̄ letificat: iurta illō psalmi: Justicie dñi recte letificantes corda. doctrina autem vera salutaris cōmuniter acquiritur a viris vacantibus studio in tabernaculis: iurta illud deuteronō. xxiij. cap. Letare ysachar in tabernaculis tuis quod sic exponitur: nam illi de tribu ysachar non intendebant negociationibus sicut illi de tribu zabulon quicani sui: sed vacabāt in tabernaculo studio scripture: z ideo de eis erant q̄plurimi doctores legis diuine: vt ibidē dicit. vñ p̄dicte psalmista dicit q̄ vox istius salutis que ab hereticis ecclie tuebat' ꝑsonabat in tabernaculis iustorū. ſ. in studijs sanctorū doctorū: z ne ista victoria b̄uano ingenio attribuere ſ subdit: Dextera dñi fecit virtutē. z notanter repetit ter: Dextera dñi. z in p̄dicto loco z in tercio seu vltimo subiungit: Fecit virtutē. i me dio aūt loco dicit: Dextera dñi exaltauit me. ad denotandum q̄ p̄incipium z finis bui⁹ victorie soli virtuti diuine attribuendū est: medium aūt bui⁹. ſ. victorie attribuendum est humano ingenio tāq̄ instrumēto a deo exaltato vnde in medio loco dixit: Dextera dñi exaltauit me. Consequenter octauo dicit: Non moriar sed viuā. qō videt referri ad illud qō dixerat in ꝑs. Credidi ꝓpter qō z̄. qui est ꝑtus ꝑs. bui⁹ hymni sibi. n. ꝑs. tractās de martyribus dixit: Pretiosa in ꝓspectu dñi mors sanctorū eius. vt ibidem fuit expositum: z ne q̄s putaret q̄ sancti doctores nō essent magni in conspectu dñi: eo q̄ nō fuerūt talem mortem pretiosam ꝓsecuti: iō dixit: Non moriar sed viuā z narrabo opa dñi. q. d. q̄libet sanct⁹ doctor licet ego non moriar ꝑ deo tāq̄ martyr: viuo tñ deo vt narrē opera dñi ꝑ hereticos ipugnatores: z q; illi doctores sancti iz nō fuerūt mortui ꝑ ipō ꝑ martyriū corꝑale: fuerūt tamē multa passi incommoda z arrietates. similter martyria intrinseca p abstinētias z vigilias: z bmōi iō subdit: Castigās castigauit me dñs z mortī nō tradidit me. hoc ē dicere: licet mortī nō sui traditus a deo p martyriū ex trinsecum: eo q̄ dispoſuerat de me vt narrarē opa dñi. Castigans tñ castigauit me. i. multipl'r castigauit me mō p̄dcō: quod quodāmō est martyriū. Cōsequenter nono quasi loquēs ꝑs fidelib⁹ ad bmōi doctores factos dicit: Aperite mihi portas iusticie. i. expōite mihi doctrinā sacre scripture p quam homo iustificat' tal'n. expositō seu declaratio aptio dicat' vñ Lu. xxiij. Aperuit illis sensū vt intelligerent scripturas. Et ingressus in eas ꝓfitebor dño q̄ p scripturas recte intellectas intratur ad ꝓfessionem dei. ſ. ꝓfessionē fidei z laudis. z sequit: Hec porta dñi iusti intrabūt ꝑ eā. cui⁹ sensus est q̄ intellect⁹ sanus scripture sacre p sanctos doctores aptus est porta dñi p quā iusti intrant ad laudē dei z fidei ꝓfessionē. Cōsequēter dicimo populus hoc quod ꝓcebat bīs. ſ. aptionem portarū iusticie deū alloquitur reddens gratiarū actōes: z hoc cū dicit: Confitebor tibi q̄m exaudisti me. ſ. aperiendo mihi per tuos sanctos doctores portas iusticie: quib⁹ posses tibi recte ꝓfiteri z vere cognoscē. Qz fact⁹ es mihi in salutē. i. meus saluator. Cōsequēter. xj. oñdens quomodo factus est deus saluator subdit: Lapidē quem reꝓbauerūt edificātes hic factus est in caput anguli. expōat hic versus z seq̄ntes de ipō lapide angulari ꝓout in postilla

Psal. cxviij.

Beati imaculati. Hunc ꝑs. p̄mittit' ꝑ ti. Alleluia. cuius expositio patuit. ō. ꝑ ti. vō nō apperet actor ꝑs. tenet' eū q̄ fuit ꝓpheta sanct⁹ q̄cūq; fuēt. Est aūt iste ꝑs. alphabeticus alio tñ mō q̄ alij alphabetici: q; i isto sub qualibet litera hebraici alphabeti ponūt octo versus per ordinē: ita q̄ octo versus primi octonarij incipiūt per literam aleph que est prima litera: z octo versus scdi octonarij ꝑ beth que est secūda: z sic ꝑ ter de alijs. Et q; trāslatores nō potuit sic transferre q̄ octo versus primi octonarij inciperent ab a: que est prima litera alphabeti latini: ideo primo octonario ꝓposuit aleph ad significandum q̄ octo versus illius octonarij ꝑ aleph inciperent in heb. incurrebat autem tunc quidam modus specialis verificādi ſm ordinem literarū alphabeti: sicut apō nos i illo hymno: O solis ortus cardine. in quo versus incipiūt ordinate per literas alphabeti latini incipiendo ab a vsq; ad g. inclusiue: vt patet intuenti hymnū illum. Et in hoc ꝑs. octo versus incipiūt a qualibet litera ibi autez vn⁹ tñ. Hec videbo ibi aliam significationem nisi modum versificandi specialem vt dixi loquendo de sensu literali. De materia bui⁹ psal. sciendū q̄ aliqui doctores exponunt eum totum de david ad literam: sed quia in quolibet octonario eisdem historias de dauid reꝑtunt: qō alibi non inuenitur in eodem ꝑs. nec videtur probabile fuisse intentionis psalmiste in eodem ꝑs. toties eandem historiā reꝑtere: iō alia via intendo ꝓcedere. Circa quā sciendū q̄ ſm ꝓbos plures expositores catholicos ꝑs. iste loquitur de beatitudine que frequēter i hoc ꝑs. sub nomine beatitudinis vel vite spiritualis memoratā. Beatitudo aūt dupliciter habet': vno modo in re: z sic habetur tñ in patria: alio modo in spe: z sic habēt in via per bonorum operum merita: sicut dicit ꝑbus. j. ethi. de felicitate politica que consistit in vsu virtutuz: q̄ pueros beatificamus in spe: nō quia adhuc operent virtuose: sed quia videntur bene indolis z apti ad habēdum virtutes politicas tempore ꝓcedente: igitur ō beatitudine vt habetur in via loquit̄ psalmus iste. Et diuidit' in duas partes: quia primo agitur de beatitudine in generali: secundo de pertinētibus ad ipsaz magis in speciali: ibi. In quo corrigit. Prima in duas: q; primo agitur de beatitudinis statu: secūdo de ei⁹ apetitu: ibi. Etenim dirigantur. Prima adhuc in duas: quia primo ostenditur qui statum beatitudis assequitur: secundo qui ab ipso excludunt̄: ibi. Non enim.

Circa primum sciendum q̄ beatitudo ꝓout habet' i via consistit in perfectione vite actiue z contemplatiue: vita vero actiua ꝓcedit cōtemplatiuam: q; mes non potest eleuari libere in cōtemplatiōe vitatis nisi passiones appentus sensitiui fuerint moderate per exercitum moralis virtutis: quod pertinet ad vitam actiuam. vnde dicit Gregorius. vj. moraliū: Cum aliq̄ contemplationis arcem tenere desiderant: prius se in campo per exercitium operis ꝓbent: vt sollicite sciant si nulla iam mala ꝓximis irrogāt: si irrogata ab aliis equanimiter portāt: si obtētis bonis cēpora lib⁹ nequaq̄ mens letica soluitur: si subtractis nō nimio uoluptatibus sauciat' tē. z iō ꝓmo ponitur perfectio vite actiue cum dicitur: a Beati imaculati. idest carentes macula mortalis peccati. b In via. vite ꝓsentis. c Quia ambulant in lege domini. mandata eius opere adimplendo: quia non sufficit declinare a malo sed cum hoc requiritur operari bonum: ꝓpter quod dicit Gregorius homelia trigesima secunda: Minus est mala non agere: nisi etiam quisque studeat z bonis operibus insudare. Secundo tangitur perfectio vite contemplatiue: cum dicitur: d Beati qui scrutantur testimonia eius. idest eloquia diuina per ꝓphetas nobis tradita: que sunt miraculis tāq̄ diuinis testimonijs confirmata: Marci vltimo: Illi autem ꝓfecti ꝓdicauerunt vbiq; domino cooperante et sermonem confirmante sequentibus signis.

e In toto corde exquirunt eum. idest intellectu

[f]Nō.n.q̄ opāt iniq̄tatē:in vijs ei⁹ ābulauerūt.[g]Tu mādasti:mandata tua custodiri nimis.[h]Utinā dirigāt vie mee:[i]ad custodiendas iustificatōes tuas.[k]Tūc nō ꝯfūdar cū ꝑspexero in oib⁹ mādatis tuis.[l]Cōfitebor tibi ī directiōe cordis:[m]in eo ꝙ didici iudicia iusticie tue.[n]Justificatōes tuas[o]custodiā:[p]nō me derelinq̄s vsqꝫquaqꝫ.

L[a]In quo corrigit adolescētior viā suā:[b]i custodiēdo ꝟmōes tuos.[c]In toto corde meo exq̄siui te:[d]ne repellas me a mandatis tuis.[e]In corde meo abscōdi eloquia tua:[f]vt n̄ peccē tibi.[g]Benedictus es dn̄e:[h]doce me iustificatiōes tuas.[i]In labijs meis ꝓnūciaui[k]oīa iudicia oris tui.[l]In via testimonioꝝ tuoꝝ delectat⁹ sū:[m]sicut in oib⁹ diuitijs.[n]In mādatis tuis exercebor: τ ꝯsiderabo vias tuas.[o]In iustificationibus tuis meditabor: nō

τ affectu.differt.n.contemplatio sctōꝝ a ꝯtēplatione phoꝝ:q2 ꝯtēplatō phoꝝ est ꝓpter ꝑfectōez ꝯtēplātis: τ ideo sistit in intellectu.ꝟ ꝯtēplatō sctōꝝ q̄ est ꝯtēplatio theologica est ꝓpter amorem ipsius ꝯtēplati.s.dei τ iō nō sistit ī intellectu ꝑ cognitōez:ꝟ trāsit ad affectū ꝑ amorē:τ iō sācti ī ꝯtēplatione ista ponūt amorē dei tāqꝫ ꝑncipaliter intētum.

f Nō.n.hic cōsequenter ondit q̄ a ꝑfectōe ꝑdcā excludūt.s.delinq̄ntes:qđ notat cum dicit: Non eīn q̄ opāt iniq.in vijs ei⁹ ambu.ꝟ magis in deuijs a via virtutis:et etiā negligētes: qđ notat ibi cuz dicitur: g Tu mādasti mā.tua cu.nimis.i.cum magna diligētia τ sollicitudine q̄ carent negligentes τ per ꝯsequēs a mādatoꝝ diuinoꝝ impletione quorum aliq̄ pertinent ad vitā actiuam.s.illa que pertinent ad charitatem ꝓximi: aliq̄ vo ad cōtemplatiuam que directe pertinent ad amorem dei. h Utinam.Hic consequēter agitur de beatitudinis appetitu:cum dicitur in persona totius ecclesie:Utinam dirigant vie mee.i.ꝓcessus cogitationum τ operꝝ meoꝝ. i Ad custo.iusti.tuas.i.mandata tua ad vitā actiuā τ contemplatiuam pertinentia:que ꝯtinent iusticiam perfectam:τ q2 hoc non potest fieri nisi precognoscātur: quia ad incognitum nullus dirigitur nisi a casu:τ ideo subditur: k Tūc nō confundar cum perspexero.i.perfecte inspexero. In oibus mandatis tuis.cognoscendis:τ quia ad hoc requiritur illustratio τ directio dei:iō subditur: l Cōfitebor tibi in directōe cordis.i.ꝙ directō cordis mei ad intelligendū predicta sit a te.ideo subdit: m In eo ꝙ didici iudicia iusticie tue.que non possez sine tua directione didicisse:τ quia sicut dictum est talis noticia non sistit in intellectu:sed transit ad affectum ꝑ dilectōnem:que ꝟm greg.opatur magna si est:ideo subdit: n Justificatōes tuas.i.mandata tua. o Custodiam.opere adimplendo:τ quia ad hoc requiritur assistentia diuine gratie que facit opus meritoriū: ideo subditur: p Non me derelinquas vsqꝫquaqꝫ.q.d.si me ad momentum dimiseris non potero custodire.

L In quo corrigit.Hic incipit scđs octonari⁹ vbi ꝑs.incipit tractare de pertinentibus ad beatitudinez que consistit in opib⁹ vite actiue τ contēplatiue:vt dcm̄ est:τ primo de ꝑtinētib⁹ ad actiuā.secūdo ad ꝯtēplatiuā.xj.octonario:ibi.Defecit in salutari τc̄. Prima in duas:q2 circa ꝑfectōez vite actiue ꝑ pōit remotō impeditiui:scđo affecutō ꝓmotiui octonario q̄nto:ibi.Legē pone.Circa ꝑmū sciēdū ꝙ ad ꝑfectionē vite actiue triplex est impedimentū.s.passionis impulsus: ꝟtutis hūane defectus:τ corporis aggrauantis pōdus:ꝑmo pōit ꝑmū.scđo scđm:ibi.Retribue.tercō terciū:ibi.Adhesit pauimēto. Ad euidētiā dicēdoꝝ sciēdū ꝙ ꝑfectōes vite actiue τ ꝯtēplatiue sūt cōnexe:q2 sicut dictū ē actiua disponit ad ꝯtemplatiuam:τ ꝯtemplatiua ex amore dei facit descēdere ad actiuam ꝓ necessitate ꝓximi releuāda: in cui⁹ figura angeli describūt ascēdētes τ descēdentes in scala iacob:Gen̄.xxviij.τ ꝑ ꝯn̄s ꝑtinētia ad vtranqꝫ vitā hn̄t ad inicē ꝯnexionē.τ multo fortius diuersa ad actiuā ꝑtinētia ad inicē ꝯnectunt:τ similr ꝑtinētia ad ꝯtēplatiuā: ꝓpter qđ in singulis octonarijs versuū plura de ꝯtētis in alijs octonarijs ponūt:variat tn̄ vbis τ ordine sicut ꝑz intuēti lrām h⁹ ps. ꝓpt qđ diuisio ei⁹ ꝑ octonarios quā incepi τ prosequar nō ē ꝑcisa:vbi grā ꝙ in hoc scđo octonario ꝑncipaliē agat ꝺ repssiōe passionuz ꝟ si cū h plura alia ponūt ī alijs octonarijs ꝯtēta:tn̄ ponūt hic ꝑ quādam ꝟductōnē ad hmōi repssionē.s.ꝑ modū āntecedētis vl' cōsequentie τ hmōi: licet talis reductō aliq̄n sit lōginqua: τ eodē mō dicēdū ꝺ alijs octonarijs His igit ꝑmissis q2 iste octonarius intitulat a repssione passionū.s.irascibilis τ ꝯcupiscibilis q̄ magis vigent ꝺ cōi cursu tpe iuuētutis: iō dicit per modum questionis. a In quo corrigit.adolescētior viā suā.sequēdo passiōes ire τ cōcupiscentie: τ respondetur: b In custodiendo sermones tuos.qui inducūt ad repressionē passionū:τ quia concipiētes spiritum correctōis vt freq̄nter ex magno feruore mouēt in principio:ideo in ꝑsona alicui⁹ talis subdit. c In toto cor.meo exq̄.te:ne repellas me a man.tu. min⁹ dicit τ plus significat. d Ne repelles me.i.admittas me ad cognitionem τ impletionem mādatoꝝ tuoꝝ:τ quia incipiens intelligere diuina mandata afficit ad ea ideo subditur: e In corde meo abscōdi eloquia tua.tāqꝫ thesaurum dilectum qui abscondit vt seruetur. f Ut non peccem tibi.quia mandata dei sic abscōdita preseruant ab offensa dei:τ quia talis debet esse gratus erga deum:ideo per modum gratiarꝫ actionis subdit: g Benedictus es dn̄e de bono quod in me cepisti. h Doce me iusti.tuas.perficiendo quod inchoatum est.gratitudo.n.de iam accepto est meritoria respectu accipiendi τ quia habens noticiam mandatorum vult etiam alios venire ad agnitionē eorum:ideo subditur. i In labijs meis ꝓnunciaui.alijs indicando. k Omnia iudicia oris tui.vt intendant sue correctioni:τ quia per talē exercitium generatur habitus qui facit delectabiliter operari:iō subditur: l In via testi.tu.de.sum.quia signum habitus generati vel acquisiti est delectatio i ope vt dicitur.ij.ethi. m Sicut in omnibus diuitijs.li sicut non importat equalitatem tm̄ sed etiam superabundantiam:ꝟm illud sap̄.vj.ca.τ diuitias nihil esse dixi i cōparatione illius:τ quia delectatio inducit ad fortius operandum τ meditandum:ideo subditur. n In mandatis tuis exercebor τ considerabo vias tuas.τ q2 cessatio ab actu considerandi tandem inducit obliuionem: ideo subditur: o In iustificationibus tu.medi.τc̄.et patet ex predictis sententia.

R Etribue. Hic remouetur secundum impedimentum perfectionis vite actiue quod prouenit ex defectu virtutis humane: que licet possit facere opus bonum de genere: non tamen opus meritorium vite eterne: ad quod requiritur gratia dei: Romanorum.vj. Gratia dei vita eterna: et ideo istud impedimentum non est per aliquod positiuū sed magis negatiuum forme per quam fit opus meritorium:ista autem

negatio siue defectus tollit p collatões gratie supplentis defectū nature. igit primo petit bñdi supplemētū: scdo tangit bñdi supplitōis impedimētum: ibi. Increpasti. Circa primū sciendū q duplex est meritū. s. congrui z condigni. meritū aūt cōdigni supponit gratiā bitualē in merente. meritū vo congrui ipsam pcedit: quia meritum congrui ē q3 bō ex virtute naturali studet bonum operari: z sic facit quod i se est: z per consequens meretur de congruo q deus det sibi gratiā p quam vlterius mereat de condigno: z hoc ē quod petit vrbic i persona nature humane cū dr. // a Retribue seruo tuo .i. doi ad bonū conanti sm facultatē nature. Retribue d3 seruo tuo gr3z tuā. iō subdit: // b Viuifica me: quia gratia animam vificat vita gratie: sicut aia corpus vita nature. // c Et custodia fmões tuos. i. mādata tua merito2ie q3tis ad meritum pdigni: Et q3 gratia illumināt intellectū ad supnaturalia cognoscenda. iō subdit: // d Reuela oculos meos z. z necessitatēb illuminatōis sbdit. v. // e Incola ego sum in terra. q. d. incole celi. s. angeli sancti clare vident talia: s hoies terreni nō pñt vidē re talia absq illuminatōe tua. // f Nō absc̄das a me mādata tua. i. reueles mihi ea: q3 minus dicēdo plus signat: z q3 diuine reuelatões sūt desiderātibus eas: sap. vj. Preoccupat eos qui se concupiscunt: vt se ill' p3ior ostēdat iō subditur. // g Cōcupiuit aia mea desiderare z. ista aūt ocupiscentia ē in appetitu intellectiuo q reflectit sup actū suū: sicut. n. intellectus intelligit se intelligē: ita volūtas vult se velle vel poti3 aia per volūtatē: z dicit: Cōcupiuit aia mea desiderare iustificatões z. quia sicut noticia intellect3 pcedit de imperfecto ad pfectū: sic amor voluntatis. // b Increpasti. Dicit tangit collatōis gratie impedimētū q3 ē superbia: sicut būlitas ē gratie merito2ia. vñ dicit iaco. iij. Deus superbis resistit: būlibus autem dat gratia. z sm hoc dr: Increpasti superbos. s. angelos supbientes de celo ejiciendo: z pmos parentes cōtinentes mandatū dei de paradiso terrestri. // i Maledicti q declināt a mādatis tuis. pmi. n. parētes propter transgressionem diuini mandati incurrerunt maledicti onē: sm q dr Gen. iij. Maledicta terra in opere tuo z. iō sniter petit bn3 impedimēti amotio. // k Aufer a me obpr3briū. maledictōis. // l Et cēptum. trāsgressionis. // m Quia testimōia tua exq̄siui. ad sciendū ea z intelligendū: z iō si trasgrederer nō esset ex ignorantia sed cēptu: z causa dicte petitionis subdit cū dr. // n Etenī sede. pn. z aduer. me loquebāt. isti pncipes sunt dēmones: sm q dr eph. vj. Nō est nobis colluctatō aduersus carnē z sanguinem s aduersus pncipes z potestates tenebraz baz 3 spūalia nequitie: z isti pncipes frequenter tractant ad inuicē qualiter possint boies sanctos z literatos vincere p cēptum diuinoz mādatorū sicut narrat greg. in dyalogo: q3 iude in pbano ydoli absc̄dit? audiuit demones tractātes d electōe andree epi fundane ciuitat?. // o Seruus aūt tuus exer. i. iusti. tuis. q3 quanto homo pcipit se a demonibus fortius impugnari: tanto magis debet in bonis opib exercen: ad qd requirit diligens mētis psideratō. iō subdit: // p Illaz z testi. tua me. mea ē. i. medi tatō mea iugiter versat circa ipsa. // q Et cōsilium meū. quod intēdo simpliciter

oblinisca fmones tuos:

[a]Retribue seruo tuo [b]vi
uifica me [c]z custodiaz
fmões tuos. [d]Reuela ocu
los meos: z psiderabo mi
rabilia d lege tua. [e]Incola
ego sū in tra: [f]nō absc̄das
a me mādata tua. [g]Cōcu
piuit aīa mea d̄siderare iu
stificatões tuas: in oi tpe.
[h]Increpasti supbos: [i]male
dicti q declināt a māda
tis tuis. [k]Aufer a me obpro
briū z cēptū: [m]q3 testimo
nia tua exq̄siui. [n]Etenī se
derūt pncipes z aduersū me
loq̄bāt: [o]seruꝰ āt tuꝰ exercebat i iustificatōibus tuis.
[p]Nāz testimōia tua medi
tatō mea ē: [q]z cōsiliū meū
[a]iustificatões tue.

[a]Adhesit pauimēto aīa
mea: [b]viuifica me sm vbū
tuū. [c]Vias meas enūciaui: [d]z exaudisti me: [e]doce me
iustificatões tuas. [f]Viā iu
stificatōnū tuaz istrue me
z exercebō i mirabilib tuis

nia tua exq̄siui. [n]Etenī sederūt pncipes z aduersū me
loq̄bāt: [o]ꝰ āt tuꝰ exercebat i iustificatōibus tuis.
[p]Nāz testimōia tua medi
tatō mea ē: [q]z cōsiliū meū
[a]iustificatões tue.

[a]Adhesit pauimēto aīa
mea: [b]viuifica me sm vbū
tuū. [c]Vias meas enūciaui: [d]z exaudisti me: [e]doce me
iustificatões tuas. [f]Viā iu
stificatōnū tuaz istrue me
z exercebō i mirabilib tuis

Adhesit. Hic ponitur terciū impedimētum q3 est pondus corpis aiam aggrauātis ab opib3 virtutis: sm q dicit sap. ix. Corpus quod corrumpitur aggrauat aiam z deprimit sensum multa cogitantē terrena habitatō. hoc aūt impedimentū aggrauans auferet in resurrectōe: q3 tūc gloria animē redundabit ad corpus faciēs ipm glorioſum aie obedi
ens ad nutū: sm q dicit Ro. viij. Ipsa creatura liberabit a seruitute corruptōis in libertatē glorie filioz dei. i. p̄senti aūt non auferet nisi p modū alleuiatōis: q3 fit vno modo per augmentū gratie animā fortificātis ad victum pondus leuius portandū: sicut ille q3 granum portat vsq3 ad finem multum augeat virtus eius cum tō ponderem non solum poterit ambulare sed etiam currere: z de tale alleuiatōe dr Ro. viij. Infelix homo quis me liberabit de corpe mortis hui3? z respōdet: Gratia dñi nr̄i ihesu xpi inquātū fortificat d corpis aggrauationem. igit in hoc octonario q̄rto primo petit bñdi alleuiatō: scdo alleuiatōis confirmatō: ibi Dormitauit. tercio vtriusq3 declaratio: ibi. Viam mandatorū. Circa primum dicitur. // a Adhesit pauimento anima mea. pauimentum est terra vel aliquid terreū vt lapides: z ideo cum dicit: Adhesit pauimento anima mea sensus est: anima mea corpi terreo z corruptibili animam aggrauanti est coniuncta. // b Viuifica me .i. fortifica in me vitam gratie ad pondus corporis leuius ferendum. // c Secōm verbum tuū. de quo scribitur deu. viij. Non in solo pane viuit homo: sed in oi vbo q3 egredit de ore dei. q3 sicut cib3 corpal' fōtificat robur corpis: sic vbū diuinū robur mēt'. // d Vias meas. i. processꝰ meos difficiles in via vtutꝫ spūs aggrauationem corporis. // e Enūciaui tibi. per orationē deuotam petēs alleuiari. // f Et exaudisti me. p augmentum tue gratie: z quia augmentum istud semper debet plus z plus appetiri: ideo subditur: // g Doce me iustificationes tuas. que vocātur fit per augmentum gratie amplius illuminantis. // h Viam iustificatōnum tuarum istrue me. repetitio est eiusdē sententie ad maiorem affectus expressionem. // i Et exercebor in mirabilibus tuis. i. in opibus virtutum mozalium infusarum que sunt mirabiles: tum quia causantur in nobis ex diuina infusione: sm q dicit aug. Virtus est bona qualitas mentis qua quis bene vitur: z nullus male vitur: quam deus in nobis sine nob3 operatur. tum quia habent aliud medium z alium finem q̄ virtutes acquisite: quia in temperantia seu in virtute temperantie acquisita in sumptione ciborum medium institutum a ratione est: vt non noceat valitudini corpis: nec impediat actum rōis. in temperātia infusa medium statutū a le. diuina ē vt castiget corp3 z in fruitutē aie redigat. Similiter finis virtut3 moral' acq̄site est vt homo bene se habeat in politia boim. finis autem infuse vt bene disponat ad policiam cuius supernorum: sm q dicitur eph. ij. Iam non estis hospites z aduenę: sed estis ciues sctoz z domestici dei z.

Dormitauit. Hic ois petit ꝓdicte alleuiatois cōfirmatō: q3 semp hō oz timere casuz a gra alleuiante ꝓpter variabilitatē fragilitatis hūane: iō dr: Dormitauit aia mea ꝓ tedio. fm q dicit hic cassiodoz: memire ē, q3uis pigri: fm illud, puer. xxiij. Alioquo piger voz mis. dō mitari ātē lassi seu fatigati: sanctis aūt hō mib⁹ rediosa est sarcina coz ꝓxis cui oportz ꝓdescendere ꝓ edēdo ei refectiōem sufficiētem z ꝓtem: in quo ꝓdecessu faciliter deficit hō nimis cōpatiēdo: z sic disponit ad casuz iō subdit: Dormitauit a me aīa mea ꝓ tedio: cōfirma me in verbis tuis. Uiā iniquitatis amoue a me: z de lege tua miserere mei. Uiā veritatis elegi: iudicia tua nō suz oblit⁹. Adhesi testimoniis tuis domine: noli me ꝓfundē. Uiam mādatoz tuoz cucurri cum dilatasti coz meū.

Lege pone mihi dne viā iustificatiōnū tuaz: z exq̄rā eaz semp. Da mihi intellectū z scrutaboz legē tuā: z custodiā illā in toto coꝛ meo. Deduc me in semita mādatoz tuoz: q3 ipa volui. Inclina coz meū in testimōia tua: z nō in auaritiā. Auerte oculos meos ne videāt vanitatē: i via tua vivifica me. Sta tue seruo tuo eloquiū tuum: i timoze tuo. Amputa obprobriū meū q3 suspicatus sū: q3 iudicia tua iocūda. Ecce cupiui mādata tua: in equitate tua vivifica me.

Et veniat sup me misericordia tua dne: salutare tuum fm eloquium tuum. Et respondebo exprobrantibo mihi verbū: q3 virtutū q̄ ꝓcedūt ex fide p dilectōez operāte: z ptinēt ad ꝓfectionē vite actiue: z hoc modo agit hic de fide, put dirigit in opib⁹ vite actiue: z fm hoc dicit ps. ioqns in ꝓsona hūane nature:

Dormitauit a me aīa mea ꝓ tedio: cōfirma me in verbis tuis. Uiā iniquitatis amoue a me: z de lege tua miserere mei. Uiā veritatis elegi: iudicia tua ñ suz oblit⁹. Adhesi testimoniis tuis domine: noli me ꝓfundē. Uiam mādatoz tuoz cucurri cum dilatasti coz meū.

Legē pone mihi dne viā iustificatiōnū tuaz: z exq̄rā eaz semp. Da mihi intellectū z scrutaboz legē tuā: z custodiā illā in toto coꝛ meo. Deduc me in semita mādatoz tuoz: q3 ipa volui. Inclina coz meū in testimōia tua: z nō in auaritiā. Auerte oculos meos ne videāt vanitatē: i via tua vivifica me. Sta tue seruo tuo eloquiū tuum: i timoze tuo. Amputa obprobriū meū q3 suspicatus sū: q3 iudicia tua iocūda. Ecce cupiui mādata tua: in equitate tua vivifica me.

Et veniat sup me misericordia tua dne: salutare tuum fm eloquium tuum. Et respondebo exprobrantibo mihi verbū: quia speraui in sermonib⁹ tuis. Et ne auferas de ore meo verbū veritatis vsq̄quaq3: quia in iudicijs tuis supersperaui. Et custodiā legē tuā semp in seculū z in seculū seculi. Et ambulabā in latitudine: quia mandata tua exquisiui. Et loquebar de testimonijs tuis in conspectu regū: et non confundebar. Et meditabar in mandatis tuis: quę dilexi nimis. Et leuabo manus meas ad mandata tua: quę dilexi: et exercebor in iustificationibus tuis. Memor esto verbi tui seruo tuo: in quo mihi spem dedisti. Hec me consolata est in humilitate mea: quia eloquium tuum vivificauit me. Superbi inique agebant usq̄quaq3: a lege autem tua non declinaui. Memor fui iudiciorum tuorum a seculo dne: et consolatus sum. Defectio tenuit me: peccantes derelinquentes legem tuam. Cantabiles mihi erant iustificationes tue: in loco peregrinationis mee. Memor fui nocte nominis tui dne: et custodiui legem tuam. Hec facta est mihi: quia iustificationes tuas exquisiui. Portio mea dns dixi custodire legem tuam. Deprecatus sum faciem tuam in toto corde meo: miserere mei secundum eloquium tuum. Cogitaui vias meas: et conuerti pedes meos in testimonia tua. Paratus sum et non turbatus: ut custodiam mandata tua. Funes peccatorum circumplexi sunt me: et legem tuam non sum oblitus. Media nocte surgebam ad confitendum tibi super iudicia iustificationis tue. Particeps ego sum omnium timentium te et custodientium mandata tua. Misericordia tua dne plena est terra: iustificationes tuas doce me. Bonitatem fecisti cum seruo tuo dne secundum verbum tuum. Bonitatem et disciplinam et scientiam doce me: quia mandatis tuis credidi. Antequam humiliarer ego deliqui propterea eloquium tuum custodiui. Bonus es tu et in bonitate tua: iustificationes tuas doce me. Multiplicata est super me iniquitas superborum: ego autem in toto corde meo scrutabor mandata tua. Coagulatum est sicut lac cor eorum: ego autem legem tuam meditatus sum. Bonum mihi quia humiliasti me: ut discam iustificationes tuas. Bonum mihi lex oris tui super millia auri et argenti. Manus tue fecerunt me et plasmauerunt me: da mihi intellectum et discam mandata tua. Qui timent te videbunt me et letabuntur: quia in verba tua supersperaui. Cognoui dne quia equitas iudicia tua: et in veritate tua humiliasti me. Fiat misericordia tua ut consolet me: secundum eloquium tuum seruo tuo. Ueniant michi miserationes tue et viuam: quia lex tua meditatio mea est. Confundantur superbi quia iniuste iniquitatem fecerunt in me: ego autem exercebor in mandatis tuis. Conuertantur mihi timentes te: et qui nouerunt testimonia tua. Fiat cor meum immaculatum in iustificationibus tuis: ut non confundar. Defecit anima mea in salutare tuum: et in verbum tuum supersperaui. Defecerunt oculi mei in eloquium tuum: dicentes quando consolaberis me. Quia factus sum sicut uter in pruina: iustificationes tuas non sum oblitus. Quot sunt dies seruo tui: quando facies de persequentibus me iudicium. Narrauerunt mihi iniqui fabulationes: sed non ut lex tua. Omnes mandata tua veritas: inique persecuti sunt me adiuua me. Paululum minuerunt me in terra: ego autem non dereliqui mandata tua. Secundum misericordiam tuam viuifica me: et custodiam testimonia oris tui. In eternum dne verbum tuum permanet in celo: in generationem et generationem veritas tua. Fundasti terram et permanet: dispositione tua perseuerat dies. Quoniam omnia seruiunt tibi: quia omnes serui tui sunt. Nisi quod lex tua meditatio mea est: tunc forte periissem in humilitate mea. In eternum non obliuiscar iustificationes tuas: quia in ipsis vivificasti me. Meus es ego saluum me fac: quia iustificationes tuas exquisiui. Me exspectauerunt peccatores ut perderent me: testimonia tua intellexi. Omnis consummationis vidi finem: latum mandatum tuum nimis. Quomodo dilexi legem tuam dne: tota die meditatio mea est. Super inimicos meos prudentem me fecisti mandatum tuum: quia in eternum mihi seruit. Super omnes docentes me intellexi: quia testimonia tua meditatio mea est. Super senes intellexi: quia mandata tua exquisiui. Ab omni via mala prohibui pedes meos: ut custodiam eloquium tuum. A iudicijs tuis non declinaui: quia tu legem posuisti mihi. Quam dulcia faucibus meis eloquia tua: super mel ori meo. A mandatis tuis intellexi: propterea odiui omnem viam iniquitatis. Lucerna pedibus meis verbum tuum: et lumen semitis meis. Iuraui et statui custodire iudicia iustitie tue. Humiliatus sum usq̄quaq3 dne: vivifica me secundum verbum tuum. Uoluntaria oris mei beneplacita fac dne: et iudicia tua doce me. Anima mea in manibus meis semper: et legem tuam non sum oblitus. Posuerunt peccatores laqueum mihi: et de mandatis tuis non erraui. Hereditate acquisiui testimonia tua in eternum: quia exultatio cordis mei sunt. Inclinaui cor meum ut facerem iustificationes tuas in eternum propter retributionem. Iniquos odiui: et legem tuam dilexi. Adiutor et susceptor meus es tu: et in verba tua supersperaui. Declinate a me maligni: et scrutabor mandata dei mei. Suscipe me secundum eloquium tuum et viuam: et non confundas me ab expectatione mea. Adiuua me et saluus ero: et meditabor in iustificationibus tuis semper. Sprevisti omnes discedentes a iudicijs tuis: quia iniusta cogitatio eorum. Prevaricantes reputaui peccatores terre: ideo dilexi testimonia tua. Confige timore tuo carnes meas: a iudicijs enim tuis timui. Feci iudicium et iustitiam: non tradas me calumniantibus me. Suscipe seruum tuum in bonum: non calumnientur me superbi. Oculi mei defecerunt in salutare tuum: et in eloquium iustitie tue. Fac cum seruo tuo secundum misericordiam tuam: et iustificationes tuas doce me. Seruus tuus sum ego da mihi intellectum: ut sciam testimonia tua. Tempus faciendi dne: dissipauerunt legem tuam. Ideo dilexi mandata tua super aurum et topazion. Ideo ad omnia mandata tua dirigebar: omnem viam iniquam odiui. Mirabilia testimonia tua: ideo scrutata est ea anima mea. Declaratio sermonum tuorum illuminat: et intellectum dat parvulis. Os meum aperui et attraxi spiritum: quia mandata tua desiderabam. Aspice in me et miserere mei: secundum iudicium diligentium nomen tuum. Gressus meos dirige secundum eloquium tuum: et non dominetur mei omnis iniquitas. Redime me a calumnijs hominum: ut custodiam mandata tua. Faciem tuam illumina super seruum tuum: et doce me iustificationes tuas. Exitus aquarum deduxerunt oculi mei: quia non custodierunt legem tuam. Iustus es dne: et rectum iudicium tuum. Mandasti iustitiam testimonia tua: et veritatem tuam nimis. Tabescere me fecit zelus meus: quia obliti sunt verba tua inimici mei. Ignitum eloquium tuum vehementer: et seruus tuus dilexit illud. Adolescentulus sum ego et contemptus: iustificationes tuas non sum oblitus. Iustitia tua iustitia in eternum: et lex tua veritas. Tribulatio et angustia inuenerunt me: mandata tua meditatio mea est. Equitas testimonia tua in eternum: da mihi intellectum et viuam. Clamaui in toto corde meo exaudi me dne: iustificationes tuas requiram. Clamaui ad te saluum me fac: ut custodiam mandata tua. Preuenerunt in maturitate et clamaui: quia in verba tua supersperaui. Preuenerunt oculi mei ad te diluculo: ut meditarer eloquia tua. Uocem meam audi dne secundum misericordiam tuam: et secundum iudicium tuum vivifica me. Appropiauerunt persequentes me iniquitati: a lege autem tua longe facti sunt. Prope es tu dne: et omnes vie tue veritas. Initio cognoui de testimonijs tuis: quia in eternum fundasti ea. Uide humilitatem meam et eripe me: quia legem tuam non sum oblitus. Iudica iudicium meum et redime me: propter eloquium tuum vivifica me. Longe a peccatoribus salus: quia iustificationes tuas non exquisierunt. Misericordie tue multe dne: secundum iudicium tuum vivifica me. Multi qui persequuntur me et tribulant me: a testimonijs tuis non declinaui. Uidi prevaricantes et tabescebam: quia eloquia tua non custodierunt. Uide quoniam mandata tua dilexi dne: in misericordia tua vivifica me. Principium verborum tuorum veritas: in eternum omnes iudicia iustitie tue. Principes persecuti sunt me gratis: et a verbis tuis formidauit cor meum. Letabor ego super eloquium tuum: sicut qui inuenit spolia multa. Iniquitatem odio habui et abominatus sum: legem autem tuam dilexi. Septies in die laudem dixi tibi: super iudicia iustitie tue. Pax multa diligentibus legem tuam: et non est illis scandalum. Expectabam salutare tuum dne: et mandata tua dilexi. Custodiuit anima mea testimonia tua: et dilexit ea vehementer. Seruabo mandata tua et testimonia tua: quia omnes vie mee in conspectu tuo. Appropiet deprecatio mea in conspectu tuo dne: secundum eloquium tuum da mihi intellectum. Intret postulatio mea in conspectu tuo: secundum eloquium tuum eripe me. Eructabunt labia mea ymnum: cum docueris me iustificationes tuas. Pronunciabit lingua mea eloquium tuum: quia omnia mandata tua equitas. Fiat manus tua ut saluet me: quoniam mandata tua elegi. Concupiui salutare tuum dne: et lex tua meditatio mea est. Uiuet anima mea et laudabit te: et iudicia tua adiuuabunt me. Erraui sicut ouis que perijt: quere seruum tuum quia mandata tua non sum oblitus.

Ad dominum cum tribularer clamaui: et exaudiuit me. Dne libera animam meam a labijs iniquis: et a lingua dolosa. Quid detur tibi aut quid apponatur tibi ad linguam dolosam: sagitte potentis acute cum carbonibus desolatoriis. Heu mihi quia incolatus meus prolongatus est: habitaui cum habitantibus cedar. Multum incolatus est anima mea: cum odientibus pacem eram pacificus. Cum loquebar illis impugnabant me gratis: ego autem orabam.

Leuaui oculos meos in montes: unde veniet auxilium mihi. Auxilium meum a dno: qui fecit celum et terram. Non det in commotionem pedem tuum: neque dormitet qui custodit te. Ecce non dormitabit neque dormiet: qui custodit israel. Dns custodit te dns protectio tua super manum dexteram tuam. Per diem sol non vret te: neque luna per noctem. Dns custodit te ab omni malo: custodiat animam tuam dns. Dns custodiat introitum tuum et exitum tuum: ex hoc nunc et usq̄ in seculum.

Letatus sum in his que dicta sunt mihi: in domum dni ibimus. Stantes erant pedes nostri: in atriis tuis hierusalem. Hierusalem que edificatur ut ciuitas: cuius participatio eius in idipsum. Illuc enim ascenderunt tribus tribus dni: testimonium israel ad confitendum nomini dni. Quia sederunt sedes in iudicio: sedes super domum dauid. Rogate que ad pacem sunt hierusalem: et habundantia diligentibus te. Fiat pax in virtute tua: et habundantia in turribus tuis. Propter fratres meos et proximos meos: loquebar pacem de te. Propter domum dni dei nostri: quesiui bona tibi.

Ad te leuaui oculos meos qui habitas in celis. Ecce sicut oculi seruorum in manibus dominorum suorum. Et sicut oculi ancille in manibus dne sue: ita oculi nostri ad dominum deum nostrum donec misereatur nostri. Miserere nostri dne miserere nostri: quia multum repleti sumus despectione. Quia multum repleta est anima nostra: opprobrium abundantibus et despectio superbis.

Nisi quia dns erat in nobis dicat nunc israel: nisi quia dns erat in nobis. Cum exurgerent homines in nos forte: forte deglutissent nos. Cum irasceretur furor eorum in nos: forsitan aqua absorbuisset nos. Torrentem pertransiuit anima nostra: forsitan pertransisset anima nostra aquam intolerabilem. Benedictus dns qui non dedit nos in captionem dentibus eorum. Anima nostra sicut passer eruta est de laqueo venantium: laqueus contritus est et nos liberati sumus. Adiutorium nostrum in nomine dni: qui fecit celum et terram.

Qui confidunt in dno sicut mons sion: non commouebitur in eternum qui habitat in hierusalem. Montes in circuitu eius: et dns in circuitu populi sui ex hoc nunc et usq̄ in seculum. Quia non relinquet dns virgam peccatorum super sortem iustorum: ut non extendant iusti ad iniquitatem manus suas. Bene dne bonis et rectis corde: declinantes autem in prauas vias adducet dns cum operantibus iniquitatem. Pax super israel.

Conuertit dns captiuitatem sion: facti sumus sicut consolati. Tunc repletum est gaudio os nostrum: et lingua nostra exultatione. Tunc dicent inter gentes: magnificauit dns facere cum eis. Magnificauit dns facere nobiscum: facti sumus letantes. Auerte dne captiuitatem nostram: sicut torrens in austro. Qui seminant in lacrimis: in exultatione metent. Euntes ibant et flebant: mittentes semina sua. Uenientes autem venient cum exultatione: portantes manipulos suos.

Nisi dns edificauerit domum: in vanum laborauerunt qui edificant eam. Nisi dns custodierit ciuitatem: frustra vigilat qui custodit eam. Uanum est vobis ante lucem surgere: surgite postquam sederitis qui manducatis panem doloris. Cum dederit dilectis suis somnum: ecce hereditas dni filii. Merces autem fructus ventris: sicut sagitte in manu potentis. Ita filii excussorum: beatus vir qui implet desiderium suum ex ipsis. Non confundetur cum loquetur inimicis suis in porta.

Beati omnes qui timent dnm: qui ambulant in viis eius. Labores manuum tuarum quia manducabis: beatus es et bene tibi erit. Uxor tua sicut vitis habundans: in lateribus domus tue. Filii tui sicut nouelle olivarum: in circuitu mense tue. Ecce sic benedicetur homo: qui timet dnm. Benedicat tibi dns ex sion: et videas bona hierusalem omnibus diebus vite tue. Et videas filios filiorum tuorum: pax super israel.

Sepe expugnauerunt me a iuuentute mea: dicat nunc israel. Sepe expugnauerunt me a iuuentute mea: etenim non potuerunt michi. Supra dorsum meum fabricauerunt peccatores: prolongauerunt iniquitatem suam. Dns iustus concidit cervices peccatorum: confundantur et conuertantur retrorsum omnes qui oderunt sion. Fiant sicut fenum tectorum: quod priusquam euellatur exaruit. De quo non implebit manum suam qui metit: et sinum suum qui manipulos colligit. Et non dixerunt qui preteribant: benedictio dni super vos. Benedicimus vobis in nomine dni.

De profundis clamaui ad te dne: dne exaudi vocem meam. Fiant aures tue intendentes: in vocem deprecationis mee. Si iniquitates obseruaueris dne: dne quis sustinebit. Quia apud te propitiatio est: propter legem tuam sustinui te dne. Sustinuit anima mea in verbum eius: speravit anima mea in dnm. A custodia matutina usq̄ ad noctem: speret israel in dnm. Quia apud dnm misericordia: et copiosa apud eum redemptio. Et ipse redimet israel: ex omnibus iniquitatibus eius.

Dne non est exaltatum cor meum: neque elati sunt oculi mei. Neque ambulaui in magnis: neque in mirabilibus super me. Si non humiliter sentiebam: sed exaltaui animam meam. Sicut ablactatus est super matre sua: ita retributio in anima mea. Speret israel in dno: ex hoc nunc et usq̄ in seculum.

Memento dne dauid: et omnis mansuetudinis eius. Sicut iurauit dno: votum vouit deo iacob. Si introiero in tabernaculum domus mee: si ascendero in lectum strati mei. Si dedero somnum oculis meis: et palpebris meis dormitationem. Et requiem temporibus meis: donec inueniam locum dno. Tabernaculum dno: habitationem deo iacob. Ecce audiuimus eum in effrata: inuenimus eum in campis silue. Introibimus in tabernaculum eius: adorabimus in loco ubi steterunt pedes eius. Exurge dne in requiem tuam: tu et arca sanctificationis tue. Sacerdotes tui induantur iustitiam: et sancti tui exultent. Propter dauid seruum tuum: non auertas faciem christi tui. Iurauit dns dauid veritatem: et non frustrabitur eam. De fructu ventris tui ponam super sedem tuam: si custodierint filii tui testamentum meum. Et testimonia mea hec que docebo eos: et filii eorum usq̄ in seculum sedebunt super sedem tuam. Quoniam elegit dns sion: elegit eam in habitationem sibi. Hec requies mea in seculum seculi: hic habitabo quoniam elegi eam. Uiduam eius benedicens benedicam: pauperes eius saturabo panibus. Sacerdotes eius induam salutari: et sancti eius exultatione exultabunt. Illuc producam cornu dauid: parauit lucernam christo meo. Inimicos eius induam confusione: super ipsum autem efflorebit sanctificatio mea.

Ecce quam bonum et quam iocundum: habitare fratres in unum. Sicut unguentum in capite: quod descendit in barbam barbam aaron. Quod descendit in oram vestimenti eius: sicut ros hermon qui descendit in montem sion. Quoniam illuc mandauit dns benedictionem: et vitam usq̄ in seculum.

Ecce nunc benedicite dnm: omnes serui dni. Qui statis in domo dni: in atriis domus dei nostri. In noctibus extollite manus vestras in sancta: et benedicite dnm. Benedicat te dns ex sion: qui fecit celum et terram.

Laudate nomen dni: laudate pueri dnm. Qui statis in domo dni: in atriis domus dei nostri. Laudate dnm quoniam bonus dns: psallite nomini eius quoniam suaue. Omnia quecunque voluit dns fecit: in celo et in terra in mari et in omnibus abyssis. Educens nubes ab extremo terre: fulgura in pluuiam fecit. Qui producit ventos de thesauris suis: qui percussit primogenita egipti ab homine usq̄ ad pecus. Misit signa et prodigia in medio tui egipte: in pharaonem et in omnes seruos eius. Qui percussit gentes multas: et occidit reges fortes. Seon regem amorreorum: et og regem basan et omnia regna chanaan. Et dedit terram eorum hereditatem: hereditatem israel populo suo. Dne nomen tuum in eternum: dne memoriale tuum in generationem et generationem. Quia iudicabit dns populum suum: et in seruis suis deprecabitur. Simulacra gentium argentum et aurum: opera manuum hominum. Os habent et non loquentur: oculos habent et non videbunt. Aures habent et non audient: neque enim est spiritus in ore ipsorum. Similes illis fiant qui faciunt ea: et omnes qui confidunt in eis. Domus israel benedicite dnm: domus aaron benedicite dnm. Domus leui benedicite dnm: qui timetis dnm benedicite dnm. Benedictus dns ex sion: qui habitat hierusalem.

Confitemini dno quoniam bonus: quoniam in seculum misericordia eius. Confitemini deo deorum: quoniam in seculum misericordia eius. Confitemini domino dominorum: quoniam in seculum misericordia eius. Qui facit mirabilia magna solus: quoniam in seculum misericordia eius. Qui fecit celos in intellectu: quoniam in seculum misericordia eius. Qui firmauit terram super aquas: quoniam in seculum misericordia eius. Qui fecit luminaria magna: quoniam in seculum misericordia eius. Solem in potestatem diei: quoniam in seculum misericordia eius. Lunam et stellas in potestatem noctis: quoniam in seculum misericordia eius. Qui percussit egiptum cum primogenitis eorum: quoniam in seculum misericordia eius. Et eduxit israel de medio eorum: quoniam in seculum misericordia eius. In manu potenti et brachio excelso: quoniam in seculum misericordia eius. Qui diuisit mare rubrum in diuisiones eius: quoniam in seculum misericordia eius. Et traduxit israel per medium eius: quoniam in seculum misericordia eius. Et excussit pharaonem et virtutem eius in mari rubro: quoniam in seculum misericordia eius. Qui traduxit populum suum per desertum: quoniam in seculum misericordia eius. Qui percussit reges magnos: quoniam in seculum misericordia eius. Et occidit reges fortes: quoniam in seculum misericordia eius. Seon regem amorreorum: quoniam in seculum misericordia eius. Et og regem basan: quoniam in seculum misericordia eius. Et dedit terram eorum hereditatem: quoniam in seculum misericordia eius. Hereditatem israel seruo suo: quoniam in seculum misericordia eius. Quia in humilitate nostra memor fuit nostri dns: quoniam in seculum misericordia eius. Et redemit nos ab inimicis nostris: quoniam in seculum misericordia eius. Qui dat escam omni carni: quoniam in seculum misericordia eius. Confitemini deo celi: quoniam in seculum misericordia eius.

Super flumina babilonis illic sedimus et flevimus: cum recordaremur tui sion. In salicibus in medio eius: suspendimus organa nostra. Quia illic interrogauerunt nos qui captiuos duxerunt nos: verba cantionum. Et qui abduxerunt nos: hymnum cantate nobis de canticis sion. Quomodo cantabimus canticum dni: in terra aliena. Si oblitus fuero tui hierusalem: oblitus sit dextera mea. Adhereat lingua mea faucibus meis: si non meminero tui. Si non proposuero hierusalem: in principio letitie mee. Memor esto dne filiorum edom: in die hierusalem. Qui dicunt exinanite exinanite: usq̄ ad fundamentum in ea. Filia babilonis misera: beatus qui retribuet tibi retributionem tuam quam retribuisti nobis. Beatus qui tenebit: et allidet parvulos tuos ad petram.

Confitebor tibi dne in toto corde meo: quoniam audisti verba oris mei. In conspectu angelorum psallam tibi: adorabo ad templum sanctum tuum. Et confitebor nomini tuo super misericordia tua et veritate tua: quoniam magnificasti super omne nomen sanctum tuum. In quacunque die inuocauero te exaudi me: multiplicabis in anima mea virtutem. Confiteantur tibi dne omnes reges terre: quia audierunt omnia verba oris tui. Et cantent in viis dni: quoniam magna gloria dni. Quoniam excelsus dns et humilia respicit: et alta a longe cognoscit. Si ambulauero in medio tribulationis viuificabis me: et super iram inimicorum meorum extendes manum tuam. Et saluum me fecit dextera tua: dns retribuet pro me. Dne misericordia tua in seculum: opera manuum tuarum ne despicias.

Dne probasti me et cognouisti me: tu cognouisti sessionem meam et resurrectionem meam. Intellexisti cogitationes meas de longe: semitam meam et funiculum meum inuestigasti. Et omnes vias meas prouidisti: quia non est sermo in lingua mea. Ecce dne tu cognouisti omnia nouissima et antiqua: tu formasti me et posuisti super me manum tuam. Mirabilis facta est scientia tua ex me: confortata est et non potero ad eam. Quo ibo a spiritu tuo: et quo a facie tua fugiam. Si ascendero in celum tu illic es: si descendero in infernum ades. Si sumpsero pennas meas diluculo: et habitauero in extremis maris. Etenim illuc manus tua deducet me: et tenebit me dextera tua. Et dixi forsitan tenebre conculcabunt me: et nox illuminatio mea in deliciis meis. Quia tenebre non obscurabuntur a te: et nox sicut dies illuminabitur. Sicut tenebre eius ita et lumen eius: quia possedisti renes meos. Suscepisti me de utero matris mee: confitebor tibi quia terribiliter magnificatus es. Mirabilia opera tua: et anima mea cognoscit nimis. Non est occultatum os meum a te: quod fecisti in occulto. Et substantia mea in inferioribus terre: imperfectum meum viderunt oculi tui. Et in libro tuo omnes scribentur: dies formabuntur et nemo in eis. Mihi autem nimis honorificati sunt amici tui deus: nimis confortatus est principatus eorum. Dinumerabo eos et super arenam multiplicabuntur: exurrexi et adhuc sum tecum. Si occideris deus peccatores: viri sanguinum declinate a me. Quia dicitis in cogitatione: accipient in vanitate ciuitates tue. Nonne qui odierunt te dne oderam: et super inimicos tuos tabescebam. Perfecto odio oderam illos: inimici facti sunt mihi. Proba me deus et scito cor meum: interroga me et cognosce semitas meas. Et uide si via iniquitatis in me est: et deduc me in via eterna.

Eripe me dne ab homine malo: a viro iniquo eripe me. Qui cogitauerunt malitias in corde: tota die constituebant bella. Acuerunt linguas suas sicut serpentes: uenenum aspidum sub labijs eorum. Custodi me dne de manu peccatoris: et ab hominibus iniquis eripe me. Qui cogitauerunt supplantare gressus meos: absconderunt superbi laqueum mihi. Et funes extenderunt in laqueum pedibus meis: iuxta iter scandalum posuerunt mihi. Dixi dno deus meus es tu: exaudi dne vocem deprecationis mee. Dne dns virtutis qui protexisti super caput meum: in die belli. Ne tradas me dne a desiderio meo peccatori: cogitauerunt contra me ne derelinquas me ne forte exaltentur. Caput circuitus eorum: labor labiorum ipsorum operiet eos. Cadent super eos carbones: in ignem deicies eos in miserijs non subsistent. Uir linguosus non dirigetur in terra: virum iniustum mala capient in interitu. Cognoui quia faciet dns iudicium inopis: et vindictam pauperum. Uerumtamen iusti confitebuntur nomini tuo: et habitabunt recti cum vultu tuo.

Dne clamaui ad te exaudi me: intende voci orationis mee cum clamauero ad te. Dirigatur oratio mea sicut incensum in conspectu tuo: elevatio manuum mearum sacrificium vespertinum. Pone dne custodiam ori meo: et ostium circumstantie labijs meis. Non declines cor meum in verba malitie: ad excusandas excusationes in peccatis. Cum hominibus operantibus iniquitatem: et non communicabo cum electis eorum. Corripiet me iustus in misericordia et increpabit me: oleum autem peccatoris non impinguet caput meum. Quoniam adhuc et oratio mea in beneplacitis eorum: absorpte sunt iuncte petre eorum. Audient eloquia mea quoniam potuerunt: sicut crassitudo terre erupta est super terram. Dissipata sunt ossa nostra secus infernum: quia ad te dne dne oculi mei. In te speraui non auferas animam meam: custodi me a laqueo quem statuerunt mihi. Et scandala operantium iniquitatem: cadent in retiaculo eius peccatores. Singulariter ego donec transeam: uox mea ad dnm clamaui. Uoce mea ad dnm deprecatus sum: uoce mea ad dnm deprecabor. Effundo in conspectu eius orationem meam: et tribulationem meam ante conspectum eius pronuntio. In deficiendo ex me spiritum meum: et tu cognouisti semitas meas. In via hac qua ambulabam: absconderunt laqueum mihi. Considerabam ad dexteram et videbam: et non erat qui cognosceret me. Perijt fuga a me: et non est qui requirat animam meam. Clamaui ad te dne dixi tu es spes mea: portio mea in terra viuentium. Intende ad deprecationem meam: quia humiliatus sum nimis. Libera me a persequentibus me: quia confortati sunt super me. Educ de custodia animam meam: ad confitendum nomini tuo. Me exspectant iusti donec retribuas mihi: quia confitebor nomini tuo.

Dne exaudi orationem meam: auribus percipe obsecrationem meam in veritate tua exaudi me in equitate tua. Et non intres in iudicium cum seruo tuo: quia non iustificabitur in conspectu tuo omnis vivens. Quia persecutus est inimicus animam meam: humiliauit in terra vitam meam. Collocauit me in obscuris sicut mortuos seculi: et anxiatus est super me spiritus meus in me turbatum est cor meum. Memor fui dierum antiquorum: meditatus sum in omnibus operibus tuis. In factis manuum tuarum meditabar: expandi manus meas ad te. Anima mea sicut terra sine aqua tibi: velociter exaudi me dne defecit spiritus meus. Non auertas faciem tuam a me: et similis ero descendentibus in lacum. Auditam fac mihi mane misericordiam tuam: quia in te speraui. Notam fac mihi viam in qua ambulem: quia ad te leuaui animam meam. Eripe me de inimicis meis dne: ad te confugi. Doce me facere voluntatem tuam: quia deus meus es tu. Spiritus tuus bonus deducet me in terram rectam: propter nomen tuum dne vivificabis me. In equitate tua educes de tribulatione animam meam: et in misericordia tua disperdes inimicos meos. Et perdes omnes qui tribulant animam meam: quoniam ego seruus tuus sum.

Benedictus dns deus meus qui docet manus meas ad prelium: et digitos meos ad bellum. Misericordia mea et refugium meum: susceptor meus et liberator meus. Protector meus et in eo speraui: qui subdit populum meum sub me. Dne quid est homo quia innotuisti ei: aut filius hominis quia reputas eum. Homo vanitati similis factus est: dies eius sicut umbra pertransit. Dne inclina celos tuos et descende: tange montes et fumigabunt. Fulgura coruscationem et dissipabis eos: emitte sagittas tuas et conturbabis eos. Emitte manum tuam de alto: eripe me et libera me de aquis multis. De manu filiorum alienorum: quorum os locutum est vanitatem. Et dextera eorum dextera iniquitatis: filii quorum ut plantationes nouelle. Filie nostre sicut pulchre: circumornate similitudinem templi. Promptuaria nostra plena: eructantia ex hoc in illud. Oues nostre fetose: abundantes in egressibus nostris. Boues nostri crassi: non est ruina maceria neque transitus. Non est clamor in plateis eorum: beatum dixerunt populum cui hec sunt. Beatus populus cuius dns deus eius.

Exaltabo te deus meus rex: et benedicam nomini tuo in seculum et in seculum seculi. Per singulos dies benedicam tibi: et laudabo nomen tuum in seculum et in seculum seculi. Magnus dns et laudabilis nimis: et magnitudinis eius non est finis. Generatio et generatio laudabit opera tua: et potentiam tuam pronuntiabunt. Magnificentiam glorie sanctitatis tue eloquentur: et mirabilia tua narrabunt. Et virtutem terribilium tuorum dicent: et magnificentiam tuam narrabunt. Memoriam abundantie dulcedinis tue eructabunt: et iustitia tua exultabunt. Miserator et misericors dns: patiens et multum misericors. Suauis dns vniuersis: et miserationes eius super omnia opera eius. Confiteantur tibi dne omnia opera tua: et sancti tui benedicant tibi. Gloriam regni tui dicent: et potentiam tuam loquentur. Ut notum faciant filiis hominum potentiam tuam: et gloriam magnificentie regni tui. Regnum tuum regnum omnium seculorum: et dominatio tua in omni generatione et generationem. Fidelis dns in omnibus verbis suis: et sanctus in omnibus operibus suis. Allidet dns omnes qui cadunt: et erigit omnes elisos. Oculi omnium in te sperant dne: et tu das escam illorum in tempore opportuno. Aperis tu manum tuam: et imples omne animal benedictione. Iustus dns in omnibus viis suis: et sanctus in omnibus operibus suis. Prope est dns omnibus invocantibus eum: omnibus invocantibus eum in veritate. Uoluntatem timentium se faciet: et deprecationem eorum exaudiet et saluos faciet eos. Custodit dns omnes diligentes se: et omnes peccatores disperdet. Laudationem dni loquetur os meum: et benedicat omnis caro nomini sancto eius. Ab seculo et usq̄ in seculum seculi.

Lauda anima mea dnm: laudabo dnm in vita mea. Psallam deo meo quamdiu fuero: nolite confidere in principibus. In filijs hominum in quibus non est salus: exibit spiritus eius et reuertetur in terram suam. In illa die peribunt omnes cogitationes eorum: beatus cuius deus iacob adiutor eius. Spes eius in dno deo ipsius: qui fecit celum et terram. Mare et omnia que in eis sunt: qui custodit veritatem in seculum. Qui facit iudicium iniuriam patientibus: qui dat escam esurientibus. Dns soluit compedentes: dns illuminat cecos. Dns erigit elisos dns diligit iustos: dns custodit aduenas. Pupillum et viduam suscipiet: et vias peccatorum disperdet. Regnabit dns in seculum deus tuus sion: ex hoc nunc et usq̄ in seculum seculi.

Quoniam bonus est psalmus deo nostro: sit iocunda decora laus. Edificans hierusalem dns: dispersiones israel congregabit. Qui sanat contritos corde: et alligat contritiones eorum. Qui numerat multitudinem stellarum: et omnibus eis nomina vocat. Magnus dns noster et magna virtus: et sapientie eius non est numerus. Suscipiens mansuetos dns: humilians autem peccatores usq̄ ad terram. Exordite dno in confessione: psallite deo nostro in cithara. Qui operit celum nubibus: et parat terre ut oriatur fenum. Qui dat iumentis escam ipsorum: et pullis corui inuocantibus eum. Non in fortitudine equi voluntatem habebit: nec in tibijs viri complacitum erit ei. Complacitum est dno super timentes eum: et in eis qui sperant super misericordia eius. Lauda hierusalem dnm: laudate deum tuum sion. Quoniam confortauit seras portarum tuarum: benedixit filijs tuis in te. Qui posuit fines tuos pacem: et adipe frumenti satiat te. Qui emittit eloquium suum terre: velociter currit sermo eius. Qui dat niuem sicut lanam: nebulam sicut cinerem spargit. Mittit crystallum suam sicut buccellas: ante faciem frigoris eius quis sustinebit. Emittet verbum suum et liquefaciet ea: flabit spiritus eius et fluent aque. Qui annuntiat verbum suum iacob: iustitias et iudicia sua israel. Non fecit taliter omni nationi: et iudicia sua non manifestauit eis. Laudate dnm omnes gentes: laudate eum omnes populi. Quoniam confirmata est super nos misericordia eius: et veritas dni manet in eternum.

Laudate dnm de celis: laudate eum in excelsis. Laudate eum omnes angeli eius: laudate eum omnes virtutes eius. Laudate eum sol et luna: laudate eum omnes stelle et lumen. Laudate eum celi celorum: et aque omnes que super celos sunt. Laudent nomen dni: quia ipse dixit et facta sunt. Ipse mandauit et creata sunt: statuit ea in eternum et in seculum seculi. Precepit et non preteribit: laudate dnm de terra. Dracones et omnes abyssi: ignis grando nix glacies. Spiritus procellarum que faciunt verbum eius: montes et omnes colles. Ligna fructifera et omnes cedri: bestie et vniuersa pecora. Serpentes et volucres pennate: reges terre et omnes populi. Principes et omnes iudices terre: iuuenes et virgines. Senes cum iunioribus laudent nomen dni: quia exaltatum est nomen eius solius. Confessio eius super celum et terram: et exaltauit cornu populi sui. Hymnus omnibus sanctis eius: filijs israel populo appropianti sibi.

Cantate dno canticum nouum: laus eius in ecclesia sanctorum. Letetur israel in eo qui fecit eum: et filii sion exultent in rege suo. Laudent nomen eius in choro: in tympano et psalterio psallant ei. Quia beneplacitum est dno in populo suo: et exaltabit mansuetos in salutem. Exultabunt sancti in gloria: letabuntur in cubilibus suis. Exaltationes dei in gutture eorum: et gladij

d e Quia sperauí in sermonib⁹ tuis. i. in ꝓmonib⁹ a te mihi ꝓferẽdis z nõ in ꝓmonib⁹ ex mea sciẽtia ꝓferẽdis: iõ subditur: f Et ne auferas de ore meo minus dicẽdo plus signat. i. ꝓferas ori meo. g Verbum veritatis. q. a spũsto nõ pót pgredi falsũ. h Quia i iudicijs tuis supsperaui. diuino cũ iudicio licz bominib⁹ occlto fiũt aliq̃ ãdo simplicibus tales illustrationes veritatis: z q. ad talẽ illustrationẽ sequẽt: ipleto iõ sequẽt:

i Et custodiã legẽ tuã semper. eam opere ad impleõdo

k Et ambulabã in latitudine. i. cha ritat⁹ que est tante latitudis q̃ etiam se extendit ad inimicos: mat. v. Diligite inimicos vestros: bñfacite bis q̃ oderũt vos. l

l Quia mandata tua creẽtiui. nõ solũ speculative ꝑ etiam practice: et tali ẽ exercitio merẽt charitas augeri: vt tãdem mereatur z ꝓfici iõ sequitur:

m Et loqbar de testimoñjs tuis. constãter intrepide.

n In cõspectu regũ. vt patz ꝺ sydrach misac z abdenago coram nabuch. rege: Dan. iij. z ꝺ petro z ioh. coꝝ ꝓncipiꝺ sacerdotũ: ac. iiij. z mlt⁹ alijs: vt ꝑz ꝺ sancta lucia et agnete z ꝓsimilib⁹.

o Et meditaboꝛ in mãdatis tuis q̃ dilexi. dilectio. n. alicui⁹ rei facit ꝺ illa re freq̃nter meditari.

p Et leuaui man⁹ meas ad mãdata tua. ea ope adimplẽdo sine q̃ nõ sufficeret meditatõ: iõ subdit: q

Et exer. i iusti. tuis. i. in opibus mandatoꝛ tuoꝛ q̃ iustificant boiem: cum tamen modo debito impleant.

Memor esto. Hic ꝓ̃r põit scõm ꝓmotiuũ in pfectiõe vite actiue qꝺ ẽ spes subleuãs: ex boc. n. q spes subleuat ad expectatõez vite beate in patria ꝓortat bõ in opibus vite actiue in via. spes aũt est certa expectatõ future beatitudis ex gratia z meritis pueniens: aliter nõ eẽt spes ꝛ ꝓsumptiõ. ꝓmo igit agit ꝺ spe. p ut respicit gratiam dei. secũꝺo. put respicit vsum bonuz liberi arbitrij: ibi. Portio mea. Dicit in duas: q. ꝓmo agitur ꝺ spe. put respicit diuinam gratiã: scꝺo ꝺ timoꝛe respiciente fragilitatẽ ꝓpriã: ibi. Defectõ. Circa ꝓmũ ꝺr:

q Memor esto verbi tui seruo tuo. i. q̃ ꝺixisti tuo tuo iste seruꝰ fuit abrahã cui deus ꝓmisit vitã beatã z semini eius: gen. xv. Suspice celũ z numera stellas si ꝓtes. z ꝺixit ei: Sic erit semen tuũ. in quo ꝓmisit abrae z imitatoꝛibus fidei sue gloriã celestis patrie: vt ibi plenius fuit dictũ. vñ accipit in officio monstruoꝛ illud: Signifer sctus michael repũtet eas in lucem sanctam quam olim abrae ꝓmisisti z semini ei?

r b In q̃ mihi spẽ dedisti. i. omni imitanti fidẽ abrae cui reuelatũ fuit mysteriũ xpi. vñ ꝺixit saluatoꝛ ioh. viij. Abraam pater vester exultauit vt videret diem meum: vidit et gaudius est.

s c Hec scilicet spes future beatitudinis.

t ꝺ Me ꝓsolata est in bmilitate mea. In heb. bꝺ: In afflictõne mea. fideles. n. a tyrannis oppressi z afflicti ex ista spe fuerũt in toꝛmẽtis multipliciter ꝓsolati: intantũ q̃ nõ solũ patienꝰ ꝑ etiam gaudenter sustinebãt.

u e Quia eloquꝛ tuũ. q̃ promisti abrae z semini ei? vitã beatã.

v f Vinificauit me i. confoꝛtauit i afflictõe. z q. ex patiẽtia z ꝓstãtia fideliũ tyrãni affligebãt excogitãtes adhuc grauioꝛa toꝛmẽta contra eos: ideo subdit:

w g Superbi inique agebant vsq̃quaq̃. querentes affligere fideles multimode.

x h A lege aũt tua nõ declinaui. q. fideles in talibus ꝓstanter steterũt.

y i Memor fui iudicioꝛ tuoꝛ ꝛ. ꝙbus malos pdidisti z cõfidentes in te liberasti: vt noe ꝺ diluuio. loth de subuersiõe sodome z gomoꝛre: z tres pueros de camino ignis.

z k Et cõsolatꝛ fui. sperãs q̃ libera bis me: q. etsi aliq̃n dñs nõ liberet fideles suos a morte tpali: sicut: machabeos nõ liberauit de toꝛmẽtis antiochi. n. mach. vij. tñ fuerũt me liius liberati quã tres pueri de camio arcẽti. ꝺm q̃ ꝺicit aug. q. si li fuerẽt liberati ꝺ igne: postea morituri: machabei

aa o fuerunt liberati ꝺ pñti miseria in eternũ victuri.

bb l Defectio. Hic consequenter agitur ꝺ timoꝛe. ꝓprie fragilitatis: q. ẽt tũcumq; bõ sperare debeat de deo: tñ debet timere ne labatur in peccatum ex ꝓpria fragilitate: z sic frustretur sua spe: ideo dicitur:

cc m Defecto tenuit me. i. timoꝛ: magnus. vñ in transla. biero. ꝺi: toꝛ toꝛ tenuit me.

dd n Ꝓo peccatoꝛibus derelinquens eos legem tuam qui sunt multi valde: ꝺm q̃ ꝺicitur ecclesiastes. j. Stultoꝛum infinitus est numer⁹. z mat. vij. Lata est porta z spaciosa via que ducit ad perditõnem: z multi sunt qui intrant per eam. z ideo quilibet ẽtum cũq; iustus debet semper timere ne similiter sibi accidat ex ꝓpria fragilitate cum sit eiusdem speciei z nature. z quia ad talem casum euitandum multũ valet oratio per quam mens a terrenis retrabit z ad diuina subleuatur: ideo subdit.

ee n Cãta. mihi erãt iusti. tue. i. laudes diuine.

ff o In loco pere. mee. i. in via pñtis vite qua tendim⁹ ad patriã sicut peregrini. z quia diuine laudes non solum dicende sunt ꝺ die ꝛ etiam ꝺ nocte: iõ subdit:

gg p Memor fui nocte nominis tui dñe. z q. oratiões debet comitari sancta oratiõ: ideo subdit:

hh q Et custodiui legẽ tuã. per mãdatoꝛ tuoꝛ impletionẽ. z q. ista ꝺs bõ a ꝺei gratia: iõ subdit:

ii r Hec facta ẽ mihi. i. hec gratia mihi a deo facta ẽ. vñ z intrãsla. biero. iuxta hebreũ ꝺr: Hoc factũ ẽ mihi:

jj s Quia iustificatiões tuas exquisiui. vnde ꝺicit saluatoꝛ: mat. vij. Querite z inuenietis.

kk Portio mea. Hic consequenter agit ꝺ spe. put ꝑtinet ex bono vsu liberi arbitrij cum ꝺicitur:

ll a Portio mea ꝺomine. i. ideo ꝑ firmiter spero q tu sis pars z portio mea in futura beatitudine: et vnde surgat ista spes sequitur:

mm b Dixi custodire legem tuam. per bonum vsum liberi arbitrij tua gratia informati. et quia ad huiusmodi vsus continuationẽ facit oratio deuota sequitur:

nn c Deprecatus sum faciem tuam in toto coꝛde meo. i. in intellectu et affectu.

oo a Miserere mei. continuando in me bonum vsum liberi arbitrij: cuius continuatio

ꝓcedit ex gratia dei. ℣e Scom eloquiū tuū. quo diristi: penite ⁊ accipietis. ℣f Cogitaui vias meas. i. ꝓcessus in bono q̄ sunt tardi ex fragilitate būana sed festini ex diuina gratia: ō subdit. ℣g Et cōuerti pedes meos in testimonia tua. vigoratus ex tua gratia: ideo subdit ℣b Paratus sum ⁊ nō sum turbat⁹. habitus. n. facilitat hoiem ad opus: ⁊ iō būtes habitum gratie dispositi sunt ad faciliter agendū bōa opera vite actue in q̄b⁹ alq̄ difficultate patiuntur: ⁊ quia cursū bonoꝝ mentes nituntur impedire suis tentationibus: ideo subdit. ℣i Funes peccatoꝝ. i. tētationes demonū. ℣k Circūplexi sunt me. ad impediendū me in bono opere. ℣l Et legē tuam nō sū obl̄tus. gratia tua confortatus: ⁊ quia d̄ hoc debet homo deo esse gratus subditur: ℣m Media nocte surgebam ad confitendum tibi. confessione laudis. ℣n Super iudicia iustificatōis tue. i. ō hoc q̄ tuo sancto iudicio voluisti me in iustitia custodire: ideo subdit: ℣o Particeps ego sum. ex tuo bonitate. ℣p Timiū timentiū te. timore filiali qui cauet offensam. ℣q Et custodientium mandata tua. per sanctam operatōez: iste. n. sūt due partes iustitie: scm q̄ dictum fuit supra ps. xxxiij. Declina a malo ⁊ fac bonum. ⁊ quia predicta gratia diuina confertur oibus se ad eam debite disponentibus: iō subditur: ℣r Misericordia tua domine plena est terra. et q̄ quanto plus habentur bōa spiritualia tanto magis desiderantur: ideo subditur: ℣s Et iustificationes tuas doce me. bona spūalia in me augmētādo.

Beati qui scrutantur testimonia tua. in hoc vite actiue quod ē charitas stimulās ad opus bonū: scm quod dicit. ii. Cor. v. Charitas xpi urget nos. stimulat aūt ad op⁹ bonū ex cōsideratione beneficioꝝ dei in mente ⁊ corporis receptoꝝ: ⁊ primo ponitur stimulatio charitatis ex beneficijs ex pte mentis: ⁊ secundo corporis: ibi. Manus tue. Circa primū sciendum q̄ sicut charitas stimulat ad bonum ita recalcitrat contra malū: ⁊ primo ponitur primus: scdo scm: ibi. Multiplicata est. Beneficia aūt dei ex pte mentis sūt duplicia. i. bona naturalia ⁊ gratuita: ⁊ q̄tū ad hoc dr. ℣a Bonitatē fecisti cū seruo tuo domine. aiam ci p̄ferēdo ad imaginem tuā creatā: ⁊ bona gratie supaddendo q̄ fuerūt data homini in statu innocentie: ⁊ post lapsū danē in baptismo: ⁊ aīa debantur regulariter in sarcūcisione. ℣b Scom verbū tuum. put babetur Gen. i. ⁊ ait deus: Faciamus hoiem ad imaginem. q̄tum ad bona nature: ⁊ similitudinē ihz. q̄tum ad bona gratie. Et quia nō debet hoc boi sufficere ꝙ semper debet ꝓfectū in spūalib⁹ querere: scm q̄ dicit Aug. li. ō ꝓfectōe iustitie: Nemo cū multū ꝓfecerit dicat sufficit: exinit. n. ō via añ terminū: iō vltra petit. d. ℣c Bonitatē q̄tum ad ꝓfectionē appetitus. ℣d Disciplinā ⁊ scientiā. q̄tū ad ꝓfectōez intellectus. ℣e Doce me. illustratōe tue gratie amplioꝝ: ⁊ dicit: Disciplinā q̄tū ad cognitionē moralium: ⁊ scientiam q̄tū ad cognitōes speculabiliū. ℣f Quia in mandatis tuis credidi. oportet. n. discipulum magistro credere si velit ꝓficere: heb. xi. Accedentez oportet credere q̄ est. ⁊ Esa. vij. scm aliā trāslatōez: Si nō crediderit nō intelliget. ⁊ q̄ inter dei beneficia ad aiam ꝑtinentia nō solū est collatō gratie ꝙ etiā correctō culpe ꝑuer. iij. Quē em̄ diligit dom⁹ corrigit. sine qua non transit ꝑfs vita: ō subdit: ℣g Priusq̄ humiliarer. ego vel iniq̄: ꝑ terea eloquia tua custodiui. ℣h Bon⁹ es tu: et i bōitate tua doce me iustificatōes tuas. Multiplicata ē sup me iniq̄tas superboꝝ: ego aūt in toto corde meo ꝓscrutabō mādata tua. ℣q Coagulatū ē sic lac corpoꝝ: ego vo legē tuaz meditat⁹ sū. ℣r Bonū mihi q̄ hūiliasti me: vt discā iustificatōes tuas. ℣s Bonū m̄ lex oris tui sup milia auri ⁊ argēti

Bonitatē fecisti me. ℣t Bonitatē dispositionis ⁊ scientiā. ℣u Priusq̄ humiliarer. ꝓpter ꝙ efficitur magis solicitus ad custodiendū. ℣v Bonus es tu. gratiam conferēdo et culpam corripiendo: ⁊ quia bonum est suipsius diffusiuum: ideo subditur. ℣l Et in bonitate tua doce me iustificationes tuas. bonitatem tuaz mihi communicando. ℣m Multiplicata. Hic consequenter ponitur recalcitratio charitatis contra malum quod fit resistendo tentationibus demonum: et hoc notatur cum dicitur. ℣n Multiplicata est super me iniquitas superboꝝ. id est demonum me nitentium impellere ad peccatum. ℣o Ego autem. charitate stimulatus. ℣p Scrutabor mandata tua. ad intelligendū ⁊ opandum: vt sic cuadam eoꝝ tēta menta. ℣q Coagulatum sicut lac corpoꝝ meū. i. in malicia cōpsium: q̄ spūs maligni sunt in malicia obstinati. ℣r Ego vo legem tuaz meditatus sum. ad facilius eis resistendum. ℣s Bonū mihi. q̄ humiliasti me. i. ꝓ insultus demonū dedisti mihi cognitōez fragilitatis mee: ne ex donis tuis caderem in superbiam: hoc modo dicebat paulus. ii. ad Corinth. xij. Ne magnitudo reuelationū extollat me datus est mihi stimulus carnis mee angelus sathane qui me colaphizet. ℣t Et discam iustificatōes tuas experimento. n. ꝙrie fragilitatis mouet homo ad magis addiscendū artem ꝙ defendendi ꝑ impugnatōem demonis: que habet ꝑ no. ⁊ ve. testm: ō subdit. ℣v Bonum mihi lex oris tui. q̄ decē ꝑcepta decalogi locutus est dns in monte synai ꝑ angelum eius ꝓsonam representantem: ⁊ legem euangelicam locutus est dns nobis ꝑ filiū in carne apparentem: scm q̄d dr. hebre. i. Locutus ē nobis in filio q̄ ꝓstituit heredē vniuersoꝝ. tē. ℣x Sup milia auri ⁊ argenti. q̄ bona spūalia excedunt tpalia que quanto sunt anime corpalibus ꝓferuntur.

Manus tue. Hic consequenter ponitur stimulatio charitatis ex beneficijs receptis a pte corpis. Circa q̄d sciendū q̄ materia ē ꝙ ter forma: ⁊ corpus ꝓter aiam. ⁊ iō apetit ei formatio scm ꝓportionē ad aiaz: anima aūt humana ad imaginem dei creata est capax ipi⁹ cognitionez ⁊ amoꝛem: ⁊ ideo corpus eius a deo formatum est in statura recta: vt ex figura corporis disponatur ⁊ quodammodo deceatur contemplari ⁊ amare celestia. vnde dicit poeta: Os homini sublime dedit celum videre. Iussit ⁊ erectos ad sydera tollere vultus. Et similiter cuꝫ quereretur ab empedocle cur vineret: respondit. vt astra aspiciam: celum subterabe nullus ero. boc igitur.

bñficiū recognoscāt cū dī. ¶a Manꝰ tue dñe fecerūt me ⁊c. instaura recta ad videndū celū. ¶b Da mihi intellectū. hoc ē elevatiōē intellect⁹ ad te cognoscendū ⁊ amādū. ¶c Ut discā mādata tua. vt sic possim ea ope adimplere stimulatus tua charitate. ¶b Qui timēt te timōe filiali ānexo charitati. ¶e Ui debūt me ⁊ letabūt tur. quia charitas dei gaudē facit de bono pximi: sm q̄ dicit. j. Coi. xiij. ō charitate: Non gaudet sup iniq̄tate cognoscendū autē veritati. Et q̄ boines boni aliq̄n ex fragilitate humana cōmittunt aliq̄ ,pter que a dō puniuntur ⁊ psentim̄ pena grauꝰ puniant: sic ps. xij. reg. xvi. ō viro dei q̄ seductꝰ a falso ꝓpheta in bethel redijt: ,pter qd̄ a leone occisus fuit: tñ leo cadauer ei⁹ nō tetigit sed magꝭ pserua uit ad offendendū peccatū ei⁹ illa pena deletū: et

Manus tue fecerūt me ⁊ plasmauerūt me: [b]da mihi intellectū[c] vt discaz mādata tua[d] Qui[e] timēt te [c]videbūt me ⁊ letabūt[f]: qꝛi [g]ꝑba tua sup spauī[f] Cognoui dñe qꝛ equitas iudicia tua [h]⁊ in virtate tua hmiliasti me.[b] Fiat misericordia tua [i]vt ꝓsoleāt me;[k] sm eloquiū tuū tuo tuo.[l] Ueniāt mihi miserationes tue ⁊ viuaz: [m]qꝛ lex tua meditatō mea ē.[n] Cōfundāt supbi[o] qꝛ iniq̄ iuste iniq̄tatē fecerunt ī me: [p]ego āt exercebor ī mādatis tuis.[q] Cōuertant mihi [r]timētes te:[s] ⁊ q̄ nouerūt te-

stimōia tua.[t] Fiat cor meū īmaculatū in iustificatōibus tuis:[u] vt nō cōfundar.

Defecit i salutari tuo aia mea:[b] ⁊ i verbum tuū supspaui.[c] Defecerunt oculi mei in eloquiū tuuz: [d]dicētes qñ cōsolaberis me.[e] Quia factus sum sic̄ vter in pruina: iustificatōes tuas nō sū oblit⁹.[f] Quot sūt dies serui tui:[g] quādo facies de persequētibꝰ me iudicium.[b] Narrauerūt mihi iniqui fabulatōes:[i] sed nō vt lex tua.[k] Omnia mādata tua veritas: iniqui persecuti sunt me[m] adiuua me.

in alijs ei⁹ actib⁹ vite sue meritū: iō subdit: ¶f Cognoui dñe qꝛ equitas iudicia tua quibus punis: licet aliq̄n sit occulta. ¶g Et in veritate tua hūiliasti me. me corripiendo iuste. ¶h Fiat misericordia tua. in offensaꝫ mearum deletōem. ¶i Ut consoletur me. de spe vite eēne. ¶k Scām eloqum tuū. suo tuo. i. ipsi abzae cui ꝓmisisti vitam eternā ⁊ eius semini: vt dictū est. ō. vñ octonario buꝰ ps. ¶l Ueniant m̄ miserationes tue ⁊ viuā. vita gratie in pñti ⁊ gloie in futuro. ¶m Quia lex tua meditatio mea est. ō ꝺdem meditatō ē dispositio ad gratiam habendā ⁊ habitam augmentandaz: ⁊ quia ex ꝓfectu bonoz cauſatur confusio demonū sequitur: ¶n Confundant supbi. i. ipſs maligni qui de celo ,pter suam superbiā sūt dejecti. ¶o Quia iniuste iniq̄tatez fecerūt in me. licet. n. iuste a deo ꝑmittant nos tērare: tñ potestate sibi concessa vtūt iniqua volūtate. ¶p Ego autē exer. in man. tuis. qꝛ quanto homo sentit se a demonibus plus tēran: tanto magis debet in bonis opibus exerceri: ⁊ quia in pugna contra demones indiget homo suffragijs bonoz: iō subdit: ¶q Conuertātur mihi. i. ad auxiliū meū. ¶r Timētes te. timoze filiali. ¶s Et q̄ nouerūt testimonia tua. intelligēdo ⁊ opando: ⁊ qꝛ ꝑ bonū exercitiū purificāt cor huānū: ideo subdit: ¶t Fiat cor. me. ima. in iusti. tuis. i. in exercitio mandatoꝝ tuoz iustificantiū. ¶b Ut non confundar. in pñti ꝑ lapsum culpe: ⁊ in futuro ꝑ lapsum in foueam gehenne.

Defecit. Posīt̄ actum est ō beatitudine: put ꝑsistit in ꝑfectōe vite actiue: hic pñr agit ō ea put ē in actib⁹ vite cōtēplative. Circa qꝰ sciēdū q̄ vita cōtēplativa delectabilioz ⁊ sublimioz est activa: qꝛ ꝓtemplatō magis ,pxie versāt circa deū: actio vō circa ꝓximuz: ,pter quod dicit saluatoꝛ Lu. x. Martha martha solicita es: ⁊ turbaris erga plurima: Maria aūt optimā ptē elegit. ⁊ iō p agit ō ei⁹ suauitate: scdo ō ei⁹ sublimitate ibi. Mirabilia. Prima in duas: qꝛ primo ondit ei⁹ suauitas ex pte obiecti cōtēplati: scdo ex mō cōtēplandi: ibi. Quō dilexi legē tuā. Prima adhuc in duas: qꝛ primo ponit dicte suauitatis delectamētū: secūdo subdit ei⁹ impedimē-

tū: ibi. Narrauerūt mihi iniq̄. Circa pmū sciendum q̄ quāto aia in cōtēplatione magis eleuatur: tanto magis ab occupatōe exterioꝝ sensuū retrahitur: ⁊ q̄n cōtemplatō multū intendit: sensus exterioꝛ ab actu suo cessat ⁊ impedit: vt in raptu: sic aia quodāmō deficit inquantū cessat ab actu exteriori absoꝛpta i cōtemplatōe summi bōi ⁊ delectatōe sequēti: ⁊ ꝺ est quod dī. ¶a Defecit. in salutari tuo aia mea qꝛ talis defectio ē valde salutar⁹. ¶b Et in verbū tuū supsperaui. q̄ ꝓmisisti abzae vitā beatā ⁊ ei semi: quāto enim aliquis plꝰ in cōtēplatōe eleuat̄ tanto magis de veritate bꝰ ꝓmissionis certificat. ¶c Defece. oculi mei in elo. tuuz. qꝛ quāto oculi interioꝛes aie plus eleuāt̄ ur in deū: tāto magis ꝓpiūt diuinā bonitatē ⁊ veritatē q̄ i sac̄ scriptura diuis eloquijs expriműt trāscēdē oē bonū creatū i infinitū: ⁊ p ons accendit ei⁹ desideriū ad videndū deū imediate ⁊ eo fruēduz iō subdit: ¶d Dicētes quando cōsolaberis me. i. ꝑfecta beatitudie: ⁊ qꝛ ex tali elevatōe ad diuina redd̄t homo quasi insensibilis circa exterioꝛa agibilia ꝺdit. ¶e Quia factus sum sicut vter in pruina. vter em̄ in pruina derelictus videt̄ non applicabilis vltra humanis vsibus: ⁊ iō homines excellenter cōtemplatiui reputant̄ in agibilibus ⁊ politicis quasi stolidi. vñ ⁊. iij. Reg. ix. Principes exercitus qui erant cū bielu dixerunt de ꝓpheta qui venerat ad eū inungendū: Quid venit insanus iste ad te. ⁊ in figura huius facies moysi apparuit commuta ex ꝓsortio sermonis dñi: Exo. xxxiij qꝛ excellenter contemplatiui ab hoibus mundanis reputant̄ fatui: ⁊ tñ ꝑm veritatē sunt sapientissimi: qꝛ sapientia ,pxie consistit in cōtemplatōe ꝑme cause nō solum ꝑm sanctos ⁊ etiā ꝑm phos: vt ḃz. j. metaphi. ⁊ qꝛ excellenter ꝓtemplativa vita pñs vertit in tediū: iō subdit. ¶f Quot sunt dies serui tui. i. q̄ndiu retardabo: a beatitudine celesti: hoc modo ꝺicebat paulus apls Phil. j. desideriū hūs dissolui ⁊ ee cū xpo. ¶g Ñ fa. de pse. me iudiciū. et tremū. n. iudiciū i quo psecutoes humani generis. s. demones detrudentur in infernū a sanctis ⁊ maxie a ꝓtēplatiuis desiderat: quia tūc vita cōtēplativa nūc in civata ꝓsūmabit. vñ dicit aug. sup ioh. exponēs illd verbū dñi: Sic eū volo manere donec veniā. i. inchoata ꝓtemplatio maneat donec veniam pficiēdo cum venero. s. ad iudicium.

¶b Narrauerunt. Dic tangitur dicte suauitatis que ē in contemplatione impedimentum: quod cōtingit ꝑ falsas suggestiones hereticoꝝ ⁊ infidelium: iō dicitur: Narrauerunt mihi iniq̄ fabulatōes. qꝛ hereses et secte ptinēt multa fabulosa ⁊ conficta. ¶i Sed non vt lex tua. que nullam falsitatem continere potest: cū sit a prima veritate ꝺrivata: ideo subditur: ¶k Oia man. tua veritas. ⁊ infallibilis. ¶l Iniq̄ ꝑsunt me. infideles. n. ⁊ hereticī illos persequunt querentes occidere: quos ñ pñt verbis auertere a vitate iō subdit. ¶m Adiuua me. ꝫ coꝛ ꝛeceptiones ⁊ persecutiones.

ⁿPaulominus ꝯsūmauerūt me in terra: ᵒego aūt nō dereliq̄ mādata tua. ᵖScd̄m misericordiā tuā viuifica me: ᵠ⁊ custodiā testimōia oris tui.

In eternū dn̄e: ᵃverbū tuū pmanet in celo. ᵇIn generatōe ⁊ generatōne veritas tua: ᶜfūdasti trā ⁊ pmanet. ᵈOrdinatiōe tua pseuerat dies: ᵉqm̄ oia seruiunt tibi. ᶠNisi q lex tua meditatō mea ē: ᵍtūc forte perissē ʰi hūilitate mea. ⁱIn eternū nō obliuiscar iustificatōes tuas: ᵏqr in ipsis viuificasti me. Tu⁹ sum ego ᵐsaluū me fac: ⁿqm̄ iustificatōes tuas exquisiui. ᵒMe expectauerūt peccatores ᵖvt pderēt me: testimonia tua itellexi. ʳOis cōsūmatiōis ˢvidi finē: ᵗlatum mandatum tuum nimis.

Quomō dilexi ᵃlegē tuā dn̄e: ᵇtota die meditatio mea est. ᶜSuper inimicos meos ᵈprudentem me fecisti ᵉmādato tuo: ᶠqr ineternum mihi est. ᵍSup oēs docentes me intellexi:

n Paulomin⁹ cōsum. me in terra. aliqñ. n. fuit talis psecutō ⁊ tāta q ab aliq̄b⁹ timebāt sancti ꝯtēplatiui deficere: sicut qñ helyas fugit a facie iezabelis, pphetas dn̄i interficiētis. iij. Reg. xix. ⁊ qñ manasses impleuit hierl'm sanguie pphaꝝ vsq ad os. iiij. reg. xxj. ⁊ tpe arrij heretici i quo catholici fuerūt in maxia psecutione: ita qd̄ quasi videbāt deficere qr tñ in oib⁹ persecutōib⁹ aliqui fideles reseruati sunt ꝯstātes: iō sbdit. o Ego aūt nō dereliqui mādata tua. Et qr hoc nō pcessit ex virtute humana sed magis ex bonitate diuina iō subdit. p Scd̄m misericodiā tuā viuifica me. ꝯfirmando me in psecutiōe. q Et custodiā testimonia oris tui. i. pcepta decalogi: ⁊ verba sancti euangelij q̄ pcesserunt ex ore dei: sicut dcm̄ ē. s. octonario. ix.

In eternū. Hic ꝯn̄r describit cōtēplatōis stabilitas: ⁊ primo ponit huiusmodi stabilimētuꝫ: scd̄o tāgit ipedimētū: ibi. Nisi q lex tua. Circa pmū dr̄: a In eternū dn̄e verbū tuū pmanet in celo. Istō verbū q̄ de⁹ alloq̄t ciues celestes sunt diuie illumiatōes seu reuelatōes angelis facte: quaꝝ aliq̄ pmanebūt tm̄ vsq ad diē iudicij. s. ille que sūt d̄ salutis hoim pcuratōe seu pmotōe q̄ tūc termiabit: s illuminatō q̄tū ad noticiā diuine essentie ⁊ psonaꝝ durabit ineternū. Et qr reuelatōes ptinētes ad pcuratōeꝫ nostre salutis p angelos reuelāt hoibus sanctis s'm dispositionē diuine sapie: iō subdit: b In gen. ⁊ gene. ve. tua. p angelos hoibus reuelata in oibus generatōib⁹ sibi succedētib⁹: sicut enoch ⁊ noe in generatōe añ diluuium abrae ⁊ alijs patriarchis ⁊ pphetis in generationib⁹ vsq ad xp̄m: ⁊ a tēpore xp̄i vsq ad iudiciū. c Fundasti terrā ⁊ pmanet. q. d. cum terra sit facta pter habitatōeꝫ hoim: multo fortius pmanebūt tue illustratōes necessarie ad salutē eoꝝ. Alteri⁹ ondit h idē alio exēplo. d Ordinatōe tua pseuerāt dies. sensibiles. e Qm̄ oia seruiūt tibi. obediētia ad nutum suo creatori. q. d. multo fortius pseuerabit dies intelligibilis. i. reuelatio tue veritatis necessaria ad directōnē nr̄e salut. f Nisi q lex. Hic ꝯn̄r tāgit q̄ddā ipedimētū: ⁊ ē duplex. s. ab intrinseco ⁊ ab extriseco: secūdum ponit ibi. Me expectauerūt. Circa pmū sciendū q corpus corruptibile aggrauat aiaꝫ: vt dr̄ sap. ix. pter qd̄ min⁹ pcipit diuinā illustratōeꝫ: ⁊ min⁹ sequitur eius directōeꝫ: ⁊ p hoc habet aliqñ ruendi occasionem: contra qd̄ piculū maxie valet diuie legis freq̄ns meditatō. vñ dicit hiero. ad rusticū monachuꝫ: Ama sanctaꝝ scripturaꝝ studia: ⁊ carnis vicia nō amabis. ⁊ pter hoc dicit ps. f Nisi q lex tua meditatō mea est. i. nisi fuissem occupat⁹ i tali meditatōe. g Tūc forte perissem. per lapsū in culpā grauē. h In humiltate mea. i. impulsus corruptōe mee carnis que ex sua vilitate rō est mee hūiliatōis: s'm illud michee vj. Hūiliatō tua in medio tui. ⁊ qr tale ꝯseruatiuū debet diligēter custodiri tanq valde necessariū: iō subdit. i In eternū nō obli. iusti. tuas. q̄ ꝯtinēt in lege tua. k Quia i ipis viuificasti me. p eoꝝ meditatōeꝫ pseruādo me a peccati morte: iō ꝯcludit vlterius. l Tu⁹ ego sū. eo q vitā meā seruasti dicto mō. m Saluum me fac. de futuro sicut ⁊ fecisti de pterito. n Qm̄ iustificatōes tuas. in lege ꝯtētas. Exq̄siui. itellectu ⁊ affectu. o Me expectauert. Hic tangit impedimētū ab extriseco: qd̄ ē insidiatō demonū bonos sb uertere querētiū pter qd̄ dr̄: Me expectauert peccatores. i. spūs maligni i pctō obstinati. p Vt pderēt me. p lapsū mortalis culpe. q Testimoia tua intellexi. i. itra me legi. intelligere. n. est itus legere: ⁊ sic eorum insidias euasi qr sacre scripture deuota meditatio ē armatura ꝯ tētatōes demonū: ⁊ qr ex tali meditatiōe intelligit finis pfectōis hūane subditur. r Ois consūmatōis. i. hūane pfectōis. s Vidi finē ⁊ q̄s sit iste finis pfectōis hūane ondit cū dr̄. t Latū mādatū tuū nimis. istud ē mādatū charitatis qd̄ ē tāte latitudis q se etiā extendit vsq ad inimicos: vt dcm̄ est. s. q aūt sit finis pfectōis hūane pꝫ. j. ad timo. j. Finis pcepti ē charitas. ⁊ deu. x. dr̄. Quid petit dn̄s de⁹ tu⁹ a te nisi vt timeas ⁊c. seq̄t: Et vt diligas eū in toto corde tuo ⁊c. pter qd̄ saluatō. mat. xxij. dic: In his duob⁹ mādat tota lex pendet ⁊ pphe: ⁊ loq̄t d̄ duob⁹ pcept dilectōe. s. dī ⁊ pximi.

Quomodo dilexi. Hic consequenter ostēditur suauitas seu bonitas vite contēplatiue ex pte modi contemplandi: ⁊ primo ostenditur ppositum: secundo excluditur oppositum ibi. Iniquos odio habui Prima in duas: quia primo ostenditur propositū inquātum contemplatio perficit intellectum: secundo inquātum dirigit affectum: ibi. Ab omni via mala. Circa primum sciendum q modus contemplandi philosophoꝝ est per scientiam virtute intellectus agentis ex sensibus acquisitam: cui potest falsitas admisceri ex intellect⁹ errore: contemplatio vo fidelium est per sacram scripturā virtute spūssancti a superius reuelatam: propter quod non potest ibi falsitas inueniri: propter quod talis modus contemplandi melior ē ⁊ amabilior: ⁊ ideo dicit ps. in populi fidelis persona: a Quomodo dilexi. i. valde dilexi. a Legem t. d. que in sacra scriptura cōtinetur ⁊ maxime legem euangelicaꝫ que dicitur lex amoris b To. die me. mea est. quia oculus mētis dirigitur: ad illud quod intense diligitur: et causa huius dilectionis q̄tum ad perfectionem intellectus subditur cum dicit. c Super ini. meos. i. super infideles: qui licet q̄tum ad naturam sint amici: sūt tñ q̄tū ad infidelitatē inimici. d Pru. me fecisti. i. cognoscētē: qr nō hn̄t sacrā scripturā: s tm̄ hūanit⁹ reptam q̄tū ad gētiles: vel si hn̄t nō tñ intelligūt eā vere s puerse: cuiusmōi sūt iudei ⁊ heretici. e Mādato tuo. i. p mādatū tuū a me vere itellectū ex tua illustratōe. f Quia ieter. mi. ē. i. mihi impssū inseparabilr. g Su. om. docētes. d̄ sacra āt scriptura docet homo duplr. Vno mō ab hoie perito in intellectu sacre scripture: ⁊ in tali noticia discipul⁹ aliquando trāscēdit magistrum: quia habet clarius ingenium ⁊ diligentius exercitium: sicut contigit in pluribus fidelibus: et in persona talium dicitur: g Super omnes docentes me intellexi. sacre scripture veritatē: cuius causa subdit:

b Quia testionia tua meditatio mea est.i. meditatio mea circa testimonia tua primue versak: quātū humana fragilitas patit. Alio mō dcetur a deo: sicut edocti fuerunt apli: ō quibus dicat diero. in epla ad paulinū de ojb⁹ sacre scripture libris: Quicq̄ d. n. alijs exercitatio z q̄tidiana in lege meditatō tribuere solet hoc illis spūssactus suggerebat: z erāt intra qd scriptum ē: vocabiles deo. hoc etiā modo fuerūt edocti plures alij sancti: sicut d beato frācisco legīt z plurib⁹ alijs: z iste modus scientie est excellētior p cedenti: ppter qd i psona taliū subdit

i Sup senes. per exercitiū longi tēporis sacre scripture notiā habēres

k Intellexi. cui cā subditur: qz mādata tua q̄siui. i. intellectū verborum tuorū a te in feruēti z deuota oratōe postulaui: z dedisti mihi sicut scribitur sap. vij. Inuocaui z venit in me spīritus sapiēcie.

b qz testionia tua meditatio mea ē' Sup senes k itelleri: qz mandata tua: q̄siui. l Ab oi via mala m phibui pedes meos: n vt custodiaz ẏba tua. o A iudicijs tuis p nō recliaui: q qz tu legē posuisti mihi. r Dulcia faucibus meis eloquia tua: sup mel oz meo. s A mandatis tuis intelleri: t propterea odiui oēm viā iniq̄tatis.

L a Ucerna pedib⁹ meis b ẏbū tuū: c lumen semitis meis d Juraui: z statui c custodire iudicia iustīcie tue. f Humiliat⁹ sū vsq̄q̄q̄ dñe: g viuifica me b fm verbū tuuz. l Uolūtaria oris mei k bnplacita fac dñe: et iudicia tua doce me. m Ania mea in manib⁹ meis sp: n et legē tuā nō suz oblit⁹. o Posuerūt pctōres p laqum mihi: q ō mādat tuis ñ erraui. r Hereditate acquisiui testimonia tua in eternuz: s qz exultatio cordis mei st t Inclinaui coz meū ad faciendas iustificatōes tuas u internū ppter retributionem.

a Uicerna pedib⁹ meis b ẏbū tuū: c lumen semitis meis d Juraui: z statui c custodire iudicia iustīcie tue. f Humiliat⁹ sū vsq̄q̄q̄ dñe: g viuifica me b fm verbū tuuz. l Uolūtaria oris mei k bnplacita fac dñe: et iudicia tua doce me. m Ania mea in manib⁹ meis sp: n et legē tuā nō suz oblit⁹. o Posuerūt pctōres p laqum mihi: q ō mādat tuis ñ erraui. r Hereditate acquisiui testimonia tua in eternuz: s qz exultatio cordis mei st t Inclinaui coz meū ad faciendas iustificatōes tuas u internū ppter retributionem.

I a Nīqs odio habui z legem tuā dilexi c Adiutor⁹ z susceptor meus s es tu: z in verbum tuū supi Uiuifica me. fortificādo me ō grauitatē dictā. b Scōm verbū tuuz .i. vt possim exeq̄ facilius legē tuā: z qz ad hoc ipetrādū facit oīo deuota: sbdit. j Uolūtaria oris mei. i. pcamina volūtarie z deuote ex oze meo ad te directa.

k Bnplacita fac dñe. i. vt acceptā sint coīa te.

l Et iudi. tua doce me. nō solū intelligēda s et iam ope adimplenda: z subdit causa hui⁹ petitōis cū dr: m Ania mea in manib⁹ meis semp. aias in manib⁹ dicit scriptura signat in piculo ee: qđ qđ iudi. rij. Jepte ō bello picu loso qđ acceptat ptra filios amō dixit. Posui aiam mā meā in mānibus meis. z idē dicit ō dauid de bello contra goliath. j. Reg. xix. p hoc ergo q dr dic: Ania mea te. intelligit piculū

I a Nīqs odio habui z legem tuā dilexi c Adiutor⁹ z susceptor meus s es tu: z in verbum tuū supersperaui. quo vitam beatā promisisti abrae z semini eius. i. omni fidem eius imitāti: Gen. xv. vt victū ē. ō. Et qz infideles rōe infidelitatis

b Quia testionia tua meditatio mea est.i. meditatio mea circa testimonia tua primue versak: quātū humana fragilitas patit. Alio mō dcetur a deo: sicut edocti fuerunt apli: ō quibus dicat diero. in epla ad paulinū de ojb⁹ sacre scripture libris: Quicq̄ d. n. alijs exercitatio z q̄tidiana in lege meditatō tribuere solet hoc illis spūssactus suggerebat: z erāt intra qd scriptum ē: vocabiles deo. hoc etiā modo fuerūt edocti plures alij sancti: sicut d beato frācisco legīt z plurib⁹ alijs: z iste modus scientie est excellētior p cedenti: ppter qd i psona taliū subdit

i Sup senes. per exercitiū longi tēporis sacre scripture notiā habēres

k Intellexi. cui cā subditur: qz mādata tua q̄siui. i. intellectū verborum tuorū a te in feruēti z deuota oratōe postulaui: z dedisti mihi sicut scribitur sap. vij. Inuocaui z venit in me spīritus sapiēcie.

Ab omni. Hic pōr pōit bonitas cōtemplationis put dirigit affectū: z primo in vitatōe mali: secūdo in psecutōe boni ibi: Lucerna pedibus. Circa primū dr.

l Ab oi via mala. q̄ ducit ad perditionē.

m Phibui pedes meos. directe p psideratiōnē legis tue.

n Et custodiā verba tua. i. mandata negatiua q̄ phibēt malū.

o A iudicijs tuis. i. lege diuina z tenis.

p Nō declinaui ad iniustā s. intentiam timōre humano vel fauōre.

v Quia tu lc. po. mi. quā teneōr sequi absq̄ declinatōe. Et qz ex tali exercitatione expectaf optima retributō delectās aim: ō subdit.

r Or dulcia fau. me. do. tua &c. os z fauces ibi accipiuntur metaphorice p viribus superioīb⁹ aie: ch⁹ dulcedo celestium in pīti aliq̄ mō sentit z p gustat: z p ons peccatū qđ ē hui⁹ dulcedis impeditiuū dcitur: io leq̄tur

s A mādatis tuis intelleri. dulcedinē tue retributiōis fm qđ dr Esa. lxiij. Oculus nō vidit deus absq̄ te: z auris nō audiuit q̄ ppasti diligēt⁹ te.

t Propterea odiui oēm viā iniq̄tatis. quia impedit consecutiones predicte dulcedinis z suauitatis.

L a Ucerna pedibus. Hic pōr ponit directō ptēplatiōis in psecutōe boni: z primo ponit huiusmōi directō: secūdo impedimēti remotio: ibi. Humiliatus sum. Circa primum dr:

a Lucer. pe. meis. i. p gressui meo in opibus bonis.

b Uerbū tuū. a me diligenter considerati.

c Et lumē semitis meis. repetitō est eiusdē sententie sub alijs verbis ad maiorē expssiōnē. vel hoc addit: qz verbū diuinū nō solū dirigit in adimplendis preceptis diuinis sed etiā in pfilis euageliq̄: q̄ dicuntur semite q̄si vie strictiores z magis cōpendiose: et qz talis psecutō ē valde bona z per q̄s diligenter custodienda: ideo subdit.

d Juraui z statui. i. firmiter z sine mutatōe. ꝓposui vel dispposui.

e Custodire iudicia iustīcie tue. p quā iustīcia q̄ruit bono⁹ ad salutē.

f Humiliatus sū. Hic pōr ponit impedimēti remotiō: qđ est duplex. s. a carne z ab hoste: secūm ponit ibi. Posuerūt peccatores. primū impedimētū est a carne corruptibili q̄ aggrauat aiam impediēs ipam ab expedita psecutione boni: z ē tum ad hoc dicitur.

f Humiliat &c. i. multum inclinat z aggrauat a carne: q̄ est etiā mihi cā humiliatōis rōne vilitatis sue.

g Uiuifica me. fortificādo me ō grauitatē dictā.

h Scōm verbū tuuz .i. vt possim exeq̄ facilius legē tuā: z qz ad hoc ipetrādū facit oīo deuota: sbdit.

j Uolūtaria oris mei. i. pcamina volūtarie z deuote ex oze meo ad te directa.

k Bnplacita fac dñe. i. vt acceptā sint coīa te.

l Et iudi. tua doce me. nō solū intelligēda s et iam ope adimpleda: z subdit causa hui⁹ petitōis cū dr: m Ania mea in manib⁹ meis semp. aias in manib⁹ dicit scriptura signat in piculo ee: qđ qđ iudi. rij. Jepte ō bello piculoso qđ acceptat ptra filios amō dixit. Posui aiam mā meā in mānibus meis. z idē dicit ō dauid de bello contra goliath. j. Reg. xix. p hoc ergo q dr dic: Ania mea te. intelligit piculū

I a Nīqs odio habui z legem tuā dilexi c Adiutor⁹ z susceptor meus s es tu: z in verbum tuū supersperaui. quo vitam beatā promisisti abrae z semini eius. i. omni fidem eius imitāti: Gen. xv. vt victū ē. ō. Et qz infideles rōe infidelitatis

nõ solũ sẽ odiẽdi ß etiã fugiẽdi ꝑpẽ piculũ corruptiõis ab eis:iõ subdit. //g De cli.a me mali.7 scru.mã. dei mei.sincerit sine admittione errozis vñ.7 qz dz tales ꝛcipit vt filios charissimos:ſm illõ.ij.coz.vj. Exite de medio eoz.ſ.infideliũ:7 separamini dicit dñs.fedẽt: Et recipiam vos 7 ero vobis in patrez 7c.iõ subditur.

b Suscipe me ſm eloquiũ tuũ. ſam allegatum.

i Et viuã.vita grate.

k Et nõ cõfundas me.i.confũdi p̃mittas i frustratõe spei mee ꝑter qõ subdit

l Ab expectatõe mea. ſpes ei ẽ certa expectatio future beatitudinis:7 qz bõ nõ põt eã consequi virtute ꝓpa ideo subditur.

m Adiuua me 7 salua me.i. confũdi nullo mõ possz sine tuo auxilio.

n Et medit.in iustificatiõib.tuis sp. ſm q dz apoca. xxij. Justus iustificẽt adhuc.7 sanctificẽt adhuc.7 quia peccatores a spe dicte beatitudinis retraudãtur subdit. o Spre.oẽs dilexe.a iusti.tuis.qui dicunt a deo spreti qz nõ sunt ad gr̃az suaz admissi: nec per ꝓphetiam:cui causa subdit. p Quia iniusta ẽ cogitatio eoz.i.retorta a rectitudine veritatis ad malum opandũ: ꝑter qõ adhuc subdit: q Preuaricãtes reputaui ꝛc.ꝓuaricãtes.i.a lege dei variantes seu recedentes. r Ideo dilexi testimonia tua.que recte facit intedere p viã veritatis 7 iusticie. 7 qz carnis petulantia frequent impedit in hac vita subdit. s Confige ti.tuo car.meas.i.motus carnales mortifica.

t Ad iudiciũ eñ tuis timui.quid? totũ mihi subministrasti aquis diluuij ꝑter peccatũ luxurie.oĩs eñ caro eoz ruperat viã suã.vt habet Genẽ.vj.7 sodomã cũ aliis quatuor ciuitatibus igne sulphureo succẽdit propter enormitatẽ luxurie.Genẽ.xix.7 hoz iudicio ꝛ cõsideratio carnẽ cõfigit timore:motus ei illicitos reprimẽdo

Eci iudiciũ. Hic ꝓfr ostendit malicia receptionis erronee formidabilis.qz demones qui sunt malicioſi 7 nobis inuisibiles maxime conãtur hoiez inducere ad errorẽ i fide:7 iõ circa hoc imminet hoi piculũ maximũ nisi ꝑseuerẽt p diuinũ auxiliũ:ad qđ impetrandũ multũ facit q hõ cũ primo iuste vixerit de ꝑtenito.7 iõ hic allegat cũ dicit: a Feci iudiciũ 7 iusti.nõ tradas me.i.tradi ꝑmittas. b Calũnian tibus me.i.demonib? mihi nocere semp quercẽtib?:valet etiã ad dictũ auxiliũ impetrandũ obsequiũ deo ꝑstitum:qđ allegat cũ dicit. c Suscipe seruz tuũ in bonũ.ꝓtectionis tue. d Non calũnient me fupbi.i.spũs maligni q̃ sunt supbissimi:ſm q dicit Job.xlj. de demone:ipe est rex sup omnes filios superbie.

e Oculi mei defecerũt in salutare tuum.q.d.non posſum ipm assequi virtute ꝓpria:quia trãscendit natura lem hois facultatẽ. f Et in eloquium iustitie tue.qz transcendit virtutẽ naturalis intelligentie: ꝑpẽ qõsubdit. g Fac cũ seruo tuo ſm mi:tuã.supplendo defectũ bũane nature p tuã gr̃am. h Et iustificatu.tu.doce me.vt possim eas in tellectu capere 7 ope adimplere: et

sperauí. s Decliate a me malígni:7 scrutabor mandata dei mei. b Suscipe me ſm eloquiũ tuũ: 7 viuã: k 7 nõ cõfũdas me.i confũdi ꝑmittas i frustratõe spei mee ꝑter qõ subdit

l Ab expectatõe mea .ſpes ei ẽ certa expectatio future beatitudinis:7 qz bõ nõ põt eã consequi virtute ꝓpa ideo subditur.

m Adiuua me 7 salua me.i. confũdi nullo mõ possz sine tuo auxilio.

n Et medit.in iustificatiõib.tuis sp. ſm q dz apoca. xxij. Justus iustificẽt adhuc.7 sanctificẽt adhuc.7 quia peccatores a spe dicte beatitudinis retraudãtur subdit. o Spre.oẽs dilexe.a iusti.tuis.qui dicunt a deo spreti qz nõ sunt ad gr̃az suaz admissi: nec per ꝓphetiam ad gr̃am:cui causa subdit. p Quia iniusta ẽ cogitatio eoz.i.retorta a rectitudine veritatis ad malum opandũ: ꝑter qõ adhuc subdit: q Preuaricãtes reputaui ꝛc.ꝓuaricãtes.i.a lege dei variantes seu recedentes. r Ideo dilexi testimonia tua.que recte facit intedere p viã veritatis 7 iusticie. 7 qz carnis petulantia frequent impedit in hac vita subdit. s Confige ti.tuo car.meas.i.motus carnales mortifica.

t Ad iudiciũ eñ tuis timui.quid? totũ mihi subministrasti aquis diluuij ꝑter peccatũ luxurie.oĩs eñ caro eoz ruperat viã suã.vt habet Genẽ.vj.7 sodomã cũ aliis quatuor ciuitatibus igne sulphureo succẽdit propter enormitatẽ luxurie.Genẽ.xix.7 hoz iudicio ꝛ cõsideratio carnẽ cõfigit timore:motus ei illicitos reprimẽdo

Eci iudiciũ. Hic ꝓfr ostendit malicia receptionis erronee formidabilis.qz demones qui sunt malicioſi 7 nobis inuisibiles maxime conãtur hoiez inducere ad errorẽ i fide:7 iõ circa hoc imminet hoi piculũ maximũ nisi ꝑseuerẽt p diuinũ auxiliũ:ad qđ impetrandũ multũ facit q hõ cũ primo iuste vixerit de ꝑtenito.7 iõ hic allegat cũ dicit: a Feci iudiciũ 7 iusti.nõ tradas me.i.tradi ꝑmittas. b Calũnian tibus me.i.demonib? mihi nocere semp quercẽtib?:valet etiã ad dictũ auxiliũ impetrandũ obsequiũ deo ꝑstitum:qđ allegat cũ dicit. c Suscipe seruz tuũ in bonũ.ꝓtectionis tue. d Non calũnient me fupbi.i.spũs maligni q̃ sunt supbissimi:ſm q dicit Job.xlj. de demone:ipe est rex sup omnes filios superbie.

e Oculi mei defecerũt in salutare tuum.q.d.non posſum ipm assequi virtute ꝓpria:quia trãscendit natura lem hois facultatẽ. f Et in eloquium iustitie tue.qz transcendit virtutẽ naturalis intelligentie: ꝑpẽ qõsubdit. g Fac cũ seruo tuo ſm mi:tuã.supplendo defectũ bũane nature p tuã gr̃am. h Et iustificatu.tu.doce me.vt possim eas in tellectu capere 7 ope adimplere: et

ad boc ratio allegatur cũ subditur. h Seruus tuus sũ ego.7 iõ teneoz implere mandatũ tuũ:qđ non possum nisi intelligam ipm:ideo subdit. k Da mihi intellectuz vt sciam testimonia tua.7 sic adimplere valeam ipa.

l Tempus faciendi dñe.q.d.non differas intellectũ mihi dare qz tempꝰ est dãdi:cui ꝓpõ subditur cũ dicit.

m Dissipauerũt legẽ tua.beretici 7 doctores puerli peruertẽtes ꝛ ꝛ intellectũ:7 iõ necessarium est vt seruus tuis tes 7 cõseruetur eius intellectũ: 7 qz boz habeni tangz donũ charissimũ.subdit:

n Jõ dilexi mandata tua. vraciter intellecta.

o Sup auz 7 topazion.i. lapidẽ pciosum:ſm q dicit Sap.vij. Nec comparaui illi lapidẽ pciosũ:qm oẽ auruz in cõparatõe illi ꝓ harena ẽ exigua.ſ. in cõparatõe sapie que cõsistit ivero intellectu mandatorum dei:7 qz quãto plus ꝓcisitas sapientiẽ cognoscit tanto plus querit 7 amat.iõ subdit.

p Propterea ad oia mãdata tua dirigebar.toto conatu intellectus 7 affectus:7 p ꝓs a me oppositus odio habeturiõ sequit. q Oẽm viam iniquã.i.errorẽ ad pecata ducentem:Odio habui.

Mirabilia testimonia. Descripta bonitate vite contẽplatiue. Hic ꝓfr describit eius sublimitas:et scdo annexa ei?iocunditas:ibi. Principes. Circa primũ notandũ q̃ ad sublimitatẽ cõtẽplationis ascendit frequẽti meditatiõe 7 feruenti oẽne:qđ primo ponit ꝓmũ:scdo scdm:ibi. Clamaui. prima in duas:q: ꝓio ponitur contemplationis ascensus:scdo et boc ꝓs 3clus:ibi. Justus es dñe. Pria adhuc in duas:q: primo circa cõtẽplationẽ describit mentis eleuatio:scdo petit impedimẽti ablatio:ibi. Gressus meos. Circa primũ notãdũ q̃ ascẽsus contemplationis philosophice incepit ab admiratõe ſm q dz.ſ. Metha. Propẽ admirari ceperũt boies philosophari:videntes eñ effectus nature mirabiles:vt choruscationes:fulgura:terremotus:7 silia:inceperũt causas ꝑscrutari 7 sic philosophari:7 eodẽ modo ad sublimitatẽ contẽplatõnis theologice sancti doctores:vt biero. Aug. 7 siles inceperũt ascẽdere et admiratõe:q:videntes sacras scripturas mirabiles cõsidẽtes de diuino auxilio: intellectũ ea ꝛ sanũ:inquirere ceperũt 7 deo adiuuãte reperiẽrt. 7 ꝑtũ ad boc dicit: a Mirabilia testimonia tua.i.mirabiles scripture sacre testimoniis diuinis cõmunte:ſm q dz Mar.vlt.Sño cooperãte et sermonẽ cõfirmãte sequẽtibus signis. b Ideo scrutata ẽ ea aia mea:q̃cõ ea ꝛ intellectũ in cui adiutorij ꝓfidentia.et q̃nta scriptura itellecta aperiẽdi ab alia itelligẽdã:iõ subdit. c Declaratio.ser.tu.illu.et intel.dat puul.i.vere bumilib? 7 ab scõdit a supbis.ſm q dicit saluator math.xj. Confitebor tibi pr dñe celi et trẽ:qz abscõdisti bec a sapiẽtib? et prudẽtibus et reuelasti ea puulis.et qz cognitio veritatis ꝛcatur appetitũ ad ampli? cognoscẽdũ iõ subdit. d Os meũ aperui.i.itellectũ p conatũ extẽdi ad capiẽdũ vbũ dei:qđ ẽ alꝰ aie:ſm illud Deut.viij. Nõ in solo pane viuit homo

sed in oi verbo qđ ꝓcedit de ore dei: ꝛ iō intellectus ḃ nomine oris designat: qz in aialiḃ9 os diaḟ illa ps corꝑis per quā cibus accipit. ‖e Et attraxi spiritū.ſ. intelligentie q̄ dat̄ desiderantib9 ipm: iō subdit. ‖f Quia man. tua deside. Et qz hoc ꝓcedit ex dei libera litate ꝛ miſcōia subdit. ‖g Aſpice i me ꝛ miſerere mei. eleuādo intellectū meū ad capiendū veritatē trāſcendē tē intellect9 mei facultatem.

‖h Scdm iudiciū diligētiū no mē tuū. .i. ſicut iuſte diſpoſuiſti facere diligētibus te. qz ſicut dī ſup ſeptimū capit. celeſtis hierarchie vbi ſcīcia foꝛis ſtat dilectio intrat.

‖i Greſſus meos Hic ꝑñ petit impedimēti remotio. Circa qđ ſciendū q̄ in cōtēplatōe diuine veritatis imꝑdit curioſitas perſcrutantis ſm q̄ dicit ꝓuer. xxv. Qui ꝑſcrutator: ē maieſtatis oppriꝛnet a gloria: ꝛ iō hoc prio petit remoueri cuꝫ dicit. ‖k Greſſus meos. i. ꝓceſſus meos in cōtēplatiōe

‖k Dirige ſm eloquiū tuū. ꝛ non ſm motuꝫ animi curioſū ꝛ ꝑſumptuoſū. ‖l Et non dñet mi ois iniuſticia. ꝛ accipit hic iniuſtica ꝓ quolibet peccato: qđ pōt ꝓtingere ex inquirētis curioſitate. ſicut em̄ ois virtus dī q̄dāmodo iuſticia ſic ois deuiatio a virtute iniuſticia noīat. ſcdo i cōtēplatione veritatis ipedit ꝑturbatio ab extrinſeco mota: ꝛ ḃ petit remoueri dicēs. ‖m Redime me a calūnijs hominū, vt non impediāt a quiete cōtemplatioīs animū meum. ‖n Et cuſtodiā mādata tua. qz cuſtodiri nō ꝑt abſq; cognotia: ꝛ ſic cōtēplatiua dirigit actiuā. ‖o Facie tuā illumina tē. veritī qz deo ꝑmittente ꝛ dyabolo inſtigante in tali altitudine cōtēplationis inſurgit aliq̄ motus vane glorie. ſm q̄ vī. j. Cor. xij. Ne magnitudo reuelationū extollat me tē. qui motus ſtatim cū ꝓpit debet ꝓpurgari lachrymis contritionis: iō ſubdit. Exitus aquaꝝ deduxerunt tē.

IUſtus es dñe. Poſtq̄ deſcripſit ē ꝓtēplatōis aſcenſue: hic ꝑñ deſcribit ſequēs zelus: diſcipuli em̄ ꝓficientes in cognitōe alic9 doctrine ſolent ꝓ ea mirabiliť zelare. Circa qđ notandū q̄ calor naturalis dupliciť accendit. Uno modo ab extrinſeco ad ꝑñtia ſui ſtrarij: ꝛ ꝑter qđ ventres aliū in hyeme ſt calidiſſimi: ſm q̄ dicit ꝑbus. Alio mō ab intrinſeco ex virtute naturali: ſicut calor naturalis fortior eſt in iuuentute q̄m in ſenectute. Eo dē mō zelus diuine legis dupliciť accedit. Uno mō ex ꝑñtia trāſgreſſoꝝ ipius ſic. j. Macha. ij. dicit de mathathia Accenſus ē furor ei9 ſm iudiciū legis: ꝛ inſiliens trucidauit illū ſup aram. ſ. idolū in cōſpectu ei9 idolis immolantem. et Pſalme. xxv. dicit de ꝑhinees q̄ factum fecit ſimile Zelo meo cōmot9 ē tē. Alio mō ex conditiōe verbi diuini qđ ē incōtiuū ad diuine legis zelū: ſm q̄ dicit Deut. xxvij. In vertera ei9 ignea lex. Primo igit̄ ponit primus mod9 ſcdo ſcdus: ibi Ignitū eloquiū. Circa primū ſciēdū q̄ quanto ē lex rectior: ꝛ iuſtior tanto zelus ꝓ ea debet eſſe feruentior: et iō primo ponit rectitudo legis diuine cū dicit.

‖a Iuſtus es domine. qz eſt regula iuſticiē: ꝑter qđ lex ab eo data non poteſt eſſe niſi recta: iō ſubdit.

‖b Et rectū iudiciū tuum. i. lex tua ſm quā de aliis debet fieri iudiciū: qz quic quid inuenit̄ ei repugnans iudicandū eſt falſum: ꝛ ꝓ conſequens lex diuina eſt ſum̄e deſiderāda et cuſtodienda: iō ſubdit. ‖c Mandaſti iuſticiā .i. legē tuā iuſticiā ꝓtinentē. ‖d Teſtimonia tua. et ꝓ idem̄. i. teſtimonia tua que ſunt idē qđ ipa lex a deo data et teſtificata et ꝙ iſte ſit intellectus ꝑz ex tranſlatione hiero. iuxta hebre. Q̄ ſic habz Precepiſti iuſticiam teſtimonij tui et veritatem tuam. i. veritatē legis tue.

‖e Tabeſcere. i. liq̄efieri.

‖f Aperui os meum ꝛ attraxi ſpm̄: quia mādata tua deſiderabam. ‖g Aſpice in me ꝛ miſerē mei: ſm iudiciū diligentiū no mē tuū. Greſſus meos ſm eloquiū tuū: ꝛ nō dominet mei oīs iuſticia. Redime me a calūnijs hoīm: vt cuſtodiā mandata tua. Facie tuā illuia ſup ſeruū tuū: ꝛ doce me iuſtificatōes tuas. Exit9 aquaꝝ deduxerūt oculi mei: qz nō cuſtodierūt legē tuā.

IUſt9 es dñe: ꝛ rectū iudiciū tuū. Manda ſti iuſticiā teſtimonia tua: ꝛ veritatē tuā nimis. Tabeſcere me fecit zel9 meus: quia obliti ſunt verba tua inimici mei. Ignitū eloquiū tuū vehemēter: ꝛ ſeruus tuus dilexit illud. Adoleſcentul9 ſū ego ſum ꝓtēpt9: iuſtificatōnes tuas nō ſū oblit9. Iuſticia tua iuſticia in eternū ꝛ lex tua veritas. Tribulatio ꝛ anguſtia inuenerūt me: mādata tua meditatō mea eſt. Equitas teſtimonia tua in eternum: intellectum da mihi9 ꝛ viuam.

‖h Quia obliti ſunt verba tua inimici mei. facientes ꝓra ea ac ſic eam ꝓ nihilo reputarēt: et oēs tales reputat ps. inimicos ſuos: quia ſunt aduerſarij veritatis. ‖i Ignitus Hic ꝓſequent ponit ſcdus modus accenſionis zeli. ſ. er conditione verbi diuini: cū dicit. Ignitū eloquium tuū. qz inflāmat ad amoꝛē diuinū qui ꝓprie dicit zelus eo q̄ eſt amor ſingularis. ‖k Adoleſcentulus ſū. hoc dicit pſalmiſta in ꝑſona populi diuine legi ſubiecti. lex aūt vetus fuit data poſt duo milia annoꝝ vel circiter a principio mundi et ſic populus ſub hac lege exiſtēs dr adoleſcentulus reſpectu populi q̄ preceſſit a principio mūdi: et multo foꝛtius populus chriſtianus q̄ poſtea cepit eſſe ꝑ duo milia annoꝝ vel circiter. ‖l Et contemptus. qz poſt legem datam et ingreſſum terre ꝓmiſſionis popul9 iudaicus fuit multipliciter ſeruituti ſubiectus variis gentibus: vt ꝑz libro iudicum.

‖m Iuſtificationes tuas non ſum oblitus. hoc videt repugnare ei quod predictum eſt immediate quia populus iſrael traditus fuit ſeruituti ꝓpter ꝓpter tranſgreſſiones legis: vt patet libro iudicū. Dicendū q̄ in illo populo ſemp remanſerunt aliqui iuſti et ſtabiles i lege dei, ꝓpter quoꝝ merita populus frequenter liberat9 fuit a ſeruitute: vt patet in eodem libro: et ꝓ illis dicit hic de populo in coi: Iuſtificationes tuas tē. ſm illam regulam quam poſui in principio Heñ. de corpore dñi primito ex bonis et malis: ꝓpter qđ in ſcriptura boi frequēter vituperantur ratione mali oꝝ: et mali cōmendantur ratione boni oꝝ. clarius aūt exponitur hec littera de populo chriſtiano qui in ꝑmitiua eccleſia fuit multipliciter afflictus et contemptus a tyrannis: et tñ ꝑ hoc a fide catholica nō receſſit. ideo ſubdit. ‖m Iuſticia tua domine iuſticia in eternum. qz iuſticia que eſt ꝙ fidez ducit ad eternitatez beatitudinis. ‖n Et lex tua veritas. quia nulla poteſt cōtinere falſitatē: ꝓpter quod non ſolū dicit vera: ſ veritas in abſtracto ad denotandum veritatis puritatē. ‖o Tribulatio et anguſtia inuenerunt me. in tyranno oꝝ ꝑſecutione.

‖p Mandata tua meditatio mea eſt. meditatio enī diuine legis ꝓbet conſtantiā in aduerſis. ‖q Equitas teſtimonia tua in eternū. cōtēnit equitatē ꝓpter qđ nō ſolū dicunt eq̄ in ꝓcreto ſ eq̄tas i abſtracto. ‖r Intellectū da mi. ad ea cognoſcendū et ope adimplendū. ‖s Et viuā. vita glie ꝑtī et glie futuro: ſm illō deut.

viij. Non in solo pane viuit homo sed in oĩ verbo qđ ꝑcedit de ore dei.

Clamaui in toto corde. Hic ꝯñr agit̃ de sublimitate cõtẽplatiõis ꝓut acquirit̃ orone feruenti: ad qđ duo faciũt. s. ꝯditio orõnis ⁊ humiliatio orantis ꝑmo ꝑo nit̃ primũ: scdo scdum ibi: Uide humilitatẽ meã. Prima in duas qꝛ primo ponit̃ orationis cõditio: scdo impedimenti remotio: ibi. Appropinquerũt. Circa primũ dicit:

a Clamaui in toto cord. h est intellectu ⁊ affectu feruent ⁊ deuote. b Exaudi me dñe. eleuãdo me ad cognitiõem tue veritatis: iõ subditur. c Justificatões tuas requirã. qꝛ quãto plus cognoscuntur tanto amplius requirunt̃. d Clamaui ad te. orando deuote: ⁊ ẽ repetitio sñie ꝑdicte ad expressionem affectus maiorẽ.

Clamaui i toto corde [b]exaudi me dñe: [c]iustificatões tuas reqrã. [d]Clamaui ad te ⁊ saluũ me fac: [f]vt custodiã mãdata tua. [g]Preueni in maturitate ⁊ clamaui [h]qꝛ in verba tua supsperaui [i]Preuenerũt oculi mei [k]ad te diluculo: [l]vt meditarer eloquia tua. [m]Uocem meam audi [n]ßm misericordiaʒ tuam dñe: [o]⁊ ßm iudiciũ tuum [p]viuifica me. [q]Appropinquauerũt persequẽtes me iniquitati: [r]a lege autem tua longe facti sunt. [s]Prope es tu dñe: [t]⁊ oẽs vie tue veritas. [v]Initio cognoui d testimoniis tuis: [x]qꝛ ineternũ fundasti ea.

Uide humilitatẽ meã [b]⁊ eripe me: [c]quia legẽ tuaʒ non sum oblit⁹. [d]Judica iudiciũ meum [e]et redime me: [f]ꝓpter eloquiũ tuũ viuifica me. [g]Lõge a peccatoribꝫ salus: [h]qꝛ iustificatiões tuas nõ exqsierũt: [i]Miscdie tue multe dñe: [k]ßm iudiciũ tuũ [l]viuifica me [m]Multi qui ꝑsequunt̃ me ⁊ tribulant me [n]a testimoniis tuis nõ declinaui. [o]Uidi preuaricantes [p]⁊ tabescebã: qꝛ eloqa tua nõ custodierũt. [q]Uide quoniã mãdata tua dilexi dñe: [r]in miscdia tua viuifica me. [s]Principiũ verboꝝ tuoꝝ veritas: [t]ineternum omnia iudicia iusticie tue.

Principes ꝑsecuti sũt...

e Saluũ me fac: illustrando me tua veritate. f Ut custodiã mãdata tua. que custodiri nõ possunt nisi ꝑcognita. g Preueni in maturitate ⁊ clamaui q. d. iste clamor festin⁹ nõ ꝓcedit ex impetu passionis ß ex deliberatione rationis. h Quia in vba tua supersperaui. i. plus q̃ in vbis alioꝝ quoꝝcunqꝫ. qꝛ vba tua falsitatẽ nõ possunt ꝯtinere. i Preuenerũt ocli mei. i. intellectus ⁊ affect⁹. k Ad te diluculo. i. a tẽpore iuuẽtutis. l Ut meditarer eloqa tua. que sũt a tẽpe iuuẽtut meditãda: ßm illđ Ecclesiastes. xij. Memẽto creatoris tui in dieb⁹ iuuẽtutis tue: ⁊ qꝛ orõ taliũ debet exaudiri sequit̃: m Uocẽ meã audi. me illustrando. n Scdm miscdiaʒ tuã dñe. qꝛ dona dei ꝓcedunt ex sua miscdia ⁊ liberalitate. o Et ßm iudicium tuũ. s. ꝑmiũ in quo iudicas cũ trãquillitate ⁊ misericordia: p Uiui. me. lũie tue grẽ. q Appropinquauerũt. Hic ꝯñter ponit̃ impedimẽti remotio: qđ ẽ maloꝝ ꝑsecutio turbatiuũ ꝑ hoc mẽtes deuote cõtemplantiũ: qꝛ militia primo ponit̃ ibi cũ dicit̃: q Appropin. ꝑsẽ. me iniqtati. i. appropinquauerũt mihi ꝑsequẽtes me inique. r A lege aũt ⁊c. q̃ ꝓhibet ꝑsecutionẽ innocẽtũ. s Prope es tu dñe. ad me seruandũ ⁊ eos repellẽdũ si tibi placuerit. t Et omẽs vie tue veritas. q. d. siue dimittas me in tribulatõe siue liberes totũ facis iuste: qꝛ aliqñ iusto suo iudicio innocentes ꝑmittit tribulari ad augmentũ sui meriti: sicut ptʒ de sancto iob ⁊ aliis mltis. v Initio cognoui de testimoniis tuis. i. a principio ex quo habui vsũ rationis ⁊ incepi testimonia tua intelligere. x Quia ineternum fundasti ea. ⁊ hoc est veꝝ generalit̃ đ testimoniis noue legis ⁊ de testimoniis veteris legis q̃tũ ad moralia precepta que manent in noua lege. ⁊ affectus istorum in premio manebit ineternũ.

Uide humilitateʒ. Hic ꝯñter agit̃ de altitudine cõtẽplatiõis ꝓut acquirit̃ hũilitate orantis cũ dicitur. a Uide hu. me. ßm q scribitur Ecclesiastici xxxv. Oratio hũiliantis se nubes penetrabit: ⁊ donec aspiciat altissim⁹ nõ cõsolabit̃. b Et eripe me. de tenebris ignorantie eleuãdo ad cõtẽplationẽ veritatis tue. c Quia legem tuã non sũ oblitus. q. d. illud modicũ qđ de lege tua capere potui firmiter retinui: ⁊ ideo decẽs videt̃ vt addas amplius. Et qm̃ tpe q̃ ps. loquebat̃ totuʒ gen⁹ humanũ erat impeditũ a visione beata in qua ꝑficit̃ vita contẽplatiua: ideo subditur. d Judica iudicium meũ. i. fer. ꝑ me sñiam ꝯtra dyabolũ me detinentẽ captiuũ. e Et redime me. tuo sãguine ab ei⁹ potestate. f Propt̃ eloquiũ tuũ viuifica me. qđ Osee a te inspirat⁹ dixit. vj. Uiuificab nos post duos dies in tercia die suscitabis nos. vbi loquit̃ ꝓpheta de resurrectõne christi ꝑ quã genus hũanũ ẽ viuificatũ vita grẽ ⁊ glorie. ⁊ qꝛ peccatũ demonis nõ est sic remediabile: iõ sbdit̃ g Longe a peccatoribus salus. i. a demonibus in peccato obstinatis. h Quia iusti. tu. nõ exqui. subiiciendo se humilit̃ dipositioni tue. ß magis ꝑ supbiã ab ea resiliert i Miscdie tue mlte dñe. erga genus humanũ cui⁹ peccatũ ẽ remediabile. k Scdm iudiciũ tuũ. s. discretõis q̃ nũc discernis pios ab impiis. l Uiuifi. me. ꝑ augmentũ tue grẽ. cui⁹ necessitatẽ subdit. d. m Multi q̃ persequunt̃ me ⁊c. q. d. multi sunt demones ⁊ mali hoĩes a contemplatione tua bonos impediẽtes: ꝓpter qđ indigẽt auxilio tue grẽ vt possint in bono ꝑseuerare: ideo subditur. n A testimoniis tu. nõ declinaui. vultus robore auxilii tui. o Uidi ꝑuaricantes. i. impios legẽ tuã trãsgrediẽtes. p Et tabescebã. i. lachrymis fluebam: vnde in trãslatione hiero. hr̃: Et merebã. sicut em̃ ad virtuosũ ꝑtinet letari de obßuatõe dĩne legis: ita ⁊ cõtristari de e⁹ trãsgressione nõ solũ in se sed etiã in aliis: ⁊ qꝛ hoc ẽ meritorium augmenti grẽ subdit̃. q Uide qm̃ mandata tua dil. dñe. zelans ꝓ eis in me ⁊ in aliis. r In miscdia tua viuifi. me. ꝑ augmẽtũ grẽ ꝓcedẽs ex tua miscdia ⁊ liberalitate: ⁊ ad hoc ꝯsequẽdũ allegat̃ vitas diuina ad quã ꝑtinet implere ꝓmissa augmentationis grẽ disponẽtib⁹ se ad eam cum dr̃. s Principiuʒ vbo. tuoꝝ veritas. i. verba tua ꝓcedunt a mente tua q̃ est veritas increata ⁊ oĩs veritat create regula: ⁊ iõ sunt stabilia. ꝓpter qđ subdit̃. t In eternũ oĩa iudicia iusticie tue. qꝛ sñia dei in extremo iudicio de glĩa bonoꝝ ⁊ pena reproboꝝ stabit ineternũ. ßm q dr̃ Math. xxv. Et ibũt hi in ignẽ eternũ: iusti aũt i vitã eternã.

Principes persecuti. Postq̃ descripta est vite contemplatiue sublimitas. Hic consequenter describitur ei annexa iocunditas ⁊ primo ponitur hmõi exultatio. scdo petit̃ eius augmentatio ibi. Appropinquet deprecatio. Circa primũ ꝑmittitur ꝑturbatio a quiete cõtẽplationis: vt ꝑ hoc exultatio sequens cõtemplationem euidentius appareat. Hec aũt ꝑturbatio vno modo est ab extrinseco. s. a demonibus deuotos a ꝯtẽplatione ⁊ orone

perturbãtib⁹: sicut legit frequenter de malis sanctis: ꝛ ꝑ tũ ad hoc dicit. // a Principes p̃secuti sũt me gratis. i. demones: de quib⁹ dicit Eph. vj. ca. Nõ ẽ nobis colluctatio aduersus carnem ꝛ sanguinẽ: sed aduersus principes ꝛ potestates ꝛ aduersus mũdi rectores tenebraꝝ harũ: ꝑ spũalia nequitie ꝛc. Alio modo ab intrinseco. s. a fragilitate hũana ꝓpter quã hõ quãcunq; iustus timore cõcutit ne fiat transgressor legis diuine. ꝛ ꝑ tum ad hoc dicit.

// b Et a verbis tuis formidauit cor meum. Et q3 ad vtrũq; cõtẽplatio affert solatiũ subdit.

// c Letabor ego super eloquia tua. me ditando ipa.

// d Sicut q̃ inuenit spolia multa. c⁹ gaudiũ duplicat. s. de obtentu victorie ꝛ ꝓe magnitudine: sic cõtẽplatiu⁹ de lectatur de victoria ꝛ tra hostes quã h3 in spe: ꝛ per ois de obtentu glorie: qa spes ẽ certa expectatio future beatitudinis. et qa amor vnius ꝓtrariũ inducit odiũ alteri⁹ ꝛ econuerso subdit.

// e Iniquitatẽ odio habui ꝛ abominatus sum. tanq̃ quid vile.

// f Legem aũt tuã dilexi. tanq̃ quid vtile ꝛ honorabile eã iugiter meditando. ꝛ q3 ꝑ hoc ꝓpinquit hõi in laude diuinã iõ subdit. // g Septies in die laudẽ dixi tibi. in septẽ horis canonicis. // h Sup iudicia iustitie tue. cõfitẽdo oia opa tua iusta: que sũt quedã executiones iustitie que latentis i tua mẽte. ꝛ q̃m vita contemplatiua ẽ quieta respectu actiue que h3 laborẽ annexũ subdit. // i Pax multa diligẽtes tuã. q3 ex tali dilectione q̃i iugiter meditant sacrã scripturam. // k Et nõ est illis scandalũ. i. tãta occasio ruendi i peccatũ: sicut actiuis qui frequenter habẽt materiã turbationis: ꝓpter qõ dns dixit Lu. x. Martha martha solicitaris ꝛ turbaris erga plima: ꝛ sequit. Maria optimã partẽ elegit ꝛc. ꝛ q3 vita cõtemplatiua ꝑficit in prima subdit.

// l Expectabã sa. tu. dne. i. claritatez visionis tue ꝛ fruitionis beate. ꝛ q3 ad h̃ puenit ꝑ obseruationẽ mandatoꝝ dei ꝑ q dicit Math. xix. Si vis ad vitaz ingredi serua mãdata. iõ subdit. // m Et mandata tua dilexi. ea tanq̃ rẽ charissimã diligenter custodiendo. // n Custo. aia mea testi. tua. i. illa que ꝓnẽt ad cultũ latrie: q3 sũt quedã testificatiões veritatis. // o Et dilexit ea vehemẽter. i. valde intense: ita q̃ ꝑ li vehementer: non intelligit aliquis excessꝰ in debitus vel inordinatus ꝛ dui⁹ obseruationis cã subditur cũ dicit: Seruaui ꝛc. // p Quia oẽs vie mee in cõspectu tuo. i. oia facta dicta ꝛ cogitata mea patẽt in cõspectu tuo. qõ dz mouere hoiez ad tue legis obꝰuãtiã absq; aliq̃ obliquatiõe ꝛ remissione. ꝓpter qõ dicit Boeti⁹. v. de cõso. O viri magna est vobis indicta necessitas ꝓbitatis si dissimulare nõ vultis: q̃m cũcta agitis ante oculos iudicis cũcta cernentis.

Appropinquet. Dic ꝓpter petit augmẽtatio dicte iocũditatis annexe cõtẽplatiõi: ꝛ q3 ꝓpter talẽ annexionẽ augmentata ꝓtẽplatõe augmentat̃ talex ultatio: iõ petit augmẽtũ cõtẽplatiõis cũ dicit. // a Appropin. tẽpca. mea in cõspe. tuo. ꝑ effectũ exaudicionis: ꝛ que sit illa petitio subdit cũ dx. // b Iurta eloquiũ tuuz da mihi intel. Bẽ ẽ ꝑm altitudinẽ eloquij tui q̃ trãscendit facultatẽ hũani ingenij elena intellectũ meũ ad hoc intelligendũ. // c Intret postulatio mea. repetitio ẽ hic ꝓmisse ad exprimẽdũ magnũ desiderij petitionis fue. // d Scdm eloquiũ tuũ eripe me. i. ꝑm eloquij tui altitudinẽ eripe me a meditatiõe terrestriũ: ad q̃ meditanda nãtũ hũana est ꝓna: eleuando me ad cõtẽplationẽ celestiũ. ꝛ q3 ad talẽ eleuationez sequit laus cordis ꝛ oris sequit.

// e Eructa. labi. mea hym. cũ vocue. me ꝛc. ꝑdcõ modo eleuando ꝛ q3 ex cognitione diuinoꝝ eloq̃oz descendit hõ ad vocandũ ꝓximũ subditur.

// f Pronũ. lin. mea elo. tuũ. ex charitate vocando ꝓximũ. cui⁹ necessitas subditur cũ dicit.

// g Quia omia mãdata tua eq̃tas. q3 sũt recta via veniẽdi ad salutẽ: ad quã ꝑ aliter deueniri. ꝛ q3 talis doctrina nõ ẽ efficax sine spẽali adiutorio dei: ꝑm qõ dicit. Fuerbio. xvj. Hois ẽ aim ꝓparare: sed dñi gubernare linguaz iõ subdit. // h Fiat man⁹ tua vt saluet me. i. dirigat linguã meã in vocando ad meã ꝛ alioꝝ salutem.

// i Qm mandata tua elegi. ꝓ oibus tpalibus ad ea me ditandũ op andũ ꝛ vocẽduz. ꝛ q3 ad hoc mouet amor eterni premij: subdit. // k Concupiui saluare tuum dñe. i. saluteẽnã q̃ est in te obiective. // l Et lex tua meditatio mea ẽ. eo q̃ dirigit ad cõsecutionẽ hui⁹ salutis: Prouer. vj. Mandatũ lucerna ẽ: ꝛ lex lux ꝛc. ꝛ q3 ad h̃ sequit augmentũ gr̃e in q̃ ẽ ꝑm alis vita sequit.

// m Viuet aia mea. vita gr̃e in ꝑti ꝛ glie in futuro.

// n Et laudabit te. laude ipfecta in ꝑti vita: sed laude ꝑfecta in futuro: ꝑm q̃ dicit. s. cõ. lxxxiij. Beati q̃ habitãt in domo tua dñe in secla secloꝝ laudabũt te.

// o Erraui sicut ouis que perijt: hoc nõ videt intelligi de errore in morib⁹ q3 statim subdit: Mandata tua non sũ oblitus. ẽ de errore ꝑm modum cõm loquẽdi hoim mundanoꝝ. Ad cuius intellectũ sciendũ q̃ ouis dicit errare q̃n segregat se a grege. homines aũt tendentes ad perfectionem cõtemplationis segregant se a cõi habitatiõe hoim: vt libere possint vacare cõtẽplationi diuine: ꝛ tales ab hoib⁹ mũdanis reputant stulti ꝛ huic seculo ꝓditi: vñ ꝛ religiosi modo mortui dicunt̃ et ꝑm hoc dicit ꝑ. in ꝑsona cõtemplatiui. // o Erraui sicut ouis que ꝓpt. ꝗrit ad reputatiõez hoim mũdanorum. ꝛ q3 refugiẽtib⁹ amore dei mũdanũ consortiũ cõceditur diuinũ: ꝑm illud Osee. ij. ca. ducã eã in solitudinẽ ꝛ loquar ad cor eius ꝛc. iõ subditur. // p Quere seruũ tuũ. eum interius consolando. // q Quia mãdata tua nõ sum oblitus. terrenis inhiendo ꝓ amorẽ ẽ celestia appetendo ad qõ tendit mandatoꝝ tuorum obseruatio.

// In psal. cxviij. Beati immaculati ꝛc.

Additio

Quia sẽi h̃ ꝑ. singlaria q̃ i nullo alio ꝛ inueniũt. Primũ ẽ q̃ sub qlibet lra alphabeti bebraici comunẽ octo versus. ꝓut dicit in postilla. secdum

singulare est q̃ put dicũt expositores hebrei in ꝟlibet versu sit mentio de aliquo ptinente ad deũ p cõpatiões ad salutẽ bũanã vt via dñi vl testimoniũ dñi seu mandatum eius seu eloquiũ vl ꝓceptum iudiciũ vel iustificatio seu iustitia: ⁊ hoc ẽ vex̃. put patet discurrenti per omes versus huius psalmi: in quoz quolibet est aliqua dictio bmõi excepto illo versu vbi dicitur: Suscipe seruũ tuũ in bonũ nõ calũnient̃ me superbi: in quo nõ apparet talis dictio ſm quosdã: licet etiã in illo versu hoc idẽ habeaẽ. nã cũ dicit: Suscipe seruũ tuũ in bonũ idẽ est ac si dicat in bonitatẽ tuã. Tertiuz singulare in hoc psalmo est q̃ ſp psalmista in eodẽ loquit̃ deo tanq̃ alloquẽs scõe psone: ⁊ hoc inuariabiliter p totũ psalmũ exceptis tribus versibus ꝑmis. ſ. Beati imaculati. Beati qui scrutantur: ⁊. Non em̃ qui operantur iniquitatẽ. qui quidẽ tres versus sũt q̃i ꝓlogus totius psalmi. Incipit etiã ifte versus vbi dicit: Declinate a me maligni in quo versu loquitur de deo: vt de tercia psona cuz dicit. Et scrutador mandata dei mei. in ceteris aũt oĩb9 ſp loquit̃ deo tanq̃ scõe psone: qõ ñ fit in aliis psalmis totius psalterij imo frequẽter in eodẽ psalmo loquit̃ psalmista deo q̃nq̃ in tercia persona quandoq̃ in scõa vt cũ dicit: Deus misereatur nostri ⁊c. in q̃ versu loquitur deo in tercia psona: ⁊ statim subdit: Vt cognoscamus in terra via tuã. in scõa psona: ⁊ adhuc ptingit q̃ nedũ in eodẽ psalmo ſ in eodẽ ꝟsu mutat modum loquẽdi de tercia psona in scõam: vt cũ dr: Dñi est salus. ecce locutio in tercia psona: ⁊ sequit̃ statim in eodẽ versu: Et sup ꝑplm tuũ benedictio tua. vbi loquit̃ deo i secunda psona. In hoc tñ pñti psalmo licet sit maior numerus versuũ q̃s in mltis psalmis psalterij silũctis cũ i hoc psal. sint. clxxvj. vsus nũq̃ tñ ps. variat modũ loquẽdi ad deũ. ſ. vt ei loquaẽ in tercia psona ſ ſp in scõa vt dictũ ẽ: q̃ quidẽ singularitates non debent vacare a mysterio sicut cẽseaẽ casualiter ptigẽ seu ꝓter intẽtũ actoris: ꝑsertim cũ hic psalmus ſm sniam sanctoz vocatoz: vt babeẽ in glo. quãto in supficie videt̃ aptior tãto mysterioz altitudine ẽ ꝓfundior: vñ circa predicta aliquid videt̃ dicendũ. Et ꝯtinuz ad primũ. ſ. de octonario alphabetico in hoc psalmo obseruato ꝓter rationem mysticam q̃ i glosa cõiter dr: põt alia rõ assignari que videt̃ magis lr̃alis. ſ. q̃ in hoc psal. generalẽ intendit psalmista cõprehẽdere vitã oim i beatitudinem tendentiũ tã actiuoz q̃ contẽplatiuoz: put ptz in primis duobus versibus. ſ. Beati imaculati ⁊c. Et beati q̃ scrutanť ⁊c. Et ſm expositionẽ postillatoris: ⁊ cũ stat9 ppli israelitici quadruplicit distinguebať: vt bť. ſ. ꝑs. cxxxiiij. ſ. in domũ israel q̃tũ ad. xij. tribus: ⁊ in domuz aaron q̃tũ ad sacerdotes: ⁊ in domũ leui q̃tũ ad leuitas: ⁊ in timentes dñm q̃tũ ad cõuersos de gentilitate ad iudaismũ. Ptũ ibidẽ exponeť ⁊ quilibet istoz statum poterat diuidi in duas ptes ſm duos choros psalentiũ put consueuit in eccl̃ia fieri. Incirco ps. in qualibet distinctõe hui9 psalmi posuit octo versus: vt quelibz ps ꝓdictoz bẽret i ꝯlibz octonariorũ ꝟsũ: ⁊ ꝑ sub ꝯlibet lr̃a alphabeti ad designãdũ e: tẽtiõ bmõi doctrie p totũ corp9 policie fideliũ sicut alphabetũ cõphẽdit oia lr̃az elemẽta. Qrtũ vo ad scõam ⁊ tertiã singularitatẽ vlterius videt̃ dicendũ. Ad cui9 euidẽtiã attendẽdũ est q̃ ad pfectiõem vite actiue ⁊ cõtemplatiue: de qb9 i hoc psalmo agit̃ put postillator exponit: ⁊ bene requirit deuotio q̃ ẽ actus religionis: put ſm tho. i scõa scõe q. lxxxij. articulo. ij. in cor. q. babetur. Ille em̃ q̃ vitam actiuã bene exercet oportet q̃ non ſolum agat illa que ad bmõi vitã actiuã ptinẽt: ſ etiã vt talia deuote agat ſ. cũ ꝓmptitudine voluntatis faciẽdo illa in tei obsequium: vnde Exo. xxxv. Multitudo filioz israel obtulit mẽte ꝓmptissima atq; deuota primitias deo. Ide dicẽdũ ⁊ fortius de vita ꝓtẽplatiua q̃ magis ꝓfitẽ in mente Jn hoc igit̃ psalmo agit psal. de actiuis ⁊ cõtemplatiuis non ſolũ inquãtũ sũt simpliciter tales: ſed inquantũ sũt in vtraq; vita deuoti: quod facit ad pfectionem vtriusq; vite. ⁊ quia deuotio ſm hugo. est feruor bone voluntatis quem̃ mens cobibere non valens certis̃ maĩfestat indicijs. iccirco in hoc psalmo ponit ps. plurima signa exteriora ad deuotionẽ ptinẽtia in vtraq; vita. Jn vita em̃ actiua ptinet ad deuotiõ agere ea que ad obsequiuz diuinũ ptinent ꝓmpte et expedite: de quo dicit: Viaz mãdatoz tuoz cucurri: ſilr ⁊ talia agere gratanť ⁊ sine turbatione: de quo dicit Paratus sum ⁊ nõ sũ turbatus vt custodiam ⁊c. similiter in vita ꝓtẽplatiua ptinet ad deuotuz assiduitas vacandi diuinis ꝑsertim in tribꝰ hijs in quib9 homines cõiter cõsueuerũt quieti cozpali ⁊ somno vacare: ⁊ de hoc dicit Media nocte surgebã ad cõfitendũ tibi. Pre uenerunt oculi mei ad te diluculo vt meditarer ⁊ bmõi. si militer ⁊ elevatio manuum: de quo dicit: Et leuaui manꝰ meas ad mandata tua ⁊ ꝑsternatio cozpis in terra ỗ quo dicit: Adhesit pauimẽto aia mea. simil ⁊ fluxus lachrymarum qui cõtingit sepe deuotis ex cõsideratõe ꝓprie fragilitatis: ⁊ de hoc dicit: Exitus aquaz deduxerũt oculi mei. ⁊ sic de multis alijs exterioribus que significãt feruorem mentis. ſilr ponit ps. aliqua in hoc psalmo intrinseca q̃ ad deuotionẽ ptinẽt vel p modũ cause sicut ẽ frequẽs meditatio in sacris scripturis: de quo dicit. Quõ dilexi legẽ tuam dñe tota die meditatio mea ẽ: Et meditabor in mandatis tuis que dilexi: ⁊ sic de ꝯplurimis. Ponit etiã alia que ptinent ad deuotionẽ p modũ effectus sicut ẽ leticia spiritualis que sequit̃ deuotionem. dicit enim in collecta. Ipsa ꝟ sancta deuotio letificet. ⁊ de ꝟ dicit: Letabor ego sup eloquia tua. Et ꝯdulcia faucibus meis eloquia tua. ⁊c. ⁊ sic de multis alijs ptinentibus ad ꝓdicta que cã breuitatis omittunť. Et quibus deducãť q̃ frequẽtatio assidua tã i mẽte q̃m in ore lege diuina ⁊ de mãdatis ei9 seu eloquijs iudicijs ⁊ testimonijs ⁊ bmõi ptinet ad deuotionem p modũ cause. ꝟõ in quolibet ꝟsu hui9 psalmi in quo principaliter ps. intendit agere de deuotione tã circa actiuos q̃s contemplatiuos: vt dictũ ẽ: merito ponit aliquid ꝓdictoz q̃ est singulare in hoc ps. ſilr ⁊ alloqui deo ſp i secunda psona videt̃ ptinere ad deuotionẽ p modũ effect9 Ille em̃ cuius mens feruet in famulatum seu obsequium alic9 ſp videt̃ eũ dr̃e ante oculos q̃ principalit̃ ꝓstitutum ne teniet a ꝓmptitudine obsequi ei9: vñ ps. Preuidebaz dño in ꝓspectu meo semp. Quapropt̃ in hoc primo octonario q̃ quasi ꝓambulũ ẽ ad sequenta in trib9 primis versibus ondit ps. de quibus intendit. ſ. de viris actiuis ⁊ cõtẽplatiuis quibus beatitudo ꝓpetit in spe expo: ianť ꝓdicti versus: vt in posth. excepto cũ dr. Jn toto corde exquirũt eũ. qđ referendum ẽ ad hoc ꝙ quis vitam suã ad dei seruitiũ ordiat: ⁊ p ꝟis gia que ꝓpt̃ seipm agit virtualit̃ ordinanť in deũ qđ ptinet ad deuotionẽ: vñ cũ dicit in quarto versu. Tu mandasti mãdata tua custodire nimis: reddit rõem ꝓdictoz ac si ps. dicat deo. merito exquirend9 es in toto corde: q̃ tu mãdasti mãdata tua custodiri nimis. qđ intelligendũ ẽ principaliter de duobus mandatis charitatis in quibus tota lex pendet ⁊ habete Matth. xxij. capit. Mãdauit em̃ de9 Deute. vj. Diliges dñm deũ tuũ ex toto corde. in quo manifeste ondit q̃ ad pfectam dilectionẽ non sufficit deũ diligere nisi ex toto corde diligať. Similit̃ circa charitatẽ ꝓxim dicit Matth. xxij. c. Diliges ꝓximũ tuũ sicut teipm. vñ non sufficit solũ ꝓximum diligere nisi quis diligat cũ sicut seipm. Et quibus sequit̃ q̃ in vtraq; vita requirit̃ deuotio vt sit pfecta. Cũ em̃ quis diligit deũ ex toto corde et ex tota substantia ⁊c. ꝓpte ⁊ deuote eũ diligit. ſilr q̃ ꝓximũ sicut seipm diligit ꝓpta voluntate eũ diligit. tali em̃ voluntate. ſ. ꝓpta quilibet seipm diligit vt cõiter: ⁊ sic cũ dicãť Custodiri nimis. li nimis non significat plus q̃s oportet: sed modum imponit. ſ. vt non solum mandata predicta custodiantur q̃tum ad materiaz act9 sed etiam nimis. i. cum ꝓmptitudine affectus. put deus mandauit mandata sua et dicta custodiri: vt dictum est ⁊ sic in hoc quarto versu ps. fundat intentionem suam in lege diuina. scilicet q̃ ad perfectionem vite spiritualis tam actiue q̃s contemplatiue requiritur deuotio quod est ꝓncipale intentum huius psalmi: et quia talis custodia diuinorum mandatoz. ſ. p deuotionem ẽ difficilis: quia vt dicit Pby. in lib. etby. Operari iusta. ſ. ea que iustus operať

non est difficile: sed eo modo quo iustus opat difficile est. ꝯtū ad iniustos: iccirco dicit in. v. vsu. Utinaz dirigant vie mee tc. q. d. difficile est mihi vt taliter cogitationes et opa mea dirigant ad custodiendas iustificatões tuas. scali cet mō ꝑdicto: ⁊ opto seu desidero: ⁊ de hoc dicit: Utinā dirigant tc. Consequent q: est alia difficultas et ꝑte mādato: eo q sunt plima: ꝑsertim in lege veteri in qua mandata diuina ꝑ duo principalia ꝑdicta i magno numero fuerūt: vt patet ex tcur. ii. pentateuchi: iō dicit. in. vj. vsu: Tūc non cōfundar cū ꝑsperero in oib⁹ mandatis tuis. q. nō solū sim diligēs in opando seu cōtemplando vnote: ⁊ etiā in ꝑspiciendo oia mandata nullo ꝑtermisso. Et q. iste due difficultates q. vna ē circa directiōem viaz: et alia circa ꝑsperionē mādato: ꝑspectabat ps. vt ꝑ teū tollerent: iccirco in. vii. vsu ex certitudine spei reddit grās de vtroq. tc. primo cū dicit. Cōfitebor tibi in directōne cordis. q. tu dirigis cor meū a quo vie mee ꝓcedūt. de secō dō cū dicit: In eo ꝙ didici iudicia iusticie tue. hoc ē: Cōfitebor tibi ꝙ a te adiut⁹ didici iudicia iusticie tue: ⁊ sic ꝑsum ꝑspicere oia mādata tua. Consequent ps. qī iā a deo adiutus in ꝑdictis in. viii. vsu dicit. Justificationes tuas custodiā. offerendo se cōfidens de dei adiutorio ad custodiēdas iustificatões dei seu mandata. de quib⁹ in exordio dixerat. Tu mandasti mādata tua dñe tc. Sed q. vt i eodē vsu dictū fuit: ad ꝑfectōes custodie mādato: dei requirit deuotio q̄ intelligit in hoc ꝙ dicit: Custodiri nimis: iccirco subdit in hoc. viii. vsu: Nō me derelinqs vsq; quaq. Circa qđ sciendū ꝙ vbi nos habem⁹: Nō me derelinquas vsq; quaq. ista hebraica hz: Nō me dereliquas vsq; nimis Eadē esn dictio ponit hic in hebreo: q̄ etiā in illo loco custodiri nimis supra dicto. ⁊ est sēsus: Ego iustificatões tuas custodiā a te adiutus: vt dictū ē: ⁊ peto ꝙ Nō me derelinquas. i. ꝙ me adiuues Donec illas custodiā vsq; nimis. i. vsq; ad custodiā deuotā: vt dictū ē. Et sic optime ꝓcordat hoc qđ subdit in fine octonarij cū dicit. Nō me derelinquas vsq; nimis: huic qđ dixerat in exordio allocutōnis ad teū: Tu mādasti mādata tua dñe custodire nimis

In eodē ps. vbi dicit in postil. In quo corrigit.

Additio.

Distinctio postil. circa hūc psalmū ꝑ octonarios. et octonarios ꝑ vsus: licet artificialis sit ꝑm sensō tñ correspōdet litere quo ad maiorē ptē eo ꝙ mēbra distinctionis tā generalis q̄ ꝑticularis coincidūt inuicez Et iō melius videt ꝙ requirat ꝓtinuatio cuiuslibet octonarij ad ꝓcedens: silr ⁊ versuū cuiuslibet octonarij inter se nō eroibitando a principali materia quā intendit ps. que est deuotio q̄ ad ꝑfectionē vite spūalis ꝓtinet: vt dictū est. In hoc sedo octonario ps. agit de quibusdā ad deuotōem ꝓtinentib⁹: quoz aliq cōsistūt in actib⁹ exteriorib⁹: ⁊ ꝓtinēt ad deuotionē dispositiue: q̄z vnū est custodire sermones diuinos. s. mādata: ⁊ de hoc dicit in primo versu. In q̄ corrigit adolescētior via sua tc. q. d. qualr bono disponit se ad custodienda mandata diuina nimis: de quo dixerat in ꝓmo octonario: qđ optabat vt difficile: de quo dixit: Utinā dirigant vie mee tc. Ad qđ rādet. In custodiēdo sermones tuos. ⁊ dixit adolescentior. i. incapiēs tendē ad vitā spūalē: que ē sicut adolescēs in vita corpali q̄ nōdū habet mēbra seu vires ꝑfectas. requirit etiam dispositiue ad ꝑdictā ꝑfectōes deuotionis habendā intentio affect⁹ ad erquirenda mādata: ⁊ de b̄ dicit in secō versu. In toto corde meo exquisiui te: qđ dicit ex toto corde intelligit ex intentiōe affectus q̄ cōsistit in corde. ⁊ q: tali affectu deus non subtrahit effectū. iō dixit: Ne repellas me a mandatis tuis. i. indeces est vt me repellas. ⁊ quia q̄nq; aliqua diligenter exquirunt⁹ ⁊ tñ incaute seruant⁹: iō dicit in. iii. vsu. In corde meo abscondi eloquia tua vt nō peccē tibi. hoc est dicere. Illa que exquisiui ex toto corde circa doctrinā mandato: tuo: in ipo corde sunt abscondita seu recondita apud me nō tñ in libro vt inde possim repellere tētationes: iō subdit: Ut nō peccē tibi. Consequenter q: ad ꝑfectionē vite spiritualis ꝑdictam non sufficit dispositio humana: sed requirit auctoritas diuina: iō dicit in quarto vsu: Benedictus es dñe doce me iustificatões tuas. i. ꝓ infusionē tue benedictionis doce me iustificatiões tuas. i. da mihi doctrinā fidei ꝓ quā iustificer: de qua abacuch. ii. Justus in fide sua viuit. Hec obstat qđ in precedenti octonario dixerat dicit iudicia iustificationis tue. q: in hoc psalmo sepe petit qđ habet. quod ꝓtinet ad feruoē mentis. ⁊ q: ad maiorez ꝑfirmatōnē seu habituatiōem diuine doctrine in mente requirit repetitio eiusdē ⁊ plato ꝓ ybā vt menti tenatius infigat. iccirco in. v. vsu dicit. In labijs meis ꝓnūciaui oia iudicia oris tui. ⁊ q: ꝓ talem frequentationē ⁊ confirmationē habitualē sequit de lectatio in ope que ꝑficit operationem ꝑm ꝑbm: iccirco in. vj. versu dicit. In via testimoniorum tuorum delectat⁹ sum tc. Et qua quidē delectatōne sequit ꝙ homo continuat talia in quib⁹ delectat iccirco subdit ꝙ in vtraq; vita iam delectatus frequentat opationes ad eam ꝓtinentes: vnde de actiua dicit: In mandatis tuis exercebor tc. Exercitiū em̄ mandatoz ad actiuā ꝓtinet sicut ⁊ meditatio eoz ad contemplatiuā: ⁊ iō subdit. In iustificatiōib⁹ tuis meditabor. Ex dictis in additionibus boz duorum octonarioz ⁊ etiam ex contentis vlterius in postilla ꝓtest lector reducere cetera in hoc psalmo contenta ad ꝓpositū ꝑdictū. ad excitandū deuotionē mentis in vtraq; vita ꝑdicta rum: ⁊ ideo discurzere ꝑsingula ꝯtū ad hoc omitto ad vitandū plicitatē.

In eodē ps. cr. vin. vbi dicit in postilla. Retribue.

Additio.

Non potest bō ex sola virtute ꝓ naturali aliquod opus facere ꝙ qđ mereat ē cō digno nec de cōgruo ꝙ deus tet sibi gram: q: ipa ꝓparatio ad gratiaz habitualē nō ē ex sola ꝓtute naturali. Presupponit em̄ aliqđ auxiliū gratuitū ex parte dei item⁹ aiam mouentis siue bonū ꝓpositū inspirantis. licet tale auxiliū nō sit ꝑ tonū habituale: vt Tho. hīa scde. q. cir. arti. vj. in corpe. q. vnde glo. sup istud verbū psal. Retribue seruo tuo dicit: Non vtiq; ꝑ meritis bonis rede: ⁊ retribue. i. iter ⁊ iterꝫ da: vel ꝙ malis meis retribue bonū: qm̄ ante fidē non debeꝫ homini nisi mala ꝙ malis: retribuit aūt deus ꝙ gratiam bona ꝙ malis. hec in glo. Ex quo patet ꝙ retribue in hoc loco non intelligit ꝙ modū meriti cuiuscūq. sed sicut dicit retributio cū mala reddunt ꝙ bonis ꝑm illud ps. Retribuentes mala ꝙ bonis detrahebant mihi tc. Eadē ratione posset dici retributio cū bonū dat ꝙ malo. put etiā i glo. habet. ⁊ sic intelligitur in ꝓposito cuz dicit: Retribue seruo tuo. i. hoi qui seruus dei est ꝑm creationem. retribue ei etiā nihil boni merenti gratiā tuam ꝙ quamuis ficetur.

In eodem psalmo vbi dicit in postilla: Increpasti.

Additio. iiij.

Humilitas nec aliq̄ dispositio seu virt⁹ pure bona nt non ē prime gre meritoria. put dictum fuit in ꝓcedenti additione: nec eadē ratione deus superbis resistit qua bumilibus dat gratiam. Nam superbis resistit ex iustitia: humilibus dat gratiam ꝙ misericordiam.

In eodem psalmo: Memor esto. vbi dicitur in postilla: Non or tenuit me tc.

Additio. v.

Melius videt iste versus exponendus ꝑm glos. s. vt in hoc onđat virtus pietatis que in sancto viro q̄nq; tanta ē vt magis doleat alienam culpam q̄ suā ꝓtumeliā: ⁊ de hoc apls. ii. Coz. vj. capitlo Quis infirmat ⁊ ego nō infirmo. Et ꝑm bāc sententiā iste versus cōtinuat cū ꝓcedenti sic: Dixerat em̄. Memor fui iudicioꝝ tuoꝝ ⁊ consolatus sum. in quo apparet ꝙ iustus in pena inflicta reprobis ꝑm iudiciuz diuinum est consolatus eo modo quo dicit in ps. Letabit iustus cū viderit vindictā: vnde ne intelligeret ꝙ iusto culpa peccatoꝝ placeat: ideo subdit. Defectio tenuit me. s. de hoc ꝙ peccatores derelinquit legē diuinā: qđ pertinet ad culpam. ⁊ q: q̄nq; huiusmodi peccatores.

derelin quentes legẽ diuinam tolerant in hac vita ꝛ eo rũ punitio reseruat in futura in qua iustificationes dei magni relucent: ideo subdit: Cantabiles mihi erant iustificationes tue in loco peregrinationis mee. Cui? ſ. Ihesus est: Licet te culpa delinquentiũ voleam: vt dictũ é: gaudeo tamen in loco peregrinationis mee. i. in hoc ſeculo cõſiderans iustificationes tuas in alia vita: ꝛ ió Cantabiles mihi sunt. i. delectabiles. ¶ In eodẽ psal. vbi dicit in postilla: Hec facta est mihi. ¶ Additio. vj.

HOc ꝓnomẽ hec cũ vi: Hec facta é mihi. non ẽ plale neutri gñis. q. ſi ſic debuiſſet dicere: Hec facta ſũt mihi. vñ opter dicere q hec ꝓnomen sit fe. ge. in ſingulari. vñ ſm glo. referẽ ad hoc qđ dixerat in ꝓcedenti vſu: Memor fui nocte nomis tui dñe. vbi ꝓ nocte intelligit locus peregrinationis: te quo in ꝓcedenti vſu dixerat in quo ꝓtingit multe aduerſitates ꝛ miſerie i qb9 vir ſanct9 vz cẽ memor nois dei ꝛ custodi re legẽ ei9. vñ ps. Qi reddens deo gras te aduerſitat9 ꝛ miſerijs bui9 peregrinatiõis p quas iuſtus repzimit a ſupbiẽdo ꝺ icit: Hec facta é mihi. i. hec nor tribulationis facta é mihi a te deus. Quia iuſtificatiões tuas exquiſiui. i. vt iuſtificatões tuas exquirã eo modo q dicitur in ſequẽtib9: Bonũ mihi q: humiliaſti me vt diſcã iuſtificatiões tuas ꝛc.

¶ In eodẽ psal. Ineternũ. vbi dicit in postil: Ordinatione tua pseuerant dies. ¶ Additio. vij.

VBi translatio nostra habet: Ordinatõne tua p ſeuerãt dies: hebꝛaica lra habet Ordinationi que perſeuerãt hodie ꝛc. ꝛ ptinuat cũ ꝓcedentib9 ꝛ ſeqntibus ſm quoſdã hebꝛeoꝝ expoſitores ſic: Dixit eñ ps. Ineternũ dñe vbi tuũ ꝓmanet in celo. In q intelligit q celeſtia coꝛpa que vbo dñi firmata ſũt manẽt ineternũ. ſ. a ꝓte p9 ſm ſuã ſubam. Sidꝛ ꝛ cus dicit. In generatõe ꝛ generationẽ veritas tua: intelligit q iſtis inferioꝛib9 remanet veritas dñi p quã ſubſtituit p ſucceſſionẽ gñationũ adinuicẽ. ſub quib9 gñationibus ſibi ſuccedẽtibus terra q ẽ qi centrũ vniuerſi fundata ꝓmanet: ꝛ de hoc dixit: Fundaſti terrã ꝛ ꝓmanet. ꝛ ꝺa tã celeſtia coꝛpa quo ad indiuidua ꝗ inferioꝛa q ad ſpecies habẽt ꝓpetuitatẽ duratõis in rta diuiná ordinationẽ: iccirco dicit: Ordinatõni tue pseuerãt hodie. q. d. celeſtia ſil9 terreſtria vſq hodie ſeruãt ordinatõez tuam: eo q oia ſeruiũt tibi. Et q ex hmõi pseuerantie ꝓpetuitate aliq poſſent errare eſtimantes q talia entia fuiſſent ab eterno ſicut multi gẽtiles phyloſophantes eſtimauerãt: eo q mũdũ incepiſſe nõ pũt demonſtratiue. phari: iccirco ſubdit: Miſi q lex tua meditatio mea eſt. cũ forte piſſem in bumilitate mea. q. d. ex pseuerãtia durationis creaturaꝝ ſub vno ordine potuiſſem in bumilitate mea. ſ. in fragilitate intellect9 mei pire. ſ. errare: Miſi q lex tua meditatio mea é. In lege eſt mihi na. ſ. moſaica moyſes ꝓhetando de preteritis ꝓut dicit Greg. in homel. dixit: In principio creauit deus celum ꝛ terrã. in quo nouitas mdi apte tradit. vnde licꝛ ineternũ. ſ. impetuũ celũ duret ſicut ꝛ terra fundata p manet: nõ tñ ab eꝛno fuerũt teſtãte lege diuina oppoſiti: vt dictũ é ꝛc.

¶ In eodẽ: Quo dilexi: vbi dicit in postilla: Quia ineternũ mihi est. ¶ Additio. viij.

OLege cõi nemini imprimit mandatũ diuinuꝝ inſepabiliꝝ: cũ quilibet viator ꝓ peccatõ poſſit ſe parari a deo ꝛ a mãdatis ei9: vnde cũ dr: Quia in eternũ mihi é. meli9 exponit vt intelligat q fidelis interꝓetat mandatũ diuinũ vt ad eternitatẽ ſibi valeat. Iudeus aũt ſeu hereticus interꝓetat mandata dei referendo ea ad ꝓmia tpalia. vñ in hoc fidelis efficitur magis pudẽs ꝛ in eius ꝓſona ꝓprie dicit: Sup inimicos meos prudentẽ me feciſti mandato tuo: q. d. in eternũ mihi est: ratione ꝓdicta. Conſequẽter qđ dicit. Super omnes docentes me intelleꝛi. nõ videt intelligendũ de hoc ꝙ diſcipulus aliquando tranſcendit magiſtrum ꝙ perſpicuitatẽ ingenij ſeu aſſiduitatẽ ſtudij: vt postil. dicit: q. hoc cõe est tam fidelibus ꝗ infidelibus: ſed hoc conueniẽter poſſet referri ad ſcribas et phariſeos qui ſup cathedrã moyſi ſedentes: vt Matth. xxiij. c. legem dei videbant docere: ꝛ tñ ſup tales fideles intelligit qui ñ in litera ſed in ſpiritu quieſcit: vnde dicit: Quia mandata tua meditatio mea est. meditatio eñ ꝓprie est illoꝝ que in trinſecus ſunt vt ſpũalia: qđ aũt ſequit: Sup ſenes intelleꝛi. intelligẽdũ est in ꝓſona fideliũ que p tẽpoꝝ ſucceſſionẽ plura explicite cognoſcũt de his que ad fidẽ ptinent ꝗ antiqui implicite talia cognoſcebãt i fide antiquoꝝ. Poteſt etiã intelligi ꝛe ꝓpõ noue legis qui iunior est reſpectu iudaici ſenioris: vñ poſſ9 dicẽ ꝓpõ nouus ꝙ ſup ſenioꝛes ſ. antiquitate tpis intelleꝛit: q. mandata dei queſiuit non mãdata boiꝝ. ſicut ille de qb9 eſaias dicit: Erat tiꝛ dei ꝛc.

¶ In eodẽ: Feci iudiciũ. vbi dicit in postilla: Non tradas me. i. tradi ꝓmittas. ¶ Additio. ix.

HOc qđ dicit: Non tradas me calũniãtib9 me. planius poſſet intelligi de ꝓmiſs boib9 q calũmiantur cõiter eos qui iudiciũ ſeu iuſtitiã ꝓſequũtur ſeu iudicialiter exercẽt: vt frequẽter ꝙ expientiã babeẽt: vñ Matthei. v. c. Beati qui ꝓſecutões patiũtur ꝓpter iuſticiaꝫ. vnde in ꝓſona taliũ ps. orat ne tradanẽ hmõi boib9 calũniãtib9 ꝓtegendo eos in hac vita vel ad eos ad aliã ꝺducẽdo a talibus calũnijs ꝛmunes.

¶ Replica.

IN ꝑsalmo: Beati immaculati. nõ variant multũ postillator ꝛ Burgen. niſi in applicatõe q non variat veritatẽ. Sed circa illã ptẽ: Retribue. dicit postil. q bõ ex naturali vtute põt mereri te ꝛgruo: quo facto qđ in ſe eſt petit deũ vt retribuat gratiã q mererivaleat. de congruo. Burgen. ꝛtradicit et opinionẽ. ſ. Tho. prima ſcẽ. q. cir. Hic dico q de merito congrui ꝛ ꝺigni grãdis reſtat diſputatio. ſco. ℑ tho. Nõ eñ minus rñdet de9 boi ꝙ vtutẽ naturalẽ habẽti bonũ vſũ liberi arbitrij q angelo. Sed angelo i. a prima mozula criſtenſi in beatitudine naturali que nihil est niſi bonus vſus rõnis: rñdit de9 ꝙ collationẽ gratie in ſcã mozula igit ꝛ boi. Nec oportet hmõi vſum ꝓcedere aliquod donũ gratuitũ vel diſpoſitionẽ gratuitã ſed ſolum gratis datã que continet ſub naturali facultate: que patent ꝙ magiſtrũ libꝛo. ij. diſtinct. xij. ꝛ. iij. vi de ibi Sco. q: hic diſputare de hoc nõ ꝓtinet ad ſenſum literalem in ꝓſito queſitum.

¶ Psalmus. cxix.

AD dñm cũ tribularer: Huic psalmo ꝓmittit talis titulus in hebreo. Cãticũ graduũ. ꝛ ſimiliter i aliis quatuoꝛdecim ſequentib9. ℑ in aliquib9 coꝛ ſit aliqua additio vt videbit. Dicunt aũt iſti quindecim psalmi cantica graduuꝝ ſm doctoꝛes hebreos ꝛ latinos: eo ꝙ in aſcenſu templi qui erat ꝙ quindecim gradus cantabant a ſacerdotibus ꝛ leuitis: ꝓmus ꝑsalmus in primo gradu ꝛ ſcõs in ſcõ: ꝛ ſic de aliis. Sed vtꝛ iſti psalmi ad hoc fuerint facti varie dicit. Dicunt eñ aliqui ꝙ dauid qui ꝑcepit ſalomoni edificare templũ ꝛ tradidit ei deſcriptionem templi ꝛ porticuũ ꝛ ꝙ ꝛis graduũ: vt babeẽ. ſ. paralipo. xxviij. fecit psal. iſtos ad decãtandũ in gradib9 mõ predicto. Dicunt etiã ꝙ ꝙ aſcenſum graduũ corpalium intelligitur aſcenſus in gradibus virtutũ: qui tangũntur in psalmis iſtis gradatim aſcendendo. Sed ꝛtra primũ videtur eſſe quia ꝛcaius ꝑsalmus: quintus: duodecim9: ꝛ quartus decimus intitulãt a dauid ſic. Cãticũ graduuꝝ dauid. ſimiliter octauus a ſalomone ſic: Cãticum graduum ſalomois vel ſalomoni. Ceteri aũt omnes intitulant ſine tali additõe ſic: Cãticũ gduũ. Et ex tali variatõe intitulationis videtur ꝙ non omnes facti ſunt a dauid: ſed ſolum illi qui ab eo ſunt intitulati: niſi appareat aliunde ꝙ dauid fecerit: ſicut dicetur infra de aliquibus ꝑsalmis: ꝛ ꝙ octauus factus ſit a ſalomone: ceteri vo ab aliquibus alijs ſpiritum prophetie habentibus quoꝝm nomina ſunt ignota. Et ex hoc ſequitur ꝙ non fuerunt facti a dauid vt decãtarentur modo ſupradicto. Contra ſcm dictũ videtur eſſe ꝙ ita altus gradus virtutis ponitur in primo ꝑsalmo: ſicut in aliquo ſequentium ſm expoſitionem eoꝝm quam exponunt illi: Deu mihi quia incolatus meus prolongatus est. quod exponunt de homine ſic perfecto: ꝙ ex

desiderio vite celestis vita pñs ei efficitur tediosa: quod ē maxime pfectionis in vita pñti fm q dicebat paulus de seipso phil. j. Desiderii habens dissolui z esse cū christo. Illec ordo istoꝝ psalmoꝝ ostendit talem ordinem gradu um virtutū literā ipoꝝ consideranti. Igit̄ ꝓter ꝓdicta z similia saluo melio ri iudicio videt mi hi dicendū q oēs isti psalmi nō fuerē facti ab eodē actore: nec ab hoc vt decantarent in gradi bus modo ꝓdicto. sed aliquis vel alicꝫ de sacerdotib⁹ seu cantoribus deuotꝫ psalmos istos ab aliꝭ factos ordinauerūt decantari in solemnibus diebus modo ꝓdicto ascē dendo gradus templi: sicut beatus Grego. qui ordinauit officium ecclesiasticum psalmos a dauid factos z aliꝭ an tiquis applicauit ad diuersa festa: quia aliqui decantanē i festis apostoloꝝ: aliꝭ in festis virginū: z sic de aliꝭ. et aliquando ex modica cōueniētia: sicut benedict̄ sēs appropriat̄ āgelis ex illo versu: Qui facit āgelos suos spūs z̄. z ideo intendo primo exponere psalmos istos literalit̄ fm modicitatē intellectus mei: postea in fine aliquid addere breuiter de mystica exp̄sitione. ¶a Ad dñm cū tribulare r. Ex titulo huj⁹ psalmi supraposito non apparet eius actor. De materia vo eius dicit Ra. ſ. q est oratio ꝓ libe ratione populi israel a tribulatione captiuitat⁹ in qua nūc sunt ꝓ ordem dispersi a qua expectant iudei ꝓ messiam tu turū liberari. cui⁹ aūt oratio sit: non dicit: sed supponit q sit facta ab aliquo sancto spiritū dei habente quod est ver sed primum eius dictū est falsum: quia aduētus xp̄i iam transiit in ꝓteritū: sicut frequenter dictuꝫ est: ꝓter quod videtur mihi melius dicendū q sit oratio alicui⁹ sancti vi ri qui cunq; fuerit pro liberatiōe populi israel de captiuita te babylonica in qua multi illius tēporis psalmos z ora tiones fecerunt: vt patet de daniele. ix. capi. z in hoc libro psalmoꝝ in pluribus locis. Et fm hoc psalmus iste i tres partes diuiditur: quia primo petit dicta liberatio: secūdo ꝓdicit babyloniorum punitio: ibi. Quid detur tibi. tercio plangitur liberationis dilatio: ibi. Heu mihi. Circa ꝓmū sciendum q gratitudo de beneficio ꝓterito est dispositio ad impetrandum futuꝫ. ꝓter quod ꝑs. in persona popu li israel tanq̄ gratus recognoscit ꝓteritū beneficium di cens. ¶a Ad dñm cū tribularer z̄. quod cōuenienē in telligit̄ de tribulatione quā passus fuit populus ꝑ sennacherib ante captiuitatē babylonicam ꝑ qua ezechias rex z esaias ꝓpheta z populus clamauerūt ad dñm et exauditi fuerunt: quia dñs misit angelū suum z percussit in castris sē nacherib centum octoginta quinq; milia bellatoꝝ: ꝓter quod compulsus fuit fugere ad terram suam: vbi interfe ctus fuit a filijs suis: vt habetur. iiij. Reg. xix. consequenē ꝑs. petit liberationem de captiuitate babylonica in perso na populi captiui dicens. ¶b Dñe libera aiam meam a labijs iniquis. babyloniorum qui inique blasphemabant e um dicentes iudeis: q deus eoꝝ erat impotens ad liberā dū eos de manibus suis: z tales diuine iniurie magis gra uabant deuotos ei⁹ ꝓrie. ¶c Et a lingua dolosa. q; ba bylonij frequenter imponebāt eis falsa. vt sic dolose ex tor querent eorum bona. ¶d Quid detur. Hic predicitur babyloniorum punitio que facta fuit postea p Cyrum z Da rium destruentes ciuitatem babylonicam et occidentes populum: vt habetur Daniel. v. et hoc dicit ꝑs. conuer tens verbum suum ad populum babylonicum:

¶d Quid detur tibi aut quid apponatur tibi ad linguam dolosam. i. que pena inferetur tibi ad puniendū peccata lingue tue predicta: et respondet. ¶e Sagitte potentij acute. i. populi plaga z medorum qui sagittis interfecerūt populum babylonicum: fm qd dicitur esaie. xiij. Suscitabo super eos medos qui argentum non querunt z aurum non velint: seq sagittis interficiant paruulos z̄ vel aliter. ¶e Sagitte potentis. i. ipius dei omnipotē tis. cuius perse z medi fuerunt instrumenta ad puniē dū babylois pec cata.

¶f Cū carboni bus desolatoꝝ is q; incenderunt babylonem z fa cta est ita desola ta q nō habita tur ab homini bus seu a feris z venenosis ani malibus fm q ꝓdixit Esai. xiij. ca. de babylone: Ilon habitabit vsq; in finem: et sequit̄: Sed habitabunt ibi best ie z dom⁹ eorum re plebūt draconibus. In translatione hieron⁹. z in he breo habetur: Cū carbonibus iuniperoꝝ: qui diu con seruant ignem. ſ. p annum: vt dicitur in libro qui voca tur catholicon. quando carbones isti cineribus sūt op ti. vnde dicit iuniperus a gigno gignis gignit: z pir qd est ignis quasi gigneus ignem. Et vt dicit Ra. ſ. ꝑ hoc intelligitur ignis gehenne inextinguibilis in quo puni unt babylonij qui fuerunt idolatre pessimi.

¶f Heu mihi. Hic ꝓter plangit̄ ꝓdicte liberationis dilatio cū dicitur in persona populi in babylonia vētē ti: Heu mi q incolatus meus. i. mora mea in terra alie na. vnde in hebreo z translatione hieronymi. habetur: Peregrinatio mea ꝓlongata est. valde eīm tristabile ē populo fideli cum idolatris diu morari: z matime i eo rum seruitute. ¶g Habitaui cū habitantibus cedar. i. cū babitantibus in terra cedar qui fuit filius ysmael Gen. xxv. de quo ysmaele ꝓ se z sua posteritate dicitur Gen. xvj. Hic erit ferus homo manus eius contra om nes z̄. z per istos intelligunt babylonij qui ꝓtra filios israel fuerunt crudeles z duri. ideo replicat̄ planctus de mora cū ipis: cum subditur: Multū incola fuit ani ma mea. cuius etiam causa replicat̄ cū dī. ¶h Cum bis qui oderunt pacem. i. cum babylonijs rationibus dictis. ¶i Eram pacificus. nō reddendo eis iniuri as ꝓ iniurijs. ¶k Cū loquebar illis. modeste z ratio nabiliter. ¶l Impugnabant me. calumnijs.

¶m Gratis. i. sine causa. ¶Mozalr poterit exponi ꝑs. iste de quolibet fideli cuīte in tribulatōe corpozali seu spūali ex demonū tētatione a q̄ petit deuote liberari: et q demones arceant ab impugnatiōe fideliuꝫ in getu nam retrusi: z suspirat ꝓ dilatione sui remedij.

¶In. psalmo. cxix. Ad dominū cum tribularer 'clama mauit z̄. vbi dicitur in postilla: Et ex tali variatione in titulationis.

¶ Additio. j.

De auctoritate boꝝ canticoꝝ. ſ. graduum idem videt̄ dicendum sicut de ceteris psalmis quoꝝ actor est dauid: licet aliqui ei nō intitulanē immo videanē intitulari aliꝭ: vt frequēter. ſ. dictū est: z nōnullis rationib⁹ psuasum: vēn nō oportet amplius bis immorari. De significatione aūt huj⁹ tituli cum dicit: Canticū graduū. quidam de antiquis exposito⁹ ab⁹ he breoꝝ dicunt z forte ꝓbabiliter q hoc designat quā dam speciem cantus qui eleuando vocem gradatiz de cātabat: z inde fuerit ista cātica appropriata ad ascē sum templi qui erat p. xv. gradus: ita q sicut coꝝ zali ter sacerdotes z leuite ascendebant de gradu in gradū ad ingressum templi: ita voces eoꝝ gradatim eleuabā tur. Et quicquid sit de hac materia horum canticoꝝ ly prima facie non videat totaliter ad liram ꝓtinuari tñ a diligēter ꝑsideranti reperiri potest aliqualis ꝓtinuatō

horum canticorum adinuicem prout videbitur prosequendo ⁊c.

¶ In eodem psalmo centesimo tricesimonono: vbi dicitur in postilla. Propter quod videtur mihi melius dicendum.

Additio.ij.

TErtio canticum non videtur pertinere ad captiuitatem babylonicam. Primo quia in illa captiuitate non fuit oppressus populus israeliticus per fraudem seu tolositatem: sed per puram violentiam ⁊ armorum potentiam obsidendo ciuitatem hierusalem: quam cum machinis et aliis bellicis artificijs acquisiuerunt babylonici ⁊ totaliter deuastauerunt. Similiter et regem eorum Sedechiam fugientē violenter captiuauerunt vt ista ⁊ alia pertinentia ad hoc patent quarto Regum vltimo capitulo. ¶ In cō uenienter igitur conquereretur quis in persona populi israelitici in illa captiuitate existentis de lingua tolosa cum dicit: Libera animam meam a lingua tolosa quid apponatur tibi ad linguam tolosam. Secundo quia babylonij descendebant a Cham filio Noe: vt habetur Genesis decimo. Cedar autem descendit ab Ismael filio abrae: vt legitur Genesis vigesimoquinto. Qui quidem abraam descendit de sem. Non enim vere diceretur q̄ populus israbeliticus in captiuitate babylonica existens habitasset cū babitantibus cedar cum valde remote essent iste nationes non solū q̄ ad originem vt dictum est: sed etiam quo ad locum. Babylonia enim est in parte orientali terre: scilicet in asia Arabes vo qui sunt in cedar sunt in aphrica. Tercio quia hoc quod dicitur: Cum his qui oderunt pacem eram pacificus: ⁊ cum loquebar illis impugnabāt me gratis: valde impropie applicaretur israbeliticis i babylonia captiuatis. Captiui em impropie dicerentur esse pacifici comunis suis: sed subiecti ⁊ subditi ⁊ huiusmodi. Et cum dominus percutit vel aliquod damnuz vel lesionē infert seruo suo valō impropie diceret impugnare sed eum affligere vel opprimere et huiusmodi. vnde proprie videretur iste psalmus exponi de statu ecclesie tribulate a paganis ⁊ hereticis ⁊ specialiter a saracenis a quibus ecclesia diu fuit tribulata: ⁊ etiaz hodie tribulatur in diuersis regionibus vt patet per experientiam: in qua tribulatione ecclesia non dicitur captiuata ab eis nec rebellata: sed potest dici turbata per eos seu tribulata de qua tribulatione iste psalmus videtur tractare. Circa quod sic facit: quia primo orat deum dicens: Ad dominum cum tribularer. Non enim facit mentionem de captiuitate: quia deus nunq̄ permisit ecclesiam vniuersalem ab illis supprimi in captiuitate sed bene tribulari: ⁊ quia sperat diuino adiutorio ab eorum tribulationibus liberari: ideirco dicit: da mauī: ⁊ exaudiuit me. intelligendo preteritum pro futuro: vt moris est in talibus. ¶ Consequenter secundo declarat que sit hec tribulatio a qua petit liberari dicens: O domine libera animam meam a labijs iniquis ⁊ a lingua tolosa. Pro quo sciendum q̄ licet saraceni sepe impugnant ecclesiam per viam potentie et manu armata: tamen in hoc psalmo potius intendit psalmista de eorum impugnatione spirituali que ē duplex. Uno modo blasphemando christum nostrum et doctrinam eius: ⁊ de hoc intelligitur quod dicit: Libera me a labijs iniquis. Alio modo fraudulēter iactando se seruare legem et euangelium: ⁊ in hoc seducunt multos fideles presertim in exordio sui erroris. Mā i eorum alcoranо nephandissimo sepe precipit seruare legem ⁊ euangeliū: ⁊ tamen vtrunq̄ despiciunt vt patet ad sensum. vnde de hoc proprie intelligitur qō dicitur: Et a lingua tolosa. quia mendaciter et tolose psalmo propheta suus machometus loqūtur et precipit ea que non vult fieri: vt dictum est. ¶ Consequenter tercio psalmista querit quod remedium sit adhibendum tali lingue tolose. vnde dicit: Quid detur tibi aut quid apponatur tibi ad linguam tolosam. Ad quod respondet: Sagitte potentis acute. idest sciencia sacre scripture: que ē sagitte potentis scilicet christi sunt et acutissime: vt ad hebreos quarto capitulo: Sermo dei penetrabilior est omni gladio acuto. Et quia huiusmodi sententie sacre scripture nō solum penetrant ad modum sagitte seu gladij: sed etiam vt ignis: iuxta illud Hieremie .xxiij. capitu. Nonne verbum meum sicut ignis dicit dominus: ideo subdit: Cum carbonibus desolatorijs. vel potest referri hec responsio cum dicitur: Sagitte potentis. ad destructionem eorum futuram ante aduentum christi: Im quam quarta bestia a daniele visa cum cornibus suis penitus destruetur: inter que cornua potest as tyrannica saracenorum includitur prout declaratur in additione super danielem septimo capitulo. ¶ Consequenter quarto prouidens propheta hāc turbationem esse valde diuturnam. Excedit enim in tempus durationē ceteras turbationes quas passi sunt fideles tam in antiquo testamento q̄ in nouo. A tempore enim ortus sui vsq̄ hodie fluxerūt plus q̄. dcccc. anni: ⁊ adhuc est in magna valitudine. vnde mento psalmista de tam lōgissima diuturnitate huius turbationis plangendo dicit Heu me quoniam incolatus meus prolongatus est. Et nota q̄ non dixit captiuatio mea: nec suppressio ⁊ huiusmodi: sed incolatus seu peregrinatio sm translationem hieronymi: in quo denotatur q̄ populus fidelium nō erat ab eis totaliter supprimendus nec captiuādus: sed q̄ cuz eis habebat conuersari audiendo eorum tolositates circa ea que sūt fidei prout sepe contingit christianis in terris eorum ditioni subiect̄ commorantibus quod est maxime molestum viris fidelibus. Et si queratur qui sunt illi cum quibus erat iste incolatus seu peregrinatio: hoc exprimit dicens: Habitaui cum habitantibus Cedar. Isti enim proprie sunt agareni descendentes ab ysmabel per Agar: vt dictum est: qui postea false nominabantur saraceni: quasi per Saram liberam ab abraam descendissent. Et istis enim sunt arabes habitantes in tabernaculis Cedar. scilicet in terris denigratis: de quibus canticorum primo: Nigra sum sicut tabernacula Cedar. ¶ Consequēter quinto vt amplius declararet qualiter ⁊ habet ecclesia cum huiusmodi habitantibus Cedar subdit: Multuz incola fuit anima mea cum bis qui oderunt pacem. Hic finitur versus in hebraico: et est sensus q̄ ecclesia habitat cum istis tanq̄ cum aduersarijs cum quibus non habet pacem: sed tamen nec totaliter ab eis deuincitur nec totaliter eos deuincit. Et ista est propria comparatio fidelium ad saracenos quo ad potentiam mundanam: quia vt cōmuniter cum eis conuersantur tanq̄ cum bis qui oderunt pacem modo predicto. ¶ Consequenter vt sero ostenderet q̄ defectus huius pacis non procedit ab ecclesia: sed potius huiusmodi habitantibus cedar nolentes recipere verbum veritatis: ideirco subdit: Eram pacificus ⁊ sensus est: q̄ ecclesia non tedit eis aliquam occasionez impugnationis nisi inquantum proponebat eis verbum fidei ⁊ veritatis quod ipsi non possunt pacifice sustinere: ⁊ ideo subdit: Cum loquebar illis: scilicet verba salutis et pacis. Impugnabant me. scilicet non solum per liguam iniquam seu tolosam: sed etiam per potentiam inuasiuā: que propie dicitur impugnatio. et quia talis inuasio est penitus irrationabilis ideo cum dixit: Impugnabāt me. subdit: Gratis. idest absq̄ causa rationabili.

¶ Psal.cxx.

Leuaui oculos. Titul⁹ psalmi est: Canticū graduū de quo dicendū est sicut in psalmo precedenti. De materia vero huius psalmi videtur mihi saluo meliori iudicio: q sicut precedens est oratio alicuius sancti spiritum dei habentis pro reditu populi israel de babylonica captiuitate. sic psalmus iste est oratio p bono statu populi de captiuitate reuersi de q̄ habetur. j. Esdre. Dicit igitur psalmista in populi persona.

Canticū graduū .cxx.

[a] Leuaui oculos meos in montes: [b] vnde veniet auxilium mihi. [c] Auxilium meum a dnō: qui fecit celum et terram. [d] Non det in commotionem pedē tuum: [e] neq; dormitet q̄ custodit te. Ecce non dormitabit neq; dormiet: qui custodit israel. [f] Dominus custodit te: [f] dominus protectio tua [g] super manum dexteram tuam. [h] Per diem sol non vret te. [i] neq; luna per noctem. [k] Dominus custodiat te ab omni malo: [l] custodiat animam tuam dominus. [m] Dominus custodiat introitum tuum et exitus tuum: [n] ex hoc nunc et vsq; in seculum.

¶ In psalmo centesimo vigesimo: Leuaui oculos.

¶ Additio.

Sicut psalmus precedens proprie posset exponi in persona ecclesie turbate ab habitantibus Cedar: vt supra dictum est: in cuius fine concludit q ipsi aduersarij ecclesiā impugnant gratis scilicet sine causa rationabili: sic psalmus p̄sens videtur exponendus in p̄sona ecclesie sic impugnate petētis a dō nō ab aliqua creatura quātumcūq; excelsa adiutoriuz Circa quod sciendū: Nam prio dirigens oculos mentis ad superiora ad querendum auxiliū seu protectionē ab huiusmodi impugnantibus dicit: Leuaui oculos meos in montes. idest ad sublimes potestates in quib⁹ diuina potestas maxime relucet: Quid autem querat in huiusmodi leuatione oculorum subdit dicens: Unde veniet auxilium mihi. Et quia hoc auxilium est sperandum a solo dō principaliter. ideo subdit dicens: Auxilium meum a domino. Et quia multe sunt creature q̄ dicuntur seu possunt dici homini ad exclusionem talium dicit: Qui fecit celum et terram. ¶ Consequenter secundo psalmista prenidens q̄ ecclesia predicto modo tribulata quantumcunq; a predictis aduersarijs turbaretur: nunq̄ tamen paterētur lapsum periculosum saltem in vniuersali. icirco subdit per modū prophetice orationis populum alloquens. Non det in cōmotionem pedem tuum. Casus enim ruinosus populi assimilatur in scripturis lapsui pedis. vnde Deutronomij. xxij. capitulo dicitur: In tempore vt labatur pes eorum. Et causam huius protectionis dicit esse diuinam prouidentiam inceſſabiliter populum protegētem ad similitudinem alicuius potentis viri qui vigilanter custodit atrium suum: et de hoc dicit: Nec dormiet qui custodit te. et etiam addit dicens: Ecce non dormitabit neq; dormiet: et cetera. quia homines quādoq; etsi non dormiunt per somnum profundum. dormitant tamen leuiter sic vt per talem dormitationem cesset eorum prouidentia quod excludit a custodia diuina circa populum fidelium in hoc casu dicens. Ecce non dormitabit. et cetera. Consequenter tercio quia ista custodia diuina se extendit etiam ad illajus quibus prouidentia humana non consueuit sufficienter prouidere: ideo subdit: Dominus protectio tua super manum dexteram tuam. Pro quo sciendum q̄ impugnātes communiter partem sinistram protegunt pluſcz dexteram: vtputa cum scuto insuper protegentes similibus: que communiter supra ponuntur ad partem sinistram et non ad dexteram eo q̄ manus dextera nō potest cooperiri scuto. vt sit expeditior ad inuadendum: et sic dextera manus indiget vlteriori protectione: propter quod dicit: Dominus protectio tua super manū dexteram tuam. scilicet q̄ manus dextera licet non cooperiatur scuto sicut sinistra: erit tamē a deo protecta et ista dicuntur metaphorice ad designandum excellētiam et diligentiam diuine custodie. ¶ Consequenter quarto dicit: Per diem sol non vret te. et cetera. quod exponitur communiter ad literam de custodia diuina ab estu solis et humectatione lune que nocent sanitati

[a] Leuaui oculos meos in montes. hoc est ad deum et ciues celestes: qui dicuntur montes infra psalmo centesimo vigesimo quarto. Montes in circuitu eius. idest angeli: vt exponit augustinus. [b] Unde veniet auxilium mihi Diuina enī adiutoria hominibus prestita communiter p angelos administrantur: principaliter tamen sunt a deo: propter quod subditur. [c] Auxilium meum a domino qui fecit celum et terram. et non ab idolis que nullam habent virtutem: nec ab angelis sanctis nisi ministerialiter tm̄: vt dictū est: q̄ non sunt creatores celi et terre. Consequenter psalmista conuertit sermonem suum ad populū israhel dicens. [d] Non det in commotionem pedē tuum. idest non permittat amplius te duci in captiuitatem extra terram tuam. [e] Neq; dormitet qui custodit te. scilicet deus et angeli sancti quibus committit custodiam fidelium: qui dicuntur ab hominibus dormire quando subtrahunt suffragium: veruntamen tm̄ veritatem in eis non cadit somnus qui est passio sēlitiue partis: propter quod dicuntur vigiles. Danielis quarto. In sententia vigilum decretum est: et cetera. ideo subdit. [e] Ecce non dormitabit neq; dormiet. [f] Dominus custodit te. in bono. [f] Dominus protectio tua. contra malum tibi inferendum. [g] Super manum dexteram tuam. idest pluſcz manus tua dextera posset te protegere et custodire q̄ per manum dexterā intelligitur ois potestas humana.

[h] Per diem sol non vret te. idest non vrat te: quia hebrei non habēt optatiuum modum: sed loco eius vtunt futuro indicatiui modi: quasi diceret. ardor solis non eurat te per diē sicut fecit in babylonia: vbi cogebaris operari in agris in feruore diei sicut cogantur serui. [i] Neq; luna per noctem. idest gelu in hyeme quod maxime intenditur de nocte quando aer est depuratus a nebulis: et luna lucet clare: propter quod dicebat iacob Genesis tregesimo primo: Die noctuq; estu vrebar et gelu. [k] Dominus custodit te ab omni malo. idest potens est te custodire a malo culpe et pene. [l] Custodiat animam tuam dominus. idest vitā tuam corporalem et spiritualem.

[m] Dominus custodiat introitum tuum et exitum tuuz idest dirigat te in omnibus operibus tuis a principio vsq; in finem. [n] Ex hoc nunc et vsq; in seculum. idest sēper.

corpozis cum in aliquo excessu contingãt. Sed vlterius hec verba possunt intelligi de alijs influentijs celestium corpozum. Ad quod sciendum q̃ gentiles z maxime saraceni contra quos hic agitur fm expositionez predictam in principio oztus sue secte consueuerunt aspicere i iudicijs astrorũ: z fm ea dirigere bella sua z alia fcã publica: vt patz in gestis eozum quod etiam plures gentiles facere consueuerũt vnde Ysaie qua dragesimoseptimo capitlo. Saluent te augures tui qui contemplabantur sydera z supputabant menses tẽ. vnde ad remouendum hunc eziorem vetero nomij quarto legitur. Ne forte oculis eleuatis ad celum videas solem z lunam z omnia astra celi: z erzore receptus adozes ea z coles que creauit deus tu⁹ in ministerium cunctis gentibus. z ad hanc intentionem reducenda videntur verba psalmiste in hoc loco quasi diceret. taliter dominus custodit te q̃ nulle influentie celestium corpozum tibi nocebunt inter que corpora celestia sol habet plenioꝛem potestatem de die et luma de nocte. vnde in psalmo: Sol in potestatẽ diei z cetera.

// Consequenter quinto vt omnia pericula particularia quasi sub clausula generali comprehẽderet subdit: Dominus custodit te ab omni malo: scilicet corpoꝛali. z sequitur. Custodiat animam tuam dominus: scilicet a malo spirituali: quod proprie est in anima. Cõsequenter certo ne ex dictis intelligeretur q̃ deus custodiret populum huiusmodi ab omni malo sic q̃ nunq̃ aliqu coꝛ contingeret in particulari aliquod malũ pene seu culpe: icirco subdit: Dominus custodit introitum tuum et exitum tuum ex hoc nunc z vsq; in seculum. Cuius sensus est q̃ principalia ad populum dei pertinentia semper a deo custodirẽtur. Introitus enim quod est principium vie vel motus rei est plus q̃ fm dimidium totius itineris fm Philosophum primo ethicorum. Exitus etiam qui finis est habet rationem optimi: z sic ecclesia prophetice dicitur custodiri a deo. Ex hoc nunc z vsq; in seculum: eo modo quo dicitur Mathei vltimo: Ego autem vobiscum sum vsq; in consummationem seculi.

Psalmus. cxxj.

Letatus sum. Titulus: Canticum graduz. Et patet sententia ex supradictis. De materia autẽ huius psalmi videtur mihi saluo meliori iudicio q̃ sit oratio dauid exultantis in domino de edificatione ciuitatis z templi quam preuidit fiendam per salomonem filium suum: sicut dixit ei nathan prophera de mandato domini. ij. Regum vij. Et diuiditur in duas partes. quia primo ponitur exultatio pro huiusmodi edificatione. Secundo subditur deprecatio pro edificij conseruatione: ibi. Rogate. Circa primum dicitur.

// a Letatus sum in his que dicta sunt mihi. per diuinam reuelationem factam Nathan prophete. et que sint illa subditur cum dicitur.

// b In domum domini ibimus. vbi exprimitur templi edificatio: quo edificato populus ibat illuc in diebus solemnibus. propter qd̃ subditur:

// c Stantes erant pedes nostri. loquitur de futuro per modum preteriti. propter certitudinẽ prophetie: z licet dauid ante illud tempus mortuus fuerit: tamẽ connumerat se futuris hominibus: eo q̃ erat pars populi z princeps. sequitur.

// d In atriis tuis hierusalem. Erant enim ibi tria atria p Salomonem edificata: scilicet atrium sacerdotum: vbi erat altare holocausti: z atrium mundoꝛum vbi orabant homines mundi: z atrũ immũdoꝛ vbi erant immundi.

// e Hierusalem que edificatur vt ciuitas. scilicet valde notabilis: sicut de aliquo notabili clerico dicitur: Ille est clericus scilicet per excellentiam. Et eodez modo dicitur hic

// f Vt ciuitas. scilicet valde excellens: in hoc exprimitur edificatio ciuitatis quam fecit Salomon valde notabilẽ claudens eam triplici muro: z edificia valde solemnia faciens in ea: vt patet tercio Regum tercio. z quarto Regum vigesimosecundo.

// g Cuius participatio eius in idipsum. idest cum ipso tẽplo: de cuius edificatione premissum est: Quod fecit Salomon valde notabile. vnde dicit secũdo paralipomenõ secundo. Domus quam edificare cupio magna est nimis et indyta: z ad coꝛrespondentiam nobilitatis templi edificauit ciuitatem hierusalem valde notabilem: ideo de ea dicitur:

// g Cuius participatio eius in idipsum. vnde in hebreo habetur: Hierusalem que edificatur vt ciuitas: que associatur ei simul: idest que associatur templo prius edificato in nobilitate z fama edificij.

// h Illuc enim ascenderunt tribus. scilicet duodecim.

// i Tribus domini. quia in populo israel in duodecim tribubus diuiso erat vnus cultus domini: ceteris gentibus ad idolatriam declinantibus.

// k Testimonium israbel. idest fm testimonium ipsius israel: qui alio nomine vocatus est iacob: qui testificando p dixit edificationem templi futuram: Genesis vigesimo octauo.

// l Ad confitendum nomini domini. confessione et laudis z oblationis.

// m Quia illic sederunt sedes. i. super sedes.

// n In iudicio. ad determinandũ casus dubios i aliꝰ citatibꝰ z locꝰ contingentes: q̃ determinabantur p sacerdotes z reges: fm q̃ dicitur deutronomij decimoseptimo: ideo subditur

// o Sedes super domum dauid. per domum dauid intelliguntur reges ab eo descendentes.

// p Rogate. Hic consequenter ponitur deprecatio pro ciuitatis z templi cõseruatione. pro qua psalmista non solũ orat sed ad orãdum alios inuitat dicens.

¶p Rogate quę ad pacem sunt hierusalem. hoc est ad trā quillum statum in ea habitantium. ¶q Et abundantia supple sit bonorum temporalium ⁊ spiritualium.

¶r Diligentibus te. quia ecclesia ad dei cultum electa: ita q̄ psalmista verbum suum dirigit ad ciuitatem hierusalem.

¶s Fiat pax in virtute tua. idest fortitudo murorū ⁊ edificiorum tuorum tanta sit q̄ aduersarii non possint perturbare pacem ciuitatis. vnde in translatione hieronymi habetur: Fiat pax in muris tuis. ⁊ q̄a pax ciuitatis non conseruatur ex muris tm̄: sed cum hoc ex abundantia victualium ⁊ armorum: ideo subdit.

¶t Et abundantia in turribus tuis. in quib⁹ solent arma ⁊ victualia reponi.

¶v Propter fratres meos. idest propter iudeos natione quos psalmista vocat fratres sm̄ modum consuetudinem scripture.

¶r Et proximos meos. idest conuersos de gentilitate ad iudaismum: quia plures tales erant inter iudeos in iudaismo.

¶y Loquebar pacē de te. orando deum pro tua pace. Tempore enim orationis homo fidelis cum deo loquitur. Et quia psalmista non solum odo desiderabat pacem propter conuersos ⁊ iudeos sed principaliter propter cultum dei qui vigebat in hierusalem: ideo subditur.

¶3 Propter domum domini dei nostri. idest propter templum diuino cultui deputatum.

¶3 Quesiui bona tibi. a deo tibi impendenda per orationem meam.

°sedes super domum dauid
ᵖRogate que ad pacez sūt hierusalem: ᵠabundantia ʳdiligētibus te. ˢFiat pax ī virtute tua: ᵗabundantia in turribus tuis. ᵛPropter fratres meos: ʷet proximos meos: ˣloquebar pacem de te. ʸPropter domuz domini dei nostri: ᶻquesiui bona tibi.

Canticum graduum.

¶In psalmo. cxxj. Letatus sum.

Additio.

Ad declarationem huius psalmi et eius cōtinuationem cum precedentibus considerandum est q̄ sicut habetur. ij. Regum. vij. Postq̄ dauid habuit quietem ⁊ aliqualem securitatem ab hostibus exterioribus: cōsiderauit de templo dei edificando: de quo locutus est nathan prophetа: vt ibi latius habetur. vnde pari forma postq̄ dauid in psalmo precedenti fuit a deo in persona ecclesie prophetice ab hostibus finaliter securatus: in hoc psalmo agit de domo domini ⁊ eius ciuitate. vnde hic psalmus dupliceм sensum videtur habere literalem: vnuz scilicet minus principalem ⁊ imperfectum in quo agit de ecclesia militante p hierusalē materialē figurata: ⁊ aliū magis principalem ⁊ pfectum in quo agit de hierusalem que sursuz est mater nostra. Gal. iij. ca. Qui quidē sensus duplex ſalis quō intelligatur habet a postillatore in tercia regula exponendi sacrā scripturam in secundo prologo suo Genesim. Et sic quodāmodo intellexerunt hunc psalmū precipui et antiqui hebreorū exponentes illuz versum scilicet: Hierusalē que edificat vt ciuitas ꝛc. de correspondentia vtriusq; irlm predicte. Unde psalmista in hoc psalmo septē facit. Primo enim in pſona ecclesie quasi securatus ō cr̄sodia diuina: vt in fine psalmi p̄cedentis ad vlteriora se extendit: scilicet ad considerandum de letitia spirituali que in ecclesia celesti iā sedatis tribulationibus habet: ⁊ de hoc dicit. Letatus sum in his que dicta sunt mihi: scilicet p reuelationem diuinam in scripturis contentā. Et quē sint illa dicta subdit dicens: In domū domini ibimus. s. in ecclesia superiori: vbi eternaliter erimus: iuxta illud: Ut inhabitem in domo dñi in longitudine dierum. ¶Consequēter sedo vt ostendat q̄ nō solū letabitur et hoc q̄ tendebat seu ibat in domū dñi: sed q̄ quodāmodo ibidē erat stabat saltem in spe: ideo subdit: Stantes erant pedes nostri ꝛc. vbi notanter dixit. Stantes erāt. p modū p̄teriti imperfecti: ⁊ non dixit: Stantes fuerunt neque sunt. ad designandū q̄ in hac vita habet inchoatio tm̄ existentie in illa domo dñi: nō cū pfecta statio nec omnimoda carentia illius. ¶Consequenter tercio declarat q̄ sit ista irlm inuisibilis ⁊ immaterialis quā vocat domū dñi de qua bic loquit: ⁊ hoc p modū cuiusdā similitudinarie ꝓportionis dicens: Hierusalē q̄ edificat vt ciuitas cui⁹ pars icipatio ei⁹ in idipsum. Ad qd sciendum q̄ antiqui hebreoz ⁊ etiā multi moderni: vt Ra. sa. et alij ex hoc versu intelligunt q̄ irlm cū templo suo materialit sumpta: correspondet irlm celesti in situ. ita q̄ in loco sūmi celi supraposito cenith capitis irlm materialis illic est celestis irlm vbi deus videt a sanctis suis Et licet ista sit corpaliter ⁊ materialiter intellecta alie na sunt a veritate: cū celū empyreum vbi sancti angeli ⁊ anime sanctoz gloriose existunt non restringitur ad certū locuz illius empyrei vniuersos orbes corpales ptinētis: cū in principio creationis rez totū sint reple cū angelis: vt habet in. ij. sententiaz. Est tū vez. q̄ hierusalē materialis cū cult⁹ diuinus ibi vigeret: fuit figura ecclesie militātis. ⁊ ipsa ecclesia militans sm̄ dionysiū de ecclesiastica hierarchia: ē figura celestis ecclesie: et hoc ē qd dicit psal. Hierusalē q̄ edificat ꝛc. Cui⁹ sensus est: Hec hierusalem materialis ⁊ visibilis. scz que edificat est supple. Ut ciuitas. ad similitudinem ciuitatis. Cuius participatio est in idipsum. scilicet in deum. cuius est domus inquantum ibidem plene participatur. Que quidem hierusalem secundo loco b intellecto potest intelligi de ecclesia militante: in qua deus participatur per gratiam: licet imperfecte. vel altius de ecclesia triumphante in qua deus participatur plene per gloriam: ⁊ vterq; sensus est verus ⁊ consonus littere: licet secundus sensus sit aptior inquantum perfectionem participationem includit. ¶Consequenter quarto ondit in quibus irlm illa materialis

correspondet ꝓportionabiliter militanti: ⁊ etiaꝫ eccle
sia militans celesti. Et sunt duo principalit̄: quoꝝ pri
mū ptinet ad cultum dei. scōm ꝙ ad directiōem ꝓpri
mi. De primo aūt dicit: Illic enī ascenderūt tribus tri
bus dñi. Illud enī ꝓprie ptinet ad cultum dei: quod ad
ptestationē vere fidei ⁊ confessionem diuine laudis p
tinet: que quidē testificabant seu ptestabant tribus
israel ascendentes ter in anno ad ierlm materialē: vt ex
odi. xxiij. ca. vt sibi dē offerrent sacrificia laudis in testi
monium diuine excellentie qđ erat singulare in illa ci
uitate hierusalem materiali: cū alie ciuitates gentium
ptunc idolatrarent ⁊ hoc est quod dicit. Illic ascen
derūt ⁊c. Testimoniū israel ad cōfitendū noi dñi. q̄ qui
dē cultus ꝑcipue viget in ecclia militanti: vbi trib⁹ no
mini. s. fidei quotidie ascendunt p gradus virtutum
ad testimoniū fidei exꝑssius exhibendū ⁊ offerendum
cōfessionē laudis. pfectius aūt iste cultus viget in hie
rusalem celesti ad quam ascendūt soli electi qui sūt ve
re tribus dñi ⁊ testificant vt excellentiā ꝓpriā dara
eius visionē. vñ Job. iij. ca. Quod vidim⁹ testamur.
Similiter ⁊ cōfitent noi dñi. p plenam ⁊ assiduam cō
fessionē laudis: vt̄s. in ꝑs. Beati qui habitāt in domo
tua dñe in secula seculoꝝ laudabunt ⁊c. De scō autē
dicit: Quia illic sederunt sedes in iudicio. in hierusa
lē ei mali determinabant quecūq; questiones ⁊ dubia
in lege diuina exorta. put dicit in postilla: quod mari
me ptinet ad directionē ꝓprii: ⁊ de hoc subdit: Illic
sederūt sedes in iudicio sedes sup domū dauid. qđ pre
cipue viget in ecclia militante. vbi cause ptinētes ad fi
dem ⁊ operationē fidelīū determinant vniuersaliter ⁊
p̄ncipaliter p summos pontifices: cuius sūt ꝓntifi
cis auctoritas fundat sup domū dauid. s. xꝑm dicen
tem petro: Pasce oues meas. Joh. vlti. ca. dicit tn in
plurali sedes cū sit tm vna principalis: qz p successio
nem sunt multi sedētes in prima sede petri: etiam ꝓpe
sedes ꝓticulares catbredralium ecclesiaꝝ que etiā sūt
in iudicio ecclesiastico posite ⁊ fundate sup domū da
uid. s. p auctoritatē christi: cui sedes dauid ptinet: vnde
Luc. j. c. Dabit ei dñs sedē dauid patris eius ⁊c. a quo
ois potestas ecclesiastica deriuat. Ad ecclesiam aūt tri
umphantē hoc maxime ptinet: ⁊ ꝑcipue in iudicio fi
nali. vnde saluator Math. xix. c. ait apostolis: Sede
bitis ⁊ vos sup duodecim sedes iudicantes duodecim
tribus israel. vñ ꝙ duodecim sedes intelligit ꝑfectio tri
bunalis. s. vniuersitas iudicantiū qui sunt omnes ꝑ
fecti: sicut ꝙ duodeciꝫ tribus vniuersitas iudicandoꝝ
vt magister in. iij. dist. xl vij. Et sic manifestū ē ꝙ hec se
cūda ꝓeminentia ierlm materialis circa iudicanda ꝑfe
ctius ptinet ad ecclesiaꝫ militantē: pampl⁹ etiā ⁊ ꝑfe
ctius quā ierlm superioꝝ: cuius ꝓticipatō plena est in id
ipm: vt dictum ē. Consequenter quinto cōsiderans
ꝑs. q̄ ad hierusalem illā de qua letabaꝫ in eundo ad il
lam: vt in primo vsu: Et in cui⁹ atrijs iam quodāmo
do erant stantes pedes sui ⁊ fratrū ꝙ spem: vt in scō
vsu dicēs fuit non potuerat habere accessum nisi ꝙ vera
charitatem ex qua par ꝑfecta celestis attingit: iccirco
hortaꝫ fratres ad orandū seu petendū charitatez illā
que a solo deo infundit seu ꝙratur: iuxta illud ad roma.
v. ca. Charitas dei diffusa ē in cordibus nr̄is ꝓ spiritū
sanctū qui datus ē nobis. et de hoc dicit: Rogate que
ad pacē sunt hierusalē. i. petite vt illa que ad pacem ve
ram que ad eundū ad ierlm ptinet beatis: ⁊ q̄ sunt
illa subdit dicens: Et abundantia diligētibus te. abū
dantia esī in hoc loco fm literā hebraicā cui concor
dat glosa nostra est abundantia pacis que in solis ba
bentibus charitatem habetur. Impius esī non ē par:
Ysaie. xlviij. capitulo. Abūdantia igitur pacis est dili
gentibus te. s. deum. ¶ Consequenter sexto ipse psal
mista petit a deo illa ad que hortabatur alios vt eam pe
terent: ⁊ de hoc dicit: Fiat par in virtute tua. scilicet in
charitate que est virtus diuina per excellentiam cum
sit maior ceteris virtutibus theologicis: vt. j. Corin.
xiij. ⁊ in hoc distinguitur par vera que est circa appeti
tum boni veri a pace apparentē que est circa appetitū bo
ni apparentis tm: quia prima par ꝓcedit a charitate que
est virtus diuina tanq̄ effectus eius. secunda vo ꝓcedit
ab appetitu boni simulati tm: quod quidem boni appe
tendo seu consequendo non habetur par seu potius bel
lum: vnde Sapiē. xiij. In magnoviuentes in sactie bel
lo tot ⁊ tanta mala pacē appellāt. et quia par vera ñ eq
lī ē reqrīt in oibus in hierusalē de qui
bus dicerat i quarto versu: Illic enīm
ascenderunt trib⁹ ⁊c. seo abundatius
requiritur in his q̄ aliis president: de
quibus dicerat i qrto versu: Illic sede
runt sedes in iudicio. iccirco subdit:
Et abūdantia i turribus tuis. s. abūdā
tia vere pacis sit in
turribus tuis. s. in his qui sunt aliorū prepositi: sicut tur
res preponuntur in custodia muri. Consequenter se
ptimo cōuertitur ad hierusalem celestem de qua ꝓncipa
liter agit dedarans duo bona ꝓtinentia ad ipam hierusa
lem: que bona p predictam oratiōez a deo intendit impe
trare: quorum primum est augmentum numeri ciuiū ce
lestium: ⁊ de hoc dicit: Propter fratres meos ⁊ ꝓximos
meos. multiplicandos. Loquebar pacem de te. Secūdū
est integritas vtutis dei que per assistentiam omniū elec
torum in ea perficit: ⁊ de hoc dicit: Propter domū dei no
stri. s. integrandā. Quesiui ꝑdicta bona tibi.

Psalmus. cxxij.

Ad te leuaui oculos. Titul⁹ huius psalmi est: Canti
cum graduum. Cuius patet sententia ex supradi
ctis. Et videtur psalmus iste esse oratio alicuius
sancti prophete ꝓ liberatione populi israel ab afflictione
inducta p antiochum illustrem in qua populus mirabili
ter fuit afflictus ⁊ despectus: vt habetur. j. Machabeoꝝ
⁊ secundo: quod prenidens prophet a dixit in ꝑsona ꝓpli
in illa afflictione futur: ¶a Ad te leuaui oculos meos.
cordis ⁊ corporis. ¶b Qui habitas in celis. licet esī de
us sit vbiq; p essentiam: presentiam ⁊ potentiam: tamen
speciali modo dicitur habitare in celis vbi facie ad faciẽ
videtur a sanctis. Populus esī positus in illa afflictione
sub antiocho ꝓ sua liberatione pluries orauit deum de
uote: vt habetur. j. Machabeoꝝ ⁊ secundo. ¶c Ecce
sicut oculi seruorum ⁊c. Seruus esī ⁊ ancilla nihil habēt
nisi a dño ⁊ domina. ⁊ per consequens filij seruorum tuo
rum totum auxiliū suum expectant a domino patrum: et
similiter ancilla a domina sua. ⁊ hoc modo populus in di
cta tribulatione constitutus non videbat se posse libe
ri via humana. ꝓter quod a deo erat tota expectatio et
spes sua: ideo subditur: ¶d Ita oculi nostri ad dominū
deum nostrum donec misereatur nostri. liberando nos de
persecutione antiochi. ¶e Miserere nostri domine mi
serere nostri. Ad hoc esī replicatur petitio vt ostendatur
afflictiōis intēsio: ꝓ quam sit magis erudibilis: ⁊ ad hoc
subdit rō cū dicit. ¶f Quia multū repleti sumus despe
tione. qz antioch⁹ i templo posuit abominandū idolū: vt ha
j. mach. j. pplm etiā in dacia cōpellebat multos afflictiue ⁊
contemptiue transire ad gentilem ritum. ideo subditur:
¶f Quia multum repleta est anima nostra. idest vita no
stra. ⁊ supplendum est afflictione ⁊ contemptu: ⁊ est mo
dus loquēdi volentis: qui exꝑ vehemētia voluis trucat vba

sua. ꝑter qꝺ aliquid ẽ supplendū ad babendū intellectū. ¶g Obprobriū abūdantibus.i.antiocho 7 eꝰ exercitui q̄ abūdabāt diuitijs:eo q̄ spoliauerāt regnū egypti 7 tēplū dñi in ihm 7 etiā ciuitatē.vt bꝫ.j.Macha.j. ¶h Et despectio superbis.qz ꝑter ista erāt valde elati in superbia. intantū q̄ 7e antiocho dr.ij.Mach. v.q̄ erat ita elatus ac si baberet pelagus ad ambulādū 7 etiā ad nauigādū ¶In psal.cxxij. Ad te leuaui oculos meos.vbi dicit in postilla:Et videtur psalmus iste. ¶Additio. Hꝛ afflictione inducta ꝑ antiochū nō solū obprobriū 7 despectionē passi sunt israbeliti ci:sed occisiones 7 magnas predas 7 strages.sili et tēpli multiplicē ꝓbanationē:vt patet in libris Machabeoꝝ. vnde nō ꝓprie applicat littera buꝰ psalmi illi hystorie:sed cōuenientius 7 magis ꝓprie pōt intelligi in cōtinuatione cū ꝓcedenti in ꝑsona ecclie xpi.que etiā tpe trāquillitatis 7 pacis de qua pace locutus fuerat in ꝓcedenti psalmo:vt dictū est:sustinet multa obprobria 7 despectionem ab his etiam fidelibus q̄ abūdāt in seculo. ⁊in multitudine diuitiaꝝ suaꝝ gloriant:similit in potestatibus mōanis. tales em cōiter despiciūt bonos 7 ꝛeuotos:vnde in glo.sup hūc psalmū dicit:Irridet essi a timente qꝺ amat:qui sperat nō visa. 7 ei dicit:Quid credis insane:quid credis:reuertus est aliquis ab inferis 7 retulit tibi.quid ibi agit 7 ecce qꝺ ego amo video 7 fruor:Hec in glo. De hac igit despectione 7 de hmōi obprobrio q̄ ꝛe trāquillitatis sepe in ecclesia ꝓtingit ps. coquerit in ꝑsona iustoꝝ ecclie dicens Miserere nri dñe:qz multū repleti sum⁹ despectōe vñ si q̄ra a q̄b⁹ despiciaꝝ:subdit:Multū repleta ẽ aia nr̄a obprobriū abūdantib⁹.i.ab abūdātib⁹. Et quē sensū ir̄a facilit applicaꝝ:nec requirit q̄ aliqua dictio de contentis in hoc psalmo intelligaꝝ nisi in sensu literali:vt ꝑz intuēti. Et nota q̄.s.in cantico graduū qꝺ incipit:Leuaui oculos me.in montes.ps.petit in ꝑsona ecclie auxilium a dñō:in hoc vō psalmo petit misericordiaꝫ:cui⁹ ratio talit pōt assignari: qz in nullo psalmo ecclia inuitatur iustitie diuine:eo q̄ tribulantes eā.s.habitātes cedar de quibus ibi loquit manifeste sunt ꝺ dei. Sed in hoc psalmo ecclia pot⁹ inuitat mi sericordie diuine:qz patit ab his q̄ de gremio sunt.s.ꝺ xpi amis abundātibus 7 supbis.vñ de rigore iustitie pot⁹ cēt punienda ecclia saltē in tpalib⁹,ꝑ talibus eius cōcuibus sicut frequēter etiam iusti puniunt tpalit cū suis ꝺcuib⁹: sicut ꝑz in captiuitate babylonica in qua nōnulli iusti fuerūt punīti:sicut hieremias daniel 7 hmōi:7 iō pluries ꝑtit misc̄diaꝫ dicēs:Miserere nri dñe miserere nri ꝛe.q.d. Mō pura iusticiā s misc̄diā petim⁹. ¶ Psal.cxxij. Isi qz dñs. ¶Huic psalmo ꝓmittit talis titu.in hebreo:Canticū graduum dauid. 7 sic apparet actor psalmi. De materia aūt ei⁹ inbi videt q̄ dauid.fecerit hūc psalmū gratias agens de sua liberatiōe 7 populi sui a philisteis ascendentibus ꝺtra eū q̄n cū audierunt eē inūctū in regē sup isrl.ij.Reg.v.vt sic dō occiderent 7 regnum eius destruerent:sed fuerunt rebellati ꝺtute diuini auxilij:vt ibidē habeꝫ. Et dixit dñs ad dauid: Habo tibi philistīm in manu tua. Sc̄dm hoc igit̄ qꝺ dauid inuitat populum ad teū laudandū dicens: ¶b Dicat nunc israel. .i.populus israel habita victoria de philisteis. ¶c Nisi qz dñs erat in nobis.ꝑ adiutoriū spāle:7 replicaꝫ hoc dicendo:Nisi qz ꝛe.ad ostendendū maiorem gratitudinez de auxilio diuino. ¶d Cum exurgerent homines in nos .i.philisteꝰ:vt predictum est. ¶e Forte viuos deglutissent nos.i.non potuissemus resistere eoꝝ impetui sicut nec illud qꝺ deglutiꝫ deglutienti. ¶f Cū ira ꝛcetur furor eoꝝ in nos.qz philisteꝰ venerāt ꝺtra dauid et ꝓpl̄m eius cū magno furore 7 desiderio eos destruēdi: ideo subditur: ¶g Forsitan aqua.s. tribulationis q̄ ꝓpetum aq̄ designatur esaie viij. Adducz dominus sup eos aquas fortes et multas.regē assyrioꝝ ꝛe. ¶h Absorbuisset nos.includēdo nos vndiq̄: sicut ille qui absorbeꝫ aqua vndiq̄ circūdatur ea.q.d. non ꝓtuissemus aliq̄liter euasisse. ¶i Torrentē ꝓ transisset aia nr̄a.in hebreo et in translatione biero.habeꝫ: Torrēs transisset sup animā nr̄ā. 7 ꝓ torrentē intelligit impetus philistinoꝝ quo dauid 7 populus fuissent obruti nisi fuissent diuinitus saluati: 7 ideo cū dicit b: Torrentem ptransisset anima nr̄a.locutio est figurativa:sicut illud ꝓuerbium. Dereliquit fistula buccas:7 sili cum subdit. ¶k Forsitan ptransisset aia nr̄a aquā intolerabilem.qz in hebreo 7 in translatione biero.habetur: Forsitan ptransissent sup aiam nostram aque supbie. vel fortes:ideo subdit ꝓ gratiaꝝ actione. ¶l Benedictus dominus ꝛe.minus dicit 7 plus signat:quia nō solum eos a philisteis capi non ꝑmisit:sed etiam philisteos eis subiecit:ideo subditur. ¶m Anima nostra sicut passer erepta est de laqueo venantiū.i. de insidijs philistinoꝝ:7 ꝓ quem modum subdit. ¶n Laqueus contritus ẽ ꝛe.qz exeratus philistinoꝝ a dauid 7 populo suo fuit debellatus:7 quia hoc fuit virtute diuina:ib dicitur. ¶o Adiutorium nostꝝ in nōie dñi qui fecit celum 7 terram.q.d. non in nōie idoloꝝ qui nullam habent virtutem:quod ideo dicit quia philistei tunc fugientes reliquerunt idola sua ad salutē populi philistinoꝝ 7 etiam sui impotentia:quia dauid 7 viri eius trāsierunt ea.vt habeꝫ.ij.Reg.v.ca.

¶In psalmo.cxxiij. Nisi quia dñs.vbi dicit in postilla:De materia aūt eius.

¶Additio.

Non videt ꝓprie materia huiꝰ psalmi assignari a postillatore:qz de istis ꝑsecutionibus corporalibus que tpe dauid cōtigerūt:iam plures psalmi fuerunt facti in particulari 7 etiā generalit:vt patz in illo psalmo:Diligam te domine. In cuius titulo fit mentio de liberatione ipsius dauid ab oibus inimicis suis:tum qz impropie applicaꝛet illi hystorie hoc qꝺ dicitur. Anima nostra sicut passer erepta est de laqueo venantiū. quia vt ibidem patet:philistei non insidiose insurgerunt cōtra dauid 7 populum suum sed palam et manu armata:vt habeꝫ.ij.Reg.v. vnde melius videtur dicendū:q̄ hic psalmus continuaꝫ ad ꝑdictos sic:q̄ postq̄ psal. in ꝑsona ecclesie petiuit auxiliū ab aduersarijs exterioribus:vt in primo 7 secundo cantico:7 consequenter introduxit leticiam de pace 7 tranquillitate ecclesie:vt in tercio cantico. Consequenter etiam petiuit vt misericordiaꝫ iterlaretur ab intrinsecis eam tribulantibus:vt in psalmo precedenti. In hoc vero psalmo vult ostendere q̄ quandocunq̄ et a quibuscunq̄ persecutionibus ecclesia liberatur:ascribenduz est soli pietati diuine:vnde dicit. Nisi quia tominus erat in nobis ꝛe.quasi diceret: Non potentie nec viribus humanis attribuenda est:sed soli deo in

nobis ẽtribẽti p suã puidẽtiã ⁊ ptectõez: ⁊ iõ in ℔ psalmo tangit multa genera psecutionũ q̃ quedam ꝓcedunt a ferocitate seu inhũanitate psequentiũ. ⁊ te hoc dicit: Forte vinos vgelutissent nos cũ irasc. fu. cozz in nos. Quedã aũt ꝓcedũt ex insipiẽtia psequẽtiũ: sicut cũ vulgares indocti nõ er pssione ire: ꝙ pti? et quadã insipiẽtia psequẽtur fideles: ⁊ te hoc dicit. Forsitan aq̃ absozbuissẽ nos Aqua eñ sepe ꝓpls significat vt appc. xvii. ca. Et q̃a tales vt plimũ tangẽ indisciplinati impetuose psequũtur: ideo subdit: Torrentẽ ptransisset aiaz nr̃az. torrens ei fluit cũ impetu. Quedã aũt pscutiões ꝓcedũt ex tceptõe dyabolica vel hũana vl'etiã mũdana

qui fecit celũ ⁊ terrã.

Canticũ gduũ. cxxiiij.

a Si ꝓfidũt in dño b sicut mõs syon: non cõmouebit ineternũ q̃ hitat i irlm. c Montes in circuitu ei? ⁊ dñs in circuitu ꝑpli sui ex hoc nũc ⁊ vsq; in seculz. d Quia nõ relinq̃t dñs virgã pctoꝝ sup sortẽ iustoꝝ: vt nõ extẽdãt iusti ad iniq̃tatẽ manꝰ suas. e Bñfac dñe bonis ⁊ rectis corde. f Declinãtes aũt i obligatões addu cet dñs cũ opantibus iniq̃tatẽ. pax sup irl'.

Canticũ gduũ. cxxv.

quibus homo q̃q; capit sicut passer in laqueo: qui q̃ dẽ laqueus diuina vtute ꝓterit: vt iusti libereñt: ⁊ d dicit: Lia nr̃a sicut passer tẽ. ⁊ laqueꝰ ptritus ẽ tẽ. ⁊ sic te oib? cludit: Adiutoriũ nr̃m in noie dñi. corrñdet ad principiũ psalmi. i snia. i. liberatio nostra: te oibus pdictis ⁊ silib? aserbẽda ẽ diuino adiutorio tm. ad quã sententiã facilẽ litera applcatur.

Psal. cxxiiij.

O Ti cõfidũt. Titu. buꝰ psal. ẽ: Canticũ graduz cui? snia ꝓz er: supradictis. De materia vo hui? psalmi nõ videt q̃ intelligat de irlm materiali: cui? nũq̃ fuit tãta pax ⁊ sublimitas q̃nta describit i ℔ psalmo. vt videbit. q̃z mltocies fuit impugnata ⁊ plures destructa: bis totaliẽ. s. sez? nabucdo. ⁊ sez? romanos: ⁊ plies ptialr q̃tũ ad aliquã ptẽ muroꝝ ⁊ edificiorũ: vt ꝓz er libris regũ: paral. ⁊ machab. Et iõ exponit de irlm spiali. f. ecclia. te qua vi appc. xxi. Vidi ciuitatẽ sctãz irlm descẽdentẽ te celo tẽ. in qua ꝓfidẽ christi habitãt rp̃iani: qõ puidens psalmista in spũ, ꝙhetico dixit: a Qui cõfidũt in dño. nõ in idolis vanis: nec in rebus mõdanis. b Sicut mons syon. q̃ sic mõs syon ẽ imobilis sita q̃ vere cõfidunt in dño a stabilitate fidei nõ mouenẽ: iõ subdit. c Nõ cõmouebit ineñ nũ q̃ hitat in irlm. spiali ꝓ fidẽ charitate formataz. Et causã hꝰ stabilitatis subdit dicens: d Mõtes i circuitu ei?. i. angeli ad custodiã ecclie deputati. e Et dñs in circuitu ꝑpli sui. ꝑter qõ dicit. Matth. vlti. Ecce vobiscũ sũ oib? diẽb? vsq; in cõsumatiões seculi.

f Quia nõ relin. te. vir. pec. i. potestatẽ cozꝝ. g Super sortẽ iustoꝝ. i. ꝓua|ere iustis intãtũ vt moueant a statu fidei ⁊ virtutis: q̃ facit ci tẽtatõe ꝓtũ vt possint sustinere: vt dicit apls Cozꝝ. x. iõ subdit: Et nõ extẽdãt iu. ad iniq̃. ma. suas. Et q̃ boni merent̃ ꝑmiarl: ⁊ mali puniri: subdit psalmista. h Bñfac te. bo. et re. cor. ꝓferendo eis bona gr̃e in ꝑnti ⁊ glie in futuro.

i Declinãtes aũt. a rectitudine fidei ⁊ virtutis.

k In obligatõib?. i. ad peccata que obligãt ad penã iõ in trãslatione bibli. habet sic: Qui aũt declinãt ad prauitates suas tẽ. l Adducet dñs. ad penã eternam. m cũ opantibus iniq̃tatẽ. i. cũ demonibus obstinatis in iniq̃tate: ꝙt qd vi Matth. xxv. Ite maledicti in ignem eternũ qui ꝑatus est dyabolo ⁊ angelis eꝰ n Pax sup irl'. nõ sup irl'm carnẽ: s ꝑm spm̃. s. sup populũ catholicũ: ꝑter qõ in natiuitate christi cantauerũt angeli: Luc. ii. Gloria in altissimis deo ⁊ in terra pax hoibus bone volũtatis. Per bonã eñ voluntatẽ habẽt paces cordis interna: ꝑm q̃ vi. puer. xvi. Nõ ptristabit iustũ q̃cquid ei acciderit: et p illã dispnunt ad pacẽ supnam.

In psal. cxxiiij. Qui confidũt. vbi dicit i postilla. De materia hui? psal.

Additio.

Iste psalm? continuat cũ ꝓcedenti sic. Nam cũ dixiss? psalmista in ꝓcedẽti: Adiutoriũ nr̃m i nomine dñi tẽ. In hoc psalmo declarat qui sint illi quibus adest tale adiutoriũ. s. Qui confidũt in dño imobiliter ⁊ habitant i hierusalem. p. vrang charitatem: ⁊ te ℔ dicit: Sicut mons syon nõ cõmouebi tur ineternũ qui habitat in irlm tẽ. Cetera exponant̃ put in postil.

Psal. cxxv.

In conuertendo. Titulus huius psalmi ẽ: Canticum graduz. sine aliqua additione: ⁊ ꝓz sententia ex supradictis. De materia vo huius psalmi ꝓz er circumstãtia litere q̃ loquitur de reditu populi israel a babylonica captiuitate: q̃ te captiuitate facta p romanos nõ est reuersus populus iudaicus nec reuertẽt: vt frequenter supra dictum est. Dicit igit̃ ps. a In conuertendo dominus captiuitatem syon. reducẽdo ꝓpln te babylone in hierusalem in qua est mons syon: vbi fuerat templũ et domus regia. b Facti sumus sicut consolati. magna eñ ꝓsolatio fuit eis redire ad locũ cultꝰ diuini. c Tũc repletũ est gaudio os nr̃m tẽ. q̃z statim cũ venerũt in hierusalem ererẽrũt altare ⁊ obtulerũt hostias cum diuinis laudibus: vt bñ. i. Esdre. iii. d Tũc dicẽt inter gentes tẽ. Cyrus eñ rex persarũ ꝑ totũ regnũ suũ fecit publicari edictũ in quo habitabant gentiles de reditu indeoꝝ in terram suam in quo edicto continebatur ꝓceptum dñi de hoc sibi factũ Esdre. i. ꝑter quod gentiles hoc audiẽtes dicebant deum celi magnificasse ꝓpln israel. ⁊ aliqui eoꝝ conuertebantur ad iudaismũ: de quo etiã iudei letabant ideo subdit. d Magnificauit dñs fa. no. de reditu nostro ⁊ cõuersione gentiliũ. e Facti sumus sicut letantes. veruntamẽ q̃z adhuc no erat edificatũ templũ nec ciuitas reparata: ideo subditur. f Conuerte dñe captiuo. tẽ. ventus australis ẽ pluuiosus: ⁊ ideo facit fluere torrentes ꝓrius desiccatos: ⁊ sic petit ps. q̃ gr̃a diuina effluat in ꝓpln de captiuitate reducto: sicut tpe salomonis ꝓ redificatiõem ciuitatis ⁊ tẽpli vbi babant̃ diuina rõsa: Et ad ℔ impetrãdũ allegat ps. ꝓpli pniaz q̃ ẽ dispõ ad gratiã impetrãdã dicẽs: g Qui seminant in lachrymis ꝑ verã cõtritõez de peccatis. h In exultatione metent. ex consecutione gr̃e diuine. Et ꝛ ter applicat ad ꝓpln israelitas

i Euntes. in captiuitatẽ babylonicã. k Ibant ⁊ flebant. ex ptritõe de pctis. q̃ pe peccata q̃ captiuitatẽ me ruerãt. l Mittentes semina sua. sicut eñ fructꝰ ꝓdu cit ex semie: sic ex vera ⁊ pfecta pnia suo modo reportat bñficiũ dine gr̃e: iõ ibidit. m Venientes aẽe. tẽ. ꝓ tꝫ lia ex dict̃. Modalr aũt põt exponi psal. iste de quolibꝫ fideliũ

de pccato mortali tangꝫ de babylone que confusio interpretatur: ꝫp veram penitentiã consequit vnum gratie presenti et glorie in futuro.

¶In ps. cxxv. In quertendo dñs. vbi dicit in postil. de materia vo buꝰ psalmi. ¶Additio

Iste psalmꝰ ñ loquit de reditu ppli isrl a babylonica captiuitate q in illo reditu nunꝯ fuerunt tãre pleti gaudio q de ipis cõueniẽt. verificaret: Tũc repletum est gaudio os nostrum. vt patet et hystorijs Esdre et Neemie. silr nec ꝓie ꝺ eis posset dici: Tũc dicẽt inꝰ gentes magnificauit dñs facere cũ eis. licet ẽñ cyrus dedisset eis licẽtiam reedificandi: gentes tñ circumstantes multipliciter impedichãt. et eos fatuos reputabãt: vt habek. j. Esdre. iiij. et Neemie. j. silr nec de eis ꝓprie possꝫ dici: Clamientes aũt venient cũ exultatione. cum nunꝯ legitur ꝓ maiori pte fuisse in vera penitẽtia: vnde exposito res bebreoꝝ specialiꝫ Ra. abenbazra. istũ psalmũ exponunt de tpe messie quẽ falsꝫ spectant: ꝙ nos verius de tpe christi veri in quo sumus debemus exponere illũ in quo. s. tpe cõuertit deus captiuitatẽ syon. et continuat põ. iste cũ pcedenti sic: Mã cũ diuisset q deus ẽ in circuitu ppli sui ad custodiã: et ꝙ nõ reliquet virgã pctoꝝ sup sorte iustoꝝ. ne forte quis ex hoc crederet q in tpe xpi. ꝓtic venturi cessarent oẽs ꝓsecutores: iõ dicit. In quertendo dñs captiuitatem. Facti sumus sicut consolati. g. d. non ex toto erimus consolati: ꝙ sicut consolati: eo mõ quo apls. ij. Corin thi. vj. ca. dicit quasi tristes semp aũt gaudentes: qõ quidem gaudiũ statim declarat dicens: Tũc repletũ est gaudio os nostrum. et. q. apls. ꝓ primitiue ecclie non solũ gaudentes ꝓnunciabãt rpm eẽ in bonis: circa qõ ipoꝝ os et lingua assidue versabãt: ꝙ etiã obprobria. et stumelias cũ gaudio suscipiebant: Act. v. ca. Ibant apli gaudentes: q digni habiti sũt ꝓ nõe xpi cõtumelias pati. et q multi de gentibus boc cognoscebant ꝑdicãtibus aplis: iõ subditur Tunc dicent inter gẽtes. Consequent psalmista declarat modũ istius uersionis de qua diximus: In conuertendo dñs captiuitatẽ syon ꝓ modũ orationis. ꝓbetice dicens. Conuerte dñe captiuitatem nostrã sicut torrẽs in austro Pro quo sciendũ q plaga seu regio australis est sicca naturaliꝫ plus ꝙ alie regiones: et io cũ terra aliqua australi supponit torrens quo irrigat: tũc talis terra quertit a sterilitate ad fertilitatẽ: cui assimilat quersio captiuitatis syon. s. ecclie ꝑ aduentũ xpi: q. ꝓius erat qi sitiẽs: et io xpus assimilat radici de terra sitiente: ysa. liij. et post fuit irrigua sicut Hiere. xxxj. Et aia eoꝝ sicut ortus irriguus. Tũc. Consequenter ps. declarat. pcessũ illoꝝ q. ꝝ os et lingua replebit gaudio. s. aploꝝ et primitiuoꝝ eccle: et de hoc dicit: Qui seminat in lachrymis. q. ꝑdicti cũ maximis laboribus et ꝓsecutionibus seminabant vbũ dei: vnde. Euntes ibant et flebant mittentes semina sua. postea tñ: Cuꝫ exultatione portabant manipulos suos. s. fructum siue ꝑdicationis.

¶Psal. cxxvj.

Nisi dñs. Huic psalmo ꝓmittit talis titulus in hebreo et translatione Hierony. Canticũ graduũ salomonis. Et ꝙ dicit Rab. sa. iste ps. intitulatur a salomone non sicut ab actore: ꝙ factus fuit ab ipo dauid qui sicut ꝓuidit eũ edificaturꝝ domũ dñi: ita ꝓuidit cũ acceptuꝝ i uxorẽ filiã pharaonis ꝺ legem diuinã que. ꝓbibet indeis accipere mulieres alienigenas: et ꝙ hoc dixit. Nisi dñs edificauerit domũ in vanum laborauerunt qui edificant eam. quasi diceret frustra edificat domum nomi no qui transgreditur eius mandatum: quia melior ẽ obedientia q̃ victime. j. Regum. xv. Et ad hanc sententiam applicat literam sequentem. Sed istud dictum videtur esse manifeste contra sacrã scripturã que dicit. iij. Regũ viij. et ij. Paral. v. q. edificata domo nebula implcuit eam in signuꝫ diuine acceptationis. et. j. palip. vij. q. ignis tũc descẽdit de celo et deuorauit holocausta et victimas. et manifestas dñi impleuit domũ. Itẽ. iij. Reg. ix. dicit q. dñs apparuit salomoni sicut apparuit ei in gabaon: dixitq; dñs ad eũ. Exaudiui oꝝnes tuã et. subditur: Et sanctificaui domũ hanc quã edificasti. et ꝙ oia ista ostenditur q. illa edificatio fuit deo accepta. Item salomon non videtur in aliquo peccasse accipiendo filiam pharaonis in vxorẽ: sicut dictũ fuit diffuse. iij. Reg. iij. Et ideo dicendus q salomon fecit psalmum istum: quia tñ reputabat se et totũ populum suũ nõ sufficere ad edificatõem domus domini. Sm q ipe dixit. ij. palip. ij. Quis eñ ꝑualere ꝙterit vt edificet ei domũ dignaz q. ꝺ. nullus nisi ipemet deꝰ apponat manũ suaz. ideo sm hoc dixit. Nisi dñs edificauerit domuz in vanũ laborauerunt et. Circa quod sciẽdũ q domus dominꝰ dupliciter edificat. Uno modo corporaliter ex lignis et lapidibus. Alio modo spiritualiter per

Canticũ graduũ salomonis. cxxvj.

Nisi dñs edificauerit domuz: in vanuz laborauerũt q edificãt eam. Nisi dñs custodierit ciuitatẽ: frustra vigilat qui custodit eaz. Uanum est vobis añ luceꝫ surgere: surgite pq̃ sederitꝭ q̃ mãducatꝭ panez

doctrinaz in fide et moribus et in virtutz edificatiõe requirit diuinũ auxiliũ. Igitur in hoc psalmo agit prio de edificatõe corporali. secundo de spirituali: ibi. Cum vederit dilectus suis. Circa primũ dicit salomon.

a Nisi dñs edificauerit domum. dirigendo et cõfortando artifices. ¶b In vanũ laborauerunt et. vnde et lapis angularis cõsummãs edificiũ parietum: plures fuit reiectus ab artificibus sicut inutilis: et tñ i cõsummatione edificij fuit aptissimus: quod a dño factum fuit sm q dictũ est supra psalmo. cxvij. Lapides quem reprobauerũt edificantes hic factus est in caput anguli. A domino factũ est istud et. Et ad hoc adducit exemplum de custodia ciuitatis humana que non ꝓualet sine diuina cũ dicit. Nisi dñs custodierit et. Et sm sententiam predictam alloquitur psalmista artifices dicens.

c Uanum est vobis ante lucem surgere. idest de mane: vt habet translatio Hierony. et hoc est ante sortem: nisi supple assit diuinum adiutorium: vt premissum est: ¶d Surgite postq̃ sederitis qui manducatis panem dolozis. in hebreo sic habetur: Retardantes sessionem et manducantes panẽ laborantium. et sensus sicut vanũ ẽ vobis mane surgere ad incipiendũ opus nisi assit diuinũ adiutoriũ: ita sine tali adiutorio vanũ est. Retardare sessionẽ. i. quetem ab ope op̃ multum cõtinuãdo. Et manducantes panẽ laborantium. isti sũt artifices manualiꝫ opantes. translatio aũt cõis potest sic exponi: ¶d Surgite postq̃ sederitis. q. d. non optet vos nimis cito surgere ad opus. q̃a si vobis assit diuinũ adiutoriuz plus faciet q̃ solicitudo vestra nimia: et ideo ¶d Surgite postq̃ sederitis. i. postq̃ ꝓuenient quieueritis. ¶e Qui mãducatis panẽ dolozis. i. vos oparij q̃ bẽtis victũ ex labore corꝑali acqsit tũ: q̃ labor ẽ causa dolozis in corꝑoribus viis. ¶f Cũ vederit. Hic ꝓnter agit de edificio spirituali ꝑ doctrinã sanam fidei et morũ. Circa qõ sciendum q hec est vera littera bebraica: vt dicunt bebrei saltem moderni: Sic dabit excitanti se a somno: et est finis versus precedẽtis in bebreo et in translatiõe Hieronymi. et continuatur sententie precedenti qua diximus operarios habere victum per magnum laborem corꝑoralem subdẽs. Sic dabit. s. domiꝰ victum cõuenientem sine tali labore excitanti se a somno: propter amorem studij legis diuine: sicut facit doctor studiosus: et subditur: Ecce hereditas. dominiꝰ quam magis appropiat deus q̃ domum materialem. Filij idest discipuli edocti a doctore predicto. Circa quod sciendum q filij prout scribitur in bebreo nõ potest esse genituus singularis numeri sed nominatiuus pluralis: et quid sit illud bonuz quod acquiritur dictis discipulis: ostenditur cum subditur: Merces fructꝰ ventris. i. bonum quod reportant

discipuli ẽ fructꝰ legis: q̃ ẽ sapia: Et dr fructus ventris eo q̃ latet in corde: qđ hic vocat venter eo mõ loquẽdi q̃ dr puerbiorũ. xvi. Appone cor tuũ ad doctrinã meã q̃ pulchra erit tibi cũ seruaueris eã in vẽtre tuo. sic erpoit ſRa. ſa. Eo hũc ac itellectũ põt aliq̃ mõ reduci trãslatio cõis q̃ sic habet.

¶f Cum dederit dilectꝭ suis. i. studiosis doctoribꝰ in doctrina fidei ⁊ moꝛ q̃ sint a deo dilecti.

¶g Somnus. i. requies p mortẽ q̃ dicit somnus in scriptura. Job. xj. Lazarus amicus nr̃ dormit: ſ vado vt a sõno excitem eum.

¶h Ecce hereditas dñi filij. i. fideles edocti ab ipſis in fide ⁊ moꝛibꝰ: q̃ dicũtur eorũ filij in scriptura sũt hereditas dñi magis dilecta q̃ omnis materialis. ⁊ quid sit bonũ qđ reportãt finaliter ostendit cũ dr. ¶i Merces fructus ventris. i. christꝰ qui est fructus ventris v̊ginalis: ẽ merces eorũ: q; ẽ tra titudo obiectiuein aspectu eiꝰ sue diuinitatis exterius ſm q̃ dicit aug̃ſ in Joban. ¶k Sicut sagitte in manu potentis. qđ sũt pate ad ꝺaduersariorũ destructiões ¶l Ita filij excussorũ. i. de numero expeditorum ad pugnã tanq̃ excussi ab impedimẽtis: in veb. autẽ dr: Ita filij iuuentutũ. ⁊ ẽ adẽ sinia: q; iuuenes sunt magis expediti ad pugnãdũ: ⁊ isti sũt illi filij de quibꝰ ꝺdictũ ẽ q̃ ſe edocti in fide ⁊ moꝛibꝰ a sanctis doctoribꝰ: ⁊ sic sũt parati rebellare aduersarios veritatis: ſm q̃ dr ad Tytũ j. Implectentẽ eũ q̃ ſm doctrinã ẽ fidelẽ sermonez vt potens sit exhortari in doctrina sana: ⁊ eos q̃ ꝺdicunt arguere. ¶m Bea. vir q̃ imple. deside. suũ er ipſis. in hebreo ⁊ trãslatiõe hiero. bꝛ. Pbaretrã suã er ipſis: per quã intelligẽ ſchola doctoꝛis vel eccl̃ia boni pastoris vbi congregant̃ tales filij sic edocti: ⁊ ad eũdẽ sensũ ꝺducit litera cõis cũ dr: Desideriũ suũ er ipſis. q; bonꝰ doctor desiderat bñe tales filios ⁊ filꝭ bonꝰ pastor. ⁊ qz bonitas eorũ redũdat ad meritũ doctoris vel pastoris ꝓpẽ qđ talis doctor vl̃ pastor ẽ beatꝰ vir. iõ subditur.

¶n Beatus vir. i. congregatiõe eorũ. ¶o Non confudẽt. talis doctor vl̃ pastor: vel hoc referẽ ad quẽlibet discipulorũ edoctorũ. ¶p Cũ loquẽt inimicis suis. i. aduersarijs veritatis eos potenꝫ arguendo. ¶q In porta. hoc ẽ in loco patẽti. vl̃ In porta. i. in iudicio. q̃a iudices antiquitꝰ in portis sedebãt: ⁊ ibi coram eis alii q̃ facte sũt disputatiões fideliũ cũ infidelibꝰ.

¶r In ps. cxxvj. Visi dñs. vbi dicit in postil. Huic psalmo ꝓmittitur talis titulus.

¶ Additio.

Psalmus iste põt exponi de edificatõe corporali sine aliq̃ distinctõe: veriꝰ tñ ⁊ magis coꝛrespondẽt ad ps. pcedẽtes exponit tot̃ de edificio spirituali. Pro quo nota q̃ quatuor tanguñt hic a psalmista ptinentia ad bonũ ciuitatis seu dom̃ in quoꝝ q̃libet psalmista asserit q̃ habet a deo efficatiã pricipaliter. Primũ ẽ ipa edificatio de quo dicit: Nisi dñs edificauerit domũ ꝛc. Scdm ẽ custodia eiꝰ de quo dicit. Nisi dñs custodierit ciuitatẽ. Tertia est industria ciuium ad querenda ea q̃ requirunt̃ ad sustentatões seu cõseruationẽ eorũ. ⁊ qz hoc nõnulli credunt pcedere a solicitudine bñana ſm. iõ dicit. Vanuz est vobis ante lucẽ surgere ꝛc. q. ꝺ. nõ cõfidatis de nimia solicitudine vra surgẽdo mane ad opatiões erercendas ⁊ retardando sessionem, put in hebreo habeẽ. ſ. nimiã moram faciẽdo circa eas: ⁊ quare hoc sit vanum declarat cũ dicit. Cuz dederit dilectis suis somnũ. hoc est dicere q̃ dilecti deo q̃ ab eo in agendis dirigunt̃ ista omnia habent: licz habeãt somnũ quietũ sine bnõi solicitudinibus magnis. eo modo quo dicit in psal. Inquirentes aũt dñm non minuentur oi bono. Quartũ aũt qđ ptinet ad bonũ ciuitatis seu domuz est pluralitas ciuiũ seu domesticoꝝ: de q̃ dicit Ecce hereditas dñi filij. q. ꝺ. habere filios nõ dependet totaliter ex bñana industria: seꝺ requirit̃ auriliũ diuinum fecũdans cõiuges; ⁊ dans eis mercedẽ fructus ventris qui quidẽ filij sũt q̃ si arma parentũ ad eoꝝ defensiones et ideo subdit. Sicut sagitte in manu potentis ita filij excussoꝝ. vbi in hebreo habeẽ vt postillatoꝛ ait: Filij iuuentutis. Et ratio est quia filij senectutis cõiter nõ attingũt pfectam etatẽ in vita parentũ vt possint eis adiuuare et q; de talibus filijs. ſ. adiuuatib⁹ parẽtes melius ẽ habere plures iõ subdit: Beatus vir qui implebit pharetrã suaz ex eis ſm hebreos cũ diuisꝫ esñ q̃ filij sunt sicut sagittetiõ cõgregatiõez eoꝝ coꝛespondent dicit esse in pharetra in qua sagitte consueuerunt congregari. ⁊ qz cũ talibus tene cõgregatis põt homo resistere aduersarijs: iõ dicit Nõ confundẽt. Pro scdo. ſ. de edificatõe spũali sciendũ q̃ quatuor ꝺdicta possunt applicari ad ciuitatẽ spũalẽ que est ecclesia dei: de cui⁹ edificatõe fuerat locutus in cantico supradicto. vbi dicit Hierusalem que edificat̃ vt ciuitas. ⁊ de eiꝰ custodia similiꝫ diverat in alio cantico ꝺ. Hierusalẽ. Mõtes in circuitu eius. ⁊ in hoc cantico adiũgit tercio de solicitudine bñana: de qua in bnõi ciuitate non est confidendum: ⁊ hoc cũ dicit: Vanum est vobis ante lucez surgere vsq; ibi. Cũ dederit dilectis suis somnũ. Addit etiã quarto q̃ in hac ciuitate. ſ. spũali maxime est; appetenda pceratio filioꝝ spiritualiũ: de quo dicit: Ecce hereditas dñi filij ꝛc. qui quidẽ filij multũ valent in defensiõe spũali bnõi ciuitatis: ⁊ de hac ꝺ. Beatus vir qui impleuit ꝛc. vsq; in finem.

Psal. cxxvij.

Beati omnes. Titulus huiꝰ psalmi est: Canticũ graduũ. cuiꝰ inia pẽs ex supradictis. De materia vero huiꝰ psal. videt q̃ sit quedã imitatio ad timorem dei: ꝓmittendo deũ timentibus ꝓsperitatẽ temporalem ſm modũ veteris testamenti in quo ꝓ talibus bona temporalia ꝓmittebant̃ ſm q̃ dicit Esaie. j. Si volueritis et audieritis me bona terre comedetis. ⁊ ſm hoc dicitur.

¶a Beati oẽs qui timent dñm. ⁊ dicit oẽs indifferenter: q; nõ est ꝑsona ꝛ acceptio apꝰ deũ: Act. x. ¶b Qui ambulant in vijs eius. q̃datis suis obediẽdo q̃ sunt vie deueniendi ad salutẽ. ¶c Labores manuũ tuarum q; mãducabis. i. si timueris deum habebis abundantiã bonoꝝ temporaliuz: ita q̃ non oportebit te de alieno viuere. secũdo promittitur abundãtia in prole que est magis reputãda q̃ diuitiarum abundantia cum dicitur: ¶d Uxor tua sicut vitis abundans. q; pariet tibi filios multos.

¶e In lateribus domus tue. quia habebis abundanter: vnde poterunt nutriri in domo tua: ⁊ nõ solum nutriri: ſ etiam ad augmentum perduci: ideo subditur. ¶f Filij tui sicut nouelle oliuarum. gratiose crescentium. ¶g In circuitu mense tue. parati ad ministrandum tibi bonoꝝ affluẽtie. Tercio promittitur celebritas fame cum dicitur.

¶h Ecce sic benedicetur homo. idest cõmẽdabitur: ⁊ ei

bona imprecabunt: qz quilibet dicet de eo. ¶i Benedicat tibi dñs ex syon. i. in templo qđ erat in monte syon vbi fiebant oblationes ꝓ salute timentiū deū z dabant diuina responsa. ¶k Et videas bona ierlm oībꝰ diebꝰ vite tue. magna em erat consultatio populo tempore quo ciuitas ierlm in qua vigebat cultus diuinus erat in bono statu. ¶l Et videas fi. filii. tuoꝝ. i. logā vitā bēas. ¶m Pacē sup israel. resumat li videas f. pacē sup totū populū magna enim erat cōsolatio timentibus deū videre populi pacificū statū.

¶ In psal. cxxvii. Beati oēs. vbi dicitur i postil. de materia vō hui⁹ psalmi.

¶ Additio.

Iste psalmꝰ videt̄ connuari ad p̄cedentē sic: In pcedēti em improbat nimiā solicitudinē humanā circa ea q̄ bus homo indiget: z hoc cū dicit. Etenim est vobis ante lucē surgere. In hoc aūt cantico dicit q̄ talia nō deficiūt timēti deū: eo modo quo supra in alio loco dictū est: Inquirentes aūt dñm nō minuent oi bono. z hoc dicit. Beati oēs qui timēt dñm. t̄c. vsq; ibi: Et bene tibi erit. Sili⁹ in pcedenti ps. dixerat q̄ pcreatio filiozum erat valde appetenda dicēs. Ecce hereditas dñi filii. In hoc aūt cantico dicit q̄ hanc abūdantiā filioꝝ hꝫ timens dñm: Et te hos dicit Uxor tua sicut vitis abūdans t̄c. ista aūt intelligi debēt ad liam spūaliter. nā si tpaliē intelligerent de filiis carnaliter z hmōi: manifestā caperēt instātiam. Constat em q̄ multi timētes deū nō habēt filios carnales nec occupant in manuū laboribus t̄c.

¶ Psal. cxxviii.

a Sepe expugnauerūt me. Titulus huius psalmi est: Canticū graduū. z ptz sntia ex supradictis. De materia vō hui⁹ videt̄ saltē melioꝝ iudicio q̄ sit gratiārū actio ꝑ liberatōe ppli isral a psecutionibus suis q̄ frequēter legit facta a deo. Et diuidit in duas ptes: qz prio ponit dicta liberatio: scdo psequētiū punitio: ibi. Dñs iustus. Circa primū dicit. ¶b Dicat nūc isral. gratanter recognoscendo liberatiōez sui a piculis. ¶c Sepe expugnauerūt me a iuuentute mea. iuuentus aūt isral dicit qn fuit in egypto. vñ dixit dñs hicre. ij. ca. Recordat⁹ sum adolescētie tue qn secuta es me in deserto. z loquit de congregatione ppli isral. tūc em liberauit eos dñs ab egyptiis eos psequētibus in mari eos submergēdo: Exo. xiiij. z postea ab amalechitis eos inuadētibus: Exo. xvij. z iō replicat: Sepe expugnauerunt me t̄c. ¶d Etem nō potuerūt mihi. f. pualere: qz egyptij fuerūt submersi z amalechite rebelli. ¶e Supra dorsū meū fabricauerūt peccatores. i. egyptij filiis israel grauia onera imponētes: vt babeł in ero. ¶f Prolongauerūt iniqui. suā. nolētes dimittere populū ad dei mādatū: z sic nō solū fuerūt filiis isral crudeles: ꝑ cā hoc deo rebelles. ¶g Dñs iustus. Hic ponit ponit dictoꝝ psecutoꝝ punitio cū dī. Dñs iustus ꝓdet cruces peccatoꝝ. eos malis gratibus suis humiliādo. ¶h Confundant z puertant retrorsū. tanq̄ rebellan a deo. ¶i Omnes qui oderūt syon. q̄ tunc erat locus diuini cultus: z per hoc intelligunt filij israel oēs qui locū istū cā deuotōis frequentabant. ¶k Fiant sicut fenū tectoꝝ t̄c. qđ post modicū viroꝝ ē arto deficcat z deficiat z in b petit psal. ꝓ ꝓsperitas psequētiū pplm isral cito trāseat z deficiat. ¶l De q̄. i. de

dñm. ¶Benedicat tibi dñs ex syō: ¶k z videas bona ierlm oībꝰ diebꝰ vite tue: ¶Et videas filios filioꝝ tuoꝝ: ¶m pacē sup isral: Canticū graduū. cxxviij.

Sepe expugnauerunt me a iuuētute mea: ¶b dicat nūc isral. ¶c Sepe expugnauerunt me a iuuētute mea: ¶d etenim non potuerūt mihi. ¶e Supra dorsū meū fabricauerūt peccatores: ¶f plongauerūt iniqtatē suā. ¶g Dñs iustus ꝓcidet cerulces peccatoꝝ: ¶h cōfūdant z puertant

feno tectoꝝ. ¶m Non implē. manū suaz qui metet t̄c. qz reputat ipm inutile. z in hoc designat psalmista q̄ ꝓsperitas tpalis maloꝝ nō est vtilis seo magis nociua. ¶n Et non dixerunt qui ꝑteribāt t̄c. modus ē hominū transeuntiū iuxta terrena ascentia bonū fructū facientia imprecari benedictionē dñi sup ipsa: z non sup terre nascentia nullū bonū fructuz facientia: z ꝓ hoc ꝑtit ps. q̄ psecutoribus ppli israel non impetr̄ ꝓspera s magis aduersa ex ordinē diuine iustitie mala corū punientia.

¶ In psal. cxxviii. Sepe expugnauerūt me vbi dicit in postil. De materia vō hui⁹ psalmi.

¶ Additio.

Ontinuat hic ps. cū pcedēti sic: Dixerat em in psalmo ꝑterito q̄ timēs deū habebit multa bona z spēa alt videret pace sup isral. s. sup totuz pplm fidelē: z ne quis putaret q̄ illa par esset tpaliter intelligenda: iō subdit. Sepe expugnauerunt me a iuuentute mea. q. d. nō intelligas q̄ populus dei semp habeat pacē tpalē. nā frequēter ꝓtingit oppositū: quia Sepe expugnauerūt me a iuuentute mea. i. a pncipio ere. dū fidelitē: qđ satis ptz in. pcessu vtriusq; testamēti: et vt ostēdat q̄ ex talib⁹ impugnationibus nō sequitur subuersio fidelitū finaliter: iō dicit. Sepe expugnauerūt me etem nō potuerūt mihi. Cetera aūt exponantur ꝓut in postilla: reducēdo tn illa nō solū ad populū antiquū veteris testamenti: ꝫ etiā ad pplm nouū fideliuz vtriusq; em ꝓtigerūt ea que in hoc psal. continentur. vt patet intuenti.

¶ Psal. cxxix.

De ꝓfundis. titulus. Canticū graduū z ptz sntia ꝑ predicta. De materia vō hui⁹ psalmi dicitur ali q̄ q̄ de oīo ipius dauid. ꝓ sua liberatiōe a peccatis adulterij cū bersabee z homicidij vrie: ꝫ finis ps. videt magis ptēdere q̄ sit oīo ꝓ liberatione ppli isral. a babylonica captiuitate facta ab aliquo spūs dei habēte: q̄ loquēs in psona populi dicit. ¶a De profundis. i. de terra babylonis q̄ ee demissa respectu iudee: z etiā q̄ i babylone aliq̄ de iudeis erāt positi in carcere⁹ subterraneis. ¶b Clamaui ad te domine. orando corde z ore. ¶c Fiant aures tue intendentes. loquitur ꝺ deo ad modum hominis cuius aures sunt attente ad petitionem quam vult exaudire. ¶d Si iniquitates obseruaueris domine. volendo eas vsq; ad vltionem punire. ¶e Domine quis sustinebit. q. d. nullus: quia peccata ꝓter quę populꝰ fuit captiuat⁹ fuerunt multa z grauia valde. vt patet ex. iiij. Regum. z. ij. paral.

¶a Quia apud te ꝓpiciatio est z ꝓter legem tuā sustinui te dñe. in hebreo hr: Quia tecū ē ꝓpiciatio ꝓpter hoc timeberis. qđ exponit Ra. sa. sic: Quia tecū est ꝓpiciatio. i. quia tu solus potes peccata dimittere: vel timēre Propter hoc timeberis. i. es timendus: si enim alius posset peccata remittere: non sic esset: quia adillū posset esse recursus. Et ad idem videtur tendere trāslatio hiero. que sic habet: Quia tecum est ꝓpiciatio cum sis terribilis. sm vō translationē cōmunem hic allegatur

ratio q̃ deus nõ puniat peccata ad plenũ et allegatõe sue misericordie:cũ dicit. //a Quia apud te ꝓpiciatio est q.d.q3 ꝓpriũ tibi est misereri ⁊ parcere:nõ decet te iniq tates ꝓdicto mõ obseruare. //b Et ꝓpter legẽ tuã.q ꝓmittit uere penitẽtibus misericordia. //c Sustinui te dñe.expectan do beneficiũ tue misericordie.

//d Sustinuit aia mea in dño.q.d. qđ ꝓmittit misericordiã penitẽtib9.⁊ sic est repetitio eiusdẽ fine sub aliis uerbis ad maiorẽ expssionẽ affect9:sicẽ citer fit in psenciarum orationib9.

//e Sperauit aia mea in dño.tẽ est ꝓncipiũ versus q̃ talis est in hebreo ⁊ in trãslatione biero. Aia mea ad dñm a ygilia matutina vsq̃ ad vigiliã matutinã.⁊ sic exponit:Aia mea ad dñm.intenta ꝓ deuotione expectando suã misericordia. A vigilia matutina vsq̃ a vigiliã matutinã.i.a principio diei matutinalis vsq̃ i finẽ includẽdo diẽ ⁊ nocte:⁊ ꝓ hoc insinuat psalmista q̃ aia iusti debet semp esse ad dñm intenta:nõ solũ tpe ꝓsperitatis significato ꝓ diem:sed etiam aduersitatis significato ꝓ nocte:⁊ sic cũ in trãslatõe cõi dr: //f A custodia matutina vsq̃ ad noctẽ.li vsq̃ ad noctẽ:intelligit̃ inclusiue. //g Speret isrl'i dño hic ẽ principiũ versus sequentis i hebreo ⁊ in translatione biero.dicit igit̃:Speret israel in dño.misericordiam eius patienter expectando:cum9 rationẽ assignat diuinã. //h Quia apud dñm misericordia.que superexaltat iudiciũ:vt dicit iacobi.ii. //i Et copiosa apud eum redemptio.q.d.ꝓtẽs est multis modis redimere populum isrl'ex captiuitate:⁊ non solum de captiuitate corporali:sed etiã spirali:ideo subdit: //k Et ipe redimet isrl'ex omnibus iniquitatibus eius.quod semp verificatur de uere penitẽtibus:⁊ sic ex fine huius psalmi appet q̃ est oratio ꝓ toto populo isrl:sicut predictũ ẽ in principio eius. //l In pn̄s.cxxx. De ꝓfundis.vbi dicit in postilla. De materia vo hui9 psalmi.tc.

Additio.

Continuat̃ iste ps.cũ pcedẽti sic:Nam in pcedẽti tractauerat de impugnatione hũana contra populum dei:in qua dixit q̃ deus ẽ victor talium aduersariorum dicens. Dñs iustus cõcidet cervices peccatorum. tc. Jn hoc aũt ps.intendit de impugnatione intrinseca ecclie que fit ꝑ multa ⁊ varia peccata in ipa ecclesia ꝓpetrata:licet em̃ ecclia dñi sit ad iustos est sine macula ⁊ ruga:semp tñ in ea sunt mixti mali cũ bonis. Et q̃ isti peccatores sunt multi ⁊ sepe in ꝓfacto malorum submersi:ideo ecclia talium orans dicit:De profundis clamaui ad te dñe.i. de profundis peccatorum. sicut̃ deus in altis dicit habitare.sic eadẽ ratione dicit̃ lõge esse a peccatoribus:iuxta illud Longe a peccatoribus salus.⁊ cũ altis ⁊ ꝓfundis sunt opposita ⁊ valde remota:ideo petit. Exaudi oronẽ meã.q.d. more humano a longe ad te clamo:⁊ io requirit̃ vt fiãt aures tue intẽdẽtes ad vocẽ pcationis mee.ille em̃ qui vult audire aliquem existentẽ in valle remotis oportet q̃ habeat aures attentas ad audiendũ:Cetera aũt patẽt ex his que dicunt̃ in postilla.applicando ad hũc ꝓpositum.

//In eodẽ ps. De profundis.vbi dicit in postil. Quia apud te ꝓpiciatio est.

Additio.

Litera hebraica in hoc loco verius sonat vt tieris:⁊ pot̃ exponi sicut in postilla ⁊ est etiã alius sensus vt intelligat̃ sic:quia Tecũ est ꝓpiciatio

[a]Quia apud te ꝓpiciatio ẽ: [b]⁊ ꝓpt̃ legez tuã [c]sustinui te dñe. [d]Sustinuit aia mea in verbo ei9: [e]speravit aia mea i dño. [f]A custodia matutina vsq̃ ad noctẽ: [g]speret isrl'in dño. [h]Quia apud dñm misericordia: [i]⁊ copiosa apud eũ redẽptio. [k]Et ipe redimet isrl'ex oibus iniquitatibus ei9

Cãticũ graduũ. //. cxxx.

Dñe nõ ẽ exaltatus cor meũ: [b]neq̃ elati sunt oculi mei: [c]neq̃ ambulaui in magnis neq̃ in mirabilibus super me. [d]Si non humiliter sentiebã: [e]sed exaltaui animã meã. [g]Sicut ablactat9 ẽ sup mr̃em suã: [h]ita retributio i aiã mea. [i]Speret isrl' in dño: [k]ex hoc nunc ⁊ vsq̃ in seculum.

Dñe nõ ẽ exaltatus cor meũ. Hoc psal. ꝓmittit talis titul9 in hebreo: Cãticũ graduũ ipi dauid. Et q̃ patz q̃ dauid fecit psalmũ istum. Circa qđ sciendum q̃ sicut in corpe naturali bona ⁊ mala dispositio capit̃ redundat in membris:sic meritum ⁊ demeritũ principis redundat in subditis:vnde ⁊ populus isrl'fuit peccatus ꝓpt̃ peccatũ dauid in populi numeratõe:vt habet̃.ii. Regum xxiiij. Jdeo dauid hoc considerans in hoc psalmo ꝓponit corã deo meritum vite sue nõ ad iactãtiã ⁊ in se recognoscens diuinã misericordiã ⁊ gram ad ꝓpliandũ subditi ⁊ seruationẽ:sicut. iiij. Reg. rr. Ezechias dixit Obsecro dñe: memento qũo ambulauerim in veritate corã te ad impetrandũ ꝓlogationẽ vite sue. Et q̃ humilitas ẽ fundamentũ aliar̃ virtutũ:ideo in hoc ps. magis facit mentionẽ de sua humilitate q̃ boc insinuans alia bona superedificata a deo: dicit igit̃. //a Dñe nõ est exaltatũ cor meũ. motu superbie interiori. //b Neq̃ elati sunt oculi mei. in signo exteriori. dispositio em̃ cordis magis apparet in oculis q̃m in ptib9 aliis. //c Neq̃ ambulaui in magnis. oñdẽdo supbiã in facto. //d Neq̃ in mirabilib9 sup me.i. trãscẽdẽ tib9 statũ meũ vt q̃ hoc essem in admiratõe boim: qđ maxime querũt supbi. //e Si non bũiliter sentiebã. de meipo.

//f Sz exaltaui aiaz meã.i. meipm a pte venoinãdo totuz me ꝑ supbiã cleuãdo fiat supple de me pũitio i modũ q̃ sequit̃: //g Sicut ablactatus ẽ sup matrẽ suã.a quo maxime subtrabit mamillaz sic a deo subtrabaꝫ mihi ois consolationis dulcedo:⁊ q̃ nolebat ꝑpũ puniri ꝓpter ipm:ideo subdit: //h Jta retributio in aia mea.i. fiat punitio i ꝓpria ꝑsona:sic ei loquebaꝫ.ii. Reg. rriiij. Ego sũ q̃ peccaui ego qui inique egi. isti q̃ oues sunt qđ fecerũt: vertaꝫ obsecro ira tua ⁊ ira mea in me. io subdit. //i Speret isrl'in dño. cõsequi bona ab ipo:ita q̃ occasione mei nõ puniaꝫ in saliq. //k Ex hoc nũc ⁊ vsq̃ in seculũ.i. ꝓ totũ tps futurũ. Moralitas aũt hui9 psalmi ẽ vt principes mũdi exemplo dauid zelent ꝓ salute populi sui.

In ps. cxxx. Dñe nõ est exaltatũ. vbi dicit in postil. Circa qđ sciendum.

Additio.

Dicta in psalmis ꝓterita multa ponũt̃ ad dignitatẽ ecclesie ptinentia:ne ex hoc forte aliqua iactantia oriret̃ in singlarib9 ꝑsonis:iccirco in ꝟ psalmo dauid agit de humilitate sua nõ iactanter ⁊ deo regratias ⁊ vt ab eo alii discant. Humilitas em̃ in magnis viris ⁊ deuotis ẽ papue cõmẽdanda:vñ Bern̄. sup missus ẽ bome. Nõ ẽ magnũ esse bũle in abiectione:rara ꝓfusa ⁊ ꝓiosa virtus ẽ humilitas honorata:vñ dicit Nõ ẽ exaltatũ cor meũ. tc. exponat̃ put in postilla: ⁊ vbi translatio nostra dicit:Sed exaltaui aiam meam. Jn hebreo habetur verbum quod significat subiectionẽ:vñ litera sic habẽt:Si nõ bũliter sentiebã ⁊ subieci aiaz meã. ⁊ q̃lis sit ista subiectio ꝓdit. d. Sicut ablactatus ẽ sup mr̃em suã. Ablactatus ei nõ plumit neq̃

tēr at ambulare in magnis: & sp nitīt directōi mīis. Ad cō confirmatōez p modū oz̄onis vl'iuramenti dicit: Ita retributio in aia mea. s. a deo q̄ retribuēdo eū q̄ se humiliat exaltat & econtra: Luc. xviij. ca. Finalit aūt inuitās fideles ad hūc modū viuendi i vera būilitate pduđit: Speret isrl in dño. i. nō in viribus nec meritis p prijs cōfidat. et q̄ psumptio superba orit: & in deū sp spret: q̄ quidē spes vera nō est mentis seu viribus p̄prijs tm̄ puenit. & principaliter etiā et gratia.

Psal. cxxxj.

Canticū graduū. C.cxxxj.

[a]Emēto dñe dauid: [b]& omīs mānsuetudis eius.

Sicut iurauit dño: votum vouit deo iacob. [c]Si introiero i tabnaculū dom[i] mee: si ascēdero [d]i lectū strati mei. [e]Si dedero somnū oculis meis: & palpebris meis dormitatōez. Et requiem tēporibus meis: [f]donec inueniam locū dño: tabernacl'm deo iacob. [g]Ecce audiuim[us] eā i ephrata: inuenim[us] eā i campis silue. [h]Introibim[us] i tabnacl'm ei[us]: [i]adorabimus in loco vbi steterūt pedes ei[us]. [k]Surge dñe i requē tuā: tu & archa sctificatōis tue. [l]Sacerdotes tui induāt iustitia: & sci tui exultent. [m]Propt dm̄ dauid seruū tuū: ñ auertas faciē

Mēto dñe dauid. Titulus hui[us] ps. Canticū graduuz. Licet in hoc titulo nō ponat nomē dauid. tū fuit actor hui[us] ps. vt dcīm fuit sup psalmo. xxiij. et apparebit in pcessu hui[us] ps. in quo dauid facit mētionē prius capaliter de duobus: videlicet de deuotione quam habuit de edificatione tēpli: & de p̄missione sibi facta a deo & tuz ad successionē regni in filijs suis: de quib[us] dicit. b. q. Recū. vij. p̄mo ergo ponit primū: scdo scōm: ibi. Iurauit do mino. Prima in duas: q. prio ponit deuotio dauid erga templi edificatiōem: scdo circa archę trālationez: ibi. Ecce audiuim[us]. Circa primū dicit. //a Memento dñe dauid. cōferendo ei bona gre & glie. //b Et oīs mansuetudinis ei[us]. q̄ manifeste patuit in hoc q̄ sauli ipm ad mortem psequēti: bis a morte pepcit cū posset eū occidere: et q̄ plus ē de manibus viroz suoz saulē occidere volentium liberauit ipm. vt habet. j. Reg. xxiij. & xxvj. Et q. nō solū fuit mansuet[us] etiā valde deuotus. iō subdit: //c Sicut iurauit dño votū vouit deo iacob. licet essi sit de oīm generalit[er] dī de iacob specialit: q. vouit ei exhibere specialē cultū: Gen. xxviij. dicens. Erit mihi dñs in deū. et lapis iste quem erexi in titulū vocabit domus dei &c. q. quale fuerit votū dauid subdit. //d Si introiero. i. nō introibo. //e In tabnaculū dom[i] mee. ibi habitabo in mentis quiete. //f Si ascendero. i. nō ascendaz. //g In lectuz strati mei. ibi dormiendo deliriose. //h Si dedero. i. nō dabo. //i Somnū oculis meis. pfectū & quietum. //k Donec inueniā locū dño. i. aptū. p tēpli edificatiōe: iō ibdit. //l Tabernaculū deo iacob. i. vt edificē ei templum q̄ aliq̄n vōē tabnacl'm. sic ei ꝓposuit vō firmit facē: supposita tū dei voluitate: nec est p hoc intelligendū q̄ nullo modo intraret domū suā vel lectū seu dormiret: & q̄ talia non faceret cū bona & pfecta quiete mētis: donec domū dñi cōpleret: & in hoc exprimit magnū eius desideriū ad vonus dñi cōplemētū: & hoc mō dī p̄m cōem modū loquendi de hoie multū desiderante finē alicui[us] negocij q̄ non dormiet bonū somnū donec compleuerit tale negociuz. Et q. dñs noluit q̄ ipe edificaret sed expectaret tp̄s filij sui salomonis: fuit liber a vto: dñs tū habuit acceptū ei bonū ꝓpositū: p̄m q̄ dī. ij. Reg. viij. q̄ cogitasti in corde tuo edificare domū nomini meo bene fecisti hoc ꝑm mēte ptractās: verūtū tu nō edificabis mihi domū sed filius tuus &c.

//m Ecce audiuim[us]. Hic ponit ostendit deuotio dauid in archę translatione facta: & primo q̄tū ad translationē facta[m] tpe dō: scdo q̄tū ad translationē tpe salomonis: ibi. Surge dñe. Circa primū sciendū q̄ archa primo habuit stabilē mansionem in silo vbi posita fuit tpe iosue q̄ erat de tribu ephraym: p̄m q̄ habet Josue. xix. Congregati sūt omnes filij isrl in silo ibiq̄ fixerūt tabernaculū testimonij. vbi fuit archa arcāter annis. ccc. & x. & vltra ab illud tp̄us quo capta fuit a philistēis & portata in terrā eoz: vt habet j. Reg. v. & extūc n̄ habuit stabilez mansionez quousq̄ fuit posita in templo p salomonē edificato: sed in terra phi listinoz fuit translata de ciuitate in ciuitatez: vt habet j. Reg. v. & inde remissa in terrā isrl: vt habet. j. Reguz vj. & tunc fuit posita in cariathiarim: vt habet. j. Reg. vij. & inde translata fuit in masphat: & inde in galgala: vt dicit li. de hebraicis quęstionibus: & postea fuit translata in nobe vbi erat tē pe saulis. p̄m q̄ habet. j. Reguz xxj. & inde trālata & postea i gabaa i domū ami nadab: & ide trālata eā dauid in domū obededō: & inde in ciuitatez dauid: vt habet. ij. Reg. vj. Igit dauid i trālatione archę ꝺ oibus isthis locis nō facit mentionem: sed tm̄ de sylo vbi fuit prio posita: & de gabaa vnde accepit eam: & de loco vbi eam pposuit cum dicit: //m Ecce audiuimus eam. s. archā fuisse positam prio //n In ephrata. i. in sylo que est in sorte ephraim: et iō nō accipit hic ephrata ꝑ ciuitate bethleem q̄ alio nomine vocata est ephrata: vt habet Gen. xxxv. q. archa nunq̄ legit fuisse in bethleem. //o Inuenimus eam in campis silue. i. in gabaa que est in territorio cariathiarim: que ciuitas siluaz interpretat: gabaa em̄ put h accipit & cariathiarim sūt loca ꝓpinqua: vt dictuz fuit plenius. q. Reg. vj. //p Introibimus in tabernaculū ei. & loquit de tabernaculo qđ tetēdit ei dauid in hierusalem: vt habet ibidem. //q Adorabimus in loco. i. versus locū. //r Ubi steterūt pedes eius: ꝓiacato nū em̄ qđ dicebāt sedes tui: erat sup archā ita q̄ operculū archę erat q̄ scabellū dei sedentis sup ꝓpiciatorijs vt dictū fuit plen[us]. Exo. xxv. Iboies aūt venientes ad tabernaculū oz̄onis causa: adorabāt versa facie ad locuz archę. //s Surge dñe. Hic ponit describit translatō archę ad templū edificatū a salomone: vbi habuit stabilē mansionem & quietam: quā translationē p̄uidit dauid fieri post mortē suaz: ideo dicit. //s Surge domine in requiem tuā. boc ē in domuz a salomone filio meo edificandā: vbi elegisti stabilem mansionem & quietam. //t Tu & archa sanctificationis tue. que sicnominat eo q̄ continebat sancta. s. tabulas digito dei descriptas & virgam aaron & vnam auream manna plenam. //v Sacerdotes tui. i. ad tuum obsequium deputati. //x Induant iustitia. ita q̄ non solum ornentur exterius ornamentis corporalibus. sed etiam interius virtutib[us]. //y Et sancti tui. i. sacerdotes & leuite tuo obsequio deputati: sanctū em̄ in vna significatōne idem est quod diuino cultui deputatum: vnde & etiam vestes ad hoc deputate dicuntur sancte. //z Exultēt idest re laudent cum deuotione mentis in signo exteriori apparente: p̄m illud p̄s. lxxxiij. Cor meū & caro mea exultauerunt in deum viuum. //a Propter dauid seruum tuum. idest propter merita eius & deprecationem. //b Non auertas faciem christi tui. salomonis de mandato tuo in regem vncti. dicunt enim hebrei q̄ cum sacerdotes transferrent archam ad templum salomonis porte clauserunt se contra eos: et cum orarent dominum & cantarent psalmum istum quando venerunt ad versum istum: Porte aperuerunt se. & sic vidit omnis populus q̄ dauid erat deo acceptus. vsq̄ enim ad illud tempus multi de populo tenebant cōtranū propter adulteriuz ꝑpetratum cum bersabee et homicidium Urie: et ad declarandum q̄ illa peccata

erãt sibi dimissa fuit facta illa clausio portaꝝ et aptio sicut dñs fuit plen⁹. iij. Reg. viij. 7. ij. paliꝑ. vj. ℣ Jurauit dñs. H ꝑmissiõe successiois regni in ple⁹ dr: ꝑ primo describit dicta ꝑmissio. scdo ꝑmissionis rõ: ibi. Qm̃ elegit. Circa primũ dr. ¶ c Jurauit dñs dauid. i. ipi dauid vitatẽ qz est veritas ꝓma d Et nõ frustrabit eũ: teneganꝫ ꝓmissũ: 7 qđ sit illud subdit. ¶ e De fructu ventris tui ponã sup sedẽ tuã. [f]Si custodierint filij tui testũ meũ: [g]7 testimonia mea hec q̃ docebo eos. [h]Et filij eoꝝ vsq; in seculm̃ sedebũt sup sedes tuã. [k]Qm̃ elegit dñs syon: [l]elegit eã i habitationem sibi. [m]Hec requies mea in seculuz hic habitabo: qm̃ elegi eã. [n]Viduã eius bñdicẽs bñdicã: pauperes eius saturabo panib⁹. [o]Sacerdotes eius induã salutari: [p]7 sci eius exultatiõe exultabũt. [r]Illuc ꝓducã cornu dñi: [s]parauit lucernã xpo meo. [t]Inimicos eius induam confusione: [v]sup ipsum autem efflorebit sanctificatio mea.

¶ Additio.

Psalm⁹ iste cõtinuatur cuꝫ ꝓcedẽti sic. In illo cuiꝫ dauid fecit mẽtionẽ de humilitate sua: ꝓtens a deo retributionẽ huius humilitatis i alia sua dicens. Ita retributũ mi aima mea put expositũ est in additiõe psalmi ꝓcedẽtis. In hoc autẽ cantico dauid declarat quõ dñs erat tauit illum in ꝑmium ꝑdicte humilitatis ꝓmittendo ei christum ventrum de semine suo eo mõ quo abraam ꝓmium immolationis filij sui ꝓmiserat q̃ in semine suo. s. xpo bñdicẽt oẽs gẽtes: gen. xxij. ca. Circa quod ꝑs duodecim facit. ℣ Jaz primo ꝓphetizãs ꝑ modũ oꝛõnis dicit. Memento domine dauid 7 omnis mansuetudinis eius. i. reminiscaris eiuꝫ remunerare ꝓo sua humilitate et mansuetudine. Consequenter secũdo incipit exoꝛdiri ꝓmissionez illam de xpo ab eo descẽsuro digressionẽ faciẽs a ꝓposito suo arca edificationẽ tẽpli: cuius ratio est: nã ꝓtũc fuit sibi h̃ ꝓpetatũ ꝑ nathã. vt ꝑz. ij. Reg. 7 de illa hystoria agit vsq; ibi. Et sancti tui exultatõe exultabũt. 7 exponit̃ ver sus intermedii sicut ꝑ postilla. ¶ Consequẽt tertio q̃ ex illa que sunt a deo ꝓmissa quãdoq; requirunt oꝛationes sanctoꝝ vt ope impleant̃: accidit oꝛat nẽ impediat ꝓdicta ꝓmissio: et de hoc dicit. Propter dauid seruũ tuum non auertas faciem christi tui id est veri christi i quẽ antonomatice dr xps dei. hec cẽ verba: Nõ auertas faciez xpi tui. nõ ꝓt ratione abilitẽ itelligi de salomone. nã si salomon nõ regnasset valde im ꝓpzie dicere q̃ ipe salomõ auerteret faciem suã a regno: sed potius q̃ regnũ auerteret faciẽ suã a Salomone: 7 ꝓm hunc sensum debuisset dicere. Propter dauid seruũ tuũ non auertas faciem regni a xpo tuo. Quod aũt hec fabulant hebrei de sacerdotib⁹ transferentibus archã ad tẽplũ salomonis 7c. ficticiũ est. Nõ habet fundamentũ in scriptura: nec ẽ vez q̃ ꝓphẽ nõ credebat fuisse dimissũ in ꝑ dr adulterium 7 homicidiũ vsq; ad tẽs trãslationis ipsius archetũ ꝺa. iij. Reg. vlẽ. fuerit signa manifesta ꝺb⁹ tot⁹ ꝑphẽs debuisset credẽ q̃ deus acceptauerat sacrificia 7 holocausta oblata ab ipo dauid q̃ nõ fuisset ipo nõ exitẽ i gra. tũ quia salomon filius berſabee cũ qua dauid cõmiserat adulterium fuit assumptus in regnũ 7 aꝓrobatus a deo alijs fratribus exclusis qđ eẽt valde inconueniens si pctm̃ ꝓnis 7 matris nondũ fuisset dimissũ. Nec eẽt verisile q: nõ fuisset obiectũ salomoni nouiẽ regnãti ꝓ ꝑphẽ vl aduersarios. Consequenter quarto dicit q̃o sua oꝛo fuit exaudita dicẽs. Jurauit dñs dauid 7c. qđ nõ dr intelligi ꝺ successione salomõis i regnũ. Primo q: illa hystoria in q̃ agit de dimissione nathã ad dauid: vbi fit mẽtio de successione filij ꝺb in regnũ ꝑnis q̃ h̃ in duob⁹ locis. s. ij. reg. vij. 7 j. paliꝑ. xxij. nũq̃ legit q̃ dr iurasset sup tale successionẽ. ℣ solũ h̃ simplr legit fuisse. ꝑhyt. 7c denũciatũ: vt ꝑz i vtro q; ca. ꝑdictoꝝ. vñ cũ hic dr. Jurauit dñs 7c. Nõ ẽ referẽ dũ ad. ꝓpetã nathã vbi nullũ iuramẽtũ inuenit. Scdo q: valde inconueniens vr q̃ sup successionem salomonis in regno temporali 7 caduco dr tãfirmiꝛ iurasset: tum

ctio regia que duraꝝit vsq; ad sedechiã. In hebreo bñ. Lucebit corona mea: quod ꝑõt intelligi de corona regni materiali que erat de auro 7 gemmis fulgentibus. ¶ In ps. cxxxj. Memento domine dauid: vbi dr in postilla. Circa primũ dicit.

quia plurimi reges regnāt et ordinatione vel ꝓmissione
diuina sine tali iuramento. iccirco potius dicendū est et
verius q̄ hoc iuramentū fuit factū ipi dauid sup aduētū
xp̄i de fructu ventris sui quod fuit inter ꝓmissa diuina
qō occidat ꝓuie cū illa hist̄oria: Gen. xxij. ca. vbi cū deus
inter quedā alia pnunciasset abrae q̄ in semine suo bndi
cent̄ gentes: q̄ intelligit ad lram de xp̄o interpolsuit fir
mū iuramentū dicēs. Per memetipm iurauit dic̄ dns &
ap qō aplꝰ ad hebr. vj. reddēs rōnē ḡre dns abrae iuraſſe
sic dicit. In quo abundātius volens deꝰ ostendere pollici
tationis hereditꝰ immobilitatē ꝙsilij sui interpolsuit iuramē
tū. Et quo pz q̄ ex maxima excellentia rei ꝓmisse deus
interpolsuit iuramētū: q̄d tñ nō ꝑtit regno Salomonis
tpaliter vt de se pz. Si āt dicat̄ vñ hz auctoritatē istud iura
mentū cū hoc nō inueniat̄ in capitis sup̄adictis vbi ō suc
cessione regni dauid agit. ad hoc dicēdū q̄ sufficit auctо
ritas ipius dauid q̄ magnus et egregꝰ pō. fuit in isrl: vt.
ij. Reg. xxij. Manifestū est em̄ q̄ sepe euāgelista de vna
et eadē re tractantes q̄dā explicāt aliqua q̄ ab alijs fue
runt ꝑtermissa. Pōt et rōnabiliꝰ dici q̄ nathan q̄ nō erat
tanti gradus in ꝓphiafuit reuelata successio salomōis tm̄
q̄ figurativa erat successionis xp̄i: sup quā iuramentū in
terueniit ꝙpē arditatē z magnitudinē rei ꝓmisse. Cōcor
dat ecclā hq̄ legit. ē. j. pō. ō sacerdotio xp̄i Iurauit dns
et nō penitebit eū: tu es sacerdos in eternū. q̄ ō q̄de iura
mentū nō legitur in alijs hist̄orijs ꝓphetijs: et tñ creden
dū ē firmit̄ et testimonio ipi⁹ dō q̄ ds hoc iurauit ꝓpma
gnitudine excellētie talis sacerdotij. ¶ Consequent̄ qui
to inꝓpmit illa q̄ fuerꝰ denunciata ꝓ nathan ipi dauid q̄
ꝑtinēt ad salomonē z ēt ad alios successores: et hoc sic
Si custodierint filij tui testm̄ meū ⁊c. z exponat̄ sicut i ps
tilla. Nec est necessariū q̄ ista in cludāt̄ sub iuramēto su
ꝓdicto: sed solum fuit successio xp̄i sub iuramento et si
ne aliqua ꝙditione put dictū est vallata. Illud āt q̄ se
quit̄. Si custodierint filij tui. est cōditionale: vt pz in lra
Cōsequent̄ certo neḡs putaret q̄ cā ꝓncipalis huius
iurate ꝓmissionis fuisset meritum ipius dauid eo q̄ dixe
rat. Propter dauid seruū tuū ⁊c. iccirco cām veā huius
modi reddit dicens. Ofm elegit dns syon ⁊c. Ad q̄d sae
dū q̄ ꝓncipalis cā hmōi ꝓmissionis facte et iurate ipi da
uid nō est dicenda deuotio dauid z hmōi. Sicut em̄ dicat
aplꝰ ad ro. vij. c. Non sunt ꝙdigne passiones hꝰ sed̄i ad
futurā gliam q̄ reuelabit̄ in nobis. Pari rōe dicendū est
q̄ nō sit ꝙdigne ozōes et merita sc̄oꝝ ad hoc vt ds tātū
beneficiū iureiurādo humano generi ꝓmisisset: & hoc ꝓo
ꝑte z ꝓncipaliꝰ. ꝑcessit ex diuia liberalitate: ī ō dic. Ofm
elegit dns syon. electio. n. vt dr. iij. etbi. libertatē iportat
vnde quia deus elegit syon. i. ecclesiam cuius figura erat
syon illa mālis. q̄ q̄dem electio nō solum fuit ad diuina
riſa ibi ꝺ ādā z huiusmōi: nec ad sacrificia legalia ibi offe
rēda: q: ista in cplurimis alijs locis fuerunt facta: vt ꝑz
in tecursu scripture sacre: sed hec electio fuit principaliē
ad hoc vt in ea deus habitaret. ſ. q̄ carnis assumptionē: vñ
subdit̄. Elegit eā in habitationē sibi. ſm illud Joh. j. Et hi
tauit in nobis. Et nota q̄ bis dixit elegit. ſ. elegit syon: et
elegit eā in habitationē. forte ad denotādū duplicē electio
nē illi⁹ syon: primā. ſ. minus ꝓncipalē q̄ ꝓtinebat ad cul
tū diuinū veteris testamenti ibidē celebratā: scdā vo. ſ.
principalē ad habitationē diuinitat̄ supradictā: q̄ ē electio
potior z digniꝰ. Et vt amplius declaret q̄ hec habitatō
erat inseparabilis z eternū duratura: ī ō subdit̄. Hec req̄
es mea i seculū seculi. ſ. eternū q̄ nō pōt intelligi de terre
na syon que sepe fuit z est cuersa: z seāt. Hic habitabo qm̄
elegi eam. ſ. nō ex meritis ꝓncipaliꝰ: sed ex electiōe: vt di
ctū est. ¶ Cōsequent̄ septimo q: habitatō xp̄i in eccl̄a ꝓtin
ēm nām assumptā in ꝙpia effigie ī duravit in ecclia mi
litante misi vsq; ad ascensionē. posset quis obijcere ꝛ hoc
q̄d dr. Hec req̄es mea in seculū seculi: dic habitabo qm̄ ele
gi eā. dicēs q̄ nō habitauit xp̄s in ecclia ꝓtinēm natura
assūptā. ī ō subdit. Tridua eius bndicēs bndicā. circa qō
notāter attendendum est q̄ vbi translatio nr̄a habet vi
duā: hebraica lra hz ceda: qō nullo mō significat viduaz
sed ꝓuie significat eleam: z spāliē illā que dat viatoribus

ꝓ modū viatici cibi. vñ omnino cōstat dictio hꝰ genꝰ.
ttij. c. vbi dr. Datisq; supra cibarijs in via. vbi. n. nos
habemus abarijs in via: hebraica lra hz ceda. Simi
liter iob. xxxviij. c. vbi dr. Quis parauit coruo escā su
am: vbi li escā suā significatur ꝓ simlem dictionē. ſ. ce
da. vñ ſm veritatē hebraicam sensus huius ē: q̄ deus
ꝓmittebat se bndicturus escā eccl̄e viatic̄ q̄ ꝓuie si
gnificat̄ sacrm eucharistie de quo fideles xp̄i. ſ. paupes
spiritu saturant̄: et ī ō subdit. Paupes eius saturabo
panibus. iuxta illud ps. Edent paupes z saturabunt̄
Et sic constat q̄ p ꝑdictum sacrm xp̄s ꝓpetuo habitat
in ecclesia: Ad quod vno modo applicat̄ illud. Ego āt
vobiscum sum vsq; ad consummationē seculi: matth.
vlti. Et nota q̄ ꝛa. abenbazra exponens illud verbū
. ſ. ceda eius bndicens bndicam sic dicit: ceda significat
idē q̄ cibaria ad viā: et est sensus q̄ bndictio inuenire
tur in cibo quem transeuntes ꝓ via ꝓtarent de syon.
Deciſle. In ḡbus verbis ister a. manifestē ꝓpetauit p
dictā ērpōem ꝛ nescions. Cōsequent̄ octauo decla
rat excellentiā ministrorꝫ hui⁹ sacri cū dicit. Sacerdo
tes eius induā salutari. vbi notāda est differentia inē
bmōi sacerdotes et illos quib⁹ paul⁹ ante in hoc psalmo
diverat. Sacerdotes tui induant̄ iustic̄ia. illi enīz
erant sacerdotes veteris legis q̄ cozā archa fedeꝛ mi
nistrabant: vñ cū dixisset: Tu es archa sanctificatiōis
tue: statim subdit: Sacerdotes tui induant̄ iustic̄ia. q̄
q̄dē sacerdotes indui dicūtur iustic̄iam: eo q̄ fide iusti
ficabant̄. Justus. n. in fua fide viuit: abac. ij. c. isti vero
sacerdotes de quibus in hoc loco loq̄tur sunt noui te
stamenti q̄ paupibus spū panes ministrabant qui: bus
saturant̄: q̄ q̄dē sacerdotes nō solū iustic̄ia induuntur
sed etiam salutari. salus em̄ nunq̄ fuit data aut ꝓmis
sa nisi p xp̄m: de quo math. j. c. Ipe em̄ saluū faciet po
pulū suū a petis eoꝝ: silr de ꝓmiss dixerat: Et sacri tui
exultabunt. de istis vero dicit: Exultatione exultabūt.
duplicās exultationē vt intelligat̄ maior seu ꝑfectior
exultatio. ¶ Consequenter nono declarat duo materie
attendenda circa hoc sacrm: z hoc cū dicit: Illuc ꝓ
ducā cornu dauid paraui lucernaꝫ xp̄o meo. circa qō
notandū q̄ inter multa ineffabilia que in sacro eucha
ristie pñt cōsiderari duo sunt materie attendēda: quoꝝ
vnum est ptās instituentis. ſ. xp̄i: z de hoc dicit: Illuc
ꝓducam cornu dauid. cornu. n. in scripturis significat
eminentē potentiā vt ibi: Exultabunt cornua iusti. Sz
ostat q̄ hoc sacrm nō nisi ꝓ potentiā xp̄i infinitā. ꝓdu
citur in effectu: ī ō dicit: Illuc. i. in eccl̄a de qua loḡt
Producā cornu dauid. i. producā potentiā dauid infini
tam in effectu. ſ. mō ꝑdicto. Scōm ꝙsiderandū est cir
ca hoc sacramētum vtilitas eccl̄e cui ꝓcessum fuit: et
de hoc dicit: Paraui lucernā xp̄o meo. Ꝓo quo scien
dum q̄ vtilitas huius sacri in eccl̄a ꝑpue consistit in
hoc ꝙ vē q̄ invisibilis est visibilr a nobis cognoscatur
vt sic in eā amoꝛē trāſformemur: quod vtiqꝫ fit ꝙ lucē
diuinā oculis nostris mentalibus infusam. vnd eccle
sia in ꝑfatione cantat: Per incarnati verbi mysteriuꝫ
noua nr̄e mētis oculis lux tue claritatis infulsit: vt dū
visibiliē deū cognoscim⁹ ꝙ hunc invisibiliū amoꝛeꝫ ra
piamur. ꝓpē quod in hui⁹ sacri mysterio. ꝓprie dr ꝙ de
us parauit lucernā xp̄o suo. ſ. lumē diuinū infusū i mē
tibus digne sumentiū quo xp̄m invisibilē sub visibili
sacro ecrite cognoscimus ꝑ fidē z ꝑ charitatē amam⁹
quod autem allegat postil. de hoc quod dr. iij. Reg. ij.
Filio āt q̄ dabo vnā tribū: vt z remaneat lucerna da
uid seruo meo ⁊c. in hebraica veritate nō dr in illo lo
co lucerna sed noualet: vt ibidē fuit dictū in additione

Et nota q̄ isti⁹ verbis ps. ſ. Producā cornu dauid:
z paraui lucernam ch̄isto meo. in ḡpia forma vtun
tur hebrei in suis oratiōnibus vbi solenniter petūt ad
uentū sui messie in aniter ſperati sic dicētes: Produ
cas cornu dauid xp̄i tui: z para lucernā xp̄o tuo: ex quo
pat̄ et manifestē q̄ ista verba intelliguntur dicta fuisse
de vero messia nō de salomone. ¶ Consequent̄ decimo
q: multi infideles seu hereticoꝝ iō capientes hoc my

steriuꝫ credunt de hoc ꝓfundere fideles dicẽtes eos in hoc sacramento idolatrare: cũ cero pr̃ ꝓpositum dicat. Inimicos eius induam ꝓfusione. iuxta illud hie remie. xvij. c. Confundant̃ q̃ me ꝑsequunt̃: et nõ ꝓfundar ego. et merito sicut sacerdotes xpi induunt̃ salutaria: ita inimici eius indui dñt ꝓfusione. Consequent̃ vndecimo dicit: Sup ipm aũt efflorebit sctificatio mea. Vbi ẽ attẽte notandũ q̃ vbi trãslatio nostra dicit: Sãctificatio mea. in hebraica veritate dr̃ nyzro. Pro cuius declaratione sciendũ q̃ in veteri lege illi q̃ erãt cõsecrati et sanctificati p certum votum sic vt separent̃ ab immundis contagionibus pluſq; ceteri de ꝑplo et q̃dam alia obseruarent dicebant̃ nazareiꝰ et pz numeri vj. ca. q̃ quidẽ consecratio seu sctificatio abstractiue sũpra nazareitas in lingua latina dicenda est. in hebreo vero talis significatio abstracta dr̃ nazarus. si aũt referatur ad hũtem illã cõsecrationem tũc in heb. dr̃ nizro: qđ significat idẽ qđ ꝓsecratio sua: vel nazareitas sua: put in ꝑdicto. c. Viu. vj. ꝑlies ponit̃ talis dictio. s. nizro sub hac significatione. t forma: vñ in ꝓposito idẽ est dicere: Sup ipm aũt efflorebit nyzro: et dicẽ. Sup ipm aũt efflorebit nazareitas sua seu ꝓsecratio sua qđ ptinet ad r̃pm q̃ maxime fuit a ꝓtagus peccati immunis: et teo singularissime ꝓsecrat̃: et sic ꝑ excellentiam nazareus: vñ ex hac auctoritate ꝑpue iuxta veritatẽ litere hebraice acceptã xps fuit; ꝙbetice a dauid nazareus vocatus tangit̃ bñs nazaritate vt dictus est. vñ qđ legit̃ mathei. ij. de xpo: vt implerẽt qđ dictũ est. q; na zareus vocabitur. ad istã auctoritatẽ referendũ nus q; eñ legitur in ꝓphetarum scripturis: q; xps nazareus vocaretur nisi tm in hoc loco. Et postillator: ibidẽ hoc intitur fundare in dictis Esaie: vbi dr̃: Et necer de radicibus eius afcẽdet. qđ ẽ ponitur in glo. nõ vi valere. nã necer scribit cũ ira c. nezer vero cũ z. inter quas dictiones est magna differentia tã in ꝑferendo quam in significãdo. Nõ eñ xps vocatur ab euangelista nazareus: sed nazarꝰ. Judei ẽo xpm in suis scripturꝭ mẽdaciter improperantes communiter vocant eum nazareũ ad excludendum ab eo nazareitatẽ: que significat ꝓsecrationẽ et sanctificationẽ: vt dictũ est qđ absit a veris catholicis. Dr̃ aũt r̃m glo. florere sanctificatio xpi seu nazareitas in̄tum in eo solũ est ptãs sanctificationis actiua: ipe eñ solus sanctificat seu nazareos facit: iuxta illud qđ in ꝑsona dei legit̃ amos. ij. c. Suscitaui de iuuenibus vr̃is nazarcos.

Replica.

In psalmo: Memẽto dñe dauid. Burg. putat incõuenienter exponi de salomone illud psalmi Nõ anertas facie xpi tui ex debili motuo. Sed qđ dicit pr̃: q; in hac expolitione intelligendum ẽt ira gentium. p ablatiuo more greco: et sic est sensꝰ. Nõ auertas facie a xpo tuo. s. salomone: sic est ꝓpria Nec est illa expõ noua vel ficta: qm magister in glo. super illo ps. Purgatũ terre purgatus septuplũ. dicit: ꝓnitur genitiuus ꝑ ablatiuo more greco: et sic sensus est: Purgatũ terre. i. purgatũ a terra. Et cũ postil. dicat hic aliquos de ꝑplo babuisse opinionẽ de dauid q; non esset teo gratus: nec peccata adulterij vel homicidij dimissa: Burg. dicit hoc nõ esse ver: sed ꝓcipitanter dictũ est ꝑ Burg. qm ipe sibi infra circa psalm. Dñe, ꝑbasti. Ꝺicit sic dicens: Dauid, ꝑtũc se sciuit eẽ in gra. licz apud plurimos crederet̃ ipi dauid ñ fuisse petã dimissa, put. s. in ps. tercio dicebat: Multi dicũt aiẽmee ñ est salꝰ illi i deo eiꝰ. hec Burgẽ. vbi vr̃ dupler Ꝺdictio: vna de illa bõm opione: alia de loci allegati ꝓpositõe q; psal. iij. de quo sumpsit allegationẽ supra exponit Ꝺ xpo volens q; de dauid iste ps. totaliter nõ possit exponi. hic eum adducit quasi de dauid exponẽdũ. Nec valet illud quod inducit Burg. ad sic dicẽdũ in hoc loco q; videlicet dauid teum placabat: put dr̃. ij. Reg. vl. Nam illa placatio getur solũ ad casum numeratõnis populi: vt patẽt ibi in ira iuncta glo. vñ ꝑlis scire nõ potuit deum ipi dauid placatũ quo ad peccata ꝓtora: ꝑtim q; vindicta illoꝝ nõ ptinebat ad solũ dauid: sed et ad omnem domum eius: put dr̃. ij. Reg. xij. Nõ recedet a domo tua gladius vsq; in sempiternũ. Esto igit̃ q; peccata dauid erãt ab olita quo ad culpã non tn quo ad vim dictã t penam: qa illa debebat manẽ in domo eius i sempiternũ. Cum aũt videret eos ꝑlis in relatione arche et tẽpli dedicatiõe: cũ la magna signa de mentie de qb̃ ai. Reg. dicit: tũc ꝑmo ꝑlis eos receperit contrariũ opinionis ꝓtora bantie et cominatione pene dicte tacte. ij. Reg. xij. Hec in placatione dauid: de qua. ij. Reg. vlti. put allegat burg. omnis israel fuit pñs. licut in isto facto dedicationis templi: Potuit igitur dauid gratam oblationem deo facere existens in gratia: nõ in absolutus a pena. put. s. tactũ est. q̃ idẽ tollit qđ burg. pr̃ obiicit: q; videlicz inconuenies vr̃ si ꝑlis habuisset talẽ opinionẽ q; salomon fuisset in regnũ assumptus et illud adulterinũ nõ fuisset ei obiectũ: rũ qa assumptio salomonis fuit de voluntate deitũ de voluntate patris adhuc viuentis q̃bus nõ erat resistendũ. Nec iuste salomon fuisset obiectũ adulterinũ: q; ipe fuit legitimus filꝰ dauid. frater aũt eiꝰ ex adulterio natꝰ fuit mortuus: vt patz. ij. Reg. xij. Nec sine piculo fuisset et opinione ꝑli aliquid fedi tatis obiicere regi. Sed t Burg. verius obiciendo dicit valde inconueniens deũ interponere iuramentũ in re caduca qualit̃ hic exponit postil. de successiõe salomonis in regno. Id quod dico: Deꝰ iurauit pr̃ibꝰ sup adeptiõe terre, promisse: deut. xxiiij. Et ꝑ plurimus alijs locis. Et sic̃ dixerit q; illa promissio cum iuramento ꝓncipalit̃ respiciebat terrã viuentiũ: ira dico ij. posito q; istud iuramentũ ꝺ salomone ad ipam ꝓncipaliter respicit regnum christi cuius non erit finis. verum tamẽ burgen. immemor: fuit scripturarum quando voluit sic dicere. Nam iurauit deus ad Jsaac ꝑalmo. cxij. Jurauit deus super desolatione regni iude. biere. xxv. t. xliij. t. lij. Et generaliter notandũ ꝙ secundantia finali q; posuit. exponit hũc ꝑsal. de dauid t salomone tangit̃ de figura designante r̃m: Burg. autem de xpo tangit figurato r̃m modũ dicti circa psalmũ: Dixi custodiã. t circa psalmum: Laudate pueri.

Psalmus. cxxij.

Ecce q̃bonum. Huic psalmo ꝓmittitur talis titulus in hebreo: Canticum graduum ipi dauid. ex q̃ patet actor huius psalmi. De materia vero eius dicit expositores cõmunit̃ q; loquit̃ de vnitate ꝑli isrl̃ ad inuicẽ ꝑ charitatẽ sub vno rege et sub cultu vnius dei: de quibus factus fuerat sermo psalmo ꝑcedenti. Et r̃m hoc dicit dauid. ℣a Ecce q̃bonũ t q̃iocundum. i. valde bonũ t valde delectabile. s. ℣b Habitare fratres. i. filios israel q̃ dicũtur fratres ꝓpter vnitatẽ cultus diuini vnde dr̃ deute. xxiij. Non fenerabis fratri tuo ad vsuraz. i. iudeo sed alieno. i. gentili: ℣c In vnũ. ꝑ concordiaz charitatis sub vna lege et sub vno rege. Id hoc adducit dupler exemplũ. Primus est de vnguento vñ ꝑscribaẽ summus sacerdos quod erat valde ꝓciosum redolens t suaue cũ dicit. ℣d Sicut vnguentum in capite. s. summi sacerdotis. Dicit eñ ra. sa. q; vnctio illa fiebat cũ digito cõsecrantis intincto vnguento: q; digitus primo applicabatur capiti ipius cõsecrandi: et trahebatur versus palpebras et ytraq; ꝑte: et sic descẽdebat versus barbã: ꝺ subditur. ℣e Quod descendit in barbam non cuiuscunq;: sed. ℣f Barbam aaron. i. summi sacerdotis

ēm ab aarō descendentis. Alij. ij. minores sacerdotes ñ
sacrabant p talē vnctionē: sicut dictū fuit plenius exo.
xxix. z leui. viij. ‖g Nō descendit in ozā vestimenti ei⁹.
heb: ei dicit. Oz descendit sup vestimētoz os eius: et est
istud de versu pcedenti. z refert ad barbā summi sacerdo
tis: q descendebat sup ozam supiorez tunice biacynthie
et sup humerabis: q ora dr os vesti
menti: et ideo patz q
cū dr in trāslatione
ñra. In ozā ꝛc. nō
intelligit ora inferi
oz vestimenti: ꝑ su
periorē. Et referēda
est ynia b⁹ vrs⁹ ad
pcedētē: vt sit sen
sus: Sicut vnguē
tum tale est valde
redolens et suaue
sic habitare fratres in vnū mō ꝓdicto est valde bonum.

aaron. [s]Quod descendit in
ozā vestimēti ei⁹. [b]sicut ros
hermon: [i]q descendit in mō
tem syon. [k]Quoniam illic
mandauit dominus bene
dictionem: [l]et vitam vsq; in
seculum. ¶Canticum
graduum. CXXXiij.

‖b Sicut ros hermon. hic est principiū tercij versus z vl
timi huj⁹ psalmi: vbi ponit scdm exemplū ad ꝓpositū de
descensu rozis q ē valde suauis z bonus terrenas celib⁹:
ita silr valde bonū est habitare fratres in vnum z ḡtum
ad hoc dr. ‖b Sicut ros hermon. i. descendens in mon
tē hermon: q mons est fructuo sus z pascualis ꝑ tute ro
ris ibi descendentis. ‖i Qui descē. in mon. syon. nō est
intelligendū q idē ros numero de monte hermō descen
dat sup mōtē syon: tū q⁹ vnus mōs multū distat ab alio:
tū q⁹ mons hermon ē remissio: ḡ sit mōs syon: ꝓter hoc
dicit mons modic⁹. ꝑ. psal. xlj. De terra io: danis et her
monij a monte modico: ꝑ idē ros specie z qualitate sua
uitatis z secunditatis descendit sup vtrūq; montē: z sic ē
sensus q sicut ros descēdēs i mōte hermō: z ros descēdēs
in mōte syon sē valde boni: sic et habitatio fratrū modo
sup radicto ē valde bona: z q sit rōnabile talē rozē in mō
te syon descendere ondit cū subdit. ‖k Quoniā illic
mādauit dñs bñdictione. i. in mōte syon vbi erat tēpluz:
z sacerdotes ibi bñdicebant populū. ‖l Et vitā. in be
ato dr. Bñdictiōem vite: q⁹ sacerdotes bñdicentes im
precabant ꝓlo bona tpalia z spūalia q̄bus continuat et
obseruat vita corpis z aie. Et eandē sniam imp⁹tat trāsl
latio communis que habet: Et vitaz vsq; in seculum. vt
patet de se.

¶In psalmo. cxxxij. Ecce q̄ bonum. vbi dicitur in postil
la. De materia vro huius.

‖Additio.

QUia in psal. pcedēti pncipalr de regno xpi in se
de dauid ꝓsiti factus fuit sermo: ideo in pñti psalmo agit de vnitate ꝓli xpiani q̄ charitatē sub bu
iusmodi rege xpo: quod maxime bonuz z iocundum est.
Dicit aūt. Habitare fratres. iurta illud: Oēs fratres su
mus in xpo. s. p vnitatē fidei z charitatis. Ad quod indu
cit duo exempla: primū. s. de vnguento quod descēdit ca
pite aaron ꝛc. Pro quo sciendū q hoc exemplum inducit
nō solū ꝓter redolentiā z suauitatē vnguenti: ꝑ qz noia
uerat xpm q intelligitur vnctus: ne forte quis putaret q
vnctio xpi esset tm regia: sicut fuit vnctio ipius dauid: q
sedes data est xpo: ceiro oñdit q vnctio xpi nō solū est
regia. ꝑ etiā sacerdotalis: z cū hoc dicit. Sicē vngūtū i ca
pite aarō. i. n. nō cōparet sacerdotiū aarō nomētaneū
sacerdotio xpi eterno: cōparat tñ silitudinarie p modū
exempli. In hoc aūt q dr de vnguento aaron: qd descendit
in barbā barbam aaron. et in ozam vestimenti eius. vad
intelligi q vnctio xpi capitis que est plenitudo gratie ei⁹
deriuat in barbā. s. in fortes z strenuos sibi coniunctos. i.
aplos q virili rancꝫ barbati ꝑfuras sustinuerūt ꝓ xpo
fidē z p vestes intelligenda est ecclia q significat p tunicā
inconsutilē xpi. rota. n. gra mēb⁹ ecclie q̄ p vnctionē de

signat a plenitudine gre xpi derivatiue descendit. vnd
Joh. j. De plenitudine ei⁹ oēs accepim⁹. Scdm vero
exemplū: Sicut ros hermon. inducit et ad excludēdū
errorem q posset pungere ex primo exemplo. posset. n.
quis putare q vnctio xpi esset aliqualiter p humanaz
iduſtriā seu obsequiū ministra
ta sicut vnctio
ipius aarō que
celebrata fuit p
moysen: vt exo.
xxx. c. ad qd excludendū dicit.
Sicut ros hermō ꝛc. Ros cū
quo terra fecun
datur nō p op⁹
humanū: sed celitus infundit.
vñ Michee. v.
Quasi ros a do
mino quasi stille sup herbā: quē nō expectāt viri nō p
stolatur filios hominū. Cetera aūt exponant: vt in postil. reducendo ad bunc ꝓpositū ꝛc.

Ecce nunc benedi
cite dño omnes ser
ui dñi. [b]Qui statis
in domo dñi: [c]in atriis domus
dñi nři. [d]In noctibꝫ extollite
manꝰ vras in scā: [e]z bñdicite
dñm. [f]Bñdicat te dñs ex syō:
[g]qui fecit celū et terram.

¶Psalmus. cxxxiij.

ECce nūc bñdicite. Huic psal. ꝑmittit talis titu
lus in hbr: Canticū graduū z ꝑ sinia ex supra
dictis. De materia vero huius psalmi satis ꝑz
q est quedā imitatio sacerdotū z leuitaz ad laudem
dei cū dr. ‖a Ecce nūc bñdicite ꝛc. i. vos sacerdotes
z leuite q ad diuinū obsequiū estis a deo electi: ꝓter
hoc subditur. ‖b Qui statis in domo dñi. ad ipsam
officiandam. ‖c In atriis dom⁹ dei nři. z q⁹ atriis
z ꝑte atria erat habitacula coz⁹ vt essent semp parati
ad sua officia: nō solū de die: ꝑ ē de nocte. ideo subditur.
‖d In noctibus extollite manus vras in sancta. de
uote oziādo versa facie ad sanctū sanctoz⁹: vbi erat ar
cha z ꝓpiatoriū ‖e Et bñdicite dñm. bñdictiō ē cō
fessionis diuine laudis que impendit maiori a subdito
z nō bñdictiōe ꝓfectionis q ꝓio mō impēditur. s. in
feriozibus a superiori: de qua dr bebē. viij. Sine vlla con
tradictione quod minus est a meliori benedicitur. Cō
sequenter psalmista postea⁹ seruos dei ad dei laudez in
uitauerat eisdem benedictionem dei optat dicens.
‖f Bñdicat te dominus ex syon. i. ex templo quod ē in
monte syon in quo templo erat ꝓpiatoriū: vbi da
bantur diuina responsa: z inde ꝓcedebat ꝓpicia
tio et benedictio diuina: et dicat. ‖f Bñdicat te. in
singulari: quia in principio psal. diximus et deberent esse vnū concordia charitatis. ‖g Qui fecit celum et
terram. hoc dicitur ad excludendum manicheoz⁹ er
rorem qui dicunt inferiora a dyabolo esse creata.

¶Ultimo circa quindecim psalmos graduum ꝓdi
ctos ponenda est quedā breuis expositio mystica ad
uandū occasionem vlterius meditandi magis devo
tis. Ad cuius intellectū sciendū q macrobius sup som
num scipionis distinguit virtutes in politicas: purga
torias purgati animi: z exemplares. exemplares vo ponit
in deo inquātū i eo sunt exemplaria oim z p ons virtuz
z de istis nihil ad ꝓpositū: q⁹ hic agitur de virtutibus
put pficiūt statū hoim. Virtutes aūt ab hoib⁹ habent
dupliciter. vno modo coi z humano: et sic dicunt virtutes politice: q⁹ homo est animal politicū. Alio mō excellent quasi mō diuino: z tales virtutes a pho vocant
heroice seu diuine. vij. ethi. Hūc aūt modū bñdi virtutes distinguit Macrobius i duos. Un⁹ est. put hō est
in tēdētia ad talē pfectionē diuinā: z sic dicunt virtutes
purgatorie. Alius modus ē. put hō iā affecut⁹ ē omnīo
dicte tēdētie qntū pt hīi in pñti vita: z ꝑz hoc dicūtur
virtutes purgati animi: Hec aūt distinctio virtutū trib⁹
gradib⁹ sub aliqs verbis ponitur a catholicis doctoribꝫ

ſm tres gradus hoim: vel poti⁹ in ſtatu hoim: put gradatim tẽdit ad pfectionẽ ita q̃ primus gradus ẽ inci pientiũ: ſcds ꝓficientiũ: terci⁹ puencientiũ ſeu pfectoꝝ: ttã gunt⁹ trib⁹ ḡnarijs ḡndeam psalmoꝝ gradũ. Igit circa pmũ ḡnariũ in q̃ tangit pfectio incipientiũ ꝓfide randũ q̃ ascipies aggredi ſtatũ vtutis patit difficultatẽ ⁊ turbatiõez ꝑt resiſtẽtiã passionũ ſcitiue ptis ita q̃ ei⁹ tpantia magis eſt dicẽda ꝛtinentia q̃ cum difficultate tenet ſe ꝺ passiones: ⁊ ſilr dicẽdũ de alijs trib⁹ vtutib⁹ cardinalib⁹: q̃ deficiũt ſm ſuũ modũ a pfectione virtutis: pp qꝺ neceſſe hꝫ recurrere ad diuinũ auxiliũ ipſo: ꝺãdũ: ⁊ ſm hoc dr in pmo pſ. Ad dñm cuz tribularer damaui ⁊c. Scdo ex hoc vlteri⁹ ꝓcipit quãdã fiduciã bñdi cũ diuio auxilio ꝺ paſſionib⁹ triũphus: ⁊ ẽptũ ad hoc dr in pſ ſcdo: Leuaui oculos meos in mõtes vñ veniet auxiliũ mihi ⁊c. Tercio ex hoc vlteri⁹ cõcipit ſpm vtuemẽdi ad deũ vbite colẽdũ paſſionibuſ q̃tatis: iõ dr tercio pſ: Letat⁹ ſum i his q̃ dicta ſũt mihi i domũ dñi ibimus ⁊c. Quarto ex hoc vlteri⁹ cõcipit ſpem reprtãdi celeſte pmiũ ex dicto obſeq̃o: ⁊ ſm hoc dr. iiij pſ. Ad te leuaui oculos meos q̃ habitas in celis. Ecce ſicut oculi ſuoꝝ in manib⁹ dñoꝝ ſuoꝝ. ſ. ad recipiendũ mercedẽ ab eis. Ita oculi nſri ⁊c. Quintus gradus ẽ vt ꝺ inchoata pfectiõe ſm ꝓdicta bõ non gliẽt: ſed totũ attribuat dine gre: ⁊ ſibi nihil: ſm dictũ ſalua toris Luc. xvij. Cũ oia feceritis que ꝓcepta ſunt vobis dicite. Serui inutiles ſumus: ⁊ ſm hoc dr in quito pſ Niſi q: dñs. Circa ſcdz ḡnariũ in q̃ deſcribit ſtat⁹ pficientiũ: pmus gradus ẽ q̃ ſedatis iã paſſionib⁹ p exercitiũ vtutis ꝓficiat ꝺ ſtabilitate in bono cũ dei adiutorio ꝑter qꝺ dr in primo pſ. Qui ꝓficiũt in dño ſicut moſyon ⁊c. Scdz gradus ẽ: vt literatus a paſſionib⁹ ipm puius vt captiuũ detinentib⁹ ad ꝓpiciendũ dinas conſolatões aſſurgat: pp qꝺ in ſcdo pſ dr: In cõuertẽdo dñs captiuitatẽ ſyo facti ſum⁹ ſicut ꝓſolati. Tercⁱ⁹ gradus ẽ vt pfectionẽi q̃ cũ dei adiutorio iã ꝓfecit ad alios deriuet ꝓ prorimi edificationem. in qua ſcit ſe nihil poſſe agere ſine dei aſſiſtẽtia ſpãli: ꝑter qꝺ dr in. iij. pſ Niſi dñs edificauerit domum ⁊c. Quartus gradus ẽ vt ex edificatiõe ꝓprioꝝ ſumptus debitos nõ reꝙrat ſed gratis impẽdat: ſm q̃ dicit aplꝰ. ij. ad thes. iij. Nõ ceteꝝ dic opantes: ne quẽ veſtrũ grauare mus: nõ quaſi non habuerimus ptãtẽ: ſed vt noſmetipos formaz ẽ daremus vobis ad imitãdũ nos: et ꝑter hoc in quarto pſ dr. Beati oẽs q̃ timent dñm q̃ ãbulãti vijs ei⁹. gratis exemplo ⁊ verbo primũ edificandi: iõ ſubdit.

Labores manuũ tuaꝝ manducabis: bti⁹ es ⁊c. Quintus gradus eſt vt ꝑter tribulatiõnẽ inſurgentẽ a pdictis bonis opibus nõ deſiſtat. iõ ſubdit in. v. pſ. Sepe expugnauerũt me a iuuẽtute mea ⁊c. ¶ Circa tercium ḡnariũ in q̃ deſcribit ſtat⁹ pfectoꝝ cõſiderãdũ q̃ ſicut dr Jaco. j. Patiẽtia op⁹ pfectũ hꝫ. Patientia vero dr in duplici gradu. pmus eſt q̃ bõ tribulatiões patienẽ ſuſtinet: ⁊ ꝑter eas a bono ope nõ deſiſtit. et hic ẽ vltimus gradus ꝓcedentis quinarij: vt dictũ ẽ. Scdz q̃ eſt altior: ⁊ vbi incipit terci⁹ ḡnar⁹ ẽ q̃n nõ ſolũ bõ ꝓſecutiones patient tolerat: ſed etiã ꝓſecutorib⁹ bonuz optat. ꝑ eis oãdo exemplo xpi i cruce dicentis. Luce. xxiij. Pater ignoſce illis: quia neſciunt q̃d faciũt: et ꝑter hoc dr in primo pſ. De pfundis clamaui ad te domine. i. de pfundo tribulationis oãdo etiã ꝓ inimicis vñ ſubdit: Si iniq̃tates obſeruaueris dñe ⁊c. et q̃ ex tanta pfectiõe habita de facili inſurgit aliquis motus ſaltẽ leuis vnde elatiõis dyabolo inſtigante q̃ inſidiaꝛ boibus pfectis: iõ ſcds gradus ẽ vt ex pfectione habita nullus motus elationis ſurgat inter⁹: nec aliq̃ ſi gnũ a ꝑareat exter⁹: iõ ſubdit pſ. ij. Oñe nõ ẽ exaltatũ cor meu: neq; elati ſũt oculi mei ⁊c. Terc⁹ ãt gradꝰ ẽ vt bõ ḡcſ ẽ cordis ⁊ opis applicet ꝙ votũ diuis obſequijs: iõ dr ẽcio pſ: Memẽto dñe dꝰ ⁊ ois manſue tudis ei⁹. Sicut iurauit dño votũ vouit deo iacob ⁊c. ꝙ charitas ẽ vinculũ pfectionis ſm q̃ dr col. iij. et ideo quartus gradus ẽ vt bõ ſit in charitate pfect⁹ ſm modũ q̃ tradit ack. iiij. Multitudinis credẽtiũ erat cor⁹ vnũ ⁊ aia vna ⁊ ꝑter hoc dr in. iij. pſ. Ecce q̃ bonũ ⁊ q̃ iocũ dũ habitare fratres in vnũ ⁊c. Quintus gradus eſt q̃ hõ ex pfectiõe charitat⁹ quãtũ poſſibile ẽ obliuiſcat hꝫ ſeculi ⁊ occupet⁹ i diuinis laudibus quaſi mente habitãs in ciuitate celeſti: ſm illd phil. iij. Nra cõuerſatio in celis eſt. et ꝑter hoc dr. pſ. v Ecce nũc bñdicite dñm oes ſerui dñi Qui ſtatis i domo domini: ⁊ cetꝛa.

Allelvia.

Psalmus. cxxxiij.

[a] Laudate nomẽ domini [b] laudate ſerui dominum [c] Qui ſtatis in domo domini: in atriis domus dei noſtri. [ꝺ] Laudate dominum: quia bona dominus: [e] pſallite nomini eius quoniaz ſuaue ẽ. Jn pſ. cxxxiij. Ecce nũc bñdicite dñm: vbi dr i pſtilla: In noctibus ex tollite ⁊c.

¶ Additio.

In hebreo li In noctib⁹. eſt finis ꝓmi verſ⁹. Dico q̃ ẽ ſcãdũ q̃ bñ loq̃r ꝺ ſacerdotib⁹ ⁊ leuitis. put pſtil. dicit. ad q̃s ꝓncipal⁹ ptinet bñdictio dei ſup laudis. ſilr bñdicere ꝑtin tonũ eis imꝑcã dr: te q̃ in fi. pſ Bñdicat te dñs ex ſyon: q̃ in principio dixerat. Bñdicte dñm oẽs ſui dñi. qꝺ ꝓbendit oẽs ſuos dei etiã ſi nõ ſint ſacerdotes neq; leuite: ad q̃s nõ ptinẽt ꝓdicta ex officio: ſecꝛco adiungit: In noctib⁹. p qꝺ neceſſarie intelligunt tm̃ ſacerdotes et leuite. Ceteri aũt te ꝙlo ñ ſtabãt in domo dñi niſi tm̃ de die. Cõtinuat tm̃ hꝫ pſ pcedenti ſic Mã ſic ab eccl̃ia iã ꝙgregata ſub vno rege rpo ⁊ ſacerdote: put in pcedenti bñdicẽdus ẽ ꝺs ab oib⁹ ꝑ graz actionẽ de quo dicit. Ecce nũc benedicite dominum ⁊c. ita et conſequenter benedicendus eſt populus ſub hutuſmodi principe conſtitutus a ſacerdotibus quibus talis benedictio ex officio competit ⁊c.

Replica.

In canticis. xv. graduũ inẽ poſtilla. ⁊ burg. fũt nõ nulla q̃ vident ſria. Sz ſtãt vt plimuz in diuerſa applicatõe ad mãm pſ. quã cõit poſtil. ꝑ hiſtorias aſſignat ad iraz tã q̃ figurã burg. ãt moralitatẽ refert ad rpm vl ecclam tã q̃ ad figuratũ: reliq̃ nõ ſẽ mittũ diſputabilia.

Psalmus. cxxxiij.

Laudate nomẽ. Huic pſ ꝓmittit talis titul⁹ i hebreo: Allelvia. i. laudate deũ. et q̃ ti. nõ aparet actor pſalt: ſ tatis aparet q̃ pſ. ihe ẽ q̃dã iuitatio fideliũ ad laudẽ dei: et ꝓ⁹ pomẽ iuitatio i generali. ſcdo magis in ſpãli ꝓ diuerſos ſtat⁹. ibi. Dom⁹ iſrl. pmo i duas q: primo pomẽ dicta iuitatio. ſcdo ſubdit ad hoc multipler rõ: ibi. Laudate dñs. Circa pmũ dicit pſ. a Laudate no. to. ipm laudũ extollendo. ¶ b Laudate ſerui dñi. cũ oẽs teneñ fuire deuote ꝙ bñficio creatiõis ⁊ generalis gubernatiõis. c Qui ſtatis in dñi in atrijs. ⁊c. ꝺa ꝑter atriũ ſacerdotũ vbi offerebant hoſtie erãt alia atria vbi vulgares ꝙcabãt oratiõni: ⁊ in vno cor⁹ recipiebãt ꝙ tiles: q̃ veñebãt in dieꝛ ⁊ ca orãis ſm q̃ dr Joh. xij. Erãt aũt gẽiles q̃dã ex his q̃ aſcẽderãt vt adorarẽt i die feſto ꝺ Laudate. Hic ꝓir inducẽt multipler ratio laudis dicit ergo primo ex ſue deitatis veritate: ſecundo ex dolorum ſalutatis. ibi. Simulacra gentiũ. veritas aũt deitatis et duob⁹ allegat. ꝓmo ex ſua bonitate: ſcdo ex ſua ꝑtãte ibi. Quia ego cognoui. Circa pmũ dicit pſ. ꝺ Laudate dñm. ꝙa bonus eſt cẽſ infinite bonitatis: ꝑter qꝺ ẽ ſume laudabilis: iõ dr. ¶ c Pſallite nomi eius q: ſua ẽ. cẽſ

ntoñē dñi mei i oꝛe mēlos iu aure: ꝛ iubilꝰ i coꝛd: vt dicat
btūs Bern̄. ꝛ ꝫ oēs tenean̄t deū laudare: vt ꝓdictū ē: ⁊n
principalr ꝑplis isrl̄ quē elegit: vt inde i bñanitate assꝰpta
nasceret: ꝑter qđ legē diuiną ei tradit: ⁊ hoc est qđ dicit:
Qm̄ iacob elegit sibi dñs ⁊c. ‖ f Quia ego cognoui. b
accipit rō dine lau
dis ex sua prāte q̄
apparz in effectib⁹
⁊ bñficijs boib⁹ ex
hibitis: et primo b
ñdicit i bñficijs ex
hibitis oib⁹ genera
liter: scdo pplo isrl̄
spāliter ibi. Qui pcus
sit. Circa primū dic
psal. ‖ f Q: ego
cognoui ⁊c. q. d. ß
ex eē rō laudandi
deū: q: ego cogno
ui q magnus ē do
minus: magnitudi
nē nō est finis.
‖ g Et de⁹ uꝛ ꝓ oi
bus dns ⁊ accipit
hic dñ ꝑticipatiue
cuiusmodi sunt an
geli sancti: qb⁹ pre
est ipse deus tanq̄
ministris dñs: ideo
subdit. ‖ b Oia
quecūq; voluit do
minus fecit in celo
aliquos ꝛgelos ibi
stabiliēdo: ⁊ alios
ꝑter superbią suam
inde ejiciendo.
‖ i Et in terra. ali
quos boies p gra
tiā suā vocādo: et
alios iusto dei iudi
cio. licꝫ occulto di
mittēdo. ‖ k In
mari ⁊c. ali qs inde tpe tēpestatis mirabilr saluādo: alios
piclitātib⁹ ꝑter ventoꝝ flatus: ideo subdit. ‖ l Educens
nubes ab extremo terre. i. a mari oceano vñ vꝑtinū ele-
uant̄ vapores humidi ex qb⁹ nubes generant̄: i ste oce
anꝰ ē ꝛe bitabil⁹ ēmin⁹. ‖ m Fulgura i pluuiā fecit. qz
frequent in dictis nubib⁹ generāt̄ tonitrua: ⁊ ide pcedūt
cotusc̄ationes ⁊ fulgura q̄ tm̄inant̄ p hoc q̄ nubes i plu-
uiā resoluūt̄: ‖ n Qui pdu. vē. de thesau. suis. i. de locis
boib⁹ occult. ‖ o Qui pcussit. Hic ꝓñr adducit rō di
uine laudis ex effectib⁹ dei mirabilib⁹ ꝑ ꝙs israel factis
cū dr: Qui pcussit ꝓmogenita egypti ꝛc. de q̄ pcussiōe ba
bet exo. xi. ‖ p Et misit signa ⁊ ꝓdigia ꝛc. ꝑ ꝙs isrl̄ de
rand̄: sicut ꝑz exo. vbi describunt decē plage egypti.
‖ q In pharaa. i oēs ser. ei⁹ ꝗs p⁹ multa flagella finaliꝫ
subiuerisit in mari rubꝛo: vt dr exo. xiiij. ‖ r Qui pcus.
gen. mul. di. ꝓspectū filioꝝ isrl̄ p⁹ egressū de egypto. f. ama
lechitas: exo. xvii. ‖ s Et occi. re. fo⁹. ⁊ q̄ sint illi sb dict
t Seon re. amoꝛ. ⁊ og. re. basan. de q̄ occisiōe dr Nu.
xxi. ‖ v Et oia regna chanaan. vbi interfecit ꝙ Josue
⁊ filios isrl̄ reges. xxxi. vt dr iosue. xii. ‖ x Et dedit ter.
coꝝ. terre. nō cuicūq; ꝑ ꝙs isrl̄: vt dr li. Josue. ⁊ q: ex isti
ē filꝰ isrl̄ spāliter laudabilis subdit. ‖ y Dñe no. tuum
in eternū. sit laudabile a nobis. ‖ y Dñe memo. tuū. i.
remanent memoria bñficioꝝ tuoꝝ. ‖ z In gene. ⁊ gene-
ratiōne. i. i generatiōib⁹ sibi succedēdo: sicut videm⁹
impletū. ‖ a Q: iudi. do. p. suū dādo ꝙ eo sniam̄ ꝑ
secutores ei⁹ iuste. ‖ b Et i suis suis dep̄cabit. i. dep̄e
cabil efficiēt oꝛōes coꝝ. e raudiēdo. ‖ c Simulacra. h
adducit rō dine laudis ex falsitate idoloꝝ: q̄ ꝙs a gē
tib⁹ colebant̄: ⁊ hoc ē qđ dr. ‖ c Simulacra gen. i. a gē
tib⁹ ꝙs venerata. ‖ d Argētū ⁊ auꝝ. supple sē ꝛ ętuꝝ
ad mām. ‖ e Opa mānuū hoim. ꝛ tū ad formā ꝑt
artificū factā. ‖ f Os bñt. f. similitudinaꝛ: qđ ꝓbat ꝙ
hoc qđ subdit. ‖ g Et nō lo. q: carēt ꝓprio oꝛis ope
Ānūq̄dq. n. dr ꝓprium op⁹ i qđ cū ꝑ dr illud: cū aūt nō
pōt nō dr illō: nisi eq̄uoce: sicut oculus lapidis⁹ aut de
pictus eo ꝙ nō
pōt videꝛ. vt dic
philosoph⁹. n. ē
aia. et eodē mō
exponēdū ē qđ
subdit.
‖ b Oculos ha
bēt ꝛc. q̄z ratio
reddit cū subdi
tur. ‖ i Nec ꝙ
em̄ est spūs i oꝛe
ipsoꝝ: ⁊ io exq̄ n
bñt spm̄ nō pos
sunt habere ope
ra vite q̄ mediā
tibus spiritibus
exercent: vt dr
li. de differentia
spiritus et aie.
‖ k Siles ill⁹ fi.
q̄ fa. ea. q: ca. ꝛe
sēlu discretionis:
⁊ motu hōe ope
ratōis. ‖ l Et
oēs q̄ ꝑh. in cl.
qz ꝓfidit in ni
bilo eo ꝙ idolū
nihil ē m̄ ꝙ dic
apls. j. cozi. viij.
‖ m Dom⁹ isrl̄.
Postq̄m induxit
ꝑs. pplm ad dei
laudē in genera
li. h ꝓñr inducit
ad idē magis in
spāli distinguē
do stat⁹ ꝙli isrl̄
cū dr. ‖ m Dom⁹ isrl̄. ꝛtū ad. tꝛj. trib⁹. ‖ n Bñdi
cite dño. bñdictōe q̄ ꝙlibet i ꝓfessiōe laudis ‖ o Do
mus aarō. ꝛtū ad sacerdotes q̄ distinguebāt ꝑ alios
de tribu leui. ‖ p Bñdicite dō. bñdictōe laudis: isti
essi tenebāt ad b ꝑ ceteris rōe officii. ‖ q Dom⁹ leui.
ꝛtū ad leuitas. i. put distinguebāt ꝑ sacerdotes: isti tn
⁊ illi erāt de tribu leui. ‖ r Bñdicite do. eū laudādo ꝙ
ceteris ꝙlis ex officio ipsiꝰ posito. ‖ s Qui time. do. h dr
ꝑter ꝙersos de gēilitate ad indaismū q̄ nō erāt de ali
qua. xij. tribuū. ‖ t Bñdicite do. eo q: de gra sua iu
rit ws ꝙlo suo. ‖ v Bñdicꝫ do. de syō. i. ex tēplo qđ
erat i monte syō: q: ibi cū magna solēnitate celebrabā
tur laudes diuie. ‖ r Qui bitat in hierlm. qđ dr eo
q̄ elegit eā vt ibi eēt tēplū suo noi dedicatū: vt dr. ij. pa
ral. vj. Elegi hierlm vt sit nomē meū in ea. ⁊ in illo tē
plo erat ꝓpiciatoriū. quod sedes dei dicebaꝫ: vt dictuꝫ
fuit diffusius exo. xxv.

Psalmus. cxxv.

Qnfitemini. Titul⁹ b⁹ pō ē Alleluia. ex q̄ ptꝫ
q̄ pō iste est inuitatio ad dei laudē: sicut ꝛpe
dens facta ab aliq̄ viro scō: ꝛ nomē m̄ hebre
os et Dicro. ignoraī. Et diuidit in tres ptes: q: ꝓmo
ponit inuitatio ad laudē dei ex bñficijs collatis oibus
generaliꝛ: scdo ex collatis ꝓprijs isrl̄ spāliter ibi. Qui pcussit
egyptū. ⁊cio ex bñficio collato oi viuenti ꝛra sensibili
ibi. Qui dat escā. Circa primū dicit pō. ‖ a Cōfite-
mini dño. ofessione laudis. ‖ b Qm̄ bo. bonitate cu
ius nō ē finis. ‖ c Qm̄ in sedīm mia ei⁹: quia ꝙ para
tus ē parcere ꝛ misereri ꝛre penitēdo. Et notādū q

ᵇConfitemini deo deorum qm̄. ᶜConfitemini domino dominoꝝ:quoniā ineter. ᶠQui fac̄ mirabilia magna solus:qm̄. ᵍQui fecit celos in intellectu:qm̄. ʰQui firmauit terraꝫ super aquas: qm̄. ⁱQui fecit luminaria magna:qm̄. ᵏSolē in potestatem diei:qm̄. ˡLunam ⁊ stellas in potestatē noctis: qm̄. ᵐQui ꝑcussit egyptuꝫ ⁿcum primogenitis eoꝝ: qm̄. ᵒQui eduxit isrl̄ de medio eorum:qm̄. ᵖIn manu potenti et brachio excelso: qm̄. ᵠQui diuisit mare rubrum in diuisiōes:quoniā. ʳEt eduxit israel per medium eius:qm̄ in. ˢEt excussit pharaonem et virtutē eius ᵗin mari rubro: qm̄ ineter.

ᵛQui traduxit populuꝫ suum per desertum:quoniaꝫ. ˣQui percussit reges magnos:quoniam ineternuꝫ. Et occidit reges fortes:qm̄ Seon regem amorreoꝝ: qm̄ ineternum. Et og regē basan: quoniam ineternū. Et dedit terram eorum hereditatē:quoniā ineternū. Hereditatē israel ꝟuo suo: quoniaꝫ. ʸQuia in humilitate nostra ᶻmemor fuit nostri: quoniam ineternum. ᵃEt redemit nos ab inimicis nostris:quoniā ineter. ᵇQui dat escam omni carni:quoniam ineternum misericordia ei⁹. ᶜConfitemini deo celi:qm̄. ᵈConfitemini dn̄o dn̄orum:qm̄ ineternum misericordia eius.

in quolibꝫ versu h⁹ psal. ponit̄ ista clausula. Qm̄ ineternū mia eius. in hebreo:ita q̄ .xxvj. vicib⁹ ponit̄ i hoc ps̄ eo q̄ sicut dicit Ra. Sa. a pricipio mundi vsq̄ ad dationē legis in monte synai fuerūt .xxvj. generationes: in quibus mundus fuit sustentatus sola diuina miseratione:et non ex alicuius leg̃ data a deo obꝟuatione. Iste aūt .xxvj. generationes sic colligūt̄ ex scriptā Gen̄. v. hr̄ q̄ adā genuit seth:q̄ seth gēuit enos:q̄ caynam:q̄ malalebel:q̄ iared:qui enoch:q̄ matusalē:q̄ lamech. q̄ noe:q̄ sem. itē Gen̄. xj. habet̄ q̄ sem genuit arphaxat q̄ sale:q̄ heberq̄ phalech q̄ reu:q̄ saruch:q̄ nachor:q̄ thare:qui abraā:abraaꝫ vero genuit Isaac: Gene. xxj. Isaac genuit iacob: Gene. xxv. iacob Leui Gen̄. xxix. Iteꝫ exo. vj. hr̄ q̄ leui genuit caath q̄ amrā:q̄ moysen:q̄ gēuit gersom:exo. ij. et in hac generatiōe fuit data lex:exo. xx. ᵇ Cōfitemi deo deoꝝ.i. āgeloꝝ q̄ dicunt̄ dij ꝑticipatiue. ᶜ Cōfitemini dn̄o dn̄orū.i. pricipū terre. puer. viij. Per me reges regnāt ⁊c. ᶠ Qui facit mira. mag. so. mirabile dr̄ alicui qd̄ transcendit cognitōnē ei⁹:⁊ iō aliq̄ sc̄ mirabilia simplicib⁹ q̄ nō sūt mirabilia sapientib⁹: sicut eclypsis solis vl̄ lune mirabilis ē laico:nō aūt astrologo:⁊ ꝑ hūc modū aliq̄ sc̄ mirabilia hoib⁹:nō tn̄ angelis:illa ꝟo sunt mirabilia simplicit̄ siue magna q̄ trāscēdūt facultatē toti⁹ nature create:⁊ hec sunt soli deo possibilia. ᵍ Qui fe. ce. in intel.i. ꝑ itellectū ⁊ volūtatē: ⁊ nō ꝑ nāe necessitatē ʰ Qui fir. ter. sup aq̄s.i. iuxta aq̄s ꝟm cōem moduꝫ loq̄ndi q̄ dr̄:talis citas ē sup mare:⁊ talis supra secanā ⁱ Qui fecit lu. mag. ⁊ q̄ sint illa subdit. ᵏ Solem in ꝑtātē diei. q: dies ē latio solis sup terrā. ˡ Lunā ⁊ stellas in ꝑtātē noctis.i. ad illuminādū noctem. ᵐ Qui ꝑcussit. Hic ponit̄ iuitatio ad laudeꝫ dei ex bn̄ficijs diuis collatis israeli:cū dr̄. ᵐ Qui percussit egyptū. nouē plagis ꝓpt̄ ꝓlm isrl̄ liberādū:vt hr̄ in exo. ⁿ Cū ꝑmoge. coꝝ. ista fuit decima plaga:exo. xij. ᵒ Qui eduxit isrl̄ de medio coꝝ.i. egyptioꝝ. ᵖ In manu poten. ⁊ brachio excelso. timebāt.n. oēs egyptij mori si ꝓpls isrl̄ amplı⁹ detineret̄ in egypto exo. xij. ᵠ Qui diui. mare rubrū in diuisiōes. ex hoc dixerūt aliq̄ q̄ mare rubrū fuit diuisū in .xij. locis: ita q̄ quelibet trib⁹ habuit viā ꝑ se distinctā ab alijs. Sed hoc fuit iꝓbatū exo. xiiij. Et lꝫ mare diuisum fuerit i vno tn̄ loco:ꝑtes tn̄ illius diuisionis dicunt̄ h̄ diuisiones:q: aque erāt eis ꝓ muro a dextris ⁊ a sinistris. ʳ Et eduxit isrl̄ ꝑ mediū ei⁹. ꝑbens ei iter siccū. ˢ Et excussit pharaonē ⁊ ꝟtutē eius.i. exercitū eius. ᵗ In mari rubro. vbi ꝑseq̄bant̄ ꝓlm isrl̄ ex nimia obstinatione ꝯ deū. ᵛ Qui trāsduxit ꝓlm suū ꝑ desertū .xl. annis q̄usq̄ mortui fuissent oēs q̄ exiuerūt ð egypto ꝑter caleb ⁊ iosue ⁊ filios leui:eo q̄ ꝟriti ꝟbis exploratoꝝ voluerūt reuerti i egyptū: vt dictū fuit plen⁹ Nu. xiiij. ˣ Qui ꝑcus. re. mag. ⁊c. expositū est hoc psal. ꝑcedenti vsq̄ ibi. Hereditatē isrl̄ ꝟuo suo. inclusiue hoc excepto:q̄ iste versus:Et oia regna chanaā :nō ē in hebr̄. nec in trāsla. Hiero. et iō vr̄ h̄ apposit⁹ ab aliquo expositore sicut ponit̄ in textu ps̄ ꝑcedentis. ʸ Qui in hu. nr̄a qua fuimus valde deiecti ⁊ cōtēpti in seruitute egypti. ᶻ Memor fu. nr̄i nos inde liberādo iō subdit̄. ᵃ Et rede. nos ab inimicis nr̄is.i. egyptijs. q̄ vitā filioꝝ isrl̄ ꝑducebāt ad amaritudinē afflictionib⁹ dur̄:vt habet̄ exo. j. ᵇ Qui dat. h̄ ponit̄ inuitatio ad dei laudem ex bn̄ficio collato oī viuenti vita sensibili:cū dr̄ ᵇ Qui dat escaꝫ omi carni. viuētia eīn vita vegetabili tm̄:vt plāte: n̄ hn̄t carnē:silr̄ nec āgeli in q̄b⁹ ē tm̄ vita intellectiua:q: spiritus carneꝫ ē ossa nō hꝫ:Luce. vlti. ᶜ Confitemi deo celi. lꝫ eīn sit deus totius creature:tn̄ spālr̄ nō dr̄ de⁹ celi: eo q̄ vr̄ ibi clare. ᵈ Cōfitemini dn̄o dn̄oꝝ ⁊c. totus iste versus vr̄ hic apposit⁹ ab aliquo expositore :q: nō est in hebreo:nec in trāsla. hiero.

¶ In ps̄. cxxxv. Confitemini. vbi dr̄ in postilla. Et notādū q̄ in quolibet versu.

Additio

Non vr̄ necessariū eē reddere rōnē ð numero horꝟsuū:tn̄ q: in alijs psalmis fuit apposita illa clausula.s. Qm̄ ineternū mia ei⁹. sub alio numero: vt pꝫ in ps̄. Cōfitemi. ⁊ in alijs:tn̄ q: q̄libet versus hꝫ spālēꝫ rōnē regratiādi deo ⁊ laudādi miam eius: vt pꝫ intuēti. vn̄ rōnabilr̄ nr̄i scti doctores q̄ vlteri⁹ rōnes ꝑtinētes ad sensū spūalē scrutati sūt nō curauerūt de reddēda rōe h⁹ numeri. Dixerūt tn̄ q̄ iste ps̄ int̄ alios ē notād⁹:q̄a hꝫ oēs ꝟsus vnifines. ⁊ q̄cq̄d ibi dr̄ ad miam dei refert̄. Rō āt assignata ab ipo ra. sa. inualida vr̄:tn̄ q: nō minus attribuenda est sustentatio mūdi mie diuine p⁹ dationē legis q̄ antea:imo forte magis. tn̄ q: si iste generatiōes numerent̄ ꝑ iudā filiū iacob sicut in genealogia xp̄i tūc erūt .xxviij. generatōes:qd̄ pꝫ sic: Nā iuda posito loco leui fr̄e suo cōstat q̄ iudas genuit phares:q̄ esrom. q̄ arā:q̄ aminadab q̄ naason:i c⁹ generatōe data ē lex:q̄b⁹ generationib⁹ additis supradcis alijs vsq̄ ad iacob iclusiue sc̄ .xxviij. generatiōes:⁊ et̄ si ꝑ leui cōputet̄ sc̄ .xxvij. vt pꝫ discurrēti per eas. Si forte q̄s de hmōi numero oio vult hr̄e aliq̄lē mysticā rōeꝫ ꝑt eā accipe sic: Nā ꝟm ꝯputatōnē euāgelicā Math. j. a dd̄ vsq̄ ad trāsmigrationē babylonis fuerūt gnātōes .s. xiiij. ⁊ a trāsmigratōe babylōis vsq̄ ad xp̄ꝫ .xiiij ⁊ sic sc̄ a dd̄ vsq̄ ad xp̄m gnātiōes .xxviij. a q̄b⁹ si subtrahāt̄ due gnātōes .s. dd̄ ⁊ salomōis remanēt .xxvj. q̄ icipiunt a generatiōe roboā in qua filij isrl̄ recesserūt nō solū a regno dauid a deo istituto : sꝫ a cultu diuio faciētes sibi

publice vitulos argẽteos: ꝛ sic ꝑ̃ illis generatiõib⁹ ꝑ maio: ꝛ pte deuiauerũt a via dñi vsq; ad generatiõẽ xpi in q̃ reso: mata sunt oia ꝺm sufficiẽcia. vñ ꝑdicte. xxvj. generationes videnť in mia dei sustentari.

Psalmus. cxxxvj.

Sup flumia huic pñs nl̃ y oio titul⁹ ꝓponit i hebr̃. nec i trãsla. Hiero. ꝛ iõ titulus q̃ m aliqui b⁹ bibliis ponit scz Psalmus dñi ꝑ hieremiaz. fuit appositus ab aliq̃ expositore: eo q̃ sententia psal. consonat lamentatiõib⁹ hieremie: q̃ iste pl̃ loq̃t de tẽpli destructiõe. ꝛ de babylonica captiuitate & actor ignorať ꝺm hiero. ꝛ hebreos: et diuidit i duas partes: q̃ ꝑmo describit̃ pl̃ captiuati la mentatio: scdo aduersantiũ punitio: ibi. Memor esto.

Circa ꝑmũ dr.

a Sup flumina babylõis: q̃ terra illa abundat aquis fluuialib⁹. b Ibi sic i. diu bitauimus: sic dr deuteron. j. Sedistis ergo in cades barne multo tpe. c Et fle. b itãdo ibi in amaritudine: c cã subdit cũ dr. d Dñi recor. tui syõ. i. templi q̃d erat in mõte syõ incẽsi et destructi: ꝺ q̃ destructiõe pl̃ affligebant q̃z de sua captiõe. e In sali. i me. ei⁹. i. in medio babylonis q̃ ẽ plena saliab⁹ ꝙ abũdãtia fluminũ. f Suspẽdimus organa. i. subtraxim⁹ nos ab oi carmine leticie nõ solũ rõe captiuitat⁹ ꝛ destructiõis tẽpli: sed rõe exaggeratõis mali: q̃ babylonij exigebãt carmina leticie ab vob⁹ i tãta amaritudine ꝙstitutis: ꝛ hoc ꝺ q̃d dr: Quia illic interroga. nos ꝛc. g Et q̃ abdux. nos. ꝺ iudea i babylonẽ captiuos: piccbãt nobis supplẽb Hymnũ can. no. de can. syon. h E de cãticis q̃ cãtabanť i tẽplo q̃ fuit i mõte syõ: ꝛ subdit rñsio iudeoꝝ. i Quõ cãtabimus cãticũ dñi. i. deputatũ diuino cultui. k In trã aliena. i. idolatrie subdita. q. d. nullo mõ dz hoc fieri: vnde et balthasar rex applicãs vasa diuini cult⁹ buãnis vsib⁹: statim fuit a deo punitus: vt dr dan. v. l Si obli. fuer. tui die. i. destructois tue cãtãs cãticũ leticie q̃si oblit⁹ destructiõis tue. m Oblitũ teť ver. mea. i. tota virtus mea ꝙ infirmitatẽ vl̃ mo. tẽ n Adhereat lin. mea fauc. meis. ita q̃ nõ ꝓssim loq̃. o Si nõ me. tui. tolẽdo q̃si ꝓtinue de tua destructiõe. p Si nõ ꝓpo. tui ꝛc. i. si acciderit mihi cã alic⁹ leticie nõ recordabor: in pncipio de tua destructiõe volendo: ꝛ supplendũ ẽ punias a deo. vñ dr ecclesiastici. xj. In die bonoꝝ ne immemor sis malorũ. q Memor esto. Hic ꝑ̃ ponit aduersantiũ punitõ: ꝛ ꝑmo idumeoꝝ q̃ ꝙ fuerũt iudeis molesti: sicut esau a q̃ descẽderũt idumei: q̃rebat occidẽ iacob a quo descẽdert iudei: vt dr Geñ. xxvij. iõ dicit. r Memor esto dñe filioꝝ edõ. i. idumeoꝝ ad puniẽdũ eoꝝ nequitiã. s In die hierlim. i. destructõis hierlim in qua fuerũt idumei cũ babylõijs eos iuãtes ad totalẽ destructionẽ citatis: iõ sb dit. t Qui dicãt. i. dixerũt babylonijs. v Exinanite exinanite. i. totaliť extermiate hierlim. x Vsq; ad fundamenta. Cõsequenť petit ꝑ punitionẽ babylonioꝝ di. y Filia baby. i. gẽs babylonica. z Misera i tbreo ꝛ trãsla. hiero. dr. Castigata ꝛ loq̃t de futuro ꝛ per modũ ꝓteriti ꝓpter certitudinẽ ꝓphẽ ꝓuidit ẽm regnũ babylonis destruẽdũ ꝑ Cyr ꝛ darii. iõ subdit. a Beatus q̃ retri. ti. retri. tuã. i. penã tibi debitã. b Quã retri. no. i. ꝓpter mala q̃ fecisti nobis c Btus q̃ te. ꝛ alli. ꝓuu. suos. in tbr. dr: Tuos ꝛ trãsla. Hiero. ex quo ꝓtz q̃ litta cõiũq̃ bz paruulos suos. intelligitur de puulis babylõis: quos crudeliť interfecerũt medi ꝛ ꝑsein babylonis destructione ꝓz q̃ dr Esai. xiij. d babylonijs suscitabo sup vos medos q̃ argentũ nõ q̃rãt: nec aurũ velint: sed sagittis puulos interficiẽt: ꝛ la cantib⁹ vteris nõ miserebunť: ꝛ sup filios non parcet oculus eoꝝ ꝛc e Et alli. eos ad pẽ. ex crudelitate eñ accipiẽbãt pueros ꝑ pedes ꝛ allidebãt capita eoꝝ ꝑ petras. f Beatus q̃ tenebit: ꝛ allidet paruulos suos ad petram.

Ipi dauid. cxxxvij.

Confitebor tibi in toto corde meo: quoniã audisti oia verba oris mei. In cõspectu angeloꝝ psallã tibi. adorabo ad templũ sanctum tuum: et confitebor nomini tuo. Super misericordia tua ꝛ veritate tua

esto dñe filioꝝ edom: i die hierlim. Qui dicunt exinanite exinanite: vsq; ad fundamentũ in ea. Filia babylonis misa: beatus q̃ retribuet tibi retributionẽ tuã quã retribuisti nobis. Beatus qui tenebit: ꝛ allidet paruulos suos ad petram.

Ipi dauid. cxxxvij.

Confitebor tibi in toto corde meo: quoniã audisti oia verba oris mei. In cõspectu angeloꝝ psallã tibi. adorabo ad templũ sanctum tuum: et confitebor nomini tuo. Super misericordia tua ꝛ veritate tua

Psalmus. cxxxvij.

Confitebor tibi dñe. Huic pñs ꝑmittit̃ talis titulus in hebreo. Ipi dauid. ex quo apparz actor pñs. nõ tñ eius materia: sed ex circũstãtia lre vñ q̃ sit grarũactio ipius dauid postq̃ liberatus fuit a persecutione absalon ꝛ rebellione syb e filij bochri: ꝛ venit ad tẽplũ dñi ad adorãdũ ꝛ regratiãdum sicut ꝓmiserat fugiens a facie absalon: put dr. ij. Reg. xv. Et dixit rex ad sadoch. Reporta archam dei in urbem: si inuenero gram in oculis domini. reducet me et ostẽdet mihi eã ꝛ tabernaculum suũ. Et ꝺm hãc sniam psal. iste i duas ptes diuidit: q̃ ꝑmo dauid ipi deo regratiať. secundo ad simile alios reges hortať ibi. Cõfiteanť tibi Circa ꝑmũ dicat dd. a Confitebor tibi dñe. ꝓfessione laudis ꝛ grarũactionis. b In toto coꝝ meo. i. toto itellectu ꝛ affectu: c Ois au. ver. oris mei. hoc nõ est in hebreo nec in transla. hiero. vñ videť q̃ ꝑmo fuerit quedã glo. ad ostẽdẽdũ cãm quare deo grãs deo agebat. i. eo q̃ ozõẽ suã exaudiuerat q̃ petierat a persecutione absalon literari. ꝛ postea hoc fortẽ inẽ lineariis fuit inserta textui ꝑ imperitiã scriptoꝝ sicut ꝛ in multis aliis locis biblie factum est simile.

d In conspectu angeloꝝ. tibi assistentium: ꝺm illud Mathei. xviij. Angeli eoꝝ semper vident faciem patris qui in celis est. e Psallã tibi. quereus tibi placere ꝛ angelis tuis: et non hominib⁹ vanis. f Adorabo ad templum sanctum tuum. i. versa facie ꝛ extensis manibus ad ipm. sic enim orabant iudei vbicunq̃ essent: vt habetur. iij. Reg. g Et confitebor nomini. tuo. in laude ꝛ grarũactione: ꝛ subditur cã. h Super misericordia tua. quam mihi fecisti liberando me de persecutione absalon ꝛ dissensione excitata per syba. ij. Regũ. xx. i Et veritate tua. i. iusticia tua quã fecisti puni-

endo dos ꝓ ſua culpa: qz abſalõ cũ ſuo exercitu fuit de
ſtructus: z ſyba decapitat⁹. ¶k Oñ mag.i. magnifi
care feciſti. ¶l Sup oẽ.i. ſup oẽm ⁊tutẽ creatam.
¶m Nomẽ tuũ. oẽs.n. hoies tm audiẽtes pdcãm mi
ſericordiã dei erga dõ: z iuſticiã erga abſalon z ſybam
magnificabant
deũz nomẽ eius
laudibus extol-
lẽdo. ¶n In
quacũqz die in-
uoca. te exaudi
me: hoc dixit qz
bñficiũ diuinuz
iã ꝓtitũ ꝓtet cõ
fidentiã obtinẽ-
di futuꝝ. iõ ſub-
diẽ ¶o Mul
tiplicabis in aia
mea virtutẽ ſcz
patientie et ob
tinende victo-
rie. ¶p Cõfi-
teant. Hic ꝓñr
inducit alios re
ges ad laudem
dei: ex cuius ꝓtu
te pendet ſta-
tus et dignitas
eoꝝ. di. Cõfiteã
tur tibi dñe om
nes reges terre
recognoſcentes
tuũ diuiũ gr̃ẽ

qm[k] magnificaſti[l] ſup omne
[m]nomẽ ſcm̃ tuũ. [n]In qcũqz
die inuocauero te exaudi me
[o]multiplicabis in aĩa mea
virtutẽ. [p]Cõfiteantur tibi
dñe omẽs reges terre: [q]qa
audierũt oia verba oris tui.
[r]Et cãtent in vijs dñi: [s]qm̃
magna ẽ gl̃ia dñi. [t]Qm̃ ex-
celſus dñs z humilia reſpi-
cit: [u]et alta alonge cogno-
ſcit. [x]Si ambulauero i me-
dio tribulatõis [y]viuificab
me: [z]z ſup irã inimicoꝝ tuo
rũ extendiſti manum tuã:
[a]z ſaluũ me fecit [b]dextra tua
[c]Dñs retribuet ꝓ me: [d]dñe

miſericordia tua ỹ ſeckm: [e]
opa manuũ tuaꝝ ne reſpi-
cias. ¶Ad victoriam pſ.
dauid. cxxviij.

[a]Dñe probaſti me z
cognouiſti me: [b]tu co-
gnouiſti ſeſſionẽ meã [c]et re-
ſurrectõ meã [d]Intelleriſti
cogitatões meas de lõge: [e]ſe
mitã meã z funiculũ meuz
[f]ueſtigaſti [g]Et oẽs vias me
as ꝓuidiſti: [h]qz nõ ẽ ſmo in
ligua mea. [i]Ecce dñe tu co
gnouiſti oia nouiſſima: z ãtiq̃
[k]tu formaſti me [l]z poſuiſ
ti ſup me manũ tuã. [m]Mi
rabilis fcã ẽ ſcia tua ex me:

¶q Quia audierũt oia verba oris tui. i. illa q̃ feciſti mi
bi ꝑ abſalon z ſybã: z nõ loquitẽ de regib⁹ ẽre generaliꝫ
ſ de regibus i circuitu iudee erãtib⁹ ad qs venit rumoꝝ
ꝓdictoꝝ q̃ cito diuulgat. Et bñ noiant facta dei q̃ ꝑ
ba: qz eius facẽ z dicẽ ſunt idẽ ꝑm q dr. ſ. pſ. xxvij. Di
ci z facta ſt. ¶r Et cãtẽ i vijs dñi. i. ꝑ vias dñi: q̃ ſẽ
ei⁹ opa. ¶s Qm̃ magna ẽ gl̃ia dñi. iſtud dñt cãtare
cãtaꝫ laudis dine: Et qz nõ ſolũ gl̃ia dñi ẽ magna in ſe
ſ eĩ effectu: iõ ſubdiẽ ¶t Qm̃ excel. dñs z bu. re. vt
atte Alat. ¶v Et al. alon. cog. i. ſupba ab eẽno cognoſ
cit vt dẽmat. vñi i vrbi. bſ: Et alta alõge ꝓfringet: et
bu: z bſpliꝫ ꝓter humilitatẽ dauid fugiẽtis a facie ab
ſalõ iudis pedib⁹ icedẽdo z lamẽtãdo: vt bſ. ij. Reg.
xv. Et iniurias ſemei humiliẽ diſſimulãdo. ij. Re. xvj
¶ Quã bũilitatẽ dõs reſperit: ꝑm dauid i regno reſtituẽ
dõ: z ꝓter ſupbiã abſalon que vtiecit a regno q̃ inua-
ſerat ꝑ morte vilẽ z aſpam: nec pẽ ſe reliqt, plem ma-
ſculinã ad ſui memoriã: vt bſ. ij. Reg. xvij. Et qz bñe
ficiũ a deo obtẽtũ ſtat ꝓfidentiã obtinẽdi aliud de futu
turo in cãu ſiſi. iõ ſubdit dauid. ¶x Si ambu. in me.
tri. ſicut fecit fugat⁹ ab abſalõ. ¶y Viuificabis me.
i. ſaluabis me a morte imineti ¶z Et ſup irã inimi.
meoꝝ. i. abſalon z achitophel: ſybe z ꝓſilium. ¶a Et
tendiſti manũ tuã. faciendo de eis vindictã. ¶b Et
ſaluũ me fecit a ꝓſecutionib⁹ eoꝝ: ¶c Dextera tua
.i. vtus tua z nõ mea. Et qz dauid ſic ſpabat de futuro
ſi caſus ꝓſilis ꝓtingeret ſubdit ¶d Dñs retri. ꝑ me.
penã mihi aduerſantib⁹ ¶e Dñe mia tua in ſe. quia
ſemꝑ patus ẽ recipe recurrẽtes ad ipm. ¶f Opera
ma. tuaꝝ. i. me z regnũ meũ: qõ ꝓ te ꝓſecutus ſum.
¶g Me reſpicias. ſubtrabẽdo a me manũ ꝓtectionis
tue. Mortalis põt exponi pẽ iſte: vt ſit grãrũ actio de
uota cuiuſlibet liberati diuinit⁹ a ꝓſẽntiũ tribulatõe
z inuitatio aliorꝝ ad ꝓfeſſionẽ deuotã laudis diuine.

Cin pſalmo. cxxvij. Cõfitebor tibi dñe. vbi dr in po
ſtilla. Dominus retribuet ꝓ me.

Cadditio.

In tribꝰ deꝰ dñs ꝓficiet ꝓ me. vel ſupplebit ꝓ
me: z ſic erit ſenſus q dõ ꝓtebat a deo vt opa ſua
impfecta vl' diminuta ꝓ ſua miam, ꝓficeret et ſup
pleret eius defectus.

¶Pſalm⁹. cxxvij.

Omine probaſti me. bu
ic pſ̃ ꝓmittit
tur talis titul⁹ i de
bꝰ: Ad victoriã
pſ̃ dauid in q̃ appa
ret actor ꝓ ſcz dõ
z modus cãtandi
hũc pſ̃. cũ ꝓmittit
Ad victoriã: qz cã
tabat a ieuitis cuz
ãdã conatu vnius
chori ꝑ alterum ad
bñdũ victoriã i cã
tu ſicut frequenter
dcm fuit. ẽ. de ma
teria vero bꝰ pſ̃. vẽ
er circũſtãtia lre.
q̃ ſit q̃da z aſſurrec
tio ad ꝓfeſſionẽ
diuine laudis ex ꝓſ
tatione eminẽtie
diuine. Et diui
dit in duas ꝑtes:
qz primo dõ deſcri
bit dei eminẽtiã. ſe
cũdo ꝓſurgit ad ẽ
reuerẽtiã: ibi. Qz

tu poſſediſti. prima i duas: qz primo deſcribit celſitudinem
diuie ſcie: ſecõ latitudinẽ ſue pñtie: ibi. Quo ibo. Circa ꝓ
mũ dicit. ¶a Dñe, ꝓbaſti me z cog. me. i. cognoſci me
feciſti. bõ ẽm, ꝓbat aliq̃d ad voc, q̃ noticiã accipiat õ illo
ſed deus cuius ſcia eſt infinita nõ ſic, ꝓbat vt accipiat no
ticiam: ſed vt alij accipiãt. z hoc mõ loq̃r Gen. xxij. Nũc
cognoui, q̃ timeas deũ. i. cognoſcere feci. ꝓ hoc. n. q̃ abra
am ad mandatũ dei voluit filiũ unmolare fuit nota hoi
nibus promptitudo ſue obedientie: z ſilr ꝓ tribulationeꝫ
quas dauid ſuſtinuit a ſaule: abſalon et alijs patient: no
ta fuit hoibus ꝓfectio ſue patientie. ¶b Tu cog. ſcf. me
am. i. quicquid feci ſedendo vel ſurgendo: ꝺeſcendo vel
ambulando. Alr exponit ſic. ¶b Tu cog. ſcf. meã. i. in
tronizationẽ mea ſup regnũ iſrl. ¶c Et reſurrec. meaz.
in regno poſt mortem abſalon: qz vtrũqz a deo fuit. Et qz
nõ ſolũ cognoſcit exteriora: ſed etiã latentia in cordibus
ſubditur. ¶d Intellexiſti cogitationes me. de lon. i. ab
eterno. ¶e Semitã meã z fu. me. i. iuſticie exercitium
ẽm q dr. ij. Reg. viij. Et meſus ẽ dauid duos funiculos
vnũ ad occidẽdũ z aliũ ad viuificãdũ. ¶f Inueſtigaſti
.i. ꝓfecte cognouiſti ſic res q̃ inueſtigaꝝ vſq; ad minia pfe
cte cognoſcit: qz inueſtigatõ ꝓpe dcã q̃ ipoztat diſcurſum
vm rei note ad aliã cognoſcẽdã nõ ẽi deo. ¶g Et oẽs vi.
meas ꝓui. añqz eẽm i reꝫ nã. ¶h Quia nõ ẽ ſermo i li
gua mea. ſup. ſufficiẽs ad explicãdũ celſitudinẽ tue ſapie
tie ad hoc ſubdit. ¶i Ecce tu dñe cog. oia nouiſſi. z anti
qua. i. oia q̃ erãt z q̃ fuerũt ẽtũcunq; ſint alijs latẽtia.
¶k Tu formaſti me. principaliter: qz cauſe ſcde nõ agunt
niſi in virtute prime. ¶l Et poſuiſti ſup me manũ tuã.
ad tenendũ me in eſſe artifex ẽm creatus completo arti
ficiato remouet manũ ſuã ab eo: ſicut carpentator a domo
facta: qz nõ eſt eius ꝓſeruator: ſed tm̃ factor: ſi artifex oim
dõ formata creatura nõ ſtrahit manũ ſuã ab ea: qz nõ
eſt tm̃ factor: ẽ ſed etiam ꝓſeruator: z iõ ſi retraheret ma
num ſuam ab eius conſeruatione decideret in nihilum: z
ꝓpter ꝓdicta concludit.

¶m Mirabilis facta eſt ſcia tua ex me. i. mirabilior q̃s
ego poſſim cogitare: ꝓter quod Hieronymus trãſtulit
Mirabilior eſt ſcientia tua a me. Debꝫ eĩm nõ habeat

cōgnitiū gradū ꝙ vtunꝫ ꝓsitiuo ꝙ eo cū ablatiuo cāu fz q dr. ē. ps. cxvij. Bonū ē ꝑsideri in dño ꝛc. i. melius.

¶ n Cōfortata ē. i. sup oia eleuata. ¶ o Et nō poterо ad eā. s. cōpbēdā. ¶ p Quo ibo. ꝙ ꝑ̄r ondit latitudiez dine ꝑ̄tie q se extēdit ad oēm locū: ꝓpē qđ. d. ¶ p Quo ibo a spū tuo. i. a teipo: q. spūs est deus Job. xi.

¶ q Et quo a facie tua fugā. i. a ꝑsentia tua. q. d. hoc est impossibile: qđ. pbat ꝑ̄r dicēs.

¶ r Si ascēdero in celū tu illic es. p refulgentiā tuę glie.

¶ s Si descendero in infer. ades. p creatiū tuę iustiae.

¶ t Si sump. pen. me. dilu. i. si breм pennas q̄s possem citissime vi altissi me volare añ clarā diēcet sic peruenire ad extrema maris

¶ v Etenī illuc manus tua deduc. me. sine qua nulla creatura pōt aliqđ op̄ facere. ¶ x Et tenebit me dextra tua. i. r vocabit me dextera tua. i. r occidere in nihilū: vt p dictū ē r sic ñ possū eñgē pniam tuam.

¶ y Et dixi fo. tē. quasi. d. posset aliqs ignar dicē: licet deus sit ꝑs vbiq tñ nō videt ea q̄ fiūt i tenebris: sicut bō exīs i loco tenebroso ñ videt ea q̄ fr i ꝑtia sua: ℞ remouet dicēs. ¶ z Et nox illu. mea i deli. meis. q. d. ipa nox illūinata ē cōtra deo vt vidcanē ibi ab ipo delitie carnales q̄ cōiter fiunt i tenebris: ꝓm illud iob. xxiiij. Oculꝰ adulteri obſuat caliginē. r. ꝓbat ꝑ̄r q̄ nox ita nota sit deo sic r dies di. ¶ a Quia tenebre non obscurabūtur a te. q. mihi i cis exīs latet te. ¶ b Et nox sicut di. illu. i. ita clare ptz ꝓspectu tuo sicut et lux. ꝓpē qđ subdit. ¶ c Sicut tenebre eius: ita r lux eī. i. eodē mō patent ipi deo r ea q̄ fiūt i vtro q̄. ¶ d Quia tu ꝓssedisti renes meos. i. suscepisti me ꝛc vtero mr̄is mee. ¶ e Cōfitebor tibi: qđ tibi tuā recognoscēdo eo q̄ ibi oia retinēt firmit absq; obliuiōe. ¶ f p Oēs scribunt. i noticia eñ ꝑdestinatōis diuine q̄ dr liber vite soli electi se scripti: r i noticia ꝑscie siue reprobationis: q̄ ꝑ̄t dici liber mortis: soli reprobi sunt scripti. sed in noticia diuina generalit sumpta, ꝑut se extēdit ad ꝑdestinationē r ꝑscientiā oēs sunt scripti: r sic accipit hic liber dr: vt dictū est.

¶ g Dies formabunt. in futuro sicut tu ꝓuidisti

¶ r Et nemo in eis. q. nemo est in tpe futuro qđ nōdū est adhuc p hoc intelligit dauid q̄ tps futurū r ea q̄ futura sūt in eo sē p fecte cognita ipsi deo: qz eī noticia mensuratur eternitate q̄ assistit oi tpi ꝑti p terito r futuro:

¶ s Mihi aūt. Hic ꝑ̄r dō ondit se hr reuerentiā ad deum nō solū in se sed in amicis suis. r primo oñdit in amicis dei, ꝓpositū. scdo in eius inimicis opposi

[n] confortata est [o] et nō poterо ad eam. [p] Quo ibo a spiritu tuo: [q] et quo a facie tua fugiam: [r] Si ascendero i celum tu illic es: [s] si descendero in infernuz ades. [t] Si sumpsero pennas meas diluculo et habitauero in extremis maris. [v] Etenī illuc man[u] tua deducet me: [x] et tenebit me dextra tua [y] Et dixi forsitan tenebre cōculcabunt me: [z] et nox illuminatio mea in deliciis meis.

[a] Quia tenebre obscurabūtur a te: [b] nox sicut dies illuminabit: [c] sicut tenebre eī ita et lumē eī. [d] Quia tu possedisti renes meos: [e] suscepisti me de vtero mr̄is mee. [f] Cōfitebor tibi: [g] quia terribiliter magnificatus es: [h] mirabilia opera tua: [i] et anima mea cognoscet nimis. [k] Nō est occultatum os meum a te: [l] quod feciſti in occulto: [m] et substantia mea in inferioribus terre. [n] Imperfectum meum viderunt oculi tui: [o] et in libro tuo [p] omnes scribentur: [q] dies formabuntur [r] et nemo in eis. [s] Mihi autem nimis honorificati sūt amici tui deus: nimis [t] confortatus est principatus eorum. [v] Dinumerabo eos et super harenam multiplicabuntur: [x] exurrexi [y] et adhuc sum tecum. [a] Si occideris deus pctōres

Hic ꝑ̄r ostendit opositū dñi inimicis dei. ¶ x Et dixi. i. dixi in noticia mea q̄ ꝑ̄r dō ondit se hr reuerentiā ad deum nō solū in se sed in amicis suis. r primo oñdit in amicis dei, ꝓpositū. scdo in eius inimicis opposi

¶ y Et nemo in eis. q. nemo est in tpe futuro qđ nōdū est adhuc p hoc intelligit dauid q̄ tps futurū r ea q̄ futura sūt in eo sē p fecte cognita ipsi deo: qz eī noticia mensuratur eternitate q̄ assistit oi tpi ꝑti p terito r futuro:

¶ z Mihi aūt. Hic ꝑ̄r dō ondit se hr reuerentiā ad deum nō solū in se sed in amicis suis. r primo oñdit in amicis dei, ꝓpositū. scdo in eius inimicis opposi

¶ a Si occideris deus pctōres. Circa primum dicit. ¶ b Mihi autem nimis honorati sūt amici tui deus. in hebreo habetur: Sodales tui. r hoc intelligunt angeli sancti qui sunt in societate dei et eius amici: de quibus dixit dauid in ꝑ̄ precedenti: In conspectu angelorum psallam tibi. ¶ c Nimis confortatus est. i. firmiter stabilitus. ¶ d Principatus eorum. angeli enim sancti per ordines trium hierarchiarū sunt distincti. hierarchia vero est idem qđ sacer principatus. r quia iste tres hierarchie et tres ordines in singulis hierarchijs immobiliter stabiliunt: ideo cōuenienter dicit: Nimis cō fortatus ē principatus eoz. Et quia angeli sunt i maximo numero: ꝑm illud Job. xxv. Numquid ē numerus militum eius. ideo subditur. ¶ e Dinumerabo eos r su. bare. imul. i. si vellem eos numerare non possem sicut nec maris harenā. videmus eñ sensibiliter q̄ corpa celestia que sunt incorruptibilia supra modū excedūt corpora elementaria et mixta que sunt corruptibilia in cōtinua ꝛtitate. Et eodē modo valde. ꝓbabile ē. q̄ angeli qui sunt adhuc supioris nature excedant in numero omnem corporalem creaturam: ꝓpter qđ dr Dan. vij. Milia milium ministrabant ei: r decies milies centena milia assistebant ei: vbi designatur maxima multitudo angelorum nobis incognita ꝙ replicationem et multiplicationem maximorum numeroz. r quia ꝓphetа dauid cognouit ꝙ reuelationem se futurum in societate angelorꝫ ad quam electi assumuntur: ideo subditur. ¶ f Exurrexi. ꝙ tuā gratiam a peccatis que commisi. i. adulteriū cū Bersabee: et homicidij vrie: r numerationis ꝑpli. ¶ g Et adhuc sum tecum. in ꝑsenti ꝙ gratiam et in futuro ꝙ gloriam de qua loquebatur dauid ꝙ modū ꝑtis, ꝓpter cernitudinē sibi facte reuelationis. Hic ꝑ̄r ostendit opositus dñi inimicis dei. ¶ h Si occideris. ꝛc. accipit: ꝺ si ꝓ quo vt sit sensus: quia certum est ꝙ tu occides peccatores

obstinatos morte gehẽne q̃ dr̃ moys sc̃da app. xx. ideo
supple dico. [b] Viri sanguinũ declinate a me. quia
vt ireo ef vos videt. c cã subdit: cã dr̃. [d] c Quia dici
tis in cogitatõe. f. vra. [e] p Accipiãt in va. cui. suas
viri. n. sanguinum sp cogitãt quõ possint alienas ciui
tates et loca ca
pere: plin occi
dere: z tona ra
pere z istud, pce
dit ex vanitate
supbie eẽntiũ in
cis. Et q̃ tales
sunt deo z hoĩb9
iustis odibiles,
iõ subdit dauid.
[f] e Mõne q̃ ore
rũt te dñe odi
rã. q. d. sic. q̃ eo
rũ vicio est odiẽ
dum bonis hominibus: sicut est odiosum deo.

[b] viri sanguinum declinate a me. [c] Quia dicitis in cogi tatione. [d] accipiant in vani tate ciuitates suas. [e] Nonne qui oderũt te vomine o te ram: [f] et super inimicos tu os tabescebam. [g] Perfecto odio oderam illos: inimici facti sunt mihi [h] Proba me deus et scito cor meum: [i] in troga me z cognosce [k] semi tas meas. [l] Et vide [m] si via iniquitatis in me est: [n] et de duc me in via eterna.

[f] Et sup inimicos tuos tabescebã. i. resoluebar ĩte
rius ex zelo iustitie tue ꝫ eos iratus. ideo subditur.
[g] Perfecto odio oderã illos. z q̃ hõ iust9 sp dz tenẽ
re in tali zelo exceder modũ z murrat aliq̃ pcẽs sal
tẽ leue. iõ subdit dauid. [h] Proba me deus z scito
cor meũ. i. fac me scire ea q̃ latẽt in meo corde. pbatõ
eẽs dei nõ est ad hoc q̃ ipe noticiã accipiat: q̃ ali9 sicut
dictũ fuit in prin. huius psal. [i] Interroga me z co
gnosce. i. fac me cognoscere. [k] Semitas meas. i.
facta z cognita mea occulta. [l] Et vide. i. fac mevi
dere. [m] Si via iniq. in me ẽ. i. aliqua latẽs culpa:
vt p vrã pniam expediar ab ipa. [n] Et deducmei
via eẽna. i. ad btitudinẽ eẽnã ad quã nullus põt pueni
re nisi fuerit totaliẽ expedit9 a pcõ: ꝫ q̃ dr̃ apoc. xxi.
Nõ intrabit in eã aliq̃ coĩcinatũ. Moralitas hui9
psal. est q̃ quilibet exemplo dauid diligent9 cõsideret
noticiã oia intuitẽtĩ: et attendat ipm vbiq̃ pñtẽ z sic al
surgat ad dei sanctorumq̃ eius reuerentiam et ad de
testationem iniquorum.

In pñs. cxxxviij. Domine probasti me. vbi dicitur in
postilla. De materia huius psalmi.

(Additio.

Licet multa in hoc psal. ponant ad excellentiaz
diuinã ptinẽtia: tñ principalis intentõ psalmi
ste in eo vr eẽ q̃das ꝺcultio supplicatoria quam
in duob9 vltimis versib9 ponit. f. cũ dicit. Proba me de
us etc. Et vide si via iniq̃tatis in me est. Ceteri aũt ver
sus pcedentes a principio psalmi vsq̃ ad illũ locũ sũt
quasi q̃da notabilia pambula ad illã supplicationẽ seu
oriõẽ intentã. Ad cuius declarationem ꝓsupponẽda
sũt q̃da. Primũ ẽ q̃ ly de lege cõi null9 scit se certitudi
naliter eẽ in gra. vñ eccls. ix. Nemo scit vtrũ sit dignus
odio vel amore. dauid tñ ex reuelatõe diuina sciebat se
ipm eẽ in gria spãli cũ hãc psal. cõposuit: qui q̃dẽ ps.
ex circũstãtia lre vt eẽ fact9 post q̃ ds ei dimiserat pec
cata q̃ cõmiserat. f. homicidiũ z adulteriũ z numerat dis
pli: de q̃ ꝑ dimissiõe fuerat certificat9 ꝑ nathã
. ñ. Reg. xij. quo ad prima duo pcã: et de tercio ꝑ acce
ptationẽ siñ sacrificij. ñ. Reg. viti. Et q̃ remissio pecca
toꝝ nõ est nisi ꝑ gram. vñ ad Ro. iij. ca. Justificati per
gram ipius. icarco dauid, ptunc credendus est ꝺ sci
uisse. f. seipm eẽ in gra: z apud plures credere nõ fu
isse dimissa illa pcã ipi dauid. et q̃ ꝺ. ꝺ. in ps. dicebat:
Multi dicũt de me: nõ est salus ipi in deo ei9. Scim
ꝑsupponendum est q̃ dauid ex hoc nõ sciebat certitu
dinaliter se esse adepturũ gliam: put est ꝺ lege cõi: nec
de hoc legit sibi fuisse aliq̃ revelatio facta: et iõ in prima
pte b9 psalmi reo refert gras ꝑter iustificationẽ suaz
z in vltima pte petit certitudinẽ finalẽ siue salutis. f. in
duobus vltimis versibus ꝓdictis: inter que ponit que
dam notabilia tam circa ꝓuidentiã diuinã q̃ eniã cir
ca ꝓductionẽ z formationẽ hois q̃ circa ꝓdestinationes
sanctoꝝ silr̃ z malorꝝ reprobationẽ. Circa q̃ oia tredecz
facit. Illa primo ꝑtra multos philosophãtes q̃ a cognito
ne diuina ammouebãt indiuidua seu singularia: vt Job
. xxij. ca. Sup cardines eli pambulat: nec nra ꝑsideratꝫ
pñs attribuit deo ꝑfectã z singularem cognitionẽ de hoie
z de hoc dicit: Dne probasti me z cetera dicit aũt: Probasti
nõ vt ds noticiam accipiat ꝓ pbatione: sed ad excludẽ
dũ quorundã errorẽ dicentiũ: q̃ diuina cognitio ẽ ꝑ ap
plicationẽ vniuer salium cã ꝑ ad effe
ctus ꝑticulares vel ꝑ alios certos modos mediante q̃
bus res cognoscũt. q̃ nõ ꝑtinet ad dei cognitionẽ: ꝺ de
signat. q̃ noticia dei ẽ ꝑ euidẽtiã immediatã: q̃ quo dam
mõ assimilat cognitiõe humane q̃ ꝑ expimẽtalẽ ꝓbatio
nem acquirit9 sine aliquo discursu. a tali. n. noticia. f. expi
mentali tota cõgnitio hũana veniat cũ nihil sit in intel
lectu q̃n prius fuerit in sensu. q. d. Cognitio tua de me est
ꝓbatissima absq̃ discursu. silr̃ ẽ intelligẽdũ illis q̃. j. dr̃.
Inuestigasti: q̃ dz referri ad ꝑfectionẽ cognitionis: nõ
aũt ad modũ inuestigationis q̃ deo nõ ꝑtinet. In hoc aũt
q̃ dicit: Cognouisti me. oñdit ipm fuisse a deo ap̃probatũ
sm noticiã ap̃probationis: de qua. ij. Chimo. ij. c: Novit
dominꝰ qui sunt eius. Cõsequenter scdo tangit quatu
oꝝ singularia circa hominẽ. f. sessionem z resurrectionem
tẽ. Pro quo sciendũ q̃ deuteo. vj. circa explicationes ꝑce
pti de dilectione dei dr̃. Meditaberis. f. in his que ad di
uinã dilectionem pertinent. Sedens in domo tua et am
bulãs in itinere: et dormiens seu cubãs atq̃ consurgens
quo de exponitur sic. Nam homo debet meditari in his q̃
ad dilectionem dei pertinent tam in tpe quietis q̃m in tem
pore laboris. silr̃ i ingressu lecti ad dormiendũ: et i egressu
ad vigilandũ. ad que quatuor licet nõ eodem ordine re
ferẽda sint verba ps. i hoc loco. q. d. Dñe tu cognouisti ses
sionem meã. f. an in sessione mea tpe q̃etis medito: i bis
q̃ ad dilectionem tuam ꝑtinent. Et resurrectionem meã
. f. cum surgo de lecto ad vigilandũ. Et semitas meam scz
cũ ambulo in itinere. Et funiculũ meuz. q̃ in debito dr̃.
Accubitũ meũ. f. cũ lectũ intro: ad q̃ translatio nra pos
set reduci. Nam lectus est hominib9 quasi funiculus here
ditatis. Cũ. n. hõ in lecto dormiẽs iacz nihil aliud vi9 bre
tanq̃ spuũ sibi. z q̃ ista quatuor q̃ntũ de se indifferẽtia se
quo ad meritũ vel demeritũ nisi in q̃ntũ cadunt sub cogi
tatione hois ea debite ordinantis in deũ vel aliter: icarco
interposuit: Intellexisti cogitatões meas de longe. i. itel
lexisti quas cogitationes habeam in huiusmodi varieta
tib9 meis supradictis. f. vtrũ sint digna mercede vel non
Dicit aũt alonge: eo q̃ finis cogitationis q̃ ẽ vltim9 i exe
cutione z ꝑfis longe est principalis quo ad meritum et
demeritũ: z iõ dicit: q̃ tu cogitationes humanas qualiter
pueniãt dlonge. f. de fine q̃ntie intelligit. Et ne q̃s esti
maret q̃ cognitio diuina circa hominem solum ad qua
tuor ꝓdicta se extenderet: ideo dicit: Et omnes vias me
as ꝓuidisti: vt oñdat oĩs humanas actiones q̃ꝑ vias
intelligũt cõprehendi in cognitiõe diuina q̃ eas ab eterno
ꝓuidit. Et reddes rõem q̃re sub clausula vli cõphẽdit vi
as hũanas et nõ eas discurrẽdo spãliter expñit: dicit ice
ꝑrat: subdit dicẽs: Quia nõ est sermo i lingua mea. f. suf
ficiẽs ad expressionẽ singulorum eo modo quo dr̃ eccla.
. j. Cuncteros difficiles non potest eas homo explica
re sermone. Et nequis putaret q̃ huiusmodi diuina co
gnitio se extendit solum ad ꝑsentia eo q̃ sũt in actu z nõ
ad ꝑterita z futura que nõ dñt eẽ actuale in seipis nõ sb
dit: Ecce tu dñe cognouisti oia nouissima z antiq. q. d. nõ
solũ ꝓntia sed eẽ ꝑterita z futura. Cõsequenter tercio

oñdit qualiꝫ cũ eminentias singulariꝫ ad cognitionẽ spãliter dei ptinentes: ⁊ de hoc dicit: Tu formasti me ⁊c. Ad qd sciendũ q fm Aug. in libro de trinitate vniuersas creaturas spirituales ⁊ corporales non ea sunt ideo nouit deus: sed ideo sunt: quia nouit. Cuius ratõ est. Nam sic se hꝫ scia dei ad omẽs res creatas sicut scia artificis ad artificiata ab ipo artifice pducta. Ad quod oñendũ postq̃ dixerat: Tu cognouisti omnia nouissima ⁊ antiqua: subdit: Tu formasti me. ac si dicat. Cognitio tua est cã mee formationis mõ pdicto: sed ne putaret q cognitio seu puidentia diuina nõ requirꝫ ad pseruationẽ rei post cꝫ ẽ creata seu formata sicut nõ requirꝫ cognitõ artificis finito opere nõ subdit: Et posuisti sup me manũ tuã. cꝛpdiꝫ sic i pstilla. ¶ Cõsequẽt quarto ex pdictis pcludit tria mirabilia circa diuinã cognitionẽ: primo cũ dicit: Mirabilis facta est scia tua ex me. valde. n. mirabile est q cognitio sit causa rei: naturaliũ cognitarũ cũ in creaturis est cõmuniter oppositũ. Secdo dicit ibi: Confortata est: quia dupl⁹ modi cognitio seu puidentia diuina sic est cõfortata q res p eã conseruantur in esse et ipa a rebus subtracta deficiunt: qõ ad matriãlẽ fortitudinẽ ptinet. Tertio dicit: Et nõ potero ad eã. s. vt ab ea qualitercunq̃ possẽs me subtrahere

Consequenter quinto hoc vltimũ quod dixerat declarat. s. Nõ potero ad eã: vt ab ea qualitercunq̃ possem me subtrahere: ⁊ hoc ex tribus: primo ex diuine pntie immẽsitate: qz cum sit vbiq; nullus põt a sua pntia abesse: ⁊ ideo dicit: Quo ibo a spiritu tuo. exponatur sicut in pstilla vsq; ibi: Si sumpsero pennas meas diluculo. cuius sensus est: Si berem pẽnas siles diluculo. qõ in instanti volat ab oriente in occidẽtẽ: ⁊ sic cũ tãta veloatate trãsirem ad extrema maris: hoc nõ sufficeret ad hoc vt me subtrahẽ pos sem a tua pntia. ratio quare: Quia illuc manus tua deducet me. ⁊ hic ponit scdam rõnẽ p quã homo non posset se subtrahere a diuina scia: que est eadem cum sua potẽtia: ⁊ qz deus p suã potẽtiam ẽ vbiq; sicut p suã essentiam. iõ dicit: Illuc. s. in extremis maris: vel vbicunq;. Deducet me manus tua. i. ero sub potestate tua quocũq; me reducas: nec potero declinare a deductione tua. Quia tenebit me dextera tua. ⁊ sequit: Et dixi forsitan tenebre. vbi ponitur tercia ratio in qua dicit q homo nõ posset se subtrahere a cognitione diuina. pt̃ tenebrositatẽ seu obscuritatẽ teloci. qz nihil in eis latet deũ: ⁊ exponat lra. put i pstil.

¶ Consequenter sexto ꝓbat qõd vltimo dixerat. s. q deus cognoscit ⁊ operatur in locis tenebrosis sicut i luminosis: et hoc cũ dicit: Quia tu possedisti renes meos. renes enim sunt in corpe humano valde occulti et obtenebrati: quia communiter sunt operti adipibus ⁊ visceribus aialis: et tñ hoc nõ obstante a deo possidẽt: et sic infertur ꝓpositũ sed quia nõ soluꝫ deus possidet interiora membra humana sed etiã ea formauit ⁊ organizauit in vtero matris: nõ subdit: Suscepisti me de vtero matris mee. vbi hebraica littera habet: Pepegisti me in vtero matris mee. idem enim verbum hꝫ hic ⁊ iob. x. vbi dicitur: Ossibus ⁊ neruis compegisti me: ⁊ sic est sensus: q deus in vtero matris formauit totã compagineꝫ humani corpis ibi exãtis: ad qõ necessarium requiritur vt cognitio et potentia diuina se extendant etiã in obscuris et latebris quod erat intentum.

Consequenter septimo ostendit qualiter in compositione organica humani corpis sunt ẽ plurime maxime subtilitates de quibus tam phi cꝫ medici tradũt multa: vt phs in li. de animalibus: ⁊ galienus in sua anathomia: q̃ tñ ipi phi potentie formatiue nãli attribuũt: q licꝫ sit vꝛa instrall⁹ ⁊ secundario: principaliter tñ oia sunt attribuenda summe cognitioni ⁊ potentie. s. diuine instituentis naturaꝫ: iccirco dicit. Cõfitebor tibi. s. confessione laudis: quia terribiliter magnificatus es. s. in compositione corpis humani organica de qua prius dixerat: que tante subtilitatis est: vt in eo qui eam diligenter consideret nõ solũ cãt admirationẽ sed etiam terorem. Illa enim que magne profunditatis sapientie sunt terrorem cãnt: vnde in psalmo dr̃ deo: Terribilis in consiliis sup filios hoim. ⁊ sequitur: Mirabilia opera tua. s. in hoc q corpis humani dispositio supradicta est optima fm conuenientiam ad animam humanã et ad eius operationes: put Tho. in pma pte. q. lxxxvi. arti. iij. in cor. q. ⁊ iõ subdit: Et ania mea cognoscet nimis. i. cognoscere põt q ad ipius exãtiam et eius operationes corpus humanum est optime compaginatum seu organizatum. talis enim cognitio exquisita ⁊ completa cadit sub cognitione humana: vt pꝫ p Galienũ i libro de iuuamentis membrorum: vbi de quolibet membro ⁊ iunctura humani corpis reddit rationem conuenientem ad operationes anime: vnde respectu huius bene dicitur: Et anima mea cognoscet nimis: quia pfecte talia ab homine cognosci pñt: qõ autem superius dixerat: Mirabilis facta est scientia tua ex me: ⁊ non potero ad eam. intelligitur de scientia dei que est sua essentia ineffabilis: hic autem loquitur de opationibus ab ea procedentib⁹ q̃ sub humana cognitione cadere possunt: presertim illa q̃ in humana natura cõtinent.

¶ Consequenter octauo circa huiusmodi mirabilia operã dei dicit: Non est occultatum os meũ a te. Circa qõ attendendum q cum anima humana sit rationabilis magis conuenit cum angelis q̃ cũ animalibus brutis ⁊ ideo sua creatio cum angelis in primo dicitur fuisse facta videretur eꝫ cõueniens: tñ deus alr̃ disposuit: scz vt in corpe humano sibi proportionato crearet: ⁊ hoc est qõ dicit: Non est occultatum os meũ a te. Os. n. hic accipit pro corpulentia humana in vtero matris organizata: qõ est magnũ opus dei iuxta illud ecclesiastes. xj. Sicut ossa compaginata in vtero pregnantis. illa aũt ossa sunt a deo facta in eꝫ completo infusionem anime rationalis. et de hoc dicit: Quod fecisti in occulto et substantia mea in inferioribus terre: substãtia. n. accipitur p anima que est forma essentialis: et per ossa ꝓpria pars substãtialis ipius hominis: et sic dr̃ os. s. corpulentiam in ventre pregnantis fecit cum substantia sua. id est cum anima in inferioribus terre: quia in vtero p infusionem fuit creata: et sic erroneꝫ dicentium q anima humana fuit creata cum angelis: quod aliqui voluerunt et dictis Aug. in. vij. sup Gen. ad lram intelligere: qõ tñ ipe nõ asserendo dicat: vt ibi dẽ patet. Excluditur etiam error dicentium q angeli in virtute diuina cãnt seu pducunt alias rõnales: qõ tñ est falsum cum pꝫ. soli deo loquens dicat. Qui fecisti in occulto ⁊c. vnde in productione primi hominis: Gen. ij. dr̃ q spiraunt deus in faciem hominis spiraculum vite: in alijs vero animalibus que mediantibus causis secundis pducunt̃ dicit. Producat terra: et pducant aque ⁊ dmõi. Consequent nono agit de alio opere dei magno circa hominem: in hoc. s. q ptinet ad psecutionem vltimi finis ad quem fuit creatus: et õ dicit: Imperfectum meum viderunt oculi tui: et in libro tuo omnes scribentur. Pro quo sciendum q illi q a deo prędinantur ad vitam beatam consequendaz q̃ ẽ vltim⁹ finis bñane vite ꝑeligunt a deo ñ ex meritis eoꝝ futur⁹. vñ ad ro. ix. de electõe iacob ⁊ repbatõe Esau trãctãs dicit: Cũ nõdũ nati fuissent aut aliquid egissent bni vel mali: vt fm electionẽ ꝓpositũ dei maneret nõ ex opibus sed ex vocante dictum est ei q maior seruiet minori: et hoc est quod dicitur: Imperfectum meum viderunt. et verius: Imperfectũ meum: fm Hieronymum: viderunt oculi tui. quia scz aliter q̃ homo formarꝫ nec fit in rebus natura videt a deo cuius visio etiam se extendit ad non entia. et sequitur. Et in libro tuo omnes scribent̃. qz ante q̃ sint et aliquid mereantur: omnes iusti non solum predestinati ad finalẽ gloriam consequendam: sed etiam electi ad gratiam: qua gloriam merentur: licet eam finaliter nõ ꝓsequãtur scribuntur in libro dei scilicet vite: de quo libro ꝓout refert̃ ad diuinam ꝓdestinationẽ immobilẽ nullus delet̃. vñ apoca. iij. Non delebo nomen eius de libro vite. put aũt in seipis homines mutabiles sũt deleri possunt de hoc libro iuxta illud psalmi. Deleantur de libro viuẽtiũ. vnde cũ dicit: Et in libro tuo oẽs scribent̃. de oibus ꝑt intelligi: nõ solũ de ꝓdestinat⁹ q̃ gloriam finalẽ ꝓsequũtur: sed etiam de bis q̃ fm ꝓsentem

iustitiā gl̄iam merent: lz eā postea p eoz defect' amittant: z sequit: Dies formabunt z nemo in eis. Ad qđ sciendū q dies in scriptura ad l'am accipit q̄ndā p statu gl̄ie: vt in p̄s: Melior est dies vna in atriis tuis sup milia. Et qz in libro dei scribunt: vt dictū est ñ solū illi q̄ p eternā p̄destinationē ad gl̄iam ordinātur: sed etiā illi q̄ p p̄item iusticiā gloriā merent lz eā postea: vt dictū est amittāt: circo dicit in plurali: Dies formabunt. dies. s. vtroq; p̄dictoz formabunt in li. dei: qz vtroq; ordinato ē noticia dei imutabiliē ex p te sui: lz mutabiliē ex pte eoz q̄ scribunt. vñ p̄s. de noticia dei circa hmōi dies dic: Mouit dñs dies inaculato Et qz hec noticia in q̄ formant ista dies ē ab eterno añ ipi̇ scripti in rez nā essent: iō subdit: Et nemo i eis Nemo scriptoz in eis. s. in diebus formatis modo p̄dicto. quod autem interponit hic postillator de libro mortis ñ inuenit in sacra scriptura aliq̄d dicit liber mortis. quia vt dicit sanctus thomas in p̄ma parte. que stione. xxiij. arti. 9. in responsione ad vltimū argumē tum non est consuetum conscribi illos qui repudiant sed eos q̄ eligunt: vñ tales nō dicunt scribi in aliquo libro dei. s. celesti: sed dicuntur in terra scribi: iuxta illd Hieremie. xvij. Recedentes a te i terra scribant. Cō sequenter dicamo dicit: Mihi autē nimis honorati sūt amici tui deus z nimis p̄fortat'. est principatus eoz. Ad cuius declarationē attendendū q̄ q̄ conscriptio i libro vite de qua fecerat mentionez est mere gratuita vt dictū ē: circo surgit quedā tacita murmuratio cōtra deum ab his qui minus bñ de diuinis sentiunt: eo q̄ videtur deus in hoc esse acceptor p̄sonaz: q̄ ex quo nulla p̄cesserunt merita in his qui ab eterno cōscripti sunt. similiter poterant ibi conscribi ceteri boies quoz nec merita nec demerita p̄cesserūt. Ad quā tacitā mur murationē p̄s rñdet. Mihi autē nimis honorati sunt amici tui deus. hoc est dicere iudicio meo valde sē digni honore quos deus ex sua liberalitate recipit i amicos. q. d. quos ex eos summe bonus z sapies dignificat temerarii est: vt ab hoc p̄temnanē sed potius honorari dñt. Et isto mō vt aplis loq̄ō ista materia ad roma. viij. cū dicit. Si deus p nobis quis contra nos: qui accusabit aduersos electos dei z̄. q. d. ipa electio dicina ab eterno p̄ordinata sufficit, p hoc ad hoc q̄ tales sint digni glorificatione. Et notandum q̄ in hoc versu vi ps tangere vtrūq; genus conscriptoz in libro dei: de quibus aug. ō ci. dei. quoz vnum est eoz qui sunt conscripti tm: fm p̄item iusticiam p gratiā. et de istis dicit: Mihi autē m. hō. sunt amici tui deus. Inici ex possunt dici quicūq; sunt in gratia dum in ea sunt: vn de Johan. xv. ca. Vos amici mei estis si feceritis ea q̄ p̄cipio vobis. Sed constat q̄ multi implent p̄cepta diuina: qui tamen postea gloriā dei non consequūtur pter eoz defectū. Secundum genus conscriptoz um in libro vite est illoz um qui fm eternam p̄destinationem conscribunt: et de istis p̄prie intelligitur. Inimis confortatus est principatus eoz um. conscriptio ex talium est confortata: q̄nia inuariabilis: fir est principatiua: quia omnes tales conscripti regnant cū xpo z p̄ consequens: Confortatus est principatus eoz um

Consequenter vndecimo ostendit q̄ conscriptio p̄dicta comprehendens vtrūq; genus conscriptoz um est valde numerosa. licz enim pauci sunt electi: multi tamen vocati sunt per gratiam qui non attingunt gloriam: ideo sequitur. Dinumerabo eos et super arenaz multiplicabuntur: quod non solum potest intelligi de solis electis per diuinam p̄destinationem quia vt dicitur Matthei. vij. capitu. Arta est via que ducit ad vitam et pauci sunt qui inueniunt eam. Nec etiam de angelis conuenienter intelligitur: quia in hoc psalmo agitur ex de formatione hominis: et de aliis conditionibus humanis: non autem de angelicis. sequitur autem. Resurrexi et adhuc sum tecum: pro quo sciendū q̄ dauid dum per reuelationem cognouit se resurrexisse a peccatis: et per consequens cognouit se esse in gratia. vt supradictum est: tamen post illam remissionem peccatoz um precedente tempore non sciebat certitudinaliter se esse in gratia: sed tm coniecturaliter in quantum p̄cipiebat se diligere amicos dei: prout in precedenti versu. Mihi autē nimis similiter et odio habere inimicos dei: prout in versibus immediate sequentibus habetur: et ideo dicit: Resurrexi scilicz a peccatis prout mihi fuit reuelatum. Et adhuc sum tecum: scilicet per gratiam: quod quidem scio per coniecturas in hoc psalmo contentas modo predicto de quo dicit: Et adhuc sum tecum: quasi diceret: adhuc sum. licet non sciam certitudinaliter. si enim sic sciuisset prophetas dixisset: Resurrexi z tecum sum. Qz autem postil. dicit q̄ Dauid cognouit p reuelationez se esse futurum in societate angelorum nullum fundamentum habet in sacra scriptura. immo eius oppositum statim in sequentibus comprobatur. Si enz reuelatum sibi fuisset diuinitus se gloriam adepturum in anuz dixisset: Vide si via iniquitatis in me est: z ceca. vt patet intuenti. Consequenter duodecimo ostendit illud quod coniecturaliter dixerat: Adhuc sum tecuz: scilicet per gratiam: et hoc ex nimio zelo quem habebat cōtra peccatores et inimicos dei: et hoc cum dicit. Si occideris deus peccatores. si pro qui a: quia sic o domine q̄ occides peccatores. scilicet morte spirituali. ideo dico: Eli ri sanguinum declinate a me: quorum quendam erroz ad materiam istam p̄inentem exp̄mit: cuz dicit. Quia dicitis in cogitatione accipiant in vanitate ciuitates suas: cuius sensus est: Iam heretici et alij inimici dei inuidentes predestinatis quos deus ad gloriam p̄elegit antequā quicq̄ mererentur: vt dictum est: dicunt de eis detrahendo in cogitationibus suis: Accipiant in vanitate ciuitates suas: hoc est dicere: Illi qui predestinati dicuntur accipiunt ciuitates suas: scilicet ecclesiam p̄sentem et celestem: quarum vnam dicunt accipere per gratiam et aliam per gloriam: et hoc in vanitate: quia nullis meritis precedentibus talem predestinationem dicuntur tales ciuitates accipere. Possunt etiam ista verba intelligi dicta esse ab hereticis qui aliam vitam negant: sicut sadducei et huiusmodi. Siti enim dicunt de iustis q̄ accipiunt in vano ciuitates suas: quasi dicerent q̄ in vano laborant cum non sit aliquod p̄mium eternum in illis ciuitatibus. Et quia talia dicta sunt horribilia sanctis viris ideo dicit. Nonne qui oderunt te domine oderam illos z ceca. que satis patent in littera. Consequenter terciodecimo ponit conclusionez supplicatoriam qua principaliter in hoc psalmo intendit: et hoc cum dicit. Proba me deus z̄. Circa qđ primo aspectu ad litteram dubium occurrit scilicet quomodo psalmista qui in principio huius psalmi testatus est: Domine probasti me z cognouisti me z̄. Modo querit: Proba me deus et tenta me. Si enim eum iam probauerat deus et cognouerat: superflue et inutiliter videtur petere et iterum p̄o betur: Ad quod sciendum correspondenter ad predicta q̄ probatio primo modo dicta et cognitio seu probatio intelligenda est quo ad p̄sentem iusticiam scilicet vtrum Dauid esset in statu gratie: et quia dauid te hoc iam erat certificatus vt predictum est: ideo dixit: Domine probasti me: et cognouisti me. id est approbasti: vt dictū est. Sed probatio hic secundo loco data intelligenda est quo ad eternam predestinationem: scilicet vtrum dauid esset securus ad gloriam finaliter consequendam quod ipi dauid non constabat certitudinaliter per reuelationem: vnde ratio nabiliē timebat filiali timore ne forte incurrerz in aliquā dei offensam ex qua impediret a consecutione glorie eo modo quo dicit. Si quis se existimet stare videat ne cadat. j. Coz. x. capi. Et ideo petit iterum a deo, pban: et subdit: Et vide si via iniquitatis i me est. vbi nota q̄ non dixit: Si iniq̄tas i me est: qz lz certitudinaliter sciuisset per reuelationē nō ee in ipo iniquitatem: vt dictuz est: pter qđ dixerat alibi: Probasti coz meū z nō est inuēta in me

iniqtas:nõ tñ sciebat si erat in eo aliqua via iniquitatis.s. dispositio tendendi ad iniqtatem:qõ pot esse in crimib? in gra:et sic petit vt nõ ptmittat a deo tendere in talẽ viã vñ dicit:Deduc me in via eterna.s.ad eternã vitã conse quendã.Qualiter autẽ intelligatur hec ꝓbatio respectu dei,pbãtis dictũ est in principio psalmi.Et nota q ibi dixerat.Dñe,pbasti me ⁊ cognouisti me.i.approbasti:vt dictũ est.sed hic dicit.Proba me et cognosce me.i.approba me.q: prima approbatio erat de ꝓterito ⁊ ptñi q erat iam immutabiliter approbata.sed scda approbatio est de futuro quod respectu fletibilitatis humane semp hꝫ naturaꝫ otingentisiõ nõ ꝓprie peteretur approbari:sed magis ꝓprie petitur deducetio in via eterna.

Replica.

In psalmo.Dñe,pbasti Burg.introducẽdo materiã psalmi fm suã applicationẽ q̃ nõ est directe ꝫ postil.dicit dauid se scisse absolutũ a culpa: et esse in gra q̃uis opinio multo ⁊ fuit ad cõtrariũ. ⁊ sic hic ponitur q̃ sepe in odiũ postil.imꝓbauit:licꝫ sepi? sibi ipi cõtradicit.Circa illũ passũ: Et anima mea cognoscet nimis.s.opa mirabilia dñi:,puti psal.enumerans:glo.bur. est:Cognoscet nimis.i.ꝑfecte:vt imꝺt talia ab hoie perfecte cognosci pñt. Allegat ad hoc ea que scripsit Galien?: Sed attendat burg.quid Aristoteles de hoc sentit dicẽs Ea que scimus minima sunt in cõparatione eoꝝ q̃ ignora mꝰ. ⁊ phs.j.phy coꝝ dicit: Tũc arbitramur vniuersaliter scire.s.ꝑfecte:cũ cãs cognoscimus ⁊ principia vsq; ad elementa.differentie.n.ꝓprie rez que sumunt a ꝓprijs principijs sunt nobis ignote.ẽtũ em ꝺ eis dicere vel scribere poterit:solũ sunt circũlocutiões fm doctrinã eiusdẽ Aristotelis.Ois nr̃a cognitio intellectualis oritur hꝫ a sensu.os.n.intelligimꝰ fantasmata speculari:phs.in.de aia. Sensus autẽ solũ ofdit accidẽtia.ex.ij.de aia q̃uis magnã vim conferunt ad cognoscendũ q̃ q̃d est:hoc solus ẽ argutiue. Intellectus.n.cõiunctus etiã abstractiue cognoscit nãm sbẽ:vir tñ vel nullatenus intuitiue.cognitõ autẽ rez et suis opationib? ⁊ alijs accidentib? nõ ẽ nisi argutiua ⁊ posteriori:nõ igitur ꝑfecta. Psalmista igit fortasse voluit dicere q̃ mirabilia dei cognoscerẽt nimis.i.ꝓfectenõ ex scie acq̃sitiõe ⁊ diuina inspiratiõe.et hoc bene credo.Sed ꝺ libro vite q̃ hic dicũt.vide.s.exo.xxxij.cor rectorio vlti. Jd autẽ qꝺ interponit postil. q̃ rep?obi pñt dici in libro mortis sicut electi in libro vite:hoc est burgẽsi valde molestũ q: vt inquit in sacra scriptura nõ dr de tali libro.hec est bur.cõsueta ratio seu inualida: et erronea wiclef ⁊ hoc mꝰ valde ꝓinqua: Nec postil.talem libũ mortis ponit hꝫ rem.ẽ hꝫ dicit:Z illud dici põt fũdari sup argumento a ꝺicto sensu: quod bur.sepe grandiperdit.põt ex fũdari sup regula.Sicut ꝓpositũ in ꝓpositorita oppositũ in oppositor:si saltẽ alterũ inesset a natura. Nec burg.reddit rõnem cũ aliq̃ dicanẽ scripti q̃ nec merita nec demerita ꝓcesserũt: quare nõ põt dici hoc de oibus q̃ eadẽ rõe sint scripti: fm.n.irradiationẽ idealẽ difficile ẽ negare oẽs hoies:immo oẽs res forte in ꝑspectu diuine cognitionis:⁊ fm hũc modũ oẽs dicunt scripte sicut picte. Allan?.n.de plãctu nãe ea rõe dixit vestẽ froneꝫ oim rez formas quasi depictas ꝺtinere Sed qꝺ de hoib? fm illũ modũ scriptis aliq̃ sint ꝓdestinati:aliqui ꝓscisi:hoc pugnit ex determinatõe diuine voluntatis fm doctrinã doctoris subtilis hec autẽ determinatio diuine volũtatis cum sit respectus ad extra ad diuinã voluntatem terminatus non in ea fundatus.si ponatur nũc scriptio nũc delatio nulla sequitur ex hoc in diuina voluntate mutatio: sicut nec ex alijs respectibus.s.creationis incarnatiõis ⁊c Burgen.et illũ passũ: Mihi autẽ nimis honorati sunt amici tui.exponens ꝺ hominibus nõ de angelis:put postil. facit modicam adducit rationem.s.ꝓter hoc quod dicitur matheꝰ.vij. Arta est via ⁊c. ⁊ Math.xx.c. Multi sũt vocati:pauci vero electi. Burg.nõ audet exponere amicos dei solos electos qui pauci sunt ꝓter hoc qꝺ sequit. Hic dinumerabo eos et sup barenã multiplicabũtur.iõ exponit amicos dei de oib? ꝓteritis presentibus et futuris qui sunt amici fm presentem iusticiam: etsi non fm eternam predestinationem.sed videtur q̃ per hyperbolicam locutionem burgen.ad sic dicendum nõ fuit cõpulsus.q̃uis enim electi in comparatiõe ad reprobos sint pauci absolute tamen intelligendo non sẽ ita pauci quin humanam noticiam excedant sub sola numeratione diuina comprehensi:quia apoca.vij. pꝰ visa multa milia sanctoruꝫ descripta dicitur:Post hec vidi turbam magnam quam dinumerare nemo poterat ⁊c. Non est inq̃ Burgen.compulsus ad dicendũ eos dei amicos:qui anteq̃ nati fuerunt: fuerũt a deo oditi:quia ineterna prescientia nullum actum positiuum deus habuit circa prescitos:nisi preuidendo eoꝝ esse nature fm doctrinam Scoti li.j.distin.xl. Et idez iudiciũ est de omnibus prescitis. de esau autẽ scribitur Malach.j. q̃ fuerit oditus anteq̃ natus. Et si ipe vel quiscunq; alius fuerit amicus fm presentem iusticiam: hoc est solum fm dici non fm esse: Nam dicitur,puer bioꝝ.xvij. Omni tpe diligit qui ẽ amicus:planio:igit est expositio postil.ꝺ angelis q̃uis etiam de electis ꝺminimus sit absurda. Et cum postil.dixit hic dauid fuisse reuelatum q̃ esset futur? in gloria in societate dei Burgen.obiecit p argumentum suum consuetũ apud hereticos commune:videlicet: nõ habetur i scriptura sacra:igitur non est credendum. Arguit autem ex scriptura oppositũ:vt ipe putat et arguit sic: Infra scribitur.Et vide si via iniquitatis in me est ⁊c. Hanc dixit ser?sic dauid:si fuisset sibi reuelatum q̃ esset futurus in gloria. Jd hoc dico duplicit.Primo q̃ ꝺ hoc dixit nõ habendo respectũ ad factam sibi reuelationem sed ad zelum quem dixit habuisse ꝓtra iniquos:ne forte si esset excessiuus q̃ distrahere posset a beatitudine sibi revelata:q̃ tunc deus zelum suum moderando ducat in vita eterna. Secundo respondeo: q̃ quia dauid scivit dei potentiaꝫ illis reuelationibus non esse alligatam: nec viatoris liberũ arbitrium huiusmodi reuelationibus limitatum:quinimmo cum eis constat contingentia ad vtrumlibet quare ꝓbabiliter habuit dubitare an reuelatio ꝓcessisset ex diuina diffinitione:sicut distingui solent prophetie comminationis et diffinitionis:adeo dauid nõ fruſtra dixit.Et vide si via iniq̃tatis in me est:et deduc me in via eterna ⁊c. Sicut.n. contingit presatum esse in via fm presentem iusticiaꝫ sic contingit predestinatum non obstantibus reuelationibus esse extra viam fm presentem iusticiam. q̃a alis sequeretur error: q̃ gratia semel habita amitti nõ posse si vera fuit:qui reꝓbatur :de peniten. distin.ij. ſ.charitas.Et põt etiam sic dici breuiter q̃ dauid fruſtra non dixit:quia honarum mentium est ibi culpam agnoscere vbi culpa non est.inquit beatus Gregoꝛius ⁊ habetur.v.distin.ad eius.

Psalmus.cxxxix.

Eripe me dñe. Huic psalmo ꝓmittit talis titulus in hebreo et translatione Hieronymi. Ad victoriam psalmus dauid. Et patet sententia ex dictis in titulo psalmi precedentis. De materia ꝺo huius psalmi videtur ex circumstãtia litterę: q̃ fuerit ab eo factus cum esset in pscutione Saulis: petens ab eo diuinũ liberari:ꝓ quo fecit multos alios psalmos:vt patet et supradictis:q: illa persecutio fuit longa ⁊ Dauid fuit in maximis periculis:vt patet ex decursu.j.Regũ. Igit scõm hoc psalmus iste diuiditur in duas partes. In prima dauid petit suam liberationem. In secunda ꝓphetice predicit persecutoꝝ ꝓmotionem:ibi. Caput circuitus. Prima in duas:q: primo Dauid ꝓ sua liberatione impetranda allegat persecutoꝝ nequitiã. Secꝺo suã in deo ꝑfidentiã:ibi. Dixi dño. Circa primũ sciendũ q̃ cũ deus sit iustissimus ad cũ pertineat liberare inocẽtes de pscutionib? iniq̃ti

Ad victoriā ps dauid. LXXXIX.

Eripe me dñe ab homine malo: a viro iniquo eripe me. Qui cogitauerunt iniquitates in corde: tota die constituebant prelia. Acuerunt linguas suas sicut serpentes: venenum aspiduz sub labijs eorum Custodi me dñe ō manu pctōzis: ab hominib iniquis eripe me. Qui cogitauerūt supplātare gressus meos: absconderūt superbi laqueuz mihi. Et funes extenderūt in laqueū: iuxta iter scādalū posuerūt mihi. Dixi dño deus meus es tu: exaudi dñe vocem deprecationis mee. Dñe dne virtus salutis mee: obumbrasti sup caput meū in die belli: Non tradas me dñe a desiderio meo peccatori: cogitauerunt contra me: ne derelinquas me: ne forte exultent. Caput circuitus eorum labor labiorum ipsorum operiet eos. Cadent super eos carbōes in ignem deijcies eos in miserijs non subsistēt. Vir linguosus nō diriget in terra: virum iniustū mala capient in interitu Cognoui quia faciet dominus iudicium inopis: et ultiones pauperū. Verūtamen iusti confitebuntur noi tuo: et habitabūt recti cū vultu tuo.

Psal. dauid. crl.

Omie clamaui ad te exaudi me: intende voci mee cuz clamauero ad te. Dirigatur oratio mea sicut incēsū in ospectu tuo me. p vias diuersas me occidē. Me forte exaltent. bñtes de me intētū: pp ō ſuple pcto ne tradas me i manibus eoz: ē modus loq̄ndi trūcat: sicut solent loq̄ homines i timore positi. Caput circuitus. posth̄ dauid petijt suā liberatōnē: hic ꝓfert quid petierit ꝓ quo petitione ꝓcutoz suoz punitionem. Ad cuius intellectū sciendū q̄ saul pseq̄s dauid ex desiderio occidendi eū cigebat eū viros ei in modū coronē ne posset euadē vt bñ. j. Reg. xviij. Ad hoc aūt incitabatur a voce talis detractoris ad falso diffamātib dō apud eū. et ista inimicitas saulis detractoꝝ ō dauid fuit occasio q dñs permisit eos occidi i mōte gelboe: vt puniret ista malicia corū: et hoc est q̄ dr. Caput circuitus eoruz. i. saul qui erat caput exercitus circūdātis dauid mō dicto. Labor labioz ipsorum. i. frequēs detractio voce alioz similiū. Operiet eos. i. erit occasio q opiant morte in monte gelboe: sicut auē captā opit rbete. Et q̄ solū fuerūt tpali morte ꝛ et igne gehenne ꝛm cōez opinionē ioō subdit. Cadēt sup eos carbones ꝛc

a In mi. nō subsistēt. q̄ pena infernal ē ipotabilis. Et q̄ voce detractoꝝ pessimus nō solū fuit punit in sc: ꝛ ecclesie: q̄ dō filiū eius fecit occidi: eo q̄ dixit se saulē interfecisse ārēs p bonis ipi dō placere: vt dcm fuit. j. reg. j. iō subdit

b Vir lin. nō viri. in era: q̄ voce nō relict filiū suū stitē iō adhuc subdit.

c Vir iniustū. s. voce idiuinum.

d Mala capi. i inte. s. suo ꝛ filij sui: ꝛ iō subdit hic: mala in plurali. Et q̄ sicut dictū ē ista punitio fuit facta ad vindicādū mala q̄ fuerant dauid et viris eius: iō subditur.

e Cognoui. s. p̄ phiē spm.

f Quia faciet dñs iu. inopis. i. ipi dō q̄ fuit inops in fuga saulis intātū q̄ a nabal petijt abū. j. Reg. xxv.

g Et vin. pau. i. viroz dō q̄ erāt paupes: spm q̄ dr. j. Reg. xxj. Et quemadmodū ad eū oēs q̄ erāt in angustia ꝛ afflicti ꝛ oppssi ere alieno ꝛ amaro aio ꝛ fact ē eoz ꝓceps. Et q̄ dō ꝛ viri ei: i illa pseqtiōe nō declinauerūt a fide vni dei ipi cultu. iō subdit

h Verūtn in. spi. noi tuo. cē in tribulationib positi.

i Et bitabunt recti cū vultu tuo. i. placētes in conspectū tuo.

Psalmus. crl.

Omine clamaui. Quic pō pmittit tal'i. in hebr.

Psalmus dauid. Ex quo apparet acto psal. De mā vero eius videtur ex circūstātia lre q̄ dauid ex ptus se peccasse pctō lingue: et apparebit in ꝓcessu dō fecit huic pō. petēs a dño vt nō pateret āpli? reciditiuū Et viuidic i duas ptes: q̄ dō exaudiri postulat: scdo petitionē suam explicat. ibi. Pone dñe. Circa primū dicit.

a Dñe clamaui ad te. cōde ꝛ oze ꝛpcando.

b Exaudi me. petitionē meā adimplēdo.

c Intēde v. mee ꝛc. repetitio ē ciusdē sniē ad maioz affectus expressionē.

d Dirigatur oratio ꝛc. oblatis eniz sacrificijs in altari

bolocaustoꝝ: qđ erat sub diuo sacerdotes ꝙ obtulerẽt sacrificia laudabant man⁹ ꝛ pdes: ꝛ sic intrabãt ꝑmã portã rẽpli: vbi erat altare incẽsi ibi cremãtes thymiama: qđ b dr in incensum: et tũc diceb̃at sacrificiũ cõsummatũ: vbi. ir. Jn p̃tori qđ tabernaculo introibãt sp sacerdotes ob lationẽ sacrificioꝝ cõsummantes illa .n. sacrificia ñ erãt tm grata ex se. sed ex deuotione offerentiũ: ꝙ quidẽ deuotio significabat p cremationẽ incẽsiõ tũc diceb̃at sacrificia ꝑsumari. p hoc ergo qđ dicit dõ dirigat oro mea ⁊c. ptit ꝙ sua oro sit ꝑsũmate eraudita: ⁊ idẽ ptit per hoc qđ subditur.

ᵉ eleuatiõ manuũ meaꝝ sacrificiũ vesprinuꝫ. ᶠ Pone dñe custodiã ori meo: ᵍ et ostiuꝫ circumstantie labijs meis. ʰ Nõ declieꝫ cor meũ in verba malicie: ᶦ ad excusandas excusatiões i pctis. ᵏ Cũ hominib⁹ opãtib⁹ iniq̃tatẽ ˡ⁷ nõ cõcabo cũ electis eorũ

ᵐ Corripiet me iust⁹ i miseri cordia ⁊ increpabit me ⁿ oleũ ãt pctõris ᵖ nõ ipinguet caput meũ. ᵠ Qm adhuc ⁊ oro mea ʳ in bnplacitis eoꝝ: ˢ absorpti st̃ iuncti petre ᵗ iudices eoꝝ. ᵘ Fuḋiẽt ᵛ ba mea qm̃ potuerũt: ˣ sicut crassitudo tre erupta est sup terraꝫ

ʸ Eleuatio ma. me. sacri. vsp: q⁹ p⁹ oblationẽ iugis sacrificij in vsp e nõ offerebat aliud vsq; i mãe dici sc̃m.

ᶻ Pone dñe. Hic p̃r dõ explicat sua ptitionẽ: ⁊ diuidi tur in duas: q⁹ ꝑmo ptit ꝑseruari a lingue culpa: secõo a culpe pena ibi. Qm adhuc. p linguã. n. bõ multiplicit peccat: et contra hoc ptit dicẽs. ᵃ Pone dñe custodiam ori meo: vt nõ peccẽ ꝑ capitationẽ lo q̃ndi: sicut alis fecit dicẽdo sybe oia tua sũt q̃ fuerũt mipbibitsetb: in quo peccauit dauid: sicut dictum fuit. n. Reg. xvj. ⁊. ẽ. pss. cxv.

ᵇ Et ostium circũstantie labijs meis. Qr ãt ostiũ circũstãtie qđ retractat verbũ male. platũ: cuius p̃ncipium fecerat dauid qm̃ numerationẽ ꝑpli male ꝓcepit: nec ad verbum ioab retractare voluit: ꝑm qđ bñ. n. Reg. xlvi. ⁊ iõ ptit dõ vt hoc ulteri⁹ sibi non contingat dicẽs. Et ostiũ circũstãtie ⁊c. ᵇ Nõ declines. i. declinare permittas.

ᶜ Cor meũ in verba malicie. i. ad proferendũ verba malicios se cõponita: sicut feci qñ dixi vnic vt descenderet i domũ suã ⁊ lauaret pdes vt sic cũ vxore sua vomuꝫ: vt puer de me ꝓcep⁹ sibi attribueret: ⁊ adulteriũ meũ celaret vt br. n. Reg. xj. ᵈ Ad excusandas ⁊c. resumatur li: Nõ declines cor meũ. i. declinare permittas. ᵉ Ad excusandas excusatiões i pctis. i. vt ptinacit defendã pctm meũ excusatiõibus falsis. ᶠ Cũ hoc. opãtib⁹ iniq̃tatẽ. i. cuz saule ꝛ sibi similibus: q̃ pctm suũ de reseruatiõe agag regẽ amalech: ꝛ pinguiũ aialiũ ꝓtra dei ꝓceptũ ptinacit defendit ꝓtra samuelem cum arguentẽ. j. Regum. xv.

ᵍ Et nõ cõ. cũ electis eoꝝ in verbis cor meo ⁊ trãslatiõe hiero br. In delicijs eoꝝ. est igit sensus: q⁹ dõ nolebat cõicare cuz talib⁹ et i mẽsa vbi bñtur cibaria delicata siue electa. Et q̃ bũlit recipiebat correctionẽ iust oꝝ: vt ps. ij. Reg. xij. vbi correctionẽ nathan ꝙ bẽ adulterio eum berſabee ⁊ homicidio vrie bũlit recepit: ⁊ sũr correctionẽ gad ꝙ bẽ de ꝑli numerationẽ: vt br. n. Reg. xxiij. iõ subditur

ʰ Corripiet me iust⁹ in mia: q⁹ vtergꝫ ꝙ bã p⁹ ei⁹ pniaz tenuncauit sibi veniã: vt ps ibidẽ. ᶦ Oleũ ãt pecca toris nõ impinguet. ca. meũ. in vbi. br: Oleũ ãt capitis nõ pbibebit caput meũ. ad ex ponit Ra. sa. de vnctione regia ⁊ sic dõ dicit. Oleũ capitis. i. vnctio regalis i capite mco recepta. Nõ pbibebit caput meuꝫ. sab bũlitate debita ipsum ꝙ superbiã eleuãdo: vt nõ acq̃escã correctioi iustoꝝ sicut eleuauit saulẽ: vt ꝑdictũ est. Ad hũc ãt sensum ꝑt reduci trãslatõ cõis. ᵏ Oleũ ãt pecca. i. vnctio regia bris unde superbiẽtis qui dr peccator: eo q⁹ in oi pctõ includitur superbia. ˡ Nõ impinguet caput meũ. ꝫ tũc ei⁹ nuncios superbiendo: ⁊ hoc mõ dr de superboribꝰ. xv. Cucurrit aduersus eũ ⁊ erecto collo ⁊ pingui ceruice armat⁹ ẽ Trãslatio hieronymi hꝫ: Oleũ amaritudis nõ impinguet caput meũ. Rõ hꝰ diuersitatis ẽ: q⁹ dictio hebraica ꝑ posita. f. ros ẽ cõuoca ad significãdũ caput: quã significatiõnẽ sequunt hic hebrei: et ad significãdũ sci. loco cui⁹ trã

ᵐ Qm adhuc. Hic p̃r dauid petit ꝑseruari a pena ꝙ pctõ linguę debita: et primo a pena infligenda in pñti ꝛ deinde a pena infernali. hꝫ. Sicut crassitudo: Circa primuꝫ dicit. ᵑ Qm adhuc ⁊ oro mea. supple, ꝓtendit ad impetrãdũ quod subdit. ᵒ Jn bnplacitis eoꝝ. in hebreo hr: In malis eoꝝ. cui ꝓcordat trãslatio hiero. q̃ sic hꝫ. Ꝓro malicijs eoꝝ: vt nõ sint mihi occasio delinquendi: ⁊ ꝑ ꝑnã ꝙ debeant puniri in ꝑsenti. Ad hũc etiã sensum põt reduci translatio cõis cũ dicitur.

ᵖ Jn beneplacitis eoꝝ. i. in malis eorum in quibus delectantur eo q⁹ peccant ex habitu qui causat delectationẽ in opere malo ſm illud prouerbioꝝ. ij. Qui letãtur cum malefecerint et exultant in rebus pessimis. Consequenter adducit exemplum ad ꝓpositum: scilicet q⁹ aliqui sancti ꝓ verbis malis aliorum reliquerint: et sic punit fuerint in ꝑsenti cuz dicitur. Ebsorpti sunt iuncti petre iudices eorum: vbi habꝫ trãslatio hiero. et similiter littera hebraica. Ablati sunt iuxta petram iudices eorum. et est eadem sententia hic ⁊ ibi et exponũt hoc hebrei de moyse ⁊ aaron qui iudices fuerunt populi israel et sancti ⁊ tamen ꝓ murmuratõnibus populi contra eum peccauerunt ad aquas cõtradictionis dubitantes de implectione verbi diuini qđ eis dixerat. Loquimini ad petram coram eis ⁊ illa dabit aquas: et ꝓ illo peccato fuerunt priuati ingressu terre ꝓmissionis: vt habetur Num. xx. et hoc est qđ dicitur hic.

ʳ Absorpti sunt. id est per peccatum lapsi.

ˢ Iuncti petre. id est iuxta petram de qua debebant aquaꝫ ciçere. ᵗ Judices eorum. i. moyses ⁊ aaron. q. d. dauid multo fortius debeo mihi timere et ꝓ consequens deum orare ne ꝓpter verba malorum trahar ad peccandum: et per consequens ad penam sustinendum. ᵘ Audient. id est audiant: quia hebraice ꝓ optatiuo vtuntur futuro indicatiui: et frequenter dictum est. ᵛ Verba mea quoniam potuerunt. In hebreo et in translatione Hieronymi habetur: Verba mea quoniam dulcia sunt. et in hoc dauid sermonem dirigit ad malilo quos: et est sensus. Audient verba mea. malilo qui corrigentes se a sua malicia Quoniam dulcia sunt. id est ad deorum honestatis inducentia: et per consequens receptione digna. Ad hunc sensum potest trahi littera communis. Audiet verba mea. scilicet malilo qui ad suam correctionem. Quoniam potuerunt. scilicet se corrigere ad monitionem verborum meorum.

ˣ Sicut crassitudo terre ⁊c. Hic incipit versus in hebreo et in translatione Hieronymi. vbi dauid petit ꝑseruari a pena gehenne. primo tamẽ ostendit modũ hanc penam incurrendi. secũdo petit ab ea liberari: vbi

Quia ad te dñe. Circa primũ sciendũ q̃ hec ẽ lra in hebreo: Sicut findens & scindẽs in terra. Et i trãsla. hiero. Sicut agricola cũ scindit terrã sic dissipata sunt &c & est eadẽ sntia vt ps: & ẽ sensus: q̃z sicut ille q̃ scidit terrã facit ibi quãdã, pfunditatẽ & terre dissipationez: sic

a Dissipata sẽ ossa nostra. i. sic dissipata ẽ virtus mẽtis nr̃e q̃ pp ossa designat in q̃bus est robur corporis.

b Sed infernũ. i. ppe infernũ. vñ in hebr. et in trãsla. hierony. habẽt: In ore inferni. dissipatio em virtutis q̃ fit p vicia facit appropinquare ad pnã gehenne. ad eñdem sensum reducit lra communis cũ dicit: Sicut crassitudo terre &c. Crassitudo, pprie ẽ in aialibus & latet sub pelle: & ad similitudinẽ hꝰ crassitudo terre dicit q̃ latet sub eius superficie: q̃n vo terra aratur: superficies subvertit: et sic crassitudo eius surgum erigit. Est igit sensus: sicut crassitudo tre surgẽs apparet et terre sessione cũ vomere: sic ossa nostra dissipata sunt &c. et exponit sicut. s.

c Quia ad te dñe &c. Hic incipit versus in hebr. & in trãsla. Hiero. vbi pñter david petit pseruari a dicta pena gehenne: et incipit hic pstructio: Nõ auferas aniuã meã. i. nõ permittas eam auferri a pspectu gre tue & pp̃ñs trahi ad pnã gehenne. Quia ad te dñe dñe odi mei. tanq̃s ad, ptectorẽ meũ.

d In te spaui. q. d. tecet vt me pserues a pena gehenna: quia modus est magnifici literare sperantes in se.

e Custodi me a laqueo. s. deceptionis.

f Quem statuerũt mihi. s. spiritus maligni

g Et a scãdalis &c. Scandalũ. n. est dictũ vel factum minus rectũ pbens alteri occasionẽ ruine. & sic petit da uid ne peccatũ lingue aliene pbeat sibi occasiõez ruine

h Cadẽt in retiaculo eius pctores. i. occasione peccãdi amãtes: sm illud eccli. xi. Qui amat periculũ in illo peribit.

i Singularẽ sũ ego. i. a societate male loquẽtiũ me sterabone sint mihi peccãdi occasio.

k Donec trãseam. de pñti vita ad sanctoz̃ requiẽ. Moraliter as aũt hui⁹ pˢ. est vt homo qui alis exptus ẽ p linguã se peccasse: vel ad hoc peccatũ sentit se pronũ esse: exemplo david penitet: vt sic a reciduo p̃ voto & oratione pseruẽt: & a pena debita liberẽt.

In pˢ. cxl. Dñe clamaui. vbi & in postilla: De materia vo eius.

Additio.

Inconueniens videt q̃ hic psal. applicetur ad singulares bistorias ipius david p̃ter postil. vult: tũ, pter rões allegatas in additõe secũda sup pˢ. xxxviii. similit in additõe sup pˢ. cv. que ibi possunt videri: tum q̃z in hoc pˢ. sunt aliqui versus inptinentes tali expitiõi: sicut cũ dicit: Ad excusandas excusationes in peccatis. Si em david petebat hic pseruari ab his in q̃bus iam peccauerat: sup fluũ erat sibi petere vt nõ ptinaciter defenderet peccatũ suũ excusatiõibus falsis: cũ hoc nunq̃s legit fecisse: vt patz in suis bistorijs. Simile cũ dicit: Dissipata sunt ossa nostra &c. nunq̃s. n. ossa david fuerũt dissipata sed potiꝰ aduersario z suoz. Oz aũt p ossa intelligat virtꝰ mentis: put postil. ibidẽ exponit hoc manifeste ex obiectis sensu lrali: sic de plurimis aliis versib⁹ qui nõ vident in postilla congrue exponi: put bene intuenti patebit. Unde melius videt dicendũ cum glo. sm quã dñs in hoc pˢ. q̃n̄q̃ p membris q̃n̄q̃ p̃z loquit: sic vt a suis, pprijs ad nostra redit: & a nostris interdũ ad sua, ppria transit: put ista & alia ad hoc ptinentia latius continẽtur in glo. que notabiliter hũc psal. exponit. Et iõ qui vult habere expositionẽ litteralẽ verã & mysteriosam huiꝰ pˢ. ibi querat.

¶ Replica.

In psal. Dñe clamaui. quẽ postilla. exponit de david petente se decetero pseruari a peccato ozis ex causandũ peccatũ: Burg. illã expositionez abiicit tanq̃s irrationabilem: allegat ad hoc deliramẽta sua posita circa psal. Hitt custodiã. et Memento dñe david que vide in correctorio in locis allegatꝫ. Illec valet q̃ burgẽn. spaliter hꝰ obiciat dicẽs & david nunq̃ ꝓposuit falsas excusatiões tendẽtes ad peccati defensionẽ: q̃z vt dicit in suis bistoriis non reperitur: sed hoc est falsum: quia vt habetur. ij. Reg. xj. david ꝑplura maliciose dixit et scripsit in materia vane que tendebant in excusationez peccati cum eius vxore bersabee cõmissi: quibus verbis quia vrias satisfacẽ noluit: vt videlicz cum bersabee dormiret: idcirco david scripsit vel scribi fecit maliciose ad mortẽ vrie: qui casus ẽ ibi valde propius: quia petit decetero ab huiusmodi pseruari dicens: Non declines cor meũ in verba malicie. id est declinari permittas: fuerunt enim illa verba et pcepta scripta verba malicie pertinentia ad excusationem peccati. Et cũ in eodẽ psalmo postilla. illũ passũ: Dissipata sunt ossa mea. exponit de mentis sue robore & virtute: Burgensis obiicit dicens illam expositionẽ non esse litteralem q̃ p ossa accipiatur mentis robur & virtus: sed hoc est manifestum deliramẽtum ꝑtendens q̃ nullus sit sensus litteralis nisi qui per voces significat quod falsum est: quia in sacra scriptura nõ solum voces significant: sed etiam res sunt significative: quia alis omnes ꝓpositiones more humano de deo dicte essent absurde: puta: Oculi domini sup̃ iustos. Et fiant aures tue intendẽtes. In manus tuas &c. Similiter & de angelis & hominibus: vt puta Qui facis angelos tuos ignem vrentẽ. Et iustus vt palma florebit.

¶ Psalmus. cxl.

Voce mea. Huic psalmo pmittitur talis titulus in hebreo: Eruditio david cum esset in spelunca oratio. per hoc autem quod dicitur: Eruditio. ostenditur q̃ david in compositione huius psalmi fuit eruditꝰ a spiritusancto: et illum scripsit ad eruditionem aliorum per hoc autem q̃ dicitur: Oratio. designat q̃ factus fuit per modum simplicis orationis. & per hoc q̃ dicitur: Cũ esset in spelunca. ostenditur locus vbi fuit factus. et sm q̃ dicit Hieronymꝰ in prologo super librum psalmorum intelligitur de spelunca odollam: ad quã fugit david post q̃s cualerat de manibus philistinorum volentiũ eum occidere in geth: vt habetur. j. Regũ. in principio. xxi. capi. & in fine. xxj. Et fecit hunc psalmũ anteq̃s venirent ibi ad eum illi de cognatione sua et hominꝫ amaro animo et oppressi ere alieno existentes: igitur sm hoc psalmus iste in duas partes diuiditur: quia primo david ostendit anxietatem animi sui. secundo petit diuinitus consolari: ibi. Clamaui ad te. Circa primum dicitur.

a Voce mea ad dominũ clamaui. quia ex magna anxietate non potebat a clamore ptinere.

b Voce mea ad dominũ deprecatus sum. repetitio est eiusdem sententie ad maiorẽ affectus expressionem.

c Effundo in conspectu eius &c. hoc dicit: quia oratio lachrymas effundebat: & hoc modo loquebat anna. j. Regũ. j. Effudi aiamã meam in cõspectu domini.

d Et tribulationẽ meã ante ipm pronũcio. nõ ad aliquid sibi manifestandũ: quia omnia nuda et aperta sunt oculis eius: sed ad consolationẽ aliquã imprãdã

cuius causa subdit cū dicit: ¶e In confitēdo ei me spiritum meū.q.d.in tanta afflictione sum q̄ fere expiro.
¶f Et tu cognouisti semitas meas. p q̄s ego possim incedē magis secure.q.d.alias nō video nisi dirigas me:ideo subdit
¶g In via hac q̄ ambulabā.absco.la.mihi.q: saul et eius satellites i terra isrl querebāt p milytas insidias cū capere ⁊ cū inde fugeret i getb: philistei voluerūt eū occidē: ideo subditur.

¶h Considerabaz ad dexteram.i. vbi possem iuenire aliquā,pserita tem q̄ p dexterā designat
¶i Et nō erat q̄ cognosceret me. q: i terra israel nullus audebat ei bñ amicitē pstare timore regis saulis.
¶k Perijt fuga a me.q: dauid fugiens in terrā philistinoz fuit ibi i periculo maioz: vt predictū est:ideo subdit
¶l Et nō est qui requirat aiam meaz id est vitā meā ad saluandū ipsam.
¶m Clamaui.post q̄ dauid explicauit anxietatē animi sui: hic petit ab ea liberari.p.Clamaui ad te dñe. positus in dicta anxietate. ¶n Dixi tu es spes mea.q: p te solū spero liberari. ¶o Portio mea in terra viuentiū.i.inter viuētes hui⁹ seculi nō habeo vnde viuā nisi p tuā puisionē:quod dixit q: erat exul ⁊ profugus ab hereditate sua temporali
¶p Intende ad orationē meā q: bñ liatus sū nimis. ¶q Libera me a psequētibus me: ⁊ q: cōfortati sunt sup me. ¶r Educ de custodia animā meā ad cōfitendū nomi tuo: ¶me expectant iusti donec retribuas mihi.

¶ Psalmus. cxlij.

Omine exaudi oōnem. ¶Huic ps. p mittit talis ti.in hebr. ⁊ in transla. Hiero. Psalmus dauid.in aliquibus tñ bibliis ponit talis additio: Psalm⁹ dauid q̄n psequebat eum filius suus absalō: que quidē additio videt apposita ab aliquo doctore seu expositore: eo q̄ littera huius psal. videt satis ad hoc cōgruere. illa cōis

pronūcio. ¶e In confitendo ei me spūs meū: ⁊ tu cognouisti semitas meas. ¶f In via hac q̄ ambulabā: absconderūt laqueū mihi. ¶g Cōsiderabā ad dexteram et videbā: ⁊ nō erat q̄ cognosceret me. ¶h Perijt fuga a me: ⁊ nō est qui requirat animā meaz. ¶i Clamaui ad te dñe: ⁊ dixi tu es spes mea portio mea in tra viuentiū. ¶k Intende ad deprecationē meā q: humiliatus sū nimis. ¶l Libera me a psequentibus me: quia confortati sunt super me. ¶m Educ de custodia animā meā ad confitendū nomini tuo: me expectant iusti donec retribuas mihi.

¶ Psal. dauid qñ psequebat eum filius suus absalon: .cxlij.

Omine exaudi orationē meā: ⁊ auribus p cipe obsecratiōnē meā: in veritate tua exaudi me in tua iustitia. ¶ Et nō intres in iudiciū cū tuo tuo: quia nō iustificabit in cōspectu tuo oīs viues. ¶ Quia persecut⁹ est inimic⁹ aiaz meā: humiliauit in tra vitā meaz. ¶ Collocauit me i obscuris sicut mortuos seculi: ⁊ anxiat⁹ est sup me spūs me⁹: in me turbatū est cor meū. ¶ Memor fui diep

pcessi duxauit plurib⁹ dicit⁹: ⁊ ideo dauid illa exitus fecit pces ps. vt pz ex supradictis ordo tū deuote p sua liberatione. Igitur hm hoc ps iste in duas partes diuiditur. In prima pmit petitio lachrymosa. secūdo subdit exauditio gratiosa.ibi. Spūs tuus. Prima adhuc in duas: quia primo ponitur dicta petitio.secūdo petitionis ratio:ibi. Quia persecutus est.Circa primū dicit dauid:

¶a Dñe exaudi orationē meā. a persecutiōe absalon me liberā do. ¶b Auribus pcipe obsecrationē meaz. repetitio est eiusdez sententie ad maiorē deuotionis expressionē
¶c In veritate tua exaudi me i tua iustitia.i. in veritate tua q̄ est idez qd iustitia tua: ⁊ in hoc allegat verbū diuinū q̄ precepit filijs parentes honorare: Exo. xx

Honora patrē tuum ⁊c. ideo ad veritatem diuinam et iusticiā pertinebat liberare dauid a persecutione filij sui a quo debebat honorari. ¶d Et non intres in iudicium cum seruo tuo.id est mecum.scitebat enim dauid q̄ illa persecutio ex permissione diuina erat mota contra eum propter punitionem adulterij sui cum bersabee et homicidij vrie:hm q̄ dixerat sibi nathan propheta.ii.Regū.xii. Hec dicit dominus: Ecce ego suscitabo super te malum de domo tua ⁊c. et ideo dicebat dauid: Non intres in iudicium cum seruo tuo: quasi diceret non punias me hm rigorem iusticie: hm quam dauid meruerat mortem: quia hm legem diuinā vtrūq̄ vicium plectitur morte: et ad hoc allegat fragilitatem humanā qua peccauerat dicens: ¶e Quia non iustificabit in conspectu tuo omnis viuens.id est nullus homo viuens iustificabitur: quia quātūcunq̄ sibi caueat:tamen frequēter labitur saltem venialiter peccando:prouer.xxiiij. Septies in die cadit iustus ⁊c. et in hoc allegat dauid q̄ deceat deum rigorē iusticie temperare pro humana fragilitate. ¶f Quia persecut⁹ hic ponitur predicte petitionis ratio que accipitur per atrocitatem persecutionis quā dauid sustinebat: ideo dicit: ¶f Quia persecutus est inimicus. id est absalon et achitophel eius consiliarius. ¶g Animā meam. id est vitam meam:querebant enim eum occidere.
¶h Humiliauit in terra vitam meam. tunc enim fugit dauid peditando flens et operto capite: vt habetur ii. Regū.xv. Iniurias etiam semei valde humiliter sustinuit.ii.Regū.xvi. ¶i Collocauit me in obscuris: quia dauid fuit cōpulsus se abscōdere in locis desertis et cauernosis: ¶k Sicut mortuos seculi.qui ponūtur in foueis subterraneis. ¶l Et anxiatus est super me spiritus meus.et nimia afflictione.
¶m In me turbatum est cor meū. propter maliciam filij mei me persequētis. ¶n Memor fui dierum antiquōrū.id est dierū noctiquibus mūdum submersisti diluuio pro peccato luxurie.et in quibus per noe amicum tuum maledixisti ipsi cham pro patris derisione: Gen. ix.q.d. dauid: ex istis valde timeo punitionem eius

meã .p. peccato adulterij cũ bersabe ⁊ damnatione filij mei .p. mea psecutione: .pter qđ eũ mortuũ valde luxit: vt patet .ij. Reg. xviij. vt ibidẽ plenẽ fuit dictum:

o Meditatus sum in omib⁹ opibus tuis. in quibus semp cõcurrit iusticia. p In factis manuũ tuarũ. repetitio ẽ eiusdem sententie ad maiorẽ affectus expssionẽ. ⁊ qz diuia iusticia est formidãda: ideo subdit dauid: q Expãdi man⁹ meas ad te. ſ. humiliter rẽpcando r Alia mea sicut terra sine aqua tibi. In hebreo bꝛ: Sicut terra lassata. ⁊ eadẽ sententia: qz terra sine aqua in pulueres resoluit: ⁊ quasi res lassata dissipat ⁊ ex hoc bene designat dauid qđ erat tot⁹ dissolutus timore diuine iusticie: .pter quod subdit adhuc s Velociter exaudi me dñe defecit spũs meus. id est .pe defecit: sicut de homine ad mortẽ appropinquãte dr iam est mortu⁹. t Nõ auertas faciẽ tuã a me. tanq̃ offensus cõtra me: ⁊ loquit de deo ad modũ hominis qui indignant auertit faciẽ suam ab eo .p. cetera quem est offensus. v Et similis ero descẽdentib⁹ in lacum. ſ. si auertas faciẽ tuã a me mõ pdicto. x Auditam fac mihi mane. i. celeriter sine retardatione. y Miseri cordia tua. .pr effectũ cuidentẽ. z Quia in te speraui. nõ in virtute bũana. a Notã fac mihi viam in qua ambulẽ. vt sic ad locum securitatis puenã: hoc dixit dauid: qz fugiebat vagabũdus per desertum.

b Quia ad te leuaui animã meã. te auxilio tuo sperãdo. c Eripe me de inimicis meis. i. absalon ⁊ sibi adherentibus. d Doce me facere voluntatẽ tuam. homines cẽ cõturbati min⁹ puident: ⁊ ideo tunc marie indigent a deo edoceri. e Spũs tuus. Dicit .pter ponitur exauditio gratiosa. habuit cẽ dauid responsum ex diuina reuelatione se fore liberandũ de persecutione absalon ⁊ in regno suo restituendũ: vt dictũ fuit supra psal. iij. ideo dicit dauid: f e Spũs tuus bon⁹ deducat me in terrã rectã. i. in bierlim vbi erat tabernaculũ ⁊ archa dñi. f Propter nomẽ tuũ dñe viuificabis me. periculo mortis mihi imminẽte. g In equitate tua. nõ mea. h Educes de tribulatione aiaz meã. i. vitã meã vel me ipm. i Et misericordia tua disperdes inimicos meos. qz illi qui erãt cũ absalon ad psequendũ dauid fugerũt dispersi ad diuersa loca: sm qđ dicit .ij. Reg. xviij. Quis aũt vir fugit ⁊ tabernacula sua ⁊c. k Et pdes oẽs q̃ tribulant animã meam. qz achitophel se suspendit. ij. Regũ. xvij. ⁊ absalon interfectus fuit et multi de pplo cum eo. ij. Reg. xviij. et seba filius bochri mouens contra dauid seditionẽ decapitatus fuit. ij. Reg. xx. Moraliter exponit pũ iste de quolibet fideli exẽte in pssecutione et graui a qua lachrymose petit diuinitus liberari: .pter qđ merecẽ gratiose exaudiri.

¶ In psal. cxlij. Dñe exaudi. vbi dicit in postil. Et nõ intres in iudicium cum seruo tuo.

¶ Additio.

Attendendũ videt qđ dauid qui exaudiri petebat in iusticia cũ dixerat paulo ante: Exaudi me in tua iusticia. mõ dicit: Non intres in iudicium cum seruo tuo. cum iusticia in iudicio terminat: iurta illud psalmi: Donec iusticia cõuertatur in iudicium. Ad qđ dicendũ sm glo. qđ iusticia sm quã petebat exaudiri dauid nõ intelligit iusticia humana quã cõiter iusticiã vocamus: sed iusticia diuina qua deus penitẽtibus ⁊ se accusantib⁹ indulget. vñ Esa. xlij. Dic tu prior. vt iniquitates tuas vt iustificeris. vñ nõ dixit: Exaudi me in iusticia sed in tua iusticia. Cõsequit autẽ qz in iudicio diuino penitẽtes liberant: ñ dixit: Nõ intres in iudicium tuũ cum seruo tuo: sed Nõ intres in iudicium. ſ. cõiter dictum: sm qđ peccatores iuste mẽsurã felici puniũtur. Vñ põ iste exponit meli⁹ de pcessione spũsancti in qua iusti in hac vita afflicti ad deum clamant: ⁊ psiderãtes defectũ suos petunt liberari p iusticiã diuinã q̃ veri penitẽtes liberant ⁊ non intrare iudiciũ cõiter dictũ: quo delinquẽtes etiã si peniteant ⁊ cõfiteant: nihilomin⁹ puniũtur pena suis defectibus .proportionata. Et ad hunc sensum faciliter reducitur littera: quẽ quidẽ sensum penultim⁹ versus testat cũ dicit: Spũs tuus bon⁹ deducet me i terrã rectã. qđ valde impꝛopꝛie exponit de bierlim: qđ nusq̃ legit nominari tra recta sicut nec alia loca vbi fuerũt tabernaculum ⁊ archa dñi recta nominant: ſ. p. tra recta intelligendũ ẽ celũ: qđ etiã dicit terra viuentiũ: ⁊ ideo cũ dixisset: In terrã rectã statim subiungit: Propter nomẽ tuũ dñe viuificabis me scz deducẽdo me in terram pdictam: que est vera terra viuentium.

¶ Replica.

In psal. Dñe exaudi. ij. quẽ postil. exponit de dauid petẽte se liberari a filij sui absalon persecutione: et sic dauid se ponit pro exemplo morali aliis tribulatis: de quibus exponit burg. Sed q̃ dicit burg. bierlim non vere dici terrã rectã: fundat sup argumẽto suo .p. suetο nõ reperit in scriptura: igit nõ est vrũ. pot eẽ rõnabiliter dici terra recta ex effectibus: qz in bierlim p sacrificia oblationes ⁊ alios cultus ibi querebat rectitudo q̃ alibi fieri non debuit edificato templo: ibi rectificabant errantes p sanã legis doctrinã: ibi rectificabant peccates p oblationes ⁊ sacrificia. put dictũ est. ¶ Psalm⁹ cxliij.

Benedict⁹ dñs. Huic psal. p̃mittitur talis ti. in bre. ⁊ transla. biero. Dauid. sine aliq̃ additione. dicit tñ biero. in. plogo sup lib. psalmo⁹ qđ dauid fecit hunc psal. cum stetit ꝑra golia getheũ: de quo habet .j. Reg. xvij. Circa qđ sciẽdũ qđ dicit Aug. de pugna dñi ⁊ golie qđ dñi accepit hãc pugnã ex instinctu spũsancti ⁊ ex fuctatione puia qđ pũs volebat p⁹ victoria philisteos detellare: ppe qđ dixit golie. j. Reg. xvij. Tu venis ad me cum gladio ⁊ hasta ⁊ clypeo: ego aũt venio ad te in nomine dñi: ⁊ subdit: Et dabit te dñs in manu mea: ⁊ percutiam te et auferam caput tuum a te: ⁊ dabo cadauera castrorum philistiim hodie volatilib⁹ celi et bestijs terre: vt sciat omnis terra quia est dominus deus in israel ⁊c. Igit sm istã sententiam pũs iste in duas partes diuidit: qz primo dauid diuinũ sibi assistens adiutoriũ cõtinetur. secundo laudare dominũ pollicet: ibi. Deus canticũ nouũ. Prima adhuc in duas: quia primo confitet assistentiã adiutorij diuini secundo hoc attribuit bonitati diuine ⁊ non sibi: ibi. Dñe quis est homo. Circa pmũ sciendũ qđ dauid petijt ad pugnã .p. goliath inermis excepto baculo et funda: vt bꝛ. j. Reg. xvij. vt p hoc in eius victoria magis reluceret deus

diuina.hō aūt in baculo pugnat cū manib⁹:r ẽptum ad hoc dicit: //a Benedictus dñs deus meus q̄ docet me.pugnādo ꝙ in funda vult magis ꝙue digitis:r ẽptus ad hūbdiū:et digitos meos ad bellū. //b Misericordia mea. qz ꝙuiū eripius dei parcere r misereri: ō dauid vocat eūz misericordiā i abstracto.v. Misericordia mea.in bñficijs mihi cōferēdis. //c Et refugiū meū.in periculis ꝙte custodis. //d Susceptor meus tanq̄ pater miserē. //e Et liberator meus in periculis occurrēntibus. //f Protector meus. cōtra golie insultus. //g Et in ipo sperauī. de victoria obtinēda. //h Qui subdis populū meū sub me. In hebreo r trāsla. hiero. bñ Qui subdis ꝓlos mihi.i. philistheos exitos in magna multitudine.ꝓter qđ dicitur ꝓli in plurali. ꝓ hoc n. q̄ dauid goliā interfecturus fuerit ofīes philistei vocellati: vt habet.j.Reg.xvij.ad hunc aūt intelligendū reducāt ifrā cōmunis. Qui subdis ꝓlim meū.i.ꝓlim israel. Sub me.i.in obedientia mea: ꝓter hoc em q̄ dauid goliā occidit habuit magnū nomē in ꝓlo isr̄l:r fuit positus sup viros belli.vtra aduersarios regni:r ꝓ hoc fuit dispositus ad hoc q̄ ꝓlus resideraret dominiū eius:vñ cū ꝓlus venit ad eum vt vngeret eum rege dixit ei.ij.Reg.v. Cū esset saul rex sup nos:tu eras educens r reducens israel. //i Dñe. Hic ꝓiter dauid totū attribuit diuine bonitati r ꝓmo ẽptum ad reuelationē sibi factā de victoria vtra goliā: vt ꝓdictū est.v. Dñe quis est homo.i.ipe dauid. //k Quia innotuisti ei.victoriam de goliā reuelando. //l Aut filius hominis.i.ipemet dauid qui vocat filius isai.j.Reg.et.ij.in pluribus locis. //m Quia reputas eum. tanta victoria dignū.q.d.hoc puenit ex tua bonitate tm: ideo subdit: //n Homo.i.dauid. //o Vanitati similis factus est.c.i.nulli⁹ momēti.r in se r in sua reputatione: ꝓter qđ postq̄ iam adeptus fuerat regiam dignitatem dixit.ij.Reg.vj. Vilior fiam plus q̄ factus sum:r ero humilis in oculis meis. Secūdo attribuit diuine bonitati obtentū victorie.d. //p Dñe inclina celos tuos et descende.non ꝑ loci mutationē sed ꝑ pietatis cōdescēsionē //q Tange montes.id est ꝑcute philistheos superbos. //r Et fumigabunt.i.virtus exercitus eorū extinguet sicut ticio:cuius flāma extincta fumigat. //s Fulgura choruscatione.i.ostende tue virtutis euidentiā. //t Et dissipabis eos.i.acies eor. //v Emitte sagittas tuas.i. dirige lapides i eos qui dicunt hic sagitte: eo ꝙ emittūt alonge de funda sicut sagitte de arcu. //z Et conturbabis eos.qz ꝓstrato golia ictu lapidis philistei conturbati r stupefacti fugerūt:r filij isr̄l eos insequētes multos occiderūt. j.Reg.xvij. //y Emitte manū tuā de alto r cripe me de manu golie. //3 Et libera me r eripe me de aquis multis.i.de philisteis eo mō loquēdi quo dicit apō.xvij. Aque ꝙs vidisti sup ꝙs mulier sedet ꝓli sunt ẽ. //a Et de manu filiorū alienorū.et ꝓ id est.i. re manu philistinorū qui dicunt filij alieni:eo ꝙ erant idolatre vdelz. //b Quorū os locutum est vanitatem.qz goliath nomie omniū philistinorū exprobrabat agminibus israel vdelz.j.Reg.xvij. //c Et dextera eorū.i.virtus ad bellandū. //d Dextera iniquitatis.qz cōtra israel habebāt iniustū bellū. //e Deus canticū nouū. Hic cōsequēter dauid ꝓ bñficijs ꝓdictū deum laudare ꝓmittit:in qua quidē laude ꝓmo diuinū beneficiū recognoscit:r secūdo ꝓsperū statum gentis sue ꝓsequit.ibi. Quorū filij. Circa ꝓmum dicit:

Benedictus dñs deus meus q̄ docet manus meas ad ꝓlium:r digitos meos ad bellū. Misericordia mea et refugiū meū. susceptor meus et liberator meus protector meus et in ipso speraui. qui subdis populum meū sub me. Dñe dñe qđ est hō qz inotuisti ei: aut filius hominis qz reputas eū. Homo vanitati similis factus est. dies eius sicut vmbra ꝑtereūt Dñe inclina celos tuos et descende. tāge montes et fumigabunt. Fulgura coruscationes et dissipabis eos: emitte sagittas tuas: et conturbabis eos. Emitte manū tuā de alto: eripe me. et libera me r eripe me de aquis multis: r de manu filiorū alienorum. Quorū os locutum est vanitatē r dextera eorū dextera iniquitatis. Deus canticū nouum cātabo tibi. in psalterio decachordo psallā tibi. Qui das salutē regibus: qui redemisti dauid seruū tuū: de gladio maligno eripe me Et erue me r de manu filiorū alienorū: quorū os locutus est vanitatē: r dextera eorū dextera iniquitatis. Quorum filij tanquā plantaria nouella in iuuentute sua: filie eorum compositę circumornatę ut similitudo templi. Cellaria eorum plena eructantia ex hoc in illud. Oues eorum fetosę abundantes in egressibus eorum. Boues eorum crassę. non est ruina neq̄ transitus. neq̄ clamor in plateis eorum. Beatum dixerunt populum cui hec sunt. Beatus populus cuius dominus deus eius.

emitte sagittas tuas: r cōturbabis eos. Emitte manū tuā de alto: eripe me: et libera me r de aq̄s multis: r de manu filiorum alienorum. Quorum os locutum est vanitatē r dextera eorum dextera iniquitatis. Deus canticum nouum cantabo tibi: in psalterio decachordo psallam tibi. Qui das salutem regibus: qui redemisti dauid seruum tuum: de gladio maligno eripe me Et erue me r de manu filiorum alienorum: quorum os locutus est vanitatem: r dextera eorum dextera iniquitatis. Quorum filij tanquam plantaria nouella in iuuentute sua: filie eorum compositę circumornatę ut similitudo templi. Cellaria eorum plena eructantia ex hoc in illud. Oues eorum fetosę abundantes in egressibus eorum. Boues eorum crassę. non est ruina neq̄ transitus. neq̄ clamor in plateis eorum. Beatum dixerunt populum cui hec sunt. Beatus populus cuius dominus deus eius.

//c Deus canticū nouū cātato tibi. in recognitōe nouī beneficij. //f In psalterio decachordo.i. decem cordas habēte //g Psallā tibi. cantus erit huic psal. magis appropriabat huic instrumēto q̄ alteri quem decātabat dauid nō solū woe humana sed etiā instrumēto musico. //h Qui das salutē regibus .i. mihi r sauli: vocat em se regem eo ꝙ erat inunctus ꝑ samuelē et similiter saulem:eo ꝙ adhuc actu tenebat regnum: r vterq; tūc fuit saluatus: qz dauid habuit victoriā de golia: et saul de exercitu philistinorū: qz tamē hoc pcessit ex victoria dauid: vt ꝓdictū est:ideo subdit: //i Qui redemisti dauid ser.tu. de gla. ma.i. de gladio golie: cui bastile erat ꝙsiliatoriū terentiū: r terrum sexcentos siclos habebat ferri: vt habet.j.Reg.xvij. //k Eripe me et erue me. Hic incipit versus sequēs immediate ꝓcedentē in vdbi. r transla. hiero. //l De manu filiorū alienorū. tē. exponatur sicut supra: qz est repetitio eiusdem sicut frequēter fit in canticis. //m Quorum filij tē. Hic ꝓsequēter dauid ꝓsperitatem israel ꝓponit:ꝓout sonat ifa hebraica r trāslatio hiero. que sic habēt: Et sint filij nostri.i. filij israel iuuences. Quasi plantatio crescens in adolescentia sua. id est ꝓficiant in virtute corpis et mentis. Filie nostre quasi angeli ornate ad similitudinē templi. id est vt ornent et tradantur nuptui: vt sic possit melius populus multiplicari: r in hoc petit dauid ꝓsperitatē populi israel q̄tū ad multitudinem ꝑsonarum. Conqueritur deinde petit ẽptum ad multiplicationē bonorum temporaliū: sine qua non potest multiplicatio populi sustentari: r ꝓmo in terrenascentibus.scz blado et vino r similib⁹ dicens: Promptuaria nostra plena r superfundentia ex hoc in illud. secūdo in animalibus:cum subditur: Pecora nostra in milibus innumerabilia in compitis nostris tauri nr̄i pingues. sic habet trāslatio hiero. et ifa hebraica est eadem in sententia que talis est: Oues nostre a milibus in decem milia in egressibus nostris boues nostri pingues. tercio in edificijs et clausuris: cum dicitur: Non est interruptio. scz in muris ciuitatum. Et non est egressus. vnde possint fugere illi qui apud nos detinētur captiui te alienis gentibus. Et nō est vlulatus in plateis nostris. ꝓter inimicos nostros subito irruētes: quasi diceret sunt ciuitates nostre ita fortes r munite ꝙ non habeam⁹ timere incursus subitum hostiū. nec mirandū est de mutatione modi loquēdi: videlz de optatiuo mō ad indicatiuum:et de futuro ad ꝓs: qz talis mutatio frequēs est in ꝓbetis r maxime in scripturis metrice cōpositis: cuiusmodi est liber psalmorū: r qz ꝓsperitas tqualis non est ad bonum male

vtentiũ sed tm̃ bñ vtentiũ:ſm q dicit beatus amb. ſup Lucã: Sicut diuitie impedimẽta ſunt reprobis:ita pbis ſunt adiumẽta virtutis:ideo ſubdit: Beat⁹ populus cui⁹ talia ſunt. ſi tñ bene vtatur: ꝓpter qđ ſubdit⁹: Beat⁹ pl⁹us cui⁹ ē dñs deus ſu⁹: q: ille q verũ deũ colit bñ vtit tẽporali ꝓſpitate.

Alliqui vo expoſitores nr̃i ſram p̃dictaꝫ ab illo loco. m Quorũ filij. put iacꝫ in trãſla. cõi exponunt de philiſteis ꝓiũgendo ille ꝓcedenti: q: vt iſti dicũt: gliabant ō multitudine et pulchritudine, plis masculine ⁊ femimine ⁊ de abũdantia terrenaſcentiũ⁹ et aialiũ⁹ et de fortitudie ciuitatũ: ⁊ ſic in fine ſubdit⁹: Beatũ direrũt. ſ. philiſtei. Populũ cui hec ſunt. vel beatus pl⁹us cui⁹ ſunt talia iactando ſe de p̃dictis. Sed quia male vtentes cuiuſmodi erãt philiſtei nõ erãt p̃ beatos ſed miſeriores: ideo ad repellendũ dictũ eorum ſubdit⁹: Beatus popul⁹ cui⁹ dñs deus ei⁹. qualis erat pl⁹us iudeoꝝ colẽs vnũ verũ deũ. Sed q: habebat ibi prony. litteraꝫ p̃dictã nõ referũt ad philiſteos ſed magꝭ ad hebreos vt viſum eſt: ideo tranſlatio cõis potest reduci ad intellectũ eoꝝ ſupra poſitũ: ſic vt ab illo loco: Quorũ filij ⁊c. ſit cõſtructio ſuſpenſiua vſq; ad illũ locum: Beatũ direrũt ⁊c. ⁊ ibi incipiat cõſtructio: Beatum direrũt ⁊c. beatitudine q babet in p̃ſti. Populũ cui ſunt hec. ſ. p̃miſſa in littera cũ dicit: ¶ m Quorũ filij ſicut nouelle plantatiões ⁊c. i. qui abũdant i bona pole maſculina ⁊ feminina ⁊ in terrenaſcentib⁹: ꝓpter qđ ſubdit⁹: n Ꝓptuaria eoꝝ plena eructantia ex magna abũdantia. ¶ o Ex hoc illud. ꝓpter diuerſas ſpecies terrenaſcentiũ abũdantes: ⁊ ſimiliter in aialibus: ꝓpter qđ ſubdit⁹: Oues eoꝝ fetoſe ⁊c. ⁊ ſimiliter i fortibus ciuitatibus: ꝓpter qđ ſubditur: p Nõ eſt ruina macerie neq; trãſitus. vbi hoſtes poſſint facilit incurrere: ⁊ p cõſequẽs: ¶ q Neq; clamor in plateis eoꝝ. ⁊ ſubito incurſu hoſtiũ. ⁊ q veceat deũ laudare talia ipl⁹ iſrael oſtẽdit cũ ſubdit⁹: r Beat⁹ populus cui⁹ dñs deus eius. q. d. hic ſolus eſt pl⁹us iudaicus in quo p totũc vigebat fides vnius dei ⁊ eius cultus: ⁊ ideo cum ex hoc ſit beatus ꝑncipaliter: tecet q habeat abũdantiã bonoꝝ tpalium que in hoibus bonis facit aduitoriũ virtutis. ¶ Moraliter põt exponi pñs iſte de quolibet fideli q̃ habita victoria de hoſte viſibili ſeu inuiſibili cuiuſmodi eſt ſpiritus maligni⁹ exemplo dñ inſurgit ad laudem dei.

¶ In pſal. cxliij. Bñdictus dñs. vbi dicit in poſtilla: Qui das ſalutem regibus.

¶ Additio.

Hoc qđ dicit: regibus in plurali non eſt neceſſe: vt referat ad ſaul ⁊ dauid: ſ generaliter intelligendũ eſt. ſ. q dauid attribuit deo victoriam quã babẽt reges quicũq; ſint: q: omne datũ optimuꝫ de ſurſum eſt deſcẽdens: Jaco. j. ca. Jn cõuenies ē cm dicere q dauid vocaſſet ſe regez tpe bui⁹ pugne: cum poſtea pluries vocabat ſe ſeruũ regis: vt patꝫ. j. Reg. xxiij. et in aliis locis.

¶ Sequẽ pſal. vbi dicit in poſtil. Quoꝝ filij.

¶ In hoc loco nõ eſt dictio in hebr. q̃ ¶ Additio. ſignificat quoꝝ: put i trãſla. latina bñ: nec etiaꝫ q̃ ſignificat idem qđ vt ſunt: put in tranſla. hiero. habeẽ: ſ vera lra hebraica ſic hꝫ: Cm̃ filij nr̃i q̃ſi plantatio ⁊c. vel q filij nr̃i quaſi plantatio. Ad cui⁹ ſenſum, priuus intelligẽdum eſt ⁊ attendendũ q dauid in hoc loco non potit bene ficia futura circa ꝓſpritateꝫ ꝑpli: ſed potius regratiaꝝ de ꝓteritis bñficijs populo dei exhibitis mediante victoria ſua. vnde cũ dixiſſet: Deus canticũ nouũ. de duob⁹ intẽdit deum laudare: primo. ſ. de liberatiõe ſua. ſecũdo de ꝓſpritate que ſecuta fuit in populo dei p eandẽ victoriã. De primo dicit: Qui redemiſti dauid ſeruũ tuum. ſed q: puidebat ſe adhuc in̾multis certaminib⁹ futurũ cum h⁹ modi alienigenis philiſtinis: ideo regratiãdo de h⁹ modi victoria iam ꝓterita introducit petitionẽ de ſua liberatione futura ab eis: ⁊ de hoc dicit: Eripe me et erue me de manu filioꝝ alienoꝝ. q. d. qui nũc eripuiſti me de h⁹ mõi gladio maligno cõtinua ꝓtectione tuam eripiẽdo ⁊ eruendo me vlterius ab h⁹ mõi manu filioꝝ alienoꝝ ⁊c. De ſecũdo vo regratiãdo dicit: Cm̃ filij nr̃i ⁊c. Pro quo ſciendum q ſi victoria certaminis golias babuiſſet: filij iſrael omnes eſſent ſerui philiſtinoꝝ. put habeẽ. j. Reg. xvij. et ꝙ ꝑ̃s totus ſtatus eoꝝ ſubuerſus: ſed per victoriaꝫ quã deus dedit ipſi dauid fuit per oppoſitum: quia ſtat⁹ populi fuit valde ꝓſperatus: ⁊ ideo in hac victoria ſingulariter legitur q de omnibus ciuitatib⁹ iſrael exibant mulieres ꝓſalentes. j. Reg. xviij. ca. qđ non ſic legit de aliis victoriis. vnde dauid de hac regratiãdo ꝛo dicit: Cm̃ filij nr̃i quaſi plantatio. i. merito tecãtandum eſt tibi canticum nouũ ſup hanc victoriã: q: per eam iuuenes nr̃i nõ viuent ſeruiliter ſed, pficient in virtutibus tanq̃ liberi. ſilicet ⁊ filie nr̃e quaſi angeli ornate ⁊c. exponanꝫ. put in poſtilla nõ tamẽ per modũ petitiõis ſed per modũ regratiationis: q: per hanc victoriam fuit populus multiplicat⁹ in ꝓnis ⁊ in victualibus ⁊ in ceteris que in ſra cõtinentur ⁊ finaliter in̾pace politica que ꝓncipaliter cõſiſtit in ſecuritate ab hoſtib⁹ ⁊ calũniatoribus intrinſecis: ⁊ hoc ex vigore iuſticie que tpe pacis potius colit. vnde Eſa. xxvj. ca. Erit opus iuſticie pax. ⁊ de hoc dicit finaliter: Jlloꝝ eſt vlulatus in plateis noſtris. et vtrũq; ſignificat ꝓ dictionem hebraicã in hoc loco poſitam: ⁊ eſt ſenſus q iam nõ erat in ipl⁹ vlulat⁹: qui cauſat ab in curſu hoſtiũ nec damor q cauſat ab oppreſſione calũniatoꝝ cõciuiũ. et quia omnia iſta pertinẽt ad felicitatẽ politicã ꝓpue hec dauſula vltima que tranquillitatẽ ꝑli ſignificat: qđ eſt martiũ bonũ qđ intendit in regimie politico: vt bñ. ix. Ethi. ideo ſubdit: Beatus pl⁹us cui⁹ hec ſunt. qđ intelligit de beatitudine ciuili: ſed q: felicitas vera non cõſiſtit in his ſed potius in adheſione ad deũ per cognitionẽ ⁊ amorẽ: iuxta illud: Mihi aut̃ adherere deo bonũ eſt. ideo ſubdit Beatus popul⁹ cui⁹ dominꝰ deus eius.

¶ Replica.

In pſal. Benedictus dñs deus meus. cõcordant poſtil. ⁊ burg. ꝓterq; in expoſitiõe illi⁹ paſſus: Qui das ſalutẽ regibus. hoc exponit poſtil. de dauid et ſaul non excludens ꝯ̃ de aliis iudeoꝝ regibus poterit exponi ꝓbetice. obijcit aũt burgẽ. q tpe pugne cũ goliath dauid ſe non potuit dicere regem: quia ſepe poſt ſe dixit ſeruum regis: vt patet. j. Reg. xxij. ⁊c. Ad quod reſpondeo q dauid ſe vere illo tempore potuit dicere regem: q: ante illam pugnam a ſamuele inunctus fuit in regem: vñ q̃uis nondum habuit executionez regie maieſtatis: fuit tamẽ vere rex cõſtitutus a deo: q̃uis nondum aſſumptus a populo: ſic ⁊ chriſtus ſe dixit regem: quãdo tamẽ nulla fecit regie maieſtatis executionez: quia venit iudicari nõ iudicare ⁊c. dauid igitur vere ſe cõnumerauit regibus: q: habuit ius ad regnum: q̃uis nondum in regno ⁊c. Jn reliquis bui⁹ pſal. Burgen. variat applicationem veritate nondum mutata prout ſepe conſueuit.

¶ Pſalmus. cxliij.

Exaltabo te. Huic pſal. p̃mittitur talis ti. in hebr. ⁊ in tranſla. hiero. Hymn⁹ dauid. Circa qđ ſciendum: q hymnus propꝛie eſt laus diuina cuꝫ cantico ſeu

exultatione: z ideo si non sit laus dei sed alteri? psonę nō est hymn? etiā si fiat cū exultatione: z similiter si sit laus diuina z nō fiat cū cantico seu exultatiōe: sed magis cum fletu sicut planctus hieremie nō est hymn?: et ideo per hoc quod dicit in titulo: Hymnus dauid. designatur q dauid fecit hūc psalmū ad dei laudem cū cātico seu exultatōne. Et diuidit in duas partes: quia primo dauid dei laudat. secūdo alios ad huiusmodi laudē excitat ibi. Generatio. Circa primum dicit: /a Exaltabo te deus. p creationē. /b Me? per fidē et specialē deuotionē.

/c Rex. p omniū gubernationē: rex enī dicitur a regendo. /d Et benedicā nomini tuo. nō benedictiōe cōsecrationis q a maiore impendit? minori: ibedī. vii. Sine vlla cōtradictione: qō minus est a meliore benedicitur: sed benedictiōe gratiarū actiōis z laudis que a minori exhibetur maiori. /e In seculū et in seculū seculi. puidit enī dauid q p̄s iste z alij ab eo facti essent cantādi in futuris generatiōibus ad laudem dei. /f Per singulos dies benedicā tibi. q: dauid singulis diebꝰ aliqua nova vel pluribus intēdebat diuinis laudibus cuius ratio subditur ibi: /g Magnus dñs. nō magnitudine molis sed virtutis. /h Et laudabilis nimis. i. plus q̄ possit a creatura laudari. Eccli. xliii. Benedicētes dñm exaltate illum quātum potestis: maior est enī omni laude.

/i Et magnitudinis eius nō est finis. q: potestas eiꝰ non est determinata ad aliquē certū effectū: sed omni facto potest semp maius facere. /k Generatio. Hic consequēter dauid alios ad dei laudes excitat: z primo excitat patres veteris testamēti. secūdo nos ibi. Confiteantur tibi. tertio omnes in cōmunibi. Illi cuat tomin?. Circa primū dicit: /k Generatio z generatio laudabit opera tua. i. laudet: bebz dei cēm. p optatiuo vtūtur futuro indicatiui modi. p hoc aūt quod dicitur hic: Generatio et generatio: intelligitur generatio fidelū veteris testamēti: que p̄cessit captiuitatē babylonicā z generatio que secuta est vsq; ad rpm. /l Et potentiā tuam. pnunciabunt: qua eduxisti bebreos potenter de egypto: vt patet in Exod. et etiā de captiuitate babylonica: vt habet Esdre. i.

/m Magnificentiā glorie sanctitatis tue loquent. quā ostendisti in datione sancte legis. /n Et mirabilia tua narrabunt. que tūc virtute diuina apparuerūt: vt habet Exo. xix. /o Et virtutem terribiliū tuoꝝ dicent. id est iudicia tua terribilia i aperītōe ēre z deuotatiōe chore et alioꝝ sibi adhērētiū in rebellione. Numeri. xvi. z in aliis punitiōibꝰ terribilibꝰ. /p Et magnitudinē tuā narrabunt. quā ostendisti in rebellione ogregis basan: et seon regis amoreorum. /q Memoriam abūdantie suauitatis tue. qua pauisti eos manna i deserto: et potasti eos aquis productis de saxo durissimo. /r Eructabunt. id est de corde deuoto. p̄cent z narrābūt: /s Et iusticia tua qua chananeos de terra p̄missionis eiecisti: et filios israel ibi habitare fecisti. /t Exultabūt. i. cum exultatōne de nota referent hec z p̄dicta opera tua. /v Miseratoꝛ. q̄tum ad effectum. /x Et misericoꝛs dominus. q̄tum ad affectum. /y Patiens. q: non statim infert punitionē p̄o peccatis: sed aliquādo differt etiā per totā vitā peccatoris: qō videt hominibus nimis differre: ideo subdit: /z Et multū misericoꝛs. nō totū bene facit p̄m oꝛdinē sue sapientie. /a Suauis dominus vniuersis. q: oibus creaturꝭ dat eē qō est desideratissimū omnibus p̄m se: licz aliqñ rōne mali aduēnti efficiat aliq̄bus tediosum z cū bo ac aliquibꝰ dat viuere vt vegetabilibꝰ z vltē bec sentire aialibus: z vltra p̄dicta intelligere homibꝰ z angelis. /b Et miserationes eius sup omnia opa eius. q: diffusio sue bonitatꝭ ad omnē creaturā modis p̄dictis ñ p̄cedit ex aliq̄ obligatōne seu debito ex parte dei sed ex mera bonitate et pietate ipi? /c Cōfiteant. Hic p̄phēr incitat fideles noui testamēti ad laudē dei dicēs: /c Confiteant tibi dñe omnia opera tua. id est laudent te p̄m suum modum: quia etsi irrationabilia et insensibilia non laudent deum p̄o p̄cipue q̄ carent intellectu: bonum quod habent in deum referēte tamen laudant deum inquātum sunt materia diuine laudis intelligibilibus creaturis. /d Et sancti tui. id est fideles noui testamenti tibi consecrati per sacramenta noui testamenti que sunt efficacia ad sanctificationem. non sic autem erant sacramēta legalia que apostolus appellat infirma et egena: ad Gal. iiii.

/e Benedicant tibi dñe. p̄o patribus veteris testamenti eo q̄ in ipsis completū est mysterium christi.

/f Gloriam regni tui dicent. id est p̄dicabunt gloriaz regni celestis: qō fecerunt apostoli aliiq; discipuli per orbem dispersi: patres autē veteris testamenti annunciauerunt gloriam regni terreni. Deut. xxviii. Si audieris vocem domini dei tui ꝛc. Sequit: Faciet te dominus deus tuus excelsiorem cunctis gentibus q̄ versantur in terra. et Esa. i. Si volueritis z audieritis me bona terre comedetis. tam ē in istis p̄missionibus et cōsimilibus intelligendū bona spiritualia p̄cipalie p̄missa vt frequēter dictū est. s. q: tū p̄lus rudis illa nō capiebat: ideo patres veteris testamēti illa tacebāt que per patres noui testamēti sunt aperte p̄dicata.

/g Et potentia tuam loquent. i. ostendent p miracula doctrinā euangelicam cōfirmantia: p̄m q̄ dicit marci vlti. Illi autē p̄fecti p̄dicauerūt vbiq; dño cooperāte z sermonē confirmāte sequentibus signis. /h Vt notam faciant filijs hominū potentiā tuā. per opa totam virtutem nature create transcendentia. /i Et gloriam magnificētie regni tui. gloria est clara noticia cū laude in regno autē celesti: de quo hic est sermo: est clara dei visio z iugis laudatio: ideo regnū illud dicit gloriosum. est etiā eternū: p̄ter qō subdit: /k Regnū tuum regnū omnium seculoꝝ ꝛc. p̄m q̄ dicit Luc. Regni eius nō erit finis. /l Fidelis dñs ꝛc. totus iste versus videtur hic a p̄positus ab aliquo trāslatore vel exp̄sitore: q: non est in hebreo nec in translatione Hiero. potest tñ sic exponi, /l Fidelis dñs i omnib?

Hymn? dauid C.cxliii?.

/a Exaltabo te deꝰ meꝰ rex: /c et benedicā nomini tuo /c in seculū z in seculuz seculi. /f Per singulos dies benedicā tibi: z laudabo nomē tuū in seculū z in seculū seculi. /g Magnꝰ dñs z laudabilis nimis: z magnitudinis eius non est finis. /k Generatio z generatō laudabit opa tua: et potentiā tuā pnunciabūt. /m Magnificentiaz glie sanctitatis tue loquēt. /n z mirabilia tua narrabūt. /o Et virtutē terribiliū tuoꝝ dicēt. /p z magnitudinē tuā narrabūt. /q Memoriā abūdātie suauitatis tue /r eructabūt: /s z iusticiā tuaz /t exultabūt. /v Miseratoꝛ /x et misericoꝛs dñs: /y patiens /z et multū misericoꝛs. /a Suauis dñs vniuersꝭ /b z miserationes eiꝰ sup oia opa eiꝰ. /c Cōfiteant tibi dñe oia opa tua: /d et sancti tui /c bñdicāt tibi. /f gloriā regni tui dicēt: /g z potentiā tuā loquent. /h Vt notā faciāt filijs hoim potētia tuā: /i et gloriā magnificētie regni tui /k Regnū tuū regnū oim seculoꝝ: z dñatio tua i oi generatiōe z generatiōz. /l Fidelis dñs in omnibus verbis suis: /m et sanctus in omnibus operibus suis. /n Allevians dñs omnes qui corruunt: /o et erigens omnes elisos. /p Oculi omnium in te sperant dñe: /q et tu das escam illoꝝ in tempore oportuno. /r Aperis tu manum tuam: /s et imples de benedictione omne animal. /t Iustus dñs in omnibus viis suis: /v et sanctus in omnibus operibus suis. /x Prope est dñs omnibus invocantibus eum: /y omnibus invocantibus eum in veritate. /z Voluntatem timentium se faciet: /a et deprecationem eoꝝ exaudiet: /b et saluos faciet eos. /c Custodit dñs omnes diligentes se: /d et omnes peccatores disperdet. /e Laudationem dñi loquetur os meum: /f et benedicat omnis caro nomini sancto eius. /g In seculum et in seculum seculi.

verbis suis. quia semper implebit ꝛ nō transeūt in vacuū: sm q dicit saluator: matth⁹. Jota vnū aut vnus apex nō pterībit a lege donec oia fiāt ⁊c. ¶m Et sanctus in omīb⁹ opibus suis. sanctus. n. dicit qō ē ad dei gloriā ordinatū. ꝓpter qō res etiā insensibiles vt calix ꝛ vestes ꝛ huīmodi dicūt sancte: eo q sūt ad diuinū cultum ordinate. omia aūt opera diuina sunt ad dei gloriā ordinata: fz q dr Prouerb. xvj. Vniuersa ꝓpter semetipm operatus est dñs ⁊ deo dicit sanctus in oib⁹ suis operibus.

¶n Elleuat dominꝰ. Hic cōsequēter psalmista inducit oēs gñaliter ad laudē dei: ꝛ hoc ex bene ficijs cōiter omnibus exhibitis: ꝛ ideo ꝓmo dicta beneficia ad memoriā reducit. secūdo ꝓpositū cōcludit ibi. Laudationē dñi. Circa primū primo tangit diuina bñficia releuādo a malis dicens:

¶n Elleuat dñs omnes q̄ corruūt. q. corruētes in culpam sumpserāt paratus est releuare q̄tum est in se. licet aliqui remuāt: sm q dicit Prouer. j. Extēdi manum meā ꝛ nō fuit qui aspiceret. ⁊ ex hoc sequit q paratus est releuare a pena gehenne que ꝓ culpa mortali debet corruentes autē in pnā temporalē aliqñ releuat: sicut patz de manasse rege iuda. iiij. Reg. et. ij. Paralip. xxxiij. qué de captiuitate ꝛ carcere releuauit ad suū regnū: et similiter de sancto Job ꝛ multis alijs quos temꝑaliter releuauit de miscrijs: tñ nō sic est de omīb⁹ etiā dilectis suis: vt patz i sanctis martyrib⁹: sed alleuauit eos melius eos trāsferendo de miseria pñti ad gloriā celestē.

¶o Et erigit omnes elisos. eodē modo exponat q est repetitio eiusdē sententie sub alijs verbis. Cōsequēter tangit diuina beneficia in bonis ꝓmouēdo dicens:

¶p Oculi omniū in te spant dñe. p hoc aūt q̄ subdit Et imples ore⁹ aial ⁊c. patet q hec scriptura nō loquitur generaliter de omi creatura vt exponit aliqui ꝑ tñ de creatura aiata aia sensibili: cuiusmodi est hō et aial bruti. ꝓpter hominē factū: dicit igit:

¶p Oculi oim in te sperāt dñe. q. a deo expectāt. pñtionē victualiū nō solū homines sed etiaz bestie ꝛ aues: sm q dr matth. vj. Cōsideravolatilia celi ⁊c. ⁊ subdit: ꝛ pater vester celestis pascit illa.

¶q Et tu das illis escam in tpe opportuno. aliqua cīm aialia sunt que sm q dictionē nature sue q magnū temporis spaciū nō comedūt sed mutrimēto priius recepto viuūt sicut birudines nō comedunt in hyeme sed viuūt de alimēto recepto in estate vt dicit cōmentator: albertus sup secūdū de aia: ꝛ de pluribus alijs ponit exempla.

¶r Aperis tu manū tuā ꝓ bonitatis diffusionē.

¶s Et imples ore⁹ aial bene dictione. i. quemēti refectioc.

¶t Justus dñs i oim. vijs suis. i. ꝓcessibus suis cuz sit ipa regula iusticie ꝛ veritatis.

¶y Et sanctus in omīb⁹ opibus suis. exponatur sicut supra.

¶x Prope ē dñs oīb⁹ invocantib⁹ eū. ⁊ q. hoc ē intelligendū de fideliter invocantib⁹ tñ: ideo subdit: Omnibus invocantib⁹ eum in veritate. q. invocātes eū pie. i. de ꝓmentib⁹ ad salutē ꝓ se ꝛ ꝓsequēter semp ab eo erauduntur: tpe tamē debito: ideo subditur:

¶y Voluntatem timentiū se. timore filiali qui est annexus charitati.

¶z Faciet. q. tales supponūt voluntatem suā diuine voluntati: et sic sicut diuina voluntas implet ita et sua.

¶a Et deprecationem eorū exaudiet. si sit pia ꝓ se: ꝛ perseverans: vt ꝓdictum est:

¶b Et saluos faciet eos. salute eterna et alliquādo etiaz tempali vt dictū est supra.

¶c Custodit dñs oēs diligentes se. sicut amicos charissimos in ciuitate celesti collocādos

¶d Et omnes peccatores in peccato mortali decedentes.

¶e Dispdet. deperditōe gehenne.

¶f Laudationem. Hic ex ꝓdictis bñficijs cōcludit psalmista deū ab omnibus homīb⁹ eē laudandū. ꝛ primo incipit a seipō dicens Laudationez dñi loquet os meū. et secundo alios ad idem inuitat:

¶g Et bñdicat oīs caro. i. ois homo q̄ frequēter i scriptura caro nominat: fz q dicit supra psalmo. lxxvij. Et recordatus est q. caro sunt ⁊c. Heb. vj. Non ꝑmanebit spiritus meus in homine in eternū: q. caro est.

¶h Nomini sancto eius. s. dei a quo omnis sanctitas derivat.

¶i In seculū ꝛ in seculū seculi. i. eternaliter: vbicūq; eīm sit talis replicatio huius dictionis seculū eternitas designat. saltem a parte post: sm doctores hebreoz. Sensus aūt litteralis huius psalmi est etiā moralis: vt patz ex dictis: ꝓpter quod nō oportet aliā moralitatē addere nec in consimilibus psalmis.

¶ Psalmus. cxlv.

Laꝺa aia mea dñm. Huic psalmo ꝓ titulo ꝓponitur Alleluia. quod significat laudate deum: vt dictum est supra. Circa materiā hui⁹ psalmi considerandum est q ex decursu veteris testamenti patet q q̄diu filij israel cōfidentiam habuerūt in homino bñ fuit eis: q̄n aūt diffidentes de diuino auxilio recurrerūt ad humanū: malū fuit eis: vnde ꝛ sedechias rex cōfidens de aduto rio regis egypti cōtra regē babylonis fuit captus ꝛ exoculatus: ꝛ ciuitas hierusalē destructa: ꝛ populus captiuatus: vt patet. iiij. Reg. et. ij. Paralip. in fine. insta etiā alia exempla possent ad hoc adduci de scriptura: sed ꝓpter breuitatē omitto quod cōsideras acto: buius psalmi qui sm hebreos ignorat: in hoc psalmo declarauit q non de hominibus sed de deo est cōsidendum. Et diuidit in duas partes: q. primo psalmista laudat deum sm huius psalmi titulum. secundo descendit ad ꝓpositum: ibi. Nolite. Circa primū dicit:

¶a Lauda anima mea dominū: q̄si diceret non laudent eum labia mea tm̄ sicut illi de quibus dicit Esa. xxix. Populus iste ore suo ꝛ labijs suis glorificat me: cor aūt eius longe est a me.

¶b Laudabo dominū in vita mea. id est in vita ꝑsenti q̄diu durabit

¶c Psallaz deo meo q̄diu fuero. id est in futuro. laus. n. diuina non tollitur a sanctis per mortem sed magis perficitur.

¶d Nolite confidere. Hic consequēter descēdit ad ꝓpositum: et ostendit primo q confidentia in hominibus est fugienda: secūdo q confidentia in deo est amplectenda. ibi. Beatus cuius. Circa primum dicit:

¶d Nolite confidere in ꝓncipibus. qui sunt principales et potentiores inter alios: et ideo si non ponenda confidentia in talibus multo minus in alijs: ideo subdit

¶e In filijs hominū in quibus nō est salus. i. nō possunt seipsos saluare: quod statim declarat dicens:

¶f Exibit spiritus eius. id est anima cuiuslibet hominis egredietur de corpore etiam malis gratibus suis.

¶g Et reuertēt̄ .s. corpus. ¶h In terrā suā. vnde habuit originē ſm illā dñi sententiā Gen. iii. Donec reuertaris in terrā de qua sumptus es: q: puluis es ⁊ pulueri reuerteris. ¶i In illa die .s. separationis anime a corpore. ¶k Perdūt omnes cogitationes eor. quia non potuerunt exequi quō facē p posuerant. Per dicta nō est intelligēdum q homo ullo modo debeat de homine cōsidere: ſ q nō cōsidat in homine primo inquātū est instrumentū vl' comendatoriū ipius dei. ¶l Beat⁹. Hic cōsequēter ostēdit q de deo pncipaliter ſsidendū ē dicēs: Beat⁹ cui⁹ deus iacob adiutor eius. ⁊ magis nominat deus iacob q̄ alterū patriarchā: q: bicloquit̄ psalmista de ꝓfidentia in deo qui dixit iacob vt habaret cōfidentiā in eo: Gen. xlvi. Noli timere descēdere in egyptū: ⁊ sequit: Ego descendā tecū illuc: ⁊ ego adducā te inde reuertentē. ¶m Spes eius in dño deo ipius. tangit in suo pfectore et saluatore. Cui⁹ ratio ꝓiter redditur: ⁊ primo ex diuina potestate cum dicit: ¶n Qui fecit celum ⁊ terrā &c. ⁊ sic pōt vbiq; saluare: q: eius potestas attingit vbiq. secūdo ex diuina veritate que adimplet promissa: ideo subdit: ¶o Qui custodit veritatē in seculū. tercio ex dei equitate cum dicit: ¶p Facit iudiciū iniuriā patientibus. eos vindicādo. q: deo ex dei pietate cū dicit: ¶q Dat escam cūrientibus. supplens defectū nutrimēti. ¶r Dñs soluit compeditos. a carceribus liberando. ¶s Dñs illuminat cecos. visum restituēdo. ¶t Dñs erigit elisos. daudos erigēdo. vnde in hebreo ⁊ translatiōe hieronymi habet: Curuos. ⁊ de omnibus istis posset poni exempla de scriptura sed ꝓpter brēuitatē omitto. Per ista etiā tria p dicta subintelligitur remotio cuiuslibet alterius impedimēti. quō adducit ratio ex diuina charitate: cū dicit: ¶u Dominꝰ diligit iustos. q: ipse est regula iusticie ⁊ similitudo ē causa dilectionis. ⁊ quia diuina charitas se extendit potissime ad debiles ⁊ impotentes personas. ideo subditur ¶x Dominus custodit aduenas. extra terrā nationitatis sue existentes. ¶y Pupillū. i. infantē matre carentē. ¶z Et viduam. o: baram marito. ¶a Suscipiet. in sua cura speciali. ¶b Et vias peccatoꝝ. i. processus iniquorum ꝑ tra huiusmodi pſonas imponētes. ¶c Dispdet sicut frequēter factum est ex diuino beneficio speciali. Et qua potestas dei est eterna: ideo in fine concludit: ¶d Regnabit dominus in secula deus tuus syon. licz ēm sit deus omniū loco: tamē dicit hic specialiter de syon quia ibi fuit templū suo cultui dedicatum: ibi etiam misit spiritū sanctū super apostolos in signo visibili in die pentecostes. ¶e In generatiōe ⁊ generationē alleluia. i. laudate deum in omnibus generationibus sibi succedētib⁹: ⁊ sic terminat psalm⁹ in laudē dei a qua incipit.

¶f In psal. cxlv. Lauda anima mea: vbi dicit in postilla: Qui custodit veritatem in seculum.

¶ Additio.

ISti hebreo babetur: Qui custodit veritatem seculo exponitur sic ab hebreis q: deus non solum facit celum et terram. sez totum mūdum: sed etiam custodit veritatem seculo. s. ꝓseruādo eām in esse.

¶ Psalmus. cxlvj.

LAudate dominū. Iste psalmus in hebreo est sine titulo: quia alleluia positum in aliquibus bibliis ꝓ titulo huius psalmi est de psalmo pcedenti: nisi dicat̄ q alleluia positum in pncipio huius psalmi sit eius titul⁹. vbi cōm nos habem⁹ Laudate dominū qm̄ bon⁹ est psalm⁹ &c. in hebreo habet: Alleluia qm̄ bonus est psalmus &c. Et sm hoc iste psalmus potest dici alleluiaticus q: apud hebreos nō solū psalmi: sed etiā aliqui libri nominant ab eo qō ponitur in pncipio: sicut liber Genes nominat apud hebreos bresit: qō signat in pncipio: et eo dez imō alij libri moysi denominant̄ a suis pncipijs Et sm hoc iste psalmus dicit alleluiaticus: q: incipit ꝓ alleluia. ⁊ dividit in duas ptes: q: primo psalmista ad dei laudem nos inducat. secūdo ad hec cōnes addūcendi. Edificans hierusalem. Circa primum dicit:

¶a Laudate dominū qm̄ bonus est psalmus. i. bonus est psallere ad bonorem diuini nominis: ideo subdit: ¶b Deo nostro sit iocūda decor: q: laudatio. i. procedens ex mentis ⁊ corporis iocunditate: ſm illud psalmi. lxxxix. Cor meū et caro mea exultauerunt in deum viuum. per deuotionē et non per dissolutionem et ex decore conscientie seu puritate: quia non est speciosa laus in ore peccatoris: Eccli. xv.

¶c Edificans. Hic ꝓsequēter psalmista adducit rationes diuine laudis sumptas ex eius beneficijs: et primo ex beneficijs factis populo israel specialiter. secūdo omnibus generaliter ibi. Precinite. beneficiū aūt factum filijs israhel quod hic recolitur est liberatio a captiuitate babylonica: circa quam primo ostendit diuinam potentiam dicens: ¶c Edificans hierusalem dominus. sez per Ieremiā: cui voluntatem dedit ⁊ potestatem reedificandi hierusalem.

¶d Dispersiones israel cōgregabit. sez per zorobabel filium salathiel de iosedech primo: et postea per esdram ⁊ per Neemiā. ¶e Qui sanat contritos corde. id ē filios israel qui erant in amaritudine animi in babylone. ¶f Et alligat cōtritiones eorum. reducēdo eos cum leticia ad terram nativitatis eorum. secūdo circa hoc tangit diuinam sapientiam dicens: ¶g Qui numerat multitudinē stellarū. quia facit eas in certo numero. ¶h Et omnibus eis nomina vocat. nomina ēm imponūtur a ꝓprietatibus rerū: ipe aūt cognoscit vsq; ad minima omnes virtutes ⁊ ꝓprietates stellarum: ideo subditur: ¶i Et sapiētie eius nō est numerus. q: infinita est ejtum ad cognita: q: non solum cognoscit facta et ficnda: sed etiam possibilia fieri. similiter ejtum ad modum cognoscendi est infinita: quia claritas sue cognitionis est infinita qua comprehendit se et omnia alia. Tercio circa hoc tangit dei misericordiam dicens: ¶k Suscipiens mansuetos dominus. id est filios israel de babylone educens qui inter babylonios erant humiles ⁊ mansueti nō reddētes

iniurias pro iniuriis. Quarto tangit eius iusticiā dicens: ‖l Humiliās aūt peccatores .i. babylonios ī peccatis obstinatos. ‖m Usq; ad terrā. p cyrū z darium q̄ p magna pte babylonis populū occiderūt: z babylonē destruxerūt: ita q̄ facta ē inhabitabilis vsq; hodie sicut dictum est supra psal. cxix.

‖n Precinite. ‖Hic ꝑ̄ adducit rones diuie laudis ex bñficijs collatis generaliter. z primo icitat ad dei laudem dicens Precinite dño in cōfessiōe .i. in laude oīs.

‖o Psallite deo nostro in cithara. q. d. nō solū ē laudādus vocibus hūanis: ſ etiā musicis instrumētis q̄bus vtebant leuite cātores. secūdo subdit bñficium cōmuniter a deo ꝓstitum cū dicit: ‖p Qui operit celum nubibus. et ad quid subdit: ‖q Et parat terre pluuiā. vt fecūdet ad terrenā scentiū. p ductionē. ideo subdit: Qui. p ducit ī montibus fenū: z herbā seruituti hominū. z q̄liter deseruiat oīa dicit dicēs: ‖q Qui dat iumentis escam ipoz. iumenta dicunt quasi iuuamēta: vt equi z muli z cameli z huiusmodi animalia quibus vtitur homo in vecturis z agriculturis z huiusmodi: z sic terrena scētia que sunt esca istoꝝ animaliū cedūt i seruitutē hominī. Et q̄ deus nō soluz ꝓuidet istis animalib; sed etiā aliis z auib; ideo subdit: ‖r Et pullis coruoꝝ inuocantib; eū. dicit cū Isidoro. q̄ corui nō ministrāt cibū pullis suis: donec videant eos nigrescere plumis: q̄ tunc recognoscūt eos tanq̄ suos: sed ante q̄ habeant plumas nigras nutriunt roze celesti: et sic dicunt a deo nutriri. per hoc aūt q̄ dicit: ‖s Inuocantib; eum. nō est intelligendū q̄ ista inuocatio sit q̄ aliquā recognitionē in pullis cristalē: sed q̄ vnaq̄q̄ res p appetitū naturalē tendit ad suā pfectionē: sic dicūtur inuocare deū a quo recipiūt ois pfectio z offic bonum. ‖t Nō in fortitudine equi. hoc ē in equitibus de ſua fortitudine cōfidentibus magis q̄ de deo.

‖u Voluntatē habebit .i. non placent sibi. ‖x Nec i tibijs viri. hoc ē in pditibus in suo robore cōfidentib; magis q̄ in deo. ‖y Beneplacitus erit ei. q. d. tales frequēter debellant a paucis z male armatis: ita q̄ victoria magis apparet facta virtute diuina q̄ humana. ꝓter q̄ subdit: ‖z Bñplacitū est dño sup timētes eum. z ideo nō ꝓfidunt de virtute sua sed diuina.

‖a Et in eis qui spe. sup miseri. eius. q. d. non ꝓsumūt de sua iusticia: sed de dei misericordia: et ideo talibus frequēter datur victoria licet sint pauci z quasi inermes z de hoc habent exempla multa in libris Reg. iudith et machabeoꝝ: que ꝓpter brevitatē omitto: z quia sunt satis nota.

‖r Psalmus. cxlvii.

Luda hierlm. Huic psalmo ꝑmittit ꝓtitulo i aliquib; libris: Alleluia aggei z zacharie. q̄ vidēt apostolū ab aliquo trāslatore seu expositore eo q̄ videbāt sibi q̄ psalm; iste esset quedā laus ꝓ reedificatiōe templi z ciuitatis hierlm: quod factum fuit tēporibus aggei z zacharie. ꝓbetur: ad hoc populū exhortantibus: ſ in hebreo nullus ponit ē titul?: nec videtur mihi saluo meliori iudicio q̄ psalm? iste loquat de reedificatiōe hierusalē post captiuitatē babylonicā q̄ in hierlm tūc reedificata nō fuit tāta pax z abūdantia quāta describit in ꝟ psal. imo frequēter iuadebat a gentilibus circūstātib?: z subiecta fuit ꝑpetuo psaꝝ. z medo q̄: et postea grecoꝝ z postea romanoꝝ. fuit etiā tanta penuria bonoꝝ tp̄aliū q̄ tpe neemie q̄ ciuitatē tūc reedificauit milti de ꝑplo isr̄l disponebāt vendere filios suos i seruos et filias i ancillas: vt de pcio coz possent bñe alimēta: vt bñ Neemie. v. ca. Et ideo videt mihi q̄ psalm? iste loquat de edificatiōe ſpūalis hierlm q̄ ecclesia ſm q̄ dr apoc. xxi. Ostēdit mihi ciuitatē sanctā hierusalē descēdētem de celo ꝛc. q̄ edificata ē a ꝓpo nō de lapidib; materialibus ſ de ſpūalib; q̄ sunt fideles adunicē charitate z fide ꝓiuncti. igit ꝟs hoc psalm? iste dividit in duas ꝑtes: q̄ primo ecclesia ad dei laudē inuitat. secūdo ad hoc rō assignat: ibi. Qm cōfortauit. Circa primū sciendū q̄ sicut ecclesia vocat hierlm ita etiā nomiat syon: eo q̄ in mōte syon fuit templū diuino cultui deputatū. z q̄ in hierlm z in syon fundata fuit ecclia: vñ dicit hebreo. xii. Accessistis ad montē syon z ciuitatē dei viuētis in hierlm ꝛc. z ideo sub vtroq; nomie inuitat ecclia ad dei laudē cū dicit: ‖a Lauda hierlm dñm ꝛc. Potest etiā dici q̄ hic inuitat hierlm z syon ad litterā ad dei laudem ꝓter hoc q̄ ibi ecclesia incepit per doctrinā christi quia in templo q̄ erat in hierusalē z in mōte syon frequēter docuit et doctrinā suā miraculis cōfirmauit. in hierusalem etiā passus fuit z resurrectionē suā discipulis manifestauit: z ibidē spiritū sanctū in die pentecostes apostolis dedit: vt patz ex decursu euāgelioꝝ z actuū. ij. ‖b Qm cōfortauit. Hic ꝓpter dicte inuitatiōis ratio assignat: que primo accipit ex beneficio noue legis. secūdo ex beneficio veteris: ibi. Qui annūciat. prima in duas: quia primo ponitur dictum beneficiū. secūdo declaratur quoddaz dictum: ibi. Qui dat niuem. Circa primū dicit psalmista:

‖b Qm cōfortauit seras portarū tuarū. supple debes laudare deum. dicunt autē hic portē hierusalē sacramenta noue legis: z maxime sacramentū baptismi q̄ quod est ingressus ad ecclesiā. Vere aūt b? mōi portas sunt virtutes sacroꝝ q̄ dicunt b? ꝓfortate: q̄ sacra noue legis bñt virtutē sanctificādi q̄ vire? nō erat i sacramētis veteris legis: ideo subdit: ‖c Bñdixit filijs tuis in te. bñdictiōe gre

‖d Qui posuit fines tuos pacē. ꝓter q̄ nāro rpo angeli nūcauerūt cā: Luc. ij. di. Gloria i altissimis deo: z i tra pax hoīb? bone voluntatis. q̄ē pax coīdis interna p q̄ā acquirit pax celestis z eterna. ‖e Et adipe frumēti satiat te. in sacro eucharistie q̄ ꝓsūt i pane de frumēto z tē ſpūalis refectio. ‖f Qui emittit eloquiū suū ſre. i. vbū euāgelicū q̄ ꝑcepit publicari p orbē terraꝝ p apostolos alios q̄ discipulos christi ad hoc missos: Marc. vlti. Eunt es in mūdū vniuersum ꝑdicate euāgeliū omni creature

‖g Velociter currit sermo eī. q. euangeliū in breui tpe fuit publicatū vbiq; in tota terra habitabili. s. viuētē ad huc beato petro: sicut declaratū fuit diffusius supra psalmo. xviii. ‖h Qui dat niuem. Hic ꝓsequēter declarat vltimo dictū de velocī publicatiōe euāgelij: z hoc p effectū mirabiles qui fuit velociter ex voluntate dei cum dicit:

‖h Qui dat niuem sicut lanam. hoc est ad modum lane albam et mollem: et hoc fit valde velociter cum in dissolutiōe nubiū in pluuia congelat antеq̄ ascēdat ad terrā

a Nebulã sicut cinerẽ spgit.i. ad modũ cineris colorã coloꝛe subalbido. Et talis sperso nebule fit vale subito. b Mittit crystallũ suam.in hebꝛeo dicẽ: Mittit glaciẽ suã. ꝛ idẽ est:qꝛ crystallus ẽ glacies lõgo tpe indurata: et est valde mirabilis mutatio cũ aqua tãmollis et fluida in glaciẽ taz durã ꝛ solidaz ita cito mutaꝛ: videlz aliqñ in vna nocte vel minoꝛ tempe. c Ante faciẽ frigoꝛis eius qs sustinebit.q.d. nullus homo si deus velit iꝑm intendẽ. tantũ cñ posset a deo frigus intendi: qꝛ nõ posset sustinere: ꝛ sicut aqua velociter indurat ꝛ solidatur in glacie ita cito mollis ꝛ fluida eius voluntate efficit:ideo subdit Emittet ver. suũ et liquefaciet ea ꝛc.

d Qui annũciat verbũ suũ Iacob. habuit cñ revelationem de ꝓpꝺo de tribu iuda nasciturꝺ:vt patz Gen. xlix. vbi dixit. Nõ auferet sceptrũ de iuda ꝛ dux de femoꝛe eius donec veniat qui mittendus est.i. ꝓpc. vnde ꝛ in trãslatione chaldaica habẽt donec veniat messias. e Et iudicia sua israel.i.legẽ pplo israel in qua cñ aliis ꝓceptis ponunt iudicialia. f Nõ fecit taliter omni nationi. revelationes cñ ꝓbetice nõ sic facte fuerũt aliis gentib⁹ cõiter: ꝑ valde raro:vt sancto iob ꝛ aliquib⁹ aliꝭ valde paucis.

g Et iudicia sua nõ manifestauit eis.i. legẽ veterẽ quaz solũ dedit iudeis:licz aliqñ gentiles admitterent ad ritũ illius legis.

In psal. cxlvii. Lauda hierusalẽ: vbi dicit i postil. Qñ cõfortauit seras portarũ.

Additio.

Quia rõne sacramentũ baptismi posset dici porta hierusalẽ:eo ꝙ ipm est ingressus ad ecclesiã:eadem rõne sacramẽtũ penitẽtie dici põt porta hierusalẽ:qz ꝙ illud ẽ regressus ad ecclesiã post lapsum:ꝛ sic possunt hic accipi porte hierusalẽ in plurali.

Psalmus. cxlviii.

Laudate dñm de celis. Huic psalmo ꝓmittit talis titulus in hebꝛeo ꝛ in translatiõe hieronymi. Alleluia.in aliquibus biblijs additur aggei ꝛ zacharie qõ fuit additũ ab aliquo trãslatoꝛe seu expositoꝛe:nescio tñ quare:qz psalm⁹ iste nõ videt plus factus ab eis qꝫ ab aliꝭ:sed est quedam inuitatio omnũ creaturaz ad laudandum deum:facta ab aliquo viro sancto quicũqꝫ fuerit:cui⁹ nomen ignoꝛat cñ ꝺm hebꝛeos:ꝛ ꝓbetauit de ꝓmo christi aduentu in fine huius psalmi qui diuidit in duas partes: quia primo ad laudem dei inuitanꝫ creature superiores secũdo inferioꝛes:ibi. Laudate dominũ de terra Circa primũ primo ponitur dicta inuitatio:secũdo inuitationis ratio:ibi. Quia ipe dixit.primo inuitanꝫ creaturę superioꝛes generaliter:cum dicit:Laudate dominũ de celis ꝛc.secũdo magis specialiẽ:vbi primo exprimit̃ natura angelica cum dicitur: b Laudate eum omnes angeli eius.qui sunt in tribus hierarchijs ꝛ nouẽ ordinibus. c Laudate eum omnes virtutes eius. ad laudem dei inuitatur specialiter ordo virtutum:qz per angelos illi⁹ ordinis fiunt effectus mirabiles in admirationẽ diuĩe potestatis hoc inducentes: ꝛ ꝓsequẽs ad eius laudez: secũdo natura celestis corporea:ꝛ primo ꝙtum ad celũ sydereum qõ est nobis magis notum cum dicit: d Laudate eũ sol ꝛ luna ꝛc.licet cñ corpoꝛa celestia sint inanimata:vt dicẽ damascen⁹. tamen dicit laudare deũ inq̃tũ ex sua pulchꝛitudine ꝛ virtute ducunt homines in cognitionẽ ꝛ laudem ipius ꝛc. Consequenter inuitat celum empyreum dicens:

angeli eius: laudate eũ oẽs ꝓtutes ei⁹ e Laudate eũ sol ꝛ luna: laudate eũ oẽs stelle ꝛ lumẽ. f Laudate eũ celi celoꝝ: ꝛ aque oẽs q̃ sup celos sunt g laudẽt nomẽ dñi. h Quia ipe dixit ꝛ facta sũt ipe mandauit ꝛ creata sunt i Statuit ea ĩ seculũ ꝛ ĩ seculũ seculi: k ꝓceptũ posuit et nõ ꝓteribit. l Laudate dominũ de terra m Dracones et oes abyssi. n Ignis o grando nix glacies spus procellarũ q que faciunt verbum eius.

e Laudate eum celi celoꝝum . dicit cñ empyreũ celum celum celoꝝũ:quia est super alios celos. Dz autez ponitur hic celi in plurali:hoc est ꝓpter diuersas mansiones electoꝝ ibi existẽtes ꝺm ꝙ dicit saluator Johannis. In domo patris mei mãsiones multe sunt. Consequẽter inuitat celum crystallinuz quod dicit aqueũ ꝓpter similitudinẽ in diaphanetate:sicut empyreum dicit a pyr quod est ignis,ꝓpter similitudinẽ in claritate dicens: f Et aque que super celos sunt.quia celum crystallinum est super celum sydereum.

g Laudent nomen dñi.eo modo quo dictuz est. h Quia ipse dixit. Hic ꝓsequẽter ponitur dicte laudationis ratio:que est duplex.vna ex beneficio creationis:cum dicitur:Quia ipse dixit ꝛ facta sunt ꝛc. ꝛ hic habent ab eo esse:ꝛ ꝓ hoc excludutur errores illoꝝum qui dicunt ꝙ creature incorruptibiles : vt intelligentie et corpoꝛa celestia non habent deum ꝓ causa efficiente sed cñ ꝓ finali. Secũda ratio accipitur ex duratiõe earum eterna a parte post cum dicitur:

i Statuit ea in eternum ꝛc.sed quia ista conseruatio in esse dependet ex divina voluntate: ideo subdit: k Preceptum posuit.q. manent in perpetuum ꝙtũ ad suam substantiam. l Et non ꝓteribit.reducẽdo eas ad nihilum licz posset facere sicut et de nihilo creauit. m Laudate dominũ. Hic consequẽter inuitantur ad deilaudem creature inferiores que sunt in regione elementari.et primo inuitatur natura irrationalis secundo rationalis:ibi. Reges terre. Circa primum dicitur: n Laudate dominum de terra. et in hoc tangitur infimum elementum: et consequẽter elementum aque cum dicitur:

m Dracones et omnes abyssi. dicuntur autem hic abyssi loca profunda oceani vbi habitant cete grandia:que dicuntur hic dracones. vnde Genes. primo. vbi nos habemus: Creauit deus cete grandia. in hebꝛeo habetur:Creauit deus dracones magnos. Consequenter tangit elementum ignis et aeris cuz dicit: o Ignis.ꝙtum ad superius elementum.

o Grando nix glacies et spiritus procellarum.id est venti facientes procellas in mari. ista enim generantur in aere. q Que faciunt verbum eius.

quia faciūt illud ad quod ordinant̄ et diuina institutione. Cōsequēter reuertit̄ ad elementū terre ꝙtum ad illud quod supereminet et eleuatur in aere dicens:

r Montes et omnes colles. dicūtur autem colles mōtes minores. g Ligna fructifera ꝛc. arbores. n. adterét terre: t ideo cū ipsa ꝓputantur. vnde et tercia die. pduc te sūt arbores sicut t terra distincta: Gen. j. Cōsequēter descendit ad ea q̄ mouētur in terra cum dicitur:

t Bestie. ꝙtū ad animalia siluestria. vnd dicitur bestie quasi vastie.

q Et vniuersa pecora. ꝙtum ad domestica.

x Serpentes. ꝙtū ad animalia reptantia: q̄ non mouentur pedibus.

r Mōtes 7 omnes colles: s ligna fructifera et oēs cedri. t Bestie v 7 vniuersa pecora: x serpētes y 7 volucres pēnate. z Reges trē a 7 omnes pncipes b et omnes iudices terre. Iuuenes et virgines senes cū iunioribꝰ laudent nomen dñi: c q̄ exaltatū est nomē eiꝰ solius. d Confessio eius e sup celū 7 terrā: f 7 exaltauit cornu pli sui g Hymnꝰ oibꝰ sanctꝭ eiꝰ: h filijs isrl' populo appropiquāti sibi.

y Et volucres pennate. et in Ḧ tangit animata se mouentia per aerem. omnia autē ista inuitātur ad dei laudem: t ipsum laudant in quātum in ipsis relucet diuina bonitas: et sunt materia laudis diuine intelligibilibus creaturis. z Reges terre. Hic cōsequenter inuitatur ad dei laudem rationalis creatura que ē humana: et primo ponitur dicta inuitatio. secūdo inuitationis ratio: ibi. Laudent nomen domini. Circa primū inuitant̄ primo superiores cum dicitur: z Reges terre. vnde dicitur. j. petri. ij. Siue regi tāq̄ precellenti. Consequēter inuitant̄ alij in generali cum dicitur: a Et omnes populi. scz regibus subiecti. Et vlterius inuitant̄ magis in speciali cum dicitur:

b Principes. qui dominātur sub regibus.

c Et omnes iudices terre. qui sunt instituti a regib⁹ et principibus ad terminādum causas. Consequēter inuitātur alij cuiuscūq̄ sexus et etatis cum dicitur: Iuuenes et virgines ꝛc. d Laudent. Hic incipit versus in hebreo et translatione hieronymi vbi ponit ratio dicte inuitationis ad laudem dei: et ponitur hic duplex ratio. Prima accipitur ex diuina celsitudine cum dicitur: d Laudent nomen domini. scz omnes predicti. e Quia exaltatum est nomen eius soli⁹. quia omnis creatura nihil est in cōparatione ipsius: ideo subditur: f Confessio eius. ad est cōfessio laudis ipsius. g Super celum 7 terram. id est fiat habitantibus in celo 7 in terra. Secūda ratio accipit ex cōdescensione diuina in sua incarnatione benedicta: quod notatur cum dicitur: h Exaltauit cornu populi sui. quia per hanc incarnationem natura humana est supra modum exaltata: vnde et christus ꝓpter hoc vocatur cornu in nouo testamento et veteri. vnde dicit zacharias habita reuelatione de christi incarnatione ꝓpinqua: Erexit cornuum nobis cornu salutis i domo dauid pueri sui Luce. j. Et anna mater samuelis similiter de hoc ꝓphetauit dicens. j. Reg. ij. Dabit imperiū regi suo: 7 sublimabit cornu christi sui. Et q̄ aduentus christi in mundum fuit angelis valde iocundus: propter quod cantauerunt: Gloria in altissimis deo. in natiuitate ipsius: Luce. ij. ideo subditur:

i Hymnus omnibus sanctis eius. id est angelis beatis qui speciali modo vocātur sancti: Deut. xxxiij. Dominus de syna venit. et subditur: Apparuit de monte pharan 7 cum eo sanctorum milia. i. angelorū: vt ibidem fuit expositum. Et quia non solum fuit iocundus angelis sed etiam hominibus: 7 maxime debuit esse iocundus populo israel: de quo fuit natus ſm carnē ideo subditur:

k Filijs israel. resumatur li hymnus qui signat laudez de deo cum cantico seu exultatiōe: vt dictū est supra psal. cxliij. l Populo appropinquāti sibi. id est populo isrl ſm genus ꝓpinquo sibi: vt dictū est supra: quia maria mater eius fuit de populo illo.

m In psalmo. cxl viij. Laudate dominū ō celis. vbi dicit in postilla: Circa primū primo ponitur.

Additio:

Nota synagoga hebreoꝝ recitat quotidie istos septē psalmos qui incipiūt ab illo: Exaltabo te oñe deus me⁹. 7 terminant̄ in fine psalterij ꝓmittentes eis et subiūgens aliquas orationes in quibus oratōnibus exp̄esse asserūt q̄ isti psalmi sunt facti ab ipo dauid. vnō min⁹ vere dicit q̄ ſm hebraeos nomen illius qui hos psalmos composuit ignoratur: imo et hoc sumitur ratio ꝓ opinione augustini circa auctoritatē psalmoꝝ: vt supra dictū fuit supra. Item circa declaratōnē huius psalmi 7 duoꝝ sequentiū attendendum est: q̄ hi tres psalmi ꝓprie ꝓ̄ applicari tribus statibus ecclesie principalibus: in quibus laus dei consideraī in singulis suo modo. Primo. n. stat⁹ ecclesie consideraī in lege antiqua: in qua diuina veritas in scripa nondū manifestata erat: nec adhuc via sanctorū ꝓpalata: ad hebreos. xi. Erat tamē excellentior status ille respectu ceteraꝝ nationū in ser. Primo in hoc q̄ cognoscebat deum esse creatorem mundi: quod quidē creationis beneficiū celebrabant in cui⁹ memoria sabbatum seruabatur: vt patet Exo. xx. Et ad istum statum referri posset psalmus iste. s. Laudate dominū de celis: in quo fit mētio exp̄essa de creatiōe mūdi correspondēter ad ea que continētur Genes. j. licz non omnino eodem ordine. Exprimūtur etiam in hoc psalmo angeli qui non fuerunt exp̄ssi in creatione mundi ꝓpter populi ruditatem: sed includūtur in hoc q̄ dicit: Fiat lux. ſm Aug. de quibus creaturis dicit: Quia ipe dixit et facta sunt: ipe mandauit 7 creata sunt. ꝓtendo ipsarū creationē. Secūdo iste status ꝓferē ceteris in hoc q̄ non solum deum ꝓfitebat esse creatorem mundi: sed etiam conseruatorē rerum creatarū quarum quedam sic ab eo conseruātur vt habeant ppetuitatem etiam ſm diuiduā: sicut sunt celestia de quib⁹ dicit: Statuit ea in eternum ꝛc. quedam vo perpetuitatē a deo habent ſm speciē: sicut ista inferiora de quibus dicit Laudate dominum de terra ꝛc. exponātur cetera sicut in postilla. Consequēter facit mentionē de regimine politico humano: eo q̄ veriuatur a lege naturali a deo primordialiter instituta: in quo regimine principales sunt reges tāq̄ capita et populi tanq̄ corpora de quibus dicit: Reges terre et omnes populi principes 7 omnes iudices terre. Minus vo principales in hoc modi regimine sunt illi q̄ nō habent perfectā rationem ad regendū: sicut illi q̄ nōdū attingunt perfectam etatem: de quibus dicit: Iuuenes 7 virgines. Similiter illi qui iam transierunt etatem virilem et ex senectute debilitantur: de quibus dicit: Senes. Tercio ꝓferē iste status in hoc q̄ ꝓfitebat vnitatē dei excluſa pluralitate deoꝝ: quā cetere nationes perniciose estimabant: et de hoc dicit: Laudent nomen domini quia exaltatum est nomen eius solius. Quarto ꝓfertur iste status in exclusione idolatrie: vt patet Exo. xx. ca. Multi enim phylosophantes et alij credebant tm vnum deū esse: qui tamē aliquas creaturas colebant tanq̄ deos: vt patet. iiij. Reg. xvij. de bis quos rex assyriorum habitare fecit in ciuitatibus Samarie. et quia huiusmodi idolatre colebant vt deos quādoq̄ creaturas celestes quādoq̄ terrenas: ideo subdit: Confessio eius. scilicet fidei vnitatis dei est. Super celum et terram. ꝓfitebātur enim q̄ nullus alius deus erat in celo nec in terra: vt habetur Deut. iiij. c. Scito ergo hodie 7 cogita i corde tuo q̄ dñs ipe est de⁹ in celo sursum 7 i terra deorsum et non sit alius.

Quinto pfertur iste status: quia ſb̄ fide ⁊ cultu vni⁹ dei miraculose exaltatum fuit comu populi dei. ſcz per regias potestate sublimē multis miraculis acquisitā: vt patz in hystoria dauid. j. et. ij. Reg. Exaltatio. n. comu in hoc loco non est necessariū vt intelligat de regno christi spirituali put in postilla ſ de regia potestate sublimi: Deut. xxxiij. de ephraim legitur: Cornua rinoceotis cornua illius: qō dicat, pter regnū decē tribuū qō ab eo descendit nō, pter regnum christi: qz non descendit de tribu ioseph ⁊ ephra im. similiter cum dicitur Treno z. ij. capi. Confregit in ira furoris sui omne cornu israel. intelligit ad litterā de oblatiōe regie potestatis a iudeis tempe hieremie non de regno christi. Sexto pfertur iste status qz non solū adepti fuerunt filij israel regiā potestatē modo pdicto: sed etiaz quandā sanctitatē sortis sunt. vnde Exo. xix. ca. legitur: Vos eritis mihi in regnū sacerdotale ⁊ gens sancta. ⁊ de hoc dicit: Hymn⁹ omibus sanctis eius. ⁊ sequit: Filij isrl̄ populo appropinquāti sibi. eo q nō fecit taliter omni nationi: vt dictū est in fine pcedentis psal. Secūd⁹ vo status ecclesie cōsideraē sub lege euāgelica: ad quē quidez statum pcie applicatur sequēs psal. ſ. Cantate dño tc. qō sic patz: nam hic status pferē pcedenti in sex. Primo i ipius nouitate: hic em status nouus dicit: tum respectu antiqui qui vetus est: de quo apostolus ad hebreos. vij. ca. dicendo: Quod veterauit paus. tum respectu legislatoris: de quo ad Ephe. iiij. Induite nouum hominē qui sm deū creatus est. tum respectu mandati principalis. vnde Joh. xiij. c. Mandatū nouū do vobis. tum respectu cuiuscūq; legem euangelicā suscipiētis ad Gal. vlti. c. Nec circūcisio aliquid valet nec ꝓputium sed noua creatura. Et ideo in statu no. testa. merito canticū nouum cantari dicit. vnde Esa. xlij. ca. vbi de christo in primo sui aduentu ad litterā agit dicit: Cantate dño canticū nouū laus ei⁹ ab extremis terre. qō, pcie cōcordat in forma verborum cuz primo versu hui⁹ psal. ſ. Cantate dño canticū nouum: laus eius in ecclesia sanctoz. nisi qz vbi dicitur hic: Laus eius in ecclesia sanctoz. ibi dicit: Laus eius in extremis terre. Et quo intelligit q ecclesia sanctoz. ſ. euāgelica de qua ibi ⁊ hic agitur: diffundenda erat in extremis terre. scz p orbem terraz. Secūdo pfertur hic status nouus respectu primi in pscientia christi: fuerat em christus in antiquo testamēto sub figura: nō est in reali pscntia: ⁊ de hoc dicat psal. Letetur israel in eo qui fecit illum: et filie syon exultent in rege suo. q. d. status non solū letatur in deum qui fecit eum. ſ. tanq̄ in creatoꝛē, put in primo statu: sed etiam tanq̄ in regem suum. ſ. in regem saluatorem: aurta illud Esa. xxxiij. ca. Dñs rex noster ipe saluabit nos. Tercio pfertur in exaltatiōe humiliū. In veteri em lic⁹ commendet humilitas: nō tamē sic laudat sicut in nouo: vbi christus quasi totaz vocrinā suā in hoc fundauit: math. xj. Discite a me qz mitis sum et humilis corde. similiter et primū vltimum quasi totum humilitati attribuit. d. Luc. xiij. ca. Qui se humiliat exaltabit. ⁊ de hoc dicat psalmista: Quia beneplacitū est deo in populo suo ꝛ exaltabit mansuetos in salutē. hoc est dicere: populus hui⁹ noui status in quo bñplacitū est deo fuit māsueti qui exaltabunt in saluté. Quarto pfertur hic status respectu primi in purificatiōe interioris hominis. ſ. pfecte. In primo em statu vt Augu. dicit: manus, phibebant non animus. ſ. vt in pluribus: in statu vō nouo tota gloria iustoz. in cōscientia interiori pfitit. vnde. ij. Coꝛ. j. c. Gloria nra hec est testimoniū pscie nre. de qua gloria dicat psal. Exultabūt sancti in gloria: letabunt in cubilib⁹ suis. ſ. in cōscientys suis puri ficatis. vnde in glo. Justi de actib⁹ suis bonis nō letantur extra. ſ. in populari fauoꝛe sed in cubilib⁹ suis. ſ. in cōscientijs. vnde math. vj. c. Intra cubiculū tuuz: ꝛ oza patrem tuū. Quinto vo pferē hic stat⁹ pcedēti i pēte duplici sibi data. ſ. spali ⁊ spūali: put exponit illud verbum euāgelij: Luc. xxij. Ecce duo gladij. ⁊ de hoc dicit: Et gladij ancipites i manib⁹ eoꝛ. ſ. gladius spalis: q̄ apud imperialē potestatē principaliter residet: ⁊ gladius spūalis. ſ. ligandi et soluēdi q̄ residet apud petrū ⁊ eius successoꝛes: cū primo em gladio q̄nq̄ fit: Vindicta in nationib⁹. cū secūdo: Increpatiōes in populis. Et ex hoc puenit q̄ q̄nq̄: Alligant reges eoꝛum in compedib⁹. quia sm glo. in preceptis dei que dicūtur vincula ferrea que quasi dura sunt ⁊ insolubilia: vt cū dicit: Nō deus cōuuxit homo nion sepet: Math. xix. c. Alligat⁹ es vroꝛ: noli querē solutionē. j. Coꝛ. vij. ca. His em vinculis liganē gentiū reges ⁊ nobiles secū ab infirmis hui⁹ mūdi: quos elegit dñs: vt fortia quęq; cōfunderet. hec in glo. ⁊ ideō vt faciant in eis iudiciū coscriptum. qz oia istam primo statu fuerūt cōscripta saltē in figura ⁊ modo copleni Sexto pfertur hic status pcedenti: quia primꝰ ptinebat em filijs israel pio appropinquāti sibi. vt in fine pcedentis psal. cōcluditur. Gloria. em hui⁹ status: Est omibus sanctis. ſ. p omnes gentes ⁊ per totū mūdum vt in glosa. Tercius vo status ecclesie considerat in lege tratifica ⁊ eterna. ſ. in statu gloie: ad quem quidem statum, pcie applicatur ps vltimus. scz Laudate dominū in sanctis eius. ꝛ exponat sicut vltimo loco exponitur in postilla ad istud, posituz reducēdo vsq; ibi cum dicit: Omnis spiritus laudet dominū. qō verbū preter expositionez postil. que satis competens est pōt etiā aliter exponi ⁊ forte magis pprie. Ad qō sciendū q̄ sm Greg. in ecclesia pseti imolatur deo sacrificiuz cōpunctionis: aurta illud: Sacrificiū deo spiritus contribulatus. in ecclesti vo sacrificiū laudis: vñ psalmista Dirupisti vincula mea ⁊ tibi sacrificabo hostiā laudis. cuius ratio est. Nam in hac vita retardat spiritus: ne feratur totus in ipsum deum: qnq; ex grauedine pecca totū: qnq; ex impedimēto molis carnalis que sunt vincula anime quibus diruptis in statu gloie sacrificat deo hostia laudis: in qua quidem hostia nihil reperit ān feratur in deum adeo dicit: Omnis spiritus laudet dominū. i. totus spūs. dicto em hebraica in hoc loco posita vtrūq; significat indifferēter. ſ. totum et omne. Hoc tandē est etiā q̄ vltim⁹ versus hui⁹ psal. vltimi coꝛresponder primo versui primi psalmi: sicut vltima exectio alicui⁹ rei prime inchoate perfectioi ipius. Beatitudo em de q̄ intelligit illud: Beat⁹ vir qui nō abijt i cōsilio impioꝛū. est beatitudo vie nondū perfecta sed incipiēs per recessum a malo. Sed in hoc verbo vltimo intelligitur perfecta ⁊ psummata beatitudo que terminat i totali adhesione ad deum per claram cognitionē ⁊ pfectum amoꝛem in quibus consistit summū gaudium ⁊ vera laus dei: de quibus Esa. lj. Gaudiū et exultatio reperient i ea gratiarū actio ⁊ voꝛ laudis: ad qō nos pducat dei filius Amen.

Replica.

In psalmo: Laudate dominū oēs celis. vbi postil. dicit ex titulo non esse notum nomen auctoris apud hebreos: Burgensis vult q̄ dauid sit auctoꝛ hui⁹ psal. sicut ⁊ omnū aliorū sm opinionē beati Augustini: de qua opinione vide coꝛrectoꝛium circa psalmum primū. Sed probatio Burgeñ. est probatio ignoti per ignotius: quia nititur probare per oationes quasdam quas nunc facit synagoga: que oationes nobis sunt magis ignote: et dato q̄ essent nobis note: non essent tamē auctentice: et adhuc eius oationes esse auctenticas et efficaces: quia per synagogę oationes iudei singulis diebus ecclesie christi et christianis maledicunt: vt dicitur in glosa ordinaria Esaie. Circa illum autem passum: Et exaltauit cornu populi sui. quem postillatoꝛ exponit de incarnatione christi in qua exaltauit nobis cornu salutis: p quod auctoꝛitatibus probat postillatoꝛ: Burgeñ. exponit de potestate regia in veteri testamento miraculose data populo israel: in quo burgeñ. multipliciter peccat. Primo quia dicit potestatē regiam inter iudeos miraculis multis acquisitā: cū tamē peccatis populi multū reprehensibiliter fuerint regalia iudeoꝛum exacta ⁊ introducta: de quo vide primū Regū. viij. in coꝛrectorio sat. lato. Secūdo peccat: quia cum cornu hic accipiatur in bono: et sic dicatur exaltatum: Burgeñ. ad, pbandum

suum ꝓpositum adducit concordantiaꝫ: in qua communi accipit in malo: ⁊ dicit de ipius communi electione. Nam qđ allegat Deut. penul. de ephraim communa rinoceroti communa illius accipit ꝑ regno decē tribuū sm omnes: qđ regnū. ō. sepe detestatus est. ⁊. j. Reg. xlix. vt ꝑz i eiusdē. c. communi rectorio. v. Similiter qđ allegat Treno. ij. sonat i detectione communi ⁊ regalie: hic autē sonat in exultatione: qz et optima causa ꝓsurgentē. dicit em hic: Confessio et sup celū ⁊ terrā. ⁊ ꝓ qz exaltauit cornu ppli sui. Ad ꝓbandū in eptias suas adducit concordātias vocales tm nō reales more viliū collectoꝝ ⁊ cetera.

Alleluia. ℣ Psal. cxlix.

[a] Cantate dño cāticuꝫ nouū: [b] laus ei⁹ in ecclā scoꝝ. [c] Letet̄ isr̄l i eo q̄ fecit eū: [d] ⁊ filie syon exultēt in rege suo. [e] Laudēt nomē ei⁹ in choro⁹ in tympano ⁊ psalterio psallāt ei. [f] Quia bñplacitum ē dño in ꝑplo suo: [g] et exaltauit māsuetos in salutē. [h] Exultabūt sancti in gloria: [i] letabunt in cubilibꝫ

suis [m] Exultatões dei in gutture eoꝝ: [n] ⁊ gladij ācipites [o] in manibꝫ eoꝝ. Ad faciendā in natiōibꝫ: increpationes in ꝑplis. Ad alligādos reges eoꝝ in compedibꝫ: et nobiles eorum in manicis ferreis. [p] Et faciant in eis iudicium cōscriptum: [q] gloria hec est omnibus sanctis eius.

Alleluia. Psalm⁹. cl.

Psalmus. cxlix.

Cantate dño. Huic psal. in hebr. ⁊ i trāsla. hiero. ꝓponitur ꝓ ti. Alleluia. et ꝓ hoc designat q̄ est quedā laus diuina: ⁊ sm hebreos ē diuina laus ꝓ victoria quā expectant sibi affuturā per regē messiā qui sm eos subiugabit ꝑplo iudeoꝝ omnes nationes ⁊ reges eoꝝ: sm q̄ videt̄ ifra ꝓtendere. j. Ad faciendā vindictam in nationib⁹ ꝛc. Sed hec exposito immutat falso fundamēto. s. q̄ ꝓphete sit ventur⁹ in mūdū: cū iste aduēt⁹ iam trāsierit in ꝓteritū: vt frequēter dictū est. ō. tūc ꝗtum ad hoc ista expositio tanq̄ erronea dimittat: et ꝓ quāto pōt habere veritatē accipiat: vt ꝑs iste sit quedam laus facta ab aliquo sancto viro ꝓ victoria ꝓfecta quā habituri sunt fideles ꝑplī in secundo aduentu xp̄i. s. ad iudicium: qz tunc tyranni ⁊ potētes hui⁹ mūdi qui fideles afflixerūt in corpe ⁊ aia detrudent̄ i infernū: ⁊ sancti cū xp̄o regnabūt in eternū: qđ ꝓuidens i spū sancto alijs vir sanctus cui⁹ nomē ignoraꝫ sm hebreos fecit psal. istū: sm vo beatū Aug. dauid fecit ipm. Igitur sm hāc sententiā ꝑs iste in duas ꝑtes diuidit̄ q: primo fidelis populus ad laudem inducit̄. secūdo ad hoc ratio adducit̄ ibi. Quia bñplacitum est. Circa ꝓmū dicit psalmista: ℣ a Cantate dño canticū nouum. ꝓ nouo bñficio fidelibus affuturo. ℣ b Laus eius in ecclia sanctoꝝ. s. ve. ac noui testa. quoꝝ vna est ecclesia: alicꝫ ecclia magis stricte accipiat̄: put cōtra synagogā diuidit̄. ℣ c Letet̄ isr̄l in eo qui fecit eū id est in xp̄o venturo ad iudiciū: qui potentia sue deitatis fecit totū mūdū. Et vocat̄ hic populus fidelis qui cūq; potissime xp̄ian⁹ israel. vñ dicit̄ Ro. ix. Non em qui i manifesto iudeus est: neq; q̄ in manifesto i carne est circūcisio: sed q̄ in abscōdito iudeus est ⁊ circūcisio cordis in spū nō lra. ℣ d Et filie syon. i. ecclie q̄ vocatur syon: vt dictū est supra psalmo. cxlvij. ℣ e In rege suo. i. in xp̄o qui in iudicio apparebit in regia maiestate: sicut in primo aduentu apparuit in nostra infirmitate. ℣ f Laudent nomē eius in choro. i. in societate cōcordi chantate: qz de bñficijs cōibus deus in cōi est laudand⁹. ℣ g In tympano ⁊ psalterio psallāt ei. ꝗ ista instrumēta designat̄ spūalis gaudij redūdantia de mente interiori ad extra: sm illud psalmi. lxxxiij. Cor meū ⁊ caro mea exultauerūt in deū viuū: ⁊ etiā q: non solū in vt. testa. sed etiā in no. ecclesia vtitur non solū sono vocū sed etiā instrumēto ꝛc: vt tympanis ⁊ organis in pluribus locis. ℣ h Quia beneplacitum. Hic adducitur ratio laudandi deum. Circa quod sciendū q̄ licꝫ aduentus christi ad iudicium futurus sit valde terribilis iniustis: erit tamen delectabilis iustis: ꝓter qđ saluator Luc. xxj. loquens apostolis de signis ꝓcedentib⁹ extremū iudicium subdit dicēs: Vbi autē fieri incipientibus respicite et leuate capita vestra. id est erbilarate corda: sm q̄ exponit beatus Grego. homelia. j. et ideo aduētus christi ad iudicium debet esse delectabilis iustis: qz habebunt iudicez gratum: ⁊ hoc ē qđ dicit: ℣ h Quia beneplacitū est dño i populo suo licꝫ em omnes homi ⁊ mali sint sui generalit̄: tñ iusti dicūtur ꝑplus suꝰ specialiter qui sunt a vero electi ad regnādum cum eo i ciuitate celesti. ℣ i Et exaltauit mansuetos in salutem. loquitur hic de futuro ꝓ modū ꝓteriti ꝓpter certitudinem ꝓphetie. et dicūtur hic mansueti potissime illi qui dulciter sustinent oppressiones tyranno⁹ amore dei: qui in iudicio futuro erūt exaltati: adeo subditur. ℣ k Exultabunt sancti in gloria. quia post iudicium sancti erunt gloriosi in anima et corpore: et sic augmentata gloria augmentabit̄ eorum exultatio ⁊ letitia: ⁊ quia tūc totaliter quietabitur anime appetitus: adeo subditur: ℣ l Letabunt in cubilibus suis. q: cubile est locus quietis. Et dicitur i plurali: cubilib⁹. ꝓ diuersis gloriē gradib⁹ seu māsionibus: quia licet sit eadez beatitudo omniū obiectiue non tamē formaliter: quia licet omnes sancti videāt deū et eo fruātur: tamen vnus videt ipsum clarius altero: et dulcius fruitur ipso: et quia tunc in corporibus gloriosis erit laus vocalis: sm q̄ dicunt aliqui doctores et probabiliter: ideo subditur: ℣ m Exultationes dei in gutture eorum. quia laus vocalis incipit a gutture et arteriꝰ.

℣ n Et gladij ancipites. id est ex vtraq; parte scindentes ℣ o In manibus eorum ad faciendam vindictam ꝛc. per hoc intelligitur cōstantia sanctoꝝ et potentia in extremo iudicio contra illos qui iniuste oppresserūt eos in hoc mūdo: sm q̄ dicitur Sap. v. Tūc stabunt iusti in magna cōstantia aduersus eos qui se angustiauerūt ꝛc. Vel potest referri illa littera ad angelos sanctos qui erunt executores diuini iudicij separando impios a iustis: et mittēdo eos cum demonibus in ignem infernī: sm q̄ dicit: matth. xiij. Exibunt angeli ⁊ separabūt malos de medio iustoꝝ: et mittent eos in caminum ignis. et quia ab illa pena nō poterunt solui seu liberari: ideo subditur. Ad alligandos reges eorum ꝛc. ℣ p Et faciant in eis iudicium cōscriptum. id est executionem extremi iudicij in diuina ꝓscientia ab eterno cōscripti ⁊ etiā in libris vte. ac no. testamēti. Et quia talis executio diuine iusticie cedet ad augmentum gloie electoꝝ: sm q̄ dicitur supra psal. lvij. Letabit̄ iustus cum viderit vindictam: ideo subditur. ℣ q Gloria hec est omnibus sanctis eius. vel istud potest referri ad sententiam datam ꝓ electis: quia sicut angeli erunt executores diuini iudicij mittendo malos in gehennam ita erūt executores transferendo electos in anima ⁊ corpore ad gloriā sempiternam.

Psalmus. cl.

Laudate dominū in sanctis eius. Huic psal. ꝓmittitur talis ti. in hebreo ⁊ in translatiōe hieronymi Alleluia. ad designandum ꝙ psal. iste ē quedā inuitatio ad laudem dei: ꝛ exponitur communiter ad litterā referendo ad tempus veteris testamēti: ⁊ sm hoc in hoc psalmo tria tanguntur. Primū est laudatiōis locꝰ cū dicit:

a Laudate dñm in sanctis eius. ⁊ vocat hic sancta prima ps templi que dicebat sanctū siue sancta: et secūda q̄ dicebat sanctū sanctoꝝ: vbi sacerdotes dicebāt diuinas laudes: q̄ primā ptē intrabāt quotidie sacerdotes sacrificioꝝ officia ꝯsummātes. secūdā v̄o partē intrabat summus sacerdos semel in anno: vt hr̄ hebre. ix. ⁊ q̄ deus non solū est laudādus i terris s̄ etiā in celis: iō subdit:

b Laudate eum in firmamēto virtutis: ⁊ vocat h̄ celū empyreū firmamentū: eo q̄ ē imobile et firmū: et sic diuine cōtemplationi et eius laudi aptissimum.

c Laudate eum. Hic ponitur secūdū. s. ipius dei laudandi magnificus status cū dicit: Laudate eum in virtutib⁹ eius. licz eñ diuina virtus sit vnica sicut et eius substātia: tamē est multiplex in effectibus: ita q̄ nunq̄ tot effectus producit quin possit adhuc ꝓducere plures: ideo dicit:

d In virtutibus eius. i. in effectibus suis iam factis ⁊ fieri possibilib⁹ ⁊ quia magnitudo virtutis eius est nobis incōprehensibilis: ideo subdit:

e Laudate eum s̄m multitudinem magnitudinis eius. i. quātūcunq̄ poteritis: q̄ adhuc ad debitā eius laudē nō attingetis. Eccli. xliij. Benedicētes dominū exaltate eū quātū potestis: maior est eñ omi laude.

f Laudate eum. Hic ꝯnter ponit terciū. s. laudationis modus: ⁊ q̄ in ve. testa. non solū laudabāt deū vocibus humanis sed etiā musicis instrumētis: ideo dicit: Laudate eū in sono tube ⁊c. ⁊ nominat hic plura instrumēta musica quib⁹ vtebant sacerdotes ⁊ leuite: ⁊ descriptionē eoꝝ ptrāseo: q̄ sunt satis nota excepto vno cū dr:

g Et choro. Et dicūt aliqui q̄ chorus est instrumētū de corio factū: ⁊ habet duas fistulas de ligno: vnā per quam inflatur: ⁊ aliam per quā emittit sonum: ⁊ vocatur gallice cheurete: credo tñ magis q̄ hic accipit chorus ꝓ laudantium societate.

h Laudate eū in chordis. i. in instrumētis hñtib⁹ chordas de ere seu intestinis: sed q̄ iste modulatiōes instrumētoꝝ seu vocum deo non sunt accepte: nisi inquātū procedūt ex mētis deuotiōe: ideo ꝯcludit in fine:

i Omnis spiritus laudet dñm. Videt aūt mihi q̄ psalmus iste potest aliter exponi: vt sit cōclusio totius libri psalmoꝝ ⁊ ꝯsequēter se habens ad p̄cedentē psalmū qui terminat in translatiōe electoꝝ ad celestem gloriam peracto iudicio extremo: et ideo in hoc psalmo inuitant omnes ciues celestes ad dei laudē ꝑpetuaz: inter quos primo inuitant homines ad gloriā assumpti: q̄ christ⁹ i humanitate assumpta et beata virgo maria excedunt omnes angelos in celesti gloria: ⁊ ideo dicit: Laudate dominū in sanctis ei⁹. i. in societate sanctoꝝ ex homib⁹

Laudate eū in firmamēto virtutis eius. i. i celo empyreo: q̄d est bonoꝝ loc⁹ ⁊ dicitur firmamentū rōne p̄tacta. Secūdo inuitant ciues celestes q̄tum ad angelos: cuz dicit: Laudate eum in virtutibus ei⁹. i. i societate angelorum q̄ nomiant nomine virtutū: eo q̄ medius ordo medie hierarchie nominat ordo virtutū: extrema autē aliquādo nomiantur a medio. Laudate eum s̄m multitudinē magnitudinis eius. licz aūt magnitudo diuina sit vna ⁊ nō multiplicata in se: dicit tñ quodāmō multiplicari inquātū ab ea ꝓducūtur multi effectus magni. et quia isti effectus maxime relucēt in ciuibus celestibus tam angelis q̄ hominibus: iō vtrisq̄ dicit: Laudate eum s̄m multitudinē magnitudinis ei⁹. Laudate eū i sono tube ⁊c. s̄m q̄ dicit beatus Greg. Balbuciēdo ꝓut possumus excelsa dei resonamus. s. p sensibilia nobis nota: ideo hic exprimūtur multa instrumēta musica: non q̄ habeant locū in celesti patria: sed ad designandū magnitudinē iocūditatis celestis: in qua licet sit laus vocalis s̄m aliquos doctores: vt dictū est psalmo precedenti: tamē laus mētalis siue spiritualis est p̄ncipalior: ideo in fine concludit: Omnis spiritus laudet dominuz. i. spiritus angelicus et humanus: qui ibi continue laudant deum: s̄m q̄ dicitur supra psalmo. lxxxiij. Beati qui habitant in domo tua domine in secula seculorum laudabūt te. Ad quā laudem nos ꝑducat qui cum patre ⁊ spiritu sancto viuit ⁊ regnat in secula seculorum: Amen.

Laudate dñm i sanctis ei⁹: laudate eū in firmamēto virtutis ei⁹. Laudate eū in virtutib⁹ eius: laudate eum s̄m multitudinē magnitudinis ei⁹. Laudate eū in sono tube: laudate eū in psalterio ⁊ cithara. Laudate eum in tympano ⁊ choro laudate eū i chordis ⁊ organo. Laudate eum in cymbalis benesonantib⁹: laudate eum i cymbalis iubilatōnis: oīs spūs laudet dñm. Alla.

Explicit psalterium.

Explicit postilla supra librum psalmorū edita a fratre Nicolao de lyra ex ordine minorū sacre theologie doctore excellentissimo.

Expositio plogi in puerbia salomonis incipit.

TUngat epla ꝛc. Hūc plogū ꝓmittit hieronymus trib⁹ libris salomonis scribēs chromatio et heliodoro epis. Unde ipse dicit in secūdo libro ꝓtra rufinū: salomonis libros quos olim iurta addi tis obelis ꝛ asteriscis in latinuz verteram ex hebraico transferens ꝛ dedicans sanctis episcopis chromatō ꝛ heliodoro hoc i pfatiuncle mee fine ꝓmitti.

Epla sancti hieronymi ꝓsbyteri ad chromatium ꝛ heliodoꝝ epos ꝛ libris salomonis.

TUngat epla ꝗs tūgit sacerdotiuz: immo chartā nō dividat: ꝗs xpi nectit amor.

Cōmētarios i osee amos ꝛ zachariā: malachiā ꝗ ꝓscripsi. Scripsissem si licuisset ꝰ p̄ valitudine. c Adhibitis solatiis sumptuū. d Notarios nros ꝛ e librarios sustētatis vt vobis potissimū nr̄m tribuat ingeniū. Et ecce ex latere freqūs turba f diuersa poscētium: qi aut g equū sit me h vob esurientib⁹ ꝛ i alijs laborare: aut ī rōne dati et accepti: k cuiꝰ ꝓter vos l obnoxi⁹ sim. Itaqꝫ lōga egrotatōe fract⁹: ne penit⁹ ḃ anno reticerē ꝛ apō vos mut⁹ eēz m tridui op⁹ noi vro ꝓsecraui interpratiōez vicz tū salomōis voluminū. n masloth: qō hebrei parabolas: posse ꝛ preciū tenotat. Itez valere i mala significatōe dꝰ perire vel infirmari: ꝛ inde vale valeto valetote verbum defectiuū qō princ ad salutatōez in recessu. vñ ysus differētial. Dicit aue veniēs tibi iure: valeqꝫ recedēs. Hoc verbū salue ꝓbendit auectꝫ valeqꝫ: ꝛ q; post pactā sepultura recedēs amici dicebāt: mortuo vale: qō erat signū q; ampli⁹ nō tebebant eū videre dicunt quidam q; ab isto vale dī valitudo ꝓ infirmitate. vel.

b Pro valitudine. i. firmitate deficiente. valitudo ei dī firmitas: vel infirmitas: vñ grecisimus. Infirmi ti bi sit valitudo sit q; q; firmi: dicas a ꝛa leo dissimiliqꝫ mōsez ſm diuersas significatōnes.

c Solatia sūptuum. i. expensaꝝ. Sine quib⁹ nulluz est solatiū: iurta illud. Si sumptus deficit tibi nulle delitie sint.

d Notarios. i. scriptores.

e Librarios. i. libroꝝ custodes: vel pot⁹ notarios appellat q; primo scribebant in cedulis de minuta ſra: ꝑ librarios notat illos q; scripta a notarijs redigebant in libros scribentes de grossa ſra. vñ ysid. in. vj. etymo. liber est interior tunica corticis q; ligno adhereꝛ: vñ et liber dī i quo scribimus eo q; ante vsuz charte vel membranaꝝ de librꝫ arboꝝ volumina fiebant ꝛ ꝓpaginabant: vñ ꝛ scriptores a libris arboꝝ librarios vocauerūt.

f Diuersa poscentium. quia vos peritis ꝓmentaria inuictos ꝓbas: ꝛ aliq petunt alias scripturas.

g Equum. i. iustum.

h Vobis esurientib⁹. i. valde dicta ꝓmentaria desiderantibus: sicut valde desiderat cibū q; esurit.

i Alijs laborare. i. ad petitōez alioꝝ q̄b⁹ nō teneor sicut vobis: ꝛ tñ instāter petit ysi.

k Cuiꝰ alij ꝓter vos. in rōne dati et accepti. q. d. nulli suz obligatus nisi vobis: q; nullus alius vedit mihi expensas: ꝛ a nullo alio accepi eas.

l Obnoxi⁹ sim. i. obligat⁹ obnoxi⁹ et obnoxius. i. subditus. vel obnoxius ꝓnit ab ob ꝛ nocua: ꝓrie quidē obnoxius alicui dr qui ꝓter noxam. i. culpā vel ꝓter offensam aliquā illi est suppositꝰ vebit⁹ vel obligatus: ꝑ ponit ꝓ subiecto subdito quocūq; mō.

m Tridui. i. parui tpis: ꝛ tric q; ponit finitum ꝓ infinito. vel Tridui. i. modici laboris a tris. i. tres ꝛ dies.

n Masloth: qd. s. volumē hebrei vocant pabolas. masloth hebraice: pabole grece: puerbia latine. est aūt pabola rerū genere dissimiliuz ꝓparatio: sicut. rrr. puer. dyabol⁹ ꝓparat sanguisuge: ḡa semp sitit sanguine peccatoꝝ. Item in eode ca. leoni fortissimo cōparat salomon xp̄m de morte triuphante: gallo q; annunciat horas noctis ꝓparat p̄dicatoꝛē arieti q; est dux gregis ꝓparat sacerdotē: vñ dicit ysid. in. vj. etymo. Salomon libru istū pabolas appellauit: eo q; in ipso sub ꝓparatiua similitudine figuras verboꝝ et imagines veritatis ostenderit: ipsam aūt veritatē ad intelligendū legentib⁹ referauit. pabola dr a para qō est iurta ꝛ bole qō est smia: quasi similitudo vel ꝓparatio ex dissimilib⁹ sumpta iurta scitetiam. puerbium aūt est parabola vel similitudo vbi aliꝰ dicitur ꝛ aliud intelligitur: sicut Luc. viij. sem en dicit verbum dei: et volucres dyaboli: vñ dicit puerbium. q. puerbo positum: vel quasi verbum ꝓ alio.

o Coeleth. hebraice qō volumen. Possum⁹ dicere ecclesiasten. ꝛē. coeleth hebraice: ecclesiastes grece: cōcionatoꝛ latie. ꝓcono: ꝓconariꝰ dr locꝰ ad ꝓconē ꝛ inde ꝓconatoꝛ

dicitur liber iste: eo q sermo ei⁹ nō spāliter ad ynū sicut in pueribus: ꝫ ad vniuersos generaliter dirigat: docens oia q in mūdo cernim⁹ ea duca cē ꝛ bcuia ꝛ ob ꝫ minime appetenda: ꝛa dicit ysid. in .vj. etymo. ¶p Syrasirim qđ i lingua nr̄a vertē. i. transferē vel interptāt. ¶q Canticū canticoꝝ. q. d. syrasirim hebraice epithalamiū grece carmē nuptiale latine q̄ canit epithalamiuz. i. nuptialē cantū. p iūctione xpi ecclie. vt autē canticū cāticoꝝ eo q oib⁹ cantic⁹ pferatur q̄ in sacr⁹ scripturis habem⁹: sicut quedaz in lege oñi dicunt sctā q̄ bus maiora sē sctā sanctoruz: ita dicit ysid. ety. vj. Et ꝫ dit. Hoc ātē triū librorū carmina et ametris et pentametris versib⁹ cōposita phibent vt iosephus hieronymusq; ꝑsentunt.

vulgata aūt editio puerbia vocat: coeleth: q̄ grece ecclesiastē: latine ꝓcionatorē possum⁹ dicē: syrasiri: qđ i lingua nr̄a ytiē cāticū cāticoꝝ. Ferē ꝛ panarethos ie su filij sirach liber: ꝛ alius pseudoepigraph⁹: q̄ sapia salomois inscribit. Quoꝝ porē hebraicū reperi. nō ecclasticū vt apl̄ latinos ꝫ pabolas pnotatum. Cui iuncti erāt ecclesiastes ꝛ cāticū canticoꝝ: vt silitudinē salomonis nō solū nūero liboꝝ: ꝫ eē materiaꝝ genē coequaz Scōs apl̄ hebreos nulq; ē: q: ꝛ ipe stil⁹ grecā eloqntiam redolet: ꝛ nōnlli scptoꝝ vetez: hūc cē iudei philonis affirmant. Sic ḡ iudith et thobie ꝛ machaboꝝ libros: legit q̄dez eos eccliā: ꝫ inter canonicas scpturas nō recipit: sic ꝛ ꝫ duo volumina legat ad edificatōez plebis no ad auctez eccliasticoruz dogmatū cfirmandā. Sicui sane. lxx. interptū magz editio placet: hz eā a nobis oli emēdat ā. Neqz ei noua sic cudim⁹: vt vetera vestra amus: ꝛ tñ cū diligētissime legerit: sciat magz nr̄a scripta intelligi: q̄ nō tercius vas trāsfusa ocxerit: ꝫ statim plurissime emēdata teste: suū sapoꝛē seruauerit. ¶ Explicit epistola sancti hieronymi.

¶r Epithalamiuz .i. cāt⁹ q̄ fit ꝛ thalamū. i. sup̄ sponsū vel sponsā. vñ epithalamius a um. Fm bugutionē. Papias vro sic dicit. Epithalamia sē carmia nuptiaꝝ q̄ decantant a scolasticis ad honorē sponsi vel sponse. Hoc ꝓio salomō edidit ad laudem xpi ꝛ ecclie: ex q̄ gētiles epithalamia sibi vendicauerūt. Dictuz est aūt q̄ in thalamis decantēt. Dico. in epla ad paulinū. Salomō pacifi⁹ ꝛ amabil⁹ dñi mores corrigit: naturā docet: ecclia iūgit pter ꝛ xpm: sctāꝝ q̄z nuptiaꝝ dulce canit epithalamiū.

¶r Panarethos. i. ecclasticus. a pan qđ ē totū: ꝛ ares qđ est virt⁹: ꝛ thesis qđ ē positō: q: ē ꝓtentiu⁹ ꝛ instructiuus virtutum oim tam theologicaꝝ q̄ politicaꝝ. vel dr̄ a pan qđ ē ofne ꝛ a rethe qđ ē virt⁹ cum em a latinis indistincte dr̄ virt⁹ vel ai vel corpis. grece aūt arethe dr̄ tñ ai. dynamis ꝺo in corpe ꝛ in aia dr̄. Remig⁹ dicit in interptatōnibus. Panarethos: liber ecclie vel ecclesiasticus: te q̄ dicit ysid. ety. vj. Liber ecclasticuz certissime iesus filij sirach hierosolymita iesu sacerdotis magni nepos ꝓpoluit: te q̄ meminit ꝛ zacharias: q̄ libri apud nos ꝑter eloquij silitudines salomonis titulo ꝓnotant: dicē aūt ecclasticē: eo q te ten⁹ ecclie disciplina religiose ꝙuersatōis magna cura ꝛ rōne sit edit⁹: ꝫ ꝛ apud hebreos reperit: ꝫ inter apocryphos dr̄. ¶s Filij sirach. ad dñam iesu filū naue.

¶r Pseudograph⁹. i. falsō inscrip⁹ vel intitulat⁹: q: salz Sapi. salomō inserī. cū tñ non a salomone ꝫ a philone sit edit⁹: ꝛ dr̄ pseudograph⁹ a pseudo qđ ē falsus ꝛ graphos qđ ē scriptura. i. falsō inscripē q̄tum ad titulū supradcm. Etiā pseudograpbus aliq̄n exponit falsus scriptor: ꝛ pt̄est in hac dictione ꝛ sillibus vt pseudo apl̄s pseudo ꝓpha esse ꝓpositio vel appositio. Et est pseudo indeclinabile in vtroq; numero ꝛ ois generis fm bug. Quidā tñ dicunt q̄ pseudo est tñ numeri plālis. Sz teneq qđ prius dictum est: ꝛ cōpit penultimā pseudograph⁹ de hoc dicit yiso. in .vj. cty. ꝛ sumit a hieronymo: liber sapientie apud hebreos nulsq; est. vñ ꝛ ipse sīlus grecā magis eloquentiaz redolet: hūc ei iudei philonis eē affirmant. q̄. pinde sapia nominat: q: in eo rōi aduent⁹ q̄ est sapia pūs et passio ei⁹ euidenter exprimit. De philone dicit hieronym⁹ in libro illustriū viroꝝ: q: fuit iudeus natōne alexandrin⁹ de genere sacerdotū. ¶t Pnotatū. i. intitulatum. Secundus. s. liber sapientie. ¶u Ipse stilus. i. ipse modus scribendi. ¶y Eloquentiam redolet. i. sapit. q. d. ita lucalenē et tam ecellenter loquit q: ex ipso modo loquendi apparet hunc librum greco eloquio fuisse scriptum quia philo in greca ligua fuit peritus licz esset iudeus.

¶a Sicut ḡ iudith ꝛc. ysid. in .vj. cty. dicit et Judith thobie machabeoruz libri quibus auctoribus scripti sunt minime cōstat. habent aūt vocabula ex eorum nominibus quoꝝ gesta i eis scribuntur.

¶b Canonicas .i. regulares i q̄bus danē. recte regule viuendi: que recte regūt que recte ducūt nec alioꝝ trahunt: que distortum pauumq; corrigunt vnde dicunē canonice a canon grece qđ est regula latine siue ꝓsuetudo approbata siue institutio: et sciaꝭ q: canon in recto nō debet in fine accentuari cum corripiat penl̄. obliquorum. Inde canonicus. i. regularis vt dictum est in ꝓlogo galeato sup̄ libros regū inuicies q̄ libri sunt de canone: ꝛ q nō. ¶c Nō recipit. ꝫ vez ē de octāli ecclia: ꝫ oc cidētalis recipit vt dicit Aug. in li. de ciui. dei. vel forte nondū tpe suo erāt recepti. ¶d Vel nō recipit int̄ canō. scrip. i. nō ꝓbat in canone vet̄. le. aut noue. sūt tñ canonici libri ab ecclia catholica approbati. ¶d Sicui sane ꝛc. ifa plana ē: sūa em talis est: si aliqn magz placet editio lxx. q̄ nostra: pōt eam hr̄e olim a me correctam. ¶e Cudim⁹. i. fabricam⁹ vel facimus. Cudo is dr̄ fabricare: ferire polire: sculpere: ꝛ tondē. ¶f Sz cū diligentissime legerit ꝛc. Dic. ꝙbat p sile sua editionem ꝓualere: sicut em vinū transfusum de ꝓio vase in secundū: ꝛ de scdo in tertiū corrūpit: et accēsat ita editio. lxx. de hebreo in grecū: ꝛ de greco in latinū q̄si i tertiū vas transfusa: mu⁹ valet q̄ nr̄a q̄ immediate de ipso fonte veritatis hebraice ē assumpta: et ꝫ ē qđ ipe dicit. ¶g Sciat magis nr̄a scpta intelligi. i. magz cē intelligibilia: q: puriora sē ꝛ veriora ēē editio. lxx.

¶h Que nō i tercū vas trāsfusa cognouerit. i. corrupta fuerit ad moduz vini nimis de vase in vas trāsfusi qđ amittit colorē ꝛ sapoꝛē ꝛ valoꝛē. Coacuerint a coaceo qđ ꝓpie a cō ꝛ aceo. i. cē vel fieri acidū. ¶i Sz statim. i. mediate. ¶k De plo. i. de torculari. ¶l Purissime emē. te. i. vase penit⁹ incorrupto. Cōmendata a ꝓmēdo qđ ꝓpie a cō ꝛ mādo: ꝛ a mēdare: tradē ꝓmittere: laudare: magnificare et extollere. Testa q̄si tosta a tost⁹: ꝛ a: ꝛi q: cū pri⁹ mollis sit tosta postea desiccat ꝛ indurat⁹ vū coquit. Et dr̄ olla vel etiā q̄cūq; de crera vel argillosa terra coquit. Tñ quadaz silitudine dicit testa capit⁹. ¶m Saporē suū seruauerit. Preclum a ꝓmendo dr̄ fossoriū: et ꝓprie plum dicit illud longum instrumentū quo ꝓmuntur vue. vel ꝓpie prelum. q. preq̄ alijs longum.

Prologus

Postilla venerabilis fratris Nicolai de lyra cū additionibus Pauli burgēn ⁊ replicis defensiuis matthie doinck sup̄ puerbia salomonis incipit feliciter.

Ecce descripsi eam tibi tripliciter p̄uer. xxij. fm q̄ dicit in p̄incipio libri de plant⁹. Tria vt ait empodocles i tota rerū varietate: papue excellentissimū diuie munificētie donum phias. s. extollunt magnifice mobilis affluētie cōtempt⁹: future felicitatis appetit⁹ mentis illustratio quoz primo nihil in bonestū: secdo nihil felicius: tercō nihil ad ambox adeptionē ꝑpendiosam efficacius. Clera aūt phia traditur in sacra scriptura: ⁊ quodā speciali modo in libris salomonis qui ꝓpter hoc sapientiales dicuntur. phia eīm antiquitus sapientia dicebatur. et philosophi sapientes. Sed pythagoras nomē sapientis refugiens ne arrogantie notam incurreret philosophum se esse iudicat. i. amatorem sapie: qō pōt dici sine nota arrogantie ⁊ extūc vocati sunt philosophi: q̄ prius sapientes dicebant: ⁊ sapientia extūc philosophia nominari cepit. Igitur in libris salomonis q̄ fm nominatōez antiquā sapientiales dicunt tria p̄dicta philosophiam seu sapientiā extollentia ꝓmittuntur: videlz mobilis affluentie ꝓemptus: future felicitatis appetitus: ⁊ mentis illustratio. Licet aūt mentis illustratio inter ista tria ponat vltimo: tñ ordine rpis ⁊ nature p̄cedit alia duo: q: est via ad ꝑpendiosaz adeptionē eorum vt dictus est. Igit in primo libro salomonis q̄ dr̄ parabole: mentis illustratō ꝓmittit. q: ibi documenta ponuntur ad eruditōez simpliciū: ⁊ ad augendū scientiā intelligentiū: fm q̄ dr̄ in p̄incipio libri: Parabole salomonis filij dauid regis isrl ad sciendā sapientiā ⁊ disciplinā ⁊c. In secdo vero libro ei⁹ qui ecclesiastes dic: cōtemptus mūdi vocatur: fm q̄ in p̄incipio libri dicit. Vanitas vanitatū dixit ecclesiastes vanitas vanitatū ⁊ omnia vanitas. In tercio vero libro de q̄ dr̄: Canticū canticoz: ⁊ superne felicitatis appetitus exprimit: fm q̄ in p̄incipio libri dr̄ in ꝑsona ecclie q̄ a primo Abel iusto incepit: vt dicit Gregor. omel. xvj. Osculetur me osculoziis sui ⁊c. qō quidē osculū dr̄ in fruitiōe tota: igitur in verbo assumpto circa libros sapiēciales tāgunt quatuor cause. s. effectiua: subiectiua: formalis ⁊ finalis. Causa vō effectiua duplex ē: vna principalis. s. deus reuelās sapientiā in his libris ꝓtentā. Alia instrumentalis. s. ipse salomon q̄ habuit hanc sapientiā diuinitus infusam: vtz tercio reg. iij. et eam descripsit spūsancto dictante in trib⁹ libris p̄dictis: ⁊ h̄ notat cū dr̄. Ecce descripsi. vñ dr̄ ecclesiastes. xij. Cumq̄ esset sapientissimus ecclesiastes docuit populū: et enarrauit que fecerat ⁊ inuestigans ꝓposuit parabolas multas: q̄uisuit verba vtilia: ⁊ descripsit sermones rectissimos ⁊ verita te plenos. Circa secdm cōsiderandū: q̄ sicut corpus mobile sub ratōne absoluta subiectum est in tota philosophia naturali: in p̄tialib⁹ vō libris sub ratōnib⁹ ꝓtract⁹ vt in libro de celo ⁊ mūdo subiectus est corpus mobile ad situm: ⁊ sic de aliis: ita deus est subiectum in tota sacra scriptura sub rōne veritatis absolute: ideo dr̄ theologia quasi sermo de deo. In partibus vō sacre scripture est subiectū sub rōnibus magis determinatis: vt in veteri testamento subiectū est deus vt creator: ⁊ in nouo vt redemptor. In libris vō sapientialibus est subiectum vt sapientie dator. nec obstat si dicatur q̄ hec est ratio cause effectiue: q: in tota sacra scriptura deus est causa efficiens ⁊ subiectiua. efficiens inquantū ab eo infunditur ⁊ regulatur. Subiectiua vō inquantum p̄ ipsam infusam ab dominibus cognoscitur: et ista cā subiectiua tangitur cum dicitur: Eam. s. sapientiam q̄ est idem quod ipse deus. et quia eius cognitio est summe desiderabilis: ideo de ea dicitur: Sapiē. viij. Hanc amaui et exquisiui eam a iuuentute mea: ⁊ amator factus sum formē illius. Tercio autem tangitur in verbo ꝓposito causa finalis cum dicitur. Tibi. i. ad vtilitatē tuam. Ad bonum enīz totius ecclesie descripti sunt isti libri ꝓtinentes doctrinam sapientie: p̄ quam habeē gr̄a in p̄nti: ⁊ gloria in futuro: ꝓter qō de ipis dr̄. puer. iij. Longitudinē dierū ⁊ annos vite ⁊ pacem apponent tibi. Et dicit annos vite ꝑfectum ad gr̄am in p̄nti vinificantē. Pacem. s. triplicem: intern ā: fraternā ⁊ supernā: ⁊ quia supernā habet eternitatē annexā: ideo dicit: Longitudinē dierum: q: eternitas a nobis nō capitur in p̄nti nisi fm imaginationem temp̄is infiniti. Causa vero formalis tangit cum dicitur. Tripliciter. est aūt duplex forma. s. forma tractandi: ⁊ forma tractatus: forma tractandi est mod⁹ agendi: qui triplex est in libris sapientialibus quia p̄cedunt monitiue: ominatiue: ⁊ p̄missiue. De quo potest accipi quod dicit ecclesiastes. ij. Funiculus triplex difficile rumpitur. q: si aliquis non acquiescit monitis: ꝓpellitur tamē ꝓminatōnibus: vel attrahitur ꝓmissis. ⁊ in hoc etiaz huius doctrine solicitas designatur. Forma vō tractat⁹ est diuisio huius doctrine quet iā dictū est in tres libros diuiditur. s. puerbia: ecclesiasten: ⁊ cantica canticoz ceteri vō vt liber sapientie: et ecclesiasticus non sunt de canone vt patet per hieronymum in p̄logo galeato: nec habentur in hebreo: ideo eoz expositōnibus ad p̄sens intendere non ꝓpono.

Incipit prologus in libros eosdem salomonis.

Rdo noīb⁹ vocat⁹ fuisse salomonē: scripture manifestissime docent Pacificū. i. salomonē: ydida: hoc est dilectum dñi: ⁊ qō nunc dicit coeleth. i. ecclesiasten. Ecclesiastes aūt greco sermone ē appellat⁹: q: cetū. i. ecclesiam ꝓgreget: quē nos nuncupare possum⁹ ꝓcionatoreꝫ: eo q̄ loquat ad p̄lm: et sermo ei⁹ nō spāliter ad vnuz: ⁊ ad vniuersos dirigat generalr. Porro pacific⁹ ⁊ dilect⁹ dñi ab eo q̄ regno ei⁹ pax fuerit ⁊ cū dñs dilexerit appellat⁹ est. Nā ⁊ psalm⁹ q̄dragesimus quart⁹ ⁊ septuagesim⁹ prim⁹ dilecti ⁊ pacifici titulo p̄notant. Qui tñ etsi ad ꝓphetiā xp̄i ecclieq̄ ꝓtinentes felicitatem ⁊ vires salomonis excedūt: tñ fm histo

riam sup salomonē scripti sunt. Itaq; iuxta numerū vocabuloꝝ: tria volumina edidit. ꝓuerbia: eccl'iasten: canticū canticoꝝ: in ꝓuerbijs paruulū docens: ⁊ quasi de officijs ꝑ snīas erudiens. Unde et ad filiū sermo crebro repetitur. In eccl'iasten vero mature virū etatis instituens: ne quicq̄ in mūdi reb⁹ putet esse perpetuum: sed caduca et breuia vniuersa q̄ cernim⁹. Ad extremū iam ꝯsummatū viꝝ ⁊ calcato seculo preparatū in canticis canticoꝝ sponse iungit amplexibus. Nisi em̄ prius reliquerim⁹ vicia ⁊ pompis secl'i renunciātes expeditos nos ad aduentū p̄pauerimus non possum⁹ cantare canticum canticorum. Sed et hoc diligentius attendendū: tres libros auctore diuerso esse intitulatos. In prouerbijs enim notantur ꝓuerbia salomonis filij dauid regis israhel In ecclesiasten vero verba ecclesiastes filij dauid regl hierusalem. Superfluum quippe est israel hic qd̄ male in grecis ⁊ latinis codicibus inuenitur. In cantico autem canticoꝝ nec filius dauid nec rex israel siue hierusalez prescribitur: sed tm̄ canticum canticoꝝ salomonis. Sicut enim prouerbia et rudis institutio ad duodecim tribus et ad totum pertinet israel. et quomodo contemptus mundi nō nisi metropolitis conuenit hoc est hītatoribus hierusalem. Ita canticum canticorum ad eos proprie pertinet qui tm̄ superna desiderant: Ad incipientes et proficientes: et paterna dignitas: et regni proprij merito vendicatur auctoritas Ad perfectos vero vbi nō timore eruditur: sed amore ꝓprium nomen sufficit: ⁊ eq̄lis magister est ⁊ nescit esse se regem. Que omnia referuntur ad christum.

Incipit alius prologus.

Tres libros salomonis. id est prouerbia eccl'iastē et canticum canticorum: veteri septuagesimo interpretum auctoritati reddidi vel antepositis lineis: superflua queq; designans: vel stellis titulo prenotatis: ea que minus habebantur interserēs: vt plenius paula et Eustochium cognoscatis: quid in libris nostris min⁹ sit: quidue redundet. Necnon etiam illa que imperiti translatores male in linguam nr̄am de greco sermone verterant oblitterans et antiquans curiosissima veritate correxi. Et vbi prepostero ordine atq; peruerso sententiarum fuerat lumen ereptuz suis locis restituens feci intelligi quod latebat. Porro ī eo libro quia plerisq; sapientia salomonis inscribitur: ⁊ in ecclesiastico quē esse iesu filij sirach nullus ignorat calamum temperaui tm̄modo canonicas scripturas vobis emendare desiderans: et studium meuz certis magis q̄ dubijs commendare. Ideo greco ⁊ hebreo prefatiuncula vtraq; in libro premissa est: qr non nulla de greco hoc ad illūinationem sensus ⁊ legentis edificationē: vel inserta hebraice translationi: vel extrinsecus iuncta sūt. Et idcirco qui legis semper peregrina memento.

Incipit liber prouerbiorum. Capitu. j.

PArabole salomonis. Circa primū librū salomonis q̄ dr̄ pabole: aliqui dicunt q̄ iste liber fuit ordinate ꝓscript⁹ a salomone vsq; ad. xxiij. ca. inclusiue. z in residuo buⁱ libri ꝓtinent parabole a sapientibus q̄ fuerūt eō ezechia rege iuda ꝓposite. Sz hoc videt falsuz quia in ꝓncipio xxv. ca. ꝑmittit quasi ꝑ plogo. De quoꝝ parabole salomonis quas transtulerūt viri ezechie. Et quo patet ꝑ illas ꝓposuit salomon: sicut z ꝑ cedentes: ꝓter q̄ dicit alij: q̄ salomon oēs fecit: sed viri ezechie oēs de cedulis z membranis vbi fuerant descripte ab audientib⁹ illas collegerūt in hoc libro reponēdo: z hec vocat translatio. Sed nec istud videt verus q̄ in ꝓncipio libri nō fuisset positū. De quoꝝ pabole z. de oībus ꝑcedentib⁹ dicendo. hoc etiam videtur ꝑ hoc q̄ ibi dr̄: De q̄s z. q̄ vi facere quandā distinctiōes inter ꝑcedentes z subsequntes ꝑ modū aduncticis sequentium ad ꝑcedētes z subsequntes: ꝓter q̄ alij dicūt z melius vt vr̄: q̄ oēs pabole in hoc libro ꝓtente sc̄ verba notabilia a salomone dicta inter viros sibi assistentes z eius sapiam audientes. vñ dixit ei regina saba tercio reg. x. Beati viri tui z beati serui tui q̄ stant coā te sp z audiunt sapiam tuā. z ab istis verba ꝑdicta salomonis scribebant in membranulis: postea fuerunt collecta z in vno libro collocata: ꝑ a quo facta sunt hec collectō nō babeē in hebreis voc⁹ibus vel latinis: z hoc vsq; ad ca. xxv. exclusiue: Ab illo vero loco verba salomonis notabilia: que nō erāt hoc mō collecta tpe ezechie regis iude in quo hoies fuerūt studiosi in verbis ꝓphetaꝝ z dictis sapientū residuū fuit collectum: z precedenti collectōi in vno volumine ꝓiunctū: vñ z vltime collectōi ꝑmittit. De quoꝝ pabole salomonis q̄s transtulerūt viri ezechie regis iuda. In hebreo ꝯo dr̄ Quas fortificauerūt viri ezechie. q̄ prius erāt i cedulis dissperse z quasi neglecte: z sic fuerunt quodāmodo fortificate q̄n fuerunt prime collectōi ꝓiuncte: q̄ iam inter libros sacros cōputabāt. Prima vero collectio cuius actor⁹ ignoratur duplex est. vna a ꝓncipio libri vsq; ad decimum capitulum exclusiue: alia a decio capitulo vsq; ad. xxiij. capitulum inclusiue. Unde et in ꝓncipio. x. capituli quasi ꝓ nouo ꝓlogo ponit parabole salomonis. z. Sciendum tamen q̄ non oēs parabole a salomone ꝓlate repposite sunt in hac triplici collectōne: quia dr̄. iij. reg. iiij. Locutus est salomō tria milia pabolas. tot vero ñ ꝓtinēt in hoc totali libro. Sciendum etiam q̄ actores istarum collectionū non sunt nec dicūtur actores huius libri: sed salomō q̄ parabolas cōposuit: sicut esdras non dicitur actor libri psalmorum vel quicunq; alius qui psalmos in vno volumine collegit: sed ipse dauid qui psalmos ꝑ maiorē partē composuit: eo modo loquendi quo totum a maiori parte denominat: vtriusq; tamen libri deus est actor: principalis sic. z totius sacre scripture. His igit̄ premissis accedendū est ad diuisionez libri: qui in tres partes diuidit ꝑm triplicem pabolarum collectionem z cuilibet earuz sua prefatio ꝑmittitur. scdā ps incipit ꝛ. ca. tercia ꝯo incipit capitulo. xxv. non tñ sunt tres libri sed vn⁹: q̄ vnus actor. z vn⁹ modus ꝓcedendi: et materia filis in qualibet collectōne dr̄. Prima i duas.

PArabole salomonis filij Dauid regis israel: ad sciendam sapientiā: z disciplinam: ad intelligenda verba prudentie: z suscipiendam eruditionem doctrine z iusticie z iudicij z equitatem: Ut detur parvulis astutia: et adolescēti scīa z intellect⁹. Audiēs sapiēs sapientior erit: z intelligēs gubnacula possidebit. Ad intelligendū parabolā z interpratōz: verba sapientū z enigmata eoz. Timor dñi principiū sapientie: onem vero trine iusticiaz et iudiciuz z equitatem: Ut detur parvulis astutia: et adolescēti scīa z intellect⁹. Audiēs sapiēs sapientior erit: z intelligēs gubnacula possidebit. Ad intelligendū parabolā z interpratōz: verba sapientū z enigmata eoz. Timor dñi principiū sapientie: seu meretricē: doctrina falsa z suspitiosa: vt dicat b Ra. sa. z tali modo loquendi vtit̄ coiter liber iste. Sedo notāt actores nomē et genꝰ cum dr̄. b ¶ Salomonis filij dauid regis isr̄l. Tercio notatur buⁱ libri fructⁿ sc̄ilicet qui est eruditio simpliciū vt fiant sapientes: z sapientum vt efficiant sapientiores. z ꝓtum ad primū dicitur.

a Parabole. parabola dicit a paꝛ q̄ est iuxta et bole q̄ est sententia: que nō accipit directe ꝑm verba ꝓlata ꝑ iuxta. s. ꝓ aliquid aliud significatum: sicut ꝑ mulierem sapientem i intelligit sana doctrina: ꝑ adulteraꝝ

c Ad sciendā sapientiā. de diuinis. d ¶ Et disciplinā de moꝛib⁹ humanis. e Ad intelligendū. ver. ꝓu. q̄ dirigunt in agendis. f ¶ Et suscipiendā eruditionē. doctrinalib⁹ scientijs: vt grāmatica: logica z hmōi. g ¶ Justiciā. q̄ tum ad habitū. h Et iudicium. ꝙtum ad executionē: quia iudicium est executio iusticie: z hec duo pertinent ad maiores. i ¶ Et equitatem. ꝙtum ad populares q̄ ꝑm determinatōez iudicium debent inter se equitatē seruare.

k Ut detur puulis. i. simplicibus ꝑ adeptionē ꝑdictoꝝ. l ¶ Astutia. in malis cuitandis. m Et ado. sci. z intel. est autē intellectus ꝓprie cognitio ꝓncipioꝝ: scientia cōclusionū tam in speculabilibus q̄ in agibilibus. Utrum vero ad secundū. s. vt sapientes efficiantur sapiētioꝛes ꝛbditur. n ¶ Audiens sa. sapientior erit. quia in his q̄ prius sciebat magis habituatus: et et hoc aliqua sibi apparēt de nouo: ita q̄ eius sapientia intensiue z extensiue augēt.

o Et intelligē. guber. possi. quia nō solum sciet se regere ꝑ seipsum sed etiaz alios. p ¶ Ad intelligendū parabolam z interpratōez videndo verum eius intellectū. q Verba sa. z eni. eorum. loquunt̄ eñ sapientes aliqñ enigmatice: vt occultēt sententie eoꝝ. reticiosis z apiant̄ studiosis.

r ¶ Timor dñi. Hoc incipit tractat⁹ ꝓme collectōnis que ab aliquibus dr̄ esse facta viuente adhuc salomone et de ꝓcepto eius. ꝓter q̄ videtur magis ordinata: et magis potest ibi diuisio reperiri q̄ in alijs duabus sequentibus Et diuiditur in duas partes: quia primo ponitur doctrina per modum familiarem seu domesticū: secundo ꝑ modum magis legalem et politicum: scilicet ca. viij. Prima in duas: quia primo ꝓcet a quibus sit abstinendū: secdo quibus sit adherendū: scilicet tercio capitulo. Prima adhuc in duas: quia primo ꝓcet vitare rapinam z auariciā. secundo ydolatriam. ca. ij. Prima adhuc in duas: q̄ primo ꝓcet ꝓpositum modo familiari: sicut pater ꝓcet filium: secundo modo magis cōmuni sicut iudex vel doctor ꝓcet populum: ibi. Sapientia foris ꝓdicat. Sciendū tamen q̄ in toto isto libro non bene potest inueniri artificialis diuisio: quia non est liber ordinate conscriptus: vt supra dictum est: sed verba notabilia salomonis diuersis temporibus ab eo ꝓlata: postea recollata sunt mō supradicto absq; ordine artificiali: sicut dictum fuit ꝛ libro psalmorum. ꝓter quod de diuisione parum est curandū.

Igitur in prima parte dicitur. ¶

f Timor domini principium sapientie. timor enim consiliatiuos facit: vt dicit ꝑbus scdo rethoꝛice. Consiliatio

vero est inquisitio sapie. ¶ s Sapiam atq; doc. stul. te spi. q; sola bona sensibilia attendūt: z vt brutaliter viuentes occupiscūt: ideo subdit. t ¶ Audi fili mi disciplinam patris tui. i. ipsi⁹ dei: vt dicit ra. la. q; pater est ojm̄ p creationē: z iust⁹ specialiter p gratie adoptōez. ¶ v Et ne dimittas legē matris tue. i. ecclesie q̄ a primo abel iusto incepit: vt dic̄ grego. omel. vij.

r ¶ Vt addat gratia capiti tuo. i. corona gratiosa regalis: vel mitra pōtificalis: que sapientum capitib⁹ debēt imponi. ¶ y Et torques collo tuo. Antiquit⁹ cūm sapientes vtebant torque aurea in signū sapie: eo q; ē ornamentū pectoris: et q; per sapiam cuiscunq; iniquitas: ideo subditur.

z ¶ Fili mi si te lacc. verbis dulcibus ad malum te trahere volentes.

a Ne acq̄escas eis: sed magis refutias. b ¶ Si dixerint veni nobiscum. p̄mittendo tibi fidelem societatem vsq; ad mortem. ¶ c Insidiemur sanguini. q̄a p̄ istam viam citius possum⁹ ditari q̄m̄ per aliam.

d ¶ Absc̄ondam⁹ tendiculas. i. receptionū laqueos

c Contra insontē. i. innocentē vel ignorantem.

f ¶ Frustra. i. sine causa. g ¶ Deglutiam⁹ eū. t̄. i. factuz nostrū ita erit occultū z opertū: sicut illud q̄d descendit infernū seu in lacū pfundū. h ¶ Omnē p̄cio. sub. repe. in domo ei⁹. i ¶ Implebim⁹ domos nr̄as spoliis. i. diuitijs crimde raptis. k ¶ Sortē nobiscū mitte. i. cōmunica nobis p̄sentiendo. l ¶ Marsupiū sit vnū omniū nostrum. i. oia sint ꝯmunia: ita q; inter nos equaliter diuidē tur. m ¶ Fili mi ne ambules cū eis. cōcans eoz operibus malignis: ideo sequit. n Pedes em illoz ꝛc. p̄z in littera. o ¶ Frustra autē ia. ret. ante ocu. pēn. i. ante aues acute videntes piculū: z vitantes p volatū: p retbe dic intelligit̄ deceptio predicta malignantium q̄ frustra ꝓponitur sapientibus qui sunt oculati ad videndum sequens malum: et per virtutem sunt pennati ad cuitandū

p Ipsi quoq;. s. receptores maligni predicti contra sanguinem suum insidiantur: quia frequenter in suis malis capiuntur et jugulant̄: vt patet de latrombus et homicidis. p ¶ Et moliunt fraudes ꝓtra animas suas: q̄a per talia merent̄ mortem gebenne.

q Sic semite oīm auari. i. cogitatōnes eius et machinationes ad rapiendū alienum. r ¶ Animas possidentium. s. bona aliena. s Rapiūt. ad infernū. t ¶ Sapientia. Dic p̄ter doce sapie acquisitoez: z mali vitatio nem p modū magis ꝯmunē cū dī. Sapia. s. increata.

v ¶ Foris p̄dicat. p. ꝓbetas z doctores. x In plateis dat voce suā. t̄. q; habentes sanā doctrinā docent in locis publicis: sicut econtrario hūtes malā doctrinā z suspectā

[s] Sapiaz atq; doctrinā stulti nō spiciunt. [t] Audi fili mi disciplinā p̄ris tui: [v] z ne dimittas legē mr̄is tue: [x] vt addat gr̄a capiti tuo: [y] z torq̄s collo tuo. [z] Fili mi si te lacuerit peccatores: [a] ne acquiescas eis. [b] Si dixerint ve ni nobiscū: [c] insidiemur sanguini: [d] abscondam⁹ tendiculas [e] ꝫ insontē [f] frustra: [g] deglutiam⁹ eū sic infern⁹ viuētem z integr̄ q̄si descendentē in lacū: [h] oēz pciosā ibam repiem⁹: [i] implebim⁹ domos nr̄as spoliis: [k] sortem mitte nobiscū: [l] marsupiū sit vnuz oim nr̄m: fili mi [m] ne ambules cū eis. [n] Prohibe pedem tuū a semitis eoz. [o] Pedes em illoz ad malū currūt: et festināt vt effūdāt sanguinē: [p] frustra aūt iacāt rhete āte oculos pēnatoz. [q] Ipsi q̄z ꝫ sanguinez suū insidiant: [r] z moliūt fraudes ꝫ aīas suas

[s] Sic semite oīs auari: [r] animas possidētium [o] rapiunt. [t] Sapia [v] foris p̄dicat: [x] i plateis dat vocē suā. In capite turbaz clamita: [y] i foribus porta z ꝯ bis pfert ꝛba sua dicēs: [z] Usq; quo paruli diligit⁹ infantiā: [a] z stulti ea q̄ sibi sūt noxia cupiēt: [b] z ip̄udentes odibūt sciaz? [c] Conuertimini ad coꝛreptōnem meā. Enpferā vob spiritū meū: z ondaz vob ꝛba mea [d] Quia vocauit: [e] z renuistis: [f] extendi manū meā: [g] z non fuit q̄ aspicēt. [h] Despexistis oē ꝫsiliū meū: [i] z increpatōnes meas neglexist. [k] Ego q̄z in interitu vr̄o ridebo: z ꝫsannabo [m] cūvob id q̄ timebatis aduenerit. [n] Cum irruerit repētina calamitas [o] z interit⁹ q̄si tempestas ingruerit: [p] q̄n venerit sup vos tribulatō: [q] z āgustia. [r] Tūc inuocabūt me: [s] et nō exaudiā: [t] mane surgent et non inuenient me: eo q; exosam habuerint disciplinam: [v] et timorem dñi non susceperint nec acquieuerint consilio meo: [x] detrahentes vniuersis correptionibus meis: [y] comedent fructus viarum suarum: [z] et consilijs suis repleti fuerint: [a] auersio parulorum interficiet eos: [b] et prosperitas stultorum perdet illos. [c] Qui autem me audierit absq; terrore requiescet: [d] et abundabit diuitijs possidebit hereditate sanctā voluptatis: [e] et magnificentiā illius.

[s] Diligitis infantiā. i. insolentiam. b ¶ Et stulti ea q̄ sibi sūt noxia cupient. i. bona delectabilia: sic bruta animalia.

c Et imprudentes odibūt sciaz boꝛentes laborem studij qui ē in acquisitōe scientie vel volentes ignoꝛare licentē⁹ peccāt absq; remoꝛsu conscientie: z q̄ hoc est pessimū: subditur. Conuertimini ad coꝛeptiones meā ꝛc.

d Quia. vocaui. per sapientes

sez z ꝓbetas. e ¶ Et renuistis. p̄ contemndo coꝛ monitiones. f ¶ Extendi manū meā. q̄ deus sēp parat̄ est boiem leuare a peccato: dum ē̄ facit q̄ in se est.

g ¶ Et nō fuit q̄ aspicēret. i. pauci fuerūt q̄ aspicerent ꝓparatiue. illud aūt q̄ modicū est: q̄si mbl ꝓputat: z p talē modū cōiter dī nullus est in foro q̄n pauci sē ibi in ꝓpatōne ad multitudinē q̄ solet ibi esse. h Despexistis oēm ꝫsiliū meū. de bonis agendis illa renuendo. i ¶ Et increpatōnes meas. dī malis peractis.

k Neglexistis. pniam nō agendo. l ¶ Ego q̄z in interitu vr̄o. i. subtā. i. terribiles absūnabiles vos faciaz Est aūt subsānatio quedā sp̄alis terribo q̄ fit cuz naloꝛrugato. ¶ m Cū vo. id q̄ ti. adue. p amissionē bonoꝛū tpalium z delectabilium b vite. n ¶ Cū irruerit. repē. caque grauioꝛ est q̄n subito supuenit iocūditati tēpali q̄si venirēt paulatim. o Et inte. q̄si tē. iugru. i. cū tāta violentia q̄ nō ꝓterit cuitari. p ¶ Q̄n venerit super vos tribulatio. in coꝛpe. q ¶ Et angustia. in mēte. r Tūc inuocabūt me. pena apiente oculos quos culpa tenebat clausos. s Et nō exaudiā. q̄ trāsijt tp̄s meriti ꝯtum ad remissos. Vel q̄ nō vere penite bunt: sez amoꝛe boni sed tm̄ timoꝛe boꝛe pene imanit̄tum ad viuentes: qualis fuit penitentia regis antiochi: ꝓpter quod non fuit exaudita. ij. Macha. ix. dato etiā q̄ sit vera penitentia non tm̄ semper exaudit̄ur a deo ꝯtum ad amotionē temꝑalis pene: que ē q̄dam mediana: sed semp exaudit̄ ꝯtum ad amotōem culpe. Ista tm̄ littera videtur loquī in duobus modis primis: ideo subditur. ¶

t ¶Eo q̃ exosam habuerint disciplinã. sicut crinosus odit pectinẽ. y ¶Et timorẽ dñi nõ susceperit. q̃ facit delinare a pctõ. z ¶Nec acq̃euerit ꝑsilio meo õ bonis agendis. y ¶Et vetrar. vni. cor. mee. dicẽtes eaz eẽ inustã. z ¶Come. igit fruc. vie sue. i. fm opa sua mala punient.

a ¶Suscp ꝓsa. quia displicebũt eis ꝑ inimis tande.

b ¶Auersio puulorũ interficet eos ꝛc. Ex b eẽ q̃ multi sẽ puuli sensu et stulti q̃tum ad rẽ a q̃ auertunt: ꝛ tñ in vita pñi bonis tpalib⁹ ꝓsperant: ex b alij ac cipiũt occasiões eos imitandi: ꝛ sic auersio puulorũ: ꝛ ꝓsperitas stultorũ ẽ eis occasio mortis culpe: ꝛ pditõis gehenne: sic exponit Ra. salo.

c ¶Qui aũt me audierit. precepti diuinis obediendo.

d ¶Absq̃ terrore requiescet. in pria vbi terꝛor locũ non habet. e ¶Et abundãtia ꝑfruct. adeptione sũmi boni.

f ¶Timore malorũ sublato. ꝯa nullum malũ poterit ibi esse: põt etiã hec lra exponi de statu iustorũ in pñti dm dr. d ¶Absq̃ terrore recẽsebit: q̃ iustus fortunas aduersas si supueniant optime feret: vt dr. s. ethicorũ. ꝓter qđ dr. s. ry. ca. Non ꝑtristabit iustũ quicqđ ei accident. e ¶Et abundantia per fructur. bonoꝝ spualiũ q̃ tanto sunt meliora corꝓoralibus quanto aia est melior corꝑe. f ¶Timore malorũ sublato. illo sc̃z qui non cadit in ꝓstantẽ virum.

Capitulum. ij.

a Fili mi si suscepis. In ca. precedenti vocuit vitaẽ auaritiã: hic ꝓter vocet vitare ydolatriã: ꝛ ꝯa p sapiam euitaf nõ primo inducit ad amorẽ sapientie: scdo oñdit q̃ per h̃ euitaf vicia ydolatrie: ibi. Si intraverit. Circa primũ dr. a ¶Fili mi si suscep. ser. meos. sicut discipuli vocatis. b ¶Et mã. mea. absco. pones te. nõ celãdo ea aliis q̃ talia fũt ꝓmissa cõmunicãda ꝙ ea custodiẽdo tanq̃ rem pcciosam.

c ¶Ut au. sapien. auris tua. auris. s. corꝑis ꝛ mentis.

d ¶Inclina cor tuum ꝛc. intentõ ci sapie desiderij facit ad eã citõ puenire. deo subdit. e ¶Si em sapiaz inuocaueris. deuote orãdo vt tibi detur a deo. f ¶Et inclinaueris cor tuũ. ad acquisitõez ei⁹ q̃ntũ poteris conãdo: ideo sequit. g ¶Si quesieris eã quasi pecuniã. i. cum tanto conatu sicut auar⁹ petit pecuniã ꝛ sicut fossor querit thesaurũ absconditus. h ¶Tũc intelliges timo. dñi. ꝛc. i. obtinebis intentũ cum eã subdit cũ dr.

i ¶Quia dñs. dat sa. s. desiderãtib⁹ eã. vñ sapia fuit data danieli eo q̃ erat vir desideriorũ: vt dr dan. x. k ¶Et ex ore ei⁹ prudẽtia ꝛ scia. sapia ei. ꝑ se cognitio diuinorũ ꝛ prudẽtia agibiliũ hũanoꝝ: scia aũt speculãdoꝝ.

l ¶Custodiet rectoꝝ salutẽ. cor. ꝑ alẽ ꝛ spualẽ. m ¶Et ꝑ tegẽs gradientes simplr. i. sine plica vpliciatz. n ¶Seruãs. i. suare facies. o ¶Semitas iustitie. q̃ ꝓprie respiciunt epikeyã q̃ dirigit ad legis intentõez ꝛ no ad lrã: sicut semita dirigit ad terminũ vtcunq̃ a via ꝓmuni.

p ¶Et vias iustorũ custodies. i. custodire facies. Aliter exponi ista littera: ita q̃ semite iustitie dicunt hic ꝓsilia vie iustorũ ꝑcepta. q ¶Tũc intel. iudi. ꝛ iusti. ꝛ eãta. exponat hoc vt supra. j. ca. r ¶Et oẽs semitaz bonã. i. virtute aliquã q̃ cõpendiose ducit ad felicitatẽ.

s ¶Si intraverit. Hic ꝓbr oñdit q̃ p sapiaz ydolatria excluditr cũ dr. Si intrauẽrit sapia cor tuũ ꝛc. sequitur.

t ¶Ut eruar⁹ a via mala. i. ydolatria: vt dicit ra. sal. q̃ illã bõ dicit̃ auctrẽ a deo. v ¶Et ab ho. q̃ puersa loquit̃. cuiusmõi sũt sacerdotes ydolorũ ꝛ doctores infidelium. x ¶Qui relinquunt iter rectũ. i. legẽ naturalem ꝛ diuinam.

y ¶Et am. p vias tenebr. s. in tenebris erꝛoꝝ q̃. de vno erꝛore ꝓcedũt ad aliũ. z Qui le. cuz malẽfe. q̃. ex ꝓsuetudine male agendi acquirit habitũ viciosus q̃ facit delectari in malo operis. cũ habit⁹ genitati ẽ delectatio in ope. ii. ethi. Et dr hic: Letant̃ q̃tuz ad animũ inter⁹. a ¶Et exultant. q̃tuz ad corꝑ exterius q̃ motus aie redũdant exter⁹ in corꝑe. b ¶Quoꝝ vie puerse q̃ qđ soli deo ꝓprium est attribuũt creature.

c ¶Et infames gressus eoꝝ. in opinione bonoꝝ boim.

d ¶Ut eruaris a muliere aliena. i. ydolatria q̃ alienat a deo: vt exponit ra. sa. e ¶Que mollit sermones suos. ꝓmittendo ydolatris delectabilia carnis: vñ in lucis ydolorꝝ erercebanf luxurie: maxime veneratõez veneris ꝛ priapi. f ¶Et relinquit ducẽ pubertatis sue. i. deuz qui duct dux pubertatis synagoge ẽ egypto ea⁹ educendo: ꝛ in patrõe legis eam tesponsando: que reliquit multiplicitez ydolatrãdo: vtz in libris iudicũ ꝛ regũ: ito subditur.

g ¶Et pacti dei sui oblita est. i. legis sibi date.

h ¶Inclinata est em ad mortẽ. s. tempalez quã multi incurrerũt ꝓter ydolatriã: vt patet in exo. pro adoratione vituli: ꝛ in libro numeroꝝ ꝓ peccato phegoꝛ: vtz in multis alijs locis veteris testamenti.

i ¶Et ad inferos. i. ad mortẽ gehenne. k ¶Semite ipsius. i. doctrine ei⁹ ꝛ opera. l ¶Omnes q̃ ingrediuntur ad eã nõ reuertentf. i. pauci reuertentf ad latriã: q̃ ydolatria latet habẽtas vicijs: ad que homines sunt ꝓni: ꝛ ẽ hic hyperbole: sicut cum dicitur omnes te ciuitate curũt ad tale spectaculum: ad vel notandum multitudinem ciuium q̃ius plures non vadant. Posset etiam istud exponi de muliere adultera q̃tum ad peccatum luxurie. ¶

m ¶Et ambules in via bona. & tutꝰ 7 referꝛ hoc ad illꝺ qꝺ supꝛadictꝰ eſt: Si intꝛauerit ſapia coꝛ tuū. qꝛ ſicut facit declinare a via mala: ita facit ambulare p bonam.

n ¶Qui eñ recti ſunt ha. in ter. ſ. viuentium: de qua impij pdent 7 auferent: nō qꝛ illic actu fuerūt: ſ tñ in potentia inquantuz ois hō factus ad imagineꝫ dei ẽ capax ipi⁹ per cognitōes 7 amoꝛem: 7 ſic quodam modo ad beatitudinē ordinat⁹. Poteſt etiā hec littera exponi de terra pmiſſionis quā inhabitauerūt iudei qꝺ diu fuerūt recti ꝺo debite ſeruiendo: ſ cū p ipietatē declinauerunt ab eo fuerunt ab ea eiecti: vtz de vccē tribubus. iii. regum xvii. 7 de duabus iiij. reg. xltio.

Capitu. iii.

a ¶Fili mi. P⁹ qꝺ vocauit a malo declinare: hic ꝑfiter docet bono adhereze Iſte eñ ſ due partes iuſticie: 7 diuiditur in duas partes: qꝛ primo inducit ad beneficentiam: ſcꝺo ad bñficētie diligentiā cap. vj. Prima in duas: qꝛ primo inducit ad bonū verbo: ſcꝺo exemplo ca. iij. Prima adhuc in duas: qꝛ primo inducit ad bñficentiam: ſcꝺo ad ſapie ꝓcupiam: ibi. Beatus. Circa primum dicit. a ¶Fili mi ne obliuiſcaris legis mee. i. legis naturalis: q a deo impſſa ẽ cordibus bñanis: et legis diuine a deo p reuelatōes date: 7 qꝛ nō ꝓficit eam bñe in corde ni ſi exerceaꝫ in opeꝛō ſequit. ¶b Et ꝑcepta mea coꝛ tuum cuſtodiat ope adimplendo. c ¶Longitudinē ei dieꝝ. i. vitā longā in ꝑſti. d Et annos vite. i. ſanitatis: longuoꝛes eñ animi magis ſunt mortis. e ¶Et pacem interā 7 fraternā. f Apponēt tibi. Illi ei q ꝑcepta diuina cuſtodiūt vt frequenter hec ꝓſequunt in ꝑſti. Pōt etiā hec littera exponi de premio futuro cum dicit. c ¶Longitudine eñ ei dicꝝ. i. eternitate que ẽ de rōne vere beatitudinis. ¶d Et āños vite. i. clarā dei viſionem q̄ eſt vita eterna: Jo. xvij. Hec eſt aūt vita eterna vt cognſcant te deū ſolū vē. e ¶Et pacē. i. bonā fruitōes beataz q̄ totalr ꝛetat appetitū. ¶g Miſcōia. erga infirmos et paupes. ¶h Et veritas. erga oēs. i ¶Iſō te deſeꝛāt. i. nō deſeꝛant a te: qꝛ virtutes nō deſeruntꝰ boiem: niſi ꝙa deſeꝛit eas. k ¶Circūda eas gutturi tuo. eas vocendo.

l Et deſcribe in tabulis coꝛdis tui. firmiter retinendo.

m ¶Et inueniēs gꝛam. iuſtificantem in mente.

n Et diſciplinam bonā. i. modeſtiā 7 honeſtatē in exterioꝛi ꝙuerſatione. ¶o Coꝛam deo. ꝛtum ad primum.

p Et boibus. ꝛtum ad ſecundū. ¶q Habe fiduciam in dño. qui nō deficit in neceſſitate. r ¶Et ne innitaris ꝓudentie tue. ꝓſumendo de te.

s In omnibus vijs tuis cogita illum. i. in omnib⁹ operibus tuis dirige intentionē tuam ad ipſum.

t ¶Et ipe dirigit greſſus tuos. i. opa tua ad finē bonum.

v ¶Ne ſis ſapiens apud temetipm. de tua induſtria ꝓſumendo. x ¶Time deū. timoꝛe filiali. ¶y Et recede a malo. diligēdo cauendo ab offenſa dei.

z Sanitas quippe in vmbilico tuo erit 7 irrigatō oſſium tuoꝝ. In hebꝛeo hꝫ: Et medulla oſſium tuoꝝ ꝙ foꝛtia ſunt ꝙꝺiu ſunt medullis plena. Et eſt hic metaphoꝛica locutio: p ſanitatē eñ vmbilici intelligiē bona diſpoſitō animē in ꝓſperis: 7 p irrigatōes oſſium ei⁹ ꝓſtantia in aduerſis. 7 qꝛ bō nō ſolū debet eſſe bñ diſpoſit⁹ ad ſeipm: ſ etiā ad deum: ō ſubditur.

a ¶Honoꝛa dominū de tua ſubſtantia. facēdo ei oblatōes de ꝓprionoꝝ de alieno.

¶b Et de ꝓmitijs oim fruguz tuaꝝ de melioꝛibus bonis ſicut abel: gen. iij. et 7 qꝛ pauꝛes ſūt membra dei: ſb ditur. Da pauꝛibus.

c ¶Et implebūtur boꝛꝛea tua ſaturitate. id ẽ bonis: vñ tu et familia tua ſaturari poteris. Et qꝛ deus aliqñ flagellat bonos vt p meritū patientie coꝛ premiū augeatur ideo ſequit. d ¶Diſciplinā dñi fili mi ne abijcias vē.

e Beatus homo. Hic ꝑfiter inducit ad ꝓcupiam ſapientie. Et dividit in duas ptes: qꝛ primo cōmendat ſapientiaz: ſcꝺo inducit ad eius ꝓcupiam: ibi. Fili mi. Circa primū dicit. e ¶Beatus hō. ſ. in ſpe q̄ eſt certa expectatio future beatitudinis. ¶f Qui inuenit ſapiam. i. noticiā de diuinis. g ¶Et cui affluit ꝓudentia. in agibilibus humanis. ¶h Melioꝛ eſt acquiſitio eius negociatōe auri 7 argenti. quanto meliora ſūt ſpiritualia bona coꝛporalibus. i ¶Primi et puriſſimi fructus ei⁹. Et dicit primi. qꝛ nullum opus boīs bonū eſt niſi virtute ꝓudentie dirigaē. Et puriſſimi. quia bona ſpiritualia nō bñt aliqꝺ malum admixtuz: ſicut frequenter bñt bona coꝛporalia: ſicut auꝛū 7 argentū 7 filia habent annexā mentis ſolicitudinē: elevationē mentis in deū impedientē: ideo ſubditur. Preciosioꝛ ẽ cūctis opibus vē. k Longitudo dieꝝ in dextera ei⁹. quia primo 7 principaliter bñt aſpectum ad celeſtia 7 eterna. l ¶Et in ſiniſtra illius diuitie 7 gloria. ꝙa ſecundario 7 ꝛ ꝓſequenti habet aſpectum ad temporalia bene adminiſtranda.

m ¶Hic eius vie pulcꝛe vē. qꝛ nulla turpitudines admittit 7 ad decoꝛem virtutū inducit: 7 ſic hominē pacificum reddit: redigendo vires inferioꝛes in obſequiū rationis.

n ¶Lignum vite eſt vē. ſicut enim per lignum vite cōtinuabat vita: vt ſic bō manēs in ſtatu innocētie de vita nature trāſiſſet ad vitā glie ſine morte media: ſic ſapia

ꝛ prudẽtia te vita gr̃e ducit boiem ad vitã glorie sine mora: mortalis culpe intermedia: dũ tñ bõ in eis pfecerit: ꝛ sequiť. o ¶Et q̃ tenuerit eã beati. q: certitu dinaliter ad btitudinẽ veducenť. p ¶Dñs. Postq̃ aũt ꝛmedauit sapiaꝫ cr pfectõe bũana: hic pñr ꝓmendat eã ex pfectione diuia: cũ dr q ¶Sapia. i. per sapiaꝫ sua q̃ liꝫ sit idẽ cũ ẽntia diuina: tñ significať p modum cuiusdã pfectionis ei supueniẽtis: sicut et alia attributa: q: diuina non intelligim⁹ nisi ex creaturis ꝛ sic noiamus: in ꝏ⁹ sapiẽtia ꝛ ꝑsilla sẽ quedã pfectões supueniẽtes essentie. r ¶Fũdauit terrã. q: ẽ centrũ mõi sensibilis.

s ¶Stabiliuit celos. q: sẽ ico⁹ruptibiles.

t ¶Sapia illiuꝰ cru. abyssi. tẽpe diluuij: gen. vij. ¶Rupti sũt oĩs fões abyssi magne. v ¶Et nubes roꝛe conꝛescũt. q: calore solis elevanť exalationes humide ꝛ odẽsanť in nubes. x ¶Fili mi. Post sapiẽ ꝓmedatõꝫ inducit ad eã acẽsitõez ꝛ ꝓseruatõez. d. Fili mi ne effluãt hec ab oculis tuis scz mentalib⁹ q: sũt ꝛgiter attendẽda. y ¶Custodi legem. ẽtum ad ꝓcepta. z ¶Et q: ꝑsili. ẽtu ad supaddita ꝑsilia. a ¶Et erit talis ꝓseruatio. b ¶Vita aĩ tue. ẽtum ad pfectões mẽtis. c ¶Et gra fucibus tuis. ẽtum ad veritatẽ loquẽtis. d ¶Tũc ãbu. fidu. pcedẽdo ve virtute in virtutes. e ¶Et pes tu⁹ nõ impinget. cadẽpo in culpam mortalẽ. f ¶Si dr. nõ ti. q: obdormies i ꝛe: ꝛ statu salutis. g ¶Quiesces ꝛ sua. erit sõ. cu⁹. mali ãt boies ꝓter malaq̃ fecerũt alijs sp timẽt insidiari sibi: ꝛ ꝓter ħ in somno occurrũt sibi fantasmata terribilia: ꝓter q̃ nõ vomiunt suauiter: nec q̃ete: boni ẽo in somnis bñt fãtasmata bona: ꝓter qđ dicit pbs. J. etbi. Perterrãs eũt⁹ aũt a vigilia. f. ad somnũ meliora sẽ fãtasmata vtuosoꝛ q̃ q ruicunq̃. b ¶Ne pauc. repẽ. cr. i. ab aliq̃ terribili repente tibi supueniẽte: ꝛ cã subdit. i ¶Dñs ei erit in latere tuo tẽ. qđ si nõ vult te custodire a pena tpali. ħ erit ad bonũ tuũ. f. ad exercitũ patie: ꝛ meritũ glorie.

k ¶Noli. pbi. tẽ. q: talis obmissio boni imputaret tibi. l ¶Ne dicas ami. tuo vade tẽ. q: acceleratio voni augmẽtat meritũ: ẽm q: pr̃ cõiter q̃ cito dat bis dat m ¶Ne mo. ami. tuo ma. ħ ẽm ẽ pessimũ: nulla ẽm pr̃tis grauioꝛ ad nocẽdũ q̃ familiaris inimiꝰ. n ¶Filiõ ptẽdas aduersus boiem fru. i. sine rõnabili cã. o ¶Ne emuleris. i. mteris. p ¶Quia abo. ꝏ. ẽ ois illusoꝛ. q̃ pmittit bonũ in ozẽ ꝛ cogitat malũ in coꝛde.

q ¶Et cũ sim. sermoci. ẽius. f. illusoris q: facili⁹ ꝛcipit simplices q̃ astutos. vel aliter. Sermocinatõ ei⁹. f. vomini q̃ simpliab⁹ reuelat secreta sua: M at. xj. Abscondisti hec a sapiẽtib⁹ ꝛ prudẽtib⁹: ꝛ reuelasti ea ꝑuulis,

ꝛ q̃ tenuerit eam bti⁹ Dñs ⁹sapia' fũdauit trã: ˢstabiliuit celos prudẽtia. ᵗSapia illi⁹ eruperũt abyssi: ᵛꝛ nubes roꝛe ꝛconꝛescunt. ˣfili mi ne affluãt ħ ab oculis tuis. ʸCustodi legẽ meã ᶻatq̃ cõsiliũ meũ: ᵃꝛ erit ᵇvita aĩe tue ᶜet gra faucibꝰ tuis. ᵈTunc ambl̃abꝰ fiducialiꝰ via tua. ᵉꝛ pes tu⁹ non ỹpiget. ᶠSi vrmieris nõ timebis: ᵍqẽscesꝛ sua: uis erit somn⁹ tu⁹ ʰNe paueas repentino ẽrore: ꝛ irruentes tibi potentrias ỹpioꝝ. ⁱDñs ẽm erit in latere tuo: ꝛ custodiet pedẽ tuũ ne capiaris. ᵏNoli prohibere bñfacere eũz q̃ pt: si vales ꝛ ỹpe benefac. ˡNe dicas amico tuo vade ꝛ reuertere ꝛ cras dabo tibi: cũ statim possis dare. ᵐNe moliaris amico tuo malũ: cũ ille ĩte habeat fiduciã. ⁿNõ ptẽdas aduersus boiez frustra cum ỹpe tibi nihil mali fecerit. ᵒNe emulet boiez in iustum nec imiteris vias eꝰ: ᵖqz abominatõ ẽ dñi omnis illusoꝛ: ᵠꝛ cũ simplicibꝰ sermocinatio ei⁹. ʳEgestas ˢa dño ᵗin vomo impij: ᵘhabitacla ãt iustoꝝ bñdicẽť ˣỸpe veluet illusoꝛes: ꝛ mãsuetis dabit gr̃as. ʸStultoꝝ exaltatio ignominia. ᶻiij.

ᵃAudite filij disciplinã pr̃is: ꝛ attendite vt sciatis prudentiã. ᵇBonuz bonũ tribuã vob: ᶜlegẽ meam ne ꝛelinquatis. ᵈNã et ego filius fui patris mei ᵉtenellus ꝛ vnigenitus cor̃ matre mea ᶠet vocebat me

ꝛ ¶Egestas. i. effectꝰ bonoꝝ tpalium ꝛ spũaliuꝫ. s ¶A dño. f. imissus. t ¶In vomo impij. in penã impietatis sue. v ¶Habitacla ãt iustoꝝ bñdicẽť. i. multiplicabũť in tpalib⁹ ꝛ spũalib⁹ bonis. x ¶Ỹpe veludet illusoꝛes. i. eos velusos oñdet manifeste puniẽdo. y ¶Et mansuetis dabit gratiam. Mãsuetudo emꝫ reddit boiem gratiosum nõ solũ coram vo ꝛ ẽtiã coram hominibus.

z ¶Stultoꝝ exultatio ignominia. i. ignominiosa: q: letãtur cũ malefecerint: ꝛ exultant in reb⁹ pessimis: vt dicũ ẽ supra ca. J. in hebreo hr̃: Stultoꝝ exaltatio ignominia. q: tũc magis apparet turpitudo sue fatuitatis: sicut turpitudo posterioꝝ simie magis apparet: q̃ ascendit in altum: ꝛ translatio nostra videtur viciata ꝑ scriptores ꝓpter similitudinem dictionũ.

Capitulum. iiij.

ªAudite filij. Hic ꝓpter inducit ad sapientiã ꝛ hñficentiã exemplo. Et primo ponit exemplum: scdo exequit ꝓpositum: ibi. Posside sapiam. Prima ponit tripliciter. Tuo mõ q: exemplũ hic positũ intelligãt de salomone: ꝛ iste mod⁹ duplicat. vno mõ q: dr dicatur hic pater salomonis: ꝛ bersabee mater ei⁹ ꝛ sic loq̃tur hic. a ¶Audite filij disciplinã patris. sicut ꝛ ego audiui a patre meo dauid: ꝛ dr hic disciplina in moribus: prudentia in agibilibus. b ¶Donũ bonum tribuam vobis scz sapientiã que melioꝛ est auro ꝛ argento: vt dictum est ca. ꝓcedenti. c ¶Legem meaz ne ꝛelinquatis. i. documenta bñ viuendi a me vobis tradita: ꝛ inducit ad hoc exemplũ de seipso dicens. d ¶Nam ꝛ ego fui filius pris mei dauid. e ¶Tenellus. vñ dicit dauid. J. paliꝑ. ꝛrir. Salomone filiũ meum elegit deus adhuc puerũ et tenellum. f ¶Et vnigenitus cor̃am matre mea bersabee. licz eñ tres alios filios habuerit bersabee: vt bi. J. paliꝑ. iij. tamen illi fuerũt filij vrie naturales et ipsius dauid adoptiui tñ. ille ei quẽ habuit de dauid ante salomonem nõ ꝓputatur sibi neq; bic: tum quia fuit adulterꝰ: tum quia fuit mortuus ante diem octauum: et sic incircumcisus. et ꝑ sequens nõ numerãť in filijs de ꝓlo isr̃l: q: circũcisio est signũ distinguens israel a gentilibus.

g ¶Vocebat me. f. pater meus dd. In hebreo ei hr̃. Vaiorem. i. vocebat me. q: modꝰ loquendi nõ ꝛ nisi ꝛ masculo

si aũt referet ad matrẽ dicereꝫ in be. vathoz. [b] Suscipiat vba mea coz tuũ. sic cũ dicebat ꝙ salomõ instruens eũ de cultu dei: z de monũ z de edificatõe tẽpli: vt3. j. pali. xxviij. z xxx. i [c] Custodi precepta mea et vines. vita gr̃e: q̃diu em̃ salomõ custodiuit p̃cepta dõ ꝓfis sui bauit gr̃az dei. Illo mõ exponit exemplũ hic positum: ita q ꝙ dicat pi salomonis sicut. in. reg. vij. dicit de eo dñs Ego ero illi in patrem. z ipe erit mihi in filiũ: z mr ei ꝙ dicat synagoga siue plus iust: sicut ecclesia di mĩ cuiusl̃z xp̃iani: et sic exponit ra. sa. cũ dr. Audite fi. disci. pa. scilicz dei q est pi omniũ p creatoꝛ. Donum bo. trib. vo. i hebreo br̃. Tribui vobis. i. legẽ i mõte synai: q dr cũ diligentia custodiri: Nam et ego sa. fui fi. pat. mei. i. dei: vt allegatũ ẽ. ij. regu. Tenellus. qz a deo in puericia electus vt dictũ est. Et vnigenitꝰ filius dilectꝰ a synagoga: sicut vnigenitꝰ filius diligit a matre sua naturali. Et docebat me. i. dꝰ pat meus: q: salomõ habuit sciam diuinit̃ infusam: vt habet .iij. reg. iij. Tercio mõ exponit vt exemplũ ponat hic de xp̃o deo patre z maria virgine: z sic expoit frater Raymũdus in quodã libro quẽ fecit ꝓtra iudeos dicens in ꝑsona xp̃i. Audite filij disciplinã patris. i. dei. Donũ bonum tribuã vobis. i. legẽ euangelicã diligentissime custodiẽdã Nam et ego fui. ab eterno. Filꝰ patris mei. i. dei patris a quo distinguit filius in ꝑsona: licet sit idem dꝰ in ẽntia. Tenellus z vnigenitus. q: fuit z est vnigenitus deo patri z marie virgini. Et tenellus. tenerit̃dine pietatis in vtra q̃ natura. i. diuina z humana. Ante matrẽ meã. q: p̃cessit matrẽ in natura diuina. Et docebat me. deus pr̃ scientiam diuinã z humanã: quia licet sit eadem scia diuina in patre et filio: illã tñ habet filꝰ a patre: sicut z natura. Itẽ xp̃c homo habet sciẽtiam infusam a deo ab instanti ꝛceptionis. Istas tres exposit̃nes dicꝑ solus: vt lector dicat quã voluerit. Prima tñ mbi vi magꝭ ꝑsona lre b: z ꝓmo pali. iij. cñ tenendo illã soluendũ est vnum qd dicit hic frater Raymũdus in expositõne sua. d. q. bec est lra. Tenellus z vnigenitꝰ ante matrẽ meam. ita q ꝙ li ante fm cum significat anteceſſio duratõis filij ante matrẽ: qd nõ potest esse verũ de salomone: ꝫ soluz de xp̃o tm̃: mõ ꝓdicto. ꝫ in hoc dictum suũ nõ valet: quia dictio hebraica hic posita. f. li pbuc: in differẽt significat anteceſſionẽ z assistẽtiã sicut et hec ꝓpositio ante: in latino: dr enim de xp̃o: qd fuit ante tpa fm naturam diuinã: et ante facit pylati fm humanam: z frequent̃ accipitur dictio hebraica hic posita: p assistentia q̃ p anteceſſione.

k [a] Posside sapiam. Hic ꝓtẽr salomõ exequit̃ ꝓpositũ et primo inducit ad amorẽ sapientie: scdo ad actus bone vite: ibi. Ne delecteris. Circa primum dicit.

l [a] Principiũ sa. poss. sa. qd sic exponit̃ cõiter. i. possessio sapientie in via: est principium habendi sapientiaz in patria que ꝯsistit in clara visione. Ra. sa. exponit sic. Principium sapientie: ene sapientiam. sic est in hebreo. i. principium acquirendi sapientiam est ꝑpare sibi ꝓtcio vel obsequio vel ꝛem sapientem qui dicat hic sapientia in abstracto eo modo loquendi quo aliquis notabiliter literalis dicitur liberalitas. Et in omni possessione tua acq̃s. pru. i. pre omnibus que emi possunt vl̃ haberi ab alio quocunq; modo. Et ad eundem intellectuꝫ qui videt magis litteralis ꝓtest trahi nostra littera.

l [a] Principium sapientie. i. acquirendi sapientiam.

m [a] Posside sapientiaz. i. stabiliter ad modum possessionis ad hereas sapienti vectori.

n [a] Et in oi possessione tua. i. ꝑ omni re que pot a te possideri.

o [a] Arripe illaz. i. festina ad ei acquisitionem.

p [a] Et exaltabit te in pñti et futuro.

q [a] Glorificaberis ab ea. i. honoraberis corã multis ꝓter eã

r [a] Cum eaz fueris ample exaltꝰ sicut rem valde dilectam.

s [a] Dabit ca. tuo aug. gra. z ꝓdest. Co. in clyta ꝓte. te. Antiquit̃ em̃ sapientib⁹ dabant̃ coronei signũ q̃ vehebant ab alijs honorari: z in periculis adiuuari.

t [a] Audi fili mi. aure corpis.

v [a] Et fuisce vba mea. aure mẽtis.

r [a] Et multiplicent tibi anni vite: q: sapientes sciũt euitare pericula mortis in presenti vita z ꝑ sapientiã veniũt ad vitam eternam.

y [a] Viam sa. mõ. tibi. f. ꝓcessum in virtutib⁹ intellectualibus et moralibus.

y [a] Ducam te ꝑ semitas equitatis. q: vie virtutũ non habent aliquid distortum.

a [a] Quas cum ingressus fueris nõ artabunt̃ gressus tui. in principio em̃ via virtutis videt arta: quia difficile est tenere mediũ rõnis: non habenti habitũ virtutis: sed ꝑ ꝓsuetudinẽ operis dilatat bec via: z efficitur facilis ad tenendũ: ideo subditur.

b [a] Et curiens nõ habebit offendiculũ. quia habitus acquisitus facit ꝓmpte et delectabiliter operari.

c [a] Tene disciplinã. i. formã disciplinis magis desiderãs addiscere ab alijs q̃ docere

d [a] Quia illa ẽ vita tua. boc est ꝓfectus in vita tua.

e [a] Ne delecteris. Hic ꝓhr inducit ad actus bone vite: et primo respectu sui scdo respectu dei. ca. v. Prima adhuc in duas: q: ꝓmo inducit ad euitandũ malũ: scdo ad operandũ bonum ibi. Fili mi. circa primũ dicit.

e [a] Ne delec. in se. impi. q: cu aliquis incipit in aliquo detrahi ad illud p cõsensum z operationẽ: ideo subdit.

f [a] Fuge ab ea. ne appropinquando ad eã trahar is ad ꝓpiscendũ z operandum z sequendũ eam: sicut auicula laqueo appropinquãs capitur.

g [a] Non em̃ dormiũt nisi. hites enim habitum vitiosum inclinantur ad opa mala quasi sibi ꝓnaturalia: eo q habitus inclinat ꝑ modum nature: z ideo sicut lapis non quiescit nisi in centro: ita mali nõ habent quietem mentis nisi in operibus malis.

b [a] Et nõ capitur som. ab eis nisi supplan. i. simplices decꝑcrint.

i [a] Comedũt panẽ iniquitatis. i. ex iniquitate acquisitum.

k [a] Justoꝝ aũt se. quasi lux splen. qui enim facit veritatem: venit ad lucem. Jo. iij.

l [a] Procedit z crescit vsq; ad pfectã die. incendendo ꝺ virtute in virtutem: donec videat deus deoꝝ in syon

vbi est dies perfecta siue nocte sequenti:
m ¶ Via impioꝝ tenebrosa. tenebris eꝝorum.
n ¶ Nesciũt vbi coꝝuãt. s. in infernũ quẽ casum mod
nolũt attẽdere. o ¶ Fili mi. Hic ꝑmittit inducit ad opa
tionẽ boni cui premia ẽ doctrina bona: ꝯio dr. ¶ o Fili
mi ausculta. id ẽ
attende cũ vili
gentia.
p ¶ Ne recedãt
ab oculis tuis. ea
iugiter meditã
do. ¶ q Custo
di ea. firmiter re
tinendo.
r ¶ Vita enim sũt
s. cã vite gre.
s ¶ Et vniuerse
carnis sanitas.
qz cũ hoc faciũt
bonã dispositiõ
nẽ corꝑis seruã
tibus ea.
t ¶ Omni custo
dia serua coꝝ tuũ. sicut castrũ
obsessum a car
ne mũdo z dyabolo. z ꝑtra car
nem pone custo
dias castitatis:
ꝑtra mũdũ cu
stodias liberali
tatis: ꝑ demonẽ
custodiã caritatis. v ¶ Quia
ex ipo vita ꝓce
dit. sicut ei a cor
de carneo ꝓce
dunt spũs q sũt
cã mot' z sensus
in membris exte
riõib': sic ab aia
q vocat hic coꝝ
bñ dispõsita per
gram: opa exte
rioꝝ viuificanẽ
z meritoria effi
ciuntur.
r ¶ Remoue a
te os ꝓauum. i.
verba mala de
tractõnis mur
muratõnis z hmõi. y ¶ Et detrabẽtia labia. s. alteri
us. ¶ z Sint ꝓcul a te. fugiẽdo detractores. a ¶
Dirige se. pe. tuis. i. affectib' tuis q̃b' aia incedat. b
Et oms vie tue. i. opa. c ¶ Stabilienť. ex intentõne
bona: vũ tñ opa sint bona dẽ genere. ¶ d Ne declies
a via iustitie ad detrã. i. attract' ꝓsperis vel ꝓmissis
e ¶ Nec̃ ad sinistrã. fract' aduersis. f ¶ Auerte pe
dem tuũ a malo. i. affectũ tuũ. ¶ g Dias ei dẽ. totum
istud nõ est de textu vsq; ad finẽ cap. qz nõ est i hebreo
& vt credo fuit quedã glosa postea vicio scriptor' tex
tui inserta: sicut z in plurib' aliis locis veteris ac noui
testamenti ꝓtingit. ¶ Capitulum. v.

a ¶ Fili mi. Hic ꝑmittit inducit ad bonũ respectu ipi
dei. Et diuidit in duas ꝑtes: qz primo sub me
taphoꝝ meretricis retrahit a vicio ydolatrie.
Secdo inducit ad studiũ sapie: ibi. Bibe aquam. Hoc
mõ exponit Ra. sa. d. q in hoc capitulo est pabola seu
metaphorica locutio. Circa ꝑmũ dr. a ¶ Fili mi at
ten. sa. me. z nõ va. z supstitiosaz. b ¶ Ne intẽ. sal
mu. H nõ est in hebreo nec i libris correctis. ¶ c Fa

¶ Capitulum. v.

Fili mi attẽde sapiaz
meã z prudẽtie mee i
clina aurẽ tuã vt custodias
cogitatiões: z disciplinã la
bia tua ꝓsequẽť. b ¶ Ne intẽ de

ris fallacie mlieris. c ¶ Fauꝰ
enim distillans labia meretri
cis b z nitidi' oleo guttur eius
c ¶ Mouissima aũt illi' amara
q̃si absinthium: d z lingua
eius acuta q̃si gladi' biceps.
e ¶ Pedes eius descẽdũt i mortẽ: z ad inferos gressus eius
penetrãt. f ¶ Per semitã vite
nõ ambulãt vagi sũt gressus
eius et inuestigabiles. Nũc g
fili audi me et ne recedas a
vbis oris mei. h ¶ Lõge fac ab
ea viã tuam: i z ne appropin
ques foribus eius. k ¶ Ne
tes alienis ꝯ bonoꝝ tuũ: l et
ãnos tuos crudeli. m ¶ Ne for
te impleañ extranei viriũ
tuis: n z labores tui sint i do
mo aliena: o z gemas i nouissi
mis q̃ ꝓsumpseris carnes
tuas z corꝑ tuum: p z dicas.
q ¶ Cur detestat' sum disciplinã: r z increpatoꝝ nõ acq̃e
uit coꝝ meum: s ¶ Nec audiui
voce magistroꝝ me: t z magis
nõ inclinaui aurẽ meã. u ¶ Pe
ne fui in omni malo: x in me
dio ecclie et synagoge. y ¶ Bibe
aquam de cisterna tua: z
fluenta putei tui. a ¶ Deri
uentur fontes tui foras: b et

t ¶ Et gemas in nouissimis tuis. i. post mortẽ: iõ sequitur.
Ne ꝓsumpseris carnes tuas. u ¶ Et dicas. penitendo licet sero: sicut sapientie. v. dicitur de existentib' in inferno
dicentes intra se. Penitentiam agentes dẽ.
x ¶ Cur detestatus sum disciplinam. legis diuine.
y Et increpatio. sa. nõ acq̃. coꝝ mei. per emendatiõem
vite: ideo subditur. z ¶ Pene fui in omni malo. culpe z
pene. a ¶ In medio ecclie et synagoge. id est inter illos de populo meo: quasi diceret. dum adhuc esset viuẽs
in congregatione populi mei parum distabam a gehenna: vt exponit Rabi salomon: vnde de homine nequã adhuc viuente dicitur vulgariter q̃ habet vnum pedem in
inferno. idem autem significant ecclesia et synagoga: nisi
q̃ ecclesia dicitur conuocatio populi: synagoga vero congregatio.
b ¶ Bibe aquam. Hic consequenter inducit ad studium
sapientie cum dicit: Bibe aquam. sapientie salutaris.
c ¶ De cisterna tua. id est de sacra scriptura.
d ¶ Deriuẽť fontes tui foras. sapientiã a te baustã aliis
ꝓmuniendo per doctrinã. e ¶ Et in plateis. i. in locis
ꝓmunitis z manifestis: in talib' enim locis debet doceri sana

doctrina: suppstitiosa vero & mala vocē in latibulis. ¶ b Habeto eas solus. per hoc ecclām non excludūt alij fideles discipuli: sed illusores & increduli: sicut dicit saluator Matt. vij. Nolite sctm dare canib⁹ nec margaritas vras ponere añ porcos &c. ō subdit. c ¶ Hec sunt alieni. s. a deo et veritate.

d Particeps tui. i. doctrine tue.

e ¶ Sit vena tua bñdicta. s. sapiētia tua vñ alij ꝓficiūt.

f Et letare cum muliere adolescentie tue. i. lege diuina q̄ fuit data ꝓlo israēl tūc adolescētie sue scz ꝑ exitū de egypto. tūc essi, ꝙm incepit esse ipsis: vnde dr̄ Iniere. ij. Recordat⁹ sum tui miserans adolescentiam tuā & caritatē desponsationis tue q̄n secuta me es in deserto &c. Studium sctm legis diuine habet electatōez animā: ō subdit.

g ¶ Cerua charissima⁹. supple est lex diuina. h Et gratissim⁹ binnulus. i. discipulus in ea studiosus.

i ¶ Vbera eius. i. ꝓsiliatōnes scripture. ¶ k Inebriant te omī tpe. i. repleant te iugiter. l ¶ Quare seduceris fili mi ab aliena. s. a suppticiosa & mala doctrina: quasi dicat nullo mō debes declinare ad eā etiā occulteiō sequitur.

m Respicit dñs viā hois. quantumcūq; occultetur.

n ¶ Iniquitates sue capiūt impiū. i. ondunt captū cozz deo cui oia nuda sunt & aperta. o ¶ Et funib⁹ pctoꝝ suoꝝ ꝙstringit. ita q̄ nō pōt facilter opari bonū, ꝑter habitum viciosum inclinante ad ꝓtrariū. ¶ p Ipse morietur. morte culpe & gehenne. q ¶ Quia nō habuit disciplinā. i. nō recipit eā sed repulit. r In multitudine stulticie sue. qua sapiens sibi videt que ē maxia stulticia. s ¶ De ipietur. q̄ hoc ēm ō pctō in pctīs labit. Expositores aut̄ latini dicūt q̄ in hoc capitlo nō est locutio ꝓtum ad primam ꝓam metaphoꝛica sed plana: ita q̄ in prima parte excludit adulteriū: & sc̄do ꝓsilit mīsionū: ibi. Bibe aquā & exponit ꝓncipiū prime ꝑtis vt supra vsq; ibi. Fauos distillans labia meretricis. q̄ ꝓba blanda & mēdacia ꝙsuit hoiem recipere. Et nitidius oleo guttur ei⁹. q̄ incōtinens attendit & mirat ei⁹ pulcritudinē: et sibi multo maiꝛ videt q̄ sit ꝑter motū ꝙcupie. Mouissima aūt ei⁹ amara. amaritudine culpe & pene. Et acuta quasi gladius biceps. abbreuiat ēm incōtinētis vitā & minuit & ꝙstātiam. Pedes ei⁹ descendūt in mortē nature. q̄ viciū luxurie est abbreuiatiū vitevt dictū est. Et ad inferos gress⁹ illi⁹ penetrāt. q̄ merē penā gehenne. Per semitā vite nō ambulāt. recte viuēdo. Itagi sūt gressus ei⁹. q̄ tales mulieres sūt vagabūde. Longe fac ab ea viā tuā & ne appropinques fori⁹ dom⁹ ei⁹. q̄ in talib⁹ ꝓstibulis solent cē ribaldi: raptores & homicidēio subdit. Ne tes alienis bonoꝛ tuū. i. bona vñ debes bonoꝛari. Et annos tuos crudeli. i. vitā tuā homicide in ꝓstibulo latenti. Me implentur extranei. i. meretrices & ext ribaldi. Labꝛib⁹ tuis. i. bonis q̄ tuis viribꝫ acq̄sisti. cetera exponant vt supra. Bibe aquā. Hec ē secda ps in q̄ inducit ad mīsionū qō ē ꝙcupie carnalis remedium: & q̄ tñ loquit metaphoꝛice. d. Bibe aquam de cisterna tua. i. si non potes vel nō vis ꝓnicere refrigera te cū vxore tua. Derisiēt fontes tui foras. i. pueri a te in mīsionio geniti. Et in plateis aq̄s tuas diuide. i. pueros tuos tā adultos⁹ quo trade. Habeto eas sol⁹. i. sic custodi vxorē, ꝓriam q̄ pueri ex ea sint tui⁹ sequit. Hec sunt alieni ꝓncipes tui in, ꝓria vxore vel prole. Sit vena tua bñdicta. i. ples tua de vero matrimonio nata. Cerua charissima. fidelis sponsa. et gratissimus binnulus. fidel⁹ ꝑpos⁹. Vbera eius inebrient te omni tpe. & in societate ei⁹ delectēris in iuuētute & senectute. Quare seduceris fili mi ab aliena scz muliere fornicaria vel adultera q. d. nulla est cā vel excusatō tua erā tu habes vxorem, ꝓriā. Respicit dñs &c. et ponit vt supra

in plateis aq̄s tuas diuide
b habeto eas solus: nec sint alieni c ꝓticipes tui. d Sit vena tua bñdicta: & letare cū muliere adolescētie tue. e cerua charissima: b et gr̄issim⁹ binnul⁹. f Vbera ei⁹ g inebrient te oi tpe: et in amore ei⁹ delectare iugit. h Quare seduceris fili mi ab aliena: et foueat in sinu alteri⁹? m Respicit dñs viā hois: & omnes gressus ei⁹ ꝓsiderat. n Iniq̄tates sue capiūt impiū: & funib⁹ pctoꝝ suoꝝ ꝙstringitur. p Ipse morietur: q qr nō habuit disciplinā & in mīsitudine stulticie sue ꝓcipitabit.

Capi. vj.

Fili mi si spoponderis p amico tuo: b tetigisti apud extraneum manum tuam. c Illaqueatus es verbis oris tui & captus es ꝓprijs sermonibus. Fac g̃ dico fili mi et tetipsum libera: q̄ incidisti in manū ꝓximi tui. d Discurre festina: suscita amicū tuū. e Ne videris somnū oculis tuis: nec dormitet palpebre tue. f Eruere q̄si damula de manu: & q̄si auis de insidijs aucupis. g Vade ad formicam o piger: & cōsidera vias eius & discе sapientiam. h Que cum non habeat ducem nec preceptorem m nec principem: parat in estate cibum sibi: et congregat in messe quod comedat

Capitulū. vj.

Fili mi. Supius salomō iudicauit ad beneficentiā: hic ꝙnter inducit ad beneficētie diligentiā. Et primo hec diligentia ꝓsilitur: secundo eius oppositum excludit: ibi. Vade ad formicā. Circa primū dr̄ ¶ a Fili mi si spopon. p amico tuo. obligando te alteri ꝓ ipso. b ¶ Detristi apud extraneum. tuam. talis ēm obligatio p dationē manꝰ fieri consuevit. ¶ c Illaqueat⁹ es. i. obligatus. fac g̃ dico scz ea que facūt ad tui amici liberatōez diligenter exequendo. d ¶ Discurre. ad loca tue liberatōni apta.

¶ e Festina. q̄ periculū est in mora. f ¶ Suscita amicum tuū. p q̄ spoponditi: monendo eū solicite: vt sc̄z te expediat. vel alit. ¶ f Suscita amicū tuū. i. si tu et ille. p q̄ spopondisti estis ꝓpotētes ad istam expeditionē quere ab amicis tuis alijs ꝓsiliū & auxiliū: q̄ dei p amicos facimus quodāmodo q̄ nosipsos facim⁹: q̄ amicus est alter ipse.

g ¶ Me videris somnum oculis tuis. id est non sis negligens in hoc negocio. ¶ b Eruere quasi damula. i. velociter de manu scz illius cui te obligasti.

i ¶ Vade. Hic ꝓsequenter excludit vicium oppositū Et primo excludit pigritiam: secundo apostasiam: ibi homo apostata. tercio luxuriam: ibi. Conserua. consequentia partium patebit ꝓsequendo. Circa primū dr̄ ¶ i Vade ad formicam o piger. eius diligentiam considerando.

k ¶ Que cum non habeat ducem. eam dirigentem.

l ¶ Nec preceptorem. cogentem. m ¶ Nec principem. sibi mandantem de diligentia in ꝓsitione sui.

n ¶ Parat. cum magna solicitudine.

¶ a Estote cibum sibi. quia tunc inuent grana in campis que comedat. In aliquibus libris additur. In hyeme. sed nō est in hebreo nec in libris correctis: subintelligitur tñ: ꝓpter quod aliquis doctor posuit glosa interlineari que postea tracta est ad textū p scriptores ignorātes: gd aūt dicit hic q̄ formica nō hz ducez &c. intelligendū est in istis ꝓferioꝛib⁹: sed hz eo modo quo opus nature dr̄ op⁹ intelligentie. q̄ ab intellectu

[a]Usq̄quo piger dormies? Qn̄ ꝯsurges e somno tuo? Paululū dormies: paululū dormitabis. Paululū cōseres man⁹ tuas vt dormias. [b]7 veniet tibi q̄si viator egestas: [c]7 paupies q̄si vir armatus: [d]Si vo impiger fueris: veniet vt fons messis tua: 7 egestas lōge fugiet a te. [e]Hō apostata vir inutilis [f]gradit̄ ore puerso: [g]ānuit ocl'is: [h]terit pede: [i]digito loq̄t: [k]prauo corde machinat̄ malū [l]7 oī tpe iurgia semiat. [m]Huic extēplo [n]veniet pditio sua 7 sbito ꝯteretur: nec hēbit vltra medicinā. [p]Sex sūt que odit dn̄s: [q]7 septimū detestat̄ aīa e⁹. [r]Ocl'os sblīmes [s]linguā mēdacē: [t]man⁹ effūdētes innoxiū sāguinē: [v]cor machinās cogitatōes pessimas: [x]pedes veloces ad currendū ī malū: [y]pferētē mēdacia: testē fallacē: [z]7 eū q̄ semiat int̄ frēs discordias. [a]Cōserua fili mi p̄cepta patris tui: [b]7 ne dimittas legē mr̄is tue: [c]ligā eā in corde tuo iugiter [d]et circūda gutturi tuo. [e]Cū ambulaueris gradiant̄ tecū: [f]cū dormieris custodiāt te: [g]7 euigilās loq̄re cū eis. [h]Quia mādatum [i]lucerna ē [k]7 lex lux: [l]et via vite increpatō disciplinē [m]vt custodiāt te [n]a mlīere mala: [o]7 a blāda ligua extranee. [p]Nō ꝯcupiscat pulcritudinē ei⁹ cor tuū: ne capiaris nutib⁹ illi⁹. [q]Preciū eī scorti vix ē vni⁹ pais: [r]mlr aūt viri p̄ciosā aīā capit. [s]Nunq̄d pōt hō abscondē ignē in sinu suo vt vestimēta illi⁹ nō ardeant: aut ābulare sup prunas vt ñ plante ꝯburant̄ e⁹? Sic q̄ ingreditur ad mulierē pximi sui ñ erit mūd⁹ cū tetigerit eam. [t]Nō grandis est culpa cū quis furatus fuerit. [v]Furatur eñ vt esurientē impleat animam: [x]Deprehensus quoq; reddet septuplum:

diuino pcedūt inclinatōnes: 7 sic formica p instinctū naturalē a deo sibi datū mouet̄ ad sibi puidendum: h3 etiā pncipē inq̄tum sbdit̄ diuine puidētie. a Usq̄quo piger dormies. piger ei v: q̄si sp somnolentus.
b Et veniet tibi q̄si viator egestas. i. cito 7 ex improuiso. c Et paupies q̄si vir armat⁹. ita q̄ tu nō poteris ꝯ eā te defendere.
d Si vo impiger 7c. iste vers⁹ non ē in hebreo p3 tñ sententia. e Hō apostata. Hic detestat̄ apostasiā a fide q̄ sol3 seq̄ ad negligentiā sciēdi ea que sūt de necessitate credenda cum dr̄.
e Hō apostata vir inutilis. i. efficit̄ vir inutilis. Tāta eni3 ē grauitas h⁹ pcti q̄ vix pt hō ad bonū reparari: h̄ mō loquit̄ apls: ad hebreo. vj. Impossibile ei ē eos q̄ semel sūt illūiati 7c. s. p fidem 7 sacra seq̄t ibidē Et plapsi sūt. s. p apostasiā. Rursus renouāt: ad pniam. Et accipit̄ ibi ipossibile illō qd de difficili ē possibile. Hic ē eñ vnus mod⁹ impossibilis: vt hr̄. v. metaphisice.
f Gradit̄ ore puerso. loquēs mēdacia. g Annuit oculis. osñdens mulierib⁹ impudicitie signa. h Terit pede. vagabund⁹ p loca ihonesta. i Digito loq̄tur. i. cū supbia: vñ esa. lviij. Si defieris digitū extēdē 7 loq̄ qd nō pdest 7c. k Pra. cor. machi. ma. ꝯ innocētes. l Et oi tē. iur. se. i. nitit̄ semiare int̄ ꝯciues m Huic extēplo. i. repēte. n Ueniet pditio sua. i. morte: iō subdit̄. o Nec ha. vltra me. q2 nō ē loc⁹ pnie p⁹ mortē. Et q2 i oi pctō mortali ē quedam apostasia a deo 7 maxie in pctis enormib⁹: iō subdit̄. p Sex sūt que odit do. tanq̄ horrida. q Et sep. dete. aia ei⁹. tanq̄ horribilius. r Oclos sublimes. p sig supbie manifesta. s Linguā mē. s. mēdacio pnicioso assuetā. t Man⁹ effu. san. ino. volūtarie 7 ex electione. v Cor machi. cogi. pessi. ꝯ illos q̄b⁹ osñdit amicicie signa. x Pedes ve. ad cur. i ma. ex habitu vicioso ad h̄ inclināte. y Proferētē mēdacia testē fallacē. s. in iudicio: q2 tūc nō solū peccat ꝯ primū h̄ etiam ꝯ publice iusticie bonū. z Et eū q̄ se. int̄ fra. discor. q̄ nō solū dn̄t eē amicicia ꝯiūcti et cohabitatōe in vna terra vel ciuitate: h̄ et sanguis ꝓpinq̄tate: vel et ī vna religiōe: sicut oēs xpiani sunt frēs generalr et religiosi eiusdē religionis magis spālīter. a Cōserua. Hic ꝯnr excludit lasciuiā que solet seq̄ ad desidiā de q̄ pri⁹ locut⁹ ē: vñ dicit poeta: Ocia si tollas pirere cupidinis artes. Et diuidit̄ in duas ptes: q2 primo retrahit a luxuria ex meretricis vilitate: scdo ex eius inuerecūdia 7 importunitate. ca. vij. Prima in duas: q2 primo retrahit a luxuria ex meretricis vilitate: scdo ex criminis grauitate: ibi. Nō grādis. Et q2 talis luxuria per sapiam curatur: adeo primo inuitat ad ipsam dicens.
a Conserua fili mi p̄cepta patris tui. s. dei. b Et ne dimittas legē matris tue. i. sacre scripture vel ecclesie.
c Liga eā iugiter in corde tuo. firmiter retinendo.
d Et circumda gutturi tuo. de his loquendo.
e Cum ambulaueris gradiant̄ tecum. ea meditādo f Cum dormier͛. custodiāt te. q2 obdormiendo in eorū meditatōne obdormis i dn̄o: et sic es in ei⁹ ptectione.
g Et euigilās loquere cum eis. i. resume meditatōe3. de ipsis.
h Quia mandatum scz diuinum.
i Lucerna est scz minorib⁹ vel iunioribus q2 min⁹ clare intelligunt: lucerna est enim lumen intecta.
k Et lex lux. maioribus qui capiūt clarius.
l Et via vite increpatio disciplinē ex ignorantia seu infirmitate peccātibus.
m Ut custodiāt te. s. p̄dicta. n A mlīere mala. i. fornicaria. o Et a blāda ligua extranee. i. adultere que a viro suo extraneat se vel cū viro suo recipit extraneum. p Nō ꝯcupiscat pulcritudinē ei⁹ cor tuū 7c. q2 h3 vilitatem annexā: iō subdit̄. q Preciū eī scorti vix ē vnius pais: in hebreo hr̄. Frustū panis qd ē modicū: 7 tñ accedens ad eā pdit maximū: iō subdit̄. r Mulier āt viri p̄ciosā aiā capit. tanq̄ laque⁹ dyaboli. Dr̄ aūt aia preciosa q2 ad imaginē dei facta 7 ad supnaturalē btitudinē ordinata. s Nunq̄d pōt hō 7c. q. d. sicut impossibile est ignem in sinu abscondere aut super prunas ambulare absq̄ ꝯbustione vestium 7 plantarum: sic impossibile est q̄ adulter sit sine macula culpe.
t Non grandis. Hic consequenter retrahit ab adulterio ex grauitate criminis: quia multo grauius est furto: quanto vxor est res magis dilecta et chara in qua adulter facit iniuriam proximo q̄3 res que subtrahitur furto. Item quia per hoc substituūtur frequenter heredes falsi Item quia furtum frequenter committitur ex defectu rei necessarie ad victum vel vestitum: 7 hoc est qd dr̄.
t Non grandis est culpa scilicet furtum respectu adulterij.
v Furat̄ enim vt esurientem impleat animam. i. vt sibi de re necessaria puideat ad victum vel vestitum.
x Deprehensus quoq; reddet septuplum. Exo. xxij. dr̄ q̄ de rebus inanimatis reddat̄ duplum: de ouibus q̄tuor oues p vna: 7 de bobus. v. p vno: ita q̄ in lege nō scribit̄

q̄ debēat reddi septuplū. Jdeo discendū q̄ pter incremē
tū furti fuit additū ad pēnā legis vt boies a furto cohibe
rent: nec est Jlegē q̄ nō inhibuit addere ad pēnā p bono
reipublice. a ¶ Et offiez ſbaz w. ſue tradet. p ſua redē
ptione. z ſi nō ſufficeret debebat vendi z pcio eius sa
tisfieri. b ¶ Qui
aūt adulter est, pē
cordis inopiā. ad
ulteriū cū nō com
mittit ad ſupplen
dum indigentiam
victus vel vestitꝰ ſi
cut dictū ē de fur
to: ſi ex defectu ra
tionis q̄ vocat hic
cor̄ negligens est
rep̄imere concu
piscibiles que nata
est ei ſubijci ratio
ni ſalicet.
c ¶ Pedet aiaz ſu
az. p̄missiōe culpe.
d ¶ Turpitu. z ig̃.
p̄gre. ſibi. q: vicia
carnis ſunt maio
ris infamie.
e ¶ Et obp̄obriū
eiꝰ nō delebit. In
terminabilis ē cū
pena gehenne ad
quā iudicabit ſen
tentia ir̄ actractabi
li in die iudicij: ideo
ſubditur.

f ¶ Quia zelus et
furor viri. i. tri qui
dē hic vir: q: freq̄n
ter in veteri testa
mento legit̄ appa
ruiſſe in ſpē
cie q: rpc̄ dē et bō
in forma humana
gloſa tñ appare
bit in iudicio: act.
j. Hic ihs q̄ aſſum
ptus est a vobis sic
veniet. ſ. ad iudici
um: quēadmodū vidiſtis eū aſcendentē in celū. in cor̄po
re glorioſo. ¶ Capitulum. vij.

Jli mi. Hic ꝓfiter retrahit a luxuria ex meretrīc̄
inuerecūdia z importunitate: z q: euitar̄ p ſapiaz
ideo primo inducit ad ſapie amorē: ſcdo deſcribit
periculuz mulieris adulterē ibi de fenestra. tercio monet
ipſam fugere ibi. Nūc ergo. Circa primū dicitur.
a ¶ Fili mi cuſto. ſer. me. ope adimplendo. b ¶ Et pre
cepta mea recōde tibi. ſicut thesaurū pciosum. c ¶ Fili
honoza dñm z. Jſte versus non est in hebreo: ꝓter qd
ip̄m transeo: z q: p̄s eius ſnia. d ¶ Serua mādata mea
z vives. vita gratie in p̄ſti: z gloꝛie in futuro. e ¶ Et le
gem meā sicut pupillā oculi tui. i. valde diligēter z ſolici
te. f ¶ Liga eam in digitis tuis. ope adimplendo: quia
manꝰ est organū organoꝝ tercio de aia. g ¶ Scribe illā
in tabulis cordis tui. indelebiliter retinendo. h ¶ Dic
ſapie ſoꝛoꝛ mea es. i. dilige eā charissime. i ¶ Ut custo
te a mu. extranea. i. adultera q̄ extraneū recipit eū ma
rito. k ¶ Que verba ſua facit vulgia. blādiris z adula
tionibꝰ boiem recipiendo. ¶ l De fenestra. Hic ꝓfr̄ de
ſcribit mulieris adultē periculū ex ſua importunitate di
cens. l ¶ De fenestra ei womꝰ mee. i. de ſecreto p̄scientie
mee p̄ſideraui periculū mulieris male. vel potuit eſſe ad
lram q̄ ſalomō de fenestra womꝰ ſue vidit iuuenes mōti
nentes ad womos meretricū declinantes que ſolent ma

[a]et oēm ſbam womꝰ ſue tra
det z liberabit ſe. [b] ¶ Qui āt
adult̄ est, ꝓter cordis inopi
az [c] p̄det aiaz ſuā. [d] Turpitu
dinē et ignominiā ꝓgreget
ſibi: [e] z obp̄obriū illiꝰ nō dele
bit. [f] Quia zelꝰ z furor viri nō
p̄cet in die vindicte: nec acq̄
escet cuiuſq̄ p̄cibꝰ: nec ſuſci
piet ꝓ redēptōe dōa plūma.

[a] Jli mi custodi .vij.
mones meos: [b] z p̄ce
pta mea reconde tibi. [c] Fili
honoza dñm: et valeb: pret
eū ⁊o ne timueris alienum
[d] Serua mādata mea z vi
ues: [e] z legē meā q̄ſi pupillā
ocli tui: [f] Liga eā i digit̄ tu
is: [g] ſcribe illā i tablis cordꝰ
tui. [h] Dic ſapie ſoꝛoꝛ mea es
z p̄ru dētiā voca amicā tuā
[i] Ut custodiat te a muliere
extranea z ab aliēa: [k] q̄ verba
ſua dulcia fac. [l] De fenestra
ei womꝰ mee p̄ cācellos p̄ſpe
xi iuuenē: [m] z video puulos.
[n] Cōſidero vecordē iuuenē
[o] q̄ transit p̄ plateas iuxt an
gulū: z ꝓpe viā womꝰ illiꝰ gza

dit [p] in obſcuro aduesp̄aſcē
te die: i noctis tenebr̄ [q] z ca
ligine: [q] Et ecce occurrit illi
mlr̄ i oznatu meretricio: [s] p̄
pata ad capiēdas aīmas
[t] Garzula [u] z vaga: [v] q̄et ſipa
tiēs: [x] nec valēs in womo ꝓſi
ſtere pedibꝰ ſuis: [y] nūc foꝛis
[z] nūc in plateis: [a] nūc iuxta
angl̄os iſidiās. [b] Appꝛehen
ſūq̄ illiꝰ z osculat̄ iuuenē. [c] p̄
cacā vltu blādit̄ dicēs. [d] Vi
ctimas p̄ ſalute vouī: [e] ho
die reddidi vota mea. [f] Jdcir
co egreſſa ſū i occurſū tē
ſideraſ tevidē: z reppi. [g] In
terui funib̄ lectulū meum:
[h] ſtraui tapecib̄ pict̄ ex egy
pto: [i] aſperſi cubile meū myr
rha et aloe et cinnamomo.
[k] Veni iebriemur [l] vberib̄
z fruamur capit̄ amplexib̄
donec illucescat dies. [m] Nō
est enim vir [n] in domo ſua
abijt via longiſſima. [o] Sac
culum [p] pecunie ſecuꝝ tulit:
in die plene lune reuerſu
rus est in domum ſuam.
[q] Jrretiuit eū multis ſmo

nere. qbe womos magnatum eo q̄ plures eis ſeruien
tes ſubiecti ſt vicio incōtinctie ſicut dō pater eiꝰ vidit
mulierē ſe lauantē et aduerſo womꝰ ſue. y. reg. xj.
m ¶ Et video puulos. i. incōtinentes q̄ ſunt ſenſu par
uuli. n ¶ Conſidero vecordē iuuenem. i. habentem
ve in corde et womi
nio carnalis
ꝓcupiſcentie.
o ¶ Qui transit
p plateas iuxta
angulū: vt que
mat ad meretri
ces womū q̄ ſolꝫ
eſſe in locis an
gulaꝛibus.
p ¶ In obſcuro.
q: qui male agit
odit lucez: Jo.
iij. q ¶ Et ec
ce mulier occur
rit illi. ad capiēn
dum eius beni
uolentiam.
r ¶ Oznatu me
retricio. ad ma
gis accendēdaz
ꝓcupiſcentiam.
s ¶ Pꝛeparata
ad capiēdas aī
mas. loquco cō
cupiſcentie car
nalis.
t ¶ Garzula. mlr̄
tiplicatōe locu
tionis.
t ¶ Et vaga. ex
mobilitate men
tis. v ¶ Qui
etis impatiens
p tacetus z geſtꝰ
impudicos.
x ¶ Nec valens
in womo ꝓſiſte
re. ſ. ſēp vult ad
ſpectacula z lo
ca inhoneſta cur
rere.

y ¶ Nūc foꝛis. in aliena womo. z ¶ Nūc in plateis.
in publico. a ¶ Nūc iuxta angl̄os iſidiās. q. d. mo
dus est meretricis p oēm viā z modū inducē ad actuz
ꝓcupie carnalis: ſō ſubdit. b ¶ Apprehenſum q̄. bra
chys amplectādꝰ. c ¶ Deoſculat̄ iuuenē: ſibi ꝓſen
tiendē. d ¶ Et ꝓcaci vultu. i. impꝛobo z effronti.
e ¶ Victimas p ſalute debui. ſic ē in libris coꝛrectis.
f ¶ Hodie reddidi vota mea. q. d. tps meū reuertendi
ad delectabilia: ſicut mlti accepta cōione in ſolēnitate
paſchali: pꝛ p̄diū recurrūt ad choꝛeas z laſciuias.
g ¶ Adarco egreſſa ſū in occurſū tuū. ſciens q̄ tu bal
as ſile veſideriū ſō ſubdit. h ¶ Intexui ſu. lc. meuz.
vt ſit mollioꝛ q̄ ſi ſtrameta eſſent imediate ſup terrā.
i ¶ Straui tapecab̄. i. curioſe o ornaui. k ¶ Aſperſi cu
meū myrrha aloe z. vt odoꝛe taliū fiat in eo delectabi
lioꝛ ꝓcubitus. l ¶ Veni ine. i. ſatiemur. m ¶ Vberibus
z. i. cū tactu vberū qui est ꝓcubentiū adminicez
matime nudi cum nuda in lecto. Et quia timoꝛ in tali
actu delectatōez minuit: ideo remouet cum dr.
n ¶ Non est enim vir. ſ. meus. o ¶ Jn vo. ſua abijt
via lon. q. d. potes ibi eſſe ſecurus.
p ¶ Saccu. pe. ſecum tu. ad emendum mercimonia in
longinquis partibus. q ¶ In die plene lune reuer
ſur̄ ē. in hebreo hr̄: In termio ꝓſtituto. q̄ adhuc ſatis
diſtat. Nescio at q̄re trāſlatoꝛ nr̄ poſuit in die ple. lūe.

nisi q3 antiquitus gentiles et alijn hoc eos sequtes q̃ credebãt oia ista inferiora puenire ex coꝝ positõe celestiũ dispositõe: redeũtes ut mercatõib⁹ libenter intrabant tomos ꝓrias plenitudinis: vt sic plenitudo lucri sequeret. Sñ in aliquibus terris xp̃iani volentes encenia re tomũ ꝛ nouaz vel mutaꝛ tomi ciliũ: nõ sauunt hoc libẽter in re fectu lune ne sequaꝛ defect⁹ bonoꝝ tpaliũ: sed facũt hi augmẽto lune vel eius plenitudine vt sequaꝛ plenitudo bonoꝝ tempaliũ: ꝛ hoc est de reliquis gen tiliũ ꝓter q̃ ẽ magis vitandũ

a ¶ Protriuit eñ multis sermonibus. i. detinuit ꝛ passione sapiẽcie quasi rbeti inuoluit.

b Statim eaz sequitur q̃si bos ad victimã: ꝛ nescit q̃ ad vincla stult⁹ trahatur donec trãfigat sagitta iecur ei⁹: ꝛ velut si auis festinet ad laqueũ: ꝛ nescit q̃ de pcto aie illi⁹ agit. ¶ Huc q̃ fili mi audi me: ⁸ attende verbis oris mei. ᵇ Ne abstrahatur in vijs illi⁹ mẽs tua: ꝛ neq; decipiaꝛ semitis ej⁹. ᴷ Multos eiꝝ vulneratos ꝛ dicẽ: ᵐ ꝛ fortissimi q̃q; interfecti sũt ab ea. ⁿ Vie inferi domꝰ ej⁹: pene trãtes interiora mortis. viij.

c ¶ Ignoraꝛs q̃ ad vincula. s. pene ꝛ culpe.

d Donec trãsfigat sagitta sc̃z diuine vltionis.

e Vdut si auis festinet ad laqueum. q̃ ex appetitu modici cibi illaqueaꝛ ꝛ interficit sic incõtinẽs ex appetitu dilectationis momentanee incurrit laqueũ culpe ꝛ mortem gehenne.

a ¶ Unq̃d nõ sapia clamitat: ᵇ ꝛ prudẽtia dat voce suã: ᶜ In sũmis excelsis q̃ viaꝝ in medijs semitis stans: ᵈ iuxta portas ciuitatis: in ipsis fori bus loq̃t dicẽs. ᵉ O viri ad vos clamito. et vox mea ad filios hoiz. ᵍ Intelligite pueri lib⁹ astutia: ꝛ insipientes ite aia dirite. ᴷ Audite q̃m ꝛ rebꝰ magnis locuꝛa sũ: ꝛ apienꝛ labia mea vrecta ꝓdicẽt. Veritatẽ meditabit͡ gutt͡ meum: et labia mea detesta būt impiũ. Justi sẽtẽs ẽmões mei: nẽ ẽ i eis prauũ q̃d neq; puersũ. ᵐ Recti sũt intelligentibus: ꝛ eq̃ inuenientibus sciam. ⁿ Accipite disciplinã meã ꝛ nõ pecuniã: electrinã magꝭ q̃ aurũ eligite. Melior ẽ enim sapia cunctis opibꝰ pciosissimis: ᵒ ꝛ oẽ desiderabile ꝓ ei nõ pt̃ ꝓpari. ᵍ Ego sapia habito in consilio: ꝛ eruditis intersũ cogitatõibus. ᵒ Timor dñi odit malũ: ᵖ arrogantia ꝛ et superbia: ꝛ viã prauaz: ꝛ os bilingue detestor. ᵇ Meum est consilium ꝛ equitas. Mea ẽ prudẽtia: mea ẽ fortitudo. Per me reges regnãt: ᵒ ꝛ legũ cõditores iusta decernũt. Per me ꝓncipes imperãt: ꝛ potentes decernũt iusticiã. ᵍ Ego diligẽtes me diligo: ꝛ q̃ mane vigilauerit ad me inuenient me. ᶠ Mecum sũt diuitie ꝛ gl̃ia: ᵖ opes superne ꝛ iusticia. ᵗ Melior ẽ fructꝰ meꝰ auro et lapide pcioso: et gemmina mea argento electo. ᴷ In vijs iusticie ambulo: ˡ in medio semitarum iudicij

b Donec trãsfigat sagitta sc̃z diuine vltionis.

c ¶ Ignoraꝛs q̃ ad vincula. s. pene ꝛ culpe.

d Donec trãsfigat sagitta sc̃z diuine vltionis.

e Vdut si auis festinet ad laqueum. q̃ ex appetitu modici cibi illaqueaꝛ ꝛ interficit sic incõtinẽs ex appetitu dilectationis momentanee incurrit laqueũ culpe ꝛ mortem gehenne. ¶ Huc q̃ fili mi audi me. aure cor pis. g ¶ Et attẽde verbis oris mei. aure mẽtis. h Ne abstrahaꝛ in vijs illi⁹ mẽs tua ꝓ sensum. i ¶ Neq; recipiaris ꝓ opis ꝓplenẽtum. k Multos ei vulneratos. vulnere ꝓpie.

l ¶ Deiecit. a statu gr̃e. m Et fortissimi quiq. vtz de ada maximo q̃ erat in statu innocẽtie ꝓfect⁹ scia et virtute: ꝛ de sosone fortissimo: ꝛ dõ scrissimo: ꝛ salomone sapiẽtissimo: ꝛ multis aliis in veteri ꝛ nouo testamẽto. n ¶ Vie inferi domus eius. q̃ in domo eius committitur culpa que est via ad gehennam.

¶ Capitulum. viij.

a Unquid non sapia. Superius salomon vocuit vomestice sicut ꝓter filiũ: hic ꝓfiter vocet scolastice vt doctor discipulũ: vel politice vt legislator subiectũ. Et diuidit͡ in duas ptes: quia primo facit hoc verbo magis plano: ſcdo magis parabolico capitulo. ix. Pria adhuc in duas: q̃ ꝓio salomon loquitur in persona sapientie create: secundo increatedi. Dominus possedit me. Circa primum dicit.

¶ Unq̃d nõ sapia clamitat. i. freq̃nter clamat. quia clamitare est verbũ frequẽtatiuũ. b ¶ Et prudẽtia dat voce suã. dicit ãt sapia noticia de divinis: prudẽtia de agibilib⁹ humanis. c ¶ In summis excelsis q̃ verticibus. i. in ꝓbertis ꝛ sacris doctoribus. d Sup via. i. in publico vbi debet doceri sana doctrina.

e ¶ Juxta portas ciuitatis. ibi eñ antiquit⁹ sedebant iudices ꝛ sapiẽtes cũ assistentes vt dcm̃ est supra.

f O viri ad vos clamito. nõ ad bestias irõnabiles.

g ¶ Intelligite pueri. s. sensu.

h Astutiã. ad pcauendum mala.

i ¶ Et insipientes aia dicite. i. sapientiã accipite.

k Audite q̃m de ma. re. locuꝛa sum. s. de diuinis q̃ sũt maxima ꝛ audita digna. l ¶ Et aperient labia vestra. s. tũc poteris loqui rctẽ. Cetera patẽt vsq; ibi. m Recti sunt intelligẽtibus. nõ intelligentibus autẽ videnꝭ distorti: sicut habẽti oculos infectos humoẽ sanguineo videnꝭ rubea illa q̃ sunt alba.

n ¶ Accipite disciplinã meã tc̃. quia melior est q̃ bona tpalia: quãto melior est aia corpe.

o Et oẽ desiderabile. s. appetitu sensitiuo.

p ¶ Ei nõ põt comparari: q: nõ sũt eiusdem generis: et q̃a excedit ipꝰ proportionabiliter talia.

q Ego sapia habito in ꝯsilio. quia ꝓ sapiam daꝛ sanũ ꝯsilium.

r ¶ Et eruditi intersũ cogitatõib⁹. q: tales cogitationes ꝓcedunt ex sapia et eam augmentant. s ¶ Timor dñi scilicet filialis. t Odit malũ. ipm fugiens ꝓter dei offensam ꝛ nõ tm̃ ꝓter penã qo facit amor seruilis.

v ¶ Arrogantiã. in ore. x Et superbiã. in corde.

y Et viã prauam. in opere. z ¶ Et os bilingue. quod placentia loquit͡ in ꝑsentia: ꝛ otrariũ loquit͡ in absentia.

a ¶ Detestor tanq̃ horribilia. b Meum est ꝯsilium ꝛ equitas tc̃. i. ꝑ me sunt ista. c ¶ Per me reges regnãt. iuste.

d Et legũ ꝯditores. iusta decernũt. ista cũ ex sapia ꝓcedunt.

e ¶ Ego diligẽtes me diligo. q: studentes ad habendum sapientiã ex eius amore ipsam inuenũt: et in eis manet: ꝛ in ea delectabiliter viuũt. f Mecũ sunt diuitie. s. spirituales ꝛ alias etiã corpales. g ¶ Et gl̃ia. i. honoꝝ cõa multis q̃ impendendus ẽ sapientib⁹. h Opes superꝫ id est supereminentes ita q̃ superbia non sonat hic in vicium. Per talem modum dicit dominus elate. xl. Donaz te in superbiam seculoꝝ. i. in eminentiã. i ¶ Melior ẽ fructus meus auro. quanto aima est melior corpe. k In vijs iusticie ambulo. i. ambulare facio. l ¶ In medio semitarum iudicij. quia virtus consistit in medio.

§ a Ut dicẽ diligẽtes me: diuinitꝰ spũalibus que sunt thesauri veri. § b ¶ Dñs possedit me. Hic ꝓiter salomon loquit̃ in ꝑsona increate sapie cũ dr. Dñs possedit me i initio viaꝝ suaꝝ. i. opeꝝ suoꝝ. § c Anteq̃ q̃cq̃ faceret. añ cñm ḡes creatões nõ erat sapia nisi increata: ão sequitur.

d ¶ Ab eterno ordinata sum. vbi ãt est ordo: ibi est aliqua distinctio: licꝫ autẽ in deo sit vna simplex essentia in distincta: tñ ibi est distinctõ filij a ꝑe qui ꝓprie nominatur verbũ seu sapientia genita.

e Mondũ erant abyssi. ꝛc. verbũ ei in nobis est conceptus mentis: et sic in diuinis verbum est ꝓceptus patris siue sapia genita.

d ¶ Necdum fontes aquaꝝ erup. te locis subterraneis

c Necdum mõ. graui mole. sstite. sup terrã planam elcuati.

f ¶ Añ oñs colles ego ꝓtuliebar. id ẽ ꝓcedebã a secunditate paterna: iste cñm ꝓcessus eternitate mensuratur.

§ g Adhuc terraꝫ nõ fecerat ꝛ flumina. i. creaturã visibilem.

b ¶ Et cardines oꝛbis terre. i. partes mundi principales q̃ sunt oriens: occidens: austrũ et aquilo. Ad cardines dici dñt due extremitates axis mundi. s. polus arcticus ꝛ antarticus: ꝗa circa eos voluit̃ celum sicut ostium circa cardines suos.

i Oñ prepa. re. aderã. indiuisa sunt. n. opa trinitatis: et ideo filius q̃ est sapia genita: vt dictũ est semp epatur cũ patre: Jo. v. Pater me⁹ vsq; nũc opat̃ ꝛ ego operoꝛ.

k ¶ Oñ certa le. ꝛ gy. val. abyssos. i. occultates vbi ꝛ gregate sunt aq̃ vt appareret arida habitatõi hoim ꝛ animalũ terr. estriũ apta. § l Oñ etbera firmabat sursum. i. sperã ignis q̃ naturaliter fertur sursum. Illa cñm ps elementorum q̃ ꝓpiuat. sperelune: ether vocat̃. ¶ m Et librabat fontes aquaꝝ. ꝓstituẽ. eos in ponderenumero ꝛ mẽsura. ¶ n Oñ circũdabat mari terminuꝫ suũ. ne affluer. ꝛ operiret aridã. § o Oñ apen. fun. ter. i. partes ẽre inferioꝛes arca centrũ q̃ sunt quedã fundamenta superioꝛum partiũ. p ¶ Cum eo erã cũcta ꝓponens. qꝛ indiuisa sunt opa trinitatis vt dictũ est. § q Et delectabar p singulos dies. i. eternaliter gaudebã cum patre ꝛ spiritu sancto. r ¶ Ludens coram eo omni tpe: ꝗd sit iste lud⁹ subdit̃. § s Ludens in orbe terraꝫ. i. ludũ faciens de oꝛbe terraꝫ q̃ similis ẽ ludo pile q̃ de vno transsert̃ in aliuꝫ im quando revolutõeꝫ: qꝛ regna terre transsert̃ atq; constituit de gente in gentẽ. s ¶ Et deli. mee esse cũ filiis. hoꝛ. ꝓ gratiã istud cñm cẽ ẽ delitiosum respectu esse tei ꝓ ꝓnã ꝛ poenitã. ꝛ hoc mõ. s. p gram est in sola creatura intellectuali: ꝛ nõ in oñi § solũ in iusta. t ¶ Hic §. Hic ꝓiter inuitat ad amoꝛẽ sapie dicens: Hũc ḡ filij. ꝛ adoptiones.

§ v Audite me. p debitã attentionẽ. x ¶ Beati qui custo. vias meas. i. viam mandatoꝛ ꝛ viam ꝓfectoꝛ.

y ¶ Audite disciplinam. ꝛc moꝛibus humanis.

§ z Et estote sapientes. in diuinis. qui audit me. mihi obediẽdo. § b Qui vi. ad fo. meas q̃tidie. in loco diuini cultus deuote oꝛando.

c ¶ Qui me inuenerit. p gram. d ¶ Inueniet vitam eternã. § e Et ba. sa. a ꝛo. q̃ ẽ fons salutis.

f ¶ Qui autẽ in me peccauẽrit le det aiaꝫ suaꝫ q̃ mihi in ꝑ inferre lesionem.

§ g Oñs q̃ me odẽrint: q̃ fuꝫ ve ritas ꝛ vita.

b ¶ Diligunt mortem. nõ q̃a moꝛs sit ꝑ se eligibilis aut diligibilis: sed q̃ diligunt inoꝛdinate delectabilia mũdi et carnis ad q̃ sequit̃ moꝛs culpe et gehenne.

dies ludens coram eo oĩ tpe: § e ludẽs in orbe terraꝫ: § f delitie mee ee cũ filijs hominũ. § g Nũc ergo filij audite me. § h Bti q̃ custodiũt vias meas. § i Audite disciplinaꝫ: § k et estote sapientes: ꝛ nolite abjicẽ eã. § l Bs hõ q̃ audit me ꝛ q̃ vigilat ad fores meas q̃tidie: et obseruat ad postes ostij mei. § m Qui me inuenerit: § n inueniet vitã ꝛ hauriet salutez a dño. § o Qui aꝛ in me peccauerit: ledet aiaꝫ suam § p Oes q̃ me oderuṇ: § q diligũt mortem.

¶ Capitu. ix.

§ a Sapia edificabit sibi dñm: § b excidit colũnas septẽ. § c Immolauit victimas suas: § d miscuit vinũ: ꝛ ꝓposuit mẽsã suã. § e Misit ancillas suas: § f vt vocarẽt ad arcem: § g et ad menia ciuitat̃. § h Si quis ẽ puul⁹ § i veniat ad me

a ¶ Beat⁹ homo qui audit me. mihi obediẽdo. b Qui vi. ad fo. meas q̃tidie. in loco diuini cultus deuote oꝛando.

c ¶ Qui me inuenerit. p gram. d ¶ Inueniet vitam eternã. § e Et ba. sa. a ꝛo. q̃ ẽ fons salutis.

f ¶ Qui autẽ in me peccauẽrit le det aiaꝫ suaꝫ q̃ mihi in ꝑ inferre lesionem.

§ g Oñs q̃ me odẽrint: q̃ fuꝫ ve ritas ꝛ vita.

b ¶ Diligunt mortem. nõ q̃a moꝛs sit ꝑ se eligibilis aut diligibilis: sed q̃ diligunt inoꝛdinate delectabilia mũdi et carnis ad q̃ sequit̃ moꝛs culpe et gehenne.

¶ Capitu. ix.

a Sapia edificabit sibi dñm: b excidit colũnas septẽ. c Immolauit victimas suas: d miscuit vinũ: ꝛ ꝓposuit mẽsã suã. e Misit ancillas suas: f vt vocarẽt ad arcem: g et ad menia ciuitat̃. h Si quis ẽ puul⁹ i veniat ad me

Sapia edificabit sibi dñm: b excidit colũnas septẽ. c Immolauit victimas suas: d miscuit vinũ: ꝛ ꝓposuit mẽsã suã. e Misit ancillas suas: f vt vocarẽt ad arcem: g et ad menia ciuitat̃. h Si quis ẽ puul⁹ i veniat ad me

tatio sapientie: sedo inuitatio insipientie: ibi. Mulier stulta. prima in duas: qꝛ primo ponit sapie inuitatio: secdo inuitatoꝛ ꝓditio: ibi. Si quis ẽ puulus veniat ad me. Circa primum dr de sapia increata ꝓinuando sententiam ad finem capituli precedentis.

a ¶ Sapia edi. sibi no. s. ecclesiam quã edificauit verboꝛ exemplo in humanitate assumpta.

b Excidit colũnas septẽ. i. septez dona spũsti vedit vel septẽ sacra instituit quib⁹ fulcit̃ tota ecclia.

c ¶ Immolauit victimas suas. i. sipm in cruce qđ dr victime in plurali qꝛ ꝓinet virtutẽ cuiuslibet alterius sacrificij: et huius victime memoriale ẽ sacrũ eucharistie in quo sub spẽ panis ꝓinet coꝛpꝰ tpi immolatum qđ est fidei obus. d Miscuit vinum. i. vedit no bis sanguinẽ suum qđ ofiat̃ in vino aq̃ mixto.

e ¶ Misit ancillas suas. i. apłos alios q̃ discipulos q̃ dicunt hic ancille qꝛ fuerũt humiles ꝛ obsequiosi. vñ rasa. ancillas vocat hic moysen et aaron q̃ fuerũt hũles ꝛ prompti ad diuinũ obsequiũ. f ¶ Vt vocarent ad arcem. i. ꝛpi fidẽ. § g Et ad menia ciuitat̃. i. ad ea q̃ sunt annexa fidei articulis. b ¶ Qđ est. Hic ꝓiter describit inuitatoꝛ ꝓditio ꝛ iuxta h ꝓditio repulsoꝛuꝫ vt oppositaiuxta se magis appareant. dicit igitur.

h Siquis est puulus. i. humilis.

i ¶ Venit ad me. qꝛ talis ẽ disposit⁹ ad sapiaꝫ diuinã Matth. xi. Confiteoꝛ tibi pater domine celi ꝛ terre. qꝛa abscondisti hec a sapientibus et prudentibus ꝛ reuelasti ea paruulis. ꝛ dicunt h paruuli specialiter apłos li et alij de iudeis vocati. Consequenter subditur de vocatione gentium cum dicatur.

¶k Et insipientib⁹ loquta ē. i. gentilib⁹ q̄ diuinitatē attribuēbāt lignis ⁊ lapidib⁹ q̄s insipientissimꝰ erat.
¶l Venite ⁊ co. pa. meū. i. coꝛp⁹ meū ꝺ spē pais exhibitū. ¶m Et bi. vi. q̄s mi. vo. i. sanguinē meū sub spē vini in q̄ admiscēt aq̄. Jn vtraq; ei spē cōicabant antiquitus fideles: ꝓpter piculum effusionis sāguinis ordinatus ē q̄ dāt laicis ꝺ spē panis tm̄.
¶n Relinquite infan. i. inutilia et vana ⁊ vo Et viui. in gratia.
¶p Et ābu. p vias pru. s. mādatoꝝ ⁊ ꝓsiliorum. Consēq̄nē ostēdit q̄ sē repellēdi a ꝓuisio sapientie cum ꝺ.

¶q Qui ēru. de riso: ex. sane doctrine. ¶r Jpse sibi iniuriā facit q: ꝓuocat verisorē ad iniurīā dum sibi: ꝺo dicit saluator: matthei. vij. Nolite sctīs dare canibus neq; mittatis margaritas ante porcos ne forte ꝓculcent eas pedib⁹ suis ⁊ canes uersi dirūpant vos. ¶s Et q̄ arguit impiuꝫ ꝛc. ꝺa impi⁹ q̄ntū in se ē infamat arguentē se. ¶t Noli arguere. ne ode. te ⁊ sic efficiēt peioꝛ scipiēs odiū de nouo cū impietate p̄cedēti. ¶u Argue sapientē. q: ois bō q̄tumcūq; sapiēs ꝺz alicui ꝺ arguēdo: ꝓpria Jo. j. Si deceperin⁹ q̄ peccm̄ nō habem⁹ ipi nos seducim⁹ ꝛc.
¶x Et diliget te. grat⁹ de tua bōa correctōe. ¶y Da sapiēti occasiōez. cogitādi aliq̄d vtile. ¶z Et addet ei sapia. q̄ ꝓ bonas cogitatiōes accipit incrementum.
¶a Doce iustū. de melioꝛi bono. ¶b Et festinabit accipe. ope adimplēdo. ¶c Principiū sa. ti. uo. etiā seruilis q: introducit eā sicut seꝛa filiū: ꝑ sicut seꝛa etiā ꝺ foramīe intrāte filo: sic timoꝛ ꝺ uilis expellit p̄fecta sapiētia intrāte: ꝓpria Jo. iiij. Perfecta caritas foras mittit timoꝛē. Timoꝛ ꝺo filialis cū sapia manet: ꝓpter q̄ē ꝓncipiū intrinsecū sapiē: timoꝛ ꝺo seruilis ē ꝓncipiū extrinsecū. ¶d Et scia scīoꝝ prudētia, q: talis scia n̄ solū est scia speculatiua ꝑ etiā practica. ¶e Per me em̄. s. sapiam. ¶f Multiplicabunt ꝺies tui. in p̄ti: q: sapientes sciunt euitare picula. ¶g Et addent tibi anni vite. in futuro. ¶h Si sapiens fueris ꝺbimetipsi eris. i. ad bonū tuū ꝓncipalr ⁊ etiā alioꝝ. ꝓpter: ꝺ subdit in aliꝯbus libris. Et ꝓmis tuis: ꝑ nō ē de textu: imo ē quedā glosa ⁊ ꝓ scriptoꝝ⁹ textui inserta.
¶i Si aūt illusoꝛ. ianye doctrine. ¶k Sol⁹ portabis malū. pene ⁊ culpe. ¶l Mulier stulta. ꝺic ꝓpter iuxta suū oppositū ponit inuitatō insipiētie ad suū cōuiuiū cū ꝺ. ¶l Mulier stulta. i. doctrina supstitiosa ⁊ vana. ¶m Et clamosa. q: nō ꝺz nisi verba. ¶n Plenaq; illecebris. q̄ nō solū ꝓcedit: ꝑ etiā ad ea inducat.
o Et mbil oīno sciens. q: ita modicū ē ibi de veritate q̄ ꝑ si mibil reputaꝝ: ⁊ etiam q: illud q̄ ē ibi veritatis vel honestatis ponit ad boc q̄ et facilius falsitatibus credatur: aliter talis doctrina seipsam destrueret si nibil veritatis ꝓineret: sicut dicit ꝓbs. j. libro ethicoꝝ. q̄ si malum esset integrum seipsum destrueret.

¶p Sedit in foribus domus sue ꝛc. q: talis doctrina aliquando docetur auctentice maxime inter infideles.
¶q Et ve. transeun. per viam. latam vicioum.
¶r Et pgentes itinere suo. i. sequentes impetum sue passionis. ¶s Quis est paruulus. i. indigens sensu.
¶t Dediet ad me. quasi diceret docebo eum.
¶u Et vecordi. i. secutori passionū. ꝛ. i. ꝺicit vecors q̄ ve habens in corde.
¶x Locuta est. ꝗa talis libenter audit doctrinā supstitiosam.
¶y Aque fur. dul. sunt ꝛc. in doctrina supstitiosa semp ē aliq̄d boni admixtum: vt ꝓdictū est illud bene docet in publico. illud aūt q̄ est falsum ⁊ supstitiosum i secreto: sicut ꝓnosticatio de futuris p astrologiā ꝗtuz ad id q̄ respicit cursus et iunctōes planetaꝝ et quib⁹ ꝓnosticant aliqua futura bene docet in publico: ¶ ꝗtuz ad illud quo docentur fieri imagines sub determinatis ꝑstellatōib⁹ vt vent responsa et occultis ⁊ futuris hoc docetur in occulto: q: ē supstitiosum: ⁊ talē doctrinā multi libentius audiūt ⁊ audiūs: ideo designat ꝓ aquas furtiuas ⁊ panē absconditū
¶z Et ignorauit. auditoꝛ talis doctrine.
¶a Gigantes. i. homines: q: talia responsa ꝑ demones fiunt. ¶b Et in ꝓfundis inferni. ꝺuine ciuus. i. talis doctrina imbuti ⁊ refecti descendūt ad pena infernī cū demonib⁹ eos seducentib⁹. ¶c Qui cū applicabit ꝛc. hoc nō est de textu vsq; ad finē capituli. ꝓpter q̄ ꝓtraseoꝛ: ⁊ quia satis ꝑs sententia ex ꝓmissis.

¶ Capitulum. x.

Parabole salomonis. Hic incipit scda pabola: sum collectō: ꝓpter q̄ ꝓponit tangit quedaz ꝑ fatio vt dcm̄ fuit a ꝓncipio libri: ⁊ in hebreo ē de integritate text⁹. Sciendū ⁊ q̄ pabole i hac collectōe ꝓtente non bñt talē ꝓnexionē adiuicē: sicut ꝑcedēte. ꝓpter q̄ nō inuenit ibi diuisio artificialis: ¶ ꝗlibet pabola est ꝗdā vna sētentia ꝑ se: ⁊ cōiter iuxta virtutē tangit oppositū vicium. Pōt tm̄ bec collectō i generali sic diuidi i tres ptes: q: i ꝑma instruit ps rōnalis: ꝛcdo reprimit irascibilis cap. xv. Responsio mollis frangit iram ꝛc. Tercio restringit cū cupiscibilis capitulo. xx. Luxuria res est vinū ꝛc. Sciendum tm̄ q̄ bec diuisio. accipitur ꝑm ꝓncipia capitulorum: ⁊ q: in ꝓsecutōne cuiusliber partis facit mentionē de aliis vt videbitur ꝓsequendo. Prima diuiditur in quinq; partes ꝑm quinq; capitula. Jn primo vero capitulo q̄ est ꝛcimū bui⁹ libri inuitat ad amoꝛē sapie principaliter: ⁊ hoc ex ꝓmēdatōe sapiētie ⁊ sapieliceet alia interiecant. Presentis aūt capituli prima pabola est ista. ¶b Filius sapiens letificat patrē. tum quia iuuat eum in regimine domus ⁊ negociōz: tum quia pater considerat q̄ ꝑ mozez suam talis filius honoꝛifice repsentabit ꝑsonam suam.
¶c Filius ꝺo stultus mestitia est sue matris. q: talis non mittitur ad negocia sed manet in domo cū matre q̄ videns eius stulticiam continue habet materiam mestitie.

[a] Mil pderint thesauri impietatis.i. male acq̃siti. q: sp
sūt occasio mortis culpe ꝛ gehēne: nisi sequat pnia: ꝛ fre-
quēter sunt occasio mortis corpalis. [c] Justicia vo. q̃
nō q̃rit aliena. [f] Liberabit a morte. s. triplici dicta.
[g] Nō affliget dñs. fa. ani. iusti. lz aliq̃n affligat corp⁹ quia
egestatē patienter
tolerat iustus.
[b] Et insidias im-
piorum subuertet.
sicut patz de saule
dauid pſequentes
tñ cecidit bis i ma
nu dō vtz pzio re-
gū. xxiij. et. xxvj.
[i] Egest. ope. est
ma. remissa. q: ta-
lis ꝓtinue expēdit
sed paz acquirit.
[k] Man⁹ aūt fo
ti. di. parat. q: pl⁹
acquirit q̃ expen-
dat. [l] Qui ni-
titur mēdacijs ali
q̃d obtinere.
[l] Hic pascit ven
tos. tē. i. pdit labo
rem suum: q: qđ sic
acq̃rit nō est vtile
ꝑ damnosum.
[m] Qui pgre.in
messe fi. sa. ē. q: p.
uidet sibi congruo
tpe. [n] Qui āt
ster. est at. i. vomit
vt occisus.
[o] Fil⁹ ꝓfusionis
est. i. ꝓfusiōe dign⁹
sicut dr fil⁹ mortis
ille q̃ est dign⁹ mor
te. ꝓmo reg. xxvj.
[p] Bñdictio dñi
sup caput iusti. q̃a
multiplicat eum i
bonis spūalibus ꝛ
cū hoc aliq̃n tem-
poralibus.

[a] Mil pderīt thesauri impietatis ſiustīcia vo⁹ liberabit a
morte. [g] Nō affliget dñs fa
me aīam iusti: [b] ⁊ insidias im
pioꝝ ſbuertet. [i] Egestatem
opata ē man⁹ remissa: [k] ma
nus aūt fortiū diuitias pat
[l] Qui nitit mēdacijs ⁊ pa
scit vētos. idē aūt ipse sequit
aues volātes. [m] Qui ꝓgre
gat i messe fili⁹ sapiēs ē: [n] q̃
aūt stertit estate: fili⁹ ꝓfusio
nis ē. [p] Bñdictō dñi sup ca
put iusti: [o] os aūt impioꝝ opit
iniq̃tas. [r] Mēoria iusti cum
laudibus: ⁊ nomē impioꝝ pu
trescet. [s] Sapiēs corde pce-
pta suscipiet: stult⁹ cedit la
bijs. [t] Qui ābulat simplici
ter: ambulat ꝓfidēter. q̃ aūt
deprauat vias suas manifes-
tus erit. [v] Qui ānuit oc̄lo
dabit molestē: ⁊ stult⁹ labijs
verberabit. [x] Vena vite os iu
sti: ⁊ os impioꝝ opit iniqui
tatē. [y] Odiū suscitat rixas
⁊ vniuersa delicta opit cari
tas. [z] In labijs sapientis inue
nit sapia: ⁊ virga i dorso ei⁹
q̃ indiget corde. [a] Sapiētes
abscōdūt sciaz: os aūt stulti
ꝓfusioni ꝓximū ē. [b] Substā
tia diuitis vrbs fortitudinis
ei⁹: [c] pauor pauper egestas
eoꝝ. [d] Opus iusti ad vitam:
fructus aūt impij ad pec-
catum. [e] Via vite custodiē
ti disciplinaz: qui aūt incre
patōes reliquit errat. [f] Ab
scondūt odiū labia menda
cia: [g] qui profert ꝓtumeliaz
insipiens est. [h] In multilo
quio nō deerit pctm: [i] q̃ aūt
moderat labia sua prudē-
tissim⁹ ē. [k] Argentū electuz
lingua iusti: cor impioꝝ
ꝑ nihilo. [l] Labia iusti erudi
unt plūres: [m] q̃ aūt indocti
sūt in cordis egestate mori-
ent. [n] Bñdictio dñi diuites
facit: nec sociabit ei afflic-
tio. [o] Quasi ꝓrisum stult⁹
opat scel⁹ sapia aūt est viro
prudentia. [p] Nō timet im
pi⁹ veniet sup eū desideriuz
suū iustis dabit. [q] Quasi tē
pestas trāsiēs nō erit impi⁹
pius aūt quasi fundamē
tum sempiternū. [r] Sic ac-
tum dentib⁹ ⁊ fum⁹ oculis:
sic piger his q̃ mittunt eū
ad ſcipientes. [s] Timor dñi
addit dies. et anni impioꝝ
brevientur. [t] Expectatio
iustoꝝ leticia. spes aūt impio
rum peribit. [v] Fortitudo
simplicis via dñi. et pauor
his q̃ operant malū. [x] Mo
tus non commouebit in
eternū iustū: habitatio aūt
impioꝝ non habitabit ter
ram. [y] Os iusti parturiet
sapiam: lingua prauoꝝ lo-
quit̄ quod nō deceat. [z] Sa
ne freno rōnis. [a] Substantia diuitis vrbs fortı
tudinis eius. q: ꝓfidit in magnitudine diuitiaz suaru
sicut obsessus in fortitudine murozum. [b] Pauor
pauperū egestas eoꝝ. q: homines mali nō formidant
pauperib⁹ iniuriari.
[c] Op⁹ iusti ad
vitam. s. gratie
et glorie acqui-
rendam.
[d] Fructus āt
impij. i. op⁹ eius
[e] Ad peccatū
sez ordinatur: et
postea ad inferni casum.
[f] Via vite cu
stodienti disci-
plinam. q: suscipiens correctionem iam est in
via perueniendi ad vitā beatam
[g] Qui autem
increpatōes re-
linquit errat. a
via vite.
[h] Absōdunt
odium la. men-
dacia ꝓtendunt a
micicijs cum ha
beant inimicici-
am in corde: sic
ut ioab dixit a
mase. Salue mi
frater: ⁊ osculā-
do interfecit eū
ū. reg. xx.
[i] Qui ꝓfert
ꝓtumeliā. id est
vicia.
[k] Insipiens ē
. i. insipientez se
ostendit.
[l] In multilo-
quio nō deerit pec
ca. falsitatis vel
saltem occiositā
tis.
[m] Qui aūt moderat labia sua. sm moderamē rōnis
dicendo dicenda: ⁊ tacendo tacenda tpe ⁊ loco ⁊ alijs
circūstātijs debit⁹: q: tlis moderatō ē difficil: dē ē cir
ca bonū difficile. [n] Argē. cle. lig. iusti. q: ꝓfert ꝺba
mōa: ⁊ sic opat argēto qđ ē sonoꝝ ⁊ mūdū. [o] Cor
impioꝝ ꝑ nihilo. i. nulli⁹ valoꝝ ē. [p] Labia iusti eru
plu. q: talētū sibi traditū nō abscōdūt i ſra. [q] Qui
aūt indocti ſ tē. vñ vulgariter dr. Multuz ē paup q̃
fatu⁹ é vl' indoct. [r] Bñdictio dñi diuites facit. spūa-
lib⁹ diuitijs. [s] Nec sociabit eis afflictio. spūales ei
diuitie nō bnt afflictōez ānexā sicut bnt temporales.
[t] Quasi ꝓrisū stult⁹ opat scel⁹. i. bz ꝓ modico ꝺ fa
cere sicut ꝛidere. [v] Sapia āt. q̃ ē cognitio de diui
nis. [x] Est viro prudētia. i. virtuoso: q: ꝓ noticiaz
de diuinis ꝓcedit ad dirigendum humanos act⁹ circa
quos ꝓprie est prudentia. [y] Quod ti. impi. ve. su
per euz tē. sicut saul in posteritate sua fuit regno ꝑuat⁹
qđ timebat: ⁊ dauid rex instituit⁹ qđ desiderabat. ū. re.
v. [z] Quasi tēpestas transiēs nō erit impi⁹. i. desi-
net esse ꝑ vindictā diuine iusticie. [a] Justus autez
quasi fun. sempi. q: fundatus ē supra firmā petrā scilz
deum. [b] Sicut acetuz dentibus: nocet q: facit eos
acidos. [c] Et fumus oculis. obscurans eos.

¶a Sic piger nocet his q̄ miserūt eū in via. qz pᵇ frustrāt eoꝝ negociū. pᵈ q̄ missus ẽ. ¶b Timor. w. apo. dies. sicut pz de ezechia cui appositi fuerūt. xv. āni. iii. reg. rr. ¶c Et āni impi. breui. qz acꝛit sibi multos inimicos q̄ vite eoꝝ insidiant. ¶d Expec. iusto. leti. i. beatitudo etꝛna q̄ bꝰ annexa leticiam.

¶e Spes autē impioꝝ peribit. i. psumptio q̄ p̄ sumunt dꝛe beatitudinem sine meritis pcedꝛes deus nō fecꝛ nos ad damnādum sed saluandum

¶f Fortitudo sim. via. xo. i. q̄ iusticia simplices pmiando.

¶g Et pauor bis q̄ opanf̄ matum. impios punicndo.

¶h Justus in ꝛternū nō ꝛmouebit. a stabilitate virtutis.

¶i Impq autē nō ba. sup ter. s. viuentium.

¶k Os iusti ꝓtu. sapi. alios docendo.

¶l Lingua pꝛa. pibit. vñ dicꝛs epulo in inferno erīs magis crucianda⁊ in lingua q̄ in alijs ꝓtibus Luc. xvj.

¶m Labia iusti psi. pla. deo ⁊ bominibus bonis

¶n Et os impioꝝ peruersa. blasphemias ꝫ deū et iniurias ꝓtra ꝓximū.

[a] Sic piger his q̄ miserēt eū in via. [b] Timor dñi apponꝫ dies: [c]⁊ āni ipioꝝ breuiabunt. [d] Expectatō iustoꝝ leticia: [e]spes aūt ipioꝝ peribit. [f] Fortitudo simplicꝫ via dñi: [g]⁊ pauor bis q̄ opanf̄ malū. [h] Justus ineternū nō ꝓmouebit [i]impq aūt nō habitabūt sup terrā. [k] Os iusti pꝛuriet sapientiā: [l]lingua prauoꝝ peribit. Labia iusti ꝓsiderāt placita: [m]⁊ os impioꝝ puersa.

[n]Tatera uolosa (C.xj.) [o]abominatō ē apd̄ deū [p]⁊ pondꝰ equū uolūtas eꝰ. [q]Vbi fuerit supbia ibi erit ⁊ ꝓtumelia: vbi aūt est huilitas ibi ⁊ sapia. [r]Simplicitas iustoꝝ diriget eos: [s]et supplātatio puersoꝝ vastabit illos. [t]Nō pderūt diuitie in die vltōis: [u]iusticia aūt liberabit a morte. [w]Justia simplicis dirigetꝫ viā eius: [x]⁊ impietate sua corꝛuet impius. [y]Justicia rectoꝝ liberabit eos: [z]⁊ insidijs suis capiēt iniq̄. [A]Mortuo hoīe impio nulla erit vltra spes. [B]⁊ expectatio solicitoꝝ ꝑibit. [C]Justus de angustia liberat⁹ est ⁊ tradꝫ impius ꝓ eo. [D]Sil'la torꝰ oꝛe recipit amicū suū: [E]iusti aūt liberabunt scia. [F]In bonis iustoꝝ exaltabit ur ciuitas⁊ in pditōne impioꝝ erit laudatio. [G]Benedictōne iustoꝝ exaltabit ciuitas: [H]et oꝛe impioꝝ subuertur. [I]Qui dspicit amicum suū [K]indigēs corde ẽ: [L]vir aūt pudēs tacebit. [M]Qui ambulat fraudulēt reuelat arcana: [N]q̄ aūt fideꝛ celat amici pmissū. [O]Ubi nō ẽ gubernator pl'is corꝛuet: [P]sal⁹ aūt [Q]vbi mlta cōsilia: [R]Affligēt malo q̄ fidē fac ꝓ extraneo [S]q̄ aūt cauet laqueos: [T]securus erit. [V]Mlier gr̄iosa: [X]inueniet gl'iaz: [Y]⁊ robusti habebūt diuitias. [Z]Benefacit aīe sue vir misericoꝛs: [A]q̄ aūt crudelis ẽ: etiā ꝓpinq̄s abijcit [B]Impius facit opꝰ instabile: [C]seminanti aūt iusticiaz merces fidel. [D]Clemtia ꝓpauit vitā

¶o Et os impioꝝ peruersa. q: sunt ꝓditores ciuitatis.

¶p Et in ꝑditione impioꝝ erit laudatio: q: turbant bonum ꝓmune.

¶q Benedictōne iustoꝝ. i. oratōe eoꝝ que est exaudibilis.

¶r Exaltabit ciꝛitas. a bo sicut sācti⁹ Basil⁹ oꝛone saluauit suā ciuitatem a Juliano apostata: et Ezechias irām a semnacherib. iiij. reg. xix.

¶s Et oꝛe impio. subuer. q: sunt ꝓditores ciuitatis.

¶t Qui dspi. ami. suū. ipsum deridendo et defectus eius publicando.

¶u Indigens est corde. q: hꝫ coꝛ defectuosum.

¶w Vir aūt pru. tace. i. celabit defectus amici sui nisi quantū exigit correctio fraterna.

¶x Qui ambu. frau. reue. arc. sue fidelitati commissa.

¶y Qui aūt fi. est ce. amici ꝓmissuꝫ. i. secretū sui amici cōmissum sue fidelitati.

¶z Ubi nō est guber. ꝓ. coꝛ. sicut nauis carens gubernatoꝛe periclitat.

¶A Salus autē sc̄z ꝑpli.

¶B Ubi mlta ꝓsilia. ꝓ que cauēntur mala⁊ obtinentur bona.

¶C Affligetur ma. qui fi. fa. ꝓ extra. quia timet ne ille deficiat et ipse debitū incurrat.

¶D Qui autem cauet laqueos. talis obligatōnis.

¶E Securus erit. ab incursione debiti.

¶F Mulier gratiosa. i. honesta⁊ pudorata.

¶G Inueniet gloriam. i. famam bonā: vt patet de iudith et hester.

¶H Et ro. bab. diui. que ꝓ robur mentis⁊ coꝛ potis acquirunt et acquisite possidentur.

¶I Benefacit anime sue vir misericoꝛs: q: sola misericoꝛdia comes est defunctoꝝ ꝑm Aug.

¶K Qui autem crudelis est et ꝓpinquos abijcit. subtrahendo eis debitum consilium et auxilium:

¶L Ipsius facit opus instabile. aggregās sibi bona temporalia que sunt transitoria⁊ corruptibilia.

¶M Seminanti aūt iusticiam. verbo⁊ facto.

¶N Merces fidelis. id est retributio eterna que nō est aliqua liter defectiua.

¶O Clemē

[a] Capitulum. xj.

[a] Statera dolosa. q̄ vendentes decipiūt ementes. [b] Abominatio est apud deū. q: est furtū coloꝛe iusticie palliatū. [c] Pondus equū voluntas eꝰ. q: in iusticia ꝓmutatiua reꝛnit tale medium. [d] Ubi fuerit supbia. in corde. [e] Ibi erit ꝓtumelia. in oꝛe. [f] Ubi aūt humilitas: ibi sapientia. q: humilitas est debita dispositio ad sapientiam diuinā vt dictū est supra ca. ix. [g] Simplicitas iustoꝝ. qua pcedunt in factis suis sine plica dolositatis. [h] Diriget eos. ad beatitudinē. [i] Et supplātatio puersoꝝ. qua decipiunt simplices. [k] Vastabit eos. in pena inferni: ⁊ aliqñ etiā ꝓpter hoc destruūtur in pñti vita. [l] Non pderūt diuitie in die vltionis. i. iudicij extremi. [m] Justicia aūt tunc liberabit a morte. s. gehenne. [n] Justicia simplicis diriget viā eius. i. opera eius ad beatitudinē. [o] Et in impietate sua. i. ꝑ impietate sua. [p] Corꝛuet impius. in gehennā. [q] Justicia rectoꝝ. i. iudicū. [r] Liberabit eos. a culpa⁊ pena. [s] Et in insidijs suis capiēt iniq̄. sicut iniq̄ iudices insidiātes susanne fuerūt adiudicati morti: dan. xiij. [t] Mortuo homine impio nulla erit vltra spes. sue salutis: q: i inferno nulla est redemptō. Hoc nō intellexit origenes dicēs q̄ ꝑ longū tps damnati⁊ demones saluabunt. [v] Expectatio solicitoꝝ. i. illoꝝ q̄ solicite seruiebant impio sperantes ab eo ꝓmoueri. [x] Peribit. q: nō ꝓterūt ab eo vltra aduuari. [y] Justus de angustia liberatus ẽ. q̄ ꝓz de dauid iusto: qui fuit in regno restitutus⁊ impio ab salon occisus. ij. regum. xviij.

¶z Simulator. id est hypocrita q̄ simulat sanctitatez.

¶a Oꝛe recipit amicū suū. i. illum a quo sperat ꝓmoueri: cui scz adulat.

¶b Justi aūt liberabunt. ab ista deceptōne.

¶c Scientia. q̄ decernit inter scitatem verā⁊ fictam

¶d In bonis iustoꝝ exaltabit ciuitas: q̄a iusti bona sua expendunt ꝓ bono reipublice.

¶e Et in ꝑditione impioꝝ erit laudatio: q: turbant bonum ꝓmune.

¶f Benedictōne iustoꝝ. i. oratōe eoꝝ que est exaudibilis.

¶g Exaltabit ciꝛitas. a bo sicut sācti⁹ Basil⁹ oꝛone saluauit suā ciuitatem a Juliano apostata: et Ezechias irām a semnacherib. iiij. reg. xix.

¶h Et oꝛe impio. subuer. q: sunt ꝓditores ciuitatis.

¶i Qui dspi. ami. suū. ipsum deridendo et defectus eius publicando.

¶k Indigens est corde. q: hꝫ coꝛ defectuosum.

¶l Vir aūt pru. tace. i. celabit defectus amici sui nisi quantū exigit correctio fraterna.

¶m Qui ambu. frau. reue. arc. sue fidelitati commissa.

¶n Qui aūt fi. est ce. amici ꝓmissuꝫ. i. secretū sui amici cōmissum sue fidelitati.

¶o Ubi nō est guber. ꝓ. coꝛ. sicut nauis carens gubernatoꝛe periclitat.

¶p Salus autē sc̄z ꝑpli.

¶q Ubi mlta ꝓsilia. ꝓ que cauēntur mala⁊ obtinentur bona.

¶r Affligetur ma. qui fi. fa. ꝓ extra. quia timet ne ille deficiat et ipse debitū incurrat.

¶s Qui autem cauet laqueos. talis obligatōnis.

¶t Securus erit. ab incursione debiti.

¶y Mulier gratiosa. i. honesta⁊ pudorata.

¶x Inueniet gloriam. i. famam bonā: vt patet de iudith et hester.

¶y Et ro. bab. diui. que ꝓ robur mentis⁊ coꝛ potis acquirunt et acquisite possidentur.

¶z Benefacit anime sue vir misericoꝛs: q: sola misericoꝛdia comes est defunctoꝝ ꝑm Aug.

¶a Qui autem crudelis est et ꝓpinquos abijcit. subtrahendo eis debitum consilium et auxilium:

¶b Ipsius facit opus instabile. aggregās sibi bona temporalia que sunt transitoria⁊ corruptibilia.

¶c Seminanti aūt iusticiam. verbo⁊ facto.

¶d Merces fidelis. id est retributio eterna que nō est aliqua liter defectiua.

¶e Clemē

tia p̄parauit vitam. est autem clemētia ꝓprie p quā relaxant̄ vel mitigant̄ pene: ⁊ sic p̄parat vita cōpalez illis quibus relaxat̄ vel mitigat̄ pena mortis ⁊ vita spūalem relaxanti si bñ faciat. (f) Et sectatio maloꝝ. s. pene.

(g) Mors tē. s. cōpalem illis quib⁹ imponit malū cui pena mortis debetur ⁊ mortez spūalem imponēti si iniuste imponat.

(b) Abomi. ēē. cōz p̄cauū qđ ē malicie assuetum.

(i) Et vol. ci⁹ i bis q̄ simp. ambulāt. i. sine plica maliciez voli.

(k) Man⁹ in mān tē. bō mal⁹. cēsi nihil opēt extra 6 tenēat vnā manū in alia sicut ociosus: nō tñ est innocens q: cogitat mala in cordibus.

(l) Semē aūt iust. sal. i. filij eoꝝ in bono dirigent: q: sic a p̄bus eoꝝ vocētur. (m) Circulus aur. in na. suis tē. Sus ēm sibi beat circulū aureum circa rostꝝ suū ponit ip̄m intra lutum: sic mulier fatua siue incōtinēs ornamentū pulcritudinis a deo sibi datum ponit intra luxurie lutum.

(n) Desi. iust. oīe bonū est. q: desiderant deū in q̄ est emīnēter omne bonū.

(o) Prestolatio impioꝝ furoꝝ. f. dei in die iudicij.

(p) Alij diuidūt p̄pria. pauperibus largiendo ⁊ semp ditiores fiūt: q: deus eoꝝ bona multiplicat vt ꝓximus relaxant opa pietatis. (q) Alij rapiūt nō sua. vt tyranni.

(r) Et semp in egestate sunt. q: inutiliter expendunt.

(s) Bia q̄ bñdicit. ozando deū ⁊ instruendo ꝓximum.

(t) Impinguabit. pinguedine gr̄e. (v) Et q̄ inebriat. i. primū reficit bona do ctrina. (r) Ipse q̄s inebriabit q: docendo sua sapia augmentabit. (y) Qui abscōdit frumenta. tpe quo debent exponi venditōni ꝓter qđ aliqui libri bñt additum in tpe: sed nō est de textu: subintelligitur tamen ꝓter qđ fuit positū in glosa interlineari: ⁊ p̄tea p scriptores insertū textui. (z) Maledicēt in plis qui fame afflicti maledicūt sibi: ⁊ vendentib⁹ benedicūt.

(a) Bene q̄sur. bilu. qui querit bona. opus ēm bonū ē cito incho andū. (b) Qui autē inuestigator maloꝝ tē. sicut saul querens pbitonissam audiuit ibi mortis sue sententiā de quo ꝓsternatus cecidit in terrā: p̄io reg. xxviij.

(c) Qui ꝓfidit in diuitijs suis. magis q̄ in deo. (d) Corruet. iusto dei iudicio: exemplum de illo qui dixit Luc. xij. Bia mea habes multa bona reposita in āños multos q̄ esce: bibe: epulare. Dixit aūt ad illū dñs: stulte: hac nocte repetent a iam tuā a te tē. (e) Justi aūt quasi virens folium germinabūt. i. p̄ficient de bono in melꝰ. (f) Qui p̄turbat vomū suā. i. cognatōes suā que frequēter dicitur vomus in scriptura: ⁊ maxime veteris testamenti: psalm. cxxxiij. Dom⁹ leui benedicite dño tē. (g) Possidebit ventos. q: ociosus a cognatis ꝓmittit ventis. (b) Et q̄ stultus est seruiet sapienti. ille enim debet seruire: ⁊ sapiēs dominari vt habetur. j. politicoꝝ.

(i) Fructus iusti lignū vite. i. opus iusti reducit ad esum ligni vite qui est xp̄s in beata fruitōne. (k) Qui suscipit animas. i. curam animaꝝ. (l) Sapiens est. id est debet esse: q: sicut dicit Grego. in pastorali: Ars artium est regimen animaꝝ. vel aliter. Sapiens est: q: eligit bonū si sit ad hoc sufficiens: ad tymo. iij. Qui episcopatū desiderat: bonū op⁹ desiderat.

(m) Si iust⁹ in tra recipit. a do flagella: sicut ps̄ de sancto iob.

(n) Quātomagis impi⁹ ⁊ pec̄ator. i. flagellabunt a deo i futuro.

(a) Capitu. xij. Qui diligit disciplinā. Supra. x. ca. indurit salomon ad amorē sapie. ⁊ in. xj. ad actus iustitie: ad q̄ disponit marie bona disciplia: ido ad eam inducit in hoc capitulo dicens.

(q) Qui diligit disciplinam diligit sapientiā. q: p disciplinā suscipitur a deo recte. (b) Qui autem odit increpatōes insipiens est. similis enī est furioso qui refugit medicinā salubrem.

(c) Qui bonus est. bene vrendo gratia sibi data a deo

(d) Hauriet sibi gratiaz. que meretur augeri: vt aucta mereatur ⁊ ꝓfici. (e) Qui autem ꝓfidit in cogitationibus suis. de sensu suo p̄sumendo.

(f) Impie agit. quia iuste a deo dimittitur ⁊ sic cadit.

(g) Non roborabitur homo ex impietate. sicut Saul impie occidens sacerdotes: primo reg. xxij. et p consequens non fuit roboratus in regno: qđ tñ querebat.

(b) Radix autem iustoꝝ non ꝓmouebitur. hoc est stabilitas in virtute et bonoꝛe vnde dauid fuit stabilitus in regno ꝓ se ⁊ sua posteritate.

(i) Mulier diligens. in bono regimine sui ⁊ vom⁹ suc.

(k) Corona est viro suo. i. causa honoris.

(l) Et putredo in ossibus suis. i. mulieris.

(m) Que ꝓfu. res di. genit. i. que adulteratur. vnū numeri. v. dicatur de muliere suspecta a viro de adulterio q̄ adducta ad sacerdotem bibebat aquas que si erat verum crimen ei impositum a viro causabant tumoꝛe in eius interioribus ⁊ putrefactōnez: et tandē morte.

(n) Cogitatōes iustoꝝ iudicia. cogitant enim cū p̄mo seruare equitatem iusticie.

(o) Et ꝓsi. impi. fraudu. quia rapiunt proximū sub fami consilij specie.

(p) Verba impiorum insidiantur sanguini. quia testificantur contra iustum in causa criminali: sicut patz ⁊ de falsis testibus contra naboth. iij. reg. xxj.

(q) Os iustorum liberabit eos: sicut os danielis liberauit susannam ad mortem iniuste condemnatā Daniel. xiij. (r) Verte impios. id est conuerte ad bonum. (s) Et non erunt. scilz impij. vel aliter. Verte

Uerte impios ⁊c. i. ad modicā mutationē ꝛficiet eoꝝ ꝓsperitas. Et buic ſnie magis ꝑcordat ifra ſequēs cuꝝ dr ꝑ oppoſitū. ¶ t Dom⁹ aūt iuſtoꝝ ꝑmanebit. in virtute. ſ. cū ℔ etiā frequēter in ꝓſpitate ꝓpali. ¶ y Doctrina ſua. ſ. bona. ¶ r Moſaē vir. i. appetens eius ꝛtus

¶ y Qui aūt vanus eſt. i. ſcia et ꝛtute vacuꝰ.

¶ z Et ercors ē. i. ſine bonitate cordis. ¶ z Patebit ꝓtēp. aliqꝝ. Melior eſt pauper. hoc eſt ꝺ infimo ſtatu. ¶ a Et ſufficiēs ſibi. in victu et veſtitu ꝛ ſtatū ſuū. ¶ b Qꝛ glorioſus. i. bona ſua exprendens in vanitatib⁹. ¶ c Et indigens pane. i. victu ſufficienti ſm ſuū ſtatū.

¶ d Mouit iu. ſu. animas. i. ſeruoꝝ ſuoꝝ q ſunt eius inſtrumenta in operibus ſuis: et ꝺo dicunt hic iuſta quaſi adiuuamēta. Dñs. n. iuſtus conſiderat diligenter laborem ſeruoꝝ ſuoꝝ ⁊ fidelitatez vt ſic eis mō iuſto recōpenſet. Poteſt etiā hoc exponi ad īām de iumentis. iudei eſm crāt crudeles: et iō lex ſ tm̄ indurit eos

ᵗwm⁹ aūt iuſtoꝝ ꝑmanebit
ᵘDoctria ſua⁽ᵏ⁾ noſcit̄ vir: ᵛq aūt vanus ʷ ercors ē ˣpatebit ꝓtēptui. Melioꝛ ē pauper⁽ᵃ⁾ et ſufficiēs ſibi: ᵇq̄ gloſus ᶜ ⁊ idigēs pane. ᵈMouit iuſt⁹ iumēтoꝝ ſuoꝝ aīas: ᵉviſcera aūt ipioꝝ crudelia ᶠQui opaᵏ trā ſuā: ᵍſatiabitur panib⁹: ᵇq aūt ſectatur ocīū ſtultiſſim⁹ ē. ⁱQui ſuauis ē vīuit in moderatōib⁹ in ſuis monitōnib⁹ relinqt ꝓtumeliā. ᵏDeſideriuꝫ ipij monimētū ē peſſimoꝝ: ˡqui dixit autez iuſtoꝝ proficiet. ᵐPropt̄ pcā labioꝝ ruina ꝓriat malo: ⁿeffugiet aūt iuſtus ⁊ anguſtia. ᵒDe fructu oris ſui vnuſq̄ſq⁹ repleb̄ bonis: ⁊ iuxta opa manuū ſuaꝝ retribuet ei. ᵍVia ſtulti recta in oc̄is ei⁹: q aūt ſapiēs eſt audit cōſilia. ʳIſa tuus ſtatim idicat irā ſuā: ˢq aūt diſſimulat iniuriaz callidus ē. ᵗQui qō nouit loquitur iudex iuſticie eſt:

repletos oia videnᵏ rubea. ¶ r Fatuus indi. ſta. irā ſua. q. ſequit̄ paſſionē ⁊ nō rōnem. ¶ s Qui aūt diſſi. iniuri. call. eſt. ſicut ſaul diſſimulauit ſe audire verba iniuriosa q̄ ꝓtendebant ſuā electionē in regē. ſ. Reg. x. ¶ t Qui qō nouit. ſ. eſſe verū. vñ in hebꝛeo dr: Logus veritatē iudex

ᵘq aūt mētiᵏ teſtis eſt fraudulentus. ʸEt q̄ ꝓmittit⁽ᵗ⁾ ⁊ q̄ſi gladio pungit ꝓſcie: ᵃlingua aūt ſapientiū ſanitas. ᵇLabium veritatis firmuꝫ erit in ꝑpetuū: ᶜq aūt teſtis eſt repentin⁹ concinnat linguā mendacij. ᵈBol⁹ in cor de cogitantiū mala: ᵉq aūt pacē meūt cōſilia: ᶠſeqᵏ eos gauditū. ᵍMō ꝛtriſtabit iuſtū ʰq̄cq̄d ei acciderit: ⁱipij aūt ʳeplebūtur malo. ʲAbominatio eſt dño labia mendacia: ᵐq aūt fideliť agunt placēt ei. ⁿHomo verſutus ᵒcelat ſcientiā: ᵖ ⁊ coꝛ inſipientium prouocat ſtulticiā. ᵍMan⁹ foꝛtiū dñabiť: q̄ ār remiſſa eſt tributis ſeruiet. ʳMeroꝛ i cōdeviť iuſti ˢhumiliabit illū: ᵗet ſermōe bono ᵘletificabiť. ᵛQui negligit damnū ʸpropter amicū ᶻiuſtus eſt: ᵃiter aūtez impioꝝ ᵇrapiet eos. ᶜNon inueniet fraudulentus lucrū. ᵈ ⁊ ſubſtantia hominis

ad pietatē circa bomines: ſ etiā circa bruta aīalia q̄ ꝑcepit quiſcere in die ſabbati: Exo. xx. vt ſic eſſent magis miſericordes erga boies: Jgit̄ ſm ℔ vī: ¶ d Mouit iuſtus ⁊c. i. ꝓſiderare ꝓſuenit ne iumēta ſua exceſſiuis laboribus affligant. ¶ e Viſcera aūt ipi. cruel. erga ſeruos ſuos ⁊ iumēta. ¶ f Qui opatur terrā ſuā. cā vbiť colendo. ¶ g Satiaᵏ panib⁹. i. hz victū et veſtitū ꝓueniente. ¶ h Qui aūt ſec. ocīū ſtul. eſt. q̄a p hoc incurrit defectū bonoꝝ ꝛpaliū et ſpūaliuꝫ: ſm q dr eccli. xxvii. Multam malicīā vocāt ociōſitas. ¶ i Qui ſuauis eſt ⁊c. iſte verſus nō eſt in hebꝛeo: ꝫ tām eius ſnia: q ille q̄ ſuauis ē ꝑ manſuetudinē moderat⁹ eſt in verbis ⁊ factis: ꝓter qō monēdo alios nō vtiť vbis ꝓtumelioſis. ¶ k Deſideriū impi. moni. ē peſſ. Et abūdātia eſm cordis os loq̄ť: Matth. xii. ⁊ iō impius nō reducit ad memoriā niſi mala. ¶ l Radix aūt iuſtoꝝ. i. ſtabilitas coꝝ in virtute. ¶ m Proficiet de bono in melⁱ⁹, peccēdo. ¶ m Propter pec. labi. rui. pꝛimat malo. q: ꝑ pctm̄ oris ruit homo i pctm̄ opis: ⁊ ſic incurrit malū culpe ⁊ pene. ¶ n Effugiet aūt iuſt⁹ te anguſtia. q: euadit remotiuꝫ pſcientie ⁊ penaz gehenne. ¶ o De fructu oris ſui. i. de bona ſua doctria ꝑ ¶ Replebť bonis. q: ꝓfect⁹ diſcipuli redūdat in meritum magiſtri: ꝓter qō doctoꝛes ſacri nō ſolum habebunt aureaꝫ in celo: ſed etiā aureolā. ¶ q Via ſtulti recta in oculis eius. ſicut bñti oc̄los bñore ſanguico

iu. triſticia ejiciēte a virtute. ¶ h Quicq̄d ei acci. q: fortunā aduerſaz patiēter tolerabit. ¶ i Impij aūt. impatientia fracti. ¶ k Replebunť mā. q: malo pene ſupueniet malū culpe ⁊ poſtea gehenne ſi ꝓſueueret. ¶ l Abominatio eſt dño la. mē. q: ipſe ē veritatis regula. ¶ m Qui aūt ſi. agunt pla. ci. q: in boc ei aſſimilanť: aſſimilatio vo eſt cā dilectionis: iuxta illud eccli. xiii. Omne aīal diligit ſibi ſimile. ¶ n Homo ver. i. aſtutus. ¶ o Celat ſci. i. animū ſuuꝫ vſq; ad tps oportunū. ¶ p Et cor inſipi. p ſtul. ſ. alienā ꝓra ſ. equia ſtatim manifeſtat ſe p contumeliam. ¶ q Manus foꝛ. vo. ꝛc. hoc patet in ſcripturis veteꝛ⁷ ac noui teſtamenti: q: reges fortes alios ſubiecerūt ſibi ⁊ remiſſi ſeruierūt alijs ſub tributo. Pot etiā exponi de foꝛtitudine mentis ſeu rōnis q̄ ſibi ſubijcit vires ſenſitiuas: ſi aūt fuerit remiſſa ſenſualitas ei dñatur.

¶ r Meroꝛ in coꝛ. vi. iu. de aliq̄ offenſa vel q: nullā antecēs q: iuſtus ⁊c cōlege tranſit vitaz ꝑnē ſine aliqua offenſa culpe. ¶ s Humiliabit eū. coꝛa vo ꝑ cōfitionē. ¶ t Et ſer. bo. q̄ eſt in fideli ꝑfeſſioe. ¶ v Letificabiť. q: ad talem ꝑfſionē ſeqť alleuiatō mentis ⁊ q̄dā leticia. ¶ r Qui ne. dā. tpale. ¶ y Propt̄ amī. i. ꝓter ſubleuatōez amici. ¶ z Juſt⁹ ē. q: amicⁱ⁹ ē magᵗ diligēd⁹ q̄z lucꝝ tpale ſ lucꝝ ſpūale ē magᵗ diligendā q̄z amicⁱ⁹. ¶ a Ꝺter aūt ipi. q: dimittūt aicū ſpᵗ tpale lucꝝ. ¶ b Decipiet eos. q: pdūt maius bonū ꝓ minori. ſ. amicū ꝓ lucro tpali: ⁊ freq̄nter et illo lucro retrahāť. iō ſbdit. ¶ c Mō inuc. frau.

lu. sicut ille q̄ nunciauit dauid mortē saulis sperans inde reportare p̄miū reportauit aūt mortis supplicū. u. Re. j.
[a] Et [b]a hois. i. eius vita. [c] Erit auri p̄cū. i. p̄ceciosior auro. [ff] In semita iusticie vita. s. gr̄e z postea glie
[g] Iter aūt tēuiū. a rectitudine iusticie. [h] Ducit ad mortē. s. culpe p̄io z postea ad mortē gehenne. [C] Ca. xiij

Filius sapi. In ca. p̄cedenti indurit salomon ad susceptionem disciplineret q̄ hec susceptio efficit sapientiā in hoc cap. p̄fitet ostēdit disciplinati sapiam di.
[a] Fil us sapiens doc. est pa. q̄ in eo manifeste reluceat.
[b] Qui āt illusor est. bone doctrine.
[c] Nō audit cum arguit. aure mētis nec etiā aure corporis: vt frequēter.
[d] De fructu oris tē. exp̄onāt sicut capi. p̄cedenti. [e] Alia āt impi. iniq. q̄ auertit a deo et inique agit ptra p̄ximum. [f] Qui custodit os suū. ab indiscreta locutiōe
[g] Custodit aiam suā. ab aduersariorum insidiatiōne q̄ querūt aliq̄d rapere de ore hois vnde possint eū accusare sic enim querebāt pharisei aliquid rapere de ore ih̄u: et p oppositū subditur
[h] Qui aūt incōsideratus est. tē. et p3. [i] Vult z non vult piger. q̄ bene vult obtinere. bonū vtile vel honorabile sed laborē q̄ ad hoc exigit nō vult sustinere: et sic non vult efficaciter. ideo silis est catto qui vellet pisces comedē: refugit tñ pedes in aquā ponere. [k] Anima aūt operā tuā. abiecta pigricia. [l] Impinguabit. i. replebit bonis spūalibus z etiā frequēter tpalib⁹. [m] Verbū mēdacium. tē. testa. tanq̄ dissonū ab habitu iusticie quē h3 i mēte.
[n] Impius aūt p̄fundit. primū p mendacia sua. [o] Et p̄fundet. q̄n tē mendacio manifeste arguet q̄ frēquenter pungit. [p] Justicia custodit inno. via tē. hoc p3 d̄ ioseph vendito a fratrib⁹ suis Gen. xxxvij. ne dñarent eis: et p̄ter innocentiā suā fuit custoditus a dño z fact⁹ dñs sup frēs suos. [q] Est quasi di. cū ni. ha. q̄n illud modicū q̄ h3 q̄. q. nihil est reputandū sufficit sibi. [r] Et ē q̄si paup tē. hic est auarus cui nihil sufficit: p̄ter q̄ dicat Bern. Auticq̄ dēn ē: Auaro dest tā q̄ h3 q̄ nō h3. q. p̄ter auaricia suā bōis habiti nōtic. [s] Redēptō aie viri diuitie sue. vnde dixit daniel nabucdo. dani. iij. Peccata tua elemosynis redime: et iniquitates tuas misc̄ois pauperū. [t] Qui aūt paup est increpatiōe nō su. In hebreo h3: Qui tenuis est. s. in noticia diuine legis vt exponitra. Increpatiōne nō sustinet. p̄ter defectū sapie: sicut bō frenet icus nō sustinet emplastrū fractus p impatiam.
[v] Lux iustor. i. p̄speritas eor̄ q̄ lucem designat sicut aduersitas q̄ tenebrā. [x] Letificat p̄lin. q. p̄speritate sua bene vtit erga ip̄m. [y] Lucerna aūt impior. i. p̄o speritas eorum.
[z] Extinguet. in morte. vel extinguet q̄ infamiam. quia

[a] erit auri p̄ciuz: [f] In semita iusticie vita: [g] iter āt tēuiuz [b] ducit ad mortē. [C] Ca. xiij

Filius sapiēs doctria pris: [c] q̄ aūt illusor est nō audit cum arguit. [d] De fructu oris sui bō satiabit bonis: [e] aia aūt ip̄ior iniq̄. [f] Qui custodit os suū [g] custodit aiam suā: [h] qui aūt in cōsiderat⁹ est ad loquēdū sentiet mala. [i] Vult z nō vult piger. [k] aia aūt operātiū impinguabit. [m] Verbū mēdax iustus detestabit: [n] ip̄i⁹ aūt cōfundit⁹ z p̄fudet. [p] Justicia custodit inocētis viam: impietas aūt pctōrem supplantat. [q] Est q̄i diues cum nihil habeat: [r] z ē q̄si paup cū i multis diuitijs sit. [s] Redemptō aie viri diuitie sue [t] q̄ aūt paup ē increpatione non sustinet. [v] Lux iustoruz [x] letificat: [y] lucerna aūt impioz. extinguet. [z] Inē supbos sp surgia sūt: [a] q̄ autez agunt oia cū cōsilio regun tur sapientia. [b] Substantia festinata [c] minuet. [d] que aūt paulatim colligitur manu: [e] multiplicabitur. [f] Spes q̄ differt [g] affligit aiaz: [h] lignū vite desideriū veniēs. [i] Qui tetrahit aliqui rei: [m] ip̄e sei futurū obligat: [n] q̄ at timet p̄ceptū [o] in pace versabitur [p] Ale wlose erāti pctis: iusti aūt miserecordes sunt et miserāt. [q] Lex sapiētis fōs vite: [r] vt deliet a ruina mōtis. [s] Doctrina bona dabit gratiā: [t] in itinere contemptorum [v] vorago. [x] Astutus [y] omia agit cū consilio: [z] qui aūt fatuus [a] ē aperit [b] stulticiā. [c] Nuncius impij [d] cadet in malū: [e] Legatus fidel [f] sanitas. [g] Egestas [h] et ignominia [i] eī: q̄ deserit disciplinaz

[a] abutit̄ sua. p̄speritate. [a] Inter supbos sp surgia sūt. q. q̄libet eorū nititr indebite aliū excedere. [b] Qui aūt agunt oia cū cōsilio. bonor. [c] Regunt sapientia. z nō volūtate. p̄ria. [d] Substātia festinata. i. festinanter acquisita vt p rapinā vel vsurā. [e] Minuet. dei iudicio q̄ male acq̄rit. [f] Que āt paulatim. col. ma. i. debito modo acq̄rit. [g] Multiplicabit. p̄ iustā acq̄sitionē

[h] Spes q̄ differt. i. dilatio boni sperati. [i] Affligit aiaz. ip̄i⁹ sperantis vel expectantis. [k] Lignū vite desiderium. i. cōpletio desiderij ē cā delectationis z gaudij q̄ sunt de bono p̄senti. [l] Qui retrahit aliqui rei. eā vitu perando. [m] Ip̄e se in futuz obligat. ad nonemendandū eā q̄a sic inhoneste veniret ꝺ vbus suū. [n] Qui aūt ti. p̄ce. i. trāgressionē p̄cepti diuini. [o] In pace versabit. s. triplici. In pace interna ꝗtuz ad p̄sciam. z trā terna: q̄ cū primo facit iusticiā: et supna: q̄ finaliter venit ad gloriam. [p] Anime wlose tē. Hic versus non est in hebreo: ideo ptranseo: et patet sententia. [q] Lex sapiētis fons vite. Lex sapientis dupliciter dicitur: vno modo q̄ data est a sapiente: et sic lex diuina que data est a deo immediate cuius sapientie non est numerus: et quelibet lex alia iusta q̄ dat a deo mediante tñ legislatore creato est fons vite: q̄ in ea haurit debitus viuendi modus: ideo subditur. [r] Vt declinet. i. declinare faciat. [s] Ruina mortis. culpe z gehenne. Illo modo dr lex sapientis: q̄ obseruat a sapiēte: et hoc etiam modo lex diuina z quelibet alia iusta dicitur fons vite: q̄ sapiens ibi haurit debitū modū viuendi. et per hoc declinat a ruina mortis culpe z gehenne.
[t] Doctrina bona dabit grām. hoc enim z audieti quibus dat grām diuinā et humanā. [v] In itinere cōtemptor. bone doctrine. [x] Vorago. q̄ ruunt de pctō in pctm vsq̄ in p̄fundū. vnde dicitur infra. xviij. Impius cum in p̄fundum peccatorum venerit contemnit. [y] Astutus in periculi cuatione. [z] Omnia agit cū consilio. et nihil p̄cipitanter. [a] Qui autem fatuus est. p̄cipitanter agendo. [b] Aperit stulticiam. fatuitatē suā manifestādo. [c] Nuncius impij. i. ab homine impio missus z p negocio impio.
[d] Cadet in malū. s. culpe z pene. [e] Legatus fidelis. i. a fideli missus z p negocio fideli. [f] Sanitas. q̄ reddit bonā dispōem inter homines: sicut sanitas in corpe. [g] Egestas. loco boni vtilis.
[h] Et ignominia. loco boni honorabilis. [i] Eī q̄ deserit disciplinā. q̄ p obseruatiōe discipline bonum

vtile et honorabile acquirunt. l ¶Qui aũt acꝺeſcit arguẽti ſe hũiliter corrigendo. ¶k Glificabit. i. honorabit corã multis in pñti et futuro. l ¶Deſi. ſi cõple. vele. aiaz. q: ſicut teſideriũ è boni nõ habitꝫ: ita delectatio boni iã adepti. ¶m Dete. ſtul. eos q̃ ſu. ma la. qz nõ ꝟputãt niſi bona ſenſibilia: q̃ tñ vt cõmũiter ſe mala et iõ fugã vere malorũ indicãt fugã vere bonorũ. u ¶Qui cũ ſapiẽtib⁹ gꝺit. ſe eis ꝓfo mando. ¶o Sapiẽs erit. et ſimilit ꝓfoꝛans ſe ſtultis ſilis efficiet. o ¶Petores pſeq tur malu: z iuſtꝫ retribuet bõa. ⁹Bon⁹ relict heredes filios z nepotes: ⁹z cuſtodi tur iuſto ſuba peccatoꝛis. ⁷Multi cibi in nouali⁹ patrũ: ⁸et alijs congregãt abſq; iudicio. ᵗQui pcit virge odit filiũ ſuũ: q̃ aũt diligit illũ inſtanter erudit. ᵘ Juſt⁹ comedit z replet aiam ſuã. ᶠventer autem impioꝝ inſaturabilis.

¶Lapl'm. xiiij.

*Apiens mulier edifi cat domũ ſuã: ᵇ inſipiẽs extructã q̃z manib⁹ deſtruet. ᶜAmbulans recto itinere: ᵈet timens deũ: ᵉ deſpicitur ab eo q̃ infami gradit via.

ᶠIn ore ſtulti virga ſuꝑbie ᵍlabia ſapientuz cuſtodiũt eos. ᵇUbi nõ ſũt boues: ꝓſe pe vacuũ eſt: vbi aũt apparẽt plime ſegetes ibi manifeſta ẽ fortitudo bouis. ⁱTeſtis fidelis nõ mentietur: p fert aũt mendacia ꝟoloſus teſtis. ᵏQuerit verisoꝛ ſapientiam z non inuenit: ˡfacilis doctrina prudentium. ᵐFacile ẽ virũ ſtultũ: ⁿz neſcit labie prudẽtie. ᵒSapientia callidi ẽ intelligere viam ſuã: ᵖz prudẽtia ſtultorum errãs. ᵠStult⁹ illudit pctõ: ᵗz inꝛ iuſtos morabit gra. ˢLoꝛ qõ nouit amaritudinẽ aie ſue: ᵗi gaudio eius non miſcebit extraneus. ᵘDomus impioꝝ delebitur ᵛtabernacula iuſtoꝝ germinabunt: ᵇ Eſt via que videt homi iuſta: ᶜnouiſſima aũtem eius reducunt ad moꝛtẽ. ᵈRiſus ꝟlore miſcebit: gra. via. ſicut goliath impius deſperit dõ iuſtũ. ſ. Regũ. xvij. ¶k Jn oꝛe ſtulti vir. ſup. q: loq̃tꝝ tum: ioſe z ſupbe: z ſic pcutit alios ꝥga linguc ſue. g ¶Labia ſa. cuſtodiũt eos. q: nõ loquũt niſi bona et honeſta. ¶b Ubi ñ ſunt boues tc. ¶Doc exponit duplr. Uno mõ tc bob⁹ ad li terã q̃b⁹ ſolũ antiq tus vtebant boies ad agriculturaz: et adhuc vtunt i pluribus teris: z ido vbi erat defect⁹ bouꝝ: ibi erat etiã defectus agriculture z ſegetũ: z ꝓpoſitũ abundantia ſegetũ: vbi erat abũdantia bouꝝ. Alio mõ exponit: vt pr boues doctores intelligant: q̃a laborant in agro dominico: et ideo vbi eſt defectus doctoꝝ: ibi eſt paucitas fideliũm q̃ p ſegetes deſignant: z vbi eſt pluralitas fideliuꝝ ibi apparet manifeſte labor doctoꝝ z ꝓdicatoꝝ. i ¶Teſtis fidelis non men. ꝑce nec ꝑcio: ſ. ꝓ vtroq; mentit falſus teſtis.

¶k Querit verisoꝛ ſapiam. z nõ inue. dicit aũt verisoꝛ ſile q̃ ꝓtenit videre dicta antiq̃ꝝ z credit inuenire ſapiam ꝑ ingeniũ ſuum: ſ nõ inuenit: q̃a ſuꝑbia excecat eum. l ¶Doctrina prudẽtiũ facilis. q: ſicut dic it ſ. Hiero. in ꝓlogo ſup pentateu. Qꝺ melius nouim⁹ meli⁹ z ꝓferim⁹. et iõ prudentes q̃ bene nouerunt ſic ꝓferunt: q̃ auditores de facili intelligere faciũt. m ¶Unde ꝓtra vir ſtultũ. ipm arguendo. m ¶Et neſciet labia prudẽtie. i. nõ aduertet q̃ loquaris prudenter. q. d. talem arguere eſt laborẽ ſuum perdere. ¶o Sapientia callidi. ſic incipit verſus in bꝛeo: Eſt intelligere viam ſuam. Callidus em̃ dicit, ꝓrie qui ꝓuidet picula ſibi ab alijs ꝓparata: et ſic cognoſcit viam ſuam. i. quid debeat fugere et ꝓſequi. q ¶Et prudẽtia ſtultoꝝ. i. improuidẽtia coꝝ reſpectu futuri. ¶r Errans. qz nõ ꝓcurꝺet q̃d ſit fugiendũ z quid ꝓſequẽdũ. s ¶Stultus illudit pctõ. i. pro nihilo habet peccare.

¶t Inter iuſtos morabit gratia. qz ſtudent diligẽter euitare peccata. v ¶Loꝝ qꝺ nouit amaritudinem anime ſue. de peccatoꝝ ꝑteritoꝝ contritione. ¶x Jn gaudio eius. de remiſſione culpe et ſpe glorie. y ¶Non miſcebit extraneus. i. a vera penitẽtia alienus. vnde latroni vere penitenti dixit xꝑus: Hodie mecum eris in paradiſo Luce. xxiij. a quo alter impenitens fuit excluſus.

¶z Domus impioꝝ delebitur. ſicut pz. xiij. Reg. de plꝰ regib⁹ iſrl: q̃z domus fuerunt delete ꝓter ſuam impietatem. a ¶Tabernacula iuſtoꝝ germinabunt. i. ꝓficiẽt in ſpũalibus z tẽpalibus. vnde dicitur. ij. Reg. iij. Dauid ꝓficiens et ſeipſo robuſtior. b Eſt aũt via. peccatoꝝ. c ¶Que videt boi. peccatori. ¶d Juſta. quia vnuſq̃q; iudicat ſm q̃ ẽ affectat⁹. e ¶Monil. ãt ẽ⁹ vu. ad moꝛ. culpe z gehẽne. ¶f Riſus ꝟlore miſcebit. q̃a

exultationem vite pñtis etiã bonoꝝ ⁊ deliciꝰ comitat remorsus ꝓfactꝰ, ꝙ pcã ꝙ omittũt frequẽ in tali vita.
¶ g Et extrema gaudij.ſ.huius mũdi. b Luctus occupat.ſ.inferni. ¶ i Elus ſuis reple.ſtul.ꝗ.ꝓter mala replebit pena. k ¶ Et ſup eũ erit vir bon⁹. quẽ ꝓculcauit in pñti vita.
¶ l Innocens credit oi vbo. innocẽs hic accipit, ꝓ ignorante ꝙ nelat diſtinguere inter bonuꝫ ⁊ malũ ꝓfilij. m ¶ Aſtutus. ꝙ ſcit advertere malũ et bonum ꝓfiliuꝫ. ¶ n Cõſiderat greſſus ſuos. i. qualiter debeat ꝓcedere in factis ſuis. o ¶ Filio vbloſo nõ. ille vſus nõ ẽ in bebreo.
¶ p Sapiẽs timet deũ. timore filiali.
q ¶ Et declinat a malo. magis ꝓter offenſam ꝗ. ꝓpe penam. ¶ r Stulꝰ trãſilit. ꝺ facili curens de pcõ ad pcm catũ. s ¶ Et ꝓfidit. vmã ꝓſequi ex benignitate dei: ꝙ eñ facue abutit.
¶ t Impatiẽs operabit ſtul. q. paſſio ire abſorbet ieo rõnem. v ¶ Et vir verſutus. i. cito vertens animũ ad varias fraudes. ¶ x Odioſus eſt. oĩbus bonis. y ¶ Poſſidebũt puuli .ſ. ſenſu. ¶ z Stulticiã. q̃diu erũt ſic paruuli.

⁵ ⁊ extrema gaudij ᵇ luctꝰ occupat. ᵗ Elus ſuis repleb̃it ſtultꝰ. ᵏ et ſup eũ erit vir bonus. ˡ Innocẽs credit oi ver bo: ᵐ aſtutꝰ ⁿ ꝓſiderat greſſꝰ ſuos. ° Filio vbloſo nihil erit boni: Fuo ãt ſapienti ꝓſperi erũt actꝰ: ⁊ dirigẽt via eiꝰ. ᵖ Sapiẽs timet ⁊ declinat a malo: ſtultꝰ trãſilitꝰ ⁊ confidit. ᵗ Impatiẽs operabit ſtulticiã: ᵘ ⁊ vir verſutꝰ odioſus ẽ. ʸ Poſſidebũt paruuli ſtulticiã: ⁊ expectabũt aſtuti ſciaꝫ: ᵃ taccebũt mali ante bonos: ᵇ et ipſi añ portas iuſtoꝝ. ᶜ Etiã primo ſuo pena per odioſus ẽ. ᵈ amica vo diuitũ multi. ᵉ Qui deſpicit ꝓximũ ſuũ peccat: ꝙ añ miſereꝫ pauperi: ᶠ bꝰ erit. ᵇ Qui credit in dño miſcõiam diligit: ᵏ errãt ꝙ operanꝫ malũ. ˡ Miſeri cordia ⁊ veritas ꝓparant bona. ᵐ In omni opere bono erit abũdãtia: ⁿ vbi añ verba ſunt pluria:

ubi frequentes egeſtas. ᵖ Lorona ſapientũ ᵍ diuitie eoꝝ ʳ fatuitas ſtultoꝝ imprudẽtia. ˢ Liberat animas ᵗ teſtis fidelis: ᵘ ⁊ profert mẽdacia ʸ ſpellis. ˣ In timore dñi fiducia fortitudis: ᶻ ⁊ filijs eꝰ ᵃ erit ſpes. ᵇ Timor dñi fõs vite: ᶜ vt declinet a ruia mõtis. ᵈ In multitudine populi dignitas regis: ᵉ ⁊ in paupertate plebis ᶠ ignominia principis. ᵍ Qui patiens ẽ: multa gubernaꝫ ſapia: ʰ ⁊ qui tẽ impatiẽs ẽ: ⁱ exaltat ſtulticiam ſuam. ᵏ Elita carniuꝫ ſanitas cordis: ˡ putredo oſſiũ invidia. ᵐ Qui calũniaꝫ egentẽ exprobrat factori eiꝰ: ⁿ honorat aꝫ eum ꝙ miſeretꝫ pauperis. ° In malicia ſua expellit impiꝰ: ᵖ ſperat autem iuſtus in morte ſua. ᵠ In corde prudẽtis requieſcat ſapia: ˢ ⁊ indoctos quoſqꝫ erudiet: ᵗ Juſticia eleuat gẽtem: miſeros autẽ

que ſunt diuitie ſapientis. vñ ⁊ phi ꝙ antigẽtus ſapientes dicebanꝫ tpales diuitias ꝺ ꝓfectũ: vt liberꝫ ꝓtẽplatiõi ſapie vacarẽt: vt ꝑz de ſocrate ⁊ diogene ⁊ multis aliis. ¶ r Fatuitas ſtul. imp. u. q. ꝺ. iõ ſunt fatui qz nõ ꝓuidẽt futura. s ¶ Liberat aĩa ꝫ. i. boies a morte. ¶ t Teſtis fidelis. ſicut ꝑz de daniele ꝙ liberauit Suſannaꝫ a morte. v ¶ Profert mẽdacia ꝙ ſpel. ꝙ dicitur quaſi ꝙ tens pellem: ⁊ ẽ ille ꝙ variat vba ſua ꝓm fortunã contra veritatẽ. ¶ x In timore dñi. .ſ. filiali.
y ¶ Fiducia fortitudinis. ꝺ carnem mũdã ⁊ demonẽ. ¶ z Et filius eius. ſ. tal timoris. Et dicunt filij ẽ illi ꝙ etiã tali timore ſunt educati: ſicut filij ſapie illi ꝙ ſunt in ſtudio ſapientie eruditi. a ¶ Erie ſpes. ꝙ eſt certa expectatio future beatitudinis et gra et meritꝫ ꝓueniẽs. timor eñ filialis ſemp eſt cũ gra ⁊ charitate. b ¶ Timor dñi fons vite. qz principiuꝫ eſt ſapiẽtie ſicut fons fluuialis aque.
c ¶ Ut declinet ne plebis dignitas regis. qñ plebs eſt bona et bene ordinata: vt patet de dauid ⁊ ſalomone. d ¶ Et in paupertate plebis. bene ordinate: licet ſint multi mali ꝺ imꝰ cõpoſiti. ¶ f Ignominia ꝓin. quia inordinatio ſubditoꝝ redundat in verecundiã prelatorũ. g ¶ Qui patiẽs eſt ꝛc. qz ira impedit animũ ne poſſit cernere veru: et iõ patiẽs cui⁹ aius nõ eſt ꝓturbat⁹ in aduerſis clare videt in factis ſuis. h ¶ Qui añ impatiens ẽ. ſequẽs impetũ ire. i ¶ Exaltat iuſticiã ſuã. .i. manifeſtat eã. k ¶ Elita carniuꝫ ſani. cor. a corde. n. ꝓcedit ſenſus ⁊ motus ꝙ ſunt opationes vitales ad membra exteriora. l ¶ Putredo oſſiũ invidia. Invidia. n. eſt triſticia de bono alieno. Triſticia vo eſt paſſio corruptiua ⁊ mortificatiua: vel ꝙ oſſa intelligitur vtutes q̃ corũpunt ſupueniente invidia. m ¶ Qui calumniatur egentẽ exprobrat factoꝝ ſuo: qz factꝰ ẽ ad imaginẽ dei ſicut diues nõ ſubdit: n ¶ Honorat añ eũ ꝛc. in imagine ſua. o ¶ In malicia ſua. .i. ꝓ malicia ſua. o ¶ Expellet impius. de conſortio bonoꝝ. ꝓ Sperat añ iuſtus in morte ſua. qz ſpat conſequi beatitudinẽ ꝙ haberi nõ põt in pñti vita. q ¶ In corde prudẽtis requieſcat ſapientia. qz habitualẽ in ea. habitus añ eſt qualitas de difficili mobilis. r ¶ Et indoctos quoſqꝫ erudiet. hoc eſt enim opus ſapiẽtis alios docere.
s ¶ Juſticia eleuat gentem. ſicut patet in decurſu veteris teſtamenti. q̃diu eñ filij iſrabel fuerũt iuſti: fuerũt

⁊ expectabunt aſtuti ſciam. q̃ dirigit in actib⁹ humanis. ¶ a Tacebunt mali ante bonos. in futuro ſicut in ꝑſenti ſunt ſup eos erecti: vt frequenter. b ¶ Et impij añ portas iuſtoꝝ. quia erũt a regno excluſi iuſtis ibidem receptis: ſicut ꝺ Matth. xxv. de fatuis virginibus excluſis et prudentib⁹ receptis. c ¶ Etiã pri. ſuo ꝙ pauꝑ odioſus erit. tum quia boies cõiter verecundanꝫ de cõſanguineis pauꝑibus: tũ quia nõ ſperãt aliquid ab eis habere: ſ magis timent ꝙ pauꝑes ꝓſanguinei, velint aliquid ab eis reqrere. d ¶ Amici vo diuitũ multi. tũ qz videnꝫ in vbo bonoꝝ ari: et qz ſperant ab eis ditari. e ¶ Qui deſpicit ꝓximũ ſuũ peccat. qz facit ꝓtra charitatẽ. ꝓtimi. f ¶ Qui añ miſereꝫ pauperi affectu ⁊ effectu ſi poſſibilitas aſſit.
¶ g Beatus erit. ꝓter qꝺ dicit Matth. v. Beati miſericordes quoniã ipi miſcõiaꝫ ꝓſequent. h ¶ Qui credit in domino. fide formata charitate. ¶ i Miſcõiam diligit. qz amnera ẽ charitati. k ¶ Errãt. a rectitudine iuſticie. ¶ l Qui opanꝫ malũ. culpe. m ¶ Miſericordia ⁊ veri. .i. iuſticia. qz mia ſine iuſticia puſillanimitas ẽ: iuſticia vo ſine mia crudelitas: ſ dulcor mie tpans rigorẽ iuſticie diſponit hoiem ad oc bonũ gre in pñti ⁊ gle in futuro. ¶ n In oi ope bono erit abũ. qz oc bonũ de gñe ẽ facti et charitate mereꝫ augmẽtũ gre: et fin ꝺ Matth. xxv. Pñti dabit ⁊ abũdabit. o ¶ Ubi añ vba ſũt plima: ibi frequenter egeſtas. paruũ. n. ſcietes ⁊ pauꝑ valẽtes i q̃ũq; arte vel facultate ſolẽt eẽ magis loqces vt apareãt. ꝓ Corona ſapiẽtiũ, de qua gloriañ. ᵍ Diuitie eoꝝ. .ſ. ſcie ⁊ vtutes

ruina mortis. culpe et gehenne. ¶ d In multitudine plebis dignitas regis. qñ plebs eſt bona et bene ordinata: vt patet de dauid ⁊ ſalomone. e ¶ Et in paupertate plebis. bene ordinate: licet ſint multi mali ꝺ imꝰ cõpoſiti. ¶ f Ignominia ꝓin. quia inordinatio ſubditoꝝ redundat in verecundiã prelatorũ. g ¶ Qui patiẽs eſt ꝛc. qz ira impedit animũ ne poſſit cernere verum: et iõ patiẽs cui⁹ aius nõ eſt ꝓturbat⁹ in aduerſis clare videt in factis ſuis. h ¶ Qui añ impatiens ẽ. ſequẽs impetũ ire. i ¶ Exaltat iuſticiã ſuã. .i. manifeſtat eã. k ¶ Elita carniuꝫ ſani. cor. a corde. n. ꝓcedit ſenſus ⁊ motus ꝙ ſunt opationes vitales ad membra exteriora. l ¶ Putredo oſſiũ invidia. Invidia. n. eſt triſticia de bono alieno. Triſticia vo eſt paſſio corruptiua ⁊ mortificatiua: vel ꝙ oſſa intelligitur vtutes q̃ corũpunt ſupueniente invidia. m ¶ Qui calumniatur egentẽ exprobrat factoꝝ ſuo: qz factꝰ ẽ ad imaginẽ dei ſicut diues nõ ſubdit: n ¶ Honorat añ eũ ꝛc. in imagine ſua. o ¶ In malicia ſua. .i. ꝓ malicia ſua. o ¶ Expellet impius. de conſortio bonoꝝ. ꝓ Sperat añ iuſtus in morte ſua. qz ſpat conſequi beatitudinẽ ꝙ haberi nõ põt in pñti vita. q ¶ In corde prudẽtis requieſcat ſapientia. qz habitualẽ in ea. habitus añ eſt qualitas de difficili mobilis. r ¶ Et indoctos quoſqꝫ erudiet. hoc eſt enim opus ſapiẽtis alios docere.
s ¶ Juſticia eleuat gentem. ſicut patet in decurſu veteris teſtamenti. q̃diu eñ filij iſrabel fuerũt iuſti: fuerũt

in pspitate eleuati: vt tpe dauid ⁊ salomonis ⁊ alioꝝ bonoꝝ regũ: et qñ declinauerũt a iustícia fuerunt tepsi ⁊ captiuati de terra sua: vt tpib⁹ osee et sedechie: vt3 iiii. Reg. xxiij. ¶r Acceptus est regi minister intelligens. sicut ioseph pharaoni Gen. xli. ¶s Iracúdiam q⁹. regis.. ¶t Inutilis. ſuus. ¶v Sustichit. sicut magister pistoꝝ q̃ iussu pharaonis fuit suspensus: Gen. xl. potest etiã hec ſra exponi de vno ⁊ malo prelato quoꝝ vn⁹ ẽ accepi⁹ regi tpo et ali⁹ acrit punicꝫ ab eo.

Capitu. xv.

Respõsio mollis. Supius salomon informauit hoiez in moribus q̃tuz ad partẽ rõnalem: hic incipit cum informare q̃tũ ad irascibilem. Et diuidit in q̃tuꝫ ptes ſz v. capla: tñ ista diuisio accipit ſm pncipia capituloꝝ: hõ ſm pfectionẽ: vt dictũ ẽ ſ. In p̃ma pte dicit sic ¶a Responsio mollis frangit iram. increpantis vel ꝛminantis: sicut patet Judic. viij. de gedeone q̃ respondendo vulciter illis de tribu ephraim fregit irã eorum. ¶b Sermo durus suscitat furoꝛẽ. sicut pꝫ. ij. Reg. xij. qvi ri de tribu iuda dure respondentes decem tribub⁹ fecerunt eos recedere a dauid. ¶c Lingua sapientũ ornat scientiam. q̃ tpe et loco gratiose ꝓponit eam. ¶d Os fatuoꝝ ebullit stulticiã. i. feruenter ⁊ impetuose pfert eã. ¶e In omni loco oculi dñi. hoc dicitur ꝓ tribus illos qui dicebãt diuinã ꝓuidentiã se nõ extendere ad inferiora ⁊ maxime ad actus humanos ꝓpter arbitriꝫ libertatẽ: in quoꝝ pſona dr Job. xxij. Circa cardines celi pambulat nec nostra considerat. ¶f Lingua placabilis. i. suauis eloqo erga ꝓximum ⁊ oratiõi intẽta erga deũ ad ipm placandum. ¶g Lignũ vite. q̃ sicut ꝓ lignũ vite continuabãt vita corꝑalis: ita ꝓ talem linguam vita spiritualis. ¶h Que aũt immoderata ẽ. ad loquẽdũ. ¶i Conteret spm. sicut dictũ est ẽ. ca. x. In multiloquio non deerit peccatũ. ¶k Stultus irridet disciplinaꝫ patris sui. q̃ non cognoscit eius fructũ. ¶l Qui aũt custodit increpationes. se corrigendo. ¶m Astutio: fiet. futura mala ꝓcauendo. ¶n In abundãti iusticia. que consistit in obseruatõne consiliorum. ¶o Virtus maxima est. respectu obseruationis ꝑceptoꝝ: sicut castitas virginalis respectu castitatis coniugalis. ¶p Cogitationes autem impioꝝ eradica. q̃ auferet eis potestas ⁊ facultas adimplendi suas cogitatiões malas: sicut Absalon ablata fuit potestas regnandi loco Dauid patris sui. ij. Reg. xvij. ¶q Domus

facit ꝓlos pctñ. ᵗAccept⁹ ẽ regi minister itelligẽs ⁹ira ⁊ candiã eius ᵗinutilis ⁹ susti nebit.

Ca. xv.

Responsio mollis frãgit irã: ᵇsermo dur⁹ suscitat furoꝛẽ. ᶜLingua sapientũ ornat sciam: ᵈos fatuoꝝ ebullit stulticiã. ᵉIn oi loco oculi dñi ꝓtẽplãt bonos ⁊ malos. ᶠLingua placabilis ᵍlignũ vite: ʰq̃ aũt immoderata ẽ ⁱꝑteret spm. ᵏStult⁹ irridet disciplinã patris sui: ˡq̃ aũt custodit increpationes ᵐastutioꝝ fiet. ⁿIn abũdãti iusticia ᵒvtus maxima ẽ ᵖcogitationes aũt impioꝝ eradicabunt. ᵍDom⁹ iusti plñma fortitudo: ʳ⁊i fructib⁹ ˢimpij ꝓturbatõ. ᵗLabia sapiẽtũ disseminabũt sciam ᵛcor stultoꝝ diffile erit ʷUi crime ĩpioꝝ abominabiles dño: ˣvota iustoꝝ placabilia. ʸAbominatõ ẽ dño via impij: ᶻq̃ sequit iusticiã ᵇdiligit ab eo. ᶜDoctrina mala ꝺeserentiũ viã vite: ᵉq̃ increpationes odit morietꝫ. ᶠIn fernus et pditio coꝝ dño: ᵍquanto magis corda filiorũ hoim? ʰNon amat pestilens euz qui se corripit: nec ad sapiẽtes graditur. ⁱLoꝛ gaudens exhilarat faciẽ: in meroꝛe animi ꝛeiicit spũs. ˡLoꝛ sapiẽtis queret doctrinã: ⁊ os stultoꝝ pascit ipietia ᵐOmnes dies pauperis mali ⁿsecura mẽs ᵒquasi iuge cõuiuiũ. ᵖMelius est parũ cũ timoꝛe dñi ᵍ q̃ thezauri magni ⁊ insatiabiles. ʳAdelẽ vocari ad olera cũ charitate: ˢq̃ ad vitulũ saginatũ cũ odio. ᵗVir iracundus ꝓuocat rixas: ᵘqui patiẽs ẽ mitigat suscitatas. ˣIter pigrorũ q̃si sepes spinaꝝ: via iustorũ ablq; offendiculo. ʸFili⁹ sapiẽs letificat patrẽ. ᶻEt ifructib⁹. i. ogib⁹. ᵇs Impij ꝓturbatio. q̃ malus nõ põt hre pacẽ ad ꝓximum nec etiã ad seipm. vñ dicit pbs. viij. ethicoꝝ. de impijs cõtendit eoꝝ aia: et hoc quidẽ trahit huc boc aũt illuc quẽ admodũ discrepãtia. q̃ rõ q̃ nõ totaliter abstrahit ad bonuꝫ sensualitas aũt q̃ qualꝫ ad malũ. ¶t Labia sapiẽtũ disseminabunt sciaꝫ. ꝓlin vocendo. ¶v Coꝛ stultoꝝ dissimile erit. s. cordi sapientis et etiã sibipi: q̃ diuerſ ⁊ variis cogitationibus agitatur. ¶x Victime impioꝝ abo. dño. sicut oblatõ cayn q̃ fit de alieno vl̃ mala voluntate. ¶y Vota iustoꝝ placabilia. sicut patet de abel. ¶z Abo. ẽ dño vita impij. q̃ ꝓpriũ dei est parcẽ et misereri: et ꝓ cõsequens esse pium ꝓpter q̃ abominatur oꝛpositũ. ¶a Qui sequit iusticiam. ſm eam opando. ¶b Diligit ab eo. ſ. deo q̃ est regula iusticie. ¶c Doctrina mala ꝺeseren. viã vite. q̃ sic viuũt ira vocẽt. ¶d Qui increpationes odit moꝛ. morte culpe: ⁊ fregñt mortẽ coꝛpalẽ sicut pꝫ de latroib⁹ ⁊ aliis malefactoꝛ

bus qui occiduntur eo q̃ coꝛrectionẽ oderũt. ¶e Infernus et perdi. coꝛaꝝ vo. i. sibi manifesta: licet sint sub terra ⁊ a deo longinqua. ¶f Quãtomagis corda filio. hoc dicit ꝓtra illos qui negabant diuinam ꝓuidentiã se extendere ad actus hominũ et cogitationes eoꝝ. ¶g Non amat pestilens eũ qui se corripit. sicut nec crimosus amat pectinem sed refugit. ¶h Coꝛ gaudens exhilarat fa. tẽ Dispositio eñ cordis magis apparet in facie q̃s in ceteris ptibus coꝛpis eo q̃ ibi vigẽt oñs sensus. ¶i Coꝛ sapi. queret doctrinã. q̃ sp deside rat in sapia ꝓficere. ¶k Et os stultoꝝ pascit imperitia id est delectat loquendo stulta. ¶l Omnes dies pauperis mali. malo pene: q̃ pauptas est defectus necessariorũ vite. ¶m Secura mens. a timoꝛe pauptatis: ¶n Quasi iuge conuiuiũ. i. delectabiliter viuit sicut homines in conuiuio. ¶o Melius est parum cum timoꝛe dñi. q̃ illis modicũ sufficit homini. ¶p Qꝛ thezauri magni ⁊ insa. q̃ nõ supplẽt indigentiã sed magis augent. Quaro. n. eñ deest tam q̃ habet q̃ q̃ nõ habet: vt dicit hiero. in epla ad paulinum de omnibus sacre scripture libris. ¶q Melius est vocare ad ole. cũ chari. i. ad modicum cibũ amicabiliter datũ. ¶r Qꝛ ad vitulũ sagi. cũ odio. sicut absalon vocauit ammon fratrẽ suũ ad magnũ conuiuium: vt ipm interficeret temulentũ. ij. Reg. xiij. ¶s Vir iracundus ꝓuocat rixas. q̃ ira ẽ appetitus vindicte: exẽplũ de seba filio bochri. ij. Reg. xx. ¶t Qui aũt patiens est mitigat susci. vt pꝫ de gedeone Judic. viij. ¶v Iter pigroꝝ q̃i se. spi. sp. n. timet piger inuenire obstaculũ i via vñ. j. xxvj. dr: Dicit piger: leo ẽ i via: leena i itinere⁹.

¶r Filius sapiens leti.pa. sicut ꝑ̄z te salomone q̄ lenifica uit patrē suū vō. //y Et stultus hō ꝛspi.ma.su. sicut Mero q̄ fecit mꝛem suū inēfici. ¶z Stultitia gaudiuz stulto. q̄z q̄libz ſm hitum telectabilē opaꝫ siue sit bitus bonus siue malus. ij. Ethi. Signū habit̄ gñati ē telectatio in opere. //a Dissipant̄ cogitationes. i. non tedunt̄ ad effectū.

¶b Vbi nō est ꝓsilū. q̄z ꝓsilij bonū dat viā adimplendi cogitata. //c Vbi vō sunt ꝑles ꝓsiliarij. fideles et boni. ¶d Confirmant̄. i. ad effectū tenduntē. //e Letat̄ homo i sententia oris sui. q̄n ab alijs approbat: q̄z ꝑ insurgit estimatio ꝓprie ꝑfectionis in qua q̄libet naturaliter telectatur. ¶f Et sermo opportunus. i. tēpe opportuno ꝛ salutatis alijs circūstantijs debitis. platus //g Est optim⁹. in se et in suo effectu. ¶h Semita vite sup erud. in sanā ꝛ bona doctrina. //i Vt declinet ꝛ iferno nouissimo. q̄ est infern⁹ damnatorum. ¶k Domū supborū demolietꝫ do. vt ptz ꝛ domo holofernis quā dominus dissipauit. //l Et firmos faciet termios vidue. q̄z betuliam et terminos eius meritis Judith saluauit. ¶m Abominatio dñi. cogi. male. q̄z ab eis ꝓcedunt mala verba et opera. //n Et purus sermo. nō habēs admixtum aliquid iniquitatis: vtpote detractionis: murmurationis et ꝓsimilū. ¶o Pulcerrimus. pulcritudine honestatis. //p Firmabit̄ ab eo. ad effectum deducendo. Potest etiam hoc exponi de sermone euangelico: carente omni impuritate ꝛ omnē sanctitatē ꝓtinente. ꝙ apostolos ꝑdicatus a deo mirabilis est ꝓfirmatus Marc. vltio Illi aūt ꝓfecti ꝑdicauerūt vbiq; dño cooperante ꝛ sermonem ꝓfirmante sequentibus signis. ¶q Conturbat domū suā. i. familiam ꝙ sectat̄ auaritiā nimis eam restringendo a modo viuendi debito. //r Qui odit munera. ꝓ iustitia oblata. ¶s Viuet. vita gratie. //t Per miaz. i. ꝙ opera misericordie erga pauperes. //v Et fidē. erga deum. //x Purgant̄ pctā. ꝛtum ad culpā ꝛ penam: dañ. iij. Peccata tua elemosynis redime. ¶y Mens iusti meditabitur obe. i. obedire deo ꝛ ſcripturis suo. Hoc em̄ est debitū ꝙ iustitia reddit vnicuiq; ꝙ suū est. //a Os impioruz redund at malis. rebellando deo et superioribus suis. ¶b Longe est dñs ab impijs. ꝙ gratiā: licet sit ꝓsens ꝙ essentiam ꝛ potentiā. //c Et orōes iustoz exaudiet. tempore tñ oppotuno: q̄z aliq̄n differt exaudire vt gratiosius recipiat̄ q̄ ab eo datur quāto per dilatōez magis desiderat̄. ¶d Fama bona impinguat ossa. i. augmentat virtutes in q̄b⁹ ꝓsistit robur mētis: sicut in ossib⁹ robur corporis. virtus. n. laudata crescit. //e Auris que audit increpationes vite. i. diligētes ad vitā virtuosaz. //f In me. sa. ꝓmo. ad audiēdū eoz sapiaz. ¶g Qui abijcit disciplinam ꝛspi. ajam suam. i. reddit ea ꝛspicabilē deo ꝛ oi boi bono. //h Qui aūt acquiescit increpationib⁹ po. est cor. q̄ sedatis passionib⁹ ē suipi⁹ dñs

¶i Timor dñi. filialis. //k Disciplina sapientie. i. sapia disciplinata. ¶l Et gloriā precedit humilitas: sicut dispositio necaria ad ipaz Luce. xxj. Qui se humiliat exaltabit⁹: vñ dauid ex būilitate sua exaltat⁹ fuit ꝓ ad gliā regni ē rem. ij. Reg. v. ꝛ postea ad gloriam regni celestis.

¶Capl'm. xvj.

¶a Dominis ē animuz ꝓparare. ꝓ oratōne ꝛ sacre scripture meditatione. //b Et dñi gubernare linguaz. sine quo homo non habet sanam doctrinam. Math. x. ca. Mō. n. vos estis qui loq̄mini: ꝑ spūs patris vr̄i q̄ loq̄t in vobis. ¶c Omnes vie hominuz. i. cogitationes ꝛ actus ipoz. //d Patent oculis eius. quia omnia sē ei nota quantūcunq; occulta. ¶e Spirituū. i. voluntatū. //f Ponderator est dominꝰ. ad retribuēdū ſm merita et demerita. ¶g Revela dño opa tua. nō manifestādo illi aliq̄d qđ ignorat: q̄z hoc est impossibile: sed querendo ab eo auxiliū et ꝓsilū in operibus tuis. //h Et dirigent̄ cogitationes tue. ad bonum effectuz. ¶i Vniuersa. ꝓter semetipm operatus est dominꝰ. quia sicut est principium effectuum omniū ita est finis ultimus. Prima enim causa ꝙ certe in scipam omnes sui os effectus: Apoc. j. Ego sum alpha et o: principiū ꝛ finis. //k Impiū quoq; f. preparauit. ¶l Ad diem malū. i. extremi iudicij: vt in rep. obis reluceat eius iustitia. sicut eius misericordia in electis: vt reducit apostolus dicens in epla ad Roma.

//m Abominatio est dñi omnis arrogans: sicut ꝓ oppositum vere būilis est sibi amabilis. //n Etiā si manus ad manū fuerit ꝛc. exponat vtrūm. xj. ca. //o Initiū vie bone ꝛc. Ille vsus nō est in bono ꝓter quod gratus deo: et q̄ satis patet sententia. //p Misericordia et veritate. i. iustitia: quia vna sine alia non est virtuosa: vt dictum est supra. xiij. capitulo. //q Redimitur iniquitas. i. pena ꝓ iniquitate debita. //r Cum placuerint domino vie dominis. i. facta eius

---

ʸ et stultus hō ꝛspicit matrē suā. ¶Stultitia gaudiū stulto: ꝛ vir prudēs dirigit gressus suos. ᵃDissipantur cogitationes ᵇvbi nō ē ꝓsiliū: ᶜvbi vō sūt ꝑles ꝓsiliarij: ᵈfirmant̄. ᵉLetat̄ hō i sniaoris sui ꝛ ſmo opportun⁹⁸ ē optim⁹. ᶠDemita vite sup eruditū: ᵍvt declinet ꝛ iferno nouissimo. ʰDomū supboꝝ ōmoliet̄ dñs: ⁱ ꝛ firmos faciet ⁱtmios vidue. ᵐAbominatio dñi cogitatōes male: ⁿ ꝛ purus ſmo ° pulcrim⁹ ᵖfirmabit̄ ab eo. ᵍConturbat domū suā q̄ sectat̄ auaritiā ʳqui aūt odit mūera ˢviuet ᵗPer misericordiaz ᵘet fidē purgant̄ pctā: ᵖ timorē dñi declinat omis a malo ʸMēs iusti meditabit̄ obedientiā: ᶻos ipioꝝ redūdat malā. ᵇLōge ē dñs ab ipijs: ᶜet orōnes iustoꝝ exaudiet. ᵈLux ockoꝝ letificat animā ᵉfama bona ipinguat ossa.

ᶜAuris q̄ audit increpationes vite: in medio sapiētū ꝓmoꝛabit̄. ᵍQui abijcit disciplinā ꝛspicit aiam suaz: ʰq̄ aūt acq̄escit increpationib: possessor ē cordis. ⁱTimor dñi ᵏ disciplia sapie: ˡet gloriaz precedit būilitas.

¶Caplm. xvj.

ʰ Ominis ē animū ꝓparare: ᵐet dñi gubernare linguā. ᶜOmnes vie hoim ᵒpatent octis eius: ᵖspūum ʳponderator ē dñs. ᵍRevela dño opa tua: ᵗ et dirigēt cogitatōes tue. ᵘUniversa ꝓpter semetipm opatus est dñs: ʰimpiū q̄ ad diē malū ᵐAbominatō dñi ē omis arrogās ⁿ etiā si manꝰ ad manū fuerit nō ē inocēs. °Initiū vie bone facere iustitiā accepta ē apud deū magis q̄ ymolare hostias. ᵖMisecordia et veritate ᵍredimit̄ iniquitas: et in timore dmini declinat̄ a malo. ʳLuz

dicta et cogitata. ¶s Inimicos ejus everteret ad paccm.ata q erūt sibi amici: exēplū de Ioseph Gen. xlj. z de moyse exo. ij. z de trib9 puerū i camio posit' dan. iij. ¶t Melior est parū cū iusti.s. acq̄situ: q̄a illud est ip9 acq̄rentis. ¶v Qz multi fru.cū ini. acq̄siti: q̄ri sunt acq̄rentis ꝙ tenet restituē

¶r Cor: hominis disponit viā suam. ꝓprīū. n. est bois ꝙ rehberatione p̄cedere i facti suis: qō nō cōuenit aialib9 brutis. ¶y Sed homini est dirigere gressus eius. qz nō sufficit humana prouidentia nisi assit directio diuina. ¶z Diuinatio. i. diuina lectō. ¶a In labijs regis. vnde deut. xviij. dr de eo: Postq̄ autē sederit in solio regni sui describet sibi deuteronomiū legis huius in volumine. sequit: Legetq; illud omnibus diebus vite sue: vt discat timere dñm.

¶b In iudicio nō errabit os eius. dādo malā sententiā si in lege studuerit z veritatem inuenerit. ¶c Pondus z statera iudicia dñi sunt. i. iudicia dei sunt iusta. ¶d Et opa eius oēs lapides seculi. in hebreo habet: Lapides sacculi. videtur litera nostra corrupta ꝙ scriptores ꝓpter similitudinem dictionū. Ad cuius intellectum sciendum q̄ antiquitus fiebant pondera cū lapidibus erat: quorū vnus erat deroso: alio: sm diuersos gradus sicut modo fiunt ꝙ diuersas portiones metalli: quarū vna ponderat marcham: alia libram: alia vnciam z sic de alijs: et lapides illi ponebant in sacculo. Et igit sensus: Et opera eius oēs lapides sacculi. id est opera dei fiūt cū debito ponderē et mensura. Et hoc mō dr Sapie. xj. Omnia disposuisti domine in pondere numero z mensura.

¶e Abominabiles regi. s. iusto. ¶f Qui agunt impie. qz diffort sunt ab eius mente. ¶g Quoniam iustitia firmatur solium. scz regni: qz sicut dicit Augustinus: Amota iustitia quid aliud sunt regna nisi latrocinia magna. ¶h Voluntas regū. s. iustor. ¶i Labia iusta. in iudicio ab eo instituntis. ¶k Qui recta loquit. dirigit a deo in finem debitū. ¶l Indignatio regis nuncij mortis. exemplū. iij. Reg. ij. de salomone q̄ indignatus ptra Ioab z semeim mādauit eos occidi. ¶m Et vir sapiens placabit eum. sicut patet de ioab. ij. Reg. xiij. q̄ p mulierē fecunitē placauit irā dr ptra absalon. ¶n In hila. vultus regis vita. s. illoz qui offenderunt: quia p hoc est dispositus ad cōdonādum eis: ideo sequitur. ¶o Et demetia eius quasi imber serotinus. quia sicut imber serotinus est bonus z suauis terrena scentib9: sic demētia regis rēmissiōe indigentib9. ¶p Posside sapiā. qz auro melioz est. quāto aie bona corpalib9 pferūt: z auro bn̄ opat sapiam q̄ē notitia de diuinis: z argento prudentia q̄ est notitia de humanis.

¶q Semita iustorū declinat mala: custos anime sue seruat vitam suam. ¶r Contritionē p̄cedit superbia: z ante ruinā exaltabit spūs. ¶s Melius est humiliari cū mitibus ꝓpter qd dr ps. lxxxiij. Elegi abiectus esse i domo dei mei: magis q̄ habitare in tabernaculis peccatorum. ¶t Qui sapiens est corde. absq; tū doctrina aliorū appellabit prudens. i. denoiari potest ab habitu ipm perficiēte. ¶v Et q̄ dulcis eloquio. ita q̄ cū sapiētia habitu exercet in doctrine actu. ¶x Maiora reperiet. qm̄ nō solū habit aureā: ꝙ etiā aureolam: q̄ debet actui docendi: iō subdit:

¶y Fons vite eruditio possidētis. id est erudite potētis ꝙ sapiam suā z eloquentiam. sicut. n. riuuli deriuantur a fonte: sic sapiētie deriuantur ad alios et a tali doctore. ¶z Doctrina stul. fatui. qz de facto nō exit nisi quod intus habet. ¶a Cor: sapientis ere. os ei9. dirigens ipm in loquēdo. ¶b Et labijs eius addet gratiam. qz eloquentia per sapientiam directa efficit magis gratiosa. ¶c Fauus mellis cōpositio verba. qz sunt dulcia auri sicut fauus mellis oti. ¶d Dulcedo anime ē sanitas ossiū. i. bona dispositio et robur corporis q̄b9 existentibus aia dulciter viuit in corpore. Pōt etiā exponi de robore spūali q̄ō sc̄ipt in virtutib9 intellectualibus z moralib9 in quib9 aia delectatur tanq̄ in suis perfectionibus.

¶e Est via ꝛc. exponat et s. xiij. ca. ¶f Anima laborantis. i. bō laborās eo mō loquēdi q̄ totū denoiat a parte digniori. ¶g Laborat sibi. i. ꝓter necessaria vite sue et familie. ¶h Quia ꝓpulit eū. s. ad laborādū. ¶i Os fui. co. n. ipso q̄ oportet eum comedere: oportet eū laborare: ꝓter qd dicit apls. ij. thessa. iij. Qui nō vult operari non manducet. z Vir impius fodit malum. i. grit cum diligentia sicut fodiens thesaurū inclinatus ad bocē: habet malo. ¶l Et in labijs ei9 ignis ar. s. ignis iracūdie et superbie. ¶m Ido puersus suscitat lites. exēplū de siba filio bochri. ij. Reg. xx. ¶n Et vbi fossus sepat ꝑn. sicut dedit sepsuit saul a dō gēnero suo. j. Reg. ¶o Vir iniquus. ami. sui. ci adulādo. ¶p Et ducit eū p viā nō bonā. p ta lē adulatiōs. ¶q Qui atto. oculis ꝛc. Hic ponit duo signa bois cogitantis mala. Unū est q̄ habet oculos attonitos et intensa cogitatiōne ad malū. z sic obscurat visus

etteriorꝛ:quia motus maiores expellūt minores ſm pḃm Scḋm ē q; mordet labia ſua.ex imaginatione.n. pficēdi malū mouēt dentes ad talē actū:ō ſr: ¶r Mordēs labia ſua pficit malū.i.imaginat̄ pficere. ¶s Corona dignitatis ſene.i.vbeꝫ ſenectuti nō cuicūq; ſ bone:ō ſubdit. ¶t Que ivſtꝫ iuſticie reperiet̄.ſ. pceſſiſſe. ¶v Melioꝛ eſt patiēs viro forti.fortitudine corpali quanto melioꝛ ē aia corpe. Patiētia ēſm. ꝓrie eſt fortitudo anie q; quā equanimit̄ tolerat aduerſa. ¶x Et q; dñaꝫ aio ſuo. per repſſionē ꝓcuſcientarū. ¶y Expugnatoꝛe vrbium. ꝓter q̄ Diogē.pḃs dixit de alexādro magno qui multas vrbes expugnauerat q; erat ſeruus ſeruī ſui. q; Diogenes q; rōne dominabat ſuo ſenſitiuo appetitui. Alexander ꝺo magis ſeruiebat ſuo appetitui ſenſituo.

cogitat prauaꝛ:mordēs labia ſua pficiet malū.ª Corona dignitatis ſenect⁹:ᶠque in vijs iuſticie repiet̄.ᵍMelioꝛ eſt patiēs viro forti.ʰet q; dñaꝫ aio ſuo ⁱ expugnatore vrbiū.ʲSortes mittūt̄ in ſinū:ᵏſed a dño tēperant̄.

¶ Caplm.xvij.

ª Melioꝛ ē buccella ᵇ ſicca ª cū gaudio ᵇ q̄ ⁿ plena victimis ᶜ cū iurgio.

¶z Sed a dño temperant̄.ex diuina. n. ꝓuidentia ꝓuenit q; talis ſors cadat ſup talem. ¶a Ad maioꝛē huius auctoritatis intelligentiam querit̄ vtrū vt ſortib⁹ ſit licitū: Ad qđ dicendū q; vt ſortib⁹ eſt ex vario euentu ſeu diſpoſitione alicuⁿ rei ſenſibilis propoſite determinare aliq̄ dubiū vel incertū:ſicut ex feſtucis ꝓpoſitis q; boc q; aliq̄s accipit breuioꝛē vel longioꝛem:ſeu in ꝓiectione taxilloꝝ ex boc q; aliquis ꝓiecit plura vel pauca puncta:vel ex ſimilibus aliquod dubiū inter boues determinat̄.Et ſi boc fiat ad alicuius rei diuiſionem inter homines vt per boc determinet̄ quis quam ptem accipiat:vocatur ſors diuiſoria. Si aūt boc fiat ad aliquid determinate agendū: vocatur ſors ꝓſultoria. Igit̄ ſi diſpoſitio vel euentus ſortiū expectet̄ a fortuna tūc nullum eſt vicīū: vt ſi mittāt̄ ſortes ad determinādū inter boues:vt q̄s quā ptez accipiat alicuⁿ rei et boc ex cōi ꝓſensu ꝓmittit̄ fortune. Cā tūc motiua ꝓ teſt eſſe pctīs vt ſi ꝓter cupiditatē ꝓpriā vel aliud vicīū nō poſſint cōcōditer alio mō diuidere. Si aūt diſpoſitio ſortiū vel euentus nō expectet̄ ſolū a fortuna ſ ab alia cā boc eſt duplr. Uno mō a cauſa corpali:vt a diſpōe ſtellarum:et ſic cū actus ſtellarū ad boc ſe nō extendat: ſuppſticioſū ē z illicitū z nō caret occlto pacto demonū. Alio mō q; expectat̄ euentⁿ a diſpō ſortiū a cā ſpuali dirigēte: z ſ̄ eſt dupliciter. Uno mō a demone:et boc eſt illicitū: q; includit familiaritatē z pactū cū demonibus. Alio mō a ꝺo expectat̄ imediate vel mediantib⁹ ſanctis angelis:et boc nō eſt illicitū ſm ſe ſi fiat cū reuerentia debita: vñ dicit ʰ: Sortes mittunt̄ in ſinū:ſed a dño tempanᵗ. Pōt tamen in boc quadrupliciter pctīs incidere. Primo ſi abſq; vlla neceſſitate ad ſortes recurratur.boc.n. vſ ad dei temptationē ꝓtinere. vñ dicit Ambro. Qui ſorte eligitur humano iudicio non cōprehendit.ſcḋo ſi aliōs ctiā in neceſſitate abſq; reuerētia debita ſortibus vtat̄. Unde ſup actꝫ aplōz dicit Beda:Siq; neceſſitate aliqua ꝓpulſi dei putant ſortibus aplōrum exemplo eſſe conſulendū videant hoc ipſos aplōs nō niſi collecto fratrū cetu et precibus ad deū fuſis egiſſe.tercio ſi diuina oracula ad terrena negocia ꝓuertantur. Unde dicit Aug. ad inquiſitiōes Januarij:Hoc ſ̄ q; de paginis euāgelicis ſortes legūt: etſi optādū ſit vt hoc potius faciāt q̄s ad demonia ꝓſuleḋa ꝓcurrant: tñ mihi diſplicet iſta conſuetudo ad negocia ſeculaꝛia z ad vitā bui⁹ vanitatē diuina oracula velle cōuertere. quarto ſi in electionib⁹ eccleſiaſticis que ex ſpiritu ſancti inſpiratione fieri dēt:aliq̄ vtanᵗ ſortib⁹. Unde dicit Beda ſuper actꝫ aplōz:Mathias añ pẽtecoſtē ordinād⁹ ſorte q̄nē:q.ſ.nōdū erat plenitudo ſpūſci in eccia effuſa. vñ dyaconi poſtea nō ſorte ſ electōe diſciplōz ſunt ordinati. Sec⁹ aūt ē in tpalibus dignitatibus que ordinant ad terrēa diſpoſitionē: et ideo in electione illaꝝ poſſūt homines vti ſortibus ſicut et in diuiſione rerū tpaliuz: vt predictū eſt. Si vo aliq̄ neceſſitas alia ab electione dignitatis eccleſiaſtice immineat electum eſt cū reuerentia debita ſortiꝫ diuinuz auxiliuz implorare. Unde dicit auguſtinus in epla ad bonifatiuz: Si inter

¶ Corona ſenū. ⁿ Filij filiorū

ᵒSeruꝰ ſapiēs dñabit̄ ſtultis filijs:ᵖz int̄ frēs hereditatez diuidet.ᵍSicut igne ꝓbat̄ argētū:z aurū camino: ita corda probat dominus.
ʳMalus obedit lingue inique:ˢet fallax obtēperat labijs mēdacib⁹.ᵗQui ꝛſpicit pauperem exprobrat factori eius:ᵘet q; in ruina letat̄ alterius:ⁿō erit impunitus.

dei miniſtros ſit diſceptatio q; cor. tpe perſecutōis manēāt ne fuga oim. z qui eoꝝ fugiant ne morte oim veſeraꝫ eccīa:ſi hec diſceptatio aliter nō poterit terminari quantū mihi videtur q; maneāt et q; fugiāt ſorte eligendi ſunt. Et boc modo vſi ſunt ſortib⁹ viri ſancti:q; in veteri ac nouo teſtamēto vſi fuiſſe ſortibus legūt: ſicut Ioſue iudicio ſortiū puniuit achor: Ioſue. vij. Et ſaul tēpēdit ionathan filiū ſuū mel comediſſe.j. Regum.xiiij. Et zacharias ſorte exiuit vt incenſum poneret:Luce.j. Et ſic ꝓ rōne ad qđem.

¶ Caplm.xvij.

ª Melioꝛ eſt buccella. Superius ſalomō repreſſit ire impetū:hic repmit triplicem eius effectum in tribus capitulis ſequētibus: tamen ſicut dixi ſupra:iſta diuiſio z cōſimiles accipiē ſm principia capitulorum et non ſm proſecutionem eoꝝ. Primus aūt ire effectus ē iurgiū:de quo dicit: ¶a Melioꝛ eſt buccella.i.paruū fruſtū panis. ¶b Sicca.id eſt ſine pulmento. ¶a Cū gaudio.i. bilarit̄ data. ¶b Or vomus plena victimis.i.magnis epulis. ¶c Cū iurgio. vñ dicit poeta:Sup omnia vult̄ accelſere boni. ¶d Seruus ſapiens dñabit̄ ſtultis filijs. boc videt̄ implet̄ pariſi⁹ z in plurib⁹ ciuitatib⁹ aliis:q; filij ſtulti vendunt hereditatē ꝓpatꝛ ſaltē in parte: z frequenter illis q; prudēter ſeruiunt patri. ¶e Et inter fratres hereditatē diuidet.i.habent hereditatē cū fratribus. Alio mō exponitur de Ioſue miniſtro Moyſi q; ſucceſſit ei in ducatu ꝓli iſrl:et nō filij moyſi. Diuiſit etiā hereditatē tribꝰ tribubus:vt patet libro numero.et Ioſue. ¶f Sicut igne ꝓbat̄ ar.z au. cami. ꝛc. quia ſicut aurū magis examinat̄ q̄s argentum:ita dñs maioꝛi tribulatiōe examinat corda magis fortium q̄s minus. vñ dicit aplūs.j.Coꝛ.x. Fidelis deus q; nō patiet̄ vos temptari ſupra id qđ poteſtis. Et ſm hoc dixit bt̄us Sixtus ad bt̄m laurentiuz: Nos quaſi ſenes leuiozis pugne curſū recipim⁹:te aūt q̄ſi iuuenē gloſi oꝛ te tyranno expectat tri⁹ph⁹. ¶g Mal⁹ obedit lingue iniq. i.tyrāno ꝓpter ꝓpriū iniq. ¶h Et fallax ꝛc. q; ſm iudicē ꝓli ſic et miniſtri ei⁹:Eccl.x. ¶i Qui deſpiat pau. ꝛc. exponat̄ vt ſupra.xiiij. ¶k Et q; ruina le.al.ꝓ ſe et directe. ¶l Nō erit impunit⁹. q; in ꝺ pec cat. Sec⁹ aūt eſt ſi letat̄ in ruina alicuⁿ ꝓ accīs:vtpote quia ille eſt malus ḋ turbās alioꝝ pacem:et ſic ceſſat boc malū. Z etiaꝫ aūt ꝓ ſe te pace reddita ꝓpter ꝓ accidens te ruina ꝓturbantis eā eſt licitū. ¶m Corona ſenū.i.honoꝛ eoꝝum. ¶n Filij filioꝝ.vñ ad gloriā pluriū patꝝ veteris teſtameti dicit q; viderunt filios z filios filioꝝ vſq; in tertiā z quartā gnatōnem.

¶ o Gloria filioꝝ patres eoꝝ. in hoc cñ gloriañ: q̃ bonis patrib⁹ et nobilib⁹ sunt ortꝰ. p ¶ Ille de. stul. ver. ppo. ħ ẽ dictũ nõ ẽ tecẽs q̃ stulto iponat aliq̃ am basciata in qua oꝝ hĩe ẽba ꝓpria. ¶ q ¶ Nec ꝓncipẽ la. mẽ. q̃ dꝫ cẽ regla alioꝝ ad qõ reḡrẽ vitas labioꝝ.

r ¶ Ħma gra tis. exp̃e. pstolãtis. i. res expectata a desiderãte ẽ quasi lapis ꝓciosus in oculis eius. ¶ s Quocũq; se vertit. i. in q̃cũq; negocio. t ¶ Prudenter intelligit. i. diligẽtiam apponit vt prudẽter agat. ne suo desiderio defraudet. Alie exponit de exp̃ctatiõe regni celestis: qõ dꝫ p̃ciosa margarita: Matth. xiij. ctalis in oi opere studet prudenter agẽ. ne fraudet sua expectatione. ¶ v Qui celat delictũ. alter⁹. x ¶ Querit amicitiam. illius. ¶ y Qui altero sermone repetit. si ne cã iusta publicando. z ¶ Sepat federatos. ꝺa rumpit fedus inter se et illũ. ¶ a Pl⁹ ꝓficit correptiõ. s. fraterna. b ¶ Apud prudẽtẽ q̃ cẽ recipit. ¶ c Oꝝ cenꝰ plage apud stultum. q̃ nõ emẽdat ẽba vel verberẽ. d ¶ Semp iurgia q̃rit malus. ad hoc inclinat⁹ ex ꝓplexione vel affluefactione. ¶ e Angelus añ crudelis. id ẽ nuncius iudicis. f ¶ Mittet ꝑa eum. ad eũ incarcerandum vel occidendũ tanq̃ seditiosum. ¶ g Expedit magis vrſe occurrere ⁊c. q: homo vestitu⁹ a lege ⁊ iustitia qui dicit hic stultus est pessimũ animaliũ. vt dicit. j. polyti. h ¶ Qui reddit mala ꝓ bonis ⁊c. q̃ista est ingratitudo maxima et pessimũ vicii. ¶ i Qui dimittit aquã. bibẽs vinũ minus forte. k ¶ Caput ẽ iurgioꝝ. que oiunt ex ebrietate. l ¶ Et añ̃ patiat ꝑtumeliã. a. primo. m ¶ Iudiciũ vertit. ledendo. primũ sine cã. In hebreo habetur: Qui aperit aquã ꝓncipiũ est iurgiorũ ⁊c. gõ exponens Ra. sa. dicit: q̃ ille q̃ in aluco fluminis facit aperturaꝫ: vt aqua ũde decurrat: et ille q̃ incipit iurgia faciũt filia: quia in principio apertura est parua: ꝫ ꝓcedendo dilatat. sic iurgium est in ꝓncipio paruũ. ꝓcedẽdo fit magnũ malum. n ¶ Et qui iustificat impiũ ⁊c. q: vterq; facit ꝺ iustificã. o ¶ Quid. ꝓdest. hĩe diuitias stulto. q. d. nihil: quia eis nõ vtit ad bonũ sed ad malum: nec ꝑ eas põt acquirere sapientiam. p ¶ Qui altã facit vmũ suam ⁊c. iste versus nõ est in hebreo: ideo ꝑ transeo: et q: sñia satis patet. q ¶ Omni tpe diligit. i. tpe adueritatis sicut et tempore ꝓsperitatis.

r ¶ Qui amicus ẽ. ⁊c. ver⁹ ⁊ certus. s ¶ Et frater in angustijs ꝓpꝛobaꝫ. succurrẽdo fratri in magnis angustijs: sicut ioseph succurrit fribꝰ suis fame afflictis. ¶ t Stulto plaudet manib⁹. q. gaudẽs ⁊ nõ curãs. v ¶ Cũ spoponderit ꝑ amico suo. in hebreo hꝫ: Ꝑo socio suo. piculo se obligans sc. ꝑ eo ⁊ tñ̃ debet re sollicitari de liberatione sua et amici sui: sicut etiã dictum est supra. vj. cap. Fili mi si spopõderis ꝑ amico tuo ⁊c. ¶ x Qui meditatur discordias. seminare y ¶ Diligit rixas. q̃ sequũtur ad discordias. ¶ z Et qui exaltat os suũ. scilicet ad tangendo ⁊ alios ꝓtẽcendo. z ¶ Querit ruinã. lz ꝑter intentionẽ suaz q: talis exaltatio ẽ inimico ꝓ acceptio.

a ¶ Qui querit cordis non inuenit bonũ. quia aliꝰ efficit odiosus: ⁊ q̃a in semetipso est diuisus. ꝑter synderesim recalcitrãtes malo ⁊ sensualitatem ad malũ inclinantẽ. ꝑter q̃ dicit ꝑbs. viij. etbi. q: malus nõ bꝫ amicitiã ad alterum nec q̃ ad seipm. b ¶ Et qui vertit linguã. in ꝓnitia adulãdo ⁊ in absentia diffamando. ¶ c Incidet in malum culpe ⁊ pene. d ¶ Illatus ẽ stult⁹ in ignominia ⁊c. quia ab aliꝰ despicitur. vnde patri occasio tristicie tribuit. ¶ e Animus gaudens etatem floridam facit. q: vitam ꝓducit vsq; ad canitiem: f ¶ Spiritus tristis exiccat ossa. et sic abbreuiat vitam: quia tristicia est passio mortificatiua.

g ¶ Munera de sinu. i. in occulto tradita. b ¶ Impius accipit. s. iudex. i ¶ In facie prudentis lucet sapiẽtia. ꝑ maturitatẽ ⁊ honestatem: quia dispositio cordis magis apparet in facie in qua sunt omnes sensus q̃m in partibus aliꝰ. k ¶ Oculi stultorum in finibus terre. id est habẽt vagos aspectus sicut coꝝ varios cogitatus.

l ¶ Ira patris filius stultus. quia pater repꝛesentatur in filio. ⁊ sic stultitia eius redundat in patrẽ: similiter et in matrem. m ¶ Non est bonum damnum inferre iusto. cui debetur bonoꝝ et bonum. n ¶ Nec percutere ꝓncipẽ. id est occidere: sicut ismael pessimus interfecit godoliam qui recte iudicabat populum. hieremie. xlj.

o ¶ Qui moderatur sermones suos. ita q̃ nihil est ibi superfluum nec diminutum. p ¶ Doctus ⁊ prudens est. quia hoc est valde difficile: circa quod est magna virtꝰ.

q ¶ Et preciosi spiritus. i. anime.

r ¶ Clir eruditus. in scientia et moribus ex quibus preciositas anime attenditur. s ¶ Stultus quoq; si tacuerit. inter sapientes. t ¶ Sapiens reputabitur. ab ignorantibus ipm credentibus hanc taciturnitatem procedere ex sapientis maturitate qui solet esse tardus ad loqndũ.

¶ v Et si ꝓsserit labia sua. ab inclinatione loquēdi. ¶ r Intelligens. s. ꝑrū defectū ꝙquo ꝓpinquit labia sua: ne ꝓrumpat in aliqꝫ stultū. ¶ Caplm. xvij.

Ocasiones querit. Hic ꝓiter repetobat effectū ire scdm: q̄ ē recedē ab amico fidel: qđ frequnter facit ira: Dicit igit: ¶ a Occasionis querit. alleganda non cām ꝓ cā. b ¶ Qui vult recedere ab amico. sine ratiōabili causa. ¶ c Omitte erit exprobrabilis. qz corrūpit z falsat amicicia: qđ est peius q̄ falsare pecuniā: quāto ꝓciosiores est amicicia q̄ pecūia: sm q̄ dicit phs. viij. ethicoꝝ. d ¶ Nō recipit stultus verba prudentie qz sibi displicūt ꝓpt habitū ītū. ¶ e Impi⁹ cū in ꝓfunde pec. p obstinationem mentis. f ¶ Cōtemnit. oēm correctionem z pene ꝙmination̄.

¶ g Sed sedē eum ignominia z obprobriū. sempiternū in gehēna. h ¶ Ab ꝓfunda verba ex ore viri. vt dicit Ra. sabic accipit vir ꝓfectus in scia z virtute cui⁹ verba ꝓtinēt ꝓ fundam sniam: ad quā quilibz nō potest d facili attingē sicut nec ad ꝓfundū aque ꝓfunde.

Et si ꝓsserit labia sua⁊ intelliges. ¶ Caplm. xvij

Ocasiones querit⁹ q̄ vult recedere ab amico: ᵉomittere erit exprobrabilis. ᵈNō recipit stultus verba prudentie: misi ea dixerit q̄ versant in corde ei⁹. ᶜIm piꝰ cū ꝓfundū venerit pec catoꝝ cōtēnit: ᵍsequtur eū ignominia z obprobrium. ʰAqua ꝓfunda verba ex ore viri: z torrēs redūdās ᵏfons sapie. ˡAccipe ꝓsonā impij in iudicio ᵐnō est bonū: vt declines a veritate iudicij. ⁿLabia stulti miscent seriis⁹ z os eius iurgia ꝓuocat. ᵖOs stulti ꝓtritō ei⁹: z labia ipi⁹ ruina aie ei⁹. ᵠVerba biligui⁹ q̄si simplicia⁹ z ipa pueniūt vsq; ad intima ventris. ˢPigr⁹ vēcit⁹ tior ᵗaie aī effeminatoꝝ esuriēt. ᵘQui mollis z dissolut⁹ ē i ope suo: ᵛfrat ē sua opa dissipantis. ʷTurr fortissima

ᵇnomē dñi: ᶜad ipam currit iustus z exaltabit. ᵈSuba divitis ᵉverbs roboris eius: et q̄si murus validus circūdans eū. ᶠAñē ꝓterat exaltat cor hois: ᵍz añē glificet humiliat. ʰQui prius rñdet q̄ audiat: stultū se cē ostendit z ꝓfusione dignū. ⁱSpūs viri ᵏsustentat imbecillitatē suā: ˡspū vo ad ira scendum facilem: q̄s potit sustin ere: ᵐCor prudentis possidebit scīaz: ⁿz auris sapiētiū q̄rit⁹ doctrinā. ᵒDonū homis dilatat via ei⁹: z añ principes ꝓspaciū ei facit. ᵖJustus ꝓr ē accusator⁹ sui ᵍvēit amic⁹ ei⁹ z inuestigabit eū. ʳCōtradictiones ꝓpmittors: et inter potentes quos q̄s diiudicat. ˢFrater q̄ adiuuatur a fratre⁹ quasi ciuitas firma: ᵗz iudicia ᵘquasi vectes vdium. ᵛDe fructu oris viri ʷreplebit̄ vent ei⁹: ˣz genimina ʸlabioꝝ ipius

¶ f Añē ꝓterat exal. cor hois. sicut dictū est ō. de a. b salon z de antiocho illustri. ¶ g Et añē glorificetur humiliat. sicut Joseph humiliatus fuit in carcere antecē ꝓficeret egypti. ꝑuincie. ꝛdauid in persecutiōe saulis antecē sublimaret in regnū. ¶ h Qui prius rñdet q̄ audi. cē. hoc duplicat exponit. sono mō de illo qui ad q̄stionē respōdet añē ꝓfecte audiat eius ꝓpositionē: et ille frequenter ostendit se stultū z cōfusibilē qz nō respondet ad itellectū querētis. Alio modo ō illo qui tanē vocatꝰ rñdet discipulus: qui tū nō audiuit discendo ab aliqꝫ iste est stult⁹ z cōfusione dign⁹: qz accipit formaz doctoris cū nondū fuerit discipulus. i ¶ Spūs aūt viri. i. bonitas cordis. k Sustentat suā imbecillitatē. ex pte corporis: qz plus aliquādo facit q̄ habens corpus forte et cor debile. vnde dicit Greg. homel. xx. Cures quas imperitia tenegat: charitas submīstrat.

¶ i Et torrens redundans. in alios q̄ bonā doctrinā. ¶ k Fons sapie. in mente sapientis a q̄ fonte ad alios derivatur aqua sapie. l ¶ Accipe ꝓsonā impij i iudicio. sue diues sit sive paup. ¶ m Non est bonū. minus dicit z plꝰ significat: qz bo est malū cū sit ꝓtra iusticie veritatē. ¶ n Labia stulti miscent se rixis. s. aliorū ad immicē rixantium o ¶ Et os eius iurgia ꝓuocat. qz rixātes ad maiora iurgia incitat: sicut ille q̄ incitat canes ad mordendū se inuicem. ¶ p Os stulti ꝓtritio eius. qz ꝓpter verba sua frequnter punit̄ in corpore: z cū hoc peccat in mentecō sequtur. q ¶ Labia ipius cē. verba bilinguis. q̄ in pntia adulat z in absentia detrahit. r ¶ Quasi simplicia. i. sine plica dolositatis vt q̄n in pntia loqtur. s ¶ Et ipa pueniūt vsq; ad interiora ventris i. vsq; ad corqđ est in medio vētris hoc est dictu: sunt valde nociua. t ¶ Pigr⁹ cē. ille ipius nō est in hebrea ꝓpt tñ sic exponi. t ¶ Pigrum vocat. ab aggressu boni opis. v ¶ Timor laboris. ¶ v Die aūt effemi. i. hoices vt femine molles ad bene opandū. x Esurient. qz nō laborāt ad necessaria acq̄rēda. ¶ y Qui mollis z dissolutus est a virtute opandi. z ¶ Frater est sua opera dissipantis. i. filius est illi⁹ nō tñ in toto: qz peior ē dissipans opera sua q̄ mollis et remissus in suis opibus inchoatis. a ¶ Turris fortissima. i. ꝓtectio firma. ¶ b ¶ Nomen domini. i. eius potentia. c ¶ Ad ipaz currit iustus. inuocando diuinā potentiā in suis necessitatibus. d ¶ Sub stātia divitis. i. eius diuitie. ¶ e Urbs roboris eius. quia in ipsis confidit sicut in muratꝫ vrbe licet frequenter in hoc recipiat.

¶ f Añē ꝓterat exal. cor hois. sicut dictū est ō. de a. b salon z de antiocho illustri. ¶ g Et añē glorificetur humiliat. sicut Joseph humiliatus fuit in carcere antecē ꝓficeret egypti. ꝑuincie. ꝛdauid in persecutiōe saulis antecē sublimaret in regnū. ¶ h Qui prius rñdet q̄ audi. cē. hoc duplicat exponit. sono mō de illo qui ad q̄stionē respōdet añē ꝓfecte audiat eius ꝓpositionē: et ille frequenter ostendit se stultū z cōfusibilē qz nō respondet ad itellectū querētis. Alio modo ō illo qui tanē vocatꝰ rñdet discipulus: qui tū nō audiuit discendo ab aliqꝫ iste est stult⁹ z cōfusione dignꝰ: qz accipit formaz doctoris cū nondū fuerit discipulus. i ¶ Spūs aūt viri. i. bonitas cordis. k Sustentat suā imbecillitatē. ex pte corporis: qz plus aliquādo facit q̄ habens corpus forte et cor debile. vnde dicit Greg. homel. xx. Cures quas imperitia tenegat: charitas submīstrat.

l ¶ Spūm ho ad ira. faci. q̄s po. fustin. q. d. nullus nisi valde patiens et manſuetus. m Cor prudēn. posci. rancē charissima: et qz nō pōt auferri ab eo violenter sicut pñt bona exteriora. n ¶ Et auris sa. q̄rit voc. ab alijs libenter audiēde ꝓpter qđ dr ō. ca. j. Audiens sapiens sapientior erit cē. o Donū homis dilata. viam eius. hoc patet in curijs principū et prelatoꝝ quia q̄ dat ostiarijs z mediatoribus, pcedit vltra vsq; ad presentiam eorum. p ¶ Justus ꝓr accusator est sui. reuelando delictum suū z amico antecē ab alijs accusetur. q Venit amicus eius. ei compatiendo. r ¶ Et inuestigabit eum. qđ rens viaz liberatiōis sue.

s Cōtradictiones ꝓpriuit sors cē. cū. n. in diuisione alicuius rei nō inuenit alius modus q̄ sors: tūc vsus sortiū relendit inter eos litigium: qz quilibet est cōtentus portione sibi ꝓ sorte obueniente. t ¶ Frater qui adiuuat a fratre. i. congregatio hominū z potissime religiosorum ad unicem ꝑcordantiū z supportantium.

y Quasi ciuitas firma. qz si ab alijs inuadat bene defenditur. z ¶ Et iudicia. a talibus data.

y Quasi vectes vdiū. qz sunt firma z inmobilia.

3 ¶ De fructu oris viri. i. de doctrina virtuosi.

¶ 3 Et replebit venter eius. i. augmentabit sciētia ei⁹ eo modo loquēdi quo dicit de parū sciente aut ignorāte ꝙ parū aut nihil habet in ventre: et actu essū docendi augmentabit scia doctoris.

k ¶ Et genimina. i. germina vel gñationes: et dicunt a gigno. l ¶ Labiorū o. i. doctrina ipius: z est repe-

tētio ei⁹dē ſñie ad maiorē expreſſionē. c Moꝛs ↄ vita in manib⁹ lingue.in abuſu.n.ip⁹ eſt moꝛs culpe in bono vſu vita gre. d Qui dil.cā tē. q; diligentes bonā linguā reportāt bonū fructū:ↄ diligētes mala malū. e Qui inuenit mlīez.bonā.i.facie ſcripturā ſaturabūt eū. c Moꝛs ↄ vita in manib⁹ lingue: d q̄ diligūt eā comedent fructus eius. e Qui inuenit mulierē bonā:inuenit bonū⁊ hauriet iocunditatez la domino. f Qui expellit mulierē bonā:expellit bonū: q̄ ait tenz adulterā ſtult⁹ē et inſipiēs g Cū obſecrationib⁹ loquit pauꝑ:⁊ diues effabit rigide. h Vir amicabilis ad ſocietatē magis amicus erit q̄ frater. ¶ Caplm. xix.

Melioꝛ eſt pauꝑ q̄ ambulat in ſimplicitate ſua: q̄ diues torquēs labia ſua⁊ inſipiēs. Vbi nō eſt ſcia aie nō ē bonū: ⁊ qui feſtinus eſt pedib⁹ offendet. Stulticia hois ſupplātat greſſus eius. ⁊ ↄ deū feruet animo ſuo. Diuitie addunt amicos plurimos: a pauꝑe aūt ⁊ hi q̄s habuit ſepant. Teſtis falſus nō erit impunitus: et qui mēdacia loq̄tur nō effugiet. Multi colūt pſonā potentis: ⁊ amici ſunt oīa tribuentis. Fratres hois pauꝑis oderunt eū: quāto magis amici eius procul recedent ab eo. Qui tñ verba ſectat nihil habebit: q̄ aūt poſſeſſor eſt aīe ſue diligit animam ſuā: custos prudentie inueniet bona. Falſus teſtis nō erit impunit⁹: ⁊ q̄ loq̄t mēdacia peribit. Nō decēt ſtultū delicie: nec ſeruū dñari pncipib⁹. Doctrina viri p patiētiā noſcit: ⁊ gla eius ē inſigne pgredi. Sicut fremitus leonis: ita ⁊ regis ira: ⁊ ſic ros ſup herbā: ſ ita et hilaritas ei⁹. Dolor patris filius ſtultus: ⁊ tecta iugit pſtillantia litigioſa mlier. Domus et diuitie dant a parentibus: a dño aūt pprie vxor prudens. Pigredo imittit ſopore: et aia diſſoluta eſuriet. Qui cuſtodit mandatū: vitā ſuā cuſtodit. Qui aūt negligit vias ſuas: mo⁊ietur. Fenerat dño qui miſeretur pauꝑis: vicē ſuā reddet ei. Erudi filiū tuū: ſpes eſt enī vt proficiat: ad interfectionē aūt ei⁹ ne ponat aīam tuā. Multe cogitationes in corde viri: voluntas aūt dñi manebit. Optabile homini miſericordia: melior eſt pauꝑ iuſtus mendoſo. Multi colūt pſonā potētis. i. venerāt⁊ honorāt: q̄ bonū vtile ab eo ꝑſequi ſperant: ad q̄d pna eſt pplī multitudo: vt ꝑ dictū eſt. Et amici ſunt. ſalt.m apparenter. Frēs. i. ſanguinei. Omnis pau. oderūt eū. q; vt freq̄nt vereccūdant⁊ ei⁹ pñtia: ⁊ q; timēt ne petat ab eis fiducia ſua indigētia. Sūt ſup et amici. i. familiares ei anteq̄ⁿ⁊ paupaꝛet. v Qui tñ verba ſectat nihil habebit. hoc exponit dupliciter: vno mō ꝑ diſcipulo q̄ magis diligit ornatū verborum q̄ bonā ſniaz⁊ ille nihil reportat veritatis a doctore: aut ita pauꝑ q̄ nihilo ē putandus. Alio mō de doctore q̄ habet bona v̄ba et nulla facta: ⁊ iſte nihil ꝑmū ꝑportabit a deo: et huic cōſonat ira ſeqns cū dr. Qui aūt poſſeſſor ē mētis. pfectus mozales q̄bus vires ſenſitiue ſunt in obedientia rōnis. y Diligit aiam ſuaz. q; vult ei verū bonum: quod eſt bonū⁊ vtutis. z Et cuſtos prudētie. q̄ dirigit⁊ vtutes mozales. a Inuenet bona. q̄ⁿ in ꝑſenti et gloꝛe in futuro. b Falſus teſtis tē. exponāt vt ſupra.

Caplm. xix.

Melioꝛ eſt pauꝑ: Adic ꝑter rep: obstat terciuz ire effectū: qui eſt alteri⁹ cui aliqs iraſcat ꝓpē⁹: ↄ dr. a Melioꝛ eſt pauꝑ q̄ ambulat in ſimp. ſua. nō ſe efferēdo: ⁊ alios veneraⁿdo. b Oꝛ diues torquens labia ſua. alios ꝓtēdo nō ſolū in cordeuertus: ſed etiā in ſigno exterius faciēdo alios violētā. c Et inſipiēs. i. alīs inſipiē? d Vbi nō eſt ſcientia aie. i. de ſalute aie. e Nō eſt bonū. q; bona corporalia ad bonū aie finaliter ordinanⁿ: ſicut corpus ē ꝑter aiam: remoto aūt fine remouēt ea q̄ ad finē ordinanⁿ. f Et q̄ feſtin⁹ eſt pedib⁹. i. ꝓpitāter agēs in ſuis opibus. g Offendit. q; de ꝓtingentib⁹ omittit. h Stulticia hois ſupplantat greſſus eius. q; facit eū ab alīs deſpici⁊ cōculcari. i Et ↄ deū feruet animo ſuo. q; ex impatientia ꝓrūpit in blaſphemiā dei. k Diuitie addūt amicos plurimos. q; multitudo hominū ſequitur vtile bonū q̄d habere ꝓt a diuite⁊ nō a pauꝑe: ideo ſubdr. l A pauꝑe autez⁊ hi quos habuit. cū adhuc diues fuit. m Sepantur. quando de pauꝑat. n Teſtis falſus non erit impunit⁹. in futuro⁊ aliquando in pñti: ſicut patet de ſacerdotib⁹ falſum teſtimoniū ꝓtra ſuſannā dantibus: q; deꝓhenſi fuerūt occiſi: dan. xiij.

o Et qui mendacia loquitur non effugiet. diuinum iudiciū in quo de omni verbo ocioſo oportebit|redde re rationem dr: Matbei. xij. et multoforti⁹ de verbo

p Multi colūt pſonā potētis. i. venerāt⁊ honorāt: q; bonū vtile ab eo ꝑſequi ſperant: ad q̄d pna eſt pplī multitudo: vt ꝑ dictū eſt. q Et amici ſunt. ſalt.m apparenter. r Frēs. i. ſanguinei. s Omnis pau. oderūt eū. q; vt freq̄nt vereccūdant⁊ ei⁹ pñtia: ⁊ q; timēt ne petat ab eis fiducia ſua indigētia. t Sūt ſup et amici. i. familiares ei anteq̄ⁿ⁊ paupaꝛet. v Qui tñ verba ſectat nihil habebit. hoc exponit dupliciter: vno mō ꝑ diſcipulo q̄ magis diligit ornatū verborum q̄ bonā ſniaz⁊ ille nihil reportat veritatis a doctore: aut ita pauꝑ q̄ nihilo ē putandus. Alio mō de doctore q̄ habet bona v̄ba et nulla facta: ⁊ iſte nihil ꝑmū ꝑportabit a deo: et huic cōſonat ira ſeqns cū dr. x Qui aūt poſſeſſor ē mētis. pfectus mozales q̄bus vires ſenſitiue ſunt in obedientia rōnis. y Diligit aiam ſuaz. q; vult ei verū bonum: quod eſt bonū⁊ vtutis. z Et cuſtos prudētie. q̄ dirigit⁊ vtutes mozales. a Inuenet bona. q̄ⁿ in ꝑſenti et gloꝛe in futuro. b Falſus teſtis tē. exponāt vt ſupra.

c Non decēt ſtultum delicie. ⁊ magis auſteritates. vt ſic eius ſtulticia reprimat. d Nec ſeruū dominari pncipibus: q; nihil alperius ſeruo cum ſurgit in dominum de cōi curſu. e Doctrina viri ꝑ patiam eius noſcatur. vnde⁊ antiq̄ pbi: vt ſocrates et plures alij fuerūt in patientia valde ꝓfecti. Pōt etiā ꝓprie exponi de doctrina apoſtolorū⁊ alioꝝ doctoꝝ in primitiua eccleſia cuius veritas apparebat: q; nō reformidabāt moꝛi ꝓpa. f Et gloria eius. ſ. viri patientis. g Eſt iniqua ꝑter gredi. i. mala nō inferre ⁊ magis pati. h Sicut ſremitus leonis. i. rugitus eſt valde terribilis alīs beſtijs. i Ita et regis ira. terribilis eſt ſuis ſubditis. vnde⁊ leo dr rex beſtiarū. k Et ſicut ros ſup herbam. eſt cōſolabilis. l Ita et hilaritas eius. ſ. regis ē ꝓſolabilis ſubditis. m Dolor patris filius ſtultus: quia filius rep: e ſentat patrem: et ideo ſtulticia ſily dat ei coloris materiā. n Et tecta iugiter perſtillantia. ita ꝙ pluuia cadens per illa inquietat omnino. o Litigioſa mulier. quia quaſi cōtinue ſuis litigijs conturbat virum et familiam. p Domus et diuitie dant a parentibus. filius q̄ⁿ emancipantur ab eis. q A domino aūt. ꝓprie vxor prudēs dat eis: q; prudētia nō poteſt vari a parentib⁹ et amicis. r Pigredo imittit ſopore. mētis⁊ corpis. Dig: ea vt ſemper vomitarc. s Et anima diſſoluta. a vinculo legis et iuſtitie. t Eſuriet. patiendo bonoꝝ ſpūaliuz defectum et frequenter corpalium.

u Qui cuſtodit mandatum. dei et ſuperioris ſui.

b Custodit aiam suā. a transgressione culpe: p ꝙ ꝫs ab obligatiõe pene. c Qui aũt negligit vias suas. i. obs uationes mandator. d Mortificabit. morte culpe t gehẽne. e Fenerat dño q̃ miſe. pau. dãdo ei clemoſy nã: q: dñs reddit ei centuplũ in ꝑſenti t vitã eternã i futuro: Matth. xix. f Erudi filiũ tuũ. in ſcia et moribꝫ. g Me vesperes. de eruditione ſi parũ aut nihil acapiat i principio: q: freq̃ter ꝓtigit q̃ aliqui tales finaliter ſunt bene eruditi. h Ad interfectiõem aũt eius. corpalem vel ſpũalem. i Me ponas aiaz tuam. ſicut alicꝫ ꝑres occulte. puratꝫ corpozalẽ mortem filiorũ male corrigibiliuz veneno vt alio modo ne a publica iuſticia ſuſpendantur: t aliq̃ ꝑres imẽ ficiũt eos ſpũaliter ſubtrahendo corepti onẽ et deſperantes de eoz correpti one: eo q̃ ſunt male corrigibiles: qz tñ nõ eſt deſpandũ q̃diu ſũt in vita p̃ſenti in qua ꝑnt per liberũ arbitriũ ad bonũ reuerti. k Qui. n. impatiens eſt ſuſtinebit damnũ. ſ. patientie quã pdit. l Et cum rapuc. rẽ alienã ex impatia. m Aliud apponet. ſ. damnũ imo cẽtie cũ dãno patientie. n Audi filiũ. de bonis agẽdis in futuro. o Et ſuſcipe diſciplinã. de malis ꝑteritis te corrigendo. p Te ſis ſapiens in nouiſſ. tuis. q̃uis in iuuentute inſipiẽs fueris. q Multe cogitationes in corde viri. qz quaſi ꝓtinue variatur de vna in aliã. r Do luntas aũt dñi in eternum ꝑmanet. ſ. immutabilis: qz vni co actu volendi vult ſe et alia. s Odõ indigẽs miſericoꝛs eſt. qz experientia fue miſerie mouet eũ ad miſerandũ alijs in affectu: Iz nõ valeat i effectu. t Eſt melioz pauper iuſtus. q̃ nõ vedinat a veritate iuſticie. v Oꝛ vir. ſ. potens q̃ vedinat ab ea p̃ mendacia. x Timoꝛ dñi. ſ. filialis q̃ cauet offenſam. y Ad vitã. ducit beatam. idee ſubdit: z Et in plenitudine. ſ. beatitudinis. a Cõmoꝛabitur. ꝑcue. b Abſq; viſitatõne peſſimi. id eſt dyaboli: qui nullo mõ põt accedere ibi. c Abſcondit piger manũ ſuã ſub ascella t. tẽpoꝛe frigido interrũpit comeſtionẽ. ꝓter manũ calefactionẽ. vñ in bꝛb. hf: Abſcondit piger manũ ſuã. i. manus ſuas accipiendo ſingulare. p. plali: ſicut Exo. viii. Venit muſca grauiſſima. i. multitudo muſcaꝝ. Sub caldaria. poꝛ: rigẽdo manus ad ignẽ ſub caldaria eriſtem. d Peſtilente flagellato. publice. e Stultus ſapiẽtioꝛ erit. i. min⁹ ſtultus: qz in aliquo corriget ſe timens ne ꝓtingat ſibi ſile. f Si autez ecꝛripuerit. aliqs. g Sapiẽtẽ. in aliquo delinquentez qz vita ꝑs ſine velleto oino nõ tranſigit. h Intelligz diſciplinã. ſe emẽdãdo ab illo delicto. i Qui affligit patrem. ſicut fecit abſalon. k Et fugit matrẽ. ſubtrahendo ei debitũ obſequiũ. l Ignominioſus erit. in preſenti. m Et infelix. in futuro. n Non ceſſes audire ſi

mãdatũ b cuſtodit aiaz ſuã: c qui aũt negligit viã ſuam d mortificabit. e ſfenerat do mino q̃ miſereť paupis: z vi ciſſitudinẽ ſuaz reddet ei: f Erudi filiũ tuũ. g ne veſpe res: h ad interfectionẽ aũt ei⁹ i ne ponas aiam tuaz. k Qui eñ impatiẽs eſt ſuſtinebit dãnũ: l et cũ rapuerit: m aliõ apponet. n Audi ꝓfiliũ⁹ z ſuſcipe diſciplinã: o vt ſis ſapiens i nouiſſimis tuis q Adulte cogitatiões i corde viri: r volũtas aũt dñi in eternũ ꝑmanebit. s Homo indigens miſericoꝛs e: t melioꝛ ẽ pauper iuſtus v q̃ vir mendax. x Timoꝛ dñi y ad vitã: z in plenitudie a ꝑmoꝛabit b abſq; viſitatione peſſimi. c Abſcõdit piger manũ ſuã ſub aſcella: nec ad os ſuũ applicat eã. d Peſtilẽte flagellato: e ſtultus ſapiẽtioꝛ erit: f ſi

li doctrinã. q: ꝙntũcũq; bõ in ſcia ſit. ꝑfect⁹ tñ audiẽdo ſp̃ põt. ꝑficere vlteriꝰ: et dictũ eſt ſ. j. ca. Audies ſapiens ſapientioꝛ erit. tc. o Nec ignoces ſmões ſcie. q̃s addãſceres audiẽdo. p Teſtis ini. veri. iu. i. reuelat iuſtã ſniam: q: ſuo falſo teſtimonio errare facit iudicẽ. q Et os impioꝝ. i. teſtiũ iniqrũ. r Deuorat iniquitatez. i. audet tranſglutire ſicut guloſus cibum: et bene dicit deuorat: tñ maſticat: qz ſi p deliberationez maſticaꝝ: amaritudinez culpe z penẽ nõ ſentiret: t ſic nõ trãſglutiret. s Parata ſũt deriſoribus. legis diuine t humane. t Iudicia. i. iuſte nisque determinatur in vtraq; lege. v Et mallei pcutientes. i. pene graues. x Stultoꝝ. i. trãſgreſſoꝝ. y Coꝛpoꝛibus. qz aliqui ſuſpendunt: z aliq̃ decapitanť: z aliqui vburunť z aliis penis coꝛpoꝛalibus puniunť ſm diuerſa ſtigicia ab eis cõmiſſa: et hoc ad terroꝛem alioꝝ. a Ca. xx. b Vinũ deriſoꝛ. Supius ſalomon repſit rõnalem ꝓtem t irascibilẽ: hic reprimit cõcupiſcibilẽ: t primo ꝙntũ ad potũ: ſcdo ꝙntũ ad cibũ. xxiij. Prima in tres ſm tria capla: ita q̃ in ꝓio facit. ꝓpoſitũ: in ſcdo remouet dubiũ: in tercio ponit de ce rcpſſidis effectũ. Circa ꝓmũ dr: a Vinum deriſoꝛ res. ſupple e vinũ. ſ. effectiue. vñ dicit biero. Ebrietas mero eſtuans cito ſpumat in libidinẽ: vnde et loth p vini potum commiſit cum filiabꝰ ſuis inceſtũ: Geñ: xix. b Et tumultuoſa res. ſ. eſt. c Ebrietas. q: tunc boices loquũť effrenate t clamoſe. d Quicũq; his delectať. ſ. ebrietate t luxuria. e Nõ erit ſapiẽs. qz vtrũq; abſoꝛbet rationem t cauſat mentis debetudinem. f Sicut rugitus leõis eſt terabilis. aliꝰ animalibus. g Ita et terroꝛ regis. malis hominibus b Qui ꝓuocat eũ. ad iram. i Peccat in animã ſuam. id eſt in vitam ſuam. ſicut ꝑz de ſemei. ij. Reg. t de Joab ꝓuocantibus regem dauid ad iraz: inter qꝰ fuerunt occaſi de mandato eius ꝙ ſalomonẽ filiũ ſuuz iij. Reg. ii. k Honoꝛ eſt hominꝭ qui ſepa. ſe a ꝓtentionibus. quia ꝑ hoc oſtendit ſe pacificum t mãſuetum eſſe: quod eſt honeſtificũ: quia honoꝛ eſt ꝓ eminẽz virtutis. l Oñs aũt ſtulti. ſeq̃ntes ĩpetũ paſſionis ire. m Miſcẽť ꝓtume. ad hoc indinati ex impulſu paſſiõis. n Propter fri. pi. ara. nolu. tpe ad hoc vebito. o Mendica. ſ. eſta. collectione fructuum carẽdo. p Et nõ dabit ei. ꝓter vemẽtiũ pigricie ſue. q Sicut aqua. ꝑſũ. in q̃ latẽt ea q̃ ſe inferꝰ r Sic ꝑſi. ſ. ſecretũ. s Ju coꝛ. vi. ſapienť t aſtuti.

¶t Sed hō sapiens.i.discipulus diligens. ¶v Exhauriet illud.sollicite quērēdo ab ipo. ¶r Multi dominces miserico:des vo.q tñ nō sē vim veritāt̄: ē magis pusillanimes ipumita vicia dimittētes. iō sḋḋit.

¶y Utrū aūt fidelē.i correctiōe vicioz ꝑm officiuz sibi impositū. ¶z Quis inueniet .q.d.raro inuenīt: ꝓter qđ dr Luc.xvii. Filius bois venīes putas inueniet fidē in terra: id est fidelē boiem tm ore postposito et fauoꝛe iustica faciērem.

¶a Justus qui ambulat in simplicitate sua .i. sine falsitate ptica. ¶b Bŕos post se filios relinquet. istructos doctri.sua. vnde frequīt cōtingit q ꝑ dignitatē ꝑtā dr functoꝛ impiecanē bona filiꝰ coꝛ. ¶c Rex q̄ sedet in solio iudicij.i.ad iustitiā exequendā. ¶d Dissi. omne malū. scz culpe:qđ dr dissipare. ¶e

Intuitu suoꝛ:qz mali talē pēnā pessimā dāt vidē. ¶f Quis potest dicē mūdum ē coꝛ meū. .q.d.nullus nisi ex spūli gia diuina.ꝓter qđ dr Job.j.cano.pāma. Si ꝑierimus qz pctīs nō habemus ipi nos seducim⁹ ꝛc. ¶g Pond⁹ maius in emēdo. ¶h Et pondus minus.in vendendo:et sīliter de mēsura. ¶i Utrunq; abominabile est apud deum. qz furtum est colore iustitie palliatum: ꝓter quod dicit hieronymus: Simulata sanctitas duplex est iniquitas. ¶k Ex studijs suis intelliget puer ꝛc.si enim sit bone indolis ex hoc ꝑcurat̄ q futurus sit virtuosus in etate adulta: ꝓter qđ dicit pbs.j.ethicoꝝ. q pueros tractificamus in spe. ¶l Aure audiētē.doctrinā sapientū. ¶m Et oculum vidētē.exēpla eoꝝm.

¶n Dñs fecit vtrunq;.id est ex dono dei vtrūq; pueit: ¶o Moli diligere somnū.immoderatū ꝑ pigritiā. p Me te egestas opp̄imat. ꝓter defectū laboꝝ in acq̄sitione necessarioꝝ. ¶q Api oculos tuos.id ē his vigil et diligens in opibus tuis. ¶r Et saturare panibus.i.saturabēris. ¶s Malū est: malum ē ꝛc. qz replicat emēde rei defectū: vt diminuat eius preciū.

¶t Et cum recesse.cū re empta tūc gloria. de bono foro. ¶v Est aurū ꝛc.i.doctrina ꝑcedens ex sapientia excedit omne corꝑal̄ q̄tūcunq; ꝑciosum: quāto coꝛ poꝛe melioꝛ est anima. ¶x Tolle vestimēta eius.id est licite pōt tollere. ¶y Qui fideiussoꝛ extitit alieni.id est ꝓ alieno:qz obligatus est ad reddendū ꝓ eo.tamen si vestimentum est sibi necessariū de nocte debz sibi reddi in vesꝛe:et resumi potest de mane sicut dictū fuit diffusius exo.xxii. ¶z Suauis est bōi.f.mendaci. ¶a Panis mendacij.i.ꝓ mendacio acq̄sit⁹.qz vnicuiq; delectabile est opari ꝑm habitū.q.ethic.et qđ sic acq̄rit̄ suaue videt. ¶b Et postea implebit̄ os ei⁹ calculo.ꝓ amaritudine ꝑnie:eo q ꝑsiderat se male egisse. ¶c Cogitatiōes cō.robo. id ē ad effectū reducētur. ¶d Et gubernaculis.i.prudētia ꝓsilio ꝛ expertia.

¶e Tractandā sūt bella.ꝛ nō solū viribus coꝛporalib⁹. Unde apud romanos q̄ per bella subiugauerāt sibi totū oꝛbē miles quātūcunq; fortis carens tñ sapiēria dicebat̄ ꝑmiles sine oculis. ¶f Et q reuelat mysteria.i. ꝓsilia sue fidē tradita. ¶g Et ambulat fraudulēter.ostendens amiciā cum sit inimicus latenter. ¶h

Et dilatat labia sua. magna ꝑmittendo:ꝛ parua aut nulla adimplendo ¶i Me ꝑmisce. q̄fies es filius.ꝑ.f. xvii Cū electo electꝰ eris ꝛ cū peruerso peruerteris. ¶k Qui maledicit ꝓri suo:ꝛ matri extinguet̄ur.i.interficiet: sicut ꝑcipit leuitici.xx.ꝛ sic extinguit̄ ei⁹ luz ad lumen ꝑnis vite. ¶l Hereditas ad quaz festinat in ꝓncipio. er cupiditate eaz indebite acq̄rendo. ¶m

In nouissimo benedi.care.qz acq̄rens post mortē penaz sustinebit et beres eius de cōi carnu nō gaudebit finaliter ¶n Ne dicas red.ma. ꝑ ma.ex vindicte zelo. ¶o Expecta dñm.i.iusticiā eius. ¶p Et liberabit te.a ꝑsequentibus. ¶q Abominatio est ꝛc.exponaꝫ sicut ꝑius.

¶r Ab vno dir.gref. viri.i.necesse habent dirigi. ¶s Quis aūt hominū pōt intelligere viam suam.q.d.nullus nisi a deo directus. Cuius rō est qz bō finaliter ordinatur ad beatitudinem facultatē nature excedentē: ꝑm q dr .I. Coꝛ.ij. Oculus nō vidit nec auris audiuit: ꝛ i coꝛ bois nō ascendit q ꝓparauit deus diligentibus se. Ad finē aūt incognitum homo non potest opera sua dirigere: ꝓter qđ necessario indiget diuina directione. ¶t Ruina est hominis deuo.sanctos ꝛc.i.facere eis vota et nō implere:qz ls vouere sit voluntatis: reddere tñ vota facta est necessitatis; ꝛ iō nō reddēs ruit in pctīm nisi ꝑ impotētiā excuset̄ur. ¶v Dissipat impios rex sapiens. i. debet dissipare turbantes bonū cōe. ¶x Et incurvat super eos fornicem.i.aram triūphalem q̄ antiq̄tus erigebāt̄ habita victoria de inimicis: vt habet̄ de saule rege.j. Reg.xv. ¶y Lucerna dñi spira.bois.i.spūs eius. quia lumen naturale ratōis est quedam impressio diuini luminis: ꝑm q dicit̄ ps.iiii. Signatū est sup nos lumen vultus tui domine ¶z Que inuestigat omnia secreta ventris. id est cordis. Intellectus enim reflectitur supra seipsum:et sic cognoscit interioꝛa sua: ꝑma Corinthio.ij. Quis enim scit

hominum que sunt bonis nisi spiritus hominis qui in ipo est. ¶a Miscdia ⁊ veritas .i. iustitia. ¶b Custodiunt regem. q. mia sine iustitia est pusillanimitas: et iustitia sine mia crudelitas: q̄ testruunt regē ⁊ regnū: ℞ mia iustitia stimulata: et iustitia mia temperata custodiūt regē et regnū. ¶c Et robo raf cle. tbio. eius. sicut patz de regno dauid. ij. Reg. xxij. vbi dicit. Misericordia ⁊ veritas custodiūt regē: ⁊ roborat clementia thron⁹ ei⁹. ¶d Exultatio iuuenū fortitudo eorū: ⁊ dignitas senuz canicies.

*Misericordia ⁊ veritas custodiūt regē: ⁊ roborat clementia thron⁹ ei⁹. ¶d Exultatio iuuenū fortitudo eorū: ⁊ dignitas senuz canicies. ¶e Luor vulneris absterget mala: ⁊ plage in obsecrationibus ventris.

¶f Caplm. xxj.

Sicut divisiones aq̄rum. quib⁹ diuise sunt aque que sunt supra firmamentum ab his que sunt sub firmamento: Gen. j. que facte sunt simplicia voluntate divina. ¶b Ita cor regis. ⁊ p oēs alioꝝ minus potentiū. ¶c In manu dñi. i. in potestate ei⁹ q̄ virtus primi motoris est in oi mouente inferiori. ¶d Quocūq; voluerit inclinabit illud. q. oia sunt in eius obedientia. ¶e Dis via viri recta sibi videt. ḡa sicut dicit be. Dyonisius: Nullus aspicies ad malū opatur: ℞ semp aspicit ad bonū verū vel apparens. ¶f Appendit autez corda dñs. in statera. siue iustitie: vt p̄m menta reddat eis premia vel supplicia. ¶g Facere misericordiam et iudicium .i. opera misericordie egenis et iusticiam iniuste oppressis. ¶h Magis placet dño q̄ victime. quibus nō indiget: sicut dr̄ ps. xlix. Si quid māducabo carnes thaurorum ⁊c. opid⁹ aūt misericordie ei egenis ⁊ iustitie cui iniuste oppressis indiget ipe deus nō in se ℞ in suis membris: p̄m q̄ dr̄ matth. xxv. Esurivi et nō dedistis mihi māducare ⁊c. ¶i Exultatio oculoꝝ est dilatatō cordis. f. effectiue. Dispositō. n. cordis maxime apparet in oculis: et iō q̄n cor tēdit ad maiora q̄s debeat sicut facit cor: sup hoc tunc apparet in oculis ¶k Lucerna impiorum peccatum. ad hoc sciunt enim dirigere intellectum suum: non aūt ad bonum: p̄m q̄ dicit

¶l Cogitatiōes robusti. roboze mētis et corpis. ¶m Semper in abundantia. q. cogitant semp facere bona: et quo sequit abundantia bonorum spūaliū ⁊ paliū. ¶n Omis aūt piger. ad bene op and uz. ¶o Semp i ege state est. spūali et tempali. ¶p Qui cōgregat thezauros lingua mendacij. sicut adulatōes diuitum et falsi aduocati. ¶q Vanus. i. virtute vacuus. ¶r Et excess ē. q̄a patitur defectū boni cordis. ¶s Et impinguet ad laqos mortis. culpe et gehenne. ¶t Rapine impiorum trahent eos. ad infernū p̄m q̄ dicit primo ad timoth. vj. Qui volunt diuites fieri incidunt in laqos dyaboli ⁊ in desideria multa ⁊ nociua que mergūt homes in interitū. ¶v Quia nolue nt facere iudicium. id est iuste viuere cū primo.

¶a Ecce cano capite cō surge ⁊ honora personā senis. ¶f Luor vulnere. absterg. mala ⁊c. i. dolor exterior siue labor in satisfactiōe ⁊ dolor interior in attritione abstergūt mala culpe. In bebr. sic habet: Luor vulneris cuacuatio in malo ⁊ percussure in ventre. q̄d exponit Ra. sa. sic. Euacuatio. f. substantie vel diuitiarū. In malo. i. in malis opibus: sicut ptingit. p̄digis et insipientib⁹. est supple luor vulneris. causaliter q. talib⁹ solent inferri luores et vulnera. Et percussure in ventre. id est plage mortales vsq; ad membra vitalia in ventre latentia penetrantes.

¶a Peruersa via. viri: que est via peccati. ¶y Aliena est. f. a deo: propter hoc in aliq̄bus libris additur: a deo ℞ non est de textu: q. nō est in hebreo: sed est quedā glosa inter linearis inserta textui p̄ scriptores. ¶z Qui aūt mundus est. a pcto. ¶a Rectū opus eius. f. ordinatū in finem debitū. ¶b Melius est sedere in angulo domatis. i. solitarie: vbi potest homo bona facere et cogitare. ¶c Or cum muliere litigiosa. que impedit hominis bona. ¶d Anima impij desiderat malum. indurata ad hoc p habitum vitiosum. ¶e Nō misereb̄it. primo suo. ad recuandum eius defectum. ¶f Mulcrato pestilente. exponatur vt supra. xix. cap. in fine. ¶g Et si sectetur sapientem. f. paruulus ser su alterius pena territus. ¶h Sumet scientiam. id est dom noticiam. quia principium sapientie est timor. ¶i Excogitat iustus de domo impij. id est christ⁹ de vino impu. ¶k Et tetrahat impios a malo. id est vt eorum mala impediat vl diminuat: sicut abdemelech et hyops existens in domo impij sedechie extraxit hieremiam de lacu vbi fuerat positus per homines impios: vt habetur Hieremie. xxxviij. ¶l Qui obturat aurē suam ⁊c. sicut diues epulo qui negauit panis micas a Lazaro guttam aque non potuit impetrare. Luce. xvj. ¶m Munus absconditum. id est absconditum datum mediatori. ¶n Extinguit iras. f. domini. ¶o Et vonum in sinu. repetitio est eiusdem sententie ad maiorem assertionem. Aliter exponitur de elemosyna in abscondito data que placat iram dei. ¶p Gaudium iusto est facere iudiciū. i. iustitiā exer. quia delectabile est vnicuiq; p̄m habitum operari. ¶q Et pauor. supple est. ¶r Operantibus iniqtatez.

quis sp timent deꝑhendi: ꝑpter qđ dī cōiter q latrōes sunt timidi. ¶a Vir q̄ erra. a via doc. ſ. bone. ¶q In cetu gigantiū. i. hoim mozib⁹ incōpositoꝝ. ¶c Cōmozabit. q. ois bō sili sibi sociabit: Eccli. xiij. Dicū tur. n. gigātes boies magni corpibus ⁊ incōpositi mo rib⁹. vel p gigātes intelligunt demōes: sm q dī Math. xxv. Ite maledicti i ignem etemū q̄ parat⁹ ē dyabo lo et angelis ei⁹

¶a Qui diligit pul. immode rate. sicut gluto

¶b In egestate erit. q. nimiū expendit et pa rū aut nihil ac quirit.

¶c Qui amat vi nū. eadez ē inja p alia ꝓba. ¶d Pro iusto. i. p malo pene illato iusto.

¶c Habit impius. q̄ intulit illi ad penā maioꝛem sicut p mardo cheo datus fuit amā: hester. vij.

¶f Melius est habitare in ẽra deserta. i. solita rie. et exponat vt ō.

¶g Thesaurus deside rabilis. i. diuiti is artificialibus sicut aurū ⁊ ar gentū in vasis que sunt valde desiderabilia.

¶b Et oleum. i. thezaurus de diuitys naturalibus: que signi ficant⁹ p oleum: eo q̄ est pdimentum ciboꝝ.

¶i In habitaculo iusti. quia frequenter iusti in talib⁹ abundant et vino dei.

¶k Et inprudens homo dis sipabit illud. i. heres fatuus et ꝓdigus qui aliquando succedit iusto: et sic manasses dissipauit diuitias Ezechie iusti. iij. Reg. xxj.

¶l Qui sequi. iusti. ⁊ miaz. qz vna nō est virtuosa sine alia vt dictū est ca. ꝓcedēti.

¶m Inueniet vitam. gratie in ꝓsenti ⁊ gloie in futuro.

¶n Ciuitatē fort. ascen. sapiens. sicut Moyses cepit ciuitates seon regis amoꝛre: et og regis basan. plus cīn valet sapiētia in bellis q̄ vires.

¶o Qui custodit os su. ab immoderato potu ⁊ cibo:

¶q Et lin guā suā. ab immoderato ꝓbo.

¶q Custodit ab an gu. que solēt sequi ad vicia gulositatis ⁊ loquacitatis

¶r Animam suā. i. sciꝑm a nobiliozi enim parte frequ ter tenoiatur totū.

¶s Superb⁹. corde.

¶t Et ar rogans. oze.

¶v Qui in ira opaī supbiā. crescens in opere qđ babet in corde.

¶x Vocat indoctus. i. stultus: qz oī modo supbus.

¶y Desideria occidūt pigrū. qz desiderat aliqđ bonū delectabile vel vtile seu bonozabile: sed nō vult ad hoc laborare: et sic semp est in angustia: qz nō assequit illud quod desiderat.

¶z Qui aūt iustus est tribuet. cgenis de boc qđ habet.

¶a Et nō cessabit. a labore vt possit egenti tribuere.

¶b Hostie impioꝝ abominabiles. deo.

¶c Que of ferunt ex scelere. i. rapina vel furto que plus displicēt deo q̄ carentia hostiaꝝ quibus nō indiget. vt dictuꝫ est supra eodem ca.

¶d Tetis mendax pibit. spūa liter ⁊ aliquando corꝑaliter: sicut ꝓz de testib⁹ falsis ꝛ

*Vir q̄ errauerit in via doctrine: b i cetu gigātiū c ꝛmorabit. a Qui diligit epulas b in egestate erit: c q̄ amat vi nū ⁊ pinguia nō ditabitur. d Pro iusto d dabit impi⁹ ⁊ ꝓ recto iniquus. e Melius est habitare in ẽra deserta q̄ cuz mliere rixosa et iracunda. f Thezaurus desiderabil⁹ ⁊ oleū i habitaculo iusti: h ⁊ ipru dēs homo dissipabit illud. i Qui sectr iusticiā ⁊ miam: m inueniet vitā iusticia ⁊ gloriā. n Ciuitatē fortiū ascendit sapiens: destruxitq̄ robur fiducie ei⁹. o Qui custodit os suū ⁊ linguā suā: p cu stodit ab āgustijs r aiaz suā. s Supbus ⁊ arrogās v vocat idoct⁹. x Desideria occidūt pigrū: noluerūt. n. q̄cq̄ man⁹ eius operari. Tota die concupiscit ⁊ desiderat: y q̄ aūt iustus ē tribuet a et nō cessabit. b Hostie impioꝝ abominabiles: c que offerūtur ex scelere. d Testis mendax pibit: e vir obediēs loquet victoriā. f Vir impi⁹ pcaciter obfirmat vultū suū: g q̄ aūt rect⁹ est corrigit viā suam. h Non est sapia ⁊ nō ē prudē tia a nō est consiliū contra dominū. m Equus paꝛ ad diē belli: dominus autem salutē tribuit.

¶Caplm. xxij.

a Elius est nomen bonū q̄ diuitie multe: b super argētū. n. ⁊ aur gratia bona. c Dives et paup obuiauerūt sibi: d vtriusq̄ operator est dominus. e Callidus videt malū: f ⁊ absc ōdit se: g innocēs ꝓtransijt ⁊ affligit⁹ ē dāno. h Finis modestie

¶k Contra dñm. q. d. scientia speculatiua ⁊ practica ⁊ ō applicatio ad op⁹ ñm pnt impedire diuinam ordinationez ⁊ magis ꝓmouent ꝛ ꝓter intentōez sicut frēs ioseph ex sapientia terrena ⁊ astutia vēdiderūt eum nē dñarētur eis: et ꝓ hoc fuerunt eius dño subiecti: vt patet Gen. xlij.

¶m Equus paraī ad diem belli. q̄a vadens ad ꝓeliū non debet omittere ea que facūt ad sui defensionem: ne tamen ꝓter deū: tamen debet a deo principaliter sperare prosperum euentum.

¶Cap. xxij.

Melius est. Superius repressit ꝛcupiscibilē q̄tū ad potū et luxuriē actū: hic ꝑtēr ponit hui⁹ repressionis laudabile effectum. Circa quod sciendū q̄ vicia carnalia sunt maioꝛis infamie: licet frequenter sint minoꝛis culpe: et sic ad repressionē ꝛcupiscibilē q̄tū ad meliꝛe est valde magnā: ideo dicit:

¶a Melius est nomen bonū. quod est bonū bonozabile.

¶b Dī diuitie multe. que sunt bonū vtile. Bonozabile v̄o simplr est vtili melius.

¶b Sup argentū. n. et aurū gratia bona. non solū deo: sed et populi: q̄ frequenter saluat vitam quaz diuitie nō ꝑnt saluare: vt patet de thobia Thob. j.

¶c Dives ⁊ paup obuiauerūt sibi. tūc. n. ꝓprie obuiāt sibi: qñ diues ad petitionē pauꝑis supplet defectū sue indigentie. Et sic beatus Martinus in porta ambianensiuz obuiauit pauperi dās ei medietatē sui pallij.

¶d Utriusq̄ opator est dñs. facit em pauperē vt habeat meritum patientie: et diuitē vt subueniendo pauꝑi habeat meritum misericordie.

¶e Callidus videt malū. s. pene imminētis.

¶f Et abscondit se. ne incurrat illud.

¶g Et innocēs. i. ignarus ꝓculi.

¶b Pertransijt ꝓ locū periculosū.

¶i Et afflictus est. damno rei temporalis: et aliquādo vi te corꝑalis. Exemplū ꝛtrahit: qui videns faulem insidiari sue vite fugit et se abscondit: et sic euasit. Ac hinelech autem sacerdos ignorans periculum cum tota familia sua ad Saulem venit et occisus fuit: vt habetur primo re gū. xxij.

¶k Finis modestie. i. cuiuslibz virtutis moralis

que ꝓsistit in moderatione passionū et actionū humanaꝝ. ¶l Timor dñi. i. filialis q̄ est timor scūs pmanēs in scłm scł. ¶m Diuitie. eternales. ¶n Et glia sanctoꝝ. ¶o Et vita eterna. ad hoc. n. oꝛdinat finaliter ois virtus moralis. Diuitie ẏo tgales ⁊ mūdani bonoꝛes nō pñt eē finis vtutū moraliū. cū virtutes sint maius bonū. finis aūt melioꝛ est bis que sunt ad finem. ¶p Arma ⁊ gladij. q̄tū ad abusum. ¶q In via puersi. q̄ violenter querit rapere alienū. ¶r Custos aūt aie sue ꝓ bonū virtutis.

¶s Longe recedet ab eis. i. a tali abusu armoꝛ: nō tñ recedet a tyrocinio sue cōrū qui cōsistit in re sentione fidei ⁊ iusticie. ¶t Prouerbium est. i. verbum cōiter dictum. ¶v Adolescēs iuxta viā suā tc. ꝓpter hoc dicit ꝓb. .j. ethic. q̄ nō parū facit ad virtutē. immo magnū q̄ iuuenes assuefiāt i opibus virtutū. ¶x Diues pauperib⁹ imperat. i. imperiose loquit sicut sibi ꝓbtectus. ¶y Et q̄ accipit mutuum. ꝓ reuelatione sue indigētie. ¶z Seruus est fenerantis. i. accōmodantis. reddit. n. se ꝓpatum ad suū obsequiū q̄diu est ei obligat⁹.

¶a Qui semīat iniquitatē. i. malā doctrinā dissensiōes et odiū. ¶b Metet mala. s. culpe ⁊ pene. ¶c Et virga ire sue. i. ptās qua male agit. ¶d Cōsummabit. i. finabit et finiet. ¶e Qui pnus ad misecdiam. ex cōsueto ne vel bona assuefactione. ¶f Benedicetur. talib⁹ cū hominēs bonū imprecant. ¶g Victoriam ⁊ honoꝛes. iste versus nō est de textu: q̄ nō est in hebꝛeo. ¶h Ejce derisoꝛem ⁊ exi. cū eo iur. tc. est cū talis cā motiua taliꝝ: remota ẏo cā removet effectus. ¶i Qui diligit cordis mundiciā. ex abundantia cū cordis os loquit. Matthei xij. et iō mundicia cordis redundat in labiis: et iste. ¶k Habebit amicū regē. s. celestē ⁊ etiā terrenū. Antiꝗtus ei reges nō ꝓmittebāt aliquē assistere sibi nisi mundū ⁊ honestum. ¶l Oculi dñi custodiūt scientiam. i. veram sciē tiam que est de salute aie habite. ¶m Et supplantat verba iniqui. q̄ frequenter incurrit oppositū sui ꝓpositi: sicut ille qui annunciauit mortem saulis ipi dauid. credēs ꝓb acquirere eius grām incurrit mortē. ij. Reg. j. ¶n Dicit piger leo est foris tc. semp enim imaginat in opib⁹ sibi commissis. maiora pericula. ¶o Fouea ꝓfunda os aliene. i. informatio male et suꝑstitiose doctrine: q̄ ducit ad ꝓfundum gehenne. ¶p Cui irat⁹ est deus incidet in eaꝝ. q̄ ex ira ꝓtra aliquē subtrahit sibi gratiā suā: et sic ruit de culpa in culpam ⁊ frequenter in doctrinā erroneā ⁊ berēsim damnatā. ¶q Stulticia col. est in coꝛ. pueri. ꝓt dictum expientie et debilem vsum rationis.

¶r Et virga disciplīne fugabit eam. q̄ pueri magis mouentur timore pene q̄m amore boni. ¶s Qui calūniatur paupem tc. Hoc videm⁹ frequēter q̄ principes spoliant usurarios ⁊ raptoꝛes. ¶t Inclina tc. patrisinia. ¶y Que pulcra erit tibi. doctrina em̄ sapiēi ꝓncipio nō vt pulcra: q̄ difficilis est ad capiendū ⁊ tediosa antequā habeantur eius ꝓncipia: sed habitis ꝓncipiis ex quib⁹ facil⁹ capiunt sequētia tunc efficit delectabilis: et videtur pulcra: ideo subdit. ¶z Cum fuaueris eā in vētre tuo. i. in coꝛde tuo tanq̄ rem preciosissimā.

¶y Et redūdabit in labijs tuis. ꝓ sanā doctrinā. ¶z Ut sit in dō. fid. tua. de beatitudine cōsequēda. ¶a Unde ⁊ ostēdi eā tibi hodie. i. in ꝓtica vita: ⁊ ibidem mod⁹ ostēdendi cū dr: ¶b Ecce descripsi eam tibi tripliciter. i. in tribus partib⁹ veteris testamenti que sunt lex: ꝓphete: ⁊ agiographa: vt habetur in ꝓlogo galeato. Sic exponit ra. sa. et ẏm hoc salomon bene loquit̄ in ꝑsona ipius dei. Potest etiam tripliciter exponi de tribus libris a salomone editis: vt dictum est in principio huius libri: et ẏm hoc loquitur hic in ꝓria persona: tamē vt ministerialis scriptoꝛ. ¶c In cogitationib⁹ ⁊ scientia. q̄: iudicando ea que scripta sunt in tribus veteris testamēti partibus predictis vel in tribus libris salomonis augmentat in homine scia. ¶d Ut ostēderem tibi firmitatem. i. virtutem. ¶e Et eloquia veritatis: ad recte vocandū. ¶f Respondere ex bis. i. ex tribus partibus veteris testamenti predictis vel tribus libris salomonis quid sit verum et falsum: bonū et malū: licitum et illicitum. vtergꝫ enim ternarius prędictus docet de ⁊ibus respondere. ¶g Illis qui miserīt te. in hebꝛeo habet: Interrogantibus te. ⁊ sic plana ē sententia ad quā pōt reduci ira nostra cū dr: Illis qui miserūt te. Interꝛogans enim te dubijs mittit quodammodo interrogatū in actum inducit eum recurrere ad deliberandū ꝓ rñsione ꝓ aspectū librorū vel collectionem cum alio sapiente. ¶h Non facias violentiam pauperi. quia pauper est. id est quia nō potest se defendere. ¶i Neq̄ conteras egenum in porta. i. in iudicio. quod antiquitus dabatur in porta ciuitatis. ¶k Quia iudicabit dominus. i. vindicabit. ¶l Cā eius. iniuste tractata. ¶m Et ꝓiget eos. i. affliget. ¶n Qui cōfixerunt animam eius. q̄ iustitiā puertendo. ¶o Noli esse amicus homini iracūdo tc. q̄ amicus stultorum similis efficietur. vt dictur supra. xiij.

Ja ¶Noli esse cū his q̄ pōnt. ma. suas. fideiubendo pro alijs. b ¶Si aūt nō hz vnde restituat. ille p quo fuit iubebis oportebit te soluere p eo z tollet vestimētuz p pignore tuo. c ¶Ne trāsgrediaris tē. oc cupando iniuste possessionē vicini tui. d ¶Vidisti virū velocē. i. strenuū et aptē se Cozis regibus stabit tē. tū q̄ reges volūt habere tales ministrū: tū q̄a talis nollet seruire boi rustico. e ¶La. xxiij.

O ¶Quando sederis. Superius salomon repressit concupiscibiles cōtū ad potū: hic reprimit cōtuz ad cibuz: Et pzio facit ꝓposituz. secūdo infert q̄dā correlarium ca. sequēti. Circa primuz dicit a. ¶Oñ sederis in mēsa pncipis b ¶Diligēt attende tē. q̄ modeste vtēdū est appositis: maxime cū pīncia tāti bois: iō seq̄t. c ¶Et statue cī trū. i. retinaculū d ¶Si tñ in potestate bēs animā tuā. p vsuz liberi arbitrij: z sic excipiūt resipiētes z pueri. e ¶Ne desidēs de cibis eius. in q̄ est pa. mēdacij. i. p mēdacia acq̄situs. q. abominabilis ē to mino talis ab. f ¶Noli laborare vt diteris. vltra modū debitū. g ¶Sed prudētie tue. i. industrie vel astutie in acq̄rendo. h ¶Pone modū. rōis recte. i ¶Ne erigas oculos tuos ad opes tē. aspirando z anhelando ad eas. q. talis labor cēt fructra. sicut illius q̄ insequē aquilam volantem. k ¶Ne comedas cū homine inuido. q̄ tristat de bono alteri⁹ z letat de malo eius. l ¶Oñ in silitudine arioli. q̄ i immolatis in ara diuinat de futuris. m ¶Et coniectoris. i. expositoris somnioꝝ qui loquit in incertū. n ¶Estimat q̄ ignorat. talis inuidus: q. cogitat te cōsumere p cibū suū. nō tñ est certus q̄ hoc euentatio subdit. o ¶Comede z bibe dicet tibi. inuitando ad nimis consumendum. p ¶Et mens eius nō est tecū. i. nō querit bonū tuū. q ¶Cibos quos comederas. ad eius instinctū. r ¶Euomes. ad vitupium tuum. s ¶Et pdes pulcr. tuos. q. in gurgitati nō pūt recolere. t ¶In auribꝰ insipi. ne loquaris. q. margarite nō sunt ante porcos ponende: Math. vij. u ¶Mittentes ꝛ pusillorū terminos tē. i. ne occupes in toto vel in parte possessiones eoꝝ q̄ nesciunt se defendere vt paruli: vel nō possunt vt pupilli. x ¶Propinquus eni. illoꝝ fortis est. s. de⁹. fm q̄ dr̄ ps. xviij. Custodiens paruulos dñs. y ¶Et ipse iudicabit. i. vindicabit. z ¶Contra te. te puniēdo. a ¶Ingrediat ad doctrinā tē. ꝓ ista vsq; ibi: a ¶Fili mi si sapiēs fuer. tē. pr̄ esse in filio manet q̄ dāmodo: et sic gaudet de bono filij sicut de suo ꝓprio. b ¶Et exultabunt renes mei. i. corp⁹ meū: q. fortis animi motus redundat in corpus exterius. c ¶Non emulet. i. nō imitetur. d ¶Sed timore dñi. s. filiali. e ¶Esto tota die. i. per totā vitā tuaz: cui⁹ dies iuuētus ē mane et senect⁹ vespere. f ¶Quia habebis spem i nouissimo. s. premio. spes. n. est certa expectatio future beatitudinis ex gr̄ia z meritis ꝓcedentis. g ¶Noli esse i cōuiuijs potōrū. z sequit cā: h ¶Quia vacant. po. z dan. sym. ꝓsumentē. ctum ad bona exteriora: que in talibus expenduntē: et ctum ad bona naturalia que in talibus peiorāt z corrumpunt.

ne forte discas semitas eius: et sumas scandalū aie tue. a ¶Noli esse cū his q̄ vadūt in manꝰ suas: et q̄ vades se offerūt p debitis. b ¶Si em̄ nō hz vnde restituat: q̄d cause est vt tollat operimētū tē cubili tuo? c ¶Ne trāsgrediaris terminos antiq̄s: quos posuerunt pres tui. d ¶Vidisti virū velocē i opere suo: coram regibꝰ stabit: nec erit añ ignobiles. e ¶La. xxiij.

O ¶Quādo sederis vt comedas cū pncipe: diligēt attende q̄ sit appositus añ faciē tuā: et statue cultrū in gutture tuo: f ¶si tū habes in ptāte aiam tuā. g ¶Ne videreris tē cibis eius: i q̄ est panis mēdacij. h ¶Noli laborare vt diteris: ꝓ prudētie tue pōe modū. i ¶Ne erigas oculos tuos ad opes q̄s nō potes habere: q. facient sibi pennas q̄si aq̄le: z volabūt in celū. k ¶Ne comedas cum hoīe inuido: z ne videreris cibos eius: l ¶q̄m in similitudinē arioli z ꝓiectoris estimat q̄ ignorat. m ¶Comede z bibe dicet tibi: n ¶et mēs eius nō est tecū. o ¶Cibos q̄s comederas euomes: p ¶z pdas pulcros sermones tuos. q ¶In auribus insipiētiū ne loq̄ris: q. despicient doctrinā eloquiū tui. r ¶Ne attingas paruloꝝ termios: z agrū pupilloꝝ ne introeas. s ¶Propinquus enim illoꝝ fortis est: z ipe iudicabit cām illoꝝ. t ¶Ingrediat ad doctrinā tuā: z aures tue ad verba scientie. u ¶Noli subtrahere a puero disciplinā: si em̄ percusseris cū virga nō morietur. x ¶Tu virga percties eū: z aiam eius de inferno liberabis. y ¶Fili mi si sapiens fuerit aīm⁹ tuus gaudebit tecū cor meū: z ¶et exultabunt renes mei cū locuta fuerit recta labia tua. a ¶Nō emuletur cor tuū peccatores: b ¶sed in timore dñi esto tota die: c ¶q. hēbis spē in nouissimo: z ꝓtolletur tua non auferet. d ¶Audi fili mi z esto sapiēs: et dirige in via animū tuū. e ¶Noli esse in conuiuijs potatoꝝ: nec in ꝓmessatis oluꝝ eoꝝ qui carnes ad vescendū conferunt. f ¶quia vacantes potibus: et dantes symbola consumentur: et vestietur pannis vermitatio. g ¶Audi patrem tuū qui genuit te: z ne contemnas cū senuerit mat tua. h ¶Veritatem eme: z noli vendere sapientiā z doctrinā z intelligētiā. i ¶Exultat gaudio

i ¶Et vestiet pannis. s. vilib⁹. vndei bebraeo habet: Laceratis vomitatio. s. tua. q. d. nō remanebit in quo vomias: nisi pannus vilis et laceratus. k ¶Audi patrem tuum. ei humiliter obediendo. l ¶Et ne contemnas cum senuerit mater tua. ei debitum obsequium subtrahēdo. m ¶Veritatem eme. studij labore. n ¶Et noli vendere sapientiam. tuz q. gratis est dandā: tum quia non est precio pecunie estimāda: pōt tamen vector sapientie accipere victum et vestitum ꝓ suo laborecumno debetur ei a republica: quod patet ex ꝓsuetudine antiqua: vnde dicit Gene. xlvij. q. sacerdotes egypti tempore famis nō fuerunt compulsi vendere terras suā quia ipis statuta cibaria ex bonis publicis prebebāt: et ipi primo studuerūt in philosophia: vt habetur. j. metaphy. o ¶Exultat gaudio tē. quia bonum filij redundat in patrem et matrem.

a ¶ [a]Prebe fili mi cor tuum mihi. ad doctrinam meaz me-
ditandum. ¶ b Et oculi tui vi. me. custo. ad opa mea
imitādū. c ¶ Fouea. n. pfunda ē meretrix. i. supfticiosa
doctrina: qz multi cadūt in eā. ¶ d Et puteus angust⁹.
qz cū difficultate pōt inde cīs exire. e ¶ Insidiat in via
quasi latro. z hoc p
doctores huius do
ctrine. ¶ f Et cīs
incautos viderit.
nescientes distingue
re inter sanam doctrinā z malā.
g ¶ Inficiet. mor-
te culpe z gehenne
In hebreo dr: Et
ptemptores in bo
min⁹ adder. i. ml
tiplicabit in hoib⁹
ptemptores dei: vt
exponit ra. sa. Po
test etiā hec lra ex-
poni de meretrice
corporali: que dr fo-
uea. pfunda: qz ml
ti cadūt in eā inue-
nes viri z senes. dr
etiā puteus angu-
stus. qz de pctō lu-
xurie nō exit bō nisi cum difficultate.
Insidiat etiā qsi la-
tro blandicijs z o-
culis incōtinētes
attrahendo. ¶ b
Cui ve. i. maledi-
ctio z infortunium
¶ Cuius patri ve.
qz in patrē redun-
dat filij malū. ¶ k
Cui fouee. i. care-
res sub terra. l
¶ Cui sine causa vul
nera. i. nō ex gladio
ꝛ ex casu. ꝓprio fa-
cta. ¶ m Cui sf-
fossio oculor. i. de-
bilitatio z obscura
tio eor. n ¶ Nō
ne dis ō pmo. i vi-
no. supflue bibito.
q. d. si cōtingit eis:
vt patet de se ad sensuz: nō subdit: ¶ o Ne intuearis vi-
nū ꝛc. qz delectari in tali aspectu inducit ad imoderatuz
potū. ¶ p Ingredit blande. i. suauiter in principio.
q ¶ Et in nouiss. mor. vt colu. ꝛc. qz sumit bona fortune
et bona nature: vt p⁹ et pdictis: z etiā bona gratie: qz in-
ducit ad vicia: et potissime ad luxuriā: ideo subdit: ¶ r
Oculi tui videbūt extraneas. i. meretrices z adulteras.
s Et cor tuum loquet puersa. concupiscendo eas. t ¶
Et eris sicut dormiens. quia passio veneree ligat ratio-
nem et sensum. ¶ v In medio mari. pditis seculi: quod
tactat vndis temptationū z viciorū. r ¶ Et quasi sopi-
tus gubernator. corpus est nauis: aia gubernatrix. vñ di-
cerūt platonici: qz anima vnit corpi sicut nauta naui: que
silit: do tenet ingressū est motor corporis: nō tñ ingressum ē for
ma. ¶ Dicit aūt aia sopita qñ somno vel passione veneree
rū est ligata. ¶ y Amisso clauo. i. gubernaculo: qđ b in-
telligit rectū rationis iudiciū. z ¶ Et dices. transeunte
somno vel passione. ¶ a Verberauerūt me: sed nō do-
lui. sicut cīs oppressus somno p nimia ebrietate nō capit
ptunc si pcutiat aut trahat: sic retentus vehementi pas-
sione veneree nō percipit ptunc mala culpe z pene
q incurrit. b ¶ Qñ euigilā. et rursus vina rep. sicut cīs
assuetus ebrietate p⁹ euigilationē cito recurrit ad po-
tationes inclinat⁹ ad hoc p malā ꝓsuetudinē vl⁹ ple-
xionē: sic z assuet⁹ veneri: et si aliqñ euigilet pōt ēdo
ad horā mala q incurrit: tñ cito reuertit ad vomitum
,pter malū bitū vel carnis corruptionē ipm ad b im-
pellentē.

¶ Ca. xxiiij.

¶ Lapsus. xxiiij.

Ne emulet⁷ viros ma
los: nec vlideres esse
cū eis: c qz rapinas meditat
mens eor: z fraudes labia
eor loquūt. c Sapia edifi-
cabit dom⁹: et prudētia ro
borabit. g In doctria reple-
bunt cellaria: h vniuersa ꝓ-
stantia ꝓciosa z pulcerrima
i Vir sapiens fortis est: z vir
doctus robust⁹ et validus:
k qz cū dispositione init bel-
lum: et erit salus vbi multa
cōsilia sunt. l Excelsa stulto
sapietia: m in porta nō apie-
et os suū. Qui cogitat ma
la facere: stultus vocabit.
Cogitatio stulti pccm ē: et
abominatio hoim detractor
n Si defecer is lapsus i die
angustie, o iminuet fortitu-
do tua. p Erue eos q trahū
tur ad mortē: z q trahūt ad
interitū liberare ne cesses.
q Si dixer⁷ vires ñ suppetūt
r q ispector ē cordis s ipe itel-
ligit z puator ē aie tue nihil
fallit: reddet q; homini iux
opera sua. t Comede fili mi
mel: quia bonum est: z fauū
.i. pmouebit familia vel cognatio aliq. f ¶ Et pru-
dentia roborabit. i. bono regimine. g ¶ In doctria
sapientie replebunt cellaria. i. corda audientiū.
h ¶ Uniuer. sub precio. z pul. diuitie cīs spuales semp
sunt ꝓciose et pulcerrime. corporales cīs aliquando ha-
bēt turpitudinē annexam. i ¶ Uir sapiēs for. est. qa
sapia plus valet in arduis z in bellis q̄ vires corpis:
ō sdr. z ¶ Quia cū dil. init bel. nisi cīs exercit⁹ cīs z
bene dispositus nō hr victoriā ꝛc magis ꝓsuione.
l ¶ Excel. stul. sa. qz nō pōt attingere ad ea. m ¶ In
por. nō ape. os su. i. inter sapientes q̄ antiq̄tus sedebāt
in porta ciuitatis ad faciēdū iudiciū. Cetera patēt vl
qz ibi. n ¶ Si def. lap. in die angu. de periculi cuatione.
o ¶ Imini. for. tua. qz dēficiēte corde p desperationem
deficiūt membra exteriora q̄ habēt vtute a corde. p
Erue eos q̄ vu. ad mor. iniuste tñ: exemplo Danielis
q liberauit susannā Dan. xiij. q ¶ Si di. vi. nō sup.
ad hoc faciendū. r ¶ Qui inspe. est cor. i. deus: pm q
dr. j. Re. xvj. Nō videt ea q̄ parent: dr aūt intuet cor
s ¶ Ipe intel. si dicas verū vel falsū: z pm b reddet
tibi pēnā vl pmiū. t ¶ Come. fi. mi. mel qz bo. est. ad
hraz in hra. pmissiōis in q̄ reguit salo. mel abūdat: ideo

in pluribus locis veteris testamēti dr̄ terra abūdās lacte ⁊ melle: ⁊ eo reficiūt boies corpaliter. ¶a Sic ⁊ doctrina sapie aie tue. dulcis est ⁊ bona ⁊ spūalit refectiua. ¶b Quā cū inueneris. corde meditādo ⁊ ope adiplēdo. ¶c Habebis in nouissimis spē. s. in tonis futuri seculi.

¶d Et spes tua nō pibit. i. effectu nō carebit: q̄ spes est certa expectatio future beatitudinis vt s. dictū est.

¶c Ne insidieris ⁊ queras impietatē i domo iusti. i. occasiōs cū diffamandi: eo q̄ in aliq̄ veli quitr subdit cā

¶f Septies em̄ cadet iu. i. plies q̄ vita p̄s fine pctō nō p̄t trāsigi ve cursu cōi.

¶g Et resurget .i. se emendabit ꝓpter qđ seruāda est fama ei⁹. vnd dicit saluator math. xviii. q̄ primo correctio fraterna dz cē in secreto: vt sic seruet fratr̄ fama si emēdet et tali correctōne. ¶h Impii aūt cornent i malū. sine correctione tali peremendam: et ideo nō sic ē cuz istis agendum. sed magis sunt accusādi publice iusticie et puniēdi q̄n nō speratur de eoꝝ emendatione et secreta correctione.

dulcissimum gutturi tuo.
[a]Sicet vetrina sapie anie tue: [b]quā cū iueneris [c]habebis i nouissimis spē: [d]⁊ spes tua nō pibit. [e]Ne insidieris ⁊ queras impietatē i domo iusti: neq; vastes reqūes ei⁹. [f]Septies. n. in die cadet iustus [g]⁊ resurget: [h]ipi aūt corruēt i malū. [i]Cū ceciderit inimic⁹ tu⁹ [k]ne gaudeas: et in ruina ei⁹ ne exultz cor tuum: [l]ne forte videat dñs ⁊ displiceat ei: [m]⁊ auferat ab eo irā suā. [n]Ne p̄tendas cū pessimis. i. cū incorrigibilibus ꝓbo correctionis: q̄ hoc est inutile: ⁊ iudex debz ꝓtendere cū talib⁹ penis: vt a malo arceant ⁊ alij terre anf. [o]Nec emuleris. i. imiteris. [p]Impios. cuius cā subdit. [q]Quoniā nō bnt futu. spē mali. ⁊ totā suā spem ponūt in bonis buj⁹ mundi. [r]Et lu. impi. extin. i. p̄tas corr finiet. [s]Time rēū. ꝓncipaliter. [t]Et regē. q̄ ē ei⁹ vicarius in tpalib⁹ ꝛsdario. [v]Et cū vetra. nō cō. corr tractiones libenter audiendo. [x]Cū repente ꝓsurget p̄ditio corr. s. re tractoris ⁊ eius auditoris. [y]Et ruinā vetriusq; cognouit. q. d. valde magna erit: q̄ post ruinā culpe incurrēt ruinā gehenne. [z]Hec q̄z que sequunt: sic ꝓsigit hec ira in hebreo. [a]Sapientib⁹. i. iudicibus ⁊ eis assistentib⁹. [b]Cognoscere psonam in iudicio. i. ex aliqua familiaritate ei ꝓdescendere plus vebito. [c]Nō est bonū. q̄ est cōtra veritatē iusticie. In tali. n. causa sanctum est ꝓbonozare veritatem. Jetbicorum.

[d]Qui dicunt impio iustus es. eū ꝓ muneribus seu familiaritatib⁹ iustificādo. [e]Maledicēt eis ppli ⁊c. p populos intelliguntr gentes q̄ nō sr̄ de ꝓlo israel. ⁊ p tribus ꝓlis israel. xij. tribubus diuisus. [f]Qui arguūt iuste pctores obseruando tps ⁊ locū ⁊ alias vebitas circūstātias. [g]Laudabunt. i. laudabiles efficiēt coram deo ⁊ hoib⁹. [h]Et sup eos veniet bñdictio. dei ⁊ ꝓli. [i]Labia vosculabitur. i. pacē reformabit: cui⁹ signum est mutuū osculuz. [k]Qui recta verba rñdet. ille. n. qui rñdet et rōnsuerso veritatē fugiēdo ñ reformat pacē: sed magis dissipat eaz. [l]Prepara foris. ⁊c. hūc versuz exponit Ra. sa. dupliciter. Uno mō sic.

[l]Prepara foris opus tuū. i. ꝓuide tibi de agris ⁊ vineis ⁊ aliis ad vitam necessarijs. [m]Et postea edifices domū tuā. i. accipias vxorē ⁊ facias ꝓles. Coniunctio. n. viri ⁊ mulieris ⁊ educatio ꝓlis faciunt vnū: que male gubernaret nisi ꝓcederet ꝓuisio necessarioꝝ. Alio mō sic. Prepa foris opus tuū. studendo sacram scripturaz. Et diligenter exerce agrū tuū. videndo glosas doctorū. [n]Et postea edifices domū tuam. .i. fac tibi discipulos per sanam doctrinā: aliꝝ esset ordo puersus. [o]Ne sis testis frustra. i. sine iusta ⁊ rōnabili cā. [p]Ne laectes quēq; labijs tuis. i. vbis adulatorijs. [q]Quo fecit mihi. talis iniuriā inferendo. [r]Sic faciam ei. q̄ nllis dz cē iudex in causa sua. ⁊ dz ad ꝓpios ⁊ recurrere cuius est. inter homines iusticiā ꝓseruare ⁊ iniuriātes corripe. [s]Per agrū bois pigri transiui. ⁊ ad sensum ꝓs. B in possessionibus pigrorū. [t]Qđ cū vidissem ⁊c. q̄ sapientes bocvidentes fiūt magis sollicīti ⁊ suis possessionib⁹ custodiendis ⁊ colēdis. Alio mō exponit ꝓ agrū ⁊ vineā intelligēdo bonis ꝓsciam. q̄ qñ negligit varijs vicijs replet: qđ ꝓsiderātes sapientes viri circa ꝓpria ꝓsciam purgandā sūt magis solliciti. [v]Usq;quo piger ⁊c. hoc ꝓncipiū nō est in hebreo: ⁊ incipit ibi versus. [x]Paru inq; dor. ⁊c exponat tñ totū vsq; ad finē capli sicut exposituz est s. ca. vj. vbi ponit ista sententia et quasi sub eisde vbis.

Caplin. xxv.

Hec ẽ ꝓbole. Hic incipit tercia ps ꝓcipalis buj⁹ libri in qua ponit ecia collectō ꝓbolaꝝ salomōis et diuidit in duas ptes. s. in ꝓbemiū ⁊ tractatum: Secundum ibi: Gloria dei. In prima parte ponit materia huius collectionis cū dicit: [a]Hec quoq; ꝓbole. s. q̄ sequūt in hac collectione et acto: ꝓbolarum cum dr̄

¶b Salomonis.i.edite a salomone:7 actores collectois cū dr: ¶c Quas transtulerūt viri ezechie.i.studiosi sui tpis 7 de eius mandato. Nec accipit hic translatō q̄ vno idiomate in aliud:q̄ salomō ꝓtulit illas pabolas hebraice:7 sic scripserūt eas viri sibi assistētes:in cedulis diuersis:ꝑ viri ezechie illas cedlas colligētes addiderūt eas duab⁹ pdictis collectionib⁹ ia añpositis in hoc libro:7 sic fuerūt in maiori auctē q̄ añ:et ista trāspositio de cedulis in hoc libro vocatur hic translatō vnde in hebreo nō habeť:Transtulerūt:ꝑ fortificauerūt imponēdo in libro autentico. ¶d Gloria. Hic pōit ponit tractat⁹ 7 diuidit i duas partes:q̄ primo ponit eruditio salomonis actiua:scdo passiua ca.xxv.Prima i duas:q̄ primo ponit disciplinatos eruditio:scdo increpatur indisciplinatorum obstinatio ca.xxix. Prima adh i duas:q̄ primo describit virtutis tymus:scdo vicia malitiecap.xxviii. Prima adhuc in duas q̄ primo inducit ad virtutis bonum: secundo remouet impedimentū.xxvii.ca. Prima adhuc in duas:q̄ primo declarať bonū qđ virtuosis debeť:scdo a q̄bus remouenť.c.xxvj. Circa primū dr. ¶d Gloria dei é celare verbū.i.sacre scripture secretū:vt exponit Ra. sal. sicut principia Gen. 7 ezechielis velate traduntť vt infideles irrideanť.et fideles studiosi exercęantť:et ꝑ hoc ꝓfunditatē diuine sapiētie admirenť:ō subdit: ¶e Et gloria regū .i.sapientū q̄ dñe alios regere. ¶f Inuestigare sermonem.i.querere secretum ꝑ monis diuini occulte traditi:ex hijs sunt sapientes ab aliis bono ordinatq̄ bono:q̄ debeť vtuti:nō solū moraliscd etiā intellectualis:veritatū nō omnia sunt a sapientibus in lege dei ꝑscrutanda:ō subdit: ¶g Celuz sursum 7c.i.quātū distat altitudo celi a terra:et quātū distat centrū terre ab eius superficie:et secreta cordiū et maris me sapientū q̄ sciūt corda sua celare:7 sic soli deo sunt nota talia in q̄b nō sunt a sapientib⁹ legū ꝑscrutanda. vñ ꝓphe et apli 7 doctores vtriusq̄ testamenti de talibus itacuerť 7 de alijs ꝓssilibus:que plus habent nocie curiositatis q̄m vtilitatis:vt dicit Aug. ¶h Aufer rubiginem de argento 7c.i.sicut oblato rubigine de argento formať inde vas purissimū:sic ablata impietate de regno remanet purum 7 iusticia solidatū. ¶i Me gloriosus appareas cora rege 7 de vltra debitū ingrēdo ne ex boc sequať tua ꝓsusio: ideo subdit. ¶k Melius é 7c.et ps. ¶l Que viderūt oculi tui.i.mala ꝓprii tui q̄ in secreto vidisti. ¶m Me ꝓferas in iurgio cito.alijs ꝓpalando. ¶n Me postea emendare nō possis.i.reddere famā ꝓprio tuo quā lesisti. ¶o Cū tuā secretā tracta cū amico tuo. de cuius fidelitate nō dubitas. ¶p Et secretū extraneo nō reueles.cui⁹ fidelitatē ignoras. ¶q Me forte insultet tibi. ex ꝓbrādo in publico defectum quē dixisti sibi in secreto.

¶r Gratia et amicicia. iste versus nō est in hebreo.
¶s Mala aurea.i.pomelli aurei ad modū pomi formati. ¶t In lectis argenteis.siue ad decoz. ¶u Qui loquit verbū in tpe suo.i.sic obtuatio tpis debiti i ꝑcrendo verbū bonū decoz ad illud. Oz aūt potentes antichristus faceret lectos argēteos 7 aureos: bñ beller.j.probabile tñ é q̄ illi lectuli de q̄b bñ beller.j.erāt argentei et aurei tñ exterius: 7 de alia materia interius. Item Ra. moy. dicit q̄ b élira:Mala aurea in sculpturis argenteis.i. coopta argēto sclpto:ita q̄ p fozamia argenti vē auruz interius exñs. ¶v Inauri aurea.q̄ é ornamē tū auris. ¶w Et margarita refulgens.in ornamētis aluť ¶x Qui arguit sapientē 7c.i.sicut illa ornamēta sunt gratōsa corpaliē:ita correctio facta sapienti 7 obediēti pulcra est et gratiosa spūali ter q̄ bz optim effectum. ¶a Sicut frigus ni.in die mess.nō loquiť de frigore niuis realiter:q̄ nix nō est recens tpe messis sed de vento refrigerante messores ad modū frigoris niuis. ¶b Ita legatus fi.ei qui misit eum.q̄ refrigerat animi sui motū. ¶c Nubes et ventus et plu. nō se.7c.licet enim imber et ventus ꝓtendentes pluuiaz futuram et non adducētes suspendūt desiderū boīm pluuiam expectantium:7 per ꝓsequens magis affligunt:q̄ spe tali frustranť:sic promissio hominis potentis que nō compleť affligit animam illi⁹ cui ꝓmittitur. ¶d Patientia lenietur ꝓn. sicut Nabuchodonosor fuit lenitus 7 pacificatus ex patientia trium puerorum in igne ꝓiectorum:Dan.iij. ¶e Et lingua mollis.i.suauiter loquens. ¶f Cōfringet duriciaz. sicut lingua abigail confregit duriciam quā dispositam erat david inferre domui sue.j.Re.xxv. ¶g Mel inuenisti comede.7c.vno modo exponit de melle ad lrām:qđ inuenitur abundanter in iudea:7 inde homines reficiūť:si tñ vltra debitū accipiāt attracti mellis dulcedine vertiť eis in nocumentū. Aliter exponitur vt nomine mellis intelligať q̄cunq; abus appetibilis:in cuius sumptione debet homo esse cautus ne ex suauitate cibi tantuz accipiat q̄ sibi nocet. ¶h Subtrahe pedem tuū de domo ꝓximi tui.nimiam frequentiam precauendo. ¶i Me quando satiatus.i. attediatus suspicans q̄ talis frequētia sit ꝓpter recipienda vxore sua vel filia. ¶k Oderit te.qui prius diligebat te. ¶l Iaculū et gladius 7c.i.sicut ista sunt nociua illi contra quē mittuntur:sic testis falsus illi contra quem testificatur:sicut patet de testibus falsis contra Naboth:tercio Regum.xxij.

¶m Deus putridus ⁊ pes lassus: q̄ faciūt volorez magnū in corpe. ¶n Qui sperat ⁊c. i. sic inducit volorez spes sup infideli in die angustie qñ magis indiget auxilio: ꝯ subdit. ¶o Et amittit palliū in die frigoris. i. talis sperās inaniter similis ēlli q̄ amittit palliū tpe q̄ magis ē necessariū. ¶p Acetum in nitro. est aūt nitr⁹ species quedā salis q̄ p fusa aceto crepitat: z fumat sicut calx viua i aqua posita.

¶q Qui cantat carmina. i. legis ꝓbetaꝝ dicta.

¶r Cordi pessimo. i. boi obstinato. q: inde nō cozrigitur ⁊ magis obstinatur ⁊ irascitur ⁊ ad cōtumeliam ꝓuocat.

¶s Sicut tinea vestimento. iste versus nō ē ibebreo: patet tamē inia q: tristicia ē passio valde nociua ⁊ mortifera tiua. ¶t Si esurierit inimicus tuus ciba illum ⁊c. i. ipm positū in necessitate ad iuuandū. ¶v Prunas ignis congregabis super caput eius. i. induces eū ad penitentiā de malo quod tibi fecit seu facē attentauit. ¶x Et dñs reddet tibi. s. mercedem ꝓ charitate ꝓxim. In bebreo habetur. Et dñs pacificabit tibi. s. illū qui prius erat tibi inimicus. ¶y Ventus aquilo dissipat pluuias. boc videmus ad sensum in regione ista. ¶z Et fa. tri. lin. tetra. ille ēm qui facie tristē ostendit cū silere facit. ℞a. sa. bec ē littera: Ventus aquilo creat pluuias. ḋa sicut ventus australis generat pluuias versus ptes aq̄lonares: ita aquilonaris versus ptes australes: vt habetur. ij. metheoroꝝ. Et facies tristis lingua detrahēs. i. lingua detrahēs ꝓuocat iras dei cōtra se. ¶a Melius ē sedere ⁊c. exponē vt ō. xxj. ca. ¶b Aqua frigida aie sitienti. i. boi sitiēti est supple valde delectabilis ⁊ similiter. ¶c Nūcius bonus de terra longiqua. apportans bonū nūciū: ¶p Fons turbatus pede: q̄ ad boram pdit pulchritudinē ex modica motione. ¶e Et vena corrupta: q̄ ante corruptionē erat organū vite. ⁊ post corruptionē efficit magis signū mortis: sic supple

¶f Justus cadēs. i. peccans. ¶g Coraz impio. quia diffamat cū multum: ex casu modico ⁊ de festuca facit trabem. ¶h Sicut qui mel comedit multum ⁊c. ḋa ꝓter comestionis excessū in nauseā vertit. ¶i Sic qui scrutator ē curiosus ⁊ ꝓsumptuosus volens suo intellectu diuina metiri. ¶k Oppzimet⁹ a gloria. i. a diuine lucis excellentia. Nā sicut excellentia lucis obtūdit oculum: sic excellētia diuine maiestatis excecat talē inuestigatoꝛis intellectū: ⁊ sic cadit in errorem.

¶l Sicut vrbs patens. i. sicut interiora talis ciuitatis patent volēbus ingredi: sic secreta talis hois patent alijs: q: ex abūdantia cordis os loquit. ⁊ sic talis loquitas aperit cordis secreta,

Capitulū. xxvj.

O Uomodo nix i estate. In ꝓcipio capituli ꝓcedētis ostendit q̄ gloria est sapiēti⁹ exhibenda. Hic dicit consequenter ostenditur q̄ ē insipientibus denegāda dicens. ¶a Quomodo nix i estate. est indecēs: supple quia est ꝑtra naturā tpis. ¶b Et pluuie in messe. q: segetes peiorant ⁊ ad corruptionē disponūt. ¶c Sic indecēs ē stulto gloria. i. bonoꝛ in publico exhibendus. ¶d Maz sic auis. istud nā nō est in bebreo: ⁊ absolute incipit versus: Sicut auis ad alta trāsuolās: ⁊ nescit vbi vel bet residere.

¶e Et passer quoluz vadens. i. huc ⁊ illuc quasi in incertū volans. ¶f Sic malecictū frustra ꝓlatum. i. sine causa rationabili.

¶g In quēpiā sup uenier. i. ꝓferētes vel aliquē amicoꝝ eius: nescitur tamē in quē determinate In bebreo habet sic: Maledictū frustra prolatum non veniet. s. sup illū in quē ꝓferetur sicut auis vagulās ad locū certū nō vertitur.

¶h Flagellū equo. s. indomito. decens est. ¶i Et virga. coz reptionis.

¶l In vorso prudentiū. q: etsi non cozrigantur: alij tñ terrentur. ¶m Me respondeas stulto iuxta stulticiā suam. i. ne respondeas stulte. sicut stulte locutus est. ¶n Me efficiaris ⁊c. q. d. sic eris esses sibi similis in stultitia.

¶o Respōde stulto iuxta stulticiā suam. i. suā stulticiā rationabiliter declarando. ¶p Me sibi sapiens videatur. q. d. p boc sua presumptio confundetur ⁊ alij ab eius imitatione retrahentur. ⁊ sic bec ꝓpositio iuxta aliter ⁊ aliē accipitur in ꝓmo versu ⁊ secūdo. ¶q Claudus pedib⁹ qui patitur defectum in gressu.

¶r Et iniquitatem bibens. i. potum sibi nociuū. ¶s Qui mittit verba p nuncij stultū. i. talis est ꝓdictis similis: quia stultus nūcius prouocat cū ad quē mittitur ad iram et sic nege cā ꝓioratur. ¶t Quomodo pulchras frustra habet claudus tybias. q: indecenter incedit.

¶v Sic indecens est in oze stultoꝝ pabola. i. doctrina: q: indecenter docet. ¶x Sicut qui mittit lapidē in acerui mercurij. i. ad edificandū templū in bonoze huius ydoli.

¶y Ita qui tribuit insipienti bonoꝛem. q: vteꝛq: bonoꝛ perditur. Alio modo ex ꝓpositur intelligendo ꝓ mercurij acerui compotum. eo ꝙ mercurius apud gentiles dicitur ratiocinationis deus. ratiocinatio ꝙo compotus dicitur in quo ꝓpinquitas vtebant homines lapillis sicut modo denarijs plūbeis vel stāneis: ⁊ frequenter ille denari⁹ qui ponitur ꝓ vno solido amouetur de loco suo ⁊ ponit ꝓ vna libra vel ꝓ viginti vel ꝓ centum: ⁊ sic insipiens q̄ debet esse in infimo loco ponit aliquando in statu valde honorabili: ⁊ est in magna boim reputatione: cuius in seno plus valeat q̄ ante: sicut nec denarius ꝓ centum libris ꝓpositus plus valet in se q̄ positus ꝓ vno solido vel denario. ¶m bebreos bec ē litera: Sicut qui mittit lapidē in palma

Deus putridus ⁊c. ¶n Qui sperat ⁊c. ¶o Et amittit palliū ⁊c. ¶p Acetum in nitro. ¶q Qui cantat carmina. ¶r Cordi pessimo. ¶s Sicut tinea vestimento. ¶t Si esurierit inimicus ⁊c. ¶v Prunas ignis congregabis ⁊c. ¶x Et dñs reddet tibi. ¶y Ventus aquilo dissipat pluuias. ¶z Et fa. tri. lin. ¶a Melius ē sedere ⁊c. ¶b Aqua frigida aie sitienti. ¶c Nūcius bonus de terra longiqua. ¶p Fons turbatus pede. ¶e Et vena corrupta. ¶f Justus cadēs. ¶g Coraz impio. ¶h Sicut qui mel comedit multum ⁊c. ¶i Sic qui scrutator ē curiosus ⁊ ꝓsumptuosus volens suo intellectu diuina metiri. ¶k Oppzimet⁹ a gloria. ¶l Sicut vrbs patens. ¶m Me respondeas stulto iuxta stulticiā suam. ¶n Me efficiaris ⁊c. ¶o Respōde stulto iuxta stulticiā suam. ¶p Me sibi sapiens videatur. ¶q Claudus pedib⁹ ¶r Et iniquitatem bibens. ¶s Qui mittit verba p nuncij stultū. ¶t Quomodo pulchras frustra habet claudus tybias. ¶v Sic indecens est in oze stultoꝝ pabola. ¶x Sicut qui mittit lapidē in acerui mercurij. ¶y Ita qui tribuit insipienti bonoꝛem.

funde. que est latitudo etiffens in funde medio vbi ponit lapis vt mittat in altū contra naturā lapidis: cui est esse tot sum: et honor exhibitus insipienti ē ptra rationē cui exhibendus sit soli sapienti. ¶3 Quō si spina nascat in manu temulenti. i. ebrii. ¶a Sic parabola. i. doctrina:

¶b In ore stultoꝝ. sicut em̄ ebrius habēs spinā in manu pūgit se ꝛ alios: sic stultus voces vel p̄dicās. ¶c Judiciū vetermiat causas. i. pscindit lites

¶d Et qui imponit stulto silētiū. cui⁹ loquacitas ē cā rixarū. ¶e Iras mitigat. q; remota cā removet effectus.

¶f Sicut canis ꝛc. ē ab. sic impru. qui iterat stul. suā. ꝛ intelligit hoc de malicia seu stultitia magna q̄ reddit boiez vo ꝛ boib⁹ abominabilem: nō de leui seu paua q̄ etiā iustis aliqn accidit sicut dicti ē ē. xx. ca. Septies cadet iustus ꝛ resurget.

¶g Vidisti boiez sapiēte. sibi videri cū tñ nō sit vel plus q̄ fat. ¶h Magis il lo spē boni habebit ī stultū. i. suā īsipiētiā cognoscens: q; ē dispositio ōdaz ad querēdā sapientiam. ¶i Dicit piger ꝛc. q; in oi opere arduo estimat maiorē difficultatem ꝛ maiora pericula q̄ sint in veritate:

¶k Sicut ostiū ī cardine suo. ē aūt cardo lign ū circa quod vertitur ostiū

¶l Ita piger in lectulo suo. q; q̄uis vigilet non tñ surgit: sed pigritia detentus in lectulo se revoluit. ¶m Abscōdit piger manus suas ꝛc. pter frigus. ¶n Et laborat si ad os ꝛc. i. nō solū ex pigricia interrūpit opus s etiā cōmestionē. ¶o Sapiētior sibi piger videt. inquirēdo requiē sue carnis. ¶p Septē vi. loquē. sententias. i. sapientibus nō solū mediocrit sed etiā excellenter. ¶q Sicut qui appꝛe. au. canē. excitat eū. p nihilo ad se mordendū.

¶r Sic qui trāsit impatiēs. i. nullā iniuriā patiēs ab alio.

¶s Cōmisceꝫ rixe alterius: q; sine cā excitat illū cū quo rixatur ad mordēdū ipm̄ vbo vel facto. ¶t Sicut noxius ē ꝛc. ꝛ p3 sniā vsq; ibi:

¶y Et cū fuerit reprehensus ꝛc. cū em̄ nō pōt excusare malicā facti q̄ ē patens: negat malicā intentionis que ē latens.

¶x Cū defecerint ligna. q̄ sunt etiā materia ignis.

¶y Et susurrone subtracto. i. detractore. ꝛ dicit a sono vocis: q; nō loquit palā s ī aure

¶z Jurgia cōquiescunt. q; ei⁹ verba sunt iurgij materia.

¶a Sicut carbones mortui ad pznas. i. ad carbones ardētes.

¶b Et ligna ad ignē: vtriq; em̄ auget incendiū.

¶c Sic homo iracundus suscitat rixas: q; ira ē appetit⁹ vindicte.

¶d Verba susurronis. i. detractoris.

¶e Quasi simplicia. i. videntur sine plica volositatis: q; simulat se loqui ex zelo iustitie vel pter bonū illius cui loq̄tur vel de quo loquit.

¶f Et ipa pueniūt ad intima cordis: q; intendit nocere vsq; ad cor.

¶g Quomodo si argento sordido. i. scoria argenti vt habet in hebreo.

¶h Ornare velis vas fictile. i. terreū q̄ nō est decens ornari argento vel eo ſ em̄ apparenti sicut stannū vel aliquid hmōi aliquādo ponit in extremitatib⁹ goderi terrei.

¶i Sic labia tumētia. i. tumore superbie loquntia.

¶k Cū pessimo corde sunt socista: q; et abūdātia cordis os loquitur: Matth. xij. ō subdit.

¶l Labijs suis intelligit inimicus: q; dispositō cordis apparet in labijs:

¶m Quando submiserit vocē suam. humilius loquendo ne appareat ei⁹ vol⁹.

¶n Ne credi. ei q̄m septem ne. i. vniuersitas malicie seu neq̄tie p septenarū vel signat eo q̄ oē tempus septēario diez. cōprehenditur.

¶o Sunt in corde illius: et magno ē̄m appetitu nocendi mutat modū loquēdi.

¶p Qui operit odiū frau. signif amicicie: vt iudas.

¶q Reuela. ma. eius in concilio. quia deprehenditur postea facto: sicut dī de torgēo in legenda sancti tyburcij marty.

¶r Qui fodit foueam. parans alteri ruinam.

¶s Incidet in eam. sicut patet de balaam qui docuit balach mittere scandalum coram filijs israel: Nume. xxiij. ꝛ postea ab eis occisus est: nume. xxxj.

¶t Et q̄ voluit lapidem. de loco suo.

¶v Revertetur ad eum s. lapis: sicut videmus sensibiliter q̄ lapis ponderosus ab aliquo motus et suo pondere reuertitur ad ip̄m mouentem ꝛ ledit eū. Et p hoc intelligit q̄ volens imutare aliquid notabile ꝛ p̄suetum et hoc patitur detrimētum: quia talis nouitas solet inducere dissensionē ꝛ rebellionē contra facientes.

¶x Lingua fallax nō amat veritatem. quia dissona est habitui suo.

¶y Et os lubricum. quod non seruat secretum.

¶z Operāt ruinas: denudando aduersarijs consilium.

(Capitulum. xxvij.

¶a Ne glorieris. Superius indutit ad virtutis ꝛ sapientie bonū. hic p̄sequenter removet impedimentum q̄ frequenter contingit ex dilatione operis boni sub spe futuri temporis magis apti: ꝛ hoc est quod dicitur.

¶a Ne glorieris in crastinū. i. tps futurū credens in illo facere magna.

¶b Ignorans quid supuen. pa. dies. q; frequēter parit impedimentum:

¶c Laudet te alienus ꝛc. laus em̄ in ore ꝓprio sordescat.

¶d Graue ē saxum ꝛc. potest tñ portari

pōt tñ ptari a q̄libꝫ fatuo: dū tñ sit fortꝫ cope. ¶e Sz ira stulti vtrocꝫ ḡuior. qz nō pōt portari nisi a sapiente q̄ ē fortis in mēte. ¶f Ira. i. impetuosa. ḡ ¶Mon hz miscoiam. qz auferet deliberationē. ió seq̄t. ¶b Et impetū pcitat: ira vel furore tali. i ¶Ferre q̄s potēit q. d. nullus. nisi valde sapiens ⁊ patiens.

k ¶Melior ē ma nifesta coꝛrepto ex qua venit bonum coꝛrecto.

l ¶Dē amor ab sconditus .i. in effectu nō ostensus. qz nullū bonū inde puenit amato.

m ¶Meliora sūt vulnera diligentis: q̄ fiūt ad vulnera ti coꝛrectio nē. ¶n Dē frau dulēta oscula odientis: q̄ fiunt ad osculari deceptionē: vt ptz ex osculo ioab. ii. regū. xx.

o Alia saturata. i. bō abis repletus.

p ¶Calcabit fauum. i. abus est ei obomīabilis quātūcūq; bon⁹

q Alia esuriēs ⁊c. qz fames fac oēs abos detestabiles. r ¶Sicut auis ⁊ insmigrās ō nido suo reliquēs ibi pullos suos ianes ⁊ vacuos.

s Sic vir q̄ relinquit locū suū .i. domū suā ⁊ familiā negligens eoꝝ curaꝫ. Per boc etiā intelligitur malicia plati aiaꝝ curā negligētis ꝓ curis ⁊ negocijs terrenis.

t ¶Unguēto ⁊ va. odo. delec. cor. qz delectatiō q̄ ēi sensibus exteriorib⁹ vsq; ad coꝛ redūdat. sicut ecōuerso sē sus ⁊ motus de corde pcedūt ad exteriores sensus.

v Et bonis amici consiliys. ad bonū ꝓsequēdū vel malū euitandū. x ¶Alia illi⁹. cui datur ꝓsilū. ¶y Dulcoraꝫ. qz ex bō capit spem ꝓsequēdi bonū vel euitandi malū. z ¶Amicū tuū ⁊ amicū patris tui ne dimiseris. qz veteres amicitie solent eē magis solide. ¶3 Et vo. fra. tui ne ingre. in die afflic. tue. i. pauptatis tue. ne forte vereciōdeā de tua pñtia ⁊ libenti⁹ velit tibi succurrere alia via. a ¶Melioꝛ ēvicin⁹ iurta. q̄ statim pōt succurrere. ¶b Dē fr. pcul. q̄ ñ pōt ḃ nisi p⁹ tractū tpis ⁊ interi pit ille: q̄ ē i necessitate. c ¶Stude sapiē fili mi. q̄ ē maximū bonum ivita pñti. ¶d Et letifica cor meū. qz pi bonū filij accipit sicut bonū ꝓprij. e ¶Ut possis exprobrāti. i. veritatē otēnēti. ¶f Rūdere ter monē. ipm rōabilit⁹ ꝓsutādo. g ¶Astutus vidēs malū: imminēs ꝑ quinquo. ¶h Ablcōditus ē: ⁊ sic ea sit. i ¶Paruuli. sensu. ¶k Transeuntes. absq; piculi aduertentia. l ¶Sustinuerunt vispēdia: in cor ne ē sarū ⁊ onerosa harena: ¶ira stulti vtrocꝫ grauioꝝ

f Jra⁹ nō hz miam nec erūpens furoꝝ: ꝑ ipetū ꝓtati spūs ferre q̄s poterit: ¶k Melioꝛ ē māifesta coꝛrectio: q̄ ¶amoꝛ absc̄dit²ᵐ ¶Melioꝛa sūt vulnera diligētis: ⁊ q̄ fraudulēta oscula odientis. ° Alia saturata calcabit fauum: ⁊ alia esuriēs ēt ama aꝫ. ꝑ dulci sumet. ¶Sic auis trāsmigrās ō nido suo: ¶sic vir qui reliquēt locū suū ¶Unguēto ⁊ varijs odoꝛibꝫ ꝛlectat coꝛ: ⁊ bonis amici cōsilijs ¶alia ꝙ dulcoraꝫ. ¶Amicū tuū ⁊ amicū ꝓris tui ne dimiseris: ⁊ vmū frīs tui ne ingrediaris i die afflictionis tue ª Melioꝛ ē vicin⁹ iuxta ᵇ q̄ frꝫ pcul. ¶Strude sapientie fili mi ⁊ letifica coꝛ meum: ⁊ vt possis exprobrāti rndere ſmonē. ¶Astut⁹ vidēs malū ᵇ absc̄dit⁹ ē: ¶puuli trāseūtes ¶sustinuerunt vispēdia ᵐ Tolle vestimētū ei⁹ q̄ spondit ꝓ extraneo: ⁊ ꝓ alienis auferri pign⁹. ¶Qui bñ dicit ꝓmo suo voce grādi ° ꝛe nocte cōsurgens: male dicēti sil'is erit. ᵖ Tecta per stillātia i die frigoꝛis ⁊ litigiosa mlier ꝑ pare ᵍ Qui retinet eā q̄si ꝓ vētū teneat: ⁹ et oleū ꝛe sue eua cuat. Jferꝝ ferro eraciť: et hō eraciť faciē aici sui: ¶Qui serua t ficū ᵛ comedet fructꝰ eiꝰ. ˣ ⁊ q̄ custos ē dñi sui glīa cabit. ʸ Quō i aquis resplēdēt vultꝰ ꝓsiciētiū: sic coꝛ va hoīm māifesta sūt ꝓ dētib⁹. ᶻ Jnfern⁹ ⁊ pditio nūq̄ repleť: sīl⁹ ⁊ octi hoīm ⁹ in satiabiles. ᵃ Quō ꝓbat i cōflatoꝛio argētū ⁊ in fornace aurꝫ: ᵇ sic ꝓbat hō ꝛe laudātis. ᶜ Coꝛ: inic̄ inq̄rit mala: coꝛ āt rectū inq̄rit scientiā ᵈ Si ꝓtuderis stultū in pila q̄si ripanas feriente ꝛ ſup pilo: ñ auferet ab eo stultic̄ia eius. ᵉ Diligenť agnosce vultū pecoꝛ tui: tuoꝝ q; ge ges ꝓsidera. ᵇ Nō em̄ habebis iugiter ptātē: ¶ß coꝛona tribuť tibi i generatiōe ⁊ ge nerationē. ᴿ Apta sunt ꝓ ta ⁊ apparuerūt herbe virētes: et collecta sunt fena de montibꝰ. ᵗ Agni sunt ad vestimentum tuum ⁊ hedi ad

poribus vel in reb⁹ ¶m Tolle vestimentū ei⁹ ⁊c. i. pōt l cite tollere ex quo obligauit se. n ¶Qui benedicit ꝓrio suo voce grandi. i. manifeste ei adulando. ¶o De nocte ꝓsur. i. solicite hoc faciens, adulatores em̄ solēt esse sollicīti explorare locū ⁊ tp̄s in q̄ coꝛ adulatio recipiať efficatius. p ¶Tecta ꝙ stillantia ⁊c. vtrum q; em̄ ē valde tediosum ⁊ afflictiuuꝫ.

q Qui retinet eā .i. retinere nitť ab insolentia sua.

r ¶Quasi q̄ ventū teneat. qđ ē impossibile vel difficile.

s Et oleū ⁊er. sue eua. oleū em̄ in manu retentū quātūcūq; restringať ex it: sic mulier insolens quātūcūq; restringatur: viam tñ ad male agendum adinuenit.

t ¶Qui ser. ficū. a trāseuntib⁹.

v Coc. fru. ei⁹. q̄a bene seruauit.

x ¶Et q̄ cu. est dñi sui glīa. i. dignus honoꝛe efficiť: sicut abisai q̄ saluauit dauid a mānu ieśbidenob gigātis. ii. reg. xxi.

y Quō in aquis ⁊c. sic coꝛda hoīm manifesta sūt prudētib⁹: qz sciunt ea cōsiderare ex signis exteꝛioꝛib⁹ qđ nesciūt facere in ꝓtudētes. z ¶Jnfer. ⁊ per. nō replē. qz tormones semp sitiūt secū trahere plēs.

a Simi. ⁊ occu. hꝰ cupidoꝛ. b ¶Insatiabiles. qz ex acquisitis nō minuiť cupiditas ⁊ augeť. vnd poeta: Crescit amoꝛ nūmi quātū ipa pecunia crescit. ¶c Quō ꝓbatur i ꝓfla. ar. ⁊c. qz ibi apꝑt vtꝛ sit ver vel nō. d ¶Sic ꝓbat̄ oꝛe laudātiū. qz ꝓ ḃ apꝑt vtꝛ sit vere ⁊ tuo⁹ vel n: vtpote si ex laude nullo mō extollit ⁊ melioꝛ efficiť. apꝑt vꝛ veritas ⁊ tut⁹ q̄ laudata crescit: si aī extollit apꝑt falsitas.

e Coꝛ inic̄ ⁊c. iste ⁊ sus ñ ē i hebꝛeo: ió ptrāsco. ⁊ qz ps⁹ est ia f ¶Si ꝓtu. stul. in pi. ⁊c. i. cūtūcūq; coꝛrectōe ⁊ flagello ñ emēdabit. ¶g Diligenť agno. vul. pe. tui ⁊c. qđ expoit ra. sa. sic: Si fuer ꝓcēs in diuitijs ñ ꝓpt ḃ sis negligēs i reb⁹ ꝓprijs: vt de ouib⁹ ⁊ pecoꝛib⁹ tuis: ⁊ subdiť ea cuz dī. b ¶Nō em̄ habeb. iugiť ptātē. coꝛrigēdi eos. s. post mortē. Sz corona. s. glie. Tribuet tibi. si bene vsus fueris ꝓmissa tibi potestate. k ¶Aperta sūt prata ⁊c. i. talia oriunť ⁊ apparent in vere ꝓ aialiū nutritōne. ió subdit: ¶l Agni. supple tūc sint tibi tanq̄ necessarij. m ¶Ad vestimentū tuū lanis ipoꝛ ⁊ ad victū ꝛe

carnib⁹. ¶ In Et bedi. silr sunt necessarij. ¶ o Ad agri pcū. i. vt de ipis emat agros. vel de pco eoꝝ colas iā habitos. Et p agros z bedos intelliguntꝫ bicetia alia aialia ad victū z vestitū z agricultura z necessaria. ¶ p Sufficiat tibi lac caprarꝫ ꝛc. i. si habeas in domo tua aialia ad victū tuū z vom⁹ tue suf-

ficiētia nō sis solicitus aliūde querere alia magis delicata tū qz nō sc̄ ita secura ad esū tuuꝫ sicut nutrita i domo tua q̄ sūt tibi cognita: z qz in talib⁹ expēdit magna pecunia q̄ i aliꝫs ē magis expēdēda.

Capl'm. xxviij.

FUgit impi⁹ Supius declarauit bonū sapie z vtuti annexū: hic ꝑo dedarat malū vicijs connexū qđ est timor. Hō ei malus nusq̄ securus qz sp timet sibi insidiari ab illquibus intulit mala. Iz nō sit ita: ideo dī. ¶ a Fugit impi⁹ nemie p̄sequente. sicut de cayn dī Gen. iij. Egressusq̄ cayn a facie dñi habitabat in terra ꝓfugus. ¶ b Justus aūt qsi leo ꝑfi. i dño absq̄ ter. erit qz si moriaē in pscutiōe in refrigerio erit. ¶ c Propter pec. ter. milti princ. eius. sicut ꝑter pec

catū regnū salomois in duo diuisū fuit. iij. Reg. xij.

¶ d Et ꝑter bois sapiam. in cognitōe de diuinis. ¶ e Et boꝝ scīaꝝ. q̄ dicit in agibilib⁹ humanis. ¶ f Vita ducī lōgior erit. z sic vita exechie fuit. plōgata. xv. annis. iij. reg. xx. ¶ g Vir paup calūnias paupes ꝛc. sicut em̄ hymber corrūpens segetes est pessim⁹: sic talis paup qz ex malicia malicia calūniaē paupes q̄b⁹ deberet cōpati motus ex sue pauptatis expētia: p̄ē qđ vsgarie dī q⁹ morsus macri p̄ diculi ē pessim⁹. ¶ h Qui dereliquūt le. lau. impiū: quia facit ꝑm voluntatē eoꝝ. ¶ i Qui cust. fuccē. ꝺ eū. zelo legis z iusticie moti: sicut ꝑz de mathathia. j. mach. ij. q̄ interfecit sup arā iudeū idolis sacrificātē. ¶ k Viri mali ñ cogitāt iudiciū. i. facere executionē iusticie: qz bñt oppositum bitū ꝑm quē cogitāt z opant. ¶ k Qui aūt inquirūt dñm aiaduertūt oia: q̄ ad executiōē iusticie sūt necessaria. ¶ l Melior ē paup ꝛc. z ꝑz sinia. ¶ m Qui custodit le. fi. fa. ē. qz ꝑformat se sapie diuine. ¶ n Qui aūt cō messatores. i. glutones. ¶ o Pascit. expēdēdo i boc suā substātiā. ¶ p Cōfūdit patrē suū: qz malū filij appbēdit q̄ suū z sic ꝓfundit de ipo sicut de ꝓprio malo. ¶ q Qui coacerat diuitias vsuris. reapiēdo vltra sortē ex pacto.

¶ r Et senore liberali: reapiēdo vlr̄ sortē ñ tñ ex pacto ꝺ dicit homus liberale: tñ malū ē. ꝑter qđ dicit saluator luce. vj. Date mutuū nihil inde spantes. ¶ s In pauperes. i. ꝺ paupes. ¶ t Cōgregat eas. qz nullus accipit ad vsurā primo modo vel ſcdo nisi in̄gntū indigens z paup.

v ¶ Qui dedi. aurē suam ne au. le. vt sic licēt⁹ z sine ſmone faciat contrariū. ¶ r Oratio eius erit execrabilis. qz ex magna libidine peccādi. puenit q̄ aliqs vult legē ignorare ne p eius noticiā impediāt a peccato vel rarabatur.

¶ Qui recipit iustos in via mala. sua ꝓsuasione pessimos eos ad malū. ¶ 3 In interitu. suo corruet. interitu. s. mortalis culpe z gehēne. ¶ a Et simplices. i. sine plica vel ostatis icedētes. ¶ b Possidebūt bona. ꝺ. Sic filij israel possederūt bona madianitarꝫ q̄ p filias suas traxerāt eos ad peccatū: Nume. xxv.

c ¶ Sapiēs sibi videtur diues: ip utās sue prudētie diuitiaruꝫ acquisitionē: seu earuꝫ conseruationem.

d Pauper aē prudens scrutabitur eum. i. sciet eius consiliuꝫ sicut patet. ij. Regū. xvij. de ehuū qui scrutatus ē est consiliū absalon z erat valde pauper rispectu ipius.

e ¶ In exultatōne iustorū multa gloria est. qz p hoc boni honorantur z exaltātur: sicut patet de regno dauid ezechie z iosie.

f Regnātibus impijs ruine hominū: sicut patz de manasse rege iūd. Regū. xxj. de quo dicitur ibidem. Insup z sāguinem innocuū fudit manasses multum nimis

vsq̄ ad os. ¶ g Qui abscōdit scelera sua. in sciētie foro. ¶ h Non dirigēt. in via salutis. i ¶ Qui aūt confessus fuerit. veraciter z integre. ¶ k Et reliqrit ea. absq̄ reatu. l ¶ Misericordiā sequetur. a deo. ¶ m Beatus homo qui semper ē pauidus. ne in aliquo offendat deum.

n ¶ Qui vo mentis ē dure. non curans de tali trāsgressione. ¶ n Corruet in malū. s. culpe z pene. o ¶ Leo rugiēs ꝛc. qz sicut bestias deuorat ita: ¶ p Princeps impi⁹. subiectos sibi resistere nō potētes bonis suis expoliat. r ¶ Dux indigēs prudētia. in agibilibus būanis. ¶ t Multos opprimet p calūniā. qz ministros hz ipios inducētes eū ad hāc malicia: m: t ipe nescit auertere. s ¶ Qui aūt odit auariciam longi fiēt dies ei⁹ primo in vita ꝑsenti. quia non habet insidiantes sibi: et postea in futuro in quo eternitate vite gaudebit.

t Homine qui calūniaē. i. iniuste querit. ¶ v Anime sanguinem. i. dominis mortem. nomine em̄ anime frequenter intelligitur homo in sacra scriptura: eo q̄ ē nobilior pars a qua denominatur totum.

x Si vsq̄ ad lacum. In hebreo habetur: Ad foueaz fugerit. i. vsq̄ ad sepulturā penitere distulerit.

y Nemo sustinet. i. nemo potest eum adiuuare quia post mortem non est locus penitentie.

3 Qui ambulat simpliciter. i. innocenter.

a Saluus erit. in futuro

b Qui peruersis graditur viis. implicando se varijs peccatis.

c Concidet semel. i. absq̄ resurrectione ad bonum. sicut dictum est supra. xvij. Impius cū in profundum

peccatorum venerit contemnet. tunc repentinus superueniet ei interitus: et eū sanitas non sequetur.
¶ d Qui operatur terrā suā. cē. hoc patet ad sensum.
¶ e Vir fidelis multum laudabitur: quia fidelitas est magnum bonum. ¶ f Qui aūt festinat ditari. ad hoc nimis anhelās.
¶ g Mō erit ino. qz multa vel saltē aliqua acquirit iniuste.
¶ h Qui cognoscit in iudicio faciem: condescendēs alicui plus debito er aliquana priuata familiaritate.
¶ i Mō bene facit iste: qz dedinat a rectitudie iusticie.
¶ k Et pro buccella panis. i. pro modici valoris. ¶ l Deserit veritatē. cui? valor ē ineſtimabilis ¶ m Vir qui fert. di. z aliq; inuider. eo q; ſt eo ditiores.
¶ n Igitur q; egestas superueniat ei. in futuro ſi cut diuiti epulo ni qui guttā aq̄ non potuit impetrare Luc. xvj.
¶ n Qui corripit hominē. ratione vtentē: i hoc ei differt bomo a brutis animalib⁹. ſm q; dicit .j. metaphiſice. Animalia imaginatōib⁹ z memorijs viuunt: homo aūt intellectu z ratione. ¶ o Gratiā postea inueniet apud eū. cē. qz peipit bonum correctoris z malus adulatoris. ¶ p Qui ſubtrahit aliquid a pre ſuo z matre: furtiue accipiendo vel debita necessaria detinendo. ¶ q Et dicit hoc nō esse peccatū: quia ē bereſi i primo caſu: vel quia illa vult offerre deo in ſecdo caſu. qđ reprobat saluator Matth. r.
¶ r Parricepsbomicide est. i. ſimile malum facit.
¶ s Qui ſe iactat z dilatat: dicta vel facta ſua vltra debitū magnificando. ¶ t Jurgia ꝯcitat. qz alij ex hoc indignantur ꝑtra eum. ¶ v Qui confidit i corde ſuo .i. in ſenſu ſuo plus debito. ¶ x Stultus ē: qz ꝓſūptuoſus ē z ſuperbus: ſuperbia vō excecat intellectū.
¶ y Qui dat pauperi nō indigebit. in futuro nec etiam in preſenti de curſu cōi: qz dīs multiplicat eius bona vt habeat vñ tribuat patienti neceſſitatē. ¶ z Qui deſpicit deſpicantē ſuſtinebit penuriā: ſicut dicebus epulo q̄ lazaro micas panis denegauit: penuriaz aque gutte ſuſtinuit. ¶ z Cū surrexerint impij abſcondentur homines. Rationabiliter viuētes. Regnātibus ei achab z iezabel: abſconditi fuerunt ꝓphete dn̄i in ſpeluncis. iij. Reg. xviij. z ipſis deſtructis ꝑte icbu. iij. Reg. ir. multiplicati fuerūt iusti: z ꝓphete baal interfecti. iij. Reg. r. capitulo. ¶ La. xxij.

a Jro qui corripiente. Supi⁹ posita ē diſciplinā

b q̄ puerſis gradit vijs ꝓcidet semel. ¶ Qui opat tram suā ſatiabit panib⁹: q̄ aūt ſectatur ociū replebit egeſtate. ¶ Vir fidel mltū laudabit: q̄ aūt feſtinat ditari nō erit in ocēſ. ¶ Qui ꝓgnoſcit in iudicio facie nō bn̄a. ¶ ꝛp buccella pānis deſerit veritatē. ¶ Vir q̄ feſtinat ditari z alijs inuidz: ignorat q; egeſtas ſuperueniet ei. ¶ Qui corripit hoiez: gr̄az postea inueniet apd eū magis q̄ ille q̄ p lingue blādimenta recipit. ¶ Qui ſbtrahit aliq̄d a pre ſuo vl a mre: z dicit bn̄ cē pcm: ptīceps bomicide ē. ¶ Qui ſe iactat et dilatat: iurgia ꝯcitat: q̄ vō ſpat in dn̄o ſaluabit. ¶ Qui ꝓfidit i corde ſuo ſtultus ē: q̄ aūt gradit ſapiēt ipe lab dabit. ¶ Qui dat paupi nō idigebit: q̄ deſpicit dēcātē ſuſtinebit penuriā. ¶ Cū surrexerit ipij abſcōdentur hoies: cū illi pierint multiplicabūt iusti. La. xxix.

Jro q̄ corripiēte. dura ceruice cōtēnit: repētin⁹ ei ſupuēiet interit⁹: z eū ſanitas non ſeq̄t. ¶ Jn mltiplicatōe iusto⁹ letabit⁹ vulgus. cū ipij ſupſeuit ꝓcipatū: gemet ꝑ⁹. ¶ Vir q̄ amat ſapiaz letificat patrē suū. ¶ q̄ aūt nutrit scortū pdet ſbaz. ¶ Rex iust⁹ erigit trā. ¶ vir auar⁹ destruet eā. ¶ Hō q̄ blādis ficte loq̄t amico suo: rhete expādit gressib⁹ ei⁹. ¶ Peccātē vir iniquū inuoluet laqueus. ¶ iust⁹ laudabit z lętabit⁹. ¶ Nouit iust⁹ cāz paupez. ¶ Impius ignorat ſciaz. ¶ Hoies pestilētes diſſipāt ciuitatē. ¶ Sapiētes vō auertūt furorē. ¶ Vir sapiēs cū stulto ꝓtēdēt. ¶ Siue irascat. siue rideat. ¶ n ꝑueniet requiez. ¶ Viri sāguinū odert simplicē. ¶ iusti aūt querūt aiaz ei⁹. ¶ Totū ſpm suū ꝓfert stult⁹. ¶ Sapiēs differt z ſeruat i posterū. ¶ Priceps q̄ libēt audit vba mēdacij. ¶ oēs

vñ in pō. lv. Letabitur iustus cū viderit vindictam. cē.
¶ n Nouit iust⁹ causam pauperis. i. cognoscere satagit vt iuuare possit. ¶ o Impius ignorat sāctiam: benefaciendi. ſm illud ꝓphetici: Sapientes sunt vt faciant mala: bene aūt facere nesciert. ¶ p Homines pestilentes diſſipant ciuitatem: sicut seba filius bochri cū sibi adherentibus posuit abelam in periculo diſſipationis. ij. Regū. xx.
¶ q Sapientes vō auertunt furorem. sicut sapiēs mulier auertit iram ioab volentis eam destruere vt habetur ibidem. ¶ r Vir sapiens si cū stulto contenderit. laborans ad eius emendationem. ¶ s Siue irascatur. ipe sapiēs stultū acriter arguēdo. ¶ t Siue rideat. ipm dulciter monendo. ¶ y Non inueniet requiē. i. stulti emendatione z sic perdit laborem. ¶ x Viri sanguinum. i. effusores multi sanguinis. ¶ y Oderūt simplicem. i. sine plica dolositatis incedentes ¶ z Justi aūt querunt aiam eius. i. eius vitam saluare: sicut ismahel et socij eius interfecerūt godoliam z plures alios simplices: hieremie. xl. ¶ Johanna vō filius charee z alij qui cū eo erant querebant vitā eius saluare: Hiere. xl.
¶ a Totum spiritum suum. ꝓfert stultus: quia nescit aliquid celare.
¶ b Sapiens differt: vsq; ad tempus opportunum.
¶ c Princeps qui li. au. ver. mē. i. adulationis z detractionis. ¶ d Omnes ministros habet impios: qz querētes

sibi placere de talibus seruiāt dī: sicut ꝓz de saule⁹ adulationib⁹ ⁊ detractionib⁹ dauid ⁊ alior⁹ filiū ꝑsequebat dauid iustū. ¶ c Pauper ⁊ creditor obuiauerūt sibi. cū em ꝓprie sit gn̄ creditor liberaliter sibi cōmodat in sua paupertate. ¶ f Utriusq; illuminator ē dn̄s. qñ diuini⁹ inspirat uolūtatē subleuādi paupem: ⁊ pauperi ozare ꝓ diuite.

¶ g Rex q̄ iudicat i ueritate ꝛc. sicut ꝓz de throno dauid. ō quo dr̄ ps. lxxxviii. Et thronus e⁹ sicut sol in ꝓspectu meo ꝛc. ¶ b Virga atq; correctio tribuit sapiam. dispositiue ⁊ de⁹ effectiue puncipaliter: ⁊ pedagogus ⁊ doctor ministerialiter.

¶ i Puer. aūt q̄ dimittit uolūtati sue. q̄ vaga ē: ⁊ ad insolentiā ꝓna.

¶ k Confūdit matrē suā. qz ꝺ fatuitatib⁹ eius patit erubescentia. ¶ l In multiplicatōne impioz multiplicabūt scelera. vt ꝓz ꝑ Machab. vbi dr̄ multiplicatis impijs declinauit ppls ad ritum gētiliū.

¶ m Et iusti ruinas eoz videbūt: quia mathatbias ⁊ filij ei⁹ ruinas eoz viderūt. ¶ n Erudi filiū tuū ⁊ refrigerabit te. i. ꝛ solabit te. ¶ o Cū ꝓphia ꝛfecerit dissipabitur ppls. sicut ꝓz de ꝓplo indeoz q̄ dissipatus ē ꝑ orbē terrārū eo q̄ abiecerit a se doctrinam ꝓphetica ꝛpi ⁊ aploruz ⁊ alioz doctoz. ¶ p Qui ꝺo custodit legez beat⁹ ē. in spe: Matth. xii. Si vis ad vitā ingredi serua mandata.

¶ q Seruus. ostumat: ⁊ rebellis uerbis nō pōt erudiri. cā subditur: Quia q̄ dicis ꝛc. ꝓz. ¶ r Dixisti hoiem velocē ad loquendū ꝛc. lingua em̄ eo q̄ sita ē in lubrico male cozrigibilis ē a multiloquio: ꝛ ꝑ gn̄s a stultitia sicut dictū ē ꝺ. In multiloquio peccatū nō deerit. ¶ s Qui delicate a puericia ꝛc. hoc ꝓz. ii. Reguz. xix. de siba seruo mi phibosteth quē cōtemplit ⁊ mendacit accusauit: fuerat tn satis delicate nutritus in ꝺomo sua: ⁊ in domo pāis sui saul a iuuentute. ¶ t Vir iracundus puocat rixas. q̄ ꝓnus ē ad inferendā iniurias ex quib⁹ ozunt rixe. ¶ v Et qui ad iracundiā facilis ē. ex leui cā. ¶ x Erit ad pcā ꝓ diuior. qz principiū ois peccati ē superbia. ¶ y Superbus se quit būlitas. sicut ꝓz. iii. Reg. de adonia q̄ elat⁹ in supbiā voluit regnare. ¶ z Et būle spū suscipiet gl̄ia. i. honor in publico et ꝺbitus. sicut ꝓz de salomone būliter se tenente ꝙ uis dauid decreuisset ipm̄ ꝓ se regnare. ⁊ gl̄iaz regni obtinuit adonia deiecto. ¶ a Qui cū fure ꝑticipat.

Ista ꝓticipatio fit noue modis. Uno mō ꝓpiēdo fuo⁹ vel subdito q̄ furet. Secdo consulēdo furtū sibi non subdito. Tercio consentiēdo: ita q̄ furtū nō fieret sine ꝓsensu suo. Quarto adulando raptori vl̄ furi: vt pote ꝓmendādo eū de ꝓbitate si fieret tale factū: ⁊ ex hoc inducitur ille ad faciendū. Quinto mō latronē vel ei⁹ latrocinū receptādo. Sexto furto ipius ꝓticipando: vt pote ptē ipius accipiendo. Septimo tacendo gn̄ videt fieri furtuz qđ loquendo vl̄ exclamando pot erat impedire. Octauo se nō opponēdo vel impediendo gn̄ ad hoc tenet sicut iudex vl̄ custos terre. Nono quando p⁹ furtū factū inquirit de ipo vt inueniatur: ⁊ aliquis scit ⁊ non indicat. vñ ꝛsus. Justio consiliū cōsensus palpo recursus. Participans mut⁹ non obstans non manifestans. ¶ b Odit aiam suaz quia quilibet istoz facit peccatū ⁊ tenet ad restitutōez.

¶ c Adiurante audit. i. inquirente furtū sub pena excōcationis vl̄ alio modo.

¶ d Et n̄ indicat iste ē non⁹ modo participādi cuz fure ꝺdicto.

¶ e Qui timet homiez. timore mūdano.

¶ f Cito corruet a rectitudine iustitie. ¶ g Qui sperat in dn̄o sublevabit. ad standū ꝛstanter ꝓ veritate.

¶ b Multi reḡrunt facie ꝓncipis. desiderātes eius familiaritatem ⁊ assistentiam. ¶ i Et iudiciū a dn̄o egredit singlor. qa discernit intentiones eoz. s. vtrz hoc faciāt amore boni cōis vel ꝑpri.

¶ k Abominantur iusti virū impiū ꝛc. qz sicut similitudo ē cā dilectionis ita dissimilitudo causa ōdij ⁊ abominationis. ¶ l Verbuz patris custodies filius ꝛc. Iste ꝛsus nō ē in hebreo: ꝓz tamen sententia.

¶ Ca. xxx.

Erba ꝙgregātis: filij vomētis. Tisio quā

mīstros hz impios. ¶ Pauper ⁊ creditor obuiauerūt sibi: ¶ vtriusq; illūinator ē dn̄s. ¶ Rex q̄ iudicat in veritate pauperes: thron⁹ ei⁹ in eternū firmabit. ¶ Virga atq; correctō tribuit sapiaz: ¶ puer aūt q̄ dimittit volūtati sue ¶ fūdit matrē suaz. ¶ In multiplicatōe impioz multiplicabunt scelera: ¶ et iustoz ruias eoz videbūt. ¶ Eruḋi filiū tuū ⁊ refrigerabit te ⁊ dabit ōlitias aie tue. ¶ Cū ꝓphia ꝛfecerit dissipabit ꝓpls: q̄ vo custodit legē beat⁹ ē. ¶ Seruꝰ vbis n̄ pōt erudiri: qz qđ dicis intelligit⁹ rnđē ꝓtēnit. ¶ Vidisti hoiez velocē ad loquēdum stulticia magis sperāda ē q̄ illius correctio. ¶ Qui delicate a

pueritia sua nutrit seruū suuz: postea sentiet cōtumacē ¶ Vir iracundus puocat rixas: ¶ q̄ ad indignādū facilis ē. ¶ erit ad peccata pcliuior. ¶ Superbū seq̄t būilitas: ¶ būilē spū suscipiet gl̄ia. ¶ Qui cū fure ꝑticipat odit aiam suā: ¶ adiurātē audit: ¶ non indicat. ¶ Qui timet hoiez cito corruet: ¶ q̄ spat in dn̄o subleuabit. ¶ Multi reḡrunt facie ꝓncipis ¶ iudicia uz a dn̄o egredit singuloz. ¶ Abominant iusti virum impiuz: et abominant impij eos q̄ recta sunt via. ¶ Verbū custodiēs filiꝰ erit ꝑditionē erit.

¶ Ca. xxx.

¶ Erba ꝙgregātis: filij vomētis. ¶ Tisio quā

Erba cōgregantis. Supius posita ē eruditio salomonis actiua: ¶ Dic ponit e⁹ eruditio passiua et ꝓio a teo: ſcdo ab hoie sequēti ca. Prima diuidit in duas partes: qz prio ponit quedā breuis ꝓfatio: ſcdo subdit narratio: ibi. Tisio. Circa primū sciendū q̄ scriptura vtte. testt. frequēter vtit noīe filiationis ad denotādū ꝓprietatē aliquā: sicut. j. reg. xiii. Filij ꝺni⁹ unus anni erat saul cū regnare cepisset. ad denotandū ei⁹ būilitatē. ⁊. ii. Reg. xii. Dixit dn̄s q̄m filij mortis est viz q̄ fecerit hoc. ad denotandū ei⁹ malicia mozte dignam ⁊ hoc mō Salomō vocat filius ꝙgregans ⁊ vomēs. Filij ꝙgregās ad denotandū magnitudinē sapie in eo cōgregate parti ex infusiōe dei: vt ꝓz. iii. Reg. ⁊ partis ab exercitatōe studij. Silr dī filij vomens ad denotādū ex cellētia fue doctrine. Un̄ dixit regina saba. iii. Regū. x. Beati viri tui q̄ stāt corā te sp ⁊ audiūt sapiaz tuā: Est igr̄ sensus: ¶ a Verba. s. q̄ sequūtur sunt. ¶ b Congregantis ꝛc. i. ipius salomonis q̄ dī filij ꝙgregās ⁊ vomēs mō ꝓdicto: qualr̄ aūt sint ei⁹ verba magis explicabit postea. ¶ c Tisio. Hic ꝙnter ponit narratio. Circa qđ sciendū q̄ ꝓm hebreos salomon bicloquit de seipso qi de alio loquēs in tercia ꝑsona cū dī. ¶ c Tisio quā locutus. Ad q̄ intellectū sciendū q̄ deu. xvii. dixit moyses de rege instituēdo sup isrl: Non multiplicabit sibi equos ꝛc. ⁊ sequit: Non habebit vxores plurimas q̄ alliciāt animū ei⁹: neq; argēti ⁊ auri immēsa ponderа. Salomon aūt de sua sapia ꝓfides nimis multiplicauit sibi equos ⁊ auri ⁊ argenti immensos thesauros ⁊ etiam vxores multas: etiā alienigenas: estimās q̄ nō eleuaretur in supbiā ex multitudine equoz ⁊ auri ⁊ argenti: ⁊ q̄ non alienaret animꝰ eius a deo ꝑ vxores alienі-

genas: qđ nō fuit falsum: vt ptz. iij. Reg. xj. vbi dicitur q̄ receptus ab eis edificauit tēpla ydoloꝝ. Dicit nō tz bzei q̄ postea petijt suū cognouit ⁊ penituit: ⁊ fm̄ hoc loq̄tur hic. ⁊ ē talis ira hebraica. Prophetia. supple est qđ subdit: Dixit vir. i. salomon. Mecū deus. q. plenitudinē sapie. Mecū deus q̄ plenitudinē potētie: vtz q̄ eū habuit salomon a deo. Et ptero. s. multiplicare mihi eqs aurz ⁊ argētuz ⁊ vrozes absq; transgressione. Verūtamē transgressus fuit: ⁊ postea peccatū suū cognouīt̄ penituit: io subdunt verba ipi? penitentis. Stultissim⁹ sum virorz. qui credebā esse sapientissimus. Et sapia hoim. qua cauent a transgressione diuinoꝝ pceptoꝝ. Nō est mecū. ⁊ ad idē ptinet qđ subdit Non didici sapientiā. s. pđ ictā ⁊ requendo eam in opre. Et noui. resumit lignon qđ ponit in clausula imediate pcedenti sic: Et non noui sanctoꝝ sciaz: qua cauēt ab offensa diuina. ⁊ est repetitio eiusdē sentētie ad maiorē exaggerationē: sicut solent facere penitentes errorē suū cōfitētes. Et subdit huius erroris declaratio cū dr: Quis ascēdit i celū atq; descēdit. sicut fecit moyses qui ascendit sup montē synai in celū ⁊ descēdit ad vomitū. et inde descēdit ad pplm vt dr in Exodo. Quis retinuit spīm in manib⁹ suis: sicut fecit moyses qui cineres ardentes de camino accepit in manibus suis: Exodi. ix. Quis colligauit aquas quasi in vestimento. sicut fecit moyses in mari rubro: qz merito ipius aque fuerūt diuise vt transiret pplis isrl: et aque erant ei qi. p muro a dextris ⁊ a sinistris: Exo. xiij: Quis suscitauit omnes terminos terre. sicut moyses q̄ in erectōe tabernacli suis meritis imisit terrorē oib⁹ gētib⁹ in omnib⁹ finib⁹ terre. pmissionis: ⁊ circa habitatibus: sicut dr Deu. ij. Hodie incipiā mittere terrorē tuū atq; formidinē tuā i populos tē. Quod nomē ē ei⁹. q. d. si dicat q̄ ali⁹ añ moysen fuit q̄ talia fecit dicā quis fuit ille: et qđ fuit nomen ei? ⁊ si dicat mortu⁹ est ⁊ nomē ei⁹ datuz obliuioni dicā: Qđ nomen filij eius. i. q̄ generatio manslt abeo ex qua possit haberi noticia aliqua de ipō. qđ cū non inueniat: restat qđ n̄ fuit aliquis sibi in magnitudine similis: io cū ille. phibuerit regem isrl multiplicare sibi equos aurz ⁊ argētū ⁊ vrozes: ⁊ ego salomon feci contrariū: patz q̄ in h̄ Fui stultissim⁹ virorz: ⁊ materie qz erore dñi loquebat: io subdit. Quis sermo dei ignit⁹. i. ab oī supfluitate ⁊ falsitate depuratus. Clypeus ē. otra insultū tentationū. Spantb⁹ in se. i. in dño ⁊ nō plumen tibus de sua sapia sicut ego plūpsi: pter qđ erauī: io subdit alios monendo. Ne addas quicq̄ verbis illius ne arguaris: de transgressione legis q̄ h̄ phibet: Deut. iiij. ca. Non addetis ad verbū qđ vobis loquoꝝ: neq; auferetis ex eo. Inueniarisq; medax. et tua additio: Hec expositio hebreoꝝ videt in plūb⁹ deficere. pio q̄tuz ad eius fundamētū. s. q̄ salomon in fine vite penituerit ⁊ sic pmissa verba. protulerit. Stultissim⁹ sū virorz. qđ quia si vere penuisset cū esset rex potentissimus tempa ydoloꝝ que pstruerat destruxisset quod tñ non fecit: quia stetērūt vsq; ad tempus iosie. iij. Reg. xxiij. Scdo dicit quia in multis videtur falsa et extorta. Primo q̄ pmittitur in textu. pheta vbi ira nostra habet visio. si ei salomon penitens de suis transgressionibus pteriꝰ locutus est: Stultissimus sum virorz. tē. in hoc non loq̄batur. pbetice: vt dicit expositio hec: ⁊ magis hystorice confitendo facta sua preterita: similiter nec i doctō subditur de moyse: Quis ascēdit in celū tē. sed verebat per modum admirationis seu questionis illud qđ de moyse legerat in exodo: Similiter quod dicit illa expositio: Et noui sanctoꝝ sciantiā. q̄ li non pcedentis clausule est hic resumendum: vt sit sensus: Et non noui sanctoꝝ scientiam. hec expositio videtur extorta. quia nō probatur ab eis p similem modum loquendi alibi in scriptura: ⁊ ideo si esset talis intellectus vt dicit. scriptura sic loqueretur. Nec; noui sanctoꝝ scientiam. Item quod subditur. Quis continuit spiritum in manibus suis. quod et ponunt de aneribus a moyse in camino acceptis. videtur falsum quia spīr⁹ in scriptura frequēter accipitur p angelo: anima ⁊ vento: & quod accipiatur p aneribus nō inuenitur i aliquo loco. nec potest dici q̄ pter hoc dicuntur spiritus: quia accepti fuerunt ad causandum ventum quia scriptura non dicit hoc: & solū q̄ ad earum sparsiōez facte fuerūt vesice turgentes in boibus ⁊ iumentis. Item quod subditur: Quis fuscitauit omnes termios terre. qđ exponunt de tabernaculi erectione est omnino ficticium: ⁊ scriptura quam allegant ad hoc dr tro. ij. nō ē ad pposītum sed magis ad oppositum quia illud vbum fuit dictū in transitu torrentis arnon: vt patet ibidem quod fuit per xl. vl. xxxix. annos post erectionem tabernaculi: quia moyses erexit tabernaculum prima die anni secundi egressionis de egypto: Exo. xl. Moyses aūt protulit ista verba post exitum de deserto in quo fuerunt. xl. annis. pter quod littera ista est aliter exponenda. Et diuiditur residuum huius capituli in duas partes. In prima declaratur eterna filij dei generatio: ⁊ secdo eius incarnatio: ibi. Cria sunt. Prīa in duas. quia primo quod dictum est ostenditur: secundo scriptura ad cōmunē moduz docendi reuertitur: ibi. Quo rogaui te: Circa primū sciendum q̄ licet salomon in senecrute grauissime peccauerit. tamē ante spiritum sanctum habuit. aliter eius libri non ponerentur in canone. ⁊ tunc in spiritu sancto preuidit tpe christi futuro homines simplices ⁊ illiteratos illuminandos a deo de his que ptinent ad salutem: vt patet de apostolis et pluribus alijs. Unde in cōcilio niceno vt refert rufinus fuit quidā phs i philosophia ⁊ dyaletica valde instructus qui doctores xpianos confutabat: cui quidam catholicus vir simpler ⁊ ignarus se opposuit dicens: In nomine dñi ihesu xpi audi philosophe que vera sunt. Deus vnus est q̄ omnia que videntur virtute verbi sui creauit ⁊ spiritus sui operatione firmauit: hoc verbū que nos filium dei dicimus: hūanos miseratus erroꝝ ex virgine natus ē ⁊ morte sua nos a morte ppetua liberauit que expectamus iam resuscitatum iudicem omnium que gerimus esse venturum. Credis hoc ita philosophe: At ille ac si nunq̄ vllum sermonem contradicendi didicisset hoc solum potuit respondere ita sibi videri nec aliud verum esse: ⁊ conuersus ad discipulos suos ⁊ ad eos qui audiendi gratia cōuenerant: Audite inq̄t o eruditi viri tonec verbis meis gesta res est. verba verbis opposui: ⁊ que dicebantur dicendi arte subuerti: vbi vō p verbis virtus accessit ex oze dicētis: non potuerit resistere verba virtuti: ⁊ subditur: Itaq; phs xpian⁹ effectus victum fuisse gratulabatur. Hec igitur ⁊ consimilia preuidens salomon in spiritu sancto dixit. Cria quam locutus est. i. loquetur: quia. pbetia frequenter loquitur de futuro p modum preteriti ⁊ frequenter supra dictum est.

a locutus ē vir cū quo est deus et qui deo secū morante ꝓfortat⁹ ait. b Stultissim⁹ sū virorz: b ⁊ sapiētia hoim non est mecū: k Non didici sapiam: l ⁊ noui sciam sctoꝝ

a Vir. s. virtuosus. c Cū q̄ dr erat: per specialem illustrationem ⁊ non p humanam instructionē: et sic verba illa non sunt salomonis nisi relatiue.

d Et qui deo secū morāte confortatus. ad cōmendatiōnem sapientie diuine ⁊ cōtemptū humane ait.

b Stultissimus sū virorz. i. illiterat⁹ ⁊ simpler. b Et sapientia hominū. i. sapientia politica quā reguntur res humane. k Non est mecum. ita dicit pbs. v. metaphisice q̄ terennita non est bonus neq; malus loquendo d bonitate et malicia politica: quia refugit talia.

l Non didici sapientiam. i. philosophicam scientiam.

l Et noui scientiam sanctoꝝ. que disponit ad salutē eternam: ita dicebat amos. pbeta. vij. ca. Non sum. pbeta. non sum filius. pbete: & armentarius ego sum vellicans

sicom oros. Et aplis. j. Cor. ij. Non em̄ iudicaui me scire aliq̄d int̄ vos nisi tm̄ ihm̄ xp̄m & hunc crucifixu. Ih̄s em̄ habet scīam acquisitā: illā tm̄ p nihilo cōputabat.

(m) Quis ascendit in celū atq; descendit. quasi dicat. O tu philosophe innitens scientie humane. Quis gubernat celestia: & infima ē re: & sciam tuā non potes dicere: q; philosophi maximi viderunt negasse dei scientiam & puidē tiā ad ista minima se extendere videbāt em̄ eis q̄ vilesceret intellect⁹ q⁹ vt dī. ij. meta. q̄d tm̄ ē falsum. q; tāto pfectio. ē scia quāto magis se extēdit ad cognoscēdū res vsq; ad minima. q; cognitio que tm̄ est vniuersalis ē imperfecta. j. phisico. Ad hāc aut̄ questiōem respōdet sacra scriptura ps. cxij. Exaltare sup celos deus & sup oēs terā gloria tua: q; in celestibus relucet ei⁹ maiestas: & in inferioribus eius ptās.

(n) Quis cōtinuit spūm. i. ventū.

(o) In manib⁹ suis. de hoc nō pōt respōdere p̄bi pfecte q; de ventis locuti sunt valde superficialiter & imperfecte: vt ps. ij. methe oroz. § hoc facit deus vt dī ps. cxxxiij. Qui educit ventos de thesauris suis: q; retinet eos & facit flare sm̄ beneplacitū voluntatis sue.

(p) Quis colligauit aquas. j. mari magno

(q) Quasi in vestimēto. i. nō exēites terminū sibi p̄fixum a deo. q. d. p scientiā philosophicā hoc nō bi sm̄ quā elemētum aque deberet totā terā circūdare cū aqua sit leuior terra: & hoc sit voluntate diuina: vt dī Gen. j. Dixit vo deus: Congregentur aque & sub celo sunt in locū vnū vt appareat arida: & sic subditur:

(r) Quis suscitauit. i. sup aqs erexit.

(s) Oēs terminos terre. i. ptes terre supeminentes: & ptz ex p̄dictis q; solus deus.

(t) Quod nomē ē ei⁹ q. d. nō potest hoc dicere p̄bs q̄ nō habet noticiā de diuinis nisi ex creaturis quas in infinitū excellit diuina essentia: & sic ē a p̄bis inominabilis: ꝑter qd dī. xxij. ponē libri de causis. Causa prima & sup oē nomē q̄d nominar de ipsa.

(u) Et qd nomen filij eius sit nosti. q. d. p sapientiā humanam nūq̄ potuit cognosci in diuinis distinctio patris & filij. q̄ tm̄ p diuinā cognoscit sapiam: (v) Qis sermo dei ignitus. i. ab oī falsitate purificatus.

(w) Clypeus ē contra oēs tēptatōes.

(x) Ne addas quicq̄ vbis illius. qd sit eis ꝑtra nū: pōt tm̄ bene & meritorie addi illa q̄ faciūt ad dei verba declaranda. Eccle. xxiij. Qui elucidāt me vitā eternā habebunt.

(y) Et arguaris inueniaris q; mendax. quia cū deus sit ipa veritas quicq̄d diffonū ē verbis illius ē falsū.

(z) Duo. Dic⁹ ꝑ salomō fuerūt ad modū cōes vocendi. & loquit̄ hic in ꝑsona infirmi. q̄ nescit bene vti fortunis p̄speris vel aduersis: q; ꝑsperis nimis eleuat: & aduersis p impatientiā frangit. & ideo tali magis est eligibilis status mediocris. & sm̄ hoc dicat.

(a) Duo rogaui te. dñe.

(b) Vanitatē. que ē anner a ꝑspere fortune.

(c) Et verba mendacia: que frequenter annectunt aduersē.

(d) Longe faca me. & idē repetit p aliā vba.

(e) Mendicitatē. & subditur causa.

(f) Ne forte satiatus. i. habundans tem porali⁹ repletus.

(g) Illiciar ad negandū dei maiestatem p superbiā: sic dicebat pharao. Exodi. v. Quis est dominus vt audiā vocem eius.

(h) Aut egestate cōpulsus. i. p impatiētia fractus.

(i) Furer &c. q; prumpere in blasphemiā seu piurū ē quedaz furia.

(k) Ne accuses seruū: nisi ex causa iusta & rationabili.

(l) Ne forte maledicat tibi & corruat: p infortunium eo q; male accusasti eum.

(m) Ne forte maledicat tibi & corruat. (n) Generatio q̄ ꝑtri suo maledicit & q̄ mr̄i sue nō bñdicit. (o) Generatio q̄ sibi mūda videt: & tm̄ nō ē lota a sordibus suis. (p) Generatio c⁹ excelsi sunt oculi: & palpebre ei⁹ in alta subrecte. (q) Generatō q̄ p dentibus gladios habz & cōmādit molaribus suis: vt cōdat iopes de tra: & paupes ex hoib⁹. (r) Sāguisuge due sūt filie: (s) dicētes affer affer. (t) Tria sūt insaturabilia: & qr tū q̄d nū q̄ dicit sufficit. (u) Infernus & vulue & terra q̄ nō satiat. (v) Ignis vo nūq̄ dicit: sufficit. (w) Oculum q̄ subsānat patrē & qui vspicit ptū mr̄is sue: (x) suffodiāt eū corui de torrētibus & comedāt eū filie aq̄le. (y) Tria p dentibus gladios habet. hec ē generatio raptoruz & homicidaz: qui rapiūt bona pauperū. (z) Sanguisuge due sunt filie. s. luxuria & auaritia. (a) Dicētes affer affer. auaricia ei ex acquisitis nō satiat: sed semper ad acquirendū plus anhelat: nec luxuria ex delitijs: q; etsi ad horam satiatur. postmodū ad appetendū artē inflamatur. (b) Tria sunt insaturabilia. & que sūt illa subdit. (c) Infern⁹. i. dyabol⁹ q̄ sp pl⁹ & plus nititur ad se trahere peccatores. (d) Et os vulue. s. mulieris incōtinentis. (e) Et terra. que numq̄ satiatur aqua cuiusmodi ē terra sabulosa. (f) Ignis vo nūq̄ dicit sufficit. q; ex appōne cōbustibiliū semper crescit virtus eius ad amplius cōburendū. (g) Oculuz qui subsānat patrem. eum deridendo. Dicitur aut̄ subsannatio quidam modus deridendi cum rugatione nasi.

(h) Et qui vspicit partum matris sue. in hebreo habetur Rugas matris sue. que accelerantur in facie mulieris ex frequenti partu. (i) Suffodiāt eū corui. i. careat in morte sepultura: ita q; cadauer eius relinquat bestijs & auib⁹ laceranduz. (k) Tria sē. Supius salomon descripsit mysteriū eterne gnationis filij. Hic cōsequenter describit mysterium sue incarnationis: & diuiditur in duas partes. quia primo quod dictū ē facit: secundo ad cōmunem modum vocendi redit: ibi. Per tria. Prima adhuc in duas: quia primo describit incarnationis mysteriū: secundo infert quoddam corrolarium: ibi. Talis est. Circa primū incipit ab vltimo. s. ab eius ascensione reuertendo ad eius incarnationem in virginali vtero. Et loquitur hic parabolice. sicut communiter in isto libro. dicat igitur.

(l) Tria sunt mihi difficilia. i. capacitatem intellectus transcendentia: et que sunt illa subditur. (m) Viam aquile in celo: hanc viam tenuit christus in sua ascensione. (n) Viam colubri supra petram: hāc viā tenuit

xp̃s in sua resurrectione: xp̃s em̃ passus ꝑ serpentẽ vel colubꝝ designat̃ ꝟm ꝙ dicit̃ Job.iij. Sicut exaltauit moyses serpentẽ in deserto: sic exaltari oportet filiũ hominis: xp̃s aũt passus ⁊ sepultus in sepulchro lapideo inde mirabilr̃ exijt in sua resurrectiõe clauso sepulchro ⁊ sic tenuit viaꝫ colubri sup̃ lapidem. ¶g Viã nauis in medio maris: hanc tenuit xp̃us in sua cõuersatione: qꝛ in hoc mdo tanq̃ in mari ꝓcelloso expositꝰ fuit pressuris ⁊ tribulationibus.

¶h Et viã viri .s. ꝑfecti.

¶i In adolescẽtula. Hec ẽ vera littera: qꝛ sic est in hebreo: ⁊ dicitur adolescentula beata ꝟgo maria q̃ in iuuentute xp̃m concepit spiritussancti virtute: qd̃ fuit valde mirabile. ꝓpt̃ quod dicit hieremias.xxxj. Nouũ creauit dñs sup̃ terram mulier circũdabit virꝝ. qꝛ xp̃s in vtero ꝟginis fuit vir ꝑfectus scientijs ⁊ virtutibꝰ ab instanti conceptionis: ⁊ in natiuitate exijt clauso vtero virginis: ⁊ iõ de hac via viri i adolescentula dicit salomon hoc esse quartum qd̃ penitus ignorat. Unde dicit hieronymus in sermone de assumptione ꝟginis marie: Igit̃ qd̃ natura nõ habuit: vsus nesciuit ignorauit ratio. mens non capit hũana: pauet celũ: stupet terra: creatura oĩs etiã celestis mirat̃: hoc totũ ẽ qd̃ ꝑ gabrielem marie ꝓmittit̃ ⁊ ꝑ sp̃m̃sanctum adimplet̃. De nulla aũt alia via viri in adolescentula põt rationabilit̃ dici ꝙ fuerit salomoni totalr̃ ignota: cũ habuerit scientiã infusã de naturis hoĩm: aĩmaliũ ⁊ plantaꝝ vsq̃ ad minima vt hr̃.iij. Regũ.iiij. ¶k Talis est. Hic ex dictis cõcludit q̃ddã correlariũ. s. maliciam plebis iudaice eẽ mirabilẽ q̃ hic metaphorice designatur noĩe mulieris adultere cũ dicit̃. ¶k Talis ẽ via. i. sic mirabilis: sicut p̃dicta ꝓpter eius maliciam excessuã. ¶l Mulieris adultere. i. synagoge q̃ deo desponsata in mõte synai in legis susceptõne statim declinauit a deo ꝑ ydolatriã in adoratione vituli: ⁊ postea i ĩnumerabilibꝰ ydolatrijs: vt pꝫ ex decursu libri iudicũ ⁊ regũ ⁊ ꝑalip. ⁊ ad vltimũ deũ incarnatũ corã pylato negauit ⁊ cruci affixit. ¶m Que come. ⁊ ter. os suuꝫ di. nõ sũ ope. ma. in hoc ꝓsequit̃ metaphoram mulieris adultere q̃ a viro eiecta efficit̃ inuerecũda: ⁊ viuẽs publice de meretricio reputat totũ sibi licẽ: ⁊ ita plebs iudaica viuit de vsura ⁊ in christũ negat se peccasse.

¶n Per tria. Hic salomon reuertit̃ ad cõem modũ docendi ⁊ diuidit̃ in tres ꝑtes ꝟm tres quaternarios. primũ ponit̃ cũ dicit̃. Per tria mouet̃ terra. i. conturbantur hoĩes habitãtes i ea: ⁊ q̃ sũt illa subdit̃: ¶o Per seruũ cũ regnauerit. sicut ꝑtꝫ de hieroboã q̃ fuerat seruus salomonis ⁊ factus rex sup̃ decẽ tribus: induxit populũ ad ydolatriã.iij. Reg.xij. ¶p Per stultũ cũ saturatus fuerit cibo. ⁊ cũ cibo intelligit̃ vinũ: tales ei solent mouere rixas ⁊ dissensiones. ¶q Et ꝑ odiosam mulierẽ: qꝛ efficit̃ vna caro cũ viro: habere aũt secũ inseꝑabiliter ꝑsonam odiosam: ẽ magis mors q̃ꝫ vita. nõ solũ viro ꝫ etiã toti familie ⁊ amicis. ¶r Et ꝑ ancillã cũ fuerit heres dñe sue. i. amata ⁊ honorata sicut dña. ⁊ ip̃a dña repudiata vt ancilla. Istud ẽ quartuꝫ d̃ quo dicitur ꝙ terra non potest sustinere: qꝛ hoc nullo modo ẽ sustinendum quando potest emendari. ¶s Quatuor. Hic ponit scd̃m quaternariũ de animalibus parue reputationis: que tñ habent industriam naturalem ex qua debent homines moueri ad prudenter agendum ꝟm ꝙ dicitur Job.xij. Interroga iumenta et docebunt te ⁊c. ⁊ q̃ sũt illa quatuor genera aĩaliũ subdit̃ cuꝫ dicitur.

¶t Formice. populus infirmus. i. debilis congregatio.

¶v Qui preparat ⁊c. hoc patet ad sẽsum.

¶x Lepusculus ⁊c. qui in petra cubile suũ collocat. i. in loco inaccessibili hominibus vt dormiat securus.

¶y Regeꝫ locusta non habet qui diri. eam ⁊ egre. vni. per turmas. ordinate dispositas.

¶z Stellio manibus nitit̃. ẽ aũt stellio species reptilis habentis maculas in cute lucentes. In hebreo habetur. Aranea manibus nitit̃. i. pedibus quibus ꝓ manibus vtitur. quibus adheret parietibus ⁊ telam oꝑatur.

¶a Et moratur in edibus regum. ibi em̃ facit telam suam ⁊ locum ad manendũ: sicut in alijs locis. Stellio ꝟo non morat̃ in edibus regũ in terris istis ꝫ magis in siluis: seq̃ndo tñ translationẽ nostrã potest dici ꝙ habitat in edibus in regionibus calidis cuiusmodi est terra ꝓmissiois. Per p̃dicta intelligit̃ ꝙ homo debet esse solicitus de ꝓuisione cibi exemplo formice: et de securitate loci exẽplo lepusculi. ⁊ de ordinata dispositõe ad bellũ exemplo locustaruꝫ. ⁊ subtilitate operandi ad modũ aranet: ¶b Tria sũt. Hic ponit̃ tercius quaternariꝰ: ⁊ dicit Ra. sa. ꝙ hic ẽ ꝓphetica locutio tñ sub metaphora quatuor regnoꝝ q̃ in ꝑuo tẽpe fuerũt valde ꝓsperata: quartũ tñ multo plus p̃cedentibꝰ. Primũ aũt regnũ est babylonicũ qd̃ notatur cũ dr̃.

¶c Leo fortissimus bestiaꝝ. Nabuchodonosor em̃ rex babylonis vocat̃ leo. Hieremi.iiij. Surrexit leo de cubili suo Scd̃m fuit regnũ ꝑsaꝝ: qd̃ notat̃ ibi: ¶d Gallus succitus lũbos. in hebreo tñ non est gallus. Cyrus aũt ⁊ dariꝰ armis accincti interfecerũt Balthasar: ⁊ regnũ babyloĩe transtulerũt ad medos ⁊ ꝑsas. ¶e Et aries ꝑ quẽ intelligitur alexander magnus qui regnũ medoꝝ ⁊ ꝑsaruꝫ subiecit regno grecoꝝ: ⁊ in paruo tꝑe multum ꝓsperatus fuit. Et rex ꝯtra quẽ nõ leuabit. sic est in hebreo. i. contra quẽ nullus resistere poterit. in quo designatur regnũ romanorum quod fuit fortius p̃cedentibus. vnde dicitur ferreuꝫ Danie.ij. quia sicut ferrum domat omnia: ita regnum romanum domauit alia regna.

¶f Et qui stultus. Hic reuertitur ad cõmunem modum docendi. ⁊ ponit hic duo documenta. Primum est dissuadens promotionẽ stulti: qꝛ magꝭ cedit ad confusionem suam q̃ꝫ ad honorem. ⁊ ꝟm hoc dicitur. Et qui stultus apparuerit. Sciendum tñ ꝙ li ⁊ non est in hebreo: quia sententia huius versus non copulatur precedenti: sed est omnino alia: ⁊ est sensus ꝙ stulticia alicuius magis apparet q̃ndo positꝰ est in statu sublimi: sicut turpitudo simie magis apparet quando ascendit in altũ: iõ subdit̃.

¶g Si em̃ intellexisset. s. sic ꝓmotus vel ꝓmouens eum ꝙ hoc cederet ad vtriusq̃ vituperium.

¶h Ori imposuisset manũ. i. tacuisset de tali ꝓmotione ꝓcuranda: Scd̃m documentũ reprimit in oĩbus excessum

sũt difficilia mihi: ⁊ q̃rtũ penitꝰ ignoro. [e] Viã aq̃le in celo: [f] viã colubri sup̃ petraꝫ: [g] viã nauis ĩ medio mar̃: [h] ⁊ viã viri ĩ [i] adolescẽtula. [k] Talis ẽ ⁊ via mlier̃ adultere q̃ [m] cõedit: ⁊ t̃gẽs os suũ dic̃. Nõ sũ oꝑata maluꝫ. [n] Per tria mouet̃ t̃ra: ⁊ q̃rtũ qd̃ ñ põt sustinere: [o] Per ꝟuũ cũ regnauerit: [p] ꝑ stultũ cuꝫ saturatꝰ fuerit cibo: [q] ⁊ ꝑ odiosaꝫ mlierẽ cũ ĩ mr̃imonio fuerit assũpta: [r] ⁊ ꝑ ancillã cũ fuerit heres dñe sue. [s] Quatuor sũt minima terre: ⁊ ipsa sũt sapiẽtiora sapiẽtibꝫ. Formice: ꝓpl̃s ĩfirmꝰ: [v] q̃ p̃ꝑat ĩ messe cibũ suũ: [x] Lepusculꝰ plebs ĩualida: q̃ collocat in petra cubile suũ. [y] Regẽ locusta ñ hꝫ: ⁊ egredit̃ vniuersa ꝑ turmas suas: [z] Stellio maĩbꝫ nitit̃: [a] ⁊ morat̃ in edibꝰ regis: [b] Tria sũt q̃ bñ gradiunt̃: ⁊ quartũ qd̃ incedit feliciter. [c] Leo fortissimꝰ bestiaꝝ: ad nulliꝰ pauebit occursũ. [d] Gallꝰ succĩctꝰ lũbos suos: [e] ⁊ aries. nec ẽ rex q̃ resistat ei. [f] Et q̃ stultꝰ appuẽit pꝰ q̃ eleuatꝰ ẽ ĩ sublĩe. [g] Si ei

cum dicitur. ¶i Qui aũt ꝛc. expũnit butyr. i. materiaz lacte solidiorẽ. que nõ esset exprimenda sed magis dimittenda. ¶k Et qui vehementer emungit. s. nasum.

¶l Elicit sanguinẽ: faciens ipm effluere q magis vertitur in nocumentũ. ¶m Et qui ꝓuocat iras. aliquo ꝓ iné se.

¶n Producit discordias. qz aliquã do protendunt ad oẽs amicos eoꝝ: ꝛ aliqñ ad totã ciuitem vel regnũ.

Capitulũ. xxxj.

VErba lamuelis. Hic cõsequent ponit instructio salomois patris a matre sua. Et diuidit in duas ptes: quia primo ponit exhortatio matris: secdo cõmendatio fortis mulieris: ibi. Mulierẽ fortẽ. Prima ad huc i duas: i pfationẽ ꝛ psecutionẽ: ibi. Quid dilecte. Circa primũ ꝓ moduz cuiusdã ꝓlogi premittit: ¶a Verba lamuelis regis. s. sunt q̃ sequunt: Et dicit hic salomon Lamuel: quod interpretatur cũ quo dr: qz deus fuit cũ salomone in pncipio regni sui vt declaratũ ẽ capitulo pcedenti. Sciendũ tñ q verba que sequunt in pncipio but capituli nõ sũt salomonis misi vt referentis sed sunt verba matris sue ipm exhortantis: iõ subdit: ¶b Filio. i. instructio seu increpatio: Qua eruditus eũ mater sua.

¶c Quid dilecte mi: Hic subdit psecutio instructiõis q̃ est de duobus. s. de vitãda carnalitate: ꝛ de psequenda eqtate. Scdo ibi. Aperi os tuũ. Circa primũ sciendũ q hebrei dicunt salomonẽ nocte sequenti diem desponsatiõis filie pharaonis nimis vigilasse: ꝛ ꝓ ipis in mane nimis dormi uisse: intrãtũ q trãsibat hora offerendi inge sacrificiũ. matutinũ: ꝛ claues tẽpli erãt sub cernicali salomonis. ꝓpe qõ mater sua intrauit eꝝ cubile: ꝛ incepit eũ arguere dicẽs:

¶c Quid dilecte mi. i. quid fecisti ex carnalitate tua impedicis diuina sacrificia. ¶d Quid dilecte vteri mei: repetitio ẽ cuiusdã finis ad maiorẽ exaggerationẽ. ¶e Quid dilecte voꝝ meoꝝ. q. d. sup oia desiderani q bene regeres regnũ tuũ. ꝛ tã in aliquo fecisti ꝓtrariũ nimis carnalit cũ vrore tua vomendo: iõ subdit. ¶f Ne videris mulierib9 subaz tuã. nimis ardenter eas amãdo: ꝛ eis nimis carnaliter adherendo. Et qz ad nimiã carnalitatẽ cũ mulierib9 inducũt delitie cibi ꝛ potus. iõ subdit. ¶g Et diuitias tuas ad delendos reges. hebrei dicũt ad impugnãdũ reges. Et cã hui9 diuersitatis ẽ. qz verbũ hebraicũ hic positũ equiuocũ ẽ ad delere ꝛ ad impugnare: sed littera sequẽs videt magis ꝓsonare dicto hebreoꝝ: qz subdit.

¶b Noli regibus o lamuel. i. salomõ. ¶i Noli regib9 dare vinũ imoderate bibẽdũ. ꝛ dicunt hic reges ipe salomon principaliter: ꝛ secũdario alij iudices ad regẽdũ ꝓsm ꝓstituti. ꝛ subdit causa ꝓdicte ꝓhibitionis cũ dr: ¶k Quia nullũ secretũ ẽ vbi regnat ebrietas. hoc ꝓz vniuersaliqz: ꝛ ꝓ hoc q dicit hic ebrietas: patet q non diffinadet hic potio vini rebus ꝛ ꝓncipib9 temperata: sed potio imoderata q̃ auferr debitã discretionẽ iõ subditur. ¶l Ne forte bibãt. s. imoderate. ¶m Et obliuiscantur iudicioꝝ in lege scripturaꝝ. ¶n Et mutent causam filioꝝ pauperis. i. pauperum nimis fauendo parti diuitum. Consequẽter ostenditur q̃ bus sit dandus potus inebriatiuus. cum dicitur.

¶o Date sicerã. i. potum inebriatiuum: ꝛ sic sonat littera hebraica. ¶p Merentibus. i. existẽtibus in luctu ꝛ amaritudine. quia potio vini fortis multiplicat spiritus. et sic

intellectũ esset: 9 ori suo ꝓpsu issz manũ. 1 Qui aũt fortit pmit vbera ad elidendum lac: erpmit butyr: k ꝛ q̃ vehemẽter emũgit: l elicit sãguinẽ: m ꝛ q̃ ꝓuocat iras n pducit discordias.

La. xxxj.

a VErba lamuelis regis 9 Filio q̃ erudiuit eũ mr̃ sua. c Quid dilecte mi: d q̃d dilecte vteri mei ꝛ q̃d dilecte voꝝ meoꝝ: f Ne dederis mlieribꝫ substãtiã tuã: g ꝛ diuitias tuas ad delẽdos reges. b Noli regibꝫ o

est remediũ contra volorem animi ꝛ corporis. Occasione aũt huius verbi sapientes iudeoꝝ statuerunt vt ꝓsonis ad mortem condemnatis daretur potio vini fortis vt sic facilius tolerarent volorem mortis imminẽtis. ¶q Aperi. Hic ponitur secundum quosdam documentuz quod ẽ in exercitia iusticie equitate cuz dicitur. Aperi os tuum muto: allegãdo iusticiam ꝓ eo qui nescit eaz ꝓponere in causa sua. sicut est homo simpler et ignarus vl pauper qui nõ habet ad uocatum ꝓ se loquentem.

lamuel noli regibꝫ dare vinũ: r qz nullũ secretũ ẽ vbi regnat ebrietas. l Ne forte bibãt m ꝛ obliuiscãt iudicioꝝ n ꝛ mutẽt cãm filioꝝ pauperis. o Date sicerã merentibꝫ ꝛ vinũ his q̃ amaro sũt aiobibant ꝛ obliuiscãtur egestatis sue: ꝛ doloris sui non recordentur amplꝫ q Aperi os tuum muto: r ꝛ causis oim filioꝝ qui pterãseunt. t Aperi os tuum: u decerne qõ iustum est: v ꝛ vindica inopẽ ꝛ pauperẽ. Aleph. a Mu

¶r Et causis. i. ꝓ causis.

¶s Omnium filioꝝ qui pterãseunt. i. hominũ extraneoꝝ ꝓ terram transeuntium: qui frequenter nõ inueniũt qui ꝓ se allegent eo q̃ sunt extranei ꝛ tñ indigent celeriter expediri. ¶t Aperi os tuum celeriter. ¶v Decerne qõ iustũ est. non differendo sententiam ꝓpter aduersę partis potentiam.

¶r Et iudica inopẽ ꝛ pauperẽ. i. exequere iusticiaz ꝓ inopibus ꝛ pauperibus qñ habẽt iustam causam.

¶a Aleph. Mulierem fortem. In vltima parte huius libri ponitur ꝑmen datio fortis mulieris: ꝛ exponitur cõmuniter a doctoribus nostris de ecclesia que metaphorice dicitur fortis mulier: ꝛ sponsus eius christus filn aũt eius ꝛ filie ꝓpsianus in vtroq; sexu: ꝛ dicũt q iste ẽ sensus litteralis sicut in dicũ. ix. dicitur. Ierant ligna ad ramnũ ꝛc. sensus litteralis nõ est de lignis materialibus 6 de abimelech. ꝛ sic hic similis cũ sup se regem inungentibus. Et licet hec expositio sit rationabilis et cõmunis: tñ eam nõ ꝓsequor: quia satis diffuse tradit in glosis ꝛ cõmunibus postillis. Ra. sa. vo conenit cuz doctoribus catholicis q̃tũ ad hoc ꝙ hic est metaphoica locutio: 8 dicit q ꝙ mulierem fortez intelligit sacra scriptura: ꝛ hanc expositionẽ intendo ꝓsequi: quia rationabilis videtur: nec cõmuniter habet: in aliquibus tñ intendo aliter dicere q̃ ipe. put est ꝓsonus fidei nostre maxime quia sacra scriptura vocat solum vetus testamentũ: ego aũt vtrũq. s. vetus ꝛ nouum. Sponsus aũt ꝛ maritus huius mulieris accipio doctoreꝝ in sacra scriptura exptũ: ꝛ ꝓlem eius ꝓpm catholicuz in sacra scriptura studiosuz in seru masculino seu femininO qz aliquãdo inuentẽ sunt alique mulieres in sacra scriptura studiose. vtpote tpe hieronymi: vt ptz ex ꝓlogis suis sup libros sacre scripture ꝛ in aliis eꝝ scriptis. Sciendũ et q laus ista mulieris fortis: in hebreo scribit metrice: ita q primus versus incipit ꝑ aleph que est ꝓma littera hebraica: sedz vo ꝓ secam: ꝛ sic consequent singulis versibus ꝓponuntur noia litterarꝫ quibus incipiunt in hebreo quia in trãslatione seruari non potuit q versus sic inciperẽt ordinate ꝙ litteras alphabeti latini: nec ad aliuo signandũ ponitur hic noia litterarũ hebraicarꝫ vt aliqui estimant: ꝛ bec diffusius declarauí sup libꝫ psalmoꝝ: ꝛ sup lamentationes Hieremie Hic igitur ꝓmissis ad expositionẽ littere accedamus.

¶a Mulierem fortem. i. factam scripturam que continet firmam ꝛ inuiolabilem veritatem.

¶b Quis inueniet. q. d. pauci attingunt ad plenaz eiꝰ noticiam. ¶c Confidit in ea cor viri sui. de bono ꝓ

mio recipiendo: Et dicitur vir eius doctor bon⁹ in cui⁹ psona dicitur sapientie. viij. Panc amaui z exquisiui a iuuentute mea z quesiui mihi sponsam assumere.

(d Et spoliꝫ non indigebit. qz in premio duplicē stolam habebit. f. gloriā corporis z anime. (e Reddet ei. f. sponso tali.

(f Bonū. f. gratie in pñti z gloriē in futuro.

(g Quesiuit lanam z linum z. Psequitur metaphoram mulieris que lanaz z linū operatur: per que intelligitur dicta sanctorum doctor⁹ ad declarationem veritatis sacre scripture vt dicit ra. sa.

(h Facta est q̄si nauis institoris Sicut ei in naui institoris portātur diuersa vite humane necessaria: sic in scriptura continentur oia necessaria ad salutem.

(i Et de nocte surrexit. i. surgere fecit: eo modo loquēdi quo dicit Gen. xxij. Nunc cognoui q timeas dñm. .i. cognoscē feci. Amor em̄ sacre scripture inducit doctores bonos z discipulos ad surgendū de nocte p studio z oratione. (k Deditq; pdam. in hebreo habet Ennonam: qz sacra scriptura refert oēs studētes in ea fideliter tā viros q̄ mulieres. (l Considerauit agr. ager iste e disciplina studij celestis: vt dic greg. home. xxxvij. (m Et emit eū. i. emi fecit a studētib⁹ p remotionē carnis redigēdo eam in obsequiū spūs: (n De fructu manuū suarū plan. vineā. i. exēplo vite z vbo doctrine fecit fideliū multiplicationem qui sūt palmites vinee dñi: vt dicit greg. home. vij. (o Accinxit fortitudine lūbos suos. i. accingi fecit lubos studioꝫ z cingulo castitatis.

(p Et roborauit brachiū. p multiplicationē boni operis: qz sicut dicit Greg⁹. homel. xxij. Nec castitas magna e sine bono ope. nec bonū op⁹ aliquid sine castitate. (q Gustauit z vidit. p expiez tiā dulcedinis et studiō sacre scripture resultantis. (r Non extinguetur in nocte. i. in morte. (s Lucerna eius. i. caritas sue noticie. ß magis augebit. (t Manū suam misit ad fortia. in hebreo habetur: Ad vertebrū. qđ e quidaz circulus aliquātulū ponderosus in inferiori pte fusi positus vt recte z ordinate vertat: z huic dicto consonat quod subditur: (v Et digiti eius apprehēderūt fusum. p vertebr⁹ hic intelligitur recta intentio opus viri gens p apprehensionē fusi ad filandū: p̄ceptio boni operis de genere eiꝰ qđ p̄sonat intentionē recte.

(x Manū suā ape. inopi z. scriptura em̄ sacra quasi vbiq; inducit ad opa misericie. (y Non timebit domui sue a fri. muis. i. apena gebēne. ß m̄ q dicit hic. Ra. salo. allegans illud Job. xxiij. Ab aquis niuiū trāsiet ad calorē niuiū. z loquitur de damnato. (z Omnes ei⁹ domestici eius. i. bonī doctores z discipuli. (a Vestiti sunt duplicibus. i. virtutibus intellectualib⁹ z moralibus: que sunt vestes anime. (b Stragulatā z vestē. i. diuersis coloribus intertā. Fecit sibi. quia sacra scriptura ō omni genere virtutum carismatū z omnī⁹ tr̄z

inopi: z palmas suas extendit ad paupez: Laech⁹ Nō timebit domui sue a frigoribus niuis: oēs ei⁹ domestici⁹ vestiti sūt duplicib. Mez (b Stragulatā vestē fecit sibi (c byssus z purpura (d induīt⁹ e⁹. Nun. (f Nobilis i portis vir e⁹. (g qñ sedēt cū senatorib⁹ terre. Gamech. (h Syndonez fecit z vēdidit: z cīngulum tradidit chananeo. Ayn. (i Fortitudo (k z decor ī dumentū ei⁹: (l z ridebit in (m die nouissimo. Phe. (n Os suū aperuit sapie: (o z lex clementie in lingua eius. Sade. (p Considerauit semitas dom⁹ sue: z panē ociosa non comedit. Coph. (q Surrexerūt filij ei⁹ z beatissimā p̄dicauerūt: (r vir ei⁹ et laudauit eā. Res (s Adulter⁹ filie cōgregauerūt diuitias: tu supgressa es vniuersas. Syn.

(c Byssus. castitatis: z (d Purpura. charitatis.

(e Induīt⁹ e⁹. i. vere studentium in ea scientia piter vita.

(f Nobilis in portis vir ei⁹. i. doctor bonus qui dicitur nobilis in portis. i. inter sapientes antiquitus in portis sedentes ad reddēdū veritatis iudicium. m: ideo subditur.

(g Quando sedent cū senatorib⁹ terre. i. cū sapientibus qui habent regere terrā z iudicare.

(h Syndonē fe. z vēn. z cīn. tra. chananeo. Hebrei dicunt: Mercatorī. nomē em̄ hebraicū hic positus equocū ē ad b q̄ sit nomē prīū populi descendentis de cham filio noe z nomē appellatiuū significat mercatorem: littera tñ precedēs immediate dicto hebreorum videt magis concordare cū dicitur.

(b Syndonē fecit z vendidit: ō syndonē vo q̄ ē vest⁹ lineaz z munda intelligitur puritas mētis. p cingulū vo castitas corpis. vnde dicit greg. homel. xxij. Lumbos em̄ precingimus cū carnis luxuria p cōtinentiā coartamus: Dicitur aūt sacra scriptura illa facere eo q̄ ad ea inducit: z vendere: quia nō omnes illā mundiciam consequunt. ß soli ad ea consequenda fideliter laborātes. (i Fortitudo. i. cōstantia mentis. (k Et decor. exteriozis honestatis.

(l Indumentū eius: sūt em̄ paramēta mentis ad que sacra scriptura inducit. (m Et ridebit. i. ridere faciet studentes in ea fideliter. (n In die nouissimo: qñ audiēt vocē dñi dicentis: Venite benedicti patris mei percipite paratum vobis regnū.

(o Os suum aperuit sapientie. quia sacra scriptura docz sapientiam deursum descendentem que pudica est z modesta: suasibilis: bonis consentiens. plena misericordia et fructibus bonis: vt dicit Jaco. iij.

(p Et lex clementie in lingua eius. quia tam in nouo q̄m i veteri testamento ad clementiam inducit:

(q Considerauit. i. considerare facit.

(r Semitas domus sue. i. conscientie secreta studentiuz in ea. Et q: hic labor est optimus: ideo sequitur. Et panē ociosa non comedit. (s Surrexerunt filij eius. i. discipuli studiosi.

(t Et beatissimam predicauerūt. quia sacram scripturaz super omnes alia extollunt. (u Vir ei⁹ z laudauit eā. i. doctor bonus qui doctrinā suā incipit a cīmēdatiōe sacre scripture. (x Multe filie. i. pbox z sapiētum scripture (y Congregauerūt diuitias. i. cognitōes vitatis multas q̄ sē meliora bona q̄m corpalia: (z Tu supgressa es vniuersas

quia sacra scriptura multoplures veritates tradit q̃ alie scripture: et etiã puriores: q̃ in ea nulla falsitas admisceat cũ immediate emanat a prima veritate. Scripture ꝺo hũanitus adinuicẽ: etsi ꝓtineãt mltas veritates: tñ bñt admixtas mltas falsitates: sicut ꝓz de scripturis aristotelis qui minus inter alios pbos dicit errasse in tra mẽ errauit i mltis: vtpote de mõi eternitate: z de nũero intelligentiaꝝ quem posuit fm numerũ orbiũz cũ tñ sit ma ior q̃si incõparabiliter fm q dicit Job xxv. Nũquid ẽ numerus militum ei⁹ z danie. vii. Milia milliũ ministrabãt ei: z decies milies centena milia assistebant ei. z de felicitate eaꝝ quã ponit in motu orbiũz z in multis alijs: nõ subdit.

a Fallar gĩa z vana est pulchritudo⁹ mlier timẽs dñz ipa laudabit. Thau.⁹ Date ei de fructu manuũ suaꝝ z laudẽt eã in portis opa ei⁹ Explicit ꝓuerbia salomonis

Incipit plog⁹ sci hieronymi i libꝝ ecclesiastẽ.

Emini me ante ɔ̃ ferme qui quenniũ: cum adhuc rome

a Fallar gĩa z vana ẽ pulchritudo. s. sɔ̃z rhetoricoꝝ i humanis scripturis z marime poeticis in quib⁹ sub verbis ornatis latent mlte falsitates fm q dicit. j. merda. Multa mentiuntur poete cantantes. b Mulier timens dñm. i. sacra scriptura que quasi vbiq; inducit ad dei reuerentiã z timorem.

c Ipsa laudabitur. p ceteris scripturis. d Date ei de fru. ma. suaꝝ. i. studentibus in ea dabit fructus gloriosus. e Et laudent eã in portis opa eius. i. sapientes in portis sedentes cũ iudicibus vt dictũ ẽ ꝑ. z isti sapientes dicunt opa sacre scripture inquantũ p ei⁹ studium sapientiam consequuntur.

Postilla venerabilis fratris Nicolai de lyra sup ꝓuerbia salomonis finit.

Expositio plogi in librum Ecclesiasten incipit.

Emini me hoc ferme quinquennio ꝛc. Anteq̃ accedamus ad diuisionez plogi. q; pleriq; dubitant de accẽtu hui⁹ nominis ecclesiastes. Notandũ q; inuenitur ecclesiastes indecinabile z tñc semp acuit vltimam syllabam. Ytẽ inuenit declinabile: ecclesiastes ecclesiastẽ. et ecclesiastes ecclesiastis: z tunc habet grauem accentuz in fine in omnibus casibus. Significationem et rationẽ isti⁹ nominis inuenies supra in prologo ꝑcedenti. Iste plogus ꝓtest diuidi in quinq; partes. In ꝓma parte describit quo tempore: quo loco: z cuius rogatu inchoauit vl⁹t cesset calũnia inchoare ꝓposuit cui dicit: Memini me ꝛc. tempus eĩm notat cũ dicit: Hoc quinquennio. locum cui dicit: Rome. q; rogatu blesille ei dicit rogatum ab ea. In scꝺa parte dicit q; de morte blesille tãtũ voluit q; inceptũ opus incõpletũ dimisit: vel vt cesset calũnia in ope nõ ꝓcessit ibi: Ytaq; qm̃ in. pcinctu nostri opis. In tercia parte dicit q; ad paule z eustochij honorem: z ad blesille memoriam opus illud in bethleem consũmauit: ibi. Nũc bethleem posit⁹ ꝛc. In quarta particula dicit q; nullum sequens interpretem de hebraico transtulit: vbi tñ non erraverant se alijs interpretibus conformauit. z sic nec omnino fuit eis conformis: nec omnino dissimilis: ibi. Hoc breuiter admonens ꝛc. In quinta parte ponit rationẽ ꝑcedentis partis vt scilicet si in omnibus ab eis discrepaꝛet nimia nouitas veteres: et lectores si in oibus cõcorꝺaret contra suam conscientiam omnium sequereꝰ errores: ibi. Vt nec nouitate nimia ꝛc. Ordina sic ostrum

esse z ecclesiastẽ sctẽ blesille legere: vt eã ad cõtẽptuz mõi h⁹ puocarẽ z omne qõ in mũdo cerneret putaret eẽ ꝓ nihilo rogatũ ab ea: vt i morẽ cõmẽtarioli obscura queq; dissererẽ: vt absq; me posset intelligere q̃ legebat Ytaq; qm̃ in. pcinctu nostri operis subita morte subtracta est: z vbi nõ meruim⁹ o paula z eustochium talem vite nostre habere cõsortez

tionez. Hoc quinquennio. id est hoc spacio q̃nq; annoru m in quo sumus.

Ferme. id ẽ fere completo: vel fm aliaz litterã. Ante hoc ferme quinquennium. id est ante hos q̃nq; annos fere iam transactos q̃si diceret: iã quinq; annis fere transactis. Cũ adhuc eẽm Rome. et nondum me in Bethleem transtulissem ꝛc. vel sic: Cum adhuc essem Rome ferme. i. fere. Hoc quinquennio. id ẽ hoc spacio quinq; annoruz quasi diceret cũ moram facerem Rome fere per hos quinq; annos vltimo preteritos. Et ecclesiasten sanctę Blesille legerem. supple scõm translationem. Irr. ab eo emendatam. quia nõdum editionem suam de hebreo fecerat in latinum. Ista blesilla filia fuit paule. sicut patet in fine epistole Hieronymi ad pammachium ꝛc de vormitione pauline: quam apellat sanctam cõmuni modo loquendi: propter sanctitatem vite quam habuit. Legerem inq̃.

Vt eam ad contemptuz huius mundi prouocarẽ. z omne quod in mundo cerneret oculis corporeis:

Putaret. i. reputaret. Esse ꝓ nichilo. i. vanum z vacuum. Ecclesiastes. s. Vanitas vanitatum dixit ecclesiastes. quasi diceret mundus est vanitas contentiua vanitatum: z iterum scꝺo dicit: Vanitas vanitatũ id est vanitas agregata et vanitatibus z omnia vanitas. id ẽ vana: vt fiat emphatica locutio. quasi diceret. non solum sunt vanitas. immo vana. Cum inquam essem rome: z ita blesillam informarem. Memini me fuisse rogatũ ab ea: vt dissererez. i. diserte exponerẽ. Obscura queq; id est omnes huius libri obscuritates. In morem cõmentarioli. id est in modum vnius parui ꝺmenti z facilis expositiõis. In plogo ꝑcedẽti arca principiũ inuenies q̃ dicit ꝺmẽtũ z vñ dicaꝝ. Di co q; ita rogauit me: vt facerẽ aliquã explanationem. Vt absq; me. id est me absente: Posset intelligere quod legebat. in hoc libro. Hic intelligendum est: q; ad preces eius inceperat transferre libꝝ: et cũ videret eius difficultates petebat commentariuz q; autez tũc inchoasset transferre patet per litteram sequentẽ: qua dicitur. Ytaq; quoniam in ꝓcinctu. id est in principio ante consummationem nri operis. Subita. id est inopinata z nimis festinata. Morte subtracta ẽ. i. fuerit: vel q; nõ meruim⁹. i. non fuim⁹ digni ego et ipse. O paula et eustochium talem. id est tãsanctã: vite habere consortem. vt scilicet nobiscum viueret in bethleem. Ista paula quedam fuit matrona duas babẽs filias. Sanctis autem episcopis romam cõuenientibus quodam tempore epiphanius transmarinus in tomo eius hospitatus est: qui religionem z priuilegia sancte terre cõmendauit. et quomodo ibi christus moꝛatus est predicauit et quomodo apostoli ibi fuerũt z multa talia dixit coram paula z filiabus eius Unde paula alteram filiarum suaruz tradidit nuptui

reliquā. s. eustochiū virginē secū duxit in bethleem: z de ꝓpꝛijs sumptibus paula ꝓstruxit in bethleem cenobiū monaliū vbi ipa cū filia sua eustochio sub regula vixit: ad q̄ rū rogatū hieronym⁹ multa scripsit: z hoc opus quod rome ad petitionē blesille inceperat ad eaꝝ ꝓces i bethleem cōsumauit

¶ Tāto vulnere. s. ex morte blesille q̄ cor meū vulnerauerat. Tūc pcussus obmutui. i. q̄si mutus opere nō respondi: vel melius ꝓ dolore obmutescens: ab ope cessaui: sic legit cōmuniter. q̄dam tñ calūniātur hanc lectrā ad berentes ysid. q̄ ait in. r. etbi. ꝓcinctus dī expeditus z armat⁹ vnde z in. pcinctu cū belli causa arma sumuntur. Et bis ōbis ysidor⁹ ptz q̄ ꝓcinctus idē sit q̄ ꝓparatō: z ꝓrie quādo boies se cingunt ꝓ bello faciendo. Unde dicit q̄ nō incepit rome opus suū: ꝙ se tm disposuit ad inchoandū. ¶ Unde in pcinctu. i. in ꝓparatione. ¶ Nostri opis subtracta est. z ideo ꝓ dolore. ¶ Obmutui. i. amplius in ope non ꝓcessi. ꝓter hoc ꝙ. in diuisione geminatui verba vt cessaret ista calūnia. ¶ Angustiore ciuitate. q̄ roma. Et illius. i. blesille: ¶ Memorie. i. vt illius memoria ꝓpetua bēāt. ¶ Et vobis. i. ad honorē vestrū. ¶ Reddo q̄ vbeo. s. consummationem opis inchoati. sic exponē ſm primā lectrā. Juxta sc̄am sic exponit. ¶ Et illi⁹ memorie. i. ꝓter memoriam effectus quem habuit erga me: vel. ¶ Illius memorie. i. vt memoria illius in benedictione sit. qui essi recōdabitur ꝓpt amorē illi⁹ editus sit iste liber: benedicit aie ipius. vel ¶ Illius memorie. ppetuande. ¶ Et vobis. instantib⁹. ¶ Reddo q̄ vbeo. i. tanq̄ debitor honoꝝ vestris beneficijs istū libꝝ. ēnsfero. ¶ Admonens. i. admonēdo insinuās. ¶ Oī nullius. interꝓtis auctoritatē sum secutus in opere isto. ¶ Sed de hebreo. imediate transferēs in latinū: ¶ Loaptaui. i. confortaui. ¶ Me cōsuetudini. i. consuete vt vsitate trālationi. ¶ Septuaginta interꝓtū. magis q̄ editioi alioꝝ. quidā libri habent. ¶ Magis: sicut iam exposituꝫ est. ¶ Filij habēt. ¶ Maxime. i. papue inter oēs interꝓtes: cetera nō mutauit nō tñ me eis in oib⁹ coaptaui sed in bis. ¶ Gutarat. i. tantūmodo. ¶ Que ñ multū ab hebraicis literis discrepabāt. i. discordabant ¶ Interdū etiā. i. aliq̄n quo. s. benedicebāt recordat⁹ sum ad imitandū. ¶ Aquile. i. translatois aq̄le: z ceteroꝝ. q̄ sequunt de quibus satis inuenies s. in sc̄o. ꝓlogo sup iob circa pncipiū. ¶ Ut nec nouitate nimia lectoris animū deterrere. ſ. si omnino ab aliis interꝓtibus discreparē. ¶ Nec rursū ꝓtra cōscientiā meam fontem veritatis obmisso. i. omissa hebraica veritate: q̄ dicitur fons: quia est originalis veritas: z a qua emanat veritas oīm editionū. ¶ Opinionū riuulos ꝙsectare. q̄d facere si omnino cū aliis ꝓcordarem. tūc nullius interꝓtis auctoritatē secutus sum: sed imediate de hebreo transtuli in latinū.

¶ Explicit qualiscūq; expositio isti⁹ ꝓlogi.

Postilla venerabilis fratris Nicolai de lyra sup ecclesiasten incipit. ¶ Ca. j.

Terba ecclesiastes. Sicut dictus fuit in principio libri ꝓuerbioꝝ in tribus libris salomois traduntur tria sapiaꝝ extollentia magnifice: q̄ sunt ſm empedocle: mobilis effluentie. ꝑtem ptus future felicitatis: appetitus: z mentis illustratio: Et istud tertiū in ordine doctrine est primū q̄ via ē ꝑpēdiosa ad assecutionē aliorū. ꝓter q̄d tractatur i primo libro q̄ dicit pabole salomonis q̄ finito accedit ad scōm in libro ecclesiastes in quo tradit mobilis affluētie contemptꝫ. Circa quod sciendum q̄ tpe salomois sapientie studiū viguit in irlm: q̄ omnes reges terre z potētes veridebāt audire sapictiam salomonis: vt dī. tercō Regū. iij. Et q̄ circa felicitates boies multi⁹ arie dixerūt z dicebāt. Nam alī qui ponebāt eā in diuitijs: alij in delitijs z alij in honoribus: z sic de pluribꝰ aliꝭ bonis que ꝑ laborem humanū acquiri possunt in vita pñti. ño salomō voluit hāc questionē tractare in boc libro ostendendo q̄ in talibus bonis non cōsistit felicitas hois. ſ. in deo q̄ ē bonum infinitū. Et diuiditur liber iste i duas partes. s. in ꝓbemiū z tractatū: q̄ incipit ibi. Uanitas. ꝛc. Circa primū notificat actor huiꝰ libri ministerialis tm: q̄ deus ē actor principalis: z ꝓpter istū ad q̄ sapiētiā cū dicit. ¶ a Verba ecclesiastes. i. salomonis q̄ ecclesiastes dī. i. ociantor. q̄ ꝓ sapiaꝝ sibi data erat aptus ad ociandū z ꝓsuadendū aliꝭ veritatem: sc̄do q̄tū ad genus cum dicitur.

¶ b Filij dauid. qui fuit sanctissimus. Tercio q̄tuꝫ ad dignitatem cū dī.

¶ c Regis irlm. ita q̄ li regis refert ad dauid z ad salomonē: vter q̄ eōꝝ regnauit in hierusalem. z licet regnū ipoꝝ ad alia loca z ad alias ciuitates se extenderet: exprimitur tñ specialr irlm: q̄ erat metropolis i regno z electa ad dei cultum. ¶ d Uanitas. Hic incipit tractatus: z diuidit i duas partes q̄ prio salomon errores alioꝝ erdu lit. sc̄do ꝓpositū conclusit ca. vij. Prima adhuc in duas: q̄ primo ꝓponit intētū in generali: sc̄do ꝓsequit in speciali: ibi. Generatio. Propositū aūt suū ē excludere a vera felicitate illa a quibus ab aliꝭ ponebāt. s. diuitias z honores z ꝙsimilia q̄ habentur in pñti vita: z hoc ē q̄d dicitur.

¶ d Uanitas vanitatū. i. maxia vanitas. sicut charitas dī virtus virtutum: quia est maria interꝙ virtutes: z rosa flos floꝝ: q̄ pulchrior inter alios flores. ¶ e Dixit ecclesiastes. i. salomon⁹ q̄ dī ecclesiastes. i. cōcionator. q̄ ptractando opiniones alioꝝ de felicitate: arguit ad diuersas partes: vt videbit ꝓsequendo: z post determinat veritatem:

¶ f Uanitas vanitatū: repetitio ē eiusdē ad maiorem assertionem.

¶ g Et oia in ꝓbus ab aliꝭ ponit felicitas.

¶ h Uanitas. s. ſ valdeuana: eo mō loquēdi q̄ dī valde liberalis ipsa liberalitas: ꝓter quod in talibus non est ponenda felicitas de cuius ratione ē firmitas z ſtabilitas cū sit vltimum hominis bonum. Et ad probationem sui dicti in generali subdit: ¶ j Quid habet homo ꝙ ꝓ de vniuerso labore suo q̄tuꝫ laborat sub sole. in vita presenti q. d. quilibet pōt exiri q̄ non sequitur ex laboribꝰ suis nisi bonū ſtabile z amissibile salte ꝑ mortē quā ſi pōt euadere

g Generatio. Hic p̄sequit in speciali ad excludendum bona vite p̄ntis a vera felicitate. Et diuidit in tres partes ſm numer̄ eor̄ q̄ excludit: ptes patebūt p̄sequēdo. Primū aūt q̄ intendit excludere ē ſcia humanitus acquisita que inter alia videtur maius bonum. Unde et multi philosophi posuerunt in ea beatitudinez hominis dicentes eū tūc eē felicē quādo in ei⁹ mente describitur totus orbis p̄ sciaz pfectaz. Hoc aūt excludit i hoc cap̄. ſ. quia ipō excluso alia in quo dā generali sūt exclusa cuz sint bona minora. In hoc aūt sic̄ procedit: q̄ p̄positū p̄mo dicit primo i ſa entia speculatiua: ſcdo in practica: ibi. Dixi cuncta. Tercio infert cōclusio intenta: ibi. Locutus sum. Prima in duas: q̄ ostendit p̄positum p̄ia p̄ rationē: ſcdo p̄ experientiā: ibi. Ego ecclesiastes. Prima in tres ſm tres rōnes: ſcda ibi: Non saturat: tercia: ibi. Quid est q̄ fuit. In p̄ma p̄te facit talē rōnem. Illa scientia q̄ ē valde impfecta nō p̄t dici felicitas bois q̄ de rōe felicitatis ē q̄ sit bonū pfectū: ſ illud q̄ modicū ē q̄ nihil reputat. ꝯ. phi. ſ scia acq̄sita quecūq; modica est t impfecta. ergo ꝛc. Circa istā rōnem sic̄ procedit: q̄ p̄io declarat vñ impfectio t modicitas scie acq̄site. p̄cedit. ſcdo p̄positum cōcludit: ibi. Cuncte res difficiles. Circa primū sciendū q̄ ois scia humanitus acq̄sita originēbr ex cognitione sensibiliū: sensibilia bo sunt in continua trāſmutatione. saltē q̄tū ad plures sui p̄prietates. p̄ter q̄ dicit phs ibi: erūt q̄ nō p̄t de eis aliqua veritas affirmari. iiij metaphisice. Et licet eor̄ dictū non sit ver̄ tñ ex tali dicto eorū q̄ fuerunt maxime inquisitores veritatis vt dicit phs ibi: dē apparet difficultas: reperiendi aliquā veritatem p̄ inq̄sitionē humanā. Et q̄ sequit q̄ talis cognitio veritat̄ modica ē t impfecta. Primo igit̄ salomon ondit mutabilitatem in corp̄ib⁹ mixtis dicens: h g Generatio p̄terit t generatio aduenit. ſ. alia numero: q̄ que corrūpunt non redeūt eadē numero: ſcdo de generatione: t ista variatio generabiliū t corruptibiliū apparet ad sensum in oib⁹ corpoibus mixtis. i b Terra vo in eternū stat: imobilis a parte post t non a parte ante. q̄ p̄ creationē incepit esse: t hec imutabilitas intelligit q̄tū ad corp̄a inferiores p̄ celū existes: ptes aūt supiores alterant t trāſmutāt̄: t q̄ talis alteratio t trāſmutatio in elementis t mixtis causatur ex motu celi: bo: t p̄ti ſsime ex motu solis in obliquo circulo: iō subditur: k Oritur sol t occidit: et apparet ad sensum. l Et ad locum suum reuertit. i. ad ortum siue orientem. m Ibiq; renascens: non q̄ sit alius sol in numero: ſ idē in puncto orientis apparens de nouo.

n Gyrat p̄ meridiē. in motu ēt ab oriente in occidentē declinat versus polū antarticū siue meridionalē. o Et flectitur ad aquilonē. in motu ēt suo ab occidēte in orientem flectit ad polū articū seu aquilonarē. p Lustrans vniuersa in circuitu p̄git spūs. i. sol qui dr spūs. nō q̄ habeat aiam. Corpa ēt celestia inanimata sūt ſm damascenū: ſ q̄ influentia eius causat vitā in istis inferioribus sicut cā vniuersalis: bō ēt generat bominem t sol: vt dicit phs. ij. phisic̄. q Et in circlos suos reuertit. q̄d duplicit exponit. Uno mō q̄ oi die mutatur eius circulatio appropinquando magis ad tropicū estiualē vel ad tropicū byemalez. Alio modo q̄ ſm astronomos sol plures bz circulos ſ. equantē referentē: t epicicliū: ista tñ determinate dicere magis p̄tinet ad aliā scientiā. Consequenter ondit mutabilitatē circa elementū aque dicens. q Omnia flumina intrant mare. q̄ etsi aliqua flumina aliqñ absorbeant a terra: alibi tñ ereūt t vsq; ad mare currūt. r Et mare non redundat. ex eundo. p̄ter hoc ripas suas: cuius cā subditur cū dicitur. s Ad locum vnde ēreunt flumina reuertuntur. ſ. de mari. que quidē reuersio dupliciter intelligitur. Uno mō q̄ p̄ vias subterraneas de mari fluūt aque ad loca remota. t motu naturali possunt tātū ascendere quāta ē altitudo supficiei maris: t adhuc pl⁹: q̄a transeūdo sic p̄ terram efficiuntur dulces p̄ talem collationez: q̄ p̄ ons leuiores q̄ aque mar̄ salse t sic erūpunt i fontes t flumia in loco altiori q̄ sit supficies maris: t sic naturali motu iterum fluunt ad mare. Alio modo q̄ p̄ influentiam solis t stellarum eleuantur vapores humidi a mari: t cōdensantur in nubes que p̄ ventos deferuntur longe sup aridam t tandē resoluunt̄ in pluuias. ex⁹ quib⁹ augmentantur flūina ad mare currentia. t Cuncte res. Hic concludit. p̄positum: ex quo cū cognitio hūanitus acq̄sita ex sensibilibus bz ortum: ex quibus cū difficultate inuenitur veritas bene concludit dicens. Cuncte res difficiles. ad intelligendū. Et q̄ dicit Hieronymus in prolo. sup pentateuchū. Quod melius nouimus: melius t pferimus: t p̄ oppositum q̄ min⁹ bene intelligimus minus bene pferimus. ideo sequit u Non potest eas homo explicare sermone: q̄ nō p̄t eas ad plenum intelligere: ſ tñ. valde impfecte: vt patet de folio vel fructu arboris: de quibus nullus quantūcunq; studuerit potest ad plenum veritatem dicere. vtpote quare est tante quantitatis p̄cise: vel talis figure: sapor is: aut virtutis: vnde q̄ talis herba vel fructus sanet talē infirmitatem: dicitur saltem in pluribus q̄ hoc nō habet a tota specie: id est ab aliqua. p̄prietate consequente speciem que tamen nō nominatur eo q̄ ignoratur r Non saturatur. Hic ponitur ſcda rō que talis est: De ratione felicitatis bñane est appetitus hominis to taliter quietare. aliter non haberet rationem vltimi finis: ſed scientia quecūq; acquisita non terminat appetitum bois ſ magis excitat ad amplius sciendū: vt pz p̄ experimentū. ergo ꝛc. Minor huius rationis ponitur cum dicitur.

r Non saturat oculus visu ꝛc. Inter alios sensus visus maxime deseruit in acquisitione scientie p̄ inuestigationem: auditus aūt in acquisitione scientie p̄ doctrinam. t ideo per hoc intelligitur q̄ scientia vtroq; modo acquisita non terminat hominis appetitum: t non est alius modus acquirendi via humana: p̄ter q̄ in tali scientia non est felicitas ponenda.

x Quid est. Hic ponitur tercia ratio que talis est: De ratione felicitatis est permanentia stabilis. vnū. j. etbi. dicit philosophus q̄ felicitas non est mirmicoleonta: quod est animal variabile in diuersos colores. sed cognitio humanitus inuenta variabilis est: quia dicta maximorum philosophorum t doctorum q̄ vno tempore tenentur p̄ro firma auctoritate: postea p̄ro bantur: t iterum sub alijs verbis vel eisdem renouantur: vnde t circa primum principium. falsicet de quolibet affirmatio vel negatio: de nullo vero simp̄ diuersis temporibus: contraria senserunt philosophi vt patet iij. Metaphisice. ergo in tali notitia non est felicitas hominis ponenda. Huius rationis ponitur minor q̄tum ad eius virtutem satis diffuse cū dr.

y Quid est quod fuit. tam in rebus q̄m hominum opinionibus:

z Ipm q̄d futurū ē. licet tempore intermedio cessz t

datū sit obliuioni. ꝛ ad ide ꝑtinet qđ subdit.

a Quid ē qđ factū ē ꝛc. ē em repetitio eiusdē sententie ad maiorē exaggerationē. b Nihil sub sole nouū. licet videatur boib⁹ m oderniis: ꝛ subdit cā.

c Jā em ꝓcessit in seculis ꝛc. Un dicat ꝑbs. ij. metre oroꝝ q opiniones ꝛ dicta sapientū que videt de nouo inuēta fuerūt in auctoritate ante p lōga tpa ꝑ p incendia vel inundationes vel hominū mortes libri eoꝝ fuerūt corrupti ꝛ dicta eorū obliuioni tradita: et sic postea videt de nouo inuenta cum tñ no sit ita. Et dictis ptz seqns lia.

d Ego ecclesiastes. Hic ꝓsōn salomon ostendit ꝓpositū p experimētū: q⁹ sicut dictuꝝ ē ꝑ. ꝛ hic iterꝝ dr ipse fuit sapientior aliis sui tpis ꝛ etiam ꝓcedentibus q ruꝝ erat memoria: ꝛ tñ tāq⁹ exptus: dicit hic q talis scientia bꝫ anneram antietatem animi ꝛ laborē: ꝛ p ꝑns licet talis scientia sit bona: nō tñ ē tantū bonū q in ea felicitas bois sit ponēda: et hoc est qđ dicit: e Ego ecclesiastes fui rex israel. i. sup oēs tribꝰ isrl. vt ptz. ij. Regum

e Jn irlm. que est metropolis illius regni. f Et ꝑposui in aio meo querere ꝛc. scientia acquisitā.

g Hanc occupatiōez pessimā: in hebreo dr malā. licet tñ scientia acq̄sita sit bona ꝛ p ꝑns occupatio ad eam consequendam ē bona p se. vt tñ mala p accidēs in qntū bꝫ laborē ꝛ afflictiōem studij anneram: vel q⁹ aliqñ ē impeditiua maioris boni. s. deuotionis ꝛ oꝛōnis.

h Vidi. Hic ostendit salomon q in scientia practica nō ē bois felicitas: ꝛ facit talē rōnē. Inter scientias practicas illa melior ē q ordinat ad bonū regimē cōitatis s. politica quāto bonū cōe melio⁹ē bono singularis psone: ꝫ in hac nō cōsistit felicitas bois: q⁹ habet multam afflictionē ꝛ vanitatē anneram: ergo in nulla scia alia ꝓactica ꝑsistit felicitas bois būana. Mediū aūt bꝰ rōnis cū sua ꝓbatione ponit cū dicit. i Vidi cūcta q sub sole fiunt. p sciam practicā cⁿ finis ē opus. j Et ecce vniuersa vanitas: dī aūt aliquid vanū qđ nō attigit finem intētū: sicut medicina dī vana q nō inducit sanitatem: ꝛ sic frequēter ꝓtingit in scia politica. cuius finis est ciues facere bonos ꝛ studiosos: io subditur.

k Peruersi difficile corrigūtur. p scientiā politicaꝝ cōitatis rectoribus. l Et stultoꝝ infinit⁹ē numer⁹. i. valde excedēs numeꝝ alioꝝ: ꝛ sic politica q ordinatur ad boc q ciues fiant boni ꝛ studiosi: bꝫ effectum in paucioribus: et sic habet afflictionē anneram in regentibus. m Locutus sū. Hic salomon concludit cōclusionē intentā. s. felicitatē bois nō ꝑsistere in scientia speculatiua seu practica dicēs: Locutus sum in corde meo dicēs. Ecce magnus effectus sū. vt ptz. iij. Regū q⁹ nullus ex regibus ꝓcedētibus fuit ei similis in potētia ꝛ diuitijs. n Et ꝓcessi oēs sapia ꝛc. sicut dr. iij. reg. iiij. Et ꝓcedebat sapientia salomonis sapientiā oīm orientaliū ꝛ egyptioꝝ: ꝛ erat sapientior cūctis hominibus.

o Et mens mea multa cōtem. est sa. q⁹ disseruit de aliis ꝛ plātis ꝛ cedro que est in lybano vsq⁹ ad hysopum q egreditur de pariete. p Et didici. q⁹ nō solū habuit scientiam infusā a deo ꝫ etiā acquisitam.

q Dedi cor meum vt sarē prudentiam. q⁹ dirigit i agibilib⁹ būanis.

r Et cognouit doctrinaꝝ .i. veritatem diuine legis. s Erroresq⁹ circa diuina.

t Et stulticiā. circa humana ad euitandum. s. ꝛ impugnandū. v Et agnoui q⁹ in his q⁹ esset labor ꝛc. sicut ꝓz ꝑ predicta. ꝛ ad huc rō alia inducit cū subditur.

x Eo q⁹ in multa sapientia. s. humana. y Multa sit indignatio. talis essi scientia inflat. s. Coꝝ. viij. Sapbia ꝺo inflatiua indigitur defacili.

z Et qui addit scientiā. s. talem: addit ꝛ dolorem: quia indignatiōnis ꝛ ipatientes intra se sentiunt miltas antietates.

Capitulum. ij.

Jri ergo. Hec est secūda pars in qua ostendit salomon nō esse felicitatē in delitijs corporalibus. Et primo multipliciter ostendit ꝓpositum. Secūdo cōcludit intentū: ibi. Quis vrabit. Prima in duas: q⁹ primo ostendit ꝓpositum rationib⁹ sūptis ex vita delitiosa: secūda ex adiuncta sibi cura: ibi. Rursus. Prima in duas: q⁹ primo ꝓcedit rōne: secūdo exprimento: ibi. Magnificaui. Prima adhuc in duas. q⁹ primo ostendit ꝓpositum: secūdo infert coꝝ relariū: ibi. Cogitaui. Circa primā facit talem rationez. in illo nō consistit felicitas humana cⁿ delectatio est quasi momentanea. q⁹ felicitas est bonū stabile ꝛ firmuꝝ vt ptz ex ꝓdictis: sic aūt est de delitijs corpalibus ergo ꝛc. Virtutem aūt bꝰ rationis ponit ꝓinuando se ad precedentia dicens. a Dixi ergo in corde meo vadam ꝛc. q. d. ergo scientia nō est sūmū bominis bonum: sed habet laborem annexū vt dictum est: Conuertam me. ad videndum delitiose.

b Et vidi. i. statim ꝓcepi. q. d. quilibet pōt statim ꝓcipere

c Qz hoc q⁹ esset vanitas. i. nulli⁹ momenti. ꝓter b: enitatem delectationis que est in huiusmodi delitijs. vnde dicit Greg. homelia. xxv. Delitie corporales cum non habetur graue in se desiderij accendunt: cū vo habite eduntur comedentem ꝓtinus in fastidiū ꝑ satietatē vertunt: et sicut ē de delectationibus gustus: ita et de delectationib⁹ tactus qui ē in veneris consistit. d Risum q⁹. i. ineptaꝝ leticiā. e Reputani cor meum. q⁹ conuertit in tristiciā.

e Et gaudio dixi. q⁹ hō gaudet de veritate inuenta.

f Quid frustra decipis. estimādo felicitatē i delitijs.

g Cogitaui. Hic infert corelariū ex ꝓdictis. Erḡ ei vita delitiosa ē modici valoꝝ? ipa impedit a ꝓsecutōe sapie q maius bonum est: quanto spiritualia corporalib⁹ ꝓponuntur: ḡuis nō sit tantū bonū vt in eo ponat bois felicitas vt dictū ē capi. ꝓcedenti: motus ex bis. g Cogitaui in

corde meo abstra. a vino. inoderate sumẽdo (h) Carnem meã. vt sic nõ p̃ualeret spiritui: & subiũgeret ei.
(i) Vt animũ meũ transferre ad sapiam. a q̃ nõ impediẽt p̃ vinũ moderate sumptũ cũ acuat ingeniũ. Et q̃ pt̃s q̃ abstractio a vino nõ accipiẽ hic simplr & cũ moderamie: vt dictũ ẽ.
(k) Donec viderẽ quid eẽt vtile filijs hoim: ad p̃sequendũ felicitatẽ q̃ ẽ sũmũ bois bonũ.
(l) Magnifi caui. Hic p̃ir exp̃imẽto declarat felicitatez bois ñ p̃sistẽ in corporalib⁹ delitijs. et hoc primo declarat i p̃sona. p̃ria: scdo i p̃sona sibi p̃iũcta. ibi. Rursus. Pria in duas: q̃ p̃io declarat ꝓpositum: & scdo ex dictis mouet dubiũ: ibi quid ẽ iñ̃. Circa primũ diffuse oñdit se exptũ fuisse ea q̃ faciũt ad delitias corporl̃ nec inuenisse ibi felicitatẽ dicẽs: Magnificaui opa mea & qualiẽ subdit̃ spẽciali.
(m) Edificaui mibi domos. pulchras & delectabiles: que magnã ptem ꝓsert̃ ad vitã delitiosam. (n) Et plantaui vineas: feci hortos. &c. q̃ faciũt ad delitias ex loq̃ pulchritudine & fruct⁹ plenitudine. (o) Et extruxi mibi piscinas aq̃ꝝ. ad decorationẽ loci & eius fructificationẽ. (p) Possedi seruos & ancillas &c. vt seruirent mibi ad nutũ i oib⁹ q̃s est valde delectabile boi. (q) Armẽta q̃s &c. vt haberẽ abiũdãtias diuitiaꝝ naturaliũ & etiã artificialiũ: ió subdiť. Coaceruaui mibi argẽtũ &c. (r) Feci mibi cãtores & cantatrices. ad delectationẽ auditus. (s) Et delitias filioꝝ hoim. multiplicando mibi vxores & cõcubinas: que p alijs dicunt̃ delitie hoim. vñ dr. iij. Reg. xj. Fuerũt ei vxores q̃ regine septingẽte: & cõcubine trecẽte. (t) Cyphos & vrceolos. & hoc ad delectationem gustus. (v) Sapientia q̃q̃ p̃seuerauit mecũ. l. vsq; ad tempus in quo p̃ mulieres fuit deceptus. (x) Et oĩa que desiderãt oculi mei nõ negaui eis: et p̃ponendo me oibus delitijs & hãc. l. vitã voluptuosam. (y) Ratus sum parte meã. i. felicitatez: deceptus eñ a mulieribus cecidit in hũc errorẽ. (z) Cũq; me cõuertissem. ad verius cogitãdũ de istis.
(a) Vidi in oib⁹ vanitatẽ. q̃ non addũt vꝝ bois bonum
(b) Et afflictionez animi. q̃ delitie anteq̃ habeanť p̃ desideriũ affligũt: & habite p̃ satietatẽ i fastidiũ vertunt vt p̃dictũ est. (c) Et nihil p̃manere sub sole. q̃ tales delectationes sunt quasi momentanee. (d) Transiui ad cõtem. sapien. &c. i. consideraui q̃ labor circa acquisitiõem scientie. & maxime de diuinis q̃ ꝓprie dicãť sapiẽtia: vt dicãť. j. met. aphisice. melior ẽ q̃ cꝛpis delitie. Et hoc loco & alijs consimilibus. dicunt quidam salomonem penituisse in fine seo illa penitentia non videtur sufficiẽs fuisse & ꝓfecta vt plenius dixi ẽ. puer. xxx.
(e) Quid est iñ̃q̃. Hic circa p̃dicta mouet dubium. Et dicitur in tres ptes: quia primo mouetur questio. scdo p

vcarnẽ meã: wvt animũ meũ trãsferrẽ ad sapiaꝝ: xvanitatẽq̃ stulticiã: ynec viderẽ q̃d esset vtile filijs hoim: q̃ facto opus ẽ sub sole numero diez vite sue. zMagnificaui opa mea. aa Edificaui mibi domos. bbplantaui vineas: feci hortos & pomeria & cõseui ea cuncti generis arboꝝ. ccet extruxi mibi piscinas aq̃ꝝ vt irrigarẽ silua lignoꝝ germinantium. ddPossedi seruos & ancillas multãq̃ familiã habui: eearmenta q̃q̃ & magnos ouium greges: vltra oẽs q̃ fuerunt ante me hierlm. Congregaui mihi argẽtũ & auꝝ: & substantias regũ & p̃uinciaꝝ. ffFeci mihi cantores & cantatrices ggdelitias filioꝝ hoim. hhcyphos & vrceolos ad vina fundẽda & supergressus sũ opib⁹ oẽs q̃ ante me fuerũt i hierlm. iiSapia q̃q̃ p̃seuerauit mecuꝝ: kkq̃ oĩa q̃ viderauerũt ocli mei nõ negaui eis: nec phibui cor meũ q̃n oĩ voluptate fruẽr: & oblectaꝝ sez in his q̃ ꝓpauerã. llEt bancrat⁹ in labore meo: hoc fuit pars mea ꝛ de omni labore meo. mmCũq; me conuertissẽ ad vniuersa opa q̃ fecerãt manus mee & ad labores in q̃b⁹ frustra sudaueraꝝ: nnvidi q̃ oĩa vanitas & afflictiõ animi: ooet nihil̃ permanere sub sole. ppTransiui ad cõtẽplãdã sapiam: erroresq̃ & stulticiã: qqQuid ẽ iñ̃q̃ hõ⁹ vt seq̃ possit regem factorem suũ: rrEt vidi q̃ tã tũ ꝓcederet sapia stulticiaz ssq̃ntũ differt lux a tenebris ttSapiẽtis oculi in capite eius: uustult⁹ in tenebris ambulat. et vidici q̃ vn⁹ vtriusq; eẽt interit⁹: & dixi in corde meo. Si vn⁹ & stulti & me occasꝰ erit

nitur solutio: ibi. Et vidi. tercio subditur quedam obiectio: ibi. Et vidici. Circa primũ quia fecerat mentionẽ de contemplatione sapientie que est cognitio diuinoꝝ. ideo mouet questionem dicens. (f) Quid est iñ̃q̃ homo. i. cuius virtutis. (g) Vt sequi possit regem factorem suum. i. deuz aliquo modo attingere per cognitionẽ creaturarum. Salomon autem loq̃tur in hoc libro vt concionator.

Et ideo frequenter loquitur in p̃sona aliorum: ñ solũ vt ra dicentium sed etiam errantium: vt ex contrarijs allegatis veritas magis appeat. Fuit autem quidaz nomine symonides dicens: q̃ homo non debeat querere cognitionem diuinoꝝ et eorum que sũt supra se: quia cuz sit mortalis debet eum tm̃ mortalia sapere: vt habetur. x. ethico. quẽ phlos. reprobat ibi dez dicens: q̃ licet homo ex pte cꝛpis sit mortalis: tñ ex parte intellectus qui est principalior hominis pars ẽ q̃d immortale & diuinum. et sic debet se trahere q̃ntũ p̃test ad immortalia et eterna p coꝛ cognitionẽ et amorem. Ex persona igitur illius symonidis vel alterius similis videtur salomon querere. Quid est iñ̃q̃ homo &c. q. d. non videtur ei vtile aut decẽs querere talia.
(h) Et vidi. Hic ponitur huius questionis solutio in q̃ ostendit q̃ cognitio de diuinis est valde vtilis: q̃z cum sit superior habet iudicare de inferioribus scientijs: ió dicatur.
(i) Et vidi. i. intelleri: visus eñ inter alios sensus plures differentias rerum ostendit: primo methaphisice: et ió nomine actus videndi frequenter significať actꝰ intelligendi. vt cum dicitur. Tu vides tu boc. i. intelligis.
(b) Oẽ tãtũ p̃cedere sapientia. i. diuinoꝝ noticia.
(j) Stulticiam. i. huius noticie carentiam.
(k) Quantum differt lux a tenebris. noticia eñ recipit nobilitatem ab obiecto. & ideo dicit. p. bus libro celi et mundi q̃ desiderabilius est modicum cognoscere de superioribus & diuinis: etiã mediotopico: q̃ multa etiã p certitudinem de inferioribus & terrenis: ió subditur.
(l) Sapientis oculi in capite eius. i. in superiori parte anime que vacat diuinoꝝ contẽplationi.
(m) Stultus in te. am. q̃z sola terrena & sensibilia considerat: que cõparata ad deũ sunt quedam tenebre.
(n) Et vidici. Hic contra p̃dicta solutionem ponitur q̃dã obiectio: & hoc ex p̃sona illoꝝ q̃ negauerũt aie humane imortalitatẽ: ex q̃z p̃sona dr. j. ay. ca. Nihil habz bõ iumento amplius: q̃d si esset verum: homo se tõlr exponeret delectatiõibus carnis: sicut animalia bruta ideo dr. (o) Et vidici q̃ vnus vtriusq; .l. sapientis

et stulti esset interitus: q3 si nihil maneret de vtroq; p̄ morte: sapiēs nō expectat p laboze suo p̄miū nec stultus pena: iō subdit. ¶a Quid mihi ꝓdest ꝛc. q̄si dicat nihil. iō subdit. ¶b Aiaduerti q̄ hoc ēt vanitas. s. laborare i acq̄sitiōe sapie: q3 totū perit i morte.

c ¶Nō em̄ erit memoria sapiētis sil̄r vt stulti. i. sicut nec stulti.

¶d Impetuū .i. temp⁹ longuz

¶e Et futura tē poza ꝛc. 3 ptz ex dictis lra 3 ꝺdu ditur. ¶f Et ic circo teduit me vite mee. eo q̄ ipam nō attigit aliq̄ bonū stabile 3 pmanēs: ideo sequitur.

¶g Uidēte3 ma la vniuersa esse. i. defectiua.

¶h Et afflictiō3 spūs. q3 etiā studiū sapiētis habet afflictōes annexas: vt dictū ē capi. p̄cedēti: sicut 3 occupatio stulti q̄ vacat de litijs co3 palib⁹. Sil̄r quaz acq̄sitio habet multas ānectates annexas: 3 possessio statim p satietatē hz fastidiū annexū vt dictū est ꝺ. hanc autez obiectōz nō soluit salomon cū tñ sit ꝑa veritatē. Cui⁹ duplex ratio pōt ee. Una q3 accipit manifeste falsum: scz q̄ non sit alia memoria sapiētis 3 stulti: q3 vna ē ad laudem: alia ad vituperium: vñ dicit ꝓuer. x. Memoria iusti cū laudib⁹: 3 nomē impio3 putrescet. Alia ratio q3 soluit p illud qꝺ hr̄. j. xij. vbi ponit intēta ꝺclusio in ꝺ libro: ibi em̄ dr de morte bois. Reuertat̄ pulueis in terrā vnde erat: 3 spūs redeat ad deū q̄ dedit illū. vt. s. recipiat p meritis mercedē: vel p demeritis penā: 3 sic nō vnus ē interitus sapiētis 3 stulti: vt hic assumitur. idē dr de iustis ꝑ. cxv. Preciosa in ꝓspectu dñi mors sanctoz eius: 3 de iniustis. cxxiij. Mors peccatoz pessima. Rursus. Postq̄ declarauit ꝓpositum circa delitias rationibus sumptis ex ipsis delitijs. hic consequenter idē ondit rationibus sumptis ex anneris curis. Et diuidit in duas ptes: quia primo salomon ostēdit ma liciā huius cure in speciali. scdo magis in generali: ibi. Quid em̄ ꝺderit. Circa primū sciendū q̄ ad fruendus delitijs p̄cerigit magna cura in acquirēdo illa quibus hō viuat delitiose: Pater vo quodāmodo manet in filio. cū sit de substantia eius: 3 ió si certus esset pater q̄ sapienter vteretur diuitijs 3 delitijs p laboze suū acq̄sitis: in hoc esset magna delectatio patris: ꝺ ignorat quia frequēter accidit ꝑtrariū. Sic igit̄ dicit:

¶i Rursus vtestatus sū omnem industriā meā ad acquirendū bona tpalia: 3 patet ex dictis litera vsq; ibi:

¶k Et hoī ocioso: q̄ bona sibi derelicta a parētibus ñ expendit in bonis operibus: sed in ꝓdigalitate 3 vanitatibus. ¶l Quid em̄ ꝺderit. Hic consequēter ostēdit curam supfluam esse malam magis in generali: q̄ lis est cura hominis auari qui multū affligit in acquirendo: et auaritia non ꝑmittit eum acquisitis vti: 3 hoc ē quod dicit: ¶l Quid em̄ ꝺderit hoī. s. auaro 3 tenaci.

¶m De vniuerso labore suo: corporaliter. n ¶Et afflictione spiritus. mentaliter: q3 vtroq; cruciatur: 3 ō nocte 3 de die: ideo conducitur. ¶o Et hoc nonne vanitas est. i. labor in anis 3 sine fructu. q. ꝺ. sic. ideo viteri⁹ concludit.

¶p Nonne melius ē comedē: 3 bibē. i. decenter viuere de bonis acquisitis.

¶q Et ostendere anime suę bo. de la. suis. exponendo p̄tez bonoz suoz in operibus pietatis 3 liberalitatis.

r ¶Et hoc de manu dei est. i. bonum a deo concessum: ñ tñ est tantum bonum q̄ sit felicitas humana.

¶s Quis. Hic vltimo ponitur intenta conclusio in hoc capitulo. et est duplex: secunda: ibi. Homi bono. Prima ē de delitijs corporalibus q̄ in illis non consistat felicitas. Et facit salomon talem rationem: expto credendum est: ego autez super omnes expertus sum delitiarum vsum: 3 tñ diri q̄ i hoc non cōsistit homínis bonuz: ꝓter quod est mihi credendum: hui⁹ rationis ponit minozem dicens:

s ¶Quis ita deuorabit. vnde dicit. iij. Reg. iij. Erat autē cibus salomois p singulos dies. xxx. chori simile: 3. xl. chori farine. x. boues pingues: viginti pascuales ꝛc.

¶t Et delitijs affluet. i. mulieribus. v ¶Et ego. q. ꝺ. nullus. vnde dicit. iij. Reg. q̄ erant ei vxores quasi regine sepingente: vt allegatū est ꝺ. eodē ca. ¶x Homini bono. Hic ponit scda conclusio: 3 ē vcura humana circa tēporalia de qua locutus est ꝺ. ideo concludēdo dicit: q̄ illa q̄ ē bene ordinata bona est dicens: ¶y Hoi bono. i. viuenti sm rectam rationem. ¶y In conspectu suo. hoc addit ad excludendū hypocritā qui non ē bonus in ꝓspectu dei

¶z Dedit deus sapiētiā. i. noticiam de diuinis.

¶a Et scientiā de agibilibus hūanis. b ¶Et leticiā. sic ē in vtroq; 3 libris correctis. i. vitam iocundā bene vtendo tpalibus bonis. Et ꝓpter ꝺcludit ptrariū de cura supflua 3 inordinata dicens. ¶c Peccatori aūt dedit. i. dari p̄misit. ¶d Afflictionē 3 curā supfluā. circa tpalia cōgreganda. ¶e Ut tradat ei qui placuit deo. et nō accipitur hic tradat sic q̄ talis voluntarie det bonis hominibus: ꝺ qz ipō moueniē frequēter tradunt talib⁹: sicut mortuo Habal bōa ei⁹ venerit ad dō. j. Reg. xxv ¶f Sed 3 hoc vani tas ꝛc. i. cura in tali cōgregatiōe bonoz quibus acquirēs non vtitur ꝺ alijs tradūtur.

¶Caplm. iij.

OMnia tempus habent. Hec est tercia pars huius libri: in qua a felicitate hominis excludit longeuitatem: que ab omnibus solet ꝺsiderari exceptis paucissimis 3 valǫ perfectis sicut paulus apostolus dicit

philip pē.ſ. Deſideriū hūs diſſoluj z eē cū xp̄o. Et diuidit̄ in tres ptes: q̄z primo ſalomō ponit ſuā tēdā cōtiōem. Scdo quo ad hoc obiectoz ſoluit ibi. Vidi afflictōnes. z tercio infert intentā ꝯclūſiōem: ibi. Et reprehendi. Circa primū ad ſuū ꝓpoſitū declarādū inducit alternatōes plurimas de duratiōe z termiatōe rerum corruptibiliū oſtendēs q̄ ē certa periodus a natura duratiōis ſeu actoz nature inſtituta: inter quas ē periodus hūane vite q̄ dz bō eſſe ptētus ſicut z certa periodo ſibi data a natura. Et diuidit̄ i quatuoz ptes ſm quatuor temporū varietates: z patebūt ptes ſequendo. Prima aūt varietas reſpicit ortū z occaſum: z banc cū aliis tāgit in q̄dā generali dicens a. Oia tp̄a bñt. ſue duratōis limitatū

ſa ſub celo. [c]Tēpus naſcēdi [b] z tp̄s moriēdi. [c]Tēp⁹ plātādi: [f] z tp̄s euellēdi q̄ plātatū eſt. [g]Tēp⁹ occidēdi: [h] z tēp⁹ ſanādi. [i]Tēp⁹ deſtruēdi: [k] z tp̄s edificandi. [l]Tem p⁹ flēdi: [m] z tp̄s ridēdi. [n]Tē p⁹ plāgendi: [o] z tp̄s ſaltandi [q]Temp⁹ ſpargēdi lapides [r] z tp̄s colligēdi. [s]Tēp⁹ amplexādi: [t] z tp̄s lōge fieri ab amplexib⁹. [v]Tp̄s acq̄rendi z tp̄s p̄dendi. [x]Tempus cuſtodiēdi: [y] z tp̄s abiiciendi:

[3]Temp⁹ ſcidēdi [3] z tp̄s ſuēdi. [a]Temp⁹ tacēdi: [b] z tp̄s loquēdi. [c]Tēp⁹ dilectiōis: [d]et tp̄s odij. [e]Tēp⁹ belli: [f] z tp̄s pacē. [g]Quid hz ampli⁹ [h]bō ō laboze ſuo: [i]Vidi afflictiōnē [k] quā dedit d⁹ filijs hoīm ū [l]vt diſtēdāt i ea [m]Cūcta fec̄ bōa i tp̄e ſuo: [n] z mūdū tradidit diſputatōi eoz [o]vt nō inueiat hō op⁹ q̄ operat⁹ ē d⁹ [p]ab initio vſq̄ ad fīē: [q]Et cognoui q̄ nō eēt melī⁹ ni ſi letari: facē bene i vita ſua

ſt̄ quod fuit acquiſitū tribui iude tpe dauid: z perditum tpe roboam: tēt̄ ad vnā ptem: z tpe ſedechie tēt̄ ad reliquam. Tercio tēt̄ ad vſum ui cuſtodiendo cū dicitur. [x] Tempus cuſtodiendi. q̄ non imminet maius piculū ex cuſtodia. [y] Et tempus abiiciendi. q̄ iminet maius piculum ſicut quis ꝓiat merces in mari ne ſubmergat. Quarto tēt̄ ad vſuz veſtimē to z cū dicitur.

[3] Temp⁹ ſcindendi. ſ. pannos ad formandū ve ſtes.

3 [Et temp⁹ cōſuendi p⁹ ſciſſionem. Aliter exponūt alij.

[3] Tempus ſcidēdi ſcz regnuz iſrl in duo tempore roboam.

3 [Et temp⁹ cō ſuendi. i. recolligendi: et hoc in chriſto.

[b] Et ſuis ſpa. Inſe. vni. ſub celo. cōpa eīm celeſtia ſūt incorruptibilia: z iō nō habēt limitatiōem duratiōis a parte poſt. Conſequenter ponit alternatiōem duratiōis a parte ortum z occaſum: z primo in animalib⁹ generaliter inter que continet homo. qui ē nobiliſſimū animaliū. dicit igitur: [c] Tempus naſcendi: q̄ inter ꝓceptū hois z alioz animaliū z eoz ortū ē certum tempus a natura determinatum: licet aliquando plongeē vel minozetur ſm maiorem vel minorē virtutem nature. [d] Et tempus moriendi. in ſenectute ꝓdo būane vite deficiente: licet aliquando magis z minus plongeē ſm varietatē cōplexionis. et agit ibi de morte z vita nāli. ſcdo in vegetabilib⁹ cū dicit. [e] Tempus plātandi. ſ. in vre. [f] Et tempus euellendi. q̄d plantatū eſt in autūno: tēt̄ ad illa que nō faciunt fructū niſi ſemel in anno: in aliis ctiā quando ceſſant fructū facere ſm ꝓdū nature ſue. Tercio in boibus ſpecialiter z tēt̄ ad mortē violentā cū dicitur.

[g] Tempus occidendi. aduerſarios iuſticie vel reipublicē. [h] Et tempus ſanandi: q̄n aliqui ex eis remanēt vulnerati: z ꝑmittit eis vita ex aliqua cauſa rationabili: tūc ei intēdēdū eſt eoz ſanatōi. Quarto in artificialib⁹ cū dicit. [i] Tempus deſtruēdi. edificia in quib⁹ ſunt malorum receptacula. [k] Et tempus reedificandi. q̄n reedificatio exp̄dit p republica. [l] Tēp⁹ flendi. Hec ē ſecunda ps in qua ponit alternatio circa hominis ſtatū cuz dicit: Tempus flendi. in infortunijs. [m] Et temp⁹ ridendi. in cuſortunijs. [n] Tempus plāgendi. in funeribus vel mortuoz. [o] Et tempus ſaltandi. i. tripudiandi in nuptijs coniugatoz. [q] Tempus ſpargēdi lapides in deſtructōe fortalicioz in quib⁹ aduerſarij habitabant.

[r] Et tempus colligendi. ſ. lapides ꝓ reedificatōe: vt ibi habitēt boni ciues. [s] Tempus amplexandi. Hic ponitur tercia alternatio circa vſum: z primo vroz cū dicit. Tempus amplexandi. i. vacādi generationi: z ē tp̄s iuuentutis coniugij. [t] Et tp̄s lo nge fieri ab amplexib⁹ ſ. in ſenectute virtute generatiua deficiēte: z etiā q̄n ē cōis afflictō populi: tūc eīm debēt hoies ſe retrahere a delitijs z marie veneroz. vt dei miſcōia facili⁹ impetrent: vnde dicunt hebrei q̄ tpe diluuij hoies z bruta animalia in arcba exiſtentia ꝓtinuerūt a coitu: z ſatis patz ex textu: q̄ egreſſis de arcba dixit deus: Creſcite z multiplicamini ꝛc. Geñ. ix. Scdo tēt̄ ad vſum rerū in acquirēdo z perdendo cuz dicit. [v] Tempus acquirendi ꝛc. mercatores eīm vno tpe lucrant̄: alio perdunt. Aliqui exponunt hoc de regno

[a] Tempus tacendi. Hec eſt quarta pars in qua ponit alternatio tēt̄ ad debitū cōuerſandi modū qui attendit in triplici actu. Primo in actu rationis q̄ eſt loq̄: p loquelā eīm exprimitur mentis conceptus cū dicitur

[a] Tempus tacendi. q̄n verbū non baberet effectum

[b] Et tempus loquendi. q̄n credit opoſitum. Scdo in actu cōcupiſcibilis cū dr. [c] Tempus dilectiōis. tēt̄ille q̄ diligit ē bonus z virtuoſus. [d] Et tempus odij. quando efficit malus: nō tñ odiendo naturā ſed culpā. Tercio in actu iraſcibilis cū dicitur.

[e] Tempus belli. quando inſurgunt aduerſarij iuſticie vel reipublice. [f] Et tempus pacis. quando ceſſant tales aduerſarij. Sciendū aūt q̄ bic accipiunt̄ act⁹ ꝓcupiſcibilis z iraſcibilis. put imperant̄ a ratione.

[g] Quid habet. Hic remouentur q̄dā obiectōes poſſibiles fieri ex tra p̄dicta. Et diuidit i tres ptes ſm tres obiectōes: ſcda ibi: Vidi ſub ſole: tercia ibi: Dixi in corde meo. Contra p̄dicta poſſet aliquis obijcere q̄ lōgeuitas deſideranda eſt tanq̄ ſummum bominis bonū: quia p eam poteſt acquiri ſapientia z ſcientia in perfectione ſua: hoc remouet per hoc q̄ hoies quātumcūq; viuant ad perfectam recognitionē etiam rei minime in attingunt. vt plenius dictum fuit ē. j. ca. z hoc ē quod dicitur. [g] Quid habet amplius in certitudine notiae. [h] Homo de labore ſuo. in ſtudij exercitio longo. q. d. modicū aut nihil: immo frequenter contingit q̄ aliqui iuuenes ſtudioſi credant ſe multa ſcire per demonſtrationes: z ꝓcedentes vltra vident q̄ non ſunt niſi topice vel ſophiſtice rationes. ꝓter quod ſocrates p⁹ dixit hoc tm̄ ſcio quod neſcio: nō aulus affirmare aliquid ſe ſcire: ideo ſequitur.

[i] Vidi afflictionem. ſ. in exercitio ſtudij.

[k] Quaz dedit deus filijs hominū. inquantum dedit eis intellectuz ad talia inquirendū. [l] Vt diſtendā tur in ea. i. occupentur. [m] Cuncta fecit deus bona in tpe ſuo. i. tpe creationis: vnd dicit Geñ. j. Vidit d⁹ cūcta que fecerat et erant valde bona: ſ. angelica natura z humana q̄ ſeipſam peiorata eſt

[n] Et mundū tradidit diſputationi eoz. i. hominum [o] Et non inueniat homo opus q̄d operat⁹ eſt deus ipm̄ ꝑfecte cognoſcendo.

[p] Ab initio vſq̄ in finem. i. dato q̄ viueret per tempus longiſſimum. ideo concludit.

q [Et cognoui q̄ non eſſet melius niſi letari: facere

t beneficiū. in vita sua. i. decenter viueret & studiose fm cursum nature. i. q̄ sit pcēt̄ termino vite quē debuit sibi natura. ¶r Dis em̄ bō q̄ comedit & bibit. honeste viuendo & sine cura superflua. ¶s Et videt bonū & laboze suo. ea q̄ acquisiuit pti liberaliter: ptim̄ misceriter tribuendo.

¶t Hoc vnum vidi. s. bonū in pfiti. ¶v Dicit q̄ oīa opera q̄ fecit deus pseuerauerit. q̄ illa q̄ sunt de integritate modi q̄tum ad ptes primales manēt eadez nūero: sicut corpora celestia q̄ sūt in corruptibilia simpliciter & elemēta q̄ licz corrūpant fm aliquas ptes nō tñ fm totā.

¶x Non possumus eis quicq̄ addere nec auferre. sicut nec ipse addit pfectis cessauit a nouis operib⁹ condendis: & eodē modo debemus esse contenti de tēmpo vite nre: nec sollicitari de additione p longeuitatem. ¶y Quod factū est a deo inco:ruptibile.

¶z Hom̄ manet. vt dictū est de corpo:ib⁹ celestibus et elementis: alia aūt q̄ corruptibilia sūt licz nō sic maneant eadē nūero: manēt tñ eadē spē p successionē generationis: iō sequit. ¶a Que futura sūt &c. & patet litera ex dictis. ¶b Vidi sub sole. Hic remouet scōa obiectio q̄ posset fieri. s. si pcessus b⁹ mūdi melioraretur: quia sic longeuitas esset appetenda vt sic videretur fieri maiora bona: & hoc excludit dicēs:

¶b Vidi sub sole. i. in boim habitatione. ¶c In loco iudicij impietatē. i. vbi solebat dari rectū iudiciū datur impiū. ¶d Et in loco iusticie iniquitatē. q̄. p habitu iusticie in multis psonis successit habitus nequitie: & adhuc plus succedet in futuro tpe. Vnde dicit saluator Matth. xxiij. Abundabit iniquitas: & charitas refrigescet multoz. ¶e Et dixi in corde meo iustū & impiū iudicabit dñs. q̄ cū sit iustissim⁹ nō pmittit aliq̄d bonū irremuneratū: nec aliq̄d malū impunitū. videtur aūt in pfiti multi mali vsq̄ ad mortē in psperitate: & econtrario multi iusti in aduersitate: & ideo ex diuina iusticia p̄cludit alia vitā esse expectandā in q̄ iniusti b̄ impuniti puniātur a dño: & iusti pmiēt: iō subditur.

¶f Et tps ois rei tūc erit. q̄ multa q̄ nūc videnf inordinata ad ordinē diuine iusticie reducent. ¶g Dixi. Hic remouetur tercia obiectō q̄ prio ponit: & secdo tollit. ibi. Quis nouit. Obiectio ait. pcedit ex errore eoz q̄ negauerūt vitā alia: cuius modi fuerūt saducei: q̄ negauerāt spūs & angelū: & resurrectionē: vt habet actu. xxiij. & plures alij ante ipos: ex q̄ps dna dr̄ b.

¶g Dixi in corde meo de filijs boim &c. i. q̄ nulla excellentia respectu alterius vite habeat̄ magis q̄ bestie q̄z nihil remanet post mortē: & fm hoc patz litera sequens. Si aut hoc dictū esset &c. lōgeuitas eēt homini maxime appetenda vt sic acciperet quantū posset ō bonis pñtis vite: ex quo nō expectaret vitā alia in qua pena aliqua seu premiatio esset reddēda. ¶h Quis nouit: Hic remouetur dicta obiectio: q̄. pcedit ex caritate boim vitā pñtē fm modo consideratiū: & hoc quod dicatur. Quis nouit si spūs filioz adam ascendat sursum &c. q̄ immortalis. q. d. valde pauca: & accipitur hic si. p q̄. q. d. q̄ vtq̄ est q̄ ascēdit. Et dicto hebraica q̄ ponit hic ē equiuoca ad signādū si. q̄: & littera hebraica planior ē q̄ sic habet: Quis nosces q̄ spūs filioz adā ascēdes sursum. i. ascendit: hebrei ē fm nō bñt pzsens tempus indicatiui modi si. p eo vtunt participio p̄sentis tpis. vñ glosa hebraica sic habet. Quis noscens &c. i. quis ponit cor suū ad cogitandum q̄ spūs bois adducit ad diuinū iudiciū ad rationē reddendā. s. de bis que egit p liberū arbitriū.

¶i Et si spūs iumētoz descēdat deorsum. i. q̄ nō adducit ad diuinū iudicium: q̄ non agit p libe. arbitriū: iō mortalis & fil⁹ cū corpe. De immortalitate ḡo aie dicit. s. xij. ca. dicēs de morte hominis. Reuertatur puluis in terrā suā vnde erat: et spūs redeat ad deū qui dedit illū. ¶k Et vrpehendi. Hic infertur conclusio intenta in hoc ca. & primo infertur conclusio: secdo remouet quedā obiectio: ibi. Quis ei Conclusio ḡo intenta & q̄ longeuitas non sit multū appetenda: iō dicit ex p̄dictis. ¶k Et vrpehendi nihil ee melius. in spacio vite pñtis concesso. ¶l Q̄z letari hominē in opere suo. i. in opibus vtuosis q̄. ppie dicuntur humana. alia em̄ opa dicunt magis bestialia. ¶m Et hāc esse ptem illius. i. q̄ termino vite sibi concesso sit cōtentus sicut pte debita in presenti. ¶n Quis em̄. Hic remouetur obiectio. Posset em̄ aliq̄is obijcere dicens imo lōgeuitas ē multū appetenda vt bō. puideat filijs suis: hoc remouet dicens. ¶n Quis em̄ adducet. s. hoiem ad talez noticiā. ¶o Vt post se futura cognoscat. i. vt sciat filios post se victuros: & si viuant qualiter bonis sibi derelictis sint vsuri. q. d. nullus adducet eū ad hāc noticiā: & ideo ex hac cā nō dz ee multū solicitus de longeuitate.

Capl'm. xiij.

VErti me. Quartū quod solet ab hominibus desiderari tanq̄ summū bonū in vita pñti & auctoritas dominij: Ideo hoc excludit in hac quarta parte huius libri ostendens q̄ nō sit hominibus appetenda. Et primo ostendit hoc ex defectibilitate hūana: secdo ex subtilitate diuina: ibi. Custodi pedē tuū. Prima in duas: q̄a primo ostendit ꝓpositum rationibus sumptis ex pte plebis: secdo ex parte principis: ibi. Melior est. Prima adhuc in duas. s. in parte principalē & incidentalē: Secunda. ibi Stultus: Prima in duas fm duas rationes quas inducit ad propositum: scda: ibi. Rursum. Prima rō accipit ex iniurijs & violentijs q̄ innocentib⁹ inferūtur & a supiorib⁹ nō corrigunt: aut q̄z nō pñt aut q̄z nolūt: & sic obtinue antiantur: vel sua potestate abutūtur: talis autem status non est appetendus. ergo & cetera. et hoc est quod dicitur. ¶a Verti me ad alia. & ptz ex dictis litera vsq̄ ibi:

¶b Et laudaui magis mortuos q̄ viuētes. i. statū eorū eo q̄ subtracti sūt a vita p̄ñti anteqū haberēt experientiā tanti mali. ¶c Et felicio rē. i. min⁹ miser: ¶d Utroq;. s. malo hoīe mortuo: z malo hoīe viuēte. ¶e Iudicaui q̄ nec dū natus ē. i. abortiuū q̄ nō hz̄ experientiā aliquā mali penē: aut mali culpe actualis: z sic nō sustinet aliquā penā sensibilē: ꝑ habz̄ vitā magis delectabilē q̄ possit haberi i vita p̄ñti. ꝑm ossef doctores q̄ loquuntur de mortuis⁹ i solo peccato originali. ¶f Rursum ꝑponit scōa ratō ad idē. statim em̄ cum aliquis ascēdit ad statum dominij insurgūt inuidie contra ipm: z per ꝑsequēs odia: rācores z insidie. talis autē status nō ē apperēdus: q̄ rē. z hoc est q̄d dicitur.

¶f Rursū ptē. sumōes lab. ho. z indu. q̄h⁹ ascēdūt ad dominij statū.

¶g Uidi aduerti patere inuidie. primi z hoc ptz̄ ad sensum

¶h Et in hoc ergo vanitas. i. in statu dominij acquirendo ē vanitas superbie. ¶i Et cura supflua. in acquirendo em̄ z cōseruando requirit magna cura z anxietas animi. ¶k Stulte. Hec ē ps inducēdo in qua reprobat duplicē modū fugiendo dominiū. q̄a vituperabile ē vtriusq; motiuū. Scōs remouet: ibi. Considerās. Circa primū sciendū q̄ in acquisitōe dominij recte labor magnus vt dictū ē: quē refugit pius nō virtuose. q: bene vellet dīari: ꝑ desidiose: quia vult otiari. z hoc est quod dicitur. ¶k Stultus. i. piger. ¶l Complicat manus suas. tanq̄ otiosus. ¶m Et comedit carnes suas. q: ꝓter fugā laboris hz̄ pānā ad comedendū. z sic attenuant carnes eius. ¶n Dicēs melior ē rē. ad exclusionē sue pigritie. ¶o Cōsiderās. Hic remouet scōus modus vitiosus. s. p auaritiā: ad statum em̄ dñi oportet magnas expensas fieri: q̄d refugit auarus nō ꝑ virtutem ꝑ auaritiā: z hoc est q̄d dicit. ¶o Considerās repperi rē. s. miseriā auari: de quo subdit. ¶p Unus ē: z scdum nō habet: quia refugit habere familiaritatē: z amicitiā cū quocūq; ne oporteat ipm aliquid expendere: z tū nō cessat acquirere cū magna animi z corpis afflictōe: ió cōcludit q̄ est afflictio pessima: z ptz̄ ꝛa ꝓter q̄d ex opposito concludit. ¶q Melius ē ergo duos esse simul. i. plures diuictos amicicia z societate. ¶r Habēt em̄ emolumentum societat⁹ sue. q: cōmunicat inuicē bona sua. ¶s Si vnus ceciderit. in aliquod infortunium. ¶t Ab altero sulcietur. q: ab eo iupabit z cōsolabit. ¶v Ue soli. i. societatē z amicicia cū aliquo nō habenti. ¶r Et si dormierint duo in lecto rē. contra malum frigoris: p hoc metaphorice intelligit quietatio plurium in vna dilectione: ideo subditur. ¶y Unus quo calefiet. s. charitate. vnō dicat Greg. homel. xxiii. Caritas semp in altez tendit vt se ē karitas possit. ¶z Et si quispiā preualuerit cōtra vnū rē. hoc patet in cōparatione z aia: q: amicus iuuatur ab amico non solum in tribulatione mōi: ꝑ etiam in tentatione dyaboli ¶a Funiculus triplex difficile rūpit. i. quāto plures z bonī sunt amicitia coniuncti: tanto status eorū melioratē

¶b Melior ē. In ꝓncipio huius capituli ostendit dominiū nō esse appetendū rationibus sumptis ex parte plebis: hic idem ostendit ex parte ꝓncipis. Et ponuntur hic tres rationes: Prima ratio est: quia frequenter contingit q̄ rex etate prouectus est sapiētia destitutus: quia delitiose nutrit⁹ fuit: z delitijs virtutē impedientibus acquisitionē sapientie: et iō melioris cōditionis est iuuenis pauper qui est ad acquirendam sapientiam dispositus: quia sicut dicit scōus pbus. Paupertas est sapientie reparatrix. ꝓter quod socrates pbus z multi alij diuitias cōtempserūt et hoc est quod dicitur.

¶b Et laudaui magis mortuos q̄ viuētes: c z felicio rē d vtroq; iudicaui q̄ necdū nat⁹ ē nec vidit mala q̄ sub sole fiunt. f Rursū cōtēplat⁹ sum oēs labores hoīm: z industrias g aīaduerti patere inuidie. primi: h Et i hoc q̄ vanitas: z cura supflua ē. k Stultus l applicat manꝰ suas: m et comedit carnes suas n dicēs Melior ē pugillus cū reqe: q̄ plena vtraq; manꝰ cuz labore z afflictōe animi. o Cōsiderās repperi z aliā vanitatē sub sole. Unus ē: z secūdū nō hz̄: nō filiū: ñ frēm: z tū labore ñ cessat: nec satiātur oculi ei⁹ diuitijs: nec recogitat dicens: Cui labōro et fraudo aīam meaz bonis? In hoc q̄z vanitas ē z afflictio pessima. q Melius ē ergo duos esse simul q̄ vnū: r hūt em̄ emolumentū societatis sue. s Si vnus ceciderit ab alto fulcieē. t Ue solt: q: cū ceciderit nō hz̄ subleuātem se. v Et si dormierit duo: fouebūt mutuo. y Unus quō calefiet? Et si q̄spiā ꝓualuerit ꝑ vnū: duo resistūt ei: z Funiculus ꝛplex difficile rūpit. a Melior ē puer pauper z sapiēs: rege sene z stulto q̄ nescit ꝓuidē in posterū. c Qui rō carcere cathenisq; int erdū q̄s egrediat ad regnū: d z alit⁹ nat⁹ i regno ino pia ꝓsumat: e Uidi cūctos viuētes: f q̄ ābulāt sub sole g cū adolescēte scōo: h q̄ consurget ꝓ eo. i Infinitus nūerus ē ꝓpl⁹ eōm q̄ fuēt ante

¶b Melior est puer pauper rē. hoc patet in ioseph et pharaone Gen. xli. Prcuidit em̄ ioseph famem futuram et remediū p̄cuidit contra ipam quod rex facere nescauit. ¶c Qui rē de carcere. Hic ponitur scda ratio que talis est. Illud q̄d frequenter terminatur ad magnam miseriā non est appetendum tanq̄ huius vite fīmū bonum: sic est de dominio temporali. vñ sedechias rex iuda finaliter fuit eroculatus z captiuꝰ i babylone ducētus: z sic miserabiliter mortuus. iij. Reg. vlti. Potestas etiā temporalis aliqñ casualiter z subito venit ex magna miseria: sicut patet de ioseph qui eductus de carcere statim fuit factus princeps egypti z secundus a rege: quod aūt sic a casu prouenit nō est summū dominū bonū. ideo subditur. ¶c Qui rē de carcere cathenis rē. sicut dictum est de ioseph. ¶d Et alius natus in regno rē. sicut dictū est de sedechia qui fuit filius regis.

¶e Uidi cunctos. Hic ponitur tercia ratio. Frequenter em̄ accidit q̄ senescente rege populus z maxime ministeriales adherent filio eius qui ꝓ eo est regnaturus. et aliquando regnū vsurpat viuente patre. sicut adonias voluit facere. iij. Reg. j. z eodem modo de eius filio quando senescit z filius eius ad etatem adultam venit: q̄ aē rex in fine vite sic contemnat vel de eo paꝝ curetur z sibi dolozis materia ꝓter quō talis dignitas non est appetenda: z hoc ē quod dicit: ¶e Uidi cūctos viuentes. i. multos: est em̄ hyperbolica locutio: sicut dicitur: Oēs de ciuitate currūt ad tale spectaculū ad tenorandū multitudinē currentiū: licet aliqñ maior ꝑs remaneat

¶f Qui ambulāt sub sole. i. in vita p̄ñti. ¶g Cū adolescente secūdo. i. cū filio regis qui est secundus ab eo. eo q̄ regnaturus ē ꝓ eo: ió subditur. ¶h Qui cōsurget ꝓ eo. s. in regno. ¶i Infinitus nūerus ē populi. i. valde magnus: z ē hyppole sicut z supra.

¶k Oim q̄ fuerāt aīe eū. adherentes ꝓ eo pr̄i: z postea

sibi mō dicto. l ¶ Et qui postea futuri sunt. isto filio senescēte. ¶m ¶ Non letabūtur in eo.i. pax curabunt te eo ¶ magis adherebūt filio eius: vt dictum est. n ¶ Sed et hoc vanitas. q rex senior dimittit sic. p iuuene. ¶o Et afflictio spūs. regi sic dimisso.

p ¶ Custodi pedem tuū. Superius oñdit dñm terrenū nō esse appetendū rationibus sumptꝫ ex defectibilitate būana: b consequēter idē oñdit ex sublimitate diuina. Deꝰ em̄ ē sūme venerandus z timēdus vt supponitur ab omibus: q̄ quilibet reputat deū id quod maius ē vel excogitari nō pōt vt dicit Anſ rel. ¶ ptās frena retrahit a diuino timore z reuerētia: vt pz nō solū de regib⁹ infidelibus deū exprimentib⁹. sc̄z pharaone: senacherib: nabuchodonosor: sz etiā de fidelib⁹: sicut de dauid q̄ ex ptāte regia ñ timuit deū offendere in adulterio bersabee z homicidio vrie z de salomone in templorū ydolis edificatōne: z bieroboam in vitulo⁹ aureo⁹ fabricatōne z adoratōne. ¶ talis ptās non ē appetenda. Jn bac rōne sic pcedit: q̄ primo oñdit deū ē sūme venerandū: sc̄do timēdū q̄ ēt⁹ rōnis fūdamētū: sc̄da ibi. Tuꝰo. Pria i duas q̄: primo ostendit deū sūme esse venerandū in se: sc̄do i ministris suis: ibi. Ne dicas Prima adhuc in duas: q̄: primo oñdit deū venerandū ope: z sc̄do ore: ibi. Ne temere. Circa primū dicit.

a ¶ Custo. pedē tuū ingre. vo. dei. vt nō ingrediar⁊ pōpatice et supbe: sicut solent facere potentes buⁱ⁹ seculi sua ptāte nimis elevati.

q Et appropiuū. facerdotib⁹ z legis doctoribus:

r ¶ Et audias. f. dei mādata ea fideliter adimpléda.

s Multo em̄ melior ē obediētia. i obseruatione mādator⁹ dei. t ¶ Dꝰ stultoꝝ victime. i. trāsgressoꝝ legi: q̄ p ptātem suā non formidant dei mādata transgredi estimātes eū placare oblatōnibus z sacrificijs.

v Qui nescit. q̄d faci. mali. et hoc em̄ q̄ sunt supbia et cecati: cognoscere nescīūt grauitatē sui peccati.

x ¶ Ne temere. Hic p̄miter oñdit deū venerandū esse ore: z primo in affatu: sc̄do in gustu: ibi. Ne deteris os. Prima in duas: q̄: primo docet eū venerari a verb⁹ intercentibus cauēdo: cum dr. ¶ x Ne temere q̄d loqris. te deo vel eius iudicijs ea in aliquo reprehendendo.

y ¶ Deꝰ em̄ in celo. tū. excellētior ē te sine aliq̄ mēsura

z Jdcirco sint pauci sermōes tui. loquēdo te deo ne peccatū incurras ex multiloquio: iō subditur.

a ¶ Multas curas sequūtur somnia. tū. q: sicut multas curas in vigilia sequūtur somnia in somno sequenti: eo q̄ in somno formātur fantasmata filia p̄cedentiū⁹ cur⁊ vigilia: ꝓt q̄ dicit pbs ꝑ ētbi. q̄ somnia studio⁹o⁹. id ē vtuoſo⁹ sūt meliora q̄ quorūcūq; sic in multiloquijs: z maxime de diuina excellētia frequēter ad

uouere: q̄ post votū. p̄missa non reddere. ° Ne det os tuum ᵗ vt peccare facias carnem tuam: ᶠ neq; coram angelo ᵘ non est prouidētia: ᵇ ne forte iratus dñs ꝑ sermones tuos dissipet cuncta ᵛ opera manuū tuarum. Vbi multa sūt somnia plūre sunt vanitates z sermones innumeri. ᵗ Tu vo deū time ʰ Si videris calumnias egenoꝝ et violenta iudicia: et subuerti iustitiā in puincia: nō mireris sup hoc negocio: ⁱ q̄ excelso excelsior ē alius: ᵐ et sup hos quoq; eminentiores sunt alij: ⁿ et insuper vniuerse terre ᵒ rex imperat seruienti. ¶ La. v.

Auarꝰ nō iplebit pecuniā: ᵇ z q̄ amat diuitias

miscetur stultitia. b ¶ Siquid vouisti. Hic consequenter oñditur q̄ deus venerādus sit ore verificādo p̄missa: cū dr. ¶ c Siquid voue. deo ne mo. red. q̄. et tali tardatōe fit bō freqnter impotes ad reddendū: sicut vouētes ingredi religionē aliqn tātū tardant q̄ sunt inepti ad receptōez.

c ¶ Displicet enim ei infidelis z stulta p̄missio: Dicit aūt infidelis p̄missio votum in articulo necessitatis facturꝫ: et cessante necessitate statim mutatur propositum. Dr autez stulta q̄ est de re illicita: vel etiā indifferenti: vel si aliquis vouet aliquare festucā de trā q̄ boc in nullo accidit ad honorē dei. vel etiam si sit ō bono: tñ impossibili voueti.

d ¶ Ne dede. os tuum. Hic oñdit deū venerandū i gestu dicens.

d ¶ Ne dederis os tuū. nimis ip̄m aperiendo gule. e Vt peccare fa. carnē tuā. p vicū luxurie q̄ sicut dicit biero. venter z genitalia sūt membra vicina z ex vicinitate mēbrorū designaꝫ p̄ pinquitas vicioꝝ.

f ¶ Neq; di. co. aiulo a deo missō i ministeriū. g ¶ Non est p̄uidentia: quia deus nō solū bonos randus est in se: ꝫ etiaꝫ in ministris suis: iō subditur. h Ne forte iratus dñs tū. non solū ei punit peccata cōtra se directe facta: ꝫ etiam ꝑ ministros suos: q̄ redūdant in eū. cetera patent. i ¶ Tu vo. Hic consequēter oñdit q̄ deus sit summe timēdus: q̄ inder est supmus: z iō oia errata ab aliqs quātūcunq; magnis suo iudicio reseruātur p hoc ad linēā iustitie reducēda: z hoc ē quod dicit. i. Tu vo deū time. super oia: z subdit cā.

k ¶ Si videris calūnias tū. et pz ¶ Quia excelso excelsior alius ē: q̄ sup ꝓpositum ē balliuus. l m Et super bos quoq; eminētiores sunt alij: q̄ sup balliuos sunt reges. n Et insup vniuerse terre rex. i. deus. o ¶ Imperat seruienti. i. oi creature subiecte sibi.

¶ Capi. v.

Auarus. Hic incipit capitulū ſm quotationē Hieronȳ. in quo a felicitate būana excluditur diuitie tpales in quibus aliqui ꝫ falsē posuerunt felicitatem hominis. Ad quod excludendum ponūtur hic plures rationes: quarū distinctio videbitur prosequēdo. Prima ratio ē quasi duplicata: z est tal. Jn illo nō cōsistit felicitas hominis q̄ non satiat eius appetitum: z frequēter nō ad eius bonū. ista ꝓpositio per se pz: q̄ de rōne bntitudinis est q̄ sit bonū habenti z terminās eius appetitum: aliter nō esset vltimus eius finis: quod est de rōne beatitudinis: diuitie aūt tpales nō saciāt hois appetitū: sed magis exāitāt: q̄ qui plus habet plus cupit: quod verum est saltē de auro de quo est hic sermo: similiter diuitie non sunt ad q̄ bonum: q̄ anxiatur in acquirēdo: nec inde delectatur fruendo p̄ce auaritia sua: ergo tū. Huius rationis ponit minorem: primo q̄tum ad p̄mā p̄tem dicēs.

g a Auarus nō imple. pe. vñ poeta: Crescit amor nummi quātum pecunia crescit. Sc̄do q̄tum ad partem sc̄dā: cum dicitur. b ¶ Et qui amat diui. eo mō quo auarus.

e Fructū non capiet ex eis. i. vtilitatē: q3 auaritia ñ permittit eū vti: ió cōcludit. d Et boc ergo vanitas. f. est ⁊ non feliciras. e Vbi multe. Hic ponit scda rō ad oñendū q3 dimite non sunt bois summū bonū etiam si eis vtaf ad statū magnificū dicens. c Vbi multe sē opes ⁊ mlti: supple sunt ibi. f Qui comedūt eas: inē ḡs sunt multi inutiles et ribaldi: ió cōcludit.

g Et quid. pdest possessori: nisi q3 cernit diuitias oculis suis. f. expendi ⁊ in plurib⁹ inutiliter.

h Dulcis ē. Hic ponit scia ratio: q3 sumit ex nocumento corporali ex diuitijs cōtracto: q3 tales diuites viuūt frequēter delicōse ⁊ laute: ⁊ sic accipiūt nutrimētū vltra cōuenientiā nature: ex quo frequenter causant torsiones affligentes et infirmitas: ꝓter quod dr.

i d Dulcis ē somn⁹ opanti: q3 labor et lassati corpis inducit ad quietē somni. Saturitas aūt diuitis nō sinit eum dormire. prio q3 a reformidat ire ad lectum donec ꝓ spaciū tpis vigilauerit post cibum. Scdo q3 i lecto existēs aliq3 ex nimio cibo fecit discrasiaf somnū impedientes.

fructum non capiet ex eis. d Et ħ ergo vanitas. e Vbi multe sūt opes: multi f q3 comedūt eas. g Et quid ꝓdest possessori: nisi q3 cernit diuitias oculis suis. h Dulcis ē somn⁹ opanti siue paꝫ siue multū comedat: saturitas aūt diuitis nō sinit eū dormire. i Est ⁊ alia infirmitas pessima quā vidi sub sole. k Diuitie ꝓseruate i malum dñi sui: l pereūt enī i afflictiōe pessima. m Generauit filiū qui in summa egestate erit. n Sicut egressus est nudus de vtero matris sue: sic reuertet ē: o Quid ergo ꝓdest ei q3 laborauit in vētū. p Cūctis diebꝰ vite sue comedit in tenebꝛis et in curis multis: ⁊ in eozum atz ɜ ɬsticia. q Hoc itaq3 visum ē mihi bonuz: vt comedat quis ⁊ bibat ⁊ fruaf leticia ex labore suo quo laborauit ipe sb sole nūero dierū vite sue: q3 dedit ei deus: ⁊ hec est paꝛs illi⁹. r Et omni hoi cui dedit deus diuitias atq3 substantias: potestatē q3 ei tribuit vt comedat ex eis: ⁊ fruatur parte sua: ⁊ letet ꝛ laboresuo: s hoc ē donū dei. t Nō enī satis recordabit dierū vite sue: u eo q3 occupet deli3 cor eius.

k Est ⁊ alia infirmitas. f. est ⁊ alia. Hic ponit quarta rō: ⁊ diuidit in duas partes: q3 primo ratio ponitur: scdo correlariū cōcludit. ibi. Hoc itaq3. Rō ꝛo ista accipit ex concupiscētia illoꝝ qui frequēter inuadūt vel interficiūt boiem ꝓ suis diuitijs rapiendis: ⁊ hoc est quod dr. l Est ⁊ alia infirmitas pessima. i. magnū malū.

l Diuitie cōseruate in malū dñi sui: q3 per hoc raptores ⁊ cupidi inducūtur sibi: ideo subditur. m Pereunt enī. ꝓter diuitias suas. n In afflictiōe pessima. q3 aliq3 ingulant: ⁊ sic filij eoꝝ quibus custodiebant diuitijs illis priuantur: ió subditur.

m Generauit filium qui in summa egestate erit bois paternis priuatus ⁊ ad laborandū ꝓ victu acq3rēdo non est affluctus.

n Sicut egressus est nudus de vtero matris sui: sic reuertetur bonis oibus spoliatus. o Et nihil auferet secū. nec etiā filijs dimittet: ió cōcludit. p Quid ergo ꝓdest ei q3 labo. in vē. g. d. nihil: q3 labor suus non profecit sibi nec filijs. q Cunctis diebus vite sue come. in tenebꝛis. i. in tristicia et anxietate mentis. ꝓ acquisitōne tēpalium quibus priuatus ē cū filijs: vt dcm est. r Hoc itaq3. Hic ex predictis infert corelariū: videl3 q3 vita deliciosa l3 non sit bois bonū simpliꝛ vt dictū est. c. n. cū ꝑiculosa ē tali vite laboriose: ⁊ hoc ē quod dicit. s Hoc itaq3 mi visū est bonū: ⁊ ꝓ3 lra ex dictis vsq3 ibi. t Hoc ē donū dei: eo mō loquēdi q3 omne bonū ē a deo datū etiā tpalia bona l3 inter dona dei sint mima. sanitas autē corpis ⁊ bmōi sunt media: bona ꝛo gre et vtutis maiora ñ ꝓtinentia.

u Non enī satis. i. multū recordabit. v Dicit vite sue. ita q3 videat sibi longa vel tediosa: ió subdit.

v Eo q3 deus occupet. delitijs cor eius: ⁊ sic non habz mām vel occasionē reducēdi ad memoriā mala ꝓteriꝛta: sicut habēt illi qui vixerūt diu i tribulatōibus ⁊ angustijs.

Capi. vj.

Et ⁊ aliud malū. Hic ponit ad ꝓpositū quita ratio q3 frequēter contigit q3 bō diues subtrahit se vita ꝓsenti: ita q3 ñ potest vti diuitijs: ⁊ hoc siue ꝓ infirmitatē siue ꝓ gladium: Et differt ħ rō a precedenti: q3 illa ꝓcedit se ex eo q3 ꝓpter diuitias suas occidit: ista ħo ꝛō ex qui moꝛit infirmitate vel alia cā: ⁊ q3tum ad hoc dr.

a Est ⁊ aliud malū. differens a ꝓcedenti modo dicto.

b Cui dedit deus diuitias artificiales: vt aurum ⁊ argentum ⁊ ꝓsilia

c Et substantiam. i. diuitias nāles ex quibus vita hois sustentat: vt bladum.

d Et honorem. i. statum honorificum.

e Et nihil. Hic tribuit ei po. deus vt co. ex eo. q3 subtrahit se de vita ꝓsenti subito: sicut in euāgelio Luc. xij. ħ illo dr cuius ager vberes fructus attulit et dicebat: Anima mea habes multa bona reposita in multos annos quiesce: bibe: epulare: ⁊ subdit ibidē. Dixit aūt ad illū dns Stulte hac nocte repetēt aiam tuā a te: q3 aūt cōgregasti cuius erūt: q. d. alicui bēbunt: ió subdit.

f Sz ħo extra. vo. illud ió subdit: Hoc vanitas ⁊c.

g Si genuerit. hic ponit sexta ratio que sumit ex defectu vsus diuitiarū: ⁊ duplicat: scda ibi. Omnis labor. Circa primū oñdit q3 talis defectus et auaricia procedens facit boiem miseū: etiam si cum diuitijs habeat multa alia q3 desideratur in ꝓsenti vita: ⁊ hoc ē qd dr.

h Si genuerit. q3s. cen. libe. ⁊c. inter desiderata in hoc seculo sunt ꝓles magna ⁊ vita longa. i Et aia illius ñ vta. do. sub. sue. i. ipe ñ vtaf in ꝓsona ꝓpa. Accipit ei ħ aia ꝓ ipo boie: eo mō loquēdi q3 totū denoiaf a nobiliori ꝓte.

k Sepultura q3 careat. sicut contigit de Joachim filio iosie: cuius cadauer fuit ꝓiectum ext portas hierlin: sicut ꝓdixerat hiere. xxij. Sepultura asini sepelietur: putrefactus ⁊ ꝓiectus extra portas hierusalem.

l Dcb ḡ. ꝓnūcio q3 me. illo sit aborti. q3 non est expt⁹

aliquod malū ꝓntis vite: z bz morte magis delectabilem q̄ sit vita ꝓntis: vt dā ē ē. ca. iii. io subdit.

m ¶ Frustra eī venit. s. ad portū cū iam sit mortuus.

n Et pergit ad tenebras. i. ad sepulchrū. o Et obliuione delebitur: q3 ō talibus ñ remanet aliqua memoria. p ¶ Non vidit solem. q̄a egressus est de vtero mortuus

q Nec cognouit distantiā boni et mali. p experientiā in vita ꝓntis: et ideo melioris conditionis ē ḡtum ad hoc ꝓdicto q̄ in tota vita sua non expitur nisi malū z amicta tē: vt q̄ subdit.

r ¶ Etiaz si nō. pfruit bonis: ꝙ sp mal. q. d. nihil ꝓficit sibi vita longa: ꝙ mag officiat.

s ¶ Nonne ad vnū locū. pperant oia: sc3 corruptibilia q̄ per

tiuus. m Frustra eī venit et pgit ad tenebras: o z obliuione delebit nomē ei⁹. p Nō vidit solē: r nec cognouit distātiā boni z mali: r etiam si duob⁹ milib⁹ ānis vixerit: z non fuerit ꝓfruitus bonis. s Nōne ad vnū locū pperāt oīa: t Dis labor bois in ore eī⁹. v ꝙ aīa eius⁹ non implebit tur bois. y Quid habz ampli⁹ sapiēs a stulto: et quid paup⁹ nisi vt pgat illuc vbi ē vita: z Deli⁹ ē videre q̄ cupias: c ꝙ ñ desiderare q̄ ne scias. d Bz et boc vanitas ē e z ꝓsumptio spūs. f Qui futurus ē. ñ ic ꝓnter. pbat. ꝓpositū de noticia

tur⁹ ē: g et iam vocatū ē nomē ei⁹: b z scīt q̄ hō sc̄it: r et ñ possit ꝓtra fortiorē se i iudicio ꝓtendē. i Verba sunt plīma: multāq; in disputādo hūtia vant tatē. m Quid nōce ē hōi maiora se querē: cum ignorat quid conducat sibi in vita sua numero dierum peregrinat ōis sue: o et tempore quod velut vmbra preterit. z p Aut quis ei poterit indicare: q̄d post eum futurum sub sole sit: z

vana z superstitiosa: q: de alia ꝑs q̄ ē desiderāda: z inducit ad hoc quatuor rōnes. Prima accipit ex dei ꝓuidētia: c⁹ ē ꝓuidere contingentia futura p certitudinē scire: vñ dī esa. xlj. Annuncia te q̄ ventura sūt in futuru z: z scimus q: dij estis vos: ꝓpter q̄d non ē boi conandū ad noticiam taliū: z boc est q̄d dī.

f ¶ Qui futurus ē. in rep̄ nā.

Caplm. vij.

Elius ē nomen bonū

g Jam vo. ē nomē eius. in dei pscia.

b ¶ Et scīt q̄ hō sit z nō deus. ad cognoscendū futura contingētia. i Et ñ possit ꝑ fortiorē se. id ē ꝑ deum. ¶ k In iudicō cōtēdē. id ē rōnabīl allegare q̄ deceat ipm talia cognoscere. l Verba. Hic ponit scīa rō: z sumit ex talis conat⁹ inutilitate: Multi eī conati sunt talē noticiā inquirere: vt p aspectus syderum risa dēmonū: z cōsilia: z de talib⁹ disputauerūt decēdo et scribendo multa que inuenta sūt inutilia: q: rarissime contigit: q̄d sic p̄dicāt: z io magis attribuendum ē casui z fortune q̄ arti z scie: q: scia z ars nō sunt nisi de his q̄ cōtingunt sp: vel saltem vt frequēter: Minor b⁹ rōnis ponit cū dī.

l Verba sc̄ plima ō diuinatōnib⁹ arca talia: z ꝑ ex dcis sententia.

m ¶ Quid necesse ē. Hic ponit scīa rō ad b̄ et ꝓcedit ex impedimēto noticie ma ḡ nccarie. q: i acq̄sitōe taliū inutiliū ponit tps magnū: z sic impedit bō a cognitōne taliuz sibi necessariou: z boc ē quod dī. m ¶ Quid necesse est boi maiora se ḡrere. i. noticiā intellectū sui excedentem: cuiusmodi est cognitio futuro ꝝ ꝓtingentiū cū ignoret per talē occupatōnem inutilē. n Quid cōdu. sibi vi. sua. s. quid sibi vtile est in vita ꝓntis q̄ ē q̄dam peregrinatio ad patriam celestē. o ¶ Et ꝓpe quod ve. vim. ꝓte. q. d. ꝓpis breuitas dz eū retrahere a tali vanitate: q̄ non ē expēdenda in vanis s tm̄ in necessariis. ¶ p Aut q̄. Hic ponit quarta rō: z sumit ex talis cognitōnis impossibilitate: da cū talis cognitio sit ꝓpria dco vt ꝓdictū ē: non pōt haberi nisi ab ipo sicut habuerunt ꝓphe et dei reuelatōne: isti aūt ḡrunt q̄ alium modū: z io conāt in vanū: z boc ē q̄d dī. p ¶ Aut q̄s ei potē. mdi. tē. futura ꝓtingētia. q. d. sol⁹ deus s tē.

¶ Caplm. viij.

Elius est nomē bonū: In ptē ꝓcedēti huius libri tractauit salomon de felicitate falsa: hic incipit tractare de vera: Et diuiditur in duas ptes: q: primo inducit ad eius acquisitōnem: scdo ad huius acq̄sitōnis accelerationē. c. xij. Circa primū considerandū q: vera felicitas in solo dco consistit obiective: formaliter autem in eius clara visione et fruitione. dispositiue do in meritorio opere. Est em̄ spes certa expectatio future beatitudinis ex gratia et merit⁹ prouenies: Et de beatitudine sic accepta tractat principalr salomon. Est em̄ q̄dam inchoatio perfecte beatitudinis: sicut dispositio est q̄dam forme introducende inchoatio. Sic ergo ꝓcedit: q: primo inducit ad opera meritoria generaliter: secūdo ad opa pietatis spāliē: eo q̄ pietas bz specialem rationem merendi. ꝓmissionem habz vite que nūc ē z future. I. ad Tymo. iij. scd̄a incipit. c. vj. Prima adhuc in duas: q: primo ad actum meritorū inducit: scdo actum elatōnis exprimit: ca. ix. Prima adhuc in duas: q: primo inducit ad act⁹ ꝓtutū cardinaliuz: scdo

ad obseruantiã diuinoꝝ preceptorũ ca. viij. Prima in duas: q̃ primo ad actus virtutũ inducit: scdo difficultatem assequẽdi ondit: ibi. Ecce dic. Prima adhuc in duas: ꝙ primo facit ꝓpositũ. scdo remouet impedimẽtũ: ibi. Cũcta tẽpauit. Prima i q̃tuor ꝑtes nũeꝝ q̃tuor cardinaliũ vtutũ ꝛ patebit ptes ꝑse quẽdo. Primo igr inducit ad actꝰ pu denne eo q̃ ẽ aurĩga virtutũ: Actus ẽo prudẽtie ꝓprie ẽ eligere ea que sũt meliora. Primo igit inducit ad ꝑeligendum bonũ honestuz delectabili: q̃ melius ẽ simplr: ꝛ q̃tũ ad b dicit.

c Melĩ⁹ ẽ no. to. qõ consurgit ex hoiesta vita.

b Oꝛ vnguenta ꝑciosa. q̃ soluz valẽt ad sanitatẽ corporis: ꝛ frequẽter inducũt ad lasciuiam carnis. secũdo ad ꝑferendũ vitaz futuram que eterna est: vite pñti que ẽ trãsitoria: ꝛ hoc ẽ quod dr.

c Et dies mortis. s. iustoꝝ melior ẽ supple. d Ꝺ die natiuitatis ipoꝝ. q̃ die mort̃ iapũt vere viuere: ꝓpter quod dies mortis sanctoꝝ vocat eoꝝ natalicias. Z ecce inducit ad ꝑferendũ luctũ iocũditati dices.

e Melius ẽ ire ad domũ luctus. in qua plãgũt mortui.

f Oꝛ ad domũ cõuiuij. in qua frequẽter cõmittit peccatũ gule: ꝛ ex pñti luxurie. g Ꝫ In illa em̃. i. in domo luctus.

h Finis cunctorũ admonet hoim. i. futura mors ipoꝝ.

i Et viuens cogitat q̃d futuꝝ sit. s. de securo ẽnsitu suo ꝺ hac vita. Quarto inducit ad ꝑeligendũ irã p zelũ risui: q̃ ẽ per contemptũ cum dr. k Melior ẽ ira risu. pat em̃ filium diligẽs cũ videt cũ agere fatue ire facit: eũ eius autẽ qui nõ curat de eo nidet de eius fatuitate ꝛ letat: iõ subdit.

l Oꝛ p tristiciã vultus. obligentis. m Corrigit aim⁹ delinquentis. q̃s ꝑcipit q̃ tal̃ tristicia ꝓcedit ex ei⁹ amicitia. Et q̃ ois sapiẽs dolet de fatuitate alterius: iõ subdit.

n Cor sapientũ vbi tristicia ẽ et cor stulcoꝝ vbi leticia ẽ. q̃ de fatuitate cuiuscũq; letanr: ꝓter qõ subdit.

n Melĩ⁹ ẽ a sapiẽte corripi. cũ ꝙoꝝ asperitate.

o Oꝛ stultoꝝ adulatõne decipi. q̃ nutritur eũ i malo suo.

p Oꝛ sicut somtus spinaꝝ sub olla ardẽtiũ: q̃ faciũt magnũ sonum ꝛ inutilẽ: imo ad sui consumptõnem. q Et sic risus stulti. i. cius applausus in malo alterius: nocꝫ em̃ ytriq. s. adulatori ꝛ ei cui adulat. r Calũnia. Hec est scda pars in qua inducit ad actus fortitudinis seu constantie: et diuiditur in duas ptes: q̃ primo facit quod dictũ ẽ. scdo remouet q̃dam dictuz temerarium: ibi. Ne dicas. Circa primũ dicit.

r Calũnia. i. grauis iniuria illata. s Cõturbat sapiẽtem: nõ em̃ statim deiicit a virtute constãtie. t Et ꝓter robur eius. i. constãtie virtutẽ si multũ inualescat. q. dicẽt ꝓter boc sapiens debet se armare cõtra impetũ bui⁹ inualescentie: ad q̃d maxime facit diuinũ adiutoriũ q̃ oꝛoeꝫ impetratiũ: iõ subdit.

u Melior ẽ fi. ora. q̃s princi. q̃ incipit a trifficia propter illatã sibi calumniã: ꝛ terminat in consolatõem a tco data: ꝓ quã fit bõ patiens in aduersis: iõ subdit.

x Melior ẽ pa. arrogante. q̃ ex impatientia iactat sevidicare: q̃ ira ẽ apperitus vindicte que ẽ ꝑ patientiã repimenda: iõ sequit: y Ne sis velox ad irascẽdũ: q̃ talis velocitas impedit rõnis vsum: iõ sequit. z Oꝛ ira in sinu stulti requiescat. i. in corde ipius. a Ne dicas. Dic quoddã temerariũ dictũ remouetur: circa qđ duo sunt considerãda. s. qualiter sit intelligendũ: ꝛ quare inducitur ad ꝓpositum: Circa qđ ꝺsiderandũ q̃ pn⁹ ꝛ posterius ꝓt accipi dupliꝛ: scdo remouet impedimẽtũ: ibi. Cũcta tẽpauit. Prima i q̃tuor ꝑtes nãle lapse fuit prius tpe leg date: ꝛ tps date leg tẽpe gratie. Et boc mõ expo nit passũ istum Honauẽ. q̃ndã eps albanensis dicens. Et verũ ẽ q̃ tps leg date melius fuit ꝑcedenti tpe: quia tic data fuit lex diuina et multa alia bñficia: vt ꝑz in Exod. Ad boc q̃ homines magis ꝓmouerent in dei cognitionẽ ꝛ amorem: Et adhuc multa plura et maiora exbibita sunt tpe gr̃e. Et iõ q̃rere q̃re priora tpa fuerunt meliora q̃s sequentia est stultum. q̃ talis questio supponit manifeste falsum. scz. q̃ tpa priora sequentibus fuerunt meliora. Et inducitur boc in ꝓposito ad refellendum dictum aliquoriũ qui defectum sue patiẽtie et constantie suo tpe volebant attribuere malicie tẽporis et non malicie sue mentis. Alio modo accipitur prius et posterius in eodem tempore ꝙ diuersas sui p tes: et sic Ra. sa. dicit. Dcꝛ est q̃ prima pars tẽpis nature lapse fuit melior: postea ꝙ tpe Noe ceperũt mala multiplicari in terra: Hm q̃ dr Gene. vj. Corrupta ẽ aũt ois terra et repleta iniquitate: ꝓter quod dr⁹ indupit diluuiũ: Similiter prima pars tpis legis date: viuẽ te em̃ moyse aaron et Josue et aliis seqntib⁹ qui viderant mirabilia dei in deserto: pplis israel de quo principaliter loquitur salomon stetit in cultu diuino: sed post coꝝ mortem declinauit ad idolatriam: vt ꝑz in libris Judi. et Regũ. et vltimo negauerũt rpm: Et similiter est de tpe gr̃e. Iz de tpo Ra. sa. non loquat̃ q̃: in primitiua eccla fuerũt plura miracula et dei beneficia: ꝛ homines meliores q̃s modo: et adhuc peiorabunt circa antichristi tempora: propter quod dicit saluator Matbei. xxiij. Et q̃m abundabit iniquitas: refrigescet charitas multorũ: et hm boc tpa priora meliora fuerũt q̃s nunc sunt. i. q̃s sequẽtia compando ptes ꝑes trũ tẽporum ad posteriores: in eisdem tamen tpibus: quare q̃. pbibet cam buius inquirere veritatis dicens. Ne dicas. ꝛ. q̃d postea subdit.

b Stulta est buiusmodi interrogatio: Dicendum q̃ boc ẽ: quia illi sic querẽtes propriam maliciam et sue inconstantie defectum volebant retorquere in deum: qui est actor tempoꝝ: qđ erat blasphemia cõtra ipsum iõ dicit salomon: Ne dicas. ꝛ.

c Utilior. Hec est tercia pars in qua inducit salomõ ad actus temperantie. Sciendũ ẽ q̃ temperãtia nõ accipitur hic stricte ꝓut est refrenatiua luxurie et gule: sz accipitur magis large: ꝓut est moderatiua actuũ humanoriũ: eo modo loquẽdi quo bomo moderatus dicitur tẽperatus: Et diuidit in duas ptes: q̃ primo inducit ad moderamen ergã ꝓximũ: scdo ergã seipm: ibi. in die bona. Prima adhuc in duas: q̃ primo inducit ad moderamẽ in bois ꝓxims dispẽsan dis: scdo in mal' aliorũ corrigẽdis: ibi. Cõsidera. Circa primũ dicit.

c Utilior ẽ sa. cũ vi. ꝺs sine diuitijs. ꝛ boc ẽ intelligẽdũ ceteris paribus. Sapiens em̃ dns pecunias põt ex eis

exercere opē pietatis ⁊ liberalitatis quod ita nō posset carens diuitijs: ꝓter quod dicit ambrosius sup Lucā Sicut diuitie ꝑcedimēta sūt reprob: ita ꝓbis sē adiuua mēta vtutis: ió subdit. v Sicut enī ꝓtegit sapia ꝫ bostes visibiles ⁊ etiā inuisibles. c Sic ꝓtegit pecunia: hoc aūt plus habet eruditio et sapia: q vitā tribuūt possessori suo. l Cōsidera opa dī: q nemo possit corrigere quē ille despexerit. l Jn die bona fruē bonis: m et malam diē pcaue. n Sicut enī hāc sic ⁊ illā fecit dē. o vt ñ inueniet homo ⁊tra eū iustas ḡimonias. p Hec quoq; vidi in diebus vanitatis mee. q Justꝰ perit i iustitia sua: ⁊ impius multo viuit ⁊pe in malicia sua. v Noli esse iustus multum: ne obstupescas. r Ne impie agas multum: et noli esse stultus ne moriaris in tempore non tuo. s Bonum est te sustētare in istum: ⁊ ab illo ne subtrahas manū tuā: t qz q timet deū nihil negligit. u Sapia confortauit sapientē: x sup decem principes ciuitatis. y Nō ē em homo iust⁹ ī tra qui faciat bonū et non peccet. z Ꝫ ⁊ cūctis sermonib⁹ qui dicunt: ne accōmodes cor tuū: ne forte audias seruum tuū maledicētē tibi.

f Hoc autem plus habz eruditio ⁊ sapia. est aūt idem bicu⁹ varie noiat⁹: qz dr sapia in ḡtū vacat diuinis: eruditio inḡtū virigit i agēdis. g Oz vitam. gre ⁊ glie.

b Tribuūt pot. suo. i. sapienti. etiā sine diuitijs: sed diuitie nō possunt hoc tribuere sine sapia. i Considera. hic ꝓter inducit ad moderamē circa primū i mal' corrigendis. circa qđ sciendū q correctio fraterna ordinat ad melioratōem frīs. ⁊ iō si alijs ꝓcipiat ex sua correctione frēm magis peiorari q melioran: dz cessare a tali correctione: ⁊ hoc ē quod dī. l Cōsidera opa altissimi. i. diligēter attēde sua iudicia mirabilia. k Oz nemo pōt corrigere quē ille despexit. ipz finaliter reprobando: cuius reprobatōnis signū est obstinatio i malo. q. d. in tali casu cessandū est a correctione: inder tamē nō ꝓter hoc debet cessare. qz ei⁹ correctio nō solū ordinat ad emēdatōem frīs: ⁊ etiā ad bonū cōitatis: ⁊ iō si videat obstinatū in malis: nō tñ debet cessare a punitione: ⁊ taliter ei punire etiā p mortē si malū suū hoc requirat ne p ipm turbet cōe bonū: sicut iuste suspenduntur latrones ⁊ homicide pacē cōem turbātes. l Jn die bona. hic ꝓter inducit ad tēperantiaz circa se. Circa qđ sciendū q in veteri ⁊ nouo testamēto in restrīgēdo se ⁊ laxādo in cibis ⁊ potib⁹ ꝓsiderādū est ꝑs: qz in aliq; bus dieb⁹ solēnib⁹ licitū est lauti⁹ vti: sic dī. Mecmie. viij. Jte comedite pinguia ⁊ bibite mulsū ⁊ mittite ptes ⁊c. ⁊ in alijs tpe debēt se boies affligere p restrictiōem cibi ⁊ potus ⁊ psilium: sic Leui. xxiij. dī de die expiatōnis Dis aia q afflicta nō fuerit die hoc perībit de pplis suis: ⁊ ß ē qđ dī. l Jn die tw. fru. bo. i. viue lautius.

m Et ma. di. pca. i. caue a delitijs tpe ordinato affligendis. n Sicut enī hāc: sic ⁊ illā fe. dē. i. vtrūq; statuit causa rōnabilibus.

o Ait ñ inue. bo. ꝫ eū iu. ḡri. q nō pñt fieri illud qđ ē bn ordinatū. p Hec ḡz. Hec ē ḡra ps in q̄ inducit ad actus iustitie: ⁊ diuidit in duas ptes: qz prio ondit iustitie fructū: scdo inducit ad ei⁹ actū: ibi. Noli ee. Circa primū dicit. p Hec ḡz vidi i die. va. mec. ad ē pītis vite q trāsitoria ē: ⁊ sic nō ē nisi quedā vanitas.

q Justus ꝓ. in iu. sua. i. aliqn iust⁹ morti tradit ꝓter iustitiā suā: sicut esaias fuit serrat⁹: ⁊ amos ꝓpha recte p timpora trāsitus: ⁊ in nouo testamēto dan⁹ ꝑs i mlis martyrib⁹. r Et impi⁹ multo vi. tpe i sua mali. sicut ꝑz in no. ⁊ ve. te. de multis pessimis hoibus ⁊ tyrannis: ex q̄ dūdit q pnīū iustitie ⁊ pena iniustitie reddatur in vita futura q ē etna: qz ad deū cū sit iust⁹ inder ptinet q nō ꝓmittat aliqđ bonū irremuneratū ⁊ malū impunitū: ⁊ sic ē appetēda iustitia cuius pmia sunt eterna.

s Noli esse. hic consequēter inducit ad ei⁹ actū: ⁊ diuidit in tres ptes. qz primo hoc facit in mali punitione: scdo in boni defensione: ibi. Bonū ē. Tercio in vtriusq; inḡsitōne: ibi. Sed ⁊ cūctis. Circa primū sciendū q iustitia corrūpit p excessū ⁊ defectū sic liberalitas p. pdigalitatē excedēdo: ⁊ per auariciā i defiendo. Jn liberalitate tñ defect⁹ q̄ ē p auaricīā peior ē excessus per. pdigalitatē: vt declarat phs iij. ethi. econtrario i iustitia excessus peior ē: qz ꝑgit ad crudelitatē q̄s defectus p nimiā remissiōez que ꝑgit ad pusillanimitatē: ⁊ iō inducendo ad actū iustitie circa malū punitendum retrahit ab excessu qui peior ē dicēs. s Noli esse iustus multū. nimis acriter puniendo. Et qz hoc cōiter ꝓcedit eo q aliquis de sua iustitia nimis sentit: ideo subdit.

t Neq; plus sapias. s. de tua iustitia. y Ne obstupescas. crudelem sniam dando ⁊ nō iustam: iō subditur.

r Ne impie agas multū: qz crudelitas ē magna ipietas ⁊ qz facit boiem errare et inimicitias mortales sibi acquirere: iō subdit. y Et noli esse stultus: ne moriaris i tpe nō tuo. mortē tuā p inimicicias accelerādo.

z Bonū est. Hic consequenter inducit ad actuz iustitie in defensione boni: et diuiditur in duas partes: qz primo facit propositum. scdo remouet oppositum: ibi. Sapia. Circa primū dicit.

z Bonū est te sustētare iustum. eū in sua iustitia ꝓtegendo. Et subditur causa. a Quia qui timet deum: cōseruationē iustitie precipientē in veteri ac nouo testamēto.

b Nihil negligit. i. nihil omittit de contingētib⁹ ad iustitiam conseruandam.

c Sapia. Hic remouet q̄ddam qđ posset obijci: et ꝓmo ponit cum dr.

c Sapia ꝓfortauit sapientē. in aduersis exīstem.

d Sup decē principes ciuitatis. i. plus q̄s quelibz ptās bnāna: ⁊ ō p hoc cōduceret aliqs q nō indiget ea: ⁊ ideo hoc remouet dicens. e Non ē em hō iust⁹. i. tāiustus.

f Jn terra. quin peccet in aliq; ⁊ p ons erret: ⁊ sic homo q̄ntumcūq; sapiens indiget humano auxilio in pñti vita: in qua nō est sine errore aliquo.

g Sed et cunctis. Hic inuitat ad actum iustitie circa seipm cauēdo ab inḡsitōne q̄ ꝓtest eū a iustitia deiecere: Et hoc ē qđ dī. g Ꝫ ⁊ cūctis sermonib⁹. q̄ dicunt de te.

b Ne accōmodes cor tuū. ad illos inuestigandū ⁊ sciendum: qz boni sermones plati de alīq; si ipos audiat vl scīat: de facili eleuat eū in superbiā: ⁊ si mali deiciūt eū a iustitia p ira ⁊ odiū ꝫ ꝓcrent: ⁊ maxime si ꝓcrātur ab boie q̄ debet eū diligere iō subdit. i Ne forte audias. ser. tu. ma. tibi. i. malū tibi impeantē: vel de te detrahētē: cū tu debeas de te bona dicere: ⁊ bona tibi impcari.

k Sicut enim conscientia tua tē. quasi dicerct sicut mol

les maledicta tua inuestigari sic nec aliorū debes inuestigare. ¶ l Cūcta tētaui. Hic remouet impedimentū circa ꝓdicta: circa quod sciēdū q ꝑm Aug. j. soliloquio. nihil est qđ magis aim bois deiciat et arte iusticie ꝙ blandimenta femine: corporūq; ille contactus sine q̄ vror bri

non pōt. qz vi: tenetur reddere debitū vrori: ꝓter qđ tēdentes ad pfectiōs religionis vouerūt castitatē: et adhuc multo magis actus venerei p adulteriū vel fornicatōes impediūt virtutis pfectōem: ꝛ iō salomon inducit ad ꝫ fugiendus: ꝑmittit tñ diligentē inuestigationem suam ad acq̄rendā sapiētiā dicens.

[r] Scit enim cōscia tua: qz ꝛ tu crebro maledixisti alijs. [l] Cūcta tētaui i sapia. [m] Dixi sapiēs efficiar: [n] et ipa lōgius recessit a me m ltomagis q̄ erat. [o] Et alta pfundi tas: [p] qs inueniet eā? [q] Lustraui vniuersa aio meo: vt scirē ꝛ ꝓsiderarē ꝛ q̄rerē sapiētiā ꝛ rōnem: ꝛ vt cognoscerē ipietatē stulti ꝛ errorē imprudētiū. [r] Et inuēi amariorē morte mlierē: [s] q laqueus venatoꝝ ē et sagena cor ei?. [t] Vincula sē manꝰ illi?. [u] Qui placet deo effugiet illaz: q aūt peccator ē capiet ab illa. [x] Ecce hoc inuēi dixit ecclīastes: [y] vnū ꝛ alterꝫ: [z] vt inuenirē rōnē quaz adhuc querit aīa mea: [a] ꝛ nō inueni. [b] Virū ō mille vnū reperi: [c] mulierē ex oibꝰ nō inueni. [d] Solūmō hoc inueni: q̄ fecerit [e] deꝰ hoiez rectū: ꝛ ipe se infinitis miscuerit q̄nibus. [f] Quis talis [g] vt sapiens est: [h] Et quis cognouit solutionem verbi: [i] Sapientia hoīs lucet in vultu eius: [k] et potentissimꝰ faciem illi? cōmutabit.

Caplm. viij.

Ego os regis obseruo

¶ Cūcta tētaui in sapientia. i. pro sapientia acq̄renda. ¶ m Dixi sapiēs efficiar. in cognitōne diuinoꝝ q̄ ꝓprie dī sapia. n ¶ Et ipa longius recessit a me. ꝛ3 effi

mationem meam. freq ūcter essi cōtingit q̄ bones studiosi circa diuina credūt in ꝓncipio acquisiuisse demōstrationes de quibus ꝓstea capiunt q̄ sunt magis topice vel sophistice rōnes. ¶ o Et alta ꝓfundit as: supple ē natura diuina: maxime q̄tum ad ꝓprietatē ꝑsonaz. p ¶ Quis inueniet eā. q. d. nullus p inuestigationem hūana. de diuinis aūt q̄ bō experiē pōt hīe certā notiaz: de quibus subditur.

q ¶ Lustraui vniuersa. ꝛ ꝑz lra. ꝛ subdit. ¶ r Et inueni. p experientiam. r ¶ Amariorē morte mulierē. q. separat aīam a suo creatore: mors aūt a solo corpore: prima autē separatio amarior ē. q. sepat a bono infinito.

Que laqueus venatoꝝ ē. i. demonū qui venāt animas: ꝛ mulere quasi laqueo vtūtur ad ipas capiendas. vnde puer. vij. Ecce mulier occurrit illi in ornatu meretricio ꝑparata ad capiēdas aias.

t ¶ Et sagena cor eius. q. sicut sagena capiunt pisces magni: pui: ꝛ me diocres: sic mulier de quolibet statu boim de capit plures.

v Vincu. sunt ma. alli?. q. ligat boiem mēte ꝛ corpe suis amplexib?. v ¶ Qui placet deo effu. cā. ꝛ sic expeditus potent tendere ad virtutē. x Ecce boc. Postq̄ Salomon indurit ad virtutē acquirendā. hic ꝓfiter ondit difficultatē: Et primo hāc difficultatē ondit: scdo hu? difficultatis originē deiciat: ibi. Solūmō. Difficultas aūt ondit ꝫ hoc q̄ valde pauci attingunt ad virtutē: ꝛ hoc ē qđ dī.

y ¶ Ecce hoc inueni. i. diligēter inuestigaui. y ¶ Vnū et alterꝫ. i. singulis applicando intellectū meū. Per talē modum loquendi dī de diligenti inuestigatione circa multa: Talis inquisiuit hec ꝛ illa. ¶ z Ut inue. rōnem quā adhuc q̄rit aia mea. q. ꝙnto q̄s pl? studet in aliqua scia: tāto desiderat acquirere pfectius. a ¶ Et non inueni. s. vlqz ad pfectū. q. nulla res q̄tū ad oēm conditionē pōt pfecte sciri p hūanam inuestigatōem: sicut dcm fuit s. j. capi. sup illuꝰ: Cūcte res difficiles: nec pōt homo eas explicare sermone. Consequēter descendit ad ꝓpositū ondēs q̄d inuenit de virtute dicēs: ¶ b Virū de mille vnū repperi. s. virtuosum. ꝛ ē sensus: q̄ de viris valde paucis inuenitur studiosi respectu deficientiū a virtute: sicut dcm ē s. j. capi. Stultoꝝ infinitus ē numer?. Per talē modū loquēdi: cōiter de ꝙditōe raro recta in aliqua spē: De mille vix inueniet vna res tal. ¶ c Mulierē ex oibus nō inueni. s. aliquā virtuosam. nō est ꝫ p hoc intelligendū q̄ nulla sit virtuosa: sed q. pauce sunt virtuose respectu virozꝝ: sicut dī cōiter nullū ē in ecclia qñ valde pauci sunt ibi respectu multitudinis que solet ꝛuenire. Et p talē modum dī. ij. phīsy. q̄ illud qđ modicū ē quasi nihil cōputat.

d ¶ Solūmodo Hic ꝓfiter ostēdit vñ ꝓueit difficultas attingēdi virtutem: scdo ex hoc infert q̄ndam ꝙclusionē ibi. Quis talis. Circa ꝑmum dicit.

¶ d Solūmodo hoc inue. s. ꝫ cā dicte difficultatis. e ¶ Oz fecerit deꝰ hoiem rectuz: ꝛ In ꝓia esse bois conditione deus fecit adā perfectū in scientijs ꝛ virtutibus: creauit ei eū in iusticia originali ꝛ in ꝓfectione que cōuenire pōt hūane nature in pūi vita. filij aūt si fuissent ab eo ꝓgeniti in statu illo si fuissent nati sic pfecti in corpe nec in conditionib? aie: si fuissent nati in rectitudine nāli: ꝓ qua nulla rebellio esset in viribus sensitiuis ad rōnem: et sic acquisiuissent scias ꝛ vtutes sine difficultate.

f Et ipe se inmiscuit infi. gōni. i. difficultatib? circa acq̄sitōnem sciaꝝ ꝛ virtutū: ꝛ ipo peccāte in pēnā huius subtracta ē originalis iusticia a tota nā hūana: et qua subtractione secuta ē rebellio corpis ad aiam ꝛ omniū virtū inferioꝝ ad ꝓtem aie supioꝛ: ꝛ ex hoc causat difficultas acquirēdi scias ꝛ virtutes. g ¶ Quis talis. Hic infert conclusionem ex dictis. q. ex quo tāta ē difficultas attingendi virtutes intellectuales ꝛ morales: ille qui attingit ē valde excellens inꝰ boies: iō dicit.

g ¶ Quis talis. i. sic appēciandus inter boies. h Et sapiens ē. i. virtuosus ꝛ vtute morali ꝛ intellectuali.

i Et quis cognō. solu. verbi. s. occulti. q. d. nullus. nisi sapiēs dicto mō: sicut ꝓ de Daniele qui exposuit nabuchodonosor somnia: ꝛ ipi Balthasar scripturā in pariete exarata: Dan. v. Et q: dispositio mentis magis relucet in facie in qua vigent oīa sensus: iō subdit i eodem versu in bebreo. k ¶ Sapia hoīs lucet in vultu eius. vñ dī Eccl. xix. Ab occursu faciei cognoscit sensatus. l Et potentissimus faciē illi? cōmutabit. s. i. resurrectōne qñ sibi dabit faciē gloriosam.

Caplm. viij.

Ego os regis obseruo. Postq̄ salomon indurit ad virtutem: hic consequenter inducit ad mandatorū dei obseruationē. quia dispōnit ad beatitudinē Math. xix. Si vis ad vitam ingredi serua mandata: ꝛ diuiditur in duas partes: quia primo inducit ad obseruandum mandata: scdo circa boc remouet impedimenta: ibi. Oia. Prima i duas. quia primo inducit ad mādatoꝝ obseruatōnem: scdo ad hui? obseruatōnis acceleratōnem: ibi. Ostū negocio. Prima in duas ꝑs duas rōnes quas ad ꝓpositum inducit. Prima accipitur ex auctoritate precipientis propter quam ē sibi obediendum: ꝛ iō in ꝑsona sic obedictis dicat.

a Ego os regis obseruo. i. mandata ab eius ore plata: cuiusmodi sunt decalogi ꝑcepta: vt patet Exo. xx. c.

b ¶ Et precepta iuramẽti dei. i. iuramẽti deo facti: sicut dr̃. Exo. xxiij. vbi rñdet pplẽ moysi: Cũcta q̃ locutus ẽ nobis dñs faciemus. ⁊ tunc moyses assumpsit de sanguine victime: ⁊ sparsit sup pplm ad cfirmatiõem dui⁹ dicti: ⁊ erat vinus mod⁹ iurãdi. c ¶ Ne festines recedere a facie eius transgredienti⁹ mandata affirmatiua.

b Et precepta iuramẽti dei.
c Ne festines recedẽa facie ei⁹: d neq; pmaneas in opere malo: e q: oẽ q̃ voluerit faciet: ⁊ fmo illi⁹ ptãte plenẽ
e Nec dicẽ ei quis q̃ põt: q̃re ita facis? f Qui custodit pceptũ g nõ experiet q̃q; mali. h Ips ⁊ rnsionẽ cor sapiẽtis intelligit. Omni negocio tẽpus ẽt ⁊ opportunitas:
k ⁊ multa hois afflictio: q̃a ignorat preterita: ⁊ futura nullo scire põt nũcio. l Nõ est in hois ptãte m phibere spm: n nec hz ptãte i die mortis: o nec sinit q̃escere in gruẽte bello: p neq; saluabit q in pietas impiũ. r Dia h p̃sideraui: ⁊ vidi cor meum i cũctis operibus que fiunt sub sole
s Interdũ dñaẽ homo hoi in malũ suũ. t Et idi ipios sepultos: r q̃ etiã cũ adhuc viuerent in loco sancto erãt: u ⁊ laudabanẽ in ciuitate q̃i iustoz opez. v Sed et h vanitas ẽ. x Etenim q: non pfertur cito contra malos sntia: a absq; timore vllo filij hoim b ppetrãt mala. c Attamen peccator ex eo q̃ centies facit malũ ⁊ p patiam sustentat: d ego cognoui q̃ erit bonũ timentib⁹ deum: q̃ verentur faciẽ eius: e Non sit bonũ impio nec plongẽt dies eius: h q̃asi vmbra trãseat: qui nõ timent faciẽ dñi. f Et est alia vanitas q̃ fit sup terram. g Sunt iusti quibus mala proueniunt quasi opa egerint impioz: h et sunt impij q̃ ita securi sẽt q̃i iustoz facta hẽant. i Dz et hoc vanissimum iudico.

d ¶ Neq; pmaneas in opere malo. transgrediẽdo negatiua.
e ¶ Quia ois qđ volue. faciet ⁊c. i. q: tante autoritatis ⁊ potestatis ẽ: q: nõ põt ei resisti.
f ¶ Qui custo. Hic ponit scõa rõ que accipit ex vtilitate obedientis: cũ dr̃.
g ¶ Qui custodit pceptum scz diuinũ. ¶ Non experiet quicq; mali. scz in futuro. in pti ẽm bene experitur malũ pene ad exercitiũ sue patientie ⁊ augmẽtuz sue glorie: sicut patet de sancto Job: ⁊ cũ dicit.
g ¶ Non experiet quicq; mali. minus dicit ⁊ plꝰ signat. i. q: experiet multũ boni: nõ subdit.
h ¶ Tempus ⁊ rnsionem ⁊c. in hebreo habeẽ: Et iudiciũ sapiens eniz attendit tempus iudicij: vbi oportebit de omnibus reddẽ rõnẽ: ⁊ sic cauet diuinoz preceptoz trãsgressiõez.
i ¶ Omni negocio. Hic consequenter inducit salomõ ad dicte observatiõis acceleratiõnem: ⁊ ad hoc inducat duplicem rõnem. Prima accipitur ex tpis opportunitate: q: precepta diuina post mortẽ non sũt implenda. q: tunc cessat tps meriti et temeriti: h nũc implenda sẽ q̃diu durat tps merendi: ⁊ hoc ẽ qđ dr̃.
k ¶ Di negocio tps ẽ ⁊ oppor. q̃ in ois ope attendunt ⁊ p̃ois maxime debent attẽdi in ope meritorio q̃tuz ad impletiõnem diuini pcepti: quod ẽ maxime necessariũ ad salutẽ.
l ¶ Et multa ho. affli. q: ignoꝛ. pteri. ⁊c. in hebreo dr̃: q: ignorat q̃d erit. q. d. futura p̃mia nõ potest scire p se vel p aliũ humana inuestigatiõne: ⁊ h causat afflictiõnem aliquã in impletione preceptoz. Si ei sciret premia futura: non eẽt ei aliqua afflictiõ in impletiõe pceptoz: h magis consolatio. Vo idez põt trahi litera nostra cum dr̃. Quia ignorat pterita ⁊c. i. premia electorum q̃ precesserũt: ⁊ eoz qui futuri sunt.
m ¶ Non est. Hic ponit scõa rõ que accipit ex humane vite breuitate: pter quod non est inuacuũ transeũda h in opibus mãdatoz dei expendẽda. pter qđ dr̃.
n ¶ Non ẽm hois ditione. i. ptãte.
o ¶ Prohibẽ spiritũ suum. i. aiam suam ab exitu de corpe.
p ¶ Nec hz ptãrem in die mor. eã differẽdi.
q ¶ Impietas impiũ. sicut aliqui credunt aliqñ mortẽ differre per artẽ magicam vel aliqua superstitiosa.
r ¶ Dia h. Postq̃ salomõ induxit ad obseruãdũ dei pceptа: hic circa hoc remouet tria impedimẽta in tribus ptibus q̃ patebũt. p̃sequendo. Primũ aũt impedimentũ precedit ex abusu hũane potẽtie: q̃ aliqui sic abutunẽ q̃ pceptа sua preponunt diuis: sicut improperat saluator sacerdotibus indeoz et legisperitis: Marci. vij. Irritũ fecistis mandatuz dei. pter traditões vrãm: Ad hoc aũt remouendũ p̃mittit salomon suam consideratiõnẽ circa hunc abusuz dicens.
r ¶ Dia h. scz que sequuntur sic eñ copulatur i hebreo: Consideraui. et subdit:
s ¶ Interdũ dñaẽ hoi in malũ suum. i. in malũ ipsi⁹ dñantis. q̃ñ p hoc cleuaẽ cõtra deum modo p̃dicto ⁊c q̃ bus subdit.
t ¶ Et idi impios sepultos. i. post mortem impios noiari
t ¶ Qui etiã cũ adhuc viuerent. i. adhuc vite superessent.
v ¶ In loco sancto erant: sicut sacerdotes et principes mali qui tenent in terris locum dei: isti in spualibus ⁊ illi in tpalibus.
x ¶ Et laudabanẽ in ciuitate. partim adulatiõne et partim timore.
y ¶ Sed et hoc vanitas ẽ. q: talis laus vergit in eoz detrimentum.
z ¶ Etenim. Hic remouẽt scõm impedimentũ quod procedit ex abusu patientie diuine: ex hoc eñ q̃ tolerat peccatores dans eis spaciũ penitẽdi. ex hoc econtrario frequẽter absq; timore incipiunt mandata dei transgredi: et hoc est quod dr̃. z ¶ Etenim q: non pfertur cito ⁊ malos sntia. diuine punitiõnis.
a ¶ Absq; vllo timore filij hoim. i. nutriti in carnalitate: qui sunt filij hoim ⁊ nõ dei.
b ¶ Perpetrant mala. transgrediẽdo dei pcepta: p̃nte hoc remouẽt dicens.
c ¶ Attñ ex eo ⁊c. i. ex dei patientia circa peccatores.
d ¶ Ego cognoui. q: erit bonũ in futuro.
e ¶ Timẽtib⁹ deũ. timore filiali qui cauet offensam dei: q: cum deus sit optimus decet eũ dare meliora melioribꝰ: ⁊ io ex quo tolerat peccatores in vita p̃nti dans eis vitam que ẽ bonũ nature: oducẽt q̃ bene remunerabit iustos in futuro. Et q̃a peccator diuina patientia abutit: et multiplicat pctа ad augmentũ sue dãnationis: iõ subdit.
f ¶ Non sit bonũ. i. p̃speritas tpalis.
g ¶ Impio: eo q̃ abutit ipa.
h ¶ Nec plon. dies ei⁹. eo q̃ ẽ sibi occasio multiplicatiõis peccatoz.
i ¶ Et est alia. Hic p̃ter ponitur tercũ impedimentũ quod ꝓuenit ex defectu nre scie. Ex hoc enim q̃ hoies attendũt tm̃ bona sensibilia ⁊ p̃ntia: ⁊ frequẽter vident iustos in aduersitate: ⁊ iniustos in p̃speritate: ex hoc mouẽtur ad sequendũ iniustos: transgrediendo mãdata dei. Sic q̃ p̃cedit in pte ista: q: primo ponit effectus trãsgressiõis: secdo defect⁹ nre cognitiõis: ibi. Et apposui. Circa p̃mũ dicit.
i ¶ Et ẽ aliaua. a p̃cedẽtib⁹.
k ¶ Sũt iustus ma. pue. sicut p⁹ de sco Job.
l ¶ Et sũt impij q̃ ita

secu. sunt ꝛc. sicut patet de multis regibus infidelib⁹ tyrannis. ¶ m Sed ꝛ hoc maxime stultissimū iudico. i. irrōnabilissimū. ꝛ loquit in pſona carnalis bois qui nō cogitat futuras penas ꝛ premia: iō subdidit. n ¶ Laudaui igr leticiā. i. vitam voluptuosam. ꝛ pz lra vsq; ibi. ¶ o Et hoc solū auferret. nō expectās aliud in futuro. Et quo etiā pz ꝙ loqr in pſona bois carnalis cogitantis de pñti vita tm.

"Laudaui igr leticiā: ꝙ nō eēt homi bonū sub sole: nisi ꝙ comedēt ꝛ bibēt atq; gauderet: ° ꝛ hoc solū secū auferret de labore suo omnib⁹ diebus vite sue quos dedit ei deus sub sole. P Et apposui cor meū: vt scirē sapiētiaz: ᵠ ꝛ intelligerē distensionē q̄ versatur in terra. ʳ Est homo qui diebꝫ ꝛ noctib⁹ somnum nō capit oculis. ˢ Et intellexi: ꝙ oim operū dei nullam possit homo inuenire rōnem eoz que fiūt sub sole: ᵗ ꝛ quāto plus laborauerit ad querendū: tāto minus inueniat. ᵛ Etiā si dixerit sapiēs se nosse: non poterit repire. ¶ La. ix.

O Mnia hꝫ tractaui in corde meo: vt curiose intelligerē. Sunt iusti atq; sapiētes: ʷ ꝛ opera eoz in manu dei. Et tm nescit homo: ˣ vtrū amore an odio ʸ dignꝫ sit: ᶻ sed oia in futurū seruāt incerta: ᵃ eo ꝙ vniuersa eque eueniant ᵇ iusto et impio: ᶜ bono ꝛ malo: ᵈ mundo ꝛ immūdo: immolanti victimas et sacrificia pteneti. ᵉ Sicut bonus: sic ꝛ pctor: ᶠ vt piur⁹: ita ille qui veruz vierat. ᵍ Hoc ē pessimuz inter oia que sub sole fiūt: ꝙ eadem cunctis eueniunt. Unde ꝛ corda filioꝝ hoim implentur malicia et cōtēptu in vita sua: et post hec ad inferos deducēt. ʰ Nemo est qui semper viuat: ꝛ qui huius rei habeat fiduciam. ⁱ Melior est canis viuus leone mortuo. ᵏ Viuentes ei sciūt se eē morituros: mortui vero nesciunt quicq; amplius nec habent vltra mercedem: quia obliuioni tradita est memoria eoz. ˡ Et dilectio eoz simul et odium ac emulatio perijt: nec habent partem in hoc seculo in opere quod sub sole fit. ¶ p Et apposui. Hic ꝓnter circa hꝫ ondit defectus humane cognitōnis. Qz etsi deus ꝓmittit i pñti iustos tribulari ꝛ iniustos. p sperari ptinz ad di iudicia iusta ꝑ nob occulta: et iō talia non sunt in pticulari inuestiganda: ꝑ sufficit in generali cognoscere p fidem ꝛ scripturā sacram. ꝙ talia que hic ꝓtingunt ꝙ dei sapiam ordinātur ad eius gloriam et etiā electoꝝ: ꝓter qō in oibus est glorificandus ꝛ obediēdū ē mādatis ei⁹. Dicit igr.

¶ p Et apposui cor meum vt scirē sapientiam. ꝛ diuinis. q ¶ Et intelligerē distinctionē que versatur in terra. circa tribulationē iustoꝝ ꝛ pſpitatem impioꝝ. ¶ r Est homo qui diebus ꝛ noctibus ꝛc. i. plures boies sunt qui solicitātur inquirendo talia nimis curiose descendendo ad particularia. s ¶ Et intelleri ꝙ oim operū dei: ex occultis ei⁹ iudiciis ꝓcedentiū.

¶ t Nullam possit inuenire rōnem. i. certā in pticulari cognitōez. v ¶ Et ꝙnto plꝰ laborauerit. ad q̄rendū curiose ¶ t Tāto minus inueniet. qz ex tali curiosa inq̄sitione frequenter incidit aliqs in errorē. y ¶ Etiā si dixerit sapiens. i. ille qui ꝑ inter boies sapiens. ¶ z Se nosse. q̄ dicta sunt. ¶ a Non potent repire. i. verbis explicare: ex q̄ patet eū se fallo iactasse.

¶ Caplm. ix.

O Mnia hec. Hic incipit caplm nonū. qz illud quod subdicit: Sunt iusti ꝛc. vbi cōiter signat caplm: est ō isto versu in hebreo: Postq̄ salomon indurit ad beatitudinem: put habet in spe ꝓ opera virtutū et impletionem mandatorū. hic consequenter reprimit elatōnis motū: q̄ aliqñ ex bonis operibus insurgit. Et diuiditur in duas ptes. qz primo facit hoc ex incertitudine humani status: secundo ex facilitate casus. ca. sequēti. Prima in quatuor: ꝑm quadruplicem incertitudinem circa ipsum hominez. Prima contingit circa bonū gre: scda circa bonuz fortune: ibi. Terri me. tercia circa bonū nature: ibi. Nescit hō. quarta circa bonū gratitudinis humane: ibi. Hanc quoq; vidi. Prima in quatuor. qz primo ponit predicta incertitudo: scdo incertitudinis ratio: ibi. Eo ꝙ. tercio infertur quedā cōclusio: ibi. Hoc ē pessimū: quarto malorū cōparatio: ibi. Nemo ē. Circa primū dr.

a ¶ Oia hec. l. que sequitur: sic enim in hebreo ꝓiūgitur.

b Tractaui in corde meo. diligēter considerādo vel potius admirādo. c ¶ Sunt iusti atq; sapientes. l. pleriq; inter boies. ¶ d Et opa eoz in manu dei. ꝗtū apparet būano sensui. e ¶ Et tm nescit hō. q̄ntucūq; iust⁹ videat. f ¶ Utz amore an odio. l. di. ¶ f Dignꝫ sit. ꝑ oia i futuꝝ seruāt incerta. tūc ei manifeste videbit ꝗs diligat ꝛ quos odit: ꝛ tz hō nō possit scire certitudinaliē de seipo: ꝛ multo min⁹ de alio via būana vtruz sit dilect⁹ a deo an non: pōt tamen habere aliquaz coniecturā: vtpote si nō sit peccati mortal sibi cōscius. et ad implendu⁹ dei mandata sit voluntarius. Pōt etiā scire certitudinaliē reuelatione diuina: sicut reuelatū ē alicui⁹ sāctis et spāli gra ad eoz consolationem.

ꝑ ¶ Eo ꝙ. Hic incipit versus i hebreo vbi ponitur dicte incertitudinis rō cū dicitur: Eo ꝙ vniuersa eq̄ eueniant iusto et impio ꝛc. sicut enī iniusti aliq̄ prosperanē in pñti: ita aliq̄ iusti in diuitijs: honoꝝ bus: ꝛ cōsilibus ꝛ sicut aliqui iniusti tribulanē ꝛ eijciunē: ita ſiliter aliqui iusti. ꝛ deo non pōt distingui accepto deo ab eo q̄ non est ei accept⁹? p aliqd qd ꝓtingat boibus. Dicit aūt. ¶ b Justo ꝛ impio. ꝗtum ad ea q̄ fiunt erga ꝓmū mō ꝛio. i ¶ Bono ꝛ malo. ꝗtuz ad hoc qd respicit vitā ꝛ otutē. ¶ k Mūdo ꝛ immūdo. ꝗtū ad id qd respicit bonestatē ꝛ inbonestatem. l ¶ Immolanti victi. ꝛ sa. cōtē. ꝗtū ad id qd respicit erga deū deuotōnem ꝛ iudeuotōem. m ¶ Sicut bo. sic ꝛ pecca. ꝗtū ad bonitatez et malicia opis generaliter. n ¶ Et piu. ita ꝛ ille q̄ vez vierat. i. multū assertiue iurat: sicut dr. ſ. Reg. xx. Addidit ionatbas veritatem: et hoc ꝗtū ad id quod respicit peccatū ꝛ meritū oris spāliter in vero ꝛ falso iuramēto. o ¶ Hoc ē. Hic dr dict⁹ infertur q̄dā ꝛclusio: ꝛ scdo malorū ꝛparatio. ſ. q̄ multi assuescunt peccato: eo ꝙ inter iustos ꝛ impios nō vi aliqua distinctio facta a deo: ꝛ hoc ē quod dr. ¶ o Hoc ē pessimū ꝛc. ꝛ pz lra vsq; ibi. p ¶ Et p⁹ hec ad infe. deuecēt. q. d. hꝫ in pñti vita eadē ꝓtingāt iustis ꝛ iniustis: tñ in futuro nō erit ita. qz soli impij ad gehennam deuecēnt. ¶ q Nemo ē. Hic ꝓnt ponit malorū q̄dā ꝓparatio. Et diuidit in duas ptes: qz ꝓmo ponit hec cōparatio: scdo inferē ex hoc q̄dam ꝛclusio. ibi. Eade ꝛ. Comparatio talis ē. ſ. q. mali viuentes videnē meliorib⁹ conditōis: hꝫ sciant se certitudinaliter morituros: nō dicit. q ¶ Nemo ē q̄ spviuat: qz ꝓpositus ē ex ꝛtrarijs ꝛ originali iusticia destitut⁹. r ¶ Et qui bni? rei. ſ. sp viuendi. ¶ s Habeat fiduciā. qz nullus vi euadē mortē sniam. t ¶ Melior ē ca. vi. leo. mor. ꝓ cane mordace ꝛ leonē voracē intelligunt boies mali: ꝑm tñ maius et min⁹: sicut leo ē cane magnocinus: ꝛ sic salomō loqr ꝑ methaphoricē: sicut etiā cōi sermone hō ira cand⁹ dr canis. Est igr sensus ꝙ peccator viuus melioris cōdi-

tionis ē ḡ mortu⁹:et subdit rō. ¶ y Uiuctes em̄ sci. se ē mori. z tñc certitudinaliter:vt victum est:z ex hac cōsideratione pñt a mal⁹ penitē z ad bonū reuerti.

¶ r Mortui vo nihil nouerūt ampli⁹.s.aliq̄d. vñ ad vnū pñt reuerti lz sciant multa alia. ¶ y Nec pñt vltra mercedē. q: suū ē statū meredi

¶ z Quia obli. tra. ē me. eorū. corā deo.s.ḡtū ad hoc:q: de eis pnic locutio lz sint in memoria ei⁹ ad puniendu3.

¶ a Amor q̄q. quē habuerunt ad malos in p̄ vita. ¶ b Et odiū z inuidia. ꝺ bonos.

¶ c Simul perfert. q: nō pñt vltra malos adiuuare nec bois nocere.

¶ d Nec pñt ptē in hoc sclo ꝛc.i. i suffragiis que viui faciūt ꝓ defunctis que nō valent eis.

¶ e Vade ergo. Hic est dict⁹ cōcludit quedam cōclusio.s.q: bō dz in p̄nti bene viuere: z ad vitā btām cōtinue ꝑparare z sic exponit ra. sal. ptem istam. Dicit igit.

[r] mortui ꝙo nihil nouerunt ampli⁹:[7] nec pñt vltra mercedē:[z] q: obliuiōi ē tradita memoria eoꝝ. [a] Amor q̄z [b] z odiū z inuidia [c] simul perierūt nec pñt ptē i ꝺ sclo: et i opē q̄ sub sole geriť. [c] Vade ergo [d] et comede in leticia panem tuū: z bibe cuz gaudio vinū tuū: [e] q: ꝙo placēt opa tua. [b] Oīni tpe sint vestimēta tua cādida: [f] et oleū [b] de capite tuo [i] nō deficiat. [m] Perfruere vita [n] cū vxore quā dilexisti: [o] cūctis diebꝰ vite istius labilitatis tue: q̄ dati sunt tibi sub sole omni tempore vanitatis tue. [p] Hec est enim pars in vita: z in labore tuo q̄ laboras sub sole. [q] Quicq̄ facere pōt manꝰ tua instanter operare: [r] q: nec opus: [s] nec rō: [t] nec sapia: [v] nec scia [r] erūt apud inferos: [7] quo tu ꝓperas. [z] Uerti me ad alia: [a] z vidi sub sole: [b] nec velocium cursū: [b] nec fortiū bellū: [c] nec sapientiū panes: [d] nec doctoꝝ diuitias: [e] nec artificum grām: [f] sed tempꝰ casusq̄ in oibus. [g] Nescit hō finem suum: [b] sed sicut pisces capiūtur hamo: z aues laqueo cō phenduntur: [i] sic capiuntur hoies in tpe malo: [k] cuz eis extēplo i[l]supenerit. [m] Hāc quoq̄ sub sole vidi sapiam z pbaui maximā. [n] Ciuitas parua: [o] et pauci in ea viri. [p] Uenit cōtra eam rex magnus et vallauit eā: extruxitq̄ munitiones per gyrū: et pfecta ē obsidio. [q] Inuētusq̄ ē in ea vir pauꝑ z sapiens: et liberauit vrbē per sapientiā suā: z nullꝰ deinceps recordat⁹ ē hois illi⁹ pauperi. [r] Et dicebam [a] ego [b] meliorem esse sapiam fortitudine. [c] Nūo ergo sapiētia pauperis ꝺ tēpta ē: [d] z verba eiꝰ nō sūt audita: [e] Uerba

eē cursū: [b] nec fortiū bellū: [c] nec sapientiuz panez: [d] nec doctoꝝ diuitias: [e] nec artificum grām: [f] ꝺ tempꝰ casusq̄ in oibus. [g] Nescit hō finem suum: [b] ꝺ sicut pisces capiūtur hamo: z aues laqueo cō phenduntur: [i] sic capiuntur hoies in tpe malo: [k] cuz eis extēplo i[l]supenerit. [m] Hāc quoq̄ sub sole vidi sapiam z pbaui maximā. [n] Ciuitas parua: [o] et pauci in ea viri. [p] Uenit cōtra eam rex magnus et vallauit eā: extruxitq̄ munitiones per gyrū: et pfecta ē obsidio. [q] Inuētusq̄ ē in ea vir pauꝑ z sapiens: et liberauit vrbē per sapientiā suā: z nullꝰ deinceps recordat⁹ ē hois illi⁹ pauperi. [r] Et dicebam [a] ego [b] meliorem esse sapiam fortitudine. [c] Nūo ergo sapiētia pauperis ꝺ tēpta ē: [d] z verba eiꝰ nō sūt audita: [e] Uerba

ista⁹ dicto⁹ loco rū aīa rōi aduentū.

¶ z Uerti me. Hic pñt ponit incertitudo bois circa bona fortune cū dz.

¶ 5 Vidi sub sole.i. i boim bitatione.

¶ a Nec velo. cur. ē. q: aliq̄n ꝺtingit q velocior cursor nō venit ꝑ or ad terminū: eo q: aliq̄ casus impedit. ¶ c Nec for. bellū. q: aliq̄n fortior a min⁹ forti vincitur. ¶ c Nec sapientiū panē: 5 aliq̄n sunt i egestate magna: sicut ptz de scō Job: z plūbꝰ alijs. ¶ d Nec doctoꝝ diuitias. pbi em̄ apd gētiles cōtēpsert diuitias: vt ptz de socrate: z dioge z plūbꝰ alijs. sūt. gphe q̄ fuerunt doctores tpe ve.te. z tpis z apli tpe noui. ¶ e Nec artifex in mechanicā nō sp bz maiorem grām ꝓncipis. ¶ f 33 tps casusq̄ i oibus.i .incertitudinē

¶ e Vade ḡ. tu iuste. ¶ f Et come. in le. panē tuū. i. vt ucūi iocūdi. tate mentis et testimonio bone ꝑscie. pcedente. Et q: sic bic debeat intelligi ꝑz ꝓ hoc q̄d subdit.

¶ g Quia deo placent opa tua. q̄d magis dz ꝓiecturaliť q̄s certitudinaliter: vt ꝺ. dem̄ est. ¶ h Oi tpe sint vesti. tua cādida. Hic dicit Ra. sal. q: istō ē silē regū inuitā ti aliquē ad festū: z nō dicit sibi diē tēminatū: et iō sic iunitat⁹ si sit sapiēs: sic se parat z ornat: q: oi hora sit parat⁹. q: dē⁹ vocat electos ad festuz futuz: z nō dicit eis tps tēminatū: q̄d ē tps mort⁹ q̄ nihil ē incerti⁹: z ideo hō sp dz eē paratus vt recipiat ad dei festū: q̄ ꝑparatio ē p vitā scām z bonestā: z significat h ꝺ cādidā vestē: et sic salomō loquiť hic metaphorice: sicut in plurib⁹ alijs locis. ¶ i Et oleū. diuine grē. ¶ k De capite tuo. i. te mēte tua q̄ ē caput in virb⁹ aie. ¶ l Nō deficiat. i. sic viue q: dē⁹ grām suā a te nō subdbat. ¶ m Perfrue re. vita pñti. ¶ n Cū vxore. quā diligiť. i. cū sapia diuine legis: vt exponunt ḥ hebrei fm̄ q̄d dī Sapie. viij. Hanc amaui z inuētute mea z q̄siui mihi sponsā assumere.

¶ o Cūctꝰ die. vi. insta. tue. i. vite pñtis q̄ est instabilis: q̄ expēdēda ē i exercitio diuine leg. ¶ p Nec ē ei pars in vita ꝛc.i. ista tecū portab⁹ de pñti vita z nō tpalia bona: ideo subdit.

¶ q Quicq̄ pōt ma. tua ꝛc.i. ḡtū potes opib⁹ meritoriis iusta. ¶ r Quia nec op⁹.s. exteri⁹. ¶ s Nec rō.i. mentis meditatio. ¶ t Nec scia. ꝺ būanis. ¶ v Nec sapia. de diuinis. ¶ x Erūt apd inferos.i. in lymbo patrū vbi desecdebāt oino purgati añ xpi passionem: te q̄

tpe logť ḥ salomō: z i purgatorio vbi descēdebāt z adhuc descēdūt: q̄ recedūt i aliq̄ꝺ purgādi. Ista em̄ duo loca a doctorib⁹ dicūť ee in pte inferni: z ibi nō e op⁹: nec rō: nec scia: nec sapia.s.ad merendū: lz ibi sint ad aliud. ¶ y Quo tu ꝓperas. q: oēs q̄ntūcūq̄ iusti descendebāt ad alterum

¶ f Et oleū [b] de capite tuo [i] nō deficiat. [m] Perfruere vita [n] cū vxore quā dilexisti: [o] cūctis diebꝰ vite istius labilitatis tue: q̄ dati sunt tibi sub sole omni tempore vanitatis tue. [p] Hec est enim pars in vita: z in labore tuo q̄ laboras sub sole. [q] Quicq̄ facere pōt manꝰ tua instanter operare: [r] q: nec opus: [s] nec rō: [t] nec sapia: [v] nec scia [r] erūt apud inferos: [7] quo tu ꝓperas. [z] Uerti me ad alia: [a] z vidi sub sole: [b] nec velocium cursū: [b] nec fortiū bellū: [c] nec sapientiū panes: [d] nec doctoꝝ diuitias: [e] nec artificum grām: [f] ꝺ tempꝰ casusq̄ in oibus. [g] Nescit hō finem suum: [b] ꝺ sicut pisces capiūtur hamo: z aues laqueo cō phenduntur: [i] sic capiuntur hoies in tpe malo: [k] cuz eis extēplo i[l]supenerit. [m] Hāc quoq̄ sub sole vidi sapiam z pbaui maximā. [n] Ciuitas parua: [o] et pauci in ea viri. [p] Uenit cōtra eam rex magnus et vallauit eā: extruxitq̄ munitiones per gyrū: et pfecta ē obsidio. [q] Inuētusq̄ ē in ea vir pauꝑ z sapiens: et liberauit vrbē per sapientiā suā: z nullꝰ deinceps recordat⁹ ē hois illi⁹ pauperi. [r] Et dicebam [a] ego [b] meliorem esse sapiam fortitudine. [c] Nūo ergo sapiētia pauperis ꝺ tēpta ē: [d] z verba eiꝰ nō sūt audita: [e] Uerba

¶ g Quia nec opꝰ.s. exteri⁹. ¶ s Nec rō.i. mentis meditatio. ¶ t Nec scia. ꝺ būanis. ¶ v Nec sapia. de diuinis. ¶ x Erūt apd inferos.i. in lymbo patrū vbi desecdebāt oino purgati añ xpi passionem: te q̄

ordinē ista⁹ dictoꝝ locorū añ xpi aduentū.

¶ z Uerti me. Hic ponit incertitudo bois circa bona fortune cū dz.

¶ 5 Vidi sub sole.i. i boim bitatione.

¶ a Nec velo. cur. ē. q: aliq̄n ꝺtingit q velocior cursor nō venit ꝑ or ad terminū: eo q: aliq̄ casus impedit. ¶ b Nec for. bellū. q: aliq̄n fortior a min⁹ forti vincitur. ¶ c Nec sapientiū panē: 5 aliq̄n sunt i egestate magna: sicut ptz de scō Job: z plūbꝰ alijs. ¶ d Nec doctoꝝ diuitias. pbi em̄ apd gētiles cōtēpsert diuitias: vt ptz de socrate: z dioge z plūbꝰ alijs. sūt. gphe q̄ fuerunt doctores tpe ve.te. z tpis z apli tpe noui. ¶ e Nec artifex in mechanicā nō sp bz maiorem grām ꝓncipis. ¶ f 33 tps casusq̄ i oibus.i .incertitudinē

¶ g Nescit hō. Hic ponit incertitudo bois circa bonū nature: ad eiꝰ vitā: cui⁹ termin⁹ ē oino incert⁹: nō dī: Nescit hō finē suū.

¶ b Sed sicut pi. capiūtur ha. ꝛc.i. ex inꝑato q̄n estimant accipe escam. ¶ i Sic capi. ho. tpe malo.i. tpe mort⁹ q̄ malū dr in quantum priuat vitā. ¶ k Cū eis extēplo.i. repente. ¶ l Supenerit. z talis incertitudo dz boiem retrabere ab elatōne. ¶ m Hanc q̄s. Hic ponit incertitudo respectu gratitudinis būane: q̄ frequēter ꝓuat būficijs. Et diuidit in duas ptes: q: primo ꝓponit ostendit: scdo circa boc q̄ mouet z soluit: ibi. Quo ḡ. Circa ꝓmum dr. Hanc q̄s sub sole vi. sa. gratitudine tñ ꝓuatam.

¶ n Ciuitas parua. ideo poterit defacili ꝓsideri. ¶ o Et pauci in ea viri. iō male poterat defendi. ¶ p Uenit cōtra eā rex magn⁹ q̄ poterat eā suo exercitu circumdare: z machinas ꝺ eā erigere: z sic eā capere. ¶ q Inuētusq̄ est in ea pauꝑ z sa. z libe. vrbē. tñ nullus reddidit sibi ḡtitudinem. Ra. sal. exponit hoc tāq̄ fuerit sic ad lram veritatē nō dicat q̄ fuerit illa ciuitas z ille pauꝑ eam literaliter sicut nec ḥ exprimit: potuit tñ sic eē. q: sapiēs mulier liberauit abelam ab imminēte ecidio: vt ḥ. ij. Reg. xx. Sapia añ magis viget in viris ḡ in mulieribus. ¶ r Et dicebam ego. ex facto pauꝑis sapictis. ¶ s Meliores eē sapiam fortitudine. q: bellatores ciuitatis nō poterāt ꝺ facere.

¶ t Nūo ḡ. Hic ex ꝓdictis mouet q̄: vñ. ꝓcessit tanta ingratitudo erga pauꝑem sapientem: z rndet ad hoc cum dr.

¶ v Verba sapientum. id est procedentia ab ore sapientꝰ z sapientib⁹. ꝓsita: iō dicit sapientiū in plurali.

r ¶ Audiunt in silentio.i.attente. ¶ y Plusq̃ clamor principis inter stultos:r per hoc soluitur qō: q em verba sapientis paupis fuerūt contępta ꝓcessit ex ppli stulticia r q stultoꝝ infinitus ē numerus :vt dn̄ est s.ca.j.iō frequēter ꝓtingit talis cōtemptus r ingratitudo. Expositores ꝺo catholici cō muniter dicūt q sa lomō hic loquitur metaphorice p ciuitatē intelligens ecclesiam :r p regem eam obsidentē dyabolū r eius militiam:p pauperē sapientē ipz rpm q duxit paupem vitam r sua sapia liberauit pplz suū ꝗntū ē in se ex vemois protestate :r null9 deinceps recordatus est:q: pauci valde sē grati respectu ingratoꝝ.r maxime de iudeis qui negāt rpm:et talis ingratitudo ex humana stulticia procedit :r ad hunc intellectum potest litera ꝺefacili applicari. Aliq̃ ꝺo hebrei dicunt similiter ꝗtum ad hoc q salomon loquitur ꝺ metaphorice:r p ciuitatem paruam intelligit corp9 humanū:pviros exrtes in ea corporis membra:p regem obsidentem ipm fomitē ad malū inclinantem:qui dicitur rex magnus eo q multi obediunt ei:p virum sapientē et pauperē synderesim vel ratōnis ꝺictamē ad bonū inclinātem :et dicitur pauper.quia pauci obediunt ei. Liberatio autem ab impulsu fomitis fit per dictamen ratōnis: et q ptemmiē ꝓcedit ex stulticia hois:r ad istum intellectū potest similiter lra ꝺefacili applicari:prima tñ expositio videtur magis lralis.

¶ Caplm.x.

Melior est sapia. Postq̃ salomon repressit motum elationis ex incertitudine bñani status : hic ꝓnter idem facit ex facilitate sui casus: ꝓter qō semp ꝺz timere r non presumere:Et diuiditur i duas partes. q: primo oñdit facilitatem casus ex impulsu interioris fomitis:secundo ex defectu exterioris reginimis:ibi. Qe tibi terra. Circa primū sciendū q fomes impellit ad malam actionē et ad eā occasionē:r etiam ad inordinatā locutionem. Primo ergo oñdit ꝓpositum in primo.i.in peccati actōne:secundo in peccati occasione:ibi. Qui fodit foueā.tercio in mala locutione:ibi. Si mordeat serpens. Prima adhuc in duas. q: primo oñdit salomon damnū peccati:secundo monet resistere fomiti:ibi. Si spūs. Prima adhuc in duas . q: primo oñditur ꝓpositum:secundo infertur duplex correlarium: ibi. Preciosior. Circa primū ꝺicit continuādo se ad p̃cedētia ¶ a Melior ē sapia q̃ arma bellica. q: prius locutus fuerat de sapientia paupis ciuitatē liberantis:nō fieri nō poterat armis. Est etiam ꝓtinuatio ad sequētia. q: p sapiam resistit fomiti g̃ est optima victoria:r multo melior q̃ illa qua acquirit p arma bellica. b ¶ Et qui in vno ꝺefecerit multa ꝑdet bona:sic ut em in bellis ex modico defectu in primo congressu ꝺebellatur aliq̃n totus exercitus: Sic ex vno peccato mortali perdit totus cumulus p̃cedentiū meritoꝝ: qui stante illo peccato non ꝓficit ad salutē:r ad hoc inducit exemplū ci ꝺz. ¶ c Musce morientes.id ē languide r ꝺebiles que ꝺefacili cadunt in illa que ꝓficiunt ab apothecarijs. ꝺ ¶ Perdit.i.ꝺestruit. ¶ e Suauitatem vnguenti.i.eius bonitatē q̃n cadit ibi.r sicut p musca que est res parua perdit res bene precōsa:sic p vnus peccatū cumulus meritoꝝ. f ¶ Preciosior. Hic infert primū correlariū cum ꝺicit: Preciosior est sapia q̃.quia locutus fuerat de valore sapie:r hm expositores nros cōmuniter sapia r glia pua sunt noiatiui casus:r stulticia ablatiui:r est sensus. ¶ g Sapia pua q̃ glia.i.sapia cuz bonore puo: Preciosior ē q̃ stlicia cū honore mag̃.vt dn̄ ē s.ca.iiij. Melior ē puer pauꝑ r sapiēs rege sene et stulto.

sapientiū r audiunt in silentio p pluſq̃ clamor principis inter stultos. ¶ Capi.x.

a Melior ē sapia q̃ arma bellica: b et qui in vno peccauerit multa bona p ꝺet. c Musce morientes p ꝺūt suauitatez vnguenti. f Preciosior ē sapientia g p uaq̃ glia ad tēpus stlticia. b Cor sapientis i ꝺextera ei9: i r cor stulti i sinistra illi9. k Etz i via stulte ambulās: m cū ipse insipiēs sit: n oēs stultos esti mat. p Si spūs r ptātem habētis r ascenderit sup te: o locū tuū ne ꝺimiseris: s q: curatio faciet cessare pcta maxi

Sed hec ex positio hm lram hebraicam stare nō ꝓtest. q: in hebreo sapia r glia sunt ablati casus : stulticia vo nominatiui . Etez li parua nō ē adiectiuū bui9 substātiui glia:g bui9.s.stulticia:q: ponit immediate p ipm Est igr hm hebreos hec lra: Ponderosior ē sapientia r glia stulticia pua. t ē sensus q ꝺefectus paru9 in moribus qui ꝺi bic pua stulticia: ponderosior ē q̃ sapia r glia. q: frequēter facit eā vilescere i pſona aliq̃ notabili:r hm hoc hec lra ē confirmatio precedētis sñie in q̃ ꝺictum est q musce que sunt respue:vilescere facīūt vnguentū preciosum. Nō aūt diuersitatis inē trāslationem nostram et ꝺictum hebreorum circa hoc nomen: Preciosior ē.q: nomen hebraicū hic positum est equiuocum ad ꝓciositatem et ponderositatem :r frequentius accipitur p ꝓciositate sicut accipit translatō nostra. Et ideo pōt aliter exponi lra nostra: r sequendo hebraicam veritatem ꝗtū ad hoc q sapia r glia sūt ablatiui casus et stlticia parua noiatiui:vt sit sensus9: Stulticia pua.i.stulticia ad horam simulata : Preciosior ē. .i. vtilior q̃ sapia r glia : vt pz ꝺe dauid.j.Reg.xxj. qui simulādo stulticiaz corā Achis rege Geth p hoc euasit morte.

¶ b Cor sapientis. Hic ponit scōm corrclariū de sapia et stulticia sibi opposita cum ꝺicitur . Cor sapientis in ꝺextera eius.q: ꝺirigit in bonū moris p ꝺexteraz ꝺesignatum. ¶ i Et cor stulti in sinistra illius.q: sem per tē ꝺit in malū per sinistrā ꝺesignatum. k ¶ Sed r ivia. .f. vite pñtis in qua oēs sunt viatores. ¶ l Stultus ambulans.p vicia r peccata. m ¶ Cū ipe insipiens sit.hm veritatē. ¶ n Oēs a sua via ꝺeclinantes. ¶ o Stultos estimat.q: non sequūtur ꝺelectabilia bo9 mundi:que sola reputat bona:r ꝓter hoc boies vani r mundani viros sapientes et religiosos reputāt stultos.

p ¶ Si spūs. Postq̃ ostēdit ꝺamnū peccati ad qō fomes impellit:hic consequēter monet resistere fomiti:r primo ponit hec monitio:secundo inferr quedaz ꝺclusio: ibi. Est malū. Circa primū ꝺicit. p ¶ Si spūs.i.impulsus. ¶ q Potestatē bñtis.i.fomitis qui ꝺr hic potestatē habens:eo q multi obediūt ei vt ptātem bñti . Potest etiā ꝺici demon de quo ꝺr Job.xli. Non est potestas sup terrā que ei ꝺpareat. Et frequēter impulsus fomitis et ꝺemonis simul concurrunt in temptatione. q: ꝺemon excitat fomitē:r eo vtitur tanq̃ instrō vt de ꝺiciat boiem a virtute. r ¶ Ascenderit sup te.impelle do te ad peccatū. s ¶ Locū tuū ne ꝺimiseris.i.stabilitatem virtutis in qua tanq̃ in loco stabili ꝺz bō pmanere. Et subdit cā. ¶ s Quia cura.cel.fa.pec.maxima.Iz em resistēdo fomiti non auferat fomes totaliter in pñti vita:tñ per talē resistentiam a ptās ꝺiminuit r virtus moralis firmat :r augetur:que ꝺr quedā sanitas aie:r p oñs curatio ab infirmitate.r hec facit cessare peccata ad que impelleret fomes:nisi eēt talis sanitas vel curatio. t ¶ Est r malū. Hic infert quedam cōclusio. Ex ꝺ ei q pauci resistūt fomiti mō p̃dicto:r multi sequūtur eius impulsum.iō boies sūt ambitiosi. ptātis mūdane r honoris r sic boies ꝺefectuosi ad talia.pmo uentur:et virtuosi sine honore ꝺimittūtur:r hoc est qꝺ ꝺicit. Est r malū quod vidi sub sole.et quid sit illꝺ sub ꝺitur. Quasi per errorem egrediens a facie principis ¶ v Positum stul.indigni.subli.princeps iste ꝺeus est. qui nullo modo pōt errare hm veritatem:g tñ hm bo-

minū insipientiū estimatōnem: q̄ ex pmotōne malox ad magnas dignitates freq̄ter dicunt tēū dormire vel desipere: tñ pm ordinē sue sapie ⁊ iustice nobis occulte pmittit aliq̄n malos sublimari ⁊ bonos būiliari: ⁊ iō non dr̄ hic p errorē principis absolute ꝑ quasi p errorem .q. sicuti tur fatuis ⁊ similibus.

r Qui fodit. Hic consequenter ondit malū fomitis inḡtuz inclinat ad peccati occasiones dicens. Qui fodit foueā incidet in eā. sic em̄ contingit aliq̄n corpaliter. Et p hoc intelligitur q̄ querēs peccati occasiones incidit i illō: sicut vadens ad spectacula inhoneſta cadit in peccatū luxurie: et querēs familiaritatē latronuz in furti peccatū Ad idē inducit qō subdit.

y Et qui dissipat sepē. s. bone stat̄ disciplinaz a sapiēt̄ traditam.

z Mordebit eū coluber. i. dyabolus q̄ vocat serpens Gen. iii. Et ad idē facit qō subdit. a Qui transfert lapides af. in eis tē. sicut ei trāferēs lapides ⁊ scindēs ligna patit̄ corpale detrimētū: sic ⁊ ille q̄ expoit se occasionibus pcōz detrimentū aie. b Si retusum. Hic remouet circa predicta quandā estimatiōem falsam q̄ aliqui estimant hoiem facili de vicijs redire ad virtutes: ⁊ iō querunt facilius peccatoz occasiones: ideo hoc remouet p exemplū ferri acuti: q̄ si inde p̄cutiatur lapis: cuius acuties pdit: nec de facili recup̄at̄ ꝑ cuz mag̃ labore: ꝛ filiter declinās de virtutibus ad vicia: nō de facili ꝛ cū multa difficultate redit ad virtutē: vt p̄z p experientiā ⁊ p̄m. j. ethi. iō subdit. c Et p̄iudstria. i. magnam diligentiā ad recup̄andū virtutē. d Sequet̄ sapia. p quā intelligit̄ status virtuosi. e Si morde at. Hic ondit malū fomitis inḡtum inclinat ad malux locutōnem dicens. c Si mordeat serpēs in silētio. corpaliter. f Nihil eo minus hz. spūaliter. q̄ occulte detrahit. primo. ⁊ iō p oppositū dr̄ de bono verbo.

g Verba oris sapientis grā: q̄ reddūt eū; corā deo et hoibus gratiosum. b Et labia insipientis precipitabūt eū. q̄ reddūt eū deo ⁊ hoibus odiosum. Et q̄ sicut sapiens ꝓcedit de virtute in virtutez augmentando: ita stultus de malo in peius loquēdo: iō subdit.

i Initiū verboz eius stultitia. minor. k Et nouissimū oris illi⁹ error pessim⁹. q̄ aliq̄n ꝓrumpit i blasphemiā ꝛ deū: q̄ō ē pessimū. et vñ procedit boc statim ostendit.

l Stultus ver. multiplicat. q̄ multiplicādo verba fatua finaliṫ venit ad verba pessima. Et q̄ ofne malū ꝓcedit ex aliqua ignorātia ꝓm q̄ dicit phs: Ignoratiōmis malus: iō subdit. m Ignorat hō. s. stultus. n Quid añ se fuerit. q̄ facta ꝓcedentiū sapientum considerare neglexit q̄ sunt quedā directiones respectu agendoz. o Et quod p⁹ se futurū ē quis illi indicare potest. q. d. solus deus: sed stultus talis non ē hac reuelatōne dignus. Et q̄ talis errat p diuersa vicia in quibus est magnus labor non solū aic ⁊ etiam corpis: pm q̄ in psona dānatoz dr̄ sapie. v. Lassati sumus i via iniq̄tatis ⁊ pditionis: ⁊ ambulauimus vias difficiles iō sequitur.

p Labor stultoz ef. eos qui nesci. in vr. ꝑgere. i. ad sanctoz requiem: vt q̄ ciuitate dr̄ Ezech. vlti. Et nomē ciuitatis ons ibidē.

q Ve tibi terra. Postq̄ salomō ondit labilitatez hois ex inclinatione fomitis: hic ꝓsequit̄ ondit ex defectu exteriorꝭ regimis. et primo facit ꝓposituz: scdo remouet q̄ddam periculū: ibi. In cogitatōe. Prima in duas: q̄ primo ponitur boni et mali regimis cōparatio: scdo mali ꝓsecutio: ibi. In pigritijs. Circa pmū dicit.

q Ve tibi ter. c̄ rex ē puer. moribz ⁊ sensu. q̄ ex ꝑ subditi insolescunt: et vicia multiplicāt̄ increscunt.

r Et cuius princi. ma. comedūt. i. inordinate: ꝛ boc vt signatur alia vicia in quibus principi ꝓformanṫ: eo q̄ sūt sibi magis propinqui ⁊ ei placere nituntṫ: ⁊ p oppositum dicitur.

s Beata terra cuius rex ē nobilis. moribus ⁊ genere: vt hac ē duplicī nobilitate dicit Gre. q̄ altera alteri copulatur quasi gemma carbūculi in ornamento aureo sociatur. talis ē rex: studet solicite in terra sua extirpare vitia ⁊ virtutes nutrire. t Et cuius principes vescunt ⁊ tēpore suo. i. tpe competenti sustentationi nature: ⁊ boc tps ē completa ꝓcedentis ab digestiōe: iō subdit. v Ad reficiendū q̄ cibus sic sumpt⁹ reficit nām; dū tñ non accipiat in immoderata q̄ntitate: vel cum nimia voluptate: iō subditur: Et nō ad luxuriā. x In pigritijs. Hic consequēter gonit̄ mali regiminis prosecutio q̄ctum ad mala inde consequētia. q̄ vt p̄dictū ē: tria sunt bona et boc efficiuntur carnales: ⁊ maxime principes: ⁊ ex boc sequitur pigritia circa bona opa: ex qua dimittūtur peiorari edificia: et boc ē qō dr̄. r In pigritijs būiliabit̄ ꝓtigratio. i. summitas edificioz in qua ꝓiunguntur tigna. q̄ dispōnit̄ ad casum.

y Et i infirmitate manuū. i. in remissiōe manuū a bonis operibus. z Perstillabit tomus. pluuijs ⁊ nimiū inundantibus. Scdo ex carnalitate principū sequitur q̄ volunt habere magnā familiam ⁊ splendidā mensam: iō dr̄.

a In risu. i. in letitia inepta. b Faciūt panē ⁊ vinuz .i. dispōnūt sup mensam. hoc ē̄ verbū facere in hebreo aliq̄n accipiē ꝓ disponere: vñ deute. xxj. dr̄ de muliere gentili accipienda i matrimoniū a iudeo q̄ radet cesariem: et ar cūcidet vngues suos: in hebreo dr̄: Faciet vngues suos. i. ꝓponet. ⁊ eo dē mō accipit hic. Et q̄ ad magnā familiā et amplam mēsam indiget multa pecunia: inde sequit̄ q̄ subuertūt iudicij ꝓter diuitū munera. iō sequit̄. Et pecunie obediūt oia.

c In cogitatione. Hic remouet q̄ddam periculum. Et

hoc cū ꝙ dicit de malo regimine regis ⁊ principū posset aliqs prumpe in verba ꝺ fama ꝺ ipoꝝ: iō ꝓhibꝫ hoc tangꝫ periculosū dicēs. ¶c In cogitatiōe tua regis ne tra-bas. illa cū ꝙ in cogitatiōe revolūtur: dū facili ꝓbo ꝓfe-runt etiā ꝓter intentiōnem ꝓferentis. ¶d Et in secreto cubiculi tui. vbi cre-dis a nullo audiri.

¶e Ne maledicat ꝺiuiti. qz pōt ꝓcē scitā tuū audiri ab aliquo ⁊ reportari: iō subditur.

¶f Quia ⁊ aues celi. i. relatores ꝓbo-rum: qui dicuntur aues celi hic eo mō loq̄ndi ꝙ ꝺemones dicūtur aues celi i parabola seminan-tis: Matth. xiii.

¶g Portabūt vo-cem tuā: ad tuā ac cusatiōnem.

¶h Et qui hꝫ pen-nas. i. quicūqz rela-tor verboꝝ velor ad talia referendū ⁊ repetitio eiusdē ſnie ad maiores af-firmatiōem.

¶i Annūciabit sen tentiam. i. ꝓba tua ad tuā ꝺāmatiōez. vel ꝓ hīs pēnis intelligit malꝰ iudex ꝙ nimis velox est ad ꝓferendū ꝺ simplices defacili loq̄ns ꝺurā sententiaz.

Capitm. xj.

MItte panē tuū. Supius salomō indutit ad opera virtutū ꝙ aliter: hic ꝙnter inducit ad opa miscoie spālr: qz spāli mō faciūt ad ꝓsecutionem beatitudinis fu-ture ſm ꝙ ꝺr Matth. xxv. Venite bn̄dicti ꝑris mei ꝓssi-dete paratum vobis regnū a ꝓstitutione mūdi. Esuriui ei ⁊ ꝺedistis mihi māducare ⁊c. Et ꝺiuidit i tres ptes: quia ꝓmo inducit ad opus pietatis: ſcdo ad acceleratiōnē hu-ius opis: ibi. Mane semina: tertio infert ꝺclusionem sue intentiōnis: ibi. Letare ḡ. Prima in duas. qz primo indu-cit ad pietatis actū: ſcdo remouet impedimentū: ibi. Qui obſeruat vētū. Circa primū ꝺicit. ¶a Mitte panē tuū. sup trāseūtes aḡs. largiēdo adū ⁊ potū indigētib⁹: ⁊ ma-time peregrinis transeūtibus qui ꝺicunt hic aque eo mō loquēdi quo ꝺr Apocal. xvij. Aque multe ꝓpli multi. Et aque transeūtes. qz pegrini transeūt ad terrā suā sicut aq̄ ad mare.

¶b Quia post multa tpa inuenies illū recipiēdo inde mer-cedem nō solū in futuro: ſ etiā aliqñ in ꝓsti: sicut Jethro vocauit moysen ad comedendū panē: crevens eū esse egy ptium peregrinū Exo. ij. ⁊ ex hoc postea receptus ē i ꝓlo ifsr: ⁊ vt filij sui hērent ptez in terra ꝓmissionis: qz pietas ad oia valet ꝓmissionem habens vite que nūc ē ⁊ future: .j. Tymoth. iij. ¶c Da ptes septē ⁊c. i. abūdante: da ꝺ bonis tuis indigētib⁹. ¶ꝺ Quia igno. qd futurū sit ma li sup terram. i. in vita ꝓsti. ⁊ ab illo liberari poteris p opꝫ pietatis impēſa indigentibus. qz sicut ꝑdictū est pietas ñ solū ꝺ ꝓmissionē vite future: ſ et ꝓsti. Vel aliter ꝓtest exponi: Quia ignoras qd futurū sit mali sup terram. q. ꝺ. sorte cueniet mortalitas boim ꝑ pestilentia aut gladium in qua tolleris te vita ꝓsti: ⁊ tūc opa pietatis valebūt ti-bi: qz sola pietas comes ē defuncto ⁊: vt ꝺicit Auguſt. Ad hoc etiā inducit exemplū sensibile. ꝺ. ¶e Si replete fue rint nubes. exaltiōnē humidis. ¶f Imbrem super terrā effundent. q. ꝺ. sic boies ꝺiuitiās ꝓsites ꝺebēt eas re-fundere indigētibus: Ad hoc etiā inducit motiuū ex bois statu post mortē: qz tūc cessat meritū ⁊ demeritū: iō ꝺicit.

¶g Si ceciderit lignum. i. hō ꝙ ꝺr arbor euersa a ꝓsti: vñ ſcdo ꝺe aia ꝺicit ꝓbs ꝙ radices in arboriꝫ sue silues ori in boibus qm̄ ꝑ illas accipit arboris nutrimentuz. Ꝺr ꝙ ligū cadere qñ hō ꝙ morte abſcindit a statu ꝓsti-tis vite. ¶b Ad austrū aut ad aq̄lonē. i. ad ptem elec-toꝝ vel repro-boꝝ que nomi-ne aq̄lonis ꝺesi gnat: eo ꝙ ꝺici-tur Hiere. j. ca. Ab aq̄lone pā-det oīne malū.

¶i Ibi erit. i. im mutabilit ꝛma nebit: ꝓpter qꝺ in vita ꝓsti ꝺz hō ꝛe opiꝺ⁹ pie-tatis ſolicitari q̄ꝺiu pōt mere ri. ¶k Qui ob ſeruat. Hic re-mouet quoddā impediment⁹z. impediť em̄ hō ab opiꝺ⁹ pieta-tis ex nimia ꝺi-latione cogitās ꝙ veniet tēpus magꝫ opportu-nū ad ꝺistribuē ꝺum paupibus bona ſua: ⁊ in-terim auferunť ei bona vel etiaz vita: ⁊ sic priuatur intento. ⁊ hoc ē qꝺ ꝺicit ꝓ ſimile.

¶k Qui obſeruat ventū nō seminat: quia raro vel nūq̄ ē aer ſine vento aliquo. ¶l Et qui conſiderat nubes. ꝺimittens metere. ꝓter apparentiam nubiū. ¶m Nūq̄ metet. quia raro contingit ꝙ aer ſit ſine nubiꝺ⁹ et in tali ꝺilatione aliqñ irruunt bostes terrenascentia sibi colligentes: remanentia deuastantes. Scdm impe ꝺimentum prouenit ex eſtimatione longitudinis vite proprie: ⁊ sic impeꝺitur homo ab operibus piet atis: quia credit se indigere in futuro bonis suis: hoc remo-uetur cum ꝺicitur. ¶n Quomodo ignoras que sit via ſpiritus. id est ꝑ quem modum aia infunꝺit cor pori. ¶o Et qua ratione. id est per quem modum.

¶p Compingantur. id est formentur. ¶q Ossa. ſ. pu-eri. ¶r In vētre matris. ista enim ſunt totaliter oc culta nobis. ¶s Sic nescis opera ꝺei. quia ſtati po-teſt te tollē de vita presenti: propter quod Lu. xij. ꝺicit ꝺiuiti ꝺiu viuere ſperāti: Stulte hac nocte reprēt aiaz tuā a te: que aūt ꝛgregasti cuius erūt. ¶t Mane. Poſtq̄ salomon indutit ad pietatis exercitiū: ꝺic con ſequēter inducit ad hui⁹ exercitij festinū ꝓncipiū ⁊ etiā ꝓfectū ꝛtinuū ꝺicēs. ¶t Mane semina semen tuū. .i. pietatis opa incipe a tpe iuuētutis. ¶v Et ve ſpe. .i. in ſenectute in qua ſolet bois fieri tenaces. ¶x Ne ceſſet manus tua. facere pietatis opa. ¶y Quia nescis quid magis oriatur. i. ꝺro acceptius efficiatur.

z Et ſi vtrūq̄: ſimul. i. equaliter ꝺeo acceptum. ¶z Melꝰ erit. in fructu ꝓmꝫ. ¶a Dulce lumē. Hic re-mouet⁹ acceleratiōis qꝺam impediměti: qꝺ ꝓcedit ex ꝓsideratiōe vite ꝓsti tm̄: ⁊ sic ꝓcedit hō ab opiꝺ⁹ pietatꝫ: qz nō ꝓsideret tps sue mortꝫ: iō ꝺicitur. ¶a Dul. lumē ⁊c. i. ꝺelectabile ē boi ꝑfrui vita ꝓsti: ſ qz cū hoc ꝺz ꝺe morte cogitare: iō subꝺit. ¶b Si ānis mul-tis vi. hō. ⁊ in ꝓspitate: tū ¶c Memiſſe ꝺz tenebꝛosi tpis. i. mortꝫ: qꝺ tps vocat nox freq̄nē i ſcptura. ¶ꝺ Et die. multoꝝ. i. tpis pⁱ mortem qꝺ nō bēbit finem.

¶e Qui cum venerint vanitatis arguūt ꝑterita. id est buius vite ꝺelectabilia que pertranſierunt vt vmbra.

¶a Letare ergo. Hic inferť intenta conclusio. ſalicz ꝙ

homo et consideratione diuini iudicij debet a mal re trahi: z in bonis exercen: dicit igit. a Letare ꝯ iuue nis: z fm hebreos ē ironica locutio: sicut aligñ p̄ dicit filio: Lade ad tabernā z bibe et lude. q. d. postea voleb: z hoc p̄ ea sequētibus cū di. ¶ b Et ambula in vijs cordis tui. i. fm modū tue, ꝓprie voluntatis. ¶ c Et i intuitu oculoꝝ tuoꝝ. i. sequēdo concupiscentie impulsū qđ ē valde malum: iō subdit.

adolescētia tua: et in bono sit cor tuū in diebꝫ iuuētutis tue: [b] z ambula i vijs cordis tui: [c] et in introitu oculorum tuoꝝ: [d] scito ꝙ ꝓ oīb⁹ his adducet te d⁹ in iudicium. [f] Aufer irā a corde tuo: [f] z amoue maliciam a carne tua. [g] Adolescētia enī et voluptas [i] vana ſt. ¶ La. xij.

¶ d Et scito ꝙ ꝓ oīb⁹ his adducet te deus in iudicium: re grauiter puniendo: propter qđ infert ꝙ oppositū. ¶ e Auferirā d cor de tuo. vidicet z de alijs non ḡrē do. Ira enīz est appetitus vidicte: quā solēt iuuenes magḡre re ḡ̄ senes, ꝓpter calidit atē z nature.

¶ f Et amoue maliciā a carne tua. i. luxuriaz. z subdit vtruſq; dicti causaz. g ¶ Adolescentia cū querens vindictam. b Et voluptas. et ercens luxuriā.

¶ i Vana sunt. qz cito transeūt. z ad finē malū pducūt.

¶ Caplin. xij.

Memento creatoris tui. Superius salomō indu rit multipliꝫ ad felicitatis būane acqſitōnē: bic ꝓnter in ducit ad hoc acqſitōnis accelerationē: z diuidit in tres ptes. qz primo ponit hec accelerato. scdo ḡdam hzeuis recapitulatio: ibi. Cūctꝫ ecc. tercio inſert intenta cōclusio: ibi. His amplius. Circa primū dicit.

¶ a Memento creatoris tui. qui te fecit de nihilo ad imaginē suā Gen. j. ꝓter qđ obligatus es tot⁹ ad eius seruitutē. b ¶ In diebus iuuētutis tue. qz tūc potes ei ꝓmptius z melius seruire: iō subdit. ¶ c Anteqꝫ veniat tps afflictōnis. i. senectutis. qz sicut dicit Seneca: Multa senem circūueniūt incōmoda. d ¶ Et appropinquent anni. tue mortis. ¶ e De quibus dicit. nō mi. pla. oēs em̄ morte refugiūt z abhorrent. f ¶ Anteqꝫ re. resumendū ē qđ dictū est in principio ca. Memento creatoris tui. in principio huj⁹ clausule: z etiaz clausulaz sequentiū. ¶ f Anteqꝫ tenebrescat sol re. Dicitur autez sol z luna z stelle obtenebrescere seni et maxime ad mortē propinquāti. qz deficit virtus eius visiua: z sic non pōt claritatē coꝝ bene videre nec ꝺ die nec de nocte. g ¶ Et reuer. mu. p⁹ pluuiā. i. tribulatio mortis sup tribulationē senectutis: ita ꝙ Salomō hic loquit̄ metaphorice fm oēs exp̄positores hebreos z latinos. ¶ d Qm̄ cōmouebunt cu. domus. i. corpis qđ est domicilū aie: huj⁹ aūt domus custodes sunt sensus q̄ ꝓcaunt corpi a noxijs: z dicunt hic ꝓmoueri qñ incipiūt deficere z debetari. i ¶ Et nuta. viri fortissimi: .i. crura z tibie q̄ dicunt viri a virtute: qz sustinent corporis pondus ꝙ nutant, i. tremunt seu vacillant in senectute deficiente naturali virtute. k ¶ Et ociose erūt molentes. i. dentes q̄bus molīt cibus in ore: ꝺ appropinquante morte non pñt hoc facere. ¶ l In minu. nūero. numerus em̄ ventuj in cōi cursu minuit̄ in senectute. m ¶ Et tene. vi. p. foramina. i. oculi intra foramia capitis collocati. n ¶ Et claudent ostia ī platea. i. labia i platea faciei sita: q̄ dicūtur claudi qñ nō pñt bene loqui: iō subdit.

ostia ī platea ī humilitate vocis molentis: [p] z surgēt ad vocē voluc ris: [q] z obsurdescent oēs filie carminis: [r] Excelsa quoq; timebūt: [s] z formidabūt in via: z florebit amygdal⁹: [t] ipinguabit locusta. [v] z dissipabit cappa ris. [x] Qm̄ ibit hō ī domum eternitatis sue: [a] z circuibūt ī platea plāgētes. [b] Anteqꝫ rūpat funicul⁹ argente⁹: [c] z recurrat vita aurea: [d] z ꝓterat hydria sup fontē: [e] z cōfringat rota sup cisternā: [f] z reuertat pulus i terraz suaz vñ erat: [g] et spūs redeat ad deū qui dedit illū. [h] Vanitas vanitatū dixit ecclesiastes: z oia vanitas. [i] Cūctꝫ aūt sapientissimus ecclesiastes [k] docuit populuz: et enarrauit que fecerat: [l] et inuestigās [m] ꝓposuit parabolas mltas.

¶ o In būllitate. i. erilitate vocis: qđ contingit in appropinquatione mortis. p ¶ Et cōsurgent ad vocē volucris. i. galli. senes ēi non pñt bñ vrmire: z sic excitātur in ꝙmo gallo ꝓcātu: z b excitatio dī b surrectio: z qz ad literam nō pñt diu retinē vrinam, ꝓpter debilitatē organorū: z iō oportz eos tūc surgere.

¶ q Et obsurdescēt oēs filie carmis. i. aures quę dicūtur filie carmis: eo ꝙ delectant in melodijs. ¶

¶ r Excelsa qz time. .i. supior ps aie. q̄a oēs naturaliꝫ timēt mortē, ꝙnquātē: etiā fm partē supiorē corpori cōpati entem. s ¶ Et formidabūt in via. qz timent exire viam pñtis vite. ¶ t Florebit amygdalus. i. caput canescet. v ¶ Impinguabit locusta. i. venter intumescet humorib⁹ indigestis.

¶ x Et dissipa. cappar. i. ꝺcupia carnis q̄ sic nominaꝫ: eo ꝙ capparis ē herba q̄ luxuria excitat. y ¶ Qm̄ ibit hō. ꝓ mortē. ¶ z In domū eter. sue. qz inde nūq; reuertet ad vitā pñtē. a ¶ Et circui. in pla. plangētes. hoiem ita re functū. ¶ b Anteqꝫ re. resumat. Nemēto creatoꝛ tui anteqꝫ rūpat funis argente⁹. i. armonia q̄ clemēta colligāt in corpe viuēte q̄ rūpit i mōte. c ¶ Et recur. vita aurea. .i. vita futura q̄ fm veritatē melior ē iusticie q̄ vita pñs: sicut auꝝ melius ē argento. d Et ꝓterat hydria sup fōtez. fons dī hic cor a q̄ ꝓcedūt spūs vitales sicut aq̄ mūre et fonte. Hydria cū q̄ hauriē aq̄ de fonte dī hic ꝙpago ceteroꝝ membroꝝ recipies vitā a corde q̄ ꝓterit sup fontem q̄ mouit cū corpe. e ¶ Et ꝓfin. ro. sup cisternā. rota dī b caput. qz appropinquat ad figurā rotunditatis: Cisterna ꝺ dī ipm cor: eo q̄ ibi accipit vita vt ꝓdictū ē: z sic rota ꝓfringat sup cisternā: qñ oēs sensus q̄ viget in capite deficiūt totaliꝫ corde morietē. ¶ f Et reuer. pul. in terrā re. i. corp⁹ hūanū qđ ꝓ maiori ꝑte factū ē de clemēto terre. g ¶ Et spūs redeat ad deū. fm merita ei⁹ z demerita iudicādus p ipm. ¶ g Vanitas vanitatū re. exponat vt s. ca. j. i ¶ Cūctꝫ ecc. Hic ponit breuis recapitulatio de libris salomonis cū dī. i Cūctꝫ ecc fuerūt sapientissimus ecclesiastes. i. salomō cui⁹ sapia p̄cedebat sapiam oim illius tpis. vt bī. iij. Reg. iiij. k ¶ Docuit pplm. verbo z scpto.

¶ l Et enarrauit q̄ fecerat s. ij. c. z in pluribus alijs locis. m ¶ Et inuestigās. sapiam. n Cōposuit ꝙbo. mltas. .s. tria milia: vt bī. iij. Regū. iiij.

a ¶ Quesiuit verba vtilia. ad bonū regimē ppli. b ¶ Et conscri. sermo. remissos. q̄ nulla ē in eis diffortsio a veritate. c ¶ Ac veritate plenos. q̄ cū veritate lr̄ali cōtinēt plures veritates mysticas. d ¶ Verba sapientū sicut stimuli. ad excitandū pigros in opere virtutis. e ¶ Et quasi clauī in altū defixi. .i. in pfundū sicut dr̄ Joh. iiij. Pute⁹ altus ē .i. pfundus. z iō sicut clauī in pfundū ligni defixi sunt ibi q̄ immobiles: sic verba ꝓphetar nō possūt a veritate remoueri.

"Quesiuit verba vtilia: ᵇet pscripsit ſmones ſcissimos ᶜac veritate plenos. ᵈVerba sapiētū sicut stimuli ᵉ: z q̄si clauī altuz fixi: ᶠq̄ per magistroz pſiliū ᵍdata sūt a pastore vno. ʰHis amplius fili mi ne requiras. ⁱ Faciēdi plures libros nullus est finis: ᵏfrequens q̄z meditatio carnis afflictio est. Finē loquendi pariter omnes audiamus. ˡDeū time ᵐet mā data eius obserua. ⁿHoc est oīs homo. ᵒCuncta q̄ fiunt ᵖadducet deus in iudiciū ᵖ oīm errata: ᵍsiue bonū ʳsiue malū sit.

Explicit liber ecclesiastes.

f ¶ Que p magistrorum consiliū. i. sapientū.

g ¶ Data sūt a pastore vno. s. ipo deo q̄ oia regit z pascat Xpūs vel isti pncipi dicit tres psone i diuinis: vel angeli q̄bus primo reuelāt diuina secreta z sūt executores diuine voluntatis.

h ¶ His amplius. Hec ē vltima pars huius libri: in q̄ ponit intēta cōclusio z hoc q̄tū ad duo: Primū ē: q̄ hō nō sit curiosus i inuestigatione scripturaz ꝓter necessarioz. et q̄tuz ad hoc dr̄.

i ¶ Faciēdi plures libros nō ē finis. q: sp emergūt noue difficultates in talibus.

k ¶ Frequens q̄z meditatio. circa talia.

l ¶ Carnis est afflictio. s. effectiue z sine vtilitate cū sit ꝓter necessarijs ad salutē: z impediat necessarioz cognitoz q: impedit studiū circa ipa. Scōm ē q: homo intēdat toti virtuti necessarijs ad salutē: nō dicit.

m ¶ Deū time. timore filiali p quē recedit a malo.

n ¶ Et mādata eius obserua. exercendo te in tyno: z be sunt due ptes iusticie q̄ faciūt boiem pfectū in virtute: iō seq̄ur.

o ¶ Hoc est oīs hō. i. totus siue pfectus hō q: totū et pfectum sūt idē. .v. metaphy. ita q̄ accipit hic s gnū totius vlis. p sig̃ totū integralis. q: in hebreo. p vtroq̄ est vna sola dictio equivoca ad vtrūq̄. z est sensus.

o ¶ Hoc ē oīs homo. i. iste due partes iusticie faciūt pfectū boiem in virtute: z subditur motiuū ad illa duo cū dr̄.

p ¶ Et cuncta que fiūt sub sole. s. ab hoibus qui per liberum arbitrium possunt mereri z demereri.

q ¶ Adducet deus ad iudiciū. gñale.

r ¶ Pro oīm errato. in hebreo dr̄: Pro oīm celato. q̄d ibi manifestabit.

s ¶ Siue bonū sit. vt remuneret.

t ¶ Siue malū. vt puniat. Ad hāc sniam pōt retrahi q̄tū ad aliquid nr̄a lr̄a cū dr̄. Pro oīm errato. i. delicto ex malicia vel ignorantia: siue sit bonum. de genere: malum tamē ex circūstātia: sicut cū aliquis dat cynam mlieri pauperi vt eā retrahat ad luxuriā. Siue malū. s. de genere sicut furtū z homicidiū. Punitio eñ talū cedet ad gliaz electoruz sicut ps. lvij. Letabit̄ iustus cū viderit vindictaz: et ad gliam dei: cui ē honor z glia in scla scloz. Amen.

¶ Postilla venerabilis fratris Nicolai de lyra super Eccliasten finit feliciter.

¶ Postilla venerabilis fratris Nicolai de lyra sup cātica incipit.

OSculetur me ⁊c. Expedito primo Salomonis libro in quo traduntur documenta que faciunt ad illustratōem mētis: 2 secundo in quo inducimur ad cōtemptum affluentie mobilis: Hic cōsequenter inducitur tercius inducēs ad amorem superne felicitatis. sicut dictum fuit plenius in principio primi libri: vbi posui quandam prefatiōez pro istis tribus libris. Apperitus vō felicitatis superne procedit ex amore mutuo dei z rationalis creature: q̄ in hoc libro describitur: vt plenius videbitur prosequendo: tamen ad maiorem dicendoz intelligentiam aliq̄ sunt hic premittenda. Primū est: q̄ translatio nostra i pluribus locis discrepat a lr̄a hebraica: z similiter sūtio capitulorum: Secundus est q̄ totus iste liber pcedit parabolice nec tamen apparet lucide quibus psonis determinate parabole vim sensum lr̄alem sint applicande: z hoc cum predictis difficultatem ingerit in hoc libro. Si eñ hoc apparēt sicut Judicū. ix. vbi dr̄. Dixerunt autem oia ligna ad rānū: veni et impera sup nos. et lr̄a sequente manifeste patet q̄ intelligitur de Sichimitis et Abimelech quem vnxerunt super se regem: tunc facile esset hunc librum exponere: sed hoc nō apparet nisi in quodam generali salicet q̄ iste liber loquatur parabolice de amore mutuo sponsi et sponse: & quis sit iste sponsus et que sit hec sponsa dare non apparet et littera: propter quod accipiuntur varie a diuersis. Quidam enim dixerunt q̄ hic accipitur spōsus ad litteram ipse Salomon: et sponsa filia Pharaonis vxor eius predilecta: sed hoc non videtur verum: quia ⅓ hic amor inter sponsum z sponsam potuerit esse licitus: vtpote infra limites matrimonij contentus: sicut dixi plenius super tercium librum Regum. iij. capitulo. tamen carnalis fuit et frequenter habet talis amor aliquid inhonestum et illicitum admixtum: propter quod descriptio talis amoris non videtur ad libros sacre scripture canonicos pertinere. maxime quia huiusmodi libri spiritu sancto dictante sunt scripti. Salomon autem amorem sui ad vxorem et econuerso: et delectamenta ad hoc sequentia cognouit per experientiam: z non per sanctispiritus reuelationem: propter quod hic liber qui semper fuit ab hebreis et latinis inter canonicos libros reputat⁹: vt patet per Hieronymū in prologo galeato: non videtur de hoc amore conscriptus: Propter: quod Hebrei dicunt q̄ iste liber loquitur parabolice de amore dei z plebis iudaice: quam sibi delpōsauit in legis datione: Exo. xx. Et sic habuit eā vt sponsam predilectam. Expositores vō catholici dicūt communiter: q̄ liber iste loquitur de amore christi et ecclesie: accipiendo ecclesiam prout diuiditur contra synagogam: que processit de latere dormientis xpi i cruce: sicut Eua formata fuit de costa dormientis Ade: et sic tam illi q̄ isti nituntur ad suas intentiones litteraz applicare: Saluo tamen meliori iudicio vtriq̄ videntur in aliquo deficere. Primo in hoc q̄ sponsaz accipiunt nimis stricte iudei dicentes sponsam precise ee plebem iudaicam cum gente conuersa ad ipsaz. Catholici vō plebem christianam. quia in hoc libro ponuntur aliqua que non videntur conuenienter exponi: referendo ad statum veteris testamenti: et econuerso aliqua que non possunt conuenienter exponi de statu noui. Et ex hoc sequitur defectus alius quo iudei aliq̄ ad statum noui testamenti pertinentia inconuenienter exponunt de statu veteris: et econuerso catholici aliqua ad vetus testamentum pertinentia minus conuenienter exponunt de statu noui: loquendo tamen de sensu litterali: cui pro⁊ut potero insistere intendo: Et est hic sensus litteralis: non ille qui per voces significatur: sed qui per res significatas primo intelligitur: sicut patet in exemplo supra posito de Abimelech et

fichimiet: ꝓter ꝟ dr ꝑabola a para qđ ē iuꝫ: ⁊ bole qđ ē finis: qz iuꝫ significatōem vocū aliud significat. Igit in hoc libro spōsus accipi videt ipe deus: spōsa vo ipa ecclia complectēs statū vtriusq; testamti. qz sicut ēvna fides modernoꝝ et antiquoꝝ: variata tñ ſm maiorē ⁊ minorē explicationē sic et vna ecclia: variata tñ ſm maiorē ⁊ minorē coniunctionē ad deuꝫ: qz magis cōiuncta ē ꝑpe no. te. et hoc mō accipit ecclias beat⁹ Gregoꝛ. homel. vij. d. Quis filitudinē patrifamilias recti⁹ te net q̄s cōditor noster: qui eos quos condidit sic possidet q̄si subditos in domo qui habet vineā. s. vniuersalē ecclias q̄ a primo abel iusto vsq; ad vltimū electū q̄ finē mūdi nasciturus ē: quot sanctos protulit q̄si tot palmites misit. Ecclia vo sic accepta respicit diuersa tpa: ⁊ alicubus offendit sponsum: ⁊ in alijs placuit. Item constituta ē ex diuersis gentibus. s. ex iudeis ⁊ gentib⁹: ex iustis ⁊ peccatorib⁹: ⁊ platis ⁊ subditis: ⁊ hec⁊ cōsilia faciūt difficultatē in hoc libro: qz frequēter fit transit⁹ ꝺ vno tpe ad aliud: ⁊ de vna parte ecclie ad aliā: et de ecclesia ad vtā ⁊ ecōuerso q̄si sub eodē contextu lre: ⁊ hoc ꝓter cōnexionē sponsi ⁊ sponse admiscem ⁊ partium ecclesie in vnam fidem: sicut plenius dixi in principio Geñ. in regulis ꝺ intellectu sacre scripture. Sciendus aūt q̄ ls ecclesia a principio mūdi incepit et ꝑdicū est: tñ spāliter nomē spōse primo in datone legis in monte synai accepit: ꝓ quā plebs isrl fuit despōsata deo ꝓ fidem et latriam: alys gentibus ad idolatriam declinantibus: ꝓter qđ salomon spūsancto dictante describendo amorē dei ⁊ ecclesie sub noibus sponsi ⁊ sponse: incepit a tēpe egressus de egyptia ꝙ seruitute: qz tunc lex fuit data. Igit iste liber diuidit in duas ptes: ⁊ in pria describitur amor iste ꝙ tpe veteris testamēti: in scda ꝙ tpe nou. scda incipit. j. ca. vij. Prima diuiditur i tres. qz primo describitur amor predictus ꝑ ut respicit egressum de terra egypti. scdo ꝑgressum per viā deserti: ibi. Dum esset rex. tercio ingressum terminī. s. iudee. iij. c. ibi. Tadam. Prima in duas. qz primo ponit amorosa sponse petitio. scdo gratiosa sponsi rñsio: ibi. Si ignras. Prima adhuc in duas. qz primo ponit petitio amor⁹. scdo excludit errores: ibi. Nigra sum. Circā primū sciēdum q̄ ppls isrl qui sponse noie hic intelligit multū desiderauit de egypto exire: vt liber a seruitute dura ꝑss deo liberius seruire: ⁊ ei amore feruentius inhererе: vt dr ero. iij. ⁊ istud desiderū exprimitur cū dr.

¶ a Osculet me osculo oris sui. i. veniaz deus oñ dat se mihi ꝙ signa ⁊ effectus ⁊ amicabilem sicut sponsuz spōse predilecte.

b ¶ Quia me. sunt vbe. tua vino. In hebreo hr. Quia meliores sunt amores tui. nomē ēm hebraicū hic positum equiuocū ē ad amores ⁊ vbera: hebrei sequūt vnā significatōnem: translatio nostra aliā: ⁊ in hoc videtur hebrei melius dicere: qz ſm ꝓprietatē hebraici sermonis sponsa hic alloquitur sponsum: in cōmendatiōeꝺ sponsi nō videtur decēter fieri mentio de vberib⁹. Potest tñ dici ꝙ ꝙ vbera sponsi hic intelligit plenitudo misericordie dei. Est igit sensus ſm hebreos cū dr: Quia meliores sunt amores tui vino. i. sapidiores menti deuote q̄s qđcunq; sapidū corpale gustui corpali: Et ſm translatōnē nr̄am.

¶ b Meliora sūt vbera tua vino. i. tue misericordie plenitudo dulcior ē humane menti q̄s vinū gustui. quod inter corpalia ē magis sapidum.

c ¶ Fragrātia. vel fragrātes ſm hebreos.

d Unguentis optimis. i. plenitudo tue misericordie vel amores tui magis recreant animū deuotū q̄s quodcunq; redolens sensibile olfactum.

¶ Incipiūt cātica cāticorum. ¶ Capl'm. j.

O Sculet̄ me osculo oris sui. b Quia melior sūt vbera tua vino: c fragrātia d unguēt̄is optimis. e Oleū effusuz nomen tuū: f ideo adolescētule dilexerūt te. g Trahe me ꝓ te. h Curremus i odore unguentorum tuorum. k Introduxit me rex in cellaria sua. m Exultabimus ⁊ letabimur in te: n memores ubertum tuorū sup vinū. o Recti p diligūt te. q Nigra sū ſ formosa filie hierusalē: r sicut tabernacula cedar: s sicut pelles salomonis. t Nolite me cōsiderare q fusca sum. i. tue misericordie plenitudo dulcior ē humane menti q̄s vinū gustui. quod inter corpalia ē magis sapidum.

c ¶ Fragrātia. vel fragrātes ſm hebreos.

d Unguentis optimis. i. plenitudo tue misericordie vel amores tui magis recreant animū deuotū q̄s quodcunq; redolens sensibile olfactum.

guentorum tuorum. k In / trodurit me rex in cellaria sua. m Exultabimus ⁊ letabimur in te: n memores ubertum tuorū sup vinū. o Recti p diligūt te. q Nigra sū ſ formosa filie hierusalē: r sicut tabernacula cedar: s sicut pelles salomonis. t Nolite me cōsiderare q fusca

e ¶ Oleum effusuz nomē tuū. p oleū ſ intelligitur liquor aromaticus fluēs de arboribꝫ aromaticis in regionibus ⁊ terra promissionis: ⁊ collectus seruaſ in vasis: ⁊ q̄s effunditur sup aliquez ad refrigeriū seu medicinam emittit odorem suauē: ꝙ quem intelligit in scriptura bona fama: ſm illud apli. ij. Cor. ij. Xpi bonus odor sumus ⁊c. Est igitur sensus cū dr.

¶ a Oleū effusū ⁊c. ꝙ mirabilia que fecit deus ꝙ filijs israel in egypto ⁊ in mari rubro: fama nois ⁊ bonitatis ei⁹ diffusa ē ad alios populos: ꝓter quā multi ad iudaismū fuerūt cōuersi: ꝓter qđ subdit. f ¶ Ideo adolescentule dilexerūt te. i. alic gētes ad amorē tuū sunt cōuerse multi eñ de egypto hoc mō fuerūt cōuersi: ⁊ cū filijs isrl exierūt de terra egypti: vt dr ero. xij. Silr Jetro cū domo sua auditis mirabilibus q̄ fecerat deꝰ isrl: ero. xviij. g Trahe me post te. educēdo me potēter de egypto. h Curremꝰ. te ꝙ viā iusticie sequēdo. i In odo. unguēto⁊ tuoru. i. tracti effectꝰ bonitatis tue. hoc tñ. s. In odore unguēto⁊ tuo⁊: nō est de textu. qz nō est in hebreo: ⁊ ab aliq; doctore fuit appositū ꝙ moduz interlinearis glose: q̄ postea inserta fuit textui ꝙ impericiam scriptoꝝ. k ¶ Introduxit me rex. celestis. l In cellaria sua. reuelans mihi ꝙ moysen secreta sua: ſm q̄ dr ero. iij. Cunqz miss3 gregem ad interiora deserti ⁊c. sequit: Apparuit ei dñs ⁊c. m ¶ Exultabimus ⁊ letabimur in te. qđ fuit impletum q̄n transito mari rubro letantes dixerūt: Cātem⁹ dño gloriose ⁊c. ero. xv. n Memores vbe. tuo. vl amoꝝ tuoꝝ ſm hebreos: ⁊ exponāt vt s. o ¶ Recti. i. iusti. p Diligunt te. filiali amore. q Nigra sū. Hic ꝓfiter ponitur excusio erroris. Circa qđ sciendū q̄ ecclia militās semper habuit: habet: ⁊ habebit vsq; ad finem mūdi cū iustis aliquos peccatores: ⁊ cū forti⁹ aliquos debiles: ꝓter quod saluator compat eā sagene misse in mare ex oi genere pisciū congregāti: Matth. xiij. ⁊ io fragiles hebrei in egypto exītes et seruitute dura ꝑ impatiaz fracti reputabāt totā illā ecclam deo abominabilem: sicut spōsa deformis viro suo: cum tñ deus frequēter ꝑmittat electos tribulari ad suā purgatōnem ⁊ meriti augmētatōnem: ꝓter quod errorē fragilit remouet dicēs. q ¶ Nigra sum. i. turpis in conspectu dei ſm imperitoꝝ estimatōnem. r Sed formosa. ſm veritatē. r ¶ Filie isrl. i. o vos impfecti de plebe isrlitica: ꝙ qđ dicunt filie in seru femineo ⁊ fragili. s Sicut tabernaculū cedar. i. agarenoꝝ: eo ꝙ cedar fuit filꝰ Jsmaelis: Geñ. xxv. q̄ fuit filius Agar: Geñ. xvj. Agareni vo qui nūc dicūt saraceni tūchistabāt i tabnacul exꝑsitis ymbr⁹ ⁊ niuib⁹ in hyeme: ⁊ solis ardoribus in estate: ꝓter qđ denigrata erāt exteri⁹: pulchra tñ interi⁹. t ¶ Sicut pelles salo. noie salomōis q̄ pacifici⁹ interꝑtat: intelligit ipe deus ſm hebreos. qz disponit oia suauit: pelles aūt ei⁹ dicunt hic ꝙ optimentuz supi⁹ tabernaculi: in q̄ de⁹ colebat: qđ erat de pelli⁹ arietū. ero. xxvj. ⁊ erat expositū pluuijs ⁊ caumatib⁹: sicut filnę isrl duris laboribus ut egypto. v Nolite me ꝺicere. i. iudicare. r ¶ Qz fusca sum. i. obscura ⁊ abominabilis deo.

b ¶ Quia decolorauit me sol. mulier ẽm pulchra ꝺ̃ sua nã si sol arꝺoꝝ exponaꝫ: a pulchritudine sua extenꝝ immutaꝫ: tñ talis immutatio accẽtalis est: ꝛ pcedit ab exteriori. Est igr sensus. b ¶ Quia decolorauit me sol. i. ardor tribulationis egyptiace fecit me nigrã ꝛ turpẽ apparere: vñ dicit ꝺe hoc ardore ꝺeu. iiij. Nos autẽ tulit ꝺñs et eduxit ꝺe fornace ferrea egypti: ꝑpẽ quod subditur.

sim: [b]qz decolorauit me sol. [c]Filij matris mee pugnauerũt cõtra me: [d]posuerũt me custodẽ vineis. [e]Vineã meam non custodiui. [f]Indica mihi quem diligit anima mea: [g]vbi pascas: [h]vbi cubes in meridie: [i]ne vagari incipiam post greges [k]sodalium tuorũ. [l]Si ignoras te o pulcherrima inter mulieres: [m]egrediere [n]et abij p[o] vestigia gregũ tuorum: [o]ꝛ pascit hedos tuos [p]iuxta tabernacula pastorum: [q]Equitatui meo in curribus pharaonis assimilaui te amica mea. [r]Pulchre sunt genetue sicut turturis: [s]collum tuum sicut monilia. [t]Murenulas aureas faciem[o] tibi: vermiculatas argento. [v]Dum esset rex in accubitu suo[o]: nardus mea dedit odorem suum. [x]Fasciculus myrrhe delectus me[o] mihi amica mea. i. ostendi manifeste veram dilectionem ad te quando subuerti currus pharaonis in mari rubro te persequẽtis: exo. xiiij. Et tunc assimilaui te equitatui meo. i. angelis meis quos valde diligo. Angeli enim sancti in multis locis sacre scripture ꝺicuntur eius militia et exercitus: Et eodem modo ꝺicuntur hic equitatus ꝺei: Militum ẽm turma equitatus cõicatur.

c ¶ Filij mtris mee pugnauerũt cõtra me. i. ꝺuri laboris[q] me affligerũt egyptij q̃ ꝺicuntur filij eius ꝺez matris cum hebreis. eo q ytrioꝝ ꝺe eaꝺẽ terra fuerunt nati: eo modo loquẽꝺi q̃ nati parisi[q] ꝺicuntur pueri ꝛ filij parisienses. Oẽs ẽm hebrei qui ex Jacob fuerũt ingressi egyptum mortui erant qñ egyptij ceperũt eos affligere: vt ꝺr̃ Exo. j. ꝛ ideo oẽs reliqui erant in egypto nati.

d ¶ Posuerunt me cu. in vi. i. reputauerũt me seruilib[q] opib[q] ꝛ forsitã aliq̃ eoꝝ tãq̃ fui erãt ꝺeputati nocte ꝺiebꝰ cu stoꝺiã vineaꝝ. e ¶ Vineã meã nõ custoꝺiui. i. operibus meis intenꝺere cõueniẽter non potui: ꝓter occupatiõem in opibus egyptioꝝ. f ¶ Indica mihi. Postq̃ sponsa pꝛtinit a sponso ꝺilectionis affectũ: ꝺic consequẽter petit ab eo ꝺirectionis effectum. Eliqui ẽm hebrei laboribus fracti reputabant egyptios felices: ꝛ cũ eis aꝺ iꝺolatriã inclinabantur: propter quod petit sponsa ab hac tenuitãte ꝑuari ꝺicẽs.

f ¶ Indica mihi ꝛc. et construaꝫ sic lr̃a: O tu sponse quez ꝺiligit aia mea: indica mihi in meꝺie. i. in hoc tribulationis ardore. g ¶ Vbi pascas. fideles tuos tanq̃ gregem tuum.

h ¶ Vbi cubes. i. requiescas p fideꝫ formatã ab infiꝺelitate iꝺolatrie me pseruãꝺo: ꝓter quod subꝺiꝫ. i ¶ Ne vagari incipiã post greges. i. alias gentes infiꝺeles.

k ¶ Sodaliũ tuoꝝ. i. regum ꝛ principũ ipsaꝝ: qui ꝺicũtur hic sodales ꝺei: eo q ꝑticipãt cum eo in nomine. ꝺicuntur ẽm reges ꝛ ꝺomini sicut ipse ꝺeus: vt ꝺicit Ra. sal. Sed ñ ꝺicet melius ꝺici: q̃ angeli sancti prelati gentibus infiꝺelibus ꝺicãtur hic sodales ꝺei. Vnde Daniel. x. Angelus p̃latus grecis vocatur princeps grecoꝝ: ꝛ prelatus perſis princeps perſarum. Et ꝺicit beatus ꝺionysius q̃ fuerunt angeli sancti: ꝛe quibus certum ẽ q̃ sunt in societate ꝺei: ꝛ tñ erant infiꝺelibus populis.

l ¶ Si ignoras. Postq̃ ꝺescripta ẽ amorosa sponse petitõ hic ꝓter ponitur sponsi gratiosa resꝓnsio: ꝛ primo rñꝺet aꝺ petitõem sponsam: vt cõtinuet lr̃a aꝺ immeꝺiate pcedentẽ ꝺicẽs. l ¶ Si ignoras te o pulcher. inter mulieres. i. o tu plebs hebrea inter alias gẽtes pulchra propter puritatẽ fiꝺei ꝛ latrie. l ¶ Si ignoras te. i. times propẽ infirmos tuos a via recta ꝺeclinare. m ¶ Egrevere. ꝺe societate ꝛ familiaritate iꝺolatrarũ. q: ꝺscribitur puer. xiij. Amicus stultoꝝ similis efficiet.

n ¶ Et abij post vestigia gregũ. i. simpliciũ credentium q̃les fuerũt Abel: Seth: Enoch: Noe et cõsimiles.

o ¶ Et pasce hedos tuos. i. infirmos ꝺe populo tuo.

p ¶ Iuxta tabernacula pastoꝝ. i. sm̃ ꝺocumẽta pꝛiarcharum qui interroganti ꝺe sua conꝺitõne resꝓnꝺerunt. Viri pastores ouium sumus nos ꝛ pces nostri: Gen. xlvij.

q ¶ Equitatui. Hic consequẽter resꝓnꝺet aꝺ primã pꝛitionem sponse que erat ꝺe ꝺilectionis affectione ꝺicens.

q ¶ Equitatui meo in curribus Pharaonis assimilaui te

r ¶ Pulchre sẽt gene tue sicut turtꝛis. i. plchꝛitudo fiꝺei tue ẽ mihi amabilis. In hebreo habetur: Pulchre sunt gene tue in ordinibus. i. in ornamẽtis circa faciem tuam ordinate ꝺispositis: ꝛ aꝺ h̃ ꝛsonat lr̃a seqns cũ ꝺi:

s ¶ Coll. tu. si. mo. fẽ ei monilia colli ornamẽta: hebrei ẽm ꝺe egypto exeuntes petierunt aꝺ amicis et vicinis egyptijs iocalia argentea ꝛ aurea ꝺe mãꝺato ꝺei: exo. xj. ꝺe quibus postea ornauerunt sein solemnitatibus ꝺomini: Ratio ꝺo ꝺiuersitatis litere pꝛꝺicte est. quia nomen hebraicum ibi positum est equiuocum aꝺ turres ordies: trãslatio nostra sequitur primã significationem: Hebrei vo aliam quorum ꝺicto magis consonat litera sequens vt visus est. Et aꝺ iꝺẽ pertinet qꝺ subꝺitur:

t ¶ Murenulas aureas faciemus tibi vermi. argẽto. sunt enim murenule ornamenta opere plectili facta ꝺ filis aureis et argenteis et lapiꝺibus intertis: quibus ornabantur capita mulierum: ꝛ ore vestiũ circa manꝰ et collum.

v ¶ Dum esset rex. Ꝺescripto amore sponsi ꝛ sponse put respicit eritum ꝺe egypto: hic consequenter iꝺem ꝺescribitur prout respicit habitationem in ꝺeserto: Et ꝺiuiꝺitur in ꝺuas partes: quia primo ponitur huius amoris promotiua: secuꝺo eius impꝺitiua: vt opposita iuxta se posita magis elucescant. secunda pars incipit ibi: Capite nobis. Promotiua vo amoris ex pte sponsi sunt eius beneficia in ꝺeserto sponso collata: ñ tñ recoluntur hic omnia sed aliqua notabilia: necpo nuntur eoꝺem ordine quo fuerunt collata: quia frequnter in sacra scriptura prius facta posterius narrantur: ꝛ econuerso. Igitur pars ista ꝺiuiꝺitur in tres partes. in prima ponit beneficiũ cohabitationis ꝺiuine: in secunda colũne nubis et manne: ibi. Sub vmbra. in tercia legis ꝺatꝛ: ibi. Vox ꝺilecti mei. Prima aꝺhuc in ꝺuas: quia primo ponit ꝺictum beneficiũ: scꝺo sponsi et sponse mutuũ colloquium: ibi. Ecce tu pulchra. Circa primũ sciendũ q̃ maximũ beneficium fecit ꝺeus israeli in ꝺeserto quando voluit habitare in medio ppli in tabernaculo in quo erat propiciatoriũ tanq̃ sꝺes ꝺei: sicut ꝺictum fuit plenius exo. xxv. ꝺe quo loquebaꝫ moysi: sicut homo aꝺ amicum suũ: ꝛ per moysen pplo. vñ ꝺicit ꝺeu. iij. Nec est alia natio tam grandis q̃ habeat ꝺeos appropinquantes sibi: sicut ꝺeus noster aꝺest cunctis obsecrationibus nostris. Ꝺe hac habitatione igr̃ ꝺei ꝺicit sponsa. v ¶ Dũ esset rex. celestis. x ¶ In accubitu suo. i. in propiciatorio. y ¶ Nard[q] mea ꝛc. i. thymiama toni oꝺor: qꝺ offerebaꝫ i altari incẽsi i ꝓspectu scilicet ꝺei vbi erat propiciatoriũ. z ¶ Fasci. myr. ꝺi. me[o] mihi int̃ vbera mea. i. mora. i. intra cor meũ p iugem meditatiõnem

Et dī dilectus fasciculus myrrhe: q; sicut myrrha pser
uat carnē a putrefactōne: sic deus mentē a peccati cor
ruptione: z q; nō solū mentē seruat: sed etiā delectat: iō
subditur. a Botrus cypri tē. z ordinē sic lra.

a Botr⁹ cypri in vineis engaddi. est aūt engaddi lo
cus vbi crescat
balsamū prope
mare mortuū:
vt appareat ī de
scriptione terre
sancte et ibidē
crescat arbō aro
matica noie cy
prus: q; facit q̄
na simul iuncta
sicut in vuis vi
nee z inde loc⁹
dī vinee vt di
cit aliqui. z iō
cyprus non ē h
nomē insule q̄ ē
in mari medi
terraneo. q: ibi nō
sunt dicte vinee

inter vbera mea ꝛmorabit̄.
[a]Botrus cypri[b]dilect⁹ me⁹
mihi: ī vineis engaddi.[c]Ec
ce tu pulchra es amica mea
[c]ecce tu pl̄chra:[d]oculi tui co
lūbar.[e]Ecce tu pulcher es
dilecte mi: z decor⁹.[f]Lectu
lus nr̄[g]florid⁹:[h]tigna domo
rū nrār cedrina: laquearia
nostra cupressina.[i]Ego flos
cāpi:[k]et liliū cōuallīū.[l]Si
cut lilium int̄ spinas:[m]sic
amica mea[n]int̄ filias.[o]Sic
mal⁹[p]int̄ ligna siluar:[q]sic
dilectus me⁹[r]int̄ filios.

Caplm. ij.

[a]Sub vmbra illī⁹ quez
desideraueram sedi: et

b Dilect⁹ meus mihi. i. magī delectat me spū aliter q̄ q̄cunq; sapidū z suaue delectet corporalr.

c Ecce tu pulchra. Post cohabitatōnem sponsi et sponse ponit̄ hic mutuū colloq̄ um gratiosum sponsi z spōse: qō solet ee in corpalib⁹ et cohabitatōne: z p̄m hoc dicit.

c Ecce tu pl̄chra es amica mea tē. z duplicat li pulchra ad denotandū pulchritudinē mētis et exterioris conversationis. d Oculi tui colūbar. p simplicē continuitū: qui multū decorat sponsam corpalem: z p hoc ī sponsa spūali simplicitas intēnionis intelligit̄ eam decorans: p̄m q; dicat saluator Matthei. vj. Si oculꝰ tuꝰ fuerit simplex totū corpus lucidū erit: z rīndet sponsa.

e Ecce tu pulcher es dilecte mi z decorus cuius pulchritudinis non est finis. f Lectul⁹ nr̄. i. tabernaculū in quo sponsa p moysen z aaron et alios sacerdotes in quiete contemplationis quasi in lecto quiescebat. g Florid⁹: q; ornamētū tabernaculi erat interius de cortinis varijs coloribus: z pulchra varietate contextis ad modū diuersoꝝ flozꝝ. Exo. xxvj. z quia templū salomonis postea fuit edificatū ad similitudinem huius tabernaculi: iō occasione huius dī hic de ipso.

b Tigna domoꝝ nr̄aꝝ cedrina tē. de talibus enī̃ lignis fuit illud tēplum exstructū. vt p̄z. iij. Reg. z subdit sponsa tanq̄ de beneficijs sponsi grata. i Ego flos campi. i. modo habito pura z munda et vilitatē cognosco. k Et liliū conuallīū. q. d. q̄n erā in egypto: eraz quasi lilīū in mōte cuius color obfuscat solis ardore: sicut dixit ō. Decoloꝝauit me sol: sed mō sum sicut liliū in valle: qō bz coloꝝ recentē et vallis humore: z q; deo placet sponse gratitudo: iō subdit cā. p̄medando.

l Sicut liliū inter spinas. i. sicut liliū redolēs z suaue comparatur ad spinas asperas z pūgētes.

m Sic amica mea. i. plebs hebraica.

n Inter filias. i. alias gentes q̄ sunt idolatrie dedite et innocentes tractant aspere sicut p̄z de egyptijs: qui tractauerant hebreos valde dure: z subdit rīsio sponse. o Sicut malus que est arbor fructifera.

p Inter ligna siluarū: que communiter sunt infructifera.

q Sic dilectus me⁹. a quo p̄cedūt cūcta bona.

r Inter filios. i. alias gentiū deos a quibus nīla bonitas p̄cedit: ꝛ sūt inutiles oīno.

fructꝰ eꝰ dulc̄ gutturi meo.
[c]Introduxit me rex ī cellaz vinariā:[o]ordinauit ī me charitatē.[e]fulcite me floribꝰ: [f]stipate me malis: q; amore langueo. Leua eꝰ sub capite meo: et dextera illī⁹ amplexabit̄ me.[f]Adiuro vos filie hierusalez[g]per capreas cer uosq; camporū:[h]ne suscitetis neq; euigilare faciatis dilectam[i]donec ipsa velit.
[k]Vox dilecti mei[l]Ecce iste venit saliens ī montibus: transiliens colles.[m]Simil̄ est dilect⁹ meus capree hinnuloq; ceruorum.[n]Ecce ipse stat post parietem nostruz

Ca. ij.

Sub vmbra. Hic ponit̄ duplex notabile bñficiū in deserto isrl exhibitū. Primū est bñficiū columne ignis z nubis q̄ illūinabat nocte: z de die cōperabat solis ardorē. Exo. xiij. z ꝯtū ad hoc dicit spōsa.

a Sub vmbra illius quē desiderabā sedi. i. mansi vel habitaui sic dicitur Deut. j. Sedistis q̄si cadesbarne multo tpe. i. mānsistis. Secundū bñficiū fuit mānē celitus date in cibum: Exo. xvj. De quo cibo dicit sapie. xvj. Panem paratū de celo pre stitisti eis sine labore ois dele ctamētū in se bñtez z omnis saporis suauitatē: z bē q; dō subdit. Fructꝰ eꝰ dulcis gutturi meo. Tertiū bñficiū fuit rit⁹ sacrificiōꝝ: p q̄ placabat offesa diuina et p̄debat gra ñ ex sacrificijs p̄z se ꝯ ingētū fiebant ex offerentiū fide z deuotiōe. z ꝯtū ad hoc dicit spōsa.

c Introduxit me rex in cellam vinariam. i. ad altare hoc holocaustorum: vt dicit Rab. sal. q; dī cella vinaria: eo q; in libamibus sacrificioꝝ ibi effundebat vinū: z tūc leuite cātores incipiebāt canere diuinas laudes que ordinant̄ ad dilectōem dei z primi: iō sequitur. d Ordinauit ī me charitatē: iz aūt p charitatē deus bēatur in via: hoc tñ nō ēin re p quē modū bt̄ in patria: ē in spe. Iz aūt spes inq̄ntum ē de bono causet delectatōem: tñ absentia realis boni inducit afflictōem: p̄m illud ,puer. xiij. Spes q̄ differtur affligit aiam: z hec afflictio vocat̄ hic languor sponse: mīser aūt languida corpaliter delectat flozꝝ et pomorum odoribus z sponsi amplexib⁹: p q̄ hic dēsignant̄ metaphorice diuine cōsolatiōes q̄ dant̄ sperantib⁹ in se ēt dī.

e Fulcite me floribus tē. z pz ex dictis lre: Et q; continuatio taliū consolationū ē appetēda z subtractio abhorrenda: iō subdit. f Adiuro vos fi. irlm. i. infirmi ō pl̄o isrl: vt dictū ē ō. ca. j. g Per capreas cer. campoꝝ. i. p p̄iarchas q̄ sic nōiant̄ in scriptura. Gene. xlix. Neptalim ceruus emissus. h Ne suscitetis neq; eui. faciatis dile. i. vt nō dēsinet ad aliq̄d horribile petīs: ppē q̄ diuina cōsolatō subtrahat̄ z totus pp̄lis pturbet̄: sicut contigit in fabricatione vituli z eī⁹ adoratione: Exo. xxxij. i Donec ipsa ve. p ipsum donec non intelligit̄ q̄ sponsa debeat hoc velle futuro tpe: sicut Matthei. j. de Joseph z maria dī. Et nō cognoscebat eū donec peperit: q; nō cognouit eā postea.

k Vox dilecti. Hic ponit̄ bñficiū date legis. q̄ fuit valde gratiosum vel notabile: p̄m q; dī Deu. iiij. Non est ei alia gens sic indyta vt habeat ceremonias iustaqs iudicia z vniuersam legē tē. De hoc bñficio dicit hic spōsa. k Vox dile. mei ,nūciantis p̄cepta decalogi. Exo. xx. Locutusq; ē dñs cūctos sermones hos: Ego sum tē. l Ecce iste venit sa. in mon. i. descēdens in mōtē synai in quo ,ptulit p̄cepta decalogi q̄ dī montes z colles in plurali ,pter diuersas sn̄ptes: vel ponēdo plāle p singulari: sicut frequenter fit in scriptura. vñ Exo. xxvij. Ista sūt dī tui tui isrl qui eduxerūt te de tra egypti. z tñ erat ibi vnū idolū tñ.

m Sillis ē di. me. ca. tē. p hoc dēsignat velocitas diuini descēsus ad dandū legē. n En ipe stat p⁹ parietez nostrum. per parietem intelligit̄ nubes densa que int̄ deum

erat ⁊ pplm: ⁊ q⁊ et illa mbe ꝓcedebāt coruscationes et quibus videbatur nubes aperiri: ō subditur. ¶ g Respiciens p fenestras ⁊c. s. illius nubis apturas: q⁊ cōcutiebāt ppls timore: ac si deus pñtialr videret. vñ Exo. xx. dī: Cūctus aūt ppls videbat voces ⁊ lampades. i. coruscatiões. sequit ibidē. Et triti ac pauore cōcussi, peul stātes dixerunt moysi: Loq⁊e tu nobis: ⁊ audiemus: ⁊ non loquatur nobis dñs ne forte moriamur.

b ¶ En dilect⁹ me⁹ loquit mihi. Surge, ꝑpera. i. animuz erige ad ꝟba mea.

¶ c Amica mea. p charitatē.

d Columba mea. p intentionis simplicitatem:

¶ e Formosa mea. p exteriorē bonestatem f ¶ Et veni. ad seruiendum ñ soli: vñ primum ꝓceptū decalogi ē: ℳo bēbis deos alienos corā me ⁊c. ⁊ subditur rō: ¶ g Jam enim hyems trānsiit ⁊c. i. tempꝰ horridū egyptiace seruitutis: in quo a seruitute mea impediebaris. b ¶ Flores apparuerunt ⁊c. i. tp̄us amenū libertatis venit in quo libere potes mihi seruire: hoc aūt tp̄us libertatis intelligitur hic ꝑ tēpus vernale in quo incipiūt flores apparere: ⁊ turtures cātare: ⁊ aues cetere: vinee florere in terra illa que est valde calida: arbores putari: ⁊ prime ficus maturari: ⁊ ꝑ veritatē hystorie ppls isrl exiuit de egypto in vere: Exiuit enim. xv. die mensis primi qui incipit a prima lunatione ꝙincipi cū nocio vernali: vt dixi plenius Gen. viij. ⁊ Exo. xij. ⁊ in qua gesima die ab exitu fuit data lex in monte synai.

¶ i Surge, ꝑpera ⁊c. exponaē vt s. q⁊ repetitio ē eiusdē ad maiorem excitationē. k ¶ Colūba mea. hic incipit versus in hebreo. Colūba em̄ mūdicat in foraminib⁹ parietū et petra: ꝑ que designatur hic locus castroz vbi popul⁹ isrl habitabat. Est igit̄ sensus. ¶ k Colūba mea. i. plebs hebraica: vt ꝓdictum ē. l ¶ In foraminibus petre in cauer. mace. i. in bitaculis tuis. ¶ m Ostende mihi faciez tuā. hilarit recipiēdo legē meā: ¶ n Sonet vox tua i auribus meis. ꝓfitendo ꝟ scruatōnem mee legis: ꝑm q⁹ scribitur Exo. xxiij. Tenit ergo moyses ⁊ narrauit plebi oīa verba dñi atq; iudicia: rndituq; ppls cūctus vna voce: oīa ꝟba dñi que locutus ē faciemus. ⁊ q⁊ bo fuit vo placitū ō subdit.

¶ o Vox em̄ tua dulcis ē ⁊c. Capite nobis: Post amoris sponse ⁊ sponsi, ꝓmotiua hic interseruntur impeditiua: et ꝛs plura fuerint vbi in deserto ppls pluries offendit deū: ē hic ponūtur duo magis notabilia: scōm ibi. In lectulo meo. Primū aūt impedimentū est de adoratione vituli quod fuit maximū: ad q̄ inductus fuit populus ꝑ aliquos ad idolatriam magis ꝓnos: ⁊ fraudulenē sub specie boni dicentes aaron Exo. xxxij. Facnobis deos q̄ ꝓcedant nos: Moysi em̄ viro huic qui nos eduxit de terra egypti nescimus quid acciderit. q. d. non possum⁹ ꝓcedē sine ductore: ⁊ isti postea fuerūt interfecti ꝑ leuitas: vt ibi dem hr: ⁊ B ē q⁊ h dī. p ¶ Capite nob. i. interficite.

q ¶ Vulpes puulas q̄ demo. vi. i. psonas volose inducentes populū ad idolatriā. ¶ r Hā vinea nra. i. plebs isrlitica: Esa. v. Vinea dñi exercituū dom⁹ isrl̄ ē. s ¶ Floruit. floruerat em̄ hec vinea in receptione leg deuota: ⁊ sicut tpe floritionis vinee vulpes ibi trāsēūtes ⁊ flores ercutientes faciūt magnū dānū: sic ꝓdicti idolatre in vinea isrl̄ fecerūt magnū dampnū spūale: verutn̄ q: leuite

a respiciēs ꝑ fenestras: ꝑspiciens ꝑ cācellos. b En dilectus me⁹ loq⁊tur mihi. Surge ꝑpera amica mea columba mea: formosa mea: ⁊ veni. Jā ei hyems trānsiit: ymber abiit ⁊ recessit. b Flores apparuēt in terra nra: tēpus putatōis aduēit. Vox turturis audita est in terra nra ficus ꝓtulit grossos suos vinee florētes dederūt odorē suū. Surge, ꝑpera amica mea: speciosa mea ⁊ veni: k columba mea in foraminibus petre in caverna macerie. m Ostende mihi faciē tuā: sonet vox tua in auribus meis. o Vox em̄ tua dulcis: ⁊ facies tua decora. p Capite nobis

vulpes paruulas q̄ demoliuntur vineas. r Nam vinea nra floruit. s Dilect⁹ meus mihi ⁊ ego illi: q̄ pascit inter lilia: t donec aspiret dies: ⁊ et inclinēt̄ vmbre. u Reuertē: similis esto dilecte mi capree hinnuloq; cervorum super montes bethel.

¶ Caplm. iij.

a In lectulo meo p noctem quesiui quē diligit anima mea. Quesiui illum et non inueni. b Surgam et circuibo ciuitatem ꝑvicos ⁊ plateas: querā quem diligit anima mea. Quesiui illum: et non inueni. c Jnuenerunt me vigiles: qui custodiūt ciuitatē.

unerūt se cum dño et Moyse: Exo. xxxij. Si ḡs est dñi iūgatur mihi: cōgregatiq; se ad euz oēs filij leui qui erant ꝑs nota bil ꝑpli: ō in ꝑsona eorū dicit spōsa. ¶ t Dilect. me. m⁹ ego illi: ⁊ ñ vic̄lo cōstatili. v ¶ Qui pascit inter lilia. i. delectat in ꝑsonis mundis ab idolatria. ¶ r Donec aspi. di. s. expiatiōis in q̄ ad ꝑces moysi dñs fuit placat⁹ ꝑpter ō pctō vituli: ꝓpter qđ sbdit. y ¶ Et inclī. vm. in hebreo bi: Fugiāt vmbre. i. dicti peti macule: et ꝓpter dī placatōz subdit spōsa. ¶ z

Reuertere dilecte mi. diligēdo me sicut prius.

¶ a Silis esto capree ⁊c. i. facilitudo celeriter. b ¶ Super montes bethel. i. sup montē synai: vbi dñs loqbat moysi qui dī montes in plurali rōnibus sup radicitis: ⁊ dī mons bethel. i. domus dei: q⁊ bitauit ibi cuz moyse: ē in hebreo bi: Sup mōtes bathar. i. partitōnis vl̄ separatōnis. s. dei a ꝑplo: vt dixit hic Ra. sal. q⁊ tunc tpis dixit dñs moysi. Vade ⁊ descende de loco isto peccauit ppls tu⁹ ⁊c. ⁊ sequit. Nō em̄ ascendā nō tecū: q⁊ ppls dure cervicis ē. tū finaliter ad ꝑces moysi cōcessit se cū ducturum populi.

¶ Caplm. iij.

a In lectulo meo. Hic ponitur scōm ipedimētū qđ ꝓtigit ꝑ exploratores q̄ terruerūt ꝑplm intātuz: q⁹ dimisso moyse ⁊ archa dñi voluerūt reuerti in egyptū dicētes Num. xiij. Cōstituam⁹ nob ducem ⁊ reuertamur in egyptū: ꝓpter qđ dñs iratus dedit sniam irrecōciliabilē. q⁹ oēs egressi de egypto a. xx. ānis ⁊ ꝑ. morerēt̄ in deserto ꝓter calep ⁊ Josue: ⁊ B impedimenti lamentat̄ spōsa. d. ¶ a In lectulo meo. i. in moysi tabnaculo: vt dēn ē ꝑ. s. c. b ¶ Per noctes. i. tpe tribulationis exercitate ꝑ exploratores. c Quesiui quē diligit. moyses em̄ ⁊ aaron in tabernaculo orauerē dñm. ꝑ pplovt dcā sniā tgarēt: ⁊ q⁊ nō fuerūt exauditi: iō subdit: quesiui illū ⁊ ñ inueni ⁊c. d ¶ Sur. ⁊ circuibo ci. i. desertuz ānis. xl. q̄ ꝛs nō ꝑsit dici ciuitas ꝑm se acceptū: ēt dī ciuitas, ꝓter multitudinem ꝑpli dī circēuntis: i quā erant seccenta milia absq; mulieribus et paruulis.

¶ e Per vicos ⁊ plateas q̄ram ⁊c. q⁊ in oī loco ad q̄e ppls dedinabat implorabat dei misericiam: Et ꝑsequēter reuertit̄ ad factū moysi ⁊ aaron dicēs. ¶ f Jnuenerūt me vigiles. i. moyses ⁊ aaron. vt dicit hic rab. sa. eo q⁹ vigilabāt sup custodiam populi: et annunciauerunt populo sententiam domini: Sed quia die sequenti populus penitens de dicta rebellione dixit: Parati sumus ascendere ad locum de quo locutus est dominus:

c

qz precauimus: Plume.xiij. z sic quodāmodo ḡrebā
te: benivolentiam: ꝑter quod in ꝑsona taliū dicit spō
sa. g Num quē diligit aīa mea vidistis: ad moysen
z aaron sermonē dirigēdo: z qz nō rnderūt ſm eoz de
siderū 6 magis ad ꝓrū: Plume.xiij. Molite ascendere:
non ēm est deus
vobiscū ꝛc. ió ad
dictā petitōnez
non ponit ꝫ rn
sio. h Paulū. Hic conse
quēter ponitur
quedam supra
dictoz declara
tiua. scz amoris
sponsi z sponse:
z primo ponitur
hui⁹ amoris re
formatio: scdo
sponse cōmēda
tio: ibi. Que est
ista. Circa ꝓmū
dicit spōsa.

s Num quē diligit aīa mea
vidistis: b Paululū cū per
transissem eos: i inueni quē
diligit aīa mea. k Tenui eū:
nec dimittā donec introdu
cā illū i domū mris mee et i
cubiculum genitricis mee.
l Adiuro vos filie irlm per
capreas ceruosq; cāpoz: u
ne suscitetis neq; euigilare
faciatis dilectaz donec ipsa
velit. o Que ē ista p q ascēdit
p desertū q sicut virgula fu
mi ex aromatibus myrrhe
z thuris: z vniuersi pulueri
pigmētarij: r En lectulū sa
lomonis s seraginta fortes am
biūt t ex fortissimis isrl: v oēs
tenentes gladios: et ad bel
la doctissimi. Uniuscuiusq;
ensis sup femur suum: x pro
pter timores nocturnos.
y Ferculum fecit sibi rex sa
lomon ò lignis libani. z Co
lumnas eius fecit argente
as: a reclinatorium aureum
b ascensū purpureū: c media
charitate cōstrauit d ꝑter fi
lias irlm. e Egredimini filie
syō f videte regē salomonē

b Paululum
cum transissez
eos. s. moysen
z aaron: de quib⁹
fit ſmo imme
diate precedēs

i Inueni quem diligit aīa mea: qz mortuis Aaron z
Moyse et tota illa generatione que exierat de egy
pto a. xx. annis z supra vt ꝓdictum ē: ꝑplis isrl inuenit de
um ꝓpriū sub Josue duce q̄ mirabiliter iordanē trāsi
uit z potēter aduersarios deiecit. k Tenui eū z nec
dimittam: qz toto tpe Josue ꝑplis nō recessit a dei fruitu
te: Josue ysti. l Donec introducā illū in domū ma
tris mee ꝛc. i. donec figam eius tabernaculū in ysto: Jo
sue. xviij. Ibi ei būit ꝓmū tabernaculū dñi stabilē māsio
nem: vt dicū fuit ſuper librū Josue. z j. Reg. Di autē
illud tabernaculū in quo deus ſpāliter bitabat domus
matris z genitricis sponse ꝑ pplō isrl qui tunc erat: qz
de oblationib⁹ parentū ei⁹ factū fuerat in deserto: Exo.
xxv. Et qz quies pplī in seruitute dei erat desideranda
ió subdit. m Adiuro vos filie irlm. z exponit vt ſ.
ca. precedenti. n Ne suscitetis ꝛc. i. ne dedimetis ad
idolatriā p quam interrūpit quies ista: contrariū tñ fe
cerūt post mortē Josue: vt ꝓz li. Judi. vt dicet postea.
o Que est ista. Hic consequiter ponit sponse commen
datio: z primo hec cōmendatio ponit sub pabola mu
lieris vtuose: scdo sub pabola mlieris speciose. c. scḡn
ti. Prima in duas: qz primo ponit dicta cōmendatio.
scdo concludit intēta cōclusio: ibi. Egredimi. Pria ad
huc in tres: qz primo cōmendat de sacrificio oblatō
ne: scdo de castroz dispositōne: ibi. En lectulū. tercio de
tabernaculi cōpositōne: ibi. Ferculū. Circa primū sciē
dum q̄ post oblatōem sacrificioz in altari holocausto
rū: qd erat sub diuo: sacerdotes offerebāt thymiama i
altari incensi qd erat in tabernaculo: z tunc erant sacri
ficia consūmata: vt hi Ile. ix. Et ītum ad hoc dr.
p Que ē ista. i. ꝙplacida in cōspectu dei. p Que
ascendit p desertū. tēdebat ēm ad terrā ꝓmissionis: que
altior est illo deserto. q Sicut virgula fumi ex aro.
ꝛc. quod dr ꝓter thymiama cōpositū ex pluribus aro
maticis reb⁹: Exo. xxx. z designabat deuotiōem populi
p quam merebāt ad terrā ꝓmissionis introduci.
r En lectulū. Hic ꝓnter cōmendat de castroz dispo
sitione q̄ optime disponebātur circa tabernaculum vt
plenius dixi Plume. iij. Tres ēm tribus erāt in pte ori
entali: z tres in occidentali. z alie ser in pte aq̄lonari et
meridionali: z hoc ē qd dr. r En lectulū salomonis
i. tabernaculū sedens qd dr dei lectulus. ſ. j. ca. q̄ de
noie salomonis intelligit in hoc li. vt dcm ē ſ. j. ca.

s Seraginta fortes. i. sexaḡtes dece milia. que faciunt
sexcenta milia pugnatoz: qui excubabāt circa tabernacu
lum: Plume. ij. z adhuc erāt tria milia. d. l. sed nō comput
tāt hic. qz scḡtura frequēt tales minutias omittit. Ponit
tur aūt hic vnus fortis ad designandū decē milia. quia per
lr. fortes seragesi
es decē milia intelli
gitur vt dictum ē:
eo mō loquēdi q̄ di
cit de ꝓuid. q. reg.
xviij. Cu vn⁹ ꝓ de
cem milibus cōputaris.

t Ex fortissimis
isrl. hoc dr ad exclu
dendū mulieres et
paruulos z debiles
et senectute qui nō
ꝓcedebāt ad bella
qui sūt. v Oēs
tenētes gladios ꝛc.
qz erāt ꝓmpti z pa
rati ad pugnandū
ꝫ inimicos.
x Propē timo
rēs nocturnos. id
est ꝓter subitum

a duentum aduersarioz qui solent magis irruere ò nocte
y Ferculū. Hic tercio commendatur de tabernaculi cō
positōne ad cuius cōstructionem obtulit populus do
naria mente deuota atq; ꝓmptissima: Exo. xxv. qz tñ hoc
fuit ad mandatū dei: qui ꝓcepit fieri tabernaculū fidei: ió dr
y Fere. fe. si. rex salo. i. ipe dr ad cultū suū fecit fieri ta
bernaculū qd dr b ferculū: a fero fers fert qz fertulum: qz
portabat ꝑ leuitas ò loco ad locū: vt ꝓz nume. iij. vñ i be
breo lichi: Papilionē fecit sibi rex salomō. Est aūt papi
lio dom⁹ portabil⁹ de lignis libani. Dicit ēm Ra. ſa. q̄ Ja
cob antequ descēderet i egyptū vidit in spū filios suos in de
postea eruturos et tabernaculū deo factuzos in desertoꝛ vbi
non būtur ligna set ibim: de quibus tamē facte sunt tabule
tabernaculi z vectes z archa z plura alia: ꝓter qd porta
uit secū in egyptū semina z radices arboꝛ ad opus illud
necessariaꝛ de monte libani qui est in terra chanaan: et b
modo tabernaculū dr factum de lignis libani. Si q̄s aūt
dicū Ra. ſal. non recipiat: ꝛ nō videat aliq̄s absurdum
includere pōt dicere. z Ex lignis libani. i. de lignis si
milibus illis q̄ crescūt in libano.

a Colūnas eius fecit argen. qz inē tabernaculū erāt q̄tuor columnas quaꝛ bases erant argentee: z in illis colum
nis pendebat velū diuidēs sanctū z scīs scoꝛ: z ió dicun
tur argentee a base que sustinet totū reliquū: Exo. xxvj.
b Reclinatoriū. i. ꝓciatoriū qd erat quasi sedes dei.
c Aureū. qz totū de auro purissimo. exo. xxv.
d Ascensum purpureum. Hic vocatur velum ꝓdictum:
eo q̄ in colūnis erat ſursum elevatum: z purpureuz: eo q̄
erant ibi varietates purpuree intexte: Exo. xxvj.
e Media charitate constrauit. qz post velū intra sanctū
sanctoꝛ sup pauimentū erat archa in qua erant tabule z
vrna aurea bñs manna: z virga Aaron que frondeuerat:
que erāt diuine charitatis ap pplm signa.
f Propter filias hierusalem. id est propter personas de
populo israbel quibus hierusalem metropolis erat futu
ra: pro quarum salute ante propiciatoriuꝫ fiebāt oꝛones
a ſmo sacerdote.
g Egredimini filie syon. Hic infertur intenta cōclusio.
scz q̄ ex ꝓsideratione ꝓdictoꝛ bñficioꝛ pplis attēdat dile
ctionē dei erga ipm: z potissime in legis datōne per quaz
populum illū sibi elegit z sibi despōsauit: ió dr.
g Egredimini filie syon. de meditatione terrestri z car
nali b Et videte regem salomonem: id est deum
vobis specialiter factum regem in datione legis. quia

modus regis est dare legē subditis. ¶a In diademate .i. regia dignitate. b ¶ Quo coronauit illū mater sua. i. plebs hebraica qñ legē eius suscepit tanq̄ ꝓñi z regis sui: eo mō loquēdi quo ꝓpls dr coronare aliquē in regē suum qñ recipit eū in regem z dñm: sicut de dauid dr. ij. Reg. v. Et venerūt vniuersi tribus isrl'a dō i hebron: z sequitur ibidem: Unxerunt q̄z dauid regē super isrl'. Dr ar hic plebs hebraica dei mater eo q̄ nascatur? erat de ea ꝑm carnē per virginē: Matb. j.

¶c In die despōsationis ei?. i. tēpe datōnis legis in q̄ despōsauit sibi plebem illā: vt dr̄m ē. d ¶ Et in die leticie cordis ei?. qz do fuit placitū verbū ꝓpuli dicētis Ezod. xxiij. Oia verba q̄ locutus ē faciem?.

¶Ca. iiij.

QUāpulchra es. Hic cōsequēter cōmendatur sponsa sub parabola muliēris speciose: z primo ponitur parabola: secdo exꝑōi ē. Qz tū ad primū dr.

a ¶ Quā pulchra es. i. valde pulchra.

b Oculi tui colūbarū. i. simplicis aspectus: qō multū facit ad gratiositatē mulieris. ¶c Absq; eo qō intrinsecꝰ latet. i. pulchra mēbrorū dispositione sub vestibus latente. d ¶ Capilli tui sicut greges capraru: rē. ordinate dispositi et compositi. Nec ēm silitudo z alie nō sunt in oībus additōib?: qr tūc cēt idēntitas: ꝙ aliq̄n sunt in pauc? et aliq̄n in vnica.

¶e Dentes tui sicut greges tonsarum rē. i. albi bene ordinati.

f ¶ Quēs gemellis fetibus. i. supiores vterēter corrīdent in feriorib? sicut gemelli adinuicē. ¶g Et non ē sterilis inter eas. i. non est aliq̄s ventiū fractus vel putrefactus.

¶h Sicut vitta coccinea labia tua. sunt ēm labia in parte vbi ꝓuingūtur rubea: que rubedo iuꝛ albedinē facit ad tē corē. ¶i Et eloq̄um tuū dulce. i. gratū oibus audientib? ipm. ¶k Sicut fragmen mali punici. quod est rubicundum in ꝑte opposita soli. l ¶ Ita gene tue. rubicunde i parte eminētiori iuxta albedinē circūstantē. ¶m Absq; eo quod intrinseꝯ latet. erꝓnat vt ē. n ¶ Sicut turris dauid collū tuū rectū z vtenter elevatū: z in hoc tenz silitudo.

¶o Duo vbera tua sicut duo hinnuli capree gemelli. i. habentia cōformitatē elevatōnis: non tñ numīa: sed vtentē inquātum facit ad oñsionem mulieris sexus. Oia predicta faciūt vt ꝑz ad corpalem pulchritudinē mlieris. Per hanc autē pabolā intelligit pulchritudo spūalis sponse ꝑs statū illius tpis: cuius caput dr conuenienter patriarcha Jacob alio noie dictus isrl': a quo sicut a capite denoiant isrlite. Capilli immediate oꝛientes ab hoc capite sunt. xij. ꝓiarche: oculi vo moyses z aaron dirigentes ꝓpm: dentes vo bellatores parati ad deuocatōnem aduersariorū: vñ dixit ille strēnuus bellator caleb Numē. xiij. Sicut pannus possumus eos deuozare. Labia vo eloq̄um dulce ꝓferentia leuite cantores dicentes diuinas laudes. Gene vo rubicūde alij leuite ministrātes in altari holocaustoꝝ in quo erat ignis ꝓtinu?. Per guttur aūt intelligunt sacrificia in lege: vt dicit Ra-sa. ꝓpter hoc cōpatur turri dō munite clypeis: qz talem studiū hītur arma ꝑ impugnationes legis diuine: z talem modū dicit magister sniaꝝ in ꝓncipio libꝝ sui in q̄ ponunt snie studiosoꝝ in diuina lege: Fidem ram aduersus carnalū boim errores dauidice turris clypeis munire vel potius munitā ondere studuim?. Duo vbera sunt due tabule testionū et quibus sugit lac sacie scie? de uotōnis.

¶ Quā pulchra es amica mea: q̄pulchra es. Oculi tui columbarū absq; eo qō intus latet. Capilli tui sicut greges capraru: q̄ ascēderūt de mōte galaad. Dētes tui sicut greges tonsarū que ascēderūt de lauacro. Omēs gemellis fetib? et sterilis nō ē inē eas. Sicut vitta coccinea labia tua: z eloquiū tuū dulce. Sicut fragmen mali punici: ita gene tue: absq; eo qō intrinsecꝰ latet. Sicut turris dauid collū tuū que edificata est cum ꝓpugnaculis. Mille clypei pēdent ex ea: oīs armatura fortiū. Duo vbera tua sicut duo hinnuli capree gemelli: qui pascūtur in lilijs: donec aspiret dies: et inclinētur vmbre. Vadā ad montē myrrhe: z ad collem thuris. Tota pulchra es amica mea: et macula non est in te. Veni de libano sponsa mea: veni de libano veni. Coronaberis de capite amana: de vertice sanir z hermon: de cubilibus leonum: de montibus pardorum. Vulnerasti cor meum: soror mea sponsa: vulnerasti cor meum:

¶ Donec aspiret dies. s. noui testamēti: ꝙ quo dicit apls? Roma. xiij. Nox ꝓcessit dies autē appropīquit. vñ dr Luc. xxj. Lex z ꝓphete ꝰq ad Johannem: i quo incepit dies noui testamēti.

¶q Et indinēt vmbre. qz in nouo testamēto cessant figure adueniente veritate: cui? ꝺdāmotū

do erāt vmbre. r ¶ Vadam ad montē. Postq̄ salomon descripsit mutuū amoreꝫ sponsi z sponse ꝑs statum egressus de egypto z ꝓcessus in deserto: hic consequenter idem facit ꝑs statum accessus ad terminum. scz ad terram sanctam. Et diuiditur in duas partes: quia primo describitur ꝺctum ad ingressum terre: secdo ꝺctū ad statum ipius possesse caplo seq̄nti. Circa primū excitatur sponsa et duobus ad ingressum terre. Secdm ꝓmittur ibi: Veni? cōclusus. Primū aūt excitatiuū e amor sponsi z sponse qui facit eos concorditer ambulare: ꝓpter qd dicit sponsus. s ¶ Vadā ad montē rē. ad tra? iudee q̄ est mōtuosa z i q̄ crescūt aromatica inter q̄ē myrrha. q. d. sponse: hoc debet te excitare ad veniendum illuc: q? cōsors ero z dux vie tue: hoc ēm dixit Josue. j. Sicut fui cū moyse: ita ero tecū: nō dimittā te nec derelinquā: tu ēm sorte diuides populo huic terraz ꝓ q̄ iurauī patribus tuis: z vt magis excitet eā cōmendat eā dicens.

s ¶ Tota pulchra es ami. mea. qz interfectis illīmīnēte Moysi morte q̄ peccauerāt in peccato phegor: Numeri. xv. ꝓplus remansit sine notabili macula peccati sub iosue. ¶t Veni de libano. non est hic libanus nomen mōtis in iudea exīstis: sz alterius loci vltra iordanem: vñ filij isrl' venerūt in iudeā: Frequēter ēm diuersa loca eisdem noibus noiantur. Et dr hic ter veni: ad maiorē excitatiōem: sicut ldicere. xxj. Terra terra terra audi verbū dñi. v ¶ Coronaberis de capite amana rē. In tribꝰ dr. Respicies de capite amana. Sunt ei amana: sanir z hermon noia montiuꝫ vltra iordanem exīntiū: vñ vr ēra iudee: z ꝺ ꝓpls isrl'lluc venies aspiciebat ēra sibi ꝓmissa gaudēs, ꝓpē q? pulchritudinē: z fore te ipsuerī sibi serta vl coronas in signū exultatōis ꝺm q? bz translatio nra. ¶v Coro. de ca. ama. rē. i. videbis ēra tibi ꝓmissā de loc? istis. r ¶ De cubili. leo. rē. i mōtibus ēm ill' erāt cubilia leonū et pardoꝝ: nō tamē nocuerit filijs isrl: sicut nec ꝓpētes bozubiles i debito exītes: ꝙ ꝰs filij isrl' trāsierī: ꝛeu. viij. ¶y Vulnerasti cor

meū. modus ē amantiū loquēdi ad exp̄ssionē amoris

Ꝛ In vno oculoꝝ tuoꝝ. i. moyse q̄ supradicta ē vnus oculus sponse: q̄ fuit deo valde amabilis: ⁊ p̄ter eum fuit deus plō fauorabilis. a ¶ Et in vno crine colli tui. i. in ioseph q̄ fuit deo valde acceptus: ⁊ fuit vn⁹ de capill' sp̄se seu crinibus vt dcm̄ est supra.

b Ozpulchre sūt mamme tue ⁊c. exponāt vt supra de vberibus sponse que dicuntur hic.

c ¶ Pulchriora vino. p̄ter pulcritudinē ⁊ mūdiciam legis cōtente in tabulis

d Fauus distillās labia tua ⁊c. hoc dicit de oz̄ibus deuotis summi pōtificis ⁊ cātoꝝ q̄ fiebāt in plona totius eccie.

e ¶ Et odor vestimentoꝝ tuoꝝ ⁊c. pynguedo odorifero q̄ vnctū fuit tabernaculū ⁊ oia eius vtensilia: Exo. xxx. Et dicūt vestes sponse: q̄ tabernaculū erat in magnū deco: ⁊ ornatū totius plī.

f ¶ Hortus cōclusus. Hic ponit secūdū incitatiuū ad terre, p̄missionis ingressum: q̄d ē fertilitas terre ⁊ eius amenitas: ⁊ cōmingat sic ifra.

g ¶ O soror mea sponsa. i. eccla isrl q̄ dr sponsa dei: eo q̄ despōsauit eā p legē in monte synai: ⁊ soror: q̄m diuinitatē erat accepturus de gēte illa.

h ¶ Hortus cōclusus. f. est terra tibi, p̄missa. Hortus, p̄ter eius fecunditatē. i. ¶ Cōclusus. p̄ter eius fortitudinē: q̄ ab occidente claudit mari mediterraneo: ab oriente iordane fluuio ab aquilone monte libani: a meridie deserto egypti q̄ nō pōt facili transiri.

k Fons signatus. ponit hic fons in singulari, p fontibus in plurali: sicut frequenter alibi fit in scriptura. ¶ Habet. n. alia terra multos fontes ita limpidos ac si cēnt sigillati ne bestia vlr̄omo posset aquā turbare. l ¶ Emissiones tue paradisus. i. riuuli inde defluentes reddūt terram amenā ad modū paradisi: vñ de quadā p̄te illius terre d: Gen. xiii. Eleuatis ita q̄ loth oculis vidit oēm circa regionē iordanis: q̄ vniuersa irrigebat' sicut paradisus dñi ⁊c.

m Malor punicoꝝ. i. malor granato: que crescunt in illa terra cū multis aliis arboribus fructiferis.

n ¶ Cypri cuz nardo. ē aūt hic cypri noiatui casus ⁊ plurale, nois cyprus q̄ ē arbor aromatica: ⁊ etiā crescat i vineis engaddi: vt dictū ē supra ca. j. sīr nardus est planta aromatica.

o Et croc⁹. herba aromatica: gall. saffré.

p ¶ Fistula. herba ē, p ducens cannas quaꝝ succus p decoctōem fit zucara.

q Et cynamomū: arbor aromatica cuius cortex canele gallice dr.

r ¶ Cū vniuersis lignis libani. est cā mons libani in extremitate terre, p̄missionis vbus aqui lonem in quo crescūt cedri ⁊ multa alia ligna p̄ciosa.

s Myrrha ⁊ aloe. Est aūt aloe arbor aromatica cuius lignū ē valde odorifer: ⁊ potū valet ad medicias ⁊ vnguenta: ut subdit.

t ¶ Cū oibus p̄mis. i. papuis vnguentis. Dec oia dicūt ad terre, p̄missionis cōmendatōem in qua talia oriunt. ad cuius cōmēdatōz adhuc subdit.

v Fons hortoꝝ. hoc dr, p̄ter iordanē fluuiū q̄ currit p̄in longitudinem terre, p̄missionis eaz irrigans in multis locis: ut subdit: Fons hortoꝝ. ⁊ accipit hic fons in singulari, p fontibus in plurali: sicut dr: Sillogismus ē ozō. i. cōgeries oz̄onū: q: iordanis ex duobus fontib⁹ oriē quoꝝ vnus vocat' ior: alius dan: qui filiūcti iordanis nomē efficiūt: vt dicit hieronymus sup̄ matheū: ⁊ pt̄s in descriptōe ēre sancte

r Puteus aquarū. q: iordanis abūdat i aquis: eo mō loquēdi quo alic̄s abundans in pecunijs dr puteus pecuniarū.

y ¶ Viuētiū. dicūt ēm, p̄tie viuere illa que habent in se principiū sui mot⁹ vt animalia ⁊ plante ⁊c. inquantum habent in se p̄incipium sui motus p̄m augmentū ⁊ terementū: ⁊ ad silitudinē huius dicunt aque viuentes que scaturiūt ex fontibus quales sūt aq̄ iordanis. Aquedo cisternales dicunt mortue.

a Que fluūt impetu de lybano. ior danis. n. oritur ex fontibus p̄dictis ad radices montis lybani vt dicit hiero. sup̄ Math. b ¶ Surge aquilo ⁊ veni auster ⁊c. q: ad flatū ventoꝝ oppositaꝝ p̄tiū fluūt gutte aromatice de arboribus aromaticis huius terre que colligunt ab incolis eo q̄ sunt p̄aose. Hec oia p̄dicta sunt de cōmendatōe terre, p̄misse ad excitandū desiderū sponse.

¶ Caplin. v.

V Eniat dilectus meus. Postq̄ descripsit salomon amoꝛē sponsi ⁊ sponse, put respicit ingressus terre: hic p̄n idē describit, put respicit tps ipius possessē: ⁊ diuidit in duas ptes: q: primo facit hoc p̄m tpa iosue ⁊ iudicū: secūdo p̄m tpa a dauid vsq; tp̄m ca. se. Circa primū sciendū q̄ populus isrl illis tpibus aliq̄n fuit in pspe ris: aliq̄n in aduersis: ⁊ tō primo tangunt pspera: secūdo aduersa: ibi. Ego dormio. Circa primū dicit sponsa.

a ¶ Veniat dilectus meus in hortū suū. i. habitet mecum p̄ obsecrōem sue bonitatis in terra mihi cōcessa que vocat' hortus dñi: eo q̄ colebat' ibi.

b Vt comedat fructū pomoꝝ suoꝝ. i. vt cōedere me faciat ⁊ fructus ēre mihi date in pace: eo mō loquēdi quo dixit dñs abrae Gen. xxv. Nunc cognoui q̄ timeas dñm. i. cognoscere fea: vel quia actus ⁊ passiones fidelū in scriptura aliq̄n attribuūtur ipi deo: Act. ix. Saule saule q̄d me psequeris. i. fideles meos: ⁊ ita comestio fructuū terre attribuit ipi deo: quia populus eius comedit q̄n cū iosue terrā intrauit: Josue v. Comederunt de fructibus terre defecitq; manna. ⁊ q: hoc fuit ex dono dei: iō subdit in plona sponsi.

c ¶ Veni in hortuz meū soror mea sponsa. habitā do ibi in bonoꝝ abūdātia: iō subdit.

d Messui myrrhā meaz .i. p̄pauī tibi terre bona.

e ¶ Comedi. exponāt vt dcm̄ ē.

f Fauū cū melle meo ⁊c. p hoc designat abūdātia mellis: vini ⁊ lactis in terra illa: p̄ter q̄d subditur.

g ¶ Comedite amici ⁊c. i. q̄diu adherebitis mihi p amicicia ⁊ latriā habebitis oim bonoꝝ abundantiā: ⁊ hoc p̄z ex decursu veteris testamti.

h Ego dormio. Hic p̄n ponit aduersa: pl's. n. isrl ex abundantia bonoꝝ tpalium declinauit ad ydolatriā: sicut p̄dixerat moyses Deutero. xxxii. Incraſſatus est dilectus me⁹ ⁊ recalcitrauit: incraſſatus impinguatus ⁊ dilatatus dereliquit deū factorem suum ⁊c. ⁊ ideo dominus post multam sufferentiam infixit penam debitā: vt sic pena vocente reduceret ad peni-

rētiam: ꝓter qꝰ sic ꝓcedit: q2 ꝓmo ponit culpa: secūdo pena: ibi. Dilectus meus: Tercio ꝓnia: ibi Surrexi. Circa ꝓmū dr in ꝑsona dñi. ¶b Ego vomito. i. peccata ad tps dissimulo. vñ cōiter dr ab hominibus deus vomere qñ pessimos hoies differt punire. i ¶ Et cor meū vigilat. i. puideo tps de bitū punitōis: t ſb dif in ꝑsona ꝑsonę adulterāt ſ a ſpō so reuocate.

¶k Vox dilecti mei ꝑ ꝓphas suos t doctores. ¶l Pulsan tis. me ad ꝓniam.

¶m Aperi mihi. ꝑ consensum boni.

¶n Soror mea amica mea. tc. tpe. f. ꝓterito tue innocentie. ¶o Quia caput meū ē plenum roze. ꝑ rozem intelligit pua pluuia: ꝑ guttas noctiū magna. Ros. n. t pluuia differt fm pas citatē t multiplicitatē materie. j. metheoror. t loquit hic deus fm modū ſponsi reconciliatoz siue ſponse desiderātis: t nō retardat ab hoc ex importunitate tpis. Et subditur rnſio ſponse male reconciliatōem recusantis cū dr.

¶p Exposuiaui me tunica mea. i. dimisi cultū diuinū ꝑsuetum iam diu ē: sicut ptz in. ꝓcessu libri iudicū. Modus. n. viuendi ꝑsuetus alicuius vulgariter dr tunica eius.

¶q Quō induar illa. q2 ꝑ admonitōes. ꝓhetaꝝ volebat ꝑls reuerti ad cultū diuinū. r ¶ Laui pedes meos. tc. hoc dr fm estimatōem ydolatrātis ꝑli: qui cultū dei reputabat immundū. t cultū ydoli mūdū. Et sic exponit Rasa. ¶s Dilectus meus. q2 pculpe dissimulatōem deus adhibet pnāi: ō dicit ſponsa: Dilectus meus misit manū suā. i. manū siue tutficie ad puniendū me. t ¶ Per foramen. Prosequit pabola ſponsi irati ꝑ tra ſponsam apertōem ostij sibi renegantē: q ꝑ fenestrā vel aliquā apturaz infert baculū ad puniendū eā. ¶v Et venter meus intremuit ad tactum eius. q2 ꝑls a deo percussus cōcipiebat timoꝛē eius: vt ptz libro iudicū in plurib⁹ locis.

¶r Surrexi. Dic ꝓnr pena vocente subdit penitētia. Et diuidit in duas ꝑtes: q2 ꝓmo ꝓmittit querit ſpōsi recōciliatio: secūdo ponit pulcritudis eius descriptio: ibi. Qualis ē. Circa ꝓmū dicit ſpōsa: Surrexi vt aperirē dilecto. querēs ei recōciliari t sic a pena liberari ¶y Manus mee distillauerūt myrrhā. i. applicaui me ad opa penitentie q̄ designāt ꝑ amaritudinē myrrhe. ¶z Pessulū ostij mei aperui. tc. pessulū ē ostium in magna porta: t ꝓ hoc designat q̄ penitētia in principio est imperfecta: ꝓter qꝰ subdit. ¶a At ille vedi. atq; trāsi. q2 no statim ad clamoꝛē ꝑli liberabat eū a pena: t q2 ex hoc augebat afflictio: nō subdit ¶b Anima mea liquefacta ē: sicut sagimē in patella. vñ de boe dimisso in afflictōe dr vulgariter q̄ frigit in sagimine suo. ¶c Quesiui illū. tc. q2 sicut dictū ē dr nō statim liberabat ꝑlm ſ dimittebat eū affligi ab aduersarijs: vt a philisteis t moabitis: t ceteris gentibus circa terrā iudee exēntibus: vt ptz ex decursu libri iudicum: t. j. Reg. iō subdit ¶d Inuenerūt me custodes. tc. i. principes gentiū in circuitu iudee exēntium q̄ nosiaē hic ciuitas a hierlim metropoli iudee. ¶e Percusserūt me. nocumētū inferendo ꝑsonis. ¶f Tulerunt pallium meū. ſpoliando me bonis meis. t q2 ꝑls cōis ꝓter peccatū ydolatrie nō erat dignus et audiri: nō ꝙuertit se ſpōsa ad ꝑsonas mundas ab ydolatria: q2 ſp in ꝑlo isrl fuerūt aliq̄ tales quātūcunq; ꝑls cōis: vel etiā ꝓncipes ad ydolatriā declinarēt. vñ. iij. Reg. xix. dicit dñs ad belyā: Dereliqui mihi in israel sex milia viroz: quoz genua nō sunt curuata ad baal. Et q2 ꝑces taliū sunt exaudibiles: nō dic.

¶g Adiu. vos. i. bic. i. ꝑsone de uote de isrl: nec ē ꝓtra illud qđ dictū ē ß. j. ca. q̄ filie hierlim significāt fragiles ꝑsonas: q2 tam pfecte ꝑsone ęs imꝑfecte sunt ꝑ eo dē ꝑlo: sed. ß. j. ca. imꝑfecte dicunt filie hierlim ꝓpter fragilitatē sexus: hic aūt ꝑfecte eodē nomine noiant rōne deuotōnis de qua fit hic mentio: que magis vigere solet in mulieribus: fm illud qđ canit ecclia: Intercede ꝑ de uoto femineo sexu. Idē. n. nomen sacre scripture ex diuersis ꝓprietatibus nō solū accipit ꝑ diuersis: ß etiā aliqñ ꝑ ꝓtrarijs: sicut deus leo dr rōne magnanimitatis: Apoc. v. Vicit leo de tribu iuda. t dyabolus rōne rapacitatis. j. Pe. v. Aduersarius vester dyabolus tanꝗ leo rugiens. tc. Dicit igr.

¶g Adiuro vos. i. ꝑ rē sacrā deꝑcor. b ¶ Filie hierlim. i. deuote ꝑsone. ¶i Si inueneritis dilectū meū. vobis gratiosus in otōnib⁹ ꝑfis. ¶k Ut nūcietis ei. ꝑ me deꝑcando. ¶l Quia amore langueo. i. recōciliari sibi desidero. m ¶ Qualē. Dic ꝓnr ponit ſpōsi descriptio. Et diuidit in duas ptes: q2 ꝓmo circa hoc mouet questio: secūdo ponit rnſio ad. ibi. Dilectus me⁹. Circa ꝓmū sciendū: q̄ sicut ꝑls peccator recurrebat ad deuotos ꝑli ad habendū otōnis suffragiū: ita ecōuerso deuoti inducebant ꝑlm ad cognitiōem dei et ad eius verā cultū: nō in ꝑsona eoz dr. ¶m Qualis est dilectus tuus. i. vtinā attenderes quātū ē amabilis et bonus. n ¶ Ex dilecto. i. ꝑ omnibus diligendus. vel hoc dr ad venotandū, ꝓcessionē diuinaꝝ ꝑsonaꝝ: q2 filius ꝓcedit a patre sicut dilectus ex dilecto: t ſpūſan ctus ab ambob⁹: vt amor mutuus vtriusq;. ¶o O pulcerrima mulierū. i. aliarū gentiū, ꝑ tpe desponsatōnis tue in ſuscepcōe legis diuiey dñi ē ß. p ¶ Qualis est dilectus tuus. tc. repetitio ē ciusdē ad maiorē exercitatōem. ¶q Dilectus meus. Dic ponit rnſio cōfitēdo dei pulcritudinē t bonitatē: q2 corde credit ad iusticiā oze aūt fit confessio ad salutē: Ro. x. Et diuidit i duas ptes: q2 ꝑio ponit ſponsi descriptio: secūdo ex hoc oritur questio: ibi. Quo abiit. Circa ꝓmū describit ſpōsus sub pabola iuuenis fortis t gratiosi, ꝓter qꝰ ꝑio pabola ponet: secūdo exponet. Circa ꝓmū dr.

¶q Dilectus meus candidus t rubicundus. i. in colore gratiosus. ¶r Electus ex milib⁹. i. in multis milib⁹ nō inueniret vnus talis. s ¶ Caput eius aurū optimū. i. ornatū corona aurea. ¶t Come eius sicut elate palmaꝝ. i. frōdes bñtes densitatez foliozꝝ: t ꝑ hoc intelligit multitudo capillozꝝ. v ¶ Nigre quasi corvus. nigredo capillozꝝ attestatur fortitudini t iuuētu

ti:7 q; hic ponit metaphora iuuenis fortis. dicunt come cius nigre Danielis. vij. vbi describit deus sub parabola iudicis in quo tecens est senectus 7 canicies: dz te deo. Antiqus sedit dierū. 7 subdit. Capilli ei⁹ candidi lana munda. i. alba. ¶ s Oculi ei⁹ sicut colūbe. i. bñs aspectū simplicē 7 honestū.

¶ t Super riuulos aq̄r. ad se laudandū ne appareat in eis aliqd immundū.

¶ v Que lacte sunt lote. i. albe ad modū lactis: tales. n. colūbe sunt gratiosiores aliis: 7 p̄ notat gratiositas sponsii oculis. ¶ x Gene illius sicut areole aromatū. Est aūt areola pozcio terre bene seminata: vñ ezechiel. xvij. de areolis germis sui q̄ delectāt valde visuz qñ incipiunt semia pullulare. Dicit. n. pbs q̄ virides satōes maxime delectāt visum 7 cōfortant 7 maxime qñ sunt herbe aromatice. Dicit igr. ¶ z Gene illius sicut areole aromatū. i. sunt ita delectabiles ad videndus sicut areole seminū aromaticoz pullulātium.

¶ y Cōsite a pigmentarijs. i. culte 7 ordinate a bonis cultoribus aromatū que ex pigmenta dicunt.

¶ 3 Labia eius lilia distil. myr. primā. sic ex hebreo: 7 per hoc designat mundicia eloquij 7 gratiositas.

¶ 9 Manus eius tornatiles auree. In hebreo habet: Rote auree. q̄ designat q̄ man⁹ sponsi sit ornate anulis aureis qui sunt figure circularis: ideo subditur.

¶ b Plene hyacinthis. i. saphyris q̄ sunt hyacinthini coloris: tales. n. lapides ponunt in anulis.

¶ c Venter eius eburneus. i. albus 7 politus.

¶ d Distinctus saphyris. i. ornatus lapidibus pciosis nō immediate sup carnem: sed sup veste q̄ operit vētrem. Sicut. n. in vestibus circa collū 7 manus ad ornatū nobiliū nunc ponunt lapides pciosi: ita etiā tūc tpis circa ptes versus ventre descendentes.

¶ e Crura eius columne marmoree. i. fortia ad modū taliū columnarū. ¶ f Sup bases aureas. i. sup pedes calciatos calceis in supficie deauratis: quales portant nobiles de hyspania. ¶ g Spēs eius vt libani. i. forma eius gratiosa: sicut libanus que ē arbor aromatica ramosa 7 valde gratiosa. Libanus. n. non est h̄ nomen montis. put acceptū ē supra in pluribus locis.

¶ h Electus vt cedri. i. statura eius recta ad modū cedri. ¶ i Guttur illius suauissimū. i. albū politū 7 gratiosum. Et q; oia p̄dicta faciunt ad gratiositatē inuenis: ideo subdit. ¶ k Et totus desiderabilis. Hec ātpabola fm oēs doctores hebraicos 7 latinos intelligitur de deo: de quo dicit greg. moral. xiij. In deo q̄ forma corpis nō circūscribit manus: oculus: 7 cetera mēbra sic noiantur vt ex membroz vocabulis effect⁹ sue potentie designētur. Habere nanq; oculos dr: q; cuncta videt: manus q; oia operat. Sic ergo de deo dr. Dilectus meus cādidus 7 rubicund⁹. i. benignus iustus: 7 ruatus repr: obis: facies. n. bois irati rubescat 7 exarescit. Electus ex milibus. i. p omnibus diligēdus. In hebreo hr. Vexillat⁹ i milib⁹. i. bñs exercitu suo multa milia ageloz: Dan. vij. Milia milii misstrabāt ei. 7 decies milies cētena milia assistebāt ei. Caput ei⁹ aurum optimū. i. cor: da aurea deo ratiū: q̄ notat dignitas regia: q̄ dr ret regū 7 dns dnantiū. Come⁹. i. attributa diuina: vt sapientia bonitas 7c. quia sicut come inherent capiti 7 adiacent ei: sic attributa sunt idem cū diuina essentia tñ signanf p modū qualitatum sibi adiacentium. Sicut elate palmar. q; multa sunt. Plgre quasi comus. q; non senescunt. p migredinem. n. hic intelligitur iuuentus vt p̄dictū ē. Oculi eius sicut columbe. quia vno simplici intuitu videt oia. Que lacte sūt lote. q; ex cognitōe eoz que sunt extra se non vilescat intellect⁹: vt dicit cōmentator erronee Ar. xij. metha. Nō em cognoscit eas p forma extraneas a rebus acceptā: sed p suam essentiā oia pfecte repsentates. Gene illi⁹. sunt virtus attractiua: sicut oculi virtus cognitiua: trahendo em ad se electos p fidem 7 amorē in corpoz at sibi eos sicut p genas incorporanf materiales. vnde dicit saluator Johañ. xiij. Ego abum babco manducare quem vos nescitis. q̄ intelligit ad literā de samaritanis sibi incorpandis p fidez. Sicut areole aromatū 7c. quia sicut ex areola aromatuz exalat odor bonus reficiens olfatuz: ita ex amore diuino attrahente recreantur anime bonoz. Labia eius. sūt virtus reserativa secretoz quibus loquitur sanctis. ꝓbetis. ideo subditur: Lilia distillantia myrrhā primā. q; verba dñi sunt munda 7 a corrupcōe peccati preseruatiua. Man⁹ a⁹. sunt eius potentia operatiua. Tornatiles aurec. p figuram em circulare anuloz intelligit pfectio operum diuinoz. Deutero. xxxij. Dei pfecta sunt opa. Venter eius. e occultatio diuinoz iudicioz. vnde te boie occulto cōiter dicit q; nō pōt sari q̄d habeat in ventre. Eburneus. Est enim ebur frigidum 7 albū: q; cōsideratio occultatōis iudiciorū dei incutit frigus timoris a peccato retrahentis. Prouer. xv. Per timorē dñi recedet ois homo a malo 7 sic aia candidatur desiderio vite celestis ornat: ideo subditur: Distinctus saphyris. Est. n. saphyrus coloris celestis. Crura illius. sunt eius virtus qua sustentat omia. Et bases aurec. supposita diuina seu pſone. Spēs eius vt libani. Electus vt cedri. quia pulcritudo eius ē summe desiderabilis: 7 altitudo incōprehensibilis. Guttur illius suauissimū: 7 totus desiderabilis. q; infinite bonitatis. ¶ l Talis ē dilectus meus 7c. q. d. corde credo 7 ore cōfiteor q̄ istū debeo suo oia diligere. ¶ m Quo abiit. Hic ex p̄dict⁹ orit quesho vere. n. penitentes 7 confitentes sunt adiuuādi. erga deū a pſonis pfectis: ideo querit in persona coz. Quo abiit dilectus tuus. quasi dicāt parati sumus te iuuare in reconciliatōe ad ipm: ideo subdit. Et queremus 7c. Ista tñ litera. Quo abiit 7c. referēda ē ad tps captōis archē p philisteos 7 translatōis eius ad terraz illoz. Tunc. n. dr deos abisse de terra isrl: eo q̄ ꝓiciatoriū sup archā cr̄is locus dei dicebat. ¶ n O pulcerrima mulierū. i. oim gentium rpe desponsatōnis tue per legis susceptōem. Quo abiit. repentio ē eiusdē ad maiorē exp̄ssionē. ¶ o Quo declinauit. hoc referr ad tps redemptōis archē in bethsames non ope hūano: ꝓ diuino. j. Reg. vj. ¶ p Et queremus cum tecū. hoc referr ad tps in quo dr deus otus iuit cū sacerdotibus 7 leuitis ad reducendū solenniter 7 deuote archaz dñi in hierlm. n. Reg. vj. ca. ¶ q Caplm. vj.

Dilectus meus. Hic p̄mr describit amor sponsi et sponse. p rpe dr vsq; ad rpm. Et diuiditur in quatuor partes: quia primo tangitur tempus ipius dauid: secundo salomonis: ibi. Descendi in ortum. tercio tempus regum sequentium vsq; ad captiuitatem babylonicam: ibi. Hesciui. Quarto tps post captiuitatez: ibi.

Oflectus meus. Hic ꝓmr describit amor sponsi et sponse. p rpe dr vsq; ad rpm. Et diuiditur in quatuor partes: quia primo tangitur tempus ipius dauid: secundo salomonis: ibi. Descendi in ortum. tercio tempus regum sequentium vsq; ad captiuitatem babylonicam: ibi. Hesciui. Quarto tps post captiuitatez: ibi.

Reuertere. Prima in duas: q primo ponit spōse recōciliate gratiarū actio: secūdo giusdē cōmendatio: ibi. Pulcra es. Circa primū sciendū q reducta archa in hierlim p dō vt pdictū ē q ibi instituit sacerdotes z leuitas ad laudandū deū. j. Paralip. xvj. apparuit benignitas dei z eius reconciliatio erga pplum isrl, pter qd egregiam sponsa dicit. ¶ a Dilectus meus descendit in hortū suum. i. intra tabernaculū qd tetendit dō ad collationem archē ij. Reg. vj.

¶ b Ut ibi pascat in hortis. i. delectetur in sacrificiis z oblationibus et fide et deuotōne oblatis: sic de sacrificio noe dr Gen. viij. Odoratus ē dns odorē suauitatis.

¶ c Et lilia colligat. i. ministros mundos ad suū ministeriū applicet. ¶ d Ego dilecto meo. i. ipi soli seruirevolo. ¶ e Et dilectꝰ meus mihi. necessitatibus meis subueniendo. ¶ f Pulcra es. Hic consequēter sponsus sponsam cōmendat ex gratitudine dicta dicens. ¶ f Pulcra es amica mea. i. ad pulcritudinem pristinā restituta. ¶ g Suauis. ex deuotōe mentis.

¶ b Et decora. ex honestate operatōis. ¶ i Sicut hierusalē. que fuit electa spāliter in locū diuini cultus: z simiter pōs isrl electus fuit ad colendū deū p ceteris gētib⁹.

¶ k Terribilis vt castrorū acies ordinata. q: tpe dō in populo isrl z in hierlim viguit militia. ¶ l Auerte oculos tuos a me tc. intelligit p oppositū: z est modus loquendi amātiū ad expressionē amoris mutui: sicut spōsus dicit alicui sponse: Vade nō curo de te: p hoc gestū infinitus q diligit eā intime: sicut aliqn de puero albo z gratioso dicit. Ecce puer maurulus: insinuando p oppositū eius pulcritudinē. Aliter. n. exponit de studiosis in lege qui aliquando inquirūt diuina nimis curiose: z sic deus retrahit se ab eis: z sic dr ab eis auolare. Per hoc ē qd dr. ¶ l Auerte tc. inhibet diuino⁹ inquisitō curiosa: Prouer. xxv. Qui scrutator est maiestatis opprimet a gloria. ¶ m Capilli tui tc. exponit vt supra. iij. ca. vsq; ibi. ¶ n Seraginta sunt regine tc. p hoc vt dicit Ra. sa. intelligunt. lx. psone descendētes ab abraā. s. ysaac z duo filij eius: ysmael z. xij. filij eius. de cethura. xvj. z filij iacob. xij. z filij Esau. xvj. ¶ o Et octoginta cōcubine. i. lxx. psone de noe vsq; ad abraam exclusiue: z ille numerationes accipiuntur ex primo paralip. ca. j. Et sicut regine sunt maiores cōcubinis regū: ita psone descendentes ab abraā pdicte ppē magnitudinē fidei abrae exprimunt nobiliou noie q descendentes a noe. ¶ p Et adolescentularū. i. cognationum z gentiū a pdictis descendētiū. ¶ q Non est numerus. i. sunt valde multe. ¶ r Una ē columba mea. i. de oib⁹ pdictis gentibus nō elegi nisi vnā in sponsam. s. plm isrl. quē desponsaui p legem. Aliter etiā pōt exponi: q licz solū in hierlim fieret oblatio sacrificiorū tm̄ in singulis ciuitatib⁹: oppidis z villulis iudee erant loca vbi cōgregabāt populus ad orōnem z ad audiendū legē diuinā: z dicebant synagogę: sic p reginas possunt intelligi synagoge ciuitatū p cōcubinas oppidorū: z forte iste z ille erant in tali numero. vel ponit hic numerus determinatus p indeterminato. sicut alibi in scriptura: Dan. vij. Decies milies centena milia assistebant ei. Angeli. n. assistētes deo sunt in maiori numero p̄ō oēs expositores. Per vnā quę dr columba z sponsa: intelligit tabernaculū vbi i hierusalem erat archa: q p ceteris ciuitatib⁹ z locis erat ad dei cultū electa: et dr. Electa matri sue. i. eccie triūphanti que dr mater militantis: Bal. iij. Illa que sursum ē hierlim libera ē que ē mater nostra. ¶ s

cultus tuis[n] Seraginta sūt regine: [o] z octaginta concubine [p] z adolescētularū [q] n̄ enumer[o]. [r] Una ē colūba mea: pfecta mea: vna ē mātri sue: electa genitrici sue [s] Viderūt eā filie syon tc. pls de ciuitate hierusalem z aliis ciuitatibus z locis iudee cōmendauerunt cultum dei qui erat i hierusalē, pter qd admiratiue d̄ pfectu eccie tēpe dauid subdit.

¶ t Que ē ista q̄ pgreditur qi aurora surgens: pulcra vt luna: electa vt sol: terribilis vt castrorū acies ordinata [v] Descēdi i hortū meū [x] vt viderē poma vallii: [y] z ispicerē si floruissz vinea: [z] z germinassēt malapūica [a] Nescīui. [b] Alia

Videūt eā filie syon tc. pls de ciuitate hierusalem z aliis ciuitatibus z locis iudee cōmendauerunt cultum dei qui erat i hierusalē, pter qd admiratiue d̄ pfectu eccie tēpe dauid subdit.

¶ t Que ē ista q̄ pgre. quasi aurora surgens. inter illa que apparēt de die sol dr maior pulcritudinē z luna de nocte: z aurora inē diem z noctem. z p b intelligit pulcritudo eccl̄ie tēpe dō q̄ cultum diuinū valde auginētauit. j. Paralyp. xviij. vsq; ad. xxvij. ita q non fuerat aī pulchrior tpe, pspēritatis qd significat p pdictā: nec aduersitatis qd p noctē nec status intermedij qd p auroram. ¶ v Descēdi. Hic sequenter describit amor sponsi z sponse, p tpe salomonis qui edificauit deo templū nobilissimū z in eius dedicatōe descendit diuinitas in signo visibili nebule. iij. Reg. viij. pter qd tunc ait salomon: Dns dixit vt habitaret in nebula: pter hoc ergo dicit sponsus hic.

¶ y Descendi in hortū nucū. i. in salomonis templum. qd erat quasi dei vmbraculū. ¶ x Vt videres poma vallium. i. opa bona bullii. ¶ y Et inspicerē si floruisset vinea. i. israel eccia: Esa. v. Vinea. n. dñi exercituū domus isrl ē. que floruit tpe dō z salomonis.

¶ z Et germinassent malapunica. i. facerdotes z leuite eo q malogranata posita erant in margine tunice summi sacerdotis qui erat caput aliorū: pter qd in eo virtualiter intelliguntur alij ministri, pter similitudinē tunice in qua erant depicta malapunica. Exo. xxviij. tpe vō salomonis germinauit summi sacerdotis officiū: q abiecto Abiathar factus ē sadoch summus sacerdos. iij. Reg. ij. z sic fuit restitutū summū sacerdotiū filijs eleazari filij aaron qd vsurpauerat beli q̄ descēderat de ithamar. ¶ a Nescīui. Hic pōr pomitur status sponse post tpōs salomonis vsq; ad captiuitatē babylonis: breuiter tn̄ z sincēcte. Circa qd sciendum q mortuo salomone statim populus israel ētum ad decem tribus recedunt ad ydolatriā p receptōes hieroboam. iij. Reg. xij. z postea alie due tribus coluerūt ydola: maxime tpe achaz z manasse regū iuda: vt ptz iij. Reg. pter qd decem tribus primo fuerunt captiuate p reges assyrioꝝ. iij. Reg. xvij. z postea alie due p regem babylonis. iij. Reg. xxv. pter qd lamentando dicit sponsa. ¶ a Nescīui, discrare. circa me bñficia dei tpibus pteritis exhibita. ¶ b Alia mea pturbauit me. timore ad ydolatriā inducente. Hieroboam essi timore perdendi regnū decem tribuū induxit populuz ad ydolatriā: ne si iret in hierlim ad colēdū dñm reuerteretur ad prior̄ dñm. s. ad roboaz filiū salomonis: ió subdit. ¶ c Propter quadrigas aminadab. p qs intelligit potentia regni iude. eo q tribus iuda fuit

omnes doctores hebraicos ⁊ latinos meruit dignitatem regiã in transitu maris rubri. Mã alijs tribubus formidantibus moysen seq̃ p mare diuisum: trib⁹ iuda constanter secuta fuit ipm ⁊ alijs cõstãtie dedit exemplũ: tunc aũt aminadab erat princeps tribus iude qui egressus est de egypto cum naason filio suo qui mortuo patre successit ei in principatu Nu. vij. Hebrei dicũt q̃ hec ẽ vera litera. Anima mea posuit me quadrigas populi principantis. ita gramina dab nõ ebicennũ nomẽ, paũ: sed sunt duo noia significantia populum principãtẽ: ⁊ sic ẽ sensus: Anima mea. i. voluntas mea que sic nomiat frequent in scriptura: eo q̃ mouet alias animẽ potentias ad agendũ: voluntas ꝯo puersa induxit ꝑ pulũ ad ydolatrandũ, pter qõ fuit captiuatus vt dictũ ẽ3o sequit: Posuit me quadrigas ꝓli. principantis. f. assyrioꝝ ⁊ babylonioꝝ qui ducebãt filios israel in captiuitatem sicut quadrigas oneratas: imponentes eis onera grauia in itinere ad portandũ.

mea ⁊turbauit me: [c]ꝓter quadrigas aminadab[b]. Reuertere reuertere [e]sunamitis reuertẽ reuertere[f] vt intueamur te[g]. Quid videbis sunamite: [h]nisi choros castroꝝ. Ca. vij. [a]Quã pulcri sũt gressus tui i calciamẽtis: filia principis[c]. Iũcture femoꝝ tuoꝝ sicut monilia q̃ fabricata fuit manu artificis[d]. Umbilic⁹ tuus crater tornatil': nũq̃ indiges poculo. [e]Uẽter tuus sicut aceruus tritici: [f]vallat⁹ lilijs[g]. Duo vbera tua sicut duo hinuli gemelli capree. [h]Collũ tuũ sicut turris eburnea: [i]oculi tui sicut piscine in esebon: [k]q̃ sunt in porta filie multitudis. [l]Nasus tuus sicut turris libani: que respicit [m]ꝓra damasci. [n]Caput tuum vt carmelus: [o]et come capitis tui sicut purpura regis iuncta canalibꝰ. Pulcra es: ⁊ q̃decora karissima in delitijs. [p]Statura tua assimilata est palme: [q]et vbera tua botris.

d Reuertere. Hic ꝓphetat status populi a reditu captiuitatis babylonice vsq̃ ad xpm: bis uiter tñ et sic̃ancte. ⁊ fm hoc dr. //d Reuertere reuertere. scz de captiuitate. //e Sunamitis. sic noiatur hic sponsa a ciuitate noie suna in qua pluries hospitat⁹ fuit deliseus: vt habet. iij. Re. iiij. In hebreo sic habet: Reuertere reuertere sulamit. ⁊ si trahat ad, pietatẽ latinam dr sulamitis. i. integra vel pfecta. q. d. reuertere ad statum pristinũ pfectionis tue: vel melius ad statuꝫ integrum fidei tue: q̃ post reditus captiuitatis babylonice sp fuit populus isrl in subiectione: primo pfarũ: secundo grecoꝝ: tercio ro. sterit tñ fidelit in cultu vni dei veri vsq̃ ad xpm. Et dr bic quater reuertere: quia primo aliqui redierũt de babylone cũ zorobabel duce: secundo aliqui cũ esdra sacerdote. i. Esdre. vij. tercio alij cum neemia: quarto tpe iude machabei q̃, pter psecutõem antiochi fugerat ad loca deserta: ⁊ postea reditꝰ ad ciuitates ⁊ loca sua habita victoria de ducibus antiochi: vt habet. i. machabeoꝝ. //f Ut intueamur te. colentẽ deũ in terra iuda. Uerũtam ẽ q̃ tpibus illis populus isrl molestatus fuit ab alijs ꝑplis: ꝑ qd oportebat eũ frequent pugnare: ꝓter qd subdit. //g Quid videbis sunamite vel sulamite. fm hra hebraica. //h Nisi choros castroꝝ. i. societates ad pugnã patrũ q̃ tpe neemie in repatõe ciuitatis vna manu faciebant opus: ⁊ altera tenebant gladiũ: ⁊ media ps ꝑli erat armata ad meli⁹ resistendũ aduersarijs: Neemie iij. ⁊ postea machabeoꝝ tpe: ꝑplis isrl fuit in bellis q̃si cõtinue: vt ptz ex tercio, pimi ⁊ secũdi machabeoꝝ. ¶ Caplin. vij.

Quã pulcri sunt. Postq̃ descriptus est amor sponsi ⁊ sponse ꝑ statu veteris testamenti: hic ꝓphetat ide describit ꝑ statu nouo: ⁊ diuidit i tres ptes: q̃ ꝑ quas ꝑtinet ad b⁹ status inchoatio. scdo inchoati dilatatiõ: ibi. Ueni dilecte mi. tercio dilatati trãsllatio seq. ca. Circa primũ describitur sponsa generaliter: secundo ꝑticulariter ad effectos specialiter: ibi dixi ascendã. Circa primum describit sponsa sub pabola mulieris gratiose: aliter tñ q̃ supra. iij. ca. q̃ ibi describit sponse pulcritudinẽ a superioribus incipiendo: ⁊ ad inferiora descendendo: hic autem econuerso incipiendo ab inferioribus ad superiora tendendo quia ꝓtope veteris testamenti sponsa quasi a teo, pedit ⁊ egreditur: ꝑ tempoꝝe vero nouo de terrenis ad celestia in deũ reducitur. Igit primo pabola pulcre mulieris ponit: secundo ꝑpones. Ortũ ad primũ sic dr.

a Quã pulcri sunt. i. valde pulcri. b Gressus tui in calciamentis. ad gratiositatẽ. n. mulieris multuꝫ facit q̃ mature ⁊ honeste incedit ⁊ calciatis pedibus: q̃ inhonestum ẽ q̃ nuda pedibus appareat. r Iũcture femoꝝ tuoꝝ sicut monilia dr. ꝑ hoc designatur q̃ crura sũt in iũcturis suis rotunda ⁊ bene formata: ⁊ accipit hic umbilicus ꝑ superficie ventris in cuius medio ẽ umbilico. In hebreo dr: Umbilic⁹ tuus batinus clarus in quo designat pulcra disꝑ ventris extremitas. e Uẽter tuus sicut aceruus tritici. i. interius fecundus in ꝑplebilitate. f Uallatus lilijs. i. decoratus maritali castitate. g Duo vbera tua sicut duo hinuli. i. equalitate tumentia ⁊ abundantia lacte ꝑ prole nutriendã. h Collũ tuũ sicut turris eburnea. i. rectũ ad modũ turris: ⁊ album ad modum eboris. q Oculi tui sicut piscine in esebon: fm hebraeos esebon nõ ẽ hic nomen ciuitatis vltra iordanem de qua dr Nũe. xxij. Ignis egressus ẽ a esebon ꝙ est nomen cõe significans cõputatiõem: Et sic ẽ litera: Oculi tui sicut piscine in cõpunctõe. i. magne reputatõis. k Que sunt in porta. i. ꝑpe portam. l Filie multitudinis. i. hierlim que dr multitudinis filia eo q̃ erat plena populo: Treno. j. Erant. n. due piscine aquaꝝ in hierlim ciuitate multũ decoratẽs sicut oculi pulcri ⁊ mundi decorant mulierẽ. Cõparant aũt oculi piscinis aquaꝝ: eo q̃ sunt aquei a vñio: ꝓter qõ ledant in lachrymis resoluunt. m Nasus tuus sicut turris libani. i. rectus ⁊ bene sedens in facie sicut turris libani q̃ erat recta ⁊ bene sita in extremitate terre, pmissionis. n Cõtra damascũ. que erat ciuitas syrioꝝ qui frequẽter fuerant aduersarij iudeoꝝ. o Caput tuum vt carmel⁹. i. supemines coꝝpi: ⁊ bene sedens sicut mons carmelus in terra, pmissionis qui est frugifer ⁊ gratiosus: Esa. xxxv Gloria libani data ẽ ei decor carmeli ⁊ saron. p Et come tc. iuncta canalibus. i. posita in canalib⁹ ad lauandum post tinctura vt color sit magis vividus ꝑ hoc designat pulcritudo capilloꝝ ꝑsone in colore sicut purpura q̃ tingit ꝑ paramentis regius sit colorus excellentis: ideo subdit: Ogpulcra es tc. q Statura tua assimilata est palme. i. recta est ⁊ alta. r Et vbera tua botris. ꝓter vbertatem lactis. Omnia ꝓdicta faciunt ad gratiositatem sponse coꝝporalis. Per dictam pabolã intelligit ad literam decor sponse ꝑpalis ꝑ tpe noui testamenti: ideo qua dr. Ogpulcri sunt gressus tui. ꝑ euangelica consilia gradiendo. In calciamentis. calciamenta que fiunt de pellibus animaliũ mortuoꝝ sunt memoria mortis xpi ⁊ martyrũ que muniunt pedes sponse ad firmiter incedendum ꝑ consilia euangelij. Filia principis. i. ecclia que dicitur

lia ⁊ sponsa xpi qui est princeps regū terre: Apoc. j. Junctre femoꝝ tuoꝝ .i. cōiunctio iudeoꝝ ⁊ gentiliū in vna xpi eccia: ⁊ hec iunctura fabricata est manu artificis .i. xpi qui fecit vtraq; vnum: Ephe. ij. Umbilicus tuus tc. pvm bilicū sub quo fetus pcipit: pventrem: in quo ante natiui tatē alij intelligit eccle fecūditas ad gignendū filios ipi xpo: ⁊ qz nō generant carnaliter: ꝫ spualiter: Johā. j. Qui nō ex sanguinibus neq; ex voluntate carnis tc. Jō venter ille dr: Dilatatus lilijs. s. castitatis. Duo vbera tua. i. duo testamēta ex quibus sugit lac quo nutriunt ⁊ augmentant filij i xpo generati: pma Pe. ij. Quasi modo geniti infantes rōnabiles sine dolo lac concupiscite vt in eo crescatis i salutem. Collum tuū. i. fides formata charitate que cōiūgit cor: pus sponse capiti suo xpo: Ephe. j. Jpm tenet caput sup ocm ecclam. Huius aūt capitis nasus ē iudicatiz discretōis quo in pñti discernit fideles ab infidelibus: sicut nasus discernit inter odores fetidos ⁊ suaues. Oculi ho sunt xpi virtus cognitiua quibus respicit fideles suos eos approbando: Jo. v. Ego cognosco oues meas q̄ dicūtur fideles. Sicut piscine. qz pleni sūt aquis misericordie Caput tuū. i. huius capitis summitas que ē xpi diuinitas et quo capite fluit sensus ⁊ motus vite spūalis: primo in hūanitate xpi: ⁊ pñr ad oia membra eccie: ideo subditur: Sicut carmelus. qui ē mons fructibus plenus. Come. b capitis sunt apli qui primo adheserunt xpo capiti: qui dicāt. Sicut purpura regis. qz p amore regis xpi fuerunt suo sanguine rubricati p palmā martyrij. Et p dictis condūcit: Nō pulcra es. interius p fidē: Et q̄decora. exteri p bonestatē. Charissima. i. pcio maximo redempta. s. sanguine xpi pcioso. Illud. n. charissimū z: qd maximo pretio emit. Jn delitijs. qz passio xpi apuit portā delitiarum paradisi sponse sue. Statura tua assimilata ē palme. in recti tudine iusticie: ⁊ altitudine contēplatōis denote. Et vbera tua botris. pter abundantiā lactis ad nutritōem filioꝝ xpi ⁊ eccie. ¶ v Dixi ascendā. Hic pñr describit pulcritudo sponse ꝫ tum ad pfectos specialiter: de quibus dicit sponsus. ¶ v Dixi ascendā. i. ascedere facā perfectos in eccla. ¶ r In palmā. i. in ptemplatōis altitudinē. ¶ y Et apphendā. i. apphēdere facā: sicut supra expositū ē in simili. ¶ 3 Fructus eius. i. dulcedinē q̄ senti tur in cōtemplatōis altitudine: sicut palma fructus suos facit in summitate.

¶ g Et erunt vbera tua sicut botri vinee. ex abundātia lactis sacre doctrine. Contemplatiui. n. in ptemplatiōe bauriunt que postea p doctrinā effundunt: sicut pz de paulo post eius raptum: ⁊ de multis alijs doctoribus.

¶ b Et odor oris tui. i. fama doctrie. Un paul⁹ apls. ij. Corinth. ij. Per nos odorē sue notitie manifestat in omni loco: qz xpi bonus odor sumus tc. ⁊ ad idē ptinet qd subdi tur. ¶ c Guttur tuū. in quo formant pdicatōis verba.

¶ d Sicut vinū optimū. inebrians amore diuino mentes fideliū. ⁊ hoc ē vinū germinās virgines: Zach. ix. Et q̄a hoc ē valde placidū dr: ideo subditur: Dignū dilecto meo tc. ideo cōcludit sponsa. ¶ e Ego dilecto meo. p amorem inhereo. ¶ f Et ad me conuersio eius. p solando me in tribulatōibus. ¶ g Veni dilecte. Hic pñr describit fidei xpi dilatatio: que primo fuit in hierlm: ⁊ inde dilatata est ad alias ptes orbis: sicut pdictum fuit Ysaie. ij. De syon exibit lex: ⁊ verbū dñi de hierlm: quter qd etiā dicit xpe aplis actu. j. Eritis mihi testes in hierlm ⁊ in omni tota atq; samaria ⁊ vsq; ad vltimū terre. ⁊ hoc est qd petit sponsa hic. ¶ g Veni dilecte mi egrediamur in agrum. p diffusione fidei in orbe terrarū.

¶ h Commoremur in val. edificando eccias i ciuitatibus ⁊ villis. ¶ i Mane surgamus ad vineā. i. ad cōuertendū gentilitatē ex qua p maiori pte ē ecclesia xpi que dicit eius vinea: sicut tpe veteri testamēti synagoga dicebat dei vinea: Esa. v. Vinea dñi exercituū domus isrl est. ⁊ dr: Mane surgamus ad vineam. qz in pmitiua eccia iudei

Dixi. f Ascēdā in palmā: ⁊ apphēdā fructꝰ eiꝰ. a Et erūt vbera tua sicut botri vinee. b Et odor oris tui sicut odor maloꝝ. c Guttur tuū sic vinū optimū. Dignū dilecto meo ad potandū: labijsq; ⁊ dentib illiꝰ ad rumināndū. d Ego dilecto meo: ⁊ ad me cōuersio eiꝰ. g Veni dilecte mi egrediamur in agrum: h pmoremur in villꝭ. i Mane surgam⁹ ad vineas: k videamus si floruit vinea: l si flores fructꝰ pturiūt: m si floruerūt malapunica n Ibi dabo tibi vbera mea. o Mandragore tulerūt odorē suū in portis nr̄is p Oia poma noua ⁊ vetera q dilecte mi seruaui tibi.

¶ Capl'm. viij.

O Tis mihi tc te fratrem meū b sugentem vbera mr̄is mee: c vt inueniā te solum foris: ⁊ vosculer exercitatis p infidelitatē: gentilitas ē illuminata p fidē Ro. xj. Ceitas cōtigit ex pte in isrl: vt plenitudo gentium intraret tc. ¶ k Videamus si floruerit vinea. Hic accipit ꝫ p quia: qz gentilitas floruit verbuz dei gaudenter accipiendo: actu. xiij. Audiētes aūt gētes gauise sunt ⁊ glorificabant verbū dñi. ¶ l Si flores fructus pturunt. ꝫ p quia: qz gentes nō solū verbum dei audierunt: sed etiā bonoꝝ operū fructus fecerunt ¶ m Si floruerūt malapunica. p malapunica granis rubicundis plena intelligit plenitudo martyrū in primitiua eccia. ¶ n Et ibi dabo tibi vbera mea. i. doctrinam vtriusq; testamenti ad tuā gloriā ordinabo.

¶ o Mandragora. pma sunt pulchra ⁊ odorifera et valde rara: ⁊ p hoc intelliguntur excellentes viri in ecclesia xpi odorē fame p sanctā vitā ⁊ sanā doctrinā dantes in eccia dei sō subdit. ¶ p Oia poma noua ⁊ vetera. i. veteris ac noui testamenti testimonia.

¶ q Dilecte mi seruaui tibi. i. ad bonoꝝ tuū ordinaui: quter nō dicit saluator Matth. xiij. Dis scribaoctus in regno celoꝝ simlis ē homini patrifamilias qui pro fert de thesauro suo noua ⁊ vetera.

¶ Capl'm. viij.

O Tis mihi tc. Hic vltimo describit eccie xpi pacificatio. Et diuidit in duas ptes: q: primo ponitur huius pacis desiderū. Secundo oplemētū: ibi. Soror nr̄a. Prima adhuc in duas: q: p: io desideriuz hoc ponit. Secundo ad eius cōplementū rō inducit: ibi. Sub arbore malo. Circa primū sciendū q: in pmitiua eccia: eccie ⁊ eius ministris inuriē multe inferebant ⁊ obprobria. vnde Martinus augustus ecclesiam a beato marcello p̄secratā fecit stabulū publicū: ⁊ beatū Marcellū reputauit ad custodiā animaliū: quter qd sponsa petit ab his ⁊ pmilibus p pacē eccie dandā liberari dicēs. ¶ a Quis mihi det te fratrē meū. rōne humanitatis assumpte. ¶ b Sugētez vbera matris mee. i. virginis marie q̄ non solū dr mater xpi ꝫ etiam totius eccie. Oz aūt hic locus intelligatur te xpo ad ſram: pz p translatiōem ebaldaicā apō bebreos autenticam que sic hz: In illo tempe quo rex messias reuelabit se eccie isrl: dicēt ei filij isrl: tu eris nobis ad frēm. sed iudei moderni expectant hoc futurū qd iamdiu est ꝑteritū. ¶ c Et inueniā te solū. latria bonoꝝ atū. Per hanc aūt dictōem solum nō excludit pater ⁊ spūssanctus: quia tres psone adorantur vna adoratōe quaz est vna diuinitas: ꝫ li solum excludit ydoloꝝ seruit⁹. ¶ o Foris. i. manifeste absq; infi-

uelū timore: qđ postea fuit impletū tpe Cōstātini imperatoris: qui cōcessit eccīas licite fabricari p totū impriū romanū: Antea ño celebrabant diuina in criptis martyrū ⁊ alijs locis occultis timore paganoꝝ.

e Et iam nemo uespiciat. qz ante tps cōstantini multi ꝓemptus fiebant eccie ⁊ oī ministris: vt dicū ē: ſ ipe lege ab eo ꝓmulgata ꝓhibuit ḃ fieri. ff Apphē dā te. fidei deuotōe.

g Et ducam. i. ꝓcibus meis faciā te uenire p condescēsionē bonitatis tue.

h In domū mrīs mee. i. in eccīam beate virginis cōsecratā: ⁊ etiā in cōsecratis alijs sanctis: qz totus cedit ad bono: em beate virginis cū in cīb⁹ eccleſijs bonoꝝ.

[a] ⁊ iam me nemo uespiciat: [b] Apphēdā te⁹ ⁊ ducā [c] i domū mrīs mee: ⁊ i cubiculū genitricꝭ mee. [d] Ibi me uocabis: [e] ⁊ dabo tibi poculū ex uino ꝓdito: [f] ⁊ mustū malorū granatoꝝ meoꝝ. [m] Leua ei⁹ [g] sub capite meo: ⁊ dextra illi⁹ [h] sꝓplexabit me. [o] Adiuro uos filie hierlim: [p] ne suscitetis neq; euigilare faciatꝭ oi lectā: donec ipa uelit. [q] Que ē ista q̄ ascēdit ȯ deſto: [r] delicijs affluēs: [s] innixa sꝑ dilectū suū: [t] Sub arboꝛe malo⁹ suscitaui te. [u] Ibi corrupta ē mr tua: [x] ibi uiolata ē genitrix tua. [y] Pone me ut signaculū sꝑ cor tuū: [z] ut signaculū sup brachiū tuū: [a] qz fortis ē ut mors dilectō: dura sicut infern⁹ emulatio. [b] Lāpades eius ignis ⁊ flamaꝝ. [c] Aq̄ multe non potuerūt extinguere charitatē: nec flumina obruēt illā. [d] Si dederit hō oēs substātiā domus sue. ꝓ dilectōe: [e] q̄ nihil despiciet eā. [f] Soꝛoꝛ nr̄a [g] parvula: [h] ⁊ ubera ñ hz. [i] Quid faciemus soꝛoꝛi nostre in die quando alloquenda ē:

[i] Ibi me uocabis. reuelādo secreta mysteria eccie ministris: sicut ꝓz in beato siluestro ⁊ in multis alijs sanctis doctoꝛibus ⁊ ꝓlatis. [k] Et dabo tibi poculū ex uino ꝓdito. i. ex deuotōe fidelīū q̄ placet tpo sicut uinū bibentib⁹ ipm.

[l] Et mustū malogranatoꝝ meoꝝ: ꝓ mustū qđ est uinū nouū intelligit deuotio nouiter ꝓuersoꝝ: qđ fuit impletū tpe cōstantini: cuius exemplo multi ualde deuote receperunt baptismū.

[m] Leua eius. i. sponsi

[n] Sub capite meo ⁊c. q. d. tūc oſidet mihi amicicia sicut sponsus ad sponsam ꝓdilectā. Et q: huius amicicie ꝓtinuatio est desiderāda: ⁊ interruptio abhorrēda: ideo subdit.

[o] Adiuro uos filie hierlim. i. ꝓsone ecclie.

[p] Ne suscitetis ⁊c. i. q̄n sꝑsa obtinuerit quietē pacis q̄ non faciatis aliq̄ uñ sponsus offendatur: ⁊ sponse requies interꝛumpatur: ut sic ꝑ admiratōne, ꝓsperitatis suc dicat.

[q] Que ē ista q̄ ascendit de deſto. i. de aſpitate ꝓsecutōis tyrānoꝝ.

[r] Delitijs affluens. tpe cōstantini ⁊ alioꝝ ꝓncipū xp̄ianoꝝ. Par. n. ⁊ tranquillitas post ꝓsecutōes magnas delicie reputant: unde dicit ꝓsthanus in minori uolumine. Si quer aſ: quid ē summū bonū in uita: dñi rūdeſ: par. ⁊ beſt. cr. xiii. Et absq; ullo terroꝛe uitā silētio transigentes. optata cīcius mortalibus pace ꝑfruerent.

[s] Innixa sup dilectū suū. q. d. hanc trāquillitatē obtinuit: eo q̄ in xp̄o totaliꝛ confidit.

[t] Sub arboꝛe. Exꝑtesso sponse desiderio: ꝓcedit ad oīm impletōem allegāt rō. Circa qđ sciendū q̄ ꝓces eccleſie sunt eraudibiles potissime ꝓ uirtutē passionis xp̄i: iō dicit sponſa.

[u] Sub arboꝛe malo. i. ꝓ uirtutē sancte crucis ⁊ tue passionis.

[x] Suscitaui te. i. inuocauit te in oꝛōne: uel cū in oꝛōne dicit eccia. Per crucē et passionē tuā libera nos dñe. Et sciendū q̄ li malo non ē hic adiectiuū: ut credunt aliqui: exponentes hoc ꝺ arboꝛe ut tita Ide ⁊ Eue: qz in beꝛco ꝓ istis duabus dicōnib⁹ arboꝛe malo: ponit vnica: que significat malogranatū: iō expositio illa ꝓcedit ex ignoꝛantia idiomatis hebꝛei. Dicit aūt hic sancta cruꝛ malogranatū que ē arboꝛ fructifera: ad designādū fructū crucis qui est innumerabilis.

[y] Ibi corrupta est mater tua. i. synagoga que dr mater dei rōne supra dicta cap. iii. qz in passione xp̄i cessauerūt legalia tanq̄ mortificata

[z] Ibi violata ē genitrix tua. repetitio ē eiusdem ad maioꝛē assertōem. In hebꝛeo habet: Ibi ꝓturiuit te mater tua: ꝓturiit te genitrix tua. ⁊ hec ſa veritati euangelice ē valde consona. Dicit. n. Joh. xix. Stabant aūt iuxta crucē ⁊c. gladio dolozis ꝓpter filiū transfixa: sm q̄ ꝓdixerat sanctus symeon: Luc. ij. Et tuā ipius aiam ꝓtransibit gladius. Est igitur sensus. Ibi. i. iuxta crucem ꝓturiuit te mater tua. i. vt parturiēs voluit ꝓ te: ꝓ tale modū loquē di dicit aplus Gal. iiij. Filioli mei q̄s iterū ꝓturio donec formet xp̄c in vobis: ibi. parturiit te genitrix tua. repetitio ē eiusdem ad maioꝛem expssionem. Et q: oꝛōnes eccie nō soluz sunt eraudibles ꝓ virtutem crucis: ſ et ꝓ meritū beate virginis: ideo sponsa ꝓfidens de istis suꝑfragijs petit a spōso.

[a] Pone me ut signaculum sup coꝛ tuum. me ꝑfecte diligendo: qđ. n. valde diligitur sup coꝛ poni ꝺr.

[b] Quia fortis est ut mors dilectio du. sicut infer. emu. q. d. iꝛ dilectio tua sit tam fortis in filijs eccie ꝑfectis q̄ ꝓter te nō timent penam mortis: vt ꝓz in martyrnibus: tm emulatio. i. ꝓsecutio tyrānoꝝ ex invidia ⁊ odio ꝓcedens xp̄ianoꝝ. Dura ē sicut infernus infirmis: ꝓter qđ indiget brachio ꝓtectōis ⁊ beneficio pacis.

[c] Lampades eius. s. tue dilectōis in mentib⁹ ꝑfectoꝝ.

[d] Lampades ignis atq; flamaꝝ. i. tam fortis ē q̄ nō ꝑt obrui ꝑsecutōnibus tyrānoꝝ: nō sic aūt ē infirmis: de quibus subdit reddenda singula singulis.

[e] Si dederit hō oēm substantiā domus sue. ꝓ dilectōe diuina.

[f] Quasi nihil despiciet eā. q. d. ꝓ amoꝛe tuo ꝓtemnere bona exteriora etiā possunt infirmi ⁊ supplendū ē: nō sic aūt ꝓ iam vitā martyrū sustinēdo'. Et ē hic modus loquēdi apud hebꝛeos q̄ dr decurtatus: vbi oꝑs aliq̄d suplere ad habendū intellectū: sicut. ij. Reg. v. dr fuerat dauid ꝓmū ei q̄ peuſſisset iebuzeū ⁊c. ꝛ suppletū est q̄ illud ꝓmū erat q̄ fieret magister militie: vt exꝑmit. i. Paral. xi. Qui peuſſerit iebuzeꝰ in primis erit ꝓncep⁹ ⁊ dux. De hac aūt infirmitate ad martyriū: ⁊ ꝓmptitudine ad ꝓmissionē ꝛ tpaliū dicit Greg. omel. xxxiij. Forte aſſe laboꝛiosum nō ē homini relinquere sua: ſ valde laboꝛiosum est relinquere semetipm: minus quippe est abnegare qđ hz: valde. n. multum ē abnegare qđ est. Est igit sententia in hac pte q̄ sponſa petit tpalem pacē: qua etsi nō indiget ꝑfecti quib⁹ lucrū eēt, ꝓ tpo moꝛis: tñ ea indiget ipfecti quoꝛ mltomaioꝛ ē numerus in eccia xri.

[g] Soꝛoꝛ nr̄a. Dicit ꝓnr ponit adimpletio desiderij sponse in pacis largitiōe. Et diuidit in tres ptes: q: ꝓio ponit pacis largitio: secundo eccie pacificate ampliatio: ibi. Tunea fuit: tercio finalis conclusio: ibi. Qui habitas. Circa ꝓmū dr in ꝓsona sponſi sibi cōpatientis.

[g] Soꝛoꝛ nr̄a. i. eccīa que dr soꝛoꝛ xp̄i eadē rōne qua xp̄c dr eius frater in ꝓncipio huius ca.

[h] Parvula. i. bullis ⁊ abiecta inter homines huius seculi: ⁊ hoc fuit vsq; ad tps ꝓstantini.

[i] Et ubera nō hz. i. libertatē effundendi lac sacre doctrie ꝑ fidei catholice ꝓdicatōz: quā tūc eccia non audebat publice ꝓdicare: ſ tm i occulto docere: exceptis aliquib⁹ ꝑfectis q̄. ꝓ ꝓdicatōe fidei vltro se offerebant mortī.

[k] Quid faciemus. ꝓ hoc intelligit pater ⁊ spūſſanctus

opari cū filio. Opa.ii. trinitatis sunt induilla. ¶ l Sozi nfe in die qñ alloquēda ē. i. a principibus aduocanda ē sicut patz de cōstantino qui beatū siluestrū papā cū clero suo aduocauit vt p eū ꝓsequer ecclie corpis vaie sanitatem: zfile fecerunt: eius exāplo multi pncipes z potentes p orbē terraz.

¶ m Si murus est. accipit si. p qz. q. d. qz murus ē fortis ptra psecutōes: z hoc rōne pfectoz quoz meritis subuenīdū ē impfectis: iō subdit.

¶ n Edificem⁹ sup eū ꝓpugnacula argentea. i. adiungamus ei p suscepton fidei pncipes ad defensionem infirmoz. In hebreo bī. Edificemus super eū palatiuz argenteū. p qđ id em designat qđ p. ꝓpugnacula: qz palatiū etiā fm cōem modū loquendi intelligit regalis potentia. Et dz argenteū: qz constantinus z alii pncipes in promotōe eccie multū expenderūt argēti.

¶ o Si ostiū. i. qz eccia ē ostiū p qđ ingredit ad celeste regnū. ¶ p Cōpingamus illud. i. fortificemus.

¶ q Tabulis cedrinis. i. doctoribus sacris q dicunt cedri ꝓter scientie z vite eminētia z fidei integritatē: sicut cedrus ē arbor valde alta a vermibus non perforat. Aliter pōt etiā exponi. Si murus ē tc. i. qz vsq; nunc eccia fuit pua z depssa. Eleuemus eā. ad statū honorificū z magnuz: z qz eccia de hmōi beneficijs fuit grata: iō subdit in ei⁹ p̄sona. ¶ r Ego murus. ꝓpugnaculis munitus p potentiam pncipum: tñ ex dono xpi principalr. ¶ s Et vbera mea turres. sicut pdictū ē. p vbera sponse intelligit lactis copia sacre doctrine q abundauit a cōuersione cōstantini: qz extunc eccia habuit libertatē publice pdicādi z docendi: z qz hec doctrina nō solū ē ad infortatōem moz: sed etiā ad pfutatōem infideliū z hereticoz: iō subdit.

¶ t Sicut turris. de qua dicit magister sententiaz. Fidem nram vanidice turris dypeis munire vel potius munitā ostendere studuimus: sicut supra allegatū ē de doctoribꝰ veteris testamenti ca. iii. ¶ v Ex quo facta sum coraz eo pace repiens. f. ex tpe constantini q tercia die sui baptismi legem pmulgauit: vt quicunq; inuriā faceret xpiano: bonoz suoz media amitteret facultatez. ¶ x Vinea. Hic pñr populi eccie pacem habentis ampliatio: z primo ē tum ad multiplicatōem credentiū cum dz. ¶ y Vinea. i. eccia vt supra dictū ē ca. vii. ¶ y Fuit pacifico. i. xpō q̄ p sanguinē suuz oia pacificauit q̄ in celis sunt z in terris: Col. i. ¶ z In ea. f. vbe que bz populos. i. roma in qua habitabant aliqui de oibus terre ptis: vel qz omnes populi romano impio cuius caput ē roma erāt subiecti: vñ dicit Leo papa in sermone apl̄oz petri z pauli: Dispositioni diuini opis matime cōgruebat vt multa regna vno cōfederarent impio: z cito puios haberet plos pdicātō generalis quos vnius tenebat regimē ciuitatis.

¶ a Tradidit eā custodibus. i. beato petro z eius successoribus. ¶ b Vir affert. p fructu eius mille argenteos. vir ille intelligit cōstantinus q fuit virtuosus ꝺ hostes imperij romani de quibus triumphauit: z ptra hostes generis humani. f. demones quos p fidē supauit: z ipe.

¶ c Pro fructu vinee. i. p fructu eccie multas z magnas fecit expensas que p mille argenteos hic designant. Vel pōt dici q hic ponit singulare p plurali. f. mille. p multis milibus: sicut Exo. viii. Venit musca grauissima. i. multitudo muscaz. ¶ d Vinea mea coraz me ē. mutat hic modus loquendi a tercia psona ad primā ꝺ dño huius vinee qui ē ipe xp̄c: de quo dictū fuerat in tercia psona. Tradidit eā custodibus. Et ne credat q p hāc traditōem dimiserit eccie custodiā: iō dicit. ¶ d Vinea mea coraz me ē. i. ad eius custodiā pñaliter z principalr assisto: ꝓter qđ dz: in psal. cxxvi. Nisi dñs custodierit ciuitatē tc. ꝓter qđ de hac custodia multo maiores gre debent xp̄o q̄m platis eccie: iō subdit sponsa.

m Si murus ē: edificem⁹ sup euz ꝓpugnacula argentea. n Si ostiū ē: cōpingam⁹ illō o tabulis cedrinis q Ego murus: r vbera mea sicut turris: exp̄ facta sum coraz eo q̄si pacem repiens. t Vinea y fuit pacifico: z ea que bz plos. a Tradidit eā custodibus: b vir affert c p fructu eius mille argenteos. d Vinea mea coraz me ē. e Mille tui pacifici: z ducēti his q̄ custodiūt fructus eius. f Que habitas in hortis: g amici auscultant: b fac me audire vocē tuā: i Fuge dilecte mi: k z assimilare capree hinnuloq; ceruoz super montes aromatum.

¶ e Mille tui pacifici tc. tui pacifici sunt gentiles casus singulaz numeri qđ patz p ſraz bebraicā q̄ talē: Mille tibi pacifico. z est sensꝰ q̄ sicut mille ē maior numerus q̄m ducenti: sic maiores gre debent xp̄o qui pacificus hic dz de cōseruatōne eccie q̄m platis q̄ sub eo custodes sunt huius vinee: z bonos exhibendus platis conuenienter intelligit p ducentenariū fm illud apli. i. Thimo. v. Qui bene pſunt pbyteri duplici honore digni habeant. Inferioribus aūt simplex cētenarius pmittitur reddendus: Matt. xix. Centuplum accipietis.

¶ f Que habitas. Hic vltimo ponit finalis conclusio que stat in hoc p eccia de pñti miseria tollat z ad celestem gloriā transferat: quod fit ptialiter in pñti q̄tus ad sanctos qui ad gloriam assumunt sed generaliter fiet pacto iudicio finali cum xp̄c tradiderit regnū deo patri. i. Corinth. xv. Ad hoc igitur desiderandum z pertendum sponsus inducit sponsam dicens. ¶ f Que habitas in hortis. i. in ecclesijs p orbem dispsis que dicuntur hortiz: qz in eis fideles sunt plantati: z qz ad literam frequenter arbores circa eccias sunt plantate.

¶ g Amici auscultant tc. i. angeli ad quoz cōsortiū fideles tui sunt transferendi z te tua salute solliciti: desiderant audire tuas orōnes deuotas: iō subdit.

¶ b Fac me audire vocē tuā. i. tui desiderij exp̄ssionez in orōne deuota: quam p̄sequenter p̄sert sponsa dicēs

¶ i Fuge dilecte mi. p hanc fugam non intelligit recessus dilecti ab ea cum dixerit supra cap. p̄cedenti. Ego dilecto meo z ad me conuersio eius. p mutuam inhesionem insepabilem: fm illud apli Ro. viii. Quis nos sepabit a charitate que ē in xp̄o ihesu tc. ſ p eam intelligit velox translatio spōse cum sponso ad celestia: qđ summe desiderat z petit in orōnibus suis eccia: vt ptz in officio eccliastico: z p talem modū exponit hanc fugam Ra. sa. trahendo tñ ſraz ad errorē iudaicū: dicēs q̄ plebs iudaica p hoc petit liberari a captiuitate ista in qua est modo p messiam futurum. Sed hec expositio fundat super falsum fundamentum: ideo bene exponitur modo pdicto: vt sic sensus. i Fuge dilecte mi. i. educ me tecum de miseria pñtis seculi.

¶ k Assimilare capree tc. i. fac istud velociter.

¶ l Super montes aromatū. i. transferendo me tecuz ad celos qui dicuntur montes psal. cxx. Leuaui oculos meos in montes tc. qui dicuntur hic montes aromatuz: quia ibi ē suauissima requies electoz. Ad quā nos perducat qui cum patre z spiritusancto viuit z regnat Amen.

¶ Postilla venerabilis fratris Nicolai ꝺ lyra sup Cāticacanticoz finit.

¶ Expositio plogi in libꝝ sapientie incipit.

Liber sapientie ⁊c. Iste plogus dividit in tres ptes: in prima ondit hieronym⁹ libꝝ originē: q⁊ n hebraice ⁊ grece ē editus. vñ dicit liber sapie ⁊c. In secunda nomiat eius auctorē: q⁊ a philone ē editus: vñ dicit: Hunc iudei phylonis cē affirmāt ⁊c. In tercia assignat tituli rōnem: q⁊ scz xpi ⁊ q̄ est pīs sapientia ibi exprimit̄ passio ⁊ aduentus: ibi. Qui, pinde sapientia nomiatur ꝑ his visis litere insistamus.

¶ b Et ipe stilus .i. ipm dictamē: q⁊ tāeligans ē.

¶ d Redoler. i. lapit. ¶ c Grecam eloquētiaz magꝝ q̄ hebraeā grecā. n. magis sunt eloquētes: ⁊ in sententijs ꝓfundiores q̄ hebrei: Ñ cuz iste liber habeat elegantissimū stilum ⁊ inscrutabilē ꝓfunditatē sententiaz: patet ipm potius grece q̄ hebraice fuisse traditū. Philo. n. licz natōe fuerit iudeus grece tñ lingue fuit valde pitus: te quo dicit hieronymus in libro illustriū viroz: q⁹ fuit iudeus: natōe alexandrinus de genere sacerdotū. cetera plana sunt.

¶ Explicit qualiscunq; expositio istius plogi.

Incipit plogus in libꝝ Sapientie.

¶ a Liber sapientie apud hebreos nusq̄ ē. ¶ b Ñ et ipe stilus ¶ c grecam magis eloquentiā redolet. Hūc iudei phylonis cē affirmāt. Qui, pinde sapientie notiaz: q⁊ in eo xpi aduē t⁹ q̄ ē sapientia pris: ⁊ passio eius euidenter exprimitur.

Incipit liber Sapiētie.

¶ Postilla venerabilis fratris Nicolai de lyra super libꝝ Sapientie incipit.

Diligite iusticiā. Post libꝝ historiales non canonicos: magis tñ reputatos: qō dico, ꝑter historiam susanne ⁊ belis: ⁊ secūdū Esdre: q̄ historie vltimo ponunt rōne dicta in principio tbodie: exponēdi sunt duo nō canonici qui sunt simplicis morales. scz liber sapientie: ⁊ liber ecclesiasticus: Inter quos ꝓmittendus ē liber sapientie tam rōne auctoris q̄ rōe materie. Ratio primi est: q⁊ Ihs phylo disertissimus iudeoz hunc libꝝ grece scripserit: vt cōiter dicunt doctores ⁊ historiographi: tñ ipm cōpilauit ex sententijs salomonis: ꝑter qō salomon ē eius auctor principalis: loquendo tñ d auctorib⁹ humanis: vnde infra. viii. ⁊. ix. ca. expresse loquit auctor in ꝑsona salomonis. Jesus aūt filius sirach scripsit librum ecclesiasticum tpe symonis filij onie vel p⁹: qō ptz ꝑ hoc ꝙ infra. l. ca. fit mentio satis, plira de ipo: ⁊ sic fuit posterior: salomone tpe ⁊ auctoritate. Ratio secūd est: q⁊ vterq; partim ꝓcedit ratiocinatiue: ⁊ ptim erī emplative: vt in ꝓsecutōe videbit dño ꝓcedente. Exempla vo posita in libro sapientie incipiunt a priori. s. ab adā: vt habetur infra. x. ca. ⁊ terminant in patrib⁹ exeuntibus de egypto. Exempla vo posita in libro ecclesiastico incipiunt ab enoch: ⁊ ꝓcedit vsq; ad symonem filiū onie: vt ptz Ecci. l. qui fuit paz: añ rēpa machabeoz: ⁊ sic ptz ratio secundi. Dicit igit ꝙ multis libr iste qui nomic sapiētie intitulat in duas ptes dividit. Nam primo inducit auctor: ad sapientia desiderādas ⁊ habenda m: ⁊ hoc ratiocinādo: Secundo ad idem inducit exemplificando: infra. x. ca. Ad intellectū autem vtriusq; considerandū q⁊ in hoc libro vt frequenter sapiētia ⁊ iusticia ꝓ eodem accipiunt. Accipit. n. hic iusticia legalis que sicut dr. v. etbi. est omnis virtus: Nam lex ꝓcipit de actibus oim virtutū: est. n. intentio legis ciues facere bonos. x. etbi. que bonitas fit ꝑ virtutes. Silr sapiētia ꝓput hic accipit includit oēm virtutē. Nam ad sapientē ꝑtinet determinare illud qō ē formale in qualibet vtute: ꝓpt qō. ij. etbi. diffinit virtus sic: Virtus ē habitus electiuus immediate consistens ꝓput sapiens determinauit. Et iō sapientia que est cuiuslibz vtutis dicto mō determinatiua includit oēm virtutem. Et sic ptz quare iusticia ⁊ sapientia: ⁊ qualiter ꝑ eodem frequenter accipiuntur in hoc libro. Sciendū etiā q⁊ sapientia vel iusticia hoc modo dicta dupliciter accipit. Uno mō ꝓut ꝑ actus humanos acquiritur. Alio modo ꝓut a deo infundit: ⁊ licet de vtraq; in doctrinis tangatur: tñ de illa que est ꝑ infusionē principaliter agit.

Igitur ad iusticiam vel sapientiam sic intellectaz auctor primo nos inducit: secūdo circa hoc errores excludit: ibi. Polite zelare mortem in errore tē. tercio, ꝓsequendo ꝓpositum resumit. vj. ca. sicut ꝓbus in principio libri d anima primo ad notitia habendā de anima inducit: ⁊ secūdo errores circa eam excludit in ꝓsecutōe primi libri: ⁊ postea ad tractandū de anima ⁊ eius potentijs ꝓcedit secundo libro ⁊ tercio. Circa primā ptē sciendū q⁊ sicut in mouente requiritur debita virtus ad regulariter mouendū: sic in mobili recta dispositio vt obediat mouenti: ⁊ sic ē in hominibus. Nam in prelatis ⁊ principibus requirit sapiētia siue iusticia mō dicto intellecta ad hoc ꝙ hñ regāt populū: ⁊ in ꝓportionabili requirit sapia vt hñ subdāt: ⁊ obediat regiminī ipoz: qō ꝓpio ondit in ꝓlatis: secūdo i subditis: ibi. Spūssanctus discipline. Circa primū dr.

¶ a Diligite iusticiā. que includit oēm virtutē.

¶ b Qui iudicatis terrā. i. habitātes in terra in foro secularī ⁊ eccliastico: ⁊ q⁊ in hoc sūt ministri ⁊ vicarij dei a quo ꝓcedit ois prās recte iudicādi: iō subdit.

¶ c Sētite de dño in bonitate. i. cōsonam animi illi: q⁊ sicut oia ordinat in scipm tanq̄ in finē vltimū ⁊ optimū: ita vos actus vros ordinate ad cōmune bonū ⁊ ad honorem diuinū.

¶ d Et i simplicitate cordis. i. mūdicia mētis: q⁊ fm aug. hoc est simplex cor: qō ē mundū cor.

¶ e Querite illum .i. habere noticiā eius ꝑ sapientie donū q̄ oēm virtutē includit: ⁊ subdit modus inueniendi eū dr.

¶ f Ñ inuenit ab his qui nō tētant illū. tentat aūt deus q̄ hñs in aliq̄ negocio qō faciat via bona irrōnabiliter omittit illō expectans effectum, punitione divina: ꝑter qō in acquisitōe sapientie omittens qō pōt agere: vt pote studij exercitiuz expectans eā hebere a deo ē quedā ipius dei tentatio: ꝙ qō merito sibi denegat. Sz facientibus qō in se ē ꝑ exercitiū virtutis studij ⁊ oīnis cōcedit: iō hñ dr. Ñ inuenit ab his qui nō ten. illū. Et q⁊ tales ꝑtum ad id nō ꝓsit attingere cōmittit se divine ꝓuidentie: iō subdit.

¶ g Ꝑparet aūt eis q̄ fi. ba. in illū. i. rēdēres in ipm ꝑ amorē: ⁊ alib⁹. n. vltra cōm modū alioz manifestiuē secreta divina.

¶ h Peruerse. n. cogi. sepant a deo. q⁊ sunt hōe se cāyniomis ad ipm: ita male sepatōis ab ipo: iō ꝓcludit

¶ i Ꝓbata aūt virtus. i. approbata a deo ex⁹ in fugiob⁹.

[k] Corripit insipientes. i. p ignorantiā peccātes: nā p eoꝝ instructoꝝ reducūt ad virtutē: nō ātē sic fit de peccātibus ex certa malicia: iō subdit. [l] Qm̄ in maliuolā aiam. Di ātē maliuola aia cui placet ipa malicia: pter habitū vitiosuꝝ: hm̄ qđ dr Prouer. ij. Qui letāt cū malefecerint et exultāt in rebꝰ pessimis: [m] Nō introibit sapientia. p supiorē correctiōez nec p diuinaz illustratoꝝ. [n] Nec habitabit in corpe subdito peccatis. i. in hoie subdito carnalibus vitiis que causant debetudinē mentis nā vita taliū ē brutal' sicut dr. j. Ethi. [o] Spūs. n. sanctus. Hic pñter inducit subiectos ad sapiētiā sine qua ñ sunt queniēter regibles regimine morꝝ Et diuidit in duas ptes: q̄ primo ꝑ mouit intentū: secūdo ꝑbat ꝓpositū: ibi. Qm̄ spūs dñi. Circa primū sciendus q̄ sicut dic ꝓbs. iij. phisico. idē sunt motus ab extrinseco et disciplina nā sicut ibidē dr: idē ē actus mouentis et moti: diuersimode tñ noiatus. Nā vt egredīr a mouēte dr motio actiua: et vt suscipīr in moto dr motio passiua: et eodē mō doctoris et discipuli idē ē actus victus doctrina vt ēa docente: et discipliā vt efficāt in discipulo: et sic eadē sapientia sp̄ualē ē in discipulo et doctore: q̄ ꝑfecti ꝓximū ē facere alterū sibi silē. iiij. Methe. dr: pter qđ sicut rectores indigent sapientia vt bñ regant: sic subditi vt bene obediāt: iō dicit. [o] Spūs. n. sanctus discipline. i. actor sapie in discipulo [p] Effugiet fictū. i. illū q̄ in virtutib⁹ nō g̃rit rē: ē apparētia tm̄. [q] Et auferet se. q̄tū ad suū effectū: nā q̄tū ad psonā necessariō ē vbiq. [r] A cogitatiōibus que sunt sine intellectu. i. sine rōne quales sunt cogitatiōnes peccatoꝝ ē sequīt impetū sensualitatis. [s] Et corripiet. i. punīet. [t] A supueniēte iniquitate. nā peccatū seqns ē pena p̄cedentis p accidēs tñ: nā p peccatū p̄cedēs tollitur iuste gratia cuius subtractio ē pena: et p pñs illa que quunq; ad hoc sunt penalia: et ista sunt peccata sequētia ī quibus labit hō ad subtractōem gr̄e q̄ hoies impediebat a tali lapsu: et hoc ē qđ dic aplis Ro. j. Propterea tradidit illos deus in passiones ignominie. i. dimisit eos cadere in ignominiosa peccata. s. pter alia minora p̄cēdētia. [u] Benignus ē. n. spi. sa. i. dator sapie: q̄ nō solū dat eaz sup̄ioribus et magnis ē etiā inferioribus et subiectis quantū ad hoc debite se disponūt: iō alios ex̄cludēdo subdit. [x] Et nō liberabit maledictū. i. hoiem obstinatū in peccatis. [y] A labijs suis. i. a blasphemijs et aliis laboriū motu ꝓpetratis. [z] Qm̄ renū illius. i. affectōnū malaz. [a] Testis ē deus et cordis illius. i. cogitatōis et intentōis ipius. [b] Scrutator ē verus. q̄ nihil eī latere pōt. [c] Et lingue illius auditor. et multo fortius operū eius inspector. [d] Qm̄ spūs dñi. Hic ꝓnr̄. ꝓbat dictuz suū. s. q̄ affectiōes et cogitatiōes et locutiōes peccatoꝝ nō latent deū: q̄ spūs eius ē vbiq; ꝑ ēntiam et pñtiam: et hoc ē qđ dr. [e] Qm̄ spūs dñi. q̄ dia scrutat: etiā pfūda dei j. Corinth. ij. [f] Repleut orbē terraz. nā oia creata sē et ꝓducta ꝑ ipm: ꝑ Gen. i. Spūs dñi ferebat sup aqs. i. sup materiā informē: sicut voluntas artificis sup materiā: vñ fuit aliqua formāda: put dictū fuit ibidē. [g] Et hoc qđ

[l] Qm̄ in maliuolā aiaz [m] nō introibit sapia: [n] nec hītabit i corpe subdito peccatl. [o] Spūs em̄ scūs disciplineꝰ effugiet fictū: [q] et auferet se a cogitatōibꝫ q̄ sūt sine intellectu: [s] et corripiet [t] a supueniente iniquitate. [u] Benignꝰ est em̄ spūs sapiētie: [x] et nō liberabit maledictuz [y] a labijs suis: [z] qm̄ renū illiꝰ [a] testis ē et [b] scrutator ē verꝰ: [c] et lingue eiꝰ auditor. [d] Qm̄ spūs dñi repleuit orbē terraz: [f] et hoc qđ cōtinet oia [g] sciam hz vocis. [h] Propter hoc q̄ loquit iniqua nō pt latere: nec ꝓteriet ilptinet oia. i. spūs sanctus oia ꝓseruās in ēē sicut pater et filius: nā indiuisa sunt opa trinitatis. [g] Sciētia hz vocis. i. noticiā cuiuslibet dicti publice vel occulte: iō subdit [h] Propter hoc qui loquit iniqua. qualitercunq; nō pōt latere spūs dñi. [i] Nec ꝓteriet illū. dimittēdo impunitū.

[k] Corripiens iudicium. i. diuinū iudiciū puniens omnia mala [l] In cogita. ci impij interrog. erit. i. discussio i iudicio diuino. [m] Sermonū aūt illius nō. repertio ē eiusdē sñie ac maioreꝝ assertōem. Qm̄ aurꝝ celi. i. dei q̄ ñ solū zelotes: ē zelus in abstracto pōt dici: ꝓpter singulare et excellēte animarū zelum. [n] Custodite ergo vos a murmuratōe que nihil ꝑdest: [o] et a detractiōe parcite lingue [p] Qm̄ sermo obscurus [q] in vacuū nō ibit 'os aūt qđ mētitur occidit animā. [r] Nolite zelare mortez [s] in erroꝛe vite vr̃e: [t] neq; acquiratis ꝑditōz [u] in opibus manuū vestraz. [x] Qm̄ deus mortē non fecit: [y] nec

lū [k] corripiēs iudiciū [l] In cogitatōibꝫ. n. impij interrogatio erit: [m] sermonū autē illi⁹ auditio ad deū veniet: ad correptōz iniq̄tatū illi⁹ Qm̄ auris celi audit oia: et tumultus murmuratōnū nō absc̄dēt. [n] Custodite ergo vos a murmuratōe que nihil ꝑdest: [o] et a detractiōe parcite lingue [p] Qm̄ sermo obscurus [q] in vacuū nō ibit 'os aūt qđ mētitur occidit animā. [r] Nolite zelare mortez [s] in erroꝛe vite vr̃e: [t] neq; acquiratis ꝑditōz [u] in opibus manuū vestraz. [x] Qm̄ deus mortē non fecit: [y] nec

ctōe ꝓferenda applicat: q: ꝓ hoc pena merce: vñ Luc. xvj. dic tr de diuite epulone q̄ grauius ardebat in lingua: eo q̄ inter epulas positus tetrahebat de paupib⁹

[p] Qm̄ sermo obscurus. i. palliatus apparentia sanctitatis cū interius habeat venenū iniquitatis.

[q] In vacuū non ibit. i. impunitū nō trāsibit.

[r] Os qđ mentit occidit aiam. qđ ē intelligēdū dē mē dacio pniciosō: nō aūt de iocoso vl' officioso [t] Nolite zelare. Hic circa apetitū sapientie remouetur triplex error: ꝓcedens ex vna radice. Dixerūt. n. multi vel dr et adhuc dicunt aliqui aiam bois eē mortalē: sicut et brutoꝝ. ai aliū: ex quoꝝ plona dr Ecci. iij. Casus é. n. interitus bois et iumentoꝝ: et equa vtriusq; conditio. Et ex hoc aliqui angustijs ꝓpressi, ꝓcedebāt ad interfectōz sui ad euadendū illa mala credētes nulla alia pmiorte eē: aliꝫ hō ꝓ opositū querebāt delicijs carnalibus affluere sine freno rōnis sicut et bestie reputātes: q: post mortē nulla eēt punitio: vel pmiatio operū bonoꝝ. Et ex hoc tercij dicebant q̄ ois pena vite pñtis erat ꝓ aliqua culpa ꝑcedenti ipius afflicti: cuius errorꝭ fuerunt tres amici iob: vt ibidē diffusius declarat. Tria añt hec ꝓtrariañt apetitui et acquisitōni sapie: que reꝓbat sup̄ius intersectōem: et bona vite future ꝓfert bonis vite pñtis: et in pñti vita ꝓfert bona virtutis diuinis: bonoribus: et delitijs. Sic ergo ꝑcdit: quia primo remouet primū: secūdo secūdū: tercio tercū ca. ij. Circa primum dicitur.

[t] Nolite zelare mortē. i. appetere eam.

[x] In erroꝛe vite vr̃e. i. ꝓ hoc oēm penalitatē credētes euadere: hoc ē. n. erroneū. Nam maior punitio sequitur in anima separata: iō subdit. [y] Neq; acquiratis ꝑditōem. s. gehenne. [z] In opibus manuū vestrarū. i. ꝓ manus vestras vos interimendo. [a] Quoniā deus non fecit mortē. s. hominis quem creauit potentē nō mori ꝓ donū originalis iusticie: qđ si seruasset sine morte media ad gloriā anime et corpis trāsiisset.

[a] Nec letāt in pditione viuoꝝ. ꝓ mortale peccatum [b] Creauit. n. vt esset omnia. i. ad hoc. n. creauit res vt ꝓmanēt in ēē incorruptibiles ꝓ seipas: vt ageloꝝ:

anim̃as humanas: corpa celestia: ⁊ etiã elementa q̃tum ad totalitatẽ: licz in aliquibus eoꝝ ptibus sit generatio ⁊ corruptio: res ẏo corruptibiles pseruat in eẽ ſm earũ spẽs p cõtinuã generatõem. ¶ c Et sanabiles fecit natões oꝛbis terrarũ. i. diuerlas natões hominũ: qz ls bũana natura ceciderit p peccatuz tñ nõ ẽ irremediabile sicut peccatũ ãgelice nature: ſilr ls bõ p pctm̃ incurrit neceſſitatẽ morien di: nõ tñ ſtatim ſed vedit ſibi remedia medicinarũ ꝓtra calamitates infirmitatũ insurgẽtiũ vſq; ad bumane vite vebitam ꝓcdum.

¶ d Non enim. Hic ꝓ̃r declarat dictũ suum: ⁊ primo q̃tum ad remediũ cõtra moꝛbos coꝛporales cũ dicit Nõ. n. ẽ in illis. id est in boibus

¶ e Medicamẽtũ exterminij. i. remediũ contra calamitates coꝛporales p exterminatõem ꝓpꝛieuite: ſicut faciunt illi q̃ ſe interimũt vt liberent a calamitatibus huius vite: vt ꝓdictuz ẽ. ſecũdo q̃tũ ad penas ſpũales cũ dr. ¶ f Nec infero rũ regnũ in terra. i. in pñti vita. Eſt aũt lex infernalis regni: q̃ nullus ibi a culpa ⁊ pena põt regredi: ſ̃ ſemp in pñti vita pñt boies a culpa p penitẽtia ſanari: ⁊ pcp̃ns euadere penã inferni p grãm iuſtificantẽ: ⁊ imoꝛtalitatẽ gloꝛie ꝓcuentẽ: iõ ſubdit. ¶ g Iuſticia. n. q̃ eſt p grãm. ¶ h Perpetua ẽ ⁊ immoꝛtalis. ſ. effectiua: q̃ facit boies dignos immoꝛtalitate glie. ¶ i In iuſticia aũt. q̃ ẽ p peccatũ moꝛtale. ¶ i Moꝛtis acq̃ſitio. Nam ꝓpꝛiam incurrit moꝛs gehenne.

¶ k Impũ aũt manibus. i. opibus. ¶ l Et verbis ac cerſierunt illã. i. iniuſticiam. ¶ m Et eſtimantes illã amicã. i. ſibi ꝓuenientẽ ꝓter habitũ vicioſum inclinantem ad malũ: vñ dicit. ii. ethi. Qualis eſt vnuſquiſq; talis finis ſibi videt. ¶ n Defluxerunt. p iuuenia vicia. ¶ o Et ſponſiones poſuerunt ad illã. inberẽtes ei inſepabiliter ſicut ſponſus ſponſe. ¶ p Eſt moꝛte. ſ. gehenne. ¶ q Digni ſunt. qui ſunt ex pte illius: ſicut illi qui ſunt ex pte iuſticie: digni ſunt immoꝛtalitate glorie.

¶ Caplin. ii.

Dixerunt impũ cogitantes apud ſe non recte. Hic conſequenter remouet errꝛ. ſecundus. ſ. illoꝝ qui ꝓter anime moꝛtalitatem ſm ſuuz errꝛem vicebant eẽ currendũ ſine freno rõnis ad vicia carnalia. Et primo hic errꝛ ponit: ſecundo tollit: ibi. Hec cogitauerunt. Prima in duas: q̃ primo ponit ur errꝛ in intellectu: ſecundo in effectu: ibi. Venite ergo. Circa primũ dr. ¶ a Dixerunt impũ cogitantes apud ſe non recte. lz eſſ̃ in primis ꝓncipijs non ſit errꝛ: tñ in deductõe cõclusionũ ex illis cõtingit errare quãdo minoꝛ ꝓpoſitio nõ accipit recte ſub maiore.

¶ b Exiguum ⁊ cum tedio eſt tps vite nr̃e. q̃ ſolum ponebant iſti vitã pñtem que cito tranſit: iõ ſubdit.

letatur in pditione viuoꝝ. ¶ b Creauit. n. vt eẽnt oia: ¶ c et ſanabiles fecit natões oꝛbis terraꝝ: ¶ d nõ. n. ẽ in illis ¶ e medicamẽtuz exterminij: ¶ f nec inferoꝝ regnũ iterra. ¶ g Juſticia. n. ¶ h perpetua eſt et immortal: ¶ i iniuſticia autez moꝛtis acq̃ſitio ¶ k Impũ aũt manibꝫ: ⁊ verbis accerſierũt illã. ¶ l ⁊ eſtimãtes illam amicã ¶ m defluxerũt: ⁊ ſponſiones poſuerũt ad illam: ¶ n q̃m moꝛte ¶ o digni ſũt q̃ ſũt ex pte illius.

¶ Caplin. iij.

Preſſ. n. impũ: cogitãtes apꝛ ſe nõ recte. ¶ b Exiguũ ⁊ cũ tedio ẽ tps vite nr̃e: ⁊ nõ ẽ ꝓfrigeriũ in fine homis: ¶ c nõ ẽ q̃ agnitus ſit reuerſus ab inferis. ¶ d Quia ex nihilo nati ſum⁹ ¶ e ⁊ poſt hoc erimus tãq̃ nõ fuerimus. ¶ f Q̃m fumus afflatus ẽ in nr̃is: ¶ g ſermo ſcintille ad cõmouẽdũ

cor nr̃m. ¶ h Quia extinctus cinis erit coꝛp⁹ nr̃m: ⁊ ſpũs ¶ i diffundet tanq̃ moll'aer. ¶ k ⁊ trãſibit vita nr̃a tãq̃ veſtigiũ nubis: ⁊ ſicut nebula diſſoluet: que fugata ẽ a radijs ſolis: ⁊ caloꝛe illius aggrauata ¶ l Et nom̃ nr̃m ob liuionẽ accipiet p tps ¶ m ⁊ no memoriã ¶ n habebit opez nr̃oꝝ. Umbꝛe. n. trãſit ¶ o ẽ tps nr̃m: ⁊ nõ ẽ reuerſio finis nostri: q̃m ꝓſignata ẽ ⁊ nemo reuertit. ¶ p venite ergo ⁊ fruamur bonis q̃ ſunt ⁊ vtamur creatura tãq̃ in iuuentute celeriter. Vino ꝓcioſo ⁊ vnguentis nos impleamus: ⁊ nõ ꝓtereat nos flos tẽpis. Coꝛonem⁹ nos roſis anteq̃ marceſcãt: nullum pratum ſit qõ non pertranſeat luxuria nr̃a. ¶ q Nemo veſtrũ exoꝛs ſit luxurie nr̃e. Ubiq; relinq̃m⁹ ſigna letitie: ¶ r q̃m hec ẽ ps noſtra

¶ c Nõ eſt refrigeriũ in fine homis. q: negabant p⁹ vitam iſtam ꝓmium boni opis.

¶ d Et non eſt qui agnitus ſit reuerſi? ab inferis. i. a moꝛtuis: ſ̃ hoc patz ſal ſum. iij. Reg. xvij. de filio mulieris ſareptane que ſuſcitauit helyas: ⁊ de filio ſunamitis quez ſuſcitauit heliſeus iij. Reg. iiij. ca. ⁊ de plurib⁹ alijs i nouo teſtamento.

¶ e Quia ex nihilo nati ſumus. Nam materia coꝛpis humani ex nihilo fuit ꝓducta in ꝓma rerum creatiõe: ⁊ aia infundit̃ p creatõz

¶ f Et poſt hec erimus tanq̃ nõ fuerimus. hoc nõ ſeq̃tur: nã aia hominis ẽ immoꝛtalis: ſuppoſito tñ iſturu generali ipius rei ſine quo illa res poteſt eẽ.

¶ g Q̃m ſumus et afflatus eſt in nariſ. vimmus eñ p inſpiratõem ⁊ reſpiratõem aeris. ¶ h Et ſermo ſcintille. i. res que pẽ vici ſcintilla. ſ. caloꝛ: ſ naturalis qui, pter ſui paruitatem ſcintilla põt dici. ¶ i Ad cõmouendũ coꝛ noſtrum. q̃dm ei caloꝛ naturalis eſt in coꝛpoꝛe: coꝛ influit motũ in partib⁹ alijs: q: primo viuit vltimo moꝛit. ¶ k Quia extinct⁹ cinis erit coꝛpus nr̃m. deficiente naturali caloꝛe ſtatim ei infrigidat: ⁊ tandem in cineres reſoluit.

¶ l Et ſpũs. i. anima. ¶ m Diffundet. i. euanelcit ſicut anima bruto. ¶ n Et tranſiet vita noſtra tanq̃ veſtigiũ nubis. que totaliter diſſoluit ꝓ radium ſolis.

¶ o Et nomen nr̃m oblitionem accipiet p tempus. i. per lapſum tempis. Nam licet poſt moꝛtem hominis remaneat nomen eius aliquantulum: tñ ꝓ longitudinem temꝓoꝛis euanelcat. ¶ p Et nemo. pñtis vite. ¶ q Habebit memoriã operum noſtroꝝ. deus tñ habebit memoriã ad puniendũ mala: ⁊ ad ꝓmiandum bona. ¶ r Et nõ ẽ reuerſio finis nr̃i. q: poſt moꝛtem nullus reuertit ad vitã de curſu naturali: ꝓ mira culũ tñ aliqui ſunt reuerſi: vt ꝓdictũ ẽ. ⁊ oẽs reuertentur in iudicio finali⁹ ſm̃ cõ ſignata ẽ ꝓ lapide poſitũ ſup coꝛpus defuncti ſepultũ. ¶ s Venite ergo. Hic ꝓnter ponit effectus dicti erꝛoꝛis. Nam ſi de boiẽ nihil remanet poſt moꝛtem: nec expectet aliquod ꝓmiũ, p bois: vel pena, p malis: ñ reſtat niſi q: boies ſine freno currãt ad cõcupiſcibilia m̃di ⁊ delectabilia carnis: ⁊ hẽ q̃ dic: ꝓ nõ delectabilib⁹ carnis. ¶ s Venite ẽ ⁊ fruamur bonis. ꝓſtituẽdo ibi finẽ nr̃m. ¶ t Et vta. crea. tãq̃ iiu uẽtute. i. ita cito ſic poterim⁹. Cetera patẽt vſq; ibi.

¶ t Nemo vim exoꝛs ſit. i. exclusus. ¶ y Luxurie nr̃e. ita q̃ ſit oibus cõis. ¶ y Quoniaz hec eſt ps noſtra. i. mbi.

plus possimus reportare de bonis hui⁹ vite. ¶a Opprimamus. Hic ꝑ̃ exꝑplificat de cōcupiscibili⁹ mundi per oppressionē iusto⁹ cū dr: Opprimamus pauperē iustum. q: tales nō possunt ferre sua ꝓ oppositores defendere.

b Nec reuereamur canos. i. boices antiqs: ē ejciamus eos de statu honoris. ¶c Sit ät fortitudo nr̃a lex iniusticie. i. quicq̃d possumus: nobis licitū reputemus.

d Quod. n. infirmū ē inutile inuenit ꝑ̃ iudiciū nr̃m. ¶e Circūueniamus ergo iustū. i. decipiam⁹ ipm.

f Q̃m inutilis ē nobis. q: non vult cōtrarie opibus nr̃is. ¶g Et improperat nob̃ peccata legis. semp. n. apd̄ oēs fuit lex naturalis cui⁹ trāsgressionē im̃ properabant iusti peccatoribus. Et loquit̄ hic scriptura de tota multitudine iust⁹: sicut dr̄ono homine: eo mō loquē di q̃ dr̄. Ero. iii. Filius meus ꝓmogenitus israꝫ.

h Promittit se sciētia dei habere. istud pōt referri ad ꝓpm̃ intellectū q̃ habuit legē diuinitus datā: Ero. xx.

i Filiū dei se noīat. q: sic noiaꝫ ab eo vt dictū est.

k Factus ē nobis in tradu. cogi. nr̃az. eas arguēdo: sicē fecerunt multi spū ꝓphetico. ¶l Grauis ē nobis ad videndū. ꝛ subdit cā. m Q̃m dissimilis alijs vita illius. fuerunt. n. audaces ab alijs gēibus difficili in habitu ꝛ victu: nec cōicabant: alis contebanꝫ gentilibus comedēdo ꝛ bibendo cum eis: ꝛ iō graues erant eis ad videndū: ꝓpt̄ q̃ antiochus epyphanes cogebant iudeos vt transferrent se ad ritū gentiliū: vt bꝛ. j. ꝛ. ij. mach. ꝛ idē voluit facere aman: q̃ ꝛ filia puidēs in spū salomon: dicit ista.

n Tanq̃ mugaces. i. nullius ventatis hoies. o Estimati sumus ab illo. nā gentiles erant ydolatre vbi ē maxima falsitas. ¶p Et abstinet se a vijs nr̃is tanq̃ ab immundicijs. nā modiviuēdi gētiliū erant in cōmestiōe ꝙ laticoꝝ ꝛ ab oꝝ lege ꝓhibitoꝝ. ¶q Et ꝓfert nouissima iustoꝝ. i. bona a iustis expectata ꝓfert oibus bonis vite pñtis. ¶r Videamus ergo ꝛc. i. p afflictiones et ꝓiamur veritatē verboꝝ eius. ¶s Si. n. verus ē filius dei. per grām iustificantē. ¶t Suscipiet illū. liberando de oppssionibus iniquis: ꝛ sic factū ē frequenter tpe veteris testamenti: sicut ptz in pscutōe aman tpe mardochei: ꝛ tpore machabeoꝝ de pscutōe antiochi. ¶y Contumelia ꝛ tormento interrogemus eū. sicut ptz de septē fratribus q̃ cū matre cōtumelioſe ꝛ tormentis magnis fuerūt interrogati si vellent obedire regi. n. macha. vii. Aliter ē exponē ps ista de xpo cuius passionē puidēs salomō hic descripsit eā cū dr̄. Circūueniamus ergo iustū ꝛc. Quesierunt. n. iudei pluries xpm̃ cape in sermōe: vt ptz ex decursu euangelij. Et iūꝓperat nobis peccata legis. imꝓperauit. n. eis: Marci. vij. q: irrita faciebant mandata dei ꝓpter traditōes suas. Promittit se sciam⁹ ti habere: Jo. vi. Est ver̄ q̃ misit me q̃ē vos nescitis: ē ego scio

ē hec ē sors nr̃a. ⁸Opprimamus pauperē iustū: ꝛ non parcamus vidue nec veterano: ᵇnec reuereamur canos m̃lti pꝛis. ᶜSit ät fortitudo nr̃a: lex iusticie. ᵈQ̃ ē im̃ infirmū ē: inutile inuenit. ᵉCircūueciam⁹ ḡ iustū: ᶠq̃m inutilē nob̃: ꝛ ꝓtis ē opibus nr̃is: ᵍ ꝛ improperat nob̃ peccata legis: ꝛ diffamat in nos peccata disciplineꝝ nr̃e. ʰPromittit se sciaꝫ dei hꝫe. ⁱ ꝛ filiū dei se noīat. ᵏFactus ē nobis in traductōe cogitatōnū nr̃arū. ˡGrauis est nob̃ ē ad videndū: ᵐq̃m dissimilis ē alijs vita illius: ꝛ immutate sunt vie ei. ⁿ Tanq̃ mugaces. ᵒestimati sum⁹ ab illo: ᵖ ꝛ abstinet se a vijs nr̃is tāq̃ ab immūdicijs: ᵠ ꝛ ꝓfert nouissima iustoꝝ: ꝛ gloriaꝫ ꝓtez se hꝫe ʳ dei. ˢ Videamus ergo ꝛc. hoc videtur ee, ꝓ ista exꝓsitōe. nā vera dei filiatio cōpetit soli xpo q̃ est solus dei filius natural⁹ aliꝰ ꝺo fuit eius filij adoptiui. Cōtumelia ꝛ tormento inꝛrogem⁹ eū. xpo ēm pēdēti i cruce dicebāt. mat. xxvii. Si filius dei es descēde ꝺ cruce ꝛc. Morte turpissima condemnemus eū. nam inter latrones suspendere eū Mat. xxvii. Erit. n. respect⁹ in sermonib⁹ illius. credebāt. n. iudei q̃ ebristo mortuo sermones ipius ꝓcedē tes reputarent falsi: ᵗ ꝛ tarius cōtigit. Nā ipo resurgēte ꝛ in cele los ascendente fuit nomē eius exaltatum ꝛ doctrina eius ꝙ orbem vniuersū.

r Hec cogitauerūt. Premisso errore circa immortalitatē anime: hic ꝑ̃ error⁹ remouet cū dr̄. Hec cogitauerunt. i. que dicta sunt. y Et errauerūt. ꝛ subdit cā errōis: cuꝰ dr̄: Excecauit. n. illos malicia eoꝝ. q̃ si referatur ad iudeos specialiter ꝑ̃ exꝓsitōem secundam: dicendū q̃ licet periti iudeoꝝ habuerit noticiam de xpo sicut plenius dixi sup illud Matth. xxi. Videntes aūt agricole dixerunt: Hic est heres. quia cum cepit predicare contra vicia coꝝ concupiscētiā cōtra cum inuidiā ꝛ odium ex quibus obscurata fuit in eis noticia quā habebant de xpo incipientes exponere ꝙ hetias de eo querē. Si aūt referaꝫ ad impios generaliter: sic similiter ē verum q̃ malicia affectus excecat noticiam intellectus maxime in moralibus: quia qualis est vnusquisq; talis finis sibi videt. ij. Ethi.

z Et nescierunt sacramenta dei. i. occulta bona que ꝑparauit diligentibus se: iō subdit.

a Mercēdē mercedem sperauerunt iusticie. nullam retributōnem expectantes.

b Nec iudicauerunt honorem animaꝝ sanctarum. q̃ transferende sunt ad cōsortium angelorꝝ.

c Quoniam deus creauit hominem inꝛterminābilem. i. immortalem ex parte anime: ꝛ contra corruptionem corꝓris eo q̃ est compositum ex contrarijs elementis dedit eis donū originalis iusticie quo poterat anima corꝓri suū a corruptōe ꝑseruare.

d Et ad imaginē similitudis sue fecit illū. q: fecit illū capacem dei q̃ cognitōem ꝛ amorem.

e Invidia autem dyaboli mors introiuit in orbem terrarum. quia per tentationem ipsius ꝓmi parentes mandatum dei transgredientes perdiderunt originalē iusticiā: ꝛ sic incurrerē necessitatē moriēdi: Gen.

tercio. ¶g Imitãt aũt illũ. s. dyabolũ. ¶b Qui sũt ex pte illius. i. oẽs impij. de qb⁹ dr Jo. viij. Vos ex patre dyabolo estis ꝛc. (Caplm. xij.

Justoꝝ anime in manu dei sunt. Hic p̃r remouet tercia terrorꝫ qui ẽ circa mortẽ iustoꝝ quaz mlti ignominiosam reputabãt qñ erunt in afflictionib⁹ ꝛ tormẽtis: nã oia talia credebant eẽ penas alicuⁱ⁹ peccati p̃cedentis: vt supra dictuz ẽ. Dicio ergo ponitur b⁹ erroꝛis remotio: secundo cuiusdã dicti declaratio ca. se quẽti. Circa p̃mũ primo ostẽdit mortẽ iustorũ ẽe penalis: ẽtñ gloriosa: secdo mortẽ impiorũ ignominiosa: ibi. impij aũt. Circa p̃mũ dr. ¶a

Justoꝝ anime in manu dei sũt. sunt. n. immortales vt dictum ẽ: ꝛ ideo sepatea corporibus p mortẽ sunt in manu

[a]imitãt autẽ illũ [b]q̃ sunt ex pte illius. ¶La. iij.

[a]Justoꝝ ãt aie in manu dei sũt: [b]ꝛ nõ tanget illos tormẽtũ mortis. [c]Visi sũt oculis insipiẽtiũ mortis: [b]ꝛ estimata ẽ afflictio exitꝰ illoꝝ. [c]Et ab itinere iusto [d]abierũt in exterminiũ: ꝛ q̃a nobis ẽ iter exterminij: [e]ꝛ illi ãt [f]sunt in pace. Et si coꝝ hoibꝫ tormẽta passi sunt spes illoꝝ immortalitate plena ẽ. [g]In paucis verati: [h]in mltis bñ disponẽt. [i]qm̃ [k]ꝛ tẽtauit eos: ꝛ inuenit illos dignos se. [l]Tãq̃ aurũ i fornace pbauit illos: ꝛ q̃si holocausti hostiaz accepit illos: [m]ꝛ in tpe erit respect

illoꝝ. [n]Fulgebũt iusti: [o]ꝛ tãq̃ scintille in arũdineto discurrẽt. [p]Judicabũt nates ꝛ dñabũt pplis: ꝛ regbit dominus illoꝝ in perpetuũ. [q]Qui confidũt in illo: intelligẽt veritatẽ: [r]ꝛ fideles in dilectiõe acq̃escẽt illi: [s]qm̃ munus ꝛ pax ẽ electis eius. [t]Impij ãt sm̃ q̃ cogitauerũt. [u]correptõ nẽ hẽbũt: [x]qui neglexerũt iustũ: [y]ꝛ a dño recesserunt. [z]Sapiam. n. ꝛ disciplinã q̃ abijcit infelix ẽ: [a]ꝛ vacua ẽ spes illoꝝ: [b]ꝛ labores sine fructu: ꝛ inutilia opa eoꝝ. [c]Mulieres eoꝝ insensate sũt [d]ꝛ nequissimi filij illoꝝ. [e]Maledicta creatura eoꝝ [f]q̃m̃ fe lix ẽ sterilꝭ [g]ꝛ icoinq̃nata: q̃

noticiam: sed vt virtus patientie eoꝝ nota fiat alijs ad exemplum imitatõis: ꝛ pter augmentũ sue retributõnis: iõ subdit. ¶n Tanq̃ aurũ in fornace ꝛẽ. qd ibi nõ deteriorat: sed melioraꝫ. ¶o Et in tpe retri. erit respe. illoꝝ. nõ solũ q̃ctum ad aiam: sed etiã q̃ctum ad corpus qñ resurget glorioſus iõ subdit.

¶p Fulgebunt iusti. p̃ ordem claritatis. ¶q Et tanq̃ scintille in arundineto discurrẽt. per totez agilitatis: qz corpus obedict ad nutũ aie q̃ctum ad locale motũ.

¶r Judicabũt nates. nã pfecti iudicabunt cũ xp̃o i iudicio finali.

¶s Qui cõfidunt in illo intelligẽt veritatẽ. ꝛ isti sunt q̃ de sensu ꝑpio non p̃sumunt q̃ p̃sumptio boiem inuolui tenebꝛis ignorãtie: sed in dubijs cõsideret ad deuz recurrunt: ꝛ sic datur eis lumen intelligentie. Et quia talis cognitio hz charitatem annexam: iõ subdit.

¶t Et fideles in dilectõe acq̃escent illi. captiuãtes intellectum suũ in obsequiũ xp̃i. ¶v Qm̃ munũ. gratie in p̃senti. ¶x Et par. in futuro. ¶y Est electis eius. nã ibi quietatur totaliter eoꝝ appetitus. ¶z Impij aũt. Hic p̃r oñ dit mortem impioꝝ ignominiosam: ꝛ secundo mulieres eorum ꝛ prolem: ibi. Mulieres. Circa p̃mũ dr.

¶z Impij aũt ꝑm que cogitauerunt. i. ꝑm demerita erroris ipoꝝ. ¶a Correptõem habebunt. i. punitionem: eꝛnam: cuius ratio subdit. ¶a Qui neglexerunt iustum. i. opus iustum noluerunt facere. ¶b Et a domino recesserũt. qui est bonitatis infinite. pter qd eoꝝ punitio est infinita non intensiue: quia boc ẽ impossibile: sed extẽsiue: iõ subdit. ¶c Sapientiam autem ꝛ disciplinã qui abijcit infelix ẽ. qz p boc venit ad banc punitõem.

¶d Et vacua est spes illoꝝ. licꝫ spes sit. p̃pie de futuro bono: tamen large accipiendo accipit de euasione mali futuri inquãtum euasio mali apphenditur vt quoddam bonum. Impij de quibus loquitur scriptura nullam penam vel punitõnem credebant esse post mortem. Et iõ dicitur: q vacua est spes illoꝝ qua credunt euadere oẽm penam post mortem.

¶e Et labores sine fructu. quia lz frequenter plus laborent in boc mundo q̃ iusti: tamen de suis non reportant fructum glorie: sed miseriam pene. ¶f Mulieres. Hic consequenter ostenditur eoꝝ ignominia in pfonis cõiunctis: ꝛ primo facit ꝓpositum: secundo infert duplex coꝛelariũ: ibi. Qm̃ felix sterilis. Circa p̃mũ dr.

¶f Mulieres insensate sunt. sequentes mores virorum suorum. ¶g Et nequissimi filij eorum. sequentes vitã ꝛ doctrinam parentum. ¶b Maledicta creatura eoꝝ. i. ꝑmoti p eos qui dicunt eoꝝ creatura ꝛ conformant se illis. ¶i Qm̃ felix sterilꝭ. Hic ex predictis infert duplex coꝛelariũ: secundũ pontur: ibi. Filij aũt. quia dixerat q̃ filij iniquoꝝ pentum cedunt in ignominia ipoꝝ: iõ ibdit Qm̃ felix sterilis. qz licet sit in matrimonio non tñ habet filios in eius ignominiam cedentes. ¶k Et incoinquinata. qz si cẽt sterilis ꝛ adultera non esset felix sed misera.

habebit fructū. q̄ deo p̄ sua ꝓtinentia ꝓiugali melius sibi q̄ si cēnt illi filij. b Et spado. i. impotens generare q̄ tñ ē sancte vite: ideo subdit. c Qui nō opatus ē. q̄ tū ad peccatū opis. d Nec cogitauit aduersus deū. q̄tū ad pcīa cordis. e Dabit. n. illi fidei donū. i. donū gñe qđ dat̄ p̄ fide formata charitate: ideo subdit.

f Bonoꝝ. n. laboꝝ gloriosus ē fructus. i. qñ eternus est: subdit. g Et q̄ nō ꝓdat̄ de tali spadone dr̄ Esa. lvj. Non dicat eunuchus. ecce ego lignū aridū: qz hec dicit dñs eunuchis: Qui custodierūt sabbata mea et elegerunt que ego volui et tenuerunt fedus meum: dabo eis in domo mea et in muris meis locū et nomen melius a filiis et filiabus: nomē sempiternū dabo eis qđ nō pibit. h Filij aūt. Hic infert secundū correlariū de filijs iniquoꝝ dicēs: Filij aūt adulteroꝝ: et potissime adulterio spuali qđ ē ydolatria. i In cōsūmatione erūt. i. in exterminatōe. k Et siquidē longe vite erunt. in pñti.

nescīuit thoꝝ in delicto. a Habebit fructū in respectōne aiaꝝ sctaꝝ. b Et spado q̄ nō opat̄ ē p̄ manꝰ suas iniqtatē: c nec cogitauit aduersus deū nequissima. d Dabit. n. illi fidei donū electū: et sors in templo dei acceptissima. e Bonoꝝ. n. laboꝝ gloriosus est fructꝰ: f et q̄ nō ꝓdat radix sapie. g Filij aūt adulteroꝝ. h in ꝓsūmatōne erūt: i ab iniq̄ thoro semen exterminabit. k Et siq̄dē lōge vite erunt: l in nihilū cōputabunt: m et sine honore erit nouissima senectus illoꝝ. n Et si celerius defuncti fuerint: o nō habebūt spē: p neq̄ die agnitōis q allocutiōem. Matōnes. n. in ique dire sunt consūmationis.

Capl'm. iiij.

O Ēpulcra est casta

l In nihilū cōputabunt. nā vita pñs nullius ē momenti respectu future. m Et sine honore dr̄. nā bonoꝝ ē ꝓmiū virtutis. iij. Et bi. ꝑter qđ ille solum ē bonoꝝ verus q̄ refertur alicui in testimoniū sue virtutis: ꝑter qđ senectus carens virtute: p pñs nō caret honore. n Et si celerius defuncti fuerint. ante senectutē. o Non habebunt spem. vite future. p Nec in die agnitōis. i. iudicij generalis in quo oīa cognoscent etiā occulta cordium q Allocutōem. i. de suis malis erubescentem. r Matōnes. n. inique dire sunt cōsūmatōis. i. dure cōtemplatōis que est ad penam ignis gehennalis.

Capl'm. iij.

O Ēpulcra ē casta generatio. Errore remoto circa mortē iustoꝝ. Hic ꝑtinet declarat̄ qđā dictū. scz q̄ iusti sp̄ sunt meliorīs ꝓditōnis q̄ iniusti. Et hoc primo declarat̄ p̄m statū pñtis vite: secundo p̄m statū vite future: ca. seq̄nti. Ista tñ diuisio nō ē sic ꝑcisa quin ō materia vnius ptis aliq̄d ponat̄ in alia et econtra: ꝑter ꝓnctionē. Prima in duas: q̄ primo declarat̄ ꝓpositū in iustis vite longioris: secundo in illis qui sunt vite breuioris: ibi. Justus aūt si morte. Circa primū primo ponit̄ iustorum eminentia cū dr̄. a O ēpulcra ē casta generatio. i. iustoꝝ multitudo que est casta coꝝe refricādo illicita carnis et etiā mente ꝓcauendo vicia infidelitatis et ydolatrie b Cū claritate. s. sapiētie que dat̄ iustis. c Immortalis est. n. memoria illius. et subdit immortalitatis modus. Oīa apud deū nota ē. noticia approbatiōis: in deum nō nulla cadit obliuio: et sic eius memoria ē immortalis simpliciter. d Et apud homines: et sic ē immortalis saltē p̄m quid: nā memoria iustoꝝ fit in eccia q̄ a p̄mo abel iustus incepit p̄m Greg. omel. vij. Si aūt loquamur de hominibus sanctis qui sunt in patria: sic tal' etiā memoria ē immortalis simplr. e Cū pñs ē. i. in pñti vita exīs.

f Imitāt illā. q̄ multi etiā insolentes p exēpla vite sanctoꝝ emendāt vitā suā. g Et residerāt ea cum se eduxerit. cū. n. iusti de vno loco trāseūt ad aliū ad habitandū: illi cuꝝ q̄bꝰ habitābāt cōtenter residerāt eorū reditus. Illiē tñ exponit̄ ō eductōe a pñti vita et p̄ semū: qz tal' mors ꝓ iusto naturalis: et sic tales dicunt̄ se q̄dāmodo educere ō pñti vita q̄ solū ea principio intrinseco: post mortē ho taluꝝ recordat̄ frequenter bōa vita ipoꝝ tanq̄ residerata redire si ꝓsset ee. Et huic exp̄sitioni videt̄ fra sequens concordare cū dr̄.

b Et imperfectum coronata dr̄. ungat̄ sic littera. Et vincēs. carnē munditi et dyaboli q̄ p̄fecte vincunt a iustis i morte ipoꝝ. Triumphat. i. acquirit̄ p̄miū. Incoinq̄natoꝝ certaminū. i. p̄mium qđ reddit̄ p certaminibus incoinq̄natis ꝑ dictos bostes. Imperfectum coronata. s. ea vere ꝓ dicta victoria. i Multigena autem. Hic secundo declaratur iniquorum deficientia cum dr̄. Multigena autē impioꝝ multitudo q̄ dr̄ multigena ꝑter eius magnitudinē: Eccs. j. Stultoꝝ infinitus ē numerus. k Nō erit vtilis. q̄ nō valz ad finem intentum: sicut medicina dicit̄ inutilis. q̄ nō inducit sanitatem. Omnes aūt homines inquantum sunt ad imaginem dei facti: sunt ab beatitudinem ordinati: ꝑter quod impij ab ea deficientes dicūtur inutiles: ideo subditur. l Et adulterine plantatōnes. i. omnes impij qui sic nominantur: eo q̄ p adulteriū spirituale fiunt filij dyaboli. m Non dabunt radices altas. nam non possunt ascēdere ad bona ecclesia n Nec stabile firmamentum collocabunt. quia tota fuam fiduciam in bonis mundanis et ruinosis ponūt. o Etsi in ramis in tempore germinauerint. i. in bonis tpalibus ꝓsperati fuerint.

p Infirmiter posita. i. in cōfidentia pñtis vite q̄ labilis est. q Ad ventū cōmouebunt. i. a dei sententia super eos irruente. r Eradicabunt̄. a bonis ꝑsentis vite in quibus firmati erant radicē. s Cōfringetur enim rami incōfumati. quia frequenter talium mores acceleratur. t Et fructus illorum inutiles. nāz ex eoꝝ opibus nō būtur exempla bona: sed mala.

v Ex iniqs. n. omnes filij dr̄. Et hoc enim q̄ sē imitatores paternoꝝ scelerū testificant malicia ipoꝝ.

x In interrogatōe sua. cum. n. interrogant cui' sint filij: respondēt se ee filios illoꝝ de quibus notū ē q̄ iuerunt iniqui. a Justus aūt si morte dr̄. Hic consequenter ondit̄ ꝑeminentia iustoꝝ breuioris vite.

Et diuidit in duas ptes: qz primo facit ꝓpositū. secundo ponit defectus impioꝝ ibi. Populi aūt. Circa primū dz. (a) Iust⁹ aūt si morte ꝓoccupatus fuerit. an tedz veniat ad senectutē. (b) In refrigerio erit. i. in quiete a miseriis pñtis vite: 7 sic ē melioris ꝓditōis q̄ iniquus diu viuens qui frequēter incurrit tribulatōes corporis 7 aie. Sz qz pōt obici q̄ falltē p̄iuat⁹ ē statu senectutis venerabilis: iō remouet hoc dicens

(c) Senect⁹. n. venerabilē cū. i. venerari digna nō i ē multitudine annoꝝ: sed i maturitate morum quā assecutus ē iustus: licz fuit iuuenis etate iō subdit.

(d) Cani sūt sensus hois. s. iusti: qz sunt honesta te maturi.

(e) Et etas senectut⁹ venerabil.

(f) Vita immaculata. siue breuis fuerit siue lōga. Cōsequēter ponit alia cōditio iusti circa morientis: qz hoc expit de cōsultio impioꝝ. a q̄ posset peiozari ꝓpter variabilitatem liberi arbitrij: ꝓpter qđ accelaratio sue mortis videt signū diuine dilectōnis: 7 hoc est qđ dicitur.

(g) Placēs deo cū. 7 ꝓz ira paucis exceptis que discurrent.

(h) Me malicia. i. ꝑuerte mali mutarent cum violentia tormentoꝝ. (i) Aut ne fictio. i. hypocrite decipet eum. p apparentiaz boni. (k) Fascinatio. n. Est aūt fascinatio ꝓprie illusio sensuū: si tractū ē hoc nomē ad significandū oēm deceptōem. (l) Nugacitatis. i. verbositatis ornate. (m) Obscurat bona. qz frequēter facit ea apparere mala. (n) Et incōstantia cōcupiscentie transuertit sensum. qz vehementia passiōis puertit iudiciū rōnis: 7 maxime in simplicibus in quibus minus viget rō: iō subdit: Sine malicia.

(o) Populi aūt. Hic ꝓpr ponit defectū impioꝝ: 7 primo q̄tū ad intellectū dicens: Populi aūt. i. insipientes quoꝝ ē maior multitudo vt ꝓdictū ē. (p) Videntes iustū. morte ꝓoccupatū. (q) Et nō intelligētes. q̄ sit receptus in refrigerio vt ꝓdictū ē: qz nō credunt aliā vitā post istam. (r) Nec ponentes in ꝑcordijs. i. in interioribus mentis. (s) Talia. s. Dei gratia dei 7 misericordia ē in sanctos eius. in pñti vita.

(t) Et respectus. diuine dilectionis. (v) Super electos illius. in futura. (x) Cōdemnat autē iustus cū. Mā recordatio sue iusticie oñdit iniquos cōdemnabiles. (y) Videbit. n. finez sapientis morte ꝓuenit. (z) Et nō intelli. qđ cogi. de illo deus qz nō crēdunt beatitudinē futuram quam deus dispositi ei dare.

(a) Et quare minuerit illū de⁹. hzcuiādo vitā eius: cuius rōnes sūt supius tacte. (c) Videbūt. n. 7 ptēnēt. reputāt. n. fatuos 7 insanos et ponētes se morti ꝓ iusticia.

(d) Illos aūt deus irridebit. i. derisibiles oñdet in morte. (e) Et erunt post hec. i. post delicias 7 honores b⁹ vite.

(f) Decidētes sine honore in manu de monū.

(g) Et in cōtumelia inter mortuos imppetuū. Lu. xvi. Mortuus aūt ē dines 7 sepultus ē in inferno. 7 sic ꝓiuatur honore iustoꝝ quoꝝ aie ad reqes deferuntur ꝓ obsequium angeloꝝ vt ibidē dr:: Factū est aūt vt moreret mē dicus 7 portaretur ab angelis in sinuꝝ abrae.

(h) Qm. disrūpet illos. aias a corpibus separando.

(i) Inflatos superbia. (k) Sinevoce. qz nō potuerūt se defendere vel excusare. (l) Et cō mouebit illos a fūdamētis. i. ab amicis carnalibus 7 bonis terrenis quib⁹ inuitebantur sicut domus fundamento

(m) Teniēt in cogi. pecca. suoꝝ timidi. sicut dr de antiocho cypbane .ij. machabeoꝝ. ix.

(n) Et traducēt illos ex aduerso. i. a felicitate tpali ad miseriā sempiternaz.

Tunc stabunt iusti in magna ꝓstantia. (a) Ca. v.

Declarata ꝑeminentia iustoꝝ: 7 deficientia iniquorum q̄tū ad statū futurē. Et primo facit hoc cōiunctim: secundo sepatim: ibi. Ergo errauimus. Circa ꝓmū dz.

(a) Tunc. i. tpe iudicij 7 cōtinuatur mortis iustoꝝ 7 iniqꝝ de qua factus est sermo in capitulo immediate ꝓcedenti: quia qualis in morte quis inuenietur talis in iudicio pñtabit. (b) Stabunt iusti in magna ꝓstantia. q̄ ꝑfecti auctōre iudicabunt. (c) Aduersus eos q̄ se angusti. inferēdo eis nocumentū in ꝑsonis. (d) Et qui abstu. labo. corū. eis nocendo in rebus ꝓssessis. (e) Videntes turbabunt cū. qz videbunt iustos gloriosos in corpe 7 ania qđ nullo mō credidērūt futurū. (f) Dicentes intra se penitētiā agentes. infructuosam tm: tum qz erit extra statum meriti 7 demeriti: tū qz nō erit ꝓpter offensam dei: ꝑ ꝓpter duritiā flagelli. (g) Hi sūt q̄s habu. ali. in derisū. s. in vita pñti. (h) Et in similitudine impioꝝ. qz impioꝝ ꝑātes aliquib⁹ ponebāt fideles ꝓ exēplo vitādos: ita miser fies sicut talis ꝓphanus vel iust⁹. (i) Nos insensati. ꝓ ignorantiā futuroꝝ bonoꝝ. (k) Vitā il. elti. insaniā. eo q̄ cōtēnebāt tpalē felicitatē. (l) Et finē illoꝝ sine honore. qz

moriebant in cõceptu pñtis vite. ¶m Ecce qũo opu. sunt inter fi. dei. i. inter angelos ad quos pfonũ tic erũt assumpti. ¶n Ergo errauimus. Hic pñr ponit iustoꝝ eminentia ꝛ iniqrũ miseria s. patim: ꝛ pio ponit iniquorũ miseria. secõdo iustoꝝ eminẽtia: ibi. Justi aũt. Circa primũ dr in pſona dãnatoꝝ ũ. a veritate redarguto ꝝ.

¶n Ergo errauim⁹ a via veritatis i mũdo. ¶o Et iusticie lumen nõ lurit nobis. Is aũt lucebat oĩbus quãtũ erat ex pte sui: nã diuini instinctus ad bonũ cõiter fiunt oĩbus. Sz alicĩ eos recipiunt ꝛ sequũt alĩ vo repellũt: eo sic nõ fiũt eis ad corũ vtilitatẽ: ꝛ magis ad dãnatiõem. Et codẽ mõ intelligẽdũ ẽ qõ subdit.

Et sol intelligentie nõ. ¶p Lassati sumus in via iniqtatis nõ. Nã frequẽter plus laborant boies ad pficiendũ sua pecca ta q̃ iusti ad iusticie opa: sicut ptz ꝺ fornicatore vel adultero q̃ maioribus laboribus ꝛ picul' se exponit ad babẽdũ intentus: Is frequenter deficiat q̃ bonus religiosus i surgendo ad matutinũ plurib⁹ nocẽtibus ad deũ laudandũ.

¶q Quid nobis p fuit superbia nõ. q. d. imo nihil: ꝛ multũ nocuit. ¶r Trãsierunt oĩa illa tãq̃ umbra. que statim deficit. ¶s Et tanq̃ nũcius pcurrẽs q̃ statim daꝝ obliuioni. Et tanq̃ nauis nõ. Sequit.

¶t Pleq; semitã carne illius. Est aũt carina media pars nauis q̃ latior ẽ ꝛ grossior. ꝓter qđ eius vestigiũ deberet diutius appere ꝛ tñ statim disparet p̃ nauis trãsitũ.

¶v Aut auis nõ. sequitur: Aerberas leue ventũ. i. aerem ꝛ patẽt cetera vsq; ibi. ¶x Sic nos nati continuo desinimus eẽ. ꝓter pponẽm ex ꝓrarius elemẽtis hõ natus statim tendit ad corruptiõem mortis: nã calor naturalis cõtinue ꝙsumit humidũ radicale in quo cõsistit vita: qđ fm medicos p nutrimentum nõ restauraꝝ: fm ꝺo pbos naturales restauraꝝ: ꝛ nõ fm equiualentiã: vt dr. ij. de generatõe: ꝛ sic necessario tandẽ sequit corruptio sicut vinuz cui imponit modicũ aque ꝙcurrit illãm seipm: tñ efficit minus forte: ꝛ si ꝓtinue apponaꝝ tandẽ vinũ corrumpit ꝛ efficit aqua. ¶y Et virtutis quidẽ. i. stabilitatis.

¶z Nullũ signũ va. ostẽ. ꝛ tñ defectõis: iõ subdit.

¶a In malig. aũt nra ꝙsumpti sumus. ꝺr aũt malignitas q̃ mala ingeritas q̃ ꝙsistit in ardore concupiscentie in qua ꝙsumunt iniqui. Nã luxuriosi ꝙsumũt igne carnalis cõcupiscẽtie: cupidi igne auaricie: superbi igne ambitiõis mũdane glorie. ¶b Talia dixerunt in inferno nõ. nã in eis remanet remorsus ꝙsciẽtie q̃ ẽ pena valde magna.

[m] Ecce qũo cõputati sũt int filios dei: ꝛ int scõs sors illoꝝ ẽ. Ergo errauim⁹ a via veritatis: ꝛ iusticie lumẽ nõ lurit nob⁹: ꝛ sol intelligẽtie nõ ẽ ort⁹ nobis. [p] Lassati sumus in via iniqtatis ꝛ pditõis: ꝛ ambulauimus vias difficiles: vias aũt dñi ignorauimus. [q] Quid nob⁹ pfuit superbia: aut diuitie ꝙ iactãtia quid ꝓfuit nob⁹? Trãsierũt oĩa illa tãq̃ umbra: [r] ꝛ tãq̃ nũcius pcurrẽs. Et tãq̃ nauis q̃ ptransit fluctuãtẽ aquã cui cũ ꝓterierit nõ est vestigiũ iu enire: neq; semitã carine illius in fluctib⁹ aut auis q̃ trãsuolat i aere cui⁹ nullũ iuenit argumẽtũ itineris illi⁹: ꝛ tm sonit⁹ alaꝝ verberãs leue vẽtũ: ꝛ scidẽs ꝙ vim itineris aerẽ: ꝓmotoꝝ alis trãsuolauit: ꝛ p⁹ nullũ signũ inuenit itineris illi⁹: aut tãq̃ sagitta emissa in locũ destinatũ: diuisi⁹ aer ꝓtinuo in se reclusus est vt ĩgnet trãsiꝝ illi⁹: [s] sic ꝛ nos nati ꝓtinuo definimus eẽ: [t] ꝛ virtutis q̃dẽ nullum signũ valuim⁹ ondere: [u] i malignitate aũt nra ꝙsũpti sum⁹ [v] Talia dixerũt in inferno hi q̃ peccauerũt: [x] qm̃ spes impi⁹ tãq̃ lanugo ẽ. i. flos tribuli q̃ statim a vẽto tollit. Et ad idẽ ponit exẽplũ de spuma aque ꝛ fumo: ꝛ hospite vnius diei: q̃ statim dissipant ꝛ daꝝ obliuioni: ꝛ sic apparet defectibilitas impioꝝ. [c] Qm̃ spes impũ. q̃ figit in bonis tpalibus.

[d] Tãq̃ lanugo ẽ. i. flos tribuli q̃ statim a vẽto tollit. Et ad idẽ ponit exẽplũ de spuma aque ꝛ fumo: ꝛ hospite vnius diei: q̃ statim dissipant ꝛ daꝝ obliuioni: ꝛ sic apparet defectibilitas impioꝝ. [e] Justi aũt. Hic cõsequenter ponitur segregatim stabilitas iustorũ cuz ꝺr: Justi aũt imppetuuz viuẽt. vita glie.

¶f Et apd dñm ẽ merces eoꝝz. a quo sperãt pmiari nõ a mundo. ¶g Et cogitatio eoꝝ apd altissimus. ad ꝙ bonoꝛẽ ordinãt facta sua.

¶b Ideo accipient regnũ decoris. i. celestis glorie vbi nihil est turpe. ¶i Et dyadema speciei ꝺ mãu dñi ꝛ quã texterat sua tegz eos: ꝛ brachio scõ suo tegẽt illos. [m] Et accipiet armaturã zel⁹ illi⁹: [l] ꝛ armabit creaturã ad vltiõz inimicoꝝ. Jnduet ꝓ toracẽ iusticiã. ꝛ assumet scutũ inexpugnabile eq̃tatẽ: [a] cuet aũt dirã irã i lãceã: [o] pugnabit cuz illo ozbis terraꝝ ꝛ insensatos. [b] Jbunt directe emissiões fulguꝝ: [c] ꝛ tãq̃ a bñ curuato arco nubiũ ex terminabunt: ꝛ ad certũ locũ ifiliẽt. [d] Et a petrosa ira armaturã zelus illius nã ex zelo iustitie, pcedit ad punitõem maloꝝ. ¶n Et armabit creaturã ad vltiõem inimicoꝝ. nam omnis creatura infert reprobis nocumentum. ¶o Jnduet ꝓ toracẽ iusticiam. a qua non poterit deflecti cum ipe sit regula iustitie.

¶p Et accipiet ꝓ galea iudicium certũ. nam iudicando non põt decipere. ¶q Sumet scutũ inexpugnabile equitatem. que ita erit euidens q̃ nullus eam poterit impugnare.

¶r Acuet autem iram viram. i. vindictã suam cui nullus poterit resistere.

¶s Et pugnabit cũ illo ozbis terraꝝ contra insensatos. nam omnibus creaturis vtetur ad afflictiõem reprobor um: sicut econuerso omnes creature cedent ad gloriam electoꝝ.

¶t Jbunt directe emissiões fulgurũ. ad afflictionem maloꝝ. ¶v Et tanq̃ a bene curuato arcu nẽ. quãto emi plus arcus curuat tanto grauius ferit: ꝓ hoc vestigiat q̃ punitio maloꝝ erit grauissima. ¶x Et a petrosa ira. i. ab ira ꝓi qui dicit petra. j. Cõinth. x. Petra autem erat xp̃c. ꝛ hec expositio videtur magis mystica q̃ literalis: iõ ꝺr aliter. ¶z Et a petrosa ira. i. ab ira dei q̃ ꝺr petrosa: nõ formalr ꝙ effective in quantum

mittit lapides grādinis:ō subdit. ℣r Plene mittē tur grādines.plene.i.pfecte. ℣y Et cādescet illos aq̄ maris.q̄ candēs aparet q̄n mare ē turbatū. ℣z Cōtra illos stabit spūs virtutis.i.vētus vehemēs. ℣a Et ad heremū.i.inhabitabilē locū. ℣b Perducet oēm terrā iniq̄tatis illoz. Hāigne cōflagratōnis purgabunt elementa,pter iniq̄tatē factas in illis. ℣c Et malignitas euertet sedes potētiū. ℣pē supbiā ipoz.

℣1 Ca.vj.

Elioz est sapiētia. Posteq̄ auctor i primo cap. induxit ad amoz ē sapiētie: z postea i mouit errozes circa h ptingētes: z aliq̄a dicta sua ꝛ declarauit.hic cōsequēr ꝛuerti tur ad ꝓpositu z ad appetitū sapiētie inducē. do z primo ad h̄ inducit: secūdo qualiter acquiratur ondit:ibi. Quid ē sapientia. Prima i duas:nā primo inducit ad sapiētiā,pter cōsecutōnē boni:ibi. Ad vos ergo reges

[a] plene mittēt grādies[b] z cā uescet i illos aq̄ mar[c]: z flumia ꝛcurrēt duriter.[d] Contra illos stabit spūs virtutis z tāq̄ turbo vēti diuidet illos:[e] z ad heremuz [f]ꝛducet oēs trā iniq̄tat[g] illoz z malignitas euertet sedes potentiū. ℣Ca.vj.

[a] Elioz ē sapia q̄ vires z vir[b] ꝛcudēs q̄z fortis.[b] Audite ḡ reges[c] z intelligite:[d] discite iudices finiū terre.[e] Prebete aures[f] vos q̄ tinetis mlt̄itudines[g] z placetis vobis in turbis natōnū[h] q̄m data ē a dño p̄tās vobis:[i] z virtus ab altissimo: [k] q̄ interrogabit opa vīa:et cogitatões scrutabit:[l] q̄m cū eētis ministri regni illi[m] nō recte iudicastis nec custodistis legē iusticie neq̄ fm volūtatē ꝛi ambulastis[n] Horrēde z cito apparebit vobis:[o] q̄m iudicium durissimū in his[p] q̄ plunt fiet[q] Exiguo.n.[r] ꝛcedit misericordia[s] potētes āt[t] potēt tormēta patiēt[u] Nō.n. subtrahet plonā cuiusq̄[v] dñs q̄ ē oīm dīnator:[w] nec verebit[x] magnitudinē cuiusq̄:[y] q̄m pusillū z magnū ipe fec:[z] z equalit ē illi cura ꝛ oibus.[a] Fortioribus āt fortior instat cruciatio[b] Ad vos ergo reges sī hi fmões mei: vt discatis sapia[c] z ne excidat[d]. [e] Qui.n.custodierit iusticiaz:[f] iuste iudicabūt: [g] q̄ didicerit iusta[h] inuenīet q̄d rñdeāt. Cōcupiscite ḡ fmões meos: z diligite illos[i] z hēbitis disciplinā.[k] Clara ē z q̄ nūq̄ marcescit sapia:[l] z facile vidēt bis q̄ diligūt eā.[m] z inuenīt ab his q̄ q̄rūt illā. [n] Preoccupat q̄ se concupiscūt: vt illis se prior ostendat. Qui ve luce vigilauerit ad illam non laborabit assidēt ē em illā foribus suis inuenier[o] Cogitare ḡ ō illa

Circa primū inducit principalr reges z principes ad sapiam z alios ꝓsecutue: q: sicut dem ē supza in principio libri:sicut sapientia necessaria ē in supioribus vt bene regant:ita suo mō coꝛrespondet in inferioꝛib⁹ vt bene obediāt.Dicit ergo. ℣b Audite ergo reges.audite coꝛpis. ℣c Et intelligite.aure mentis. ℣d Discite iudices finiū terre.q: non potestis bene diceꝛe ni si prius discatis. ℣e Prebete aures. ad voluntarie audiendū. ℣f Vos qui cōtinetis multitudines.eas regendo. ℣g Et placetis vobis in turbis natōnum .i. delectamini i regimie caꝛ. ℣h Q̄m ē data ptās a dño vobis.cuius in hoc ēstis vicarij. ℣i Qui interrogabit opa vra.i. illa discutiet vsq̄ ad minia:approbando bene acta z puniendo mala:ō sequit.

℣k Q̄m cū effectis ministri regni illius. astricti ꝛe iure ad sequendū leges eius. ℣l Non recte iudicastis. ꝛ leges eius reliquistis male iudicando z male iudicado:ideo subdit. ℣m Horrende z cito apparebit vobis.i moꝛte que non tardat. ℣n Q̄m iudiciū durissimū.i. pena grauissima. ℣o In his q̄ plunt fiet.q: quāto status altioꝛ tāto cālus grauioꝛ: z p q̄ns maioꝛi pena dignioꝛ. ℣p Exiguo ēm.i.homini qui status z pue scientie. ℣q Cōcedit misericordia.q: talis vt cōmuniter peccat ex ignoꝛantia. ℣r Potentes aūt.stat⁹ dignitate z scientie magnitudine. ℣s Potēter ꝛmēta patient.i.sustinebunt grauissima tormenta rōne iā dicta. ℣t Nō.n.subtrahet plonā cuiusq̄.quātūcunq̄ sit pauꝑ. ℣v Dñs.a bono sibi ꝛebito.

℣x Nec verebitur.i.timebit.
℣y Magnitudinē cuiusq̄.i.quin ꝛebite puniat eum.
℣z Q̄m pusillū z magnū ipe fecit.sicut.n.ex diuersis gradibus creaturaꝝ resultat pulcritudo vniuersi: z sic ex diuersis gradibus boim resultat pulcritudo reipublice.

℣b Et equaliter ē illi cura de omnib⁹ ista cura idē ē q⁹ puidentia. Si vo accipiaē actus diuine puidentie,p ut ē in mente diuīa sic nō est ibi aliqua distinctio nāvnico actu puidet oibus creaturis.si aūt accipiaē effectus exteriοꝛ: sic ē ibi distinctio tm̄ est ibi equal ꝓportōnis:nāvnicuiq̄ rei pꝛouidet fm coueniētiā sue nature. Creaturis aūt intelligibilib⁹ q̄ mereri possint z demereri,puidet super hoc penā z gloriam fm meritoz z demeritoꝝ exigētiam:ideo subdit.

℣c Fortioꝛib⁹ aūt fortioꝛ instat cruciatus. nam casus coꝛ grauioꝛ ē:et p q̄ns grauioꝛ tormento dignus.

℣d Ad vos ergo. Hic q̄ntr inducit ad sapientiā,pter ꝓsecutōem boni:z primo ponit suam inductōem:secundo remouet quādā obiectōem ibi clara ē.tercio infert intentā cōclusionē:ibi.Cogitare ergo.

Circa primū dr.

℣d Ad vos ergo reges sunt bi sermones mei.s.principalr z cōsecutiue ad subditos vt dictū ē in principio huius capituli. ℣e Et ne ercedatis.curiose pscrutando diuina circa que est ,p ie sapientia:,pter qd dr:Eccl.xij. Q̄ plꝰ sapere q̄ oportet:sed sapere ad sobrietatē. Vel aliter.

℣e Et ne excidatis.duriꝰ debito poꝑes tractando ꝑ qd subdit. ℣f Qui.n.custodierint iusticiā.tenendo debitā mensurā. ℣g Iuste iudicabunt.a dño q̄ iuder est oīm. ℣h Et qui didicerint iusta.fm leges diuinas z humanas. ℣i Inuenient quid respondeant.cū interrogatur de iusticia.homines em recurrunt ad iudices sicut ad ius animatū vt dr.y.Etbi.Cetera patent.

℣k Clara ē.Hic q̄ntr remouet quandā obiectōem seu excusatōem qua posset aliquis dicere q̄ acquisito sapiētie ē nimis difficilis,pter qd facit boies sese retrahere:,pter hoc istud remouet dicens: Clara est z que nunq̄ marcescit sapientia.,pter qd visibilis ē oculis mentalibus sicut sol oculis coꝛpalibus z hoc ē verū q̄ntum ad prima p̄ncipia omnibus p se nota:sicut dicit phs.ij.metaph.q veritatis cognitio ptim est facilis:ō subdit.

℣l Et facile videt ab his qui diligunt eā.nā affectus trahit intellectū ad interioꝛa sapientie. ℣m Et inuenit ab his qui q̄erunt illam.per exercitium lectōnis z studium oōnis. ℣n Preoccupat qui se concupiscunt ꝛc. per h̄ intelligitur q̄ querentes dicto modo sapientiā in illa,pfi ciūt in breui plusq̄ credebāt. ℣a Cogitare ergo de illa Hic q̄ntr infert intentā cōclusionē.q. querere diligenter

sapiam ẽ optimũ dicens: Cogitare ergo de illa. p sanctas cogitatões. a Sensus ẽ ꝓsũmatus. i. perfectus.

b Et qui vigilauerit. ꝑpter illã bñdã. c Cito erit securus. de possessione eius. d Ꝯ dignos seipa circuit. ẽ. repetitio est suie ꝓmisse per alia ꝟba ad maiorez expssionez. Illã per hoc intelligiẽ velox pfectus in illis q̃ sapiẽtiã querũt feruẽter ꝛ debito modo.

e Et in omni ꝓuidentia. i. in omnib⁹ agibilibus bũanis

f Occurret illis. eos dirigendo.

g Initiuz. n. illi⁹ scz sapientie. h Certissima ẽ disciplina cõcupiscẽtia. qua quis desiderat doceri a deo et docendus sanctis.

i Cura ergo disciplineꝫ. i. eius cõcupiscẽtia. k Dilectio ẽ sapientie.

l Et dilectõ. sapie

m Custodia legũ illi⁹ ẽ. ꝑter qđ concludit apls Rom. xiii. Plenitudo ergo legis ẽ dilectio.

n Custoditio aũt legũ ꝓsũ. incoꝛ. est. scz spũalis peccati q̃ fm Aug. peccatũ ẽ transgressio legis diuine. o Incoꝛruptio aũt. i. puritas a peccato facit eẽ primũ deo: ꝑ similitudinẽ ad ipm qui ẽ sanctussanctoꝝ: ꝛ sic vlterius a primo ad vltimũ cõcludit. p Cõcupiscẽtia itaq; sa. dedu. ad reg. ꝑpet. q̃a faciet regnare cũ deo cuius regni nõ erit finis. ꝛ conclusionẽ suã applicat ad ꝓpositũ dicens. q Si ergo delectamini sedibus. iudicantiũ. r Et sceptris. dñantiũ.

s Diligite sapiẽtiã vt imꝑpetuũ regnetis. i. vt a tpali regno ad eternũ transeatis. t Diligite lumen sapientie sine quo in factis vris dirigi nõ poteritis. v Quid ẽ aũt sapientia. Postq̃ auctor ad sapientiã acquirẽdã induxit hic oñr ostendit qualiter haberi possit: tñ ad intellectum dicendoꝝ aliqua sunt hic ꝓnotanda. Primuz ẽ q̃ auctoꝛ hic loquit i ꝑsona salomonis vt patebit. et nono cap. cui ꝓtinuaẽ litera. ab hoc loco. In salomone ẽo fuit duplex sapientia infusa. Pria fuit cognitio creaturarũ b⁹ mundi que lz p inuestigatõem rõnis ꝛ studii exercitiũ possit acq̃ri. hoc tñ ẽ ptialiter ꝛ diminute: nã vnus hõ non pot oẽs scientias sic acquirere: fi vir eius vita sufficit ad vnã sufficienter acquirendã. Ité ad hoc requirit magnus tractus tpis vt ptz: ꝛ hoc mõ acquirit cũ erroribus multis: qđ ꝑz p aristotelẽ qui inter alios ꝑhos ẽ famosior ꝛ tñ in pluribus errauit: vt de mundi eternitate: de numero intelligentiaꝝ ꝛ eaꝝ felicitate: vt ꝑz. xii. metaphy. Salomõ aũt hãc sapiam habuit ex infusione: vt ꝑz. xii. Regũ. iii. ꝑter qđ nõ habuit eã diminute fi integraliter: q̃ vi ꝑfecta fl opa: Deutero. xxxii. nec p tractũ tpis fi in instanti in quo fit infusio dei: nec cũ admixtõe erroꝝ. qui a deo eẽ non ꝑsit: ista tñ sapia salomonis fuit ciusdẽ rõnis cũ illa que p acquisitõem ꝑt eẽ in alijs: sicut oculus formatus p naturã ꝛ data p miraculũ fuit ciusdẽ rõnis. nec obstat q̃ in alijs acquirit cũ admixtõe erroꝝ vt deꝫ. nam hoc ptingit ꝑ accidens ex indebita reductiõe ꝓncipioꝝ ad cõclusiones matime remotas: qđ aũt ẽ p accidens nõ variat ꝑfm nec cadit sub arte. Alia ẽo fuit i salomõe sapia infusa a qua nõ attingit facultas rõnis que ptinet ad cognitõem ꝓbetice: nã aliquos psalmos ꝓbetice cõposuit: vt dicit hiero. in ꝓlogo sup lib. tũ psalmoꝝ. Libruz etiam cantico. rũ ꝓbetice scripsit sicut deꝫ fuit ibidẽ fm expositores hebraicos ꝛ latinos. Cũ igr salomon bicloquaẽ vt dictũ ẽ p cõsequens vꝫ q̃ loquaẽ de sapientia. put fuit in ipo. Ité sciendũ q̃ ois sapientia creata ꝛ maxime illa

[a] sensus ẽ ꝓsũmat[b] ꝛ q̃ vigilauerit. ꝑpter illã: [c] cito erit securus. [d] Ꝯ dignos se circuit ipa grẽs: ꝛ in vijs suis oñdet se illis hilariter: [e] ꝛ in oi ꝓuidẽtia [f] occurret illis. [g] Initiũ. n. illi⁹ [h] certissima ẽ disciplie ꝑ cupiscẽtia. [i] Cura [k] disciplie [l] dilectio ẽ: et dilectõ [m] custodia legũ illi⁹ [n] Custoditio aũt legũ cõsũmatio incoꝛruptois ẽ: [o] incoꝛruptio aũt facit eẽ primuz deo. [p] Cõcupiscẽtia itaq; sapiẽtie deducet ad regnũ ꝑpetuz. [q] Si g̃ delectamini sedib⁹ ꝛ sceptris o reges populi: [r] diligite sapiam vt imꝑpetuũ regnetis. [s] Diligite lumen sapie: oẽs q̃ pestis

plis. [v] Quid ẽ aũt sapia: [t] q̃ ꝙ ad modũ facta sit: [v] referã: ꝛ nõ abscõdã a vobis sacra dei: [x] ꝑ ab initio nativitatis inuestigabo: [a] ꝛ ponã i lucẽ [b] sciam illã: [c] ꝛ ñ ꝑteribo ꝟitatẽ: [d] neq; cũ inuidia tabescente iter habebo [e] qm̃ talꝝ hõ nõ erit ꝓticeps sapie [f] Multitudo aũt sapiẽtiũ: sanitas ẽ orbis terraꝝ: [g] et res sapiẽs ꝑ stabilimẽtũ ẽ. [h] Ergo accipite disciplinã ꝑ sermones meos: ꝛ prderit vobis. Ca. vij.

[a] Ꝯm quidem et ego mortalis homo similis oib⁹ ꝛ generi terreno illi⁹ q̃ ꝑ fact⁹ ẽ: [b] et in vẽtre mris figurat⁹ sũ caro: [c] trecẽ

ꝑfectus. Ideo ꝓnr accedit ad tractatum: ꝛ quoniam in sequentibus plura dicturus ẽ de sapientia sua ad remouendum notam superbie: primo declarat humilitatem nativitatis sue: secundo excellentiam ꝛ acquisitõnem sapiẽtie sicut ꝓmiserat capitulo precedenti dicens. Quid est autem sapientia ꝛc. secunda ibi. Propter hoc optaui. Circa primũ dicit. i Sum quidez ꝛ ego homo mortalis ꝛc. si enim adam stetisset in originali iustitia generasset filios similes. f. sibi: potentes nõ mori: fi qz propter lapsum ꝑ peccatum fuit necesse mori: sic homines ab eo descendentes habent necessitatem moꝛiẽdi. k Et in vẽtre mris figurat⁹ sũ caro. ꝑ ꝟtutẽ formatiuã. l c Decẽ mẽsiũ tpe. aliqui. n. pueri nascunt

ciat se ex dono dei cã habuisse. z Et nõ absc̃odam a vobis sacra dei. i. eius secreta imbi revelata.

z Sed ab initio nativitatis mee inuestigabo. ynõ in principio scꝛiptis capituli tractat de sua conceptõe ꝛ nativitate. a Et ponã in lucẽ. i. in evidenti.

b Scientiã illius. studiosis tñ: ꝛ nõ negligentibus.

c Et nõ ꝓtenbo veritatẽ. omittendo de cõtingentib⁹

d Neq; cum invidia tabescente iter habebo. talenti a deo mihi ꝛaditum absc̃ondendo. e Ꝯm talꝝ. sapientie. f. divine. nam ens divinũ non est natũ invidere. f. metaphisice.

f Multitudo aũt sapientiũ sanitas est orbis terraꝝ. nam sicut per sanitatẽ bene disponit corpus ad crescendũ opa sibi cõuenientia: sic per sapientes bene disponit orbis ad exercendum ea que sunt humano generi cõuenientia.

g Et res sapiens populi stabilimentuz est. in bono. nam sicut caput bene disp̃ositũ influit mẽbris sensum ꝛ motũ bene ordinatũ. sic res sapiens subditos suos dirigit ad cõe bonũ ꝛ sic finaliꝫ concludit.

h Ergo accipite disciplinã ꝛc. ꝛ patet.

Caplin. viij.

Ꝯm quidez ego hõ mortalis. Idẽ ꝓnr accedit ad tractatum: ꝛ quoniam in sequentibus plura dicturus ẽ de sapientia sua ad remouendum notam superbie: primo declarat humilitatem nativitatis sue: secundo excellentiam ꝛ acquisitõnem sapiẽtie sicut ꝓmiserat capitulo precedenti dicens. Quid est autem sapientia ꝛc. secunda ibi. Propter hoc optaui. Circa primũ dicit. a Sum quidez ꝛ ego homo mortalis ꝛc. si enim adam stetisset in originali iustitia generasset filios similes. f. sibi: potentes nõ mori: fi qz propter lapsum ꝑ peccatum fuit necesse mori: sic homines ab eo descendentes habent necessitatem moꝛiẽdi. b Et in vẽtre mris figurat⁹ sũ caro. ꝑ ꝟtutẽ formatiuã. c Decẽ mẽsiũ tpe. aliqui. n. pueri nascunt

in mense septimo: ⁊ aliqui in nono: ⁊ alicꝫ in decimo: et isti sunt magis vitales de ꝯb⁹ fuit salomo. ¶ d Coagulatus sum in sanguine. menstruo mris. e ¶ Et semine bois. In generatõe.y. mal. hz virtutẽ activã: ⁊ femina passiua: vt dicit pbs lib⁹ de generatõe aialium. Et iõ in semine ri deriuaꝫ virt⁹ activa ⁊ formativa fetus ꝺ materia a mre mi nistrata q̃ ẽ sanguis menstru⁹.

f ¶ Et delectam to somn⁹ conue miente. puer. n. aniatus adhuc invtero matris ex̃is ẽ quasi do miens.

g ¶ Et ego nat⁹ cõem accepi aerem. tunc. n. puer incipit viuere p̃ q̃uam respiratõem.

h ¶ Et in simili ter facta decidi ex̃a. puer. n. nascens in terram caderet nisi acci petur ab obstetrice: vl̃ ab alia pſona vice eius suppleñt.

i ¶ Et primãvo cem similem omnibus emisi plozans. masculus enim nascens gemendo, pfert a femina vero e quasi cõqueremtes de primoꝝ parentũ transgressione, ꝓter quaꝫ nascunt filij ⁊ filie ire ⁊ miserie. vnde versus. Ois masculus a nascens e femina, pfert. ¶ Dat adam genitor e dedit eua pzior. k ¶ In inuolumentis nutrie⁹ sum q̃ pueri nati inuoluunt̃ pannis ⁊ pellibus: ⁊ postea indumentis: q̃ natura nõ dat eis tegumẽtũ: sicut dat auibus plumas: ⁊ lanas ouib⁹: ⁊ ceteris quidet ꝺ sufficienti tegumẽto. l ¶ Et magnis curis. Cetera vo animalia puo tpe nutriunt̃ a parentib⁹: nã de victu sibi puidere pñt infra breue tpꝰ: sic aũt nõ ẽ possibile in natura humana q̃ le longo tractu tpis indiget nutritõe parentũ anteq̃ necessaria sibi possit acquirere: tuꝫ ꝓter impotentiã corpis: tũ, ꝓter ignorantiã mentis

m ¶ Nemo. n. ex regibus. qui sunt excellentioꝛes i populis. n ¶ Aliud habuit natiuitatis initiũ. q̃ nascũtur impotentes corpe ⁊ ignorantes mente sicut ⁊ ceteri. aia. n. in sua creatiõe ẽ sicut tabula rasa in qua nihil ẽ actu scriptũ. iij. de aia. o ¶ Unus ergo introitus ẽ oibus ad vitã. ꝯtum ad impotentiã ⁊ ignorantiã.

p ¶ Et silis exitus. ꝯtum ad angustiã ⁊ oim̃ spaliũ ex poliatiõem. q ¶ Propter hoc. Ostenso quid salomõ habuit ex natura: hic ꝓñr ondit quid habuit ex sapientia diuinitus sibi data: ⁊ diuidit in duas ptes. nã p̃mo ondit quantũ sibi valuit: secũdo ponit ozdem quaꝫ p ipa habenda ad deũ effudit ca. sequẽti: ibi. Puer erã. Prima in duas: q̃ primo ondit qualis sapientia eũ direxit in vita cõtemplatiua: secũdo in vita activa cõsequẽti. Prima adhuc in duas: q̃ primo describit pfectũ sapientie. secũdo qualiter dirigit in actiꝰ vite ꝺtemplatiue: ibi. Ipe ẽm. Circa primũ dicit.

q ¶ Propter hoc. i. quia natus fui totaliter ignorans vt dictũ ẽ. r ¶ Optaui. sapientie donũ. s ¶ Et datus est mihi sensus. i. donũ sapie ⁊ intellectus: qꝺ aliqñ ꝙ sensum intelligit: sicut cõiter ꝺz: talis bene sentit de tali questiõne. i. bene capit ⁊ intelligit. t ¶ Et inuocaui ꝙ ozdinem deuotã. u ¶ Et venit in me spũs a

mensiũ tpe⁹ coagulat⁹ suꝫ ī sanguie: ex semie bois: f ¶ delectamẽto somn⁹ queñte g ¶ Et ego nat⁹ accepi cões ae rẽ: h ¶ i silr factã decidi terrã: ⁊ p̃mã vocẽ siles oib⁹ emisi plozãs. k ¶ In inolumẽtis nutrit⁹ sũ: ⁊ magnis curis. m ¶ Nẽo. n. ex regib⁹ aliõ habuit natiuitatis initiũ o ¶ Vn⁹ q̃ introit⁹ ẽ oib⁹ advitã: ⁊ silis exit⁹. q ¶ Propter hoc optaui ⁊ datꝰ ẽ mihi sẽsus: r ¶ inuocaui: s ¶ venit in me spũs sapie. t ¶ Et ꝓposui illã regnis ⁊ sedib⁹ ꝛc. u ¶ diuitias nihil ẽ cõparatõne illius. Nec cõpaui illi lapidẽ pciosum: qm̃ oẽ aurũ in

pientie. i. spũs sanctus qui dat sapientiã. t ¶ Et ꝓposui illã regnis ⁊ sedib⁹ ꝛc. Nã excellẽtie tpales ⁊ diuitie naturales ⁊ artificiales cões sunt bonis ⁊ malis ⁊ frequẽti⁹ ꝓcedunt malis q̃ bonis: vt ptz ad sensum: ꝓter qꝺ non sunt vera bona bois: q̃ sic ꝓcederẽt solis bonis: vt diffuse deducit boetⁱ⁹ libro de ꝯsolatõne.

Sapientia vo de q̃ fit hic sermo solis bonis ꝓcedit. pfi cit etiã hominẽ ꝺm excellẽtioꝛe sui ptẽ ꝓter qꝺ bona exteriora ꝛspectu ipius nullius momẽti sunt reputãda.

x ¶ Sup salutem ⁊ spẽm. i. sup sanitatẽ corpis ⁊ ei⁹ pulcritudinẽ.

z ¶ Dilexi illas. q̃ sanitas ⁊ pulcritudo sunt pfectiones corpis: sapiẽtia vo finitis: ⁊ iõ q̃nto aia ẽ melioꝛ corpe tanto sapientia ẽ illis pferenda.

a ¶ Et ꝓposui ꝙ lucẽ habere illã. quia sicut lux corpalis dirigit in corpalib⁹ sic sapiẽtia in spũalibus.

ꝓpatõe illi⁹ harẽa ẽ ꝛrigua ⁊ tãq̃ lutũ estimabit̃ argẽtũ in ꝛspectu illi⁹. y ¶ Sup salutẽ ⁊ spẽm⁵ dilexi illã a ¶ et ꝓposui ꝙ lucẽ habere illam: b ¶ qm̃ inextinguibile ẽ lumẽ illi⁹ c ¶ Venerũt aũt mihi oia bona piter cũ illa: d ¶ innumerabil⁹ honestas ꝙ man⁹ illius: e ¶ letatus suꝫ in oib⁹ qm̃ ãcedebat me ista sapientia: f ¶ ignorabã qm̃ bonoꝝ oim̃ mr̃ ẽ. b ¶ Quã sine fictõe didici: ⁊ sine invidia cõmunico: ⁊ honestatẽ illi⁹ non abscondo. k ¶ Infinit⁹ enĩ thesaurus est hominibus: l ¶ quo quiꝫ sunt: m ¶ participes facti sũt amicicie dei

b ¶ Qm̃ inextinguibile ẽ lumẽ illi⁹. si loquamur de sapiẽtia increata: lumẽ ei⁹ ẽ simpliciter ꝙ oẽm modũ incoꝛruptibile: nã ẽ quoddã necesse eẽ cũ sit idẽ qꝺ ipe ⁊. Si aũt de sapientia creata: sic nõ ẽ incoꝛruptibilis ꝙ oẽm modũ: nã ois creatura põt nõ eẽ ꝙ subtractiõem ꝺi conseruatiõis ipi⁹ dei: sic aũt desinit eẽ ista sapientia ꝙ hoc ꝙ bñs eã temeretur diuine ꝺseruatiõis subtractiõem: tñ eius natura est incoꝛruptibilis: q̃ forma coꝛrumpit̃ dupliꝛ: vno mõ ꝙ coꝛrupt̃ eem subiecti: alio modo ꝙ suum ꝛtrarium: vt dicit pbs libro de morte ⁊ vita. Sapientia vo creata de qua loquimur nõ ẽ coꝛruptibilis ꝙ coꝛruptiõem subiecti cũ sit in aia intellectiua q̃ est incoꝛruptibilis: nec ꝙ suũ ꝛtrariũ: q̃ nõ hz: nã in hac sapiẽtia nõ ꝛsideraꝫ nisi tria lumẽ naturale: intellectus: ⁊ lumẽ diuinũ supinfusum: ⁊ spẽs intelligibiles. Lumen vo naturale intellectus nõ hz ꝛtrariũ: ⁊ multominus diuinũ: silr nec spẽs intelligibiles: q̃ spẽs ꝛtrariꝰ ꝛ in intellectu nõ sunt ꝛtrarie: ⁊ boc mõ lumẽ sapientie create põt dici inextimabile sicut ⁊ incoꝛruptibile.

c ¶ Venerũt aũt mihi oia bona parit̃ cũ illa. qꝺ ps. iij. Reiij. vbi ꝺz q̃ salomõ petiõe sapiam a deo ꝛ solũ illã obtinuit: ⁊ ex illa diuitias ⁊ bonoꝛes sup oes reges.

d ¶ Et innũerabilis honestas ꝙ man⁹ illi⁹. i. ꝙ opa ipius q̃ ꝙ manus designãt: eo ꝙ manus ẽ oꝛganũ oꝛganoꝝ. iij. de aia. e ¶ Et letatus sum. iungaꝫ sic litera: qm̃ ipa sapientia antecedebat me in omnibus ondendo qualr agere deberem. f ¶ Et ignorabã. anteq̃ ipam haberẽ.

g ¶ Qm̃ omnũ bonoꝝ mater est. sed ipa habita ꝛ cognouimus: ideo ꝓmittitur. Venerũt aũt mihi omnia bona pariter cũ illa. sicut filie cũ matre.

h ¶ Quã sine fictõe didici. a deo a quo ipam deuote postulaui. iij. Reg. iij. ⁊ a nathan ꝓpheta cui fui traditus ad erudiendũ. ij. Reg. xij. i ¶ Et sine invidia cõmunico. verbo ⁊ scripto. Nam omnes reges ⁊ sapientes desiderabãt audire sapiẽtia salomonis. Scripsit etiã multa ad nr̃am instructiõꝫ: vnde aliqui eius libri sunt in canone cõputati.

k ¶ Infinitus enim thesaurus est. i. inapꝛeciabilis vt ꝺictum est. l ¶ Quo ꝛvsi sunt. opa sapiẽtie exercendo.

m ¶ Participes facti sunt amicicie dei. tãq̃ conformes

ꝛ in opibus suis q̄ ꝓfitetur cā ē dilectōis. Eccl. xliij. Oē ai al diligit sibi sile ꝛc. ¶a Propter disciplinę dona commendan. s. deo cui sunt vere discipuli. b¶Mihi ãt dedit deus dicere ex sniꝫ ꝛc. i. loq̄ ad bonoze dei ꝛ edificatoꝝ primi sm grãꝫ a dño mihi datã. ¶c Q̃m ipe sapietie dux ē. i. actoꝛ eius.

d¶Et sapientium emendatoꝝ. dona sua in ipis, ꝓt vsũ bonũ augmentando. ¶e In mãu eĩ illius ꝛ nos et sermones nr̃i ꝛc. q̄ nullũ bonũ sine eo agere possum⁹ nec etiã loqui: nec cogitare.

f¶Ipe enĩ dedit Declarata ꝓfessitate sapientie: ille dicit ꝓsequẽter salomõ oñdit qualiter euz diuerit in actibus vite cõtemplatiue ꝛ primo ꝑtũ ad cõtemplatõem reruz supnaturaliũ: secundo supnaturaliũ: ibi. Est. n. in illa. Circa primũ dicit:

¶f Ipe. n. dedit mihi hoꝝ. que sunt in natura.

¶g Scientiã verã sine admixtõe falsitatis que a deo ñ põt ee: scientia ꝯ de talibus acquisita frequenter habz aliqua falsa admixta: vt dixi ē supza. ¶b Vt scias dispositionem oꝛbis terraꝝ. ꝑtũ ad situ corꝓoꝝ celestiũ ꝛ elementariõ. b¶Et virtutẽ elemẽtoꝝ. ꝑtũ ad ea que põt fieri ꝑ virtutes coꝛ. ¶i Initiũ ꝛ cõsumatõem ꝛ medietatẽ ꝓpoꝝ. Dicit ergo. n. annus in quatuoꝛ ꝑtes. s. ver: estatẽ autũnũ ꝛ hyemẽ. ꝛ quodlibz istoꝝ hz certũ ꝓncipiũ: medium: ꝛ finẽ. k¶Alicissitudinũ permutatões. s. de calore in frigus ꝛ econuerso: ꝛ de die in noctẽ ꝛ bnõi. ¶l Et cõsumatões tpoꝝ. quelibet. n. res generabilis hz certã qoditõ ꝑ quã augmẽtat: decrescit ꝛ tandẽ corrũpit.

¶m Anni cursus. ꝓ menses hebdomadas ꝛ dies.

¶n E: stellaꝝ dispõnes. ꝑtũ ad sitũ planetaꝝ ꝛ eoꝝ cursum: ꝛ silr octane spere in qua sunt stelle fixe. ¶o Statuas ai alii. quoꝝ spẽs ꝛ mores sunt ualde diuersi.

¶p E: iras bestiaꝝ. nã aliq̄ sunt alijs ferociores.

q¶Q̃m ventoꝝ. nã aliqui sunt sereni alq̄ pcelloſi ꝛ alicꝫ egrotatini ꝛ aliqui sanatiui. ¶r Cogitatiões hoim. que possunt cognosci dupliꝫ. Uno mõ ꝑ certitudinẽ: ꝛ hoc mõ cognosci nõ põt nisi diuia reuelatõe. ꝓter qõ hec cognitõ nõ ꝓtinet ad cõtẽplatõz q̄ ē rerũ naturaliũ. Alio mõ põt cognosci ꝑ cõiecturã ex signis exteriozibꝰ: ꝛ sic sapientes hoies ꝛ cogitatiõibus alioꝝ frequẽter cõiecturãt ꝛ de talibus cogitatõe loquit̃ hic salomon. s¶Differẽtias vgultoꝝ. i. arboꝝ quarũ sunt multe spẽs ꝛ varie virtutes: ꝛ alia q̄ crescũt in regionibꝰ calidis: alia in frigidis. ¶t Et virtutes radicũ. diuersaꝝ herbaꝝ. v¶Et quecũq̄ sunt abscõsa. sicut virtus ꝯ quã magnes trahit ferrũ ē abscõsa hoc mõdo. Iz videãt effectũ: notitia istoꝝ ꝛ supradictoꝝ salte ꝑ magna pte data fuit salomoni ꝑ infusionẽ vt dictũ est supza. ¶ subdit. ¶x Oim. n. artifex docuit me sapiẽtia. ¶ō potuit docere salomonẽ effectus suoꝝ naturã.

y¶Est. n. in illa. Hic oñr oñdit salomõ qualr sapiẽtia dixerit eũ in supnaturali ꝓfectatiõe. Et ꝓ diuidit in duas ptes: nã ꝓio declarat vtutẽ increate sapientie: secũdo qua

ª ꝓpter disciplię dona ꝓmẽdati. ᵇ Mihi aũt dedit deus dicere ex sniꝫ ꝛ psumere digna hoꝝ q̄ mihi danꝫ. ᶜ q̄m ipe sapie dux ē: ᵈ ꝛ sapietiũ emẽdatoꝝ. ᵉ In mãu. n. illꝰ ꝛ nos ꝛ sermones nr̃i: ᶠ ois sapiẽtia: ꝛ opeꝝ scie disciplia ᶠ Ipe. n. dedit mihi horũ q̄ ſt ᵍ sciam verã: ʰ vt sciaz dispositõz orbis tꝛaꝝ: ⁱ ꝛ virtutes elemẽtoꝝ: ᵏ initiuz et ꝓsumatõz ꝛ medietatẽ tẽpoꝝ ˡ vicissitudinũ ꝑmutatões: ꝛ ꝓsumatões tẽpoꝝ ꝛ moꝝ mutatões: ᵐ diuisiones tẽpoꝝ: ⁿ anni cursus: ᵒ ꝛ stellaꝝ dispositões: ᵖ naturas aialiũ: ᵖ ꝛ iras bestiaꝝ: ᵍ viz vẽtoꝝ ꝛ cogitatões hoim: ˢ oras virgultoꝝ: ꝛ vtutes radicũ: ᵒ ꝛ q̄cũq̄ ſt abſcõſa

ª ꝓpter disciplię dona ꝓmẽdati. ᵇ Mihi aũt dedit deus dicere ex sniꝫ ꝛ psumere digna hoꝝ q̄ mihi danꝫ. ᶜ q̄m ipe sapie dux ē. ᵈ ꝛ sapietiũ emẽdatoꝝ. ᵉ In mãu. n. illꝰ ꝛ nos ꝛ sermones nr̃i: ᶠ ois sapiẽtia: ꝛ opeꝝ scie disciplia ᶠ Ipe. n. dedit mihi horũ q̄ ſt ᵍ sciam verã: ʰ vt sciaz dispositõz orbis tꝛaꝝ: ⁱ ꝛ virtutes elemẽtoꝝ: ᵏ initiuz et ꝓsumatõz ꝛ medietatẽ tẽpoꝝ ˡ vicissitudinũ ꝑmutatões: ꝛ ꝓsumatões tẽpoꝝ ꝛ moꝝ mutatões: ᵐ diuisiones tẽpoꝝ: ⁿ anni cursus: ᵒ ꝛ stellaꝝ dispositões: ᵖ naturas aialiũ: ᵖ ꝛ iras bestiaꝝ: ᵍ viz vẽtoꝝ ꝛ cogitatões hoim: ˢ oras virgultoꝝ: ꝛ vtutes radicũ: ᵒ ꝛ q̄cũq̄ ſt abſcõſa ꝛ ip⁹ouisa didici. ʳ Oim. n. artifex docuit me sapiẽtia. ʸ Est. n. i illa ᶻ ſpūs itelligẽtie scs: ᵃ vnic⁹. ᵇ mltiplex: ᶜ ſbtilis. ᵈ disert⁹: ᵉ mobil⁹. ᶠ incoinq̄natus: ᵍ cert⁹: ʰ suauis: ⁱ amãs bonũ: acut⁹. ᵏ q̄ nihil vetat bñfacẽ. ˡ hũan⁹. ᵐ benign⁹: ⁿ stabil⁹. ᵒ cert⁹: ᵖ secur⁹ ᵍ oẽs hñs virtutẽ: ʳ oia ꝓspicies: ˢ ꝛ q̄ capiat oẽs ſpūs intelligibiles: ᵗ mũd⁹: ᵘ subtil⁹. ˣ Oib. n. mobilib⁹ mobilioꝝ ẽ sapia ʸ Attingit ãt vbiq̄ ꝓpter suã mũdiciã. ᶻ Vapoꝛ est eĩ virtutis ei: ᵃ ꝛ ema natio quedaz est claritatis oñipotẽtis dei sincera: ᵇ et ideo nihil inquinatũ in eã incurrit. ᶜ Candoꝛ est. n. lucis eterne ᵇ ꝛ speculum sine macula dei maiestatis: ᶜ et imago

liter diri git in supnaturali ꝛ ꝓfectatõe: ibi. Et ꝓ natões Circa primũ dz. ¶y Est. n. in illa. s. sapiẽtia increata de qua immediate antedixit: Oim. n. artifex ꝛc.

z ¶Spūs intelligẽtie sanctus. s. formalr in se ꝛ effectiue alia sc̃tificãs. ¶b Mltiplex, in vonis. a ¶Animus in se: ꝓt qõ aplꝰ. j. Coꝛ. xiij. enumeratis variis spūssci vonis subdit. ¶Hec ãt oia opaf vn⁹ atq; idẽ spūs diuidens singulis ꝓut vult. ¶c Subtilis. i. penetrans oia sua virtute. vnde. j. Cozinth. ij. dz. Spūs oia scrutaf etiã ꝓfunda dei. d¶Diserẽ. effectiue: naz facit diserte loq̄ et in oi idiomate: vt ꝑz Act. ij. de aplis. ¶e Mobil. silr effectiue: naz boies facit mobiles et agiles ad sequẽdũ instinctũ suũ Rom. viij. Qui spũ dei aguntur hi filij dei sunt. f¶Incoinq̄natus formalr ꝛ effectiue: qz nulla coinq̄natio possibilis ẽ i eo nec ab eo causari. ¶g Certus. silr formalr ꝛ effectiue: q̄a de nullo põt dubitare: ꝛ qõ reuelat insinuat absq; ambiguitate. ꝓter qõ, ꝓbete sancti veritatẽ sibi reuelatã denũciabãt sine hesitatõe: Hiere. xxvj. Jn veritate misit me ad vos dñs. b¶Suauis. in se. qz ẽ sũmus bonus: ꝛ in alijs: nã oia grauia facit suauia. ¶i Amãs bonũ. nã ẽ ipa bonitas ꝑ cẽtiã. k¶Qui nihil vetat benefacere. minus dicẽdo plus significat. s. q̄ ad oẽe bonum agendũ inuitat. ¶l Humanus. nostris defectibus cõpatiendo. m¶Benignus. i. benee igniens ad amoꝛẽ dei nos inflamãdo ¶n Stabilis. ꝓra mata ꝑfitia nos firmãdo. o¶Securus. de futuris malis imminẽtibus timoꝛẽ auferendo. ¶p Omnẽ habens virtutẽ. in operando q¶Omnia ꝓspiciens. in cognoscẽdo. ¶r Et qui capiat oẽs ſpūs intelligibiles. qz quicq̄ ꝑfectõis ẽ vel ee põt in ſpiritibus creatis multipliciter ꝛ diuisim: totũ in eo simpliciter est et vnitum. s¶Mundus subtilis. expositũ ē supza vbi dictũ ē: Subtilis in coinquinatus. ¶t Omnib⁹ enĩz mobilibus mobilioꝝ ẽ sapientia. motio ista similitudinarie dz inquantum diuia sapiẽtia ad oẽs effectus dei disponẽdos ꝓtingit vsq; ad minima. v¶Attingit ãt vbiq̄ ꝓpter suã mundiciã. i. puritatẽ: eo cñ q̄ nihil hz extraneũ admixtũ nõ habet aliquid restringẽs ad vnũ locum. ¶x Vapoꝛ. n. est virtutis dei. vapoꝛ aũt est quoddã eleuatũ ꝓcedẽs ab aqua ꝛ nature aq̄ existens: sicut filius in diuinis quiꝺ: sapientia patris ꝓcedit ab eo: ꝛ ẽ eiusdẽ nature cũ ipso.

y¶Et emanatio q̄dã ẽ claritatis oipotentis ꝛc. sic. n. loquit̃ aplꝰ hebꝛe. j. Qui cũ sit splendoꝛ ꝛ figura substantie eius ꝛc. z¶Et ideo nihil inquinatũ ꝛc. hoc est expositum supza. a¶Candoꝛ est enim lucis eterne. quia filius in diuinis est luꝛ de luce. b Et speculum. in quo omnia reluc̃t clarissime. c¶Et imago

bonitatis illius. propriū est cū filij dei q̄ sit imago patris. angeli cū t homines ad imaginē eius esse dicūtur: ¶d Et cū sit vna. simplicissima. ¶e Oia potest. quia infinita. ¶f Et permanēs in se. oia innouabilis. ¶g Oia innouat. faciēs oēm mutabilitatē: t hmō p bs oia mobilia reducat ad vnam cām pmā oino imobilē. ¶h Et pnatões. Oste sa virtute sapiē tie increate: hic psequēter idez oñdit qualiter dirigit i supnaturali ptemplatōne cum dicit: Et per natōnes diuersas. sine p sonas acceptōe ¶i In alias sanctas. i. p conatū liberi arbitrij in bonū dispositas ad sapie bonū. ¶k Se trāsfert hoc bonū confere. ¶l Amicos dei. per fidē charitate formatā. ¶m Et p bas. per cognitionē supnaturalem ¶n Cōstituit. sicut patrs in veteri testamento: q̄ multi fuerūt p bē non solū de hebreis: sed etiā de gentib⁹: sicut patrs de sancto Job: q̄ fuit gentilis. Sibylla etiam erithrea habuit spiritū p hēticū: vt dicit Aug⁹. Silr in bistoriis romanoꝝ legit: q̄ tempore Cōstantini et Helene matris eius inuentū fuit quoddā sepulchrū in quo iacebat homo laminā aureā bñs in pectore suo in qua scriptū erat: Christus nascet ex virgine: credo in eū. O sol helene t constantini tp bus iterū me videbis i. facies me videri. ¶o Meminē tē. sapientia inhabitat. q̄ p̄ intelligi de sapia increata cū qua bitat bō per charitatē. J. Joh. iiij. Qui manet in charitate in deo manet t deus in eo. P̄ otiā intelligi de sapientia creata cū qua bitat bō bñs eam inquātū reflectit intellectus sup se ad cognoscendū t amādū sapiētie donū: t bū diligit deus. nā sapiētia put est donū spiritus sancti: p q̄ homo bñ iudicat de diuinis p quādam cōnaturalitatē ad ipā: cuius nō tēat notiā scripturarum: sicut virtuosus bene iudicat de ptinentib⁹ ad virtutē cuius nō habeat noticiā libri ethicoꝝ: cōnaturalitas aūt ad diuina est p charitatē que vnit hoiem deo: t sic sapiētia de qua loquit hic scriptura pluspontē charitatē vt ei anneram: neminē aūt diligit deus nisi sit in charitate. ¶p Est cū hec speciosa: sole. hoc patet verū nō solū de sapiētia increata: sed etiā de creata: q̄ speciositas solis corporalis est quaꝺ pcellit speciositas spiritualis. ¶q Et sup omnē dispositionē stellaruꝫ. trāscendit speciositas sapiētie: t eadē rōne. ¶r Luci. scz corporali. ¶s Cōparata inuenit prior. si intelligatur de sapia increata: hic p̄ est dignitate et duratione: nā est eterna. lux aūt corporalis facta est in tempore: Gen. j. Fiat lux t facta est lux. t q̄ de ista loquat bē patz p hoc q̄ subdit: ¶t Illi. n. succedit nox. t gen. j. dicit: Appellauitq̄ lucē die t tenebras nocte. Si aūt intelligat de sapia creata. put est donū spūssancti datū hominibus sic prior est luce dignitate: nō tū duratōe. nā lux ista facta fuit pma die: natura vo bñana die sexta: Gen. j. ¶y Sapientia aūt nō vincit malicia. q̄ patz verū de sapientia increata similit de creata q̄tum ad hoc q̄ p malicia culpe nō corrūpit effectiue: si tñ demeritorie: q̄ inquātū bō peccans demeret vt sibi donum sapiētie a deo subtrahat: videt tamē hic scriptura loqui de sapiētia increata p hoc q̄ subdit: ¶z Attingit ergo a fine vsq̄ ad finem fortiter. oia creata pne trādo sua virtute vsq̄ ad minima. ¶y Et disponit oia suauiter. q̄: dat oibus creaturis formas t inclinatiōes per q̄s mouent pnāliter ad act⁹ t fines suos: sicut lapidi grauitatē p quā natura liter tēdit deorsuz.

¶ Caplm. viij.

Hanc amaui t exquisiui a iuuētute mea: t q̄siui sponsā mihi eā assumere et amator facꝰ sum formē illi⁹. Generositatē illi⁹ glorificat cōtuberniū bñs dei: t hōm dñs dilexit illā. Doctrix. n. ē disciplie dei t electrix operū illi⁹. Et si diuitie appetūt in vita: quid sapia locupletet q̄ opat oia: Si aūt sensus opat: q̄s horū q̄ sūt magis q̄ illa ē artifex Et si iusticiam q̄s diligit: labores huius magnas hūt

Hanc amaui t exquisiui eā a iuuētute mea. Oīso q̄ste sapiētia dirigit in vita ptemplatiua hic ostēdit oñdit qualit dirigit in vita actiua. Et diuidit i duas partes: q̄ primo ostendit q̄ sapiētia est summe diligēda. secūdo qualiter dirigit circa agenda: ibi. Et si iusticiā. Circa primū dicit salomon: ¶a Hāc amaui. singulariē. ¶b Et exquisiui eā a iuuētute mea. discēdo a nathan. p bā t pretendo eā deuotē a deo mihi dari: vt dictū est. ē. Et sic patz q̄ loquit hic de sapiētia creata. Sūb eodē. n. ptextu littere frequētertrāsit de increata ad creatā: t econuerso rōne supradicta. vj. ¶c Et quesiui sponsam mihi eam assumere. i. cius meditatiōibus inseparabiliter adherere. ¶d Et amator factus sum forme illius. Est. n. deorsū aie assimilās cā deo ri creatōis. ¶e Generositatē illi⁹ glorificat cōtubernū bñs dei. i. bō bñs cōtubernū dei. i. p charitatē p quā homo manet in deo t deus in eo. Glorificat. i. gloriosam confitet t laudat. Generositatē illius. s. sapientie create quā cognoscat esse quādam impressionem t emanationē a sapiētia diuina. ¶f Sed t omnū hominū dilexit eam. inquātum facit homines deo diligibiles: vt predictū est. ¶g Doctrix em est discipline dei. nam bonum sapientie facit hominē subdi mandatis diuinis. ¶h Et electrix operum illius. nam per ipsam eligit homo opera pia. Consequēter arguit ipsam esse diligibilem p locum a minori dicens: ¶i Et si diuitie appetūtur in vita. t accipitur hic si pro quia: quia sic est: vt apparet ad sensum. ¶k Quid sapientia locupletius que operat omnia. quasi diceret sapientia hac ratione diligibilior est: per quam multo plura maiora t meliora possunt haberi q̄ p diuitias temporales: vnde puer. xvij. Quid prodest stulto habere diuitias cum sapientiā emere non possit. ¶l Si aūt sensus. i. industria humana. ¶m Operat. in agibilibus humanis. ¶n Quis bonum que sunt. i. operum humanoꝝ. ¶o Magis q̄ illa est artifex. quasi dicet in operibus humanis multo magis operat bonum sapientie q̄ virtus naturalis industrie: propter quod est magis diligenda. ¶p Et si iusticiam. Ostenso q̄ sapiētia sit summe appetenda. hic consequēter ostendit qualit dirigat in vita actiua: t primo q̄tum ad partem actiue q̄ vocatur monastica: que respicit bonū regimen vnius persone: secūdo q̄tum ad illam partem que dicitur politica que respicit bonum regimen multitudinis: ibi. Habebo propter hanc charitatem. Monastica vo consistit in acquisitione t exercitio moralium virtutum que reducuntur ad quatuor virtutes cardinales. id ē principales: de quibus dicitur hic: ¶p Et si iusticiam quis diligit. accipitur hic iusticia legalis que includit omnē virtutē: sicut dictū fuit. ē. ca. j. ¶q Labores bui⁹. id est opa sapiētie. ¶r Magnas hūt virtutes. sibi ānexas: q̄s explicat dicēs:

[a] Sobrietatē ēm.i.tēperātiā. [b] Et sapiā.i.prudētiā que ē sapiētia circa agibilia bñana. [c] Et iusticiā. que est vtus spālis. [d] Et virtutē.i.fortitudinē.iste ē qua tuor virtutes cardinales ad quas alie virtutes morales reducunt: iō ibidē: [e] Quid? vtil⁹ nihil ē in vita p̄ñti virtutes. [f] Sobrietatē. n.⁹ & sapientiā docet & iusticiā & vtutē: [g] hec vtil⁹ nihil est i vita hoiv⁹. [h] Et si multitudinē scie⁹ desiderat ḡs: [i] scit p̄terita & de futuri estimat [k] scit ysutias f̄monū & dissolutiões argumēto⁹: [l] signa & mōstra scit anteq̄ fiāt: et euētus tēpo⁹ & sco⁹. [m] Proposui q̄ hāc adducere mihi ad cōiunctionē: [n] scies q̄m mecū cōicabit de bonis: & erit allocutio cogitatiōis [o] & tedi mei. [p] Habebo ꝑ hanc claritatē ad turbas: [q] et honorē apud seniores. [r] Iuuenis & acut⁹ iueniar i iudicio & i ꝓspectu potētiū āmirabilis ero: [s] & facies p̄ncipum mirabunt me: [t] Tacētē me sustinebunt: [u] loquēt em me respicient [x] & sermocinātē me plura⁹ man⁹ o⁹ suo iponēt. [y] Preterea hēbo p̄ hanc immortalitatē: [z] & memoriā et nā his q̄ post me futuri sūt relinquaz. [aa] Dispona pplos [bb] & natiões mihi erūt subdite. [cc] Timebūt me audiētes reges horrēdi: [dd] & imitudine videbor bon⁹: [ee] i bello fortis. [ff] Intrās i domū meā [gg] quiescā cū illa. [hh] Non ēm habet amaritudinē conuersatio illi⁹: nec tediū cōuictus illi⁹: sed leticiam & gaudiū. Hec cogitās apud me: & cōmemorans in corde meo: [ii] quoniā immortalis ē in cogitatiōe sapia [kk] & i amicitia illi⁹ delectatio bona: & i opibus manuū illi⁹ [ll] honestas sine defectōe: [mm] & in certamine loq̄le illius sapia: [nn] & p̄claritas i cōicatiōe f̄monū ipi⁹: [oo] circuibā ḡrēs vt mihi illā assumerē. [pp] Puer aūt eram ingeniosus: [qq] & sortitus sum animā bonā. [rr] Et cū essem magnificentiā salomonis nō habebāt vltrā spiritum. [ss] Tacentē me sustinebūt.i.cū reuerētia expectabūt quousq̄ vbū resumā: vel tem cis loquēdi licentiā. [tt] Loquētē me respiciāt. attoniti de mea eloquētia. [uu] Et sermocinātē me plura man⁹ o⁹ suo ponent.i. quātūcūq; prolixabā sermone fuerēter auscultabūt. [xx] Preterea habebo p̄ hāc immortalitatē. apud ētum. [yy] Et memoriā eternā. apud posteros. [zz] Disponā pplos. ad bonū cōmune. [aaa] Et natiões mihi erūt subiecte. multi nāq; gentiles fuerūt subiecti salomoni. [bbb] Timebūt me audientes. reuerendi. multi ēm reges horrēdi aliis audientes sapiētiam & potētiā salomonis timebāt eū & reddebant ei tributū. [ccc] Et in multitudine. subditoꝝ meorū: [ddd] Videbor bonus. eis benefaciendo. [eee] Et in bello fortis. ꝓtra aduersarios meos [fff] Intrās. Hic p̄ñter ostendit qualē sapiētia [ggg] dirigit in domū meā. id ē [hhh] cū illa. homo. n.p vnū sapiētis hz meditatiões valde delectabiles apud seipsum subdit: [iii] Non ēm hz amaritudinē &c. Dicit autē conuersatio sapiētie ? ei⁹ cuictus meditatio q̄ ex intellectu ? vitu sapie procedit: ? subdit cū bni⁹ delectatiōis cū dicit: [jjj] Quoniā immortalis ē in cogitatiōe sapia. i. p̄pter hoc ē delectabilis: q? facit cogitare de immortalib⁹ ? diuinis sicut sapia & alis ? trena facit cogitare de carualibus ? terrenis: quare cogitatio anxietatē inducit. [kkk] Et in amicitia illi⁹ delectatio bona. nā hec delectatio p̄cedit vnoꝝ ſm illā partē aie in qua p̄cedit cū angelis sanctis. [lll] Et in opibus manuū illi⁹. i. opib⁹ a sapia p̄cedēt⁹. [mmm] Honestas sine defectiõe. nā ab ea nihil introhestū pōt p̄cedere. [nnn] Et in certamine loq̄le illi⁹. i. in collatiõe sapiētū adinuicē: q? nō ofert de vanis sed de vtilib⁹ ? honestis. [ooo] Et p̄claritas in cōi. fer. illi⁹. nā sermones quibus sapiēs cōicat alijs de trinā suā clari sunt ? intelligibiles: q? que melius scūtur clarius pnūciant. [ppp] Circuibā ḡrēs vt illā mbi assumerem. Inuenit ēm sapiētia p diligentem rōnis inuestigationē. [qqq] Puer erā. Postq̄ salomon ondit qliter sapiētia p̄ficit in vita cōtēplatiua ? actiua: hic p̄ñter ponit ordinem quā fecit p ipa habēda. Et primo ponit ordinādi motiuū. secūdo ordinis sue formā ? modū. c. seq̄nti. Circa ꝑmū dicit: [rrr] Puer erā ingeniosus. p intellect⁹ subtilitatē. [sss] Et sortit⁹ sum: aiam bo. p affect⁹ puritatē. hec. n. hūit salomon a iuuētute q̄n fuit sub disciplina patris sui. p̄pter q̄d

vocauit nomẽ eius amabilis dño.ii.Reg.xii. ¶s Et cũ essem magis bon⁹.i. pficiẽs i virtutib⁹. ¶t Veni ad corp⁹ incoinquinatũ: hoc nõ põt intelligi de cõtinẽtia originali: q̃ salomon valde iuuenis ꝓtraxit mrimoniũ cũ filia pharaonis: ꝑpter qđ intelligendũ est de ptinẽtia coniugali: z etiã ab aliys vicijs vitabilib⁹: quaꝫ seruauit p longũ tpus. vñ dicit.iij. Regũ ix.et.xj. Cumq; iam esset senex deprauauerũt eius p mulieres ¶y Et vt sciui zc. esse cõtinẽs a vicijs z crimi nibus. ¶r Misi de⁹ det. sine cõ tono hõ nõ põt pseuerare in bono. ¶y Et hoc ipm erat sapia. Scilz scire q̃ hec cõtinẽtia est dei donũ. nã sapia ẽ cogitatio diuinoꝝ. ¶z Adij dñm. attende.

¶a Et ꝛpcatus sum illũ. deuote

¶b Et dixi ex to q̃ ꝓcordijs meis id est ex toto intellectu meo et affectu.

Capłm.ix.

Eus patrũ meoꝝ. Hic ꝑnter ponit salomon sue oꝛonis formã z modũ. z diuidit in tres ptes. nam ꝓmo dei benivolentiã captat. secũdo petitionẽ suã formaꝛ: ibi. Da mihi. tercio ad hoc rõnes allegat: ibi. Tu aũt. Circa primũ captat dei benivolentiã ex: demẽtia ꝓtẽdo dicẽs: ¶a Deus patrũ meoꝝ. quos demenꝛ tercgisti: vt abaraã: ysaac: z iacob: et ꝑaliter dauid patrẽ meũ quẽ elegisti ad regnũ. ¶b Dñe mie. qui remisisti pñi meo peccatũ de morte vñe. ¶c Qui feci sti oia ꝙbo tuo. nã dicẽ dei est facẽ: z in ꝑtẽ dei potentiã: z tercio ex sapietiã cũ dicit: ¶d Et sapi. tua ꝑsti. bo. vt dña. zc. si em stetisset in statu nature cõdite habuisset plenũ dominiũ sup creaturas inferiozes se. Sequit: ¶e Vt disponat oꝛbẽ terꝛei eq̃ tate. disponẽdo creaturas ad id ad qđ sunt facte. ¶f Et in directiõe cordis. pm dictamẽ recte rõnis. ¶g Judicaũ iudicet. z hoc ꝓpie ptinet ad supiozes qui habẽt de inferiozib⁹ iudicare. ¶h Da mihi. Hic ꝑnr formaꝛ suã petitionẽ dicẽs: Da mihi sediũ tuaꝫ assistaricẽ sapietiã. loquit de deo sicut de iudice sũmo cui assistũt sapientes: z a quo sapia ꝑueniãt ad iudices inferiozes: et hocmõ salomõ vt iudex inferiozꝝ petit a deo sapietiã sibi dari. Põt etiã aliꝫ exponi. vt sedes dei dicat sedes regni ifrl.j. palyp. xxix. dicit de salomõe: q̃ sedit sup soliũ dñi: z hoc nomẽ sedes noiat sedes in plalio: eo q̃ ad plures act⁹ se extẽdit: z ꝑm hoc petit salomon q̃ dei sapietia assistat sedi regni sui: vt sine erroꝛe gubernetur ideo subdicit: ¶i Noli me reꝓbare. ne agendo

magis bon⁹: z veni ad corp⁹ incoinq̃natũ. ⁹Et vt sciui qm aliter nõ possem esse cõtinens ⁸nisi deus det: ⁹z hoc ipm erat summa sapientia: scire cui⁹ esset hoc donum: ⁵adij dñm ⁴et ꝛpcatus sum illũ: ᵇz dixi ex totis ꝓcordijs meis. ¶Capłm.ix.

Deus patrũ meoꝝ z ᵇdñe misericordie ᶜq̃ fecisti oia ꝙbo tuo: ᵈz sapia tua ꝑstituisti hominẽ vt dñaret creature q̃ a te facta est: ᵉvt disponat oꝛbem terꝛaꝫ i equitate z iusticia: ᶠz in directiõe cordis ᵍiudicũ iudicet: ʰda mihi sediuꝫ tuaꝫ assistricẽ sapiaꝫ z ⁱnoli me reꝓbare a pueris tuis: ᵏqm seruus tuus suꝫ ego z filij ancille tue: ˡhomo infirmus z exigui tpis: ᵐz minoꝝ ⁿad intellectũ iudicij et legũ. ᵒEt si cis erit ꝑfectꝰ int filios hoim: ᵖsi aufugerit ab illo sapia tua: ᵍin nihilũ ꝓputabit. ʳTu aũt elegisti me regẽ ꝓpło tuo: z iudicem filioꝝ tuoꝝ z filiaꝝ. ˢEt dixisti me edificare tẽꝓlũ i mõte scõ tuo: z i ciuitate hitatiõis tue altare: ᵗsilitudinẽ tabernaculi scĩ tui ᵘqđ ꝓparasti ab initio: ˣet tecũ sapia tua: q̃ nouit opa tua: ʸque z affuit tunc cum oꝛbẽ terraꝝ faceres: z sciebat qđ esset placitũ oculis tuis z qđ directũ in ꝑceptis tuis. ᶻAdditre illam de celis sanctis tuis: z a sede magnitudinis tue: ᵃvt mecũ sit: et mecũ laboꝛet vt sciã qđ acceptũ sit apud te. ᵇScit em illa oia z intelligit ᶜz deducet me i opibꝫ meis sobrie: z custodiet me i sua potẽtia. Et erũt accepta opa mea: z disponã populũ tuum iuste: et ero dignus sediũ patris mei. ᵈQuis em hominũ poterit scire consiliũ dei Aut quis poterit cogitare quid velit deus: ᵉCogitationes em mortaliũ timide: mihi donum sapientie. ¶k Quoniã seruus tuus sum ego zc. Salomon em et eius mater ex receptione legis mosaice erant obligati seruituti diuine. ¶l Homo infirmus et exigui tempoꝛis. est em breuis vita humana: z multis infirmitatibus subiecta: ꝓpter quod parũ scire põt et acquisitiõe ꝓpria. nã ad acquisitionẽ scie reqrit lõgitudo tpis z experientie: ideo subdit: ¶m Et minoꝝ. i. iuuenes sufficiẽs. ¶n Ad intellectũ iudicij z legũ. s. diuine z humane: ꝑm qs debet iudicium dari.

¶o Et si cis erit cõsummat⁹ ꝑfect⁹ i sapietia humana.

¶p Si aufugerit ab illo sapia tua. i. a te infusa. ¶q In nihilũ cõputabit. q: sua sapia fatuitas reputabitur. j. Cor. iii. Sapia hui⁹ mũdi stultitia est apud deũ. ¶r Tu aũt. Postq̃ salomõ petuit sapiam diuinã: Hic ꝑnter ad hoc allegat multiplicẽ rõnes z ꝓmo rõnem sumptã ex pte sui spãlit. scdo et pte gen⁹ hũani gñaliter: ibi. Quis em deus. Circa ꝓmũ dicit: ¶r Tu aũt elegisti me regẽ ꝓpło tuo. p david patre meo.

¶e Et dixi. me edificare tem. zc. hec duo habẽt. j. paly. xxviii. hec non pñt dici de phylone q̃ nõ fuit rex nec templũ edificauit: sed solum de salomone.

¶t Silitudinẽ tabernaculi sancti tui. qđ fecit moyses de mãdato dñi. ¶y Qđ ꝑparasti ab initio. s. exitus ẽ egypto: vt habeãt Exo. xxv. ¶r Et tecũ sapia tua. si accipiaꝫ sapietia genita: sic est idẽ q̃ filius in diuinis q̃ semp est in essentia cũ ꝑe: distinct⁹ tñ in psona: z cũ eo cuncta opat Si aũt accipiaꝫ sapia diuina absolute: sic distinguit ab eo sola rõne: z de vtraq; verificat hec littera cum subditur: ¶y Que z affuit. Et qm ad duo prædicta. s. regimẽ ꝓpli et edificationẽ templi requirebat in salomõe sapia infusa: que est quedã impssio sapie diuine: ideo subdit: ¶z Mitte illã de celis. p effectũ suum in me. ¶a Vt mecũ sit. me iustificãdo. ¶b Et mecũ laboꝛet. in opib⁹ me dirigẽdo ¶c Scit em illa omnia. simpliciter vsq; ad minima: si accipiaꝫ sapietia. put est in deo. si aũt accipiaꝫ ꝓ sapientia infusa: sic scit omnia. i. facit scire omnia formaliter: nõ oia absolute: sed omnia necessaria hmini cui dat. ¶d Et deducet me in opi. meis sobrie. i. sine excessu rõnis et legis diuine: cetera patẽt. ¶e Quis em hominũ. Hic ꝑnter allegatur ratio ex pte generis humani generaliter: qđ patit defectũ in cognoscendo z maxime circa diuina ad que se habet intellect⁹ noster sicut oculus noctue ad lucẽ solis: ideo dicit: ¶e Quis em boim poterit scire consiliũ dei zc q. d. nullus: nisi ꝑ sapietiã diuinitus sibi datã. ¶f Cogitationes. Hic ponit secũda rõ q̃ accipit ex defectu cognitionis nre circa agibilia hũana: que saltẽ vt in pluribus talia sunt.

q ad ea nō bñ tēmōstratio: sed solū pbabilis rō: q non facit intellectū assentire simpliciť vm partē: § cū formidine alterū: z hoc é qđ dicit: § f Cogitatiões. n. mortaliū timide. q. d. cū oppoſitū formidine: vt dictū eſt: z pſequēs. § g In certe, puidēt ie nře. nſi dirigať vono ſapie ouie.

§ b Corp⁹. n. Hic ponit tercia rō que accipit ex corrupti bilitate corpis intellectū impediēte in suo opē: ū dicit: Corp⁹. n. qđ corrūpit aggraua aiam: z terrena inhabitatio tēpmit sensū[k] mlta cogitātē. [l] Et difficile estimam⁹ q in ēra sūt: [m] z q in pſpectu sūt inuenim⁹ cū labore. [n] Que i celis sunt aūt qs inuestigabit: [p] Sensū aūt tuū [q] qs sciet: nſi tu ꝺederis sapiam et miseris spūm scīm tuū ꝺ altissimis: z si correcte sunt semite eoꝝ q̄ sunt i terris: z que tibi placēt didicerit hoies [r] Nā p sapiam salvati sunt quicūq placuerūt tibi dñe a pncipio. § Laplm. x.

[s] Incerte, puidētie nře [p] Corpus. n. qđ corrūpit aggrauat aiam: [l] z terrena inhabitatio tēpmit sensū [k] mlta cogitātē. [l] Et difficile estimam⁹ q in ēra sūt: [m] z q in pſpectu sūt [n] inuenim⁹ cū labore. [o] Que i celis sunt aūt qs inuestigabit: [p] Sensū aūt tuū [q] qs sciet: nſi tu ꝺederis sapiam et miseris spūm scīm tuū ꝺ altissimis: z si correcte sunt semite eoꝝ q̄ sunt i terris: z que tibi placēt didicerit hoies [r] Nā p sapiam salvati sunt quicūq placuerūt tibi dñe a pncipio. § Laplm. x.

[s] Ec illū q pm⁹ formatus é a deo [t] pater oꝝ [u] bis erat: [v] cū sol⁹ eēt creat⁹ custodiuit: z eduxit illū a delicto suo. [w] Et eduxit illū de limo ēre: [x] z dedit illi stutē ꝺtinēdi oia. [y] Ab hac [z] ꝺcessit iniust⁹? [a] ira sua: [b] p irā hōicidiū [c] fratrū tperūt. [d] Propt qđ cū aq delet ēra: [e] sana uit iterū sapia: p tēptibile lignū iu stū gubnās. [f] Hec z i sensu supbie cū se natiões extulisſent [g] sciuit iustū [h] z pbauit sine querela deo: [i] z in filijs [j] miserecordiā fortez custodiuit. [k] Hec iustū [l] a pereuntibus impijs liberauit fugiētem: [m] descendente igne [n] in pentapolim: [o] quibus in testimoniū negtie [p] fumigabū da pstat deserta ēra: [q] i certo tpe fruct⁹ bñtes arbores [r] et incredibil' aie [s] memoria

[s] Ec illū q pm⁹ formatus é a deo [t] pater oꝝ [u] bis erat: [v] cū sol⁹ eēt creat⁹ custodiuit. [w] z eduxit illū a delicto suo. [x] Et eduxit illū de limo ēre: [y] z dedit illi stutē ꝺtinēdi oia. [z] Ab hac [a] ꝺcessit iniust⁹? [b] ira sua: [c] p irā hōicidiū [d] fratrū tperūt. [e] Propt qđ cū aq delet ēra: [f] sana uit iterū sapia: p tēptibile lignū iu stū gubnās. [g] Hec z i sensu supbie cū se natiões extulisſent [h] sciuit iustū [i] z pbauit sine querela deo: [j] z in filijs [k] miserecordiā fortez custodiuit. [l] Hec iustū [m] a pereuntibus impijs liberauit fugiētem: [n] descendente igne [o] in pentapolim: [p] quibus in testimoniū negtie [q] fumigabū da pstat deserta ēra: [r] z i certo tpe fruct⁹ bñtes arbores [s] et incredibil' aie [t] memoria

[t] Capitulū. x.

Dec illū q pm⁹ formatꝰ é a deo. In pcedentib⁹ induxit auctor ad appetitū sapie rocinādo: hic cōsequēter induxit ad idē exēplificādo ponēdo eoꝝ exēpla q p sapiam diuinā illustrati se bñ habuerūt: z p oppoſita illoꝝ. q. pter defectū sapie male se habuerūt: vt oppoſita iuxta se poſita magis elucescāt. Et diuidit in duas ptes. Nā primo ponunt aliq̄ pſonaꝝ exēpla spāliť. secūdo tot⁹ spāliť ibi, ghāliť. c. sequnt. Prima diuidit in septē ptes fm septē pſonas notabiles: z patebit ptes pſequēdo. Prima pſona est ipe adā q̄ p sapiētiā diuinā primitus salvat⁹ fuit: z cōtrario cayn p iniquitā perijt: z hoc é qđ dicit: [u] Hec. i. sapiētia diuina. [v] Illū. sc. i. adaz Gen. j. ca. [w] Pat⁹ oꝝ bis terraꝝ. i. oim hoim. [x] Cū solus esset creatus. quia postea formata est mulier de costa eius: Gen. ij. [y] Custodiuit. q̄diu in statu innocētie steterit. [z] Et eduxit illum a delicto suo. posteq̄ peccauit. [a] Et eduxit illum de limo. corp⁹ eius inde formādo: Gen. j. z hoc fuit añ peccatū ei⁹. [b] Et dedit illi stutiā. pti. oia. nā dedit illi vñū sup oia inferiora: Gen. j.

[c] Ab hac. sc. sapia. [d] Et recessit iniust⁹. scilicz Cayn. [e] In ira sua. eo q̄ vt ad munera fratris sui respexerat: z nō ad sua. [f] Per irā hōicidiū. i. p peccatū fratricidiū. [g] Fratrū tperūt. i. amicicia fraterna. [h] Propt qđ. Hic ponit secūdū exemplū de Noe: q̄ p sapiētiā a deo sibi datā cū domo sua fuit salvat⁹ meritorie: alijs i diluuio pereūtib⁹ z hoc é qđ dicit: [i] Propt qđ. id est, pter sapientie donum. [j] Cū aqua deleret terrā. gen. vii. [k] Sanauit iterū sapia p cōtē. lignū. i. p archā de lignis factā: quā cōtinebant homines illius temporis reputātes fatuos noe z eius filios. [l] Justū gubernans. i. sapientia gubernans noe iustū cum sua familia. [m] Hec z in cōsensu supbie. Hic ponit tercū exemplū de abraā qui p diuinaz sapientiā fuit liberatus de vr chaldeoꝝ: vt dictū fuit plenius Gen. xj. z hic breuiter repetit cum dicit: Hec sc. sapiētia diuina: z i sequētibus similit intellegatur. Et in cōsensu supbie cum se natiões extulissent. volentes edificare turrim ysaac ad celum ad magnificandū nomen suū: Gen. xj. [n] Sanauit iustū. sc. abraā quez scim fecit per approbationem. [o] Et cōservauit sine querela. id est notabili culpa. [p] Et in filijs. abrae

[q] Misericordiā fortē custodiuit. nam hostes coꝝ fortiter rebellauit: vt patet in Exo. z libro Josue.

[r] Hec iustū. Hic ponit quartū exemplū de Loth: cū dicit: Hec iustū. s. Loth. [s] Et pereūtibus impijs. sc. de ciuitate sodomoꝝ: vt bñ Gen. xix. [t] a descendente igne. sulphureo. [u] In pentapolim. sic vocabat illa regio: eo q̄ erāt ibi q̄nq̄ ciuitates que fuerūt subuerſa dño. [v] Quib⁹ in testi. nec. i. vicij cōtra naturā quo erāt infecti. [w] Fumigabūda cō. deser. ēra. nā facta é inhabitabil: z inde surgit fum⁹ et fetor ēsū itolerabilis i testimoniū dānatiōis poꝝ habitatū

[x] Et i certo tpe fru. ba arbores. i. pter solitū cursū nature in testimoniū q̄ habitatores illi⁹ tpis peccauerāt z natura. dicit ctiā q̄ ibi sūt arbores pulchres fructū bñtes exterius: qui cū manu tangunť in cineremˀ: z sexto exaltat ex eis in testimoniū dicti vicij z dānationis

[y] Et incredibilis aie. i. vyoris Loth: q̄ fuit incredibil' angelo p̄cipienti ne respiceret post tergū suum: z accipitur hic aia p̄ toto cōiuncto: sicut Exo. j. Oēs aie q̄ egresse sunt de femore iacob. [z] Memoria stās figmentū salis. versa ēn fuit vyor Loth in statuā salis Gen. xix. vt posteri in memores essent sue incredulitatis

ad cuitādū eā. vñ dicit saluato: Luc. xvii. Memores estote vxoris Loth. Consequēter oñdit malū illoz q̄ diuina sapia caruerūt cū dicit: ℣b Sapiaz. n. pte reūtes. i. spaz bñe negligētes. ¶i Nō tm in hoc lapsi sunt: vt igno. bona. s. virtutū q̄ sunt vere bois bona: q̄ facilit hoies simpliciter bonum.

℣k Sed z insipiē. sue reli. bo. memoriā. p suā punitionē: sicut dictū est d sodomitis et vxore Loth. ¶l At i his q̄ peccauerūt. ad hoc. n. fecit deus p punitionē eoz pecca mālesta: vt alij terrore pene a talibus arcerētur. ℣m Sapiētis autē bos qui se obseruāt p sanctā cōuersationē z deuotam oratione.

¶n Et voloib⁹ liberauit. vt p3 in exemplis dictis z etiā dicēdis. ℣o Hec aūt pfugū. Hic ponit q̄ntū exemplū de iacob cum dicit: Hec aūt pfugum ire fratris iusti3. s. iacob: qui iust⁹ fuit z mesopotamiā iuit fugiens iram Esau fratr⁹ sui: Gen. xxvij. ¶p De duxit p vias rectas. mozum.

℣p Et oñdit illi regnū dei. q̄n vidit scalā: cui⁹ summitas tangebat celum: z dñm innixū scale: Gen. xxviij. Luc. n. habuit reuelationē de supna hierlim: pter q̄s euigilās dixit: Nō est hic aliud nisi domus dei et porta celi. ideo subdit: ¶r Et dedit illi sciam scōz. i. noticiā de sanctis angelis quos vidit ascēdētes z descēdētes p illā scalā. ℣s Honestauit illū in labozib⁹. id est reddidit eū inclytū z diuitē. p laboz⁹ suis in custodiendis ouibus Labā: Gen. xxx. Ditatusq̄ est bō vltra modum cē. ¶t Et compleuit labozes illius. q̄n deo pregente recessit de mesopotamia cū vxoribꝰ z liberis z diuitijs suis. ℣v In fraude circūuenientiū illū. id est Laban z filioz suoz q̄ nitebant eum deape mutādo frequēter mercedē suam: Gen. xxxi. ¶x Affuit. multiplicādo greges: q̄ fm pactum debebat cedere in mercedē iacob. ℣y Et honestū fecit illū. ditādo eum in talib⁹ z spūalibus diuitijs. ¶z Custodiuit eū ab inimicis cē. i. a Laban z eius filijs insequētib⁹ Jacob recedentē ad eū spoliandū: Gen. xxxi. ℣a Et certamen forte dedit illi. cum angelo luctanti: Gen. xxxij.

b At vinceret. f. Esau sibi aduersantē: ad hoc. n. fuit illa lucta: vt Jacob assecurare de Esau quē nimis timebat: pter quod dixit sibi angel⁹: Si potra dñm fortis fuisti: quāto magis potra hoies spualebis. ℣c Hec vendidit. Hic ponit sextū exemplū de Joseph cū dicit Hec vendidit iustū. ysmahelitis a fratribus suis: Gen. xxxvij. ¶d Sed a peccatoribus liberauit eum. id est

stans figmētū salis. [d]Sapientiā. n. ꝓtereūtes [e]nō tm i hoc lapsi sunt vt ignorarēt bona: [f]sed z insipientie sue reliquerūt hoib⁹ memoriā: vt in his q̄ peccauerūt nec latere potuissent. [m]Sapia aūt hos q̄ se obseruāt [n]a vtoribus liberabit. [o]Hec autē pfugū ire fratris iustū [p]dexit p vias rectas: [q]z ostēdit illi regnū dei: [r]z dedit illi sciētiā scōz. [s]Honestauit illū in laboribus: [t]et cōpleuit labozes illius. [v]In fraude circūuenientiū illū [u]affuit illi [w]z honestū fecit illū. [x]Custodiuit illū ab inimicis: z a seductoribus tutauit illuz. [a]Et certamē forte dedit illi [b]vt vinceret et sciret q̄m oim potētioz ē sapia. [c]Hec vēditū iustū nō dereliq̄t [d]ꝫ a pctoribus liberauit eū: [e]descendit q̄z cū illo i foueā et i vinculis nō dereliq̄t illum: donec afferret illi sceptruz regni: [g]z potētiā aduersus eos q̄ eū tēpmebāt: [h]z mendaces oñdit q̄ maculauerūt illū: [i]et dedit illi claritatem eternaz. [k]Hec ꝑtm iustū et semē sine q̄rela [l]liberauit a natiōib⁹ q̄ illū tēpmebant [m]Intrauit [n]in aiaz [o]ui dei: [p]z stetit [q]ꝛ reges horrēdos [r]i portētis z signis. [s]Et reddidit iust⁹ mercedē laboz suoz: [t]z deduxit illos i via mirabili: z fuit illis i velamēto diei: z i luce stellaz p nocte. [v]Et trāstulit illos per mare rubz: [w]z trāsuexit illos p aquā nimiā. [x]Inimicos aūt illoz demersit i mare: [y]et ab altitudine inferoz eduxit illos. [z]Jō iusti tulerūt spolia impioz [a]z decāstauerūt: dñe nomē scm tuū: [b]z victricē manū tuā laudauerunt pariter. [c]Qm̄ sapia aperuit os mutoz: z linguas infantū fecit disertas. [d]Direxit opa eoz in manibus ꝓphe sancti.

℣e Descenditq̄ cum illo in foueam. id est in carcerem regis egypti: Gen. xxxix. vnde dicit ibidem: Fuit aūt dominꝰ cuz Joseph: dedit q̄ gratiā in ꝓspectu cē. ℣f Et in vinculis cē. sceptrū regni. id est dominationē in regno egypti post regē immediate: Genes. xli. ¶g Et potentiam aduersus eos qui eū tēpmebant. s. pbutipbar z vxoꝛe eius: quibus supior factus fuit. ℣h Et mendaces oñdit q̄ maculauerūt illū. imponēdo sibi adulterū: nam malicia mulieris fuit detecta. ¶i Et dedit illi claritatez eternā. scz bone fame q̄ manet adhuc et manebit. i posterū semper. ℣k Hec ꝑtm. Hic ponitur septimū exemplū d moyse q̄ per sapientiā diuinit⁹ sibi dataz liberauit ꝓpulū isr̄l ab egypti seruitute: cū dicit: Hec ꝑtm iustū cē id est ꝑtm israeliti cum coleritē domino. ¶l Liberauit a natiōib⁹ egyptior. que illum oꝑi mebant nimis graviter. intātū q̄ per ducebāt ad amaritudinē vitā eoz: vt bñ Exo. i. z subdit modus liberādi cum dicitur.

℣m Intrauit. s. diuina sapientia.

℣n In aiam serui dei. s. moysi. ℣o Et stetit ꝓtra reges horrendos. s. pharaonē z ꝓncipes suos. ¶p In portētis z signis. flagellando egyptū decem plagis. ¶q Et reddidit iustis mercedē laboꝛ suoꝛ. nam de mandato domini filij israel recedentes spoliauerunt egyptum petentes mutuo a vicinis vasa aurea z argentea: Exo. xi. Et hoc in recōpensationē laborū: quibus iniuste detraudauerāt eos egypty. ¶r Et deduxit eos in via mirabili. nā colūna nubis ꝓcedebat p die: z colūna ignis p noctem: Exo. xiij. ℣s Et trāstulit illos p mare rubū cē. hoc habetur Exo. xiij. ¶t Et ab altitudine inferoꝛ. i. de pfundo maris. ℣v Jdeo iusti tulerūt spolia impioꝛ. viderunt enī egyptios mortuos sup littus maris: Exo. xiij. Et spoliauerūt eos armis z omib⁹ ꝓciosis: z ꝑm hebreos iter ascēdā ꝑda fuit maior: q̄ illa qua ꝑus spoliauerāt egyptū vasis aureis z argenteis. ¶x Et decantauerūt dñe nomē sanctū tuū. dicētes: Cantem⁹ dño gloriose cē. Exo. xv.

℣y Et nutricem manū tuam. i. potentia tuam egyptios submergentē. ¶z Quoniā sapientia aperuit os mutoꝛū cē. i. hebreoꝛ: q̄ paꝛ cristētes in egypto non audebant mutire nec aliq̄d fari ꝓtra oꝓssores se nequiter z iniuste: sed q̄ hec omnia attribuūtur meritis moysi: dicꝫ subditur: ℣a Direxit opa eoꝛū in manibus ꝓphete sancti. scz moysi: de quo dicit Deut. vltimo: Et nō surrexit ꝓphe ta vltra in israel sicut moyses quem nouit dominus facie ad faciem.

Capitulum. xj.

Iter fecerũt. Postq̃ posita sũt exempla spẽlia: hic ꝓsequẽter ꝓmunt̃ gnalia declarãdo bñficia diuina circa ꝑpl̃m isr̃l̃ ꝙ sapiam collata: ꝙ eouuerso mala ꝑplis alijs inflicta ꝓter inspiẽtiã. Et diuidit i ser ptes ꝰ ser bñficia isr̃l̃ collata: que patebũt ꝓsequẽdo. Prima vo ps ꝓtinet bñficiũ collatũ in exitu de egypto. s. aque collate ꝑplo sitiẽti añ̃ exiuirẽt ad mõtẽ synai: Exo. xvij. ꝙ ꝓtinet in hoc ca. qđ diuidit i duas ptes: nam ꝓmo ꝓnit hoc bñficiuꝫ. secũdo ꝓtranũ egyptijs inflictum: ibi Per que. n. Circa primũ de aq̃ beneficio duo ꝓmittunt̃ scz. ꝓcessus isr̃l̃ ꝑ exitum de mariubzo cum dicitur:

a Iter fecerunt ꝑ deserta q̃ nõ habitabãt. tio nõ inueniebant ibi victualia: ꝓter qđ vitã ꝑplus de bis que apportauit de egypto vsq; ad tẽpus quo data fuit sibi manna de celo: Exo. xvj. b Et in locis deserti fixerũt casas. i. tẽtoria ꝙ tuguria ꝛ ramis arbozũ facta. Secũdũ est debellatio hostiũ cũ dr: c Steterũt ꝙtra hostes ẽ. s. ꝙtra regẽ amelech ꝙ socios eiꝰ: cõtra quos pugnauit Josue armis: ꝙ Moyses ꝑcibꝰ ꝛuotis: Exo. xvij. ꝙ subdit bñficiũ aque cũ dicit: d Sitiẽrũt ꝙ murmurauerũt te. moyses. n. ꝑ ꝑplo damnauit ad dñm Exo. xvij. e Et data é illis aqua de petra altissima. s. de petra oreb: vt ibidẽ dicit: q̃ forte erat i loco alto ꝙ sicco ad maiozẽ declarationẽ miraculi. f Et reges sitis de lapide duro. nã aqua ista potata ꝑplus requicuit a siti.

f Per que. n. Hic ꝓnter oñdit ꝙtraria egyptioꝝ afflicti onẽ. i. ꝙ quersionẽ flumis in sanguinẽ: vt habeẽ Exo. vij. Sciendũ aũt ꝙ bic loquit ꝓmittim de pena egyptioꝝ et bñficio hebreoꝝ: et malis illoꝝ: ꝙ domis istoꝝ. ad sub vno cõcertu ls̃e te egyptijs transit ad hebreos: ꝙ ecõuerso. Et diuidit in tres ptes: qz ꝓmo ponit hec egyptioꝝ afflictio secũdo soluit̃ quedã tacita ꝛtio: ibi. Cũ em tẽptati sunt: Tercio subdit dicti rõ: ibi. Pro cognitatiõe. Circa ꝓmũ dicit: f Per que. n. pna passi sunt inimici illo ꝛ. i. egypti oppressores hebreoꝝ. g Et defectiõe pot̃ sui. ꝙ quersionẽ flumis ꝓtabilis i sanguinẽ: qđ nõ poterãt egyptij bibere. h Jn eis. i. in aqs flumis. i Cũ abũdarent filij isr̃l̃ letati sunt. qz sicut dictum fuit Exo. vij. qñ hebrei hauriebãt de dicto flumie: statim qđ bausti erat renerebaẽ ad naturã ꝓtabilis aque: et sic letabant filij isr̃l̃ de diuino bñficio. Nã et eodẽ flumie egyptij affligebant ꝛ filij isr̃l̃ reficiebant: ideo subdit: k Per hoc id est ꝑ aquas ꝓtabiles. l Cũ illis ꝛessent. i. egyptijs

m Bene cũ illis actũ est. i. cum hebreis modo dicto.

n Nã ꝑ fonte. i. aqua ꝓtabili. o Sempitni flumis id est nili. q̃ dr sempitern⁹: eo ꝙ ẽa ꝓpio mũdi. est em vn⁹ de ꝙtuoꝛ flumib⁹ paradisi: ꝛ vocat aliojoic gyon: Genn. ca. ij. p Hũanuꝫ sanguinẽ de isti inustis. i. egyptijs: quid⁹ aq̃ flumis erat sanguis: ꝛ dicit hũan⁹: qz sillis erat humano sanguini. Cõsequẽter loquit̃ de hebreis dicens

q Qui cũ minuerunt. in numero. r Jngraductiõe infantiũ occisoꝝ. quos ꝓbarao ꝓcepit in flumie submergi: Exo. j. qui si vixissent. maioꝝ fuisset inumer⁹ filioꝝ isr̃l̃. s Dedisti. n. illis. i. hebreis. t Abundantẽ aquã insperate. ꝙ reuersione sanguis bausti ad naturã potabilis aque: vt ꝓdictũ est: vel ꝙ aquã fluẽtẽ de petra oreb miraculose. u Ostẽdens ꝙ stum q̃ tũc fuit in egyptijs et hebreis. x Quẽ admoduꝫ tuos exaltares. i. hebreos aquã ꝓtabilẽ eis dando. y Et aduersarios illoꝝ necares. ꝙ aqua sanguinẽ eis ꝓmãdo. z Cũ. n. Hic ꝓnter soluitur tacita ꝛtio ex ꝓdictis oꝛtũ bñs: dictũ é cñs ꝙ egyptij fuerũt afflicti siti ꝙ puersiõẽ aque in sanguinẽ in egypto: ꝙ ꝙ filij isr̃l̃ fuerunt afflicti siti ꝑ re sertũ. Qualit̃ q̃ dr⁹ fuit magn̄ fauorabilis isr̃l̃ q̃ illis. Ad hoc rñdet: ꝙ pena sit̃ immisit hebreis ad ꝓbationẽ eorũ: egyptijs aũt ad coꝛ damnationẽ: sicut iudex aliter punit filiũ ꝓpriũ. s. ad eius emẽdationẽ: ꝛ aliter latronẽ extraneũ. s. ad eius mortem: ꝛ hoc est qđ dicit: a Cũ em tẽtati sũt. s. hebrei ꝙ passionẽ sitis. b Et quidẽ. i. certe. c Cũ miseri. discipli. accipiẽtes. q: post sitis afflictionẽ ꝑ dei misericordiã ꝓsecuti sunt aquẽ recreationẽ. d Saerũt. ꝙ hec. e Quẽadmoduꝫ cũ ira. diuina. f Judicati impij. i. egyptij cõdemnati. g Tormenta paterenẽ. i. sine tali dei misericordia subsequẽte: ꝓter qđ subdit: h Dos quidẽ. s. hebreos. i Tanq̃ pr monens. ꝑbasti. ꝑ afflictionẽ ad eorum correctionẽ. k Illos autẽ. i. egyptios. l Tanq̃ durus rex interrogans. i. tormentis subijciens. vñ et cõmuni sermone talia tormẽta questiones dicũtur: m Condẽnasti. non solũ pena ꝛpali: sed etiã eterna. n Ibi ẽtes ꝛ pntes similiter torq̃bant. Egyptij. ii. assistentes pharaoni ꝛ absentes ab eius pntia similit̃ affligebant: sicut vltimis turgẽtibus: ꝛ aliꝰ plagis silibus. Cõsequẽter loquit̃ de hebreis dicens: o Jn Dupler em illos acceperat tedium. ꝙ qđ fuerat illud dupler tediũ subdit: p Et gemitus. et ꝓ id est. Gemitus ꝙ ꝓsentib⁹ afflictionib⁹: sicut dr Exo. ij. Et igemiscẽtes filij isr̃l̃ ꝓter opa ẽ. q Cum memoria ꝓtenꝰ. s. bonoꝝ. beneficioꝝ ꝛpe Josephi: bec. n. memoria ẽ valde tediosa et afflictiua ꝛpe infortunij subsequẽtis. vñ dicit Boetius de ꝙsolatiõe: Jnfelicissimũ infortunij genꝰ ẽ fuisse felicẽ. r Cũ em audirẽt. i. intelligerẽt. s Per sua tormẽta. i. p afflictiões i egypto sibi illatas. t Bñ secũ agi. in liberatiõe sua mirabili: qua meruerãt ꝙ tribulatiõis sufferentia: Exo. ij. Ascẽdit ꝙ clamor eoꝝ ad dẽũ ab opibus ẽ. u Cõmemorati sunt dominũ de clemẽti ꝓuidentia. x Admirantes eam ꝙ finẽ exitus. s. fuit de egypto. y Quẽ. n. an expositiõe ꝓna ꝙ ꝓiectũ. s. moysen: q̃ fuit expositꝰ in flumine in vase iũceo. z Dereruerit. dicẽdo: ꝙs constituit te iudicẽ sup nos ẽ. Exo. ij. et. v. dicẽtes moysi ꝛ aarõ: Fetere

feciſtis odorem noſtrū coram pharaone z ſeruis eius
¶z In finē cuētus mirati ſunt .qui mirabilia:q̄ q moy
ſen fecit dr. ¶a Mō ſilr iuſtis faciēs.ſic dñs libū cor
recti: z dicūt b iuſti ipi debuer: egyptij vo iniuſti quib?
nō ſilr fecit dr. Mā egyptios poſt flagella plagarū in
mari ſubmerſit
debreos aūt p?
affli ctōnē mira
biliter liberauit
¶b Pro cogita
tiōibus. Hic cō
ſequēter reddit
cām dicti.ſ.q̄re
dr ſe habuit ad
debreos tanq̄
paſt mones: ad
egyptios aūt ſi
cut rex dur? cō
dānans. Et p.mo
facit poſitū
ſecūdo declarat
intētū ibi. Mlt
tū em. Propoſi
ti vo cā eſt: q.ly
debrei i multis
peccarēt: deū tñ
verū colebāt: z
ad ipm p penitē
tiā recurrebāt.
Egyptij vo i ido
latria obſtinati
erāt: et hoc ē q̄d
dr. ¶b Pro co
gitatiōibus aūt
inſenſatis. egy
ptioz. ¶c Ini
quitates illoꝝ.
id eſt opa neq̄ſ
ſima et illis co
gitatiōib? pce
dentia: z q̄ ſunt
opa illa ſubdit:
¶d Mō quidez
errātes colebāt
mutos ſerpetes
tanq̄ deos.
¶e Et beſtias
ſupuacuaſ.i. in
utiles: vt talpas
z veſpertiliones: ſm q̄ dicit Eſa.c.ii. ¶f Immiſiſti
illis multitudinē mutoꝝ aialiū. viliū z inutiliū: rana z
ſcs z cinifciū: vt habeāt Exod. viij. Licz aūt talia aialia
habeāt vocē tū nō eſt articulata: pter q̄d dicunt mu
ta: ſicut bō mutus dicit: qui,pfert vocē inarticulatam
¶g In vindictā. idolatrie: q̄ colebāt aialia vilia.
¶h Vt ſarēt dr. ſcz q̄ peccato corrūdet pena. Mō em
impoſſibile erat dr. Sequit: ¶i Ex materia inſa. nā
materia ꝑma p ſe nō eſt cognoſcibilis: cum ſit potētia
pura. Immittere illis multitudinē vrſoꝝ dr. ſequit
¶k Quaꝝ nō ſolū leſura. p morſus vel intoxicatiōes
z filia. ¶l Poterat illos extīmiare. ſubito. ¶m Sꝫ
z aſpect? eaꝝ. terribilis. ¶n Per timorē occidere.
Timor em vehemēs aliqñ interficit homiez. ¶o Mā
z ſine bis. aialib? terribilib?. ¶p Uno ſpiritu. i. vno
tuo iuſſu. ¶q Poterāt occidi. iuſte: ideo ſubditur:
¶r Perſecutionē paſſi. i. mortē. ¶s Tib ipis factis
ſuis. i. p ſuis enormib? peccatis. ¶t Sed oia i meſu
ra dr. i. ordinatiſſime eos puniſti p aialia vilia: ſicut in
vilibus aialib? peccauerāt: vt p̄di ctū eſt. ¶v Mlti
em. Hic declarat quoddā dictū. ſ. q̄ eos iuſte aialia
vilia egyptijs: nō ꝑter potentiā. nam aliter poterat
eos punire ſm ſuam wlūtatem: et hoc eſt quod dicit:
Multū em valere. i. poſſe. ¶x Tibi ſoli ſupererat
ſemper. qui ab eterno virtutis es iinfinite: ideo ſubditur:
¶y Et virtuti brachij tui q̄s reſiſtet. q.d. nullus: z ſubdit
ratio: ¶z Sm tanq̄ momentū ſtatere. ſicē ante te or
bis terraꝝ. cui ſubtracta cōſeruatiōe diuina: ſtatim redi
geretur in nihilū. ¶3 Et tanq̄ gutta rozis. que cadens in
terrā ſtatim eua
neſcit: z ſiccat. ¶a
Et miſereri. ſcim.
oſcruādo ea i eſſe
¶b Et diſſimulas
dr. q̄d duplicit pōt
intelligi: vno mō
ſic: Et diſſimulas
peccata. i. dimittis
punire pena eīna
mutādo illam in
talem. q̄ꝑ pniam
verā ſupueniētem
illo mō ſic: Et diſ
ſimulas peccata dr
id eſt differs ea pu
nire. ꝑter peniten
tiā. i. vt des hoibus
penitēdi tp̄us: z ſb
ditur cauſa:
¶c Diligis em oia
que ſunt. cōſeruā
do ea in eſſe.
¶d Et nihil odiſti
eoꝝ q̄ feciſti. deus
em diligit naturā
quā fecit: culpam
aūt odit quā nō fe
cit: q.nō eſt actor
mali culp: ido ſub
dit: Nec em odiēs
dr. ¶e Quō aūt
poſſet dr. q.d. nllo
mō: q.oia redige
rent in nihilū ceſ
ſante ſua iſluētia
¶f Parcis autem
omib?. ſeruando
ea in eſſe tua me
ra benignitate.
¶g Qui amas ani
mas. ſpāli modo:
z loquit de aialib?
rōnabilibus quas
diligit volendo eis bonū: nō ſolū nature: ſed etiā gratie in
ꝑtī: z gl̄orie in futuro.

¶ Capitulū. xij.

O Dbon? z ſuauis eſt dñe dr. Poſt collatū bñficiū
ꝑpli iſrael in exitu de egypto: hic ponit beneficiuz
ei collatū in introitu terre. ꝓmiſſionis: a qua eiecit
chananeos. ꝑter idolatriam: z fecit ibi habitare hebreos
ꝑter latriā: z diuidit in duas ptes. ſcz ꝓncipalem z inci
dentalē. que incipit ſequēti. c. Ꝓima in duas: q: primo
oſtendit ꝓpoſitū. ſecūdo declarat ſuū dictū ibi. Mō q: im
potens. Circa ꝓmū dicit: ¶a O Dbonus et ſuauis ē
dñe ſpūs tuus in omib?. ſic habent libri correcti: ſpūs em
dñi attingit a fine vſq; ad finem fortiter: z diſponit omia
ſuauiter: vt hr. ſ.c. viij. ¶b Ideꝝ. ꝑter bonitatē tuā.
¶c Hos q exerrāt. p diuerſa peccata. ¶d Partib? cor
ripis. i. ꝑtialit punis z nō ſil? eos auferēdo de vita: vt ha
beant tp̄us penitēdi: ideo ſubdit: ¶e Et te q? pec. ad
mo. z allo. aliqñ p inſtinctū interni: aliqñ p vrationem
corꝑis q̄ dat intellectū: z inducit ad hoc exemplū de chana
neis cū ſbdit: ¶f Illos em anti. inha. ter. ſancte tue. i.
iudee: qua dicit ſancta: eo q: ibi viguit cultus dei tpe ve
teris teſtamēti: z ibi implet̄ū e xpi myſteriū tp̄re nou.
¶g Quos exhor. q̄m odi. tibi opera faciebant. i. enormia
peccata. ¶h Per medicamēta. id ē ſortilegia et augu
ria. ¶i Et ſacrificia iniuſta. quia demonum oblata.

R Et filioꝝ suoꝝ necatores. eos idolis sacrificantes.
i Et comestores viscerū hoim ꝛc. nō inuenit in veteri testamēto q̄ chananei biberatores iudec aī filios isrl̄ comederēt carnes hūanas: ꝛ biberēt sanguinē: nō videt q̄ sit metaphorica locutio: sicut de p̄done vel vsurario dr̄ q̄ comedit homines: q̄rapit substātiā eorū: et hoc mō dicit̄ ps. lxxviii. Comederūt iacob ꝛ locū eius deuolauerūt. isti ꝛo chananei erāt predones ꝛ raptores: ꝛ sic dicunt̄ de minū comestores
m Et auctores parētes aiaꝝ iauxiliataꝝ. pres esse tenent filios auxiliari: chananei ꝛo filios suos idolis immolabāt: vt dictū est. ꝛ sic eis auxiliū debitum subtrahebāt: q̄ gaudent sic ira: Et parētes. scz chananeos. Auctores aiaꝝ. i. filiorū suoꝝ: in scriptura. n. frequēter accipit aia. p toto cōposito: sicut dictus est. s..
n Inauxiliatarū. i. auxilio debito destitutarū
o Perdere. id est destruere.
p Quia ego iusti a med. sacrificio tuo. i. a iudea: que dicit sacra rōne p̄dicta: ꝛ est i medio climate habitabilis terre.
q Et dignā paterēt. s. iosue ꝛ q̄ cū eo erāt.
r Peregrinatione puerorū dei. s. abrae: yſaac: ꝛ iacob: qui fuerūt pegrini in terra illa: ꝛ ex hoc finit̄ promissa illa terra eoꝝ semini: vt habeē in plurib⁹ locis i Geñ.
s Que tibi oim chario: ē terra. rōne supradicta.
t Sed ꝛ bis. i. chananeis.
v Tanq̄ hoibus peccātibus. nō sic aūt angelis peccātibus.
x Et misisti angel. exer. tui vespas. Dicūt ēē exercitores aliqui: q̄ aī ingressum filioꝝ isrl̄ ad terrā promissionis: dūs ad litē rā immisit chananeis vespas bestes aculeos venenatos: q̄ plures chananeoꝝ interfecerūt: et p̄ hoc alii occasionē p̄nitēdi de peccat̄ suis habuerūt. Aliqui ꝛo dicūt: q̄ vesp̄ iste dicunt̄ timores: quos dñs immisit chananeis: p̄ quos aliqui recesserūt de terra aī ingressum filioꝝ isrl̄. s. euei: ꝛ aliqui ad fidē vnius dei fuerūt cōuersi ꝛ ꝑdo isrl̄ p̄iuctū: vt ps de Raab ꝛ eius cognatione: Josue. vj. ꝛ de gabaonit̄ Josue. ix.
y Nō q̄. Dicō sequēter declarat dictū suū dicēs: q̄ dñs ex sua bonitate chananeos partialit̄ punuit dans eis locū pnie: ꝛ hoc declarat duplicit̄: primo negatiue. secūdo affirmatiue: ibi. Cum ē sis iustus. Primo i duas: q̄ primo oñdit̄ q̄ dr̄ nō fecit hoc ex defectu potētie. secūdo q̄ nec ex timore: ibi. Nec timēs aliquē. Circa primū dicit̄:
z Non q̄ imp. eras in bello. subuēre ipi. iustis. i. chananeos debebeis: q̄s nō oēs p hebreos rebellauit: q̄ multi illoꝝ inē filios isrl̄ remānserunt vt habeē in libro Josue in plurib⁹ locis.
a Aut testis seuis. q̄ statim eos iugulassent:
b Aut verbo duro. scz tuo.
c Simul exterminare. s. chananeos: ꝛ supplendum est: q̄ si ista nō fecisti eis: nō fuit ex impotētia tua: ꝛ ex misericordia: nō subdit̄:
d Sed partibus iudicās. i. partialiter eos puniens.
e Dabas locū penitētie. licz etiā scīrēs eos. p̄ maiori ꝑte in malicia p̄severare: ideo subdit̄: Nō ignorās ꝛc. sequit̄:
f Et naturalis malicia ipoꝝ. i. longa p̄suetudine indurata: q̄ quidē p̄suetudo ē quedā altera nā: vt dicit̄ in libro de memoria ꝛ remiscētia.
g Et q̄m nō po. mutari ꝛc. istud nō p̄sse nō ē simpliciter absolutū: nazq̄ diu viuit homo pōt reuerti ad bonum: sed est sm̄ q̄d: q: tales cū difficultate pñt redire. p̄pter cōsuetudinē peccādi inclinātem p̄ modū nāe: vñ. v. metaphy. impossibile p̄ vno modo q̄ē difficile: sic etiā cōi sm̄one dr̄ bene male vidēte dr̄: q̄ nō p̄test videre.
h Semē enim erat maledictū ab initio. Geñ. ix. Maledictus chanaan ꝛc.
b Nec timēs. Hic ꝓiter ostēdit q̄ dr̄ nō punit chananeos ptialit̄ ex timore alicuius ꝛpriozis: q̄ posset facta sua corrigere: q̄ hoc est impossibile: ꝛ ꝫ est quod dicit̄:
b Nec timēs aliquē ꝛc. ꝛ patz ifa vsq; ibi:
i Aut q̄s tibi imputabit. ad culpam.
k Si pierit natiōes q̄s tu fecisti. q. d. null⁹: q̄ sicut mera voluntate p̄ducit ea in esse: ita libere p̄test eas in nihilū redigere.
l Nec est enim alius deus p̄ter tu. nazetiā sm̄ phos necesse est esse vnā primā cām̄ omniū.
m Cui cura est de omnibus. naz diuina ꝓuidentia ad omnia se extendit quātūcūq; minima. cetera patent.
m Cum ergo: Hic ꝓiter declarat dictū suum affirmative: ꝛ diuidit in duas partes: quia ꝑmo facit ꝓ positū secūdo ex hoc infert triplex corrolariū: ibi. Docuisti aūt. Declarat aūt q̄d supra dictū ē de punitōe chananeorū: ex hoc q̄ deus est iusticia ꝛ bonitas p essentiā: ꝓter q̄d nō potest aliq̄d facere nisi pie ꝛ iuste: ideo dicitur:
n Cū ergo sis iustus. p essentiā.
o Iōm quoq; q̄ nō debet puniri. Hic declarādo suā innocētiā:
p Cōdemnas. i. punis aliq̄s ad sue patiētie ꝓbationē: sicut patz de sancto Job.
q Et exterū. i. extraneū.
r Estimas a virtute tua. i. estimari ꝑmittis: vnde amici iob reputabant ipm̄ peccatorē: ꝛ a deo alienum: eo q̄ videbant eum sic flagellatū: vt in libro Job plenius fuit declaratū.
s Virtus. n. tua. i. potētia tua.
t Justi ce initiū est. nā ꝑ omnipotentiā suā iustificat impiū. Maz sicut dicit Aug⁹. Maius est iustificare impiū q̄ creare celum ꝛ terrā. ꝛ quia iusticiam dei semper concomitat misericordia: ideo subdit̄:
v Et ob hoc q̄ dñs oim̄ es: omib⁹ te parcere facis. nā semp̄ punit extra cōdignū: etiā i damnatis.
x Virtutē. n. oñdis id est potentiā tuā infinitā.
y Tu qui nō credēris. ab idolatris.
z Effici virtute ꝓsummat⁹. i. simpliciter ꝑfectus: infideles em̄ ꝛ idolatre negantes deum verum: non credebant ipsum esse simpliciter ꝑfectus.

ꝯsummatꝰ: [a]⁊ hos q̇ te nesciūt [b]in audacia traducis. [c]Tu aūt dn̄ator v̓tutis [d]cuz trāquillitate iudicas: [e]⁊ cū magna reuerētia disponis nos. [f]Subest.n. tibi cū volueris posse. [g]Docuisti autē ꝓplm̄ tuuz ꝑ talia opa: [h]qm̄ oportz iustū eē ⁊ hūanū: [i]⁊ bone spei fecisti filios tuos [k]qm̄ iudicās [l]das locū ī peccatis pnīe. [m]Si eniz inimicos seruoꝝ tuoꝝ [n]⁊ debitos morti cum tanta cruciasti attentiõe: [o]⁊ liberasti dans tp̄us ⁊ locum ꝑ que possent mutari a malicia: [p]cū quāta diligētia iudicasti filios tuos [q]quoꝝ parentibꝫ iuramēta et cõuentiões dedisti bonaꝝ ꝓmissionuz: [r]Cum ergo das nobis disciplinā: [s]inimicos nr̄os [t]mltiplicit̄ flagellas: [v]vt bonitatē tuā cogitemꝰ iudicātes: [x]et cuz de nobis iudicat̄ [y]speremꝰ misericordiā tuā. [z]Unde ⁊ illis qui in vita sua insensate [a]⁊ iniuste [b]vixerūt: [c]ꝑ hec q̄ coluert̄ [d]dedisti sūma tormēta. [e]Eteni in erroris via diutiꝰ errauerūt [f]deos estimātes hꝫ q̄ in aīabꝫ sunt supuacua: [g]infantiū insensatorū more viuētes. [h]Propter hꝫ tanq̄ pueris insensat̄ iudiciū ī derisuz dedisti. [i]Qui aūt ludibrijs ⁊ increpatiõibus nõ correcti sūt: [k]dignū dei iudiciū [l]expti sunt. In his.n. que patiebant̄ [m]moleste ferebāt: [n]in qbꝫ patiētes [o]indignabāt̄. [p]Per hec q̊s putabāt deos ī ipis [q]cuz extimiarent̄: [r]videntes [s]illū quē olim negabāt se nosse: [t]veꝝ deū agnouert̄ [v]Propt̄ qđ ⁊ finis ꝯdēnatõnis eoꝝ [x]vēiet sup illos. Ca. XIIII.

[a]Uani sunt aūt

f a Et hos qui te nesciūt.i.infideles. b In audacia traducis.i.traduci ꝑmittis d̓ peccato in peccatū: ex hoc eīn q̓ deū ignorāt audacter peccāt. c Tu aūt dn̄ator virtutis.i.in v̓tute ꝑfectꝰ. d Cū trāqllitate iudicas.i.modeste punis. e Et cū magna reuerētia disponis nos.n̄ statim peccata puniēdo: sed ad pniaz expectando. Et sbdit̄ cā f Subest.n.tibi cum volueris posse.s.peccata punire. g Docuisti autē. Hic ex dictis infert triplex correlariū. Primū ē q̓ ꝑ hoc q̓ deꝰ ī puniendo sꝑ se hꝫ iuste et pie: dedit exēplū iudicibꝰ huiꝰ mūdi: vt etiā sic se haberent subditos puniendo. Et hꝫ est qđ dicitur: g Docuisti āt ꝓplm̄ tuū ꝑ talia opa. iusta ⁊ pia h Qm̄ oportz iustū esse ⁊ hūanū.i. benignū iudicē secularē. i Et bone spei. Hic ponit̄ scđm ꝑ hoc.n. q̓ cū misericordia puniuit chananeos dedit spem filijs isrl̄ colētibꝰ ipm̄ ꝯsequēdi ab eo maiꝰ bonū: ⁊ hoc est qđ dicit̄: i Et bone spei fe.fi.tuos.i.hebreos: vn̄ Exo.iiij. Filiꝰ meus ꝑmogenitus isrl̄. k Qm̄ iudicās.i.puniēs. l Das locū in pec. pnīe. chananeis. vt pꝫ ex ꝑdictis: ⁊ ex hoc arguit dicēs: m Si.n.ini.ser.tuoꝝ.i. chananeos ⁊ egyptios. n Et debitos morti.i.obligatos morti ꝓpt̄ peccata sua enormia: vt dictū est.s. o Et liberasti.penā ī ꝑte differēs: vt haberēt tp̄s penitēdi. p Cū quāta dili.iudi.fi.tuos.i. punisti hebreos modeste ⁊ pie eoꝝ punitionē ordinās ad eoꝝ emēdatõez. q Quoꝝ parētibꝰ ⁊c̄.i.abrae: ysaac: ⁊ iacob: quibꝰ facta fuit dei ꝓmissio. r Cū ḡ. Hic ponit̄ terciū correlariū: ⁊ secūdo declarat̄ quoddā dictū: ibi. Un̄ ⁊ illis. Circa primū concludit ex ꝑdictis circa hebreos ⁊ eoꝝ aduersarios diuersuz diuine punitiõis modū: nā vnꝰ modꝰ est medicinalis: alt̄ v̓o q̄tū ad obstinatos in malo: ⁊ hoc ē qđ dicit̄: r Cū ergo das no. disciplinā.i.flagellas nos ad nr̄az correctõez sicut verberat magister discipulū: ⁊ pat̄ filiū. s Inimicos nr̄os.in malo obstinatos. t Multipliciter flagellas. ꝑmo pena tp̄ali: vt ꝑ hoc si vellēt: possent a malicia mutari: vt ꝑdictū est: ꝫ q꞉ abusi sunt ꝑ obstinatiõnē. secūdo flagellati sunt ꝑ penā eternā. v Ut bonitatē tuā cogi.iudicātes.i.vt cū alios punimꝰ hoc faciamꝰ modeste exēplo bonitatis tue. x Et cū de nobis iudicat̄.i.cū pena nobis infert̄. y Speremꝰ miseri.tuā reuertētes ad te ꝑ pniam. z Unde ⁊ illis. Hic ꝯn̄ter declarat quoddā dictū.s. q̓ pena tp̄alis obstinatoꝝ nõ est medicinalis: q꞉ per hoc nõ euadūt eternum interitū: ⁊ primo ponit suā declarationē: secūdo remouet quādam falsam r̄nsionez: ibi. Per hec quos putabant. Circa primū dicit̄: z Unde et illis qui ī vi. sua insensate. q̄tum ad deū: a Et iniuste. q̄tū ad primos. b Uixerūt. vsq꞉ ad mortē. c Per hec q̄ coluerūt.i.ꝑ cultū idoloꝝ: quē insensate etiaz vilibus creaturis exhibuerūt: vt habet̄.s. d Dedisti summa tormenta.i.eterna. e Etenī in erro. via diutiꝰ errauerūt.i.ꝑ totā viam. f Deos esti. hec que in aīali. sunt supuacua.i. hominibus inutilia: ꝫ magis nociua: vt serpentes ⁊ vespertiliones ⁊ talpas: vt dictū est supra. g Infantiū insen. more viuētes.i.bonū a malo nõ distiguētes. h Propter hꝫ tanq̄ pue. insen. iudi. in deri. dedisti. inferendo eis penā ꝑ quā derisibiles reddebāt̄ vt cū egyptij ranis et cinifibꝰ grauit̄ affligebāt̄ ⁊ chananei vespis pungētibꝰ vulnerabant̄. i Qui aūt ludi. ⁊ incre. nõ cor. sunt. ꝫ magis obstinati. k Dignū dei iudicium.i.penā eternā: l Expti sūt ⁊ subdit huiꝰ cām dicēs: In his.n.q̄ patiebāt̄. a ranis ⁊ vespis: et hꝰmõi. m Moleste ferebāt.i. impatiēter. n In quibꝰ patiētes. nõ a patiētia: sed a passione: vt sit sensus: In quibꝰ. passionibꝰ ⁊ plagis. o Indignabātur. cõtra deū blasphemātes ipm̄: sic̄ dicit̄ apoc̄.xvj. Et blasphemauerūt nomē dei hn̄tis potestatē super has plagas. p Per hec. Hic ꝯn̄ter remouet quādaz r̄nsionē falsam: q꞉ posset aliq̄s dicere: q̓ ꝓpter hoc punitionē dei ferebant indignāter ⁊ moleste: q꞉ noticiā eius nõ hēbant: hoc remouet ꝑ hoc q̓ vidētes deos suos destrui per filios israel: quibꝰ deus ꝑcepat deos chananeoꝝ destruere: exo. xxxiiij. Cognouerūt q̓ deꝰ hebreoꝝ erat potētior dijs suis ⁊ sic cū cognouerūt: nõ tn̄ adorauerūt: sicut ad Ro.j. dr̄ de phis: Qui cū deū cognouissent: nõ sicut deū glorificauerūt: aut grās egerūt ⁊c̄. ⁊ hoc ē qđ dr̄: p Per hec quos pu. deos in ipis.i.int̄ eos. q Cū exterminarent̄. a filijs israel. r Uidētes.i.aliq̄lit̄ cognoscētes. s Illum quē olim nega. se nosse.s. deū hebreoꝝ. t Uerū deum agnouerūt. ꝑ effectū: vt dictū est: nõ tn̄ sicut deū glorificauerūt: ideo subdit̄: v Propt̄ qđ ⁊ finis ꝯdēnatiõis.i. pena eterna. x Ueniet sup illos.s. in finali iudicio: qn̄ cruciabunt̄ in aīa ⁊ corꝑe pena gehenne.

Capitulū.xiij.

Uani sunt aūt oēs hoīes. Hec ē ps incidētalis in q̄ occasiõe idolatrie chananeoꝝ tractat gn̄aliter d̓ idolatria omnī gētiū: ⁊ diuidit̄ ī duas ptes: nā prio reprobat̄ idolatria gentiū. secūdo ꝯmendat̄ latria deoꝝ ca.xv. Prima in duas: q꞉ ꝑmo reprobat̄ idolatria exhibita mirabilibꝰ creatur̄. secūdo exhibita imaginibꝰ fabricatis: ibi. Infelices aūt sf. Pria adhuc ī duas: q꞉ ꝑmo idolatria dicta declarat̄. secūdo reprobat̄: ibi. Quoꝝ et si specie. Circa ꝑmū dr̄: a Uani sunt āt.i.a veritate vacui.

¶b Oēs hoies in quib⁹ nō subest scia dei. ⁊ illi sunt idola ere carētes notica vbi dei. ¶c Et de his q̄ vident bona p̄ participationē sicut sunt sol ⁊ luna ⁊ b⁹mōi: ex quoꝝ inuentiōe nobis p̄uenit bona. ¶d Hō potuerūt intelligere eū qui ē. f. bon⁹ p̄ essentiā. ¶e Nec ex operib⁹ diuinis.

¶f Existentes agnouerūt q̄s eēt artifex. f. de⁹ ver⁹ q̄ licz a p̄ncipio nō possit cognosci: cognoscibil⁹ tn̄ est a posteriori: sc̄z ab effectibus.

¶g Sed aut ignē. quē vulcanū dicebāt. ¶h Aut spiritū. i. purū et b crē vel aerē quē vocabāt iouē. ¶i Aut aut aerē. i. mobilē quē dicebāt iunonez. ¶k Aut gyrū stellarū. i. signa in zodiaco reuoluta q̄ deos dicebant vnū de signo geminoꝝ dicebant: q̄ erat casio: ⁊ pollux i deos trāslati: et sic de similibus.

¶l Aut humidā aquā quaz tethym vocabāt. ¶m Aut solē ⁊ lunā. quos vocabāt phebū ⁊ dianā. ¶n Rectores orbis terrarū deos putauerūt. i. crediderūt eē deos mūdum regētes.

¶o Quoꝝ. hic p̄ncipia⁹ error remouet: et p̄ remouet errorēa opinio: secūdo q̄da insufficiēs excusatio: ibi.

Sz tn̄. Circa p̄mū dr̄. ¶o Quoꝝ. f. sol ⁊ lune ⁊ b⁹mōi.

¶p Si specie. n. pulchritudine. ¶q Delectati deos putauerūt. eos esse: vt dicū est. ¶r Sāt. q. d. ⁊ hoc debebant statim scire. ¶s Quāto bis dignatoꝝ eoꝝ. i. deus q̄ est cā prima oim. ¶t Speciosio: est. nā eius pulchritudo excedit i infinitū: qđ pbāt cū subdit: ¶v Speciei. n. generator. i. pulchritudinis vniuerse actor. ¶r Hec oia p̄stituit. ⁊ p̄ his eoꝝ pulchritudo in ipo excellēt⁹ in infinitū p̄existit. ¶y Aut si virtute ⁊ opa eoꝝ. que facūt i trāsmutatiōe creaturaꝝ. ¶z Miran̄ sunt. tanq̄ q̄daz excedentia intellectū nr̄ū. ¶a Intelligant ab illis. i. intelligere debent ab istis. ¶b Cūm qui hec fecit. f. deus q̄ ab oīb⁹ dicit p̄ma causa. ¶c Fortior ē illis. nā eminētior. ⁊ mō oia p̄tinet creaturā: ideo subdit: ¶d Magnitudine. n. speciei ⁊ creature. i. pulchritudinis vniuerse.

¶e Cognoscabilit⁹ po. crea. hoīi videri. nā p̄ effectus potest in cognitionē cause deueniri. ¶f Sed tn̄. Hic mouet quēdā excusatio q̄ posset aliq̄s dicere: q̄ laborātes in cognitiōe creaturaꝝ possunt excusari: si nō cognouerūt deū q̄ excedit creaturas i infinitū: qđ excludit hic p̄ hoc: q̄ ex p̄ creaturas nō possit cognosci de⁹. Ētū ad distinctiōz ꝑsonarū diuinaꝝ: pot tn̄ p̄ eas cognosci ētū ad cētialia attributa. f. potētiam: ⁊ b⁹mōdi. Quibus ip̄ꝺ proportionabiliter trāsceḋit omnē naturā creaturaꝝ mūdi. Et hoc ē qđ dr̄.

¶f Sed tn̄ adhuc in bis. q̄ coluerūt creaturas excellēres tanq̄ deos: vt solem et lunam et huiusmodi. ¶g Minor est querela. q̄ in illis qui coluerunt serpentes ⁊ vilia animalia. ¶h Et bi enim fortasse errant deum querētes. ⁊ ideo creaturis eminētibus veritatem falso attribuentes. ¶i Etenim cum in operibus illius considerentur. ordinem creaturarū meditando. ¶k Inquirūt ⁊ ꝑsuasum habent. id est p̄ vero tenēt. ¶l Quoniā bona sunt que vident. sc̄z sol et luna et alie notabiles creature: sed p̄ hec deum creatorē noluerūt cognoscere ideo subditur:

¶m Iterū aūt nec bis dignoscī. q̄ vere sunt culpabiles: cui⁹ causa subdit cū dicit: ¶n Si eēm tātū potentes. scire p̄ rōnez nālem.

¶o Ut possint estimare seculū ⁊ cognoscē creaturaꝝ ordinez.

¶p Quō bu⁹ dīm. f. secuū.

¶q Facili⁹ non inuenerūt. q. d. deuenerūt stanz inuenire. Nam omnia mutabilia oportet ad vnū p̄mū p̄ncipiuz immutabile reduci: aliter esset processus in infinitū: qđ est impossibile. cuz igit oēs creature visibiles sint mutabiles aliq̄ mō: potuerūt venire ex illis ad cognitionē p̄imi motor⁹ imobilis: sicut p̄bus deducit.

viū. phys. ¶r Infelices. Hic cōsequēter reprobat idolatria imaginibus exhibita: ⁊ diuidit in tres ptes: qui a primo reprobat im̄ginū fabricatiō. secūdo earū adoratio: ibi. Et de subst̄ātia. tercio ad oīonem in deo ratio: ibi. Imitiū em̄. Circa p̄mū dicit: ¶r Infelices aūt sunt. i. priuati vera felicitate. ¶s Et inter mortuos spes illoꝝ est. qz nulla spes est de eoꝝ salute: q̄ dis sunt tales: ¶t Qui appellauerūt deos opera manuū hominū. idola nāq; q̄tuz ad figurā fiūt per artem: materia vo est res nature: vt aurū et argentū ⁊ reliqua de quibus fiunt idola. ¶y Opus manus antique. hoc addit: nā idola ab antiquo facta in maiori reuerentia habebant: vñ aliqui simplices p̄piam aliq̄s imagines antiquas crucifixi: que dicunt facte a Nicodemo magis reuerent. ¶x Aut siquis artifex faber. f. lignar⁹

¶y De silua lignū rectuz secuerit: ⁊ bu⁹ docte eradat ꝛc. i. p̄fecte radat. ¶a Fabricet vas inutile. sic est in libris correct⁹. i. valde vtile. vt dicūt aliqui: ⁊ adducūt p̄ sili dictū Virgilij: Iunḡ imp̄rudētib⁹ nocuit imber id est valde prudētib⁹. Posset aliter dici. f. q̄ sint ibi due dictōes. Vas inutile. i. factum ad vtilitatē humanā ideo subdit ¶b In cōuersatione vite. in qua necessaria sunt multa vasa lignea. ¶c Reliquiis aūt eius operis. i. volaturis. ¶d Ad p̄parationē esce. i. ad coquēdum escas. ¶e Et reliquum horū. i. residuū ligni

¶f Qđ ad nullos vsus facit. q̄ non est aptum ad vas aliquod faciēdū. ¶g Lignū cur. ⁊ verticibus. i. nodis

¶h Plenū. de tali vo ligno aliq̄n fit imago: eo q̄ ē ma-

gis durū. ¶i Sculpat ꝺili. ꝑ vacui. suaꝫ. i. ab eo. facta. nā sculpēdo facit aliqꝺ vacuitates i ligno. Cetera patēt vsqꝫ ibi: ¶k Illud ꝓparet. i. adapteꝫ vl' assiliet ¶l Perliniēs rubrica. i. colore rubro. ¶m Et rubicūdine fa. pbuco. i. pictura. ¶n Et oēm ma. q̄ in il. ē ꝑ liniēs. colozib' ad hoc apt'. Alli qui libꝫ bꝫt b. Lerra. ſ nō est i libris cozrect' ¶o Et fa. ci. ꝺi. bitationē. i. locū vbi reponat' cetera patent.

¶p Et de ſba. Hic ꝑter reꝓbat imaginum adoratio: z primo ꝓ negocijs in reb' terrenis ſcdo ꝓ negocijs maritimis. c. ſeqn ti. Circa primū ꝺr: ¶p Et de ſubſtantia. i. ꝺi uinitys. ¶q Do tū facies. idolo: vt exaudiat eū. ¶q Inq̄rit. id ē petit ab eo ꝺiuinas filios: z nuptias filioꝝ.

¶r Nō erubescit loqui tē. q. ꝺ. de ꝺeꝛ et erubescē.

¶s Et ꝑ sanitate q̄ ꝺes. obtinēda vl' ꝓseruāda

¶t Infirmū de ꝓcecat. hic accipitur ifirmitas large ꝓ impotētia. nā idolū nō pōt se iuuare: in firmitas. n. ꝓ ꝓpzie ē in aialib' cū sit sicut z sanitas.

¶v Et ꝑ vita. ꝓseruāda

¶x Rogat mortuū. i. carēs vita. Hāc ꝓie loquendo mortuū nō ꝺicit̄ nisi qui vixit: cetera patent.

am: z ꝑ scientiā sue artis figuret illō: et assimilet illō imagini hoīs: aut aliqui ex aialib' illud cōparet: plini ens rubrica: z rubicūdine facies pbueo colozē illi?: z oēs maculā q̄ in illo ē pliniens: z faciat ei dignā babitatōem: z i picte ponēs illō z cōfirmās ferro ne forte cadat. ꝑspicies illi: sciens q̄m non pōt a ꝺiuuare se. Imago cū est: z opus est illi aꝺiutoriū. Et ō subſtātia sua z te filijs suis: z ō nuoꝝ tijs: votū facies inq̄rit. Non erubescit loqui cuꝫ illo q̄ sine aia est: ꝑ sanitate quē infirmū tēpcat: z ꝓ vita rogat mortuū: z aꝺiutoriuꝫ inutilez inocat: et ꝑ itinere petit ab eo q̄ ambulare nō pōt: z te acquirēdo z te opādo z te oīm rez euē tu petit ab eo q̄ in oīb' est inutilis. ¶Capi. xiij.

¶Capitulū. xiij.

TErū aliꝫ nauigare cogitās. Hic ꝑter reꝓbat veneratione idoli ꝓ negocijs marinis: z primo ponit hec reꝓbatio: ſcdo ꝺe araf ad q̄ ꝺ valet nauigatio: ibi. Sz vt nō ſcint. Circa primū ꝺr: Iterꝫ aliꝫ naui. cogitē. ¶b Ligno ꝑz. ſe. i. naui. ¶c Fragili? lignū. i. idolū ligneū: q̄ ad nichil ē vtile. ¶d Inuocat vt nauigationē suā ꝺirigat. ¶e Illud cm. i. idolum. ¶f Cupiditas acq̄rendi. ꝓcuniaꝫ. g Et cogitauit. vñ Act. xix. ꝺr: q̄ ꝺemetri? faciēs edes argēteas ꝺiane ꝑstabat artificibus magnū q̄stū. ¶h Tua aūt ꝑ. celestis. ¶i Prouiꝺētia tē. gubernat. hoīm nauigationē: z nō ipm idolū: q̄ ꝺ bat ꝑ hoc ꝓ etiā sine naui filijs isꝛl ꝺcdit viā i mari: Exo. xiij. z hoc est q̄ ꝺicitur:

¶i Oēs tecli. in ma. viā tē. z ꝑs ex vice ifra. ¶k Sed vt nō cēnt. Hic ꝑter oñdit nauigatiōis vtilitas z primo facit ꝓpositū. ſecūdo cōcludit fabricatiōis idoli ma lū. ibi. Per man'. Circa primū ꝺr: Dicit a ꝺuas ꝑs m duplicē vtilitatē. ſecūda ibi: Sed z ab initio. Utilitas ꝺo prima ē: q̄ z pie tātia fabricauit sua. Tua aūt pater quiꝺētia ab initio cūcta gubernat: q̄m z ꝺisti in mari viā z inter fluct' semitā firmissimā: ostēdens q̄m potēs es ex oīmoꝺo sanare: etiaꝫ si sine rate aliq̄s aꝺeat mare. Sz vt non essent vacua sapie tue opa: ꝓpter hoc etiaꝫ z exiguo ligno credūt hoies aias suas: z trāseūtes mare ꝓ ratem liberati sunt. Sed z ab initio cum perirēt superbi gigantes: ipes orbis terrarum ad ratē cōfugiens remisit seculo semē natiuitatis: q̄ manu tua erat gubernata. Benedictū est em lignū: ꝓ qō fit iusticia. Per manꝫ autem qō fit idolum maledictū est z ipm q̄ fecit illud: q: ille q̄ꝺez opat' est: illud aūt cum esset fragile deus cognominatus est. Similiter aūt a odio sunt deo impi z impietas ei. Etenim qō factuz ē cū illo q̄ fecit tozmēta patiēt. Propt hoc z in idolis nationū nō erit respectus: quoniā creature vi in odiū facte sūt: et in tēptatōem aie hoīm uigationē hōmines ꝺeꝛexunt illa q̄ abūꝺant in vna ꝛa ad alia: vbi est taliū penuria: z lic terraꝫ relcuanꝫ indigētie: z hoc est qō ꝺicit: ¶k Sed z vt nō cēnt va. fa. tue opa. creaturas. n. inferiores fecit deus ꝓpter hoc: m: z iō si non ꝺeseruirēt eius necessitatib': viderent̄ cē vacue q̄tuꝫ ad hoc i suis vtilitatibus: ꝓ nauigatōez ꝺo fuit iste vtilitates: vt ꝺictū est: iō subꝺit: ¶l Propter hoc etiā z exiguo ligno. i. naui q̄ est valde parua respectu magnitudis maris. ¶m Credūt hꝺ. aias suas. i. exponūt vitā suaꝫ.

¶n Et trāseuntes mare: vt ꝑ mercatiōes relcuent necessitates hūane.

¶o Per ratē libera ti sunt sūt. Sed et ab initio. Hic ponit ſecūda vtilitas q̄ fuit tpe Noe: q̄ cū vxoze et filijs et eoꝝ vxoꝛib' ꝑ naue liberat': multiplicauit post ꝺiluuiū gen' hūanū: et hoc ē qō ꝺr: Sed z ab initio. i. a prima mundi etate: q̄ ab adaz ꝺurauit vsqꝫ ad ꝺiluuium.

¶p Cū perirēt supbi gigātes. ꝓpt q̄ntū peccata ꝓncipalit inūꝺauit ꝺiluuiuꝫ: ad qō ꝛenouandū ꝺicit Gen. vj. Gigātes aūt erāt sup terrā i ꝺieb' illis

¶q Spes oꝛ. exaꝫ. id ē hoc cuꝫ ꝓsonis ꝺict

¶r Ad ratē confugiēs. i. ad archā

¶s Remisit secuſe. natiuitatē. q: ꝑ ipm z ei' filios multiplicatū fuit post ꝺiluuiū gen' hūa nū.

¶t Que manu tua erat gubernata. ſ. picta archa.

¶u Benedictū est. n. lignū. i. archa illa de lignis facta

¶x Per qō fit iusticia. nā impius pcūtib' p ea iusti fuerūt saluati: qō erat iustū.

¶y Per man'. Hic ꝑter cōcludit cōe idoli malū cū ꝺr: Per ma. aūt qō fit idolū. i. idolū manu factū.

¶z Maledictū est z ipm z q̄ fecit illud. et subꝺit cā cū ꝺicit: Sil' aūt odio sūt deo ipi z ei' ipietas. i. fabricatoꝛ idoli z idolū ab eo factū: nā vtrūq; est cā idolatrie.

¶a Eteni qō fa. ē cū illo q̄ fecit toꝛ. patiēt. hoc nō pōt intelligi de idolo absolute: cum sensum nō bēat q: quez possit tozmētū sentire: ꝓpt qō intelligit de ꝛemote q̄ colebāt in idolo: z ibi riſa ꝺabat aliq̄n: ꝓpter qō ꝺicit math. xxv. Discedite a me maledicti in ignē eternū: q̄ patus est ꝺyabolo z angelis ei.

¶b Propt hoc z idolis nationū. i. in ꝛemonib' i idolis bitantib'.

¶c Nō crit respect'. ſ. mie ꝺiuine: nā pc'm ꝛemonū ē irremissibile.

¶d Oēs crea. ꝺei. ꝛemōes a ꝺeo creati q̄tū ad nāz.

¶e In odiū facte sūt. ꝓ eoꝝ culpā: q̄ nō est a ꝺeo actoꝛe: ſ a liberi arbitrij ꝺefectibilitate.

¶f Et in tēptatiōz aie hominū. nam de celo ꝺescendi studeūt homines impedire a sua salute.

[a] Et i muscipulā pedib⁹ insipiētiū. q vicunq; tētatiōib⁹ demonū: sapiētib⁹ aūt q̄ virtute resistūt b⁹ mōi tēptatiōes non sunt in muscipulā: sed magis in victoriā 7 cozonam
[b] Initiū est. Hic ponit idolatrie inchoatio: cui primo ponit initium. secūdo, pcedes inde malū: ibi: Et nō
[a] 7 in muscipulā pedib⁹ insipientiū. [b] Initiū. n. fornicationis est exercitio idoloꝝ: [c] 7 adinuētio illoꝝ corruptio vite ē. [c] Mō. n. erat ab initō [d] neq; erūt imppetuū. [b] Supuacuitas. n. hoīm [b] hec ad inuenit i ozbē tray: 7 iō breuis illoꝝ finis est inuētus. Acerbo. n. luctu [b] oppressi parentes cito sibi filiū [i] fecerūt imaginē: 7 illū q̄ tunc quasi hō mortu⁹ fuerat: nūc tāq; deū colere cepit: [m] 7 pstituit int̄ seruos suos sacra 7 sacrificia. [n] Deinde intuentes tpe cōualescēte antiq; pfuctudine: hic error tanq; lex custodit⁹ est: 7 tyrānoꝝ imperio⁹ colebāt figmēta. [p] Et hos q̄s in palā hoīes honorare nō poterāt, pter hoc q; longe essent: a longinquo figura coꝝ allata euidētē imaginē regis: quez honorare volebāt fecerūt: vt illū q̄ aberat tanq; p̄sentes colerēt sua soli-

imagines pulchriores q̄s essent coꝝ psone: 7 et tali pulchritudine fucrūt simplices magis inducti ad colendū tales imagines: 7 hoc est qđ dr: [q] Prouerit aūt. i. induxit. [r] Ad hoc cultura. s. regū 7 tyrānoꝝ i suis imaginib⁹. [s] Et hos qui ignorabāt. i. simplices.

citudine. [q] Prouerit aūt [r] ad hoc cultura [s] 7 hos q̄ ignorabāt [t] artifices eximia diligentia. [v] Olles. n. artifex: [x] Volēs plus placere illi qui se assūpsit. id est regi q̄ euz ad faciendū sibi imaginē elegit. [y] Elaborauit. i. pfecte laborauit. [z] Et similitudinē. id ē imaginem.
[a] In mel⁹ figuraret. eā faciendo rege pulchriorem.
[b] Multitudo aūt hoīm. q̄ cōtēt est simplicitā.
[c] Abducta p spēm opis. i. seducta p pulchritudine imagis.
[d] Eū q̄ an tē pus. illud.
[e] Tanq; hō. pur⁹ et mortal.
[f] Honorat⁹ fuerat. rōne sue potestatis.
[g] Illuc deū esti ma. false. 7 ex p̄dictis cōducit:
[h] Et hoc fuit vite hūane trepidatio. trahēs ad idolatriam.

[t] Artificis eximia diligentia. circa pulchritudinē imagims.
[v] Olles. n. artifex: [x] Volēs plus placere illi qui se assūpsit. id est regi q̄ euz ad faciendū sibi imaginē elegit.
[y] Elaborauit. i. pfecte laborauit. [z] Et similitudinē. id ē imaginem.
[a] In mel⁹ figuraret. eā faciendo rege pulchriorem.
[b] Multitudo aūt hoīm. q̄ cōtēt est simplicitā.
[c] Abducta p spēm opis. i. seducta p pulchritudine imagis.
[d] Eū q̄ an tē pus. illud.
[e] Tanq; hō. pur⁹ et mortal.
[f] Honorat⁹ fuerat. rōne sue potestatis.
[g] Illuc deū esti ma. false. 7 ex p̄dictis cōducit:
[h] Et hoc fuit vite hūane trepidatio. trahēs ad idolatriam.

[b] Om̄ aut affectui. parētuz ad tēfunctos filios vel alios amicos: qui fugiētibus ad eorū imagines parcebant.
[i] Aut regib⁹ seruiū. homies. modo p̄dicto.
[k] Incōicabile. nomē tetratis.
[l] Lapidibus 7 lignis imposuerūt ipos tos nomiantes: hoc. n. nomen deus significat naturā diuinā q̄ nullo mō est multiplicabilis: p̄t qđ hoc nomē deꝝ ē incōicabile sm rem: est tñ cōicabile p filitudinez: sicut hō nomē Alexander est incōicabile sm rē: eo q̄ est vn⁹ singular⁹ psone nomē cōicat tñ p similitudinē hominibus liberalib⁹: liberalitē Alexādri ptiapātib⁹: 7 sic homies ptiapātes aliq̄d diuinū do noiant: sicut: Exo. vij. ō moyse dr: Ego pstituite deum pharaonis. 7 psal. lxxxij. Ego dixi dij estis.
[m] Et nō sufficerat. Hic ponit declarat malū. multipler cr idolatria. precedens cum dr: Et nō sufficerat.
idolatris.
[n] Errasse eos circa dei scientiā. ei⁹ dignitatem lignis 7 lapidibus attribuētes.
[o] Sed 7 imma. vi. insciē tello. nam bellauerūt contra dñm 7 p̄ virtutis bonū ex defectu scie dei.
[p] Tot 7 tāma. mala. q̄ p̄ter exp̄imūtur cū dicit:
[q] Aut. n. fili. su. sacrificātes. idolis: vt dictū est. s.
[r] Aut obscura sacrificia. i. de nocte: eo q̄ p̄ter suā turpitudinē nō fiebāt de die.
[s] Aut insanie ple. vi. b̄ntes. nā in aliq̄bus sacrificijs fiebāt sacerdotes arrepticij: q̄b⁹ demones loq̄bāt.
[t] Neq; vitā. i. vite honestatē. [v] Neq; nuptias mūdas iam custodiūt: q̄ adulteriū pollunt.
[x] Sz 7 ali⁹ aliū p iniuriā occidit sic cayn abel frēz suū.

[a] Et i muscipulā pedib⁹ insipiētiū. q vicunq; tētatiōib⁹ demonū: sapiētib⁹ aūt q̄ virtute resistūt b⁹ mōi tēptatiōes non sunt in muscipulā: sed magis in victoriā 7 cozonam
[b] Initiū est. Hic ponit idolatrie inchoatio: cui primo ponit initium. secūdo, pcedes inde malū: ibi: Et nō
[a] 7 in muscipulā pedib⁹ insipientiū. [b] Initiū. n. fornicationis est exercitio idoloꝝ: [c] 7 adinuētio illoꝝ corruptio vite ē. [c] Mō. n. erat ab initō [d] neq; erūt imppetuū. [b] Supuacuitas. n. hoīm [b] hec adinuenit i ozbē tray: 7 iō breuis illoꝝ finis est inuētus. Acerbo. n. luctu [b] oppressi parentes cito sibi filiū [i] fecerūt imaginē: 7 illū q̄ tunc quasi hō mortu⁹ fuerat: nūc tāq; deū colere cepit: [m] 7 pstituit int̄ seruos suos sacra 7 sacrificia. [n] Deinde intuentes tpe cōualescēte antiq; pfuctudine: hic error tanq; lex custodit⁹ est: 7 tyrānoꝝ imperio⁹ colebāt figmēta. [p] Et hos q̄s in palā hoīes honorare nō poterāt, pter hoc q; longe essent: a longinquo figura coꝝ allata euidētē imaginē regis: quez honorare volebāt fecerūt: vt illū q̄ aberat tanq; p̄sentes colerēt sua soli-

imagines pulchriores q̄s essent coꝝ psone: 7 et tali pulchritudine fucrūt simplices magis inducti ad colendū tales imagines: 7 hoc est qđ dr: [q] Prouerit aūt. i. induxit. [r] Ad hoc cultura. s. regū 7 tyrānoꝝ i suis imaginib⁹. [s] Et hos qui ignorabāt. i. simplices.

citudine. [q] Prouerit aūt [r] ad hoc cultura [s] 7 hos q̄ ignorabāt [t] artifices eximia diligentia. [v] Olles. n. artifex: [x] Volēs plus placere illi qui se assūpsit. id est regi q̄ euz ad faciendū sibi imaginē elegit. [y] Elaborauit. i. pfecte laborauit. [z] Et similitudinē. id ē imaginem.
[a] In mel⁹ figuraret. eā faciendo rege pulchriorem.
[b] Multitudo aūt hoīm. q̄ cōtēt est simplicitā.
[c] Abducta p spēm opis. i. seducta p pulchritudine imagis.
[d] Eū q̄ an tē pus. illud.
[e] Tanq; hō. pur⁹ et mortal.
[f] Honorat⁹ fuerat. rōne sue potestatis.
[g] Illuc deū esti ma. false. 7 ex p̄dictis cōducit:
[h] Et hoc fuit vite hūane trepidatio. trahēs ad idolatriam.

[b] Om̄ aut affectui. parētuz ad tēfunctos filios vel alios amicos: qui fugiētibus ad eorū imagines parcebant.
[i] Aut regib⁹ seruiū. homies. modo p̄dicto.
[k] Incōicabile. nomē tetratis.
[l] Lapidibus 7 lignis imposuerūt ipos tos nomiantes: hoc. n. nomen deus significat naturā diuinā q̄ nullo mō est multiplicabilis: p̄t qđ hoc nomē deꝝ ē incōicabile sm rem: est tñ cōicabile p filitudinez: sicut hō nomē Alexander est incōicabile sm rē: eo q̄ est vn⁹ singular⁹ psone nomē cōicat tñ p similitudinē hominibus liberalib⁹: liberalitē Alexādri ptiapātib⁹: 7 sic homies ptiapātes aliq̄d diuinū do noiant: sicut: Exo. vij. ō moyse dr: Ego pstituite deum pharaonis. 7 psal. lxxxij. Ego dixi dij estis.
[m] Et nō sufficerat. Hic ponit declarat malū. multipler cr idolatria. precedens cum dr: Et nō sufficerat.
idolatris.
[n] Errasse eos circa dei scientiā. ei⁹ dignitatem lignis 7 lapidibus attribuētes.
[o] Sed 7 imma. vi. insciē tello. nam bellauerūt contra dñm 7 p̄ virtutis bonū ex defectu scie dei.
[p] Tot 7 tāma. mala. q̄ p̄ter exp̄imūtur cū dicit:
[q] Aut. n. fili. su. sacrificātes. idolis: vt dictū est. s.
[r] Aut obscura sacrificia. i. de nocte: eo q̄ p̄ter suā turpitudinē nō fiebāt de die.
[s] Aut insanie ple. vi. b̄ntes. nā in aliq̄bus sacrificijs fiebāt sacerdotes arrepticij: q̄b⁹ demones loq̄bāt.
[t] Neq; vitā. i. vite honestatē. [v] Neq; nuptias mūdas iam custodiūt: q̄ adulteriū pollunt.
[x] Sz 7 ali⁹ aliū p iniuriā occidit sic cayn abel frēz suū.

[c] Mō est erāt ab initio. nā a creatiōe mūdi vsq; ad diluuiū: 7 etiā post p magnū tpus nō legit fuisse aliqđ idolum.
[f] Neq; erūt in perpetuū. iam est cessauerūt idola q̄si p totū mūdū.
[g] Supuacuitas. n. hoīm. i. defect⁹ sapie coꝝ.
[b] Hec adinuenit. 7 subdit mod⁹ cū dicit: Acerbo. n. luctu. i. irrōnabili.
[k] Dolēs p̄ acto sibi rapti filij. s. an mortē p̄ris.
[l] Fecit imaginē. ad suā cōsolatōez.
[m] Et pstituit int̄ suos suos sacra 7 sacrificia illi imagini exhibēda.
[n] Deide. Hic ponit cā secūda inuētionis imaginū: nā aliqui potētes 7 tyrāni volētes honorari nō solū in sua p̄nia: sed etiā in sua absentia fecerūt suā imaginē: mittētes eā ad loca remota vt venerent ē ea: sicut refert Joseph⁹ libro. antiq̄tatis iudaice. xvij. 7 in libro de iudaico bello de Caio cesare: q̄ imaginē suā misit p impiū romanū vt adorar et ē ea: 7 hoc est qđ dicit: Deinde tē. 7 paz ex dictis l̄a paucis exceptis.
[o] Colebant figmēta. i. imagines tyrānoꝝ: 7 subdit cā:
[p] Hos quos in palā tē. 7 paz vsq; ibi:
[q] Prouerit aūt. vbi ponit alia cā que est adulatio artificū et cupiditas. Nam volētes placere regibus 7 tyrannis fecerūt eis

[a] Iuit adulteras ⁊ tristat. [b] et oia ⁊mixta sc̃. i. ꝓfusa: ⁊ omi rōnis ordine destituta. [c] Sagnis. in. ꝓmi vulnerātōe. [d] Homicidiū. i. cȝ occisiōe. [e] Furtū. in sue rei subtractōne [f] Et fictio. in hypocrisis silatiōe. [g] Corruptio. in virginū defloratiōe. [h] Infidelitas. in. primi receptione. [i] Turbatio. i discordiarū seminatione. [k] Periurū. in falsa iuratōne. [l] Tumultus in seditiōis motiōe. [m] Bonoꝝ rei imemoratio. in ingratitudine. [n] Diaꝝ in. ⁊natio. ꝓ vicio gule et luxurie. [o] Natiuitat⁊ imutatio. ꝓ vitiū sodometicū ex tali cōcubitu nō nascit fetus [p] Nuptiaruꝝ incōstātia. qua aliq̄ ꝓtias vores a dnuice cō municabant. [q] Infandoꝝ id est nefandoꝝ [r] Idoloꝝ cultus. ois mali cā est. nā ꝓ eaꝝ homo directe a deo auertitur: ⁊ sic de peccato i peccatū ruit et labit. [s] Et finis. id est ꝑsummatio: nā idolatria est malū maximuꝫ de genē suo: vñ Lenit. xv. dicit glo. idolatria maxie. [t] Aut em oū let anē. in festis idoloꝝ. [v] Insaniūt. q: fiūt arrepticij. [r] Aut certe vati. falsa. de corde suo fingentes ea: sicut faciebant aliqui sacerdotes idoloꝝ denūciantes homib⁹ ꝑspera ꝓter questū. [y] Aut viuūt iniuste. inferētes ꝓximis nocumēta. [z] Aut ꝑiurant cito. ꝓter malicia suā duplicē. ꝓter qđ subdit: [a] Dū em ꝑsidāt i idolis q̄ sunt sine aia. ⁊ ꝓ ꝑis sine vōlitate et intellectu. [b] Male iurātes. i. falsum ꝓ idolū iurātes. [c] Noceri se nō sperāt. q: de hoc puniri nō timēt: sicut nec mali christiani ꝓcerātes ꝓ nomē christi: ideo ꝓcludit eoꝝ punitio cū dicit: [d] Utraq; ergo illis cueniēt digne. i. iustū est vt puniant⁊ ꝓ vicio vtroq;. i. idolatria ⁊ ꝑiurio: ideo subdit: [e] Dm male senserūt de deo. ꝓ idolatriā. [f] Et iurauerūt iniuste. ꝑiurando ad ꝓmi defraudationē. [g] Nō em iurātū est vētus. i. iuramētū nō ē apetēdū tanq̄ ꝑ se bonū: ⁊ i necessitate tm̄ eo ē vtendū ad veritat⁊ ⁊ fidelitatis nē homines firmamentū. [h] Sed peccantiū ꝑ. pam. sp. i. crescit ⁊ augmentat. [i] In iusto ꝓ ꝑuaricatione. i. in transgressione mādatoꝝ dei: q̄ sunt iusta. nā a deo nō potest aliquid ꝓcedere nisi iustū ⁊c. [k] Capitulū. xv.

Et aūt dc̃. Reꝓbata idolatria gentiū: hic cō sequēt ꝓmedat latria iudeoꝝ: et diuidit i tres ptes. Mā ꝓmo ponit vere veritatis ꝓfessio. secūdo idolatrie reiectio. ibi. Mō em̄. tercio ꝫ idolatras inuectio. ibi. Sed ⁊ figulus. Circa ꝓmū dicit phylo. ꝑ se ⁊ toto iudeoꝝ ꝑplo: [a] Tu aūt dc̃. omniū ꝓ creatione. [b] Hoster. ꝓ cultū ꝑfālē. [c] Suauis. ꝓ tuā erga nos ꝓdelectiōnē. [d] Et vere. ꝫ idoloꝝ falsitate [e] Patiēs ⁊c. ꝓ ꝓnie nre expectatiōne subdit: [f] Eteni si pec. tui sum⁹. q: te dīm nostrū ꝓiter murat. [g] Sanctes magnitudinē tuā. cui⁹ nō ē finis [h] Et si nō peccauerimus. mortali peccato: nā veniale nō ꝓt totaliter euitari. [i] Sciri⁹ qm̄ apud te sum⁹ cōputati. numero ⁊ mento cū electi peccatū. n. veniale nō tollit gratiam. [k] Hoste em̄ te. si de formata charitate. [l] Cōsummata ē iustitia. nā dignum facit vita eterna. [m] Et scire iustitiā et vtutē tuā. scia ꝓactica. [n] Radix ē imortalitatis. nā ꝓ opa iustitie ꝓtingit ad imortalitatē glie. [o] Mō enim. Hic ꝓiter ponit idolatrie reiectio: cū dr: Mō em̄ in errores. idolatrie. [p] Induxit nos bo. male artis excogitatio. id est artis idoloꝝ faciue: q̄ ad malū inducit. [q] Nec vmbra picture. de cerās idolū. Sicut dū q̄ phylo loquit ꝑ. ꝓ suo tpe: nā añ captiuitatē babylonis ꝓlus iudeoꝝ fuit irretit⁹ multis idolatrijs: vt ꝑ. iiij. Reg. 17⁹ captiuitatē babylonis tpe antiochi epiphanis vt dr. j. mach. et. ij. Sic ⁊ tpe phylonis Cai⁹ imperator misit statuā suā ꝓ orbē vt adoraret in ea: quā soli iudei adorare renuerūt: vt dic̃ Joseph⁹ antiq̄tat⁊ iudaicē li. xviij. ⁊ sub nomine iudeoꝝ intelligit xp̄ianos: q̄ tūc adhuc legalia i multis seruabāt: ꝓter qđ phylo in eoꝝ laudem lib: sū scripsit: vt dicit biero. in li. illustrium viroꝝ. [r] Labor sine fructu. in talib⁹. n. magn⁹ ē labor ⁊ null⁹ fructus: imo finis pessim⁹. [s] Cui⁹ aspect⁹ dat insen. ꝓcupiz. attrahens ei⁹ animū ad idoli reuerentiā. [t] Et diligit mor. imaginis. i. vita carēs effigiem. ⁊ subdit eius pena dicens: [v] Maloꝝ. i. idoloꝝ. [r] Amatores digni sē morte. tpali ⁊ eterna. [y] Sed ⁊ figulus. Hic ꝓiter ponit ꝫ idolatras inuectio: ⁊ ꝓmo ꝫ idoloꝝ fictores. secūdo ꝫ eoꝝ cultores: ibi. Omnes. n. insipientes. Circa ꝓmū sciēdū. q̄ fingi ꝓprie dicit qđ de terra formaī: ⁊ inde figulus appellaī: ⁊ vasa terrea fictilia dicunt. Et q: pauper idola argentea ⁊ aurea habere nō poterāt: ideo figuli ex rūt idola terrea facere. q̄ qualibet poterat habē. ⁊ ō de luto faciebāt figuli vasa ad varios vsus apta: ⁊ hoc ē qđ dicit Sed ⁊ figulus: ⁊ ꝓ. lra vsq; ibi: [a] Et de eodē lu. sū. q̄ mū. sunt. f. vasa honestis vsibus applicabilia. [b] Et sile que bis sunt cōtraria. i. applicabilia vsibus inhonestis. [c] Horꝝ autem vasoꝝ quis sit vsus. id est vereat esse.

[a] aut adulteras ꝓtristat: [b] et oia ꝓmixta sc̃: [c] sanguis: [d] homicidiū: [e] furtum: [f] ⁊ fictio: [g] corruptio [h] ⁊ infidelitas: [i] turbatio [k] ⁊ ꝑiurii: [l] tumultus: [m] bonoꝝ rei imemoratio: [n] aiaꝝ ingnatio: [o] natiuitat⁊ imutatio [p] nuptiaꝝ incōstātia: [q] infandoꝝ eniꝫ [r] idoloꝝ cultura: ois mali cā est: [s] ⁊ initiū ⁊ finis. [t] Aut. n. vū let anē [v] insaniūt: [r] aut certe vaticinanē falsa: [y] aut viuūt iniuste: [z] aut ꝑiurāt cito. [a] Dū. n. ꝑsidūt i idolis q̄ sunt sine aia [b] male iurātes [c] noceri se nō sperāt. [d] Utraq; g illis eueniēt digne: [e] qm̄ male senserūt de deo attendētes idol: [f] ⁊ iurauerūt iniuste i idolo ꝓtenentes iustitiā. [g] Nō. n. iurātū ē vtus: [h] q̄ peccātiū pena pambulat sp̄ in iustoꝝ ꝓuaricatione.

[a] Tu aūt dc̃ nr̄ [b] q. xv. suauis [c] ⁊ verax [d] patiēs ⁊ imisc̃ens dispo nēs oia. [e] Eteni si peccauerimus tui sum⁹: [f] sciētes magnitudinē tuā: [g] ⁊ si nō peccauerim⁹: [h] scim⁹ qm̄ apō te sum⁹ cōputati. [k] Nosse em̄ te. ꝑfectum iustitia est: [l] et scire iustitiā ⁊ virtutē tuā: [m] radix ē imortalitatis [n] Nō em̄ in errores [o] induxit nos hominū male artis excogitatio: [p] nec vmbra picture: [q] labor sine fructu: effigies sculpta per varios colores: [r] cuius aspectus dat insensato cōcupisc̃entiā: [s] et diligit mortue imaginis effigiem sine aniīa. [t] Maloꝝ [v] amatores digni sunt morte qui spem habent in talibus: et q̄ faciūt illos: ⁊ q̄ diligūt et q̄ colunt. [r] Sed ⁊ figulus mollem terrā ꝑmens laboriose fingit ad vsus nostros vnūquodq; vas: [y] et de eodē luto fingit que mūda sunt in vsum vasa: [z] ⁊ similiter que his sunt cōtraria. [a] Horꝝ autem vasoꝝ quis sit vsus:

¶a Iudex est figulus. qui vasa formatfm vsum ad quē vtēt applicari. ¶b Et cū labore vano tē. labo:.n.in fingēdo vasa nō ē van?:qz vtcunt bñamis vtilitatib?:sed la bor ficticius idoli est vanus:qz idolū nō valet alicui vsui.

¶c Ille ¶ pauloante ō tra fact? fuerat.s. figul?: nā corp? humanū factum a dño est terrcum.

¶d Et post pusillū qz breuis ē hmis vita. ¶e Reducit se vñ acceptus fuerat.scz ad terrā ad quā ducit mutua clemētor? ptrarior? actio: ¶ sunt i corpe humano.

¶f Repetit?.a vro

¶g Aniīe debitū. quā de? repetet in morte:sicut eā tra diderat i infusiōe.

¶h Sed cura ē illi scz figulo. ¶i Nō qz laboraturus?ē tē. id est nō solū est solicitus ptēsio labore ꝛ vite breuitate

¶k Sed etiā pcer tatur aurificib? tē. nō argēto ¶ opus suū sit magis ꝑcio sum:sed ¶ sit vtile plurib?: qz pōt ba tri paruo ꝑcio: et ꝑ pūs ab omibus.

¶l Sed et crarios imitatur. fingēdo idola factis ptē re silia. ¶m Et gloriā artis sue pfert. qz multitudo hominū ꝑ idolis ba tendis recurrit ad eū. ¶n Ofm res supuacuas.i. nulli? aut parui pcii respectiue ad argēteas vl aureas fingit: ¶s quilibet pōt hre. ¶o Cinis est.n.cor? ei?.ꝑ affectiō: dicit ēm Aug?. Si diligis terrā terra es. iste vo totā attentionē suā ponit ad terre figurationē:¶ mittit cē aque ꝑua ta rediger? in puluere vl cinerē: ꝓpter qđ cor figuli dicit cinis. ¶p Et tra supuacua. vnđ fingit idola. ¶q Spes illius.qz de hoc sperat viuere: ideo subdit: ¶r Et luto vi lior? vita illius. que ordinat ad lucrū et luto sicut ad finē ꝑ finis ꝓstantior: est bis ¶ sunt ad finē: ꝑ rō bui? erroris ib dit: ¶s Ofm ignorauit eu? qui se finxit.s. tēu ¶ in formatore corpis ē actor ꝓncipalis. ¶t Et qui inspirauit illi aiaz. solus infundēdo eā ꝑ creationē. ¶v Et amat que operat.s.idola. ¶r Et ¶ insufflauit ei spīritū vitalē.s. tēu ignorauit:et est reprtitio eī? qđ pdixit:Et qui inspirauit illi aniīa. ꝑ alia tñ verba : qz dicit aia inquātū corpus administrat:spūs vo quāto supnis vacat. ¶y Sz et esti mauerūt.idolatre dicti. ¶z Lusum esse.i.carnalē delectationez. ¶a Vitā nostrā. vñ in psona taliū dicit supra.c.ij. Vbicq reliquamus signa leticie:ḡm hec est ps nostra. ¶b Et conuersa. vite humane cōpo.ad lucrū. vñ supra.c.ij. subdit in psona taliū: Oꝑimam? pauperē iustū:nec parcamus vidue rapiendo bona eor?:ideo subdit: ¶c Et oportere vndecūq; etiā ex malo acquirere. hec dicebāt homines de vita alia non sperātes:cui? erroris fuit symonides poeta dicens:ꝙ vt get mortalem mortalia sapere:de quo respondit eu m ꝑ bus.r.etbi.eo ꝙ homo ſm intellectū est quid immortale ꝑ diuinū: er quo cōdubit pbus: ꝙ bō se vebet ad immortalia ꝑ eternā trabere quātū

iudex est figul?. ᵇEt cū labore vano tēu fingit tē eo dē luto: ᶜille qui pauloañ ō terra fact? fuerat: ᵈ ꝑ ꝑ pusillū ᵉreducit se vñ accept? ē ᶠrepetitus ᵍaīe debitū quā hēbat. ʰSed cura ē illi nō qz laboraturus est: ⁱnec qm̄ breuis illi vita est: ᵏ ꝟ cōcertat aurificib? ꝑ argētarijs: ˡ ꝟ crarios imitat. ᵐ ꝑ gliaz pfert: ⁿ qm̄ res supuacuas fingit. ᵒCinis est.n.cor? ei?: ᵖ ꝑ tra supuacua ᵍ sp es illi? ꝑ luto vilior? vita ei?. ˢ qm̄ ignorauit ꝙ se finxit. ᵗ ꝙ inspirauit illi aīam ᵛ ꝑ amat que opat. ˣ ꝑ ¶ insufflauit ei spm̄ vitalē. ʸSed ꝑ estimauerūt ᶻlusuz eē ᵃvitā nr̄az: ᵇ ꝑ uersatiōz vite ꝓpositā ad lucrū ᶜ ꝑ oportere vndecūq; etiaz ex malo acq̄rere. ᵈHic enim scit ᵉse sup oēs ᶠrelinquere: ꝙ ex tre materia fragilia vasa ꝑ sculptilia fingit. ᵍOēs em̄ insipiētes ꝑ infelices ʰsu

pra modū aīe sue ⁱ supbi sūt inimici ᵏ pli tui: ˡ ꝑ imperā tes illi: ᵐqm̄ omnia idola nationū ⁿeos estimauerūt q̄bus neq; oculoꝝ visus est ad videndū: neq; nares ad pcipiendū spm̄: neq; aures ad audiendum: neq; digiti manuū ad tractandū: ᵒsed ꝑ pedes eoꝝ pigri ad ambulandū. ᵖHomo.n.fecit illos ᵍ ꝑ qui spm̄ mutuatus est: is finxit illos. ʳNemo em̄ sibi similem homo poterit tēu fingere. ˢCū.n.sit mortalis ᵗmortuū fingit ᵘmanibꝫ iniquis. ˣMelior.n.est ipe his quos colit:qz ipe quidē vixit cum esset mortalis: illi aūt nunq̄: ʸSed et animalia ᶻmiserrimi colunt. ᵃInsensata em̄ ᵇcomparata his ᶜillis sunt ꝑterioza. ᵈSed nec aspectu aliqs ex his animalibꝫ bona potest ꝑspicere: ᵉEffugerūt aūt tē laudem ᶜet benedictionē eius.

¶d Et imꝑrantes illi. tēpore nanq; phylonis. Caius erat impator romanus:ꝑ misit statuā suā ꝙ ordez vt adoret̄ in ea tanq̄ de?:vt dictū est.ꝰ. ꝑcedēti.c.ꝑ intulit dei cultorib? multa

¶e Se super omnes.idoloꝝ factores. ¶f Delinquere:qui ex terre materia tē. nā tāuilis est ꝙ nullus vebet ignorare ꝙ deus nō potest fieri ex ea. ¶g Ofm̄es em̄. Post inuectionē contra idoloꝝ fictores:hic ponitur inuectio ꝑ illorum cultores:ꝑ diuidit in duas ꝑtes:qz ꝑmo ꝑ mittit inuectio cōtra dtores imaginuz.scēdo ꝑ cultores aialiū: ibi. Sed ꝑ aialia.Circa ꝑmuz dicit: ¶ Oēs em̄ insipiētes ꝑ infelices.s. idolatre de deo male sentiētes: ꝑ a felicitate ꝑpetuā ꝑ uiātes. ¶h Supra modum aīe sue.i.plus q̄ vt decet ¶ excellant. ¶i Superbi sunt. de se ꝑsumētes.

¶k Inimici ꝑpuli tui.oppōnē do cultores dei.

¶l Et imꝑrantes illi. tēpore nanq; phylonis. Caius erat impator romanus:ꝑ misit statuā suā ꝙ ordez vt adoret̄ in ea tanq̄ de?:vt dictū est.ꝰ. ꝑcedēti.c.ꝑ intulit dei cultorib? multa grauamina. ¶m Ofm̄ oia idola nationū. diuersarū

¶n Deos estimauerūt.s.romani. vnde dicit leo papa in sermone de beatis apostolis Petro et Paulo: ꝙ roma magnā credebat fcaisse religionē: cum nulli? gentis respuisset falsitatem. Cetera patent vsq; ibi:

¶o Sed ꝑ pedes eoꝝ pigri ad ambulandū.qz non pōsunt se mouere:ꝑ subdit ratio cuz dicit: ¶p Homo em̄ fecit illos. qui ꝙ arte non potest facere aliquid vivum. ¶q Et qui spīritū mutuatus est.a deo: Is finxit illos. et quia causa effectiua ꝓtio: est suo effectu: ideo subditur: ¶r Nemo enim sibi similem poterit tēu fingere.qui supior est homie. ¶s Cum enim sit mortalis.s.homo. ¶t Mortuū fingit.s.idolum vita carens. ¶v Manibus iniquis. nā ad iniquitatē opus eius ordinat. ¶x Melior est em̄ ipe tē. quia melior est viuens nō viuente. ¶y Sed ꝑ aialia. Hic ponit inuectio ꝑtra cultores bruto aialium:cum dicit:Sed ꝑ animalia bruta. ¶z Miserrimi.idolatre colunt:qui dicunt miserrimi ; eo ꝙ inferiores se colunt tanq̄ ꝑ ſupiores:ideo subdit: ¶z Insensata em̄.i.aialia bruta. ¶a Comparata his.s.homib?. ¶b Illis sunt deteriora.qz carēt intellectu. ¶c Sed nec aspectu tē.i.ex his que videbant in dictis aialibus:nō poterāt aliqđ bonū arguere : ꝓpter qđ deberent ea colere.

¶d Effugerūt aūt tē laudē.brutis aialibus imprendētes ipam:ꝑ ꝑ pūs: ¶e Benedictionē eius.i.grē suc donū:qđ frequēter in scriptura bñdictio nomiat eo mō loquēdi q̄ dicit.j.Reg.xv. Accipe bñdictiōez bāc tē.

Sapientie

Propē hec z bis filla passi sunt digne .xvj. tormēta. Hec ē tercia ps in qua recolit tercia dei bñficia collatū hebreis: z cōtrario tormētū inflictū egyptijs. Et est istud bñficiū de abo collato iudeis in deserto: principaliter tñ: nā z alia q̄dā bene ficia secūdario in hoc .c. recolūtur. Itē pōsens ca. in duas ptes diuidit: q: primo recolit coturnicū esca. secūdo mānā celit data: ibi. Panem in duas nā primo bñficiū dictū recolit. secūdo quedā obiectio remouet ibi. Eteni cū illi. Circa primū cō tinuando se ad p̄cedentia imediate dicit.

a Propē hec z bis filia. f. idolatrias p̄dictas

b Passi sūt digne tormēta. f. egyptij idolatre.

c Et per multitudinē bestiarū extermini sunt. f. ranaz z muscaz: Exo. viij. Seciēū tñ vbi trāslatio nostra habz: Misit genus muscaz: Exo. viij. In hebreo habet: Cōmixtionē. z dicit glo. hebraica: q venerunt aialia diuersoz generū ad afflictiōez egyptioz.

d Pro quib tormētis. i. loco tormētoz egyptijs inflictoz: z cōtrario

e Bene dispōsuisti tc. tedisti pcu. de ec. sui. f. cibū delectabilē ab eis pcupitū: Plume. xj.

f Nouū sapoze. nā manna desipiebat eis: p̄ter qd pcupierūt cibum carniuz.

g Escā parans eis ortigometrā. f. coturnicē: z ponit b sīgulare p̄ro plurali: sicut Exo. viij. Venit musca grauissima. i. multitudo muscarū: z sic ē in p̄posito: q: tūc venit coturnicū magna multitudo.

h Et illi quidē. f. egyptij.

i Cōcupiscētes escam. ad sui nutrimētum.

k Propterea q̄ illis osa z mis. ff. f. ranas z muscas venenatas cibos egyptioz sedantes z venenantes.

l Etiā a necessaria pcupia. i. a pcupia cibi necessarij.

m Auertereūt. hoztes cibos comedere sedatos z venenatos.

n Hi aūt. i. hebrei.

o In breui inopes facti. i. in breui tpe.

p Nouā gustauerūt escā. sc̄z ortigometrā. z subdit ytriusq causa cum dicit:

q Oportebat tc. z ūgaz sic lra: Oportebat eos illis. sc̄z egyptijs.

r Exercētib tyrānidē. in hebreis ds afflige bāt imuste: Exo. j.

s Sine excusatiōe quidē sup̄ue. interitū. i. sine remedio.

t His aūt. i. hebreis

u Tm̄ odere. ad cor. p̄solationē.

v Quēadmodū imi. cor. egypti: Extimabant. sc̄z tur.

w Eteni Hic p̄ster remouet quedā obiectio: et secūdo infert diuine potestatis p̄fessionē: ibi. Tu es dñe. Circa primū sciendum q̄ Plume. xxj. dicitur: q dñus milit serpētes p̄lin' israel murmurātē afflige ntes. Et ex hoc posset obiua hebreos nō fuisse meliozis p̄ditiōis q̄s egyptij mozsibus animaliū afflicti: qđ remouet p hoc q̄ dñs statim dedit remedium hebreis penitētibus dicens moysi: Fac serpentē eneū. z pone eū p̄ro signo: z qui aspexerit eū viuet. z hoc est qđ dr

x Eteni cuz illis. sc̄z hebreis: z patz ex dictis.

y Sed nō imp̄r tuū ira tua p̄malitnā tedisti eis remediū: vt dictū ē: ido subdit:

z Sed ad conceptionez in breui. tempoze.

a Turbati sunt. mozsib serpentū.

b Signuz hōtes salutis. serpentem eneū.

c Ad cō memoratiōnē tc. id est p̄cussi z sanati essent memores mādatoz tuoz ad implendū ipsa.

d Qui. n. cōuertus est. f. de hebreis per penitentiam.

e Nō p hoc q̄s videbat sanabāt. f. p serpentē eneū: qui nullā virtutē habebat sanandi.

f Sed p te oim saluatorem. supple sanabat.

g In hoc tc. q̄ liberas. clamātes ad te.

h Illos em̄. f. egyptios. Illos aūt locu. z mul. occiderūt mozsus. vt p̄dictū est.

i Et nō est inuēta sanitas. i. nō ē datū remediuz. Sz ō hoc videt qz Exo. viij. dicit: q dñs illā plagam remouit. Ad qđ dicendū q hoc non fuit ad p̄ces egyptioz: sed ad p̄ces moysi: p̄ter quod remediū nō fuit datū egyptijs sicut hebreis: ideo subdit:

k Filios aūt tuos. id est hebreos

l Nec draconū nec venenatoz vicerūt tentes. nā sanati fuerūt penitentes: ideo subditur: Misericordia eniz tua tc. Sequit:

m In memoria enim. id est vt essent memores.

n Sermonū tuoz exterminabāt. id est affligebant.

o Et velociter sanabant. p̄ter tuā misericordiā.

p Me in altā. i. profundā.

q In cidētes oblionē. dei.

r Nō possent tuo vti adiutorio. p̄ter cōceptū tui: fm q dr puer. xviij. Impi? cū in p̄fundū pctoz venerit cōtemnit. et. xxiij. Reprentin? veniet ei interitus.

s Etenim neq; herba. medicinalis.

t Neq; malagma. i. emplastrū.

u Sanauit illos: sed tuus vomine sermo. q: dicere vt est facere: psal. xxxij. Dixit z facta sunt.

v Tu es domine. er dictis inferē diuine virtutis cōfessio cum dicitur: Tu es dñe qui vite. conseruā de.

w Et moztis. inferende:

x Habes potestatez. tua voluntate.

y Et reducis ad portas moztis. corporalis.

z Et reducis. sanādo: ad portas vo moztis spiritualis nō reducit: q: nō est actus peccati: sed hō per defectibilitatē libri arbitrij: dicit:

a Homo aūt occidit quidē p malicią. moztalis culpe.

b Aiaz suā. q̄ imortalis ē morte nāe.

c Et cuz exierit spūs a corpe. f. Nō reuertet. via nāe.

d Nec reuo. aiaz. f. in p̄m corp?

[a] q̄ recepta ē: [b]sed tuā manū effugere ip̄ossibile ē. [c]Negā tes.n.nosse te ip̄ū ꝑ fortitudinē brachij tui flagellati sunt: [d]nouis aq̄s 7 grādinibꝫ 7 pluuijs psecutiōi pas si:7 ꝑ ignē cōsummati. Nō em̄ mirabile erat in aqua q̄ oia extinguit:plus ignis valebat. [e]Vinder est.n.orbis [f]iustoꝝ. [g]Quodā.n.tpe mā suetabat ignis: [h]ne cōburerent q̄ ad ipios [i]missa erāt aialia: [k]sed vt ipi [l]videntes [m]scirēt: [n]qm̄ rei iudicio [o]patiunt psecutionē. Et quodā tpe in aqua supra virtutē ignis [p]exardebat vndiq; vt uniquā terre nationes exterminaret. [q]Pro qbꝫ angelo rū esca [r]nutristi ꝑ hm tuuz: [s]7 paratū panē de celo ꝑstitisti illis sine labore: [t]omne delectamētū in se habēte: 7 ois saporis suauitatē. [u]Subaz em̄ tuā7 dulcedinē tuā quā in filios habes [v]ostēdebas: [w]et seruiens vniuscuiusq; voluntati. [x]Ad qđ q̄sq; [y]volebat cōuertebat. [z]Nix aūt et glacies sustinebant vim ignis:7 nō tabescebant: [a]vt scirent qm̄ fructꝫ inimicoꝝ [b]extermiabat ignis ardēs: in grādine [c]7 pluuia chorruscās. [d]Hoc autē iterū [e]vt nutrirent iusti: [f]ignis etiā sue virtutis oblitus est. [g]Creatura em̄ tibi factori deseruiēs exardescit in tormētū aduersꝰ iniustoꝝ:7 leuior fit ad bñfaciendū, ꝓhis q̄ in te cōfidunt. [h]Propt̄ hoc 7 tūc oia transfigurata [i]oīm nutricī gratie tue deseruiebant:ad volūtatē eorū qui a te desiderati sunt: [k]vt scirēt filij tui [l]q̄s dilexisti dñe: [m]qm̄ nō natiuitatis fructꝫ [n]pascūt boies: [o]sermo tuꝰ hos q̄ in te crediderit:ꝓseruat. [p]Nō em̄ ab igne ñ poterat exterminari: [q]statim ab exiguo radio solis calefactū tabescebat:vt notuz oib esset: [r]qm̄ oportet ꝓuenire solem [s]ad benedictionē tuam: [t]et ad ortū lucis [u]te adorare. [x]Ingrati enim [y]spes tanq̄ hybernalis glacies tabescet: ter ostendit effectū oppositū ignis ad cōsolationē tebreoꝝ dicēs: [a]Hoc autem iterꝫ fuit mirabile.

[b] Et nutrirent.i.viuerēt. [c] Ignis etiā sue virtutis oblitus est.i.ignis in camino trū pueroꝝ:Dan. iij. et etiā in egypto. nam animalia hebreoꝝ te quibꝰ nutriebāt igne 7 grādine nō fuerūt lesa:licz.n. in terra gessen i qua fuerūt filij israel: nō fuerit illa pestilētia grādinis et ignis: vt dicāt Exo.ix. tamē fuit in circuitu illi⁹ terre 7 sic dicāt q̄tuz ad hoc ignis obliuius fuerit virtutis inquātuz aialia illius terre non leserit:sicut aliarū in circuitu existentiū. 7 subditur causa huꝰ differētie cū dr.

[d] Creatura.n. tibi factori tē. 7 ꝑs hra vsq; ibi:

[e] Propt̄ hoc 7 tūc oia trāsfigurata.i. tranmuta a ꝓpria te sue nature ꝑ imperiū volūtatis tue.

[f] Oīm nutrici gre tue deseruiebāt:vt dictū est de igne 7 mā na. [g] Vt sciret filij tui.s.bebrei iusti.

[h] Quos dilexisti dñe.amore spāli: ꝓter qđ data fuit eis ter 7 ꝓbete et alia specialia beneficia tei: psal.cxlvii. Non fecit taliter omi nationi 7 iudicia sua nō manifestauit eis. [i] Oīm nō nati.fructus.i.nati de terra

[k] Pascūt homies.supple soli. [l] Sed ser.tu? tē. Deut.viij. Nō in solo pane viuit homo:sed in omi verbo qđ egredit ex ore dei. [m] Quod em̄ ab igne non poterat exterminari.s. mānā que ad ignē indurabat et ad solē liquefiebat:ideo subdit: [n] Statim ab exira. tē. vt notū omib⁹ esset. s.hebreis. [o] Oīm oportz ꝓue.solē.i.ortū sol. [p] Ad bñdi.tuā.i.ad colligēdū mānā que bñdictio dei dicit:eo q̄ gratis ab eo dabat

[q] Et ad ortū lucis.i.solis. [r] Te adorare.te bñficij tui collatiōe:7 sb dit cā cū dr: [s] Ingrati em̄.i.cū q̄ dei bñficiū nō recognoscat. [t] Spes tanq̄ hyber.glatabescet.i.to taliē pibit:sic exponit cōiter:ꝑ exo.xvj. dr Cū q̄z incaluisz sol ligñebat. qđ ꝓpie fit i meridie:7 ibi dictū fuit ꝑm hebreos: q̄ ꝑtus colligēdi erat ꝑ solis ortū vsq; ad hrā sextā. 7 ꝑm H aliē exponēda ē hec littera: Oportz ꝓuenire solē.i. feruoꝛē solis ad colligēdum mānā: q̄ dicit hic bñdictio dei. Et ad ortū lucis.i. solis. Te adorare in ꝓncipio collectionis vel collationis diuine beneficij. Sed ꝑtra hoc videt qđ hic ponit tit: Statim ab exiguo radio solis tē. hora vo sexta nō est exiguus radi⁹ in virtute ꝑ fortissim⁹ dicendū q̄ imo

[a] q̄ recepta ē. [b] Sed tuā manū effugere ip̄ossibile ē. [c] Negā tes.n.nosse te ip̄ū ꝑ fortitudinē brachij tui flagellati sunt. [d] nouis aq̄s 7 grādinibꝫ 7 pluuijs psecutiōi pas si:7 ꝑ ignē cōsummati. Nō em̄ mirabile erat in aqua q̄ oia extinguit:plus ignis valebat. [e] Vinder est.n.orbis [f] iustoꝝ. [g] Quodā.n.tpe mā suetabat ignis: [h] ne cōburerent q̄ ad ipios [i] missa erāt aialia: [k] sed vt ipi [l] videntes [m] scirēt: [n] qm̄ rei iudicio [o] patiunt psecutionē. Et quodā tpe in aqua supra virtutē ignis [p] exardebat vndiq; vt uniquā terre nationes exterminaret. [q] Pro qbꝫ angelo rū esca [r] nutristi ꝑ hm tuuz: [s] 7 paratū panē de celo ꝑstitisti illis sine labore: [t] omne delectamētū in se habēte: 7 ois saporis suauitatē. [u] Subaz em̄ tuā7 dulcedinē tuā quā in filios habes [v] ostēdebas: [w] et seruiens vniuscuiusq; voluntati. [x] Ad qđ q̄sq; [y] volebat cōuertebat. [z] Nix aūt et glacies sustinebant vim ignis:7 nō tabescebant: [a] vt scirent qm̄ fructꝫ inimicoꝝ [b] extermiabat ignis ardēs: in grādine [c] 7 pluuia chorruscās. [d] Hoc autē iterū [e] vt nutrirent iusti: [f] ignis etiā sue virtutis oblitus est. [g] Creatura em̄ tibi factori deseruiēs exardescit in tormētū aduersꝰ iniustoꝝ:7 leuior fit ad bñfaciendū, ꝓhis q̄ in te cōfidunt. [h] Propt̄ hoc 7 tūc oia transfigurata [i] oīm nutrici gratie tue deseruiebant:ad volūtatē eorū qui a te desiderati sunt: [k] vt scirēt filij tui [l] q̄s dilexisti dñe: [m] qm̄ nō natiuitatis fructꝫ [n] pascūt boies: [o] sermo tuꝰ hos q̄ in te crediderit:ꝓseruat. [p] Nō em̄ ab igne ñ poterat exterminari: [q] statim ab exiguo radio solis calefactū tabescebat:vt notuz oib esset: [r] qm̄ oportet ꝓuenire solem [s] ad benedictionē tuam: [t] et ad ortū lucis [u] te adorare. [x] Ingrati enim [y] spes tanq̄ hybernalis glacies tabescet:

[a] Hoc autem iterꝫ fuit mirabile.

[b] Et nutrirent.i.viuerēt. [c] Ignis etiā sue virtutis oblitus est.i.ignis in camino trū pueroꝝ:Dan. iij. et etiā in egypto. nam animalia hebreoꝝ te quibꝰ nutriebāt igne 7 grādine nō fuerūt lesa:licz.n. in terra gessen i qua fuerūt filij israel: nō fuerit illa pestilētia grādinis et ignis: vt dicāt Exo.ix. tamē fuit in circuitu illi⁹ terre 7 sic dicāt q̄tuz ad hoc ignis obliuius fuerit virtutis inquātuz aialia illius terre non leserit:sicut aliarū in circuitu existentiū. 7 subditur causa huꝰ differētie cū dr.

[d] Creatura.n. tibi factori tē. 7 ꝑs hra vsq; ibi:

[e] Propt̄ hoc 7 tūc oia trāsfigurata.i. tranmuta a ꝓpria te sue nature ꝑ imperiū volūtatis tue.

[f] Oīm nutrici gre tue deseruiebāt:vt dictū est de igne 7 mā na. [g] Vt sciret filij tui.s.bebrei iusti.

[h] Quos dilexisti dñe.amore spāli: ꝓter qđ data fuit eis ter 7 ꝓbete et alia specialia beneficia tei: psal.cxlvii. Non fecit taliter omi nationi 7 iudicia sua nō manifestauit eis. [i] Oīm nō nati.fructus.i.nati de terra

[k] Pascūt homies.supple soli. [l] Sed ser.tu? tē. Deut.viij. Nō in solo pane viuit homo:sed in omi verbo qđ egredit ex ore dei. [m] Quod em̄ ab igne non poterat exterminari.s. mānā que ad ignē indurabat et ad solē liquefiebat:ideo subdit: [n] Statim ab exira. tē. vt notū omib⁹ esset. s.hebreis. [o] Oīm oportz ꝓue.solē.i. ortū sol. [p] Ad bñdi.tuā.i.ad colligēdū mānā que bñdictio dei dicit:eo q̄ gratis ab eo dabat

[q] Et ad ortū lucis.i.solis. [r] Te adorare.te bñficij tui collatiōe:7 sb dit cā cū dr: [s] Ingrati em̄.i.cū q̄ dei bñficiū nō recognoscat. [t] Spes tanq̄ hyber.glatabescet.i.to taliē pibit:sic exponit cōiter:ꝑ exo.xvj. dr Cū q̄z incaluisz sol ligñebat. qđ ꝓpie fit i meridie:7 ibi dictū fuit ꝑm hebreos: q̄ ꝑtus colligēdi erat ꝑ solis ortū vsq; ad hrā sextā. 7 ꝑm H aliē exponēda ē hec littera: Oportz ꝓuenire solē.i. feruoꝛē solis ad colligēdum mānā: q̄ dicit hic bñdictio dei. Et ad ortū lucis.i. solis. Te adorare in ꝓncipio collectionis vel collationis diuine beneficij. Sed ꝑtra hoc videt qđ hic ponit tit: Statim ab exiguo radio solis tē. hora vo sexta nō est exiguus radi⁹ in virtute ꝑ fortissim⁹ dicendū q̄ imo

si cōpareꝫ ad feruoꝝ ignis: ꝛc quo ꝫ loquit ꝛ cōparatiue: vt p3. liber aūt Exo. est de canone: nō aūt liber sapientie: pter qd ifa bui⁹ libri magis tractāda est ad libꝝ illū ꝙ ecōuerso ꝛc.

Capitulum. xvij.

Magna.n. sūt iudicia tua dñe. Hec est ps ꝝ ta qua recolit bñficiū luc⁹ da tū trib⁹ eis: et p oppositum affli cto tenebraruꝫ inductarū egyptijs: ꝛ primo ponit hic secūdū: secūdo primū: ibi Sancti aūt tuis. c. sequnti. Prima itres: qꝛ primo ponit obtenebratio egypti orū. secūdo tertio magoꝝ: ibi. Et magice artꝫ. tercio cōis afflictio ambo⁹: ibi Illi aūt. Circa primū dicitur:

a Magna.n. sunt iudicia tua dñe. qꝛ sunt i cō tbēsibylia: Ro. xj. Oīncomprēhibilia sunt iudicia eius.

b Et inenarrabilia ⁊ba tua id est opa verto tuo facta.

c Propē hoc idisciplinate aie .i. hoies veritatē diligere nolentes cuiusmōdi fuerunt egyptij: q̄ vidētes tot dei mirabilia remāserunt in erroꝛe suo obstinati: ideo subdit:

d Dū em̄ psuasum bñt .i. pro firmo tenēt.

e Posse dñari nationi sancte. credebant em̄ q̄ deus nō posset hebreos de seruitute coꝛripere liberare.

f Vinculis tenebraꝝ. palpabilis: Exod. x.

g Et longe noctis cōpediti. qꝛ trib⁹ diebꝰ nemo mouit se de loco in quo erat: vt dicit ibidē.

h Inclusi sub tectis fugitiui. ibi em̄ fugerāt aliqui timoꝛe punitionis inferende.

i Perpetue. puidentie. f. diuine: qꝛ deus ab eterno puidit oia.

k Iacuerūt. de locis in quib⁹ erāt sed nō mouēt̄: vt dictū ē.

l Et dum putāt. Hic pñter ponit dicte obtenebrationis rōnē. erāt. n. egyptij tenebris spūalib⁹ peccatoꝝ inuoluti: pt qd iustu fuit vt tenebris corpalib⁹ inuolueren̄: vt pena coꝛrespōderet peccato: ꝛ hoc est qd dicit:

l Et dum putāt se latere. a pspectu diuino.

m In obscuris peccatis. que dicunt obscura eo q̄ fiūt occulto: Job. xij. Qui male agit odit lucē.

n Tenebroso obli. vela. disp. sunt. naꝫ aliꝰ erāt in cāpis: aliꝰ in domib⁹: aliqui in villaꝝ plateis: ꝛ supueniēbꝫ subito palpabilib⁹ tenebris: nullus mouere se potuit: nec p ꝑsōs se vel aliū cōsolari: pter qd dicunt hic: Tenebroso obliuiōis ve lamēto dispsi.

o Pauētes horrēde ꝛc. ex tenebratione subita.

p Neq; n. q̄ ptinebat illos spelunca .i. tenebra q̄ spelūca dicit: eo q̄ in spelūcis pfundis sunt tenebre tense.

q Sine timoꝛe custodiebat. ita q̄ ñ ⁊ disperiet tanq̄ aqua supuacua.

Capm. xvij.

Magna sūt. n. iudicia tua dñe: ꝛ enarrabilia ⁊ba tua: ꝛppt hoc indisciplinate aie errauer̄t

b Dū. n. psuasum habēt inimici⁹ posse dñari natiōi sancte

c viculis tenebraꝝ

d ⁊ longe noctis cōpediti: e inclusi sub tectis fugitiui: ꝛ ppetue puidētie

f iacuerūt: ꝛ dū putāt se latere

g in obscuri pec cati

h tenebroso obliuionis velamēto dispsi sūt:

i pauētes horrēde: ꝛ cū admiratione nimia pturbati

k Neq; em̄ q̄ ptinebat illos spelūca

l sine timoꝛe custodiebat:

m q̄m sonit⁹ tescēdens

n pturbabat illos: ꝛ psone tristes illis apparētes: pauoꝛe illis pstabāt.

o Et ignis q̄dez nulla vis potat illis lumē pbere: nec syderū lipide flāme illumiare poterāt illā nocte horrēda

p Apparebat aūt illis subitane⁹ ignis: timoꝛe plen⁹: ꝛ timoꝛe pcussi illius q̄ nō videbāt facies estimabāt ꝛ terioꝛa eē q̄ videbant.

q ꝛ magice artꝫ apositi erāt ꝛrisus:

r ꝛ sapie gloria coꝛreptio cū cōtumelia

s Illi em̄ q̄ pmittebāt timores ꝛ pturbatiōes expellere se ab aia languēte: hi cū ꝛrisu pleni timoꝛe lāguebāt.

t Nam etsi nihil eos exmō strīs pturbat: t trāsitu aialiū ꝛ serpētiū sibilatiōe cōmoti: tremebūdi peribant

u ꝛ aerem quē nulla rōne q̄s effugere posset:

v negātes se videre.

w Frequēter. n. poccupāt pessima

x redarguēte pscia.

y Cū sit. n. timida nātia

z data ē in oīm ꝺdēnationē.

a Demp. n. psumit seua:

b pturbata pscia.

c Nihil em̄ ē timoꝛ nisi psumptiōis adiutoriū:

d pditio cogitationis auriliox.

e Et dū ab intro

f minoꝛ ē expectatio:

g maioꝛē putat potētiaz ei⁹ cause ꝛ q̄ tormentū pstat.

h ꝛ Q̄m sonitus descēdens. i. fragoꝛ acris p modū tonitrui.

i Perturbabat illos: ꝛ psone tri. illis apparentes. i. fantasmata terribilia: sicut aliq̄n fit in somnis.

k Et ignis quidez nulla vis poterat illis lu. pbere. ꝛpter densitatē tenebre.

l Apparebat aūt illis subi. ignis ꝛc. id est in momento apparēs nō ad eoꝝ psolationē: sed magis ad desolationem: qꝛ grauioꝛa formidabāt cuenire.

m Et magice artis. Hic pñter describitur derisio magoꝝ q̄ a principio psecutionis egypti conati sunt face cē filia ogib⁹ moysi: vt hꝫ Exo. vij. ⁊ viij. ꝛ defecerūt in tercio signo: ꝛpter qd merito facti sē in derisuꝫ. Et ꝺ est qd dicit:

n Et magice artis apositi erāt derisui. i. pdicti⁹ malis accessit derisus magoꝝ pharaonis.

o Et sapie ⁊ glorie coreptio cum cōtumelia. f. sapia de q̄ magi gloriabant coꝛrepta fuit ptumelio se. nā fuerūt pcussi cū aliis ita q̄ nō poterāt se vel alios iuuare: nō subdit: Illi em̄ ꝛc. ⁊ p3.

p Mā etsi nihil eos ex monstris pturbabat. co q̄ erāt talib⁹ assueti: sicut de balaam mago dicit glosa: Mutē. xxij. Balaā assuetus mōstris ad vocē asine nō expauit.

q Trāsitu aialiū ꝛc. nā timoꝛ ex modico fremitu facit formare imaginatiōes terribiliū: sicut multū timēs credit adesse bestes ex somitu folioꝝ: vel aliquo ꝺ mōi.

r Et aerē quē nulla rōne q̄s effugere posset. q: null⁹ pōt viuere sine aeris respiratione.

s Negantes se videre. ex tenebrarū densitate.

t Frequēter enim poccupabant pessima. id est credebant adesse estimatōne falsa.

u Redarguente cōscia. erant em̄ conscij malorū suoꝝ: pro quibus sciebant se dignos punitione diuina: ex hoc estimabant sibi euenire peiora.

v Cum sit em̄ timida nequitia. qꝛ facit timidos: pter quod latrones sunt timidi.

w Data est in omnib⁹ condemnatione. i. punitōni Timoꝛ em̄ quem sustinēt homines mali est quedā pena ipsoꝝ.

x Semp em̄ presumit seua. i. pessimat magna mala sup se ventura.

y Perturbata cōscientia. timoꝛe pene ex peccatoꝝ recordatiōe.

z Nihil em̄ est timoꝛ nisi psumptiōis adiutorium. i. augmentum estimationis imminentis pene: quam facit credere maioꝛem.

a Proditio cogitationis auriliorum. nam timoꝛ faciens pallorem in facie: pdit cogitationē auriliꝝ: qꝛ demonstrat q̄ timēs auriliū desiderat.

b Et dū ab intro. i. in mente timētis.

c Minoꝛ est expectatio. i. spes auriliꝝ

d Maioꝛē putat ꝛc. quia credit maioꝛa adesse mala: et est repetitio eiusdē sententie que pdicta est. Et coꝛ. huius libri frequēter eandē sententiā repetit per alia verba

¶a Illi autē. Hic ꝓnter ꝓmīt afflictio egyptioꝝ oīm ex obtenebratiõe:cū dr: Illi aũt q̄n potērē venere nocte.i. tenebras tensas: q̄ dicunt nox potēs ex longa duratione ſz triũ dieꝝ:rex tenſitate.ꝑt quã ō loco ſuo nõ poterat q̄s ſe mouere. ¶b Et ab infimis.i.a tra:a aqua:ex q̄bus aſcenderunt fumi ærē ingroſſantes. ¶c Et ab altiſſimis.i.ex tenſatiõe nubiũ illuminationem aeris impediente. ¶d Eũdez ſomnũ dormiẽtes ꝛc.egyptiꝝ nãq; qui illo triduo fuerunt aliquãtuluz oppreſſi ſomno:ſtatim terribilia ſomnia patiebanť intantũ q̄ aliq̄ mozichanť:nõ ſubdit: ¶e Aliquãdo aĩe deficiebant traductiõe.i. ſepatiõe aĩe a corpore. ¶f Subita n eus.n.ꝛc.ꝛp oſe quẽs magꝰ nocuꝰ ¶g Deinde ſi q̄ſq̄ ex illis decidiſſz.in terrã ex timore. ¶h Cuſtodiebať i carcere. qz nõ poterat ſe mouere. ¶i Si cũ ruſticus quis erat ꝛc. nam vbicũq; erat aliq̃s occupatus in agro vel in domo tenebꝛis ſupueniẽtiꝫ ibi mãſit triꝫ diebus:ideo ſubditur ¶k Una cũ catherna ꝛc.et patet. ¶l Siue ſpũs ſibilans.i. vent⁹ ſtans ¶m Aut inter ſpiſſos ꝛc.aut reſonãs de altiſſi. mõ.ecbo. id eſt ſonꝰ reſicrus ¶n Deficiẽtes faciebat illos ꝑ timore.repetitio eſt ſuꝑpoſite.ſ.q timor faciebat eos eſtiare magna pericula ex occaſione modica.Cõſequẽter oſtẽdit ꝗrum ad alios differẽtia cũ dr: ¶o Dis.n.orbis terraꝝ extra egyptioꝝ locũ. ¶p Limpidio illuminabat ꝛc. intãtũ q̄ nullꝰ ab opibus ſuis impediebat. ¶q Solis aũt illis.ſ. egyptiis. ¶r Suppoſita erat gra.nor.diuinit⁹ inflicta ¶s Imago tenebꝛaꝝ.ꝛc.nã ꝓfigurabat tenebras geẽnaliqs incurſuri erãt:ió ſubdit: ¶t Ipſi ſ ſibi erãt gra.tene.i. cã magis grauiũ tenebꝛarũ.ſ.gehẽne qs mercabanť ꝑ ſua peccata. ¶ Capitulũ.xviij.

In ctis aũt tuis. Deſcripta obtenebratõe egyptioꝝ:hic ꝓnter deſcribit illuſtratio bebꝛeoꝝ cũ dr: ¶a Sanctis aũt tuis.i.hebꝛeis. ¶b Maxima erat lux.vñ dicit exo.ꝛ. Ubicũq; aũt bitabãt filij iſrl erat lux. ¶c Et vocẽ quidē.i.hebꝛeoꝝ. ¶d Uocẽ imi. audiebant.ſ.egyptij:ſ figurã nõ videbãt tenebꝛis impediti. ¶e Et q̄ non vidi.ſ.hebꝛei. ¶f Eadem paſſi erãt.ſ.rubꝛas. ¶g Magnificabant.ꝛc.ſicut grati. ¶h Et q̄ non lederẽt.ſ.ab egyptiis.laboꝛibus duris:Exo.j. ¶i Et q̄ non ledebanť.decem plagis ſicut egyptii. ¶k Gras agebãt. de bñficiis dei. ¶l Et vt eſſet differẽtia. inſ ipos ⁊ egyptios. ¶m Te deum petebant. in ſua neceſſitate:egyptij vro plures deos inuocabant.et qz gratitudo de beneficio preſtito mereť aliud ꝓ ſtandũ: ſubdit: ¶n Propter qõ ignis ar.colũnã du.bab.ignote vie.de nocte. ¶o Et ſolẽ ſine leſura. per colũnã nubis de die et ſic dabat bonum ꝓſpiritũ. ¶p Dign q̃dez illi.ſcz egyptij. ¶q Carcere luce ꝑ tenebras dictas. ¶r Qui in du.ciſto.filij. tuos. nõ ꝓmittentes eos de egypto exire ad ſacrificãdũ dño ¶s Per quos ſcipi.incoz.le.lumẽ ſeculo dari. a q̃nquageſima nãq; die exitus illoꝝ data fuit lex in monte ſynai. ¶t Cũ cogitarẽt. Dece eſt ps q̃nta in q̃ ponit q̃ntũ beneficii cũ de ſeruatione bebꝛeoꝝ: ⁊ cõtrario ꝺ interfectiõe ꝓmogenitoꝝ egypti Et diuidit i duas ptes:qz ꝓio deſcendit ꝺ bñficiũ. ſecũdo ſoluitur obiectio i ꝓtrariũ:ibi. Tetigit aũt. Pria adhuc in duas: qz ꝓmo dictum bñficium deſcribit. ſecũdo ꝑs ⁊ boza ibdit:ibi Cũ.n.getũ. Circa ꝓmũ dr: ¶u Cũ cogitarent.egyptii. ¶v Juſtoꝝ occi.infantes. Exo.j. ¶w Et vno ex ꝓ.filio.ſ.moyſe q̃ ifiſcella fuit poſit⁹ in flumie. ¶y Sz liberato.ꝑ filia pharaonis: Exo.ij. ¶x In traductiõe illoꝝ.i. in eductione bebꝛeoꝝ de egypto. ¶a Multitudiné filioꝝ.i.ꝓmogenitoꝝ egypti. ¶b Abſtuliſti.de vita ꝓtra:Exo.xij. ¶c Et pit illos.i. ꝓcessoꝝ egyptios. ¶d Perdidiſti i aq̃ va.rubꝛa mar:exo.xiij. ¶e Illa.n.nox.i qua int fecta ſt ꝓmogenita egyptioꝝ. ¶f Bñ co.eſt a ꝓri. no.moyſe ⁊ aaron:exo.xj. ¶g Et vere ſa.q̃.iu.cre.i. diuinis aſſertionib⁹ ipi ⁊ ꝓph⁹ facť. ¶h Dicẽ.eſſent reſpectu futuꝝ ꝓmiſſoꝝ. ¶i Suſcepta ẽ aũt ꝛc.q.d. ſaluaſti iuſtos ⁊ deſtruxiſti iniuſtos. ¶k Sicut cũ leſiſti ꝛc.egyptios. ¶l Sic et nos ꝓuocans ad gratiarũactiões ꝓ beneficijs tuis. ¶m Magnificaſti ꝑ ceteras ꝓpliꝰ. ¶n Abſcõſc.n.ſacri. agnũ paſchalẽ.

"Illi aũt q̄ ī potẽtẽ venere nocte: ⁊ ab infimis ⁊ ab altiſſimis ſuꝑueniẽtẽ: ꝺ cũdez ſomnũ dormiẽtes aliqñ mõſtroꝝ exagitabant timore: aliqñ aĩe deficiebãt tradu ctiõe. Subitaneꝰ.n.illis ⁊ inſpatꝰ timor ſuꝑuenerat. Deinde ſi q̄ſq̄ ex illis deciderat: custodiebať i carcẽ ſine ferro reclusus. Si cũ ruſticꝰ q̄s erat: aut paſtor: aut agri laboꝝ operiꝰ ꝓoccupatꝰ eſſet: ineſſugibile ſuſtinebat neceſſitatẽ. Una cũ catena tenebꝛarũ oẽs erant colligati. Siue ſpũs ſibilãs: aut inſ ſpiſſos arboꝝ ramos auiũ ſonꝰ ſuauis: aut vis aque decurrẽtꝭ nimiũ: aut ſonꝰ valid⁹ ꝑcipitarũ petraꝝ: aut ludentiuz aĩaliuz cursus inuiſus: aut mugiẽtium valida beſtiaꝝ vox: aut reſonãs de altiſſimis montib⁹ echo: deficiẽtes faciebat illos ꝑ timore. Dis cñ orbis terrarũ ꝓlimpido illuminabať lumine. et nõ impeditis opib⁹ cõtinebať. Solis aũt illis ſuper poſita erat gratis nox: imago tenebꝛaꝝ que ſuꝑuentura illis erat. Ipſi ergo ſibi erãt grauiores tenebre.

¶ Capitulũ.xviij.

Sanctꝫ aũt tuis maxima erat lux: ⁊ horꝝ qdem vocẽ inimici audiebãt ꝗ figurã nõ videbãt. Et q̄ nõ ⁊ ipi eadem paſſi erãt: magnificabant te: ⁊ q̄ ante leſi erãt: q̄ nõ ledebanť. gras agebãt tibi ⁊ vt eſſet differẽtia: te triũ petebãt. ꝓpt qõ ignis ardẽtẽ colũnam ducẽ babuerũt ignote vie: ⁊ ſolem ſine leſura boni hoſpitij ꝑſtitiſti. Digni quidẽ illi carere luce ⁊ pati carcerẽ tenebꝛarũ qui in cluſos cuſtodiebant filios tuos: quos incipiebat incoꝛruptuꝝ legis lumẽ ſeculo dari. Cum cogitarẽt iuſtoꝝ occidere infantes: ⁊ vno expoſito filio ꝗ liberato in traductionẽ illoꝝ multitudinẽ filioꝝ abſtuliſti: ⁊ parit illos perdidiſti in aqua valida. Illa.n. nox ante cognita ẽ a patrib⁹ noſtris: vt vere ſciẽtes quib⁹ iuramẽtis credideriť: aĩequiores eſſent Suſcepta eſt autẽ a populo tuo ſanitas quidẽ iuſtoꝝ: iniuſtoꝝ autem exterminatio. Sicut cñ leſiſti aduerſarios noſtros: ſic et nos ꝓuocãs magnificaſti Abſconſe.n. ſacrificabant

[a] Justi pueri bonoꝝ.i.hebrei filij patriarchaꝝ. [b] Et iustitie legē.in mōte synai datā. [c] In pcordiā dispersuerūt.i.cōcordiē receperūt dicentes:Exo.xxiiij. Oia verba dñi q̄ locut⁹ est faciem⁹. [d] Susceptio iustoꝝ sanitus et salus animaꝝ. [e] Patri oim. licz deo. [f] De cātates laudes in pseris et adversis. Cōsentier cōuerso pnic egyptiozuz vox lamētabilis cū dicit: Resonabat autē ꝛc. [g] Placēs deo factus ꝛ inuentus. id est q̄ fuerat p̄ mogenitis inf̄ectus. [h] Similiaūt pena ꝛc Exo.xij. Dicaūt sit dñs ome primogenitū i tra egypti a primogenito pharaonis q̄ sedebat in solio eius vsq; ad primogenitū captiui:que erat i carcere ꝛc. [i] Sm in vno momēto ꝛc.extermiata est. qz tūc primogenit⁹ regis mortuꝰ ē. [k] De omibus em egyptijs. [l] Nō credentes. deo ꝛ moysi [m] Prope beneficia.in amotiōe plagaꝝ eis collata:qz fmotis plagis reuertebant ad obstinationes suam. [n] Tunc cū primū ꝛc. spōderunt.i. confessi sunt [o] Populū dei se esse. ꝛ referē li se:ad moysen ꝛ hebreos.tūc.n. dimiserūt eos abire tanq̄s dei seruos:Exod. dicerūt mādato dei de emissiōe hebreoꝝ: licz hoc fecerint timore: possunt dici quod dmo do plus dei: sicut obedientes regi terreno timore solo dicunt esse de eius pplo. [p] Cū em. Hic ponit describit ꝓpus ꝛ bona p cussionis primogenitoꝝ egypti:cū dicit:Cū em quietū silentiū ptineret oia.i. ptinuā hora in qua cōiter silēt oia. [q] Et nox in suo cursu mediū iter bñt.nā hec pcussio fuit inf̄ principiū noctis ꝛ finē. [r] Omipotens sermo tu⁹ dñe.i. pceptū dei interfectiōe primogenitoꝝ. [s] Exilies de celo ꝛc. ex hoc arguit aliqui:q̄ interfectio primogenitoꝝ egypti facta fuit p angelum bonū:sed nō est efficax argumentū:tum qz liber iste nō est de canone:tum qz dēmones frequēter legunt executores diuine iusticie:ꝛ q̄ dr interfectō fuerit facta p angelū malū:videt magis ꝓbabile:qz magis cōcordat scripture canonice. Dicit.n. psal. lxxviij. Misit in eos irā indignatiōis sue indignationē ꝛ irā ꝛ tribulationē immissiones factas p angelos malos: ꝛ certū ē q

[a] iusti pueri bonoꝝ: [b] ꝛ iustitie legē in pcordiā dispersuerūt: [b] sūt bona ꝛ mala recepturos iustos.i. pspera ꝛ aduersa ex voluntate dei missa ꝛ mittenda dispersuerūt eqnimit recipe nō erat amore. [c] patri oim. [d] tecātantes laudes. Resonabat aūt incōueniēs inimicoꝝ vox: ꝛ flebilis audiebat⁹ planct⁹ ploratoꝝ ifantiū. [b] Sūt aūt pena seru⁹ cū dño afflict⁹ ē: et p̄ laris hō regi sūlia passus. Sūt ergo oēs vno noīe mortis: mortuos hēbant inumerabiles Nec.n. ad sepeliēdum viui sufficiebāt: qm vno momēto q̄ erat pclarioz natio illoꝝ extimiata est. [k] De oibus em nō credētes [m] ꝓpter būficia: tū cū primū fuit exterminiū ꝓgenitoꝝ spopōderūt [o] pplm dei se esse. [p] Cū em q̄tū silētiū ptinēt oia: [q] et nox in suo cursu mediuz iter bñt: [r] omipotēs sermo tu⁹ dñe [e] exiliēs de celo a regalib⁹ sedib⁹: [f] durus rebellator: [s] in mediā exterminiū terrā.psilinit: [t] gladi⁹ acut⁹ [u] insimulatū impiū tuū portās: [x] stās ꝛplenit oia morte: [b] ꝛ vsq; ad celū attigebat

loquit de psecutōne egyptioꝝ: sicut dixi plen⁹ Exo. bñ vbi ꝓprie locū habet questio ꝛc. [t] Durus rebellatoꝝ: qz primogenitoꝝ interfectoꝝ. [u] In mediā exterminiū terrā.i. exterminio dignā. [x] Gladius acut⁹. nam ei nō poterat resisti. [y] Insimulatū.i. nō fictū se vrū-

[x] Imperiū tuuz portās.i. exequēs. [a] Et stans replenit omia morte. qz nō erat dom⁹ egyptioꝝ in q̄ nō esset mortu⁹: Exo.xij. [b] Et vsq; ad celū ꝛc. hoc dicit ad exprimēdū q̄ primogenitoꝝ nulli euadere poterat. [c] Tūc ꝓtinuo.i. ante immediate. [d] Visus somniozū malozū turbauerūt illos: ꝛ timores supuenerūt inspati. [e] Et alij alibi ꝓiectus semiuiu⁹: ꝓpt quā moriebat cāz vtroq; trahebat mortis. Visiões.n. q̄ illos turbauerūt h̄ pmonebāt ne inscij quare mala patiebantur perirēt. [f] Tetigit autez tūc ꝛ iustos [a] tēta tio mortis [b] ꝛ pmotio in heremo facta est multitudinis: [c] h̄ nō diu pmāsit ira tua. [d] Properās em hō sine q̄rela ꝛeprecari p populis ꝓferens seruitutis sue scutū oratione ꝛ per incensum ꝛepcatione allegās: [e] restitit ire: [f] ꝛ finē imposuit necessitati: [g] ostendens q̄m tuus est famul⁹. [h] Elicit autē turbas [i] nō in virtute corporis nec armatura potētie:sed vbo illū q̄ se vexabat subiecit [k] iuramēta parentū ꝛ testamētū cōmemorans. [l] Cū em ita aceruatim cecidissent sup alterutrum mortui:interstitit [m] ꝛ amputauit impetū: [n] ꝛ diuisit illā que ad viuos ducebat viā.

[y] Insimulatū.i. nō fictū se vrū-

[x] Imperiū tuuz portās.i. exequēs. [a] Et stans replenit omia morte. qz nō erat dom⁹ egyptioꝝ in q̄ nō esset mortu⁹: Exo.xij. [b] Et vsq; ad celū ꝛc. hoc dicit ad exprimēdū q̄ primogenitoꝝ nulli euadere poterat. [c] Tūc ꝓtinuo.i. ante immediate. [d] Visus somniozū malozū turbulatoꝝ ad figurandū dicta passione primogenitoꝝ. [e] Et alius alibi ꝓiectus semiuiu⁹. naz varijs modis ꝛ terribilib⁹ mortis bant: vt p hoc sentētia illius mortis mōstraret: ꝛ nō solū alijs remanentibus: sed ꝛ ipis morientib⁹ videō secūt: Me inscij ꝛc. [f] Tetigit autez. Hic ponit remouetur obiectio cōtra ꝓdicta: et ꝓmonit cū dicit: Tetigit aūt tūc et iustos.s.hebreos. [g] Tēptatio mortis.i. punita morte ꝛ q̄ fuit illa subdit. [h] Et cōmotio. ꝛ pid est.i. cōmotio seditōnis excitata p choze ꝛ cōplices eaꝝ. [i] In heremo. vt bñ Hiume.

[n] Et finē imposuit necessitati.i. morti. [o] Ostendens q̄m tuus est famulus.per hoc q̄ te placauit suis ꝓbatis. [p] Elicit aūt turbas.i. pestes pplm turbantes. [q] Nō in vtute corpis ꝛc. ꝛ verbo ofonis vtuote. [r] Illū q̄ se vexabat.s.p incendiū cōburens pplm: ꝛe eiꝰ cōbustione aaron vexabat. [s] Subiecit.illud extinguendo. [t] Iuramēta parentū ꝛc. vt.n. ofo sua esset magis exaudibilis: in ea fecit mentionē de iuramēto dei abrae facto: ꝛ testamēto in mōte synai tā dato. [v] Cū.n. ꝛc. interstitit.i. stetit inē mortuos ꝛ viuētes. [x] Et amputauit impetū. incendū. [y] Et diuisit illā que ad viuos ducebat viam. nā ignem ꝓcedentē ad ꝓsumēdum adhuc viuētes intercidit: vt victum est: ꝛ q̄ tūc aaron sungebat summi pontificis officio: ideo subdit ꝛe ipsius ornamēto dicens:

¶g In veste.n. poderis. ꝛ dicit a pos qđ ẽpos, nã tunica eius hiacynthina attingebat vsq; ad pdes. ¶b Tot⁹ erat orbis terraꝝ. repti tatiue. tunica eñ linea figurabat terrã: q; linũ nascit de terra: balthe⁹ cingẽs illã tunicã oceanũ terrã cingente: tunica hiacynthina ratiõe coloris aeris: baltheus aũt cingẽs tunicã hiacynthinã figurabat ignez qui ambit aerem: supbumerale cuꝝ ronali sibi cõiuncto erat lapidibus pciosis: um ꝛ diuersorum colorũ figurabat celũ sydereũ stellis ornatũ: duo lapides onychini supbumerali significabant duo magna luminaria solem ꝛ lunã: pduodecim gẽme ronalis xij. signa zodiaci: mitra que erat in capite: supio: ẽ prẽ mundi. s. celũ crystallinum ꝛ empyreũ: lamina sancta pendẽs in fronte repsentabat deum omnibus pfidentez ꝓpter qõ in illa scriptũ erat nomẽ domini tetragrãmaton qđ est ꝓpium altissimi creatoris omniũ. Et per hec ornamenta significabat q; pontifex bis ornatus erat creatoris oim seruus: sicut dictum fuit plenius Exo. xxviij. ¶c Et parentũ magnalia in qua. ordi. lapi. erãt sculpta. nã in ronali erãt quatuor ordines lapidũ distincti ꝑ ternariũ: ꝛ in illis duodecim lapidibus erãt sculpta nomina duodecim tribuũ. ¶d Et magnificẽtia tua. id ẽ nomẽ tetragrãmaton tibi ꝓpriũ. ¶e In hyademate. i. in lamina aurea que erat tracta ad modũ semicirculi ab aure vsq; ad aurem attingens ꝑ frontẽ: vt plenius dictũ fuit in Exo. ¶f Is aũt cessit qui extermiabat. scz ignis deũ cui? hec erant signa eo modo loquẽdi quo creatura irrõalis obedire dicit creatori. ¶g Erat ẽ. sufficiens id est causa sufficiẽs vñ dicte dei contra torũ ꝓpulũ: nisi pontifex placasset eum.

¶ Capitulũ. xix.

IMpijs aũt vsq; in nouissimũ sine mia. Dicẽs septa ps in q̃ recolit sextũ bñficiũ qđ est ꝺ traductõe p mare rubrũ: ꝛ submersiõe egyptioꝝ. Et diuidit in duas ptes: q; ꝓmo ponit hui⁹ bñficij recordatio. secũdo subdit intẽta cõclusio: ibi. Jn omnibus. Prima adhuc in duas: q; ꝓmo recolit egyptioꝝ submersio. secũdo beneficij saluatio: ibi. Omnis eñ. Circa primũ dicit cõtinuãdo ꝓdictis. s. q; bebrei in mortalitate serpentiũ? barbuerũt remediũ: non aũt ꝓmogeniti egyptioꝝ. ideo dicit:

¶a Impijs aũt, vsq; inouissi. i. vsq; ad submersiões eoꝝ
¶b Sine misericordia. id est sine remedio: nam nullũ dei opus caret misericordia. ¶c Ira supuenit. id est punitio. ¶d Prescibebat eñ ꝛ futura illoꝝ. scz ipse deus.
¶e Qñ cũ ꝓmisissent. i. ꝑdinassent. ¶f Vt se educeret. i. filios isrl emitteret de egypto: ita ꝙ li se nõ refertur ad egyptios: sed ad hebreos. ¶g Et cũ magna soliꝓmi. illos. nã egyptij cogebãt hebreos festinãter egredi: Exo. xij. ¶h Cõsequebant. n. illos ꝓnie actus. de egressu isrl emissione: Exo. xiiij. ¶i Adhuc. n. int man⁹. i. in ꝓpũ. ¶k Hõtes luctum. de morte ꝓmogenitoꝝ.

"et horꝝ que acciderãt "commemoratiõe amittebant ꝓpter q̃ verãt tormentis: ꝑpleret punitio: ᵍꝛ plus quidem tuus mirabiliter trãsiret: ʳilli aũt nouã mortẽ inuenirent. ˢOis eñ creatura ad suũ genꝰ ab initio refigurabat ᵗseruiẽs tuis preceptis: vt pueri tui custodirẽtur illesi. ᵛNam nubes castra eoꝝ obumbrabat: ʳꝛ ex aqua q̃ añ erat: terra arida apparuit: ꝛ i mari rubro via sine ipedimẽto: ʸꝛ campus germinãs ᶻpfundo nimio per quẽ omnis natio trãsiuit: ᵃque tegebãt tua manu "videntes tua mirabilia et mõstra. ᵇTanq̃. n. equi ᶜpauerũt escã: ᵈꝛ tanq̃ agni exultauerũt ᵉmagnificãtes te dñe q̃ liberasti illos ᶠadhuc eoꝝ mores eñ erãt adhuc eoꝝ q̃ in incolatu illoꝝ facta fuerãt: quẽadmodũ ꝓ natiõe

"Jn veste. n. poderis quaz hebat: ᵇtotꝰ erat orbis trarũ: ᶜꝛ parentũ magnalia in quatuor ordinib⁹ lapidum erãt sculpta: ᵈꝛ magnificẽtia tua ᵉin hyademate capitis illi⁹ scripta erat: ᶠis aũt cessit q̃ extimiabat: ᵍꝛ hec extimuit. ʰErat. n. sola tẽptatio ire sufficiẽs. ¶a Ja. xix.

IMpijs aũt vsq; in nouissimũ ᵇsine misericordia ᶜira supuenit. ᵈPrescibebat. n. ꝛ futura illorũ: ᵉqñ cũ ipi ꝓmisissent ᶠvt se educerẽt: ᵍꝛ cũ magna solicitudine ꝓmisissent illos: ʰpsequẽbant illos pnie actus ⁱAdhuc. n. int manꝰ ᵏhõtes luctũ: ꝛ explorãtes ad monumẽta mortuoꝝ: ˡalia sibi assumpserũt cogitatiõz insciẽ et ds rogãtes ꝓiecerãt: hos tanq̃ fugitiuos psequebant. ᵐDucebat. n. illos ad hunc finẽ digna necessitas

ad egyptios: sed ad hebreos. ¶g Et cũ magna soliꝓmi. illos. nã egyptij cogebãt hebreos festinãter egredi: Exo. xij. ¶h Cõsequebant. n. illos ꝓnie actus. de egressu isrl emissione: Exo. xiiij. ¶i Adhuc. n. int manꝰ. i. in ꝓpũ. ¶k Hõtes luctum. de morte ꝓmogenitoꝝ.

¶l Alia sibi assum. cogi. inscie de hebreoꝝ reductione. ¶m Ducebat ẽ. necessitas. i. mors eis iuste i feróa i mari rubro. ¶n Et horũ q̃ acciderant scz plagarũ pteritarũ. ¶o Cõmemorationez amittebãt. abiecteres a se timorẽ dñi. ¶p Vt q̃ verãt tormẽtis. s. ex iustitia debitis. ¶p Repleret punitio. submersiõis eorũ. ¶q Et ꝓpulsus q̃dez tu⁹ mirabiliter trãsiret. mare rubriũ ¶r Illi aũt no. mortẽ inuenirẽt. ꝓ submersionez q̃ dz mors noua respectu mortis ꝓmogenitoꝝ. q̃ precesserat. ¶s Ois. n. Hic ponit ponit salutatio hebreoꝝ Et diuiditur in duas ptes: qꝛ ꝓmo ponit ꝺ salutatio. scdo gratiarũactio: ibi. Tanq̃ eñ. Circa primũ dicit: ¶s Ois eñ crea. ad suũ gen⁹ ab initio refigurabat. i. ad obediendum deo a quo originat omnis creatura. ¶t Deseruiens ꝓceptis tuis. qđ patuit in diuisiõe maris ꝛ in colũna ignis ꝛ nubis: ideo subdit: ¶v Nam nubes castroꝝ obum. nam angelus q̃ ꝓcedebat castra hebreoꝝ abiit post eos: ita ꝙ egyptij nõ poterãt ad hebreos accedere: Exo. xiiij. ¶r Et ex aqua ẽ. terra arida apparuit. in diuisione maris. ¶y Et campus germinans. i. maris fundus ꝺsiccatus ad modũ campi germinantis: per quem omnis natio hebreoꝝ transiuit

¶z Que tegebatur manu tua. id est potentia tua.
¶a Videntes tua mirabilia. in ꝺsiccatione fundi maris: ꝛ in solidatõne aquarum que erant eis ꝓ muro a dextris ꝛ a sinistris: Exo. xiiij. ¶b Tanq̃ eñ. Hic ꝓsequẽter ponit gratiarũ actio hebreoꝝ: ꝛ ꝓmo de sua saluatõe cui dicit: Tanq̃ eñ equi vepauerũt. i. arma egyptioꝝ acceperũt quos viderũt mortuos sup litꝰ maris: Exo. xiiij. ¶c Et tanq̃ agni exultauerunt. de bñficijs sibi collatis. ¶d Magnificãtes te dñe. dicentes: Cãtem⁹ dño gloriose ẽ. Sequit: ¶e Memores eñ. Hic ponit ponit alia causa gratiarũactiõis. s. vindicta dei ẽ suis aduersarijs. Et diuidit in duas partes: quia ꝓmo ponit ꝑcussionis actus. secũdo mirabilis modus: ibi. Jn se enim. Prima adhuc in duas fm duas egyptioꝝ punitiões: intermiscent eñ hebreorũ aliqua ꝓlationes: vt opposita iuxta se ꝓsita magis elucescãt. Dicit ꝙ phylo: ¶e Memores enim erãt adhuc. i. dũ gratias agerẽt dicentes: Cantemus dño ẽ.

Memores erāt eoꝝ que incolatu eorū facta fuerāt. ꝫ egyptios cū adhuc hebrei manerēt i egypto. ¶f Quē admodū p natōe aialiū. i. p generatōe aialiū vtilium: ¶g Eduxit terra muscas ⁊c. Exo. viii. Et p opositum subdit hebreoꝝ p solatio: cū dicit. ¶a Mouissime āt id est pᵒ exitū de egypto. ¶b Viderūt nouaꝫ creaturā auium Numeri. xi.

aialiū [s] eduxit terra muscas ⁊ p piscib⁹ eructauit fluui⁹ multitudinē ranarū. [a] Nouissime aūt [b] viderūt nouaꝫ creaturā auiū: cuꝫ abducti ꝫcupiscentia postulauerūt escas epularōnis. [c] In allocutōe ei⁹ residerū [b] ascendit illis ⁊ mari ortigometra: i. coturnix: ⁊ ponit hic singulare ꝓ plurali: q: fuit ibi coturnicū multitudo magna. Si aūt arguaſ: q⁹ datō coturnicū nō fuit ad bonū ipoꝝ q: ibi mozu⁹ est pplis q desiderauēat carnes: numeri. xi. Dicendū q⁹ moꝛs non fuit oim seꝝ pauꝝ respectu. s. egyptioꝝ q cuꝫ filijs isr̄l exierūt de egypto iūctis aliquib⁹ de filijs isr̄l: vt ibidez dr̄: q male ꝓpierāt carnes attediati de mana ¶ recreatō coturnicū fuit omīb⁹ generalis. ¶ specialiter in ꝑsolationem bonoꝝ.

[c] Et ver⁹ōnes. Hic ponit scda ꝑcussio egyptiorum cum dr̄. [e] Et ver⁹ōnes peccatoꝝ: ꝰ supuenerunt sꝛ egyptijs. [f] Nō sine illis que aīs facta erāt argumentis. i. coꝝ repbensionib⁹ p flagella: ⁊ q fuerint illa subdit. ¶g Per vim fluminū. fuit. n. ꝓma plaga cōuersio aquaꝝ in sanguinē: Exo. vii. [b] Juste. n. patiebant. egyptij. ¶h Scōm suas nequitias: ꝛō subdit⁹. ¶i Et eis vtestabiliozē inhospitalitatē instituerūt. ꝓtra bonū hospitalitatis institutā facientes.

[k] Alij quidē ignotos. i. extraneos. [l] Nō recipiebant aduenas. ſ. ad manendū secū in egypto.

[m] Alij aūt bonos. sicut filios isr̄ael. [n] In seruitutem redigebant. pᵒ mozem ioseph ⁊ fratrū suoꝝ: Exo. j. [o] Et nō solum bec. mala. [p] Sꝛ ⁊ alios quidē respectus illoꝝ erat. ꝓtra bonū hospitalitatis.

[q] Qm̄ inuiti. i. cum duritia vultus et verbo⁹.

[r] Recipiebāt extraneos. ad hospitū: sicut aliqñ contingit q⁹ dantes demolynā tot vituperia dicūt petentibus: q⁹ nimis care vendunt eis. ¶s Qui aūt cū letitia ⁊c. iungaſ sic littera. Qui eisdem vsi erant institutis. i. egypti qui vtebant institutis ꝓtra bonum hospitalitatis: vt dictū est. Hos qui cum letitia receperunt sꝛ hebreos hylariter recipientes extraneos.

[t] Seuissimis afflurerūt voloribus. intātū q⁹ ad amaritudinē pducebāt vitā illoꝝ: Exo. j. ¶ nō impune: ideo subdit. ¶v Percussi sunt aūt cecitate. trib⁹ diebus in tenebris palpabilib⁹ exitus: Exo. x. [r] Sicut illi. i. sodomite. ¶y In foꝛibus iusti. ſ. loth. [z] Cū subitaneis coopti essent tenebris. ꝑcussi cecitate ab angelo.

[a] Mouisquisq; transitū ostij sui. ſ. loth. [b] Querebat nec ⁊ inuenire poterat: et ibidem dicit. ¶c In se enim Hic ꝑiter ponit punitōis egyptioꝝ mirabilis modus elemēt⁹ deo obedientib⁹ ꝛō subdit. In se eiuꝫ elementa dum quertuntur. mutādo modū suum agendi ex ꝓcepto dei. [d] Sicut in organo. i. instrumento musico citate: [r] sic illi [s] in foꝛibus iusti [s] cū subitaneis coopti essent tenebris. [a] Mouisquisq; trāsitum ostij sui [b] querebat. [c] In se ei elemēta dū quertunt. [d] sicut i organo [e] qlitatis son⁹ immutaſ: et ois suū sonuꝫ custodiunt. [e] Unde estimari ex ipoꝝ visu certo pōt. [b] Agrestia ei⁹ in aq̄tica quertebantur. [k] ⁊ quecūq; erāt natantia: i terra trāsibāt. [l] Ignis i aqua valebat [m] supra suam virtutē: et aq̄ extinguentis nature obliuiscebat. [n] Flame ecōtrario coꝛruptibiliū animaliū [o] nō vexauerūt carnes coambulantium: [p] nec dissoluebāt illā q̄ facile dissoluebaſ sic glacies bonaꝝ escaꝝ. [q] In oīb⁹ em̄ magnificasti populū tuū dñe: ⁊ honorasti: [r] et nō vsperisti: in omni tempe: et in omni loco assistens eis.

[e] Qualitatis sonus immutaſ. sm̄ voluntatē modulātis: q⁹ modo pcutit vnam cordā: modo aliā: ⁊ eandem mō fortius: modo remissius. [f] Et oia suū soniꝫ custodiūt. sm̄ dispositionē modulantis ita supple mutatur actio creaſe i egyptioꝝ punitōe sm̄ dispositōes creatoris. ¶g Unde estimari ex ipoꝝ visu certo pōt. i. hoc apparebat sensibiliter.

[b] Agrestia em̄. i. aialia in agris habitantia: vt boues ⁊ iumenta.

[i] In aquatica quertebant. ñ sm̄ substantiā: sed sm̄ ambulationē. ſ. per fundū maris que ē habitatio piscium: hebrei nāq; sua aialia edurerūt secum de egypto: ex odi. r. Cuncti greges pgent nobiscū ⁊c. Et q⁹ sic intelligatur ꝙersio agrestium: patet ex hoc q⁹ subditur.

[k] Quecūq; erant natantia in terra trāsibāt gradiēdo vt patet de ranis intrantib⁹ domos egyptioꝝ: Exo. viii.

[l] Ignis in aqua valebat. i. fortiter ꝙburebat.

[m] Supra suā virtutē. naturalē: nam grando et ignis: pluuie ⁊ fulgura discurrebāt p egyptū: Exo. ix. ⁊ viii contrarium non impediebat aliud: sed magis acuebat in sua actione. ¶n Flame ecōtrario coꝛruptibiliū animaliū. i. serpentum ⁊ draconum ignem spirantium.

[o] Non vexauerūt carnes coambulantiū. i. filioꝝ isr̄ael simul ambulantiū per vestrum in quo erat serpens flatu adurens: Deut. viii. et ponit⁹ ibi singulare ꝓ plurali. Nam ibi erant tales serpentes multi: sicut Exo. vii. Et mit musca grauissima. i. multitudo muscarum.

[p] Nec dissoluebant illam. ſ. mānaꝫ q̄ facile dissoluebatur: sicut glacies ad caloꝝ solis.

[q] In oīb⁹. hic vltimo ponit intenta ꝙclusio respectu totius libri: ex cui⁹ ꝓcessu apparet q⁹ intentio ꝓphonis est declarare ꝓdescentiones diuinas bebreis factas: ideo dicit. ¶q In omnib⁹. n. magni. po. tuum dñe: eius aduersarios flagellando ⁊ submergendo.

[r] Et honorasti. cum de seruitute egypti liberando.

[s] Et non vsperisti. preces eius venegando.

[t] In omni tempe ⁊ in oīm̄ loco assistens eis. vt patuit i mari rubro: in deserto ⁊ in ceteris locis ad laudem nominis tui: qd est benedictū in secula seculoꝝ Amen.

Postilla venerabilis fratris Nicolai de lyra super libros Sapientie finit.

Prologus

Incipit plogus in Ecclesiasticum.

Multoꝝ nobis & magnoꝝ ppʾis israeliticꝰ laudabilis in duobus in sapia. s. & doctrina. Sapiam esse de diuinis q̄ & respectū credendoꝝ habuit ex lege & ꝓphetis vñ dicꝫ: Multorum nobis & magnoꝝ p legē & prophetas &c. Doctrinam vo de moribꝰ que & respectu agēdoꝝ habuit in moralibꝰ libris. Unde dꝫ dicꝫ: Alioscꝫ qui secuti sunt illos &c vel sapiam habuit que sibi necessaria erat ad cognitiōez mysterioꝝ. Tñ dꝫ dicꝫ. Multorū nobis & magnoꝝ &c. Doctrinā aūt habuit q̄ necessaria erat ad eruditōnez aliozꝝ: vnde sequitur

Quia nō solū ipos loq̄ntes necē est pitos ee &c. In seda ptē auū suū que imitari ꝓpoit in B imitabile oñdit: q̄ post vtile studiū vtilia multa scripsit: vñ dicit. Auꝰ meꝰ iesus &c. In tercia q̄ & hebreo in grecū translaturus erat difficultatem opis et vtilitatem latenter insinuat: hortans lectores benivolos & attentos ee: tveniaz petens si deficiat in verboꝝ ꝓpositōne. Tñ dicit: Hortoꝝ itaq̄ vos &c. Subiungit aūt rōnem quare pcedū est ei. s. q̄ verba hebraica melius sonāt in ꝓpria lingua q̄ ad aliam translata. Et de hoc ponit multa exempla: vñ dicit. Deficiūt verba hebraica &c. In quarta ptē oñdit qñ: vbi: qualiter: & qre cōposuit librū istū. Qñ: cum dicit: Nam in octauo &c. xxx. anno &c. Ubi: eū dicit: Postq̄ pueni in egyptū &c. Qualiter q̄ diligenter & laboriose: vñ dicit: Itaq̄ bonū & necessariū putaui &c. Quare: vt inforꝫarēt eos q̄ & ꝑ deū volūt viuere. Tñ dicit: Dare & illis qui volebāt aīm intendere &c. Exponē ista sic. (a) Sapia multoꝝ & magnoꝝ. mysteriozum aliꝫ natōibꝰ occultoꝝ: & ꝑ dꝫ in psal. Non fecit taliter oñi nationi: & iudicia sua non manifestauit eis.

(b) Demonstrata &. i. manifestata. (b) Mobis iudeis.

(b) Per legē et ꝓphas. i. per pentateuchū moysi: & libros ꝓphetarū. vel Per legē. i. p legislatorē. s. p moysen: & p. ꝓphetas qui in nobis fuerūt: & per alios doctores.

(c) Qui secuti sunt illos. i. qui fuerūt post illos: sicut fuit Salomon: & phylo: & ceteri. vel: Qui plecuti sunt. i. q̄ imitati sunt illos in scriptis vtilibꝰ faciendis. (e) In q̄bus. i. ꝑ quibus. s. legez ꝓphetis: & aliis doctoribꝰ. vl: In q̄bꝰ. i. ꝑ q̄bꝰ multis & magnis mysteriis sibi taliter mānifestatis.

(f) Oportet. i. opportunū ē. (f) Laudare israēl. i. ꝑmēda bilem dicere ꝑplm israeliticū. (g) Doctrine et sapie cā. q̄ habuit sapiam & de diuinis q̄ ad credēda: et doctrinaz de moribus q̄ ad agenda. Uel q̄ habuit sapiam sibi necessariam ad cogitatiōez mysteriozum: & doctrinā que necessaria est ad eruditionē aliozū. Hec vltima expositio magis cōcordat cū sequēti ista qua dꝫ. Quia nō solū ipsos loquentes &c. Continua sic: Oportet laudare israel cā sapie quā habuit in se: et causa doctrine aliꝫ impense: ex qua potuerunt ꝓficere: & vtriqz necessariū fuit. i. vtile.

(h) Quia nō solū ipsos loquētes. i. ipsos doctores.

(i) Necesse est. id est vtile.

(k) Esse peritos: & etiā extraneos. i. alienigenas vtile est. (l) Posse fieri doctissimos: & discentes. ab aliis.

(m) Et scribentes. ꝑ sc. q. d. non expedit: q̄ soli israeliti ci sint periti: sed expedit q̄ discentes ab eis postmodū possint doctores fieri. aliqui libri habent. Dicentes. & multū videt ibi melioz littera: & planioꝝ: q̄ ꝑma: Et rndet ei qđ prꝰ dixerat: loquentes & discentes. Non soluz ipsos loquētes. id est docentes. Necesse est peritos esse: etiā extraneos. i. alienigenas: vel alios ab ipsis edoctos Necesse & posse fieri & dicētes aliis. id est doctores. Et scribentes doctissimos salicz scriptoēs vel ꝓditores librozum peritissimos. Istam literam magˢ approbo. Uel aliꝫ ab illo loco. Doctrine et sapientie causa. quasi dicat: laudabilis erat de sapientia quā habebat: & de doctrina quam aliis impendere poterat. Quia nō solum ipsos loquētes. s. moysen & ꝓphetas: qui ꝑ spīm sanctū loquebanꝫ. Necesse est peritos esse. q̄: soli docebanꝫ a spīrito sancto immediate. Sed etiaz extraneos. i. alios q̄ istam gīam nō habebant. Necesse est posse fieri discentes et scribentes. i. doctores & scriptores doctissimos.

(n) Auus meus iesus filius iosedech qui fuit vnus de Irr. interpretibus. cuiꝰ nepos fuit iste iesus filiꝰ sirach.

(o) Postq̄ sc. amplius. q̄ aliꝫ. vel: Amplius. ꝑ ceteris scripturis. (p) Dedit &c. voluit &. i. etiaz. (q) Ipse scribere aliquid boꝝ. i. aliquid extrahere & scribere de libris q̄s legerat. notabiliter dixit aliquid: q̄ scripsit dū traxat. i. tm̄modo vel. s. (r) Que ad doctrinaz moꝝ. (s) Et sapientiā. diuinoꝝ ptinent. (t) Ut desiderantes discere. sapientiam et doctrinam.

(v) Et illoꝝ periti fieri magis. i. habere peritiaz de diuinis et mozalibꝰ. (r) Magisq̄ attendant animo. id est vt de die in diē plus & plus sint intenti ꝑ ea q̄ legerint in scriptis eius. (y) Et ꝑfirmenť. ꝑ ea que ibi in uenerūt. (z) Ad legitimam vitaz. i. ad vitam grēlege dei informatā. (a) Hortoꝝ itaq̄ vos lectores vel quicunq̄ vultis addiscere. (b) Uenire cū benivolētia. vt benigne ignoscatis mihi si in aliquo defecerim: quia opus est difficile. (c) Et attentioꝝ stu. lec. facere. i. vt attente studeatis & legatis: quia opus est. vtile vel sic: Hortoꝝ itaq̄ vos venire cuz benivolentia q̄ ad affectum vt nō inuideatis. Et attentioꝝ stu. lec. facere quo ad intellectū: vt nō erretis. (d) Et veniā habere. i. mihi ignosci. (e) In illis in quibus vi. se. imagi. sapientie. que est in parabolis salomonis que imitamur in hoc libro. Et hortoꝝ veniam habere. i. mihi ignosci in illis quibus videmur.

(f) Deficere in verboꝝ ꝓpositōne. i. in ordine vel ornatu verboꝝ. Si vo ita ornatenō ordino verba in opere isto: sicut sunt in hebraico: et bene indulgendū ē mihi.

(g) Nam deficiūt verba hebraica. i. min̄ eleganter sonant. (h) Qñ fuc. transl. ad aliam linguā. Hoc pōt expiri in lingua sua: multa. n. bene sonant in vna ligua q̄ satis male sonāt in alia: vel ad min̄ nō ita bñ sonant

sicut ūt ppria: z de ℔ exemplificat. v. ¶ i Mō aūt soluz hec. vba q̄ ego trāslato deficiūt: trāslata. n. mūlt elegāt sonāt. ¶ k Sz z ler z ꝓphe ceteraq; libroz. i. ceteri libri. ¶ l Mō paruā hñt dr̄iam. imo magnā hñt dr̄iam. ¶ m Qñ inter se dicunt ꝛc. translati libri originalib⁹ a q̄bus trāslati sūt pferunt. ¶ n

Maz in octauo ꝛc. ꝓtinua sic te nec mihi debetis ig̃scere. q: opus est valde vtile: z ℔ oñdit. v. Maz in octauo z. xxx. ānō. i. cū. xxxviij ānoz esset: more hebreoz loq̄tur: q̄ mīnoz em nūerū ꝓponunt maiorā. ¶ o Tē pibus ptolemei euergetis regis q̄ regnauit i egypto p⁹ ptolemeum philadelfuz frēm suuz sub q̄ lxx. interpretes trāstulerūt bibliothecā ō hebreo in grecū. Nota q̄ reges egypti dicebant antiquit⁹ ptolemei: sicut mō pharaones: z sic imperatores romāi appellant augusti z cesares. Euerges ꝓpriū nomē est: ex cuius ē aūt euerges qđ sonat reuocatores: q: p⁹ vsūonē syrie z cilicie vocos co: q̄s cābises in persas trāstulerat euerete. ¶ p Post hāc pueni. ō iudea. In egyptū: forte cuz illis qs ptolemeus forte r ancessor philadelphi captiuos duxit in egyptū: vel forte ex ꝓposito: vt aliq; vtilia transferret. ¶ q Et cū multū tpis ibi fecissez. i. multo tpe ibi māūissez. ¶ r Inueni ibi libros relictos. a. lxx interptib⁹ nō trāslatos: de hebreo in grecū. ¶ s Mō paruę neq; ptē. o ecclesiastice. imo magna z vtilia ꝓtinebāt inē qs erat liber iste. ¶ t Itaq; qz. l. librū istum vidi valde vtilē. ¶ v Bonū z necessariū. i. vtilē Putaui z ipe. exquo aliq; reliquerāt. ¶ r Aliquā add. vbi interp. li. istū. i. transferēdi de hebreo in grecum: p hoc dicunt quidā: q̄ iesus filⁱ sirach nō ꝓposuit librū istū: § tm̄ trāstulit: ꝓriū tm̄ dicit ysid. vj. etymo. vbi ait librū ecclesiasticū certissime iesus filⁱ sirach hierosolymita iesu sacerdotis magni nepos ꝓposuit: z cū hoc qđ inuenierat ordinauit: z ideo hñ dr̄ de eo q: transtulit: z q ꝓposuit. ¶ y Et mīsta vigilia attuli. i. apposui. ¶ z Doctrinā. i. doctrine solicitudinē nō momentaneā: sed.

¶ a In spacio tpis. i. longo tpe: Attuli ingꝛ doctrinam ¶ b Ad illa q̄ ad finē ducūt librū. i. vt libuit istū finē debito ꝓsummare: p ℔ aūt qđ dicit: q: doctrinā attuli: insinuat q̄ mīsta doctrinaliter apposuit: q̄b⁹ apposit⁹ op⁹ suum fine debito ꝓsummauit. ¶ c Dare z illis ꝛc. ℔ notaſ quare transtulit librū istū ꝑm diuisionē ꝓbabitam. Cōstruē sic: supra dictū est q̄ bonū z necessarium putauit laborare ad interptandū ꝓsummādū librum istū: § illud puū est: nisi z aliis cōicaret. Un dicit: z bonū z necessariuz putaui. ¶ c Dare. i. cōicare librum istū non generaliʳ oib⁹ ne sctīs dare camb⁹: z margaritas spargere ān porcos: ne forte ꝓculcēt eas pedibus suis: z ꝓuersi dirūpant nos: ō dicat bonū z necessariuz putaui dare illis. ¶ d Qui vo. ani. intendē. i. intente aīm dirigē z applicare ad cogñscendū ea q̄ sibi sūt necessaria ad salutē: z q̄ volūt. ¶ e Discere. ab aliis. ¶ f Quēadmodū. i. qualiʳ ipos. ¶ g Opteat instituere. i. ordinare. ¶ h Mozes. in se z in aliis: aliq; libri bauent. Instruere mozes. i. se et alios in mozib⁹ informare: ad qđ ē multū vtilis liber iste. Qui ℔m legē dñi. ꝓ fuerūt vitā age ꝛc. Explicit ql̄scūq; expō ibi ꝓlogi.

Postilla fratris Nicolai de lyra super Ecclesiasticum incipit feliciter.

a Omnis sapia a dño deo est. Hic incipit liber Ecclesiasticus q̄ primo fuit hebraice scriptꝰ: vtz p hiero. in eius ꝓlogo sup parabolas salomonis. Et dicūt aliqui: q: ipse scriptor fuit iesⁿ filⁱ ioseded: z iesus filius sirach eius ne pos trāstulit de hebreo in greca. Sz hoc nō vr verum. Maz scriptor hui⁹ libri infra. l. ca. facit mentiōez de symone filio onie satis ꝓlixe q̄ fuit summus sacerdos p⁹ mortē iesu filij ioseded p magnum tps. Nam inter ipsos fuerūt quinq; summi sacerdotes. s. Joachim: eliasab: iudas: iohānas: oniias. Et ideo dicendum q: prim⁹ scriptor fuit iesus filius sirach z nepos eius q̄ similʳ fuit iudⁿ et sciuit grecū transtulit q̄s de hebreo in grecū: vtz in. ꝓlogo hui⁹ libri. Et hui⁹ translatoris nomē ꝓriū ibi tacet: Itaq; si in pcessu huius postil. dicaſ: q: auctor hui⁹ libri scripsit ipm grece: intelligit de trāslatore ꝓmo. Sed prim⁹ z ꝓncipalis scriptor: sub deo tm̄ fuit Jesus filius sirach: vt dr̄ in. ꝓlogo hui⁹ libri: z etiā infra. l. ca. In quo libro nos inducit ad amorē sapie: z accipit sapiam: put inducit oēm virtutē: sicut accipit i libro sapie. Dividitur autē iste liber in duas ptes. In prima inducit ad amorē sapientie rōcinando: In scā exemplificādo: que incipit. xliij. ca. Prima adhuc in duas. Nam primo declarat auctor sapientie principiū: scdo inducit ad eius exercitiū ca. iij. Circa primū sciendū qđ duplex est principiū sapiētie. Unum effectiuū qđ se tenet ex pte dei. Aliud dispositiuū qđ se tenet ex pte nostri. nam ad sapiam ex pte nostri requirūtur actus liberi arbitrij: q̄ primo ponit primuz: scdo secundum: ibi. Timor dñi ꝛc. Ad euidentiā primi et etiam alioz dicendoz: sciendū q̄ sapientia dupliciter accipitur ꝛtuum spectat ad ꝓpositum: diuina. s. et humana. diuina vo accipit dupliciter. s. essentialiter: z ꝓsonaliter: que ꝓprie sapientia genita dicaſ: et est idem qđ verbū diuinū: z p ons est filij ꝓpriū. Pōt igitur dubitari de qua sapientia loquitur hic actor: z infra. xviij. Et dicerūt aliqui q: de sapientia humana eo q̄ subdit in hac ptē: Prior omnium creata est sapientia. creatio vo ℔ habet locū in deo. Sed ꝓtra hoc apparet qđ in textu dr̄: ¶ a Omnis sapientia a dño deo ꝛc. q: est meliꝰa esse incorruptibilius: ꝛpter qđ ante ipm nō est alia mensura nisi eternitas: z p ons loquitur de sapia diuina q̄ sola est eterna: ꝛpter qđ dicerūr aliq; q̄ loquit de sapia ei essentialiter dicta. Sz ꝓtra hoc videtur textꝰ cum dr̄: Omnis sapia a deo. deo est. esse deo ab aliq; non ꝓpetit essentie diuine: sed tm̄ ꝓcedentis ꝓsone. Jtez infra. xviij. actor loquens in ꝓsona huius sapientie dicat Ego ex ore altissimi. pdi: primo genita ān omnē creaturam. Prodire deo ex ore altissimi z p modū geniti vel nati est ꝓprium filij: qui est sapientia genita: ꝛpter qđ cōmunius dicit: q: actor loquit hic de sapientia genita: cui⁹ primo describit emanatō iteriꝰ: scdo ertēior: ibi. Fōs sapie Prio dividit i tres ptes: qz ℔ ipse emanatōis ꝛsalitas z eternitas: scdo ei⁹ incōprehensibilitas: ibi. Radicem. ccio p̄ mitas: ibi. Prio: oim. Circa primū sciendū dr̄. ¶ a Omis sapia. i. filⁱ cui⁹ ꝓpriū est sapia dei genita: z ei⁹ attributū seu appropriatū sapia cōtinaliʳ dicta: sicut attributū ꝓprie ē potētia:

solū hec: k ℔ z ipa lex z ꝓphete ceteraq; alioz libroz. nō paruā hñt dr̄iam. m q̄n int se dicunt. n Nam in octauo z xxx. āno o templū ptolemei euergetis regis. p posteq̄ pueni in egyptū: q z cū multū tpis ibi fuissem: r inueni ibi libros relictos. s nō paruę neq; ptē. nēde de vocatione. Itaq; t bonū z necessariū putaui: v ipe aliquā addē diligētiā z labore interptandi librū istum. x z multa vigilia attuli. y

ctrinā. a ī spacio tpis. b ad illa q̄ ad finē ducūt libz istum. c dare: d illis q̄ volūt aīm intendere e z discere. f quēadmodū. g opteat instituere. h mozes q̄ ℘m legem dñi. ꝓfuerunt vitam agere.

Explicit prologus.

Incipit liber Ecclesiastic⁹.

Cap'm. j.

a Omnis sapientia. b a dño deo. c cū illo fuit. d sem-

dicit etiã cũ hoc filius: dis sapia: q: ptinet supuenienter oĩs modos ꝛ altitudines et vtilitas sapie create. ¶b A dño deo est. i. pcedés a deo pie distinct⁹ in psona. ¶c Et cũ illo fuit. indistinct⁹ in ẽntia. ¶d Semp ꝛ ante euũ. in quo oĩa dic⁹ h⁹ emanatõis eternitas. ¶e Harenas maris. Hic cõsequẽter oĩa dic⁹ sapiẽtie genite incõprehensibilitas: nasnõ ẽ pmo. i. a pori cognoscibilis a nobis in pñti ſ soluz p posteri⁹. i. p effect⁹: q̃ imprꝛoportionabiliter distãt a pfectione ipsius. Et iõ si pphenderint nõ tñ p hoc bec sapientia pfecte attigerẽt: ꝛ tñ ei⁹ effectus sẽ a nobis incõprehẽsibiles: sicplen⁹ fuit oĩum sup illõ ecclíastes. j. Cũcte res difficiles nec ẽ q̃ possit eas explicare fm one: ꝛ milto min⁹ dicit sapias. Sz q: posset aliqs credere: q̃ saltẽ aliquæ creature essent ab hoibus pphense: iõ ponit exemplũ de aliq⁹ de quarũ incõprehẽsione notũ est oĩb⁹ dicẽs. ¶e Harenã maris ꝛc. qs dinumerauit. quasi dicat: null⁹ hoim: ꝛ de duob⁹ pmis ẽ manifestũ. De tercio ꝛo posset dubitari: nasanni a pncipio mũdi sint nũerati: ꝛ p oĩs menses ꝛ dies possũt numerari. Ad qd dicendũ: q anni nõ sunt nũerati certitudinaliter ꝛ pfecte: qd ptz primo: q. ltr. interptes multo plures annos pputãt ab initio mũdi q̃ in libris hebreis habcaſ. Item in libris hebraicis pputantur anni fm vitas patrũ: vt bi Geñ. v. Et iterũ fm tpa regum: vtz i libris regum: ꝛ pal. in tali ꝛo pputatõe frequẽter vn⁹ annus p duobus pputaſ: ꝛ econuerso. vt frequẽter ostensum est in supiozib⁹ libris. Iteruz a reditu captiuitatis babylonice vsq; ad xpm nõ ꝺr aliqua nũeratio p sacrã scripturã. Et iõ pter rantã varietatẽ bñ ꝺr q dies scũ nõ sunt ab aliq̃ hoĩne nũerati certitudinaliꝛ pcise. ¶f Altitudinem celi ꝛc. pfundũ abyssi. i. oceani. ¶f Quis dimẽsus ẽ. ſst dicat: null⁹ hoim. Et de duob⁹ primis ẽ manifestũ. De tercio ꝛo dicendũ: q̃ lz pfundũ occeani sit mensuratũ a nautis in aliquib⁹ locis aride, tpinquis: nõ tñ in oĩb⁹: ſ in paucis respectiue: in q̃bus ẽ mare nauigabile: ideo ꝺcidit.

per: ꝛ est ante euũ. [r] Harenã maris ꝛ pluuie guttas ꝛ dies secli: quis dinumerauit? [f] Altitudinẽ celi ꝛ latitudinem terre ꝛ pfundũ abyssi: [t] quis dimensus est? [s] Sapientiam ẽi⁹ [u] pcedentẽ oĩa q̃s inuestigauit? [x] Prior oĩm creata ẽ sapia: [y] et intellect⁹ prudẽtie ab euo. [z] Fons sapiẽtie [aa] & bũ ẽi⁹ [bb] in excelsis. [cc] ꝛ ingressus illius mãdata eterna. [dd] Radix sapie cui reuelata ẽ. [ee] ꝛ astutias illi⁹ q̃s [ff] agnouit? [gg] Disciplia sapie cui reuelata ẽ ꝛ manifestata: [hh] ꝛ multiplicationem ingressus illi⁹ [ii] q̃s intellexit?

¶g Sapiaz dei. genitã. ¶h Precedentẽ oĩa quia p verbum q̃ est idem cũ ipsa oĩa facta sunt Joh. j. ¶ã vo effectiua pcedit suos effectus. ¶i Prior omniũ. Hic pter oĩdit sapie genite priozitas. Sciendũ tñ q̃ aliq̃ istã fram exponũt de sapie genite incarnatione: eo q̃ ꝺr hic. Prior omniũ creata est sapia creans vo sibi nõ spectit: niſi ratõne nature hũane: q̃ creatura ẽ. Sed õ hoc arguit: q: lz sapia genita rõne hũanitatis assumpte possit dici creata: sicut ꝺr Joh. j. Verbũ caro factũ est. tñ nõ pt hoc mõ dici pri oz creatura: vel prior creata: nam añ tpus incarnatõis multa fuerẽt creata. Ad qd rñdet q̃ nõ accipiẽb⁹ poritas duratõnis: ſ auctozitatis ꝛ dignitatis: nam humanitas xpi pter vnionẽ ad verbũ et plenitudinẽ gratie facta est dignior oibus creaturis. Et hoc mõ loquit⁹ beat⁹ Jobã. baptista de xpo: Jobã. j. Post me venit vir. ſ. xpc. q̃ ante me fact⁹ ẽ. nõ tpe ſ dignitate: q: factus ẽ supioz ꝛ platus meus: vt exponit sanct. Sz licet hoc dictũ habeat bonũ intellectu: tñ nõ videt ꝓcedere fm mentẽ auctozis h⁹ libri: nam infra. xxiij. loquẽs in psona bui⁹ sapie dicit: Ab initio ꝛ ante secula creata sum. Er quo p̃z q̃ creatões huius sapie nõ vocat incarnatõem: que facta ẽ in tpe: ſ aĩ emanationẽ eternã a pfe: q̃ largeloquẽdo ꝺr creatio inq̃tus filius acapit esse a pfectiat ꝛ p creatões acapit esse non añ ꝛternum ad h⁹ q̃ creatio ẽ ex nihilo: ꝛ q̃ p eã acapit esse in diuersitate essentie. Hã filius in diuinis ẽ ex ſba pris ꝛ accipit idem eẽ cum pre. Et ẽ aliqualꝛ filius modo loquẽdi: sicut cũ dicit aliqs impato: vel rex creant: que creatio non est ex nihilo: nec p hoc acapit aliq̃ esse nouũ absolutum: vt omnia ꝺr: ſ tm relatio nouã dñi ad subditos Et p̃ p̃z ad argumentum q̃ fiebat supius ex bac auctozitate. Dicendũ igit: q̃ sicut ꝓdictũ est: hic ponitur emanatõis sapie genite: quedã primitas respectu omnis alteri⁹ emanatõis: nõ soluz creaturaꝛ: ſ etiaz spũsancti: eo mõ loquẽdi q̃ emanatio filii ꝺr prima: ꝛ spũsancti secũda sicut spiritussanct⁹ ꝺr in trinitate tercia psona: lz. n. i. diuinis personis ꝛ eaz emanatõnibus nõ sit pri⁹ ꝛ posteri⁹ duratõne vl natura: tñ est ibi fm aliqs priozitas et posteriozitas originis: q: vna psona est ab alia: ꝛ nõ econuerso: ꝛ fm oĩs est ibi priozitas ꝛ posteriozitas fm nostrũ modum intelligendi: nam emanatio verbi ꝓintelligit emanatõni amoris. Sic igit ꝺr.

¶j Prior oĩm creata est sapia. i. p eternã generatõem ꝓducta: ꝛ q̃ iste sit intellectus auctozis: videt et h̃ q̃ infra. xxiij. Anteq̃ in psona bui⁹ sapie loquẽs diceret: Ab initio ꝛ ante secula creata sum. ꝓmisit dicens in psona eiusdem sapie: Ego ore altissimi ꝓdi primogenita ante oĩem creaturaz. p hoc insinuans q̃ bui⁹ sapie creatio nõ est aliud q̃ ei⁹ eterna pcessio. Locutiões tñ iste ꝛ ꝺsiles nõ sunt extendende: ſ magis cauende a fidelibus. q: fauere videnẽ ꝛrioni Arrij. q̃ dixit dei filiuz esse primã creaturã: si tñ inueniant in dictis sanctoꝛ: vel libris sacre scripture canonicis: vel non canonicis receptis tñ ab ecclia ad legendũ: q̃lis ẽ iste: vt ꝺcit hiero. in ꝓlogo galeato: pie sunt exponende. ¶k Et intellectus prudẽtie ab euo. Est añt intellectus habitus ꝓncipioz. Item oĩs morales vtutes ꝓnectunt prudentie: ꝛ ideo ꝓncipia virtutũ moraliũ dicunt principia prudentie: igit q: noticia boz principioz supemenienter est in sapia genita: iõ ꝺr. Intellectus prudentie ab euo. i. ab eterno: cũ. n. ẽ quasi mediũ inter eternitatẽ ꝛ tpe: ꝓter qd aliqñ ponit ꝓ tpe: ꝛ aliqñ ꝓ eternitate: eo q̃ mediuz ꝓncipabat cũ vtroq; extremo. pot etiam dici ab euo ꝓprie dictoꝛeo q̃ eternitas ꝓter sui simplicitatẽ assistit euo et tempi: ꝛ cuilibet eoz parti.

¶l Fons sapie. Hic pter agit ꝺ emanatõe sapie exterioꝛi: ꝓ hoc q̃ ei⁹ effectus creaturis cõicak. Et hoc est qd dicit: Fons sapie. i. ex quo veniunt effectus sapie: tanq̃ quidã riuuli: est supple. ¶m Verbũ dei. qd idẽ est cũ sapia genita. ¶n In excelsis. nam primo fuit i angelis sanctis: ꝛ pter in factũ creaturis. ¶o Et ingressus illi⁹ mandata eterna. Dicunt añt ingressus sapientie ad hoies ei⁹ reuelatões: ꝛ maxime notabiles: illa vo fuit valde notabilis: q̃ descendit in monte synai legem dando audiente cuncto pplo: vt br Exo. xx. ideo subditur: Mandata eterna. tũc enim vedit decalogi ꝓcepta: q̃ dicunt eterna: eo q̃ sunt via ꝛueniendi ad vitam eternam: Matb. xix. Si vis ad vitã ingredi serua mandata. Sz quia posset aliquis credere: q̃ p tales revelationes sapientia dei pfecte cognosci posset. Ideo hoc remouet dicens. ¶p Radix sapientie cui reuelata est: q. d. nulli. tunc enim radix alicuius reuelari dicitur: quando perfecte cognoscitur.

¶q Et astutias illius. i. subtilitates contra mala.

¶r Quis agnouit: q. d. nullus: tanta enim est: q̃ de malis dicat bona: vt dicit augus. in enchiridion.

¶s Disciplina sa. cui reue. et mani. est. ſ. perfecte. hoc enim importat manifestatio. q. d. nulli: quia nulla creatura capaz est talis notitie cum sit infinita.

¶ Et multiplicatões ingressus. i. effectus eius. ¶ y Quis intellexit. q. d. nulla creatura: Licet. n. xp̃s cognitum hõ habeat notitiã creatam oim effectuũ dei q̃ facti sunt ⁊ fient: non tñ hz notitiã oim possibiliũ a deo fieri: ⁊ qz talis notitia est dei ꝓpria: iõ subdit. ¶ z Unus est altissimus. nã est ipsa bonitas ꝙ essentiam. y ¶ Creator oim. ꝙ suaz potentiã: iõ subditur: Omnipotens. Et qz non solũ est oim rex creator: sed etiã gubernator: subditur. ¶ a Et rex potẽs rẽ. sedens sup thronum illi⁹. s. sapientie: ꝙ dignat ꝓtãs iudiciaria. q̃ attribuitur filio: q̃ é sapientia genita: Jobã. v. Pater omne iudiciũ dedit filio ¶ b Ipse. s. pater.

c ¶ Creauit illã mõ sup. dicto.

d In spũsancto. non principatiue: qz spũssanct⁹ non est principiũ filij: ꝧ ꝓ comitative: qz tres psone sũt coeq̃les ⁊ coeterne. e ¶ Et vidit rẽ. i. pfecte cognouit: pater em pfecte cognoscit filiũ. ¶ f Et effudit illam sup oĩa opa sua. qz sapia dei q̃ est attributũ filij: reluxit in oĩb⁹ opib⁹ dei. ⁊ qz natura humana rõne intellect⁹ super alia corpalia capax é effect⁹ sapie diuine: iõ subdit. g ¶ Et sup oĩes carnẽ. i. sup oẽm hoiem: quẽ illuminat naturali lumine intellect⁹: Job. j. Illuminat oẽm hoinem venientẽ in hũc mundũ. ꝧ qz sup hoc dat iustis lumen gre: iõ subdit. ¶ g Scõm patruz suũ rẽ. i. lumis naturalis. Prebet illã diligentib⁹ se. Et sequit. h ¶ Timor dñi. Postq̃ auctor declarauit principiuz effectiuum sapie. Hic ꝑiter declarat aliud principiũ dispositiuũ: qđ est timor. Nam sicut puer ad sapiam humanam disponit: ⁊ in ea ꝓficit timẽdo magrm: sic hõ se hz ad diuinã sapiam timẽdo deũ. Ad euidentiã dicendorum sciendũ q̃ timor a doctorib⁹ diuidit in timorẽ mũdanũ: seruilẽ: initialẽ: ⁊ filialez. Obiectũ. n. timoris est malũ qđ est duplex. s. pene ⁊ culpe. Si igit ꝑter malum pene qđ aliquis timet: auertat a deo ꝙ pctm mortale: dicit timor mundan⁹ vel hũan⁹. Si aũt ꝑter malum pene qđ timet ꝙ auertat ad deũ ei inherendo: ꝛ hoc principaliter ꝑter vitationẽ sui⁹ mali: hoc nõ est nisi propter amorẽ boni ꝑtq̃ timet priuari: et qđ diligit: ei eo principali⁹ finẽ ꝓstituẽdo: ⁊ talis timor dr seruilis: nec stat cũ caritate: que ꝓncipaliter facit diligere bonũ diuinũ. Si aũt aliqs deo inhereat ꝑter malũ culpe qđ timet: sic dr timor filialis: ꝑtq̃ est. n. filioz timere offensam ꝑtis. Si aũt ꝑter vtrũq̃ malũ deo inhereat: ꝓncipaliter tñ ꝑter malũ culpe ne deum offendat: sic dr timor initialis: differens a filiali: sicut impfectum a pfecto: et sic stat cum caritate min⁹ tñ pfecta: igit quia actor iste loquit de timore ꝑut stat cum caritate: vt pz ex suo ꝓcessu: iõ loquit hic tñ de timore filiali ⁊ initiali. Sic q̃ ꝓcedit: qz primo declarat timorẽ dei fructuz sedo incitat ad ipm timendũ: ibi. Cõcupiscens sapiaz fili. Prima adhuc in duas: qz primo ostendit fructum timoris in adeptõe boni: sedo in vitatõe mali: ibi. Timor dñi expellit peccatũ. Prima adhuc in duas. Nam primo agit de timore filiali: sedo de initiali: ibi. Initiũ sapie. Circa primũ ponitur primo fructus timoris filialis ꝙ statu patrie cum dr. ¶ b Timor dñi gloria: quia p ipm meret ꝙs gloriã. Et dr hic gloria ꝙ gloze babitu. ¶ Et gloriatio. ꝙ actu. ¶ k Et leticia. ꝙ ei⁹ diffusiõe ad inferiozes vires aie: qđ erit in resurrectõne: tũc em aie glia redũdabit ad corp⁹: ꝛ ꝙ ps ad vires sensitiuas q̃ sũt totius ps̃ici: talis aũt diffusio vocat leticia a latitudine dicta: quasi quedã laticia. l ¶ Et corona exultatõnis. ꝑter triumphum pfectũ de aduersarijs. ¶ m Timor dñi delectabit cor. meritorie: qz p eum meret fruitõez beatam q̃. ꝓprie vocatur delectatio: quasi de alio lactatio. Nam bti lactãtur vberib⁹ diuine consolatõnis. ¶ n Et dabit leticiã ⁊ gaudiũ. ꝑter gloriã aime. et Leticiã. ꝑter redundantiaz ei⁹ ad corpus: vt dictum est. ¶ o In lõgitudine dierũ. i. sine fine. Conseqũter ponit fructus timoris filialis ꝙ statu vite: cum dr. p ¶ Timenti deũ bene erit in extremis. vite ps̃tis: qz talis timor cauere facit dei offensaz: ⁊ sic excludit demonũ ptãtem: ⁊ meret sanctor⁹ angelor⁹ assistentiã Luc. xvj. Factuz est aũt: vt moreret mendic⁹: ⁊ portaret ab angelis in sinũ abrae. ¶ q Et in die defunctiois sue bñdicetur. a deo: ⁊ hominib⁹ sibi bona impcantib⁹. ¶ s Quib⁹ aũt apparuerit in visu. ꝙ reuelatões ꝓpheticam. ¶ t Diligũt eã in visione. s. ꝓphetica q̃ est donũ dei. v Et in agnitõne magnaliũ suoz. quoz cognitio est delectabilis. Et qz ex supradictis posset aliquis credere: qđ predictor⁹ fructuũ timor esset magis causa q̃ caritas: ideo hoc remouet. d. r Dilectio dei bonozabilis sapia. i. excellentio: in acquisitõe sapie: q̃ accipit hic ꝓut includit omnem virtutẽ: vt dictũ est supra. ¶ Initium sapie. Hic ꝑiter agit de timore initiali: qui de impfecto ad pfectum ꝓcedit: vt ꝓdictũ est: ideo dr: Initiũ sapie. Is aũt timor ꝧ uilis disponat aliqualiter ad sapiam: in qñtum retrahit a pcto ꝑter penã: ꝛ ꝙ habilitat hõ: vt tandez retrahaz a pctõ ꝑter offensam: ⁊ sic est aliquo mõ principium sapie tñ istud ꝓncipiũ é extrinsecuz a sapia sicut ⁊ a caritate: ꝧ timor initialis é principiũ intrinsecũ: sicut fundamentuz est primũ principiũ dom⁹ intrinsecũ: ⁊ sliter dñi timor est principiũ intrinsecũ spũalis edificatõnis. ¶ y Et cuz fidelib⁹ rẽ. i. in baptismo: q̃ est spũalis generatio in q̃ dat gra spũssancti. Pot etiã accipi ad lram de sanctificat⁹ in vtero matris. Pot etiã exponi de alijs in qñtum puer aiatus adhuc crñs in vtero matris hz quandã dispositõem q̃uis longinquã ad gre receptões. z ¶ Et cũ electis seminis gradit: reducendo eas ad virtutis augmẽtũ. ¶ a Et cũ iustis ⁊ fidelib⁹ agnoscit. s. esse ꝙ opa exteriora virtutũ: ista tñ cognitio est tñ ꝓiecturalis: qz timor iste cõcurrus est caritatẽ: q̃ nõ cognoscit ꝙ certitudine ab habente ⁊ multo minus ab alijs. b ¶ Timor dñi scientie religiositas. i. religatio scientie circa deum: ne effluat ad inquirẽdum curiosa. ¶ c Religiositas custodiet: ⁊ iustificabit cor. ne effluat ad diligendum indebite vana ⁊ curiosa vel lectabilia. d ¶ Jocunditatẽ. in ꝑsenti ex puritate cõscientie. ¶ e Atq̃ gaudium. in futuro ꝙ adeptionez gloze ideo subditur. f ¶ Timenti rẽ. bene erit. nam in patria nullum erit malum. ¶ g Et in diebus consolatõnis illius. id est fruitõis beate. h ¶ Benedicet a deo ⁊ angel⁹.

¶ i Plenitudo sapie timor dñi. q; ducit ad gloriã: in qua est plenitudo sapie in visione btã. k ¶ Et plenitudo a fructib illi: q; fruitio btã inseparabilis ea visione. ¶ l Dñez domũ illi implebit a generatõib. q; vona dei cõplenẽ in patria ad qm ducit tio; vt dcm ẽ. m ¶ Et rere pacula. i. vires anime q replebunt in patria ex sũma pfectione. ¶ n Corona sapie tio; omni. q; mereẽ coronã glie solis sapientib debitã. o ¶ Replens pacem t salutis fructus. ꝯa gloria quaz mereẽ timo; satiat totaliter appetitũ. ¶ p Vidit t dinumerauit eã. s. sapiam ad quã pfecte venire facit timo;. p ¶ Utraq; aũt. s. sapientia t timo;. ¶ q Sũt vona dei. b dicit ne crederet aliq; q; sol timo; sit dei donũ: t non sapientia. r ¶ Sapientiã. i. notiã speculabilũ necessariam ad salutẽ. ¶ s Et intellectũ prudentie. i. noticiam moraliũ necessariã ad salutẽ. t ¶ Sapientia ꝓtinctus. i. diuidet: nõ tamen sic intelligẽdo q; b duo. s. timo; t sapientia sepenẽ abinuicẽ: q; sunt cõtra caritati: ẽ q; hec duo danẽ multis hominib t distinctis: et quia ille q; hec vona carius amplectẽ apud deũ plus mereẽ: iõ subditur Et gloriam tenentium se exaltat. sequitur.

¶ y Radix sapie est timere deũ. Uaz timor initialis ẽ ꝓncipiũ intrinsecũ sapie: vt deũ ẽ supra: sicut radix ẽ principiũ intrinsecũ arboris. z ¶ Et rami ea. s. virtutes q̃ procedũt a sapia. ¶ y Lõgeui. q; ꝓmanent in patria: tñ sm alios act. quenientes statui glie. z ¶ In thesauris sapie. i. inter pciosa ea vona. Intellect q̃ habit primo ꝓncipio. i. speculabili. t opabili. ¶ a Et sic religiositas. i. religatio noticie erga deũ: qua restringit animẽ ne p vana t curiosa euageẽ. b ¶ Execratio aũt peccatoz sapietia. q. d. ꝯtus sit multũ pciosa: tñ abominabilis ẽ peccatoz. t ꝓter habitũ vicioſum sicut ab sapidus abominabilis ẽ bñti gustũ aie ex remotiõ a pscie infecti. c ¶ Timor dñi. Hic pñr ponit fructus ex cuitatõe mlati cũ dr. Timor dñi. initialis. d ¶ Expellit pctm. tanq; sibi ꝓtrariũ: eo q; ẽ anner cantati. Hec ẽ. n. lex ꝓtrariorum: q; i eodẽ suscepti bili mutuo se expellunt. e ¶ Unde q; sine timore est. s. dei. f ¶ Nõ poterit iustificari. Nã primũ qõ pertinet ad iustitiã est eẽ subditũ deo: qd facit timor: sicut suo supiori. g ¶ Iracũdia. n. aio sitatis illi. i. supbie eius. q̃ deo rebellat. h ¶ Subuersio illius ẽ. s. ab oĩ bono: t qz supbus nõ solũ rebellat deo: sed etiã molestias infert fidelibus: q; se membra eiusdẽ subdit. i ¶ Usq; in tps sustinebit patiẽs. molestias superbi. k ¶ Et postea redditio iocũditatis: q; patiẽti redditur oĩmũ glie: t supbo pena gehenne. l ¶ Bonus sensus. i. bõ bone industrie. m ¶ Usq; i tps. quenies. n Absconder vba illius. i. supbi t pter patienter facendo. o ¶ Et labia multoz enarrabũt sensum illius. sicut patet de dauid: cuius sensus multi cõmendant: eo q; patiẽter audiuit vba semei ꝓtumeliosa. ii. reg. xvi. p ¶ In thesauris sapie. i. inter eius pciosa. q ¶ Significatio discipline. q; aliqs patiẽter tolerat molestias: tanq; flagella dei sicut ꝓfectus corripiẽtis: ẽ q; pctores obstinati et talib nõ emendatur: ẽ a deo magis cloganẽ: iõ subdit. r ¶ Execratio aũt peccatoz cultura dei: q; colit fidespe: t charitate: vt dicit Aug. in enchiridion.

¶ r Fili accedens. Postq; ostendit timoris fructus: hic pñr inducit ad timorem bñdũ: t primo ex ꝓsideratione mali: secundo ex ꝓsideratõe bõi. ibi. Qui timetis dñm. circa medium cap. ij. Prima in duas pres ꝓsideratões duplicis mali. s. culpe t pene: secunda incipit ibi ꝓncipio. ij. cap. Primo igit inducit ad timorẽ habendũ ex consideratõne mali culpe: qõ p timorem cuitatur dicens. r ¶ Fili accedens sapientiã. cuius initiũ est timor: vt dictũ est. s ¶ Conserua iustitiã. nemini nocendo t deo reuerentiã exhibendo. t ¶ Et deus pbebit illã tibi. q; dat eã oibus se dispontibus affluenter: Jaco. i. u ¶ Sapia enim t disciplina timor dñi. s. est initiatiue. Et dicit sapia q̃tũ ad noticiam de diuinis: t disciplina: q̃tum ad mores. r ¶ Et qõ beneplacitũ est illi. s. deo. u ¶ Fides t mãsuetudo. s. ẽ ipse timor initiatiue: q; facit acquiescere articulis fidei: t reprimẽ motus iracũdie. z ¶ Et adimplebit. s. deus. a ¶ Thesauros. bonoz spualium. b ¶ Illius. qui timet deũ. c ¶ Non sis incredulus timori dñi. i. illis q̃ in tantũ timorẽ eius: sicut est iudiciũ extremũ: t dura punitio peccatoz. d ¶ Et ne accesseris ad eũ in ecclesia. e ¶ Duplici corde. i. ꝓtendẽs extrinsus bonitatẽ: et interius tps iniquitatẽ: t qñ hoc faciunt hypocrite: subdit. f ¶ Ne fueris hypocrita tẽ.

¶ f Et nõ scandalizeris in labijs tuis. q. d. si detegatur veritas mẽdax apparebis: iõ subdit. g ¶ Attende ei illis. s. labijs tuis: nõ plus dicẽdo de tua bonitate q̃ sit in veritate. g ¶ Ne forte cadas in pec. manifestum. h ¶ Et adducas aie tue. i. nihil pli accipiẽdo p toto pter nobilioꝛ. i ¶ In bonoratões. i. delectões coram deo et hominibus. k ¶ Et reuelet deus absconsa tua. id est occulta peccata. l ¶ Et in medio synagoge. i. congregatione fidelium. m ¶ Elidat te. grauiter puniẽdo. eo q̃. n ¶ In Maligne tẽ. sicut patet actuum. v. de Ananía et saphira quos in conuẽtu fidelium interfecit subito: eo q; mentiti sunt fraudando de agri ꝓcio.

¶ Capitulum. ij.

cuius initiũ est timor: vt dictũ est. s ¶ Conserua iustitiã. nemini nocendo t deo reuerentiã exhibendo. t ¶ Et deus pbebit illã tibi. q; dat eã oibus se dispontibus affluenter: Jaco. i. u ¶ Sapia enim t disciplina timor dñi. s. est initiatiue. Et dicit sapia q̃tũ ad noticiam de diuinis: t disciplina: q̃tum ad mores. r ¶ Et qõ beneplacitũ est illi. s. deo. u ¶ Fides t mãsuetudo. s. ẽ ipse timor initiatiue: q; facit acquiescere articulis fidei: t reprimẽ motus iracũdie. z ¶ Et adimplebit. s. deus. a ¶ Thesauros. bonoz spualium. b ¶ Illius. qui timet deũ. c ¶ Non sis incredulus timori dñi. i. illis q̃ in tantũ timorẽ eius: sicut est iudiciũ extremũ: t dura punitio peccatoz. d ¶ Et ne accesseris ad eũ in ecclesia. e ¶ Duplici corde. i. ꝓtendẽs extrinsus bonitatẽ: et interius tps iniquitatẽ: t qñ hoc faciunt hypocrite: subdit. f ¶ Ne fueris hypocrita tẽ.

¶ f Et nõ scandalizeris in labijs tuis. q. d. si detegatur veritas mẽdax apparebis: iõ subdit. g ¶ Attende ei illis. s. labijs tuis: nõ plus dicẽdo de tua bonitate q̃ sit in veritate. g ¶ Ne forte cadas in pec. manifestum. h ¶ Et adducas aie tue. i. nihil pli accipiẽdo p toto pter nobilioꝛ. i ¶ In bonoratões. i. delectões coram deo et hominibus. k ¶ Et reuelet deus absconsa tua. id est occulta peccata. l ¶ Et in medio synagoge. i. congregatione fidelium. m ¶ Elidat te. grauiter puniẽdo. eo q̃. n ¶ In Maligne tẽ. sicut patet actuum. v. de Ananía et saphira quos in conuẽtu fidelium interfecit subito: eo q; mentiti sunt fraudando de agri ꝓcio.

¶ Capitulum. q.

Fili accedēs ad seruitutē dei. Posti̅ auctor induxit ad timorē dei et ꝓsideratōe mali culpe quō p timorē dei leuit tolerat: dicēs. a Fili accedens ad seruitutē dei. q. ꝓcepti melioris ꝓpositi. ¶b Sta i iustitia. erga ꝓximū. c ¶Et in timore. erga deū. ¶d Et ꝓpara aiam tuaz ad tẽptatões. ꝛ dyabolū: q talibus aduersa mittit. paurare. ij Timo. iij. Oīs qui pie viuẽ volunt in xpo psecutionē patientur. e ¶Depme cor tuū motus impatientie reprimendo.

¶f Et sustine. patienti aduersa tolerādo. ¶g Et inclina aurē tu. et susci. ꝙ ba itellect. i. verba ad patiaz inducentia: vt te pastōe xpi. ꝛ bmōi.

Fb Et ne festines in tpe obdcōmis. i. clausionis sensuum: qō fit tẽpe imortis. q. d. n videberis mor te fract. ꝓpter aduersitatis ꝓlixitatem. ¶Sustine. ꝛ in tentatiões dei. i. aduersa patienter tolerando in qb. de. sustẽtabit te. i. cor. x.

Fidelis deus q nō patiet vos tentari supra id qō potestis: s faciet cū tentatione. ꝙuentū vt possitis sustinere. ¶k Cōiūge deo. p amorē. l ¶Sustine. aduersa. patienter. ¶m Et crescat in nouissimo vita tua. de vita cor tuptibili ad eternā transeūdo. n ¶Oīa qō tibi applicatū fuerit. ꝓsperū vel aduersum. ¶o Accipe. cū grāruactione. p ¶Et in doloze corꝑis. inflicto tibi. ¶q Sustine. pacienter ꝑ aim: exemplo elcazari dicentis. ij. mach. vj. Tu scis dñe q cū a morte possem liberari: graues corꝑis sustineo dolores: ꝑ aim no ꝓpter timorē tuū libēter hec patior. r ¶Et in humilitate tua. i. directōe corꝑali. ¶s Patiam babe. ꝛ rō subdit. t ¶Qm in igne. pbat aurū. i. approbat: q purgat ꝛ meliorat. ¶v Homes no receptibiles. discipline dei. x ¶In camino bulliatōis. purgat ꝛ a deo approbant. ¶y Crede deo. ꝑmittenti ꝑmiū. ꝑpatie exercitiū. z ¶Et recupabit te. s tpali afflictioe ad eternā ꝙsolatōez: s qz fides sine opib. mortua ẽtō subdit. ¶a Et dirige viā tuā. i. opa tua in deū. b ¶Et spera in illū. securū ꝑmium expectando. ¶c Serua timorem illi. ꝙ. f. castū qui cauet offensaz dei. d ¶Et in illo veterasce. q. d. nō timeas deū ẽm. ꝑ bona: sicut illi qui audiūt tonitruū vel vident imminere piculum q̄ cessante recedūt a dei timoze: iō ꝑcludit. ¶e Metuentes dō. susti. mis. ei. i. patiẽter expectate. f ¶Et n̄ reflectatis ab illo. ꝑ impatiaz. ¶g ¶De cadatis. in geēnā. g ¶Qui timetis dō. Posti̅ induxit ad timorē dei et ꝓsideratōe mali: hic ꝑfir ad idem inducit et ꝓsideratōe boni. Circa qō ꝑ facit. ꝓpositū: scdo ꝓcludit intentū: ibi. Qui. tibi dñm. Pria in duas: qz primo facit. ꝓpositus. ꝑmittēdo: scdo cōmīando: ibi. De duplici corde. Circa primum primo ad dei timorē inducit et ꝓsideratōe bonoz. inde sequentium q̄ sunt fidei: spei ꝛ caritatis augmētum. Prīa timoz casti̅s ē illis annexꝰ: iō crescit ipso crescente: ꝛ ḡtiū ad ꝑmum dicit. ¶g Qui timetis dñm credite illi. q. d. consequēs est: vt fides in vobis magis fructuet: ꝛ nō euacuabitur merces vra. ſ magis augmentabit: ḡtiū ad secūdum subdit. b ¶Qui timetis dñm sperate in illū. q. d. ꝑfir ē: vt certi̅ exspectetis ꝑmiū. Est ei spes certa exspectatio future beatitudinis ex gra ꝛ meritis ꝓuenies: ꝛ eo subdit. ¶Et in obsectatōez tẽ. ḡtiū ad tertiū subdit. ¶i Qui timetis dñm diligite illū. feruentius amando. k ¶Et illuminabūtur corda vra. darius cognoscendo: nam amor penetrare facit intima ipius amati. ¶l ¶Respicite. ¶Hic ꝑfir ad. p positū inducit exēplū dī. Respicite filij natōes hoīm. p aspectū libroz. scōrū: in qb. scribunt facta patrū: vt ab ꝛa ysaac ꝛ ceteroz. m ¶Et scitote qz nulli. sperauit in dño. veraciter. ¶n Et ꝓfugus ē. finaliter. ¶ reportauit gllam in ꝑfir: vt frequenter ꝛ in futuro sp. o ¶Quis em ꝑmāsit in mādatis eius. ea custodiendo. ¶p Et derelictꝰ ē. i. priuat auxilio diuino q. ¶Aut qs inuocauit tẽ. q. d. nullꝰ: ꝛ subdit rō. ¶r Qm pius ē ꝛ misericors deꝰ tẽ. ꝓxīa. s ¶De duplici corde ¶Hic ꝑfir inducit ad timorē dei ꝑminādo penā: ꝛ p ꝑfir boni amissionē carētib. dei timore. d. De duplici corde. i. ꝑtendēti bonū exter.: ꝛ bñti malū interi. ¶t Et labijs scelestis. i. ꝑ deū blasphemis. v ¶Et manib. malefactibus. s. homicidio: rapina: ꝛ bmōi. Et sic tangit ꝫ tripler pctm. s. cordis: oris: ꝛ opis: precēdes et defectu diuini timoris. ¶x De dissolutis corde tẽ. quoz cor est solutū ꝛ separatū ꝑ infidelitatē a deo. y ¶Et iō nō ꝓtegent ab eo sez a malo culpe in ꝑfir: ꝛ a malo pene in futuro. ¶z De his qui pderiūt sustinētia. i. patie virtutē. a ¶Qui dereliquerūt vias rectas tẽ. Sicut enim declinare a malo et facere bonū sunt due ptes iusticie: sic p oppositū vitare malū et facere bonū sunt due ptes iniustitie. ¶b Et quid facient cū inspicere. i. punire. c ¶Incipit dñs: ly em omnia nuda ꝛ apta sint oculis ei⁹: hebreo. iij. tñ dicit inspicere peccata qñ punit ea. ¶d Qui timent. Hic cōsequenter ꝓcludit intentū. f. q. et timore dei. peccat multiplier bonum di. Qui timent dñm non erunt incredibiles

1 Qui timetis dñm diligite illū: ꝛ illuminabunt corda vestra. 2 Respicite filij natōes hoīm: et scitote qz nullus sperauit in dño: ꝛ confusus ē. 3 Quis. n. ꝑmānsit in mādatis eius: ꝑ ꝛ derelictꝰ ē: 4 Aut qs inuocauit eū: ꝛ despexit illū: 5 Qm pius ꝛ misericors est deꝰ: ꝛ remittit i die tribulatōnis peccata: et ꝓtector est oīm ꝑ exquirentiꝫ se in veritate. 6 Ve duplici corde ꝛ labijs scelestis: ꝛ manib malefacientib. ꝛ peccatori terraz ingredienti duabus vijs. 7 Ve dissolutis corde: qui non credūt deo: ꝛ ideo nō ꝓtegent ab eo. 8 Ve his q̄ pderiūt sustinentiā. et qui dereliquerunt vias rectas: ꝛ diuerterunt in vias prauas. 9 Et qd facient cū inspicere ceperit dñs? 10 Qui timent dominum nō erunt incredibiles verbo illius: et qui diligunt illum conseruabunt verbū illi⁹.

verbo illius. ℣ magis credibiles. ¶ e Et qui diligūt illuz ꝛc. q; vera fides p dilectōes opatur. ¶ f Qui timēt dominū inq. ℣ bñ pla. sūt ei. nā de voluītate oēs implenda sūt soliciti. ¶ g Et q diligūt eū replebunt lege ipsi⁹. q; pleni tudo legis ē dilectio: ℟o. xiij. g ¶ Qui ti. dñm p̄pa. corda sua p mūdiciā inte riozes. ¶ h Et in ꝓspectu illi⁹ sancti ficabūt alas suas. ꝛ nō in ꝓspectu hominū tm: qđ est. p priū hypocritaruz i ¶ Qui ti. dñm. cust. man. eā⁹. corde retinendo: ꝛ ope adim plendo. ¶ k Et patiam habebunt. in aduersis. l ¶ Vsq; ad inspectionē aie illi⁹. ꝛ accipitur hic aia. p voluītate diuina: q tunc aspicit patientes qñ eos liberando rēdit gaudentes.

¶ m Si pniam nō egerim⁹ de peccat⁹: a quib⁹ hō non pōt in psenti vita ēe immunis totaliter in ꝛta illud. j. Joh. j. Si diterim⁹ q; peccatū nō habemus ipsi nos seducim⁹.

¶ n Incidemus in man⁹ dñi. i. diuinā punitōnem valde ſuē: hoc. r. Horrēdum est incidere in man⁹ dei viuentis.

o Scōm eīm magnitudinem ipsi⁹. i. ptātem puniendi obstinatos. p ¶ Sic ꝛ misericordia illi⁹. penitēti⁹ parcendo. ¶ q Cuz ipso ē nam vtraq; est eadem cum essentia diuina.

Capitulum. iij.

a Jlij sapie. Postq; auctor tractauit de origine virtutū: hic ꝑsequitur agit de exercitio earū. Et diuidit in duas ptes: q; primo tractat de hmōi exercitio: scdo de statibus in q; hō ꝓficit hec exercitatio. xxiij. ca. Pria adhuc in duas: q; primo tractat de virtutū exercitio in ordine ad primū: scdo in ordine ad deū. xiij. ca. Pria adhuc in tres ſm q; primo ꝓponit inferiora: vel eōlius: q; primo tractat de virtutū exercitio ad supiores: scdo ad inferiores: ibi. Ignē ardentē: tercio i ordine ad pares. xij. ca. ibi. Mō agnoscit amicus. Parētes aūt sūt supiores: q; sē bonorādi: ido tractatur hic de honore pentū. Et diuidit in duas ptes. s. ꝑ cipale et incidentale que incipit: ibi. Fili in mānsuetudine: Sciendū tñ q; iste diuisiones ꝛ supra ꝓdicte et subsequentes vsq; ad. xliij. ca. exclusiue nō sūt ita pāse: q; in ꝓmittendis ad ptes aliquas tractet aliq̄d in alijs ptib⁹: ꝛ ecouer so: ꝛ hoc ꝑter ꝓmissionez virtutū: de quib⁹ agit in ꝑ libro. Pars aūt ꝑs in duas diuidit: q; primo ꝓbat q; pentes sint honorandi: scdo fili⁹ exercitat ad executiōes b⁹ obsequij: ibi. Honora patrē tuū. Oz aūt pentes sint honorandi: primo ꝓbat auctoritate diuini ꝓcepti Exo. xx. Inter parentes ho de⁹ est prim⁹: et q; ois paternitas in celo ꝛ in tra nominat: Eph. iij. iō dicit. ¶ a Filii sapie. i. dei q; est ipa sapientia p essentiā. ¶ b Ecclia iusto: q; sūt de vi filij p adoptionis grām. c ¶ Et natio illoz obedientia ꝛ dilectō. sicut de bone notabiliter liberalitō solū dr: q; sit liberalis in ꝓcto: sic etiā liberalitas in abstracto: ꝑter qđ subditur.

d Judiciū ꝑis. i. decretū dei qui pr̄ est principalis: vt dicum est. e ¶ Audite filij. aure corporalis ꝛ etiā mentis.

f Qui timēt dñm inq̄rēt que bñplacita sūt ei: ⁹ ꝛ q diligūt eū replebūt lege ipi⁹. ⁹ Qui timent dñm ꝓpabūt corda sua: ᵇ ꝛ in ꝓspectu illi⁹ sctificabunt alas suas. ⁱ Qui timēt dñm: custodiūt mādata eius: ᵏ et patiam hēbunt vsq; ad inspectōez illi⁹: dicentes. ᵐ Si pniaz nō egerim⁹: ⁿ incidem⁹ i man⁹ dñi: et nō in man⁹ hoim. ° Scōm eīm magnitudinē illi⁹: ᵖ sic ꝛ misericordia illius ᵍ cū ipso est.

Capitulum. iij.

Fᵃ Jlij sapieᵇ ecclia iusti: ꝛ natio illoz obedientia ꝛ dilectō. ᵈ Judiciū ꝑis ᵉ audite filij: ᶠ ꝛ sic facite vt salui sitis. ᵍ Deꝰ enim honorauit ꝑem in filijs: ʰ ꝛ iudiciū mris ᵏ erudiēs firmauit i filios. ˡ Qui diligit deū exorabit ꝓ pctis: ᵐ ꝛ prohibit se ab illis: ⁿ ꝛ in oratione dierum ° exaudiet: ᵖ ꝛ sic q thesaurizat: ᵍ ita ꝛ q honorificat mrem suā. ʳ Qui honorat ꝑez suū iocūdabit filijs ˢ ꝛ in die oratiōis sue ᵗ exaudiet. ᵛ Qui honorat patrez suū vita viuet lōgioze. ˣ ꝛ q obedit ꝑri refrigerabit matrē. ʸ Qui timet dñm honorat pentes: ᶻ ꝛ q̄si dñs seruiet his q se genuerūt: in opere ꝛ in sermone ᵃ ꝛ omni patia ᵇ Honora patrez tuū vt supueniat tibi benedictio a deo. ᶜ ꝛ bñdictio illi⁹ in nouissimo manet. ᵈ Bñdictō patris firmat domos filiozum: ᵉ maledictio aūt mris eradicat fundamēta. ᶠ Ne glorieris in ꝓtumelia ꝑis tui ᵍ nō ei est tibi gla. ʰ ꝛ ꝓfusio ⁱ Gla. n. hois ex honore patris sui: ꝛ dedecꝰ filij: ꝑ fine

¶ f Et sic facite vt salui sitis. q; nō auditores legis scisset tm: sed factores iustificabuūt: ℟o. ij. g ¶ Deus enim honorauit ꝑem. i. honorari ꝓcepit. ¶ h In filijs. i. ꝑ filios. i ¶ Et iudiciū mris. i. decretū suū de honore mris. ¶ k Exquirens firmauit in filios. q; firmiter exāpit obseruatores ad ꝓmiandū: ꝛ transgressores ad puniendū: ꝛ q; honor pentū tūc ē mentorius vite eterne: qñ fit ex caritate: iō subditur. l ¶ Qui diligit deū exorabit ꝓ peccatis. ꝓcētis. ¶ m Et cōtinebit se ab illis. cauēdo a recidiuo.

n ¶ Et in oratione dierū. i. quā facit ꝓ adeptione vite eterne: q; ꝑ dies significat: puer. iij. Longitudo dierū in dextera eius. o Exaudiet. Hoc ēm sp est exaudibilis qñ est pia: ꝓ se: ꝛ pseuerās sicut et ꝛ in ꝓposito. p ¶ Et sicut: Hic ponitur scōa rō q accipitur ex pte boni ex honore pentum ꝓsequendi: cum dr. Et sicut qui thesaurizat. aggregans sibi ꝓciosa. q ¶ Ita et q bono. ma. suam. f. ꝓgregat sibi merita preciosa. r ¶ Qui bono. pa. suum iocū. in filijs. nam habebit filios sibi obedientes et se honorantes: qđ ptingit vt in pluribus: qm filij sunt patruz imitatores. s ¶ Et in die oratiōis sue. i. facte ꝓ se. t ¶ Exaudiet. hec est. nota de ꝓditōnib⁹ q facit oratiōnem semp exaudibilem.

v ¶ Qui honorat ꝑem suū vita viuet longioze. sic ēm ꝓmittit in ꝓcepto dei: Exo. xx. Honora patrē tuum ꝛ matrē vt sis longeu⁹ sup terrā. x ¶ Et q obedit ꝑri refrigerabit matrē. i. ꝓsolabit eam. y ¶ Qui timet dñm honorat pentes. nec sit transgressor diuini ꝓcepti. z ¶ Et q̄si dominis seruiet his q se genuerūt ope ꝛ sermone. i. veraciter ꝛ sine fraude. a ¶ Et oi patia. bon⁹ ēm filius bz patientiā: etiā si pater eum increpet sine culpa. b ¶ Honora patrē tuū. Hic ponit inducit ad exercitōes bonoris pentuz. Et primo ostendit tempore generaliter: scdo tpe senectutis ꝑticulariter: ibi. Fili susci pe. Prima in duas: q; primo inducit filios ad honorem pentum: scdo retrahit eos a ꝓtumelia eoz. ibi. Ne glorieris. Circa primū dicit. b ¶ Honora ꝑem tuū: vt veniat ibi benedictio. i. multiplicatio in bonis tpalibus ꝛ spūalibus. c ¶ Et benedictio il. in no. manet in consecutōne vite beate. d ¶ Benedictō patris. do. filiozum. sicut patet de benedictōne ysaac: Gen. xxvij. e ¶ Maledictio autem ma. era. fundamenta. domuum filiozum sibi rebellantium. f ¶ Ne glorieris. hic ꝓsequenter retrahit filios a ꝓtumelia parentū dicens. Ne glorieris in ꝓtumelia patris tui. et subdit ratio. g ¶ Non est ēm gloria scilicet tibi. b ¶ Sed ꝓfusio. q; pater manet q̄dammodo in filio. Et ℔ enim q; indiuidua corruptibilia nō ꝑsistunt gm̄ nec in scipsis

alio mō supplevit dō eoꝝ pmanētiā. l. p generatiōꝝ sm pbm. n. de aia: iō subdit. ¶i Glia eīm hois ꝛc. 2 pz ex dictis hra. ¶k Fili suscipe. Hic pīr exercitat filios ad bonoꝝ ē pentiā tpe senectutis spāliter: cū dr. Fili suscipe senectā pīs. tūc ei nō solū indiget reverētia filiorū: ſ etiaꝫ subsidio ipsoꝝ. ¶l Et si defecerit sensu veniaꝫ da. q nō est dīpa sua: sed naturalis defectus. Et q non solū filij tenētur pentib⁹ viuis defunctis: subdit. ¶m Elemosyna ei⁹ pīs. i. p aīa pīs data. ¶n Memorit in obli. co. deo. ¶o Maꝫ p pctō mīs. id est. p elyna ad remissionē sui peccati data. ¶p Restituet tibi bonum: meritorium. ¶q Et in die tribulatōnis. i. mortis. ¶r Cōmemorabitur tui. ad remissionē tui peccati: iō subditur ¶s Et sicut i sereno ꝛc. 2 pz: et in fine 2cludit. ¶t Qmale fame ē. i. valo male. ¶v Qui ō reliquit dēz ꝛc. nā boc ē ē natura: iō merito ab oib⁹ diffamatur. ¶x Fili i mansuetudine. Hec est pa incātalis: et hoc eīm q̄ cepit de virtutibus tractare: 2 postea. psequit: ponit hic vnū quod est cōe oīm virtutū. l. debitū modū de q̄ tractat primo. put dz ē in agibilib⁹: scdo in speculabilib⁹: ibi. Altiora ne. tercio in intrisecis motib⁹: ibi. Cor durū. Circa primū dī. ¶x Fili in mānsuetudine. i. in benigno 2 decēti modo. ¶y Opa tua pfice. nā opa bona de genere frēgnter de turpant ex indecēti mō. ¶z Et sup boim gliaz omnīū. ¶a Diligeris. q̄ pauci sunt ꝛ spectuc⁹ bona opa bēant 2 bonū modū. Stultoꝝ eīm infinit⁹ est nūerus: eccles. j. Et quia ad debitū modū habendū valde facit būilitas: subdit. ¶b Quāto magn⁹es. in ptē: scia: 2 virtute. ¶c Humilia te in oib⁹. Grego. oriel. xxxj. tanto esse būilior: arga ad seruiendū deo. q̄nptior quisq̄ dz ē ex mutere: quāto obligatiōr se ē. ꝓspicit in reddēda rōne. ¶d Et cōrā deo inuicies gratz. gratitudo eīm de bīficio iaꝫ accepto reddit boiem idoneum ad aliud accipiendū. ¶e Qm magna potēcia dei sol⁹. q̄ter qō pōt sp dare gratis ampli⁹. ¶f Et ab humilib⁹ honorat. iō dei dona eis multiplicant. ¶g Altiora te. Hic pīter induxit ad debitū modū in speculabilib⁹ dicens. Altiora te ne quesieris ꝛc. sicut sūt diuinitatis secreta. ¶h Sz q̄ pec. tibi ne⁹ cogita illa sp. q̄ sē ad salutē necessaria. Eīm legit in vita spāria: q̄ q̄dam sanct⁹ pbyter noie cozes interrogat⁹ de melchisedech q̄s fuisset: cū te boc cepisset cogitare pessit os suū dicens. Ne tibi cozes: q̄ tibi mādauit dō ne facerēs deliqīsti: nō q̄ a te nō reqrit illa scrutari pīsumis: iō subdit ¶i Et in plib⁹ ei⁹. opi. ne fue. curio. naz in talib⁹ est magis vanitas q̄ vtilitas. Cetera patēt ex dictis vsq̄ ibi. ¶k Plurima. n. ꝛc. oīa sūt tibi. illa. l. q̄ sanctis ꝓbetis sunt revelata ad salutē boim: quib⁹ est bumiliter 2 firmiē assentiendū. ¶l Multos. n. supplātauit suspicio illoꝝ. q̄ pīsumētes ō suo ingenio: suspicant ad q̄cūq̄ ardua cognoscenda se posse ptingere. ¶m Et in vanitate ētinuit sensus illoꝝ. ¶n Cor duruz. p boc in erroꝝ et bereses ceciderūt. ¶o Cor durū. hic pīr inducit ad debitū modū in intrisecis motib⁹. Circa q̄ primo maliciā reprobat: scdo bonitatē ꝓmēdat: ibi. Cor sapientis. Circa primū dicit: Cor durum resistit instinctui diuio ad bonum: sicut in corpore alib⁹ dr durum q̄ nō cedit tangēti. iij. metheoroꝝ.

¶p Habebit male in nouissimo. Istaz sicut dicit Aug. in sermone de innocētibus. hac. n. aia ad uersione penitit peccatoꝝ: et moriens oblitiscat sui: q̄ dum viueret oblitus ē dei. ¶q Et q̄ amat periculū. id ē occasiones pctoꝝ. ¶r In illo pibit. sicut auicda volitās circa laqueū. ¶s Cor ingredies duas vias. i. hās noticiā boni i intellectu: 2 maliciā in affectu. ¶t Nō ba. successus. ꝓsperos. l. ē aduersos. ¶v Et pauicoꝝ. i. hās pauū cor. ¶x In illis scanda. Graū ei est scandalum de casu bois frati q̄s simplicis: ¶y Cor nequā. i. iniquus. ¶z Grauabit in voloꝝ. inferni. ¶a Et pec. adn. ad pcandū. i. talis dū vivit de malo in pei⁹. peccat. Et sicut ē de singlari psona: sic ē de congregatōe malox: qrē qō sequtur. ¶b Synagoge sup. nō erit sanitas. spūalis: que ꝓsistit i bona dispōne boꝝ. sicut sanitas corpis i bona dispōne būoꝝ. ¶c Fruter ei peri. i. ois executio pallians pctīs. ¶d Eradicabit illis. nā oīa nuda sē dei oculis. ¶e Et n intelleget. l. a pctōib⁹ q̄ nolūt diuia iudicia cogitare. ¶f Cor sapiētis. Hic pīr bonitatē oppositā ꝓmēdat dicēs. Cor sapiētis intelliget. i. cognoscet. ¶g In sapia. i. verbis 2 opib⁹ sapie p q̄ cognoscit habit⁹ latēs in mēte. Cetera patēt. ¶h Ignē ardentē. Posteq̄ auctor tractauit de exercitō vtutū erga sup⁹ioꝝ: 2 inferioꝝ: nūc ꝓsequit vnū q̄d ē cōe oīm vtutū. h pīr agit ō vtutū exercitio erga inferioꝝ: 2 p ergā inferiores i. h a: scdo erga inferiores in sapia seḡnti capibi. Sapia filius suus. tercio erga inferiores in potēcia. vnica. Inferiores in substantia sunt pauperes erga quos vtuose agit: cum eis p elemosynā subueniē: ideo ꝓmo elemosyne virtutez ostendit: scdo ad faciendū eam inducit: in principio sequentis ca. Circa primum dicit.

b Ignem ardentē extinguit aq̄. ex ꝓprietate sua. Et ele mosyna resistit petis. penā ꝓ eis debitā auertēdo: ꝓpter qđ daniel dicebat regi nabuchodonosor: dañ. iiij. Pecca ta tua elȳnis redime ꝛc. i Et de⁹ ꝓspector: ei⁹ q̄ reddit grām. de bonis a deo sibi collatis: elȳnam faciens ei⁹ mēbris. k Meminit in posterū. augmentando ei⁹ bonum. l Et in tēpore casus sui. idē sue mortis. m Inueniet firmamētum. qꝛ sicut Aug. dicit sola misericordia comes est defūctorum.

fruct⁹ acidus dentes molestat. l In iudi. esto pupil. misc. vt pr̄ salua tñ iusticia. m Et ꝓ viro matri illoꝝ. viduā ꝯsolando. n Et eris tu velut filius altissimi. p grē adoptionem. o Et misc. tui magis q̄ mater. qꝛ misericordior est q̄ illa: et potentior ad dandum meliora.

Capi. iiij.

Fili elemosynaȝ. Hic ꝯñr inducit ad elȳnaȝ faciēdā. Et primo persone singulari: scđo cōmunitati: ibi. Congregatōni pauperū. Circa primū dicit. a Fili elemosynā paupis ñ defraudes. tibi retinendo: qđ ē tibi cōmissuȝ paupib⁹ erogare: vel de tuo denegans in casu necessitatis: in q̄ pauperi debet̄. b Et oculos tuos ne trāsuertas a paupere. vt si nō potes exhibere manū: saltem exhibeas aīm ꝛ benignū aspectū. c Aīam esurientē ne despexeris ꝛc. nā afflicto, nō est danda afflictio: s ꝯsolatio. Cetera patent vsq; ibi. d Ab inope ne auertas oculos tuos ꝓpter iraȝ. i. si te p̄terito te turbauerit: non dimittas ꝓpter hoc sibi bñfacere. e Et nō relin. q̄ren. tibi retro maledicere. i. nō des occasionē paupi ꝑ tuā duriciā: vt maledicat occulte tibi: ꝛ subdit̄ cā. f Maledicentis eñi tibi ꝛc. Sȝ ꝯ hoc vr̄: q nō sit exaudibilis: quia maledicere petm̄ est. Dicēdū q maledicere nō accipit̄ h̄ ꝓ imp̄catōe mali culpe: q̄ sp est petm̄: nec ꝓ imp̄catōe mali pene absolute: s ꝓ imp̄catōne mali pene: vt vexatio det intellectū ei cui imp̄cat̄: ꝛ sic ex sua afflictōe ad ꝯpatiēduȝ aliis moueat̄. g Cōgregatōni. Hic ꝯñr monet elȳnā facere cōitati. d. Cōgregatōi paupeꝝ affabilē te facito. alloquēdo dulcit̄: ꝛ donū si potes ꝯferēdo: ꝛ tūc erit duplex elȳna. s. verbi ꝛ facti: ꝛ tāto melior quāto ꝯmunior ceteris parib⁹: qꝛ bonū quāto ꝯmuni⁹ tāto diuini⁹ ex. j. ethi. h Et p̄sbytero hūilia aiaȝ tuā ꝛc. i. seni exhibēo reuerentiam debitā: ꝛ nō dimittas ꝓpter ei⁹ paupiē. Liber eñi iste primo fuit translat⁹ in grecū: ꝛ p⁹ in latinū. P̄sbyter aūt grece idē est qđ senex latine: vñ primo de aia vbi translatio noua hȝ. Si senex hr̄et oculū iuuenis: videret vtiq; vt iuuenis. Antiq̄ translatio hȝ. Si presbyter hr̄et oculum iuuenis ꝛc. i Libera eū qui iniuriā patit̄. in hoc eñi ē pauper. k Et non acide feras. id ē egre vel moleste sicut

ctor est eius q̄ reddit grām. [k]Meminit in posterū: [l]ꝛ in tp̄e casus sui [m]inueniet firmamentum.

Capitu. iiij.

F[a]Ili elȳnaȝ paupis ne defraudes: [b]et oculos tuos ne transuertas a paupere. [c]Aīaȝ esurientē ne despexeris: ꝛ ñ exasperes pauperē in inopia sua. Cor inopis ne afflixeris: ꝛ nō ꝓtrahas datū angustianti. Rogatiōnē ꝯtribulati ne abiicias: ꝛ nō auertas faciē tuā ab egeno. [d]Ab inope ne auertas oculos tuos ꝓpter iram [e]ꝛ nō relinq̄s q̄rentib⁹ tibi retro maledicē. [f]Maledicentis eñi tibi in amaritudīe aīe exaudiet̄ dep̄catio illi⁹. exaudiet aūt eū: q̄ fecit illū. [g]Cōgregatōni paupm̄ affabilē te facito: [h]ꝛ p̄sbro hūilia aiaȝ tuā: ꝛ magnato humilia caput tuum. Declina paupi sine tristicia aurē tuam ꝛ redde debitū tuū: ꝛ rñde illi pacifice i māsuetudine. [i]Libera eū q̄ iniuriaȝ patit̄ de māu supbi: [k]ꝛ ñ acide feras i aīa tua. [l]In iudicādo esto pupill' misericors vt pr̄: [m]ꝛ ꝓ viro mr̄i illoꝝ [n]ꝛ eris tu velut fili⁹ altissimi obediēs: [o]ꝛ miserebitur tui magis q̄ mr̄. [p]Sapia filiis suis [q]vitā inspirat: [r]ꝛ suscipit inq̄rētes se: [s]ꝛ p̄ibit i via iusticie. [t]Et q̄ illā diligit: diligit vitā: [x]ꝛ q̄ vigilauerit ad illā: [x]ꝯplectent̄ placorē ei⁹. [y]Qui tenuerit illā: [z]vitā hereditabunt: [a]et q̄ introibit [b]bñdicet de⁹. [c]Qui seruiūt ei obseq̄ntes erunt sctō: [d]et eos q̄ diligunt illaȝ: diligit de⁹. [e]Qui audit illā iudicabit gentes: [f]ꝛ q̄ intuet̄ illaȝ: [g]ꝑmanebit ꝯfidēs. [h]Si crediderit ei: [i]hereditabit illā [k]ꝛ erūt in ꝯfirmatōe creature illoꝝ: [l]qm̄ in tentatione [m]ambulat cū eo: [n]ꝛ in p̄mis elegit eū. [o]Timorem [p]ꝛ metum [q]et ꝓbationeȝ [r]inducet sup illū: [s]ꝛ cruciabit illū [t]in tribulatōne doctrine sue do nec tentet eum in cogitationib⁹ suis: [x]ꝛ credat aīe illius. [y]Et firmabit illum: [z]et iter adducet directum ad

p Sapia. Hic ꝯñr inducit ad iuuandū inferiores in scia: qđ fit ꝑ doctrinā: q̄ subleuant̄ ignorantes. Et diuiditur in duas p̄tes. Primaȝ ostendit prio q̄lit̄ hō sapiaȝ habeat a deo: scđo inducit ad ꝯmunicādum eā ꝓximo ibi. Fili cōserua tp̄s. Circa p̄mū dicit. p Sapientia. s. increata. q Filiis suis vitā inspirat. i. ꝓpositum ꝛ desiderium vite melioris per doctrinā suā. r Et suscipit inq̄rentes se. sapiētie donū eis augmentādo. s Et p̄ibit in via iusticie. eā ostendendo. t Et qui illaȝ diligit: diligit vitā. naȝ est vita ꝑ eētiā. x Et q̄ vigilauerit ad illā. per studiū lectionis ꝛ orōnis. x Cōplectent̄ placorē ei⁹. i. suauitatē: et dr̄ a placo cas. y Et qui tenuerint illā corde ꝛ ope. z Hereditabūt vitā grē in p̄nti: ꝛ glie in futuro. a Et q̄ introibit. sapia increata. b Bñdicet de⁹. s. multiplicādo dona sua. c Qui seruiūt ei obseq̄ntes erūt sctō. naȝ ipsa ē de⁹ q̄ ē sanctificatoꝝ. d Et eos qui diligūt ꝛc. ꝓuer. viij. Ego diligētes me diligo. e Qui au. illā iudi. gētes qꝛ sp̄ūalis iudicat oia. j. cor. ij. f Et q̄ intuet̄ illam. ꝑ sctāȝ meditatōeȝ. g Permanebit ꝯfidēs. de btitudine. h Si crediderit ei. s. sapie increate. i Hereditabit illā. i pr̄ia: vbi plenarie hēbit̄ ꝛ iamissabiliter. k Et erīt i ꝯfir. cre. illo. i. opa coꝝ i bono ꝯfirmata. l Qm̄ in ten. p̄ntis vite. m Amblat cū eo. ipm̄ dirigēdo. n Et in pri. ele. eū. i. cū elect⁹ q̄ sit p̄mi ꝛ p̄cipui apđ deū: ascribit ipm̄. o Timorē. offense. p Et metū gehēne. q Et ꝓbatōeȝ. i. tribulatōȝ tp̄aleȝ q̄ ꝓbat hoies: sic ignis auꝝ. r Inducet su. il. i. ꝑmittet induci ad ei⁹ bonū. s Et cru. il. i. ꝑmittet cruciari t In tribulatōe doctrie sue: qꝛ tlis vexatio dat intellectū. v Donec tentet illū i cogi. suis. i. manifestet aliis bonitatē sue mētis: sic. n. tētauit abraā: gen. xxij. vt manifestaret̄ aliis obediētia abrae. x Et credet

anime illius. i. credi faciat eius verbis: que pcedūt ex
pceptu mentis: vt sic eīs fuit te abraam p̄s dicta tenta
tione: vñ sibi dixerūt etbei: geñ. xxii. Princeps dei es
apd nos: ac si dicerēt verbis tuis credim⁹ sicut verbis
dei. ¶y Et firmabit illū. i bono. ¶z Et iter addu. di
rectuz ad illum.
hypalage ē. Et ē
sensus adducet
illū ad iter rectū.
¶a Et letifica-
bit illuz. gaudio
interioris ꝑfīe.
¶b Et venuda-
bit abscōsa sua
illi. i. reuelabit
occulta sue sapi
entie. ¶c Et
thesaurizabit sr
il. sci. z intel. iu-
stitie. vt sciat se
et alios dirigē i
viā iustitie. ¶d
Si aūt oberra-
uerit. p maliciaz
suā. ¶e Dō
derelinquet euz
sicut contigit sa
erdotib⁹ z scri-
bis iudeor⁹: qui
a veritate quaz
tr xp̄o cognoue
rant p̄ scripturas
ꝓtra xp̄m
cōceperūt: eo q̄
p̄dicabat ꝑ eoz
vicia: ꝑ quod
tradidit eos dō
in manib⁹ roma
noruz: ą partim
eos occiderunt:
ptim captiuauē
runt: z in mani-
bus inimici⁹ p̄misit eos p obstinatōes detineri. ¶f
Fili ꝑserua tps. Postq̄ auctor ostēdit qualiter hō sapi
entiā hz a deo: h ꝑ inducit hīc ea p̄ q̄ homo
nicandū ea. primo. Et diuidit in duas ptes: q̄ primo
agit de veritatis doctrina: scdo de doctoribus prudentia
in principio ca. vj. Dicit ergo duas: q̄ prio indu-
cit doctos ad ꝑmunicādū: scdo discipulos ad recipien
dum. vj. ca. ibi. Fili a iuuētute. Dicit ergo duas: q̄ prio
doctores inducit ad docēduz vitatē: scdo ad recidēdū
supfluitatē: segnti ca. ibi. Non vētiles te. Dicit adhuc
i duas. f. in ptē pncipalē: incidētalē: q̄ incipit ibi. Non
ꝑfundaris. Circa primā inducit ad docendū veritatez
cū debitis circūstantiis: quaz vna ē oportunitas tpis.
q̄ sicut dr eccl. iii. Tps tacendi z tps loquendi: sic ibidē.
¶f Fili ꝑserua tps. Doctrina ꝑ doctoris impedit
p malā vitā doctoris: ō subdit. ¶g Et deuita a ma-
lo. Greg. omel. xxvii. Cū⁹ vita delpicit: restat vt eius
ꝓdicatio ꝓtemnat. Impedit etiā vera doctrina: eo q̄
doctor nimet vel erubescat tangere vicia magis ꝓ: ideo
subdit. ¶h Ꝓ⁹ aia tua. i. ꝓ tali exponenda. ¶i
Ne ꝑfundaris dicere vtrū. Et subdit rō. ¶k Est. n.
ꝑfusio laddūcens pctm̄. f. illa qua doctor dimittit dice
re verū: ne a maioꝛib⁹ ꝑfusione patiat in ꝑspectu bo-
minū. ¶l Et ē ꝑfusio adducēs gliaz z gram. f. illa q̄
sustinet patienter ꝓpter veritatē. Iterū impedit q̄ vera do
ctrina etiā ꝑ acceptōem ꝑsonaz: ō subdit. ¶m Ne
accipias facie. f. hois. Aduersus faciē tuā. i. ꝓtra aiam
tuā q̄ facies ad veritatis ꝓtemplatōez: te q̄ facie dr.
ū. co. iii. Hos vo reuelata facie dñi gliaz speculantes
tē. ¶n Nec aduersus aiaz tuā mēdaciū. dicendo falsū
saēter in fauorē alicui⁹ potēs. ¶o Pereuerearis ꝓxi-
mū tuū. i. amicū. ¶p In casu suo. malū ipsi⁹ palliando
¶q Nec retineas verbū. cessando a doctrina veritatis.
¶r In tpe salutis. i. ꝓuenientis doctrie. ¶s Nō absco-
sapi. tu. in doc. su-
verbis curiosis ab
umbrando veritā-
tez: z subditur cā.
¶t In lingua eius
lucide loquenti.
¶v Sapia digno-
scit. q̄ facile capit
ab auditorib⁹ ꝓ⁹
uer. xiiij. Doctria
prudentiū facilis.
¶x Et firmamētū
in opib⁹ iustitie. q̄
doctrina bona coīt
firmat ꝑ opa bōa
docentis: et q̄ va-
ne gloie cupidi di
ctis alioꝛ: etiā ve
ris vel magis ꝓba
bilib⁹ libēter ꝓtra
dicūt: qō cedit i ve
ritatis impedimē-
tū: ō subdit. Mon
ꝓtradicas ꝓbo ve-
ritatis tē. z patet.
¶y Et te mē. iner-
tue cōfundere. f. in
teipso te fatuitate
tua in alioꝛ repre-
hensione. ¶z Nō
cōfundaris. Hoc ē
ps incidētalis in q̄
tractat auctor ꝺ ve
ritate vite et iusti-
cie eo q̄ immedia
te tractauerat ꝺ ve
ritate doctrine. Et
diuidit in duas p̄
tes: q̄ primo ponit

illū: [a] et letificabit illū: [b] z te nudabit abscōsa sua illi: [c] z thesaurizabit sup illū scīaz z intellectū iustitie. [d] Si aūt oberrauerit [e] derelinq̄t eum z tradet eū in man⁹ inimici sui. [f] Fili obserua tps: [g] z tua a malo [h] ꝓ⁹ aia tua [i] ne ꝑfundaris dicere veruz [k] Est enim ꝑfusio adducens pctm̄: [l] z est ꝑfusio adducēs gliaz z gram. [m] Ne accipias facie aduersus faciē tuam: [n] nec aduersus aīmam tuaz mendaciū. [o] Nereuerearis primū tuū [p] i casu suo: [q] nec retineas verbū [r] in tpe salutis. [s] Nō abscōdas sapiam tuā in tpore suo. [t] In ligua em̄ [v] sapia dignoscit: z ne si scia z doctrina i verbo sen sati: [x] z firmamentū in operib⁹ iustitie. Non cōtradi cas verbo veritat⁹ vilo mō [y] z de mendacio ineruditionis tue ꝑfundere. [z] Nō con

fundaris cōfiteri pctā tua: [a] z ne subijcias te oīi homi p peccato. [b] Noli resistē cōtra facie potentis: [c] nec coneris ꝫ ictuz fulmis. [d] Ꝓ⁹ iusticia agonizare ꝓ aīa tua z vsq; ad mortē certa ꝓ iu stitia: [e] z tus expugnabit p te inimicos tuos. [f] Noli citatus ē in lingua tua: z in utilis [g] z remissus in opibus tuis. [h] Noli ē sicut leo i dō mo tua euertes dōmesticos tuos: z oppimens ꝰiectos tibi. [k] Nō sit ꝓtecta [l] manus tua ad accipiendum: [m] z ad dandum collecta.

¶ Capi. v.

[a] Noli attēdere ad pos sessiones iniq̄s: z ne di xeris est mihi sufficiens vi ta. [b] Nihil enim ꝓderit in tempore vindicte [c] et obduc tiōis: [d] Ne segris i fortitu dine tua ꝓpiaz cordis tui [e] et ne dixeris. Quō potui:

aliqua ad vtrāq; veritatē ptinentia: scdo excludit aliq̄ q̄ sūt impedientia: ibi. Noli eē sicut leo. Circa primū dicit.
¶z Nō ꝑfun. ꝑfi. pctā tua. ci q̄ sit z pōt remediū adhibe
re: h em̄ ptinet ad veritatē vite. ¶a Et ne subij. te oi ho.
p pcto. sup. remediādo: s tm illi q̄ sit z pōt remediare.
¶b Noli resi. ꝫ fa. potē. f. dei. ¶c Nec coneris ꝫ ictum
fulminis. i. iusticie diuine: cui resistunt in pctis obstinati.
Consequenter ponit qō ptinet ad veritatē iustitie dī. ¶d
Ꝓ⁹ iusti. ago. ꝓ aia tua. i. ꝓ salute aie tue. ¶e Et vsq;
ad mor. cer. ꝑ iusticia. elegibilioꝛ. n. ē mors bona ꝑ trans
gressio iusticie. ¶f Et de ꝑpu. p teini. tuos. ꝑuales
sp z corpales fregnter. ¶g Noli cita. cē in lingua tua.
i. peccs in ꝑferēdo sniaz. ¶h Et remissus in op. tuis. i.
in exequndo sniaz iuste latā. ¶i Noli esse. Hic ꝓsequit ex
cludit impedientia: q̄z vnū est crudelitas: quā excludit. d.
Noli ē sicut leo &c. scdm est cupiditas: circa quā primo
ponit intentū: scdo exequit. ꝓpositū in ꝓncipio ca. segnti.
Et q̄m cupiditas ē radix oīm malorum. f. tbi. vj. ideo dicit.
¶k Nō sit porrecta. i. ꝓmpta. ¶l Man⁹ tu. ad accipi.
munera iniuste vel inhoneste. ¶m Et ad dan. collecta.
id est causa.

¶ Capitulum. v.

[a] Noli attendē. Hic ꝓsequit intentuz de cupiditate
d. ¶a Noli attendere ad posses. iniq̄s. i. iniquе
acq̄rendas. ¶b Et ne dixeris est mihi sufficiēs
vita. i. mihi restat longa vita: ideo multa mihi sunt acqui
renda. ¶c Nihil enim ꝓderit in tempore vindicte diui
ne. ¶d Et obductōis. i. dausōis sensuū: q̄ fit in morte.
¶e Ne segris in fortitudine tua ꝓpiam cordis tui ꝑ po
tentiā tuā aliena rapiēdo. ¶f Et ne dixeris quō potui:

te ꝓterito: sic. s. potes ero in futuro. ¶g Aut ꝙs me subꝫiciet ꝓpter
quet. q. d. nullꝰ. ¶h Bremouet eũ subdit. ¶b Deꝰ omnipotens
dicãs vindicabit. cui potentie nemo resistere pot. ¶i Me
dixe. pec. z q̃d mihi acci. triste. q. d. ita bñ vel melꝰ e mihi
sicut nõ peccãti: z Bfreq̃nter ꝓtingit eẽm ad bona tpalia:
ideo subdit punitio diuina. ¶k

Altissim⁹ em̃ e pati
ens redditor. nam
aliq̃n expectat per
totã vitã: z tñ pe⁹
hãc infert grauissi-
mam gehẽne penã

¶l De piciatu pec
atoꝝ. s. p̃ miaꝝ re
missoꝝ. ¶m No
li esse sine metu. q̃a
nescis si peniten-
tia sufficiẽs fuerit.
et si fuerit sufficiẽs
ad remotiõẽz culpe
nõ est tñ totalis pe
ne. ¶n Neq;
adiciãs pctm. p re
cidiuũ. ¶o Sup
pctm. priꝰ dimissũ
q̃sic q̃dammõ per
ingratitudinẽz red-
diret. ¶p Et ne
di. misc. dei mag. e
tẽ. de dei misercor
dia nimis p̃sumen
do. z subdit ratio.
¶q Misc̃ia enim
parcens. ¶r Et
ira. puniens. ¶s

Ab illo cito. primat
fm q̃ bõ peniteꝫ d
peccatis: vel indu-
rat in illis: iõ sub-
dit. ¶t Nõ tar-
des ꝙuer. ad dñm.
p pniaꝫ veram. Et
reuertit auctor ad
increpatiões cupi-
ditatis dicẽs. ¶v
Moli anꝰ cẽ in di
uitijs. multis acq̃-
rendis vel male re
tinendis. Cetera patẽt et dictis. ¶r Non ventiles te.
Auctor supra indutit ad vocẽdũ veritatẽ: hic p̃r induxit
ad vitãdũ indecẽtia z sup̃uitatẽ di. Nõ ventiles te i oẽm
ventũ. i. actãter z ꝑsumptuose vocẽdo. ¶y Et nõ eas in
oẽm viã. i. oẽm opinionẽ recitãdo: z nũc vni nunc alteri
adherẽdo. ¶z Sic ei ois pec. pba. in vn. lingua. mõ ve
ritatẽ vocẽdo: mõ ꝺnũ veritati asserẽdo: q̃d solent facere
doctores vacillãtes i fideiõ subdit. ¶a Esto firmꝰ i via
dñi. ꝙtum ad fidẽ. ¶b Et i veritate sensus tui. i. dicta-
mine rõnis naturalis: ꝙtuꝫ ad moꝝes. ¶c Et ꝑfectur
te ver. pa. z iustificẽ in agibili bꝰ vite. Et cũ ad doctorẽ
ptinet te q̃stios rndere veritatẽ iõ subdit. ¶d Esto mã
suet⁹ ad audiendũ verbũ dei. vult audiẽdo qdem de fide
vel moꝝibꝰ tibi factã. ¶e Ut intelligas. ꝙrentis intẽtio
nẽ. ¶f Et cũ sa. pẽ. rnsum: verũ. fm ci pbm opꝰ ẽ sapiẽ
tis nõ mẽtiri de quibꝰ nouitiõ subdit. ¶g Si ẽ tibi itel-
lect⁹. veritat̃ circa q̃stitũ. ¶h Rnde. pri. sinaũr: ma. tu.
sit sup os tuũ. tacẽdo: z subdit rõ. ¶i Ne capiaris tẽ.
z ꝓ ira: z q̃n aliq̃n vocto: vane glie cupid⁹ vere cũdaf nõ
rndẽ: nec audet in pala: q. nesc̃t veritatẽ iõ rndet occlte
male. ꝓter qõ subdit. ¶k Non appel. susurro. i. male
loq̃ns in silentio: vñ dr susurꝛo ab aurꝭ sono: eo q̃ loqui-
tur in aure. ¶l Et lingua tu. ne ca. z ꝑsum daris. coram
deo z coꝝ boib⁹ aliq̃n. s. q̃n talia ad boim noticã veducũ

saut ꝙs me subꝫiciet ꝓpter
facta mea: ᵖ Deus. n. vindi
cans vindicabit. ᵗ Ne dixeꝝ
Peccaui: z q̃d mihi accidit
triste: ᴿ Altissim⁹. n. est pa
tiens redditor. ᵗ De ꝓpicia-
tu pctõũ ᵐ noli eẽ sine me-
tu: ⁿ neq; adiciας pctm̃ sup
pctm̃: ᵖ z ne dicas. Miserato
dñi magna est: multitu di-
nis peccatoꝝ meoꝝ misere-
bitur. ᵠ Miscõia enim ʳ z ira
ˢ ab illo cito primãt z i pec-
catores respicit ira illius.
ᵗ Nõ tardes ꝙerti ad dñm
z ne differas te die in diem
Subito em̃ veniet ira illi⁹:
z in tpe vindicte disperdet
te. ᵘ Moli anꝰ cẽ i diuitijs
iniustis. nõ em̃ ꝑderũt tibi
in die obductõis z vindicte
ˣ Nõ ventiles te in oẽz ven-
tũ: z nõ eas i oẽz viã. ʸ Sic
em̃ ois peccator. ꝓbat i du
plici lingua. ᶻ Esto firm⁹ in
via dñi: z in veritate sẽsus
tui z scia: ᵃ z ꝙsequat te ver
bũ pacis z iustitie. ᵇ Esto mã
suetꝰ ad audiendũ verbum
dei vt intelligas: ᶜ z cũ sapia

ꝓferes responsus verũ. ᵈ Si
est tibi intellectꝰ ᵇ respõde
primo: sinaũr: sit man⁹ tua
sup os tuũ: ne capiar̃ i ver-
bo indisciplinato z ꝑfudaris. Honor et gloria i sermo
ne sensati: lingua vo impiu
dentis ꝺuersione ipsi⁹. ᴿ Nõ
appelleris susurro i vita tua
ᵗ et lingua tua ne capiaris z
ꝓfundaris. ᵐ Sup furẽ em̃
est confusio z pnia: ᵒ z tene
tatio pessima ᵖ super bilin
guem: ᵠ susurratori aũt odi
um z inimicicia z ꝛtumelia
ʳ Justifica pusillum et ma
gnum similiter. ¶ Ca. vj.

ᵃ Moli fieri ꝓ amico ini
micus ꝓrio. ᶜ Impro-
perũ em̃ z ꝛtumelia z malꝰ
hereditabit: ᵇ et omnis pec
catoꝝ ᴷ inuidus ʲ z bilinguis
ˢ Non te extollas in cogita
tione anime tue velut thau
rus: ᵗ ne forte elidatur ꝟtus
tua ʲ per stultriciam: ᵏ et folia
tua ˡ comedat: ᵐ z fructꝰ tu
os pdat: ᵒ z relinquaris ve
lut lignũ aridũ in heremo.
ᵖ Ita ei nequazꝰ disperdet q̃

tur. ¶m Sup furẽ em̃ est. i. peior furꝭ: q̃ facit fraudẽ
in re possessa: Biste fraudez facit in veritatis doctrina.
qđ est deteriꝰ: iõ subdit. ¶n Cõfusio z pnia. q. talis
se videꝫ ꝓfusum penitet de rñsione sua. ¶o Et teno
tatio pessima. i. onꝰio ꝓfusibilis cũ dicito. ¶p Sup
bilinguez. q. ic
rndet ignorans
sicut sacens: ido
subdit. ¶q
Susurratori aũt
odiũ dẽ. q. mere
tur ista mala. A
liter põt exponi
ra ab illo loco.
Nõ appelleris
susurro. de igna
ro doctore q̃ ne-
scit doctrinã bo
nam alterius in
pala impugna-
re: z inuidia mo
tus in occlto ni-
titur eam depra
uare. Põt etiaꝫ
exponi de quoli
bet occulto de-
tractore: in fine
ꝺducit ad ꝺo
doctore. ¶r Ju-
stifi. pusil. z ma.
silr nõ vedimã-
do a veritate do
ctrine. ꝓter va-
riũ statũ hoim z
fortunã: q. veri-
tas est stabil' nec
secẽ fortune va
riabilitatem.

¶ Capi. vj.

ᵃ Oli fieri
Supius
actũ ẽ de
veritatis doctri
na: hic agit ꝺ do
ctoris ꝓudẽtia
q̃ marie ꝙsistit i
hoc. q. acq̃rat et
ꝙseruet dei z ho
minũ amiciciaz

nam caritas ẽ summũ dei vonũ. s. Cor. xiij. Maior aũt
boꝝ ẽ caritas. ꝓter qõ primo retrahit ab incursu ini
micicie: scdo in ducit ad ꝙfectũ amicicie ibi. Verbum
dulce. Circa primũ dr. ¶a Moli fieri ꝓ amico inimi
cus. prio: nam ois. prim⁹ est et caritate diligend⁹: pro
pter qõ inimicicia ꝓtraria est deo z bonis hominibus
odienda: propter quod subditur. ¶b Improperiuz
enim. in finali iudicio: in quo christ⁹ improperabit ma
lis et maxime peccantibus ex certa scientia: qualis est
doctor malus. ¶c Et contumelia in inferno z dya-
bolo et angelus eius. ¶d Et omnis peccatoꝝ scies
intelligens: de quo hic agitur. ¶e Inuidus. fame
aliozum. ¶f Et bilinguis. nam aliquando scienẽ lo-
quitur ꝓtra veritatem: ad deprauandum alioꝝ doctri
nam: z q. hoc. pcedit et supbia: subdit. ¶g Non te
extollas in cogitatiõib⁹ anime tue velut taurus. sine
ratõne bonos impediẽs tuis comibus. ¶h Ne fortẽ
elidatur virtus tua. i. subtilitas ingenij tui. ¶i
Per stultriciã. i. per abusuz scientie tue. ¶k Et folia
tua. i. verba tua ornata. ¶l Comedat. id est destruat
hec stultricia. ¶m Et fructus tuos pdat. i. bona que
fieri poterant p ingeniũ z scientiã tuam. ¶n Et re-
linquaris velut lignũ aridum. id est carens bõore ve
uotõis et fructu bone operatõis. ¶o Ita cũ nequaz.

q̄ sciēter impugnat eſtatez. p Diſpdet qui ſe bz .i. britem talem aiam. q Et in gaudiū inimicis .i. dyaboli. r Dat illū. dyabol' em̄ magis gauder de ſubuerſione bois ſi ſati q̄ ſimplicis. s Et reducet in ſoꝛtē impioꝝ .i. in gehēnā q̄ ē ſoꝛs ipioꝝ: ſicut btitudo eſt ſoꝛs iuſtoꝝ.

t Verbū dulce. Hic ponꝝ ponit inductio ad augmentū amicicie. Et diuidit in duas partes: nā primo ponit hec inductio: ſecundo amicicie diſtinctio: ibi. Eſt em̄ amicus. Circa primū dicit. t Verbū dulce multiplicat amicos. ſicut legitur de bto dicente: q̄ ꝓpter dulcedine eloquij eāt dilect': nō ſoluz a xp̄ianis: ſ. etiā a gentilib' et iudeis. u Et mitigat inimicos. hoc pz̄ de geone: iudi. viij. q̄ viros ephraī cōcitatos cōtra ſe mitigauit per verbum dulce. x Et lingua eucharis .i. bñ gratioſa. y In bono hoie abūdauit. q̄ ſtudet dicere verba gratioſa. z Mlti pacifici .i. amicabiles. Sit tibi. a Et ꝯſiliar' tibi vnus de mille. nō em̄ eſt tutū ſecretū cordis ſui: z mazie de ꝓceptōne melioris ꝓpoſiti reuelare: q̄ frequēter ab amicis carnalib' impedit.

b Si poſſides amici .i. poſſidere deſideras tanq̄ verum. c In tentatiōe poſſide illum .i. in aduerſitate tua, pba illū: aduerſitas ei boc bonū facit: q̄ veros amicos a falſis diſtinguit. d Et ne facile credas ei teipſū reuelādo tibi ſecretū tuū anteq̄ pbauer is ipm. e Eſt. n. Hic ꝓiter ponit diſtincto amicicie: vt videatur de q̄ amico ſit ꝓſidendū. Et primo ponit diſtinctiō: z ſcdo veritatis amicicie ꝑmēdatio: ibi. Amic' ſi ꝑmanſerit. Circa primū ponit diſtinctio q̄drimēbris cū dr. e Eſt. n. amicus ſm tp̄s ſuū ꝛc. i. ſm tp̄s aptū ad lucrū ſuū: nō eſt tp̄s ꝓſperitatis amici: ꝓter q̄d aduerſitate ſupueniēte recedit ab amicicia. f Et eſt amic' q̄ ꝓuertit ad inimiciā. Et hic ē bō inuid' q̄ ſup creſcēte amici ſui ꝓſperitate: ꝓ inuidia incipit tolere: z eidē ꝓtran' eſſe. g Et ē amic' q̄ odiū z rixā z ꝓuicia denudabit. Hic eſt bō falſus: q̄ cū aliq̄ fingit amicicia: vt ſciat ſuū ſecretū: vt ſic mel' poſſit impugnare eū: ſicut in legenda beati tiburtij dr de torquato: q̄ iurauit ſe ꝓ amis vt eos grauī' impugnaret. h Eſt aūt amicus ſocius m̄ſe. hec eſt amicicia q̄ fundat' in ꝓbo delectabili: q̄ tranſcūte ſoluit amicicia. i Amic'. Hic ponꝝ ponit amici veri ꝑmēdatio eū dr. Amicus ſi ꝑmāſerit fit⁹ tecū in amicicia q̄ eſt ſm deū. k Erit tibi q̄ſi coequalis .i. diliges eū ſicut teipm̄ ſm caritatis ꝓceptū l Et in domeſticis tuis fiducialiter ager. i. in ꝓuatis negocijs tuis fiducialiter ſe habebit. m Si humiliauerit ſe ꝓtra te. i. coꝛā te in oīb' bonis tibi ꝓſentiēs. n Et a facie tu. abſcō. ſe. pcurādo bona in abſtia tua magꝝ q̄ in ꝓſnia. p Vnanimē bēbis ꝛc. i. cū eo ſis vnū coꝛ z vna aia. q Ab im. tu. ſepare. loco: nō tñ aio ꝓ dilectōꝝ matth. v. Diligite inimicos vros. q Et ab amicis tuis attende. q̄ ſūt veri amici ſm̄ ꝓditiones ꝓmiſſas. r Amicus fidelis ꝓtectio fortis. tepe tribulatōis. s Qui aūt inuē. illū inuē. theſaurz. i. q̄d valde ꝓciosum: q̄ rarū z optimum. t Amico fideli nulla eſt ꝓpatō. eri am in reb' tpalib' q̄tum cūq; ꝓcioſis. u Amicus fidelis medica. vite z immortalitat' nā amic' fidelis diligit er caritate: et ſic ſolicit' ē te amico. Etum ad bona gr̄e: q̄ vinificat ſpiritualit'er: z ꝓducit ad imm ortalitatē glorie. x Et q̄ timentē dñm. timore initiali. y Inuenīet illum. ꝙ amoꝛe caſtū. z Qui timet deū. timoꝛe filiali. a Equebabe. amic. bonā. ſ. dei: tñ nō ē ibi equalitas quantitatis: nā dilectio ſēp̄ ex ꝑte dei maioꝛ eſt: ē ibi equalitas ꝓportōnis: q̄ q̄ magis diligit deū: magis diligit ab eo: ō ſequit. b Qm̄ ſm illum. i. ſm dectrīā diuine magnificētie. c Erit amic' illi'. Scdū tñ q̄ ſi li' magis determinet actū dilectiōis intrinſecum: nō eſt ibi magis nec minꝰ: nam vno actu ſimpliciſſimo diligit oia. Si aūt determinet effectū extrinſecū. ſ. bonum q̄ vult diligentib' ſc̄nam diligere eſt velle alicui bonum: ſic magis diligit vnū q̄ aliū volendo ei maioꝛz gr̄e z glie gradū. d Fili a iuuē. Supius auctoꝛ induxit eoꝛ ad ſapie cōicatōez: h ponꝝ inducat diſcipl's ad ei' receptōez. z diuidit i duas ptes. Mā ꝓmo ad ſapie receptōnē inducit: ſcdo a q̄b' accipiēda ſit oñdit: ibi. In multitudine ꝓſbyteroꝝ. Ꝓria adhuc i duas: naz ꝓmo inducit ad dictā receptōez: ſcdo ad ei' ꝓmanuatōez: ibi. Audi fili. Circa primū dr. d Fili a iuuē. tu. exci. doctrinā. q̄: ſic melius retinet ſm illā. Ō noua teſta capit inteꝛdta ſapie e Et vſq; ad canos. i. vſq; ad ſenectutē. f Inuenies ſapiaz. nā in ea pōt bō ſp̄ ꝓficere. g Quaſi is q̄ arat ꝛc. i. ꝛre illā cū magna diligētia. h Et ſuſtie. i. expecta. g Bonos tru. illi' q̄ ſe gra z glā. b In o. ci' il. exi. ja. reſpectu boni ſeq̄ntis. i Et ci. edes de gene. illi'. Maz habitis ſapie ꝓncipijs: incipit eē vulcis: q̄ pr' non ſapiebat: ideo ſequit. k Oꝛaipera eſt mi. ſa. indo. bomibus. ſicut cibus ſapidus infecto guſtui videt eſſe amarus.

l Et nō ꝓma. in il. exeoꝛz. i. bō ſine coꝛde qui negligens eſt in acquiſitōne ſapie. m Quaſi la. virtus. i. ꝓbatio eꝛ. in illis. ſicut enim ſuſtinentis lapidē ponderoſum abijcit illum: ſic iſti quibus grauis eſt ſapientia o Mon demoꝛabuntur proꝑere illam. repellendo laborem qui eſt acquiſitōne eius. p Sapia enī doctrine.

fm nomẽ est eī⁹.i. hz nomen a re. Dicit esse sapia a sapore cuius stultis ve ꝓdictu est insipida videat. ¶a Quibus aũt agnita ē. nõ tm speculatiue: s etiã practice. b ¶Permanet vsq; ad ꝓspectũ dei. deducẽdo eos ad statũ glorie.

¶c Audi fili. Hic ꝓphr inducit ad dictæ receptois ꝓmulationẽ dicens. Audi fili. aure corpis & cordis. d ¶Et accipe ꝓsilii intellectũ. in q̃ intra te legas bonũ ad ꝓsequendũ: & malum ad fugiendũ. ¶e Inclina pedẽ tuum id est affectum. f ¶In ꝓpedes illi⁹ sapie insepabiliter ei adherendo.

¶g Et in torques illi⁹ collũ tuũ verba tua q̃ formant in gutture sapienter ꝓferendo. h ¶Subjice humerũ tuũ. ꝛc. i. labori ei & acquisitõne libenter porta: & sine tedio.

¶i In omni aio tuo accede ad illã. i. intellectũ tuũ et affectũ sibi totaliter applicando: et q; eũ hoc requirit bonũ op⁹ exteri⁹: subditur.

k ¶Et in omni vtute tua. ꝛc. & est littera ꝑ se plana. ¶l Et ꝓtinẽs face⁹. id est tenẽs sapiam. m ¶Esse verclinũs eam. sicut salomõ i senectute ꝓpter mulierũ indebitũ amorẽ. iij. Reg. xj. ¶n In nouissimis tuis ꝛc. post hãc vitã: in ꝓsenti etiã vita senes in dulcedine sapie delectant: ꝑpter qd etiã ꝑhi circa finẽ vite sue dimissis occupatõib⁹ aliis vacabant ꝓplacatõi cãe ꝓmer: vt dicit Tho. de aquino sup libru de causis.

o ¶Et erũt tibi ꝓpedes ea⁹. i. isepabil⁹ adhesio eī sapia. p ¶In ꝓtectõe fortitudis. nã inimici sapiẽtie nõ frãgãt aduersitate. q ¶Et torques illi⁹. i. doctria sapie q̃ foiat i gutture. ¶q In stola glie. nã ꝓpriꝫ acquirtur duplex stola. i. glia corpis & aie. r ¶Decor ei vite ei illa. in ꝑtia ꝑ gratiã: & gliã i futuro. Cetera patẽt ex dictis.

s ¶In multitudine. Hic ꝓphr ondit a qb⁹ sit acquirẽda sapie doctrina. s. ab illis quoz sapia nota ẽ et approbata: ideo subdit. In multitudine ꝓbyteroz. i. senioz: vt dcm est supra. t ¶Prudentiũ ꝓ hoc excludunt senes desipientes: & etiã moribus deficientes: nã prudẽtie ꝛnere sunt alie vtutes morales: vt hr. vj. ethi. Et pot etiã hoc exponi de sacerdotib⁹ bonis q̃ tenent legẽ scire et eã docere: ideo sequit. ¶v Et oẽm narrationẽ dei. i. ꝓtentã in lege dñi.

x ¶Possis audire. i. intelligẽ: nam mei ꝓscientes ꝓphr clam⁹ docere. ¶x Et ꝓuerbia laudis nõ effugiãt te. i. verba notabilia laude digna. y ¶Et si videris sensatũ euigila ad illum. i. sis solicit⁹ ipm frequentare & ipsum audire.

¶z Cogitatum habe in ꝓceptis dei. q; sunt de necessitate salutis. a ¶Et in mandatis eius assiduus esto. ea opꝛe adimplendo. b Et ipse dabit tibi cor. intelligendi et operandi.

¶Capitulum. vij.

fm nomen est eius: & nõ est multis manifesta. [a] Quibus aũt agnita ē[b] ꝓmanet vsq; ad ꝓspectũ dei. [c] Audi fili & accipe ꝓsilii intellect⁹: & ne abũcias ꝓsilii meũ. [c] Inclina pedẽ tuũ [f] in ꝓpedes illi⁹ [g] et in torques illi⁹ collũ tuum [h] Subjice humerũ tuũ & porta illã: & ne accidieris vinculis eī⁹. [i] In omni aio tuo accede ad illã: [k] & in omni virtute tua ꝑserua viaſ eī⁹. Inuestiga illã & manifestabit tibi: [l] et ꝓtinẽs factus [m] ne abneli quas eã. [n] In nouissimis eī inueies requiẽ in ea: & ꝑuertetur tibi in oblectationez. [o] Et erũt tibi ꝓpedes et [ꝑ] in ꝓtectõez fortitudinis & baculus virtutis: [q] & torques illi⁹ [r] in stolã glorie. [s] Decor enim vite ẽ in illa: & vincula illi⁹ alligatura salutis. Stolã glie indues eã: & coronã gratulatõis ipones tibi. Fili si attẽderis mihi: discs eam & si accõmodaueris animũ tuũ sapiẽs eris. Si inclinaueris aurẽ tuã excipies & ctrinã: & si dilexeris audire sapiẽs eris. [t] In multitudie ꝓbyteroz ꝓudentiũ sta: et sapie illoz ex corde ꝓpinge [v] vt oẽm narrationẽ dei [x] possis audire: [y] et ꝓuerbia laudis nõ effugiãt a te. [z] Et si videris sensatũ euigila ad eũ & gradus ostioz illi⁹ exterat pes tuus. [a] Cogitatũ tuum habe in ꝓceptis dei: [b] & in mandatis illi⁹ maxime assidu⁹ esto: [c] & ipe dabit tibi cor: & ꝓcupita sapie dabit tibi.

¶Capitulum. vij. ¶

[d] Noli facere mala: & nõ te apprehendent [e] nec discede ab iniquo [f] et deficiẽt mala abs te. [g] Fili non semines mala in sulcis iniustitie: [h] et non metes ea [i] in septupluz. [k] Noli querere ab homine ducatus: [l] neq; a rege cathedrã honoris. [m] Nõ te iustifices ante deũ: [n] quoniam agnitor cordis ipe est

a ¶Noli facere mala. Supꝛ⁹ dictũ est de debito vsu substãtie siue diuitiaz & sapie: hic ꝓphr agit de debito vsu potẽtie: q̃ quidẽ vsus frequenter impedit ꝑ malicia ipi⁹ hoĩis potentia: ideo primo remouetur hmõi impedimentũ: secdo accedit ad ꝓpositũ: ibi. Noli querere. Circa primũ dicit. ¶a Noli facẽ mala & nõ eum: & nõ apprehendẽt te. ꝑ penam infligendã tibi fm iudiciuz diuinum. b ¶Discede ab iniquitate. ꝓtra primũ cã debes equitatẽ seruare. ¶c Et deficient mala abs te. i. mala culpe & gehenne.

d ¶Fili non semines mala in sulcis iniustitie. i. nõ des exẽplũ male agendi hominib⁹ ad hoc ꝓmissis: sicut sulcus paratus ad receptionẽ seminis.

¶e Et nõ metes ea. in pena tibi inferenda. f ¶In septuplum. i. multiplicit: nã quot hoĩb⁹ ẽ aliqs cã culpe: tot penis ẽ puniendus fm ordinẽ iustitie. ¶g Noli querere. Hic ꝓphr accedit ad ꝓpositũ. Circa qd primo docet debit⁹ potentie vsus i regimine subdito rum: secdo in distributõne bonoz suoz ibi. In pauca. iij. ca. Prima in duas: qz primo docet vsus potẽtie in ꝑsidendo: secdo in iudicando. x. ca. Prima adhuc in duas secz in ptes ꝓncipalẽ & incidentalẽ que incipit ibi. Noli discedere a muliere sensata. Circa primũ notandum: q̃ virtutes in excellẽtioꝛi gradu debẽt esse in ꝓncipib⁹ ecclesiastic⁹ & palib⁹ q̃ in subiectis. Sũt. n. vtutes vicarij dei a q̃ est ois ptãs in regimine ꝓpli: ꝓpter qd ꝑs. vij. ethi. vtutes in excellẽtioꝛi gradu vocat heroicas & diuinas. ꝓsumptuosum ẽ aũt q aliqs se reputet sic excẽtuosum: ꝓpter qd vicioſ ẽ apetere absolute vel gerere principatũ: ſsalpe tñ in casu necessitatis licitũ est & bonũ. f. q̃n imponit canonice ꝓ communi vtilitate: vn de dicit Aug. Sciũ sctm̃ querit caritas: negocaũ iustũ suscipit necessitas caritatis: qua sarcina si null⁹ imponit ꝓplande veritati vacandũ est. Si aũt imponit sustinenda ẽ, ꝓpter caritatis necessitatẽ. Et iõ auctor hui⁹ libri ambitõez principat⁹ ꝓmo reprimit: secdo susceptuz dirigit: ibi. Noli querere. Circa primũ dr. g ¶Noli querere ab hoĩe ducatũ. i. q̃ fias dux alioz ſpualib⁹ vl tpalibus ratione dicta. h ¶Neq; a rege cathedraz honoris. id est potestatem alios iudicandi.

i ¶Non te iustifices ante deum. id est non studeas ad hoc q̃ homines te iustum credant coram deo sicut faciunt hypocrite: vt ascendant ad maiora.

k Cũ agnitor cordis ipse est. et sic videt talem

ficatões ꝛ punict. ¶ Et penes regẽ noli velle videri sapiẽs. nõ dicit: velle cẽ sapiẽs: q; boc sp bonũ est: sed velle videri tm. Cũ. n. ex boc aliquis indign⁹ promouet ad maiozẽ statũ: q; pareat ⁊ stulticie effectus: qui prius erat incognit⁹: sicut sumia qñ surſũ ascẽdit turpitudinem suã pl⁹ ondit. ¶ m Noli querẽ. Dic cõsequẽter in principatu debite suscepto dirigit: ꝛ primo in cauendis: scdo in agẽdis: ubi. Memẽto ire. prima in tres: q; primo dirigit in cauẽdis respectu ppli: secũdo respectu sui ipsi. Noli cẽ pusillanimis. tertio respectu ytroq; q; ubi. Non irrideas. Circa primum dicit⁹.

¶ m Noli querere fieri iudex. i. recipe ptatem iudicandi. ¶ n Nisi valeas virtute irũpe iniq; tates. eas punire ꝑm ordinez iustic̃e. ¶ o Ne forte erubescas facẽ ꝓ tentus. ꝓter b dimittendo ordinem iuris.

¶ p Et ponas scandalũ in agilitate tua. i. scandalizes populũ ex tua lenitate ꝛ inconstantia. ¶ q Nõ pecces in multitudine ciuitatis. agendo ininste ꝓter fauoꝛẽ multitudinis. ¶ r Nec ce immittas in pñm. ei psentiendo in malo: sicut pylatus volẽs satisfacere ppl̃o dimisit barrabã: ꝛ ihm tradidit crucifigendum: Mar. xv. ¶ s Neq; alligues duplicia peccata. s. tuũ ꝓtm cũ pcto ppli. ¶ t Non eñ in vno eris imunis. s. a pena: & ꝑ vtroq; puniẽris: q; iudex tenẽ in talib⁹ factũ ppli impedire. ¶ u Noli esse. Dic ꝑter dirigit potentẽ respectu ꝓrie p̃sone vicens. Noli esse pusillanimis in aia tua ꝛc. q. d. ñ sis tam solicit⁹ de ppli regimine: q; negligas salutẽ aie tue facere ꝙ oiones ꝛ opa miscdie: veritũ q; bec nõ sufficiunt nisi a peccatis cueat nõ subdit. ¶ x Ne dicas i multitudine munerũ meoꝝ respiciet deus. intantũ q; nõ puniet peccata mea: nã boc ẽ falsum ꝑm greg. Nã q̃ elicavit veritatẽ ꝓpul largit: ꝛ tñ aime vel cozpis iniquitate ꝓlimẽ: bic q̃ sua sunt dat deo: ꝛ scipm dyabolo. ¶ y Nõ irrideas. Dic ꝑter dirigit potentem respectu ytroq;. s. sui et populi dicens. Nõ irrideas ꝛc. ꝛ subdit causã. ¶ z Est enim q̃ humiliat ꝛc. Mas deus qui videt oia cito põt humiliare verisoꝛe: ꝛ erigere lugentẽ. ¶ a Noli amare mendaciũ aduersus fratrem tuũ. boc est mendaciũ ꝓniciosum: qõ est pessimũ ⁊ qz nullũ mendaciũ põt bene fine peccato fieri: subditur. ¶ b Noli velle mẽtiri oñe mendaciũ. etiã iocosum ꝛ officiosum. c ¶ Assiduit as eñ illius non est bona. immo mala: rum qz ꝛ se vicios a: tum qz ad pernicios um mendaciũ inductiua. ¶ d Noli verbosus cẽ in multitudine p̃sbyteroꝝ. i. senioꝝ: vel etiã p̃sbyterorum ꝓrie victoꝝ. Mã inter tales debẽt minozes tacere: ꝛ sapiam coꝝ audire. e ¶ Et nõ iteres verbũ in oratione tua. Dic oio põt dupl̃r accipi: vno mõ ꝓ petitõe vel inꝛogatõe a sapiẽtib⁹: q; sic intelligibiliter ꝛ pause dz ꝙnoi q; eã nõ oporteat iterari. Alio mõ ꝓ petitõe a deo: q; nõ debet fieri in multiloquio: credendo q; ꝓ b exaudiatur: ideo dicit saluator Matt. vj. Orantes nolite multum loq̃: sicut ethnici faciũt. putãt. n. q; in multiloquio suo exaudiant. ¶ f Non oderis laboriosa opa ꝛc. ꝓtemnendo vinitores ꝛ agricolas ꝛ dmõi: nam eozum labozibus alij sustentantur: quãtumcunq; magni. g ¶ Nõ te repu. in mul. in disciplinatoꝝ. sequendo societates ꝛ mores eozum.

¶ b Memẽto ire. Dic ꝑter instruit potentẽ in agẽdis dicens. Memẽto ire. i. vindicte diuine. i ¶ Qñ si tarda bit. imo frequẽter repente venit. Et bec cõsideratio potentes dirigit in agẽdis: ꝛ q; potentia frequẽter est occasio supbie: q̃ ẽ principius ois peccati: subdit. ¶ k Humilia valde spiritũ tuũ: sicut dz ſ. c. iij. Quãto magn⁹ es humilia te in omnib⁹. l ¶ Qñ vindicta carnis impũ. q̃ pre supbia crudelitatẽ exercet.

¶ m Ignis ꝛ vermis. Signus coꝝ nõ extinguet: ꝛ vermis eoꝝ nõ morietur. ꝙm bõ crescẽs in potẽtia frequẽter obliuiscit amicoꝝ pristinoꝝ: ꝛ iõ subditur. n ¶ Noli ꝓua. in aimi. pecu. dime. dist. i. noli rumpe animicitiã ꝛ ei⁹ prisinã: si differat tibi reddere pecuniã ꝓmodatam. Nam amicicia multũ ꝓficiot ẽ q̃ pecunia. viij. ethi. Mat⁹ bo bonũ non est ꝓtenendũ ꝓ minoꝛi: & magis ecõuerso. ¶ o Neq; fratrẽ charissimũ auro spreueris. ꝓter aurũ. qz melioꝛ est tibi q̃ gẽcunq; aurũ. p ¶ Noli discedere. Hec ẽ ꝑs incidẽtalis: in q̃ ponunt tria incidẽtia: scdm ibi. Honora patrem. tercũ. viij. ca. Primũ vo incidẽs ẽ. Er ß. n. qd vem ẽ de vsu potẽtie in ppli regimie: occasionali⁹ b ẽt aũ de vsu potẽtie in regimie ꝓrie dom⁹ ꝛ familie: et prio ꝙtum ad vtroq; cũ dr. q Noli discedẽ aio vel loco. q ¶ Amẽ ere seꝛ. i. regimine familie. ¶ r Et bona. i. casta ꝛ honesta s ¶ Qua soꝛes in ti. dei. i. ad q; curandã er ea ꝓle in timore dei: ꝛ ei⁹ cultu nutriendã. ¶ t Ofa ei verecũ. il. sup aurũ. ꝓciosissimũ ei oniamẽtũ ẽ i fróte mlieris verecũdia. vñ ꝑ oppositũ dr: Miere. iij. de mliere iverecũda. Frons mulieris meretricis facta ẽ tibi: noluisti erubescẽ: scdo ꝙtũ ad familiã seruientẽ cũ dr. v ¶ Nõ le. ser. i veri. ope. cũ eõ trario sit magis nutriẽd⁹? ¶ x Neq; mer. dã. ai⁹ suas. i. exponentẽ vitã suã in seruitio tuo. y ¶ Seru⁹ sensat⁹. ps lra. ¶ z Nõ defrau. il. libertate. p⁹ debitũ seruitiũ sibi ꝓcedenda. ¶ a ⁊ Neq; inopẽ derelinq̃s illũ. emittẽdo vacuũ: dicit enim Deut. xv. q; seruus libertati dimissus nõ recedat a dño suo vacuꝰ. b ¶ Decoꝛa tibi. sc̃ ꝛc. Nam

eoꝝ nutritio multū valet ad sustentatōes tōm⁹ ⁊ familie
nisi sint sterilia vel morbida: ⁊ tunc sedz dñs de ipsis expe
dire. Terc̃io q̃ritur ad plen cum dr. ¶a Filij tibi sunt
eruditi illos. q: pr tenet filiꝰ ꝓuidere de nutrim̃to et vo
cumento. b ¶Et curua illos. sub disciplina. ¶c Ad pu
ericia coꝝ. sicut ra
mus tener de facili
curuat: nō aūt p⁹
ḡ induratꝫ ⁊ fortifi
catꝫ. d ¶Filie
tibi sunt sepul
pus illaꝝ. vt nō di
scurrāt euagando
⁊ sic corrūpant: si
cut dina filia iacob
Gen. xxxiiij. ¶e
Et nō oñdas bila
rem faciē tuā ad il
las. ne ex tri blādi
mento insolescant
t ¶Trade filiā. scz
nuptui. ¶g Et ḡn
de opus fecer? . nā
ꝑ hoc de custodia
ēris expeditus.
b ¶Et domini sen
sato da illam vnꝰ
dicit. Temistodes
Malo filie mee ivi
rum q̃ egeat pecu
nia: q̃ pecuniam q̃
viro egeat. Ultio
reuertꝫ ad vroꝛez
a qua incepat. di.
¶i Mulier si est ti
bi fm aiam tuaz. i.
voluntatē rōnabi
lem. k ¶Nō p
ijcias illā. aliq̃ oc
casione tu: bat⁹ cō
tra illā. ¶l Et
odibili nō credas
te in toto coꝛde. re
uelando ei secretū
coꝛdis tui: sicut sā
son valile: p quod
fuit excecat⁹: iudi.
xvj. m ¶Honoza patrē tuū. Hic ponit secunduz inci
dens. ex hoc. n. q̃ aliqs creat in potentia posset credere:
q̃ nō teneret̃ pentes honozare q̃ sunt inferiozis gradus
q̃ est falsum: nā talis honoz ē de iure naturali ⁊ diuino: ⁊
iō primo inducit ad honozandū ꝑem dicēs. ¶n Ho
noza ꝑem tuū. nō solū reuerētia et̃ debēdo: sed etiā si indi
geat necessaria mīstrando. n ¶Et gemit⁹ m⁹is tue. q̃s
sustinuit in tui parturitione. Cetera patēt. ¶o In tota
aia tua. Hic ꝓnter inducit ad honozandū ꝑem spūalem
⁊ principalē q̃ est dr: ⁊ primo in se ⁊ suis vicarijs: scdo in
suis membris: ibi. Et paupi. Circa primū dicit. p Ho
noza deū ex tota anima tua. nā diligend⁹ est sup se: ⁊ sup
oia. ¶q Et honorifica sacerdotes. ei⁹ locū tenentes. r ¶
Et ꝓpurga te. de pctis. ¶s Cum brachijs. i. p oblatões
tuo labore acq̃sitas. t ¶Da illis ptes sicut mandatū est
tibi in leuitico. ¶v Primitiaꝝ. q̃ sacerdotib⁹ debēb an
tur. x ¶Et purgatōis. i. reime q̃ debebanꝫ leuitis. ¶y
Et de negligentia tua purga te cuz paucis. q: defect⁹ ꝓpri⁹
nō est reueland⁹ multis. z ¶Datū brachioꝝ tuoꝝ. i.
tuo labore acq̃situ. ¶a Et sacrificiū sanctificatōis. i. ho
stiam pacifica. b ¶Offeres dño. ad impetrādū ei⁹ gra
tiā. c Initia sanctoꝝ. i. sanctificatões boim. s. sūt tec
sez primitie: reime: ⁊ cetera q̃ dicta sē. d ¶Et pauperi.
Hic inducit ad honozandū deū in mēbris suis indigenti
bus dicēs: Et paupi porrige manū tuā. dando elymam.
¶e Ut ꝓficiat ꝓpiatio ⁊ bñdictio tua. i. remissio pctō
tuoꝝ: ⁊ collatio bñficioꝝ q̃ frequenter in scriptura bñ
dictio noiat. f ¶Ara dat. i. dabit. ¶g In ꝓspectu
ois viuētis. s. in iudicio generali: tūc. n. ꝓ pictatis opi
bus dicet: Venite bñdicti ꝑis mei. sequtur. Esurui et
tedistis mihi māducare ⁊c. Matth. xxv. b ¶Et mor
tuo nō ꝑhibeas
grāz: s magis se
peli coꝛp⁹: ⁊ noza
p aia ei⁹. Cete
ra patēt. vsz ibi.
¶l Et bis em in
dilectōe dei. s. et
primi. k ¶
Firmaberis. et
patet. Ultio po
nit directiuū to
tius vite humā
ne vi. ¶l ¶In
oi. op. tu. mīe. no
nisi. tua. i. mozte
sicut nauta sedz
in vltima parte
nauis: vt dirī
gat eā: iō subdit
m. ¶Et ineter.
nō pec. i. nunq̃
peccabis: sic io
bā. xij. dixit pe
trus. Nō lauabis mihi pedes
ineternū. i. nun
q̃ lauabis.
¶Capi. viij.
a ¶On litiges. Hic
ponit ei⁹ incidens: ad
hoc ei dat ptās
supioꝛib⁹: vt cō
seruent pacē cō
munē. Et q: su
pradictuz est de
vsu potēte: hic
occasione hab⁹ agi
tur de pacis cō
seruatōe. Et di
uiditur in duas
ptes. Nam ꝓmo remouet impedimentū pacis. pueni
ens ex temeritate. ꝓria: scdo ex aliena: ibi. Cū audace
Circa primū sciendū: q̃ ptentio directe pacē impedit
ꝓter qd eam remouēs dicit. a ¶Nō litiges. in iur
gio vl iudicio. b Cū boie pōtē. i. ecclīastico: vl sclari
iudice. c ¶Ne forte incidas i man⁹ illius. i. iudicē ei⁹
Et sic potent apli reḡuare. ¶d Nō ꝓtēdas cū viro
loquplete. i. diuite. et dr loquple: quasi habens locos
plures: vel plenos. e ¶Ne forte ꝺ te ꝓstituat. i. mo
ucat. ¶f Litē imponendo tibi crimē furti: vel alicui
bmōi: a q̃ ꝓter ei⁹ pecuniā nō possis defendi: iō subdi
tur. g ¶Multos enim ꝓdidit aurū et argentū. i. cō
cupiscentia auri et argenti. ¶h Et vsq; ad coꝛ regu
exterdit. s. ista ꝓcupiscentia: q̃ p ꝓsequēs ad iudices
inferiozes: Et conuertit. s. iudicium a veritate in falsi
tatem. Et sic multi ĩnocentes condemnati sunt i re
bus ⁊ in coꝛporibus per pecuniam diuitum.
i ¶Non litiges cum homine linguato. i. rixoso.
k Et non strues. id est apponas. l ¶In ignem illi
us ligna. id est materiam incendendi furoꝛem per tu
am ꝓtentionem. Et quia non solum linguati: sed etiā
stulti solent male loqui: subditur. ¶m Non cōmu
nices homini indocto. cum eo familiaritatē contrahē
do. n ¶Ne male loquatur ⁊ cetera. sicut sichimite
de abimelech: Judic. ix. ¶o Ne respicias hominem
⁊c. fm pads turbatiuz est ꝓtemptus: ⁊ potissime sine

causa. Ideo primo retrahit a ꝓtemptu ꝑsone: scdo doctrinā: ibi. Ne despicias. Circa primū dr. ¶o Ne despicias hoiez auertentez sca pctā. cum ypocritam vel papelardū vocādo sicut faciūt multi. ¶p Manento qm oēs in corruptione sum⁹. i. ad corruptionez tendimus: eo q̄ et clementis otrariis cōpositi sumus: nō subdit.

¶q Ne spernas hoiem in senect. in qua appropinquat mori. ¶r Etenim ex nobis senescunt. i. ex iuuenib⁹ quales sum⁹: ꝓter qđ ipos magis reuereri debem⁹ Et qm ꝓtempt⁹ irōnabilis habet cōiter gaudiū indecēs anteā et ꝓte contentis: subditur. Noli ō mori tuo inimico tuo gaudere: z subditur causa.

¶s Scientes qm oēs morimur q̄a nihil mortе certi⁹? ¶t Et gaudiū. f. inimicoz nr̄oꝝ.

¶v Nolum⁹ venire. nolum⁹ em q̄ gaudeant de nr̄a morte: nec p ꝑs debem⁹ de morte coz gaudere. ¶x Ne despicias. Hic ꝓter retrahit a ꝓtemptu doctrinę dicens. Ne ō despicias narratōnem ꝑsbyteroꝝ sapientiū. i. legē dei scientiū. ¶y Et in puerbijs illoz. i. notabilib⁹ verbis ipoz. ¶3 Couersare. audiendo z retinēdo: z subdit cā. ¶a Ab ipis ei discēs sapiaz z doctrinā intellect⁹. ad seruiendū deo z cētā pnapib⁹ ō subdit. ¶b Et seruire magnatis ꝛc. Et q: nō solū audiēdi sē ꝑsbyteri: sē etiā seues: in qb⁹ ē sapia ex longi tpis experientia ō subdit. ¶c Mō te ptereat narratō seniorū ꝛc. z ꝑs lra. ¶d Mō incendas. Terā pacs turbatiuū est indiscretio: ꝓter qđ retrahit ꝑmo a verbis indiscretis dicens. ¶d Non incendas car. pec. arg. eos. f. qñ sunt obstinati vel in passiōe positi. q: tūc nō meliorarē ⁊ deteriorarē: ⁊ hīc est intelligendum de correctōe fraterna q̄ ordinat ad emēdatiōez correcti: sed nō est de correctōe iudiciaria: q̄ ordinat ad bonum multitudinis: multitudo nō melioratur ꝑ asperā increpatiōez z punitiōez passionati z obstinati qua terr̄etur alij. ¶e Ne incen. fia. ignis pec. illoz. q̄ correctionē tuā nō ferentes puocabūt te ad iram: ideo subditur.

¶f Ne ō faciēs tes ꝓtumelioſi. i. ad iuuicia ꝓui. ¶g Ne sedeat qſi insidiator oꝛi tuo. ve rapiat inde vñ possite ad irā puocare. Scdo retrahit ab indiscretis factis. d. ¶h Noli fenerare. i. ꝑmodare. ¶i Homi fortioꝛi te. sequēti impetū fortitudinis suę: ō subditur

¶k Or si fenerayeris, quasi ꝑditū habe. q: nō poteris ꝑ violentiā recupare. ¶l Mō spondeas. i. ꝓmittas ꝺo vel homini. ¶m Sup virtute tuā. hoc est. n. indiscreta ꝓmissio. ¶n Or si spoponderis quasi restituēs cogita q: teneris facere tuū posse. ¶o Mō iudices ō iudicē. im pugnando eā finiam iustā: hoc est. n. impugnare deū: cuꝰ locū tenet iudex iudicando iuste. ¶p Cum audace. ꝑ q̄s retrahit ab his que pacez turbant z hoc principaliꝰ et temeritate ꝓpria: ō ꝓter retrahit ab his q̄ cā turbāt: et hoc principali⁹ et temeritate aliena. et primo ex pte ira sibilis: scdo rationalis: ibi. Cum fatuis: tercio ꝓpiscibilis ca. sequēti. Circa primū dicit

¶p Cū audace. id est ccruicoso et impetu ire moto. ¶q Mon eas in via vt Et paret lra. ¶r Cum ira. nō fa. riam. nam ex ꝑbis pceder ad vertera

¶s Et cū audace. q̄ sequit impetum ire.

¶t Mō eas in desertum. i. extra soci etatē hoim. ¶v Qm quasi nihil est añ illuz sanguis. id est effusio sanguis innocentis. ¶r Cū fatuis. Hic cōsequenter retrahit ab his q̄ pacē turbant ex defectu rationis in alio dicēs Cū fatuis ne ꝓsilij habeas: et subdit causa. ¶y Non em⁹ pote. dil. nisi q̄ illis placent. f. fatua. Qualis est em⁹ vnusq̄sq; talis finis sibi videt. ij. etbi. nec ꝓ ꝑs ꝓsulent nisi fatua. ¶3 Coꝛā extra. ne fa. ꝓsilij: nescis em q̄d pariet. q. d. forsitā ꝓsilium tuū aduersarijs aperietis ō subdit. ¶a Mō oſis homini coꝛ tuū maifestes: s folū amico vero et ꝓbato. ¶b Ne forte inferat tibi gram falsam. i. amicicia ficta: vt sciat defectum tuum latentem. ¶c Et ꝓuicietur tibi. coꝛā alijs in palam ad maiozem tui ꝓfusionem.

Capitulum. ix.

¶a On zeles. Hic ꝓter retrahit ab his q̄ turbāt pacem ex parte ꝓpiscibilis dicēs. ¶a Mō zeles mulierē sin⁹ tui. i. nō sis nimis suspiciosus ve castitate vxoris ꝓprie. ꝓter hoc eā artans indebite. ¶b Ne ostendat sup te mali. ve. nequā. machinando ad mortem tuam: sicut vxoꝛes tales mulieres a vetulis malis. Et q̄a sicut vxoꝛ ꝓpria non est nimis artan da: ita nec nimis laxanda: ideo subdit. ¶c Mō tes mulieri potestatē aime tue. i. vt dominet tui. ¶d Ne incgrediat in virtute tua. i. vsurpet sibi qđ est. ꝓrium viri. ¶e Et ꝓfundaris. tanq̄ effeminat⁹ et vilis. Consequēter retrahit a mulere alia nō pugata. d. ¶f Ne respici. muli. multiuolā. i. nunc illam: nunc istam concupiscentem. ¶g Ne fo. inci. i. la. illius. per signa lasciuie tibi ostensa. ¶h Cum falta. ne ꝑsi, sis, nam tlis distensio membroꝝ muliebrium luxurie

ꝓuocat appetitū. ¶i Virginē ne cōſpicias.q: nōꝫ intueri:qđ nō licet ꝓcupiſci. ¶k Me tes fornicarijs.i.meretriab⁹. ¶l Viaz tuā i vllo.i.pſenſuz tuū in aliq̄. ¶m Me pdas te. ⁊tuz ad dona nature. ¶n Et bēditatem tuā.⁊tū ad bona fortune:ſicut dr de filio pdigo:Luc.xv.

¶o Moli circūſpicere in vicis citatꝫ ⁊c.nā oculs gyrouagus ē ſpudici cordis nūcius:⁊ occaſio eſt ruine. ¶p Auerte facie a mu liere compta.talis cū apparat⁹ ē ad capiendū boies laqueus:ideo ſubdit

¶q Propter ſpēz mulieris ⁊c.Exemplum de famſone: ⁊ āmon:⁊ ſalomone. ¶r Et ex hoc ꝓcupia quaſi ignis exardeſcat.ſ.ex aſpectibus ⁊ colloquiſ ⁊ nutib⁹ impudicꝫ.

¶s Dis mulier q̄ ē fornicaria.⁊tū⁊ cū⁊ de nobili genere. ¶t Quaſi ſtercus in via ⁊c.oculcabit.ē. qm̄ libidini plurimū ſuponit. Cetera patet vſq; ibi. ¶t Et nō alterceris cū illa i vino.potando cū ea ⁊ fabulādo: prouer.xx. Luxurioſa res eſt vinū. ¶v Et ſanguine tuo.ꝓpter illam effuſo:ſicut frequēter ꝓtingit ꝓ adulterio.

¶x Labaris i pditionē.⁊tū ad corpus ⁊ aiam. ¶y Me derelinquas. Hoc ē ꝓs incidēta lis:ꝓ receptōez.n. mulierū:bō frequēter deſerit amiciciā bonoꝝ ⁊ ꝓuictū iuſtoꝝ. Ideo poſtq̄ vcauit receptōes mulierū vitare:ꝫ cōſequēter bonā ab amicicia ⁊ ꝓuictu bonoꝝ nō diſcedē. Et ꝓmo ponit primū:ſcdo ſcdm:ibi. Viri iuſti. Circa primū dicat. ¶y Me derelinqs amicū antiquū:qz pbat⁹ eſt in amicicia. ¶z Nouꝰ.n.nō erit ſilis illi.ſ.q̄diu manſerit nouꝰ:qz nō eſt adhuc pbat⁹. ¶a Vinū nouū amicus nouꝰ.qz ſicut de vino nouo neſcit qualis finalr erit:⁊ ſic de amico nouo neſcit qualis fidelitas tandē exhibeat. ¶b Veteraſcat.i.in amicicia firmet. ¶c Et cū ſuauitate bibes illud.i.cꝫ amicicia erit tibi ſuauis ⁊ bona. Et qm̄ amicicia frequēter cupiditate pditur:ideo ſubdit. ¶d Nō zeles.i.nō ꝓcupiſcas. ¶e Iliam ⁊ opes peccatoris:qz ducunt ad mortē gehēne:⁊ frequēter ad mortē nature:ꝓpter qđ ſubdit. Nō.n.ſcis ⁊c. Et qz talia ꝓ iniuriā acquirunt:ſubdit. ¶g Nō placeat tibi iniuria iniuſtoꝝ.ipm imitando. ¶h Sciens qm̄ vſq; ad inferos nō placebit impius:tūc.n. tuo ante placebit ſanctis in pena:ſicut diſplicit eis in culpa:pſal.lvij. Letabit⁹ iuſtus cum vidēt vindictam:manꝫ ſuas lauabit in ſanguine peccatoris.applaudens iuſticie diuine. ¶i Longe abeſto ab boie poteſtatem bñte occidēdi.i.a tyrāno crudeli. ¶k Et non ſuſpicaberis timorē mortis.i. te elegando ab eo auferes

[1] Virginem ne ꝓſpicias: ne forte ſcādalizet⁹ i pcepto illius. [k] Me tes fornicarijs i[l]a mā tuā in vllo: [m] ne pdas te [n] ⁊ hēditatē tuā. [o] Moli circūſpicē i vic[ciuitat]: ne ob ervaueris in plateis illius. [p] Auerte faciē tuā a mliere compta: ⁊ ne circumſpicias ſpeciē alienā. Propter ſpeciē mulieris mlti pierūt: ⁊ ex hoc ꝓcupia q̄ſi ignis exardeſcit. [s] Dis mulier q̄ ē fornicaria [t] q̄ſi ſtercus i via ab oīb⁹ ptereuntib⁹ cōculcabitur. Speciez mulieris aliene mlti admirati: reprobi facti ſunt: colloquiuz em̄ illi⁹ q̄ ignis exardeſcat: Cū aliena muliere ne ſedeas oī no: nec accūbas cū ea ſuper cubitū: [v] et nō altercetis cū illa in vino: ne forte vrcliet cor tuū in illam: ⁊ ſanguine tuo [x] labaris in pditionem. [y] Ne derelinqs amicū antiquū: [z] nou⁹ ei ñ erit ſilis illi. [a] Vinū nouū amic⁹ nouus. [b] Veteraſcat: ⁊ cū ſuauitate bibes illud. [c] Non zeles [d] gliaz ⁊ opes peccatoris nō

eā ſcis que futura ſit illius ſubuerſio. [e] Non placeat tibi iniuria iniuſtoꝝ: [f] ſciens qm̄ vſq; ad inferos nō placebit impi⁹ [g] Longe abeſto ab boie poteſtatez habēte occidēdi: [h] et ñ ſuſpicaberis timorē mortis. [i] Et ſi acceſſeris ad illū [m] noli aliq̄d cōmittere: [n] ne forte auferat vitā tuaz tuā. [o] Loionez mortiſcito qm̄ [p] i medio laqueoꝝ ingredieris: [q] ſup vlētū arma ambulabis. [r] Scom vtutez tuaz cauete a primo tuo: [s] et cū ſapientib⁹ et prudētibus tracta. [t] Viri iuſti ſint tibi cōuiue: [v] ⁊ in timore dei ſit tibi [x] gliatio: [y] ⁊ i ſenſu ſit tibi cogitat⁹ dei: [z] et ois enarratio tua in pceptꝫ altiſſimi. [a] Inmāu artificū opa laudabūt [b] ⁊ pnceps pplī i ſapia ſmonis ſui: [c] in ſenſu ⁊ ſenioꝝ verbū. [d] Terribilis ē i ciuitate ſua bō linguoſus: [e] ⁊ temerari⁹ i vbo ſuo odibilis erit. ¶Caplm̄.x.

[a] Vder ſapiēs iudicabit pplm̄ ſuū: [b] ⁊ princip⁹ ſenſati terribilis erit.

a te timorē mortis. ¶l Et ſi acceſſeris ad illum. neceſſitate ꝓpulſus. ¶m Moli aliq̄d ꝓmittere.ſ. mali. ¶n Ne forte auferat vitā tuā ex modica occaſiōe. ¶o Cōmunionē mortis ſcito.ſ.eſſe habitare cū tyranno. ¶p Qm̄ i medio laqueoꝝ ingrediēris.nā tyranni ſemp tendūt laqueos ſubiectis vt habeant occaſiōez rapiēdi bona eorū. ¶q Et ſuper ſcientiā arma ambulabis .i. tyrannoꝝ q̄ ſp ſūt in doloze:nā ꝓpter mala cozque feccūt alijs in oi cibo ⁊ potu timēt intoxicari:in oi loco ſibi inſidiari.ꝓpē qđ neceſſe ē eos cōtinue anxiari:et qz tyranni bñt relatores ad q̄dum innocētes ſubdit.

¶r Scdm vir. tuā caue te a ꝓximo tuo.i.quātum potes caue tibi ab eo q̄ contra te loq̄ poteſt tyranno. ¶s Et cū ſapientib⁹ ⁊ prudētib⁹ era. ctā.ꝓſilia et negocia tua.

¶t Viri iuſti. Hic ꝓnter hortat ad tenendū ꝓuictū iuſtoꝝ dicens. Viri iuſti ſint tibi cōiuue. nam in cōiuio relaxant⁹ homines ad loquēdum:⁊ quoniaz ex abūdātia cordis os loquitur iuſti loquuntur de bonis ⁊ honeſtis:iniuſti vō de pctis. ¶y Et in timore dei.filiali. ¶z Sit tibi gliatō Mā gl'a magna eſt eſſe tei filiū adoptiuū. ¶y Et in ſenſu ſit ti.cogi.dei.i.ſenſus tuū applica ad cogitanduz vō deo. ¶z Et oīs enarra.tua i pce.altiſſimi.i. doctrina tua nō ſit de vanis ⁊ curioſis:ſ de neceſſarijs ad ſalutē ¶a In ma.arti.opa laudabunt. Ꝫ paloge ē:⁊ ē ſenſus q̄ artifices laudantur ex opib⁹ manuū ſuaꝝ:q̄n ſūt artificioſe facta. ¶b Et princeps po.in ſa. ſermōis ſui ſcz laudabit ſicut ſalomō de ſua ſapiēter plata.iij. regum.iij. Date huic infantē vīuū ⁊c. ¶c In ſenſu vō ſenioꝝ verbū.i.vbū breue dictū a ſapiente pl⁹ ꝓmēdabit q̄ narratio magna ab alio dicta. ¶d Terribilis eſt in ciui.ſua bō linguoſus.maz ipe ē ſeditioſus: qđ eſt peſſimū in ciuitate q̄ ciuiū vnitas dz eſſe. ¶e Et temerarius in vbo ſuo odibilis erit.qz ꝓ nihilo dz alios offendere. ¶Capitulum.x.

[a] Vder ſapiēs. Poſtq̄ tractatū eſt de vſu poteſtate in ꝓſidēdo: hic ꝓnter tractat de vſu eius in iudicando. Ad hoc añ requiritur ſapia ⁊ bona vita. Et primo tractatur de ſapia:cū dr. ¶a Iudex ſapiens iudi.populum.de iniurijs ſibi factis:ideo ſubdit. ¶b Et prin.ſcy.terri.erit.hominibus malis.

[e] Scõm iudicẽ populi: sic z mínistri eius. qz student treã voluntatẽ illi?. [d] Rex insipiẽs pdet pplm suũ vtz de roboam. iii. reg. xii. q p fatuũ risum pdidit ppli sui decem ptes. [e] Et ciuitates inhabitabunt p sensum prudentiũ. sicut pz de dauid z salomone. Et qz protestas a deo veri natur: subditur

[f] Jn mãu dei. i. in qꝰ dispositõne. [g] Ptãs terre. scãris z ecclesiastica. [h] Et erecrabilis ois iniqtas gentiũ. s. eclus ydolatrie: nã gentiles erant ydolatre. [i] Et vtilem rectorem in tps suscitabit super illã. qꝰ ipletum ẽ tpe xpi et aploꝝ p quoꝝ pdicatoꝝ gentiles ab idolatria reuocati sũt ad fidẽ: z vm deiuere cultura. [k] Et sup facie scribe. i. sapientis i lege. [l] Jmponet honorez suũ: nã talis inducit hoies ad honorẽ diuinuz [m] Omis iniurie. Idic pñr agitur de potẽtis dignitate. Et pmo ꝯtum ad aiam scdo ꝯtum ad verbum sequẽti ca. ibi. Prudẽs ꝯtinterroges. tercio ꝯtum ad factũ ibi. Fili ne in multis Circa primuz primo retrahit aiam a motu malignitatis: scdo a motu cupiditatis: ibi. Auaro auit. Circa primũ dr. [m] Omis iniurie primi ne memineris. ad vindicandũ: qñ posit es sup eum. [n] Et mbil agas in opibus iniurie. i. nulli facias iniuriaz ꝓpter tui potentiã: z qz hoc pcedit ex supbia subditur [o] Odibilis coã deo z hoibus supbia. vtz de semacherib rege. iiij. reg. xix. z. ij. mach. ix. de antiocho epiphane. Et qñ de supbos z iniuriãtes dicit subditur [p] Regnũ a gente in gentẽ trãsferẽ ꝛc. sicut pz de monarchia assyrioꝝ translata ad babylonios: z a babylonũs in persas z medos: dañ. v. z ab illis in grecos macha. j. et a grecis in romanos Lu. ij. [q] Auaro. Idic pñter retrahit potentis aim a cupiditate. Et qz hõ ex diuitijs supbit: scdo retrahit ipm a supbie vanitate: ibi Jnitiũ supbie. Circa primũ dr. [q] Auaro nibil est sceleſtius. hoc dicit nõ qꝰ auaritia sit pctm ceteris graius ꝑm suũ genus: sed qz diuitie p auaritiã ꝓgregate ꝓstant fomentũ oibus vicijs: sicut radix arboris omiũ eius ramis: ꝓter qđ dicit aplꝰ. j. timo. vj. Radix oim maloꝝ est cupiditas. [r] Quid supbis. ex tuis diuitijs. [s] Terra z cinis. i. qui es cito in cinerẽ redigẽdus. [t] Nibil iniquius. exponat mõ pdicto. [v] Idic ii. z aiaz suã venalẽ habz. p pecunia exponẽs eã dyabolo. [x] Oñ in vita sua. ꝓcit intima sua. i. virtutes p oppositã vicia quoꝝ radix ẽ cupiditas: vt dixi ẽ. Et qz tam potẽtia tpalis qꝫ pecunia paꝛ se appetẽde: eo qꝫ cito transeũt: subdit. [y] Omis potentat breuis vita. Nam potẽtes inordinate viuũt cõtra suas

[c] Scõm iudicẽ pꝛli: sic z ministri eiꝰ: et qlis rector ẽ ciuitatis: tales z inhabitantes ea. [b] Rex insipiẽs pdet pꝛlm suũ: [c] z ciuitates inhabitabũt p sensũ prudẽtiũ [f] Jn manu dei [g] ptãs terre [h] et erecrabilis ois iniqtas gentiũ: et vtilẽ rectorẽ suscitabit in tps sup illã. Jn manu dei ptãs hois: [k] z sup faciẽ scribe ipsum honorẽ suũ. [m] Ois iniurie primi ne memineriz: [n] et nibil agas in opibꝰ iniurie. [o] Odibilis coram deo z hoibus supbia: z erecrabilis ois iniquitas gentiũ. [p] Regnũ a gẽte in gẽtem transferẽ, ꝓ iustitias z iniurias z cõtumelias ac diuersos dolos. [q] Auaro ãt nibil ẽ sceleſti?. [r] Quid supbis terra z cinis: [s] Nibil ẽ iniquꝰ qꝫ amare pecuniam [v] Dic. n. z aiam suã venalẽ habet: [x] quoniã in vita sua ꝓiecit intima sua. [y] Ois potentatus breuis vita: [z] languoꝝ pꝛlrioꝝ grauat medicũ. [a] Breuez lãguorẽ ꝓcidit [b] medicus: [c] sicut z rex hodie est et cras moriẽ. [d] Cuz eñ moꝛiẽt homo: [e] hereditabit serpentes [f] et bestias [g] z vermes. [h] Jnitiũ supbie hois [a] postatare a deo: quoniaz ab eoꝫ recessit illũ receſſit coꝛ eius: [k] qñ initiũ omis pcti ẽ supbia. [l] Qui tenuerit illaz [m] adimplebiẽ maledictiz: [n] z subuertet eũ in finẽ. [o] Propterea exbonoꝛauit dñs [p] cõuentus maloꝝ: et destruxit eos vsqz in finẽ. [q] Sedes ducũ supboꝝ destruxit deus: z sedere fecit mites pro eis [s] Radices gentiũ supbarũ [a] refecit deꝰ: [t] et plantauit humiles ex ipis gẽtib. [v] Terras gẽtium euertit dñs: et

[a] Breuẽ lãguorem. i. recẽtẽ ifirmitatẽ. [b] Precidit medicus. i. cito curat: sic supple pcr catiũ defacili curatur ãteqꝫ imueterescat ꝓ assuetudinẽ: nã ãt postea. [c] Sicut z rex hodie cras. [d] referẽ ad id qꝺ ꝓmittit. Ois potẽtat breuis vita. ad ondendũ qꝺ etiam regia ptãs qꝫ ẽ maxima. j. petri. v. si ue regi qsi pcelleti eo qꝺ cito trãsit: nõ ẽ multũ appetenda Sz qꝺ posset aliqs dicẽ. Idõ pꝰ morte hz ois illes dignitatẽ sicut añ: ꝓter qꝺ ptãs ẽ appetenda sicut credidẽrt alicꝫ gẽtiles: iõ remouet hoc. v. [d] Cuz eñ moꝛiẽtur hõ. abutẽs sua potestate. [e] Hereditabit serpentes. s. demones ꝯtum ad aiaz. [f] Et bestias. i. amicos bestialiter viuẽtes ꝯtum ad substantiã [g] Et vmes. ꝯtũ ad coꝛp. Et ẽ diuisio ꝓpꝛeter facta:

qꝫ cuilibet sufficit portõ sua z de aliis dualꝰ nõ curat. [h] Jnitiũ. Idic pñter retrahit aiaz potẽtis a motu superbie et vanitatis: ondens pmo qꝺ ẽ detestãda: scdo ꝓmit ẽa remedia: ibi. Semẽ boim. Circa primũ dicit. [h] Jnitiũ supbie hois. i. humane nature. [i] Apostatare a deo. i. nolle subdi deo ꝓcepto. Doc. n. pctm incepit ab eua qñ cẽptando dixit ei serpẽs: Cur ꝓcepit vobis deꝰ vt nõ comederetis de oi ligno paradisi. q. d. cũ sitis immocẽtes nõ deberetis tali ꝓcepto restringi: in qꝺ cũ oms fruct arboꝝ tanꝫ inferioꝝ supponi debeãt vie voluntati: z tũc mulier, pupit in quanda elatõez: z sibi displicuit restrictio ꝓcepti: et q displicentia secut ẽ error quo credidit serpẽti vlteꝛi dicenti. Nequaqꝫ moꝛiemini ꝛc. Et sic transgressa fuit ꝓceptum comedendo fructũ vetitũ. Et sic ꝓz q nolle subesse ꝓcepto diuino fuit initiũ transgressionis comede do: tamen illud nolle subesse ꝓcessit elatio mentis: vt dictum est: ideo subditur. [k] Qñ initiũ peccati omis ẽ supbia. iungendo li ois. cum peccati. [l] Qui tenuerit illã. s. supbiam. [m] Adimplebiẽ maledictis. diuinis. s. z humanis. [n] Et subuertet eũ in finẽ. s. supbia q confundit finaliter ipsam habentem.

[o] Propterea exbonoꝛauit dñs. i. ꝓfudit. [p] Conuentus maloꝝ. i. supboꝝ iudo sequit. [q] Sedes du. superb. destꝛ. ꝛc. sicut pz de saule quem ꝓpter supbiam vtecit: z ꝓ ipso dauid manſuetum regnare fecit. [r] Radices gẽ. supbaꝝ. i. diuitias quibus nutriebanꝫ z in qb ꝓfidebãt. [s] Erefecit deꝰ. eis subtrahẽdo. [t] Et plã. du. ex ipis gẽtiꝰ. sicut pz de balthasar supbo: cuiꝰ regnũ z diuitias tedit dario medo: Dañ. v. [v] Terras gentium euertit dñs ꝛc. sicut pz de sodoma z gomorra: Gene. xix.

a Memoriā suā bonor̄ pdidit dñs. inter bonos. b Et reliquit memoriā būllis sensu. i. pax se reputantiū. c Non ē creata boib̄ superbia. ē magis būllitas: eo q̄ fortiori fuit de vili materia. d Neq; iracūdia natōi mulier. i. oib̄ natis de mlieb̄. Nā bō est aial māsuetum natura ꝑpē qō i ea cōtrarie nō sūt feritatis signa vt cornua: dentes: vngues magni: timōi q̄ sunt in alijs aialib̄ ex p̄dictis ꝑz superbiam esse detestandam.

e Semē boim. Hic ponit ponunt̄ ptra superbiā q̄dam remedia. Et primū est timor: dicit q̄ est q̄si quoddam pondꝰ repримēs tumorē ne p superbiaz eleuet. Et sic bonorabilis coram deo reddit q̄ se timentes honorificat: nō subdit. Semē hominū honorabitur dē. Et p oppositū subditur.

f Semen aūt hoc erhonorabit. i. cōfundetur. g Nō ptenet mandata dñi. reinḡns ei timorē. h In medio fra. rec. il. in honore. i. honorabilis est cōra homines dñs cūq; sit.

i Et q̄ timēt dñm erūt in oculis ei⁹. i. honorabiles: placentes q̄ ē mel⁹.

k Gloria diuitū honorator: pauperū timor dei ē. i. tam diuites q̄ pauperes q̄ sunt virtuosi: sunt ꝛp ꝑ dñs honorandi. iiij. etbi. Gloriaē te timore dei: nā ꝑ hoc filij dei sunt adoptiui. Et ad hoc sequit.

l Nō despicere boiez iustū ꝛ pauperē. q̄ est dei fil⁹ adoptiuus. m Et nō magni. vi. pec. diuitē. ꝑ diuitijs suis. Et subdit rō. n Magn⁹ eiuder. inter boies. o Et potēs ē in honore būano. p Et nō est maior illo q̄ timet dñm cōtra deū: imo minor: ꝛ ꝑ dñs min⁹ē honorandus dñs in veritatē. q Seruo sensato. Dic ponit secundū remediū ꝑ superbiā q̄d est būliatio sui. Circa q̄d ꝑcio ꝑ mit būliatōis ꝛc⁹: scdo fructꝰ in ꝑncipio sequētis. c. Circa primū dr. q Seruo sensato liberi seruēt. q̄n ꝑ superbiam insolescūt: ꝛ sic aliq̄n hereditatē paternā seruis sensatis vendūt. Et hoc exemplū ē humiliatōis inducti⁹.

r Et vir prudēs ꝛ disciplinat⁹. i. būlis. s Nō murmurabit cor repт. Sicut dauid correpт⁹ a nathan ñ murmurauit: ꝑ statim petiū suū humiliter recognouit dicens Peccaui dño. ij. Reg. iij. t Et insciꝰ. q̄ correptiōem nō suscipit. v Nō honorabit. ē magis ꝓfundetur. Et ex istis exemplis ꝛ dubit. r Noli extol. te in fa. opere tuo: q̄ quicq̄d ibi est boni totū est a deo. y Et noli cunctari. i. pigrū esse. z In tpe angustie. tūc em magis instandū ē operatōi bone. a Melior ē q̄ opaт. etiā opere rusticano. b Et abundat in omnib̄. i. victu ꝛ vestitu sufficienti statui suo. c Qui gloriatur. de genere

ꝑdidit eas vsq; ad fundamentum. Fefecit dñs eas ipis et dissipdidit eos: ꝛ cessare fecit memoriā eoꝝ a terra. Addē riam superbiæ ꝑdidit dñs. d ꝛ reliquit mēoriaz humiliuz sensu. e Nō est creata boib̄ superbia: f neq; iracūdia natoni mulier. g Semen boim honorabit̄ h qō timet deuz i semen aūt hoc erhonorabit̄ k qō ꝑterit mādata dñi. l In medio fratrū rectoꝝ illoꝝ in honore: m q̄ timent dñm erunt in oculis illius. n Stia diuitū honoratoꝝ. o pauperꝝ timor dei ē. p Nō despicere boiez iustū ꝛ pauperem: q ꝛ nō magnificare virū pctōrez diuitē. r Magn⁹ est iudex ꝛ potēs est i honore: s et nō est maior illo q̄ timet deū. t Seruo sensato liberi seruiēt: u ꝛ vir prudens ꝛ disciplinat⁹ x nō murmurabit cor repт ꝛ insci⁹ non honorabit̄. y Noli extollere te in faciēdo opē tuo: z ꝛ noli cunctari in tpe angustie. a Melior est q̄ opaт ꝛ abundat in oib̄ q̄ gl̄iatur ꝛ eget pane. c Fili in māsuetudine seruа aiam tuā: d et da illi honorē ꝛm meritū suū. e Peccanteꝫ in aiaz suaz ꝛ q̄s iustificabit: f Et q̄s honorificabit erhonorātē aiam suā. g Paup gl̄iaт ꝑ disciplinā ꝛ timorē suuz: h ꝛ bō q̄ glorificaт ꝓpter sbam suaz. i Qui aūt gl̄iaт in pauptate: k q̄nto magis in sba: l Et q̄ gloriaт in sba m pauptatez vereatur.

(La. ij.

n Sapia humiliabit̄ eam et tabit caput illius: et i medio magnatoꝝ cōsedere illū faciet. o Non laudes viruz in spē sua: neq; spernas hoiem i vīsu suo. p Brevis i volatilib̄ est apis: ꝛ initius dulcoris habet fructꝰ illius. q In vestitu ne glorier⁹ vnq̄ r neq; die honoris tui extollaris. s Quoniaz mirabilia opera altissimi et soli⁹: ꝛ gloriosa et absc̄sa ꝛ inuisa opera illius. t Multi tyrāni sederunt in throno: u et insuspicabil' portauit diadema

b Peccantez in aiam suaz. ꝑponendo ei carnem. c i Quis iustificabit. q. d. nullus: q̄ facit de anc̄la dñam: ꝛ ecōuerso q̄d ē iniustissimum.

d Et q̄s honorificabit ꝛc. q. d. talis non ē a deo honorand⁹: nec ab hominibus.

e Paup gloriatur ꝑ disciplinam ꝛ timorem suū. i. būllis qui paup est ꝑ sū: eo q̄ est disciplinatus in moribꝰ et timens deū: glorificand⁹ ē a deo ꝛ ab hoīnib⁹.

f Et ē bō qui gloriaт ꝓpter sbstantiā suā. i. ꝑpter diuitias et nō ꝓpter virtutem: et b bonus ē falsus: q̄ sicut dr. iiij. etbi. Solus bon⁹ est vere honorandus.

g Qui aūt gl̄iatur in pauptate. i. q̄ vane gl̄iatur paup cr̄s: argumentū ē. q̄ plus vane gloriaret si abundaret. h Et q̄ gl̄iaт in sba ſupbiens ꝛc diuitijs. i Pauptatē vereaт. q. fręḡnter paupies in diuitias et ecōuerso transmutaт: Luce. j. Esurientes implevit bonis ꝛc.

(Capitulum. xj.

a Sapia būliati. Postq̄ indurit ad būliatōnis actū: hic ꝑponit ondit būliatōis fructū dicens.

a Sapia būliati exaltabit caput illius. sicut ꝑz de daniele. q posit⁹ i captiuitate ꝓpē sapiam suā fuit exaltat⁹: nō solū inē ꝓlates: ſ etiā inē ꝓncipes ē b mūdi potētes: Dan. vj. Et sil⁹ ioseph i egypto: Gen. xlj.

b Nō laudes virū i spē sua ꝛc. i. nō iudices de valore bois fm exteriorē apparētiā coꝝpisinā fręḡnter ille q̄ē mioris apparētie: ē melioris cr̄itie. Et inducit ad hoc crēplū cū dr. c Vecuis ivolatilib̄ apis. Ibi. n. corpus valde quū: ꝛ tñ facit melioꝛē fructū: q̄z milu⁹ bñs coꝝp⁹ magnū. Et si nō ē gliandū de statura coꝝpis: multo min⁹ de vestis: q̄ est q̄d extrinsecū: ioē subdit. In vestitu. Et subdit.

d Nec i die honoꝛ tui. i. illuminationis tuc temporalis.

e Extollans. ꝑ superbiam. f Qm̄ mirabilia o ga altissimi. ſ. ꝓbos subito deiciendo et humiles exaltando: Luc. j. Deposuit potētes de se. ꝛ exal. humiles. iō subditur. g Multi tyrāni se. i throno. q̄ ꝑ ea se deiecerit ꝓ ſuā ſupbiā. h Et insuspicabil' portauit diadema

tyrāni deiecti: sicut p3 bester. vſ. 7. vij. de aman suspenſo: 7 mardocheo bonozē illi⁹ adepto: de q̄ tñ scō null⁹ añ suſpicabaf: vñ 7 adhuc subdit. (h Multi potētes 7c. qđ p3 in plīb⁹ exēplis veteris ac noui testa. 7 in historijs antiq⁹. (i Diuinant iudicez q̄tū ad aiam. Ď ꝓñr ordinat ipſum q̄tū ad verbum dicens:

(i Pauſq̄ interroges. veritatē diligenē inq̄rendo. (k Be vitupes quēq̄ ipſe contēnendo.

(l Et cū interrogaueris. i. veritatē diligēter inquiſieris.

(m Cornpe iuſte ꝫ veritatem nulli parcendo

(n Pauſq̄ audias. complete loquentē.

(o (p Be rādeas verbū. q. nō rēderes ad ei⁹ intentionē cui⁹ intellectui ex fine locutōis rependeret. (p Et inme. ſ. monū ne adūcias loq̄. in terrūpendo verbum loquentis cadē rōe alia littera Et i medio ſemoz̄ ne adūcias loq̄. vbi magis tacere debet minozes.

q (r De ea re q̄ te non molestat ne certaueris. nā Ď ē fatuū et inutile.

(s Et in iudicio peccatū. q̄ puerum iudicaū.

(t Be ꝑſistas. eoz̄ ſniaz approbādo vl' ei ꝑsentiendo.

(v Fili ne in multis. Poſtq̄ ordinauit iudicē q̄tū ad aiam 7 verbū. hic ꝓñr ordinat q̄tū ad actū: et diuidit i duas ptes: q. primo ipm retrahit ab his q̄ bonū actū impediūt: ſcdo inducit ea q̄ p bono actu expediūt: ibi. Sta in teſtamento. Primū vo qđ impedit bonū actū iudicis eſt ꝑfusio negocioz̄. ſ. qñ multa inchoant añ q̄ aliq̄ eoz̄ timinet: qz ſic vnū p aliud impedit: iō dicit.

(v Fili ne i mul. ſil' 7 ꝑfuse. Sint act⁹ tui: ſubdit

(x Et ſi diues. fm q̄ ipedit actū bonū iudicis: e cupiditas muner̄ q̄ excecat et ſapientes: 7 ſubuertit: vba iuſtoz̄: ceo. xxiij. a q̄ retrahit duplr. Primo ꝓpt dilatiōz̄ actſtitiōis: ſcdo ꝓpt defraudatiōz̄ fruitionis: ibi. Et q̄ locupletaſ. Circa primū dr. (y Et ſi di. ſu. i. diuitiaz cupidus imoderate: ſicut accipit Math. xix. facili⁹ camelū p funē amē trāſire: q̄ diuitē bñem itrare in regnū celoz̄ iō ſubdit. Mō eris imunis a pctō. 7 ſubdit rō.

(y Si. n. ſe. fue. diuitias. imoderate querendo.

(z Mō apprehē. i. nō aſſeqūris intētū. Ď hīc ſufficientia ꝓpt quā diuitie q̄rūt: q. p eas nō ſatiatur cupido: ſed magis acquirit indigentia. Mā q̄to plus ſic acq̄rit ad habendū: tāto plus hīc ſitit.

(a Et nō effugies. ſ. indigentia.

(b Si ꝑcucurreris. accipiēdo diuitias a parentibus tuis. Mā ſi fueris cupidus nō eris ꝑtēt⁹ ſed ad hīdū maiora anhius vt dictū eſt: et ſi fueris p vigus: ato conſumes et indigens fies et ō cupido ſubdit exēplū.

(c Est bō laborans. mēte et corpe.

(d Et feſtinās. ad diuitias.

(e Impi⁹. erga veū 7 primū.

(f Et tanto magis nō abūdabit. i. indigetnā auaro veſt tā qđ hꝫ q̄ qđ nō hꝫ: vt dicit hiero. in epla ad paulinū: 7 p oppoſitū dr vt non cupidoz̄ ſubdit.

(g Et vomo maradus. i. debilis virib⁹

(h Egens recuperatione. i. virtutis corpozee.

(i Plus deficiens virtute. ſ. corpali q̄ aliꝫ cōiter.

(k Et abundans pauptate: q. illud modicū qđ hꝫ ſufficit ſibi: ſm illud apli. ij. corinth. vj. Quaſi nihil hītes 7 oia poſſidentes.

(l Et ocu. dei reſpexit. in bono. ſpūali ꝓpter ſuā patientiā et aliq̄n cē in bono tpali: ꝓpt qđ ſubdit

(m Et ere. illū ab humilitate ipſi⁹. i. a ſtatu ſimo ipm tpaliē exaltauit.

(n Et mirati ſunt i illo multi: eo q̄ ſit exaltat⁹ abiꝫ ſolicitudine ſui.

(o Et bonozaue. veū. Ď bono ſibi collato. Exēplū hīr in Job qui poſt maximam pauptatez a deo fuit mirabiliter exaltatus: Job vlti. Et ſubdit ꝑdicto⁹ rō cū dr.

(p Bona 7 mala. i. ꝑſpa et aduerſa

(q Vita et mors.

ſcz corpalis.

(s Pauptas et bonieſtas. i. ſufficientia bonoz̄.

(s A deo. diſpenſant boib⁹: 7 bis oibus iuſti bñ vtūt: ꝓpter qđ ſubdit.

(t Datio dei ꝑma. iuſtis ad meritū.

(v Et ꝑfect⁹ illū. i. cumulatio meritoz̄.

(x Successus ba. in eternū. nā eis ſuccedet ꝑmiū gloriū.

(y Est q̄ locupletaſ. Hic ꝓñr retrahit a cupiditate diuitiarū ꝓpter defraudationē fruitionis: q̄ fruitio freq̄enter ſubtrahit ꝑ celerē mortē diuitiarū copiā bñtis: iō dicit.

(y Est q̄ locupletaſ pce agēdo. i. parum aut nihil aliis tribuēdo.

(z Et hec eſt ꝑs mer. illi⁹. ſ. q̄ bona cōgregata comedat et bibat ſol⁹.

(a Et nescit q̄ tp⁹. ſ. vite ſue

(b Pretereat. et ſic nō poterit vti: ſicut Luce. xij. dr ō illo q̄ dicebat ſibi pi. Dia mea bēs multa bona repoſita in multos anos: dēlce: comedebibe: epulare. et ſeqtur. Dixit aūt ei. Stulte hac nocte aiam tuā reqrēt a te: q̄ ãt ꝓgregaſti cui⁹ erūt:

(c Sta in teſtamēto. Hic ꝓñr inducit ad ea que expediūt ꝓ bono iudicis actu. Et ꝑmo facit ꝓpoſitū: ſcdo ondit aſſequendi modū: ibi. Confide. circa primū dr.

(c Sta immobiliſr. (d In teſta. tuo. i. mādato dei: qđ ibi ſtatutū eſt ſeruandū. Exo. xx.

(e Et in colloquē. fm illud ſubditos iudicādo

(f Et in ope mā. tuoz̄. i. mādatoz̄ dei tibi impoſitoz̄.

(g Veterasce. i. ꝑsecura. vſq̄ in finē. Matth. x. Qui aūt ꝑſeuerauerit vſq̄ in finē hic ſaluꝰ erit.

(h Me mā. in opi. peccatoz̄. eis ꝑsentiendo: et ſi et būa fragilitate ꝑsenſeris: cito penitceas reſiliendo.

(i Cōſide aūt. Hic ꝓñr ondit aſſequendi modū. ſ. p diuinū adiutoriū: et primo inducit ad dei ꝑsidētiā. ſcdo ſubtrahit ꝑsidentiam falſam ibi. Ne dicas. Circa primū: dī

¶z Cõfide in deo. & opti nẽdo p ipm actũ meritoriũ i pñti z pmiũ in futuro. ¶k Et ma.in lo.tuo.f.p amorez in deo:q̃ est lor aie ꝯactiu⁹. Aug⁹. Inq̃etũ ẽ cor meũ dñe donec reqescat in te. ¶l Facile ẽ.n.in oculꝺei subito bonestare paupem.trãsferẽdo ipm ad gliam:iõ subdit.

¶m Benedictꝺ deꝰ que est p gliam.

¶n In mercedez iusti festinat. vt ip sum ad gliam trãsferat. ¶n Et in honore tc. repetitio est eiusdẽ sentẽtie ad maiorẽ assertionẽ. ¶o Me dicas⁹ q̃d ẽ mihi op⁹.⁹q̃ que erũt mihi ex b̃ bõa:⁹ Ne dicas Sufficiẽs sũ:⁹q̃d ex b̃ ⁹pessimabor:⁹ In die bono rũ:ᶠne imemoꝛ sis maloꝛuꝫ ⁹z i die maloꝝ ne immemõ sis bonoꝝ:ᵍqm̃ facile est coram deo in die obitus retribuere vnicuiq; ꝛm vias suas. ʰMalicia hore obliuionẽ facit luxurie magna:⁹et in fine hois ꝯnudatõ operũ illꝝ.ᶠAñ mortem ne laudes hoiem quẽq; qm̃ in filiis suis⁹agnoscit vir.ᶠNon oẽm hoiem iducas i domuz tuã:ᵏmulte em̃ sunt insidie ꝺolosi.ᵐSicut em̃ eructuant ꝓcordia fetentiꝰ:ⁿet sicut perdix inducitur in caueaz:°et vt capꝛea in laqueum:ᵖsic et coꝛ superboꝝ:ᵍet sicut prospector videns casum proximi sui.ᶠBona.n. in mala cõuertẽs⁶ insidiat ᵗet in electis⁹ imponet maculam.ᶠScintilla enĩ vna augetur ignis:⁷ab vno ꝺoloso augetur sãguis: hõ vero peccatoꝛ sanguini insidiatur.ᵏAttende ergo tibi a pestifero:⁷fabricat em̃ mala:ne forte inducat super te subl̃sanationẽ imp petuum.ᶻAdmitte ad te alienigenã ⁹et subuertet te in turbine et abalienabit te a vijs proprijs.

¶Capitulum.xij.

ᵃJ bñfeceris⁹ scito cui feceris:⁶et erit gr̃a i bonis tuis mꝛta.ᶜBñ fac iusto⁶z iuenies retributionẽ magnã:etsi ñ ab ipso certe a dño.ᶠNon est enim ei bene: qui assiduus est in malis:⁶et elemosynas nonvanti:ᵇquoniã et altissim⁹ odio habet peccatoꝛes:ᵍet misertus est penitentibus.

¶t Et in electis.i.pbis viris. ¶y Imponet maculas detrabẽdo. Et q̃ls in pñᵉ.sit paruũ:ñ frequenter ꝓcedit ad magnũ malus:subdit. Z scintilla.n.vna tc ꝓpter qꝺ subdit ¶x Attẽdet ibi apr .i.ab hoie ꝺoloso ¶y Fabricat.n.mala.i.q̃nt tota diligẽtia subuertere primũ:z qm̃ boies aliene gentis:et frequenter sũt talis ꝺitionis.sequit. ¶z Admitte ad te alienigenã.q. ꝺ.volebis si cum admittas ad secreta tua:iõ subdit. ¶z Et subuertet te in turbine.concitando iurgia et tumultum contra te.

¶Caplm.xij.

Z bñfeceris. Sup⁹ auctoꝛ infoꝛmauit potẽtez de regimie subditoꝝ.h ꝑter eũ infoꝛmat de distributõe bonoꝝ suoꝝ dicẽs. ¶a Si bñfeceris.tua largiendo. ¶b Scito cui fe.f.q̃ sit dignus in recipiẽdo. ¶c Et erit gr̃a in bo. tu.multa.q̃ talis largitio in cẽtuplũ retribuit a deo:matth.xix. Et q̃s sit dign⁹ recipe ondit dicens. ¶d Bñfac iu.indigenti. ¶e Et imue.reteri.ma.sicut dñs est⁹ op⁹ositꝰ de nõ tribuẽte bonis indigentib⁹. ¶f Nõ ẽ.n.ei bñ q̃ al.ei i mal.f.opib⁹.dic.n.pbs.viij.ethi.q̃ mal⁹ amicitia nõ ꝺz ad se nec ad alteruz:pp qꝺ ibiꝺ excludit. Z̃git fi lic misce ẽ malũ cẽ fugiendũ ẽ malicia itẽle ¶g Et elenõ dãi.potẽti tñ dare. ¶h Qm̃ z altissim⁹ odio habet peccatoꝛes.in tantum hmoi: non tñ in tantum sunt eius creature. ¶i Et misertus est penitẽ.z qm̃ debemus

ptertu loq̃tur ꝺ diuersis:sicut pꝺ.lxxvij. Cũ occideret eos:grebãt.n.tc.Qꝺ.n.ꝺr. Cũ occideꝛet eos. intelligit de peccatoꝛibꝰ obstinatꝰ z ꝓpter hoc incẽfectis:z q̃ subdit. Querebãt eũ ⁹ penitenꝺ⁹ critis punitiõe aliorꝝ:sic in ꝓposito. ¶m Sicut.n.eructuãt pcor.ferentiũ.intelligit de volosis: q̃ ex ꝓceptis interiori.pferũt verba voloſa:sicut boies habẽtes iteriora coꝛrupta eructuãt p osferẽdũ odorem: qꝺ aũt subdit. ¶n Et sicut pdix indu.i caueã.i.in rbte in quo capitur. ¶o Et vt capꝛa intelligit de simpliab⁹ receptis p voloſitatez p. dictoꝝ: z quod subdit.

¶p Sicꝛ coꝛ superboꝝ.refert ad voloſos: q̃ vicitur bic supbi:qz quos ptãte supꝛeditare nõ pñt querit ꝺolositate subiicere: de ꝙbus adbuc ſſ dic. ¶q Et sicut ꝓsꝑe.vi.casum pꝛi.sui.i.q̃ attente vigilat: ad vitãdũ casũ primi sui: vt iñ de gaudeat.

¶r Bona.n.ꝓ pri.sui in ma.cõuertens. dic ex facta ifrẽtõe mala. ¶s Insidiatur: qualiẽ posit nocẽ.primo.

¶t Et in electis.i.pbis viris. ¶y Imponet maculas detrabẽdo. Et q̃ls in pñᵉ.sit paruũ:ñ frequenter ꝓcedit ad magnũ malus:subdit. Z scintilla.n.vna tc ꝓpter qꝺ subdit ¶x Attẽdet ibi apr .i.ab hoie ꝺoloso ¶y Fabricat.n.mala.i.q̃nt tota diligẽtia subuertere primũ:z qm̃ boies aliene gentis:et frequent sũt talis ꝺitionis.sequit. ¶z Admitte ad te alienigenã.q. ꝺ.volebis si cum admittas ad secreta tua:iõ subdit. ¶z Et subuertet te in turbine.concitando iurgia et tumultum contra te.

¶Caplm.xij.

Z bñfeceris. Sup⁹ auctoꝛ infoꝛmauit potẽtez de regimie subditoꝝ.h ꝑter eũ infoꝛmat de distributõe bonoꝝ suoꝝ dicẽs. ¶a Si bñfeceris.tua largiendo. ¶b Scito cui fe.f.q̃ sit dignus in recipiẽdo. ¶c Et erit gr̃a in bo. tu.multa.q̃ talis largitio in cẽtuplũ retribuit a deo:matth.xix. Et q̃s sit dign⁹ recipe ondit dicens. ¶d Bñfac iu.indigenti. ¶e Et imue.reteri.ma.sicut dñs est⁹ op⁹ositꝰ de nõ tribuẽte bonis indigentib⁹. ¶f Nõ ẽ.n.ei bñ q̃ al.ei i mal.f.opib⁹.dic.n.pbs.viij.ethi.q̃ mal⁹ amicitia nõ ꝺz ad se nec ad alteruz:pp qꝺ ibiꝺ excludit. Z̃git fi lic misce ẽ malũ cẽ fugiendũ ẽ malicia itẽle ¶g Et elenõ dãi.potẽti tñ dare. ¶h Qm̃ z altissim⁹ odio habet peccatoꝛes.in tantum hmoi: non tñ in tantum sunt eius creature. ¶i Et misertus est penitẽ.z qm̃ debemus

ri ostrmari subdit. ¶k Da misericordi.i. miser cordi bñti: q̃ ex sua miseria fcit alijs ꝓpati. l ¶Et ne fusci. pctōrē.i. obstinatū: q̃ ex bonis tuis foueret in peccat. ¶m Et impijs 7 pec. red. vindictā. s. ōs q̃ ꝓmittitur Altissim⁹ odio hz pctores n ¶Custodiēs eos in die vindicte. i. reseruans eos ad pnā gehenne. cetera patēt ex dictis. ¶o Mei ipis potētior te sit. ex hoc ptz q̃ loquit de peccatoribus obstinatis. Silr ex hoc q̃ subdit.

p ¶Mā duplicia mala inuenies. s. preterita q̃ fecit: 7 futura q̃ faciet sustētat bonis tuis. cetera patent.

q ¶Non agnoscetur. In superioribus ondit auctor qualiter in exercitio virtutū bō se dēat bñe ad supiores 7 inferiores. hic ꝓñr ondit q̃liter se dēat bñe erga pares: int q̃s aliq̃ se mali et ali qui boni. Prio igit ondit qualiē se bēat ad malos: scdo ad bonos: circa medium sequētis. c. ibi. In oi vita tua. Prima in duas: nā primo inducit ad vitandū societatē falsoꝝ: scdo cupiens ꝓficere 7 supbos in principio sequentis. c. ¶Circa primū dicit.

q ¶Non agnoscet in bonis. i. ꝓsperis.

r ¶Amic⁹. s. verus: q̃ tūc oēs se ondūt amicos: vñ poeta. Si fueris felix multos numerabis amicos. ¶Ꝑa si fuerit nubila sol⁹ eris. s ¶Et nō abscōdet i malis. i. in aduersis. ¶t Inimic⁹. q̃ stati currit ad nocendū: sicut canis ad mordendū cane ꝓcussum. v ¶In bo. vi. ini. il. supple tristāt faltē cordē: etsi nō facie. r In tri. 7 mali. illi⁹. i. in aduersitate eius.

y ¶Amicus ver⁹. ¶z Agnit⁹ est. nā sibi cōpatitur: 7 adhereret alijs ipm deserenti⁹. a ¶Mō cre. ini. tuo i et ernū. i. nūq̃ credas ei quē phasti inimicū. ¶b Sic em era. eru. neq̃. illi⁹. i. rubiginē odij ꝓseruat interius: hz ꝓtū ondat exterī⁹ iō subdit. c ¶Et si humiliatus vadat curu⁹. tibi magnā reuerētia faciēdo ¶d Ibi ce aim tuū. nullo mō ei credēdo. e ¶Mō statu. il. pones te. tē. faciēdo ipm tibi familiarē. ¶f Me cōuer. stet in lo. tuo. te supplātādo. g ¶Et in nouiſ. cog. verba mea. fuisse vera: ſ nimis tarde: ꝓter q̃ sequit.

b Quis medebit. incan. a serpe. pcul. q. d. pauci aut nulli: q̃ sic erat edoct⁹: q̃ vebuit cauere sibi. q. d. et tu edoct⁹ es q̃ me: ꝓt q̃ cauē vetus. t ¶Et oib⁹ q̃ appro. vl appropinquāt. lr. ferocib⁹. accidit q̃ ledūt ab eis 7 silr q̃ ꝑbit familiaritatē cū tvib⁹ malis: q̃ sicut ꝑbs dicit. ſ. poli. Nō malus a lege 7 iustitia deflectit⁹ e pessimis aialiū: iō subdit. ¶k Sic 7 q̃ co. cū vi. iniq̃ tē. ps. xvii. Cū puerso puerteris. l ¶Una hō. te. pma. ſ. durāte ꝓsperitate. ¶m Si aūt declinaueris. a ꝓsperitate. n ¶Mō supozta. i. nō te adiuuabit

o In labijs suis q̃n credit passū releuari. p ¶Indulcat ini. vbi⁹ dulcibus fallendo.

q In ocu. suis lachrymāt inimicus cōpassionē fingendo r ¶Et si inuenient tēpus nocendi.

s ¶Nō satiabitur sanguine. sicut ptz de iumacle: q̃ occidit venientes i mashabat: biere. xij.

t ¶Et si incur. tibi mala. in quib⁹ vol sit tibi nocere.

v Inuenies eum illic priozē. i. priozē q̃ nulla pestis gratior ad nocendum q̃ familiaris inimicus. r ¶Et quasi adiuuās suffodiet. et plan. tuas. ſ. fingens te adiuuare machiabit ad maiorem casum tuū.

y Caput suū mouebit. post casū te deridendo.

z ¶Et plaudz manu. manifeste gaudendo a Et mūta susurrans. i. pla mala de te dicens. b ¶Commutabit vultū suū. ab amicitia ꝓius ficta ad inimicitiā manifestam.

¶Caplm. xiij.

Qui tetigerit picē: inq̃nabit ab ea: b 7 q̃ cōcauerit superbo: induet superbiam. c Pondus sup se tollit qui honestiorē se cōmunicat. Et ditiorē te ne soc⁹ fueris c Quid cōmunicabit caccab⁹ ad ollā? e Quādo ei se collisserint ꝓfringet. f Diues iniuste egit 7 fremebit: g paup ātē lesus tacebit. h Si largitus fuerī: assumet te: m 7 si nō bñeris: n dereliq̃t te

Qui tetigerit. hic ꝓñr docet vitare societatē superbor 7 cupidor: et diuidit in duas ptes. nā primo facit ꝓpositū: scdo recurrere docet ad diuinū subsidiū: ibi. Humiliare deo. Circa primū dicit.

a ¶Qui tetigerit picē inq̃nabit ab ea. eo q̃ est magne adherentie.

b Et q̃ cōmunicauerit supbo induet supbiā. nā boies se ꝓmi ad appetitū indebitū ꝓpter excellentiā in quo cōsistit supbia: ꝓpter q̃ de facili adheret homini.

c ¶Pondus sup se collit q̃ honestiorē. i. potentiorē.

d Se communicat. q̃: semp vult bñe mecū ꝓ ser. alius nō pōt bene resistere. iō subditur.

e ¶Quid communicabit cacabus. creus.

f Ad ollam. terream.

g Nō em se colliserint ꝓfringet. ſ. olla q̃ ē fragilis. Cōsequent applicat ad ꝓpositū dicēs. h Diues iniuste egit. 7 fremebit. quasi paratus adhuc facere peius.

i Paup ātē lesus tacebit. nā si querelā moueat pcul batebit. k Si largitus ei fueris. ſ. munera diuiti.

l ¶Assumet te. i. bono zabit te iuxte se ponēdo. m Et si nō bñeris. vñ sibi facias exemia. n ¶Dereliq̃uet te. nō

wcādo. ¶ o Si hēs ꝓximū tecū. wcando te ad mēlā suā. p ¶ Et cētera. te. i. vepaupabit te ꝑ exēnia sibi facta.
q ¶ Et ipe nō wlebit sup te ve tua pauptate. ¶ r Si ne ceſſarius illi fueris. in aliq̄ negocio vl ope. r ¶ Supplā tabit te. i. recipiet te. ¶ s Et subridēs. i. blādies.
t ¶ Spem va. tē. pmittens tibi facē bona. ¶ v Et dicet: q̄d op⁹ ē tibi. q. d. de neceſſarijs pvoidebo tibi.
x ¶ Et ꝓfundet te in cibis suis. vocāvo te ad mensā suam ꝑ exēnia batē dis. ¶ y Donec te exinaniat. i. ad paupertatē reducat 3 ¶ Bis⁊ ter. i. ꝯq̄nies: q̄ quiq̄ modis cuacuāt paupes a diuitib⁹ cupidis. Vno mō bōa paupꝫ violēter auferēdo: ſcōo mercedē debitā retinendo. tercio per verba duplicia decipiendo. q̄rto male eis pōderādo vl mēſurādo: et ꝫ pliat: vno modo ſ pauper⁹ abſtēcia: q̄ ꝓfidit de diuitib⁹: alio mō in coꝫpōtia: q̄ nō audēt ꝓdicere. ¶ a Et in nouiſſimo veridebit te. abſq̄ cōpaſſiōe. b ¶ Poſtea videns te. de tuis tenuitatū.
c ¶ Dereliquet te. q̄ nō pōt vlterius de tuo q̄cq̄ habere
d ¶ Et caput suuꝫ mouebit ad te. notādo te de fatuitate. ¶ e Et būliare deo. ¶ Hic ꝓñr hortat recurrē ad diuinū auxiliū: qđ ē ſine fallacia ⁊ receptiōe dicēs. Humiliare deo. de te nihil ꝓſumendo. f ¶ Et exp⁹. ma. ei⁹. i. bñficētiā ſue miēq̄ pat⁹ē humiles adiuuare. g ¶ Attēde. diligenē. b ¶ Me ſeducā⁹. ꝑ ſba ad recipiēdū cōpoſita ¶ i Jn ſtulticia būlieris. i. ad ſtulticiā tēptaris ꝙ errorē. k ¶ Moli eē būli. i. puſillānis. ¶ l Jn ſapia. a deo tibi data. m ¶ Me humi. i. puſillanimis facē⁹. n ¶ Jn ſtulti. ſeducaris. vi tatē relinq̄ns ꝑ falſitate verbis cōpoſitis colorata. Et q̄ nia bō cōſidēs nō vrt aduersio: pōt ſecurius agere cū aī: iō ꝓñr oñdit q̄liē ſe bñe poſſit cū diuite ⁊ potētioꝫ. i. nō ſe igerēdo: neceſſimis elōgādo: loquēdo reuerenē: ⁊ caute ſe bñdo: ⁊ hoc eſt qđ dr. ¶ o Aduocat⁹ a ꝓ. vi. i. aliqualiē excuſa te. p ¶ Ex hoc. n. ma. te aduocabit ſi ꝓ te wcauit bona intētione. q ¶ Me impro. ſis ingerēdo te nimis. r ¶ Me impingaris. i. repellaris vre cumde.
s ¶ Et ne lon. ſis ab eo. i. a diuite nimis te elongando.
t ¶ Me eas in obliuionē. i. ſi dñs vrderit ſibi gram largiē di nō bēat te te memoriā. ¶ v Me retineas ex eō loq̄ cū illo. i. vt velis cū eo loq̄ de pari. ſ magꝫ cū reuerētia lo qre. ¶ r Me cre. mul. ver. il. i. ſi multa tibi ꝓmittat.
y ¶ Et multa eſſi loquela tētabit te. i. vt accipiat experimentū te tua ſimplicitate. ¶ 3 Et ſubridēs. quaſi tibi applaudēs ⁊ oia cōdonans. ¶ a Jntrogabit te ꝺ abſcō ditis tuis. i. ſi aliq̄d de ſuo acceppiſti in abſcondito.
b Jmmitis. i. cruꝺl. c ¶ Jim⁹ illi⁹ ꝑſer. vba tua. ad

°Si hēs conuiuet tecū: ᵖet euacuabit te: ᵍet ipe nō dolebit sup te. ʳSi neceſſariꝰ illi fueriſ: ˢſuplātabit te: ᵗ⁊ ſubridēs ᵘſpem dabit narrās tibi oia bōa: ˣ⁊ dicꝫ: q̄d opʸ ē tibi: ᶻ⁊ cōfūdet te in cibus suis ᵛdonec te exinaniat ᵇbis⁊ ter: ᵃ⁊ i nouiſſimo vrtrebit te. ᵇPoſtea vidēs ᶜderelinquet te: ᵈet caput suuꝫ mouebit ad te. ᵉHūliare deo ᶠ⁊ expecta manꝰ eⁱ. ᵍAt tende ʰne seductʲ⁊ iſtulticia hūlieris. ᴷMoli eē hūlˡ in ſapia tua: ᵐne hūliatⁿ in ſtulticiā ſeducaris. ᵒAduocatᵖ a potētioꝫ diſcede. ᵖEx hoc. n. magis te aduocabit ᵠNe ꝓbꝛo sis: ʳne ipingarꝫ ˢ⁊ ne lōge ſis ab eo: ᵗne eas in obliuiōem. ᵘNe retinēas ex equo loq̄ cū illo: ˣnec credas multꝫ verb illiꝰ⁊ Ex multa. n. loq̄la tētabit te: ᶻ⁊ ſubridēs: ᵃinᶜrogabit te ꝺ abſcōditꝫ tuis: ᵇimmitꝫ amicapiendū te. ¶ d Et nō ꝑcet ꝺ ma. i. pena tibi imīrē va. c ¶ Et de vti. i. incarcerando te: ꝓter qđ ſequēt
f ¶ Caue tibi. de incauta locutione.
g ¶ Et attē. di. audi. tuo. i. audit⁊ ab eo: ne ꝑcipitanter rīdeas ꝺ te. h ¶ Cūi cū ſubuer. tua ambulas. i. in peruſo tue ſubuerſiōis. i ¶ Audiens vero illa. que dicūt a diuite ꝓ captiōe tua nō dicto.
k ¶ Quaſi in ſōnis vide. i. ſimulate nō itelligē.
l ¶ Et vigilabis i. vigilanē ⁊ pudenē te bēbis.
m ¶ Omni vi. tua. Et cauſa ſocietate malorū Hic ꝓñr inducit ad ꝑſortium bonoꝝ: et diuiditur in tres ꝑtes: q̄ ꝑ primo inducit ad cōiungendū ſe bonis: ſcōo ad retrahē dū ſe a malis: tcio. Si cōicabit. tercio vocat diſtinguē bos ab illis: ibi. Coꝫ bonis. ci ca primū ſciendū q̄ communi catō bonū adiunicem tūc ē bona: q̄ ꝺpendet ex charitate diuina. iō dicit.
n ¶ Omni vita tua di. deū ꝓter quē ꝓximꝰ eſt diligendus.
o Et inuo. eū in ſa. tua. i. ꝑ ſalute tua tpali et eterna. Et q̄m primus eſt in deo diligendus. Seq̄. p ¶ Dē aial dili. ſile ſibi. in ſpecie.
q ¶ Sic et oīs bo. pri. sibi. ſupple ꝺz diligere. q. facꝫ ē ad imaginē dei: et capax beatitudis ſicut ipe.
r ¶ Dis ca. ad ſilem ſibi ꝓiungēt. volatilia eſſi eiusdez ſpēi ſil⁊ cobitant: et ſilr aialia. ¶ s Et oīs bō ſili ſui ſociabit. i. ꝺz ſociari: rōne imagis diuine: in qua ꝓuenit cū eo in ſpecie: et hec ſocietas fundat⁊ bono rōnis recte⁊ legis diuine. t ¶ Sic cōicabit. Hic ꝓñr inducit ad retrahendū ſe a malis: ⁊ primo ponit ſuā monitionem. ſcōo remouet circa ꝺcā falſaz opinionem: ibi. Bona eſt. Circa primū dicit. ¶ t Sic cōi. lu. agno. q. malus bō ſemp inſidiat iuſto. v ¶ Que cōi. lan. bōi ad canem. i. caninū boiem qualis eſt rapt⁹ lus: iracūdus: ⁊ gulosus. q. d. nulla ē cōicatio bona. ¶ r Aut que ps bo. diuiti. ſ. cupido. y ¶ Ad paupez. q. d. nulla: ⁊ ſubdit cā. ¶ 3 Venatio leōnis ona. ui heremo. i quo leo inſequit onagrū ad ipm deuozandum.
a ¶ Sic et pal. ſunt diuitū. i. cupidoꝝ.
b ¶ Paupes. quoꝝ bona rapiunt ſine cā.
c ¶ Et ſicut abo. eſt ſup. humilitas. eo q̄ ꝺriaꝫ bitus ſupbie in quo delectaꝫ. nam ſignū bit⁊ generati ē delectatio in ope. ij. etbi.
d ¶ Sic et execratio diuitis. cupidi. Eſt pauper: ⁊ ſubditur. e ¶ Diues commotus. i. turbatus: vel impulſus. f ¶ Cōfirmaꝫ ab amicis. ſperantibus partiꝑa re in eꝰ bonis. g ¶ Diuiti vcc. multi recupatores.

dāni sibi illati: q sperāt ptic̄ipare sibi. (b Locut⁹ ē supba ? iustificauerūt illū. adulatores affirmātes: q sic deat magnifice log. (i Humil⁹ decep⁹ est. i. paup ē dānificat⁹. (k Insup ? arguit. i. sine ꝓpassioe vdā no ei⁹: vt fatu⁹ increpat. (l Locut⁹ est sen. ? nō ei dat⁹ tus loc⁹: q? cōtinit ab audiendo. (m Diues lo. est ? oēs tacuerūt. audiē do reuerenter.

(m Et verbuz illu⁹ vsq; ad nubes pducēt. cōmendādo eum de sapia excellēti. (o Paup locutus ē: et dicunt: q̄s est hic. eum cōtēnēdo.

(p Et si offen. iubuerēt illum grauit punietq;

(q Bona ē. b circa ꝑdicta remouz talia opinionē. nā ex dictis posset aliq; estimare omnē diuitē ee maluz ? oēm paupem bonū: qđ remouet dicens.

(q Bona ē substātia. i. diuitie.

(r Cui nō est est pctīm in ꝓscientia. s. de mala acq̄sitione p se: vl p parētes suos: nam diuitie habite iuste sine mā exercēde vtutis p opa mie ? liberalitatis: Ambro. sup Lucā. Sicut diuitie ipedimēta sē reprobis: ita ꝓbis sē adiumēta vtut⁹. (s Et neq; sl. pauptas i oze ipi. q̄ impatiētiā, prūpit in blasphemia dei. (t Cor bois. Hic pñr docet distīguē bonos a malis dicens. Cor bois imu. faciē illi⁹ siue i bono siue i malo. dispō. n. cordis aparet i facie plus q̄ in aliq; gtib⁹ corpis: q? vigēt ibi oēs sens⁹: ? potissime aparet in oculis eo q̄ vi⁹ plus rez differētias oñdit. j. metaph. ꝑt qđ cogitatio cordis i bonū siue i malū a peritis boibus frequent ꝓcipit i facie. Et q? pauci sunt boni ? vtuosi respectu malor: fm q̄ dr eccles. j. Stultor⁹ infinitus ē numer⁹. iō subdit (u Vestigiū cordis boni ꝛc. i. bonitatē interiorem mentis et exteriorēs puersationis sil. (x Inuenies raro et in paucis.

(a Eat⁹ vir q̄ nō ē lapsu⁹ ore suo. Supius a principio tercij capli: ? citra: actū ē d ordine vtutis i ordine ad ꝓmū: hic pñr agit d vtutis exteratio in ordine ad deū: ? diuidit in duas ptes: q? primo remouet ipedimētū: scdo accedit ad ꝓpositū: ibi. Btūs vir q̄ i sapia. Primū ā tpedimētū ē loq̄tas: q̄ bz pctīm annexū: puer. x. In multiloqo pctīm nō deerit: ? pñr in deū ordinari impedit. Hāc igit loq̄tatē excludit dicens. Btūs vir q̄ nō ē lapsus ꝛc. verūtn q? taciturnitas ē aliq̄ virtus. s. gn tacēt illud qđ q̄s dicere deuet ? ō subdit. (b Et nō ē stimulatus. remoz⁹ pscie.

(c In tristicia relicti. dr ā relictū quasi derelictū: per qđ intelligit pctīm omissionis tacēdo qđ dz dicere: d q̄ dz bo ꝓ pniam tristari. scdm impedimētū ē accidia: q̄ reddit hoiem tristē ? ponderosum ad opa bona. ? q̄ ordinatur quis i deū: ? sic impedit ordinē istū: qđ et dicit dr. (d Felix q̄ nō ba ani. sui tri. i bōis opib⁹ exeḡndis nis: a qua spe facit accidia, dicitē. (f Viro cupido. b remouet tercū impedimētū qđ est immoderata cupiditas terreno⁹: q̄ radix est oim malor: vt dr. j. timo. vj. ꝓpter qđ impedit ordinē deū. hoc igit impedimētū ꝓmo rem̄ouet: scdo quodam corelariū inferēs ibi. Fili si bēs. Circa primū dicit

(f Viro cupido. i male acquirendo.

(g Et tenaci. male retinendo.

(g Sine rōe ē substātia. i. diuitie: q̄ n ꝓficiāt sibi: eo q̄ auaro taz vtest qđ bz: q̄ qđ nō bz: vt dicit biero. in epla ad Paulinū. Sil⁹ nec alijs q̄b⁹ nihil dat ꝓpter qđ nocēt auaro q̄tū ad animaz ? corpus. Et sīc ex auaricia nascāt inuidia sequitur

(b Et homini liui. ad quid aur. q. d. ad malū suum.

(b Locut⁹ ē supba: et iustificauerūt illū. (i Humilis ꝛce ptus ē: (k insup ? arguit. (l Locut⁹ ē sensate: ? nō ē dat⁹ ei loc⁹. (m Diues locut⁹ ē: ? oēs tacuerunt: (n et verbū illius vsq; ad nubes perducent. (o Paup locut⁹ est: ? dicunt: Quis ē hic: (p Et si offenderit: subuertēt illū (q Bona ē subā cui nō ē pctīm in ꝓscia (r ? neḡssima pauptas in oze impij (s Cor bois imutat faciem illi⁹ siue i bono siue in malo. (t Vestigiū cordis boni ? faciē bonā difficile inuenies: et cū labore.

(a Capitulum. xiiij.

Eat⁹ vir q̄ nō ē lapsu⁹ ore suo: (b et non est stimulat⁹ (c in tristicia relicti⁹ Felix q̄ nō habuit animi sui tristicia: ? nō excidit ab spe sua. (d Miro cupido ? (e tenaci⁹ sine ratione est substantia: (f et homini liuido ad quid aurum: (g Qui aceruat ex aio suo iniuste: (h alijs congregat: et in bonis illius luxuriabitur. (i Qui sibi neq; est: (k cui alij bona⁹ erit: Et non iocundabitur in bonis suis. (l Qui sibi inuidet nihil (m est illo nequius: ? hec redditio est malicie illius. (n Et si benefecerit ignoranter ? nō volēs fac: (o ? in nouissimo manifestat malicia sua. (p Qui est oculus liuidi ? auertēs faciē suā: (q despiciens aiam suā. (r Insatiabilis oculus cupidi in pte iniquitatis: (s non satiabit⁹ donec cōsumat arefaciēs aiaz suam. Oculus malus ad mala: (t et non satiabitur panedigēs et i tristicia erit sup mēsam suā. (u Fili si bēs benefac tecum: (x et ꝛco dignas oblationes offer. (y Memor esto qm̄ mors non tradat: (z et testamentum inferoꝝ:

(c Et nō exci. ab spe. sua. q̄ ē certa expectatio beatitudinis: a qua spe facit accidia, dicitē.

(d Miro cupido. b remouet tercū impedimētū qđ est immoderata cupiditas terreno⁹: q̄ radix est oim malor: vt dr. j. timo. vj. ꝓpter qđ impedit ordinē deū. hoc igit impedimētū ꝓmo rem̄ouet: scdo quodam corelariū inferēs ibi. Fili si bēs. Circa primū dicit

(e Miro cupido. i male acquirendo.

(f Et tenaci. male retinendo.

(g Sine rōe ē substātia. i. diuitie: q̄ n ꝓficiāt sibi: eo q̄ auaro taz vtest qđ bz: q̄ qđ nō bz: vt dicit biero. in epla ad Paulinū. Sil⁹ nec alijs q̄b⁹ nihil dat ꝓpter qđ nocēt auaro q̄tū ad animaz ? corpus. Et sīc ex auaricia nascāt inuidia sequitur

(h Et homini liui. ad quid aur. q. d. ad malū suum.

(i Qui aceruat ex aio suo iniuste. i. scienter et a ꝓsito iniuste acq̄rendo. (k Alijs congregat ꝛc. nā frequenter vsu diuitiar⁹ ꝓficit: et ab alijs male ꝓsumunt. iō sequitur.

(l Qui sibi neq; est. iniuste acq̄rendo. (m Cui alij bonus erit. q. d. nullius ā p̄ h alijs noceat: q̄ suis diuitijs abuti nē (n Qui sibi inui. q̄lis est auarus: q̄ ex auaricia retrabit sibi necessaria. (o Nihil est illo nequius: q? tot⁹ qđ scipm̄ q̄tū ad aiam ? corp⁹. (p Et si bñfc. igno. et non volēs facit. sicut aliq̄n ꝓtigit q̄ iuid⁹ itedēs alij nocē ꝓmouet cū⁹ bonū: sicut fres Joseph itedētes eū vēdēi fuit occasionalr fecerit cū egypti dñm (q Et i nouiss. manima. suā oñdes se velle d ꝓxīmi ꝓsperitate. iō subdit.

(r Neq; est oculi. ꝛc. q̄ n ꝑt videt bonū alteri⁹ facie recta

(s Et despi. aiaz suā. q? ꝓximue affligit eā. (t Insatiabilis oculi: nā et acq̄sitis nō diminuit cius cupiditas: ? augeat. iō subdit. (v In pte iniq̄. i. inique acq̄sitionis. (x Nō satiabit: q? sp ꝓsperit. (y Donec ꝓsu. are. aiam suā. i. vitā suā cupiditatis ardore. (z Et nō satiabit pane ꝛc. nā ex auaricia nimia n̄ pōt bonis bonitis vti. (a Fili si bēs. Hic ex dictis infert corelariū. s. qđ bō bitis bōis vtat ad bonū vtut⁹ dicēs. Fili si bēs. bona tpalia. (b Bñfac te. inō viuēdo vecent: fr̄s statū tuū. (c Et ꝛco dig. obla. offer. ad sustētatiōes ministrii eccl̄ie ? pauper. (d Memor esto qm̄ mors n̄ tardat ꝓ quā nullus ogari meritorie pōsit. (e Et testa. ifero⁹. i. oratio dei d morte singlor: heb. ix. Statutū ē hoib⁹ s. mel mori: et dr testamentū inferoꝝ: nā tpe quo scripꝰ fuit liber iste: iusti descendebāt ad limbū. (f Qđ dem⁹ stratū ē ibi: dicēte Jacob gen. xxxvij. Descēdā ad filium meū lugēs i infernū. (g Testamētū. n. bō mūdi. i. be-

rēditas būana filijs a parētib⁹ legata. ¶b Morte mo
rietur. i. cito deficiet. ideo sequitur. ¶i Ante mortē dñ
fac amico tuo. i. omni proximo indigenti: nā omnis pri
mus et charitate est diligendus. ¶k Non defrauderis
a die bono. i. festiuo. tunc. n. magis e oblatōib⁹ z elymo
insistendum.

¶l Et picula bone
dici nō te ꝓtereat.
i. te vacuū et otio
sum a bonis opib⁹
nō relinquat.
¶m Nonne alijs
relinques. q. d. me
lius est: q expēdat
in bonis vlib⁹ in vi
ta tua ¶n In di
uisione sortis da z
accipe. ordinat. n.
deus: q aliqui sint
pauperes z alij di
uites: vt diuites
paupib⁹ dēt qualia
z. p eis recipiāt ēter
na. ¶o Ante obi
tū. opa. iusticiaz. i.
opera iusticie lega
lis: q̄m dudit oēm
virtutē. ¶p Q̄m
nō est apud inferos
inuenire cibum. i.
mercendi locum
¶q Sic caro sicut
fenū veterascet. i.
sic hō cito deficiet
¶r Alia generant
et alia deficiunt. ut
nā generatio vni⁹
est corruptio alteri
us in plātis et aia
libus ¶s Sic ge
neratio carnis z sā
guinis. i. hoim. nā
parētib⁹ morientī
bus filij succedūt i
loco eor⁹ fm statū
corpalē. ¶t Sē
opus corruptibile
. i. ducēs ad corruptionē: qđ ꝓprie est pctm. ¶v In fine
deficiet. i. deficere faciet a bitudine. ¶r Et oē op⁹ elec
tum. i. meritoriū. ¶y Justificabit. i. a deo approbabi
tur z iustū. ¶z Et q opaē illud hyppocrit in illo. i.
p illo bono re celesti et eterno. ¶a Būs vir. Remot⁹ im
pedimētis: hic accedit ad ꝓpositū tractādo d virtutū ex
ercitio fm ordinē i deū: a que ordinat bō p sitatis cogni
tionē z pcti detestationē: igit primo agit d primo: scdo d
scdo. seqnti. c. ibi. Nō diuersis. Prima i duas. q. primo cir
ca veritatis sapiam p̄medat acq̄sitionis act⁹: scdo acq̄site
rei fruct⁹ in principio seqntis. c. Circa primū dr ¶a Be
tus vir i spe. ¶b Qui in sa. mo. meditādo diuina: q̄r co
gnitio ꝓprie dr sapia: q̄i sapida scia. Et q̄m nō etiā d diui
nis meditatio speculativa. ꝑ est exercitioe ad op⁹ fit practi
cā: ꝓpter amorē dilecti ꝓcipit oparatiō subdit. ¶c Et
qui iniusticia meditabit. reddēdo eo debitū cultū z pri
mo suo iustū quictum. ¶d Et in sensu. i. sensate.
¶e Cogitabit circū. dei. i. q deus circūspicit oia: et vbiq;
debī. iiij. Omnia nuda et apta sunt oculis⁹. ¶f Qui co
gitabit vias illi⁹. i. opa dei q̄ ꝑ vie deueniendi in cognitio
nē eius: ro. j. Inuisibilia dei a creatura mundi. i. ab ho
mine p ea q̄ facta sunt intellecta cōspiciunt: sempiterna
quoq; virtus eius et diuinitas. ad scq̄nt. ¶g Et in ab
sconsis illius. i. dei. ꝓpretatibus q̄ ꝑ absconse ignorātib⁹
¶h Intelligens erit p alijs. ¶i Vadēs post illā q̄si in
uestigator. i. vestigiū eius sequitur: qđ est in creaturis

quod demonstratū est tibi
Testamētū. n. hui⁹ mūdi
morte morieris. Āmē mortez
būfac amico tuo: z fz vires
tuas erporrigēs da paupi.
Non defrauderis a die bo
no: z particula bone dici n
te ꝓtereat. Nōne alijs re
linq̄s wlores z labores tu
os? In diuisione sortis da
z accipe z iustifica aiam tu
am. Āmē obitū tuuz opare
iusticiā: q̄m nō est apud in
feros inuenire cibū. Sic ca
ro sicut fenū veterascet: z si
cut foliū fructificās i arbo
re viridi. Alia generant et
alia deficiūt: Sic generā
tio carnis z sanguis alia fi
nit: z alia nascit. Oē opus
corruptibile ad fine deficiet
z q̄ illud opaē ibit cū illo.
Et oē op⁹ electū iusticifica
bitur: z q̄ opaē illud bono
rabitur i illo. Būs vir q̄
i sapia morabit: z q̄ i iusti
cia meditabit: z i sensu co
gitabit circūspectiōem vei

¶k Qui respicit p fenestras eius. s. p reuelatiōes factas in
nouo ac veteri testamento. ¶l Et in ianuis illius au
diēs. i. in ecclesia militāte: per quā est ingressus ad tri
umphantem. ¶m Qui receſcit iuxta domū illi⁹. fir
miter credendo: et suauit cōtēplādo.

Qui cogitat vias illius in
corde suo: et in absconditis
illius intelliges: vadens p
illā q̄si inuestigator: z i vijs
illi⁹ ꝑsistes. Qui respicit
p fenestras illius et in ia
nuis illi⁹ audiēs. Qui re
ceſcit iuxta domū illi⁹: et in
parietib⁹ illi⁹ figens palū.
Statuet casulā suam ad
man⁹ illi⁹ z receſcet in ca
sula illius bona p eū. Sta
tuet filios suos sub tegmi
ne illius: z sub ramis ei⁹ mo
rabitur. Proteget sub te
gmie illi⁹ a feruore: z in glo
ria ei⁹ receſcet.

¶n Et in parī
etib⁹ illius figēs
palū. i. suū intel
lectū: ne ad cu
riosa et vana c
uagetur.
¶o Statuet ca
sulā suā i domi
cilio suum.
¶p Ad manus
illius. s. dei expe
cādo optime vo
na gre sue: sequitur. ¶q Et
requiescet i ca
sula illius bona
. i. gre dona.
¶r Per eū. s. de
um. ¶s Sta
tuet fi. suos. i. di
scipulos suos.
¶t Sub tegmi
ne illius. erudiē
do eos i ꝓdictis
¶v Et sub ra. il
lius. i. vocumen
tis ei⁹.
¶x Morabitur
meditādo z ope
rando.
¶y Protegetur
sub tegmine il
li⁹ a feruore. vi
ciorū. ¶z Et
in gloria ei⁹ reci
escet. p adeptio
nē ꝑmiorum.

Capitulū. xv.

Qui timet deū. Hic ondr describit acquisite rei
fructus: et diuidit in duas partes. nā ondit
primo quibus et qualit iste fructus cōceditur.
scdo quibus denegatur. ibi. Homines stulti. Circa pri
mū dr. ¶a Qui timet deū faciet illud. s. qđ ꝓdictū e
i. tenēs eā in corde simul et opere. ¶b Et q̄ tenēs est iusticie.
illam. s. sapientiam diuinam. ¶d Et obuiabit illi.
nā preocupat eos qui se cōspiciunt: vt illis prior se
ostendat: Sapientie. vj. ¶e Quasi mater honorifi
cata. i. omni bonore digna: et quia facit bonorabiles
illos quib⁹ accedit. ¶f Et quasi mulier a virginita
te suscipiet illum: tanq̄ sponsum gratiosum.
¶g Cibabit illum pane vite. id est verbo sacre scriptu
re: Matthei. iiij. Non in solo pane viuit homo: sed in
omni verbo quod procedit de ore dei.
¶h Et aqua sapientie salutaris. i. gratia spiritussancti
de qua Johan. iiij. Qui biberit ex aqua quā ego dabo
ei non sitiet in eternum: sed aqua quam ego dabo ei fi
et in eo fons aque salientis in vitam eternam.
¶i Et firmabitur in illo. deo firmiter adherendo.
¶k Et non flectetur. a rectitudine iusticie. ¶l Et cō
fine. illū. i. deus tenebit eū secū p ꝓsecutiā in bono.
¶m Et non confundet⁹ cum reprobis: sed bonorabi
tur cum electis: id eo sequitur. ¶n Et exaltabit illū

apud ꝓphetas suos. i. apud scōs suos q̄ sē ꝛeo. ꝓpinqui: z qz talis nō solū sibi ꝓficit ad salutē: ꝫ et alijs: sequit.

o Et in medio ecclie aperiet os eius. ad docendū populū.

p Et adimplebit eū spū sapie. ad ꝛegustādū diuina.

q Et intellectus. ad ꝓponendū ea lucide i ecclesia.

r Et stola glē. i. facer dotali dignitate.

s Vestiet illum. quod freq̄nt in ecclesia contingit: vt stola glē. i. glia corpis z aie: qđ sp fit pscuerātibus in crēplari vita et salutari doctrina: z q̄m ex salute auditoꝝ augef glia doctoꝝ: sequit.

t Jocunditatem et exul. the sauriza. sup illū. i. multiplicabit z q̄m hec glia n̄ est trālitoria: ꝫ dicit. Et noie eterno ꝛc.

u Homines stulti. hic pñr oñdit q̄bus diuina sapia ꝛe negat: z q̄m op posita iuxt̄ seposita magis elucescunt: iō cū boc oñdit q̄b⁹ ex suo merito accedit: dicit igitur.

v Homines stul. i. superbi. vñ dicit stultus ab extollo is: q̄m inanit se extollit.

w Nō apte. illā. ꝓpter suam superbiam.

x Et bo. sen. i. recurrētes ad auxiliū dei.

y Obui abūt illi. Math. xj. Cōfitebor tibi pr̄ dne celi et terre: q̄m abscondisti ba sapientib⁹ z prudētibus in oculis suis: z revelasti ea paul. et hoc ꝓ q̄ subdit. Homines stulti ꝛc. z ps.

z Viri méda. nō erūt illius memores: q: nō cogitat ō illa. Freq̄us at meditatio ō aliq̄ firmat memoriā de illo.

a Et viri vera. inue. in illa. nā ab ipa est ois vera vite: iusticiae z doctrie.

b Et successū i. ꝓsperitatē.

c Habūt vsq; ad inspe. dei. i. clarā visionē in ꝓpria.

d Nō est spe. laus. i. deo placita.

e In ore pecca. qđ est pollutū: q: nō ē a dño missus: ꝓs. xlix. peccatori at dicit ds. Quare tu enarras iustícias meas ꝛc.

f Sapie. n. dei. i. date a deo doctoꝝ.

g Habit laus. nā laudabil ē a deo z hoib⁹.

h Et in ore fide. abun. nā sibi z alijs ꝓficit.

i Et vo. da. cā illi. augendo in ipo donū spiritus sancti.

k Nō dicteris. Post q̄ auctor idutit ad dei cognitionē. hic pñr inducit ad pcti detestationē: z diuidit in duas partes q: ꝓio inducit ad hoc rōcinādo. scdo detēcādo. c. xxiij. Ꝓria adhuc i duas: q: ꝓmo inducit ad hoc er cā pcti: secūdo ex actu peccādi. xjx. c. Ꝓria adhuc i duas: q: ꝓmo declarat cām pcti siue ꝓncipiū: scdo ponit pcti remedium. xvij. c. ibi. Ayna viri. Ꝓima adhuc in duas: q: ꝓmo remouet errorē: scdo vocs vitatē ibi. Deꝰ ab initio Circa ꝓmā cām pcti aliq̄ errauerūt attribuētes eā deo Ꝛmo mō negatie. s. eo q̄ nō dedit hoi vtutē q̄ qđ posset pctm cauē q̄ remouet dicēs.

l Nō dixeris. p deum abest. s. mihi vtus vitādi pctm.

m Que. n. odit ds. s. pctā.

n Me fece. hoc errorē recepť. Alio mō exaltabit illuꝝ apud ꝓios suos.

o Et in medio ecclesie aperiet os eius: p z adimplebit eū spiritu sapie q z intellect⁹: r z stola glē vestiet illū. t Jocūditatē z exultatiōnem thesaurizabit super illum: et nomine eterno hereditabit illum Homies stulti non u apprehendent illaz: x z homines sensati obuiabunt illi. Homines stulti n̄ videbunt eaz: longe eīm abest a superbia et dolo. w Viri mendaces non erunt illius memores: b z viri veraces inuenientur in illa: c et successuz d habebūt vsq; ad inspectionem dei. e Non est speciosa laus f in ore peccatoris quia non est a domino missus: quoniā a deo ꝓfecta est sapientia. g Sapie. n. dei p astabit laus: r et in ore fideli abundabit: k et dominator dabit eam illi. l Non dixeris: per deum abest: m q̄ enim odit: n ne feceris. o Nō dicas: ille me inplanauit: p non enim necessarij sunt ei homines impij. q Omne execramentū erroris odit dominus: q et non erit amabile timentibus eum. r Deus ab initio constituit hominem: s z reliquit illū in manu cōsilij sui. t Adiecit mādata et precepta sua. u Si volueris mandata conseruare k conseruabunt te: z in perpetuum fidem placitaz seruare. x Apposuit tibi aquam z ignem: ad quod volueris porrige manum tuam. y Ante hominez vita et mors: a bonum b et malum. c Quod placuerit ei dabitur illi: d quoniam multa sapientia dei e et fortis in potentia: f videns omnes sine

iuste originalis iusticia q̄ ꝓseruabat inferiores vires aie ab omni rebellione contra rationē vt et restitut⁹ originali iusticia ꝓ rōne pōt reprimere inoz dinatos motus ꝓtis sensitiue: q̄ nata est rationi obedire: vt ps nō solū ꝓ dicta sanctoꝝ: sed etiam ꝓphetaꝝ: vt. j. etbi.

p Omne execramētuꝝ erroris. i. omnis error q̄ ē deo execrabil: z etiā hoib⁹ hominis: iō subditur.

q Et nō erit amabile ꝛc. s. hominib⁹ pijs z iustis.

r Deus ab initio. Hic pñr de cā peccati determinat veritatē: circa qđ oñdit primo q̄ a deo ē potentia ꝓseruādi iusticiaz: scdo oñdit boiem esse peccati causaz ibi. apposuit tibi: tercio remouet a deo causalitatē istāibi Memini. Circa primum dicit.

s Deus ab initio ꝓstituit boiem. sup creaturā inferiorē

t Et reliquit illū in manu ꝓsi. sui. nō est ꝓ hoc intelligendum. q̄ subtraxerit ei ꝓseruationē suā et gubernationez quia statim ceciderit in nihilū: sed q̄ fecit eū arbitrio liberū q̄ libertas ē ꝓseruādi iusticiā ptās: nā posse peccare non ē libertas: nec ps libertatis: sed ē defectus sequēs libertatem arbitrii: eo q̄ ē de nihilo.

u Adiecit man. et ꝓcepta. i. sup liberū arbitriū q̄ ꝓt iusticiā ꝓfuari: addidit legē naturalem inpſſam boi q̄ dirigit ad ꝓseruationē iusticie: z sic adiuuat.

x Si vo. ma. ꝓser. q. v. b ē in tua ptāte

y Cōseruabūt te. ad vitā glie: Math. xix. Si vis ad vitam ingredi serua mādata.

z Apposuit tibi. Hic pñr oñdit pctm cē ab hoie dicēs. Apposuit tibi aquā et ignez. i. refrigeriū glie z pnā gehēne. primū. ꝓmittēdo z p oñs attrahēdo ad ipm: scdm vo cōminādo: et p oñs ab ipso pctō retrahēdo: et retrahēdo et sic itelligēdū ē ō scq̄ntibus cū dr.

a Homīū meritoriū.

b Et malum. demeritoriū.

c Quod placuerit ei ꝛc. i. in ptestate eius est ad bonuz tendere z a malo declinare: z subditur cā.

d Nā mta sapia dei. ex magnitudine. n. sue sapie processit: q: naturā angelicā z humanā bonā ꝛ mutabilē fecit: et qui permanē nollet ruerēt: et q̄ in conditione in nocētie ꝓsisterēt tāto i ea iā digni⁹: quanto z ex arbitrio starēt firmi⁹: et eo maioris meriti apud deū fierēt: q̄ mutabilitatis suę motiū volūtatis sue studio fixiſſēt: ꝫm qđ dicē Gregorius de āgelis moral. li. v.

e Et fortis in potētia ad ꝓmiandū stātes z puniēdū cadētes.

f Videns oēs sine intermissiōe. unde z clare: speciali tñ modo iustos. nam videt ad bonū ꝓpriū. ideo sequitur.

g Oculi dñi.i.oculi sue mie. h Ad timētes eū.tio re filiali. i Memini. Hic pñr ondit deū nō ee cām pec cati:z hoc ondit duplici via:scdo ponit.c.se.ibi. In synagoga. Prima adhuc in duas:q: primo phat̄ ꝓpositū:scdo infert quoddā corrolariū in principio sequē.c. Circa primū facit talē ratiōnē. Peccatū subdi ti imputat̄ dño: vt ꝓpiciendo illud fieri: vel licentiando de fiendo neutrum ꝓpetit do ergo ꝛc. Dicit igitur.

i Memini mandauit impie agere dñs ttī precipit fieri aliq̄d quod est iustum: qđ ttī impie agit:sicut ꝑ Nabuchodonosor capti uauit filios isral penam sue idolatrie nabuchodonosor ttī hoc fecit ꝓpia voluntate: q̄ q̄dē impietas ñ fuit a deo ꝑ malicia nabuchodonosor. k Et nemini dedit spatium.i.licentiam.

l Peccādi.ꝑ sp phibuit:et subdit cā. m In Mō cuiꝫ ꝓcupiscit multitudinē filioꝝ infidelium.i.imitātiū patres in infidelitate respectu dei. n Et inutiliū.i.nocinoꝝ respectu ꝓtorū:minus.n.dicēdo plus significat. Mō obstantibꝰ autē ꝓdictis posset argui q̄ ds sit cā pcti: q: id qđ ē cā cāe ē cā cāe:deus aūt est cā efficāes liberi arbitrij.qđ ē cā pcti: vt dictū est ergo ꝛc. Et ꝓfirmat̄ rō.q: liberū arbitriū equal̄ se bz ad ꝛtutē z vicii: vt ex ꝓdictis:actus aūt ipi ꝰ virtuosius reducit in deū:sicut in cām:ergo z vicios⁹. Dicēdum: q: dꝰ nullo mō ē cā pcti:nec in se cū sit ꝓma regula iustic:nec in altero. Qliēt ē tñ cā pcti alterius dupl̄ Uno mō directe inducēdo ipm ad pctm:alio mō indirecte:cū ipm a pctō nō retrahit cū tñ possit. Primo mō dꝰ nō pōt ee cā peccādi hoib?:q: pctm ꝓsistit in recessu a deo: ꝙ recessus ds nō ꝓt ee cā:nā ois ca suos effect⁹ ad seipaz ꝑuertit. Sil̄ nec scdo mō:q: caretia ꝑseuationis alteri⁹ a pctō nō imputat̄ nisi ei q̄ ad hoc obligat̄. Sicut ꝓclitatio nauis ꝑ absentiā gubernatoris nō imputat̄ nisi ei qui ad eius gubernatiōez aliq̄ mō tenet:deus aūt nulli obligatur:z ideo si nō ꝑseruet aliquē a pctō qđ ꝓpriꝫ ꝑseruare:nl̄o mō ē ꝓpter hoc cā pcti:q: totū hoc facit ꝓm ordinationē sue sapie z iusticie:ꝑ quā ex malis elicit bona. Ad ꝓmū dicēdū:q: effectus cāe mediē nō reducit in cām ꝓximaz nisi effectus ꝓcedat a cā media ꝓz ordinē ꝓm quē est a cā ꝓma:sicut factū fui nō imputat̄ dño:nisi ꝓcedat ab eo ꝓm ordinē institutū a dño:pctm aūt nō egredit̄ a libero arbitrio ꝓz ordinē q̄ liber⁹ arbitriū ē a deo:qđ a deo nō ē ordinatū:nisi ad bonū:qđ ät ꝓcedit ad malū hoc ē ex defectibilitate ꝓpria:z ꝑ hoc pz ad scdm. Nā liber⁹ arbitriū ꝓt̄ est a deo nō vniformit̄ se bz ad bonū actū z viciosū. Sciendū tñ ad maiorē declarationē q: pctm seu act⁹ viciosus duo dicit.s.actualitatē z viciositatē. Primū ē a deo q̄ ē actus purus z primus. scdm aūt a libero arbitrio et nō a deo:sicut in claudicatiōe q̄cdē ambulatiōis est a virtute motiua:defectus aūt claudicationis reducit in curuitatē tibie sicut in cām et nō in virtutē motiuā.

Capitulū.xvj.

Inmissiōe. o Oculi dñi b ad timētes eū:et ipe agnoscit oēm opam hois. p Memini mādauit impie agē.q et nemini dedit spaciū peccādi. r Nō.n. ꝓcupiscit multitudinē filioꝝ infidelium z inutilium.

Capm̄.xvj.

a Ne iocūderis in filijs impijs si multiplicentur: nec oblecteris super ipsos:si nō est timor dei in illꝭ. b Non credas vite illoꝝ:c ne respexeris in labores eoꝝ. d Melior ē.n. vnꝰ timēs deū:q̄ mille filij impij. e Et vtile est mori sine filijs:q̄ relinquere filios impios. f Ab vno sensato inhabitabit patria: g et a tribus impijs deseret. h Multa talia vidit oculus meus:z fortiora horꝝ audiuit auris mea. i In synagoga peccantiuꝫ exardebit ignis et in gente incredibili exardescet ira. k Nō exoꝛauerūt ꝓ pctis suis antiq̄ gigātes:q̄ destructi sē l fidētes sue virtuti: m z nō pepcit pegrinatiōi illoꝝ:n ꝓcussit eos z execratus ē eos ꝑ suphia verbi illorum. Nō misertus ē illis o gētē totā perdens:z extolentē se in peccatꝫ suis q Et sicut sexcenta milia peditū r qui congregati sunt in duritia cordis sui:s z si vnꝰ fuisset ceruicat⁹?:t mirū si fuisset imunis. u Misericordia

a Ne iocūderis. In fine ꝓcedētis ca. dixit:q̄ deus nō ꝓcupiscit multitudinē filioꝝ malorū:nō cōcludit ex hoc corrolariū.s.q̄ parentes boni siue corpales siue spūales:cū in hoc deo reddeāt cōformari: nō dñt multitudine taliū filioꝝ letari:z ꝑ hꝛa vsq̄ ibi

b Nō credas vite illoꝝ.credēdo q̄ emendari debeāt in senectute: nā hoc est valde raro. ꝓ uer.xxij. Adolescens iuxta viā suā gradit:z cū senuerit:non recedet ab ea.

c Et ne respeciat.eoꝝ.i. q̄ debeāt ꝓ te laborare in senectute tua rōne victu.

d Melior est vnus. Hoc ē cōparatiō abusiua q: quāto ꝑ sē mali:tanto pei iō sequit.

e Et vtile est ꝛc.i. vtilius.

f Ab vno sensato inhabitabit pria.i. hereditas a pie derelicta.

g Et a tribus impijs deseret. q: quāto ꝑ sē tales:tāto citi⁹ alienabit̄ q̄ venditionem fore facturam.

h Multa tñ vidit ocu. meus ꝛc.q.d.mihi credēdū est.nā i talibus et maioribus sum expertus.

i In synagoga. Hic pñr ponit scda via ad ꝓbandum q̄ deus non sit pcti cā:q̄ ꝓcedit ex diuina iusticia:ꝓpter qđ primo ponitur iusticie diuine rigor:scdo circa h remouet error ibi. Nō dicas. Prima adhuc in duas:nā primo declaratur rigor diuine iusticie. scdo subdit ꝛpamentū sue misericordie:ibi. Misericordia.n. Circa primū ponit talis ratio. Nullus sapiens z iustus punit id qđ facit: ds aūt punit pctōres ꝛ puniet vt ꝑ ex vtrāq̄ veteꝛ ac noui testamenti:igitur cum sit sapiens et iustus nō est causa pcti. Huius rōnis supponit maiorē tanq̄ nō tam et ponit minorē dicens.

j In synagoga pec. exardebit ignis. diuine punitionis:et inducit ad h exēplum de diluuio dicens:

k Non exoꝛauerunt pro peccatis suis antiqui gigantes. qui erāt ꝛpe noe:vt dr Geñ.vj.

l Qui destructi sunt.in diluuio.

m Cōfidentes sue virtuti.q̄ nō possent ꝑ diluuium sic puniri ꝓpter qđ nō credebant Noe predicanti.

n Et non pepcit pegrinationi illoꝝ.i.eoꝝ vite. q̄ ē q̄da pegrinatio sup terrā.

o Sed pcussit eos.in diluuio submergendo.

p Gentē totam perdens. q: solus noe remansit cū filijs suis z vxoribus eoꝝm: Geñ.vij. Cōsequenē ponit aliud exemplū de filijs isral. in deserto qui ꝓpter rebellionem suam mortui sunt in deserto.vt habetur Nume.xxiij. dicens.

q Et sicut sexcenta milia peditum. Exo.xij.

r Qui congregati sunt in duricia cordis sui. volentes in egyptū reuerti: Nume.xiij. Sed q: posset aliquis dicere:ꝓpter hoc puniti fuerūt:q: erāt in tanta multitudine:subditur.

s Et si vnus fuisset ceruicat⁹.i.si vnꝰ solus fuisꝫ deo rebellis.

t Mirū si fuisset immunis.s.a pena:nā z cbayn q̄ fuerat solus peccator fuit a deo punitus.

v Misericordia. Hic pñr ponit ꝛpamentū diuine mie cum dr. Misericordia enim.parcens.

¶r Et ira.punis. ¶y Est cū illo.s.i.deo i q̄ mia et iustícia sp cōmutant. ¶z Potens creatio.i.dēcatio iustoz potens est apud deū:qz relapat vl' saltē tēperat penā cominatā:ꝛ subdit. ¶a Et effun.iram.i.faciens inferre penā. ¶b Scōm miam suā.i. cū tpame to diuine mie.

¶c Sic coze.Illius bois.i. punitio cuiuscūq; boisnā illi⁹ bominis ponitur hic ꝓ individuo vago. ¶d Scōs opa sua iudicat.i. punit. ¶e Nō effugiet punitionē dei. ¶f Jn rapina peccat.i. homo crudelis exercés peccatuꝫ rapine.

¶g Et nō tardabit suffe. miam facientis.i. patientiā misericoz dis viri aduersa patientis:ꝛ in a deo remuneretur tpe opportuno: ¶h Dis mia tam maioꝛ q̄ minoꝛ.

¶i Faciet locū vnicuiq; cozaz deo ꝛm meritū operū suoꝝ:q̄b⁹ cozrñ det ꝓmiū ¶k Et ꝛm intellectū pegrinationis ipsi⁹.i. ꝛm intentionē quā hz in pñti vita:q̄ dr̄ pegrinatio bominis ¶l Nō dicas. Hic circa diuinam iusticiā remouet error q̄ ꝓmo diffuadēdo ꝓponit:scdo ꝓpositus destruit: ibi. Ecce celū. tercio ad ꝛnā veritatē discipul⁹ inducitur:ibi. Audi me fili. ¶m Circa primū sciendū:q̄ aliq̄ errātes dixerūt diā, puidētiā ad hec inferiora extēdi: nec p ꝛnās eā iusticiā:ex q̄ ꝓsona dr̄ Job.xxij. Circa cardines celi pambulat:nec nra ꝓsiderat. Alij vo dixerūt: q̄ lz eius puidētia se extēdat ad hec inferiora:ḃ tñ est in generali tñ:q̄ ꝛm eos nō hz noticiā singulariū:ne vilescat eī⁹ intellect⁹:ꝛ ꝛm primū errorē subiūgit scōs tolle retur punitio pctoꝝ:q̄ respicit facta ꝓticularia.diffusa dēdo igit primū errorē dr̄. ¶n Nō dicas. Deo abscōdar q̄ nō hz mei noticiā:et subdit rō ꝛm errorē coz.

¶o Et ex sum.i.de celo. ¶p Quis mei memoriabit .q.d. de⁹ hz noticiā tñ de supioꝛib⁹ diffusa dēdo. scōm dr̄. ¶q Jn pplo ꝛc. resumat. Nō dicas in pplo magno agnoscar. q.d. deus nō hz noticiā singularium.

¶r Que ē.n. aia mea i tāmmē. creatura. q.d. nihil pp qd videret intellect⁹ dei vilescēt si cognosceret eā i singlari. ¶s Ecce cē. Hic remouet errorē ꝓdict⁹:ꝛ p hoc q dei effect⁹ attrigit a sūmo celo vsq; ad cētrū tre ꝛm tam ad oia q̄ i eis sūt ꝓticularit:ape vo nō agit a casu:ḃ scies et cognoscens ergo ꝛc. Et hoc est qd dr̄. ¶t Ecce ce lū. aereū. ¶u Et celi ce.i. celū hyereū:cristallinum ꝛ empyreū. ¶v Abyssus.i. oceanus. ¶w Et vni. ꝛra ꝛc. ꝛ q̄ ꝓmouebunt. nā eī⁹ actio pertingit ad oia.

¶x Et cū ꝓpe. illa ds. ex sua ordinatione volēs aliq̄d agere. ¶y Tremoze pcu.i. obediēt ei ad nutū. vnde frequenter viuz est aliqua fieri in ipis ꝓtra nature solitum cursum:vt in descensu ignis in sodomoꝝ punitione:genē. xix. Et in elevatione aque granis. xv. cubitis super cacumina montiū diluuij inundatiōe:genē. vij. ¶z Et in oibus bis insen. ē coz. s. bois negātis diuinam sciam ꝛ iusticiā extendi ad pctoꝝ punitionē. ¶3 Et omne coz. iustum et iniustū. ¶a Intelligē ab illo pfecte. ¶b Et vias illi⁹. s. dei. ¶c Quis itelligat. q. d. nullus mū valde imperfecte. ¶d Et procella quā nec oculus vidit hominis q: frequēter fit tēpestas in locis ab omni habitatione hoīm remotis: tūc nō ꝓt videri ab eis ¶e Nā pluri. opa illi⁹ sunt in ablcōsis. i. celata hominibus. ¶f Sz opa iu. eius q̄s annūtiabit. q. d. nullus: q: iudicia dei sunt abyssus multa. ¶g Aut quis sustinebit. q. d. pauci: qz iusti q̄ pnt sustinere sūt in numero minoꝛ ideo subditur. ¶h Longe. n. ēte. vetus nouum. ¶i Et quibusdā. s. ab omnib⁹ infidelibus: et a plūb⁹ creditibus est lōge ꝓtum ad comparationē:licet nō q̄tū ad cognitionem.

¶k Et interroga. te. in consum. est. i. reseruat in finali iudicio: vbi ō omni vbo reddēt boies rōnē. vt dr̄ Mat. xij Et multo fortiꝰ ꝛc omni facto. ¶l Qui minoꝛat corde ille corde minoꝛatur q̄ finē i bonis tpalib⁹ constituit q̄ fē homine rumoꝛa. ¶m Cogitat inania. nā cogitationes sue ꝛc deficiunt a debito fine:ꝛ sic sunt inanes:sicut medicina dī mamis q̄ deficit a sanitate introducenda. ¶n Et vir impru. i. in agibilib⁹ ꝛc deficiens:q̄ agibiliū prudentia est:que est recta rō rep agibiliū. ¶o Et errās in speculabilibus. ¶p Cogitat stulta. a sapia vera oberrās q̄tum ad diuinoꝝ cognitionem. ¶q Audi me. Hic ꝓpr discipulus inducit ad contrariam veritatē que ex hoc apparet:maxime q⁹ deus est creato: oim:et sic omnia perfecte cognoscit vsq; ad mima que q̄q; agit ꝓ cognoscēs. Sic ergo ꝓcedit:qz primo ponitur excitatio discipuli:secū doctrina magistri ibi. Et dico in equitate. Circa primum dr̄. ¶r Audi me fili. aure cozpis ꝛ aure mētis ¶s Et disce disciplinā sensus:et ñ vba ad mulcēdū aures ꝓposita. ¶t Et di. in cē. absq; ꝓsonaꝝ acceptione. ¶u Disciplinā. circa moꝛes. ¶v Et scruta. cnar. sapiam. q̄tū ad diuinoꝝ cognitionē. ¶w Et in ver. me. ꝛc. plenius repetit exaltationē discipuli ad maioꝛē ipsiōnē ¶x Et dico. Hic ꝓpr ponit doctrina magistri: et primo de ꝓductione creaturaꝝ in generali:scdo ō. ꝓductioē bois i ꝓpāli: in ꝓncipio sequētis. c. Circa primū dr̄. ¶y Et di. in eq̄tate spiritus. i. absq; depssiōe alicui veritatis. ¶z Virtutes q̄s posuit dns i opa sua. nā oib⁹ creatur⁹ dedit virtutes ꝓpias alsequūt suos fines:vt igni lentatē:tre graunitatē ꝓpria ferunt nāli⁹ ad sua loca:ꝛ sic de aliis. ¶a Et in iudi. dei. recto:ꝛ nobis occulto. ¶b Opa ipi⁹ ab initio. nam oia disposuit in ponderemumero:ꝛ mensura:sapien. xj.

¶c Et ab institutione hoīs ꝓpoꝝ distinxit partes illoꝝ:sicut

p̄ gen̄. ¶. q; p̄ma die diuisit lucē a tenebris: scdo die aquas que sūt sup firmamētū. s. celū crystallinū ab aq̄s que sunt sub firmamento. ſa materia quatuor el'os p ce luz sydereū intermediū. tercio die distinxit elementa ab inuicē p ogregationē aquaz in locū vnum: et sic apparuit arida: vt ac̄r ele
mentum: sicut fuit plenius ibi dictū.

¶ Et initia ipoz in gentib⁹ suis sup ple distinxit: nā imitiales possessiones partiū terre p tres filios noe distincte seminauit: sic exponunt alii: sed quia postea subdit. P⁹ hec deus in terraz respexit ꝛc. vt mihi q; istud sit intelligendum de angelis: p quos administratur tota corporal' creatura: sicut dicit Aug⁹ sup genesis: ꝛ p̄s phos intelligentie mouēt orbes: ē igit sens⁹.

d ¶ Et initio ipoz in gentibus suis ꝛc. q; corpa supiora ꝛ inferiora affligunt deus distinctis angelis p eos regenda: nec obstat qđ dr. Gentibus suis nā angeli dicūt in scripa filij dei: iob. ¶. Quadā aūt die cū venissent filij dei vt assisterēt coraꝫ dño ꝛc. Dicunt et eius milites Job. xv. Numquid est numer⁹ militū eius: et Luc. ij. Facta ē cū angelo multitudo celestis milicie ꝛc. Milites aūt ꝛ filij alic⁹ sūt p̄pe gentes ei⁹.

e ¶ Omnaut inēt. opa eoz. nā celos omnaut stell' ꝛ luminaria b⁹ aerem quib⁹: aquā piscib⁹: ꝛ terrā animalib⁹. ꝛ dicūt celi et elementa angelor opa: nō q; sint eoz facto: es: § administratores: eo mō loquēdi q̄ vinea dr opus vinitoris: ꝛ dom⁹ gubernāda op⁹ dispēsatoris: ꝛ ponit hic eternū. p̄pe ḡtum ad celos. q̄z eoꝝ amita pmanebūt. Terū aūt ad generabilia ꝛ corruptibilia q̄ cessabūt in fine mūi: acapit. p tpe lōgo: sicut dicūt mōtes eterni. p̄s. lxxv. Illuminās tu mirabilit a montib⁹ eternis.

f ¶ Nec cēsu. nā angeli nō sunt cibo corporali indigētes.

g ¶ Nec labo. q; sine fatigatione admīistrāt corpalē creaturā: ꝛ et pmue. io subdit.

h ¶ Et non vexti. siue molestia siue discordia p turbati: et subdit.

i ¶ Unusq̄sq; primū suū ꝛc. vñ dr ꝛ Job. xxv. Qui facit pcordia i sublimib⁹ suis.

k ¶ Post hec os ꝛc implemit illā bonis suis. multiplicādo boues i ea et ex ea fructꝰ. p ducēdo ad sustētationē vtiū ꝛ aialiū: ꝛ subdit.

l ¶ Via eis vitaꝫ. tā rōnalis q̄ sensibilis.

m ¶ Benūga uit aī facit ipi⁹. i. facto oīdit q; p̄pe eā erāt illa bona a do. p ducta: q; vsa est ipis.

n ¶ Et in ipa itez reuersio illoz. nā p aiam rōnalem ista reducūtur in deum: a pm ō bonis suis laudādo: ꝛ p aiaz sensitiuā suo mō: q; est materia ditiue laudis.

Capitulū. xvij.

O Eus creauit. Hic p̄m agit de formatōe bois spāliter: ꝛ primo ḡtū ad pfectōem nature: scdo ḡtū ad pfectionē legis sup addite: ibi. Addidit ill'. Circa primū dr.

a ¶ Deus creauit. i. formauit: nā creatio p̄prie dicta est de nihilo.

b ¶ De terra bo. ḡtū ad corp⁹ Beñ. ¶.

c ¶ Et fm imaginē suā fecit illū: ḡtū ad aiam ꝛ intellectiuā p quā bō capax ē ip̄i⁹ dei ꝛ cognitionē ꝛ amoris ip̄i⁹ ab unitio: c ꝛ ab institutione boim ipoz distinxit partes illoz: d et initia eoz i gētib⁹ suis. e Omnaut inēt nuz opa illoz: f nec esurierī⁹ nec laborauerunt: g et nō vexiterūt ab opib⁹ suis. h Unusquisq; primū suū nō angustiabit vsq; ineknū. Nō istis incredibilis verbo illius. k Post hec de⁹ in terrā respexit: ꝛ impleuit illā bonis suis. l Via aūt hois vitaꝫ m de nūciauit aī facie ip̄i⁹: n ꝛ in ipa itez reuersio illorum.

Capitulū. xvij.

O Eus creauit a hoiem: ꝛ fm imaginem suam fecit illū. b Et iterum quertit illum in ipsam: c et fm se⁹ vestiuit illū virtute. d Numerum dieruz et tp̄s dedit illi: e ꝛ dedit illi ptātem eorum que sunt super terrā. Posuit timorem illius sup oēm carnē: et dominatus est bestiaz ꝛ volatiliū. f Creauit ex ipo adiutoriū simile sibi: g p filium k ꝛ linguā: l et oculos: et aures: m ꝛ cor n dedit illis excogitādi: o ꝛ disciplina intellectus repleuit illos. p Creauit ill' sciam spūs q sensu implenit cor illoz: ꝛ mala ꝛ bona oīa dit illis. r Posuit oculuz ip sorū sup corda illoz ostendere illis s magnalia operū suoz: t vt nomen sanctificationis u collaudēt: x ꝛ gl̄ari in mirabilibus illius: vt magnalia enarrēt operū eius. y Addidit illis disciplinaz: a ꝛ legē vite b hereditauit illis.

a ¶ Et iterū quertit illū in ipam. s. imaginē: dāno ci cognitionē dei actualem: nā imago p fect⁹ attenditur fm actū q̄ fm potentiā.

e ¶ Et fm se. i. fm decentiā bñane nature.

f ¶ Vestiuit illū virtute. ad quā humana natura b⁹ aptitudinē: sicut. n. deus formauit hoiem p fectum ḡtū ad corpus vt in ḡtitate debita: ꝛ duinismodi: sic ḡtum ad aiam scientijs ꝛ virtutib⁹ ꝓficiendo illā: vñ ꝛ adastati ip̄sum nomina aialib⁹ p̄ nature sua p̄positatē: gen̄. q. q; nō fecisset nisi habuisset eoz cognitionē.

g ¶ Numeꝝ dierum ꝛ tp̄s dedit illi. quo viueret in paradiso terrestri: ꝛ unō trāsferret ad gliam suā sine morte: si stetisset in statu innocentie.

g ¶ Et deit ill' ptātem eozū q̄ sūt sup ērā: gen̄. ¶.

h ¶ Creauit ex ipo ꝛc. ō costa eius mulierē formādo: q̄ mulier ē in adiutoriū viri in p̄creatione. plis ꝛ q̄ nutritione: ꝛ et in cohabitatione: nā aliqua opa stati apparēt per viros fienda: ꝛ aliqua p mulieres.

i ¶ Cōsimile. i. potenter deliberādi.

k ¶ Et linguā. ad p̄ceptū mētis significādū alteri.

l ¶ Et oculos ꝛ aures. i. potentiā videndi ꝛ audiendi: hos aūt sensus p ceteris exp̄mit: q; maxime deseruīūt doctrine: vt dr. j. metaph.

m ¶ Et cor. i. intellectū.

n ¶ Dedit illis ex cogitādi. ea q̄ sūt necessaria ꝛ expedientia sibi.

o ¶ Et disciplina intellectus repleuit illos. s. vtz ꝛ mulierē dādo eis noticiam oīm q̄ cōpetit eis scire p naturā: ꝛ ad idē facit qđ subditur.

p ¶ Creauit illis sciam spūs. s. intellectus: qui tñ p̄prie referē ad noticiam p̄incipioꝝ: scientia vero ad noticiā p clusionū.

q ¶ Sensu. ḡtum ad certitudinē ꝛ tuitiuā noticie: vnde et clare cognoscens aliquid dr illud bene sentire.

r ¶ Et ma. ꝛ to. oñ. eis bona ad p̄sequēdū: mala ad vitādū.

s ¶ Posuit oculū. ip. sup cor eoz. nā dedit ill'ectui ꝛ tuti sup se reflectēdi.

t ¶ Ostendere illis. i. ad ostēdēdum illis.

u ¶ Magnalia operum suoꝝ. p hoc em q̄ aia intellectiua est sup se reflexiua: maxime p̄ficit in scientia.

x ¶ Et nomē sanctificationis. i. nomē dñi in quo bñdicuntur ꝛ sanctificanē oia.

y ¶ Collaudent. cū notitia nam⁹ op⁹ dei debet bō assurgere in laudē condit⁹: ꝛ alios ad hoc inducere. ideo subdit. Et magnalia enarrent ꝛc.

z ¶ Addidit illis. Hic p̄m agit de p fectione hominis ḡtum ad additionē legis dicēs. Addidit illis disciplinā. i. legem diuinitus datam.

a ¶ Et legē vite. i. ad vitam ducentem Matth. xix. Si vis ad vitā ingredi: serua mādata. tñ hic ingressus retardabat tpe legis mosaice: quoniā p̄ p̄m amouebatur impedimentū nature.

b ¶ Hereditauit illos. s. fi-

lios isr'l spāl'r nōes gentēs: q; nulli tenebabāt illa lex: ḡtū ad ea ḡ ptinēt ad salutē: t multi gētiles recepērt illa. ¶c Testamētū eter. osti. cū illis. ḡtū ad p̄cepta moralia q̄ manēt in lege noua d ¶Et iusticia t iudicia sua osī. eis. ḡtū ad p̄cepta iudicialia. ¶c Et magna. hō. ea vi. occi. ip soz. in ceremoñs t cultu dei f ¶Et honorez vocis. s. diuine.

g Audierunt au. eoz in patō ne. r. p̄ceptoz: Ero. rr.

b ¶Et dixit illis Attēdite ab oi iniq̄. s. in p̄cepta negatiuis dicēs Nō habebis de os alienos.

i ¶Et mādauit illis vni. de p̄rimo suo: vt viuat iuste cū illo et hoc i p̄ceptis scōe tabule: que ordināt hominē ad p̄rimū.

k ¶Die illoz⁹ co. ip. sūt semp. q; nihil latet eū

l In vnāquā q; gen. po. rectorem. i. angelum regentē: vnō supēm⁹ ordo inferiorus hierarchie di ordo pcipatuū. i. angeloz q̄ sūt diuersis regnis: gētibus: t pūcis. Pōt etiā hoc intelligi de regibus et pncipibus terremis q̄rū ptās ē a deo.

los. c Testassentū eīnū constituit cū illis: d et iusticiam t iudicia sua oñdit illis c Et magna lia honoris eius vidit oculus illoz: f t honorē vocis g audierunt aures illorum: b et dixit illis. Attēdite ab oi iniquo. i Et mandauit illis vnicuiq; ō p̄rimo suo. k Die illoz⁹ cōā illo sunt semp: nō sūt abscōse ab oculis ipius. l In vnā quāq; gētē ppposuit rectorē m et ps dei isr'l facta est manifesta. n Et oia opera illoz⁹ o velut sol in ꝓspectu dei: p t oculi ei⁹ sine intermissione inspicientes in vijs eoz⁹ q Nō sē abscōsa testamenta ppter iniq̄tatē illoz: r t omnes iniq̄tates eoz in cōspectu dei. q Elemosyna viri q̄ si saccul⁹ cū ipo: s et gratiaz hominis t quasi pupillam conseruabit: r et postea resurget et retribuet illis retributionez vnicuiq; in caput ipsoz⁹: t et conuertet

in inferiores partes terre. s Penitentibus aūt dedit a viam iustitie: b et cōfirmauit deficientes sustinere: c et testimonium veritatis. Conuertere ad dñm et relinque pcā tua: precare ante faciem dñi: d et minue offendicula. Reuertere ad dominum: t auerte re ab iniustitia tua: e et nimis odito execratōez: f t cognosce iustitias t iudicia dei: g et sta in sorte ppositionis h t oratiōis altissimi dei. i In partes vade seculi sancti: k cum viuis et dātibus cōfessionē deo. l Nō te mozeris in errore impioz⁹: m aīa mortē cōfiteri. n A mortuo q̄si nihil perit o fessio. p Confiteberis viuens: viuus et sanus confiteberis: et laudabis deum: t gloriaberis in miserationib⁹ eius q Q̄ magna misericordia dñi: r et propiciatio illius conuertentibus ad se.

stitutione mōi. Esuriui. n. t dedistis mihi mādūcare. ¶y Et auertet in infe. ptes terre. nā el'yna valet exīb⁹ in purgatorio: qđ a sēis et doctoīb⁹ eidē ē infernus: q̄ est sub terra. dicit. n. Grego. Q̄ sicut in eo dēigne aurū rutilat t palea fumat: sic idē est ignis q̄ cruciat reprobos t purgat electos.

3 ¶Penitentibus aūt. Hic ostr agit ō pnia q̄ ē summū remediū ō p̄ctī: t q; dat ex dei mia. p pter q̄ ex p̄sequēti agit de ipa ibi. Q̄ magna mia. Circa p̄mū sciendū: q; el'yna ad pniam dīsponit: ió quasi cōtinuādo p̄cedentibus dr. ¶3 Penitētib⁹ aūt dedit el'yna. s. a ¶Hīa iusticie. ad eam disponendo.

b Et ostr. te. sustinere. i. nōiles ad sustinendū laborē pnie. c ¶Et destituit illis soz. veritatis. q̄ ostrit i clara dei visione: t q; vere penitentibus ꝓferuntur ista: sub dit exhortādo ad pniam. Converterere &c. et patet.

m ¶Et ps dei isr'l facta est mā. nā rēgīmē illo⁹ vsq; attribuebat a p̄ncipio ipi deo mō spāli. ꝓpter quod cū peccauisset regē dixit dñs Samuel. 1. Reg. viii. Nō te abiecerūt: sē me ne regnē sup eos. n Et oia opa illoz⁹. s. trib⁹ eoz. o ¶Velut sol in ꝓspectu dei. nā i illo ꝓlio videbat cult⁹ dei: cēteris ad idolatriā declinantib⁹.

p Et oculi ei⁹ sine int̄missione &c. nā ꝓlio isr'l vidit p p̄tas t alia bēficia multa pēs. ct vii. Non fecit taliter oi nationi &c. q ¶Nō sē abscon. testa. ꝓpter iniq̄. illoz⁹ Lict. n. in ꝓlio isr'l fuerint plures reges idolatre conātes legē dei trahere: retīn in bonis fuit lex t latria refutata

r Et os iniq̄. eoz in ospe. dei. ad puniēdū eas: q; de cēt trib⁹ captiuauit p reges assyrioz⁹ t reliquas p regē babylonis: vt p̄z. iiij. Reg. s ¶Elemosyna. Supī actū ē de cā pcti siue p̄ncipio. Hic ostr agit de ea: remedio: quod potissime est elemosyna t pnia: ꝓpter qđ primo agit de elemosyna. scdo de pnia: ibi. Penitētib⁹ Q̄ aūt elemosyna sit remediū ō pcti⁹ patz Dan. iiij. vbi daniel dixit nabuch. Pcā tua el'ymis redime. t ió dī. s Elyna viri quasi saccul⁹. i. pera: nā in pera ipa viaticū bō reponit: ad quod in necessitate recurrit sic el'yna i morte boi subuenit: Aug. Sola mia comes ē defunctoz. ¶t Et gram hō. i. boi a deo patam.

v Quasi pupillā ospēr. in p̄nti: nā recipiētes el'ynam orant. p dantibus: vt in gra ꝓseuerēt ¶r Et postea resurget. nā in resurrectione generali dicet saluator. Venite benedicti ptris mei ꝓcipite vobis patū regnū a

¶y Et auertet in infe. ptes terre. nā el'yna valet exīb⁹ in purgatorio: qđ a sēis et doctoīb⁹ eidē cū infernus: q̄ est sub terra. dicit. n. Grego. Q̄ sicut in eo dēigne aurū rutilat t palea fumat: sic idē est ignis q̄ cruciat reprobos t purgat electos.

3 ¶Penitentibus aūt. Hic ostr agit ō pnia q̄ ē summū remediū ō p̄ctī: t q; dat ex dei mia. p pter q̄ ex p̄sequēti agit de ipa ibi. Q̄ magna mia. Circa p̄mū sciendū: q; el'yna ad pniam dīsponit: ió quasi cōtinuādo p̄cedentibus dr. ¶3 Penitētib⁹ aūt dedit el'yna. s. a ¶Hīa iusticie. ad eam disponendo.

b Et ostr. te. sustinere. i. nōiles ad sustinendū laborē pnie. c ¶Et destituit illis soz. veritatis. q̄ ostrit i clara dei visione: t q; vere penitentibus ꝓferuntur ista: sub dit exhortādo ad pniam. Converterere &c. et patet.

d Et minue offen. nō solū cauēdo a p̄ctis: sed et ab occasionibus p̄ctoz. ¶e Et inimis. i. valde. ¶f Odito execratione. i. culpā execrabilē. g ¶Et cognosce. non solum speculatiue: sed etiam practice.

h Iusticias et iudicia dei. contenta in scriptura veteris ac noui testamenti. i ¶Et sta in sorte. ꝓpositionis. i. in posito bono. k Et orationis altissimi dei. vt te teneat in firmitate ꝓpositi. l ¶In partes vade secūl sancti. i. cū viris iustis: qui dicuntur seculū sanctus. m Cū viuis. vita gre. n ¶Et dantibus cōfessionem deo. ipm devote laudādo. o Nō temo. in errore impioz⁹. i. cū eis: ne ab eis inficiaris. 1. Corin. xv. Corrūpunt bonos mores colloq̄a prava. p ¶In mortē ofiteris: et sub dit cā. q A mortuo quasi nihil perit. s. r ¶Cōfessio. q; inutilis ē sibi: sicut dī sapie. v. in ꝓsona etīū in inferno. Quid nobis ꝓfuit superbia? t diuitiaz⁹ iactantia q̄d attulit nobis? ió subdit. s Confiteberis viuēs &c. tūc. n. meli⁹ pōt bō ꝓfiteri suā purgare: q; nō ipedit infirmitatis ignorātie. t Q̄ magna. Hic ostr agit de mia dei magnitudine: t primo specialiē erga penitētes: scdo generaliter erga oēs: sequenti ca. Circa primum ostendit primo ꝓpositum: secundo declaratur quod dā dicit: ibi. Quid lucidius. Circa primum dr. ¶t Q̄ magna misericordia domini. i. valde magna est. v ¶Et ppciatio illi⁹ quer. ad se. i. vē penitentib⁹: nā de filijs dyaboli fiunt filij dei: t coheredes regni: eo q̄ odonant eis fil'os peccata: t cum hoc aliquādo tota pena debita sicut tenet de

magdalena: ꝛ sp ꝛtute sacrī pnie remittīt aliq̄ ps pnciō subdit. ¶a Nec.n.oia pñt ee in hoib⁹.i. nō pt sanctificāe te suis pctis oib⁹. b ¶Qm̄ nō ē imortalis. ꝓpter qō ex carne cozrupt̄bili fragīle ꝛ ꝓnus ad pctā. ¶c Et va nitate. vite pñtis. d ¶Maliac.i.pctā. ¶e Placuerit .s. hoi; ꝓpter qō in viget magna mia dei. f ¶Quid lu cidius. Dic pñter declarat fragilitatem hois: ꝛ hoc ꝑ mutabilitatē mag stabilium dicens. Quid lucidus sole .q.d. mbil int̄ visibilia. ¶g Et tñi ci et. nō pm subsistā: sed pm apparē tiam qñ patiē edipsum. h ¶ Aut quid ne. q̄ qō ex co.ca. ꝛ sanguis .i. hō. est. n. hō pecca tor. pessimū aialiū vt di. pbs. j. poli.

¶i Et hoc arguet a deo ꝛ acrit̄ puni etur. k ¶Virtutem altitudinis ce li.i. virtutē angelo rum in celo empyreo existentium.

¶l Ipe.s. deus.

m ¶Conspicit. tā q̄ nullam respectu sue virtutis: ꝛ mul to fragilior est hō: iō subdit. Et ossus hō ꝛra et cinis ꝛc.

¶ Caplm. xviij.

Q Ti vivit in eternū. hic pñr agit d magnitudine diuine mie erga oēs de qua primo tractat scdo de ogib⁹ ꝑ q̄ impetrat et ꝓseruat̄ abi. Filii in bonis. Prima in duas: q: primo tractat de magnitudi mie dei absolute: scdo cōparatiue: ibi. Miseratio hois. Prima ad hucin duas: q: primo ꝓpositū ondit ex pte dei miserātis: scdo ex pte reis ea idigētis: abi. Quid ē hō. Circa primū vr a ¶Qui vivit in eternū creauit oia sil. et hoc apparet infinitas sue potētie: q: creare ē d mibilo aliq̄d facē. Intelligunt aūt oia creata sil̄ duplr. Uno mō q̄ celū empyreū āgelis repletū creatū sit cū infoūi mā co: palū: que post fo ma est ꝑ distinctiones formaꝝ substantialiū in ope sex dier. Alio mō q̄ oēs ptes principales mōi sil̄ ꝓducte fuerint i suis formis substātialib⁹: ꝛ formatio seqns itelligatur q̄tū ad formas accidētales: ꝓut in pan. gen. plenius explicaui. b ¶Deꝰ so. in. q: sol⁹ iustus est ꝑ essentiā: sicut et bonus. c ¶Quis sufficiēt narrare opa eī. s. creatōnis: gubernatiōis: recreatiōis. ꝛ glorificatiōis. q. d. nllius ꝛ cōdē mō d̄ sequēnt⁹: cū dr. d ¶Quis. n. inue. ꝛc. Et qñ oia ista sē ad bonū būane nāe: sequtur. e ¶Et quis adiect enarrare miam eī. erga būanā nām. q. d. nullus insipiē. f ¶Hō est minu. nec adiecē. nā i eī⁹ opib⁹ mbil ē superfluū nec diminutū. g ¶Nec ē inemre ma. dei naz ad cōz cognitionē ñ alcēdit nisi ꝑ creaturas q̄ infinitū deficiūt a ꝓfectiōe creatoris. iō subdit. ¶b Cū cōsum. hō. inestigatione ō dō. i ¶Tucina. i. capit q̄ ē in pu apio. k Et cū ꝑcuerit opabil. i. cū erit in senectute q̄ rps est ꝓficiendi: ad bonū opus magꝝ aiabil. vñ dīs fra ctē. iā senex dicebat suis frib⁹. Ffes scipiam⁹ fuire vñ: nā vsq; nūc pax. ꝓfecim⁹. ꝛ hec ē monitio salutaris Luc xvij. Cū oia fecerimis q̄ ꝓcepta sunt vobis dicite: Fui inutiles sum⁹ ꝛc. ¶l Quid ē hō. Dic pñr ondit magnitudo mie dīne: et ꝓte hois: q̄ ꝝ se nihil ē in ꝓspectu dei nec hz a se aliq̄d: ꝓt q̄ q̄cq̄d a deo tibi fit dz magnū reputari: iō dr. l ¶Quid est hō. q. d. mbil ¶m Et que gra illius ꝛc. q. d. a se nō hz aliq̄ bonū grē vsū nāe. n ¶Aut q̄ ne q̄ illius ꝛc. q. d. q̄cquid nec tie est in cortoru ē ab ipo: osee. xiij. Perdītō tua ex te isr̄l: tm̄mō ex me auxiliū tuū.

¶o Numerus dier⁹ hoium ꝛc. q. d. si viuerz cē tū ānis. hoc nihil est respectu eternitatis: p q̄ hic accipit cuncū dr. p ¶Jn die cu. i. in duratione eternitatis: hoc est xp̄s ē si accipiaē cuncꝫ ꝓprie q̄ ē mēsura esse in corruptibilib⁹: ꝛ iō si tota vita sua esset in bonis opib⁹ occupata tñ nihil cēt nisi ex dei gratia subdit̄ur. ¶q Propter hoc patiēs deus est in illis expectādo cor emendatione.

k ꝛ cū ꝑcuerit opabit̄ Quid ē hō: l et q̄ gra illius: ꝛ quid est bonū: m aut quid nec̄ illius. n Numer⁹ dierū hoium vt multū: cētū anni q̄ gutte aque maris ꝛputari ſt. Et sicut calculus harene: sic exigui anni i die cui. o p: pter hoc patiēs ē dn⁹ in ill: r et effundit sup eos miam suā. s Videt ꝓptiōez cordis eoꝝ qm̄ mala est: ꝛ cogn̄it subuersionem illorum: qm̄ nequa est. t Jdo adiplet ꝓpiciationem suā in illis: u et oñdit eis viam eq̄tatis. v Miseratio hominis circa ꝓximum suum: misericordia autem dei super omnem carnem. w Qui misericordiam hab⁹: x doce et erudit quasi pastor gregem suum. y Miserentur z capiens doctrinā miserat̄ oīs: ꝛ a qui festinat in iudicijs eī⁹

r ¶Et effundit super eos miam suā. dando largit̄ gratiam suam: hoc enim importat effusionis verbum.

s ¶Videt ꝓsumptionem cordis eorum in turribus babel edificatione. t ¶Et co. sub. illoꝝ. nā oēs fere dedinauerunt ad idolatriam.

u ¶Jdeo adimplent ꝓpiciationem suā in illis. eos ab idolatria retrahendo. v ¶Et oñdit eis viā equitatis. videlicet directionē legis: quā dedit legislatura illam obscurata ꝑ peccandi ꝓsuetudinē: que quidem lex induxit ad cultū et amorē vnius veri dei: et conseruandā equitatem cum ꝓximo. Licet aūt illa lex fuerit data populo isr̄l: ꝑsāt tñ data fuit omnibus indistincte admittebant̄ ad eam in his que sunt necessaria ad salutē. w ¶Miseratio. Dic pñter agitur de magnitudine dei cōparatiue cū dr. Miseratio hois circa ꝓximū suū. q. d. pua est: q: se extendit ad hominem tm̄.

x ¶Misericordia aūt dei super omnem carnem. psal. cxxv. Qui dat escam omni carni. ꝓpter qō in comparatiue maior est dei misericordia: ꝛ quia misereri magis tenentur illi qui sunt in statu regendi: subditur.

y Qui misericordiā habet. i. misericordie statum.

a ¶Docet et erudit. i. habens docendi officium.

b Misereatur. i. in effectum.

b ¶Et capiens doctrinam miserationis. id est confirmans doctrinam suam per exercitium operis. naz in moralibus magis mouent facta q̄ verba.

c Et q̄ festinat in iudicijs eius. s. misericordie: desistens audire illam sententiam in finali iudicio. Demite vñdicte ꝓ me. sequit: Et iurum. cū et desistis mihi manducare ꝛc. Matth. xxv.

a Fili in bo. Posth actū ē de magnitudine mie. Dic pñr agit de illis p q̄ impetrāt z pserūt: z diuidit i duas ptes: q̄ primo fit positiū: scdo tollit impedimēta: ibi. Pp occupias tuas. Circa primū ponunt q̄tuor ipetratiua z pseruatiua mie diuine. Primū ē primi vera cōpassio cū dr.

a Fili in tuis ne tes querelā. plagēdo q̄d dixisti ad releuādū primi miseriā. b Et in omni dato non des tristiciam verbi mali. icrepando vel pungendo pauperem cui das el'yna: sicut faciūt mulți p hoc pētes saltem in prebo num mereri.

c Mōne ardoz refrige. ros. q. d. sicut manifeste apparet i estate.

d Sic et vbū melius q̄ datū dupl'. n. aliquis petit el'ynā. vno mō magis ex cupiditate q̄ necessitate: et tūc non expedit dare q̄d petit: sed magis rōnabiliter ip̄m instruere q̄ cessare vel dare ei tali petitione: z sic dic Augustin' de fmone dñi in mōte. Aliq̄n aliq̄d melius dabis cum iniuste petenti coz exteris: z sic dr.

e Mōne ardoz ē. q. d. sicut ros refrigerat ardoz ē tpis: sic vbū bonū refrigerat occupiaz inordinatā petentis. Alio mō ex necessitate quā ēt petens fert molestē: z sic pādū est q̄d petit ad releuādū indigētia corpis: z capit hoc verbū psolatiōis. p pslatione mētis: z q̄tū ad hoc subdit.

f Mōne ecce vbū pslatiuum.

g Sup datū bonū. q. d. sic q̄ melioz ē el'yna spūalis q̄ corpalis: quanto spūalia tpalib' pferunt.

g Sed vtraq; cā hoc iustificato: q̄ cū dono dat etiam verbū dulce.

h Stultus acrit imperabit. paupi vonū suū.

i Et datus indisciplinati tabescē facit oculos recipientis q̄ vereūdiā ex obprobrijs sibi illatis.

k Ān iudi. Hic ponit scōm q̄d est innocētie pseruatio cū dr. Ān iudiciū para iustitiā tibi. i. anteq̄ iudices aliū de defectu aliq̄: videas q̄ sis immunis ab illo: alis te pdēnares. Ro. ii. In quo em iudicas aliū te ipm cōdēnas. eadē. n. agis q̄ iudicas.

l Et añq̄ loq̄ris alios docēdo.

m Disce. a magro.

n Ān languoz ē. sicut em infirmitas corpalis reddit incurabil' p diuturnitatē: sic spūalis p pseuerantiā q̄dē alterā nā.

o Et añ iu. i. bozā mortis: q̄ talis in iudicio pñtabit q̄lis i morte repiet.

p Introga teipm p diligētē pscie discussionē.

q Humilia te. coz sacerdote.

r Et in tpe infir. spūalis.

s Ōnde cōuer. tuā. p nudā z aptā pfessionē.

t Mō impediarī. Hic ponit ēcūs q̄d e duob' oīb' cū dr. Mō impediaris tpalib' curis.

v Otare sp. i. tpib' ad b institutis.

[illegible] Et ne veteris. i. phibearis.

x Justificari. sp: apocryphi. Et q̄ iustus ē iustificet adhuc &c. pcedēdo ō vtute in vtutē.

z Ān oīōne ppara aiam tuā. videdo q̄ nibil omittās i piculis pcauēdis. p q̄bus vis orare de bis q̄ saltē fieri pñt p būanā puidētiā.

a Et noli cē quasi hō q̄ tētat ven. de um. n. tētare ē periculo se cōmittere: q̄d agere pōt puēl onē omittēdo exercitās librari a deo

b Memēto. hic pñr ponit quartū mie impetratiuuz q̄d ē extremi iudicij trepidatio: cum dr. Memento ire. i. vindicte dei.

c In die cōsummatōis mūdi: quecūt tēpore iudicij.

d Et tps retributionis. eterne.

e In pseuerationē facies. p̄sideratio eīs finalis iudicij inducit ad bñ conuersandū. p retributione p̄miq̄ tūc fiet: et quia ad hoc multum facit opus mie: vt p̄dictū est: subditur.

f Memēto pauertatis. relcuāde in alijs.

g In die abūdantie tue qua potes eā releuare.

h Et necessitatē pauertat̄ &c. q. d. magis idigentibus dēs pa? succurrere.

i Ima. vsq; ad vespam imitu. tps. i. aliq̄n iné manē et vespam mutatur de diuitijs in pauptatē.

k Et bec oia citata. i. cito trāseuntia. q. d. dū bēs elemōsynā facē nō tardes.

l Bō sa. in omnibus metuit. iudicia diuina.

m Et in dieb? delicto? z. i. bui? vite tpe: q̄d est delicijs plenū.

n Et tē ver ab inertia. i. a pigritia bñfaciēdi: q̄ timor dei ē imitium sapie: subdit.

o Dis astu. i. ex timore dei ad cauendū mala intētus.

p Agnoscat sapien. i. acq̄rit z diligit eā

q Et inue. eā da. cōfessionē. laudis.

r Sentiati in verbis. i. p̄cipietes sensū vbor.

s Et ipi sa. egerunt. et rēdendo ad opus suā noticiā.

t Et intelle. veritatē. de pmiatōe bni.

v Et iplorauerūt. i. iplorādo cognouerūt.

x Pp occupias tuas ñ eas. secuto: cūm occupie auertit a regula legis dine: t p q̄ñs nō pt a deo miam ipetrare. ibi sēquitur.

b Faciet te in gau. intimi. tuis. spūalib' qui sunt spūs maligni.

c Me oblecte. in turbis. i. in multitudine familie.

d Mecū mo. i. in minori familia: z subdit cā.

e Assidua. n. est cōmissio illoz. i. frequent peccāt z sic turbāt ordinē si bon' fuerit: z impedit a bono z si nō turbatur: fouet eos in malo: et sic auertit a deo. Scōm quod impedit dictam impetrationem misericordie est duritia erga proximum quam remouet dicēs.

f Be fueris mediocris. i. negligens z remissus: sed magis diligēs et vigilans.

g In contentiōe ex fenore. idest; vt

ꝺtēdas sufficāt aliōs i ꝺuatione elyne: quā dās vīo fenerat: puer. xix. Fenerat vīo q̄ miseret paupis ꝛc. h Et nō ē tibi nihil: si aliq̄d: q̄ duę negatōes ex̄pollēt vim affirmationi. i Jn sedo. alia lra: Jn sacculo. ꝛ in idē redit ꝛ est sensus. Etā bēs bona buꝰ seculi: vl bona reposita i sacculo: vīi potes ꝺueniēt viuē: nō dēs eē negligens in elynaꝛ ꝺuatione eris. n. inuidus aie tue subtrahēdo sibi bonū mie si negligēs fuerī i elyne ꝺatiōe: sic exponit cōiter passus iste. Sz qm hec expō accipit intētione val de extraneam: ꝛ tenus nō lra exponit s mystice vi mihi aliꝰ dicēdū: ꝛ sic. Ne fueris mediocris in ꝓtētione ex fenoꝛe. i. nō solum multū: sz eē paruz ꝓtēdas ꝺure repetēdo ꝺebitū q̄s cōmodasti primo indigenti: Exo. xxii. Si pecuniam mutuo ꝺederis populo meo pauꝛi nō vrgebis eū quasi actoꝛ ꝛc. Oꝛ ät accōmodatio fenus ꝺicaf i scripta: ꝓz ꝺeut. xxviii. Fenerabis gētibus multis. ꝛ ipe a nullo fenus accipies. et in multis aliꝭ locis. Et nō ē tibi nihil ꝛc. i. ꝺū bēs vīi possis aliunde viuere: non ꝺēs ꝺure repetere ꝺebitum.

k Eris. n. inuidus anime tue. subtrahēdo sibi bonum misericoꝛdie: si ꝺebitū repetas nimis ꝺure ꝑ ꝓceptuꝫ alle gatum: Exo. xxii.

Caplm. xix.

Operari ebriosus. Supius ab illo loco. Non ꝺicit is ꝺeū abest. pro. c. Jbi induxit auctoꝛ ad peccati detestatione ex cā peccati: q̄ liberū arbitriū hominis. hic ꝓnr ad idē inducit ex actu peccādi: et ꝺiuidit in ꝺuas ptes: q̄ ꝓmo facit boc i pctis cōmissiōis: scdo in pctis omissionis. c. xxii. Et qm peccata carnalia sunt magis turpia ꝛ maioꝛis infamie: iō ab illis incipit ꝺicens.

a Opari ebrio. nō loqꝛ. nā p ebrietatē lucrū ꝓsumit: ꝛ ab ope ipedit. b Et q̄ sper. mo. i. pctā leuia. c Pau latim ꝺecidit. in grauioꝛa. nā abyssus abyssū invocat.

d Etiā ꝛ mu. apostata. fa. sapiētes ꝺ vino bz exēplū gen. xix. in Loth. q̄ inebriatꝰ suas filias stupꝛauit. ꝺ mulieribꝰ ät. iii. Reg. xi. vbi ꝺr ꝺ salomone. Cuꝛ eēt senex: deprauatū ē coꝛ ei ꝑ mulieres. e Et ar. sen. i. facīt eos arguendos. f Et q̄ se iūgit fornicarijs erit neq̄. nā ꝑ fornicationē trahit ad alia neq̄oꝛa: sicut salomō fuit tractꝰ ꝑ mulieres ad seq̄nda idola. iii. Reg. xi. g Putredo et ver. here. illū. pꝰ moꝛtē. h Et extol. i. extra ꝓfortium tuoꝛ tollet. i Jn exēplū maꝛ. i. ad trendū nō solū minoꝛes: sz et maioꝛes. k Et tol. de numero. electoꝛ l Hia ei. rapta a ꝛemoꝛib. m Qui credit. Hic cō sequēter accedit ad detestatione pctoꝛ ispāliū. circa qđ ꝓmo detestat coꝛ originē: scdo multitudinē. c. xxi. Est ät ꝺupler oꝛigo pcti. s. leuitas cordis. ꝛ locatas oꝛis: ꝺ q̄ loquif ibi. Ne iteres. Circa ꝓmā ꝺic. m Qui cre. cito malū ꝺ ꝓmo. n Leuis ē coꝛde. i. ifrabil. s. in bono ꝛ labilis ad malū. nā ꝛe quolibet tenēdū ē ꝛ ꝓsumēdus q̄ sit bonꝰ: nisi apꝛeat ꝛrariū. o Et mūo. in vita ꝛ fama. p Et q̄ ꝺelin. in aiam suā. peccatis occultis inficiens eā. q Insup bībit. i. extra manifestabit sicut qđ ē in coꝛpis supficie r Qui gaudz in iniq̄tate bituat? i malo ex peccādi ꝓsuetuꝺine: signū. n. ꝺit? generati ē ꝺelectatio i oꝛe. ii. etbi. s Denotabit .i. de malo notabitur oñsus ab aliꝭ cū ꝺigito.

b ꝛ nō ē tibi nihil' in seculo.
k Eris em̄ inuidus aie tue.

Caplm. xix.

a Peraꝛi ebriosus non locupletabit: b et q̄d spernit modica pauatim decidit. c Vinū ꝛ mulieres apostatare faciūt sapientes: d et arguunt sensatos: e ꝛ qui se iungit fornicarijs: erit neq̄. f Putredo et vermes hereditabunt illū: g et extollet in exemplū maꝛus: h et tolletur de numero anima eius. i Qui credit cito leuis coꝛde est: k et minoꝛabitur: l et qui velocit in animam suam: m insuper habebitur. n Qui gaudz in iniquitate: o denotabitur: p et q̄ odit correptionez: minuet vita: q et q̄ odit loquacitatē extinguit malicia. r Qui pec cat in animam suam penitebit: ꝛ qui iocūꝺatur i malicia denotabitur. s Me iteres verbum neq̄ et durum et non minoꝛaberis: a Amico et inimico b noli narrare sensum tuum: c et si est tibi reuelatū noli renuꝺare. d Auꝺiet enim te et custoꝺiet te f et quasi ꝛefendens peccatum g odiet te: h et sic aderit tibi semper. i Auꝺisti vbū aduersus proximum tuuz: commoꝛiatur in te: k fidens quoniam nō te ꝺirumpet. l A facie verbi parturit fatuus: tang̃ gemitus parturientis. m Sagitta infixa femoꝛi canis: n sic verbum in coꝛde stulti. o Corripe amicū: ne forte nō plus ꝛitellexerit: ꝛ ꝺicat: non feci: aut si fecerit: ꝛ ne iterū addat facere.

t Et qui odit coꝛde. mi. vita. p suspendiū vl' alia moꝛtis pena u Qui odit loquacitatē. Hic ꝓnr ꝛetestāt secundā peccatoꝛum originē q̄ ē logacitas. Et ꝺa opposita iuxta se posita magis elucescāt: iō primo repꝛobat locutionē indiscretā: scdo cōmendat discretā ibi Corripe amicū

Circa ꝓmū ꝺicit. t Qui odit loquacitatē extinguit malicia quā loquacitas accēdebat. v Qui pecca. in animam suā ꝛc. exponatur: vt. s. r Me iteres verbū neq̄. i. retractionis. y Et duz. i. obiurgatōnis siue fuerit a te victū illud reiterando siue ab alio illud referēdo. ꝓpalando. nam ꝛe e malo ꝛ multiplicatio. z Et nō minoꝛaberis. in fama ꝛ virtute. Cōsequēter repꝛobat indiscretam locutionē ꝛe seipō ꝺicēs

a Amico ꝛ mi. indifferent. b Noli nar. sensū tuū .i. secretū tuū. c Et si ē tibi reuelatū. occultum.

d Noli denuꝺa. coꝛaz inimico matie. e Auꝺiet eū te. liberē. f Et custo. te. i. obseruabit verba tua ad capiēdū te. g Et quasi defen. peccatū. s. tuū frau ꝺulenē coꝛam te erubescās ipm. h Odiet te. Hoc nō facit ex a moꝛe: sꝺ odio. i Et sic aderit tibi semper magis possit mala tua cognoscē: ꝛ te ꝑ ꝺ subuertē. Cōsequenē repꝛobat indiscretā locutionē ꝺ alio ꝺicēs.

k Auꝺisti ver. aduer. pri. tuū cōmoꝛiat in te. i. nūq̄ reueles: sz sit sepultū apud te. l Fidēs qm te nō ꝺirūpet. i. q̄ tal' celatio tibi malū nō faciet. m A facie vbi parturit fatu?. qz nō pōt illud celare: etsi ad hoꝛaz celet hoc ē cū ꝺoloze. iō subꝺit. n Sagitta infixa femoꝛi cams. quam mitit extrahē. o Sic verbū i coꝛ. stulti. q: nō ꝺescit tonec ꝓpalauerit. p Corripe amicū. Hic ꝓnr ꝓmēdat locutionē discretam. ꝛ ꝺiuiditur in ꝺuas ptes: q̄ ꝓmo inducit ad discrete locutiōis actū. scdo oñditeꝰ fructū: seq̄n. c. Pria aꝺhuc ꝺuas ptes. s. ꝓncipalē ꝛ icidētale: q̄ incipit ibi: ꝛ nō ē sapia. Circa ꝓmū sciēdū q̄ locutō bōa matie locū hz i correctioē frnatiō ꝺic. p Corripe ami. ne forte cū fecerit iniuriā. q Nōitd. i. nō cognōit se malū fecisse: ꝛ p tuā correctiō nē cogīscet et cauebit. r Aut si se. sciens iniuriaz: sup plc corripe cū s Me ite. ad. facē. q: forte p te trahet

[a] Corripe primū. ne forte cū iniurīā fecerit te sciēte
[b] Nō dixe. i. negauerit primaiē petīm augmētādo.
[c] Et si dixerit. petīm ꝓhibēdo. [d] Ne forte iteret. a
q̄ iteratōe retrahe ē tua correctōe. [e] Corripe amī
cū. nō solū sēl'sed pluries: z subdit rō. [f] Sepe eni
fit ꝓmissio. ſ. pec
cati ex fragilita
te humana.

[g] Et nō omni verbo credas. quod in malu
dī de ꝓximo: quia frequēter defectus contin
git in loquēdo.
[h] Est q̄ labit. i. peccat.
[i] Lingua sua. eo ꝙ situat i lu
bꝛico. [k] Ss nō ex aio. i. scien
ter et a ꝓposito.
[l] Quis est em q̄ non dēt. i lin.
sua. q. d. pauci
sunt valde. Cō
sequent tangit
ordinē fraterne
correctionis: d.
[m] Corripe ꝓ
primū. inē te z ꝓ
sum. [n] In
q̄ cōmineris
. i. iudici dānāc
es ad pumēdū.
[o] Et da lo. ti.
altissimi. q̄ sic ꝑ
cipit correctio
nem fieri: vt sal
uetur si fieri pt

[a] Corripe primū: ne forte
dixerit: [b] et si dixerit: [c] ne for
te iteret. [c] Corripe amici:
[d] sepe. n. fit ꝓmissio: [e] z nō oi
verbo credas: [f] Est q̄ labit
[g] lingua sua: [h] z nō ex animo
[i] Quis. n. ē qui nō dēliq̄rit
in lingua sua? [m] Corripe pri
mū [n] añq̄ cōmineris: [o] da lo
cū timori altissimi: [p] q̄ oīs
sapia timor dei. [q] Et in illa
[r] timere deū: [s] et in oī sapia
dispō legis. [t] Et nō ē sapia
nequitie disciplina: et nō ē
cogitat [u] bonus pcōz pru
dentia. Est prudentie neq̄
tia: et in ipa execratio: [v] z est
insipiēs [w] q̄ minuitur sapia
[x] Melior ē hō. q̄ minuit sapi
entia: [y] z deficies sensu [z] tri
re dei: [aa] q̄ q̄ abūdat sensu et
[bb] trāsgrediturꝫ legē altissimi
[cc] Est solertia certa z ipa ini

pietia ꝓ z falsa. hic ꝓmr idē facit de humilitate dicens.
[p] Est q̄ nesciēt humiliat se. vt hoies magis recipiat.
[q] Et est iu. q̄ se nimiū. i. valde. [r] Submittit se.
[s] Z multa. i. abūdanti. [t] In humilitate. q̄lis q̄ nō so
lū submittit se superiorib? z equalib?: ꝑ et inferiorib? : hic ꝑs
submisit se Marie
et Joseph: Luc. ij.
Descendit cū eis z
venit nazareth et
erat subditus illis
[u] Et e iust?. ficte.
[v] Qui iclinat fa
ciem, z. quasi auer
tens oculos a mu
liere pulchra: quaꝫ
tñ ardenē concupi
scit: sed hoc ab alijs
ignorat z de ipo
subdit. [w] Et si
ab imbe. vi. yetet
peccare: q̄ nō ba
bet opōtunitatē
[x] Si inue. temp?
male. male faciet. si
cut ꝑ Dan. xiij. de
duobus senibus: q̄
voluerunt cū susa
na concubere: qua
recusāte conati sē
eā interficere.
[y] Ex visu. Hic ꝓ
nitur tercium inci
tens: q̄ locutus ē
auctor de hoib? de
ris z fictis quo ad
euidentiā et appa
rentiā vtutū. ideo
ꝓmr ponit signa q̄
bus frequenter co
gnoscit addito bo

qua: [dd] z ē qui emittit [ee] ybum
certū [ff] enarrās veritatē. [gg] Est
qui nequit hūliare se: z in
terioza ei [hh] plena sē wlo: [ii] z
est iust [kk] q̄ se nimiū [ll] submi
tit [mm] a multa [nn] humilitate: [oo] z
est iustus q̄ inclinat faciez
suā: z fingit nō vidē se q̄ cō ig
norātū ē. [pp] Et si ab imbecilli
tate viriū vetet peccare: [qq] si
inuenerit ꝑs malefaciendi
malefaciet. [rr] Ex visu ꝓgno
scitur vir: z ab occursu faci
ei ꝓgnoscitur sensat. [ss] Amī
ctus corꝑis [tt] z risꝰ dētiū: [uu] z
īgressꝰ hois [vv] enūciāt de illo
[ww] Est correptō mēdax in ira
ꝓtumelioſi: [xx] ē iudiciū qō
ñ ꝓbat ee bonū: [yy] z est tacēs
[zz] ipe ē prudens.

Quam bonuz ē arguē
q̄ irasci: et confitētē
in oratione non prohibere.

minis in trisca dicens. [z] Ex visu cogno. vir. tē. cor
dis. n. dispō magis apparet in facie: in qua magis vigent
oēs sensus q̄ in alijs ꝑtibus: et potissime in oculis: q̄ citi
us immutanē a corde ꝓter humiditatē cōplexiōis: z io
si in istis apareat magna maturitas z honestas: iudicat
bō sensatus: et econtrario [aa] Amictus corꝑis. i. dissolu
ta vestis. [bb] Et risus dentiū. i. in quo apparent dētes:
qō est leuitatis z fatuitatis signū. [cc] Et ingressus bo
minis. lasciuus et leuis. [dd] Enūciant de illo. fatuitatē
ei? oñdēdo. Cōsequent ponit signa veri zeli z falsi cū dī
[ee] Est correptio mēdax ira ꝓtumelioſi. q̄ aliꝫ dicit al
teri vituperia sub spē zeli ipm corrigēdi. [ff] Et e iudi
qō nō, ꝓbat ee bonū. imo malū. ſ. cū aliꝫ ex leuibus si
gnis iudicat z dicit ꝓmū suū ee malū: quasi sub spē zeli
iusticie: iudiciū cēn tale est ꝑ ꝓximi charitatem.
[gg] Et est tacēs. i. non sic iudicans: nec dicens malum de
ꝓximo donec habeatur certitudo. [hh] Et ipe ē pru
dens. tempus loquendo debitum expectās tē.

Capitulū. xx.

Quam bonū. Posīt auctor inducit ad discrete lo
cutiōis actū. Hic ꝓmr oñdit ipi? fructū. Et q̄n op
posita iuxta se posita magis elucescūt: iō hic oñ
dit fructū locutiōis discrete. z dānū oppositū indiscrete
ꝓiecti: scdo separatim ibi. Ille adhabis. Prima in tres: q̄ ꝓ
mo ꝓponit oñdit in verbo correctiōis. scdo in verbo eru
ditiōis: ibi. Et tacēs. tercio in verbo hūane cōmunicati
nis ibi. Sapiens in verbis. Circa primū dī [a] Qz bonū
est arguere. dulciter z charitative delinquētē. Qz irasci.
ipm arguēdo indiscrete: nā ꝓ hoc impedit fructꝰ correctio
nis. [b] Et ꝓhibēt. humilit ꝑtā sua. [c] In ozōne.
vt sibi dimittanē a deo. [d] Nō ꝓhibere. i. ipm ad hoc
inducere: minus enim dicit z plus significat.

f Cocupiscētia spadōis vtuir.iuuēcula. polluēs ipaz abs
ꝫ fructu pliis. g Sic ꝯ facit p vim iudiciū iniquū.i.
indiscretā cozrectōs ꝛ indebitā:q: maculat iustitiā absꝫ
fructu emēdatiōis:ꝛ qm̄ nō solū cozripies vꝫ se discrete
bze:ß ē cozrept?:subdit. h Oz tu.ē cor. manifestare
pniam.i.oñdere ꝙ
sit vere penitēs v
bo et facto.

i Sic.n.i.si sic se
cens. k Effu-
gies volūtariū rec
catū.i.quodlibꝫ ac
tuale peccatū:oꝛi-
ginale nāꝫ nō est
voluntariū nisi vo
luntate pximoꝝ
parentū. l Est
tacens. Hic ꝓnter
oñdit ꝓpositū i ver
bo doctrine vicēs
Est tacēs.a vocri-
na vsq; ad tps cō-
uencions.

m Qui inueniet
sapiēs. nā vr eccle
siastes. iii. Tēpus
tacēdi ꝛ tps lo qn
di. Et ē odi.
uo ꝛ hoid⁹.

o Qui ꝑcat est.
ad loquēdū ꝑueni
ens tpus tebitit: ꝛ
sic facit scādalum.

p Est aūt ta. ꝛ nō
bns sensum loq̄le.
et tal' lz ex defectu
sensus nō sit com-
mēdabilis: tn ex hꝫ
q tacet: ne loquēdo
deficiat est lau-
dabilis. p Et ē
taceus. ad horam

q Scies tps ap
ti tpis.i. tps aptuꝫ
ad vocēdū. iō sub-
dit. r Nō sapi. tē. ꝛ pꝫ et dictis. s Qui mul. vtit
vbis.i. supfluis ꝛ inanib⁹. t Ledet aiam suā. nā i multi
loqio ꝑtm nō veerit: puer. ꝛ. v Et q ꝑtātē. vocēdi. vl
cozrigēdi. x Sibi affumit. iniuste. y Odiet. a deo
ꝛ dnīc. z Est ꝓcessio. qm̄ immediate inētidnē fecit te af
sumēte sibi ꝑtātē iniuste in q̄ male ꝓcedit. iō bꝰ occasione
tractat te ꝓcessu i malis dicēs. a Est ꝓcessio in mal.
de malo in pi⁹: sicut i bonis d' vtute in vtutē fit ꝓcessus.
b Viro iudisciplinato. hic cuiꝰ ꝑuus vsus ē cū gr̄a dī-
scipulus. c Et est iuētio. q: talis nitit inuenire noua
c In vetri. sui ꝛ alioꝝ: q: cōit sē erronea q̄ inuenit: et si
cut male ꝓcessit vocēdo: sic ꝛ sua dispensando. iō subdit.
d Est datū q⁹ nō est vtile. q: caret vebitis circūstātijs:
ꝛ repleꝫ mal': vt q: fit, ꝓter vanā gliam vel aliā ꝑtauā u
tētionē ꝛ hmōi. e Et ē datū. sapientis ꝓ oppositū.
f Cui⁹ retributio ē duplex. s. augmētū gr̄e i ꝑnti ꝛ vonū
glie i futuro. g Est ꝓpē gliam. affumētis sibi idebite po
testatē. h Minoratio. q: cōit vetiaē a statu suo.
k Et ē. sapiēs. l Qui ab bu. le. caput. mentozie: et
ab aliꝫ sublumaē effectiue: q: sicut ꝺi vebi. v. Hec q̄stio af
sumat sibi tyrannidē: ß q vocat a deo m Est q̄ mul. redi.
.s. petā ſ n Modico ꝑcio. i. pua pnia respectu pctoꝝ: q̄
mereb atur penā etnā. ß pnia cōmutat eā in tpalem.
o Et resti. i septuplū ea. i. multiplr. vl' Septuplum. i. se
ptēnaꝝ gr̄aꝝ spūs sancti. nā vbi abundauit delictū: aliq̄
supabūdat gr̄a. p Sapiēs in ver. Hic ponit fructus
locutionis discrete ꝛ dānū indiscrete in vbo cōicatiōis
humane cū dī. Sapiēs i vbis seipm amaꝫ. ꝛc. q: cauct

f Cocupiscētia spadōis vt
uirginauit iuuēculā: g sic q̄
facat ꝓ vim iudiciū iniquū
h Et bonū est cozreptū ma
nifestare pniaz: sic. n. k effu
gies volūtariu pctū. l Est
tacēs m q̄ inuenīt sapiēs: n et
est odibil' o q̄ pcat est ad lo
quēdū. p Est aūt tacēs et nō
bns sensum loq̄le: q et est ta
cēs r scies tps aptī ꝓpis' Nō
sapiens tacebit vsq; ad tē
pus: lasciua aūt ꝛ impudēs
nō ꝟuabit tps. s Qui multꝫ
vtit vbis: t ledz aiaz suā: u ꝛ
q ptātē sibi assumit iuste v
odiet. x Est ꝓcessio i malis:
y viro idisciplinato. z ē inuē
tio in vtrimētū. a Est datū
q⁹ nō ē vtile: ꝛ ē datū cui⁹
retributo dupler. b Est ꝓ
pter gloriā minoratio. ꝛ ē
q̄ ab humilitate leuabit ea
put. c Est q̄ multa redimat
modico ꝑcio. d ꝛ restituens
ea i septuplū. e Sapiēs in v

bis seipm amabilem facit:
f gratie aūt fatuoꝝ effundē
tur. g Datus insipientis nō
erit vtilis tibi: h oculi enim
illius septemplices sē. i Ex
gua dabit et multa impro
perabit: ꝛ apertio oris illi⁹
inflāmatio ē. k Hodie fene
rat q̄s: ꝛ cras expedit: ꝛ o di
bilis ē hō hmōi fatuo non
erit amic⁹. l ꝛ n erit gr̄a i bo
nis illi. m Qui. n. edūt panē
illius n false ligue sē. o Quo
tiens et quanti irridebunt
eū. p Meꝝ em̄ qō habendū
erat: directo sensu distribu
it: sili' ꝛ qō nō erat habēdū
q Lapsus false lingue q̄si q̄ t
pauimento cadēs. sic casus
malorum festinanter veni
ent. r Homo acharis s quasi
fabula vana in ore indi
sciplinatoꝝ assidua t erit.
u Ex ore fatui reꝓbabi
tur parabola: x non enim di
cit illam in tempore suo.

dicē odiosa: ꝛ studet ꝓferre ꝺicto ꝛ vobis gratiosa.
q Gr̄e aūt fa. effundent ꝓ idiscretā locutionē ꝓ quā
deo ꝛ hoib⁹ odiosi reddūt. Iz aliq̄s gr̄as grat' habeat
beant: vt robur corporis: decozē ꝛ nobilitatē generis:
ꝛ hmōi. r Datus insipi. nō erit vtilis tibi. recipi
enti: et subditur
rō. s Oculi
em̄ illius septez
sunt. i. eius inte
tio ē multipler
et varia: ꝓpē qō
ex paruo dono
ad vanitates ꝛ
alia mala vult
bre plā obsecā
vel, dicēt recipi
enti impropia.
iō subdit.
t Exigua dab
it ꝛc. et sic ma
le vat: ita male
accōmodat: iō
subdit.
v Hodie fene.
ꝛ cras accōmodan
do proximo.
x Et cras ex
petit. vebituꝫ ꝛ
cū iurgio. ideo
subdit. Et odi
bilis ꝛc.

y Et nō erit gr̄a in bonis illius. q: nō cōicat eis gratī
ose: sed magis odiose mō dicto z Qui. n. edūt pa
illius. ꝓsumēdo bona eius. a Falle lingue sē. i. bo
mines adultozes ei⁹ fiultitiā ꝓmcdātes. b Quo
tiēs ꝛquāti irri. cū. q. d. oēs sapiētes ꝛ bōi. c Hec
.n. qō ba. erat ꝛc. i. sua male distribuit: ꝛ aliena q̄ rapit
et q: tales adultozes puniētur. d Lapsus fal. lin.
q̄si q̄ in paui. cadens. grauius. n. ledit, ꝓter pauimēti
duritiā: q̄ si caderet sup̄ mollē trā. e Sic ca. ma.
festi. veniet. i. ex improuiso: sicut lubricās cadit in pau
mento. f Nō acharis. Hic ponit fructꝰ locutiōis
discrete et dānū idiscrete scpatiz: ꝛ ꝓmo dānū idiscrete
scdo fructꝰ discrete: ibi. Sapiēs in vbis. Prima i duas
nā ꝓmo ponit dānū idiscrete locutiōis i vocēdo: scdo
fatue. ꝓmittendo: ibi. Est q̄ ꝓsuisse. Prīa i duas: q̄a
ꝓmo facit, ꝓpositū: scdo remouet q̄dā erroneū dictū
ibi. Est q̄ vtat. Circa ꝓmū dī. f Nō acha. i. sīs grā
dei ꝛ bois. g Quasi fa. va. i. ore indi. assidua: nā indi
sciplinatū fabul' vanis se assueti. h Erit. s. nō acha
ris. nā ꝛ ipso fit ꝛrisio ꝛ fabulatio cōis: et si aliq̄n di
cat bona: iō subdit. i Ex ore fatui reꝓo. parabola.
i. smia vera ꝛ magna: ꝛ subdit rō k Nō em̄ dicē. illa
in tpe suo. i. tpe ꝓgruo: sī inepto. l Ea Est qui vtatur
Quia locut⁹ fuerat auctoꝝ ꝺ pctō oris: Hic ꝓnr remo
uet errorē circa peccatū cordis. dī er ūr. n. aliq̄: quoꝝ
Josephus fuit vnus: vt patet. xx. libro antiquitatis
iudaice: q: actus interiores cordis non est peccatum: n
si exeat aliqualiter in opere: quod manifeste patet.

falsum: qz a ct⁹ exterior nō hz rōnē peti: nisi qz ꝓcedit ab actu interiori: pcm̄ em̄ sic ē voluntariū nō ē pctm̄, ꝓ qō hūc errorē remouet dicēs.

a Est q̄ vetat. i. phibet peccare. b Pze inopia. sicut paup nō pt exercere vsurā. lz velit, ꝓ inopiā rez. Sic debil⁹ z infirmus nō pōt exercere rapinas z homicidia pp inopia virili: q̄ uis faceret hoc libenter.

c Et in requie sua. idest in cessatiōe a malo. d Stimulabitur. i. amaricabitur: eo q̄ malicia sua ducēs pualet ad effectū: ꝓpter qō talis voluntas mala, p facto malo reputaf: z qz talis exit in opus malum: qn̄ pōt subdiuit.

e Est q̄ perdz aiam suā p ꝓfusione. i. p timore cōfusionis si appareat pauper: ꝓpter qō ad latrocinia ꝓuertitur. f Et ab imprudēti ꝑsona pdet ea. i. a ꝑsuasione mali hois: cui cōsentit in latrocinij: sic subdit.

g Persone at acceptōnē. i. acceptādo ꝑsuasionez iniq̄ ꝑsone.

b Perdet se. ē tū ad aiam p pctm̄ mortale. z tū ad corp⁹ frequēt suspensione vel decapitatōe. i Est q̄ p cōfusioē. b ponit dānū idiscretē locutōis i ꝓmittē do cū dr: est q̄ p ꝓfusione. i. timēs verecundiā in notari ō ipotētia vl auaricia. k Promittit amico. qō ñ pt solue. l Et lucrat⁹ ē cū ini. gratis. i. sine cā rōnabili ꝓmittēdi: dr em̄ vulgarit. Qui ꝓmit. z nō sol. corr amici sui sibi tollit. Et qm̄ in ꝓmittēdo cōmisit mēdatiuz sacēs q̄ solucre nō potat: subdit. m Opprobrium neq̄a i hoie mēdaciū: qn̄ ꝓcedit ex libidine mētiēdi: qō ꝓpriū ē hois indisciplinati: iō subdit: Et i ore idisciplinato ꝓz &c. n Potior ē fur. i. min⁹ mal⁹. o Qz aſi. viri mēdaci. i. q̄ bō assuet⁹ mēdacijs. tal⁹ em̄ frequēt dicit mēdacia ꝓnicio sū: qō ē aliq̄n grauī⁹ q̄ furtū: vt qn̄ p mēdaciū alteri⁹ veniat⁹ fama: qm̄ mel⁹ ē nomē bonū ꝙ res possessa: q̄ tollit ꝓ furtū. p Mores bo. mē. sine bono re: qz magis digni sūt ꝑfusioē: iō subditur Et ꝑfusio illoꝝ &c. q Sapiēs. h ꝓpr ponit fructū locutōis discrete: cū dr. Sapiēs i vbis, pduc⁹ sciēs. i. manifestabit sapiam suā. r Et bō prū. pla. magnat⁹. sicut pz ō Joseph gen. xli. q̄ ꝓpter prudētia sua placuit pharaōi. z ō Daniele dan. ij. q̄ ꝓpter prudētia sua placuit nabuchodonosoꝛ regi: z qz tales ꝓpter iusticiā suam exaltāt: subdit. s Qui opat⁹ ra sua &c. dicit ei talis augmētat fruges: sic opantis iusticiā creſcūt bonores: z hoc pz de ioseph z daniele q̄ fuerūt valde exaltati: vn⁹ in egypto: alt⁹ in babylone. t Qui ꝓ pla.

---

[a] Est q̄ vetatur peccare [b] p inopia: [c] z i requie sua [d] stimulabitur: [e] Est q̄ pdet aiam suā p ꝓfusiōe: [f] z ab imprudēti ꝑsona pdet ea: [g] ꝑsone autē acceptōe [b] pdet se. Est q̄ pze ꝓfusione [k] promittit amico [l] et lucratus est eū inimicuz gratis [m] Opprobriū neq̄a i hoīe mēdaciū z iocositas illoꝝ cū ipis sine intermissione. [q] Sapiens in verbis ꝓducet seipm̄: z hō prudēs placebit magnatis [o] Qui opat⁹ terrā suā: inaltabit aceruū frugū: z q̄ opatur iusticiā ipe exaltabit: [q] Ho pla cz magnatis: [o] effugi et iniquitatem. Exemla et dona excecant oculos iudicum: [s] z quasi mutus in ore auertit correctiones eoruz.

[y] Sapiētia absconsa: z thesaurus inuisus: que vtilitas in vtrisq; [z] Melior est qui celat insipiētiā suā: [3] q̄ homo q̄ absc̄dit sapiētiaz suam.

¶ Lapitn. xxj.

[a] Zli peccasti: [b] nō adijcias iterum: sed et de ꝓteritis dep̄ecare vt tibi dimittantur. [c] Quasi a facie colubri fuge peccata: [d] et si accesseris ad illa: [e] suscipient te. [f] Dentes leonis dentes eius: interficientes animas hominum. [g] Quasi rūphea bis acuta homis iniquitas: plage illius non est sanitas. [h] Obiurgatio [i] z iniurie annullabunt substantiam: [k] z domus que nimis locuplex est annullabitur superbia: sic subtantia super bi eradicabitur. [l] Deprecatio pauperis [m] ex ore [n] vsq; ad aures peruenient: [o] et iudiciū festinato aduenient

[y] Sapiētia absconsa: z thesaurus inuisus: que vtilitas in vtrisq; [z] Melior est qui celat insipiētiā suā: [3] q̄ homo q̄ absc̄dit sapiētiaz suam.

¶ Lapitn. xxj.

[a] Zli peccasti: [b] nō adijcias iterum: sed et de ꝓteritis dep̄ecare vt tibi dimittantur. [c] Quasi a facie colubri fuge peccata: [d] et si accesseris ad illa: [e] suscipient te. [f] Dentes leonis dentes eius: interficientes animas hominum. [g] Quasi rūphea bis acuta homis iniquitas: plage illius non est sanitas. [h] Obiurgatio [i] z iniurie annullabunt substantiam: [k] z domus que nimis locuplex est annullabitur superbia: sic subtantia superbi eradicabitur. [l] Deprecatio pauperis [m] ex ore [n] vsq; ad aures peruenient: [o] et iudiciū festinato aduenient

magnatis dicto mō. s. ꝓp suā iusticiā z sapiam. y Et fugiet iniquitatē: qz nō accipiet vona ad subuertēdā iusticiam: re qb⁹ subdit. Exemla z dona &c. r Et gsi mu. in ore &c. Est aūt mut⁹ quedā spēs rane q̄ ꝓiecta i os canis facit eū tacentē z nō poētē latrare: sic exemlū datū ꝓ subuersione iusticie facit iudicē tacere et a punitiōe mali cessare: et qz dm̄ ecc sapiēs in vbis manifestat sapiam suam iō subdit. y Sapia absc̄sa &c. q̄ vtilis in vtrisq; quasi dr. nulla: z bn verū ē ēt ad vtilitatē alioꝝ. s nō ēt ad qnā: tm̄ sauꝝ. n. inuil⁹ nec sibi nec alijs valet: s sapia absconsa valet bīntiqtū ad actꝰ vite ꝓplatiue: lz ñ valeat alijs ꝓ opa vite actiue:

z Melior ē q̄ celat insipientiā suā: qz pcauet sibi a cōfusione.

z Oz homo qui absc̄. sa. suā. tpe q̄ manifestāda est ꝓ doctrinā vl ꝓ iusticiā: talis em̄ absc̄ dit in terra talentū dñi sui: qō ꝓ ipz debebat multiplicari ꝑm q̄ dr Matthei .xxv. ꝓpter qō ibi dr. Seruꝰ piger z malus.

¶ Capitulū. xxj.

Fli peccasti Supra detestatus est auctor pctōz originē. hic ꝓpr detestat eoz multitudinē. Mā bumanū est peccare: sed ybolicū ē in pctō ꝑseuerare. Primo igit̄ detestat hoc re oibus pctis in gñali: sc̄do de alicbus in ꝑciali: ibi. Obiurgatio. Circa primū dr. a Fili peccasti bū ana fragilitate. b Hō aduc⁹ as itez: addendo peccatū pctō. c Sed et de ꝑsti. tpze. p tē z p alios. d Quasi a fa. co. fuge pcta. q̄ stati intoricat aiam: sicut colubr sibi apropiquātē. e Et si ac. ad illa. p ꝑsensū f Suscipiēt te. inuoluendo z ligādo p actum z ꝑsuetudinem. g Dentes leonis dentes dr. nam deuorat totaliter bonū gre z diminuit bonū nature.

h Quasi rūphea bis acu. bois iniq̄tas: qz ledit aiam et corꝑus: z ledit ex in ꝑsti subtrahēdo grām: z in futuro p gehēne pnā: q̄ ē inēminabil⁹ pp qō subdit. Plage illi⁹ nō ē sanitas. i Obiurgatio. Hic ꝓpr detestant pcta magis in ꝑsāli: z ꝑmo pctm̄ supbie: qō est alioꝝ initiū: vt dictū ē. s. r. c. dicit igit̄. i Obiurgatio. i vbis. k Et iniurie. in factis. l Annullabunt substantiaz. i. diuitias tpales: nā ista frequenē puniūt pena pecuniaria: z ex ꝑsonales que ānibilant ꝓ vicia: z qm̄ iniurie, pcedūt ex superbia. Sequitur.

m Et vom⁹ q̄ ni. locu. est. z ꝓz ex dictis sniā: et subditur dictoꝝ cā: cū dr. n Deprecatio pauperis iniuriati. verbis z factis supbi. o Ex ore. suo. p Vsq; ad aures dei pueniet. i. exaudiet. q Et iud. i. vidicatio. r Festinato aduc. illi. p veiectōem sugbi. b Qui odit correptionē. quā lis est supbus.

¶ a Vestigiū est pctōris .i. imitato: ē dyaboli: q dr pctor antonomatice: ꝙ q: peccauit primo: ꝙ q: obstinat⁹ ē i pcato. ¶ b Et q tumet deꝰ querter ad cor suū. correptionē recipiendo: q: a pctis cauēdo. ¶ c Notus alōge po. lingua audaci. potes hic accipi ꝓ fugbo. q magna estimat de scipo: et iste cognoscit alōge p linguā audacē: nā altē loquit̄ fugit d ¶ Et sensat⁹ scit labi se ab ipo. ¶ Qui edificat. Hic i spāli vetestat vicium suaricie: et diuidit in duas ptes: quia primo facit ꝓpositū: tercio declarat quo ddā dictū: ibi. Nō erudiet. Circa primū dr. Qui edificat domū suā impēdijs alienis .i. expensis ꝙ rapinam collectis.

¶ f Quasi q colligit lapides suos. e dificatione adinuicem cōponendo. g In byeme. nā edificiū talenō est stabile: nec silr domus ꝙ rapinā edificata: et q: pena cōsequet pctō: subdit

¶ b Stupa collecta. ad icēdiū apta i ¶ Synagoga peccātū .i. raptor.

¶ k Et cōsummatio illor .i. cōsumata et vltia illor pēa

¶ l Flāma ignis. infernalis: sicut in p senti arserūt flamma cupiditatis: ꝓpter qs subdit. ¶ m In

Dia peccātiū cōplātata lapidib⁹. nā et in pñti affligunt malis plurib⁹: ꝓpter qs in eor persona dr sap. v. Lassati sum⁹ i via iniq̄tatis ꝛ pditionis: ambulauim⁹ vias difficiles ꝛc. ¶ n Et in fi. illor .i. inferi. dr in psalmo eq plura loca sc̄ ibi. ¶ o Et tenebre i ferioꝛes ¶ exteriores. ¶ p Et pene. i. pna sensus: ꝛ pna dāni: et q: rapine d q dictū est opponit iusticia ad primū: ꝛ timō ad deū: iō de ipis subdit vt magis ꝓpositū elucescat.

¶ q Qui custodit iusticiā. ad primū. ¶ r Cōtinebit se. et⁹. i. firmit̄ tenebit iusticie victame i suis opib⁹ ¶ s Cōsummatio ti. dei. i. pfectio: et⁹ initiū ē dei timor. ¶ t Est sapia ꝙ quā bō bñ disponit ad deū. ¶ v Et scīus. ꝙ quē bñ disponit ad primū nō dicto. Rabanꝰ hic incipit ꝙ sum. Sensus est⁹ nō erudiet ꝛc. ꝛ planio: ē ifra. ¶ x Nō erudiet. Hic declarat quoddā dcm: dixit. n. añ immediate: ꝙ sapia ē cōsummatio timoris deī: iō declarat ō q sapiētia intelligit. Nā q dā ē sapia erena a ialis ꝛ dyabolica Jaco. iij. ꝛ de illa nō intelligit⁹ dicit. Nō erudiet q nō ē sapiēs i bono: ¶ i malo: de q sapia subdit. ¶ y Est aūt iusipientia q abū. in malo. q magis ꝓprie astucia serpētina dr: q media repit ad malā ꝓclusionē: q̄lis ē sapia iudicū ꝛ aduocator̄ miq̄t: ꝛ tales vies nō recipiūt eruditionē: q: reputāt pdicatores ideotas ꝛ simplices: ꝛ sic eoꝝ monita vilipendūt. ¶ z Et nō ē sensus. tm ¶ a Vbi ē amari. q scie remordēt: sicī pdict. Nā fynderesis q nō to tale extinguit in pñti: remurmurat malo saltē aliq̄n.

illi. ¶ Qui odit correptionē ¶ vestigiū est pctōris: ¶ q timet deū querter ad cor suū ¶ Notus alonge potēs lingua audaci: ¶ et sensat⁹ scit labi se ab ipo. ¶ Qui edificat domū suā ipendijs alienis: ¶ q̄si q colligit lapides suos ¶ i byeme. ¶ Stupa collecta ¶ synagoga peccantiū: ¶ et cōsummatio illor ¶ flamma ignis. ¶ Via peccantiū cōplātata lapidib⁹: ¶ i finē illor ¶ inferi ¶ et tenebre ꝛ pene. ¶ Qui custodierit iusticiā: ¶ cōtinebit sensum eius ¶ cōsummatio timoris dei: ¶ sapia ¶ sensus. ¶ Nō erudietur: q nō est sapiēs i bono ¶ Est aūt insipientia q abū dat i malo: ¶ et nō est sensus ¶ vbi est amaritudo. ¶ Scia sapientis ¶ tanq̄ inundatio abū dabit: ¶ ꝛ consilium illius ¶ sicut fons vite pmanet ¶ Cor fatui ¶ q̄si vas ꝛfractum: ¶ et nō sapiaz ñ tenebit. ¶ Verbū sapiēs cū audierit

b ¶ Scia sapi. sapia q detur suꝝ ē. Jaco. iij. ō q̄ intellexit q̄ sit ꝛsummatio timoris dei. ¶ c Tāq̄ inunda. abundabit: q: pficit ꝓprium sm ꝓ vērā noticiā: ꝛ redūdat ꝙ sanā doctrinā. ¶ d Et ꝓsi. illi⁹. in agēdis bonis.

¶ e Sicut fons vite pmanet. i. sicut fons vite ꝓmanet⁹: q nō desiccat ardoꝛe tēporis: sic nec cōsiliū bonū sapiētis ꝓpter ardoꝛe cupiditatis.

¶ f Cor fatui. ¶ b vetestat vicium incōtinentie dicens. Cor fatui. Hic nō accipit fatuitas ex defectu naturalis idustrie: sed morū ꝛ vite bone.

¶ g Quasi vas ꝛfractū. fractura vicioꝝ.

¶ b Et oēm sapientiā nō tenebit. i. nullā. nam eoꝝ nō: et nullus eā pollet. Et accipit hic sapientia ꝓ bono gratie et moris.

¶ i Verbū sapiens qcūq̄ audierit sc⁹. ad bonū ꝓximus.

¶ k Laudabit. ꝛ adse.

¶ l Adijcet. i. cor de retinēs ꝛ ope implens. ¶ Audiuit luxuriosus ꝛ dis. sibi. nā ꝛ iatur sue inclinatiōi.

¶ m Et ꝓiacet illud ꝓ vsū suū renuens facē ꝛ et audire. ¶ o Parratō fa. ¶ ē ḡra ps ꝓncipal⁹. c. i q̄ vetestat timē ꝓsumptōis vicū: ꝛ apꝛobat ꝙ ꝓpositū bonū: vt apposita iuxta se posita magis elucescat: ꝓmo i ꝛbo cū dicit Parratio fa. q̄si far. i via. q: molestat audiētes: sic farina q̄dietes ¶ p Mā in la. sen. iue. gra. q: studz dicē deo ꝛ hoib⁹ gratiosa. q ¶ Os prudētis q̄rit ¶ ecclia aq̄ vocādū vtilia ¶ r Tāq̄ to. exē. sic fatuo sa. ꝛ sciana si hz aliquā veritatis noticiā ꝓter indebitū modū vocēdi ex defectu bonꝝ. arcūstātiaꝝ perdet eā.

s ¶ Insensati inenar. vba q̄ a ꝓfuse ꝛ itelligibilit. ꝓfert ea. ¶ t Cōpedes in pe. sul. doctrina ꝛc. na sic est intricatus: q̄ nesciet exire de ipa. v ¶ Fatu⁹. ¶ ō ꝓir apꝛobat sapiētē: ꝛ imꝛobat insipientē q̄tū ad signa dicēs.

¶ y Fatu⁹ in ri. exal. ꝛo. suā. ꝓ risu cachinnū emittēdo in quo aparet cordis dissolutio.

¶ z Clir at sapiens vir tacite ridebit. ꝛ sic mākitas faciei signū est ordinationis cordis. ¶ y Ornamentū aureū prudenti doctrina ꝛc. nā optime sedet in eo.

a ¶ Pes fatui fa. in ꝛo. pri. q̄ē signū cordis vagi.

¶ b Et bō pr. ofum. a pso. po. i. erubescet cora eo loq̄: nisi necessitas aut cuidens vtilitas hoc requirat.

c ¶ Stultus a fene. re. in ꝛo. si inueniat ostiū clausum.

¶ d Vir aūt eru. fo. sta. patient vnec aperiatur ostium: nam intra frequenter ꝙ abscondunt aliqua que ñ expedit ab alijs videri: e ¶ Sulticia bois auscultare ꝙ ostium. nā malū est sic inuestigare alteri⁹ secretū

¶a Et prudēs. iteꝝ etñs. ¶b Grauabit. scu. i. si aufcultas audiat aliū q̄ referat in stumeliā prudent? nō subdit. ¶c Labia imprudētiuꝫ ꝛc. patet vsq; ibi. ¶d In ore fatuoꝝ cor illoꝝ: q; stati. pnunciat suū ꝺce ptū. ¶e Et i corde sapiētū os illoꝝ: q; nihil pnunciant nisi ꝑceden te tona, deliberatiōe. ¶f Dū maledicit ipius dyaboli: vices ipm iuste vānatū et punitum.

¶g Maledicit aiam suā. nā in factis est imitator dyaboli: et sic renunciat se debere vānari.

¶h Susurro. i. detractor in silētio ꝛc. et dr a wcis sono.

¶i Coinquinabit aiam suā. pmo. ¶k Et in oibus odiet: et sic deo et hominib? odibil reddit. ¶l Et q̄ pmā ferit: cū susurrone.

¶m Odiosus erit. i. eius vicio inquinabit.

¶n Tacitus et sensatus. i. taciturnꝰ tpe debito et loquens tm tēpe oportuno.

¶o Honorabit a deo ꝛ hoib?: Ecclesiastes. ix. Verba sapientū audiūt in silentio magis: q̄ clamor principis inter stultos.

¶ Caplm. xxij.

IM lapide luteo. Supi? induxit auctor ad detestationē ꝓcatoꝝ pmissionis. h̄ nūc inducit ad detestationē ꝓcatoꝝ omissionis: q̄ pungunt ex negligētia circa bonū. ꝛ pmo detestat negligētia bone operationis. ſcdo necessarie eruditionis: ibi. Cōfusio pris. ¶cio charitatie ꝓpassionis ibi. Sup mortuū ploza. quarto ꝑseruāde dilectionis: ibi. Pungens oculi ꝛc. Circa pmū dr. ¶a In lapide luteo lapi. est piger. i. negligēs ꝛ remissus in operatione boni ad qđ tenet. Per duriā at lapidis ꝛ vilitatē luti: designat q̄ debeat dure et cōfusibilit punir. ¶b Et oēs loquent. ipm contendendo.

¶c De stercore boū. repetitio ē eiusdē sntie q̄tū ad pene pfusionem ad maiorē assertionē. ¶d Et ois q̄ tetigerit eū. i. se associauerit. ¶e Excutiet man?. reputans se inq̄tatū ex societate eius. ¶f Cōfusio pris. Hic detestat negligētia eruditionis: ꝛ primo ex pte docentis. ſcdo ex pte doctrinā recipientis: ibi. Musica. circa primū dr. ¶f Cōfusio pris ē de filio indisciplinato. Pr. n. dz filio nutrimētū ꝛ documētū. iō negligētia circa hoc ꝛ defect? reuertit i caput suū: ꝛ idē intelligendū ō pre spūali: spāl? q̄tū ad defectū documēti. ¶g Filia aūt fatua. i. vaga ꝛ dissoluta. ¶h In deminoratione fiet. f. honor parētū. ¶i Filia patris. tere. est viro suo. i. amabil: sicut hereditas sua: imo amabilior quāto vxor bona charior ē re possessaꝝ vir ꝛ vxor ē vna caro.

¶k Mā q̄ pfun. viz suū. ¶l In stumelia fit genitoris. ꝓter defectū castigatiōis. ¶m Piem ꝛ viz confundit audax. i. mulier q̄ est effrōs ꝛ iuerecūda. ¶n Et ab impijs nō minorabitur. i. nō erit minor in vicijs q̄ viri pessimi.

aprudēs bguabit stumelia cLabia imprudētiū stulta narrabunt: dba at prudēti um statera pōderabūt. dIn ore fatuoꝝ: cor illoꝝ. eꝛ i cor re sapiētū os illoꝝ. fDum maledicit ipius dyabolus gmaledicit ipse aiam suam bSusurro coinq̄nabit aiaꝫ suā: kꝛ i oibus odietur: et q̄ pmā ferit odiosus erit. nTacitus ꝛ sensatus honorabit.

aMlapide luteo ertꝫ. lapidat? ē piger. bꝛ oēs loquēt sup aspnationē illi? cDe stercore boū lapidatus est piger: det ois q̄ tetigerit eū: eexcutiet man?. fConfusio pris ē de filio indisciplinato: gfilia at fatua bin verecundia fiet. iFilia prudēs hereditas viro suo nā q̄ cōfundit: i stumelia fit genitoris. mPatrē ꝛ virꝫ pfudit audax: nꝛ ab impijs nō minorabitur: oab vtriſq; aūt inhonorabitur. pMusica in luctu qimportuna narratō rflagella ꝛ doctrina i oi tpe sapia. sQui docet fatuū: qsi q̄ cōglutinat testam. tQui narrat verbū nō audienti: uquasi qui excitat dormientem de graui somno. vLuz dormiēte loq̄tur q̄ enarrat stulto sapiam: fꝛ in fine narratiōis dicit. Quis est hic: wSupra mortuū plora: defecit. n. lux ei?: yet supra fatuū ploza: defecit em sensus. zModicū ploza supra mortuū: bqm̄ requiem. aMolli mi. n. neḡssima vita sup mōtē fatui: cLuct? mortui sept? diesꝫ fatui at? ipi? oēs dies vite illoꝝ. gCū stulto

hoDe vtriſq; aūt inhonorabit. nā ꝑ ꝛ vir eā vilipēdūt: ꝛ vir malitie ei? corpe satiati ea retinnūt

¶p Musica. Hic reprobat negligentia disciplīe ex pte recipientis cū dr. Musica in luctu. i. melodia nō ē ꝓuenies lugentib?: q; nō sunt dispositi ad gaudendum.

¶q Importūa narratio. i. filis narratiois de se sit bonā tm importuna reddit. ꝓter malicias ipius audientis: ꝓpter qđ dr Matth vij. Holite sctm dare canib?. i. doctrinā bonā ipam contemnentib?: nō subdit. ¶r Flagella ꝛ doctri. in oi tpe sapia. i. castigatio p flagellū vl? p verbū sp indiget vt sapiēt fiat: ꝛ cū debitis circūstātijs ꝓpter qđ ad hoc subdit. ¶s Qui dorfa. quāsi q̄ ꝛglu. te stā. i. pdit opam suam: q; fatu? doctrinā nō recipit: ꝑ cōtemnit.

¶t Qui narrat verbum non audienti. i. intelligere nolenti. ¶r Quasi q̄ excitat dor. de grauem. i. nolentē excitari. ¶v Cū dormiēte loq. qui narrat. sntl. sapiētiam. i. frustra. q; neuē intelligit. ¶x Et in fi. narrat. dicit: q̄s est hic. i. ad cū nō ptinet me corripe. ita dixit debetus moysi ipm corripienti. Quis te ꝓstituit ꝓncipē ꝛ iudicē sup nos: exo. ij. ¶y Sup mor. ploza. ꝑ remouet negligentia circa actū cōpassionis: ꝛ diuidit i duas: q; primo facit ꝓpositū. ſcdo infert corrolariū: ibi. Si cū stulto. Circa primū ſcidū q̄ matie ꝓpatiēdi ē mortuis: q̄m n̄ pñt amplius se iuuare. deo dicit. ¶z Supra mor. ploza. ei miseri corditer exequias impendēdo: et ꝓ eo ipso o. tando ¶3 Defecit enim lux ei?. i. meredi tps: quod significat ꝓ die Job. ix. Venient nox in q̄ nemo pt operari. i. meritorie: vel diffusi? dictū fuit ibi. Et p nocte. intelligit tps p? morte. ¶y Et su. fa. plo. defecit. n. ſcīs bono. ā matrim? defect?. nō subdit. ¶a Modicū plo. sup mortuuꝫ respectu fatui. magis. n. plāgend? ē defect? lucis i mortib? q̄ est mors spūalis q̄ mors iusti corporalis: de q̄ subdit.

¶b Qm̄ recā. a laborib? vite pñtis i spe retributionis etne. ¶c Mollissimi. n. ne ſ. vi. sup mor. fatui. i. vita nequā fatui pcor est. et magis plāgenda q̄ mors ipi?: ꝛ est ꝓpatio abusiua: nā ō morte ipius nō est lugēdū: ſ magis gaudēdū: eo q̄ vita ei? erat in impedimētū bonoꝝ. nō subditur ¶d Luctus mortui. iusti ¶e Septē dies. supple durat sic enim temporibus scriptoris huius libri erat.

¶e Fatui aūt ꝛ impij. fatu? aūt hic dr q̄ nō est fatu? ex defectu naturali industrie: sed ex defectu bone vite ꝓ abundantiam malicie. Et sil? impij q̄ est idolatra: q; pietas ē cultus diuinis.

¶f Oēs dies vite illoꝝ. supple sē lam entabiles rōe pdcā

¶g Cū stulto. Hic ex dictis ꝛcludit corrolariū. ex toc cōi q̄ dixit: omnes dies vite fatui lamētabiles: ꝛcludit q̄ ei? societas fit fugienda dicens.

¶h Cū stulto ne multū loquaris. nam ex tali colloq̄o familiaritas contrahitur.

a Et cum insensato ne abieris: et subdit rō b Ut nō molestiā bēas. q̄r eius soiactate: sicut illi q̄ cū latronibus inuenunt aliqn sine culpa sua molestāt. c Et cōin. i pec. illi. nā ex soiactate malo⁹ frequēter cor rūpit bon⁹: sicut pmū bonū ex ptactu putrefactor⁹ tabefit.

d Deficere ab il. q̄ soiactarē declinando. e Et inuenies requiē. supple a dictis priculis. f Et nō accidaberis. i. tepidus et remissus fi es in bono.

g In stultitia illius. i. p eius stultitiam: q̄ est impedita ira dei.

h Sup plumbū q̄d grauabit. i. grauius iudicabit.

i Et q̄d illi. i. stulto. k Illud no mea q̄ fatu⁹. q. d. nullū: noiat. n. aliquis ab opc: sicut aliq̄s dr faber: vel lathomus: ꝛ hmōi. In opib⁹ aūt talis nō apparet nisi fatuitas: et sic nō pcēt ꝓpie nisi fatu⁹ noiari: ꝛ p ꝓs ea⁹ soiactas est mirabilit onerosa: ō dr arena ꝛ salē. c.

l Sicut lorame. lignū. ꝛc. Est aut loramentū cōgeries lignor⁹ ad muniendū ꝓglutinator⁹ et ponit in fundamento vm⁹: eo q̄ est de difficili solubilis. m Sic ꝛ cor cōfirmatū in cogitatione cōsiliū. i. prudentie ꝛ vni supple nō dissolui facilit a bono: ideo subdit n Cogitatus sen. in oi tpe vl me. nō tep⁹ auabit: nec p ꝓs alia tētatione: q̄ sicut dicit Aug⁹. Bō ē ꝓsentanea rōi eū cupiditate frēgi: q̄ metu nō frāgit. Et q̄ ꝛ nū ē de stulto q̄ nullatenꝰ stabil est in bono: subdit. o Sicut o. na. ba. i. linitio barenosa.

p In pariete lym. eo q̄ ē de lapidib⁹ duris ꝛ politis talis limitio sibi nō adhereret. q Et si. pa. in ex. q̄ stati tollunt a vēto. r Et cemen. ti. impēa. fabulū sine admixtione calcis. s Posita ꝛ fa. vē. nō pmanebūt. ꝫ statim dispgūt. t Sic et cor ꝛ. timore mūdano v In cogita. stulti. i. quale est cor stulti. q̄ cogitat tm de vanis. x Cōtra imp. c. ti. nō resistit. malo: ꝫ tm acq̄escit p ꝓscum. Sequēs aūt ſra p trāslatores siue scriptores vīciata: pōt tm sic exponi.

y Sic et cor ꝛ tre. timore mūdano 3 In cogi. fatui. q̄ tm cogitat de vanis. z Omni tpe nō me. i. timore diuino. a Sz ꝛ q̄n ꝓce. dei pma. sp supple timet timore dino. sic bñt libri correcti: aliq̄ tm bñt sic. Et q̄ ꝓceptis dei ꝛ. ꝛ est cōparatio p oppositū: q̄ sicut fatu⁹ nll⁹ tpe stat i timore diuino: sic p oppositū stabilis in ꝓceptis dei sp manet ie⁹ timore filiali. c Pūgēs ocu. Hic ꝓnterre probat neglectū amicitie ꝓseruāde dicēs. Pūgēs oculū deducit lachrymas. i. facit ire. d Et q̄ pū. cor amici sui verbo iniurioso. e Prosert sen. i. facit manifestare ei⁹ offensā ꝛ amicitie lesionē: ꝛ ad idē subdit

f Mittēs lapi. in v. sil⁹ gregata. g Dejcit illa. i. dispget. h Sic ꝛ q̄ coni. ami. sil. amicitia q̄ est magnū malum nā amicitia mlto ꝓciosior ē ꝙ pecunia. Ucrūtn q̄ repabil est subditur.

i Ad amicū ꝛ si. p. du. gladiuz. vles eū pcutē.

k Nō respes d amicitie recuperatōne.

l Est. n. regres. ad amicū. s. vē.

m Si aperuerit os. suū.

n Triste. cōq̄rens de te.

o Nō timeas et subdit ratio.

p Est em concorda. facili ad amicū vēz: excipit tn aliqs casus i quib⁹ nō ē facilis pcordatio dicens

q Excepto cōi. ꝛ iproperio. ꝛ differt ista duo: nā cōiciari est imponere vl irrogāe alicui crimen vicios⁹: vt q̄ sit latro vl ribald⁹. Impropare ēo q̄ aliq̄d turpe irrogare: q̄ tn nō ē vicii vt q̄ aliquis sit spurꝰ? vel cōditionis seruilis.

r Et suphia. i amici pcilatōne. s Et mi sterū. i. secreti a mico cōmissi re uelatiōe. t Et plaga dolosa. i. pditoie inflicta.

v In bis om. ef. i. n recōciliabit ō facili. ꝓt q̄ ostr i. ducat ad fidelitatē amicitie ꝓseruāda. d. x Fidez pos. cū ami. i paup. illi⁹ ꝛc. puer. xvii. Si tpe diligit q̄ amic⁹ ē: ꝛ augustus ꝓbabat. y Ut ꝛ in bere. illi⁹ coheres sis. fideliū. n. amicor⁹ bona sūt ad inuicē cōia ꝛ q̄ amicitie difficultē p lites ꝛ bella: subdit. z 3 Ain ig. camini ꝛc. ꝛ p3: ꝛ p oppositū amicitie refo: manē et conseruanē p dulcia ꝛ ba: subdit. a Amicū salu. nō cōfundaris ꝛc. et sijnē te ꝛ ipm fuerit aliq̄ ꝛ ba dissensionis b Et a facie illi⁹ n me abscōdā. sic bñt libri correcti. i. so iactate illi⁹ nō effugiā vt dem exceptū tibi sile faciēdi. c Et si ma. mi. cue. per illū. i. ꝓter illum.

d Sustinebo. patienē. ꝓter amicitie bonū.

e Dis q̄ au. ca. se ab eo. i. ab offensione amici castigatus mei exēplo: nō subdit optando.

f Quis da. oz. meo custodiā. vt amicū nō offendam

g Et sup labia mea signaculū certū. vt nō aperiāē nisi debito mō ad loquendū.

h Ut nō ca. in ip. i. labioꝝ meoꝝ pctis.

i Et lingua mea pdet me. i. dignū faciet perditione.

ne multū loq̄ris: ꝛ cū insensato ne abieri. Serua te ab illo[b] vt nō molestiā habeas ꝛ nō coinq̄naberis in pctō illi⁹. [c]Deflecte ab illo: ꝛ in uenies requiē: [f] nō accidaberis[e] i stultitia illi⁹[g] Sup plūbū q̄d grauabit[h] Et q̄d illi[k] aliud nomē q̄ fatu⁹? ꝛ harenā ꝛ salē: ꝛ massa ferri facili[l] ē ferre: q̄ hoiez ip⁹ude tē ꝛ fatuū ꝛ ip⁹ū. [i]Sic lora mētū ligneū colligatū fundamento edificiū nō dissoluet: [m]sic ꝛ cor ꝓfirmatū i cogitatōe ꝓsilij. [n]Cogitat⁹ sēsati i oi tpe vl metu nō ꝓpauabit. [o]Sicut ornat⁹ barenosus[p] i pariete lympido[q] ꝛ sicut palee in excelsis: [r] ꝛ cemēta sūt ipēfa[s] polita ꝫ facie vēti nō ꝓmanebūt: [t]sic ꝛ cor timidū[v] i cogitatōe siulti[x] ꝓ ipetū timoꝝ nō resistit [y]sic ꝛ cor trepidū[z] i cogitatione fatui: [a]oi tpe nō metuet [b]sed ꝛ qui in ꝓceptis dei ꝙmanet semp. [c]Pungēs oculū deducit lachrymas: [d] ꝛ q̄ pūgit cor ꝓfert sensū. [f]Mittens lapidē i volatilia[g] vēy ciet illa: [h]sic et qui conuicia tur amico diſſoluit amicitiam. [i]Ad amicum etsi⁹ duxeris gladium: [k]non desperes: [l]est enim regressus ad amicum. [m]Si aperueris os [n]triste: [o]non timeas. [p]Est enim concordatio[q] excepto conuicio ꝛ impropterio: [r]et superbia: [s]et mysterū reuelatiōe: [t] ꝛ plaga dolosa. [v]Jn bis omnibus effugiet amicus[x] fidem possidē cū amico in paupertate illius: vt ꝛ in bonis illius leteris. Jn tempore tribulationis illius permanē illi fidelis: [y]vt et in hereditate illius cohereſis. [z]Ante ignem camini vapor⁹ et fumus ignis in altatur: sic ꝛ ante sanguinē maledicta ꝛ contumelie et mine. [a]Timicū salutare nō confundar: [b]et a facie illi⁹ non me abscondaz: [c] ꝛ si ma la mihi cucurerint per illuz [d]iustinebo [e]Omnis qui audiet: cauebit se ab eo[f] Quis dabit oſ meo custodiaz: [g]et super labia mea signaculū certum: [h]vt non cadam i ꝓsis: [i] ꝛ lingua mea ꝓdat me:

Capitulum.xxiij.

D[a]Omine pater[b] ⁊ dña-tor vite mee:[c] ne dereliq̃s me in cogitatu ⁊ cõsilio illoꝝ:[d] nec sinas me cadere in illis.[e] Quis supponit in cogitatu meo[f] flagella[g] ⁊ in corde meo doctrinam sapie[h] vt ignoratõib[9] eoꝝ[i] ñ pcat mihi:[k] ⁊ ñ appareãt delicta eoꝝ:[l] et ne adicrescãt ignorantie mee: ⁊ mltiplicẽt delicta mea: ⁊ pctã mea abundent:[m] ⁊ incidẽt i ɔspcũ aduersariorũ meoꝝ:[n] ⁊ gaudeat inimic[9] me[9]?[o] Dñe patẽ ⁊ de[9] vite mee ne derelinquas me in cogitatu illoꝝ.[p] Extollentiã oculoꝝ meoꝝ ne dederis mihi:[q] ⁊ omẽ deside rium auerte a me.[r] Aufer a me ventris cõcupiscẽtias:[s] ⁊ ɔcubit[9] ɔcupiscẽtie ne apphendant me.[t] Et aĩe irreuerẽti ⁊ ĩfrunite ne tradas me.[u] Doctrinã oris audite filij:[v] et q̇ custodierit illaʒ[x] nõ periet labijs suis:[y] nec scandalizabitũ i opib[9] neq̃ssimis.[z] In vanitate sua apphendit pctõr:[a] ⁊ supb[9][b] et maledict[9][c] scandalizabitũ i illis.[d] Juratiõi ñ assuescat os tuũ: mlti eñ cas[9] in illa.[e] Nomiatio vo dei nõ sit assidua in ore tuo:[f] et nomib[9] sanctoꝝ nõ admiscearis:[g] q̃niã nõ eris immunis ab eis[h] Sic eñ seru[9] introgat[9] assidue:[i] a liuore ñ minuitũ:[k] sic oĩs iurãs[l] ⁊ noiãs[m] ĩ toto a pctõ ñ purgabitũ.[n] Vir mul

Capitulum.xxiij.

D Omine pater. Supius ab illo loco: Nõ dixerĩ xv.ca. auctor induxit ad detestationẽ pcti ratiocinando: hic ɔñter idẽ facit depcando: vt pecca ta q̃ detestatus ẽ in alijs: nõ repiant̃ in ipo: et vt exẽplo sui alij studeant deũ exorare p euitatione et detestatõne peccati. Sic igit̃ pcedit: q2 primo ponit suã oratione: secundo se conuertit ad aliorũ informationeʒ: ibi. Doctrinã oris. Circa primũ dicit depcando. a Dñe pater. omniũ p creatõnẽ. b Et domina-tor vite mee. p specialẽ ɔdescẽsionẽ. c Ne derelin. mei co. ⁊ ɔsi. illoꝝ. s. fatuoꝝ ⁊ impioꝝ de quibus locutus ẽ ca. pcedẽti. d Nec sinas me cadẽ in illa exprobratione. in quã ceciderũt. e Quis supponit ĩ cogitatu meo. q. d. vtinã aliquis supponat. f Flagella. diuina q̃ruʒ cogitatio retrahit a malo. g Et in corde meo doctrinã sapiẽtie. que firmat in bono. h Ut ignorationib[9] eoruʒ. i. delictis cogitationũ. i Nõ parcat mihi. s statim timor vel pena repmat. k Et nõ appareãt delicta illoꝝ. i. cogitatuũ p exitũ in op[9] malũ. l Et ne adincrescãt ignorantie mee ⁊c. i. ne peccatis cogitatiõis addant̃ peccata oris et opis ⁊ ɔsuetudinis. m Et inci. in ɔspe. aduer. meoꝝ. i. demonũ. n Et gaudeat inimicus me[9]. s. dyabolus q̃ gaudet de peccatis hominũ et maxime doctoꝝ. o Dñe pr̃. exponat̃ vt p[ri]us. p Extollentiã oculoꝝ meoꝝ ne dederis mihi. i. supbiã nõ pmittas mihi dñari. q Et omẽ desideriũ prauũ auer. a me. phibens me tali desiderio ɔsentire. r Aufer a me ventris ɔcupiscẽtias. i. gulaʒ. ⁊ q2 ministrat luxuriam malã subdit̃. Et ɔcubit[9] ɔcupiscẽtie ⁊c. sequit̃. s Et aĩe irreuerenti ⁊ infrunite ne tradas me. i. isipido vel idiscreto: q̃ caret sapia a sapore dicta. Et dĩ infrunitus ab in qd̃ est sine ⁊ frumẽ is. qd̃ est ps gutturis q̃ sapor sentit̃. Est igit̃ sensus. s Et aĩe irreuerenti ⁊c. i. ne pmittas aĩm meũ incidere i irreuerentiã ⁊ insipientiã. t Doctrinam oris. Hic se conuertit ad aliorũ informationem. et primo ad fugiendo peccatum oris: secundo operis. ibi. duo genera. Prima in duas: q2 pmo docet vitare iurationẽ: secundo aliã malã locutionẽ: ibi. et alia loq̃la. Circa primũ excitat primo attentionẽ audiẽtium di. u Doctrinã oris audite filij. aure corpis ⁊ cordis. v Et qui custodierit illã. corde retinendo ⁊ ope implendo. x Nõ piet labijs suis. male loquẽdo. y Nec scãdalizabit̃. i. ruet In opib[9] neq̃ssimis. ⁊ priũ ẽ de mal. ideo sbdit̃. z In vanitate sua apphendit peccator. a dyabolo sibi laqueũ tendente. a Et supbus. corde. b Et maledict[9]. ore. c Scãdalizabit̃ in illis. i. cadet in dyaboli laq̃is. d Juratiõi. Postq̃ excitauit audiẽtiũ attentionẽ: hic ɔñr ponit suã monitionem: tñ ad maiorẽ seq̃ntiũ intelligentiã q̃rit̃: vtꝝ assuefactio iuramẽti sit bona: ⁊ vĩ q̃ sic: q2 iuramẽtũ ad reuerẽtiam nois dei introductũ ẽ: qd̃ inuocat̃ tanq̃ infallibile testimoniũ veritatis ⁊c. h ɔfirmat̃ dicto hiero. sup mat. Qui iurat veneratur aut diligit eũ p quẽ iurat: s assuefactio vtriusq̃ actus. s. venerandi ⁊ diligẽdi est bona ⁊c. Ad ɔtrariũ arguit̃ q̃ nulla iuratio sit bona Math. v. dicit saluator: Ego ãt dico vobis nõ iurare oĩno ⁊c. Ad h̃ dicendũ: q̃ aliq̃d ẽ bonũ fm se: qd̃ tñ est nociuũ: eo q̃ q̃s vtitur eo male. Sicut sumere eucharistiã bonũ ẽ: tñ q̃ sumit i digne iudiciuʒ sibi manducat et bibit j. coꝝ. xj. sic est in pposito. Juramẽtũ eñ fm se est licituʒ ⁊ honestũ: qd̃ pʒ ex eius origine. Nam ex hoc introductuʒ est q̃ hoĩes credũt deũ habere infallibilẽ veritatẽ ⁊ oĩm certã cognitionẽ et puidentiã: siłr pʒ ex fine. Ad h. n. iuramentuʒ inducit̃: q̃ lites et ɔtrouersie inter homines terminẽt̃: vt dĩ ad hebre. vj. Oĩs ɔtrouersie eoꝝ. s. hoim finis ad ɔfirmationem est iuramentũ: cedit tñ ad malũ illi[9] q̃ eo indebite vtitur. s. q̃ñ sine necessitate ⁊ cautela debita hoc facit: vr̃ tam paruã reuerentiã habere ad deuʒ: q̃ ipm in leui aut nulla rationabili cã vocat in testẽ: qd̃ fieri nõ dʒ etiã de aliq̃ viro honesto: eo q̃ videt̃ in hoc eius irreuerentia: hoc autẽ fit in assuefactione iuramenti ⁊c. Itẽ q2 p assuefactionẽ iuramẽti imminet piculuʒ piurij: nã hõ de facili delinq̃t in verbo: eo q̃ lingua sita est in lubrico: iurare tñ ad declarationẽ veritatis occulte ne pereat iusticia: bonuʒ est ⁊ sanctũ: sicut sumere medicinã in casu necessitatis bonum est: quod tamen extra casum illum nõ expedit. Per dicta patent argumenta: nam assuefactio magis cedit in irreuerẽtiã nois dei rõnibus dictis: et sic patet primuʒ. Ad scdm dicendũ: q̃ hiero. loquit̃ in casu in quo cum cautela et reuerentia debita iurat̃. Ad verbũ domini: Math. v. dicendũ: q̃ nõ omne: ⁊ quoddã nõ: eq̃pollent. Per hoc aũt qd̃ dr̃: Ego aũt dico vobis nõ iurare oĩno: nõ phibet̃ omne iuramentũ: sed iuramentũ carens necessitate ⁊ cautela debita rõnibus pdictis. d Jurationi. Hic ɔñter ponit suã monitionẽ. d. Jurationi. i. et patet ex dictis sententia e Noiatio vo dei nõ sit assidua in ore tuo. s. ad iurandũ vt pdictũ est: debet tñ esse frequens in ore ad deprecandũ ⁊ predicandũ. f Et noibus sanctoꝝ nõ admiscearis. iurando frequenter in ipis. g Qm̃ nõ eris immunis ab eis. i. ab offensa eoꝝ. h Sicut. n. seruus interrogatus assidue. i. questionat[9] p flagella. i A liuore nõ minuit̃. i. nõ carebit liuore cutis pter flagellationeʒ corpis sui. k Sic omnis iurans. per deum. l Et nominans. id est iurans p nomina sanctorum: et hoc assidue. m In toto a peccato non purgabitur. quia per talem consuetudinem malam in iuramentum illicitum labitur: ideo subditur. n Vir multum iurans replebitur iniquitate: nam ex hoc incurrit periurium per iuramentum

falsum: qđ est contra veritatē ⁊ iuramentū iniquus: qđ est ꝓtra iustitiā. ¶ o Et nō discedet a domo illi⁹ plaga. i. diuina vindicta saltē in futuro: et ciā aliqñ in pñti grauiter puniunt ꝑ notorio hoies piurio. ¶ p Et si frustrauerit fratrē. et piurio sibi damnū inferēdo. ¶ q Delictū ipi⁹ sup ipm erit. qz tenet ad restitutionē: ⁊ dz ad hoc cogi si ꝓbatū fuerit ꝑ eū.

¶ r Et si dissimulauerit. tacendo veritatē: ꝑ cui⁹ relatione adducat ire ſtē iurās se nescire

¶ s Delinquet duplicē. f. ꝓtra se falsum iurando ⁊ cōtra ꝓximū dāmificando retinentē alienū in ꝑscientia: et aliuz in bursa. f. illū cuius pecunia retinet. ¶ t Et si invacuū iurauerit iurando sine causa vel et leui causa.

¶ v Nō iustificabitur. naz in boc irreuerenter vtit iuramento: vt dictū est ō. ¶ x Replebit .n. retributiōe pessima. i. pena debita

¶ y Dom⁹ illi⁹. nā filij aliqñ puniunt pena tpali ꝓ parētib⁹: et matie qñ se imitatores delicti patrū: frequenter em ꝑ fit: nā filij audiēs patrē frequēter vane iurantem: ex hoc accipit modum cōsilem. ¶ z Est ⁊ alia. Hic ponit tertiā quādā alia ꝓtā locutiōis. Et ꝓmo ꝓtin blasphemie cum dr. Est ⁊ alia loquela ꝗa. f. ꝓcedenti. Nā in iuramento inuocat dr vt testis infallibilis veritatis. Jn blasphemia ꝺo sibi magis imponit crimen falsitatis. ¶ a In morte blasphemia. n. merit morte gehenne: ⁊ etiā mortez nature. Nam blasphemus in lege papit lapidan: Leuit. xxiiij. Alij libri hnt: Morti: et ibi intelligit obligata: ⁊ sic est cadit nia. ¶ b Nō inueniat in beatitate iacob. ꝗa sicut dicti est blasphem⁹ papit auferri de beatitate Jacob ꝓ morte. ¶ c Etem a misericordiā⁹ hec oia auferentur. f. falsa ⁊ indiscreta iuratio ⁊ blasphemia. ¶ d Et in delictis nō voluptabūt. i. nō delectabunt: ꝺ magis in opibus vtuosis. Signū. n. habitus generati est delectatio in ope. n. etbi. Consequenter tertiat ꝓtin locutiōis irreuerentis dī. ¶ e Jndisciplinose loqle. ꝗ est ꝓprie loquela irreuerentie. ¶ f Nō affuelcat os tuū. naz actus talis ē malus: ⁊ ꝓsuetudo peior. Et qñ parētibus matime debetur reuerentia: et ꝓ ꝑns irreuerētia ad ipos ē pessima ſub dif. ¶ g Memēto pris ⁊ matis tue. etbi hēdo eis debitā reuerentiā: ⁊ oēm irreuerētiā ꝓcauēdo. ¶ h In medio em magnator ꝑsistis. q. d. lz ad maiorē statū fueris eleuatus ꝙ pentes tui: nō debes coz reuerentie obliuisci. ¶ i Ne forte obliuiscat te deus. gratiā suā tibi ſtrabēdo. et te cōfusibiliter tendendo. ¶ k Assiduitate tua. circa parentū irreuerētiā. ¶ l Jnfatuatus impoperiū patriarz. a deo ⁊ boibus. ¶ m Et maluisses non nasci. ex impatia tue electionis: sicut faciūt multi. Consequenter tertiat ꝓcatū locutiōis inuriose dicens: ¶ p Homo assuet⁹ in verbis impoperij. sicut fuit semei: vt bf. n. Regū. xvj.

¶ p Jn oibus diebus suis non erudiet. qz ꝓtenit monitā tū iurās ꝺplebit iniqtate ⁊ nō discedet a domo illi⁹ plaga. ¶ Et si frustrauerit frēz ⁊ delictū illi⁹ sup ipm erit: ⁊ si dissimulauerit ꝺlinquet duplr: et si in vacuū iurauerit nō iustificabit. Jn plebit. n. retributiōe pessima⁹ dom⁹ illi⁹. ¶ Est ⁊ alia loquela ecōtrario⁹ i mortē. nō inueniat hereditate iacob. Eteniam misericordiā⁹ oia ꝺ auferētur: ꝙ in delictis nō voluptabūt. ¶ Jndisciplioſe loqle nō affuelcat os tuū est. n. in illa vbū pcti. ¶ Pe mēto pris ⁊ matris tue: in medio. n. magnatoz ꝑsistis: ne forte obliuiscatur te dē in cōſpectu illoz: ⁊ assiduitate tua infatuat impoperiū patiaris: ⁊ maluisses nō nasci: et diē natiuitatis tue maledicas. Homo assuet⁹ i vbis impoperij: ꝙ in oib⁹ diebus suis n erudietur. ¶ Duo genera. Posito pcō locutionis: hic ꝓnter tertiat triplex pctm opis. Et primo ponit duo breuiter se expediēdo. scdo tertiū magis immorando ibi. Domi fornicario. Circa ꝓmū dicit. ¶ q Duo genera abūdant in pccatis. qz sunt cā pluriū scḝntiū. f. cupiditas. ꝙ est radix oim malox. f. thimo. vj ⁊ gulositas. ꝙ ē occasio multorum malox: et specialiē ꝙ ebrietatē. ¶ r Et teraz adducit irā. vindicte diuine: ⁊ ꝓditionē gehenne: ⁊ istō est adulterium: de ꝙ postea magis ꝑsequet: et de ꝓmo sḝdit:

¶ s Jta callida quasi ignis ardēs. ardoze cupiditatis: de ꝙ dicit boeti⁹ lib. ij. de ꝑsolatione metro. v. Seui oz ignib⁹ ethne ardet amoz bridi. ¶ t Non extinguet donec aliqđ glutiat. aliozū bona male acq̄rendo ⁊ sḝdit de scdo:

¶ v Et bō nequā in oze carnis sue. i. gulosus qui sibi nequā est ꝙ os ſuum: quia gulosi tas nō solū nocet anime. ꝓprie sed etiā corpori: grauis multas passiones ⁊ infirmitates. ¶ x Nō detinet donec incendat ignē. f. luxurie. nā virtus nutritiua materiā ministrat generatiue. vnde dicit hiero. Venter meroestuās statum spumati libidinē. ¶ y Domini fornicario. Hic ponit tertiū: et primo ꝙtū ad virū. scdo ꝙtū ad mulierē ibi. Sic ⁊ mulier. Circa primū dicit.

¶ z Doi fornicario. i. luxurioso. ¶ a Nō fatigabit transgrediēs. i. nō cessabit trāsgredi mādatū dei: Exo. xx. Nō mechaberis. ¶ b Vsq; ad finez vite tue. ⁊ ꝓ ꝓtin luxurie hebetat mentē: eo ꝙ reddit boiem bestialem: subdit. ¶ c Omis bō ꝙ transgredit lectū suū. ꝑ adulterū. ¶ d Contenens in aiam suā. i. ꝓtemptuz aie sue inferens. ꝓter carnis voluptatem. ¶ e Et dicens. excecatus voluptate. ¶ f Quis me videt ⁊c. q. d. nullus nec homo nec deus. et ꝓ ista. Et subdit erroris cā cū dr. ¶ g Qm expellit a se timorē dei hmōi hominis timoz. id est timoz adulteri ꝙ timet voluptate pauari: expellit a se timorem deimotus enim maiores depellit minores: Fm pḥm. Adulter ꝺo nimis fortiter trahitur a voluptate: et sic retrahit a dei timore.

¶ h Et oculi hominum timentes illum. id est homines conscy sui adulterij: ꝙ in hoc sibi seruūt timore dei: ne eius offensam incurrant: et adulando de facinoribus suis eum commendant: et sic in ipsis eum nutriunt: et ꝑ consequens timorem dei ab ipso expellunt propter quod non considerat: q deus ipm videat ad punitiōē: ideo sequitur. ¶ i Et non cognouit. id est cognoscere neglexit. ¶ k Quoniam oculi dñi multo inclariores sunt. ¶ l Super solem. Claritas. n. solis non est

nisi quidam effectus: et modica scintilla diuine claritatis. ¶ m Circumspicientes omis vias hoim. quātūcunq; occultas. n ¶ Et pfundū abyssi. ad qđ nō pertingit lux solis. ¶ o Et hoim corda. que soli deo sunt nota. p ¶ Dño enim deo ante ꝙ crearent: omia sunt cognouit: k qm̄ oculi dñi multo plus lucidiores sunt sup solem: m circūspiciētes omis vias hoim: n ⁊ pfundū abyssi: o ⁊ hoim corda intuētes i absc̄ditas ptes. p Dño em̄ deo ante ꝙ̄ crearēt oia sunt agnita: q sic ⁊ p̄ pfectū respicit oia. r Hic plateis ciuitatis vindicabit: ⁊ q̄i pullus eq̄nus fugabit: ⁊ vbi ñ spauit apphēdet. v Et erit dec⁹ oib⁹: eo ꝙ nō intellexerit timorē dñi. w Sic ⁊ mulier ois relinq̄ns virū suū: ⁊ et statuens hereditatē ex alieno mrimonio. x Primo em̄ i lege altissimi icredibilis fuit: y et scōo virū suū deliq̄t: z tercio in adulterio fornicata ē: a et ex alio viro filios statuit sibi. b Hec in ecclesiz adducet: c ⁊ in filios eius respicietur. d Mō tradēt filij eius radices: e ⁊ rami eius nō dabūt fructū. f Derelinquent in maledictū memoriā eius: g ⁊ dedecus illi nō delebitur. h Et agnoscēt q̄ derelicti sūt q̄m nihil meli⁹ē q̄ timor dei: i ⁊ nihil dulci⁹ q̄ respicere in mandata dñi. k Glia magna ē sequi dñm: l longitudo. n. dierum assumetur ab eo. Cxviij.

Sapiētia laudabit. Supra tercio ca. ⁊ citra actū est de exercitio virtutū: hic ꝓiter agit de statib⁹ ecclesie in quibus sit hoc exercitiū. ⁊ q; bmōi status fm ordinē diuine sapie distinguunt: iō ꝓio ponit sapientie ꝓmendatio: scdo subdit bmōi statuū distinctō ca. scq.

Ad euidētiā aūt dicendo ꝙ sciendum: q; aliq; erponūt hoc caplm de lege veteri et noua: que dicitur sapia diuina q; nō humanit⁹ inuēta: ⁊ diuinit⁹ reuelata. Ad hoc aūt alegāt qđ dī. j. eodē ca. Hec oia libervi de ⁊ testamentū altissimi. ⁊ saluo meli⁹ oui iudicio ⁊ nō vidē rōnabiliter dictū. Vaz in ꝑsona sapie de qua fit hic sermo dī in hoc ca. Ego feci in celis vt oriret lumē indeficiens. qđ factū fuit a principio creationis mundi. Lex aūt vet⁹ posita fuit data: Exo. xx. ⁊ ꝓ duo milia annoz ⁊ noua posita ꝓtā tū tps et amplius: ꝓtera de eadē sapientia de q̄ fit hic mētio dicit: Ab initio ⁊ ante scla creata sunt qđ nō pōt dici de lege veteri vel noua.

Item hec expositio fauere vt error iudeoz. qui fingunt legem veterem creatam fuisse ante mundū: vt infra plenius dicetur. Propter qđ dicendū. q; hic agit de sapia diuina ꝑsonaliter dicta. que est sapia genita. Unde in eius ꝑsona dicit hic. Ego ex ore altissimi prodū. Et de hoc plenius fuit dictū in ꝓncipio huius libri. Sic ꝙ̄ ꝓcedit: q; ꝓmo ponit huius sapie: commendatio. secūdo describitur eius generatio: ibi. Ego ex ore ⁊c. tercio soluit tacita questio: ibi. Adhuc doctrinā. Circa primū dicit. a ¶ Sapiētia laudabit aiam suam. i. seipam eo modo loquendi q̄ dicitur dicere. l. Jurauit dñs exercituū p aiam suam. id est p seipm: Gen. xxij. Per memetipsum iurauī dicit dñs⁹. laudauit enim sapientia genita que est idem qđ verbū diuinū seipam p angelos ⁊ ꝓbetas ⁊ alios sanctos: ⁊ etiaz p seipsam in humanitate assumpta exprimens excellentiam quam habebat a patre Joh. v. Ego et pater vnum sumus. ¶ b Et in dño honorabitur. id est in deo patre vel nerabitur: q; sicut pater est in filio ⁊ econuerso: vt dicitur Joh. xviij. sic filius honorat in patre: ⁊ pater in filio. c ¶ Et in medio populi sui gloriabitur. id est in medio sanctorum angelorum et etiam hominum: qui sunt eius populus. ¶ d Et in ecclesijs altissimi aperiet os suum. scilicz in ecclesia triumphante: illuminando angelos ⁊ vocendo ⁊ militante in humanitate assumpta predicando in templo ⁊ apostolos docendo. e ¶ Et in conspectu virtutis illius. i. in operibus miraculosis virtute altissimi factis: quia fiebant ad declarationē sue deitatis. ¶ f Et in medio populi sui exaltabitur. Nam de medio apostolorum et ipsis videntibus eleuatus fuit in celuz: Mar. vltimo: ⁊ actuū primo. g ¶ Et in plenitudine sancta admirabitur. de qua dicitur Joh. j. Vidimus eum quasi vnigenitū a patre: plenum gratia ⁊ veritatis: et ibidez subdit: Et de plenitudine eius omnes nos accepimus.

Caplm. xviij.

v ¶ Et erit dec⁹ eius oibus. amicis suis ex vilitate criminis ⁊ punitionis. ¶ t Sic ⁊ mulier. Hic ꝓiter dete stat peccatū adulterij ⁊ ꝙtuz ad mulierem dicēs. x ¶ Sic ⁊ mulier omnis relin. vi. suū. peccabit: q; reneē ei obediret de bitū reddere. ¶ b Statuens hēditatez. i. heredē viri sui. z ¶ Ex alieno matrimonio. qñ adulter eius ē vxor alligatus: et sic filiū quē ex eo capit priuat hereditate paterna: et ipm instituit in aliena. ¶ a Primo em̄ in lege alti. dē. que dicit Exo. xx. Non mechabe⁹. b ¶ Et secundo virū suū deliquit. abutēs corpe suo ꝓprio cum non habeat eius potestatez: sed vir. j. corpus. ¶ c Tercio in adulterio fornicata est. i. polluta. d ¶ Et ex alio viro filios statuit sibi. f. marito suo. Et quia fm legē dei publice punit: subditur. ¶ e Hec in ecclesia adducet. i. in ꝓsilio corā iudicibus. f ¶ Et in filios eius respicietur. verum sint legitimi: vel illegitimi: et si. ꝓbenē illegitimi: ejcient de domo mariti: iō subdit ¶ g Mō tradent filij eius radices. q; nō stabilientur in hereditate mariti. h ¶ Et rami eius. id est filij filioz. ¶ i Mō dabūt fructū. i. non ꝓsperabūtur: ideo subdit: k ¶ Derelinquent in maledictū memoriam eius. scz matris adultere: cui maledicēt boies miseriam filioū adulterinoz videntes: l ¶ Et dedecus illius non delebitur. corā deo si perseueret in malo nec etiā corā hoib⁹ vsq; ad magnū tps. Cōsequenter ex dictis de adultero ⁊ adultera ꝓducit intentū dicens: m ¶ Et agnoscēt q̄ derelicti sunt. s. ceteri viri ⁊ mulieres. n Quā nihil melius est q̄ timor dei. s. filialis q̄ cauet offensam dei. o ¶ Et nihil dulcius. aie palatū bene dispositū habenti. ¶ p Q̄ respicere in mandatis dei. nō solū speculatiue cognoscēdo: ⁊ etiā practice ope adimplendo. q ¶ Gloria magna est sequi dñm. q viam instituit. ¶ r Longitudo. n. dierū. i. eterna vita. s ¶ Assumet ab eo. i. a deo q̄ dat illam sequentibus ipm q viam mandatoz suoz.

b Et in multitudine electoꝝ habebit laudes. Ma a sanctis angelis ⁊ electis laudabit in celis. i Et inter hec dicros benedicet. i. bona dicet: vicedo illud qđ sequit de sua emanatione ettna. p quā hz bonitatē infinitā a patre sicut ⁊ deitatē: nō tn alia numero: s eandez k Ego ex ore. Hic ponit describit sapie genite generatio: et primo generatō eternalis ex patre. secdo tpalis ex virgine. ibi. Posuit dñs. Pria i duas: q: primo describit generatio ybi: scdo p verbum creatio mundi. ibi. Ego feci. Et silem pcessū tenet. b. Johannes in principio euāgelij sui: vbi verbi dei in primo ponit emanationes dicens: In principio erat verbum dē. scdo mūdi creationē dicens: Oia p ipm facta sūt. tercio verbi incarnationē cū subdit: et verbū caro factū est dē. Circa primū in pona verbi vel sapietie genite dr. k Ego ex ore altissimi. i. dei patris. l Prodij. Et dr dic os altissimi potētia generativa pris: q̄ ducit verbū incarnatū spuale qđ ē filius dei: sicut ore carnali p ducit vbā sensibile. nā intelligibilia significant p silitudines sensibiliū. m Primo genita añ omnē creaturā. ex hoc pz: q scriptura nō loqtur hic de sapia diuina eēntialiter dicta: q: hec nō est generās nec genita: nec etiā de sapientia q̄cūq; creata: p q̄ qđ dr. Añ oēm creaturā. Sciēdū tn q iudei moderni in suo errore obstinati negando diuinitatē xpi: vbā p pñs negare distinctionē psonales in deo genitoris ⁊ geniti: q̄ tn hic exprimit. sed de hoc libro non curant: q: ipm nō recipiunt. Librum autē prouerbiorum salomonis inter sanctos libros recipiunt vbi octauo ca. de sapia diuina ponit eadē sententia. Moduz erant abyssi: ⁊ ego iam concepta erā. ⁊ ibidē. Añ omnes colles ego parturiebar. vbi ỹo est conceptus ⁊ ptus ibi est generās ⁊ geniti: ratio ỹo ⁊ natura nō patiūt: q eadez simpler psona respectu suipius sit generans ⁊ genita: nulla. n. res seipz gignit vel ad esse. producit. Ad euitandū igitur in deo distinctionem genitoris ⁊ geniti: finxerūt q̄ let fuit creata ante mundū q duo milia annoꝝ: et sic de ipa dicat. Ante omnes colles ego parturiebar. i. creabar: sed hoc patz manifeste falsum. q: lex nō potuit p se creari: sed in mente aliqua angelica vel humana: vel in scripto: et in lapidib⁹ scripta fuit lex moysi: vel in aliqua alia materia: ⁊ vter q: modus presupponit alterius creationē. Hoc etiā dicta est ita irrationabile: q nō est ꝑtra ipm disputandum. n Ego feci. Hic ponit describit. processus creaturaꝝ p sapientiā genitam siue vbā. Et primo. processus iste declarat: scdo p scripturā confirmat. ibi. Hec omnia liber. Pria adhuc in duas: q: primo declarat. processus creaturaꝝ q̄tū ad eē nature scdo q̄tū ad esse gre. ibi. Et in his oibus. Circa primū dr. i pona sapie genite siue vbi. n Ego feci in celis vt oriret lumen indeficiēs. et de lumine corporali patet Gen. j. Dixit deus fiat lux: et facta est lux. sicut ibidem plenius explicaui. o Et sicut nebula texi oēm carnem. Quoꝝ enim primis diebus formationis rerū elementa quatuor nō fuerūt abinuicē plene distincta: nā aqua tūc nō habuit ꝑfectā densitatē: sed quasi vaporabiliter erat eleuata p totū aerē. Et sic p modū nebule tegebat totā trā. ⁊ Tercia ỹo die q̄ distincta fuerunt elemēta accepit a deo debitam tenuitatē: q̄ ⁊ fecit in terra ꝑualitates ad recipiendū aq̄ptem: et sic apparuit arida. ⁊ elemēta distincta: put dictū fuit plenius Gen. j. p Ego in altissimis habitaui. disponēdo celū empyreū: quod q̄statim factum fuit: fuit angelis repletū. q Et thronus meꝰ. id ē potestas mea. r In columna nubis. per ipsam enim disponitur generatio nubiū in aere. s Gyrū celi. i. celuz sydereū luminarib⁹ et stellis ornatum. t Circuiui sola. disponendo motum orbium. Sciendū tn q p li sola nō excluditur pat et spūs sanctus. nā sm phm. ij. de nco. ruz. solus. i. qđ cum nō alio. Et ideo quādo determinat aliqđ subiectū in ordine ad p̄dicatuz ñ excludit a cōsortio p̄dicati illud qđ hz idemptitatē cū subiecto: s quod habet alietatē: pater autem ⁊ filius ⁊ spūs sanct⁹ sunt vnum simpliciter in essentia ⁊ distinguuntur in pona: ꝑter qđ dicto exclusiua addita vni persone in ordine ad p̄dicatum ponale facit exclusionem aliarum personaruz vt cum dicitur: solus pater generat: filius enim et spiritus sanctus non generant. Sic aūt predicatū sit essentiale non excluduntur alie persone sed magis includuntur: eo q̄ sunt vnū in essentia: sic est in ꝓposito: q: circuire celum p dispositionem motus orbiū est commune toti trinitati: sicut ⁊ creare. ⁊ cū dicit in pona sapiētie genite: Gyrū celi circuiui sola. p li sola nō excludit pr ⁊ spūs sanct⁹: s magis includit. y Et ꝑfundus abyssi penetraui. ꝑpando ocuitates i terra: et ibi congregatis aq̄s apperet arida. q̄ congregatio vocat oceanus vel abyssus. z Et in fluctib⁹ maris ambulaui saluando noe ⁊ q̄ cū eo erant in archa inē aq̄s. ⁊ fluctib⁹ diluuij. y Et in oi terra steti. stabilitatez ei dando vndiq; circa centrū mūdi. z Et in oi gen. ⁊ in oēm pplo ꝓmatū tenui. nam ois ptās hoim a deo est. a Et oim excel. ⁊ bii. col. vtu. calcani. sic hñt libri correcti: ⁊ pz sensus. Ma oēs tā magni q̄ pui dei filio sunt subiecti: q: toti trinitati. b Et in his omnib⁹. hic cōsequenter ponit effect⁹ sapie in creaturis q̄tū ad esse gre. hic aūt effect⁹ hz locū in angelis et hoibus: ⁊ de angelis hic tacet de quoꝝ ꝑfirmatione in deo bonū paruz loquit scriptura. Justificatio ỹo hoim p gram facta est a tota trinitate: p cognitionē dei ⁊ amoꝛe supernaturalē ad quā elevati sunt ꝑres sancti ex electiōe diuina: ⁊ tio ꝓmo ponit hec electio: scdo electionis ꝑfirmatio: ibi. Ab initio. tercio ꝑfirmatōis fructificatio. ibi. Quasi cedr⁹. Circa primū sciēdū q: nulli hoi gra dei tenenga cū velit oēs hoies salvos fieri: ⁊ ad agnitionē veritatis venire: vt dicit. j. tbimo. ij. sed aliq; ea carent: quia non sequunt diuinū instinctū ad supernaturale bonū. Et sic non datur eis gra habitualis que datur sequentibus ipm: sicut alis diffusiue declarauī in pluribus locis. Dicit igit dei sapiētia. b Et in his omnibus. scz hominibus. c Requiem quesiui. in ipis habitādo p gram: vnde puer. viij. dicit hec sapiētia: Delicie mee esse cū filijs hoim. Verūtn q: multiplicatis hominibus post diluuiū declinauerūt cōmuniter ad ydolatriam. Abraam tamen et qui ab eo descenderunt p iacob nepotem suū in fide vnius veri dei steterunt: ꝑpter qđ hereditas dñi vocat: Deut. xxxij. Pars autē dñi pls eius: iacob funiculꝰ hereditatis ei. io subdit. d Et in hēditate dñi mora. p gratiā patres illos sanctificando. e Tūc precepit ⁊ dixit mihi creator omnium. s. illud quod postea subdit. Vel aliter. Tunc precepit ⁊ dixit mihi. id ē figure mee: sicut imago herculis

dicitur hercules. Creator oim. s. illud qđ postea subdi
tur. In iacob inhabita tē. et in pmīc. Et qui cre. me
tē. Ad intellectū huius sciendū qđ tota trinitas iustifi
cet boies p grām: tñ ad faciendū hanc iustificationes
nō dī pr̄ missus: s tm filius z spūssanct⁹. qz inuisibilis
missio psone di
uine duo includit. s. psona ilā nouo mō inhabitet mētem
rationalē p gratiā: z p ista pso
na procedat ab alia. Istud secū
dum nō pueniat patri: pter qđ
non pueniat sibi mitti. vnde dicit augustin. ij. de
tri. Pater nusq̄ legit missus:
sed filio et spiritui sancto pueniat mitti. nō solū visibiliter sicut filio apparuit in carne: et spūssanctus in columbe specie: s etiam inuisibiliter p dona quibus inhabitant mentem. s. spūssanctus p donū charitatis z alia q̄ pficiūt ad voluntatē: filius aūt per donū sapientie: et alia que ordinant intellectū: eo q spūssanct⁹ procedit per modū voluntatis. z filius p modū intellect⁹. Hec igit̄ missio sapie genite a patre pot dici pceptū loquendo large: et sic dicit. c ¶ Tunc pcepit z dixit mihi creator oim. i. tē⁹ p̄mittēs dicto modo filiū. z qz posset aliqs credē: qđ p talē missionem filius separet̄ a patre: pter hoc anteqs vitra, p cedat illud removet̄ cū dr. f Et q̄ creauit me. i. creaturaliter generādo vedit esse: qđ large qdē pōt dici creatio: vt diffusius dictū fuit s. j. ca. exponendo illud: prior omniū creata est sapientia. g ¶ Requieuit in tabernaculo meo. i. in me ipa. qz pter dictam missionē filius qui est sapientia genita non desinit esse in patre: nec pater in filio. Consequenter resumit qđ positum dicens ¶ b Et dixit mihi. deus pater. i ¶ In Jacob inhabita: et in israel hereditare. i. in populo veteri, et a iacob q̄ alio nomine dictus est israel. Gen. xxxv. In b
.n. pl̄o remānsit fides z cult⁹ veri dei: et ceteris cōit ad ydolatriā declinantib⁹. Sciendū tñ q̄ iste populus magis denominatur a Jacob z israel q̄s ab abraam et ysaac quia non omnes cor filij fuerunt fideles: vt patet de ysmaele et esau: s omes filij iacob fuerūt dei cultores: propter qđ et tribus illius populi denominatur ab eis. ¶ k Et i electis meis mitte radices. i. pcepta decalogi: et alia ceremonialia et iudicialia. que fuerunt illi populo data: vt per eorum obseruantiam radicare tur in sapientia divina. l ¶ Ab initio. hic psequenter ponit electionis p̄dicte pfirmatio que fuit facta p stabilitatē regni: et edificationē tēpli temporibus david et salomonis. Premittit tñ hic sapie genite et nitat vt p hoc ondat cā sufficies stabilitatis in alijs. Dicat igit̄: ¶ l Ab initio. p hoc nō pōt intelligi initiū temporis: quia subdit. m ¶ Et ante secula. s intelligitur ipe pater q̄ est principiū emanatōis psonaz. ¶ m Et
ās scla. i. cenaliter: qz filius eternaliter procedit a pre. n ¶
Creata sum. i. ab eo accipiēs esse p generationem que large loquēdo pōt dici creatio: vt plenius ē dictū s. j. ca. Aliter exponunt aliq. ¶ n Creata sum. i. prensila creari fm̄ humanā naturā in vnitate psone assumendam. Licz autez hec expositio primo veritatem non tamē vr esse fm̄ autoris libri huius intentionē: vt dein est s. j. capi. hoc etiā videt ex processu huius capituli: in quo a principio vsq̄ ad finem ponunt̄ progatiua sapientie genite: sic aūt p̄uideri nō est aliqua eā progatiua: qz pueniat oi creature quantūcunq; minute. Ita ab eterno pulsum ē qđcunq; pduc̄it in tpe. o ¶ Et vsq̄ ad futurū seculum non desinā. i. eternaliter p̄sistam

p ¶ Et in habitatione sancta. i. in mentibus sanctor. q ¶
Coram ipo. deo pie. r ¶ Ministraui. i. missionē meā inuisibilem p earū sctificationē impleui mō supradicto. Vel
aliter. p ¶ Et in habitatione scā. i. in congregatione iustor.
q ¶ Coram ipo ministraui. i. ministrare feci a aaron z alios
sacerdotes bonos
sicut dr̄ Gen. xxv. in psona dei: Ille
cogui q timeas dominum. i. alios cognoscere feci. ¶ r
Et sic in syon. Hic consequenter ponitur electionis dicte
pfirmatio. s. q edificationem templi: z
pfirmationē regni
tpe david z salomonis: et sic dicit sapientia dei: Et sic i syon firmata sum. ista tñ firmatio non dicit aliquā mutationē in deo s in creatura in qua firmius stabiliunt̄ dona divina. Dicā aūt dei sapia firmata in mō
te syon: eo q ibi fuit edificatū templū. iij. Reg. vj. in quo
archa et ppiciatorū q̄ repūtabāt sedē dei: vt dictum fuit
Exo. xxv. habuerūt stabilē mansionē: nec vltra fuerūt portata de loco ad locū sicut aī fuerant p̄ desertū: z postea in
terra p̄missionis: vt pater in plurib⁹ locis primi regum.
s ¶ Et in ciuitate sanctificata. s. hierusalē ad diuinū cultū electa. iij. Reg. viij. t Similiter requieui. q specialem
habitationē. eo q vigebat ibi cultus dei. v ¶ Et in hierusalem potestas mea. q: facta fuit ciuitas metropolis z
regia: et hoc ex ordinatione spāli divina. x ¶ Et radicaui. i. dona mea firmius stabilini. y ¶ In populo honorificato. i. in populo isr̄l qui fuit honorificatus a deo p̄ ceteris. eo q dispositus erat ab eterno ex illo carnem assumere, p
pter qđ vedit ei legem z ppetas sacerdotiū z regimē. p
pter qđ dr̄ deutero. iiij. Que ē. n. alia gēs sic inclyta: et pā
ctiuij. Non fecit taliter omni nationi tē. z ¶ Et in partes dei mei hereditas illi⁹. s. populi honorificati. Ad cui⁹
intellectū sciendū q̄ li mei: pōt esse genitiu⁹ dei⁹, pnomis
ego: et sic est sensus: z ¶ Et in partes dei mei. i. in partes
dei: qui deus sum ego. a ¶ Hereditas illius. q. d. vita beata que est electo⁹ hereditas vera et in ptes meas. i. apud me. alio mō pōt esse genitiuus huius pnominis meus: z
sic est sensus. z ¶ In ptes dei mei. i. apud patres qui est
deus meus. ¶ a Hereditas illius. i. beatitudo ppli bonorificati: et vtroq; modo continet veritatem dicti: q
beatitudo cōsistit obiectiue in patre z filio: Jo. xvij. Hec
est vita eterna vt cognoscāt te solū verū: et quē misisti Jesum christū. p hoc etiā nō excludit spūssanctus: s magis includit: vt patet ex supradictis. sed romanet q̄stio quō pē
dicitur deus filij. Ad quod dicendū: q babēdo respectū
ad humanitatē est manifeste verum: vnde dicit Job. xx. Ascendo ad patrem meū et patrē vestrū: deū meum z deum vestrum. habendo vō respectum ad naturam divinā
potest etiam verificari. dicitur enim filius fm̄ divinaz naturam deus de deo: sicut dicitur in symbolo de ipso: Lumē de lumine: deum verum de deo vero: et sic vt videtur in p
na filij de patre potest dici: In partes dei mei. i. patris q̄
est deus a quo sum idem tamen deus cum ipso in essentia
distinctus tñ in persona. b ¶ Et in plenitudine sanctorum. id est in congregatione eorum. c ¶ Detentio mea.
id est mansio mea per gratiam: Matthei. xviij. Vbi sunt duo vel tres congregati in nomine meo: ibi medio eorum
sum. d ¶ Quasi cedrus. Hic consequenter ponit dicte confirmationis fructificatio. et primo q̄tū ad fructū vite actiue: secundo contemplatiue: ibi. Ego mater. Prima in duas: quia primo ponitur dicta fructificatio. secundo fame diffusio: ibi. Sicut cinnamomum. Circa primum sciendum q̄ terre nascentia diuersarum specierum magis
fructificant in vna terra q̄ in alia. Et sic ponunt̄ b crem-

pla pluriū arborum vel terrenascentiū in diuersis locis notabiliter fructificantiū cū dr. Quasi cedr⁹ exaltata sum in libano. i. sicut cedrus notabiliter crescit in monte libani: sic exaltata sum in pplo isrl p augmentationē cultus diuini: p quā diuina sapia dr exaltarī nō in se. q; nō pōt augeri vel minui cuz sit infinita: ¶ in domis et effectib⁹ suis sicut dr dⁱ magnificari cum tuote laudāt a nobis ps xxxiij. Magnificate dñm mecuz. hec aūt diuini cult⁹ augmentatio facta fuit maxime tpe David et salomonis: eze chie et iosie: vt ptz ex libris Reg. et paralypo. et eodem mō exponūt exempla que sequunt: ¶ Et quasi cupressus. i. sicut ista fructificāt notabiliter in locis hic expressis sic sapientia diuina exaltata est modo p dicto. Sciendum q; cū dr hic:

¶ Quasi palma exaltata sum in cades. cades nō ē hic loc⁹ referri: vbi manserunt filij isrl p aliqđ tempus vt dr deut. j. Et sedistis in cades barne. ¶ est alia sita in sorte iudee. et ad distinctionē alter⁹ dr cades absolute Josue. xv. alia vo cades barne. Sciendū aūt q; hic ponūtur exempla corpalia ad exprimendū augmentū vtiorū spūaliū: qđ est excellēs augmento corpali: sicut mater ad exprimendū excellentē amorē quē hz ad filiū vtiq; pluribus noibus: vocās eū aliq; filiū suū: aliq; cor suum: aliq; dñm suū. et sic de pluribus aliis. ¶ Sicut cinnamomū. Hic pōit ponit dilatatio fame diuini cultus in orbem augmentati, pter qđ multi nō solū de iudeis: ¶ etiā de gentilibus veniebant adorare deū in hierlm: vt dr. iij. Reg. viij. et Joh. xij. quē quidē fame diffusio significat hic p bonus odor. ē. hm q; dr Cant. j. Currem⁹ in odore vnguētor⁹ tuor. et. ij. Cor. ij. Quia xpi bon⁹ odor sum⁹ deo &c. et ponūtur hic plures arbores et species aromatice: q̄rū vtilitates explicare nō est ad ꝓpositū. Nam hic solū introducunt ad designandū diffusionē bone fame p suauitatē sui odoris: sicut et arbores expresse in ꝓcedenti: ad exprimēdū augmentū cult⁹ diuini. Et sīl ponit hic plura aromatica et odorifera ad maiorē expressionē diffusionis bone fame. Unum tm vocabulū est hic exponēdū cū dr: Et vngula. q̄ est spes aromatica humano vngui silis: ꝓter qđ latine nominata est vngula: Exo. xxx. nominatur onycha. Onyx enim grece vnguis est latine: et est vna de quatuor speciebus et quibus cōficiebatur thymiama boni odoris: ad cremādū corā dño in altari thymiamatis: vt dr ibidē b ¶ Ego mater. Hic pōit ponit fructificatio in vita contemplativa. tpe nāq; vete. test. fuerūt aliq; in ꝓpheticō diuino⁹ notabiliter eleuati: sicut ꝓz de moyse q̄ loqbatur cū dño sicut homo cū amico suo: Exo. xxxiij. et de alijs ꝓphetis: et hoc erat p sapie vonū: ideo dicit sapientia diuina. ¶ Ego mater pulcre dilectionis. Contemplativa nāq; vita mundior: et pulcrior est q; vita activa. ꝓpe qđ significatur p rachel que erat decora facie et iocundo aspectu. Activa vo p lyam que lippis erat oculis: Hēn. xxix.

altata sum in libano: et quasi cupressus in monte syon. Quasi palma exaltata sū in cades: et quasi platanꝰ exaltata suz iuxta aquas in plateis. Sicut cinamomū et balsamū aromatizans odorē dedi. Quasi myrrha electa dedi suauitatē odoris: et quasi storax et galbanū et vngula et gutta. Quasi libanū non incluſus vaporauī habitationez meā: et quasi balsamū non mixtū odorē meū. Ego quasi terebinthꝰ extendi ramos meos: et rami mei honoris et honestatis. Ego mat pulchre dilectionis: et timoris. filialis. ¶ Et agnitionis. supnaturalis. I ¶ Et sancte spei. p expectationē future beatitudinis. Ista nanq; vona et alia intellectuz ꝓficientia attribuunt filio q̄ est sapia genita: in cuius etiā ꝓsona adhuc subdit: ¶ in

In me omis gra vite. i. a me ꝓcedit vita gratiosa et noticia lūinosa. ideo subditur: Et veritatis.

¶ In me omis spes vite. gloriose. o ¶ Et virtutis. qua possum ea dare.

¶ Trāsite ad me. p cognitionem et amorez q ¶ Omnes q̄ ꝓcupiscitis me. nam omnibus possūt satisfacē ideo subdit.

¶ Eta generatōnib⁹ meis implemini. i. illūinationib⁹ diuinis ¶ Spiritꝰ. n. me⁹. i. degustatio mee bonitatis. ¶ Sup mel dulcꝫ. ipaz em̄ nō adequat aliqua delectatio corpalis.

¶ Et hereditas mea. que ē vita beata. ¶ Sup mel et fauum. q; quietat totaliter appetitum. ¶ Memoria mea in generatione seculorū. q; nunq; delebit de mētib⁹ scōz. ¶ Qui edūt me. in ꝑti sibi spūaliē incorpando. a ¶ Adhuc esurient. vt plen⁹ habeāt in celo. ¶ b Et q̄ bibūt me. Exponāt eodez mō: refectō. n. spūalis ꝛ celestis exprimit ꝑ cibū et potū: eo q; in corporalib⁹ faciunt vnā refectionē ꝑfectam. c ¶ Qui audit me. aure mentis. ¶ d Nō ꝓfundēt. in cōspectu summi iudicis. e ¶ Et q̄ operant in me. i. sm regulā doctrine mee. ¶ f Nō peccabūt. nam est regula infallibilis. g ¶ Qui elucidant me. occulta sapie mysteria in lege et ꝓphetis ꝓtenta fideliter exponendo. ¶ h Vitā eternam hēbunt. in ꝓmiū. i ¶ Hec oia. Hic ponit ꝑformatio ꝓdicto⁹ ꝑ sacrā scripturaz cū dr: Hec oia liber vite. supple ꝓtinet expresse: et dr hic sacra scriptura liber vite: eo q; est instrumentū veniendi ad vitā verā vel beatam. Illa vo que dicta sunt de ꝓcessu creaturarum a verbo ḋiuno ad esse nature: ꝛ ḋiuno ad esse gratie: ꝛ cetera vona hic dicta: exprimunt in genesi ꝛ aliis libris legalib⁹ ꝛ ꝓphetalibus ꝛ agiographis: vt ꝑz intuenti. ¶ k Et testa. altis. ꝛ agni. veritatis. hec oia cōpetūt sacre scripture. i. q; ē liber vite: ꝛ testam ētū altissimi ꝛ agnitio veritatis. i. ꝓtentiua but⁹ agnitiōis. l ¶ Legem mandauit moyses. non auctoritate ꝓpria: sed diuina. ¶ m In ꝓceptis iusticiaz. Nam aliqua ꝓcepta ꝓtinent iusticiam in ordine hois ad deū. alia vo iusticiam in ordine hominis ad proximum. n ¶ Et hereditatem domui iacob. ꝓcepit enim filijs israel intrare terram ꝓmissionis sub Josue duce. o ¶ Et israel promissiones. quia non solum promisit deus illam terram filijs israel: sed etiam multa bona alia: si fideliter ei seruirent. et sub promissione illius terre principaliter intelligebatur ꝓmissio terre viuentium: q; sicut dixi frequenter in sngulorū libris: vona temporalia

nō ꝑmittūt ꝓncipaliter in ꝑmiū ꝑ opiō virtutū. q̄ sunt meliora q̄ tpalia bona. ꝑmiū aūt diuinū maī est merito boim: et io sub ꝓmissione bonoꝝ tpaliū semp intelligūt spūalia bona ꝓncipaliter. ꝓmissa: q̄ se tpalib⁹ melioꝝ. ¶ p nali generatione a patre: hic ꝓnter agit de tporali generatione ex virgine. Et primo ponitur bui⁹ sapientie dignitas: secūdo siue doctrine ꝓclaritas. ibi Qui iplet. Circa primū dr.

¶ p Posuit. i. statuit vel. ꝓmisit ipe deus. ¶ q Dauid puero suo. i. sibi seruēti humiliter de uote. ¶ r Excitare. i. ꝓducere. ¶ s Regē ex ipso fortissimū. quod intelligit de xpo: qui descendit de semie dō sm carnem ꝑ virginez Mariā: Mat. j. Et ipe est rex fortissimus: psal. xxiij. Quis est iste rex glorie: dns fortis et potens: dns potens in prelio.

¶ t In throno honoris sedentem in sempiternū. sicut ꝓdixit Esaias. ix. Parvulus natus est nobis: et filius datus est nobis: et factus est principatus super humerum eius: et vocabitur nomen eius admirabilis: consiliarius: deus fortis &c. sequitur. Super solium dauid: et super regnum eius sedebit: vt confirmet illud et corroboret in iudicio et iustitia amō ysqz in sempiternū. et gabrihel loqns marie Luce. j. ondit h in ei⁹ filio cē splenduz dicēs. Hic erit magn⁹: et filꝰ altissimi vocabit: et dabit illi dns deus sedē patris ei⁹ et regnabit in domo iacob in eternū. et regni ei⁹ nō erit finis. ¶ v Qui implet. hic ꝑmittit describi doctrine xpi ꝓclaritas. et primo ad vinētes: secūdo ad vomictes: ibi. Penetrabo. Circa primū duo. Prīa adhuc duo. Prīa ꝓmo ponit doctrine xpi eminetia. secūdo eminentie cā. ibi. Qui ꝑficit. Circa primū sciendū. q̄ ad ostendēdū affluentia doctrine xpi ponit exemplū de q̄tuor flumināꝫ padisi. q̄ in agꝝ valde abūdāt. Et ꝑ hec quatuor flumina intelligit eccīa de xpi doctrina in quatuor euāgelijs descripta. Per cetera vō flumina et agꝝ ductus h posita intelligunt doctrine aplōꝝ et aliorū sanctoꝝ a xpo tm sicut a fonte veritatis. sic q̄ dicit de xpo.

¶ w Qui implet. q. physon sapientiā. cam multiplicādo ꝑ doctrinā: sicut physon effundit aquā. ¶ x Et sicut tigris in diebus nouorū. licet. n. sit magn⁹ fluuius. tamē in vere qō est tempus renouationis terre nascentium magis abundat aquis. ¶ y Qui adimplet quasi euphrates sensum. s. sacre scripture: nam ante doctrinaz xpi iudei soluz ytebant sensu lrali: sed per doctrinam christi aperti sunt sensus mystici. s. mozalis: allegoricus: et anogogic⁹ isti tres fluuij dicti sunt de fluminibus padisi: vt pz Gen. ij. ¶ z Qui multiplicat. doctrinā euangelica. ¶ a Quasi iordanis in tēpe messis. tunc. n. et resolutio eius inundat sup ripas aluei sui. vt habetur Josue. iij. ¶ b Qui mittit disciplinā sicut lucē. i. daram et abundanter: sicut lux data est. se diffundens per totū aerē. ¶ c Et assistens. omnibus indifferenter sine personarū acceptione. ¶ d Quasi gyon in die vindemie. Hic ē quartus padisi fluuius q̄ lz sit aq̄s abundans valde tñ magis abundat aq̄s vindemiaz tpe. ¶ e Qui ꝑficit. Hic ꝓnter describit abundantie dicte cā: q̄ est ex hoc q̄ patris et filij vna est sapia. ꝓpter qō sapia filij ē infinita in se: idcirco pōt abundater doctrinā influē: sic q̄ dr. ¶ c Qui ꝑficit. i. ꝑfecte facit. ¶ f Prim⁹ scire illā. s. sapiaz. Illā aūt rp̄s sapia fuit boib⁹ cōmunicata sub velaminib⁹ et figuris in lege et ꝓphetis: sed ipe ꝑ doctrinā suā abundanter et luce declarauit veritatē. ¶ g Et infirmioz nō inuestigabit eā. hō. n. purus et infirmus nō potuit hoc facē: Mathei. xj. Nemo nouit filiū nisi pater: neq; pat⁹ q̄s nouit nisi filius: et cui voluerit filꝰ reuelare. ¶ h A mari. n. abūdabit cogitatio ei⁹. i. eius noticia ē abundantioz mari: qz noticia xpi diuina est simpliciter infinita: noticia vō humana est etiam sm q̄d infinita. in q̄tum se extendit ad omnia que cognoscit de⁹ noticia visionis: ideo subdit. ¶ i Et ꝓsiliū illius in abyssō magna. qz nō est ꝓprehensibile a pura creatura. Et q̄ sequitur q̄ abundanter effundere pōt sapie vona: ꝓpter qō subdit in eius ꝑsona: ¶ k Ego sapientia effudi flumina. sapiētie. ¶ l Ego quasi trames aque. i. cursus fortis: et est eadē sententia replicata pluribus exemplis ad maiorē assertionē ¶ m Et sicut aqueduc exiui de paradiso. i. a pre in q̄ ē ois bonū: et ois dulcedo: Joh. xvj. Exiui a pre et veni in mūdū. ¶ n Dixi rigabo hortū plantationū. i. hortū militantis ecclesie in quo apli fuerūt plantule ꝓmo: put ecclia ꝓnūciat ꝑtra synagogā: bas vō plantulas rigauit xp̄us frequenter sua doctrina: vt pz in euāgelijs. ¶ o Et inebriabo prata mei fructū. i. cetū aplōꝝ et aliorū credentiuz in die pentecostes abundanter mittēdo spūm sanctū dnūs: q̄ abūdantia ebrietatis nomine aliqñ designat in scriptura: Cāticoꝝ. v. Inebriamini charissimi. vnde et tunc reputati fuerunt quasi ebrij: vt patet act. ij. ¶ p Et facē mihi trames abūdans. i. diffusio doctrine ꝑ pdicationem aplōꝝ: et aliorū discipulorū. ¶ q Et fluuius me⁹. i. doctrina mea. ¶ r Appropinquauit ad mare. i. ad multitudinē gentiū et populoꝝ: nam mare est congregatio aquarum: et apoc. xvij. dicit: Aque multe populi multi. Hāc aūt pdicationē iniunxit christus aplis Actu. j. dicens: Eritis mihi testes in hierusalē et in omni iudea atq; samaria: vsq; ad vltimum terre. ¶ s Qm doctrinā quasi ante ducanū. i. auroꝝ eque lucet ante solē. ¶ t Illumino omnib⁹. sine ꝓsonarū acceptione. ¶ v Et enarrabo illā. ꝑ aplos aliosq; discipulos. ¶ x Vsq; in longinquum. i. vsq; ad vltimū terre: vt dictum est. ¶ y Penetrabo. Hic ponit doctrine christi claritas ad tēmctos. Hā aia xpi a corpe separata: diuinitati tñ iuncta descendit ad inferos: et illūinauit ꝓtēs illic tentos: et ꝗtum ad hoc dixit: Penetrabo inferiores ptes terre. Et in fine mūdi oēs mortuos suscitabit ad iudicium: et ꝗtū ad hoc subdit: ¶ z Et inspiciā oēs vomientes. et qz soli iusti tūc illuminabūt lumie glie: subdit: Et illūinabo oēs spantes in dño. iniusti vō i inferni tenebris retrudent. ¶ a Adhuc doctrinā. Hic soluit tacita q̄stō: qz scripto: hui⁹ libri immediate locutus est de iudicio finali. Posset aliquis dubitans quererc: intendis tu hic librū

tuū finire. Ad qđ nō det vicens. (a) Adhuc cū ꝓdictis. (b) Doctrinā onasi, ꝓbiam effundā. i. doctrinā certam z verā: sicut ē, ꝓbia: vera ē cui nulla subest falsitas: cū sit a deo reuelata: et sic ps ista ꝓtinuat ꝑcedentiđ sēntia. c Et relinquā illā. in scripto. (d) Querētibꝫ sapiam. istis ēm et nō aliis ꝓficiunt libri sapientiales. (e) Et nō desinā. eos instruē ꝑ scriptū. (f) Usq; in euū sanctū. i. seculum futurum: tūc enim cessabit oīs mūs būana doctrina: fz q; scribit hieremias xxxi. Et non docebunt vltra vir ꝓximū suum z vir fratrē suū di. Cognoscite dñm: omnes. n. cognoscēt me a minimo eoꝝ vsq; ad maximū ait dñs. (g) Audete. i. ꝓsite rate vos studiosi. (h) Oēs nō soli mihi laborauī ꝛc. q̄si dicat. in hīs vos hortor ad ꝓsimilia faciendā. (a) Ca. xxv.

In trib⁹ superiꝰ a ꝓncipio tercij capituli actū est de exercitio virtutuꝫ hic agit de statibus quibꝫ ꝓpetit hō exercitium: et diuiditur in tres ptes. scōm tres status fideliū.

nā ꝓio agit de statu actiuoꝝ: scdo de statu ꝓlatoꝝ. xxvii. c. tercio de statu ꝑplatiuoꝝ. c. xxxix. Prima in duas: nā auctor ꝓmo ꝓmittit quedam ꝑambula ad ꝓpositū. scdo, ꝓsequitur intentum: ibi. Omnis plaga. Prima adhuc in tres partes: quia ꝓimo ponit quedaꝫ ad statū actiuoꝝ expedientia: scdo q̄dā impedictia: vt opposita iurta se posita magis elucescāt: ibi. Tres spēs. tercio q̄dā ꝓficientia: ibi. Mouē insuspicabilia. Circa ꝓmū sciendū q; actus babet agere cū ꝓsanguineis specialiter: z cū, ꝓximis generaliter et cū vroꝛe sua singulariter. z sic dicit: (a) In trib⁹ placitum est spiritui meo. tanq; expedientiꝫ ad statū actiuorū (b) Que sunt ꝓbata. i. approbata. (c) Coꝛā deo et hominibꝫ. tanq; bona. (d) Concordia fratrum. i. ꝓsanguineoꝝ: q̄ dicuntur fratres in scriptura: Gen. xiii. Nec ꝙso sit iurgiū inter me et te fratres. n. sumus. hoc dixit abraam ad loth qui tñ erat nepos suus. (e) Et amoꝛ ꝓximo rum. fm dñi ꝑceptū: Diliges ꝓximū tuū sicut teipm. (f) Et vir z mulier sibi ꝓsentētes. in bona vom⁹ dispositione (g) Tres spēs. Hic ꝓnter ponūtur tria impedictia: q; nō deuiat malū: nisi ꝑcognitū. Tres species odit anīa mea: q̄uis. n. natura sit diligenda: vicia tñ sunt odienda. (h) Et aggraueꝛ valde aie illoꝝ. i. malicie eoꝝ: q̄ grauiter est portanda. (i) Paupem supbum. qz nō habꝫ materiaꝫ superbiendi: ꝑ magis se bumiliandi. (k) Et diuitē mendacē. q̄ ꝓmittit z nō soluit: cū tñ bene ꝓsit. (l) Et senem fatuū z insensatū. Et non loquit de sene ꝓter naturę defectū vel spiētę: ꝑ ꝓter defectū sapiētię ꝑ negligētiam ignorate: qz neglexit addiscē: ideo sequitur. (m) Que in iuuentute tua non congregasti. s. sapientiam addiscendo (n) Quomodo i senectute tua inuenies ea. q. d. nullo modo: quia tunc sensus interioꝛ et exterioꝛ bebetat. Et per oppositum de sene sapiente dicitur: (o) Qꝫ speciosuꝫ cacumine iudicum. idest iudicium discretionis est valde speciosum in canicie. i. in cano capite. (p) Et ꝓbyteris. q̄ legē dñi scire. (q) Cognosce ꝓsiliū. i. habere certum tonū. (r) Qꝫ prudentia ꝛc. Repetitio ē eiusdē. inde ad maioꝛē assertionē. (s) Corona senū in multa peritia. idest abundās scia. (t) Et gīa illoꝝ timoꝛ dei. sine q̄ scientia inflat z ꝑ quē edificat q: timoꝛ filialis est anner⁹ charitati. (v) Mouē. Hic diuiditur ꝑ modū ꝓfationis ponūtur decem: statūs actiuoꝝ ꝓficientia: que plenius in sequētibꝫ explicanē. dicit igit. (v) Mouem in suspicabilia coꝛdis. i. de quorū bonitate nulli coꝛ debet dubitare. (r) Magnificaui. i. magna bona reputaui. (y) Et deum dicaꝫ in lingua. idest intelligibiliter et apte bomini bus rationē etē tib⁹. (z) Hō q̄ iocundat filios viuēs. qz vidēt eos bñ morigeratos ꝑ doctrinā suā: Hō est primū. (a) Et videns subuersionē inimicoꝝ. reipublice: nā ꝑ hoc bonī remanēt in ꝙete: hō est scōm. (b) Beūs q̄ habitat cū muliere sensata. nā ꝑ hō delectabiliter z sincte viuit in domo, ꝓria: hoc est tercū. (c) Et q̄ lingua sua nō est lapsus. naꝫ hoc est valde ꝑfectum: Jacob. iij. Qui nō offendit in verbo ꝑfect⁹ est vir: hoc est q̄rtū. (d) Et q̄ nō seruiuit indignis se. i. petōꝛibꝫ eis in aliq; malo ꝑsentiendo: hō ē quintū. (e) Beūs q̄ inuc. amicū verū. nā amicicia vera est ꝓciosioꝛ quacūq; re possessa: hō ē sextū. (f) Et q̄ enarrat iustitiam. tanq; doctoꝛ. (g) Qui audiēti. id homini coꝛde retinēti: zope adimpleti: hō. n. totū redundat in bonū magistri: hoc est septimū. (h) Oꝫ magnus q̄ inuenit sapiētiā. i. sapiđā noticiam de diuinis: hoc ē octauū. (i) Et scie ntiā. i. noticiā inferioꝛē. ꝙ quā recte dirigit in būanis: hoc est nonū. (k) Sed nō est sup timentē dñm. q. d. timoꝛ dei filialis est maius bonū. ideo subdit. (l) Timoꝛ dñi sup oia se superꝑ suit. quia alia ꝓdicta excellit: et hoc est decimū: de q̄ adbuc subdit. (m) Beūs ꝛc. in spe etū non adhuc re. (n) Qui tenet illum. firm iter vsq; in finem. (o) Cui assimilabit. q. d. similis ei raro inuenit. (p) Timor dñi initium dilectionis eius. naꝫ timoꝛ filialis refugit separationem a deo: et ꝑ ons est initiū maioris vnionis cū ipso per augmētū charitatis. (q) Fidei autē initium agglutinandū est. s. timoꝛ: qz timoꝛ subiicit hominem deo. Et siſter fides: qz captiuat intellectum in dei obsequium. (r) Omnis plaga. Premissis ꝓeambulis: hic consequenter auctoꝛ ꝓsequitur intentum de statu actiuoꝛum: ad quem sicut dictum est spectat communicatio cuꝫ vroꝛe: ꝓximis z consanguineis: inter quos proles tenet ꝓmum locum: ideo ꝓmo agitur de vroꝛe: secundo de ꝓximis: capitulo. xxxiij. quarto d

b nam qsi ꝓhetiā effundā: c z relinquā illā d qrētibꝰ sapiētiā: e z nō desinā in ꝓgenies illoꝝ f vsq; in euū sctm. g Videte qm non soli mihi laborauī sed oīb⁹ inquirentibꝰ veritatē. (a) La. xxv.

In trib⁹ placitū ē spiritui meo: b q̄ sunt ꝓbata c coꝛā deo z hoīb⁹. d Coꝛdia fratrū: e z amoꝛ ꝓximoꝝ f et vir z mr sibi bñ ꝑsentēs. g Tres spēs odiuit aīa mea h z aggꝛauor valde aie illorū: i Pauper superbū: k z diuitē mendacē: l z senē fatuū z insensatū. m Que in iuuētute tua nō congregasti: n quō in senectute tua inuenies iudicū: o ꝙ speciosuꝫ cacumine iudicum. p z ꝑbr⁹ q cognosce ꝓsiliū. r Qꝫ speciosa veterās sapia: z gīosis intellect⁹ et ꝓsiliū. s Corona

senum in multa peritia: t et gīa illoꝝ timoꝛ dei. u Mouē insuspicabilia coꝛdis x magnificaui: y z deum dicā in lingua hoīb⁹. z Homo qui iocūdat in filijs: viuēs: a z videns subuersionē inimicoꝝ suoꝝ. b Beatus q̄ habitat cuꝫ muliere sensata: c z q̄ lingua sua nō ē lapsus: d z q̄ nō seruiuit idignis se. e Beat⁹ qui inuenit amicū verū: f et qui enarrat iustitiā g auri audienti. h Qꝫ magn⁹ q̄ inuenit sapiētiā et sciam: k ꝙ nō ē sup timentē dñm l Timoꝛ dei sup oia se supposuit. m Beat⁹ hō cui vna tb est hīe timoꝛ dei. n Qui tenet illū: o cui assimilabit: p Timoꝛ dei initiuz dilectōis ei⁹. q fidei ac initiū agglutinādū ē ei. r Omnis plaga tristicia coꝛdis ē

pſone ſue ꝓuiꝫs.xxx.ca.ibi. Melior est pauꝑ. Prima in duas. nã primo tractat de vxore mala: ſcdo de bona ca. ſequẽti. Prima in duas. q: primo agit de mulieris malignitate. ſcdo de eꝰ pſũptuoſa temeritate ibi. Aſcẽſus barenoſus. Circa primũ primo ꝓponit intẽtũ dicẽs

Ir Oia plaga triſticia cordis eſt ⁊c. i. ſicut triſticia cordis ſiue voloꝛ eꝰ excedit omnẽ plagam corꝑis ſiue volorem: ſic malicia mlieris excedit omnez hominis maliciã. Oꝛ autẽ voloꝛ cordis excedat oẽm volorẽ corꝑis: patz ex hꝫ voces tyoni ſuſtinẽt magnas plagas ⁊ dolores corꝑis: nec incurrãt volorem mentis p offenſam ſui creatoris: vt de martyribus patet.

s Et omnez. Hic ꝓꝛ declarat ꝓpoſitũ .i. q malicia mlieris excedit malicia alioꝝ. qđ primo declarat ex cius latentia. nã malicia aperta põt cauerinõ ſic autem latens: ex ſic ẽ peioꝛ. malicia añt mulieris ceteris eſt latentioꝛ cõiter: et hoc eſt qđ dr. s Et omnem plagam ⁊ nõ plagaz videbit cordis. iungat ſic litera. Et omnẽ plagã. ſ. coꝛpis. Videbit. ſupple medicus. qz poteſt illam videre. Et nõ plagã cordis. q eſt triſticia. qz nõ eſt ſic viſibilis. t Et omnẽ nequitiã ⁊c. q. di. ſiliter omnẽ nequitiam poteſt homo paꝑere: ꝑeter neq̃ tiam mulieris: qz magis ipam palliat apparẽti amicicia ad virum ſuũ: iõ ſubdit. t Et omnẽ obductuz ⁊c. i. omnẽ palliationẽ malicie poteſt homo paꝑere ꝑter palliationẽ ꝓditoꝛiã odientiũ: ſicut amaſa nõ pecpit odiũ Ioab: q ſub ſigno ſalutatõis ⁊ oſculi intereſcit eũ. ij. Reg. xx. q. d. ſic eſt ſ̃ muliere mala. q ſignis fictis amicicie opit odiũ qđ bz ad virũ. v Et omnẽ vindictã ⁊c. i. omnẽ vindictã poteſt homo añ paꝑere ꝑter vindictam inimicoꝝ latentiũ. ſicut Amon nõ pcipiens odiũ abſalon ꝛ ipm latens: fuit occaſus in conuiuio in vindictã ſtupꝛi cũ thamar ſoꝛoꝛe ſua cõmiſſi. ij. Re. xiij. q. d. ſic mulier quaſi amicabiliter cuꝫ viro ſuo comedens ⁊ bibens: in eius mortẽ aliqñ machinatur: ideo ſubdit. x Non eſt caput neq̃us ſup caput colubri. q venenũ congregat in capite: vt mozdẽdo magis noceat. y Et nõ eſt ira. ſupple periculoſior. z Sup iram mulieris. coluber. n. mozdendo ſibilat ꝓ hõ oñdens iram ſuaz: ſ̃ mulier mala intoxicat virum ſuũ ꝓtendens amicicia: ꝓter qđ ſubdit: a Cõmozari leoni ⁊ draconi placebit. ſ. magis. b Oꝛ habitare cũ muliere neqđ. q. leo ⁊ draco anteq̃ noceant: poſtendunt iram ſuam: ipa ẽo ꝓteſtendit amicicia: iõ ſubditur. c Negritia mulieris immutat faciẽ eius. nam ꝑ inimicicia ꝓtendit amicicia: ⁊ vnde. ꝓcedat hoc ſubdit. d Et obcecauit vultum ſuũ tanq̃ vrſus. q excecat ꝑ pacẽlã accenſam cozã oculis eius politam: ſic mulier excecatur a cognitione boni ⁊ eius operationel

7 omnis malicia nequitia mlieris. e Et oẽm plagaz et nõ plagã videbit coꝛdis: f omnẽ neqtiã ⁊ nõ neqtiaz mulieris: g oẽm obductuz ⁊ nõ obductũ odientiũ. h et oẽm vindictã ⁊ nõ vindictaz inimicoꝝ. i Mõ ẽ caput neq̃ us ſup caput colubꝛi: ⁊ nõ eſt ira k ſup irã mlieris. l Cõ mozari leoni ⁊ draconi placebit: m habitare cũ mliere neqđ. n Negtia mlieris immutat faciẽ eiꝰ: o et obcecauit vultꝰ ſuũ tanq̃ vrſus ⁊ q̃ſi ſaccũ oñdet ſ̃ in medio ꝓximoꝝ. p Ingemuit vir eiꝰ: q audiẽs ſuſpirauit modicũ. Bzeuis oꝛis malicia ſup maliciã mlieris: r ſoꝛoꝛ pctõrũ cadat ſup illã. Aſcẽſus barenoſus in pedib⁹ vetani

m ſic mulier linguata hoĩ q̃ eto. n Ne reſpiciaz ĩ mlieris ſpẽm: ⁊ nõ ꝛcupiſcas mulierẽ in ſpecie. o Mlieris ira et irreuerentia: p ⁊ confuſio magna. q Mulier ſi pmatũ habeat: ſoꝛia ẽ viro ſuo. r Coꝛ hũile ſ ⁊ facies triſtis: s ⁊ plaga moꝛtis: mulier nequam t Manus ꝛbiles y et genua diſſoluta: z mlier q̃ non beatificat virũ ſuũ. a Ab mliere initiũ factũ eſt pcti: b et ꝑ illã oẽs moꝛimur. c Nõ ꝛtes aque tue exitũ nec modicũ nec mulieri nequã vena ꝓ deũdi. d Si nõ ãbulauerit ad manũ tuã: e ꝓfundet tei ꝓſpectu inimicoꝝ f A carni bꝰ tuis abſcide illã: g ne ſp te

Mabutaꝛ. .xxvj. a Mulier bone btũs vir

ris debilitatẽ: ſ̃ q̃ñ mons eſt arenoſus. et p ons lubricus: grauior eſt ſibi aſcenſus. m Sic mlr linguata. ſuis ẽ viro ꝺeto. q̃ loq̃tas. ꝓcuit ex ꝑſũptione. ⁊ q̃ñ ex pulcritudine coꝛpali ſolent mulieres in ꝑſumptionẽ eleuari: ſubdit. n Ne reſpicias in mlieris ſpẽm ⁊c. Et qz mulier ꝑſũptuoſa ſe de facili ꝓtra virũ irafcit. ſcḋ: o Mulieris ira ⁊ irreuerentia. ad virũ ſuum. p Cõfuſio magna. eſt ſupple viro ſuo: cui ꝺz ſubeſſe: Geñ. iij. Mulier ſ̃ viri ꝓtãte erit. q Mulier ſi pmatũ habeat. in domo ex ſua ꝑſumptione. r Contraria eſt viro ſuo. in verbis ⁊ factis: ideo ꝛcludit ex ꝓdictis. s Coꝛ humile. i. veiectũ interius. t Et facies triſtis. exteri⁹. v Et plaga moꝛtis ẽ mlr nequã. viro ſuo. x Manꝰ debiles ad opandũ bene. y Et genua diſſoluta. i. ad adulteri ꝛcubitũ pata ẽ ſupple. z Mulier q̃ nõ btificat virũ ſuum. i. que ipm vilificat: nã minꝰ dicẽdo ꝓ ſignificat. a Et mulier ẽ ini. fa. eſt pcti. vt patet Geñ. iij. b Et ꝓ illã oẽs moꝛi. nam moꝛs ẽ pena peccati⁹ ꝓmoꝝ pentũ: Geñ. iij. c Nõ ꝛtes. Hic ꝓſequi ponit ꝑſumptuoſe mlieris repreſſio: cũ dr: Nõ ꝛtes aq̃ tue exitũ: nec modicũ ⁊c. q. d. ſicut ſi aque in ciſterna collecte: vel in vaſe ꝓtente ꝛc modicum foꝛamen ꝑ qđ poſſit exire: ea ꝺcuacuat tota: ſic mulier mala a bono vacuaẽ tota: ſi laxent ei habene. d Si ñ ambulauerit ad manũ tuã. i. ſm tuũ regimẽ. e Confundet te in oſpe. inimicoꝝ. q̃ ꝛident te. ideo ſ̃ dit. f Et a carnibus tuis abſci. illam. qđ fiebat ꝑ repudiũ tpe veteris teſtamenti. et ꝑ ſeparationẽ a thoꝛo tpe noui. ⁊ loq̃t de muliere incoꝛrigibili. iõ ſubdit. t Ne ſp te abutaẽ. ſuppoñdo ſe alteri. Ea nãq; retinẽ ꝑ ſuo fauoꝛe.

Mlieris bone. Hic de mliere bona ꝓnter agit: ⁊ ſcḋo ad loq̃ndũ de mala ibi. Non ꝛuertit ibi. Ztribus. tercio ad tractanduz de bona reuertit ibi. Ea mlieris. Circa primuz dicit. a Mulieris bone beatus vir. in conuerſat. one domeſtica.

¶b Numer⁹.n.an. il.dupler.plongaꝫ.n. amboꝝ vita et bonitate ꝛ dilectione mutua: et ad idē facit quod subdit: c ¶Mulier fortis.ꝺ petā. ¶d Oblectat virū suū.q; facit eū delectabiliter viuere. ¶e Et annos vite illi⁹ in pace implebit. vsq; in finē cum eo pacifice puersando. ¶f Pars bona. comingi. ¶g Mulier bona. supple ē. ¶h Ipte bona timētiū deum.i. p bona pte inter timentes deū. ¶i Habitat viro.a deo. ¶k Pro factis bonis. .i. p suis meritis. vñ dr cōiter: q vxor bona est speciale dei donum. ¶l Diuitis aūt et pauperis coꝛ bonuꝫ. si beat vxoꝛē bonam nam paupi sufficit qđ hꝫ in alijs: eo q vxoꝛ bona est maiꝰ bonū et dines persuadente vxoꝛe bona bñ vtiē diuitijs iō subdit. ¶m In oi tpe. pferitatis ꝛ aduersitatis. m ¶Multus illoꝝ hilaris. eo q habet sanctas vxoꝛes.

In A tribus. Hic inponit de mulie re mala: vt opposita iuꝫ sepolita magis elucescāt. Sic enim cōmuniter p cedit in hoc libro: put ex precedentiꝫ ꝛ sequentiꝫ satis pꝫ. Et dicit idu as ptes. s. principale ꝛ accidentalem. secunda ibi. In filia. dicit igit. m ¶A tribus timuit cor meū. tanq; a periculosis. ¶o Et in quarto facies mea metuit. q.d. ex tēꝛ ē malū: q timoꝛ de ipo nō pōt latē in corde q̄n apparet in facie. subdit illa di. p ¶Delaturā calumpniatis. i. cō. pditionē. ¶q Et collectionē pll⁹. i. pspirationē eiꝰ. extra principē. ꝛ ¶Et calūniā medacē. i. falsā crimis impositiōes. ¶s Sup mortē eius. ista tria. Grauia Et ponit ꝑter quartū qđ ē gui⁹. v ¶Doloꝛ coꝛdis et luctꝰ. ptinu⁹. ¶x Mulier zelotipa. supple ē viro suo. a q̄ fraudari suspicat: ꝛ sic extra eū ptinue machinat. iō subdit. y ¶In muliere zelotipa flagellū lingue. extra viruꝫ suū. ¶z Omnibus coicās. i. alijs se exponēs. a ¶Sicut boū iugū qđ mouet. ptinue. ꝑpter motū boū. ¶b Ita et mulier nequā. cōtinue mouet ad malū. c ¶Qui tenet illam. secū in domo. ¶d Quasi q̄ appben. scoꝛpi. q̄ facie blandit ꝛ cauda pungit: sic et mulier nequā blanditijs allicit: et vsq; ad moꝛte pungit: sicut patet de dalida Judic. xvi. Que sansonē p blandicias in manus philistinoꝝ tradidit. Et qꝛ talis mlier de cōi cursu gule ꝛ ebrietatī se exponit: subdit: e ¶Mulier ebriosa ira magna. i. cā ire magne viro suo: nā assumit eiꝰ bona: ꝛ revelat eius secreta: qꝛ nullū ē secretū vbi regnat ebrietas; puer. xlvi. Et est etiā adultera. f ¶Et stumelia. qua litigat cum viro suo. g ¶Et tur. il. nō tegēt. i. obꝰ appebit: et qꝛ talis ē in uerecūdia. subdit. ¶b Fornicatio mul. i ertol. oculoꝝ casta nāq; oculos hꝫ inclinatos ad trā. i ¶Et i palpe. il. agēt. Illā ibonestē circūspicit ꝛ turpia locū. k ¶In filia. Hoc ē ps incidētal in q̄ loq̄t de filia occasiōe mꝫis cui cōiter ꝙ formāt: iō dr. In filia nō auertēte se. a iuuenib⁹ dissolutꝫ: ꝛ a spectaculi bonestꝫ. l ¶Firma custo. Et subdit cā. ¶m In Me inuen. occa. i. opportunitate. n ¶Se. putat se. fornicatoꝛi psentiēdo. ¶o Ab oi irreuerētia oculoꝝ eius caue. i. ne bēat oculos irreuerentes ꝛ vagos: nā hoc ē pessimū signuꝫ in puella. p ¶Et ne mitieris si te neglexerit. i. cōtēpserit. nisi refrenes eius irreuerētiā ꝛ ena gationem: idco subdit. ¶q Sicut viator si tiēs ad fontem os apiet: ꝛ ab oi aq̄ ꝓria bibet: ꝛ ꝙ omnē paluꝫ ledebit: ꝛ et ꝙ oēꝫ sagittā apiet pharetrā ꝛ donec deficiat. s ¶Fra mulieris sedule ꝛ delectabit virū suū: a ꝛ ossa illi⁹ ipinguabit. b ¶Disciplia illi⁹ datū dei est c ¶Mulier sensata et tacita. d nō ē imutatio erudite aīe. e ¶Gra sup grām: mlr sancta ꝛ pudorata. f ¶Dis aūt pōderatō nē digna ptrētis aīe g ¶Sicut sol oꝛiēs mūdo i altissimis dei. h sic mulieris bone spēs in ornamētū dom⁹ dei. i ¶Lucerna splendens super candelabꝝ sanctū: m ¶ꝛ spēs faciei sup etarem stabilem. n ¶Columne auree sup bases argenteas: et pedes firmi sup plantas stabilis mlier. o ¶Fundamēta eterna supra stodiaꝫ: m ne iuēta occasiōe n abutaꝫ se. o ¶Ab oi irreuerētia oculoꝝ eius caue. p ꝛ ne mirer si te neglexerit. q ¶Sic viator sitiēs ad fontē os apiet: ꝛ ab oi aq̄ ꝓria bibet: r ꝛ ꝙ omnē paluꝫ ledebit. s ¶et ꝙ oēꝫ sagittā apiet pharetrā ꝛ donec deficiat. t ¶Gra mulieris sedule ꝛ delectabit virū suū: u ꝛ ossa illi⁹ ipinguabit. x ¶Disciplia illi⁹ datū dei est y ¶Mulier sensata et tacita. z nō ē imutatio erudite aīe. a ¶Gra sup grām: mlr sancta ꝛ pudorata. b ¶Dis aūt pōderatō nē digna ptrētis aīe c ¶Sicut sol oꝛiēs mūdo i altissimis dei. d sic mulieris bone spēs in ornamētū dom⁹ dei. e ¶Lucerna splendens super candelabꝝ sanctū: f ¶ꝛ spēs faciei sup etarem stabilem. g ¶Columne auree sup bases argenteas: et pedes firmi sup plantas stabilis mlier. h ¶Fundamēta eterna supra

Sedebit: filia dicta vt satisfaciat sue libidini: sicut viator sue siti. v ¶Et extra oēm sagit. apiet pharetrā .i. reuelabit sua pudēda oi petēti. Scriptoꝛ huius libri fuit hebreus apud q̄s virga virilis sagitta cōiter nominat. ¶r Domec deficiat. i. vsq; ad moꝛtē suaꝫ. y ¶Gra mlieris. Hreuerētie auctoꝛ ad loq̄ndū de bona mliere di. Gra mulieris sedule. i. diligētis erga dom⁹: ꝛ deuote circa deū. z ¶Delectabit vir. suū. videte eꝰ bonū in q̄ delectabit sicut in. ꝓio bono: qꝛ vir et vxoꝛ sunt vna caro. a ¶Et ossa illi⁹ impinguabit. qꝛ sicut spūs tristis exiccat ossa: ꝓuer. xxvii. sic spūs letꝰ medullas ipinguat ea. b Disciplina illi⁹. i. bonis moꝛib⁹. c ¶Datū dei. i. donū dei ē speciale. d Mlier sensata. coꝛde. e ¶Et tacita oꝛe. f ¶Iō ē imitu. crudi. aie. i. viri crudīti: q̄ ꝓ nulla re vellet eaꝫ imutare. g ¶Gra sup grām mlr sctā ꝛ pudorata. i. verecūda: naꝫ verecūdia decoꝛat scitatē. h Dis aūt ponderatio dei. Hoc dr ad reddēdā rōnem de ꝺ qđ dicēt fuerat: q vir eruditus nollet vxoꝛē sanctaꝫ imutare: qꝛ nō possꝫ ꝓ ea rē equalētē habere: ꝛ accipit hic aia ꝓ toto ꝓiuncto: totū a ꝑte nobiliori denoiando: sicut Exo. j. Omnes anime q̄ egresse sūt de femoꝛe iacob dei. i ¶Sicut sol oꝛi. mūdo dei. mōm illumiat. k Sic mlieris dei. qꝛ vir ꝛ familia dirigit ad vtutē. l Lucerna splēdēs. sup candelabꝝ sctīi illuminat totaꝫ ecclesiaꝫ. m ¶Et species fa. sup etatē stabilem. i. ꝑfectam et maturam ipam valde decoꝛat: sic supple mulier bona domū. n ¶Colūne auree dei. i. sicut columne auree situate sup bases argenteas sunt pulcre ꝛ firme sic pedes mlieris stabilis in virtute ꝛ q̄ nō est discursiua de domo in domū: est exemplus pulcritudinis spūalis: et exterioris honestatis.

o Fundamēta eterna dei. i. sicut fundamēta situata

sup petrã solidam immobilitanꝫ: sic mãdata dei in corde mulieris ſtẽ firmiter radicanꝫ. Caplin. xxvij.

Tristatꝰ est cor meũ. Postq̃ actũ ẽ de statu actuoꝝ q̃tuz ad vtroq; dicit ꝑter agit de ipso in respectu ad primum: et diuidit in duas ptes: q; primo ostendit quo actiuus se habeꝫ vt deat ad primũ generaliter ſcdo ad amicuz ſpãlit. ibi. Qui venudat. Pria in duas: nã primo ondit q; primo ꝓpatiendũ est i infortunijs: ſcdo q; cuz eo agendũ ẽ iuste in negocijs: ibi. Due ſpẽs. Circa primũ dr

a In duob; tristatuz ẽ cor meũ. p ꝓpassionẽ. b Et in tercio iracundia mihi aduenit. p maioꝝ tristicia co q; est maius infortuniũ. c Vir bellator. q; fideliter pugnat p republica d Deficies p inopiã. vict; et vestitus q; sibi debenꝫ a cõitate p suis laboribus. ꝑter qd ꝓpatiendũ est sibi: si deficiat a talibus.

e Et vir sensatus. ꝓemptus: q; sibi debeꝫ honor: et ideo ꝓdolendũ est si ꝓtrarium sibi fiat. f Et q; trãsgredit a iusticia. in qua diu vixit. g Ad petiñ. hoc est. n. maius infortuniũ: quanto iusticia a qua cadit est maius vnuz q̃z duo ꝑdicta. Et quãto petiñ est maius malũ: tãto ꝓpriatio honoꝝ: z necessarioꝝ: z ideo magis est dolendũ. b Due ſpẽs. Hic ꝑter ondit q; cum ꝓmo est iuste agendũ. Et diuidit in duas ptes: nam primo ponitur quedam p que faciliter a iusticia declinaꝫ: secundo subdit alia p que conseruatur. ibi. Si nõ in timore dñi. Circa primuz dicitur. a b Due ſpecies. i. duo modi viuendi. i Difficiles. ad seruandũ iusticiam. k Et ꝑiculoſe. ꝑter eius trãsgressiones z subdit que sunt ille dicẽs. l Difficile enim negocians a negligẽtia. fuc salutis: q; minus inbiat terreni lucris. m In Et nõ iustificabit caupo. i. tabernarius. n Ad peccatis labioꝝ. nã ex frequẽti iuratione incurrit piurium. o Propter inopiã. que frequẽter portaꝫ impatienter. p Multi deliquerũt. in aia: querentes sc ad latrocinia: rapinas z filia: et aliq̃n in coꝑe rem aliq̃n capiunt et suspenduntꝫ. q Et q; quesierit locupletari. appetitu ordinato. r Auertit oculum suũ. a iusticia. s Sicut in me. ꝓa. lapi. palus figit ẽ. i. sicut in medio cõgerici lapidũ firmus binc et inde ponderẽ lapiduz ꝓprimit. t Sic z inter mercẽtes. et empti. angu. peccatis. ſ. vendens q; nitit vendere vltra iustũ preciũ: z emẽs q; nitit diminuere de precio iusto. u Conterẽt cũ delinquẽte deliciũ. Nã in morte peccatoꝝ ꝑterit z actꝰ peccãdi terminatur: qz tũc cessat tps merendi. r Si nõ in timore. Hic ꝑter ponit aliqua: p que iusticia ꝓseruat z ꝓfirmat. Et diuidit in tres ptes. q; primo ponitur iusticie conseruatio: secundo conseruate probatio: ibi. Vasa figuli. tercio iusti decoratio. ibi. Si sequeris. Circa primum dicit.

r Si non in timore dñi te tenueris instanter. i. fortiter z diligenter. s Cito subuerteꝫ domus tua. i. edificiũ virtutũ ꝑter ꝓmptitudẽ ad malũ: Ecñ. viij. Sensus z cogitatio humani cordis ꝓna fuit ad malũ ab adolescẽtia sua.

t Sicut petrã solidã: sic mãdata dei in corde mulieris ſtẽ. Caplin. xxvij.

Tristatꝰ est cor meũ: z tercio ira cũdia mihi aduenit. Vir bellator: ꝓficiẽs p inopiã: z vir sensatꝰ: fert q; trãsgreditur a iusticia ad petiñ: deus pauit eũ ad rũpheaz. Due ſpẽs difficiles et ꝑiculose mihi apparuerũt. Difficile enim negocias a negligẽtia z nõ iustificabit caupo a pctis labioꝝ. Propter inopiam multi deliquerũt: z q; ira locupletari auertit oculũ suũ. Sicut inter medio ꝓpaginis lapidũ palꝰ figit sic z inter mediũ venditiõis et emptiõis angustiabit peccatis. Conteret cũ deliqn te delictũ. Si nõ in timore dñi. Circa primuz dicitur. b Due ſpecies. i. duo modi viuendi. i Difficiles. ad seruandũ iusticiam. k Et ꝑiculoſe. ꝑter eius trãsgressiones z subdit que sunt ille dicẽs. l Difficile enim negocians a negligẽtia. fuc salutis: q; minus inbiat terreni lucris. m In Et nõ iustificabit caupo. i. tabernarius. n Ad peccatis labioꝝ. nã ex frequẽti iuratione incurrit piurium. o Propter inopiã. que frequẽter portaꝫ impatienter. p Multi deliquerũt. in aia: querentes sc ad latrocinia: rapinas z filia: et aliq̃n in coꝑe rem aliq̃n capiunt et suspenduntꝫ. q Et q; quesierit locupletari. appetitu ordinato. r Auertit oculum suũ. a iusticia. s Sicut in me. ꝓa. lapi. palus figit ẽ. i. sicut in medio cõgerici lapidũ firmus binc et inde ponderẽ lapiduz ꝓprimit. t Sic z inter mercẽtes. et empti. angu. peccatis. ſ. vendens q; nitit vendere vltra iustũ preciũ: z emẽs q; nitit diminuere de precio iusto. u Conterẽt cũ delinquẽte deliciũ. Nã in morte peccatoꝝ ꝑterit z actꝰ peccãdi terminatur: qz tũc cessat tps merendi. r Si nõ in timore. Hic ꝑter ponit aliqua: p que iusticia ꝓseruat z ꝓfirmat. Et diuidit in tres ptes. q; primo ponitur iusticie conseruatio: secundo conseruate probatio: ibi. Vasa figuli. tercio iusti decoratio. ibi. Si sequeris. Circa primum dicit.

r Si non in timore dñi te tenueris instanter. i. fortiter z diligenter. s Cito subuerteꝫ domus tua. i. edificiũ virtutũ ꝑter ꝓmptitudẽ ad malũ: Ecñ. viij. Sensus z cogitatio humani cordis ꝓna fuit ad malũ ab adolescẽtia sua. Est. n. bõ sicut nauis in flumine curẽre: q; nisi fortiter sursũ impellaꝫ seu teneaꝫ statim descendit p impetum fluminis: sic homo de facili labiꝫ adviciamisi fortiter q; timoreꝝ dñi se teneat ꝛ impulsum fomitis et sic patz q; timor iste ẽ ꝑsecutiuꝰ iusticie. Sz posset aliquis dicere de peccato nõ est multuz curandũ: q; statim trãsit actus peccãdi: ideo subdit. u Ꝛ Sicut in ꝓssura cribri. i. in foraminibus eius. a

t Remanebit pulmis. i. res inutiles: z accipit hic si proꝓ. Nam ibi remanent lapides festuce et ſilia. b Sic apoziaboꝝ. i. angustia peccatoꝝ.

c In cogitatu illius. nam in cꝰ ſcientia remanet remorsus peccati q; dr vermis conſcientie: q; cuis transierit peccati actus. d Vasa figuli. Hic consequẽter describit iusticie ꝓbatio cũ dr: Vasa figuli ꝓbat fornax. Nã illa que sunt bona z ꝓbata remanent et nõ dissoluunt: sed ibi solidant: q; vo reproba crepant z dissipanꝫ. e Et boies iustos temptatio tribulationis. nam per eaz electi infirmant: et reprobi ꝓ impatientia frangunꝫ. et q; patiẽtia latens in corde manifestatꝫ in sermone. subditur. f Sicut rusticatio de ligno. id est labor: rusticis circa lignum ad cuius radicem fodit et mittit fimum: vt magis fructificet. g Ostendit fructum illius. i. facit apparere in effectu. b Sic verbum. iusti proceditꝫ. i Et cogitatu hominis. scilicet iusti: sed quia intentio loquentis non apparet plane ante finẽ sermonis subditur. k Ante sermonem. scilicet cõpletum. l Non laudes virum. et subditur causa: Dec enim temptatio est hominum. idest probatio eius ꝓ hoc q; apparet sua intentio. m Si sequaris. Hic consequẽter ponit iusticie decoratio: qua decoratur iustus: sicut ꝑfectissimo ornamẽto cum dicitur: Si sequaris iusticiam. illam exercẽdo. n Apprehendes illam. habitum cõsequẽdo. Nam habitus acquiritur per exercitum actus. o Et indues quasi poderem honoris. Et dicitur a pos quod est pes nam est vestis longa attingens vsq; ad pedes. p Et inhabitabis cum ea. idest ipsa tecum habitabit in corde: ore et opere. q Et ꝓtoget te in sempiternum. idest a morte eterna. r Et in die agnitiõis idest extremi iudicij in quo manifestabuntur omnia occulta. s Inuenies firmamentum. idest firmum iusticie premiũ. t Volatilia ad sibi similia conueniũt. hec est enim proprietas nature ipsorum. v Et veritas vite et iusticie. x Ad eos qui operantur illam reuertetur: quia christus qui est veritas et vita eis in premium dabitur: et econuerso operantibus iniusticiam pena redditur eterna: ideo subditur.

¶ Y Leo venationi insidiaꝝ sẽp: a sic pctã b quantũ iniq̃tatẽ c Nõ scũs in sapia manet sic sol: d nã stult[a] sicut luna mutat. e Jn medio insensator̃ f Marratio peccãtiũ odiosa g Marratio peccantium odiosa: h Et risus illorũ i Et irreuerẽtia ipi. k Et plaga vlosa vlosi diuidz vulnera: l Et q̃ foueã fodit m Effusio sanguinis in rixa supbor̃ n Qui venudat archana amici pdit fidem. o Et nõ inueni et amicum ad animũ suum. p Et q̃ ps: q fidelitas in secreti q Et ziungere fide cũ illo. r Qz si venu. abscõ. s Sicut. t Sic q̃ pdit amicicã tuã pdit amicicia. u Et vulnerata est anima eius. x Ultra eũ nõ poteris colligare: y Et maledicti ẽ cõcordatio. z Et non agnoscet vnde aduenier illi. & Illusio z impropior̃ supborũ et vindicta: ꝯ Sicut leo insidiabitur illi. ⁊ Laqueo: ⁊ dolor autẽ consumet illos antẽ moriantur. ⁊ Ira ⁊ furor vtraq; execrabilia sũt:

Leo venatõni insidiaꝝ sp: sic pctã quantũ iniq̃tatẽ Nõ scũs in sapia manet sic sol: nã stult[a] sicut luna mutat. Jn medio insensator̃ seruꝰ verbũ tẽpi: in medio aũt cogitantiũ assidu[a] esto Marratio peccãtiũ odiosa ⁊ risus illoꝝ i vlictis peccati. Loquela mltũ iurãs horripilationẽ capiti statuet: ⁊ irreuerẽtia ipi obturatio auriũ. Effusio sanguis i rixa supbor̃ ⁊ maledictio illoꝝ audit[a] guis Qui venudat archana amici: fidẽ pdit: ⁊ nõ inueniet amicũ ad aim suũ. Dilige primũ ⁊ ꝯ gere fide cuz illo. Qz si venudaueris abscõsa illius: nõ pseq̃ris pt eũ. Sicẽ hõ q̃ pdit amicũ suũ sic et q̃ pdit amicicia primi sui: Et sicut q̃ dimittit auẽ de manu sua: sic q̃ reliq̃sti p primũ tuũ: ⁊ nõ eum capies. Nõ illũ seq̃ris: qm lõge abest. Effugit. n. q̃si caprea de laqo: qm vulnerata est aĩa eius. Ultra eũ nõ poteris colligare: ⁊ maledicti ẽ cõcordatio. Denudare aũt amici mysteria: espatio ẽ aie infelicis. Annuẽs oculo fabricat iniq̃: ⁊ nemo eũ abijciet. Jn ꝑspectu ocꝝ rũ tuoꝝ ꝑculcabit os suuz. ⁊ sup sermões tuos admirabit Nouissime aũt quertet os suũ: ⁊ i vbis tuis dabit scãdalũ. Odita audiui ⁊ nõ coequi ei: et dñs odiet illũ Qui i altũ mittit lapidẽ: sup caput eius cadet: et plaga vlosa vlosi diuidz vulnera: Et q̃ foueã fodit incidet in eam: et q̃ statuit lapidẽ primo suo offendet in eo: et qui laqueũ alij ponit: pbit in illo. Faciẽti ne quissimũ ꝑsiliũ: sup ipsum tuoluet: et non agnoscet vnde aduenier illi. Illusio z impropior̃ supborũ et vindicta: sicut leo ĩsidiabitur illi. Laqueo dibunt q̃ oblectant casu iustoꝝ: dolor autẽ consumet illos antẽ moriantur. Ira ⁊ furor vtraq; execrabilia sũt:

Ultra.n.nõ poteris colligare.ipm tibi vinclo amicicie pfecte. Et maledicti ẽ cozdatio.qz nõ solũ Jesus maledicit sibiꝑ:si pfecte reconciliet suũ secretuz reuelanti:sed etiã alij hoies idem dicunt:maledicatur talis si vltra reuelanti suũ secretũ sit familiaris:nõ subditur. Denudare ãt amici mysteria.i.secreta cõsilia. Despiratõ est aie infelicis. .i.hois secretuz pdenti:qz nõ debet sperare ꝑ stine reformationẽ pfectaz amicicie. Annuens oculo. Hic ꝑtẽ agitur de solutõne amicicie per signa dicẽs: Annuens oculo fabricat iniq̃. cõtra illũ q̃ credit illũ amicũ verũ iõ subdit. Et nemo eũ abijciet. qz credens eũ esse suum amicũ tenz eũ secũ. Jn ꝑspec. ocu. tu. cõculca. os suum .loquens tibi placentia. Et sup fmones tu.admirabit. i. admodũ mirari se finget tanq̃ diceris vba sapiẽtie pfunde:vt sic magis te decipiat. Nouissime aũt quertet os suũ. ad ꝓtrariũ Et in vbis tuis dabit scandalum.vitupando ea tanq̃ stulta ⁊ mala:q̃ prius videbaꝝ reputare ardua et bona. Multa audiui. .s.mala:et in hoc loq̃r auctor. Et nõ coequaui ei .i.malicie ipius.s.pditoris nõ reputaui aliã equiualere:et qz tales.pditiones solent redire sup capita pditorũ subdit: Qui in altũ mittit lapidẽ.directe super se. Sup caput eius cadet.sic.n.aliq̃ ꝓtingit m Et plaga vlosa.i. damnũ qõcũq; a vloso ꝑcurati alteri. Dolosi dicitur vulnera.i.multiplicabit sup eũ mala. Et q̃ foueaz fodit ẽ. Repetitõ est eiusdem rei ꝑ alia etẽpla:et ꝑz finia vsq; ibi: Et nõ agnoscet.ipe vlosus. Vnde aduenier illi.nam hoc fit communiter et diuina prouidẽtia et ꝑter opinionẽ hoim. Illusio ⁊ impropertũ supborũ.i.que a supbis humlib⁹ et pauꝑb⁹ inferũ in vbis et vidicta i factis. Sicut leo insidia. illis. ad penam gehenne. Laqueo.scz dyaboli. Peribunt qui oblectantur casu iustoꝝ. corꝑali siue spiritualiꝝ:nam talis leticia est directe contraria charitati primi. Dolor aũt ꝑsumet illos.anteq̃ moriantur hoc enim aliq̃n contingit:sicut ꝑz de antiocho epiphane.ij. Machabeoꝝ.ix.et de herede:Act.xij. Ira que est per vicium. Et furoz. qui est excessus notabilis ire. Vtraq; execra. Nam homo ẽ anial.

māsuetū natura. ¶b Et vir pctōr ꝓtinēs erit illoꝝ.i. ꝓtiebit ira se vtrūq; nāvas ē ꝓtinuū malicie. ¶c xxviij

QTi vindicari vult ꝛc. Hic ꝑmr auctor inducit ad euitatiōnē vindicte: ꝛ vindictē in duas ptes: q: ꝓio inducit ad vitādū vindictā: scdo ad vitandū aliqua q̄ sequūt ad ipaz ibi. Abstinete. Circa primū dicit. ¶a Qui vindicari vult. vt illatis sibi iniurijs: hoc ē vnz malum ē: si fiat zelo vindicte. si aūt aliōs vocat ad iustū zelū vindicte ꝛ cū debitis circūstātijs: nō est malū loquī tm hic scriptura vt primo tm̄ video subdit. ¶b A dño inueniet vindictā. i. recipiet. ¶c Et pctā illius suā seruabit. ꝓ suaz iustitiā grauius punienda. ¶d Relinq primo tuo nocēti te. s. offensaz q̄ semper est remittēda. Remittere do iniuriā nō ē necessitatis: sed supererogatōnis et aliqñ nō expedit eā remittere. s. qñ iniurians accipit maiorē audaciā iniurīandi. ꝛ alij occasionē filia faciendi: scriptura tñ ꝺlocḳ de offensa. ꝛ ꝑz sententia vsq; ibi. ¶e Memento nouissimoꝝ. idest mortis. ¶f Et desine inimicari. inimicitia em̄ semp est mala: quia charitati ꝓrimi contraria. Omis. n. ꝓximus et charitate est diligendus. et ex hoc ꝑz q̄ dicum est. s. q̄ scriptura loquit de remissione offense. nā retinens offensam retinet inimicitiā. ¶g Tabitudo em̄ .i. defectio in bono. ¶h Et mors. i. pctm̄ mortale ¶i Imminent in mandatis. s. dei: § magis ꝓrarium: q: mandata affirmatiua inducūt ad ꝑfectuz in bono: negatiua vo ad declinandū a malo. ¶k Memorare nouissima. et nō peccabis. ¶l Memorare ꝛc. ꝛ respice ignoꝝ. ꝓximi. i. offensam tibi illatam a ꝓximo ꝙputabis eius ignoꝝ antiq̄ ignoscendo et dando eam oblitioni: Eccl. xix. ¶m Non queras vltionē nec memor ē eris iniurie ciuium tuorum. ¶n Abstine te. Hic ꝓsequenter inducit ad euitandū aliqua que sequuntur ad appetitus vindicte: que sunt ꝓtentio in aperto: et detractio in occulto. Igit̄ primo inducit ad euitationem ꝓximi: secundo secūdi: ibi. Susurro. Circa primū dicit: ¶m Abstine te a lite ꝛ minues pctā. nam hoc est supererogationis: vt dictum est supra. ¶n Homo enim iracundus. i. ad iram ꝓnus ¶o Incendit litem. ipam cōmouendo: et cōmotaz augmentando. ¶p Et vir peccatoꝝ. i. discordiarū seminator: qui dicitur peccator absolute. quasi antonomatice loquendo de peccatis que sunt ꝓtra ꝓximū eo ꝙ amicicia est maximum bonum. ¶q Turbabit amicos. qđ est detestabile apud deū: q: maxime straria est charitati ꝓximi. ¶r Scōm. n. ligna silue: sic ignis exardescit. pluralitas. n. lignoꝝ facit maiē incendū. ¶s Et ꝑm̄ virtutē bois. i. excellentiā ei⁹ ab eo estimatā. ¶t Sic iracundia illi⁹ erit. Dicit. n. ꝑbs. ij. ꝛ detorquet.

et vir pctōr ꝓtinens erit illorum. ¶Caplm. xxviij.

QTi vindicari vult a dño inueniet vindictā: ꝛ pctā illi⁹ suans suabit. ¶b Relinque primo tuo nocēti te: ꝛ tūc ꝛpcāti tibi pctā soluēt. Hō boi refuat irā: et a deo querit medelaz In hoīem sibi nō habet misericordiā: et de peccatis suis ꝛpcat? Ipse duz caro sit reseruat irā ꝛ ꝓpiationē petit a deo? Quis exorabit ꝓ delictis illi? ¶c Memento nouissimoꝝ: ꝛ desine inimicari. ¶d Tabitudo. n. ꝛ mors imminēt in mādatis eius. ¶e Memorare timorem dei: ꝛ nō iracaris ꝓximo. Memorare testm̄ altissimi et respice ignorātā primi m Abstine te a lite: et minues peccata. n Homo enī ira cundus: o incendit litem: ꝛ vir peccatoꝝ turbabit amicos: et in medio pacem habentiū immittit inimicicias. ¶r Scōm enim ligna silue: sic ignis exardescit: s et ꝑm ꝓtutē hois sic ira cundia illius erit: t et ꝑm substantiā suā exaltabit irā suā. u Certamē festinatū incēdit ignez: x lis festinās b effundit sanguinē: c et lingua testificās d adducet mortē. e Si suffleueris f quasi ignis exardebit: g si expueris sup illaz: h extinguet. i Utraq; ex ore ꝓcedit. k Susurro ꝛ bilinguis m maledict n mltos em̄ turbauit pacē habentes. o Lingua tercia p mouit: q et dispsit illos ꝛ gente in gentē. r Ciuitates muratas diuitū destruxit: s et domos magnatoꝝ effodit. t Uirtutes ꝓpoz cōcidit: et gentes fortes dissoluit. u Lingua tercia x mlieres uitas y eiecit z et ꝓuauit illas laboribꝫ suis: cos. qđ est detestabile apud deū: q: maxime straria est charitati ꝓximi. ¶r Scōm. n. ligna silue: sic ignis exardescit. pluralitas. n. ligno ꝝ facit maiē incendū. ¶s Et ꝑm ꝓtutē bois. i. excellentiā ei⁹ ab eo estimatā. ¶t Sic iracundia illi⁹ erit. Dicit. n. ꝑbs. ij. ꝛ detorquet.

Oz quipensio iniusta ꝑm estimatōnē quipensi est cā ire. ꝓpter qđ ꝙlibet excellens in aliqua re ꝑm veritatē vel suā estimationē: magis irascit si quipēdatē in illa re: miles i militia: clericꝰ in lfatura: et sic de alijs. ¶v Et ꝑm suā substantiā. i. quantitatē opulētie sue. ¶x Exaltabit iram suam. reducēdo eam ad effectū ꝓ vindictā: nā ira ē appetitus vindicte. ¶y Certamen festinatum. i. ꝓtentio citō ꝓrumpens ad obprobria ꝛ iuicia. ¶z Incendet ignē iracūdie ꝛ furoris. ¶a Et lis festinās. .i. ꝓrumpens verbis ad verbera. ¶b Effundit sanguinē. ꝓ vulneratiōne. ¶c Et lingua testificans. dicens vindicta te vne meruit. ¶d Adducet mortem. et talib⁹. n. verbis aliquis ꝓcedit ad mortē alter⁹ q̄ verberatiōe fuisset cōtentus. ¶e Si suflaueris. i. verbū ad excitationē irati. ꝓuleris. ¶f Quasi ignis exardebit. i. iram magis inflamabit. ¶g Et si expueris sup illā. s. linguā ꝓtestante vel excitante offendendo q̄ sit mala. ¶h Extinguet. s. ignis iracundie ꝛ furoris. ¶i Utraq; ex ore ꝓcedit. s. verbū irā accendēs ꝛ verbū eam refrenans: sicut venenū ꝛ tyriaca ex eodē ꝓcedunt. ¶k Susurro. Hic ꝓnter inducit ad detestationem ꝛ fugā detractionis offendendo malū ipius: et ꝓio ex pte detrahētis: scdo ex pte audientis: ibi. Sepi aures. ꝓmū facit cuz dr. ¶k Susurro q̄ detra. alteri. latenter. ¶l Et biling. q̄ dicit vnū in ꝑsna: ꝛ ꝓtrariū in absentia. ¶m Maledictus erit. a deo ꝛ hominibus. ¶n Multos. n. turbapa. habentes. inter ipos discordias seminādo. ¶o Lingua tercia. que semiat discordias. Est. n. tercia seu media inter linguas illoꝝ quos discordat. ¶p Multos cōmouit. s. ad dissensionem: non solum duos vel tres. § aliquando totam ciuitatem: et aliquando totū ꝙm̄ sue gētem. ¶q Et dispersit illos de gente in gentē. Nam ꝓtales dissensiones plures fugiūt de ciuitatib⁹ et terris. ¶r Ciuitates mura. diuitū destruxit. sicut ꝑz ilombardia: et ꝙlib⁹ alijs ēris. ¶s Et domos mag. effodit. sicut ꝑz in ciuitatib⁹ lombardie. vbi dom⁹ illoꝝ q̄ de ciuitatibus fugāt a remanentibus destruunt. ¶t Uirtutes ꝓpoz ꝓcidit. i. ad nichilū reduxit. ¶v Lingua tercia. vetule meretricē adultero ꝝ. ¶x Mulieres veritas. i. bonestas: et dicit veritas ea. tū. a vereor: eris: quasi timens vereq̄dia. Alij libri habent: Uiratas. idest habentes viros: ¶y Eiecit de domibus virorū suoꝝ sequendo adulterium. ¶z Et ꝓuauit illas laboribus suis. i. bonis domesticis in quib⁹

laboraverant. ¶g Qui respicit illā. i. q̄ attendit ad lin-
guā tercīā. ¶b Nō bēbit reqēs. nālingua tercia dissol
uere ntiē vērā amicīciā: nō subdit. ¶c Nec habebit a-
micū in q̄ reqescat. i. in q̄ veracit ꝑdat: ꝑter qđ seqūtur.
¶d Flagelli plaga linorē facit. exteri⁹ in cute. ¶e Pla-
ga aūt lingue ꝓminuet ossa. i. grauio-
rē: qz vulnerat i-
teri⁹ in corde. ¶f
Multi ceciderūt
in ore gladij. i. mor
tui sunt ꝑ gladiuz
materiale. ¶g
Sz nō sic q̄i q̄ in-
terierūt ꝑ linguaz
suā. qz isti mortui
sunt morte culpe:
q̄ prior ē morte cor
porali: et cū ℔ mo-
riunt si nō penite-
ant morte gehēne
ꝑter qđ subditur
¶h Beat⁹ q̄ tect⁹
est. clypeo pruden
tie. ¶i Lingua
nequā. ipaz repel-
lēdo. ¶k Qui
in iracūdia illi⁹ nō
trāsiuit. i. in pcīm
qđ est ire dei. ꝓ-
catiuū: qđ dr ctiaz
iracūdie lingue ne
quā: inq̄tū ipa du
cit ad pcīm. ¶l
Et q̄ non attrarit
iugū ci⁹. supponen
do sci⁹ q̄ sua fiōi.

¶m Jugū. n. illius
iugū ferreū ē. i. du-
rū: qz ducit ad iferⁿ
nū: nō subdit. ¶n
Mors illi⁹ mors
nequissima. nā mors
gehenne ē pessima
¶o Et vtilis pot⁹
infer⁹ q̄ illa. i. mi-
nus malus q̄ illa:
nam noie inferi significaī hic pena tm̄: que mīn⁹ malū est
q̄ pcīm mortale hic significatū noie lingue male. malum
em̄ culpe mortalis est priuatio boni diuini: quod est infi-
nitū: malū aūt pene sensibilis est priuatio boni creati: pro
pter qđ mīn⁹ dz de rōne mali. ¶p Perseverātia illi⁹. i.
lingue male. ¶q Nō ꝓmanebit. f. diu in vita ꝓsēti: q̄ bre
uis ē. ¶r Sz obtinebit vias iniul. descēdēdo ad roꝛmē-
tū eternū. ¶s In flama sua nō ꝓburet iustos. i. nō ifla-
mabit eos ad pcīm: s̄ iniq̄s tm̄: io subdit. Et qui verelin-
quūt deū ꝛc. ¶t Et exardebit in illis. i. ꝓfecte ardebit
in inferno: ꝑter qđ diues epulo mag̃ cruciabaī in lingua: lu
ce. xvj. qz inter epulas ꝓcedebat ad ꝑba detractiōis ꝛ bla
sphemie. ¶u Sepi aures tuas. Hic iducit ad euitandū
detractionē et ꝑte auditoris di. Sepi aur. tuas spinis. de
tractiōes declinādo: ꝛ detractores arcter arguēdo. ¶x
Et ori tuo faci. ostia. discreti silētij vt loq̄ris ꝛ taceas tēpe
ꝑcēti. ¶y Et seras auriū tuis. ne intrēt ibi ꝑba mala
¶z Aurū tuū ꝛc. i. aurū tue sapie. ¶a Et argentum. tue
eloq̄ntie. ¶b Confla. i. sic tpa et dispone. q̄ taceas ꝛ lo-
q̄ris ea q̄ sunt tacenda ꝛ dicenda: ꝛ cū vebitis circumstan
tijs. ¶c Et attēde. diligenter in ꝑbis tuis. ¶d Ne
forte labaris i lin. q̄ cito labit ꝛ tepidus in loquēdo: eo q̄ si
ta est in lubrico. ¶e Et cadas in ꝑpe. ini. insidi. tibi. f. de
monū. vñ subdit. ¶f Et sit casus tu⁹ insana. in mortez.
gehennea qua nulla est redemptō.

¶ Ca. xxix.

Qui facit misericordiam. Postq̄ auctor induxit ad
obseruationē amicīciē: hic cōsequenter inducit
ad opera misericordie. Et dividit in duas par-
tes. Nam primo ponitur hec inductio: secundo caute
le adhibitio: ibi. Initium vite. Prima in tres. nā prio
inducit ad subueniendū. prio
p accommoda-
tionē. scdo p de
mosyne datiōz
ibi. Multi. ter-
cio p fideiussio-
nem. ibi. Diues
nus. Circa pri-
mum dr. ¶a
Qui facit mise-
rēe. prio suo.
i. accōmodat i
sua necessitate.
Frequenter. n.
in hoc libro ꝛ in
ꝓuerbijs Salo
monis accipit
fenerari. p accō
modare vt su-
pra dictum est.
Sñ nanq̄ pri-
mus non est sic
vsurpat⁹: qm
ꝓbabilit̄ appa-
reat: q̄ poterit
restituē sibi sub
ueniri dz p ac-
cōmodatōnez.
¶b Et q̄ preua
let manu. i. i po
testate ad van-
dum largiter.
¶c Mandata
seruat. nō soluz
accōmodando
sed etiam tribu
endo. ¶d Et
iterū redde pro
ximo tu. q̄ acce-
pisti p accōmo-
datiōnē. ¶e
Confirma ver-
bum. quo ꝓmisisti sibi reddere p effectum. ¶f Et in
omni tpe inuenies quod tibi necessariū est. ¶Mā boies
libenter accōmodant illis qui bene reddunt. sed quia
plurimi contrarium faciunt: subditur. ¶g Multi
quasi inuentionem. rei vage que conceditur occupan-
ti: in quam non cadit restitutio. ¶h Estimauerūt fe
nus. i. rem accōmodatam restituere nolentes ipsam.
¶i Et ꝓstiterunt molestiaz: bis qui se adiuuerūt red
dentes malum ꝓ bono. ¶k Donec accipiāt oscu
lantur manus. idest faciunt reuerentiam ꝛ promissio
nes magnas illi a quo volunt aliquid accipere mutuo
vt extorquere possint. ¶l Et in tpe redditionis. idē
est in quo sic accipiens promisit reddere. ¶m Po
stulabit tempus. scilicet dilationis. ¶n Et loquetur
ꝑba tedij. i. verba tediosa accōmodanti. ¶o Et mur
murationū. dicēs q̄ nimis aspere repetat debitū. ¶p
Et tps causabitur. dicēs: q̄ fuit nimis carū: vel aliq̄d
bnōi ad retardandū solutionē debiti. ¶q Solidū
vir reddet dimidium. prima vice: cum tamen recepe-
rit simul magnam summam. ¶r Et ꝑputabit illud
quasi inuentionem. i. quasi non tenetur ad restitutio-
nē. ¶s Sinaūt. i. si non possit sic detinere quod est
sibi accōmodatum. ¶t Fraudabit illū pecunia sua.
falsam pecuniā pro vera sibi reddēdo: vt vebituz tota
liē negādo. ¶v Et possidebit il. inimicaz ℔ti, acco-

[a] Qui respicit illa [b] nō habe
bit req̄s: [c] nec hēbit amicū
in q̄ req̄escat. [d] Flagelli pla
ga liuorē facit: [e] plaga aut̄
lingue ꝓminuet ossa. [f] Mul
ti ceciderī i ore gladij: [g] sed
nō sic q̄si q̄ interierūt ꝑ lin
guā suā. [h] Beatus q̄ tect⁹ ē
[a] lingua nequā: [k] q̄ in iracū
dia illi⁹ nō trāsiuit: [l] et q̄ n
attraxit iugū illi⁹: [m] vincu
lis ei⁹ nō est ligat⁹. [n] Jugū
em̄ illi⁹ iugū ferreū ē: [o] vicu
lū illi⁹ viculū ereū ē. [n] Mors
illi⁹ mors neq̄ssima: [p] et vtil
por⁹ infer⁹ q̄ illa. [p] Perseue
rātia illi⁹ [q] nō ꝓmanebit: [r] s
obtinebit vias iiustor. [s] In
flama sua nō ꝓburet iustos
Qui verelinquūt dñm: in-
cidēt i illā: [t] et exardebit i il
lis ꝛ nō extinguet: ꝛ imittet
in illos q̄si leo: ꝛ q̄si pardus
ledet illos. [u] Sepi aures tu
as spinis: ꝛ linguā nequam
noli audire: [x] ori tuo faci
to ostia: [y] et seras auriū tu
is. [z] Aurū tuū [a] ꝛ argētū tuū
[b] ꝓfla: et verbis tuis facito
staterā: ꝛ frenos ori tuo re
ctos: [c] et attēde [d] ne forte la
baris i lingua: [e] et cadas in
ꝓspectu inimicoꝛ insidian
tiū tibi: [f] ꝛ sit casus tu⁹ insa
nabilis in mortē. ¶ Ca. xxix.

[a] Qui facit misericordiaz fe-
nerat. primo suo: [b] et q̄
qualet manu mādata ꝓximi
Fenerare. prio tuo i tpe ne-
cessitatis illi⁹: [c] ꝛ iterū red
de. primo i tpe suo. [d] Confir
ma ꝑbū et fideliter age cuz
illo: [e] ꝛ i oi tēpe inuenies qđ
tibi necessariū ē. [f] Multi q̄i
iuētionē estimauerūt fenus
[g] et ꝓstiterūt molestiā his q̄
se adiuuerunt. [h] Donec acci
piant: oscul. manꝰ dātis ꝛ
i. ꝓmissiōib⁹ hūiliant vocē
suā. [i] Et i tpe reddituris [m] po
stulabit tps: [n] et loq̄tur ꝑba
tedij [o] ꝛ murmurationū [p] et
tps causabit. Si nautē po-
tuerit reddere aduersabit.
[q] Solidi vir reddet dimidiū
[r] ꝛ ꝓputabit illō q̄si inuentōz
[s] Si nautē: [t] fraudabit illuz
pecunia sua: [v] et possidebit

Qui facit misericordiam. Postq̄ auctor induxit ad
obseruationē amicīciē: hic cōsequenter inducit
ad opera misericordie. Et dividit in duas par-
tes. Nam primo ponitur hec inductio: secundo caute
le adhibitio: ibi. Initium vite. Prima in tres. nā prio
inducit ad subueniendū. prio
p accommoda-
tionē. scdo p de
mosyne datiōz
ibi. Multi. ter-
cio p fideiussio-
nem. ibi. Diues
nus. Circa pri-
mum dr. ¶a
Qui facit mise-
rēe. prio suo.
i. accōmodat i
sua necessitate.
Frequenter. n.
in hoc libro ꝛ in
ꝓuerbijs Salo
monis accipit
fenerari. p accō
modare vt su-
pra dictum est.
Sñ nanq̄ pri-
mus non est sic
vsurpat⁹: qm
ꝓbabilit̄ appa-
reat: q̄ poterit
restituē sibi sub
ueniri dz p ac-
cōmodatōnez.
¶b Et q̄ preua
let manu. i. i po
testate ad van-
dum largiter.
¶c Mandata
seruat. nō soluz
accōmodando
sed etiam tribu
endo. ¶d Et
iterū redde pro
ximo tu. q̄ acce-
pisti p accōmo-
datiōnē. ¶e
Confirma ver-
bum. quo ꝓmisisti sibi reddere p effectum. ¶f Et in
omni tpe inuenies quod tibi necessariū est. ¶Mā boies
libenter accōmodant illis qui bene reddunt. sed quia
plurimi contrarium faciunt: subditur. ¶g Multi
quasi inuentionem. rei vage que conceditur occupan-
ti: in quam non cadit restitutio. ¶h Estimauerūt fe
nus. i. rem accōmodatam restituere nolentes ipsam.
¶i Et ꝓstiterunt molestiaz: bis qui se adiuuerūt red
dentes malum ꝓ bono. ¶k Donec accipiāt oscu
lantur manus. idest faciunt reuerentiam ꝛ promissio
nes magnas illi a quo volunt aliquid accipere mutuo
vt extorquere possint. ¶l Et in tpe redditionis. idē
est in quo sic accipiens promisit reddere. ¶m Po
stulabit tempus. scilicet dilationis. ¶n Et loquetur
ꝑba tedij. i. verba tediosa accōmodanti. ¶o Et mur
murationū. dicēs q̄ nimis aspere repetat debitū. ¶p
Et tps causabitur. dicēs: q̄ fuit nimis carū: vel aliq̄d
bnōi ad retardandū solutionē debiti. ¶q Solidi
vir reddet dimidium. prima vice: cum tamen recepe-
rit simul magnam summam. ¶r Et ꝓputabit illud
quasi inuentionem. i. quasi non tenetur ad restitutio-
nē. ¶s Sinaūt. i. si non possit sic detinere quod est
sibi accōmodatum. ¶t Fraudabit illū pecunia sua.
falsam pecuniā pro vera sibi reddēdo: vt vebituz tota
liē negādo. ¶v Et possidebit il. inimicaz ℔ti, acco-

modās habebit illū cui accōmodauit inimicū sine cā. ¶ Et quicia ꝛ maledicta ꝛē. i. reddet accōmodāti mala. p bonis. [b] Multi. Hic ꝑtinet inducit ad subueniendū, primo p clyne dationē: et ꝑtinuando se ad prediceta dicāt. Multi nō cā neḡtie. i. duriciē ad primum. [c] Illō fenerati sunt. i. dimiserunt accommodare primo.

illū inimicū ḡtis: [a] ꝛ quicia ꝛ maledicta reddet illi: ꝛ p honore ꝛ bñficio reddet illi ꝛtumeliā. [b] Multi nō cā neḡtie [c] nō fenerati sunt: [d] ꝓ fraudari gratis timuerunt [e] Ierūtī sup humilem aio fortior esto: [f] ꝛ p clyna [b] nō trahas illū. [g] Propter mādatū [h] assume pauꝑem et ꝓpter inopiaz eius ne dimittas eū vacuū. [i] Perde pecuniam ꝓpter fratrē ꝛ amicū [m] et nō abscōdas illā sub lapide in ꝑditōnē. Pone thesaurū tuū in ꝓceptis altissimi: ꝛ ꝓderit tibi magis ꝙ aurū. Cōclude elymā in corde pauꝑis. [o] et hoc ꝓ te exorabit ab oi malo. [p] Elemosyna viri ḡsi sacculꝰ cū ipo: [q] et gratiam hominis [r] quasi pupillam conseruabit: [s] ꝛ postea resurget: [t] et retribuet illis retributionem [u] vnicuiq; in caput illoꝝ. [x] Sup

[d] Ꝺ Fraudari gratis timuerunt. sicut dcm̄ est in parte immediate ꝓcedēti. [e] Ierūtī sup humilem aio. i. pauperiorem debitorem [f] Fortior esto largitate. [g] Et ꝓ elemosyna. i. pro debito qđ in tali casu i elemosynā ē cōuertendū. [h] Ꝺ Nō trahas illū. ad iudicium vt ꝓpellat reddere debitū. [i] Propter mandatum. s. dominū ꝙ mandauit vnicuiq; ꝓximo suo ꝑleuādo. [k] Assume pauꝑem ipz adiuuādo. [l] Perde pecuniā. ꝓpter fratres et amicum. consuluendo eā in necessitate eoꝝ: licet. n. in Ꝺ ꝓsumek: tñ maius bonū ꝓ ea redek. [m] Et nō abscōdas illaz sub lapide. thesaurizando in terra. ¶ in celo ꝓ elyne dationē ō subdit. pone thesaurū tuū in ꝓcep. alti. ꝛ ꝑdc. tibi magis ꝙ aurū. ꝛ ꝓz n. Cōdude elynam in corde pauꝑis. ipm̄ desolatum ꝓ elemosynā tuaz ꝑsolādo. [o] Et hec ꝓ te exorabit ab omni malo. s. te liberari a deo. ꝓ [p] Elemosyna viri quasi sacculus cum ipso. In sacculo reponunt ea ꝙ in tpe necessitatis resumunt: sic in morte ꝙñ deficiunt bona ꝑsentis vite. subuenit meritū elemosyne. quia sicut dicit aug. Sola misericordia comes est defuncto rum. [q] Et gratiā hominis. i. gratiā dei datam homini. [r] Quasi pupillam ꝑseruabit. in ꝑfti vita. [s] Et postea resurget. ꝓ repetitione ꝓmiꝛ in alia vita. [t] Et retribuet illis retributionē. i. faciet a deo retribui. [v] Unicuiq; in caput illoꝝ. quia ꝑm maioritatem ꝛ minoritatem misericordie in ꝓmio retribuetur plus et minus vnicuiq;. [x] Sup scutus potentis. qđ est armatura ad ꝛtendendū. [y] Et sup lanceā. que est armatura ad inuadendū. [z] Aduersus inimicum tuū. s. dyabolū. [a] Pugnabit. re ꝓtendo in eius temptationibus: ꝛ etiā ipm̄ ꝓ victoriaz repellendo. [b] Ꝺ Vir bonus. Hic ꝛtinet ostendit q̄liē subueniēdū sit. primo ꝙ fideiussionē. nā ꝓ hoc aliqñ. ꝓ timus eradit damnū magnū: vel ꝛfusionē. Dicit igit [b] Ꝺ Vir bonus fidem facit. primo suo. ꝓ ipo ꝑ in necessitate fideiubendo. [c] Et qui ꝑderit. s. fidem erga primum. intantū discredens ei ꝙ nō vult fideiubere. ꝓ ipo. [d] Ꝺ Confusionez ꝛelinquet sibi. i. dimittet. primū suū ꝛfundi. siaut li sibi referaꝝ ad nolēdē fideiubere: sic est sensus. Cōfusionē ꝛelinquet sibi. i. petīs incurret: ꝙ ꝛfundet coram deo: ꝛ etiā coram hoib ꝰ ē sibi ꝛfusibile. primo in necessitate sic diffidere. Consequenter informat illū ꝓ ꝙ fideiubet dicens.

scutū potētis [y] ꝛ sup lanceā [z] aduersus inimicū tuū [a] pugnabit. [b] Ꝺ Vir bonꝰ fidē facit ꝓmo suo: [c] ꝛ ꝙ ꝑderit cōfusionē ꝛeliqt sibi. [d] Gratiam fideiussoris ne obliuiscaris: [e] ꝛdit. n. ꝓ te animā suā. [f] Repromissoꝛe [g] fugit peccatoꝛ et immūdꝰ. [h] Bona repromissoris sibi ascribit pctōr: [i] et ingratꝰ sensu ꝛeliqt liberāte se. [k] Ꝺ Vir repromittit ꝛe ꝓximo suo: [l] et cū ꝑdiderit reuēntia [m] ꝛe linqt ab eo. [n] Repromissio neḡssitatis multos ꝑdidit diligētes: [o] ꝛ p mouit illos q̄si fluctus marꝭ. [p] Uiros potētes gyrās migre fecit ꝛ vagati sūt i gēt ibꝰ alienis. [q] Pctōr ins gredies mādatū dñi incidet in ꝓmissionē nequā: [r] ꝛ ꝙ conaꝝ multa agere. ꝛ ira ꝓsibilitatē suaz. [s] Incidet in iudicium. ad qđ trahit ꝓpter obligationē factam. nō subdit [t] Recupa ꝓ. tuū sm̄ vtu. tuā. subueniēdo ei ꝓ fideiussionē: ita tñ ꝙ ꝓ Ꝺ nō incurras dictā tribulationē: ō subdit. [u] Et attende tibi ne incidas. in ꝑdicta mala. ꝛ sic patet qđ fideiussio nō est leuiter ꝙ cū magno ꝓdere facienda. [v] Ꝺ Initiū vite. Hic ꝛtinet circa misedie op̄a ponitur cautela: ꝛ marie circa hospitalitatē: nā ꝓ hospites fictos ꝛ malos multi recipiētes eos fuerūt defraudati. igit ꝓmo inducit hoiem ad sic viuēdū sobrie ꝙ nō incurrat ne cessitatē discurrēdi: ꝛ apud extraneos hospitari dicens. [w] Initiū vite hois aqua ꝛ panis. i. potus ꝛ ab ꝰ moderatus. Nā frequēter in scriptura noie panis ꝛ aq̄ intelligit cibus ꝛ potus generaliter: vnde. iii. Reg. vj. Appone eis panē et aquam. ꝛ subdit. Et apposita ē eis magna ciboꝝ ꝓparatio. loq̄t tamē hic scriptura de cibo ꝛ potu

[e] Ꝺ Gram fideiussoꝛ? nē obliuiscaris. sed cogita de eius liberatione. [f] Ꝺ Dedit em̄ ꝓ te animā suā. obligando ꝓ te illud qđ ē sibi ne cessariū ad vitā sustentandā: ꝛ qm̄ ingrati faciunt ꝓtrariaz subdit. [g] Ꝺ Repromissoꝛe. i. fideiussoꝛe. [h] Ꝺ Fugit pec. ꝛ immūdꝰ. nolens eū liberare. [i] Ꝺ Bona repromissoris sibi ascribit peccatoꝛ dicēs. ꝙ fideiussoꝛ tenebaꝝ ei intantuz ꝛ vel huiusmodi. [k] Ꝺ Et ingratus sensu. qui nō recognoscit bona fideiussoris. [l] Ꝺ Derelinqt li. s. dimittens fideiussuz tractari dure ab ipo creditoꝛe. [m] Ꝺ Vir repro. de ꝓ ri. suo. i. fideiubꝛ ꝓ eo. [n] Et cuz ꝑdiderit. i. ꝓximꝰ ꝓ ꝙ fideiussit. [o] Ꝺ Reuerētiā. i. verecundiā coram deo et hoib. [p] Ꝺ De relinqueꝝ ab eo. s. fideiussoꝛ nō ꝑdctoꝛ ideo subditur. [q] Ꝺ Repromissio nequissima. ꝙ ꝓ ri tos ꝑdidit diligentes. i. destruxit bona amicoꝝ fideiubentium. [r] Ꝺ Mꝭ [s] Ꝺ Et ꝛmo. il. quasi fluminis. naꝫ ꝓ Ꝺ incurrit sepe fideiubentes tempestates tribulationis. [t] Ꝺ Uiros po. gy. migra. fecit. nā ꝓ hoc expellit aliqñ de suis hereditatibus. [v] Ꝺ Et vagati sūt in gē. alienis. nam aliqñ fugiūt de terra ne capiant ꝛ incarcerentur ꝓ debitis illoꝝ. ꝓ qb ꝰ fideiusserunt: ꝛ qz de aliqñ dimittit hoiem tales incurrere tribulationē ꝓ pctis suis ꝓteritis. subdit. [x] Ꝺ Pctōr trāsgre. mā. dñi ita. in. ꝓmiſ. nequā. qđ fit ꝓ fideiussionē. in ꝙ ꝓmittit se. ꝓ alio soluē si deficiat. et dr̄. ꝓmissio nequā: quātū ex ea ꝓtingunt sibi mala. [y] Ꝺ Et ꝙ conaꝝ multa agere. ꝛtra ꝓsibilitatē suaz. [z] Ꝺ Incidet in iudicium. ad qđ trahit ꝓpter obligationē factam. nō subdit

simplici. a ¶ Et vestimentū. simplex ad necessitatē: z nō ad curiositatē. ¶ b Et vom⁹ pregēs turpitudinez. i. illa q̄ turpe esset facere in palā: lz nō sint mala: vt reddē tibi tū vroꝛi z bmōi. c ¶ Melioꝛ ē vict⁹ paupis. i. vict⁹ tenuis. ¶ d Sub tegmīe asserū. i. in qua vomo, ꝓpria. e Oꝛ epule splēdide in pegre. i. aliena patria. f ¶ Sine domicilio. s. ꝓprio. ¶ g Minimum ꝓ magno placeat tibi. i. illud modicuz q̄ habes in vomo tua reputa magnū. h ¶ Et impꝛoperiū pegri. i. euagatiōis p terrā. ¶ i Non audices. Tales em̄ sic euagātes frequēter vocant erutani z ribaldi: et bmōi. ꝛō subdit. k ¶ Vita nequā hospitandi de vomo i vomū p talē euagatōnē z discursuz. ¶ l Et vbi hospitabit etiā aliqs ꝓ sua pecunia: sicut viator et mercator in taberna. ¶ m Non fiducialiter ager. dubitās ne in illa domo sint aliq̄ fures vel bmōi. ¶ n Nec apiet os. non audens de hoc loqui. ¶ o Hospitabit in vomo aliena. p ¶ Et pascz et potabit ingros. s. dom̄ vom⁹ et q̄ vroꝛ: mittēdo eis cremū d cibis z potibus suis. ¶ q Et adhuc amara audiet. z que sint illa subdit. r ¶ Trāsi hospes de. q̄a q̄n supueniunt alie psone potentiores: dicatur sibi q̄ de hospitio sibi prouideat alibi. Et hoc est q̄d dr: Trāsi hospes: de vomo ista ad aliā. s Et oꝛna mensam. i. ꝓpando tibi ꝓmptionē. t ¶ Et que in manu habes alba ceteros. exemū mittēdo dño illi⁹ vom⁹ z vroꝛi. Et lz hoc nō dicaē sibi ꝛbo: dicit tñ sibi facto: nam opoꝛtet eū facere in secunda vomo sicut in prima. ¶ v Exi. de vomo mea. x ¶ Et sic fac honoris de. quasi nō possem honorifice suscipe in vomo mea illos q̄ supuenerunt: qui sunt amici mei notabiles z honorabiles psone mihi tu exires. ¶ y Hospitio factus es mihi frater. q. d. et hoc q̄ intrasti hospitiū meū: non es sic mihi ꝓximus familiaritate: q⁹ debeam ꝓpter te amicos meos potentiozes recipere male. z ¶ Grauia hec hominī habēti sensum. s. ad audiendū ipa. a Coꝛreptio vom⁹. i. mutatio hospitij. b ¶ Et impꝛoperiū fenetatoꝛis. i. hospitis. q̄ dicit hic fenerator: quia vendit hospitibus res suas sin cursum cōmunem hospitum vltra iustum pretium. ¶ Ca. xxx.

Qui diligit filium. Postq̄ auctoꝛ ostendit q̄liter actiuus habere se debeat ad vroꝛem z ꝓximū: h ꝓsē ostendit q̄liter hꝛe se debeat ad filiū. s. ipm tenēdo ꝛb disciplina dicēs: a ¶ Qui diligit filiū suū. amoꝛe discreto. b ¶ Assiduat illi flagella. i. laboꝛes: ne q̄ otiū capiat aqua et panis: a z vestimentū b z vom⁹ ꝓtegēs turpitudinē. c Melioꝛ ē vict⁹ paupis b sub tegmine asserū: d ē epule splēdide i pegre e sine domicilio. f Minimuz ꝓ magno placeat tibi: g z iproperiū pegrinatiōis h audices. i Talia nequā hospitandi de vomo in vomū: k z vbi hospitabit: l nō fiducialiter agz m nec aperiet os. n Hospitabit tur: o et pascet z potabit ingros p z adb amara audiet q Trāsi hospes: r z noua mēsa z. et q̄ i manu habes alba ceteros exī s a facie bonoris amicoꝛū meoꝛ necessitudie vom⁹ mee: t hospitio mihi factus es frat. u Grauia hec hominī habenti sensum: x coꝛreptio vmus y vnꝓoperiuz feneratoris. ¶ Ca. xxx.

Qui diligit filiū suuz assiduat illi flagella: vt letet i nouissimo suo: et nō palpet ꝓprio suo ostia. Qui vocet filiū suū laudabit illo. z i medio vmestiꝛ in illo gloriabit: Qui vocet filiū suū iz zelū mittat inimicū: et i medio amicoꝛū gliabit in illo. Moꝛtuus ē pat eī: et q̄si nō ē moꝛtuus. Sibi em̄ reliqt sibi p se: in vita sua. Letauit se et letatus est in illo. In obitu suo nō ē ꝛtristat: nec cōfusus est coꝛa inimicis. Reliquit. n. defensoꝛē vom⁹ ꝓtra inimicos: z amicis reddente gratiā. Pro aiab filioꝛ colligabit vulnera sua: et sup oēm vocem turbabit vi cera eius. Equꝰ indomitus euadet durꝰ: z filꝰ remissus euadet ꝓceps. Lacta filiū z pauebit te faciet lude cū eo: z ꝛtristabit te. Nō corrides illi ne ꝛdoleas: z in nouissimo obstupescēt dentes tui. Nō des illi potestatē in iuuentute: et ne dispicias cogitat illius. Curua ceruicē eī in iuuētute. et tunde latera eī dū infans est: ne forte iuret: et nō credat tibi: et erit tibi wlor aie. Doce filiuz tuum et opare in illo: ne in turpitudinē illi offendas. Melioꝛ ē paup sanꝰ z fortz ꝛbera cū deliqt: ne ꝓ insolētia vanescat. c ¶ Dele tecū in nouissimo suo. de filio dñi moꝛiegrato. ¶ d Et nō palpet. s. filī. e Proxioꝛ ostia. ad fornicā duxꝛ vel aliqd furandum. ¶ f Qui vocet filiū suū. in fide et moꝛb. g ¶ Laudabit in illo. Hꝛ de tali dr cōiter Benedicat pater q̄ genuit eū. ¶ h Et i medio domesticoꝛū in illo gloriabitur videns q⁹ habeat bonū successoꝛem in vomo. i ¶ Qui vocet filiū suū mō dcō. k In zelus. i. in inuidia q̄ tristat de bono alteri. l ¶ Mitte inimicū. q̄ de bono suo tristatur. m ¶ Moꝛtuus ē pr illius z quasi n ē moꝛtuus. q: q̄dammō remanet in filio nō solū in tpali hereditate: sed etiā in moꝛibus et fide. sic ꝓ ista vsq3 ibi: n ¶ Pro aiab filioꝛ. i. ꝓpter pios defendendis in vita coꝛpali: et spūali q̄tuz ad moꝛes. o ¶ Colligabit vulnera sua exponendo se moꝛticulis ꝓ salute filioꝛ. p ¶ Et sup oēm vocē. familie plangētis ipm. q ¶ Turbabunt viscera eius. ꝓ cōpassiōez: et eos cōsolabit de infirmitate sua vl moꝛte imminēte. Et qm̄ oppositaiuxta se posita magis elucescunt: ꝛb dixit de filio indisciplinato. r Equꝰ indomit⁹ euadet durꝰ. i. dure potās z picose. s ¶ Et filꝰ remissus. a disciplina. t ¶ Euadet ꝓceps. ad vicia. v Lacta filiū. adulatiōib⁹. x ¶ Et pauēte te faciet. ne forte ꝓ suis maleficijs suspēdat. y Lude cū eo. q̄i de pari. z ¶ Et ꝛtristabit te. ꝓstea de ꝛtenēdo. a Nō corrideas illi. de facuitatib⁹ eī⁹ sil cū corridendo. b ¶ Ne ꝛdoleas. cū postea ꝓ iustitia publicā pnicē. c Et in nouiss. stupe. dē. tui. ꝓ amaritudie coꝛdis tui. d ¶ Nō des illi ꝓ. in iuuētute. in q̄ ꝛb ibesse disceptie. e Et ne despi. co. illi? i. nō solū ꝛbera eius ꝓ factis malis: etiā ꝓ cogitatiōib⁹ nepbādis: cū tibi apparuerit q̄ aliq̄ signa q⁹ de facili fit in iuuenib⁹. f ¶ Curua cer. ne ꝓ superbia eleuet. g ¶ Et tūd. la. illi. vbis: dū infans e. q̄ tūc ebn corrigibil. h ¶ Ne foꝛ. induret. caput sit tum in malo. i Et nō cre. tibi. monita tua ꝓtendo. k ¶ Et erit ti. xo. aie. i. ptinges vsq3 ad intima coꝛdis. l Doceti. tuū. vbis. m ¶ Et ope. in illo. ꝛbis scꝛeptis. n ¶ Ne in turpitudinē illi. ꝓ defectū in moꝛibus. o ¶ Offendas. disciplinam debitam omittendo. p ¶ Melioꝛ est. Postq̄ auctoꝛ ostendit qualiter

actiuus habere se debeat ad proximum: ptinū et prolez
Dic oñdit vltimo qualiter habere se debeat ad ppriā
psonā. Debet.n. eē sollicit⁹ de bona sui corpis psisten
tia: ad agendū q̄ sunt statui suo necessaria: ita tñ q̄ aīe
non rebellet ℟. igit primo agit de primo: scdo de scdo
ca. sequēti. Sci
endum tñ q̄ iste
diuisiones non
sūt sic pase ḡn
in vna pte ponā
tur aliqua de p
tinentibus ad
aliā: z econuer
so et hoc propt
connexionē vir
tutū, put appa
ruit in pceden
tibus: z in seqn
tib⁹ apparebit.
Igit primo p
posituz incipit:
scdo incidēs in
terponit: ibi. bo
na absondita.
tercio ad. positum auctor re
uertit: ibi. Tri
sticiā. Dicit igi
tur circa primū
a Melior est
paup sanꝰ z for
tis vi. q̄s di. im
becillis. corpe.
q: bona nature
pcellunt bonis
fortune. b
Et flagellatus
malicia. in men
te: Esaie. xl viij.
Mō est par im
pijs dicit dñs. c Salus aīme in sanctitate iusti
cie. Sicut.n. salus corpis cōsistit in adequatione hūo
rū: sic salus aīe in adequatione morū: qd maxime fit p
iusticiā legalē: q̄ includit omnē virtutem vt habet. v.
ethi. d Et melior est oim auro z argēto, quāto spi
ritualia bona tpalib⁹ pferūt. e Et corpꝰ validum
q̄ census immensus. q̄ est qd extrinsecum ab hoie: nā
bona psitio corpis est intrinseca sibi. Et quo patz
qd subditur. Non est census ℟. f Et non est oble
tamentū sup cordis gaudiū. qd patet ex hoc q̄ hoies
boni sustinēt maximos dolores in corpore: vt pserūt
gaudiū pscientie de bono virtutis in mēte. g Me
lior est mors q̄ vita amara. talis cñ vita est miser ꝯ
multis subiecta: q̄ sustinent cum impatiētia: z ali nāg
homi magis expedit breuis vita q̄ longa: quo pter vite lō
gitudinē cumularent eius petā: io subdit. h Et re
quies eterna. corpis in sepulchro. Et accipit hic eter
nū large pro duratiōne pñtis vite. i Qui languor.
anime et corpis modo dicto. k Perseuerās. vsq
ad mortē. l Bona absondita. Hic interponit in
cidens de talento hoi credito ad multiplicandū: cuius
negligentia imputat sibi ad peccatū: io dr. l Bo
na absondita in ore clauso. i. scia in hoie pigro ad o
cēdū. m Quasi appositiones epularū circūposi
te sepulchro. q: nihil pficiunt sepultis: vtiq̄ cñ hic boc
exemplo: quia gentiles antiq̄tus boc circa ppinquo
rum suoꝝ tumulos faciebant. n Quid proderit li
batio ydolo. q. d. nihil: cū careat omni sensu. o Sic
q̄ effugat a dño. cui. s. talentū in eius morte aufertur a
dño: z effugatur de viuentiū psortio. p Et portās
mercedes iniq̄tatis. i. temerita omissionis. q Ti
dens oculis. negligentiam suam preteritam: nā pena
oculos eius aperit: quos ante culpa clausebat. r

viribꝰ: q̄ diues imbecillis:
b z flagellatꝰ malicia Salꝰ
aīe i scitate iusticie: c z me
lior ē oi auro z argento: d et
corpus validū q̄ census im
mensus. Mō ē census sup cē
sus salutis corpis: e z nō est
oblectamentuz sup cordis
gaudiū. f Melior ē mors q̄
vita amara: g et requies eter
na q̄ languor h pseuerans.
Bona absōdita i ore clau
so: i q̄si appositiones epulaꝝ
circūposite sepl̄chro k Quid
pderit libatō ydolo nec eī
manducabit nec adorabit
Sic q̄ effugatur a dño: l et
portās mercedes iniq̄tat.
m Tidens oculis r et ingemi
scēs: n sicut spado ꝑplectēs
virginē z suspirans. o Tristi
cia p nō ts aie tue: q et nō af
fligas temetipm in consilio

Et ingemiscēs. de omissione multiplicationis taleti. s Sicut spado ℟. q̄ nō pōt generare corpaliter: sic nec iste spāliter p se trinā. t Tristiciā. Dic ad ppositum re
uertit monens vitare tristiciā: que bone psistētie corpo
ris aduersatur dicēs: Tristiciā irrōnabilē. v Mō tris
anie tue. Tal.n. tri
sticia nō solū nocet
corpi: sed etiā anie
r Et nō affligas
temetipm in psilio
tuo. sicut facibit illi
q̄ p tristiciā despe
rantes interimunt
semetipos. y
Iocūditas cordis
bene ordinata. z
Hec est vita hois.
i. humane vite cō
seruatiua. a Et
thesaurus ℟. iūga
tur sic lra. Et the
saurus sanctitatis
sine defectione. sup
ple est: Mā gra sa
nctificans nunq̄ de
ficit hoi: s bō aliq̄
deficit gratie dei.
b Et exultatio vi
ri est longeuitas. i.
cā: q: sicut tristi
cia est passio mor
tificatiua. sic letitia
est dispositio vini
ficatiua. n. rethori
ce: ideo subdit: c

Tabefaciet carnes: d et co
gitatus illius auferet som
num: e Cogitatus psciētie
f auertit sensum: g et in
firmitas grauis sobriaz fa
cit aīaz. h Laborauit diues

Capl̄m. xxxj.

Miserere aie tue
placēs deo. a tristi
cia seculi q̄ mortes
opat pcauendo.
d Et congrega
cor tuum in sanctitate eius. sensus exteriores diligenē cu
stodiendo: ne p eos aliq̄d intret qō sit ctrariū sanctitati.
Cetera patent ex dictis vsq̄ ibi. e Zelus. i. inuidia q̄
est tristicia de bono alterius. f Et iracūdia minuēt dies.
q: cor rodūt cor a quo pcedit vita. g Et ante tps.
determinatū a natura. h Senectā adducēt cogitat⁹.
distorquentes aīm circa curā tpalē. i Splendidum
cor. i. letum z largum. k Bonū in epulis. supple ē q̄s
dat pauperibus z pfonis honestis. l Epule cñ illi⁹ dili
genter fiunt. i. munde ac splendide ppanē pdictis psonis

Capitulum. xxxj.

Tabefaciet carnes. Postq̄ indu
xit ad diligentiā circa bonā psistentiaz corpis: hic
iterꝝ inducit ad eius moderantiā p quā corp⁹ re
manet subditū legi: qō maxime fit p debitam sobrietatem
Circa quā primo ꝓponit breuiter intentū: secūdo diffusi⁹
psequitur ꝓpositū ibi. Supra mensam. Pria in duas par
tes. s. in ptē principalē z incidētalē: q̄ incipit: ibi: Labora
uit diues. Circa primū dicit: a Tigilia honestatis. s. i
ozē z sacre scripture lectione. b Tabefaciet carnes.
. i. rep̄met eas a carnalib⁹ vicijs: Hiero. ad rusticū mona
chū: Ama sanctarū scripturarū studia: z carnis vicia non
amabis. c Et cogitatus illius auferet somnū. p. grā tie
anime et corporis. d Cogitat⁹ pscie. s. diuine q̄ de⁹ oia
videt apte. e Auertit sensus. ab oi malo: Boeti⁹. v. de
psolat. O viri magna indicta vobis est necessitas. p bita
tis: si dissimulare nō vultis: quoniā cuncta agitis an oc
los iudicis cuncta cernentis. f Et infir. gra. sobri. fa
aminam. nam q̄diu durat aufert appetitū comedendi. Et
in qualescentia oportet q̄ homo sobrie viuat: ne recidi
uū incurrat. z sic p talē sfuetudinē disponit ad sobrietatē. g Laborauit. Hec est ps incidētalis in qua tracta
tur de vita diuitis. et q̄ diuites solent laute viuere: sicut

dicit: Lu. xvi. De diuite qui epulabat quotidie splendide. ⁊ ex occasione diuitis tractat de paupe. Mod⁹ est em b⁹ auctoris simul tractare de oppositis: vt ptz ꝑdicta. Sic igit̄ ꝓcedit: q⁹ primo tractat de diuite ⁊ paupere bono et malo: ſ̄do singulariter de diuite bono ubi Beatus diues.

Circa primū dicit:

a Laborauit diues. ſ. bonus. b In cōgregatiōe ſſtantie. ad viuēdū ſm statū ſuū bene ſte: ⁊ ad agendum opa miſcdie. c Et in requie ſua replebit bonis. i. ſenecta que eſt tēpus quietis a laboub⁹. Uel in requie ſua. i. in morte: in qua recipiet etna bona ꝓpalibus. d Laborauit pauper. in expendēdo fatuus. e In diminutione victus. q̄a pl⁹ erpēdit q̄ lucrat̄. f Et in fine inops fit. q⁹ nō pōt laborare ſicut pus Uel in fine. i. i morte ⁊ q⁹ vacu⁹ bōis ſpūalibus: ⁊ q⁹ cōmendauit diuitez. ne credat q⁹ omis diues ſit bonus. oñ dic̄ ꝛtrarium dicēs

g Qui aurū diligit. immoderate. h Nō iuſtificabitur. nā frequēter acquirit iniuſte: et cuſtodit impie. i Et qui inſeq̄t ꝓſumptionē. bonoꝝ tpaliū ꝓ ꝓdigalitatem k Replebit ex ea. ſ. indigentia. ꝓt q̄ medīū eſt tenendū. Hā liberalitas tenet medīū inter ꝓdigalitatē ⁊ auariciā. l Multi dati ſunt in auri caſus. i. multi cecidert in petā ꝓter aurū. m Et facta eſt in ſpē ipſi⁹. quā nimis ocupierunt. n Perditio illoz. ꝓ iniuſticia male acquirendo: et ꝓ auaritiam male ꝓſeruādo. o Lignū offenſionis eſt aurū ſacrificantiū. Lignū offenſiōis hic dr lignū vetitū ꝓ cuius ocupiſcentiam būanū gen⁹ incurrit mortē: Geñ. iij. Sic ꝙ cōcupiſcētiā auri incurrunt cupidi mortem peccati. Et dicit aurū ſacrificantium. nam cupidus colit aurū ſicut deū ſuū. ꝓter quod apls Col. iij. dicit q⁹ auaricia eſt ydoloz ſeruitus. p Ue illis q̄ ſectant illud. male ocupiſcendo. q Et omnis imprudens ꝛperiet in illo. Dicitur aūt paudes quaſi pozo. i. longe videns: et ꝓ oppoſitū cupidus dr imprudens: quia nō videt niſi bona preſentis vite: ꝓpter quod ſibi non prouidet ꝛ de bonis future vite. r Beatus diues. Hic ꝓſequitur ꝛ de bono diuite ſingulariter dicens: Beatus diues ex acq̄ſitione iuſta. s Qui inuentus eſt ſine macula. cupiditatis ⁊ auaricie. t Et qui poſt aurū nō abijt. ꝙ cōcupiſcētiā malā. ſi magis aur⁹ ſecutū eſt cū cuius obſecō vſus eſt in operibus pus et boneſtis. v Hic ꝓſeruauit i pecuniā ⁊ thezauris: ubi ꝓſtituendo finē ſuū. x Quis eſt hic ⁊c. q. d. rarus eſt ⁊ laude dignus. y Fecit em̄ mirabilia in vita ſua. illa. n. que rara ſunt mirant̄ homines: ⁊ nō ꝓſueta. z Quis. ꝓbat⁹ ē in illo. ſ. auro. a Et ꝓfectus inuent̄ eſt. in opibus liberalitatis ⁊ miſcdie. b Et grit illi gloria eterna. Matb. xxv. Uenite benedicti ꝓ

b in congregatiōe ſbe: c ⁊ ī requie ſua replebit̄ bōis. d La bozauit pauꝑ in diminutione victꝰ. f. ⁊ i fine inops fit. g Qui aurū diligit nō iuſtificabit̄: et q̄ inſeq̄t ꝓſumptionē replebit̄ ex ea. i Multi dati ſt in auri caſus: m et facta ē in ſpē ipi⁹ pditio illoz. o Lignū offenſiōis ē au rū ſacrificantiū: p ve illis q̄ ſectant illud. q ois ip̄udes ꝛpiet i illo: r Beat⁹ diues q̄ inuēt⁹ ē ſine macula: ⁊ q̄ p⁹ aurū nō abijt: v nec ſpauit in pecunia ⁊ thezauris x Quis ē hic et laudabim⁹ eū: y Fecit em̄ mirabilia in vita ſua. z Quis ꝓbatus eſt i illo a ⁊ ꝓfect⁹ inuēt⁹ ē: b ⁊ erit illi gloria etna. c Qui potuit trāſgredi a nō ē trāſgreſſus. ⁊ facere mala et nō feᷓ. e Ideo ſtabilita ſt bona illi⁹ in dño: f ⁊ elynas illi⁹ enarrabit ois eccla ſcōz. g Supra mēſaz magnā ſediſti ñ

apias ſup illā faucē tuā pri oz. b Non dicas ſi multa ſt: q̄ ſup illā ſt. i Memēto q̄m malus ē oclus nequā. Neq̄ us oclo q̄d creatū ē: k Nō ab oi facie ſua lachrymabi tur: l cū viderit. m Ne extendas manū tuā prior: n ⁊ inuidia o ⁊taminat⁹ p erubeſcas q Ne ꝛprimaris in cōuiuio vino: r Intellige q̄ ſt primi tui ex teipo. t Ultere q̄ſi hō frugi v his q̄ tibi apponūt: vt nō cū māducas multum x odio habearis. y Ceſſa poz a discipline: et noli nim⁹ eē ne forte offendas: et ſi in medio mltoꝝ ſediſti: prior illis ne extēdas manū tuā: nec prior poſcas bibē. Et ſufficiēs ē boi erudito vinū exiguū ⁊ in vrmideo nō la bozabis ab illo z nō ſentiēs dolorē. a Uigilia b ⁊ cholera b ⁊ tortura b viro ifrunito c ſō n⁹ ſanitat̄ i boie ꝑco. f Dormiet vſq̄ mane: g ⁊ anīa illi⁹

tris mei ⁊c. Et ſub dic. Eſuriui et dediſtis mihi mādu care. c Qui potuit trangredi. Nam diuitie dant opportunitatē ⁊ occaſionē malefaciendi. d Et nō eſt tranſgreſſus. ꝓ ſtabilitatē voluntatis eius in bono. e Ideo ſtabilita ſunt bo. i. in dño. Nam ꝓpalibus recepit eterna. f Et elemoſyna illi⁹ enar. ois eccleſia ſan. ad informationez alioz. g Supra mēſaz. Hic reuertitur ad ꝓpoſitū tractans diffuſius de ſobrietate. et primo circa cibum et potum generaliter. ſecūdo circa ꝓtū ſpāliter: ibi. Diligentes i vino. Prima in duas q⁹ primo facit. ꝓpoſitū. ſcdo remediū dat ꝛtra exceſſus: ibi. Et ſi coactus. Circa primū dicit. g Supra mēſam magnā ſediſtis ⁊c. i. cum vocatus fueris ad mēſam magne ꝑſone non incipias primo comedere. h Nō dicas ⁊c. i. nō ḡras de ferculoꝝ multitudine ſed accipe q̄d tibi apponi tur in gratitudine. i Memento q̄ſi ma

lus eſt oculus nequā. q̄ maioz eſt q̄ venter: q⁹ frequēter plus cupit q̄ venter recipe poſſit. k Ab omni facie ſua lachrymabit. i. grauiter portabit. l Cū viderit. paucitatē ferculoꝝ vel q⁹ nō ſunt ſm ſuā ocupiſcentiā. m Ne extendas manū tuā prior. ad cibuz et potum. n Et inuidia. i. impꝛoperio alicuius tibi inuidentis. o Contaminatus. i. ō gulositate notatus. p Erubescas. coꝛā epulantibus. q Ne compꝛimaris in cōuiuio vino. vltra menſuram accipiendo. r Intellige que ſunt primi tui. i. qualiter ſentit primꝰ tuus de ſe effundentib⁹ ſup vinū. s Et teipo. i. ſicut tu ebriosos aliq̄n ꝓtempſiſti. t Ultere quaſi bomo frugi. i. cuz diſcretiōe ⁊ temperate. Eſt enim frugi nomen cōmunis generis ⁊ indeclinabile ⁊ ſignat idem qd temperatus et modeſtus. v His que tibi apponūtur. et modum tenitum non excedas. x Odio habearis. ſicut gulosus canis. y Ceſſa pꝛoz. i. ſicut dictū ē. ſ̄p nō debes ſm⁹ comedē. ſūr nec debes vltim⁹ ꝓtinuare. z Cā diſcipline. i. vt appareas diſciplinat⁹ et moderatus. Ceſa patent ex dictis vſq̄ ibi. Et in oz. nō la. ab illo: vinū em̄ potatuz exceſſiue impedit opus nature. ⁊ ſūr exceſſus cibi. ido ſubdic: a Uigilia. i. ꝓuatio ſomni ſuauis et ꝙetis.

b Et cholera. in pectoꝛe ⁊ gutture. c Et tortura. i. tozſiōes vētris. d Uiro infrunito. i. gulose ſuper cibū et potū effuſo. e Sōn⁹. i. ito. pco. q⁹ nā ñ gua tur i digerēdo. f Dormiet ꝑf. ma. i. pacifice ⁊ q̄ete. g Et ania il. cum ip. vele. Hā ⁊c. in digeſtiōe ñ gua dic.

[a] Et si coactus. Hic dicet q̃dã remediũ ꝓtra cibi ⁊ potus excessũ dicẽs. Et si coactꝰ fueris. in edẽdo ⁊c. sicut fit in aliq̃bꝰ terris more barbarico vbi boies imitant ꝑmẽsales suos ad ꝑmedẽdũ ⁊ bibẽdũ vltra mensurã ⁊ modũ. [b] Surge e medio ⁊ vome. cẽ socierã tẽ illazne forte nimis inter illos sedendo tibi ꝓtingat talis passio: ⁊ cũ hoc corporis mala dispositio. [c] Audi me fili. diligenter ⁊ attẽde. [d] Et nõ spernas me. id est doctrinã ꝑme am. [e] Et in nouissimo iueies verba mea. fuisse vera. [f] In oꝫbꝰ opibus tuis esto velox Scõm. n. phm lib. etb. Cõsiliari debemꝰ in omnibꝰ sc̃ exequi velociter bene cõsiliata. [g] Et ois infirmitas. i. defectus opis [h] Nõ occurret tibi q̃ frequẽter supuẽit. qñ differt exequtõ boni cõsilij. vñ poeta. Nocuit differre patis. [i] Splendidũ in pauꝫbꝰ benedicent labia mltoꝝ. sibi bona i precatiõ ꝓ sua liberalitate: ⁊ misericordia. [k] Et testimoniuꝫ veritatis illius. s. veritatis vite [l] Fidele. i. verax. [m] In neq̃ssimo pane. i. nequiter acqui sito ⁊ male dato. [n] Murmurabit ciuitas. q̃ in b grauaꝫ. [o] p Biligẽtes. Hic spãliter agit de sobrietate circa potũ di. Biligẽtes in vino. querendo et potando. [q] Noli. puocare ad bibendũ. nam sine boc sunt ad boc nimis. pni. Vel. Noli puocare. ad iracundiã: q̃ cito puocanẽ ad homicidiũ: ꝛõ sc̃dũ: Multos. n. ⁊c. [r] Ignis. pbat ferrũ duꝫ. ipm molificando. [s] Sic vinũ corda supbozꝫ arguet ⁊c. totaliter eos sopiendo ⁊ tenciendo. sicut ꝓs de holoferne. Judith. xiij. [t] Equa vita boiꝰ. i. vita in equalitate bumanorum seruata. [v] Unum in sobrietate. supple potatũ. [x] Quẽ est vita. humana. y Quẽ minuit vinũ. q. d. nonest vita humana sed porcina et bestialis. [z] Quid defraudat vitaꝫ: mors. nã mors nature defraudat vitã naturalem ois culpe vitaꝫ gratie: mors gehenne vitã gloze. [a] Unũ in iocũditatẽ. moderata rõne [b] Creatꝰ est. Mã letificat cor boiꝰ: pš. ciij. [c] Exultatio anime et corpis. i. appetitus sensitiui ⁊ intellectui. [d] Unũ moderate potatũ: q̃ affert virtuti mẽtis: ⁊ sanitati corpis: ideo subditur. Sanitas est ⁊c. [e] Unuꝫ multũ potatũ. id est in magna quantitate: vel multa fortitudine. [f] Irritationẽ. i. euacuationẽ sensus. [g] Et iram. id est appetitum vindicte. [h] Et ruinas multas facit. [i] In puinio vini nõ arguas. primũ. i. qñ est bene potatus. tunc. n. non est correctionis susceptiuus. [k] Et nõ respi. cũ in iocũ. illꝰ. i. in ebrietate sua cadẽ rõne. [l] Verba impropery nõ dicas illi. nã insurget ⁊ te. [m] Et nõ ꝓmas illũ in repetẽdo. s. vebitũ aspere q̃ eras pareꝫ cõtra te: ⁊ reddẽt tibi mala ꝓ bono ⁊c.

[a] Rectorem te posuerunt noli extolli: esto i illis q̃si vnus ex ipis. [b] Curã illorũ habe: ⁊ sic ꝑsidera: [c] oi cura tua explicata [d] recũbe: [e] vt leteris ꝓpter illos: [f] ⁊ oꝫ namẽtũ gratie accipias coronam: [g] ⁊ dignationem cõsequaris corrogatiõis. [h] Loquere maioꝫ natu: [i] decet enim te. Primum [k] verbus diligenti scientiam: [l] ⁊ non impedias musicã. [m] Ubi audiris nõ est: non effundas semonez: [n] ⁊ importune noli

[a] Caplin. xxxij.

Rectorem te posuerunt noli extolli. Supius a ca. xxx. ⁊ citra actũ ẽ de statu actiuoꝝ: h̃ ꝓpr agit de statu ꝓlatoꝝ: et diuidit i duas ptes: naz p̃ agit de corꝝ officio: scdo de bonore sibi impẽdendo ca. xxxviij. Circa ꝓmũ sciẽdũ q̃ sicut dicit gręgo. in pastorali. Prelatus dz ee in actõe ꝑcipuus: ⁊ p̃ ceteꝝ in ꝓemplatiõe fuspẽsus. ꝛõ ꝓmo agitur de eiꝰ actione. secundo de eiꝰ ꝓplatiõe ca. xxxv. Prima adhuc in duas: naz ꝓmo agit de eiꝰ actione ꝓpacis: scdo de tribulatiõis. c. seq̃nti. Prima adhuc in duas: naz ꝓmo agit de actione ꝓpacis: scdo de motu agẽdi: ibi. Fili sine cõsilio. Prima adhuc in duas: naz ꝓmo informat ꝓlatus: scdo subditus ibi. Audi tacẽ. Circa ꝓmũ di. [a] Rectorem te posuerũt noli extolli. et bono: et ibi impenso ꝑ magis bumiliari saluo tñ bonore officij. [b] Curã illoꝝ habe. sicut pater bonus sue familie. [c] Et sic considera que sunt subditis vtilia. [d] Et omni cura tua explicita. quãtũ ad officiũ tuũ spectat. [e] Recũbe. recreatione tuam accipiẽdo modeste. [f] Vt leteris ꝓpter illos. i. ꝓpter illoꝝ bonã dispositionẽ. pfect⁹. n. subditoꝝ ẽ gloria ꝓlatoꝝ. [g] Et ornamẽtũ gratie accipias coronam. s. glozie que est gratia ꝓsummata. ⁊ p̃ sequẽs gratie ornamentũ. [h] Et dignationez ꝑsequaris corrogationis. i. ꝓgregationis p̃ te bene dispositeꝫ: vndeversus de compositis buius verbi rogo. Si rogat addideris cõ: cõgregat: e dat: in infert. Hic minuit: sub subdistuit: ꝓ ptrabit: inter Qucrit: p̃ superat: ab destruit: atq; supbit. [i] Loquere maioꝝ natu. i. tu ꝓlate. qui debes esse maturꝰ moꝛibus: et sic senex venerabili senectute vt habet Sapientie. iij. Etas senectutis vita immaculata. [l] Decet eñ te primum. i. principaliter. [m] Verbũ diligentis sciam. i. sbũ dei q̃ diligit scẽtes ⁊ sciam. [n] Et nõ impedias musicam. i. ꝓsonantiã verbi ad vitam: q̃ cuꝰ vita despicit: restat vt eius ꝓdicatio ꝓtemnat: Greg. bomelia xxxvij. et sic accipitur bic musica metapboice. q̃ doctrina bona ꝓpter maliciam auditoꝝ est dimittenda subdit [o] Ubi audit⁹ nõ est. nõ effundas semonẽ. q̃ magis eẽt vbi dei ꝓpe⁹ q̃. pfect⁹. [o] Et ipoz. noli extol. in sapia

tua arroganter te iactãdo de ipa. ¶a Gẽmula carbunculi tc.i. sicut in corpalib⁹ gẽma optime ponit̃ aurꝰ i ornamento. ¶b Et ꝓpatio musicoꝝ in puiuio.i. sic é melodia in puiuio. q: sicut ab⁹ reficit corp⁹: ita melodia sensus. ¶c Sicut in fabricatiõe tc. Repetitio é ꝑdicte simie

Et est sensus: q: sicut ista grose ꝓiungunt̃ sic bona vita tsana doctrina i doctore ꝑfecta. ¶d Audi tacens. Hic ꝑtet instruit̃ subditus. Et primo ad audiendũ reuerenter doctrinã doctoris ꝓlati di. ¶d Audi tacens. non garrulans nec contradicẽs: ¶e Et ꝓ reue. acce. tibi bona gra. dei. s. tuã

¶f Adolescẽs loq̃re i tua cã. nõ i aliena: ¶g Vir. i. tarde. g Cũ necesse fuerit. tnõ ante.

¶h Si bis interrogatus fueris habeat tc. i. tuũ ingenium ꝓpias rndere. ¶i In mltis esto quasi insciꝰ. i. nõ loquens

¶k Et audi tacẽs sil⁹ et querẽs. ad melius intelligendu. Sicut. n. legitur de ꝓ cũ eẽt annorũ xx. Lu. ij. Inuenerunt illũ in tẽplo in medio doctoꝝ audientẽ illos et interrogantẽ: non tñ interrogabat: ve ꝓ bẽ melius itelligẽt q: ab instanti ꝓceptõis aia xpi fuit repleta oĩ⁹ sciẽtijs tstutib⁹. ¶s vt iuuenib⁹ et emplũ querendi daret. tvt assistẽtes magis intelligerẽt.

¶l Et vbi sunt senes nõ multũ loquaris. i. si oportet te loqui: breuiter te expedias. ¶m Ante grandinẽ pibit cozuscatio. sic videm⁹ frequẽter accidẽ q: in tonitruo aliq̃ cadit grãdo: tꝑ⁹ sonitũ tonitrui ꝓcedit cozuscatio. ¶n Et añ vere. q. ꝓcedit ex reuerẽtia. ¶o Preibit gra. diuina: q̃ est ꝓncipiũ illi⁹ reuẽntie. ¶o Et ꝓ reuerẽtia accedet tibi bona gra: gra. n. sicut tcharitas meret̃ augeri vt aucta mereat̃ ꝓficiꝰ: igit̃ gra in minori gradu ꝓcedit actũ meritoriũ reuerẽtie: et illũ actũ sequit̃ gra in gradu maiori.

¶p Et hora. Secũ subdit̃ instruit̃ de diligentia circa ipm cũ dr: Et hora surgendi. de lecto. ¶q Nõ te tristes. i. nõ ꝓtrahas mozã in ꝓpensiõe: alis ꝓpositõne capilloz. vel hmõi: sic facũt mulieres: vñ dicit poeta: Sunt ꝑcula nobis iuuenes: vt femina cõpti. ¶r Precurre aũt portã vrbũ tuã. recurrẽdo ad ꝓpriam ꝑsciam. ¶s Et illic aduocare. quasi rñsur⁹ de factis tuis cozã summo iudice.

¶t Et sic il. lude. i. rñsione facta ꝓ hoc q: nõ es ꝑsct⁹ nõ mortali culpa: lude cũ sapia bonis meditatiõib⁹: q: sẽ delectabiles. ¶v Et age ꝓceptiones tuas. i. bonũ ꝓpositũ ibidez ꝓceptũ reduc ad effectũ. ¶x Et nõ in delictis tvbo subo. occupes te: et qñ ista ꝓcedũt de gra dr: subdit: ¶y Sup his oĩ. benedi. dñm qui fe. te. tanq̃ de beneficijs q⁹ gratus: tquia dz homo sp tendere ad ꝑfectũ: sequit̃: ¶z Qui timet deũ excipiet doctrinã eius. q: tymoz dñi ꝓncipium ẽst sapiẽtie. vt dictũ est supra ca. j. ¶a Et qui vigilauerit ad illũ. orando tlegendo. ¶b Inueniẽt benedictionem illi⁹. gre in ꝑfi tgloriẽ in futuro. ¶c Qui querit legẽ. bũlie a scientib⁹ dm. ¶d Replebit̃ur ab ea. notitia scẽa q nõ inflat̃ sedificat. ¶e Et q̃ insidiose agit. q̃rẽs cape vectoziẽ in vbo: sicut pharisei faciebant ꝓpo.

¶f Scãdalizabit̃ ab ea. tales cũ insidie sint̃ sibi cã ruine. ¶g Qui timent deum. timoze filiali. ¶h Inuenient iudicium iustũ. i. ꝓmiũ recipient in iudicio. ¶i Et iustificabit̃. i. opa iustificie. ¶k Quasi lumẽ accendent. alios i via iustitie dirigendo. ¶l Peccatoꝝ hõ. i. obstinatoꝝ in peccato. ¶m Et tabit̃ cozreptionẽ. tanq̃ sibi ab ominabilẽ. ¶n Et ꝑm volũ. sima. inue. ꝓpationẽ. i. aliquem sibi sillem vel ꝓiozem: ipm alleg̃ando ad sui excusationez tꝓfessionẽ. ¶o Vir ꝓsilij. i. acquiescens cõsilio bono. ¶p Nõ dispẽdet intelligentiaz. cõsiliũ sibi dat̃ ꝑ pẽt ad executionem. ¶q Alien⁹. a deo. ¶r Et suphus. stemmens ꝓsiliũ alterius. ¶s Non ptimesces tmoze. i. flagellozꝰ dei cõminationẽ. ¶t Etiã postq̃ fecit cũ eo. i. cũ timoze diuino. s. aliq̃d boni: alien⁹. n. a deo tsuphꝰ in piculo mort̃ posit⁹: aliq̃n facit aliq̃d boni de genẽre illo timoze. ¶v Sine ꝓsilio. i. sine habitu mẽtis. nã facit ex passione timoris transeuntis: nõ subdit̃: ¶r Et suis insectationibus arguet̃. q: timoze transeunte: ad ꝓfectudinẽ ꝑstinã malã reuertet̃. tsic arguẽdo efficit̃. ¶y Fili sine ꝓsilio: Postq̃ egit de actõe ꝓlati: h ꝑ agit de mõ agẽdi: q: dz esse ꝓsiliũ bonũ: Dñi ꝓncipes q̃ntũcunq; sapientes: et ꝓlati quãtũcunq; ꝑfati: nõt habere secũ aliq̃s sapiẽtes: cũ quibus ꝓferant de agendis. ideo subditur Fili sine ꝓsilio tc. vt dent etiã vitare ꝓcultoz: io ꝑdit

¶z In via ruine nõ eas. i. occasionib⁹ peccandi non te exponas. ¶a Et nõ offendes in lapides. id est graui terno peccabis. s. mortaliter. Illa talis sic offendẽs in lapides graviter leditur: secus est de peccato veniali: quod non cuitatur totaliter in vita ꝑsenti. ¶b Nec credas te vie laboriose. confidens de tuo ingenio. ipm altionib⁹ te applicando: quorum inquisitio est inutilis tlaboriosa tfrequenter non prizidẽo subditur: ¶c Ne ponas animetue scandalum. quia frequenter per talem inquisitionem homo cadit in errorẽ. ¶t Et a filijs tuis caue. ne illoz amoze tract⁹: ac ꝓras male bona alterius. ¶c Et a tomesticis tuis. i. seruis. ¶f Attẽde. vt nõ tractẽt ipsũ dẽlict bona tua. ¶g In oĩ

opere tuo crede.i.fidei fūdamētū suppone:sine q̄ nullū op̄ bono placeat.xp̄o.rj. Sine fide impossibile é placere deo. (h) b Et fide aie tue.i.cordis tui:t non tñ oris. Ro.x. Corde creditᵉ ad iusticiā:ore aūt p̄fessio fit ad salutē. (i) j Hec é eīm p̄seruatio mādatoꝝ.s. fides operās p̄ dilectiōē.

(k) Qui credit deo.fide formata charitate.

(l) Attēdit mādatis.ne trāsgrediat ea.

(m) Et q̄ confidit in illo.p̄ spez firmā:que é certa expectatio future beatitudis ex gīa t meritis p̄uenies.

(n) Nō minorabitur.i.nō defraudabit a p̄mio expectato.

Ca.xxxiij.

Timenti deū non occurret mala.rē. Postq̄ actū é de acrōne plati in pace.hic p̄nter agit ō ea in tribulatiōe:et primo in tribulatiōe ab extraneis:scdo ab intraneis. ibi :Et ego. Prima in.trēs:qz p̄mo ponit in tribulatione pstātia boni plati:scdo p oppositū vt ꝓpositū magis appareat inconstantia mali:ibi. Precordia fatui.tercio solutio ꝑsurgēcis dubij:ibi. Quare dies. Circa primū dr.

(a) Timenti deū.i.plato timenti deū timore casto.

(b) Non occurret mala.s.culpe.licet occurrant mala pene in tribulatiōe: ꝓter q̄ subdit. (c) Sed in tentatiōe.tribulatiōis. (d) Deus illū cōseruabit.in virtute patientie. (e) Et liberabit a malis. culpe:t alios q̄ hoc a malis pene eripies eū a tribulatiōe.

(f) Sapiēs.platus. (g) Non odit mandata.s magʒ diligit t implet ea. (h) Et nō illidet.i.nō frangeť per impatientiam. (i) Quasi in ꝓcella nauis. frangitur q̄n é fragilis. (k) Homo sensatus credit legi dei.que p merito patiētie ꝓmittit bona glie:Matth.v. Beati q̄ pseq̄tur̄ patiunť ꝓter iusticiā:q̄m ipoꝝ é regnū celoꝝ: (l) Et ler illi fidelis:qz veraciter ei reddit q̄d ꝓmittit. (m) Qui interrogationes manifestat.i.platus q̄ a subditis interrogať de lege debet veritatez manifestare. Malach.ij. Labia sacerdotis custodiūt sciēziam et legē ex eius ore requirent rē. (n) Parabit verbū. p̄m capaciťe auditoꝝ. (o) Et sic depcatus. dūmvt illuminet eū ad respōdendū veritatē. (p) Eraudieť. a dño. (q) Et cōsiderabit disciplinā.i.aptū modū docendi discipulos. (r) Et tunc rñdebit.ad interrogata de moribus t fide:t ex hoc habebit documentum. q̄ doctor t platus de talib⁹ rñsurus vl̄ dicaturus debet ꝓmo dñm deprecari. (s) Precordia.Hic ꝓnter agit de incōstātia mali prelati.q̄m dicit saluatoris Joh. x. videns lupū venientē fugit t dimittit oues.t hoc est q̄d dicit. (t) s Precordia fatui.i.intellect⁹ t affectus mali ꝓlati. (t) Quasi rota carri.q̄ nō habet stabilitatē in bonō:ō subdit. (v) v Et q̄ axis versa. cogi.illius.q̄ voluntē de vno ad aliud ꝓ inconstantiā mentis (x) Equus emissa.sic t ami. subsanator.i.verisor:t iste est malus platus:qui debet deū diligere vsq̄ ad mortē se exponendo ꝓ populi salute:t tñ deū deridet accipiens officiū vicarie ipius:t non curans de honore eī.

(y) Sub oculis suis assidente.s.deo t angelis eius. (z) Dimittit.p insolentiā vicioꝝ. (a) Quare dies. Hic ꝓnter ponitur solutio dubij:qz posset aliquis admirari et querere qualiter deus ꝓmittit malos doctores t platos ad ecclesie regimen.ꝓmoueri. Ad cui⁹ solutionē primo ꝓmittit exemplū in naturalibus scdo applicať adꝓpositū in boib⁹:ibi. Et oēs boies. tcio confirmať p̄ simile in artificialibus:ibi. Quasi lutū. t quarto soluit dubiū de malis prelatis t doctoribus:ibi. Contra malū. Circa p̄mū dicit.

(a) Quare dies diem superat.in lōgitudine:sicut dies estatis sunt longiores q̄ dies hyemis

(b) Et iterꝝ lux lucē.lux eīm solis maior é q̄ lux lune et aliaꝝ stellaꝝ.

(c) Et annus ānū. nam annus solaris excedit annum lūares in.xj. diebus. Sol solē.nō q: sint plures soles:s quia idem sol excedit seipm in causando calorem:nā in estate causat maiorez calorem in habitatiōe nostra q̄ in hyeme. q: tūc magis appropinquat ad tropicū estiualem.et rñdet vnde talis variatio surgat diceus. (d) A dñi scia separati sūt.i.dispositi effectus dicti. (e) Facto sole t ꝓcepti.i.ordinatoꝝ dei. (f) Custodiēte.nā p ipm illuminanť cetere stelle:et p motū eius in obliquo circulo fit dicta variatio diez:annoꝝ:t caloris:Qz aūt subditur in aliquib⁹ libris. Per dei sapientiaꝝ diuiduntur.nō est d textu:s immediate subditur

(g) Et immutabit tpa.s.sol:p cui⁹ motū distinguūtur quatuor anni tpa.s.estas:hyems:ver:t autūnus. (h) Et dies festos ipoꝝ.s.tēpoꝝ. (i) Et illis.s.tpibus. (k) Dies festos celebrauerūt.s.hebrei:de quib⁹ loquit auctor iste qui fuit hebreus:t aduentū xp̄i longo tpe p̄cessit.

(l) Boboram.in lege determinatā. Leuit.xxiij.c. A vespere in vesperū celebrabitis sabbata vīa. (m) Et ipis.die bus festiuis. (n) Exaltauit t magnificauit deū.sapiendo maiorē solennitatē t maiora sacrificia fieri in aliquib⁹ q̄ in alijs.sicut in paschate:t pentheoste:t silibus:q̄ celebrantur semel in anno tñ.q̄ incomenūs:que celebrabatur quolibet mense t sabbatis in qualibet hebdomada.

(o) Et ex ipis.s.duobus anni. (p) Posuit in numerū diez.i.dimisit sine tali solennitate in qua boies vacarēt operibus suis.qō subdit in aliquibus libris:Et annos.nō est de textu. (q) Et oēs. Hic magis applicat ad ꝓpositum in boibus.d.Et oēs boies de solo t ex terra. ideo significant s dicť solū a soliditate:t terza:qz terrē pedibus boim et animaliū supplet deus. (r) Unde creatus é adaz.i. formatus q̄tū ad corpus:Gen.ij. (s) In mul.dis. dñi se.eos.s.boies sup terrā multiplicatos post diluuiū:venitos in edificatione turris babel ꝑtra deū. ꝓter q̄ deus rē primens eos a tali temeritate ꝓdidit linguas eoꝝ:Gene. xj. t sic diuisi sunt ꝓ diuersas terras.ideo subdit.

(t) Et immu.vi.eoꝝ.s̄m distinctiōes linguaꝝ. (v) Et ex ipis benedixit.s.Abraam:yſaac:t iacob.t qui descenderunt ex illis. (x) Et exaltauit.educendo ꝑplum israel de egypto in signis t mirabilibus:vt patet in exodo.

y Et bis sanctificauit: z ad se applicauit. s. tribꝰ Ieui: que reputata fuit ad cultū dñi: z pontifime aaron z filios eius
z Et ex ipis maledixit. s. chore cū eius cōpliabus: Dathā. abyron.
a Et hūiliauit. eoꝝ rebellionē z supbiā vehemēto
b Et cōuertit illos. in infernū terrā subuertendo: vt illos viuētes absorberet.
c A sepratōe eoꝝ. i. statim cuꝝ fuerūt ab aliis sepati: moyses ei videns penā eoꝝ imminētem: dixit aliis Recedite a tabernaculis impioꝝ hoim ne. z subdit ibidez. Cōfestim igit vt cessauit loqui diruptꝰ est terra sub pedibꝰ eoꝝ: z aperiens os suū z deuorauit illos.
d Quasi lutū. Hic sequenter phirmak p exēplum in artificialibus: sicut em figulus sm voluntatē suā formar vasa de luto:
aliqua in honorez: vt in illis seruiatur in mensa: z alia i cōtumeliā: vt illis vtētur boies ad vrinā z egestiones: z cōsimilia.
e Sic homo i manu illi⁹ qui se fecit: nā electos pparat ad gloriā: z reprobos reseruat ad penam: iō subdit.
f Et reddet illi sm iudiciū suū. i. sm regulā diuine iustitie: sm quā reddit bonis gloriā: malis gehenne penā:
g Contra malū. Hic et pcedentib⁹ soluit predictū dubiū. s. quare deus pmittit aliquos malos doctores z platos cum bonis in regimine ppli. Ad cui⁹ intellectū sciendū: q diuersitates z inequalitates inducte de naturalibus z artificialib⁹: nō sunt oino silles distinctōi z inequalitati que est in bonis: z malis hoibus: nā inequalitas in rebus naturalib⁹ e p se intenta a deo: vt ex diuersis gradib⁹ creaturaꝝ resurgat admirabilis pulchritudo vniuersi. Similit ex intentōe figuli p se z directe est: q faciat aliqua vasa in ꝓtumeliā: z aliqua in honorē: ad diuersas necessitates boim supplendas: ad quod ordinat directe ars ficilis: & q aliqui boies sint mali p culpā nō e ex ordinatōne diuina: cū deus nullo modo sit actor mali culpe: vt declaratū e diffusius ō. xv. ca. nec q ꝓfis ex eius intentōe z voluntate oino prima est: q aliqui reseruent ad gehennā: nā voluntate eꝰ prima siue antecedente vult oēs boices saluos fieri. i. Tymo. ij. sed voluntate consequēte punitionē peccatoꝝ in malicia pseuerātiā vult ipsoꝝ vānari. Sic ei malū culpe reducit ad ordinē iustitie: ꝑter q licet deus nullo modo sit causa efficiēs malo⁹: stm bonū: est tn actor ordinationis tam bonoꝝ q malorū: q⁹ decus culpe punit p decorem iustitie. z sm q dicit beatus Aug⁹. in enchiridion. Deus est adeo oipotens et bonus: q nō sineret mala fieri: nisi et ex eis eliceret maiora bona: z sic pmittit malos cū bonis tā in subditis q in pelatis vsq; ad iudiciū: in quo separabūtur bi totaliter ab illis et sic patet solutio questionis: dicit igit.
g Contra malum bonū e. q. z malū nature e bonū nature: z contra malum culpe bonū gratie: et z malum gehenne bonū glorie:
h Et cōtra vitā mors. q. contra triplicē vitam. s. nature gratie z glorie: est tripler mors. s. nature: culpe: z gehēne:
i Sic et contra viz iustum. subditū vel platū.
k Pector. subditus vel platus.
l Et sic intuere in oīs opra altissimi. i. si ꝓsideres opa dei: i oīb⁹ inueies q̄ndā oppositionē: diuersimode tn modo ꝓdicto.
m Duo contra duo. i. duo mala z duo bona. Et vnū z vnū sequitur.
n Et ego. Hic consequenter agit auctor z actōe bonꝝ platoꝝ in tribulatione a vomeficis: circa qd prio ꝓmittit breuē ꝓlogū: secō plectitur ꝓpositū: ibi. Audite me. Circa primū dicit.
o Et ego nouissimus exigi laui. s. ad intelligendū z scribendū sapientiā p⁹ doctores z scriptores ꝓcedentes. scriptor em fuit tēpore ptolemei euergetis q regnauit i egypto post tpa alexandri magni.
p In benedictōe dei z ipe sperani. i. ꝓfides de eꝰ adiutorio scribere cepi.
q Et quasi qui vindemiat repleui torcular. i. ego ex adiutorio dei descripsi sapiētia abundanē sicut etiam ꝓcedentes scriptores.
r Respicite q̄m mihi soli laborani. acquirendo meritū p hanc scripturam:
s Sed z oibus exquirentibus disciplinā: q⁹ possint ꝓficere in studio huiꝰ doctrine:
t Audite me. Hic sequenter ꝓsequit ꝓpositū: Circa primū sciendū: q hō dupliciter a vomeficis tribulat: vno modo ab vroze: filiis: z ꝓpinquis: qui aliqñ nimis volunt dñari: z iō sm o ostendit quid circa hoc sit agendū diceno.
u Audite me magnati. i. principes.
v Et oēs populi. inferiores.
x Et re. eccle. i. plati z doctores.
y Aurib⁹ percipite. i. aure cordis z aure mētis.
z Filio z mu. fratri z amico nō des potestatez sup te. sed magis a tali tribulatōe tua ipos reprime.
a Et non dederis alii possessū tuū. vñ debes viuere.
b Me forte peni. te z pece. p illis. s. p necessitatib⁹ tue vite.
c Dū adhuc supes te. i. q̄diu viuis: nullus hō de mo ueat ab hoc ꝓposito: z subdit hō.
d Melius e em vt filii te rogēt. tanq̄ inferiores: q⁹ naturaliē tibi debēt subesse:
e Qz te respicere in manus filioꝝ tuoꝝ. tā q̄ ad supiores.
f In oīb⁹ opib⁹ tuis excellēs esto. psonis ꝓdictis.
g Et ne dederis maculā in gloriaz tuā. supponendo te illis quibus debes esse.
h In die cōsumationis tc. i. tpe mortis.
i Distribue hereditatē tuā. heredibus tuis: ita q non possideant illā te viuente.
k Cibaria. scō tribulat paterfamilias a seruis suis rebellibus: malis: z infidelibus: ꝑter q⁹ dicit quid agendū sit cum eis: cū dicit: Cibaria et virga z onus asino. et sicut ista cōeniunt ad bonū regimen asini. s. pabulū p eius sustentatōe: z virga p pigritie sue excitatione: z onus p dñi necessitate: sic sine tri. q̄ sequūtur ad bonū serui regimen.
l Panis. i. victus: vt viuat.
m Et disciplina: ne lupdiat.
n Et opus. ne q̄ cū tepescat:
o Opat. pueiē

p In disciplina.i. q̃diu sub disciplina tenetur.
q Et querit requiescere ꝛc.i. si querat requiem a latoribus sine cā rationabili. r Lara manus illi.s. reḡem ei concedendo. s Querit libertatē.s. a te totaliter liberari. t Jugū ꝛ lorū curuant collum durum equi vel bubali.
u Et seruū inclinant.i. humiliant. x Oprationes assidue. q. tūc nō habēt tps machinādi ad rebellionem.
y Seruo malivolo.i. rebelli et infideli.
z Tortura. vt eius infidelitas reueletur.
a Et cōpedes ne fugiat ꝛ euageť. b Multam em̄ malicia machinandi. cōtra dños.
c Docuit ocio situs. seruo: ꝛcetera patent vsq; ibi: d Et nō amplificet super oēm carnē.i. nō tes ei potestatē sup aliquē boiez q. nō vebēt pesse subesse. Et hoc est ptra aliquos principes xpianos: qui in deos faciūt bailuos et ꝓpositos sup xpianos: cū tñ inter xpianos vebeant esse serui. e Verū sine iudicio. vebite discretionis.
f Nihil facias graue. seruis tuis: ꝓpter qđ subdit̃ vebonis: f Si ē seruus fi. sit tibi quasi aia tua. iṗm ex corde diligendo.
g Quasi fratre sic eū tracta. vulgaliter et mansuete.
h Qm̄ in sanguine aie cōparasti eū. i. emisisti eū pro necessitate vite tue: q. vita consistit in sanguine. Leui. xvii. Aia ois carnis in sanguine ē. i Si leseris eū in iuste. in fugā conuertēť: ꝛ sic carebis tua necessitate.
k Et si extollēs discesserit. i. secū exportans aliquid de vomo tua fugiet ad locū remotum ꝛ occultum: ꝛ sic eū nō poteris inuenire.

Ca. xxxiiii.

Vana spes. Pdicit actū ē de platone: actōe: Hic ponit̃ agit̃ de eo ꝓplatōe: q̃ visitit duob⁹. s. in meditatōe sacre scripture: de qua agit̃ ꝑmo: ꝛ i cultu latrie: de quo agit̃ secō: ibi. Immolantis. Pria i duas: q. primo ponit̃ remotio impedimēti: secō executio ꝓpositi: ibi. Sine mendacio. Illud aūt qđ ipedit maxime meditatōes veritatis sacre scripture: ē intendere somnijs: diuinationibus ꝛ augurijs que sunt plēa mēdaciis. iō dicit: a Vana spes ꝛ mē. vi. insensato q. nō habet sensuz discernendi q̃ speranda sūt: ꝛ q̃ nō b Et somnia extol. impru. q. somnia de ꝓsperis credāt esse revelationes: iō sequit̃: c Quasi qui apprehendit vmbrā. que nō ē palpabilis. d Et ꝓsequit̃ ventum. qui non ē compr̄hensibilis. e Sic ꝛ q̃ attendit ad visa! mendacia. in vanis somnijs. f Secūdū boc. quod sequit̃. g Visio som. ante. fa. bois ꝛ. nam i somniando apparet aliq̃n sillitudo alterius bois: qui nō ē bō verus: seo tm̄ fantastic⁹: iō nō pōt aliquid docere: et si aliquādo ibi de modo appareat in sillitudine illa: nō vocz veritatē: g Falsitatem: quia mendax est: iō subdit̃: h Ab immūdo quid mūdabit̃. q. d. nibil. g magis inquinabit̃.
i Et a mendace quid vez dicet̃. q. d nibil: nā ali dyabolus aliq̃n vera dicat: boc ē vt postea magis decipiat: et sic illud vez ex fine pōt dici mēdacium nā vbi vnuz ꝓpter alterz vtrobi q. vnū tm̄: iō subdit̃: Divinatio erroris ꝛ. et ps
k Et sic pturiētis. i. sic pturies voluet.
l Cor tuum fantasias patitur. i. sōnijs terribilibus: q̃ frequēter ingerunt magnā passionez: ꝛ maxime quādo si unt p artez magicā.
m Nisi ab alti ff. fuerit emis. visitatio. diuine consolationis ꝛ represionis taliū: iō cōclud̃: Ne videris in illis cor tuū. ꝛ ps
n Sine mēdacio Hic ꝑfter ponitur executio ꝓpositi. circa qđ sciendū: q. veritas sacre scripture aliq̃n cognoscit̃ p dei exercitatiōez: aliq̃n p bois intelligētis instructōez: ꝛ aliq̃n p diuinā illuminatiōez: igit̃ primo ponit̃ primū eū dicit̃: n Sine mendacio cōsummabit̃ verbū legis. ꝛ ꝓbra ꝛ: nā habitū ē p diuinā revelationem: cui non pōt subesse falsū: cū dēfit veritas prima. q. d auctor: hic plat⁹ vebet applicare suū intellectū p studiū diligentis exercitiū. o Et sapiētia. ibi: dic ponit̃ scām. s. cognitio p instructiōez: cū dicit̃: Et sapiētia. in sacra scriptura ꝓtenta. p In ore fidelis. doctoris. q Cōplanabit̃. i. plane docebit̃: nā occulta scripture ꝛ scit aperire ꝛ et planare: qui in talib⁹ exercitat⁹: iō subdit̃: r Qui non est tentatus. i. exptus. qđ ptz ex boc qđ sequit̃. s Vir in multis exptus. i. in multis scripturis exercitatus.
t Cogitabit multa. nā p vnū passū scripture sibi notū vederat aliū magis occultū: iō subdit̃. v Et qui multa dicit. p studiū exercitiū. r Enarrabit intellectū. scripture vez. y Qui non ē exptus. in scripturis. z Pauca recognoscit. q. pauca p se pōt inuenire. qđ qđ qui aliorum dicta studere vedignant vacui. veritate reperiuntur
a Qui autem in multis fatuus est. intellectum suum applicando multis vanis ꝛ curiosis. b Multiplicabit malicia. nā frequenter fabricat ꝛ zonā vocrinā. Aliqui libri babēt. Qui aūt in multis fact⁹ ē. discurzes p multa cognoscenda: sicut gallus ambulat sup blada: ꝛ non figit intellectū suū in aliquo sufficienter exquirendo. Multiplicabit malicia. nā in nullo babet sufficientē noticiam: et p ons babet inutilē ꝛ falsam vocrinā. c Qui tentat⁹ nō ē. ꝛ. exponak vt ō. d Qui implātat⁹ ē. i. q̃ nō fixit.

intellectus radicem ⁊ affectus in bono. //e Abundabit nequicia. multiplicando vicia. Consequeter ponit auctor exemplū de seipo dicēs. //f Multa vidi. i. intelleri.
//g Enarrādo. s. p doctrinā aliox. //h Et plimas verbo rū. ꝓsuetudines. supple cognoui. Illius ē em̄ mod⁹ loquendi in lingua greca ⁊ hebrea. ⁊ auctor h⁹ libri scuit veranq; fuit iude⁹ natiōe ⁊ hūc librū scripsit grece. //i Alliciens vsq; ad mortē pi. suz box cā: vt ei addisceret linguas istas ⁊ etiaz scpturas ad diuersos magistros pretit in diuersis terris in quibus fuit aliqñ in piculo mortis: sicut de platōe dicit hiero. in epla ad pauliū de oib⁹ sacre bystorie libris: Deniq; cū ifas quasi toto orbe fugientes p sequit capt⁹ a pyratis ⁊ venundat⁹ tyrāno crudelissimo paruit cē.
//k Et liberatus sū gra dei: asta dicit auctor sīe: vt magis credaī sue scripture. q. premiserat q̄ hō in scripturis exercitatus pōt alios veritatē docere.
//l Spūs. Hic ponit tercīū qđ docet veritatē. s. illustratio diuina cū dicit: Spūs timentiū deum. timore filiali.

[a]abūdabit negcia. [f]Multa vidi [g]enarrādo: [b]⁊ plurias verbox ꝓsuetudines [i]Alliciēs vsq; ad mortē piclitatus suz box cā: [k]⁊ liberatus sū gra dei. Spūs timētiū deū [m]grit: [n]⁊ in cōspectu illi⁹ bñdicet. [o]Spes em̄ illorū in saluantē illos: ⁊ oculi dñi dilīgētes se. [p]Qui timet dñm nihil trepidabit ⁊ nō pauebit qm̄ ipe ē spes e⁹ [q]Timētis dñm beata ē aia e⁹. [r]ad quē respicit: ⁊ q̄ ē fortitudo ei⁹. Oculi dñi sup timētes eū: [s]ptector potētie: [t]firmamētū virtutis: [v]tegimē ardoris: [x]⁊ vmbraculū meridiani: [y]dēpcatio offensionis: [z]⁊ adiutoriū casus: [a]exaltās aīam: [b]et illuīnās oculos: [c]Bās sanitatē⁹ ⁊ vitā ⁊ bñdictōem. [f]Immolātis [g]ex iniquo [h]oblatio ē maculata: [i]⁊ nō sunt bñplacite subsānatōes iniustoruz:

[k]Dñs solus sustinētibꝰ se in via veritatis ⁊ iusticie. [l]Bona iniquox non ꝑbat altissimus: nec respicit in oblatōibus iniquox: nec in multitudine sacrificioꝝ: eorum ꝓpciabit peccatis [m]Qui offert sacrificiū ex substātia paupex: [n]qsi q̄ victimat filiū i ꝓspectu ꝑris sui. [o]Panis egentiū vita pauperis est: [p]qui defraudat illū homo sanguinis est. [q]Qui aufert in sudore panē: [r]qsi qui occidit primuz suuz. [s]Qui effundit sanguinem: [t]et qui fraudem facit mercēnario: [v]fratres sūt. [x]Unus edificās ⁊ unus destruēs: quid ꝓdest illis nisi labor. [y]Unus orās: [z]et unus maledicens [a]cui⁹ vocē exaudiet de⁹? [b]Qui baptizat a mortuo: [c]et iterū tāgit mortuū: [d]quid ꝓficit lauatio illi⁹? [e]Sic homo q̄ ieiunat i pctis suis: [f]⁊ iterū alieno: quis⁹ exaudiet deū qui bonoꝝ audis est de ꝓpris puerb. ix. Honora dñm de tua suba.
//k Dñs solus sustinet. se. i. illi qui stant in via veritatis ⁊ iusticie bñt solū deū vez. p deo ⁊ illoꝝ acceptat munera: raptores ⁊ auari babēt aurū ⁊ pecunias. p deo: ⁊ gulosus delicias: luxuriosꝰ voluptatez tact⁹: ⁊ bmōi: ꝓter qđ eoꝝ sacrificia ñ sunt deo accepta ideo sequit.
//l Dona iniqrū nō. ꝑbat: seo magis reprobat ideo subit.
//m Qui of. sacrifi. ex sub. pauperū. subtrabēs eis victum.
//n Quasi dē. i. conspectu patris sui. ix. em̄ vsus sit pf oim p creationem: tm̄ spāli modo ē pr pauperx p hereditatis eterne pmissionē: Matth. v. Beati paperes spū: qm̄ ipoz est regn̄ celoz.
//o Panis egentiū. i. cibus qualiscūq.
//p Qui defraudat illū hō san. ē Aug⁹. Pasce fame morientē: si ñ paueris occidisti. ⁊ multoforcius si subtraxeris victum.
//q Qui aufert in sudore panez. i. panem acquisitum in sudore laborantiū.
//r Quasi qui occidit primū. qui aufert eis victū.
//s Qui effundit sanguinē. p homicidiū.
//t Et q̄ fraudē facit mercēnario. retinendo debitū salariū.
//v Fratres sunt. i. similes in scelē supradicta rōe.
//x Unꝰ edificās. Hic remouet quedā falsa cauillatio: qua posset aliqs dicere: q̄ defraudās aliena recōpēsat deo p afflictiones sui corpis in ieiuniis ⁊ bmōi. vel p oziones religiosoꝝ quibus beneficiat: ⁊ vtrūq; remouet: ⁊ primo scdm cū dicit.
//y Unus edificās ⁊ alius destruēs. qđ edificatū ē ab alio.
//z Quid ꝓdest illis nisi labor: q; nulla reportant indevtilitatez: ⁊ tm̄ afflictionem: ⁊ applicat ad ꝓpositū dicēs.
//a Et vnus maledicens. raptoꝝ: eo q; bona sua abstulit.
//b Cui⁹ vocē ex. dñs: q. d. nulli⁹? naz exaudito primi impedit ꝓter malicīā illi⁹ p q̄ orat Silr scdm p pctō ꝓprio: nā maledicēdo primo peccat. ꝓpter qđ dicit saluator Matth. v. Orate p psequentibus ⁊ calūniantib⁹ vos. tm̄ talis raptor ꝓ malis suis a dño punit. Consequenter remouet primū dicēs.
//c Qui baptizat a mortuo. i. emūdat a tactu mortui p aquam expiationis de qua habetur Numeri. xix.
//d Et iterū tangit eū. s. mortuū.
//e Quid ꝓdest lauatio eius. q. d. nihil: nam immūdus efficit sicut ante.
//f Sic hō q̄ ieiunat in pec. suis. i. ꝓ peccatis suis remittendis.
//g Et iterū cadē facies. q. de pctis ptentis non est vere penitens.
//h Quid proficit humiliando se. id est se affligendo per ieiunia ⁊ huiusmodi. q. d.

sta nihil faciūt ad remissionē culpe perpetrate:
¶ Orationē illi⁹ qs exaudiet: q. d. deus nō exaudit.
¶ Caplm. xxxv.

OTi conseruat verbū. alis lege: Hic ꝑtinet sacrificium debitum approbat: et diuidit in duas ptes: qz ꝓmo agit de eius approbatiōe secūdo reuertitur auctor ad reprobatōes oblatōis iniuste: ibi. Noli offerre. Circa ꝓmū dicit.

a Qui conseruat verbū. alis legem. s. dei.

b Multiplicat oratōes. naz oratio mētis et oris que quidē oratō dispoit ad sacrificandū debite iō subditur.

c Sacrificium salu. ē attēdere mādatis. s. dei ne cōtingat circa illa transgressio.

d Et discedere ab oi iniquitate oz dis: oris et operis. e Et ꝓpicia. litare sacri. sup iniustitias. i. ꝓ iniustitijs remittēdis q̄ facte sūt ꝑ ꝓmū.

f Et deprecatio ꝓ peccatis. ꝑ deuz ꝓpetratis.

g Recedē ab iniustitia. ꝓ debitam ꝓtritōez sacrificiū ꝓ peccatis oblatum deo acceptū facit: et silr orationez ꝓ peccatis factaz exaudiri.

h Retribuet gratiam. i. exhibebit deo gratum obsequiū: i Qui offert similagine. i. puriſſimā tritici farinā: de qua fiebāt panes ꝓpositionis in templo cuius auctoris. k Et qui facit misericordiā. prio.

l Offert sacrificiū. deo. m Beneplacitū est dño si ꝑpater ei dictis. n Non apparebis ante ꝓspectū dñi. i. in templo vbi colebatur deus. o Vacuus. ad oblationē. p Hec ē oia, ꝓpter mandata dei. implēda. q Fiunt. ꝑ epiē ē. xxxiij. q̄ omne masculinū appareat coram dño ter in anno. s. in festo pasche pentheocostes et tabernaculoz: et ibidē dicit: Non apparebis in conspectu meo vacuus. r Oblatio iusti impinguat altare. ꝛc. talis ē. n on solū offert qđ in lege ꝑcipit: sed etiā vltra: et ꝛ ꝑtz quod sequitur.

s Et odor suauis. ē in conspectu altissimi. nā oblatōes illius tpis nō erant accepte deo: nisi ex fide et deuotiōe offerentis. t Bono aio. i. mūdo et deuoto.

v Gloriam redde deo. munera sibi offerēdo. x Et non minuas primitias. que sacerdotibus debebantur.

y In omni dato fac hylarē vultum tuū. hoc ē est bone voluntatis signū: ex qua munus est deo gratū: et dcīs est. z Da altis. s. datū. s. i. ꝓ ꝗtitatē bonorum tuoz que habes et dei dono. Thobie. iiij. Si multū tibi fuerit abundanter tribue: si aūt paz etiā illud libenter impartiri stude. a In bono oculo. i. intentōe recta

b Adinuentōez facito ma. tuaz. opa bona que facis ordinando ad laudem dei et nō boim. c Qm dñs retri. ē illis qui bona faciūt ꝓpter ipm: qui aūt faciunt ꝓpter homines: iam receperūt mercedē suam Matth. v.

d Et septies tm. i. multiplicies. et ponit hic numerus determinatus ꝓ num ero i determinato.

e Redder tibi. s. dñs. f Noli offerre. Hic reuertit auctor ad reprobādū sacrificiuz iniustū dicēs:

f Noli of. munepraua. i. iniuste acq̄sita. g Nō ēm susci. illa. i. non acceptabit:

h Et noli inspic. sacri. iniustū. credēs q̄ deo sit acceptum et remunerādū: cuz tm sit magis puniēdū: iō subdit.

i Qm dñs iudex est. als Vindex. dānificatoz iniuste.

k Et nō ē apud illū gl̄ia. psone. i. acceptio. l Non ac. dñs psonā. potentis. m In pauperē. i. ꝓ paupere. n Et deprecationē lesi. iniuste.

n Exaudiet ipse vindicando.

o Nō despi. pupilli nec. pupill⁹ em et vidua destituti sūt auxilio humano: ille patre: ista marito: qr̄ qđ magis idiget auxilio diuino: et deus subuenit vnicuiq; ꝑm cōditōnē necessitatis

tissimo ꝑm vnatū eius: s et i bono oculo c adinuentōem facito manuū tuaz: b quoniam dñs retribuēs est: d et septies tantū c reddet tibi. f Noli offerre munera prava: g nō ei suscipiet illa. h Et noli inspicere sacrificiū iniustū: i quoniā dominus vindex est: k et non ē apud illum gl̄ia psone. l Non accipiet dñs personam m in pauperē et deprecationez lesi n exaudiet. o Non despiciet ꝓces pupilli: nec viduaz si effundat loquelam gemitus. p Nonne lachryme vidue ad maxillam descendunt: q et exclamatio eius sup deducētes eas: r A maxilla em ascendunt vsq; ad celū: s et dñs exaudit or p non delectabit in illis t Qui adorat deū i obiectatōe suscipiet: u et deprecatio illi⁹ vsq; ad nubes ꝓpinq̄bit. b Oio hūiliātis se nubes penetrabit: c et donec ꝓpinq̄t non cōsolabitur: d et nō discedet donec altissimus aspiciat. e Et dominū nō elōgabit

sue: natura em nō deficit in necessarijs: et multo min⁹ actoz nature: q ꝓ Nonne lachry. vi. ad maxil. descen. fluentes ab oculis eius. q. d. sic. q Et exclamatio. ad deū ꝓ oppressi one sibi facta. r Sup deducētes eas. i. sup oppressorez q̄ lachrymari facit ea. s A maxilla em ascendit vsq; ad celū ꝓ angelū ꝓtantē eas añ deū. t Et dñs exaudi tor. vidue. u Non delectabit in illis. ꝑ magis ꝓcitabitur ꝓ oppssore: q̄ fecit viduā lachrymari. v Qui adoraverit. Postq̄ actum ē de sacrificio ꝓlati: hic ꝓtinet agit de eius oratōe: et primo in generali. secdo in spāli. c. sequēti Circa primū dicit: x Qui adorat deū. adoratōne latrie. qđ ptinet ad ꝓlatos marie. y In oblectatōe. i. in acceptatōe. z Suscipiet. s. a deo. a Et ꝓpe. i. vsq; ad nu. ꝓpin. i. vsq; ad deū cui angeli sancti ꝓtant oratōes sanctoz. Tobie. xij. Et marie ꝓlatoz q̄ medij sūt inē deū et ꝓpulū. b Oratio hu. se nubes pene. i. quāto humiliori ē oio: tanto maioꝛ ē effectum habebit cozā deo. c Et donec ꝓpinq̄t. ad deū consequēdo effectum. d Nō consolabitur. orans. e Et non discedet. ab oratione. f Donec altissi. aspi. eū oculo mie prebēs oratōnis sue effectum: semper em oio exaudit a deo q̄n est pia. ꝓ se. t oseuerans: ideo subditur: g Et dñs non elongabit. effectū differendo. nisi ad vtilitatem postulantis. g Sed iudicabit iustos de oppressoribus in presenti vel in futuro ꝑm rectitudinē

fut iudicij nobis tñ occulti. ¶b Et fortissimus nō habebit in illis. s. oppzimentib⁹ iniuste. ¶j Pacientiā. dimittendo eoz iniusticiā sine vltione. ¶k Et cōtribulet vorsum eoz. affligendo eos in posterz: sicut vorsum ē ps bois posterior. ¶l Et gentibus. i. gentilic viuentibus.

¶m Reddet vindictā. i. punitionē.

¶n Donec tollat plenitudinē supboꝝ tudinē supboꝝ de pñti vita.

¶o Et sceptra iniq̄ rū cōtribulet. sicut alios tribulauerūt

¶p Donec retribuat boibus. tā bonis q̄ malis.

¶q Secdum actus suos. bonos pmiādo t malos puniēdo.

¶r Et ſm opra ade. i. bois: adaz em ē nomē cōmūe apud hebreos signicans idē qđ bō: sco tractuz est ad signicandū hoiem pmū: Scriptor autē huius libri fuit natione hebre⁹: ꝓpositi hic nomen ade ſm primariā ei⁹ significatōem.

¶s Et ſm pſumptionē illi⁹. qua boiez sibi silem in specie opprimit iniuste.

¶t Donec iudicet iudicatū. plebis sue a gētilib⁹ idolatris oppſſe. tpe em scripturis bus libri iudei qui erant dei cultores: fuerūt a gentilibus multipliciter oppressi. ¶v Et oblectabit iustos miscdia sua. i. effectus sue miscdie. ¶x Speciosa dei misericordia. i. miscdie sue effectus. ¶y In tpe tribulationis: nā vnā cōtrariū iuxta aliud magis elucescit z ad boc subdit exclū sensibile cū dicit. ¶z Quasi nu. plu. in tpe siccitatis. post em magnā siccitatē tpis supueniēs nubes pluuiosa: est boibus magis gratiosa.

¶ Caplm. xxxvj.

MIserere nostri de⁹ oim. Hic cōsequēter agit de oratione plati spēaliē: naz hic ponit oio scriptoris h⁹ libri: qui inter iudeos fuit doctoꝝ magnus z plat⁹: nam apud eos doctores habent ꝓ phib⁹. Sic ergo ꝓcedit⁹: nā hec oio ꝓio ponit: sco correlariū inferrur: ibi. Oēm escā. Prima in duas: nā prio orat ꝓ iudeis z gentibus generaliē. scdo ꝓ iudeis spēaliter: ibi. Miserere plebi tue. Prima adhuc in duas. q̄ prio orat ꝓ iudeis z gentilibus cōuertendis: scdo ꝓ obstinatis in idolatria puniēdis: ibi. Innoua signa. Circa primū orat primo ꝓ ppl⁹ iudaico dicēs: ¶a Miserere nr̄i deus oim. i. tu qui es de⁹ oim ꝓ creatōez. Miserere nr̄i. quoz es deus specialiē ꝓ la triā z legem datā. ¶b Et respice nos. oculo tue clemētie. ¶c Et oñde no. lu. misera. tuaz. erāt em tunc iudei in tenebris tribulatōnis: q̄ ptholeme⁹ fother rex egypti sub specie sacrificandi intrauit irlm in die sabbati: sciens q̄ non arriperēt arma iudei: z multa milia iudeoꝝ captiuos duxit. quoꝝ multi erāt in carcerib⁹ tenebrosis: fliqui ⁹o in tenebris tribulationis z grauis seruitutis: a quibus petit pplm suuz liberari. ¶d Et immitte ti. tuū sup gentes que non exquisierūt te. eos ꝓ penam educendo ad tue dei tatis cognitōez: z ideo subdit. ¶e Ut cognoscant quia non est deus nisi tu. sed q̄ sicut coꝛde credit ad iusticiam. ita fit ore confessio ad salutem: Ro. x. subditur. ¶f Ut

§ⁿ iudicabit iustos z faciet iudiciū: ⁹ z fortissim⁹ nō habebit ī illis ꝑtiaz: ʳ vt contribulet vorsū ipoz: ˢ et gentib⁹ reddet vindictā: ᵗ donec tollat plenitudinē supboꝝ z sceptra iniquoꝝ ꝓtribulet: ᵘ donec reddat boib⁹ ſm actus suos: ˣ z ſm opa ade: ʸ et ſm pſūptōem illi⁹: ᶻ donec iudicet iudiciū plebis sue: ᵃ z oblectabit iustos misericordia sua. ᵇ Speciosa miscdia tri ī tpe ᶜ tribulatōnis: ᵈ q̄si nubes pluuie i tpe siccitatis.

¶ La. xxxvj.

MIserere nostri de⁹ oiz ⁹ z respice nos: ᵍ z oñde nobis lucē miserationū tuaꝝ: ʰ et immitte timorē tuum sup gētes q̄ nō exquisierūt te: ⁱ vt cognoscāt q̄ nō ē de⁹ nisi tu: ᵏ vt enarrent magnalia tua. Alleua manū tuam sup gentes alienas vt videant potētiā tuā. ˡ Sicut ei ī cōspectū eoz sāctificat⁹ es ī nobis: ᵐ sic in cōspectu nostro magnificaberis in eis: ⁿ vt cognoscāt te: sicut z nos cognouim⁹: q̄ non ē de⁹ p̄t te dñe. ᵒ Innoua signa: ᵖ z i. muta mirabilia. ᵠ Glorifica manum: ʳ et brachiuz tuum. ˢ Excita furorem: ᵗ z effūde irā. ᵘ Extolle aduersariū z affligе inimicū. ˣ Festia temp⁹ z memēto finis ʸ vt enarrent mirabilia tua: ᶻ In ira flamme ᵃ tuoꝛetur ᵇ qui saluatur: ᶜ z q̄ pessimāt plebem tuaz ᵈ inueniāt perditionem. ᵉ Contere caput principum et inimicorum: ᶠ dicētiū non est alius ᵍ pter nos. ʰ Cōgrega oēs tribus

enarrent magnalia tua. sicut de heliodoro dicit. ij. macha. iij. q̄ flagellatus a deo ꝓfitebat oibus opa magna dei: z ad idē facit qđ subdit: Alleua manum tuam z.

¶g Sicut em in cōspe. coꝛ sanctificatus es in nobis. nos ab idolatria reducēs ad cultū tuū ꝓ flagella: nā ante captiuitatem babylonicam in dei fuerūt multum idolatrie de dit: vt patz. iij. Reg. z. ij. Parali. sed postea nō fuerūt idolatre nisi aliqui pauci Machabeoꝝ tpe: adhuc plures coꝛ hoc faciebant mortis timoꝛe.

¶h Sic in pspe. ctu nro mag. in eis. i. magn⁹ apparebis.

¶i Ut cognoscant te. p veraz fidem z debituz cultum. Sicut z nos z.

¶k Innoua signa. Dic ꝓiter orat ꝓ gentilib⁹ obstinatis in idolatria disperdendis. z ꝓsequēs ꝓ iudeis detētis apud eos liberādis: et hoc orat non ex zelo vindicte: sed ex zelo divine iusticie dicens: Innoua signa. quibus egyptios obstinatos flagellasti: eadem renoua sup obstinatos in idolatria.

¶l Et immuta mirabilia: vnā plagā post aliā inducendo sicut fecisti in egypto. ¶m Glorifica manū. tue iusticie sup eos. ¶n Et brachiū dextrū. i. dexteram dementie tue sup nos. ¶o Excita furoꝛem. in punitionis coꝛ gravitate. ¶p Et effunde iram. in eis multiplicatam: hoc em importat nomē effusionis. ¶q Et tolle aduersariū. i. ettra vitā istā tolle eū. ¶r Festia tempus. sue punitionis z nostre liberatōnis. ¶s Et memento finis. qui apud hebreos dicebat: z adhuc dicit apud modernos aduentus messie: vñ dicit Ra. sa. sup zachariā: q̄ vniuersi ꝓphete nō sunt locuti nisi ad dies messie: ita q̄ coꝛ verba ad aduentū messie sicut ad finem sunt ordinata: exꝑectabāt em iudei et adhuc exꝑectant moderni in aduentū messie a seruitute gentiū liberan: z si auctor huius libri qui longo tēpe precessit aduentum christi idem sensit non est mirabile. quia discipuli christi post eius resurrectōem querebant ab eo: si tunc restitueret regnum iudeoꝝ: vt patet Actuuz. j.

¶t Et enarrent mirabilia tua. liberati ab idolatriaz potentia. ¶v In ira flamme. gehennalis. ¶x Deuoꝛetur. in futuro: ¶y Qui saluatur. i. non punit in presenti de idolatris. ¶z Et qui pessimāt plebem tuam. i. pessimāt tractant. ¶a Inueniant ꝑditionem. eternam. ¶b Contere caput principum z inimicorum. i. populoꝝ subditoꝝ: ¶c Dicentiū. et magna superbia et infidelitate. ¶d Non est alius. s. deus preter nos. sic em dicebat nabuchodonosor rex assyrioꝝ: qui precepit omnes deos exterminari: vt solus ipe deus diceretur: Judit. iij. z semnacherib consimiliter loquebatur. iij. Regum. xviij. Vel aliter: Non ne est alius preter nos. s. populus aliꝗ valoris aut

momenti. ¶ b Congrega oēs tribus iacob.que ertīc erant multū diſperſe p terras ⁊ regna. c ℣ Et cog. quia nō eſt deus niſi tu.ſ.ſerus. ¶ g ℣t enarzent ma gnalia.tua.⁊ hereditatē ſua. g ℣Et hereditabis eos in iudea.i. hereditates: hebraei em̄ nō habent modū optati uuz: ſ. p eo vtū tur futuro indi catiui modi.

¶ b Sicut ab initio.terrā .pmiſſionis intraue runt tpe Joſue. Sciendū q̄ con gregatio filiorū iſrl'in .ꝓbetis p miſſa in telligīt de vniuerſis ad fidē xpi cōuerte dis: p̄m q̄ decla rat beat⁹ Jobs in euāgelio ſuo. xj. q̄ xps mo rituꝝ erat nō ſo lū .p gente.ſ. iu deoꝝ: ſ. vt filios dei q̄ erāt diſpſi p mūdū ſub di uerſis cultuꝝ idolo⁹ congregaret in vnuꝝ.i. in vnā eccleſiaꝫ ex iudeis ⁊ gentilibus congregatā ſicut dicit ſal uator Joh.x. Alias oues habeo quę nō ſūt ex hoc ouili: ⁊ illas oportz me adducere: ⁊ vocē meā audiēt: ⁊ fiet vnū ouile ⁊ vnus paſtor. Utꝝ aūt ſcriptor? hui⁹ libri ſ ꝓbetice cognouerit vel nō: ignoro: ſaluo tñ meliori iu dicio .p babilius mihi videt: q̄ nō cognouerit. tū q̄ nec a iudeis nec grecis: nec latinis reponit̄ inter .ꝓbetas: tū q̄ iudei credētes in xp̄m p⁹ eius reſurrectiōez: aſcē ſionē ad celos: ⁊ ſpūſſancti miſſionez in die pentheco ſtes mirabanť de hoc: q̄ gra ſpūſſancti dabať gentili bus: ſicut ⁊ ipſis. vt bť actu. x. ⁊. xj. Et q̄ videť q̄ adhuc ignorabāt vnā eccleſiā ex iudeis ⁊ gētilibus fore .ꝓgre gandaz: .pter q̄ magis videť ſicut dixi: q̄ auctor iſte orabat .p ꝓgregatione iudeoꝝ in iudea ꝓ reditū ipoꝝ de terris. in quibus erāt diſpſi et in captiuitate vrbi.

¶ Miſerere. Poſtq̄ orauit .p iudeis ⁊ gentilib⁹ gra liter: hic ꝓiter orat .p iudeis ſpāliter dicens. Miſerē pleb tue. quā elegiſti a cęteris in datione legis. k ℣Su per quā inuocatū ē nomē tuū. licz em̄ dicereť dē oim: ſpeāli tñ mō iudeoꝝ: eo q̄ erat naſcatur⁹ ex eis ſm car nem: vl'aliť. ¶ k Sup quā inuocatū ē nomē tuū. naz gētiles idola inuocabāt ad ſuū auxiliū: hebraei vō deū ve rum. l ℣Et iſrl'que coequaſti .pmogenito tuo. vocās eū .pmogenitū tuū: ex o. iūn. ¶ m Miſerere ci. tue ſan cti. iſrlm. q̄ dī ciuitas ſanctificatōis ei⁹: eo q̄ ibi vigebat cultus diuinus. n ℣Similitati re. tue. nā ibi erat tem plū in q̄ dicebaē deus habitare mō ſpāli. ¶ o Reple ſyon in ena r. vir. tuis. q̄ fuit impletum de xp̄o ibi mira cula faciēte: vt bť in euāgelio. ⁊ ſpiritū ſcm mittēte ſup aplos alioſq; diſcipulos: vt dicit biero. in epla ad pau linū p ℣Et gla tua. reſumaē: ¶ reple pplm tuū. q̄ ſu it impletū in oblatōe xp̄i in templo: ſicut p̄dixerat Ag geus .ꝓbeta. ℣eniēt deſiderat⁹ cūctis gentib⁹: ⁊ reple bo vomū iſtam gloria. Licet em̄ auctor iſte ⁊ alij iudei ignorarēt modū implēdi myſteriū xp̄i ⁊ ecclię: ad cōditio nes ꝑticulares: tñ credebāt in quodā generali: q̄ multa mirabilia in aduētu meſſie fierēt in iudea: ⁊ ſic orabat iſte de eoꝝ impletione. ¶ q Da teſtimoniuꝫ quia ab initio. electionis populi iſrael. r ℣Creature tue ſunt ſpeciales filij iſrael: quod fuit impletuꝫ qñ in humana natura inter eos exiſtens: ⁊ de ipſis natus ſm carnem faci ebat miracula: ſuā deitatē teſtificātia: ⁊ q̄ erat xp̄cere ile ge. pmiſſus ⁊ .ꝓbetis: Joh. v. O pa quę ego facio teſtimo niū ꝓhibent de me. ¶ s Et ſuſcita. p impletionem.

t ¶ Precationes quas lo. ſunt in nomie tuo .ꝓbete paꝰ res. qui aduentum xp̄i .pnunciauerūt p modum ꝓpheca tionis: Eſaie. lxv. Emitte agnuꝫ dñe dominatorez terre ⁊c. ⁊ in multis alijs locis dicunt .ꝓbete ſimilia.

¶ y Da mercedem ſuſti. te. i. expectan tibus tuaꝫ redēp tionē in aduentu meſſie.

r ℣Ut .ꝓbete tui fideles inueniātur. in impletione eo rum q̄ p̄dixerunt.

¶ y Scōm benedi ctionē aaron da p̄ pulo tuo. que bene dicto cōtinet̄ Nu meri. vj. vbi dicit. Loquere aaron ⁊ fi liis eius ſic benedi cetis filijs iſrl': ⁊ di cetis eis. Benedi cat tibi dñs ⁊ cuſto diat te: oſtendat ꝺ

les inueniātur: ⁊ erauditoꝝ tiōes ſeruoꝝ tuoꝝ. ¶ Scōm benedictōem aaron da po pulo tuo: ⁊ et dirige nos in viam iuſticie: ᵃ vt ſciant om nes qui habitant terram. ᵇ quia tu es ꝺ⁹ cōſpectoꝝ ſe culorum. ᶜ Omnem eſcam māducabit vent.ᵈ ē cibo ci bo melioꝝ. ᵉ Fauces ſ ptigūt ᵍ cibuꝫ: ʰ ē cor inſenſatū ver ba mēdacia. ⁱ Loꝝ ꝓauum ᴿ dabit triſticiā: ⁱ et hō pir⁹ reſiſtet illi. ᵐ Oēs maſculū excipiet mulier: ⁊ ē filia me lior filio. ⁿ Species mⁱ ierit erbilarat faciē viri ſui: ⁊ ſu per oēs cōcupiaꝫ hominis

mūnus faciē ſuam tibi: ⁊ miſereať tui: cōuertat dñs vultū ſuum ad te: ⁊ det tibi pacē. ℣ ¶ Et dirige nos in viam iu ſticie. p lucē tue gratie. ¶ a ℣t ſciant oēs qui habitant terram. p̄ effectū gratie tue circa nos. b ℣Quia tu es de us cōſpecto: ſeculoꝝ. .i. nō ꝑtialiť nō ſolū ꝑtia: ſ etiā ꝓterita ⁊ futura: nā eternitas que menſura ē diuine cogni tionis ambit oia tpa. ¶ c Omnē eſcaꝫ. ℣ Hic ꝓiter circa p̄dicta inſert quedā corelaria: nā ea que p̄dicta ſūt de bo no ſtatu actiuoꝝ ⁊ p̄lato⁹ indigēt neceſſario diſcretione .pter q̄ ponit hic quedā diſcretiōis impeditiua: vt caue anť: ſcdo quedā ipſius .pmotiua: vt teneanť. c. ſequēn: ibi Sed cāſſiro ſancto. Impeditiua vō ſūt quicq̄. ſ. induſtrie defectus: amor vꝰoris exceſſiuus: vagus diſcurſus. amic⁹ fictus: ⁊ malus cōſiliarius: ⁊ ſm hoc diuidit in quinq; p tes: q̄ patebūt .pſequēdo. Circa primā ꝓmo ponit induſtrie defectus in viro: cū dī. c ¶ Omnē eſcaꝫ māducabit vent. ſ. famelic⁹ .pter paſſionē famis. non diſtinguens a bum vtilē a nociuo: cuius ſit ibi diſtinctio: ⁊ ſubdit.

¶ d Et eſt cibus cibo melior. q. d. aliquis ē aſſumendus: ⁊ alius reijciendus. ℣ ¶ Fauces. famelici. ¶ g Contigūt cibū. ipm aſſumendo: ſ non maſticant ſufficienter: ſ trāſ glutiūt ſine debita maſticatōe ⁊ ꝓbatione. h ℣Et cor in ſenſatū ꝺba mēdacia. ſtatim reapit ſine diſcretione verō rum a falſis. ¶ i Cor ꝓauū. quod idem eſt q̄ inſenſatū k ¶ Dabit triſticiam. ideſt occaſionem triſticie bonis.

¶ l Et bomo peritus reſiſtet illi. per ſuam ſapientiam. Cō ſequenter oſtendit defectum induſtrie in muliere dicens. m ℣Omnē maſculum excipiet mulier. ideſt gratanť acci piet in partu: quia ſemp vellet parere maſculum: ⁊ tamen aliquando magis expedit et ſibi parere femellam: ido ſub ditur: Et eſt filia melior filio. n Species. Hic ponitur ſcm impedimentum quod eſt amor vꝰoris exceſſiu? cū dicitur: Species mulieris erbilarat faciē viri ſui. ⁊ fregū ter leticia inconuenienti: ideo ſubditur. o ℣Et ſup om nem concupiſcentiam hominis ſuperdnet deſiderium. ideſt attrahit cor viri ad diligendum ipam ſuper omnia: etiam aliquando ſupra deum. ¶ p Si eſt lingua curati onis. ideſt repzebenſionis in viro: ornatū exceſſiuum vꝰo ris ad leuem eius modum arguēdo. q ℣Et mitigatōis

si videat eā turbatam statim ei blandiendo: sicut dicitur ij. Eccle. iij. Si arriserit ei rideat: naz si indignata fuerit ei blan dit donec recōcilietur in gram. ¶ r Non ē vir illius fm filios hoim. i. virilis z discretus: ⁊ mollis z infatuat⁹. ij. Eccle. iij. Multi vementes facti sūt, pter suas vxores z q̄ cōtrarii est de bona vxore: subditur. ⁊ ¶ Qui possidet. tanq̄ dns.

¶ t Mulierē bonā. i. humilē z modestā v. ¶ Inchoat possessionē. i. incipit esse diues: etiā si nō habeat amplius.

¶ r Adiutoriū fm illū est. i. fm volūtatem viri ad bona p curāda. y. ¶ Et colūna. ad sustentationē dom⁹ cū viro.

¶ z Ut requies. nā pacifica ē cū viro z familia. a ¶ Ubi nō ē sepes ꝛ. patz ad sensuz. b Et ubi nō ē mulier. bona. c ¶ Ingemiscat egēs. q. negat sibi elemosynā: mulieres em̄ sūt cōiter viris misericordiores. ¶ d Cui credit. Hic ponit tertium discretionis impedituū: qđ est dis cursus vagus: cum dr. Cui credit q̄ nō habet mētē. i. stabilē mānsionē. q. d. nō credit alicui sapiēti: pter qđ vtilitat i discretione boni et mali. ¶ Et refle

supducz ꝛ sideriū. ⁿ ¶ Sic ē lingua curatōis⁹ z mitigatōis z mie: ᶠnō ē vir ille⁹ fm filios hoim. ˢ ¶ Qui possidet mūdū ꝛ emē bona⁹ inchoat possessionē: ᵗ adiutoriū fm illū ē: ᵛ et colūna³ vt reqes. ᵃ Ubi nō ē sepes dirripiet possessio: ᵇ et vbi nō ē mulier ingemiscit egēs. ᶜ Qui credit q̄ non hz mētē: ᵈ ¶ Et ꝓflectēs vbicūqz obscurauerit: ᵉ q̄i succinct⁹ latro⁵ exiliēs ꝛ ciuitate in ciuitatē. ¶ La. xxxvij.

O ᵃ Mnis amic⁹ dicz. ᵇ et ego amicicīā copīauī ᵇ ꝫ ē amic⁹ solo nōie amic⁹. ᶜ ¶ Nōne tristicia iest vsqz ad mortē. ᵈ Sodalis aūt⁹ z amicus ᵇ ad inimicīā ꝑuertent. ᵉ O ꝑsūptio nequissima vnde creata es ᵏ cooperire aridā malicīā z wlositatē illius. ᵐ Sodalis amico ꝓcū da bit. i. oblectatōibꝫ: ⁿ et in tpe tribulatōis aduersari⁹

erit. ᵒ Sodalis amico cōdolet ᵖ cā ventris: ᵍ z ꝓtra hostē accipiet scutū. ᵉ Nō obliuiscaris amici tui in aīo tuo: ᵍ z nō ime mor sis illi⁹ i opib⁹ tuis. ᵏ Noli cōsiliari cuz socero tuo: ᵛ et a zelātibus te ³ absconde consiliuz. ᵃ Omnis cōsiliarius ᵇ prodit consilium: ᶜ sed est consiliarius in semetipso. ᵈ A consiliario ᵉ serua animam tuā. ᶠ Prius scito ᵍ que sit illius necessitas: ʰ et quid ipse i aīmo suo cogitabit. ⁱ Ne forte mittat sudem in terraz: ᵏ et dicat tibi: bona est via tua: ˡ z stet ecōtrario ᵐ videre qđ tibi eueniat. ⁿ Cum viro irreligioso tracta de sanctitate: ᵒ z cū iniusto ō iusticia: ᵖ et cum muliere de his que emulatur. ᵍ Cū timido de bello: ʳ cū negociatore de traiectione. ˢ Cū emptore ō vēditōe: ᵗ cū viro liuido ᵘ de

non ē vera amicicia. et cōtrariū inducit de vero amico dicens. ¶ s Non obliuiscaris amici tui. veri.

¶ t In aīo tuo. ita q̄ nō obligas eū tm̄ ore. ¶ Etiam corde: z opere: ꝑter qđ subdit. v ¶ Et non imm̄emor sis illius in opib⁹ tuis. ¶ s Obligas eū in effectu. ¶ r Noli cōsiliari. Hic ponit q̄ntū impedimentū discretionis: qđ ē malū consiliū. z primo agit de consilio malo p fraudulentiā. secdo p ignorantiaz: vel causam aliam: tibi. Cū viro. Circa primū dicitur r. ¶ Noli cōsiliari cū socio tuo. s. de bis q̄ ꝑtinēt ad r: strictiōez vroris tue: q: sp stabit p filia sua diuertens a veritate et carnali affectione ¶ y Et a zelantibus te. i. inuidentib⁹ tibi z ¶ Abscōde cōsiliū: nam illud reuelarēt et iudiciū impediret

¶ a Dis consiliarius. infidelis: b ¶ Prodit cōsiliū. i. ꝑmit sub specie boni illi⁹ qui querit consilium. ¶ c Sed est consiliarius in semetipso. id est intendens p priam vtilitatē z non illius cui dat consilium: z hoc frequenter cōtingit in consiliariis principum z prelatoz. ió subdit. d ¶ Et consiliario. s. infideli: ¶ e Serua aiaz tuā. i. caueas tibi. f ¶ Prius scito. ꝓ diligentem inquisitionem. ¶ g Que sit illius necessitas. nam si ad illā dirigit suum consilium: signum est: qđ non consulit ꝓ te sed ꝓ se: ió subdit. h ¶ Et quid ipe in animo suo cogitabit. s. de subueniendo sue necessitati: et non tibi: ideo subdit ¶ i Ne forte mittat sudem in terram. consulens tibi aliquid picu losum. k ¶ Et dicat tibi: bona est via tua. incitans te ad ꝓsequendū suū ꝓsilii in opera. ¶ l Et stet ecōtrario. coīde. m ¶ Videre quid tibi eueniat. vt ꝓ hoc bat beat intentū si ꝓssit. n Cū viro. Hic consequenter agitur d consilio malo ꝓ ignorantiam z aliquas alias causas dicens. Cū viro irreligioso tracta de sanctiate. ironice loquitur: z est sensus ꝓ contrarium. a. d. male consulet tibi. o ¶ Et cū iniusto de iusticia. filis ē locutio: vt patebit in fine bui⁹ partis. ¶ p Et cū muliere de his que emulat. i. odit. q. d. male consulet. q ¶ Cū timido de bello. qui nūqz vellet bellū videre. ¶ r Cū negociatore de traiectione. id est de meraum transportatione ad forum: qui vellet q̄ nullus ibi haberet mercēs: nisi ipse: vt charius venderet. s ¶ Cum emptore de venditione. idest de precio rei vendende: qui semper quantum potest minuit precium iustum. ¶ t Cū viro liuido. idest inuido. v ¶ De gratiis agendis. id est de dando alijs gratis: q̄ sēper hoc impedit: et similiter quod sequitur. Cum impio de pietate z cetera. vsqz

ibi: ¶r Cū opario agrario .q̄ nibil scit nisi de opē rurali. y¶ De oi ope.vt ō militia:studio:z bmōi.

¶a Cū opario annuali.i.ꝺducto ad annū. b¶ De cōsūmatōe anni.i.de ope cōsūmando infra annū:q dic infra duos ānos ℔ nō posse fieri:qō cū immediate i āno posset fieri.

¶c Cū seruo pigro ad operādū. d¶ De multa opatōe.quā sēp refugit z sic male consulit: ō de oib⁹ ꝺdictis con ducit:¶Non attendas bis in oi consilio.

¶e Sed cū viro sācto. ¶Remotis impedimentis discretionis:bic ꝓnūtur ei⁹ ꝓmotiua: et ponūtur ℔ quatuor.s.cōsilij sanitas: verbi veritas:sapiētie caritas:z represſa cēsualitas int̄ q ꝓmo ponit consilij sanitas:vt si at quedā cōtinuatio ad immediate ꝓdicta:cum dicitur:

e¶Sed cū viro sancto.i.in boni tate stabili z firmo. f¶ Assiduus esto. cū eo morādo:z de tuis secretꝫ tractādo. g¶ Quēcūq cognoueris ꝓopa ℔ Ob seruantē timorē dei.ne transgrediatur eius mandata. i¶ Cuius aia ē ꝺm aiam tuaz .i.qui diligit te sicut seipm.et econtrario.de talibus em dicit q̄ sunt vnū cor z vna aia. k¶ Quicūq; tibi tribuauerit in tenebris.ignorantie et culpe. l¶ Nō cōdolebit tibi.vt eraciter et corde:nec tibi per ꝓsequēs bene cōsulet in tua necessitate. m¶ Et cor boni consilij.i. voluntatē ipm sequendi. n¶ Statue tecū firmiter.

o ¶Non est em tibi aliꝰ plus illo.i.melꝰ:z q̄s possit tale cōsilū dare subdit. p¶ Anima viri sancti enūciat aliq̄n vera z̄. est em in deū eleuata:et p ꝓfs ab eo illuminata ad enūciandū veritatem:veritāq; ꝙ est principalis actꝰ directionis hūane:subdit. Et in bis oib⁹ ꝺēcare altissimū z̄. q ¶ Ante oia.Hic ponit scām discretionis ꝓmotiuū:qō est verbi veritas cū dī: Ante oia opa verbū verax ꝓcedat te.in ꝓmissis et resꝓnsis. r¶ Et ante oēm actū ꝓsilij stabile.s.fapiētij z fare scripture. s¶ Verbū nequā.qō est vbū mendax. t¶ Immutabit cor.de bono ad malū. v¶ Et quo.s corde. v¶ Partes quatuor oriunt.sicut riuuli a fōte. x¶ Bonū z malū.de genere. y¶ Vita.gratie.

z¶ Et moꝛs.culpe:vita tñ gratie nō ꝓcedit ab eo nisi dispositiue:sed a deo effectiue:moꝛs vo culpe econtrario sic ꝓcedit a corde humano:qō nullo mō est effective a deo:vt dictū ē s. xv. ca. ¶ Et ꝺnatrix illoꝝ ē assidua lingua.i.assiduitas bone monitionis:que reprimit malū ex genere.z amouet mortez culpe: ꝓmouet aūt bonū de genere z vitā gre:ō subdit. a¶ Tir ꝛ

gratijs agēdis. Cū ipio ꝛ pietate:cū inhonesto ō honestate. f Cū opario agrario ꝛ oī ope: a cum opario ānuali ꝛ ꝓsūmatōe anni: cuz seruo pigro ꝛ multa opatōe: Nō attēdas bis in oi cōsilio. Sed cū viro sancto f assiduus esto: g quēcūq cognoueris observante timorē dei: e ei a est ꝺm aiaz tuā. h Quicūq; tribuauerit in tenebris: non cōdolebit tibi m Et cor boni ꝓsilij ita tue tecū o Nō ē ei tibi aliuꝺ plus illo. p Ania viri sancti enūciat aliq̄n vera: q̄ septē circūspectores sedētes in excelso ad speculandū: Et i bis oib⁹ ꝺēcare altissimū vt dirigat in veritate viā tuam r Ante oia opa verbū verax ꝓcedat te: et añ oēm actuz cōsilij stabile. s Verbū nequā imutabit cor: v ex q̄ ꝓtes quatuor oriūtur: x bonum z malū: y vita z moꝛs:

ꝛ et ꝺnatrix illoꝝ ē assidua lingua. a Tir ꝓ b multos erudiuit: z aie sue suauis ē c Qui sophistice loq̄t: d odibilis ē: e in oī re ꝛfraudabitur. f Non ē em illi data a ꝺño gratia: g omni em sapientia ꝛfraudatus ē. h Est sapiēs aie sue sapiēs: i z fructus sensus illi k laudabil l Tir sapiēs plebē suā erudit: m z fructꝰ sensus illi n fideles sē. o Tir sapiēs implebitur bñdictiōib⁹: z videtes illū laudabunt: p Vita viri in numero dieꝝ: q dies aute ifirm innumerabiles sūt. r Sapiēs in ꝓlo hereditabit honorem: z nomen illius erit viuēs in etnū. s Fili i vita tua tēta aiaz tuā: t z si fuerit ne quā: u nō ꝛes illi potestatē. x Mō em oia oib⁹ expediūt: y z nō oi aie oē gē placz. Noli auiꝺ eē i oī epulatōe: et nō te effūdas sup oēm escam. z In multis enim escis erit

rit⁹.in sacra scriptura. b¶ Multos eruditurit.ad bonū c¶ Et aie sue suauis est.p augmentū meriti. d¶ Qui sophistice loquit.i. receptorie. e¶ Odibilis ē.deo z bominibus. f¶ In oi re ꝛfraudabit.qz sibi plus nocet q̄ alteris boibus. g¶ Nō ei illi a ꝺño gra data.vera aūt z vtiliter loquēti.

h Oi em sapiētia vera. i¶ Defraudatus ē.licet aliq̄n ab insipientib⁹ sapiens videat. k Est sapiēs:¶Hic ponit ꝛcius discretionis ꝓmotiuū:qō ē sapientie caritas: cū dī: Est sapiens aie sue sapiēs.i. ille vere sapiens ē.ꝺ ꝓmo cogitat de salute aie sue:qz caritas ē ordinata. l¶ Et fructus sensus illius.i.sapiētie sue. m¶ Laudabilis.cōz deo z angelis:et qz bonū est suipius diffusiuum subdit. n¶ Tir sapiens plebē suaz erudit.de salute aie sue. o Et fructꝰ sensus illi.i.doctrine eius. p¶ Fideles sunt.i. digni fide:tū qz a veritate ꝓma ꝓcedūt:tū qz ad ipm finaliē diriguūt. q Tir sapiens implebit bene dictiōib⁹.deꝛ boni:nā deꝰ multiplicat illi bona sua :et boies impcanē sibi bona:ō subditur: Et videntes illum laudabūt.z q̄n ꝛcc laus nō ē boraria s di uturna:ō subdit. r¶ Et vita viri in numero dieꝝ.i.breuis ē:qz dies ei⁹ possunt numerari faciliter. s¶ Dies aūt ifir.i. populi ifir. t¶ Innūerabiles sunt.i.diuturni.licet em ꝓsone singulares moriatur z nascātur sibi succedentes:remanet tñ vnitas populi:sicut in fluuio aque fut in cōtinuo fluxu:remanet tñ identitas fluuij:laus vo sapiētis nō solū durat suo tpe s transit ad posteros:ꝓter qō est ꝺiuturna.z maxime in ꝓlo suo:q̄ magis nouit ei⁹ opera:ō subdit. v¶ Sapiens in ꝓlo ꝛc. z patet. x¶ Fili in vita:¶Hic ponit quartū discretionis ꝓmotiuū:qō est repressa sensualitas:vnde dicit phs. viij. phisi. Sedendo et quiescendo fit aia scientz prudens:qz sedatis z q̄tatis passionibus fit clare videns.sic ergo dicit: y¶ Fili in vita tua tēta aiaz tuā.i.diligenter cōsidera ei⁹ ꝓnitatē et appetitu sensitiuo ꝓcedentē. z¶ Et si fuerit nequā.i.inclinās ad malū. a¶ Ne ꝛes illi potestatem.larando sibi habenas:s magis eā repime p oratiōz a¶ Non em oib⁹ oia expediūt.etiā si essent licita de se:nā magis ꝓnt ad malū indigēt maioꝛi restrictiōe:etiā ab aliquibus licitis:ne ad illicita ꝓcedāt et illis. b Et nō oi aie oē genus.de delectationis. c¶ Placet.s ꝺm diuersitatem ꝓnitatis:nā ꝓno ad auaricā placet cōseruatio pecunie:ꝓno ad ꝓdigalitatē placet eius effusio: et sic de aliis. Et q̄n multi valde sunt ꝓnt ad cōcupiscentiā ebi:ō quotidie indigemus:subditur: d¶ Noli auidus eē z̄. z patet:z ratio subdit. e¶ In multis em escis.etiā sanis.

f Erit infirmitas.ratione supfluitatis.

¶ Et auiditas appropinquat vsq; ad coleram. ipam cauſandas. b ¶ Propt crapulā multi obierūt. q; ſuffocat naturā vtutē. ¶ i Qui aūt abſtinēs ē adūciet vitā. i. plōgabit: nā abſtinentia ē ſma medicina. ¶ Ca. xxxviii.

Honora medicū. Poſtq; actū ē de plato; officio: hic pſiter agit de honore eis exhibēdo. q; medū ſūt iné populū de deū. Et quonia er ſenſibilibus et magis notis pcedendū ē ad ſpualia q; ſunt min⁹ nota: et platus ē ſpual⁹ medic⁹: iō prio agit de honore medici corpalis: ſcdo ſpualis ibi. Fili in tua infirmitate. Circa pmū di. a ¶ Honora medicū corpalem.

b Propt necessitatē corpis tui.

c ¶ Etem illū creauit altiſſim⁹: ſi ſolū inquātū ē bō. ſ etiā inquātuz medic⁹. nā deus ē actor ōn cipalis artis medicine. iō ſubdit.

d Ab deo em ē oīs medela. h tri nō accipit creatio. ꝓnie q; ē de nibilo: ſ large: ſicut rez dī creari qñ. ꝓmouet ad dignitatē regni.

e ¶ Et a rege accipiet donatiões. naz potentes bui⁹ ſcli cōiter ſūt magis ſolliciti de ſanitate corpali q; ſpuali: ideo ſubdit. f ¶ Diſciplina medici. i. eius ars. Exaltabit caput illi⁹ ꝛc. g ¶ Altiſſimus de terra creauit medicinā. q; de terren ſcentibus. ſ. herbis et radicib⁹ et bmōi ꝓficiūtur medicine: et ad hoc inducit exemplū dicens. h ¶ Mōne a ligno. i. p lignū. i ¶ Indulcata ē aqua amara. q. d. ſic. vt ꝓz ero. xv. vbi dicit. q; dñs oñdit lignū moyſi: qđ cum miſiſſet in aquas amaras in dulcedinē vſe ſūt. k Ad agnitiōem boim virtus illo; puenit p experientiaz: et hoc em q; talis herba ſanauit ſocratē et platonē: et ples alios: accipit vna ꝓpoſitio vniuerſalis q; ē principiū artis: ſcie: vt dī. ſ. metaphy. l ¶ Et dedit boib⁹ ſciam altiſſim⁹. nā aliq; reuelat virtutes herbaz et radicū ſine tali experientia ſicut factuz fuit ſalomoni. iii. Reg. iii. Et diſputauit ſup lignis a cedro q; i libano ē vſq; ad byſopū q; egredit ō parietē. m In honorari in mirabilibus ſuis. i. et honorē ab boib⁹ ꝓpter virtutes mirabiles: quas dedit creaturis.

n ¶ In his curās medic⁹. ¶ o Mitigabit dolorē. infirmi. p ¶ Et vnguentari⁹. i. apothecarius. q ¶ Faciet et terren ſcentibus. r Pigmenta ſuauitatis. nā i tali bus ſpēs aromatice frequent ponunt. s ¶ Et vnctiões ꝓſi. ſanitat. i. ad cōſeruādū et cōſeruādū ſanitatē. t Et nō cōſūmabūtur opa ei⁹. i. nō bēbūt intentū effectū ꝓ ipm medicū vl' apothecariū: nā ad hoc requirit actio dī. qui ē medicus principalis: iō ſequit. v ¶ Par em dei ſuper faciē terre. i. requies a dolore infirmitatis ē a deo in boib⁹ qui habitant ſup terrā. w Fili. Hic conſequenter agit de honore impendendo medico ſpirituali. et diuiditur in tres ptes ſm tres cauſas ipm honorandi: ſcda ponit ibi. Sapientiam ſcribe. tercia ibi: Qui tenet aratruz. Prima in duas. ſ. in partē principalem et incidentalem. que incipit ibi: Fili in mortuum. Prima cauſa honorādi medicum ſpirituales eſt ſanitas aie: que melior eſt corporis ſanitate. et p conſequēs platus magis honorandus eſt q; medicus corpalis. iō dicitur ¶ r Fili i tua infirmitate. ſpuali.

infirmitas: s et auiditas appropinquabit vſq; ad colerā. b Propt crapulā multi obierūt: t q; aūt abſtinēs ē adūciet vitā. ¶ La. xxxviij.

Honora medicū: u ꝓpt neceſſitatē: c etem illū creauit altiſſim⁹. v A deo eſt ei oīs medela: d et a rege accipiet donatiões. e Diſciplina medici exaltabit caput illi⁹ et in cōſpectu magnatoꝝ collaudabit. f Altiſſimus creauit de terra medicinam: et vir prudēs nō abhorrebit illā. g Nōne a ligno indulcata ē aq amara? Ad agnitiōem boim: virt⁹ illo;. h Et dedit boib⁹ ſciam altiſſim⁹: i ut honorari i mirabilib⁹ ſuis. k In his curās. l mitigabit dolorē: m et vnguētarius facit pigmta ſuauitat⁹: n et vnctões ꝓficiet ſaitat⁹: o et nō ꝓſūmabunt opa e⁹. p Par ei dei ſuper faciē terre. q Fili i tua infirmitate. r Et ab oi delicto munda cor tuū. s Da ſuauitatez et memoriā ſimilaginis: t et impingua oblatiōem: u et da locum medico. v Etenim illum dñs creauit: w et non diſcedat a te: q; opa eius neceſſaria. x Eſt em tps qñ in manib⁹ illo; incurras: y et ipi ꝙo dñm deprecabunt: z vt dirigat requiem eorum: a et ſanitatem ꝓpter cōſeruationē illo;. b Qui delinqt in cōſpectu ei⁹ qui fecit eū: incidet in manꝰ medici. c Fili i mortuū: d duc lachrymas et quaſi dira paſſus incipe plorare: e et ſm iudiciū cōtege corp⁹ illi⁹: et nō deſpicias ſepulturā illius. f Propt delaturā aūt amare fer luctū illiuſ vno die: g et ſolare propter triſticiā: et fac luctū

y ¶ Non deſpicias temetipm. negligendo quere remediū: ſicut negligūt aliqui. z ¶ Deo ora dñm. deuote. a ¶ Et ipſe curabit te. vnguento ſue gre. b ¶ Fuerte a delicto. cor tuū.

c Et dirige manus tuas. i. opa tua ad deum:

d ¶ Et ab oi delicto munda cor tuum. p verā et purā contritiōez

e Da ſuauitatem. i. fac oblatiōnē deo et ſpeciē⁹ aromaticas: quibus cōficiebaſ thymiama ſuauis odoris.

f ¶ Et memoriā ſimilaginis. i. oblationem farine tritici delicatiſſime. ¶ g Et impingua oblatiōnē. offerēdo oleum de lignis oliuaz puriſſimuz ad concinnādas lucernas.

h Et da locum medico. honorando ſacerdotem pro te orante: vnde in Leuit. vbi agit de oblationib⁹ variis p peccato: ſemp addit in fine. Et orabit. p eo ſacerdos et dimittet ei. ¶ i Etem dñs illum creauit. i. ad officium ſacerdotij. ꝓmouit. ¶ k Et nō diſcedat a te. i. a corde tuo. q; ſemp debes eū diligere et venerari.

l ¶ Quia opa eius ſunt neceſſaria. ſ. offerre ſacrificia: et orare, p peccatis populi. ¶ m Eſt em tps. quia ſine peccatis nō trāſit preſens vita. n ¶ Ipſi ꝙo dñm deprecabunt. et hoc apparet q; nō loquit̄ hic de medicis corporis q; nō curāt infirmos p orationes: ſ de ſacerdotibus. o Et dirigat requiē eoz. nō requiem corporis: ſ requiem cordis ipoz: q; gaudent de curatiōe peccatoꝝ. p ¶ Et ſanitatē. ſ. aie tue. q Propter conuer. eoz. i. ꝓpter bonā vitā ipoz. ꝓpter quā orationes eoz exaudiuntur. r Qui delinquit ꝛc. inciderit i manus medici. ſ. ſpualis: ad quē ptinet cura delicti.

s Fili in mortuum. Hic dē ps incidentalis in quo primo ex hoc qđ indurit ad honorē ſtat. ꝓpter eius excellentē ſtatū: hic occaſionaliē et quaſi p oppoſitū inducit ad fictū mortui. ꝓpter vite preſentis defectum. Et ſcdo in ꝑſona mortui loquens inducit ad bonum: ibi. Memor eſto. Circa primum dicit. t ¶ Fili in mortuū. id eſt ſuper mortuum. u Et Produc lachrymas. com paſſiões. v Et ſm iudiciū ꝓtege corp⁹ illi⁹. i. diſcrete et honeſte ſm morē patrie: et merita defuncti corpus illi⁹ ſepeli. w Propt delaturā aūt ꝛc. i. ꝓpter detractiōez vitādā. ne dicat ꝓtra te: q; odiſti viuēte: ſi ñ luge as defuncti. x Et ſolā. ꝓpt triſticiā. ne nimia triſticia

tibi no ceat: ō sequit': ¶ z A tristicia ei festinat mors. est ēm tristicia passio mortificatiua. ¶ a Et cooperit virtutē. i. suffocat vtutē nature. ¶ b Et tristicia cor. flectit cernicē. nā debilitat a vtute nature caput flectē sic ꝑ fortitudinē ei erigit. ¶ c In abductōe. i. remiati one a bono.

¶ d Permanet tristicia. ita q̄ ñ nocz solū cozpi. ¶ e inde aie incū cens aliq̄n ad de spatōem: z alia mala. e ¶ Et subtātia inopis ſm cor ea⁹. quia si habet cor gaudens z virile dz diues z diues lā guidus et tristis dicit' paup: ꝓ uer. xiij. Et e q̄si diues cum nihil bēat: et e q̄ pau per cū in multis diuitijs sit: ō sequitur.

¶ f Ne reueris i tristicia. i. nimia g ¶ Cor tuū. ꝑpe mortuū z subdi tur cā cū dicit.

¶ b Et memēto nouissimoꝝ. id e mortis tue z oi uz alioꝝ: a q̄ nul lus reuertit ad vitam pñtē ido subditur.

i ¶ Neq; ēm est cōuersio. te. i. ꝑ afflictionē tuam ipm mortuū nō reuocabis.

ſm meritū eo⁹ vno vicyl' du obꝫ ꝓter ꝛtractōes. ¶ z A tristitia ēm festinat mors ⁿ z co operit vtutē: ᵇ ¶ tristicia cordis flectit cernicē. ᶜ In abductiōe ꝑmanet tristicia: ᶜ ¶ sub a inopis ſm cor eius: ᶠ Ne reueris i tristicia ᵍ cor tuū: ℌ repelle eā a te: ᵇ et me mēto nouissimoꝝ: noli obli uisci: ⁱ neq; ēm e cōuersio: et huic nihil ꝑueris: ᵏ ¶ teipm pessimaᵇ. ˡ Memor esto iu dicij mei: ᵐ sic ei erit ¶ tuus. ⁿ Mihi heri: ᵒ et tibi hodie. ᵖ In reqe mortuū requiesce re fac memoriā ei⁹: ⁱ ¶ cōsolare illuz in exitu spūs sui. ᵍ Sapientiā scribe i tpe vacuitatis: ᵒ ¶ q̄ minoraᵗ actu ʳ sapiētiā ꝑcipiet: qz sapientia replebit. ˢ Qui tenet a ratrū: et qui gloriaᵗ in iacu lo: stimulo boues agitat: et conuersaᵗ in opibꝰ eoruz: ᵗ ¶

narratio eo⁹ in filijs thauro rū. ᵗ Cor suū dabit ᵘ ad vsan dos sulcos: ᵇ ¶ vigilia ei ᵛ i sa gina vaccaꝝ. ᶜ Sic ois faber ᵇ ¶ architect⁹: ʷ q̄ noctē tāq̄ diē trāsigit: ᶠ qui sculpit si gnacło sculptilia: ˣ ¶ assidui tas eo⁹ variat picturā. ˡ Cor suū dabit i silitudinē pictu re: et vigilia sua ꝑficiet op⁹ ᵏ Sic faber ferrarius sedēs iuxta incudem: ʸ et conside rans op⁹ ferri. ᵐ ¶ apor ignis vret carnes ei⁹. ᶻ ¶ i calo re fornacis cōcertaᵗ. ᵒ Cor malleiᵇ inouat aurē ei⁹: ᵒ et ꝓtra silitudinē vasis oculᵖ ei⁹. ᶠ Cor suū dabit i cōsum matōz opeꝝ: ᵉ et vigilia sua ornabit impfectōz. ᵍ Sic fi gulus sedēs ad op⁹ suū: cō uertēs pedibꝰ suis rotā: q̄ i solicitudine positus ē sem per propter opus suum: ᵉ et inumera ē ois opatio eius.

tunc magis viget intellectus ad scribendum ardua de qui bus est sapiētia. vel alit': Tempe vacuitatis. i. pauptatis: vñ dicit Secūd⁹ phūs: q̄ pauptas ē scientie reptriᵗ: vñ vi demus q̄ a longo tpe religioſi mendicantes plura scripſe runt in theologia: que est vera sapientia: cū aliꝫ: z aliq̄n cō currūt iſte tres ꝓdi tōes in eodem scri ptore. ¶ v Et q̄ minoraᵗ act u. i. se retrahit ⁊ intelligit pōt bono modo ab exterioꝝ actib⁹. ¶ x Sapiam q̄pleᵗ. z sic poterit eaz vocare verbo z scripto.

¶ y Qui tenet. Hic ponit tercia cā bonorandi platū: que ē solicitudo ipi⁹ circa regimen ppli: ad bonū statū ēm ciui tatis requirit' solici tudo diuersorum artificū in artibus suis: sine quaz vsu non posset ciuitas bene stare. ¶ t carpendarioꝝ: latho moꝝ: pānificuꝫ: et bmōi: et mltoforū requirit' diligentia regentis ciuitatem in tpalib⁹ vel spiri tualib⁹. Primo igi tur ponit' exēplū de artificib⁹ incipiendo ab agricolis di cens: ¶ y Qui te net aratꝝ: et q̄ gloriaᵗ in iaculo. i. ivir ga longa: in cui⁹ et tremitate ē stimul⁹ ad pungendum boues. ¶ z Et narra tio ei⁹ in filijs thauroꝝ. i. in bobus: quos frequēter noiat excitando ad opus ¶ Cor suū dabit. solicitudine apponendo. ¶ a Ad versandos sulcos. q: fiūt p euersionē terre cū ferro aratri.

b ¶ Et vigilia eius in sagina vaccaꝝ. solicitus est ēm vt im pinguet bene. ¶ c Sic ois faber. i. carpēt at or vel latho mus: z bmōi: qui dicit'ur grialiter fabri: ⁊ diſtinguūtur per materiaꝝ circa quā opant': vt faber ferrarius. faber lignarius: ab archos q̄ ē princeps. ¶ e Qui nocte tanq̄ diē transigit. meditando de nocte q̄ opatur ⁊ ē in die.

f ¶ Qui sculpit signaculo. i. imagines aliquid significātes vel repñtantes. ¶ g Et assiduitas eius. i ope. b ¶ Variat picturā. apponendo diuersos colores. ¶ i Cor suuz dabit in silitudinē picture. i. solicitus erit ꝙ pictura imagi nis assimilet bene. ei quē repñtat. k ¶ Sic faber fer. sedens iuxta incudē. quo ferrum calefit. ¶ l Et consideras opus ferri. qualiter debeat fieri. m ¶ apor ignis exurit carnes ei⁹. z tñ et hoc nō dimittit opus.

n Et in calore fornacis concertatur. carbones apponēdo: et folles mouendo: vt ignis fortiter accendat'.

o ¶ Cor malleiᵇ. id est martelli.

p Innouat aurem eius. id est immutat.

q ¶ Et contra similitudinez vasis oculus eius. attendens ad exemplar ne deficiat. r Cor suū dabit in consūmationem operum. ꝓter lucrum. s ¶ Et vigilia sua ornabit impfectionem. idest materiam quam reducat ad formē pfectionē. ¶ t Sic figulus te. z patet litera vsq; ibi. v ¶ Et innumera est omnis operatio eius. i. multiplicꝫ val de in numero z figura.

[a] In brachio suo formabit lutū. i. māu ꝓpria a brachio mota. [b] Et añ pedes suos cruabit virtutē suā. i. fortiē cruabit se ad mouendū rotā. [c] Cor suū dabit: vt ꝓsūmet liniteōez. q̄ fit de plūbo sup lutū apposito. [d] Et vigilia sua mūdabit forma cē. a lapillis: cineriḃ: z hmōi:

[e] Oēs hi. artifices. [f] In manibus suis sperauerē cōsequi victū et vestitū p opa manuū suaz. [g] Sine bis oiḃ nō edificatur ciuitas. nā eoz artes sunt necessarie ciuitati.

[h] Et nō ihabitabūt. Hic cōsequenter oñdit solicitudo ꝓlati: vt rectoris magis necessaria p dictis. [i] Et nō ihabitabūt. pdicti artifices inter ꝓncipes z ꝓsules ciuitatis. [k] Nec inam bulabūt. ad cōsilia inter eos.

[l] Et in eccl'az. i. sapiētū quo catoēz

[m] Nō trāsiliēt. q̄a nō sūt ad hoc apti: in [n] Sup sellā iudicis nō sedebūt. ad iudicandū.

[o] Et testamentū iudicij nō intelliget. i. sentētiā diffinitiuā. [p] Et in parabolis nō inueniēt. i. nescīt occulta declarare.

[q] Sz creaturam eui cōsūmabūt. alis confizmabunt. nō accipiē hic euū ꝓpriē: ꝓut ē mensura ēe incorruptibiliū q̄ ad suī conseruatiōez nō indiget pdictis artiḃ: s̄ ad eternitatē ꝓ etate hois: q̄ ꝓseruat ꝓ opa artiū pdicta. q̄ necessaria sūt ad ꝓseruationē būane vite: [r] Et respōdeat illoz in oratiōe artis. vtū em orāt vt oratiōes sue bene ꝓcedāt. [s] Accommodātes aias suas. cure sacerdotū ꝓlatoz. [t] Et cōquirentes in lege altissimi. q. querūt ab eis cōmodo sue salutis: et quo ptz q̄ sint ab oiḃ pdictis honorandi.

Capitulū. xxxix.

Sapientiā antiquoz. Supra ius actū ē de statu actuoz z ꝓlatoz: h nūc agit de statu ntēplatiuoz: z dividit in duas ptes: q. p ꝓ nūc quedā ad cōtēplationē ꝓparātia: scḋo subdit ntēplatōis materia: sequēti. c. Ad cōtemplatōez ho q̄tuor inter cetera disponit. f. acūsitio sapie: ꝓseruatio mūditie: hūiliatio itelligētie: z cōsideratio fm̄ eratōis diuine. scḋm quē ibi: Adhuc ꝓsiliaboz. tertiū ibi: Date noi: quartū ibi: Bñdictō illi. Prima i duas: nā sapia duplicat acquirit. s. p viā humanā et diuinaz scḋa ponit ibi: Cor suū tradet. Circa ꝓmū dī. [a] Sapientiā oim antiquoz erquiret sapiens. eoz dicta diligēter studendo: z q̄ nō intelligit ab aliis q̄rendo. [b] Et in ꝓphetis vacabit. eoz dicta cōsiderando. [c] Narratiōem virōz noiatoz. in scientijs z virtutiḃ. [d] Conseruabit. memoriter retinendo. [e] Et in versutias parabolaz. i. varias z occultas sniaz eaz. [f] Simul introibit. ad intelligendū cū illis q̄ eas ꝓtulerūt. [g] Occulta. puerbiorū erquiret. i. sensus mysticos z latētes. [h] Et in absconditis ꝓphetaz ꝓseruabit. i. in sensiḃ figurativis.

[a] In brachio suo formabit lutū: [b] z añ pedes suos cruabit virtutē suā: [c] Cor suum dabit vt cōsūmet liniti onem. [d] z vigilia sua mūdabit formacē. [e] Oēs hi in manibus suis sperauerūt z vnusq̄q in arte sua sapiēs ē. [g] Sine his oiḃ non edificat ciuitas [h] Et nō inhabitabūt nec inambulabūt: [k] z in ecclesiam nō trāsiliēt. [m] Sup sellaz iudicis nō sedebūt: [n] z testamētū iudicij non intelliget: neq; palam faciēt iudiciū z disciplinā: [o] z in paboli nō inuenient: [p] q̄ creaturaz eui cōfirmabūt: [q] z depcatō illoz i oratiōe artis: [r] accōmodantes aias suas: [s] z cōq̄rentes in lege altissimi.

[a] Sapiētiā oim .xxxix antiq̄z exq̄ret sapiēs: [b] z in ꝓphis vacabit. [c] Narratōez viroz noiatoz [d] ꝓserabit: [e] z in versutias parabolaz [f] simul introibit. [g] Occl'

[i] In medio magnatoz. i. platoz ecclē. [k] Ministrabit. ꝺco sicut vnus ex illis. [l] Et in cōspectu ꝓncipū apparebit. ad ipm dirigendū. nā tpalia p spiritualia sunt regenda. [m] In terrā alienigenaz gētiū ptransiet. ad augmentū sue sapie: sicut dicit Hieron. in epla ad pauliū de pytagora z platone: q̄ cum eēnt magni phi mltas terras per agrauerūt. vt vocrinā alioz ad discerent. ió subdit. n [o] Bona em z mala in oiḃ tētabit. i. pbabit doctrinā vera z falsā: verā accipiendo z falsā reiciendo.

[p] Cor suū. hic ꝓpriē ponit scīa via acq̄rēdi sapiētiā. s. p diuinā infusionē cū dr. Cor suum tradet. voluntarie p [q] ad vigilandū diluculo. i. a iuuentute.

[q] Ad dominū qui fecit illum. ad ipm intentionē diriges deuotez attente: r [s] Et in ꝓspēctu altissimi deprecabit. p sapientie impetratiōe. Et q̄a sicut sapie. i. dī: In maliuolam aiam nō introbit sapia. subdit. [t] s Et p delictis suis. em dandis. alis emē dandis. t [v] Deprecabit: vt sic ad receptiōez diuine sapie disponatur. [v] Si em dns magnus voluerit ꝺbic ponit si. p q: nā oro semp exaudit q̄n est pia: p se: z pseuerans. sic ait ei in ꝓposito: vt patet. x [y] Et ipse repletus spū sapientie. [y] Tanq̄ ymbres. i. abūdāter. z [z] Mittet eloquia sapientie sue. ad vocēdum ignorantes. [a] Et in oratiōe cōfitebit dño. totum. ꝓfectū attribuēs honori diuino. [b] Et ipe. s. deus.

[c] Diriget ꝓsilii eius. in agendis. [d] Et disciplia. in docendis. Et in absconditis suis consiliabit. obscura sibi darius reuelādo. [f] Ipse a deo illuminat. [g] Palam faciet disciplinā doctrine sue. sibi reuelatā aliis propalando.

[h] Et in lege testamenti dñi. [i] Gloriabitur. hec ē em gloria sapientis: in lege dñi meditari. [k] Collaudabunt multi sapientiā eius. non dicit oēs: nam hymines mundani ipm reputant imprudentem: eo q̄ nō q̄rit scientiam lucrativā. [l] Et vsq; in scīm non delebitur. doctrina sapientie: Matḥ. xxiij. Celum et terra transibunt: verba autem mea non transibūt.

[m] Non recedet memoria eius. scilicet sapientis: q̄a per doctrinam ab eo scriptam: remanebit inter homines z redditōem ꝓmij apud deum.

n [n] Et nomē eius requiretur a generatione in generationem. sicut iam a multis generatiōiḃ quesitus est Augustinus de trinitate z Augustinus de ciuitate dei: et sic de aliis libris ab eo tenoiatis in q̄ḃ q̄rit nomi eo.

¶ Sapientiã eius enarrabũt gentes. auditã ab eis p̃dicatores. ¶b Et laudẽ eẽ enũciabit ecclia. i. cõgregatio iustoꝝ: intãtũ q̃ de aliq̃b fit in ecclia festum.
c ¶Si mãserit nomẽ eẽ. i. si diu vixerit. ¶d Here linquet plus q̃ mille. f. discipulos edoctos: q̃ pt̃ ipm poterũt docere.
e ¶Et si q̃ quieuerit. i. morte p̃uẽtus fuerit.
f ¶Proderit illi q̃ actiuus trãsibit ad gliã paradisi: ꝛpter qd etiã paulus desiderabat dissolui ꝛ eẽ cũ xp̃o: phil. j.
g ¶Adhuc p̃silabor. Hic ponitur scõm ad cõtẽplationẽ: disp̃situũ qd̃ ẽ cõseruatio mũditie. p̃mittit tñ plogus dicens: Adhuc p̃siliabor. i. meditabor.
h ¶Ut enarrez. vtilia ad p̃cẽplationẽ. i ¶Ut fruoꝛe cñ. repletus sue. i. feruoꝛe leq̃dẽ. q̃ nõ pot retinẽ: biere. rr. Factus ẽ sermo dñi cordẽ meo q̃ ignis estuãs. rẽ. ꝛ act. iij. Nõ cñ possumus q̃ vidimus ꝛ audiuim9 nõ loqui. ¶k Et in voce. exterioꝛi l ¶Dicit. spirit9 meus interioꝛ: et cui9 ẏtute vꝛ exterior forma tur.
m ¶Obaudite me diuini fructus. i. discipuli volentes deo fructificare p opa cõtemplatiua. ¶n Et q̃si rosa plantata sup riuos aquaꝝ. q̃ ẽ pulchra ꝛ munda: sic vita p̃cẽplatiua purior ꝛ pulchrior ẽ q̃ vita actiua: iõ signata ẽ p Rachel q̃ erat decora facie ꝛ venusto aspectu Actiua vo p Lyam q̃ erat lippis oculis: Gen. xxix. o ¶Quasi liba. odo. sua. habẽte. i. dulcoꝛẽ odoꝛiferã coꝛa deo. ¶p Florete flores q̃i liliũ. p obseruãtiã cõtinentie. q ¶Date odoꝛẽ. bone fame. ¶r Et frondete in gꝛaz. p melioꝛatõez vite. s ¶Et collaudate canticũ. i. ipm coꝛde ꝛ ore. pnũciate. ¶t Et benedicite dñm. i. ipm dicite bonũ. v ¶In operib9 suis. creatõis: recreationis: ꝛ p̃seruationis. ¶x Date noi eẽ. ¶hic p mẽ terciũ ad cõtemplationẽ disp̃sitiuũ: qd̃ ẽ bũliatio intelligẽtie: nã p̃sumẽtes de suo ingenio ibi deficiunt: et humiles. p̃ciũt: Math. xj. Abscondisti hec a sapientibus ꝛ prudẽtib9: ꝛ reuelasti ea paruulis: iõ subditur: t ¶Date noi eius magnificentiã. cogitãtes q̃ excellit i infinitũ oẽs creaturas: ꝛ etiã creatas intelligentias: et nõ solũ hoc cogitate: s etiã p̃sitemini ore: iõ subditur.
Et cõfitemini illi ꝛẽ. y ¶Opa dñi vniuersa bona valde. plus q̃ bõ possit intelligere: q̃ minime rei nõ potest oẽs ꝛpietates cõp̃hendere: ꝛ hoc multũ facit ad repssionem p̃sumptionis hũane: que credit oia q̃tũcũq̃ ardua posse attingere: ꝛ si dei effectus naturales non potest homo ad plenũ comprehendere: multominus potest effectus supnaturales comprehendere: de quibus subditur. z ¶In verbo eius stetit aqua sicut congeries. lapidũ in muro. in transitu eñ rubri maris aque

reꝛeẽ a generatõe ĩ generatõez. a Sapiam eẽ enarrabũt gẽtes. b et laudẽ eẽ enũciabit ecclia. c Si permanserit nomẽ ei9. d ꝛelinquet pl9 q̃ mille. e et si requieuerit. f proderit illi. g Adhuc p̃silabor. Hic ponitur scõm ad cõtẽplationẽ disp̃situũ qd̃ ẽ cõseruatio mũditie. p̃mittit tñ plogus dicens: Adhuc p̃siliabor. i. meditabor. h Ut enarrez. vtilia ad p̃cẽplationẽ. i Ut fruoꝛe cñ. repletus sue. i. feruoꝛe leq̃dẽ. q nõ pot retinẽ: biere. rr. Factus ẽ sermo dñi cordẽ meo q̃ ignis estuãs. rẽ. ꝛ act. iij. Nõ cñ possumus q̃ vidimus ꝛ audiuim9 nõ loqui. k Et in voce. exterioꝛi l Dicit. spirit9 meus interioꝛ: et cui9 ẏtute vꝛ exterior forma tur. m Obaudite me diuini fructus. i. discipuli volentes deo fructificare p opa cõtemplatiua. n Et q̃si rosa plantata sup riuos aquaꝝ. q̃ ẽ pulchra ꝛ munda: sic vita p̃cẽplatiua purior ꝛ pulchrior ẽ q̃ vita actiua: iõ signata ẽ p Rachel q̃ erat decora facie ꝛ venusto aspectu Actiua vo p Lyam q̃ erat lippis oculis: Gen. xxix. o Quasi liba. odo. sua. habẽte. i. dulcoꝛẽ odoꝛiferã coꝛa deo. p Florete flores q̃i liliũ. p obseruãtiã cõtinentie. q Date odoꝛẽ. bone fame. r Et frondete in gꝛaz. p melioꝛatõez vite. s Et collaudate canticũ. i. ipm coꝛde ꝛ ore. pnũciate. t Et benedicite dñm. i. ipm dicite bonũ. v In operib9 suis. creatõis: recreationis: ꝛ p̃seruationis. x Date noi eẽ. ¶hic p mẽ terciũ ad cõtemplationẽ disp̃situũ: qd̃ ẽ bũliatio intelligẽtie: nã p̃sumẽtes de suo ingenio ibi deficiunt: et humiles. p̃ciũt: Math. xj. Abscondisti hec a sapientibus ꝛ prudẽtib9: ꝛ reuelasti ea paruulis: iõ subditur: t Date noi eius magnificentiã. cogitãtes q̃ excellit i infinitũ oẽs creaturas: ꝛ etiã creatas intelligentias: et nõ solũ hoc cogitate: s etiã p̃sitemini ore: iõ subditur.
Et cõfitemini illi ꝛẽ. y Opa dñi vniuersa bona valde. plus q̃ bõ possit intelligere: q̃ minime rei nõ potest oẽs ꝛpietates cõp̃hendere: ꝛ hoc multũ facit ad repssionem p̃sumptionis hũane: que credit oia q̃tũcũq̃ ardua posse attingere: ꝛ si dei effectus naturales non potest homo ad plenũ comprehendere: multominus potest effectus supnaturales comprehendere: de quibus subditur. z In verbo eius stetit aqua sicut congeries. lapidũ in muro. in transitu eñ rubri maris aque

eraut filijs israel quasi p̃ muro a dextris ꝛ a sinistris: Exodi. xiiij. a Et in ser. oꝛis illius sicut exceptoria aquarum. in iordane: vbi aque steterũt recipientes aquas superuenientes: ita q̃ vltetius nõ transibant: Josue. iij.
b ¶Ms in p̃ceptis illius pla cor fit. f. tempestas in mari: cũ sibi placuerit: vt pt̃z Jone. j.
c Et nõ ẽ minoratio. f. defectus.
d ¶In salute ipi9. i. in saluatoꝛe p ipsum facta: vt patet in ipe Josue.
e Opera ois carnis cora illo. oia ei occulta pterita ꝛ p̃sentia respiciat clare ꝛ p̃fitaliter. nã ei9 cognitio mẽsurat nũc etemitatis qd̃ cõplectit oẽ temp9
f Et nihil ẽ mirabile in ꝛspectu eius. i. difficile sibi:
g Non est desicere. i. nõ erpedit querẽ
b ¶Quid est hoc: aut quid est illud. i. aq̃ quid valeꝛ: h vt illud q. d. ad nihil sicut dicũt hoies fatui d̃ aliq̃b venenosis: ꝛ cõsilibus: eo q̃ aliq̃n nocẽt hoi sile ei est ac si aliquis offerdat ad securim artificis: ꝛ ex hac plagatõne dicat eã nõ solũ esse inutilẽ: s etiam malaꝝ: cũ tñ sit ad bonũ ordinata: ꝛ sic vtiẽ ea carpentator: deus aũt oia bona instituit: ꝛ ad bonũ vtiẽ oibus creaturis. ¶i Opa eñ in tempoꝛe suo querentur. sicut serpens aliquãdo q̃rit ꝛ a medico: vt eius carnib9 vtaẽ ad curatiõez leprosi: et buffo vt habeaẽ lapis p̃ciosus in ipo nutritus. k ¶Benedictio illius. Hic ponit quartũ ad cõtemplationẽ disp̃situũ: ꝛ sedo declarat quoddam dictum: vbi. Sunt spirit9 tercio infert corrolariũ: vbi. Propterea ab initio. Quartũ disp̃sitiuum ad contemplationẽ ẽ cõseruatio remunerationis diuine: que accedentibus ad deũ p̃ cõtemplatiõem redditur premiũ: ꝛ recedentibus penam: nam illi benevenitur creaturis. ꝛ isti abutunt. ꝛ hoc est quod dicitur.
k Benedictio illi9. f. dei. l ¶Quasi fluuius inundabit sup querentes eum in contemplatiõe ¶m Et quomodo cataclysmus. i. diluuium. n ¶Aridam inebriauit. f. sup mẽsurã repleuit: Gen. vij. o Sic ira ipi9. i. punitõ eius. p ¶Gentes que non exquisierũt eũ bereditabit. i. ppetu o tenebit. ¶q Quõ quertit aquas in siccitatem Exo. xiiij. vbi dicit: Filij aũt isrl preverunt p mediũ sicci maris ꝛẽ. r ¶Et vie illi9. i. ab eo facte. ¶s Dijs illoꝝ directe sunt. nã p illas filij israel transierũt directe.
t ¶Sic peccatoꝛibus offensiones in ira eius. nã aque occurrerũt egyptijs submergentes eos: vt dicit ibidem.
v Bona bonis creata sũt ab initio. q̃ bñ vtũtur eis.
x ¶Sic ne quissimis bona ꝛ mala. illa q̃ sẽ bona de natura sua facta sẽ eis nociua. ꝓpter suũ abusũ: ꝛ q̃ sunt illa subditur. ¶y Jnitiũ necessarie rei vite hoim. tñ post lapsum.
z ¶Aqua. ad se lauandũ: ꝛ ad farinã cõmiscendũ: ꝛ cetera necessaria. ¶a Ignis. ad coquẽdũ cibũ. b ¶Et ferrũ. ad habendũ instrumẽta diuersaꝝ artiũ. ¶c Sal p̃o condimento aboꝝm. d ¶Lac p̃ nutritione gnuloꝝz.

a ¶Et panis similagine⁹.i.de simila facta⁹ p sustentatõne adultoꝝ. ¶b Et mel. p cõfectõe medicinaruꝫ: c ¶Et botrus vue. ad exprimẽdũ inde potũ. ¶d Et oleũ. p lucernis ꝛ cõdimento ꝓtagioꝝ. e ¶Et vestimẽtũ. ꝓtra intẽperiẽ aeris: ꝛ turpitudinẽ ꝓtegendã. ¶f Hec oĩa ꝛc. q: boni bene vtuntur: ꝛ mali male.

g ¶Sũt spũs. Hic declarat qõdam dictũ. dictũ ẽ eĩm in pte pcedẽti: q ira dei gentes q̃ non erẽ̃ierũt eũ hereditabit. i. perpetuuꝫ tenebit: iõ declarat h quõ erit: ꝛ primo p creaturã spũalẽ cũ dicit. Sũt spũs. maligni. ¶h Qui ad vindictã. i. penam.

i ¶Creati sũt. Scidũ aũt q̃ oẽs angeli creati fuerũt boni ꝛ beatitudis capaces si stetissent: si aliqui peccantes sua volũtate defecti bili facti sunt mali. ꝛ sic ad pnaꝫ sustinendã reputati ex ordine diuine iustitie. q̃ nõ pmittit de decus culpe sine de core iustitie: ꝛer cõsequẽs ẽ eãdẽ iusticiam reputati sunt ad affligendum boies' peccatores: vt qui fuerũt eis voluntarie subiecti in culpa: eis inuolũtarie subiũciant in pnaꝫ sic accipit hic Creati ad vindictã. largo modo: sic frequẽter accipit in hoc libro. i. reputati ad penam dicto modo.

k ¶Et in furoꝛe suo. q̃ rebellauerũt deo. l ¶Cõfirmauerũt tor. sua. nã sicut peccatũ eoꝝ ẽ irremediabile: sic ꝛ tormentũ interminabile. ¶m Et in tpe cõsũmationis. mũdi. n ¶Effundẽt virtutẽ. ad affligendũ dãnatos: qui cũ eis retrudẽt in infernum: nã vsq; tũc habitabit spũs malignitaltẽ multi in hoc aere caliginoso ad exercitiũ boim.

o ¶Et furoꝛẽ eius qui fecit illos. i. vindictã deo disposituꝫ peccatoꝛes. p ¶Confundẽt. exequẽtes pessima voluntate q̃d ordinatũ ẽ a deo iuste: hoc importat nomen cõfusionis. ¶q Ignis. Hic põr declarat pẽã damnatoꝝ p creaturã coꝛpalẽ: cuꝫ dicit. Ignis: grando: fames: et mors: oĩa hec ad vindictã creata sũt. Quis creatura corporalis a deo bona creata ẽ ꝛ ad bonũ bois ordinata. Qꝛ ad deus ipa vtit ad punitõꝝ maloꝝ. hoc ẽ et põr ꝛ et pẽsuppositione lapsus hũani: ꝛ iõ creatio h accipit ibi large. p tali reputatiõe. Sciẽdũ etiã q̃ post iudiciũ: q: cessabit generatio ꝛ trãsmutatio elementoꝝ: nõ erit aliq̃ coꝛpa mixta nisi coꝛpa hũana: ꝓter q̃d de coꝛporibus hic positis ad affligẽdum dãnatoꝝ erit ibi tm̃ ignis formalis: cetera sic virtualiter in igne pena gehẽne ꝓtinebit in se eminentius quicquid afflictionis ꝓtinet in istis. r ¶In mandatis eius. i. q̃n dns voluerit. ¶s Epulabunt. i. deuoꝛabit impios ipos affligendo. t ¶Sup terrã in necessitate ꝑpabunt. i. q̃n dns iusserit: cui⁹ mandatũ oportet implen. ꝛ dicit. Sup terrã. nã ignis ꝑflagrationis purgabit oĩa q̃ sũt sup terrã: ꝛ pacto iudicio inuoluet dãnatos cũ demonib⁹ retrudẽs eos in infernum. ¶v Et in tpibus suis. a deo dispositis. u ¶Non ꝓterient vbũ. circa afflictõem dãnatorũ

x Propterea. Hic ex dictis infert auctor coꝛrelariũ i pona. ꝓria dicens. Propterea. i. q: punitio peccatoꝝ erit seuissima. z ¶Ab initio. quo intelleri ista. ¶a Confirmatus sum. i. firmiter sꝛtui vitare q̃ntũ possum peccata. b ¶Et consiliatus sum. Hic dẽ aliis ꝑsuadendo. ¶c Et cogitaui ꝛ scripta dimisi. ad docendũ de ꝑdictis ꝛ seq̃ntibus absentes ꝛ futuros. ¶d Omia opa vñi bona formali: ꝛ ad bonũ ordinata: iõ subdit. e ¶Et omne opus. diuinũ. ¶f Hora sua subministrabit. i. tpe suo seruiet deo in aliquo. nã oibus vtit ad gliam sui ꝛ electoꝝ. g ¶Nõ est dicere. in oipus diuinis.

¶h Hoc ullo neq̃uis. q: nullus ẽ nequã inꝯtus a deo est.

i ¶Oĩa eĩm i tpe suo cõprobabũtur. i. manifestabunt. s. in finali iudicio.

k ¶Et nũc. s. tẽpore merendi. ¶In oi corde. s. toto intellectu ꝛ affectu.

n Collaudate ꝛ benedicite nomen dñi trãsceẽdentis oẽ bonũ: q̃d de ipso dici potest ꝛ cogitari. ¶Caplin. xl.

Occupatio magꝝ creata ẽ oĩb⁹ hoĩb⁹: ꝛ iugũ graue sup filios adaꝫ a die exitꝰ de ventre matris eorũ vsq; in diem sepultre in matrem omnium. f Cogitationes eoꝝ⁹ et timores cordis⁹ adiuẽtões expectatõis: ꝛ dies finitionis: ⁸a psidẽte sup sedem gloriosam

Occupatio magꝝ. Postẽ posita sũt ad cõtemplatõem diuine positiua. hic põr ponit cõtemplationis materia que dupler ẽ. s. humana miseria: vt contẽplans se humiliet: vñ Ezechiel diuina sublimitẽ cõtemplãti frequẽt dicebat: Filij hois ꝛc. ad recordationẽ sue fragilitatis: ꝛ diuina excellentia. vt cõtẽplãs q̃ntũ potest ipm magnificet. scda ponit. c. xlij. ibi. Memor ero. Prima i duas ꝑs duplicẽ hois miseriã: vnaꝫ in vite ꝓgressu: alteraꝫ in egressu. scda ponit. c. sequẽti: ibi. Omoꝛs ꝛc. Prima in duas: q: primo ponit vite ꝓsentis miseria. scdo ad eius releuatões diuina gra: ibi. Gratia sicut paradisus. Est eĩm modus auctoris huiꝰ libri tractare de oppositis iuxta se inuicẽ: vt magis eluescant: sicut frequenter patuit i ꝑdictis. Prima adhuc in duas: q: primo ponit homis miseria cõtracta: scdo miseria q ipm acta: ibi. Furoꝛ ꝛ zelus. Circa primũ dicit: a ¶Occupatio magna. i. solicitudo ꝫ miseriaꝫ vite ꝓsentis. s. infirmitatis: famis: sitis: frigoris. ꝛ bꝰ modi. ¶b Creata ẽ. i. supinducta oibus hoib⁹. Sciẽdũ tñ q̃ hõ a prima creatione factus est potens nõ mori ꝑ donum originalis iusticie. ꝛ p consequens liber ab omnibus istis miseriis: sed ipo peccante iuste subtractum est ab eo donum originalis iusticie: ꝛ sic subiectus est miseriis ꝛ penalitatibus huius vite. c ¶Et iugus graue. i. grauis labor: quem oportet sustinere ad quidendũ sibi: vtroꝛi. pli: ꝛ familie de necessarijs huius vite. ¶d A die exitus de ventre matris eorum: vñ exeunt nudi ꝛ lugentes. e ¶Alcq; in ꝛc. in matrem omnium. i. in terꝛam ad quam reuertuntur in anxietate ꝛ nuditate. ¶f Cogitationes eorum. de agendis coꝛ toꝛquẽtes. g ¶Et timores cordis. de malis futuriꝫ ipsum affligentes. ¶h Adiuentiones expectationis. i. fictiones maioꝝ maloꝝ in futuro q̃s sint ventura: q: sicut dicit Sap. xvij. Semper presumit scia ꝓturbata conscientia: homo eĩm in timoꝛe positus ex sonitu foliꝝ imaginat adesse hostes eius. i ¶Et dies finitionis. idest mortis. qui ꝓcognitus est causa afflictionis. ¶k A presidente super sedem gloriosam. idest ꝓlato: doctore. et iudice magno.

¶l Usq; ad būiliatū i terrā ⁊ cinerē.i.hoiem totaliter tectū. ¶m Ab eo q̄ vtilē biacyncto.i.sericis vestib⁹ ¶n Et portat coronam.vt reges magni. ¶o Usq; ad eū q̄ operē lino crudo.i.vili sacco. ¶p Furor. Hic pñter ponit miseria acta ex bois malicia: ⁊ primo mē-

talis: secdo corporalis: ibi. Ad hec mors. Circa primū dr: ¶p Furor.i.ira excessiua. ¶q Zelus .i.invidia.

¶r Tumultus cogitationū cor mꝰ tipliciē impellētiū. ¶s Fluctuatio .i.mētis perplexitas.

¶t Et timor mortis.vbiq; insidians homini.

¶o Iracūdia p seuerās.inimica.

¶x Et contētio. .i.metus litigij.

¶y Et in tpe refectionis.i.quietꝭ.

¶z Jn cubili sō nus nocte imu. sciam eius.id est dispōnēs ꝓtrarium eꝰ qđ facere cogitauerat. ideo dr cōter nox bꝰ psiliū: er q̄ sequitur inquietatio: ꝓpē qđ subdit.

¶a Modicū aut tē tanq̄ nihil in requie.qđ ei mo

dicū ē q̄ nihil cōputat: vt dr.ij.phyc. ¶b Et ab eo in somnis quasi in die respect⁹.nā fuit ei somnia vt bis q̄ viderat in die.eo q̄ fuit ꝓ fantasmata: q̄ remanēt abeñ tib⁹ sensibilibus: vt dicit.q.de aia. ¶c Conturbatus est in visu cordis sui.ꝓ somnia terribilia. ¶d Tanq̄ qui exa.in die belli.ꝓ totā em̄ die illā remanet trepid⁹ ⁊ anxius ex periculo in quo fuit: ⁊ timet insequi ab hostibus. ¶e In tpe salu.sue.i.ꝓsperitatis. ¶f Exurrexit.miser bō ꝓ superbiā. ¶g Et admirans. Ad intellectū buiꝰ litere q̄ videt inuoluta cōsiderandū: q̄ admirans dubitat.i. Methaphy. Ite q̄ euasit magnū periculum: licet tūc timeat vt dictū ē: tñ postea trāsacta passione nihil aut modicū timet pericula: sperās q̄ euadet sicut antea: ⁊ hoc ē qđ dr. ¶g Et admirās. Ite iungat tñ sic litera: Et ad nullū timorē.i.ad nullū terribile.

¶h Cū oi carne ab hoie vsq; ad pecus.i.sine illud terribile sit bō quicūq; siue bestia. ¶g Admirās.i. timens vel dubitās: q̄ ꝓ suā superbiā nō timet hoiem vel bestiaz

¶i Et sup peccatores.sic ꝓ superbiā obstinatos.

¶k Septuplū.i.grauis punitio veniet sicut dr Genes iiij. Qui occiderit cayn septuplū punietꝭ.i.grauiter.

¶l Ad hec. Hic pñter ponit miseria siue pena corpalis: quā dñt cōsiderare contēplatiui: ⁊ primo in ꝓprio corpib⁹ cū dr. ¶l Ad hec.i.ꝓter pdicta. ¶m Mors. violenta. ¶n Sanguis.i.plagatio. ¶o Contētio. p verba dura. ¶p Et rūphea.i.gladius. ¶q Oppressiones tyranno. ¶r Famis.p subtractōes ciboriorū. ¶s Et cōtritio.carcer ꝑ vinculoꝝ. ¶t Et flagella.virgaꝝ sup iniquos creata sunt. ¶v Hec oia.maz frequēter ꝓ suis iniquitatibus sic puniuntur.

¶x Et ꝓter illos factus ē cataclysmus.i.diluuium: vt patet Gen̄.vj.cetera patēt. ¶y Omne munus. Hic

vsq; ad būiliatū i terraz ⁊ cinerē.[m] ab eo q̄ vtilē biacyntho:[n] et portat coronā[o] vsq; ad eū q̄ opitur lino crudo.[p] Furor:[q] zelus:[r] tumlt⁹:[s] fluctuatō:[t] ⁊ timor mortis:[o] iracūdia [x] ⁊ contētio:[y] in tpe refectōis[z] i cubili sōno[a] noctis imutat sciaz e⁹.[a] Ado dicū aūt tāq̄ nihil i rāe:[b] et ab eo i somnis q̄si in die respect⁹.[c] Cōturbat⁹ ē i visu cordis sui:[d] tanq̄ q̄ euaserit i die belli.[e] In tpe salutꝭ sue[f] exurrexit:[g] ⁊ admirans ad nullū timorē:[h] cū oi carne ab hoie vsq; ad pec⁹:[i] ⁊ su p pctōres[k] septuplū.[l] Ad hꝫ mors:[m] sāguis:[n] ꝓtrito:[o] et rūphea:[p] oppressiones:[q] fames:[r] et ꝓtritio:[s] ⁊ flagella. Sup iniquos creata sūt[t] hec oia:[v] ꝓpt illos factꝰ est ca-

tadylsm⁹.[x] Oia em̄ q̄ de terra sūt i trā cōuertent:[y] ⁊ aque oēs i mare ꝓuertent.[z] Ossa munꝰ[a] ⁊ iniq̄tas[b] velebit:[b] ⁊ fides[c] in seculū stabit.[d] Sub stātie iust oꝝ[e] sic fluut[f] sic cabunt:[g] ⁊ sic tonitruū magnū i pluuia pſonabūt. In apiēdo manꝰ suas[h] letabit sic[i] puaricatores i[k] pſūmatōe tabescēt.[l] Nepotes im pioꝝ ñ multiplicabūt rāos.[m] ⁊ radices imde[n] sup cacumē petre sonāt.[o] Sup oēm aquā[p] viriditas:[q] ⁊ ad oram flumis[r] añ oē fenū eueller.[s] Sīa sic paradisus i bñdictōib⁹:et mia in secło pmanet.[t] Vita sibi sufficiēt[ꝫ] operarij[v] condulcabit[x] ur[y] et in ea inuenies thesaurum.[z] Si li edificatio ciuitatis cōfirmabit nomē.[a] ⁊ super hanc

scdo ponit pena iniquoꝝ in bonis tempoalibus cū dicit Omne munus datū ꝓ subuersione iusticie. ¶z Et iniq̄tas ꝓpter munus facta. ¶a Delebit.i.datores muner. ⁊ subuersores iusticie ꝓpter munera delebunt de ꝑ ti vita ita q̄ nihil apparebit de possessionib⁹ eoꝝ ⁊ pompa: sicut in deletis tabulis nil apparet. ¶b Et fides.i. fidelitas iustoꝝ. ¶c Jn seculꝫ stabit. in effectu suo. ¶d Subst̄ tie iniustoꝝ.i. diuitie eoꝝ ¶e Sicut fluuius siccabunt. accipit hic fluuius ꝓ torrente: q̄ subito intumescit minuū dissolutione. ⁊ cito siccat: sic iniusto rū diuitie velociter acquirunt: ⁊ velociꝰ frequēter ab eis auferunt.

¶f Et sicut tonitrua. in pluuia pſonabunt. qđ tñ ꝓ pluuia cito cessat: sic pompa diuitū iniquoꝝ cito tollit ꝓ principiū et modica occasiōe

¶g Jn apertione manuas. ad accipiendum male. ¶h Letabit tur. iniquus.

¶i Sic puaricatores. diuinoꝝ mandatoꝝ.

¶k Jn cōsūmatōe tabescent. q̄ frequēter cū credit se esse securos subito deficiūt: sicut ptz Luc. xij. de illo q̄ dicebat aie sue: Habes multa bona reposita in multos annos: ꝯe sce: comede: bibe: epulare. dictū est aūt ei. Stulte hac nocte repetēt aiam tuā a te. ¶l Nepotes. Hic tertio ponitur iniquoꝝ pena in suis successoribus. cui dr: Nepotes impioꝝ non mul. ramos.i. filios. q. d. eoꝝ ꝓgenies nō diu durabit. ¶m Et radices immunde.i. parentes eoꝝ et quib⁹ sunt orti. ¶n Sup ea. pe. sonant .i. sicut arbor plantata sup petras nō figit ibi firmiter radicē. ꝓter qđ cito cadit sup petras sonitū faciendo: ⁊ sic frequēter iniqui diuites cadūt cum sonitu magno: nam ex hoc casu multi loquentur adinuicē congaudendo. Ab hoc etiā inducit aliud ex emplū cū dicit: ¶o Sup oēm aquam. etiaz stagnalem.

¶p Viriditas.i. herba viridis crescat: ⁊ accipitur hic sup ꝓ iuxta: qui a crescit in ripis ꝓter humiditatē terre. sicut dicitur: q̄ parisius ē sup sequana.i. iuxta. ¶q Et ad oīa fluminis. simil crescit eadē ratione ¶r Ante oēs. euellet.i. citius ⁊ facilius: q̄ radix est in humido: ꝓ hoc intelligitur: q̄ generatio malorꝝ cito deficit. ¶s Gratia. Post q̄ actū est de miseria hoiem exprimente: hic cōsequenter agit ē de dei grā ipm relexante: ⁊ diuidit in duas ptes: principalē ⁊ incidentalē: que incipit ibi: Gratiam. Circa ꝑmū ponit multiplex bonū ꝓueniēs ex grā cū dr: ¶s Grā sic paradisus i bñdictōib⁹.i. sicut paradisus ē loc⁹ amen⁹ ⁊ boīs fructib⁹ plen⁹: sic grā dei gratiosā facit aiaz ad dei hilaritatē ñ ⁊ bonis operib⁹ plenā. ¶t Vita sibi oparij sufficiēt. .i. ad acq̄rēdū sibi victum ⁊ vestitum per laborem suum.

¶o Condulcabit. ꝓ gratiā dei que mitigat suum laborez.

¶x Et in ea inuenies thesaurꝫ.i. glie cui⁹ gratia est arra.

¶y Fili edificatio ciuitatis ꝑfirmabit nomē.i. edificātis, sicut nomē Romuli confirmatū est in memoria hominū ex edificatōe ciuitatꝫ romane. ¶z Et sup hāc firmitatē.

a Mulier imaculata. qđ ꝓcedit ex diuina grā. b Cō puta abiē. q: firmitas ei⁹ stabit ineternū: nō sic aūt cauitat⁊ edificiū. c Vinū ⁊ musica letificat cor. qđ ps ad sensū. d Et sup vtraq; dile. sapie. nā letitia ex vino ⁊ musica cā ta ē in pte sensitiua. delectatio ꝓueniens ex sapia ē in par te intellectiua que ē superior ⁊ melior vñ pbs ponit felici tatē bois. x. ethi. in ꝓtēplatōe sapie: et accipit hic sapia in fusa q̄ ē donū spūs sancti: ⁊ sic ꝓcedit ex gratia.

e Lybie ⁊ psalte riū suauē facūt melodiam. qñ concor dant adinuicē.

f Et super vtraq; lingua suauis. s. doctoris vel predica toris de fide ⁊ mo ribꝰ docentis: q̄ silr suauitas ex dei gra ꝓcedit.

g Gram. Hec est pars incidētalis: q̄ diuidit in duas ꝑtes: fm duplex inci dens: scīa: ibi. Fili in tpe. Primū ē q: tractauit de gra dei hic ex incidenti pō nit aliqua q̄ fiūt dei gratiosa dicens:

h Gram ⁊ specie. .i. rem artificialem gratiosā ⁊ pulchrā

b Deliderabit o culus. nā in hoc delectat.

i Et sup hoc virides satōes magis em̄ delectāt visum ⁊ ꝓfortāt: opus em̄ nature efficatius ē ope artis.

k Amicus ⁊ sodalis in tpe pue. sūt adinuicē delectabiles.

l Et sup vtroq; mulier cū viro. qñ cōcordes fuit: ē magis delectabiles. tū q: sūt vna caro: tū q: indissolubilis p totā vitā suā ē eoꝝ cōiunctio. non sic aūt sodalū cōiunctio: ⁊ frequēter cito dissoluit.

m Fratres in adiutoriū. mutuū.

n In tpe ētribulatōis: ē valde gratiosū.

o Et sup eos miscōdia liberabit. a tribulatiōe: ⁊ verificat hoc nō solū de miscōdia dei: ⁊ etiā de miseri cordia bois aliq̄n:

p Auru ⁊ argentū. i. diuitie.

q Et cōstitutio pedū. i. sanitas corpis p quā bō stat sup pedes suos. ista sūt boibus gratiosa.

r Et sup vtrūq; consiliū q̄ placiti. vel: qđ ē de diuinis mandatis: ⁊ cōsiliis adimplendis.

s Facultates ⁊ virtutes. corporales.

t Exaltant cor. p superbiā.

v Et super hec timor dñi. reprimens hās exaltatōes.

r Non ē ꝙ timore dñi. filiali.

y Minoratio. i. defectus boni.

z Et nō est in eo inquirere adiutoriū. s. huānū: nā timēs dñm habet pñs adiutoriū diuinū: p hoc tñ nō intelligit. q̄ ꝓtemni debeat adiutoriū huānū: nā hoc esset tentare deū. ⁊ qđ deficiente huano subsidio ꝓsidēdo ē firmit̄ de diuino. iō subditur.

a Timor dñi sicut padisus bñdictōis. vbi em̄ ē deus: ibi est padisus: sicut roma vbi ē papa: Luc. xxiij. Hodie mecū eris in padiso.

b Et sup oēs gliam. tpalē

c Fili in tempe. Hic ponitur scōm incidēs: eoꝝ in parte immediate ꝓcedenti dicit: q̄ in timore dñi nō ē defect⁹ bom: hic inducit ad ererātiū boni opis: quo tollit egestas spir itualis ⁊ corpalis: dicit igit.

d Fili in tpe. i. tpe vite ꝑtis tibi cōcesse ad bene operandū.

e Me indigeas. i. ne sis ociosus: nā ad ociū sequit̄ spūalis ⁊ tpalis egestas: ita q̄ hic ponit ꝑtis ꝓ antecedēte.

f Melius est em̄ mori corpaliter.

g Vir indigere. i. ociosus esse: ꝙ qđ quis moritur spiritualiter. ē. xxxiij. Multam malicia⁊ vocāt ociositas: et aliquādo corporaliter. quia frequēter homo ꝓ ocio conuertitur ad latrocinū propter qđ suspenditur.

h Vir recipiens in mensam alienam sicut sunt bistriones: et mendicātes validi a bonis operibus ociosi.

i Mō est vita ei⁹ in cogi. vict⁹. .i. nō cogitat aliquid facere vnde debeat rōnabiliter viuere illaūt qui intēdunt diuinis obsequiis ⁊ doctrinis vehementer victus: de q̄bus dicit saluator Matth. x. Dignus est operarius cibo suo.

k Cibis alicis bystrio ⁊ mendicans valid⁹ qui vacui sunt bois operibus.

l Vir aūt disciplinatus. ē tum ad mores.

m Et erudit⁹. ē tum ad scientiam.

n Custodiet se ab ociositate.

o In ore imprudentis. i. pigri ⁊ ociosi.

p Cōculcabit

q Et in ventre eius ignis ardebit. i. fames.

Capitulum. xlj.

O Mors. Postq̄ actū est de miseria hominis respiciente statum vite ꝓsentis: hic ꝓsequenter agit̄ de miseria eius que respicit statum mortis vtrūq; vbi debet ꝓtemplatiuus considerare. ⁊ prio agitur de morte pene: scdo de morte culpe: ibi. Disciplinā in pace. Prima in duas: quia primo agit̄ de morte tēporalis pene: scdo de morte eterne: ibi. Fili abominationum. Circa primū dicit:

a O mors q̄ amara est memoria tu. qua quis cogitat se moritur⁊ corporaliter

b Homini. i. iniusto: ꝓter qđ in aliquibus libris i tertiu ponit: fuit tñ primo quedā interlinearis glosa postea tertiu ꝙ scriptores inserta.

b Pacem habenti in substātijs suis. i. in mobilibus ⁊ imobilib⁹ diuitijs q̄ nō diripiunt̄ ab alijs.

c Viro ꝺ ero. q̄ nō molestāt litigijs.

d Et cui⁹ vie directe sunt in oibus. temporalibus fortuna sibi fauēte.

e Et adhuc valēti accipere cibū. i. sano corpe: ⁊ ꝓtenti comedere ⁊ bibē lante: nec miz̄ si mors ē amara tali: qz de padyso terrestri suo vadit ad īfernū: nā Luc. xvj. dr de diuite epulone Mortu⁹ est diues ⁊ sepultus ē inferno.

f O mors bonū est iudicium tuum homini. ⁊ subintelligit̄ iusto.

g Indigenti. victu ⁊ vestitu.

g Et qui minorat virib⁹. corporis ex infirmitate.

b Defecto etate. et sic bēt duplicem causam debilitatis.

i Et cui de omnibus cura est. id est solicitudo de omnibus mandatis dei adimplendis: vt exponunt aliqui potest tamen magis literaliter exponi de omnibus necessarijs vite que rendis: sicut Lazarus vlceribus plenus querebat refici ꝙ micē q̄ cadebāt de mēsa diuit̄.

k Et increbili

inopia. quia frequenter habet pauꝑ ad comedendum.

quia non acquieſcit ſue petitōni: ſicut de lazaro dī: Et nemo illi dabat. //a Qui pdit ſapiam. i. incipit veſpere ec etate z infirmitate: merito nanq; iudiciū mortis ē iſti bonū: q; p hoc trāſit ad requiem beator: Luc. xvj. Factū ē aūt vt moreret̄ mēdic⁹: z portaret̄ ab angelis in ſinum abrae. ō ſubdit.

//b Moli metuere iudiciū mortis. i. pnas te in tali ſtatu: vt iudiciū mortis ſit tibi bonū: z ſubdit modū:

//c Memēto q̄ ante te fuerūt: de nā ex memoria ſanctor patr̄ q̄ pceſſerūt: z pmi or⁹ iuſto⁹: z pea rū iniquo⁹: que ventura ſūt diſponit hō ad mortis iudiciū ſecure expectandū.

//d Et qui ſupueniēt tibi. de numero annorum plurū vl̄ paucorum.

//e In beneplacito altiſſimi. id eſt ſm ei⁹ voluntatē ſufficiat tibi: z adimpleas illud in exercitō boni: z ſubditur cauſa.

//f Non e enī in inferno accuſatio vite. nō ei aliq̄s ibi pōt ſe excuſare alleganꝺo

"qui pdit ſapiaz. [b] Moli metuere iudiciū mortis. [c] Memēto q̄ ante te fuerūt: z q̄ ſupuentura ſūt tibi: hoc iudiciuz a dño oī carni: [d] z q̄ ſupuenient tibi i beneplacito altiſſimi: ſiue vcē ſiue cētuz ſiue mille anni. [f] Nō eſt enī in inferno acculſatio vite. [g] ſi liȝ abominatōnū fiūt [h] filiȝ peccator: [i] z q̄ ꝑuerſant ſecȝ mos impioȝ. [k] Filiozum pctōr piet hereditas. [l] z cū ſemie illoz aſſiduitas obprobrij. [m] De pīe impio q̄ runt filij: [n] q̄m ꝓpter illū fūt i obpz̄brio [o] Ve vobis viri impij: [p] qui vreliq̄ſtis legē dñi altiſſimi. [q] Et ſi nati fuerit̄ i maledictōe naſcemini: z ſi mortui fueritis: i maledictōe erit ꝓs via. [r] Oia q̄ de terra ſūt [s] in terrā cōuertent̄: [t] ſic impij a maledicto [v] pditōez. [x] Luct⁹ hoīm [y] in

corꝑe ipoz. [z] nomē aūt ipio rū vlebit̄. [a] Curaz habe de bono noīe. [b] hoc enī magis pmanebit tibi: [c] q̄ mille theſauri p̄cioſi z magni. [d] Bone vite numer⁹ dier. [e] bonū aūt nomē [f] pmanebit i euū. [g] Diſciplinā [h] i pace conſeruate filij [k] Sapia ei abſcōdita [l] z theſaur⁹ inuiſus: q̄ vtilitas i vtriſq; [m] Melior ē hō q̄ abſcōdit ſtultā ſuaz: q̄ hō q̄ abſcōdit ſapiaz ſuam. [n] Verūtn reuertimini i his [o] q̄ pce dūt de ore meo. [p] Nō eſt ei bonū oēm irreuerētiā obſeruare: [q] z nō oīa oib⁹ bn [r] placēt i fide. [s] Erubeſcite a pie z a mīe de fornicatōe: [t] z a pſidēte z a potēte ō mendacio: [v] a pncipe z a iudice ō delicto: [x] a ſynagoga z plebe de iniquitate: [y] a ſocio et amico de iniuſticia: [z] et de loco in quo habitas de furto:

Momen aūt impioz delebit̄. de libro vite: z ſic perpetuo cruciabunt̄ morte gehenne. //a Curam habe. Hic ex dictis infert corelariū. ſ. q̄ homo debet eſſe multum ſolicitus de iuſticicia conſeruanda p quam cuadit̄ eternum ſuppliciū: z acquirit̄ premiū eternū: z hoc eſt qō dicit.

//a Curam habe ō bono nomine. i. de re bom nois: que ē iuſticia legalis: naz induxit oēm virtutem.

//b Hoc enī magis pmanebit tibi. q̄a iuſticia ꝑpetua eſt. z immortalis: Sapientie. j. ca.

//c Oz mille theſauri. temporales qui ſūt tranſitorij.

//d Bone vite numerus diez. i. vita bona meritoria bre uis eſt: z cito poſſunt dies eius numerari.

//e Bonū aūt nomē. iuſticia que ē res boni nom: [illegible]

//f Permanebit euo. i. eternaliter: z premio.

//g Diſciplinam. Poſtq̄ actū eſt de morte pene. hic cōſequenter agit de morte culpe. quaz ſilr debet cōtēplatiuus conſiderare: z di uiditur in tres partes: nā inducit primo ad eius noticiā ſcōo ad ipius erubeſcentiā: tcio ad eius fugam ſeu cautelam: tibi. Ne auertas. Circa primū dicit.

//g Diſciplinā. moz coꝛeptiuam.

//h In pace. pectoꝛ. //i Conſeruate filij. memoꝛiter retinendo: z veraciter operādo: z ſubdit ratio. //k Sapientia enī abſcōdita. i. que nō oſtendit̄ in ope z doctrina.

//l Et theſaurus de. q. d. ſicut nō ꝓficit temporali: ſic nec talis ſapientia ſpiritualiter: immo nocet habenti in ꝑtum abſcondit in terra talentū dñi ſui: Math. xxv. ō ſubditur

//m Melior ē hō de. i. minus malus //n Verūtn reuertimini. vos filij. //o In his q̄. pce. de ore meo. conſiderandis z retinendis. //p Non e enī bonū oēz irreuerēnam obſeruare. i. nō ē bonū diſcipło aliquā irreuerētiaz habere ad doctorē: ei⁹ doctrinā cōtenendo vel negligendo.

//q Et nō oīa. doctoꝛis dicta. //r Omnibus diſcipulis:

//s Bene placēt in fide. i. licz ſint fidei cōuenientia: tñ eis non placēt: q; ſe ibuti opinione alia. q. d. ꝓter tñ hmōi diſplicentiā on dē ñ dñt aliquā irreuerētiā. //t Erubeſcite. Hic ꝓñr inducit ad culpe erubeſcētia: ē enī de ſe turpis: et ꝑ ꝓñs erubeſcibilis. Aliq̄ tñ culpe ſunt ſpecialr erubeſcibiles cora aliq̄b⁹ ꝑſonis magis q̄ cora aliis: tb̄ ē qō dz. //t Erubeſcite a pie z a mīe de forni. videl ei ex eoz incōtinetia ꝓcedere. q. plē genuerūt luxuriosā. //v Et a pſidente z a potēte de mēdatio. ne cora illis mentiamini: q; puniторes ſunt mendacij. //x A pncipe z a iudice ō delicto qd̄ ꝑceperunt facere omittēdo. dicit enī delictū ꝙſi derelictum //y A ſynagoga z plebe de iniquitate: cōtra deū vl̄ ꝓximū. nam ſic efficit̄ homo infamis in populo. //z A ſocio z amico de iniuſticia. ad quos ē iuſticia maxime oſeruanda. //a Et de loco in quo habitas. de furto. ſ. faciendo: nam ibi debet homo ꝓe ceteris locis fidelit̄ ſe habere.

¶b De veritate dei ⁊ testamēto. trāsgrediēdo dz hō erubescere q; deus videt vbiq;. ¶c De discubitu in panib⁹. i. a prima sede in mēsa alteriꝰ: Luc. xiiij. Cū inuitat⁹ fuer⁹ ad nuptias recūbe in nouissimo loco ⁊c. primū em̄ locum accipe ꝓpria auctoritate signū ē ambitionis magne.

¶d Et ab obfuscatōe dati qō fit quādo dat⁹ ꝑ re turpi: vt ꝑ fornicatōe vel aliquo huiōi.

¶e Et accepti. quādo accipiē sn̄ gratitudine vel ꝑ negotio turpi. ¶f A salutātib⁹ de silētio q; signū ē odij eos nō resalutare.

¶g A respectu mulieris fornicarie. q; signū ē incōtinētie

¶h Et ab auersiōe vult⁹ cognati. ꝓpē paupertatē suā nolendo eū cognoscere: qđ ē manifeste signū supbie. Ab hoibus em̄ istis faciendis dz hō tanq; a turpibus erubescere. ¶i Me auertas. Hic ꝓiter inducit ad culpe fugā seu cautelam. ⁊ primo facit hoc ꝑ plibus vicijs breuiter transeūdo: scdo de vicio incōtinentie diuīmodo: sequenti. c. ibi. Filia patris. Prima i duas: q; ꝓio facit ꝑ in vicijs factoꝝ ⁊ verboꝝ sepatim: scdo ꝑticutim: sequenti. c. ibi. Me ꝓ bis. Prima adhuc in duas: q; primo inducit ad fugā culpe in factis: scdo in verbis: sequenti. c. Circa primū dicit: ¶i Me auertas facie a primo tuo. idigēti: qđ petit venegādo. ¶k Et ab auferēdo partē. i. aliquid de bonis alterius. ¶l Et non restituendo. i. sub ꝓposito nō restituendi: et supplenduꝫ est. caucas oīno. nā peccatū ē iniustitie manifeste. ¶m Me respicias⁹ mulierē alieni viri. eā cōcupiscendo: q; iā mechatus es eā in corde tuo: Matth. v. ¶n Et ne scruteris ancillam ei⁹. inquiredo ꝑ eā qualr̄ posses decipe dñam. ¶o Neq; steteris ad lectū ei⁹. nā boc ē signū inflāmati appetitus.

¶p A amicis. Hic ꝓiē inducit ad fugā ¶Ca. xliij.

¶a culpe in verbis: ⁊ ꝓio in hīs improperij dicens:

¶b Ab amicis de sermonib⁹ improperij. supple ea ne. nā ei⁹ improperiū reuertit in te: ⁊ sic nō solū peccatū ē: sed etiā turpe. ¶c Et cū rideris. aliquid alicui. ¶c Me improperes. q; sic nō solū meritū amitteres: ꝙ etiā pecca res. primū contēnendo: scdo de verbis consilij: cū dicitur

¶d Non duplices sermonē audit⁹ de. i. qđ in secreto deū ē tibi: nō iteres sermonē reuelando alteri. ¶e Et eris ve re sine cōfusione. i. sine nota ꝓditionis: q̄ ē in reuelatione secreti. ¶f Et inuenies grām in ꝓspectu oīm hoīm. q; reputabāt te fidelē. ¶g Me ꝓ bis: Hic inducit ad fugam culpe in verbis ⁊ factis ꝑticutim: ⁊ primo ꝓsitū facit: secūdo quedā correlaria ꝓducit: ibi. Sup mulierē. Circa ꝑmū ponit ꝓla verba ⁊ facta cupabilia: de quibus oīb⁹ ꝑmittit dicens: ¶g Me ꝓ bis oibus cōfundaris. coraꝫ deo ⁊ hoibus bonis. ¶h Et ne accipias ꝓsonā vt delinqs. faciendo ꝓtra iusticiā distributiuā bonoꝝ vel punitiuā malor̄. ¶i De lege altissimi ⁊ testamēto. transgrediendo.

¶k De iudicio iustificare impiū. qđ est iniquū. ¶l De verbo socioꝝ ⁊ viatoꝝ. q; aliquis socius tuus vel ambulās

[b] de veritate dei ⁊ testamēto [c] discubitu i panib⁹ [d] ab obfuscatōe dati [e] accepti: [f] a salutātib⁹ de silētio [g] a respectu mulieris fornicarie: [h] et ab auersione vultus cognati. [i] Ne auertas faciē a ꝓximo tuo: [k] ⁊ ab auferēdo partē ⁊ nō restituēdo. [m] Me respicias mulierē alieni viri: [n] ⁊ ne scrutaris ancillā eius: [o] neq; steteris ad lectū ei⁹. .xlij.

[A] B amicis ⁊ sermoni [b] improperij: [b] ⁊ cū rideris [c] ne ipropereꝫ. [d] Non duplices sermonē auditus ⁊ reuelatōe sermonis absc̄diti: [e] ⁊ eris vere sine ꝓfusione: [f] et inueies gr̄aꝫ in cōspectu oīm hoīm. [g] Me pro bis oibus confundaris: [h] et ne accipias ꝓsonam vt relinquas. [i] De lege altissimi

tecum in via vixerit tibi et familiaritate aliqua reuelādo in eoꝝ obprobriū. ¶m De datione hereditatis amicoꝝ. i. qđ debes amicis dare: si vtr̄ ꝙ te extraneus est signū infidelitatis. j. Timoth. j. Si quis suoꝝ curā non habet et maxime domestico⁹ fidem negauit: ⁊ est infideli deterior

¶n De equalitate statere ⁊ ponderꝫ. a te nō seruata. ¶o De acquisitōe multoꝝ. s. ꝙ tuā rapinam. ¶p Et paucoꝝ. ꝙ tuam pigritiā.

¶q De corruptione emptionis ⁊ negociatoꝝ. ꝙ tuā receptiōem ⁊ fraudem.

¶r Et de multa. i. nimis dura.

¶s Disciplina filioꝝ. ꝙ qua efficiunt fugitiui.

¶t Et seruo pessimo latus sanguiare. i. vsq; ad effusionē sanguinis notabile verberare: boc em̄ ē signū crudelitatis nimie. ꝓter qđ plato seruuꝫ suum delinquentē in ꝑsona ꝓpria noluit flagellare sed eius correptionem cōmisit alteri: ne ipse modū excederet: et notaret de crudelitate: in omnibus em̄ dictis homo faciēs ea reddit̄ ꝑdicto modo cōfusibilis. ¶v Sup mulierē. Dicit ꝑdictis infert quedā correlaria: licet em̄ homo debeat vitare notā confusionis: vt dictū est. non tn̄ ꝓter boc debet omittere rerū suarum diligentem custodiam: etiā si ꝓter boc alicūs irrationabiliter dicat ipm̄ de aliꝰ nimis diffidentem. ⁊ quoniā inter ceteraꝝ vr̄a est magis custodienda dicit

¶x Super mulierē nequas. i. lasciuam et petulantem vel bona mariti sui dissipantē. ¶y Bonum est signū. .i. clausura bene signata: et boc coꝝ ꝓprie sm̄ contra lasciuiam ⁊ rer̄ mariti contra dissipationem: ⁊ quia nō solum caueniū est ab ea: sed etiam ab aliꝰ: subditur.

¶z Ubi man⁹ multe sunt. ad capiendū pate. ¶a Et quod cūq; trades. famulis tuis: ¶b Numera ⁊ appende. ei sub certo numero ⁊ pondere trade: vt scias ratiōem debitam repetere. ¶c Datuꝫ vo. tuū alteri. ¶d Et acceptū. a te ab altero: ¶e Omne describe. vt scias cui debeas esse gratus: et quis tibi. ¶f De disciplina insensati ⁊ fatui. qui non ē docrine receptibilis: supple abstine: sicut dcm̄ est s. xxvij. c. Ubi nō est auditus: ibi non effundas sermonē. ¶g Et de senioꝝbus. moriḃ⁹ vl̄ etate. ¶h Qui iudicanē ab adolescentibus. supple sis solicitus: vt bec abusio tollat. ¶i Et eris. i oibus que ptinent ad mozū disciplinaꝫ. ¶k Et probabilis. i. comendabilis. ¶l In conspe. oīm viroꝝ. rationabiliter viuētiū. ¶m Filia patris. Hic agit̄ ō cautela contra luxuriā diutius immorando cū dicitur. Filia patris. prudētis. ¶n Absc̄dita ē. in domo: ne coꝝrūpat eā uagādo: sicut dina filia iacob: gen. xxxiij.

¶o Uigilia ⁊ solicitudo eius. i. pro custodia eius.

¶p Aufert somnū. ꝑis custodiētis. ceca patēt vsq; ibi

¶g Ne forte cū viro cōm orata transgrediat̄.lectū mariti. ¶b Aut certe sterilis efficiat̄:ꝑ nimiā frequētiaz ocubit⁹.vñ 7 meretrices cōes rarissime impregnātur:ió subdit̄.Sup filiā luxuriosam ꝛc.ptz vsq; ibi:

¶c A tractatōe in ciuitate i.ne ppls ciuitatis tractabat de te: dicēdo lubrica facta ē ex defectu tue custodie. ¶d Et abiectōe plebis ꝛc.i. te faciat abiectuz 7 ꝓfusum in medio ppli.

¶e Si boi noli intendere in speciē.i aspectu siue pulchritudinis delectādo:ḃ dicit ab euitatōes vicīoꝝ ꝑtra naturaz:ad qđ pluriā erant ꝓni.

¶f Et in medio mulier noli cōmorari.7 subditur cā cū dicatur

¶g De vestimētis em̄ pcdit tinea. corrūpens ipa. ¶b Et a muliere iniq̄tas viri.sicut ptz in adam:dauid: et salomone cuius cor ꝑ mulieres fuit depravatuz in .Reg.xj.

¶i Melior ē.n. iniquitas viri.i. min⁹ mala. ¶k Qꝛ benefaciens mulier.l.ab cohabitandā.vnđ istud refertur ad id qđ ꝓmittit: In medio mulierum noli cōmorari.magis em̄ piculosum est boi cohabitare cū muliere extranea etiā bona:ḋ cū viro iniquo.

¶l Memor ero.sicut dictum fuit in principio.c.xl.duplex ē em̄ materia ꝓtemptatiui.s.humana miseriaꝝ se humiliet:7 excellentia diuina vt deū magnificet.Ingit terminata ꝓia:hic ꝓiter agit de scōa.excellentia ꝺo diuina a viatorib⁹ nō videt in scīa:ex.o.rrriij. Non videbit me bō et vinet:ḋ cognoscāt ꝑ suos effectus. Sap. xiij. A magnitudine speciei 7 creature poterat cognosci bilē creator eoꝝ videri. Sic ergo ꝓcedit:qz primo declarat ꝑ creaturas ei⁹ excellentia:scdo infert cōclusio intenta.c.sequenti:ibi. Multa dicimus. Prima in duas:qz primo declarat excellentia dei ex corporib⁹ celestibus:scdo ex elemētarib⁹:sequēti.c.ibi. Dide arcum Prima in tres:qz primo declarat ꝓpositū ex ꝓrietate solari:scdo ex ꝓprietate lunari:sequenti.c.ibi: A luna.tercio a specie stellar.ibi. Species celi. Prima adhuc in tres:qz primo de sole dicere incipit:scdo ad magnificādū dei ꝓcedit:ibi. Nōne dns.tercio ꝓpositum de sole resumit:in principio sequēti.c. Circa primū ꝑ modū ꝓfationis dicit. ¶l Memor ero igit opez dni ꝑ que pōt aliqualit cognosci. ¶m Et que vidi.ingat sic lra:Et opa ei⁹.magnifica:Que vidi.in sermonibus dni.i.in scripturis sacris diuinit⁹ reuelatis An nūciabo vt audientes noticiā aliquā hēant de potestate diuina

¶n Sol illuminās ꝑ oia ꝓspexit.i. oia visibilia fecit:nā ab eo illuminant̄ corpa celestia 7 terrestria:ꝓt qđ dr ꝓ viro.z. deorsū.ij. de aia. ¶o Et glia dni plenū est opus eius.nā potētia dei gl'ios relucet in solis opib⁹:q̄ aufert sōnū:ne forte ei awle scētia sua adultera efficiat̄: 7 cū viro cōmorata odibil̄ fiat:neq̄ polluat̄ i virginitate sua 7 i patnis suis grauida inueniat̄:ne forte cuz viro cōmorata transgredi a tur:ḃ aut certe sterilē efficiat̄ Sup filiam luxuriosaz un firma custodiā:neq̄ faciat te inobprobriū venire inimicis:ᶜ a tractōe in ciuitate ḋ et abiectōe plebis:7 confidat te i multitudine ppli.

ᵉOmni boi noli intendē i speciē:ᶠ 7 in medio mulier noli cōmorari.ᵍ De vestimētis em̄ pcdit tinea:ʰ 7 a muliere iniq̄tas viri.ⁱ Melior ē em̄ iniq̄tas viri qꝫ benefaciens mulier:7 mulier ꝛfundēs i obprobrium.ᵏ Memor ero igit opez dni:ˡ 7 qđ i ānū ciabo:in sermonib⁹ dni opa eius.ᵐ Sol illuminās ꝑ oia resperit:ⁿ 7 glia dni plenū ē op⁹ ei⁹.ᵖ Nōne dns fecit sāctos⁹ enarrare oia mirabilia sua:ᵍ q̄ firmauit dns om nipotēs⁸ stabilis i glia sua:ʳ Abyssuz⁹ et cor boim¹ inuestigauit:ˢ 7 astutia eoꝝ excogitauit.ᵗ Cognit em̄ dns oēm sciam:ᵇ et inspexit in signum eui:ᶜ annūcians q̄ ꝑ terierūt et que supuētura sunt:ᵈ reuelās vestigia occultoꝝ:ᵉ Nō ꝓterit illū ois cogitatus:et nō abscondit se ab eo vllus sermo.ᶠ Magnalia sapientie sue decorauit: ᵍ que ē añ scīm 7 vsq; in scīm ʰ neq; adiectū ē neq; minuitur:et non eget alicui⁹ consilio.ⁱ Desiderabilia sūt oīa opa ei⁹:ᵏ 7 tāq̄ scintilla que ē cōsiderare. ˡ Oia hec viuūt 7 manēt i scīm:7 ᵐ oi necessitate ⁿ oia obaudiūt ei. ᵒ Oia duplicia:ᵖ vnū ꝫ vnū

esse illuminare ceteꝝ corpa:renouare terā herbis 7 floribus:terrena ascentia foliis 7 fructibus:7 sic de aliis eius effectibus. ¶p Nōne dns. Hic ꝓsequit ad dei magnificētiā discens. Nōne dns fecit sanctos. suos. s. ꝓphetas.

¶q Enarrare oia mirabilia sua.eis reuelata:nā tales fuerunt reuelationes filii sancti vt p eos alijs manifestent ad gliaz cōditoris. ¶r Que ꝓfirmauit dns omnipotens. implēdo q̄ dixit ꝑ ꝓphetas.

¶s Stabilis i glia sua.q.d.licet faciat mutabilia:tñ ꝓprie ipe ē immutabilis oīno. ¶t Abyssū .i.dyabolū:

¶u Et cor boium. qđ alijs ē ignotum.

¶x Inuestigauit.i. ꝑfecte cognouit.

¶y Et in astutia eorū.i.malicia:fraudē 7 volūtate iniqua.

¶z Et cogitauit.ex illis eligendo bona.

¶a Cognit ei dns oēs sciam. creatā 7 increatā. ¶b Et inspexit i signū eui. sil'intuēs decursuz totius mūdi:ió subdit.

¶c Annūcians q̄ ꝑterierūt 7 q̄ supuentura sunt.ꝑ moysē em̄ annūciauit creatiōez mūdi ꝑteritā:Gen.j. 7 ꝑphas denūciauit mīta futura:et patz eoꝝ scripturas intuendo. ¶d Reuelans vestigia occultoꝝ.ꝑ similitudines impressas mētib⁹ ꝓphetaꝝ. 7 reuelans intellectum figuraꝝ veteris testamenti.

¶e Nō ꝓterit illum ois cogitatus.i.nullus cogitatus bois angeli remōtis latet eū. ¶f Magnalia sapiētie sue decorauit.i. decora oīa dit ꝑ deceꝫ suoꝝ effectuū. vt solis: 7 lune: 7 stellaꝝ.

¶g Que ē añ scīm ꝛc.licet em̄ effectus diuine sapie sint tēporales:ipa tñ est eterna. ¶h Neq; adiectū est neq; minuet.diuina nanq; sapia minui nō pōt nec augeri:qz ē infinita. ¶i Qꝛ desiderabilia oia opa eius .s.ad cognoscēdū.q.d.valde:vt patet ꝑ bonū desiderū ad sciendū ipsa j. metaphy. Oēs bones natura scire desiderāt. ¶k Et tāq̄ scintilla q̄ est ꝓsiderare.i. valde bonū ē cōsiderare:q̄ hec opera diuina licet sint mirabilia:tñ non sunt nisi q̄dā modica scintilla bonitatis 7 excellētie diuie. ¶l Oia hec viuūt 7 manēt in scīm:oēs em̄ creature viuūt in deo:qm̄ ꝑ modū intelligibilē sunt in eo.ió dicit Job.j. Quod factū est in ipso vita erat.scilicet ab eterno:et sic sunt ibi permanenter.

¶m Et in omni necessitate.id est qñ ē vtile.

¶n Omnia obediunt ei.in effectu:quia creatura merito obedit creatori.

¶o Omnia duplicia.hoc apparet sensibiliter in elementis:quorum quodlibet habet duplicem qualitatez loquendo de qualitatibus actiuis 7 passiuis:terra nanq; frigida est 7 sicca:ꝛ ꝑ frigiditatē conuenit cum aqua:7 ꝑ siccitatem ei opponit:ideo subditur:

¶p Vnum contra vnum:quia per vnam qualitatez ei cōtrariat:similiter est de aqua respectu aeris:qz aq̄ frigida ē et humida:7 per humiditatem conuenit cum aere:et per

frigiditatē ei ꝓtrariat. Et sīl ē de aere respectu ignis: nam aer calidus ē ꝛ būidus: ꝛ p caliditatē ꝓuenit cū igne: ꝛ per būiditatē ei ꝓtrariat: nā ignis calidus ē ꝛ siccus. Licz aūt in corꝑib⁹ celestib⁹ nō sit ꝓtrietas ꝓprie cū sint incorruptibilia: tñ ē ibi quedā oppositio: ꝛ cōuēiētia ꝓ ueniunt eīs in ḋctū sunt oia spetica ꝛ ē ibi quedaꝫ oppositio in ḋctum mouent ab oriente in occidentē motu diurno: ꝛ econtrario ab occidente in orientē motu ꝓprio. ¶q Et non feat ḡcē ḋcē. id ē nō feat aliq̄ ipfectū: q: dei pfecta sūt opa: dent. xxxij. ¶r Tñ iuscuiusq̄ conseruabit bona. q: sicut ē actor oīs boni: ita ꝛ ē⁹ conservator. iō sequit.

¶s Et quis saciabit tur gloiaz eī. i. excellentiam sue maiestatis relucētē in suis creaturis. q. d. nullus: q: quāto quis magis cognoscit eū ꝑ creaturas. tāto magis accēdit ad ipm ampli⁹ cognoscendū quo usq; ꝓueniat ad cognoscendā eū facie ad faciē: in quo cōsistit būane cognitōis terminus: ꝛ vera beatitudo: Job. xxij. Hec est vita eterna: vt cognoscant te solū deū: ꝛ quē misisti: ihesū xp̄m. ℟. xliij.

¶a Altitudinis firmamentū. Hic resumit ꝓpositus de sole ad declaratiōem magnitudinis diuine dicens

¶a Altitudinis firmamentū. i. celū sydereū comprehendens sub se orbes septē planetaꝝ: qō dicit esse celum altitudinis: eo q⁹ ē alti⁹ celo aereo. ¶b Pulchritudo ei⁹ est effective. ¶d Sol in aspectu. q: suo lumine illustrat alia luminaria celi syderea: iō subdit. ¶c Species celi in visione glorie. i. valde gratiosa: ꝛ admirabilis: nec intelligitur hoc de visione vera ꝛ beatifica: sed de visione solis materialis: que ē valō pulchra: ꝛ sic dicit: Species celi. sicut nobilior ꝛ sapiētior ciuis dī species ꝛ decor ciuitatis.

¶e Annūcias in exitu. i. in suo occasu: qñ exit de hemisperio nostro. tūc em alia lūinaria celi que nō apparebāt ante, ꝓpter pñtia maioris lumis ipius solis: ꝛ hec apparitio dicit annunciatio. ¶f Vas admirable est. ipe sol q: cōtinet in se virtualit⁹ varios effectus q̄ fiunt in elemētis formaliter. ¶g Opus excelsi. q: fact⁹ est ꝑ creationē: que ē opus dei⁹. ¶h In meridiano exurit terrā: q: tūc causat intensiorē caloreē. ¶i Et in conspectu ardo. ei⁹. quando recte sup terrā cadūt radij eius. ¶k Quis poterit sustinere. q. d. nullus bō: nā in zona torrida nō ponit aliqua habitatio būana: q: sol trāsiret sup capita eoꝝ: iō subdit: Fornacem custodiēs tc. ¶l Tripliciē sol exu. mōtes. scilicet⁹ eo q⁹ in ortu suo ꝓcuit capita montiū: ꝛ diutius: q: vsq; ad occasum: ꝛ breui⁹: q: radius solis ꝓcutiens capita montiū breuio: ē eīs radi⁹ descendēs ad ꝓfunda vallium.

¶m Radios igneos. nō formaliꝫ ē effectiue. ¶n Exurgans. i. emittens. ¶o Refulgēs radius suis obcecat oculos. q: nō pōt conspici ab bonis oculis irreuerbat⁹. Et ex victis concludit magnitudo diuine maiestatis cū dī.

¶p Magnus dñs tc. excedit em ꝓportionabiliꝫ oēm esse creū suū cū sit causa equiuoca. ¶q In sermonibus suis. i. ex ordinatōe dei. ¶r Festinauit iter. i. cursum suū: nā in vna die naturali circuit celū. ¶s Et luna. Hic ꝓsequitur ꝓprietatibus lūe declarat magnitudo potentie diuine

¶q nō fecit ḡcē ḋcē. Uniuscuiusq̄ ꝓseruabit bona. ¶t Et qs satiabit videns gloriā ei⁹.

Liber xliij.

¶a Altitudinis firmamentū pulchritudo ei⁹: species celi in visiōe glie. ¶b Sol in aspectu ānūcians in exitu: ¶f vas admirabile ¶g opꝰ excelsi. ¶b In meridiō exurit terram: ¶i in conspectu ardoris eius ¶k qs poterit sustinere: Fornacē custodiēs in operibus ardoris. ¶l Triplr sol exurēs mōtes: ¶m radios igneos ¶n exurgās ¶o refulgēs: radijs suis obcecat oculos. ¶p Magn⁹ dñs q̄ fecit illū: ¶q in ſmoiōb⁹ ei⁹ ¶r festinauit it⁹. ¶s Et lūa i oīb⁹ i tpe suo: ¶t oñsio tēpis ¶u signū eui. ¶y Altitudinis firmamētū. ¶x Luna. xliij.

¶s Et lūa i oibꝰ i tpe suo: ¶t oñsio tēpis ¶u signū eui. ¶y Altitudinis firmamētū. ¶x Luna ¶z signū diei festi: ¶a luiare qō minuit i cōsūmatōe. ¶b Mensis ſm nomē ei⁹. ¶c crescēs mirabiliter i cōsūmatiōe. ¶d Glas castroꝝ in excelsis: ¶e i firmamēto celi resplēdens gl̄iose ¶f Species celi gl̄ia stellarū ¶g mundū illuminās in excelsis domin⁹. ¶h In verbis sancti stabūt ad iudiciū: ¶i nō deficiēt i vigilijs suis. ¶k Tu de arcum⁹ et benedic qui fecit illum. ¶l Valde speciosꝰ est ¶m in splendore suo. ¶n Syravit celum in circuitu gloꝛie

¶t In tempoꝛe suo. i. in suo cursu. ¶u Ostensio tpis. tps ei cōmunit magis mutant ſm eius cursū: vnde nouilunīū vulgariter dī tps nouū. ¶x Est signū eui. i. etatis mōi: q: iudei durationem mundi computant ꝑ annos lunares: vt expōnūt aliq̄ sed hoc est falsū: vt ostēdi sup danielem ca. ix. ¶ iō dicit. Signū eui. q: ꝑ eius motū nūerantur menses apud hebreos: de quib⁹ fuit auctor iste. Duratio ḋo mūdi nō solū currit ꝑ annos: ꝑ etiā ꝑ mēses. ¶y A lūa supple acapitur

¶z Signuz diei festi. i. pasche qō festū celebrari ꝺz apō hebreos in principio cuiuslꝺt lunationis.

¶z Luminare. quod minuitur in consūmatione sui cursus qui terminatur in cōiunctione cū sole. ¶a Mensis ſm nomē eius est. nam cū exit a sole incipit nouus mensis.

¶b Crescens mirabiliter in cōsūmatione. i. vsq; ad plenilunīū. ¶c Glas castroꝝ in excelsis. sicut em ordo stellarum nominatur milicia celi in pluribus locis vetteris testamenti: ita dicitur hic castra. In hoc autē ordine siue castris luna post solem tenet locum principalē

¶d In firmamēto celi resplendens. pre ceteris stellis vnde Gen. i. Sol ꝛ luna dicuntur duo luminaria magna. ¶e Species celi. Hic consequenter ex stellis declarat immensitatem diuine magnitudinis dicēs: Species celi gloria stellaꝝ. i. claritas stellarum ē species siue pulchritudo celi. sicut patet de nocte serena. s. cū stellis celum ornatum est. ꝛ dicitur hec claritas gloria. q̄a gloria a claritate ꝺriuatur: dicta quasi daria ꝛ mutato in g vnde dicit Tullius: q: gloria est clara cū laude noticia. ¶f Mundū illuminans in excelsis dominus. q. d. licet stelle celi sint tampulchre: tñ non sunt latria venerande: quod tñ faciebant aliqui gentiles: ē solus deus est latria colendus ē est principalis mūdi illuminator: nā ab eo procedit claritas solis et stellaꝝ.

¶g In verbis sancti stabunt ad iudicium. i. stelle in iustu dei: qui est sanctussanctoꝝ: cessabūt a motu tempore iudicij completo numero electoꝝ: ad quē finaliter eoꝝ motus ordinatur. ¶h Et non deficient. vsq; ad tempus iudicij. ¶i In vigilijs suis. i. in exercitio sui motus ad ptinuatōem generationis. ¶k Vide arcū. Hic consequenter declarat diuina magnificētia ex bis que fiūt in elementis: ꝛ primo in aere: fecūdo in aqua: ibi. In sermone eius. ꝛ prima tangitur plures impressiones notabiles que fiunt in aere: inter quas primo tractat de iride dicens. ¶k Vide arcū. i. considera eius apparitionē mirabilem. ¶l Et benedic q̄ fecit illū. nam in infinitū est pulchrior ꝛ mirabilior.

¶m Valde speciosus est. iris.

¶n In splendore suo. i. in colouꝝ suis: qz resplendēt in nigredine nubis: sicut in speculo.

¶p Manus excelsi aperuerit eū. i. fecerūt ipm apparē in signū federis inter ipm z terrā: cp vcetero nō perderet aquis diluuij oēm terrā. Gen. ix. Tractare tñ ō colorib⁹ iridis z figura magis dispsite ptinet ad libz̄ meteoroz. z silr de sequntib⁹ impressionib⁹. ¶q Imperio suo. Hic ponit tractat de nube: nubib⁹: coruscatiōe: grādine: et terremotu vicis Imperio suo ac celeraūit nubē. i. celeriter descēdere fecit eā q̄ cauſaſ ex exalatiōib⁹ humidis antecq̄ resoluāſ i aquā cōgelatis: z dicitur Accelerauit q̄ in oib⁹ effectib⁹ dei est agens principale.

¶r Et accelerat coruscatiōes emittē. q̄ celeri imo instāti apparent alonge.

¶s Judicij sui. Dicunſ aūt coruscationes iudicij diuini: q̄ pcedūt i effectu sm iudiciū sue sapie

¶t Propterea. i. er eodē iudicio

¶u Aperti sūt thesauri. i. occulte cause impressionū huiusmodi:

¶v Et euolauerit nebule. i. nubes tenues: q̄ a vēto mote p aerē videnē volare. ¶v In magnitudie sua. i. i virtute sue ptātis. ¶v Posuit nubes. i. disposuit.

¶x Et confracti sūt lapides grādinis. qñ resoluūt i aquā Sūt aūt grādines gutte pluuie a frigore congelate in descēsu a nube. ¶y In confractu ei⁹ commouebūt mōtes vt p̄z i terremotu: q̄ aliqñ fit ex causa naturali. s. ex exalatiōibus calidis z siccis in terre visceribus inclus. Aliqñ vo ex supnaturali: sicut fuit in diluuio ex verbo dei z abiro a terra: vt dī nūcri. xvj. Et ō dicit⁹ aplis locū i congregati erāt: motū est ac. iiij. ¶z Et in volutate ei⁹ aspirabit. i. flabit. ¶a Nothus. i. australis ventus.

¶b Vor tonitrui. Hic agit ō tonitruo: z cū hoc resumit ō nūe: z q̄busdā alijs dicēs: Vor tonitrui ei⁹ verberauit terrā. impellendo aerē vsq̄ ad ipam: sicut. n. in piectione lapidis intra aquā fiunt quedā gyrationes aque: z vna ps impellit aliā vsq̄ ad locū remotū: sic in formatōe soni q̄ fit ex pcussiōe aeris vna ps aeris impellit aliā vsq̄ ad locū vbi termiaſ audit⁹: vt dī. ū. de aia. Et accipit ō vox tonitrui large. p sono: q̄ vox. pprie nō est nisi aiātoz. ¶c Tēpestas aq̄lonis. i. q̄ procedit ab aquilōe. ¶d Et congregato spūs. i. vēti q̄ causat tēpestatē: supple oia hec sūt a deo actoze: Resume. s.

¶e Cerberauit terrā. affligēdo habitātes super eam.

¶f Et sicut auis deponēs alas suas. ¶g Ad sedēdū sup arbozē. ¶h Aspgit niue. facies ea residere sup terrā. ¶i Et sicut locusta demergēs. i. sup viridia de sedēs ad cozrodēdū. ¶k Defectus ei⁹. i. nimis: cui⁹ flocculi descēdūt in magna multitudie: sicut locuste.

¶l Pulchritudiez colozis eius. sic habēt libri correcti: Admirabilē ocul⁹. z multo pl⁹ admirabilis ē actoz ei⁹.

¶m Et sup ymbrē ei⁹ expauescit cor. nā ex resolutione subita niuiū in aquā frequēter ptingit submersio boū

¶n Gelu sicut salez effundet sup terrā. vocat hic gelu pruina z grādo parua: q̄ hñt quādā sllitudinē cū sale in apparētia: z etiā sicut sal in aqua calida: sic z pdicta liqfiunt z resoluūt cū flauerit vent⁹ resolutiu⁹. ¶o Et dū flauerit: Fiet tāq̄ cacumia tribuli. q̄ sūt alba: z disparēt ad modicū flatum venti. ¶p Frigid⁹. Hic ponit tractat de vento aq̄lonari dicēs: Frigid⁹ vētus aq̄lo flauit. per imperiū dei.

¶q Et gelauit crystall⁹ ab aq̄. i. crystall⁹ fit ex aqua cō gelata. Est em̄ crystallus glacies idurata p plēs ānos.

¶q Sup oēm congregatōnē aquaz requiescit frigiditas venti aq̄lonar⁹. q̄ facit aq̄s in superficie congelari.

¶r Et sicut lorica induit se aq̄s. Aq̄ em̄ in superficie congelate ad modēm ve stimēti opiunt frigiditatē de subtet latētē. ¶s Et devorabit montes. i. terrenas cētia i mōtib⁹. ¶t Et exurget desertū. i. viridia q̄ sūt in deserto: ideo subdit ¶v Et extinguet viride. i. destruet. ¶r Sicut igne. sic hñt hi libri correcti. i. sicut ꝓburet ab igne:

§ qm̄ sicut vent⁹ aq̄lonaris facit terrā sterilē: vt dictū ē: sic e contrario ventus australis q̄ est calidus inducens pluuiā z rozem fecundat terrā: ō subdit: ¶y Medicina oīm. s. eruston p ventum aquilonarem. ¶z In festinatōe nebule. q̄ pervenit⁹ australē adducē: z i pluuiā terre fecūdatiuā couertit § q: austro flante le aliq̄ caloz nimi⁹: z terrenascentiū ipeditiuus: ō subdit remedium cū dicit: ¶a Ros obuius. dicto calor. ¶b Ab ardoze venēti. i. causato a sole z vēto austr. li. ¶c Humilem efficiet eū. i. tempabit caloris excessus. ¶d In sermōe eius. Hic ex effectibus q̄ fiūt in aqua declaratur excellētia diuina cū dr: In sermōe ei⁹. s. dei. ¶e Soluit ventus. vt patet Jone. j. z Matth. viij. Marc. iiij. z Lu. viij. ¶f Cogitatōe sua. i. voluntate sua. ¶g Placauit abyssum. i. oceanū ab eius cōmotione. ¶h Et plantauit illum dñs ies⁹. i. deus qui est saluator oīm.

¶i Jesus enim interpretat salus. Auctor enim hui⁹ libri qui fuit hebre⁹: licet scripsit hūc librum grece: interseruit tamen hic nomē hebraicum: plantauit autem dē⁹ oceanū quando congregauit aquas que sub celo sunt in locum vnum: Gen. j. ¶k Qui navigant mare. sic habent libri correcti. Enarrant pricula eius. que sunt valde multa.

¶l Et audientes aurib⁹ nostris admirabimur. q̄ talia non vidimus: ¶m Illic p̄clara opera. i. divine virtutis declaratiua. ¶n Varia bestiarum genera. nam sunt ibi pisces animalibus terrestrib⁹ similes in figura.

¶o Et creatura beluarum. i. monstruosorum piscium: sicut sunt balene z huiusmodi. ¶p Propter ipsum. s. oceanum restringendum.

¶q Confirmatus est itineris finis. i. posit⁹ est terminus q̄ tro vltra quem nō ꝓgreditur super aridā: Job xxxviij. Quis conclusit ostijs mare: sequitur: Circūdedi illud terminis meis z posui vectez z ostia z dixi vsq̄ huc venies: non ꝓcedes amplius ꝛc.

¶r Et in ꝑmõe ei⁹ .f. dei. ¶s Cõpolita sũt oĩa .i. dispolita ꝑ põdere: nũero: ꝛ mẽsura: vt dr sapiẽtie. xj. ¶t Mlta dicim⁹: ¶Hic nõn ꝓit ꝺubio intenta. f. q licẽt ex creaturis aliquã cognitionẽ habeam⁹ de deo. illa tñ ẽ valde imꝑfecta: nõ ꝯquid dicere aut cogitare de deo ꝓssum⁹ i infinitũ ꝛeficiat ab ei⁹ excellẽtia: ꝓtez qꝺ ipm laudare et glorificare ꝺebem⁹ ꝯtũ ꝓssum⁹. ¶Dicit igr. ¶u Mlta dicim⁹. ꝺ deo ex ei⁹ effectib⁹. ¶v Et ꝛefecim⁹ ꝙ ꝺis. Mã ei⁹ excellẽtia ẽ incõꝓhẽsibil⁹ a nob⁹: ꝛ ꝓ ꝙ ꝺns incnã rabil⁹. ¶Hn ꝺicit scꝛa. ꝓpositõe ꝺ causis: ꝓma cã supioꝛ ẽ oi narratõe: ꝛ nõ ꝛeficiũt ligue a narratõe ei⁹: nisi ꝓter narratões ipi⁹: qm ẽ sup oẽm causã: ꝛ nõ narrat nisi ꝑ causas secũdas: q illũinãt a lumine cause ꝓme. ¶x Cõsumatõ aũt sermonũ ipe ẽ. nã ipe solus se compꝛhendit ꝓfecte: ꝛ exꝓmit in ꝙbo suo sibi ꝓsubstãtiali ꝛ coeterno. ¶y In oi bus gloriãtes. que ꝓssum⁹ ex creaturis cognoscere.

¶z Ad qꝺ valebim⁹. f. attingẽ ꝺ diuina maiestate. qsi ꝺiceret: ad modicũ valde: ꝛ subdit causa: ¶a Jpe enim oipotẽs sup oĩa opa sua. i. in infinitũ transcẽdes ipa: ꝓter qꝺ ꝓ ea ꝺ deo cognoscim⁹ pauca. ¶b Terribilis ꝺns. i. ab oib⁹ timẽꝺ. ¶c Et magn⁹ ꝛebemẽter. qz magnitudis ei⁹ nõ ẽ finis: ꝓsal. cxliij. ¶ꝺ Et mirabil⁹ potẽtia ipsius qz nõ ꝓssum⁹ totaliꝛ cognoscẽ minimũ effectũ ei⁹ io cõꝺudit. ¶e Glorificates ꝺnm ꝗtũcũqz potueritis ꝛẽ. Et ꝓ vsqz ibi: ¶f Exultates cũ replebimi ꝺtute. qz ꝺat grãm ꝛ ꝺtutẽ laudãtib⁹ eũ tẽuote. ¶g Me laboꝛetis. ad cognoscẽꝺũ eũ ꝓfecte: q ẽ impossibile.

¶h Quis vidit eũ. sicuti ẽ. ¶i Et enarrabit ꝛẽ. Ad hoc ꝛndet Job. j. Deũ nemo vidit vnq̃: vnigenit⁹ filius ꝙ est in sinu ꝓris: ipe vidit ꝛ enarrauit ꝛẽ. ¶k Mlta dei opa abscõꝺita sunt a nobis. ¶l Maiora bis. f. sole ꝛ luna ꝛ ceteris ꝓꝺictis: nã oẽs angeli ꝙ sũt in mazio nũero: sẽ incogniti nob⁹: io subꝺit: ¶m Pauca. n. vidim⁹ operũ eius. nã etiã ꝺ cozpalib⁹ maio: ꝓs ẽ boiꝺ⁹ ignota.

¶n Et pie agẽtib⁹. i. ipm colẽtib⁹: nã pietas ẽ ꝺiuin⁹ cult⁹

¶o Dedit sapiẽtiã. i. cognitõez ꝺiuinoꝛ ꝗtũ ꝓtinet ad salutẽ.

¶ Capitulũ. xliij.

Laudem⁹ viros. Supius actũ ẽ ꝺe virtutib⁹ ratiocinãꝺo. hic iꝺẽ agit exẽplificãꝺo: qz hic ponũt exẽpla patrũ ꝺtuoꝛ ꝙ videm⁹ imitari: ꝛ ꝺiuiꝺit in ꝺuas ꝑtes. nã auctoꝛ ꝓmo ponit exẽpla patrũ: secũꝺo gratias agẽꝺo terminat libꝝ ibi ꝛ ca. lj. Prima ꝺuas: qz ꝓmo ꝓmẽꝺat ꝺtutes patꝝ generaliteꝛ: ꝛ ꝺo ꝙ spẽaliteꝛ: ibi. Enoch placuit ꝺeo. Prima ꝺiuiꝺit in ꝺuas: qz ꝓmo commẽꝺat ꝺtutes patrũ i ꝓẽsẽs. ꝓmis ꝺo in coꝛ filiꝙbus. Qui te illis nati sũt. Circa ꝓmũ ꝺicit. ¶a Laudemus viros gloriosos. i. oĩ bonoꝛe dignos: ꝑm ꝓmeratoꝛem. i. ei⁹. bonoꝛ ẽ reuerẽtia exbibita alicui ꝛ testimoniũ sueꝛir

ris finis: ꝛ in sermõe eius ꝓpolita sẽ oĩa. ¶Mlta dicim⁹: ꝛ ꝛeficim⁹ ꝺbis: ꝛ ꝓsummatio aũt ꝑmonũ: ipse est ¶Jn oib⁹ gloriãtes: ad qꝺ valebimus: ¶Jpe. n. oipotẽs sup oĩa opa sua. ¶Terribil⁹ ꝺns ꝛ magn⁹ ꝛeb emẽter: ꝛ mirabil⁹ potẽtia ipi⁹ ¶Glificates ꝺnm quãtũcũqz potueritis ¶Jn pueritia sua ꝛeq̃rates modos musicos: ꝛ narrantes carmia scripturay. ¶Homines diuites i ꝺtute. ¶pulchꝛitudinis studiũ hũtes ¶pacificates i ꝺomib⁹ suis. ¶Oẽs isti i generatõib⁹ gẽtis sue glaz ¶adepti sũt: ꝛ in ꝺiebꝰ suis habẽt i laudib⁹ ¶Qui ꝺ illi nati sũt: ¶reliqꝛunt nomẽ narrãꝺi laudes coꝛũ. ¶Et sũt qui nõ ẽ memoꝛia ¶Perierũt quasi q nõ fuerint ꝛ nati sũt quasi ñ nati:

¶Audem⁹ viros gloriosos ꝛ ꝓgentes nꝛos i generatõe sua. ¶Mlta gloriã ¶fecit ꝺns magnificẽtia sua ¶a seculo. Dominates in ꝓtatib⁹ suis: ¶boies magni ꝺtute ꝛ ꝓꝺẽtia sua ꝓꝺicti nũciates i ꝓphetis ¶digni tatẽ ꝓphetay: ꝛ impates i ꝓsenti ꝓlo. ¶ꝛ ꝺtute ꝓꝺẽtie ꝓlis scitissima verba ¶In pueritia sua ꝛeq̃rates modos musicos: ꝛ narrantes carmia scripturay. ¶Homines diuites i ꝺtute. ¶pulchꝛitudinis studiũ hũtes ¶pacificates i ꝺomib⁹ suis. ¶Oẽs isti i generatõib⁹ gẽtis sue glaz ¶adepti sũt: ꝛ in ꝺiebꝰ suis habẽt i laudib⁹ ¶Qui ꝺ illi nati sũt: ¶reliqꝛunt nomẽ narrãꝺi laudes coꝛũ. ¶Et sũt qui nõ ẽ memoꝛia ¶Perierũt quasi q nõ fuerint ꝛ nati sũt quasi ñ nati:

¶a Et ꝺe parẽtes nꝛos in generatõe sua. i. ꝙ generatoꝛes suã. f. carnalẽ ꝗtũ ad geiroꝛes eis: ꝛ spũalẽ ꝗtũ ad ꝺoctos ab eis. Apud hebꝛeos eĩm ꝺ ꝙb⁹ sunt auctoꝛ: iste ꝺoctoꝛ alio⁹ bi sicut pater eius: vñ ꝺicit aplus. j. coꝛ. iiij. In xpo iesu per euangeliuꝫ ego vos genui. i. ꝓꝺicatõez euãgelij. ¶a Mltaꝫ glãz. i. mlta opa gloriosa. ¶ꝺ Feꝯ ꝺns ꝑ virosꝰ istos. ¶e Magnificẽtia sua. i. largitate sua. ¶f A ſeculo ꝺomiantes in ꝓtatib⁹ suis. i. virtutib⁹ ꝙ ꝓpꝛias a ꝺo sibi ĩ collatꝰ vnde filij hebꝛ ꝺicerũt ad abꝛaã: gen. xxiij. Pũnceps ꝺei es ap⁹ nos.

¶g Boies magni ꝺtute. Tẽpoꝛe. n. ꝺiuiuꝰ fuerũt boies magni coꝛpe. f. gigãtes: Gen. vj. ẽrãt ꝑ ui ꝺtute aut nullꝰ: nã erãt mõib⁹ incõpositi.

¶b Et ꝓꝺẽtia sua ꝓꝺicti. nã ꝓꝺẽtia est auriga virtutũ:

¶i Nũciates in ꝓphetis. f. in ꝙbay scriptis. ¶k Dignitatẽ ꝙbay. i. que ꝺebet exhiberi ꝓpheteis: ꝛ hoc verificatur ꝺe studiosis in scripturis ꝓphetarum: quales fuerunt plurimi de quibus infra ꝓsequitur. ¶l Et impẽrates in ꝓsenti populo. f. ꝺauid Machabei: ꝛ plures alij. ¶m Et virtute sue ꝓꝺicẽtie populis sanctissima verba. ſuꝑle nunciantes. ¶n Jn puericia sua. ſicbabẽt libꝝ coꝛrecti. ¶o Requirẽtes modos musicos. non ad ꝺiſſolutionem: ſed ad ꝛecreationem: sicut patet de ꝺauid: qui laudes ꝺiuinas a sua iuuentute canebat in citbara. ¶p Et narrantes carmina scripturarum. i. psalmos ꝛ cantica metrice composita.

¶q Homines ꝺiuites in virtute. virtutes enim vere ꝺiuitie sunt: quia violenter auferri non ꝓssunt.

¶r Pulchꝛitudinis studium habentes. i. legis ꝛ ꝓphetarum: quoꝝ studium est pulchꝛum.

¶s Pacificantes in ꝺomibus suis. i. in familijs ꝛ ꝺominibus sibi ſubiectis. ¶t Omnes isti in generatiõibus gentis sue id est inter gentes generationis sue.

¶y Gloziam. bone fame. ¶r Adepti sunt. per opꝛa sancte vite. ¶y Qui te illis. Hic conſequenter ponitur laus patrũ in filijs suis: est enĩ filꝰ de ſubstãtia patris: ideo laus patrum reꝺũꝺat in filios: ꝛ econuerso. ꝺicit igitur: Qui te illis nati sunt. mozes patrum imitantes. ¶z Reliquerunt nomen ꝺnm: ¶a Marrandi laudes eoꝝ. ad ín ꝺmationem mozum: ꝛ ꝙpositum ſubꝺit ꝺe malis: ¶b Et sunt quoꝝ nõ est memoꝛia: in ꝺno. ¶c Perierunt quasi qꝺ non fuerint. nihil ꝺni poſt ſe relinquentes.

¶ꝺ Et nati sunt quasi non nati. nam eoꝝ natiuitas alijs non ꝓfuit: ſed magis nocuit,

¶e Et filij eoꝝ cū ipīs. pierūt: eo q̄ imitatores paternoꝝ scelerū fuerūt. ¶f Sed illi vi. mise. fūt. i. misericordes ⁊ dei misericordia digni. ¶g Quoꝝ pietates nō defuerūt: alīs defecerūt. erga indigentes. ¶h Et cū semi. ipōꝝ pseue. bo. hereditas. i. ꝓmissionis terra: in qua māserūt iudei q̄diu seruauerūt mādata dei Vel hēditas cēna. que ꝓmanet in spe certa observantibus diuina mādata: et que in. ꝓmissiōe fcā abrae: Genē. xv. ca. fuit ꝓncipaliter intellecta: sicut ibidem diffusius declarauī. ¶i Neptū eoꝝ ⁊ in testamentis sterit semen. deo firmiē obediendo.

¶k Et filij eorū ꝓpter illos. s. ꝓpter merita ipsoꝝ patruꝫ ¶l Usq; in eternum manēt. scz hereditas ꝓdicta. Et ex hoc vidē: q̄ ꝓncipalr intelligit ō hereditate beatorū: vt dictuꝫ est.

¶m Semē eoꝝ ⁊ gloria eoꝝ nō derelinquetur: q̄ remanebit i memoria bonoꝝ.

¶n Corpora ipsoꝝ in pace sepulta sunt. i. in expectatiōe pacis pfecte: q̄ habit in resurrectiōe. ¶o Et nomen eoꝝ viuet. p bona famaꝫ ⁊ ꝓmanatā. ¶p Sapiētia ipōꝝ narrāt ꝑpli. ad ifoma tionē moꝝ. ¶q Et laudē eoꝝ nūcia. ecclia. i. eoꝝ crēpla nō solū nūcient in secreto: ⁊ etiam in publico.

¶r Enoch. Hic ꝑ̄ ponit laus patrū ſpēaliter ad pr sonas aliās descendēdo: ⁊ ꝓmo ad patres legem precedentes: secūdo ad patres tpe legis existentes: ca. sequēti. Ibi incipit ab enoch: eo q̄ ꝑter sācitatē singularē trāslat? est. fuit. n. miſs? viu? ad paradysū terrestrē ⁊ hoc ē q̄d dicit: ¶r Enoch placuit dē. inde tñ rediturus est circa finē mūdi cū helya ad p̄dicandū ꝑtra antixp̄m: iō subditur. ¶s Ut det gēnib? sapiēnā antixp̄i pfidiā detegēdo. ꝑter subdit de noe dicēs.

¶r Hoc innētus ē pfect? iustus. sicut dicit: Genē. vj. Hoc vir iustus atq; pfect? dē. ¶y Et in tēpore iracūdie. q̄ dñs pumiēs hoim peccata: misit diluuiuꝫ sup terrā. ¶z Factus ē reconciliatō. i. causa reconciliationis diuine: sicut dicit genē. viij. Obtulit deo. sup altare odoꝝ: at usq; est dñs odoꝛē suauitatē: ⁊ ait ad cū: Ne quaq̄ maledicā terre dē. ¶y Jdeo dimiſſū ē reliquū terre. i. octo pſone ad multiplicādū gen? hūanū sup terrā. ¶z Testamenta seculi. i. ꝓmissiōes de seculo p diluuiū nō delendo. ¶a Posita sunt apud illū. vt patet genē. ix. Hoc ē signū federis q̄d vo inter me ⁊ vos dē. ¶b Abrāā. Hic ꝑ̄ ponit laus virtutū abrae cū dī: Abrāā magn? p̄ mlitudis gentiū ꝓpter hoc vō tus ē abrāā: vt hī genē. xvij. Est em pater oim fidelium qui fuerūt post ipm. ¶c Et nō est inuent? silis illi in gloria. i. in ope vtuoso: ⁊ hoc q̄ntū ad duo. ſ. quia ꝓm? dinis gētiū: ᶜet nō est inuētus silis illi i gl̄ia. ᵇQui cō seruauit legē excelsi: ⁊ fuit ī testamēto cū illo. ᶠJn carne ei? stare fecit testamentū. i. circūcisiōz: Genesis. xvij. q̄ est signū distinguēs isr̄l'a gētib?. ¶g Et in tēpore. q̄ dē tēpe uit eū: genē. xvij. vt oñderet aliis obedictiaꝫ ei?.

¶h Jnuētus ē fidelis. i. obediens ꝓpter vt dictū ē ¶i Jdeo iureiu. ō. illi glo. in gēte sua. sicut ibidē subdit: Per mem etipsuꝫ iurauī dicit dñs: q̄ fecisti rē hāc: ⁊ nō pepercisti vnigenito tuo ꝓpter me: Benedicā tibi ⁊ multiplicabo semē tuū sicut stellas celi: ⁊ sicut harenā q̄ est in lītore maris. ⁊c. iō subditur:

¶k Crescere illuꝫ ⁊c. ⁊ hereditare illos a mari ⁊c. Jsti sūt quatuoꝛ termini terre. ꝓmissōis. ſ. mare mediterraneū ab occidēte: et mare mortuuꝫ ab oriēte fluuius eu-

phrates ab aq̄lōe: ⁊ desertū egypti a meridie. ¶l Et ysaac. Hic ꝑ̄ ponit laus virtutū ysaac ⁊ iacob filij sui cū. dicit: Et ysaac eodē mō fecit. i. benedixit eū: eidē ꝓmittendo q̄d ꝓmisit abrāā. ¶m Propter abrāā patres ei?. i. ꝓpter merita ei?: ⁊ etiā ꝓpter merita ysaac q̄ fuit imitator patrne virutis. ¶n Benedictōes oim gentiū dedit illi dominꝰ. i. fecit eū gratiosuꝫ in ꝓspectu oim gētiuꝫ: inter q̄s habitauit intāctū: q̄ oñs impcabāt sibi bonū: vt exponūt alij. Sz cōtra ꝑ videt q̄d dicit: Genē. xxvj. q̄ ysaac dixit abimelech ⁊ his q̄ venerāt cū eo: Quidveniſtis ad me boies quē odiſtis? ⁊ expulistis a vob. ꝑter hoc aliter exponēdum est. ¶n Benedictōes oim gentiū ⁊c. ſ. dedit illi: ⁊ non ysmaeli: vt xps ex eo nasceretur in quo benedicerentur omnes gentes terre. ¶o Et testamentū suuꝫ .i. pactū q̄d fecit ad abrāam. ¶p Cōfirmauit super caput iacob. ⁊ nō super caput esau: licet ysaac ꝓmo voluerit facere cōtrarium: Genē. xxvij. ¶q Agnouit eū in benedictionibus suis. i. approbauit eū tanq̄ dignū suis benedictionibus: sicut approbauerat abrāā ⁊ ysaac: Genē. xxviij. Terram in qua dormis tibi dabo: ⁊ semi tuo: ⁊ sequitur: Et benedicentur in te ⁊ in semine tuo cunctę tribus terre. ¶r Et diuī. illi partem in tribu. duodecim. Terra cuiꝰ ꝓmissa abrae ysaac ⁊ iacob: fuit diuisa i duodecim ꝑtibus duodecim tribub?: ⁊ er duodecim filijs israel descendentib?: vt hī iosue. xviij. ⁊ sic q̄libet tribus habuit ptem suā. ¶s Et cōseruauit il. ho. misericordie. i filios suos duodeci patriarchas q̄ dicūt bnes misericordie. i. boies misericordiā ꝓsecuti de ioseph vēditōe.

¶t Jnuenierūt gratiā in oculis eis carnis. inuenerunt eēm grāz i ꝓspectu pharaōis ⁊ egyptioꝝ: Genē. xlvij.

Dilectus a deo. hic ponit laus patrū qui fuerunt in tpe legis vate: z primo laus patrū q̄ pcesserūt terre promissiōis ingressum secūdo eoꝝ qui ingressi fuerūt: z etiā post ingressū: ca. sequenti. Circa primū incipit a moyse: qui sub deo fuit legislator: dicens:

¶ Capitulū. xlv.

¶ Dilect⁹ a deo z hominib⁹ moyses: ⁵cui⁹ memoria in benedictōe est. ⁶Similem illū fecit in gl'ia scōz: ⁷ magnificauit eū in timore inimicorū: ⁸ z in verbis suis mōstra placauit. ⁹Glorificauit illū in ꝑspectu regū: ¹⁰ z iussit illi coram ꝑlo suo: ¹¹ z q̄dit illi gl'am suā. ¹²In fide ¹³ z lenitate ipius sanctū fecit illum ¹⁴ z elegit eū ex oī carne. ¹⁵Audiuit n. eū z vocē ipi⁹ ¹⁶ z induxit illū in nubē. ¹⁷Et dedit illi coram ad ꝑcepta: z legē vite z disciplinę: vt docere iacob testimōia suū: z iudicia sua israel. ¹⁸Excelsū fecit aarō fratrē suū: ¹⁹ z sibi ꝑ tribu leui. ²⁰Statuit ei testamētū eternū: z dedit illi sacerdotiū gētis: ²¹ z beatificauit illū in gl'ia. ²²Et circūcinxit eū zona iustic'e: ²³ z induit eū stola gl'ie: ²⁴ z coronauit eū i vasis ⁊tutis. ²⁵Circūpedes ²⁶ z femoralia ²⁷ humerale ²⁸ posuit ei: ²⁹ z cinxit illū rationa

¶ Caplin. xlv.

glorie. i. tunicā byacinthinā: que erat honorabil' valō

¶ Et coronauit eum in vasis ⁊tutis. i. ornamentis q̄ apō deb: eos frequēter vasa noiantur. Corona ꝥo aaron erat mitra in qua pendebat lamia sancta: habens insculptū nomen dñi tetragrāmaton virtuosum.

bilis aureis plurimis i gyro ad ꝑare sonitū i incessu suo audiri. ³⁰ Et posuit sonitū i templo ³¹ in memoriā filijs gētis sue. Stolā sanctā auro z hyacintho z purpura: ³²op⁹ textile: viri sapiēt' iudicio z veritate pditi. ³³Torto cocco opus artificis: ³⁴ gēmis ꝑcio sis figurat' ³⁵ i ligatura auri z ope lapidarij sculpti ime morią: ³⁶ fm numerū tribuū isrl. ³⁷Corona aurea ³⁸ super mitrā ei⁹ exꝑssa signo scitatis: gl'ia honoris z op⁹ virtutis: ⁴⁰ desiderio oculoꝝ ornata. ⁴¹Pulcra aīa ipsum nō fuerit talia: ⁴² vsq; ad origine. ⁴³Mō ē indut⁹ illa alienigena aliqs: ⁴⁴ ß tm filij ipi⁹ soli z nepotes eius ꝑ oēs tēpus. ⁴⁵Sacrificia ipius cōsummata sunt igni quotidie. ⁴⁶Cōplacuit moyses manus eius: ⁴⁷ z vnxit illū oleo sancto. ⁴⁸Factū ē illi in testamētū eternū: z semini e⁹ sic dies celi: fungi sacerdotio: ⁴⁹ z hic laudez: ⁵⁰ z glorificari

¶ Circūpedes .i. sandalia.

¶ Et femoralia. linea.

¶ Et būerale. i. supbūerale: in q̄ erat duo lapides onychini.

¶ Posuit ei. i. dispposuit ad eū ornatū.

¶ Et cinxit eum: tinnabul' aureis. que posita erat in circuitu inferiorꝝ ptis tunice.

¶ Dare sonitū i incessu suo. ad rememorandū: q̄ lex data fuit in buccine sonitu: Exo. xx. ¶ subditur:

¶ In memoriam filijs gentis sue stolā sanctaz. i. rationale q̄ erat in sacerdotis pectore.

¶ Opus textile viri sapiētis. s. beseleel.

¶ Iudicio z veritate pditi. id est plenī discretione z peritia artis. Exo. xxv. Ecce vocauit dñs ex nomine beseleel filiū vri: implevitq; eum spiritu sapientie z intelligētie et scīe oīa

¶ Dilectus a deo. hic ponit laus patrū qui fuerunt in tpe legis vate: z primo laus patrū q̄ pcesserūt terre ꝓmissiōis ingressum secūdo eoꝝ qui ingressi fuerūt: z etiā post ingressū: ca. sequenti. Circa primū incipit a moyse: qui sub deo fuit legislator: dicens:

¶ Dilectus a deo z hoibus moyses Fuit ei moyses a puericia sic gratiosus: vt esset diligibilis oib⁹: ꝓter q̄ filia regis ipsum in filium adoptauit: Exo. ij.

¶ Cuius memoria in benedictōne est. i. in omni bono

¶ Similem fecit illum in gloria sanctorum. videndo diuinam essentiam: sicut dicit augustinus. ad paulinū ō videndo deum.

¶ Et magnificauit eum in timore inimicorum. i. egyptioꝝ iter quos fuit magnus valde: Exo. xj.

¶ Et in verbis suis monstra placauit q̄ plage egypti mōstruose cessauerūt ad eius oratiōnē: vt patet Exo. vij. viij. z viij.

¶ Glorificauit illum in ꝑspectu regum. s. pharaonis regis egypti: scom: z og: Numeri. xxj.

¶ Et iussit illi coram populo suo. in mōte synai: vbi ꝙpul⁹ loquentē dñz audiuit: Exodi. xx.

¶ Et ostēdit illi gloriam suam. in visione per essentiā: vt dictū est.

¶ In fide. i. in fidelitate. fuit em valde fidelis.

¶ Et lenitate ipsius. vñ dicitur nūeri. xij. Erat em moyses vir mitissim⁹ super oēs homines: q̄ morabāt in tra.

¶ Sanctum fecit illū. i. mūdum z firmū.

¶ Et elegit eum ex omni carne. ad educendum filios isrl de egypto: z vt esset legislator veteris testamēti.

¶ Audiuit em eū vocē ipsius dēpcant. ꝓ relatione peccati in fabricatiōe vituli. Exo. xxxij.

¶ Et induxit illū in nubē: Exo. xxiij.

¶ Et dedit illi coram ad ꝑcepta. dei opere admplenda et aliis docēda.

¶ Excelsum. Hic scdo ponit laus aarō z diuiditur in tres ptes: qui a primo agitur ō eius electōne: secundo de eius ꝓsecratiōne: ibi. Cōplacuit. tercio ō ei⁹ puisione: ibi. Et addidit. Circa primū dicitur.

¶ Et celsū fecit dñs aaron fratrē suū. Fuerūt em ābo filij amram: Exo. vj.

¶ Et similē sibi in educēdo ipli de egypto: z signis faciendis in terra egypti.

¶ De tribu leui. de qua erat amram pater eoꝝ: Exo. ij. Statuit ei testamentum eternū. i. pactum sacerdotij: q̄ dicit eternū inquātū significabat siue figurabat sacerdotiū xpi q̄ est eternum.

¶ Et beatificauit illū in gloria. i. beatum fecit eum dici: ꝓ gloria sacerdotij.

¶ Et circūcinxit eum zona iustic'e. i. baltheo diuersis coloribꝰ facto: q̄ dicit zona iustic'e: q̄ restringebat vestes sacerdotales: sicut iusticia legis modos inordinatos.

¶ Et induit eū stola

¶ Et coronauit eum in vasis ⁊tutis. i. ornamentis q̄ apō deb: eos frequēter vasa noiantur. Corona ꝥo aaron erat mitra in qua pendebat lamia sancta: habens insculptū nomen dñi tetragrāmaton virtuosum.

¶ Circūpedes .i. sandalia.

¶ Et femoralia. linea.

¶ Et būerale. i. supbūerale: in q̄ erat duo lapides onychini.

¶ Posuit ei. i. dispposuit ad eū ornatū.

¶ Et cinxit eum: tinnabul' aureis. que posita erat in circuitu inferiorꝝ ptis tunice.

¶ Dare sonitū i incessu suo. ad rememorandū: q̄ lex data fuit in buccine sonitu: Exo. xx. ¶ subditur:

¶ In memoriam filijs gentis sue stolā sanctaz. i. rationale q̄ erat in sacerdotis pectore.

¶ Opus textile viri sapiētis. s. beseleel.

¶ Iudicio z veritate pditi. id est plenī discretione z peritia artis. Exo. xxxv. Ecce vocauit dñs ex nomine beseleel filiū vri: implevitq; eum spiritu sapientie z intelligētie et scīe oīa

¶ Et dedit illi coram ad ꝑcepta. dei opere adimplenda et aliis docēda.

¶ Excelsum. Hic scdo ponit laus aarō z diuiditur in tres ptes: qui a primo agitur ō eius electōne: secundo de eius ꝓsecratiōne: ibi. Cōplacuit. tercio ō ei⁹ puisione: ibi. Et addidit. Circa primū dicitur.

¶ Et celsū fecit dñs aaron fratrē suū. Fuerūt em ābo filij amram: Exo. vj.

¶ Et similē sibi in educēdo ipli de egypto: z signis faciendis in terra egypti.

¶ De tribu leui. de qua erat amram pater eoꝝ: Exo. ij. Statuit ei testamentum eternū. i. pactum sacerdotij: q̄ dicit eternū inquātū significabat siue figurabat sacerdotiū xpi q̄ est eternum.

¶ Et beatificauit illū in gloria. i. beatum fecit eum dici: ꝓ gloria sacerdotij.

¶ Et circūcinxit eum zona iustic'e. i. baltheo diuersis coloribꝰ facto: q̄ dicit zona iustic'e: q̄ restringebat vestes sacerdotales: sicut iusticia legis modos inordinatos.

¶ Et induit eū stola

¶ Et coronauit eum in vasis ⁊tutis. i. ornamentis q̄ apō deb: eos frequēter vasa noiantur. Corona ꝥo aaron erat mitra in qua pendebat lamia sancta: habens insculptū nomen dñi tetragrāmaton virtuosum.

¶ Circūpedes .i. sandalia.

¶ Et femoralia. linea.

¶ Et būerale. i. supbūerale: in q̄ erat duo lapides onychini.

¶ Posuit ei. i. dispposuit ad eū ornatū.

¶ Et cinxit eum: tinnabul' aureis. que posita erat in circuitu inferiorꝝ ptis tunice.

¶ Dare sonitū i incessu suo. ad rememorandū: q̄ lex data fuit in buccine sonitu: Exo. xx. ¶ subditur:

¶ In memoriam filijs gentis sue stolā sanctaz. i. rationale q̄ erat in sacerdotis pectore.

¶ Opus textile viri sapiētis. s. beseleel.

¶ Iudicio z veritate pditi. id est plenī discretione z peritia artis. Exo. xxxv. Ecce vocauit dñs ex nomine beseleel filiū vri: implevitq; eum spiritu sapientie z intelligētie et scīe oīa

¶ Et dedit illi coram ad ꝑcepta. dei opere adimplenda et aliis docēda.

¶ Excelsum. Hic scdo ponit laus aarō z diuiditur in tres ptes: qui a primo agitur ō eius electōne: secundo de eius ꝓsecratiōne: ibi. Cōplacuit. tercio ō ei⁹ puisione: ibi. Et addidit. Circa primū dicitur.

¶ Et celsū fecit dñs aaron fratrē suū. Fuerūt em ābo filij amram: Exo. vj.

¶ Et similē sibi in educēdo ipli de egypto: z signis faciendis in terra egypti.

¶ De tribu leui. de qua erat amram pater eoꝝ: Exo. ij. Statuit ei testamentum eternū. i. pactum sacerdotij: q̄ dicit eternū inquātū significabat siue figurabat sacerdotiū xpi q̄ est eternum.

¶ Et beatificauit illū in gloria. i. beatum fecit eum dici: ꝓ gloria sacerdotij.

¶ Et circūcinxit eum zona iustic'e. i. baltheo diuersis coloribꝰ facto: q̄ dicit zona iustic'e: q̄ restringebat vestes sacerdotales: sicut iusticia legis modos inordinatos.

¶ Et induit eū stola

glorificari ꝓpter nomen tuum. i. dei. Sumus enim sacerdotes in nomine dñi tetragrammaton benedicebat ꝓpter: [3] Dum elegit ab oi viuente: offerre sacrificium deo. tam quam ꝓtifex sum: aliq; nam sacerdotes bene offerebāt aliq; sacrificia. [a] Incensum bonum odorem in memoriam fidei et veritatis abraam et alioꝝ patrum. [b] Placare. i. ad placandum deum ex nobis. [c] Pro populo suo. pctore. [d] Et dedit illi in preceptis suis potestatem. discernendi inter scm et pphanum et lepram et lepram. [e] In testamento iudiciorum. nam que alij obiudicibus dubia videbantur: referebantur ad summum sacerdotem: vt eius sententia inuiolabiliter teneretur. Deute. xvij. [f] Docere iacob. ꝓpter israel tenor nominatum a iacob: qui alio nomine vocatur israel. [g] Testimonia. Licet autem oia ꝓcepta dei dicantur testimonia: inquantum eorum veritas est miraculis testificata tamen illa etiam quibus additur ꝑmium vel pena: sicut dicit deut. xxviij. Si audieris vocem domini dei tui: faciet te excelsiorem cunctis gentibus. dicuntur. ꝓprie testimonia: quia sunt quedam ꝓtestationes diuine iustitie ꝑmiatis bonos et malos punientis. [h] Et in lege sue lucem dare israel. dubia declarando: vt dictum est. [i] Quia contra illum steterunt alieni. a genere sacerdotali. s. chore et eius congregatorum neri. xvj. [k] In iracundia. s. dei. puocata ab subditur. [l] Dixit dñs rebellionem eorum oculo sue iustitie. [m] Et cōsumpti sunt. absorbuit eos terra: et descenderunt viui in infernum: ideo subdit. [n] Fecit illis mostra. ꝓcutiendo eos insolita plaga. [o] Et consumpsit illos. qui fuerunt chore eius sequaces. [p] In flama ignis sicut ibidem subdit: q aaron cucurrit ad multitudinem: quam iam vastabat incendium. [q] Et addit. Hic ꝓnter agitur de ipsius aaron. puniose: Mā tribus leuitica hereditate sicut alie tribus non habuit: ꝓpter quod deus aliter de victu sacerdotum ꝓuidit. ꝓuidit igit. [r] Et addidit aaron gloriam. inuite fluitione ad cōfirmationem sacerdotij ꝓ se et suo semine. numeri. xvij. [r] Et dedit illi hereditate. et que sit illa subdit: [s] Et. ꝓ id est. [t] Primitias frugum terre diuisit illi. q debebatur sacerdotibus: deo me ꝺo leuitis. [v] Panem ipsum. i. victum. [x] In primis. i. ꝑmitus. [y] Parauit in satietate. i. in abundantem refectionem. [z] Mā et sacrificia dñi edent. s. sacrificia ꝓ peccatis: et etiam sacrificia pacifica: quorum pars cedebat in vsum sacerdotum: bolocausta ꝺo incēdebat totaliter ad honorem diuinum. [a] Ceterum inter gentes. sacerdotium et leuitas. [b] Mō hereditabit. et subdit rō: Ipse. s. deus. Est etenim pars eius et. [c] Phinees. Hic ꝓnter ponit laus phinees nepotis aaron ex quo [d] Cera in gloria est. s. in bonore pōtificali. [e] Immitādo eum. s. eleazarum patrem suum. [f] In timore dñi. et ꝓ precepta custodiendo. [g] Et stare. in officio pontificis. [h] In reuerentia gentis. erat enim in magna ꝓli reuerentia eo q literas iuerat populo a dñi plaga: numeri. xxv. [i] In bonitate et alacritate. aie sue. q seruiuit deo letanter et deuote. [k] Placuit deo israel. et reuentiszelo quē habuit ad ipm numeri. xxv. Phinees filij eleazari auertit ira mea a filijs israel qzelo meo cōmotus est et. [l] Iosue. illi test. pacis. i. dignitatem sacerdotij pacifice possidendam sibi et filijs suis. [m] Et principem sanctorum. i. sacerdotum. q dicebātur sancti: eo q erāt diuinis obsequijs deputati: nā etiam reges in aliate q deputate sunt diuino cultui: vt calix. buiusmodi dicamus sacre. [n] Et gentis sue. s. iudaice cui i spiritualib? ꝓsidebat. [o] Et testa. dauid regi. i. ordinatoꝝ eius de ꝑfatione diuini cultus: vt habetur. i. pal. xxiij. qua ordinatoꝝ posuit sub regimine summi pontificis. [p] Ut daret. ipse phinees ꝓ se et suos successores. [q] Sapiaz in cor nostrum. i. doctrina legis et ꝓphetaruz. [r] Iudicare gentē suā in iustitia. i. ad iudicādū ꝓli iudaicum iuste. [s] Ne abolerēt. bona ipoz ꝓ fortitudinem malorum iniuste minorum ꝺempnatum. [t] Et gloriā ipsorum. i. dignitatē sacerdotij in se et filijs suis. [v] In gente eorum. i. in populo iudaico: [x] Eternā scat. i. diu pmanere: sicut mores dicit eterni: ꝑ. lxxv. Illuminās tu mirabiliter a mōtibus eternis.

Capi. xlvj.

Exit in bello. Hic ponit laus patris ꝓ terre promissionis ingressu: et primo tpe iudicij. scdo tempe regum: ca. sequenti. Circa ꝓmum incipit a iosue q filios israel in terrā promissionis introduxit duce. [a] Fortis in bello iesus naue. nā. xxiij. reges rebellauit: Iosue. xij. [b] Successor moysi. ad regimē ꝓli. [c] In ꝓphetijs. i. de numero ꝓphaz: dixit enim ꝓphe spūs. [d] Qui fuma. fm no. suū. i. fm ꝓphetie sui nois: qd iterꝑtatur salus siue saluator. ꝓpter qd exponēs dictū suum subdit: Maxim? i sa. cle. veri. [e] Et ose. bere. israel. hitatores chanaā rebellādo. [f] Quā glo. adep. ē i tollēdo. i. extollendo. [g] Man? suas. leuādo cypeū ꝺ regem hay: Iosue. viij. [b] Et iactā. Ꝺ iaui. rhopheas. i. sagittas acutas. [i] Quis añ illū sic restitit. s. q ab eo ꝑfecte defendere potuerit: q. ꝺ. null?: et subdit rō: [k] Mā hostes ipse

dñs poss̄it. cui nullꝰ resistere potest. ¶l Aut nō in ira cūdia eius. s. vt ptra hostes israel. ¶m Impeditus ē sol tē. a cursu suo per spaciū vnī dieiꝰ: vt hꝫ Josue. x. ¶n Invocauit altissimū potēte. in cui⁹ ꝓsidētia pugnabat ⁊ audiuit illum. ¶o ptrariꝰ. Josue. x. Cūq; fugerēt filiꝰ isrl ⁊ eēnt in descēsu bethoron: dñs misit sup eos magnos lapides de celo. ⁊ cetera q̄ patēt ¶p Et in dieb⁹. H pōit laus iosue et caleph sil⁹ eum dicitur. Et i dieb⁹ moysi. q̄ misit explorato⁊es ꝺ cadesbarne: numeri. xiii.

¶q Misericordiā fecit ipe. iosue. ¶r Et caleph. ⁊ ō sit illa misericōdia ꝑ bitur. ¶s Stare contra hostes. i. stando ꝺ alios exploratores populū veterētes: ⁊ isti ecōtrario populū cōfortabāt ei ꝑ stātiam ing; rēdo: numeri. xiii. ¶t Et ꝓ bibere gentē indaicā. ¶v A peccatis, rebellionis ꝺ deū dicētes: Molite rebelles cē ptra dñs neq; timeatis plin b⁹ terre: q; si cut panē ita possumus eos devorare ¶x Et ipi duo constituti. i. stabiles et firmi. ¶y A periculo. mortis. ¶z Libati sūt. nā oēs alū q̄ in egressu de egypto numerati fuerāt a viginti annis: ⁊ supra mōtui fuerāt in deserto: q̄z numer⁹ fuit sexcēta milia: tñ excipiunt inde leuite. ¶a Inducere illos in hereditatē. i. ad inducēdū filios isrl in hēditatē sibi ꝓmissam: fuerunt isti duo reseruati. ¶b Que manat lac ⁊ mel. nā abūdat in pascuis animaliū: ⁊ arboꝝ in ꝯꝺ apes mellificāt abūdāter. ¶c Et dedit. Hic ponit laus caleph ꝓ se cū dicitur. Et dedit dñs ipi caleph fortitudinē. corꝑis ⁊ animi contra hostes. ¶d Et vsq; in senectutē pmānsit illi virtus. vnde dixit iosue. xiiii. Octogenta q̄nq; annoꝝ sū: sicut ⁊ les tē. ⁊ subdit: Fortitudo in me vsq; hodie ꝑseuerat: tā ad bellādū q̄ ad gradiēdū. ¶e Ut ascēderet in excelsū terre locū tē. ō subdit ibidē: Da mihi mōtē istū ⁊ cetera ꝺ patēt. ¶f Et iudices. Hic ponit laus iudicū ⁊ ꝑino plurū in generali: cū dī. Et iudices singuli suo noie. scili cet Othoniel: Aioth: Sangar: ⁊ sic ꝺ alijs. ¶g Quoꝝ nō ē corruptū cor. ꝑ auaritiā ⁊ infidelitatē. ¶h Qui nō auersi sūt a dño. ꝑ ydolatriꝫ. ¶i Et sit misericordia illorum in bñdictōe. ꝓter bona q̄ fecerāt gēti sue: sicut dicitur iudicū. ii. Suscitauitq; dñs iudices: q̄ liberarēt eos a deuastātiū manibus. ¶k Et ossa eoꝝ pullulāt de loco suo. erant em̄ sepulta in celebri loco ad memoriā hōe

[1]Aut ñ i iracūdia ei⁹[m] impedit⁹ ē sol: ⁊ vna dies fcā ē q̄ duo[m]? Inuocauit altissimū potētē in oppugnādo inimicos vndiq; : ⁊ audiuit illū magn⁹ ⁊ sanct⁹ tē. [o]in sanctis grādis virtutis valde fortis. Impetū fecit cōtra gētē hostilē: ⁊ i descēsu pdidit ptrarios: vt cognoscant gētes potētiā ei⁹: q̄z ō vtū pugnare nō ē facile: ⁊ secut⁹ ē a tergo potētes. [p]Et in diebꝫ moysi[q] misericordiā fecit ipe[r] ⁊ caleph filiꝰ iephone: [s]stare ꝺ hostē: [t]⁊ p hibē gētē[u] a peccatis: ⁊ per fringere murmur malicie. [x]Et ipi duo p̄stituti: [y]a periculo[z] liberati sūt: a nūero sexcētoꝝ miliū peditū[a] inducere illos i hereditatē: i terrā q̄[b] manat lac ⁊ mel. [c]Et dedit dñs ipi caleph fortitudinē. [d]⁊ vsq; in senectutē pmānsit illi virt⁹: [e]vt ascenderet i excelsū terre locū: et semē ipi[f] obtinuit hereditatez. Et viderūt oēs filij isrl q̄z bonū est obseq̄ sctō deo. [g]Et iudices singli suo noie: [h]q̄z ñ ē corrupt⁹ cor: [i]q̄ nō auersi sūt a dño: [k]vt sit mēoria illoꝝ in bñdicti one. [l]Et ossa eoꝝ pullulāt ꝺ loco suo: ⁊ nomē eoꝝ ꝑmanet ineternū: [m]ꝑmanē te ad filios illoꝝ scōꝝ viroꝝ gl'ia. [n]Dilect⁹ a dño ꝺo suo samuel. ꝓpheta dñi: [o]reno uauit imperiū: [p]⁊ vnxit ꝑn cipes in gēte sua. In lege dñi ꝯgregationē iudicauit [q]⁊ vidit vtū iacob: [r]⁊ i fide sua[s] ꝓphat⁹ est ꝓpha. Et cognit⁹ ē i vbis suis fidelis: q̄z vidit vtū lucis. [t]Et inuocauit dñm oī potētē i oppugnādo hostes circūstātes vndiq; [v]⁊ oblatōe viri inuiolati. [x]Et intonuit de celo dñs: ⁊ in sonitu magno audītā fecit vocē suā: ⁊ cōtriuit principes tyrioꝝ ⁊ oēs duces philistiim. [y]Et añ ꝑpus finis vite sue ⁊ seculi testimoniū ꝑbuit in ꝓspectu dñi ⁊ xpi. [z]Decunias ⁊ vsq; ad calciamēta ab omi carne nō accepit: ⁊ nō accusauit illū hō. [a]Et p⁹ ꝑ ꝺormiuit: ⁊ notū fecit regi: et ostēdit illi finē vite sue: [b]et exaltauit vocē eius de terra in ꝓphetia vlere impietatem gentis.

fame: iō subdit. ¶l Et nomē eoꝝ ꝑmanet ineternū. ⁊ nō solū ꝑ celebrē sepulturā: sed etiā ꝑ successoꝝ bonitatē: q̄ fuerūt imitatores virtutū paternarū. ad hoc subdit ¶m Dermanēte ad filios eoꝝ sanctoꝝ viroꝝ gloria q̄ nō cōsistit in diuitijs: sed in opibus virtuosis. ¶n Dilect⁹ a dño. Hic consequēter ponit laus samuel⁹ qui fuit vltimus iudex di. Dilect⁹ a dño suo samuel. ꝓpheta dñi. ¶o Renouauit imperiuꝫ. ō mādato dñi trāsferens regnū de tribu bēiamin ad tribū inda. j. Pgū. xvj. ¶p Et vnxit ꝑn apes i gēte sua. s. saule. j. reg. x. ⁊ dauid. xvj.

¶q Vidit vtū ia cob. i. cognouit i reuelatōe ꝓphetica: audiuit ei⁹ loquētez sibi j. regū in pluribꝰ loc⁹: ideo hic accipit vidit ꝑ audiuit: hic Exo. xx. Cūct⁹ ātē ꝓpls videbat voces tē. ¶r Et i fide sua. i. in fidelitate sua ¶s Probat⁹ est ꝓpheta. qvē: ba sua fuert inpleta. ¶t Et inuocauit dñm oīpo. in oppug. hostes j. reg. vij. ¶v In oblatōe viri inuiolati. i. in oblatōe sua: dicit⁹ em̄ ibidem: Tulit aūt agnū lactentē vnum ⁊ obtulit illi holocaustū integrū dño. ⁊ hoc ē quod dicit hic: Samuel vir inuiolatus. quia ꝑ auariciam vel aliud vicium a rectitudie iusticie nō discessit. ¶x Et intonuit de celo dñs tē. j. reg. vij. ¶y Et añ tem. fi. vi. sue ⁊ seculi. i. reuelatōis annoꝝ suoꝝ. ¶z Testimoniū ꝑbuit in ꝓspe. dñi ⁊ xpi. i. saulis in regem vncti. j. reg. xi. dicēs: Loquimini ad me coram domino ⁊ coram xpo eius: vtrum bouem cuiusq; tulerim tē. ⁊ subdit ibidem: Et dixerūt nō es calumniatus nos tē. ideo subditur: ¶a Pecunias ⁊ vsq; ad calciamenta tē. i. vsq; ad rem minimam. ¶b Et post hoc dormiuit. j. regū. xxv. Mortuus est autem samuel tē. ¶c Et notum fecit regi. tē. sauli: cui dixit mortem suam immunere in crastino di. j. reg. xxviii. Cras autem tu ⁊ filij tui eritis mecum. ¶d Et exaltauit vocē eius de ter. in. ꝓphia. apparuit ei q̄ si surgens de terra ad denunciandum sauli mortē sua ⁊ populi: sequitur ibi. Sz ⁊ castra israel tradet dñs in manus philistiim: ideo subditur: Delere impietatem gentis tē.

¶ Capitulū. xlvij.

Post hec surrexit. Hic consequenter ponit laus patrum temporum regum: quod ꝓprie incipit a dauid: in quo regnum fuit stabilitum: et diuiditur in tres partes. Nam primo ponitur laus patrum transmigrationem babylonis precedentium secundo

tempore transmigratonis existentium cap. xlix. ibi. Preter dd. tercio transmigratonem sequentiu: ibi. Quo amplificemus zorobabel. Prima in tres qz primo de regibus aliquibus loquitur: secdo de ꝓphetis aliquibꝫ sequeti ca. tercio ad loquendu de regibꝫ reuertit: ibi: Ezech. Prima in tres: quia primo ponitur dauid comendatio secdo salomonis laus et vituperatio: ibi Post ipm tercio roboz fatuitas: et hieroboa enormis ꝓuaricatio: ibi. Et finez habuit: vt virtutes bonorum magis elucescant iuxta vitia malorum. Circa primu dicitur

a Post hec surrexit nathan ꝓpheta. ad dadu ꝓpter dtus exemꝑla. b In die bꝰ dauid. vt patet secudo libro regum in pluribus locis: et subditur de dauid:

c Quasi adeps sepatus a carne sic dauid ꝛc. in sacrificijs esu deo oblatis ꝓ peccato: et sacrificijs pacificorum q nō totaliter cremabant: adeps sepatim ad honorem dei cremebat: de ceteris carnibꝰ vna pars edit sacerdotum: et alia offerebꝫ in offijs pacificis: In sacrificijs aut ꝓ peccato totu erat sacerdotu: excepto eo q erat incensum ꝓ hoc innuēs q licet tot ꝓlis israel seruiret deo: dauid tamē multo deuotꝰ alijs. d Cū leonibus lusit quasi cū agnis ꝛc. i. ita facliter eos interfecit: sicut agnos. j. reg. xvij. Semebat leo vel vrsus et tollebat arietem de medio gregis: et ꝑsequebat eos et ꝑcutiebam ꝛc. e Inuenerute sua nūqd nō occidit gigantem ꝛc. s. goliath: vt ꝑz. j. regū. xvij. f Et abstulit obꝓbriū de gēte sua. Mā goliath exꝓbrabat eis: eo q nullꝰ audebat cū eo pugnare ad certamē singulare. g Et dedit in dextera eꝰ tollere boiem. s. ꝺ vita ꝑnti ꝓ morte. h Sic in decē milibꝰ glorificauit cū. i. laudari fecit. j. regū. xviij. Percussit saul mille: et dauid decem milia ꝛc. Et qz ipe solꝰ ꝓ decē milibus ꝑputabat. ij. regū. xviij. i Et laudauit cuz in benedictōibus dñi. i. laudabil ex eū fecit ex bonis q sibi tribuit. k In offerēdo illi coronā glorie. i. ꝓferendo sibi dignitatē regni ꝓceteris fratribus suis maioribus. l Cōtriuit enim inimicos vndiqz. vt ꝑz. ij. reg. v. et viij. m Cōtriuit comu ipsoꝝ. i. superbiā eorum et potestatē deicit. n In omni opere dedit confessionem sancto. i. deo qui est sanctus sanctorum. o In verbo glorie. i. glorijs de omnibus sibi attribuendo cetera patent vsqz ibi: p Et stare fecit cantores contra altare. s. holocaustoꝝ: vbi canebāt laudes diuinas quando offerebaꝫ ibi sacrificium. q Et in sono eorum dulces fecit modos quia fecit psalmos quos canebāt cantores in mnsicis instrumētis. r Et dedit in celebratonibus deꝝ. qd diuinū cultū augmētauit in sacerdotibꝰ: leuitis: et cātoribꝰ. ij. pal. xxv. s Et ornauit tempora. i. solēnitates que fiebant diuersꝰ animi tpibꝰ. t Et amplificauit manu dei sanctitatem. laudibꝰ et hymnis. u Xps purgauit peccata ipsius. sic habebant libri correcti: licz essi xps sm humanitatē pdauid fuerit: tñ sm diuinitatē est eternus: vbi eoz. tiij. Jesꝰ xps beri et bodie ipe et insecula. Dñs et auctor: hꝰ libri supra. xxiij. tractauit de incarnatiōe sapiētie increate: vt ibi dictū fuit: et sic loquitur hic. v Xps. q e sapiētia increata. x Purgauit peccata ipsius. s. adulteriu: pditois et hōicidiu in facto vxie. y Et exaltauit i eternū cornu eiꝰ. i. potestatē et dignitatē regni qd maxime verificatū e in xpo: cui regni non erit finis: Luc. j. q facꝰ est ex semie dauid sm carnē: ad ro. j. a Post ipsum. Hic prosequit de salomōe: cui primo ponit comēdatō cū dicatur: Post ipm surrexit filiꝰ sensatꝰ. iij. reg. iij. Dedi tibi coz sapiēs et intelligēs in tantū: vt nullꝰ ante te similis tibi fuerit ꝛc. b Et ꝓpter illū. s. dauid. c Deiecit dñs. d Omnē potētiā inimicoꝝ. ꝓli israel. e Salomon imperauit in diebꝰ pacis. vt edificaret templū dñi: ad qd requirebatur pax populi. ꝓpter magnitudinem expensarum et multitudinem operarioꝝ vt patet. iij. regum: z. ij. pal. f Que admodum eruditus est in iuuentute sua. a dauid patre suo: qui dedit sibi cremplar et descriptionem oim fiendoꝝ in templo: vt habetur primo paral. xxviij. g Et impletus est quasi flumen sapientia. ex infusione diuina. h Et terraz reterit anima sua. disserendo de animalibus et iumentis gressibilibus in terra: et disputando de lignis a cedro q ē in libano vsqz ad ysopum: que egreditur de pariete: vt habetur. iij. regum. iiij. i Et replesti. mutat modum loquendi de tercia persona ad secundam. k In comparationibus enigmata. dilucidando ea regine Saba: q venit in nomine domini tentare eum in enigmatibꝰ. iij. regum. x. cetera patent vsqz ibi: l Mirate sunt terre id est habitatores terre de bis que fecisti et dixisti.

Capitm. xlvij.

a Post hec surrexit nathan ꝓpha b in diebꝰ dauid c Et quasi adeps seꝑatus a carne ē: sic dā filijs israel. d Cū leonibꝰ lusit qi cū agnis: et sic fecit: sic in agnis ouiū e In inuētute sua nūqd nō occidit gigātē et ablulit obꝓbriū de gēte: In tollendo manū in saro fūde uiecit exultatoꝝ golie: vbi innuocauit deū oipotētē f Et dedit in ore ei tollere boiez fortē bello et exaltare cornu gētis sue b Sic in decem milibꝰ glificauit eū: et laudauit eū in bñdictōibꝰ dñi k in offerendo illi coronam glie. l Cōtriuit. n. inimicos vndiqz et extirpauit philistijm ꝓnos vsqz in hodiernū diem. m Cōtriuit cornu ipoꝝ vsqz in eternū. n In oi ope dedit cōfessionē sctō: et excelso o in ybo glie. Be oī corde suo laudauit dñm: et dilexit deū q fecit illū: et dedit illi ꝛ inimicos potētiā p Et stare fecit cātores ꝛ altare: q et in sono eoꝝ dulces fecit modos r Et dedit celebratiōibꝰ ꝛcus: s ornauit ꝓa vsqz ad cōsūmatoꝝ vite: vt lapidarēt nomē scm dñi: et amplificarēt manu dei sanctitatē t Xpc purgauit peccata ipi: et exaltauit in eternū cornu ei. Et dedit illi testamtū regni: et sedē glorie in isr. u Pipm surrexit filius sensatus: et ꝓpter illū uiecit oēm potētiā inimicoꝝ. x Salomō imperauit in diebꝰ pacis: cui subiecit deꝰ oēs hostes vt conderet domū in nomine suo: et pararet sanctitatē in sempiternū quēadmodū cruditus ē in iuuētute sua. y Et impletus ē qi flumē sapiētie: et terraz reterit aīa sua Et replesti i ꝓpatōibꝰ enigmata ad insulas lōge diuulgatū ē nomē tuū: et dilectꝰ es i pace tua. In cātilenis et ꝓuerbijs et ꝓpatōibꝰ

¶m Et in noie dñi.s. vt mirate sūt:sciētes q oia tibi data a deo pcesserūt. ¶n Cui est cognomē deus israel.cognomen ēm alicuius determinat nomē principale: sic ē in ꝓposito. Est enim dē oim p creationē sed cognomina datur deus israel ꝓ speciale cultū. ¶o Collegisti. Hic ꝓpr̄ ponit aī vitupatō cū dr. o Collegisti qi aurichalcū aut⁹ cē.licet ēm hoc fecerit ex magna idustria:tn fuit auaricie nota:et matie q̄a q̄uabat ꝓpin:hoc nō obstā te:q aut⁹ in multa haberet copia sicut dixerunt filio eī.iij.reg.xx. Pater tu⁹ durissimus nobis iugū iposuit cē. ¶p Et indinasti femora tua mulieribꝰ.iij.reg.xj. Rex āt salomō adamauit mlieres alienigenas mltas z secē ibidē. Et auerterūt mulieres cor eī⁹. ¶q Potestatē habuisti in cōpore tuo.i.ad implendū corpis tui voluptatē. ¶r Dedisti macūlam infamie. ¶s In gloria tua.quā habuisti añ ex magnitudie sapie z vtutū tue. ¶t Et ꝓphanasti semē tuū.i.filiū tuū aboīabilez z odibilē fecisti dēmerēdo. ¶y Et in ceteris ō ꝓlo isrl. ¶z Stulticiā tuā.induristi p effectū. ¶a Et faceres imperiū byptiū.nā ꝓter eī⁹ peccata regnū eī⁹ fuit diuisū in regnū israel z iuda.iij.reg.xj.

¶b Et cr ephr̄ impare. Fuit ēm bieroboam fm⁹ rex israel de tribu ephraim:vt bī.iij.reg.xj. ¶a Imperium duz.nam ad colendū vitulos aureos induxit ꝓpin.iij.regum.xij. Sed q: ꝓter merita dauid remanserūt filio salomonis due tribꝰ:sc̄dm. ¶b Deus aūt nō dereli. mise.suā erga dauid ꝓmissiōē sc̄dm. ¶c Neq; pdet a stirpe regia. ¶d Nepotes electi sui.f.dauid quē elegit ad regimen.j.reg.xvj. cetera patēt ex dictis: ꝑ Et finez habuit. Hic ponit roboā z bieroboam vitupatō cū dicitur:Et finē habuit salomō.iij.reg.xj. ¶f Et dereliquit ꝓ se ō semie suo gentis stulticiā.i.roboā filiū eī⁹ stulti. ¶g Qui auertit gentē ꝓsilio suo.relinquēs ēm ꝓsiliū senium z adherēs ꝓsilio iuuenū q̄ secū nutriti fuerūt: rndit populo fatue z dure dicēs: Pater meꝰ ceā dit vos flagellis:ego aūt cedā vos scorpionibꝰ. ꝓter qđ recesserūt ab eo dcē tribꝰ.iñ.reg.xij. ¶h Et bieroboā filiuz nabath q̄ pec.fe.isrl.p ydolatriā vt dictū ē. ¶i Et dereliā pec. ephraim.i.suis successorib⁹ eo q; ad ydolatriaz introduxit primus. ¶k Et plima redū.pec.ipoz.a byssus cuiz abyssum iuocat:ō ex ydolatria dēinauerūt ad vitia mlta z enormia. ¶l Dalde ēm auerterūt illos a terra sua .i.ista peccata enormia fecerūt eos captiuari longe a terra sua.iij.regū.xvij. ¶m Et q̄siuit oēs nequitias. tribꝰ ephraim ad instinctū bieroboā ¶n Usq; dū pueniret ad illos defensio.i.licētia cyri regis pſaz:vt possent redire in iudeam:que licentia fuit publicata:nō solū in babylonia:sed etiam in regno persaz z medoꝝ:in quib⁹ regnabat cyrus.j.Esdre.j. Et in illis terris erāt mlti de regno israel captiuati:sicut ꝑz ꝑ Tobia q̄ fuit captiuus in ninive:z gabelus in rhages ciuitate medoꝝ:vt habetur tobie.j ¶o Et ab oīb⁹ peccatis. i. captiuitate eis inducta ꝓ suis peccatis. ¶p Liberauit eos. ipse cyr⁹ quātū fuit i se:tn pauci ō decē tribꝰ redierūt:q plures satis remanserūt ō tēti amore vtorum quas ibi acceperāt:z ꝓlis quā genuerāt z possessionuz q̄s acquisierāt .ꝓt qđ dicūt bebrei q illi ō decē tribꝰ nō redierūt ō captiuitate q: qđ modicū ē q̄si nihil reputatur: vt bī.ij.physic.

¶a Ca.xvij.

Et surrexit belyas. Hic ponit intersertus laus quoꝝdā ꝓphetaꝝ: z primo belye:scdo beliseī:ibi. Helyas q̄ cē.Circa ꝓmuz dicatur. ¶a Et surrexit belyas ꝓphet⁹ q̄si ignis .i.ardēs zelo dei vñ ditit.iij.reg.xix. Zelo zelat⁹ sum ꝓ dño exercituū cē. ¶b Et verbū illꝰ q̄si facula ardebat. accendendo auditores ad amorez diuinū. ¶c Qui induxit in illos famē.i.in regnū.iij.reg.xvij. ¶d Et imitantes illum inuidia sua pauci facti sūt.f.sacerdotes baal:qui querebāt ꝓ ignem eraduri in ꝓumptōe sui holocausti:sicut belyas.iij.reg.xviij. z quia non potuerūt:a populo interfecti fuerunt. ¶e Nō poterāt enim sustinere ꝓcepta dñi.i.eius resistere voluntati:ꝑ mortē eoꝝ ꝓcepit per belyam. ¶f Verbo domini continuit celum.tribus annis z sex mensib⁹ a rore z pluuia: Jac.v. ¶g Et vtecit a se ignem terre.i. orationis sue virtute fecit ignem ad terrā de celo descēdere sup holocaustū suum.iij.reg.xviij. z.iiij.reg.j. super duos ꝯquagenarios principes. ¶h Sic amplificatus ē belyas.i.declaratus laude dign⁹. ¶i In mirabilibus suis.i.in miraculis suis ad precēs eius factis: ideo subditur. ¶k Et quis potest similiter gloriari tibi.quasi diceret:pauci. ¶l Qui sustulisti mortuuz ab inferis.f.filiū vidue fareptane:que suscitauit a morte. ¶m Qui vtecisti reges ad pniē.f. achab cui dixit tercio regum.xxj. In loco hoc in quo linxerunt canes sanguinem naboth:lambent quoq; sanguinē tuū Et ochoziam cui dixit.iij.reg.primo. Quia misisti nuncios ad colendum beelzebub dēū acharon:ideo de lectulo super quem ascendisti nō descendes:ſ morte morieris. ¶n Et gloriosos de lecto suo.i.duos ꝯquagenarios principes missos ad eū ochoziā iacente in lecto suo:sup quos fecit ignem descendere:vt dicatur ibidem. ¶o Qui audis in syna iudicium.i. secretū dei consiliuz:quo septem milia virorum reseruauerat q̄ nō coluerant baal:belya tū opināte se solum fidelē re-

manusse.iii.regum.xix. ¶p Et in oreb iudicia defensionis.i.diuine vltionis:quibus dñs p̄cepit belye iungi beliseum in ꝓphetam z asahel in regem syrie z ideu filium nansi in regē israel ad interfectiones ydolatrarū. iii.reg.xix. ¶q Qui vngi reges ad penitētiā.i.ad punitionem ydolatrarū.Et ē repetitio eius quod dictum est ō asahele et ideu ad maiorem expressionem. ¶r Et ꝓphetas faciē successores post te.scilicet beliseum z ionam quē suscitauit belyas: vt p̄dictus est. ¶s Qui p̄cepes.in padiso terrestri. ¶t In turbine ignis.c. iii.regū.ii. ¶v Qui scripes in iudicijs temporum.i.venire tēporib⁹ ante iudicium ad tegēdū pfidiam antixpi Malach.vltio. Mittā vob belyam ꝓphetā antecē venientem dies dñi magn⁹ z horribilis:vt cōuertat cor patrū ad filios. ¶x Beati q̄ te viderunt. videtes facta quoꝝdā tuā:z tuā audiētes vocē trinā. ¶y Et in amicitia tua vocati sunt. vocor virtutū. ¶z Mās vita viuiū⁹ tm̄.i. i vita ꝓhti habem⁹ famā. ¶a men nostrum.s.quale tuum:quia nec vita nostra: nec vocē trina:nec facta sunt tuis similia. ¶b Belyas. Hic ponitur laus beliseī:z ad ꝓtinuationem cum ꝓcedenti ꝑmittitur:Belyas ⁊c. ¶c Et in beliseo cōpletus est spiritus eius.i.donū ꝓphetie z miraculoꝝ iii.regum.xi.Spiritus belye requieuit sup beliseū. ¶d In diebus suis non ꝓtimuit ꝓncipem. Ps dixit regi israel.iii.reg.iii. Vade ad ꝓphetas patr⁹ tui z matris tue:z sequit ibidem. Si nō vultum iosaphat regis iude erubescerē nō attendissem quidez te neq; respexissem ꝓncipes etiā missos ad capiendū eū a rege syrie nō timuit:sed in mediū samarie eos duxit suis p̄oribus acrisia pcussos.iii.regum.vj. ¶e Nec supauit illum verbum aliquod.s.ominationis vel adulationis ipsum a veritate retrahendo. ¶f Et mortuum ꝓphetauit corpus eius.i.ipsum fuisse ꝓphetam sanctū ostēdit: nam mortuus in sepulchro eius proiectus statim vt tetigit ossa heliseī:reuixit.iii.reg.xiii. ¶g Inuita sua fecit monstra.i.miracula ostensione digna:aquas iordanis diuidendo:z aquas iericho sanando:naaman lepr̄osum curando:z filium sunamitis suscitādo z plura alia que quarto regum diffuse tractantur. ¶h Et in morte mirabilia operatus est.nā mortuus mortuum suscitauit:vt dictum est:z moricns trib⁹ vi

m̄q̄ veiecisti reges ad ꝓnitiem:z ꝓfregisti facile potentiā ip̄oz:⁷ gloriosus ō lecto suo.⁸ Qui audis i syna iudiciū:⁹ i oreb iudicia vensiōis.¹⁰ Qui vngis rges ad penitētiā:¹¹ ꝓphetas facis successores p⁹te.¹² Qui recept⁹es i turbine ignis in curru eq̄z igneoz:¹³ q̄ iscri pt⁹es i iudicijs tēpoz lenire ira cūdiā dñi:conciliare coꝛ ꝓtis ad filiū z restituē tribus iacob.¹⁴ Beati sī q̄ te viderūt:¹⁵ i amicitia tua te ozati sūt.¹⁶ Nā nos vita viuim⁹ tm̄:¹⁷ p⁹ morte aūt nō erit tale nomē nim.¹⁸ Helyas q̄ i turbine tect⁹ē:¹⁹ z heliseo ꝓplet⁹ ē spūs ei⁹.²⁰ In diebꝫ suis nō ꝓtimuit ꝓncipē:²¹ potētia neo vicit illū

²² Nec supauit illū vbū aliqō:²³ z mortuū ꝓphauit cor p⁹ ei⁹.²⁴ In vita sua fecē mōstra:²⁵ z in morte mirabilia opat⁹ē.²⁶ In oibꝫ ist⁹ nō pēitu it ꝓpls:z nō recesserūt a peccatis suis ²⁷ vsq; dū abiecti

sūt ō terra sua:z dispsi sūt in oēm terrā:²⁸ z relicta est gens ꝑuca:²⁹ z ꝓnceps in tomo dauid.³⁰ Quida ipoꝛ rū ³¹ fecerūt qō placeret deo ³² alij aūt mlta ꝓmiserūt peccata.³³ Ezechias munuit ³⁴ ciuitatē sua:³⁵ z iduxit in medīū ei⁹ aquā:³⁶ fodit ferro rupē:³⁷ redificauit ad aquā ³⁸ puteū.³⁹ In diebꝫ ipi⁹ ascēdit sennacherib⁹ z misit rapsacen⁴⁰ z sustulit manū suam contra illos:⁴¹ et extulit manum suam in syon:⁴² superbe fact⁹ē potentia sua.

⁴³ Tūc mota sūt corda z manus ip̄oz:et wluerūt q̄si ꝑturiētes mlieres.⁴⁴ Et inuocauerūt dñm miserioꝛdē: et exp̄dētes manus suas extulerūt ad celū:⁴⁵ sanct⁹ dñs de⁹ audiuit cito vocez ip̄oz.⁴⁶ Nō ē ꝓmēoꝛat⁹ peccatoꝛ ipsoꝛ:neq; vdit illos inimicꝫ suis:⁴⁷ sed purgauit illos i mānu esaie scīp̄phē.⁴⁸ Deiecit castra assyrio rū:⁴⁹ z ꝓtriuit illos āgel⁹ dñi

Post mortē aūt non erit tale nomen nostrum.s.quale tuum:quia nec vita nostra: nec vocē trina:nec facta sunt tuis similia. ¶b Belyas. Hic ponitur laus beliseī:z ad ꝓtinuationem cum ꝓcedenti ꝑmittitur:Belyas ⁊c. ¶c Et in beliseo cōpletus est spiritus eius.i.donū ꝓphetie z miraculoꝝ iii.regum.xi.Spiritus belye requieuit sup beliseū. ¶d In diebus suis non ꝓtimuit ꝓncipem. Ps dixit regi israel.iii.reg.iii. Vade ad ꝓphetas patr⁹ tui z matris tue:z sequit ibidem. Si nō vultum iosaphat regis iude erubescerē nō attendissem quidez te neq; respexissem ꝓncipes etiā missos ad capiendū eū a rege syrie nō timuit:sed in mediū samarie eos duxit suis p̄oribus acrisia pcussos.iii.regum.vj. ¶e Nec supauit illum verbum aliquod.s.ominationis vel adulationis ipsum a veritate retrahendo. ¶f Et mortuum ꝓphetauit corpus eius.i.ipsum fuisse ꝓphetam sanctū ostēdit: nam mortuus in sepulchro eius proiectus statim vt tetigit ossa heliseī:reuixit.iii.reg.xiii. ¶g Inuita sua fecit monstra.i.miracula ostensione digna:aquas iordanis diuidendo:z aquas iericho sanando:naaman lepr̄osum curando:z filium sunamitis suscitādo z plura alia que quarto regum diffuse tractantur. ¶h Et in morte mirabilia operatus est.nā mortuus mortuum suscitauit:vt dictum est:z moricns trib⁹ vicibus syriam p̄cutiendam a rege israel p̄dixit.iii.regum.xiii. ¶i In omnibus istis ⁊c.z non recesserunt a peccatis suis.s.ydolatria z alijs malis. ¶k Usq; dum abiecti sunt.de terra sua per regem assyriorum.iii.regū. xviij. ¶l Et relicta est gens perpauca.s.trib⁹ iuda:beniamin:z leui. ¶m Et ꝓnceps in tomo dō scz ezechias in cui⁹ āno ꝓtoto decem tribus israel fuerunt captiuate. ¶n Quidam ipsoꝝm.s.regū iuda. ¶o Fecerūt quod placeret deo.s.ezechias z iosias ¶p Illi autem mlta cōmiserunt peccata.s.ioza:achaz: manasses: et alij plures. ¶q Ezechias. Hic reuertitur auctor ad loquendum de regibus z primo ō ezechia:secūdo de Iosia: sequenti capi. Prima i duas: qa primo ponit laus ezechie per se:secūdo simul cum laude esaie ꝓphete ibi Non est commemoratus. Circa ꝑmum dicitur. ¶r Ezechias munuit armis z victualibus. ¶s Ciuitatem suam.s.hierusalem:que metropolis erat in regno suo. ¶t Et induxit in medium eius aquam.s.fontes syloe quem fecit intra ciuitatem fluere:qui prius extra fluebat:vt sic in ciuitate esset aque copia:z exercitui regis assyriorum penuria. ¶u Et fodit ferro rupē id est fodere fecit:vt fluxus fontis haberet canalem. ¶v Et edificauit ad aquam recipiendam. ¶x Putem id est piscinā magnam. ¶y In diebus ipsius ascendit sennacherib. ad deuastandum iudeam. ¶z Et misit rapsacen. ō lachis in hierusalem.iii.regum.xviij.z subditur: ¶3 Et sustulit manum suam contra illos.ezechie z eius populo comminando. ¶a Et extulit manum suam in syon.comminando destructionem regie domus z templi que erant in monte syon. ¶b Tunc commota sūt corda ipsoꝝm.et magno timore. ¶c Et inuocauerunt dominum:humiliter z deuote. ¶d Et sanctus dominus deus audiuit vocem ipsoꝝm.quia fecit recte re te iudea regem assyriorum per regem ethiopie inuadentem regnum suum.iii.regum.xix. ¶e Non est commemoratus. Hic ponitur consequenter ezechie laus simul z esaie cum dicitur:Nō est cōmemoratus scilicet dominus. ¶f Peccatorum illorum.ad puniendum ipsa per regem assyriorum. ¶g Sed purgauit illos in manu esaie id est per esaiam ꝓ ipsis orantem ad ezechie petitionem.

¶b Deiecit castra assyriorum.et subdit modum dicens: Et contriuit illos angelus domini.quia vna nocte ꝑcussit in castris assyriorum.clxxv.milia pugnatorum:

pter quod senacherib fuit ꝓpulsus fugere turpiter ad terram suam: vbi filij ꝓpij interfecerunt eū. iiij. regū. xix.

¶a Mam fecit ezechias quod placuit dño. purgādo die rusalem ab ydolatria: z inuitando sacerdotes: leuitas: z ꝓsim ad diuinū cultū. ij. pal. xxix. z. xxx. ¶b Et fortiter

¶c Iuit inuia vnid patris sui. imitando eus i bonis.

¶d Quā mandauit illi Esaias. cui humiliter obediuit ezechias. ¶e In diebus ipsius. ezechie z similiē esaie

¶f Retro redūt sol decē gradib⁹ i bono logio achaz per ꝓces esaie ad postulationē ezechie.

¶g Et addidit regi. ezechie esaias denunciādo: ꝙ⁹ faciendo. ¶h Vitā. plongādo eam xv. annis. iiij. reg. xx.

¶i Spū magno vidit vltima. i. gratie tpaliā Esaias ꝙ⁹ scriptōe tpi ꝓbetauit dicens Ecce virgo cōcipiet: Esaie. vij. Et ꝙ⁹ natiuitate dicēs Puerul⁹ nat⁹ ē nobis: Esaie. ix. et ꝙ⁹ eius passiōe dicēs Ipse vulneratus est ꝓpter iniquitates nras z. Esaie. liij.

¶k Et ꝓsolat⁹ est lugētes in syō vsq; in sempiternū. Et⁹ em ꝓphetie fuit ad magnā ꝓsolatōez fideliū vsq; ad finez mūdi. ¶l Ostēdit futura z abscō. anteq; euenirēt. vt ea ptinitate futurā ꝓ regē babylōis: z eo⁹ libratōez ꝓ cyrū regem ꝓsax: Esaie. xlv. z alia multa

Capi. xlix.

Emoria iosie. hic ponitur laus iosie regis cū dicitur: ¶a Memoria iosie in ꝓpositōe odoris fcā. i. in oi bono. ¶b In oi ore ꝙsi mel idulcabit⁹. i. sicut est suauis ad audiēdū ita dulcis ad referēdū. ¶c Et vt musica in conuiuio vini. i. sicut armonia instrumētorum musicorum valde delectat in conuiuio splendido z copioso: sic delectabilis est memoria iosie. ¶d Ipse ē directus diuinit⁹ in penitētia gētis. nā gentē regni sui indurit ad peuitēdam ꝙ peccatis suis: z ad cultum vnius veri dei destruens cultum ydolatrie. iiij. regum. xxiij.

¶e Et gubernauit ad dñm cor ipsius. i. cor iosie gubernationem regni totaliter ordinauit ad honorē dei. ¶f Et in diebus peccatorū. i. tempore quo regnabat ydolatrie peccatū. eo q⁹ pater suus amon z au⁹ su⁹ manasses fuerit ydolatre maxime. ¶g Corroborauit pietatem. i. cultū dei restituit: z firmiter statuit obseruandum. ¶h Preter dauid. Superius posite sunt laudes patrum temp⁹ transmigrationis precedentium: hic ꝓnr ponit laus eoz qui fuerunt tempore transmigrationis. Circa quod primo ponitur transmigrationis seu captiuitatis causa cū dicitur: Preter dauid z ezechiam z iosiam omnes reges iuda ꝙ⁹ israel. ¶i Commiserunt peccatum. f. ydolatrie aliquo modo: non enim dauid excusat ab aliis peccatis: vt apeccato aduleriy: homicidij: z proditionis in facto vxie: z a peccato iniustie dando mediētatem hereditatis miphiboseth seruo suo fide: nec ezechias a peccato vane glorie ostendendo magnificentiam suam nunciis regis babylonis. ¶k Nam reliquerunt legem potē

"Nā fecit ezechias qđ placuit deo: [b] z fortiter iuit i via dō ꝑris sui: [c] quā mādauit illi esaias ꝓpha magn⁹ z fidelis i ꝓspectu dei. [d] In diebus ipius retro redūt sol: [e] z addidit regi vitā. Spū magno vidit vltima: [f] z cōsolat⁹ ē lugētes i syon: vsq; in sempiternū. [g] Oñdit futura et abscondita anteq; euenirēt. ¶ La. xlix.

Memoria iosie i ꝓpositōe odoris facta: op⁹ pigmētarij. [b] In oi ore ꝙsi mel indulcabit⁹ memoria: [c] vt musica i cōuiuio vini. [d] Ipse ē direct⁹ diuinitus i pnia gētis: z tulit abhominatōes impietatis. [e] Et gubernauit ad dñm cor ipi⁹: [f] z in diebꝰ pctōr⁹ corroborauit pietatē. [g] Preter dō

z ezechiā z iosiam oēs reges pctm cōmiserūt: [h] nā reliquerūt legē altissimi reges iuda: z cōtēpserūt timore dei. [i] Dederūt. n. regnuz suū alijs: z gliaz suā alieni gene gēti. [k] Incēderūt electā sanctitatis ciuitatē. [l] z destruxerūt vias ipi⁹ in manu hieremie. [m] Nā male tractauerūt illū: qz vētres mris ꝓsecratus est ꝓpheta euertere z eruere z ꝑdere: z iterū edificare z renouare. [n] Ezechiel q̄ vidit ꝓspectū glie: quā oñdit illi i curru cherubin. [o] Mā cōmemoratus est inimicoz in imbre bñfacere illis q̄ oñderūt rectas vias. [p] Et duodeciz ꝓphaz ossa pullulāt ꝛ loco suo. [q] Mā corroborauerūt iacob: z redemerūt se in fide

¶l Reges iuda. sicut reliquerant reges israel. ¶m Dederunt enim regnum suum alijs. demerendo q̄ alijs daretur vtpote babylonijs. ¶n Incenderunt electam ciuitatem. f. hierusalem ad diuinum cultum electam. que fuit incēsa

ꝓpter eoruz ō merita. ¶o Et destruxerunt vias ipsius. nam ciuitate destructa nullus illuc veniebat. ¶p

In manu hieremie. i. fm eius ꝓphetiam: qui frequenter dicit ei ciuitatez destruendam nisi se ꝓsiceret regi babylonis: hiere. xxviij. ¶q Mam male tractauerunt illum ꝛ. f. hieremiā ō quo dicit dominus: hiere. j. Anteq; exires ō vtero matris sanctificaui te: z ꝓphetam in gentibus dedi te: hunc autem male tractauerunt ponētes eum in lacu vbi non erat aqua: sed lutum vt ibi moreretur in angustia. ¶r Euertere z eruere ꝛ. Ad hoc enim cō

secratus fuit ꝓpha: vt denunciaret euersionem ciuitatis et templi: z destructionem populi per chaldeos: z iterum reedificatiōem per reges persarum: z non solum hoc prophetauit de filijs israel: sed etiam de multis alijs gentibus z regnis: Hieremie primo. Ecce cōstitui te hodie super gentes z super regna: vt euellas z destruas z dissipes: z edifices z plantes ꝛ. Consequenter ponitur laus ezechielis cum dicitur: ¶s Ezechiel qui vidit conspectum glorie illa visio ponit Ezechielis capitulo primo. que fuit ibi exposita diffuse de ꝗtuor regnis principalibus: z de omnibus ꝓsidente:

¶t Mam commemoratus est inimicorum in imbre. i. in verbis prophetie sue: Deut. xxxij. Cōrescat vt pluuia doctrina mea ꝛ. Ezechiel enim mala futura illis gentib⁹ que filios israel iniuste affligerant prophetauit: z bona illis qui eos misericorditer z iuste tractauerant: vt pater eius prophetiam intuenti specialiter a xxj. capitulo. vsq; ad. xxxiij. Consequenter ponit laus duodecim prophetarum simul: quorum tamen aliqui fuerunt ante transmigrationē babylonis: z aliqui post

f. Aggeus: Zacharias: malachias: propter quod eorum laus ponitur hic cum eorum laudibus qui fuerūt tempore interm edio cum dicitur. ¶v Et duodeciz prophetarum ossa pullulant de loco suo. cum quia sepulti fuerunt honorifice ad prolongationez bone memorie: cum quia verisimile est: quod ad sepulchra eorum saltem aliquorum fiebant miracula: sicut dictum est de sepulchro belisei capitulo precedenti. ¶x Mā corroborauerunt iacob. i. populum israel infide z moribus suis sancti exemplis z exhortationib⁹. ¶y Et redemerunt se a pena z culpa peccantium. ¶z In fide vtutis sue. i. in fidelitate ꝓdicatōis sue de ꝓtingētibus nihil omittendo: z hoc mō dicit Ezechielis. iij.

Ipse quidez iniquitate sua morietur: tu aũt animaz tuam liberasti. ¶a Quomodo. Hic põitur laus patrum tempus transmigrationis sequẽtiũ: vsq̃ do q modũ hz cuius recapitulatõis laus quozũdã p̃cedentium: ibi. Hemo natus. Circa primũ dicitur. Quõ amplificemus. i. digne laudem⁹. Zozobabel. z subditur ratõ cum dicit.

¶b Nam z ipse qnasi signũ in te xtera manu. l. ꝺi
¶c Israel in dauiuo casu. i. populo israelitico ad ei⁹ ꝓsolationem. Vel intellectum b⁹ sciendũ: q hoc accipitur de fine aggei, p̃xter: vbi dr. In die illa dicit dñs exercituũ assumã te zozobabel fili salathiel z ponã te vt̃ signaculũ: q te elegi. z sicut fuit ibidẽ expositum p̃ Ra. sa. Z illo qꝺ dicit de Jechonia anno zozobabel: Iniere. xxii. Viuo ego dicit dñs: q si fuẽrit iechonias filius ioachim regis iuda: anulus in manu dextera mea in die euellam cũ: hic aũt accipit signũ z aggei vltimo signaculũ p̃ anulo: eo q̃ antiquit⁹ litre p̃incipũ finis anulis signabãt: vt p̃ bester. viii. Est igitur sensus p̃m Ra. sa. q̃ sicut iechonias fuit a deo repulsus p̃pter suam malitiã: sic zozobabel nepos eius deo acceptus, p̃ter suã iustitiã: & sicut dictum fuit aggei vltio scriptura illa melius exponitur de ꝓpo: auctor aũt iste qui fuit hebraeus videt̃ sequi expositõez hebreoꝝ. Põt tñ dici: q illa lra aggei vltimo intelligit̃ de vtroq; de zozobabel mun⁹ ꝓfecte qui edificauit templũ materiale: ꝛ ꝓfecto⁹ ꝺ ꝓpo q̃ edificauit tẽplũ spirituale: ꝛm illoꝝ ij. reg. vij. Ego ero illi in patrẽ: ꝛ ipse erit mihi in filium. intelligit̃ de salomõe ꝛ ꝺ ꝓpo etiã ad lraz: sicut dixi dif fusius sup eplam ad hebr. e. j. ca. vbi hec auctoritas allegat dicta de ꝓpo. ¶o Et iesum filiũ iosedech. q̃ fuit sacerdos magn⁹ in reditu captiuitatis babylonice.
¶e Qui. l. zozobabel z iesus. ¶f In diebꝰ suis edificauerũt domũ eã fundãdo tpe cyri ꝓmo esdre. iij.
¶g Et exaltauerũt templum. nam opꝰ impeditũ p plures annos resumpserũt ãno secũdo darij regis persarum: ꝛ p̃fecerũt anno ei⁹ sexto. j. Esdre. vj. consequenter põitur laus neemie cũ dicit. ¶h Et neemias in meoria multi tpis. supple debet eẽ apẽ domos.
¶i Qui erexit nobis muros hierusalẽ. euersos a chaldeis. ¶k Et stare fecit portas z seras. Neemie septimo. ¶l Qui erexit domos nostras. q; nõ solũ muros hierusalem repauit: & etiam inter muros plura edificia. ¶m Hemo. Hic per modũ recapitulatiõis ponitur laus quorundã patrum transmigrationem precedentiũ: z ꝓmo ipsius enoch a quo icepit laudare patres in speciali. s. xliij. ca. dicit igit̃. ¶n Hemo natus ẽ in terra q̃lis enoch. s. in oib⁹ bonis ꝑditoribꝰ: q̃libet em̃ sanct⁹ habet aliquã gratiã speciale a deo: quã nõ habet ali⁹ saltẽ in equali z̃simili gradu p cia: ꝑter quod de quolibet ꝓfesso: canit ecclesia. Ipõ est inuẽtus simlis illi q̃ conseruaret legẽ excelsi ꝛc. ¶o Hã ipse receptus est a terra. nostre habitatõis z trãslat⁹ ad paradisũ terrestrẽ: vt dictũ ẽ supra. xliij. ca. ꝓsequẽter ponitur laus Joseph cũ dicit. ¶p Et ioseph q̃ natus ẽ homo p̃inceps fratrũ. i. ad hoc natus ẽ vt cẽt

Ꝑutis sue. ᵃQuõ amplificem⁹ zozobabel: ᵇhã ipe q̃si signũ i xtera mãu israel. ᶜEt iesuz filium iosedech ᵈQui ᵉin diebus suis edificauerũt domũ: ᶠz exaltauerũt tẽplũ scm̃ dño: patrũ i glaz sempiternã. ᵇEt neemias i meoria mlti tẽporis: ᵍq erexit nob muros euersos: ʰz stare fecit portas z seras: ᵍq erexit domos nr̃as. ᵐHẽo nat⁹ ẽ in tra q̃lis enoch: ⁿnã z ipe receptꝰ ẽ a tra. ᵒEt ioseph qui natꝰ ẽ hõ: ꝓncepſ fratrũ: fir

mam̃tũ gẽris: rectoꝝ fratrũ: stabilimtũ ꝓpl: ᵖz ossa ipsius visitata fuit: ᵍz pᵐo mortẽ ꝓphetauerũt. ʳSeth z sem apõ hoies gloriã adepti sũt ˢz sup oẽm aiam in origine adam.

¶a Symõ onie filꝰ sacerdos magn⁹: ᵇq̃ i vita sua suffulsit domũ: ᶜz i diebus suis corroborauit templũ. ᶜTempli etiã altitudo ab ipo fũdata ẽ: ᵈduplex edificatõ: ᵉz excelsi parietes tẽpli. ᵇIn diebꝰ ipsius emanauerũt putei aquaꝝ:

¶a Symon onie filius. ¶b Qui in vita sua suffulsit domum. i. templum inueterata ipsius resarciendo. ¶c Et in diebus suis ꝛc. repetitio ẽ eiusdez sentẽtie ad maiorẽ expssionẽ. ¶d Templi etiã altitudo ab ipo fũdata est. nõ potest hic accipi altitudo, put significat⁹ p fũditatẽ: sicut dr Job. xiij. Putẽ altus est: tẽplus em̃ illud fundatũ fuit p zozobabel tẽsum filiũ iosedech tempore cyri z per eosdem consummatum anno sexto darij vt dictum est capitulo p̃cedenti: ꝑter quod sic expondẽdũ ẽ. ¶e Templi etiã altitudo ab ipso fũdata est. i. resarcita z ad firmitatem reducta: erat em̃ exposita ventis z pluuijs magis q̃ partes cetere: ꝑter quod indigebat reparatõe. ¶f Duplex edificato. Hã ibi reparata erãt aliqua de lignis: z aliqua de lapidibus. ¶g Et excelsi parietes templi. ques fecit resarciri in parte superiori vbi magis indigebãt ratõe p̃dicta. ¶h In diebꝰ

ſpſius em ānauerūt putei aquaꝝ ꝛc. nam aqueductum ꝛ piſcinam que fecerat ezechias: vt dictum eſt ſupra cap. xlviij. reſtituit in meliorem ſtatum. ¶i Qui curauit gē tem ſuam iudaicam: ipſam inſtruendo vbite ꝛ regēdo ¶k Et liberauit eam a pditione. ſ. peccatorum: vel a tribulatione circūſtā tium aduerſariorꝫ

¶l Qui pcualuit ampliare: alis amplificare ciuitatez. numer oſitate habitantiuz: ꝛ copia victualium. ¶m Qui adept⁹ ē glo riam. i. virtutem ꝛ bonoꝛez. ¶n In converſatione gentis ſue. per melio rationem vite.

¶o Et ingreſſum domus. i. veſtibulum templi. ¶p Et atrꝫ ſacerd otū

¶q Amplificatus eſt. antiqua reſarci endo ꝛ in melꝰ reformando. ¶r Quaſi ſtella. Hic pniter ꝓmendatur de virtutum ornamento: cum dicit: Quaſi ſtella matutina. que clarioꝛ ē ceteris. ¶s In medio nebule. qſi diceret: etiaꝫ inter malos refulſit: noctūnis ꝛ exemplis

¶t Et quaſi luna plēa quaſi diceret i eo nihil apparuit defectus ꝛ obſcuri tatis. ¶v Et qſi ſol refulgēs. lumie ſuo illuſtrās alioſ: ꝛ ad feruoꝛem charitatis inducēs. ¶r Quaſi arcus re fulgens. diuerſis coloꝛibus: ſic iſte refulſit varijs virtutibus. ¶y Et quaſi flos roſaꝝ in diebus vernis. tūc em redolent maxime: per quod notaꝫ diffuſio boni fame. ij. coꝛ. ij. Chriſti bon⁹ odoꝛ ſum⁹ in omni loco. ¶z Et qſi lilia. in quo notatur virtus caſtitatis. ¶3 Et qſi ebus redolēs. in quo notaꝫ virtus ſue oꝛōnis: pſ. cxl. Dirigat oratio mea ſicut incenſuz in ſpectu tuo. ¶a Quaſi ignis effulgēs. fulgoꝛe vocatrine. ¶b Et ebus ardēs. et ponaꝫ vt ꝓius. ¶c Quaſi vas auri. ꝓtentiuū. ſapiētie que per aurum deſignaꝫ. ¶d Solidum. per virtutem patientie. ¶e Ornatum omni lapide pcioſo. i. omni genere virtutum. ¶f Quaſi oliua pullulans. i. opera miſericoꝛdie multiplicās: nam oleum oritur de oliua: qđ miſericoꝛdiā ſignificat: Luc. x. ca. Alligauit vulnera eius infundens oleum ꝛ vinum. ¶g Et cupreſſus in altitudinem ſe extollēs. p cōtēplationē celeſtiū. ¶h In accipiēdo ipm ſtolā glie. q. d. ex pdictis pz: q⁹ digⁿ fuit accipere ſtolā glie. i. tunicā hyacinthinā: q; ſol.⁹ ſacerdos ſum⁹ vtebat ¶i Et veſtiri eū in pſūmatōe vtutis. i. ſuper būcrali ꝛ rōnali ꝛ mitra: ꝛ lamia ſancta: q̄ erāt pſūmate virtutis ſigna. ¶k In aſcēſu altaris ſancti gloziā dāt .i. ſignificauit. ¶l Sanctitatis amicū. i. amicꝫ: accipiendo neutrū ꝓ maſculino: ſicut. n. dictū ē: hec ornamenta ſignificabant excellentiam ſanctitatis que in pōtifice debet eē ꝓ ceteris: q; ſequeſter ē ꝛ medius inter pplm ꝛ deum. ¶m In acapiēdo aūt pres de manu ſacerdotum .i. deāmā deaipaꝝ qs accipiebāt ſacerdotes a pplo ꝛ de

ꝛ quaſi mare adūpleti ſē ſupza modū. ¶q Qui curauit gētē ſuā: ꝛ liberauit eaz a pditōe. ¶r Qui pualuit āpliſicare ciuitatē: ¶m q̄ adeptus ē glaz ¶n in puerſatiōe gētis ſue ꝛ ingreſſū dom⁹: ¶o ꝛ atrū ¶q am plificat⁹ eſt. ¶r Quaſi ſtella matutina ¶s in medio nebule. ¶t Et qſi luna plēa i diebꝫ ſuis lucet. ¶v Et qſi ſol refulgēs: ſic ille effulſit in tēplo dei. ¶r Quaſi arc⁹ refulgens iter nebulas glie: ¶y ꝛ qſi flos roſaꝝ i diebꝫ vnis: ¶z qſi lilia q̄ ſūt in trāſitu aque: ꝛ qſi th⁹ redolēs i diebꝫ eſtatis. ¶a Quaſi ignis effulgēs ¶b ꝛ th⁹ ardēs in igne. ¶c Quaſi vas auri ſolidū: ¶e ornatū omi lapide pcioſo. ¶f Quaſi oliua pullulāſ: ¶g ꝛ cupreſſ⁹ in altitudie ſe tollēs. ¶h In accipiēdo ipm ſtolā glie et veſtiri eū in pſūmatiōe vtutis: ¶k in aſcēſu altaris ſācti glaz dedit ſcītatis ami

ctū. ¶m In accipiēdo aūt pres de mānu ſacerdotum ¶n ꝛ ipſe ſtās iuxta arā. ¶o Circa illū coꝛona fratrū ¶p ꝛ qſi plātatō cedri i mōte libano: ¶q ſic circa illū ſteterūt ¶r qſi rami palme ¶s ꝛ oēs filij aaron in glia ſua. ¶t Oblatio aūt dñi manibꝰ ipoꝝ: ¶v coꝛā oī ſyna goga iſrl ¶r ꝛ pſūmatōe fungēs i arā: ¶y āpliſicare oblatōez excelſi regis: ¶z pozerit manū ſuā i libatōe. ꝛ libauit de ſanguie vue. ¶a Effudit i fūdamēto altaris odorem diuinū excelſo ꝓncipi ¶b Tūc exclamauerūt filij aarō ¶c in tub ductilibꝰ ſonuerūt ꝛ auditā fecerūt vocez magnā i mēoriā coꝛā dño. ¶d Tūc oīs ꝓs ſimul ꝓpoꝛe rauerunt: ¶e ceciderūt i faciem ſuper terram adoꝛare dominum ſuū ſuū ꝛ dare preces omnipotenti deo excelſo. ¶f Et amplificauerūt ſpſallētes in vocibus ſuis:

illis deāmā ptē offereb ānt ſūmo ſacerdoti. ¶n Et ipſe ſtās iuxta arā. i. ſp parat⁹ ad exercitiū ſui officij. ¶o Circa illū. Hic ꝓmēdat de diuini cultus augmēto ꝛ pmo in miſtroꝝ collegio: ſcdo in toto pplo: ibi. Tūc oīs. Circa primū dī. ¶o Circa illū coꝛona fratrū. i. ſocietas magna minoꝝ ſacerdotū ꝛ leuitarū ſibi miniſtrātiū

¶p Et quaſi plātatio cedri i mōte libano. i. ſicut cedri in mōte libano plātate ſē in magna multitudie: ¶q Sic circa illum ſtete runt. ſacerdotes ꝛ leuite. ¶r Quaſi rami palme. i. ſicut rami palme circūdāt ſtipitē: ſic iſti pōtificē. ¶s Et omnes filij aaroō i gloria ſua. Iſti erant minoꝛes ſacerdotes: qui erant nobiles oꝛ nati ex leuite: nā habebāt tunicas lineas balthcos ꝛ mitras. ¶r Oblatō aūt dñi in manib⁹ ipoꝝ .i. ꝓ man⁹ ipoꝝ fiebat i altari vel locauſtoꝝ: ideo ſbdit. ¶v Coram omni ſynagoga iſrael. i. coram multitudine plebis: que non admittebatur ad videndum oblationem incenſi: que fiebat intra templum: vnde dicit multitudo populi erat foris orans: Luce. j. Et omnis boza incenſi. ¶r Et conſummatione fungēs in arā .i. ſuper aram incenſi in altari oblato nanq; ſacrificio holocauſtoꝝ quod erat ſub diuo: crem abatur thymiama ſuper altare incenſi in templo: ꝛ tunc erat ſacrificium conſummatum: vt habetur deb ꝛeoꝝ. iꝛ. ¶y Amplificare oblationem regis excelſi. i. ad offerēdum amplam ꝛ perfectam oblationem excelſo regi. ¶3 Pozerit manum ſuam in libatione. i. liquidoꝝ oblatione: ꝛ potiſſime de vino: ideo ſubditur: Et libauit ꝛc. ¶a Effudit in fundamēto altaris ꝛc. nam vinum oblatum ſuper altare in odoꝛem ſuauitatis vomino: ꝛcurrebat ad baſim altaris ꝛc. ¶b Tunc exclamauerunt filij Aaron. ideſt minoꝛes ſacerdotes. ¶c In tubis ductilibus ſonuerunt. Dicit enim Rabi ſalomon' q̄ quādo fiebat libatio de vino in magnis ſolemnitatibus minoꝛes ſacerdotes incipiebant bucinare: ꝛ leuite cantoꝛes canere. ¶c Tunc omnis populus. Hic commendatur de diuini cultus augmēto in populo: cum dicitur. ¶c Tunc omnis populꝰ ſimul ꝓperauerunt. laudare deum ſm modum ſum: ideo ſubditur: ¶d Et ceciderunt in faciem ſuper terram adoꝛare ſalicet humiliter ꝛ deuote. ¶e Et amplificauerunt. id eſt ample deum laudauerunt. ¶f Pſallētes in vocibus ſuis. leuite cantoꝛes

g Et in magna tomo.i.in templo.Et accipiē bicte plum larg9:ro atrio sacerdotū:in quo erat altare ⁊ locaustorum. h ⁊ Usq; dum perfectus est bonor⁹ tomini.i.obsequium pontificis ⁊ ministrorum ad honorem dei. c Tunc descēdēs pontifex symō ō altari.

d Man⁹ suas extulit.ad regratiādū dño:ō ībdict. e Dare gloriā deo.⁊ ad bñdicēdū populo:ideo subditur

f Et in nomie ipsius gloriari. nam in nomine tomini terra giā maton:quod dī glorioſum:bene dicebat pōtifex populū. g Et iterauit oratōes ⁊c.q toties pay⁹ est dare quoties tēpcāt bñiliter ⁊rouote cū aliis ꝺditionibus requisitis ad exauditionē oīonis.

h Et plus ora uit.qō in aliquibus libris inꝛpnitur:Postrursum.non est in libris correctis.

i Deus oim.i. creatorez oim ⁊ gubernatorem.

k Qui magna fecit in omni terra.in omni nāq; terra apparet effectus dei mirabiles:⁊ magni.

"⁊ in magna tomo fact⁹ est son⁹ suauitatis plen⁹. Et rogauit pplus dñz excelsū in pce⁹ vsq; dū pfect⁹ ē honor dñi:⁊ mun⁹ suū pfecerī

c Tūc descēdēs⁸ man⁹ suas extulit⁹ i oēm congregatōem filioz isral:⁷ dare gloriā deo a labijs suis:⁷ in noie ipi⁹ gloriari.⁸ Et iterauit orationē suā:volēs oñdere virtutē dei. b Et pl⁹ orauit⁷ deum oim. k Qui magē fecit i oī terra⁷q aurit dies nr̄os a vētre mr̄is nr̄e:[m] ⁊ fec no biscū ſm suā misericordiā

n vt no⁹ iocūditatē cordis⁹ ⁊ fieri pacē in diebꝫ nr̄is i isral⁹ per dies sempiternos:credere isral nobiscū ē dei misericordiā:vt libēt nos in diebꝫ suis. r Duas gētes odit aīa mea:⁸ tercia aūt nō est gēs⁹ quā oderi[r] Qui sedēt in mōte seyr:⁹ philistijm:³ ⁊ stult⁹ pp̄l⁹ q̄ habitat i sychimis. a Doctrinā sapiētie[b] ⁊ disciplie scripsit i codice isto iesus filius syrach⁹ hierosolymita :[c] qui renouauit sapiētiā[t] de corde suo. ⁸ Beat⁹ q̄ i istis vsat bōis. Qui pōit illa i corde suo sapiēs erit sp. b Si eniz hec fecerit:ad oia valebit:

t qz lux dei[v] vestigiū eius est

a Onfitebor. La.lj. tibi dñe[b] rex:[c] ⁊ collaudabo te deum saluatorem meū. ⁸ Confitebor⁹ nōi tuo

c qm̄ adiutor⁹ ⁊ protector⁹ factus⁹ es mihi:⁷ liberasti corp⁹ meū a pditōne:[a] a laqo lingue iniq;:[b] ⁊ a labijs operantium mēdatium:⁷ et in ꝺspectu astātiū[k] factus es mihi adiutor.[l] Et liberasti me ſm multitudinem misericordie nominis tui a rugiētiꝫ ꝓparatis ad

iiij.reg.xvij. ⁊ aliqui de istis habitant in sychē vsq; ad tēpus xpi:vt patet Joh.iiij. ⁊ isti semper fuerunt iudeis contrarij ⁊ infesti:vt patet.j.esdre:⁊ nec mie in pluribus locis:⁊ magis q̄z alij post reditū captiuitatis babylonice:quo tempore scriptus fuit liber iste: Ideo dicunt magis odiosi q̄z alij q̄ illo tempore nō legūtur iudeis sic fuisse molesti:⁊ quia magnam partem occupabant tre in deoz.dicunt autē hic populus stult⁹ q⁹ cum dñm colerent:dijs quoq; suis seruiebant. iiij. regum.xvij.

a Doctrinā. hic pōitur doctoris b⁹ libri conclusio cuz dicitur: Doctrinā sapientie.q̄tuz ad cognitionē diuinorum. b Et dissipline.q̄tum ad informationē morū

c Scripsit in codice isto iesus filius syrach.ad distinctionem iesu filij iosedech. d Hieroſolymita.fuit enim iudeus nacōne.

e Qui renouauit sapiētiā.multa enim accepit de dictis antiquorum ⁊ maxime ō puerbijs salomonis.

f De corde suo.i. p studiū cordis sui vel q⁹ ñ ab alio fuit ad hoc excitatus

g ꝓprie volūtate fecit:cū auxilio tamē diuino. g Beat⁹ q̄ in istis versat bōis.meditādo ⁊ opādo:ideo subditur Qui ponit ⁊c. b Si em̄ hec fecerit ad oia valebit.i.valens erit in oibus ad salutē sua spectātibus ⁊ etiā alios per suam doctrinā. i Quia lux dei.i.sapiētia in b codice descripta:que ē quedā impssio diuini lumis.

k Vestigiū ei⁹ ē.i.via ad ipm pducēs. La.lj.

Onfitebor. In hoc vltimo ca. scriptor huius libri gratias ⁊ laudes reddit deo:sic procedens: q⁹ primo deum laudat:secundo ad sapiētiam alios vniuersitat:ibi.Cū adhuc sum iunior. Prima in duas:quia primo ponitur huius laudis inchoatō:secundo eius continuatio:ibi. Laudabit vsq; ad mortem. Circa primum dicit: a Confitebor tibi dñe.omnium per creationem. b Rex.per eorum gubernationez. c Et collaudabo te deum saluatorem meum.per specialem mei protectionem. d Confitebor nomini tuo.confessiōe laudis. e Quoniam adiutor ⁊ protector factus es mihi.protector in tentatōe dyaboli:⁊ adiutor in promotione boni. k Et liberasti corpus meum a perditione.i. a vitio gule ⁊ luxurie. g Et laqueo linguе iniquе.id est a vicio tractionis. b Et a labijs operantium mēdatium.pernicioſum. i Et in, cōſpectu astantium.s. angelorum:qui tibi astant:Dan.vij. Milia milium ministrabant ei:⁊ decies milles centena milia assistebāt ei: k Factus es mihi adiutor.contra hostes spirituales ⁊ corporales:sicut subditur.

l Et liberasti me ſm multitudinem misericordie nominis tui a rugientibus ⁊c.psalma Petri quinto. Aduersarius vester dyabolus tanq̄ leo rugiens circuit q̄rens

quē teuoret. ¶m Assura flāme.inēctiuoz libidinis
¶n Que circūdedit me.p fomitē existētē in carne.
¶o Et in medio ignis.libidinosi ardoris. ¶p Nō sum
estuat⁹.pr̄sensū mortalis peccati. ¶q De altitudie
.i.de p̄fūditate: Job.iiij. Pute⁹ale⁹ est tē. ¶r Uētris
inferi.in q̄ pte sūt
dānati: sed ad lym
bū patr̄ descende-
bant tūc sancti.
¶s Et a lingua co
inq̄nata. ūbis scur
rilibus ⁊ īmu ndis
¶t Et a ūbo men-
dacij. pniciosi.
¶v A rege iniquo
.i. adyabolo q̄ ē rex
sup oēs filios sup-
bie. ¶x Et a lin-
gua iniusta.i. calū
niāte alios sine cā
⁊ hec oia referunē
ad illū qđ supra p
mīt: Libasti me fm
multitudiez miseri-
cordie nois tui tē.
¶y Laudabit. hic
p̄r ponit laudis
ptinuatō cū dicit
Laudabit vsq; ad
mortē aīa mea ⁊c
minū.i.p totā vitā
meā. ¶z Et vi-
ta a⁹tropi. erat in
infer. ⁊rosum.s. ni
si mihi affuisset di-
uinum auxilij.
¶a Circūdederūt
me vndiq;. spirit⁹
maligni q̄ tentant
ex omni parte.
¶a Et nō eāt q̄ ad
iuuaret.s.ex hoīb⁹
iō subdit: Respici
eus erā tē. ¶b
Memorar⁹ suz mi
se.tue. q̄ sēp pauza
ta est adiuuare.
¶c Et coopatiōis
tue. q⁹ libasti spe-
rātes inte p vices:
sicut libauit filios
israel p cyrū regez

escā: ō manibꝰ q̄rentiū aniˢ
mā meā: ⁊ te portis tribu-
latōnū q̄ circūdederūt me
ᵐa p̄ssura flāme⁹ q̄ circūde
dit me⁹ ⁊ i medio ignis⁹ nō
sū estuat⁹. ᵒDe altitudine
ᵖvētris inferi: ⁹ ⁊ a lingua
coiq̄nata: ʳ ⁊a ūbo mēdacij:
ˢa rege iniq̄: ᵗ ⁊ a lingua in-
iusta. ᵘLaudabit vsq; ad
mortē aīa mea ⁊c dñm: ˣ ⁊ vi-
ta mea a⁹tropiq̄ās erat ī
inferno rosuz. ʸCircūde
derūt me vndiq;. ᶻ nō erat
q̄ adiuu aret. Respiciens
erā ad adiutoziū hoim: et
nō erat. ᵇMēoz⁹ sum mi
sericōdie tue dñe: ᶜ ⁊ coopa
tōis tue q̄ a seclo sunt: qm̄
eruis sustinētes te dñe: ᵈet
liberas eos ō mānibꝰ gētiū
ᵉExaltasti sup terrā bita-
tōez meā: ᶠ ⁊ p morte ⁊fluē
tiū ᵍdēpcar⁹ fū. ʰInuoca-
ui dñm patrez dñi mei: ⁱvt
nō ⁊reliquat me i die tri-
bulatōis mee: ᵏ ⁊i tpe sup-
boz sine adiutozio. ˡLau-
dabo nomen tuū assidue:
ᵐ ⁊ collaudabo illū i ꝓfessi-
one: ⁿet exaudita est oratō
mea. ᵒEt liberasti me te p

ditione: ᵖ ⁊ eripuisti me te
tpe iniquo. ᵍPropterea cō
fitebor⁹ ⁊ laudē dicā tibi:
ʳ ⁊ bñdicā n oi dñt. ˢCū ad-
huc iunioz suz ᵗpusq; oberrare⁹ queiui sapiētiā pa-
lam in oratōe mea. ᵘAnte
tp⁹ postulabā .p illa: ˣ ⁊ vs-
q; in nouissimis inq̄rā eā:
ʸ ⁊ florebit ᶻtanq̄ pcox vua.
ᵇLetatū ē cor meū i ea ᶜam
bulauit pes me⁹ iter rectū:
a iuuētute mea inuestiga-
bā eā. ᵈInclinaui modice
aurē meam ⁊ excepi illam.
ᵉMltam iueni i eipo sa-
pientiā ⁊ mltū ꝓfeci in ea.
ᵇDāti mihi sapiētiā dabo
gliaz. ᵍCōsiliat⁹ suz cūi vt
facerē illā: ʰzelat⁹ fū bonū
⁊ nō cōfūdar. ⁱColluctata
ē aīa mea in illa: ᵐ ⁊ in faci
endo eā ꝓfirmar⁹ sū. ⁿMa
nus meas extēdi in altuz:
ᵒ ⁊ in sapiētia ei⁹ luxi⁹ ani-
ma mea ⁊ ignozantias me
as illūinauit. ᵖAnimā me
am direxi ad illā ⁊ in agni
tōne ⁱinueni eā. ᵠPossedi
cū ipis⁵ cor ad initio⁹. ʳPro-
pē ꝑ nō ⁊relinquar. ˢTē
ter meus conturbatus est

bñdicā nomē dñi.i. bonū dicā. ¶t Cū adhuc. Dic
ꝓr ad deū laudādū alios iuitat: ⁊ ꝓmo facto: ereplū
sui inducēs: secūdo verbo: ubi. Appropiate. Circa ꝓmū
dicit: ¶u Cū adhuc iunioz fū.i. tpe quo sensus sunt
viuaces. ¶v Paulsq; oberrare. p vicia intellectuz
obscurantia.
¶x Quesiui sa-
pientiā palaz in
oratōe mea. te-
notez bñuliter ꝑ
cādo vt aperi-
ret mihi thesauros veritat⁹ sue
absc̄ditos.
¶y Bñ tps: etatis .puecte.
¶z Postula. p
illa. pscq̄nda.
¶a Et vsq; i no
uissimū inq̄rā. p
studiū ⁊ ozonez
nā bō sp pōt .p
ficere in ea.
¶b Et florebit.
in me se manife
stādo sic Lāq̄
pcox vua. q̄ pue
nit generale ma
nuitatē. ¶c Le
tatū ē cor meuz.
nā meditati ōes
sapie sūt delecta
biles valde.
¶e Ambulauit
pes me⁹ iter rec
tum. iusticie ꝑ
directō ez sapie.
¶f Inclinaui mo
dice aurē meaz.
ad sapie vocēti
nā audiendam.
Et dicit modice
q: licz acq̄rēdo
sapientiā sit ma
gn⁹ labor: tñ rispe
ctu boni magni
qđ inde prouēit
ē modic⁹ reputand⁹. ¶g Mltaz inuenī i me-
ipo sapiētiam. a deo mihi concef-

psam: ō subdit: ¶h Dāti mihi sapiētiā dabo gloriā
sibi totū attribuēdo. ¶i Cōsiliat⁹ suz cūi vt facerē
illam. nā sapiētia q̄ est dei donū non ē tm speculativa:
ē etiā practica. ¶k Zelatus sum bonū ⁊ nō confun
dar. cozā deo. ¶l Colluctata ē aīa mea in illa. s. sapi
entia: nā in acq̄sitione ei⁹ est quedā colluctatio anime
¶m Et in faciēdo eam ꝓfirmat⁹ sum: nā habit⁹ per ex
ercitiū operis cōfirmat. ¶n Manus meas extendi
in altum.i. opera mea animā meā per rectitudinē in-
tentionis direxi in deū. ¶o Et in sapiētia eius luxi.
luce cognitionis diuine ⁊ etiā humane ⁊ qđ aūt ꝑ
ditur. ¶p Anima mea tē. non est in libris correctis
¶p Animā meā direxi ad eā acquirendam ⁊ implen-
dam. ¶q Et in agnitione.mee mentis illuminate.
¶r Inuēni eam. a deo mihi datam. ¶s Possedi cū
ipsis. s. effectoribus vel illuminatoribus sapientie.
¶t Cozab initio. a iuuentute eam diligendo: ⁊ eam et
quirendo. ¶v Propter hoc non ⁊relinquar. ab
ipsa sapientia que dicit: Ego diligentes me diligo: p-
uer. viij.
¶x Uēter me⁹. id est anim⁹ meus. ¶a Cōturbat⁹ ē.

quẽrendo illam: nam in principio anteq̃ eius initium
habeatur: anima quandam difficultatem patitur.
b Propterea bonam possidebo possessionem. nam
ipsa acquisita facit delectabiles meditationes ⁊ etiam
operationes ⁊ locutiones ideo subditur. c Dedit
eni mihi linguã
ad proferendus
verba sapientie
dispositam: ideo
in aliquibus libris
scribit: Linguã
eruditam. sed li
eruditam. non ẽ
de textu. est enim
quedam glosa in
terlinearis inser
ta textui per scri
ptores.
d Mercedes
meã. i. per quas
possum acquire
re mercedẽ eter
nam fideliter ro
cendo et humili
ter exorando: iõ
subdit. Et in ipa
laudabo eum.
e Approp iate
Hic consequen
ter inducit alios
ad sapientiã ver
bo. d. Approp ia-
te ad me indocti
vt efficamini ro
cti.
f Et congrega
te vos in domus
discipline. nam
plus auditores
simul magis pro
ficiunt q̃ vnus
solus quia quod
vnus non capit
a magistro: ali⁹
capit: ⁊ sic pos
sunt vtiliter ad
inuicem confer
re. g Quid
adhuc retarda-
tis. qu asi dice
ret. Retardatio
est nocua dicen
te poeta: Qui ñ
ẽ hodie nec cras
minus apt⁹ erit
h Et quid di-
citis in his. q. d.
nõ habet⁹ excusa
tionem hui⁹ tar
ditatis.
i Anime vestre
sitiunt vehemẽ-
ter. nam omnes
homines natu-
raliter scire desi-
derant: vt dicit
in principio me-
taphysice: licet istud desiderium per occupationẽ circa
inutilia in aliquibus retundat. k Aperui os meũ
⁊ locutus sum. i. pat⁹ sum gratis vos docere propter
deum: ideo subditur: Comparate vobis ẽ. ⁊ ps: ꝑ ea
posset se aliquis excusare propter difficultatem acqui
sitionis sapientie: ideo hoc remouet dicens.

querendo illã:[b] propterea
bonam possidebo possessi
onem. [c] Dedit enim mihi w
minus linguã [d] mercedem
meam: et in ipsa laudabo
eũ. [e] Approp iate ad me in-
docti: [f] et congregate vos
i wmũ discipline. [g] Quid
adhuc retardatis: [h] et qd
dicitis in his: [i] Anime ve
stre sitiũt vehemẽter: [k] ape
rui os meum: ⁊ locutus sũ
Comparate vobis sine ar
gento sapientiam: ⁊ collũ
vestrum subiũcite iugo ei⁹
⁊ suscipiat aia vestra disci
plinam. [l] In prximo ẽ eũ
inuenire eã. [m] Videte ocu
lis vestris: quia modicum
laborauí: [n] ⁊ inueni mihi mꝝ
tam requiem. [o] Assumi-
te disciplinam i multo nu-
mero argenti: [p] ⁊ copiosus
aurum possidete i ea. [q] Le-
tetur anima vestra in mi-
sericordia eius: [r] ⁊ non con
fundemi i laude eius. [s] Ope
ramini opꝰ vestrũ
i. vob a deo iniunctum.
[t] Ante tempus. felicis mortis in q̃
cessabit tempꝰ me
ritorie actõnis.
[v] Et dabit vob
mercedem vestrã
scilicet vitam eter-
nam.
[x] In tempore
suo. id est in tẽpo-
re a deo disposito:
qui attingit a fine
vsq; in finem fortiter: et disponit
omnia suauiter:
cuius nomẽ est be
nedictus in secula
seculorum Amen.

[l] In prximo est enim inuenire eam. Et tum ad eꝰ ꝓ-
cipia que sunt per se nota: ⁊ inducit exemplum de sep so
dicens: [m] Videte quia modicum laborauí. respectu
magnitudinis dñi consecuti: iõ subditur. [n] Et inueni
mihi multã requiem. i. sapientie iocunditatem. [o] As
sumite disciplinaz
in multo munero
argenti. i. illaz pre-
ponentes multe pe
cunie nũerositati:
Sapiẽtie. vii. Tã-
q̃ lutuz estimabilẽ
argentũ in conspe
ctu illius.
[p] Et copiosum
aurum possidete i
ea. i. eius possessio
melior est multo au
ro: Sapientie. vii.
Omne aurũ in cõ
paratõne illius ha
rena est exigua.
[q] Letetur anima
vestra in misericor
dia eius. s. est sapi
entia increata:
[r] Et non confun
demi in laude eius
sed magis bonora
bimini. [s] Ope
ramini opꝰ vestrũ
i. vob a deo iniunc-
tum.
[t] Ante tempus.
felicis mortis in q̃
cessabit tempꝰ me
ritorie actõnis.
[v] Et dabit vob
mercedem vestrã
scilicet vitam eter-
nam.
[x] In tempore
suo. id est in tẽpo-
re a deo disposito:
qui attingit a fine
vsq; in finem for-
titer: et disponit
omnia suauiter:
cuius nomẽ est be
nedictus in secula
seculorum Amen.

de: seruans puero tuo quod
quid que locutus es illi: ⁊ lo
cutus es in ore tuo: ⁊ in ma
nu tua implesti quasi dies
iste. Et nunc domine deus
isrl custodi puero tuo quod
quid patri meo q̃ locutꝰ es
illi dicens: Non deerit ti-
bi vir a facie mea: sedens i
throno israel: veruntamẽ
si custodierit filij tui legẽ
meam: ⁊ in preceptis meis
ambulẽt: sic ambulauerũt
in conspectu meo fideles.
Et nunc domine deus isra
el creditus est verbũ quod
locutus es puero tuo da-
uid: quoniam si vere habi
tauit deus cum hominib
in terra. Si celum ⁊ celi ce
lor nõ sufficiant tibi quã-
to magis domus hec quaz
edificaui? Sed respicias
ad orationem serui tui et
deprecationem eius: vt ex-
audias dñe placationẽ
orationis: quam puer tu-
us orat coram te hodie: vt
sint oculi tui super dom
hãc die ac nocte in locum
quẽ dixisti inuocari nomẽ
tuum: ⁊ exaudias orationẽ
quam puer tuus orat i hoc
loco: ⁊ exaudias precatõez
pueri tui ⁊ populi tui isra-
el: si orauerint in loco isto:
⁊ exaudias in loco habita
tionis de celo: ⁊ exaudias ⁊
propicius sis: si peccauerit
vir in te.

Explicit liber
Ecclesiasticus.

[o] Postilla venerabilis fratris Nicolai de lyra super
ecclesiasticuz finit feliciter.

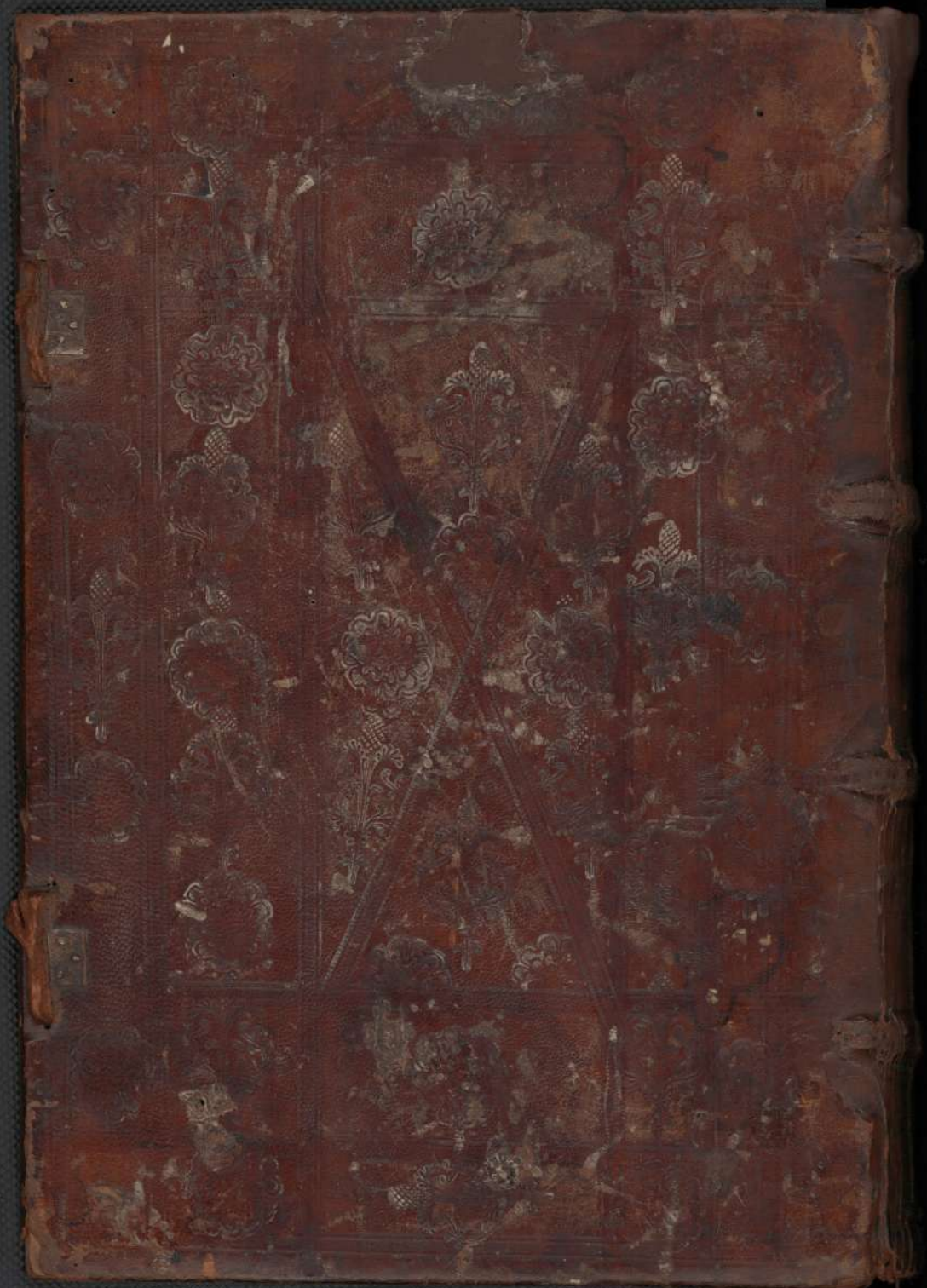

2